

RJEČNIK

~~La Ser D~~
39340 p

RJEČNIK

HRVATSKOGA ILI SRPSKOGA JEZIKA

NA SVIJET IZDAJE

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA

//

ZNANOSTI I UMJETNOSTI

OBRADILI

D. DANIČIĆ

(od ČETA do ČOBO)

M. VAĀAVAC

(od ČOGA do ČŪŹITI)

P. BUDMANI

(od D' do kraja)

DIO II

ČETA—DAVĀI

29-552

PG
13
R

U ZAGREBU 1884—1886

U KNĀZARNICI JUG. AKADEMIJE L. HARTMANA (KUGLI I DEUTSCH)

TISAK DIONIČKE TISKARE.

ČETA, f. cohors. od xv vijeka (vidi prvi primjer), u rječnicima svijem: u Vrančićevu (118); u Mikajlinu: coetus, societas, congregatio; cetera, agmen, acies, turma, cohors; u Belimu: agmen (88a, 294a, 294b, 526b, 614a, 704b), acies (332a, 526b, 653a), cohors (128a, 142a, 206a), cetera (332a), copia (465a), turma (128a, 735b), turba (206a), exercitus (294a); u Bjelostijenčevu: coetus, congregatio, societas; cohors, acies, turma, agmen, cetera, phalanx, legio militum, exercitus; u Jambrišćevu: cohors, manipulus; u Voltigijinu: četa prva, vortrab; četa srednja, centrum; četa zadnja, nachtrab; u Stuličevu: cohors, turma, agmen; u Vukovu: copiae, cohors; u Daničićevu: cohors. — Akc. se mijenja u gen. pl.: četa, a samo je i zadnji slog dug u gen. i instr. sing.: čete, četom. Kor. kat, otici, gnati, heatati, sastavlati. — a) dio vojske. Togo sličnina četa otgonima be. Glasnik 11, 92. Glava od četa janičarskih. I. Gundulić 323. Vodi tri čete iz daleče, iz najdaljih držav. 438. Svi na čete u široko slijede način bojna reda. 436. Četa vojnika; četa konjika; četa kopjenika; četa s štitima; četa s praćami; četa s strijelama; četa s stiježom; četa novih; četa starih; četa plaćena; četa od dobre voje; četa od prve straže; četa od četrdeset junaka; četa od sto junaka; četa od tisuću vojnika; četa od osam tisuća pješaca. Mikaja 37. Spraviti čete, instruere exercitum, educere in aciem copias; pustiti čete, raspustiti vojsku. 36. Sruu kako tvrda četa, iz grozda se ne odjeljuju. I. Palmotić, dubr. 202. Bivši uzo četu od poglavica i od farizeov službenike. L. Terzić 25. Ivan. 18, 3. Sred morskijeh tud dubina množ obrava sva pohodi; nu za himi tad se uputi silnom četom silnik zali. A. Vitičić, ostan. 89. Filistije se podignuše s oružanjem četam na Saula. I. Đorđić, salt. ix. Za tim će se porušiti svi zidovi, pak će svaka četa moći unići gdi bude ktla. E. Pavić, ogled. 170. Vidau se vojničke čete u zraku. 434. Prve čete svitile sabje povadiše. A. Kanižlić, kam. 2. Četa meni ime jest. J. Matović 509. Uze jednu četu najboljih junaka, pak žestoko udari na krilo desno. A. Kačić, korab. 340. Vojvoda si u Banatu bio, mloge u nom čete sakupio. J. Krmpotić, mal. 4. Gredu upored sadružene crnogorske bojne čete. Zgode 6. Plemenita horvatskog kraljevstva četa. M. P. Katančić 68. Ona Juda uze četu i od glavara svetećnikih momke. Vuk, jov. 18, 3. Svaki kod svoje zastave po četama svojim. D. Daničić, 4 moj. 1, 52. — b) mnoštvo oružanih ljudi mahe ili včće i nekočicina ih. aa) u opće: Četa ljudi oružanih; četa barabanat. Mikaja 37b. Skupiše se i dozboriše da jedan dan svi u četi nasrnu zeuļe i sela kaluderska. I. Đorđić, ben. 183. Evo Juda i s him četa velika. F. Lastrić, test. 109. Vidivši jednu u oružju četu. A. Kanižlić, uzroci 89. Vezan od čete. I. A. Nenadić, nauk 233. Ugleda četa ljudi oružau. A. Kačić, korab. 35. — bb) tako mnoštvo oružanih ljudi koji idu te udaraju na druge, oružano da što otmu: Sehani dvi turske čete razbiše. P. Vitezović, kron. 171. Turska četa razbi katane bačke u selu Badañi. Glasnik 20, 12. Kupi Marko četu krajišnika. A. Kačić, razgov. 200. Za him se četa otmisnula, mala četa tri sta Vodićana. 211. Hajdučka četa. Bella 465a. Podigla se jedna četa mala, malena je, al' je ognjevita. Nar. pjes. vuk. 1, 485. Četu malu, tri, četiri druga. 4, 517. Četa mala, ptaeas' Turaka. 4, 120. Udbińska se otvorise vrata i izide jedna četa mala za trideset i četiri druga. 3, 117. Te izide jedna četa mala, u četi su tridest i tri druga. 3, 278. Hoću jednu četu pokupiti, dobru četu, tri stotin' Zadrana. 3, 409. Pred četom je junak arambaša.

2, 77. Jedna četa, tri su harambaše, . . četa mala za trideset druga. 3, 142. Ko je ovoj četi četo-baša? 3, 332. I Ničetu pred četom vojvodu. 3, 432. O Tadija, našoj četi glavo! 3, 287. Ja se bojim čete od Turaka. 3, 126. Jer otoka nigda nije sama brez hajduka, ja brez mrka vuka, ja brez čete turske, ja kamrske. 3, 159. Četu kupi Perović Radule. 4, 3. No pokupi četu po Udbinu. 3, 328. Na tome se četa razdvojila. 4, 61. Nek su žive sve junačke glave, koji dižu četu na krajinu! 3, 192. Oni česte čete podizahu. Pjev. crn. 240. I povede četu iz Udbine. Nar. pjes. vuk. 3, 182. Pa krene četu uz planinu. 3, 335. Nema ovdje vojske nego je samo četa. 4, 462. — cc) četom kakva je pod bb. naziva se i ono što ona radi, četoвање: Neka ne gredu s himi u četu ali na boj. M. Bjanković 107. U vrijeme rata i veliki četa. P. Filipović, istom. 9. Često oni u čete idau i brez broja robu dovodau. A. Kačić, razgov. 192. Vi teži je Lovre vojevau, prid junaci četu četo-vaou. 200. On se s čete nigla ne vraćaše, da turskoga roba ne vodaše. 253. Iduć često k Seņu bijelome, te junačku četu četujući. Nar. pjes. vuk. 3, 202. Jesu oni čete četovali. 3, 262. Jesam skoro u četu hodio. 4, 416. On s' u četu diže u planinu. 4, 28. Leti aga ide po četama. 3, 200. Ja sam sinoć iz čete došao. 4, 505. Hajde striko, da idemo u četu. Nar. prip. vuk. 210. u takoj četi moć biti i samo jedan čovjek: Pripovijeda se da je najpavije išao sam u četu, pa je Crnogorce čekioćavo u busije. Vuk. nar. pjes. 4, 94. — c) maie ili veće mnoštvo kakve god čjadi: U vodu se naglo veće sunivaše, kad joj, k'o bi nebu ugodno, prispje u pomoć ribar četa. I. Gundulić 42. Ako je hvalio čete od polujeraca. B. Kačić, zrc. 34. Izvida neizbrojne bolnike, koji k nemu bjehu na čete doneseni. I. Đorđić, ben. 35. Dičica još priprista sve na čete razredena. P. Knežević, živ. 31. Na čete k hój dohode. P. Knežević, pism. 142. Za him četa proroka. M. Zoričić, zrc. 225. Ona počese k Isukrtu narodi obraćati se i na čete u crkvu pravovrtnu skupjati se. I. Velikanović, upuć. 1, 193. Čete ispokojeni i napitani siromama neka budu družba tvoga kršćanskog sobeta. I. J. P. Lučić, bit. 38. U grad s četom dvorna puka hrli ona. N. Marčič 27. Namjeri se na jednu četu mladih svojijeh prijatelja. B. Cucerić 129. Ali ide četa divojaka. Nar. pjes. bog. 328. — d) u smislu u kom je četa pod a, b, aa, i c. moće biti četa i anđela, svetica, zlijeh duhova: Množ pakljenijeh hudijeh četa. I. Gundulić 481. Na čete ki vode paklemi vojnici. D. Baraković, vil. 316. Pokle svetih četa ukupil jur biše. D. Baraković, jar. 105. Vi ki ste snižna četa, ki ste u broju od svetijeh. I. Akviliñ 42. Mi na alaje i na čete branimo ih vječne štete. J. Kavañin 506. Rajskijeh dvoran čete bijele. I. Đorđić, mand. 10. Čete višnjeh od anđela. 121. Vidje četu nikakovije sablazni, drakuni li su, vištice li su, što mu drago. F. Lastrić, svet. 58. Dušu tvogj svetih čete susriše! A. Kanižlić, bogojub. 537. Ne mlogo od andeoskih četa različit jesu. A. Kanižlić, kam. 376. Koji (anđeli) na hrpe i na čete litro pritkaše da mu služe. Đ. Rapić 231. Kušaće (Antikrst) da pridobije s strahotom svoji bojni četa. Grgur iz Vareša 84. Družbu andioskijeh četa. Misli kr. 91. Neizbrojne čete od svijeh vojska nebeskijeh. B. Cucerić 24. — e) značenje pod c. nalazi se preneseno i na životinje, na zvijezde i na stvari umne: Eto gre četa mravi, pa pita voda od nih da ča želi. Nar. prip. mikul. 78. Četa jasnijeh od zvijezda je ljepšijem zrakom zatreptjela. I. Đorđić, mand. 135. Što je četu toliku laži na pomoć uzajmio. A. Kanižlić, kam. 88. On ne gleda

svitlo ime, da l' što ima bit' pod nime: gleda srce od svitlosti, gleda dila od kriposti, pak od ovud starešinu sudi, ima l' jasnu cinu. Svitlu četu kad ne vidi da s imenom svitlim slidi, onda vidi gospodara da s imenom samo vara. V. Došen 239.

ČETARI, *vidi kod četiri 2, c.*

ČETATI, *čētām, impf. peniculo tergere, čistiti četkom ili metlicom, u jednoga pisca xvi vijeka i u Stuličevu rječniku. isporedi četica pod 2. postaću kojega je četka. 1. prelazno. samo u Stuličevu rječniku. — 2. sa se, reflex.: A metlicom se četa, četa. M. Držić 134.*

ČETÁVATI, *čētāvām, impf. vidi četovati. Tad je Mujo dođu nabavio, za života na ņem četavao. Nar. pjes. juk. 442.*

ČEŤEGĬJA, *m. tko četuje, četnik. od tur. četgi, koje je opet od četa, koju vidi, u našo vrijeme, između rječnika samo u Vukovu (dux cohortis et vel miles ipse). A do ņega četegija Tale. Nar. pjes. vuk. 3, 334.*

ČETĖKOVAC, ČetĖkōvca, *m. selo u Slavoniji u podžupaniji virovitičkoj. Schem. zagr. 1875. 153. Pregled 111.*

ČETĖNĬK, *četenika. m. vidi četnik. On sakupiri sta četenika. Nar. pjes. juk. 527. Četeniku. Osvet. 2, 55 On preplavi kitne četenike. 7, 4. Nije sina da požali majku, niti bojea četenika mlada da ljubovu ne ostavi pustu. 7, 9. Do na Tuzlu svedī četenike. 7, 21.*

ČETER, *vidi kod četiri 2, d.*

ČETĖRES, *i četĖrest, vidi kod četrdeset.*

ČETĖRESTĬ, *vidi kod četrdeseti.*

ČETĖREŠKA, *f. grožde koje se zove i skardarka. u Srbiji u Leskovcu. M. Đurović. isporedi četirreška.*

ČETĖREŠKĬ, *adj. što pripada selu Četerežu. Četereška opština. K. Jovanović 139.*

ČETĖREŽ, *m. selo u Srbiji u okrugu požarevačkom. K. Jovanović 139.*

ČETERI, *vidi kod četiri 2, d.*

1. ČĖTICA, *f. dem. četa od prošloga vijeka, između rječnika samo u Stuličevu. Ter pokupi četice malenu. A. Kačić, razgov. 294. Svi čemo ti poći u četiu. Nar. pjes. juk. 161. Ako zdravo iz četice dođu. 370.*

2. ČĖTICA, *f. mala četka, četiva. samo u rječnicima Belinu (65^a) i Stuličevu. Postanem od riječi koja sama ne dolazi, a od koje je četati i četka. isporedi štetica.*

ČĖTIČICA, *f. dem. četica pod 2. samo u Stuličevu rječniku.*

ČĖTINA, *f. seta. Akc. se mijēna u gen. pl.: čĖtinā, a samo je i zadni slug dag u gen. i instr. sing.: čĖtinē, čĖtinōm. — Kor. skap, bosti. pred t od nastavka je korijenu otpadu p, a sprjeda s. isporedi štetina, čekiina. — a) u pravom smislu: debela čvrsta dlaka, kakova je u svine osobito po ledima, seta, od xvi vijeka, između rječnika u Mikalinu i Bjelostijenčevu. Stropilo od praščijih četina. M. Vetranić 2, 192. — b) list u ņekih drvetu lanak i šifast, nalik na četinu u prvom značenju, seta, spina, folium pinnatum, u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu (gdje se dodaje da se govori u Hrvatskoj).*

ČĖTINĀR, *m. conifera. u jednoga pisca našega vremena. isporedi četina pod b. Drvo od četinaru lako je. I. Pančić, bot. 139.*

ČĖTINAST, *adj. setosus. u jednoga pisca našega vremena. isporedi četina pod a. J. Sloser, kor. 288.*

ČĖTINĀK, *m. ņeka mala riba morska. L. Zore 19.*

ČĖTINĀR, *m. vidi četinar. u jednoga pisca našega vremena. K. Crnogorac, bot. 12.*

ČĖTINAST, *adj. vidi četinast. u jednoga pisca našega vremena. J. Sloser, kor. 675.*

ČĖTIR, *vidi kod četiri 2, a.*

ČĖTIRA, *vidi kod četiri 2, a.*

ČĖTĪRAC, *četirca. m. u zagoneci, načinjeno od četiri. Četiri četirca i dva leptirca; jedan drugom u stopu ide a ne stižu se. (Olygonetfaj: kola i volovi). Nar. zag. nov. 94.*

ČĖTĪRAK, *četirka. m. u zagoneci, isporedi četirac. Četiri četirka, dva leptirka, i pred ņima pabirak. (odgonetfaj: kola, volovi i čovjek). Nar. zag. nov. 94.*

ČĖTIRCI, *m. pl. ņeko selo koje se pomiēne prije našega vremena samo po imenu. S. Novaković, pon. 151.*

ČĖTIRE, *vidi kod četiri 2, a.*

ČĖTIREĐĖSETNICA, *f. quadragesima, časni post, uskršni post. isporedi četiridesetnica, četrdesetica, četrdesetnica. u jednoga pisca našega vremena. Evo pristupa sveta četrdesetnica. G. Zelić, 50.*

ČĖTIREĐEST, *vidi kod četrdeset.*

ČĖTIRI, *quatour. od xiii vijeka (vidi prvi primjer) i u svjem rječnicima. i je medu t i r postalo od staroga y. — Korijen nepoznat. — Riječ ņегда imala sve padeže: ima ih i sada, ali se iza prijeloga slabo koji govori, nego se zamjenjuje nominativom. uz ņu je riječ kojaj broj pokazuje stajalu ņегда u istom padežu u kom i ona, a sada veoma rijetko, nego u padežu u kojem stoji riječi uz dva, dvije, u ņekim se padežima okružila i inače promijenila.*

1. riječ cijela, nepromijenjena.

a. nom., acc., i voc.: a) čemu se broj kaže stoji u istom padežu. xiii—xviii vijeka. Vb četiri evangeliste. Mon. serb. 35. 275. 468. U ņemu četiri kameni. 70. Četiri dukate. Mon. serb. 479. 504. Bihu četiri sudci. Mon. croat. 120. Slišite dobro, vi četiri pristavi! 130. Jošte četiri mjeseci i žetva dode. N. Rašina 78b. Učiniše četiri dijele. 110b. Kola vlačalu četiri koni. Zbor. 13. Četiri anđele hoće poslati. 54b. Odi će doći mladići četiri. N. Najlašević 1, 234. Imah sinke do četiri. A. Cukuranović 142. Četiri češ sinke imiti. M. Pelegri-nović 184. Sto će rijeti oni četiri načini? I. B. Kašić. zrc. 38. Dvadeset i četiri starci. I. Bandulović 232. Četiri se elementi nahode. F. Glavinic, evit 63. Za četiri razloge. 197. Koji grisi jesu ovi četiri. P. Posilović, nasl. 116. Na četiri načine. I. T. Mrnavić. ist. 83. — b) čemu se broj kaže stoji u obliku u kom stoji uz dva, dvije od xv vijeka i sada samo tako. Četiri komata. Spom. sr. 2, 74. Četiri puta. Mikaja 36a. Na četiri načina. 36a. Al' čemo ji dovesti na četiri broja samo. I. Ančić, svit. 31. Četiri ploda privelika primamo. I. T. Mrnavić, ist. 137. Tada četiri mudraca rekoše. P. Macukat 7. Brodi na četiri otoka. I. Kavašnin. 185. Sva četiri. 373. Četiri dana. Bolla 600b. Po četiri načina. A. Kadčić, bogosl. 23. Šaljaše mu četiri redovnika. S. Badrić, ukaz. 56. Razbi četiri kraja. E. Pavić, ogled. 30. Četiri boje strane. V. Došen. 182. Za ņom sjedi dvanaest vladika i četiri staro patrijare. 2, 89. I četiri jabuke. Nar. pjes. vuk. 1, 287. Upisuje u četiri kŭige. 1, 469. Glas dadoše na četiri strane. 2, 74. Da ja ņubim četiri junaka. 1, 314. Lijep porod oni porodiše: dvije šćeri i četiri sina. 3, 390. Sretoše se četiri

junaka, 4, 109. Sva četiri brata Toškovića, 4, 31. Posideše tri četiri dana, 2, 548. Četiri se puta premetnuo, 2, 142. Sva četiri jesu jednolika, 4, 167. Sva četiri jeste uskočili, 4, 398. Ostala mu četiri dukata. Nar. pjes. juk. 523. *Koja riječ nema toga oblika, ona može stajati u gen. pl. kao i uz dva:* Nas četiri kada ustanemo. Nar. pjes. vuk. 4, 137.

b. gen.: *pravoga nema, nego se zamijenio drugim oblikom i prema drugima se promijenio.* a) *mjesto gen. stari loc.:* četireh, xiv i xv vijeka i u jednoga pisca xvi vijeka. *čemu se broj kaže stoji u gen. pl.:* Otk četireh evangelista. Mon. serb. 124. 132. Otk četireh sudija rečenih. 256. *Obraz lavski od desne onijeh četireh, a obraz volov od lijeve onijeh četireh, a obraz volov više onijeh četireh.* N. Rašina 179. — b) *isti loc. promijenjen prema loc. drugih riječi u kojima pred h bilo i (kao što je bio promijenjen i u riječi kao što je stvar):* četirih. xv—xviii vijeka. *čemu se broj kaže stoji u gen. pl.:* Oda svih četirih kolen. Mon. croat. 69. *Nimam potrebu od četirih dukat. Korizm.* 14. *Samo meni moj Danio od četirih jes ostao.* M. Pelegriović 168. *Stvoreni od četirih elemenata.* M. Orbin 38. *Vrhu njih četirih.* I. Bandulavić, 226. *Ime od četirih slov.* F. Glavinčić, evit 1. *Svojih četirih svijeta glava.* I. Kavačin, 221. *Od četirih knjiga.* A. Kanižlić, kam. 408. — *isti oblik xvi i xviii vijeka izjednačen s istim oblikom drugih riječi u kojih je pred h bilo ije:* četirijeh: *Dohodahu ljudi sa svih četirijeh strana.* Zbor. 27. *Od ovijeh četirijeh riječeh.* Mikula, gram. 33. — c) *gen. dual:* četiriju, od xvi vijeka. *čemu se broj kaže stoji u gen. pl.;* *riječ noga dolazi i u gen. dual., u kom i inače dolazi mjesto gen. pl.:* Četiriju živina. N. Rašina 197b. *Sa svih četiriju stran.* M. Marulić 243. *Od četiriju godišća.* F. Vrančić, živ. 47. *Nošen od četiriju vlažina suprotivnje.* M. Radnić, 107. *Živine od četiriju nogu.* 285. *Od četiriju najposlidnijih.* S. Margitić, isprov. 24. *U prilici od četiriju živina.* S. Margitić, fala 79. *Za uspomenu ovih četiriju dobara.* I. Giličić, 49. *Od onih četiriju mudraca.* P. Macukat 7. *Svrhu četiriju najposlidnih.* I. Filipović, prip. 3, 361. *Prilika četiriju živina.* F. Lastrić, test. 221. *Kod četiriju ivandelista.* F. Lastrić, svet. 60. *Životi četiriju svetaca.* P. Knežević, živ. 1. *Razplodene prvi četiriju kraljevstvi.* A. d. Kosta zak. 1, 190. *taj se oblik govori i onda kad se ne može upotrebiti prijedlog.* — d) *nom. mjesto gen.:* *sada se nominativom kaže samo koliko, a što bi trebalo genetivom kazati, ostavlja se drugima riječima (vidi i dalje kod drugih oblika):* aa) *čemu se kaže broj stoji u gen. pl.;* xvii i xviii vijeka. *Od ovijeh četiri mjesta.* M. Orbin 104. *Od ovijeh četiri vrsta.* Mikula, gram. 16. *Od ostalih četiri dijela besjede.* 46. *Od četiri poglavnih.* I. Kavačin 333. *Od ovijeh četiri poglavja.* I. Matović 8. *Imena četiri episkopa (episkopah).* I. Kanižlić, kam. 809. — bb) *čemu se broj kaže stoji u obliku u kom stoji uz dva, dvije.* od xv vijeka i danas uz prijedlog koji pokazuje da se misli gen.: *Bez četiri unče.* Mon. serb. 479. *Samo meni moj Danio od četiri jes ostao.* A. Čubranović 142. *Od četiri elementa.* M. Orbin 16. *Od četiri struke.* Mikula, 36. *Od četiri godine.* 37a. *Data je imenu oblast svrhu četiri dila svita.* F. Lastrić, test. 181. *I raki je od četiri leta.* Nar. pjes. vuk. 1, 487. *Opkoluše sa četiri strane.* 2, 251. *Ziatne toke od četiri oke.* 3, 96.

c. dat.: a) *stari:* četirem. xiv i xv vijeka, a u čakavac i danas. *čemu se broj kaže stoji u istom obliku.* Četireme vlasteloms. Mon. serb. 108. *Četireme kućam.* 356. 395. *Da se veže četiren košen za rep.* Nar. prip. mikul. 68. — b) *isti oblik pro-*

mijenjen dobiš i mjesto e: četirim. *nemu se dodaje na kraju još i a:* četirima. *tome se opet i među r i m može izbaciti:* četirna. *čemu se broj kaže stoji u istom paležu.* aa) *bez a.* od xvi vijeka i danas: *Kao da tim četirim.* Mon. croat. 223. *Četirim tastavom.* Starine 3, 316. *Četirim stvaram nastojat ima.* Š. Budinić, isprov. 5. *Četirim angelom.* I. Badulavić 232. *Povelji svim četirim vitezom glave odsiđi.* F. Glavinčić, evit. 388. *Knjigu piše dvadeset i četirim agam.* Pjev. cru. 325. *Svim četirim kapetanom.* M. Nenadović, test. 153. — bb) *sa a.* također od xvi vijeka. *Pridavši ga četirima od viteza.* N. Rašina 184b. *Četirima andelom.* 200. *Ova rič služi svim četirima najposlidnijim člankom.* I. Filipović, prip. 1, 195. *Dostojna se prilikovati četirima rečenim živinama.* F. Lastrić, test. 222. *Napasti, koji su suprotivno ovim četirima kripostima.* L. Vladimirović, slavodob. 21. *Koji su podložni četirima patrijarhami.* A. Kanižlić, kam. 847. — cc) *danas se govori i bez i među r i m:* četirna (ispoređi dalje instr.).

d. instr.: a) *stari četirmi (četyrjnji).* samo xiv vijeka i u početku xv vijeka. *čemu se broj kaže stoji u istom paležu:* *Sa imeni četirimi cari.* Glasnik II, 12, 65. *Četirimi evangelisti.* Mon. serb. 220. *Préd onimi dvadeseti i četirimi.* Glasnik 23, 51. *grješkom četirimi.* Mon. serb. 248. — b) *isti oblik s umetnutim i pred mi prema adjektivima.* xvii—xviii vijeka *čemu se broj kaže stoji također u instr.* Ovo može biti četirimi zakoni. Korizm. 96. *S četirimi kralji.* 82. *Poslidnj četirimi rikami.* Aleksand. jag. starin. 3, 285. *Kutljč s četirimi midenimi ručicama.* P. Zoranić 45. *Četirimi slovni piše se.* F. Glavinčić, evit. 1. *Četirimi zaviora se imeni.* 117. *S onimi četirimi prfijami ili vinecini ili uredsini.* B. Kašić, is. 77. *Četirimi svetini evandelisti.* J. Banovac, blagos. 326.

— c) *isti oblik sa e mjesto i pred mi.* e će biti uzeto iz noninativka koji je glasio i četire (vidi dalje). *samo u jednoga pisca xviii vijeka.* Četiremi dari otiđi ga. F. Glavinčić, evit 89. — d) *isti oblik koji je pol b.* *promijenjen tjem što mu je na kraju odbačeno i pa mjesto nega dodano a.* xvii—xviii vijeka. *čemu se broj kaže stoji kao i naprijed:* *Prid četirima od živustijeh.* N. Rašina. 24b. *Zakliham vas četirima andeli.* L. Terzić 298. *S četirima krstjani.* J. Kavačin, 314. *Nakičena četirima darovima.* F. Lastrić, od 149. *S četirima suzami smrt ustaviti.* I. Banovac, pred. 18. *S ovima sve četirima nesrčama učinio se prilican Isusu.* A. Tomićević 228. — *poгрјеска može biti štamparska u jednoga pisca xviii vijeka četirijuma:* *Svaki čovjek može živjeti ovijem četirijuma stvari.* M. Divković, nauk 896. — e) *isti oblik bez i pred ma:* četirna. *od xviii vijeka i danas.* *čemu se broj kaže stoji kao i naprijed.* *Prid četirna živinama.* I. Bandulavić 14. *Razlučiva se ovim četirna biležima.* I. Velikanović, upuć. 1, 256. *Četirna čuprijama bliže iduć k grad.* I. Rajčić, boj 66. *Muša groma nadirgala dvjema trima jabukama i četirna narančama.* Nar. pjes. vuk. 1, 161. — f) *nom. mjesto instr., kao naprijed mjesto drugih paleža.* aa) *čemu se broj kaže stoji u instr. pl.:* xv vijeka i u jednoga pisca xviii vijeka: *S četiri kopcami.* Spom. sr. 2, 69. *Sa četiri kameni.* Mon. serb. 386. *Četiri evandelisti.* 446. *Medu četiri rije-kami.* D. E. Bogdanić 2. — bb) *čemu se broj kaže stoji u obliku u kom stoji uz dva, dvije.* od xviii vijeka i danas iza prijedloga: *S četiri slova.* M. Orbin 4. *S četiri riječi.* 55. *S četiri istine.* 99. *Čiča Jakov ostade pred crkvom sa četiri svoje arambaše.* Nar. pjes. vuk. 4, 170. *Ni s četiri kola ne bi mu iz glave izvukao.* Nar. posl. vuk. 223. — c. loc.: a) *stari četireh.* xv vijeka i u jednoga

pisca xvi vijeka. čemu se broj kaže stoji u istom padežu: Po ovih četireh (četirih) sudjahu (sudjaha). Mon. serb. 256. V četireh dneh. S. Kojičić, žit. 45b. — b) isti loc. promijenjen prema loc. drugih riječi u kojih je pred h bilo i (vidi i naprijed kod gen.): četirih. xvi i xvii vijeka. čemu se broj kaže stoji kao naprijed: Na četirih kolih. Aleksand. jag. starin. 3, 316. Ovo stoji navlastito u četirih stvarih. S. Budinić, sum. 86. U naših četirih posljednjih rekomo. F. Glavinčić, cvit. 17. U četirih kraljih kriza. I. T. Mrnavić, ist. 20. — isti oblik izjednačen s istijem oblikom drugih riječi u kojih je pred h bilo ije: četirijeh (vidi i naprijed kod gen.) xvi i xvii vijeka: U četirijeh ostalihjeh prošenjij uprašaju se stvari. S. Budinić, sum. 18. Komu je veoma priličan bio u četirijeh krjepostijeh. B. Kašić, fran. 51. — c) loc. dual.; xvi i xvii vijeka. čemu se broj kaže stoji u loc. pl.: U ovije četiriju dijelije prošimo. M. Divković, nauk 92. Ovo pripravljenje u četiriju (četiruh) stvari stoji. A. Georgiceo. pril. 6. Ni u četiriju elementih. I. Banovca, blagos. 290. — d) izjednačen s instr.: četirma. od prošloga vijeka. čemu se broj kaže stoji kao naprijed: Na sedam je načina prignut čovik na zloće, u kojima seini sebi dobro: u četirma seini dobro duhovno, a u trima seini dobro tlesno. A. Bačić 225. U nama četirma. D. Daničić, jez. 46, 23. — e) nom. mjesto loc. kao i naprijed mjesto drugih padeža. čemu se broj kaže stoji u obliku u kom stoji uz dva, dvije. od xvii vijeka. Svi smo slični u četiri stvari. M. Divković, nauk 826. Ali je ovdje tako na četiri mjesta. Vuk. nar. pjes. 1, 294.

2. riječ okrnjena i promijenjena na različite načine:

a. nom. i acc. bez i na kraju. tako okrnenom opet se dodaje na kraju a ili e. dolazi i mjesto drugih padeža kao i cio. a) samo bez i na kraju. nalazi se od xv vijeka: Dva deseti i četiri dinare. Spom. sr. 1, 108. Mlados prije čič koristi svita obhodi četir dila. I. Gundulić 144. Platom tri krat i četir krat većom. B. Kašić, ign. 77. Teku rijeke četir zlate po svoj zemlji. J. Kavačin 289. Vrh četir tisućine mlj. 474. Ukine se i koñ, koji ima četir noge. Poslov. dan. 14. Imat četir oči. 33. Četir patke, tri goluba. Nar. pjes. vuk. I, 524. Za nom sjede četir cara. Nar. pjes. petr. 2, 107. — b) s dometnutjem na kraju a (kojim može biti da je dogoñeno na srednj rod). od xvi vijeka. Četira lita ondi sta. Transit 283. Četira dostojanstva ima otac. Korizin. 42b. Četira tisuća. Aleksand. jag. starin. 3, 293. Biše ih četira tisuća. Anton Dalm., mat. 15, 38. Koja se zovu četira poslednja. S. Budinić, sum. 174. Sedam pak opeta četira viš deset godišca služi tad. D. Baraković, jar. 42. Četira leta pripovijajući. F. Glavinčić, cvit. 235. Budući jur od osamdeset i četira leta. 343. Neg je četira driva posikal. Jačke xxvii. — c) s dometnutim na kraju e. od xv vijeka. kad bi ranije dolazilo, moglo bi se misliti da je stari nom. Skupi za četire leta. Mon. groat. 113. Posudi mi četire dukate. Korizin. 14. Četire stvari jesu. 17b. Vrlhu te četire stvari. Narčin. 47. Zaručstva se čine po četire zakone. 58b. Rih ti tri kriptosi, . . još ću t' reć četire. M. Marulić 100. Ne govornite li vi da su četire miseci do žetve. Bernardin 30. Učinise četire dile. 54. Na sve strane na četire. D. Baraković, vil. 183. Četire ure leža mrtva. B. Kašić, per. 82. Četire uzroka ganuše me. J. Arnohlušić mi. Jesu kako četire skaline. P. Radovčić, symb. 56. Koliko redov crkvenih jest? Četire mañi, a tri veli. I. Zanotti, upit. 3. Na četire grada kraja žestok turan uzohdi. J. Kavačin 489. Četire puta na godišće.

I. Kraljić 82. Obzira se vila na četire strane. Nar. pjes. istr. 1, 28. Ah joj meni! ah joj na četire strani! Jačke 107.

b. okrienom kao naprijed pod a, a još se i i između t i r izbacuje, te mu je u drugom slogu samo r vokal; četr. kako se među t i r pisalo a, moglo bi se misliti da se a izgovaralo, ali mjesto a neki imaju a (Besjed. kr., Cuceci) a neki ä (dubrovačko izdanje Gundulićeva Osmana 1826), a to razbija sumnju, tako promijenenom još se domeće na kraju a i e: s tjem domećina dolazi samo u pisaca koji su pisali a pred r, te se ne može za cijelo znati jesu li ga i izgovarali (isporedi dale pod e.), ali po svoj prilici nijesu nego je r i pred pomenutijem domećina vokal, taki nom. i acc. bez domećina i s domećina dolazi i mjesto drugih padeža kao i onaj naprijed. a) bez domećina. od xvi vijeka. Gdi sta četr sta lit. M. Marulić 22. Četr sta krat. 63. Tisuće četr sta i devedeset bi i četr godišta. Menčetić-Držić 515. Po sve četr strane. M. Vetranić 1, 39. Boje on razlog i četr kriptosi poznaje. N. Najšković 1, 312. Četr sta i veći broj galij ter navj jest. H. Lucić 270. Četr dni. M. Držić 64. Četr tisuć škuda 304. O triš i četr krat neharni zli spole! D. Zlatarić 60. Lazara mrtva od četr dni uskrnu. A. Gučetić, roz. jez. 239. Svita obhodi četr dila. I. Gundulić 144. Pak užeš popijevati četr mlada seljanina. 382. Slijedit' s vojskom boj krvavi na sve četr strane od svijeta. 484. S četr kraja ogañ zavrzje se. J. Palmotić, dubr. 265. On u grobu četr dana st'o je. I. V. Bunić, mand. 30. To četr (četar) sta i još više dugijeh godin bilo je prija. J. Kavačin Bog 116. Četr tisuće šežaha ali ti četr mlje. I. Pordić, salt. 269. Pribiva četr sta godišta. 269. Četr godišta. Bella 600b. Za četr dni. Besjede kr. 29. Četr vremena od godišta. 34. Da su četr stvari koje veoma grijeh uzmažaju. 67. Er se hotijasmo izgubiti za četr kapje svjetovne slasti. 179. Djetešice od četr godišta. 214. Tri ali četr šežna. B. Cuceci 19. Tri četr ure. 27. Od četr dni. 67. Četr kratka stupaja. 151. Četr koña rogatije a dva trgovine. Poslov. dan. 13. — s dometnutim na kraju a. samo u jednoga pisca xvii vijeka. Sto i sedamdeset tisuć gub pobise i vrh toga opet četra od više. D. Baraković, jar. 112. — e) s dometnutjem na kraju e. xvi—xviii vijeka. Četire dni ima. Bernardin 36. Po četire pute skrušenje srea jest pravednoga. Nauk Bernard. 12. Po četire se pute stvori grih. 29b. Koji bihu tri i četre dni mrtvi ležali. F. Vrančić, živ. 22. U četre vrsti složen. D. Baraković, vil. 1. Mogu vući sprida četre bivoli. 52. Po četre strane. 69. Ne dva grada ni četre. 178. Za č bi triba nam trajati i tri danke i četre. 193. S četre stran vitri jako slano more promutiše. M. Gazarović, jub. 38. Niki će živiti jedno godišće niki četre, niki šest. P. Radovčić, nač. 331. Četre stvari potribuje znati. P. Radovčić, symb. 82. Promisliti četre općene uzroke. 126. U četre prve šestoredke. A. Vitičić, ist. 131. Nosi križ sičivi na četre. J. Kavačin 287.

c. pomjeren kao pod b, a, povraća se neokrnjeni nom. i drugi padeži, a tada mu se umeće a među t i r, koje prestaje biti vokal. samo u jednoga pisca xvii vijeka. u Stuličevu rječniku ima dvojako: četari, koje bi trebalo čitati četari, i četari koje bi trebalo čitati četri; ali je u niemu slabo sto pouzdano čemu nema potvrde s druge strane. Iškija put tretilj vrat a Štrombol četari. D. Baraković, vil. 326. Četari viciñi. D. Baraković, jar. 99. Tad biskupom oblast daše četarima ki naviste. 137.

d. pomjerenom kao naprijed pod b, a, umeće se e među t i r, koje tada prestaje biti vokal:

četer. s *tijem umelkom povraća se i u neokrienu nom. i acc. i u drugu padež:* četiri. a) *nom. i acc. okričen s kraja. xvii i xviii vijeka.* Dopršivši se oko četer tisuće godišta. B. Kašić, is. 5. Nakon četer dni. 39. Sedamdeset i dva godišta maie dvadeset i četer dnevi. 108. Imalo je sve ove četer stvari. B. Kašić, fran. 43. Damao četer štotine mira. 45. Ove četer vrste od čeljadi. 174. Četer krat šest ura u svaka četer godišta. B. Kašić, rit. 1. U svaka četer sta lita. 2. Četer dni jesu cijele, da je zakloppen u grob tvrdi. D. Palmotić, christ. 35. Četer sto krat. Bella 600^b. — b) *neokričen nom. i acc. i drugi oblici. xvii i xviii vijeka.* Trideset i četeri godišta. I. T. Mrnavić, ist. 25. Sto su ti rekli ona četeri mudraca? P. Macukat 7. Četeri stvari radaju se od lakomosti. K. Mađarović 45. Četeri dni. Bella 600^b. Četeri učenika I. A. Nenadić, nauk 14. Četeri puta. 22. Naredi četerima od svoji sluga. N. Palikuća 58. Poslije veće četeri sta godišta. J. Matović 326. Radi ova četeri uzroka. I. Velikanović, npuć. 1, 321. Razlike nu prema četeri stranom svita. 2, 502.

e. *cijelomu, kakvo je naprijed pod 1, i okričenomu s dometnutim na kraju a ili e, kakvo je naprijed pod 2, a, b, i c, može se izbaciti i između t i r, te glasi i četiri, četre, a) samo bez i među t i r. prošloga vijeka i sada.* Četri mudra. J. Kavašini 157. Četri pape. 205. Na sve četri strane. 327. Četri duha. 516. Dvaes četvrtin starcim. 508. Svakoga miseca mise se četiri reknu. A. J. Knezović 274. Ove tri četiri riči. F. Lastrić, ned. 230. Prid četrima živinami. Grgur iz Vareša 125. Četri stotine. I. J. P. Lučić, razg. 116. Od četri mala reda. I. J. P. Lučić, izk. 38. Tri put bih je otkupio zlatom a četiri put drobnijem biserom. Nar. pjes. vuk. herc. 59. Kūngu piše car na četri strane. Nar. pjes. mar. 139. Tako stalo četri godinice. Nar. pjes. pctr. 2, 157. Dvije ti voļe, a četiri čudi. Pravdonoša 1852. 12. — b) *sa a na kraju njesto i. samo u jednoga pisca prošloga vijeka.* Po naših se zemljah četra prem nahode reda sveta. J. Kavašini 373. — c) *sa e na kraju njesto i. u jednom spomeniku iz druge polovine xv vijeka.* Tužeci na četre sudce. Mon. croat. 135. štamparaške će biti pogruška o na kraju njesto e: Na četro tisuće ljudi. živ. is. 98. f. bez e među č i t, a ostalo cijelo. u naše vrijeme u ugarskih Hrvata. Na sve četiri strani. Jačke 112. Dvoril sam ju četiri noći. 247.

3. *za broj 14 dolazi i cijelo i svakojako okričeno i promijenjeno pred na deset koje se i samo svakojako krii. vidi kod četrnaest.*

4. *isto tako i za broj 40 dolazi pred deset, koje se također krii. vidi kod četrdeset.*

5. *za broj 400 dolazi također i cijelo i okričeno pred pl. sta od sto i pred stotine. a) pred sta: aa) cijelo:* Četiri sta. Mon. serb. 251. Četiri sta glava posjekoše. Oglad. sr. 71. Četirista. Vuk, rječ. 823^b. — bb) *okričeno kako god:* Četr sta. M. Marulić 22. Menčetić-Držić 515. H. Lučić 270. A. Gučetić, roz. jez. 54. Mikaja 37^b. I. Đorđić, salt. 269. Bella 600^b. Stulić 87^b. Četer sta. B. Kašić, rit. 2. Četeri sta. J. Matović 326. — cc) *njesto pl. sta griješkom sing. sto:* Četiri sto. Vrančić 86. F. Glavinčić, cvit. 26. Bella 600^b. Četer sto. Bella 600^b. — b) *pred stotine:* Četiri stotine. Vuk, rječ. 823^b. Četer stotine. B. Kašić, fr. 45. Četri stotine. I. J. P. Lučić, razg. 116.

6. *za broj 4000 može stojati također u svakom obližu pred tisuće ili hiljade.*

ČETIRIDES, i četiridest, vidi kod četrdeset.

ČETIRIDESETINA, f. convivium fanebre die quadragesimo a sepultura xv vijeka. isporodi

četrdesnica Tretiny i devetiny i čotyridesetiny tvoreti umrešim. Starine 10, 96.

ČETIRIDESETNICA, f. quadragesima, časni post, uskršnji post, korizma. isporodi četrdesetnica. xiv vijeka, između rječnika u Stuličevu i Daničićevu. Vssu svetu četyridesetnicu v monastyri poštenjima provodim. Domentijan 193.

ČETIRIDESETODANI, adj. quadraginta dierum. samo u Stuličevu rječniku. riječ nepouzdana.

ČETIRIDNEVAN, četiridnevna, adj. quatuor dierum. samo u Stuličevu rječniku. riječ nepouzdana.

ČETIRIDNEVNICA, f. quatuor dierum. samo u Stuličevu rječniku sa značenom koje je stavljeno. riječ nepouzdana

ČETIRIDNEVNİK, m. quatuor dierum. samo u Stuličevu rječniku sa značenom koje je stavljeno. riječ nepouzdana.

ČETIRIGODAC, četirigoca, m. quadrimus. samo u Stuličevu rječniku, gdje ima i četirigodišnik i četirigodnik. see slabo pouzdano. isporodi četverogodac.

ČETIRIGODAN, četirigodna, adj. quadrimus. samo u Stuličevu rječniku, gdje ima i četirigodištan i četirigodnik. see slabo pouzdano.

ČETIRIGODIŠTAN, četirigodišna, adj. vidi kod četirigodan.

ČETIRIGODIŠNICA, f. quadrima. samo u Stuličevu rječniku, gdje ima i četirigodnica. oboje slabo pouzdano.

ČETIRIGODIŠNIK, m. vidi kod četirigodac.

ČETIRIGODNICA, f. vidi kod četirigodišnica.

ČETIRIGODNIK, m. vidi kod četirigodac.

ČETIRILITRANI, adj. quadriliteris. samo u Stuličevu rječniku, gdje ima i zlo načineno četirilitruje.

ČETIRILETAN, četiriletna, adj. vidi četirigodan. samo u Stuličevu rječniku. riječ slabo pouzdana.

ČETIRINOĞ, adj. vidi četveronog. u rječnicima Djelostijencevu, Jambrešičevu i Stuličevu.

ČETIRIPESTICA, f. sedum album L. u jednoga pisca našega vremena, koji piše: četiri prstica. B. Šulek, im. 55.

ČETIRIŠEŠKA, f. crno mekano grožđe, koje prvo zri i najbolje je za jelo. u Srbiji u okrugu crnoriječkom. I. Stojanović. isporodi četereska.

ČETIRIUK, adj. vidi četveronuk. u rječnicima Djelostijencevu, Jambrešičevu i Stuličevu.

ČETIRISTA, vidi kod četiri.

ČETIRIŠTIIH, m. tetrastichon. samo u Stuličevu rječniku. isporodi četverostih.

ČETIRIŠTÓTNÍ, adj. quadringentesimus. samo u Stuličevu rječniku (1, 1006^b). isporodi četvero-stotui.

ČETIRIŠTRUK, m. vidi četverostruk. samo u Mikalšinu rječniku.

ČETIRIT, adj. quadratus. kao da je to u jednoga pisca prošloga vijeka. Četirit je stol hrabreni, svakom stranom luci gredu. J. Kavašini 483.

ČETIRNIK, m. quaternio. isporodi četvrtnik. u jednoga pisca xvii vijeka. Prida juga četirim četirnikom vojnikov. I. Bandulavić 211. act. 12. 4.

ČETIRNOŽNO, adv. vidi čotveronoške. u jednoga pisca xvii vijeka. Sminost lavju kad godi izrod ljudski odijie, četirinožo prohodi, čovik nit je, lav nije. J. T. Mrnavić, osm. 152.

ČETITI, četím, *impf.* aciem instruere, *postavlati* vojsku po četama. *samo u rječnicima Stuličevu* (aciem instruere) i *Volttigijinu* (squadronare).

ČETKA, *f.* peniculus. *isporedi* četica pod 2. *samo u Vukovu rječniku* (bürste, auch der besen von borsten). *od korijena od koga je* četina. *Ake se ne mijenja, samo su u gen. pl. i oba zadnja slova duga:* četáká, *a samo zadnji u gen. i instr. sing.:* četké, četkóm.

ČETKATI, četkám, *impf.* peniculo tergere, *čistiti* četkom. *isporedi* četati. *u naše vrijeme u Srbiji.* I. Pavlović.

ČETNI, *adj.* što pripada četi. *u jednoga pisca prošloga vijeka i u Stuličevu rječniku* (gdje ima i „četan“). *Nepremožne* četave od letućih svojih vojnika tisu nu družbe. J. Kavaičin 422.

ČETNICA, *f.* a) *žensko čelade koje četuje. u jednoga pisca našega vremena* Saberi se sada u čete, četnice! D. Daničić, mih. 5, 1. — b) *selo u Bosni u okrugu zvoničkom.* Statist. SS. Schem. bos. 1864. 25.

ČETNIK, *m.* a) *ko je u četi, ko hodi po četama, ko četuje. u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu.* Ode beže u novu mehanu ode piti s četnicima vino, da se vali Turcim! Udbišanim! kakovoga je vola zarobio. Nar. pjes. 3, 121. Mi smo čuli od starih četnika: kada konice zopce zobat' ne će, on se nada dobru dailuku, il' će nosit' roba il' robiću ili dobru glavu od junaka. 4, 28. Ni ban nejma hiljadu četnika, a ti imaš četiri hiljade. Nar. pjes. juk. 111. Išli su četnici te dagonili turska govoda vojsci za ranu. M. Nenadović, mem. 7. — b) *oružan sluga općinski.* *isporedi* pandur, barabanat. Hajduci ovdje znače panduri ili četnici, kao što se obično u vojvodstvu govori. Vuk, nar. posl. 57.

ČETO, *n.* *vidi* četa. *u jednoga pisca xvj vijeka i u Bjelostijenčevu rječniku* (41^a, 43^a). Čudi se da se ko četo al' človik u ovih planinah nahodi. P. Zoranić 55^b.

ČETABAŠA, *m.* *vidi* četovoda. *u naše vrijeme između rječnika samo u Vukovu.* A ko li je četi četobaša? Nar. pjes. vuk. 3, 278. A sjedoše dvije četobaše. 3, 27^a. Četobaše i znatniji vojnici pobegnú. Vuk, grada 2.

ČETOBORJE, *n.* *nepoznatna značena u jednoj pjesmi. može biti* zlo zapisana kakva druga riječ. *Zanese me koñ zelenko kroz nekakvo četoborje pred nečije bjеле dvore.* Nar. pjes. petr. 1, 170.

ČETOKAIK, *m.* *navicula armata. sastavljeno četa i kaik. u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu.* Iz Višnice da odredi 15 ljudi da budu na četokaicima i da patroliraju. Djel. prot. 204. Turci isteraju četokaik. M. Nenadović, m. 92.

ČETOREDNIK, *m.* *centuriae instructor. samo u rječnicima Belinu* (69^b) *sa značenjem koje je starjeno i Stuličevu* (dispositor cohortis).

ČETOVAŃE, *n.* *excursio. od prošloga vijeka između rječnika u Jambriševiću* (kajkarski četuvanje), *u Volttigijinu* (isto tako) *u Vukovu.* *isporedi* četovati. *Ostani se, sinko, četovaña.* Nar. pjes. vuk. 1, 438. *Mene prodo moje četovañe.* 3, 116.

ČETOVATI, četujém, *impf.* excursiones facere. *od prošloga vijeka, između rječnika u Stuličevu i Vukovu.* — 1. *neprulazno:* Dodoše g Davidu u pustiñu da š' imne četuju. A. Kačić, korab. 169. Četujući bratja izgiboše. A. Kačić, razgov. 276. Jer si, brate, ostario teško, pa ne možeš više da četuješ. Nar. pjes. vuk. 3, 11. *Lasno ti je bilo četovati i zlo činiti!* po našoj krajini dok nijesam

bio dorastao a do koña i do oštre sablje. 3, 377. Ni stari ti četovali nisu, već čuvali krave po Srijemu. 4, 168. *Stanu javno četovati po Turskoj.* 4, 459. — *u akus. s prijedl. na može se kazati komu se misli dosaditi četujući:* Poturčivši se stane četovati na Crnu Goru. Vuk, nar. pjes. 4, 94. — 2. *prelazno: objekat je samo četa, a značenje ostaje isto kao da i nema objekta. isporodi četa.* Vitežki je Lovre vojevao, jedu junaci četu četovao. A. Kačić, razgov. 200. Jesu oni čete četovali. Nar. pjes. vuk. 3, 262. *Te junačku četu četujući.* 3, 202. *Te je opet četu četovao.* Pjev. crn. 155.

ČETOVODA, *m.* *starješina četi. u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu* (gdje se pomine da je Vuk čuo u Crnoj Gori). Četovode vojsku postavise. Nar. pjes. vuk. riječ. 823^b. *Ko će četu sakupljati? četovoda!* P. Petrović, vijen. 76. *Svjeto selo moje četovode vjerno.* Osvet. 3, 123.

ČETR, *vidi* kod četiri 2, b, a.

1. **ČETRA**, *f.* cithara. *od tal. cetra. isporodi* citara. *č je po talijanskom izgovoru, a neki pisci imaju i c.* — a) *od xvij vijeka, između rječnika u Belinu* (187^b) *i Stuličevu.* *Ne prosin ni četra od tebe da mi se pokloni.* I. Ivanišević. 14. *Pjet ču četrom tve sve što je.* I. Dorić, salt. 235. *Uzimate buñab, saltijer, četru mednu.* 278. *Ne će udriti četru.* 459. *Pisme pivajte bogu našem uz četru.* Grgar iz Vareša. 99. *Pune tašte slave četru mednu udaraju.* N. Marči. 12. — b) *sa c od prošloga vijeka, između rječnika u Bjelostijenčevu* (58^a, 60^b). *Falite ñega u saltiru i cetri.* I. Velikanović, upuć. 2, 301.

2. **ČETRA**, *i* čettra. *vidi* kod četiri 2, e, b, i 2, b, b.

ČETRĐAN, *adj.* quadriduanus. *u jednoga pisca prošloga vijeka. isporodi* četredneván. *Viđe...* Lazara gori ustati četrdana i smrdeća. A. Vitačić, ostan 242.

ČETRĐESET, *i* četřdeset, *vidi* kod četrdeset.

ČETRĐEŠET, *i* četřdesět, *quadrugiuta. sastavljena dva broja četiri i deset, koja oba dolaze iz cijela i promijeñenu i okružena.*

a. *prvi broj cio četiri: aa) drugi broj cio u mn.: deseti. xv vijeka:* Primismo četiri deseti dukats. Mon. serb. 380. — *bb) drugi broj glasi deset. xv vijeka.* Potezaju četiri deseti i četiri litre. Spom. sr. 2, 67. *Postavi četiri deseti dukats.* 75. *Prédadoše četiri deseti i sedmá dukats.* Mon. serb. 511. — *cej) drugi broj kao pod aa, ali bez e u drugom slogu:* desti. xv i xvi vijeka. Četiri desti dukats. Mon. serb. 504. Četiri desti i četiri tisuće. N. Rahina 24. Četiri desti mañe jedan. 34^b. — *dd) drugi broj kao pod bb, ali bez e u drugom slogu:* dest. *tada mu može i t s kraja otpasti. u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu:* četřdeset, četřdeset. Za ñim skoči četřdeset druga. Nar. pjes. vuk. 4, 113.

b. *prvi broj glasi četir (vidi kod četiri pod 2, a.): aa) drugi broj glasi deset. xv vijeka.* Četiri deseti i šest dukats. Spom. sr. 1, 108. — *bb) drugi broj glasi deseti. xv vijeka.* Potezaju četiri desti i četiri litre. Spom. sr. 2, 69.

c. *prvi broj glasi četiro (vidi kod četiri pod 2, a.), a drugi dest. u naše vrijeme.* Svega la broj četřredost druga. Pjev. crn. 21.

d. *prvi broj glasi četři (vidi kod četiri pod 2, e.), a drugi deset. u naše vrijeme.* On dovat i četřredset druga. Pjev. crn. 70.

e. *prvi broj glasi četr (vidi kod četiri pod 2, b.): aa) drugi broj cio u mn. deseti. xvi i xvij vijeka.* U tisuću i pećat i četřdeseti zgodí se upisat' medu ñan deseti. N. Najlošković 1, 320. *Veće od četrde-*

seti godišta. M. Divković, nauk. 51. More će se nuzdignuti četrestesti lakata svrhu svijeh planina. M. Divković, bes. 25. — *bb*) drugi broj glasi desti. xvi—xviii vijeka. Lakat četrestesti i devet. N. Rañina 18. Sto i četrestesti i četiri tisuće. 24b. Četrestesti tisuć. Zbor. 54. Četrestesti i četiri tisuće. B. Gradić, djev. 169. Četrestesti dana. A. Gučetić, roz. jez. 138. Živje četrestesti godišta u pustiñi. I. Držić, nauk gond. 320. Četrestesti godišta. B. Kašić, rit. 182. Četrestesti i devet godišta. Živ. is. 18. Posti se četrestesti dana. 47. — *cc*) Drugi broj glasi deset. od xvi vijeka i danas, između rječnika u *Mikašinu*, *Belinu* (599b), *Bjelostijencevu* (četrestesť) *Jambrešićevu* (četrestesť) *1*, 819), *Voltiđijinu*, *Stuličevu* i *Vukovu* (četrestesť i četrestesť). Četrestesť liti s nebes jim daži man. M. Marulić 23. Vidih sto i četrestesť i četire tisuć. Bernardin 7. Četrestesť. I. Bandulavić 14. Četrestesť nas je u borenje ulizio. F. Glavinić, cvit. 70. Prikazujen u onu četrestesť dan ženina. P. Radovčić, nač. 414. Za četrestesť dan. L. Terzić 86. Nakon četrestesť dan. F. Pačić 61. Za one četrestesť dana. I. Matović 865. Petar platio je svu četrestesť. A. d. Kosta, zak. 2, 111. Paša bi mu komad jeba dno, komad jeba, četrestesť sela. Nar. pjes. vuk. 1, 601. Lepo vreme četrestesť leta. 2, 324. Arap ima četrestesť slngu. 2, 421. Četrestesť konia zadobise. 4, 286. — *dd*) drugi broj glasi dest, čemu može t i *opasti* u naše vrijeme. A četrest na broju Hrišćana. Nar. pjes. vuk. 4, 327. Robe ide četrestesť tovara. 4, 394. I za ñimo četrestesť hajduka. Ogled. sr. 90. Ima puno četrestesť hiljada. Nar. pjes. vuk. 5, 5, 393. — *ee*) drugi broj glaseći deseti gubi sprijeda d, te ostaje eseti, pred kojim r od prvoga broja ostaje vokal. xvii vijeka u jednoga pisca. Nakon četrestesti dana. M. Divković, nauk 282. *ff*) drugi broj glaseći dest kao *pod* e. gubi d, te ostaje est, pred kojimi r od prvoga broja ostaje vokal. od prošloga vijeka i danas: četrest i četrest. na kraju iza s može t i *opasti*. u jednoga pisca prošloga vijeka nalazi se i *dometnuto drugom broju* j pred e. Bijaše daleko okolo četrest (četarest?) sežan. M. Lekušić 142. Na daleko četrest konaka. Nar. pjes. vuk. 2, 530. Za ñim vojka četrest hiljada. 2, 605. Evo ima četrest godina. 3, 28. I čelenu od četrest pera. 3, 432. I četres glava posjekoše. 4, 445. Četrest i četrest. Vuk. rječ. 824a. u jednoga pisca prošloga vijeka *dometnuto drugom broju* j pred e: Živi četrest (četarjest?) godišta. A. Kačić, korab. 233. Kraljeva četrest j i jedno godište. 236.

I. prvi broj glasi četre (vidi kod četiri pod 2, c.), a drugi bez d: esti i est, čemu posljednjemu može na kraju t i *opasti*. zadnje e prvoga broja i e drugoga sazinaju se u č: četrestsi, četrest, da je tako, potvrđuje se tijem što u *Belinu* rječniku stoji četrestsi i cetrés^s i u *V. M. Gučetića* (pohv. 81. 177) cetrés^s i cetrés^s; aa) drugi broj sa i na kraju. prošloga vijeka, između rječnika u *Belinu* (599b) i *Stuličevu*. Godišta četrestsi uza ñe biti. I. Đorđić, salt. 326. U četrestsi i šest godišta. I. Đorđić, ben. 26. Od tridesiti do četrestsi i dva godišta. 27. Četrestsi godišta. Živ. is. 118. Zakon ne dopuštavaše da se dadu veće od četrestsi (udaraca). Besjede kr. 56. Toliko puta četrestsi dana. L. Radić 72. Prošteñe četrestsi dana. Štit 32. Dobiva se prošteñe četrestsi dana. Đ. Mateti 294. Sedam leta nad četrestsi u pustiñi pribiva. N. Marčić 84. Moje tridesiti, četrestsi ali peset godišti hoće li mi dati što god korisno? B. Cuceri 192. — *bb*) drugi broj bez i na kraju: est, čemu t može i *opasti*. bez t dolazi od xviii vijeka, a s t od prošloga. nalazi se i danas. bez t: Jur četres hjeta blizu prošto bješe. D. Palmotić, christ. 49. Četres

cijelijeh dana i noći posteći. 382. Četres mladijeh robnika. G. T. Bogašinić, beč. 33. Četres godiš sa svod tekoh. I. Akvilini. 14. Nakon četres dana. V. M. Gučetić, pohv. 81. Četres mrtaca. 177. Hođio je četres godišta u pustiñi. Živ. is. 36. Pripusti četres dana. Besjede kr. 34. Čijelijh četres dana. B. Cuceri 39. sa t: Četrest dana prid uskrs. I. Grličić. 248. Neka pije studenu vodu, četrest jutar' vode na šte srca. Nar. pjes. juk. 117. Četrest hiljad' brojenijeh glava. Osvet. 3, 164.

g. prvi broj glasi četer (vidi kod četiri pod 2, d.) a od drugoga je samo est i bez t na kraju: es, te oba sastarjena glase četrest i četres. potvrđiti se može samo u sadašnjem govoru, prem da bi se moglo čitati i u gdjekoga pisca prošloga vijeka. Pa ostale četrest konaka. Osvet. 8, 20. Na ñimju je sto i četres gužvi. Nar. zag. nov. 25. Četiri oka, četiri boka i četres nokata. 51. — tako bi moglo biti i u gdjekoga pisca prošloga vijeka, ali oni nisu e pred r i onda kad je samo r vokal, te bi se moglo čitati i četrest (kao naprijed pod e, ee). nepouzđano je u ovijem primjerima: Krajišnika tada u sve biše baš četrest' hiljada junaka. Nadod. 63. Za fant dobi četrest' krajcara. M. A. Belković, sat. 120. Ne prode četrest' dana. A. Kanižlić, kam. 101. — isto je tako nepouzđano i xvii vijeka u jednoga pisca četrestesť, četrestesť, četrestesť: Ostavi četrestesť tisuća krtjana. B. Kašić, fran. 65. Stariji malo od četrestesť godišta. B. Kašić, is. 89. Držase ga četrestesť i dva dni. B. Kašić, ign. 40.

ČETRDESETI, i četrestesť quadragesimus. promijeñen može biti različno kao i četrestesť.

a. četrestesť, od xvi vijeka, između rječnika u *Vrančićevu*, *Mikašinu*, *Belinu*, *Bjelostijencevu*, *Jambrešićevu* (1, 819b), *Voltiđijinu*, *Stuličevu* i *Vukovu*. Glava četresteseta i prva. Nauk Brnard. 48b. U dan četresteseti. Besjede kr. 195. Četrestesetu i petu. I. Matović. 205. Godine četrestesete i treće. D. E. Bogdanić 50.

b. četrestesť. u rječnicima *Belinu* (598a) i *Stuličevu*.

c. četrestisť. u naše vrijeme u *Vukovu* rječniku. d. četrestisť. prošloga vijeka i u *Stuličevu* rječniku. Besjeda četrestsa. Besjede kr. 129. Pjevajući pjesan Davidovu četrestsi i drugu. I. Đorđić, ben. 182.

e. četrestisť u naše vrijeme. Peti, šesti, .. četrestisť. Osvet. 4, 46.

ČETRDESETICA, f. a) quadragenaria, četrdesetina, četrestesť dana, od prošloga vijeka, između rječnika u *Belinu* (599b) i *Bjelostijencevu*. Prošteñe od jedne oli od veće četrdesetice. A. Kadučić, bogosl. 365. Dobivaju sedam godišta i sedam četrdesetice prošteña. I. Filipović, prip. 3, 109. Prošteñe od sedam godina i toliko četrdesetice. A. Kanižlić, fran. 253. Prošteñe od sedam godina i sedam četrdesetice dobjie se. I. J. P. Lucić, nauk 56. — b) quadragesima, uskršnji post, korizma. od xvii vijeka, između rječnika u *Belinu* (600a) i *Bjelostijencevu*. Svoti dan četrdesetice. I. Baudulavić 283. Postiti četrdeseticu. I. T. Mrnavić, ist. 111. Jesu u običaju pepvi prvi dan četrdesetice? Tur. blago 2. 46. Prvo uskrsnuća prihodi sveta postopokorna četrdesetice. A. d. Kosta, zak. 1, 122. Četrdeseticu posta ili ti korizmu crkva oblažuje. I. Velikanović, upuć. 1, 139. — isporodi četrdesetnica, četrdesuica, četrdesetnica, četrdesetnica.

ČETRDESETINA, f. quadraginta. a) četrdeset ljudi, zbor od četrdeset ljudi. u naše vrijeme u jednoga pisca. To ujesu naši posli nego... četrdesetine. S. Lužiša, prip. 11. — b) četrdeset dana,

quadragenaria. *isporedi* četrdestina, četrdesetica *pod a.* xvi vijeka u *jednoga pisca*. Sedam godišta i sedam četrdesetina. A. Gućetić, roz. mar. 51.

ČETRDESETIŃA, *f.* quadraginta. *samo u Stulićevu rječniku.*

ČETRDEŠETKA, *f.* *vidi* četrdesetica u *oba značenja.* u *Bjelostijenčevu rječniku i u Stulićevu, ali u njemu samo 'quadraginta'.*

ČETRDEŠETŃI, *a)* quadragesimus, *četrdeseti.* xvi vijeka, *i u Stulićevu rječniku.* To vse stratiše na pokop pokojno gospe, na sedmi dan i na četrdeseti. Mon. croat. 258. — *b)* quadragenarius, *od četrdeset, u čemu ima četrdeset:* aa) četrdesetni post, *časni post, uskršnji post, quadagesima. isporedi* četrdesetnica. xvi vijeka u *jednoga pisca i u Bjelostijenčevu rječniku* (41b). Post četrdesetni ili korizmeni. Š. Budinić, sum. 52b. — bb) četrdesetno vijeeće, *vijeeće od četrdeset ljudi.* Da idu na sud tvoga vijeeća četrdesetnoga. J. Kavašin. 217.

ČETRDEŠETŃIŃA, *f.* a) quadragenaria, *četrdeset dana. isporedi* četrdesetnica, četrdesnica. *od xvii vijeka, između rječnika u Belinu* (599b) *i Bjelostijenčevu* (41b). Prima proštenja 60 godina i toliko četrdesetnica. I. Ančić, svit. 13. Dobiju sedam četrdesetnic, to jest četiri puta po deset dana. L. Terzić 8. Toliko četrdesetnica ima oprostena. F. Lastrić, svet, 99. Učiniti četrdesetnicu, quadragenariam exequi procul eorum consortio. Bella 599b — *b)* *predne značenje preneseno na mjesto gdje tko probavi četrdeset dana* Gili je gospodin postio . . . to mjesto krišani zovu quarantena ili naški četrdesetnica. B. Kašić, is. 24. — c) quadagesima, *uskršnji post, korizma. isporedi* četrdesetnica, četrdesnica. U vreme četrdesetnice svete. I. Rapić 1, 316. — d) *četrdeset dana po smrti čijoj, u koje se čitaju u crkvi molitve za nje. isporedi* četrdesnica. Da mu pop za 40 dana (zove se četrdesetnica) služi svaki dan liturgiju. V. Bogišić, zbor. 363. e) *daća koja se daje četrdeseti dan po smrti. isporedi* četrdesnica. Četrdesetnica se daje u onu subotu ili nedelu koja poslednja pada pred četrdesetim danom od kako je pokojnik umro. M. D. Miličević, živ. 1, 128.

ČETRDESŃI, quadragenarius, *vidi* četrdesetni *pod b.* Četrdesetni post, quadagesima. Bella 600a. Sto godišta i sto četrdesetnijeh otpuštenja crkvenoga. I. Dordić, ben. 193.

ČETRDESŃICA, *f.* a) *vidi* četrdesetnica *pod a.* Koliko dana i četrdesnica imao bi čim pokoru. F. Lastrić, svet. 99. Sedam godišta i sedam četrdesnica proštenja. I. A. Nenadić, nauk 231 — *b)* *vidi* četrdesetnica *pod c.* Posteci četrdesetnicu ili ti korizmu, F. Lastrić, ned. 135. Posti slavne četrdesnice ili ti korizme. I. Matović 318. Postiti korizmu ali ti četrdesnica. A. Karić, korab. 334. i *s gen. dānā i pesta: Zavesiti postnu četrdesnicu dana.* Živ. is. 47. Posta ovoga četrdesnica jest puna svakoga otajstva. D. Rapić 225. — c) *vidi* četrdesetnica *pod d.* *samo u Vukovu rječniku.* — d) *vidi* četrdesetnica *pod e.* u *naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu.* Izišavši iz crkve u postu seljaci posedaše u jednu sovru da poručaju za pokoj dušo Ignātu, kome kuća taj dan daje četrdesnicu. M. D. Miličević, let. već. 300.

ČETRDEŠETŃI, *vidi* kod četrdeseti.

ČETRDESTIŃA, *f.* *vidi* četrdesetnica *pod a.* u *jednoga pisca* xvi vijeka. Ima tisuću godišta i toliko četrdestina proštenja. A. Gućetić, roz. mar. 41. roz. jez. 51.

ČETRDNEVAN, četrdućevna, *adj.* quadriduanus. *isporedi* četirednevan, četrdan. u *jednoga pisca*

xvii vijeka. Koji je četrdućevnoga Lazara iz groba uskrsnuo. B. Kašić, rit. 36.

1. ČETRE, *vidi* četiri *pod 2, e, c.*

2. ČETRE, *vidi* četiri *pod 2, b, e.*

1. ČETRES, i četrest *vidi* kod četrdeset.

2. ČETRES, i četres, četrest i četrest, *vidi* kod četrdeset.

ČETRESTERO, i četrestero, *vidi* četrestoro.

ČETRESTGODAC, četrestgoda, *m.* quadraginta annorum. *samo u Stulićevu rječniku, gdje ima i 'četrstgodistiŃik' i 'četrstgodnik'.* sve troje slabo pouzdano.

ČETRESTGODAN, četrestgodna, *adj.* quadraginta annorum. *samo u Stulićevu rječniku, gdje ima i 'četrstgodistiŃan' i 'četrstjetlan'.* sve slabo pouzdano.

ČETRESTGODIŠŃICA, *f.* mulier quadraginta annorum. *samo u Stulićevu rječniku (četrstgodistiŃica); gdje ima i četrstgodnica. oboje slabo pouzdano.*

ČETRESTGODIŠŃIK, *m.* *vidi* kod četrstgodac.

ČETRESTGODŃICA, *f.* *vidi* četrstgodistiŃica.

ČETRESTGODNIK, *m.* *vidi* kod četrstgodac.

ČETRESTŃI, i četrest, *vidi* kod četrdeseti.

ČETRISTIŃA, *f.* quadraginta. *samo u Stulićevu rječniku.*

ČETRESTŃLETAN, četrestjetlan, *adj.* *vidi* kod četrestgodan.

ČETRESTODNEVLJE, *n.* quadraginta dierum spatium. *samo u Stulićevu rječniku (četrstodnevje) riječ veoma nepouzdana.*

ČETRESTORO, i četrestoro, quadraginta, *četrdeset čega srednoga roda ili od čega koje jednoga a koje drugoga roda. u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu. isporedi* četrestero.

ČETRI, *vidi* četiri *pod 2, e, a.*

ČETRICA, *f.* dem. četra. *samo u Voltigijinu rječniku.*

ČETRIDESET, *vidi* kod četrdeset.

ČETRIDESTORICA, *f.* quadraginta, *četrdeset ljudi u jednoga pisca našega vremena.* Od četridestorice. M. Pavlinović, raz. spis. 210.

ČETRINA, *f.* lippia citriodora Kunth. B. Šulek, im. 55.

ČETRITELJ, *m.* citharista. *samo u Stulićevu rječniku, u kom ima i četriteļica i četriteļan. see nepouzdlano.*

ČETRITELJICA, *f.* *vidi* kod četriteļ.

ČETRITI, četrim, *impf.* citharizare. *samo u Stulićevu rječniku. isporedi* citrati.

ČETRIUGLAST, *adj.* quadratus. u *jednoga pisca prošloga vijeka.* Četriuglast stol blaženi. I. Kavašin. 479.

ČETRIKATI, četrikām, *impf.* jarebica četrika *kad pjeva. isporedi* četverikati. u *jednoga pisca* xvi vijeka. *postajem će biti od glasa jarebičina.* Po dubravi četrkaju jarebice. M. Vetranić, 2, 269.

ČETRIENAC, četrijēna, *m.* u *zagonci* kao i četirac i četirak. Četiri četrijēna i dva bogomojca i pred njima Mijat uči talavornicu. (*odgonetjaj: kola, volovi i čorjek.*) Nar. zag. nov. 94.

ČETRŃA, *f.* *vidi* četrŃa. *samo u Stulićevu rječniku* (2, 669)

ČETRNADESET, *vidi* kod četrnaest.

ČETRNADESETI, *vidi* kod četrnaesti.

ČETRNADEST, *vidi* kod četrnaest.

ČETRNADEŠTI, *vidi* kod četrnaesti.

ČETRNAESNIK, *m.* quartequadecimanus. Privario je mloge, a osobito pripreste crkvenike imenom četрнаesnikne, latinski quartequadecimane. A. Kanižlić, kam. 692.

ČETRNAEST, quatuordecim. *sastavljen i okružene riječi četiri na deset, koje dolaze iz cijele i drukčije promijenjene i okružene.*

a. prvi broj cio četiri: aa) drugi broj iza pridjelogu u starom akus.: desete. xv vijeka. U četiri na desete soklinov. Mon. serb. 497. — bb) drugi broj kao pod aa, ali bez e u drugom slogu: Četirnadeste. samo u Bjelostjenčevu rječniku (42b). — cc) drugi broj glasi deset: Četiri na deset. samo u Bjelostjenčevu rječniku (1, 1012). — dd) drugi broj glasi deset gubi e iz drugoga sloga i d sprjeda, pa mu se i prvo e iza na mijena na j: četirinaest. samo u rječnicima Bjelostjenčevu (42b) i Jambriševu (1, 827a).

b. prvi broj okružen četr (vidi kod četiri): aa) drugi broj glasi deste (kao pod a, bb). xv—xviii vijeka, između rječnika u Vrančićevu, Mikajlinu i Bjelostjenčevu (42b). Sto i četrnadeste soldini. Mon. croat. 75. Prija četrnadeste godiš. Bernardin 12b. Četrnadeste let. F. Glavinčić, evit. 224. Dni četrnadeste broječi. B. Kašić, rit. 9. Ogañi.. pogubi četrnadeste tisuć i sedam sto ljudi. A. Vitić, ist. 370. Od četrnadeste godiš. H. Bončić 52. — bb) drugi broj glasi deset, oba zajedno četrnadest. u jednoga pisca xv vijeka i u Stuličevu rječniku. Prvo četrnadest godišta. I. Baulavić 26. — cc) drugi broj kao pod bb., ali bez e u drugom slogu: četrnadest. samo u rječnicima Belinu (600a) Bjelostjenčevu (41b) i Jambriševu (1, 827). — dd) drugi broj kao pod aa., ali bez d: četrnaeste. samo u Mikajlinu rječniku. — ee) drugi broj kao pod cc., ali bez d: četrnaest. od xvi vijeka i danas, između rječnika u Mikajlinu, Belinu (600a), Stuličevu i Vukovu. na kraju može t i otpasti: četrnaes. u nekih pisaca xvii i xviii vijeka nalazi se umetnuto j među a i e: četrnajest (vidi dalje). Prije četrnaest godišta. N. Rašina 35. Nakon četrnaes godišta. A. Gučetić, roz. jez. 250. Četrnaes godiš života. I. Đorđić, salt. 180. Bilo je četrnaest apoštola. A. Kanižlić, fran. 21. Prvo četrnaest godina. I. J. P. Lučić, nar. 38. Za pejas mu sedam samokresa, sedam grla, četrnaest zrna. Nar. pjes. vuk. 4, 159. Četrnaes glava posjekoše. 4, 518. — s umetnutim j među a i e u jednoga pisca xvii vijeka i u nekolicine prošloga vijeka. Četrnajest. I. Ančić, svit. 175. A. Kadečić, bogosl. 392. J. Filipović, prip. 1, 212. J. Banovac, obit. 72. razg. 192. Bjelostjenac 41b. — ff) drugi broj kao pod dd., ali mu e promijenjeno na j. xvi vijeka. Od četrnajest godišta. Zbor. 19. — gg) drugi broj kao pod ee., ali mu e promijenjeno na j: četrnajest. od xvii vijeka, gdje gdje i danas, između rječnika samo u Bjelostjenčevu (41b). Četrnajest let u zemlji mrtav leži. F. Glavinčić, evit. 56. Ova već imela četrnajest let. Nar. prip. mikul. 15. Još s ñim pade četrnajest binbaša. Osvet. 3, 129. — hh) drugi broj kao pod ee., ali pred ñim otpalo pridjelogu a: četrnest. od prošloga vijeka, između rječnika samo u Stuličevu. na kraju može t i otpasti. Od četrnest godišta K. Mađarović 101. Da je palo četrnes tisuća glava. Živ. is. 37. Četrnes godišta živje na gori. I. Đorđić, ben. 41. Dok mu bude četrnest godina. Nar. pjes. petr. 2, 157.

ČETRNAESTERICA, *f.* quatuordecim homines. samo u Stuličevu rječniku.

ČETRNAESTERO, quatuordecim, četrnaest čega srednjega roda ili od čega jc koje jednoga a koje drugoga roda. isporodi četrnaestoro

ČETRNAESTÎ, decimus quartus. *promijenjen može biti različito kao i četrnaest.*

a. četrinadesti. samo u Stuličevu rječniku.
b. četirinajesti. samo u Bjelostjenčevu rječniku (42b)

c. četrnadesti. samo u Stuličevu rječniku.
d. četrnadesti. od xvi vijeka, između rječnika u Belinu (600a), Bjelostjenčevu (42b), Voltigijinu. Četrnadesta sreća. M. Pelegrinović 187. Petar bi četrnadesti. F. Glavinčić, evit. 387. Za danom četrnadestim. B. Kašić, rit. 9. Četrnadesti nauk. P. Radović, nač. 88.

e) četrnaesti. od xvii vijeka i danas, između rječnika u Mikajlinu, Belinu (600a) i Vukovu. Do svrhe četrnaestoga vika. A. Kanižlić, fran. 21. U četrnajestoj godini. D. Obradović, živ. 77. — s umetnutim j među a i e: U četrnajestomu. I. Ančić, svit. xi. Četrnajesti dan. A. Bačić 300. U pismi četrnajestoj. J. Filipović, prip. 1, 231.

f. četrnajsti. u jednoga pisca prošloga vijeka. Do četrnajstoga dneva. E. Pavić, ogled. 109.
g. četrñesti. od xvii vijeka. Pjevanje četrñesto. I. Kanavelić, iv. 297. J. Kavañin 277. Do četrñestoga godišta. Živ. is. 17. Dan četrñesti. B. Cuceri 67.

ČETRNAESTORO, *vidi* četrnaestoro. *samo u Vukovu rječniku.*

ČETRNEST, *vidi* kod četrnaest.

ČETRNĚSTÎ, *vidi* kod četrnaesti.

ČETRNA, *f.* *vidi* četrna. *samo u rječnicima Bjelostjenčevu i Jambriševu.*

ČETRON, *m.* *vidi* četrun. u jednom rukopisu xv vijeka i iz ñega u jednoga pisca našega vremena. B. Sulek im. 55.

ČETRSTA, *vidi* kod četiri pod 4.

ČETRSTAGODAN, četrstagodna, *adj.* quadringentorum annorum. *samo u Stuličevu rječniku, gdje ima i četrstagodištan i četrstaletan. sve nepouzđano.*

ČETRSTAGODIŠTAN, četrstagodišna, *adj.* *vidi* kod četrstagodan.

ČETRSTALETAN, četrstaletna, *adj.* *vidi* kod četrstagodan.

ČETRSTOŤI, *adj.* quadragesimus. u jednoga pisca xvii vijeka. Ne u tristoto ljeto, nego u četrstoto. B. Kašić, rit. 46.

ČETRŤ, *gledaj* četvrt.

ČETRŤN, četrñna, *m.* *vidi* citron. isporodi četdrun. od xvi vijeka, između rječnika u Belinu (182b) i Stuličevu. Troskot mi je za boslak a česvina za četrune. M. Vetranić 1. 15. Jabuke kojijeh je vele kako četruna. M. Orbin 34. Uzvišena sam kako četrun u Libanu. I. Akviliñi 136. Učinio je da oni stabar četrna ili naranče prije neplodan bude se kazati većem obilan. A. d. Bella, razgov. 105. Četrun, citrus medica L. cucurbita citrullus L. B. Sulek, im. 55.

ČETRUNA, *f.* *vidi* četrun. u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu (gdje se veli da je „kao veliki limun“ i da se govori u primorju). U ruci joj žuta duña, žuta duña i četrna. Nar. pjes. vuk. 1, 66.

ČETRUNIŠTE, *n.* locus cedris couisus. *samo u Stuličevu rječniku, gdje ima i zlo načinieno četruništvo u istom značenju.*

ČETVER, *m.* četiri vola u kolima. u hrvatskoj krajini. V. Arsenjević.

ČETVER, *adj.* quatuor. kao četiri sastavljena u jedno, četiri zajedno, i samo kao četiri. od xv vijeka (*vidi* prvi primjer), između rječnika u Be-

linu (600^a), u Bjelostijenčeru (42^b), Stuličevu i Daničičeru; u prva tri nam u složenjem oblicima s tumaćenem quaternarius, u posljednjem: četver, quatuor, od prošloga vijeka dolazi. sada se govori i sva tri roda samo u množini a u jednini samo u srednjem mjesto e pred r dolazi i o od prošloga vijeka. — a) u jednini: aa) u kom god rodu a u padžu istom u kom je riječ kojeg se pridjive da se broj kaže. xv—xviii vijeka. Prisegosma na četvero sveto evanđeljce, Mon. serb. 328. Razlog jest četver. Naručn. 48. Od ovoga četvera poglavja hoće se govoriti. S. Budinić, ispr. 6. U četverom sivaš vijeću. J. Kavačin 119. Četvero razliko živo. 516. To ćeš isto onda pazit' kada deblo cipom četverin se vlada. I. S. Rejković, kuć. 145. — bb) u srednjem rodu, uz koji ono čemu se broj kaže stoji u gen. pl. ili kad je riječ kolektivna u gen. sing.; rijetko drukčije, govori se uz rečene padže onda kad je ono čemu se broj kaže srednjega roda ili kad je koje jednoga koje drugoga roda (bila riječ kojom se to imenuje samo sobom koga mu drago roda); rijetko uz gen. pl. kad je sve jednoga roda (vidi dalje). osim nom. četvero i četvoru, s kojim je jednak acc., drugi su padži danas: gen. četvërga i četvõrga, dat., instr. i loc. izjednačeni s dualnim: četvërma i četvõrma; kad je o pred r mjesto e tada ima dat. i u jed.: četvõrme. ali iz prijedloga može stajati nominativ mjesto svakoga padža kao u brojeva. često i bez prijedloga ostaje u tom obliku kad bi trebalo da je u gen., jer se gen. razumije po drugoj riječi koja u nemu stoji uz četvero. aaa) s gen. sing. ili pl. kad je ono čemu se broj kaže srednjega roda ili koje jednoga koje drugoga. sa e pred r: Doplaj mi četvero živine. F. Vrančić, živ. 99. Četvero čeljadi. Bella 600^b. Više vaļa četvero čeljadi. M. A. Rejković, sat. 79. Četvero mu dice odvedoše. A. Kačić, razgov. 311. tako se govori: četvero pilića; četvero koña, itd. — sa o pred r: Ostavši ndova s četvero malene dece. D. Obradović, živ. 19. I četvero paunadi. Nar. pjes. vuk. I, 431. — bbb) s gen. pl., kad riječ i u množini znači jedno pa se brojem četvero hoće da kaže da su tako četiri (vidi i duže pod b, bb) u naše vrijeme. I duži nam četvero denija. Nar. pjes. vuk. 4, 424. Tako mi četvero jevandjelija! Nar. posl. vuk. 307. Tako mi četvero posta! 307. — ecc) čemu se broj kaže stoji u kome god padžu, koji rečenici treba a četvero bez promjene prošloga vijeka. Vrh ovijeh četvero stvari. K. Mađarović 21. Po ovežijem četvero zapovijedina. V. M. Gučetić, pohv. 66. — ddd) s riječju krat, kao četiri (četiri puta): Četvero krat na laz grada prista. I. Zanotti en. 2, 18. Četvero krat. Bella 600^b. Stulić 88a. — ecc) bez i čega čemu bi se kazao broj. tako dolazi bez prijedloga i s prijedlozima. bez prijedloga, kao četiri puta, kad je riječ o kakrom mnoštvu: sa e pred r: Vraćam četvero toliko. Živ. is. 128. Da vrati svakomu četvero veće nego bijaše zahitio. Besjelo kr. 165. sa o pred r: Ako sam koga zanio vратићu onoliko četvero. Vuk, luk. 19, 8. — s prijedl. na, kao četiri dijela, četiri komada: sa e pred r: Prije nego se dila na četvero. Kapt. seh. ark. 2, 80. Na četvero predjeljahu. Živ. is. 162. Za života razdili nima krajevstvo na četvero. A. Kačić, razgov. 31. I dje se je vedro nebo na četvero raspuknulo. Nar. pjes. mikl. beitr. 20. Na četvero razjeliti vojsku. Nar. pjes. vuk. 4, 137. Britku sabju prebi na četvero. 2, 142. Nemu čelo na četvero puče. 3, 93. Salomi nu čelo na četvero. 4, 161. sa o pred r: Na četvero dijeliše vojsku. Nar. pjes. vuk. 4, 399. Ka se slomi nebo na četvero. I, 123. Dlaku na čet-

tvoro cijepa. Nar. posl. vuk. 59. — s prijedl. u: kao da je na četiri strane: Pleći zgradu u četvero, koga stada čuva na mekoti. I. S. Rejković, kuć. 231. kao naprijed bez prijedl.: Ovcu neka plati u četvero. D. Daničić. 2 sam. 12, 6. — s prijedl. od, kojemu je pred četvero otpalo d, u jednoj pjesmi, kao od četiri struke: Goji kosu četri godinice, pa je junak plete o(d) četvero. Nar. pjes. mar. 144. (isporedi) od dvoje se plete. Nar. posl. vuk. 232). — ffff) sastavljeno sprijeda sa deseti i su naest dolazi sa četrdeseti i četrnaest. vidi na po se četverodeseti i četveronaest. — b) u množini. aa) uz koju god riječ osim onjeh koje u množini znače jedno što. što riječ znači, onoga je brojem uz četveri onoliko koliko uz četiri, kao što je i naprijed. gdje koji se padž nalazi u gljčkoga pisca i načinjen prema dualnom, u jednoga pisca xvi vijeka ima i nominalni dat. pl. fem. (vidi među primjerima). xvii—xviii vijeka. S četverim očima ka se zvir nahodi, bez noga da dobro po zemlji svud hodi? D. Rašina 122. Pojahu prid četveram živinama i starcim. B. Gradić, djev. 173. U kolu se i broju četveruh, djevic željaše naći. 88. Veli riku skupi od svoje puta, ter s nime pristupi u četvera kuta. J. Armolušić 53. Četverima zamišen iztočali. J. Kavaliin 71. Skupi svojih obrana s četveriju vjertar strana. 559. S četverim sivei k ledenom zapadu odlazi žarko sunaše. M. Katančić 61. Četvera godištna vremena redom imenuju se. I. S. Rejković, kuć. 6. Prilikovao je četiri patriarhe četverim rikam. A. Kanižlić, kam. 312. — bb) uz riječi koje u množini znače jedno što. od xvii vijeka i danas. danas se govori i sa o pred r mjesto e: četvõri. aaa) uz riječi koje ili nemaju jednine nego se govore samo u množini značeći što jedno, ili koje imaju i jedninu ali se nima i u množini zove isto jedno što u jednini ili osobito što pojedince. sa e pred r: Ovo su četvere kvatiri. M. Divković, nauk xv. Četvera vrata su od mora. D. Baraković, vil. 106. Od nasliđovanja Isukrstova kniige četvere. A. Georgiceo, nasl. 1. (gdje se i jedna kniiga zove kniige). Na post je puk samo u ove dni držan. to jest svaki dan od korizme izvan nedije, u četvera vremena od godišća . . . M. Bjanković 20. Četvera vremena ali kvatre. L. Terzić xv. U četvera vremena korizmena. A. Kačić, bogosl. 198. Četvera vremena ili ti kvatre. A. Bačić 186. U četvere kvatre od godišća. M. Dobretić 281. Otkud bije erni Ārapine, troja b' kola naporedo ušla: otkud bije Čengijć paša Mujo, četvera bi naporedo ušla. Nar. pjes. kras. I, 69. sa o pred r: Četvõre kvatre. B. Leaković, nanč 385. — bbb) uz riječi koje se govore i u jednini, ali je drage ili više onoga što koja u jednini znači u množini jedno, čemu je svako na po se samo dio. tada se riječju četveri kaže da su take množinom izrečene jedinice četiri imajući svaka u sebi po dvije obične ili koliko ih u koju ide. Namamichu koga hoću, nek izdere jemenije; koga ne ču, i većma ču, nek izdere i četvere. Nar. pjes. vuk. I, 367. Dvje su ruke, četvere naruke. Nar. pjes. juk. 141. Daće tebe četvere hajine. Nar. pjes. vuk. 2, 618. tako i četveri svatovi, kad su četiri mladõci pa svak ima svoje.

ČETVERAN, četvõrna, adj. quatuor modis. samo u Stuličevu rječniku (gdje se tumaći kako je starjeno). isporodi četvõrni.

ČETVEREDNEVAN, četvõrdnõvna, adj. quadriduanus. isporodi četrdan, četvõrdnevan. xiv vijeka. Četvõrdnõvniago Lazara. Domentijan^b 99.

ČETVERI, adj. pl. vidi kod četver.

ČETVÉRICA, *f.* quatuor, četiri muška čeladeta ili živinčeta, od xvi vijeka, između rječnika u *Mikašinu* (quatuor personae), u *Belinu* (quaternarius, quatuor personae), *Bjelostijencevu* (quaternarius, quaternio, quadriga), *Jambrešićevu* (quaternio), *Voltigijinu* (vier), *Stulićevu* (quatuor homines) i u *Fukuru* (quatuor). — *mjesto e pred r dolazi i o naše vrijeme, između rječnika samo u Fukuru.* — *a) o muškoj čeladi.* Sa e pred r. Ona izgubi vojna i malu djevojičicu, a on dragu svoju ljubi i sve djece četvericu. J. Palmotić, dubr. 144. Izabraše četvericu od njih. J. Filipović, pripj. 1, 48. U ovoj četverici mladića. F. Lastrić, test. 221. Pak jih ide uz plug četverica. M. A. Rejković, sat. 110. Da se iz svakoga roda četverica obrnu. A. Kanižić, kam. 792. Da osveti četvericu brata. Osvet. 3. 104. Još jih sljede četverica paša. 153. *sa o pred r.* Četvorica dušom podnesoše, a četiri krivo svjedočiše. Nar. pjes. vuk. 2, 161. A na konak svate ratarke čuoci trojicu i po četvoricu. 2, 548. Mrstva čuoka četvorica iz njegove kuće nose (a živ se i od pedeset za nevoļu može braniti). Nar. posl. vuk. 183. Tako me u četvoricu ne nosili! 300. — *b) o muškoj životinji:* četverica koš, quadriga. *Bjelostijencev* 42^b. *Jambrešić* 1, 820^b.

ČETVERICI, *adv.* quater, quadruplum, četiri puta, četiri puta onoliko, četvero onoliko, u jednoga pisca xvi vijeka. Ako sam što koga ohmil, vraćam četverici (četverić). Anton Dalm., luk. 19, 8.

ČETVERIKATI, četverikâm, *impf.* vidi četrikati, su čim je i postaja jednoga, prošlogu vijeka. Četverikaju jarebice, nu za njihovo gore, lovca zovu. Poslov. dan. 13.

ČETVERINA, *f.* aliquid ex quatuor constans, samo u *Stulićevu rječniku* s tumačenjem koje je stavljeno i s primjerom: četverina ljudi.

ČETVERIŠ, *adv.* quater, četiri puta, samo u *Stulićevu rječniku*.

ČETVERIT, *adj.* a) quadratus, u jednoga pisca xvii vijeka. Kami, koji se ima staviti u utemeljenje od crkve, ima biti četveriti i nuglasti. B. Kašić, rit. 272. — *b) quartus, u jednoga pisca prošlogu vijeka.* Papa Niko četveriti. J. Kavačkin 309.

ČETVERITI, četverím, *imp.* hvatati u kola po četiri kola, u naše vrijeme u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević.

ČETVERO, *vidi* kod četver.

ČETVEROBOČAN, četverobočna, *adj.* quadrilaterus, samo u *Bjelostijencevu rječniku*. (1, 1007^a).

ČETVEROBRAZAN, četverobrazna, *adj.* quatuor faciesbus praeditus, u jednoga pisca prošlogu vijeka i u *Stulićevu rječniku*. o stoji mjesto oo. Četverobraznije i krilatije mladića. F. Lastrić, test. 221.

ČETVEROBROJAN, četverobrojna, *adj.* quaternarius, samo u *Stulićevu rječniku*. riječ slabo pouzdana.

ČETVEROČELAN, četveročelna, *adj.* quadrifrons, samo u rječnicima *Bjelostijencevu* (1, 1007^a) i *Stulićevu*. isporodi četveročelast.

ČETVEROČELAST, *adj.* vidi četveročelan, samo u *Jambrešićevu rječniku*. (1, 820^b).

ČETVERODĀNĀ, *adj.* quadriduannus, samo u rječnicima *Belinu* (600^a), *Bjelostijencevu* (43^a) i *Stulićevu*. isporodi četverodnevni, četverodanji, četrdan.

ČETVERODĀNIK, *m.* quadriduannus, samo u rječnicima *Belinu* (600^a) i *Bjelostijencevu*. isporodi četvrtodanik.

ČETVERODĀNĀ, *adj.* quadriduannus, quartanus, isporodi četverodani u jednoga pisca xvii vijeka i u *Belinu rječniku* (quatrinduannus 346^b). Jimaše četverodanu groznicu. F. Vrančić živ. 74.

ČETVERODEŠĀTAN, četveroděšćina, *adj.* quadragenarius, samo u *Bjelostijencevu rječniku*: se-reg četverodesetni, koji ima 40 junakov. 1, 1007^a.

ČETVERODEŠĀTĪ, *adj.* vidi četrdeseti, samo u rječnicima *Belinu* (598^a) i *Stulićevu*.

ČETVERODĀJELAN, četverodjijelna, *adj.* quadrifarius, quadrimembris, u rječnicima *Bjelostijencevu* (1, 1007^b) i *Jambrešićevu* (1, 820^b).

ČETVERODĀJĀLITI, četverodjijeli, *impf.* in quatuor partes dividere, quadripartire, samo u rječnicima *Belinu* (598^a), *Bjelostijencevu* (43^a), *Voltigijinu* i *Stulićevu*.

ČETVERODĀJĀLENE, *n.* quadripartitio, samo u *Stulićevu rječniku*.

ČETVERODĀNĀVAN, četverodnāvna, *adj.* quadriduannus, quartanus, mjesto e pred r dolazi i o. isporodi četverodnevau, četverodani. a) quadriduannus, komu su ili čemu su četiri dana, što četiri dana traje, od xiii vijeka (vidi pod bb), između rječnika u *Belinu* (346^b), *Bjelostijencevu* (43^a) i *Stulićevu* (u čemu iz ruskoga). aa) o čeladetu četiri dana mrtcu. Da ugledamo stat na noge uskrsnuta gñila mrtca četverodnevna. B. Cuceri 402. — bb) quartanus, što četiri dana stoji na straži pa se onda odmijene. isporodi četvrtnik. sa o mjesto e pred r u jednoga pisca xiii vijeka, ali u rukopisu pozivjem. Vldavč četvrem četverodnevnomu vojnomu strěšti. Domentijan 12. — b) quartanus, što četiri dana biva, četvrti se dan povraća, od prošloga vijeka, između rječnika u *Belinu* (600^a) i *Bjelostijencevu* (41^b). Izljeći speta od četverodnevna ognica. I. Dordić, ben. 143. Četverodnevna groznica. Bella 600^a. *Bjelostijencev* 41^b.

ČETVERODĀNĀVĀLE, *n.* quadriduannus, samo u *Stulićevu rječniku* (četverodnevje). riječ nepouzdana.

ČETVERODĀPLATI, četveroduplām, *impf.* quadruplicare, samo u *Bjelostijencevu rječniku*. (1, 1008^a).

ČETVERODĀPLĀ, *adj.* quadruplex, samo u *Belinu rječniku*. (598^b).

ČETVEROFUNTAN, četverofuntna, *adj.* quadrilibris, samo u rječnicima *Bjelostijencevu* (1, 1007^a) i *Jambrešićevu* (1, 821^a).

ČETVEROGLAV, *adj.* quatuor capitum, samo u *Bjelostijencevu rječniku* (1, 1006^b).

ČETVEROGODAC, četverogoga, *m.* quadrimus, samo u *Belinu rječniku* (85^a).

ČETVEROGODAN, četverogodna, *adj.* quadrimus, samo u rječnicima *Belinu* (85^a) i *Stulićevu*.

ČETVEROGROŠKA, *f.* norac od двадесет novčića, u Licu. I. Bogdanović.

ČETVEROJEZIČAN, četverojezična, *adj.* quatuor linguarum, samo u *Bjelostijencevu rječniku* (1, 1007^a).

ČETVEROKĀPAN, četverokāpna, *adj.* quadriformis, samo u *Bjelostijencevu rječniku* (1, 1007^a).

ČETVEROKĀLAN, četverokālna, *adj.* quatuor rotis instructus, u jednoga pisca xvi vijeka i u *Stulićevu rječniku*. Četverokolna kolesnica. Š. Budinić, sum. 160^b.

ČETVEROKOLĚSNICA, *f.* quadriga, *samo u Stulićevu rječniku, gdje ima i dem. četverokolesnića; oboje nepouzđano.*

ČETVEROKOLĚSNICA, *f.* *vidi kod četverokolesnica.*

ČETVEROKŖLE, *m.* quadriga, *samo u Vrančićevu rječniku. (85).*

ČETVEROKŖŃI, *adj.* quadrijugus, *samo u Stulićevu rječniku.*

ČETVEROKŖTAČAN, četverokŖtačna, *adj.* quatuor rotarum, *samo u Bjelostijenćevu rječniku (1, 1007^b), isporedi kotač.*

ČETVEROKRAJAN, četverokrajna, *adj.* quadratus, quadrangulus, *samo u rječnicima Vrančićevu (quadratus), Mikišinu (quadratus), Belinu (quadratus, quadrangulus 598^a), Bjelostijenćevu (quadrangulus, quadratus) i u Stulićevu (quadrangulus).*

ČETVEROKRAJITI, četverokrajim, *impf.* quadrare, *samo u Stulićevu rječniku, isporedi četverouglti.*

ČETVEROKRŖVAN, četverokrŖvna, *adj.* quatuor contignationes habens, xvii vijeka, *i to sa o među v i r mjesto e.* Doms četverokrovani i zlatovrbs. Starine 2, 301.

ČETVEROKŖĆE, *n.* quadrangulum, *u jednoga pisca prošoga vijeka i to sa -tje mjesto -će, između rječnika u Belnu (80^b) i Stulićevu. On (grob Isusov) utvoren je u način četverokutja. Živ. is. 164.*

ČETVEROKŖTAN, četverokŖtina, *adj.* quadrangulus, *samo u Stulićevu rječniku.*

ČETVERŖLIČAN, četverŖlična, *adj.* quatuor faciebz praeditus, *samo u Stulićevu rječniku.*

ČETVERŖLITRAN, *adj.* *vidi četverolitren, samo u Stulićevu rječniku.*

ČETVERŖLITREN, *adj.* quadrilibris, *samo u Jambrešićevu rječniku. (1, 821^a), isporidi četverolitran,*

ČETVERŖLUKŃAST, *adj.* quadriforis, *u rječnicima Bjelostijenćevu (1, 1007^a) i Jambrešićevu (1, 820^b), isporidi lukŃa.*

ČETVERŖLEĆE, *n.* quadriennium, *u rječnicima Jambrešićevu (četveroletje 1, 820^b) i Stulićevu (u Ńem iz ruskoga).*

ČETVERŖLETAN, četverŖletna, *adj.* quadriennis, quadriannus, *od prošloga vijeka, između rječnika u Belnu (85^a), Bjelostijenćevu (1, 1006^b, 1007^b) i Jambrešićevu (1, 820^a, 821^a). Ŗbi četverolitno dite. M. Pavišić 32.*

ČETVERŖMJEŠAN, četverŖmješna, *adj.* quadrimestris, *u rječnicima Bjelostijenćevu (1, 1007^b), Jambrešićevu (1, 821^a) i Stulićevu.*

ČETVERŖMJEŠĆJE, *n.* spatium quadrimestre, *samo u Stulićevu rječniku.*

ČETVERŖMJEŠĆNAČA, *f.* quadrimestris, *samo u Bjelostijenćevu rječniku (1, 1007^b).*

ČETVERŖMJEŠĆŃAK, *m.* quadrimestris, *samo u Bjelostijenćevu rječniku (1, 1007^b).*

ČETVERŖNAEST, *vidi četrnaest, isporidi četvero kod četver, samo u Vukovu rječniku, i to sa o među v i r: četveroenaest, i s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.*

ČETVERŖNITAN, četverŖnitna, *adj.* od četiri nita, četveronitno platno, koje se će u četiri nita, *u Lici. V. Arsenijević.*

ČETVERŖNOČŃOST, četverŖnoćŃosti, *f.* qua-

drinoctium, *samo u Bjelostijenćevu rječniku (1, 1007^a),*

ČETVERŖNOG, *adj.* quadrupes, *od xiv vijeka između rječnika u Vrančićevu, Mikišinu, Belinu (598^b), Bjelostijenćevu, Jambrešićevu (1, 821^b), Voltigijinu i Stulićevu, u naše se vrijeme govori i sa o pred r mjesto e. — a) sa e pred r: Četveronožje skoty. Danilo 348. Stah visić kako spet četveronoži brav. D. Baraković, vil. 286. Kao no četveronoga živina na nogu i ruku plazio. A. Kanižić, uoč. 73. — u jednoga pisca xvii vijeka i o čovjeku kad ide četveronoške. A niki u moru do grla uzagi a niki u goru četveronog plazi. D. Baraković vil. 74. — u sredŃem rodu bez supstantiva četveronogo, četveronoga životiŃa: Letećih i četveronog. Anton Dalm., test II, 2. rim. 1, 23. Hrani u tolika četveronoga. B. Kašić, per. III. Budući da je kraj... lav među svima četveronogim divijem. F. Lastrić, test. 222. Izvedi svaku živuću i četveronoga. Živ. is. 1. — b) sa o pred r mjesto e: Između svih životiŃa četveronogih. D. Daničić, 3 moj. 11, 27. Dvonog jaše tronoga, drŃa četveronoga. Nar. zag. nov. 103.*

ČETVERŖNOŠĆE, *n.* quadrupes, *samo u Stulićevu rječniku (četveronoške^a). riječ veoma nepouzđana.*

ČETVERŖNOŠKA, *f.* quadrupes, *samo u Stulićevu rječniku (četveronoška^a). riječ nepouzđana.*

ČETVERŖNOŠKĚ, *adv.* quadrupedatim, per manus et genua, *isporidi četveronože, četveronožice. pred k stoji Ń mjesto ž; a mjesto e pred r govori se i o: četveronoške. u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu (sa e pred r i sa o mjesto e). — a) sa e pred r: Izrađ pane četveronoške (na noge i na ruke). V. Vrćević, igre 27. — b) sa o pred r: TrŃa prođe četveronoške između Ńihovijeh nogu. Vuk, rječ. 14^b.*

ČETVERŖNOŠAC, četverŖnošca, *m.* quadrupes, *samo u Stulićevu rječniku, riječ nepouzđana.*

ČETVERŖNOŠAN, četverŖnošana, *adj.* quadrupes, *mjesto e pred r dolazi i o: četveronošan. Od xvii vijeka, između rječnika u Bjelostijenćevu (četveronožni 1, 1007^b), Stulićevu (četveronožan) i Daničićevu (četveronožni). a) sa e pred r: Vrloj nakazni, koja bješe do pasa čovjek, a u ostalomu svemu kipu četveronožni vo. I. Gundulić 3. Četveronožni pruŃi. D. Baraković, vil. 231. Od kostiju mrtvi živiu četveronožni. L. Terzić, 271. Vas četveronožni žinvinski plod. Kosta, zak. I, 207. Pticama, živanam četveronožnima i istima zŃijama. I. Velikanović, upuć. 1, 15. Danas sam kupio jednu četveronožnu živinu. Nar. prip. vrć. 197. u sredŃem rodu bez supstantiva četveronožno, četveronožna životiŃa: U prilici tica, i četveronožnijeh i zŃija. I. Matović 334. Da kupujem sve letuŃu i četveronožno. V. Vrćević, igre 10. Da ne udari vikavica i četveronožno a pokošjica u dvonožno. S. Ńubiša, prič. 111. — b) sa o pred r: LijŃk sazŃajeti jako četveronožno. Daničić 3, 403. Leteća razliăta činiăna diluju od četveronožni. A. Bačić 471. Vidjeh četveronožna zemaljska. Vuk, djel. 11, 6. — c) adv. četveronožno, četveronožice. Četveronožno lazeći. Bella 171^a.*

ČETVERŖNOŠĚ, *adv.* *vidi četveronoške, samo u Stulićevu rječniku, isporidi početveronože.*

1. ČETVERONOŠEŃE, *n.* coll. quadrupedes, *u jednoga pisca xvii vijeka.* Obiluje pićom i svakim življenjem, blagom i odićom, četveronoženjem. I. T. Mriavić, osn. 39.

2. ČETVERONOŽE, *n.* stajanje četveronoške. samo u Vukovu rječniku. isporodi četveronožiti se.

ČETVERONOŽICE, *adv.* vidi četveronoške. od xvii vijeka, između rječnika u Belinu (174^a) i Stulićevu. a) o četveronožu živinčetu. Živine idu četveronožice. M. Radnić 555. — b) o čepadetu: Otide četveronožice. Đ. Rapić 462. Ne mogaše ni hoditi, ni štapima podpirati se, pačak ni po zemlji četveronožice smucati se. B. Cuceri 420. Četveronožice hodio. A. Kalić 6.

ČETVERONOŽITI SE, četveronožim se, *impf.* quadrupedem se sistere, stajati četveronoške, namještati se četveronoške. samo u Vukovu rječniku.

ČETVERONOŽJE. *n. coll.* quadrupedes. od xvi vijeka, između rječnika u Belinu (animal quadrupes¹ 81b) i Stulićevu (quadrupedes). premda u jedini znači mnoštvo, opet se nalazi i u množini, u kojoj može biti da se smajnu na umu različite vrsti, ali da bi u jedini bilo jedno živinče, komu nema potvrde. Učini bog dobitak zemaljski po plemenu svojem: četveronožje i svako plazuće. Bernardin 57. moj. 1, 25. Četveronožja zemaljska. Anton Dalm. djel. 10, 12. Stvorite! neba i zemlje, mora, svih ptica koje lete, četveronožja i što plazi. F. Vrančić, živ. 20. Čisto četveronožje narodu čovičanskomu blagovati dopustio jest. L. Terzić 211. Četveronožje riče. J. Kavašin 7.

ČETVERONOŽJI, *adj.* quadrupes. u Belinu rječniku (četveronožij, četveronožja, četveronožje¹) i u jednoga pisca prošloga vijeka, u koga je bez ij pred i. riječ veoma nepouzdana, koja može biti da je postala otuda što se subst. četveronožje uzeo grijehkom za *adj.* u srednjem rodu pa se onda dodati i drugi rodovi. Među zviri četveronožima lav kraljuje nada svima nitima. T. Babić 47.

ČETVERONOŽNOHODAC, četveronožnohoca, *m.* quadrupedum more incedens. samo u Stulićevu rječniku. riječ veoma nepouzdana.

ČETVERONUĞAO, četveronugla, *adj.* quadrangulus. u rječnicima Mikalčinu (četveronugli), Belinu (četveronugli 598^a) i Stulićevu (četveronugl). isporodi nugao. — u srednjem rodu bez supstantiva četveronuglo, quadrangulum. u rječnicima Belinu (598^a) i Stulićevu i u jednoga pisca prošloga vijeka. Koje vičine ustanovičene u četveronuglo stavljena zgrada crkve prizlamenovala je. I. Velikanović, upuć. 1, 89.

ČETVERONUĞLAST, *adj.* quadrangulus. od prošloga vijeka, između rječnika u Belinu (598^a) i Stulićevu. isporodi nugao i četverouglast. Na priliku četveronuglasta ali ti četverostrana štita. I. Dordić, salt. 102.

ČETVERONUĞLEN, *adj.* vidi četveronuglast. u jednoga pisca prošloga vijeka. Učinio je drugi četveronuglenu ogradu. A. Tomiković, pet. 247.

ČETVERONUĞLICA, *f.* figura quadrata. u rječnicima Belinu (815^b) i Stulićevu.

ČETVERONUĞLIĆ, *m.* quadrangulum, u jednoga pisca xvii vijeka i u rječnicima Belinu (598^a) i Stulićevu. isporodi četveronuglić. Stvari velike od svijeta stoje urezane u jednomu četveronugliću od zemlje. M. Radnić 9.

ČETVERONUĞLITI, četveronuglim, *impf.* quadrare. samo u rječnicima Belinu (598^a), Bjelostijenčevu (43^a) i Stulićevu. isporodi četveronuglirati, četverouglići.

ČETVERONUĞLO, vidi kod četveronugao.

ČETVERONUĞLOST, četveronuglosti, *f.* forma quadrati, u rječnicima Belinu (tetragonismus

598^a), u Bjelostijenčevu (tetragonismus 42^b) i Stulićevu (quadratum).

ČETVERONUĞLE, *n.* quadratum. u rječnicima Belinu (598^a), Bjelostijenčevu (43^a) i Stulićevu.

ČETVERONUĞLISATI, četveronuglišem, *impf.* vidi četveronugliti. u jednoga pisca prošloga vijeka. Drvodolac... jednu grodu četveronuglišje A. T. Blagojević, kin. 44.

ČETVEROOKAST, *adj.* quatuor oculos habens. u jednoga pisca našega vremena: četverookasti. J. Šloser, kor. 712.

ČETVEROPALAČKI, *adj.* quatuor digitorum, od četiri palca. samo u Stulićevu rječniku (četveropalaški¹). riječ slabo pouzdana.

ČETVEROPIKŃAST, *adj.* quadrupunctatus. u jednoga pisca našega vremena. Različnak četveropikŃasti, J. Šloser, kor. 174.

ČETVEROPJEGAV, *adj.* quadrisignatus. u jednoga pisca našega vremena. Klišnak četveropjegavi. J. Šloser, kor. 425.

ČETVEROPOGĻAVŃI, *adj.* tetrarcha. isporodi četverovlasnik. u jednoga pisca xvii vijeka. Iruda četveropogĻavnoga. I. Bandulavić 206. act. 13, 1.

ČETVEROPRUGAV, *adj.* quadrilineatus. u jednoga pisca našega vremena. Dvoperka četveroprugava. J. Šloser, kor. 390.

ČETVEROPUĆE, *n.* quadrivium. samo u Stulićevu rječniku (četveroputje¹).

ČETVEROPUTNICA, *f.* vidi četveropuće. samo u Stulićevu rječniku.

ČETVEROPUTIĆNA, četveroputićna, *adj.* quadrivius. samo u Stulićevu rječniku.

ČETVEROREDĀK, četveroredka, *adj.* tetrastichus. u jednoga pisca prošloga vijeka. U pisni četveroredkoj od ove vrsti. A. Vitičić, ostan. VIII.

ČETVERORĒDAN, četverorĒdna, *adj.* quadruplex. samo u rječnicima Bjelostijenčevu (quadruplex 1, 1008^a), Jambrešićevu (ladja s četverrednemi vesli, quadriremis¹ 1, 821^a) i Stulićevu (quarti ordinis).

ČETVEROREDNOVOZAN, četverorednovozna, *adj.* quadriremis. samo u Stulićevu rječniku. sasna nepouzdana.

ČETVERORODAN, četverorodna, *adj.* quatuor generum. samo u Stulićevu rječniku. veoma nepouzdana.

ČETVEROROG, *adj.* quatuor cornua habens. xv vijeka i to sa o među v i r mjesto e. Ustruži ovnu četvororogu otv. rogov. Starine 10, 126. — u Bjelostijenčevu rječniku u srednjem rodu bez supstantiva: četverorog¹ quadricornium. 1, 1006^b.

ČETVERORUĆAN, četverorućna, *adj.* vidi četveroruk. samo u Bjelostijenčevu rječniku (1, 1007^b).

ČETVERORUK, *adj.* quadrimanus. od prošloga vijeka, između rječnika samo u Bjelostijenčevu (četveroruk 42^b). dolazi i sa o mjesto e pred r. Zivotište četvororuke. G. Lazić 14. Četvororuki, quadrimana. J. Pančić, zool. 177.

ČETVERORUPIĆAST, *adj.* quadrifoveolatus. u jednoga pisca našega vremena: balavac četverorupićasti. J. Šloser, kor. 311.

ČETVEROSASTAVAN, četverosastavna, *adj.* quatuor elementis constans, xv i xvi vijeka i to sa o među v i r mjesto e. Četvorosastavnoje tĳla svojego jeststvo ĳdens nastupiti se imat. Aleksand. nov. 126. Četvorosastavni tĳla tvoga sastav danas rasti se hoće. Aleksand. jag. starin. 3, 312.

ČETVEROSLOŽAN, četverosložna, *adj.* quatuor syllabarum. u naše vrijeme u književnika. sa o pred r mjesto e: Četvorosložna imena. Vuk, nar. posl. XLIII.

1. ČETVEROSTAN, *adj.* u jednoga pisca prošloga vijeka kao da je što i četvrtast, te će biti načineno od riječi koja sama ne dolazi četverost. Krsti da su mu (biku) veliki i kano četverostani. I. Jablanci. 118.

2. ČETVEROSTAN, *m.* locus ubi quatuor tantum res conjunctimque generis stare possunt. samo u Stuličevu rječniku. sasma nepouzđano.

ČETVEROSTIH, *m.* tetrastichon. samo u Stuličevu rječniku.

ČETVEROSTŌTI, *adj.* quadringentesimus. samo u Belinu rječniku (600^b).

ČETVEROSTŌTINI, *adj.* vidi četverostoti. samo u Belinu rječniku (600^b).

ČETVEROSTŌTNI, *adj.* vidi četverostoti. samo u rječnicima Bjelostijenčevu (43^a) i Jambrešičevu (1, 821^a).

ČETVEROSTRAN, *adj.* quadrilaterus. od prošloga vijeka, između rječnika samo u Stuličevu. Na priliku četverouglasta ali ti četverostrana štita. I. Đorđić, salt. 102.

ČETVEROSTRANICA, *f.* četverougao, kad se vojska postavi tako da od nje bude četverougao, fr. carré. u jednoga pisca xv vijeka. Smrtno napuniše četverostranicu. I. T. Mrnajić, osm. 48.

ČETVEROSTRAŃE, *n.* figura quatuor constans lateribus. samo u Stuličevu rječniku. slabo pouzđano.

ČETVEROSTRUČAN, četverostručna, *adj.* vidi četverostruk. u Stuličevu rječniku. — *adv.* četverostručno, quadruplicato. u rječnicima Bjelostijenčevu (1, 1005^a) i Stuličevu.

ČETVEROSTRUČENE, *n.* quadruplicatio. u rječnicima Bjelostijenčevu (1, 1005^a) i Stuličevu.

ČETVEROSTRUČITI, četverostručim, *impf.* quadruplicare. u rječnicima Bjelostijenčevu (1, 1008^a), Jambrešičevu (1, 822^a) i Stuličevu.

ČETVEROSTRUČNŌST, četverostručnosti, *f.* quadruplum. samo u Stuličevu rječniku.

ČETVEROSTRUK, *adj.* quadruplex, quadrifarius, quatuor generum. od xvi vijeka, između rječnika u Vrančićevu, gdje najprije i dolazi (quadruplex), u Belinu (quadruplicatus 598^b) i Bjelostijenčevu (quadruplex, quadruplus 2, 43^a, quadrigeninus 1, 1007^a), u Jambrešičevu (quadruplex), u Stuličevu (quadruplex, quadruplus). dolazi i sa o mjesto e među v i r od prošloga vijeka: četverostruk, između rječnika samo u Vukovu (quadruplex). a) što je od četiri struke u ugnom smislu, od četiri vrste, na četiri načina. aa) sa e među v i r: Ovi četverostruki kruh samo nam na ovomu svijetu služi. M. Divković, nauk. 58. Ovi je grijelj od četiri vrste ali ti četverostruk. 121^b. Plaća tijela blaženoga biti će četverostruka: 1. biti će mlogo svitljije od sunca; 2. tako tanko da će moći proći kroz najveću debjinu i tvrdinu brez truda; 3. biti će tako lagano da će moći u jedan čas prinjesti se u najdala mjesta; 4. ne će moći biti uvideno nijednom silom od sveta, niti će mu što moći nauditi ni dosaditi. I. Grličić 14. Budući četverostruko vrime u godini. 248. Pram četverostrukim dugom dao nam je blago četverostruko. F. Lastrić, test. 306. U kuhinjskoj bašci se četverostrukе vrste sadli nahode. I. Jablanci 183. Određene crkovo iz četverostrukа vrila ističe: od pisma svetoga, od

sabori, od određeni papinski i od naučenja bogoslovac. A. d. Kosta, zak. 1, 12. Učinio je pogodbu od četverostrukа društva. A. Tomiković, pet. 314. Grih četverostrukim načinom može se učiniti. B. Leaković, nauk 452. — bb) sa o među t i v: Kumstva nema bez krštena kumstva, ako hoćeš i četverostruko. P. Petrović, vijen. 40. — b) *adv.* četverostruko, quadruplicato, četiri puta, kad je riječ o kakom mnoštvu. isporedi četvero kod četver. aa) sa o među v i r: Ako sam što koga prihilio, vraćam četverostruko. I. Bandulović 256. luc. 19, 8. Ako sam koga privario, vraćam četverostruko. S. Margitić, fala 46. Da se za krađu inade četverostruko povratiti. J. Banovac, pred. 37. Vratiti četverostruko kamate. F. Lastrić, ned. 36. Naplatiti ga četverostruko. A. d. Kosta, zak. 2, 144. Da će četverostruko povratiti. A. Kanižlić, kam. 820. Vraćam četverostruko. I. J. P. Lucić, razg. 30. Koji bi desetak sebi uzdržao, četverostruko vратиće. I. Velikanović, upuć. 3, 111. Višo puta oni koji je dvostruko srićan biva četverostruko nesrićan. A. Tomiković 227. — bb) sa o među v i r: Za to je četverostruko više svakomu povratio. G. Peštalić, u. 66.

ČETVEROSTRUKO, *adv.* vidi kod četverostruk.

ČETVEROSTRUSTVO, *n.* quadruplum. u jednoga pisca prošloga vijeka. od četverostruk. Inao je naplatiti četverostruko... U današnji dan pristaje ova polipsa od četverostruštva. A. d. Kosta, zak. 2, 144.

ČETVEROSTUPOREDAN, četverostuporedna, *adj.* tetrastylus. samo u Stuličevu rječniku. sa svijem nepouzđano.

ČETVERŌDAN, četverŏdna, *adj.* quadrimembris. samo u Bjelostijenčevu rječniku (kajkavski s dometnutim v pred u: četverovudni 1, 1007^b).

1. ČETVERŌUGAO, četverŏgla, *adj.* quadrangulus. u Bjelostijenčevu rječniku (kajkavski s ametnutim v pred u: četverovugli 1, 1006^b) u srednem rodu bez supstantiva: četverouglo, quadrangulum. u Bjelostijenčevu (1, 1006^b) i Jambrešičevu rječniku (1, 819); u oba kajkavski četverouglo.

2. ČETVERŌUGAO, četverŏgla, *m.* quadratum. samo u Jambrešičevu rječniku (kajkavski: četverovugel 1, 821^b).

ČETVERŌUGLAST, *adj.* quadrangulus, quadratus, od xvi vijeka, između rječnika u Bjelostijenčevu (43^b) i Jambrešičevu (1, 819^b), u oba kajkavski s dometnutim v pred u. Varoš staše četverouglast. Anton Dalu., apoc. 21, 16. i sa o mjesto e: Četverouglast da bude oltar. Đ. Daničić, 2 moj. 27, 1.

ČETVERŌUGLAT, *adj.* vidi četverouglast. samo u Bjelostijenčevu rječniku (kajkavski sa v pred u: četverovuglat 1, 1006^b).

ČETVERŌUGLAC, m. quadrangulum. isporedi četverouglic. samo u Jambrešičevu rječniku (1, 819^b kajkavski s dometnutim v pred u).

ČETVERŌUGLITI, četverŏglin, *impf.* quadrare. isporedi četverougliciti. samo u Jambrešičevu rječniku (1, 821^b kajkavski s dometnutim v pred u).

ČETVERŌVESLĪ, *adj.* quadriremis. samo u Bjelostijenčevu rječniku (1, 1007^b). bez sumnje načineno za rječnik.

ČETVERŌVLADĀŃE, *n.* quatorviratus. samo u Stuličevu rječniku, za koji je i načineno.

ČETVERŌVLAŠŃIK, *m.* tetrarcha. u jednoga pisca našega vremena. Do Iroda četverovlašnika. Vuk, mat. 14, 1.

ČETVEROVOZAN, četverovozna, *adj.* quadrigus: kočija četverovozna, quadrigae. *samo u Stulićevu rječniku. riječ nepouzdana.*

ČETVEROVOZJE, *n.* quadrigae. *samo u Stulićevu rječniku, za koji je i učineno.*

ČETVEROVOZNIK, *m.* quadrigarius. *samo u Stulićevu rječniku, za koji je i načinen.*

ČETVEROV RATAN, četverovratna, *adj.* quadriforis. *u rječnicima Bjelostijenčevu (1, 1007^a) i Jambrišićevu (1, 820^b).*

ČETVEROVREMENI, *adj.* quatuor temporum. *u jednoga pisca prošloga vijeka. U nedilu četverovremenu ili ti quaternu. A. Kanižlić bogojub. 286. — u množini u srednjem rodu: četverovremena, quatuor tempora. u istoga pisca. Postimo kada su četverovremena ili ti quatre. A. Kanižlić, bogojub. 251.*

ČETVEROVRST, *adj.* *vidi* četverovrstan. *samo u Stulićevu rječniku, za koji će biti i načineno.*

ČETVEROVRSTAN, četverovrstna, *adj.* quadruplex. *samo u rječnicima Bjelostijenčevu: quadrigeminus (1, 1007^a), quadruplus (1, 1008^a), Jambrišićevu: quadruplex (1, 821^b) i Stulićevu: quatuor modis.*

ČETVEROVRSITITI, četverovrstitim, *impf.* quadruplicare. *samo u rječnicima Bjelostijenčevu (1, 1008^a) i Jambrišićevu (1, 822^a).*

ČETVEROZIJEHAN, četverozijehna, *adj.* quadriforis. *samo u Stulićevu rječniku, za koji će biti i načineno.*

ČETVEROZUB, *adj.* quadridens. *u rječnicima Bjelostijenčevu (1, 1006^b) i Jambrišićevu (1, 820^a) i u jednoga pisca našega vremena. Gubavac četverozubi. J. Šloser, kor. 507.*

ČETVEROZUBAN, četverozubna, *adj.* *vidi* četverozub. *samo u Stulićevu rječniku.*

ČETVEROZUBAST, *adj.* *vidi* četverozub. *samo u Jambrišićevu rječniku (1, 820^a).*

ČETVEROŽENA, *m.* quadrigamus. *samo u Jambrišićevu rječniku (1, 820^b).*

ČETVEROŽIČJE, *n.* tetrachordon. *samo u Stulićevu rječniku (gdje stoji "četvorozitje"). bez sumnje načineno za rječnik.*

ČETVOR, *koje se riječi tako počinu a nijesu ovdje na redu, njih treba gledati pod četver.*

ČETVORAC, četvorca, *m.* űeka buba. *u jednoga pisca našega vremena. oligota Mamerlh., hetaerius Er. J. Šloser, kor. 120. 252.*

ČETVORAK, četvórka, *m.* quadruplum. *u jednoga pisca našega vremena. Vežu mu ruke užem u četvorak opletenjem. S. Ľubiša, prip. 214. isporedi četvero kod četver.*

ČETVÓRITI, četvórim, *imp.* četiri vola ujarmivati, *na četiri vola voziti ili orati. u naše vrijeme u Srbiji. I. Pavlović.*

ČETVÓRKA, *f.* a) dolium capax quatuor amphorarum, *bure od četiri akova. od prošloga vijeka, između rječnika samo u Vukovu. Uzmi jednu četvorku. Z. Orfelin 189. — b) saltationis genus. samo u Vukovu rječniku.*

ČETVÓRNĀ, *adj.* *vidi* četvorocjepan. *samo u Vukovu rječniku. Četvorni peškir, t. j. u četiri žice. Vuk, rječ. 823^b.*

ČETVÓRNOGA, *f.* animal quadrupes. *u jednoga pisca prošloga vijeka. Zemlja ima četvornogu svaku. I. S. ReĽković, kuć. 2.*

ČETVORÓCJEPAN, četvorócjepna, *adj.* quaternis filis constans, *u četiri nita tkan. samo u*

Vukovu rječniku: četvorocjepna pantĽika (u četiri nita). isporedi četvorni.

ČETVORÓVOLICA, *f.* voz sijena što vuku četiri vola. *u Srbiji. D. Daničić.*

ČETVORÓVÓNĀ, *adj.* što ruku četiri vola. *isporedi četvorvolica. u Srbiji. D. Daničić.*

ČETVÓRSTRUKO, *adv.* *vidi* četverostruko. *u jednoga pisca prošloga vijeka. Četvorstruko da s' odije svako. I. S. ReĽković, kuć. 412.*

ČETVÓRCA, *f. dem.* četvrt. *u jednoga pisca xvii vijeka. pred c otpada t, koje isti pisac piše. Kada bješe ispekla četvrtcu svoga sinka. M. Divković, bes. 700.*

ČETVÓRNADESTĀ, *adj.* *vidi* četrnaesti. *u jednoga pisca xvii vijeka. može biti i pogrješka. Koji nisu izašli iz četrnaestoga godišća. M. Bijanković 30.*

ČETVÓRSTEN, *adj.* quaternarius. *samo u Stulićevu rječniku. veoma nepouzdana.*

ČETVÓRT, *f.* quadrans. *od xiii vijeka, između rječnika u Mikašinu, Belinu (600^a), Stulićevu i Vukovu. dolazi i bez v, kao što se gdje gdje i govori (vidi daĽe pod d.). u nekih se pisaca grješkom nalazi i u muškom rodu (vidi daĽe). a) u opće, četvrt čega god: Kupu četvrtla dola. Starine 13, 208. Ukaza im četvrt djeteta pečena. M. Divković, bes. 700. Za jednu četvrt od ure. M. Radnić 67. Rasieeni na četvrti. P. Posilović, nasl. 125^b. Četvrt kozlića. Bella 600^a. Da jednu četvrt ili ti četvrti dio ure űoj prikažemo. A. Kanižlić, utoč. 271. Jednu četvrt ure. J. Vladimirović, lik. 37. Za četvrt od sabata. M. Dobretić 113. Ne proĽe četvrt ure. M. A. ReĽković, sabr. 11. Kad je misec baš u poslu mine, višti sitvom nikom se ne kine, već čekaju űegovih četvrti. I. S. ReĽković, kuć. 117. Od jecmena, pšenice i raĽi još i zobne űima slame traĽi sve na četvrt izmisanu riĽi, t. j. od svake slame po jednak dio. 96. Te ga šćepaše za četvrti pa ga rastrgoše. Nar. prip. vuk. 109. Te im se čitao zakon četvrt dana, a drugu četvrt ispovijedahu se. D. Daničić, nem. 9, 3. — b) űitna mĽera u Dubrovniku: quarta pars modii, četvrt spuda. od prošloga vijeka, između rječnika u Belinu (quadrans 600^a), Stulićevu (quarta modii pars) i Vukovu (mĽera od 20 oka). Da se svaki dan traćahu na űegovoj trpezi dvije tisuće četvrti pšenice. Besjede kr. 97. Na četvrt kupi a na četvrt proda. Poslov. dan. 65. Ne kri svijću pod četvrt. 73. — c) aa) s prijelĽ. na i u, kao na četiri ugla, na četiri strane: Grad na četvrt stavljen jest. A. Bačić 439. Ovo nebo nije okruglo, nego je na četvrt. 439. Način je kriĽa na četvrt. L. Vladimirović, slavod. 20. Na sirini od 6 sahata u četvrt nema ni jednog sela. M. D. Milićević, zim. već. 173. — d) bez v. od xiii vijeka, ali toga vijeka u spomeniku saćuanu samo u poznijem prijepisu, inaće od xvii vijeka, između rječnika u Bjelostijenčevu i Jambrišićevu (1, 819^b). Pristav ima imiti od űega (gocććta) jednu četrt. Zak. vinod. 70. Jednu su četrt dali na dvor. Starine 11, 124. Pojili sudi dosti mesa, dve četrti od komara. Nar. pĽes. ist. 2, 57. — e) u nekih pisaca xvii i xviii vijeka grješkom kad kad i u muškom rodu. Rasjećni na četvrt. Mikala 558^b. Imaju raztezati tvoga neprijatelja i učinit ga na četvrt. M. Radnić 389. Na posljednem četvrtu miseca. I. S. ReĽković, kuć. 48. Posljednega četvrtva veĽaće. 85.*

ČETVÓRTAĆ, četvrtćača, *m.* quarta pars. *samo u Stulićevu rječniku. nepouzdana.*

ČETVÓRTAČA, *f.* quartana febris. *u rječnicima Bjelostijenčevu (bez v: četrtćača) i Jambrišićevu*

(sa v i bez nega. 1, 826^a) u jednoga pisca prošloga vijeka, ali u nega griješkom kao adj.: Protiva četvrtacoj. A. Kanižlić, bogojub. 481. isporedi četverodnevnan, četverodanai, četvrtodanica.

ČETVRTAČAN, četvrtična, adj. diel jovis. samo u Stuličevu rječniku. veoma nepouzđano.

ČETVRTAČICA, f. puella quadrina, djevojčica od četiri godine. samo u Stuličevu rječniku. nepouzđano.

1. ČETVRTAK, četvrtka, m. dies jovis. od XIII vijeka, u svojim rječnicima: u Vrančićevu (118), Mikašinu, Belinu (347^a), Bjelostijenčevu (41^b), Jambrešičevu (1, 211^a), Voltigijinu, Stuličevu, Vukovu i Daničićevu. po nekim se krajevima govori i bez v: četrtak (vidi dale). Akc. se mijenja u gen. pl.: četvrtākā. — a) koji god: V. otorniks i v. četvrtak. Sava, tip. stud. glasn. 40, 152. U četvrtaks. Mon. serb. 314. U četvrtaks. Mon. croat. 73. Koji četvrtak svetuju. Zbor. 163. Ne posit se v nedilni dan ni v četvrtak. Š. Kožičić, žit. 9^b. Za četvrtak. P. Posilović, nasl. 73^b. J. Banovac, obit. 35. Ovi dan bijaše četvrtak. M. Dobretić 302. U četvrtak sigura se vojska, u petak će da nared Turci. Nar. pjes. vuk. 4, 76. — b) razlikuju se: aa) brašančani, u koji se svetuje brašančevu. Na brašančani četvrtak. M. Divković, bes. 615. — bb) veliki, velike nedjele, pred uskrs. u jednoga pisca i sveti. V. veliji četvrt(ak)s. Šava, tip. hl. glasn. 24, 194. Na veliki četvrtak. Š. Budinić, ispr. 156. U oči svetoga četvrtka. B. Kašić, per. 127. Na veliki četvrtak. A. Bačić 196. A. Kanižlić, bogojub. 252. Otiđoše na veliki četvrtak na posao. M. Zoričić, zrc. 181. Na dan večere gospodinove ili ti na veliki četvrtak. M. Dobretić 81. — cc) pretili ili tusti, pretile nedjele, koja se zove i sebična i trapava. Pretili četvrtak. Bella 347^a. Tusti četvrtak 347^b. U pretili četvrtak. D. Mattei 313. Podjednaka družina jede mesa i na veliki petak, a nejedina ni na pretili četvrtak. Nar. posl. vuk. 251. — dd) zeleni, svaki od uskrsa do poslije trojica. Mnoga sela svetuju neke i neke dane, kao na priliku zelene četvrtke (od vaskrsa do posle trojica). M. D. Miličević, opšt. 11. — c) bez v od xv vijeka po nekim krajevima, između rječnika samo u Bjelostijenčevu i Jambrešičevu (u oba kajkavski sa o mjesto a). V četrtak prvi po blagdan sv. Grğura. Mon. croat. 104. Va veli četrtak. Kapt. seš. ark. 2, 82. Četrtak. Korizm. 5. F. Glavinčić, evit. 3.

2. ČETVRTĀK, četvrtāka, m a) quadrimus, muško dijete i živinče od četiri godine. u rječnicima Mikašinu i Belinu (85^a) samo se tunačić quadrimus, a ne kaže se je li dijete ili živinče: u Stuličevu je dijete, čemu nema potvrde, a u Vukovu kon, kao što je i u narodnom jeziku: Te biraju hate četvrtake. Nar. pjes. vuk. 2, 616. Jakov jaše ata četvrtaka. 4, 431. Za neg'svezko ata četvrtaka. Nar. pjes. juk. 377. — b) četvrti raj od matorke. J. Živanović 29. — c) žitna mjera starijih Žudjela u jednoga pisca xvii vijeka. Ne moć da je u kući trojnoj mañi ali veći četvrtak. M. Divković, bes. 702. 5. moj 25, 11. — d) u jednoga pisca xvii vijeka, kao da je čerpić. Bijahu sinovi Izraelski zlo držani u Egiptu u posloviye pripriostiye, čineći četvrtake i opeko. M. Radnić 113. — e) u jednoga pisca prošloga vijeka kao da je četverougao. Plodne jesu l' (zviždce), al' neplodne? . . . gledom gledaju l' dobrostivini nesgodnime četvrtakom, srećnim trojem, al' šestakom? J. Kavajin 469. — f) vidi četvrt. samo u Stuličevu rječniku.

ČETVRTĀKIŃA, f. puella quadrima, djevoj-

čica od četiri godine. samo u Stuličevu rječniku. nepouzđano.

ČETVRTĀL, četvrtāla, m. žitna mjera od 18 oka u Dalmaciji. samo u Vukovu rječniku.

ČETVRTĀR, četvrtāra, m. mjera za uglove, tal. quadrante, u jednoga pisca našega vremena. Četvrtari pobacani po vjigñu. M. Pavlinović, rad. 30.

ČETVRTAST, adj. quadrangulus. u naše vrijeme u kiižeenika. Iz badrlice, koja je na doñem kraju valkasta i šupja cev, na više je pak četvrtasta. J. Pančić, ptice 5. Mjesto prozora probušene su neko četvrtastu rupu. M. D. Miličević, zim. već. 206. Izmjeri trijem, i bješe u dužinu sto lakata i u širinu sto lakata, četvrtast. Đ. Daničić, jez. 40, 47.

ČETVRTAT, adj. vidi četvrtast. J. Grnpković.

ČETVRTĀTI, adj. quartus. od xii vijeka, u svojim rječnicima. po nekim se krajevima govori i bez v (vidi dale). — a) u opće: Četvrti (u)anik u Paricēhu. Mon. serb. 6. Četvrti mranori. 93. Stefanomu kraljmu četvrtims. 111. Mيسة dekembra četvrti dan. 273. Četvrti dio. 452. Dan četvrti. N. Rašina 114. Veli sveto pismo od kraljeva u četvrtije knigah. M. Divković, bes. 250. Jedan četvrti dio ure. M. Orbin 167. Četvrti dio od saħata ili ure biše prošao. B. Kašić, fran. 160. Od četvrtie govoriću stvari. M. A. Rejković, sat. 107. Na tri grane tri jabuke, na četvrtjoj soko sjeđi. Nar. pjes. vuk. 1, 177. Kad četvrti danak osvanuo. 1, 388. Kad četvrtjo jutro osvanulo. 2, 170. Kad nastala godina četvrtja. 2, 621. U troje sam dopadale roku, evo danas, brate, u četvrtje. 2, 373. Pa je tri put opasa pojansom a četvrti od sabje kajasom. 2, 492. Nema četvrtje daske u glavi. (Čanut je malo.) Nar. posl. vuk. 205. — b) u ženskom rodu bez supstantiva: aa) quarta pars, četvrtina. Da daje crkvy četvrtu. Mon. serb. 531. Da se daje crkvy četvrtja. 532. — bb) u instr. sing. četvrtim, četvrti put, quartum: Ko (sunce) četvrtom izšad svitlost svim ljudem da. M. Marulić 45. Ako se duglom, tretim i četvrtom povrati na grih. A. Kadčić, bogosl. 248. Kad se sinko udadoh četvrtom. Nar. pjes. vuk. 2, 14. Tri puta je opasa pojansom a četvrtom od sabje kajasom. 2, 375. — c) u sredñem rodu bez supstantiva: aa) quarta pars, četvrtina, kao naprijed pod b, aa.: Ka je zemlja na po, da se ima od ñe davati četvrtu. Stat. pol. ark. 5, 258. — bb) što god četvrtu na redu kojim se kazuje, čelade ili stvar: Sastala se četiri tabora . . . jedno tabor Vukasina kralja, drugo tabor despotu Ugleše, treće tabor vojvedo Gojka, a četvrtu careviću Uroša. Nar. pjes. vuk. 2, 189. Vino piju Šonani junaci . . . jedno bio Galija Tomica, a drugo je Petre Mrkonica, a treće je Vlaškalinoviću, a četvrtu Mandusiću Vuće. 3, 422. — cc) u nom. sing. kao adē, quarto, kad se govor razdvajuje pak se dijelori ređuju: Svidočie pređs nami jedno Vlatko Rajičić, drugo Galupc od Brđovci, tretje Bratko Klačičić a četvrtu Vućihna Mratinović. Glasnik 23, 51. Tretje, služeći se ñimi na obraćenje: . . . četvrtu, blagosivljajući ih vazda. B. Kašić, fran. 172. Prvo, u odijci; . . . drugo, u govoreñu; . . . treće u dili; . . . četvrtu, u vaši dobru. F. Lastrić, test. 45. Prvo, koristeju sebi po rođenju; . . . drugo, po rastenu; . . . treće po izbini; . . . četvrtu, kad se razboli, ozdravja se po likarji. J. Banovac, razg. 199. — dd) u akus. s prijedl. u, kao četvrti put: Da samy uzeo u večre krat: najprvo deset, tisuć dukats, . . . četvrtu uzesmo z bratom tisuć dukats. Mon. serb. 503. — d) sa „na deset, koje može i drukčije glasiti (vidi kod četrnaest) dolazi

kao četrnaest, ali samo do početka xvii vijeka: Četvrti na desete dans. Mon. serb. 479. Do četrtrtoga na deseto dne. N. Rašina 108. Četvrti naste dan miseca setembra. P. Hektorović 64. Četvrta naest nedjeļa. M. Divković, bes. 756. — u tom postu nalazi se i na deset obračeno u adj.: Glava četvrta nadesta. Nauk Brnard. 17. Četvrto naest(o) pog(lavje). M. Divković, nauk xxx. — e) sa stoti dolazi kao četverostoti, quadringentesimus (vidi i kod četiri). u jednoga pisca xvii vijeka: U svako četvrto stoto ljeťo. B. Kašić, rit. 46. — f) bez v po nekim krajevima: četiti. od xvii vijeka, ali toga vijeka samo u spomeniku sačuvanu u poznijem prijepisu (vidi prvi primjer), pouzdano dolazi od xvi vijeka, između rječnika u Bjelostijenčevu, Jambrešičevu (I, 826^a) i Voltigijinu. Vsaku četrtu ima dat redovnikom. Mon. croat. 28. V četrtjo noći. Transit. 178. Pridosmo k četrtjoj granici. Mon. croat. 204. Do tretoga i četrtoga. Katek. 1561. 5. Četrti pečat. Anton Dalm., apoc. 6. 7. Tada se uzdignu četrtjo proganstvo. F. Glavinic, cvit. 37. Četrti kralj. P. Vitezović, kron. 11. Tako pošaje i tretoga i četrtoga hajduka. Nar. prip. mikul. 105.

ČETVRTICA, f. quadrans, četvert, od prošloga vijeka, između rječnika samo u Jambrešičevu (bez v: četrtica, quadrans animalis I, 819^b). Četvrtice od telica mjekojcnjel. J. Kavañin 21. Udrta se rukom po koljnu, puknua mu na ruku prstenice, pod kolnom četvrtica mesa. Nar. pjes. istr. I, 60.

ČETVRTIĆ, adv. quartum, četvrti put, četvrtom. xvi vijeka, i to bez v. Tretić i četrtić oće učiniti. Korizma. 33.

ČETVRTIN, m. u pripovijeci mjesto četvrtak. „Preļa baba noću u oči četvrtka pa izašla na polje i u mraku nagazila i uzjahala na june; kad june skoči i ponese babu na sebi, onda ona stane govoriti: gospodine četvrtine! pusti mene, tebe će baka svetiti i ona je misliła da je nosi četvrtak: što prede u oči nega.“ Vuk, rječ. 823^b.

ČETVRTINA, f. a) quarta pars, četvert, od xv vijeka (vidi dalje pod bb.), između rječnika u Belinu (600^a), Stuličevu i Vukovu. po nekim se krajevima govori i bez v (vidi dalje) aa) sa v: Da je u nem četvrtina luta i snažna Dalmatina. J. Kavañin 271. Do po ure oli najveće do četvrtine ure. A. Kadić, bogos. 168. Ne bi bili dužni vratiti nego četvrtinu ploda. 42. Moreš razdilit aršine u svoje polovine, tretine, četvrtine, petine. M. Zoričić, arit. 58. Davati od svakoga ploda četvrtinu. Norini 40. Polati pristojnu četvrtinu paroku od sprovoda učfena. A. Kosta, zak. 1, 199. Pode kupiti uvjetno žito ali ti četvrtina. I. Dordić, ben. 185. Te tu ori turske potknačice, te agava četvrtinu davaj. Nar. pjes. vuk. 4, 423. Daćemo ti četvrtinu prevlačke crkvine. S. Ćubiša, prip. 211. Najobičniji su (zakupi) iz polovine ili trećine i rijetko iz četvrtine. V. Bogišić, zbor. 475. — bb) bez v po nekim krajevima: četrtina. od xv vijeka, između rječnika samo u Bjelostijenčevu (42^a). Da ima primati od liih četrtinn. Mon. croat. 64. Davajući četrtinu s toga vinograda crkve od vina. 257. — b) quadrum, u jednoga pisca xvii vijeka. Tač u četvrtini naših zaklopiše. I. T. Mrnavić, osm. 48.

ČETVRTINAK, m. žitna mjera. isporedi četvrt, četvrtak. xvi vijeka u jednom spomeniku, i to bez v. po svoj prilici je u napisano mjesto ū. Popu bil sam dužan I dukat za žito; dal mi 3 četrtinake. Mon. croat. 326.

ČETVRTINKA, f. žitna mjera. u rječnicima Bjelostijenčevu (quarta pars modii vel alterius

mensurae frumentariae), Jambrešičevu (quadrans modii) (I, 819^b) i Stuličevu (četvrt). u oba prva bez v. — četvrti dio kuplenika. u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević.

ČETVRTKOVAC, Četvrtkóvca, m. selo u hrvatskoj krajini blizu Petriñe. Sem. gor. karl. 1880. 37.

ČETVRTNIK, četvrtnika, m. quaternio, u naše vrijeme u jednoga pisca. Predaje ga četvrtici četvrtnika vojničkih. Vuk, djel. 12, 4.

ČETVRTOBRAĀTUČED, m. bratućeda u četvrtom košenu. isporedi bratnec, u jednoga pisca xvii vijeka. Ako je četvrtobratuće. M. Divković, nauk 255^b. Četvrtobratući i četvrtobratuće. 255^b.

ČETVRTOBRAĀTUČEDA, f. bratućeda u četvrtom košenu. u jednoga pisca xvii vijeka. Marija je Petru četvrtobratućeda. M. Divković, nauk 255^b. Četvrtobratući i četvrtobratuće. 255^b.

ČETVRTOĆ, adv. quartum, četvrti put, četvrtom. od xvi vijeka, između rječnika samo u Vrančičevu (86). Tri put je je utegnno pasom i četvrtić od sabje pojansom. Nar. pjes. juk. 110. Drugoć reće: pomoz mi, bože! trećoć reće: drž me, Marijane! a četvrtić: bježi, Marijane! 610.

ČETVRTOĆIN, adj. quarti ordinis. samo u Stuličevu rječniku. riječ sasma nepouzdana.

ČETVRTOĆINAC, četvrtićinca, m. quarti ordinis. samo u Stuličevu rječniku. riječ sasma nepouzdana.

ČETVRTODĀNICA, f. quartana febris, u rječnicima Bjelostijenčevu (41^b) i Jambrešičevu (I, 826^a). isporedi četvrtodanica, četvrtaća.

ČETVRTODĀNĀK, m. quadridianus. u jednoga pisca xvii vijeka. Jurve surdi, jere je četvrtodanik. I. Bandulavić 68. ivan. 11, 39.

ČETVRTODĀŃI, adj. quadridianus. samo u Stuličevu rječniku. isporedi četvrtodanji.

ČETVRTODĀNICA, f. febris quartana, groznica koja se povraća četvrti dan. samo u Belinu rječniku (600^a). isporedi četvrtodanji, četvrtodanica.

ČETVRTODĀNĀVAN, četvrtodnĀvna, adj. a) quadridianus. isporedi četvrtodnevnan pod a. Kada vskrisi Lazara četvrtodnva. Korizma. 89. — b) quartanus. isporedi četvrtodnevnan pod b. u rječnicima Bjelostijenčevu (41^b) i Jambrešičevu (I, 826^a): groznica četvrtodnevna.

ČETVRTODĀNĀVĀJE, n. quadriduum. samo u Stuličevu rječniku (četvrtodnevje). riječ nepouzdana.

ČETVRTOPOLAN, četvrtopolna, adj. sesqui-quartus. samo u Stuličevu rječniku, gdje ima u istom značenju i četvrtopolovan. oboje nepouzdana.

ČETVRTOPOLŌVAN, četvrtopolovna, adj. vidi kod četvrtopolan.

ČETVRTŌREDAN, četvrtoredna, adj. quarti ordinis. samo u Stuličevu rječniku. nepouzdana.

ČETVRTŌRODEN, adj. quarto genitus, u jednoga pisca xvii vijeka. Četvrtorodeni sin boži jest duša čovičja. M. Divković, bes. 821.

ČETVRTORŌDENIK, m. quarto genitus. samo u Stuličevu rječniku.

ČEV, adj. u pjesmi skraćeno česov, koji vidiš Onda ćemo četv okrenuti pravo onoj čevoj Gor. Crnoj. Nar. pjes. petr. 2, 628.

ČEVAK, čevka, m. latratus. isporedi čevkati. u rječnicima Bjelostijenčevu (čevk), Jambrešičevu (čevk) i Stuličevu (čevak).

ČEVAŃI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu zvonikom. Statist. 94.*

ČEVČEG, *m. vidi* čepčeg, *od xv vijeka* (B. Šulek, im. 55). Ne ojdju mi... ni repušca ni čevčega. M. Vetranić 1, 19. Čevčeg, u Hercegovini. N. Dučić.

ČEVČEŽAC, čevčesca, *m. dem. čevčeg. Čevčezac mali, berberis vulgaris* L. B. Šulek, im. 55. *isporedi* čepčezac.

ČEVER, *m. u jednoga pisca xvi vijeka, može biti od tur. čevre, ograda, ograđeno mjesto. Svudi zveći glas po svijeti općeno da cruzje nije za vas, neg žensko vreteno. Tijem kanav predite, a oružje sve bijelo u čever spravite, gdje vam je i djelo. M. Vetranić 1, 216.*

ČEVERČILA, *f. sal petrae, salitra. u jednoga pisca prošloga vijeka. riječ tuđa, bliže nepoznata. Metni malo salnitra, oli ti čeverčile. I. Vladimirović, lik. 8.*

ČEVERDÁN, čeverdána, *m. vidi kod* ševerdan.

ČEVERICA, *f. vidi* čiverica. M. Pavlinović.

ČEVERIGE, *f. pl. u zagoneci: Verige čeverige, same se skovale, same se raskovale. (odgonetaj: led.)* Nar. zag. nov. 113.

ČEVINE, *u poskočici (vidi brojenica pod 2):* Čevine, panc. Nar. pjes. vil. 1807. 774.

ČEVKÁNE, *n. latratus. samo u Bjelostijenčevu rječniku (proprie dicitur de canibus in vocatione ad vestigia forarum latrantibus). isporodi* čevkati.

ČEVKATI, čevkám, *impf. latrare, lajati. samo u rječnicima Bjelostijenčevu i Jambrišičevu i Stuličevu (čevkati'). postana će biti istoga kojega je čevrkati, čevrjati, čevkati.*

ČEVĽANČE, *n. momče iz Čeva. isporodi* Čevljanin. Silno momče kako no Čevljanče. Pjev. crn. 68.

ČEVĽANIN, *m. čovjek iz Čeva. akc. u pl.: Čevljani. To začuše Čevljani junaci. Oglod. sr. 54.*

ČEVO, *n. plemo u Crnoj Gori u katunskoj nahiji. N. Dučić, glasn. od. 17. i brdo ondje. Yuk, rječ. 820^b. isporodi* Kčevo. A rodnom je s Čeva kamenoga. Nar. pjes. vuk. 4. 62. S Čeva ravna Popovića Draška. Oglod. sr. 30. I na Čevu dijelise ovce. Nar. pjes. vuk. 4. 49. U Čevu ga četa dočeka. 4. 18. Dode na Čevo krvavo. Pjev. crn. 59.

ČEVRDAN, *m. neki javor u jednoga pisca našega vremena koji veli da se tako zove u Lici. B. Šulek, im. 55. riječ nepouzdana: može biti zlo zapisano mjesto ševerdan. isti pisac veli da se isto drvo u Lici zove i ševerdan.*

ČEVRKÁNE, *n. vidi* čevrjače. u Lici. J. Bogdanović.

ČEVRKATI, čevrkám, *impf. vidi* čevrjati, *su čim je i postana jednoga. u Lici. Nešta čevrka, a ne zna sam šta. J. Bogdanović.*

ČEVRĽAN, čevrĽna, *adj. garrulus, brbljav. u jednoga pisca xvi vijeka. isporodi* čevrjati, *s kojim je jednoga postana. Uhati Mido zli, Zoile prokleti, skupi zli tamniče, gnusniče nezdravi, kom ptica čevrĽna gižudo svi u glavi. D. Rašina 121^b.*

ČEVRĽANE, *n. vidi* čevrjače. *samo u Stuličevu rječniku. isporodi* čevrjati.

ČEVRĽATI, čevrĽám, *impf. vidi* čevrjati, *su čim je jednoga postana. isporodi* čevrkati i čevkati. *u naše vrijeme, između rječnika samo u Stuličevu (inepte loqui, ineptis sermonibus tempus torrere). Sta čevrĽas? reče se u Srbiji kad ko vičući govori kojčesta. V. Ilić.*

ČEVRĽUGA, *f. a) alauda, ševa. u naše vri-*

jeme, između rječnika samo u Vukovu, gdje se veli da se govori u Crnoj Gori, govori se i u Srbiji, postana kojega je čevrjati, s promjenom glasa a na e. isporodi čevrjati. ČevrĽuga, *alauda cristata.* L. K. Crnogorac, zool. 86. Ovuda ljudi tice ševe zovu čevrĽuge. M. D. Miličević, s. dun. 104. Poštalo jato čevrĽuga Nar. zag. nov. 218. — b) oko Dubrovnika se tako zove čvorak, tal. storrello. Slovinae 1880. 30. — c) *ime brda u Srbiji ispod Vrañca.* M. D. Miličević, s. dun. 104. Rat 125.

ČEVRŦTIJA, *f. kao da je vrtlog. u jednoga pisca našega vremena, može biti od tur. čewer ograda. Ima mnogo virova u čevrŦtija. M. Đ. Miličević, srb. 953.*

ČEVŠKĬ, *adj. što pripada Čevu. No dodoše čevška pokajnice. Pjev. crn. 21. Pa se javi čevškom bujbabi. Oglod. sr. 401.*

ČEZ, *praep. vidi* črez, *od čega je i postalo iz-gubivši r. po Hrvatskoj i po susjedstvu. od xvi vijeka, između rječnika u Bjelostijenčevu, Jambrišičevu (1, 689^b). i Voltigijinu. Toga štımamo poslati čes Hrvate. Mon. croat. 217. Pustivši Thomaša čez okno. F. Glavinčić, cvit. 68. Turci čez Hrvatsku zemlju porobiše Friul. P. Vitezović, kron. 128. I svega stućena hoj v komoru vrže čez ponestru. Oliva. 12. Na miru vodu mirila čez prste ju zoidila. Jačke 44.*

ČEZATI, čezám, *impf. confici, kao ginuti od straha, od tuge itd. isporodi* čeznuti. *xvi vijeka i u jednoga pisca našega vremena. Ter čezah, da vas dvor ondi se ne steče. S. Menčetić 206. Da za me ne čeza. 237. Sta opravno, jaki no od luga kad sade u ravno košta bez druga čezaje od smrti da ju gdi slidnici i brzi žo hrti ne vide s lovnici. 467. U malo vremena prouči ono o čemu puk najviše priaža, za čim najviše čezne, s čega najviše čeza. S. Ľubiša, prip. 92. Da pošlem doma svoj lik, neka me žena u slici gleda, kako me ne će zaboraviti ni za umom čezati. S. Ľubiša prij. 138.*

ČEZAVA, *f. židine od staroga grada u Srbiji na Danavu u okrugu požarevačkom. M. D. Miličević, srb. 1025. 1028.*

ČEZE, *f. pl. kola na dva točka, dvokolice. samo u Vukovu rječniku (gdje se napominje da se govori u Srbijem). Od fr. chaise, maj. čezati.*

ČEZNUĆE, *n. tabes, interitus, defectio, consumptio. isporodi* čeznuti. *od xvii vijeka. između rječnika u Mikajinu: 'česnutje, spasnuš, doloris cruciatus; čeznutje, horror, timor, tremor; u Belinu: defectio (455^b. 716^a), spasnuš (695^a), angor (40^b); u Voltigijinu 'česnutje' gliederreissen; u Stuličevu: deliquium. mjesto će pisalo se tje, ali dolazi prošloga vijeka i sa e (vidi u primjerima).*

— a) *nestajanje, izumiranje: Mlogovrsna krsnutja i čeznutja náróda. D. E. Bogdanić x. — b) kao umiraiće od žepe, žela tako velika da čovjek gine od ne. Ne znam da sam koga s takovom željom i čeznućem čekao. D. Obradović, bas. 408. — c) kao umiraiće od tuge, od straha, strah tako veliki ili tuga tako velika da čovjek od toga gine. Jur su dospjele žestoke nuke i privelici trudi Isukrstovi; dospjelo je i njegovu čeznutje (česnutje) i skončano; dospio je i njegov prikor. Besjede krst. 60. Kako si i kako se jedan čutiš u čeznuću od gorkih ovijeh rana? B. Cuceri 77. Koji lapat, koje čeznuće ne će prizuet tužno srce svojom krivinom probodeno! 98. Što je ta pripas? to čeznuće? A. Kalić 139.*

ČEZNUŦI, čeznám, *impf. evanescere, tabescere, deficere, confici, consumi. od xvi vijeka (vidi primjer M. Vetranića), između rječnika u Mikajinu: u*

dohoditi na mañe, deficere; čeznuti od straha, horrere, horrescere, extimescere; u *Belinu*: deficere (716^a), animo deficere (456^a); confici doloro (221b. 695^b), dolore torqueri (275^b); affectare (42^b), admodum cupere (695^a), desiderio extabescere (497^b); (angi 759^b); u *Stuličevu*: animo linqui, animo concidere; u *Vukovu*: appetere rem qua alios frui video; desiderio corripit. u *nekih se nalazi i sa s mjesto za jamačno od tuda što neki njihovu dosta razlikovali u pisanju glasove s i z, pa drugi tako dvojako pisanu riječ uzimali za dvije: tako u rječniku Mikašinu ne samo sa s mjesto z nego i sa i mjesto u (premda ima 'česnut', 'česnutje'): česniti, dolore cruciari, perire, u *Voltiđinu*: česnuti, zucken in den gliedern; u *Stuličevu*: dolore cruciari. — *Kor.* skag, udarati, uditi, isporučiti nakaziti. — Čezne tko ili što kad ga nestaje, kad u sebi gine, opada, slabi, i to od kakoga god zla u kom se nahodi; *čezade najviše od zla duševnoga: od straha, od brige, od jada, od tuge, od tuge koja može biti i u ljubavi i u žefi, kad čega nema a želi se, rijetko od zla tjelesnoga, od bola tjelesnoga. vrlo rijetko dolazi da tko ili što čezne u dobro.* — a) bez i čega čim bi se značene pobliže pokazalo, ali se iz ostaloga govoru može razumjeti: aa) čezne čezade: aaa) u kome god pomenuto zlu duševnom: Jur u plamen vas otidoh živi tebe čiča goreć kako suho drvo ali jedna svića, gasnu, čeznu, bliđu, venu, kopnu i ginu vike. A. Rašina 105. Jes u miti u ovomu jedan, za te ki umire, . . . vene, čezne, gasne, bliđi, sabne, gnije, kopni, taje. A. Čubranović 153. Usred Carigrada Otmanović čezne i preda. I. Gundulić 281. Nitko ne imaj strah, ni čezni. 385. U veselu općenomu sama odkriva jad sred lica, u životu čezne svomu Korevskoga vjerenica. 457. On sam osta, ni oćjeđ toga čezne, ali svrće odluke. 525. Jakno rusa, u okoli budeživa drača od svudi, ljepota se ñe oholi, neka čezne koju žudi. 382. Ni veni tako zdrav, ni čezni ni siđi. D. Baraković, vil. 29. Hudi zlobnik vene, čezne, kopni, bliđi. D. Palmotić, christ. 12. Čeznem, ginem razmišljajući. V. Andrijaš. put. 125. Sada trepti, čezni i veni. I. Kavauelić, iv. 126. Sabne, gine i umira, vene, čezne, gasne i bliđi. I. V. Bunić, mand. 16. Čeznuh, preдах, bliđih. J. Kavañin. 462. K ñoj hrlimo, kon ñe uživamo; od ñe na daleče čeznemo ('česnemo'), venemo, izdišemo. I. Đorđić, ben. 65. Ovi se smetaju i ovi čeznu ('česnu') na samu uspomenu od božjega suda. A. d. Bella, razgov. 177. Za to cvilim, čeznem, velnem. V. M. Gučetić, pohv. 193. Venem, čeznem, snaga pada! A. Kanižlić, uzroci 260. Opet vas blid postade, počev venut, čeznut, sanut, da čes, misle svi, izdanut. A. Kanižlić, bogobjub. 456. Kad ko čezne gledajući što u drugoga. Vuk, nar. posl. 270. — *bbb*) od bola tjelesnoga: Ženo mekoputna, ako te igla bocne, čezneš ('česneš'). A. d. Bella, razgov. 37. — *bb*) od čezadeta se prinosi značene na što god u ñega, te i to čezne onako kao čezade pod aaa): tako čezne srce, svijest, duša, krepост, život: Neka je kod mene moj sinak ljuveni, er srce me čezne, kad ga ni pri meni. M. Vetranić, 2, 241. Nega tuj ne nadoh; tñjem srce u meni prid njekijem zlom čezne. D. Zlatarić 62. Svijes moja trudi i čezne, za č ñe imam povoja i ñe imam pelene. M. Držić 420. Ab, ma dušo, trepti i čezni misleć kako život straja. I. Gundulić 236. Pređa srce moje, straši se duša moja, čeznu sve kolike kripisti moje. A. Gučetić, roz. jez. 176. Ali život čezne i vene. I. Gundulić, 260. — *cc*) čezne stvar tjelesna: aaa) kad se kvari te propada: Uživat ćemo se krajevstva svjetovna, čigova kruna čezne,*

vehne i sahne. V. M. Gučetić, pohv. 52. — *bbb*) kad jaj je dobro, te se u dobro kao rastapa i tako je nestaje (vidi i daję pod b), tako u jednoj pjesmi čezne cvijet, ako nije pogrješka pisarska ili stamparsku mjesto zene (raste). Neven cvijet progovara: . . . devojkam me razđjelite, devojke me dobro nose, od ban nose za jašmakom, a u veće u vodicu, a u jutru u ñedarek, tad ne velnem, nego čeznem. Nar. pjes. vnk. herc. 252. — *dd*) čezne stvar umna, kad se na ñu ne gleda, te najposlije biva kao da je i nema: Visina je pravdi mati, nisko ne će pribivati; jer brez neba domovine brzo čezne i pogine. V. Došen. 62. — *b*) što čini ili od čega dolazi te ko ili što čezne, može biti izrečeno i to je strah, žalost, požuda, ljubav, slast (isporučiti naprijed pod a, cc, bbb), itd.; a izriče se u gen. aa) s prijedl. od: Nevoljnem umrlnina srce od straha čezne i trne. D. Palmotić, christ. 48. Činilo se je kano da su iste brdine i doline čeznule ('česnule') od straha. A. Tomiković 307. Sto mi od žalosti veneš i čezneš? A. Kanižlić, utoč. 37. Čeznuti od požude. Bella 695^a. Čeznu ('česnu') od ljubavi prena spasiteju. A. d. Bella, razgov. 85. Tako mu je srce od užgane ljubavi čeznulo. A. Kanižlić, uzroci 137. Čeznem od ljubavi. L. Radić 117. Od slasti čezne, gine, snebiva se. I. Đorđić, mand. 107. — *bb*) s prijedl. s: Neka s ljubve, tej . . . gori i čezne ('česne' u sliku) 446. S poluñena i najmañega čezne moje srce pritisnutu lujtjem dresejem. Đ. Mattei 120. — *c*) stane u kome ko nahodeći se čezne može biti izrečeno u loc. s prijedl. u: U strahu oni čeznu ('česnu' bez sumñe samo napisano sa s slika radi). I. Palmotić, dubr. 358. — *d*) kad ko čezne ne imajući što a želeći ga, ili daleko budući od čega a želeći biti blizu ili ondje, može se u instr. s prijedl. za izreći ono što čeznući želi ili gdje želi biti: Za ovijem čezne, gine, bliđi. I. Gundulić 461. Čeznem za tvojom ljepotom. M. Radnić. 436. Čini mi za tobom čeznuti, venuti i mrijeti. V. Andrijaš, put. 330. Za ljepotom neba čezne stravna zemlja. I. Kavañin. 7. Još za majkom čezne. P. Knežević, muka 45. Vidi što se je učinilo od onoga rumenoga ženskoga obraza, za kojim no ti čezñaše i leplaše. J. Banovac, pred. 97. Za tobom od ljubavi čeznem. A. Kanižlić, uzroci 267. Za ñom čezñaše. A. Kačić, korab. 199. Za kojim (stvarima) sviju srce čezne. I. J. P. Lučić, razg. 88. Za tim čeznuti možemo. D. Obradović, bas. 111. Ja za tobom čeznut' i uzdisat'. Nar. pjes. vnk. herc. 3. Da čeznu za vama. Vuk, 2kor. 9, 14. Narod izabrani, koji čezne za dobrijem djelima. Vuk, tit. 2, 14. Onda lisića pristane za ñim (ježem) poizdaleka da vidi kakva je ta ñegova kuća, za kojom on toliko čezne. Vuk, nar. posl. 182. Kako čeznem za krasnim Stambulom. P. Petrović, šćep. 171. osim instr. s prijedl. za može još biti i sam instr. očima; kad se hoće da kaže da ko i pogleda ono za čim čezne: Da nadojim neokaju sirotu, ne bi li je lakše uspavala, da ne vidi kud joj ode majka, da ne čezne očima za majkom, da ne gleda ot kud ću joj doći. Nar. pjes. vuk. 1, 572. — *e*) u acc. s prijedl. u može biti izrečeno mjesto u koje ko čeznući želi ići: Želi i čezne duša moja u dvore gospodinove. B. Pavlović 5. — *f*) što komu zadaje strah tako da od straha čezne, može biti izrečeno u instr. bez prijedloga, tako će biti prošloga rijeķa u jednoj poslovice: Taj samo uživa ki shodnijem vijekom ne čezne. Poslov. dan. 125. — *g*) može biti privreznata cijela rečenica rijeķu da: aa) kad u glavnoj čezne ko želeći što a u privreznaj se kaže šta želi: Srce mi čezne da k vili pridem, a ne smijem. M. Držić 141. —

bb) kad u glavnoj čezne ko od straha, a privezanom se kaže čega se boji: Za to ne čeznut ne mogu sada vas, zapriječio da mu put tko godi nije danas. M. Bunić 63. Čezne da se ne razgriju i od vojske ne odvrže. I. Gundulić 333. Svačija srca čeznu od straha da obje mlade zla ne steku. 346. Nije veće čeznut hima da ih ne bi razdjelile s gospodarim ljubjenima pojačkoga boja sila. 457.

ČEZNUSTVO, n. *vidi* čeznuće. samo u *Staličevu rječniku* (česnutje, convulsio, nervorum distentio). riječ sasma nepouzdana. isporedi čeznuti.

ČEŽŃA, f. desiderium, žeļa od koje tko čezne. u naše vrijeme u knjižerika. pred i stoji ž mjesto z, koje neki i pišu. Čezna i smrt za rodom. Vuk, nar. pjes. herc. 92. Svi s iste krvne čežije vede. Osvet. 1, 59. Svuda bludiš kud te čežna vlači. Osvet. 3, 5.

ČI, *vidi* oda, edati, u naše vrijeme, u ugarskih Hrvata. isporedi če pod 2, od čega je i postalo. Gori doli gledam, či moje rožice nikdir ne ugledam. Jačke 13.

ČIBA, f. cavea, kavez, krlетка od tal. mlet. chebba. u jednoga pisca prošloga vijeka. Boje je biti tici u gori nego u čebi. N. Palikuća 46.

ČIBAČA, f. selo kod Dubrovnika. Schem. ragus. 1876. 27. Repert. 22.

ČIBILA, f. *neka* vinova tuda bijela grožda. u Dalmaciji. B. Šulek, im. 55. isporedi cibib.

ČIBRIC, m. satureja hortensis. L. u jednoga pisca našega vremena. B. Šulek, im. 55. isporedi čubar, s kojim je jednoga postaća.

ČIBUČINA, f. *augm.* čibuk. I. Pavlović.

ČIBUD, m. ime muško, xiv vijeka. Dēbđ im̃. Čibud. Glasnik II. 12, 24, 92. isporedi Čibudinić, Čibutkovića. postaćem može biti od čiji i imperat. budi. može biti da je bio nahod, pa za to tako nazvan.

ČIBUDINIĆ, m. prezime, xv vijeka. Ivaniš. Čibudinić. Mon. croat. 72. isporedi Čibud.

ČIBUGĀJA, m. *vidi* čibukčija.

ČIBUK, m. tur. čybuk, prut, štap svaki i probušen na koji se puši duvan iz lule natakute na Ń, a i s lutom zajedno zove se čibuk. u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu. Ake. se mijena u gen. pl.: čibūkā. — a) u pravom smislu čibuk na koji se puši, sam ili s lutom zajedno: A ona mi čibuk zapalila. Nar. pjes. vuk. 3, 352. Gosposki mu čibuk zapalio. 4, 471. A tanani čibuk pripalio. 4, 506. A dugački čibuk zapalio. Oglad. sr. 57. A šareni čibuk pripalio. 242. Na bojalj čibuk zapalio. Nar. pjes. juk. 131. Zene se biju čibukom a ljudi nožem ali puškom. Nar. posl. vuk. 80. — b) danak od oraca i koza što se u Turskoj daje caru. samo u Vukovu rječniku.

ČIBŪKĀNE, n. excussio. isporedi čibukati. samo u Vukovu rječniku.

ČIBŪKATI, čibūkām, *impf.* baculo excutere pulverem, čibukom (t. j. prutom ili štapom) udarati što da izade prut. samo u Vukovu rječniku.

ČIBŪKĀJA, m. a) momak u turske gospođe koji čibukom služi. mjesto kć govori se i gć, u Vukovu rječniku oboje. Jučerašnje moje čibugčije obukoše u se čolu i u svilu. M. Đ. Miličević, jur. 59. — b) ko kupi darak koji se zove čibuk. (*vidi* čibuk pod b.)

ČIBŪKĀIN, *adj.* što pripada čibukčiji. Čibukčina greda. Sr. Nov. 1866. 306.

ČIBŪKLI, što pripada čibuku. *adjektive* turski,

te se ne mijena po oblicima. Sve obukla muško odijelo, zapalila čibukli simsiju. Pjev. crn. 138.

ČIBŪKLUK, m. kesa u kojoj se nosi lula (čibuk) o sedlu. samo u Vukovu rječniku.

ČIBUKOVAC, Čibukōvca, m. selo u Srbiji u okrugu čačanskom. K. Jovanović 169. postaćem od čibuk, i to može biti u značenju negovu pod b.

ČIBUKOVICA, f. *neka* zemlja pod livadama u Srbiji u okrugu požarevačkom. Livada u Čibukovici. Sr. Nov. 1867. 546. 1868. 195.

ČIBUKOVINA, f. *nekako* drvo, od kojega se grade čibuci. u jednoga pisca našega vremena, koji veli da je *neki* grm⁶. B. Šulek, im. 55.

ČIBUĀICA, f. pustula, bubolica, bubuĀica, puhvica. u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu. postaćem će biti od tur. čyĀan (istoga značenja). akcentat se ne mijena, samo su u gen. pl. i oba zadnja sloga duga: čibūĀić, a samo zadnji u gen. i instr. sing.: čibūĀič, čibūĀicōm. Kad se vraća da prode čibūĀica trupac. Vuk, nar. posl. 176.

ČIBURĀIJA, m. može biti tur. gēwālyrgy, trgovac koji trguje dragocnoštima. prošloga vijeka. Radojo čiburgija. Bud. spom. glasn. II. 3. 78. čiburčija. 73.

ČIBUTKOVAČKĀ, *adj.* što pripada Čibutkovići. Čibutkovačka opština. K. Jovanović 97.

ČIBUTKOVICA, f. selo u Srbiji u okrugu bio-gradskom. K. Jovanović 97. isporedi Čibud, s kojim može biti postaćem u sezi.

1. ČIĆ, m. *vidi* čića, s kojom je jednoga postaća, ali nije samo ĳta zima nego i žestoka rručina, vrijeme u koje se čikā, gine. — a) žestoka zima. u naše vrijeme, između rječnika u Stuličevu i Vukovu (gdje štamparskom grješkom stoji da znači stric). U čić zime. Stulić 1, 90b. Kad je zimi veliki led i čić bio. Nar. prip. vr. 185. Mi u planini, u snijegu, u ledu, u čiću, u vjetru, u mećavi, u svakome jadu. 151. — b) žestoka rručina. od prošloga vijeka. U čiću litne rručine ni malo ne zadisaše (mrteo tijelo). L. J. P. Lučić, izk. 23. Ni letni ni zimni čić nije ga smeo od puta. M. Pavliuović, rad. 181.

2. ČIĆ, m. *vidi* čić pod 2. B. Šulek, im. 55.

ČIĆA, m. *vidi* stric. od prošloga vijeka, između rječnika samo u Voltigijinu (vater 29) i Vukovu (gdje štamparskom grješkom stoji da znači čića). biće od tur. čić, teĀka — govori se kao i stric ne samo pravom stricu nego i drugome čovjeku, koji bi po godinama svojim mogao biti stric. To slavonski svaki znade čića. Š. Stefanac 20. A do si mi, čića Radivoje! Nar. pjes. vuk. 3, 30. A čića se Jakov prepadao. 4, 170. — u brzu se govoru pred imenom može i skratiti: čā: ča Paja, ča Steva. u Vukovu rječniku (817^a, gdje se napominje da se tako govori u Bačkoj). — dolazi i kao prezime u Liei: Čića. J. Bogdanović.

ČIĆĀKI, *adj.* lappaceus, od čićka. samo u Stuličevu rječniku. riječ nepouzdana.

1. ČIČAK, čićka, m. lappa. od xv vijeka. (*vidi* prvi primjer), između rječnika u Mikaljinu (xanthium), Belinu (lappa 425^a), Bjelostijčevu (cicer), Jambresičevu (cicer), Voltigijinu (klette), Stuličevu (lappa) i u Vukovu (lappa). — Ake. se mijena u gen. pl.: čićākā. — Postaćem od čkati, po čemu se čićak misli kao nešto sabijeno, što se sabija, i što se zabada, zadijeva, i tako privuče. isporedi čkaĳ, načkati, ččkati. — a) u pravom značenju: U kosmo moje jač čićkū urvi se. Aleksand. nov. 103. Pod grujem i čičkom i trnem ne opočivaju ĳudi. M. Radnić. 313. Rasle bi

koprive, čičak, trubeljka. A. Kanižlić, uoč. 475. Ne prilipaj k ovome srce tvoje, kako čičak za vunu. D. Rapić 201. Kukolj, čička i ostale ovakve vrste trave, koje se moraju izmed žita ispliti. I. Jablanci 16. Malo vune čičak² pune. Poslov. dan. 59. Tko čičak sije, draču prožie 127. Pri onuo kao čičak za jaje, Nar. posl. vuk. 262. Eda li se bere s trija grožđe, ili s čička smokve? Vuk, mat. 7, 16. Čičak, arctium lappa. G. Lazić 150. lappa Tourn., aremonia Neck. Sloser-Vukot., flor. 775. 131. tribulus terrestris L., agrimonia, hieracium et lappa. Čas. čas. muz. 1852. 2, 48. xanthium spinosum L., agrimonia eupatoria L., lappa Grtn. B. Sulek, im. 55. drobni čičak, agrimonia eupatoria L.; jačči vodeni čičak, eupatorium cannabinum L.; jačči čičak, agrimonia eupatoria L.; koński čičak, lappa major Grtn.; mali čičak, lappa Grtn., agrimonia eupatoria L., xanthium L.; meki čičak, potentilla L. B. Sulek, im. 56. polski čičak: Uzmi čička poljskoga. J. Vladimirović, lik. 33. lappa major Grtn. B. Sulek, im. 56. voliki čičak. Korena od velikoga čička. J. Vladimirović, lik. 14. dipsacus sativus. Stulić 1. 90b. dipsacus sylvestris. Čas. čas. muz. 1852. 2, 49. lappa major Grtn., carduus L., dipsacus sylvestris L. B. Sulek, im. 56. — b) *uvajak kose na glavi nalik na pravi čičak*. Pipci na glavi bjehu joj vidjeti sadavi i rdavi, na čičak poviti. M. Vetranić 2, 192. Kad joj ulomih njeke gvozdice, čijem njeke čičke oko glave čiča. M. Držić 133. Mrdajući oko glave njeke čičke od kosa savijajući. 213. — c) *u koña više kopita malen bič*. M. Pavlinović. — d) *equus scutellatus, koñ zeleno samo u rječnicima Belinu* (cavallo pomato o frisono 180^a) i *Stuliću* (cavallo pomellato). *isporedi čikast, tako će biti nazvan što su po njemu i okrugle bijele, kao i grošast. isporidi i jabučilo.* — e) *prezime, upravo nadimak mjesto prezimca, u naše vrijeme*. Schem. bos. 1864. I. v.

2. ČIČAK, čička, m. cicer. od tal. cece. u rječnicima Bjelostijenčevu i Jambrišićevu (u oba kajkavski čiček). divlj., astragalus; crjeni ili žuti. cicer venereum; bijeli, cicer album. Bjelostjenec (I. 43b). čičak grah, cicer arietinum L. B. Sulek, im. 56.

ČIČARICA, f. ervilia. *samo u Bjelostijenčevu rječniku* (1, 505^a, gdje se tumači kako je stavljena) i *iz nje u jednoga pisca našega vremena, koji tumači: lathyrus sativus* L. B. Sulek, im. 56. *isporedi čičerka.*

1. ČIČATI, čičim, *impf. vidi* čičati, s kojim je i *postaña jednoga, od prošloga vijeka, između rječnika u Mikajinu (ejułare), Belinu (deplorare 123b) i Stuliću (deplorare)*. Čiče, psuju, jedan drugoga nenavidi. Turf. blago 2, 314. Koji s ovu stranu dvaest godina čičaše u svakoj tishoći i uboštvu, a sada srce njegovo razevalo se jest u svakoj obilnosti. I. J. P. Lučić, razg. 5.

2. ČIČATI, čičam, *impf. confereci, nanijčstati mnogo čega u često. isporidi čičkati. samo u jednoga pisca xvi vijeka (ako je dobro nastampano)*. Kad joj ulomih njeke gvozdice, čijem njeke čičke oko glave čiča. M. Držić 133.

ČIČAVICA, f. *plamina ne daleko od Zvečana k zapadu, na karti Čečevot. u naše vrijeme, između rječnika u Vukovu (bez značenja)*. Prijedoše goru Čičavicu, prijedoše goru Stupaniću. Nar. pjes. vuk. 3, 509. I pokupi sve Jačevu ravno, i bijela grada Vučitna, i pokupi Dmitrovicu ravnu, i Drenicu ispod Čičavice. 4, 217.

ČIČE, n. *dva sela, Staro i Novo Čiče, u Hrvatskoj u podžupaniji sisačkoj*. Pregled 41. 42. Schem. zagr. 1875. 194. 195.

ČIČEJ, m. *kao da je buka, nemir, u jednoga pisca prošloga vijeka, postaña neznama*. Sve što je ke utihe u svakomu velom gradu, i vladike našo tihe na seoskom mirnom hladu dostiguju 19 čičeja podla sjencom srjed vesela. I. Kavašin 19.

ČIČERKA, f. cicer minutum, ciceroula. u *Bjelostijenčevu rječniku. od tal. cicerchia.*

ČIČERŌN, čičerŏna, m. *vidi kod Ciceron.*

ČIČERŪN, Čičerŭna, m. *vidi kod Ciceron.*

ČIČEVAC, Čičevca, m. *selo u Bosni u okrugu zvonničkom*. Statist. 95. *isporedi Čičevac.*

ČIČEVO, n. *dva sela, Gorñe i Doñe Čičevo, u Hercegovini kod Trebñina*. Statist. 123. N. Dučić.

ČIČI, u *zagoneci*: Čiči mriči, a ne umiči, čiči vari, a ne ukvari; ako kvariš, opet da pokvariš. (odgonetlaj: mjerene). Nar. zag. nov. 128.

ČIČIĆ, m. *prezime od xv vijeka*. Mon. croat. 126. Schem. bos. 1864. xiv.

ČIČIGOJ, m. *prezime, u naše vrijeme*. Schem. segn. 1871. 88. (došlo valda u čičke (Görz) gdje ima više prezimena na -oj, koje biće od plur.: -ovi. M. Valjavac).

ČIČIJA, f. *tabes. suha bolest. isporidi sičija s kojom je jednoga postaña. samo u Vukovu rječniku, gdje se dodaje da se govori u Grbu*.

ČIČIMAK, čičimka, m. zizyphus, zizyphum. *od xvi vijeka, između rječnika u Mikajinu, Belinu (349a), Stuliću i Vukovu (u kom se dodaje da se govori u Dubrovníku), od tal. ziziffo*. Pod čičimkom. N. Rašina 68^b. dan. 13, 54. Kostañi, čičimci jošo se tuj plode. M. Vetranić 2, 273. Čičimak zizyphus. Sloser-Vukot., flor. 293. Čičimak vulgaris. Čas. čas. muz. 1852. 2, 49. B. Sulek, im. 56.

ČIČIMAKOVINA, f. *lignum ex zizypho. samo u Stuličevu rječniku. sasna nepouzđano, jer a ne bi trebalo.*

ČIČIN, *adj. što pripada čiči (stricu), u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu*. Igra mečka pred čičinom kućom. Nar. posl. vuk. 95.

ČIČINDRA, f. *vidi čičimak. od xv vijeka (B. Sulek, im. 56), između rječnika u Belinu (349a) i Stuličevu*. Vazmi ruže i jubicu i s jasenkom čičindari, ter toj skupa sve obari. A. Čubranović 145. Čičindra. M. Alberti xi. Čas. čas. muz. 1852. 2, 49.

ČIČINDROVINA, f. *lignum ex zizypho. samo u Stuličevu rječniku.*

ČIČINKE, f. *pl. neki sitan grah, koji se zove i žizole i kinkavica. samo u Vukovu rječniku (gdje se dodaje da se govori u Boci)*. *postaña koga je i čičimak.*

ČIČKÁNE, n. *postavljanje u često. isporidi čičkati. samo u Vukovu rječniku.*

ČIČKATI, čičkám, *impf. confereci, postavljati mnogo čega u često, u gusto. samo u Vukovu rječniku. postañem od čkati. isporidi načkati, naččkati, čičati.*

ČIČKOVA, f. *adj. selo u Srbiji u okrugu užičkom*. K. Jovanović 162.

1. ČIČKOVAC, Čičkovca, m. *neko mjesto pod žitvama u Srbiji u okrugu užičkom*. Niva u Čičkovcu. Sr. Nov. 1875. 1430. *isporedi Čičkova.*

2. ČIČKOVAC, čičkovca, m. *ochinospermum*. Sw. Sloser-Vukot., flor. 514.

ČIČKOVINA, f. *selo u Hrvatskoj u podžupaniji varaždinskoj*. Schem. zagr. 1875. 163. Pregled 45.

ČIČLA, n. *pl. selo u Poljicima u Dalmaciji. po-*

miše se od xvii vijeka. Jamci za svoje selo Čičla. Stat. pol. ark. 5, 311. Iz Čičal. 312. Čičla. Schem. spal. 1862. 13. *pogrješka* 'Čisla'. Repert. 30.

ČIČMAK, *m. jelo s medom i makom. samo u Bjelostijenčevu rječniku* (1, 300b, 2, 43b). *biće od kake mađarske riječi.*

ČIČOGLAVA, *f. samo u jednoj pjesmi i iz nie u Vukovu rječniku, gdje se tumači: vjala da glave kao u čiče sjede! ali će prije biti glave neoče-šlane, čupave, kao da je puna čičaka.* Svekra zove: kozjibrade! a svekrvu: čičoglava! Nar. pjes. vuk. 1, 518.

ČIČOJE, *m. ime muško xv vijeka.* Mon. serb. 308. Daničić 3, 468. *isporedi* čičak.

ČIČOKA, *f. mađ. csicsoka. a) sitna repa.* P. J. Marković. — *b) belianthus tuberosus* L. B. Šulek. im. 56. *isporedi* čičovka.

ČIČOVAC, Čičovca, *m. prezime, prošloga vijeka.* Maksim Čičovac. Bud. spom. glas. II, 3, 78.

ČIČOVKA, *f. vidi čičoka pod b.* Čičovka ili morska repa, *helianthus tuberosus* L. K. Crnogorac, bot. 60.

ČIČVAR, *m. ime muško xiv vijeka.* Glasnik II, 12, 10, 77.

ČIDA, *f. vidi kod gida.*

ČIDAR, čidra, *m. vidi čidrun. u jednoga pisca prošloga vijeka.* Ručenici, vrh kih cvijetje, čidri, busi. J. Kavašin 22.

ČIDRŪN, čidrūna, *m. vidi cetrun, s kojim je istoga postana. u rječnicima Mikajinu i Stuličevu.*

ČIČEJKA, *m. tur. čifti, selak na zemlji koja se pod turskim gospodstvom zvala čifluk i čitluk, koje vidi. govori se i sa p i v mjesto f: čipejka, čivejka, koje vidi na po se. Akc. se mijenja u gen. pl.: čifčija, a samo je i zadnji slog dug u gen. i instr. sing.: čifejje, čifejju. — a) u pravom smislu samo u Vukovu rječniku.* Gospodar od čitluka zove se turskom riječi čitluk-sahibija, ljudi koji sjede na njegovu čitluku njegove su „čifčije“ ili kao što se u Bosni govori kmeti. Vuk, rječ. 826a. — *b) pl. Čifejje, dva sela u Bosni u baňolučkom okrugu.* Statist. 36, 43.

ČIČEJJE, *m. pl. vidi kod čifčija.*

ČIFLAK, *m. dva sela u Srbiji u okrugu niškom. grješkomo: Čivlak.* Sr. Nov. 1879. 175. *isporedi* čivlak, čifluk.

ČIFLIK, *m. vidi čifluk.* Ne smijemo iz bedena grada... ni tovnijeh projahat paripa, nit' našijeh svest u bostan bula, a kamo li u čiflike saći. Osvet. 2, 49.

ČIFLUCI, Čifluka, *m. pl. vidi kod čifluk.*

ČIFLUK, *m. vidi čitluk, s kojim je i postana jednoga. a) u pravom smislu.* Čifluci i sela svi u begluk ili oblast gospodku okrenuti. F. Lastrić, ned. 355. Jedan odgovori: ja sam uzeo niku baštinu ili ti čifluk, selo li, pritrbito mi je otie prigledati. F. Lastrić, od' 235. — *b) ime selima: u Bosni tri sela: jedno u okrugu baňolučkom, i dva u travničkom.* Statist. 33. 61. 68. — *c) pl. Čifluci, dva sela u Bosni u okrugu sarajevskom: jedno u kotaru rogatičkom a drugo u risočkom.* Statist. 19. 24. *na posljednem mjestu grješkomo: Čifluki.*

ČIFT, *m. tur. čift, dvoje, par. u naše vrijeme. govori se i sa v mjesto f: čivt, koje vidi na po se. I na noge kovče i čakšire, svaki čifti od dukata žuta.* Nar. pjes. vuk. 2, 224. Dva mu čifta toka istetio, al' bi Ture toke oprostilo; na pleći mu čifti iskočiše, pred čiftima srce od junaka. 3, 309. I o bedri sabju pripasao, pale zlatne rese do tra-

vice, svaki čift je od žuta dukata. Pjev. crn. 215. Trista čifta malijeh pušaka. Pjev. crn. 145. Za pas zadi dva čifta pušaka. Nar. pjes. juk. 258. — 'čiftom', objema nogama: Poče se (koñ) čiftom bacati, ne bi li ga kako zbacio. Nar. prip. bos. 1, 116. *isporedi* čivtimice.

ČIFTIJANI, čiftijana, *m. pl. ženske gaće u Turku. u naše vrijeme u pjesmama.* Kad se od nas proći ne moğaše od mojije krzli čiftijana, od tvoji je toka i čakšira. Nar. pjes. petr. 1, 164. Zape meni kopča od tozluka za hezine purli čiftijane. Nar. pjes. vuk. herc. 171.

ČIFUČ, *gladaj čivuč.*

ČIFUŃANE, *n. excoartatio. isporedi* čifuŃati. *samo u Vukovu rječniku.*

ČIFUŃATI, čifuŃan, *impf. excoarticare, komiti kukuruz.* *samo u Vukovu rječniku (s dodatkom da se govori u Risnu). može biti od tal. ceffare, heatati koga za kose.*

ČIFUT, *gladaj čivut.*

1. **ČIGA**, *f. mađ. csiga. a) trochus, turbo. isporedi* čigra *pod a. od prošloga vijeka, između rječnika u Bjelostijenčevu i Jambresičevu.* Čiga se na vrhu svom okreće. S. Tekelija. Letop. 119, 6. — *b) trochlea, vitao u rječnicima Bjelostijenčevu i Jambresičevu.*

2. **ČIGA**, *f. accipenser stellatus L., kečiga. u Vukovu rječniku. (s dodatkom da se govori u Hrvatskoj). postanećem može biti od kečiga, izgubivši prvi slog.*

3. **ČIGA**, *f. cobitis fossilis, čik, čikoo.* Progr. varažd. 1880. 4. *postavim će biti od čik, izjednačeno sa čiga pod 1 po tome što se vrti.*

ČIGANAT, čiganta, *m. gigas. u dva pisca xviii vijeka. može biti da je č pisano samo mjesto g.* David ubi čiganta kamenom iz lučarice. I. Ančić vrat. 2, 4, 92. Čiganti, kojim bijaše bog dao jakosti za trudeñe. M. Radnić 55. Kako no čiganat tako s naglostju. M. Radnić 399. Puk izgubi ufañe zarad jakije čiganata. 376.

ČIGARICA, *vidi kod gigerica.*

ČIGER, *m. lora, činger, od mađ. csiger. u rječnicima Bjelostijenčevu i Jambresičevu.*

ČIGOČ, *m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji sisačkoj. Čigoč. Pregled 40. Regul. sav. 43. 'Čigoč'. Schem. zagr. 1875. 22.*

ČIGOTA, *f. brdo u Srbiji u okrugu užičkom. M. Đ. Miličević, serb. 578. zim. već. 172.*

ČIGOV, *prom. pers. cujus, čiji. od xv vijeka (vidi pod c. primjer iz Stat. pol.) između rječnika u Mikajinu, Belinu (1884), Bjelostijenčevu, Stuličevu, Voltigijinu i u Vukoru (u kom se dodaje da se govori u Dubrovniku). načinjeno će biti od čiji, da bi bilo nalik na negov. isporedi* čegov, čihov. *a) u pitaniu pravom: Čigov je sin? M. Rañina 159b. mat. 22, 42. Čigova jest prilika ova? Anton Dalm., mat. 22, 20. Ti čigova žena jes? F. Lukarević 297. Čigovim hotinjem, ta se porob stvara? I. T. Mrnavić, osm. 105. Čigova jest ova prilika i na'pis? A. Georgeice, pril. 90. Čigova toj bi zled? J. Armolušić 21. Po čigovoj kripitoj začela je Isukrsta divica Marija? H. Bonačić 37. Čigov je ono glas? J. Banovac, prip. 50. Što si zgotovio čigo(va) će biti? Živ. is. 111. Čigov duh ne bi užegla? J. Matović 34. Čigovi su ovi darci? ove poruke čigove su? B. Čuceri 306. I čigova veće? Poslov. dan. 28. Čigova si roda? Nar. pjes. istr. 2, 24. — *b) u pitaniu također, ali ne u pravom: Ima se viditi čigove su. Stat. pol. ark. 5, 283. Ne znajući... čigov je**

taj pehar. M. Vetranić 2, 136. Ne mogu znat čigov sam ja sužan. 41. M. Držić. Razmišljajući čigov namistnik jest. S. Budinić, ispr. 12. Dobro se znadiše čigovo zlamenje na sebi imiše. D. Baraković, vil. 143. Sedoh razmišljati pod čigova krila osinom ja bih ga mogal na ufano odpraviti. M. Alberti iv. Vrzimo sreću za nu, čigova da bude. B. Kašić, rit. 129. Čigov je, velimo da so sada vidi. Oliva 59. Ne razdirajmo nu, da ždribajmo se oba nu, čigova bude. L. Terzić 30. Vađa jim postaviti ime, po komu da se poznaju čigovi su vojnici i pod čigovim barjakom vojuje se. 165. Kad se ne bi nalogo čigova je stvar. J. Banovac, prip. 177. Poznaše se čigov je nasljednik. J. Banovac, pred. 67. Puk ne zna čigov život on spovijeda. V. M. Gučetić, pohv. 5. Da će čigovu hafinu igrat na sreću čigova će biti. Živ. is. 12. Potpita ih čigova prilika i natpis bješe ono. 134. Znate li čigov je ovi glas? Besjed. kr. 43. Promisli čigove si plaće od ovih triju dostojan se učinio. P. Knežević, osm. 56. Bijaše mudrost znati čigov bijaše od dar. Grgur iz Vareša 127. Izpita potanko čije su žene čigovi sinovi. A. Kačić, korab. 35. Gleda lice čigova je. N. Marčić 94. — e) *relativno*: Najpri da so ima tužiti pridž gospodinom čigovu je čovik. Stat. polj. ark. 5, 246. Da tuđe vratiti čigovo je. Zbor. 164^b. Podi, podi, ti imaš čigov si. M. Držić 136. Ki svoju kuću dobro uzdrži, čigova dica jesu podložna riči božjoj. Katek. 1561. 48. Ne znate čigovi ste. B. Gradić, djev. 52. Ta stvar ima se povratiti onomu čigova jest. Š. Budinić, ispr. 104. Onoga čigov ti donije prah. D. Zlatarić 28. Upisati ime onoga čigov se zove. A. Gučetić, roz. jez. 21. Pravi bog čigovo samo jime . . . more tvojo bozi raztirati. T. Vrančić, živ. 8. Koji nije pastir, čigove vlastite oves nisu. Bandulavić 15. Nav ima arnu, čigova jest. F. Glavinčić, cvit. 453. Naredbom Osmana, htinje čigovo je skončati dušmana. I. T. Mrnavić, osm. 78. Ja sam oni po čigovoj smrti imaju se otvoriti. T. B. Bakšić 20. Da ne huđe nenogdan bogu, čigovo je sve. B. Kašić, nasl. 12. O kralju mirotvorni, čigovo ime jest slatkost i milosrdje. P. Radović, nač. 269. Kadi ljubavi gospodina našega Isukrsta, čigovima ranami ozdravljeni jesmo. L. Terzić 324. Čigovo je stablo onoga je voće. A. d. Bella, razgov. 83. Djavao, čigov si se učenik učinio. M. Lekušić 28. Svetemu, čigovo ime no-simo. K. Bonačić 49. Ovo je oni čigova su nebesa i zemlja. J. Banovac, razg. 48. Vađa da se vrati čigova je. J. Banovac, uboj. 38. Čigov po-trebno jesi onoga i povoljno budi. P. Knežević, osm. 34. Bog, čigove mudrosti mutimno red. J. Matović, kat. 499. Da se ne raspe prijateljstvo, čigovu korist još ne znadijahu. D. E. Bogdanić 21. Čigov megdan, tega i dar. Poslov. dau. 13. — d) *što pripada nekome ko se ne kaže, nego se misli ko bude, ili nešto, ko god. isporodi i čiji, koji, tko*. Da vide ča je čigovo. Stat. polj. ark. 5, 266. Ikojar još tako nebo ne polubi . . . da koji olahčaj u paklu očuti, da čigov jadni vaj kom se slastiju smuti. I. T. Mrnavić, osm. 15. Nije grih vzimati one stvari koje nisu bile čigove. I. T. Mrnavić, ist. 103. Misliti o čigovoj koristi. Mikaja 205a. — e) *može kao i čiji imati za sobom riječi*: 'god' ili 'mu drago': Koji radi razloga čigova godi prokleti jesu. I. Budinić, ispr. 48. Na čigova mu drago proležo. I. J. P. Lučić, nar. 81. — f) *kad stoji relativno, kao pod c, može imati za sobom no (okrieno ono), kao i druge relativne riječi*: Kako no sliši gospodin od Zriña, čigova no tjši sve Hrvate siña. B. Kmarutić 17.

ČIGOVIĆ, m. eujus filius, čigov (čiji) sin. od xvii vijeka, između rječnika u Mikajinu (od koga

roda, eujus familiae) i iz nje u Stuličevu. isporodi čigovići. Koji otac toliko ime čigovo koliko onoga čigovića je ima upisati. A. Gučetić, roz. mar. 24. Da se sjećaš ko si i čigovići S. Ľubiša, prip. 167.

ČIGRA, f. vidi čiga pod 1, od koje je i postala, ali ima i druga značenja prenesena. a) trochus, turbo, kao čija 1, a. samo u Vukovu rječniku (gdje se dodaje da se govori u vjvodstvu). — b) columba gytratrix. G. Lazić 61. i u Vukovu rječniku — c) sterna. J. Pančić, zool. 206. ptic. 78. velika ili crnoglava čigra, sterna hirundo L.; mala ili žutonoga, st. minuta L.; crna, st. nigra L.; J. Ettinger 240. 241. 242. — d) calathus Bon. J. Šloser, kor. 39.

ČIGRICA, f. gryinus natator Pz. K. Crnogorac, zool. 137. isporodi čigra.

ČIHŌRA, f. cichorium. isporodi cikorija, kukurja. Od xvii vijeka. Može jesti čihore. B. Kašić, zrc. 122. Čihora rezanica, cichorium endivia L. B. Šulek, im. 56. u naše vrijeme i sa e mjesto č: cihora. B. Šulek, im. 42.

ČIHORIĆ, m. prezime, xiv i xvii vijeka. Mon. serb. 243. Starine 11, 84. Daničić 3, 468.

ČIHOV, vidi čigov. xvi i xvii vijeka. Sudac, čihova oblast ne može se ubignuti, čihova mudrost ne može se privariti. S. Budinić, sum. 176. Pod imeom čihovim će biti čuvano. M. Gazarovac v. Čihova ljubav bi toliko moguća. M. Jerković 68. Daj se onomu, dušo moja, čihova si. I. Ivanišević 66.

ČIHOVAC, čihovca, n. neka vinova loza crna grožđa u Dalmaciji. B. Šulek, im. 56. čihovac mali i veli. 57.

ČIHOVIĆI, m. pl. selo u Bosni u župi Hlijevnu xiv vijeka. Mon. serb. 249. Spom. s. 2, 36. Daničić 3, 468

ČIHOVO, n. mjesto u Dalmaciji u dva pisca xvii i xviii vijeka bez sumnje isto koje sada pišu Čiovo kod Trogira. Od Čiova djevojčice. I. Kanavelić, iv. 502. Sgradi u Čiovo božju hižu. J. Kavačin bog. 120. Čiovo. Repert. 34.

ČIJA, f. pluma, u pera na badrlici što se slačič kad se čija. isporodi čijati. u jednoga pisca našega vremena. Dve strane od badrlice obrasle su čijom. J. Pančić, zool. 186.

ČIJAKE, f. pl. nešto mjesto koje se pomije samo po imenu prije našega vremena. S. Novaković, pom. 151.

ČIJANE, n. carptura, radnja kojom se što čija. isporodi čijati. u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu. Sakupljaju se i na čijane perja. V. Bogišić, zbor. 485. Zabevio sam djecu čijanjem perja. J. Bogdanović. Čijane vune. V. Bogišić, zbor. 122.

1. ČIJATI, čijam, impf. carpere, decerpere. od prošloga vijeka, između rječnika u Stuličevu (čijati, decere fila, decerpere) i u Vukovu (perje, findere, s dodatkom da se govori u Vukovaru). postaneš će biti jedna riječ sa čehati, čemu će biti po nekim stranama nestalo glasa h, kao i u drugim riječima, pa se mjesto njeza umetnulo j, a e iza č a pred j promijenilo se na i. — a) čijati perje, slačiči mu s badrlice ono što je na noj tako da ostane gola. isporodi čehati, česati, češljati. Perja svako neka ima čijat. I. S. Relković, kuć. 413. Na, djeco, ovo perje čijajte. J. Bogdanović. — b) čijati vunu, carpere. vidi kod čijane. isporodi češljati.

2. ČIJATI, čijam, impf. kao da je počivati u jednoj pjesmi ugarskih Hrvata. akcentat može biti

čijati, čijām. Ona čedo ziblo, uz zibku popiva: hajaj, čijaj, nunaj, o ti čedo malo. Jačke 174.

ČIJELAK, nepoznata značena u jednoga pisca prošloga vijeka. može biti da nije dobro ni nastampano. Dvadeset viših arkandela . . . čuvaju vrata dvanadesete, ka raztovara zornom ranom sveti čielak troja stranom. J. Kavačin 487.

ČIJERA, f. tal. cera, lice. isporodi cera i čera. xvi vijeka. Odgovoriše s čijerom neveselom. Zbor. 112b.

ČIJI, pron. poss. cujus. od xiii vijeka (vidi pod e. primjer iz Mon. serb.), između rječnika u Mikaljinu (čiji), Belinu (čij 188a), Bjelostijencevu (čij), Stuličevu (čii), Vukoru (čij, čija, čije) i u Daničičevu (čij). ispreka je glasilo u nom. i acc. sing. masc. čij, a poslije se tomu dodalo na kraju i prema adjektivima u istijem pučćima složenim kao što se dodalo i u koji. od kud dolazi tako, ne može se za cijelo znati staroga prapropisa radi: istom prošloga vijeka dolazi jednom zapisano tako da ne može biti sumnje da je glasilo čiji (vidi pod a. primjer J. Filipovića, pod e. primjer iz Stat. pol.). -iji- se može i sačeti te glasi i či ne samo u ova pomenuta paleža nego i u nom. pl. masc. (vidi u primjerima); njesto toga rički u naše vrijeme pišu i čij (u Vukoru rječniku; vidi i u primjerima), u nekim se oblicima nalazi bez i između č i j čirškim slovima čju (Mon. serb. 324. 371), ali se ne može pouzdano reći da se tako i govorilo; isto je tako nepouzdanoglagolskim slovima u nom. pl.: čji (vidi pod b. u prvom primjeru). — Komu ili čemu pokazuje da što pripada, može biti koga mu drago roda, može biti jedno i više (vidi u primjerima).

a) u pitanju pravom: Čija je prilika ovo? N Rađina 165b. mat. 22, 20. Ti čija si ljubovnica. F. Lukarević 297. Čija je ovo prilika i čije je ovo pismo? M. Divković, bes. 7. Čija će biti ova bogatstva koja si skupio? M. Rađnić 263 Čijega gvozdenoga srca toliko božije dobrote veličanstvo ne bi umekšalo? I. Ančić, vez. 2, 4, 213. Oni koji krivo steku, čiji? kruh blagaju? J. Filipović, prip. 1, 430. Što je ovo? Či li je glas? F. Lastrić, test. 152. Al' čija je to sramota? čije l' rugo i grihota? V. Došen 238. Čij li će i dvori dočekati? čija l' majka darom darivati? čij li bratac vinom napojiti? Nar. pjes. vuk. 1, 12. Tko si junak i čijeg si roda? 2, 80. Čije li si dvore poharao? čije li si roble porobio? 2, 251. — b) u pitanju također, ali ne u pravom: Ne viš, čiji su. Korizn. 81b. Pozna kraj, čije bješe djetece. A. Gučetić, roz. jez. 294. Metnuše ždrīb čija će biti. I. Ančić, ogl. 10. Pogledaj, krstjanine, čij si sin. J. Filipović, prip. 1, 361. Najpri na to neka gleda čijeg onda biva reda. V. Došen 9. Posla slugu da izvidi čija je. A. Kačić korab. 196. Nadoh devojku, ne znam čija je. Nar. pjes. vuk. 1, 385. Da ti znađeš čij' su vinogradi. 2, 219. Da vidimo čija je devojka. 3, 28. — c) relativno: Da ga blagoslovit' svetelje, u čijoj budeti. inoriji. Zak. duš. 33. Ne ču je (liste) teb vrnuti, nego onomu či su. Mon. croat 134. Djevici, u čiju utrobu on imaše siti. A. Gučetić, roz. mar. 119. Uzeti blago onoga čiju krv proljevaju. M. Divković, bes. 310. Čija je bila uvreda biće i osveta. I. Držić, nauk gond. 261. Udržaše stvari tude protivna volji onoga čija je. A. Bačić 110. Oni gospodara, čiji je čovik. Stat. pol. ark. 5, 301. Stvar tuda valja da se vrati onomu čija je. J. Banovac, uboj. 37. Malo ljubis onoga od čijega razgovora toli krat uklanaš se. P. Knežević, osm. 133. Jer čije je najviše veselje, onog valja metnut u pročeje. M. A. Rejković, sat. 86. Svi oni, čijoj se upravi pridajemo. B. Lea-

ković, nauk 309. U čije se zdravlje vino pije, sve mu zdravo i veselo bilo! Nar. pjes. vuk. 1, 96. Čij je mejdan, onog i zahodba. 3, 386. Čije june onog i uže. Nar. posl. vuk. 347. — d) što pripada nekome ko se ne kaže, nego se misli ko bude, ili neko, ko god isporodi koji, tko. Kto jest čijega človečka prijel. Zak. duš. 39. Ako bi potvori- rili za čiju volju. Mon. serb. 287. Ili bi njih ili čije ino. Mon. serb. 417. Po ovom nas niti poznati sinove koji su čiji. I. Ančić, ogl. 5. Vratite svakomu što je čije. V. Andrijaš, put. 66. Kako je čije srce, onako ga i druga (bog). J. Banovae, razg. 16. Nit se znađe što je čija muka. M. A. Rejković, sat. 118. Da se povrati svakomu što čije jest. I. Velikanović, upuć. 1, 392. Što bi čije, svaki očeraše. Nar. pjes. vuk. 4, 527. Kad dođe pred čiju kuću. Vuk. nar. pjes. 1, 128. Trlja pokupi sve štapove, pa da svakome koji je čiji. Vuk, rječ. 14b. Znake kojima se naznačaju čije riječi. 21. Kad su čiji putovi mili gospodu, miri s nim i neprijatelj njegove. D. Daničić, prič. 16, 7. — e) može kao i tko imati za sobom riječi, god' ili, mu drago: Ili kraljevo ili čije god'. Mon. serb. 52. Po čijemu godi pripovidaču. A. Kanižlić, kam. 152. Ne ima ni potrebu od čije god pomoći. B. Leaković, gov. 140. Čij god, čij god, čij mu drago. Vuk, rječ. 821b. — f) kad stoji relativno, kao pod e., može imati za sobom no (okrivno ono), kao i druge relativne riječi: Da se da ovčma, čije no je. Spom. sr. 1, 34. Čije no bješe. Zbor. 2b.

1. ČIK, m. ridi čikov. od xvii vijeka, između rječnika u Mikaljinu (mustella, lampetra, muraena fluviatilis), u Belinu (lampetra 421a) i Bjelostijencevu (kao u Mikaljinu) i u Stuličevu (muraena fluviatilis, lampetra). Od maj. esik. S pastvrmi čiki gladei. I. Kavačin. 21. Čik, cobitis fossilis L. Progr. varažd. 1880. 4.

2. ČIK, turski imperativ ček, izlazi od čyknak, izlaziti. u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukoru. Čik! da meglau podelimo! M. D. Miličević, živ. 3, 29. — i u imenu igri djetinjoj čik-čorba, u kojoj jedno djetce uzjaše nu drugo, pa udari loptom o zemlju, te je svi hvataju: koji uhvati mada on jaše. Četop. 119. M. D. Miličević, živ. 3, 7. isporodi čikāne.

ČIKA, m. hyp. čica (strič) u naše vrijeme između rječnika samo u Vukoru. isporodi čiko. Doga mi je čika darovao. Nar. pjes. stojad. 1, 126. — riječ čika mladu pridijeva starijem muškom. Skoroteča 1844, 248.

ČIKAN, čikana, m. ime što ga mlada pridijeva starijem muškom. Skoroteča 1811, 248. sravnj čika, čiko.

ČIKĀNE, u. a) provocator, isporodi čikati. u Vukoru rječnika. B) igraće čikarice, u Banatu. V. Arsenjević, isporodi čikati se kod čikati.

ČIKAST, adj. scutulatus: koñ čikast. samo u Stuličevu rječniku. isporodi čikak.

ČIKATI, čikām, impf. provocare ad pugnam, izazivati koga na boj riući: čik! u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukoru. a) prelazno: Često je izlazio na besnu mrkovu Turčin jedan i čikao Srbe da mu koji izade na meglan. M. D. Miličević, let. već. 289. — b) drugo sa se: čikati se, igrati se čikarice, u Banatu. V. Arsenjević.

1. ČIKAVICA, f. ridi kod cikavica.

2. ČIKAVICA, f. djetinja igra, u kojoj se igrači izazivaju da se rijaju i hvataju riući: čik. u Banatu. V. Arsenjević, od čikati.

ČIKICA, m. dem. čika. I. Pavlović, ime što ga

mlađa pridjevica starijem muškom. Skoroteča 1844, 248.

ČIKIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme. od čika (stric).* Simo Čikić. Nar. pjes. petr. 1, 355.

ČIKIN, *adj. što pripada čiki (stricu).* samo u *Vukovu rječniku.*

ČIKLINA, *f. prezime žensko xii vijeka, u Dubrovniku.* Jakovica Čiklina. Mon. serb. 7.

ČIKMEDIT, *riječ tur. blize nepoznata. sr. tur. čykma predstrosak. u pjesmi narodnoj:* Mara ženo na čardaku, .. na ambaru čikmeditu. Nar. pjes. vuk. herc. 265.

ČIKMEĀE, *čikmēgeta, n. vidi cekmege.* B. Mušicki.

ČIKMETANA, *f. vipera ammodytes.* Dum. et Bibr. *u Srbiji u niškom okrugu.* S. I. Pelivanović, Javor 1880. 1535. *sravnj i grabarka, hridovača, hridovkiša, kamenarka, kļečatak, kļečatica, nprtk, pepeļuha, zaprtka.*

ČIKNUTI, *čiknēm, pf. provocare. isporodi čikati. u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu.* Da nas čiknu na poljanu bojnu. Osvet. 2, 122.

ČIKO, *m. hyp. čiča (stric). u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu.* Čiko. V. Bogišić, zbor. 102. isporodi čika.

ČIKORA, *f. vidi čihora.* B. Šulek, im. 57.

ČIKORIĆ, *m. prezime, xvi vijeka.* Mon. croat. 191.

ČIKORIJA, *f. vidi cikora.* B. Šulek, im. 57.

ČIKOŠ, *čikōša, n. maġ. esikōš, equarius, kousar. samo u Vukovu rječniku (s dodatkom da se gorori u Bačkoj).*

ČIKOTE, *f. pl. selo u Bosni u okrugu bihaćkom.* Statist. 53. Glasnik 20, 384. 21, 253. 22, 466.

1. **ČIKŌV**, *čikova, m. cobitis fossilis L. isporodi čik, piškor. od xvii vijeka, između rječnika u Mikašinu (gdje se tumuči kao i čik), u Bjelostjencu (što i čik) i Stuličeru (što i čik) i u Vukovu (cobitis fossilis). postaiem od čik (istoga značenja). i to po svoj prilici od negore množine, u kojoj se mnogo više govori, te se prema ņoj azelo da je jedn. čikov. Vrta se kao čikov. Nar. posl. vuk. 40. Čikov, cobitis fossilis L. G. Lazić 78. I. Pančić, rib. 138. Morski čikov, blennius viciparus. G. Lazić 77.*

2. **ČIKOV**, *adj. što pripada čiku (stricu).* isporodi čiko. samo u *Vukovu rječniku.*

1. **ČIKOVAC**, *čikovca, m. ņeka riba.* I. Pančić, rib. 8.

2. **ČIKOVAC**, *čikovca, m. ņeko mjesto pod rivama i livadama u Srbiji u okrugu smolcerskom.* Livada u Čikovu. Sr. Nov. 1863. 212. Niva u Čikovu. 1875. 952.

ČIKTATI, *čikčēm, impf. riječ kojom se kazuje kako sjenuca crkvaće, načienia od ņezina glusa. u jednoga pisca prošlog vijeka. Svako se tu srdi, kos čokučē, a sinica čikčēnē. A. Kanižlić, rož. 6.*

ČIKULE, *f. pl. selo u Bosni u okrugu baņo-lučkom.* Statist. 38.

ČIKULIĆ, *m. prezime, xv i xvi vijeka.* Mon. croat. 105. 106, 111. 186. 208.

ČIKULIN, *m. prezime, u naše vrijeme.* Schem. zagr. 1880. 258.

ČIKUTA, *f. cicutā, kukuta. isporodi cikutva. u jednoga pisca xv vijeka. Pijući čikutu.* P. Radović, nač. 505.

ČIL, *adj. vidi čio.*

ČILAN, *čilna, adj. vidi čio. u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu.* Čilni momci, nuke ne vidili. Nar. pjes. juk. 592. Udarise čilni na umorna. Nar. pjes. petr. 2, 310. Koņi čilni, a stražani silni Osvet. 1, 16.

ČILAS, *čilāša, m. equus albus. od xvii vijeka, između rječnika samo u Vukovu s tumaćenem koje je starleuo. postaiem ēe biti od čile: sam se čile, kome je ime Jabučilo, naziva u istoj pjesmi i čilaš (vidi primjer koji je pred posljednim).* — Čilas. Starine 11, 83. Već pripliva Vrbas vodu ladnu na čilašu dobru koņu svomu. A. Kanić, razgov. 231. Zdvora vidiš vijenog nožicem slikovana čilaša. M. Katančić 46. A ľuba mu izvede čilaša. Nar. pjes. vuk. 2, 110. Na svojemu pretilu čilašu. Nar. pjes. juk. 170.

ČILATANT, *adj. albus: koņ čilatast. samo u Vukovu rječniku. isporodi čilaš i čile.*

1. **ČILE**, *m. hyp. Jabučilo. u jednoj pjesmi i iz ņe u Vukovu rječniku (gdje se veli da je što i čilaš). dolazi samo o koņu kome je ime Jabučilo (kojemu odgovara tal. cavallo pomellato, ņem. apfelschimmel). isporodi čičak, čilaš. Tad' ēe čile popuštiti krila. Nar. pjes. vuk. 2, 108. Ti ćeš lasno videt' čilu krila. 2, 108.*

2. **ČILE**, *m. hyp. čiča (stric).* I. Pavlović. — nadimak u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević.

ČILICLI, *vidi kod cilicij.*

ČILICIO, *vidi kod cilicio.*

ČILICIO, *vidi kod cilicio.*

ČILO, *m. ime muško, u naše vrijeme. može biti hyp. od Momčilo. Jedno Čilo a drugo Nikola.* Ogled. sr. 456.

ČILOVIT, *adj. vidi čio. Svedu koga (ždrijepeu) sita čilovita.* Osvet. 4, 19.

ČILVA, *f. ņeka smokva sitna i statka na Cresu.* B. Šulek, im. 57. *može biti od tal. giulebbe, piće koje krijepi i razhladuje, giulebbare, kuhati u šeceru.*

ČILETI, *čilēm, impf. exstingui, interire. u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu. -je- je u južnom govoru od starijega lē, mjesto čega je u istočnom le, u zapadnom li. Postajia jednoga sa ekļeti koje vidi. Ja se bojim o čēs poginuti, da ne čili junačko koľeno. Pjev. crn. 208. Koji vas ostanu, čileći za bezakone svoje. D. Daničić, 3moj. 26, 39. Da ti čile oči i da ti se cvijeti duša. I sam. 2, 33.*

ČIMĀK, *čimāka, m. ko posljedni bije kad se djeca igraju kupa. u Srbiji.* I. Pavlović, *može biti od tur. čymak, kŭpiti. isporodi čimčiti se.*

ČIMARI, *m. pl. selo u Srbiji ņegdje između Morave i Kućajine xiv vijeka.* Mon. serb. 197. Daničić 3, 465.

ČIMATI, *čimam, impf. racemos acinis spoliare. samo u Stuličeru rječniku za koji ēe biti zo načienno od činkati, koje s promjenom glasa n pred k na m glasi i čimkati.*

ČIMAVICA, *f. a) cimex, stjenica. u rječnicima Mikašinu, Betinu (193b) i Stuličeru. od tal. cimice. isporodi kimak. — b) coriandrum sativum L. B. Šulek, im. 57. prvo značenje preneseno na bilku.*

ČIMAVICAŠT, *adj. cimicibus plenus. samo u Stuličeru rječniku. riječ nepouzdana.*

ČIMBA, *f. actio. od xvii vijeka. od činiti. m je pred b postalo od n, kupa se u jednoga pisca i nalazi. Čimbon ali cerimonijom opranja bog dariva milost. I. T. Mrnavić, st. 116. Spodobniti načinima kako ne ēe bit sujeno djelo i čimba preopaka. J. Kavašini. 418. Kršćenē oli krizmaņo*

podijelo skrovito i u kući bez cimba crkvenih. A. Kadčić, bogosl. 418. — *sa n mjesto m*: Sve-mogućtvu božjem činbe inijeh ne trjebaju. J. Ka-vašin 501.

ČIMBAL, *m. vidi kod cimbal.*

ČIMBAO, čimbala, *m. vidi kod cimbao.*

ČIMBĀRI, *m. pl. tur. čimber, gvozdice koje drži platno rastegnuto na razboju kad se će. u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu.* Potrpaju što god u kući ima gvozdenu: vatraj, vorige, čimbare, itd. M. Đ. Miličević, živ. 1, 100.

ČIMBUR, *m. cibus ex ovis, jaja koja se izaspu iz fuske te se onako cijela skuhaaju u stanjoj vodi, a poslije se voda iscijedi i mjesto ne metne skrupa, a gđekoji još i zaluce bijelijem lukom. u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu. može biti od pers. čūmbul, siromah. Ona mu čimbur ispeče. Nar. prip. bos. 1, 49.*

ČIMBURA, *m. prezime, upravo nadimak mjesto prezimena. u naše vrijeme isporēdi čimbur.* Milutin Čimbura Rat. 353. Milan Čimbura. 409. pošladiēga pišu i Čimbur. 177.

ČIMČITI SE, čimčim se, *impf. kad koje dijete izgubi sve orahe u igri osim jednoga, pa ga metne jednu stopu dalje od ostalihj oraħa i čeka hoće li mu ostati ili će mu i siega odnijeti, onda se on čimči. u Srbiji. L. V. Stojanović. isporēdi čimāk, s kojim će biti jednoga postaća.*

ČIM-DUĻA-TIM-BOĻA, *f. solanum dulcamara L. prevedeno nemačko je länger je lieber. B. Šulek, im. 57.*

ČIMEN, *m. tur. čim, čemen, rudina, tratina, utrina, bus, pratum, cespes. isporēdi čemen, u naše vrijeme.* Tamo dole niz tiho Dunavo zelen čimen i zelena bašta. Nar. pjes. vil. 1866. 712. Van ako su stjene čimen snijeh u dubinu vična zavičaja, ter samoka i pšenica rada. Osvet. 2, 98. Ne će ostat' drvlje pri kameņu, niti kamen u čimenu svomu. Osvet. 3, 122.

ČIMENCINA, *f. artemisia santonica L. tal. seme santo, od čega će biti i postala. B. Šulek, im. 57.*

ČIMEŇE, *n. coll. čimen, u naše vrijeme.* Ne će ostat' drvlje na kameņu, nit vresika trava u čimenu. Osvet. 2, 120. Potavnilo bije i čimeŇe. Osvet. 3, 164.

ČIMESA, *m. prezime, u naše vrijeme.* Schem. segn. 1871. 97.

ČIMIĆ, *m. prezime, xiii vijeka, u Dubrovniku.* Mon. serb. 39. Daničić 3, 465.

ČIMIN, *m. cyminum. od tal. cimino. isporēdi cimin, kim, kimin, kumin. samo u rječnicima Mikašinu i Stuličevu.*

ČIMIT, *m. u jednom rukopisu xv vijeka, iz kojega je jedan put nastampano čimit a drugi put psimit (Starine 10, 110, 86). na posljednem se mjestu dodaje da je grč. ψιμίτιον, koje će biti ψιμίτιον, bjelilo. a tada je čimit griješkom nastampano.*

ČIMKĀŇE, *n. čupkaŇe mesa s kosti. isporēdi čimkati. samo u Vukovu rječniku.*

ČIMKATI, čimkām, *impf. čupkati meso s kosti, a može biti i drugo što s drugoga čega. samo u Vukovu rječniku, gdje se dodaje n. p. kuhano meso. isporēdi čimkati, od čega je i postalo promjenivi n. pred k na m.*

ČIMULA, *f. cymula, vršika od trave, od kupusa. samo u rječnicima Mikašinu (čimule, vrši od trava, od kupusa) i Stuličevu. isporēdi čimulica.*

ČIMULICA, *f. dem. čimula. u jednoga pisca xvi vijeka. Ne ostane struk rasada ali mlade čimulice, M. Vetranić 1, 20.*

1. ČIN, *m. ordo, norma, modus, forma, species, habitus, actus. od xiii vijeka, između rječnika u Mikašinu: 'obličje', effigies corporis, habitudo, constitutio corporis; 'način', ratio, via, modus; 'čin od komedije', actus; 'krenutje koje se čini rukama al nogama, kad čovjek govori', gestus (38^a); 'djelotvor' (69^a); u Belinu: modus (492^a), habitus (599^a), facies (90^b), lineamentum (305^b), operatio (525^a), gestus (341^a); u Bjelostijenčevu: actus, forma, norma, regula; u Jambrešičevu: actus; u Voltigijinu: thatsache, werk, gesichts-zug; u Stuličevu: actio, actus, opus; gestus; modus, ordo, dispositio; officium, munus; u Vukovu: forma, species; u Daničičevu: ordo. — Akc. se mijeha u loc. sing.: činu, u gen. pl.: činā i u cijelaj množini kad ima -ov-: činovi, tada su u gen. i oba združna sloga duga: činōvā. — Kor. ski, slagati, ređati, razređivati, uređivati. isporēdi cijena. — 1. red u umnom smislu: a) red u koji pripadaju ljudi po onome što je koji. mjesto ljudi može biti i drugo što se kao čelade misli. aa) red crkvenih ljudi. Mnišskom činu. Sava 5. Mnozštvo sbravj črnjā i vsakogo čina crkvnoga. Mon. serb. 91. Inočjky i svešteničjky čin. Domentijan^b 88. Kada vñide Paval v apostolski čin? Arkiv 9, 106. Krizmati ili bermati i ostala takova, ka jesu od čina i oficija biskupjeva. Š. Budinić, ispr. 79. Dao je oblast svoju božanstvenu svijem po činu svetijem misnikom. I. Ančić, svit. 58. Oni koji su se u ovom činu (kaluderskom) našli. D. Obradović, živ. 68. Kaluderi žive prilično ni ovom činu. Vuk, dan. 2, 112. Vladika, koji bi pored svega svoga visokoga čina i pored sviju promuošnjijh poslova u ovakom događaju dragovoljno primio barem jednu korekturu da pročita. Vuk, nar. posl. xxvi. — bb) red drugih ljudi: Ne znade bitje, xvru, čin ili oficij onoga ki se hoće ispoviditi. S. Budinić, ispr. 19. Od kakva bitja jest ali koga čina, skular li je, meštar li je, sluga li je. S. Matijević 30. U Rusiji svi državni služitelji imaju činove. Vuk, odgov. na laži 21. Knez mu podijelio čin kapetana. M. Pavlinović, rad. 131. — cc) red anđelski, đavolski: Anđelskije čini sstavi. Mon. serb. 133. Nad-skačem vas duhove odmetnike progñane od nebeskih sidališta, kojega kod naroda, vrste, čina, reda, naravi jeste. J. Banovac, blagos. 288. — b) red po kom što biva, kao pravilo, uredba kojom je uređeno kako što treba da bude: Možbñajja prinose slovesa, tskminuju že i podobnyh činoma. Sava, tip. stud. glasn. 40, 138. Čini imētie dobrotvorenja. Sava, tip. stud. glasn. 40, 175. Načeše pēti po činu. Domentijan^a 187. Vjsa po činu v monastiry dobrē upravivj. Mon. serb. 116. Po činu pustyrjsskomu. Domentijan^b 7. Do-hotke obetujemo dati krajjevstvu po činu i običaju. Mon. serb. 276. Postava po činu nē postaćena. Spom. sr. 1, 173. — 2. način na koji što biva: Podobnim činom pisati hoćemo i od carov. Š. Kožičić, žit. 33^b. Neprijateljskim činom vas grad vrže 47. Koblice potrše zemlju divnim činom. 19^b. Ni ozdraviti vim ni umrit po ki čin. P. Zoranić 15. Samoga te stavi carastvom vladati, koje si vladao lubezvinim činom. I. T. Mrnavić, osm. 70. — 3. osobine tjelesne ili umne kojima je tko oraki kakav je ili što onako kakvo je. a) u opće, u čega god, u svega: Vsa tvojmje manovenijemj prelāgajema i vj svoj paky činj sstavljajute se. Domentijan^b 184. — b) u čeladeta ili što se kao čelade misli: aa) može biti u smislu i tjelesnom i umnom: Znam ovijem činom*

človjeka (hujusmodi hominem). N. Rašina 35. 2kor. 12, 3. — *bb*) u umnom smislu: Slavni razum tvoj toliku ima moć da človik vas čin svoj cijeh nega bude oč. Kad prideš gdi na zbor, gospode gizdava, tvoj razum i razbor veselje svim dava; . . . lav bi stal, mhu, krotom, ka je zvir ohola, gdi tvoj smih s dobrotom izmiješas na pola. Š. Menčić 72. Ne moj činu' nikada . . . da te čin pripada tjerat trud do čela. D. Rašina 57. — *cc*) u tjesnom smislu: Jedan čin s hitritnom oholo priklikom, ki dohu vik inom na svitru ne bi dan. 3b. Od zdravlja u nem ni nijednoga jur čina, on rane sve podni rad našijeh krivna. 149. Kad uzima čin vilini i priliku. I. Gundulić 73. Ako si ti ribar, k'o kaže vas čin tvoj, koja ti čini stvar k Dubravi doč' ovoj? 128. Mnogi (*vrazi*) uzimju čina hitra čovječanska lica na se. D. Palmotić, christ. 96. Dvanaes gnarsa na nas ndara vrla uzrasta, čina plaha. I. Palmotić, dnbr. 189. Od svoje liposti, od svoga krasna stasa, od svoga čina gizdava. A. d. Bella, razgov. 133. — *c*) životinje: Uz kraj strašnu i nemilu pazi ribu grda čina. D. Palmotić, christ. 564. — *d*) u tjesnom i umnom smislu ili u oba: U tem pismu nova čina je li dobra ka hitrina? D. Rašina 54. Malin jedan čudna čina i razlika biše. P. Zoranić 74b. Crna taj kora i star ne čin i grub pokrje od zgora kad god ljep ki god dub. F. Lukarević. 308. Ne odstupiti ni vlas od čina ofeija rimskoga pristolja. M. Alberti ix. Jerbo će se (*nebo i zemlja*) pribraziti u drugi čin i u drugo lice. M. Orbin 192. S mrižom lipa čina. M. Gazarović 31. K'o nebeska da se ori vrh nas od zgor veličina ali jako da vas gori, istoga je bilo čina. P. T. Bograšinić 21. Nije čina doriskoga. J. Kavašin 180. Ako se čin (forma) s podlagom združji. I. Velikanović, upuć. 3, 469. — 'čin smrtni', *kazav od smrti biva*: lice sve bijaše vele strašno izakavčeno, u čin smrtni promiňeno. P. Knežević, msk. 39. — 'oči sokolova čina', *kakce su u sokola*: Crne oči sokolova čina. Nar. pjes. vuk. 1, 44. — *1. od uredbi po kojoj što biva, koja je naprijed pod 1, b., prelazi značenje i na radnju ili posao što se po njoj vrši. u tom smislu dolazi samo o paslu svetom, koji se vrši po uredbi crkvenoj*. Ki bi u svojem činu zgrušil. Kapt. seň, ark. 2, 81. Služiti božji čin. 85. Svršiti čin od mise. Narnčn. 44. Služba čina svoga. Anton Dalm. 2kor. 9, 12. U svetom činu i služenju mise. Š. Badinić, sum. 45b. Zabranenje činov. F. Glavinčić, cvit. 452. Ako je općio u činijeh božjeh s prokletijemi. B. Kašić, zrc. 36. — *5. posljednje značenje prelazi na svako djelo: a) u opće*: Nu da mogu obratiti u službu i u čin od milosrđa. A. Gučetić, roz. mar. 74. Čini ate ili čine od vire, nfanja i ljubavi i od inih kriposti. B. Kašić, rit. 114. Po činu momu ne moj me suditi. 215. Čin zgodja strašnoga nemu navistiti. I. T. Mrnavić, osm. 35. Djelom, činom, tyvorom, re ipsa efficienter ita est. Mikaja 69a. Čine vitežke stvorimo. P. Vitezović, odij. 34. Najvećem mod ljudni činu srića daje glas i cinu. P. Vitezović, cvit. 19. Dan je za put i za čine, a noć da se v' noj počine. 40. Nije nitko toliko brezobrazan da se u činu od griha ne stidi. S. Margitić, fala 183. U potribi svakoj činom . . . pomagamo ih. J. Kavašin 505. Pravo je rekla riječ očiđina da blaženi jesu ubozi i da plata preko čina nim se dava. 518. Nije u noj bilo viditi koji čin neprikladan, nije hod razpušten. A. Kanžilić, utoč. 630. Da kažete u hodu i u činu i u riječi da ste erkovnaci. Besjed. kr. 260. Činite gore čine neg su čini od živine. V. Došen 149. Zločinstvo ili čini po

kojih iskrñemu udi se u zdravlju, u živinah. I. Velikanović, upuć. 1, 428. Sve je čin ruka božijeh. A. Kalić 258. Blago dobrom činu i svijetlom obrazu! Nar. posl. vuk. 15. — *b*) *svaki od glavnijeh dijelova na koje se dijeli drama. ispo-rebi at pod 2*. Koji se mogu me svakim činom prikazati. M. Gazarović I. Čin drugi. 18. — *6*. *vidi čini. u jednoga pisca xv vijeka, u jednoga prošloga vijeka i u nekih našega vremena; između rječnika u Mikajinu (čini) i u Stulićevu (čin')*. ali u svijeh može biti pogreška. Tvoji oči jesu grada vridni, . . . imaš u nih niku kripost. . . ne čarami, ni mahijom, ni uroci nit bud' čini. M. Pelegrinović 188. Činiti čine. Mikaja 38a. Da dostojiš se osloboditi ga od koga mu drago začaranja, vezanja, čina, uređenja. L. Terzić 185. Da razvrže svaku i koju mu drago čar, vezanje, čine, uroke. 185. Ne čini' čina, Maruša djevojko, ne čin' činā, ne mami mi sina. Nar. pjes. bos. prijat. 1, 36. Golemi su u Turčina čini. Osvet. 2, 143. A čudniji poše razgovori: da je Moskov naturio čine na carevu u Stambolu glavu. Osvet. 3, 14. Na n' su čini nametnuti. Osvet. 4, 69. — *7. voda pomiješana s drugim potrebnim stvarima u koju se meću kože kad se čine. isporedi sepija, štava, činiti (kože)*. B. Mušićki.

2. ČIN, *f. actus. vidi naprijed čin pod 5, samo u jednoga pisca xv vijeka*. Nije velika čin, da se zaboraviš od dobra koja činiš. M. Radnić 34. Nasladuje se slišati riječ od čini svojije prošastije. 463.

1. ČINA, *f. forma. od prošloga vijeka. između rječnika u Belinu, gdje najprije i dolazi (324b) i Stulićevu. isporedi biva*. Forma oli ti čina jesu riči onoga koji čini sakramenat. M. Dobretić 6. U ovomu ruku postavjeu i molitvi stoji čina, to je forma, biskupskoga ređena. I. Velikanović, upuć. 3, 190.

2. ČINA, *f. Sinae. tal. Cina. u jednoga pisca xv vijeka. isporedi Kina*. Odjedriviš po morijeh neznanih put Čine. B. Kašić, fran. 49.

ČINABAR, činabra. *m. vidi cinabar. u rječnicima Mikajinu i Stulićevu*.

ČINAK, činka, *m. dem. čin. samo u Stulićevu rječniku. riječ nepouzdana*.

ČINAMOMKA, *f. cinnamomum. isporedi cinamomka. u rječnicima Belinu (165b) i Stulićevu*.

ČINBA, *f. vidi čimba*.

ČINCE, *n. actiuncula, opusculum. samo u Stulićevu rječniku, za koji će biti i načineno*.

ČINCI, činākā, *m. pl. linamenta, žice činkane iz krpe. u Mikajinu rječniku i iz nega u Stulićevu. isporedi činkati*.

ČINCATI, činćim i činćam, *impf. riječ kojom se kazuje kako zeba pjeva. u dva pisca prošloga vijeka*. Niti činćat stane prije. A. Kanžilić, roz. 5. Činćeci po lgu. 5 (*prema tome je pogreška zeba činćet' 5. čemu bi inf. bio činćati*). Ondi činća zeba. G. Pešalić, ut. 166.

ČINČIBAR, *m. vidi cincibar. iz rukopisa xv vijeka u jednoga pisca našega vremena*. B. Sulek, im. 57. u rukopisu stoji 'čincibar', a to ne će biti činčibar nego cincibar.

ČINE, *u jednoga pisca prošloga vijeka kao da je tamo, od tal. quine. S. Filip budući pripovieda s. ivandeje po razliki kraljevstvi, od Jeruzolima k polunoći čine, za dvadeset godina. F. Lastrić, od' 135. Bartolu zapade niki dio k istoku čine od Jeruzolima. F. Lastrić, svet. 141.*

ČINĖSKIĀ, *adj. sinensis, isporedi Činez. xvii*

vijeka. Podaloko od kopna čineskoga. B. Kašić, fran. 195. Puci čineski. J. Kavašiu 372.

ČINEŽ, Čineza, m. Sina. tal. Činese. isporodi Kinez. u jednoga pisca xvii vijeka. Od Čineza. B. Kašić, fran. 49.

ČINGER, m. lora, vino koje postaje kad se u kominu nalije vode, te precr. isporedi čiger, s kojim je istoga postaća. u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu (gdje se napominje da se govori u vojvodstvu). Komina se vodom doliva, od nje se činger za sluge dobije. P. Bolji 2, 187.

ČINGRIJA, f. tintinnabulum, zvonce, praporac. tur. čynrydak. u jednoga pisca xvii vijeka. Ta pod kopus više, ta zvoni čingrije; ... tomu kopus pade, ta čingriju vrže. B. Krnarutić 18.

ČING-AGA, m. vidi kod Ćing-aga.

ČINI, čini, f. pl. res incantatae. isporodi čar. od xvii vijeka, između rječnika u Mikišinu (ali se u njemu rod ne zna; fascinatío, fascinum, carmina) i u Vukovu (res incantatae). isporodi čin pod b. Akc. se samo u gen. mijenja onako, kako je stavljeno, a u ostalijem je padežima kao u nom. — Neka djavli i čaroci ne mogu činiti ničuvije čini s kostima. M. Radnić pogr. 163. Privelika šteta viri svetoj porada se od čari, čini od čarovnika. M. Bijanković, 6. Neka oslobođi tebe od svih čari, čini, uzli, biligov i od svih dila vražiji. L. Teržić 241. Ako si u koje čarke povirovao ali u kakve čini. S. Margitić, isprav. 25. Ti sve čini i svo čari u ništo si obratila. P. Knežević, pism. 131. Od svih čari, čini odliše se. J. Banovac, blagos. 315. Niti se imaju drugima činima i čarahaem ona zlotvorstva dignuti. I. Velikanović, upnč. 3, 215. Bog rasčiña ljudske čini. M. A. Rejković, sabr. 54. Bojao se od čini. I. S. Rejković, kuć. 288. Čini čini seji Ivanovoj. Nar. pjes. vuk. I, 469. Činila sam devetore čini, sve sam devet u vatra bacila; ... svu sam devet u vodu bacila. I, 620. Ona vam je učinila čini; da idemo da je sestrimino, ne bi li vam učinila čini. I, 620. Bogom sestro, čerko dizdarova! očini nam što si učinila. Nasmeja se čerka dizdarova, pa otvori šarene sanduke i otvori zlaćenju kutiju, nađ glavom još otvorila čini. I, 621. Za kog nosi dika u nedrima čini? I, 630. Nagazio na čini. Vuk. rječ. 825^a. Vračare pristave lončić s činina k vatri. Vuk, nar. pjes. I, 350.

ČINI, m. pl. gdje se preda smjujući prekršta između dva koca, na mjesto kojih poslije dolaze cepci. Podunavka 1848, 72.

ČINIČA, f. dem. činija. -f- je sažeto -iji-, mjesto čega neki pišu -ijs-. u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu (činijca). Pomešati zajedno, u činice razdeliti. A. Maksimović 186.

ČINIGLAVCI, Činiglavci, m. pl. selo u Srbiji u okrugu pirotskom. Sr. Nov. 1879. 175. u mjestana acc. i za nom.: Činiglavo.

ČINIJA, f. lanx, zjelca, kalenica. od xvii ili xviii vijeka, između rječnika samo u Vukovu. Akc. se mijenja u gen. pl.: činijā, a samo je i zadnji slog dug u gen. i instr. sing.: činijē, činijōm. Sipaj vi činiju. Glasnik 25, 35. Da svega bude jedna činija. Z. Orfelin 62. Sprema kralju od zlata tepsiju i na božji dvanaest činija. Nar. pjes. petr. 2, 231. Kad se donese pred njih u jednoj činiji s čorbom riba. Vuk, nar. posl. 31.

ČINILAC, činioca, m. opifex, majstor zanatlija. u jednoga pisca xvii vijeka i u Stuličevu rječniku (auctor, effector, conditor). isporodi činitelj. Uzdižući težake i činioce i trgovce. P. Posilović, nasl. 86.

ČINILICA, f. incantatrix, žensko čelade koje čini čini. isporodi čaralica. od prošloga vijeka. Akc. se ne mijenja, samo su i oba zadnja sloga duga u gen. pl.: činilica, a samo zadnji u gen. i instr. sing.: činilice, činilicōm. Vrači, vištrice i činilice nisu li svi sluge tvoje? S. Margitić, fala 156. Zaradi nevirnika i činilica. 176. Da činilice i veštrice ne bi što učinile stoci. M. D. Miličević, živ. 2, 11. Protiv činilica, veštrica, i zlih očiju. I, 81. Kad činilica došla u srebrnima opancima onda našoj stoci učinila! 2, 12.

ČINILUDA, m. simulatus stultus, tko se čini lud. u jednoga pisca prošloga vijeka. Uzme činiluda pijastru. D. Obradović, bas. 171.

ČININA, f. nešto mjesto na Krku. xvi vijeka. V Činini. Stat. krč. ark. 2, 295.

ČINIONICA, f. vidi činitelja. samo u Stuličevu rječniku, za koji će biti i načiniena.

ČINIONIK, m. vidi činitelj. samo u Stuličevu rječniku, za koji će biti i načinien.

ČINITELJ, m. factor. od xvi vijeka (vidi primjer iz Zbor.), između rječnika u Mikišinu (efficiens, conficiens), u Belinu (agens 49^b, actor 525^b, factor 299^b), u Bjelostijenčevu (factor), u Jambriševiću (actor), u Voltigijinu (hervorbringer) i u Stuličevu (auctor, effector, conditor.) a) osobito se riječju kaže što čini, i to u gen. bez prijedloga, a griješkom i s prijedl. od: Velikih čuda činitelj. Pisanica 91. Činitelj milosti. F. Matić 87. Ima biti samo jedan činitelj i podilitelj svi sakramenata. M. Dobretić 10. griješkom gen. s prijedl. od: Činitelj od ovi kniga jest Eždra. A. d. Kosta, zak. 1, 186. Činitelji od zločinstva imaju smrću pogubiti se, 2, 189. — čim bi se kazalo što čini, može biti izostavljeno kad se iz ostaloga govoru razumije: tako je čelade koje se rjenčava s drugim: Privođenje činitelji ima biti slobodno. A. d. Kosta. zak. 1, 150. — b) ne kaže se što čini: aa) u opće tko što čini: Tko dobro čini, vazda raste i nahodi se dobri činitelj. Zbor. 89^b. — bb) bog, kao tvorac: Kažu i djela tolikoga činitelja svemoga. J. Kavašiu. 478. — cc) čovjek koji kakvu radnju radi, od koje živi: Nek svijet žive, grad, obitelj, težak, majstor i činitelj. J. Kavašiu. 502. Bojati će se na isti način brodari, ladari i činitelji, koji se na moru promeću. E. Pavić, ogled. 687.

ČINITELJAN, činiteljna, ulj. efficax. u jednoga pisca xvi vijeka i u Stuličevu rječniku (faciendus^a). Koje kripisti nazivaju se činitelne, jer iz njih ishode vsa dila. S. Budinić, sum. 160.

ČINITELJICA, f. effectrix. samo u rječnicima Belinu (299^b), Bjelostijenčevu i Stuličevu.

ČINITELJNICA, f. efficax. u jednoga pisca xvi vijeka. isporodi činiteljan. Koje kripisti nazivaju se činitelne ili činiteljnice. Š. Budinić, sum. 160.

ČINITI, činiti, impf. facere. od xiii vijeka. (vidi pod 1. b. primjer se. Save), u rječnicima svijem — Akc. se mijenja u 1 i 2 pl. praes.: činimo, činite, u 2 i 3 sing. aor.: činī, i u part. praes. pass.: činjen; u ostalijem oblicima ostaje bez promjene, samo je i drugi slog dug u praes. cijelom kao u starjenom I sing., osim pomenuta dva lica, u imperf. cijelom: čināh, u part. praes.: činēći, i u part. pract. act. 1: činivī, činivši. — Postanje vidi kod čin.

1. prelazno. kao raditi da postanc što, ili što već jest da postane ili bude osti ili ono, onako ili onako. objekat može biti stvar tjelesna ili umna, životinja i čelade; može biti izrecen, a može biti i bez njea. subjekat može biti čelade ili što

se kao čelade misli ili životinja ili stvar tjelesna ili umna.

1. s objeptom. kad je glagol u part. praet. pass., onda je tomu obliku subjekat ono što bi drugomu bilo objekat. osim objekta može biti još koji padež kojim se kazuje komu je ili čemu je namijenjeno ili na koji god način upućeno što se glagolom i objeptom kaže.

a. objekat stvar tjelesna: a) kakva god: aa) subjekat čelade ili što se kao čelade misli ili što se mjesto čeladeta kaže: Sladč da čine vsa sela. Mon. serb. 98. Činiti kuće. Zak. duš. 45. Pass, ko(j) je činiči. gospodi. Spom. sr. 2, 125. Pass, što je činio Rambots. Mon. serb. 498. Ako vidiš (u snu) da činiš svijeeće ali dublijere, toj prilikuje veselje. Zbor. 135. Ako vidiš (u snu) da kašu činiš, toj prilikuje napast. 137b. Činaše idole. 37b. Ke (bogove) od driva ali gnile za pinezi meštri čine, slipe, nime. P. Hektorović 91. Sad odčje sve od svile, nije seljanke, ka ne čini. I. Gundulić 143. Od lava prijuta zastorka činiča. D. Baraković, vil. 37. U ispovijesti i u ostalijeh sakramentijeh činaše blato od suza. M. Orbin 65. One (hulobe) uzimaju i čine jedno tijelo od aera kako je nima drago. 90. Koji klobuke čini. Mikaja 196a. Koji kruh čini. 218b. Čine oružje takovo i obukuju se š čim. P. Radović, nač. 88. Za prodaju hespaj čine. Bud. spom. glasn. n. 3, 19. Potribna k tomu slova ne mogah činit napraviti. P. Vitezović, cvit vii. Neslane su sve jestbine, ke mještani svoji nam čine. J. Kavačin 22. Ako u turban ne č' zaminit mitru i s crkve dućan činit. 379. Činit gredu od sbice. 380. Čini novu pomast. 451. Činiti prokop suproč prokopu. Bella 224b. Činaše košule. Živ. is. 190. Za što čine lonce i vrče? N. Palikuća 6. Kojigod malahan dijelak kruha činaše mu. I. Đorđić, ben. 23. Kamenje smo razbijali put čineći Budjanci devojci Nar. pjes. 1, 50. — bb) subjekat životinja: Gdje soko čini gnijezdo. Zbor. 13. Koja (ptica) u našem dvoru stan sama se dostoja činiti noć i dan. D. Raičina 2. Nu on (pauk) svijet svoji promini, ter malo po malo opeta dom čini. 100. Blagoslov gusac, koje svilu čine. L. Terzić 207. Sto je sve zudin k'o i pčela a ne činit voća i meda? J. Kavačin 544. Gđi sve gnuzdo čine. V. Došen 132. Prase de čini slaninu, tu i ostavja. Nar. posl. vuk. 259. — cc) subjekat stvar tjelesna ili umna: Dim od ognja čini size z očiju. Korizm. 24. Jeda ti zubi vodu čine? M. Držić 261. Iz očiju mu vazda bruzgom suze tečihu u toliko obilje da sedam rik jacič i strašnih činahu. P. Zoranić 9b. Okol kih kloude četire od busa hitro pristigrane, na kih uzgor od jedne na drugu luk prosrta kako šator nad ulazom činahu. 68. Razlike potočee voda čineći. 69. Sve se vode staju i jezero sred je (dubrave) čine. I. Gundulić 402. Sjeme u zemlji ko sta drugo a ne hote plod činiti. J. Kavačin 424. Pivojati... sladka voća čine 481. Zemlja korisne počee činiti plodove i obilate. F. Lastrić, test. 247. Uzeo bijaše sikirien da podsičee smokvenicu jer bo plod ne činaše. A. Kanižlić, kam. 815. Svaka vojka, koja ne čini plod dohar. J. Matović 336. Jedna kuća sela ne čini (griješkom naštanpano učini). Poslov. dan. 38. — b) činiti kožu, uređivati je da bude kakva treba za odijelo, za obuću, perficere corium, pellem. isporodi strojiti. u naše vrijeme. samo u Vukovu rječniku. — c) činiti žito, na rečetu tresti ga da ispadne sve drugo što bi bilo u ņemu a ono samo ostane čisto, cribrare. isporodi strojiti. u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu. Ona čini belicu pšenicu. Nar. pjes. vuk 2, 8. Čine žito u svetu nedelj. Nar. pjes. stojad. 2, 5. Evo vas iste so-

tona da bi vas činio kao pšenicu. Vuk, luk. 22, 31. — d) činiti čini, vidi kod čini.

b. objekat stvar umna (radna, stane, vrijeme itd.). u pisaca mnogo češće nego u narodnom govoru. u pisaca prije našega vremena često i po tuđim jezicima. taki objekat može biti i stvar tjelesna kad se kaže mjesto radnje kojom biva, a tada je s ņom činiti' kao izvršavati tu radnju subjekat kao naprijed. od početka xiii do seršetka xv rjeka. Da činet trisveto (molitva koja se tako zove). Sava, tip. hil. glasn. 24, 200. 'Ty svoju vojku činiš. Domentijan' 137. Ako vi ja pravine ne činu. Mon. serb. 29. Čine vi krivinu. 29. Da budu državn činiti ratu kralju. 44. Nikojegare zla da ne ima činiti zemlji kraljevstva ti. 48. Kraljevstvo mi čini milostu. vlasteloma dubrovčeskimi. 54. Da čine vsu svoju vojku i hotjenje kako od svojje baštine. 106. Da mu činit čest. Zak. duš. 40. Čine zapisanja gradovom. Mon. serb. 233. Za svoju rabotu, koju činite. 247. Ne kašite mně čine činiti kako vlahu. 247. Veliku štetu čine. Spom. sr. 1, 31. Ako bi koj sioniki hotili ratu činiti Dubrovniku. 295. Ľubvys, koju pokazuju i čine. Mon. serb. 300. Da si čine zakonnii trgov. 362. Činu rečs za života. 416. Luka ima činiti maše za duše. Mon. croat. 64. Silu im čine. Mon. serb. 484. od početka xvi do seršetka xviii rjeka: Da vide djela ka činjš. N. Raičina 82b. Zlo činiti zemlji i moru. 200. Čineći mir. 18. Da pravdu vašu ne činite prjed ljudim. 40. Kada činiš zadužbinu. 40. Da činite vojku ņegovu. 49. Da činiš zapovijedi ņegove i sude. 48. Mnoga zlameņija čini. 86. Molitvu činahu. 48b. Da čine službu. 185. Pokoru činte. Naruč. 46b. Nisu otili činiti vića. Korizm. 4. Ča mi silu činiš nezakonoo? Mon. croat. 199. Čini vazda dobro. Zborn. 6b. Koji pravdu čini. 2. Ako vidiš (u snu) da pir činiš, to je šteta. 134b. Velicijeh grijeha, koje ljudi činahu. 4b. Da boje on razlog i četir kriposti ne samo poznaje ma djelom da čini. N. Najlešković 1, 312. Znam da ovim, čto ti se zaključu sam sebe lovim i sebi zlo činu. H. Lučić 216. Sjencu noj čini dubak zeleni. M. Držić 6. Veselje činimo. 36. Kiči sam činila da sunce bude stat. 78. Velike je molbe činio. 122. To tvoje uzdisanje ne čini za mene. 174. Velik je trud činiti pravi sud. 427. Vjetar mi sad vjeru čini. 385b. Te kriposti mir čino mede ņimi. 123. Gradu sramotu činite. 222. Znat ćeš, što je činit sile. 148. Veću štetu čini neg li koris. 400. Koliko je daleko trke činio. 122. Redovnik, ki bi tanno život činil. Mon. croat. 246. Tko ide dobro čint', tko zledi stvarati. D. Raičina, 86. Pjesni činaše. 11. Dubje zeleno ljeti joj hlad čini. 22. Kaj se sve, do koli kajanje mogu čint' misli tve. 99b. Taj život još činiše ondi dohri prvi ludi. 52b. Zvoneći jedan smišan žuk činahu. P. Zoranić 23. Jigre činiti ali glumno bisiditi. 18b. Mnoge dekle, ke baku od vina bogu sajam činahu. 40. Jur vrsi i dubje odsivajuće najdale sinu činahu. 18b. Ne činu tve krivine. Bernardin 12. Molitvu činahn. 20b. Ispovijes činiti. A. Gučetić, roz. jez. 47. Zamjerna i čdna djela čini. 147. Žrtvu hogom svojim činahu. Aleksand. jag. starin. 3, 263. Vas svit prijah boje čineći. 297. Oholost činahu suproč bogu nebeskomu. 304. Misliš li nebo uzdržati, da ne čini svoga puta? Starine 1, 236. Noćne tmnine, crni dimi, ogņni živi vojsci od pakla družbu čine. I. Gundulić 480. Da dobru stražu s nuora čine. Starine 11, 79. Opeta čini molitvu. A. Komulović 61. Ono (gaševce) ni bleji ni koga glasa čini. M. Divković, bes. 13. Počne činiti buku. 265. Sud, koji je pun, prem ako i veoma kukaš u ņ ne čini zveke ni tutjavine. 88. Hoću činiti plać.

381. Kada hoćeš koje vijeće i dogovor činiti. 239. Sveta majka crkva čini mnoge skupne i dogovore. 481. Svaki ima pravdu činiti. 6. Grijehe činiti. 204. Dobro djelo činiti. 283. Rukodjstvo činim, predem, vezem. 828. Zaludu trud čini. 248. Trgovina, koju mi činimo z bogom. 192. Činaše mnoga čudesa. 377. Crkva osobitijem načinom čini uspomenu od privelike ljubavi. 2. Imamo činiti bdjenja. 63. Tko hoće osvetu činiti, od boga će osvetu naći. 14. Silu činahu, koji iskahu dušu svoju. 377. Kralj ne čini vojske ni boja s onijemi, koji mu su podložni. 263. Koji ne čini sejene od svoga roditelja. 156. Tko ne će činiti napredka, oni čini nazadak. 283. Koliko čudan i oštar život činaše. 52. Bogate napastuje, da su lakomi i da čine kamaču. 292. Kako no ti je po naravi suncu svetlost činiti. 653. Čineći svaka stvar svoje djelo. M. Orbin 13. Ne moj toliko riječi sa mnom činiti. 3. U spomenak, koje svako godište čine za one duše. 133. Čineć joj družbu časno. 130. Tečenje koje čini čovjek k smrti. 50. Kad bješe ova svjetlost, činaše dan. 10. Kamatnici i oni koji puku čine dragos od življenja. 255. Dobro činite onim koje vas nenavide. I. Bandulavić 32. Ne činite lupteštine. 72. Pokoru čineći. F. Glavinčić, cvit. xviii. Svetlost svojim prihodom činaše dan, a svojim obodom činaše noć. 2. Čine istinito obećanje. S. Matijević 5. Činiti pjesne ali štiti stvari od ljubavi. 67. Činiti trgovinu od stvari koje nijesu potrebne. 54. Molitvu čini. A. Georgiceo, pril. 6. Uda moga zlo ili dobro činiti i dilovati. 93. Za sve stvari moje ihe priporuke činim tebi. J. R. Gučetić, mol. 16. Činiti zanat. Mikaja 39b. Činiti vojsku, comparare bellum. 39. Pokazati i činiti s nami neizrečeno milosrdje svoje. P. Radović, nač. 132. Sud činiti od onih ki umiraju. 262. Čineći posvetiliše se žih. 52. Činiti veselje radi dobotka toga. 293. Činiti ču prigovore zlatne s trima sobstvi božanstvenimi. 376. Čineći osvetu protivu meni. 33. Ako jedan čovjek čini ove pomnje. 43. Da posluh činim božastvenoj zapovidi. 444. Da čine stražu vele pomativu sru svomu. 54. Za ispravljenje svih svojih stupaj ke čini po ovomu putu. 21. Čineći život ubogi i poniženi. 277. Čineć plać. B. Krnarutić 24. Miklous je viteštvo činil vazda. 18. K Sigetu čine put. 21. Skupiše se da čine mira. Letop. saf. 88. Kako je čuda mloga činio. Azbukv. 28. Pir činiti. L. Terzić 176. K'o će činit jače plijene. I. V. Bunić, mand. 5. Dogovor činiasmo. Glasnik 17, 315. Vajda čini dila krstjanska. S. Margitić, fala 246. Sud činiti po zakonu. A. Vitičić, ost. 154. Strah čine istoj smrti. 200. Eto uzroci prem velici mnogu tebi čine silu. 74. Od žalosti ko mahnitna putem čini stupač hrlji. 202. S kojima on činaše rat. K. Mađarović 73. Skot u planini pamti dobra tko mu čini. J. Kavačini 18. Naše je sve zlo, k'o činimo. 16. Ne čini tujem nikomu krivine. 17. Čini poso slavne krune. 130. Opacine, ke bezstidno činit ima. 60. Tja do smrti grijeħ činimo. 570. Činaše mirne uvjete, sudbe prave. 239. Sumlje čini. 110. Ki mu đvorba sve činahu. 35. Izvrstne čini im dare. 13. Djetićem starijih svjetih preveliku korist čine. 88. Da čini veće plijene. 6. Sad juriše zlogod čini. 287. Razspe čini. 110. Lovac čineć tresku. 6. Običajahu gospoda na vratijeh od gradova sud činiti. I. Dordić, salt. 230. S jačijem od sebe ne čini družine. I. Dordić, mand. 150. Grijesi, od kojijeh nijesmo činili sejenu za života. 159. Ne čine pravde. A. Kadčić, bogosl. 298. Nikomu ne čini krivine ni himbe. 70. Ne bi mogao pravi sud činiti. 198. Koji čine oklad vrhu smrti oli života. 303. Oli je podnosio oli činio

tu sramotnost. 535. Ako zadužbinu čini ubogomu. 351. Koji jim za ovo pomoć, svit i posluženje čine. 284. Koji čine zavit od uboštva. 7. Koji ne čine posluh biskupom. 298. Čini zanat nečasni i potišten. 438. Nikako ne činiti vinčanje u rečene dni. 411. Čini kamaču pokrivenu. 263. Činite trgovine. 4. Muž svu traťahu čini. 516. Da čini lupteštine. 479. Ticati se priľuboviti i prilijene nečistoće činiti. 455. Sinovi suprot ocu ne dopušta se da čine svidočbu. A. Bačić 130. Nije još došlo vrime da čudesa činim. J. Banovac, pripov. 129. Kad činaše molitvu u vrtlu. 46. Čini obećanja. J. Banovac, blagos. 96. Koji čini dobra dila. F. Lastrić, test. 45. Poće činiti čudesa. 60. Gradani nebeski toliku radost i veseľe čine na današnji dan. 230. Čine mloge opacine i nepravde. 116. Koji mu čine zasiđu sa sve strane. 12. Ostavite se zloće činiti. F. Lastrić, od' 92. Koji čini voľu oca moga. F. Lastrić, ned. 4. Čineći štetu dušama. 304. Koji no vam neposlu čine i sramotu. 200. Vijaše da je mučno trg činiti. P. Knežević, živ. 5. Čudesa čineći. A. Kanižlić, fran. 65. Dila ljubavi iskrjenu našemu činimo. A. Kanižlić, kan. 842. Činiti običajne službe crkvene. 25. Ne činaše razlike medu svilom i vunom. 22. Tada vitar ne može toliku silu činiti. D. Rapić 298. Koji vragu usluđu čine. 26. Djela koja činaše. Besjede kr. 60. Nahodi se mnoštvo onijeh, koji od riječi božije ne čine cjenu. 16. Kad počmno koji posa činiti. M. Zoričić, osm. 4. Kad se čini priprava. 30. Čineći stanovitu odluku. 30. Čineći jednom govorene svojim redovnikom. 73. Čast i veseľe veliko čini porad povračena ľnegova. 38. Ne znadu kakva je last poslu činit zarad uskrsa. 125. Ondi ćeš imati troju vlastitu voľu, koja će ti činiti nemlu vojsku. 125. Koji zanat činiš? M. Zoričić, zrc. 128. Kad rat činaše. L. Vladimirović, slavodob. 13. Koji ovu čini vikv. V. Došen 68. Čineć buku i inade. 262. I dvozone tako psine lavu čine na visine. 133. Kada groźnu strašnu čini. 111. Tko će pravdu činit puku? 246. Da nepravdu drugom čini. 59. Koji zloću onda čine. 246. Tu lakomi ľdost čini. 54. I nerazlog činiš gori neg u crnoj zvirve gori. 188. Da tu sablast mladi čine. 225. Da im samo za to čine slavu, što su starešine. 238. Da to rugo čini sebi. 54. Tko griħ čini hoće. 145. U svom sruć pokoj čini. 36. Koji ľnemu ľubav čine. 106. Poslove neka čini potribite u općini. 249. Rat zametne i boj čini. 5. Bisni juriš čini. 184. Kako bisni međdan čine. 5. Laž pogana prkos čini. 135. Dužnost svoju čini. 249. Dobitak drugi čini. 71. Koju korist srčba čini? 199. Sami sebi štetu čine. 253. Da ne čine drugom kvara. 78. Lupteštvo čine gore, neg iz crne hajduk gore. 61. Daleko li put činimo. 47. Jasno suncu na visini oko zemľe pute čini. 230. Sini starešine samo zao izgled čine. 216. Da sile tko ne čini krivo kome u obćini. 233. Što draćne li potrese čini, kad se zemľa tresje? 261. Neka starešine red med svojim mladim čine. 237. Tko čini kamate. I. A. Nenadić, nauk 133. Silu čini čeljadi crkvenoj. Turli blago 2, 84. Čineći molitve. J. Matovičić 364. Oblast podade ľnmu sud činiti. J. Matovičić 72. Koji čini voľu oca moga. 336. Čini koju god trgovinu oli poso. 342. Kad čini kako god zlo dilo. M. A. Reľković, sat. 89. Jerbo čine ľnim veliku štetu. 81. Postavio je bog sudce da nami pravicu čine. M. A. Reľković, sabr. 70. Čini pravda. A. Kačić, korab. 256. Da ne čine sramotu putnikom. 19. Dođoše k novomu kralju tužbe protivu Judi činiti. 339. Ja sam se s tobom pogodio činiti službu sedam godišta. 30. Protiva ľnima boj činiti. 131. Turci poćeše činiti molbe Bogu. A. Kačić, razgov. 151. Fala se niki

da će mi činiti pjesme porugljive. 317. To su svrhe, za koje ja ovi trud čimim. 1. Viče čine tri mila brajerna. 61. Pak se vrati k dvoru bijelomu ... šemluk čineć i vince pijući. 210. Koja dila čini, živinska oli čovičanska. M. Dobretić 33. Pravdu činiti s oblašću primajenom od boga. 1. Veliku nepodobštinu, nepravdu, nasramoticu i nepošteće čini svemogućemu bogu. 405. Od jedne sviće, koja goreći sebi samo zlo čini a drugim daje svitlost. 15. Niti je dužan (*bog*) činiti čudesa brez potrebe 209. Čini pomjivije dužnost. 137. Često čini molitvu prid bogom. 103. Činiti ispodv obćenu od svega života svoga. 110. Pokoru činit od svojih griha. 523. Činiti skrušeće. 94. Čineći posluh. 511. Činim temeljtu viru svakomu. 79. Ne činit novina. 483. Ne poć u Zadar i ne činit toga puta. 471. Ni osvetu činiti. 205. Čini prejubodinstvo s tuđom ženom. 551. Zajedno kradnu čine. 132. Da se ne imadu činit časti i vesela u takoj prikazakonitoj ženitbi. 577. Kad otac čini zaručena za sina. 416. Koji je običajan kamatu činiti. 107. Opak život čine. 120. Ah! koje krivo ne činite božijoj pravdi! B. Cucerić 122. Neka se razveseli u dobri čas, neka čini poklade, ali poklade od redovnika. 297. Dužnost čineći. B. Leaković, gov. 13. Koji služi i čini sakramenat. B. Leaković, nauk 158. Strana, koja je dvorbu činila caru. A. Tomiković, pet. 44. Tko što čini, zlo i čeka. Poslov. dan. 135. Tko spi, lova ne čini. 133. Tuđu šetvu čini'. 138. u naše vrijeme: Čini dobro za života. Nar. pjes. vuk. 1, 137. I zlo činit po našoj krajini. 3, 377. Da ne čini pakost od Turaka. 3, 220. Da Arapi taki zulum čine. 2, 421. Već počnete zulum čini' raji. 4, 135. Da vijeću čini s Udbitaninim'. 3, 125. Skočić Ture, riječe ne čini to. 3, 217. Skočić mlada, riječ ne činila. 3, 221. I činiti pogovora ne će. 4, 496. Pa već više zbora ne činaše. 4, 520. Za kalpakom noja ptica krilo, te sen čini kožu i junaku. 2, 98. Kriľima joj lad čine. 1, 129. I činiću mnoge zadužbine. 3, 499. Činice ti doček i pošteće. 4, 381. Poštu čini Vide Maričiću, časti goste tri bijela dana. 3, 517. Ja se ženim, te čimim vesele. 2, 495. Šenluk čini Vuća generale jer je Vuća šenluk zadobio: tri vojvode srpske uvatio. 2, 245. Šebet čini care u Kruševcu. 2, 202. Ne ću, gospo, nevere činiti gospodaru i mome i tvome. 2, 301. No mi bajde mira da činimo. 3, 211. Da ne činim mira sa Turcima. 4, 274. No mu Lazar ne činaše reda. 4, 318. Boj činiše tri bijela dana. 4, 244. No s Turčinom boja da činimo. 4, 80. Juriš čini Komnen barjaktare. 3, 188. Ne čini krvi bratu na veseľu. 3, 506. Da činite s Turcima junaštvu. 2, 288. Da ne činiš u nedegu kavge. 2, 409. Činicemo u cara dajvu. 4, 367. Haber čini Kolašinu gradu. 4, 316. Da ni činiš izmet u oćaku. 3, 135. Saklet čini na svoje vojvode, a vojvode na svoje kmetove. 2, 205. Seir čine mlogo dugovaće. 3, 347. Mrtvijem spomen činiti! Nar. pjes. vuk. herc. 350. Među sobom čine dogovore. Ogled. sr. 85. Ustaj namah, da megdan činimo. Nar. pjes. marjan. 87. Pod Budinom plandšte činili 194. A čineći mloge mi konake. Nar. pjes. bos. prijat. 1, 46. Ko dobro čini, boje doćeka; a ko zlo čini, gore doćeka. Nar. posl. vuk. 137. Ko zlo čini, nek se dobru ne nada. 138. Krsno ime nije ti iznenada došlo, ni ti je za nevoľu evadbu činiti. 161. Dragi dragi štetu čini. Vuk, nar. pjes. 1, 287. Ko su Nizemci mir činili s Turcima. Vuk, dan. 2, 136. Činite dobro onima koji na vas mrze. Vuk, mat. 5, 44. Za što činite nepravdu? Vuk, djel. 7, 26. Dade mu vlast da i sud čini. Vuk, jov. 5, 27. Za to čini čudesa. Vuk, mat. 14, 2. Ne čini preľube. 5, 27. Činite li vjere ili

mira? P. Petrović, šćep. 172. Činiš milost pomažniku svojemu. D. Daničić, psal. 18, 50.

c. *objekat izrećen samo pronomuima ovo, ono, to, što, sve, ino, drugo, itd. ili rijeću stvar, koja se kaže kao nešto. subjekat kao naprijed. Sto možete činiti, činite.* Mon. serb. 21. Više ovo hoćemo tebe i tvojim ljudem držati i činiti. 43. Prosti im, za što ne znaju što čine. N. Ražina 105. Vaj, što tko činite? M. Držić 119. Ino ne čini neg juka. 263. Vele ti ludijeh stvari činiš. 323. Što činite? Davite ga! I. Gundulić 570. Da pohodi i vidi bratju svoju kako stoje i što čine. M. Divković, bes. 3. Što ti je nrsko da tebi druzi čine ne moj ni ti druzjem činiti. 204. Ne imamo tijelu sve koliko na voľu činite. 441. Čišćaje ih, namještae ih i svaku drugu stvar okolo njih čineš. B. Kašić, fran. 84. Činio si što ti je drago. J. Kavalin 399. Ovo činite u moju uspomenu. A. Kadčić, bogosl. 6. Ča nam čine sveti sakramenti? H. Bonacić 39. Što godi činite u riči il u dilu. F. Lastrić, test. 18. Nit kažu ... čine li one stvari često. F. Lastrić, ned. 96. To i vrsni ľudi čine. V. Došen 40. Sa strahom stvar skrovitu čini. 145. Ako ćeš joj ne znam što činiti, sve za ništo ona će činiti. M. A. Reľković, sat. 53. Ne pitajućić boga ne činaše ništa. A. Kačić, korab. 193. Da isto čine oblastju negovomu na uspomenutje negovo. M. Dobretić 66. Za to ništa sad o nem ne čini. I. S. Reľković, kuć. 420. Tko ništa ne čini, zlo čini. Poslov. dan. 131. Kad vrag ne ima što činiti, tako i sviri u tri. 43. Da si bio, šta li si činio? Nar. pjes. vuk. 1, 460. Da ti mene uvati, šta b' ti meni činila? 1, 521. Već on čini što je nemu drago. 2, 77. Što s' činio to si doćeka. 3, 348. Što činite, te se ne bijete? 4, 319. De si bio? Niđe. Šta si činio? Ništa. Nar. posl. vuk. 77. Čini sve po svojoj glavi. Vuk, nar. posl. 155. Pravi hajduk ne će nikada ubiti ćorčvaka, koji mu ništa ne čini. Vuk, živ. 267. Sve što hoćete da čine vama ľudi, činite i vi nama. Vuk, mat. 7, 12. Ne znadu šta čine. Vuk, luk. 23, 34. — s kim ili s čim činiti što, dolazi i kao imati posla s kim ili s čim, imati što s kim, mijećati se, družiti se, jednaćiti se, poredićti se: Tko ih priko voje . . obslužuje, sa mnomo . . ne ima što činit. B. Gradić, djev. 25. Veliko bi ovo vesele . . ali još ne ima šta činiti s današnjem veseľem. F. Lastrić, test. 179. Ne imadijaše šta činiti ona nova crkva sa starom Solomunovom ni u veličini ni u lipoti i nakićevu. F. Lastrić, ned. 363. Ali što ima činit raj zemaljski s rajom nebeskijem? Besjede kr. 45.

d. *objekat ćelade: a) kao radati: Činit djecu.* M. Držić 264. Bella 315a. Našlo se je mladica koji su od deset i od jedanađest godišta dicu činili. A. Kačić, bogosl. 463. Činiti porod. A. Kačić, korab. 31. Po naravi ne more porodu činiti. M. Dobretić 226. — b) *činiti da tko mu drago, tko se na po se ne kaže, jest ono što se s objektom kaže. subjekat ćelade ili stvar tjeľesna ili umna: Ne čini svita popa ali fratra, da život. Transit 72. Patrijara, koga čini car u Carigradu, drugog višeg ne poznaje.* F. Lastrić, ned. 102. Gospoda da imadu obirati činiti velikoga vojvodu i dva prokuratura. A. Kačić, razgov. 200. Jednakost ćudi ili nahodi ili čini prijateľe. A. Kanizlić, kam. 33. Prigoda čini lupeža. Nar. posl. vuk. 262. — c) *ćelade u dramti tko zamjenjuje, on ga čini, u jednoga pisca prošloga vijeka: Na ovi smo mi naćin ovdi pod Siňem svi u djaćkim koluľam obućeni pivali; koji ćinio je Isusa, ako je misľak bio, nadramenicu ili štolu ľubićastu o vratu imao je. P. Knežević, muka 5.*

e. *objekat se misli kao nešto cijelo, ćemu su*

dijelovi subjekat tako da je od tijeh dijelova sastavljeno cijelo, ili su objekat taki dijelovi a subjekat cijelo. inače i subjekat i objekat može biti kao naprijed. a) objekat cijelo a subjekat dijelovi: Jakov i Ivan bila sta dva brata; čine prvo koleno. Naručn. 64. Dvanaest a dvanaest čini dvaest i četiri. M. Divković, nauk xviii. Ona dva slova ph čine jedno slovo sastavljeno od dva. R. (kama) 7b. Tri i tri čine šest. P. Radović, symb. 7. Razum i voja zajedno čine pamet. I. Ančić, vrat. 2, 4, 15. Tri jednu čine jerarkiju. J. Kavačin 498. Duša i tilo zajedno čine jednoga čovika. A. Bačić 493. Ova sva čine jednu zapovijed. A. Kanižlić, kam. 581. Tako zloća zloće ne će pridružena da razmeće, dal kada se ujedine, veću brpu zloće čine. V. Došen 195. Koji (vitezi) beden tvrdi čine svem kraljestvu, da ne gine. 124. Ovi činili bi više biskupova. A. Kosta, zak. 1, 51. Ova dva posljedna (krštenja) diluju u kripost prvoga, i tako sva tri čine jedno isto krštenje. M. Dobretić 24. Da ti rekne da dva i dva ne čini četiri. D. Obradović, živ. 121. Ti miseci svu goginju čine. I. S. Rejković, kuć. 8. — *b) objekat dijelovi a subjekat cijelo:* Jedan stater čini dvije dirahme. Živ. is. 102. Koliko čini libra soldina? M. Zoričić, aritm. 9.

f. uz objekat može se izreći u nekim padežima šta je on prije ili postije onoga što se nim kaže. a) u gen. s prijedl. od može biti izrečeno što promjenom većom ili mañom biva ono što objekat znači, od čega postaje što objekat znači: Nu ti ruge, što od sebe čini! M. Držić 364. Možeš činiti od mene što ti drago. V. Andrijaš, put. 39. K vami Arijadnu ja pošilem, i vele s draga je srca vami u oar poklañam, neka kako od stvari osobite i vlašite činite od ne što hoćete. I. Gundulić 2. Ovo je sluga tva; čin' od ne slobodno sve što ti je ugodno. 184. Čini od mene, što jest tebi drago. P. Posilović, nasl. 40. Da od dneva noć ne činiš. J. Kavačin 58. Dopusitviš se Isus da čine od nega što boće. M. Lekušić 78. Od bila činite crno a od crna bilo. J. Banovac, pripov. 156. Idu od zla činit gore. V. Došen 172. Da mogu činit od sebe što je nima drago. M. Dobretić 500. Pošte ne velike je čine, al vidite što od nega čine. M. A. Rejković, sat. 45. Tko od zla sukna svite čini, dvaš na godište kroji. Poslov. dan. 131. Od bačava čini karatje. 87. Sluga je u tvojoj ruci: čini od ne što hoćeš. A. Valić 393. Eto ti ga, care, u tavnici, čini od neg' šta je tebe drago. Nar. pjes. vuk. 2, 821. Nek se peva i nek pripoveda što j' činio Marko od Turaka. 2, 438. Čin' od blaga što je tebe drago. 2, 557. Ne činio bog od mene što ću ja od tebe. Nar. posl. vuk. 211. Od gotovih novaca ne vaļa verajši činiti. 232. Po selima pograda navoja i u njih namjeste subaše, koje su od seljaka činile šta su htjele. Vuk, živ. 261. Ne činite od doma oca mojega doma trgovačkoga. Vuk, jov. 2, 16. — *b) u instr. s prijedl. s, kojim se kaže da se ono što stoji u tom padežu ima dok se vrši radia koju glagol znači, pa tijekom biva promjena u njegovu stanju, događa mu se to, kao naprijed pod a.; ali je objekat samo pronom. što. Što činiš ti veće sa mnome, ki živu u trudu pun smeće? D. Rašina 82b. Eto Janku od zlata jabuke, činiš n' none što je tebe drago. Nar. pjes. vuk. 3, 116. Zapitaju ga monci šta će činiti sa Živkovićem. Vuk, dan. 1, 78. A šta ću činiti s Isusom? Vuk, mat. 27, 22. Pa činite šta hoćete sa mnom. P. Petrović, vijen. 90. — *c) u acc. s prijedl. u, kad se hoće da kaže šta biva od onoga što znači objekat, u što se obraća. Žene zimom ne (progriznu) ćahure svilenih bubu) u predu čine. I. S. Rejković, kuć. 318. Što nijesu mogli manastiru nositi ili goniti ono su na mjestu prodavali i činili u novce. Vuk, živ. 89.**

g. s objekom i njegovijem predikatom, kojim se kaže što ili kakovo biva ono što je objekat radinom koju glagol znači. predikat može biti supstantiv ili adjektiv, pronomen, particip. ostalo kao naprijed. — a) predikat objektu supstantiv: Biskup čini nega redovnika. Naručn. 74. Mi tebe dilnicu činimo naših molitav. Starine 1, 225. Oni cvit, ki našu dubravu činaše na saj svit od dubrav svih slavu. N. Najeskić 2, 129. Čini nas baštinike od slave vične. I. Ančić, svit. 20. Milost čini človjeka dionika naravi božastvene. A. Komulović 28. Ti jih činiš gospodara. P. Vuletić 25. Roba čineć srjed razblude kraja. J. Kavačin 565. Čini ju (dušu) prijateljicu božu i baštenicu raja nebeskoga. A. Kadčić, bogosl. 10. Lude čini sinove božije dragovoljno podnošenje nevoļa. F. Lastrić, od' 386. Činiću te slavodobitnika od svih kraja. A. Kadčić, korab. 104. Koga ćemo činiti u Budimu svjetla kraja? Nar. pjes. bog. 81. Činiću te velika vezira. Pjev. crn. 293. Koji čini anđele svoje duhove i sluge svoje plamen oćni. Vuk, jevr. 1, 7. — *b) predikat objektu adj., pronom., partic.:* Devstvo čini človik jednaka anjelom. Transit 81. Prave činite sljedi njegove. N. Rašina 19b. luc. 3, 4. Mene ne činite oćita. M. Marulić 200. Što tako činiš me žalosna? N. Najeskić 1, 292. Zlo mi srce čini. M. Držić 216. Žestoke svoje strile slade čini vašijem smijhom S. Bobalević 228. Ili ga teška ne činet. S. Budinić, ispr. 25. Brada sjedla poštovana svijem ga čini. I. Gundulić 442. Put pripravla i upravne staze čini. M. Divković, bes. 64. Mene čini mila bogu moćna krjepost. M. Orbini iv. Pripravito put gospodni, upravne činite staze njegove. I. Bandulavić 8. Znano činim vam evanđelje. 212. Svijeh činahmo mirne i zdrave jednom samom božjom riječju. . . D. Palmotić, christ. 372. Koji me slavna činiš. A. Vitajić, ist. 16. Malo jeda čini gorak med. K. Mađarović 104. Nek nas čini tu čestite. J. Kavačin 136. Jere jih zakon u ovomu jednake čini. A. Kadčić, bogosl. 406. Čini ga (čovjeka) pogana i nećista pred bogom. Pisanica 53. Čineći nas dostojne njegove slave, J. Banovac, razg. 18. Sunce zemļu rodnu čini. A. Kanižlić, uoč. 443. Dar nebeski. . . čini je (dušu) plemenitiju od svijeh kraja. Besjede kr. 50. Začina mnoge stvari boje čini, a ne kvari. V. Došen 65. Vaļa da sam sebe čini najmañega od svakoga. M. Dobretić 67. Za čast i gosteće činim lude nevesele. D. Obradović, živ. 46. Veoma smućuju me i tužna čine. I. J. P. Lučić, razg. 82. Srebrno sedlo ne čini dobra koña. Nar. posl. vuk. 292. Ponižnošću činite jedan drugoga većeg od sebe. Vuk, fil. 2, 3.

*h. mjesto predikata, koji je pod g., može biti drugi oblik kao i uz druge glagole: a) instr. Ne mojte činiti kuću oca moga kućom od prodavac. N. Rašina 71b. Ivan. 2, 16. Čini anđele svoje duhom i sluge svoje plamenom oćni. N. Rašina 22. hebr. 1, 7. Lupežom me čine prid tobom. M. Držić 17. Uzunožnim te ne činim ime, neg' junaci. I. Gundulić 503. Ja tebe činim mojjem namjesnikom. M. Divković, nauk 71b. Čini čeljade baštinikom od raja. I. Ančić, svit. 11. Činim te u mojoj župi mojim namjesnikom. A. Kadčić, bogosl. 471. Čovika sinom božim čini milosrdnje. F. Lastrić, od' 386. Činiću te muharli veziirom. Nar. pjes. vuk. 3, 58. — može biti dodan još i gen. s prijedl. od, kao naprijed pod f, a.: Čineći ga od sužna paklenoga sinom božijim. M. Dobretić 15. — *b) acc. s prijedl. za:* Seljanin ga*

uditi čini za pastira prasaca. I. J. P. Lutčić, razg. 4. — *c) gen. s prijedl.* od: Druga tlačevići i od ništa čineći. M. Divković, bes. 25. Koje se znano vinjače u kojoj zapnici, upada u svetockrvične čineći od ništare sveti sakramenat. A. Kadčić, bogosl. 412.

i. osim objekta može biti i *infinitiv* i *cijela rečenica*, kad se hoće da kaže i *radnja*, koju objekt vrši, u koju ga dozodi radnja kojoj je objekt, tako je i *infinitiv* i *privezanaj rečenici subjekat isto što je objekt rečenici kojoj pripada infinitiv i privezana rečenica. a) s infinitiv.*, ali po tuđim jezicima samo u pisaca: Čini gluhle slisati. Naručn. 46b. Da me ne čini brzo umriti. Korizn. 29. Drivo kripko jedna mala utlina čini poginuti. Transit 40. Napastova ju toliko da ju čini jesti od zabrañenoga voća. Zbor. 16. Malo žuci čini ogrknuti mnogo međa. 20b. Mrtvih ne čineći van zemlje ležati. P. Hektorović 46. Febra ne čini ga spat ni mirovat ne i dan. M. Držić 216. Čudnu ina vlas čin'tv ime živiti. D. Rašina 35b. Kak' ovo ktiš slugu čin'tv vezna umriti. 36. Ľubav, kao jez. čini sibi s nebasa na zemju. A. Gučetić, roz. jez. 150. Spomena me čini mriti. I. Gundulić 250. Koji čini teči studence rjeke *itd.* M. Divković, bes. 388. Isena od zgora siditi ciniše. I. Bandulavić 78. Dažd napaja zemlju i ploditi ju čini. 120. Preda se čini ju doiti. F. Glavinčić, evit 21. Da bi ga činia najbrže umriti. I. T. Mrnavić, osm. 172. Okolovine koje čine rasti grijel. S. Matijević 32. Srce veselo čini cvasti život čovječanski. P. Posilović, cvijet 47. Kamen u pustiñi i čini izteći vodu iz ñega. L. Terzić 291. Družba, koju si mi ti dao, činila me je učiniti. P. Macukat. 26. Plemiće izagnane opet u grad čini priti. J. Kavañin 183. Udarac čini oteći stranu tila udrena. A. Kadčić, bogosl. 286. Čini reći s. Jakova. J. Banovac, razg. 137. Čini doletit u pribivališta ñiova ptice. F. Lastrić, test. 15. Ova ga čini znajiti se krvavim znojem. 108. Nit ga čini tako god pasti. P. Knežević, živ. 5. Gospodin sunce svoje čini prosvitati svrhu zlih. A. Kanižlić, kam. 221. Negdañe snuže čini kraljevati na visini. V. Došen 222. Koje kuću napredovat čine. M. A. Roković, sat. 126. Čini nas doći u poznañe. M. Dobretić 4. Ne znam za koji uzrok Ćakovici činili su doći mesto starca Dobre nekoga Stefana. D. Obradović, živ. 22. — *infinitiv može imati i svoj objekt*: Volje u nzi sidit čini me i čemer pit. P. Zoranić 21. Biñi me čini strah drugu smrt požriti. D. Baraković, vil. 320. Molite moga sina da bi mo činio učiniti s ñime vazam u Jeruzolimu. M. Lekušić 27. Ili ga čini scinito ono što ñije istinito. A. Bačić 101. Činiti vas viditi oćito ovu istinu. F. Lastrić, test. 115. — *uz infinitiv može biti i osobit predikat ñegovu subjektu, a kako je taj subjekat isto što je cijeloj rečenici objekt, za to i predikat stoji s ñim u istom padežu*. Čini nas biti dostojñih i milostivih. Korizn. 76b. Mrtva činiš živa ustati, i zdravoga mrtva ostati. M. Pelegrinović 188. — *b) s cijelom rečenicom privezanom, tako se nalazi i u narodnom govoru (ispoređi učiniti): aa) s rečenicom koja je privezana riječju* da: Bić koji lude činiaše da nijesu ljudi. M. Držić 142. Ni dosta da ob dan nož stavjaš mi u dušu, nu mrklom noću još činiš me da tuđu. D. Rašina 40. Lis maka pribili čin'ću od svnd da raste. 7. Hiže činimo da mu budu za plemenito. Mon. creat. 265. Poganini rićma činite bile golubice da su crni gavanovi. J. Banovac, razg. 64. Dominik čini ga (*darla*) da mu sviću drži, kad pišaše. 111. Okreni oći tvoje, za što su me činile da se pouosim. F. Lastrić, test. 350. Sve činiše vinograde, da se

smetu i povade. V. Došen 141. Čini ju (*ženitbu*) da je sakramenat. M. Dobretić 452. Dobra žena praznu kuću čini da je puna. Ploven. dan. 17. Činiš vjetrove da su ti anđeli, pslom. anđeli da su ti sluge. D. Daničić, psal. 104, 4. — *bb) s rečenicom koja je privezana riječju neka*: Čini ih neka gladom umru. F. Glavinčić, evit 214. Sinove negla mile čini neka gorko cvile. V. Došen 222. — *2. bez objekta: a) bez i čega čim bi se znaćene glagolu publiče pokazivalo*: Govore a ne čine. Anton Dalm., mat. 23, 3. Po kriposti ka čini v nas. Anton Dalm., of. 3, 20. Govore a ne čine. Vuk. mat. 23, 3. Po sili koja čini u nama. Vuk, of. 3, 20. — *b) s adverbima*: Ne čini dobrē. Spom. sr. 1, 2. Činiš prijevatski. I, 122. Govore takoj, a ne čine. N. Rašina 52b. mat. 23, 3. Čine kako im pamet donosi. Zbor. 1. Tako ti čineće zlorēki uditi duši tvojoj ne će. M. Marulić. 153. Ja ću čin'tv jak putnik. D. Rašina 65. Činiu kako prijatelj ćlovik. P. Zoranić 76. Čineć hudo i opak. I. Gundulić 490. Težak ali trgovac koji čini pravo i vjerno. M. Divković, bes. 202. Pristanite opakō činiti, učite se dobro činiti. I. Bandulavić 63. Al svetije čini fratar i koludra. J. Kavañin 169. Poće činiti pravo. A. Kadčić, bogosl. 261. Psi drugojaćije čine. F. Lastrić, ned. 215. Starešine tako čine. V. Došen 225. Tako čini i gram žiti. 192. Nenavidnik gore čini. 116. Koji sami krivo čine. 27. Jošter i on ludo čini. 63. Slipo čini. 28. Kako mnozi ljudi čine. I. L. Garañin. 13. Toliko i čini. (Ništa za to, ne marim što je tako.) Nar. posl. vuk. 318. Pripovijeda se da i sad tako čine oni koji uznau koga mjeste svoga djeteta. Vuk, nar. pjes. 2, 157. Digne ruky, i ñima čini kao tica leteći krilima. Vuk, nar. pjes. 1, 184. Za što se borim po ñegovoj moći koja u meni silno čini. Vuk, kol. 1, 29. — *c) s razlićnijem padežima, uz ñih može biti i adv.*, kao naprijed, isti padeži gotovo svi dolaze i kad ñma objekt. *aa) gen. s prijedl.* od, čim se kaže da subjekat jest ono što znaći rijeć koja je u tom padežu, da se vlada ili drži kao ono, po talijanskom jeziku. u dva pisca prošloga vijeka i u jednoga našega vremena. Slijepak ako slijepcu čini od provodića, obojica u jamu upadu. Živ. is. 97. Činit od sudca u poslima vremenitijem. 111. Ti činiš od gospođe, imaš toliko službenica. Besjede kr. 70. Ti činiš na svijetn od trgovca. 70. Ovi je svijet prikaza ali komedija: ovi čini na ñemu od kraja, ovi od gospodar. 70. Kojeja dopane red (*u igri*) da čini od jalovice. V. Vrećević, igre 56. Igraju četvorica: dva čine od koña a dva od megdanjija. 53. — *bb) gen. s prijedl.* oko, kad se hoće da kaže da se tko postom kakvojim bavi oko čega. Tat češ činit oko sitve ove. I. S. Relković, kuć. 81. — *cc) dat. bez prijedloga, i to aa) s adverbom (vidi i naprijed)*. Jarve brat bratu ne čini vjerno ni uzdano. M. Divković, bes. 205. Čini zadovoljno zapovidi ispovdnikovo. A. Kadčić, bogosl. 357. Da poznate koliko mu krivo čine. Besjede kr. 87. Krivo čine božijoj pravdi. B. Cucerić 120. tako i adv. *žao*, pred žao može biti i prijedl. na: Bogu vele žao čine. M. Divković, bes. 212. Uvridivati i na žao mu činiti. M. Zoričić, 27. Nikomu ne smetajuci ni na žao čineći. M. Dobretić 238. — *bbb) bez adverba: objekt se izostavlja a razumije se čini. samo u Vukovu rječniku*: činiti kome, incantare. 825a. druge poterde nema. — *dd) dat. s prijedl.* protiv i prama: Zli i opaci krstjani čine protiva zakonu. M. Divković, bes. 4. Kanon ne ide natrag niti čini protiva onomu. M. Dobretić, 560. Pram bogu činiš goro. V. Došen 197. — *ce) akus. s prijedl.* na: Skazuje koliko čini mesto na promiñenje stvari. Naručn. 25b. —

ff) *akus. s prijedl.* za: Ove tri stvari čine dobro i za tilo i za duševno spasenje. P. Radović, nač. 357. Koji za crkvu tako čini. I. Kavačini. 522. — *gg) instr. s prijedl. s. kao naprijed pod I, f. b.*: Ovo sin tvoj, čini z' nim kako znaš. F. Glavinić, cvit. 188. Kad mater ima u srcu die, pripravja što je od potribe za die; tako i bog čini s nami, providio nam je sva stvorena i ove stvari još od počela za našu potribu. I. Banovac, razg. 151. Ti sa mnom činiš kao sa psom. I. Banovac, pred. 49. Prim da bi bog htio činiti s nami sa svom tančinom. J. Matović. 265. Ne imaju činiti ostro s ženama. 313. Čini s liime kao sviha s meki-nama. Nar. posl. vuk. 347. Da dode, te će mu pokazati gde dalje sjede pa onda neka čini s nama kako zna. Vuk, sov. 72. — *hh) loc. s prijedl.* po: Jer je (bog) pravedan, ter svakome čini i razdičuje po dili. J. Banovac, razg. 32. Od koga (boga) prosimo da bi s nami činio ne po sudu, ma po milosrđu. J. Matović. 496. Čineći po svomu običaju otimaše od ljudi njihovo dobro. M. A. Rejković, sat. 23. — *ii) loc. s prijedl. u, kad u tom padežu stoji riječ koja znači kakro stane, te se kaže da tko nahodeći se u tom crši što glagol znači:* Ne čine te. preš. N. Najesković I. 213. — *d) s infinitivom, koji može imati svoj objekt i druge dodatke, osim svega logu može biti i dat., koji pripada glagolu činiti i kojim se kaže komu se čini ono što se kaže u infinitivu i njegovu do-datku; rijetko dativ pripada infinitivu kao subjekat, uzeto je iz tuđih jezika, te se nalazi i u narodnom govoru gdje gdje po primorju, prem da reoma rijetko. aa) bez dat.:* Da dobit(ik) onoga mlyka činimo napisati. Mon. serb. 37. Plovani jest činil uzidat crkvu. Mon. croat. 2. Davala bi i činila bi davati. Mon. serb. 326. Nima čemo učiniti pravdu i činiti učiniti. 327. Prepisati činismo verno. Mon. croat. 137. Diteu židovsku činili bi krstit. Naručn. 11. Činiš iskati najboljega likara. Korizm. 606. Čini pustiti tammicare. Zbor. 39. Ali ima umrijeti, ali se čini' ubit. N. Dimitrović 31. Činio sam dat na svitlos. M. Držić 3. Bog čini svit potopiti. Katek. 1561. 89. Da će lip drag kami čint u njed svezati. D. Rašina. 5. Čini pokupiti dičicu ka sasnu, svih čini pobiti. D. Baraković, jar. 95. Da ga on čini Stampati. B. Kašić, ign. 5. Čini ga gvozdenimi razdirati češji. F. Glavinić, cvit. 141. Ob jedan dubac činit će ga obisit. B. Krnarčić 17. Čineći pisati svoje ime na početku. P. Posilović, nasl. 101. Pilat čini fruštati Isusa. A. Komulović 66. Čini ju u more vrći. Oliva 22. Čini razvrći sve crkve. P. Macu- kat 72. Čini učiniti mnoge crkve 72. Hijađ sedamnaes u jedan mjesec čini ubiti. J. Kavačini. 306. Čineći lažne viditi. A. Kadečić, bogosl. 311. Čini činiti dva zlatna telica J. Banovac, pripov. 219. Udij cezar čini doniti dukate. F. Lastrić, test. 122. Koji taj lov lovit čini. V. Došen. 131. Kao trulad kad u tmini viditi se svitla čini. 238. Strašne riči, koje čine drtati od pote do glave. M. Dobretić 72. On bi nas činio prebaciti na onu stranu. D. Obradović, živ. 50. Zarucnica ispovidnika čini zvati. I. J. P. Lučić, razg. 100. Nego čini pripraviti objed gospodski. Nar. pjes. bog. 35. Čini je k sebe dobaviti. Nar. prip. vre. 94. — *bb) s dat.:* Nistor sumniti činit mi ne može. N. Dimitrović 82. Misloč na dila od tvojih ruk svetijeh, mi su činila plakat zied i moj grijeh 79. Muokrat nam i on sam ovu riječ čini čut. N. Najesković I, 117. Ove mi vil čino svju neč bđjet, pak vas dan ne more da mine s oćju mojjih san. 202. Ne će ni gospoja činiti želju mrijet. 2, 8. Da ne činimo zgubiti našemu iskr-nemu ženu. Katek. 1561. 18. Ka bi stvar uzrok

bil' tebi čint' zgubiti čas milu. D. Rašina. 83. U bolesti čini meni patit'. 115. Da od misli pokoi nade, ke mu u trudu stati čine. I. Gundulić 27. Kojta ti čini stvar k Dubravi doč' ovoj? 128. Čini joj umrijeti. I. Držić, nauk god. 198. Pod-bada je toliko dokle joj čini jesti jabuke zabra-nene. K. Mađarović 96. Čini mu stati ondi. 101. Nastojše činit mu umrijeti. Čestitosti 25. Radi toga čini im zuati. Besjede kr. 195. Ona će im se činiť osvjestiti i ostavit život neuredni. 182. Čini mi gledat sve drugako. B. Cucerić 196. On joj je čud činio promijeniti. 331. Smijati mi se činiš. 242. Da mu čini videti da to nije istina. Nar. prip. vrć. 10. — *cc) u jednoga pisca xvij vijeka nalazi se infinitiv i oblik u kom bi trebalo da je činiti jedan mjesto drugoga tako da činiti stoji u infinitiv, a glagol koji bi trebalo da je u infinitiv stoji u obliku u kom bi trebalo da je činiti, bez sumnje pogreška, koja je mogla doći od tada što činiti (kako se u primjercima može vidjeti) veoma često dolazi bez potrebe mjesto samoga onoga glagola koji je uza ņ u infinitivu.* Sladak je zli poraz, ki činiť suvo tve. D. Rašina 39. Sani daju stada vunu, žita iive, kim se čeljad činit živo u veselju i ljubavi. 51. Glas, ki vridnu vidi se da zene, čoeću zlu zavidnu žestoko čint' vene. 69. Neka me svo civile nesreća čint' pati. 78b. Ljubav, ka moćna se toliko govori, sve više bogove u zviri čint' stvori. 99. Nitko se ne uzdať u sreću od svita; er mnokrat u čas mal čint' zginje sa svine dobro, ko nami dat' u dugo jes vrime. 130b. — *e) s rečenicom pricazanom kao naprijed pod I, i, b.:* u glavnoj rečenici može biti i dat., kao naprijed kad je infinitiv. nalazi se i u narodnom govoru. aa) bez dat. u glavnoj rečenici: rečenica pricazna riječju da: Čini da iskupiš grihe almuštjom. Korizm. 10. Činte da činite dobro. Zbor. 68b. Vas ću moliti, čini da ste sve spravne vječni mir gojiti. M. Vetranić 2, 154. Čin da u milosti budem ti. N. Najesković I, 325. Čin' ljepso da tvoju vidjeti ne želim. 2, 52. Čin' da si milostiv, i laze se čuvaj. P. Hektorović 37. Ako t' ne more bit na č sreće kopore, čini da budeš htit' ča ti biti more. 40. Slavna noći pri tvojoj svitlini činil bih da blidi sunce. H. Lucić 219. Činio bih da plače. M. Držić 104. Čini da valjaš 270. Čin' da te tu nijesam već vidio. 262. Ako on ne uz-mari, čin' po mene da poručiš. A. Čubranović 149. Čin'ť opet da se k meni vrati zgasnut plam oćueni. D. Rašina 117b. Čin' da joj ti rečes u tužan lip govor kako te odavle izagnah ja na dvor. 87. Čin' da zdravje rob tvoj primi. I. Gundulić 193. Čin' da govorenje združiš z delom. F. Glavinić, cvit. 158. Ne čini da ja izgubim tebe. M. Jerković 37. Zaboraviojed od umrtja čini da ljudi učine se oholi. P. Radović, nač. 21. Čini da ju slijedim u pokori. I. V. Bunić, mand. 13. Čin' da majka opet brani onu stranu. J. Kavačini. 224. Ne čin' dugo da posidiš. 199. Bogoljub-stvo čini da čovik napriduje u dobru i svetu životu. I. Filipović, prip. I, 173. Čini duša da zasurdi. V. Došen 5. — *rečenica pricazna riječju neka:* Kad bog čini od visine nek u nima pravda sine. V. Došen 221. Jedinstvo duha čini, neka je općeno. J. Matović. 95. — *bb) s dat. u glavnoj rečenici:* Peri je činio uz leut da poje. N. Najesković I, 251. Dvije stvari osobito smetaju nas kad mislimo o smrti, i čine nam da od straha protnemo. B. Cucerić 171. Prije neg su se olije-lili, činio im ju da obećaju u svemu ga poslušati. 315. Čin' mi, čin' mi, Kopicća roboju, da ja ju-bim Kopicća kadunu. Nar. pjes. vuk I, 458. Čin' mi, čin' mi moja robojine, da me ljudi Biglić Useine. I, 158.

II sa se:

1. *refleksivno: a) s osobitijem predikatom osim verba (kao naprijed pod I, 1, g.): predikat pripada subjektu cijele rečenice, rjeđo rijetko objektu se.* Sto se ti sam činiš? N. Rašina 80^b. Ivan 8, 53. Ki no se božji sin i cesar činaše. M. Marulić 183. Čini se kralj ovi vrh tebe i vrh nas. N. Naješćević, 1, 135. Ova se sumeštrica nješki gospodar čini. M. Držić 407. Pokli se toliko vi mudri činite, no meni sad ovoj poredom recite ... D. Rašina 67^b. Činiti se gospodar od toliko različitih država. D. Zlatarić 41. U ugarskoj u hajini, ugarskijem se zove imenom i Ugričić mlad se čini. I. Gundulić 357. Da se oholimo i veliči činimo. M. Divković, bes. 255. Po zakonu ima umriti, za što se čini sin božji. I. Bandulavić 105. Ti se svet činiš, druge karamu. F. Glavinčić, evit. 132. Ja ću se smijati i činicu se gluh. P. Posilović, nasl. 11. On prisežbom prav se čini. A. Vitičić, ost. 138. Ki se oziva, ki glušac ne čini se. J. Kavačić. 17. Čini se nemoćna ne buduća. A. Kadčić, bogosl. 336. Čineći se đionik u ņegovu grihu. 18. Čineći se dobri a iz nutra su vući. A. Bačić 155. Čineći se sljep. F. Lastrić, Od 141. Pomisliši da se on čini više nego je. 276. Govori i zapovida da oblužuješ zakon ņego, a ti se činiš gluh. F. Lastrić, ned. 343. Ako si prilika božja, ne čini se po griju prilika đjavolska. M. Zoričić, osm. 10. Od sebe nek se čini mañi. V. Došen. 29. On na svojoj domovini sebe strašnog lava čini. 122. On se ni višt ne čineći odide. M. A. Rejković, sabr. 2. Ne činimo se pametniji od svijtu. D. Obradović, bas. 53. Činiću se ljepša devojka. Nar. pjes. vuk. 3, 33. Ko bi dale, čini se ne čno. 3, 324. No ko vide, čini s' ne vjidio. 2, 553. Ko vidiše, vješt se ne činaše. 4, 429. Čini se i nevjest. (Kad ko ne će što da zna). Nar. posl. vuk. 347. Kad se ko čemu što zna, čini i nevjest. Vuk, nar. posl. 221. Kad se ko čini miran, a pun je davoštva. Vuk, nar. posl. 105. *predikat pripada objektu sebe:* Koga ti samoga sebe činiš? Bernardin 37. — *b) mjesto predikata instr. (kao naprijed pod I, 1, h):* Koji se kraljem čini. N. Rašina 110. Čineći vazda se nevirom. M. Marulić 337. Čini se sin božji i kraljem vrhu svijeh. N. Naješćević 1, 134. Jer se kraljem našijem čini. M. Divković, plać 18. Svaki, koji se čini kraljem, protivni se cesaru. L. Terzić, 29. Evo čovik, koga vi osvadate da vam puk mami, čineći se božijim sinom. I. Banovac, razg. 160. Ovi licumirski prorok, koji sam sebe svecem činaše. E. Pavić, ogled. 163. Usmionio se je činit sebe sinom božijem. Živ. is. 65. Tko se ovcom čini, vuk ga izije. Poslov. dan. 133. — *c) s inñit. (kao naprijed pod I, 1, i, a.):* Moćno t' me od skora ovaj vlj prikuje, gdi me se s prozora viditi ne čini, a vidi. S. Menčetić 29. Činaše se ne čuti. Transit 213. Ubog kad reče što, čut ga se ne čine. N. Dimitrović 6. Dok se ću činiti gledati ja inud N. Naješćević 1, 176. Družbu, sad koja znat' me se ne čini. 303. Čini me se ne znat. M. Držić 282. Kad te gdi vidi, činu se gledati u zemlju. D. Rašina 83. Budući sljepi, pak se čine od sljepijeh roditi. S. Matijević 7. Znajući se čineći se tebe ne znati. M. Jerković 45. — *d) s rečenicom privezom (kao naprijed pod I, 1, i, b):* Njekoiliko od njih izosta čineći se da će dajle poći. Zbor. 115. On se čini da će dajle proiti. I. Bandulavić 139. Kada Antikrst dojde čineći se da jest bog. F. Glavinčić, evit 324. Prihusta više puta grihe naše čineći se kao da jih ne vidi. A. Kanižlić, fran. 219. Ob noć čineći se da spava. A. Kanižlić, uzroci 205. Činio sam se da ne vidim. D. Rapić 11. Tko se činiš da si ti?

Živ. is. 121. Činaše se kako da ne virovašo. Grgur iz Vareša 58. Čine se da ne vide. M. Dobretić 98. On činaše se da hoće dajle da ide. Vuk, luk. 24. 28. Oni su se činili da ne vjeruju. Vuk, grada 111.

2. *pasivno:*

a) u pravom značenju, koje je i naprijed. a) sa subjektom. dodaci mogu biti koji su i u prelatnog. subjekat može imati i osobit predikat osim osoba, kao i naprijed. aa) bez osobitoga predikata: Da se nekoja krivina među ni čini. Mon. serb. 29. O krivinalu. i o zabavahu, što se čine dubrovčanama. 157. Koja se su zla činila doslej. 174. Imanuju šteta se čini. 474. Sto se je činilo od mene do tebe. 500. Sto se na Novom čini so. 528. Mlin se čini na peti dilov. Stat. poš. ark. 5, 283. Jure se čini djelo hudobno. N. Rašina 19. Sto se čini u Dubrovniku? M. Držić 137. Gdi se lonci i piñate čine. 178. Mrvo od kojih se prikle čine. 411. Nut vike, koja se čini u gospodskijeh kućah. 411. Vidjevši trešnju zemlje i ostale stvari, koje se čine. M. Divković, bes. 136. Čuše kucanje u jednoj dugani gdi se majstorija drvena činaše. 374. Zašto se noć čini, i dan se nagzno. 307. Pribivaj s nami, jere se večer čini. I. Bandulavić 139. Vrh tu tebe čini se osveta. M. Jerković 69. Da se od poruka ruga ne čini. Starine 11, 85. Gdi se tanci čine. P. Radovičić, nač. 531. Koji se zovu sinovi naravski i čine se paka sinovi pravi i zakoni, ti po ženidbi slidećoj. A. Kadčić, bogosl. 25. Kad se otvoreno čini ugovor. 262. Škoda se čini duši. 191. U sridniemu okolišu čine se oblaci. A. Bačić 443. Molitva jest po kojoj se sva čudesa čine. I. Banovac, razg. 19. S onim (sakramentom) od ispovidi, po komu se od odmetnika čini sin božji 153. Svaki sakrament čini se od stvari i riči. 244. Ne znaju što se čini od ni. F. Lastrić, test. 101. Četiri su elementa, od koji se svako tilo čini i sastavljeno je. F. Lastrić, ned. 91. Vidau što se od ostalih naroda činaše. E. Pavić, ogled. 372. Kad se negdan čini. V. Došen. 11. Prem da se šala čini. 26. Tu se jagma čini. 166. Nad kojim se straža čini. 84. Ubojstvo se mačem čini. 86. Po kući se čini blato. 157. Do ovoga vremena nisu se u vikariju bosanskoj činili provincijali po obrañu. Norini 51. Pomasti, koja se čini od ulja i balsama. S. Matović 180. Stvari, od kojijeh se čini svaki sakrament. 132. Sto se to čini? M. A. Rejković, sabr. 58. Brašno od koga se čini kruh, grožđe od koga se čini vino, kameñe i klačina od koji se čini oli gradi kuća. M. Dobretić 190. Tada se ne čini nepravda ni izdaja ni usilovanje manastora. 383. Što se oko marve i živad čini. I. S. Rejković, kuć. 54. Ako se ne puha, ogañ se ne čini. Poslov. dan. 3. Od ošlega repa ne čini se sito. 88. Steta se čini. Nar. pjes. vuk. 1, 522. To je bilo kada se činilo. 2, 129. Te on gleda što se čini š' ņome. 2, 286. — *bb) s osobitijem predikatom:* Da se čovik i žena čini jedna put. A. Kadčić, bogosl. 428. Koji su pozakoheni, oli se samo čine podobni stvarima svitovnim, oli samo stvarima duhovnim. 483. Kad jedan smrtno sagrañuje, čini se sebi veći neprijatelj nego nijedan od svita. I. Banovac, razg. 147. Po kriposti ovoga sjedineća čovik se čini bog. I. Banovac, pripov. 18. Ne htijudi činiš se krivac. F. Lastrić, ned. 159. Kako se duša čini blažena. F. Matović 112. Pećat duhovni, po komu se činimo sinovi božji. M. Dobretić 38. — *b) bez subjekta:* Kako bismo htjeli da se s nami čini. I. A. Nenadić, nauk 138. Ovakvo se čini s odmetnicima. Turf. blago 2, 111.

b. značenje: (kao biti (budem), ne za cijelo, nego kao od prilike, po čemu god po čemu se može reći

da jest tako da po ostalom može i ne biti, te je čini se¹ kao kad se reče: kao da jest. najčešće dolazi s dativom, u kom se kaže onaj koji misli da što jest tako kako je rečeno. može biti sa subjektom, u kom se kaže da jest onako kako je rečeno; a može biti i bez subjekta, kad se kaže samo da kaže što se tako misli. uz glagol može biti i osobit predikat subjekta, kao i naprijed; mogu biti i različiti dodaci kojima se kaže ili što god kao predikat ili drugo što; može biti i infinitiv i cijela rečenica. a) sa subjektom: a) bez osobita predikata i drugih pomenutih dodataka: aa) bez dativa: Nešto zatrepeta; po trepet' se čini Krajevicu Marko. Nar. pjes. vuk. 1, 120. — bb) s dativom: Tomu se ništa ne čini sagrisiti. F. Lastrić, svet. 41. Jer se ništa činaše velika sramota pitati mira od koga. A. Kacić, razgov. 73. Sto ti se sala čini? A. Kanižlić, fran. 248. Pita učenike što im se čini, hoće li sin čovjekanski na zemlji nać vjeru. Ziv. is. 124. Ne čini im se jošter vrijeme. B. Cuceri 50. Sta vam se čini? Vuk, mat. 21, 28. — b) s osobitijem predikatom osim verba, a bez drugih dodataka: aa) bez dativa: Ti se činiš kripak. Transit 85. Da se činiš ubog. M. Držić 216. Iskrust činaše se zdovora sam čoek, buduću bog zakložen. M. Radnić 431. Stvari koje su najmućnije ali ti čine se mućne. S. Margitić, fala 139. Ditošec crno kako Arapčić i ružno toliko koliko činaše se jedno strahilo više nego li djetje. F. Lastrić, ned. 260. Činahu se taj čas iziši iz peći zlatarske. I. Dordić, ben. 172. Er četo se na put jedan namjeriti, koji se dobar čini. B. Cuceri 153. Koliko se ovo na prvi pomišljaj čini lasno. Vuk, pisma 57. Boje je nego što se čini na oči. Vuk, nar. posl. 21. — bb) s dativom: Tvoje neumjetnostvo čini mi se mnogo veliko. Zbor. 65. Čemer mu se sladak čini. I. Gundulić 374. Misa čini mu se odveće duga. P. Posilović, nasl. 47. Stvari koje su daleke od nas čine nam se malakne. M. Radnić 225. Kad se tko ogleda u zrcalo, čini mu se desna strana liva a liva desna. I. Banovac, razg. 119. Trud mu se ne čini toliko mućan. I. Filipović, prip. 1, 397. Drugo vino ulijo, ali mu se i ono kao i prvo gorko činaše. A. Kanižlić, fran. 61. Koji mu se kao jedan ubog čovičaje činaše. 13. Čini mi se stvar razložita. I. Dordić, ben. 70. Rućak ti se sladak čini. V. Došen 269. To što se ja tebi činim u tvojoj zemlji, to bi se i ti meni činio u mojoj. M. A. Rejković, sabr. 12. Svaki minut činio mi se godina. D. Obradović, ziv. 73. Godišta se čine dan i dan časi jednom sreću koje ljudi. B. Cuceri 259. Čini mi se boja tvoja činula razbijena nogli moja cijela. Poslov. dan. 13. Čini mi se ta ložnica tavnicna. Nar. pjes. vuk. 1, 236. Čini mi se ta večera čemerna. 1, 236. Jafna Mare, činiš mi se gruba. 1, 926. Čini mi se sva careva vojska kao mravi po zelenoj travi. 2, 282. Meni se ovo čini prilicnije. 1, 502. Za što se to niima čini sramota. Vuk, pisma 71. — c) s dodatkom kojim se o subjektu što god kaže kao predikatom, i to je koji padež ili adv.: Ali mi se to malo čini. S. Margitić, fala 21. Čini se zemlja ozgor a nebo ozdol. F. Lastrić, ned. 167. Ako ti se to stvar čini da te vrlo na visini. V. Došen. 261. Kojima ovaj Satir činaše se na krivo. M. A. Rejković, sat. 8. Ne čini mi se more do koljena. Nar. posl. vuk. 211. I to mi se malo čini vojske. Nar. pjes. vuk. 3, 48. — adv. može biti i nješto subjekta, a tada je drugi adv. nješto osobita predikata. Mi ovako hotijamo, za što nam se ovako dobro i korisno činaše. J. Filipović, prip. 1, 406. — d) s gen. i prijedl. od, kao da od onoga što je u tom padežu postaje ono što se komu čini,

te misli da je to ili tako: Ča t' se čini od toga človička? P. Hektorović 36. Što mu se čini od vesela? A. d. Bella, razgov. 233. Što vam se čini od mogućstva majke božje? J. Banovac, pred. 55. Što ti se čini od ovoga razgovora? F. Lastrić, ned. 22. Što vam se čini od ove ljubavi? 268. Što ti se čini od prošastih godina tvojih? A. Kanižlić, fran. 258. Sad mi kaže što ti se čini od mogega glasa? D. Obradović, bas. 22. Od sjena gorskoga čine ti se ljudi. D. Daničić, ned. 9, 36. (ridi i daje pod β, c.). — e) s loc. s prijedl. o, kad se kaže o čemu se misli: O ovoj smrti što vam se čini? B. Cuceri 333. — f) s infinit.: U bižaiću čine se jedna drugoj priticat putove. M. A. Rejković, sat. 173. — g) s cijelom rečenicom koja se privjezuje riječju da: Činiš se da živeš, a mrtav si. F. Lastrić, test. 187. Vrata činahu se meni da su od čista zlata. A. Kanižlić, rož. 36. — β) bez subjekta: a) s adv. i kojim padežem nješto osobita predikata: Neka nam se na čini mućno vivotati. I. T. Mrvavić, ist. 9. Za čudo vam se čini da tolika dobra dila, koja nlogo puta čini grišnik, bog mu ji ne prima za dostojanstvo spasenja viehoga. F. Lastrić, ned. 285. Krivo joj se čini što je ona u dubini. V. Došen 116. Ali mi se tako čini. 138. Kako ti se čini, čiko? M. D. Miličević, zim. voć. 59. — b) s infinit.: aa) što se u dativu kaže ono je infinitiv subjekat: Činaše mi se biti meju kori anjelskimi. Transit 9. Jer mi se skup jedau sve čini viditi, proč tebi gli je van izšal bog biti. N. Dimitrović 63. Ali mi se vidjet' čini, ali istina vidim. I. Gundulić 19. Ovd' čini mi se gledati veliko otajstvo. F. Lastrić, test. 22. — bb) infinitivu subjekat osobit, ne po se izrečen: Nemu činaše sunce se toj biti. D. Rainina 71. — c) s cijelom rečenicom, koja se privjezuje riječju da: Er mi se činaše od mućke i jedla da mi se dijejaše od tijela duh tada. N. Najesković 2, 121. Čini se nami da je jedna stvar dobra koju bog vidi da je za nas zla. I. T. Mrvavić, ist. 64. Čini se da ne imamo posla. I. P. Marki 37. Sa svim tizim čini se da ne može veselo trajat vrime. A. d. Bella, razgov. 206. Ovi strahni sud čini se nikim grišnikom da je dalek. I. Banovac, pripov. 28. Čini jim se da su mnogo dobili kad su nepravedno osvojili onu zemlju. J. Filipović, prip. 1, 127. Meni se čini da je ovo vrlo od potrebe poznat. L. Vladimirović, slavodob. 87. Činaše se da će brzo s ovog svita putovati. A. Kacić, korab. 27. Čini joj se da će poletati. M. A. Rejković, sat. 17. Kroz san činaše mu se, da se naodlaše koľ rike. I. J. P. Lučić, razg. 5. Čini mi se onomadue da sam došla. B. Cuceri 212. Kad je miš u tikvici, čini mu se da je onli vas svijet. Poslov. dan. 41. Čini mi se, stari svat da ide. Nar. pjes. vuk. 1, 13. Čini mi se da bi posla za me. 1, 359. Sve mi se čini da nijedna nije onako dobra. Vuk, nar. pjes. 1, 241. Kao lisica ili druga kakva zvjerka kad bježi, pa joj se od svoga repa čini da je neko čera. Vuk, posl. 249. — privjezuje rečenica može stajati i bez riječi kojom se privjezuje: Ovo isto čini mi se, otje navistiti. F. Lastrić, test. 345. Što ti mi pritis careva delijo... da ćeš odsić rusu glavu moju, čini mi se, ja ću brzo tvoju. A. Kacić, razgov. 200. Čini mi se, do mora je moje. Nar. pjes. vuk. 1, 237. Čini mi se, dobra biti ne će. 1, 606. Čini mi se, bi mi boje bilo. 2, 32. Tobe s' čini, ja te ne poznajem. 3, 189. Koju je, čini mi se, zidać nekakav bosanski vezir. Vuk, posl. 241. d) kad je tako bez subjekta a samo s dat. mi: čini mi se, po nekim krajevima dodaje se kad kad ko (kao u danas-ko), pa se pred um o od se odhacuje te glasi i čini mi ske. Vuk, rječ. 325a.

ČINIV, *adj.* operosus, activus, *samo u rječnicima Voltigijinu* (activo, operoso) i *Stulićeu* (tactus), *isporedi* činjiv, činiv.

ČINKATI, činkām, *impf.* izvlačiti žice iz krpice i otkidati lišće, kao čehati carpere, od xvii vijeka, između rječnika u Mikalinu, gdje najprije i dolazi (detexere), u Belinu (frondare 674*), i u Stulićeu (ducere fila, decerpere), *isporedi* čimkati. — Kor. ski, kŃipiti. — Činka li ti? Poslov. dan. 13.

ČINKAV, *adj.* što se može činkati, *samo u Stulićeu rječniku*.

ČINKAVAC, činkāvca, *m.* fringilla montifringilla. Vijenac 1881. 623.

ČINLIV, *adj.* efficax, *samo u jednoga pisca prošloga vijeka*. Zlamenujući činljivo jako po naredbu božanstvenomu pomazahu duše. J. Banovac, razg. 217.

ČINO, *adv.* ordinate, uredno, kako red ište, *isporedi* čin. u jednoga pisca prošloga vijeka iz crkvenijeh kniga i u Stulićeu rječniku (iz brevijara), u stoji mjesto n.n. Svi stoje čino J. Rajić, boj 32.

ČINOISPRAVAN, činoispravna, *adj.* moralis, *samo u Stulićeu rječniku, gdje ima i činoispraviči, činoispravlati, činoispravnik, činoispravnost, činoispravstvo, činoispravleće, see bez sumnje načineno za rječnik*.

ČINONACHELNĀK, *m.* cohorti praefectus, xiv vijeka, između rječnika samo u Danićićeu, *samo o arhanelima*: Velikiyh činoachelniks. Glasnik 15, 264. Nebesnyh silam činoachelniče. Mon. serb. 166.

ČINOPRAVLA, *f.* historia, knjiga koja kazuje (pravi) što se činilo, *samo u jednoga pisca prošloga vijeka*. Kojih pravi djela jaka činopravla. J. Kavašim 205.

ČINOVIĆ, *m.* selo u Bosni u okrugu zvrničkom. Statist. 91. nije sa svrijem pouzdano.

ČINOVNĀČIĆ, *m.* dem. činovnik, u naše vrijeme. Reče jedan činovniči. M. Đ. Milićević, des. par. 32.

ČINOVŃNIK, *m.* magistratus, u naše vrijeme, u rječniku nijednom (ima u Stulićeu, ali iz brevijara u značnu ordinarius, potestas ordinaria), riječ je došla iz ruskoga jezika, *isporedi* čin pod l. a, bb. Podijeli mauiim činovnicima. Vuk, dan. 3, 145. Oni bjehu moji činovnici. Nar. pjes. vuk. 5, 535. Ide gajdaš sa tako zvanim pustosvatićama po kuma, starog svata, djevera i vojvodu, činovnike svatske. Vuk, živ. 318.

ČINOVNO, *adv.* vidi čino, iz crkvenih kniga u jednoga pisca prošloga vijeka. Sve što je činovno razpoloženo. D. Obradović, bas. 357.

1. ČIŃSKĀ, *adj.* od čini, u čemu se čini, u Heregorini. Kažn da me zanio činski vjetar. M. Pavlinović.

2. ČIŃSKĀ, *adj.* sinensis, *isporedi* Čina. Činsko carstvo. A. Kalić 484.

ČIŃSTVO, *n.* actio, u jednoga pisca xvii vijeka. Pogrdjuju druge i ne će u stvari nikakvoj uzeti dihovno činstvo ali ti hotješe. M. Radnić 197. Posrnuti će, za što su vođeni od njihova vlastitoga činstva. 497. Vlastito činstvo i svojevoljstvo jest zao svitnik. 498.

ČIŃUKATI, činŃkām, *impf.* dem. činiti, *samo u Belinu rječniku* (306*) i iz siega u Stulićeu.

ČIŃUVLJEZ, *m.* Gennensis, xv vijeka u jednom spomeniku i iz siega u Danićićeu rječniku, a u pomenuto je vrijeme mjesto ije još bilo č.

ČIŃZ, *m.* generatio, *samo u Bjelostijenćeu rječniku*, od čem. zins, koje je od lat. census.

ČIŃZŃIK, *m.* generator, *samo u Bjelostijenćeu rječniku*, *isporedi* činz.

ČIŃ, *m.* scopus, biljeva (kamen ili drvo) u što se gada plojkom, *samo u Vukovu rječniku*, gdje se napominje da se govori u Crnoj Gori, postaćem će biti od tal. segno, znak.

ČIŃAŃE, *n.* počinaće, *samo u Vukovu rječniku*, *isporedi* činati.

ČIŃARICA, *f.* ženska čelade koje u oči Durdeva dne čini stoci čini, da bi stoka imala mlijeka preko godine. u Srbiji. S. I. Pelivanović.

ČIŃAŃS, čināša, *m.* zrno od krunice kojim se počine, u jednoga pisca prošloga vijeka. Mnogi u otčenaš pomakaju, jer za reči otče naš govore i, čināš, što nije pristojno, jer otče naš zlamenuje otea, a čināš zrno od krunice. F. Matić 4.

1. ČIŃATI, činēm i činām, *impf.* incipere, počinati, od xvii vijeka, između rječnika samo u Vukoru (u čemu samo u igrahu plojke s praes. činām i s dodatkom da se govori u Crnoj Gori). Spivaoci činu psalam. B. Kašić, rit. 144. Novogradiško pod vjebrodum Slavčom pol ure ispod Černika k Savi čine. M. A. Rojković, ure. 22. A ko čina, biti će najbolji. P. Petrović, vjen. 99. Kad počne jedan, drugi čina sutra. S. Ńubiša, prip. 220. Kad čina da ore. S. Ńubiša, prič. 58. u igrahu plojke: Kad se počine bacati zove se činati, koji čina, obično rekno: čin i počni. Vuk, živ. 287.

2. ČIŃATI, činām, *impf.* factitare, *samo u Stulićeu rječniku*.

ČIŃAVATI, čināvām, *impf.* facere, u jednoga pisca xvii vijeka. Tako činavase Job sveti. M. Radnić 475.

ČIŃENCE, *n.* vidi kod činonice.

ČIŃENICA, *f.* a) factum, u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukoru. Neka kremenasta zemlja postaje bijela, kad se u peći ugrije. Ta činienica navede ga na miješanje kremenika s lončarskom erlenicom. M. Pavlinović, rad. 26. — b) opera, u jednoga pisca našega vremena: Oni me uvjeriše da mi je domaćica u zle vjetrove uločela po činienici kakve stare vjetrušnice. V. Vrećević, niz. 207.

ČIŃENSTVO, *n.* factum, opus, čin, djelo, u Hrvatskoj. Nije to veliko činienstvo. P. Brantner.

ČIŃEŃE, *n.* 1. actio, actus, operatio, opera, opus, od xv vijeka, u sviejem rječnicima osim Francićeu i Voltigijinu, mjesto zadieha ne bilo je do kraja xvii vijeka nje, koje se nalazi i poslije, ali je rečenoga vijeka bilo vrē i ne. u dva pisca xvi i xvii vijeka i Bjelostijenćeu i Jambrešićeu rječniku nalazi se ne mjesto proga ne: činēne (činjenju. F. Glavinčić, cvit 62. činča. D. E. Bogdančić 20 — a) kao radia koja traje i koja je srseana, a po tom i djelo u umnom smislu. Nezgodno zgovaranje i činjenje. Spom. sr. I, 157. Za mnoga dobra činjenja. 177. On ne prista na svjet i činjenja njih. N. Radina 105b. lue. 23, 51. Da ja ne bjeh učinio u njih činjenje, k(o)lj(e) nijedan nigda ne učini, ne bi inali grijeha. 196b. Ivan. 15, 24. Čovjek ne poznaje se po haljinah nego li po činjenju. Zbor. 19. Nada sve činjenje drago bo jest bogu. M. Marulić 273. Ostavi činjenje svoje sve. S. Menčić 18. Zlobo me smrsi i ludo činjenje. N. Dimitrović 53. Da činiš s načinom i s mirom činjenja. N. Najlesković 331. Brzo se staraju sva dobra činjenja, ako ne imaju česta ponovljenja. P. Hektorović 30. Poči

ću da svemu svjetlu kaŃem tvoje dobro činenje. M. DrŃić 176. Budu se siliti njih slavna i hrabrna činenja nasljedovat. D. RaŃina vii. Narav u tome činenju, . . . isteti vas stvor taj. 7b. Da bi jim neki stid od dvorna činenja u srcu ne bil. P. Zoranić 31b. Da se čuje vaŃ vapaĳ u zlu činenju. Bernardin 15b. U činenju od boja. D. Zlatarić v. Vrijeme je činenja; Ńto imate činite. 31b. Svi i riječma i djeli sva smo veće u crkvi činenja dospjeli. I. Gundulić 175. Svaki ovi ud ima svoje činenje. M. Divković, bes. 448. Milosrdna činenja. B. KaŃić, zre. 149. Tako bi se ti imao u svakomu činenju i miŃljenju uzdrŃati. B. KaŃić, nasl. 46. Sva uda ne imaju isto činenje. I. Bandulavić 19. Sva njegova činenja i dilovanja i misli jesu od nega naređena. P. Posilović, nasl. 27. Uztegao bi se od svije činenja. M. Radnić 330. Neka se usteгну od svakoga činenja sluŃbenoga. M. Bijanković 106. Gdi je vnoĳo govorenja, tu veliko ni činenja. P. Vitezović, cvit 23. Sva dila i činenja naŃa obluŃuju. S. Margitić, fala 224. Ne samo se ima gledati čineće, da li i zla meće toga čineća. A. Kadrić, bogosl. 97. Jednim su činenem stvorili svijet. A. Bačić 30. Čineća naŃa s nadanutjem priteci. S. Badrić, ukaz. 2. Posvidioć dilom i činenem. F. LaŃtrić, svet. 194. Da ima odluku činiti one cerimonije ili činenja ona, s kojim se sluŃi (sakrament). J. Banovac, razg. 208. Vratiti razlog bognu od djelovanja i čineća našijeh. J. Matović 357. Narav zemlju . . . opet na čineće prubodi. M. A. Reĳković, sat. 174. Videći ljudi njegova dobra čineća. A. Kačić, razgov. 48. — *moće imati naza se u gen. ono Ńto se čini.* Da jedan u činenju sakramenta promini materiju oli formu. A. Kadrić, bogosl. 110. *grijeŃkom gen. s prijedl. od mjesto samoga gen.:* Pokripići toliko u činenju od dobara, koliko u podnoŃenju od suprotivŃina. F. LaŃtrić, test. 166. — *u rećenom smislu dolazi i kao posao koji Ńko ima, koji treba da radi:* Kad bi ti . . . činenja imao, . . . bi vilu tuj na stranu vrgao. N. Najesko-vić 1, 185. Jinajući toliko čineća . . . ne ostavljaŃe molitve. V. Vrančić, Ńiv. 86. Koji ne imaju drugo čineće nego li nastojat na boŃije stvari. I. DrŃić, nauk gond. 88. Da jenaju (imaju) činenja s ljudni lakomimi. P. Radovića, nać. 191. — *tako se i kniga novoga zavjeta koja se latinski zove actus apostolorum u nekih pisaca prošloga vijeka naziva čineća apostoska:* Kako se Ńtije u činećih apoŃtolskih. A. Bačić 141. Ovo je zabilježeno u čineni apoŃtolski. J. Banovac, razg. 211. Kakvi bijau oni u činećih apoŃtolskih. A. Kanizlić, kam. 149. — *i sraki od glavnijeh djelova na koje se dijeli drama zore se čineće u jednoga pisca xvii vijeka:* Činenje prvo. I. Gundulić 6. — *b) tjelesno Ńto naćineno ili stvoreno, djelo tjelesno:* Za Ńto sam čineće i dilo ja jesam i tvoje stvorenje. A. Georgieo, nasl. 318. Prilika sau i činenje od ruk tvojih. M. Jerković 21. — 2. *incantatio. samo u Vukovu rječniku.* — 3. *perfectio corii. samo u Vukovu rječniku.* — 4. *cribratio. samo u Vukovu rječniku.*

ČIŃENICE, *n. dem.* čineće, samo u *Belinu rječniku* (actiuncula 117. negotium 50b¹⁹). *mjesto toga će biti pogrješka u Stalićevu rječniku čineće.*

ČINIV, *adj. activus. samo u jednoga pisca prošloga vijeka. isporedi činiv, činjiv.* Obradio od dvi vrŃti jest: prvo činivo a drugo trpeće. A. d. Kosta, zak. 1, 69. Dilovala toliko činiva koliko trpeća. 2, 96.

ČIO, čila, *adj. quiete firmatus, alacer, validus, odmoran, a po tom živahan, snaŃan, silan. Od xvi vijeka (vidi primjer M. Marulića), između*

rječnika samo u Vukovu 825^b. snaŃan, silan, krlaŃtig, corpore vigen's 825^a). — mjesto o koje na kraju postaje od 1 može se i danas čuti 1 (Vuk, rječ. 825). — Kor. ski, smiriti se, mirovati, odmarati se, od koga je i počinitu, počivati, pokoj. — a) odmoran. o čeladetu i živinčetu: Toj koko prilila živina vuciše, us ku druga čila na izmin grediše. M. Marulić 14. Nikogar ni čila: ta kamenje dila a ta gvozdi brusu. D. Baraković, vil. 55. Koli . . . ne trudni neg čili. 74. Nek udare čili na umorne. A. Kačić, razgov. 91. Udarise čili na umorne. Nar. pjes. petr. 3, 82. Osvet. 3, 102. — *b) živahan, snaŃan, silan. aa) o čeladetu i živinčetu.* Koli, koji je čio i pretio i ne da se jahati ni vladati. M. Divković, bes. 442. Da bi onda vi skočili; i tako ste dosta čili. V. DoŃen 214. Tako koji postaju ti čili. I. S. Reĳković, kuć. 96. Krave nisu baŃ ni malo čile. 193. Povedi mi hijadu svatova: ne vodi mi stara i nejaka, već mi vodi čila i sigurna. Nar. pjes. kras. 1, 5. — *bb) o ognju:* JoŃ ni ugasiĳ oĳan od ĳubkih stril, da vazda ĳ većma čili srid kosti upiren. P. Zoranić 25. — *cc) o zemli:* Zemlja, koja od sebe je čila . . . Čila razumijem jaka ili čvrsta. I. S. Reĳković, kuć. 99. — *dd) o čemu umno:* Bartula vridnosti upisa hrabrne i čile vrnosti. D. Baraković, vil. 39. JimaŃe pamet čilu. J. Armoulić 49.

ČIODA, *f. igla bez uŃiju a s glavom, blablaća, batuŃka, boćka, u naŃe vrijeme, između rječnika samo u Vukovu. postajeem moće biti od sred. nem. splite, irer. isporedi Ńpioda. Djever ponese snasi . . . čioda i razlićnoga naćinog cvijeta.* Vuk, kovć. 51.

ČIOPA, *f. apus, u Dubrovníku i u rječnicima Mikalínu (cypselus) i Belinu (apus 632^a). cypselus apus. Slovinc 1850, 30. 88. bijela, cypselus maritimus. 30. — sravnj čopa.*

ČIOVO, *n. vidi Čihovo.*

1. ČIP, *m. bić rune otrgnut ili joŃ na runu, u Dalmaciji.* M. Pavlinović, isporedi čupa.

2. ČIP, *adj. laxus gdje ne može Ńto stajati tvrdo, Ńto nije tvrdo secano, i o čeladetu koje ne može čuvati tajnu, u Dalmaciji.* M. Pavlinović. Stijena stoji na čipu. M. Pavlinović. — *adv. čipo:* Čipo si svezao. M. Pavlinović, isporedi čipov.

3. ČIP, *m. selo u l'gurskoj. Šem. prav. 1878, 38.*

ČIPA, *f. 1. ova ili krava u koje su male sise da se jedra može pomusti, u Lici.* J. Bogdanović, V. Arsonijević, i trava mala koja se jedra može kositi, također u Lici. J. Bogdanović, isporedi čipav, čipula. — 2. tansphyran (Germ. J. Slosser, kor. 635).

ČIPAC, Čipea, *m. ime muŃko xiv vijeka. Čiprsk. Glasnik n. 12, 19, 26, 58. isporedi čipav.*

ČIPAR, Čipra, *m. vidi Cipar.*

ČIPAV, *adj. ubera exigua habens, malijeh sisa, o Ńrnskom živinčetu, a bez sunne i o čeladetu Ńenskom, u naŃe vrijeme, između rječnika samo u Vukovu. isporedi čipa, čipula, Čipac. — Postaja tamna, može biti od kor. skup, tiskati, stiskirati, otkidati, unavizati, stabiti, korjenju bi otpalo s, a k se promijenilo na č, od u postalo y, a to se iŃa e promijenilo na i, isporedi čupati, Ńtipati. — Čipava kao maćka. Nar. posl. vuk. 347.*

ČIPČICA, *f. dem. čipka, u naŃe vrijeme. I. Pavlović.*

ČIPČIĆ, *m. 1. prezime, od xv vijeka. Mon. serb. 370, 471. Daničić 3, 466. Mon. croat. 182. Sehem. spal. 1862, 28. — 2. Ńeko mjesto u Dal-*

mućiji u Petrovu Poľu. u jednoga pisca prošloga vijeka. Ter se nastani u mistu Čipčić zvanu u Poľu Petrovu. A. Kačić, kor. 458.

ČIPČIJA, *m. vidi čipčija.* Ako si svojoj kući didja, mojoj si čipčija. Nar. posl. vuk. 8. Gladne godine ubio čipčija rajja kravu svojega age. Nar. prip. vrč. 84.

ČIPČINSKI, *adj. što pripada čipčiji kome god.* Aga i čipčinsko dijete. Nar. prip. vrč. 59. Hodio aga od čipčinske kuće. Dni. Nar. prip. vrčev. 92.

ČIPEROVINA, *f. selo u Doslui u okrugu zvoničkom.* Statist. 85.

ČIPIĆ, *m. selo u Bosni u okrugu travničkom, kotaru jajačkom.* Statist. 66.

ČIPKA, *f. textum reticulatum. od xvii vijeka, između rječnika u Mikašinu (čipke, lacinia), u Stuličevu (čipka, textile pinnatum) i u Vukovu (čipka, reticulatum). Akc. se ne mijenja, samo je i zadnji slog dug u gen. i instr. sing.: čipkē, čipkōm, a u gen. pl. oba zadnja: čipākā. Postava neznanca: može biti od istoga korijena od kojega je čipav. — Narukvice kupovnih čipaka. M. P. Katančić 66. Znadu plesti nanogvice i čipke. V. Bogišić, zbor. 120.*

ČIPKAČI, *adj. čim se čipka. u naše vrijeme u Srbiji: Čipkača igla. L. K. Lazarević.*

ČIPKĀR, *m. ko prodaje čipke. od prošloga vijeka, između rječnika samo u Vukovu. I staklari, čipkari, sudari. M. A. Rejković, sat. 162.*

ČIPKĀREV, *adj. što pripada čipkaru. samo u Vukovu rječniku.*

ČIPKĀROV, *adj. vidi čipkarev. samo u Vukovu rječniku.*

ČIPKATI, *čipkām. impf. plesti čipku. u naše vrijeme u Srbiji. L. K. Lazarević.*

ČIPONIĆ, *m. prezime, xvii vijeka, u Dubrovniku. Mon. serb. 40. Daničić 3, 466. može biti da bi n trebalo čitati ű.*

ČIPRES, *m. vidi čipres.*

ČIPRESOV, *adj. vidi čipresov.*

ČIPREŠ, *m. vidi čipres.*

ČIPREŠIŠTE, *n. vidi čipresište.*

ČIPRIJĀN, *čiprijāna. m. Cyprianus. Š. Budičić, sum. 26. 87. 132. isporodi Čiprijan, Čiprijan, Čuprijan, Kiprijan.*

ČIPRIS, *m. vidi čipres. Ovo je čipris visoki. Transit. 154.*

ČIPULA, *f. allium cepa, Linn. lat. cepulla, tal. cipolla, srčem. zipolla. u jednoga pisca xviii vijeka i u jednoga našega vremena: Tko stavi na rupi ne česna ali čipule. V. Mađarović, svijet 70. Čipula pasja. Muscari comos. Mill. B. Šulek, im. 57.*

ČIPUĻA, *f. a) čipava krava. u Srbiji. S. Novaković. — b) trava čipa. u Liei. Ovu čipaju jedva pokosih. J. Bogdanović.*

ČIPUĻIĆ, *m. selo u Bosni u okrugu travničkom. Zemlj. bos. 34. Schem. bosn. 1864. 51. pogreška Cipulić. Statist. 73.*

ČIPUT, *gledaj čivut.*

1. ČIR, *m. ulcus. od xvii vijeka, između rječnika u Mikašinu (anthrax), Belinu (carbunculus 172a. furunculus 192b), Bjelostjencevu (ulcus), Stuličevu (furunculus) i u Vukovu (apostema, abscessus). isporodi čiraj, čirjak. Akc. se mijenja u gen. pl. kad je bez ov: čira, i u cijelov množini kad ima ov: čirovi, a tada je u gen.: čirōvā. — Postava još tamna: može biti od kor. skir (od skar), lućiti, odvajati. — Nametnuše se na Egip-*

ćane neki čiri i prištovi. M. Radnić 84. Pogaja ko i činom na zadnici. J. Kavašin 174. Počinise se strašne rane i po istina ponapijaše se čiri. E. Pavić, ogled. 107. Na gnoju ležeći strugase criptom čire. A. Kanižlić, bogojub. 480. Napeo mi se je bio prišt ili ti čir podkožniak. A. Kanižlić, utoč. 31. Jer i nega prepelke odpratiše s činom. J. Rajić, boj 79. I čir i prišt i kraste od svraba. I. S. Rejković, kuć. 207. Tko ima čir, sam ga prokini. Poslov. dan. 129. Boje je s mirom nego s činom. Nar. posl. vuk. 25. Ja mu ugadam kao čiru na prstu. 108. Kad se ko potuži da mu je izišao čir. Vuk, posl. 348. u *gljčkoga pisca u mn. sa ev mjesto ov: Prištive, čirevi, micine. G. Peštalić, utiš. 238. Ko pati od čireva. M. D. Mišević, živ. 1, 107.*

2. ČIR, *m. tribulus terrestris L. B. Šulek, im. 57. Čas čes. muz. 1852. 2, 49. isporodi čir, koje može biti da je netko u Stuličevu rječniku čitao čir, te će čir biti pogreška.*

3. ČIR, *m. nešto mjesto kod sela Brčela xv vijeka. Na Čiru na Mali, sč Čira na Tečalu. Mon. serb. 114. Daničić, 3, 467.*

ČIRA, *f. vultus, vidi cera, čera. samo u jednoga pisca xvi vijeka. Za isto riječ 'ću vam, i nijesi zde čire. N. Najeskić 270.*

ČIRAJ, *m. vidi čir (pod 1). u jednoga pisca xvi vijeka. Pred boleznima svojimi i pred čiraji svojimi. Anton Dalm., apoc. 16, 11.*

ČIRĀK, *čirāka. m. candelabrum, famulus. od tur. čirak, žičak, feher, učenik, šegrt. od xviii vijeka, između rječnika u Mikašinu (gdje najprije i dolazi) u Bjelostjencevu, Stuličevu i Vukovu; u prva tri samo u preom značenju. — a) svjetnik: Svjetnik ali ti čirak. S. Margjić, fala 98. Ugleda sedam zlatni čiraka. E. Pavić, ogled. 664. Srebrni čiraci. A. J. Knezović 276. U priliki jedne svitlosti, koja ne valja da stoji pod uborkom, nego na čiraku. D. Rapić 801. Čiraci ali ti svitlaci. A. Kačić, kor. 225. Čirake nositi u vrime službe crkvene. I. Velikanović, upuć. 2, 176. Možeš dati od zlata siniju i na űozi tri čiraka zlatna. Nar. pjes. vuk. 3, 345. — b) sluga. samo u Vukovu rječniku.*

ČIRAKOVIĆ, *m. prezime po ocu čiraku. u naše vrijeme. Prot. šab. mag. 101.*

ČIRČE, *f. Circe. Gdi je Čirče vražala. M. Vetranić 2, 172.*

ČIRIĆ, *m. dem. čir (pod 1). u rječnicima Stuličevu i u Vukovu.*

ČIRJAK, *m. vidi čir (pod 1). samo u rječnicima Vrančićevu (pustula, ulcus), Bjelostjencevu i Voltijjinu.*

ČIRKIĆ, *m. pl. selo u Bosni u okrugu bihaćkom. Statist. 55.*

ČIRKIN-AGIĆ, *m. prezime Turčinu. xvii vijeka. Starine 11, 122.*

ČIRKUO, *čirkula, m. vidi cirkuo. V. Bogišić, zbor. 540.*

ČIRŃAK, *m. sedum telephium L. B. Šulek, im. 57. isporodi crňak, mjesto koje može da je zlo napisano.*

ČIRPAN-ALI-PAŠA, *m. selo u Rumeliji u jednoga pisca xvii vijeka. Derjen selo tu pohode i kroz Čirpan-Ali-pasu. J. Palmotić, dubr. 241*

ČIRSAŃE, *n. mazaŃe (čersov), vidi čersaŃe. u jednoga pisca xvi vijeka: Usilovah se rećemu historiju tako napraviti kako bude nikimi izvanjskim urehami i uglajenjem i ulizanjem i razlićih masti čirsanjem obnajena. M. Marulić, 3.*

ČIRUĀIK, *m.* chirurgus, *od tal.* cerusico, *u jednoga pisca xvii vijeka.* Dozvase čiruĀika. B. Kašić, fran. 15.

ČIRUĀIKOV, *adj.* chirurgi, *isporedi* čiruĀik. Pohvaliti čeno mudros čiruĀikovu. B. Kašić, fran. 17.

ČIS, *m.* *vidi kod* čiz.

ČISANICA, *f.* *vidi* čisaonica, *u Srijemu i u Liči.* B. Mušićki. V. Arsenijević.

ČISAO, *čisla, m.* *vidi* čislo, *od koga je tako načieno u dva pisca xvii vijeka i u Stuličevu rječniku (u kom je iz brevijara); u svijeh još sa 1 mjesto o na kraju. — a) u pravom smislu broj:* Za toj mi zanesu svu pamet i misal i čini da veze od željnih u čisal. S. Menčetić 110. Ne vim tomuj broj izreči ni čisal. 266. — b) u prenesenom smislu kao biće, staoće, što je komc kao brojem dano. U ti sam ja čisal, da ne vim ni tužit. S. Menčetić 166. Ko godi tvoje srće smelet ti su, gospo, misal, a znaš naju svih da je čisal vazda reći što god veće. M. Pelegrinović 177.

ČISAOCE, *n. dem.* čislo, male brojenice, corolla precatoria, *u Bjelostijencuvu rječniku, u kom je kajkarski 'čiselec', pa tako i u Stuličevu.*

ČISAONICA, *f.* *tri žice u pasmu prede. samo u Vukovu rječniku. postaoem od čislo.* Malo pasmo ima 20 čisaonica a veliko 40; jedna čisaonica ima 3 žice. Vuk, rječ. 490^b. — *govori se i bez o:* čisaonica i bez a: čisaonica. *vidi na po se.*

ČISLO, *n.* numerus, rosarium. — *Od kor.* skit, *iskati, zbirati. isporedi* čast, čisti, čitati, čitati. — 1. broj, *od xii vijeka. (vidi prei primjer), ali veoma rijetko, a sada se i ne govori; između rječnika u Mihaljnu, Stuličevu i Daničičevu. a) u pravom smislu:* Vj. katoroje čislo včestem budu vj. dnu straašnoga suda. Mon. serb. 4. Čislom tyustv. Domentijan^a 316. Iz čisla prijahtih klerigi. Kapt. sei. ark. 2, 81. Čislo od kapal vode. Transit 168. Tadaž hoće donesti sve čislo od muko ņogove. Zbor. 1249. Veliko čislo gospode. Š. Kožičić, žit. 33. Proročastva čislo. Katek. 1561. 70. Ispitovnik na čisla i mire. S. Budinić, ispr. 73. Na čislo broji nih. D. Baraković, vil. 305. — b) uzima se kao velik broj ne kaznjući izrijekom da je velik, mnoštvo koje treba izbrojiti da bi se moglo znati koliko je, u jednoga pisca xiii vijeka. Čisla vj. vass. ne volimv byti. Sava, tip. hil. glasn. 24, 209. tip. stud. glasn. 40, 167. — c) u kalendaru: Zlato čislo. Mon. serb. 539. Kaže koliko je zlatoga čisla. M. Divković, nauk. xix. Odgovaraju zlatomu čislu ili broju. M. Alberti xix. Zlato čislo. B. Kašić, rit. 27. — d) knjiga svetoga pisnu koja se zove latinski numeri: V knjigah čisla. Korizm. 23^b. Šti u knjigah od čisla. M. Lekušić 155. — 2. brojenice, kraljič, krunica, *od xvii vijeka. između rječnika u Mihaljnu (gdje najprije i dolazi), u Bjelostijencuvu, Jambrešičevu i Stuličevu.* Od aršina dugo čislo pružiš. M. A. Rejković, sat. 61. i u m. čisla za jedno: Osta Mile čisla nabrajūi. Osvet. 2, 28.

ČISME, čismeno (*starinski*), *u. vidu* čislo, *s kojim je i postaja istoga. samo u jednoga pisca xiii vijeka.* Čismenaj. Sava, tip. stud. glasn. 40, 175.

ČISMENIT, *adj.* koji pazi da mu je sre čisto, *u naše vrijeme u Srijemu.* B. Mušićki.

ČISMENKA, *f.* čismenita ženu ili djevojka. B. Mušićki. *isporedi* čistomenka.

ČISMENKO, *m.* čismenit čovjek. B. Mušićki.

ČISNĀK, čisnika, *m.* a) purgatorium, *isporedi* čistilo, *u jednoga pisca prošloga vijeka i u Stuličevu rječniku.* Čistnik vjerovat čo i ņegovih

muk gorcina. J. Kavašin 335. — a) linteolum, quo sacerdos ad abstergendum calicem utitur, *u Stuličevu rječniku (93^a).* *isporedi* čišnač, čistilac, čistilica.

ČISŃONICA, *f.* *vidi* čisaonica. Vuk, rječ. 825^b.

1. ČIST, *adj.* purus. — *od xiii vijeka (vidi primjer se. Save) i u srijem rječnicima: u Vrančičevu:* purus, putus, mundus, sincerus, castus, pudicus; *u Mihaljnu:* mundus, politus, elegans, excultus, purus, castus, integer, pudicus, inviolatus, immaculatus; *u Belinu:* purus (597^a), mundus (495^a), mernus (653^a), pudicus (595^a), immaculatus (379^b); *u Bjelostijencuvu:* mundus, politus, purus, mernus, sincerus, castus, pudicus, integer, inviolatus, immaculatus; *u Jambrešičevu:* mundus, purus; *u Votigijinu:* rein, sauber; *u Stuličevu:* mundus, purus, sincerus, ingenus, castus; *u Vukovu:* purus, castus; *u Daničičevu:* purus, intactus. — Komp. čistiji (*vidi u primjerima*). samo se u tri knjige xvii i xviii vijeka nalazi čistiji: najčistija. B. Kašić, iz. 82. čistica. J. Kavašin 520. najčistije svite. Nar. pjes. bog. 35. — Gdje gdje se t kad je na kraju izu s odbacuje: čis. — Kor. skidh, lućiti, sijati. *isporedi* cijediti.

a. u tjelesnom smislu: a) kad na čemu ili u čemu tjelesnu nema ništa tjelesno, sa čega bi bilo ružno ili ne onako dobro kako bi bilo samo. tako može biti čelade, dio tijela mu, životinja, stvar tjelesna i nebo i vrijeme. Kabbal žita, polovina čista a polovina preprosta. Zak. duš. 50. Zavit v platno čisto. Narnen. 26. Čis biser otvori. D. Držić 348. Tovarom se dava . . čista zob. M. Vetranić 2, 87. Tuj bjese grob jedan nov i čis a blizu. N. Najesković 1, 145. Ži mi ovi pas! . . nu što je čis, gladak. 1, 183. Platno, na gūli koje se opira; na ku kad se stavlja volica taj čista, tada se prem kaža. 11. Lucić 281. Dobra, korisna i čista vrimena. Katek. 1561. 28. Čisti zlatni pram od kosi na vjetriji je tih razpola. I. Gundulić 380. Prosvijetleņie ogaņ novo uze, i u čis plamen buknu. 170. Rubaču mi čistu nos. B. Kmarutić 38. Priobu se u čistu (košūu) M. Radnić 331. K'o će žito puno sniti bez rešeta čisto biti? J. Kavašin 379. Zdravo vino i čist kruh. A. Kadčić, bogosl. 8. Imaju držati svetu odicu čistu i cilovitu. 87. Nosi vodu čistu. F. Lastrić, test. 254. Golubica ptica čista. 256. Iz pogana vrutka ne može čista voda teći. A. Kanizlić, kam. 9. Ako želiš imat kuću čistu. M. A. Rejković, sat. 73. Ivan ima čista prediva. M. Zoričić, arit. 104. Vrat i čelo je l' mu čisto? V. Došen 205. Kad se žito vijat stane, čisto odna doli pada. 18. Vino čisto kad se sliva u sud smradan. 94. Pristavi u čistu loncu. Z. Orfelin 386. Kravljeg čistog mleka, koje je sinoć namazeno. 115. Pri čistom i vedrom nebu. 91. Ako vreme nije čisto i lepo. 58. Najčistije brašno. J. Rajčić, pouč. 1, 45^b. Čisto vino i bistru vodu. P. Bolić 2, 9. Divna ti je brata uzgojila na čistome skutu devojčinu. Nar. pjes. vuk. 1, 459. Nije l' majka rodila junaka i muškijem opasala pasom, ili sestra brata odijjala bez bešike na desnici ruci i na čistom krilu devojačkom? 4, 29. Na koljenu čista čoha pučo. 3, 376. Pa pogledaj čistom vedrom nebu. 2, 294. Čistu obrazu malo vode treba. Nar. posl. vuk. 348. Prasad eist nikal pretio. 259. Donio na pazar da prodra vreću čisto senice. Vuk, posl. 253. — b) što je i bez čega drugoga kao najrijed, ono po tome može biti i samo, a po tom biva i kao pravu, ničim nepomjereno u svom biću, tako dolazi osobito u ņekim stvarima: o zlatu i srebru: Dobra i čista zlata. Mon. croat. 74. Srebra i zlata najčistijega. N. Rafina 206^b. Moje čisto

zlato. D. Držić 364. Tko čista iznoota iz zlata pređen zlat. II. Lucić 208. Čista se zlata vik tamna rda ne prima. D. Račina 71p. Zlato im čisto pram nadhodi. I. Gundulić 425. Sudi od čista srebra. F. Vrančić, živ. 75. Čistijem srebrom zakova. I. Kanavolić, iv. 339. Zlato čisto prisajno. F. Lastrić, ned. 422. Od čistoga zlata lahac. A. Kanižlić, uoč. 103. Čisto srebro, suho. V. Došen 130. Kip od čistoga zlata. A. Kačić, korab. 290. Uvezla sam tri dukata, tri dukata čista zlata. Nar. pjes. vuk. 1, 530. Sve od čista saliveni zlata. 2, 46. Na alatu vas u čistom zlatu. 2, 290. Ja oj Andro, moje čisto zlato! 1, 404. Pa bih tvoju uzdu okovala, u čisto bih srebrom okovala. 1, 299. Čistim ču te srebrom potkovati. 2, 217. o skerletu, grimizi, svili: Da ti damo peti deseti lakuti skrklata čistoga. Mon. serb. 23. Gdi čista grimiza toli se dobavi. S. Menčetić 63. Koji se oblačeše pristijem skerletom. M. Divković, bes. 171. Čisti skerlet na koljenu puče. Nar. pjes. vuk. 2, 303. Zlatom veze sve po čistoj svili. 2, 491. U čistu te svilu zavijala. 2, 407. Kod Grujice nosiš čistu svilu. 3, 35. rijetko o drugome čemu: Obrativši vodu naravnu u čisto vino. F. Lastrić, test. 60. Čista rakija s vodom pomešana. P. Bolić 2, 13. *netko xv vijeka blago svoje naziva čisto, hotiči jamačno reći da nije sastavljeno s tuđim, da je samo njegov:* Spisab sije knjige mojih blagom čistim. Mon. croat. 128. *u jednoga pisca xv vijeka čist dan, kad se već odijeli od jutra:* Kada bude čist dan. Naručn. 25b. *u narodnoj pripovijeci čista ravnica, gdje je see ravno, gdje nema nješta neravna:* Pred nama se dalo bejase jedno veliko poje, koje bejase sama čista ravnica. Nar. prip. vil. 1867 322. *vidi i dale.*

b. *u umnom smislu, kad je što bez čega umna, što bi bilo zazorno, što bi trebalo kuditi, ili kad je bez čega takoga, za čim bi bilo drugo ili drukčije. a) o čeladetu, od koga se prenosi značenje i na koji ud mu: aa) u opće: o čeladetu:* Vi čisti jeste, nu ne svi. N. Račina 107. ivan 13, 10. Počesmo družih grine tresti, a i mi čisti nijesmo. M. Držić 91. Od koje (gospode) pravome i čistome tragom izhodimo. I. T. Mrnavić, osm. 4. Budi ti drago učiniti me čista i pravedna. M. Jerković 20. U svako da smo doba čisti u vijek. I. Gučetić, mol. d. 14. Jeda bi tvoje prisveto posvetilišće ... od sniga bijli i od lijana čistiji dostojno primiti mogao. I. Ančić, ogl. 192. Svaki majstor neka se boga boji, pošten i čist bude. Bud. spom. glasn. II. 3, 16. Vi ste čisti, ali ne svi. Vuk, gov. 13, 10. *o čeladeta značenje preneseno na koji ud mu: sree:* Svojim htenijem, čistim srdcem. Mon. serb. 22. Iskati svud je zaman vjernos nači srca čista. I. Gundulić 467. Ti si ljubovnik srca čistih i pravednih. M. Jerković 13. Blaženi čista srca, za što će oni boga vidit. J. Filipović, prip. 1, 344. Srce čisto i pripresto. J. Banovac, obit. 27. Stvori nas čista srca. D. Mattei 303. Ne gleda god na kalave noge, već na čisto srce. Nar. posl. vuk. 196. Blago onima koji su čistoga srca. Vuk, mat. 5, 8. *ruke:* Kolikrat ste držali za lupeža onoga koga ste našli čistijih ruka? Besjede kr. 89. *čelo:* Čelo visoko i čisto. P. Zoranić, 20. *lice:* Za što snaše kolarice brzo gine čisto lice. V. Došen 101. Ti li nastaj taj junak na zemlji da zakloniš čisto carsko lice, carsko lice za tvoje skutove? Nar. pjes. vuk. 2, 130. — bb) *bez krivice, prav:* Pustista jedna drugu stranu za čista. Mon. croat. 130. Nek krivo žežo Jude, a čistome nek ne udi, to jest: pravog nek ne kudli. V. Došen 251. Na sudu je okrivljena, na komu je našasta čista. A. Kanižlić, kam. 89. Ostade Luka čist. S. Lubiša, prip. 151. — cc) *o čeladetu muškom ili ženskom, koje*

se uzdržava u življenju koje je među muškom stranom i ženskom. Otu dčvy čistyje. Mon. serb. 56. Pridite vi čisti, a ne vi bludnici. Korizm. 17. Biti čist u mladost. Zbor. 10. Divo čista! M. Marulić 165. Čisti dječvici. M. Držić 421. Čistih smrt umori. D. Baraković, vil. 118. Otišaš da š nio me sagriši čisti Josef. I. Ančić, vrat. 2, 133. Čistoj Susani. J. Kavanin 8. Ii udovi ili u vike čisti. A. Kanižlić, kam. 214. Sada su sudci svi pravi, žene sve čiste. D. Rapić, 6. Ako ko čnje da jedan crkoviak pribiva i opći (s) žonama, ne drži ga čista. Besjede kr. 271. Ne zaručie li se, povratu rodu djevokju čistu, niti ona za to naroka gubi. S. Lubiša, prip. 8. *vidi i dale.* *po takom čeladetu naziva mu se i krv čista:* Svako ljeto ovdi božici velikoj Dijani dava se čista krv jedne vili. F. Lukarević 15. — dd) *u jednoga pisca xv vijeka čovjek čist kao pravi čovjek (vidi i naprijed):* Otise so (davo) segur učiniti, ako (Isus) biše bog ali človik čist. Korizm. 13. — b) o raju: Ne poznajše čistog raja slasti. P. Petrović, vijen. 31. — c) o vrenomu, kad se nije mnogo grijesilo: U ona čista vremena. A. d. Kosta, zak. 1, 108. — d) čista nedjela zove se *prva nedjela uskršnoga posta, a svaki dan u njoj čisti, može biti za to što tada počinu ljudi čistu ne grijesiti živjeti:* Čista nedjela. Vuk, rječ. 20b. Čista srijeda. M. Divković, nauk xv. Od čiste sride pepelne. B. Kašić, rit. 3. Od čiste sride. P. Posilović, nasl. xv. A. Bačić 422. J. Banovac, razg. 269. Na čistu srijedu. F. Lastrić, svet. 15. M. Dobretić 576. Od čiste sride do osmine uskršne. B. Leaković, nauk 391. — e) o čemu god umnom: *duh, duša:* Bog je čisti duh i sebi. V. Došen 267. Koji želi držati čistu dušu svoju. S. Matijević 27. Neka mu je čistija duša. J. Kavanin 342. Milost svojgu dade čistoj duši. V. Došen 112. I dovede lažlive svjedoke i bez vjere i bez čiste dñše. Nar. pjes. vuk. 2, 2. *život:* Pop ima imiti čist život. Naručn. 30b. Dobrota od čista življenja. A. Kadičić, bogosl. 35. *zadržat:* Ki čistomu duševnomu priti zdravlju. Sava, tip. lilit. glasn. 24, 186. *pamet, sejest:* Sa svršenim ufañjem i s čistu pametju. Transit 193. Jeda bi razmišljao čistom pametju, zdravim razumom. I. Ančić, svit. 3. Pohodit ga s čistijom pameti. I. Doričić, ben. 125. Izadomo iz čiste pameti. S. Lubiša, prip. 230. Tere češ svist imit čistiju nere snig. M. Marulić 140. Ki čistu ima svjes. F. Lukarević 224. A svist ima i čistu i milu. M. A. Reljković, sat. 163. *misao, želja:* Za čistu misal bog će mač vazeti. S. Menčetić 311. U srcu čiste misli. M. Divković, bes. 8. Bi li čistu misao imao? A. Kadičić, bogosl. 2. Ne samo čiste ruke nego i čistu misao moramo imati. M. A. Reljković, sabr. 7. Prikiduješ ti zavjete ljudem bogu posvećenim, čiste želje, misli svete da potamne bludnom sjenim. I. Gundulić 230. *prijateljstvo, ljubav:* Da budeta čistoje prijateljstvo. Mon. serb. 35. Zlamou čiste ljubavi krstjanske. A. Kanižlić, kam. 565. Gorjahu od prave i čiste ljubavi. J. Matović 222. *dobrota:* Iz prave, čiste oćine dobrote. Katak. 1561. 20. *djevstvo:* Da djevstvo čisto i neoskrvñjeno uzdrži. P. Zoranić 36p. *raskoju:* Za one pri čiste raskoše koje začu srce tvoje. P. Ralovčić, nač. 272. *vjera u različnom značenju: vjera koja se vjeruje:* U pogubah krepci uzrokom od poslaha vjere čiste. I. Gundulić 288. Da im čistu viru istomače. A. Kanižlić, kam. 699. E tako mi vjere najčistije. Pjev. crn. 92. *vjera u vjerna čeladeta:* Vojvoda mu je vjere čiste. J. Kavanin 187. *vjera koja se zadaje kome:* Uхватimo vjeru čistu, tvrdnu. S. Lubiša, prip. 158. Otpišu pašii, da prode ob dan na čistoj božjoj vjeri. 183. Slo-

boda, kao cijela: Da prebivajete vs svakom utvrđeni(ji) i slobodē čistē. Mon. serb. 163. *istina, razlog*: Od čiste i prave istine. Korizm. 77b. Za to su čistu istinu vadili izmeu razliĉijeh laži. B. Kašić, per. vi. Ja kratkim skazanjem razlog im čist pravih. I. T. Mrnavić, osm. 34. *nauk*: On je čiste nas nauke naućio. A. Vitalić, ist. 6. Pravi i čisti nauk primiti. A. Kanižlić, kam. 148. *govorenie, besjeda, odgovor, kao jasan, razgovijetan*: Sliši niko čisto govorenje, ko čini sv. Grgur. Korizm. 39. Imaše pogled vesel, obraz svital, besidu čistu. F. Glavinić, cvit. 18. *Odgovor vrati čist*. D. Baraković, vil. 298. Nareduje da izradi on čas od rodbine čist odgovor. B. Cuceri 359. *čisto gororene, kao pošteno, koje ne vrijeđa stida*: Ako su prominili jezik brezobrazni i nečisti u postidnost i čude govoreña. F. Lastrić test. 257. Ispovid da bude čista, da ne bude cija ipokritstva. Naručn. 80b. Da bi mene privel ti na čistu ispovid. A. Georgeico, nasl. 349. Ispovid da je čista, t. j. učinena s pravom svrhom i s pravom mišju. A. Kadčić, bogosl. 205. Ispovjed ima biti neimena, čista i otvorena. J. Matović 259. Ispovjed ima biti čista, verna i otkrivena. M. Dobretić 142. *molitva*: Molitva čista, nastojna. Naručn. 97b. *glas u pravom smislu kao jasan*: Čistim i očitim glasom prokličajući. F. Vrančić, živ. 63. Čistim glasom govoreći. I. Bandulavić 129. *glas u prenesenom smislu kao dobar*: Nije očito po sve čista glasa. A. Kadčić, bogosl. 518. *zvek*: Zlato ima zvek čist. M. Radnić 427. *račun*: Čist račun (*konat*) duga ljubav. Nar. posl. vak. 348.

c. i u tjelesnom i u umnom smislu može imati uza se neke padeže: a) *gen. bez prijedl.*, u kom stoji ono bez čega je *tko ili što* te je po tome (*koliko se toga tiče*) čist: u tjelesnom smislu: Kad je ždrube od dviju nedija i mat' mu se osnažila zbilja, zdrava sa svim i već mlika čista. I. S. Reljković, knē. 232. u umnom smislu: Čist duga da bude. Mon. serb. 102. Himbe budi čist. M. Marulić 142. Griha da ste čiste. 75. Čist sam ja krvi te. 89. Hoću čist biti nepravde takove. D. Baraković, jar. 102. Da čista žel' pamet počiva u miru. A. Georgeico, nasl. 21. Da su čisti griha svoga. S. Margitić, ispov. 159. Ona je bila svake mane čista kao zlato. Nar. prip. vrē. 209. — b) *gen. s prijedl.* od, kao naprijed bez prijedl.: u tjelesnom smislu: Zdrav i čist od vsake nemoći. Korizm. 27. Osta čist od gube. B. Kašić, fran. 213. M. Radnić 473. Da su misnici posni, trizni i čisti od jezbine. I. Ančić, svit. 191. Za fitilj je teb' preda osridla, ... čistu činit od puzdera trudi. I. S. Reljković, knē. 390. Rakija nije sa svim čista od vode. P. Bolić 2, 29. *tako može biti i od zlijeh ljudi čisto kakro mjesto*: Neka Klis, nek Adrijatsko sve more, tko ga je od gusara čista držao, nek ispovide. J. Filipović, prip. I, vii. u umnom smislu: Čisti azb. ote krive vselht. Dokumentjanb 180. Ja unimav ruke i jesam čist od krvi toga človiĉa. Korizm. 96b. Čist od grila misli lude. P. Hektorović 87. Marija čista od svakoga pomañkanja i od svake natrune. M. Divković, nauk 51. Čist jesam od krvi pravednoga ovoga. I. Bandulavić 87. mat. 27, 24. Čisti od svake grišne nečistoće. B. Kašić is. 23. Sree u meni čisto od zlobe. I. Kanavelić, iv. 409. Bila si čista od griha istočnoga. S. Margitić, fala 16. Imaju biti čisti od svakoga naslađega putenoga. P. Macukat 9. Sree čisto od zlobe. I. Dordić, -alt. 166. Srđee čisto od srđbe. H. Bonačić 63. Ja sam čist od griha. J. Filipović, prip. I, 443. Život čist od ñugova uvridena. F. Lastrić, test. 69. Imamo biti čisti od svakoga vraštva i pri-

vare. F. Lastrić, od' 183. Od svake maće bludne čista. J. Banovac, pred. 51. Ti si sud čist od svake gorkosti. J. Banovac, obit. 62. Srđee čist od svake misli pogane. A. Kanižlić, utoč. 223. Nisu bili od krivovjstva čisti. A. Kanižlić, kam. 368. Crkva jest čista od svakoga zabludna. 445. Život sveti i čisti od svakoga ockvriñega grijeha. J. Matović 113. Koji čisti jesu od ovakova opaćinstva. A. d. Kosta, zak. 1, 81. Svjedočē sebe čista od krvi onoga. Živ. is. 159. Da ima dušu čistu od svakoga griha. I. Velikanović, upuć. 2, 60. Ruke čiste od tuđbine. B. Cuceri 82. Treba pisati za potomstvo koje će biti čisto od sviju današnjih budalaština našijeh. Vuk, pisma 70. *Može biti i dobro od čega se veli da je to čist, a tada je zlo što je od toga čist, te se s podsmjehom ili porugom kaže da je čist*. Počne u svoja govorenja latinski mešati, od koga sam ja onđ čist bio. D. Obradović, bas. 320. — b) *isti padež s istim prijedl.* i bez ñega nalazi se i onda kad bi trebao instr. (*vidi dija*). samo u dva pisca xvi i xvii vijeka po tuđem jeziku. bez prijedl.: Čisti srca boga hote viditi. F. Glavinić, cvit 447. s prijedl.: Blaženi čisti od srca. N. Rašina 201. — c) *instr.*, u kom stoji što god što je na po se čisto u koga, te je po tome i on čist. Blaženi čisti srđbećem. Mon. serb. 530. Da ti zlato ostane u kući, gledao nisi' prijazni izabrane i da si časti čis M. Vetranić 2, 486. Poštenjenu vele čist. D. Baraković, vil. 49. Blaženi su čisti srđcem. I. Bandulavić 233. Dušom čista. F. Glavinić, cvit 155. Čisti srđcem. F. Lastrić, test. ad. 83. Imadu dušom i tilom biti čisti. A. Kanižlić, kam. 218. — d) *loc. s prijedl.* u: aa) *kad ko u kakvom zlu djelu nije kriv*: Da su Netrunca v smrti i v ubojzvu brata ñih čista i prava našli. Mon. croat. 45. — bb) *kad se kaže što je osobito u koga čisto, te mu je u tome čistota, u tom je čist*: Njeki čisti u jeziku, čisti u misleh. M. Držić 307. Nov u sruć, čisti u duši. I. Gundulić 238. U svem čista. J. Kavañin 418. Čis u svijesti. I. Dordić, ben. 102. M. A. Reljković, sat. 178. Bogoljubniji i čistiji u duši. M. Dobretić 369.

d. u srediñem rodu bez subst. u siekim oblicima nominalnijem: a) u *gen. s prijedl.* do, kao sa svijem, da ne ostane ništa. u jednoga pisca prošloga vijeka: Odrtni od mene sve moje grijehe do čista. D. Mattei 273. Sve zastupke otmi do čista i sve što mi zabrañuje svršeno sjediñe. 195. — b) u *gen. s prijedl. s, kao svesrdno, svijem srđcem, ne zanoseći se za drugim čim. u dva pisca xvii vijeka*. Kad jedan pospaše tada drugi s čista vele bistro bdjaše. B. Krnarutić 29. Koji s čista iste boga, brzo će se naći zadovoljan. M. Radnić 527. — c) *loc. s prijedl.* na: aa) *bez i čega. u jednoga pisca našega vremena*: Ova me igra obogati, a voda zabrani u vojsci, jer mnogi ostanu na čistu pak se svadaju i biju. S. Lubiša, prič 9. — bb) *kad se kakva zamršena stvar raspravlañem dogna dotle da se zna što i kako je. u dva pisca našega vremena*. Spor taj nije ni dan današnji na čistu. S. Lubiša, prip. 155. Kad tal vaļa da budeno na čistu. M. Pavlinović, razg. 65.

e. *adv.*: a) u tjelesnom smislu: Ako smo nišve za isto kad bile, mi se smo trijebile, i čisto držale. N. Naješković 1, 245. Stvar onu, ku čisto ti toli držaše. D. Rašina 26b. Vele čistije i očitije vidi (*bog*) misli naše, nego li ljudi vide djela naša. M. Divković, bes. 433. Prodo naprijed, neka se vidi čisto da je dobio. M. Radnić 433. Sud prazan zveći jako i čisto. 427. Viđase čisto i bistro sva prognostva. F. Lastrić, test 154. Svaki dan vaļa jstsi i čisto se držat. M. A. Reljković, sabr. 34. Podlaga, svrhu koje padaju riči posve-

čea, ima biti blizu prid očima, da se čisto more viditi i razabrat što je. M. Dobretić 10. S vinom vaju da se čisto radi. I. S. Rešković, knđ. 376. — *b) u umnom smislu: aa) kao jasno, razgovijetno, bez sumnje*: Čisto je da prez boga ni vridno nijedno stvorenje. Korizm. 47b. Ako čuti većma bogatac nevoje nego ubogi, jest čisto da je ubogi većma blažen nego bogatac. M. Radnić 553. *uz druge različite glagole: govoriti i druge koji isto znače, samo različenjem načinom, kao reći, kazati, pokazati (govorom i drukčije), otkriti (javiti), očitovati (govorom i drukčije), svjedočiti, ispozdjeti, učiti, tumačiti, brojiti, osraditi, lagati, prositi*: Vsa čisto sgodivšumu se da odkryjntu. Sava, tip. stud. glasn. 40, 145. tip. hil. glasn. 24, 185. Svidoknuje čisto i pravo. Mon. serb. 249. To je za to čisto izgovoreno. Mon. croat. 169. Pokazati hoću čisto da će praviš nije isto. M. Marulić 317. Jednim dilom pravo kažeš a družime čisto lažeš. 317. Jistino i čisto ispozdili jesu vse grihe. Š. Budinić, ispr. 29. Neka ovu tvar čistiye protumačimo. 4. Da grihe osvadi čisto. 20. Čisto učeše. F. Glavinčić, cvit 328. Kaže čisto da je blaženi konac trudov. P. Radovčić, nač. 20. Pokazuje se čisto da plemenština stoji u kripostna. M. Radnić 77. Pristasne tvoje milosti sve s' mu očiliti dosti čisto. A. Vitajić, ist. 3. Sve upravno i čisto mi hoć kazati. A. Vitajić, ost. 122. Izgovaraj već mi iziši što će od tebe tupe biti. J. Kavačinić 394. Iredi čavo i čisto svoj grih. A. Kadičić, bogosl. 194. Prem da si ostale grihe čisto ispozdio. 213. Jesi li riči čisto izgovorio? P. Knežević, osin. 17. Toliko se maše znadete čisto i bistro ispozditi. F. Lastrić, ned. 113. Govoraše čisto. J. Banovac, blagos. 190. Vaja jih čisto i pravdno ispozdiku očitovat. J. Banovac, pred. 74. Isus čisto kaže. 115. Jeziku likarija da čisto govori. I. Vladimirović, lik. 19. Knige od mudrosti čisto govore. M. Zoričić, arit. 1. Lipo i čisto izgovarat. M. Dobretić, bogosl. vi. Govorit svaki dan oficije božanstveno čisto nastojno i bogoljubno. 275. Tko se čisto i pravdno ispozdio. 84. Kaže mi čisto da on toga ne će više trpiti. D. Obradović, živ. 100. U tom kolu lepa Jerga, sama stoji, čisto broji: ti momče, ti dovolte, ti mamiš, ti primaš. Nar. pjes. vil. 1866. 323. Prije nego devojku vidim, ne mogu ti čisto kazati. Nar. pjes. vrč. 4. Ja sam ti čisto i bistro prozgo kčer a ne pastorku. S. Lubiša, prip. 43. *pisati, prevoditi s jednoga jezika na drugi*: Kako otvorenje i čistije u drugom zapisu piše. Mon. serb. 349. To pisa Filip čisto i pravo. Mon. croat. 68. Čisto piše a ne šara. J. Kavačinić 159. Da se ova kniga . . . onako bistro i čisto priobratiti, da ju prosti ljudi lasno razumiti mogu. I. Jablanci 7. Kako čisto nahodi se upisano u zakonu. A. d. Kosta, zak. 2. 48. *znati, razumjeti, dokučiti umom, znači (doznati), opominhati se, vjerovati, držati*: Iznajde čisto kraljevstvo naše da je naše. Mon. serb. 249. Ne razazna se čisto. Naručn. 28b. Vjerujući čisto. Mon. croat. 67. Toj mi reče moja, spominam se čisto, sestra. H. Lucić 194. Poznaš čisto da to vilenica biše. P. Zoranić 64b. Nije nam uzumno sa svijem čisto razumjeti i skazati. M. Divković, bes. 358. Da mogu čisto znati. D. Baraković, vil. 177. Što se u gradu stvara, kako ne znaš čisto? I. T. Mrnavić, osm. 96. Čisto držimo da bi umrl za nas. B. Krmarić 28. Mnóstvo od svih zvizda znade on čisto. A. Vitajić, ist. 522. Čisto znajte. 483. Krstjanin ima znat čisto što ga uči zakon. I. Grličić xvii. Kako ju vidi, udil čisto i razborito pozna svoje grihe. J. Filipović, prip. 1, 537. Neka me čisto razumiš. A. Kadičić, razg. 316. Ako ne bi čisto znao što

čini. M. Dobretić 517. Maše li, više li, ne mogu se spomenuti čisto. 146. Razgovore, koje i kžižni ljudi mučno pametju svojom čisto dokučuju. I. Velikanović, upuć. 2, iv. Čisto znadi, oće igumane. P. Petrović, šcep. 10. Što se čisto i bistro zna. S. Lubiša, prip. 258. U tom smislu može biti i mede čisto razvzeti, da nema sumnje ni raspre. Da su pravo i čisto razveli više pisani kumfin: Razv. moš. ark. 2, 309. — *bb) kao doista, za cijelo*: Da izvide još bolje jeli čisto opatica zbabna. M. Zoričić, zrc. 45. Eto sad znaj, moj ujače dragi, da sam čisto curu izprozio. Nar. pjes. juk. 311. Čisto škup je danas na Cetinju. Nar. pjes. vuk. 5, 485. Eto ti ga, pak ga ti najprvi celi u ruke, ja čisto ne ću. S. Lubiša, prip. 104. Hčaše me čisto objesiti paša. 147. Da nije srećom pri sebi imao noć čisto bi poginuo. 240. — *cc) kao samo*: Tko inaka ište nego čisto boga. B. Kašić, nasl. 28. Čisto dva tri od njih znali da je on lažac. S. Lubiša, prip. 104. — *dd) kao bez pojvrjeske*: Da čisto i dospiveno pridaju razlog svojim gospodarom. P. Radovčić, nač. 85. Pa je čisto turski naučio. Nar. pjes. vuk. 2, 463. Čisto turski avdes uzimaše. 3, 77. Govori čisto srpski. Vuk, rječ. 825b. — *ee) kao bez grijcha u opće*: Dostojno i čisto mogu pristupiti k posvetilišću. Naručn. 71. Služeći i časteći nu čisto i kriposno. B. Kašić, is. 119. Da pravo i čisto ostane sam po se. D. Baraković, jar. 102. Služiti boga čistje. M. Radnić 422. — *ff) pošteno, ne vrijedajući stida*: Da je počteno i čisto živila. S. Kožičić, žit. 12b. Da čisto i pošteno živemo. Katak. 1561. 16. Tvoj vjerni, s kijem te prava ljubav čisto sveza. I. Gundulić 269. Koga ona i ki nu čisto lubi. F. Glavinčić, cvit 75. U ženidbi živući mogu čisto od svakoga griha putenoga živit'. J. Banovac, razg. 79. Da tiiove žene svoj život ne provedu čisto. A. Kanižlić, kam. 220. — *gg) kao sasma, sa svijem, po sve*: Da je bog razdrušiti nike građe sve čisto. Korizm. 44b. Vila jedna sva u čisto bilu. P. Zoranić 75b. Odcipjeno i čisto odtrgnuto. Mon. croat. 267. Objaldohi sve čisto, pomnio i višeć. D. Baraković, jar. 111. Sam bog (jest) čisto dobar. M. Radnić 378. Čisto sam se pokripio ja u tebi. A. Vitajić, ist. 214. Koja samom riječju jesu stvorena i božjimi naredbami stisnuta, koje čisto obslužiti imaju. 529. Ovako se čisto zgodi. 485. Ki ne lubi boga čisto nad sve stvari svijeta sega. A. Vitalić, ostan. 4. Za što su ovo zloće čisto izvanske. A. Bačić 207. Zdenac čisto zapušten. M. A. Rešković, sat. 120. Gradišćko krajini čisto drugo lice dađe. 117. Ode Adam tužan i žalostan, porad griha baš čisto bolestan. 95. Ako si i sargišio, metnimo da ti je bog čisto oprostio. D. Rapić 108. Da se najdem na tomu događaju, ne znam čisto što bi učinio. M. Dobretić 91. Stabku čisto rastavivši s perom. I. S. Rešković, knđ. 196. Vino pije Musiću Stevane u Majdanu čistu srebrnomo. Nar. pjes. vuk. 2, 298. — *hh) kao skoro, gotovo, paene*: Ali ona ne će usriti, nego plaće, pak i zubni škripje, čisto vatra iz usta joj reče. M. A. Rešković, sat. 101. Ali mu čisto žao bude što joj nema i onih djevu talpi. Nar. prip. vuk. 111. Devojka iza velikoga straha čisto se obeznani kad vidi u gospodkim hačinama prekrasno mlađića. 170.

2. ČIST, m. stachys recta L. i euphorbia lathyris L. B. Šulek, im. 57. *isporedi čistac*.

1. ČISTA, f. kao da je nekako dreo u jednom spomeniku xiv vijeka. *nominativu nema potvrde* Črni gvozdi i čiste da seku u općinu. Glasnik 15, 282. Daničić 3, 467.

2. ČISTA, f. tri sela u Dalmaciji: jedno blizu

Imoskoga u dva bližu Skradima, pošetna se dva zoru Velika i Mala Čista. Schem. žib. 1875. 21. Schem. spal. 1862. 17. Repert. 14. 25.

ČISTÁ MLÁKA. *f. selo u Hrratskoj u podžupaniji zagrebačkoj. Pregled 24.*

1. ČISTAC i čistac, čišca i čišca, *m. a) jaje iz koga se ne izleče ništa niti se pomuti pod kročkom, nego ostane čisto, isporodi bistrac, samo u Vukovu rječniku. — b) jalova matica. F. Dordević 20. J. Zivanović, rječ. 29. — c) čorjek čist u umnom smislu, kome se nema što zozreći, isporodi bistrac, u naše vrijeme u dva pisea. Znam da je mudar i čistac. S. Lubiša, prip. 97. Pošten je, pravedan je, čistac. M. Pavlinović, rad. 174. — d) na čistac izvesti što, završenu stvar rasprijeti toliko da se zna što je i kako je, u jednoga pisea našega vremena. Mi hoćemo da je zakonitim putem na čistac izvedemo. M. Pavlinović, razg. 104. — e) kad se hoće da kaže da tko bježi, reće se u šali: čistac! kao da je mjesto gdje je bio ostalo čisto od nega, od prošloga vijeka, između rječnika samo u Vukovu. Za to i mi zecovi kako čujemo da psi laju, a mi se uplašimo, pak čistac! D. Obradović, bas. 125. Čistac kolovoda! (bježi! uteče!) Nar. posl. vuk. 348. Od žive so vatre prepadoše, kroz planinu čistac učiniše, upuštise u strahu junaštvo. Nar. pjes. petr. 3, 571.*

2. ČISTAC i čistac, čišca i čišca, *m. stachys. Vuk, rječ. 825^b. Šloser-Vukot., flor. 574. stachys recta L. G. Lazić 140. J. Pančić, flor. biog. 462. B. Šulek, im. 57. čistac blatni, stachys palustris L. B. Šulek, im. 57. barski čistac, stachys palustris L. K. Crnogorac, bot. 17. čistac ili staraćac beli. A. Maksimović 27. staraćac inače čistac. 93. — Postanem će biti od nem. zist, koje je od lat. cistus, u to od grč. zístos.*

ČISTI, staro čistu, poznije čtēm, *pf. legere, colere, ad xui do kraja xvi vijeka, ali xvi vijeka samo u nekim oblicima: praes., imperat., part. praes. i part. pract. part. — Korijen vidi kod čast, čisto. — 1. čatiti, čitati, legere, do kraja xv vijeka. Si tipiki zapovjedašmi vam čisti na kvzde mēosec. Sava pt. stud. glas. 40. 180. Koga bogu spodobi čisti knjigi sii. Mon. serb. 84. Čtušte pominajte toga komu se pišaše. Mon. serb. 253. Ki budete na te knjgi čh. Mon. croat. 318. Čtūci ga (list). S. xvi vijeka: Za to se čte v paramii. Korizm. 4. Čti Isaiju. 7. Čtūci va dne Tulija. Transit. 3. A ti ki čteš ne daj da tobom oblada volja takaj. M. Marulić 92. Kto čto, da razumi. Anton Dahn., mat. 24. 15. u jednoga pisea prošloga vijeka ima infn. načinen prema ustaljenim oblicima: Koji samo malo znadu časti. J. Banovac, sabor. 28. istoga vijeka u jednoga pisea part. pract. pass. čaten ne će biti od toga gluglata, nego pogriješka mjesto čačen od čatiti. Kako je posl. čateno. A. Kanižlić, kam. 60. — 2. poštorati, colere, do kraja xv vijeka: Cara čtete. Sava 5. Čisti trojien jedinostnuju. Mon. serb. 539. xvi vijeka: da su čtene gozbe vaše. M. Vetranić 1, 250.*

ČISTIKUĆA, *f. žensko čelade kaje čisti kuću, samo u Vukovu rječniku, gdje se dodaje: Kad svatovi povedu djevojku u Srijemu, svirac stane svirati, a oni pjevaju: Jao naša čistikuoć! jao naša sudoporo! itd.*

ČISTILA, *f. vitox agnus castus L. mala i volika. B. Šulek, im. 57.*

ČISTILAC, čistioća, *m. purificatorium, isporodi čišnik, čistilica, u jednoga pisea prošloga vijeka. Ako ne nastoje na dostojnost i čistoću u*

časam, u čistiocim i u tilesnicima. Turf. blago 2, 255.

ČISTILICA, *f. a) purificatorium, ubrušić, kojim se brišu sveti suđi na otaru, u jednoga pisea prošloga vijeka. Purificatorium ili ti čistilica znamenuje maramu, kojom bijahu otarene rane Isukrstove. A. Kanižlić, bogojub. 64. — b) četka na nozi kojom se čiste tapovi, u Vukovu rječniku s dodatkom: n. p. topovska. — c) lopata kojom se kida kao u Lici. F. Hefele. — d) stachys L. B. Šulek, im. 57. isporodi čistac.*

ČISTILO, *n. a) purgatorium, od xvij vijeka, između rječnika u Mikašinu, Bjelostijencu, Voltigijini i Stulićevu, isporodi čišnik, očišnik, Imamo milosrdje činiti dušicam, koje su pošle s ovoga svijeta i stoje u čistilu čekajući od nas pomoći. M. Dirković, bes. 9. Treće je mjesto čistilo, gdje se duše čiste od grijah. I. Ančić, vrat. 2. 4. 45. Muke od čistila. L. Terzić 39. Ne ima purgatorija ili ti čistila. A. Bačić 510. Tamnica bila je limbo svetijeh otac i čistilo. Živ. is. 164. Otide u purgatorio ili ti čistilo. F. Lastrić, od 373. Pripravlaš žestoki plamen od čistila. P. Knežević, osm. 115. Za mrtve, koji su u čistilu. A. Kanižlić, bogojub. 294. Što si u čistilu vidila? Turf. blago 2. 18. Jošt jest ogañ čistila. J. Matović 54. Molitve utrušje veći dio oni muka koje u čistilu imadijaše trpiti. M. Zoričić, zrc. 153. Koliko dugo stoje u čistilu duše pravednih? I. Velikanović, upuć. 1, 312. — b) purificatorium, isporodi čistilica pod a. u jednoga pisea prošloga vijeka: Čistila, to je maramičice, kojima se čiša tare. I. Velikanović, upuć. 2, 181. — c) medicamentum purgatorium, lijek kojim se čisti želudac, u jednoga pisea prošloga vijeka: Sada neka čistilo se daje. I. S. Rejković, kuć. 205.*

ČISTIŃA, *f. puritas, od xv vijeka, između rječnika u Vukovu i Daničićevu, akcentat se mijenja u acc. sing.: čistinu, tako i u nom. i acc. pl., a u gen. pl.: čistina. — 1. stajie u kom je što čisto, čistoća: a) u tjelesnom smislu: Ne govori od praia ni od čistine tjelesne. M. Radnić 473. — b) u umnom smislu: aa) stajie u kom je što jasno, razgovijetno. Za veću čistinu i verovanje ovaj listi svojimi rukomi prepisa. Mon. serb. 366. Sve ćemo im po čistini kazat'. P. Petrović, šćep. 64. Saslušasmo njihovo pravađie i po čistini razabrasmo. V. Vrčević, niz. 54. — bb) stajie čisto od svega što bi bilo zozorno: S velikom pomnoh i čistinom služili biste ga. M. Radnić 90. S čistocem i čistinom idemo k slavi od rječne čistosti. 433. Zarućnici duha sveta, punoj milošć i čistina. J. Kavajini 518. Živote li u čistini srea, duše i svrsti? F. Lastrić, svet. 139. Niti druge časti gleda nego čistinu od griha. F. Lastrić, ned. 34. Da milujemo pripristojiti i čistinu u čišneu. F. Lastrić, od 182. Inajst podiljevati (sakramente) čistinom od duše. A. d. Kosta, zak. 1, 58. — 2. star čista: a) pošte otvoreno, ničim nezakloñena, u naše vrijeme. Vuk, rječ. 825^b. No izli amo na čistinu. Nar. pjes. stojul. 1, 107. Niva u čistini. Sr. Nov. 1865. 581. — b) sama pšenica, triticium purum, u Vukovu rječniku, gdje se dodaje da se govori u Srijemu i u Bačkoj.*

ČISTIŃA, *f. puritas, čistota, sama u umnom smislu: stajie čisto od svega što bi bilo zozorno, od xvi do početka xviii vijeka, između rječnika sama u Stulićevu, akcentat se ne zna za cijelo Hranimo se ne u kvasu stajon ni u kvasu od zlobe ni od zledi, ma u prijestonjeh od čistine i od istine. N. Rašina 123^b. Ikor. 5, 8. Ki da ne kipu lipost s poštenjem čistine. M. Marulić 7. Držat čistine put 61. Svitu udovno čistine p. osi,*

64. Gizdu, ureh, uzgoj, čistišu i lipost još darovaše joj. P. Zoranić 18. Sahrmajući vsaku čistišu duhovnu. S. Budnić, ispr. 42. Da ljub anjelski primem s tolikom čistišom i virom. M. Alberti 402. Izprosite mi podniženstvo, čistišu ustupljenje. M. Angel, razm. 50. Dopusti mi jednu čistišu i kako pravednost ditinsku. P. Radović, nač. 275. Bili su pripuni svete priprostine, čistiše. I. T. Mrnarić, ist. 34. Ne ljube taščinu, i mnogo vremena držeći čistišu. Oliva 64. Ako čistišu moju izgubih. F. Parčić 74.

ČISTIŠTE, *n.* purgatorium. *u jednoga pisca prošloga vijeka, koji mjesto št piše šć.* Purgatorije oće reč naski čistiše ili ti misto od očičeña. F. Lastrić, ned. 109.

1. **ČISTITEL**, *m.* purgator, *u rječnicima Rječlostijencevu, Jambrešićevu i Stuličevu.*

2. **ČISTITEL**, *m.* cultor, *u jednoga pisca xiv vijeka i u Daničevu rječniku. isporodi čisti.* Crkvi bogu vzdavši, eresu prognavši, i čistitele vjeds. Domentijan^b 155. Rečenyini čistitelem. 123.

ČISTITELICA, *f.* purgatrix. *samo u rječnicima Bjelostijencevu (1, 1001^b) i Jambrešićevu (1, 815^a).*

ČISTITI, čištim, *impf.* purgare. *od xvi vijeka i u svijem rječnicima osim Daničevu. isporodi čist, od čega je i postalo.*

1. *prelazno. a) u tjelesnom smislu:* Uljem stol čistiti ne moj. P. Hektorović 32. Gubavce čisteći. A. Gučetić, roz. jez. 152. Slavice perja sva čisteći vrhu gujjezda pjesni slaga. I. Gundulić 29. Na pir, na pir hod' svak hrlo, spravi trbuh, čisti grlo, da se ije, da se ije. 172. Ludi kušaju i čiste zlato u peći. M. Divković, nauk 91^b. Zapovida vrtal čistiti. F. Glavinić, cvit. 194. Prinosase nemoćnike, čišćase ih. B. Kašić, fran. 18. Čišćase im hajine. 55. Čiste obuću kad se iskaľaju. M. Radnić 176. Čišćase gubave. P. Macukat 29. Gdi (*u vrtu*) navratke sad bi čistio. J. Kavañin 82. Čistići lozice. F. Lastrić, test. 398. Vi pak, žene, čistite pšenicu. M. A. Reľković, sat. 74. Ovo vino imade silu bubrega i bešiku čistiti. Z. Orfelin 52. Žito čisteći bijase zaspala. I. J. P. Lučić, razg. 61. Ova stabla sad bašcovan čisti. J. S. Reľković, kuć. 225. Neka čisti i prokapa struge 42. Ako si mi de donio zlata, ja sam zlatu u jagluku vezla, tvoje lice i moje čistila. Nar. pjes. vuk. herc. 109. Gubave čistite. Vuk, mat. 10. S. čistiti pticu, *čupati perje s ñe:* Jastrebn, orlu i sokolu svojom rukom čisti ptice. J. Kavañin 11. Čistili zelen grah, kidati s ñega što nije za jelo. Čišćase za rućak zelen grah. Nar. prip. vrč. 19. Čistiti pete, *lježati. isporodi čistac.* Ki s ñim držat ne te, ti moraju silom ili čistit pete. M. Kuhaćević 125. *bez objekta: razumnije se želudac:* Ako očes da melem purga oli ti čisti. J. Vladimirović, lik. 35. — *b) u umnom smislu:* Skrušenje čisti dušu i izbavlja od nuke. Naručn. 55^b. Post misal čisti. Korizm. 5. Ja čistim moćno grihe. 18^b. K nebu ti pu čiste. M. Marulić 110. Ako je ispovis, svaku zled ka čisti, ima bit moja svis jaki no snig isti. S. Menčetić 307. Grišnike da čisti. Đ. Baraković, jar. 107. Post čisti panet. F. Glavinić, cvit. 61. Ozañ ljubav srca čisteć. A. Georgieo, nasl. 338. Tvom milosti nas čisteći. B. Kašić, rit. 328. Ova mrskoća čisti dobre. M. Radnić 30. Ti čistiš sada grihe stare 140. Udržaće čisti dušu. 416. Ispraznost i nepodobnost te ođiće čisti sveti blagosov crkveni. A. Kadčić, bogosl. 87. Ispovidajući pravo grihe čisti samo usta a skrušene čisti srce. J. Banovac, pred. 76. Trio od pomosnosti budući nas čisti. F. Lastrić, test. III. Leginosa čisti grijeha. J. Matović 506.

Za ludo brani i čisti Focija. A. Kanižlić, kam. 67. — *c) u tjelesnom ili u umnom smislu može imati uza se učen. s prijedl. od, u kom se kaže što se čisteći uklanja da bi što bilo čisto (vidi i daję pod 2). aa) u tjelesnom smislu:* Ne čiste rane od smrada. J. Banovac, pred. 73. Rika čisti grad od neopra(n)stine. F. Lastrić, test. 254. Reľlar podgleda uljšta i čisti od crvi. J. S. Reľković, kuć. 163. Prstima prihvata za svoje hajine, kao da ih od nešto čisti i ono baca na zemlju. Vuk, nar. pjes. 1, 184. *tako se može i od zle ćeladi čistiti kakro mjesto:* Da čistimo zemlju od nekrsti. P. Petrović, vijen. 4. Vaja, braćo, da od Turaka Grahovo čistimo. Nar. pjes. kras. 1, 167. — *bb) u umnom značenju:* Svagdan se na ñi misti za slavu tvoju tvod žrtja, ko no čisti grišnike od grihov. M. Marulić, 20. Nas da svih grihov čisti. Anton Dalm., Ijoan. 1, 7. Zli čisti svojijem progostvom dobre od onije duhovnije nečistoća. M. Divković, bes. 200. Ogañ božanstveni čisti kako zlato našu dušu od svakoga betoga i od svakoga truna. A. Kadčić, bogosl. 384. Zlamena ljubavi božje, s kojim nas čisti od griha. J. Banovac, pripov. 100.

2. *sa se: a) pasivno: aa) u tjelesnom smislu:* Kamara inete se cesto i čisti. I. Držić, nauk gond. 141. Gubavi čiste se. Turf. blago 2, 68. Gubavi se čiste. B. Leaković, god. 7. Već izmed ñih čisto se alage. J. S. Reľković, kuć. 223. Sofra se ne diže niti se kuća čisti za tri dana. Vuk, živ. 1. — *bb) u umnom smislu:* Kojimi načini čiste se grisi? S. Budnić, sum. 141^b. Jest jedno mjesto gdi se čiste duše. M. Divković, bes. 209. Tote se grih čisti. D. Baraković, vil. 308. Ondi se čiste (*duše*) u ogañ prižestokn. F. Lastrić, test. 202. Griješi . . . posvetilistim otpuštaju se i čiste. Živ. is. 71. Dušam, u ogañju ko čiste se. Đ. Mattei 280. — *cc) s gen. samijem ili gen. i prijedl. od: aaa) s gen. bez prijedloga kao s prijedlogom. vidi i kod čist. samo u jednoga pisca xvii vijeka:* Da i mi duhovnim grihov naših čistimo se načinom. F. Glavinić, cvit. 43. — *bbb) s gen. i prijedl. od, kao naprijed pod 1.* Gdi se duše čiste od grija učinjeni. I. Ančić, vrat. 2, 4, 45. Po svetomu krštelju od ovoga griha čistimo se. J. Filipović, prip. 3, 6. Milost od krštelja, s kojom se čovik slobodi i čisti od nečistoće griha. M. Dobretić, bogosl. 50. Danas čisti se oni koji ne ima od šta čistiti se. A. Tomiković 1. — *b) reflektiv:* Koji grišnik od sada pokorom se ue bi čistio? F. Lastrić, test. ad. 111.

ČISTIV, *adj.* purgatorius, *čim se čisti. u jednoga pisca xvii vijeka i u Stuličevu rječniku (extergendi vi praeditus).* Ubrusem čistivim otrti prste misnikove. B. Kašić, rit. 69.

ČISTO SRCE, *n.* euphorbia lathyris L. B. Šulek, im. 57.

ČISTOĆA, *f.* vidi kod čistoća.

ČISTOĆA, *f.* puritas, *od xv vijeka (vidi primjere iz Mon. serb.) i u svijem rječnicima. isporodi čistota i čist. — a) u tjelesnom smislu:* Prasac u gusnoći, armilin u čistoći. M. Držić 307. U vinu tri jesu stvari, t. j. slatkost, teplina i čistoća. F. Glavinić, cvit. 85. Biser, ki je 'zled čistoće. J. Kavañin 369. Postujući svako dilo po-trijbno za čistoću i narešene kuće božje. A. Kadčić, bogosl. 3. Brijali su bradu zaradi čistoće obraza. A. Kanižlić, kam. 225. Jerbo je čistoća sama polak zdravja. M. A. Reľković, sabr. 34. Mlogom kuća sva dubrište posta, komu ćelad čistoće ne drže. J. S. Reľković, kuć. 28. — *b) u umnom smislu: aa) u opće:* Hvalići čistoću slovinskoga jezika. B. Cucerri in. U čistoći savesti. J.

Rajić, pouč. 1, IV. — *bb*) stane u kom je što tako čisto, jasno, razgovijetno da ne može biti sumnje. Za veću čistoću i vjerovanje ovakide list upisavši. Mon. serb. 387. Za njih tvrđavu i čistoću. 400. Za veću tvrđavu i čistoću. 404. — *cc*) stane čisto od grijeha u opće, osobito u živčenu među muškom i ženskom stranom. U posteh, u čistoći. N. Rašina 41b. 2kor. 6, 5. Čistoća od smrtnoga griha. Naručn. 31b. Može se primijeniti čistoća ka grlici. Zbor. 16b. Žuđenje boj bije s čistoćom. M. Držić 123. Prijatelj čistoći i razumu budi. P. Hektorović 39. Da v čistoći i v strahu božjem hodite. Katek. 1561. 55. Duh sveti čistoću negovu svjedokova. A. Gučetić, roz. jez. 119. Djevojčice prizgizdave cvijet čistoće svoje mile... nepomno su otrunule. I. Gundulić 229. Koji su ti čistoću vazeli. F. Vrančić, živ. 48. Koji vazimaju čistoću tila i pameti. 49. Učinise zavjet od čistoće i ne obslužiše ga. M. Orbin 254. Kojno žele istinitu čistoću od duše. S. Matijević 5. Da u čistoći srca naslidujem tebe. M. Jerković 13. Živiti s tolikom čistoćom kako no i redovnici. P. Radović, nač. 45. Obsluževati čistoću. 504. Grijeih puteni jest zloča protivna čistoći. P. Posilović, cvijet 189. Da se sumnji... od čistoće i čistine divičanske. M. Radnić 28. Kurvari počese u čistoći živiti. S. Margitić, fala 29. Bludnost, koja je zloča protivna čistoći. K. Mađarović 99. Zena, ka se častju hvali suzdržane svoje čistoće. J. Kavaulin 243. Biskup sveti, pun čistoće i pameti. 308. Prije nemila da me proždre zemlja, hoću, neg ja viku oskrvnila tom požudom mo čistoću. I. Dordić, mand. 21. Sto te većma poteže... čistoća ili blud? A. d. Bella, razgov. 7. Zaviritvati čistoću. A. Kadičić, bogosl. 306. U čistoći živiti. A. Bačić 65. Priporučuje siromaštvo i čistoću. F. Lastrić, test. 70. Uboštvo nam daj ljubiti i čistoće cvit gizardvi. P. Knežević živ. 21. Postidnost, koja je čuvarica divičanstva i čistoće. A. Kanižlić, fran. 177. Čistoća divičanska jest zlat; čistoća udovička jest srebro; čistoća ženidbena ili ti vinčanih jest tuč. 179. Popovi živu brez žena obdržavajući čistoću A. Kanižlić, kam. 209. Čistoća Josipova. E. Pavić, ogled. 50. U svakom stajnu čistoća srca jest bogu draga. J. Banovac, razg. 79. Izgledat će se, pričisti vjerenjice, u tvoju čistoću. Besjede kr. 201. Da mu služiš u čistoći andeoskoj. M. Zoričić, osm. 11. Čistoću razprodate. V. Došen 102. Neka cvate u našim crkvnjacima pomnijivo čuvaše čistoće. Grgur iz Varcša 128. Hoće li u čistoći ili u ženidbi živiti. 126. Marunova Jele tu bijaše, koja vazda čistoću ljubjaše. A. Kačić, razgov. 213. Da je učinila s jednim mladićem nike grube protivna čistoći. M. Dobretić 123. Da će obslužiti čistoću sve vrime života svoga. 313. Adam jest izgubio duševnu čistoću. I. J. P. Lucić, nar. 1. Za čistoću, triznost, mirnost i druge kripitosti obdržaju. B. Leaković, gov. 9. Čistoća je bogu mila. Poslov. dan. 13. — *c*) u jednoga pisca xv vijeka i u Stuličevu rječniku i čistoć grijeshkom: Porodila si čistoć svaku, koja daje milost slatku. P. Posilović, cvijet 220.

ČISTOČAN, čistočna, *adj.* vidi čist, samo u Stuličevu rječniku, za koji će biti i načinen.

ČISTOČUDAN, čistočudna, *adj.* indole purus, castus, samo u Stuličevu rječniku.

ČISTOČUDNOST, čistočudnosti, *f.* indoles pura, casta, u jednoga pisca prošloga vijeka i u Stuličevu rječniku (u kom imu i čistočudstvo, bez sumnje načinenno za rječnik). Pofaleho od čistočudnosti. I. J. P. Lucić, nar. 112.

ČISTOMĚNKA, *f.* žensko člade koje pazi da

mu je sve čisto. isporodi čismenka, u naše vrijeme. Čistomenka Mara, našla češaj u surutki. Nar. posl. vuk. 348.

ČISTOMUDRAC, čistomudarca, *m.* puritatis sapiens, xvi vijeka na jednom mjestu. Gadi ljudi blaženi živu, ki čistomudri nazivaju se. Aleksand. jag. starin. 3, 281.

ČISTOSRČAN, čistosrčna, *adj.* vidi čistosrdčan, samo u Stuličevu rječniku. riječ nepouzdana.

ČISTOSRDAČAN, čistosrdlačna, *adj.* ad cor purum spectans, od prošloga vijeka. Čistosrdlačna pokornost. J. Rajić, pouč. 3, 50b. Čistosrdlačna ispovijest. Vuk, nar. pjes. 1, 377.

ČISTOSRED, *m.* nudimak načinom od čiste srijede, u jednoga pisca xvi vijeka. Čistosrid hitaje cokolum dovrže. M. Marulić 255.

ČISTOST, čistošti, *f.* puritas, čistoća, čistota, od xvi vijeka, između rječnika u Stuličevu (195a), Bjelostijenčevu i Stuličevu. Čistost od kršćenja. Naručn. 46. Koliko vam je bilo drago čistost vzdržati. 61b. Glasoviti rad čistošti. J. Kavaulin 351.

ČISTOSVIJESTAN, čistosvijesna, *adj.* conscientiam mundam habens, samo u Stuličevu rječniku, gdje ima i čistosvijestnica i čistosvijestnik, see troje sasma nepouzdana.

ČISTOSVJESNICA, *f.* vidi kod čistosvijestan.

ČISTOSVJESNIK, *m.* vidi kod čistosvijestan.

ČISTOTA, *f.* puritas, od xiii vijeka (vidi primjere sv. Save), između rječnika u Stuličevu, Vukovu i Daničičevu. — *a*) kao čistoća pod b, bb.: Za veliju čistotu i vjerovanje ovakide lists svojom rukom upisa. Mon. serb. 251. — *b*) kao čistoća pod b, cc.: Našej bratiji čistotu javite. Sava, tip. bil. glasn. 24, 218. tip. stud. glasn. 40, 176. Vb blagovjeriji i čistote. Sava 2. Dčvstvva čistoty. Mon. serb. 58. Molitav ima biti v čistoti i v pripravini. Korizm. 6b. Odlučite svršenu čistotu obsluževati. Mirakul. 36. Ko ne ima od srca poroda, ev sad može srce otvoriti, kupit' sina ili milu čeruc, svoju dušu vrći u čistotu. Nar. pjes. vuk. 4, 201. U postu, u čistoti. Vuk, 2kor. 6, 6.

ČISTOTAN, čistotna, *adj.* purus, čist, samo u dva pisca xiii i xiv vijeka, samo u umnom smislu: Junostnye čistotnye vlyasy. Domentijan^b 18. — *adv.* čistotno: Čistotno... čistotu javite. Sava, tip. bil. glasn. 24, 218. tip. stud. glasn. 40, 176. Vb dčvstvčvč čistotno prčbvaty. Domentijan^b 177.

ČISTOTSTVOVATI, čistotstvujem, *impf.* pure agere, samo u Stuličevu rječniku. riječ sasma nepouzdana.

ČISTUJA, *f.* glavica kod sela Vrepa u Lici. J. Bogdanović.

ČISTULICA, *f.* žena koja čisto drži kuću i sebe, u Srbiji. I. Pavlović.

ČISTUNAC, čistunca, *m.* čovjek koji pazi na čistotu i sam se čisto nosi. Akc. se mijenja u roc.: čistunčec i gen. pl.: čistunčaća, u naše vrijeme u Srbiji. V. Ilić. — Čistunac u jeziku, koji pazi na čistotu u jeziku: A zar orasi mogu životi? srdito me pitaju čistunaci u jeziku. M. D. Miličević, zim. već. 329.

ČISTUNICA, *f.* vidi čistulica, u naše vrijeme u Srbiji. V. Ilić. I. Pavlović. jedan pisac našega vremena naziva tako u šali stjenicu, za to što ne će da prijede preko smole. Veli da steinice, čistunice, ne će za glavu preko katrana. M. D. Miličević, zim. već. 250.

ČIŠČAHAN, čiščahna, *adj.* dem. čist, samo u

Stuličevu rječniku (čistjahan') gdje ima i, čistjahan'.

ČIŠĆAŠAN, čišćašna, *adj.* vidi kod čišćahan.

ČIŠĆAK, *m.* nešto mjesto na Krku *uv vijeka*. Kapitul za loki, ka je pred Čišćakom. Stat. krk. ark. 2, 296. V Čišćaci. 295.

ČIŠĆEŃE, *n.* purgatio, *od xvij vijeka, između rječnika u Mikašinu* (grješkom čistenje), u *Belinu* (494^b kao u *Mikašinu*), u *Stuličevu* (kao u *Mikašinu*) i u *Vukovu* (čišćeŃe), i u *jednoga pisca prošloga vijeka grješkom sa st mjesto šć* (vidi daje). — *a*) u pravom smislu: OgaŃ ina tu krepod od čišćenja. M. Orbin 161. Oko Ńiju čistenjem' se trude. I. S. Rejković, kuć. 244. Postade raspra među učenicima Jovanovijem i Jevrejima oko čišćenja. Vuk, jov. 3, 25. — *b*) *strojiti*, *čistiti*. — *a*) u pravom smislu: OgaŃ ina tu krepod od čišćenja. M. Orbin 161. Oko Ńiju čistenjem' se trude. I. S. Rejković, kuć. 244. Postade raspra među učenicima Jovanovijem i Jevrejima oko čišćenja. Vuk, jov. 3, 25. — *b*) *strojiti*, *čistiti*. — *a*) u pravom smislu: OgaŃ ina tu krepod od čišćenja. M. Orbin 161. Oko Ńiju čistenjem' se trude. I. S. Rejković, kuć. 244.

ČIŠŃAK, *m.* purificatorium. *isporedi* čišnik, čistilica, čistilo, u *jednoga pisca prošloga vijeka i u Stuličevu rječniku* (čišŃak'). Korporale, plike i čišŃake oli ti purifikature prati. M. Dobretić 275.

ČIT, *adj.* integer, ipsissimus, *cio, isti.* *od xvij vijeka* (vidi primjer *M. Marulića*); *ali toga vijeka samo u jednoga pisca, a postije ne dolazi sve do našega vremena, a u naše je vrijeme samo u drugom značenju i samo u složenijem oblicima; između rječnika samo u Vukovu* (čiti, gdje se dodaje da se govori osobito u Bosni). — *Postaieem će biti od korijena istoga od koga je cio.* *isporedi* čitav. — *a*) kao cio, čitav: Ov dan . . . promini (glava) obraz svoj. Kruna bude na Ńoj od žestoka trna, savita u svu krov, da pride sva crna kako jedna brna, sva krvju polita: ne bi vrgal zrna kadı bude čita. M. Marulić 178. — *b*) *značenju je prešlo od cio na isti, te se govori kad se hoće da kaže da je ko tako nalik na drugoga da je sa svijem kao on, kao kad se reće isti on. samo u naše vrijeme, samo u složenijem oblicima.* Car kako vidi lice na maraui, odmah reće da je čiti Ńegov najmladi sin. Nar. prip. vuk. 2 243. Čiti on, integer, verus, ex asse. Vuk, rječ. 826^a.

ČITAČKÊ VŃODE, *f. pl.* mjesto u Srbiji u rračarskom srezu. Glasnik 19, 254. Mlaka kod Čitački Voda. Sr. Nov. 1861. 702.

ČITAK, *m.* nadimak mjesto prezimena. u naše vrijeme u Srbiji. Petra Čitaka. M. Nenadović, mem. 89. *isporedi* čitakiŃa.

ČITAKIŃA, *f.* kupa kakru nose povopi i gdje-koji drugi ljudi u Srbiji. može biti od tur. gjetlatak, uzimati prstima boľu i drugo što tako; jer u ovake kape ima ozo u srijedi načineno kao zrno graška, pa se za to uzima prstima kad se meće na glavu i kad se skida. On je svoju kosu nvijao kao kakvo povesmo, pa ju je povraćao pod čitakiŃu; a čitakiŃa mu je bila sva masna, spjeskana. M. D. Milićević, zim. več. 244. Na glavi mu kapa čitakiŃa. M. D. Milićević, let. več. 161.

ČITAKOVIĆ, *m.* prezime u naše vrijeme u Srbiji. *isporedi* Čitak. Rat 36. Sr. Nov. 1879. 1243.

1. **ČITÁŃE**, *n.* lectio, eacene. *samo u rječnicima Stuličevu i Vukovu.* *isporedi* čitati.

2. **ČITÁŃE**, *n.* a) cultus, veneratio, poštovanje. u *jednoga pisca prošloga vijeka i u Stuličevu rječniku*. A: Je li od potrebe da se te mise govore svaki dan po dan bez pristanka? B: Jest od potrebe, jer je tako naredio sveti Grgur isti. A: A nije li to jedno tašće upazehe, oliti vrsta čitania zabraŃena od boga i od svete crkve? B:

Nije. A. Kadčić, bogosl. 94. 9v. — *b*) convivium, gozba, čast, časne. *od xvij vijeka, između rječnika u Belinu* (127^a) i *Stuličevu.* *isporedi* čitati. Ne imaju trajat ni brjeme ni imanje u love. čitaju od banketa. I. Držić, nauk god. 272. Hod'te za Ńim, ter u koji stan vidite neĝa uljesti, i vi, Ńili družu moji, uljezite s dobrom česti; gospodara dvora toga mol'te sladcijem besjedami, za čitanja da blagoga stan podoban poda nami. Đ. Palmotić, christ. 155. Bijaše ono napokone čitaihe koje on š Ńima u družbi činase. Ziv. is. 143.

ČITARA, *f.* vidi kod citara.

ČITATEL, *m.* lector. *od prošloga vijeka, između rječnika samo u Stuličevu* (gdje je cultor i lector). *Akc. u gen. pl.*: čitateľa. Evo vam, čitateľi. D. Obradović, sav. vii. Prosti čitateľi. Vuk, pisna 20.

ČITATELĀN, čitateľna, *adj.* colendus, legendus. *samo u Stuličevu rječniku, za koji je bez smislic i naćienio.*

ČITATELŃICA, *f.* lectrix. *samo u jednoga pisca prošloga vijeka.* Evo vam, čitateľnice. D. Obradović, sov. vii.

1. **ČITATI**, čitām, *impf.* legere, čatiti. *od prošloga vijeka, između rječnika u Bjelostijenćevu, Voltigijinu, Stuličevu i Vukovu.* — *Akc.* kakav je u *inf.* taki je i u *oor.* cijelom osim 2 i 3 *sing.* i u *part. praet. act. II*; a kakav je u *stajenom 1 sing. praes. taki je i u 2 i 3 sing. praes., u imperf. cijelom, u imperat. cijelom i u part. praet. act. I, i s trećim a ne drugim slogom dugim i 3 pl. praes.*: čitaju i *part. praes.*: čitajući; *mijena se u 1 i 2 pl. praes.*: čitāmo, čitāte, u 2 i 3 *sing. aor.*: čitā i u *part. praet. pass.*: čitān. — *Postaieem od čisti, koje vidi — 1. prelazno, ali može biti i bez objekta:* Pita me čitam li lako iz svake knige. D. Obradović, živ. 92. On jim carsku knigu čita. J. Krmpotić, pjesm. 15. Knigu čita, grozne suze roni. Nar. pjes. vuk. 1, 251. Čita reći, pa suze proliva. 1, 246. Kad mu čitaju opijelo. Vuk. nar. pjes. 1, 92. A kako im čitaš leturdiju? P. Petrović, vijen. 85. — 2. *sa se pasivno:* Jesi l' čuo care što se čita? Nar. pjes. vuk. 5, 524.

2. **ČITATI**, čitām, *impf.* honorare, celebrare, convivio excipere, existimare, častiti, eigeniti. *od xvij vijeka, između rječnika u Belinu* (adorare 37^a, honore officere 370^a, celebrare 183^a, convivio excipere 126^b) i u *Stuličevu* (honorare, revereri, colere, convivium praebere). — *Akcentat kakav je u inf.* taki je u *oor.* cijelom: čitah, u 3 *pl. praes.* gdje je i *zadni slog dug:* čitāju, u *part. praes.*, gdje je *takoder isti slog dug:* čitājući. u *part. praet. act. II*: čitāo, čitāla; u *svijem je ostalijem oblicima kakav je u 1 sing. praes.* — *Postaieem od čisti, koje vidi.*

I. prelazno:

1. *kao častiti pod I, 1:* Da tvoj duđ čitāmo. M. Vetranić 2, 440. Skupa i osoba vi nas ste čitāli. H. Lucić 259. Bog gospodin, koga nebo i svijet čita. M. Pelegrinović 201. Ni pjesan tać mila . . . koliko od ove vile, ku svak čita. D. Rađina 1^b. Hndobe . . u mnozićeh . . prilikah jesu bile ľubjene, čitane. A. Gućetić, roz. nar. 143. Jedna druga čita. Đ. Baraković, vil. 91. Blaženoga selo čita. J. KavaŃin 332.

2. *kao častiti pod I, 2; nalazi se samo pasivno. vidi daje pod II, 2, b.*

3. *kao častiti pod I, 4:* Častim i gostim, i čitam svakoga. I. Gundulić 149. Primati neizbrojne goste i čitat ih tako obilno. Besjede kr. 32. Nega tri dni Malmud drži, gosti i čita. Zĝode 5. Čitat putnike i gostih ih. B. Cuceri 31.

4. kao cijeniti pod 1, 3, misliti, značenje je izašlo iz prroga kao u cijeniti (vidi cijeniti pod 1, 2 i 3). u Srbiji oko Leskoveca i u Lici. bez akus., nego s cijelom rečenicom koja se privjezuje riječju da. Čitam da si sad spavao. M. Đurović. On čita da bi to tako moglo biti. J. Bogdanović.

II. sa se 1. reflektivno: a) značenje koje je naprijed pod 1. Časti se čita svak svojeone. M. Držić 18. — b) značenje koje je naprijed pod 3; isporodi častiti se. Čitati se s Zudeji grijeh jest. S. Matijević 43. Naši unuci svijem putnicim da u dohodna kažu lita k'o se s dražijem učenicim gos nebeski ovdj čita. D. Palmotić, christ. 161. Vitez jedan spravio bješe pirnu večeru, na koju mnogi sazvani da dodu se čitati od ne odvrgose se. Živ. is. 114. Jedan od dvanesterice, koja ondi s' nime čitahu se. 143. i sada u Dalmaciji čitati se, jelom se častiti. M. Pavlinović. — 2. pasivno: a) značenje koje je naprijed I. 1: Da se časte i čitaju ove stvari. I. Držić, nauk gond. 154. — b) značenje pomenuto naprijed pod I. 2: Koga svetkovina čita se od pravovjernijeh petnesti dan. I. Đorđić, ben. 178.

I. ČITAV, adj. integer. od XIV vijeka, ali toga vijeka samo kao adv. (vidi primjer iz Mon. serb.), inače od XV (vidi prvi primjer), između rječnika u Mikašinu (integer), u Belinu (illaesus 375b, incolumis 640b, sanus 641b), Rjelostijenčevu (zdrav, čitovat 46a), Stuličevu (integer, sanae mentis, purus, sincerus 93b), Vukova (integer) i u Daničićevu (integer, incolumis, sanus). — Komparativ vidjeli dale pod g. — Postojem od adj. čiti. — a) o čeladetu: aa) kad mu je tijelo cijelo i svi udj cijeli (kao cio pod 1): Ako koj odh rečenihi junaka bude rañen, obestavamo datu lëkara i lëkarije da se lëči i onoj vrëme što bade ležati da se plaća kako i čitav. Sr. Spom. 1, 19. Dovedoše zdravu čitavu k materi. M. Divković, zlam. 19. Kad ju vidi tako zdravu i čitavu, osta zabušen. B. Kasić, per. 185. Da zdravi i čitavi živiti moremo. I. Ančić, svit. 100. Malo krat se zdravi, čitavi i slobodni uprav skruše. A. Andrijaši, put. 7. Isukrst izade iz utrobe divice Marije, ali ona ostade cilovata i čitava u svomu divičanstvu. J. Filipović, prip. 1, 82. Ako se povrati živ natrag, ne će se vratiti čitav. E. Pavić, ogleđ. 433. Hromi se dižu na nogo čitavi. P. Knežević, živ. 59. Sama duša ne čini čitava čovika, nego duša zajedno s tilom čini ga čitava. B. Leaković, nauk 134. Čitav jest Isukrst pod obličjem krulja i u svakoj njegovoj mrvici i čitav jest pod obličjem vina i u svakoj kapi njegov. 186. Idi dok si čitav, migra, si salvus esse vis. Vuk, rječ. 825. Tri sinčića, zdrava čitava kao puce. S. Lubiša, prip. 199. — bb) kad mu je pamet cijela, zdrava: Ako se ja danas ne pomamih, već vazda čitav bih. M. Držić 202. Da može mahnut za dan bit' čitav da proplače, a čitav za čas doba mahnut da omlahne! Poslov. dan. 14. Jesi li čitav? (Jesi li pri sebi? Da nijesi sišao s pameti?) Nar. posl. vuk. 114. — cc) kad potpuno stane na snagu, kad je u najboljim godinama: Nauče (naladiči) zanate i steku pamet, pak se povratu u svoju domovinu čitavi i naučni ljudi. M. A. Rejković, sabr. 47. U vrime čitavoga čovika... izvršivao jest one kriposti koje se od jednoga čitavoga čovika iziskuju. B. Leaković, gov. 27. Bivši zrio čovik, čitav čovik i star čovik. 162. — b) o tijelu čovječjemu, udu mu, kojog god strari tjelesnoj, kao naprijed pod a. ad.: Svo mu se tijelo bješe saginulo; jezik mu dvije žabe primetahu cio i čitav. M. Divković, nauk 124b. Čovjek koji samo ima jednru ranu jednovnu, koliko tugu, koliko bolest i koliko žalost veće puta podnosi i trpi! da

koliku je podnio Isus naš spasitelj, u koga nigdi ništo ne bijaše čitavo... to jest vas kolik bješe modar, rañen i istučen. M. Divković, bes. 12. Vidi sisu zdravu i čitavu. B. Kasić, per. 42. Ne će gospodin naše srce razdvojeno, nego sve čitavo i cijelo. M. Radnić 3. Čitav i tvrd krulj dat gladnu djetetu. I. Grličić, put. xix. Jedan čitav kamen. A. Bačić 856. Biće tilesa slavni sva čitava. J. Filipović, prip. 1, 224. Sveto tilo tako cilo i čitavo nadoše. A. Kanižlić, fran. 74. Pojas cio i čitav. A. Kanižlić, uroč. 378. Nahodi se ništo haljinice cile i čitave. 624. Da odiću možemo... čistu, bijelu i čitavu donesti, a ne grisi umrjanu. D. Rapić 340. Onizim koji priko mora idu najprva likarija jest da se uzdrže u ladi čitavoj. F. Lastrić, ned. 195. Svitlina objumi od istočne strane čitavu širinu nebesku. M. A. Rejković, sat. 172. Otisnu na zemlju čitave valove vodene. 177. Koñi uzločudivši se skočiše na čitav plot. M. A. Rejković, sabr. 70. Upita trske kako to biva da one tanke i slabe pri najvećji vetrovi ostaju na svom mestu, kad silni rastovi lome se i padaju. Mi se jačelu od sebe ne protivimo, odgovore trske, nego se uklanjamo kad na jednu kad na drugu stranu i tako ostajemo čitave. D. Obradović, bas. 159. Da se drvo od kore razdvoji i čitavo da oko ostane. I. S. Rejković, kuć. 270. Volio bi nego da mi tko čitavo kraljevstvo pokloni. B. Leaković, gov. 36. Voda ponese klate i čitave jele. Vuk, posl. 241. Nije čitava pjesma. Vuk, nar. pjes. 1, 116. — e) o čemu god umnu, radni, stavi, vremenu: danu, noći itd.: Imao bi provesti noći čitave ne spavajući. M. Radnić 335. Čitavih 14 godina. I. Jablanci 4. U čitavoj slavi svojoj lagano postupajući. M. A. Rejković, sat. 172. Ondi iskaza čitav događaj. M. A. Rejković, sabr. 59. Slava nebeska jest čitava i podpuna. B. Leaković, gov. 145. Kada u tilu svomu čitavo zdravje imade. 100. Svrhu drugoga čitavu oblast imade. B. Leaković, nauk 327. Dužni smo viru vazda čitavu učuvati. 169. Ima, babo, čitav mesec dana. Nar. pjes. vuk. 2, 164. Čekaj mene tri čitava sata. Pjev. crn. 209. Tumarala je čitav dan po šumi. Nar. prip. vuk. 168. Dade detetu čitavu pogacuju. Vuk, posl. 354. Te ga je morao nositi čitav dan. 238. Proveđe u Mahinama čitavu godinu. S. Lubiša, prip. 91. — d) kaže se o čemu da je čitavo i onda kad nije upravo ono, nego je kao ono, gotovo ili skoro ono (vidi i dale pod h): Čitava koleđa. (reče se kad mnogo ljudi u gomili ide.) Nar. posl. vuk. 348. Ludi rade, selo čitavo. Nar. prip. vuk. 100. Sta će ti čitava vojska? Đ. Daničić, 1moj. 33, 8. — e) može imati uza se gen. s prijedl. od, čim se samo kaže da od toga — s te strane — ne dolazi ništa sa čega tko ne bi bio čitav. (Tko (s) zmijom stoji, ne će mnogo vremena proć da će od nje čitav bit. J. Filipović, prip. 3, 213. Sama blažena divica Marija bi od griha istočnočuga čitava. 340. Od neprijatelja mojih čitav ću biti. P. Knežević, osm. 386.

f) u srednem rodu nominalno bez supstantivu nalazi se u jednoga pisca prošloga vijeka značeci što god čitavo (ispoređi cijelo kod cio pod 1): Jedno čitavo, to jest cijelu stvar načinjaju. I. Jablanci 11. — g) komparativ čitavij, u jednoga pisca prošloga vijeka. vidi i kod cio pod 5. I većom i čitavijom potpunostju. B. Leaković, nauk 457. — h) adv. čitavo. aa) kao bez štete: Da si hode slobodno i čitavo bez zabave. Mon. serb. 157. — bb) sa sejmom: Kupite, čitavo su nove. A. T. Blagojević, kin. 68. Dok se zemlja... sva čitavo iščistila. I. Jablanci 43. Tako je ostavio i sakrament pokore, koga kad bi mi čitavo i podpuno primili, svaki put mogli bi se očistiti od

griha. B. Leaković, gov. 77. — *ce*) kao gotoro, skoro, čisto, paeno (*vidi i naprijed pod d*): Lep-tirovi uđu u košnicu da u čitavo pčele i ne osete. F. Dordević 37. Čitavo me strah od nega. I. Pavlović.

2. ČITAV, *adj.* legibilis. *samo u Stuličevu rječniku, za koji je bez sumnje i načineno.*

ČITAVO, *adv.* *vidi kod čitav pod 1.*

ČITAVOST, čitavosti, *f.* integritas, cijelost. *u jednoga pisca prošloga vijeka.* Ukazujući u čemu se zadržaje čitavost i podpunoš ovoga sakramenta. B. Leaković, gov. 77. Ispovid ima biti čitava, koja čitavost zadržaje se u ovomu, da čovik ima ispoviditi sve kolike grihe svoje. 82.

ČITI, *adj.* *vidi čit.*

ČITKA, *f.* *vidi brojenica pod 2. u Dalmaciji.* A. Ostojić. *isporedi čislo, s kojim je jednoga postana.*

ČITLUČANIN, *m.* *čovjek iz sela Čitluka. govori se i mjesto prezimenu: M. Čitlučanin. Rat. 358. S. Čitlučanin. Sem. srb. 1881. 351.*

ČITLUČAR, *m.* *ne zna se upravo što je: ili gospodar od čitluka (čitluk-sahibija) ili selak koji na čitluku sjedi te ga obrađuje (čiččija). samo u Vukovu rječniku. isporodi čitluggija.*

ČITLUČENE, *n.* *obrtanje u čitluk. isporodi čitlučiti. samo u Vukovu rječniku.*

ČITLUČITI, čitlučim, *impf.* obrtati selo u čitluk i selake podrgravati pod terete koji su u čitluku. u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu. Počne ljudi na silu čitlučiti. Vuk, dan. 3, 148.

ČITLUČKI, *adj.* *što pripada selu Čitluku. Čitlučka opština. K. Jovanović 92. Vinograd na čitlučkom brdu. Sr. Nov. 1861 311.*

ČITLUGČIJA, *m.* *ne zna se upravo što je: ili gospodar od čitluka (čitluk-sahibija) ili selak koji sjedi na čitluku te ga obrađuje (čiččija). samo u Vukovu rječniku.*

ČITLUK, *m.* tur. çiftlik, poljsko dobro, kuća na poljskom dobru. ali se u Srbiji za turske vlade čitluk zvalo selo koje je osim spaljije imalo još jednoga gospodara (Vuk, rječ. 826^b), te je obojici davalo i radilo, o čemu *vidi kod čitluk-sahibija.* — Dolazi od prošloga vijeka između rječnika samo u Vukovu. ako se mijenja glasi u *gen. pl.*: čitluka. govori se i čitlik i čitluk. — *a*) u pravom smislu: Čitluke uprazniše janjčarom. Rad 1, 186. Evo tebi tri stotin dukata, i još više čitluk za Zaborju. Nar. pjes. vuk. 1, 464. Pogubiše pašu Sokoliju, i njegovu porobiše kulu i njegovih pet stotin čitluka, sve u carsku haznu okrenuše. Nar. pjes. petr. 2, 452. Pripovijeda se da su od prije i Hrišćani mnogi, osobito u Starome Vlahu, imali svoje čitluke, pa im Turci na silu pouzimali po što za što, i u Hercegovini još se samo gdje koji nalaze koji su po koju kuću dodržali kojekaklo. Vuk, rječ. 826^b. I ako je vlašće popuhnulo, imalo je pedeset čitluka i na svakom pedeset čičvija; bog će dati opeta će biti. Pjev. crn. 201. — *b*) *ime sčlma: aa*) u Slavoniji zaselak Feričanima u podžupaniji đakovačkoj. — *bb*) selo u hrvatskoj krajini blizu Gospića. Razd. 17. Sem. prav. 1878. 61. — *cc*) u Dalmaciji selo blizu Knina. Repert. 16. Schem. spal. 1862. 10. Uze velikim bojem Čitluk u Neretvi (1694). Norini 85. Čitluk pregradi. J. Kavačini 202. — *dd*) selo u Bosni u okrugu bihačkom. Statist. 49. — *ee*) u Hercegovini selo u okrugu mostarskom. Statist. 105. Schem. herc. 1873. 106. — *ff*) u Srbiji šest sela: po jedno u okrugu aleksinačkom,

kruševačkom, dva u podrinskom, i po jedno u užičkom i začanskom. K. Jovanović 92. 127. 134. 135. 152. 171. — *e*) ima i mjesta pod nimama i vinogradima koja se tako zovu. u Srbiji u okrugu biogradskom u vračarskom srezu mesto pod nimama. Glasnik 19, 255. Vinograd u Čitluku. Sr. Nov. 1863. 170. u okrugu smederčerskom. Niva u Čitluku. Sr. Nov. 1873. 1031. u okrugu kragujevačkom: Livada u Čitluku. Sr. Nov. 1873. 307.

ČITLUK-SAHIBIJA, *m.* gospodar od čitluka osim spaljije. isporodi čitluk i sahibija. u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu. Koje je selo (u Srbiji) imalo čitluk-sahibiju, on je govorio da je zemlja njegovu, ali se opet znala baština svakoga seljaka, i on po pravdi nije mogao ni od jednoga uzeti ništa od ne, već ako kad bi kaka porodica zamrla sa svijem. Kuće pak i ostale zgrade sve su bile seljačke koje su oni svaki po svojoj volji mogli graditi i premjestati, i ako bi se iz sela iselili, prodati, a i samu zemlju ako se je ko našao mogli su prodati sa onijem teretom kao što su je oni držali. Čitluk-sahibija je uzimao od žita devetine, a u ime devetka od povrća i od sijena Tršićani davali su mu na poresku glavu po pet oka graha, po jednu oku težine i na kuću po južgu masla; osim toga beglučili su mu leti u polju, i to od prije najviše u nedjelju, a poslije kad je zulum veći nastao, i u druge dane, pa ne samo leti nego i zimi kad bi mu što trebalo, u p. sjekli i nosili drva... Vlada je turska držala da su (čitluci) protiv carske voje. Vuk, rječ. 826^b. .. Za vlade kn. Miloša od samoga početka nijedan se čitluk-sahibija nije smio pokazati, a spaljije su uzimale svoje do godine 1832. Čitluk-sahibije su i u Srbiji narodu bile gore i teže ne samo od spaljije nego i od sviju ostalijeh Turaka, ali su opet one prema bosanskijem čitluk-sahibijama bile smije i bosije. Onamo seljaci nemaju ni kuća svojijeh, nego sjede kao zakupnici u kućama svojijeh aga. Vuk, rječ. 826. 827. isporodi kmet.

ČITMALI, *f.* tur. čitme, neka žuta čipka. u naše vrijeme u pjesmama. Ona će te svačem naučiti, tanko presti i lijepo vesti, hitro tkati, sitno pirilitati i gospodske čitme raspletati. Pjev. crn. 95. Nar. pjes. petr. 1, 188.

ČITMALI, turski *adv.* od čitma; gdje se čitma prodaje. Ja početa čitmal sokakom. Nar. pjes. petr. 1, 242. Ja ću izići na čitmal sokake. 2, 449.

ČITMATI, čitmam, *impf.* šiti tako da strane koje se sastavljaju ne dodu sa svijem jedna od druge, nego da se među njima isprepleta. u naše vrijeme. od čitma. Košula negde čitmana a negde prosto sašivena. M. Milhević, živ. xi. 1, 65.

ČITNIVATI, čitnivam, *impf.* aliquid rarum vel primitivum largitari. i sa se *refleks.*: čitnivati se, aliquid rari vel primitivi sibi saepius comparare. samo u Stuličevu rječniku sa značenjem koje je starčeno. riječ veoma nepouzdana. isporodi čitnuti, od čega je načineno.

ČITNUTI, čitnut, *pf.* honorare, convivio excipere, počastiti. isporodi čitati, od čega je i postalo. od prošloga vijeka, između rječnika samo u Stuličevu (aliquid rari vel primitivi elargiri, aliquid iucundi nunciare). — *1.* prelazno: počastiti jelom i pićem. u prčenom smislu u kom se mjesto jela i pića misle riječi koje tko izgovori kome: Čitnuo vas je pripovijedalec, er vas je hitro svijem prikazo i kakve ste i kakve imate biti. B. Cucerić 181. — *2.* sa se *refleksiv.*: a) počastiti se jelom i pićem: Neka se među skladnijem rođacima čitnete i razveselite. B. Cucerić 297.

— b) pričuvati svoju čast, kao da je to u jednoj poslovici prošloga vijeka: Pri vodi čitni se. Poslov. danić. 100. kao da se misli da se preveć ne uzgrne da se ne vidi sramota.

ČITŃA, f. concivium, čast, gozba. u jednoga pisca xvii vijeka. Nigda nijesam na gozbe, na čitne, na pirove pošla. V. Andriasi, put. 348.

ČITŃI, adj. čitna objest, largiendi vel sibi comparandi primitias studium. samo u Stulićevu rječniku. riječ sasna nepouzdana.

ČITŃOŃA, f. selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. 13.

ČITŃOVAŃE, n. integritas, cjelina. kao da je to u jednoga pisca prošloga vijeka. isporedi čitovat. Primali su se naučeni i nenaučeni. Mnogi od ovi nisu umili ni štiti ni pisati, niti se je gledala mudrost od razuma ni čitovaŃe od tila, budući da svaki po nazni svojoj činili bi pokoru. A. d. Kosta, zak. 1, 92.

ČITŃOVÁT, adj. integer, cio, čitar. od xvi vijeka, između rječnika u Vrancićevu (incolumis, sospes, validus, vegetus), u Bjelostijencu (zdrav, čitav), u Jambrišićevu (incolumis, securus), u Voltigijinu (sicher, fest) i u Stulićevu (integer, sanae mentis, purus, sincerus). — Postaviem od čit, koje vidi. — a) o čeladetu, tijelu mu, udu mu: Ki je čitovat i mlad i lip. M. Maručić 251. Jer trudno može sam čitovat utoci, susidu jure hram tako vidi goreći. H. Lucić 270. Sažgase jih. A večer izašav neki dobri ljudi . . . najdoše da su (čjescu) čitovata. P. Vrancić, živ. 11. Ona . . . čitovata pribižava. 31. Koji čitovat izajde (iz ogra). 72. Čitovata neg' ostavi. D. Baraković, jar. 34. Ostavljajući Ńega zdrava i čitovata u svemu, kako je od boga stvoren. L. Terzić 275. Svud sahraŃen i čitovat i slobodan ubog stoji. J. KavaŃin 382. Istom da čitovat bi ostao Ńiov narod. M. Pavišić, isp. 19. Zdrav i čitovat u večer bijaše legao. Tur. blago 2, 86. Čitovata prošeta se po žeravi. 162. Da se odsiđi ima jedno udo čitovato i zdravo. A. d. Kosta, zak. 2, 162. Ono deset ljudi učini sve zdrave i čitovate. I. J. P. Lučić, razg. 37. Na čitovitim svojim nogama. 32. Prođe zdrav i čitovat kroz plemena, koja su se krvila između sebe. M. Pavlinović, rad. 45. — b) o životini: Živina imala je biti čitovata brez i jednoga betega. A. d. Kosta, zak. 1, 82. — c) o stvari tjelesnoj: Kako su gorili stani buslomanski, čitovati bili meŃu Ńimi krstjanski. I. T. Mrnavić, osn. 35. — d) o stvari umnoj, o vremenu: Zakliuem vas moćustvom čitovitim d. Marije. J. Banovac, blagos. 261. Nikad se ne najde čovik čitovatoza razbora da prociđi dostojne klaŃaŃna djavle i kipe. Tur. blago 2, 82. Da će se povratiti na čitovati razbor. A. d. Kosta, zak. 2, 182. Čitovatu Ńu nije progovorilo. J. Grupković. — e) ad. čitovato, integre. sano u rječnicima Bjelostijencu (secure, incolumiter) i Jambrišićevu (secure).

ČITRA, f. vidi kod citra.

ČITRATI, čitrám, impf. vidi citrati. Prid Ńime Apolo u poskok čitraše. D. Baraković, vil. 136.

ČITŃKATI, čitŃkán, impf. dem. čitati. samo u Stulićevu rječniku (saepe legere). riječ nepouzdana.

ČITŃULA, f. index, catalogus defunctorum familiae. — od lat. schedula. — Akc. se mijenja u gen. pl. čitŃila, a samo je i zadni slog dug u gen. i instr. sing.: čitŃulč, čitŃulóm. — a) index, u jednomo spomeniku xv vijeka, u kom bi se 1 moglo čitati i j. Sve naše pokuće, kako se u ovo(j)zi čitŃuli piše. Spom. sr 2, 118. Stvari. koje poka-

zovaše po jednoj čitŃuli da je ostalo u rečene Anuhle. 119. Daničić 3, 468. — b) catalogus defunctorum familiae. u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu. Na zaduŃnice običaj je da svaki domaćin svima mrtvima svojijem, koje on pamti ili ima zapisane u čitŃuli, naćmi po svijeću voštanu, pa sve te svijeće sastavi u jednu rukovet i zapali te izgore mrtvima za dušu. Vuk, živ. 23. Na zaduŃnice svaki svoju čitŃulu preda svešteniku te mu pomene sve mrtve, koji su u Ńoj upisani. M. D. Milićević, živ. xi, 63. Sad propoje . . . sveti spomen iz vječne čitŃule. P. Petrović, šćep. 9.

ČITŃULICA, f. accentus. samo u Stulićevu rječniku, za koji će biti i naćinena.

ČITŃULŃITI, čitŃulŃim, impf. voces cum suo accentu pronunciate. samo u Stulićevu rječniku, za koji će biti i naćineno.

ČITŃULA, f. vidi čitŃula pod b. U čitŃuji. Pjev. crn. 328. Mi ćemo mater mu ispisati iz čitŃule mrtvačke. S. Ćubiša, prip. 217.

ČIUROVI, m. pl. selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. 17. ne zna se za cijelo je li dobro zapisano.

ČIVA, f. hyp. Čivutin. samo u Vukovu rječniku. Akc. se mijenja u voc.: Čivo.

ČIVŃIJA, m. vidi čifčija. a) u pravom smislu: Izagnaše baše i subaše, a čivčije age poturiše. Nar. pjes. vuk. 4, 433. Pred Ńih šaje knete i čivčije. Nar. pjes. juk. 336. — b) pl. Čivčije selo u Bosni u okrugu zvoničkom. Statist. 87. isporedi Čifčije.

ČIVŃIJE, m. pl. vidi kod čivčija.

ČIVE, n. ime muško mjesto Ive po talijanskom govoru. u jednom spomeniku xiv vijeka. Čive Nikole Gumdulića sinč i Čive Črečić. Mon. serb. 159. Daničić 3, 465.

ČIVELO, n. neznana znaćena u jednoga pisca xvii vijeka. nešto u koŃa. može biti cjevanica, te bi bilo od mag. esiv, cijer. Kopita (u koŃa) visoka, noge čiste, zdrave, čivela široka a sve kosti prave. B. Kriarutić 7.

ČIVARA, f. vidi civijera. u Dalmaciji. M. Pavlinović.

ČIVERE, f. pl. vidi civijere. na Krku. I. Milićević.

ČIVERICA, f. u Dalmaciji: Daću ti po čiverici (t. j. po glavi). M. Pavlinović. Postaviem će biti od kiver (kapu) te će znaćene biti preneseno od kape na mjesto na glavi pod kapom. isporedi čeverica.

ČIVŃIJA, f. dem. čivija. i je sažeto iji, a Ńeki pišu ij. samo u Vukovu rječniku (čivijca).

ČIVŃIJA, f. tur. čivi, klin, clavus. od xvii vijeka, između rječnika u Mikuljnu, gdje najprije i dolazi (cunus, clavus), Bjelostijencu (klin) i u Vukovu (clavus, trochlea). Akc. se mijenja u gen. pl.: čivija. a) u pravom smislu: Pa pogleda u svoju odaju, u odaji na svoju čiviju, kad to visi topuz o čiviji. Nar. pjes. petr. 2, 352. Al' mi draga bjele dvore s čivijama zatvorila. I, 150. Vade pŃuniceŃa čivije iz kola. M. D. Milićević, zlosl. 268. — b) u Srbiji gdje gdje zovu tako tvrđicu: On je neka čivija. V. ličić. — c) također u Srbiji po Ńekim krajevima nazivaju tako i lukavu čorjeka koji hoće da prevari drugoga. I. Pavlović.

ČIVŃIJATI, čivijám, impf. čivijom zaprijeti. u naše vrijeme u jednoj pjesmi. Slankom vrata kapijala a kanate čivijala. Nar. pjes. vuk. herc. 377.

ČIVIJCA, *f.* *vidi* čivica.

ČIVILUK, *m.* *poduga daska ili grožđe s nekoliko čivija, što se zakiva za zid da se vješa što, od prošloga vijeka, između rječnika samo u Vukovu (olavus). Pak imadem krevet i stolicu i čiviluku i klup i polien. M. A. Rešković, sat. 116. Po čardaku mnogi čiviluci de se vješa gospodsko oruđe, čiviluci od bijela srebra. Nar. pjes. vuk. 2, 231. O čiviluku turi gerđana. 4, 475. Fati britku sablu s čiviluka. 2, 239. Ti dofati barjak s čiviluka. Pjev. crn. 100. Pa dovati s čiviluka nože. Nar. pjes. vuk. herc. 97. u istoj pjesmi biće samo stih radi izostavljeno i iza v: Pa dovati noža sa čiviluka. 97.*

ČIVINAČ, *m.* *svrdao što se njma vrte rupe za čevije u kola. samo u Vukovu rječniku.*

ČIVIT, *m.* *indicium, od tur. čivid, u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu. Čivit za karabojfu. Nar. posl. vuk. 346. Čivit, indigofera anil L. B. Šulek, im. 57.*

ČIVITAR, *m.* *ko prodaje čivit (pod f). samo u Vukovu rječniku.*

ČIVITNAČ, *m.* *lonac u kom se kuha čivit. samo u Vukovu rječniku.*

ČIVLA, *f.* *mala smokva duga repa, najpoznija u hrvatskom primorju. I. Milčević. B. Šulek, im. 57.*

ČIVLUK, *m.* *vidi čitluk, s kojim je jednoga postavia. u naše vrijeme, između rječnika u Vukovu (gdje se dodaje da se govori u Crnoj Gori). a) u pravom smislu: Što ponese s čiviluka vješnicu. Nar. pjes. vuk. rječ. 824^b — b) dva sela u Srbiji u okrugu niškom. Sr. Nov. 1879. 175.*

ČIVLANI, *m. pl. selo u Dalmaciji nedaleko od Šibica. bez sumnje mještani govore acc. i za nom., te tako i pišu: Čivlance. Repert. 29.*

ČIVO, *n.* *textura, tkanje, što se će (tka), u naše vrijeme u Srbiji, od tkati, čemu je k pred i postalo č pa pred nim otpalo t. Kad tkala ne će, ona sve to pokriva jednom velikom bostom, da prah ne pada na čivo. M. D. Miličević, zlosel. 326.*

ČIVOVIĆ, *m.* *prezime u naše vrijeme u Srbiji. Rat 81.*

ČIVT, *m.* *vidi čift. Donijeli dva čivta pušaka. Pjev. crn. 119.*

ČIVTIMICE, *adr. objema nogama u jedan put. vidi i kod čift, od čega je i postalo. Odbaci se nogam čivtimice. Nar. pjes. petr. 3, 504. A nogama čiftimice gada. 611.*

ČIVUČAD, *f. coll.* *puori Judaea. isporedi Čivutin. u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu. govori se i sa f među i i u. I neznano dvoje čivučadi. Nar. pjes. petr. 2, 80. isporedi čivut.*

ČIVUČE, *čivučeta, n.* *puer Judaeus. isporedi čivutin. u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu. govori se i sa f među i i u. I neznano maleno čivuče. Nar. pjes. petr. 2, 80.*

ČIVUT, *m.* *vidi kod Čivutin.*

ČIVUTANA, *f.* *regio Judaeorum, kraj nekoga mjesta gdje žive čivuti. isporedi Čivutin samo u Vukovu rječniku.*

ČIVUTARÉNE, *n.* *mercatura Judaea. isporedi čivutaritu. samo u Vukovu rječnika.*

ČIVUTARITI, *čivutarim, impf.* *mercaturam judaicam exercere, trgovati kao 'Čivutin'. samo u Vukovu rječniku.*

ČIVUTLJA, *f. coll.* *Judaei. u naše vrijeme. Zapaziće mloga Čivutija. Nar. pjes. vil. 1867. 285.*

ČIVUTIN, *m.* *Judaeus. od tur. čift, koje će biti od pers. gūhād (Judaeus). ali se u Turaka*

a za njima i u nas govori za porugu. u nas po nekim krajevima, osobito gdje drugo ime nije u običaju, govore i bez poruge; ali oni sami (Zudjeti, Zidovi, Jerveji) primaju svraga za porgradu i urvedu. — mjesto u govori se u f, bliže turskom izgovoru, i p (vidi dale). — u jedini reoma rijetko bez in (vidi dale). — Akc. se mijenja u gen. pl.: Čivutā. — Dolazi od xviii vijeka (vidi primjer M. Diekovića), između rječnika u Voltigijinu (Čifut), u Stuljčevu (Čiput) i u Vukovu (Čivutin). — a) sa f: Čifutu se pristašuje. S. Margitić, isпов. 163. Općiti s Čifuti. I. Grličić, put. 31. Turci i Čifuti. J. Kavašin 443. U pištoli sv. Pavla Čifutom. A. Bačić 176. Isukrst pokara Čifute. F. Lastrić, test. 39. To je koliko kad se među krstjanina reče: heretiče ili Čifutine! F. Lastrić, ned. 171. Idući niki Čifutin ourne, i našavši jedne zidine od stare grade razorene umide i sakri se u jedan nugafo. F. Lastrić, svst. 57. Na svaki način nastojali jesu pomamni Čifuti da Isukrsta s križa sajni nagovoro. D. Rapić 43. Čifuti radi zlata izgiboše. V. Došen iv. Poče mu se rugati jedan Čifutin. A. Kanižlić, utoč. 45. Čifutiu oli Zudija. M. Dobretić 233. Čifutinom. J. Rapić, ponč. 2, 31b. Strašite se, nevirni Čifuti. A. Tomiković 84. Koje so se kod Čifuta čimile. M. A. Rešković, kabr. 30. Pokrstiti govori se za onoga koji je kakve druge vjere, n. p. Turčina ili Čifutina. Vuk, nar. pjes. 2, 64. — b) sa p: Sve ovo podnese od nevjernije Čiputa. M. Divković, nauk 62b. Jesu izvan crkve svi Čiputi. 73. Može krstiti, kada je potreba. . . i Čiputin i Ciganin. 142b. Čiputi ali ti Zudijo. S. Margitić, fala 290. — c) sa v: Čivuti turski i poljski srde se za namačke Čivute. D. Obradović, bas. 43. Al' je tvrda vjera u Čivuta. Nar. pjes. vuk. 2, 86. Za ono što je bilo ne da Čivutin ni dinara. Nar. posl. vuk. 84. — d) u jedini bez in: Čifut, dajurim zulum da ne prima. I. T. Mrnavić, osm. 139. Čifut Mar-dokeo. A. Kanižlić, utoč. 93. Upazi Čivuta d-narodu pronjejuje svakojake pare. Nar. prip. vrč. 143.

ČIVUTINOV, *adj.* *Judaei. samo u Vukovu rječniku. isporedi Čivutin.*

ČIVUTKA, *f.* *Judaea mulier. u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu. nalazi se i sa f mjesto v. isporedi Čivutkina. Kad uhvati njegovu Čifutku.*

ČIVUTKIŃA, *f.* *Judaea mulier. od xviii vijeka (vidi primjer M. Diekovića). Akc. se ne mijenja, samo su u gen. pl. i oba zadnja sloga dugu: ČivutkiŃā, a samo zadnji u gen. i instr. sing.: ČivutkiŃin. — Među i i u nalazi se i f i p i v. isporedi Čivutin. a) sa f: Hoće se roditi od jedne ČifutkiŃe. D. Rapić 471. — b) sa p: Jedna ČiputkiŃa poradajući vele se mučaće. M. Divković, zlan. 20. — c) sa v: ČivutkiŃa. B. Mušicki.*

ČIVUTKIŃICA, *f.* *dem.* *ČivutkiŃa. B. Mušicki. ČIVUTKININ, adj.* *Judaeae mulieris. B. Mušicki.*

ČIVUTLJA, *f.* *neka igra u kojoj bira velika halabuka. V. Vrećević, igre 22.*

ČIVUTSKI, *adj.* *judaicus. mjesto v nalazi se i f i p. isporedi Čivutin. t pred s može i otpasti a mogu se oba i sastaciti u c (vidi u primjerima). dolazi od xviii vijeka (vidi primjer M. Diekovića), između rječnika u Stuljčevu (čiputski) i Vukovu (čivutski). a) sa f: Da se molit bog na način čivutski. A. Bačić 53. Da čete se mnogi čuditi zloći skupštine čifuske. F. Lastrić, test. 115. Sluge čifuske. 164. Od pisaca čifuskoje. F. Lastrić, ned. 289. S velikim naložtvom vojnika čifukih stize.*

D. Rapić 1. Zabraňuje prisnike židovske ili ti čifutske jisti. A Kanižić, kam. 495. Neznabožaca vitrovi, čifucki oblaci. B. Leaković, gov. 40. Vika čifutska. J. Rajić, pouč. 3, 21. Do Jevrema cara čifutskoга Нар. pjes. petr. 2, 74. Sela čifucka. S. Ľubiša, prip. 96. — b) sa p: Ovo je jezikom čiputiskijem. M. Divković, nauk 96b. Narodu čiputskomu. M. Divković, bes. 3. — c) sa v: Kad budete u zemlji čivutskoj. Нар. pjes. vila 1867. 285. — 'čivutska groznica' reče se za velik strah: Uvati ga čivutska groznica. Нар. pjes. vuk. 3, 258.

ČIZ, m. acanthis. isporedi čiz. samo u rječnici-ma Belinu (445^b) i Stuličevu.

1. ČIZMA, f. caliga. od tur. čizme, maj. esizma. od xvi vijeka, između rječnika u Mikajinu (ocrea, cothurnus), Belinu (ocrea 709^b), Stuličevu (ocrea) i Vukovu (caliga). isporedi čizna. Akc. se ne mi-jeća, samo su u gen. pl. i obu zadnja sloga duga: čizámá, a samo zadnji u gen. i instr. sing.: čizné, čiznom. — a) u pravom smislu: Čizmani ke tlače carevi robove. M. Vetranić 1, 56. Troje čizme. Starine 11, 83. Dva jorgana i jedne čizme. 148. Očemo li poslati jedne gospodsko čizme. 12, 28. Čizmam crljenim bijući te. N. Palikuća 26. Udri kođa čizmam' i mamuzam. A. Kačić, razgov. 86. Sad mamuzam kreše, ogađ sine, sad od ruku čizma pljuske prime. J. Kripičić 19. Na nogu mu izvezene čizme. M. P. Katanić 68. Kako da bi tko svukao dvi čizme. I. J. P. Lučić, izk. 37. Evo s noga ti sazaj žute čizme i papuce. Нар. pjes. bog. 102. Obuvat' dijete u Marka Krajevića čizme. Poslov. dan. 87. Čizme nosim, a bos odim. Нар. pjes. vuk. 1, 238. Na Mitu su žute čizme. 1, 87. U druge su u devojke, žute čizme do kolena. 1, 341. Stala si mi na nogu i na čizmu crvenu. 1, 179. Na vojvodi čizme i čakširo, čizme su mu srebrom potkovane. 2, 483. U čizmama sjede na sergadu. 2, 341. Da s' odmori, da mu čizmo skinu. 2, 528. Evo tebe tri čizme dukata. 2, 336. Udari ga čizmom i mamuzom. 1, 541. Tad poteže iz čizme kangiju. 3, 242. U moje čizme ern don. (kad se ko čemu čudi, reče se, da ne bi urekao). Нар. posl. vuk. 333. — b) neki grad blizu Carigradu na moru. Paša pod pod čizmom bijelom a deneral pod Jedrenom gradom. Pjev. crn. 304.

2. ČIZMA, f. ime ovcí i kozí u gornjoj krajini hrvatskoj. J. Bogdanović. tako ih zovu jer su im papci kao čizme. V. Arsenijević. isporedi čizmenka

ČIZMÁR, čizmára, m. sutor, opifex caligarum. od prošloga vijeka, između rječnika u Belinu (ocrea 709^b), Stuličevu (ocrea 709^b) i u Vukovu (kako je starino). Čizmar. A. T. Blagojević, kin. 31. Nejma boljeg od jednog čizmara. M. A. Rejković, sat. 69.

ČIZMÁREV, adj. što pripada čizmaru. samo u Vukovu rječniku.

ČIZMÁRICA, f. žena čizmarova. samo u Vukovu rječniku.

ČIZMÁRKA, f. vidi čizmarica. samo u Vukovu rječniku.

ČIZMÁRLUK, m. čizmarski zanat. samo u Vukovu rječniku.

ČIZMÁROV, adj. vidi čizmarev. samo u Vukovu rječniku.

ČIZMÁRSKÍ, adj. što pripada čizmarima. samo u Vukovu rječniku.

ČIZMÁŠ, čizmáša, m. a) vidi čizmar. S. Tokelija u Letopis. 119, 42. — b) 'gak čizmaš', egretta garzetta Bp. Progr. spal 1480. 42. ptica

tako nazvana jamačno po perju koje joj na nogu kao čizme.

ČIZME, f. pl. selo u Bosni blizu Očevije. Schem. bosn. 1864. 22. isporedi čizma.

ČIZMÉĚIJA, m. vidi čizmar. od prošloga vijeka, između rječnika samo u Vukovu. Kasapi, čizmeĚije. D. Obradović, bas. 287. prošloga vijeka u jednom spomeniku čizmičija. Bud. spom. glasn. u, 4, 4.

ČIZMÉNKA, f. ime ovcí koja ima papke kao čizme. u gornjoj krajini hrvatskoj. V. Arsenijević. isporedi čizma.

ČIZMEŠIJA, m. vidi čizmar. isporedi čizmešija. u jednoga pisca xvii vijeka. Vutla čizma ni za blato, čizmešija pak je za to. P. Vitezović, cvit 156.

ČIZMÉTINA, f. augm. čizma. I nimačke obu čizmetine. Нар. pjes. mar. 168.

ČIZMICA, f. dem. čizma. od prošloga vijeka, između rječnika u Belinu (145^a) i Vukovu. Mladenci i djevojke s čizmicami. Jačke 231.

ČIZMIĆ, m. prezime u naše vrijeme. Rat 324. Šem. srb. 1881. 351.

ČIZNITI, čiznim, impf. persequi, tjerati. u jednoga pisca xv vijeka. riječ tamna. Kad paša ugleda mnoštvo nzučeno, odskočiv uzpreda bižeći smeteno; a oni za njime potiom udriše, ter do dvora svime putom ga čizniše; i prem da brz biše koišnikli nogami, ružno ga čizmiše gustimi stinami. I. T. Mrnavić, osm. 128.

ČIZVARE, f. pl. selo u Dalmačiji blizu Skradina. Repert. 25.

ČIZAK, čiška, m. fringila spinus L. I. Ettlinger 155.

ČIZMA, f. vidi čizma. od xvi vijeka, između rječnika u Vrancićevu (cothurnus), Bjelostijenčevu, Jambresićevu i Voltigijinu. Čizme srebrom potkovane. A. Knarutić 10. Dvoje čizme. Starine 11, 142. Ne izuvisi ni opanaka ali ti čizama. P. Posilović, nasl. 37. Evo tebi dvije čizme blaga. Нар. pjes. mar. 23. Čizme kordovaške. Jačke 61.

ČIZMAK, m. prezime u naše vrijeme. Schem. zagr. 1875. 260.

ČIZMÁREVIĆ, m. prezime u naše vrijeme. Šem. diac. 1877. 67.

ČIZMÁST, adj. cothurnatus. samo u Jambresićevu rječniku (155^b).

ČIZMEŠIJA, m. vidi čizmar. isporedi čizmešija. od xvi vijeka, između rječnika u Bjelostijenčevu, Jambresićevu (1, 155^b) i Voltigijinu. Marko čizmešija (chimsislar). Mon. croat. 307. — nalazi se i kao prezime: M. Čizmešija. Schem. zagr. 1875. 210.

ČIZMICA, f. dem. čizma. u jednoga pisca xvi vijeka. Na nogah napravi čiznice s podvezni. M. Marulić 38.

ČKÁKĽAŇE, u. titillatio. isporedi čakĽati. samo u Vukovu rječniku.

ČKÁKĽATI, čakĽam, impf. titillare, galicati. samo u Vukovu rječniku. Postatiem od čakati.

ČKÁKĽÉŇE, n. vidi čakĽaŇe. samo u Vukovu rječniku.

ČKÁKĽITI, čakĽim, impf. vidi čakĽati. samo u Vukovu rječniku.

ČKÁKĽIV, adj. qui titillatu facile movetur. samo u Vukovu rječniku, gdje se još dodaje: čakĽiva oka n. p. žena ili djevojka, koju se lako draži.

ČKÁĽ, čakĽa, m. carduus. isporedi čakĽak. od

prošloga vijeka, između rječnika u Stuličevu (čkal' samo blaženi) i u Vukovu (onopordon acanthium L.). — Postanem će biti od kor. skak, stršiti, bosti, korijenu je otpalo sprjeda s, a od a postalo b, pred kojim se k promijenilo na č, a po tom ispalo s. isporodi čkati. — Negro će pasti čkalj i trnje. D. Daničić, isa. 5, 6. Neki od toga istoga (velikog kašala) kuhaju onu bocu, što se zove čkalj (velika bodljikava trava) i piju. M. D. Miličević, živ. 1, 113. — ima ga od više ruku: Čkalj ili škalina, cnicus. Šloser-Vukot., flor. 742. Čkalj ili kravačac, onopordon. 760. Čkalj, onopordon acanthium L. Vuk, rječ. 827b. B. Sulek, im. 57. Bijeli čkalj, dipsacus silvestris L. isporodi češlja. G. Lazić 103. B. Sulek, im. 57. Blaženi čkalj, centaurea benedicta L. G. Lazić 154. B. Sulek, im. 57. Iseci na sitno blaženog čkaļa. Z. Orfelin 311. Črveni čkalj, carduus nutans L. G. Lazić 151. B. Sulek, im. 57. Gorki čkalj, cardus benedictus. Farm. 91. Suknarski čkalj, argilla fullonum. G. Lazić 103. dipsacus fullonum L. B. Sulek, im. 57.

ČKĀĽA, f. caverna, rupa. isporodi škaja, od koje je postala promijenivši š na č. a) razja rupa. u Vukovu rječniku. — b) medvjeda. u Srbiji oko Pirota. Mečka živi u čkaļi zimi. S. I. Pelivanović.

ČKAĽEVICA, f. cynaroccephala. Šloser-Vukot., flora 733.

ČKĀĽICA, f. dem. čkaļa. u Vukovu rječniku.

ČKĀNE, n. fossio. isporodi čkati. samo u Vukovu rječniku.

ČKĀTI, čkām, impf. vidi ččakati. samo u Vukovu rječniku. od kor. skak, stršiti, bosti, korijenu je otpalo sprjeda s, a od a postalo b, pred kojim se k promijenilo na č, a po tom ispalo s. isporodi čkati.

ČKĀN, m. vidi kod član.

ČKĀDA, f. vidi kod škoda.

ČKĀLA, f. vidi kod škola.

ČKĀĽA, m. nadimak mjesto prezimena. u naše vrijeme. Fanasija Čkoļa. M. D. Miličević, slave 35 Oj češice, skitačice, sve se skitaš a za Čkoļa pitaš, 35.

ČKĀĽKA, f. vidi kod školka.

ČKOMĀ, riječ tamna u jednoga pisca xvii vijeka. Katilina proti obćini čkoma sta i zdignu se. P. Vitezović, kron. 25.

ČKOMCE, adv. tacite, mućeci. M. Bogović. isporodi čkoceti.

ČKOMETI, čkōmīn, impf. tacere, mućati. M. Bogović. isporodi skomina, s kojom je jednoga korijena promijenivši s na š, a po tom š na č.

ČKRĀNIĆ, m. prezime u Crnoj Gori. u jednoj pjesmi. Zovite mi Bela barjaktara od Čkrnića na glasu junaka. Nar. pjes. vuk. 4, 338.

ČKRĀNĀNE, n. rasio. isporodi čkrniati. samo u Vukovu rječniku.

ČKRĀNĀTI, čkrnām, impf. scabere, strugati kože kad se čine. samo u Vukovu rječniku. isporodi lešiti. Od kor. skar, udarati, sjeći, korijenu je s promijenjeno na s, a po tom s na č. isporodi skriatića.

ČKVRĀĽ, m. nekaka crna ptica, koliku kos. u Crnoj Gori. u Vukovu rječniku. može biti od kor. skvar, praskati, vrištati. korijenu je promijenjeno s na š, a po tom š na č. isporodi cvrijeti, čkvrijeti.

ČĽĀN, m. articulus. Akc. se mijenja u toc. sing.: člānu, i u gen. pl. kad je bez ov: člānā, a kad

ima ov, mijenja se u ejieloj množini: člānovi, i tako u srijem padežima osim gen., gdje je člānovā. — Dolazi od xii vijeka (vidi primjer Domentijanov), između rječnika u Mikaļinu (articulus 44b), u Belinu (articulus 349b), u Voltigijinu (gelenk), u Stuličevu (articulus) i u Vukovu (segmentum vineae, talus). — Korijen može biti skra (od skar), sjeći, lomiti, zavijati. korijenu bi otpalo sprjeda s, a k se promijenilo na č, a r na l. — Gdje gdje se nahodi i s promjenom glasa l na č: član (vidi daļe), gdje gdje glasi i člkan (vidi daļe), a to može biti otuda što korijenu nije odmetnuto s, riti k promijenjeno na č, nego s promijenjeno na š (isporodi škan), pa onda š na č. — 1. član. a) zglatak u tijelu, a uza n se može razumjeti i što je od jednoga zglatka do drugoga ili od zglatka do kraja, ul. ad u opć: Razdĵaje do mozgov. i do članov. Domentijanā 208. Ašte kto imati guty, ježe prĵichodi po članovĵh i bolits. Starine 10, 111. Ašte otečets guta po članovĵh, i zglobĵh. 112. Član od prsta. Mikaļa 44b. Čini ga nemilo u klupko svezati, da ni jednim članom nije mogao ganuti. D. Rapić 177. Kako se razlučuju usta naša s članina. I. Matović 11. — bb) na po se glĵan. isporodi članak. Dok t' opanu noge do članova. Nar. pjes. vuk. rječ. 827b. — b) u trske, loze itd., gdje se sastavljaju dijelovi, i sam dio od jednoga sastavka do drugoga, koļence. Član od prutja od loze. Mikaļa 44b. — c) sva sprava kojom se sastavljaju dva vola, pod plug, pod kola itd. u Lici. Dva se vola ulhvate pod plug ili pod kola, a dva opet preda ih; reče se: „dohvatiti mi član, da i ova dva vola pred ove ulhvati“. J. Bogdanović. — d) u vinogradu svaki od glavnih dijelova u koje se razdĵeljuje vinograd i koji su razdĵeljeni između sebe stazama. Svaku struku čokča u jedan član ili u jednu brazdu saditi. P. Bolić 1, 149. Dva člana u vinogradu. M. D. Miličević, zim. već. 315. — e) seaki od više dĵelova u koje se dĵijeli što napisano: od članov vere. Naručn. 103. Ke (stvari) sam ja brojio, i složi ih na člane, kako sam umio. P. Hektorović 69. Člane svete viro držmo stanovito 46. Prvi član simbola. S. Budinić, sum. 5. Crika ima dva nadeste člani vere. F. Glavinici. cvit. 146. Držci tvrdo člane i istine katoličanske. P. Radović, nač. 134. Sa svim člani od virovañ. L. Terzić 40. Što l' vjerovat svaki ima, simbuo s članim kaže nima. J. Kavañin 365. Virujem sve člane svete viro. H. Bonačić 25. Virovati člane s. viro. J. Banovac, pred. 57. Od prvoga člana vjerovanja. J. Matović VI. Uvižbati iskrñiega u članina naše s. viro. Grgur iz Vareša 61. Braniti člane viro. I. J. P. Lučić, isk. 8. Ovo je član vjere svete. A. Kalić 39. Da popuni gĵlekoje članove bukrĵekoga mira. Vuk, građa 141. — f) u društvu kakom jedan između ostalih: Članovi društva. Vuk, pisma 24. — g) čas. u jednoga pisca prošloga vijeka prevedeno lat. articulus. Počeo ispodvati na članu od smrti. A. Kadičić, bogosl. 57. Da je stari zakon prĵestiti se na članu od smrti 145. Prĵestitio u članu od smrti 145. — 2. član. u nekih pisaca xvi—xviii vijeka i u Mikaļinu rječniku (44b). Još kad ležes na dno groba, u tom tijelu ne će biti tili mala člana i zgloba, ki se ne će raztvoriti. M. Vetranić 1, 31. Izpniñu se iz člani simbola S. Budinić, sum. 16. Člane od vjere. I. Držić, nauk gond. 258. Tko ne bi vjerovao jedan sam član svete vjere. I. A. Nenadić, nauk 64. — 3. člkan. prošloga vijeka u dva pisca i u Voltigijinu rječniku. isporodi člkan. Ovo je člkan od viro. A. d. Bella, razgov. 60. 1. člkan. T. Ivanović 31.

ČĽANAK, članka, m, articulus. od xvi vijeka,

između rječnika u Vrančićevu, gdje najprije i dolazi (artus), u Mikašinu (član 44^b), u Belinu (articulus 349^b), u Voltigijinu (gelenk), u Stuliću (articulus) i u Vukovu (talus). — *Akc. se mijenja u gen. pl. kad je bez ov: članaka, a kad ima ov, mijenja se u cijeluj množini: člankovi, i tako u svijem oblicima osim gen., gdje je članková. — natrazi se i s promjenom glasa l na l i glasa n na ň, te glasi i članak i članač; ali veoma rijetko. — isporedi član. — a) zglavak, a po čemu mnogo češće i ono što je u obliku zglavka do drugoga, ili od zglavka do kraja, ul. aa) u opće: Ka no je tilo od razlici članak tako je i vira. I. Ančić, svit. 183. Krstiteља članak cijeli. J. Kavañin 329. Vaja da se od straba svi članci rastanu. A. d. Knezović 110. Kralj pode sa svi članci 1rtat. 165. Da je bog svagdi i u svakome članku tvome. M. Zoričić, osm. 1. Bolest u člancih, koja ne da hoditi. P. Knežević, osm. 122. Jadovita para po telu i svrnu članci razlišvi se. J. Rajčić, pouč. 3, 36. — bb) na po se: aaa) u prstu: Druga dižu prstom miri, pak, tako mič' veli, danka, ne ostade ni do članka, ovo vaja da ja srknem'. V. Došen 169. — bbb) u noge gležavi: Po dolu do članka a po brdu do koljena. Nar. prip. vuk. 203. — b) kao član pod b.: Loze usadne najuane s dva članka da su izvan zemlje. P. Bolić 145. Iz nagomilani žila i brandusa izrasta stablo, koje je ponajviše iskruvdano zbog nešto debeli člankova. 27. — c) kao član pod c.: Sveti Petar ovi članak reče. M. Divković, nauk 57. Potvrjujem sve članke i sve njih dijele od krstjanske vjere. M. Orbin 84. Ne vjerovati svijem člankom od vjere, grijeh jest smrtni. S. Matijević 42. Molitva k gospodinu Isukrstu od svacijeh članaka muke uegovne. B. Kašić, rit. 131. Zaode od vire prave u nikije člancije. I. Ančić, ogl. 10. Svaki dio ali ti članak od vire. P. Posilović, nasl. 98. Temeljt u ono dvanajest članaka vire katoličanske. G. Margitić, isпов. 25. U virovañu jest dvanaest članaka. I. Grličić 7. Zabilježene razgovora, članaka, poglavja. A. Bačić xiii. Za to čemo ovi razgovor u četiri članka razdiilit. 138. Virovañe razdiiluje se u dvanaest članaka. J. Filipović, prip. 1, 50. Ovi drugi članak iz prvoga sljedji. F. Lastrić, test. 61. Prikazavši ti ružice članaka, u. Molitvne, koje se nahode u sljedećemu članku. A. Kanižlić, fran. 234. Članke vire krstjanske vjrujemo. A. Kanižlić, utoč. 740. Svakomu po članci pravde pravicu zaktivaš. A. J. Knezović xvii. Članak vire nas tone uči. D. Rapić 300. Da mu grad pridaje i da s istim utvrdi ňeke članke. I. Zaničić 130. Prija nego počem članak po članak. F. Matić 32. Mi katolici držimo za članak od vire. J. Banovec, iskaz 3. Kako čuh članke vire s, iz usta ňegovi M. Zoričić. zre. 110. Apostolsko složno izpovijedanje ili dvanaest članaka vjere. E. Pavić, jezgra 11. Ima ga upitat svrlu članaka vire svete. M. Dobrotić 51. Protivi se kojemu god članku vire katoličanske. I. J. P. Lučić, razg. 81. Dio svaki u dva ili više članaka, članci u poglavja razreduju se. I. Velikanović, upuć. I, iv. Pronišljavanje svrlu ovoga članka. M. A. Rejković, sabr. 23. Članak vire svete. B. Lenković, gov. 95. — d) napisano o čemu što god malo a cijelo. u naše vrijeme: Da mogu u letopis članke slati. Vuk, pisma 8. — e) u gramatici ňekih jezika, articulus, u jednoga pisca xvii vijeka. Oni ne promiñuju isto ime kako mi, nego samo promiñuju članke. Mikaja, gram. 3. Članak muški, članak ženski. 4. — f) sa | mjestu 1. u jednoga pisca prošloga vijeka. Viruj kako čes, njo člank od vire. A. Kačić, razgov. 111. — g) sa | mjestu u. u dva pisca prošloga vijeka ali je u prvoga. A. Ka-*

nižlića, redorno u. ima i u Voltigijinu rječniku članač, ali u gen. članka. U više dila ili ti članka razdiiliti. A. Kanižlić, bogoljub, 66. Od glasovitoga težačke skupštine članka. A. T. Blagojević, kin. vi.

ČLANAR, članára, m. psallidium Illig. J. Šloser, kor. 633.

ČLANAT, adj. articulatus. u jednoga pisca prošloga vijeka. Tvoj križ črven, plodna Bosno! članat, trudljiv. J. Kavañin 256.

ČLÁNEN, adj. articularis. u jednoga pisca prošloga vijeka. Protiva članeuj bolesti. A. Kanižlić, bogoljub. 481.

ČLANKAST, adj. articulatus. u jednoga pisca našega vremena. Fijaš člankasti, bembidium articulatum. J. Šloser, kor. 83.

ČLANKOŠA, f. žensko četade krapmijeh članaku. samo u Vukovu rječniku (ein weib mit grossen hervorragenden gelenken, s dodatkom da se gorori u Srijemu).

ČLÁNŌVAN, článŏvna, adj. articularis. xv vijeka. Pristomk članovnaog sustavjenija razdielivšim se. Glasnik 11, 75. Daničić 3, 468.

ČLÁNŌVIT, adj. articulatus. u naše vrijeme u jednoga pisca. Članovita mahuna ili juska (lomentum, silijuka lomentacea). J. Pančić, flor. boeg. 448.

ČLÁNAK, članka, m. vidi kod članak.

1. ČLĚN, m. maubrium, drčaje u kosijera, srpa, sature, pa i u srda drvo odzogov. samo u Vukovu rječniku, gdje se napomieno da se gorori u Srijemu. Bez sumnje pokvareno cren, dokle se još gororilo č. mjesto c. akceatat može biti da nije dobro zabilježen: more biti da bi trebalo člĚn.

2. ČLĚN, m. vidi član, s kojim je jednoga korijenja. u dva pisca xvi vijeka i u Mikašinu rječniku (44^b). a) kao član pod a.: Po členu i stavah. Auton Dahl., kol. 2, 19. — b) kao član pod e.: Člen četrti. Korizan. 819.

ČLĚNAK, člĚnka, m. vidi članak. u jednoga pisca xvii vijeka i u rječnicima Bjelostjenčeru (členk, articulus, zglob; od prsta) i Jambrišćeru (articulus). Ako bi ne veroval u dva nadeso člani ili člĚnkov sv. vere. F. Glavinčić, svit. 54.

ČLĚNOVIT, adj. nodosus. u jednoga pisca xvii vijeka. isporedi članovit. Drvo členovito je. Naručn. 26.

ČLIN, m. u jednoga pisca čakarcu xvii vijeka neznana značica: može biti isto što i cerjen. Da t' plavca izgori na suhu kako čin. D. Baraković, vil. 65.

ČLOV-, što nema ovdje, vidi čov-.

ČLOVITI, člŏviti, impf. stajati na stražnijem nogama kao n. p. što čini kašto tehnika, zec, a po tome: stajati na glavi i na rukama dignavši noge upravo u visinu kao što čine kašto djeca igrajući se. samo u Vukovu rječniku s dodatkom da se gorori u Srijemu i u Bačkoj. Postanem od čovjek, sačuraesi l među č i o. i u Nijemaca je mánchen machen.

ČLOVLEŔE, n. rudiča koja biva kod se človi. isporedi človiti. samo u Vukovu rječniku.

ČLÁN, m. vidi kod član.

ČLÁNAK, članka, m. vidi kod članak

ČMAR, m. intestinum rectum. od prošloga vijeka, između rječnika u Belinu (151^a), Stuliću i Vukovu (gdje se dodaje da se gorori u Dubrovniku). Postana neznana. Do čmar. T. Pančić, zool. 23. isporedi debelo crjevo, guzno crjevo.

Č ugarskih Hrvatua crjevo u opće: Dokjen more ča va čmar stat. Jačke 268.

ČMARAN, čmarna, *adj.* colicus. *samo u Stuličevu rječniku, za koji će biti i načinieno.*

ČMÁVALO, *m.* ko čmacea. I. Pavlović.

ČMÁVÁNE, *n.* spavače od lijenosti. *isporedi čmavati. samo u Vukovu rječniku.*

ČMÁVATI, čmāvām, *impf.* spavati dugo lije-neći. *samo u Vukovu rječniku. Od korijena istoga od koga je čma, čemat. isporodi ućmanuti.*

ČMĚLA, *f.* ridi kod pčela.

ČMĚLIŃÁK, *m.* ridi kod pčelinák.

ČMĚĆAC, čmĚćca, *m.* vidi čmĚćak. *samo u Vu-kovu rječniku.*

ČMĚĆAK, čmĚćka, *m.* vidi ječmĚćak, od koga je i postao izgubivši sprijeda je. *samo u Vukovu rječniku (gdje se dodaje da se govori u Boci).*

ČMIN, *m.* iris. *samo u Mikašinu rječniku (u značenju starčlenom) i u dva pisca našega vrema.* Čmin (čmin⁴), liliun coeleste, gladiolus; vodeni, acorus; divlji, sideritis. Cas, čes. muz. 1852. 2. 48. Čmin vodeni, iris pseudoacorus L. B. Šulek; im 58. *isporedi knuin.*

ČMOL, *m.* crv u varivu, u vinovoj lozi. *samo u rječnicima Mikašinu (trux, volux), u Belinu (volvox 761b) i u Stuličevu (volvox). postaća nez-nana.*

ČMRČAK, čmĚćka, *m.* vidi cvrčak pod a. *samo u Bjelostijenčevu rječniku i iz riega u Stuličevu (gdje je čmĚćac i što ne može biti čmĚrak, oboje načinieno za rječnik). preo je č kajkavski mjesto c, a u če biti promijeneno v.*

ČMREN, *m.* jedan između gradova koje je osvojio car Stefan Dušan od Grka: Priloži ki zemlji obćčstvija svojego ... grada Vodens, grad Čmrgens. Danilo 226. Čmrgens. Glasnik 11, 161. Daničić 3, 481.

ČMRGNUŃI, čmrgnem, *pf.* hiscero, otvoriti usta. u rječnicima Bjelostijenčevu (nit čmrgnuti zna, ne zna ni usta otvoriti da bi što vrijedno rekao), Jambrešičevu i iz njih u Stuličevu (čmrgnuti⁴).

ČMŪLA, *f.* lagena, zemljan sud za rodu, za vino, uje itd. od prošloga vijeka, između rječnika u Belinu (lagena 424^a, seria 763b, urna 779b), u Stuličevu (oenophorum). — *akc.* se mijenja u gen. pl.: čmŪla. *postaću neznanu. isporodi čmulica, čmuo.* Čini mi se boja tvoja čmŪla razbijena neg li moja cijela. Poslov. dan. 13. Fratar pivac pusti misu, a podo na čmulu. 22. Popio bi ga u čmulu vode. 98. Utopio se u čmulu vode. 148. Ko je tako srećan da nastupa gdje se čmulu nalodi? A. Kalić 166.

ČMŪLICA, *f.* dem. čmŪla. od prošloga vijeka, između rječnika u Belinu (424^a), Stuličevu i Vukovu (gdje se napominje da se govori u Dubrovniku). Dijete donese vodu u čmulici. Magaz. 1851. 25.

ČMŪLINA, *f.* augm. čmŪla. *samo u Stuličevu rječniku.*

ČOAN, *adj.* vidi čohan.

ČOÁŠEV, *m.* prezime, u naše vrijeme u Srbiji. Sem. srb. 1861. 85.

ČOBAN, *m.* vidi čobanin.

1. ČOBÁNAC, Čobánca, *m.* selo u Ugar. blizu Sentandrije. Bud. spom. glasn. II. 3, 55. Sem. prav. 1878. 38.

2. ČOBÁNAC, čobánca, *m.* dem. čoban. *samo u Stuličevu rječniku, gdje ima i čobančac, oboje bez sumnje načinieno za rječnik.*

ČOBAN-BAŠA, starješina nad čobanima. ispo-

redi baša. Kad to čuo čoban-baša Duro. Nar. pjes. vuk. 3, 93.

ČOBANČÁD, *f.* coll. mladi čobani. u naše vri-jeme, između rječnika u Stuličevu (gdje ima u istom smislu i čobančie, bez sumnje načinieno za rječnik prema zvjereće⁴) i u Vukovu. Čobančad. Nar. prip. vuk 191.

ČOBANČE, čobánčeta, *n.* mlad čobanin. od prošloga vijeka između rječnika u Stuličevu i Vukovu. Kako no se dogodi hrlom Golijat, koga čobanče David iz lučavirice čobanske zvrćuu ka-menom u čelo. F. Lastrić, ned. 327. No ih vide čobanče Ivanče. Nar. pjes. vuk. 3, 333.

1. ČOBÁNČICA, *f.* dem. čobanka. u naše vri-jeme, između rječnika u Stuličevu. govori se i čobánčica. I. Pavlović.

2. ČOBÁNČICA, *f.* mali glog, gloščić. u Vukovu rječniku, gdje se dodaje da se govori u Baraui.

ČOBANČIĆ, *m.* dem. čobanin. od prošloga vi-jeka između rječnika u Stuličevu. Čobančić David. F. Lastrić, test. 20. Čobančić u pošu stojeći. P. Knežević, živ. 54. Čobančić i čobanica. Vuk, nar. pjes. herc. 255. Počnu oba čobančica plakati. Nar. prip. vrč. 144.

ČOBANICA, i čobánica, *f.* ženska čelade koje čuva ovec, čobanka. od prošloga vijeka, između rječnika u Stuličevu i Vukovu. — a) u pravom smislu: Dvojaka mladi čobanica. A. Kačić, razgov. 135. Ovece pasle dvije čobanice. Nar. pjes. vuk. 1, 525. Ja boga ti, čobanice mlada! Nar. pjes. petr. 2, 48. — u pjesmi i o djevojci koja čuva paunčad: I dve tice paunice i četvorjo paunčadi, djevojka im čobanica. Nar. pjes. vuk. 1, 431. — b) ime izvornina: aa) izvor u planini Kanari: Kad dođoš k vodi Čobanici, tuna Turci koše odjalaše. Nar. pjes. vuk. 3, 278. — bb) izvor u pošu Oraoivu od Šarom planinom. Kod studene vode Čobanice. Nar. pjes. petr. 3, 307. — c) čobanica, motacilla alba L. isporodi govodarka, ovčarica, pastirica. — u gornjoj krajini hrvatskoj. V. Arsenijević. fringilla coelebs. na Braču. A. Ostojić.

ČOBANIĆ, *m.* a) dem. čoban. Imeli sina jed-noga čobanića. Nar. prip. mikul. 87. — b) prez-ime u naše vrijeme. Sem. prav. 1878. 9.

ČOBANĪJA, *f.* a) coll. čobani. u naše vrijeme, u rječniku vijeđnom. To začula čobanija. Nar. pjes. vuk. herc. 281. — b) plata čobaninu. u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu. Da mu danas čobaniju platin. Nar. pjes. petr. 3, 577.

ČOBANIN, *m.* tur. čoban, ovčar. govori se u jedini i bez in na kraju. *akc.* se mijenja u gen. pl.: čobán. Dolazi od xvii vijeka (vidi primjerc I. Gaudulića i M. Alberti), između rječnika u Mikašinu (čobanin 404^a), u Belinu (čoban 547^a), u Bjelostijenčevu (čoban), u Voltigjinu (čoban), u Stuličevu (čoban i čobanin) i u Vukovu (čoban i čobanin). — a) u jedn. sa in: Prilikuje sau sebe gospodin jednomu pastiru ili ti čobaninu. F. Lastrić, od⁴ 217. Sada vidite kačav jo čobaninu strah boži. F. Lastrić, ned. 211. Čobanin se naslonio na grančicu oraovu. Nar. pjes. vuk. 1, 114. Id⁴ odatle, mladi čobanine! 1, 172. Ľubila bi čobanina. I. 336. Jedna oveca a tri čobanina 1, 501. Veli Ńima Miloš čobanine. 2, 137. Za putnika dobro, a za čobanina zlo. Nar. posl. vuk. 85. — u prenesenom smislu o biskupu kao i pastir. u jednoga pisca prošloga vijeka. Kubić svet čobanin. J. Kavauiu 94. — b) u jedn. bez in: čoban. M. Alberti XI. Oveca uput biži čobanu. Margitić. fala 203. Jedan čoban. J. Banovac, pred. 108. Pita ga čoban inore li ga pomoći. M. Zoričić,

zre. 197. Čoban, koji ovce pase. V. Došen 67. Jedna ovca tužase se na čobana. N. Palikuća 8. Došavši čoban David. A. Katić, korab. 160. Da ne zavose na pomoć onoga čobana. I. J. P. Lučić, razg. 44. Ovcama nema čobana. Nar. pjes. vuk. 1, 162. Čujše li, čobane! 1, 171. Tuda čoban svoje stado javi. 1, 600. Evo ovdje čobana Mihala. 3, 428. Ostave glavu čobanu. Nar. prip. vuk. 206. — u prenesenom smislu o duhovnom pastiru. u jednoga pisca prošloga vijeka. Svrhu posla čobana dusevnoga. M. Zoričić, osm. ix. — c) u množini, koja je stajda bez in: Od čobana i pastira trgovačkih namistnika trg se carski tira. I. Gundulić 293. Da nije kara među mojim i tvojim čobani. J. Banovae, pripov. 117. Ukaza se udijl jedan andeo nikim čobanom. Fr. Lastrić, od' 385. Kad no se smišaju mnogi čobani zajedno na planini. M. Zoričić, arit. 97. Čobane za knezove mečuč. A. Katić, korab. 960. Porazili su u pored s čobanima drobna stada. B. Cuceri 126. K. noj dohode čobani. Nar. pjes. vuk. 1, 167. A čobani stada ostaviše 2, 537. A klikuju ovčare čobane. Ogled. sr. 46. Stari čobane. Jačke 189.

ČOBANINA, m. augm. čoban. u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu. Pri sebi' ruke, čobanino vlaška! Nar. pjes. vuk. 3, 547.

ČOBANINOV, adj. što pripada čobaninu. samo u Vukovu rječniku.

ČOBANITI, čobanijem, impf. biti čobanin ili čobanica. u naše vrijeme. između rječnika samo u Stuličevu. Selo, gdje Mande sirotuje i čobani. S. Lubiša, prič. 85.

ČOBANKA, f. žensko čelude koje čuva ovce, čobanica. od prošloga vijeka, između rječnika u Belinu (547a) i Stuličevu. A čobanke nek stoje kod majke. Nar. pjes. juk. 311.

ČOBANKIŃA, f. vidi čobanka. samo u Stuličevu rječniku. riječ nepouzdana.

ČOBANOV, adj. što pripada čobanu. u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu. To je briga čobanova. Osvet. 1, 18.

ČOBANOVATI, čobanujem, impf. vidi čobaniti. samo u Stuličevu rječniku. riječ nepouzdana.

ČOBANOVIĆ, m. prezime u naše vrijeme. Sem. prav. 1878. 95. Sr. Nov. 1879. 1170.

ČOBANSKI, adj. pastorius, od prošloga vijeka, između rječnika u Belinu (547a), Stuličevu i Vukovu. Život čobanski. J. Banovae, pred. 136. Koga iz lučarice čobanske zvrnu kamenom u čelo. F. Lastrić, ned. 327. Ni pas, ni rt, ni čobanska vaška. Nar. posl. vuk. 222. Daleko od čobanskih koliba. M. D. Miličević, let. več. 276. — nalazi se i u imenu gdjekegoga biću: čobanska svralica, alisma plantago L. (prevedeno lat. fistula pastoris, nem. hirtentpfeife). čobanska torba ili torbica, capsella bursa pastoris. Mach. B. Šulek, im. 58.

ČOBANSTVO, n. ars pastoria, od prošloga vijeka, između rječnika u Belinu (547a) i Stuličevu. S čobanstva bijaše na kraljsko pristole uzio. A. A. Bella, razgov. 86. — u prenesenom smislu o duhovnom pastirstvu. Na pristole apostolskoga čobanstva. J. Banovae, pred. iv.

ČOBANSTVOVATI, čobanstvujem, impf. vidi čobaniti. samo u Stuličevu rječniku za koji je i naučieno.

ČOBAŃA, f. vasculum aquaticum. od prošloga vijeka, između rječnika u Vukovu. od naj. esobany, koje je opet od slov. cibarz (zban). Pristalija jest čobanija šupja. I. S. Reljković, kuć. 205. — gdje gdje zovu tako i sud u koji curi rakija kad se peće. Rakija u čobanu curi. P. Bolić 2-29.

ČOBE, Čobá, f. pl. selo u Bosni u okrugu ba-
nolačkom Statist. 43.

ČOBIĆ, m. prezime u naše vrijeme. Vuk, nar. prip. ix.

ČOBIĆ-POLE, n. selo u Bosni u okrugu zvoničkom. Statist. 93. Zeml. bos. 41.

ČOBO, m. hyp. čovjek. isporedi čovo, čemu se promijenilo v na b. od prošloga vijeka, između rječnika samo u Vukovu, gdje se napominje da se govori u Dubročniku. Akc. se mijenja u voc. čobo. Ako u zvono čobo ne tegne, ne će i kad zvoniti. Posl. dan. 4. jamučno će biti istu riječ koju se govori kao nadimak u Crnoj Gori s akcentom u nom. kao u voc.: čobo. u Vukovu rječniku

D. Daničić 13. nov. 1882.

ČOĢA, f. 1. kratka kost koju djeca igrajući se gone štapovima. — Akcent se mijenja u voc.: čogo, čogo, a samo je i drugi slog dug u gen. i instr. sing.: čogē, čogōm, i u gen. pl.: čogā. Postane tamno. Daničić osn. 27. n nije da je čoga ili ģoga s premještenim glasovima goġa, a to opet njesto koća koje je u koćan i s premještenim glasovima čokañ. korijen da je skak, ne gibati se, terdu biti. (kor. 228.) samo u Vukovu rječniku gdje se kaže da se govori u lučkoj. vidi i ģoga. — 2. bilina saponaria officinalis L. u jednoga pisca našega vremena, koji je riječ primio iz Bosne. B. Šulek 58.

ČOĢIN BUNAR, m. nieko mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom: Livada kod Čogina bunara. Sr. Nov. 1865. 358.

ČOĢLAN, m. голу kost od čereka odsječena za koju se čerec prikruća. M. Pavlinović. — kukast štap, u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević. ČoĢlan se od ravna stapa razlikuje tim što se napravi od drveća nalik na sjekiricu pa se ta sjekirica nasadi na polebo štap. vidi i čoga.

ČOĢLINA, f. kosturina. vidi čoga. M. Pavlinović.

ČOHA, f. pannus, sukno po najviše ne domu tkano, i od takova sukna hařina, pa i u opće hařina. tur. čoha, čoka, ngrč. tzoza. — Dolazi od xvi vijeka, između rječnika u Mikašinu 13a: dolama, chirodrotta, čoha od vlastela, toġa: čoha vojvode, paludamentum; u Belinu 630a: clamys; 739, 762: toġa; u Bjelostijenčevu 52b: čoha, muška gornja duga hařa s kapucem, chirodota, macrochera, toġa rusticana; vsake vrsti sukno, pannus; u Jambresičevu 332b: gausape; u Stuličevu 91a: toġa, i u Vukovu 829a: pannus. — Akcent se mijenja u acc. sing.: čohu, u voc. sing.: čoho, u nom., acc. i voc. pl.: čohe, i u gen. pl.: čohā, a samo je i zadnji slog dug u gen. i instr. sing.: čohōh, čohōm. — Bez h, čoġega je po niekim stranama nestalo, dolazi u niekih pisaca xvii i xviii vijeka i u naše vrijeme u narodu: čoa; mjesto izgublenoga h uneeće se po niekim krajevima v: čova, a po niekim j: čoja, u naše vrijeme. a) sukno: Obloci od dvora kud se prohodi čohom i svilom pokriveni. F. Lastrić, od' 336. Krpe od čohe. I. Jablanci 31. Er ćemo se dobiti i čohe i drobne spenzde. Nar. pjes. bog. 210. Mila čeri moja, šta je tebi tamo nestanulo? if ti malo svile i kadive, ili zlata ili bijela platna, al' lijepe čohe Paraguna i rezane pa i norezane? Nar. pjes. vuk. 2, 380. Na beġa je svilena košulja, vrh košulje pletena jećerna. vrh jećerne toke ubojite, a svih toka zelena dolama od zelene čohe Venedika. 4, 56. Dočekamo Sarajlije mlade te otimam i srebro i zlato i lijepu čohu i kadifu. 3, 4. A sluga mu koñ izvedoše, oselili sedlom od po-

zlate, pokrili ga čohom do kopita. 2, 225. Dadoh babu čohu nerezanu. 1, 368. U Latina sva šta na svijetu: oni mogu srebro pokovati, sajaliju čohu porezati. 2, 536. Tko je vama čohu porezao? 4, 180. Nima čohu nekroju daje. 2, 37. Od šta bješe na čardak? prostrirka? bješe čoha čardaku do vrata, a po čosi lijepa kadifa. 2, 231. Od čohu čakšire. Pjev. crn. 60. Krojuju dolame od najskuplje čoh. S. Lubiša, prip. 266. Vermen od crvene čoh. M. D. Miličević zim. već. 209. U sudnici je bio sto sa zelenom čohom koja je već požutela. 266. — *b) hašina*. Ako vidiš u snu da imaš lijepu čohu, toj priliku počitaše i čast. Zbor. 139. Vidiš ovu čohu na meni, nije pametara od kad ju sam učinio. Jes u mene čoha novijeh koje mi su djedi derali; a ova mi je očina čoha i pak ju sam meni prikrojio. M. Držić 406. Potnušti će tanahna hašina i čoha. B. Kasić, nasl. 53. Svionca čoha od skrlata narešena litrim cijenim. J. Kavačini 360. Gdi je sad čoha tva bogata s napravami raskošnime? 451. Gospodin je i bog pravi; čelo odiju kruna mnoga, čoha a kip mu do kraj noga. 530. Obučen u čohu, togatus. Bella 734. Kralj odijeva ga svojom zlatom čohom. V. M. Gučetić, pohv. 218. Izvadi iz rukava vječničke čohu jednu smokvu. U. Cucerić 157. Iz kabanice u crvenu čohu. Poslov. danić. 34. Istuču smoka izgubila mi se je čoha. 34. Kad je dijete bio, kneževu je čohu nosio. 41. Čoha se u Crnoj Gori zove i svita. Vuk, pisma 42. A naprijed pred svatovna Mujo u crvenoj čohi vedeničkoj, za nima je do pet košanika sve u crnoj čohi vedeničkoj. Nar. pjes. vuk. 3, 154. U bijeloj čohi vedeničkoj. 3, 155. Prega ni se čohom pazarijom, što je zlatom žicom preprižena. 2, 612. Udri čohu i udri kadifu i na glavu kalpak i čelenku. 2, 224 U skrlat se čohu obukosmo. 4, 246. Udari se po koljenu rukom, nova čoha pršte na koljenu. 2, 383. Udari se rukom po koljenu, nova čoha na koljenu puče. 3, 148. Udari se rukom po koljenu, koliko se lako udario, na koljenu čista čoha puče. 3, 376. A pjesnu se rukom po koljenu, pod koljenom skrlat čoha puče. 4, 181. Ođeni koše i junake: udri košma sedla osmanlije i zlaćene rate do kopita . . . na junake dibu i kadifu i crvenu čohu sajaliju . . . što od vode čoha crvenija, a od sunca čoha rumenija, a na glave kalpak i čelenke 2, 535. Udri na se dibu i kadifu, ponositu čohu sajaliju, što od vode čoha crvenija, a od sunca čoha rumenija. 2, 262. Svoju djeću ljepo darovala: svakom sinu nože pozlaćene, svakoj čeri čohu do poljane. 3, 533. Nit smo pošli da čohu deremo. Osvet. 2, 43. Čohu od sebe odhitim. Jačke 223. — *c) bez h*: Da nam lučete uslati šest lakat čue selene (zelene). Starine 11, 103. Puto iste prikrihli bi čoom i odilom. F. Lastrić, test. 223. Puti su pristrti čoom i čilimi od čoe. E. Pavić, ogl. 132. Pokroj na me sve novo ođelo, sve zeleno od čoe zelene. Nar. pjes. vuk. 2, 77. — *d) bez h, ali mjesto nega s unetnutim j*: Ajine od svile, skrlata ali ti čoje. A. Kačić, korab. 83. Tetki jeli čohu nekroju. Nar. pjes. vuk. 1, 550. Kalpak od crvene čoh. M. Pavlinović, raz. spis. 156. Čita-kija mu je već izgubila boju one čoje od koje je srezana. M. D. Miličević, zim. već. 244. — *e) s unetnutim v mjesto h*: Od nie biva sve što je od čove, koja sučno slovinski se zove. J. S. Relković, kuć. 58. I od čove čurke prigrtahu. Nar. pjes. vuk. 3, 273.

ČOHADAR, čohadára, *m. čuvar oprave, tur. čokadar podvornik, samo u Belinu rječniku* 763: vestispicus.

ČOHAGIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme u Srbiji*. Šcm. sr. 1892. 97.

ČOHALI, *adj. indecl. vidi čohan, čošan, u narodu i u Vukovu rječniku*. Da ne kaža čohali pa-puča. Nar. pjes. vuk. 1, 262.

ČOHAN, čöhana, *adj. građen od čoh, e panno, u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu*. Darivala svakoj čeri čohu do poljane. Čohu do poljano znači čöhane hajine. Nar. pjes. vuk. 8, 533. Na imenu su čöhano čakšire. Nar. pjes. juk. 139. Pa po nima čöhane ječermje. 604. Nosili su (kne-zori) plavetne čöhane čakšire i od takove čohae ječermje. Vuk, živ. 251. — *bez li*: Jošt namje-rava i čoanu fabriku za potrebu vojske da po-diže. Sr. Nov. 1831, 146.

ČOHAR, čöhára, *m. koji čohu pravi, riječ sama u knjiži ne dolazi ali je narod u Hrvatskoj go-vori a ima adj. od ne: čoharski*.

ČOHARSKI, *adj. što pripada čoharima, u jed-noga pisca xvij vijeka i u naše vrijeme u narodu*. Kod čoharskoga zanata. I. Jablauci 166.

ČOHILIĆ, *m. prezime xv vijeka*: Matej Čohi-lić. Mon. croat. 257 (1554).

ČOHLINA GLAVA, *f. nešto mjesto u Srbiji na početku xv vijeka i u Daničičevu rječniku* 3, 471. Oč. Rybnika iz reke mimo luka Staukovu uz brdo na Čohlina Glavu. Glasnik 11, 141.

ČOHOLO, *m. ime muško, xiv vijeka*: Čoh'lo a syn' mu Bogojc. Glasn. 11, 12, 12.

ČOHODAR, čohodára, *m. vidi čohadar, u naše vrijeme*: Car odpravi do tri kapigije i sa nima tridest čohodara. P. Petrović, šćep. 32 (novo izd.).

ČOIK, *m. vidi čovjek* 10.

ČOILUK, *m. selo u Hrvatskoj u sešskoj bis-kupiji blizu Udbine*. Schem. segu. 1871, 39. sravni Čojluk.

ČOJA, *f. vidi čoha*.

ČOJAN, Čojna, *m. muški nadimak u Crnoj Gori, u Vukovu rječniku*.

ČOJE- *vidi čovje*.

ČOJĀČA GLÁVA, *f. selo u Crnoj Gori u Za-brđu u Vasojevićima*. Glasnik 40, 21.

ČOJKOVIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme u Cr-njoj Gori*: Pjevanija crnogorska i hercegovačka sabrana Čubrom Čojkovićem Crnogorecem. Pjev. crn. 1. sravni čojek kod čovjek.

ČOJLE, *samo u djetinškoj igri kad se braji: igne ipik, ušur, topi dušur, čojle, legšter, jabuka*. M. D. Miličević živ. sel. 3, 22.

ČOJLUK, *m. selo u Bosni u travničkom okrugu*. Statist. 66. a jedno u zborničkom. 89. dolazi i u narodnoj pjesmi: Uza selo, Čojlukom ga zovu. Nar. pjes. juk. 372.

ČOJSTVO *vidi čovječanstvo* 18).

ČOK, *m. vidi čovjek* 11).

1. ČOK, čoka, *m. pač, truncus. tal. ciocco. samo u Bjelostjencuvu rječniku* 52b.

2. ČOK, *indecl. mnogo, multum. tur. čok. samo u poslovi: Čorbe čok, mesa juk. Nar. posl. vuk. 349. i ođatle u Vukovu rječniku*.

ČOKA, *f. ime mjestina a) selo u Banatu. V. Arsenijević. b) mjesto u Srbiji c) u okrugu kra-gujevačkom: Vinograd u Čoki. Sr. Nov. 1874. 381. β) u okrugu crničkom. Livada u mestu Čoki Dordevoj. Sr. Nov. 1875, 515.*

ČOKADINA, *f. pustara u Hrvatskoj u podžu-paniji osječkoj*. Pregled. 100.

ČOKĀN, čokāna, *m. 1.) u kupusa ono od zemlje do glavice, caulis, u Vukovu rječniku. vidi čok. 1. isporodi i kočaň, od koga Daničić kor. 228 misli*

da i jeste s premještenim glasovima koč na čok. sravniti i mađ. csök, držađe. — 2.) staklence od ¹/₁ satlika, u naše vrijeme i u Vukovu rječniku, gdje ima i primjer: 'daj mi jedan čokaŃ rakije'. Nega se on nešto pribojavao, za to bi mu češće pružio po čokaŃ rakije, koliko da ga malo nasmeje. M. Đ. Miličević, let. već. 89.

ČOKAŃA, *f. klas kukuruzni bez zrna, u naše vrijeme*: Tuda se rodila 1817 glad, da su ljudi mlieli čokaŃe od kukuruza i mesali u lebac. Ćop. sr. 120, 15. *vidi i* kočaŃ, okomak, okomina, tuluz.

ČOKAŃEL, *m. Ńeko mjesto u Srbiji u okrugu ernoriječkom*: Niva kod ČokaŃela. Sr. Nov. 1875, 316.

ČOKATORDA, *f. Ńeko mjesto*. S. Novaković, pom. 151.

ČOKIĆIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme u Srbiji*. Avramović 267.

ČOKEŠA, *m. prezime, u hrvatskoj krajini*. V. Arsenijević, 267.

ČOKEŠINA, *f. ime rječji i mjestima u Srbiji*: 1) rijeka u Pocerini. Vuk, rječ. 828^b. 2) manastir blizu te rijeke. Vuk, rječ. 828^b. M. Đ. Miličević, srb. 428. Jeste l' vid'li crkvu Čokešinu? Nar. pjes. vuk. 4, 165. — 3) selo blizu toga manastira u šabačkom okrugu. Vuk, rječ. 828^b. K. Jovanović 82, 176. Polećeše dva vrana gavrana sa vrh Cera iznad Čokešine (pogrj. štamp. Čoketine). Nar. pjes. vuk. 4, 161.

ČOKEŠINAC, Čokešina, *m. čorjek iz Čokešine, samo u Vukovu rječniku*.

ČOKEŠINSKI, *adj. što pripada selu Čokešini, u Vukovr rječniku*. Jeruz dolazi ispod Cera kod Čokešine i najpre se zove čokešinska reka. M. Đ. Miličević, srb. 420.

ČOKETA, *f. 1. ptica scolopax maior*. L. Progr. spal. 1880, 39. *hice nazvana po tal. riječi* ciochetta. 2) muški nadimak u Crnoj Gori: 'Tade reče Mečića Čoketa. Nar. pjes. vuk. 4, 128. i ođavle u Vukovu rječniku.

ČOKETINA, *f. vidi kod Čokešina 3.*

ČOKIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme u Srbiji*. Đorđije Čokić. Nar. pjes. vuk. 4, 615 (među prenumerantima). Filip Čokić. Rat. 397. Avramović, 252.

ČOKLAN, *m. svada, inat, contentio*. M. Ružičić. ČOKLANITI, čoklanim, *imp. svadati se, inatiti se, rixari*. M. Ružičić.

ČOKLANEŃE, *m. svadane, contentio, isporedi* čoklaniti. M. Ružičić.

ČOKÓŃE, *m. coll. vites. isporedi* čokot — *će na kraju je postalo od -tje a tako i mnogi pišu, od xviii vijeka. izmudu rječnika samo u Vukovu*. Čokotje kako se obrize plakati počme. Đ. Rapić 162. (1762). Naći hoćete da su više imali gospodara, nego je na živu buseina a u vinogradu čokotja 442. Uzmi jedan lonac popola od čokoča. Orfelini, podr. 255. Kad bi ono čokoće istrebjavao koje premlogo vina ali rdavoga kaćestva prinosi. P. Bolić, vinod. 1, 6. Tavan iz kremenog peska složen čuva čokoće od ruše. 1, 101. Ona ide svome vinogradu. . suze lije, čokoće zaljeva. Nar. pjes. vuk. 3, 523.

ČOKOL, *m. Ńeko mjesto u Ugarskoj u podžupaniji stolobogradskoj, spominje se u lat. spomeniku iz xv vijeka*: Terra Chokol. Mon. ep. zagr. 1, 61.

ČOKOLATA, *f. tal. cioccolata, cioccolato, samo u Stubičeu rječniku*.

ČOKOLATJERNICA, *f. spremica u kojoj se pravi čokolata, tal. cioccolattiera, samo u Stubičeu rječniku*.

ČOKOŃAR, ČokoŃara, *m. selo u Srbiji u okrugu krajinskom*. K. Jovanović 83, 122.

ČOKOR, *m. prezime u naše vrijeme*. Šem. prav. 1878, 89.

ČOKÓRDIN, Čokordina, *m. potok, upravo pritoka Mlavina, u Srbiji u okrugu požarevačkom*. Livada preko Čokordina. Sr. Nov. 1869, 193. Čokordin dolazi od sela Oreškovice, i stiče se između Papovca i Orjeva. M. Đ. Miličević. srb. 1021. — *pišu i* Čokurdin: Livada do Čokurdina. Sr. Nov. 1861, 449.

ČOKORI, *pl. selo u Bosni u baăolučkom okrugu*. Statist. 33.

ČOKÓRILO, *m. prezime, u naše vrijeme*. Avramović, 247.

ČOKÓRITI, čokorim, *imp. žuboriti, susurrare, cum murmure labi, kače se za potoci koji tekuci pušta zvuke, u jednoga pisca našega vremena*. Iz bokova kose čokore mnogi jedri izvori. M. Đ. Miličević, zim. već. 2.

ČOKÓT, čokota, *m. a) vitis, rozga, riječ tuđa bez sumnje prem da je Daničić domaća, koji kor. 228 veli da joj je korijen skak, otkle s premještenim glasovima čok mjesto koč, sravniti čokaŃ i kočaŃ. Dolazi od xviii vijeka, između rječnika samo u Vukovu*. — *Akecat kakav je u gen. sing., taki ostaje u svrijem oblicima do gen. pl.: čökôla i čökôta*. Čokot kako se obrize počme plakati. Đ. Rapić, 262. Gdi se pako ne kriju čokoti. J. S. Reljković, kuć. 42. List mu gusti nad čokotom ridi. 327. Kad u proleće čokot potera. Orfelini 90. Moj mertik ne će ubiti, a dva mi ne dađu makar na svakom čokotu akov rodio (kažu da reče kaluder kad ko kaže da je tuča pobila ili da će pobiti vinograde). Nar. posl. vuk. 182. Snih, a preda mnom čokot, i na čokotu bjelu tri loze, i napupi i procvati i grožde na Ńenu uzre. Đ. Daničić, Imos. 40, 9—10. Veže za čokot magare sivo. Imos. 49, 11. Pobi čokote Ńihove psl. 105, 33. Mjesto gdje ima tisuća čokota. isai. 7, 23. Čokot, vitis vinifera. B. Sulek, im. 58. — *b) selo u Srbiji u okrugu niškom*. Sr. Nov. 1879, 175. Rat. 55, 58, 65, 71.

ČOKOTALO, *o nazi, samo u zagoneci*: Dva pera vitopera su dva rogatała i četiri čokotala. (odgonetaj: vó). Nar. zag. nov. 22.

ČOKOTARE, *f. pl. selo u Srbiji*. Sr. Nov. 1879, 176.

ČOKÓV, čokova, *m. klas od kukuruza bez zrna, u naše vrijeme, u Vukovu rječniku, gdje se kače da se govori u Srijemu, riječ tuđa po obliju kao da je mađarska. vidi i* čokaŃa, pa i čok i mađ. csök, držađe, nu sravniti i rum. ciočlău, koje će opet od tuđe riječi biti. Akecat kakav je u gen., taki ostaje u sviejm oblicima osim gen. pl.: čökôvá.

ČOKOVIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme u Srbiji*. Avramović, 191.

ČOKRĀA, *f. lozin čokot, vitis*. M. Pavlinović, sravniti čok.

ČOKRĀAN, *m. prezime, u naše vrijeme*: Đorđije ČokrĀan. Nar. pjes. vuk. 2, 650. Mihailo Č. 2, 659 (među prenumerantima iz Temišvara). isporidi rum. ciocărlăn Ńera, koje je iz slov. čevrĀ-uga.

ČOKTAR, čoktara, *m. praporać, ono zvono koje se rješa ornu ili jareu jednoga krda ovaca*. V. Bogišić, zbor. 571.

ČOKTATI, čokčóm, *impf. davati glas kao ptica kos, u jednoga pisca na početku xix vijeka*: Svako se tu srli, kos čokčuč. A. Kanižlić. *roz.* 6.

ČOKUR, *m. čvor na drvetu, nodus, u jednoga pisca našega vremena*: Pristupi cura s bremenom drva na glavi a pod bremenom skolila onotani poglavča da je ne utiru čokuri cjepanika. S. Ćubiša, *prič.* 106.

ČOKURDIN, *m. vidi Čokordin.*

ČOL-MITRA, Čol-Mitra, *m. ime muško*: Mijajlo pokaza da je kupio od Čol-Mitra. *Prot. šab.* 108. *biče nadimak od čol u Čolak.*

ČOLA, *f. ptica šeka, vidi čola, samo u Stuličeru rječniku.*

ČOLA, *m. muški nadimak, u naše vrijeme, isporedi Čolak*. Došao sudu Petar Čola. *Prot. šab.* 21. Stevan Čola. M. D. Miličević, *zimu.* već. 311.

ČOLADIJA, *riječ turska neznamo ni još značenja, u jednoga pisca našega vremena*: Vrve age, vrve spahojani, erendije i hođe učevne, drug do druga čoladije gñevne. *Osvet.* 7. 18.

ČOLAK, Čolaka, *m. prezime u Srbiji*: Bud. spom. *glasn.* 2, 3, 78. *Rat.* 224. Čolak-Anta Simonović, M. Đ. Miličević, *srb.* 739. Čolak-Antić. *Sem. sr.* 1882, 126. *od tur. colak, solak, koji ima samo jednu ruku, nu može biti i od tur. colak, hitar, lukav.*

ČOLAKOV GAJ, *m. ime mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom*: Niva u Čolakovom Gaju. *Sr. Nov.* 1866, 485.

ČOLAKOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme u Srbiji*. *Rat.* 88. 234. 349. *Sem. sr.* 1882, 56. *isporedi Čolak.*

ČOLAMA, *f. jelo od zčijega mesa, koje se gotovi onako isto kao i červis od piletine*. M. Đ. Miličević, *srb.* 856. *vidi červis.*

ČOLADINAC, Čoladinca, *m. ime mjesto u Srbiji u okrugu jagodinskom*: Niva u Čoladinu. *Sr. Nov.* 1875, 1139.

ČOLEH, *m. ime muško xiv vijeka*. Župan Čoleh. *Mon. croat.* 33. (1325).

ČOLETA, *m. muški nadimak u Crnoj Gori, u Vukovu rječniku*: Čoleta.

ČOLICA, *f. ptica pirrhoceorax alpinus*. Vieill. *Prog. spal.* 1880, 14.

ČOLIĆ, *m. prezime u naše vrijeme u Bosni*. Schem. *bos.* 1864, *xxi.* u *Srbiji*. *Rat.* 87, 109. 177. 210. 396. *Sr. Nov.* 1878, 642. *Sem. srb.* 1882, 86. *Prot. šab. mag.* 32, 104.

ČOLIN BUNAR, *m. ime mjesto u Srbiji*: Niva ispod Čolinog Bunara. *Sr. Nov.* 1864, 22.

ČOLINA KAPA, *f. ime mjesto u Bosni blizu Gorice*: Sa Čoline Kape vratolomne. *Osvet.* 7. 50.

ČOLINO KUČIŠTE, *n. ime mjesto u Srbiji u šabačkom okrugu*: Zemlja na Čolinom Kučistu. *Sr. Nov.* 1861, 556.

ČOLINA STIJENA, *f. ime mjesto u Bosni blizu Gorice*. *Osvet.* 7. 44.

ČOLOPEK, *m. selo u Bosni u zvrničkom okrugu*. *Statist.* 101. — *ime mjesto u Srbiji u valjevskom okrugu*: Niva Čolopek. *Sr. Nov.* 1875, 675.

ČOLOVIĆ, *m. prezime u Srbiji u naše vrijeme*. *Rat.* 100, 200, 242. *Sem. sr.* 1881, 351.

ČOLTAR, čoltara, *m. koško pokrivalo, tur. coltar, maj. esoltar, u jednom listu od 1700*: Da si mo na vizi oere čedan čoltar. *Starine* 12, 13.

ČOM, čöma, *m. zamotak duhana, od maj. csomó, uzao, samo u Vukovu rječniku*: fasciculus nicot-

tianae, *s primjerom*: Čom duvana, lula okovana. *vili kalup.*

ČOMAC, čömac, *m. samo u zagoneci o loncu*: stoji čömac i čömica pokraj vatro (*odgonec*) lonac i kašika). *Nar. zag. nov.* 110. *srvni štomač*

ČOMAGE, Čömägä, *f. pl. zaselak u Srbiji u srezu jošaničkom*. K. Jovanović 83.

ČOMBA, *f. ime mjesto u Srbiji u okrugu šabačkom*: Trava u Kombi. *Sr. Nov.* 1868, 566.

ČOMBAO, čömbala, *m. fimbria, samo u jednoga pisca xvi vijeka*: Imala nijes' brige dikom se gojiti, ni zlate verige na grlu nositi, ni rasplijet ni veze ki su sad nastali, najliše podveze zlatijemi čömbali. M. Vetranić 1, 98. Gđi čömbali zlatni vise. 1, 32. *srvni čöbmer.*

ČOMBORJE, *n. selo u Hrvatskoj u podžupaniji virovitičkoj*. *Pregled* 111.

ČOMIC, *f. samo u zagoneci, o kašici. vidi čömac.*

ČOMIĆ, *m. prezime u Srbiji u naše vrijeme*. *Sr. Nov.* 1880, 1340.

ČOMRDA, *f. planina u Srbiji u krajinskom okrugu*: Zitkovac se pruža i na severozapad te se sastaje s planinom Babina Mogila, odakle ide dalje preko planine Čömrde na Dunav ispod Dobre. *Glasnik* 43, 269. Najviši visovi na ovom povijarcu jesu: Čömrda, Babino Masilo i Starica. M. Đ. Miličević, *srb.* 941.

ČONČAN *vidi čöučan.*

ČONDRIĆ, *m. prezime u Bosni u naše vrijeme*. Schem. *bos.* 1864, 55. *xiv.*

ČONGRAD, *m. trgovište u Ugarskoj u čongradskoj županiji, u jednoga pisca xviii vijeka*: Mar-maruš, Mošon, Congrad. I. Kanavelić, *iv.* 86.

ČONOPLA, *f. selo u Bačkoj kod Sombora*. *Sem. prav.* 1878, 29.

ČOŃAGA, *m. prezime u naše vrijeme*: Svi junaci nikom ponikoše, ne poniče Čoňaga Živane. *Nar. pjes. vuk.* 4, 279. Ne ostavi Čoňaga Živana. 4, 274.

ČOPA, *f. riječ koje uprav nema, ali ju je Stulić primio u rječnik, ne dobro čitaviš u Mikale čöpa, što glasi čöpa, tako i danas Dubrovačani govore, kako terdi P. Budmani.*

ČOPA, *f. artemisia vulgaris*. Čas. čes. muz. 1852, 2, 49. *vili čöpa.*

ČOPATI, čöplēm, *imp. čöpati, depascere, avellere, u jednoga pisca našega vremena*: Neka junac čöple po okrajcima. V. Vrčević, *niz.* 136. Te se obje (*koze*) pripnu na duvar da brstan čöplu. *Nar. prip. vrč.* 144. *srvni tal. ciuffare, arripere.*

ČOPICE, *f. pl. selo u Bosni u mostarskom okrugu*. *Statist.* 122.

ČOPLITI, čöplīm, *imp. odčöparati, avellere, u naše vrijeme*: Tanović uzme nožić pak počue čöpliti pleće peciva. S. M. Ćubiša, *prij.* 98. Ako i živim u gori, ne brstim zanovet niti čöplim travu kao ajvan. V. Vrčević, *niz.* 127. *vidi čöpati.*

ČOPOR, čöpora, *m. više čöfadi ili životinja na okupu, hrpa, ruča, grex, caterva, agmen, od maj. cöport, cöport, dolazi od početka xviii vijeka, između rječnika samo u Vukoru 828b. grex porcorum. — Akenat kakav je u genetiv, takav ostaje u svijem paležima, samo je i drugi slog dug u nom. i acc. sing. u i treći u gen. pl.*: čöpora, a mijenja se u loc. sing.: čöporu. a) o čöfadi i što se kao čöfad misli: Kada ugleda čöporove puoka izraelskoga. M. Radnić 119. (1683). *Viditi čöte i bugluke ali čöpore vojske.* 246.

Čopor djavala iska oblast u gospodina. 523. Izi-
doše prid nega čopori žena. E. Pavič, ogled. 242.
Nači češ i jedan čopor proroka. 230. Lijevo krilo
u jednom čoporu staja. I. Zaničić 41. Pak i (eos)
razdili na tri čopore. F. Lastrić, svet. 85. Vidiš
netom po čopor kaludera. D. Obradović, bas. 165.
Skupila bi so na čopore detca. 843. Djeća po sebi
u čoporu side. J. S. Reļković, kuć. 96. Čitavi čopori
(griješkom čopori) henkara stajali su pri-
pravni. I. Tomković 325. Nisu godišbeni zbori, no
hajdučki sbiru se čopori. Osvet. 1, 38. — b) o živo-
tinama: Prem da mnogo najde u jednom čoporu,
za jednom se zvirkom samo hita. D. Rapić 254.
Lisica lukavstvo sa svim svojim čoporum lisičića
niti sme niti može tu svoj reg zavući. D. Obrad-
ović, bas. 105. I vidičes toliko čopora (pčela).
I. S. Reļković, kuć. 241. Čopor svinja. Vuk, rječ.
828b. S. M. Ľubiša, prič. 61. Ovde je marva od
sve občine u jednom ili u dva čopora. V. Bogi-
šić, zbor. 441. Čopori pasa. M. Đ. Miličević, zlo-
sel. 9. Na jednoj poljani okupe se svi zevoci i je-
dan najstariji zec otvori govor: milo mi je, djeco,
da vas prije moje smrti svijui u jednom čoporu
vidim. Nar. bas. rječ. 106.

ČOPOR, m. ime muško xiv vijeka u Hrvatskoj
u župi sv. Martina, a to je danas Martinska
ves: Čhopor. Mon. ep. zagr. 2, 76.

ČOPORAK, čopórka, m. dem. čopor. u jednoga
pisca našega vremena. o pčelama. A. Maksimović,
45, 132.

ČOPORAŠ, čoporáša, m. gazda koji ima svoj
čopor svinja, ovaca, itd. P. I. Marković.

ČOPOTAC, čopoca, m. listera. Šloser-Vukot.
flor. 1099.

ČOPULA, f. čun od jednoga paiva izduhen,
monoxilus linter. u rječnicima Belinu 129 i Stu-
ličeu 94a. vidi golica (cymbula).

ČOR, m. prezime u naše vrijeme: Schem. sogn,
1871, 104.

ČORA, f. 1. djevojka od dvanaest godina u Sr-
biji u okrugu kručevačkom. Momčilo. — 2. stra-
šilo kojijem se plaše djeca. Slovinac 1880, 89.
srazni čoroje. — 3. prasica: čora koti, čora prasi.
S. M. Ľubiša, prič. 105.

ČORAK, Čórka, m. prezime. J. Bogdanović.

ČORAKOVAC, Čorakovca, m. mjesto u Srbiji
u okrugu knaževačkom: Niva u Čorakovac. Sr.
Nov. 1873, 395.

ČORALIĆ, m. selo u Bosni u bihačkom okrugu.
Statist. 49.

ČORAP, m. bječva, tibiale. od tur. čoráb. u
jednoga pisca xviii vijeka i u naše vrijeme. Odiča
nogu ili od vune kako čorapi. P. Filipović, ist.
30. Ovi čakširi, čorapi ne inadu proš gležno. 30.
Čorape reguli nosit ne zabrafuju. 30. Na nogami
hrvatski čorapi. Nar. pjes. juk. 642. — u Lici je
čorap suknená čarapa koju djeća nose. F. Heřelo.

ČORAPA, f. vidi čorap i čarapa. od xviii vi-
jeka. između rječnika samo u Vukovu. Oba ple-
tjehu čorape. M. Divković, nauk 256. Jero gazda-
luk ne uniju, za to se jedno za drugia osija
baš kako sironaška čorapa. D. Rapić, 201. Ruka-
vice ili če čorape. I. S. Reļković, kuć. 318. Cipe-
lam i čorapam u niko vrime svi misnici u službi
mojoj služili su se. I. Velikanović, upuć. 3, 367. Za
čorapa u krv zagazio. Nar. pjes. juk. 383. A na
noge svilené čorape. 147.

ČORAPICA, f. dem. čorapa. u jednoga pisca
xviii vijeka. Niko ga ne mogaoš nagovoriti da
novu hajnu obuče ali barom čorapice. A. Ka-
nižlić, fran. 149.

ČORBA i ČORBA, f. juha, iusculum. od tur.
čorbâ, arab. šorba. — Dolazi od xvii vijeka,
između rječnika u Belinu 149: ius, 488: pulmen-
tum; u Rječostijencu 52b: v. juha, i u Vukovu:
ius, iusculum. — Akecat kad je nom. čorba mi-
jeņa se u voc.: čorbo, u gen pl.: čorábâ, a kad
je nom. čorba, mijeņa se samo u gen pl.: čorábâ,
a u oba je slučaja i zadnji slog dug u gen. i instr.
sing.: čorbê, čorbê; čorbôm, čorbôm. Ako se ne
bi prigodilo čiste vode budući čorbe ili ti jušice.
M. Divković, nauk 286. (1611). Blagoslov likarije,
čorbe ali koga drugoga pitja, koje se daje piti
začaranim da ozdrave. L. Torzić 224. Ne vaļa
čorba. A. Bačić 280. Ne će čorbu da srču. J. Ba-
novac, prod. 118. Istu čorbu od kozleta. E. Pa-
vić, ogled. 185. Žena: pu pu pušuci čorbu ladi,
a muž: uh uh uheuci još više grije. Đ. Rapić
84. Ali ne vaļa (coda) od ruzica, čorbe, ni od
cvica i trave izažeta. J. Banovac, razgov. 213.
Davaj piti u jaju oli u čorbi. J. Vladmirović,
lik. 19. Pije u čorbi. 21. U mlakoj čorbi. 24.
Kuvaj jarebice pak onu čorbu pij. 39. Izbacivši
svu čorbu vrilu po žeravici. F. Lastrić, ned. 218.
Ta molitva je bljutava kao čorba neslana. 235.
Smrzlu čorbu slatko grabe. V. Došen, 165.
Juha oli čorba. M. Dobretić 25. Livajući u nega
čorbu. M. A. Reļković sabr. 28. Na čast mu
čorba! Vuk, kovč. 82. I kod našijeh ljudi u Tur-
skoj se iznese čorba poslije i govore da je čorba
kanđija t. j. da noma ništa više. 82. Hleb sku-
han u govodoj čorbi. Nar. posl. vuk. 151. Od
jeftina mesa čorba za plot. 233. Čorbe čok mesa
jok. 349. Čorba čorbušta popa posipušta. 349
Sve Lazara čorbom polivaj. Nar. pjes. juk. 87.
Što ih čorbom u oğaku hranim. 487. Jedna ruka
samrtnoj je druga a dvije će začiniti čorbu. Osvet.
2, 43. — Čuk čorba zove se neka igra dječja. S.
Tekelijâ, let. 119, 9.

ČORBAĀIJA, m. gazda, dominus, herus. tur.
čorbaĀi, koji juhu kuha, nekada poglavica jan-
čarske čete. samo u Vukovu rječniku.

ČORBAĀIJIN, adj. što pripada čorbaĀiji. samo
u Vukovu rječniku.

ČORBAĀIJNICA, f. gazdarica, domina, hera.
isporedi čorbaĀija. samo u Vukovu rječniku.

ČORBAST, adj. u čem ima više čorbe nego
drugo šta, iurulentus, iusculentus, o jelu. samo u
jednoga pisca našega vremena. Pasuļ čorbast. M.
D. Miličević, slavo 28.

ČORBĀTINA, f. augm. od čorba. samo u Vu-
kovu rječniku.

ČORBICA, f. dem. čorba. od xviii vijeka. iz-
među rječnika samo u Vukovu. Ako bi domaći
donesli čorbicu za pokripići tilo. A. Kanižlić, ogled.
497. Gedeon uli čorbice u lonac. E. Pavić, bogd.
181. A kamo da nima čorbicu u bolesti pošaju.
D. Rapić 243.

ČORBIĆ, m. prezime, u naše vrijeme u Srbiji.
Rat 181, 357, 358, 411 Avramović 242.

ČORBINA, f. augm. od čorba. samo u Vukovu
rječniku.

ČORBĀLOK, m. koji čorbu loče. samo u pre-
nesenom smislu parasitus, u naše vrijeme i u Vu-
kovu rječniku. Dok je čorbe dosta čorboloka. Nar.
posl. vuk. 64.

ČORBĀVIT, adj. u čem ima dosta čorbe, samo
u jednoga pisca pod konac xviii vijeka. Jela čor-
bovita. D. Obradović, bas. 391.

ČORBURINA, f. augm. od čorba. samo u Vu-
kovu rječniku.

ČORBUŠTĀ, samo u pripovijesti, kad je pop, rekarši nešto iz knjige, uzeo ribu preda se a dak ga onda rekavši: čorba corbušta popa posipusta, posuo čorbom. samo u tome obliku, ponajčešće po drugim particijama crkvenoga jezika. u Vuk. nar. posl. 349. i u rječniku mu. Čorba čorbušta vas svijet posipusta. Nar. prip. vrē. 1, 113. srazni i varka u poslovici: varka pred Marka.

ČORDA, f. krd. stado, grex. od maj. esorda. a to opet od stsl. črēda. od početka našega vijeka i u Vukovu rječniku. Za neg čorde po vas dan ne znadu. I. S. Relković, kuć. 155. Svaka marva da u čordu ide. 156. Kuda babo čordu pase. V. Došen, 35. Sve koliko na osvetu vrije, ljecurije bjerna čorda vije. Osvet. 4, 62.

ČORDĀŠ, čordāša, m. koji čordu čuva, grogarius. samo u Vukovu rječniku, gdje se veli da se govori u Srijemu, i u jednoga pisca na početku našega vremena. Za čordaše pak se dica ne će. I. S. Relković, kuć. 156. Jer ju čordaš ovako ne vlada. 315.

ČORE, f. pl. selo u hrvatskoj krajini. Sabljar rječ. 70. Razd. 32.

ČORICA, f. dem. od čora I. u Srbiji u kruševačkom okrugu. Momčilo.

ČORIĆ, m. 1.) prezime u naše vrijeme. Nar. pjes. vuk. 2, 659 (među penumcrantima). — 2. selo u Hrvatskoj u 2 banskoj pukovnici. Sabljar. 70.

ČORIĆI, m. pl. selo u Bosni u travničkom okrugu. Statist. 72.

1. ČORKA, f. ptica. garrulus glandarius. Slovinae 1880, 306.

2. ČORKA, f. kao da je dem. od čora, djevajčica. u jednoga pisca pod konac xvi vijeka: Koje čorke ili kćeri rada. Š. Budinić, sum. 24. Dvijući sini, ličere, čorke, sluge. 257.

ČORKA, m. prezime u Srbiji xv vijeka: Nikola Čorka vlastelin udovice vojvode Mrkše. Spom. sr. 73. a odatle i u Daničičevu rječniku.

ČORLATIĆ, m. prezime xvi vijeka: Čorlatić Mikula. Mon. croat. 256. (1554).

ČORLE, f. pl. selo u Bosni u bašulučkom okrugu. Statist. 36.

ČOROJE, m. tako se zvalo momak obučn u čupavu hašinu po kojoj su bili isprišivani kojekakvi repovi a najviše lisičji, imajući na licu obrazinu a u ruci zelenu grančicu ili kitu crvijca. on je u Dubrovniku za vremena republike uz usvojede sa dva druga maškara na vilom i turicom išao po gradu i po njegovijem predgrađima. odatle nastala riječ kao poslovića: Čoroje, vila i turica, maškarani sva trojica. Vuk, živ. 20 i rječ. 829^a. Viši od turice, debji od čoroja a od vile vuhveniji. Poslov. danič. 150.

ČOROJICA, f. obrazina, larva. samo u jednoga pisca xvii vijeka: Vrgli su mu na božanstveni obraz jednu čorojicu, jednu maskaru. I. Ančić, vrat. 2, 4, 168. vidi čoroje.

ČORTANOVAČKI, adj. što pripada Čortanovicima: Vinograd čortanovački. P. Bolić, vinod. 1, 23. isporodi Čortanovci.

ČORTANOVCI, Čortanovčā, m. pl. selo u Srijemu koje je Jovan Despot dao Krušdolcu: Cortanovce. Mon. serb. 541 (1496) D. Daničič rječ. 3, 471. i sada. Sem. prav. 1878, 7. Razd. 32.

ČORTANOVIĆ, m. prezime, u naše vrijeme u Srbiji. Sem. sr. 1882, 52.

ČORTITI, čortim, impf. florere. samo u Mikaljinu rječniku 43^a. riječ nepouzdana. može biti štamparska pogriješka. vidi i čotiti.

ČORVĀNE, n. samo u govoru: ode blago u čorvanje. isporodi čorvati.

ČORVATI, čorvām, imp. u profeće kada još ni travc ni lista nema a lijep je dan da blago može izaći, reče se: pusti blago van, nekā što god čorva, ili: boje je blagu što god i čorvati, nego li na praznjem jaslina ležati. kod Gospića. J. Bogdanović.

ČORŽI, m. prezime mlecūcu koji se latinski pišao Georgio: Ivān Čoržī, poslanik općine mletačke k vojvodi Sandaflu (1423). Mon. serb. 326. 328. u Daničičevu rječniku 3, 471.

ČOSALIJA, f. igla velika trouglasta, čavaldūša. M. Pavlinović.

ČOSIĆ, m. selo u Bosni u zvrničkom okrugu. Statist. 90.

ČOSLIJE, f. pl. selo u Bosni u travničkom okrugu. Statist. 63.

ČOSAN, čošna, adj. građen od čohē, e panno. — u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Klonu ruka niz čošnu dolamu. Nar. pjes. vuk. 3, 29; 4, 221. Marinko imaše na sebi čošne čakšire. M. Đ. Miličević, zim. već. 210.

ČOŠICA, f. dem. od čoha. u jednoga pisca xvii vijeka, između rječnika u Mikaljinu 43^a: mala čoha, togula, u Belinu 374 i u Stuličevu 94^a: togula, i u Vukovu. Do dopetne duge čošice. B. Kasić, rit. 141. (1640).

ČOŠIĆ, m. selo u Bosni u zvrničkom okrugu. Statist. 88.

ČOŠINA, f. augm. od čoha. samo u jednoga pisca xvi vijeka: Ukaza mi uš njeku u razdrtoj čošini. M. Držić 337. Ogrni ve se tom čošinom. 371.

ČOT, čōta, m. collis. tal. ciotto, kamen. u naše vrijeme u Srbiji: Vinograd u čotu. Sr. Nov. 1867, 325. Klisura Momina traje od sela Grdilice do čota koji se zove Uši. M. Đ. Miličević, zim. već. 156. Nasta vreme teško i nitko mu kraja ne može dohledati, reče starina Novak svojim drugovima, s kojima seđāše na čotu Vrnji gledajući lepu i rodnu dolinu reke Moravice. M. Đ. Miličević, let. već. 1. — kao ime njestima, u kragujevačkom okrugu: Vinograd u Čotu. Sr. Nov. 1867, 325. u okrugu valjevskom: Sr. Nov. 1875, 203. u okrugu podrinskom: Zemlja Čot. Sr. Nov. 1867, 398, 423.

ČOTA, f. čokot, vitis. u naše vrijeme u Banatu u brojenci: Kam ta grlica? otišla pod čotu. kam ta čota? isekla je sikirica. V. Arsenijević.

ČOTA, f. glaeba. u naše vrijeme. Čote se ne lupaju vrbovim kliuom nego drenovcem i gvozdenakom. Nar. posl. stojan. 47. O tu čotu mnogi je klin razlupan. 47.

ČOTAV, adj. glaebosus. samo u prenesenom smislu kao trd dvenus. u naše vrijeme u narodu: Čotave je glave. Nar. posl. stoj. 47.

ČOTIĆ, m. prezime xvii vijeka: Tadija Čotić. Stat. pol. ark. 5, 311, 318.

ČOTITI, čotim, imp. florere. samo u Stuličevu rječniku 94^a: čotiti, i možda u Mikaljinu, gdje ima čortiti, što može biti štamparskom griješkom mjesto čotiti, jer dolazi iza riječi čošica i pred riječju čovjek, ali tomu smeta dugo o u Stulića, a u Mikale bilo bi kratko radi dva t iza o.

ČOTRA, m. muški nadimak u naše vrijeme. Vuk, odgov. na laži 30.

ČOTRIĆ, m. prezime, u naše vrijeme u Srbiji u Crnoj Gori. Rat. 848. Avramović 241. Vuk, odgovor na laži 30. vidi Čotra.

ČOVA, *f.* *vidi* čoha.

ČOVA, *f.* *znak za mjerenje, taj je znak motka i na nu narijeno sijeno ili trava, zabode se između dvije livade pa se od protivne strane upravo na onu motku gledajući ide te se tako livade razgaze: načini se gažna.* Podunavka 1878, 72. *ili je samo motka i na njoj dvije dašice unakrst prikorane, gdje je zabilježeno kolik je izmjereni prostor.* B. Mušicki. od maj. čsova svežnić sijena.

ČOVAC, Čovca, *m. selo u negdašnjoj hrvatskoj krajini.* Pregl. 32. *isto će selo biti ono koje se spominje u listini od god. 1469: Pisan' v Čov'ci.* Mon. croat. 104.

ČOVADAR, *m. vidi* čohadar. *u jednoga pisca našega vremena: Dozivlje čovadare svoje kapišije.* Pjev. crn. 99.

ČOVIĆ, *m. selo u Bosni u sarajevskom okrugu.* Statist. 17.

ČOVE- *vidi* čovje.

ČOVIĆ- *vidi* čovječ-.

ČOVIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme.* Avramović 197, 202. Schem. herc. 1873, 254.

ČOVIĆA GAJ, *m. nešto mjesto u Srbiji: Niva u Gaju Čovića.* Sr. Nov. 1866, 292, 485. Niva u Gaju Čovića. Sr. Nov. 1875, 39.

ČOVIĆI, Čovića, *m. pl. selo u Hrvatskoj blizu Otočca.* Schem. segn. 1871, 27. Pregl. 32.

ČOVIK, *m. vidi* čovjek.

ČOVIJA, *f. tuber, tumor, kužni otok. u jednoga pisca našega vremena: Nade svjedoke da pričaju i da se kunu: kako su Vračenu prije neg je izdahnuo izašli kužni petiči po životu, crni kao zrno zmiočice, i napužila na dimnima podkožna čovjia.* S. Lubiša, prip. 263. *srarni čvjia, a i čibujica.*

ČOVINA MĚDA, *f. nešto mjesto u Srbiji u okrugu šabačkom: Zemlja u Čovinoj Medi.* Sr. Nov. 1861, 450.

ČOVINAC, Čovínca, *m. potok u Divoselu u Hrvatskoj blizu Gospića.* J. Bogdanović.

ČOVIS- *vidi* čovjes-.

ČOVIŠ- *vidi* čovjes-

ČOVITI SE, čovím se, *imp. ponositi se, dičiti se, gloriari. Postaća kojega i čovjek (u značenju pod 3.) u naše vrijeme.* Da se Hrvati tobož čove jezikom srbskijem. M. Pavlinović, raz. spis. 142. *srarni čovíia.*

ČOVJEČ, *adj. što pripada čorjeku ili ljudima, hominis, hominum. -je je od staroga č, mjesto koga dolazi i po zapadnom govoru. čo- je od člo- a ovo jedino u toj riječi dolazi, sama se riječ čita u knjiži xiii i xiv vijeka. između rječnika samo u Daničeviću 3, 470. a) sa ē: Po milosti i človekoljubju darova našim pradėdoma i našim dėdoma obladati sijovž zemljom srbskovi i vsakočko bogz stroe na unša človekomy ne hote človeči giběli, i postavi me veliega župana.* Mon. serb. 4. (1198—99). Na lice človeče. Stef. kraj. 7. Umč človečs. Sava, tip. hil. 9. Sьmьrtь človeča. Domentijan, sav. 106. Po milosti roda človeča. Mon. serb. 562. Na človeče kosti. Glasn. 15, 288. Človeče sučstvo. 253. Bog- žubi neraavn človečnu. Mon. serb. 366. — b) sa i mjesto ē: Človeče sučstvo. Mon. serb. 220. Ubistvo človeče. 225. *vidi* čovječji.

ČOVJEČAC, čovječca, *m. dem. od čovjek. -je je mjesto staroga č, koje u zapadnom govoru biva i. -čje je mjesto starijega člo-. Dolazi xviii i xviii vijeka i u rječnicima Mikajinu 45a: mal čovjek, homuncio, homulus, homunculus, homulilus, človečac pumillio, pumillus, pumilius; u*

Belinu 369: homunculus; u Bjelostijencu 46a kajkavski: človečec, homunculus, homulus, homuncio, pumilio; u Jambrešićevu kajkavski: človečec, homulus, i u Stuličevu 94a: čovječac, homunculus, homulus, homuncio a) sa l i i mjesto ē: Na blaženju i pohvaljuju svrhu mene, lijena i nekorisna človečca privedeš. B. Kašić, nasl. 269. Da mene lina i noprudna človečca na blaženju i pohvaljeni konac pripelaš. P. Radovčić, nač. 427. — b) bez l i za ē a sa i mjesto ē: Sveti David kraj bjese malahan človečac. M. Divković, bes. 299. To i človečac najgorji more kraju učiniti. A. Kanizlić, fran. 28. Koji (Saverio) mu se kao jedan ubog človečac prama Fukarandonu činaše. 41. Ti človečac. 172. Jedno Grče, jedan čovčac. A. Kanizlić, kam. 79.

ČOVJEČAK, čovječca, *m. dem. od čovjek. od xviii vijeka. između rječnika u Stuličevu 94a: čovječak homunculus, homulus, homuncio. Stavljaju na pristoju da sudi jedan čovčak šibikom od zapovidi u ruci. A. della Bella, razg. 165. Ti čovčak jedan! ti li se Isusu prikljuješ? A. Kanizlić, kam. 309. Bedni čovčak. D. Obradović, bas. 359. Slabši čovečakz mysli. Sr. Nov. 1834, 207.*

ČOVJEČAN, čovječna, *adj. humanus. -je je od staroga ē koje glasi u zapadnom govoru i, a u istočnom e. čo- je mjesto starijega člo-, i v i za o u nekim krajevima ispada. — Dolazi od xviii vijeka, između rječnika u Mikajinu 43b: virilisi; u Belinu 336: humanus, 779b: urbanus; u Bjelostijencu 46b kajkavski: človečen humanus, beneficus, urbanus, liberalis, hospitalis, moribus elegantibus političus imbutus. 2. benignus, comis, clemens, pius; u Jambrešićevu kajkavski: človečen humanus, i u Stuličevu 94a: čovječan, humanus, urbanus, comis. — Kompar. čovječniji. a) naravi čovječije, kojom se čovjek razlikuje od boga, anđela i životinja: Oni čas bi človek i bog, ali hoćemo reći bog človečan. P. Radovčić, simb. 40. Narodu svem čovječnu imate izreč' sva očito. J. Kavašin 562. Od poganstva da otme i steče tvoj mač bogu mesto rodno, čoečinim stupom gdi sve teče i umri za nas pak slobodno. 223. — b) koji se tako vlada kao čovjeku dolikuje čutći milosrdno: Svi lube gosta vječ kada je človečan. D. Baraković, živ. 245. Ako hoćeš biti čovječan. K. Mađarović 106. Abraham bivši čovečan na svakomu dobru hoti biti za falan. E. Pavić, ogled. 50. Biše blagodarani i čovečan u dilejku blaga svoga. A. Kačić, korab. 357. Yas se (bog) učini dobar, milostiv i čovečan u utrobi Marijinoj. J. Banovac, razgov. 137. Ciro bijaše mnogo čovečan. J. Filipović, prip. 1, 88. Što je god vlada turska boja i čovječinja, to je i hajduka u zemlji maie. Vuk, živ. 266. Hraban i opazan i čovečan. M. Pavlinović, raz. spis. 125. Pribjegli su pod okriju čovječne i prosvjetšene vlade. S. M. Lubiša, prip. 258. Hajduka će nestati: kad postupane s građaninom u Srbiji i onamo preko granice bude razložnije, blaže, pitomije, čovječnije. M. D. Milčević, zim. 243. — Adv. čovječno, humane, humaniter. u Belinu rječniku 779b: urbane, i u naše vrijeme. Čovječno postupa. Sr. Nov. 1834, 60.*

ČOVJEČANSKI, *adj. humanus. — Glasovi su -je- postali od -č-, te su samo u južnom govoru, a u istočnom je mjesto njih e, u zapadnom i. naj-prije je riječ glasila človečanski, poslije je l i za ē ispalo, a gdje gdje ispada i v i za o. Kad je u nestalo pisalo se bez njega a sre drugo ostavljalo bez promjene, ili se jednostvo čs pisalo samo ē, koje se u nekim krajevima pred t mijenja na š: gdje gdje ispada ē a s ostaje. ali su nastale i druge*

promjene kad je nestalo: najprije se mjesto nestaloga u umetnulo a među č i s, poslije se iza umetnutoga a dodalo jošte n. tako dobi riječ mnogo oblika: 1.) človeciški xiii i xiv vijeka i u Daničičevu rječniku 3, 470: humanus: Spas: človeciški. Mon. serb. 17 (1233), človeciškiimi. 72: človeciškago. 77. — 2.) oblik bez v među č i s: človeciški rjedač je: človeciškoje. Glasn. 2. 12. — 3.) oblik človeciški dolazi u naše vrijeme u Hrvatskoj kod kajkavaca i od njih u rječniku Bjelostijenčevu 46^a: človeciški, humanus. — 4.) oblik človeciški xvi vijeka i u Mikajinu rječniku 45^a: človeciški, ljudski, virilis. Sin človeciški. N. Rašina 90. — 5.) oblik človeciški xvi i xvii vijeka: človeciškom. A. Čubranović 163. človeciškoj. P. Radović, simb. 33. človeciške. D. Baraković, vil. 46. — 6.) oblik človeciški čita se u jednoga piseva xvii vijeka: sridu srca človecišoga. I. Ivanšević 32. — 7.) oblik človeciški dolazi od xviii vijeka do danas, između rječnika u Studičevu 94^b i u Vukovu 826^a: človeciški, človeciškiem. B. Kašić, jer. 140. človeciškom. D. Palmotić christ. 13, 1. človecišku I. Dordić, uzd. I. človeciške. I. Kanavelić, iv. 154. itd. — 8.) oblik človeciški od početka xvi do xviii vijeka: človeciške. H. Lucić 245. človeciška. 264. človeciški. 269. človeciškiimi. I. T. Mrnavić, ist. 80. človeciškoj. P. Vuletić 89. človeciškoga. P. Knežević, osm. 193. — 9.) oblik človeciški ima samo u Vukovu rječniku 828^a: človeciški, n. p. kapa, viri, gdje se kaže da se govori u Boei. — 10.) oblik človeciški xviii vijeka: človeciškoga. A. Vitajić, ost. 132. — 11.) oblik človeciški xix vijeka: človeciškoga. M. Dragičević 47. — 12.) oblik človeciški xviii vijeka: človeciški. J. Kavašin 368. — 13.) oblik človeciški xviii vijeka: človeciška. J. Kavašin 528. — 14.) oblik človeciški xviii vijeka: duša človeciška. A. Kosta, zak. 1, 188. — 15.) oblik človeciški xviii vijeka: človeciška. J. Kavašin 457.

Dolazeći od čovjek znači človeciški u obliju 1—15 ono što čovjeku pripada na koji god način, što on ima, što je u njega itd. a) kao biću koje se razlikuje od boga, anđela i životinja, ne gledajući na to da ti je miško ili žensko, a to je aa) čelade i što se kao čelade pomišlja: I spasi človecišky postiditě se jego predě angeli. Mon. serb. 17. Rodě človecišky tobouju izbavjěny bystě. 67. Sin človeciški ide kako je pisano od njega. N. Rašina 90. Jao temu človeciju po komu sin človeciški izdan bude. 90. Božji jesi ti namjesnik i anđela svih vojvoda, najprvañi srčen ljesnik človeciškoga od naroda. J. Kavašin 493. Vi budete svi kolici človeciškoga vidjet sina. A. Vitajić, ost. 132. Človeciški sin. I. Dordić, sait. 275. — bb) stvar tjelсна: I sva dobra ka su u kiju u človeciškom igda bila sva ti budi svršeno čila. A. Čubranović, jed. 163. Pomozi me povratiti na človeciško lice opeta. D. Palmotić 2, 38. Sliku od človeciške vidim sjeni. D. Palmotić 1, 75. Srceñ človeciškiem odkri. B. Kašić, jer. 140. Sridu srca človeciškoga. I. Ivanšević 32. Stvorene rukama človeciški. I. T. Mrnavić, ist. 80. Človeciške želan krvi. I. Kanavelić, iv. 154. Na mjesto človeciškoga zvjersko srce ukazati. 586. Od namorā jesi i ti u človeciškoj, bože, slici. P. Vuletić 89. Človecišku pazeć sliku boga spozna u čoviku. I. Dordić, uzd. I. Odrizañu ruke, ali drugoga prilična uda človeciškoga. M. Dragičević 47. — cc) stvar unna: Donideže človeciškoje jeststvo u običai božstvn(y) nastaviti se. Mon. serb. 17. Božestvn(y)mi i človeciškiimi krasotami ukrašen. 72. Postla jedućeñdy syni tvoja na zemlju spasenija radi človeciškago. 77. Koja se (gospoja) pouaše lipotom i slavi više od mejaša človeciške naravi. H. Lucić 245. Koj (Nitu rjenci) iščēñ vřila človeciška moć susta. 264. Moć

kom razum človeciški do neba može doć. 269. Človeciške naravi. P. Radović, simb. 33. Človeciškim slogom vapiti. I. T. Mrnavić, ist. 183. Človeciška djelovanja. I. Dordić, sait. 35. Mrak i samost opći skrjivat ku nerjuri človeciške čudi. J. Kavašin 462. Ali mu se človeciška kleta čud iznaravi i iznevjeri. 457. Duh sam čist i razlozi človeciški more razumiti po svoj smrti raskoš mnogi. 492. Vijeku ne će riječ človeciška otajnosti te visinu istomaćti, a anđelska dobro izreć naravštinu ka je u bogu. 528. Od njega človeciškoga razuma. P. Knežević, osm. 193. Duša človeciška jest neumrla. A. Kosta, zak. 1, 188. Iznāšo si način za u meni človeciškoj naravi zdrak tvoje svjetlosti zakratit. A. Kallić 450. — b) što pripada čovjeku kao mužkarcu, muški, virilis, virorum ili viri: Se zabranjuje požudeñe prijubodinstva toliko človeciškoga koliko ženskoga. I. T. Mrnavić, ist. 108. Dunne svete i koludre sred zatvora samostana, da ih človeciški dah ne udre, zaručniku božjem hrane djevstvo u molbi i čistoci. J. Kavašin 368. Da je človeciško lukavstvo spram ženskoga ništavo. Nar. prip. vrč. 1, 110. — tako i kad dolazi adverbijalno u acc. sing. fem. s prijedlogom na: Obučena na človecišku, razkosa, bosonoga ide ureda u pustiñu. B. Čuceri 85.

Ade človeciški, humane, more humano, xviii i xix vijeka, ali rijetko, između rječnika u Belinu 768: viriliter; u Bjelostijenčevu 46^b: človeciški, človecišanski, na način ljudi, 3. človeciški t. j. prijazno, dvorno, ljubeno, humane, benigne, comiter, blande, leniter, humaniter; u Sambrešičevu: človeciški, humane, humaniter; i u Studičevu 94^b: viriliter, strenue, magno et forti animo. I za to tebe človeciški i posteno molli. D. Rapić 114. — hrabro: Da će se vojnici držati človeciški. A. Tomiković, pet. 215.

16.) oblik človeciški dolazi xiv i xv vijeka: človeciškomu. Mon. serb. 133 (1348). človeciški. 466 (1454). — 17.) oblik človeciški xvi vijeka: človeciškoga. Š. Budinić, sum. 40. — 18.) oblik človeciški od xv do xviii vijeka: človeciškie. Mon. serb. 316 (1421). človecišku. I. T. Mrnavić, nauk 1708 (a u izd. od 1702 ima človecišku). — 19.) oblik človeciški dolazi xiv i xvi vijeka: človeciškie. Mon. serb. 103 (1333). človeciškoga. Postila tibi. 1562 Au. — 20.) oblik človeciški xvi i xviii vijeka: človeciškoga. Zbor. 78. človeciške. M. Divković, nauk 615. človeciškoga. Nar. pjes. bog. 340. — 21.) oblik človeciški od xvii vijeka: človeciško. A. Komulović, zrc. 57. človeciški. M. Dobretić 17.

Znači isto što i človeciški pod 15.) a) i to aa) čelade i što se kao čelade misli: Gospod se nebese prizre videti sini človeciškie. Mon. serb. 103. Sina velikoma arhistratvaloga ođ boga dani biše rodu človeciškomu pohvalnoga pohvali i blagoděti. 133. Gospod se nebese prizri viditi sini človeciškie. 316. Koe razmirse videti nami usijao neprijatelj boži i človeciški. 466. Narod človeciški milujuć. Živ. kat. Starine I, 223. Svemu narodu človeciškomu. Zbor. 125. Sina človeciškoga. Postila, tibi. 1562. A u. Kada pride sin človeciški. Bernardin I, 19. Kada bude viditi sin človeciški na pristojlo. 2. 99. Čića sina človeciškoga. 2. 101. Pride u istinu sin človeciški viditi. 2. 104. Da spaseñ narod človeciški. M. Alberti 189. Avaj človeciju tomu, kim sin človeciški pridan budet. 453. Sin človeciški. M. Angel 4. Veće plemenit od svije sinova človeciškie. P. Posilović, nasl. 73. Brez družbe človeciške. I. T. Mrnavić, ist. 16. Tvoritelj človeciškoga naroda niko obra apostole. Ivan, trog. I. Uzorit između sinova človeciških. A. Kaužilić, utoč. 601. Narod človeciški.

časki. M. Dobretić 17. — *bb) stvar tjelesna i što se kao tako misli*: Tvoja govorenja vide se nam ne ustimi človičaskimi, nego li božastvenimi da su izgovorena. Živ. kat. Starine 1, 221. Put čovječaska. Zbor. 78. Jezik čovječaski ne bi mogao izgovoriti. 87. Andeo dode k njemu u obrazu čovječaskom. 2b. Goleni kosti človičaskih. Katekis. od 1561, 46. Bolest srca človičaskoga. S. Budinić, ispr. 28. Ako bih jezici človičaskimi govorili. Bernardin 2, 13. Prilikam človičaskim posvetilišće činiš. F. Vrančić, živ. 7. Prijao jest put človičasku. I. T. Mrnavić, nauk 1708, 6 (a 1702, 6 človičansku). Vaze put človičasku. I. T. Mrnavić, ist. 1. — *cc) stvar umna*: Tempal sazidam meštriom človičaskom. Živ. kat. Starine 1, 219. Ona bude človičanske nevoje trpila. Katekis. od 1561, 59. Učehi zapovidi človičanske. Postila, tub. u posveti 2. Umom človičaskim. S. Budinić, sum. 5. Požudnja človičaska. 40. Bože, ki ne osujeenje človičasko želiš. Bernardin 2, 14. Človičaska dela i službe. Anton Dalmat. apr. d. 2. Obrache človičasko. A. Komulović, zrc. 57. Od slobodne voje čovječanske. M. Divković, nauk 615. Dilo človičasko tad je najvrjednije. I. T. Mrnavić, osm. 139. Bitje človičasko. M. Angel 68. Človičaska narav plače. Đ. Baraković, jar. 22. O človičaska ufaña! P. Posilović, nasl. 6. Od veličavtra čovječanskoga štije se u kñiga. P. Posilović, cvijet 145. — *jednom dolazi i oblik nominalni*: Ali jio je za ludu lepota, er se hita lica čovječaska. Nar. pjes. bog. 340.

Adv. čovječaski humane, humaniter, more humano: Aleksandar nauči ih človičaski životi. Aleksand. Starine 3, 277.

22.) *oblik človičanski dolazi samo u kajkavaca u Hrvatskoj i u knjigama kajkavskijem pa odatle i u rječnicima Bjelostijenčevu* 46a: v. človečki, i pod človečki; i *Jambrešičevu*: človičanski, humanus. — 23.) *oblik človičanski xvii vijeka (vidi daję primjere N. Rađine)*. — 24.) *oblik človičanski xviii i xviiii vijeka*. — 25.) *oblik čovječanski od xvi vijeka i u rječniku Stuličevu* 94. — 26.) *oblik človičanski od xviii vijeka* — 27.) *oblik čoecanski u jednoga pisca xviii vijeka*: čoecanskoga. M. Radnić viii.

Značenje koje i naprijed (za 15.) a) i to ua) čelade i što se kao čelade misli: Kada dode sin človičanski u veličanstvo svoje. N. Rađina 42b. Sin človičanski izdan bude. 53. Sin človičanski pridani bude. 91. Tadađ ugledaju sina čovječanskoga. 13b. Vas narod človičanski. A. Komulović 6. Stañe naroda človičanskoga. F. Glavinčić xiii. Sin človičanski. I. Zanotti, ned. 21. Za odkupiti narod človičanski. P. Posilović, nasl. 66. Ti jesi slava naroda čovječanskoga. 73. Da mogu ukloniti se svije zala i dilovati se od stvorena človičanskoga. 179. Vas narod človičanski. I. T. Mrnavić, nauk 1702, 9. I nazv'o se človičanski (*sin*). J. Kavañin 383. Isuse naroda človičanskoga odkupiteju. L. Terzić 119. Čisto četveronožje narodu človičaskomu blagovati dopustio jesi. 21. Dojde mu smiloñe človičanskoga naroda. P. Macukat 27. Čovječansko sjede pleme. I. Dordić, uzd. 132. Naslađone svoje sinovim človičaskim. S. Margitić, fala 224. Da su prilični sinu človičaskomu. 292. Grih človičanskoga naroda. M. Lekusić 11. Isus učini se sin človičanski. F. Lastrić, test. 329. Izbacñe iz ženske utrobe zamotka človičanskoga ili neduhata ili duhata. A. Kadčić, bogosl. 542. Vas narod človičanski nagrditi. E. Pavić, ogled. 6. Da se sa svim ne utrgne kolino človičansko. 14. Skoro ćete viditi sina človičanskoga siedećega od desnu božju. 613. Od same ljubavi prama narodu človičaskomu. E. Pavić, jezgr. 26.

Svrhu sviju sinova človičanskih. A. Kanižlić, uzr. 6. Naroda človičanskoga odkupitej. A. Kačić, korab. 359. Posli ovih znañeñata sina človičanskoga. J. Banovac, razgov. 2. Ako ne uzblagujete put sina človičanskoga i ne uspijete krv ñegovu. 233. Za hranu narodu človičaskomu. J. Banovac, blag. 183. Da ne naude sinovom človičaskim. 331. Da ima i tko će uzmañati narod človičanski. I. A. Nenadić, nauk 98. Sin čovječanski jest (*Jesus*). J. Matović 72. Da sin čovječanski oblast ima na zemlji. 101. Sin človičanski pridani bude da se popne. A. Kanižlić, kam. 516. Hoće li sin čovječanski na zemlji nać vjeru. Živ. is. 124. — *bb) stvar tjelesna i kad se reće tjelesno što a misli se umno*: U ñoj mnoštvo krvi človičanske prolje se. F. Glavinčić, svit. 119. Mnooi (*cravi*) uzimju čina hitra čovječanska lica na se. Đ. Palmotić, christ. 96. Primio jest put človičasku. I. T. Mrnavić, nauk 1702, 6. U kipu človičaskomu. 8. Da nije jezika čovječanskoga. P. Macukat 24. Iz tila človičanskoga. A. Kadčić, bog. 8. Za roditi čovika hoće se sine človičanske. 131. Oko človičanska vara. V. Došen, ažd. vi. Svit ovi vaga človičanska (= za žude) vii. Zemlja človičanski pokrov (*kad je čorjek u grobu*). viii. I vatra se od ljubeznosti u srcim človičaskim razgorila. ix. Inadući uda človičanska. M. Dobretić 34. Zeđu človičanskoga srca zagasti. I. J. Lučić, razg. 4. Ovo ruka človičanska nije sazadla. M. A. Rejković, sabr. 56. Proliti hotino krv človičansku. M. Dragičević 157. I pade truplo človičansko. Nar. prip. mikul. 13. Ki će mi dat človičanske oči. 63. — *cc) stvar umna*: Mene za čovječansko spašene utiši. A. Gučetić, roz. jez. 93. Rasap dobrote človičanske. F. Glavinčić, svit. 17. Brama božjom voljom i človičaskom odlukom potvrjena. F. Glavinčić, cvit. xiii. Od pogibili života čoecanskoga. M. Radnić viii. Čovječansku pomoć čeka. I. Kanañelić, iv. 328. Človičanskoj poželjnosti ne more bit nigdar dosti. P. Vitezović, cvit. 66. Budući vira početak od spašena človičanskoga. M. Bijanković 1. Hoti (*Isus*) narav čovječanskoga. J. Kavañin 534. Gospodin znade misli človičanske. P. Posilović, nasl. 17. Koja se dostojiš svake fale andeoske i človičanske. 73. Od zloća človičanskije. P. Posilović, cvijet 5. Četvrta ljubav koja giba pamet človičansku. 23. Moć človičanska uzmaže se. 67. Bože ti, ki si vlastita pomoć človičanske mlohavosti. L. Terzić 2. Po najpastovaju djavolskomu ali po kojemu mlohavstvu človičaskomu. 74. Bože, koj mlohavost človičanske naravi po tvojoj milosti kripiš. 193. I svaku inu živinu zemaljsku nebesku, plazuću i hodeću postavi pod oblast človičansku. 289. Odluke su veće puta človičanske i za to varavljive. E. Pavić, ogled. 620. I uzme narav človičansku. A. Kanižlić, bog. 62. U ñegovu bistvu človičaskomu. F. Matić 30. Ukor malovrdnosti človičanski. V. Došen, 1. Človičanske misli idu baš kako i naše ure. A. T. Blagojević vii. Koja dila čini, živinska oli človičanska. M. Dobretić 33. Bez truda čovječanskoga. D. E. Bogdanić 77. Nem se trudba človičanska mili. I. S. Rejković, kuć. 430. — *jednom xviii vijeka čita se i nominalni oblik*: Vidim nebo otvoreno i sina človičanska siedeći na desnu sile božje. F. Glavinčić, cvit. 422.

Adv. čovječanski, *kako ljudi čine*, humane, humaniter. xviii vijeka i u *Belinu rječniku* 373: humano more. Ako bih govorio čovječanski. M. Divković, nauk 107. Človičanski govoru čića slabosti puti vaše. I. Bandulavić 157. *kako ljudima dolikuje, milosrdno*: Ostali bi kod kuća da se s ñima čovječanski postupalo. M. Đ. Miličević, zim. već. 238.

ČOVJEČANSTVEN, *adj.* humanus. *samo u jednoga pisca xviii vijeka: čovječanstvene moje srce i jačaja moja duša.* E. Peštaljić, utiš. 210.

ČOVJEČANSTVO, *n.* humanitas.

1. *obličje: glasovi su -jo- u južnom gororu od starijega -č-, mjesto čega je u istočnom gororu -e-, u zapadnom -i-, najprije je bilo človecstvo, postlje je i iza č ispalo, a gdjegdje ispada i v iza o pa se može op promijeniti u jedan slog i glasiti o j, kad je č nestalo, pisalo se bez nega a sve drugo ostavljalo bez promjene ili se mjesto čs pisalo samo č, koje se pred t mijenja i na š, ili samo s bez č, ali su nastale i druge promjene: najprije se mjesto nestaloga k umetnulo a među č i s, postlje se iza umetnutoa a dodalo jošte n. tako su nastala mnoga obličja: 1) oblik človecstvo dolazi xvi vijeka (vidi dalje primjer Domentijana) i u Daničević rječniku. — 2) oblik človecstvo xvi vijeka: človecstvo Sava tip. stud. glas. 30, 161. (a tip. lil. glas. 24, 201 človecstvč). — 3) oblik čovječstvo xvi vijeka: F. Lnkarević 10 (a 268 čovječstvo) i u Belinu rječniku 208: za čovječstvo officij causa, 386 elegancia, 779 urbanitas. — 4) oblik čovičstvo xviii vijeka: čovičstvu. S. Margitić, fal. 25. A. Tomiković, pet. 261. i u Volti-gijinu rječniku 30: menscheit. — 5.) oblik čoečstvo xvi vijeka: čoečstvo. M. Radnić 387. — 6) oblik človecstvo u naše vrijeme u Hrvatskoj u kajkavca i od njih u rječniku Bjelostijenčeru 47a: človecstvo, humanitas, comitas, urbanitas, benignitas, lenitas, beneficentia, clementia. i u Janbrišičeru: človecstvo, humanitas. — 7) oblik človecstvo dolazi xvi i xviii vijeka: Mon. croat. 244. B. Kašić, is. 39. — 8) oblik čovječstvo od xvi do xviii vijeka. između rječnika u Belinu 372: humanitas, 786: virilitas, i u Stuličeru 91b: humanitas, virilitas, robur, vigor. M. Držić 142. I. Držić nauk gond. 303. B. Kašić, zrc. 64. J. Kanavelić, iv. 191. — 9) oblik čovičstvo samo u Mikaljinu rječniku 298a: pit naučiti: naučiti čovičstvo, moribus imberre, vitae disciplina et moribus conformare. — 10) oblik človecstvo čita se xvi vijeka (vidi primjer M. Marulića dalje pod II. 5) i u Mikaljinu rječniku 45a: vrijeme od čovika, virilitas, aetas confirmata. — 11) oblik čovječstvo u naše vrijeme, između rječnika u Belinu 186: urbanitas, i u Vukovu 828a: čovječstvo. — 12) oblik človecstvo dolazi xviii vijeka. — 13) oblik čoečstvo ima u naše vrijeme. I. Nenadović 183. S. Lušića, prip. 209. (ali uz to i čoečstvo). — 14) oblik čovječstvo xviii vijeka: J. Kavačić 557. — 15) oblik čovčstvo i 16) oblik čovčstvo dolaze samo u Vukovu rječniku. — 17) oblik čovčstvo dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. — 18) oblik čovčstvo u naše vrijeme u Crnoj Gori i u Vukovu rječniku. U rod. kaže se čojka i otuda čojstvo. Nar. posl. vuk. LI. — 19) oblik človecstvo čita se xvi vijeka. — 20) oblik človecstvo xvi i xviii vijeka i u Vrančiću rječniku. Transit. 120 (1507). — 21) oblik čovčstvo uplikom erkenogova jezika na rusku dolazi u jednoga pisca našega eremena. M. Pavlinović, razgov. 81. — 22) oblik človecčanstvo u naše vrijeme u Hrvatskoj u kajkavcu pa odavle u rječniku Bjelostijenčeru 46b: človecčanstvo, natura ili narav človecčanska, humanitas, natura humana, philantropia, philanthropium. — 23) oblik človecčanstvo xvi vijeka: Zbor. 170b. — 24) oblik človecčanstvo xvi vijeka: F. Glavinčić. cvit. 436. P. Radović, nač. 141. simb. 211. — 25) oblik čovječčanstvo od xvi vijeka do danas, između rječnika u Mikaljinu 43b: humanitas, u Stuličeru 94a: humanitas, i u Vukovu 828a: čovječčanstvo, humanitas. — 26) oblik čoviččanstvo od xvi do xviii vijeka.*

II. Značenje, postarši od čovjek znači:

1. *narav čovječja*, natura humana: Jestustvom i človecčastva nadk Lazaromu proslavije se. Domentijanb 162. Isuse pretrpčevju platiuju strasti človecčastvo nvdružje. Mon. serb. 124. Na nikoga gledaje ni odlagaje razvč na naše človecčstvo. Spom. sr. 61. I tako ponižen bil je človecčastvom, a pako nvdrižen li bil je božčastvom. M. Marulić 201. Sim putem (o Isuse) uzeli si človecčastvo. Transit. 120 (1507). Gdje bude božčastvo i carstvo i čovječčastvo moje. Zbor. 176b. Na se človecčastvo vazel. Anton Dalmat. nov. test. I u predgororu. Kako je on človecčastvo na se vzel. ap. e. 2. Sim je mañi od otea po človecčastvu. Katek. 1561, 68. Privoeto tvoje čovječčastvo. A. Gučetić, roz. jez. 251. Prijo neg se Isukrst upiti bez čovječčastva Isukrstova. M. Orbin 101. U Isukrstu je božčastvo i čovječčastvo, ali jedan kip. M. Divković, bes. 18. Uže (Isukrst) čoviččanstvo i nikada ga nije ostavio. 638. Ravan oten po božčastvu, a mañi otea po človecčastvu. M. Alberti of. 441. Vidi ga (Isukrst) djaval u človecčastvu. F. Glavinčić, cvit. 436. Naš spasitelj u človecčastvu umre. B. Kašić, is. 39. Ulizi kroz vrata otvorenih prsi Isukrstova človecčastva. M. Angel, razm. 3. Jošće po razlogu človecčastva. P. Radović, nač. 141. Človecčastvo prisveto Isukrstovo. P. Radović, simb. 211. Oni kralj poznaše da je Isukrst počeo po čoviččastvu, a da božčastvo ne ima početka. S. Margitić, fala 5. Pozna veliko pouiččastvo gospodinovo po čoviččastvu. 200. Po čoviččastvu dotaknu zemlju. 295. Koje je bilo slučeno s čoviččastvom. P. Macukat 27. Za sebe je osvojio sve što pouiččastva ima čoviččastvo našo. A. della Bella, razg. 231. Nčgovu (Isukrstovo) čoviččastvo. A. Kadčić, bog. 101. Za uviditi, je li u ñemu koji bilig čoviččastva. 131. A samo je mañi od otea u čoviččastvu. A. Bačić 13. Božčastvo sastavilo se s čoviččastvom. 13. Ostavivši božčastvo pride u čoviččastvu. 35. Čoviččastvo Isukrstovo. S. Badrić 31. Da mu (Isusu) se poklone i postaju ga u istom čoviččastvu. F. Lastrić, test. 18. Odiča znamenuje čoviččastvo ñegovu (Isusovo) 64. Božčastvo je s čoviččastvom u Isusu bilo sjedruženo. 100. Čoviččastvu ñegovu toliko bistro prije nisu ova bila prikazana. 153. Čoviččastvo Isusovo većma je pokrípivano od božčastva ñegovoga. 153. Otjuđi otae u čoviččastvu sina svoga pokazati grihe. 100. Posli 33 godine inadijaše svući isto čoviččastvo (Isus) 182. Da je narav naša ili ti čoviččastvo u glavi, to jest u Isusu. 232. Isukrst sa svim kolikim čoviččastvom svojim i božčastvom. 297. Čovječčastvo Isukrstovo. A. Kanižlić, utoč. 7. Ili ja na božčastvo ili na čoviččastvo okom od vire pogledam. A. Kanižlić uzr. 3. Da je Isukrst s čoviččastvom i božčastvom u onom s. sakramentu. J. Banovac, razgov. 42. Josip sveti kao na mjesto ota Isusu dokučuje dionstva božijega radi mnogi virmosti i kriposti koje bog od ñega primi u čoviččastvu. 125. Isukrst uze čoviččastvo. L. Vladimirović, slav. 30. Da se pokaže jeñan najmañi grih u čoviččastvu Isukrstovu. M. Zoričić 26. Isukrst uzle na nebo po jakosti čovječčastva. J. Matović 63. Zaniječkaše da ne imade Isus čoviččastva. A. Kačić, razg. 154. Prinjeñe Isusa istoga s božčastvom i čoviččastvom. M. Dobretić 61. Sjediñe prićudnovato i nedostignuto ñegovu (Isukrstova) božčastva i čoviččastva. 456. Svako objetovanje, koga zamjerje jes čovječčastvo sina božijega. I. M. Matetić 218. Božčastveno čoviččastva Isusova otajstvo. Grzur iz Varesa 24.

2. *što dolikuje čovjeku*, humanitas, urbanitas. *naičekše u obliku čovječstvo, čoviččstvo: Djeca t' mi*

sada luda i preluda a sve er bič majčin ne rabi, a čaće se malo laju. Da je istom dijete zdravo, a za čovječstvo se ne mari; da je dijete sito i odjeveno, a budi oslasto kako mu drago. M. Držić 142. Čovječstvo pravo je imat, jaoh, bez svoga života jur boles od tuda zla koja. F. Lukarević 268. Dižu oružanicima svaku misal od čovičanstva. A. d. Bella, razg. 78. A. To li sad svijes tvoja ne pozna tko si ti, ne pozna tko sam ja? B. Čovjek se ja poznam, i toj mi nije žao, čovječstvo er bog nam za velik dar je dao; i s tobom besjedim, s čovjekom, kako znaš, ali ti kako s tim ki čovjek bit inaš; besjedim od stvari čovječijeh, za koje kad čovjek ne mari, pameti nije svoje. F. Lukarević 10. Tko ne ima čovječstvo ni zadovoljos. J. Držić, nauk gond. 303. Koji (meštri) im kažu čoečstvo. M. Radnić 387. Nauči ga svakomu čovičstvu i pošteđu. S. Margitić, fala 25. Ki čovječtva ima u sebi. I. Kanavčić. iv. 191. Hotijajući se od kraja diliti reče im kralj za ispunit svoje čovičstvo: hoćete li još što? J. Filipović, prip. 1, 302. Koji svojim pujanstvom ujdustvo i čovičstvo grde. D. Rapić 263. I čoviku za uteći čovičstvu se smiš odreći? V. Došen, 43. Ja sam to radio da me ne nakute, za čovičstvo da ne znado(h), nima više kad ne dado(h). 252. Ti ne imáš ni mrve čovičstva. N. Palikuća 38. Još nije u sebi ugasio bio čovičanstvo. A. Tomičević, pet. 42. Neumoran je bio (Petar veliki) u redivanju čovičstva i ujdnostoi 261. Zlovoljan bio oni narod poradi novina koji su se svaki dan uvodile za njegovu ujdnost i čovičanstvo 187. U toga je koña bilo više čovičstva nego u njegova gospodina. M. Đ. Miličević, zim. već. 218.

3. mužerna dob naprama djetinstvu, mladosti i starosti, actas adulta: Koje se čine u djetinstvu, u mladosti, u čovječtvi i u starosti. B. Kasić, zrc. 64. Ko godišta razlučuju se na četiri još vremena, ko i ljudska doba čuju se na četiri razlučena: od mladosti i čovičstva, od starosti i prigrebištva. J. Kavañim 474. Uzdižući nas na doba zrla i na vrijeme čovičstva izvrsna. A. Kadčić 142.

4. što dolikuje mužu, virtus, gravitas, animus virilis, manheit, mannesswürde: Kad izgubiš tvu prav krivim sudom, za toj človičtva ne ostav' (esto animo forti cum sis damnatus inique). M. Marulić 135. Na to se mi zavezasmo človičtvom, virom i pošteniem našim. Mon. croat. 244 (1544). Lakomi sudci nit čovičstva paze svoga. V. Došen, 68. Uboštvo čovječstvo gubi. Poslov. danić. 141. U stidu gine i čojstvo i junastvo. Nar. posl. vuk. 337. Teško onomu koji nema zlotovara, taj se ne broji u ljudi, nego u čejal. Ti si, pope, mudar i junak, pa češ sve tvoje dušnane svojijem čoečtvom obezoružati. S. M. Ľubisa, prip. 173. Gospođina mni da je bolje iskopati masline nego kaludera i slijepce, slabu čejal, jer težaci njem bogate, pa kad bogate, stanu vragovati, a u nevoji izgube čoečstvo i junastvo, 200. Sud Čeka udavi. Imao je Čeko lijepu ženu, koja pode za mužem u Kotor i izade pred providura da isprosi mužá. Sramotni providur zaboravi na svoju čast i na čovječstvo pak joj ga obeća darovati, ako ona s ñim prenoći. 118.

5. mužstro prama ženstvu, viri: Nema ženstva bez čoečstva, to je: teško ženi bez čoečka. Nar posl. vuk. 202.

6. rod ljudski, genus humanum: Sada zemlju našu, sađa jedan dio zemlje na priliku čovječanstvo svijet zvati običajemo. D. E. Bogdanić x Bog je Hrista spasitelja poslao cijelomu čovječstvu. M. Pavlinović, razg. 81.

7. u prenesenom smislu: ljudi, homines: Smrt će s kugom, s gladom, rati, i javera otrovanem svud čovječstvo pobivati. J. Kavañim 557. No Druško prokleknuo imućem, a ostao suhotan od novaca, trošeći u dobru čoečstvu i zajmljući gospodi kotorskoj tek da s ñim družo. S. M. Ľubisa. prip. 206.

ČOVJEČASKI *vidi* čovječanski.

ČOVJEČASTVO *vidi* čovječanstvo.

ČOVJEČESTVO *vidi* čovječanstvo.

ČOVJEČETINA, f. augm. od čovjek, prezirno. samo u jednoga pisca našega vremena: Neka se čoečetina Ľurlanska odmetnula duždu. S. M. Ľubisa, prip. 12.

ČOVJEČIĆ, m. dem. od čovjek. xvii i xviii vijeka i u rječnicima Belinu 369: homunculus; u Stuličevu 94^b i Daničeviću 3, 470: človeciče homullus. — sa l i za č i č i za v: Možete takovu človeciču odoljeti. Spom. sr. 36. — bez l i za č i sa i mjesto č pred v: Da na blaženju i fajenu svrlu mene linoga i nevařaloga človeciča privodeš. B. Pavlović, prip. 38.

ČOVJEČICA, f. virago, ancilla. riječ načiñena prema čovjek. u jednom spomeniku x vijeka i u jednoga pisca našega vremena i u Daničeviću rječniku 3, 470: človeciča ancilla. a) ancilla: Vaša človeciča i ime Kaata. Spom. sr. 78. — b) virago: Neka joj bude ime čovječica, jer je uzeta od čovjeka. Đ. Daničić, Imos. 2, 23.

ČOVJEČIĆ, m. dem. od čovjek. od xviii vijeka. između rječnika u Belinu 361^b: homunculus; u Stuličevu 94^b: čovječić v. čovječac, i u Vukovu 828^a: čovječić, čovčević. a) homo: Tri ova čovčevića mala na veliko biu se uspleli. Nadod. 193. Nesretan je to čovčević, moj sine, u ñega nije mozak na svome mestu. M. Đ. Miličević, let. već. 13. Lekar je mali čovčević. M. D. Miličević, zim. već. 323. — b) muškarac, vir: Jednomu čovječiću, jednoj ženici. A. Kalić 371.

ČOVJEČINA, f. augm. od čovjek. xvi i xvii vijeka, u naše vrijeme i u rječnicima Belinu 370^a i Stuličevu 94^b: homo procerus, i u Vukovu. Čovo, čovulicu i čovčicino! M. Držić 159. U meni pribiva stari človičina. A. Georgejco, nast. 205. Od zgar čovičina (griješkom čovičena), doñi dil bina. I. T. Mrnavić, ist. 183. velik jak čovjek. na Riječi. F. Pilepić.

ČOVJEČIŠTE, n. monstrum hominis. samo u Vukovu rječniku 828^a: čoečiste, s dodatkom da se govori u Crnoj Gori i s prinjorom: Nije čoečk, no čoečiste.

ČOVJEČITI, čovčejim, imp. činiti čovjekom to je vařanim čejalatom, excolere. xvii i xviii vijeka. u rječniku ni jednom. Nauk valja da tko čovik bude, on čoviči i meće med ljudi. J. S. Rešković, kuć. 410. — sa se refleksiyno: ponositi se, ponosan biti, gloriirati, iactare: Oni već človičević se. P. Zoranić 34. Pravdom i pošteñem čovik se čoviči. I. T. Mrnavić, osm. 133. Koji tebe ne svini, čoviči se zamani. 152.

ČOVJEČIĆ, adj. humanus. od čovjek. — Glasori su -je postali od -č-, te su samo u južnom govoru, a u istočnom je mjesto ñih -e-, u zapadnom i. riječ je prije glasila človecičji, postlje je l i za e ispalo te glasi čovjerjji, a u nekim krajevima ispada i u između o i e te glasi čovčiji, a gdje gdje se mjesto ispaloga v umeće j te glasi i čovčiji.

1. obličje. Izišar nominalni oblik iz običaja rabe samo složeni oblici te i nom. sing. masc. dobi na kraju i: čovčejiji. — između č i j is-

pade i te posta : čovječji. — *došarši j iz a č može se i odbaciti te po nekim krajevima glasi i čovječi, čovječa*. 1) *oblik -iji dolazi od xvii vijeka: čovječiji*. I. Ančić, svit. 6. čovječju 6. čovječija. J. Banovac, razg. 4. čovječije 101. čovječijega 215. kćeri čovječije. D. Daničić Imos. 42. — 2) *oblik -ji je najobičniji, dolazi od xvi vijeka do danas a sa i iz a č aa* sa č: človecji u *naše vrijeme u Hrvatskoj u kajkavaca i od njih u Bjelosteničevu rječniku* 46b: človecji, humanus, 47a: po človecje, humano more. — 3) *sa je mjesto č xvi vijeka: človecijega*. N. Rašina 98, 170. človecju 85b. — 4) *yy* sa i *mjesto č od xvi do xviii vijeka: človecjih*. živ. kat. Starino 1, 224. srce človecje. Bernardin 1, 26. človecjemu 1, 63. človecju 2, 87. srce človecje. A. Georgiceo, pril. 92. človecijega. B. Kašić, rit. 7. dui človecji. P. Radovčić 11. človecijega. L. Terzić 59. — 5) *sa e mjesto č xvi vijeka: slava človecša*. Anton Dalmat. 1 petji 1, 24. — 6) *bez l iz a č aa* sa je *mjesto č*: čovječji od *xvi vijeka, u Vukovu rječniku* 828a: čovječji humanus: srce čovječje (човече) Zbor. 1. — 7) *sa i mjesto č*: čovječji od *xviii vijeka i u Vukovu rječniku*: Doba čovčija. M. Divković, bes. 473. *itd. yy* sa e *mjesto č*: čovčiji, u *naše vrijeme*: čovčejun. Nar. prip. mik. 124. — 8) *bez l iz a č i bez v iz a o*: čovčiji od *početka xviii vijeka: čovčijega*. M. Radnić xiii. čovčija. Nar. prip. vuk. 198. — 9) *oblik -i postao on ili tako da je ispađši i među č i j, ispađo i j iz a č, ili tako da se -iji saželo na i, od xvi vijeka a sa l iz a č i aa* sa č: človecči, xvi vijeka: človecče radi nemožiti. Sava tip. hil glasn. 24, 182. i Sava tip. stud. glasn. 40, 141. — 10) *sa je mjesto č*: človecji, xvi vijeka: človecijem. N. Rašina 36. človecjega. Zbor. 161. — 11) *bez l iz a č i aa* sa je *mjesto č*: čovčiji: čovčječe. Arkiv 9, 87. — 12) *sa i mjesto č*: čoviči, xviii i xviii vijeka: čoviči. I. Ančić, ogl. 42. F. Lastrić, test. 221. — 13) *bez l iz a č i bez v iz a o a sa e mjesto č*: čovčij, *pod konac xvii vijeka*: dnevi čovčij. M. Radnić 165. — 14) *bez l iz a č, bez v iz a o, ali s umetnutim j mjesto v, i sa e mjesto č*: čovčiji. — *Po što riječ nema nominalnih oblika, ne može glusiti nom. sing. mase*: čovčejji, i gdje dolazi grješka je.

II. *Znači: što čovjeku, jednomu ili svima, pripada na koji god način, što on ima, što je u nje, što on čini, što dolazi od nje, što se njemu čini i slično.*

1. *što pripada čovjeku kao biću koje se razlikuje od boga, anđela i životinja ne gledajući na to je li muško ili žensko, mlado ili staro. a) o čeladetu i što se kao čelade pomiša*: Viditi hoće sina človecijega. N. Rašina 98. Vidio zla-meña sina človecjega. 170. Narodu čovčejemju (човече) suprotivni. Zbor. 93. Narojenje svako človecje i ljudi život će opako. M. Marulić 177. Boz smrti tolikoj človecji narodi da skupiš. 177. Narodu človecjemju. Bernardin 63. Zdrava rano desne strane prsi sina čovčijega. N. Dimitrović 24. Tko je sin čovčiji? I. Ančić, ogl. 12. Koji je miralac božiji i čovčiji. I. Ančić, svit. 6. Niti se može zvati mati čovčijega. A. Bačić 12. O nevoljno čovčije stvoreno! T. Babić 41. Rič moja k sinovom čovčijem. A. Kanižlić, uzr. 37. Tko se bude sramovat od mene i od mojih govorenja, od ovoga će se sramovat sin čovčiji. Turl. blago 2, 34. Videći sinovi božiji kćeri čovčijje kako su lijepe uzimale ih za žene. D. Daničić Imos. 6, 2. Sinovi se božiji sastajalu sa kćerima čovčijemju. Imos. 6, 1. Gospod side da vidi grad i kulu što zidahu sinovi čovčijemju. Imos. 11, 5. Prvenac čovčijji neka se odkupljuje. 4mos. 18, 15. Sine čovčijji! jez. 28, 2. Jer će

doći sin čovčijji u slavi oca svojega. Vuk, mat. 16, 27. Sav rod zvjernija i ptica i bubina i riba pripitomljava se i pripitomio se rodu čovčijemju. Vuk, jak. 3, 7. — b) *o steari tjelesnoj i kad se reče tjelesno što a misli se umno*: Ako jezicima človecijemju uzgovoro. N. Rašina 36. Tjelesna človecja. Zbor 101. Srce čovčije (човече) 4. Audeo u priliku čovčiju (човече) 7b. 'Z človecjih ud teče uli spasenosti. živ. kat. Starine 1, 224. Človecja se krv proljeva. M. Vetranić 1, 100. Človecjo sjeme. I, 123. Lakom nepokoj omasti vas saj svijet u krvi človecjoj i, 159. Gdi ribo razvlače človecja teleasa. I, 169. Ka može satrti človecja teleasa. I, 178. Čovčijejo telo. I, 317. Hudobno jest srce človecje. Bernardin 1, 26. Pijavica ljubi krv čovčiju. M. Držić 258. Bog prosi srce človecje. A. Georgiceo, pril. 92. Uzeti put čovčiju. I. Ančić, svit. 20. Od ruke čovčije. M. Radnić 42. Put čovčiju prija na se (Isus). J. Kavačič 537. Nije oko vidilo, ni uho šlalo, ni ti je srce čovčije začelo. L. Terzić 155. Jevži čovčij jest utočiste njegova srca. J. Banovac prip. 55. Tužno je i žalosno čovčije tulo, ma li je žalosnija duša čovčija koja je s njegovim tilom svezana. J. Banovac, razgov. 104. Da se ne činaše čovčik (Origen), da li jedau audeo u čovčijem kipu 183. Ne ima gledat kipa čovčijega. P. Filipović ist. 15. Obraz čovčij. F. Lastrić, test. 221. Veseli srce čovčije. F. Lastrić, ned. 62. Saliti od voska na priliku čovčiju kipovi. A. Kanižlić, utoč. 2. Naravna čovčija vola. A. Kanižlić, kam. 228. Kup sviju dobara kipa čovčije srce zažliti može. A. Kanižlić, uzr. 4. Da se tvrdost čovčijega srca razbije. 37. Srce čovčije vazda je nemirno. 134. Ti si vidio u snu jedan kip čovčiji puno velik i čudnovat. A. Kačić, korab. 288. Da ne bi nas požuda od dobiti u čemu zaslijepi, ore je čovčije srce jama bezadna. I. N. Neudić, nauk 134. Čovčije slabo tulo od sebe je vrlo gñilo. V. Došen, ažd. 88. Uzimljući put čovčiansku ne od sjemena čovčijega. J. Matović 35. Čovčija ruka. M. A. Relković, sat. 177. Niti oko niti uho čovčije. 178. Ovdje ima čovčija kost. Nar. prip. vuk. 198. Ko prolje krv čovčijuju, negovu će krv proliti čovčik. D. Daničić, Imos. 9, 6. Ne ču vise kleti zemlje s ljudi, što je misao srca čovčijjega zla od malena. Imos. 8, 21. Ko se dotakne mrtva tijela čovčijjega, da je nečist. Imos. 19, 11. Srce čovčije izmišlja sebi put. prič. 16, 9. Vukah ih uziciama čovčijemju. os. II, 4. Briga u srcu čovčijemju obara. prič. 12, 25. U velike prostore tamo po nekoliko mjeseca ne stupi noga čovčijja. M. D. Milčević, zim. već. 240. — c) *o steari umnoj*: Smrt človecju nijesam želio. N. Rašina 85b. Da hrana ne lipse naravi človecjoj. M. Vetranić 1, 7. Neka svijet ne čuje človecje neharstvo. I 77. Človecji da narav očuti tvoju vlas. 1, 79. Bez ke se shraniti ne more človecji narav taj. 1, 181. Zrelo je toj človecjoj naravi. 1, 186. Človecju slabosti trulno je izriti. I, 217. Vašu krvju čud človeci nijedan sud ne može da ispravi. 1, 227. Človecje nespoznajanje privode te na skončanje I, 336. Na potribu človecju. Bernardin 2, 87. Kratici jesu dui človecji. P. Radovčić, nač. II. O kratice života čovčijega! M. Radnić xiii. Kratki jesu dnevi čovčij. 165. Od početka ponovljenia i iskupljenia človecjega. L. Terzić, 59. Koje dakle človecje znahe dokučiti. A. Bačić 6. Narav božija i čovčija. 35. Ostavljena vojli čovčij. 116. Tijelo učieno bi bez i kakva djela čovčijega J. Matović 37. Da se mi porodimo ne od krvi ni od voje čovčije 42. Jesukrst jest ime božje i čovčije. 208. Da su ostali bez i kakva nfaña čovčijega. 326. Gore jest osuden biti su-

dom božijem, nego sudom čovječijem. 405. Jame, da se od njih pamet plaši i čovčija narav straši. V. Došen, ažd. 15. O željo od ljubavi ištüci čovčiju ljubav. A. Kanižlić, uzr. 78. Uze narav čovčiju. 46. Kada promišlam čovčiju slabost. A. Kanižlić, kam. 69. Jer je svaka slava čovčejčija kao cvijet travni. Vuk. Ipetr. 1, 24. Budite pokorni svakoj vlasti čovčejčijoj. Ipet. 2, 13. Nikad proroštvo ne bi od čovčejčije voje. Vuk. 2pet. 1, 21. Drugo iskušanje ne dođe na vas osim čovčejčijega, ali je vjeran bog koji nas ne će pustiti da se iskušate većma nego što možete. Ikor. 10, 13. Ov je grad čovčejčijun krivlunm proklet. Nar. prip. nik. 124.

2. što pripada čovčjeku odraslu, hominis aetatis adultae: Kumovi već od doba človičjega da budu. B. Kašić, rit. 7.

3. što pripada čovčjeku muškarcu, muški oppos. ženski: viri: Daklen je po razlogu veća krivica čovčija nego ženska. J. Banovac, prip. 187. Da bi se učinila Eva od boka čovčejčjega. J. Matović 315.

ČOVJEČKĀ, *adj.* vidi čovčejčanski 7.)

ČOVJEČLIV, *adj.* humanus, u jednoga pisca xviii vijeka: Jesu I' (zvijezde) skladne al' protivne, mlohave li al' moguće, zvjerske ali čovčejčijve. J. Kavañin 469.

ČOVJEČNOST, čovčejčnosti, f. humanitas od čovčječan. u naše vrijeme i u Stuličevu rječniku 94p. sa e mjesto staroga č po istočnom gororu: Dela koja su čovečnosti protivna. Sr. Nov. 1834, 102. Koji čovečnosti diše. 142.

ČOVJEČNOSTASAN, čovčejčnostasna, *adj.* par. etatus. samo u Stuličevu rječniku, za koji je i načieno.

ČOVJEČŃĀ, *adj.* humanus, xvi i xviii vijeka: Biti hoću zaklan za človičñi narod. M. Marulić 172. Ti jesti, majko, svrlu svakoga pošteñia čovčieña. P. Posilović, nasl. 72.

ČOVJEČSKĀ, *adj.* vidi čovčejčanski 2.)

ČOVJEČSTVO, n. vidi čovčejčanstvo. 3.)

ČOVJEČTVO, n. vidi čovčejčanstvo. 8.)

ČOVJEČŪĀK, čovčejčujka, m. dem. od čovčjek. u naše vrijeme i u Vukovu rječniku 828a: čovčejčujak, čovčijčujak. Ahmet Bank je bio mali čovečujak, ali velik junak. Vuk, nar. pjes. 4, 462.

ČOVJEK i čovčjek, m. homo.

I. oblije. glasovi su -je- postali od -e- koji su samo u južnom gororu, a u istočnom je mjesto ñih e, u zapadnom i. najprije je riječ glasila človek, postlje je l iza e ispalto, u ñekim krajevima ispada i v iza o u mjesto v umee se j. po tome dolazi 1.) oblik človek od xii do pod konae xv vijeka a u jednoga pisca i xvi vijeka po erkevim kiügama (S. Budinić 1583.) pa u naše vrijeme u Hrvatskoj u kajkaravcu i u kiügama kajkavskim, otkle i u rječniku Bjelostjñčevu 47a i Janbršičevu: človek: pak i u Daničičevu iz starih listina srpskih: človely. Mon. serb. 4 (1198—1199). dva človetka. 6. človetk. 10. 13. 20. 24. 52. 61. 356. 565. človetko 42. 521. človetće 53. človetći 137. 522. človetka 510. 388. človetku 47. 473. 501. človetkomu 510. odñ naših: človetki 48. človetki. S. Budinić, sum. 22. človetki 24. človetkom. 11. 38. 15. — 2.) oblik človek od početka xv do xvii vijeka: človetki. Mon. serb. 312. (1421). človyoku. Zbor. 166p. (1520). človetka. N. Rañina 98. človyoku. Š. Menčetić 8. človyek. B. Kašić, nasl. 33. — 3.) oblik človik od početka xv vijeka: človetki. Mon. serb. 281. (1418). Po ostrvima (u Dalmaciji) go-

vori se i človik. Vuk, nar. posl. 11. — 4.) oblik človek od prve polovine xiii vijeka: človetka. Mon. serb. 42. (1253) do pod kraj xv: človetka. Mon. serb. 522. (1480) i u xviii vijeku u jednoga pisca (D. Obradović). — između rječnika u Voltijijinu 30. — 5.) oblik čovčev xv vijeka: čovčeva. Mon. serb. 391. (1438). čovčevi. 498. — 6.) oblik čovčjek od xv vijeka do danas: čovčjek. Zbor. 1p. 13. čovčjeći. 3, 7p. 8. između rječnika u Mikajinu 43a. homo, vir. Betinu, Stuličevu 94p. i u Vukovu 828a: homo, vir, maritus. — 7.) oblik čovik od xv vijeka: čovikn. Mon. serb. 519. (1478) do danas i u rječnicima Voltijijinu 30 i Vukovu 828a: čovik. U Slavoniji, Hrvatskoj, Dalmaciji. (osobito po ostrvima) i Bosni (osobito kod onih koji su rimskoga zakona) govori se: čovik. Nar. posl. vuk. 11. — 8.) oblik čovek od xv vijeka: čovetki. Mon. serb. 507. (1470). 527. čovetku. Spom. sr. 113. U Srijemu, u Bačkoj i u Banatu kao i u Srbiji govori se: čovek. Nar. posl. vuk. 11. — 9.) oblik čovjek xvii vijeka: čovjek. M. Rañinić 58. (1683). čovjeku. 24. — 10.) oblik čovik čita se u jednom listu xviii vijeka: Od nikakva čovika. Starine 10, 37. (1781). tomu se oblije u ostalijem padčjñmu u ñekim krajevima obraću i na j: čovjka. P. Petrović, vijen. 37, 58. Nar. pjes. vuk. 5. V. Bogišić, zbor. 8. V. Vrčević, igre 41. S. Ľubiša. prip. 106. čovjku. P. Petrović, vijen. 88. čovjce: Nar. prip. vuk. 2, 200. nu oblije čovjka. čovjku. čovje može nastati i od oblika čovka, čovku, čovče, ako se brzo izgorara. — 10.) oblik čovek od xv vijeka: čovek. Slovinac 1878, 13, 143. D. Rañina 28, čovka. 41. itd. se do danas: čovkom. S. Ľubiša. prip. 210. u Hercegovini i po okolinama ñemim govori se: čovek. Nar. posl. vuk. 11. i u Vukovu rječniku 828a: čovek u pjesmama rabi -oo- kao jednu slog. — 11.) oblik čovk biće nastao od vokativa čovče od čovče u brzom gororu. dolazi od xviii vijeka: Tede ime dadosmo četiri čovka. Starine 10, 23. Kako smo one četiri čovka puštali enomu čoku na viertu veliku božu. 10, 23. nominativu čovk nema potvrde: čovk u imen. padčjñu nijesam još čuo ni od koga, ali i u zvat. slušao sam od dčkovih Bošnjaka i Slavonaca rimskoga zakona n. pr. dobar čovče! Nar. posl. vuk. 11. ali u rječniku 828a. narodi čovk s dodatkom da se govori u Piperima. Čovče: P. Petrović, vijen. 81. Nar. prip. vuk. 2, 296. Nar. posl. vuk. 52. Nar. prip. vrč. 1, 61. — 12.) oblik čovk čita se u Vukorim narodnijem poslovičama (t: U Perastu a i u Dubrovniku od Nikšićana (turkoga zakona) slušao sam: čovk i čovk. — Danas se plural od riječi čovjek riše ne gorori, mjesto ñega rabi riječ ljudi, koja se opet u singularu ne gorori. ali u knjiži dolazi i plural od čovjek od xii—xviii vijeka: človely. Mon. serb. 4. (1198—99). človetki. 42. (1253), človetci. 137. (1318), človetkom. 450. (1451). človetki 522. (1497). čovčjeći. Zbor. 3, 7p. (1520). človetki. S. Budinić, sum. 25, 47, 113. človetkom. 11. 38. 15. (1583). človetki. M. Alberti 60. (1617). meu čovici. I. T. Mrnavić, ist. 69. (1699). pram čovikom. F. Lastrić, test. 65, 148. (1755). Vidi se množina čovika. A. J. Knezović 276. Bi-jaše li od trage bogova oli čovjeka. Ziv. is. 158. (1764). — Akcentat kad je nom. čovčjek ne mijenja se do roc. čovčjeće, a kad je nom. čovčjek mijenja se u srijem padčjñma: gen. čovčjeka, dat. loc. čovčjku, instr. čovčjekom, ali roc. ostaje čovčjeće. — Postoje mu ućenici jošje nijesu ustanovili. Daničič, osn. 270. piše: kor. misli se da je kor slušati; ali prije bih rekao da je kar tje, trčati, činiti, od koga su u drugim jezicima riječi i za momku i za djevojku, do toga će korijena biti najprije nastavak va, kojim je postala osnova

pred nastavkom ka: a kor. 243. veli da je korišten skar, ustajati oko čega, raditi. po Miklošiču stamm. 246. joj je nastavak čka. a lautl. 63. piše: A. Potobna K istorii usw. trenut čelovečka, čelo ist ihm identisch mit integer, včka. robur, daher čelovečka ein possessives compositum: integrum robur habens. dolazi u svim slovjenskim jezicima.

H. značenje.

Čovjek znači u opće čelade bilo muško ili žensko, bilo dijete, odraslo ili staro, a u suženom smislu odraslo muško.

1. u općem značenju je čovjek biće koje se razlikuje od boga, od anđela i od životinja; naprama bogu je čovjek obično u biblijskom smislu stvor od duše i tijela nalik na boga, ali stvoren od zemlje osjeća se slabim i prolaznim, ovisnim o bogu koji ga stvori, koji mu je otac te ga ljubi da je i sam čovjekom postao, ali koji će ga i suditi, osjeća koliko je dalek od boga i što je prama bogu; a glede životinja ističe se ne samo oprjeka, nego i razlika u ponasanju, držanju, žrtvama. homo. Iskoni stvorio bog zemlju i človljky na njoj. Mon. serb. 4. (1198—1199). Boga ne boje se i človljky ne sramljaju se. 75. Nebesny človljci i zemljny angelji. 187. (1848). Devstvo čini človljka jednaka anjelom. Transit 81. (1507). Otiše se (dano) segur učiniti, ako (Isus) biše bog ali človljk čist (pravi). Korizim. 13. (1508). Noč jure potdica da narod živine. človljk, zvir i ptica, pustiv teg, počine. M. Marulić 9. Ludest je velika i škoda još mnogo ljubiti človljka veće nego boga. 104. Tko je neumić, ni človljk nego brav. 138. Narav je človljka ki se rodiv pride na zemlji ovdika umrvši da otide. 150. Ljubav ma ku tobi, a človljče, nosil, pritegnu me k sebi. 171. Trpit nisi bil niu pravden za grisnika, za slugu gospodin, i bog za človljka. 194. Hteć pomoć človljku človljk lti biti sam. 196. On, buduć bog velik i svita stvoriti učini se človljk i bi naš spasitelj. 198. Za ljubav človljk (Isus) s nebes dojde doli. 203. Vičiti bog ljubi do smrti človljka. 221. Prije človljka ništa bog ne stvori. S. Menčetić 83. Bog mene človljkom na svitu stvoril. 136. Ter ovo ni človljk, nego li nije ka zvir. 342. Človljče, tva ljubav čini me s neba sit. 342. Jelinka od luga pas kad ga zateče, umilen jak sluga človljku doče. D. Držić 394. Ondaj spiljica biše človljku dom i stan. M. Vetranić 1. 6. Gdi bješe slatki kus človljeka hranica. I. S. Ti si bog istini. Kristose, i človljek. I. 213. Mramora tvrdi jes i čovjek uije ti, ki tvoju ludu čes ne će sad žaliti. 2. 443. O čuda velika! človljkom porodi bog se za človljka. H. Lucić 279. Ti nijesi čovjek, ma znaj. M. Držić 367. Ovo kriptisti od boga dano jesu človljekom. S. Budinić, sum. 3. Bio jest hodataj meju bogom i človljki. 19. Ckva hrani vsi človljki. 24. Van ove obćime človljki ne mogu biti spaseni. 25. Vse ierarhije angela i človljki narčeaju te blaženu. 47. I oni jesu človljki. 52. Mati bogu i človljka nareče se (Marija). F. Glavinčić, evit. 279. Vrženi za jestojšku vrlju nakazni, koja hješe od pasa čovjeka a u ostalomu svemu kipu četverožni vo. I. Gmdučić 3. Tako Arijadna umrloga čovjeka na neumrlom bogu promijenil. 3. Vječna riječ u lječkoj ka naravi pravi čovjek si i bog pravi. 217. Dan večerom, čovjek svrhom n životu svom se hvali. 218. Bjeh oblijež izgubio i priliku od čovjeka. 224. I sred oblijež netom tmina čovek se rodi, mriječ počina. 233. Tko sam, čovjek? ah jaoh! kako? nijesam, nijesam, neg crv jedan. 240. Gospodstvo mi vječno poda vrh stvorenja svoga u slavi, er lije da sam čovjek vlada od istoka do zapada. 244. Milost čini človljeka dionika naravi božanstvene. A. Komulović 28. Mati boga i človljka nareče

se (Marija). 279. Čučenje, koje općeno s bijesnjem zvijerim čovjek ima, rasrđbi je podloženo. Đ. Palmotić 1, 175. Protiv se voji od nebi za mani se čovjek krši. I. 200. Oči jesu uda malena u čovjeku. M. Radnić 24. Iskurst činaše se z dvora sam čovek, buduć bog zaklofen. 434. Jest čudnost da sluša čovek djavla. 546. Mučna stvar jest čovjeku ostarivši u zlu okrenuti. P. Posilović, nasl. 346. Čovjek svitveno stvorenje. I. Zanotti, ned. 15. Mače čovka, veče vraga. J. Kavačin 9. Svaka radi čovjeka stvorio jesi. L. Torzić 279. Od pepela jošter tako ti stvorila človljka si. J. Dražić 12. Za čovka sloboditi od oblasti pakla vrla. 22. Da je bog i čovik za jedno. S. Margitić, fala 5. Da si pravi bog i čovik. S. Margitić, isp. 58. Duša i tilo za jedno čine jednoga čovjka. A. Bačić 493. Pravi bog i pravi čovik. H. Bončić 108. Učinio se čovikom. S. Badrić, nač. 13. Vidi se množina čovjka. A. J. Knezović 276. Po kriptisti ovoga sjedišćina čovik se čini bog. J. Banovac, pripov. 18. Da tko ubije čovjka. J. Banovac, uboj. 20. Bijaše li od trage bogova oli čovjeka? Živ. is. 158. Čovik smrad protiv bogu. V. Došen, iv. Kako indli čovik ne će prid bogom se strašit veće? 140. Sin božji učinio se je čovjek. I. A. Nenadić nauk. 33. Je li uznašo na nebesa kako bog oli kako čovek? 70. Da je čovik stvorenje razložito. M. Zoričić, zrc. m. Jezus bog i čovek. Đ. Mattei 72. I stvoril bog zvijeri zemaljske po vrstama njihovim, i stoku po vrstama životinjama, i sve sitno životinje po vrstama njihovim. Po tom reče bog: da načinimo čovjeka po svojemu obližju... i stvoril bog čovjeka po obližju svojemu, po obližju božjemu stvori ga; muško i žensko stvori ih. D. Daničić Imos. 1. 25—27. Bog će ga oboriti, ne čovjek. jov. 33, 12. Čovjek sprema srce, ali je od gospoda što će jezik govoriti. prič. 16, 1. Od gospoda su koraci čovječji, a čovjek kako će razumjeti put njegov? prič. 20, 14. Čovjek ništa nije bolji od stoke. prepov. 3, 19. Šta je čovjek da ga mnogo cijeniš i da mariš za nj? jov. 7, 17. Kako bi mogao čovjek biti prav pred bogom? jov. 9, 2. Ja sam crv, a ne čovjek. pslm. 22, 6. Gospode šta je čovjek te znaš za nj? psl. 144, 8. Ne ću izvršiti lutoga gñeva svojega; jer sam ja bog a ne čovjek. os. 11, 9. Što se ponese srce tvoje te veliš: ja sam bog, sjedim na prijestolu božjem usred mora; a čovjek si a ne bog. jez. 28, 2. A ko si ti, čovječće, da protivno odgovaras bogu? Vuk, rim. 9, 20. Ču neiskazane riječi kojihle čovjeku nije slobodno govoriti. 2kor. 12, 4. Čovjek u piću, a koñ u blatu poznaje se. Nar. posl. vuk. 349. Divo se naslañia na drvo, a čovek na čovjeka. M. Đ. Miličević, zim. več. 292. Ono je zver, a nije čovek. M. Đ. Miličević, jet. več. 49. Ali se tu našloše pred zverom a ne čovekom 43. Ta ono nije čovek, ono je zver! 51. — *Publice označje se čovjek adjektivima kojima se n. p. kazuje dob života:* Kakova je vrijedna stvar, kad mlad čovek obikne samovoljstvu? Đ. Obradović, živ. 29. Star čovjek izlazi ognut plaštem. Đ. Daničić, 1, sam. 28, 14. Neka zna kako je dočekati matora čovjeka. Nar. prip. vrč. 2, 155. u sretom pismu novoga začetja adjektivima kojima se kazuje kakova je vladavla prama rijci: Znajući ovo da se stari naš čovjek razape s sinom, da bi se tijelo grješno pokvarilo, da više ne bismo služili grijehu. Vuk, rim. 6, 6. Ja imam radost u zakonu božjem po unutrašnjem čovjeku. rim. 7, 22. Tjelošni čovjek ne razumije što je od duha božijega. 1kor. 2, 14. Ako se naš spoljašni čovjek i raspada, ali se unutrašnji obnavlja svaki dan. 2kor. 4, 16. Da odbacite, po prvome življenju, staroga čo-

vjeka koji se raspada u željama provrljivijemu. i da se obučete u novoga čovjeka koji je sazdan po bogu u pravdi i svetihi istine. efes. 4, 22. 24. Vaša ljepota da ne bude s poja u pletenju kose i u udaranju zlata i oblačenju hajina, nego u tajnome čovjeku srca. 1pet. 3, 4. — *S riječju sav dolazi čovjek s obzirom na tijelo da mu se označuje svaki dio:* U subotu obrezujete čovjeka. ako se čovjek u subotu obrezuje da se ne pokvari zakon Mojsjevim, srdilo li se na me što svega čovjeka iscijelih u subotu? Vuk, jov. 7, 23. — *S obzirom na tijelo dolazi i adjektiv umrlu uz čovjek:* Da jedan čovik umrlu smišlja i pazi konac svoga života. P. Radovičić, nač. 21. — *čovjek kao čovjek po tome što je općenito svakomu osobito s obzirom na osjećaje:* Kad za tvu rabotu kupiš koga slugu, niš kupil ugotu ni osla, da drugu: človik je kako ti. M. Marulić. 149. Svaki čovjek hoće da je čovjek. M. D. Miličević, zim. već. 237. Kad će nestati hajduka? Kad se s čovjekom bude postupalo kao s čovjekom. 237. Kako ćeš postupati s onima koji prže žive Jude? S krivcem kao s krivcem, a s čovjekom kao s čovjekom. 238. U liekih vas čovjek je jevtiniji od brava. 238. Jeste li taj vladika čudan: mi ga molimo da nam da popa, a čovjeka da nademo samu, a on nam daje i popa i čovjeka, pa evo izašao ni pop ni čovjek, nego nekakav anatemiak. 248.

Često dolazi riječ čovjek općenito te se him izriče željeda koje se publiche ne označuje, koje samo mislimo, ali što se za n kazuje može se u jedno ticati više nih. taj se doduše obično misli muško željeda, ali što se izriče vaia i za žensko. tako dolazi a) riječ čovjek sama, i što se za jednoga čovjeka kaže to vaia aa) za kojega mu drugo čovjeka = ko: Kada ima človik pristu tjumni dori se ne učini golem. Starine 10, 94. (= kada ima ko prist). Sve što veće vodu pazi čovjek, sve to veću žedu čuje. D. Rainina 143. Ča človik mni al želi imiti, to t' mu s' u noći sni, to t' bude tlapiti. M. Marulić 137. Kada je človik prav, to ga će nevjeljet togaj će sristi lav i strijela ustrijeliti. S. Menčetić 296. Što človik odluci, da tjera do čela. 297. Ne cinju dražu stvar od tebe, za koga, dim ovoj, ne štedim strt sebe. vidit ćeš, bud živ, toj! more li slade reć na svitu što človik? 319. Je li čovjeku na svijetu srčea u ruci kako je meni? M. Držić 289. Kad potisne u nevoju grijeh čovjeka i porazi, gane višni blagi voļu, srce i duh mu novi stavi. I. Gundulić 238. U kojoj pisni ili govorenu čovik sve ono slobodno izkaže i izgovori što mu na srcu leži, to jest goli čovik ne meće jezik za zube. S. A. Rejković sat. 10. Veća je slava ne pristati k grijehu, kada je čovjek napastovan. M. Orbin, zrc. 37. Moći naći svaku riječ koju čovjek žudi. Mikala rječ. u predgovoru. Krenutje koje se čini rukama al nogama kad čovjek govori. Mikala. Sve što je čovjek veći u vlasti toliko ima veće truda. D. Palmotić 2, 103. Dok čovjek s čovjekom vreću brašna ne izije, ne može poznati. Pravlonosa 1852. 12. Kad čoek umre, onla je lasno za him svasta govoriti. Nar. posl. vuk. 122. Kad se čoek šta prihvat, onaga nek se i drži 121. Kad čoek psa ubije, vaia da ga i za plot zavuču. Kad čoek nema svoga posla, on govori koje šta za drugim 122. Kad čoek nada se plume, na obraz će pasti 122. Kad čoek tone i vrela se gvožđa hvata. 122. Kad čoek što izgubi i po svojim željima traži. 123. Kakav čoek tako i zbori. 121. Čoek može sjroti stati na skut, ali ne može na sreću. 319. Ko ukorvava čovjeka naći će poslije veću milost, nego koji laska jezikom. D. Daničić, prič. 28, 23. Boje je da čovjeka sreće medvjedica kojoj su oti

medvjedići, nego bezumnik u svom bezumju. 17, 12. Jer se ona Kamila ne bi o tomu sekru otvorila da bi joj čoek poklonio carevo blago. S. Lubiša, prip. 337. (eiv. izd.) U Miloša je grlo tako glasovito da je mogao dovikati čovjeka iza devetoga brda. M. D. Miličević, zim. već. 40. Sve je to pod hajdučkom rukom. Kad god hoće, mogu čovjeku da učine grdnu štetu. 196. Dokle mogu novci koje čovjek ostavi na putu, ne budu mirni bar za sedam dana, dotle ti ne damo Bosne. 206. Po ravni pravim nasipima vrveli su putnici kónici, kočnici, pešaci, tako bi čovek pomislio da su nasipi uvećali broj putnika. 294. Kad čovek, sedeći u hladu, izgovara reć radina, da ga nešto čuje neki Milenko Nekić, lukavo bi se osmehnulo. 345. To ne razumavam da ugoda život udi čoveku. 346. Gruzina kula koliko je lepa sobom, toliko joj je krasno mesto na kome je. Rekao bi čovek da ona nije gradena za obranu, nego za mirno živoвање. M. D. Miličević, let. već. 41. Da je čovek za sve kriv, za prezime ne može biti odgovoran. let. već. 58. — *Mjesto same riječi čovjek dolazi kašto po tuđim jezicima i jedan čovjek: Mnogo treba pitati dokle se za jednoga čovjeka reće: krivac je. M. D. Miličević, zim. već. 238. — bb) za see žude:* Veliko jeđenje, koje čini človik nedug. Zbor. 1669. Što čovjek veće stara, to se veće u razumu pamet mu pritvara. F. Lukarević 88. Delo nasićuje človik. F. Glavinčić, cvit. xiii. Ka pribigje človik kriposti sliditi. xvii Na sedam je načina prignut čovik na zlobe. A. Bačić 225. Hajine su zavoji odkrit čovik da ne stoji. V. Došen, 24. Majka narav skratu da ne more čovik znati kakvo mu je mesto bilo materino dalo tlo. 33. Za to pamet razboritu zadobismo svi na svitu da se čovik u vik nći stvari pravu da dokući. 135. Za radi toga bi najbolje bilo, da čovik k berbii makaze uzme. I. Jablanci, prik. 212. Nije potribno da čovjek sve ono čini što zna. M. A. Rejković, sat. 16. Čovjek je u nevoji dosjetljiv. Nar. posl. vuk. 349. Čoek se do smrti učii. 349. Ko je dao usta čovjeku? D. Daničić, 2mos. 4, 11. Čovjek ne živi o samom hlebu. 5mos. 8, 3. Nego se čovjek rada na nevoļu jov. 5, 7. Čovjek roden od žene kratka je vjeka i pun nemira. jov. 11, 1 Izginulo bi svako tijelo i čovjek bi se povratio u pruh. 31, 15. Ko zna što je dobro čovjeku u životu za malo dana taštega života ũgovava, koji mu prolaze kao sjen? ili ko će kazati čovjeku šta će biti poslije nega pod suncem? 6, 12. Kakva je korist čovjeku, ako sav svijet dobije a duši svojoj naudi? Vuk, mat. 16, 26. Čoek se u nevoji luta drva i kameña. Nar. posl. vuk. 349. Zlo i nesreća uće čovjeka pameti. S. Lubiša. prip. 225. Čoeku je povjesnica najbolja učitelja. S. Lubiša prip. 361. (eiv. izd.) S treznom glavom može čovek kud bilo a s pijanom baš nikud. M. D. Miličević, zim. već. 61. Ol zakona se čovek zaštićuje zakonom. 345. — *cc) često u rokativu kud se komu progovara a misle se svi:* Ter kad ja najveće bili čestit i blažen, od hude ne-reće plaćno sam porazan, a za toj ne želi, človiče, niđnu stvar, ar je sve taština. S. Menčetić 323. Človiče, nikoga toliko srčano ne ljubii, bez koga živit je skončano: za što ćeš život svoj u ruke smrti dat, pokli se dragi troj drugi ti može zvati. 290. Do vjeka ne moj virovat, človiče, da pride na um moj, što mi se tvoj reće. 291. Gijeć togaj, človiče, varuj se ljubavi, da ti se ne steće što mal um moj pravi. 308. Kad se prigodi da želi tko ljubav, taj miran ne hodi, ner tužan i nezdrav: tolika jes muka želiti, človiče! monkrat se od ruka od svojih smrt steće. 308. Ovo je prilika. starica za pinz

kad mlada čovika zanila k sebi jes; što ne ćeš satvorit, človiče, za dimar! 334. Sve sobom zanosi jak rijeka sila ne (*smrti*) i sebe sve kosi jak sijeno kad se žite. Človiče, a za toj kamo se će uvrijeti, pokli je narav tvoj da budeš umrijeti? M. Vetranić 1, 38. Čovječe, ne moj ti bez božje pomoći vik i što početi. F. Lukarević 102. Čudna glasa, čoviče, da maš jednom umriti. M. Zoričić, osm. 56. — *b) riječ čovjek u ničejuju rečenici često je koliko sama riječ niko*, nemo: Ne uzos visoko človiča ni hvati, jer ako nizoko za tim se uvali, hoće te stid biti. M. Marulić 146. Ne uraz' se s čovikom, ne mlati sve usti. 108. Na svit ni človiča koga smrt ne smoeže. 114. Tako da s te rati ne zgine ni človik. 40. Meni se tako umi da nigdje človiča na svitu sada ni koji je prez grila. 107. Veći se jur prirok človiku ne stvori, ner meni za mal rok što postah na dvori. 320. Er na svit ni človik toliko zlovojan, tko našal ne bi lik kon tebe podoban. S. Menčetić 72. Džaze ni človiku poslušat ner meni. 116. Ni ovdj človiča tko me će ugrabiti. 260. Sad sam stanovit da večma ni človik od mene darovit, nit će bit po vas vik. 279. Kako da govoru dobro ja za ljubav, pokli moj u dvoru ne žive človik zdrav. 297. Koliko bolejni cije tvoje ljubezni pritrpi na mladost! ter se ja nikada ne tužil človiku. 301. Putu nijesam vješ, jezika ne umijem, spenzice trđuhanu no imam, ne poznavam čovjeka, ni tko mene. M. Držić 288. U svetoj nas crkvi čeka svom dobrotom Srd poznani, od kojega nije čovjeka svetijega u ovoj strani. D. Palmotić 1, 20. Nije se mogao naći na svijetu čovjek, koji bi se podnio tako viteški. A. Kacić, razgov. 114. Nije bilo čovjeka koji bi to video a ne začudio se. M. Đ. Miličević zim. već. 21. *uz čovjek može stajati i riječ nijedan*, nikojre *pa obje znače koliko sama riječ niko*: Za sije metoljice nikoiro človiče da ne ima peñali razveć opat. Mon. serb. 10. Ni jednj človiče u srpskoj zemlji mañ žo i veliki da ne udaje u udavu Dubrovčanina. 52. Kada si sidit, ni odnoga človiča za tvoe srce ne osudi. Stari pisci I, LXIX. Hoću vam odkrit jedan sekret koji dosle od ovizjih strana ni jedan čovjek nije znao. M. Držić 239. — *e) riječ čovjek s riječju svaki* = svako, omnis, quisque, nem. jedermann: Gospodin bank Stjepan u tvrdni zakoni ki je prvo bio među Bosnom i Dubrovnikom, da zna svaki človiča koji je zakoni prvo bio. Mon. serb. 101. Da e vedomo vsakomu čovjeku. 229. Damo vidjeti vsakomu človiku živomu na zemlji. 420. Pišu se knige sinu Katovu, ne toliko sinu, da vsakomu človiku koji ga hoće poslušati. Stari pisci I, LXVIII. Človik će svak umrit. M. Marulić 224. Svaki bi manil človik ne lipos da bisni. S. Menčetić 211. Toj svaki zna človik. 173. Za što bi prilika da liče u tuzi svakoga človiča sraščem prosuzi. 292. (*Kotorani*) gladnikom zovu svakoga človiča. 336. Svaki človik tako muška glava kako ženska. Stat. poj. ark. 5, 285. Svaki človik ima prodiše verno, svršno i na plne i gusto četati. Postila tiub. 1562. cz. Prigriji dakle vsaki človek otu družbu. A. Gučetić, roz. jez. 12. Pripovijedajte vandjelje vsakomu čovjeku. 176. Svaki čovjek može živjeti ovjem četirima (*četirina*). M. Divković, nauk 806. Vsačkomu čoviku, mušku i žensku. M. Divković, bes. 121. Svaki človik po naravi žudi umriti. B. Kašić, nasl. 3. Složeñe korisno svakomu čovjeku. J. Kavañiñ v. Svaki čovjek i prijatelj i neprijatelj. I. A. Nenadić. 47. — *d) riječ čovjek s riječju živ*. Makar tve da u vik ne vidah nadaštñ nada mnom živ človik ne bi inañ radosti. S. Menčetić 122. Bez ognja dima ne vidi človik

živ. 122. Ovu človik živ trpiti ne može nepravdu. 152. Do sad mi živ človik ne vidi suzice 171. Što znati ne može živ človik po sebi 176. Koje me sta toli pozirat živno, da me živ človik veseljem ne stigne, da žive vik u vik. 273. Rajska ti bjese stvar, gdi jelje i borjo i rajsko lovorje živ človik uziva. M. Vetranić 1, 7. Oh je li živ čovjek da pravu procijeni slavni car što tolik taj pljenak popljene? 1, 48. Ter ne će živ človik do malo vremenja najti se moeć za liječ od moga sjemena. 1, 61. Gdi će ti streptjeti trud na put od tuge i jada ki do sad na svijeti živ čovjek ni mogal vidjeti. 2, 174. Toli gđu stvar ne bi po vas vijek penilom nikadar upengao živ čovjek. 2, 190. Bila su svakoga kojemu po vas vijek ne može znat broja pod nebom živ čovjek. 2, 267. A što bi veće htio živ čovjek na svijeti razni taj vir vidjeti? 2, 288. Po meni živ čovjek ne bude znati toj 2, 311. Bez briga nidan ni pod nebom živ človik. M. Držić 90. Ne da živu čovjeku pristupit. 240. Od ovoga dana nikad se nije po sle požalio, no je trpio žem, što ne bi živ čovjek. Nar. prip. vr. 2, 178. *njesto živ dolazi i živući*: Svaki živući človik. I. Zanotti, ned. 4. — *e) riječ čovjek s riječju koji aa) interrog*: Oh konu človiku srce sad ne gori, videći za diku ne ljepos što tvori. S. Menčetić 36. — *bb) relativno*: Ki človek grih učini tere ga za nemar pusti, na sudni dan mu se spomene. Stari pisci I, LXIX. Ki človik hoće ljubiti mudrost, razumeti knigi čti od mudrosti i duševnoga spasenja. Stari pisci I, LXIX. Viditi li da u kon človiku pravla jest, još da ga triska grom, u dobro ga će unest. M. Marulić 55. Za liho piti i jisti ki će čovik, nima svisti. 301. Ter koga človiča teju stignu nesreće ne more do vika sčekati zlo veće. S. Menčetić 123. Koga človiča tva milos daruje, po vas vijek do vijeka s tobom se raduje. M. Vetranić 1, 168. — *cc) indefinitivo*: U oblast našu ni ča će reć ki človik (arbitriji non est nostris quid quisque loquatur). M. Marulić 138. Ne vim ja inñ lik ovojni ljubavi, ako će ki človik da je se izbavi, nego li umriti. S. Menčetić 164. Ne može veći dar naći se jur u vik, ner ako ovu stvar satvori ki človik kako ja kon stvorih. 222. Što se obično činovlja, kad naprasno premine koji pribraniji čovjek. S. M. Lubiša, prip. 263. On poslije toga već traži koga čovjeka koji je s lajdućima prijatelj. M. Đ. Miličević, zim. već. 200. *riječi koji, tko može se dodati i riječ živo ili god*: Ili vlastelma ih kto živo človiča vs zemlji carsk. Zak. duš. 42. Predi koga godie človiča segaj sveta. Mon. serb. 388. — *f) riječ čovjek s adjektivima gdje bi mogao stajati sam adjektiv u značuju supstantivom. ističe se riješ pojam adjektiva nego li supstantiva čovjek*. Malahna človiča ne pogrdi jakost. M. Marulić 190. Človik svojevojan srdit ter svojeglav vazla je nevojan i rezi kako lav 108. Čovjek ne navidlj na svakoga reži. 108. Ne umi da človik lud zgrisajñe dobiva 134. Ne krije žal pjeuz skup človik tolikoj, koliko svoj nres ovaj vil od gospoj. S. Menčetić 8. Tako vas bog brani ludoga človiča. D. Držić 106. Čovjek nevalao i nitkov hodi za zlijem ustima. D. Daničić, prič. 6, 12. Bezumnik se ruga bližnjemu svojemu, a razuman čovjek muči. prič. 11, 12. Milostiv čovjek čini dobro duši svojjoj, a nemilostiv uli svojemu tijelu. prič. 11, 17. Čovjek nevalao koja zlo. prič. 16, 27. Opjak čovjek zameće svadu. prič. 16, 28. Zao čovjek pazi na usne zle, a laživac sluša jakost jakostan. prič. 17, 1. Pametan čovjek pokriva znañe, a srce bezumnijih razglašuje bezumje. prič. 17, 13. Tihja je duha čovjek razuman.

prič. 17, 27. Čovjek samovoljan traži što je nému milo. prič. 18, 1. Srco razumna čovjeka dobavlja znađe. prič. 18, 14. Svaki je prijatelj čovjeku podatljiv. prič. 19, 6. Savjet je u srecu čovječijem duboka voda, ali čovjek razuman crpe ga. prič. 20, 5. Misli vrijedna čovjeka donose obije. prič. 25, 5. Dragocjeno je blago i uje u stanu mudroga, a čovjek bezuman proždire ga. prič. 21, 20. Pametan čovjek vidi zlo i skloni se. prič. 22, 3. Ne družni se s čovjekom gñepljivijem. prič. 22, 24. Bogat čovjek misli da je dobar. prič. 28, 11. Čovjek vjeran obiluje blagoslovima. prič. 28, 20. Nagli da se obogati zavidljiv čovjek. prič. 28, 22. Gñepljiv čovjek zameće svadu. prič. 29, 22. Strašiv čovjek meće sebi zamku. prič. 29, 24. — *g) riječ čovjek s relatiivnom rečenicom, gdje bi mjesto čovjek moglo biti i samo:* onaj. Človik je mudar ki čud svu promini kako u koju stvar potriba namini. M. Marulić 127. Ne čud se človiku ki no je pokajan, u korist veliku ne buduće dostojan, za to t' napridak gre človiku ki je zal. 130. Blažen človik komu podan jest boži strah. 110. Ni s ni kimre skladan človik ki liše inih sobom je neskladan u ričeli i u dilih. 126. O tisknoj još piči človik kument bude ki će svit odvrći da s bogom pribude. 202. Čovjek koji samo ina jednu ranu jedovnu, koliku bolest i koliku žalost veće puta podnosi i trpi! M. Divković, bes. 12. Človik, koji žive, procijuje svit. I. P. Marki 19. Blažen je človik komu je pomoć od tebe. B. Pavlović, prip. 6. Čovjek koji zade s puta mudrosti, poginuće u zboru mrtvih. D. Daničić, prič. 21. Čovjek koji sluša, govoriće svagda. prič. 21. 28. Čovjek koji čini nasije krvi ljudskoj, bježaće do groba. prič. 28, 17. Čovjek koji po kazañu ostaje tvrdoglav u jedanput će propasti. prič. 29, 1. Usteže riječi svoje čovjek koji zna. prič. 17, 27. Blago čovjeku koji se svada boji. prič. 28, 14. Blago čovjeku koga bog kara. jov. 5, 17. Blago čovjeku, kojemu gospod ne prima grijeha. psl. 32, 2. Blago čovjeku koji nade mudrost, i čovjeku koji dobije razum. prič. 3, 17. Pravi hajduk ne će nikada ubiti čovjeka koji mu ništa ne čini. Vuk živ. 267. Čovjeku koji hoće da zameće vñanik trebaju tri ulišta. S. Ľubisa prip. 192. — *u takvim rečenicama dolazi uz čovjek i pronomon on, taj:* Blaženi človik taj ki želje ljubavi ne pozna. S. Menčetić 171. Sva mi svis zado tja ter ne vih što velah kako no taj človik ki nade što žudi. 209. Blaženi taj človik ki jej (*ljubavi*) se izbavi. D. Držić 365. Tuguje tko prijeku smrt žudi, jak rañen taj človik ki jedva kopore. M. Vetranić 1, 69. — *b) Čovjek kao čelade bilo muško ili žensko, mlado ili staro, koje pripadu komu narodu ili zatičaju, tako rabi u song, mjesto u plur. s kojim posesivnom pron. ili udj. n. pr. čas čovjek znači ljudi kakvi su u čas, u kñzi riječto:* Nad ñe zenuju naš čovik ne tvrdi. I. S. Rejković, kuć. 397.

2. muško čelade obično odraslo.

a) naprama djetetu, dječaku, mladiću, monku, vir, svrati o tom. V. Bogišić zbor. 72: „dijete se nu dječu do 10, na dječake i dječojčice do 15, na monke i dječvake do čenidbe odnosno ulaje, na lude i žene do 50, a na starce i babe od 50 godine dalje“. Ako se otrok mlal pohiri u bludu, ja ve sam človik sad, ne cvilim za ludu S. Menčetić 122. Uskrnu jednoga djetića i malo posije istim načinom uskrnu drugoga jnr čovjeka uenijena. B. Kasić, fran. 129. I maludni i velici od človiaka do diteta slavye boga. A. Vitajčić, est. 451. Dok sam do čovjeka dorasno. M. Pavlinović, rad. 36. Kad ja bijah dijete kao dijete govorah, kao dijete mislah, kao dijete razmišlah; a kad posta-

doh čovjek, odbacih djetinstvo. Vuk, Ikor. 13. 11. S pola će ih ubijati mać a po klijetima strah, momka i djevojku, dijete na sisi i sjeda čovjeka. D. Daničić, 5mos. 32, 25. Ožen se za mladu djevojku i, bojeći se da ne bi koga drugoga gledala, pazio je na ñu da nikakav ni čovjek, a kamo li momak nije smio u kuću priviriti. Nar. prip. vrc. 2, 185.

b) naprama ženskiñu ne gledači na dob: muško čelade, vir: I pak este druge ljudi tri človička tere ženu. Mon. serb. 12. (1253). Neka se čuvati umiju od žene, za što ñoj do vika o drugom ni marit. ne go li človiaka da more privariti. S. Menčetić 331. Bješe človiaka i žene odjeća od kome. M. Vetranić 1, 8. Odjeću nošahu da je put sama človiaka i žene skrovena od srama. 1, 20. Nijesi li ti žena od kosti čovjeka stvorena? 1, 121. Proći taj ne smije ni žena ni čovik. 226. Do sad tud človik moju put (*Sesana govori*) ne taknu. 2, 358. Lagodna je put človiaka i žene. 2, 381. Žene su ke činro kroz gorki nepokoj čovjeku da gine i skonča život svoj. F. Lukarević 28. Ženska ljubav drugo se ne smdi, neg smeća, plać i vaj i nemir od ljudi. Hoće se da čovjek gñi godir pribiva, u djevu vas svoj vijek čovjek se odkriva. još kada i ljudi, ako ima ljubit čud, da pamet ne gubi, nu da je čovjek svud 29. Bi li u udao za vrijedna čovjeka? M. Držić 204. Svakoja tñ žena vazda krat na sviti čoeka je sjena. D. Raićina 14. U meni vidi se i žena i človik. 61. Nikada s čovikom ne progovori. B. Gradić djev. 155. Ne znaš li da s' žena, ne čovik? (*γρη αέρ, αδ'δριρ έγες*). D. Zlatarić 23. Po smrti pridragoga Herkula veće človiaka ne poznati odlučih. P. Zoranić 65. Svaki čovjek i žena. A. Gučetić, roz. mar. 40. Svaki čovjek i svaka žena. M. Divković, nauk 82. Kada sklal videše dva po dva združena, tad kolo skupiše: sve človik, sve žena. M. Baraković, vil. 138. Razlike misli imala je za iskati način da uzmože živjeti meo onijem redovnicijem pokriveno, kazñeći da je čovjek, samo za pomagati duše. B. Kasić, per. 65. I človik i žena pravdno gređihu. D. Baraković, jar. 10. Dogovor naravni meo čovjekom i ženom. I. Držić, nauk gond. 226. Neka se nikor može izvalit ali ti skušat ni veli, ni mali, ni človik, ni žena. P. Radović, simb. 5. Da ne prosti ni čoeku ni ženi ni dječi. M. Radnić. 308. Sramežljivstvo pohvaljenje jes u ženi nego li u čoviku. I. T. Mrnavić, est. 108. Žena nazva se Eva a čovjek Adam. Živ. is. 2. Kad se sdruži čovik i žena po s. sakramentu od vinčañu. J. Banovac, razgov. 104. Ženska glava abstrajjeće čovika (temina circumdata virum). F. Lastrić, svet. 25. Radi koga se uzroka čovjek i žena inaju združiti. J. Matović xxxi. Po združenju zakonitom čovjeka i žene. 135. Za što se imaju združevati čovjek i žena. 308. Bilo bi ñoj dopusteno udati se za drugijem čovjekom. 312. Buduće da je žena svaka i slabija i ni tako jaka, za to čovik ñezinu stranu mora držat. M. A. Rejković, sat. 99. Nek je hasna čovjeku i ženi. 119. Ili ona mislja u čovika ili u ženu. M. A. Rejković, sabr. 10. Katolik ili bio čovik ili žena. M. Dobretić 31. Ugovor i pogodba meo čovikom i ženom. 456. To te se ne prašta ženam ni čoviku. Rojević, skaz. 26. Žena da ne nosi muškoga odijela, niti čovjek da se oblaći u žensko hañine. D. Daničić, 5mos. 22, 5. Ko god ne bi trazio gospoda boga izrañeva, da se pogubi, bio malio ili veliki, čovjek ili žena. 2dnev. 15, 13. Tesko kući bez čojka, a ogñistu bez kreka. V. Bogišić, zbor. 8. Čovjek je glava, a žena trava. 268. Poslovi su odijeljeni: čovjek u polju, a žena u kući. 273. Onijem ženskiñom ponosom što uzvisuje ženu

nad čovikom. S. Lubiša prip. 585 (*cir. izd.*) Ove-
 ondo vidiš žene da su po jedna ili po dve obišle
 oko vrata kome čovku. M. D. Miličević, zim
 već. 46.

c) *tako dolazi čovjek, značiji muško čelade, još
 u mnogim slučajevima gdje mu se publici značije
 određuje različitim načinima kao n. p.: aa) obliž-
 njom riječju u rečenici kojom se kazuje ime ili što
 drugo:* Bijaše čovjek u zemlji Uzu po imenu Jov.
 D. Daničić, jov. 1. Jedan čovjek po imenu Ananja
 sa ženom svojom Sapidrom prodade nižu. Vuk,
 djel. ap. 5. 1. U Kosovu pokazivali su mi
 čovjeka iz sela Ridana po prezimenu Trifunovića
 koji ima šezdeset i dvoje čeladi. Vuk, živ. 248.

bb) *supstantivom koji se riječi čovjek dodaje*
 a) *u istom padužu u kojem je sama:* E u gradu
 našem čovik Eipčanin, muž litaru riču i dilom.
 Ona čuši brz po Nektanaba posla i došad Nektan-
 ab reče mu Olimpiada: o človiče Eipčanine!
 Aleksand. jag. Starine 3, 224. Čovjčeće starče, ve-
 lik te je vrag k nemu donio. M. Držić 217. Ja
 znam ovdj jednoga našega dubrovčanina vlaste-
 lina kao perlu, vas u velutu s kolanom na grlu,
 gospodar čovjek i zove se signor Marin. 251. Imaš
 sina gospodara čovjeka. 252. Čiñu kako prijatej
 človik koga prijatej u tannici bude. P. Zoranić
 76. Jer i ja sam človik oblastnik i jiman pod so-
 bom viteza. Bernardin 1, 12. Bješe neki čovik
 bogatac. M. Divković, bes. 194. Ocu jednoga boga
 čovjeka. Čestitosti 49. Čovjek mnogo-znanac, vir
 albi spiritus. Bella 373. Nauk s kojim imaš voditi
 čovika trgovca. A. Kadčić, bog. 262. Počasti put-
 nika čovika. A. Kadčić, korab. 197. Jest pravi i isti-
 ni čovik-bog... postavlji maći čovika-boga. A.
 Tomiković 43. Radi čovjeka boga. Živ. is. 7. K'o je
 pristojno čovjeku učitelju. 118. Prilikaje so čovjeku
 kralju. 133. Ticio čovik gospodicić. M. Dobretić
 100. Koji bi uvidio izvanca čovjeka. Pravdonoša
 1851, 35. O čovjče pravdućine. Nrn. pjes. vuk.
 1, 137. I gle, čovjče Arapin bješe došao u Jerusa-
 lem da se moli bogu. Vuk, djel. ap. 8, 27. Čovjeka
 jeretika kloni se. Vuk, tit 3, 10. Rodičće sina a
 biče čovjek ubojca. D. Daničić, Imos. 16, 12. Pe-
 tetrije zapovjednik stražarski, čovjek Misirac, kupi
 ga od Ismailca. Imos. 39, 1. Doveo nam je čov-
 jekva Jevrejina. Imos. 39, 14. Mojsije vidjo gdje
 nekakav Misirac bije čovjeka Jevrejina. Imos.
 2, 11. Jesi li vidio čovjeka ustaoca na poslu?
 prič. 22, 29. Ugal je za žeravicu, drva za ogañ,
 a čovjek svadljivac da raspujaje svadu. prič. 26, 21.
 Poslao je na dar Šćepanu rakije i subijoh smoka-
 va neki Ceko Stefanović, čovjek prvotnik i
 pretrgarica. S. Lubiša prip. 118. Ja sam čok pro-
 stak. 226. Ti znaš da sam ja fukara čovjek. Nrn.
 prip. vrč. 2, 149. Ti si čovek radnik. M. D. Mili-
 čević, zim. već. 347. — β) *u genetivu (ac) bez
 pridloga ali s kojim adjektivom, (gen. qualitatis.)*
 Da ne sudimo človcu zemlje tvoje. Mon. serb.
 47. Jer takove človik čudi pogrjen je meju ludi.
 M. Marulić 310. S toga čovjek zla živjenja gubi
 snagu, zdravje i moć. N. Najeković 195. Človik
 male piće, sobrius. Mikajla, rječ. 45^a. Znanat ti je
 bit človcu svjetle moći i od plenuma ponosita
 nosit sliku, kad je s težijem čud himbena. D.
 Palmotić. 1, 310. Čovjek svijesna suda ovih raz-
 bluda polvaliti ne će. 2, 18. Čovjek dobra izgleda,
 boni vir exempli. Bella 284. Čovjek dobra sreća,
 dobre miši, bonae mentis homo. 112. Čovjek ve-
 like pameti, vir magni consilii. 317. Čovjek dobra
 vremena, homo voluptarius. 373. Čovjek čudi ži-
 vinsko, vir belvini moris. 81. Budo čovik malo
 brade. S. Margitić, isp. vi. Čovik čuhnovaste kro-
 prosti. A. Kanižlić, bog. 183. Koji naučitelj biše
 čovik nauka velika. J. Filipović, prip. 1, 130. Ni-

kad so ne najde čovik čitavoga razbora da pro-
 cini dostojno klañajia djavle i kipe. Turf. blago
 2, 82. Čovjek vele riči a malo stvora, iactator.
 gloriosus. Stulić rječ. 94^b. Čovjek pakosna srca.
 D. Obradović sav. 4. On nije bio čovjek vanredne
 pameti. M. Pavlinović, rad. 16. Pogziboh jer sam
 čovjek nečistijeh usana. D. Daničić, isai. 6, 5.
 Kanoš Macedonović, čovjek miska struka. S. Lu-
 biša prip. 10. Mahmud čok krvava oka, gruba
 pogleda, otrsna govora. S. Lubiša prip. 366.
 (*cir. izd.*) Nikola Marinković bijaše čovjek krup-
 nrijega stasa, očiju velikih i ostrijeh, lica junač-
 koga. M. D. Miličević, zim. već. 232—3. To je
 čovjek crvenijeh očiju a poctijepana glasa. 193.
 On je čovek male glave, poduge ride brade, ma-
 lih žučkastih očiju a nosa prčkastoga. 282. —
 β) *s pridjeli od:* Ti mi si s nekijem tudoskom
 došao, od bokare čovjekom, za skartat mene.
 M. Držić 260. Čovjek od posla, homo industrius.
 Mikajla rječ. 43^a. Čovjek od stare dobroto, vir
 documentum antiquitatis. 43^a. Človcjek od ništa,
 nebulo, homo nequam, homo nauci. 45^a. Čovjek
 od velicijeh posala, homo ad summa natus. Bella
 41. Čovjek od djece, homo pater. 373. Neka bude
 čovik od molitve. J. Banovac, pred. 51. Čovjek
 od riječi, promissi tenax. Stulić rječ. 94^b. Sever-
 rijan je čovek od novijega sveta. M. D. Mili-
 čević, zim. već. 47. Sudija je čovek od svojih 40
 godina 322. — γ) *s pridjelogom iza:* Čovjek iza
 nemoci, convalescens. Bella 225. — γ) *u lokalu*
s pridjelogom na: Čoeka na nizini (= *ponizna*)
 svaki cini. V. Došen, ažd. 14. — δ) *u akusativu*
(ac) s pridjelogom za: Čovjek za štap, vorberu.
 Mikajla rječ. 43. — β) *s pridjelogom uz:* Čovjek
 uz kolia, qui equi curam habet. Stulić, rječ. 94^b.
 — ε) *u instrumentalu, ali rijetko:* Znam ovijem
 činom človjeka (Novi laiusmotti hominem *oide*
tör toetőtor árθροτοr). N. Rañina 35. 2kor. 12, 3.
 cc) *adjektivima. a) koji pokazuju otkle je ko,*
kojega je roda ili naroda: Vsake vrste človik
 dubrovački da je volni hoditi. Mon. serb. 311.
 — *mjesto adj. dolazi i subst. u gen. s pridjelo-*
gom od ili iz: Došao je čovjek od zemlje hala-
 dinske. Jagić prik. 20, 53. Drugom sinčiću doveo
 je lno kući nekog čovka iz Srema. M. D. Mili-
 čević, zim. već. 8. Pa mi priča jedan čovjek iz
 Ivañice ovo čudo. 197. Memi odredne zastupnika
 nekakvog advokata, čovka iz varoši. 313.

β) *koji pokazuju kakva je ko tjela, stasa:*
 Debljega od njih ni človikta tuj bilo. M. Marulić
 82. Ali ga zec susrite ali čovik čos. I. Ančić,
 vrat. 2, 28. Lep čovek. F. Lazić ist. 113. Sto no
 si čovik mali. V. Došen, ažd. 25. Čovjek goras-
 tan, gigas. Bella 311. Čovjek krupan, homo
 lacertosus. 370. Čovjek debeo, pretio, obesus. 370.
 Eglon bijaše čovjek vrlo debeo. D. Daničić, srd.
 3, 17. Kad spomenu kovčeg božji pada bije sa
 stolice na oznako kod vrata i sloni vrat i umrije,
 jer bijaše čovjek star i težak. Isam. 4, 18. I opet
 nastu rat u Gatu, gdje bijaše jedan čovjek vrlo
 visok. 2sam. 21, 20. Roče se preprihtu čovjeku:
 grokće kao prase. Nrn. prip. vrč. 2, 58. Konja
 je bio čovek omalen, okrušast. M. D. Miličević
 srb. 31. To je čovjek omalen, ermonast. zim.
 već. 193. Marinku mogaoš tad biti 40—15 godina.
 Čovjek je to stasit, ermonast, bijel u licu. 210.
 Bijašo on lijep čovjek da očiju od čiega ne odvo-
 jiš. 229. Ne grešite se, ludi! reči će na to jedana
 povisok čovek. 297. Marko je čovek omalen, si-
 tan i negledau na oči. 299. Sudija je zdrav. kru-
 pan čovjek 322.

γ) *kojima se kazuje riječ ili dob života:* Ne
 miala ja do vik da može plakati bez boja mlad
 čovik. S. Menčetić 68. Ovo ni znam u vik viro-

vat li ne će, da može mlad čovjek plakati ne hteće. 276. Izide iz rike jednog go star čovjek zamirne prilike. F. Lukarević 25. Pop Mata je čovek mlad, tek ako je prešao 28 godina. M. Đ. Milićević, zim. već. I. — *mjesto star čovjek kaže se i čovjek u godinama*: Načelnik je čovek u godinama, prešao je 50, ako nije ušao i u 60. M. Đ. Milićević, zim. već. 320.

đ) *kojima se kazuje kako ko mjesto zauzima u životu, u društvu, kolika mu je cijena, kao bogat, siromah, priprost itd.*: Ne prostym človekom, nъ dobrododnyim. Mon serb. 540. Plemeniti človek. 366. Plemenit čovik ali kmetič. Stat. pol. ark. 5, 244. Ja sam siromah čovjek. M. Držić 252. Njega tvoj bjeh u Dubrovniku, u Rimu si sada veličak čovjek. M. Držić 259. Čovjek plemenit, vir nobilis, patritius. Mikaja rječ. 458. Kto si pljuubi ođ jegovčih ljudi, ili kto svobodny človek. Mon. serb. 61. Da ne vojske ni jednomu človeku crkvoynomu ni vlahu ni Srbinu. Glasnik 15, 307. Čoek oblastan meju Slavii. J. Kavašin 233. Človejka naga ni gusa ne može odrjetii. M. Vetranić 1, 175. Ti su mali, pak siromas samohot(n)o ki primaju svoga i blaga dragu pomaz za Isusa ostavljaju kao po-volnu čoeka bijednu i onda za ođkup kao svu vrijednu. J. Kavašin 76. On s' u Špani na svit rodi od čovika potribnoga. P. Knežević, živ. 38. Crkvojni čovik ip' ti redovnik. M. Dobretić 574. Od onoga izvršnitoga crkvenoga človeka. F. Parčić, razg. 4. Svakoga crkvenoga čoeka. Nar. pjes. vuk. 1, 79. Koji je u selu bio znatan čovjek. 1, 90. Ja sam bio čovjek siromašan. 3, 2. Čovjek siromah koji čini krivo ubogima jest kao silan dažđ iz kojega nestaje ljeba. Đ. Daničić, prič. 28, 3. Siromah čoek gotov davo. Nar. posl. vuk 236. — *svrni i 1. f.*

e) *kojima se kazuju nutarina (umna) svojstva*: Obrće li se tko človeki zabl. Mon. serb. 20. Po navodu zla človeka. 281. Kaludere človeke počtene. 521. Ako bi se prilučilo da izgube monastiri beleg, paki da poidu človeci vérovani da učine opet beleg. 522. Tebi kako človeku naučeno i mudru. Živ. kat. Starine 1, 219. Mi jesmo bezumni čovjeci. Zbor. 3, 7b. Bludni i nečistivi človeki obratiše ovu slobodu na naslađenje. S. Budinić, sum. 113. Samšon bijaše čoek vrstan. M. Radnić, 58. Čovjek nelazan, istinit homo gravis et certus, homo verax. Mikaja rječ. 43a. Čovjek opak homo praepostero ingenio. 13a. Ja nad tobom ne bih moga' mudrijega najt' čovika. P. Vuletić 38. Oni mlstivii čovik. A. della Bella razg 192. O čoviče isprazni! A. Bačić 144. Učini kvara veće, neg bi čovik oduzdati. V. Došen, ažd. 43. Kakome pametnome čovjeku. Nar. pjes. vuk. 1, 85. S pravim se čoekom i u najvećemu zlu može lakše živjeti nego s rdavim u dobru. Nar. posl. vuk. Noje bješe čovjek pravedan i bezalzen svojega vijeka. Đ. Daničić, Imos 6; 9. Dovedoše nam čovjeka razumna između sinova Malija. Jezdr. 8, 18. Koji uliše čovjeka prava u kući njegovoj na posteli njegovoj. 2sam. 4, 11. Zar će čovjek govorljiv ostati prav? jov. 11, 2. Ondje bi se pravedan čovjek mogao pravdati s nim. jov. 23, 7. Čisto kaži pred narodom, jest li car moškovski da ti se klaufamo kao što caru pristojii. Ako nijesi, a mi ćemo te svakako primiti kao dobra čojka. S. Ljubiša, prip. 106. Naimar Zarija, ma da je čovek na oči trom dežnekast i alkav, začetno je na rame sekiru. M. Đ. Milićević, zim. već. 21. Kako je on kršan čovjek. 229. Pop Živko je neobično leń čovek. 247. Tako govoraše Stevan koga su svi uvažavali kao neobično dobra čoveka, i pametna i pravedna starešinu. 310. Kako su slučaj u životu naroda

tako raznovidni i raznorodni, da ih se ni naj-mudriji čovek ne može sviju svakad napred da seti 321. *tako bi se moglo jošte drugih aljektivna navoditi, ali po što svijeh nije moguće ni potrbno zaključuje se još samo jednim komu je posebno značenje*: dobar se čovjek zove onaj koga obje stranke koje se pru izaberu sucem: arbiter. Ki bude prvati jednim dobrim človekom. Stat. krš. ark. 2, 284. Nije podoban biti za sudca, za svidoka, za dobra čovika. J. Banovac, pripov. 173. *tako i u pluralu*: dobri ljudi: Spustimo se u dobre ljude, poniamo la controversia in mano degli arbitri. Bella 97. *vidi* ludi.

d) *tako dolazi čovjek kad se po sve općenito odnosi na drugoga koji se već napomenuo*: Kraļ smetenu družbu skupi, Ajač usta ne otvori, a Tersite tamni stupi i do kraļa svijeh prikori. Ja pedepsah zla človejka. Đ. Palmotić 1, 217. Uputa ga čovik oni. P. Vuletić 4. Čovik bo nam oni kaza. 57. Ovaj (Lot) je sam došao amo da živi kao došlak pa još hoće da nam sudi; sad ćemo tebi učiniti gore nego imna. Pa navališe jako na čovjeka, na Lota. Đ. Daničić, Imos. 19, 9. Isak stade sijati u onoj zemli i dobi one godine po sto, tako ga blagoslovi gospod, i obogati se čovjek, i napredovaše sve većma te posta silan. Imos. 26, 12—13. Tada prestaše ona tri čovjeka odgovarati Jovu, jov. 32, 1. Petar sjedaše na dvoru, ugleda ga slušnika i reče onima što bijahu ondje: i ovaj bješe s Isusom Nazarećanom. I opet odreče se (Petar) s kletvom: ne znam tog čovjeka. Vuk, mat. 26, 71 (u N. Rašine 198b: Ne znam človejka togaj). Isus povika iza glasa i izdahnu, i zavjes crkveni razdrije se na dvoje s vrha do na dno. A kad vidje kapetan koji stajaše prena ņemu da s takom vikom izdahnu, reče: za ista čovjek ovaj sin božij bješe. Vuk, mar. 15, 39. Isusa povedoše od Kafaja u sudnicu. Onda Pilat izide k nim a reče: kakovu krivien iznosite na ovoga čovjeka? Vuk, jov. 18, 29. Stepan je knetovao u Ravnu, i tada se dogodilo da je selo odsudio jednoga seljaka u zatvor, a on ne će. Stepan kao kmet molio je toga čoveka da se ne protivii. M. Đ. Milićević, zim. već 9. Pred sudnicom stojahu Mina Paranosić i Kuzna Gluavoković. Sta je, Mina? upitače kmet. Došao sam, knete, da vi se žalim na Kuzmana: potr ne čovek. Sta je to bilo? Pustio čovek volove u moju livu pa mi pojeli kukuruz sav do leka. Sta ti tražiš, Mina, a šta ti daješ, Kuzmane? Ja mu dajem da odmeri toliko od moje livu i da obere o jeseni, a on ne će. A što ti Mina, ne ćeš tako? Neću ja da berem tudu livu, nego svoju. Ali eto tvoja pojedena? A što da mi je pojede? E, što da pojede? čovek ti kaže kako je bilo, nije ni on rad; sad da se kako namirite. Ja ne znam kako da se namirimo. Evo uzmi njegovu livu pa beri o jeseni kako ti čovek nudi. 269—271. Vozari se krenu i odu, a kmet zadržii Marka u zatvoru dokle ga ispita. S ovim čoekom valja nam se poznati malko boje. 299. Kapetan Mule obori Stanojla Marinoga, i isprebija i prosu čoveka samo za to što misli da mu se kon poplašio od Stanojlove šubare. 311. Gvozdenom polugom napadače izvali vrata i ude u kolibu. Taj se čovek bijaše nagaravio, ali ga ja poznah. 316.

e) *tako rabi čovjek u rekativu osobito kad komu progovorimo a ne kažemo ko je što li je*: He moj čoviče, ne mislite dobro. I. Velikanović, prik. 68. Kako? za što? što govoriš, čoče! P. Petrović, vijon. 81. Dobar čoče! Nar. pjes. vuk. 1, 30. Za boga, čojče, od kud ti ovde? Nar. prip. vuk. Hodi, čoče, prođimo se tih uspomena. N. Pavlinović, razg. 90. Sveti Ignjatije jedan dan orašo

i o pasu mu višaše tikva iz koje priskrivaše volu kad ožedni. Prode putem Hristos pa mu reče: pomaga' ti bog! Dobra ti sreća, odgovori Ignatije, a Hristos opet reče: oli mi dati malo vode da pijem? Oću, čove, a za što ne, odgovori Ignatije. Nar. prip. vuk.² 296. Kako što, čove, krstini se. Nar. prip. vrč. 61. Sto se ti, čove, nešto vijes? M. D. Miličević, slave 22. — *sraani* 1. h.

f. *tako općenito rabi čovjek, značci muško čelade, često kad se pripovijeda što o kome za koga se pobježe ne kazuje ko je*: jedan čovjek, nekakav čovjek, i *samo* čovjek, homo quidam, vir quidam, *gdje bi često puta dosta bilo da se reče samo*: neko: Kako joj čovik jedan dva sina hode da odvede. A. Kačić, korab. 252. San usnula gospoda carica, de joj na snu čoek govorio. Nar. pjes. vuk. 2, 390. Pripovijedaju da je nekakav čovjek odveo na panadur čorava koña. Vuk, rječ. 761. *pod čorparaz*. Kad bio kod ulaska, zazrije čoeka gdje pram nega upravo koña jezdi. S. Lubiša, prip. 259. Čovjek polazeći dozva slugu svoje i predade im blago svoje. Vuk, mat. 25, 14. Znam čovjeka u Hristu, koji prije 14 godina bi odnesen od trećega neba. Vuk, 2kor. 12, 2. Hodio nekakav čovjek na pazar. Nar. prip. vrč. 2, 101. Bio nekakav čovjek vrlo opak. 191. Bio nekakav prelakomi i štedljivi čovjek. 179. Nekakav čovjek imao zlu i lajavu ženu. 191. U gluho doba noći nekakav čovek vrlo lagano ude u sobu. M. D. Miličević, zim. već. 303. Valjalo je još dosta znaña, dosta rada pa da se Srbija pohvali dobrim putovima. Na sreću se nađe jedan čovek koji uviđaše tu potrebu a imase i volu i umešnosti da je namiri. 292.

3. *čovjek kao čelade kad mu se ističu svojstvu kao snaga, jakost, junačstvo i slično a) naprama slabosti, rdarići itd.*: Ne znaš što je strah, a ova nebranjacija učini me da veče nijesam čovjek, da sam od junaka deventao zec i galina. M. Držić 385. Evo ti zgode da od potišteñaka postaneš čoekom. S. Lubiša, prip. 210. — b) *naprama plavišću, nevaljaucu, vir fortis*: Pripaši se kako no čovjek protivu vražjima zlobom. B. Kašić, nasl. 33. Ja idem kuda ide sve na zemlji, a ti budi hrabar i budi čovjek. D. Daničić, tear. 2, 2. Opaši se sada kao čovjek. jov. 38, 3. — *vrlo čelade vrijedno da se muč zore*: Tim divnim nastojanjem kazao je kakav čovjek leži u nem. M. Pavlinović, rad. 11. Čoek od čoeka, to je: i on je dobar, i stari su mu dobri bili. *velika pohvala u Crnoj Gori*. Nar. posl. vuk. 349. Be aferim čoek od čoeka. Pjev. crn. 55. Budi čovjek kao tvoji star. S. Lubiša, prip. 172. Mati me je podriñila i čoekom učinila. 259. Rad sam bio da to načinim čoekom, a ti kad voliš da ostaneš kañogaža. ostani. M. D. Miličević zim. već. 7.

4. *riječ čovjek znači i podanik, čovjek pod čijom vlašću, subditus, iurisdictioni obnoxius, naprama gospodaru državnomu, vlastiti ili poglavici crkvenomu, obično s udj. ili pronom. possess.*: Da se ne poziva arhièpiskupovi čovjeki kraju bez kraljeve pečati, ne ako je komu čim dlužni arhièpiskupova čovjeka, da ga poziva s kraljevim pečatiju ka kraju . . . i ašte se pozove kraljev čovjeki ka arhièpiskupu . . . Mon. serb. 13 (1222—1223). Pridoše *(piše knez veli hñmsky Andrei knezu dubrovckomu Zani Damdolu)* vaši ljudie i eše moega čovjeka Lukana i dobitke uzeše i poslaha ka vama: vratite mi, i ne daste ništare, no pače ga prodaste: . . . i pak mi este moega čovjeka Rihotu i prodaste ga, i pak mi este moega čovjeka Dublinina i sda ga držite:

da ero mi ste pisali da vi puštu vašega čovjeka, ako hoćete (hokete) vi mnñe moe ljudi vratiti, i što mi ste uzeli, ja (èa) vašega čovjeka da puštu. . . što bih hoćeti ka vama govoriti, ne mogu toga vsega ispisati, ni i tonja po što će (ke) još čovjeka govoriti, vèruju. èt. 42, (1253). Da vi je otvorena zemla moja (moè) u vschit vaših pèalelu, a pravina da jesta, a vaši čovjeki ki pride u zemlju koju nevojolu, komu je iskana pravina i neispñljena nu bude, da stane i da učini pravinu. 24 (1234—1240). S kupjova ako se naide odi naših čovjeki hode po zemli kraljevstva ti da èto bude htènice učiniti odi nyht to da učini. 48. (1254—1256). I kto lubi iti iz moje zemle u Dubrovniku ili srabini ili vlahu ili èi gode čovjeki na kupju, vsaki da gñode slobodno. 206. (1387) i 209 (1387) i 271 (1405). Tko jesta èijega čovjeka prijela. Zak. duš. 39. Nikto nièijega čovjeka bez knige careve da ne primeti. 41. Naj pri da se ima tužiti pridi gospodimov èigovju je čovik. Stat. pol. ark. 5, 246. Oni gospodar èiji je čovik. 5, 301. Ako bi ne bil od kneza ki čovik. Zak. vinod. 67. Ugrabi mojemu čoeku u Šestinama zarunèicu, gdje tobož ja gospodarin i sudim. S. Lubiša, prip. 50.

5. *čovjek s obzirom na spolski mu život*: Čovjek i žena, pò čovjeka i pò žene, androgynus, hermaphrodytus. Mikaja rječ. 43^a. Da nije čovika poznala. I. Ančić, vrč. 2, 1, 36. Zensko ne zna plesti kiku, a veè misli o čoviku. V. Došen 90. Evo imam dvije kèeri, koje još ne poznaje čovjeka. D. Daničić, Imos. 13, 8.

6. *čovjek u braku, muž, maritus*. Od tebe žla primam i tvoga čovjeka. D. Zlatarić 11. Ako žena ue ima muža a čovjek ima ženu . . . M. Divković, nauk 240. Da se čovik i žena èini jedna put. A. Kadičić, bogosl. 428. Reče joj da dozove čovika svoga . . . ne imam čovika . . . dobro si rekla da ne imaš čovika: sada koga imaš ni tvoj čovik. A. Bačić, ist. 416. Ako li umre čovik ne. 415. Ni žena ima mogustvo svrini tila svoga, nego čovik. 411. Karaše ju ne čovik i tješaše. F. Lastrić, test. 204. I Jakov roli Josipa, čovika Marije. F. Lastrić, od' 360. Od događaja u kojim se može čovik s žeuom razlučiti. J. Banovac, razgov. 266. Može se žena i čovik rastaviti, kad jedno od njih upane u erežije. 267. To je ženi lipa dika, koja ima svog čovika. V. Došen, ažd. 183. Čovik ženi glava biva 68. Čovik gospodar ženi iv. Niti znađe zgotoviti jedeka neg da joj je gledat u čovika, jer se nije kod oca mučila. M. A. Rejković, sat. 81. To ni lipo da čovik i žena jedno drugog sramote imena. 97. Je li pravo da ne čovik bije? 101. Rekne ñemu žena: hajd, čoveče, da mi ovu tvoju devojku pošlemo u svijet. Nar. prip. vuk 167. Moj je čoek car orlujski. 2199. Kad joj dojde u veče čovek kući. Nar. prip. Vila 1867, 287. Domaèinom biva žena u mañim zadržama, gdje je sam čovjek, žena i nekoliko djece. V. Bogišić, zbor. 34. Ako čovjek umre a ne ostavi djece, onda mlada nosi svoju spremu. 287. — *sraani*: Čoek ne može biti čoek dokle ga žena ne krsti, to je dok se ne èzeni i ne postane čoek svoje žene. Nar. posl. vuk. 349.

7. *čovjek divji* simia: Čovek divji afrikanski, troglodytes niger. J. Pančić, zool. 177. Čovek divji azijski, pytheus satyrus. 177.

8. u nazovu bija: a) *erleni čovjek* 1. papaver Rhoeas. L. 2. balsamina hortensis L. B. Sulek, im. 11, 58. — b) *lipiji čovjek* balsamina hortensis B. Sulek, im. 58. *prema tal.* begliomini. lep čovek die balsamine, impatiens satyrus. G. Lazić, ist. 113.

ČOVJEKOGŪBAC, čovjekogŭpca, *m.* perditor hominum, u *jednoga pisca xvi vijeka i u Stulićevu rječniku* 94b: čovjekogubac, qui hominum ruina quærit. Da čovjekogubac ne bude vĕk biti moje duše gubac. S. Budinić, sum. 43.

ČOVJEKŌJEDA, *m. i f.* anthropophagus, *samo u Stulićevu rječniku.*

ČOVJEKOŬBAC, *adj.* hominum amans, *samo u jednoga pisca našega vremena u značeđu supstantiva:* To je crkva svih politično izobraženih čovjekoljuba. M. Pavlinović, razg. 4.

ČOVJEKOŬBAC, čovjekolŭpca, *m.* hominum amans, *od xiii do xvi vijeka i jednom u naše vrijeme.* između rječnika u Stulićevu 94b: hominum amator, i u Danićićevu 3, 469: čovjekoljubec, generi humano amicus. Slava tebe, gospodi, slava tebe, čovjekoljubce. Domentijan^b 155. Človčkoljubc bogz. Mon. serb. 124. (1347). Milosti vŭsprijeti prošim o naših gŕčopadnih tebe, blagaago človčkoljubca, boga našego. 277 (1413). Človčkolubcem vladikoju naučavajemi. Sava tip. hil. glas. 24, 204. Čin' človčkoljubac da obraduje duh moj. S. Budinić, sum. 48. Izli oskorbljeno srce svoje pređu učastvujućim čovjekoljubcem. Nov. Sr. 1835, 159.

ČOVJEKŬLUBAN, čovjekolŭbna, *adj.* hominum amans, *od xiii do xv vijeka, između rječnika u Stulićevu* 94b: čovjekoljuban, humanus, benignus, urbanus, i u Danićićevu 3, 469: človčkolubny, generi humano amicus. Premnogoe o nast' človčkoljubnoe božie smotrenie. Domentijan^b 95. — *adj.* čovjekoljubno, humano generi amice: Človčkoljubno poslušlivymi obladači. Domentijan^b 175. Za milosrdje že milosti snide s nebese na zemlju človčkoljubno. Mon. serb. 220 (1322). Iže pride s nebese človčkoljubno na zemlju. 438. i u istoj listini. Mon. croat. 66. (1446).

ČOVJEKŬLUBICA, *f.* generi humano amica, u *jednom spomeniku xiii vijeka i iz njea u Danićićevu rječniku* 3, 469: Presvetaja moja bogorodice človčkoljubice. Ziv. sim. u šaf. pam. 22.

ČOVJEKŬLŪBIV, *adj.* hominum amans, humanus, između rječnika *samo u Danićićevu* 3, 468: človčkoljubivy, generi humano amicus. — *a)* koji lubi lude: Čuditi se besčislnomu promišlu človčkoljubivago boga. Domentijan 3. Človčkoljubivomu bogu. 61. Blagi i nezlobyvi, človčkoljubivi bogz. Mon. serb. 110. (1321-1336) — *b)* koji je čovječau, humanus: Vašu zlobu prezreško krotke i človčkoljubivy vani byhomo. Domentijan^b 16. Duševne sile Srbina nisu na niskom stepenu, no Srbina samo čovjekolubija i otećeska ruka treba da postane čovčkom iskusnima. Sr. Nov. 1834, 197. — *Kompar.* Među timy staro ne njegovo veličanstvo imperator u nklonĕniju nevolĕ najčovjekoljubivimy načinoms. Sr. Nov. 1834, 54.

ČOVJEKŬLŪBLE, *n.* ljubav k ljudima, amor hominum, *od xiii do xv vijeka, a tada je bilo na kraju -bije njesto -bje, i u naše vrijeme, između rječnika u Stulićevu* 94b: čovjekoljube, philantropia, amor in homines, i u Danićićevu 3, 469: človčkoljubje, caritas generis humani. Po neizmĕrnej milosti i človčkoljubij darovata našimy pradčlom, obladači sijavu zemlovk. Mon. serb. 4. (1198-99). Prizovetĕ imenom, moim, človčkoljubije tvoje. Stoć. kraj. 5. Jegože blagostinu človčkoljubje razumĕti. Mon. serb. 9. Snamotrenije tvojego človčkoljubija. 86. Po neizrećenomu milosrdiju i človčkoljubiju vladiki mojegou. 304. Človčkolubije. Sava tip. hil. glas. 24, 215

i Sava tip. bil. stud. glas. 40, 171. Najboļe čovjekolubje. M. Pavlinović, rad. 6.

ČOVJEKONENĀVIDNIK, *m.* osor hominum, koji ljudima nenaridi, *samo u Stulićevu rječniku za koji je i načieno, gdje se veli: v(iđi) čovjekonenaidec, a toga nema.*

ČOVJEKOŌBRAZAN, čovjekoŭbrzana, *adj.* forma hominis indutus, xv vijeka i u Stulićevu rječniku 95a: čovjekoŭbrazan, humana forma instructus. Zviri človikoŭbraznih mnogo naide i dvoglavu zmie. Ziv. Aleksand. Starine 3, 246. Dvi tisuće ptic človikoŭbraznih. 285.

ČOVJEKOBRĀZŌVATI, čovjekoŭbrāzŭjem, *imp.* hominis larvam fingere, *samo u Stulićevu rječniku u značeđu kako je starĕno, riječ za rječnik načieno.*

ČOVJEKOURĪJCA, *m.* homicida, u *jednoga pisca xiii vijeka i iz njea u Danićićevu rječniku* 3, 409. Človčkolubica diavola. Domentijan^b 79.

ČOVJEKOŪBIVSTVO, *n.* homicidium, *samo u Stulićevu rječniku.*

ČOVJEKOŪBOJICA, *m.* homicida, *samo u Stulićevu rječniku.*

ČOVJEKOŪBŌJŪNIK, *m.* homicida, *samo u Stulićevu rječniku.*

ČOVJEKOŪBOJSTVO, *n.* homicidium, u *jednoga pisca xviii vijeka i u Stulićevu rječniku.* Iz srea izhode čovjekoubojstva. Ziv. is. 97.

ČOVJEKOŪBOJSTVOVATI, čovjekoubojstvujem, *imp.* homines interficere, *samo u Stulićevu rječniku za koji je i načieno.*

ČOVJEKOŪGODAN, čovjekoŭgodna, *adj.* hominibus placens, *samo u Stulićevu rječniku* 95a: čovjekoŭgodan, za koji je i načieno.

ČOVJEKOŪGODNIK, *m.* hominibus placens, *samo u Stulićevu rječniku.*

ČOVJEKOŪGŌDE, *n.* studium placendi hominibus, *samo u Stulićevu rječniku* 59a: čovjekoŭgŭdĕ.

ČOVJEKŌZDERAC, čovjekŭždĕrca, *m.* anthropophagus, humana carne vescens, *samo u Stulićevu rječniku.*

ČOVJEKOV i čovjekov, *adj.* hominis, viri, što pripada čovjku, u naše vrijeme, u rječniku ni jednom. a) hominis: Hite sakriti se pod krov čovĕkov. M. A. Rejković, sat 176. Sa strane čovĕkove. D. Obradović, živ. 12. I na onom svetu duša čovĕkova ne može. 65. Jer je broj čovĕkov i broj ŕezin šest stotina i šezdeset i šest. Vuk, otkr. 13, 18. — b) viri: Što su god ženske oči čovĕku, to su i čovĕkove ženi. D. Obradović, živ. 41. Daju joj da pĕje iz čovĕkova opanka. M. D. Miĕević sb. 31.

ČOVJESKI, *adj.* vidi čovječanski.

ČOVJESTVO, *n.* vidi čovječanstvo.

ČOVJESKI, *adj.* vidi čovječanski.

ČOVJEŠTVO, *n.* vidi čovječanstvo.

ČOVKOVA, *f.* selo u Bosni u mostarskom okrugu. Statist. 106.

ČOVŪA, *f.* superbia, iactatio, ostentatio, kao pomos, *samo u jednoga pisca xvii vijeka. Osnova je riječi u covjek.* Od čovĕne štetno. 1. Anĕić, ogleđ. xxiv. Čovĕna je velik krvavac pri bogu. xxiv. Koliko je štetna čovĕna. 92. Čovĕna privoĕik je krvavac. 92. Pomos i čovĕna u misnika volika je šćeta. 96. sracni coviti se.

ČOVO, *m.* hyp. covjek, isporodi čovo, *od xvi vijeka, između rječnika samo u Vukovu.* Čovo, čovuljen, čovjećino! M. Držić 159. Bole je, čovo,

boje tebi za malo me potrpti. J. Kavačin 435. Tako je, čovo, nu raduj se. 525. Bog ne hoće da se objavi ovijeh sreća. slišaj čovo! već ni je mućat. 461. Al čovo zatvorio ob noć dobro. F. Lastrić, ned. 54. Inglez je čovo, što se ne da nabijati na kojeklake kalupe. M. Pavlinović, rad. 9. — 2. *neki svijet*. M. Milovanov.

ČOVOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme u Srbiji*. Rat. 383.

ČOVUĀAK, čovūjka, *m. đem*, čovjek. xvi i xviii vijeka i u naše vrijeme. u rječniku ni jednom. Djeco, djeti čovūjci, čuvajte se šijuma. M. Držić 407. Kad jedan tamni čovūjak boga uvriduje. P. Knežević, osm. 80. Ti priprostiti čovūjak. 102. Ti čovūjak nevojni. 338. Bio je čovūjak koji je vrebao na prigode. M. Pavlinović, raz. spis. 30. Divni ljudi da se svatko ūndi, ko se daše dva ulovit lava od jednoga čovūjka mlohava. Osvet. 4. 53.

ČOVUĀIĆ, *m. đim*. od čovjek. *samo u jednoga pisca xvi vijeka*. Čovo, čovūjicu i čovūjčino! M. Držić. 159. Gdje pigmaleoni, čovūjci mali, s ūdralovi boj biju. 239. Negromanti za lakomos od zlata daše duh zviratom barbaćepom čovūjicom. 241. Da ovi čovūjci ožive 241. Od kamena čovūjica. 240.

ČOZGLJA, *f. obarača na puški, u Crnoj Gori*. Čurović, *vidi* makaj, otponac.

ČPĀG, čpāca, *m. ġep u sukije*, theca. *u naše vrijeme i u Yukovu rječniku*. Postaoim po Danićicu kor. 235 od korijena skap, grabiti, grtati, hvatati. stsl. čpāgъ. Mnogi od slatkiša s trpezu poneću i u svoje čpāgove. Vuk, kovč. 69. *vidi* špag.

ČPAROG, *m. ἀσπαράγος asparagus, šparga, hladac*. u jednom spisu xiv ili xv vijeka: Egda ne moćet človeki vodu pustiti pelins svariiv s vodom i egla svariit se dobre priněsi vino i dai piti. Drugo. čparoge svariiv s vodom daždai piti. Starine 10, 110. Egda kto imati kameni, sluzu lozinuju napoi s vinom. Drugo. Korenъ otъ stavia s vinom svariiv s vinom davai piti. Drugo. Korenъ otъ čparogъ rastlci i procēdi sokt i davai piti. 10, 111. Otъ rasta. Loze bēle sēme rastlci i napoi s vinom. Drugo. Čparoge rastlci i sokom napoi. 10, 112. — u Danićićeru rječniku 3, 481 dolazi riječ čsparoga, ungula (vaļa da je to): čparoge rastlci. S. lesek. 130. *ali taj je primjer iz ulonka spisa, koji je u Starinama 10, 81—126 priopćio Jagić, i u tome dolazi naša riječ na tri navedena mjesta, preda dva kažu da ne može da znači ungula, nego da je ūka trava ili bilina i Jagić ju navodi među travama 86: čparogъ, čparog, ali bez dodana značenja. i u Mikloš. lex. 1128^b dolazi čsparogъ, m. ungula. nisc. šaf. 159, 160. čp-danić, a to je iz istoga vrela crveno. — sing. nom. mogao bi prema ovim primjerima glasiiti i čparoga. *vidi* šparog, špārga, poļ. szparak.*

ČPIĀJŪN, čpijūna, *m. uhoda*, explorer. *nem. spion*. u naše vrijeme. Da u Tursku osem čpijūna nikoga ne pušta. Djelov. prol. 6—7. Opet da šale čpijūne u Tursku da razbiraju. 38 *vidi* špijun.

ČPIROVIĆ, *m. prezime u Srbiji u naše vrijeme*. Rat. 107.

ČRČĀJ, *m. črkna, titla, linea, apex*. xvi vijeka. *isporedi* črčaj. Pače najmaim črčaj zakona ima biti isplēni. Postila tiib. 1562, 8. Nad slovni zgora nismo činili izlesti vele onih grēkil nadmetic, črčajev ili titulov. Anton Dalmat. nov. test. I u predgovoru.

ČRČAK, črčka, *m. cicada, gryllus*. *isporedi* čvrčak, čvrčak. xvi i xviii vijeka. *između rječnika u Vrančićeru: Mikajūnu 35^a i 41^b: cicada, gryllus, trjalisi; u Belinu 192 cicada; u Bjelostjēnceru 38^b kajkarski: črčak; u Stulićeru 80^a cicala. Ptēice po ūlubu i črčki po gruju. P. Zoranić 10. Ni črčki skrbnim črčanjem. 53. Tu zaglušni črčak črči. J. Kavačin 249. Lavskom febram vooma gori mjesece črčak srpaū vrūci. 473.*

ČRČAK, Črčka, *m. prezime xv vijeka na otoku Krku*. Črčak Dumijan. Mon. croat. 49. Prēd Domjanom pridivkom Črčekom. 49 (1149).

ČRČĀNE, *n. fritinnitus, stridor*. *isporedi* črčati. u jednoga pisca xvi vijeka. Ni črčki skrbnim črčanjem. P. Zoranić 53.

ČRČATI, črčim, *m. fritinnire, stridero*. *vidi* črčati. *samo u jednoga pisca xviii vijeka i u Mikajūnu rječniku 35^b: kako žaba coaxo, 45^a: kako črčak fritinnio, 45^b: činiti glas od čvorra, pilito. Tu zaglušni črčak črči. J. Kavačin 249.*

ČRČĀR, *m. polygraphus* Er. J. Šloser, kor. 510, 523. od črčati. *pisati*.

ČRČA, *f. titla, xpoala*. u jednoga pisca xvi vijeka. od črta. *isporedi* črkna, brazgotina. Lagje je da nebo i zemļa premine, nego da jedna črča od zakona pade. Anton Dalmat. nov. test. 112^b luk. 16, 17.

ČRČĀJ, *m. apex, značić nad slovom*. u jednoga pisca xvi vijeka. od črtati. *isporedi* črčaj, črkna, brazgotina. Najmaim slovo ili črčaj. Anton Dalmat. mat. 5, 18.

ČRČĀN, *m. selo u Međumurju*. Schem. zagr. 1875, 41. — *selo u Hrvtskoj u zagrebačkoj ūpaniji blizu gorhe Zeline*. Schem. zagr. 1875, 86. Pregl. 22. od čret.

ČRED, *m. vices*. *samo u Stulićeru rječniku iz brevijara. *vidi* črijeda*.

ČRĒDA, *f. *vidi* črijeda*.

ČRĒDĀR, čredāra, *m. armentarius, koji čredu čuva ili pase*. u naše vrijeme u Hrvtskoj u kajkavacu i odalle u rječnicima Bjelostjēnceru 52^b i Jambrešićeru 49^b pod armentarius, hirt über grosses vield.

ČREDMA, *f. ūeko mjesto u Srbiji u okrugu vaļevskom: Zemļa zvana Čredna u Podkresu*. Sr. Nov. 1867, 165.

ČRĒDO, *to je črijedo, n. *vidi* črijeda, grex*. u Hrvtskoj u kajkavacu i u knjigama pisanim kajkarski pa odalle u rječniku Bjelostjēnceru 52^b: črēdo, grex, agmen, multitudo.

ČREDONAČELNIK, *m. cohortis praefectus*. xv vijeka: Božie dostoaime, emužo onъ čredonačelniki bēše. Glasnik 11, 83. a odalle u rječniku Danićićeru 2, 477.

ČREMUŠ, *m. *vidi* crijemuš*.

ČREMUŠINA, *f. *vidi* Cremušina*.

ČREMUSNICA, *f. selo u Hrvtskoj u zagrebačkoj ūpaniji*. Schem. zagr. 1875, 188. Pregl. 32

ČREMUSNĀK, Čremušāka, *m. selo u Hrvtskoj blizu Petrine*. Pregl. 32.

ČRĒN, *m. *vidi* crēn*.

ČRENZA, *f. *vidi* crijemza*.

ČRĒP, *m. *vidi* crijep*.

ČRĒPĀNE, *n. *vidi* crēpāne*.

ČRĒPATI, *vidi* crēpati.

ČRĒPČAC, *m. *vidi* crepčac*.

ČREPINA, *f. *vidi* crepina*.

ČREPNIĆ, *m. prezime u Srbiji. xiv vijeka. Car*

je Stefan dao crkvi arhandelovoj u Prizrenu Vladimira Črepnikja. Glasn. 15, 286.

ČREPOBAVNIČKI, *adj.* magicus, u Daničićevu rječniku 3, 477: Jako Saulj črepopavničkoše napisujuje desnago jestjstva Lazarevu vojnstvu pobeđenje. Gilj. bos. 274.

ČRĚPÓVJE, *n.* vidi erepovje.

ČRES, *vidi* črez.

ČRESLA, *n. pl.* lumbi, *stsl.* črěsla, *čes.* trísla inguina, *pol.* trzolsa, lumbi, genitalia. *srodno* je got. hairthra viscera, intestina. *od korijena koji u slov. glasi* kerđ odkle čerđ, črěd. *dolazi samo u pisaca* od xvi vijeka: Izyšdy iz črěslj gospodstvjuštijih srbskoju zemljeju. Domentijan, 3. Bogorazumijemj i devystvomj čistomj črěsla svoja prěpjoasavj. Domentijan I21. Imaju se mazati oči, ušesa, usta, noge, ruke, črěsla. Naruč. 58 (1507). Ako ne budete oružni i prepojasani veliku kripotju vašu črěsla i vaše mišce. Transit. 82 (1507). Opasite črěsla vašu kripotju od vere. 86. Az iskušaje črěsli. Š. Budinić sum. 350. — *mjesto č dolazi jednom* v: črěsla. Iz črěslj. Stef. kraj 1.

ČRESNA, *f.* vidi črešna.

ČRĚŠŃAK, črešniaka, *m.* vrst pasuša u Hrvatskoj. B. Šulek, im. 58.

ČRĚŠŃAN, *adj.* trěšnov, cerasinus. *pod konac xiv vijeka*: Vyzni kosti črěšňany. Starine 10, 110.

ČRĚŠŃAVAC, črešniavca, *m.* vrst pasuša u Hrvatskoj u kajkavaca: črešniavec, črešnevec. B. Šulek, im. 58. *vidi* črešnak. *pismeno bi bilo* trěšňovac.

ČRĚŠŃAVKA, *f.* vrst kruške u Hrvatskoj u kajkavaca. B. Šulek, im. 58.

ČRĚŠŃEV, *adj.* vidi črešev.

ČRĚŠŃEVAC, Črešničevca, *m.* ime selima a) selo koje je kraj bosanski Tomaš dao sinovima vojvode Ivanisa Dragičića s gradom Ključem i s mnogim drugim selima: Črišnevac, Mon. serb. 439. (1446) i odatle u Daničićevu rječniku 3, 477: Črešnevčev. — b) tri sela u Hrvatskoj u varaždinskoj županiji, kajkavski: Črešnevec. Jedno blizu Rpeña. Schem. zagr. 1875. 100. Pregl. 56. — drugo blizu Klavca. Schem. zagr. 1875. 101. — treće blizu Tuhļa. Schem. zagr. 1875. 104.

ČRĚŠŃEVICA, *f.* dva sela u Hrvatskoj, jedno Mala Č. blizu Kozarerca u belovarskoj županiji. Schem. zagr. 1875. 156; drugo: Velika Č. blizu Pitomače. Schem. zagr. 1875. 159. Pregl. 82.

ČRĚŠŃEVO, *n.* selo u Hrvatskoj blizu Obreša i Varaždina. Schem. zagr. 1875. 123. Pregl. 44

ČRĚŠŃIŠTE, *n.* cerasetum. *samo u Bjelostijenčevu rječniku* 53^a: črešnišće.

ČRĚŠŃOV, *adj.* vidi trěšnov. Črešnova gļiva, vrst gļive. B. Šulek, im. 58.

ČRĚT, črěta, *m.* močvarno mjesto osobito u šumi, lacuna, palus, silva paludosa. — *je od staroga -č-, stsl. glasilo* bi črěta, *rus. je* čereta. Matzenauer list. fl. 38. *srvajuje* stprus. Kertene ime sumi kod Bartensteina i imena moravska Střitež ncm. Amnsdorf, i Střitna ncm. Waltersdorf. *vajalo bi dakle* čret; *srvni* črijet phragmites communis. Miklošić tret, trat. ix, 25. *riječ u Hrvatskoj u kajkavaca dobro i danas poznata, i odatle ima u rječniku Bjelostijenčevu* 53^a: črět silva paludosa. *odatle imena* mjesta u Hrvatskoj a) selo u zagrebačkoj županiji blizu Bukerja i Gorice. Schem. zagr. 1875. 193. — b) selo u županiji varaždinskoj blizu Lepoglave. Schem. zagr. 1875. 33. — c) selo blizu Knobe. 35. — d) selo

blizu Pregrade. 36. — e) selo blizu krapinskih Toplica. 38.

ČRĚVAC, Črěvca, *m.* vidi Crijevac.

ČRĚVAVAC, črěvavca, *m.* stellaria media Vill. kajkavski črěvavec. B. Šulek, im. 58.

ČRĚVLA, *f.* vidi crevlja.

ČRĚVNICA, *f.* vidi erjevnicia.

ČRĚVOGLADA, *f.* vidi crevoglada.

ČRĚVOGŃIČE, *n.* vidi crevogniče.

ČRĚZ, *praep.* per, preko, kroz. *od xiv vijeka između rječnika u Bjelostijenčevu* 43^a bez r iz a č: čez, prek, trans: gledim čez oblok; contra: čez me, čez te, čez Pavla, i pod per 887: išel je čez oblok; u Stuličevu 94^a: črez, inter: črez osinuju pentekostnu čin bivajet, infra octavam pentecostes officium fit, iz brevjara; i u Vukovu 823^a: črěz, per: črěz nega sam praepo. — *je od č mjesto kojega je u zapadnom govoru i; z na kraju je mjesto starijega s.* kako pokazuju riječi srodnih jezika: stprus. kirsā, lit. skersas, grč. zápatos obliquus, transversus. *stsl. črěz, slov. črěz, čez, rus. čerez, starije črěresz i črěz, malorus. čerez i kerez, korijen biće kar slov. ker otkle čer, črě, a po Daničiću* 249 *je skarg skakati, prodirati, vajati da radi z na kraju. — Stoji s akusativom pokazujući s nim da je onome što riječ u acc. znači s gorije stranc mjesto po kome se što miče s jednoga kraja na drugi: Projti črěz igleni uši. Transit. 54. (1507). Bože ki si sinove izraelske čríz more (mora⁴) susimi stupaji hoditi činil. M. Alberti of. 447. Prohajajući črěz hor. I. Krajić 54. Črěz tu črnu goru bistra voda teče. Jačke 60. — *pravac prelazi i preko mjesta na koje nalazi prije kraja svoga: Črěst. Brezovu Luku vč Masěvo. Mon. croat. 2. (1309). — tako i u prenesenom smislu pravac prelazi preko onoga što nalazi prije kraja svoga: Nauči mene slugu tvoga, kojega črěz ostale dare tvoje dostojal si se prijati. I. Krajić 25. Unutra črěz vaše rane sakrite mene. 47. Črěz sjeverni vetar ovde razumeva se Rosija. J. Rajić, boj. 12. Ono je narječije i u dubrovačkih spisatelja i tako se samo črěz nega možemo ujediniti s našom braćom rimskoga zakona. Vuk, pisna 20. — značenje prostorom može se prenesti na vrijeme, koje se onda misli od početka do kraja. Spametiv se jednné črěz večeru (inter cenam) da ne biše dobro stvoril na ta dan. Š. Kožičić, žit. 35. (1531). Naredi postilo da bi se tri krat črěz leto. 7^b (1531). Ti on temeljiti, Dubrovniče, si dub, koji stanovite na siveru sidi i sušom čríz lito ni vene ni bliđi, neg raste oholo. H. Lucić 261. Črěz svu misu. I. Krajić 58. Črěz osmicu 79. Črěz ove 30 misa. 77.**

ČRĚDA, *f.* vidi črijeda.

ČRIJĚDA, *f.* series, ordo, vices, grex. *Glavori su ijj- od starijega -č- mjesto kojih je u istočnom govoru e, u zapadnom i. oblik* črijeda *u knizi ne dolazi, a oblik črěda govori se i danas u Hrvatskoj među kajkavcima u značenju* grex. — *Dolazi od xvi vijeka i u rječnicima Vrančićevu* 118: črīda; u Bjelostijenčevu, ali ne u redu nego pod armentinus 129: kaj iz črěde; u Jambričićevu: črěda, grex, črěda velike živine, armentum; črěda, koški minus, equaria; u Stuličevu 95^a: črěda, vicus; po svih črědahl tvojih, per omnes vicos tuos, iz brevjara; i u Vukovu 823^a: črěda (po manastirima i crkvama) ordo: sad je njegova črěda. — Akcentat se mijēna samo u voc.: črijedo, istoč. črědo, zap. črīdo, a samo je zabiti slog dug u gen. i instr. sing.: črijěđ, črěđ, črijěđom, črěđóm. i u gen. pl.: črijěđi, črěđa. — *Korijen je po Daničiću* 256 *skard otkle u slo-*

venskim jezicima kerd, čerd, črd. stsl. črda, slov. črda, ras. čeredá, čes. trída, srodno je lit. kerdzus, pastor, sticm. hërta vicissitudo, stprus. kërwan acc. sing. tempus, sanskr. sarál i saradá anctumtus od karad, karadá. — a) vices: *na črijede, to je na izmjenju*: Pri tilom Dunaju tamo gli no Sava rike se shajaju za jedno i Drava, tuj biše gizdavi perivoj tere gaj, vidio ga ti, pravi, rekai bi da je raj: najveće ugodno biše mi tuj stanje, prostrano, slobodno i mirno šetanje; tuj ti me na čride dvorkište dvorahu i moje beside pomihivo zorahu. II. Lucić 236. Tim sunce otide i opet bude doč, da nam je na čride sada dan sada noć. 257. Naredi da pojut se psalmi po čredi. Kožičić žit. 10. — b) ordo, series, red, čredi: Duh sveti jest treti u oblasti i v čredi. S. Budinić, sum. 22. — c) *stado koje god živine a nu po se pitame grox*: Množstvo čredij jelena. S. Novaković, aleks. 4. Toj kolo pritila živina vučise, us ku druga čila na izmin grediše; taj ti črida biše od jakih bivoli, vranih koñi liše, ter crjenih voli. M. Marulić 14. Da ni trudni oboj ni beteg ni jedan ndi čridi našoj. P. Zoranić 79. Pastiri pri čredah vsi glave uzdržu. Jačke 193. — o ribama: Za tim popadoše kolač od kamika, mrižu povrgoše... pojdoše naprida, opet ju spuščajuć kud je ribam črida, pobukom bučajuć. P. Hektorović 5. — u prenesenom smislu: *pecudse živina*: Po ņenu (*perivoju*) tečise vrućac vojen posrid, kon koga pasiše stado pitomih črid. M. Marulić 78.

ČRIJESLITI, črijesliti, imp. učinati kožu, to je namakati ih u sudu vode nabejana na črijesto. — ije — je u južnom gororu od staroga č, mjesto čega je u istočnom e: črjēsliti, črjēslim. — Akcent: *kaki je u praes, taki je i u 2 i 3 sing. aor.*: črijesli, u imperf. cijelom: črijeslah, i u part. praet. pass.: črijesljen; u ostalijem je oblicima kao u inf. samo je i treći slog dug u part. praes.: črijeslēći, part. praet. act.: črijeslivi, črijesliviši. — U knjiži ne dolazi niti u kojem rječniku, ali se govori u Hrvatskoj i u Slavoniji. Opančar črēslu u črēslu kožu. u Posavini. F. Hefele. a još se češće čuje u značehu prjati maculare osobito voćem te se ne da lasno oprati. u govoru: črijesliti si košaju, rubac kad jedem trešne. M. Valjavc.

ČRIJESLO, n. kora od drveta sasječena, ili na prah sručjena, kojom kožari kožu učinjaju, cortex coriarius. -ijē- je u južnom govoru od staroga -ē-, mjesto čega je u istočnom -e-. riječ u knjiži ne dolazi do u jednoga pisca našega vremena: čreslo, rhus coriaria. L. B. Šulek, im. 58., a da dolazi glasila bi i crijēslu ili trijeslo, a stsl. črēslō; češki je trislo. ali ima u narodu u Hrvatskoj kajkavski črēslu, i u Posavini: opančar črēslu i črēslu kožu. F. Hefele. — osnova može biti čret, jer voda u čretu često prjā i zalužuje.

ČRIŠTI, čipēm, imp. haurire. vidi črpti. samo u jednoga pisca pod konac xvi vijeka: I pride žena od Samarije za čristi vode. Bernardin I, 33.

ČRIVČICA, f. vidi crijevica.

ČRKA, comma, u Šulkovu rječniku pod komma. vidi črkā.

ČRKAVICA, f. ptica bijeli orao, neopliron percipentus. Savigny. Progr. spal. 1880, 6.

ČRKŃA, f. linea, lineamentum. samo u rječniku Bjelostijenčevu 399 u značehu kako je stavljeno, i u Šulkovu pod beistrich. sravni črka i čarkati.

ČRĻEN- vidi crljen-.

ČRM- vidi crm-.

ČRN- vidi crn-.

ČRPATI vidi erpati.

ČRSLA, n. pl. vidi črosla.

ČRSTINA, f. I. vidi črvstina. — 2. vrst grožda. u Glini, weisse lamberttraube. B. Šulek, im. 60.

ČRTLEN, adj. rubicundus. samo jedan put u jednoga pisca xv vijeka: *Popubljeni moj bel i črtlen*. F. Glavinić, cvit. 423. može biti grijēškom mjesto črvlen.

ČRŠČAG, m. mjesto u Srbiji u okrugu šabačkom: Livada u Črščagu. Sr. Nov. 1875, 539.

ČRT- vidi crt-.

ČRTAG, m. cubiculum. samo u jednoga pisca na početku xv vijeka: U črtag orudje za tim se odpravi. I. T. Mrnavić, osm. 101. Iz črtaga kada se zavrti. 102. vidi črtog.

ČRTOG, m. cubiculum. xiii i xiv vijeka i u Daničićevu rječniku: Braka i črtoga. Domentijan⁶ 67. Vnē črtoga tvojego. 128 (1865). Vsprijeti mi vñēšec carstvija dijaldimoju i prvogje znamenije carskoga črtoga. Mon. sorb. 155. (1357). Še ženihomv vr črtogv vñēšec. Glasnik 11, 84. Čedca moja, sbljudete se i hranite se ota neprijazi, da nētko ne ostaneta vnejuju črtoga. Sava tip. hil. glas. 24, 175. vidi črtag.

ČRV, m. ime slovu č. u jednoga pisca xvii vijeka: ci, ce, črv. I. Ančić, vrat. 2, 4, 12. Misto črva iliričkoga. 2, 4, 12. vidi črv.

ČRV- vidi crv-.

ČTĀC, čtaća, m. lector. isporodi čtati. od xv vijeka, između rječnika u Stuličevu 95^a na rusku: čtec, i u Daničićevu 3, 484: чѣтъчъ. Osveštaše diakoni i čtēce. Domentijan⁶ 133. Čtac bi je čtal. Mon. croat. 107. (1461—70). Ki je rekai čtaću. Naručn. 11. (1507). Red čtaća. 46. Ka bi more biti bila čtaćem v mrskot. Transit. 11 (1507). Vratar, čtac, zaklinavač. S. Kožičić žit. 9. (1531). Predragi čtaće, kada budeš se i hranite se ota postili. Postila 2 tūb. K čtaću. Anton Dalmat. nov. test. I. u predgovoru. Čtac ne tvore povelēnič svetoga evandeliē. Arkiv 9, 114. Služio je iguman samedni, a pjevalo je trideset djakona i čtaća. S. M. Lubiša. prip. 272. vidi čtaća.

ČTACIJUN, čtaćijuna, m. statio. prema tal. u jednoga pisca xvii vijeka. Na dan tih čtaciunih. M. Alberti, of. 530. vidi štacijun.

ČTĀC, čtaća, m. lector. isporodi čtati. xvi vijeka i u Stuličevu rječniku 95^a: Prvi jest red vratara, drugi čtaća. S. Budinić, sum. 200 (1583).

ČTĀLAC, čtačoca, m. lector. isporodi čtati. u jednoga pisca našega vremena: Čtalac sljehi i ugodno sklada. Osvet, I, 45.

ČTAMISAO, Čtamisla, m. moglo bi glasiti ime muško u listini latinskoj pisano, Čtamusclet=Čtamysl. Mon. Rački 499.

ČTĀTI, čtām, imp. legere. vidi čitati. isporodi čisti, čtjeti, čtiti, štiti. praes. ne dolazi. xv i xvi vijeka. u rječniku ni jednom. Čtac bi je čtal. Mon. croat. 107 (1461—1470). Znaju prave i razumno čtati. Naručn. 2^b (1507). Pisa zakon i čta ga pred vsim plkom 2°. Ča se dopuščuje s. pisnuo čtati. 45. Ne more čtati. 90. Ki budote čtali. Korizm. 104 (1508) Ako si čtal v pričač. 9^b. Pride mu list i poče ga čtati. 21. Tuj historijū čtūci ulize mi u pamet da ju stmačim našim jezikom. M. Marulić 3. (može biti i od čisti). Tako po sebi i različno po nedolah tere praznikih čtati. Postila tūb. 1562. A I. Mise čtu i čtati čine. C. I. Svaki človik ima prodike verno, svršno e na plne i gusto čtati. C2. Niste li čtali? Anton Dalmat. nov. test. 16^b.

ČTAVAC, čtávca, *m. lector. isporedi čtati. u jednoga pisca pod konac xvi vijeka i u rječnicima Bjelostijenčeru 732^a i Jambrešičeru 486. kajkavski: čtavec. Pomolimo se i za vse čtavec. Bernardin 1, 62.*

ČTE, *adj. u neutru od tšte nastalo tim da je s među t i št nestalo a mjesto ts pisalo se č. isporedi tast samo u frazi: na čte srec, na tašte, ieineu. Syrč starb i smolu rastarč jažb na čte sradke. Starine 10, 106. Lukk bčli s medoma jažb na čte sradke. 10, 102. — č pred t biva i s kao u drugim rječima te glasi i šte u naše vrijeme: Na što srce. Nar. pjes. juk. 117. Hajde, spavaj, šuploglavče, pa čemo se sutra na šte srea razgovorit S. Lužiča. prip. 367. vidi i šte.*

ČTEJAC, čtejač, *m. lector. isporedi čtjeti. samo u rječniku Jambrešičeru 486^b kajkavski: čtejac.*

ČTEJĀNE, *n. lectio. vidi čteue. samo u Jambrešičeru rječniku 486^a.*

ČTEŃE, *n. lectio. Postanem od part. pract. pass.: čten, koje može biti od čisti, ali može biti i od čtjeti po istočnom govoru mjesto čten, koji je oblik po južnom gororu čtjen u riječi čtjeho (vidi dalje pod a) treći primjer iz Ruk. Kuk), a po zapadnom čtin u riječi čtine (vidi dalje pod b) treći primjer); završetak -ne je od -nije pa tako i dolazi u Sava tip. stud. glasn. 40, 160, u B. Gamašića 5., a bez -i- ali nj ne sastarčeno u jedan glas u dolazi u ostalih pisaca. — Dolazi xvi i xvii vijeka, i u naše vrijeme u Hrvatskoj u kajkavaca sa n. između rječnika u Belinu 435^b: čteue, lectio, u Bjelostijenčeru 732^a i Jambrešičeru 486^a, i u Stuličeru 95^a: čtenie v. čteue. a) čitatie: Vi pětijahu, i vi čtenijah. Sava tip. stud. glasn. 40, 160. Čtenije otv. vasi da byvajeta. 40, 160. Po molitvi i čtjenju („čteniu“). Ruk. Kuk. 642, 54^b. Čtenje nas uči moliti i dobro činiti. 642, 54^b. Da vidi ko pomni što ni čul u čtenje u tebi gele domni svo divno poštenje. Š. Menčetić 88. Kad vam bremena izostane od čtenja razlikih mudrih kniiga. D. Rašina 9. Čtenja tvoriti. 10. Čtenjem božje besede. Anton Dalmat. ap. c. 3. Nastoje čtenju knjig nepodbitnih. Š. Budinić, ispr. 89. Budući se mi od djetinstva leganjem i čtenjem i pisanjem latinskoga jezika zadobili. B. Gamašić 5. — b) što se čita, štivo: Slavna nje ljepos kad moju zna misal ukaza tuj krjepos ku ne bih ispal; or da čti u čtenju u kom je deklam svit, ne bi svom poštenju mogla nač taj odvit. Š. Menčetić 278. Vidih sve čtenje i ritko nadjoh toj da more poštenje s ljepotom stat u goj. 279. Ki složi taj čtinja mnozim za utihlu. P. Hektorović 69. Čemu je čtit čtenja od knjižnih mudaraca, a pak a bit srea u svomu nemirna? D. Rašina 108. Čtinje peto. M. Alberti, of. 272. — c) štoravie, aestimatio: Tuj ako dobudeš tuj ti će bit dika, neka se ne budeš zabiti do vika, neka tve poštenje more sjat svo vrijeme; tuj se čie u čtenje postaviti tve ime. Š. Menčetić 43.*

ČTĀTA, *f. damnium (upravo vanitas). Postanem od tšteta: s između t i št je nestalo kao i u drugih riječi a mjesto ts pisalo se č. isporedi tašt. tako dolazi od xii do xv vijeka: Pri koim. ih. sel. čteta naide, da plati selo bliže. Mon. serb. 52. (1240—1272). Što se budu učinile koje buđu čtete. 170 (1362). Da im. se nekoga čteta u vladanju ili u trgovcu ne učini. 188 (1378). Pokje paki veliki gneuv i veliku čtetu otg gospodstva mi. 863 (1430). Da im. ne učinim. nekoje razmarje ili koju čtetu. 411. (1442). Hoteće nam. namčriti takove čtete. 445 (1451). Obarovat. gi da ne prime nekoga čtetu. Spom. ser. 7.*

— lakšega izgovaraja radi umetnulo se kašto u među č i t: čteta: Ako im. se koja čteta učini. Mon. serb. 85 (1326). — ali se i t promijenilo na č koje se pisalo k: ččeta: Ako li im. hokete koju pakosta učiniti i ččetu, to i misn. čtite. dč ih. e čsketa moč i korysti ih. moč. Mon. serb. 54 (1240—1272). — *poslije se č pred t promijenilo na š kako i u drugim rječima te je od čteta postalo šteta.*

ČTICE, *vrst robote. samo u jednom spomeniku srpskom od god. 1330 i odane u Daničičeru rječniku 3, 482: opera quaedam serva: Mčropša rabota: čtice, žitotrobljenije. Mon. serb. 98 i Glasnik 2, 12, 61.*

ČTILAC, čtloca, *m. lector. isporedi čtiti, čtjeti. od xvii vijeka i u rječnicima Belinu 435: čtioic, u Bjelostijenčeru 732^a kajkavski: čtelec; i Stuličeru 95^a: čtioc. Vele krat u tomu čtloca smetaju. R. Gamašić 21. Ovo je, kao već čtioče, cablo od starih knezova Kačića. A. Kačić, razg. 209.*

ČTIMLA, *f. neko mjesto u Srbiji blizu Prizrena u Daničičeru rječniku 3, 482. U Prizrenu uljare u Čtimli. Glasn. 15, 284. Više Čtimle. 15, 284. isporedi Štinjanin.*

ČTINE, *n. vidi čteue.*

ČTIOC, *m. vidi čtilac.*

ČTIOCOREDE, *n. lectoratus orlo. samo u Stuličeru rječniku.*

ČTIONICA, *f. lectorium. isporedi čtiti, čtjeti. samo u rječniku Bjelostijenčeru 732^a kajkavski: čtelnica, i 490 pod štelnica, lectorium, ambo, pulpitus, pulpitud, na čem kniiga stoji sada se čteje, pluteus anagnosticus.*

ČTITEĻ, *m. lector. isporedi čtiti, u jednoga pisca xviii vijeka i u Stuličeru rječniku 95^a: cultor, venerator, čtiteļ božii, deū cultor, lector. Vid čiteļu, B. Gamašić 6.*

ČTITI, čtjĳem, *imp. legere, colere. isporedi čtati, čtjeti. od xv vijeka. između rječnika u Mikajinu 45^b: čtitti lego; u Belinu; u Stuličeru 54^a venerare, colere, i u Daničičeru 3, 482: čtiti, legere. — Ima oblika koji mogu biti i od čtjeti n. pr. po zapadnom govoru: čtiti, čtil, čtil itd. takori narode se orđe i iz onih pisaca u kojima dolaze oblici po čtjeti. — part. pract. pass. glasi i čtjen. Mikaja. rječ. 54^b. — a) čtatiti, čtatiti, legere: Čini e čtiti prčl. soboma. Spom. serb. 128. Čtivše. Mon. serb. 503. (1467—70). Niste li čtili? N. Rašina 44. Ludos je čtit s česa vrime s i trud gubi. M. Marulić. 140. Dokla zemlja ova bude na karte foj slovinska čtit slova. 66. Mnoge načine obkladaju. neka je vjnitje onim ki bulu čtiti. 3. Vi ki verse ove često čete čtiti, ča no u liih slove nastojte činiti. 138. Ki smirno živiti i čudi zelite hudob se ukloniti, nauke seč čtite. 142. Za toj mi ne zabav, ko bude čtit' ovo. Š. Menčetić. 254. Ter čti i ostalo čs t' kniiga povida. H. Lucić, 187. Nu si čtil dobro ti Pavao gdi piše. N. Najšković 330. Niste li čtili? Bernardin 1, 20. Dokli strava ova bude čtiti slova našega jezika. P. Hektorović 49. Ka (skladanja) u svako misto što god bude čtiti, tvoje sree čisto po liih čie scimti. 56. Čtil si. čul i vidil. X. Dimitrović 31. Koji ova pisna bude čtiti. A. Gučetić, roz. jez. 1. Negdje čtil na jednom javoru. D. Zlatarić 43. Ova ka idu čti i legaj pomniivo. A. Komulović 13. Do večerje sestram čtjaše. F. Vrančić, živ. 53. Suznim očima sam kniigu čtila. P. Vitezović, odij. 46. pasinno sa se čtije se od jednoga redovnika. M. Zoričić, zrc. 1. — b) poštorati, colere: Ona (Julita) posta biti slovnica po svitu, počaše ju čtiti više svih uznutu.*

M. Marulić 64. Čti ota, honora patrem. Stubič, rječ. 66. — *cj sretkovati*. Dan u ki bi dobit Oloferne čtišo. M. Marulić 66 — *cađi štiti*.

ČTIVAC, čtiva, m. lector, *isporedi čtiti, samo u jednoga pisca xvii vijeka*: Moj mili čtivac! M. Alberti, of. ix.

ČTIVĀNE, n. lectio, *isporedi čtiti, samo u rječniku Mikalina 45b*.

ČTIVNIK, m. lector, *isporedi čtiti samo u jednoga pisca xvii vijeka*: Čtivnici, razmisli. B. Kašić, zrc. iv.

ČTJETI, čtim, imp. lezere, *isporedi čtati, čtiti, štiti, glosari -je- pastali su od -i- te dolaze u jažnom govoru, mjesto kojih je u istočnom e, u zapadnom i, neki oblici osobito u kojih ima i osim u prave, mogu biti i ud čtiti, čtjem, pa su s toga lamo naređeni kao i drugi koji mogu biti od čtiti, o part. praet. pass: čten ridi kod čtešje, dolazi xvi i xvii vijeka, između rječnika bez sumnje samo u Bjelostjencu i Jambrešićecu iz kajkavštine, gdje glasi čtiti čtjem i čtjom az šteti, štetjem, stem, u prvoga 730 lego: čtjem, čtem, čteti knjige, a u drugoga 488b: čtjem, knjige čtje. — a) prelazno, av) čtiti, čitati legere: Nikadare li ne čtješe u pismijeh? N. Rašina 56. Poče čtjeti. Zbor. I. Svi koji čtimo ovju pripovijest. 46. Kad čtimo bog govori s nami . . . ako stvoris ča čtiš. Ruk. Kuk. 642, 54b. Tebe ki čtis moju. M. Marulić 125. Koji čtis sej pjesni. Š. Menčić 3. Kako znat i ti mož ki ovo čtis sada. 296. Ne smim sve tebi koji čtis spovidit. 267. Koji čtis ovo sad. 269. Blaženi jest on ki čti i ki slisi. Bernardin pišt 2, 96 (1586). Da umiš čtiti i do slova čteti da razumiš. H. Lucić 288. Jer čtjuj vas veće i druge države pjesnate vje čteti. N. Najšković 350. Ki čtis zgod ovaj. D. Rašina 55. Ne čtimo li također da . . . vja. Kako od kraja Artasersa čtimo. ix. Ljudi čteti me nevoje. 82. Da vridnost tvoja, kad joj što domori, čteti pisma moja, o tom razgovori. P. Hektorović 69. Nisi li već krat čtil i čtis svaki dan pisce? P. Zoranić I. Kako čtimo u pismijeh. A. Gučić, roz. mar. 262. Čteti život ove svete djevice. A. Kašić, per. 89. Tko lega ali čti, ina razumjet riječi slovinke. R. Gamašić 24. — bb) poštorati, colere: Oni čtelju višnjago hotčago priti na spasenje voga mira. Arkiv 9, 93. Srijesih' su prilidi sinovi Edipa oca ne čteti kako se poloba. M. Bunić, jok. 42. — b) su se pa-sieno u značenju pod av): Od kojih se čti. Ruk. Kuk. 612, 22b. Kako no se čti u evanjelju. S. Budinić, sum. 20. I da se pismo čti kako se tada čti. N. Dimitrović 94. U buli od večere gospodinove koja se čti u veliki četvrtak. A. Gučić, roz. jez. 60. Kako se čti po bulah svetoga oca pape Grgrava xiii. 53. — pod bb): Službenice pravi boga nebeskoga ki na to postavi bilig reda svoga, ki tako nosiš ti i tako provodiš, da ti se ime čti kuda ne prohodiš. P. Hektorović 65.*

ČTO, rili što.

ČTOVAŃE, n. rili stovanje, veneratio, cultus, religio, *isporedi čtovati, u jednoga pisca xvi vijeka*: Ni jedno stvorenje nima se čtovati jednakin čtovanju s bogom. Naručn. 101 (1507).

ČTOVATI, staro čtjuj, poznije čtjijem, imp. honorare, colere, aestinare, magni facere, *isporedi čtiti, čtjeti, čtati, čisti, xvi i xvii vijeka, između rječnika u Stulicea, 95a i u Daničičeru 3, 281: čtovati, honorare, čtovati je stariji oblik od još starijega čtovati za današnje stovati, koje je od čtovati nastalo tako da se je, kad je i nestalo, č pred t promijenilo na š kako to biva u drugim riječima. — Korijen koji i u čast.*

I. prelazno.

1. *štovati koga, držati ga u časti, činiti mu ili pokazivati čast, čtuje a) čelade ili što se kao čelade misli boga*: Jakost od tvojih ruk obloni ovoga oružje, strile, luk, ki ne čtjuje boga. M. Marulić 20. Boža, od ruk nas odnimi ki tebe ne znamu, ki priteč' ne daju da te čtjuje tvoj stvar. 31. Nam je nepodob primat', ner onoga Abram, Isak, Jakob koga čtova boga. 33. Čtjuj bogove. D. Zlatarić 7. Koga jubiti i čtovati pravedno jest. Bernardin 2, iii. I čtovati ga će u posvetilišćih i u daroh. 2, 3. — b) čtuje bog čelade: Za tvoj bogz, vas čtjuje. Spom. srb. 90b. — c) čelade čtuje roditelje: Čtujemo i počitamo mater. S. Budinić, sum. 43. — d) čelade čtuje drugo čelade: Da me (Oloferna) se svak boji, svaki da me čtuje. M. Marulić 11. Slavan se učinih ter čtovan visoko 8. Kad godi čtje ime kraja tada poniknuv da čtjuje. 18. Svaki štuka podvija čtjujući človika. 18. Po tiho nauči mlajših da te čtjuj. 109. Nih (vitezova) slava primuče, nitkor jih ne čtjuje. 112. Govoreći kako je u rečenom selcu čtovan bil. Mon. croat. 252 (1552). Hieronim gospodin umom svih minuje, svak mu je kako sin, svak ga zna i čtuje. P. Hektorović 16. Ja za svaka taj li btih se slobodit da te (dom Mavra) jedno krat daj još budem pohodit s dostojnim poklonom, s častju kom te čtjuj. 335. Gospoda bnetacka ljube te (Vidalija) i čtjuj. N. Najšković 335. — e) čelade čtuje kaku god stvar: Uzdvigni od zdola glas moj k nebu gori, gdi tvoja pristola čtjuj svetih sbori. M. Marulić 7. Božje crkve veoma čtovati i jubiti. Pop. dukl. 32. Nega slavno ime slaviti ne pristan', zakone čtjujući vazda krat neguje. P. Hektorović 60. Ako putjujući pravo češ hoditi, u svem pravdu čtjujuv ran puta ne ti. 70. O muko žestoka! koji je razlog to da ljubeć sve živu u mucij paklenjo? a paka ne ljubeć stvar koju sve čtjujem, tisuću da smrti u sreću mem čtjuje. D. Rašina 94. Čin' srbju da tvoju Atamante čtje, ki strašnu vlas moju ni sci-jeni ni čtjuje. F. Lukarović 219. Ki ne čtjuje skladne vjere ženidbene. D. Zlatarić 4. Ono čtjuć čtjuje što svrlju svega jubi. M. Divković, bes. 115. — f) čtovati može koga i stvar tjelenu i umnu kad se im razumijeva čelade: Udalni duh pravi u mni ljubav tvoja da sobom ne travi veće pamet moja, bludeći ozoja s družbom starih poet, boga čtova koja kini svit biše opet M. Marulić 7. Dušo, za to li vazda stoj pripravna, ter će t' dat bog vikovni pokoj, z bogom češ vazda stat, z bogom češ s' radovat i s anjeli pojue ime nega čtovat ki no je sve moguć. 101. O sree mramorno, vaj sree ledeno, o sree jadovno, vaj sree kameni! što se saj led i mraz u tebi neguje ter boga i božju vlas priklono ne čtuje? M. Vetranić 1, 77. Bog ti to dopusti: on bo je tako htijl, jezik tvoj da bude umić, sladak i mil, narešen od svude, da ga vazda slavi gdi godi ga čtuje u pravoj ljubavi sduvira i čtuje. P. Hektorović 57. Dubrovnik (= Duhovčani) viru čtjuje našu. H. Lucić 229.

2. *kao sretkovati koji znatan dan, agere diem festum*: Učini i čtova praznik i god naše gospoje. Mirakuli 111 (1508). Dan dobittja ne svako godišće bi hržen i čtovan od svega puka. M. Marulić 5. Puk dan dobittja čtovaše. 6. Osvajen da soboti ne čtovaše. Š. Kožičić, zit. 3b (1531). Zapoveda da 7 nedil post pred pasku čtujet se 6. Naredi da čtujet se paska u dan nedilni. 7. Pogano čtjujat sije dni jakože svetlje. 9b. (Papa) zapoveda čtovati praznik vsih svetih. 18b. Imamo oni slavni dan sretkovati, slaviti i čtovati. M. Divković, bes. 113.

3. *kao gostiti koga, gozdom pokazivati kome*

poštovanje: Ti li si toj, Obrade, zla kozokradice? znaš, kad mi ukrade dvije jalovice tere čtova fine lupeže družinu čet' dni? Družbu sar. ja gostio. M. Držić 64 Pjesancu ja bili pio kogn smo mi pjeli, kad ovna zaklas-mo i mladi junčića, ter čirila čtovasno i Pribca Vučkčića, kad ovcu strigosmo. 450. Jezbine i piće čtjem će ih čtovati i počitati. M. Divković, bes. 887.

II. sa se:

1. *refleksivno a) a značenu koje je naprijed pod 1. 1. d):* Poštenjem meju sobom čtjući se. Bernardin, püst. 1. 2. — *b) a značenu koje je naprijed pod 3.)* Kako pijani gredihnu ki se čtovaše s Holofernom. M. Marulić 71. Tere se čtovaše vino lijuć u žban (žban). 21. Čim se ki vas pićem čtjuje, vi bez sumnje slatko ite. D. Rašina 50. Sidosmo blagovat i omni se čtovat ča biše gotovo P. Hektorović 23. Tko se često čtjuje, lteć grlu zgajati, on život skraćuje. 37. Gospoda Kujava u selu za Trvrlka ulava djevojk Veselu, ter samo piruju i pir je slavan taj i tamo se čtjuju kako je običaj. M. Držić 443.

2. *pasivno u značenu koje je naprijed pod 1. 1):* Ali ča se čtjuje. Bernardin 2. 4. Žive se opako, stari se ne čtjuju. M. Držić 86. Da tebe daruje (naruje) lipotom vrhu svih, od kih se sad čtjuje glas vlad umrlih. D. Rašina 71.

ČTRKALA, *f. ptica jareb gricoč*, perlix graeca. Bris. Prog. spatat. 1880, 31.

ČUADAR, *m. rudi čuhadar, u jednoga pusa xviii vijeka:* Kad je paša glase razumio, zaupio svoga čuadara. A. Kačić, rječ. 240.

ČUBA, *f. usna labrum, samo u rječnicima Bjelostjencera 50a:* čuba gornja labrum, čuba dolna, labium; u *Jambrišćevu:* labrum, u *oba iz kajkavštine gdje se govori najčešće pospudno u plur:* čube, čobe kao velika usta, i u *Valtijevu 31:* leže.

ČUBAC, *čupca. m. choragus, Kirby, J. Šloser, kor. 619, 627.*

ČUBĀK, čubāka, *m. čorjek u koga su velike usne, labeo, labro. isporodi čuba, samo u rječnicima Bjelostjencera 53a pod čubast:* čubāk labiosus, labeo, chilo, i u *Jambrišćevu:* labeo, chilo, u *oba iz kajkavštine.*

ČUBĀN, *m. ime ovcu. J. Bogdanović. rudi i čuban*

ČUBAR, čubra, *m. a) neka bilina, satureja, od grč. ῥεῦζιον, ῥεῦζιον, u pod Daničiću kor. 264 nije tuđi rječ. ugr. jny je kor. skubh, visiti, isporodi čumborak, čumborić, xv vijeka i u naše vrijeme. između rječnika u Belini 2300^a timbora, u Stučević 95a: satureja; u Vukovu 829^a: satureja hortensis, i u Daničiću 3, 478: čubra, satureja. Soli. trenu i čubri sveži i oboja vi krepju sviľnu i pari iz ukropa zube. Starine 19, 101 i šaf. lasek. 130. Čubar bije, beru li te devojkje? Nar. pjes. ruk. 1, 368. Čubra ovcā da me dobro čuva, 1, 468. Očet od čubra. Bolić, vinod. 2, 362. Čubar, satureja hortensis. M. D. Miličević, solj. 2, 73. I. Pančić, bot. 255. G. Lazić, ist. 139. Šloser-Vukot. flor. 557. B. Šulek im. 60, rudi čupar. — *b) buba mastiġus III. J. Šloser, kor. 1, 223, mastiġus Latr. 1, 226.**

ČUBAR, Čubra, *m. ime muško, u naše vrijeme:* Pjevanija sabrana Čubrom Čokjkovićem. Pjev. crn. 1. — 2.) selo Čubar.

ČUBARSKA RIJEKA, *f. potok u Srbiji u okrugu biogradskom:* Vodonica u Čubarskoj reci. Sr. Nov. 1869, 479, u okruga krajinskog. 292.

ČUBARSKI, *adj. što pripada Čubri, selu u Srbiji:* Čubarska opština. K. Jovanović 122.

ČUBAST, *adj. imajući velike usne, labrosus,*

isporodi čuba, samo u rječnicima Bjelostjencera 53a: čubast f. j. z velikimi vusti, čubāk, labiosus, i *Jambrišćevu:* labiosus, u *oba iz kajkavštine.*

ČUBER, *m. prezime, u naše vrijeme u Srbiji. Rat. 38, sratni Čubar.*

ČUBETI, čubim, *imp. čube rješati i preda se zijati* desudere pendente labio, i lietare, oscitare, *samo u rječniku Bjelostjencera 53a, i u Jambrišćevu:* cubim, ziam, v. hio; u *oba iz kajkavštine gdje dolazi najčešće o život:* krava čubi kad na paši stojić gubicom a zemľu gleda a ne pase se, i *čorjeka koji poklajfen u zemľu gloda reće se:* kaj čubiš tu? rudi i čubiti.

ČUBICA, *f. a) dim. od čuba, samo u rječniku Bjelostjencera 53a:* labellum, i *Jambrišćevu:* labellum. — *b) buba orophius Redt. I. Šloser, kor. 504, 507.*

ČUBIĆ, *m. prezime. Čet. srb. 112, 156.*

ČUBRA, *f. ime koji. J. Bogdanović.*

ČUBRA, *f. selo u Srbiji u okrugu krajinskog. K. Jovanović 83, 122.*

ČUBRAN, *m. drvi, neka trava. B. Šulek, im. 60.*

ČUBRAN, *m. ime muško:* Građić, Čubran i Gućetić, J. Kavačić 127. Gledam Prima i Yetrana, Zlatariće stare i mlaje, Druž, Brauta i Čubraua, koj s Dinitrom pjeva slaje. 176. sratni Čubrančić, Čubranović.

ČUBRANOVIĆ, *m. prezime xv i xvi vijeka:* Vincencio Čubrančić. Mon. croat. 97. (1465). Č. Pavao iz *Boske podknežin morske.* 179 (1499). Č. Frančisko, *sudac senički.* 249. (1549). De genere *Subra-nycz.* Starine 5, 153. rudi Čubran, Čubranović.

ČUBRANOVIĆ, *m. prezime xvi vijeka u Dubrovniku:* Jedoljka gospodina Andrije Čubranovića Dubrovačina. A. Čubranović 141. Andrija Čubranović. B. Kasić, rit. xviii.

ČUBRAST, *adj. čulav, bez usijna, parvis auriculis, samo u Vukovu rječniku, u Crnoj Gori. — Kor. skubh, otpaduti, Daničić kor. 264.*

ČUBRETIĆ, *m. prezime xv i xvi vijeka, u rječniku Daničićevu 3, 478: vlastelin kraja bosanskoga Stjepana Tomaševića vojvoda Pavao Čubretić.* Mon. serb. 488 (1461). Čubretić Antić. Mon. croat. 205 (1513). Dalmacije bani gđi ste Juraj Bubek Čubretić? J. Kavačić 239.

ČUBRIĆ, *m. bilina serpillus. B. Šulek, im. 60, sratni čubar.*

ČUBRICA, *f. 1) vis planina Sinobora i Malena u Srbiji u račerskom okrugu. M. D. Miličević srb. 361. — 2) planina u Dalmaciji blizu Pommetnika, u Vukovu rječniku 829^a. — 3) neko mjesto u Srbiji u okrugu krajinskog:* Livada u mestu Čubrici. Sr. Nov. 1875, 709.

ČUBRICE, *f. pl. neko mjesto u Srbiji u okrugu račerskom:* Zemlja u Čubricama. Sr. Nov. 1815, 203.

ČUBRIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme. J. Bogdanović.*

ČUBRIĆI, *m. pl. selo u Bosni u sarajevskom okrugu. Statist. 15.*

ČUBRIJAN, *m. ime muško, Cyprianus, u Daničićevu rječniku 1, 331 pod Zaničić:* Vlastelin i dvoranin kraja bosanskoga Čubrijans Zaničić. Spom. sr. 32. Svetoga Čubrijana. Mon. croat. 73. Pri blaženomu svetomu Čubrijanu (Čubrićanu). Stat. polj. Ark. 5, 305.

ČUBRIKA, *f. bilina satureia hortensis. B. Šulek, im. 60.*

ČUBRILE, *m. ime jaren u Vukovu rječniku. sratni čubrast.*

ČUBRILO, *m. prezime, u naše vrijeme*. J. Bogdanović. — *ime otmu*. J. Bogdanović. *spravni čubrast*.

ČUBRIN, *m. selo u Bosni u okrugu sarajevskom*. Schem. bos. 1864, 55.

ČUBRK, *m. prezime, u naše vrijeme u Srbiji*. Rat. 214.

ČUBRLOVIĆ, *m. prezime*. Nar. pjes. žen. petr. 351.

ČÜBRO, *m. muški nadimak u Crnoj Gori, u Vukovu rječniku* (Čübro, u Danič. kor. 261 Čübro).

ČÜBROVAC, Čübröveca, *m. potok u Bjelasiču u Srbiji*. Đorđević.

ČÜBURA, *f. ime selu i mjestima u Srbiji*. a) *selo u aleksinačkom okrugu*. K. Jovanović 92. — b) *mjesto u okrugu smolcerskom*: Zemlja u Čuburi. Sr. Nov. 1865, 66. Niva u Čuburi. Sr. Nov. 1868, 158.

ČÜBURSKÍ, *adj. što pripada selu Čuburi*. Niva u predelu čuburskom. Sr. Nov. 1869, 231.

ČÜCAK, *m. nešto mjesto u Srbiji u okrugu sabračkom*: Niva u Čučaku. Sr. Nov. 1874, 74.

ČÜČ, *m. ime muško xiii vijeka, u Srbiji, u Daničevu rječniku* 3, 480: *Imešta ljudi koje kralj Stefan preovječiani dade Žiči jedan ljese Čuč*. Mon. serb. 12. (1222—1228).

ČÜČA, *f. koja čuči, samo u zagoneci*: čüča čuči, bjega bježi, skoči čüča te nvati bjegu. (tolgončlaj): mačka i miš). Vuk. rječ. 289 pod bjega.

ČÜČA, *f. mjesto u Srbiji u užičkom okrugu*: Zemlja u Čuči. Sr. Nov. 1870, 269.

ČÜČAK, Čüčka, *m. prezime u naše vrijeme*. J. Bogdanović.

ČÜČALE, *f. pl. selo u Srbiji*: Centrum naših napadajućih trupa dolazio je s Čučala preko Rašice i Mužaca. Rat 42. Brigada je zauzela položaj kod Čučala. 52.

ČÜČALSKI LAZ, *m. mjesto na granici sadašnje Srbije u kruševačkom okrugu*. Sr. Nov. 1834, 34.

ČÜČANAC, Čücanca, *m. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom*: Zemlja u Čücanu. Sr. Nov. 1875, 361.

ČÜČÄNE, *n. radia koja biva kad ko čuči to conquinscere, isporedi čučati, samo u Vukovu rječniku*.

ČÜČATI, čüčüm, *imp. conquinscere, xvi vijeka jednom gdje drugi čitaju zučati, i u naše vrijeme, između rječnika u Belinu* 238: in elunes considere; 6649: in solo sedere; u Stuličevu 95: talis insidere, i u Vukovu 3509: conquinscere. *Korijen je po Daničicu* 33 *kad savjati, kriviti*. *Spravni čes. čučeti i nem. hocken, a i muž. czü-estil sjesti*. Da izgubimo svetišta da vas svijet se križu skuci, a Lucifer zbijen u ništa u kraljestvu praznu čüci. Marković, Osman 13, 57 (Giudulić 478 zući). A kum švraka na vrh trija čüci. Nar. pjes. vuk. 1, 533. Voli kule na kocu čučati nego zao ručak ručati. Nar. posl. vuk. 38. On čüčeti i gledajući u mjesec stao govorniti. 254. Mačak čüci na prekladüci, koledo! Vuk, živ. 10. Sutorina, na nem čüci kuletina tavna. Osvet. 3, 49. ridi čüca i čücati.

ČÜČAV, *adj. kao čüčeti, pygmaeus, isporedi čučati, samo u jednoga pisca našega vremena*. Veronija čüčava. I. Šloser, kor. 1, 53, spojac čüčavi 1, 53; teklje čüčavi 1, 60; šilkaš čüčavi, 1, 84; zavojica čüčava 1, 148; šilčanac čüčavi, 1, 209.

ČÜČAVAC, čüčävca, *m. grah koji se ne pritiče, phaseolus nanus L. u naše vrijeme, u rječ-*

niku Vukovu 830b: phaseolus repens. Čüčavac, phaseolus nanus. Javor 1881, 153. B. Šulek, im. 60.

ČÜČEG, *m. trava souchus oleraceus L. u naše vrijeme, u rječniku Vukovu iz Crne Gore*. Iznikao bosjok kao čüčeg. S. Lubiša, prip. 237. Naberu šira, tusta čüčega, s ljušbu i burazine. S. Lubiša, priš. 7. Čüčeg, souchus oleraceus L. B. Šulek, im. 60.

ČÜČERJE, *n. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj, dolazi u listinama latinski pisanim već xiii vijeka*: Vinea in Chucherie. Mon. ep. zagr. 1. 187. Villicum de Chucheria nomine Maltk. 1. 199 (1278). Vinea in Chuceri. 1. 205. Villam Chucheryaum, 2. 47. Magni cultelli preter Chucheriam et Bokouchen. 2. 75. Ecclesia sancte Marie de Chucherya. 2. 80. Ecclesia beate virginis de Chucherya. 2. 89. que (etia) venit de Suseria et vadit Zagrabiam. 2. 107. Ad metas domini episcopi de Chucheria. 2. 117. Pregled 17. pišu i Čüčerje, Schem. zagr. 1875, 60.

ČÜČEVAC, Čüceva, *n. neki valda izmišljen grad*. P. Zoranić 71a.

ČÜČEVO, *n. nešto mjesto*. S. Novaković, pom. 151.

ČÜČIĆ, *m. prezime, xv vijeka, u Daničevu rječniku* 3, 480: *Vlastelin hercega Hrvoje knez Milata Čüčić iz Luke*. Spom. sr. 176. Sunko i Dujam Čüčić. Mon. croat. 69. Čüčići Vilko i Dujam. 69.

ČÜČIĆANI, *m. pl. selo u hr. krajini u listu od 1712 zore se i Tučićani*. Starine 12, 36.

1. ČÜČINA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu ernorijčekom*: Zabran u Čüčinu. Sr. Nov. 1870, 288.

2. ČÜČINA, *f. riba rüci-čücina, centropriities hepatus*. G. Kolombat. pesci 5.

ČÜČKA, *f. ptica sylvia rubecula, u jednoga pisca xvi vijeka, u naše vrijeme i u rječnicima Belinu* 559b: eruthacus, i Stuličevu 95b: erythacus. Letnste su vrsti svake po svoj gori rajске ptice: čurke, kvimci, zebe, svrake, indrokosi i vavlice. M. Vetranić 2, 270. Čüčka, sylvia rubecula. Slovinac 1880, 31, 32.

ČÜČKOVIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme*. Avramović 237, 261 i J. Bogdanović.

ČÜČKOVO BRDO, *n. kao seoce u zagrebačkoj županiji utjelotljeno Crkenom Selu*. Sabjar. 71.

ČÜČNUTI, čüčnem, *pf. conquinscere, isporedi čučati, xvii vijeka i u naše vrijeme, u rječnicima Belinu* 238: in elunes considere, submissum occulari: u Stuličevu: v. cucuriti se; i u Vukovu 830b. — *Akcentat kuki je u infjn., takav je u svjes oblicima, samo što je i drugi slog dug u prajem, cijelom: čüčnem, u aor. 2 i 3 sing.: čüčnü, i u part. praet. aet.: čüčnüt, čüčnütvi*. Riječe tizjem ki na lijevo čüčnu: ja vas toko ljubli da sam sebe za vas odkup pogubili. J. Kavačin 565. Dečko izisavši na poje čüčne u mraku pa izvadi iz torbe pogaču. Nar. prip. vuk. 3257. Čüčne pa zapali čübuk. Nar. prip. bos. 1, 82. Jedan vjest igrač stoji u sredini kola te čüčne i svo se opire na jedan stat. V. Vrčević, igr. 30. — *Uz čücnuti ima D. Bella i čücnuti* 174, 238, 130b, *gdje se dodaje: praes. cucnivam; ima dakle i glagol cucnivati uz pravilni čučati*.

ČÜČUGE, Čüčigä, *f. pl. selo u Srbiji u okrugu račerskom*. K. Jovanović 83, 105.

ČÜČUK, *m. ime muško xiii vijeka u spomeniku latinski pisaru: Zorislau filii Chuchuk*. Mon. ep. zagr. 1, 62. — *selo u Hrvatskoj u podžupaniji delničkoj*. Pregled. 12.

ČUČULO, *n.* mjesto u Srbiji u okruga kraqujevačkom: Zabran u Čučulu. Sr. Nov. 1861, 774. *nominatice nema poterde, može i drukčije glasiti.*

ČUČUŃE, *n.* mjesto u Srbiji u okruga aleksi-načkom: Niva u ČučuŃe.

ČUČUŃSKI POTOK, *m.* u Srbiji u okruga aleksi-načkom: Niva u potoku čučuŃskom. Sr. Nov. 1867, 535.

ČUČUŠKI, *adj.* što pripada selu Čučugama u Srbiji: Čučuška opština. K. Jovanović 105.

ČUČURITI, čučurim, *impf.* com. quiescere, *isporredi* čučati, samo u Staličevu rječniku, gdje ina i part. čučuren humi depressus, ridi i čučuriti.

ČUDA, *f.* miratio, miraculum, *isporredi* čudo, u jednoga pisca pod konac xviii vijeka i u naše vrijeme u narod: Kuliko će čude jest vrijeme. I. Jablanci 5. Velike čude jest vrijeme. 162. Kad ja vidih čude čudnovate. Nar. pjes. Vila 1866, 486.

ČUDAČAN, čudačna, *adj.* curiosus, rad rijjeti što nova neobična, čemu se čude, u jednoga pisca našega vremena: To Bočkine pjevale čudačne. Osvet. 7, 14.

ČUDALICA, *f.* curiosa, *čelude* žensko želno rijjeti što nova, u jednoga pisca našega vremena: Vrve momci na broj odabrani: sve što može teče na gledaŃe, ponajprije navrle djevojke, te ih prate da so zdravo vrate, pa šuškaše čudalice same: bože mili, silno li je carstvo. Osvet. 7, 14.

ČUDALUK, *m.* curiositas, samo u jednoga pisca xviii vijeka: Izskivače, s kojou si ga odlukom učinio, i naći će more biti da si više zaradi čudaluka nekoga nego ljubila. F. Lastrić, ned. 27.

ČUDAN, čudna, *adj.* mirabilis, mirus, mirificus, *isporredi* čudo, od xiii vijeka, (Čudna dela tvoja. Domentijan^b 31.) između rječnika u *Mikajmu* 43^b; u *Belnu* 46^a, 48^b; mirus: u *Bjelostjencu* 53^a kajkarski: čuden, mirus, mirabilis, admirabilis, admirandus, mirificus, u *Jambriševu kajkarski*: čuden, mirus, mirabilis, admirandus; u *Staličevu* 55^b; v. eudesan; u *Volligijnu* 31: wunderbar, wunderlich; u *Vukovu*: morosus, admirabilis, i u *Daničevu*: čuln, admirabilis. *Kompar.*: čuhiji. — *Znači*: što pobuđuje u kome čudne kojim god načinom: novošću, rjetkošću, neobičnošću, osobitošću itd. ili tim što je tim dražnjavije od onoga što je do sebe bilo. admirabilis, mirabilis, mirus, admirandus. *čudno može biti a) čelude i što se kao čelude misli*: Gledaše to učitelj njegov čudni Aristotil. Ziv. aleks. Starine 3, 227. Človik čudan (admirandus, mnogoga znanja i dobrota. Transit. 110. (1507). Ta čudni človik sluga boga veonoga. Mirak. 73. Vidi Hira, kraja Pira, s lîm i čudna Kastriotu, koj s istola cara tira. J. KavaŃin 226. Sveti i čudni Vladimire, 251. S česa čudno svoje vojske Rim prvi put na nas brodi. 243. Ah moj bože, čudna kaludera! A. Kacić, razg. 18. Dolazili su k ñemu na mek kako no k jednomu čudnomu naučitelju. A. Kamaš, kam. 12. Bože mili, da čudna junaka! Nar. pjes. vul. 1, 451. Čudan junak u polju naslonu. 3, 269. Pred tamnicom čudan dobar junak. 2, 18. I čudo u čudni čerku kažu, hoćeš li je meo peduŃiti? 3, 245. Al je Rade čudan plivac bio. 3, 361. Čudan junak Radogaja. Nar. pjes. ist. 1, 3. — *b)* u *zlom smislu, koji dražnjavije što radi nego to obično lica*, morosus: Ne budi čudan, pravovraco ni iziskaoe svrlo onoga sto ti je zapovjedeno. M. Zoričić 123. Sto će ti reći tvoje družina kad oni pojdu kud su i prvje bođi a tebe

š ñimi ne bude? ter meder je u crkvi? posvetio se je? a a čudna svetica! J. Filipović, prip. 1, 489. — *b)* *životina*: Aleksandar na čudnoga koña bućifala usode. Ziv. aleks. Starine 3, 244. U svirepical tvojih koñ čudan rođil se e, u ñega je volhja (voluŃ) glava. 229 — *c)* *stvar ljescna i kad se ñom misli što umno*: Aleksandar ñili srite u čudnoj velikoj parastasi. Ziv. aleks. Starine 3, 322. Sad čudni urjen i nrisen vsakim dragim kancenjenu. Transit. 25. (1507). Danas vjidu s tobu (to Isuse) v pribivaliste tvoje čudno. 134. Da bi (bog) pokazal zlameti čudno. Korizm. 18. (1508). Pribivaše u čudnom i velikom gradu Solnu. Ćet. dukl. 3. Mene zamam i k sebi priveza jak čudan on travi ki gvozilje priteza. S. Menčetić 195. Govore da je donio čudne prateži i trgovine. M. Držić 302. Ivan Statil čudnoznan ki i blago čudno ñno je. J. KavaŃin 113. Ne srče te bez razbora čudno vino cijek akora. 171. A nemilos biči čudni bog pedipa na dan sudni. 12. Neantu nije ostalo nego vami citra čudna (Orfejca). 194. Kada se prohudi, ugledaše na ñeu dva čudna zlamena. A. Kacić, razg. 81. I u vike mudro vlada (bog) sa svoim silom čudnog grada. V. Došen 265. I po travi čudna rosa pala. Nar. pjes. vuk. 1, 463. Na junaku čudno odijelo. 2, 349. Tu je čudne dvore učinio na šezdeset i selam direkah. 3, 273. I u ñina čudno blago kažu. 3, 434. Na vama su čudna obilježja: krvava vam krila do romana. 3, 561. Puče tikva, iz ñe čudan vibar uariu. Osvet. 3, 14. — *d)* *umno što, radnu, staše itd.* Smrt je čudne moći. M. Marulić 113. Znaju negov čudan (admirandus) život i mudrost. Transit. 26 (1507). Ki štimaju jednim čudnim putem moći vzeti plod od crkve. 76. V toliki čudni lepoti. 138. Čte se jedna prilika čudna. Korizm. 25^b. (1508). Bi plj čulne radosti. Mirak. 31. Vsi s čudnu slatkostiju i bogoljubstvom zahvališe. 88. Bješe plac čudan. Zborn. 77. (1520) Jerolim čini čudnu pokoru četre lita. Ziv. jer. Starine 1, 230. Biše čudno slavno sriteŃe negovo: dvanaeste tisuc vencanik vitezi sriteše ga i dvi tisuce divice. Ziv. aleks. Starine 3, 214. U veliku i čudnu i neispisnu pripovest prigodiste se v svitu. 3, 250. Čudnim nikim glasi lipini i žalostinnim pisni pojahu (počuŃu). 3, 286. Oni čudni re čuse i pripadoše se vele. 3, 314. Čudni i divni boži promisle 3, 315. Čudne t je ljposti onaj vil gizdava, čudnije kriposti ñe lipos i slava. S. Menčetić 59. Za to se svak čudi ljposti ñe čudnoj. 59. Ljubav se govori nikoji čudan sam. 121. A to će biti sve za veju dobrotu za slavno licev ter čudni ljpostu. 221. Čudne je naravi ova moć ljuvena. 268. Čuhim čudni slast. 329. Tuj sve kroz čudnu slas bude se smadilo. 351. Čudna t me ces tira, čudna je ñe kripos. 151. I vide se (taci ludi) izvan u tisknu zaviju, iznutra budu stan čudnomu ñinju. P. Hektorović 41. Čudne t su nesreće, čudni t su jadovi, i tuge i smeće kih je pun svjot ovi. N. Najlošević 89. Čudno pri govoreči. P. Zoranić 65. U svih strasno, čudne i peadno tñe naskorahu me. 2. Čudni lov lovitje. 38. Tvori plac priluti s lačim čudnime. D. RaŃina, 9. Tere ju (pločka) zapokoh s napravam čudnime 55. Tuj s ona (histura pitea) odli s tignom i čuhim 101. U ovaj vide čudno su kriposti i sila. M. Lužić 129. Čudna robota, da vada vile od satra bježe. 188. Ovijem divnom člevi mi i čudnim delom tsi nas. S. Budinić sum. 15. Zavojerne i čudna otajnosti jesa ove. A. Gučić, raz. jez. 6. Stari tvoji do zvezda uzvišise čudnim djetim kaču tvoju. I. Gundulić 275. Da daje glas rajске pitee vele čudan i sladak razgovor. M. Divković, bes. 23. Vidahu koliko čudan i

oštar život činaše. 56. O čudna i čudnovata dilovanja! P. Radović 171. U ovomu mnogo čudna i različnu sudu. A. Kadić 344. Čudne kaže se česti prike ovi život zle prigode. J. Kavačin 32. Od ničesa u čudnom svojom znađu stvjet ućini i nebesa. 71. Otkle vada oni isti čudne prude i koristi. 192. Cesarice čini pratit tvom oblast u mnogom dvorborom čudnom castju. 218. Vladislav blagomilo prija kraljen, i u veselja čudna lupi. 253. Kih čudna bojne slave toka pera pripisahu. 266. I razabrat ki bi snio čudnihelj muka stodi dio. 389. Čudnom vikom zaglušuju (*ovis vraz.*) 410. Ni jedno djelo nije zamjenije i čudnije. J. Bunić, mand. 11. Čudno je, bože, nada svime troje ime. J. Đorđić, sat. 18. Čudno otajstvo providela božjega. A. Kanižić, kam. 617. Zamota Davida u čudnu zavadu. E. Pavić, ogled. 254. Jedan suadni i čudne velično žigajat. A. Kadić, korab. 243. Sad ina neljelica dana, od kada san čudni sanak snio. A. Kadić, razg. 10. Čudna glasa, čoviče! da imaš jednom umriti. M. Zoričić, osu. 56. To nemilost čudna biše. V. Došen 59. Čudan obitaj. M. A. Rešković, sat. 14. Čudno pitanje. 17. Tađa ja razumi moć pjeć, moje čudno suzeće. M. Katančić 56. Poslušajte čudna događaja. 66. Čudna li mi godinica dode. Vuk, nar. pjes. 1. 237. Jer sam nočas čudan san usnuo. I. 462. Već sam, oče, čudan san usnuo, čudan sanak a u čudan danak u subotu u oči nedole, ja de pade gorli kanak crkve, zemli pade i potr ikone. 3. 73. Čudne graje oči našeg dvora 1. 535. Jer je kod nas čudan adet posjeć: kad umire pod prsten d-vojkna, ne kopa se u to novo groblje, već se bacia u to siće more. 2. 23. U Monteila čudan nauk ima: svako jutro u svetu nedole rano rani u lov na Jezera. 2. 107. Čudnu si mi, care, ostavio a naduicu, po jednom aspiru! napojicu, po jednom aspiru! 2. 207. Tu sam čudan šitar zalobio, i tu sam ti sablu zalobio. 2. 347. Čudan sam ti prilog ostavio: ti se opet mores pogradiiti nagaćima i lundovanima. 3. 50. A čudna je pjesnit zapjevao. 4. 383. Čudna mi se čudne stvari kažu: ljub mi se zvuja na srdajcu. Nar. pjes. ist. 1. 21. — Čudna je i sama čudna i tim se kaže da je čudno *čudno*: O čudno čudo! Arkiv 9. 100. Oči ti ukazati od čudne poka čudesa ne maće čudna. Transit 246 (1507). A čudna nit čudla! H. Lucić 285. Nut čudna čudnihelj! M. Držić 21. Čudna čudna, st o se vijeku da danasli dan ne zgodi! I. Gundulić 118. Drugo je čudno čudo. M. Divković, b. s. 5. Čudno čudo očitova bog Makariju. M. Divković, nauk 33. Vijahtote tolika čudna čuda. M. Jerković 45. Nek ti čudna čudna pravi. J. Kavačin 392. Čudu pači kraj ne mogu po istini i razlogu, kamol' da bi od skakuda našli svrlu čudnog čuda. V. Došen 5. Da na zemlji trulad trune a nikada ne dotrune, to bi čudno čudo bilo, i narav bi pridobilo. 229. Očel ide čudno čudo, čudno čudo nevdomo. Nar. pjes. vuk. 1. 116. U Budimu gradu čudno čudo kaža. 1. 216. U čega mu čudno čudo kažu, čudno čudo, seju Andeliju 1. 533. Već sam čudla jedno čudno čudo, da ti imaš kova krlahoga. 2. 108. Čudna mi čuda! M. 11. Mihčević, let. vođ. 229. — *o) što god i, pčeno ri- jeću* stvar, riječ. Čudna je stvar mil-osrdje b žje. Transit. 190 (1507). Vidić neke rije čudne učeno zvrh nature. Korizna. 736 (1508). Oč se najti rie čudne. 46. Sliši rie čudna 86. Ni ti ti čudna stvar nepravde viditi? S. Menčić 37. Da li je čudna stvar, ako se ne tužim? 51. Nu slova čudna stvar. 101. Ona čudna stvar velika ima moć. 192. Ja se zahvalih nimit čudna stvar. 252. Polpedna zdravja i čudne stvari viditi. P. Zoričić 6. Stvar zamjerna i čudna je ka se prije vik ne zgodi od života meni od nbojica uzrok da je. I. Gundulić

187. Gusar tursku zemlju robeć čudnu činaše stvar. B. Kmarutić, voz. 6. Čudna i strašna rie jest se zgodila: jure sno od toliko inalo grozdov tri ve- like baove napuili i ča je čudnije, vino prez pristauka toča. Ivan troj. 5. — *ocako često kud se zvečuje u čudu, kad se što izredna, neočekivana dogodje* niipum: O rie čudna, da jedno ime ima tolika moć. Korizna. 80 (1508). Gdi bješe slatki kus clovjeka hranica svakoga bilja bus i bistra volica, i zimi i ljeti ter bješe — čudna stvar! — od boga vidjeti tolika slavan dar. M. Vetranić 1. 8. Čudna stvar! rastupi se plamen ognja. F. Glavinčić, evit. 189. Čudna stvar! tudje rečeni čovotnik ostipi. 206. Čudna stvar! ditić od dneva jednoga progovori. 359. Čudna stvar! tudje Potar (*čortar*) skoči se gori. 192. Koji poglavice? čudna stvar! A Kanižić, kam. 299. Čudna i nerazumna stvar! zapoje andeoski bogoslovac. A. Kadić, bog 181. — *riječ stvar može se izostaviti a čudan može se na arče i litanski način u neutr. pl.*: Aleksandar čudna u počini vidi. Ziv. aleks. Starine 3. 301. — *mjesto stvar dolazi općenit neut. sing. to, što*: To ni čudno bilo M. Martulić 105. A što se čudnije može zvat na svijetu, ner zvijeri i zmije pitome vidjeti. 142. — *sing. neutr. dolazi i kao čudo*: Čudno mi još kaza (*čudo*), ti da si u rih bil vrh gore Parnasa. N. Nalpsković 315. — *na što se riječ čudan publicze odnosi, to se izriče u substantivom u loc. s prijedlogom u*: Za istim je bog čudan v svetlih svojih čineći za čast mi čudne stvari. Transit. 274 (1507). Bog je čudan u svetlih svojih 411. Bogu ki je u svetjih svojih čudan J. Kavačin 314. Čudan bog si u svetjih svojih. I. Bunić, mand. 11. Bernardin bi u obrazu poštovan, u pokorah čudan. F. Glavinčić, evit. 281. — *β) glagolom u infinit.*: Čudno bi viditi da tako strašna zvar daje se priti. Transit. 285 (1507). Negove svitlosti čudna su slišati. D. Baraković, jar. 62. — *γ) npreraznom rječeniom*: Da li je čudna stvar, ako se ne tužim? 8. Menčić 51. — čudan biti *znati*: *čudo sveća čudo vidjeti, čudo se čuditi*: Ko je čudan, nek se čudu čudi. Nar. pjes. vuk. 1. 208. — *čuden komu biti znati u čudo ma biti*: Jedov kom u Vaciimu buduć ike kipodjelj stavi urizeje sve njuđu da su i danas svijetu čudne J. Kavačin 113. — čudan ostati je *kao zapaviti se, nići se u čudu*, obstupništvo: Čudan ostah takve od spravi. J. Zaretić, en. 50. — čudan može *znati* i moze, ingens, magnus, to je tolik da mi se *ljubi čude*: Isplava čudno množstvo krič. Korizna. 49 (1508). O čučenja naša, s kih čudna mogu gine, ne dajmo da paša budu ka tašine. P. Hektorović 46. Negda i Kurio zvan zabuti Sančanom ključ njuđu, ki hoteć mi prikazari za podmito zlato čudno, da on ne mari toku zlova, kad mi je rjepa za voferu. J. Kavačin 83. Ako bi opet tujelma bila tri sta stalvet posvetiti, čudnim zlatom posvetila ko si od prijat za braniti suau Kandiju za tri kruma, ne č hitej da skrb tva podme. 243. — *rijetko je čudan ko- liko čudatovan*, niračena odens: Majko čudna! J. Banovac 101. I križ čudna tu se casti na kom se Isus propet vidi. J. Kavačin 318. — *u imenu bitu*: čudno drvo, palma Christi, ricinus, com- munitis L. *prona čim wunderbaum*. B. Sutek, im. 76.

Ado, čudno, mare, niračitelj, mirum u modnu; egrezije: Polava bješe postavljena čudno na keli od hitrosti mehaničke. Ziv. aleks. Starine 3. 307. Koji su u rapu čudno se veselo. S. Menčić. 190. Vid stujela gdi hodiu napunjen svula grom; i po tom vil ova, ljubavi, moć vidjet, no- soći luka dva gdi čudno kara svijet 41. Ona

svaku zled na mene iznese, ter ne vim tomuj red, što čudno nanese. 109. Za toj se gospođi darovah životom, za č me tuj opođi angelskom li-potom, ter se zabih vas i smamih čudno ja. zo-reći ne ibraz gdj rajskom slavom sja 226 Kako ja ovo čuh, idoh rad i vesel, ter čudno za radost pozadoh malo put: tuj meju on mladost uhvati sam za skut ter mu se dah vesti. 251. Gđi čudno s grlicom sokoli miruju i meu drobnim pticama po dubju stanuju. 360. Niki spati se kladoše, niki peti, niki surlati, niki čudno balikati. P. Zoranić 26 Čudno je lipa stvar. M. Gazarović 125. Satiric sam čudno prist'o, stvari u mene grube nije. I. Gundulić 136. Biskup čudno znoj se i prikaza zbor tridenski. J. Kavañin 261. Zapali onu čudno široku gostionicu. A. Kanižlić, uoč. 461. Čudno Sino knigu izučio. Nar. pjes. vuk. 2. 461 Čudno ih je care dočekao i čudno ih darom darivao: svakom svatu od svile košuju. 2. 57. Dušo moja, Strahinjaova jubo, čudno li te Vlašće prepanulo! 2. 280. Čudno li si u krv ugrez-nula! 3. 26 Čudno űega po imenu vieć: od Ja-ńoka Gelotrbe Ivo. 3. 95 Hajdaku bi čudno (= jako) trebavale 3. 134. I omlah se stvari čudno preokrenuše M. Pavlinović, razg 98 Luko, čudno si me skobio nenadom. Osvet. 2. 137. kao čudeći se: Te mu Leka čudno odgovara. Nar. pjes. vuk. 2. 233. Gleda čudno bečka cesarice. Nar. pjes. istr. 1. 41. — prema čudno čudo može se reći i čudno čudan: Najti češ spilu tuj gdje prvi najdeš brijeg ki je velmi kamenit i mucean i trudan, nu je mlogo znamenit i čudno pričud-an. M. Vetranić 2. 190. — tako i: čudno se ču-diti: Čudno se čudu misleći taku stvar S Men-ćetić 344.

ČUDAST, *adj.* vidi čudan, samo u jednoga pisca našega vremena: Na pucana čudasti mo-szaji. Pjev. crn. 11.

ČUDES, *m.* vidi čudo, samo u Statičevu rječ-niku 95b: miraculum, prodigium, portentum. iz brerijara.

ČUDESAN, čudesna, *adj.* mirus, admirabilis. vidi čudan. od xii vijeka. izmeda rječnika u Sta-tičevu 95b: mirabilis, i u Daničičevu 3. 478: ad-mirabilis. a) čudan, pobudjujući na čudno mira-bilis, admirabilis: Čudesna isječljenja tvorešti. Domentijanb 106. Ućini čudesnaa. N Rašina 206b. Dobrota čudesnaa. Hrišov. Glasnik 15. 263. Ne ktijuci űn čudesnim načinom sačuvati. A. Kanižlić, uoč. 575. Čudesno njegovo dostojanstvo. 7. Hoćemo od tebe vidjet bijeg čudesan. Živ. is. 85. Ovo bi prvo čudesno djelo 50 Onu čudesnu goru kad vidi. Nar. prip. vuk 150. Troje mi je čudesno D. Daničić, prič. 30. 18. Čudesno je to za mene. D. Daničić, jov. 12. 3. Stao ertati ču-desna djela Grka. M. Pavlinović rad. 67. Kako je Newton mogao do-ćeći svojih čudesnih izna-sašća. 39. Kad je priroda svoje čudesno djelo na mahove stvarala. S. Lušića, prip. 1. Ja sam vi-dela bredu mladu ženu za starijem mužem, a ružnu šcer od lijepe matere, to je ovo još čudes-nije. Nar. prip. vrc. 1. 11. Ima čudesnih novosti. 2. 29. — b) čudotooran, miracula edens: Oba čudesniji radostiju ljudi svoje udivljahu Domentij-anb 139. Čudesniji boga velikými čudesy svoimi udivi vse svetyje svoje. 192. Slaveći svoga čudes-noga pomoćnika. D. I. Dordić, ben. 187. Priповi-jest je i čudesan da se negda pretvorio űki Jovo vrhnebasan, kad je zgubno s ne gorio, orlom, vo-lom, rosom zlata, istom ona da mu je plata. J. Kavañin 6. — kao genet. objekta, miraculorum: O čudesni tvoritelju. I. Dordić, mand. 199. Čudes-noga tvoritelja pripovijestaj veličinu. Dordić, salt

332. — *Adv.* čudesno, mirabiliter. Da im Isukrst providi uzamnoćeći čudesno pet kruhova. M. Rad-nić 126. Lučav u űe sreću čudesno užežena. A. Kanižlić. uzr. 161. Ućini čudesno uloviti strnjelijh riba. Živ. is. 62.

ČUDESNO, *n.* vidi čudo, miraculum, xvii i xviii vijeka. u rječniku ni jednom. riječ je nastala kad je čudo u sing. prestalo glasiiti gen. čudese, dat. čudesi itd., pa je -es- prešlo iz plur. čudesa i u nom. sing. Ali i izbavi učinivši čudesno. M. Radnić 151. Da stvori čudese. 203. Ne učini onda Isukrst čudese. 203. Nikako čudese ne kti učini-ti pred kraljem. 251. Gospodin ne kti učiniti ovo čudese po uzprtijem. 500. Križ jest ljubavi čudese. P. Knežević, osm. 295. Marija jest sve-tiće čudese. 342. F. Xaver) sam u sebi bio je jedno čudno čudese. F. Lastrić, test. 105. Obrad-ova ovo čudese rečenu ženu. E. Pavić, ogled. 404. Prilagajući kao god koji god izgled, događaj ili čudese od boga djelovano. I. A. Nenadić 13. I ne znajući koji križ bijaše spasitelju, oćitova ga čudese. F. Lastrić, od 324. Ućini čudese. F. Lastrić, svet. 41. Koliko godi bi puta oćio uči-niti koje zlamento čudese. 140. Jera čudese to-likoga djela lastnije se vjernije. J. Matović 22. Prosinulo čudese od uskršnuća. 47. Ovo se može držati za veliko čudese. 209. — prema tome nu-minatića biće i ostali padeci singulara počam od xvii vijeka barem u onih pisaca u kojih do-lazi nom. čudese: Zdrav, svete, nebesom i bogu ugodan, ki slavnijem čudesom prosvijetli ovi dan. D. Palmotić 1. 22. Zamjernoga rad čudesa. 1. 27. Petar poznade mogućstvo spasišela u čudese od ribe. M. Radnić 411. Istu ženidbu u došašću tvornu s najprvina čudesom čudnovato jesti po-štova. L. Terzić 264. Ogañ po čudese snide s nebesa. F. Lastrić, test. 247. Hoti gospodin Isukrst još kod prvog svog čudese pokazati. E. Pavić, ogled. 506. Svoju opaćinu potvrditi ču-desom. F. Lastrić, od 141. Da ni komu ovoga ču-desa ne oćituje. 175. Sto vam se čini od ovoga čudesa toliko velika? 247. Po čudese milosrdne desnice božje. F. Lastrić, ned. 400. Ovo se pri-laga dostojno jednoga čudesa privelika. J. Mato-vić 37. Koji zlameni bi imali oblicje čudesa. 130. Ovo se ima podati čudese. 145. Da nas bog ukloni po čudese. T. Ivanović, nauk 56.

ČUDESTVO, *n.* miraculum, u jednoga pisca našega vremena: Čudestva Hađi-derviša. Nar. prip. vrc. 2. 7. Čudestva činiti. V. Vrćević, niz. 285.

ČUDIĆ, *m.* prezime, u naše vrijeme u hrvatskoj krajini. Sem. prav. 1878. 61.

ČUDIČEV, *adj.* što pripada Čudiću: Čudičeva, svedoka. Prot. šab 123.

ČUDIKA, *f.* bilina ricinus. Šlosser - Vukot. 1025.

ČUDILA, *n. pl.* res mirae, mira, miracula, samo u Vukovu rječniku, gdje ima primjer: Kakva su to čudila?

ČUDIN, *m.* gora u Hrvatskoj. xii vijeka. Mon. ep. zagr. 1. 165.

ČUDINA, *m.* prezime, u naše vrijeme. J. Bog-danović. i xi vijeka. Mon. rac. 133. 173.

ČUDINKA, *f.* Judaea, samo u jednoga pisca xvii vijeka: Jedan dan nad-koći ga s najpastovani-jecisti jedna divovka cudinka. M. Zorić, zrc 44.

ČUDINSKI, *adj.* Judaeus, xviii vijeka: Isus Nazaranin kralj čudinski. M. Zorić, zrc. 7. Rabiu čudinski. 115.

ČUDIŠLAV, *m.* ime muško xii vijeka u listini

latinski pisanoj: Liberorum hominum de Gorra... Chudizlaun. Mon. ep. zagr. 1, 24.

ČUDITEĻ, m. admirator. samo u rječniku Bje-lostjenčevu 28^a: čuditeļ, koji se čudi, i u Jam-brešičevu: čuditeļ, ki se kuļi.

ČUDITEĻICA, f. miratrix. samo u rječniku Bje-lostjenčevu: 18^{1b} admiratrix. i Jambrešičevu. u oba sa -l- mjesto ĩ, načinienu radi latinske riječi.

ČŪDITI SE, starije čudu se, poznije čūdim se, imp. mirari, admirari, isporodi čudo. Dolazi od xiv vijeka i u svijem rječnicima: u Frančičevu: mirari, admirari; u Mikašinu 43^b: admiror, miror, obstupesco, stupefacio; u Bje-lostjenčevu: miror, admiror; u Stuličevu 95^b: mirari, admira-ri; u Voltijijinu 31: sich bewundern (?); u Fu-koru 829^b: miror, i u Daničeviću 3, 478 mirari.

1. bez i čega čim bi se značije udrećivalo, na što bi se prostivalo: Čudio se jest. N. Raičina 32. Čudaše se vladalac. 92^b. Trulo se čudaše. Zbor. 7^b. Čudio se jest. Anton Dalmat. nov. test. I. 10^b. Da li t' znati dila moja ter čudi, nuka bi ti bila, listo bi se čudi. M. Marulić 122. Kad ta vil dotuče za milos ku dvoru, čudi se ter reče. S. Menčetić 198. Ne moj se čudit, božije Dijana, i mudros ima svoga neprajeta. M. Držić 143. Gledam ter se čudim. 401. Čudalu se svi kolije. M. Divković, bes. 7. Isus k tomu ne odgovori ničeter, toliko da se čudaše Pilat. M. Alberti, of. 477. Bude se čuditi i razširevati sree tvoje. I. Bandulavić 171. Kruto čudahu se i rekoše. F. Glavinčić, cvit. 161. Isti angeli čudahu se govo-reći 278. Razmišljajući ta čudi se i srebiva. M. Jerković 28. Za moć svej mrijet i čudesna na svoje tijelo on naprti, da se čudu i nebesa. J. Kavani-nom 537. Kada čuše učenići ove riječi, počese se čudit. Besjeđe kr. 69. Ah da vam je viditi. N. Priobražene, čudili bi se. F. Lastrić, ned. 141. Ču-dimo se i čini nam se stvar velika. B. Cuceri 274. Čudio se malo i veliko. Nar. pjes. yuk. 3, 291. Al se cura čudi bez bojazi. Osvet. 1, 52. Kad je tebe podgojila nana, čudila se i boga mo-lila. Osvet. 3, 106.

2. kazuje se čemu se ko čudi: a) dutirom: Ču-ždahu se čjudeši čjundomu. Domentijan^b 32. Sve-tošiti jeko čuždahlu se. 165. Čtu vzmožete dostojno čuditi se nedonajsluina razumu i neizrečenoj bla-gosti i besčislnomu promyslu človekobjavaago boga našego i sbboru blagodičnomu jeko? Domentijan^b 63. Zvzdosčstviuju čjudešte se. Mon. serb. 58. (1293—1302). Veliku se čudu čudimo. 141. On tomu čudu se pomuča nikoko. M. Marulić 9. Svak joj (Susani) se čudaše govore, krasnije od ņe da ne znaše. 75. Ne čud' se človiku ki no je pokajan, u korist veliku ne budući dostojan. 136. Gdi čuti nije ni zvijezde s kudami ke mnokrat vidimo le-teći nad nami, ter in se čudimo. 97. Ľubili su ga i čudili se ņegovoj velikoj ņud. Živ. jer. Sta-rine 1, 228. Govoru da se ņmaša tomu čuditi. Transit. 205. Tvmu govorenju vele se čudeći i tvomu življenju. P. Hektorović 57. Izvrstnostim svak se čudi. I. Gundulić 433. ņ gove se lipote čude sunce i misec. F. Vrančić, živ. 31. Tomu se vele čudu (mj. čudu). M. Divković, kat. 120. Čudeći se čudovatu čudu. M. Jerković 25. Ka-stelan otajno Olivu gledaše, ņe veloj liposti vele se čujaše. Oliva 15. Ter se jeste ņna ende i mudre naučiteljske pameti. J. Banovac, prip. 198. Da čete se mlogi čuditi zlovi skupštine čifuske. F. Lastrić, test. 115. Čomu se čudaju i ne slu-šaju. J. Banovac, pred. 18. Čudahu se mornari ņegovu spavaņiu. 109. Čudeći se ona onoj neiz-mirnoj ljubavi. A. Kanižlić, uzr. 24. Ne moj se

tomu čuditi ništa. A. Kačić, korab. 25. Da se čudimo ojačini čifuskoj i neharnosti. F. Lastrić, ned. 176. Al što se čudimo onizim, imamo se ču-diti više nama istim. 430. Kom se vas svit ču-dit mora. V. Došen, 5. Da se tomu čudu čudo. 39. A tome se istom čudi, kad mu drugi kažu ljudi. 192. Pa prem tako da poludi (sej), tom se malo tko i čudi. 138. Mogli su se čuditi tolikoga otajstva veličini. I. Velikanović, upuć. 3, 44. Ko god prođe svak se čudu čudi. Nar. pjes. yuk. 1, 403. Ne čudimo se dobru junaku, već se čudimo koņu ņegovu gdje ga osedlan pri brjegu čeka 1, 4. Sama se sebe čudila, od kud joj zlato u ņedri. 1, 410. Ko je čulan, nek se čudu čudi. 2, 209. No se čude daru latinskoje 2, 551. Već se i ou tvomu poslu čudi. 4, 136. Deca se čudo svačomu a ljudi ni čemu. Nar. posl. vik. 78. Da se čoek čemu čudi. 167. Dok se ņi tome još čudamos. Nar. prip. yuk. 8. A pak ņega i ne gleli Turci, no se čudu čudili nenadu. Osvet. 1, 41. Pak se čudi jedan drugom druži. 2, 49 — b) genitivom: aa) s prijedlogom od kažući ņime od koga ili oda šta ili od kuda dolazi: ono čemu se ko čudi ili što potiče na čudite: Čudom razgledaš ov tempal čudeći se od velike urhe i nareblje ņegove. Živ. kat. Starine 1, 219. Pamet se ma čudi od pitaņa tvoga. M. Marulić 275. Od šta su se skule od mudraca vazla vecina čudile. M. Držić 239. A mačela oca moga da od pastorka nrzi sina ču-dit ni se nije od toga. I. Gundulić 310. Koji čudeći se od blagodarstva božjega. B. Kašić, ign. 21. Čudim se ja od tihjeh vasijeh riječi. B. Kašić, per. 108. Od kojihjeh se svijet čudi. 131. Svak se veomi čudi od toga. D. Palmotić, christ. 152. Svi se angeli čude od tvoje lipote. P. Posilović, nasl. 75. Čudeći se od mirnosti. P. Macukat 67. Ono od šta hoću da se jutroska čudimo jes... A. d. Bella, razg. 185. Čudeći se od tvrdošti Josafit-ove u vjri. Bella 95^b. Od koga vas juk čudašo se. J. Banovac, pred. 112. U ovomu dopuštene je čuditi se od privelika providjeha božjega. J. Matović 41. Bi se usilovali čuditi se od dobroto božje 161. Čudio se jest s. Agustin od priveliko dobrote božje. 322. Koji (bog) se ne čudi od ni jedne stvari. A. Tomičković 172. — bb) s prijedlo-gom oko: To se sluga gleda ter se oko toga čudi. Nar. prip. mik. 59. — cc) s prijedlogom vrhu: Vsi se dobri svrhu ņega čujahu. Transit. 19 (1507). Čudeći se svrhu onih koja se govoralu. I. Bandulavić 15. Čudeći se svrhu toga cesar. F. Glavinčić, cvit. 55. Svrhu ovoga dostojanstva čudi se nebo. čudi se zemlja. F. Lastrić, test. 17. — c) akusativom ovaj u neutru: Ja se ovo čudim. kako se od dvojike divac po-rodil. F. Lastrić, test. 327. — bb) s prijedlogom na: Ne mogu se neg čuditi na ņegovu ja krznaņie. D. Palmotić 2, 225. Čudeći se na Jezusa. Živ. is. 51. Čudite se na vas istijeh. Besjeđe kr. 163. Čudite se na toliko usrpuštenstvo gospodinovo. 164. Ko se ne bi čudio na jednu ženu. 171. Ču-bit se na posjepještene s kojom na božje nadah-nutje i na zvanie okrovorije. 192. Za to se ne mojte čuditi na me. 250. Čudiš se na ovu riječ. A. Kalić 65. — cc) s prijedlogom kroz: Turki-lica, koja sudu za mladitka Krimoslavu, srebiva se, jani i čudi kroz lipotu ņe gizlavu. I. Gun-dulić, 461. — d) lokalom aa) s prijedlogom na: Svi se ljudi čudahu na ņe liposti. F. Vrančić, živ. 7. — bb) s prijedlogom o: Diviti i čuditi se o bogostvijtu. S. Budinić, ispr. 91. Da se svaki o ņegovoj kriposti čulaše. F. Vrančić, živ. 104. Čudeći se o svetini gospodinovoj. B. Kašić, is. 37. Ne ņmahu o čem čuditi se. 118. — e) ņstru-mentalom aa) bez prijedloga: Tko bi jak toliko,

čudu se riječi tom, ne (*zemlje*) biće veliko prevali da silom. I. Gundulić 41. Negova družba oholom se gradom čudi. D. Palmotić, *christ.* 61. Svaki im'o uzrok za čuditi se nom. Besjede kr. 171. Čudim se mnom istijem, kako u ova sva godišta nijesam one riječi Ivana učeniaka tunacio van. B. Cucerić. 160. — *bb*) s *prijedlogom* s: Sam se čudi sa sobom pak stala motriti oči. M. Katančić 49. — *cc*) s *prijedlogom* nad: Čudite se nebasa nad(om) slipečom. A. Kanižlić, *bog.* 515. — *e*) u *instr. sing.* može biti *glagolu dodana riječ čudo pokrepljujući mu značenje i pokazujući način*: Kad Kopara k' nemu stupi blagomilo prija kralju, i gosteć ju na r'e muža ustuzi se, kažuć da se čudi čudom da krož neke sunjetaće ne vjernje, ni svim ndom ko i oni da ga izdaće. J. Kavačinić 255. Velikim se čudom čudaha. F. Vrančić, *živ.* 38. Da li se čudim čudom od ljubavi. J. Banovac, *pred.* 24. Čudom čudeći se. J. Zanotti en. 2, 6. Pa se i on čudom čudi velim. *Osvet.* 2, 38. A čudom se čudio Mostare, 7, 86. Seljaci su se čudom čudili, što ih to znalazi na prava pravcaita boga. M. D. Miličević, *zim.* *več.* 27. — *f*) *riječ* čuditi se *može biti dodan part. prav.* *istoga glagola pokrepljuć radi*: Čudim se čudeći D. Baraković, *vil.* 261. — *g*) za *rečenicu u kojoj je čuditi se može biti prerezana druga aa*) riječju da, *te se tom cijelom izriče čemu se ko čudi*: Čudim se da se ne morete v pamet poseći. *Mon. croat.* 207. (1518). Mnogo se čudimo tomju da će (k)je) Paskoje pustiti se koju gode zlu reći, reći (reki). Spom. sr. 39. Vidit bi ukor ovo vezirom svinj; čude se da opor može tko biti im. M. Marulić 24. Kruto se čudit da ov' himbeni svit pritegnu sve k sebi. 104. Ca ti blago prudi i da s' bogat mnogo, ako t' se svak čudi da živeš ubožo? 144. Er se svak na svitu gdi ona gre čudi da, stavši na cvitu, cvitku ne nauči. D. Držić 347. Čudi se da se ko četo al človik u ovili plaminah nahodi. P. Zoranić 55. Ne čudim se ja, ljubavi, da nije mala ni velika koga u ovoj ti dubravi ne nimu ljubovnika. I. Gundulić 135. Čudahu se da kasni. F. Glavinčić, *evit.* 196. Čudim se ovi sud ne činiš da uprav. I. Ivanišević 280. Ni se kamo čuditi da pravedni živu s ovom pečalju. P. Radovečić, *nač.* 17. Nu se sada ne čudite da me u ruh od gorkosti s groznijem plačom ne vidite plakat stare me žalosti. D. Palmotić 1, 4. Od kud nije se čuditi da i(h) ni razum ljudski more dosegnuti. F. Lastrić, *test.* 100. Zudije čudau se priko načina da učenići Isusovi znadijahu govoriti po ti način. F. Lastrić od, 230. Nije se čuditi da je pakao jezero vatro gornće. F. Lastrić, *ned.* 394. Oyo je, moj čitoece, cablo od starih knezova Kacifa, i ne moj se čuditi da jih je ovaliko. A. Klačić, *razg.* 209. Čudila se Omerova majka da joj Omer ne dolazi dole. *Nar. pjes.* vuk. 1, 250. Čudim se da se tako odmah odvrataće na drugo jevanđelje. *Vuk, gal.* 1, 6. — u *rečenicu u kojoj je čuditi se može bito i ser ostalo što je kazano u b)* do *f*) gdje i *već ima po koji takav primjer*: Čomu se vele čuditi da nam to činiš. *Mon. croat.* 229. Čudim se i ja veomi tebi da imas želja tae velikn vrhu stvari ku pod neb'i ne čes moći steći viku. D. Palmotić 1, 328. Duitim kralju svit se čudi tako tamno da poludi. V. Došen, 85. *bb*) *riječja* gdje: Čudi se svak na svijet gdi ova ne čo vil, videći stat na cvijet ki godi da bi bil, a staje na menje bez ni jedne milosti. S. Menčetić 49. Čudim se dan i noć gdi protiv naravi ovaj vil, stekši moć, svijes moju zatravi 53. Nitkor se ne čudi gdi tržan usišom. D. Držić 394. I jer sam dosle živ čudim se od veće gdi me se živjen živju nighr' ostat ne čo. 365. Čudim

se sam sebi gdi možem živiti. 365. Ter se me joduh endi, sebe van stojeći, gdi Karon živj trudi toj innostvo brodeći. M. Vetranić 1, 115. Za toj se čudimo gdi od tebe vidimo mramorne tvrdine. 2, 359. Za toj se čudimo pričudno za dosti gdi zraku vidimo u vječnoj tamnosti 2, 203. Kroz toj se čudim ja kad od nas koga na on svijet pose tja, gdi plače svak svoga. N. Dimitrović 28. Nek se čudi malo i veliko de uvati Mustaj beže lički ta katanu pod svijem oružjem. *Nar. prip.* vuk. 3, 120. — *cc*) *riječju* što, *te se cijelom tom rečenicom kaže uzrok čudeću*: Čudi se pakljen dvor što se gori kaže taj odgovor. M. Vetranić 2, 203. Ne čudimo se dakle, braćo, što se u sadašnjem narastaju ništa više ne vidi nego potlačenje zapovidi božje. F. Lastrić, *ned.* 211. Tom se ne bi(h) ni čudio, što je gladan poludio. V. Došen, 73. Ne čuli se što ti ne-imaš brane. M. A. Rejković, *sat.* 112. Neka se nitko ne čudi što se ovdje Srbi jednoga zakona biju između sebe. *Nar. pjes.* vuk. 1, 12. — *dd*) *riječju* jer *isto tako kao prediom što*: Čudahu se jer s' nom govoraše. N. Rašina 60. Čudim se jer sam živ, kolik si, sunaće, spravila na me živ. S. Menčetić 148. — *ee*) *riječju* ako, *kužuci učej čudeću*: Ne čudite se ako vaša telesna žanemo. Naruen. 1 (1507). Ne ima se nitkora čuditi na svijeti, ako ku stvar more bude mu uzeti. N. Dimitrović 12. Ter se ti ol sada ne čudi, srece me ako se raspad. i ako za te mre. N. Najšković 60. Ne moj se čuditi, ako tać živjen boj liti me zlo ramiti. 10. Budući bio napastovan Isakrt nije se čuditi, ako smo i mi napastovani. F. Lastrić, od 195. Ne ima se čuditi, ako prorok i apostoli toliko se trudili jesu. J. Matović 44. Da se čuditi ne ima, ako se još poslije naziva kruh. 211. — *ff*) *druga je rečenica prerezana pitanjem, te ono čemu se ko čudi dolazi kao pitanje koje mu pobuduje čudeće za to što je odgovor nepoznat*: Čude se od kude je stvorenie od koga sve od svita meje nijemaju lijepja. M. Marulić 40. Čudim se ka sila sili me i krijesod da mi je tać mila andelska tva ljepos. S. Menčetić 53. Za toj se čudu ja kako svit ne zgori. živeno sva gdi sja jak sunce na gori. 59. Gledajući vele nesreću čujah se ja, kako bog se ne razsrdi nišeta gdi tako ruži te i gdi. H. Lucić 242. Mi smo se i obje veomi čudite što ima bit da nije vidjeti ni vile. N. Najšković 208. Čudah se ja gdi je naša navasija. 283. Čudim se, gospode, kako vam svim srece bridak mać ne prode. 195. Čudim se nebesa kako nas još zdrže. N. Dimitrović 36. Monice, čudim se neboga kako si živa. M. Držić 131. Svi ča bi to bilo čujahu se. F. Glavinčić *evit.* 308. Ja se čudim kako neza od svihj prije medu nami bilo nije. D. Palmotić 2, 320. Djavli se isti čude kako je bog ustrijliv. F. Lastrić, *ned.* 133. Sama se sebe čudila od kud joj zlato u neha. *Nar. pjes.* vuk. 1, 410. Divni ljudi da se svarko endi k'o se dase i lovit'. *Osvet.* 1, 53. — *gg*) *mjesto druge rečenice može biti glatnoj prerezan particip*: Mazi oni čudijahu se kruto slišajući. F. Glavinčić, *evit.* 35.

3. *bez subjekta*: Bog s nama do! reće se kad se čemu čudi kao ludo ili davolskomu poslu. *Nar. posl.* vuk. 19.

1. *paserno, ali rijetko po tuđim jezicima*: Te stvari imaju se čuditi i zamiravati (hace admiranda sunt. J. Matović 203. Sto se ne ima od nikoga čuditi mudli mirandua est).

5. *bez ser*: Tako da nim sve čuditi. F. Glavinčić, *evit.* 103. Tolikom živjaše sv' trinom da svakoga čuditi čināše. 306. Čudim kako zemlju tlaću. M. Gazarović, 11.

ČUĐLJIVAC, čuđljivec, *m. koji se rado čudi* admiraor. od čuđliv. *koja riječ u knizi ne dolazi samo u Jambrišićevu rječniku 15b pod admiraor kojkaevski: čuđljivec.*

ČUĐNA, *f. ime žensko u naše vrijeme. samo u Fukovu rječniku.*

ČUĐNEVIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. 17.*

ČUĐNIĆ, *m. prezime xv vijeka: Čuđnići. Mon. croat. 68, (117).*

ČUĐNOGLAV, *adj. koštit, morosi ingeni.* samo u *jednoga pisca pod konac xvij vijeka: Dobri rič dat ni od kvara, čuđnoglav je ki ju špara P. Vitezović, evit. 105.*

ČUĐNOST, čuđnosti, *f. rei novitas, miraculum. isporučit čudan. xvij i xvij vijeka u rječniku ni jednoma. Ako istes ti čuđnosti. V. Andrijaši, prav. 58. Jest čuđnost da sluša coek djavla. M. Radnić 516. Andrijašić srebrni svijetlak noj (erkvi) ostavi, nu bi i zlatne sreła sude, da taj čuđnos drugi bude. J. Kavašin 312. Iziti iz sebe od čuđnosti. A. d. Bella, razg. 17. Ove iste čuđnosti često krat se zgačaju u mnogih. 127.*

ČUĐNOTVÓRAC, čuđnotvórea, *m. koji čudesu teori.* thaumaturgus. xvij i xvij vijeka u *rječniku Belina 189: patraor miraculorum. Grgur čuđnotvorac. E. Kasić, rit. 68. Prikaza se jednom svetomu Grguru thaumaturgu čuđnotvoreu. B. Kasić, is. 115. A najglasni(ji) čuđnotvorce. P. Knežević, muk. 41.*

ČUĐNOTVÓRAN, čuđnotvórna, *adj. koji čudesu teori.* miracula edens. *u jednoga pisca xvij vijeka: Benedik u dooba bi mudar. čuđnotvoran. I. Đorđić, ben. 27.*

ČUĐNOTVÓRITELJ, *m. koji čudesu teori.* thaumaturgus. *samo u Belina rječniku 189: patraor miraculorum.*

ČUĐNOTVÓRNICA, *f. koja čudesu teori.* quae miracula edit *u jednoga pisca xvij vijeka: Koliiko je čuđnotvomom kreposću prosvitljena bila Genovefa čuđnotvornica. B. Kasić, per. 11. pridjeva se ruci kajom sa se čulesu teorila: Kada li čuđnotvornice ruke tvoje čavli probodose. B. Kasić, nač. 39.*

ČUĐNOTVÓRSTVO, *n. miraculum. samo u jednoga pisca xvij vijeka: Vidi more tolicim čuđnotvorstvom razdvojeno. A. d. Bella, razg. 87. Orude čuđnotvorstva. 105.*

ČUĐNOVAST, *adj. mirabilis, morosus. isporučit čudan. xvij vijeka. u rječniku ni jednom: Čovik čuđnovaste kriposti. A. Kanižlić, bogof. 183. Ne tajmo da smo svakojaki i čuđnovasti. D. Obradović, bas. 52.*

ČUĐNOVÁT, *adj. mirus, mirabilis, admirabilis. isporučit čudan. od xvi vijeka, u rječnicima Traučević: mirabilis, mirificus, mirus; Mikaljuina 13: mirabilis, admirabilis, mirus, mirificus, admirandus; Bjelostijčanec 53: pod čuden, ali s dohotkom (D), to je da je riječ dabuatiška; Stalićeva 539: mirabilis; Valtijfjinnu 31: wunderlich; i Fukova 8239: singularis a) koji sejojom osobitošću, neobičnošću pobuduje čuđev, komu ili črna se čuđino s togu što nije taki di tako kakav ili kako obično biva, koji ili što stupa iz općeno primatili običaja, admirabilis, mirus, singularis. av) a boga i čuđneta: Čuđnovato trojstvo, jedini bože moj, mllost nam ne krati. M. Marulić 191. Objavljuje se divan (čevan) i čuđnovat. S. Batinčić, sum. 61. Hiriški svi sinovi, ki za godin dvi su više rođić lijepe vas svjetoj ovi na cesarski sijed sjediše pravi, krjepci, mudri,*

vjerni, čuđnovati i zamjerni J. Kavašin 272. Zvače se, veli, čuđnovati bog jaki. F. Lastrić, test. 63. *Kaku je ko čuđnovat, izriče se prijedlogom u s lokalom, reče akusatikom: Bože u svakomu dilovanih tvjih razdijelju čuđnovat jesi. J. Bandulavić 116. S. Katarina bi zlamenita i čuđnovata u svetili. F. Lastrić, test. 78. Ovi je sveti čuđnovat u svemu priko načina. F. Lastrić, od 310. Slaveći spasitelja ki budući čuđnovat u sve stvari svoje i jošve čuđnovatiji u svetih svojih ne pristaje prez pristanka slaviti se. Ivan trog. 17. Doštuje mladića u življeju mnogo zamirita i čuđnovata. I. J. Lučić, razg. 23. ili instrumentalom samim: Sveta Eliftruda razabito čuđi bila je čuđnovata. B. Kasić, per. 100. — bb) u stvarima tjelesnim i umnim, o radni, stauu itd. Privesit ih će na put čuđnovat. N. Raičina 211b. Pop Eliakim dojde u Betuliju, valiti ju (Juditu), čuvi srca sumnost, dila hrabrost i čuđnovatu svetinju života ne. M. Marulić 1. Čuđnovata djela djelovati. A. Gučetić, roz. jez. 265. Tizijem čuđnovatijem djelom. 240. Ovi čuđnovati sakramenat daje želja čuđnovatu od ovoga staua nebeskoga. A. Komulović 8. Ime sveto i čuđnovato boga svemogućega. I. Bandulavić 264. O čuđna i čuđnovata dilovaja! M. Jerković 27. Dopuščena milosti i prošćena, koja su čuđnovata. 9. Napuni se duša naša čuđnovatijeh nastadeña. B. Kasić, zrc. 148. Čuđnovata tva su djela. I. Ivanišević, kit. 86. Zlamenima čuđnovatima početi se hote. I. Zanotti Ined. 28. Čuđnovate riječi toće (deori bijeli). J. Kavašin 61. Red i tres čuđnovati, ke s postavio ti na svjetu, spovjete daju čnda tvoja. 70. Gospodinu naš, koliko je čuđnovato ime tvoje po svoj zemlj! L. Terzić 281. I vidi ovo čuđnovato videñe. S. Margitić, lala 52. Koliiko čuđnovato jest ime tvoje. A. Bačić 68. Čuđnovato uzastaje. S. Badrić 81. Praku čuđnovat strah stavi u srce učenika negovi. F. Lastrić, test. 109. Prije nego se razidoše, odredise čuđnovato dilo učiniti. E. Pavić, ogled. 23. Sveta Placida čineći sveti život i pokoru čuđnovatu pode s ovoga svijeta. A. Kacić, razg. 13. Čuđnovatim načinom. A. Kacić, korab. 59. 106. Isukrst dade izgled čuđnovate poniznosti. A. Kanižlić, utoc. 550. Dakle je ovo začetje bilo čuđnovato. F. Matić 35. Čuđnovat događaj. F. Lastrić, svet. 178. Donoseći nikoja zlamenja čuđnovata. A. Kanižlić, kam. 6. Upoznađose svi čuđnovatu pomoć božju. 111. Čuđnovatom sakramentu eukaristije. I. J. Lučić, nar. 15. Čuđnovati plač o smrti Marije Terezije kralje. M. Katancić 55. — i samo je čudo čuđnovato: Čuđeti se čuđnovatu čudu od porođeña Isusova. M. Jerković 25. Čuđnovato čudo. I. T. Mrnavić, osm. 31. — što god izrečeno riječju stvar: Ova stvar jistinim načinom čuđnovata i želina svrhu svih krajevstvih. P. Radović, nač. 18. Čini se stvar čuđnovata samo onim. . A. d. Bella, razg. 48. *tako i kad se uzrične čuđeti se: O čuđnovata stvar! M. Marulić 201. Stvar čuđnovata do ista. I. J. Lučić, razg. 134. — b) kao neobičan, insolitus, insolens, mirabiliter moratus, o čuđneta i o stvarima, o čuđneta: Zide tad iz jame čuđnovat človik van. D. Baraković, vil. 209. Focio je bio jedan čuđnovati licumirac. A. Kanižlić, kam. 47. Odveli ga čuđnovati ljudi, čini mi se, baš da su hajlući. Nar. pjes. Vila 1808. 710. Sanluk onim zamidi se ovome čuđnovatome čovjeku (Uera). Nar. prip. vrc. 2, 38. — o stvarima: Za to se ovi načitoj ispuđuje reči ove čuđnovate (parabolne) riči: . . . F. Banovac, razg. 11. Čuđnovatim nastojećim i svrhećim usma povoljuo ču. M. Dobretić, bog. 136. Sad su ljudi**

čudnovate čudi. Nar. pjes. vuk. 1, 532. — *c) koji čudesa čini*, miracula edens, *o čeladetu*: Odlučiv obratiti misli moje djevi od Hauca čudnovatoj, ponoz mene, na gospe, da bi čudo pravo pravil. J. Kavanič 311. — *o stvarima*: Čudnovate kosti ol svetaca. A. d. Kosta 1, 208. Razdili tudje Mojses more s čudnovatom šibikom. A. d. Bella, razg. 131. Čudnovata dlaba. Nar. prip. vuk. 154. — *Komparativ*: čudnovatiji, u *rječniku Belinu* 462a; mirabilior. Čudnovatiji u dili od milosrdja držan jest. I. Ivanišević, kit. 134. Ne li samo ova, da li i druga čudnovatija Isukrst jest obeta'. F. Radman 17. I što bi čudnovatije bilo. A. Kanižlić, uzr. 69. — *Adverb*: čudnovato, mirabiliter, mire, u *rječnicima Mikalunu* 13b; stupende, mirabiliter, mirum in modum; *Belinu* 462a; mirabiliter, 459b; supra naturam, 587b; prodigiöse, 46 a; prem čudnovato, per mirum in modum; *Bjelostjencu* 53b pod čuden; *Staliću* 95b; mirabiliter. Koji čudnovato kripi život duše. I. T. Mrnavić, ist. 56. Čudnovato bijahu sačuvani. A. Kanižlić, uoč. xxm. Bog je Adama i Evu čudnovato pristale stvorio. 601 Ovo je jedno otajstvo privedilo i nama čudnovato korisno. J. Filipović, prip. 1, 109. Pokornici čudnovato veselo živise. 1, 419. Isus je miloge čudnovato nahranio. A. Kanižlić, kam. 527. Tako da istom mislićta svoga sklivanom stvarnošću čudnovato prikazuje vikovitu stavnos mislićta Isukrstova. J. Velikanović, upuć. 3, 321. u *komparativu*: čudnovatije, u *rječniku Belinu* 462a; mirabilins. Koje čudnovatije brani ol toljkije neprijateja. F. Lastrić, test. 64. Prosja čudnovatije kripot riči: hudi. 365.

ČUDNOVATOST, čudnovatosti, *f.* mira proprietatis, singularitatis. *isporedi* čudnovat. u *dra pisca xviii vijeka i u jednoga našega vremena; između rječnika samo u Staliću* 95b; admiratio. Da se čudnovatost ukrasnua bolje poznate. E. Pavčić, jezgra 27. Čudnovatost moždani ženski(h). N. Palikuća 33. Zbog čudnovatosti Šćepanove. P. Petrović, šćep. 1.

ČUDNOVIŠTINA, *f.* mirabilitas. *isporedi* čudnovit. samo u *Jambrišćeru rječniku* 562b pod mirabilitas kajkarski: čudnovišćina.

ČUDNOVIT, *adj.* *jam čuda*, mirabilis, admirabilis, mirus *isporedi* čudnovat. čudan. od xviii vijeka, između rječnika u *Belinu* 462a; mirus; *Bjelostjencu* 55b v. čuden; *Staliću* 95b; v. čudesan, i u *Voltigijinu* 31; wunderlich. *a)* mirabilis, mirus. *aj) o čeladetu*: Majka čudnovita. I. A. Nenadić 217. Možete vjerovat er se o Domniku čudnovitomu sveen povijeda. A. Kalić 490. Čudnovit svetac. Čestitosti 8. *kako je ko čudnovit, izriče se lukom s prijedlogom* u: Lipa u mladosti, čudnovita u dili. S. Margitić, fala 55. Za to je (*bug*) čudnovit u sveti svojih. 93. Bože, koji blaženoga Vlasi u očerain tudjelj nemoi čudnovita učini. Štit. 26. *bb) o stvarima tjelesnim i umnim*: Čineći pokoru čudnovita. S. Margitić, fala 21. Ova su inena čudnovita. 37. Josip vidi sne čudnovite. 55. Bože, tko ima krila od anđela za uzletjet da znat može čudnovita tvoja djela? I. V. Bunić, mand. 11. Da me od milosti tvoje dostojna učiniš ovoga otajstva čudnovitoga S. Margitić, isp. 61. Ol snage čudnovite 195. Gospodine, koji ime Isusa učinio si virum čudnovitom slatkošću poljubeno. 272. Zaredi otajstva čudnovitoga tila. E. Parčić 99. Zaklad ovi čudnoviti. I. Dordić, uzd. 122. Čudnovite dare prima. I. Dordić, salt. 8. Dobra ndijeli čudnovita. 38. Tvu milost čudnovitu ukazi mi. 95. Čudnovitom božjom ped-pisom, 368. Navistiti

upneće čudnovito božjega sina. A. d. Bella, razg. 160. Čudnovita dila dilovati, res mirabiles patrare. Bella 489a. Tada ćeš nasitiš mene tobom nasićenim čudnovitima. B. Pavlović 30. Dar od nebi čudnovitu rosu vodi. A. Boškovićeva 13. Prikazivaše se jedna ruka čudnovita. Besjede kr. 51. Ova ne krepes čudnovita. 78. Neka mogu goriti tvoju čudnovitu krunicu. I. A. Nenadić, nauk 252. Bog načinom čudnovitim čudnovita dila čini. V. Došen 224. S čudnovitim i istinitona kreposti za izlječiti duše. J. Matović 141. Čudnovito dilo stvorena. 11. U hegovnu čudnovitu svetostajstvu. L. Radić 31. Reja učini na nogu tri skoka tolika velika i toliko čudnovita. A. Kacić, razg. 181. Trudit će s čudnovitom koristi. D. Mattei 8. Čudnovito uzvišene naše naravi. xn. Čudnovita života! Uživaju istinitu i cjelovitu slobodu i pokoj čudnoviti. 187. Po toj čudnovitoj prigodi. I. Dordić, ben. 28. Čudnovito zahtevanje. D. Obradović, živ. 55. Čudnovito neznađe. D. Obradović, bas. 441. Predložu mi čudnovito pitače. 262. Čudnovito mjesto. 338. Božja milost sobom iznosi ovu čudnovitu vrhunarnu krpjpest. A. Kalić 77. Čudnovitijeh riječi? 217. Eto to jim odgonenu vila na tikvene čudnovite čine. Osvet. 3, 30. — *što god izrečeno riječju stvar*: Što je stvar sasna čudnovita. V. M. Gučetić, pohv. 161. No činit stvari čudnovite. Besjede kr. 120. Čudnovita stvar! D. Obradović, sov. 82. — *kako je što čudnovito, izriče se instrumentalno*: Treška udorcim čudnovita. I. Dordić, salt. 253. Manastijer ursosom tako čudnovit. I. Dordić, ben. 10. — *b) neobičan, nezgrapn*, insolitus, insolens, morosus: Čudnovita besjeda, paradoxum. Bella 539a. Tko li će toliko čudnovitu glavu složiti. D. Obradović, sov. 64. Čudnovit i sa svim nerazuman postupak. 82. — *c) kao čudotvoran*: Čudnoviti drag prstene, koga krpjpest neizrečena ne ima njere ni procjene. D. Palmotić 2, 43. Čudnovite šibike Moyzesa. Besjede kr. 31. Sibka čudnovita Aronova. Grgur iz Vareša 114. *Kompar*: čudnovitiji: S toga toliko čudnovitijom uztrpjehom podnošaše divjačke nenačine apostola svojijeh. D. Mattei 150. Paček što je veće čudnovitije. A. Kalić 308. — *Adverb*: Čudnovito, mire, mirabiliter, između rječnika samo u *Staliću*. Bog ga čudnovito prinose priko mora. I. Dordić, salt. 222. Kako si djelovao čudnovito. L. Radić 17. Čudnovito nam izgovara mogućstvo i siln. B. Cucerić 128. Poštení oni stíl, koji tvoje licc resi čudnovito. D. Mattei 111. Bog čudnovito providao je. I. J. Lučić 12. Leteći glas po svijetu toga zamj-rnoga izbavljen ol kuge čudnovito ne samo po Franci, nu po svemu hristjanstvu aznanoi gñaje. Štit. 1.

ČUDNOVITOST, čudnovitosti, *f.* mirum. *isporedi* čudnovit. samo u jednoga pisca xviii vijeku i u *rječnicima Belinu* 461; res mira i *Voltigijinu* 31; bewunderung und überraschung. Sunca čudnovitost. V. Došen vii.

ČUDO, *n.* miraculum, prodigium, monstrum, res mira, admiratio. *Dobuzi od xiii vijeku i u svijem rječnicima*: u *Vrančiću* 62; miraculum, 63 monstrum; u *Mikalunu* 31b; miraculum, prodigium, ostentum, portentum; u *Belinu* 188; miraculum, 161; res mira, admiratio, 539a; paradoxum, 587b; portentum; u *Bjelostjencu* 53b; miraculum, mirum, res mira, res mirifice et divinitus gesta, prodigium, portentum, monstrum, ostentum, spectum, res contra naturam facta, res mira; u *Staliću* 95b; portentum, mirum, res in ra, miraculum, stupor; u *Voltigijinu* 31; wunder; u *Vakoru* 829b; miraculum, kao bijela ili nesreća čemu se ljudi čuiliti moraju; i u *Daničiću* 13, 178; miraculum. u plur. *sklana se i po komson.*

deklin.: čudes, čudesima uz čuda, čudima. *nekod* je bilo tako i u *sing. gen.* čudese, *dat.* čudesi *itd.*, nu tako dolazi rječkom: čužđalahu se čjudesi čjudnomu. Domentijan 32. *ali dolazi gen.* čudes, *dat. loc. edusa instr.* edusom kao od osnove čudes, nu će primjeri iz xvii i xviii vijeka biti prema nom. čudeso gdje ih i vidi. — *Akcent* se mijenja u *gen. pl.*: čūda, u *kad ima -es-* glasi *plur. nom. acc. voc.* čūdosa, *dat. loc. instr.* čūdēsima, *gen. čūdēsā*. — *Poslašen je po Daničicu kor.* 261 od kor. sku gledati od koga je čuti te je čudo: o čemu se sluša, ili može biti: što gledati vaša. *stsl.* čudo i študo, *srodno je stsl.* kadesnъ magicus, kulesiti magicas artes exercere, i sthēm. chundir res creata, animal, monstrum, portentum, prodigium, i got. gaktunth visum, species.

Znači: čudnovat pojav, stvar prekomaravna, događaj ili pojav prekomaravan; u opće je čudo srakta stvar, sraki čin, srako djelo, sraki pojav, sre što je sobom kako god toli vanredno, toli asobito da potiče na čuđenje.

1. *stvar prekomaravna, čin ili događaj prekomaravan*, miraculum, najčešće u crkvenom pojmu: Kto izksetij sego čjudeša? Stef. kralj sim. 25. Ne skrj od mene zapovjedij tvoih, ni otkrij oči moji da razumaj čjudeša od zakona tvojega. Mon. serb. 9. (1222—1229). Vi nemъ (Jakim) viděhъ nerukotvoreny obrazъ prěslavnyje matere boga nasego, jaže mnoga čjudeša i znamenja stvaratъ. 530. Videći vela dela i čudesna božja obratiše se k Iskrstu. Živ. kat. Starine I. 223. Tko spovidati more sva čudesā? M. Marulić 15. Tvoja (maj bože) čudesa ne mnu da mogu seć ov svit, ni nebesa, ni sveti gori steć. 124. Isus kad ozdravi gubavca nikoga reče mu: ne pravi da ti ja dah toga; slipm vid kada da reče: da ne znaju jdi čudesā ta činite, ni naju. 200. Poča sijati zamjernij čudesi. A. Gucetić, roz. mar. 291. Knez videći ta čudesa, zamišljaše se. F. Vrančić, živ. 37. Po mirakuhi ali po čudu božjemu ozdravi. M. Orbini 58. Pomaže g. bog čudesni dobrotu žili. B. Kašić, ign. 81. Prosvjetliti slugu čudesa čudesni. 58. Ter pri svih čudesah najde se negovih. F. Glavinčić, cvit. 201. Zdrav sveće nebesom i bogu ugodan ki slavnijim čudesom prosvjetliti ovi dan. D. Palmotić 1. 22. Slavna sveta slavno ime zamjernoza rad čudesa od svud glasom općenime dizaše se do nebesa. I. 27. Nacni čudesama put spašena. I. T. Mrnavić, ist. 18. Ter mi glavu odsjekoše, ku na putu nijesu smili, er ga brani bog čudesi. J. Kavačini 256. Od svetaca, ih jakosti, čudes, moka 295. S dvima on čudesi sklada s bogom od nebesi 321. Od ovoga (Injma) čudes truda moja klio ne kikuje, neg dva sana čudes čuda za sve štioću prikazuje: mrtva uskrisi Majčina, žedim provri suha stina. 321. Povrden s tolicima čudesima. I. P. Marki 15. Zaklihan vas kripotju i čudesima božijm. I. Terzić 322. Al je ovo čudo svrlu svije čuda. S. Margitić, fala 28. Koji u se-mu pripovidaju navjstuju puku kriva ali lažna čudesa i prorocanstva. A. Kalčić, bog. 296. Da jedan rovik po čudu obrati vodu u vino. 53. Prea da je toliko vika od izkazana čuda. 91. Da je sveta u nauku, čudesi. A. Babić 152. Prije potribe da se (vra) čudesi zaliva. F. Lastrić, test. 16. Trima čudesi nakien dan sveti stvojeno. 60. Da ništa ne govori nikomu od ovoga čuda. F. Lastrić, od 260. Videći toliko čudo poe boga faliti. 269. Prvo e do ukazuje nam i uči nas, u kolikom prociñenju imamo držati sakramente. 338. Jezus metnu ruku na čudesa. Živ. is. 97. Da im ne budem s čudesi moje božanstvo ukazā. M. Zorčić, osm.

81. Svetiina rimske crkve bi potvrđena čudesi. J. Filipović, prip. 1. 157. Ako su istinita sva ta čudesa. I. A. Nenadić 207. Da bi potvrdio svoj nauk s čudesima. J. Matović 59. S čudesima osviodci svoju svetiinu. Norini 72. Život svoj čudesi proslavljen jest dovršio. A. Kanžilić, kam. 61. Niova svetiina po čudesih jest potvrđena. 479. Ova nisu prava čuda. 814. Stavio se zamjernijim čudesima svemu svijetu očitovati slavu. B. Cuceri 407. Da bi se pripovjedila tvoje čudesina potvrdilo. Stit. 28. Da bog čini po čudesima ono što je moćno biti samo po sebi. T. Ivanović 56. Da on svoje poslane čudesima posvidoci i potvrdi. I. Velikaović, upuć. 1. 253. Viru zadaju čudesa koja po zlamenu križa da su učinena. 379. Sliku Isusovu, u kojoj se pripovjedila da je sam spasiel čedom na rubac iznio. M. Pavlinović, razg. 101. Užas će se čuti do nebesa, mili bože, ne sredi čudesa. Osvet. 3. 91. Izbjegao je kao po čudu turskom kocu. S. Lubiša, prip. 253.

2. *Čudo nastaje od srake vole neobične stvari te se često stvar sama čudo zove, n. p. zgrada velikom rještinom izvedena te ostale zgrade nalikujuje*: Sto su svjetna sva čudesa: babilonski svjetli zidi, gorostasna dva tjelasa Dova Olimpa u Elidi, sunca u Rodu, tuina u Faru, nego zgrade na obaru? J. Kavačini 186. Da vidite čudo nevidero: bjele Vilandar usred Gore Svete, zaluhžbinu Save sveteja. Nar. pjes. vnk. 2. 211. — *slika toli rjerna da može original biti*: Ke se čudo meni otkriva? kliče paša (gledae sliku) do istine krajevica vidim živa. I. Gundulić 412. Ah jesu li čuda ova jučke ruke učinile? (slike o bicu carskoj) 485. — *vanredan čin junacka*: Tve višetko svako djelo za čudo se svud spovijeda. I. Gundulić 349. Sto jezika, sto naroda u jedno se sta s po svijeta: mać pojački smrt svim pada, a grob ova zemlja kleta. Nu er velika čuda cesto vjere lasno ne dostoje, njesto ću ti sad po njesto ukazati, gdi ko st'o je. 322. — *pojav neobičan u naravi*: Spovidjet ću tebi mnoga druga strašna čuda: nebesa se raspuknuše. Jedupka nezn. pjes. 239. Za veliko čudo u sebi pismo staro nam doneše, što nekada dva na nebi sunca u jedno vidješe se. I. Gundulić 416. — *neobičan čovjek*: Puk za čudo gleda neja. J. Kanavelić, iv. 187. Peel je narodu čudo božje. M. Pavlinović, rad. 16. — *neobično lijepa djevojka*: Ke je čudo dikla mlada? I. Bunić, mand. 7. U nekakva Leke kapešana kažu čudo Rosandu devojku, da joj druge u svu zemlju nije, ni vila joj, brate, druga nije. Nar. pjes. 2. 223. Čudo ljudi za djevojkū kažu: tanka struka, a visoka stasa. 3. 515. — *Čudo biva od neobičnih priprava za ženidbu*: Je si li vidio koja se čuda hoće kad nevjestu imadu povestit? M. Držić, 406. *itd. o koje čen; često u narolnijem rjesmama*: Gledah čuda prije ne vidiona: u Pavlovu svetom manastiru postavljeni od zlata stolovi, svi se sveci redom posadili, navrh sofre gonovnik lila. Nar. pjes. vuk. 2. 99. Da vsi brate čuda velikoga: na mojemu bijelu čadoru uvatila šestokrila guja sivoga sokola. 2. 511. Gledajući čuda velikoga, do se vila s orlom zavadila. 1. 489. Iznese mu ruho Mončilovo, Mončilovo ruho i oruže, al' da vidiš čuda velikoga: što Mončilu bilo do koljena, Vukašinu po zemli se vnce. 2. 114. Da ti vidiš čudo ne gljano: nije ovo zmija kraosica, no je ovo oganjati zmaju. 2. 63. Išo sam djele u Doljane te gledao čuda ne gledana u nekoga Komnen-karaina: kakva jaše vranca od megdana, ovakoga u svijetu nema: na čelu mu jarko sunce sija, a na grlu sjajna mjesecina. 2. 155. Komnen razgleda opet po družine, al' da vidiš čuda velikoga: sve nu društvo

izgnubilo lice, a iz lica izgubi se krvca. 3, 177. Do udaje porasla devojka, molgi su je prosci zaprosili, al' je baba ni kome ne dade, i kom dade, Zlatka poči no će. To se čudo na daleko čulo. 3, 190. Vidjeh čudo i nagledah se ga, de idaše patka potkovana. 1, 529. — *Često dolazi čudo u genetivu osobito kad ko čulčić se čemu uzrikuje:* Vaj čuda vaj čuda! taj vitez krvavi od kuda na svijet se objavi? M. Vetranić 2, 199. Ti to plačeš? ti ohola? nut čuda! D. Zlatarić 70, za to je dikla nebu mila s istijem suzom, ah čudesa! I. Bunić, mand. 27. Nu ti čuda! Vitičić, ist. 404. Ma nu čuda! Osvet. 2, 65. A nu čuda! 2, 138. Naša braća steću pod turskom tojagom, pak — evo čuda! — isti im zemljaci stežu uzdi. S. Lubiša, prip. 133. — *tako u narodnim pjesmama kad se počima što varedna pripriječati:* Zbor zborila gospoda višćanska, bože mili, čuda golemoga! knd se djede car-Nemahe blago-sedam kula gođa i dukata? Nar. pjes. vuk. 2, 101. Bože mili, čuda velikoga! ili grmi il' se zemlja trese, il' udara more o mramore? niti grmi niti se zemlja trese, nit' udara more o mramore, već dijele blago svetejci. 2, 1. Bože mili, čuda velikoga! sto carica ne ima porod. 1, 470. Bože mili, čuda golemoga! gde dadosmo srebro za olovo. 1, 37. Mili bože, čuda golemoga! gde brat sestru devoru prodaje. 1, 24. — *riječci se čudo dodaje ono što je čudo ili s česa biva čudo u genetivu a) bez pripjedloga:* Veličanstvo od Solima kažu templi, vodotoci, namornijeb čudo-stijena, stupi, kipi, luci, boci. J. Kavašin 164. Čudo mjerničke znanosti, tunel tamiški. M. Pavlinović, rad. 52. Koje čudo snage i lakoće u njih danas ovdje vidimo. P. Petrović, vijen. 4. — *b) s pripjedlogom od:* A kako izreći mogla bi do vika oni dar najveći: čuda onaj nika od čimih očija. H. Lucić, 206. Čudo od ubožtva i použenstva. A. Kanižlić, bog. 101. Kao čudo od mudrosti i kao svetica stovaše ga. A. Kanižlić, kam. 599. Koja biše jedno čudo od lipote. D. Rapić 310. Olvitak starca Noja bispo našu holost svoja grad visoki da sazida da k nebesom po nem ide, da po čudu od visine svud ličovo imo sine. V. Došen 12. — *riječ čudo ima često uza se pridjev čudan što će reći da je veliko:* Taj su čudesa pričudna. M. Vetranić 2, 175. Čulčić se čudnovatu čudu od porođnja Isusova. M. Jerković 25. više primjera vidi pod čudan. — *izrazi kojimi se čudo čini jesu: činiti, činiti, djelovati, graditi, kazati, praviti, tvoriti.* a) *čudo činiti:* Brizida blažena bi opatica i čim čudesa. M. Marulić 220. Činise mnoga čudesa. M. Divković, bes. 377. Stipan činise čudesa i znamenja velika u puku. I. Bandulavić 11. Iskrst čudesa svaka činise. F. Glavinčić, evit. 87. Koja čini mnoga čuda. P. Posilović, nasl. 60. Činili ste čuda. P. Vitežović, odil. 35. Kako je čuda mloga činio. Azbukv. 1630, 28. Koji him-bom hoće činiti i znamenja i čudesa. J. Kavašin 558. Činiti čudesa i mirakule. A. Bačić 482. Nije još doslo vrime da čudesa činim. J. Banovae, prip. 129. Molitva jest po kojoj se sva čudesa čine. J. Banovae, razg. 19. Isus počeo činiti čudesa. F. Lastrić, test. 60. Čudesa su činena po dudu svetomu. 250. Gdi Isus počeo čudesa činiti. 297. Nisam dostojan da bog jakko naravi zaradi mene čudesa čini. A. Kanižlić, bog. 185. Čudesa čineći. A. Kanižlić, fran. 65. Sveti Adalberto čini sveti život i velika čudesa. A. Kacić, razg. 12. Činiti čudesa. M. Dobretić 101. Niti je dužan (bog) činiti čudesa bez potrebe. 209. Ne mogu danas veće čuda činiti. A. Kallić 556. On ustade iz mrtvih i za to čini čudesa. Vuk, mat. 11, 2. Niz prodolja ravna, gli junaci čuda čino travna.

Osvet. 3, 7. Isusovi nasljednici ka su čudesa počinili. J. Kavašin 337. Čudesa koja su jest počino naš sveti Francesko. F. Lastrić, test. 101. Čudesa koja počini Iskrst. M. Dobretić 157. Mnoga ina čudesa učinio jest. N. Rašina 131. Isus je vele veće čudes učinio. Kotel. 1561, 91. Čuda učini. A. Gučić, rez. jez. 7. Ako bi učinio koje god čudo. A. Komulović, zrc. 65. Bog po nem (Grguru) mnoga učini čudesa. F. Glavinčić, evit. 74. Koji nije svet ni čuda učinio. A. Bačić 153. Za što je (gospodin) čudesa učinio. F. Lastrić, test. 327. Isus učini dva čuda. E. Pavić, ogled. 529. Dade mu lipu prigodu za učiniti čudesa. 506. Prvo čudo što učini spasiatelj. F. Lastrić, od' 172. Poslušajte jedno veliko čudo koje učini spasiatelj. 246. Karmel molzim čudesi koja su na nem učinena. F. Lastrić, test. 246. Čudesa kakva bog učini 14. — *b) čudo djeliti (suditi):* Svetimim bogu sudca čudesa. Domentijani 214. — *c) čudo djelovati:* Čudesa brez mire dilovana. I. Ančić, svit. 194. Po nemu je takojer gospodin mloga čudesa dilovao. A. Kanižlić, fran. 59. Koliko ovaki čudesa jest po svomz mogućstvu mater božija dilovala. J. Banovae, razd. 15. Tko će igla čudesa izbrojiti, koja bog po molitva svoji sluga dilova? 19. Tolika čudesa koja bog dilova za naše spašene. M. Zoričić, zrc. 111. U čudesima što dilovase. Turf. blago 2, 83. *d) čudo graditi:* Nadi sveca koji još nije počeo da čuda gradi. S. Lubiša, prip. 248. — *e) čudo kazati:* Telo njegovo, po kom bog vnoza kaže čudesa. F. Glavinčić, evit. 32. Po kih bog vnoza kazase čudesa. 181. I kao ispovisite, a mnđe milosrdijja božija? pokazase čjudo divnje i slavnije vselne čjundes. Mon. serb. 100 (1330) i Glasnik 2, 12, 65. Telo po kom bog vnoza skaza čudesa. F. Glavinčić, evit. 275. Bog po surti njegovi vnoza skaza čudesa. 193. Po kom (Staušlavu) bog vnoza skaza čudesa. 133. Po kom (s. Hieronimu) bog vnoza ukaza čudesa. 130. I tolika vnoza mili bog po utožamz arhangela svoga ukaza čuda. 134. ukazati ili učiniti čuda, miraculum patrane. Stulčić, rječ. 95b. *e) čudo praviti:* Bog učini njeg praviti čudesa svoja. I. Bandulavić 215. Čudesa pravise. I. T. Mrviavić, ist. 183. — *f) čudo tvoriti:* Tvoreći čudesa. Mon. serb. 203 (1386). Bog tvori taj čuda. N. Najošević 142. Nu ni rec' od kuda tvoj pogled moleni ima toj da čuda taj tvori u meni? H. Lucić 204. Množtvo divnih bog čudesa po svojemz služi tvori. J. Kavašin 300. Marta boga glasi, tvori čuda. I. Dordić, uzd. 18. Čudesa tvoriti, res mirabilia patrane. Bella 1899. Odučenost, postojanost tvore čudesa. M. Pavlinović, rad. 82. Čto sje čudo satvori se va nasa? Domentijani 211. Ko se čudo ovo stvori? P. Hektorović 117. Po kom bog vnoza stvori čudesa. F. Glavinčić, evit. 119, 297, 407. I ne stvori onde čudesa mnogijeh za nevjerstvo njihovo. Vuk, mat. 13, 58. Jaze (majka božija) mnoga čjudesa stvararota. Mon. serb. 530. Pa se divi skladu bratinskome, kako može da čudesa stvara. Osvet. 3, 108. — *Čudo se jačati, sgula ili nastaje:* Javiše se tagla va Italiji mnoga čudesa. S. Kozaric, žit. 219. (1531). Na kojega (Hara) dan svečani zgodise se ova čuda. D. Palmotić, 1, 111. Čudo bo se prenu ondela ne čuvno sgodi. J. Kavašin 9. Od kako je svijet postumno, nije veće čudo nastanulo, ni nastalo, ni se de god čulo, što kazuju čudo u Prizrenu. Nar. pjes. vuk. 2, 223. *3. Često dolazi:* čudo, za čudo, da čuda, da čuda, mirum, rek bi umetnuto u rječnicu kao: da se je čuditi: Uhitise ribe za čudo. Zbor. 119. Ovdje je vas ures ki slavom slaviti dostojno vinu jes,

kad budeš viditi u liceu nie rados, ku teče sli-
diti za čudo sva mladost. Š. Menčetić 190. Vidih
za čudo uskrsnut telesa. 164. Srce kako led ne-
moje za čuda. J. Arnelušić 21. Za to čudo ne
omasti se. J. Kanavelić, iv. 212. Otako pouz-
daje do čuda je ugodno naučitelja. L. Mattei 95.
Iz pera njegova izaslo je za čudo mnogo dela.
M. D. Miličević, srb. 31. — *na još češće dolazi:*
čudo je, za čudo je, mirum est, nije čudo, non
mirum est, ne sejenim za čudo, non miror, koje
čudo, ili kamo čudo, quid mirum, i slično, a *na*
*to je naravnata druga recenica u riječju da, ko-
jom se cijelom kazuje sadržaj čudeina:* Ako du-
hovna vam s jomo, ni čudo da vremena zaheimo.
Naruč. 95b (1507). Kamo se, tko pravi: nije čudo
da tuži u dvoru ljubavi pravodu tko služi? ako...
Š. Menčetić 51. Latini nije čudo da su u ovomu
pismu to isto stvorili. D. Rašina 161. Timu nije
čudo, čim bez znanja dni u ispravnoj hasti traju
ko Zagorka, da imaju s prijeh vila ostavljaju.
I. Gundulić 114. Sad u jedno sve mladice do
pupka se gole kažu. Tim da ih slihom slide i
žele nije čudo divji ljudi 161. Za čudo ne seje-
nim, bez svijesti čim hodiš, da tako s pribijemim
kostim se nahodiš. 166 Ah, nije čudo da ne jači
trag Osmanov sved ilazi. 305. Nije čudo čica
toza Sokolica svijetla i mila cara Osmana da je
sliht ostavila. 395. Nu nije čudo da obrane proć
nima (*Počinu*) se ne nahode. 309. Da nalada
djevojčica nije čudo ljubav čiti. 461. A koje jes
čudo da izgoniš vragove? B. Kašić, ign. 73.
I ni čudo da nepokojno pogine on ki... F. Glavi-
nić, evit. 405. Koje je čudo da se od svakoga
u tomu pisašu pomačkava. R. Gamašić 5. Ni
jedno čudo nije da ovi vitez tojzu mladost stravi
i zani. D. Palmotić 1, 42. Gijeca toga čudo nije
da i hrabrena Captivlasva uzroči teške smuce.
1, 237. Da me majka ma zanuti zlatom duhom
čudo nije, 1, 234. Nije čudo da, tko broji se naš
svijem prvi, vjerenicu steć' nastoji od kraljevske
svijetle krvi. 1, 297. Nije čudo da se uložil slihat
rijenik lhrjanom. J. Kavađin 157. Nije čudo da
divjaci ki god plemem i izlazi nekrjepki i nejači,
kada se vrtjednos žen ne pazi. 205. Čudo nije
prema tima da je izprazna svačija sila. 296. Srce
luče znaja nije čudo da toj čini. 234 Nije čudo
neznalica, gdje je kripos, da nalijue. 78. Van prava
razloga izide tko stvorom, nije čuda ni jednoga
da izide govorum. M. Bunić, 29. Koje je čudo
dakle da... A. d. Bella, razg. 6. Nije čuda da...
F. Lastrić, svet. 122. Za čudo vam se čini da
tolika dobra dila, koja mnogo puta čini gris-
nik, bog mu ji ne prima za dostojanstvo spa-
seña vičnega. F. Lastrić, ned. 285. Niti je čuda
da nije imala. Živ. is. 187. Al je čudo mnogo
veće da bludnicu bludnik meo usrid srca. V.
Došen 85. Pak da onda (*muška glava*) sebe nla
još bi marie bilo čuda. 107. Al je čudo priko
čuda da je tako pamet luda. 55. Nije čudo da
su straniste od oružja otari naši. B. Cuceri 43.
Ako gonimo naučitelja, nije čudo da nas oholas
naučnje. 8. Nije čudo da mu ne kti dati. A. Ka-
nižlić kam. 33. Čudo da i ovde Meniata ne reče...
70 Nije čudo da te dvori. I. Dordić, ben. 57.
Za veliko je čudo da u nas ima ljudi koji su
dosta pametni i naučeni, ali kako počnu od svome
jeziku, odmah zastrane. Vuk, pisma 83. *bi ri-
ječju što ili jer kojom se kaže uzrok čudeina:*
čudo se vidase svakomu, česa dij' što slavno
blase jak vitez ova vil. Š. Menčetić 326. Pak se
žderi čudo čini što vitez u mišini sila može pri-
dobiti. V. Došen 178. Da se valja u mladosti, dok
je vatra u naglosti, još bi marie čudo bilo, što
se čemu vajat' milo. 88. Za čudo nek ne bude

što na takve evilim lude 66. Nije ni čudo što
bog nastoji obliko što izkoroniti. B. Leaković
461. Preko Drvine malo ko prijede, kamo čudo
što u Drini osta. Nar. pjes. vuk. 4, 259. Ali je
za čudo što se u samome djelu slabod držil onoga
pravila. Vuk, pisma 48. To i jest za čudo što vi
ne znate od kula je. Vuk, jvo. 9, 30. Čudo jer
ostah živ. Š. Menčetić 379. Kroz toj sad nije
čudo jere bi toj takoj. 381. — *c) riječju ako ili*
da (si), kojom se izriče urjet čudeina: Ni čudo
ako se ne boli. Narucn. 55 (1507). Ni čudo ere
bi toj taku, nu bi bilo čudo da bude inako. Š.
Menčetić 381. Ni čudo ako ja u želji juvenoj rih
slavno. D. Rašina 8. Ako um tavni tvoj ne se-
jenim me pjesni, ni čudo vele toj. 68. Nije čudo
u ljubavi ako tebe divna vila jes dobila. 114 Ko
čudo od tebe ako bih se nžgal? A Georgice,
nasl. 338. Ako se je zasramila toj veliko čudo
nije. D. Palmotić 2, 226. — *d) upitna recenica*
najčešće riječju kako: Ali je ovo za čudo kako
gavran nade gdje bi pao, a ne golubica. F. Lastrić,
test. 256. Za čudo će biti nikojno kako se usli...
A. Kanižlić, kam. 272. Čudo mi je kako se koj
hrani. I. S. Rejković, kuć. 432. Za čudo je kako je
moglo biti da g. Radisć prije nego je ovo po-
čeo pisati nije čitao u Danicama Što san ja o
ovome poslu govorio. Vuk, pisma 50. Ali je za
čudo kako oni ne mogu da poznađu da to nije
moguće. 5. Za čudo nam je kako može reći g.
Zivković... 61. Ali je za čudo kako ovo ne raz-
umije. Nar. pjes. vuk. 3, 43. Za čudo je kako se
u Crnoj Gori ne kunu oružjem? 2, 76. *ri-
ječju koliko:* Ali je ovo čudo koliko se je to
tražilo. M. A. Rejković, sabr. 28. — *e) mjesto*
recenice dolazi inhitiv, ali riječju: Blizu lijepeo
djevojčice užeeženu mladu tebe drugu izbranom
od družice učiniti se čudo ne bi. D. Palmotić
1, 159. — *f) jednom dolazi druga recenica za*
prvu privržana riječju koliko, da odgovara riječi
*toliko u glavnoj recenici kažuč tim da je to po-
sledak čudeina:* Koja stvar toliko bi za čudo
svemtu onomu narodu, koliko odlučise svi jedno-
kupno lativši Isusa učiniti kraljem. F. Lastrić,
od' 202. — *Orako dolazi čušto čudo o posebnom*
čjem mućtu koje se drugonum nesragno vidi te
mu se čudi, paradoxon: Ne moj ni komu biti za
čudo što govornim. F. Lastrić, test. 305. Ne buli
vam za čudo što velim. 308. Za čudo vam se
čini ovo more biti. 332. Bit će vam za čudo kad
ja rečem. 116.

4. *kao čudeine, dirleće, miratio, admiratio, stupor:*
Ti, o cesare, čudom razgledas ov tempal. Živ.
kat. Starine 1, 219. Ki dohogađu prvom u žarlin
saj s čudom govorum mneć je zemaljski raj. M.
Marulić 78. Priue u toliko osušenje od pameti
i čudo, da se jedva počje podržati. Transit 138.
(1507). S tolikom radosti proeinim život moj, gdje
inoj mladosti darova obraz svoj, od koga u čudu
poziral lijeposti. Š. Menčetić 249. Lovci s čudom
i strahom vratih se. F. Glavinić, evit. 45. Od
istine da svidočanstvo velikim čudom i strahom
kralja. 132. Angeli čudom rekoše 151. Ku stvar
videći Hippolyt čudom velikim progovori:... 270.
Čudom i strahom svi gledajući. 311. On strahom
i čudom opet reče:... 314. S čudom i strahom
domisli se. 314. On svitlji izlize nego ulize
s čudom i strahom svega senata. 421. Kruno-
slava strepje, ubliđje i ostina sva od čula za-
patiena ne vjeruje i vjeruje što od draga svoga
čuje. I. Gundulić 196. Dobro poznaji ja bojnik
slavu svuda: oči je su me vidjeli veće puta ne
bez čuda. 443. Ah ovo je ljubav prava, neka svit
ja s čudom pazi. 47. Napuniše se čuda i zasu-
ćenja. I. Bandulavić 199. Što u meni porada čudo.

F. Lastrić, test. 221. Tere se i danas pazi u Subjaku s čudom od svakoga. I. Đorđić, ben. 114. Negovo napredovanje bi od čuda redovnicima. 30. Ptn čuda reče: . . . I. J. Lučić, isk. 13. Kad je Niko knižgu pregledao i Niko se kniži začudio, što mu piše sirota djevojka, i u čudu ka Novinu dođe. Nar. pjes. vuk. 3, 229. Malisor vide u zemlji nekakav novac starinski, uzme ga i počne premetat s ruke na ruku čudeći se, šta je ovo, veli, i od čuda poče zvjunkati govoreći: šta ovo može biti? Nar. prip. vrč. 2. 157. — *tako čuditi se čudom, to je veoma se čuditi*, demirari, valde mirari, *vidi čuditi se pod o.* — *govori se: čudo me obuzama, hita*, obstupaje: Čudo bjese obuzalo ņega i svih koji s ņime bijahu. N. Rašćina 150. Čudo biše obuzalo ņega. I. Bandulavić 155. Čudo biše obuzalo ņega i svih koji bihu s ņim na gledajući rib koje bihu uhitali. L. Terzić 283. Svib čudo hita s ovaka ditića. A. Vitajić, ost. 404. — *metnuti koga u čudo*: obstupacere alicquem: Sve u čudo mečeš mi pandure. I. Zaničić 156. Neobična živina metnu ga u čudo. M. Pavlinović, rad. 54. — *isto tako: natjerati, staviti koga u čudo*: Vojsku andeosku u čudo jesi stavila, in stuporeni adduxisti. J. Filipović, prip. 1, 561. Čudnovato uređenje stupova činaše svakoga u čudo staviti. E. Pavić, ogled. 292. Taj ponizni trudnik svit je u čudo natjerao, kad mu se našlo 70.000 gotova novca. M. Pavlinović, rad. 133. — *stojati u čudu*, stupere: Ja stojah u čudu. Š. Menetić 223.

5. *kao bijeda ili nesreća ili kako god neprilika, čemu se ljudi čuditi moraju*, incommotum, perturbatio, molestia, *te se govori: bitu nu ili u čudu ili se čudo; udariti, udrti na čudo; naći se, vidjeti se na ih u čudu; naresti koga nu čudo; čudo pade na koga, nađe, zadesi i slično*: A ja ne boga od toliječih čuda nislim kako nijesam iz pameti izišla. M. Držić 134. Da na čudo ne udrti. I. A. Nenadić, zamb. 27. Kad se Mujo na čudu vidio. Pjev. crn. 54. Da bez čuda iz Europe skokne. 90. Ma kako tvoja, našlo te čudo erde od smrti! Pravdonoša 1852, 33. Ko čeka nožić na božić, na čudo mu je božić. Nar. posl. vuk. 159. Ne čini dobro, da te čudo ne nađe. 211. Tako me čudo ne zadesilo! 300. Tako me nenadno čudo ne zadelo! 299. Znaš li, bane, ne znalo te čudo! Nar. pjes. vuk. 2, 274. Al će Mujo zametnuti kavgu pa će mnogo čuda učiniti. 1, 542. Čar se na čudu nađe (incertus, dubius erat) šta će, kako li će. Nar. prip. vuk. 144. Ti ćeš me, Mare, navesti na čudo, zavaditi primorcima. S. Lubiša, prip. 44. Prospe se glas po cijelome selu da je Grujo prodao patrijaru u Latine za blago. Skupi se pred noć selo na zbor da sudi: Gruja: evo, braćo, začeo starašina seoski, pado na nas čudo i grdilno muno Jude. Dode među nama hrišćanska svetiĳa, a mi je prodasmo za pare, u nas se izleče novu Junda Iskariot da otruje soj i zemlju. 158. Da nijesi drugi put takvu riječ izustio bez čuda moga i tvoga 171. Knez mi posla pozivača s prijetnjom da podranim bez čuda (to je: hoću li da mi ne bude neprilika) 198. Nas oba ne možemo kneževati, jer su jasli tijesne, no, gospodo, birajte među mnom koji sam na dovet čuda s pukom, i ņim koji ga uči da se odmeće i ustaje. 219, 220. Podu svi šest s trnovijem kocina na grob i nadu zbija brata gdje se našlo kao kožurica; skopaj koe i izbodi onu mješinu nabreknutu, a ostrkni i okropi li po koja kap one pogane krvušine i nestanu svi šest u kratak rik a prebija se zasobice tencina, da je bila na čudu sta baraha država dok je djevoja istrijepila 243. Sad se nađe u čudu, kako će ucvati kozu

od vuka. Nar. prip. vrč. 1, 204. Dopustite da se popovi žene kao i ostali ljudi, jer ko će živ od ņih ostati, bilo bi trke i bruke da biste svi na čudo bili sudbici. 2, 2. Ne dajte ženiti se popom više od jednom, i tako je narol fukara udrio na čudo braneci popa, popadijn i ņihova djecu. 2, 2. Ljudi rekoše patriarhama: ne dajte se popom ženiti više od jednom, a žene zavicu: dopustite da se i popovi žene kao i ostali ljudi . . . a popovi: ne slusajte lude Jude, no mudre žene. Sad se nađu na čudo svi patriari ne znajući kome će ugoditi. 2, 2. Slomi se Memet-agi jedna mršava krava, te on kako bi namirio Stetu poruči za sve svoje čipčije i roče im: ovo mene nađe velika šteta a vas nenadna sreća: vama se desilo mesojede, znam vi sto svotni be mrsa, ajte oderite je i pojedite pa da mi i platite po što nadete da je pravu. Prepanu se čipčije, e znadu da će s agom na čudo udariti. Nar. prip. vrč. 2, 33. Oženila se dva prijatelja jedne iste godine za dvije sestre pa se nakon godina negde sastade. Mladi upita starijega: kako si sa ženom? ja, brate, dobro. . . blago tebi, brate, a ja sam ti udario na čudo, što nije čovjek na svijetu. 2, 43. U jednom selu živio je jedan staru pop i seljaci pišu vladici kako im pop nije kadar više u svakoj potrebi deskoriti. Vladika im pošle jednoga mlada popa, ali kad dođe, udari na veliko čudo od staroga popa, koji mu nije dao ni da priviri u selo, a kamo li da s ņime dijeli prilode parohijalne. Nađe se na čudu ovi mladi pop, i misli kako bi se staromu popu osvetio. Nar. prip. vrč. 2, 59. Privuče se jednom lisica blizu jedne seoske kuće i opazi kokoške pa put ņih juriti, a one se uplaše i odlete na drvo. Kad lisica vide, nađe se na čudu i upita ih: što biježite? Nar. bas. vrč. 108. Zaprošio komarac u mrava ščer. Upitaće ga punica: jesi li vazda tako malešan i presmičav? Znadi da je naša djevojka od tebe mnogo trsnatija, pa gledaj da ne uradiš s ņome na čudo. 110.

6. *kao množina, multitudine, to je čudo koje bira s množine čega*: Koje čudo mogu na godinu kokoška ovi pozobati. P. Petrović, vijen. 66. Koje čudo bjese čudno tu ješina naslagatih! P. Petrović, šcep. 82. Našli su ondli jedno čudo topova. A. Tomković, pet. 229. — *ali tako dolazi najčešće adverbijalno kao mnogo, premnogo*, multum, permultum, *toliko čega da potice nu čudoie, i to u dru oblika: čudo i čuda a) čudo aa) s generitum partit.*: Gdi se čudo siri i vome razdaju. M. Gazarović 139. Stiska dobro, zlu se šira, krjepost mali, štete množaju, jedno je zdravlje, al se umira s čudo zledih ke nas haraju. J. Kavaĳin 58. Gdi je nočistih duha čudo, ki padoše s noba ludo. 391. Vidim tu zvijezd jasnih čudo. 472. Životvorna gospa je trima djev i redov, kih čudo ima. 219. Ki u knižah od pravljana navlaša ima čudo znaĳa. 119. Mati kada ima čudo malakni sinova. S. Margitić, fala 179. U tijelu je za ludu čudo kosti. 270. Ljudi smučeni, nenstrjilivi o! čudo rici. M. Zoričić, osm. 139. Svit gospin: da je bolje govoriti i malo molitva a dobro, nego čudo a rldavo. M. Zoričić, zrc. 89. Osta ljudstva čudo pomoreno. B. Cuceri 401. Čudo pasa ujedose vuka. Nar. posl. vuk. 350. Čudo putij. Jačke 4. Ne beri, sokol, bisera, aš ga j' nam čudo potreba. Nar. pjes. istr. 2, 32. Čudo vrimena nisi me vidila. 2, 114. *bb) s drugim riječima*: Dragun, čudo je zlo stala i vele zla bila. N. Najlašević 285. I u poganska pisma smina nam je izgleda čudo dosti. J. Kavaĳin 27. Kralj Gofredo bio je mać, al velik svom jakosti i desnicom kom sto ludu nije činio, moguć čudo. 351. Jednoga ju bljase veće nego li samoga sebe, a drugoga kao i

sebe, a trećega čudo malo. Stališ rječ. 95^b. Jedan dan naloži boga u crkvi reče mu davi: čudo uružes. M. Zoričić, zrc. 102. Nije vrijeme da čudo zborimo. Osvet. 2, 69. — *b*) čuda *aa*) s *geneticom partit.* i Koji *(su)* uskoj čuda krat hodili robiti zemlja. Starine 10, 11. Čuda svoga blaga ubozim razlihi. Živ. jerol. Starine 1, 233. Čuda krat hoće ti zlm vratiti 1, 232. Čuda je po tom toga pri omom grebu čudes se učinio. F. Vrančić, živ. 95. Ki puni gnjiva, za što ih čuda biše, kamenjen posuhu ga. F. Glavinčić, cvit. 179. K'o je Gavvan s čuda blaga s nepodnosa utvao u ponore. J. Kavačin, 524. Da im prijatelja, nut velika čuda! posegnite u šep, na' čete ih čuda. M. Kuhačević 44. Okolo obstrise Mostir na čuda mist. Ošiva 46. Ne hod' k meni čuda puti. Jačko S. Čuda ste ih lipo zapivali. Nar. pjes. ist. 2, 26. Pol mora sam rožice trgala. Si F' jih, Mare, čuda narodži. Obe ruke i oba rukava. 2, 96. Si mi čuda, Mare, tih rožice nabrala? 2, 89. Aš je tamo čuda rodbne i bratje. 5, 11. Plavčica je malahna, čuda duš mi je nutre. 6, 9 — *bb*) bez *genitiva*: Ako bi ukral maln stvar koliko jedan groš, gdi bi mogal čuda ukra'sti ter ni hotil. F. Glavinčić, svit. 67. I jest čuda boje, da ga oslobodi od protivlornj hala. M. Kuhačević 76. Razlog ni prot drži, da je čuda boje da u raki leži. 76. *tako će biti i: preko čuda*: Dite priko čuda lipo A Kačić, korab. 63. Budući se sprijateljli i preko čuda zažubili među se. A. Kačić, razg. 200.

7. *kao neman životinja*, monsturni, portentum: Bog sazda vode, napuni ih čudes. F. Glavinčić, cvit. 79. U peti dan učini bog čudesa ili skazi morske. 3

8. *kao stvar*, res: Hvala t', hvala t' ludi ki si sve to stvoril, ki s' svakomu čudi početje, konac bil. M. Marulić 197. Komu slava bude, hvala, tere dika u svakomu čudi po sve vike vika. 227.

9. *nevarovan tajni lijek*, remedium arcanum: Tim vidarce mnokrat kupih, znanie žene ke su i ljudi, i yidali se svaojcin čudi, i bolesti mnogotrijih. S. Bobajević 213.

ČUDODJIVOSTI, *m. koji čudesa čini*, thaumaturgus, samo u rječnicima Bjelostijencevu 53^b: patror miraculorum, mirorum operator, thiamaturgus; Jambrošićevu 98⁴: thaumaturgus, i Stalićevu 95^b: prodigiorum patror.

ČUDODJIVOSTI, čudodjivostna, *adj* miracula edens, ispredi čudodjivost, samo u jednoga pisca i od nega u Daničićevu rječniku. 3, 479. Čudodjivostna prista. Domentijan 200. Čudodjivostnavy grobl. 211. Oboi sveti i čudodjivostni. 217.

ČUDODJIVOSTI, *n. miraculum*, samo u jednoga pisca i od nega u Daničićevu rječniku. 3, 479: Svetivimi svojim čudodjivostva vs nas silavaets. Domentijanb 90.

ČUDODJIVOSTI, čudodjivostijem, *imp.* miracula edere, xiv vijeka i u Daničićevu rječniku 3, 479. Jako bogb božstvinajaja čudodjivostijne, Mon. serb. 121 (1336—1347). Čudodjivostivostii mnog. zli. Let. serb. šaf. pam. 217.

ČUDODJIVOSTI, *n. miraculum* — je je od starijega — lje koje jedino u toj riječi dolazi, u jednoga pisca xvi vijeka, i od nega ima u Daničićevu rječniku 3, 479: Čudodjivostija božija. Štef. vis. Glasnik 11, 67.

ČUDOKRASNA, čudokrasna, *adj.* insignis pulchritudine, u jednoga pisca našega vremena, kao da je prema nem. wunderschön, ali mogu biti i dvije riječi svaka za se. Izvede me iz one užasno i čudokrasne palače. Pjev. crn. 97.

ČUDOLIK, *adj.* miraculo similis, u jednoga

pisca na početku xviii vijeka: Zemlja drhće ustrosena trusom čudolikim. I. T. Armavić, ist. 182

ČUDOMERIĆI, *m. pl. neko mjesto u Hrvatskoj xvi vijeka*: Ivan' Noić' s' Čudomerići. Mon. croat. 185 (1503). Jakov' Vruković (zi) Čudomerići. 200. (1512) *vidi* Čudomirići.

ČUDOMIL, *m. ime muško xii vijeka u rječniku Daničićevu* 3, 479: *Sin Bile Uroša strie Stefana Nemanje* Čudomila. Let. serb. šaf. pam. 57, 68. Čudomila 58.

ČUDOMIRAN, Čudomirna, *m. ime muško*: Protopopa surčinski Čudomiran. Bud spom. glas. 2, III, 282

ČUDOMIRIĆI, *m. pl. selo u Dalmaciji xv vijeka*: Poslasmo Petra Prbilavca is Čudomirić. Mon. croat. 80. (1151). Svrabiv Čudomerići.

ČUDOMIRSTVO, *n. miraculum*, samo u jednoga pisca xviii vijeka: Nu razmislihi, ako s svega neba mi se toj dogaja čudomirstvo, s najvišega sto će? J. Kavačin 467.

ČUDONOSAN, čudonosan, *adj.* miracula ferens, prema grč. πανουργός; u jednoga pisca xiii vijeka. Domentijanb 79, 111.

ČUDOTVORAC, čudotvorca, *m. koji čudesa tvori*, thaumaturgus, od xiii vijeka i u rječnicima Mikuševu 13^b: miraculorum operator, t(h)aumaturgus; Bjelostijencevu 53 kod čudomirca; Stalićevu 95^b: prodigiorum patror; u Vukoću 829^b: thaumaturgus, i u Daničićevu 3, 479: qui miracula edit. Čudotvorca Nikolaje. Štef. kraj. šaf. pam. 4. Ošica našega čudotvorca Nikolaj. Mon. serb. 17. (1233). Šezdati hram svetomu arhiereju i čudotvorcu Hristovu Nikoli. 72 (1275 do 1321). K'o tebe, ijerarho i čudotvorce Hristove Nikolaje, pripadaju. 109 (1321—1336) Pridohu vs mjesto rekomo Dobrušta izobrtosti crkveni svetoga i veliko slavnoga čudotvorca Hristova Nikoli zapustvsvuju i razorenno do konca. 110. Čudotvorca kyrl. Sava. 167 (1358). Pojnu boga čudotvorca. I. Dordić, salt. 354 Crkva štije čudotvorca svetkovinu. P. Knežević, živ. 25. Na pošteue svetoga Frančeska apostola i čudotvorca. 14. Nazvan čudotvorcem svita. 52. Koji ga pomoćnika čudotvorca spoznadoše. A. Kanižlić, bog. 403. Neocreasreanski čudotvorca. 744. Čudotvorca i apošto od istoka. B. Cucer. 405. Životom jednoga čudotvorca I. Dordić, ben. 5. O Goncaji čudotvorcu našega vijeka. D. Mattei 153. K tebi se za to vjerno utječemo, veliki čudotvorce. Štit. 28. To bi na ma pripisivao kom čudotvorcu. D. Obradović, bas. 271. Bog je stari čudotvorca. Nar. posl. vnk 18. Dode do čelije svetoga Stefana srbskog sina srbska čudotvorca. Pjev. crn. 77. Ako bude svetac i cjelokup, ja ti ne bih za ni paru dao, ako nije čudotvorca. S. Lubiša, prip. 250.

ČUDOTVORAN, čudotvorna, *adj.* miracula edens, thaumaturgus, od xviii vijeka, između rječnika u Belnu 489^a: mirus; Stalićevu 95^b: v. čudesan, i u Vukoću 829^b: thaumaturgus a) o čeljadetu: Poklaña mudrost i znanie svotomu Grguru čudotvoromu. A. Tomiković 194. Ude s home k Siću bijelomu, gdje je i sad gospa čudotvorna. Osvet. 7, 77. — *b*) o stvari tjesnuy i umnoj: Slijelaso čudotvorni put. I. Dordić, salt. 217. Darom kriposti čudotvorne. A. Kanižlić, fran. 52. Čudotvorna prilika Saverije. 70. Zarad rana čudotvorni. P. Knežević, živ. 21. Čudoc se svak razgleda rane čudotvorne. 17. Oni prst čudotvorni. A. Kalić, 477. Ono ruke čudotvorne. 273. Stavil svoje prste čudotvorne u njegove uši. Besjede kr. 122. U ruku ma postavi šibiku čudotvornu. 232. Križem svojijem ko šibikom čudo-

tvornoma višnje vlasti satro je silu Farauna. B. Cuceri 227. Moizes pružedi čudotvornu svoju šibiku prema moru čim ga udri. 110. Loškova je mast čudotvorna. Nar. posl. vuk. 172. Ovi mladići imaju čudotvorni prsten. Nar. prip. vuk. 263. Čudotvorni nož. 151. Ono je čudotvorna gora. 148. Pokazuje čudotvornu silu negovu. D. Daničić psl. 105, 27.

ČUDOTVOREŇE, *n.* *treoñe čulesa, čulo*, -ñe je od *starijega* -ñije, *xiii vijeka* i u *rječnicima Belinu* 489: *patratio miraculorum*; *Staliću* 95^b: *miracula patrare*, i *Daničiću* 3, 479: *miraculum*. Čjndotvorenija i sily velikiye ndvlajajuta umu. Stef. kraj. Saf. pam. 27. Čudotvoreniami udivi pñepodobnago. Domentijan^b 81.

ČUDOTVORICA, *f.* *quo miracula edit*, *xiv i xv vijeka*, između *rječnika samo u Daničiću* 3, 479. Oñh prečistiye čudotvorice bogorodice. Glasnik 11, 137. Vñ imie pñesvetiye i vñsesvetiye čjndotvorice matere bože. Mon. serb. 131 (1315). Obitelja bogorodice čjndotvorice crnogorskoye. Starine 1, 50.

ČUDOTVORITELJ, *m.* *koji čulesa tvori*, thaumaturgus, u *jednoga pisca xviii vijeka* i u *rječniku Bjelostijenčevu* 53^b kod čudocinitel sa -l mjesto l. Životi četiriju svetaca čudotvoriteja. P. Knežević, živ.

ČUDOTVORITI, čudotvorim, *imp.* *miracula edere*, *samo u rječniku Belinu* 489: *res mirabiles patrare*.

ČUDOTVORIV, *adj.* *miracula edens*, *xiii vijeka* i u *Daničiću rječniku* 3, 479. Sveta i čjndotvoriva kralja vsi grobñ ležesta imauy. Domentijan^b 160. Čjndotvorivaago oćca Nikola. Glasnik 11, 57.

ČUDOTVORJE, *n.* *thaumaturgia, miraculum*, *xviii vijeka*, i u *Staliću rječniku* 95^b: *miracula patrare*. Vidite li ta božanstvene desnice čudotvorja? A. Tomiković 232. Troj svoja čudotvorja Živ. is. 7. Ako ne budete vidjeti ogledaja i čudotvorja. 59. Čudotvorja uradije. 78. Dar čudotvorja. I. Velikanović, upuć. 1, 214.

ČUDOTVORNİK, *m.* *koji čulesa tvori*, thaumaturgus, *xviii vijeka* i u *rječnicima Belinu* 489: *patratio miraculorum*; *Bjelostijenčevu* 53^b kod čudocinitel; i *Staliću* 95^b: *v. čudotvorac*. Va pñedi u glasovitoga čudotvornika pomoć. I. Dordić, ben. 194. Kakvu oblast i gospodarstvo nisu imali čudotvornici? I. Tomiković 7. Kuša te čudotvornika. A. Kalić 541. Čudotvornik čini čudotvornike. 557.

ČUDOTVORNOST, *f.* *vis miracula edendi*, *xviii vijeka*, u *rječniku ni jednom*. Sto nad poljanam čudotvornos vječna ukaza. I. Dordić, salt. 260. Ali još slavniye uzveličana čudotvornostju Franceska Saverija gledajmo. A. Kanižlić, fran. 55. Nut samo promotrite ovu čudotvornost božu. D. Rapić 216. Nije stvari u ovoj privrati koja nije učinena po kreposti čudotvornosti i božjega mogućstva. A. Kalić 193. Hoće da se vrh ñega bude ponovit čudotvornos prijašnja tvoja. 361. Po svojoj priviđoj čudotvornosti vodu u vino priobraćat. 455. *kao čulo* *miraculum*: *trud je žubio od ñega vidjet koju čudotvornost*. A. Kalić 112.

ČUDOTVORSTVO, *n.* *miraculum*, *xviii vijeka* i u *rječniku Staliću* 95^b: *v. čudes*. Ovo čudotvornost bi prvo koje Isukrist učinu. A. d. Bella, razg. 28. Franceskova čudotvornost gledaj. I. Dordić, uzl. 151. Zasiječite u sponaci čudotvornostva (božju). I. Dordić, salt. 355. Za vječno zlamćue od čudotvornostva Benediktova. I. Dordić, ben. 83. Čudotvornost bože. A. Kanižlić, kan.

845. *kao čudotvornost* *vis miracula edendi*: *Dar od prorokñanstva i čudotvornostva*. B. Cuceri 287.

ČUDOVANJE, *n.* *admiratio isporedi* čudovati, *xvi vijeka* *u tada* je -ñe *na kraju glaslo* i -ñije, i u *rječnicima Francićevu*: *admiratio*; *Bjelostijenčevu* 53^b: *admiratio*; *Jambrešićevu*: *miratio*, i *Staliću* 95^b: *v. čudeñe*. Ku stvar putnik vidivši vas osupni od čudovanja. Mirakuli 53. Plk pln čudovanja i bolezi. Transit. 259 (1507). Ako je stvar od čudovaña. Korizim. 99 (1508).

ČUDOVAT, *adj.* *mirus*, *samo u Bjelostijenčevu rječniku* 53^b: *v. čuden*.

ČUDOVATI SE, čudujem se, *imp.* *mirari*, *isporedi* čulo, čuditi se, *xvi vijeka*, u *rječniku ni jednom*, *a* *apsolutno bez dodatka čemu se ko čuduje*: Čudujući se nasledovaše ta tržbeni glas. Mirakuli 22. Čudovaše se plk i govoraše. Transit. 260 (1507). Vele se čudovaše. Korizim. 28 (1508). Mnogo većiu zakonom se je čudovati. 99. — *b*) *s dativom*: čudovalu se veličaju glave jeho. Arkiv 9, 99. — *c*) *s lokalom i prijedlogom o*: Čudovalu se o hitrosti grčkoj. Arkiv 9, 134. — *d*) *bez se*: Vele čuduju od tebe. Mirakuli 53.

ČUDOVATVORJE, *n.* *vidi čudotvorenje*, *samo u Staliću rječniku*, *za koji je i naćieno*.

ČUDOVĀŠTE, *n.* *monstrum*, *samo u rječniku Staliću*.

ČUDOVITI, *adj.* *vidi čudovit*, od *xvi vijeka*, između *rječnika u Jambrešiću*: čudovitoga čimim mirifico, i 562^b kod mirabilis: čudovit, kod miraculum: čudovito dugovañe; i u *Staliću*: *v. čudesan*, *a* *o čjadetu*: *Orvako oni čudoviti Job učini*. J. Matović 383. — *b*) *o stvarima tjelesnim i umnim*: *Povede ih po jednom putu čudovit*. N. Rašina 190^b. Ovim krajan čudoviti obed pripravi. Postil. tñb. R 2. K drugomu se takajše is toga učimo ovu čudovitu mudru volju božu spoznati. Postila 2 tñb. 1562 V 3. Od čudovitijeh djelovaña ñegovijeh i darova. J. Matović xxiv. Ono čudovito otajstvo. I. Jedna čudovita i rioblata korist. 26. Zvani iz tmina na čudovitu svijetlost. 13. Neki čudoviti plodi duha svetoga 81. Ne ima se scijeniti od i koga stvar čudovita. 91. Neki putovi čudoviti za dostignuti pravelnost. 135. Moj blagodjetelj počeo je doznavati moja čudovita namjerenja. D. Obradović, živ. 24. — *adv.* čudovito mirabiliter, mirum in modum, u *rječnicima Jambrešiću* 562^b: *miraculose*, i *Staliću* 95^b: *v. čudesno*. Ali ne budu od ñih za vsima pogubljeni, nego budu pred ñimi čudovito obrañeni. Postila tñb. 1562. Q 4. Kako je Is. Ht. svake vrsti betežne zličil, ljudi čudovito čudno pital i branil, nima misliti govoreći. X 2'. Da je on erikvu verue po vsim svitñ čudovito vojñ. D 3. Pisna koja čudovito slavi fale svetijeh. J. Matović 331. Koje od ñega čudovito izvršeno bi. 55. Čudovito jest izopaćen narod čovičanski. 481. Lupež čudovito poznajuei svoje grijeh 470. Bog čudovito izbavlja od sadašñijeh (zuda). 522.

ČUDOVITOST, čudovitosti, *f.* *vidi čudovitost*, *samo u Staliću rječniku*.

ČUDOZNAK, *adj.* *znan po čulesima*, *samo u jednoga pisca xviii vijeka*: *Ivan Stalić čudoznani* ki i blago čudno imo je. J. Kavañiu 113.

ČUD, *adj.* *vidi tuđ*, *alienus*, od *xiii do xvi vijeka* i u *Daničiću rječniku* 3, 479: *čuzñ*, *samo sa -ñl mjesto -ñl*. Jako ne svoja ne čjuzña prodavaše. Domentijan 60. O prodaniñ čjuzñi da ñesta voljan, nitko prodati čjuzña ni kupiti. Zak. stef. sač. pam. 44. U čjuzñei (zemñi). 45. Čjuzña da budeta spasnago tñla i kravo. Mon. serb. 263.

(1389—1405). Za čužda (*pogrječno*: čožda) člo-
vėka. 531. (1517).

ČUDE, *n.* miraculum, *isporedi* čudo. -*de je od starijega -dje pustije je i medu d i j ispalo te glasilo -dje ne sliveno na -de, samo u jednoga pisca na početku xvi vijeka*: Bože, pomiluj nas, jer ev dojdose potrti nas danas; kako ti viš i znaš skazi tvoje čudje, da puka tvoga vlas ne pogino tuđe. M. Marulić 29.

ČUDEŠE, *n.* admiratio, *isporedi* čuditi se. *Dolazi xvi vijeka u tada je na kraju glasilo -nje, i u naše vrijeme, mjesto d dolazi grješkom i d, između rječnika u Mikašinu 14^a: „čughljenje“ miratio, admiratio, obstupefactio, mirabilitas; u Bjelostjencu 53^a: čudeño miratio; u Janbrešecnu 562^b: miratio čudeño, 18^b: admirabilitas; u Stuličevu 95^b: admiratio; i u Vukoru 829^b: admiratio. Čudenje nihiti svijeh. N. Rašina 143. Evo obćensko čudenje i također obćensko vesele. D. Rapić 86. Tražio bi pohvale i čudeña. J. Rajić, pozr. 1, 21.*

ČUDEVAČ, Čudeva, *n.* čeko mjesto u Srbiji. Livada u Čudevcu. Sr. Nov. 1865, 398.

ČUG, *n.* čeka igra, upravo kratko drvo kao kakor porčić vrati, postavljen po Daničiću kor. 40 od korjenja kug, udarati, korati. Vuk, živ, 287. M. D. Milićević, seļ. 3, 31, 32. *vidi i* popik.

ČUGOVAC, Čugovca, *n. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj blizu Gracšine, kajkavski*: Čugovec. Schem. zagr. 1875, 61. Pregl. 17.

ČUH, *n.* pogrječno mjesto čuh, spiritus, halitus, aura, u jednoga pisca xvi i jednoga xvii vijeka: Njeki sladak čuh koji joj iz usni s mirisom izit čuh vrati mi um i svijes. F. Lukarević 37. Čidje me svaki čuh prepada. J. Kanavelić, iv, 414.

ČUHAKUĆ, *n.* *vidi* čuvkačica. -*je mjesto v. Čas, čas. muz. 1852, 2, 61. čuhakuća, sempervivum maggiore (u Šinu); sempervivum tectorum L. B. Šulek, im. 60.*

ČUHOVIĆ, *m. selo u Hercegovini. Statist. 117.*

ČUJAKA, *f. selo u Crnoj Gori u Kolučevama. Glasnik 49, 21.*

ČUJĀNE, *n.* auditus, *isporedi* čujati, *samo u Vukoru rječniku.*

ČUJATI, čujām, *imp.* audire, *isporedi* čuti, *samo u Vukoru rječniku 829^b, gdje se dodaje da se gorori u Crnoj Gori. vidi i* slusati.

ČUJĀVATI, čujāvām, *imp.* audire, *isporedi* čujati, *u naše vrijeme, u rječniku ni jednom. I glušac čujava kad mu se dava. Poslov. danić. 28. Čujāvō si što vidiao nisi. Osvet. 5, 39.*

ČUJEŠE, *n.* auditus, audientia, *isporedi* čuti. xvii i xviii vijeka i u rječnicima Bjelostjencu 51^a: auditio, audientia, audientia, auscultatio, i Janbrešecnu: čujeње, auditio, auditus, *a) slusati*: Ni se uho napuñuje čujeñem. B. Kašić, nasl. 3. Vira po čujeñu. A. Kanižlić, kam. 838. Čujeње riječi božje. A. Babić 86. — *b) sluh, auditus*: Glusjem čujeње isprošite. V. Andrijaši, put. 173. — *c) sjetilo, sensus*: Milost prosvitlila čujeña. S. Badrić 3. Peteriju čujeña. 51. *vidi i* čuveño.

ČUJEVATI, čujevām, *imp.* audire, *isporedi* čuti, čujavati, *ali samo o duhovima ili ti utvarama. „U ovoj kući je čujavati, to je: u ovoj kući duhovi obilaze. Na Rijeci. F. Pilipić.*

ČUJIC, *n.* prezime, u naše vrijeme. Schem. bos. 1864, xvii.

ČUJNUTI, čujñēm, *pf.* audire, *isporedi* čuti, *u jednoga pisca našega vremena*: Pa tek srbsku car dok čujeње vojsku. Pjev. crn. 328.

ČUJPETLA, (*Čuj pjelta?*) čeko mjesto u Srbiji na granici bugarskoj. Ido na Čujpetla. M. D. Milićević s dun. 49.

1. ČŪK, *n.* kamenit vis u Srbiji blizu sela Čelija u rudničkom okrugu. M. D. Milićević, srb. 309, 362.

2. ČUK, *m.* muško ime xiii i xvi vijeka u Hrvatskoj: „Čuk“ filio Humorl. Mon. ep. zagr. I, 191. France „Chywk“ Mon. croat. 284. Ivan Kozlović vaze Francetw Chywka sudeca krašićkoga. 281. (Čuk?)

1. ČŪKA, *f.* čeka igra. P. J. Marković.

2. ČŪKA, *f.* čeka buba, farsus Jaquell. Duw. I. Šloser, kor. 407, 410.

3. ČŪKA, *f.* ime brdima i mjestima najčešće s kakvijem adjektivom, postavljen po Daničiću kor. 33 od korjenja kak u značuju sarijati se, okruglu biti. *a) u Srbiji*: Sela je Sakatu išla meda: na prćovno u Čukju. Glasnik 15, 287. — *u okrugu požarevačkom*: Čaur u Čuki. Sr. Nov. 1868, 939. Vinograd u Čuki. Sr. Nov. 1875, 991. — *u krajinskom okrugu*: Vinograd na Čuki. Sr. Nov. 1874, 287. — *u aleksinačkom okrugu*: Čuka. Sr. Nov. 1865, 398. — Crna Čuka, karaula u krašćeačkom okrugu. M. D. Milićević, srb. 725. — Glasnička Čuka: Između toga sela i jedno čuke koja se zove glasnička čuka. Otağb. 4, 354. — Grčka Čuka, vis u krajinskom okrugu. M. D. Milićević, srb. 941. — Kamena Čuka: brdo blizu Nikšića: Evo vojske niz Čuko kamene. Ogl. srp. 205. — Kilova Čuka: čeki vis onoga kraka bałkanskib visina, koji ulazi u Srbiju kod Modre Stene. M. D. Milićević, srb. 825. — Kumareva Čuka. Otağb. 5, 48. — Mala Čuka: vis u crnoriječkom okrugu. M. D. Milićević, srb. 873.

Livada pod zabranom u Maloj Čuki. Sr. Nov. 1870, 734. Livada u mjestu Maloj Čuki. Sr. Nov. 1872, 584. — Ostra Čuka: vrh jedan Ozrena u aleksinačkom okrugu. M. D. Milićević, srb. 778. Preko sedla Vućegj Dela i Ostre Čuke. Rat 63. Otağb. 5, 503. — Vrška Čuka: brdo u crnoriječkom okrugu. M. D. Milićević, srb. 873. — Đurine Čuke: mjesto u crnoriječkom okrugu: Zabran u Đurine Čuke. Sr. Nov. 1875, 358. — Zarkova Čuka. M. D. Milićević, s dun. 31. — *b) u Crnoj Gori: selo u lošanjkoj nahiji u Kraļima (Vasjerića). Glasnik 40, 21. — rječč dolazi i u zagonci*: Na čuki čurilo na bukvi burilo, na varle grade, na stup se bere (*odgonetlaj*: pčela). Nar. zag. nov. 186.

ČŪKA i ČŪKA, *f.* oca bez usñju, u Liei; u opće ime ovcu. u hrvatskoj krajini. V. Arsenjević.

ČŪKAC, ČŪkca, *n.* prezime u naše vrijeme. Schem. zagr. 1875, 207, 260.

ČŪKALE, *f. pl.* selo u Bosni u bañolučkom okrugu. Statist. 36.

ČŪKAĀ, čŪkļa, *m.* 1. poples, u vrh buta kraj za koji se drži čerak kad se nosi, *šiem, die häckse, der kneibug. Vuk rječ. 829^b. Korijen je po Daničiću kor. 33 kak sarijati, kriviti, sraeni i kuka uneus i mağ. csniklj poples. čudi i čivija. On udari s obe strane toga baš od kuka do stražñega čukļa. Pjev. crn. 275. — 2. klin u kući o koji se puške rješaju, hamus, u naše vrijeme i u Vukoru rječniku. Sto o čuklju visi a e zlu misli? (*odgonetlaj*: puška dugacka). zag. nov. 273. Kun se vrati i objesi prasicu o jednom čuklju u arliji. Nar. prip. vrč. 132. Žena nu opanke objesi negde o čuklju blizu vatre. 165. Pomoli obješenica domaćina da je slimi s čukļa. S. Lubiša prip. 202. Dohvati nož s čukļa. 271. Čurivati*

s čuklja pušku dugačku. V. Vrčević, niz. 52. Privrati pušku s čuklja. 157.

ČUKĀN, *m. oran bez usija. u Lici. V. Arsenijević.*

ČUKAŃE, *prizirivice kokoši glasom: ču. isporedi čukati. samo u Stuličevu rječniku.*

ČUKAR, *m. nešto mjesto u Srbiji a) u okrugu aleksinačkom: Niva u Čukaru. Sr. Nov. 1875, 670. b) u okrugu jagodinskom. Sr. Nov. 1871, 314. Livada u Čukaru 1867, 171. c) stara gradina u požarevačkom okrugu četert sata od sela Mutnice kod Bele Vode, zove se i Grad. M. D. Miličević, srb. 1105.*

ČUKARA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom: Niva na Čukari. Sr. Nov. 1875, 865. i u jagodinskom: Niva u Čukari. Sr. Nov. 1866, 262.*

ČUKARLA, (?) *mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom: Niva u Čukarla. Sr. Nov. 1871, 314.*

ČUKAROVA MEHANA, *f. mehana u Srbiji u okrugu biogradskom. Sr. Nov. 1865, 213.*

ČUKATI, čukam, *imp. prizirati kokoši glasom: ču. samo u rječniku Belina 188: chiamar le galline, i Stuličevu: advocare gallinas. vidi čukati.*

ČUKAVICA, *f. ptica oedinemus crepitans. Temm. Čurlihača čukavica. Progr. spalat. 1880, 35.*

ČUKĀTA, *f. brdovito mjesto u Srbiji u crvačarskom sreza. Glasnik 19, 255.*

ČUKIĆ, *m. prezime xvi vijeka: Ivan Čukić. Mon. croat. 238 (1535). i u naše vrijeme: Te u kulu Čukića Savica. Ogl. sr. 384.*

ČUKILE, *m. muški nadimak. u hrvatskoj krajin. V. Arsenijević.*

ČUKIN, *m. neka buba, phylax Brull. I. Sloser, kor. 525, 537.*

ČUKLE, *f. pl. selo u Bosni u travničkom okrugu. Statist. 59. Schem. bosn. 1864, 80.*

ČUKLIĆ, *m. prezime xv vijeka u Srbiji: Knezi Radoe Čuklič. Mon. serb. 379. (1433). i u naše vrijeme. Schem. bosn. 1864, 66. — dva selo u Bosni oba u travničkom okrugu jedno općine grbaričke a drugo prološke. Statist. 65, 70.*

ČUKLIJA, *f. neko mjesto u Srbiji: Niva u Čukliji. Sr. Nov. 1866, 411.*

ČUKĻA, *f. membram aliquo sui parte mutilum, laesum. samo u rječniku Bjelostijčevu u značenju koje je starčino, iz kajkarskoga govora.*

ČUKĻA, *f. neko odijelo, u jednoga pisca xv vijeka: Kupi mi opletje i čuklju i pas. F. Vrančić, živ. 98.*

ČUKĻAJIV, *adj. u koju kod tri koljena ulazaju jedno u drugo, o konju, samo u Vukovu rječniku, bez j: čuklajiv.*

ČUKĻAV, *adj. klast, manu mutilus. isporedi čuklja u rječnicima Bjelostijčevu 518: mancus, captus aliquo membro, i Jambrešćevu: mancus, u oba iz kajkarskoga govora sračni maj. csonka.*

ČUKĻENIK, *m. selo u Srbiji u okrugu niškom. Sr. Nov. 1873, 175. Rat. 116, 121.*

ČUKĻEVAC, Čukljeva, *m. prezime u naše vrijeme u Srbiji. Rat. 110*

ČUKĻEVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme u Srbiji. Rat. 200. vidi i Čuklević. Starine 10, 272.*

ČUKLIĆ, *m. selo i župa katolička u Bosni u travničkom okrugu. Jukić zem. 69. biće isto što Čuklič.*

ČUKNUĆE, *n. osculum, pošubac. isporedi čuk-*

nuti. samo u Stuličevu rječniku 96: čuknutje, osculum, suavium, basium.

ČUKNUTI, čuknem, *pf. osculari. u rječniku Mikulina kod celivati 458 i kod poljubiti 436a, i Stuličevu 96a: osculari, deosculari, suaviari.*

1. ČUKNUTI, čuknem, *pf. potjerati čuku u igri. P. I. Marković.*

2. ČUKNUTI, čuknem, *pf. načuti, inaulire. u gororu: to sam i to čuknuo de o tebi govore. čuvaj se. J. Bogdanović.*

ČUKOJEVAC, Čukojčeva, *m. selo u Srbiji u okrugu kalajevačkom. K. Jovanović 83, 117.*

ČUKOJEVAČKI, *adj. što pripada selu Čukojčeva. Čukojčevačka opština. K. Jovanović 117.*

ČUKOR, *m. mjesto u Srbiji u okrugu jagodinskom: Livada u Čukoru. Sr. Nov. 1873, 571. i u požarevačkom. Sr. Nov. 1875, 465.*

ČUKOV, *m. neka riba, vidi pās. Zore, rib. 19. (tal. ciuco, asinus).*

ČUKOV LUG, *m. mjesto u Srbiji: Livada s bramkom u Cukovom lugu. Sr. Nov. 1866, 445.*

ČUKOVAC, Čukōvca, *m. 1. prezime xvi vijeka: Pred plemenitim sudcem Petrom Čukovcem. Mon. croat. 196 (1510). — 2. ime selima a) u Hrvatskoj u podžupaniji kopričnikoj blizu Ludbrega i Koprivnice, kajkarski: Čukovec, Schem. zagr. 1875, 162. — b) u Međunarju blizu Preloka. Sabjar 71, pišu ga i Čukovec. Schem. zagr. 1875, 136. — c) selo u Bosni u bašolučkom okrugu. Statist. 33.*

ČUKOVCI, *m. pl. neko mjesto. S. Novaković, poma. 151.*

ČUKOVI, *m. pl. a) selo u Bosni u bihačkom okrugu. Statist. 47. — b) mjesto u Srbiji u okrugu čučanskom: Niva u Čukovima. Sr. Nov. 1871, 157.*

ČUKOVIĆI, *m. pl. selo u riječkoj nahiji: Hram ovaj nalazi se u riječkoj nahiji selu Čukovićima. Magaz. 1868, 162. hrpa kuća u zagrebačkom predgrađu s. Daku. Sabjar 71.*

ČUKOVSKĀ PLANINA, *f. brdo u Bosni blizu Bjelaja. Glasnik 22, 66.*

ČUKUMBABA, *f. atavija, samo u Vukovu rječniku. prvi je dio riječi bez sume turski.*

ČUKUMBABIN, *adj. što pripada čukumbabi. samo u Vukovu rječniku.*

ČUKUNDA, *f. polygonum bis torta L. u jednoga pisca našega vremena. Korenast podanek može biti vijugast n. pr. u čukunde. Botan. crnog. 45.*

ČUKUNDĒDA, *f. vidi čukunda. Zora 1879, 196. sračni slakovina.*

ČUKUNDĒDINO BRĀDO, *n. neko mjesto u Srbiji u crvačarskom sreza. Glasnik 19, 255.*

ČUKUNDĒKIN POTOK, *m. mjesto u Srbiji u biogradskom okrugu: Niva u Čukundeinom potoku. Sr. Nov. 1871, 678.*

ČUKUNDĒDA, *f. vidi čukunda. Slakov koren dobiva se od slakovine, a kaže se i čukundenda. D. Popović 216.*

ČUKUNDJED I ČUKUNDJED, *m. pradjedor otac, u nekim se mjestima dj stijera u jedan glas d: čukundjed. samo u Vukovu rječniku. vidi i čukundjed.*

ČUKUNDJEDOV I čukundjedov, *adj. što pripada čukundjed. samo u Vukovu rječniku.*

ČUKUNDRUK, *m. a) kukuruzni klip bez zrna, u Vukovu rječniku. vidi i čokov, okonak. — b) bitra, beta rubra, u Stuličevu rječniku 96a: rupa rubra, betae rubrae radix, i u jednoga pisca na-*

šega vremena. beta rubra L. B. Šulek, im. 61. tur. eughundur.

ČUKUNDED, *m. vidí* čukundjed.

ČŪKUR, *m. 1. kao da je nekur s premještenim glasovima, a to je gutiák od platina i na krajevima po najviše vezen sriplom i zlatom, u carošana, fascia braccalis. sravní tur. në kurlyk razrez na gučama. u Vukovu rječniku bez značuća ocažo: čukur, m. i čukura, f. (u Srijemu) u sukna. riječ dolazi i u jednoj listini od god. 1558: Sa-lemo vašoj milosti dva testemaja i dvi košule i dvoće svitice za ljubav i dva čukura i dvi marame. Starine 10, 12. — 2. vidí cokur. — 3. selo u Hrvatskoj blizu Kostajnice. Schem. prav. 1878, 75. Razd. 32. sravní tur. čukur, jama.*

ČŪKURA, *f. vidí* čukur 1.

ČŪKURDIN, *m. vidí* Čokordin. Níva do Čukurdina. Sr. Nov. 1875, 1311.

ČŪKURHANLIJA, *m. prezime:* Nikola Č. Spom. bud. Glasn. 2, 3, 71.

ČŪKURI, *m. pl. selo u Bosni u travničkom okrugu.* Statist. 63.

ČŪKURNICA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom:* Níva u Čukurnici. Sr. Nov. 1875, 475.

ČŪKUROVAC, Čukuróvca, *m. selo u Srbiji u okrugu aleksinačkom.* K. Jovanović 83, 91.

ČŪKUROVO, *n. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom:* Lívada u mestu Čukurovu. Sr. Nov. 1875, 935.

ČŪKURSUJAN, Čukursujna, *m. mjesto u selu Vrhnici u Srbiji:* Lívada preko Čukursujna. Sr. Nov. 1863, 519.

ČŪL, *m. koiški pokrovac.* stragulum ad operiendum equum. tur. čul, güll, *ugrė. rızovli, od lat. stola. sravní* i čoltar, u Vukovu rječniku. Timar čini doru koša svoga, čul svalio, sedlo navalio. Nar. pjes. mar. 72. A možu čoju poraz, porزاز rima na čulove. Nar. pjes. stojad. 1, 113.

ČŪLA, *f. u koga su malene uši. Korijen misli Daničić kor. 35 da može biti skur od skar spěti. u Vukovu rječniku 330a: parvis auriculis, ívagnala čula rogušu. — ime orci (u koje su malene uši) u Lici. V. Arsenijević.*

ČŪLA, *f. 1. űeka igra u Bačkoj kao u Srbiji kрмаća. Vuk živ. 291 i rječ. 330a. — 2. ime orci. isporedi čula, čulav. J. Bogdanović.*

ČŪLÁN, *m. ime ornú. isporedi čula. J. Bogdanović.*

ČŪLAV, *adj. u koga su malene uši, o ornú, orci. isporedi čula. samo u Vukovu rječniku 330a: parvis auriculis.*

ČŪLE, *m. prezime:* Ivan Čule. Stat. polj. ark. 5, 311.

ČŪLICA, *f. sverst vinore loze.* B. Šulek, im. 61.

ČŪLIĆ, *m. prezime xv vijeka i u naše vrijeme.* Petar Čulić. Mon. croat. 117 (1478). Schem. bos. 1864, iv. Schem. diae. 1877, 64.

ČŪLIN, *m. űeka buba, symbiotis* Rodt. I. Šloser, kor. 1, 306.

ČŪLINAC, Čulínca, *m. selo u Hrvatskoj u zagrebačkoj županiji kajkavski Čulínac.* Schem. zagr. 1875, 62. Pregl. 17.

ČŪLIŅA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu krajinskom:* Lívada na mestu zvanom ČuliŅa. Sr. Nov. 1869, 629.

ČŪLIŠIĆ, *m. selo u Dalmaciji u okrugu šibenskom kotaru skradinskóm.* Rep. 25. dolazi već

god. 1498 u listini latinski pisanoj: Stephanus Mylwtihnyuch (Militinić) de Clwlyssych de genere Kukarov. Mon. croat. 171. za tim u jednoga pisca xviii vijeka: Tebe štuju Šibenčani a također Sbradićani, i svi slavni Kotarani; s Čulišićem Dubravrćani tebe slave i Rupljani. P. Knežević, pism. 113.

ČŪLKO, *m. ime muško u Srbiji. u Vukovu rječniku. upravo je čorjek u koga su malene uši. isporedi čula. Nega pita Čulko barjaktare. Nar. pjes. vuk. 3, 328. A Čulku se od ina ne može. 3, 330.*

ČŪLKOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme:* A delija Čulковиć Milošu. Nar. pjes. vuk. 4, 400.

ČŪLÓKA, *f. ime kozi.* J. Bogdanović.

ČŪLÓNOŠA, *m. űeka buba. claviger* Preissl. I. Šloser, kor. 1, 222. čuloňoše clavigeridae. 1, 222.

ČŪLTÁN, čultána i čultau, *m. vidí čul. xviii vijeka i u naše vrijeme i u rječniku Belinu 361a: instratum, i Vukovu 830a: pokrovac. Gízdava mu poklonio vranca, a na vranecu čultau do koljena. Nar. pjes. vuk. 3, 519. i Nar. pjes. srem. 131 sa č: Vranac koňice pokriven čultanom finog sukna. M. Katančić 69.*

ČULTIĆ, *m. űeko mjesto blizu Topuske u listini latinskoj od god. 1311. Mon. ep. vuk. 1, 26.*

ČULUK, *m. mórovys, čorjek u koga ima samo jedno mudo. tur. čulak, unimanus, bogal, M. Pavlinović.*

ČULUM, *m. selo u Bosni u travničkom okrugu.* Statist. 63.

ČŪLUMOVIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme.* J. Bogdanović.

ČŪLA, *m. ime muško u Srbiji u naše vrijeme:* Raka Čula iz Jabukovca. M. D. Milićević. srb. 792.

ČŪLAT i ČŪLAT, *m. prezime, u naše vrijeme.* J. Bogdanović.

ČŪLATOVA GRÉDA, *f. űeko mjesto u Srbiji u okrugu šabačkom:* Zemlja u Čujatovoj Gredi. Sr. Nov. 1874, 74.

ČŪMA, *f. pestis, kuga. tur. čuma. Dolazi xvi vijeku i u naše vrijeme. između rječnika u Mihašinu 4a: pestis, lues, pestilentia; u Stulićeu 96a: pestis; a Vukovu 830a: kuga; i u Daničiću 3, 480: pestis. Bystř čuma po viszej zemli. Let. srb. saf. pam. 84. Bi čuma u Bečanovici. Starina 10, 262. (1818). Tako me čuma carigradska ne omela! Nar. posl. vuk. 300. Kamo li su s kudjelom djevojke i nevjesto vješto navijale, reć bi sve je čuma sčunijala. Osvet. 5, 27. Tamo ga omete čuma S. Lušiba, prip. 211. Prekušio je čumu, krate, žuticu, srabi i petiće. 253. Čuma je živa kao žena... idući čuma po svetu i moreći lude dode nekom čobaninu. M. D. Milićević, srb. sel. 2, 62.*

ČŪMAN, čúmna, *adj. kužan, pestilens. isporedi čuma. samo u jednom prísu po prilici iz xvi vijeka: Kada ima človeki prísu čumni dori se ne učini golems. Starine 10, 91.*

ČŪMARAVICA, *f. űeko mjesto pod űivama u Srbiji:* Níva u Čumaravici. Sr. Nov. 1875, 1200.

ČŪMBORAK, čumberka, *m. satureia hortensis. isporedi čubar. u jednoga pisca našega vremena.* B. Šulek, im. 61.

ČŪMBORIĆ, *m. vidí* čumberak. B. Šulek, im. 61.

ČŪMICA, *f. dem. čuma, pestis, kuga. u jednoga pisca našega vremena: Oj čumice čumice, što si kosn rasplela. M. D. Milićević, srb. sel. 1, 102.*

ČUMIĆ, *m.* 1. *selo u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* K. Jovanović 83. 120. — 2. *prezime u naše vrijeme.* Sem. sr. 1881, 45, 211.

ČUMIĆSKI, *adj.* što pripada selu Čumiću. Ojština čumićska. J. Jovanović 120. Livada u brdu čumićskom. Sr. Nov. 1861, 316. Planine najviše u kragujevačkom okrugu ovo su: istočni visovi od Rudnika: Ramača i čumićsko brdo. M. D. Mišević, srb. 226.

ČUMIJATI, čumijâm, *imp.* strnuti i svenuti. M. Pavlinović.

ČUMIJEHATI, čumijehâm, *imp.* pedetentim deficere. samo u *Staliciu rječniku* 96^a. vidi čumjehati. isto što čumijati.

ČUMINA STRIJELA, *f.* echinops banatiens Koch. u *Srbiji.* I. Pelivanović, Javor 1881, 153.

ČUMPRELA, *f.* prosta djevotka. Bogišić misli da je od čupa, što je sluškinja koja prve govine služi, neočušana: *m* da je umetnuto kao u čombo, čobo. Dolazi samo u *Postor. danić.* 13: Čumprele su lan poplase (popasle?), sinisli donisli si kladen kolac, i u naše vrijeme u *Dubrovniku.*

ČUMURLIJA, *f.* selo u *Srbiji u okrugu niškom.* Sr. Nov. 1879, 175. — *brdo u Srbiji koje se zove i Lisinae:* Odnau odstupe na Čumurliju. . . zauzme brdo Lisinac (Čumurliju). Rat. 52.

ČUN, *m.* cymba cymbula. u naše vrijeme i u *rječnicima* *Mikašinu* 41^a: čun, golica, linter, faselus; *Bjelostjencu* 54^b: linter, faselus, cymba, celox, lembus; *Staliciu* 96^a: scapha, linter; *Volttijinu* 31: kaln und kegel, i *Vukoru* 830^a: cymbula: -u je od starijega *h:* člms. *Korijen je po Daničiću* kor. 244 *skar mahati, gnti, prolatiti.* *Miklošić lex. isporoda nem.* tchimaki, u *Matzenauer list. fil.* 34 *sravniče i stičem.* kiol, skand, kjöll navis, ugs. col, carina, navis. — *Akcentat se mijenja u loc. sing.:* čunu i u *gen. pl.:* čunâ, a *kad u pl. prima slorku ov glasi:* činovi, činove, činovima, a *gen. pl.:* činová. Činovi mu vodom plove a ispolci zveće. *Nar. pjes.* vuk. 1, 513. Ukreaju se u jedan čun pet, šest prostaka i jedan pop. *Nar. prip.* vuk. 4294. Na čunu katana treće se kal se za koga hoće da kaže da je rdav vojnik. *Nar. posl.* vuk. 192. Udivio se kao ruža u čunu. 327. — 2. čunak u *tkalca,* radius textorius. u *Vukoru rječnika.*

ČUNAK, čunka, *m. dem.* čun, cymbula, radius textorius, tubus aquae decendae. u naše vrijeme i u *rječnicima* *Mikašinu* 41^a: ladicâ od krosan, drugula, radius, pannelium, u *Belinu* 507^b: radius; u *Bjelostjencu* 51^b *kajkarski:* čunek tkalečki od vutka, radius, instrumentum textoris, quo subtegmén stamini inseritur, pentaliu, pannelium, navicula textoria; u *Jambričicu* 835^b: radius textorius, tkalečki čunek; u *Staliciu* 96^a: radius, i u *Vukoru* 380^a: radius textorius, tubus aquae decendae. a) *malen čun cymbula:* Voda nosi čunak okovant. *Jacke* 53. — b) *tkalčki čunak* radius textorius: Dani moji brži biše od čunka i prodoše bez nadaña. D. Daničić, *jev.* 7, 6.

ČUNCI, Čunčâ, *m. pl.* mjesto u *Srbiji u vrsarskom srezu.* *Glasnik* 19, 296.

ČUNČAN, *adj.* vidi klečan. o otki, čunčana je otka onu u koju su po uvertu otkane dolje žice iz niš. u *jednoga pisca našega vremena:* U Vuki zovu čunčanu otka koju u Bačkoj zovu čunčanu a u Krajini klečanu. *Krššavi,* list. 10. *svrani* čunak.

ČUNČAR, *m.* u *tkalca drvo predom omotano, koje se meće kroz platno.* u *Vrhovcu kod Jasko.* vidi čunak b.) M. Valjavac.

ČUNČIĆ, *m. dem.* od čunak. Na četiri čuna načiniti lijepega mosta na Kumi i tu hotjeli viditi, može li i top 6 funtovi održati takij čunčića. S. Tekelija letop. srb. 119, 71.

ČUNDRIK, *m. prezime u Srbiji u naše vrijeme.* Rat. 38.

ČUNGULA, *f.* samo u *zagoneci:* Prati rt čungulu da mu dovede cara Klopotara. (*odgonetaj:* potrlj kad se nim mlati roće) *Nar. zag.* nov. 162.

ČUNGULE, *f. pl.* selo u *Srbiji.* Sr. Nov. 1879, 176.

ČUNGUROVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Sem. srb. 1881, 198.

ČUNICA, *f.* cymbula. isporodi čun. u naše vrijeme i u *Vukoru rječnika.* Vozu se na čuniceana. *Vuk.* Jan. 2, 38. Čunica samotvora lada. *Nar. pjes.* petr. 3, 532.

ČUNIČKO BRDO, *n.* brdo u *Srbiji u okrugu kuaževačkom:* Vinograd u čuničkom brdu. Sr. Nov. 1872, 382.

ČUNIČSKI POTOK, *m.* neko mjesto u *Srbiji u okruga kragujevačkom:* Voćniak u čuničskom potoku. Sr. Nov. 1868, 532.

ČUNIŠTA, *n. pl.* selo u *Bosni u okruga saraževskom.* Statist. 9.

ČUNKA, *f.* os animalium, rilo u psa, mačke ili kakve god druge životinje. *Slovinac* 1882, 188. u *jednoga pisca xviii vijeka i u Belinu rječniku* 183^a: rietus, rostrum suillum. Pas troglavi na nas hrupi, ali poznav vila da je ka nošu e lan u licu, ostavi on čas krute laje i čunkami pade nien. J. Kavašim 392. Gdje svim (*vrazima*) su obrazine da gledati ih moći nije. . . obraz ljudski počinjaju, a na čunku pak dospjiva, pasje uši imaju. . . 409.

ČUNKOVA DRAGA, *f.* selo u *Hrvatskoj u jastrbarskoj podžupaniji u župi prekriskoj.* Schem. zagr. 1875, 90. *Prezl.* 36.

ČUNOLIČNIK, *m.* neka buba, cercyon Leach. I. Šloser, kor. 1, 108. isporodi čun.

ČUNOVO, *n.* selo u *Ugarskoj, nem.* Sandorf. *Jacke* 193.

ČUNTIĆ, *m.* selo i župa u *Hrvatskoj blizu Petriče.* Schem. zagr. 1875, 130. *Sem. prav.* 1878, 72. *Razd.* 32.

ČUN, *m.* ridi čun. u *jednoga pisca našega vremena:* Evo ti čun pak se prevezi sam. S. Ľubiša, prip. 20. U tom se odveze od ostrvice čun i dopre k obali. 20. Ko se ne moga u čunjeve ukrcati ili se u jezeru utopi ili pogine. 122. Hljada čunjeva. S. Ľubiša, prip. 20. Množ ladicâ i čunjeva. 129.

ČUN, *m.* conus zoroas, od tal. zono, cono (možda gdje i cogno) a to od lat. conus. vrst geom. slike. u *kniževniku našega vremena i u rječniku Voltgijinu.*

ČUNČAC, čunča, *m.* plod biline colebicum autumnale. u *jednoga pisca našega vremena* kajkarski: čunec. B. Šulek, im. 61.

ČUNČAST, *adj.* nalik na čun, carinatus. u *jednoga pisca našega vremena:* Balegaš čunčasti, aphodius carinatus Er. J. Šloser, kor. 35f. kliščak čunčasti. 425.

ČUNOLIČNIK, *m.* ridi čunolichnik. J. Šloser, kor. 1, 116.

ČUŃOSIJEĆ, *m.* sectio conica. kegelschmitt u *jednoga pisca našega vremena:* Apolonio pergejski izumio je čunosiječ. M. Pavlinović, rad. 52.

ČUP, *m. toliko čega koliko se može primiti prstima, samo u Stuličevu rječniku* 96^a: exigua rei quantitas, pata farinae, quae extremis digitis contineri potest.

ČUP, čupa, *m. fasciculus capillorum, od sršetka xviii vijeka, vidi čupna*. Lina nama sidi, od toga se već ne stidi što su čupi nečesani. V. Došen 208. Nevaljane ima čupe. 208. I narvoške sve pokupi, gdi plaćaju mnogi epl. 161. Čup vratite svete braće koj od miraza rosijanskoga na obrazu voga i pada Muhameda svetca meca. J. Krmpotic, kat. 36. Sve okrene čupe na opak. Nar. pjes. stojal. I, 51. Čup čupinaše. M. D. Milčević, seļ. 3, 35

ČUPA, *f. fasciculus capillorum, u jednoga pisca pod konac xviii vijeka i u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu, kojim je po Daničiču kor. 235. skap grejsti, stršiti, grabiti, zahvatati, trpati (a osn. 35 rječj). Srodno biće stnem. chuppa, chupha, cucullus, mitra, niem. kaup, crista, kaup apex, pa i got. skupt capilli; lot. čupra cirrus, lit. czupryna, svrtni i što A. de Cilae: dict. d'etim. dacoroman. narodni kod eue pag. 57. — Akcenat se mijenja u gen. pl.: čupā. Muži, kipro, tu ne skiči nit u moje čupe tići. V. Došen 125. Nek svekrva pazi čupa, da ūi sũasa ne izčupa. 157. Da doklo smo ovde škupa podilimo ovo čupa. 125. na svim tim primjercima može biti i nom. čup. — dlakava strana kože, (kao da je to): Od kozje kože načiené nogavice s čupom na polje okrenutom. M. D. Milčević, seļ. I, 67. — vidi i kod čumprala.*

ČUPA, *f. nepočesano žensko ćelude, samo u Vukovu rječniku*: mulier impexis comis.

ČUPA, *m. ime muško u Srbiji*: Neki kapetan Čupa bio je tu posećen. M. D. Milčević, strb. 19.

ČUPAK, čipka, *m. dem. čup. I. toliko burmuta koliko se uzme među dva prsia kad se smrče, mica, nem. die priesse, l. Nematode. — 2. ptica gjurac, mergus, u Stuličevu rječniku.*

ČUPALAC, čupaoca, *m. ambedens. samo u Stuličevu rječniku* 96^a kako je starčeno, i tul. che va mangiano all' intorno qualche cosa. ispredi čupati.

ČUPANICA, *f. vana s mrljina očupana. samo u Vukova rječniku*: lana de pellibus mortuorum animalium avulsa.

ČUPANE, *n. radnja koja bira kud se čupa, vulsio, ispredi čupati, u naše vrijeme u rječnicima Mikalima 44^a: evulsio; Bjelostijenčevu 54^b: evulsio; Stuličevu 96^a: actio quae a liquid circum obrotitur vel comeditur, i u Vukovu 830^a: vulsio. a) evulsio, vellatio: od trostrukog čupana starih gusaka. I. S. Rejković, kuć. 281. — b) vulsio, čupaše među sobom: Poslije rvaña i čupanja za vratove nadvladaju Turci. Vuk, dan. 3, 183. Svađanje i čupaše. V. Bogišić, zbor. 515.*

ČUPAR, *m. vidi čubar.*

ČUPARIĆ, *m. ime muško ikeoć u Spletu*. J. Kavačić 90, 327.

ČUPAST, *adj. kušlac, implicatus, o sukna, hječci*. M. Pavlinović.

ČUPATI, čupām, *imp. vellere, rixari. od početka xix vijeka, jednom se čtu i u Gundulića 513 kao varijantu mjesto lusati: između rječnika a Mikalima 44^a: evullo; Bjelostijenčevu 54^b: evullo; Stuličevu 96^a: ambedere, corrodere, obrodere, comedere: Voltijijinu 31: ausrotten, i u Vukovu 830^a: vello. Postajna kojega i čupa. Akcenat se mijenja u praes. I i 2 pl.: čupāmo, čupāte, u aor. 2 i 3 sing.: čupā; u part. praes.*

pass.: čupām; na preom slogu bez promjene a drugi je slog dug osim praes. još u cijelom imperf.: čupāh, u cijelom imperat.: čupāj, part. praes. act.: čupāv, čupāvsi; tako je dug i treći slog u praes. 3 pl.: čupāju i part. praes.: čupājūci.

I. prelazno

I. izriče se što se čupa, a to je a) ćelade: Svaki me vrag muze, svaki čupa i guļi. D. Rapić 192. Da ga razjereni ļudi čupaju. D. Obradović, ž. 127. Leda svoja podmetali onima koji me bijahu, i obraze svoje koji me čupahu. D. Daničić, isa. 50, 6. Za to ih karah i psovah i neke između ūih bih i čupah. nem. 13, 25. Objekat ne izriče se: Oni se raduju, kad se ja spotaknem, i kupe se, kupe se na me, zadaju rane ne znam za što, čupaju i ne prestaju. D. Daničić, psl. 35, 15. Da mi neprijatelj ne isčupa duše kao lav. Čupa, a nema ko ga izbavi. psl. 7, 2. — b) životina: Kupjene, ćitak i trije užgavaju zmije i druge živine otrovite, a čupaju i zlo drže živine praprostite, jer skuba ih i čupaju. M. Radnić 307. Sada žene čupat guske goni. I. S. Rejković, kuć. 195. Jagde mu dati, noža ne dati, neka diđija zubina čupa. Nar. pjes. vuk. I, 385. — c) stvar tjelesna u p. brada, glava, kosa, krila, biline, evellere. brada: Tilo moje đao sam udarajućim i bradu moju čupajućim. J. Velikanović, upn. I, 165. Vlastitim rukama svu bradu čupati. A. Knezović xxxvi. On bradu s rukama svojima čupa. 205. kosa: Tko ne bi s Mauld'boim kose čupao? D. Rapić 75. Ne znade što ima početi, neg vlastite kose s rukama čupati. 110. Ľudi ih držo da se ne grebu i ne biju, da kose ne čupaju i ne stržu. Vuk, ž. 195. Da se ne načine ćelavi čupajući kosu z glave. D. Daničić, 3 mos. 21, 5. glava: U ūoj se kuvaju ľudske glave a orlovi ih odzogo čupaju. Nar. prip. vuk. 112. krila: Jedan mu krila čupa. J. Rapić, boj. 7. lan: Drugog (lan) čupat kad kućani laje. I. S. Rejković, kuć. 129. trava: Kao da čupa travu. Nar. pjes. vuk. I, 184. luk: Ciganina nasli de krade luk pak ga zapitali što to čini, a on odgovorio da ne čupa luk da krade, nego se uhvatio za ū da ga vjetar ne obori na zemļu pa se luk sam isčupao iz zemļe. Nar. posl. vuk. 82. Što ko ima nek čuva, kazao Nasradin hoga kad je luk u jutro sadio u veće čupao te nosio kući 557. kukol: Da ne bi čupajući kukol počupali zajedno s ūime pšenica. Vuk, mat. 13, 29. strñika: I razide se narod po zemļi misirskoj da čupa strñiku. D. Daničić, 2 mos. 5, 12. — kazuje se od čegu se čupa, demere: primase i držeše milostine ali zadužbine koje pravovjernici činahu svetijem apostolom, od ūih čupase ter činaše dio rodacim. Besjede kr. 163.

II. sa se

1. recipročno, evellere, rixari: Sacuvalo te bog s rogatijem se bosti i s ćelavijem se čupati. Nar. posl. vuk. 275. Nema drugo ništa nego šaka i perim t. j. da se čupamo i bijemo. M. Pavlinović, razg. 35. Stari krsćani stali se čupati s novim bizantinćim. 84.

2. pasivno, evelli: Sad se čupaju koprive. I. S. Rejković, kuć. 204. Ima vrijeme kad se rada i vrijeme kad se umire, vrijeme kad se sadi, i vrijeme kad se čupa posadeno. D. Daničić, prozv. 3, 2. o životini, vellere: Misi, svi se zverovi čupaju za kuku. J. Rapić, boj. 116.

ČUPAV, *adj. nepočeslan, impexis comis, kao nakostrješen, hirsutus, ispredi čupa, u naše vrijeme i u Vukovu rječnika*. Kroz kapu mu perćim gleda brez svakoga čupav reda. V. Došen 205. Kad je ko nečeslan i čupav. Nar. posl. vuk. 255. Ko ima veliko čupave brkove. 30. Čoroje je imao haļmu čupavu. Vuk, ž. 19. Pravo, pope, tvoja

(glava) zdrava bila, gde si stig'o čupave nizame. Osvet. 2, 153.

ČUPAVAC, čúpávea, m. 1. čorjek čupar, homo impexis comis. u *Lici. V. Arsenijević.* — 2. *ne-kakva šarena pojava, u naše vrijeme i u Vakovu rječniku 830a: (u Srjemu) gauspae genus. Jastuk čupavac:* Prod kućom pod orahom prostrta šarena pojava i poredani jastuci čupavci. M. D. Miličević, let. već. 179. Razboj na kom učiteljka će jastuke čupave. M. D. Miličević, zlosel. 326. — 3. *neka bilina a.* mesembryanthemum L. Slosser-Vukot. 407. B. Šulek, im. 61. b) *erst vinore loze crna grožđa.* B. Šulek, im. 61.

ČUPAVČICA, f. *neka bilina, vidi čupavac 3.* čupavčice, mesembryanthemae. Slosser-Vukot. LXVIII, 407.

ČUPAVICA, f. *čupavo žensko čelade, čušla, ne-česla, pelesavica, mulier impexis comis. u Lici. V. Arsenijević.*

ČUPENDATI SE, čupěndám se, imp. drpati se, *koškati se s kim, velicare, altercari.* Pavlović. vidi čupati se.

ČUPERAK, čuperka, m. fasciulus, isporodi čup. u *naše vrijeme i u Vakovu rječniku, obično pl. čuperei. vidi vitice, cirrus, u Srbiji:* Ako te uhvatim za čuperke, na mah ćeš me poznati. V. Hić.

ČUPERLIV, adj. *garčljivo u jelu, o djetetu.* M. Pavlinović.

ČUPETIĆ, m. *prezime xiii vijeka: Vlastelin velikoga kneza humsoga Andrije Thoma Čupeti-ka.* Mon. serb. 31 (1249).

ČUPICA, f. 1. fibula, žensku kopča. u *Vakovu rječniku 830b gdje se veli da se govori u Boci.* — 2. *villas (kao da je to.) Daničić, rječ. 3, 180.* Pojaše srebrni pozlaćeni (pozlačkjeni) s obćna čelma i dvadeseti i dvě čupici po nem. Spom. srb. 18. — 3. *zatičak, sinciput.* Slovinac 1880, 389.

ČUPIĆ, m. *prezime u Srbiji.* Damijan i Jovan Čupić. Spom. bud. Glasn. 2, 3, 76 Čupić Stojan zmaju iz Noćaja. Nar. pjes. vuk. 4, 178. Stojan Čupić u Mačvi. Vuk. živ. 255. Zasio u Čupića pod smokvu Dubrovnik 1870, 15. Nikola Čupić. M. D. Miličević, srb. 176. (131. 432. 149. šem. srb. 1881. 351).

ČUPIČEV, adj. *što pripada Čupiću:* Vi mačvanske čujte bujubaše, Čupičevi lav i zabrani! kad Čupića među vama nema, vi hoćete drumom udariti. Nar. pjes. vuk. 4, 251

ČUPINA, f. *augm. čupa, u naše vrijeme:* Pale mu čupine niz ramena. S. Ćubisa, rječ. 132.

ČUPINA ŪMKA, f. *spalšte s. Sare u Srbiji.* M. D. Miličević, srb. 69. (*humka tumulus.*)

ČUPIŅATI, čupiŅam, imp. *grebnati, ogrebnati ili rediti čup, carminare, u jedinju pisca našega vremena:* Čup čupiŅaše. M. D. Miličević, seJ. 3, 35.

ČUPJELE, f. *pl. srebrnarske škarice, samo u Stulićevu rječniku 96a:* argentiarium fabrorum forciculae.

ČUPKA, f. *patella vulgata. lupar. u naše vrijeme na Braću. A. Ostojić. i u Makarskoj. L. Zore, rib. 22.* Pokaza umjetniku ispisano oko a ovaj ga upita: Zar je to čupka? M. Pavlinović, rad. 67. — *i u prenesenom smislu:* 'Daj mi čupku vina, uja', t. j. onoliko koliko bi stalo u čupku. M. Pavlinović.

ČUPKÁNE, n. *vidi čupaŅo čemu je demin. isporodi čupkati. samo u Vakovu rječniku.*

ČUPKATI, čupkám, imp. *dem. čupati vellere.*

u naše vrijeme i u Vakovu rječniku. Magare videći da ne može proći počne čupkati travu. Nar. prip. vrč. 39. Zecovi po planini travu čupkaju. Nar. bas. vrč. 48.

ČUPO, m. *čupavo muško čelade, u ostaje i kao nautimak čorjeka.* U Miloša Obrenovića bio je kuhar i šajvica Čupo. Pavlović.

ČUPOVIĆ, m. *prezime u naše vrijeme u Srbiji.* Rat 358. Sem. prav. 1875, 79, 82. vidi čupo.

ČUPORKA, f. *ime orci. u Lici. V. Arsenijević.*

ČUPRA, f. *samo u zagoneci:* Čupra sjedi na trklu, te sve nešto čerpla, teško tome do smrti ko se s Ņom uprti (*odgonetlaj: zmija.*) u *Vakovu rječniku 830b.* Čupra sjedi na priklu, te sve nešto čerpla, teško tome do smrti, ko se s babom uprti. (*odgonetlaj: grožđa.*) Nar. zag. nov. 29.

ČUPRIJAN, Čuprijana, m. Cypranus. J. KavaŅin. vidi Čuprijan i Čiprijan.

ČUPIRISKI POTOK, m. *potok u Srbiji u okrugu knaževačkom.* Glasn. 19, 292.

ČUR, m. *dim, fumus. tur. kurum čad. u Srbiji. V. Hić.*

ČURČIĆ, m. *selo u Bosni u bitučkome okrugu.* Statist. 48.

ČURČIĆ, m. *prezime. u naše vrijeme. -ić je stegnuto -ijić.* J. Bogdanović.

ČURČICA LUĖ, m. *selo u Bosni u travničkome okrugu.* Statist. 72.

ČURDIR, m. *kapa zavijena sa jemenijama i naprijed kao sa strelom. u naše vrijeme u Bosni u Sarajevu.* Žene nose duge čurdire atozove a pokriju se sa maranom. V. Bogišić, zb. or. 129.

ČUREK, m. 1. *erst hleba:* U Mostaru se o krsnom imenu mese neki čureci (osobiti hlebovi). M. D. Miličević, slave 26. — 2. *neka bilina u rječniku Mikašina 11a:* melanthium Gith. nigella. melaspermon; u *Belinu 163a:* melanthium; i u *Stulićevu 96a:* melanthium, nigella Gith. vidi čurek.

ČURIC, m. *ime muško xvii vijeka.* Starine 11, 134. vidi Čurić.

ČURIĆ, m. *prezime xvii vijeka.* Starine 11, 143, 144, 145.

ČURILO, m. *samo u zagoneci:* Na čnki čurilo, na bukvi burilo, na varle grade, na stup se bere. (*odgonetlaj: pčela*) Nar. zag. nov. 186.

ČURILOVAĆ, Čurilovca, m. *selo u Hrvatskoj blizu Noroga Marufa, knjaževski Čurilovec.* Progl. 46. *pišu ga i Čurilovec.* Schem. zagr. 1875, 183. vidi i Čurlovac.

ČURILOVIĆ, m. *prezime xvi vijeka.* Mon. croat. 186.

ČURITI, čurim, imp. *dimlir biti fuligine infectum esse, isporodi cur. govori se:* Čuri mu kuća. u *Srbiji. V. Hić.*

ČURKOVIĆ, m. *prezime u naše vrijeme.* Schem. zadar. 1876, 52.

ČURLA, *samo u zagoneci:* Polećeše orli od mora pa padoše čurli kod tora. (*odgonetlaj: trgovci*) Nar. zag. nov. 225.

ČURLIĆ, m. *prezime u naše vrijeme u Dalmaciji.* Nar. pjes. vuk. 2, 653. (*među pronumerantima.*)

ČURLIN, m. *neka ptica.* čurlin veliki, unucinus arquata Lath. Progr. spalat. 1880, 38. vidi čurlin.

ČURLINKOKA, f. *ptica otis tetrax L.* Progr. spalat. 1880, 35.

ČURLIŃUŠA, *f.* ptica haematopnis ostralegus. L. Progr. spatat. 1880. 36.

ČURLO, *m.* prezime u naše vrijeme u Crnoj Gori. Pjev. crn. 102, 103.

ČURLOVAĆ, Čurlovać, *m.* selo u Hrvatskoj blizu Belovara. Sabljar 72. pišu i Čurilovae.

ČURMA, *f.* renizium. tal. ciurma u to od grč. *zárma*. samo u Mikuljina rječniku 414; vozci od galije, renizium.

ČURUG, *m.* selo u Bačkoj, prahija žabaškoga protopreze terata. Sem. prav. 1878. 27.

ČURUK, *m.* nelostatak, vitium. od tur. čürük gıno, u naše vrijeme. Ako u čomu (rebu) nadekava čuruka. Pravdo-nosa 1851. 33. Nikad se ne će udoniti sestra mlada prvo starije imace starija se već ne bi nikad udala, za što bi svijet rekao: jest nešto do obraza ili do čuruka (tj. lesni nelostataka). V. Bogišić, zbor. 97. Koji kupuje koña ili vola, pita da nema kakve mane (čuruka). 467. — kao *alj indec.* fragilis, *pakeu-* ren, *pitoren.* u rječniku Vukoru 830^b. Ej more emserije! daj mi jednoga (dukati) da vidim da nije čuruk. Nar. prip. vrč. 1, 143.

ČURUŠKI, *adj.* što pripada selu Čurugu. Paroh. čuruki. Nar. pjes. vuk. 2, 651.

ČURUŠKIŃA, *f.* žensko čelade iz sela Čuruga. V. Arsenijević.

ČURUZANIN, *m.* čovjek iz sela Čuruga. V. Arsenijević.

ČUS, *m.* prezime u naše vrijeme u Hrvatskoj. Schem. zagr. 1875. 240.

ČUST, *adj.* *Frepak, ponosit,* superbus. *tar.* čust tačan, brz, u jednoga pisca našega vremena. Momci, al su čusti i mužlemi pusti. Osvet. 2, 104. A naprijed su zorom izasli čusti ljudi s koñi naprtjani. 4, 24. *vidi i čnst.*

ČUSTA, *m.* muški nadimak u naše vrijeme. Stojani Kalajčić prodao svoju kuću Nikoli Čusti. Prot. sab. 48.

ČUSTE, *f. pl.* selo u Bosni u zvoničkom okrugu. Statist. 89.

ČUSTO BRDO, *n.* selo u Bosni u zvoničkom okrugu. Statist. 137. (a 91 Čusto.) Schem. bos. 1864. 60.

ČUSTVEN, *adj.* sensilis, u jednoga pisca xviii vijeka i u rječniku Stulićevu 969; čnstveni. D. Obradović, basn. 147.

ČUŠIĆ, *m.* prezime u naše vrijeme. Schem. diac. 1877. 67.

ČUŠLA, *f.* čušlarvo žensko čelade. u Lici. V. Arsenijević.

ČUŠLAV, *adj.* neočeslane kose, čupav, impexis comis. u Lici. V. Arsenijević.

ČUŠLAVAC, čušlaveca, *m.* čušlarvo muško čelade, čupavac, homo impexis comis. u Lici. V. Arsenijević.

ČUŠLAVICA, *f.* čušla, čušlarvo žensko čelade, mulier impexis comis. u Lici. V. Arsenijević.

ČUŠPA, *f.* paprika, capsicum annuum L. u Skoplju u Bosni, u Tetovu u Staroj Srbiji. M. Ćurović.

ČUTAK, Čutka, *m.* ime muško xiii vijeka; Filii et nepotes „Clutk“ (= Čutka). Mon. ep. zagr. 147.

ČUTEĽAN, čutojna, *adj.* sensibilis, samo u Stulićevu rječniku.

ČUTEĽNOST, *f.* sensus, samo u Stulićevu rječniku.

ČUTEĽSTVO, *n.* sensus, samo u Stulićevu rječniku.

ČŪTI, starije čuju, poznije čujem, imp. audire, sentire, u xiii vijeku, u rječnicima Mikuljina 414: sentio, sensu percipio, čuti ušima audio, auribus percipio; u *Iglostjencevu* 53^b: čiem 54^b: čujem, audio, auditione accipio, auribus accipio, auribus hauro, arrigo aures; u *Jambrišićevu*: audio; u *Stulićevu* 969: audire, auribus accipere, sensibus percipere; u *Volljigjnu* 32: hören; u *Vukoru*: audio, po jugozapadnim krajevima: sentio; i u *Danićevu* 3, 380: audire, obedire, agnoscere — *Akvenat se nijicju u cijelom imperat.* čuj, *part. praet. act. 1.*: čuv. čuvisi; u *part. praet. pass.*: čujem, čujena, sloz.: čujeni; čuven, čuvena, sloz.: čuveni, čevna, čuvena, sloz.: čevni. — *Jednom u naše vrijeme čita se aor sa d od dč:* čude. Osvet. 4, 43. u jednom je na *part. praet. act. dodan nastavak 2 osobe plur. te:* čul te. Već čul te me, moja djeco draga? Nar. pjes. petr. 3, 163. — *Postaieum od kor. sku doznavati, slušati. stsl čuti ispodređuje Miklošić* 1, 168 s got. usskavs, usskavjan. *vidi čuvati.*

Znači

1. *imati sluh,* audire: Glusi čuju. N. Rašina 14. Uši imaju i ne čuju. P. Posilović, nasl. 46. Gluhi čuju. P. Knežević, živ. 46. Gluh tkom je, čuje. 59. Popri i slip i gluh sad vidim i čujem. 63. I služićete onda bogovima koje su načunile ruke čovječije od drveta i od kamena, koji ne vide i ne čuju, niti jedu ni piñišu. D. Daničić, 5mos. 4, 28. Ali vam ne dade gospod ušiju da čujete? 5mos. 29. 4. Ja sam kao čovjek koji ne čuje. psl. 38, 14. Koji je stvorio uho, zar ne čuje, i koji je oko načinio, zar ne vidi? psl. 94, 9. Uši imaju, a ne čuju. psl. 115, 6. Nije otežalo uho ñegovu da ne može čuti. isai. 59, 1. Koji ima uši da čuje neka čuje. Vuk, mat. 11, 15. Jer se odrenvilo srce ovijeh ljudi i ušima teško čuju. mat. 13, 15. Stane kazivati kako ima oca stara i slepa i gluha i kako mu je otac usnio da ima negde studenac, i da bi se pomladilo i da bi opet čuo i video, da mu je vode iz ñega da se okupa i umije. Nar. prip. vuk. 238. — *kašto se uzima uho kao da je živo, da ono čuje mjesto čovjeka:* Uho koje čuje i oko koje vidi, oboje je gospod načinio. D. Daničić, prič. 20, 12. Blago vašijem očima sto vide i ušima vašijem sto čuju. Vuk, mat. 13, 16.

2. *sluhom ili ti uhom primati glas,* audire, auribus percipere sonitum. *a) izriče se što se čuje u to je aa) glas koji dave čelade, ali se kaže da se čelade čuje:* O Agamemnone moj! kad te čuh, glas on čas poznal tvoj. M. Vetranić 2, 479. Poliksena da je od svih čuvena ovakoj pušta glasa. M. Držić 246. Smijesh se, čujem te. F. Lukarević 73. Čujem te, imam uši. M. Držić 411. Kad te čujem, kad te vidim, čutim slas u sebi. D. Palmotić 2, 11. Vila leti po viru planine, Sarac jezdi po srebi planine, nigdi vile čuti ni videti. Nar. pjes. vuk. 2, 217. Tako sužali Mičo svjetovaše a mišlase niko ga ne čuje, no ga začu od Zadara bane. 3, 411. Ti nijesi ni čuo jumaka, da kamo li očima vidio. 3, 254. Kantaj, Mare, da te gora čuje. Nar. pjes. istr. 2, 53. Ne vići, budalo, da nas ne čuju. Nar. prip. vrč. 2, 6. Dok je ovako vikao, čuje ga nekakav Turčin. 2, 108. *bb) glas koji dave životinja ali se kaže životinja mjesto glasa:* Po skoju nigdri miša nije čuti. M. Vetranić 1, 22. Tovar počne velui rut da ga je gorom čut najmanje sto milja. 2, 168. Vele ki tamo putuju da šturka ni ptice putuju ne čuju. 2, 264. A sto ti su papagalji žamorčić čut od svudi. 2, 268. Kom šturka čut ne bi. 2, 290. Mnokrat se toj zgodi da kuna dohodi gdje čuti nije pasa. 2, 331. Pje-

vao kos u kavezu pa ga čuo drug u šumi. Nar. bas. vrč. 80. — *cej glas koji pušta stvar, a to je riječ: glas ili nazov glasu koji pušta stvar ali se kaže da se čuje stvar koja pušta glas. riječ glas: Zatikaeta ušii svoei da ne čuješ glas. Starine 11, 198. Glas čuven jest. N. Rašina 25. Gdi tvoj čujem glas, strne ni svaki vlas. S. Menčić 23. Kada tvoj čujem glas, što želu mnim stjećem i rajsku pijem slas. 24. Tih budi vitren čuh da čuje svak moj glas. Đ. Držić 462. Samo čuh jedan glas ki sazva tuj mene. M. Vetranić 2, 115. Još mi se mni da glas Izaka ja čuju. 2, 261. Tužna koji glas ovo čujem? M. Držić 124. Čujem glasac, a ne smijem progovoriti. 140. Vilu vidim a glas njeki čujem koji mi straha čini. 141. Kuvčivrate, zatišni uši da ne čuješ glas od one nemani. 390. Čujem glas a nije nikoga blizu odi. Đ. Palmotić 2, 36. Dopusti višna vlas da te se nagledam da čujem drag tvoj glas. 2, 475. Bi čuven glas boga ota. A. Kanžilić, kam. 767. Čuven je glas iz neba. A. Kanžilić, uoč. 558. Govoreći s neba glasom od svi čuvenim. M. Dobretić 32. Koliko ispodivnik more čuti glas. 11. Gospod bog viknu Adama i reče mu: gdje si? a on reče: čuh glas tvoj u vrtu. Đ. Daničić. Imos. 3, 10. Dao ti je da čuješ glas negov s neba. 5mos. 4, 36. Kad zatruhe u roge ovnujske, čim čujete glas od trube, neka poviče sav narod. nav. 6, 5. Kad narod ču glas trubni i povika iza glasa, popadoše zidovi. nav. 6, 20. Sužni se odmaraju i ne čuju glasa nastojnika. gov. 3, 18. Duh diše gdje hoće i glas negov čuješ. Vuk, jov. 3, 8. *riječ kojom se kaže kakav je glas kao: buka: Silnijih trubač čusmo buke. Đ. Palmotić 2, 66. luka: I čujah luku krila njihovih. Đ. Daničić, jez. 1, 2. Evo me, starče, (reče smrt) čuo (čula?) sam tvoju luku i uuku, zvaije i jaldikovanje. Nar. bas. vrč. 2. Srna i srndač čuju luku lovaca i lajaše pasa. 29. *plač: Čuste li, sestrice, krvnika zloga plač? M. Vetranić 2, 475. pršanje: Pršanje brzih krila čujem od onuda. Đ. Palmotić 2, 327. kucanje: Čuše kucanje u jednoj dugani gdi se majstorijsa drvna činaše. M. Divković, bes. 374. lelek: Kad Stijanović dopre kući, čuje lelek. S. Lubiša, prip. 52. *rikanje: Sam lug tuznje, od zvijeri strahovno rikanje kad čuje. M. Vetranić 2, 263. *sušani: Ne čuvisi za svitom sušna ni govora, razmaknu zastora. M. Marulić 55. *vika: Stanite muče da u polju nije čut vike. M. Vetranić 2, 341. Kad čuše tuj vik, najbrže svak skoči. N. Najlašević 121. Čuo sam viku sina Izraeljevih. Đ. Daničić. 2mos. 16, 12. Filistejci čuvisi veselu viku rekose: Kakva je to vika vesela? Imos. 4, 6. Iljje čuvisi viku reče: kakva je to vrea? Isam. 4, 14. *zeka: Sinoč sam nu zveku čula. Nar. pjes. vuk. 1, 276. *zamor: A što ti su papagai? zamor ih je čut od svnl. M. Vetranić 2, 268. — *trijes, trijesak: Gdi čuti nije trijeska. M. Vetranić 1, 97. Čuti ne mož trijes ognjeni grom kad praska. M. Pelegrinović, 198. — *stvar koja pušta glas mjesto glasa: Pastirče pojase iz glasa u pjesni, ter slada čit bješe taj pjesan Juvena ner miris gdi čitješe ružica rumena. M. Vetranić 2, 478. Po ručku kako čuju zvona, na večerini idu. F. Lastrić, od? 213. Kad čuješ erkveno zvono. S. Badrić 10. *mjesto zvona kaže se i onaj koji zvonom glas daje: (Mišeri) su se dogovarali da mački objese na vrat zvono da je (mačka) čuju. S. Lubiša, prip. 48. Kad ti čuješ bubnje i svirale. Nar. pjes. vuk. 1, 551. Ču hačija puske u Koritima? 3, 460. Kako čuju trubu. Nar. prip. vuk. 198. Čučevo zvono. Nar. bas. vrč. 2. — *što se čuje moč biti nezvjesno izrečeno riječju to: Sve je to enlo nlo moje. Đ. Daničić, jov. 13, 11. — *b) ne izriče se to*************

se čuje, ali se umije iz svega o čem je govor: Pride nika, ja me budit, rih: sestrice, čuju, čuju. M. Marulić 265. Ajme, ti ne čuješ, a vapim do vlode. Đ. Držić 423. Tiho ga probudi, nu se čuva? i budi, da Sara ne čuje. M. Vetranić 2, 248. Ove su djevojke zaspane ter ne će da čuju. Kucao sam i kucao i nitko ne odgovara. M. Držić 991. Vika telal po Budinu belom, ko bi daje, čini se ne čuo, ko bi bliže, k zenji pogleduje. Nar. pjes. vuk. 3, 324. Ludi nevaljali rekose: taj li će nas izbaviti? i prezirahu ga niti mu donesoše dara; ali on se učini kao da nije čuo. Đ. Daničić, Isam. 10, 27. Saul zapovjedi te trubiše u trube po svoj zemlji govoreći: neka čuju Jevrejci. Isam. 13, 3.

3. *paziti na to što se čuje, kao slušati, poslušati, audire, aures praebere, auscultare i exaudire: a) ne izriče se što se čuje: Otčeo moj! čujem. N. Rašina 57. Govori, gospode, čuje sluga tvoj. Đ. Daničić. Isam. 3, 9. tako često u imperativu: Čujte, kuće Davidove! N. Rašina 15b. Poslušajte, nebesa, i usima čuj, zemlo. M. Divković, bes. 89. Molim vas, čujte pomilvo. A. d. Bella, razg. 185. Prigni, gospodine, nho tvoje i čuj. Đ. Daničić. 2 car. 19, 16. tako dolazi imperativu vromu često u starih hrvatskih pjesnika metnut u drugi imperativ kao za ojaku, a i od necele kao krpića stibu za dopunju, otkle ima i u Stalčevu rječniku 964: čuj, audi, auscultat. Gledajuć preče u ženu, čuj, ne sed', da čudi čistije ka bude, pros' ju i vel'. M. Marulić 139. A meni jur kosti prizgizat, čuj, ne moj. S. Menčić 3. O slava u družbi zarit mi, čuj, ne moj. 66. Čuj, točaj ne satvor! 223. I dokli bilig moj ne budeš koji čut, za život, čuj, ne moj iziti još na put. 249. Stvor' što ti se govori, za život, ino, čuj, ne moj da učiniš. 251. Za život, tvoje, čuj, ne tvori služice. 255. Ino, čuj, ne moj da učiniš. 256. Čuj, točaj ne satvor! 223. I dokli bilig moj, za život, tere, čuj, ni komur ne javi. 262. Za toj se, čuj, ne smut'. 201. Za život, čuj, ne moj veće rič govori. 287. A za toj ne želi, človice, nidnu stvar, ni se, čuj, veseli zemlji da s' gospodar. 223. Misliti, čuj, ne moj da se gdi hvaljuju ja. 408. Nu se, čuj, ne križi ni mentuj ti boga. N. Najlašević 190. Podimo na sud taj, al', čuj, te jabuke ni jednoj ti ne daj, 241. Kucat' nas poslije čui', ne zabud', čuj, zaspat. 258. Nu moj se, čuj varat'. 269. Čuj, nam nitko ne zabavi, er smo stada ostavili. 164. Noponiom, ženo, čuj, gosta ne zapusti. H. Lucić 196. Za toj me ni jedna vas, čuj, ne moj pitati. M. Držić 475. U čemu ja čuju oni razum pravci, za to vas, ne psuju, čuj, mi ne zabavi. P. Hektorović 10. Čuj, se ne prelumi. 38. Samo im oco rih: voļu mi spuniti, inam potrebi mnogih, čujte, ne zaspite. 48. Pismo sveto tako pravci: prasecem perle, čuj, ne stavi. M. Divković, kat. 123 — *b) izriče se što se čuje, a to je aa) čejale: Slavu daju tebe, jere si uslišao mene; ja znam jere vazla mene čuješ. N. Rašina 78b. Ako te čuti bude, dobiti hoćeš brata tvoga; ako li te ne čuje, povedi sobom jošte jednoga ali dva. 62. mat. 18, 15. Ako ćeš mene čuti i moj svit sliđiti. S. Menčić 262. Nuder me dobro čuj. N. Najlašević 188. Nut me čuj mirno svak (u teatru). 276. Kraļ je prijatelj od istine, on svih čuje dobrovoljno. F. Lukarević 250. Slatkijem riječim nije vjerovat: Sireno u moru sladak glas imaju, ali tko ih čuje, varan se najde. M. Držić 399. Ah, u istok, care Osmano, mladahan se još ne uputi, dokle vjerno i uzlane tve svjetniko budeš čuti. I. Gundulić 297. Jeremija učini molitvu za puk izraelski i bi čuven. M. Orbū, zrc. 157. Bog sniženijeh lasno čuje. Đ. Palmotić 1, 71. Iskršten, čuj nas. I. Anđić, svit. 111. Prosjake (Epulon)**

ne čujuću se je djav'o mog'o reći. J. Kavačin 10. Jeznkrste, čuj nas. I. A. Nenadić 248. Čujte me s pomnoš. Besjede kr. 27. Čujte ga pomnoš. 27. Čujete l' me, moje vjerne sluge, pazite mi moga gospodara. Nar. pjes. vuk. 2, 172. Kada bane knjigu pročuo, udriše mi suze od očiju, a gleda ga l'uba ikonija pa mu tiho mlada govoriše: od kud knjiga, što l' je uoša a suze projevša? veli ũozi bane Milutine: ču l' me, dušo, ova j' knjiga od Prizrena grada: 2, 169. Stado kralje niemu besediti: čuješ mene, care od Prizrena, ču li mene, duka Hercegovče! ti pokupi kičene svatove. 2, 171. Juda pristupivši k niemu reče: čuj me, gospodaru. D. Daničić, Imos. 41, 18. I ja bil rad čuti toga čovjeka. A on reče: sjutra ćeš ga čuti. Vuk, djel. ap. 25, 22 Bog cigane ne čuje. Nar. prip. vrč. 2, 83. *dodaje se kašto jošte stvarni objekat riječma to*, ovo: Hotjeji me, daj, ovoj smiriti što t' reku, a veće mirno toj ne moj me čut vjeku. N. Najlašević 76. Ako ćeš s mirom da uživaš [ubav tu], s načinom i mirom čin' da je, toj me čuj. — *bb) star kakra kao: riječ, molba, molitra, prošia, sarjet, psost, tužba, uzdah, tuga i slično. riječ*: Blaženi jesu koji čuju riječ božju i shrađuju ũu. N. Rašina 60. Ľubi on tebe i čuje riječi tve. M. Bnnić 192. Čuj riječi Sinahirima. D. Daničić, 2 car. 19, 16. Bože, ushiši molitvu moju, čuj riječi usta mojih. psl. 54, 2. *glas*: Teško onomu domu gdje se starači ne čuje. M. Držić 400. Puk vas skrušen sta molit, umilen Pira glas da bude čuven bit. D. Palmotić 2, 14. *molba, molitra, prošia*: Mi čuvše podobne i u svem počtene prošne i molbe rečenih vlasteo grada Dubravnika zapovjedno. Mon. serb. 230 (1397). Abrame, molbu moju po ništo ne č' čuti. M. Vetranić 2, 242. Da molbe ne čuješ ka ti se umoli. 2, 419. Čačko mili, niješ stijena da od grešnika pokajana molitvu ne ćeš čuti. I. Gundulić 250. I ti proz na usta od puka svega čuj molbe ove. 178. Podniženijeh molbe čuje. D. Palmotić 2, 40. *sarjet*: Ľude ni na svit, nego čut dobar svit ter se na n' ne svrnut. Š. Menčić 297. Ľijepo je čuti svjete znanje. D. Palmotić 2, 93. *psost*: A nut čujmo ni marimo zla Pelagija bude psosti. J. Kavačin 18. *tužba*: Bog čuje svu tužbu. Š. Menčić 147. *tuga, nevolja*: Toliko boje i izvrstijete tuje tuge, nevoje i potrebe čuje i razumije. M. Divković, bes. 97. *uzdah*: Brjeme jes da čuješ s jadovi uzdah moji. D. Držić 469. — *amo ide c) stalni izraz*: misu čuti, *to je biti kod mise*, sacro interesse: Tko li čut misu bude. A. Gučetić, roz. jez. 87. Koji čuju misu i kako se ina čuti. I. Držić, grond 52. Da u te svetkovine čuje misu prije zore. A. Bačić 54. I ako je baš i dao misu, postenici al je čuli nisu. M. A. Rejković, sat. 79. Koji misu i pridiku čuse. I. S. Rejković, kuć. 342. *vidi i misu čuti*, slušati. — *d) o tužbama na sudu i slično*, audire: Eto sam toga rad da čuješ razlog moj prida te pala sad i prid sud sveti tvoji. M. Vetranić 2, 459. Na pravdi ko sjedi da častan ostane ne šteti i druge čut' strane. D. Palmotić 1, 241. Svaki vas razlog svoj s načinom naj bolijem izrijeti sad nastoj prid mojiem pristole: kada vas čujemo, pravde osude učiniti mi ćemo. I, 203. I ne bje ni koga da ũih teške tužbe čuje. I. Kanavelić, dubr. 9. Te nek drugi kraj krajuje i pomnoivo tužbe čuje. V. Došen. 219. O gospoda, o sudnici, čujte me. Pravdomoša 1852. I. Sudac čuje po stvaru, a sudu po razgovoru. 1852. 10

4. *kao poslušam biti*, obediire: Koji čuje mene, ne bude potlačen. N. Rašina 191b. Ostavi praču tuji, ne moj se, brajo, bit, a starijeg vazda čuj, tere ćeš miran bit'. M. Držić 105. Molim te, toj

me čuj, tako ti života. N. Najlašević 123. Ľao, s kijem tužna već govoriš! što za mani trajem riječi! ki će razlog čut' ki diči vječnijem se razborim? I. Gundulić 111. *ali se svi ti primjeri dadu tumačiti i po 3, kao i ũeki pod 3 po avome*. Naš su starostavnik priznali devet careva rimskih i carigradskih od Dukljana do Kostadina. Potvrđi ga papa rimski... potvrđiše ga carevi i kneževi srpski od Nemañića do Brankovića. Da ste mene čuli i Mlečići mi ga potvrdio bez predaje. Nego čujte barem sad! dode zgoda za popraviti pogresku. S. Ľubiša prep. 16.

5. *čuvši doznati, čuvši doznarati, čuveiem znati*, accipere, cognitum habere, *što se čuveiem doznaje izriče se a) akusativom, a to može biti aa) čelade*: Čul si Dijena ki blaga ne imiše, bačva ne zaľubna kojemu stan biše. P. Hektorović 44. Ľili god su Arjiani čuli koga biskupa sveta i naučna, činili su da ga cesar dozove. A. Bačić 251. Jesi l' čuo Noja patriarkn? M. A. Rejković, sat. 153. Oj djevojko! nije ovo od Barata Mujo, već ako si čula po čuveñu od Ľaňoka Golotriba lva. Nar. pjes. vuk. 2, 100. Dok čujete mene u životu, ne moje se, dec, prepantni. 2, 566. Još sam čula, moja mila majko! na Kladuši kladuška Muju. Nar. pjes. bos. 1, 42. A ovo je devet dana, da je nisu čuli ni vidjeli. Nar. pjes. istr. 1, 23. Bog č' ubio, Rajko, vojevoda! čim ti nasta na Srijem vojvoda, taki nama Turci dodjase, a dok bjese vojevoda Mirko, mi Turčina nigdje ne čujasno, a kamo li očima vidasmo. 3, 53. *objekat se mače pobliže označiti adjektivom ili participom*: Čusno jošte uzanožitu u slavnomu Dubrovniku svu gospodu plemenitu i razumnu i veliku. M. Vetranić 1, 231. Tad slugam posal svoj isporučujuću pri gospodi onoj prijatih kih čuju (*gen. mjesto acc.*). P. Hektorović 159. Ľupjudo hoće vas svijet da gospodi, i kad blaga koga čuje, da mu vojom svu robuje, ne će da ga vik slobodi. S. M. Bolejavić 232. — *bb) star kaka god, radnia, stanje itd.*: I čko č (ja) čuju nćkoje zlo na vaše kupce ili na vaše grad, da vy o tomu u skoré damé vćdenje. Mon. serb. 44. (1254). Tko gode ovi naš obeta čuje, 254. Veli pop Eliakim dojde u Betuliju viditi ju (*Judita*) čuvši suñnost, dila hrabrost i čudnovatu svetlñu života ũo. M. Marulić 4. Stan'te, zvijeri, moju tužu i nevoju da čujete. M. Vetranić 1, 12. Koje će srce bit kameno vajmel tac da ne će prosuzit ovaki čuvši plač? 2, 421. Ako žudiš tac zalosnu čut ũe smrt, pripravi novi plač. 2, 439. Ne čuvši za uzrok, ku pomoć da ti dam? 2, 456. Kada vi čujete rati i smće, ne moje se pripasti. M. Orbini, zrc. 232. Čujući ugodni plod onoga spasenoga truda. P. Radučević, nač. 86. Sto Kazimir kraj će riti, kada čuje tu sramotu? D. Palmotić 2, 260. Čuo si razlog, za ki nije trjebji oružanom rukom tebi Bisericu osvojiti. 2, 324. Sada jesmo u tughah čuvši smrt koga prijatelja. P. Posilović, nasl. 40. Tako zenuju koju prije biše čuo sad poznae. P. Knežević, živ. 27. Vitezi svetogrde kad čuse ovo, na svoj dom se povratise. J. Kavačin 256. Ako čujete treñne ovako česte. Besjede kr. 119. Čuvši svetlñu ove veliko pokornice, dosao sam ovo i ja u Kortonu. I Velikanović 80. Jesi l' čuo latinsko primorje, kod primorja rišćanske kotare i u nima Ľanković Stojana? Nar. pjes. vuk. 3, 120. Čujete ratove i glasove o ratima. Vuk, mat. 21, 6. Da vi čujem zdravlje! Nar. posl. vuk. 48. Pade zečka banovina a narod pribježe u te planine. Pa ko da nam pomozé kad to more osape turski brod? Ne mogu nam čuti Srbi smrti ni života za godinu, a kamo li da nam pomognu. S. Ľubiša,

prip. 17. Kad ču Marko prijeku smrt svoga brata, dotrči doma. 53. Često se stvar izriče samo općenito riječju: to, što, (č) ovo: Odgovoritje Ivanu što ste čuli i vidjeli. N. Rašina 14. Siluj se podni ču čuješ. M. Marulić 107. Čestit komu red čut se toj dopusti: jer čuje što čul ni od svoje mladosti. S. Menčetić 24. Toj vila čuv reče: moćno t' me neville 242. Što mi bi drago ovo čut. 243. Kako ja ovo čuh, idoh rad i vesel. 253. Veće joj bi drago čut ovoj, ner niko da blago darovat budem joj. 257. Mimi da si čula toj što je odlučeno u vojsci. D. Palmotić 2, 260. Molim ti se što si čula sve po tanko reći meni. 2, 89. Čuši to Absolon. S. Margitić, fala 96. riječju stvar: Ne bih čul stvar novu. S. Menčetić 106. Tko želi novu stvar da čuje, sad hoće ter sluši. 171. ne izriče se u čim, nego se razabire iz ostaloga što se kazuje: Da li nijesu čuli? N. Rašina 172. Čujuć svaki duh se će snebiti. M. Vetranić 2, 243. A. Kamilo nam se vjeri, jes' li čuo? B. Zli glasi i nezvani dohode: čuo i ne čuo, i čujem da ne čujem, ako i čujem što nije za čut. A. Što nije za čut? Čuju se i veće stvari neg su ove, meni para. Grubeš je čut da se je Zlati kum star vjerio neg Kamilo mlad. M. Držić 229. Sara reče: bog mi učmi smijeli; ko god čuje (da sam zanosila), smijaće mi se. D. Daničić. Imos. 37, 6. — često dolazi glagol u partic. praet. pass.: Dilo prije ni videno ni čuvano. A. Gučetić, roz. jez. 196. Što nije nikada čuveno ni videno od počela svijeta. M. Divković, bes. 5. Čudna čuda ne čuvana. M. Jorković 69. Jedan čuvano teško potajno zlo pripovijeda. B. Kasić, zrc. 96. Koji odkriju čuvana u skrovitnici polaće apostolske. A. Kadičić, bog. 290. Očivat ono što je na spovidi čuvano. J. Banovac, razg. 254. Čudo do onoga vremena ne čuvano. A. Kanižlić, utoč. 613. Razgovor od nauka na predki čujena. 460. Nova kazuješ i ne čuvana. I. Velikanović, upuć. 1, 533. — *b) akusativom s prijedlogom za*: Jedla ste ljubnira vidjeli ali što čuli za n? D. Zlatarić 60b. Jer je jurve čuo za lupčeje i prvje. M. Zoričić, zrc. 3. Ali za rat kako (junak) čuje, odmah jeca i boluje. V. Dosen 122. Smele bi se (zloče) malo vrime, da im nije čut za ime. 139. Kako čuje za kakva kaura. Pjev. crn. 227. Pak sam čuo za svate careve. Nar. pjes. vnk. 2, 139. Ako za kakav grad koji ti gospod bog troj dade (a u čemu živeš čuješ gdje govore... tada iztraži. D. Daničić. Imos. 13, 12. Tri Jovova prijateļa čuše za sve zlo koje ga zadesi. Jov. 2, 11. Čusmo za oholost Meava vrlo ponositoga, za ponos njegov i oholost i obijest njegovu. isa. 16, 6. Ušavši (Isas) u kuću šćadijaš: da niko ne čuje za n, i ne može se sakriti, jer čuši za n žena što u nežinoj kćeri bijaše duh nečisti dade i pale k nogama njegovina. Vuk, nar. 7, 21—25. Božovica s odgovorom brza: nit vidjela nit čula za nija. Osvet. 4, 42. Mi još za ta mir čuli nijesmo. Nar. bas. vrč. 108. Nekakav Turčin čuje za nekakvu bogatu ndovicu. Nar. prip. vrč. 2, 103. Hoga za ovo čuje. 195. — *c) lokalom s prijedlogom o, ujedno može biti izričeno i što se o kom ili o čem čuje*: Čuvahu caru o krotosti sego. Stev. kralj. 3. O vidinju evrejskoga proroka Daniela čusmo. Živ. aleks. Starino 3, 245. Sretnija bi mnogo bila, da sam onda mrtva ostala, kad mi o tebi čut bi sila sve što sam se nashušala. I. Gundulić 581. Komu da na svijetu veće vjerujem, o vitezu Korevskomu kad nevjernu taku čujem. 581. — *d) genetivom začudena*: Ne mogah nikako sām, no opet začeh i ozemh se u primorju s ndovicom, pa čuj sreće! namli i u ne kćer sirotu bez oca. S. Ľubisa, prip. 31. — *genetivom i prijedlogom od, de*: Prošla ljeta da od tebe

jošte čula nije priznan moja ništa. M. Pelegrinović 194. Ti čes čuti od onoga raja. M. A. Rejković, sat. 147. Pomiluj čuti od sijañi budi. I. S. Rejković, kuć. 133. ujedno se izriče i što se od koga ili čega čuje: Da nitkor me ne sejiemi više neg vidi mene oli čuje što od mene. N. Rašina 35b. Ka nikad p-jaše onu družbu virnu, od ke ti zgor pisah ča od ne čuh i znal. P. Hektorović 33. Ali ke glase čuh od tebe, moj nevjerni vjereniče! komu veće i u koga i kad tužna da vjerujem, od viteza Korevskoga kad nevjernu čujem ova. I. Gundulić 467. Od pravde kad što (linac) čuje, na opak o priglubljuje. V. Došen 248. — *e) uz see rečeno može izričeno biti i od koga, odkde se čulo genetivom s prijedlogom od, ab, ex*: Što čuh od njea ovoj govoru. N. Rašina 51b. Od gore tej rajске od tebe što čuju sve ti vjeruju. M. Vetranić 2, 286. Što čuh sad od para ovoga, velmi sam tomu rad. 2, 352. Druge ljepše razloge od moga čes čačka čuti. D. Palmotić 2, 265. Čuo sam više puta od tebe i od pravijeh Turaka da raja ne smije ni jahati uz svoga agu. Nar. prip. vrč. 2, 173. — *f) čuti dolazi u umjetnim rečenicama*: Sad himbeni ban Hrvoje, kako čujem s mnogo strana, na nu stavja mišli svoje. D. Palmotić 1, 308. Od toga će doć koljena, kako često čuh pjevati, slavna čejad i hrabrena. 2, 125. Plav je kraja ugarskoga, ku po sina ina svoga, kako čujem, poslat odi. 2, 211. Jutroska su, k'o čuh, bile izvan dvora. 1, 156. Vrh brzječih koña ognjenih odnesena je Biser-nica. K'o smo čuh od ljubeznjih lie žalosnijeh dvorkinica. 2, 342. Hvalse se neki, kako čujem ali malo vjerujem. A. Kačić, razg. 317.

6. *particijem osjetnim ili dušernim iznutra doznarati; osjetiti, sentire*: a) *izriče se što se čuje akusativom stvari (a) osjetno*: Isus v svojoj piti i v duši čujase bolzni. Korizm. 87 (1508). Voñu čujase svak. Zhor. 78. Ču od svita njegovijeh lijepu voñu. N. Rašina 57b. Ne bih čul venać od slave na glavli. S. Menčetić 192. Gdi nije čut jeseni ni zime nikadar. M. Vetranić 1, 96. Ni pjesac ni konik, gdje miri s taj čuje, da ne će sebe van jak manen ostati. 2, 288. Snaš sudse caklene, bantuze ke zovu: vazam jednu stavi na golu put tvoju, ne će ju nigdar čut. P. Hektorović 14. Što žedan ni človik od pitja slasti vik dobro čut ne more. D. Rašina 20. Sve što veće volu pazi človik, sve to većm žedu čuje. 143. Hajdar rani Dilaveru lakat lijevi, vidi on teč krv i u obrani čuje štit težak, tim se gñijovi. I. Gundulić 539. Čujem ovdj voñ od rožice... dobar si voñ čul. F. Vrančić, živ. 19. Dobar voñ čujah. 107. Ni jedna zla vanska ka podnaša ne čuje. F. Glavinčić, evit. 355. Ako bi tko bižao od ubozije za što smrdje, ali sam se čuvao od njih za ne čuti jedno malo điova dala. P. Posilović, nasl. 111. Ne ču muke kako pijan. S. Margitić, fala 72. Svi okolu stojeć i čujahu miris. 211. I čuv vrucim. 276. Po jeziku i po grlu slasti čuje i razlikuje. A. Bačić 362. Isus ove rane ne ču. F. Lastrić, test. 119. Ne čujase za er Lovrinca vatre? F. Lastrić, svet. 131. Je li Marija čula koju bolest poradajuć Isusa? F. Matić 36. Kad se prenju žena, ču oko sebe mokrinu. J. Banovac, razg. 150. Nije moguće vatri taknut a ne čut je. J. Filipović, prip. 1, 174. Porečo ju bit, ali bolest ndarava ne čuje. 3, 267. A popadlja kad ču pobuzimovu ruku u nebra. Nar. prip. vrč. 1, 116. Čujem duh po pećerki. na Rijeci. Pilepić, subjekat može biti i stvar: Kad smokvenjen listi okruže, čuje jeto. J. Kavaiin 589. — *Kao podnosti porle-re*: Mnezi ljudi ne mogu ni mirisa od vina čuti, kamo li ga piti. J. Banovac, razg. 235. Ne mogu ni mirisa

od vina čuti. A. Bačić, ist. 331. — *bb*) *dušerno*, *abstraktno*: Duša je na rada čuti rajске slasti. M. Marulić, 228. Mri za ne ljputa dokoli čuti mož duh u tvom životu. S. Menčetić 18. Želj tebi život i ljepos, dokoli u sebi čuju moć i krpjebos. 177. Toli oholo nosase svoj obraz, da tko bi okolo. Juvenci on poraz. 207. Ovo za rados pamet ni sva bijesni, toliku en rados čiječ tvoje ljuevni. 234. Gdi me celiva, mihaj moja da mladost u među sva pliva, toliku čuh sladost, toliku čuh milos, er kazat ne znaju. 265. Radovali ja tvoju zapovijed oblažit, nu muku čuh dvoju s tobom se razdružiti. 310. Čin da nas smutna neko objumi pri tegaj, u nem teaj žalosti neka ne čujemo. 362. Tolikaj rados čujase. Zbor. 74. Ni muke ni truda ni čuti ni čuje. M. Vetranić 1, 175. Recimo po jednu, za vrime minuti, bugarsčinu srednu, i za trud ne čuti. P. Hektorović 17. Dub je ovo, s koga voće kad skraseno tko blaguje, neki život drugi čuje, kojijem živjet u vijek more. N. Najšeković 152. Put po kome bude hoditi, truda ču nikadare ne bude. N. Dimitrović 11. Ako ti ljubavi ne čuješ, ka se rijet može uzrok sam pravi od dobar svih na svijet, da konj drugu stvar moćes čuti i kadar? F. Lukarević 8. Sinak tvoj ne će nikako čut' iskre ljubavi 27. Snage ne čojah u bitju preu monu. 36. Sree u tvoj da je čulo se sebi najsladi celov moj. 37. Dubravko mili moj, ti s' ljubav sva moja, ali ja ne čuje jos mladost, jaob, tvoja. 45. Neizmjernu rados čujah. 46. Ti čuješ u sreću jedan čuh smještja. 70. Ako si i kada čula ti ogañ ne, ki čujem ja sada, pomoz i za milos jadovne tuge me. 103. Tko ni ljubio ne zna sto je ljubav, sto ču rit od mene, u sreću ka nekad teaj strile ognjene ne čujah kako sad. M. Držić 80. Kada čuješ sišu i mlakos. 349. A nebog tužan ja nikako ne čuju u meni vesela. D. Rašina 3. Oni ki putuju po svitu svi veličak u sebi vaj čuju. 47. Sto veće nevoje pate ki putuju, pokoja to bolje na domu slas čuju. 20. Ter čuju u meni sad rados ja veļu. 90. Tko vele o sruti sve misli na svet saj, ne uživa života ni čuje ni kuša. 93. Tisuću siurti u sreću mem čujem 94. I čiste djevice kad god taj čuju plam. 116. Vazda taj zled čuje ki... 25. Ako čuju u sebi kad god takova ganutja. S. Budinić, ispr. 45. Kada čuješ u molitvi koju požudu. I. Držić, gond. 28. Ku rados izbrauu, ku čeno čuti slas, oružje na stranu kad stavi svaki nas. I. Gundulić 11. Ako moja svijes iste ga *(vez)* odrješit, muku, trud i boles čujem, jaoh, za umrit. 22. Ljubimre, konu je sudeno tužiti, ne pozna ni čuje radosi na sviti. 131. Neka mi *(vila)* vjeruje da u ogañ gorim vas, u tebi kad čuje istoga ožia vlas. 133. Da sred sree, ne sejen', tvoja ti bi čuo žele od boja, da od koljena kraljevoga nije kaduna majka tvoja. 305. Nu sa Turci izceznuli, sjeverne im zvijezde prijete, er pogubu njih su čuli, kad na carstvo stane dijete. 421. Koje radosi u duši čujase! A. Gučetić, roz. mar. 146. Koji ne čuse u ovi sveti dan neke osobite slaskosti i razzora duhovnoga. M. Đirković, bas. 86. Veće puta čuju neko unutrañ vesele i slatkost duhovnu. 106. Kad celnu tebe krunu čuje sladost moju mladost. M. Gazarović 101. Da mozes u tebi čuti i očitosti selam bolesti. M. Angel 17. Put će biti sjedinena drage duše slast čujući. I. Ivanisević, kit. 79. Ljubljenoga plamika Kupido ga čini čuti. J. Armolović 19. Čuti mirisañe prislatke ljubavi. P. Kalović, nač. 328. Gospoda civil u sreću gresnu čuju. D. Palmotić, dubr. 1, 82. Učini da ja čuti budem miris tvojiye razlikije mirisañu. P. Posilović, nasl. 76. Marija, koja sedam priostrije bolesti u sreću tvomu čula si. 182. I ostali grušici

čuti će privediku smutnju sree svoga. P. Posilović, cvijet 16. S koga *(krava)* u sreću kripot čuje. A. Vitaljić, ist. 351. Kada čuje isti nasladenje. P. Maoukat 60. Čuje u sebi smutnju. J. Banovac, pred. 8. Već ne čuje ujadane duše. 8. Vazda čuje u duši užgañe od ljubavi. 65. Ako koju žalost u sreću čuješ. J. Banovac, razg. 69. Oni koji ovo ime zazivaju u najveću muku slatkost čuju. 68. Ko će čut u sebi kripot križa svetoga. J. Filipović, prip. 1, 21. Duša Isusova u ovih mislih nista ne trpi, ni kakvu muku ne čuje. 1, 105. Kada čuje te koju gorvnu, ovdje trčite. 1, 115. Čujase u duši volko pokripljenje i korist duhovnu. M. Zorčić, osm. 100. Iznuva čuje nika ganutja za dijavolu dobro. 150. Koju *(bolest)* čujase od opaćine grubeja. J. Matović 498. Da pokornik ni po sto ne čuje u sebi take bolesti. M. Dobretić 182. Tko čuje u sebi grizodusje. I. J. Lučić, razg. 130. Ne čuju siromstvo, ne osjećaju bolest. B. Leaković 133. Ko god čuje sree u prstima. P. Petrović, vijen. 25. — *općenito*: Čini da ne čuje liva, ča čini desna. Naručn. 999. *Strav se može blže označiti particijom*: Jesu li uze ovaj, kim čuje svaki vas savezan život svoj? F. Lukarević 69. Sree užgano u sebi čujah. P. Zoranić 2. — *bb*) *ne izriče se što se čuje ili ti osjeća*: Po kojoj *(duši)* covjek žive, čuje, gibje se i razumije. A. Bačić 463. *Ne izriče se što se čuje, ali se iz sreega što se kazuje može razabrati što se misli*: Ako zub hoćes taj sad ti ču izeti da ne č' čuti. N. Najšeković 186. Rijeti ne će kako čuje: jedno u sreću je, drugo u nsti. J. Kavañin 31. Ter se ne miće, ni čuje, kad je ribari ufafe. J. Banovac, pred. 10.

7. *kao čvati, mariti za što, paziti na što, ali rjetko*, custodire. *s akusativom*: Nut vraga, ne će da svoj posao čuju. M. Držić 316. *s genetivom*: Za to ureša čuj i ruha, da t' ne pojtu u zahvari. M. Pelegrinović 179. *u imperativu je koliko čuvaj se, budi na oprezu, cave, ali nu ti je u rijek privezana te čieca riječja da (ne)*: Onda kad ju vidis, rumena rozice, čuj da ne ubliđis. D. Držić 373. Čuj da vas ne jañe ovdje napas nika. M. Vetranić 1, 183. Isom čuj da ti se ne zgodi jedan dan, jak ñeñu zgođ se. D. Rašina 61. Velika skupos taj čuj da plam juveni ne bi vas na svit saj gsgasula u meni. 26. Čuj da ne budeš sala djavolom F. Vrančić, živ. 59.

8. *nu revenciju u kojoj je čuti u kojem god značenju može biti i drugu privezana. a) riječju da, i ñom se cijelom pokazuje sadržaj onogu što se čuje: aa) prema 2*: Vijem da je jelen plah i bijesno se plaši, od lava nu ga strah u gori utaji; ter lava kad čuje da gorom prohodi, u krovu tužuje čijem ga slobodi. M. Vetranić 1, 37. Još nije čuti ni za želju da u proljeće slavice poje. 1, 14. Eto čut ni hvoje, ni slavice gorome pjesance da poje. F. Lukarević 5. Eljha čujase da nu bog priti. J. Banovac, razg. 12. Počne pjevati da je čuju da je pred kućom. Nar. pjes. vuk. 1, 128. Pak je mene zapretila vila: ako mene čuje da popevam, oće mene ona ustreliti. 2, 215. Ko prvi put čuje kukavicu da kuka, ako je prije sunca, vaju tri puta da reče: za mojom zlotvorom. Vuk. živ. 224. Dode pred kuću Mrkonića, kad li je pista zatvorena. Ne čuje ni da pas laje ni da kokot poje, a već je tobož razdanilo. S. Lubiša, prip. 59. Vo čno kravu da zanumi. Nar. bas. vrc. 102. — *bb*) *prema 5.*: Čuli smo da su neki tamo ubjeni (ubniti). Spom. sr. 43. Kako čuh da pole gospoja na zelen, po srijedu gospoje otideh jak jelen. S. Menčetić 241. Hoće nis finestru skocit, kako je čula da ju je otac vjerio za Zlatoga Kuma. M. Držić 228. Po istinu

čuh glasu da se (*Korevski*) ukopan živ nahodi u dubokom mrklu jazu. I. Gundulić 591. Čujem da si na nu stavio ti misli. D. Palmotić 1, 327. Čuh da svoje drage čija mladina od jučera Jove sliku na se stavi. 2, 27. Nikad nije čuveno da bi se to dogodilo. A. Kanižlić, kam. 229. Čuješ da je umrla ona gospoda. B. Čuceri 66. Ako ko čuje da jedan crkoviak pribiva i opći (s) ženama, ne drži ga čista. Besjede kr. 271. Ja sam čuo da si tankoprepa. Nar. pjes. vuk. 1, 166. Pak smo čuli da se oženio. 1, 481. Pa sad čujem da se preudala. 2, 173. Čujući da me neko obtužio. Pravdonoša 1852, 9. Čujem da u Misiru ima žita. D. Daničić, 1 mos. 42, 2. Čuše da će on omde objedovati. 1 mos. 43, 25. Nijesi li čuo da ko nožem sijede od noža i gine? S. Lubiša, prip. 226. *u rečenici u kojoj je čuti može se ono biti što se naprijed kazalo otkle, o kom, za koga se što čulo:* Ne vim od kula čuh nada mnom da sta taj družba prihuda. D. Držić 405. Čuh od tebe da si razuman. F. Glavinčić, cvit. 53. Od mnogih slisah i čuh da s' nemoćan, nezdrav i gluh. M. Pelegrinović 198. Čuo sam od otaca mojih da ti govoreći na križu: žedan, hotio si znamenovati žedu od pravde. P. Posilović 116. Kad od stari čuje ljudi da je nigda kripot cvala. V. Došen 164. Kad od drugi samo čuješ Aleksandar da je bio. 256. Ja sam čula baš od jedne žene da je naša Ivka isprošena. M. A. Rešković, sat. 52. Za tebe čujem da mniješ kazivati sve. D. Daničić, 1 mos. 41, 15. Jer ste čuli moje življenje nekad u jevrejstvu, da sam odviše gonio crkvu. Vuk, gal. 1, 13. Čučeš od mnogih ljudi, da rakija daje kuraž. M. D. Milčević, zim. već. 60. — *cc) prema 6:* Do duše do moje čuh da me ukohi. D. Držić 403. Tko li grst usadi u grlu da čuje što je slatko da sladi a gorko da pljuje. M. Vetranić 1, 358. Ter nu (*oslu*) svu protri put kuda je izraćen dokoli budeš čut da je sasua ozdravljen. 2, 170. Čuje da mu se užeze krv od sržbe. S. Matijević 12. Čuh da usne moje taće plamen svijetao. J. Kavašinić 466. Otiđe (*misnik*) obući se, kad poče naglavnik mečati, čuje da mu se ne dade. J. Banovca, razg. 63. — *bi riječju gdje, te se cijelom izrekom pokazuje radnja ili stajće u kojem se neposredno čuje ili ti osjeća:* *aa) prema 2:* Ako čuje listje od duba gdje him vjetar kreće. Zbor. 69. Za što je bolezan na smrti kula čut gdi poje u pjesan. M. Vetranić 1, 3. Kula tuj čuje gdi s velom boleznii na smrt klikuje. 1, 4. Čuješ li gdje veći tuj ovini? 2, 309. Čuju gdje graće vran. 2, 318. Čula sam tiloga slavica u jelju gdi poje, 2, 260. K tomu psi stražnici čuješ li gdi laju? 2, 292. Kroz sanak čujah tuj gdje me taće budjase. 2, 166. Čujem ju (*velu*) gdi poje. N. Najlošević 206. Čujah ja nočas gdi jedan nih (*pastava*) sviri. 205. Da čuješ tvoj sluga gdi cvili od jada i tuga. 36. Veće ne bi čut slavica gdi poje. M. Držić 132. Za kojime ogać goruče vrže plame stisnut tmastra sred oblaka, iz koljeza sjehi grubo čuh gdi buka minkla izlazi. I. Gundulić 81. Za gotovo svaka Srpkinja kojoj je brat umro i danas oplaku kad čuje kukavicu gdje kuka. Vuk, živ. 224. Otišli su odavle, jer čuh gdje rekose: hajdmo u Dutašin. D. Daničić, 1 mos. 37, 17. I tako u svy Izral gdje rekose: pobji Saul stražu filistejsku. 1 sam. 13, 1. Čuo sam ga gdje bulji na Mojsija i na boga. Vuk, djel. ap. 6, 11. Čuo sam gdje ljudi govore. S. Lubiša, prip. 192. Čuju kaladeri gdje se ori zvonik. 77. Kad zade na ulicu on do neko za nim pristaje. Nar. prip. vrc. 2, 112. Posla nevjesta u drva pa kad se vraćala kući, čuje ispred obora de joj djetce u kolijevci plače. 2, 116.

— *bb) prema 3:* Krunica povita, nu me čuj gdi tužu. S. Menčetić 153. — *cc) prema 5:* Čuh gdi se spovida da lijejim kosami Davida Bersabe zamani. Š. Menčetić 28. Ovu ja od ljudi čuju rič svaki čas gdi vele tko trudi za trudom čeka las. 142. Možemo svaki hip čut ljudi gdi vele da gorči ni nalip ner ljubav. 303. Ja sam čuo de govore ljudi. . . Nar. pjes. vuk. 3, 273. Jesi l' čuo de pričaju ljudi de j' Miloša kobila rodila? 2, 239. Čuo sam od starijih ljudi de pripovijelaju. Nar. prip. vrc. 2, 193. — *dd) prema 6:* Strjelovite l' imaš oči. (*gospju*), čuh gdi me iz nih zrak sruđače grozno rani. S. Bobajević 205. Jedva što pozrjeh obraz taj gizdavi, u sreću vas umrijeh, i njeiki oghien plam čuh gdi me obide. F. Lukarević 33. — *e) orisna rečenica najčešće upitna aa) prema 2:* Pa se uboja da je ne čuju kako pjeva. Nar. prip. vrc. 2, 75. — *bb) prema 5:* Čuli smo kako našemu trgovcemu jesti dana zabava. Spou. sr. 9. Na riči limbene ne moj se ganuti: kako su vuhlene od nuzoli mož čuti. M. Marulić 138. Mnim, krajce, čula da si kako Akile sva ustavi drijeva (*naves*). M. Vetranić 2, 407. Gospoja od tebe čut želi ki je taj dobar glas. 2, 326. Dijete ovo zaklah ja: jesam li s razlogom svitlost ču tvoj. 2, 481. Kameenje još živo ja zovem da čuje koli boleljivo moj život tuguje. 1, 42. Jeste li, pastijeri, čuli vi kako nas od strašne tve zvukeri danaska slobodi Dubravko naš odi? F. Lukarević 116. Čuvši Jakov kako braća bilu učinila Josifu. M. Divković, bes. 4. Ne znam ču li i kada koliko je prevelika boles ka mi sree jala s robstva draga vjerenika. I. Gundulić 319. Čučeš čija riječ i sablja više smje. 528. Čuo si k'o bojnika moja mila život mi je sahranila. D. Palmotić 2, 190. Nijeste čuli kako je danas učinjen mir? Nar. bas. vrc. 108. — *cc) prema 6:* Čuti možemo je li u namu duh sveti. J. Matović 82. — *d) neorisna rečenica, prema 2:* Čuju, graće vran, ne može dobro bit. M. Držić 468. — *prema 5:* Svakojzi nemoći človiaka nezdrava more, čub, pomoći kami rič i trava. S. Menčetić 303. Čuo sam, komu nežije udi, lijek je koji velmi prudi, uzet s njerom stvari ove. M. Pelegrinović 199. Vaja da si od starijih čuo: za hajdukom u gorn ne idi. Nar. pjes. vuk. 3, 187. Jer sam čula: ženi mi se dragi. 1, 384. Al čujeto (*praes. niesta futura*), moja deco draga: ko se godi na Todora fali, sramotno je svaki se vraćao. 2, 491. Mi smo čuli od starih četnika: kada kolije zopeo zobat ne ču, on se nada dobru dailuku. 4, 28. — *e) nješto druge rečenice dolazi inhitiv, a i nekaki acc. cum inf.: aa) prema 2:* Memi već ni s družicami uživati lipe setine, slatke pjesni, u kih od svud pripijevati čujahomo našu mladost. M. Vetranić 2, 467. Kako da čuju gorom rog trubiti. F. Lukarević 40. Duša mi se vrati kad to čuh govorit. M. Držić 246. Ako više izblu, poznačeš; ako li ih čuješ zarinat, vrah te će bit, u u ovo ih doba čujem pjeti. M. Držić 135. Čujem starca o tezoru vaelat. 222. Čujem našijem jezikom govorit 257. Kad te čujem govorit, sve mi tuge od sreća otidu. 405. Čuj (*na Rumelko*) slavice pjevat. I. Gundulić 353. On čuje ornice na plugovih i kolosa pod koli škripati. B. Čuceri 173. Ja ga naski prozivati ne čuh. I. S. Rešković, knć. 131. Tko vrtoglav ne postane vaja da mu na um pane, kad klapat drugog čuje, da mu lako ne vruje. V. Došen 132. — *bb) prema 5:* Ne čuh ja rie drugu ne hpos govorit. S. Menčetić 255. Govorit čuju tuj da se je Lubiša vjerila. F. Lukarević 13. Prohodih Skenderiju čuh rič muža gospodita. . . M. Pelegrinović 172. Što ču mo jur već riti ner ako mu kratko reka ne daš, da ga

č' vele ureda čut prečudnom smrti umriti. A. Čubrancić 156. Ljubdrag čuvši kćerov zgrabit milu, uliti se za sjeđine. I. Gundulić 391. Zgodi se čudesna stvar do danas ku reči ja ne čuti nikadar. D. Rahina 23. Ne znaš li, niješ li čul kad godi gdi riti er ljubav slija se pišo. 123. Čuo si može biti pripovijedat ime moje. 319. Koga vi od mene čuste pjet kreposti. D. Palmotić 1, 68. Po jezicijeh svjeh od ljudi tu čuh karat djela plaha zadojena u zloj čudi nevjernoga Vučstraha. D. Palmotić 2, 176. Djevojčice stvar ne mogu dražu čuti, nego mlada vjerenika kada čuju spomenuti, 2, 189. Kad spomenut čuje ięga, 2, 190. Ovo bi suviše slobodno bilo govorena da ne rećem brez-obrazno, da bi ne čuo s. Ivana od potvrditi F. Lastrić, ned. 227. Čuvši poglavari vrataru zapovijdati se da... F. Lastrić, test. 229. Zar ti nisi čula po odavna pripotidat od onog gavrana? M. A. Rejković, sat. 61. Kad ču junak majku spominiti, pravari se. Nar. pjes. vuk. 3, 551. Ima li mnogo kameća u Hercegovini, kao što sam čuo goriviti? Nar. prip. vrt. 2, 70. Zar nijesi od oca čuo o meni pripovijedati? Nar. bas. vrt. 23. E sam čula od pametnih ljudi govoriti da bog silu brzo saloni. 33. — *ce* prema 6: Njeki sladak čuh, koji joj iz usi s mirisom izit čuh, vrati mi um i svijes. F. Lukarević 37. Od smrtnijeh mojih nanka čuh se štožod olahčati. I. Kanavelić, iv. 450. Iz daleka čuje smrti usta ričma. F. Lastrić, test. 332. — *fj* *mjesto orisne rečnice dolazi kašto particip*: Gospa sinka čuvši tako govoreći reče: sinko moj, na to t' ne znam reći. M. Marulić 179. Koli krat mene smrt čuh ste zovniči. S. Menčetić 105. I tuj se čudljase svaki stvar živniči gdje čujase anđelo pojuci. M. Vetranić 1, 304. Još vam bih rad svime vrh toga kazati ca sam čuh govore razumnu glavu ja. P. Hektorović 16. Kralj Iriano čuvši govoreći jednoga filozofa. Arkiv 9, 73. Ča čujase Benedikta čineći (Marro). F. Glavinčić, cvit. 12.

9. *sa se*

a. pasivno au kaže se *tko ili što se čuje nominativom ili u riječnoj rečenici genitivom auo* prema 2. *a. to je glas koji ku ili što kokuim god učinom pusta (o) čelade*: Svati na sve grlo podvikuju da se k trećem selu čuju. V. Došen 155. Ne čuje ga se kad stupa. Posl. danik 70. I u dvoru nikog se ne čuje. Nar. pjes. juk. 330. Mislj junak da se ga ne čuje. Nar. pjes. ist. 1, 32. *iza rečnice u kojij je čuti se dolazi imen*: Ah koli krat čuh se riti ja uzdišće: viših bože! I. Gundulić 258. Dosta si se plakat čulo. 319. Koje molbe uzmožite Kalkant prorok glasoviti, koje riječi znamenite ču se s višijem govoriti! D. Palmotić 1, 120. Krstjani malo da ne svaki dan čuju se zlo govoriti za iskrišni. J. Banovac, razg. 115. Svaki dan se čuju reči: mlado doba nosi sobom razpuče. B. Čuceri 64. *mjesto injin. pričevan je druga rečnica riječja* gdje: Čuju se one sluge i službenice gdi se kum krivo. J. Banovac, razg. 27. — *β* *životina*: Zavede ih Lazar u planine od svijeta kud ga vidjet ne će, kud s' ne čuje vaske ni kokota. Nar. pjes. vuk. 4, 303. s *infinitivom*: Mjedni pjet' slavici čujahu se. I. Dordić, uzd. 60. — *γ* *kakva god stvar*: *glas*: I pijevce po seli gdi se njih glas čuje. M. Vetranić 2, 232. Gdje se anđelski čuje glas pojući u pjesni. 2, 293. Koji se ovo u dubravi glas romonom međinjim čuje? D. Palmotić 1, 139. Viče a glas se ne čuje. J. Rajčić, pouc. 1. 3. Potom se braća njihova razgovarahu s' him, i ču se glas u kući. D. Daničić, 1 nos. 45, 16. I vikače Eševon u Eleala, do Jase čuće im se glas. isai. 15, 4. — *buka*: Na ovo me spravljaje više mor-

skijeh ču se vala buka, romon, i lupanje bubanj, trubač i vesala. D. Palmotić 1, 90. U jednomu gradiću u Flandri velika se buka od noć čujase. J. Banovac, razg. 35. — *jeka*: Opališe zelene lubarde, jeće brda i primorje ravno, do Novoga i do Dubrovnička čujase se jaka prevetlika. Nar. pjes. vuk. 5, 303. Te se jeka na daleko čuje. 4, 291. — *treska*: Kod Solina pokraj puta još vidi se taj palača, gdje se sliha buka kruta od jankauća i od plača, a u toj se ne stanjuje, čuhna bo se treska čuje. J. Kavačin 29. — *romon*: Koji romon i pjevanje od mene se ovdje čuje? D. Palmotić 1, 139. — *zvokot*: Oružni taj zvokot neka se ne čuje. M. Vetranić 1, 87. — *žamor*: Izjezi tuj do vrat, žamor se jur čuje. M. Vetranić 2, 33. — *žuber*: Tih žuber voleni se čujase. M. Vetranić 2, 114. — *čuh*: Najmañi vjetra čuh se tuj ne čuje. M. Vetranić 2, 236. — *vapaj, vikače*: Gdi se čuju strašna vikaća i tužne kletve. P. Posilović, cvijet 88. Čujase se vapaj od ljud anđela. F. Lastrić, test. 226. — *plač*: Plač se čuje strana od svih. M. Vetranić 2, 468. U ona vrimena ne čujase se drugo nego plač. A. Kačić, korab. 325. U sve one vrimene ne čujase se među nama 325 nego žalost, plač i tugovanje. F. Lastrić, ned. 411. — *kletva, proklinjanje, psost, psarka*: Prije nego li se krv prolje, čuje se proklinjanje. Zbor. 23. Ovo su psosti svetogrdne, koje se svaki dan čuju u kršćanluku. J. Banovac, prip. 61. Čuju se iz nova po putijeh kletve i psovke. V. Došen 255. — *pjesma*: Po dubravi se čuju pjesance. M. Vetranić 2, 271. Rajske se pjesane čujahu 2, 109. Čujaju se tada pisme. F. Lastrić, test. 226. — *baban*: Mislj da se bubanj čuje. V. Došen 122. — *seirale*: Nit se čuju bubni ni svirale. Nar. pjes. vuk. 2, 575. — *sa subjektivom u genitivu* *mjesto acc.*: Uđili prva (paška), druga istog casa, a trećoj se odli čude glasa. Osvet. 4, 33. — *općenito riječja ovo, kojom se pokazuju na ono što se čuje*: Koja se z daleče iz glasa nasimja: avuj me, rekoh ja, boga dil po lako, er se čuh' ovo tja moğaje daleko. S. Menčetić 206. — *kašto sljedi injinivir*: Pače znaj se ovijem putom u orlovo gujzede umjesti, i pred bejom sablom jutom prsten pirni čuh se nješti. I. Gundulić 306. — *kašto sljedi particip*: Kada no se ču s nebosa glas govoreći:... F. Lastrić, test. 60. — *kašto je prvevana druga rečnica riječja* gdje: Kad se gdje staju, čuje se dva miļa gdje se tuj mlaskaju celinom. M. Vetranić 2, 330. — *bbb* prema 3: Poslušajte dogodaj dostojan čuće se. F. Lastrić, ned. 259. Za korisne neke istine pripovijestim hitrijem i pričam navesti nam dobrovoljnije da se čuju i tako u pamet da boje nježu. B. Čuceri 177. Da se čuje misa svaki dan. I. Držić, gond. 12. — *ccc* prema 4: De se stariji ne čuju, tu bog ne pomaže. Nar. posl. vuk. 78. I Pravdonoša 1852, 14. Da sam se ja čuo, kojega često pitate a rijetko slušate, ne bi slali vojsku. S. Lubiša, prip. 239. — *ddd* prema 5. a, aa: Ko će moju silu predočiti? sve će junake ognjem popaliti, da se i ja na daleko čujem. Nar. pjes. vuk. 4, 79. *s dobimim adjektivom publiche oznake radi*: Inj u Daniji velmi slavni ki se čuju: Kanut, Samo... J. Kavačin 290. — *prema 5. a, bb.*: I takove dari naravi se čuju, da se mudri i stari imni zasljuju. P. Hektorović 40. To se čudo i do cara čulo. A. Kačić, razg. 120. Čula ti se vala čak do Carigrada. Nar. pjes. vuk. 1, 99. — *prema 5. b.* Od njih sada muče, za njih se ne čuje. M. Marulić 112. Sta se čuje za nas u selu? M. Đ. Miličević, zim. već. 221. — *eee* prema 6: Tako se čuje brjeme od vrućine. M. Orbin, zrc. 161. Čuju se smrdi i gorkosti neizrecene. P. Posilović, cvijet 88. Kad svi jednako

voňaju, jednoga se smrad ne čuje, ubi omnes sordent, unus foetor minime sentitur. J. Filipović, prip. 1, 47. Kako se koja bolest u tihu čuje, likarije i likari ištu se. 3, 140. Ovo se čuje jedan miris ružica. 3, 237. Sumpora se dah čujaše. I. Zanotti, en. 46. Čulo se jest složno izdahaše mirisa. I. J. Lucić, izk. 25. Kapla vina u vele vode ne čuje se. Poslov. danić. 45. Trista štapa po tudem hrbatu ne čuju se. Nar. posl. vuk. 320. Kriv ni jauk ništa ne pomaga, dok se živa u niem čuje snaga. Osvet. 1, 12. — b) *ne izriče se što se čuje*. aa) *prema 2.*: Klikosom plačne u glase da se čuje do nebesa. M. Vetranić 1, 240. Ona viče, čak se u mlin čuje. M. A. Rešković, sat. 58. Slovinska gospoda kako cvile do neba se čuje. A. Kačić, razg. 28. De se čuje, nek se kupi. Nar. posl. vuk. 27. Pišti Rosa, daleko se čuje. Nar. pjes. vuk. 2, 241. Kad uzdiše, do boga se čuje. I, 272. Čuk će čuknut, čut' se i u selo. Osvet. 4, 5. — bb) *prema 5.*: Kako od nas po svetu čue se. Ziv. aleks. Starine 3, 318. Ter se tamo u nas čuje da s prijazni svak vas čuje. M. Vetranić 1, 231. U nas gleda e'čela Gora Crna, a čut će se i po svjetu b'jelu. Osvet. 3, 116. Paša rastrže za stan čadorove, Bošnjakom se ne ču ni za glase. 4, 50 — cc) *prema 6. b.*: Maše se čue kad se i često striže neg jednom odere. Poslov. danić. 59. b. *refleksivo*

a) *prema 2.*: Za to crkva sveta čini se čuti veće puta na današnji dan s ričma okružnoga proroka. J. Banovac, razg. 165. — b) *prema 6.*: a) *s adjectivom ili participom kojim se smisao opredjeljuje u nominativu*: Vsaki dan se čuju polahćani od onih muk. Korizin. 19^b (1508). U ovomu se (ja duša) kriva čuju. M. Marulić 319. Nu uhitite me, to vam svidokujem, svi okrivite me, kriv vam se ne čujem. 183. Gizda se lipotom jaki no snagom lav i čovik životom, kada se čuje zdrav. Š. Menčetić 75. Za krivca se daje, vaj! tko se prav čuje. M. Vetranić 1, 111. Za toj se kriv čuju. 1, 394. Ni u čem kriv tebi se ne čujem. 2, 77. Ja ni kriv ni dužan ništor se ne čujah. 2, 115. Što mu se kriv čuju, ja mu toj povratim. 2, 243. Što sam se držan čuo. 2, 243. Veomi se od toga držani čujemo. 2, 423. Nu se do smrti čuh izražen. F. Lukarević 37. Prem da se slab čuju, odlučih za tri dni da kud god putuju. P. Hektorović 4. Da te jedno krat daj još budem polohit s dostojnim poklonom, i s larnostju onom kom se dužan čuju. 68. Jedva putuju, ne mogu hoditi, tegotna se čuju, brže ču roditi. M. Držić 420. To li je prekinut taj nzal juveni, kako ovo čuje se svezan u meni? D. Rašina 118. Čujnje se oslobojen. P. Zorančić 66. Svak želi ukazat, koliko vam se držan čuje. D. Zlatarić 36. Stvari u nas te nije kom voljan može se čut'. I. Gundulić 129. Ako se čuje tko i krepak na dobra djela. M. Divković, bes. 465. Ako se čuješ veoma držan ovomu gospodinu. I. Držić, gond. 353. Kad se čuju račeni. P. Radović, nač. 35. Što tko držan čujaše se. D. Palmotić, christ 3, 39. Tegotna se ona čuje. 10, 109. Jeda brojem mi jednaci nijesmo bludnim Trojanima ali snagom, ter se jaci ne čujemo rvat s njima. D. Palmotić 2, 135. Vesela se većina čujem, što sam tebe stekla sada, neg da vas svijet posjedujem. 2, 271. I ja držan ti se vas vijek čujem da te dvorim. 2, 287. Kada se čuješ ili u tjelu nemoćna ili u kojoj potrebi. . . V. Andrijaš, put. 63. Ako se čuju oskrvneli od griha smrtnoga. M. Bijanković 25. Čujući se puno snazna. A. Kačić, korab. 139. Jedan mormorajući tri duše ubija: svoju. . . ubija onoga za kiu mormora za što se žalosti i zlo govori čujući se pogrdan. J. Bano-

vac, razg. 119. Kad no se čovik čuje studen u duši. M. Zoričić, osm. 138. — u *genetivu mjesto nominativa radi negacije*: Ako on sam sebe pomizna ne čuje. A. Georgeico, nasl. 2. — β) *lokalom s prijedlogom* u: Zena ka se čujaše v grihu. Mirakuli 133. Po drumu pravomu neka svi putuju u grihu tamnomu koji se sad čuju. M. Vetranić 1, 441. Kad no se čovjek čuje u komu grihu. M. Divković, nauk 281. Grišnik čujući se u grihu od svašta se plaši. J. Filipović, prip. 1, 174. Kad se čovik ni u jednomu grihu smrtnomu ne čuje. 1, 242. U grihu se smrtnomu ne čujem. 1, 299. Koji se u grihu čuješ. 3, 138. — γ) *adverbom, osobito: dobro se čuti* valetudine bona uti, *zlo se čuti*, minus valere: Pride nika, ja me budit, rih: sestrice, čuju, čuju, da ovo ti se nič zlo čuju. M. Marulić 265. Zlo se čujem, trijeba mi je otit u liječnika. M. Držić 386. Koji su zdravi, ne imaju potribu od likara, nego koji se zlo čuju. I. Bandulavić 213. Kad se tko zlo čuje tlesno, od potriha mu je zovnuti misnika. I. Ančić, ogl. 71. Jošte se čuje dobro. P. Posilović, nasl. 2. A bolni se dobro čuju. P. Knežević, živ. 22. Malo se dobro čuje, budući da je bolesna. N. Palikuća 45. Može vazda reći da se zlo čuje u sebi. M. Dobretić 144. Među to se dogodi biskupu da se ne čuje dobro. 299. Ovi se imadu poslani na s. oficije, za što se čuju zlo u viri. 227. *ređe dolaze drugi adverbii kao*: tako, kako: Tako se čujem da mi se čini kako da bih vas ponovljen. P. Vrančić, živ. 19. Kako se čuješ sad? F. Lukarević 153. Pita me kako se čujem. I. J. Lucić, izk. 22. — δ) *infinitivom*: U plam velik čuju se goriti. D. Rašina 6. Čuh se slatko zadrijemati. I. Kavavelić, iv. 578. i s *nejakim acc. cum infiu.*: Čuješ li se činit ovaj? M. Gazarović 87. — ε) *na rečenicu u kojoj je čuti se prijezvana je drugu riječju* da: Ticio čujući se da je bolestan. M. Dobretić 88. Koliko se čuje da je sagriješio. S. Margitić, isp. 11. — c) *prema 7.*: *aa) s genetivom*: Čuj se lažnih čudi: laža zlo navija. M. Marulić 92. U dobrošćnu stvar protivšćine se čuj, tranquillis rebus semper adversa timeto, 146. Čuj se prikljena človiaka i dobrom. 146. Nju dvori i vuhuj, nu, slavnja gspojce, samo se sebe čuj u blatu tuj stoje. M. Vetranić 1, 51. Vaj, dragi Klišanji, ali vi ne znate što su zli krstjanji, a u njih se uzlate! čuje se svakoga. 1, 56. Čuj ga se koko mož kad bude snijati. P. Hektorović 42. — bb) *genetivom s prijedlogom* od: Nu se čuj od kuka. N. Naješsković 189. Čujte se od žeje juvene. D. Rašina 103. — cc) *na rečenicu u kojoj je čuti se prijezvana je druga riječju* da: Čuj se moćno togaj sada, da te ne ponese djalval tada. M. Marulić 310. Ne reci: sad sam zdrav, smrti se ne bojim, mlad jaki no lav moj život dug brojaju, da se ne privaraš, čuj se, ja te mojn. 113. Tijem se čuj svaki nesrećne naravi da vas moj plačni glas ne udari po glavi. M. Vetranić 2, 78. Mohm te, smiluj se da mi svjet koji daš, govora t' ja: čuj se da na me ne gledaš. N. Naješsković 91. *sljehli i neorisna rečenicu*: I vas se svaki čuj, ne mojte dalek poč. M. Vetranić 2, 295. Vnkoje, ti za toj poved' psa ovoga ter skrovno s him postoj sred ono zeleni, i, čuj se, (štampano čuv' se) s him ne dođ' nikako prije k meni, neg te zvati budu. F. Lukarević 41. Nista vi Sari, čujte se, ne rec'te. M. Držić 461.

10. *part. pratt. act. dolazi kao adjectiv te znači što se može čuti, osjeđati, quod sentitur, quod sensu percipitur, sensibus subjectus, sensibilibus*: Stvari božije i vrhunaravne procinuju se po drugi put, nego po ovije stvari svitovnije i

čujućije. P. Posilović, nasl. 38. Da je ovo sakrament novoga zakona uzdržati se u zlametu čujućemu. J. Banovac, razg. 240. Sakrament pokore čini se zlametom čujućim. A Bačić 373.

11. *i part. praet. pass. dolazi kao adjektiv značeci: na glasu, daleko poznat, famosus, clarissimus, i u Vakovu rječniku.* Terterdar bosanski među svom gospodom čuven ljše. D. Palmotić, dubr. 7. Da si pofajen, čuven i viden. M. Zoričić, osm. 37. Ima dvojak drugoh ke su čujene i vijene. Nar. prip. mik. 132. Pred korakom čuvenoga Mičića. 193. To bijaše čuveni harambaza Marinko Rakov. M. D. Milicević, zim. več. 209.

ČUĆIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme.* J. Bogdanović.

ČUTKOVAC, Čutkovec, *m. selo u Hrvatskoj u sadašnjoj županiji zagrebačkoj, dolazi u listini latinski pisanoj.* Decime vini de villis (Chudkouch). Mon. ep. zagr. 2, 46. Villa (Chudkouch). 2, 69. prema tome stoji t. mjesto d. danas toga sela rive nema, kuće su mu sike pribrojene selu Dankovec a ike selu Jalševca. Sahjar 74. kod Dankovec rti: 3 kuće su spadale prije pod bivše selo Čutkovec, a 154 kod Jalševce piše: 6 kuća spadalo je prije pod bivše selo Čutkovec.

ČUTLIV, *adj. sensibus subiectus, samo u rječnicima Bjelostjencu 251^a: sensibus praeditus sensitivus. 1107: sensibilib; Jambrešićeva 911: sensibilib; Stulićeva 96^a: sensibilib; i Voltigijina 31: empfindlich. — adv. čutljivo u Jambrešićeva 1107 i Stulića 96^a: sensibilibiter, vidi i čutljiv.*

ČUTLIVOST, *f. sensibilitas, isporodi čutljiv, samo u rječnicima Bjelostjencu 1107^a: sensibilitas, sensilitas, sensualitas; Jambrešićeva 911^a: sensibilitas, i u Voltigijina 32: empfindung.*

ČUTURA, *f. drvena ploška za vino i rakiju, grč. χάρυκος lat. cantharus, sloe čutara, čotara, otkle mag. esutra, tur. čotra, isporodi i tal. ciotola od tal. ciotyla grč. χάρυκος, od xviii vijeka, između rječnika samo u Bjelostjencu 54^b: baril, i u Vakovu 830^b: vasculum vinarium. Čutura ima od drve ruke, jedna je ploška, koja se zove i ploška a u Crnoj Gori čica, a druga je okrugla i dugulasta koja se zove i busunka. — Akcent ničena se samo u gen. pl.: čuturā, a samo je zadnji slog dug u sing. gen. i instr.: čutūrē, čutūrōm. Koji inač maž ovakovo vinski bure ili rakinsku čuturu uzme za ženu. D. Rapić 267. (u privesenom smislu o ženi). Snaša se dugo prosji i čutura puna nosi. V. Došen 153. Na babin sve dovrvi, čuturoni se tu klokoče. 153. A i majka u porodu za ispunit volju rodu čuturoni se ponatege. 168. Ko i bekrija nagije čuturoni. Nar. pjes. vuk. 2, 541. Otvorise drvene čuture. 1, 278. Izvadite drvene čuture. 4, 156. Kad se pije iz čuture. Nar. posl. vuk. 89. Udarila ga čutura u glavu. (to je: opio se). 326. U oči onoga člana kad imaju svatovi doći, jedan momak od roda djevojačka uzme čuturu punu vina, na čuturu vijenac od šimsira i brsjana, za vijencem poskri, pa ne i saziva djevojke u svatove. Vuk. živ. 305. I čuturu vina crvenoga. Nar. pjes. juk. 470. Za pogacim čutura, a za čuturoni mjesnice. Poslov. danić. 153. Natači nu čuturu vina. Nar. prip. vuk. 256. Natači od najboljeg vina jednu čuturu. M. D. Milicević, let. vič. 97. — 2. prezime. Spom. bud. Glasnik 2, 3, 77. Sem. here. 1873, 251.*

ČUTURĀTINA, *f. augm. cutura, samo u Vakovu rječniku.*

ČUTURICA, *f. dem. čutura, u naše vrijeme i u Vakovu rječniku.* Trže čuturicu rakije. M. D. Milicević, zlosci. 169.

ČUTURILA, *m. mjesto u Srbiji u okrugu kuaževačkom: Niva u Čuturila. Sr. Nov. 1872, 328. nom. bi mogao glasniti i Čuturo.*

ČUTURILO, *m. prezime u naše vrijeme.* Schem. segn. 1871, 96. Sem. prav. 1878, 60. J. Bogdanović.

ČUTURKA, *f. dem. čutura, u naše vrijeme.* V. čuturki vina. Jačke 29.

ČUTUROISPILAC, čuturoispilca, *m. samo u Vakovu rječniku 830^b: der tschluturraustricker.*

ČUTUROTVORAC, čuturotvorca, *m. riječ šašicu mjesto čudotvorac, u Vakovu rječniku 830^b: on je veliki čuturotvorca.*

1. ČŪV, *m. opaz, oprez, attentio, isporodi čuti i čuvati, samo u jednoga pisca xviii vijeka.* Nije ti skrbi turski vući i bez čuva i bez bdeña da to razdu bez smijeña. J. Kavanin 327.

2. ČŪV, *m. spiritus, dah, rjetva, u na kraju je mjesto h. vidi čuh, čuh. M. Pavlinović.*

ČUVAC, čuvca, *m. custos, koji čuva, pazi, isporodi čuvati, samo u jednoga pisca xviii vijeka: Dušu istu za ņu stavi dobri čuvac, stadnik pravi. (o biskupu kao pastiru duhornome). J. Kavanin 93. Toj kad Osin dobesjeti svej usilan i sve mrumo, pribreknu ga čuvac sjedi i u pako glavom strmo s ņim za jedno smovrta. 418. Gdi arbandeo čuvac bladi grad cesaru nebeskome. 492. Kud ulize čuvac andeo. 494. Kroz onu šup. . . vice ulize, virit' ima drug tvoj. 496. Prij' neg čuvac još ki godi iz tog aña dode po me. 444. Onom redu zapovjediti ki je ljudskih od čuvaca. 560.*

ČŪVÁČ, čuvača, *m. vidi čuvar, samo u Vakovu rječniku.*

ČUVADAR, čuvadara, *m. 1. custos, sracni cobadar, u naše vrijeme i u Vakovu rječniku.* Ima crkva dobra čuvadara po imenu kaludera Sava. Nar. pjes. vuk. 3, 68. Postavi straže . . . te oni čuvadari (čuvadurji biće grješka) jedanak skoče. Nar. prip. vuk. 259. — 2. ono jaje što se prvo meće u farbilo o vukrsu te se ogleda kako će boja biti, ņega ne valja jesti. Ž. Radonić.

ČUVADUR, *m. vidi kod čuvalar.*

ČUVAKUĆA, *f. sempervivum tectorum L. u Vakovu rječniku 829^a i B. Sulek, im. 61.*

ČUVAL, *m. vreća, tur. čuval, samo u jednoga pisca našega vremena.* Nar. prip. vrc. 1, 230.

ČUVALAC, čuvaoca i čuvalca, *m. custos, isporodi čuvati, od početka xvii vijeka, između rječnika u Stulićeva 96^b: custos, i Vakovu 829^b: čuvar, mjesto v dolazi u iekih pisaca h: čubalac; mjesto alac dolazi i u nom. -aoc: čuvaoc. Akcent u gen. pl.: čuvalāca, a) o bogu: Čuvalac je malalnije gospodin. M. Divković, bes. 299. Biti ču čuvalca tvoj kuda godir pojdes. 1. Bandulavić 250. Momu gospodinu čuvaocu. P. Posilović, nasl. 86. Bože moj i pravi čuvalce (čuvalce) tila i duše. Turf. blago 2, 5. — b) o anđelu stražaninu: Anđelo boži, koji jesi stražanin i čuvalca moj. M. Divković, nauk 497, 457. Anđelo stražanin i čuvalca. M. Divković, bes. 31. Na (dan) s. angela stražanina vlastitoga čuvaoca. 1. Bandulavić 216. Anđelom čuvaocem. 1. Ančić, svit. 113. Anđela moga čuvaoca. P. Posilović, nasl. 94, 100. Anđelu čuvalcu. Azbuk. 1690, 20. Koji jesi stražanin i čuvalca moj. 1. Grčić, put. 273. Anđela čuvaoca. S. Badrić 4. Anđelo čuvaoc. 76. Daje veselo istim angelom ņihovim čuvaocem. J. Banovac, pripov. 47. Nadañiva vas po vaših angela čuvaocih. 204. K anđelu momu čuvaocu. P. Kuežević, osm. 146. Ostaviće te ovi čuvalca*

nebeski. F. Lastrić, svet. 21. Andeo koji je sada tvoj čuvalac i stražarin. F. Lastrić, nedl. 30. Andeo čuvaoca. M. Zoričić, osm. 62. Stovati našega angela čuvaoca. J. Filipović, prip. 3, 29. Anđeli jesu naši čuvaoci od svih naših neprijatelja. 1, 66. Priporuči se tvomu anđelu čuvaocu. I. A. Nenađić, nauk 51. Molitva svetomu anđelu svome čuvaocu. 60. Anđele boži koji si čuvalac moj. 60. Dava li g. bog svakomu čeljadetu umrlomu jednoga od dobrih anđela za svoga stražarina i čuvaoca? T. Ivanović 33. Uđijeli ćemo anđela dobra čuvaoca. 126. Andeo njegov čuvalac iz daljega za him postupase. M. Zoričić, zrc. 121. Anđele nišove čuvalce. 121. — c) o čeljadetu a) u gororu sragdañem. čemu je čuvalac izriče se genetiocom samim ili na tuđe s prijedlogom od, rede dativom ili adjektivom. Razmisliť još će dobro piñje neg ranu smrtnu dade crncu koga car je obróo za čuvóca svomu stalu. I. Gundulić 552. Čuvaoci od tannica. M. Radnić 49. Čuvaoci od groba otidoše k farizeom. 273. Po pismu pridati će ti ga (grad) čuvalac grada. 550. Tala se čuvaoci od vrata veoma začudiše. P. Posilović, svijet 57. Koga postavi čuvaocem kuće svoje. S. Margitić, fala 14. Po pismu pridati će ga (grad) čuvalac grada. M. Zoričić, osm. 105. Za čuvalca velikoga dvora bje postavjen Petar Julijan. A. Karić, razg. 105. Budući Basilio ugrabio sve države slovinske, postavi po svim državam svoje Grke za vladalaca i svoju vojsku za čuvaoca rečenih mjesta. 35. Na obranu od Rima ostavio bijase vrijedan broj čuvalca. D. I. Dordić, ben. 122. I od priproste prateži bjese on poman čuvalac. 198. Čuvalac crkveni. A. d. Kosta 1, 182. Druge straže ni čuvaoca ne postavi na vrata. I. J. Lunić, razg. 61. Budući se svršile mise, čuvalac crkve ugasi svitakoe. Turl. blago 2, 42. Čuvalac od tannice. M. Dobretić, bog. 31. Jesi li ne hajo za blago sirotinsko bratinsko crkovno tebi pridano ko nastojniku i čuvaocu? T. Jovanović 151. — b) u gororu uzričenijem: Dobar čuvalac od svoga srca čuva s pomnim vratu od svojije usta. M. Radnić 432. Ter prikloko ko dostoji riñ čuvaocu ki me uzgoji. J. Kavañin 191. I za ručni tihó palac podrima me moj čuvalac. 495. Da je bio pastir i čuvalac od istoga Isukrsta. S. Margitić, fala 11. Fineš čuvalac i branitelj zakona božjega. 41. Čuvalac vire katolićanske. 81. Nisam čuvalac brata moga. J. Banovae, pripov. 152. Jeda sam ja čuvalac brata moga? A. Karić, korab. 5. Čuvaocé divica. A. Kanižlić, utóe. 306. Drugi čistoće svoje čuvaoci. 199. Josip sveti čuvaoc istoga Isukrsta. J. Banovae, razg. 126. Da bude zarnik one koju bijaše obrao za mater sina svoga i da joj služi za čuvaoca. F. Lastrić, od 309. Obranomé za čuvaoca čistoće Marine. F. Lastrić, svet. 21. Čuvalac mira. F. Lastrić, nedl. 193. Izvan jednoga čuvaoca svoga dvićanstva. Grgur iz Vareša 122. Čuvaoc brata moga. I. J. Lunić, razg. 43. — d) o stvarí umnoj: Siromaštvo je dobrijem pastir i čuvalac mlijenstva. M. Divković, bes. 162. Ovo ima biti čuvalac jezika našega. 177. Strah boži jest jedina ograla i čuvalac za upaziti plodove od kreposti duhovnije. F. Lastrić, nedl. 210.

ČUVALDUZ, *n. veoma velika igla kojom se samari šiju, samaruša. tur. čuvalduz, u naše vrijeme i u Vukovu rječniku 8799. acus consensendis fasciculis. s primjerom: Ko njegovu iglu izjede treba čuvalduz da izasore. Orañe ju setaño: sij vij pa u koš; ali je umćno čuvalduze togli. Nar. posl. vuk. 241. Trazeći iglu izgubio čuvalduz. 319.*

ČUVALICA, *f. quo custodit, custos. isporodi čuvalac. od xvii vijeka. Murjjo, čuvalice pomñiva*

pokoja untrinoga. P. Posilović, nasl. 76. Ti si čuvalice duše moje. A. Kanižlić, utóe. 738. Pa si sila povrnula vrla, a ostala čuvalica straža. Osvet. 7, 86.

ČUVALIŠTE, *n. upravo: mjesto gdje se što čava locus servandis rebus paratus, ali i custodia. od xvii vijeka i u Stalićevu rječniku. Otidoše toliko slijepi da ne uzеше za čuvalište nego druge slijepe. M. Radnić 300. Ne stavljaju pomñu na stražu i čuvalište srca njihov 431. Izveli iz čuvališta dušu svoju za ispoditi se imenu tvomu. Turl. blago 2, 129.*

ČUVALKA, *f. žena koja čava, custos. u jednoga pisca našega crncuna: Il mu ne bje počudljiva kava: plane hajku na stravu čuvalku. Osvet. 4, 17.*

ČUVANIK, čuvanika, *n. koji je u koga obrani, cliens, qui est in tutela alienius. samo u jednoga pisca na početku xviii vijeka: A ja tvoje zapovidi čuvanika moga pratim, dovedoh ga ovdí da vidim božju slavu. J. Kavañin 493.*

ČUVANSTVO, *n. custodia, tutela. samo u jednoga pisca xviii vijeka: Da i tvoje veličanstvo ima slijeđe i čuvanstvo. J. Kavañin 256. Ti znaš da s' mi preporuku i čuvanstvo ñiega obróo. 493. Ostav' ñim o kom radi i čuvanstvo vinogradu. 512. Odlučeni vazda bijeli za čuvanstvo vaše (anđeli). 501.*

ČUVAÑE, *n. custodia. isporodi čuvati. od početku xvii vijeka. u rječnicima Mikuljinu 41^b: čuvañe straže vigiliae, excubinae; u Ijelstijen-čevu 51^b: custodia, conservatio, observatio; u Jambresičevu 168^b: custodia, custoditio; u Stalićevu 96^b: custodia, praesidium, defensio, protectio; u Voltijinu 32: wachsamkeit; u Falcovu 829^a: custodia, i u Danićevu 3, 478: custodia. ñie je od starijega ñije mjesto čega dolazi ñieje. a) pažene da se komu a i samu sebi ili čemu što zla ne dogodi: Biti pastiru čuvanja stada Isukrstova. Mon. serb. 559 (1618). Općenito načinom žive se s toliko malim čuvañem od pomañkañih. P. Radlović 313. Anđele tvoje na naše čuvañe slati dostojí se. I. Ančić, svit. 113. Da ću ja poći s ovoga svijeta pod tvojiñm čuvañem. P. Posilović, nasl. 96. Komu sam bio dat u čuvañe. 98. Jedina Hrvatska da se primi čuvañu izvoenih vrata. M. Pavlinović, razg. 98. — b) pažene da se što ne izgubi, ne otme: Neka pastiri duš imaju kñigu pod čuvañem pomñljivim. M. Bijanković 31. — c) pažene da se što neokraceno, cijelo, čitavo usćvra: Da nañe čuvañie i ljubav od cistoće. A. Gućetić, raz. mar. 126. Ovo je štít i čuvañe čistoće. M. Radnić 21. — d) pažene da se što održava, opslućava: Da mi je duša užeñena u čuvañu tvoje naredbe. A. Vitajić, ist. 425. Potrpiñ sam u čuvañu od tvoje zapovidi. 469. — e) u opće kao pažna, panna: Srce tvoje sa svijem čuvañem sahrani. M. Divković, bes. 766. Proseći jedno sridie čuvañie i pomñu. P. Radlović, nac. 51. Živiti s većim čuvañem i paženim. M. Radnić 20. — f) vigilia: Od čuvañu jutarnjega tja do noći. B. Pavlović 12.*

ČUVAOČIĆ, *m. dem. čuvalac. samo u rječniku Stalićevu: custos invenis.*

ČUVAOSTVO, *n. vrst crkvenoga nadarja: samo u jednoga pisca xviii vijeka: Nadarja dupla redovniška jesu kako no opastva, glavoređstva manajstirska, čuvaostva... A. d. Kosta, zak. 1, 211.*

ČUVAOTNIK, *m. custos. samo u jednoga pisca xviii vijeka: Sam bo on (Blaš) će vitez biti i uzlana vaša nada uvdržanstva ovd' na sviti i čuvaotnik posred grada. J. Kavañin 317. Čuva-*

otnik svetih vrati (*Mihael*) tako lliknu pak odstupi. 497.

ČUVAR, čuvára, *m. custos. ispredi čuvati, od xviii vijeka, između rječnika u Bjelostjencevu* 55^a: custos, observator; u *Jambrešićevu*: custos, condus; u *Stuličevu* 96: custos; u *Voltigijinu* 32: hütter, i u *Vukovu* 829^a: custos. — *Akccnat kakav je u gen. sing., takav ostaje u svijem oblicima do voc.*: čuväre ili čuväru, čuväri, a samo je i *zadnji slog dug u pl. gen.*: čuvära. a) o bogu: Bog čuvar jeste pravednih. E. Pavić, ogl. 80. Zgriješio sam, što ću ti činiti, o čuvaru ljudski? D. Daničić, jov. 7, 20. Gle, ne drijemaj čuvar Izraeljev. psl. 121. 4. — b) o anđelu stražaninu: Od angela čuvara. F. Glavinčić, cvit. 325. Anđelu čuvaru. Azbuk. 1690, 19. Ovi su za čuvare svima ljudma određeni. A. Bačić, ist. 482. Imaju angela čuvara. 484. Andeo čuvar. A. Kanižlić, bog. 39. O anđela blagoslovljeni čuvari i branitelji moj! 353. Od angela stražanina. koga sam ti dao za čuvara. D. Rapić 16. Imaju li također i nevirni svoje anđele čuvare? I. Velikanović, upuć. 1, 24. Svetkovinu anđela čuvarä 1, 512. — c) o čeladetu aa) u svagađenem govoru: Čuvar noćni, koji grada, varaša čuva, circitor, u *Bjelostjencevu rječniku* 55^a, čuvar dubrave, saltuarinus; čuvar broda, portitor; čuvar račij, anatarus; čuvar kokošji, gallinarinus; čuvar golubov, columbarius, 55^a. Čuvar tarnice. A. J. Knežević, nep. 143. Kog (*gradica*) čuvara Guaska zarobiše. I. Zaničić 196. Udari na čuvara vinograda. A. Kanižlić, kam. 171. Poslao je čuvara blaga crkvenoga. 376. Čuvar knigaonice papinske. 6. Načini ga nastojnikom ili čuvarom od knigaonice. 298. Nit joj vridi za čuvara dite. I. S. Rejković, kuć. 58. Marha brez čuvara hodi. 151. Čuvara od arhivne pričamen zamadjam. P. Petrović, šcep. u predgovoru. David usta rano i ostavi ovce na čuvaru. D. Daničić, 1 sam. 17, 20. Neka odredi car pristave po svijem zemljama carstva svojega da skupne sve djevojke mlade i lijepe u Susan grad carski u ženski dvor pod ruku Igaja, dvoranina careva i čuvara ženskoga. jestir. 2, 3. Kad je Kadan na vrelu Biočić pogubio vrelskoga čuvara. Osvet. 2, 60. Ja nijesam ni čuvar ni domaćin ovomu hranu. S. Lubiša, prip. 189. — bb) u usvišenom govoru: Jeda li sam ja postao čuvar brata moga? E. Pavić, ogled. 12. Kod nega kano ti čuvara i branitelja djevojka ostane. A. Kanižlić, utoč. 72. Nismo od nas gospodari, da li stražari i čuvari, da naš život ni čuvamo. V. Došen 180. Kad se tko usudi da življenju svom naudi, od kog čuvar metnut biše, skrivi u tom mnogo više. 180. Biskupi su čuvari čistoće. A. Kanižlić, kam. 211. Uslobodivši se kudit čuvara zakona božjega. 22. Čuvari i branitelji crkve svete. B. Leaković, čuv. 45. Čuvari zakona rišćanskoga. Vuk, dan. 2, 108. Tada ređo gospod Kajinu: gdje je ti brat tvoji? a on odgovori: ne znam, zar sam ja čuvar brata svojega? D. Daničić, 1 mos. 4, 10. I onim što no su prvi zatočnici i čuvari nebeske stečevine krstjanstva. Osvet. 1, 2. Bili smo vazda čuvari običaja i bratske dike. S. Lubiša, prip. 36. — d) o stvari: Za to ne imam brige da te krati štiti pečat čuvar knige. A. Kanižlić, rož. 5. — e) o psu: Preko 70 rasa ima pasa i najpoznatiji su: čuvar. K. Crnogorac, zool. 51. — f) neka buba, agrypnus Esch. I. Šloser, kor. 412, 416.

ČUVARA, *f. mesto u Srbiji u okrugu čuprijskom. Sr. Nov. 1868, 255.*

ČUVARAN, čuvárna, *adj. parcus, minime prodigus, frugi. u naše vrijeme. između rječnika u Bjelostjencevu* 55^a, ali u značenju factus ad ser-

vandum: čuvarna komora, conservatorium, observatorium, i u *Vukovu* 829^a: frugalis. Drugi nisu bili čuvarni da zaštede preko zime. M. D. Miličević, slave 60. Ovaj je arhimandrit vrlo čuvaran domaćin: on no dá ni jedna para da ode kud ne treba. M. D. Miličević, zium. voć. 53. Iz ovoga vidi se da su ovi duhovnici ljudi čuvarni. 54. — *ale. čuvarno, u rječniku Bjelostjencevu* 55: caute, i *Voltigijinu* 32: behutsam.

ČUVÁREV, *adj. što pripada čuvaru, custodis. u Vukovu rječniku.*

ČUVÁRICA, *f. koja čuva, custos. od xviii vijeka. između rječnika u Bjelostjencevu* 55^a: observatrix, 351^a: conservatrix, i u *Vukovu* 829^a: custos. a) o ženskom čeladetu: čuvarica liže, casaria, Bjelostjenac 1, 241^b. Budi čuvarica srca moga. A. Kanižlić, utoč. 362. Ti si čuvarica gršnička. 473. Ja nisam gospoja duše moje, nego čuvarica. A. J. Knežević, nep. 94. Ja posadnih vitu jelu i uza iju vinu lozu, ja postavih djevojiću, djevojiću čuvaricu. Nar. pjes. vuk. 1, 363. — b) o stvari, i onda kad se njom misli čelade, ali ta stvar mora da bude ženskoga roda: Postidnost je čuvarica divičanstva i čistoće. A. Kanižlić, fran. 177. Crkva je čuvarica apostolskih pridaća. A. Kanižlić, kam. 906.

ČUVÁRINA, *f. custodia, merces custodis. u jednoga pisca na početku xix vijeka i u Vukovu rječniku* 829^a: merces custodis. Eto korist čuvarine naše. I. S. Rejković, kuć. 155. Dica i pusta mladež za čuvarinu marve ne vajaju. . . Sam kućnik neka siriće pod svojom čuvarinom ima. 249.

ČUVÁRITI, čuvárim, *imp. vidi čuvati. samo u Voltigijinu rječniku* 32: hütten.

ČUVARKA, *f. semperivum tectorum. Lin. B. Šulek, im. 61. kod čuvakuća.*

ČUVÁRKAUČA, *f. 1. vidi čuvakuća. u Vukovu rječniku. Soka od ozluživa ili ti čuvarkuća. I. Vladimirović, lik. 82. Pančić, bot. 214. G. Lazić, ist. 190. B. Šulek, im. kod čuvakuća. — 2. jaje koje se na veliki petak ostavi da prenoci u varzilu kako će boja bojiti; to se jaje postije čuca do druge godine. u Banatu. V. Arsenjević.*

ČUVÁRNICA, *f. 1. kuća ili koliba gdje ko čuva, custodia. u rječnicima Bjelostjencevu* 55^a: custodia; *Jambrešićevu*: custodia; *Stuličevu* 96^b: čuvaliste, i *Voltigijinu* 32: wache. — 2. semperivum tectorum. Šloser-Vukotinić 144. vidi čuvakuća, čuvarka.

ČUVÁROV, *adj. vidi čuvárov. u Vukovu rječniku.*

ČUVÁRSTVO, *m. obrana, šticeń, custodia. ispredi čuvar. samo u jednoga pisca xv vijeka. Gdi je sila ter ni šala i čuvarstvo malo vala. P. Vitezović, cvit. 113. Silna ruka kad navaja i čuvarstvo malo valja. 131.*

ČUVATEL, *m. custos. ispredi čuvati. samo jednom xv vijeka: Pop ki biše čuvatel crkivo. Transit. 258. (1507).*

ČUVATELAN, čuvatejna, *adj. servandus, custodiendus. ispredi čuvatel. samo u Stuličevu rječniku.*

ČUVATI, čuvám, *impf. custodire, tueri, conservare, cavere. mjesto -v- dolazi i h te riječ glasi čuhati, ali se h u nekim krajevima ne govori te glasi i čuati. — Akccnat kakav je u infim., taki jc u aor. cijelom: čuvah, u 3 pl. praes., gdje je i treći slog dug: čuvajü, u part. praes., gdje je također isti slog dug: čuvajüći, u part. praet. act. II: čuvao, čuvala; u svjem je ostalim oblicima kakav je u 1 sing. praes.: u impf.: čuváh, u imperat.: čuváj, u part. praet. pass.:*

čuvân. — *Dolazi od sam rijeke (vidi dalje primjer iz Mon. serb. 36) u vječnicima Vrančićeru: custodire; Mihaljinu 44a: custodio, servo, asservo, Belinu 242a, 362b: custodio, 318a: exenbo; u Bjelostjenčeru 54b: custodio, servo, observe; u Jambresičeru: custodio, conservo; u Staličeru 96b: custodire, servare, asservare, tueri, tutari, defendere; u Voltigijinu 32: bewahren, wachen; u Vakocu 829b: custodio, i u Daničeru 3, 178: custodire. — Korijen skav od sku odkle u sloz. jezicima čn. srodno je lat. kavojin, got. usskavjan, stiem. scawôn, lat. caevere, grč. ζωφω, ζωφω=čuvao, vidli čuti.*

1. *absolutno: paziti, na opazu biti, na oprezu biti cavere, s rječnicom privezanom riječju da i negacijom ne: Stavi kalež na vodu toplu čuvajni da i voda ne vlize v kalež. Naruč. 44. (1507) Čuvaj vsakojako redovnik da ne propovi grilja. 92b. Ki mi da tvrdo stoji čuvaj da ne pade. Korizom. 68b (1508). Ježe tebi ne hoćeš čuvaj da drugu ne stvoriš. Kožirič, žit. 36b. (1531). Čuvaj da slobodu tvoju milu i života ne izgubiš. I. Gundulić 356. Ja ti nega (čedo troje) šlem krijući, čuva' da ga tko ne upazi. D. Palmotić 1, 173. Čuvajte da mene ne plaćete. F. Vrančić, živ. 39. A vi, reče dvoranom, čuvajte da komu ovomu od mojih ne navidite. F. Glavinčić, cvit. 429—430. Ti takova čuvaj da ne činiš. A. Georgiceo nasl. 68. po tuđem jeziku: U erkvi božjoj vazda je čuvano (cautum est) da nikakva nije zabraheña na čas smrti. J. Banovac, razg. 252. — s neorisnom rječnicom: Čuvaj, ni komure ne reči. Anton Daln. nov. test. 1, 10. mat. 8, 4. Kada budeš preko plota, čuvaj, ne krškaj. Nar. pjes. vuk. 1, 521. — tako i: bog čuvaj, to je: ne dao bog, s inju: Bog čuva' to učinati, bila bi mi velika sramota. J. Banovac, razg. 122.*

2. *prelazno: a opće paziti da komu ili čemu ne bude tuko got što te, gledati da se što ne zblude što se sbiti ne ima, custodire, tueri, čuvati može čelade, vede životina ili stvar. što se čuva izriče se obično, samo rijetko nema objekta, od koga ili od čega i proti komu ili čemu se ko ili što čuva može biti izrečeno ili ne izrečeno. a) izriče se što se čuva na) akusativom a) to može biti ama) čelade i što se kao čelade misli. a) paziti da ko od kle gdje je ne pohigne ili ga ko ne otme custodio: koji čuvahu Isusa. N. Rašina 91. Prilavši ga (Isusa) četirima od viteza da ga čuvaju. 184b. Ako mir s nama žudi tva vlas sklopit, care od cara, s pomnom stražom čuva' i bludi Korvskoga tamničara. I. Gundulić 309. Stavi stražana da čuvaju onoga sužna. S. Margitić, fala 52. Ukr'o ti je (dijerajku), a' je čuva straža. Nar. pjes. vuk. 1, 359. Kapitan i koji s nim čuvahu Isusa. Vuk. mat. 27, 51. Kojega i hvatati i bacit i tamnicu i predaje ga četvorici četvrtnika vojnikijeh da ga čuvaju. Vuk. ap. 12, 1. Stara ju dosta čuva da ne pohigne. Nar. prip. mik. 106 — ij) paziti na koga da mu se kako što. La ne dogodi custodire, tueri: Boze čuvaj, brani tajnu. M. Marulić 27. Komu ču povjediti da si me pozati, aj li kimu pitajšit ki bi me čuvajš? D. Držić 381. Oko ne (dijerajku) ki stalni mladice izbrane i ki ju čuvahu, poslaše sve strane. M. Vetranić 2, 411. Ki jei dal moni čuvaj je. Anton Daln. nov. test. 100, jov. 17, 12. Svijetli kraju put vodine, tvoje kćere obiljuno s tvrdom pomnom nad sve ime čuvane sv. sveod od mene. D. Palmotić 1, 157. Do nica će moja dokle uzrastu tebe čuvat i braniti 2, 87. Čuvaj mene, F. Glavinčić, svit. 130. Koj te pošto meni da me čuvaš. I. Akvilići 338. I kristi' s vami stati i vas čuvat obrao je. J. Kavačin 347. Nije dostojno*

ki čuvaju narod kraji da se ognuše. 347. Koje si dao meni, čuva sam jii. L. Terzić 24. Evo t' Ivan moj primili, nek te čua, nek te služi. P. Knežević 44. Majku moju Ivanu, nek ju čuva i razgovara. F. Lastrić, test. 14. Ne znam (gdi je brat moj Abel), ja ga ne čuam. J. Banovac, razg. 120. Lakomog kad zapane da čuvati druge stane, ovec vuku tud zapanu. V. Došen 61. Valja da čuva drugu čuva. M. A. Rejković, sat. 98. Onoga sinčića kako oko svoje čuvaju. A. Kanižić, kam. 15. Zena valja da se pollati djecu raniti i djeon čuvati. B. Leaković 31. Čuvaš vas bog! Nar. pjes. vuk. 1, 193. Majka čerku čuva. 1, 356. Čuvaj, doro, moje čedo Ivu. 3, 399. U avliji na zelenoj travi ona (robijna) čuva dva banova sina. 3, 414. Pogodi ga (Koprivica Fuka) među toke zlatne, bog ga čuva i sveti Jovane, ne može ga zmo privaliti, 1, 17. Ako se ne umijes čuvati, ko će te čuvati. Poslov. danič. 3. Koga bog čuva, onoga puška ne bije. Nar. posl. vuk. 136. Evo ja sam s tobom i čuvaću te ku ta god podeš. D. Daničić, Imos, 28, 15. Ja šajem andela svojega pred tobom da te čuva. 5mos. 23, 20. Vodi ga (narod) u naokolo, no i ga i čuva ga kao zjenicu oka svojega. 5mos. 32, 10. Ti me izbavljaš od bune naroda mojega, čuvaš me da sam glava narodima. 2sam. 22, 44. Čuvaj me, bože, jer se ti u zdram. psl. 16, 1. Čuvaj me kao zjenicu oka. psl. 17, 8. Kad zaspiš, čuvaće te. prič. 6, 22. Ko čuva gospolara svojega, biće postovan. prič. 27, 18. Dok bijah s nama na svijetu, ja ih čuvah u ime tvoje. Vuk. jov. 17, 12. — subjekt je stvar: Milosrdje i pravda čuvaju kraja. M. Divković, bes. 7. Milosrdje čuva, pazi i sakrtajuce kraja. 7. Razum će te čuvati. D. Daničić, prič. 2, 41. Prihavi mudrost, ne moj je ostaviti i čuvaće te. prič. 4, 6. Mudre čuvaju nasa njihov. prič. 14, 3. Milost i istina čuvaju cara. prič. 20, 28. — kaže se publice kako se čuva: čuvati koza bez grijeha znači paziti da ko ne sagriješ: Dostoj se, gospodine, u dan ovi bez grijeha čuvati nas. A. Komulović 51. Čuvati koga u zdravlju je paziti da mu se uzdrži zdrave: Dobroimice naše i mista naša u svakom zdravlju čuvaj. I. T. Mrnavić, nauk 55. Mista naša (i) mjestane naše) u svakomu zdravlju čuvaj. S. Margitić, isp. 379. — bbj) životina i što se kao životina pomisla: paziti da joj ne bude štete, da se ne razbije, da je ko ne ugrabi, da ne ide u krak, custodire: Ptiče tude kao svoje čuva. A. Gostičić, roz. jez. 112. Iako osobito a pitomaj marli, kao pastri paserere: Pakao poče bljavat duso ke žorise; ovec julae čuvat, kih no vuk derise. M. Marulić 197. Psi mene (jaglice) čuvaj i stado ostalo. M. Vetranić 1, 156. Po vodah i gorah ovako teei ti, a od stada ne imaj strah, ja ču t' ga čuva'i. I. Gundulić 148. I da ovec čuva svoje, srijeta lave, taci vuka. J. Kavačin 159. Pastur ovec čuva svoje. 510. Mojsija čuvaše cili 40 godina ovec. E. Pavić, ogled. 101. Posla Jakov Josipa i braći koji narvu čuvan. 78. Koza stado prima na se, da ga čuva i da pase. V. Došen 224. A najveće tud se ne stidiše čuvat' ovec. M. A. Rejković, sat. 113. Čuvajni stada ovaca. M. A. Rejković, sabr. 59. Čuva ovice po planini. D. E. Boglanić 3. Babi ne ču čuvati govoda. Nar. pjes. vuk. 1, 159. Po noj pasu dva gosposdska koia, čuvahu ih dva gosposdica. 1, 410. Jedan spava, drugi ovec čuva. 1, 501. Vi čuvajte po planini ovec, 2, 137. Te ti čuvaj japačka govoda. 3, 338. Ni stari ti četovali nisu, već čuvaj krave po Srijemu. 1, 163. Daci su leti čuvali koze ovec jariče. Vuk. živ. 298. Lakše je čuvati ovec nego novce. Nar. posl. vuk. 166. Nijesam s tobom svine čuva. 222. O svom komadu tuda govoda čuvati,

224. Nijesu se mogli drukčije hratiti, nego se on najmu da čuva sveska goveda. Nar. prip. vuk. 219. Jačue, što ih čuva za sedeset lota. Osvet. 2. 2. U djetinstvu sam čuvao jagance. S. Lubša, prip. 175. Izagna ga žena da čuva ovce. Nar. prip. vrč. 2. 73. Najmu se Herov sin u kadije da mu čuva krave i telat, a uz kadine čuvao je i svoje domaće. 2. 148. Jedno dijete čuvalo jarad. Nar. bas. vrč. 101. — *ceci star tjelena ili unna e) star tjelena i što se kao tjelena misli ce) pazi da čemu kojim god načinom ne bude štete, da se ne izgubi, da što ne čini što ne bi smjelo itd.*, custodire; *subjekt može biti čelude, rede žirotiina i star.* Jesuse, nada sve ankore čuvaj mi. M. Vetranić 1, 174. Joster čemo čuvati poči što je razlog da čuvano: bogu mile svete moći, u ne (pluri) kriju ke imamo. D. Palmotić 1, 59. Kud ohodim bojne zgrade, kojih ponosni miri ohodi čuvat će to, lijepi grade, i kruži ti u okoli. 1, 102. Čuvaj nogu tvoju nižući u kuću gospodinovu. A. Kadčić, bog. 46. Da sa svim poštećen čuha dar. F. Lastrić, test. 130. Linae nit koze nit kесе čuva. V. Došen 210. Bijaše onomu trgovcu čuvati svoje dobro. M. A. Reljković, sabr. 48. Zeca vaļa da zna kuću čuvati. B. Leaković 31. Ko ne čuva tude, ne će imati ni svoje. Pravdomoša 1852, 29. Ajde, sine, čuvaj rusu na ravnenu glavu. Osvet. 2, 24. Runo, jer ga Davor ka no svoje čuva. 2, 64. Izmetala struk bosiljka, čuvala ga dilber Mara. Nar. pjes. vuk. 1. 293. Čuvaj dobro digzen od kulaša. 2, 139. Pa obleće i otud i otud, čuva glavu Turčin-Vlah-Alije, a ošinu gospodara svoga. 2, 255. Ko čuva klinac, izgubi ploču. Nar. posl. vuk. 159. I otide car pješice i sav dom njegov, samo deset žena inoča ostavi car da mu čuvaju kuću. Đ. Daničić, 2sam. 15, 16. Lezi s inočama oca svojega koje je ostavio da mu čuvaju kuću. 2sam. 16, 21. Uzovši gospod bog čovjeka namjesti ga u vrta edomsku da ga radi i da ga čuva. 2mos. 2, 15. Postavise me da čuvam vinograde i ne čuvah svojega vinograda ki ja imam. pjes. 1, 6. Ko čuva smokvu, ješće rola nezina. prič. 27, 18. Ko čuva usta svojga, čuva dušu svoju. jov. 23, 12. (prič. 13, 3). Čuvaj nogu svoju kad ideš u dom božji. propov. 5, 1. — *ββ) kao stražiti, stojeći uza što ili gdje paziti da se čemu šta ne dogodi, da se ko ili što od kude ne otmu, custodire*: On podstupi Betuliju, odvrati vođu ka u grad teceše, zdence prigradске čini čuvati. M. Marulić 5. Zapovij da grob bude čuvan. Korizni. 97b (1508). Oni lotri ki čuvahu grob Isosov. 52. Nu našad vrtac taj s nim najdu i trude za što ga ogien zmaj i čuva i blude. M. Vetranić 1, 164. Zapovidi čuvati grob N. Rašina 94b. Kada jaki oružnik čuva polačn. 59b. Stražani prid vratni čuvahu tammieu. I Banđulavić 199. Toti poli mora dvi starice stalni, ke mriže ribarom i plavi čuvahu. Oliva 49. Vojnici čuhajuči plijen. F. Lastrić, test. 223. Pas ki vele laje dobro kuću čuva. Poslov. danić. 94. Koji čuva tope buljeme. Nar. pjes. vuk. 2, 542. Postavi pred vrtem edomskim heruvima s plam: nijem maćem da čuva put ka drvetu života. Đ Daničić, 2mos. 3, 24. Prelade ih (štitove) starješinama nad stražarima koji čuvahu vrata doina careva. 2hnev. 12, 10. Zapis Davidov, kad Saul posla da čuvaju kuću da bi ga ubili. psl. 59, 1. Blago čovjeku koji me sluša praževci na vratina mojim svaki dan i čuvajuči pragove vrata mojili. prič. 8, 31. Oni čuvahu vrata. Vuk. ap. 9, 24. *tako u prenesenom smislu o drvetu koje raste uz grob*: A vi borei, koji vašo struse vi Bentbase pokraj oskoraše, koja uzgor do preklani suha mjesto križa vaš pepeo čuva. Osvet. 4, 64. — *γγ) tako često o zemlji,*

strani, krajini, medasu, mjestu, putu itd. kao braniti, biti na obranu, cu-stodire, defendere: Koi se Dubrovčanima zalaštinih u Novomu Brodu, tuži da zige (zide) gradi i da čuva. Mon. serb. 206. Da zigu (zidu) gradove i da čuvaju. 271. Neka svaki čuva svoje strane. 1. Gundhić, 240. Ti ćeš stjecat porod novi, nova mjesta, nove sriće, a on čuvat grad će ovi, i od braće ti straza biti. 306. Sveta crkva, bujna zgrada zgradena će od te biti, ka će svoga rodna grada mire čuvat i braniti. D. Palmotić, 1, 70. S četam junačkime morske kraje svoje čuvajte. 2, 58. S bojnim plavim čuvah kraje. 2, 65. Ki su mesto čuvati. P. Vite-zović, kron 175. Vitežki čuvaha svoje ledeno pod-navje. J. Kavačin 261. Peti je čuvao krajinu. Vuk. grad. 45. Ka se jaki naoruža i čuva svoj dvor, imanje je njegovo na miru. Vuk, luk. 11, 21. Knez cara Arete čuvaše grad Damask. Vuk 2kor. 11, 32. Čuvajte svo mjesta kula se ide k nama. Đ Daničić, nem. 4, 12. Boje čuva u primorju kulu. Nar. pjes. vuk. 3, 286. Te čuvahu carevu granicu. 4, 133. Ko će, more, čuvat Parashieu? 4, 277. A ti Miko, čuvaj dobro nahija Jošan-sku. Osvet. 3, 72. Staro i ne jako: jedno čuvat bijele gradove. 3, 120. — *δδ) često dolazi izraz*: stražu ili straže čuvati *kao stražiti, stojati na straži, excubare, excubias agere, noctu vigilias agere, stirmi grē, ghracoz ghracoz, od xvi vijeka i u rječniku Mikalofnu 44*: excubare, agere excubias, i *Bolinu 363*: excubias agere. Bleći i čuvajuči straže noćne. N. Rašina 21. Obješan od vrata dva lava još stalni u okoval od zlata ki stražu čuvahu. M. Vetranić 2, 197. Da me poznaju vratari od raja ki stražu čuvaju. 2, 225. Vele krat im sam stražu čuvao. M. Držić 373. Čuvajuči straže noćne, Bernardin 1, 6. Druzi straže čuvahu. M. Divković, zlan. 122. Razumismo da su se (ormance uskok) parilo iz Markarskoga veličiemu morenu, a ne znajući kojemu će putemu obratiti, i velite da se i vi boite i straže čuvate. Starine 11, 79. Spahu svi stražei, nego sam vrtar stražu čuvaše. F. Glavinčić, evit. 71. Probudivaju oružanike koji stražu čuvaju. A. d. Bella, razg. 73. Prvo čino (poglavice) da okolo njih stoje mnogi vojnici čuvajuči straže oružani. I. Banovac, razg. 30. Da on (pis) dobro čuva straže. V. Došen 117. Da (pravica) u vik čuva straže, nek kriptosi svoj put paze. 224. S tina čosa i čuva im stražu. Ejev. crv. 140. Ti me posla da ti čuvam stražu. Nar. pjes. vuk. 2, 131. Ja sam čuv'o stražu do po noći. 4, 28. Što čuvaju stražu oko liega. 2, 124. Vi spavajte a ja ču stražu čuvati. Nar. prip. vuk. 2, 187. Na obojnim kutinim vratima sjedjela su po dva hajduka te čuvaha stražu. M. D. Milčević, zim. već. 186. Treni malo te pospavaj, ja ču čuvati stražu da te ne bi čobani opazili. Nar. bas. vrč. 16. — *riječ stražu može se i ispuštiti*: Psi domaći uvijek laju pri kupusu ki čuvaju. J. Kavačin 31. — *slučno je tomu*: busiju čuvati, to je biti u zasjedi, in insidijs esse: A kad Sino na drum izašao, vrag nu me da busije čuvati, veće Sino drumom putovase. Nar. pjes. vuk. 4, 282. — *εε) jezik čuvati veći će; paziti da se ne govori što se ne smije, što može na zlo biti, continere linguam*: Znaj u napriklad drugačije se vladati i jezik tvoj cuhati. M. Zorčić, osm. 65. Jezik vaļa čuvati. J. Rajčić, ponč. 1, 81. — *ςς) knuć čuvati znači kod kuće biti, ne putovati, u naše vrijeme i u Belinu rječniku 3604*: domi manere. Hrom trgovac pazar, t. j. koji ne loža kojekula, već čuva dlučan i kuću. Vuk, nar. posl. 313. *tako sobu čuvati: ne izlaziti iz sobe*. Od bolesti koja ga je primorala sobu čuvati. A. Tomiković, pet.

277. — postoje čuvati znači ležati u postelji (obično bolestan): Kada je postelju čuvao. A. Tomiković, pet. 295. Postelju čuvati. 220. — *vi) dodaje se komu ili čemu, za koga ili za što se što čuva i to dativom ili akusativom s prijedlogom za, kao imati u pohrani, servare, assevare:* Čuvaj dobro za tvoju potrebu. M. A. Rejković, sabr. 20. Poda slike rodaku da mu ih tvrdo čuva. M. Pavlinović, rad. 43. Ona je čuvala pričisto krilo za jedno drugo veće ufaše. A. Tomiković 41. Majka ga (*biser*) bere, u krilo meće, snasi ga čuva. Nar. pjes. vuk. 1, 231. Čuvaj bijele novce za crne dane. Nar. posl. vuk. 349. — *99) za približu se oznaku dodaje kašto i partičip:* Čuvaj, gospodine, kuću ovu u više neokvrhenu. L. Terzić 238. — *β) stvar uina, itd. i kad se čim tjelesnim kaže što umno, aa), pazi da se što kako god ne ošteti, custodire:* Čuvaj život tvoj. N. Naješković 81. Za da djevstva lijer prebjeli, koga bogu jur prikaza, neokvrnjenoj noj udijeli do smrtnoga čuvat' časa. I. Gundulić (Sorkočević) 576. Šva čas u vas naša stoji, čuvajte je (=ju) i branite. Đ. Palmotić 1, 13. Ko je želan dobra svoga, čuvaj dobro od općine. 1, 161. Da naš život mi čuvamo. V. Došen 180. Imaju čima namenu i čuvaju čistoću. J. Matović 156. Stavite pamet, vrijeme čuvajte i ne gubite ga. B. Cucerić 27. I čuvaj mu obraz ka' on tebi. P. Petrović, vijen. 43. Sudite pravo a čuvajte našu dušu i moj obraz. Pravdonša 1852, 23. Najprvo staraie u rodenu čuvat' zavijaču i krst časni i slobodu zlatnu. Osvet. 3, 65. Bože mi, zakloni Cetine i slobodu čuvaj rodu momo. 3, 158. Čuvaj pravu mudrost i razboritost. D. Daničić, prič. 3, 21. Čuva dušu svojou ko pazi na put svoj. 16, 17. Ko drži zapovijesti, čuva dušu svoju. prič. 19, 16. Oči gospodnje čuvaju znati. prič. 22, 12. Čuvajte običaj i narodnost kao očiju zenice. S. Lužbica, prip. 69. Čuvajmo crkvu i vjeru. 101. — *ββ) kao obdržavati, oblučavati, ispušavati o skrovnosti, zapovijedi, naredbi, sudu, ugovoru, riječi, obćanju, zavjetu i sličnom, servare, observare, conservare:* Manu je ki ne čuva skrovišta. Korizm. 70 (1508). Ako čuvat bude sve zapovijedi moje. N. Rašina 46b. Da čuvas naredbe njegove i zapovijedi. 48. Suđe (*udicia*) moje bude čuvati. 46. Da čuvas naredbe njegove i zapovijedi i sude. I. Bandulović 37. Ako hoditi budete u zapovijedi mojih i čuvati budete povelina moja. 149. Ugovore čuvaj. S. Badrić 23. Koji ljub mene i čuvaju zapovijedi moje. J. Matović 336. Koji čuvaju zapovijedi njegove. 339. Bog čuvajuć obćanje. 339. Sto je Avram čuvao naredbu moju, zapovijesti moje, pravila moja i zakone moje. D. Daničić. 1mos. 26, 5. Čuvajte sve naredbe moje i sve zakone moje i vršite ih. 3mos. 20, 22. Činim milost na tisućama onih koji me ljube i čuvaju zapovijesti moje. 5mos. 5, 10. Držo riječi tvoje i zavjet tvoj čuvaju. 5mos. 33, 9. Koji čuvas zavjet i milost slugama svojim. 2mos. 6, 11. Da bi čuvali zapovijesti njegove. psl. 105, 45. Čuvaj zapovijest oca svojega. D. Daničić, prič. 6, 20. Čuvaj zapovijesti moje. 7, 2. Ko čuva zakon, sin ju razuman. prič. 28, 7. Čuvao sam riječ usta njegovih više nego svoj užitak. jov. 23, 12. Čuvate zapovijesti i držite ih se. is. nav. 22, 5. Haran Mile dobro zavjet čuva. Osvet. 2, 131. Ko ne pošli na poslove ružne i zavjete čuvati obšluzne. 1, 31. Vjeru čuvat' ne krenuti čime. 3, 75. *tako i o blagdanih, suboti:* Nije taj človek od boga koji subotu ne čuva. N. Rašina 74b. Blagdane moje čuvajte. J. Banovac, prip. 136. Da biste čuvali subotu moju. J. Matović 359. Suboto moje čuvajte. D. Daničić. 2mos. 31, 13. — *publič se*

oznake radi dodaje i partičip: Da se simbol ni-censki neuvrdenie ima držati i čuvati. A. Kanižlić, kam. 238. — *babine čuvati kome, riči pod babine.* — *bb) genetivom, a sve ostalo može biti kao gore pod aa), najčešće je ono što se čuva stvar, rijetko čelade ili životinja:* Da ostavimo toliko ljudi koliko da mogu čuvati grada. Mon. serb. 36 (1253). Vratar koga je oficij čuvati vrat od crkve da nedostojni ne vuidu. Naruč. 45b (1507). Čuvaše grada Damaska. N. Rašina 35. Ki moza poštenja čuva. M. Marulić 52. Ki grada čuvajući ostali bihu svi. 57. Da čuvaše krmaka. M. Radnić 100. Ki su čuvali Srijema. P. Vitezović, kron. 100. Kad čuva grada ili kuće ili djetce ili bolestnika. I. Rličić 50. Jedan nevnik čuva poštoha božjega. J. Banovac, prip. 63. Tko s većim opazim čuha pošteva vaše mladeži. F. Lastrić, test. 397. Pomiljui dvorci paze i čuvaju dobara gospodara svoga. F. Lastrić, ned. 309. Kako vojska bez razloga čuvala bi reda svoga. V. Došen 264. Koji bihu ostali čuvati istoga manastira. Norini 43. Fratar ima čuvat manastira. A. Kačić, razg. 167. Čuvaj, care, ti gospodstva tvoga. Nar. pjes. vuk. 2, 145. Dobro čuvaj Posavine slavne. 4, 288. Dobro čuvaj Loznicu i Jadra, dobro čuvaj Cera i Lešnice, dobro čuvaj Mačvo i Podriđu. 4, 288. Osta paša Drine čuvajući. 4, 262. Uzmi društva pa ti druma čuvaj. 4, 280. Čupiću, koji Drine čuva. 4, 261. Jer ja čuvam drumu kroz planinu. 3, 3. Čuvaj lonca k'o i oca. Nar. posl. vuk. 350. Čuvaj Ruže kako svoje glave. Nar. pjes. juk. 142. Tko će, braćo, čuvati kočija? 319. Tko je Turčin da za nega nije prelovanie, već hoj biti, čuvat' dina. Osvet. 1, 67. Čuvaj doma i kod doma blaga. 2, 43. Tko će dpliti, nek jarađi čuva. 2, 129. Kada no sam čuavo jañaca. 7, 81.

b. objekat može biti i ne izrečen: Tko čuva, učuva. M. Držić 195. Dok imaš, donde i čuvaj. Pravdonša 1852, 12. Malo vaju dobitav' a ne čuvat'. Poslov. danić. 59.

c. izriče se česa ko ili što koga ili čega čuva, ostalo može biti kao naprijed pod a), a izriče se aa) genetivom samim: Čuvaj nas žalosti. M. Marulić 215. Ti se dostojaj čuvat nas zalih dan. 240. Ča je vridno jednomo gradu čuvati vsa vrata od ruk neprijateljskih. Korizm. 63b (1508). Koji čuva vijek svojega vjerna slugu smrtnie rane. N. Dimitrović 24. Mene i tvoje sve krtjane uze djavla paklenoga čuvaj. J. Gučetić, mol. 17. Da nas čuva gorjeb zala. J. Kanavalić, iv. 35. Da te čuva zla svakoga. J. Kavačin 316. Da vas čuva svakih šteta. 317. Vazda nas čuvaj griha. L. Terzić 347. Da nas čuva kugo i morije. Nar. pjes. juk. 358. — *bb) genetivom s prijedlogom od, custodire, servare ab aliquo:* Da vi čuva i blude odh vsake zabave. Mon. serb. 175. (1356—1367). Da ih čuvano oda svakoga neprijateja. 337. Nismo se odh njih bljui ni čuvati. Spom. serb. 67. Redovnik svaki ima kako bojnik jaki hrabro se rvati sree čuvajući od vsake tašine. M. Marulić 108. Čuvaj me sada od djavle napasti. 228. Gdi sam ja uñano od vuka krmnika jagnece čuvano oda psa stražnika. M. Vetranić, 1, 156. Ja tebe čuvam od zla čovjeka. M. Držić 290. Stado čuva i brani od vučje ti sile. I. Gundulić 158. Bistra rijeka s veće traka u dubravu gustu ulazi, od sunčanijeh ka ju zraka čestijom kitjem čuva i pazi. 402. Postoj se, bože, od svega nas čuvati. J. Gučetić, mol. 13. Za ludu je blago svoje od protivna zlijeh čuvati, a za općene svijeh pokoje malo harit i hažati. D. Palmotić 1, 161. Da me čuvate ovi dan od svakoga zla. Azbukv. 1690. 19. Sveti Vlasi ki od našijeh neprijateja na svaku nas čuva stranu.

N. I. Bunić 4. Ki sve od zla čuvaš pake. J. Kavašin 332. Da nas čuva od napasti 426. Svaki gori dobrovoljno s toga milost od naredba ljudsko i zvrčice prenevojnog vikostnoga čuva od gljeba. 505. Ti me čuvaj od hudobe. I. T. Mrnavić, nauk kr. 1702, 31. Čuvaj i obrani vinograda naše od svake protivščine neprijateljske. L. Terzić 291. Zaključam vas s Isukrstom, koji na ovomu svitu pribiva s obranimi svojimi ni branić i čuvajući oda zla. 320. Nu je bog vazda čuvao od svakoga grila. I. Grličić, put. 27. Tko svoju dušu od nepravede čuva i pazi. I. Đorđić, salt. 36. Ovi sakrament očisti dušu od grila kahli i čuva od smrtnijeh. A. Bačić 317. Čuvaj nas od svake tuge. A. Kanižlić, bog. 395. Čuvajući nas od pogibilili. F. Matić 25. Koji ga je čuvao od neprijatelja. A. Kačić, korab. 37. Da nas čuva od zla. J. Banovac, razg. 17. Ovi sakrament očisti dušu od grila kahli i čuva od smrtni. 230. Branić vas od ogña, čuvati vašu marvu i imañe od kuge. F. Lastrić, od' 300. Čuvaj jezik od psovanja vire. M. A. Rejković, sat. 179. Ova majka od neprijatelja videni i nevidenti čuva. Grgur iz Vareša 10. Da ga čuva od zasjede. Besjede kr. 202. Da čuvaju stado od zvjerdai. P. Petrović, vijen. 44. Da ga moj pokojni otac čuva od našijeh a tvoj od vašijeh. Pravdonoša 1852, 3. Ko će čuvat Jadre i Pocerja od prokletih Turak! Zvorničari? Ko će čuvat Bañe i Kosova od Turaka juhih Arnauta? Nar. pjes. vuk. 4, 297. Tek čuvaju mene od Turaka. 4, 403. Ti mene čuvaj od nokta, a ja, ču tebe od svakoga zla. Nar. posl. vuk. 316. Čuvaj nogu svoju od staze ribove. Đ. Daničić, prič. 1, 15. Da te čuvaj od zle žene. prič. 6, 24. Da bi te (mudrost) čuvala od žene tude. prič. 7, 5. Ko čuva usta svoja i jezik svoj, čuva dušu svoju od nevoja. prič. 21, 23. Od one koja ti na krilu leži čuvaj vrata usta svojih. milh. 4, 5. Da bog čuva od rata i glada. Osvet. 3, 24. Paša Stočeviću, što nam Bosnu čuva od prevrata. 3, 19. A ta bajna trava i od drjema preko noći čuva. 2, 72. Damo ma da čuva vrtla od letuštoga. S. Lubiša, prič. 84. Koji nas od medvjeda čuva. Nar. bas. vrc. 50. — *pa tako i*: stražu čuvati *od koga*: Da mu čuva stražu od Turaka. Nar. pjes. vuk. 2, 433. Te čuvajte stražu od Turaka. 2, 507. Čuva Rade stražu od Turaka. 4, 334. — *c) izriče se proti komu ili čemu ko koga čuva datinom s prijedlogom* suprot: I tulikaje suprot drugima našom moćjom čuvati (pogrješno: čovati) hoćemo. Mon. croat. 279. Dobrota je sama tvoja i krepcina čiste vire suprot svakoj smeci koja čuva i brani tvoje mire. D. Palmotić 2, 5.

d. na rečenicu u kojoj je čuvati prirezana je druga riječja da, kojom se cijelom pokazuje sadržaj čuvaña: Ki moje počtenja čuva da ne uvne s nikoga sgrisenja. M. Marulić 52. Čuvah svijes da ne bi čula kako u sebi ono, jaoh, što čuše tad nsti ove me koje ti otrova delovi tvoje. F. Lukarević 32. One (djevice) vječni plam čuvaše da se u vjek žv nabodi. D. Palmotić 1, 99. Čuvati ču put moje da ne sagrišim. A. Kanižlić, kam. 308. Aka joj ispade katica, ona čuva da ne razgrabe dica. M. A. Rejković, sat. 47. Gospod čuvaće ti nogu da se ne uhvati. D. Daničić prič. 3, 26. Čuvaj vojsku da ne gine lud. Osvet. 7, 21.

3. *sa se*

a. pasivno. prema 2. Čuvaš li koje t' bi zlato pridano? Čuva se lijepo tvoj, brani se za ñega. M. Vetranić 2, 472. Da se čuva grob. Anton Dalmat. nov. test. 46b. Dvi stvari se lake čuvati imaju već neg ine svake, jer se ne staraju: čuvati i jazik. P. Hektorović 68. Iz libra koji u našu kan-

čulariju postaviti će se i čuvati će se. M. Bijanković 82. Dok je duša u tilu, tilu se nosi pošteño, miluje se, čuva se i goji. J. Banovac, razg. 97. Pakien toliko vaļa naša duša koliko vaļa sva krv Isukrstova, pak se ne će čuvati i od ne pomlja imati. J. Banovac, prip. 18. Čuva li se i štje jedinstvo. A. d. Kosta zak. 1, 112. Ne čuva se tako divičanstvo. M. A. Rejković, sat. 44. Ako je u dvoru koja inkuna potegnuta vještom rukom starijeh pengaoca, tako se čuva da se jedva dopusti i pogledat' je. B. Cucerli. 197. Ni božij se grob za badava ne čuva. Nar. posl. vuk. 212. S vrh svega što se čuva čuvaj srce svoje. D. Daničić, prič. 4, 23. Pa ne da se ni čuvati marva golih ruka. Osvet. 1, 39. *izriče se i komu se što čuva*: Grešnikovo imañe čuva se pravedniku. D. Daničić, prič. 13, 22. *doļaje se i ono od čega se čuva*: Hajine se čuvaju od prala. Besjede kr. 168. — *ne izriče se što se čuva*: Vrijeme kad se čuva i vrijeme kad se baca. D. Daničić, prič. 4, 12.

b. refleksično. od čega se čuva ne izriče se ili se izriče.

aa) ne izriče se, a čuvati se znači: na oprezu biti, cavere, animum attendere ad cavendum: Davate glas da se je ukazala jedna fregata armuana u konalu od Mijeta i da se sećeni do istine da su uskoci: neka se umijeno čuvati. Starine 11, 80 (1605). Tko se čuva, bog ga čuva. J. Kavašin 158. Kraju dokazivase neka se čuvati more. A. Kačić, korab. 254. Da se u napriklad čuva. M. Zoričić, zrc. 151. Dok se čovjek čuva i bog ga čuva. Pravdonoša 1852, 12. Ko se čuva i bog ga čuva. 29 i nar. posl. vuk. 156. Hajte s bogom, Alija cidzarde! to udari na mrkoga vuka, no se čuvaj, dragi gospodare. Nar. pjes. vuk. 4, 512. Za ludu se čoek čuva, ako ga bog ne iščuva. Nar. posl. vuk. 83. Lovac je da lovi, a prepelica da se čuva. 170. Rekao je bog: čuvaj se ti, čuvaću te i ja. S. Lubiša, prip. 71. Vi ste Pastrović svakaako u krvi sa Spiranima, pa vam se je lakše čuvati i učuvati. 169.

bb) izriče se od čega se ko čuva a to može biti čelade, životinja ili kuka god stvar, cavere aliquem, aliquid, ab aliquo; vitare aliquem, aliquid, paziti se, kao ukhvatiti se od koga ili od čega, uzdržavati se, a izriče se aaaa) genetiivom samim. *a) čelade ili što se kao čelade misli*: Čuvajte ih se. Transit 76 (1507). Kroz toj sam se čuvam jur svake družbe najveće što mogu za skriti uzrok od moje bolezni. D. Držić 409. Rec' mu da se čuva velika vruga. M. Držić 249. Djeco, čuvajte se šijuna. M. Držić 407. Čuvajte se teļ čeladi treskovite jak od muñe. D. Palmotić, christ. 4, 51. Crne lasi, brki žuti: čuvaj ga se na svi puti P. Vitezović, cvit. 123. Čuvaj se druga vuhvenoga E'no nalija. Poslov. danić. 13. Čuvaj se dugijeh zajmenika. 13. Ne bojte se kraja ni jednoga... čuvajte se raje sirotiñe: kađ ustane kuka i motika, biće Turkom po Mediji muka. Nar. pjes. vuk. 4, 135. Čuvajte se kñiževnika. Vuk, mar. 12, 38. Čuvaj se stara Turčina a mlada Srbina. Nar. posl. vuk. 350. — *β) životinja*: Čuva' se psa ki ne laje. Poslov. danić. 13. Čuvaj se moga kofia. Nar. prip. vuk. 195. No se čuvaj bijesnoga vuka. Nar. pjes. vuk. 4, 327. Čuvaj se psota koje mñeke koļe. Nar. posl. vuk. 350. — *γ) stvar kuka god*: Poćnimo ljubiti istinu, laže se čuvati. M. Marulić 61. Prva ti jest mudrost zla se vazda čuvać. 100. Misli da je ti stvar huda ne čuvat se taka budat. 260. Čuvaj se hudih dil ter svake taščine. 103. Zaman ufaju ki goje smrdet' kip, zla se ne čuvaju, zgrišuju svaki lip. 122. Čuvaj se i suda. 121. Čuvaj se podičejuca. Ruk. kuk. 612, 47. Za toj se svak čuvaj slavne ñe ljeposti. S. Menče-

tić 11. Vinca se čuvaju. M. Vetranić 1, 141. Da mi se čuvati negove litrosti. H. Lucić 212. Laže se čuvaj. P. Hektorović 37. Čuvajte se neskladnosti. Anton Dalmat. nov. test. 87^b, fil. 3, 2. Čuvano se toga. Zhor. 8, 29. Čuvate sebe ljubavi. M. Držić 4. Da se čuvam zle godine. 397. Čuvaj se tamase, govori istina. 430. Surti se čuvati. F. Lukarević 72. Domaćih snica u bijesu čuvajmo se kod zla prika. I. Gundulić 503. Kaje se prošastije grijeha i čuva došastije. M. Divković, nauk. Kruto se ima čuvati griha. F. Glavinčić, svit. 36. Svaki se čuvaše negove oblasti. D. Baraković, jar. 31. Svak se dila toga čuvaj. P. Posilović, nasl. 201. Čuvat' se griha. I. Zanotti, upit 17. Ti se imaš čuvati lakomosti. P. Posilović, cvijet. 83. Čuvati se zla. 12. Naše viasti nek se čuvaju te propasti. J. Kavačić 276. Neka svi mi s tvojih zgoda čuvamo se tih nezgoda. 394. Čuva se tamnijih dila. 402. Da se griha čuva. S. Mugičić, idala 270. Čuvati se zla. K. Matkarić 24. Sto se čovik čuva griha smrtnoga. J. Banovac, prip. 160. Doklen se vaļa uklanati i čuvati ovakoga smrtna griha. 1-88. Zlo kojega se svaki krsćanin vaļa da čuva E. Pavić, ogled. 135. Onouit se viruje koji se čuva lakomosti. J. Banovac, razg. 174. Čuvajmo se lisičije pohvale. D. Obradović, bas. 53. Sto nam u drugim nije miho, toga da se čuvamo. 53. Kad smo zdravi čuvajmo se bolesti. 432. No se čuvaj, pobratime, od Viliņa kake prijekare. Nar. pjes. vul. 2, 349. Matora liscia čuva se gvozdā. Nar. posl. vuk. 175. Devojke, čuvajte se više javu. Nar. p.r.p. vuk. 157. Čuvaj se bezposličica. M. Pavlinović, rad. 108. — *bbi*) *gentilcom s prijčellogom i, a ostalo može biti se kako pod a), od šta se čuva je a) čuđale ili što se kao čuđale misli, pa i bog i djavol; žvka se čuvati umiju od zena. S. Menečić 331. Čuvaj se od bega. Korizim. 32^b (1508). Čuvaj se, brate, od djavla. 32^b. Čuvajte se od lazi-vijih proroka. N. Račina 152. Ako vidiš (u snu) da govoriš s neprijateljem, tvoj prijatelj da se od nega čuvaš. Zhor. 128^b. Čuvajte se od krivih prorokov. Anton Dalmat. nov. test. 1, 9^b. Čuvajte se od ljudi. 1, 14. Čuvaj se od usiti, zle družbe i žena. N. Dimitrović 13. Kako se može čuvati od ovih duhov paklenih. P. Balošević, syimb. 5. Dejdanija da si znaia iz početka, ko je tva druga, od ne bi se ti čuvala kako od pte zniije. D. Palmatić 1, 189. Ako bi biozao od ubozije za što surde, ali sam se čuvao od njih za ne čuti malo niiova dula. P. Posilović, nasl. 114. Da se ima čuvati od svakoga likara. P. Posilović, cvijet. 115. Čuvajte se od limbenijeh proroka. J. Matović, xxviii. Koliko se i od grube žene čvati imano. 1. Dordić, ben. 25. Zena ima otrov u očima, i za to se od ne čuvaj kako ne od baziliska. Turf. blago. 165. Čuvain se od neprijateļa, čuva' me, bože, od prijateļa. Poslov. danie. 13. Stanoglo ode, ne bi ti de desio Turaka, ali jih nido desiti ne može: Čuvaju se Turci od hajluka. Nar. pjes. vuk. 4, 332. Čuvajte se od knižovenika. Vuk, luk. 20, 96. Čuvajte se od zličih poslenika. filib. 3, 2. Aleksandar kovač mnogo mi zla učini. Da mi gospod plati po djelu negovui. Čuvaj se i ti od nega. 2tim. 4, 15. S manim si v ljubavi, od mene se čuvaš, s druguioa govoriš a s manim se rugaš. Nar. pjes. ist. 2, 131. *kao uzdržavati se*, abstinere, se continere; Jesu li se momci čuvati od žena? D. Dančić, Isom. 21, 1. — *γ) životina:* Čuvajte se od pasa. Vuk, filib. 3, 2. Upitali liscidai: od koga čmo se najviše čuvati? Najviše se čuvajte sročkih pasa. Nar. bas. vrc. 17. *18. vidi i pod a) ptinger*. D. Palmatića 1, 189 i Turf. blago 165. — *γ) kaka god stvar:* Ču stvori*

ke prude a čuvat' se nastoj od onih ke ude, ter čes imit pokoj. M. Marulić 143. Er se ja čuvat' vim od žele juvene. S. Menečić 330. Čuvaj se oda svakoga griha. Mirakuli 104. Od pregrisenij srđćenim zakonom ima se čuvati. Naručen. 41^b. Čuvajnici se od umnoženja 51. Stanoglo providenje čuvati se od grihov. Korizim. 76^b. Čuvajte se od kvasa farisejskoga. Anton Dalmat. nov. test. 21, 1 od ne (*hubaci*) svaki vas čuvat' se sad spravi. D. Račina 1. Ne ima pravu odluku za čuvati se od grijeha smrtnijeh. A. Komulović, zre. 6. Ima čovjek vazda od grijeha čuvati se. S. Matijević, isp. 11. Čuvati se od zla. F. Glavinčić, svit. 39. Znaš od česa se imaš čvat i bjezat. I. Držić, nauk gond. 119. Da se ne bi čuvao od takove trave. M. Radnić 118. Čuvajte se od svakog lakomosti. L. Terzić 333. Od griha i zle družine čuvati se. S. Margitić, isp. 28. Čuvati se od mista skrovitih i ispovaliku ženskih glava. A. Kadičić, bog. 213. Boga se bojati a od griha čuvati. T. Babić 2. Ako se čuvaju od griha smrtnoga. J. Banovac, pripov. 72. Kuga je jedna bolest tako strahovita da se vaļa vrlo od ne čuvati i ukloniti. 110. Pouljivo čuvat se od niiova opčeña. P. Filipović, istom. 18. Ni kim se ne čini ovo nbojstvo tako nenulo, za to se od nega i ne čuvaju. J. Banovac, razg. 118. Koja se čuva od ispraznosti i izvanistina. Besjeda kr. Ko se čuva u ovako doba od svihjeh prigoda. 10. Da se čuva oda zla. 202. Ima se grisiñk čuvati ne samo od griha prošastije nego jošter i od niiove prigode. F. Lastrić, med. 35. Čuvati se od svakoga griha. I. Garaiñi 18. Rađim pak se molim bogu, i od griha čuvam kako mogu, ali ne mogu od vaših jezika. M. A. Rejković, sat. 61. Od občeña niiova uzdržali se jesno i čuvati. A. Kanižlić, kam. 783. Čuvaj se od psovike. M. A. Rejković, sabr. 15. Duše koje se čuvaju veoma pouno od svakoga sagrješenja. B. Cucević 279. Čuvajte se od Bosne ponosno. Nar. pjes. vuk. 4, 288. Od uaske i nartve čuva' se. Poslov. danie 88. Čuvaj se od ugla potajna. Nar. posl. vuk. 350. Ne boj se od svijetle puške, nego se čuvaj od čadave. 194. Oda sta se coek malo boji, od onoga neg se vrlo čuva. 231. Od podnukla pseta čuvaj se. 235. Bih mi vjeran i čuvah se od bezakojna svojega. D. Dančić, 2sam. 22, 24. Čuvajte se od sijedeña. Vuk, filib. 3, 2. Svetovao bih vojuike da se čuvaju od pića kao od žive vatre. M. D. Milicević, zim. več. 60. — *kao uzdržavati se*, abstinere, se continere, koje je *zadržati* i u nekim prinjerima *najrijed:* Da se čuvaju od priloga idolskijeh i od kurvarstva i od udavljenoga i od krvi. Vuk, djel. ap. 15, 20. (*i* 21, 2^b). Molim vas kao došlake i goste, da se čuvate od tjelesnih želja. Ipetr. 2, 11. — *γ) rećenicom pricazanom rijeću da, patiti, na opreca biti*, cavere, attendere: Svaki bi se imil čuvati da nedostojno ne pristupi. Naručen. 33^b (1507). Čuvaj se da dobit stranom ne razilisi spovč. 81^b. Čuvaj se da ne plme ali da počaje ko koji znamenje od pogrtjenja 84^b. Jošo svrseno se čuvaj redovnik da prisniku ne da prevale slatkih riči. 90. Čuvaj se da ga vele ne ogoreiš. 90. Čuvajnici se da vode ne požre. 32^b. Čuvaj se da mi ne pričeš otse na oci. S. Kožićić, žit. 57. Pravi prijatelj čuva se da ne zavili svoga prijateļa. Živ. jerol. Starine 1, 228. Čuvajte se da ne činite almužstvo pred ljudmi. Anton Dalmat. nov. test. 1, 7. mat. 6, 1. Svaki ima se pouno čuvati: da ne bude imo bozpe izprazno imenovati. A. Guečić, roz. jez. 36. Ide on li lupčđ da krado, na ima opaza da ga bog ne vidi, neg se čuva da ga svit ne vidi. J. Banovac, razg. 27. Među kojimi veće se čuvate da no uvridite koje stvoreñe. 117.

Srdanu kad pristane vatra, brez ne da ostane ne čuva se i ne pazi. V. Došen 199. Ali čuvaj se da za to ne mučiš da je sa svim crkva odpuštila ostrinu zadovolje narodivati. I. Velikašević, upuć. 3, 101. Al se čuvaj da ne čuje tata. Nar. pjes. vuk. 1. 633. Čuvajte se da vas ne prevare. I. 288. Čuvaj se da ne leatav vjere s onijama koji žive u zemlji u koju ćeš doći. D. Daničić, 2nos. 34, 12. Čuvaj se da ne zaboraviš gospoda. 2nos. 8, 11. Čuo sam da je mačuha na tebe kivanja. Ako bi došla da te polazi, čuvaj se da te što ne prevari. S. Lubiša, prip. 71. Samo čuvaj se da ne bi slagao nikad nikome. Nar. prip. vrc. 2, 1. — riječju: jedn: Čuvajte se, jedn: tako grešnici tužni zaslepljeni razaberu se. B. Cuceri. — d) *rečenicom neovisnom*: Nisto vi Sari, čuvajte se, ne rečte. M. Vetranić 2, 288. Čuvaj se, ne slaži da te ne umorim. X. Najšević 215. Čuvaj se, ne hođi od oca daleko. M. Držić 161. Da se čuvaš, moja vjerna ljubo, ne moj sjutra na Bojnam doći. Nar. pjes. vuk. 2, 118. — e) *infinitivom ili nekakim aec. c. inf.*: Čuvaj se drugih (zloglasiti). M. Marulić 96. Čuvaj se ne biti sam sebi protivan. 126. Za toj se hitj čuvat' ne pasti u taj blud. 136. Čuvaj se ukrasti jaki i luta znaja. 222. Šest računov, knjig se dusa čuva činiti zlo. Korizim. 74^b (1508). Čuvaj se slušati de pjeva. V. Mažarović 98. Imali biste se čuvati positi rigati. I. J. Lučić, razg. 111. Da se čuva tebe dragoga boga uvredivati. Pisanica 86.

ČUVEŃE, n. auditus, auditio, isporodi čuti, od xvi rječika i u rječnicima Francićeva; auditus; *Mikašinu* 44^b: čučenje od ulha auditus, auditio, sensus aurium; poslušanje, auditio, audientia; *Belinu* 107^b; auscultatio, 731^b; auditus; *Stalićeva* 196^b: auditus, i u *Vukovu* 829^b: fama. — *završetak* — ne glasi xvi i xvii rječika i -nje. — a) *slušanje kao sluh*, auditus, sensus audiendi: Gluh prija mišost od čuvenja. Transit 141. (1507). Ovo ti me usi koje duh po blahu s čuvenjem razdruži. N. Dimitrović 87. Glusi čuvenje dobivaju. A. Gučetić, roz. jez. 125. Gluhijem čuvenje dajući. A. Gučetić, roz. mar. 206. I čuvenje i veselo viđenje mu blag podava. D. Palmatić, christ. 14, 186. Čuvenje moje izbistri. V. Anđrijašević, put. 342. Od čuvenja koje jest u usiju. P. Posilović, crvijet 7. Pozovi prit Pilata gluhe kojijem si čuvene povratio. A. Kralić 442. Glušci čuvene stiječaju. Ziv. is. 82. Dovedlo se ka čemu i mojad da mu on čuvenje i vid povratio. F. Lastrić, ned. 336. Što mu povratio riječ i čuvenje. I. Đorđić, ben. 191. — b) u *opće slušanje, slušanje čega, znače po slušaju čega što je ko pripovijedao*, auditio: Ne bude po čuvenju od usiju pokarati. N. Rašina 16^b. Od istine čuvenje će onatiti. 26^b. Što ina usi od čuvenja. 36. Zatravljena zatoniča svoje ovako tužbe svrši u čuvenju od vjetrica ki oko ne tiho prši. I. Gundulić 352. Samo po čuvenju i po pšmu vjerujemo. M. Divković, nauk 86. Koji ne će po čuvenju suditi, nego po videnju. M. Divković, bes. 57. Čijeća čuvenja od psovaka proč ljubvenoma imenu. B. Kasić, ign. 81. Uho čuvenja ne će sito biti. A. Georgievo, nasl. 3. Mnogi iza česta čuvenja s. evanđelja čute. B. Kasić, nasl. 2. Daj da se ne sudj po samomu prvomu čuvenju. A. d. Bella, razg. 19. Na čuvenje od svitoci. A. Kosta, zak. 1. 160. Svedoci od vida i čuvenja. A. Kanizlić, kam. 52. Već ako si čula po čuvenju od Janoka Golotbra Iva. Nar. pjes. vuk. 3, 100. Po čuvenju bega M. i svjedoka treba da vjerujemo. V. Jorgićić, zbor. 552. — *dati čuvenju radost t. j. dati da čujem radost po calgati* psl. 50, 10 auditio meo dabis gaudium et lætitiām: Momu čuvenju s veseljem daj rados. M.

Vetranić 1, 436. Čuvenju češ momu dati mir, veselja i radosti. I. Gundulić 200. Čuvenju momu dati češ radost. A. Gučetić, roz. mar. 107 i roz. jez. 77 i L. Terzić 91 i M. Radnić 491. — *preneseno*: Koji glako čujem sv unutrijem čuvenjem. B. Gradčić, djev. 172. — c) *pastirno*: ono što se čuje ili čudi: Tko je vjerovao čuvenju našemu? X. Rašina 172. Čuvenje me to jak živa iznenadi muha. I. Gundulić (Sorkočević) 391. Sad himbeni ban Hrvoje, kao čujem s mnogo strana, na tebe (*afjerojčica*) stavja misli svoje, istine da mu bude dana. Čuvenje me ovo sueta. D. Palmatić 1, 308. Zaućudi se kraj nenadno na čuvenje. I. Kanavehč, iv. 359.

ČUVETA, f. noctua, soca, od tal. civetta, samo u *jednoga pisca* xvi rječika. U ovoj planini stoji satiri i stoji jelan smjesan remeta koji nas vile čini smijati: upije, dan i noć pomoć pita, ljubav ga mori a ljubav se liime ruga, a satiri se oko nega kao oko čuvete kuje i igraju. M. Držić 123.

ČUVIDA, f. 1. nadimak ženski u *Crnoj Gori*. 2. (*a Srijemu*) larva, obručina: Evo čuvide, načinio se čuvida, samo u *Vukovu rječniku*, riječ je svakako tuđa, raču da je od tal. civetta soca u prenesenom smislu najprije kao maškara pa za tim kao larva, obručina, jer se oko maškare kupi sejtina te se nom ruga a ipak je se kao plaši, kako no se oko sove rugajući joj se kuje druge ptice.

ČUVITA, f. vidi čuveta, u *deu pisca*: *jednoga na početku* xvi a *drugoga* xviii rječika. Pticaer lipo pišćat pticam se ne lini i čuvitkom višćat dokla ih prilini. M. Marulić 130. I na kopmu i na vesku loveći nas prije nesriče golem lovac, čineć tresku prevara nas ko voliče, i da čini veće plijene za čuvite meće ženo. J. Kavašin 6.

ČUVKATI, čuvkan, imp. custodie, hyp. čuvati, u *jednoga pisca našega vremena*: Ti tek čuvaj dvorka sapletena. Pjev. cm. 331.

ČUVLIV, adj. qui sensu percipi potest, isporodi čuti 6, samo u *jednoga pisca xviii rječika*: Znamenje čuvljivo. S. Badrić 46.

ČUVŃA, f. custodia, tut-la, isporodi čuvati, u *jednoga pisca našega vremena* i u *Stalićevu rječniku* 96^b: čuvača. Da bi lašie s njegovom čuvniom i nastojanjem uteko zasjede djavla. T. Ivanović, nauk 33.

ČUVSTAVAN, čuvstavná, adj. sensibilis, xiii rječika, a *tuđa se pisalo* čuvstven i čuvstvenik. Jako na čuvstvenstvu zre. Domentijan, sav 61. K. čuvstvenstvom. 111. Ideže i vlašy si čuvstveny toysli otlozi. Čet. sr. 59. Daničić 3, 478.

ČUVSTVEN, adj. sensibus perceptus, u *jednoga pisca xvi rječika*, u *jednoga pod konca* xviii rječika i: *ruskoga jezika*, i u *Stalićevu rječniku* 96^b: sentiens, glje ima i ade. čuvstveno, sens. V njih ni krvi ni nuke čuvstvene. Korizim. 48 (1508). V pohotenji čuvstvenom. 48. Ko hoće da je njegova radost slovesna i razumna a ne samo čuvstvena i skotska, on se mora za mnoge stvari truditi. D. Obradović, bas. 147.

ČUVSTVJE, n. vidi čuvstvo, u *rječniku Stalićevu* 96^b: čuvstvyje: človik imaje obće čuvstvyje s životinim; homo habet commune sentire cum animalibus; i u *Dantićevu* 3, 478: čuvstvyje, sensus. Čuvstvyje moeju ustnu povrdaju tebe. Sava, sim. 9. Vasa svoja umastae zamaenacta čuvstvytia. Domentijan^b 72.

ČUVSTVLA, n. pl. organa sensus, samo u *Stalićevu rječniku*, i: rus.

ČUVSTVITELAN, čuvstvitelna, adj. kao ču-

teći. u *jednoga pisca xviii vijeka*. Da nije i čima čuvstvitelna srca dao. D. Obradović, sov. 45.

ČUVSTVIVŌST, *f.* sensus, facilitas molliores sensus concipiendi. *samo u jednoga pisca našega vremena*: Odtle čuvstvitost. M. Pavlinović, raz. spis. 193.

ČUVSTVO, *n.* sensus. XIII, XVI, XVII i XVIII vijeka, u *dua pisca našega vremena*, i u *rječnicima Stuličevu* 96^b: auditus, sensus, vis sentiendi, i *Daničičevu* 3, 478: sensus. Iže ljubiti boga vrsēma srdicem svojim i vseju dušuju svojuju i vrsēma smyslom svojim i vrsēmi čuvstvy svojim. Domentijan^a, 107 (dan). Vrsēmi čjuvstvi prosvēsti se. Domentijan^b 48. Svoja pomazav^u čjuvstva. 174. Ako prije bolizan ne pride čuvstvu. Korizim. 87^b. (1508). Mnogo se služi čuvstvi i očućenji. S. Budinić, sum. 121. Pet čuvstva telesnih. M. Alberti, ofic. XLVI. U vladati dostoji se, gospodine, čuvstva, govorenja i tvorenja naša. 386. I mora misliti o svemu tome što u pet čuvstva pada. D. Obradović, sov. 46. Hoću kraj ukobit žitka, koji svojih čuvstva ne uživa. Osvet. 3, 5.

ČUVSTVONADAREN, *adj* sensu praeditus, sentiens. *samo u Stuličevu rječniku za koji je i načineno*.

ČUVSTVOVATI, čuvstvujēm, *imp.* sentire. u *jednoga pisca pod konac xviii vijeka i u Stuličevu rječniku*. u *oba iz ruskoga jezika*. Ko sebi nikada ne da ogladniti, ne čuvstve kakova je sladost hleba. D. Obradović, bas. 147. Ko nikada nije čuvstvovao gorest skorbii, on nije kadar ni pravu sladost radosti čuvstvovati. 147. Ovde so oće mnogo više nego čuvstvovati. D. Obradović, sov. 50.

ČUŽA, *f.* sece u *protopopijatu mohačkom blizu varošice Sufšoherega*. Šem. prav. 42.

ČUŽDAN, *m.* tuđin. u *rukopisu xv vijeka*: Aste blagodetela svoego ubiste, mene li čuždana (tuina. aleks. jag. 275.) ne ubiete? S. Novaković, aleks. 74.

ČUŽIN, *m.* prezime. Bogdan Čužin^u. S. Novaković, pomen. 113.

ČVĀKĀNE, *n.* crepitus, *isporedi* čvakati. u *Vukovu rječniku*.

ČVĀKATI, čvākām, *imp.* crepare, *o glasu koji daju batine kad se ljudi biju*. Postahem po *Daničiču kor.* 229. od korijena skak *udarati*, lupati s promijenjenim k na č i dodanim v. u *Vukovu rječniku*.

ČVĀKNUTI, čvākñēm, *pf.* crepare, ošinuti da se čuje glas kao ček, icere cum crepitu. *isporedi* čvakati. u *jednoga pisca xviii vijeka*, u *naše vrijeme*, i u *Vukovu rječniku*. Sto se puta događa, kada grad malo vinograda čvagne. D. Rapić 186. Nih evijelio kavazbaša Ibro, a brđani na osvetu brzi ako čvagne (štampano čvakni) Ibragina koga. Osvet. 7, 80.

ČVĀLIK, *m.* crepitus. — po *Daničiču kor.* 242. skar, *udarati*, lupati, s promijenjenim k na č i dodanim v. *samo u Vukovu rječniku* 820^a: (u *Srijemu*) n. p. sve stoji čvalik batina kako se tuku.

ČVALĪKATI, čvālīchēm, *imp.* vidi čvakati, *isporedi* čvalik. *samo u Vukovu rječniku* 820^a: crepare, čvaliču batine kad se ljudi biju.

ČVALINA, *f.* selo u *Hercegovini blizu Rarna*. Schem. ragus. 1876, 59.

ČVAĀLINA, *f.* selo u *Bosni u mostarskom okrugu*. Statist. 118. S. Novaković, obl. 46. Kovačević, bos. 88.

ČVĀN, *m.* oenophorum. stsl. čvanъ sextarius.

lit. zbonas, izbonas. *samo u Stuličevu rječniku*. vidi žban. žban.

ČVĀNAC, čvānca, *m.* dem. čvan. nekakav sudić. *samo u jednoga pisca i u Stuličevu rječniku* 97^a: čvanec, parvum oenophorum. Da ne oskudčijete vy grst^u muky ni čvanec^u masla. Sava typ. orab. Književnik 3, 141.

ČVARA, *f.* divinatio, incantatio *samo u jednoga pisca na početku xvi vijeka*: čvarami nikimi prelaščevaše plk rimski. S. Kožičić, žit. 4.

ČVĀRAK, čvārka, *m.* recrementia adipis. vidi cvirak. *samo u Vukovu rječniku*.

ČVĀRATI, čvārām, *imp.* divinare, incantare. vidi vračati, *ista je riječ samo izvrgnuta*. Magaz. 1861, 143.

ČVĀRĒNE, *n.* stridor adipis liquati. *isporedi* čvariti *samo u Vukovu rječniku*.

ČVARIČI, *m.* pl. selo u *Bosni u mostarskom okrugu*. Statist. 107.

ČVĀRITI, čvārim, *imp.* liquefacere adipem. u *Vukovu rječniku*. — *sa se: peći se uz vatru, u gororu: otlakni se od vatre, što se čvariš tu?* M. Pavlinović.

ČVARKOVIĆ, *m.* prezime, u *naše vrijeme u Srbiji*. Rat 387.

ČVARŌVATI, čvārūjēm, *imp.* vidi čarati. u *Grblju*. Vuk, rječ. 820^a. — *Kor.* vidi po *Daničiču kor.* 239 skar, činiti, općiniti.

ČVASTI, čvatem, *imp.* vidi cvasti. u *Stuličevu rječniku*. riječ sasna nepouzdana.

ČVATITI, čvatiu, *imp.* vidi cvatiti, cvasti. u *Stuličevu rječniku*. riječ sasna nepouzdana.

ČVEŃE, *n.* vidi čuvene, auditio. *isporedi* čuti. *samo jedan put u jednom spomeniku xv vijeka*. Sto se na nas a po čvenjku tužiš. Spom. srb. 1, 122.

ČVETRTAK, čvetrtka, *m.* vidi četvrtak. u *Bjelostijenčevu rječniku* 54^a kajkarški: čvetertek.

ČVIČENICA, *f.* frst crnih smokava, ficus quaedam. u *Dobriču na Krku*. vidi čvičnica.

ČVIČI, *m.* gentiana. B. Šulek, im. 61. vidi i cvič.

ČVIČENICA, *f.* swrst crne smokve. B. Šulek, im. 61. vidi čvičnica.

ČVLITII, čvilim, *imp.* vidi cviliti. u *Stuličevu rječniku*.

ČVĀLA, *f.* čvor u *drvetu*, nodus. M. Pavlinović.

ČVĀLAV, *adj.* čvorav, nodosus. *isporedi* čvilja. M. Pavlinović.

ČVINČIĆ, *m.* ptica parus caeruleus L. Progr. spalat. 1880, 26.

ČVĪR, *m.* vidi čir. u *Radevini u Bosni*. L. Stojanović.

ČVIT, *m.* vidi cvijet. u *Stuličevu rječniku*. riječ sasna nepouzdana.

ČVOJĪC, *m.* prczime, u *naše vrijeme*, u *Srbiji*. Rat 82.

ČVŌKNUTI, čvŏknēm, *pf.* kao *udariti*, icere. u *naše vrijeme*. Magarac nogom čvokne starca u čelo Nar. prip. bos. 1, 144. vidi i čvaknuti.

ČVONTA, *f.* globus, tuber. u *naše vrijeme*. Kupus sve rastijaše više i razvijaje svoj list dok se i glavice ukažu. Videći ovo davu mišaše: kad jo ovolika čvonta na zemlji, to kolika mora biti u zemlji. Nar. prip. vuk. 276

ČVŌR, čvŏra, *m.* nodus. u *naše vrijeme* i u *rječnicima Mikašinu* 97^b: frž, čvor u *drivu*, nodus; *Stuličevu* 97^b: nodus; i u *Vukovu* 820^a 1. na *drvetu*, nodus. 2 n. p. na *marami*, nodus. 3. iskočio mu čvor, tuber. — *Akenat* kaki je u *gen.*

sing., *taki je u svijem oblicima osim acc. sing. jednako* s nom. i osim gen. pl. koji kad je bez ov tada glasi *čvōrā*; mijenja se u loc. *sing.*: *čvōru*, i u *cijeloj množini kad ima* ov: *čvōrovi*, *čvōrove*, *čvōrovima*, a *tada su u gen. pl. još oba zadnja stoga duga*: *čvōrovā*. — *Korijen je po Daničiću kor. 240. skar isticati se, stršiti.* Čvor ne treba na pravu mladiku. P. Petrović, vijen. 24. Gde je na stablu lišće naraslo ukazuju se guke a ispod njih *čvorovi*. I. Pančić, bot. 47 — u *prenesenom smislu kao poteškoća, difficultas*: Kraj je našao čvoru koji je uzlao parnice. M. Pavlinović, rad. 95. — *sravni i svor, uzao, u Mikišinu rječniku.*

ČVORAC, *čvōra*, m. *vidi* čvorak. u *Mikišinu rječniku* 45b pod *črtati*.

ČVORAK, *čvōrka*, m. *ptica sturnus, u naše vrijeme i u rječnicima Jambrešićevu 946b i Vukovu 820b* — *Akcentat kaki je u nom. sing., taki je u svijem oblicima osim gen. pl.*: *čvōrāka*, a *mijenja se, kad ima* ov, u *cijeloj množini*: *čvōrkovi*, *čvōrkove*, *čvōrkovima*, a *tada je gen. pl.*: *čvōrkōvā*. Da plaši čvorke. Nar. prip. vuk. 8. Čvorak, der staar, die sprehe, sturnus vulgaris. G. Lazić. ist. 55. Čvorak, sturnus. L. Pančić, ptice 51. *sravni* čvrjak, skvorac.

ČVORAN, *čvōrna*, adj. qui indurari potest. *samo u Stulićevu rječniku.*

ČVORAST, *adj. nodosus. isporedi* čvor. u *jednoga pisca našega vremena i u Stulićevu rječniku.* Trčak čvorasti, carabus nodulosus. Fab. I. Sloser, kor. I, 18.

ČVORAV, *adj. nodosus. isporedi* čvor. *samo u rječniku Stulićevu i Vukovu 820b*: čvornat, *glje ima primjer*: a u ruke čvoravu toľaju.

ČVORICA, *f. spergula. Flora croat.* 344.

ČVORIĆ, *m. dem. čvor*, nodulus. u *Vukovu rječniku.* — *prezime, u naše vrijeme u Srbiji.* Rat 222. Avramović 191. Prot. šab. 61, 125.

ČVORINA, *f. augm. čvor.* *samo u Vukovu rječniku.*

ČVORITI, *čvōrīm*, *imp. nodosum fieri. samo u Stulićevu rječniku.*

ČVORIV, *adj. nodosus. isporedi* čvor. *samo u Stulićevu rječniku.*

ČVORIVOST, *čvōrivosti, f. nodositas. samo u Stulićevu rječniku.*

ČVORIVSTVO, *n. vidi* čvorivost. *samo u Stulićevu rječniku. riječ nepouzdana.*

ČVORKOV, *adj. što pripada čvorku*, sturni *samo u Vukovu rječniku.*

ČVORKOVIĆ, *m. mlad čvorak*, pullus sturni. *samo u Vukovu rječniku.*

ČVORKOVLJ, *adj. što pripada čvorkovima*, sturnorum. *samo u Vukovu rječniku.*

ČVORLIV, *adj. nodosus. samo u Stulićevu rječniku.*

ČVORNAT, *adj. nodosus. o drvetu. isporedi* čvor. *samo u Vukovu rječniku.*

ČVORNOVAČA, *f. nešto mjesto pod livcima u Srbiji u okrugu rudničkom*: Niva u Čvornovači. Sr. Nov. 1874, 85.

ČVORNOVAKA, *f. clava nodosa, u naše vrijeme u dea pisca Iskačić od nega čvornovaku jaku.* J. Rajić, boj 60. Čvornovaka propade. 79. Herkul na čvornovaku naslođen obara oči gore. I. Stojanović u Sr. Nov. 1835, 57.

ČVORNOVIT, *adj. nodosus. isporedi* čvor. u *jednoga pisca našega vremena i u Vukovu rječniku.* Drvo čvornovito. P. Bolić, vinod. 2, 97.

ČVORORIV, *adj. nodosus. isporedi* čvor. *samo u Stulićevu rječniku.*

ČVORORIVOST, *f. vidi* čvorivost. *samo u Stulićevu rječniku. riječ nepouzdana kao i predn.*

ČVOROVIT, *adj. nodosus. isporedi* čvor. u *naše vrijeme.* P. Bolić, vinod. 2, 94. Prašarica čvorovita, opatrum verrucosum Geria. I. Sloser, kor. 539.

ČVORUGA, *f. augm. čvor.* *samo u Vukovu rječniku.*

ČVRČA, *f. crepitus, škripa koju nastaje pod nogama na snijegu u velikoj zimi (kao da je to)*: „Bila je velika zima i čvrčva“, rekla na sudu u Zagrebu žena iz Mrkopolja.

ČVRČAK, *čvrčka*, m. cicada, gryllus. liti čvrčak, črčak. od xviii vijeka. u *rječniku Bjelostijenčevu 53b (436b. curruca)*, i *Jambrešićevu kajkarski*: čvrčok, grillus, i u *Vukovu 820b*. Čvrčak pita' je kruha u mrava. N. Palikuća 7. Mrav dopušta kru sada čvrčku. 32. Ufati liti čvrčaka. I. Vladimirović 22. Reke čvrčak slavuju. 223. Ali češ se prija prestaviti kano čvrčak pjevaju do mraka. A. Kaeić, razg. 2. Kad stari čvrčak pukne izidu iz nega mladi. D. Obradović, sov. 67. Da si barom rekao, ako ču pući kao čvrčak pjevajući. 67. Ko čvrčak na suvoj kladi. M. Pavlinović, raz. spis 315 Čvrčak, cicada. J. Pančić, zool. 261. — u *zagoneci*: Čvrčak čvrči repmom vrti, što god ljudi stekose, to pola i motoše (*odgonetljak*: mlín). Nar. zag. nov. xx.

ČVRČAŃE, n. stridor. *vidi* čvrčanje. *isporedi* čvrčati. *samo u Vukovu rječniku*

ČVRČATI, *čvrčīm*, *imp. vidi* čvrčati, fritinnire, stridere. u *naše vrijeme i u rječnicima Bjelostijenčevu 54a*: kakti čvrček fritinnio, kakti vrabec, pipilo, kakti škvore, pisito; strideo; i *Voltigijinu 32*: zwitschern. Čvrčak čvrči. Nar. zag. nov. xx.

ČVRGA, *f. konad, frustum, u Hrvatskoj oko Križevaca.* P. Brantner.

ČVRGNUTI, *čvrgnēm*, *pf. kao* udriti, ošinuti, icere. u *naše vrijeme.* U taj mah ga čvrgne u čelo i on se pretvori u lešnjik. Vila 1867, 288.

ČVRKA, *f. vidi* cvrka. u *Vukovu rječniku.*

ČVRKAŃE, n. pulsatio cum sonitu. *isporedi* čvrkati. *samo u Vukovu rječniku.*

ČVRKATI, *čvrkām*, *imp. pulsare. samo u Vukovu rječniku.*

ČVRKNUTI, *čvrknēm*, *pf. pulsare. isporedi* čvrkati. *samo u Vukovu rječniku.* Korijen je po Daničiću kor. 247. skark u značenju vikati, drečati prenesenom od glasa na udarac.

ČVRKNUTI, *čvrknēm*, *pf. stridere. o glasu koji daje voda kad pane na usjano grožđe. samo u Vukovu rječniku vidi* cvrknuti a) Korijen je po Daničiću kor. 247 skark vikati, drečati.

ČVRĻ, m. sturnus. u *rječnicima Vrančićevu i Bjelostijenčevu.* — *muški nadimak. u hrvatskoj krajini.* V. Arsenijević.

ČVRĻAK, *čvrĻka*, m. *vidi* cvrjak, sturnus, od xviii vijeka. između rječnika u *Mikišinu 45b, Belinu 710b, Stulićevu 97a i Vukovu 820b.* Postaja kojega i cvrčati. Ubij čvrĻka tieu. I. Vladimirović 10. ČvrĻak, sturnus vulgaris, Linn. Progr. spal. 1880, 19. ČvrĻak pramaliti, pastor roseus Temm. Progr. spal. 1880, 19 *vidi* i škvrĻ. — 2. guka, tumor, inflatio, u *Mikišinu rječniku.* — 3. riba labrus festivus. G. Kolombat, pesci 16.

ČVRĻEVO, n. dva sela u Dalmaciji jedno u okrugu križskom. Schiem. šib. 1875, 18. Repert. 34. a jedno u šibeničkom. Repert. 26.

ČVRĻITI, čvrĻim, *imp.* nešto tako primicati k vatri da gori i uglađuje se, ustulare. S. Novaković.

ČVRĻKA, *f.* drecn klinčić u duvaru. M. Ružićić.

ČVRĻUGA, *f.* 1. gibbus, gata, guka što izraste čvrjeka na glavi, koža na grbavu, isporodi čvruga, u Vukovu rječniku. — 2. ptica seca, alanda, u jednoga pisca xviii vijeka i u naše vrijeme, između rječnika samo u Voltijjini, kojemu je po Daničiču kor. 210, skar vikati, vrstati. Vahulače u grlice, droū, čvrĻuge, kosić, bone, volić, vuđe, bravariće nelajne su er općene. J. Kavañin 22. ČvrĻuge, alanda arvensis, Linn. Progr. spal. 1880, 29. ČvrĻuga plaminska, melanocearypha calandra. Boje. Progr. spal. 1880, 28. *vidi* i čvrĻuga, kotarka.

ČVRŃEGA, *m.* ime muško xiii vijeka: ČvrŃega. Mon. serb. 13 (1222—1228).

ČVRŠNICA, *f.* planina u Hercegovini bližu Imoskoga, ču s je t ispalu, koje i nekaji pišu, u Vukovu rječniku. Schem. herc. 1873, 17. Čvršnica, 16.

ČVRŠNUTI, čvrš-nēm, *imp.* debljati, jačati, solidescere, ču s je t ispalu, koje irki i pišu, isporodi čvrst, u naše vrijeme i u rječniku Stalićeru i Vukovu. Čul čvrš-tac. M. Pavlinović, rad. 171.

ČVRŠT, čvrš-ta, *adj.* firmus, validus, durus, od xvi vijeka i u rječnicima Mikićina 15^b: duritus, induritus; *Belina* 282^a: durus, duriusculus, 333^b: solidus, 308^a: duratus; *Rijelostijerica* 51: compactus, strictus, durus; *Jambrošičerica*: strictus, robustus; *Stalićeru* 97^b: durus; *Voltijjini* 32: stark, fest; i u Vukovu 820^b: plenus. — *Kompar.* čvrš-ti i čvrš-tiji u *Belini* rječniku 282^b. — *Poslatičem od korijena koji u starenim jezicima glasi čerl od kerl, krđh i nastavka tvr, hrc, tav te je riječ glasilu stl, trstava; d od korijena pred t od nastavka promijenilo se na s, pu tom bi prati oblik u nas bio čvrst, ali se u prenjestilo u prvi slog te glasi čvrst, srodno biće got, hardus stričem hart, pu Daničiču kor. 250 je kor. skart, sarčijati, plsti, sukati, zbijati, jaku biti, a) o čvradetu, jak, firmus; O čvrsti simu višiega boga. Korizm. 7, kao trđ durus: O nemilostivi i čvrsti narode! Korizm. 13, s dodatkom suprot: Toliko je (boga) nemilostivi i čvrst suprot onim. 84, tjeļom jak: Monaka bješe valastijeh, te ja smišli i pozovi k sobi najvećšiega koji od liih bjese. P. Petrović, šćep. 178 (143). — kao nepokolebiv: (Gričjuik) prevraćen, zal, čvrst, ucvršćen u svakom zli. Korizm. 84, Posta sudac drugi imenom Fabijan, ki bi čvrst pogarim. F. Glavinčić, evit. 191, dodaje se u čem je ko čvrst: Čvrsti u viri. Nar. pjes. ist. 6, 37. — b) o strari tjeļ-snoj ana što drži, što ne unije, što se ve krši, ne luma, ne raspada, firmus: Čini ju na jedno kolo položiti tre čvrstimi razvezati konopi. F. Glavinčić, evit. 228, Od stvari čvrste kako olova B. Kašić, per. 46, Učinio si jedan uzao veoma tijesan i čvrst. M. Radnić 430, Dub kao lude jur čvrst i velik. A. d. Bella, razg. 187, Kako će pako izkorepti jur staru čvrstu dubovinu? 159. Bijaše ovi kip čvrst zaradi trbaha bronzenoga. P. Knežović, osm. 302, Čvrste uzle odbristi. I. Zanotti, en. 2, 17, Čvrstim glibom kršū znadu pluge. I. S. Rejković, knć. 108, ne čvrš se strar, nego se govori u opće rječju što: Prijegni si ti što jest čvrsto. B. Kašić, nac. 96. — bi) kao gast, gusten, kompaktn, trajan, solidus, densus: Tko ima plake čvrste, u Mikićinu rječniku 72^a, pod dlakav Za tim imna čvršću hranu nudi. I. S. Rejković, knć.*

316. Nit je (slanina) čvrsta, nit sa svime zdrava. 362. Da kupus ostane čvrst. 409. Ova hrana zimom čvrsta stoji. 409. Čvrst mrak oku viljeti ne daje. Osvet. 4. 4. — tako i: Vježba se, o bi zdravu i čvrstu uzdržo glavu. M. Pavlinović, rad. 135. — c) stear umma, stajie, itd. kao jak, neuskolebiv, strog, tvrd, firmus, validus, durus: O čvrsto porazene! Korizm. 63^b. Umrti smrtju čvrstu, nemilostivu. 73. Ne će okusiti nauke žllake, čvrste i večne paklene. 85. (Bolezan) oštra i čvrsta. 86. Bila je bolizan Isnkrostva veće čvrsta nego nijedna druga. 86^b. Slišahu čvrste psosti. 86^b. U ono doba čvrsta zima biše. F. Glavinčić, evit. 70. Rečenoga cesara čvrstim jednim taknu betogom. 122. Uoini se u to doba pu svoj Špani jedan čvrst glad. 251. Ki čvrste veselim sreću podnašao nauke. 267. Za to Maksim čvrste pu svoj Ingilteri posla zapoviedi. 345. Podajte pomoć vašu čvrstu. M. Pavlišić, isp. 50. Razvija se čvrstim naporima. M. Pavlinović, rad. 150. Tko ima čvrstu vojū. 171. — čvrstim zakonom je koliko adle, čvrsto: Vije Isusa od Pilata frustana čvrstim zakonom. Korizm. 91. Sluga mu da jednu znašnicu čvrstim zakonom. 63^b. — Adle, čvrsto, firme, firmiter, fortitor: Cesar mu čvrsto zapovieda da ih umori. F. Glavinčić, evit. 175. Gdi vam se držahu čvrsto poleg mene. P. Vitezović, odil. 26. Zena čvrsto sto zaljubi, u mal čas joj to pogrbu. P. Vitezović, evit. 13. Kopje čvrsto u koña bok zaliti. I. Zanotti, en. 17. Kojim glavu u drvetu neka čvrsto stoji i oraña čeka. I. S. Rejković, knć. 19. Čvrsto me je vlašće pritegnulo. Pjev. crn. 158. Boje je stoje lijeño nego tude čvrsto. Nar. posl. vuk. 25. Čvrsto ga je čordom udario. Nar. pjes. juk. 526. Mozak čvrste rudi svoju. M. Pavlinović, rad. 137. To li ove čvrsto duše veže vez zavjere. Osvet. 1, 59. Oben gredu peni na usta i još se čvrsto drže. Nar. prip. mik. 37. Ukoči se tako čvrsto kao mrtac kad se ohladi. V. Vrčević, igr. 52

ČVRŠTAC, čvrš-tac, *m.* ika luba, molytes, Schönl. I. Sioser, kor. 635. 719. *pogrješno* čvrš-taci 718.

ČVRŠTAC, Čvrš-tac *m.* selo i župa u Hrvatskoj u belorarskoj županiji, kajkavski: Čvrštec, Schem. zagr. 1875, 168.

ČVRŠTAK, *m.* res nolosu, dura, samo u Stalićeru rječniku.

ČVRŠTAN, čvrš-tan, *adj.* solidus, subdurus, samo u Stalićeru rječniku.

ČVRŠTICA, *f.* *vidi* čvrštak, samo u Stalićeru rječniku.

ČVRŠTIMICE, *ale.* firme: čvrštimice sam im odgovorio!

ČVRŠTIMI, čvrš-tim, *imp.* firmare, u rječnicima Stalićeru 97^a: indurare, solidare, consolidare, curare, i u Voltijjini 32: verstarcken, sa se, firmari, u naše vrijeme i u rječniku Mikićinu 15^b: obduresco, induresco. Prva oblika čvrsti se. M. Pavlinović, rad. 121.

ČVRŠTJAHAN, čvrš-tjalana, *adj.* subdurus, samo u Stalićeru rječniku.

ČVRŠTJASAN, čvrš-tjašan, *adj.* *vidi* čvrštjahan, samo u Stalićeru rječniku.

ČVRŠTOČA, *f.* firmitas, soliditas, u jednoga

pisca xviii vijeka. Da oni čvrstoću svoju ne imaju od drugog E. Pavčić, ogled. 112. Sveti se Grgur veoma čudi čvrstoći ovoga s. čiraka. 112. Da je po istoj znamenovana čvrstoća pastira crkveni. 112.

ČVRSTONARAVAN, čvrstonaravana, *adj.* bene constitutus, robustus, *samo u Staličevu rječniku, za koji je i načinio.*

ČVRSTOSLOŽAN, čvrstosložna, *adj.* ad cor-

poris habitudinem pertinens, *samo u Staličevu rječniku.*

ČVRSTOSLOŽEN, *adj.* di buona complessione, *samo u Belinu rječniku, upravo ad. čvrsto i partic. glag. složiti.*

ČVRSTOST, čvrstosti, *f.* soliditas *samo u rječnicima Belinu* 282a; čvrstos, duritia; *Staličevu* 97a; durities, soliditas, i *Vollgigijini* 32: starke.

Č

ČĀ, *adv.* hinc, procul, longe, *ispoređi* tija, tja *otkde je i ča postalo, od xviii vijeka i u Vukovu rječniku. — Znači*

1. *da se ko makne s mjesta gdje je a) riječ sama bez drugih riječi rabi au) onomu koji hoće da mu se ro makne i počme ići, tako dolazi u naše vrijeme u narodu i u Vukovu rječniku.* 758a; čā, vox impellentis bovem. Orao Turčin a Ero putem čerao nekoliko koňa natovarenih. Kad se Ero prikući bliza, onda Turčin stane vikati: čā, saraňa, čā! i ti imas pamet, a Ero je nema. *Nar. prip. vuk.* 304. — *bb) onomu koji hoće da ko od njega otiđe, u Vukovu rječniku:* čā, abi. — *b) riječ s drugim riječima i to glagolima po najviše takim koji pokazuju kretinu kao ići, erći, postati.* Hodimo čā, abeamus. F. Vrančić, živ. 61. Hodimo čā, hēreco. 83. Uzme svoja jajca zubim tere jib odkine i vrže čā lovcinu. K. Mađarović, evijet. 30. Postla ih čā. A. Katić, korab. 21. Idi čā (apage), sotone. Živ. is. 48. Prisujo vrat (lohiu) posred žita i otišo čā. 87. Molišo da bi otišo čā s njihovih granica. 88. Bez ižea bijahu pošli čā. 91. Budući pošli čā Moizes i Iljia. 100. Za tjem otide čā. 139. On ide čā a oni ne znadu mjesto. 146. Pustite da ovi otiđu čā. 153. Vi hajte čā. *Nar. prip. vuk.* 140. Posao čā. *Vuk. rječ.* 758a. Kad je bilo za čā poč, si zajašu koňi. *Nar. prip. mik.* 61. Poručii i gre čā. 3. Sad hioj klade lomae na lrbat i pošaje ju čā. 15. Mi je žal da greš čā. 116. Jesi li ti i kad padao s tavana? ne ja, odgovori mi hećim. A da ne znaš ni liječiti, nego hajde čā. *Nar. prip. vrc.* 1. 102.

2. *kad se kazuje dašina čemu do koje se ili od koje se što prostire, dodaje se ča riječima kojimi se tu dašina izriče da bi tjem govor bio jači. dašina može biti mjestom ili vremenom. a) dašina mjestom dokle se što prostire:* Obrazom čā do tles poklon ti poručam. D. Baraković, vil. 17. Napuniti će se čā do vrha. B. Kašić, nasl. 205. Čā do doništa sičeš. Živ. is. 92. Jure i Balsa uzeše svu Zeutu gorinu i dolinu čā do Albanije. A. Katić, razg. 51. Začeraše Novljane čā do crkve svete Petke. *Nar. pjes. bog.* 172. Otišao čā u Dubrovnik. *Vuk rječ.* 758a. — *b) dašina vremenom aaj dokle se što prostire:* čā do večera. čā do drugoga dne. F. Vrančić, živ. 21. Da bi učineno čā do današnega dneva. J. Matović 335. Čā do božića, čā do sad. *Vuk rječ.* 758a. — *bb) odkle se što prostire:* I-steklo je žarko sunce čā iza gore. *Nar. pjes. vuk.* 1. 13. — *dašina mož biti i u radni ili stavn rječima do koje se razvija:* Izvalde im sva perja čā do toliko dokle im ne rastu. V. Mađarović, evijet. 36. Nije koji bi učinio dobro, nije čā do jednoga. J. Matović 496.

ČĀ, čāca, pater, *upravo pri slog riječi čāca koju sama nije no udvojena čā, kao i ma prvi slog riječi mati (mama), u jednoga pisca na početku xvi vijeka:* Lota kad pjanost ja, ne znajue spi uz kih, ma njih kim biše čā cini sinov svo-

jih. M. Marulić 470. Lota hēreco opojiše, s pijaninu spaše i rodiše. Za to di i onim kim biše čā, a to otac, učini jih ma, do to matere, svojih sinov. 70, i u naše vrijeme u Dubrovniku.

ČĀBA, *f.* od arab. kabēt, *šer sto je četvero-noglasto, na po se zove se hrav u Meki kjače, keabē, ali se tako zove i hrav u Jerusolimu, u naše vrijeme i u Vukovu rječniku* 758a; locus desiderii, sveto mjesto u Turaka Meka a u kršćana Jerusolim. Kad hajžija na čabu polazi. *Nar. pjes. vuk.* 3, 84. Davno bih vas poslao na čabu. 3, 84. Ne videsmo čābe ni Medine. 3, 84. Nit hođija da ide na čabu. 3, 324. To je vlašku čabu polazio 4, 141. Znam da to drugi čoek no bi učinio do onaj koji je na čabu išao. *Nar. posl. vuk.* 206. Što godur je u Trebinju živa, sve se klađa čābi i Medni. *Osvet.* 2, 69. Pripusti ga na Mletičak mali, ne bi li i nem tulo čāba bila. 2, 83. Pitali hajžiju: hažo, kako ti bi tamo na čābi? *Nar. prip. vrc.* 1, 219. Putniko i hođe koji su na čabu hodili odirao sam. 2, 1. Vračali se dva derviša s čābe kući. 2, 9. Skupimo trošak za put pa ajde na čābu. 2, 29. Znajte da se na čābu ne ide sa darovninu parama, nego s onim to se od raje na silu oduznu. 2, 29. — *bilina* artemisia annua, *Wild. dul. u Bosni.* V. Arsenijević.

ČĀBLAST, *adj. sudubost, non sanissimae mentis, samo u Vukovu rječniku, svrni tar. kaba nenublan, grab, priprost, neotesan.*

ČĀBOVIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme.* Šem. prav. 1878, 51.

ČĀČA, i čāča, *m. otac, pater, od xvi vijeka i u rječnicima Staličevu i Vukovu, korijen je po Daničevu kor. udvojen djetinj glas ta s fotoeantim suglasnim. — a) u pravom smislu* pater, genitor. Vohi čāča, dobar dam. M. Držić 102. Djeca t' mi sada što luda i preluda, a sve er lić majčin ne rabi a čāče se malo hajju 142. Trudno ti je, ere eū s čāčom poč. 163. Ja, moj čāčo, veselo k bogu grem. 171. Ku ja do jučer ufo sam za jedno i čāču i mamu riječini zvat. F. Lukarović 111. Tatarin ju (majku teoju) ote ote i tvom čāči (aliu lectio čāčku) caru Ahmetu posla 1. (Grundić 206. Muško ne zna vezat gača, a hitlo bi biti čāča. V. Dosen 90. Vieć čāču od babinā: novi čāča nosi vina. 169. Čāča čedo nek pogleda, kad strinami piti ne da. 169. Al neka se s tim ne slavi, on da nu (čāča) je čāča prvi. 169. Čāča čāča jedno selo plača. *Nar. posl. vuk.* 323. Ili si bašta ili čāča, ili ljebe ili krut. sve je ter jednako. *Posloj. danić.* 32. Oti bašte do čāče koliko od čāče do oca. 87. Mog su djeda pogubili Turci pa moj čāča promasio kletvu. *Osvet.* 2, 11. Pa pusti mu i brata Rustana, grjehota bi ne doći mu bila čāči svomu ne klaiat opjelo. 2, 83. Kula čāča a janka majka. 1, 16. Petroviću Mirko vriedan čāča vrelinjega kmeza. 3, 65. Jedan čāča puno dužan čāča. 4, 3. Ona mi je dito k čāči

svom priteku. Jačke 192. Dariva mlada čaču i mamu. V. Bogišić, zbor 232. U našega čače resnate gače. Nar. zag. nov. 44. Sinko, digni čače ruku. Nar. prip. mik. 65. Aj ti boga, o moj stari čača! Ča si tako tužan i žalostan? Nar. pjes. ist. 1, 25. — *kućni čača*, pater familias: O čestita staresine, kad je slika stare psine, kad je perčin kućnog čače kao stare psine gače. V. Došen — *ime čača mlada pridrujeva starijem muškom*. Skorteca 1844, 248. — *b) o životinji*: To bi ružna bila sprava da se s krmakom spregne krava, da u hrpi od bunista već ne rade skupa ništa, da l' kad kućni čača grune kućna mama da s njim trune. V. Došen 207. Jedan kozjeg čaču mize, a rešeto drugi nzo slatko mljko da dobave. 262. — *c) u prenesenom smislu*: Što se oblak diže više, to da mađe lipe kiše, jer vihori niže mašu, dok zamute u njem kašu, snig, oluju i mečavu i učine po sve spravu, loži čača (t. j. oblak) da ošteni plod ka i sam nepošteni. V. Došen 19.

ČAČAK, čačka, m. dem. čača. u naše vrijeme u Hrvatskoj u kajkavaca, u kojih nastavak ok (=ak, rky) često rabi i za riječi ženskoga roda na -a kao: Katek od Kata, mamek od mama, japek od japa. itd. Mlada stupi pred oca i majku pa će: dragi čaček i mamek, oprostite mi. V. Bogišić, zbor. 231. — *ime kameniču, kojim se dijete igra i zabavlja u Posarini*. F. Hefele.

ČAČE, m. vidi čača, otac, pater, voc. čače. od xvi vijeka i u Stuličevu rječniku 72^b: chiache. Dragi čače, predragi oče! Postila tih. 1562 A 2. Ako se, čače, ja uvrgoh u tebe. N. Nalješević 293. Ne mo', čače! M. Držić 194. A. Jeste li gori? B. Gori smo, čače. 195. Kruha, čače, daj nam kruha. Besjede kr. 159. Dragi čače, sahrani dušu. B. Cucer 158. Otac, čača, (u gradu čače) jadre. V. Bogišić, zbor. 384. Što je tebi, moj mijeni čače? Nar. pjes. istr. 1, 45. Ah ljubezni i prijaznivi čače moj. 5, 7. Ča vam je, čače? Nar. prip. mik. 3

ČAČICA, m. dem. čača. u naše vrijeme u narodima: Ne me već, čačice moji, leh me već ne tučite. Nar. prip. mik. 110.

ČAČIĆ, m. prezime u naše vrijeme. Schem. bos. 1861 XXI. Schem. segn. 1871, 104. Schem. šib. 1875, 75; Schem. diak. 1877, 67.

ČAČILOVIĆ, m. prezime xviii vijeka. Starine 12, 19, 26. isto prezime glasi: Čačolocić 20 i Čačiločić 26.

ČAČIN, i čaćin, adj. što pripada čači, patris. u naše vrijeme i u rječnicima Stuličevu 72^b: patris, ad patrem spectans, paternus, i Fukoru. Dva dječakoba mlada dolranila za čaćinu utjehu i diku. Osvet. 4, 65.

ČAČKATISE, čaćkām se, imp. igrati se kameničem čaćkom. u Posarini. F. Hefele. sravn. čaćak.

ČAČKIN, adj. što pripada čaćku, očev, očin, patris. samo u Belinu rječniku 547: paternus.

ČAČKO, m. otac, pater. ispredi čača. od xvi vijeka. u rječnicima Mikajlinu 36^b: parens, pater. genitor; Belinu 531: pater; Bjelostijenčevu 35a: otec; Stuličevu 72^b, i Fukoru 75^b: (po jugozap.) otac. — *a) otac u pravom smislu* pater, genitor, o ljudima i o bogu: O čaćko moj. Zbor. 45^b. Jer je i on, kćere ma, od sinov čaćko blag, i on svoj rod ima, zna koji je čaćku drag. (u drugom rukopisu: čajko, čajku i čaćku). M. Vetranić 2, 424. Malahni čaćko moj ma sioni, ovo je pripravan sinak tvoj na službe na tvoje. M. Držić 129. Rečeno je: čaćka stara a ljubovnika mlada. 165. Boje je doma s čaćkom bilo, 207. Ugodi čaćku, ako hoć starosti dočekat. Čaćko je našao tlojvoju, ne moj ti kao čini sadaña mladost: Nije

lijepa, ljevšav bih. Što ti čaćko dava, ono je lijepo i tebi budi drago, er si i ti čaćku drag. Ja sam za učinit sve što je čaćku drago. 410. Ti si potvrdila kako je živila majka i čaćko tvoj. P. Hektorović 58. Drugu objubi čaćko naš za sebe miliju prem ljub. F. Lukarević 213. A vas veće ja viditi ne ću, čaćko, majko moja. I. Gundulić 45. Čaćka moga dvorne sluge obilnim se brašnom hrane. 219. Ah moj čaćko Ahmet nije pravi istiniti vaš car bio? 564. Povratiti videnje čaćku tvomu. A. Gučetić, roz. jez. 218. Mi smo držani sahraniti ovu čaćka našega pridragoga djetinu. A. Gučetić, roz. mar. 82. Proklet bio čaćko. M. Divković, bes. 169. O djevice, čaćko izbura za jedinu kćeruc tebe. J. R. Gučetić, mol. 18. Da je bog naš čaćko. V. Andrijašević, dev. 8. Majku i čaćka ljubjenoga mladahnog mi prije zaplijeni, vjerenika sad miloga nemilosno grabiš meni. D. Palmotić 1, 61. Poslo sam ju u nie čaćku ja prositi 1, 293. Zele sve odkriti dragom čaćku namislila (sam) 1, 320. Za to u vik čaćko tebi blagoslove posla s nebi, I. Akvilini, of. 139. Sred raja zemaljskoga prvi čaćko bi gosparom. J. Kavačin 25. Bog nije dao mnogozemstva prvom čaćku 47. Bez čaćka i bez majke svoje odhranena. N. I. Bunić, mand. 7. Gledaj, kako s čaćkom (bogom) svojim govori. 32. Ja ću, čaćko, poslušati. P. Vuletić 4. Kako odluka bi mojega čaćka mila. A. Vitajić, ost. 286. Sin je u čaćku, čaćko u sinu. I. Dordić, uzd. 133. Prikaziva nebeskomu čaćku tegutu I. Dordić, salt. 63. Dok se čaćka tvoga gane srece tvrdo. A. Kanižić, uzr. 244. Onda će se čaćko umolit. 244. Moli čaćka nebeskoga. Besjede kr. 15. Čaćko, prosti jim. 24. Jur bijase (Isus) izvršio od kraja sve naredbe koje mu dade njegov čaćko. 206. Kleknite prid čaćka našega. F. Lastrić, ned. 355. Sre moga spasiteља, moga čaćka. Đ. Mattei 145. Ti si moj čaćko. 91. Moj višnji čaćko, ne poznaš li me? B. Cucer 59. Otac simu reče: sinko, što učini? šin ocu odroče: čaćko, što ti ti. Poslov, danić. 91. Čaćku po dobrotu. Jačke 81. — *b) častan prdjev čeladetu stovaña radi aa) papi*: Papu Damasa on svetovata vandeo da se čti u posvetu da se u pjesnah slava nova da oću i sinu duhu i svetu, k'o i naredi čaćko blagi svijetu i raji sponem blagi. J. Kavačin 97. Moskoviške u štrane sveti čaćko biše odućio hega poslat. 98. Čaćku posla za čas taku od samira lihe i crna dva polmeta po ulaku, svoja svetost čim se ogrne. 187. Vjerne uči čaćko znati po molitvi ufat krjepko, ljubit vruće. 223. — *bb) manastirskim redovnicima*: Naš čaćko Franceško. I. Ančić, svit. 5. Život priblaženoga čaćka Benedikta. I. Dordić, uzl. vii. U polvalu svetoga čaćka Dominika. M. Gučetić, polh. i. Ko se klaña tvotvomu i najmahnemu ostatku svetaa koga godi, na priliku prstu svetoga čaćka Dominika. Đ. Mattei xiv. — *cc) starijem ljudima*: Učin' mo zdravien ovde mi na staru, reč' mo počasnice oba gospodaru; za riim češ ti meni, ja tebi, čaćko moj, došad se ne kreni, dokle se spuni toj. P. Hektorović 9. — *dd) Rimu, ali se nime misli papa*: Rim je sunce ko svim svijeti i jednako krijepi svude, svim je čaćko po ljubavi. J. Kavačin 224.

ČAČKOV, adj. što kakogod pripada čaćku, patris, paternus. od xvi vijeka. u rječnicima Belinu 547: paternus, i Stuličevu 72^b: patris, ad patrem spectans, paternus. Moje sinove odniješe s oči čaćkovih. M. Vetranić 2, 482. Što li se zgodilo ovo dni, da jošte ka ljubav čaćkova pri nas ni. F. Lukarević 213. Ljubav čaćkova već u njem mogaše, neg taj riječ bogova ku slijedit

imaše. 269. Čačkov greb okropit. D. Zlatarić 2. O čačkova kuća (α παπαφορ δωμα) 69. Ostaviti rodno mjesto iz čačkova bježeć doma. I. Gundulić 246. Lauš čačkovo zovnu ime umrije. 378. Kuda da podem ja u tebi, godi čačkova sržba prika sinka uze a grabeći hudi gusar vjernika. D. Palmotić 1, 179. Čačkovo se pridat volji. D. Palmotić elrist. 7, 62. Tih čačkova smrt nozrila jest uznila. J. Kavašin 124. Ti na desnu sjediš stranu od čačkove ruke u raju. P. Kanavlić, iv. 55. Uputi se iz čačkova doma. I. Dordić, uzd. 135. Na čačkove bile dvore. Nar. pjes. istr. 3, 3.

ČAČO, *m. vidi čača, pater. u jednoj pisca xvi vijeka*: Još mi, bože, čača i braca shrani. D. Držić. 505. mogla bi biti pisarska pogriješka mjesto čačka, jer se riječ čita samo na tom mjestu.

ČA ČU! *nguae! govori se*: to je ča ču! u Vukovu rječniku.

ČAFIR, *m. nerjernerik, arab. kiafir nerjeran. Turci zovu tako sve narode nemahometance i nepogane, prosto turski glasi davur, daur, u naše vrijeme*: Ne zna čafir s kim se udario. Pjev. crn. 87. Šut, čafire, dok ja govorim. Nar. prip. bos. 1, 51.

ČAFIRSKI, *adj. što pripada čafirima, u jednoj pisca našega vremena*: Bre kaure i čafirski sine. Pjev. crn. 324.

ČAFURJA, *f. campora. tur. kjafur. u naše vrijeme. Farm. 76.*

ČAĀE, čaĀeta, *n. charta, hartija. tur. kjaĀat, kjaĀat, kjaĀyd, u naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Dadoh majci divu čaĀetu. Nar. pjes. vuk. 1, 368. On dofati tankoga čaĀeta. Nar. pjes. juk. 342. On prifaća divit i kalema, i čaĀeta kiĀige ne šarane. 383. Daj mi čaĀeta kiĀige ne šarane. 530.

ČAĀIĆI, *m. pl. seoce u Bosni u baĀolueĀkom okrugu. Schem. bos. 1864, 59.*

ČAĀHNUĆ, *adj. biće isto što čaknut, čanut*: Ponešen pa upušten, čahnut kao da je upušten na zemlju te se razbio kao lonac. Nar. posl. vuk. 255.

ČAĀHORITI, čaĀhorim. *imp. vidi čaoriti.*

ČAĀIĆ, *m. selo u Bosni u okrugu travniĀkom. Schem. bos. 1864, 58. vidi ČajĀje.*

ČAĀIĀJA, *m. placentarius. isporedi čajja samo u Vukovu rječniku.*

ČAĀIĀJIN, *adj. što pripada čaĀiĀji. samo u Vukovu rječniku.*

ČAĀJA, *f. placentae genus. samo u Vukovu rječniku.*

ČAJA, *m. vicarius. tur. kjaĀja, koji kuĀom uprava, intendanat, u naše vrijeme i u Vukovu rječniku 758a*: I. vicarius. Nu mi prosi čaja iz Budima: ne ču za to polaziti, čajo. Nar. pjes. vuk. 1, 607. Onda udri haraĀljina čaja. 3, 307. — 2. čobanbaša u arnautskih čobana koji dogone ovec u Srbiju na zimovnik. u Vukovu rječniku.

ČAJA, *glas kojim se govoda tjeraju iz kvara. u Lit. V. Arsenijević.*

ČAJA-PAŠA, *m. ime muško. u naše vrijeme. Tražeć kulu paše Čaja-paše. Nar. pjes. vuk. 4, 311. Pa dozivilje pašu Čaja-pašu: Čaja-pašo, od krajine krilo! 4, 355. griješkom: Daja-pašu 4, 342.*

ČAJA-PAŠINICA, *f. žena Čaja-paše: Kaduna Čaja-pašinica. Nar. pjes. vuk. 342. O gospodo Čaja-pašiniĀe. 4, 343*

ČAJIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme, u Srbiji. Rat 409. Sem. sr. 1882, 123.*

ČAJINA PĀJATA, *f. neko mjesto pod Āivama u Srbiji u vraĀarskom srezu. Glesnik 19, 246.*

ČAJINO DRVO, *n. neko mjesto u Srbiji u va-*

lerskom okrugu: Āiva Čajino Drvo. Sr. Nov. 1873, 365.

ČAJKO, *m. pater. od xvi vijeka, u rječniku u jednom. o Āudma i bogu*: Ostani s bogome, a Āajkom i maome ništor se ne brini. M. Vetranić 2, 253 (u drugom rukopisu: čaĀkom). Gdje si, Āajko, tve treskove ostavio? I. Gundulić 75. Mudri Āajko s biljeg veće pozna ovu Āio odluku. 379. A komu si ostavila Āajka (u drugom rukopisu: čaĀka) tvoga stara i slijepa? 391. Sad Āajko tvoj bez svijesti malo haje za tve česti. J. Palmotić 144. Āubav vašemu Āajku i odkupitelju. A. d. Bella. razg. 200. Neboski tvoj Āajko 202. Vjoi mi Āajko. A. Kalić 139. Moj Āajko prislavni 492. Za što si me ti, moj Āajko, priteĀo? L. Radić 8. O Āajko milosrĀja. 99. Svoga Āajka poĀastit. V. M. ĀuĀetić, pohv. 18. Radosno govori svomu Āajku 55. prenesom: Mladi se sinko zove i stariji se Āajko nazivjo. A. Kalić 69.

ČAK, *vidi ča, Āak, u naše vrijeme: Āak do usnje ad*: Ono golo i kamenito brdo vrh Perasta pruža se Āak do Kotora. S. Āubiša, prip. 4. Topla, igalo Āak do Sutorine. 2. Ne ostanu ostrvice Āak do Krfa 1.

ČAKAĀE, *n. dovikivanje volu koji vuĀe rijeĀju Āa. isporedi Āakati, u Vukovu rječniku.*

ČAKATI, čaĀam, *imp. vola, dovikivati mu da vuĀe rijeĀju Āa. samo u Vukovu rječniku.*

ČAKIN, *adj. što pripada Āaki. isporedi ĀaĀo, patris, u jednoj pisca xviii vijeka*: I s linĀinom biva tako: on Āe lako te po lako; mlati, ndrli, tuci, dosadi se prije ruci, neg unetak Āakin lini mrtvi korak svoj promini. V. Došen 2129.

ČAKINICA, *f. žena Āaki, uxor patris, u anekdoti u Vukovu rječniku.*

ČAKNĀĆ, *adj. ne posse zdrece pameti, non sanissimae mentis. u Srijemu i u Srbiji. samo u Vukovu rječniku.*

ČAKNUTI, čaĀnĀm, *pf. vola: doviknuti mu: Āa da se makne, da vuĀe. isporedi Āa i Āakati, samo u Vukovu rječniku.*

ČAKO, *m. pater. od xvi vijeka i u rječniku Vukovu. — Postajem po danie. kor. 81 od djeĀinje glasa ta: do t je došlo je te se š Āim sĀilo na Ā. — AĀeĀat se mijenja u voc: ĀaĀo. — a) u pravom smislu, pater, genitor, o Āudima i bogu: Nije sumnit i jes to prem je moj ĀaĀo mnil od strane u nujesto da me je postavil. M. Vetranić 2, 394. Ektoru što Āu ja i starcu ĀaĀu rit? 2, 432. Neka Āega (boga) zoveš ĀaĀo. J. Kavašin 139. Da su svoga boga svoga Āaka uvridili. A. d. Bella razg. 103. Āod'mo, ĀaĀo, pogledati što sad radi. V. Došen 168. Kad su gora dica nego ĀaĀi i mamica, volim oĀi zakloniti. 208. Nek su dica kao ĀaĀo. 38. Ti moj ĀaĀo. A. KaniĀilić, bog. 406. Ne boj se, dragi ĀaĀo. 494. ĀaĀo moj. A. KaĀiĀić, korab. 27. Uze molit svoga Āaka. Besjede kr. 146. O ti ĀaĀo svud poznani. A. Nenadić, zam. 33. Ne bi li mogao sramotu ĀaĀo zatrpati. A. KaniĀilić, kam. 130. ReĀao bi da je Āegov ĀaĀo bio sin velikoga khana iz Kataje. M. A. ReĀković, sat. 168. Zajdo vanka Ivanovi ĀaĀo. Nar. pjes. istr. 126. PoĀeo je mladi plakati, što Āe ĀaĀu lagati. 2, 149. — b) u prenesenom smislu, n. pr. o papi, štorania radi: OpĀeni svega svjjeta ti si ĀaĀo. J. Kavašin 226. — o onom koji je sastavio koju kiĀigu kao poĀetnik auctor: Tko je ĀaĀo ovoga kiĀiĀevnoga Āeda? A. KaniĀilić, kam. 8. — o sunce: Sunce objavlja i u razi ko obliĀje u sebi ima, nit zaslijeĀa, nit porazi tako Āude s druĀim svojima, i da svih Āih blag je ĀaĀo, sagledat se ne da lako. J. Kavašin 496.*

ČAKOV, *adj.* što pripada čaku, patris, u *jednoga pisca xvi vijeka*: Prvo mi rec' ovoj: sin Polidoro moj je li živ, iz krila majke ove prijateju ki tebi a iz ruke čakove na uzdano pridani bi? M. Vetranić 2. 472.

ČALE, *m.* pater, *isporedi* čača, čako, čajo, u *naše vrijeme i u Vukovu rječniku 758^a*, gdje se *riči*: čale (u Hrv.) zovu Buševci svekra. *Akeant* se mijenja u *voe*: čale. Sultanija čali govori-la: da, moj čale, milo dobro moje! Nar. pjes. istr. 1, 10. Daleko je (Sultaniju) čale ugledava. 1. 13. tako gorori mlada starijem muškom. Skoro-teča 1841, 248.

ČALETA, *m.* prezime, u *naše vrijeme u Bosni*. Schem. bos. 1864, 111.

ČALIĆ, *m.* prezime, u *hrvatskoj krajini*. V. Arsenjević

ČALOV, čalova, *m.* budala, stultus, u *naše vrijeme i u Vukovu rječniku* Ajde. čalovu jedan, za što bi bježao? Nar. prip. bos. 1. 79.

ČAMA, *f.* ićko odijelo, može biti tur. kamis, košula. U kolu moja devojka pustila čauu do zemlje. Nar. pjes. vuk. 6. 232.

ČAMIK, *m.* nepoznata značica, ako ne rača čit-tati kamik, lapis, u *jednoga pisca xviii vijeka*: Tu čamici, to t' palice politaju sve ramice. I. Zanotti, skaz. 18.

ČAMPA, *m.* brbljavec, blatero, na *Rijeci*. F. Pilepić.

ČAMPARITI, čamparim, *imp.* brbljati, blaterare, na *Rijeci*. F. Pilepić.

ČANDAN, *adv.* upravo stegmuto: ča on dan: iza preksutra, u *naše vrijeme u narodu*: Sutra, preksutra, on dan, čandan, pandan, šandan. S. Lubiša, prič. 53.

ČANŪT, *adj.* vidi čaknut, u *naše vrijeme i u Vukovu rječniku*: Nema četvrte dasko u glavi: čaknut je malko. Nar. posl. vuk. 205.

ČAONDAN, *adv.* vidi čandan, u *Vukovu rječniku* gdje se dodaje za se gorori u *Crnoj Gori*.

ČAORITI, čaorim, *imp.* flare, kada rjetar što blažije i tiše puše onda ljudi reku: po lišće čaori vjetar, ili: bogme, bura dobro čaori, kod *Gospića*. J. Begdanović, gorori se i sa h ispred o.

ČAOTINA, *f.* vidi Čehotina.

ČAP, *interc.* kad se kažuće kako je kuga n. p. pseto ujebo. schnapp! samo u *Vukovu rječniku*.

ČAPA, *samo u zagovci*: Čapa koza čaporasta ča na boku bijela. (odgonetlaj: svraka) Nar. zag. nov. 203 i Vuk, rječ. 758^a.

ČAPALAST, *adj.* samo u *zagovci*: Časta koza čapalasta, ča na boku šarena, ča na grčki govori, ča na prstu žanosi (odgonetlaj: gajde). Nar. zag. nov. xvii.

ČAPITI, čapim, *pf.* rukom ugrabiti, interciperi, tul. chiappare, u *naše vrijeme u narodu i u Vukovu rječniku*, sa se: Ter ubije do šestnajst hajduka, s Maletom se o pleća čapio. Nar. pjes. marj. 39. Čapiše se o pleća junačka. 116, 125.

ČAPORAK, čaporka, *m.* gradus, haarflechte, samo u *Vukovu rječniku*.

ČAPORAST, *adj.* samo u *zagovci* kajz vidi kod čapa.

ČAPRDALO, *m.* fabulator, samo u *Vukovu rječniku*.

ČAPRDANE, u. confabulatio, u *Vukovu rječniku 758^b*, zanorijetati u blateratio, u *Slavoniji*. F. Ivanić, *isporedi* čaprdati.

ČAPRDATI, čaprdati, *imp.* fabulari, u *Vu-*

kovu rječniku 758^a; zanorijetati, blaterare, u *Slavoniji*. F. Ivanić.

ČAR, čara, *m.* trgovina, posao, negotium, commercium, tur. kjar, u *naše vrijeme i u Vukovu rječniku 758^b*: commercium. A drugo čara ne imam u ovoj varoši. Spom. bud. Glasnik 2, 3, 113. S prijateljima se prijateljeti s čistom ljubavi po čaru, po alemu i po zakonu. Magaz. 1851, 103. Našijem kumovima i prijateljima daj bože lijepo zdravlje, na putu dobri čar, među ljudna poštenji glas. Vuk, živ. 77. Tak ne traži čara ni sičara. Nar. pjes. vuk. 3, 64. Jer se bjelu, brate, zabavili oko pusta čara i sičara. 3, 198. Nema čara ni sičara dok ne dode Karo iz Mostara. Nar. posl. vuk. 204. Oči inčara nema boljeg čara. 233. Tako sretno čar čario. 310. Eto, Mujo, čara i sičara. Nar. pjes. juk. 135. Čara ne znam do bilh udario... ja znam dobra za družinu čara. Pjev. crn. 114. Kupuje proizvode za preprodaju na čar. V. Bogišić, zbor. 87. Hajduci ili pärom ili čarom to njima nekad i preplate. 612. Trgovina, to je hajdučki čar i zanat. 609. Kaznj mi, ima li što onaj monak i kako živi i koji mu je čar. Nar. prip. vrč. 1, 141.

ČARA, *f.* vidi čar, u *jednoga pisca xvii vijeka*: Ne mojte igrati na karte, čare ni druge igre. I. Držić, nauk gond. 72

ČARČ, čarčica, *m.* štap kojim se u peći drva prerče u *Dubšnici na Krku*. svarni tal. chiaro, schiarire

ČARGIJA, *m.* trgovac, mercator, *isporedi* čar, u *naše vrijeme i u Vukovu rječniku*: Jera nije vojska od mejdana, već sve stare hođe i hađije, zanatlije i mlade čargije. Nar. pjes. vuk. 2, 314. Kupuje proizvode za preprodaju na čar i obično ga zovu čargija. V. Bogišić, zbor. 87.

ČARĖNE, *n.* obarlašne posala, trčevie, commercium, *isporedi* čariti, samo u *Vukovu rječniku*.

ČARICA, *f.* literae publicae, nem. legitimationschein, *isporedi* čar. J. Bogdanović.

1. ČARITI, čarim, *imp.* trgovati, commercium facere *isporedi* čar, u *naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. čariti čm: On ne traži da i njima čari. Nar. pjes. vuk. 6, 202 čar čariti: Tako sretno čar čario! Nar. posl. vuk. 310. — sa se. Da se čari s jaclancima podaleko od grada. Djelov. pol. 175.

2. ČARITI, čarim, *imp.* davati, puhati, flare, vjetar čari. A. Kovačević, vidi čarljati.

1. ČARKAŃE, u. čarčie na malo, *isporedi* 1. čarkati, samo u *Vukovu rječniku*.

2. ČARKAŃE, n. ventus lenis, *isporedi* 2. čarkati, samo u *Vukovu rječniku*.

1. ČARKATI, čarkam, *imp.* vidi 1 čariti, samo u *Vukovu rječniku*.

2. ČARKATI, čarkam, *imp.* vidi 2 čariti, samo u *Vukovu rječniku 758^b*: čarka vjetar, t. j. pirka, vidi čarljati.

ČARKO, *m.* imo muško, u *naše vrijeme u Sr-biji*: Čarke Čučić. Rat 360.

ČARLIJAŃE, n. ventus lenis et mitis, *isporedi* čarljati, samo u *Vukovu rječniku*.

ČARLIJATI, čarljajam, *imp.* leniter flare, vjetar čarlja, ventus est lenis et mitis, samo u *Vukovu rječniku*.

ČAROM, samo u tom obliku, značici: pa sre, čisto, moglo bi biti od tal. chiaro, clare, u *govoru*: 1. pri prodaji žita upita se onaj koji prodaje žito: jeli ti, brate, žito čisto? odgovori: jest, brate, čarom čisto. 2. ili upita ko osobito iz

jutra: kako je na drvoru? ili: kako je nebo: odgovori: na drvoru je čarom čisto, ili: nebo je čarom čisto. J. Bogdanović.

ČASA, *f. nekakva zdjela, laux profundior, od tur. kjase, saplak, tas, u naše vrijeme i u Vukovu rječniku: Kad provri, mešaju dok se ne sgrusne, izruču u času vode. M. D. Miličević, živ. 2, 51. Uglevje haba gasi u časi vode. 2, 30. U drugoj kojoj staji spremi se barkac (ili velika časa) medenog vina. M. D. Miličević, slave 51. — saplak, phiala equitum. B. Mušicki. — prunesno: kao kacija: Babe ti je sabju darovao, i na glavu času od čelika, da udari času po perčinu. Nar. pjes. petr. 1, 114.*

ČASE, *f. pl. nešto mjesto u Srbiji u okrugu krajevacačkom: Niva u Časama. Sr. Nov. 1868, 488.*

ČASICA, *f. dem. od časa, samo u Vukovu rječniku.*

ČASKALO, *m. fabulator, isporodi časkati, samo u Vukovu rječniku.*

ČASKAŃE, *n. confabulatio, isporodi časkati, u Vukovu rječniku.*

ČASKATI, *časkām, imp. fabulari, sravni tal. chiassono. u Vukovu rječniku.*

ČATA, *m. pisar, scriba, tur. kjtāh, pisar, ridi čitip, od xvij vijeka i u Vukovu rječniku. Podpisa se rukoju gršnoga Mihaila ieromoraha čate. Glasn. 20, 3. Sveće naš i čato! J. Rajić, boj. 51. Pa dovede čatu velikoga. Pjev. ern. 252. Čirpenca samo trči oko doktora i oko čate. M. D. Miličević, let. već. 96.*

ČATIBA, *f. biblia, ridi čitap, u jednoga pisca xvij vijeka: Vridni imamili pro ihh čatibami to su navistili. I. T. Mrnavić, osm. 79. Mi smo Muhine čatibe s hožami gledali. 93. sravni čitip.*

ČATIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme u Srbiji. Rat 394. Sr. Nov. 1879, 1214, od čata.*

ČATIN, *adj. što pripada čati, scribae, samo u Vukovu rječniku, i možda u njeznom imenu: Čatin Čajir, u Srbiji u vrućarskom srezu. Glasn. 19, 247, i u okrugu biogradskom: Niva u Čatinom Čairu. Sr. Nov. 1875, 487.*

ČATINICA, *f. žena čatina, uxor scribae, u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. U Slivovici bejase nekoliko ženskih glava koje su se brojale u nekakve varoške. To su bile dve mehanguinice, jedna čatinica i jedna kožušarska. M. D. Miličević, let. već. 211.*

ČATIP, *m. pisar, scriba, tur. kjtāh, u jednoga pisca xvij vijeka i u naše vrijeme: Čatipi s vesnedarom brojit harac svršivalu. J. Palmotić, 297. Ova se dava pismeno vodi, t. j. jedan čatip (pisar) piše što jedna i druga strana govori. V. Bogišić, zbor. 318. A ja jaskujem s čatipom mojega oca evo tri godine dana. Nar. prip. vrč. 4.*

ČATO, *m. ridi čata, u Vukovu rječniku*

ČATOV, *adj. što pripada čatu, scribae, u Vukovu rječniku*

ČATOVIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme u Srbiji. Pod bijelom Čatovića kućom. Nar. pjes. vuk. 1, 411, od čato.*

ČAUK, *m. glava, tjeme, u gororu: lupio ga po čauku. B. Mušicki, sravni 3, cik.*

ČAUŠAK, *čauška, m. alapa, u Vukovu rječniku.*

ČAVAROVIC, *m. prezime, u naše vrijeme u Bosni. Schem. bos. 1861, iv, xxvi.*

ČAVASNA, *f. nešto mjesto u selu Topolu u Srbiji. Sr. Nov. 1889, 1019.*

ČAVE, *f. pl. nešto mjesto u Srbiji u okrugu krajevacačkom: Niva u Čavama. Sr. Nov. 1868, 719.*

ČAVOLIŠ, *samo u zagovoci: imam klet od sto let u nem mis čavoliš (odgovetaj): praporac. Nar. zag. nov. 111.*

ČAVRA, *J. neka riba. Danica 1870, 351.*

ČEAJA, *m. ridi čehaja, Starine 12, 8.*

ČEBE, *čebeta, n. bijel, gausape, amphitapa, tur. kebe, koiška pokrivača, od xvij vijeka i u Vukovu rječniku. Akceval se po Daničicu ne mijenja, samo su u gen. plur i oba zadnja sloga duga: čebēta, a po Parviu Rad lxx, 100, mijenja se u plur. nom. acc.: čebēta, dat. loc. instr.: čebētima, gen.: čebēta. Oda šta je čebe? M. A. Rejković, sat. 127. Čebe se po juzozapadnijem krajevima zove bijel. Vuk, pisma 12. Boji se da se ispod nega čebe ne izvuče (da ga ne prevare). Nar. posl. vuk. 21. Nikakih drugih hašina nije imao osim jednoga čebeta. Nar. prip. vuk. 2 307. Prvi čebe, turi tataraju. Nar. pjes. petr. 3, 127, 247, ridi i čepe.*

ČEBEGLJA, *m. koji čebeta pravi, gausaparius, između rječnika samo u Vukovu. Benko čebeglja. Spom. bud. glasn. 2, 3, 74*

ČEBENOJE, *n. dem. čebe, u Bočkoj. V. Arsenjević.*

ČEBIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme u Srbiji. Rat 386. Prot. sab. 150. Sem. srb. 1881, 230.*

ČEBINKA, *f. nešto mjesto u Srbiji u okrugu račevskom. Niva zovoma čebinka. Sr. Nov. 1871, 27, 162.*

ČEČURAN, *čeburna adj. dijete jedro, puno židrnosti. M. Pavlinović. — biće ista riječ, koja kajkavski glasi dederen, agilis, dexter.*

ČEČA, *f. pust, pustina, coeata, nem. filz, tur. kece, u jednoga pisca našega vremenu: Stojan podbi dogo debeloga: baci s nega čecu i legbeta. Pjev. ern. 317.*

ČEČA, *f. sestra, soror, u Posavini. F. Hefele. — Postavim biće od istoga djetinoga glasa ta od koga je i čava*

ČEČEVAT, *adj. jedar, u Litvi, grozdu, djetetu. M. Pavlinović.*

ČEČUNOVIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme u Srbiji. Sem. srb. 1881, 129.*

ČEDAR, *čedra, n. ridi cedar.*

ČEDJA, *f. žensko ime. S. Novaković, pom. 21.*

ČEF, *m. habitus, libido, cofa, eseje, tur. keif, keif, zdrarje, u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Tola sav čef biti se Mthameča prode. J. Rajić, boj. 79. Da ne kvari čefa vojvodama. Nar. pjes. vuk. 4, 221.*

ČEVALIJA, *m. praefectus arci, ugrč. zsy cšd-ös, dolazi u listinama xiv i xv vijeka i odavle u Daničicu rječniku 3, 548. Da ne ima za ni ni jednog kjevalja. Glasn. 15, 305. Tomu da ne zabavi ni kefalija ni knezi ni sčavsta. Mon. serb. 138, 157, 468. (1318, 57, 60). Kjevalje što su po gradovohi, da uzinajutu svoi dohodok zakonomu. Zak. steč. car. 31. Kjevaljama da predele putove. 10. Da pišu sudie knigu ka kjevaljama i vlastolom u čiji bulete, dražavi oni prslušnici. 48. Vlastelo i kefalije carovo koj draže gradovo. 48. Kefalija kaninski. Mon. serb. 178 (1368). Kefalija vavionski. 178. Da se ne muce prode, gospodstvo mi ni prelu kefaliju našega. 265 (1387). 270 (1405). kefaliju prištovskaoga. 261. Predi kefalnu. 267. Feriza kjevalja vevanski. spom. srb. 25 Kjevalii trepskonu. 68. ridi i čepalija.*

ČEPELOV DŌ, *m. mjesto u Srbiji u okrugu crnorječkom*: Niva na Čepelov dol. Sr. Nov. 1872, 630.

ČEFEN-AGA, *m. tur. kefen je mrtračko ruho, ruho u koje se mrtraci zamotavaju, prema tomu bio bi čefen-aga onaj komu je posao mrtrce sahranivati, u naše vrijeme*: Vino piše triest janičara, s njima pije stari čefen-aga. Nar. pjes. kras. 1, 27.

ČEĀENAK, čēfenka, *m. vatašca od dućana, valva tabernaē. tur. kepenek, kapak, u jednoga pišca xviii vijeka i u naše vrijeme, između rječnika u Studičevu 83^a ali sa n: čefenak fenestrarum postes; i u Vukovu 760^a: valva tabernaē. Ne sjed vzdan, s tog' čefenka hopni. I. Zaničić, krat. 135. Esko Meho na čefenku, te on gleda niz čaršiju. Nar. pjes. vuk. 1, 513. Pruži Maro noge niz čefenke. 6, 192. Bazrdani bježe u dućane pritvoraju drvene čefenke. Nar. pjes. juk. 278. Doklen je ovako vikao, čuže ga nekakav Turčin koji je sidio na čefenku jednoga dućana. Nar. prip. vrč. 2, 108. *vidi* i čepenak.*

ČEFLI, *m. jamac, sponsor. tur. kefil, u jednoga pišca našega vremena*. Nar. prip. vrč. 1, 229.

ČEĀOLA, *f. ņeka riba u blatu skadarskom iz koje se vadi argutar*. mužil cephalus? ugrč. *xé-galr, stgrč. zé-galos, arb. čefel, čēfēl, tur. kefal, tal. cefalo. zore se i skākavica.*

ČEGALUŠA, *f. selo u Bosni*. I. Kovačević, bos. 71.

ČEHA, *m. starješina nad čebanima pomješana stada*. S. Pelivanović.

ČEHAJA, *m. biće isto što čaja. u dva pišca i u jednom listu xviii vijeka i u naše vrijeme*: Još priloži da je kjehajja lute čudi. J. Palmotić 125. Od mene Muharem čehaje (čehaie) Kostajnice grada. Starine 11, 82. Gaži čehaja na zlo janičarsko svi puti izvaja. I. T. Mrnavić, osm. 120. Za ņim ide baraćiljn čehaja na kulašu koņnu debelome, za čebajom Fazli-haračlija. Nar. pjes. vuk. 3, 305. E se silan Hasan-hoće fali na divanu sina vezirova pred pašama i pred begovima, pred agama i pred čebajama. Pjev. ern. 75. Mobu kupi Kopčića čehaja. 91. Što je bilo od čehajog pa od dva vezira. 320.

ČEHAJIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme*: Paša Omer Čehajčić. Nar. pjes. vuk. 3, 66. Iz Zabljaka Omer Čehajčić. Ogl. sr. 58.

ČEHAJIN, *adj. što pripadu čehaji. u naše vrijeme*: A za gusle koņna čehajina. Ogl. sr. 60.

ČEHOTINA, *f. rijeka koja teče kroz Piepla, utiče u Drinu kod Foče*. V. Lešević. sravnj. Čiotina i Čaotina. Glasnik 22, 66.

ČEHOVAČ, Čehovca, *m. selo u Bosni u travničkom okrugu*. Statist. 59.

ČEIP, *m. vidi čēf, u naše vrijeme i u rječniku Vukova*: A u vinu čēf zadobiše. Nar. pjes. vuk. 3, 11. A od vina čēf zadobili. 4, 37. Od čēfa na noge skočio. Pjev. ern. 33. Popi Đuro čēf načinio. 62. Nosi begu pivo i jedivo, teški bega čēf ufatio te se napi vina crvenoga 315. Kad su srce i duša stegnuti ne ima čovjek čēfa zboriti. P. Petrović, ščep. 159. Rekoše Turci: mi čemo držati svaki po četiri zakonite žene, a robiņna koliko kome čēf zašte a staņe dopusti. Nar. prip. vrč. 2, 101.

ČEIFAN, *m. vidi čēfan*.

ČEIFITI, čēifim, *imp. dobre roje biti, lactum esse, lactitia affici. isporodi čēif. u naše vrijeme u narodu*: Ja kad pjevam onda čēifim. Nar. prip.

vrč. 1, 127. Što će reći da ti tako rano ustaješ i čēifš svako jutro mimo ostaloga Turčina? 2, 189.

ČEIP, *m. vidi čēf, čēif, u naše vrijeme u narodu i u Vukovu rječniku*. Kad so momče malo napojilo i na sebi čēip ufatilo, onda ņima po istini kaže kako bi je Sujo pozdravio. Nar. pjes. vuk. 4, 478.

ČEIV, *m. vidi čēf, čēif, čēip u naše vrijeme u narodu i u Vukovu rječniku*. I od vina čēiv zadobili Nar. pjes. vuk. 2, 348. Kad se ladna napoje vina i junački čēiv zadobiše. 2, 589. Dokle malo čēiv zadobiše. 3, 279.

ČEIVAN, *m. ime muško, u naše vrijeme, pišu ga i sa f mjesto v i sa j mjesto i*. U odmjeni starca Čeivana. Nar. pjes. vuk. 3, 294. Čuješ mene, starče Čeivane. 3, 293. Starac Čeifan. Pjev. ern. 228. To je glavom starac Čeifane. 228. Da vidiš starca Čeifana 228. Tu udari junak na junaka, na Vidaka šipka od čelika, na Čejvana pancijer košulja. Kad Čejvana Vidak udaraše onud živi ogaņ posipaše, kudije li Čejvan (pogrješno: Čevun) udaraše onudlje crna krvca vrata. 159. Čejvan stari agam besjedio. Nar. pjes. juk. 443.

ČEIVAN-AGA, *m. vidi Čejvan aga*.

ČEJA, *interj. tako se dovikuje volu da otiđe otkle. u Vukovu rječniku 75^{9a}: vox reicientis bovem*.

ČEJIZ, *m. prīja, dos. u naše vrijeme*: Kako ima lijep čejiz. V. Bogišić, zbor. 121.

ČEJVAN, *vidi Čejvan*.

ČEJVAN-AGA, *m. vidi Čejvan. u naše vrijeme*: Da l' je doma stari Čejvan-aga? Nar. pjes. vuk. 3, 181. Podranio stari Čejvan-aga, pa on gleda preko polja ravna, ugledao Komnen-barjaktara, ali Čejvan poznati ne može šta je ono usred polja ravna. 3, 184. Te pogleda stara Čejvan-aga, ņega gleda, puške ogaņ dava te pogodi stara Čejvan-aga: pade Čejvan u zelenu travu. 3, 185. Kupi četu stari Čejvan-aga. Nar. pjes. juk. 443. Svrni Tale Čejvan-agi stareu. Pjev. ern. 157. Ne bi l' našo habu Čejvan-aga. 451. Pred ņimi je stari Čejvan-aga. 509.

ČEJVAN-AGIN, *adj. što pripada Čejvan-agi*: Tu se desi Čejvan-agin Ilalil. Nar. pjes. juk. 519.

ČEKIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme u Srbiji* Avramović 256.

ČEKLA, *f. ime žensko: Saņ čē, Čeklu opaliti orkvu*. Ogl. sr. 197. Sveta Petka, Čekla i oņnena Marija. V. Vrčević, niz. 138.

ČEKLIĆ, *m. jedan od Čekliča. vidi Čekliču i Vukovu rječniku*.

ČEKLIČANIN, *m. čorjek iz Čekliča*: Dolovit se kršņije Rudina, il Baņana ili Čekličana. Osvetn. 5, 32.

ČEKLIČI, Čekliča, *m. pl. pleme nahije katunske u Crnoj, Gori, u naše vrijeme, u Vukovu rječniku*. I Čekliče selo opalite. Nar. pjes. vuk. 5, 78. Šakupiću četiri plemena: već Negušē i pleme Čekličē i Bjeņiē i Čevo krvavo. 5, 110. Od Čekliča dva sokola siva. 5, 181. Dvije knjige posla na Čekličē. 5, 270. Šale knjigu u pleme Čekličē. 5, 320. Kēer sam uđā, u selo Čekličē. 5, 497. Hodi kupi sve Negušē i Čekličē male. Pjev. ern. 71. Ode u Čekličē kršņne. 141. U katunskoj nahiji ima 13 plemena ili kapetanija: Četiņē, Neguš, Čekličē. Glasnik 40, 17.

ČEKLIČIĆI, *adj. što pripada Čekličima*: Knezu čekličkome. Ogl. sr. 403. Od barjaka bilo (momče) čekličkoga. Pjev. ern. 78.

ČEKO, *m. prezime u Baniji, u naše vrijeme*. V. Arsenijević.

ČELA, *f.* calvitium, *tur.* kel, calvus, u naše vrijeme i u Vukovu rječniku: Mjesto mirisa bješmirad i mjesto pojasa raspojasina, mjesto pletenica čela, mjesto širokih skuta pripravana vreoća. D. Daničić, isai. 3, 21. Nacini se čelavna i ostrizi se za milom dječom strojom; raširi čelu svoju kao orao. miš. 1, 16.

ČELA, *m.* čelavac, calvus, *isporedi* i čela. u naše vrijeme u narodu i u Vukovu rječniku. Sluga kojega su zvali čela, jer je bio čelav. Nar. prip. vuk. 205. Ruzgahu mi se govoreći mi: hodi, čelo, hodi, čelo! D. Daničić, 2car. 2, 23.

ČELALIA, *m.* ime muško, u jednoga pisca našega vremena: Doziva Čelaliju slugu. Pjov. crn. 315.

ČELAV, *adj.* calvus, *tur.* kel, od xviii vijeka i u Stuličevu i Vukovu rječniku. a) o čelavetu i djelovima tijela mu: Čelavi, šugavi, bagavi i siromasi neka ove riči zapišu na svoji vrati. D. Rapić 10. Tu su slipi i čelavi. V. Došen 166. Glave čelave, N. Palikuća 26. Muve koje lete na glavu čelavu. 14. Čelavi, gubavi, šugavi, M. Dobretić 303. Karla II. primkom čelavoga kralja od France. 198. Čelav covek. D. Obradović, bas. 215. Pišu za Julija Cesara da je bio čelav, 246. Natiče kalpak na čelavu glavu. Nar. pjes. vuk. 1, 523. Teško samur kapi na čelavoj glavi. 1, 513. Nije za čelava česal. Nar. posl. vuk. 215. Kud svi Turci, tud i čelavi Mujo. 163. Lano je čelava obrjati. 167. Sačunao te bog s rogatijem se bosti i s čelavijem se cupati. 275. Sluga kojega su zvali čela, jer je bio čelav. Nar. prip. vuk. 205. Al ti nekad i po dvije dajet prave glave za čelavu krivu. Osvet. 2, 31. Kome opadne kosa s glave, čelav je, čist je. Ako mu spriječa opadne kosa s glave, pola je čelav, i čist je. D. Daničić, 3mos. 13, 40—41. Sve će mu braće biti čelave, isai. 15, 2. Jer će sve glave biti čelavo i sve braće obrjane. Jerem. 48, 37. Za tobom će se načiniti čelavi, jezek. 27, 31. Nacini se čelava i ostrizi se za milom dječom svojom. miš. 1, 16. — b) o stvarima kao o neobraslom rhu gore: Planina glavu kaže gola i čelavu. V. Došen 16, o bilini bez crječa: U pun mizec što se s lavom sije, to u cvitu baš čelavo nije. I. S. Rešković, kuć. 12.

ČELAVAC, čelavca, *m.* calvus, *isporedi* čelav, xviii vijeka i u rječnicima Mikajinu 36^a: alopecus, porriginosus; Stuličevu 72^a: calvus, calvatus; i Vukovu 759^a: calvus. Počeše mu se rugati da je čelavac. A. Kačić, korab. 251.

ČELAVČAC, čelavčca, *m.* dem. od čelavac, samo u Stuličevu rječniku.

ČELAVČIĆ, čelavčca, *m.* dem. od čelavac, samo u Stuličevu rječniku.

ČELAVICA, *f.* 1. čelavo čelade žensko, femina calva, u rječnicima Stuličevu 73^a: mulier calva, i Vukovu. — 2. bolest od koje kosa ispada, alopecia, u rječniku Belinu 550, Bijelostijenčevu 38^a, i Stuličevu 73^a. — 3. convicijski in capram, u Vukovu rječniku.

ČELAVITI, čelavim, *imp.* calvum fieri, *isporedi* čelav, u rječnicima Stuličevu 73^a: sensina calvescere, i Vukovu 759^a: calvus fio.

ČELAVJAHAN, čelavjaha, *adj.* nomihil calvus, samo u Stuličevu rječniku.

ČELAVJAŠAN, čelavjašna, *adj.* *vidi* čelavjahan, samo u Stuličevu rječniku.

ČELAVLJENE, *n.* stajice koje biva kad ko čelavi, samo u Vukovu rječniku 759^a: calvities.

ČELAVŌST, čelavosti, *f.* calvitium, *isporedi* čelav, u jednoga pisca na početku našega vijeka i u Stuličevu rječniku. Imao je čina čelavosti svoju pokriti. D. Obradović, bas. 216.

ČELAVSTVO, *n.* calvitium, samo u Stuličevu rječniku.

ČELČA, *m.* čelar čorjek, u Ljekaricu, M. Čurović, i u Srbiji: Čelčo jedan! V. Hić.

ČELČĀR, čelčira, *m.* plijen, dobit, pracla, *tur.* kolepār, u jednoga pisca našega vremena i u Vukovu rječniku. A kod vlaškok godišnena jira još se može dobit čelčira. Osvet. 1, 29.

ČELEPIREŃE, *n.* plijenice, pracladi, *isporedi* čelopiriti, samo u Vukovu rječniku.

ČELEPIRITI, čelpirim, *imp.* plijeniti, praclati, *isporedi* čelopir, samo u Vukovu rječniku.

ČELEPIROVA KULA, *f.* selo u Bosni. F. Kovačević, bos. 31.

ČELĀPOŠ, čelāpoša, *m.* vrst kape, *tur.* kolepūš, kapa, u Vukovu rječniku 759^a: galeri genus, gdje se i dodaje: čelāpoši su bili od lijepe ermine kože, i u Srbiji za čelāpoša turskoga nosili su ih ljudi i djevojke, a sud ih je gotovo nestalo i mjesto njih nose se fesovi. Na glavi ili čelāpoše ili fesove ili svilene kape kćenice. Vuk, živ. 268.

ČELĀPŪS, čelāpūša, *m.* kapa koju srećenik nosi pod šešikom, mitra sub pileo, u Vukovu rječniku, *vidi* i čelāpoš, ista je riječ.

ČELESEVIĆ, *m.* prezime, u naše vrijeme u Srbiji. Sem. srb. 1881, 223.

ČELĀPAK, čelāka, *m.* klip kukuruzna u kom je do pola ili manje zrna a ostalo pola kočanica. Stojanović, srbni čelav.

ČELĀVAC, Čelēva, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu smedererskom: Njiva u Čelēvu. Sr. Nov. 1867, 160. Livača u Čelēvu. Sr. Nov. 1866, 31. Čamr u mestu Čelēvu. Sr. Nov. 1865, 156.

ČELEVIĆ, *m.* prezime, u naše vrijeme u Crnoj Gori. I vitezu Beša Čelēviću. Nar. pjes. vuk. 5, 241.

ČELĀBĀR, čelābāra, *m.* succinum, *tur.* kiāh-rubā, kel-rubā obično kehlibār, keliber, kehlibār, *ngre.* xzzywāzoi, xzzywāzoi, samo u Vukovu rječniku, *vidi* čelibar, čiribar.

ČELICA, *f.* *vidi* cjelica na nekom zapisu: Ko e zaľuhliv, neka dobavi soli čelice i juberu cetrovo drvo. A. Kovačević.

ČELĀGAN, *m.* prezime, u naše vrijeme u Srbiji. Rat 170.

ČELIĆ, *m.* prezime u naše vrijeme. Sem. srb. 1881, 319. Avramović 210.

ČELJA, *f.* cella, *ngre.* xzlltor, od xiii vijeka i u rječnicima Stuličevu 73^a: cubiculum, Vukovu 759^a: cellula monachi, i Daničevića 3, 547: cella, a) cellula monachi: Tako vstavše va kelie vašo poideće. Sava tip. hil. Glasnik 21, 179. Priložili kelii svojoj. Mon. serb. 61, (1296—1302). Szczelata piraga velike i tvrde sa gradom okolo i sa kolijami na pokoj hotostim žiti crncensu tu. 71, (1302—1321). O kjelii 82. Kelia Savina 138, (1348). Da ratotaju Leli toj svetoj. 138. Mimo čelju idneć M. Divković, nauk 115. II čelji je remeta koji gradi rečeta i zlačena vretena. Poslov. danic 139. Toľiko je od krama do čelje koliko od čelje do krama. 136. Ode Simo u svoju čelju. Nar. pjes. vuk. 2, 65. Pa on gradi huceva čelju. 2, 92. Od drveta on pravi čelju. 2, 128. A otide Stefan na čelju. 2, 129. Pa odvode kolice u podrame, a odvode u čelje Turke. 1, 101. Nići

casne pri trapezi dvori, a kamo li čelije opravno. Osvet. 3, 55. Stefan ude u čeliju u kojoj nade igumna. S. Ľubiša, prip. 67. Ude u čelija i nade Savu gdje boga molí. 102. — u opće čeljenim: Kako lipir uz plam svije veseli se vrta i vije, tako ti vik uz čelije vi se moje mene eće. A. Čubranović 150. Kad uzvidiš. (gospo) gdi puk vrvi nada u (lubornik) mrtva rana u krvi a prid pragom tve čelije. 100. — b) *neko mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom*: Branik u Čeliji. Sr. Nov. 1872, 722; 1875, 345. — c) *vrela u Raduču*. J. Bogdanović. d) *manastir*: Piperska Čelija, gdje leži *ernogorski svetac Stevan koji je živio u drugoj polovini xvii vijeka*: Préstavi se (Stefan) leta Hrista boga 1097 u monastiru Čelije u Pipere blizu sela Orna. Starine 10, 261.

ČELIJICA, f. dem. od čelija, cellula, od xiii vijeka: Kako polobacti hoteštima žiti vi čeliji (Keliči) sej. Sava tip. hil. Glasnik 24, 223. Ovide u pustini i učini čelijen (čelieuč) kod jedne vode. M. Divković, bot. 1859. Budući na molitvi u svojoj(i) čeliji(ei). nauk 49. Učini čelijicu kod jedne vode. 601. i u naše vrijeme u botanici: cellula. Biljna čelijica. J. Pančić, bot. 15, 35. Flora boegr. 2 447.

ČELIČIN, adj. cellularis, isporodi čeljena, u naše vrijeme: Čeljično ili celularno tkanje. J. Pančić, flora boegr. 2 447.

ČELIJE, Čelija, f. pl. ime riše mjestima, a) grad u Karabaglauskoy, valda Kilia: Hodi car. Pazarziti na Karabaglauna, i primi Keliu i Boli grada na moru, gradove Stefana molodovoga. Let. 82. Čelije su grad nekada glasovita bile imena. I. Gombulčić 319. — b) selo u Srbiji u okrugu bio-gradskom. K. Jovanović 97. — c) selo u okrugu krasovačkom K. Jovanović. 127. — d) selo u okrugu niškom. Sr. Nov. 1879, 175. — e) crkva blizu Valera koja je prije bila manastir: Skrižah. manastira Čelija u valer(skoj) nahiji blizu varoši Valjevo. Starine 10, 268. Manastir Čelijana 208. Izgori u Čelije, 269. i u Vukovu rječniku 7508. — f) *namastište na istočnoj strani sela Kamenora*. M. D. Mihčević, serb. 1032, možda isto mjesto koje pod e) — g) *ravnica u Begalici u okrugu bio-gradskom*. Stejanović. — h) *mjesto u bio-gradskom okrugu*: Vinograd u Čelijama. Sr. Nov. 1861, 181. — i) *mjesto u okrugu krasovačkom*: Sljvak u Čelija. Sr. Nov. 1867, 267.

ČELJENÍ, adj. što pripada čeliji. xiii vijeka. Po liter masla da im se daje na godište za keljinoga radi prosvestvenija. Sava tip. hil. Glasnik 24, 210. Iže matu i kelny ustavi držati. 211.

ČELIKA, f. tonsura, a srčevnika katolika, hove od tal. chierica, chierica (od chierens, u jednoga pisca xvii vijeka: Fresco s čelikom ili kavkom. B. Kašić, rit. 111.

ČELIN, adj. što pripada čeli, čovjeka kumu je mladak čela, calvus, u naše vrijeme u narodu: Člane neprjatelj na čelinoga tasto. Nat. prip. xii. 2003.

ČELJNIC, m. pretime su di na početku xiii vijeka u Dubrovniku. Maridov. Keluuka. Mon. serb. 7 (1100) 1200 i obahn u Daniečev rječniku 3, 547.

ČELINKA, f. neko mjesto u Srbiji u okrugu ratkovačkom. Niva u Čelmu. Sr. Nov. 17, 62.

ČELISTE, n. upravo, mjesto gdje je selva bila — je stepato od čel. neko mjesto xiii i xiv vijeka i u Daniečevu rječniku 3, 547: Čeliste. Mlada je zemljana habovarskim u Sretoj Gori čela na kolušta. Mon. serb. 1:1 (1319). Domen-tijan 109.

ČELIVAN, biće grješkom mjesto polivan, koji radi: On pojavi čelivan čilata. Nar. pjes. vuk. 5, 364.

ČELO, m. čelaro čelude muško, calvus, isporodi čela, samo u Vukovu rječniku, ako primjer iz Daniečeva pod čela ne ide amo.

ČELOŃA, m. čelaro čelude muško, calvus, isporodi čelav samo u Vukovu rječniku, vidí i čela, čelo.

ČELOŠEV, adj. od prezimena kao prezime, u naše vrijeme u Crnoj Gori: Oni bježe k selu Martinićima, boja biju, brane raheuke, dok dođoše k selu Martinićima, Martinići kuće ostaviše, do Čelošev ne hće Milutine. Nar. pjes. vuk. 4, 115.

ČELOŠEVIĆ, m. prezime, u naše vrijeme u Srbiji. Po imenu Čelošević Pero. Nar. pjes. vuk. 1, 84.

ČELOVAČ, Čelovca, m. neko mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom: Lijava u mestu Čelovcu. Nov. Sr. 1864, 212.

ČELOVIĆ, m. prezime, u naše vrijeme. Prot. šab. mag. 129. Dubrovnik 1868, 150. Boga molí Čelović soriare. Nar. pjes. vuk. 4, 7. Marko Čelović. 3, 573 (mudu plemneratima iz Budre).

ČELUĐAČA, f. convicium in calvum, isporodi čelav, čela, u Vukovu rječniku 7509 s primjerom: A jetro čelupaca.

ČEMALUŠA, f. dio Sarajera: Čemaluso, rodna ti si. Nar. pjes. petr. 1, 320.

ČEMANO, čemanota, n. nekakva gusla, tur. keman, kemanč, gusla, u naše vrijeme u narodu, i u Vukovu rječniku: fides germanice. Donesi tamburu i srebrnu čemanu. Nar. pjes. petr. 1, 256.

1. ČEMER, m. srad, fornix, camera, tur. kemer, uprč, žučoj sigri žučajce, od xviii vijeka i u rječnicima Belinu 777: fornix; Bjelostjencu 559: fornix; i Vukovu 7509. Ponovi s čemeri sut crkva. Avrići 75. Uzidau na čemer, cameratus. A. d. Bella 777 i Bjelostjenac 259 kod boltan: cameratus, forniciatus. Soba na čemer svodena. Jukić, zem. 30. Do Sastije na čemer čuprije. Nar. pjes. vuk. 2, 305. (Crkva) pokrivena čemerom od zlata, 3, 66. Kroz tamo izviseo čemere, M. Pavlinović, raz. spis 419.

2. ČEMER, m. zoma, šupal pjas kao kosa, najobitajniji za norce, ali ga nose i djvrajke na tkancu. tur. kemer, u naše vrijeme i u Vukovu rječniku 7509: dor goldgurtel, zoma. Nek se (norci) pri se u čepu jahi čemeru oko sebe ne pašu. A. Katić 241. Na nozi je do deset čemera, ispod grla do deset dorjana. Nar. pjes. vuk. 2, 198. Kod mene su tri čemera blaga, 2, 311. Da otpasa tri čemera zlata, 2, 315. I na pleći tri kavala zuta, a po njima tri čemera zlatna, 3, 19. Ov' otpasa tri čemera zlata, u svakome po tri sta dukata, 3, 366. Pak otpasa dva svilna čemera, dva puma žutijeh dukata, 3, 372. Na čast tebi ovaj čemer blagi, 3, 372. Devojčake opreme bivaju . . čemer srební na tkancu. V. Bogišić, zbor. 132.

ČEMERETI, čemerim, imp. camerare, isporodi 1. čemer u rječnicima Belinu 777: camerare, i Bjelostjencu 259 kod boltan: fornico, fornicoe exstruo, fornices facio, camera.

ČEMERLI, adj. indecl. forniciatus, na srad, isporod. 1. čemer, u naše vrijeme i u Vukovu rječniku: Odvođe ga na čemerli kulu. Pjev. crn. 121. H. Bilbu na čemerli lonči. Nar. pjes. vuk. 3, 146. Idi, Mato, na čemerli kulu, 3, 385. Da si mebi na čemerli kuli. Nar. pjes. juk. 61. Pa je svuce niz čemerli kulu. Bos. prijat. 1, 12.

ČEMERLIJA, f. od čemerli, upravo: kritea,

kao sredena, nalik na srod. a) kao subst. sabla rroma kriva, acinaces, u naše vrijeme u narodu: A o bedri kriva čemerlija. Nar. pjes. juk 129. I o bedri čemerliju nosi. 255. Postojci me sablom čemerlijom. Ogl. sr. 8. A pripasa krivu čemerliju. Nar. pjes. petr. 3. 111. Pak pripasa krivu čemerliju. 3. 353. A o bedri kriva čemerlija. Bos. prijat. 1. 41. I dade mu krivu čemerliju. Nar. pjes. petr. 2. 229. Prilivatiše krive čemerlije. 2. 416. Čemerlija sabla od već kriva. Nar. prip. vrč. 1. 229. *b) kao pridjev kuli, camera, na srod.:* Sa visoko čemerlije kule. Nar. pjes. juk 312. Ka begovoj čemerliji kuli. 195.

ČEMERMEČIT, m. srod. u jednoga pisca našega vremena: Uzidana u goru stranu, ta jest u bolnu ili ti čemermečita. I. Velikanović, upuć. 1. 281.

ČEMILINAC, Čemilina, m. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom: Livada u Čemilincu. Sr. Nov. 1872. 849.

ČEMOVSKO POLE, n. polje kod Zablaka u Zeti, u narodnijem pjesmama i u Vukovu rječniku. I na pogled polja čemovskoga. Nar. pjes. vuk. 5. 304. Minu četa niz polje čemovsko. Ogl. srb. 175. i Pjev. crn. 78^b. Odvele ih polju čemovskijem. 384. I izvede polju čemovskomu. 467. i bez polje: I otiđe preko Čemovskoga. Nar. pjes. vuk. 4. 81.

ČEMPRES, m. vidi čepres. B. Šulck, im. 61.

ČENA, f. vidi tjena, membrana. u Vukovu rječniku.

ČENAN, m. prezime, u naše vrijeme u Bosni. Schem. bos. 1861. xxx.

ČENAR, čenara, m. margo, limbus, kraj, granica; *latus panni, krajač;* *linteri genus, tur. kenar, kenār, kinār, otkle i ngrč. zervoi, od početka našega vijeka i u Vukovu rječniku.* a) margo, limbus, i bilo pliminsko. Otišli su zemlju po čenaru. Nar. pjes. vuk. 4. 287. Najbliži si tamo na čenaru. 5. 375. Ti si iso zemljom po čenaru. Nar. pjes. juk. 252. Momak ode zemljom po čenaru. 137. Pa ih javu niz Rudine ravne. Jave ovce sentom i čenarou. Ogl. srb. 154. Vazla je u četi jedan arambasa koji poznava sve staze i bogaze. Ćade i čenare. V. Bogišić, zbor. 612. Čenar: putovi svakojaki gorom i planinom. Nar. prip. vrč. 1. 229. — b) *vrst platna i odijelo od vuna;* I opećak od čenara bilog. M. Katanić 66. Onog dica čenarom se diče. I. S. Reljković, kuć. 388. I skide joj derdan ispod grla, ostavi je u samu čenaru. Nar. pjes. vuk. 3. 43. Čenar ili dereklja: tanalna pamučna otkla. I. Krššavi, list. 9.

ČENARLI, alj. indecl. od čenara načinen. u naše vrijeme. On se vinju po tanku žeravu pa uzgrnu čenarli kosulju. Nar. pjes. sreća. 110.

ČENDIĆ, m. prezime, u naše vrijeme u Srbiji Rat 409.

ČENICA, f. dem. čena. samo u Vukovu rječniku.

ČENIJE, f. pl. neko mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom: Livada u Čenijama. Sr. Nov. 1870. 768.

ČENO, m. pas, canis, u Srbiji. I. Kovačević, u Lici. V. Arsenijević; ime psu u Vukovu rječniku.

ČENOVAC, Čenovca, m. selo u Srbiji. Sr. Nov. 1879. 176.

ČENTENAR, čentemara, m. centenarius, u listinama xv vijeka u iz njih u Daničičevu rječniku 3, 547. I numerus centenarius: Da mu imamo davati na godiste . e. po kentenaru. Mon. serb. 286. (1119. Koe d'ukate estu postavio i komnu dubrovački na dobitie na pet po kentenaru.

111. (1150). — 2. pondus centenarium: Prodala je svoje soli po . m. i. d. per. per. kentenaru dubrovački, jeri bi došlo . s. i. s. per. per. kentenaru drčevski. Spom. sr. 81. *vidi* kentenar.

ČENTINAR, m. vidi kentenar. Dvč tisući i . e. cati dukati, koje smo postavili u komans dubrovački na dobitie na . e. po kentinaru. Mon. serb. 308 (1139. tako i 309 (1139). Spom. sr. 81. 6108.

ČENTRIJON, m. ime. S. Novaković, pom. 121.

1. ČEPA, f. neka riba, morska, alosa vulgaris. Čuv. Čupea alosa. L. Cas. čes. muz. 1854. 184. Čupea čupa. *nem. ventel.* Čas. čes. muz. 1854. 184. *od tal. cheppia.*

2. ČEPA, f. pluska, alapa, u naše vrijeme na Rijeci. F. Pilepić. On mu dade jednu počenu čepu da je vaje ortav opal. Nar. prip. mik. 80.

ČEPA, f. počepana kapa, mjesto čepa, u Srbiji. I. Kovačević.

ČEPALIJA, m. vidi čepalija. xiv vijeka: Téma viséna nitko da nésté oblasténa. Ni kepalija ni vlastelin ni imé kto lubo klaluštú. Mon. serb. 135. (1318). Da se sudi pređu carinikom i knezenu. a ili pređu kjeपालiom, koí bude grada to-gazi. 116. (1349). Ni otv ni jednoga kjeपालie. 153. (1350) Pređu keपालiom. 192. (1357). Da imé ne imate zabaviti za tazi zemlju ni vlastelin carstva mi ni kepalija 165. (1357). Da né vašim trigovcem posilnoga dara ni odt moega vlastelina ni odt kepalije. 204. (1386). Pređu kjeपालiju. 208. (1387).

ČEPAN, m. ime. u jednoga pisca našega vremena: Od Čepana Nika Lonpara s Brkovoga. Pjev. crn. 173.

ČEPANICA, f. vidi čjepanica.

ČEPANIK, m. vidi čjepanik.

ČEPARA, f. vidi čepa.

ČEPARIZ, m. cupressus, od grč. *κρυπάριος*, u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Čepariz nasred one livate. Nar. prip. vuk. 152.

ČEPARLIN, m. chelidonia. samo u Stuličevu rječniku.

ČEPATI, čepam, imp. pluskati, alapas ducere. isporučiti 2. čepa. na Rijeci. F. Pilepić.

ČEPAZMO, n. stragulum, biće od grč. *οξέτασμα, pokrivalo. samo u jednom spomeniku xv vijeka:* Iznesoše jemu . . kje pazmo ot si ribie kože. S. Novaković, aleks. 40. *glje ima varijantu* hakizmo; *a u Starinama 3, 250. u tekstu* haizmo, *a u varijanti* čepazmo i hakizmo.

ČEPCICA, f. vidi čjepčica.

ČEPE, čepeta, n. vidi čebe. od početka našega vijeka. Pak već legne pod rutavo čepo. M. A. Reljković, sat. 166. Ili od nie čepeta se tkaju. I. S. Reljković, kuć. 57. Pokrivač čepe zvano zatekne kod novog si muza. V. Bogišić, zbor. 216.

ČEPEKATI, čepčkām, imp. halbutire. na Braču. A. Ostojčić.

ČEPEKLIJA, f. neka kruška. B. Šulek, im. 61.

ČEPENAK, čepēnka, m. vidi čepenak. u naše vrijeme i u Vukova rječniku. Kroza te se proči ne mogao od čosaka i od čepenaka. Nar. pjes. vuk. 1. 495. Čepenci od srpskih dućana. M. D. Miličević, per. 86.

ČEPERAN, čeperna, alj. kao širaban, okretan. u naše vrijeme: Jedan dan dođe na iskup i Kanuš Macedonović, čovjek nizka struka, ali živ i čeperan, da bi se na njih vrtio. S. Lučuba, prip. 10. Djeca čeperna i zdrava. S. Lučuba, prip. 77.

ČEPERIZ, m. vidi čepariz. u jednoga pisca našega

sega vremena. Sjedi med čeperizom i maslinom. S. Lubiša, prip. 2. U skripi od čeperiza. S. Lubiša, prič. 156.

ČEPIČA, *f. dem.* čepa, kapla, *isporedi* čepac, samo u *Vukovu rječniku* 759^b: mitra parva.

ČEPNUTI, čepnūm, *pf. plusnūt*, alapani du-cere, *isporedi* čepa, čepati, na *Rijeci*. F. Pilopić.

ČEPRIS, *m. vidi* čepariz, čeperiz, cypressus sempervirens. B. Sulak, im. 61.

ČEPŪRITI, čepūrīti, *imp.* blaterare, u *jednoga pisca xviii vijeka*: Kad počnu govoriti i čepuriti. F. Lastrić, ned. 403. *sraeni* čepurkati.

ČEPUKKAŃE, *n.* blateratio, *isporedi* čepurkati, samo u *Vukovu rječniku*.

ČEPŪRKATI, čepūrkān, *imp.* blaterare, samo u *Vukovu rječniku*.

ČER, čeri, *f. vidi* kod čī, filia.

ČER, *vidi* čir

ČERA, *f. vidi* čī, kōi, filia, od *xviii vijeka* i u *Vukovu rječniku*. *akcentat se mijenja samo u voc.*: čero, čere, a samo je drugi slog dug u *sing. gen.* i *instr.*: čerē, čerōm, i u *pl. gen.*: čerā. S. dvina čerama. J. Banovac, pred. 148. Duše sinova i čera vaši. I. J. Lucić, razg. 117. Čuvsī da me pozoveš i jedno krat samo s ugodnim imenom tvoje čere. I. J. Lucić, doct. 20. Uđaj čeru pa zagradi deru. Nar. pjes. vuk. 1, 638. Za nom trće dvjotj čere djevojkē. 3, 528. Dva je sina u čelo ljubila, a dvje čere u rumena lica. 3, 530. Milu čeru dužda od Miletaka. Vuk, rječn. 759^b. Predi predi, čero, tanku žicu sve po noći. Nar. pjes. kras. 1, 150. Jeste li se umorili od puta? Nismo, čero, nismo, gospodo! M. D. Miličević, zim. vec. 148. Imao je lijepu ženu, čeru Arsa Dokičića. S. Lubiša, prip. 118.

ČERALICA, *f. Ńeka igra u Crnoj Gori kao u Srbiji kliš, samo se bava s kōiu koji se zove čeralica, palica lukaš u kliš špičica*. Vuk, živ. 291 i rječn. 759^b. *mjesto* tjeratica.

ČERĀMIDA, *f.* tegula, cigla, od *ugrē. zevanūša styř. zevanūš*, tur. keramid, kiremit, arab. kir-mid, u *Vukovu rječniku*. tako se zoru i Ńeka mjesta u *Srbiji*: jedno u okrugu šabačkom: Niva na čeramidi. Sr. Nov. 1865, 563. jedno u okrugu požarevačkom: 1865, 278. i u plur. Čeramide, u šabačkom okrugu: Zemlja u Čeramidama. Sr. Nov. 1868, 935 i 1871, 57.

ČERĀMIDAN, čerāmīdnā, *adj.* od čeramide ili za čeramidu: Čeramidna zemlja, kuća, itd. S. Pelivanović.

ČERĀMIDARA, *f. kuća od čeramida, u naše vrijeme*: Čera Mloje imao je sedam osam dana orana pod livana, desetinu kosa livada, veliki vrtiņak oko kuće, kuću čeramidaru, i više raznih staja. M. D. Miličević, let. vec. 230. To je obična čeramidara s dvo sobe. M. D. Miličević, zim. vec. 265.

ČERĀMIDISTE, *n. Ńeka mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom*: Niva u Čeramidstu. Sr. Nov. 1872, 658. *npravo. mjesto gdje su bile čeramide*.

ČERAMIČELJA, *m. koj pravi čeramih*, qui lateres fingit, a naše vrijeme: Zehnugari Ńtu po drugim mjestima ta i povećane zaslugu i rade zamane mele n. p. bivaju dunderi, čeramihije. V. Bogišić, zbor. 87.

ČERAMIŠNICA, *f. Ńeko mjesto u Srbiji u okrugu čeraničkom*: Niva kod Čeramušice. Sr. Nov. 1868, 135. *rađa mjesto Čeramidnica*

ČERANA, *f. imo žensko, u Vukovu rječniku*. S. Novaković, pom. 121. *sraeni* Čera.

ČERĀNA, *f. 1. staja gde sapunijje srijete i sapun grade, officina saponis, u Vukovu rječniku*. — 2. ciglana, officina lateraria, po istočnijem krajevima u Srbiji. S. Novaković.

ČERĀNĀĆ, *m. pretime, u naše vrijeme*. J. Bogdanović i V. Arsenijević. U krvavu goru Čeranića. Nar. pjes. vuk. 4, 421.

ČERĀNE, *ime. rod se ne zna*. S. Novaković, pomen. 122.

ČERĀNE, *vidi* tjeranje.

ČERATI, *vidi* tjerati.

ČERCA, *f. dem.* čer. filiola, filia, od *xv vijeka* i u *Vukovu rječniku* a u pravom smislu: Biše zagrlila drugu čerū Eustokiju. Živ. kat. Starine 1, 233. Zeno, čerce, sinei. P. Hektorović 125. u opasci. Buduće mu prist skrsila kraljska čerca. J. Kavañin 329. Privišeoga kraja čerce. I. Akvilini 334. Mater čerū nemilo pogleda. T. Babić 20. U komu se stann nahodiš? pita čer. Ah, čerce, u paklu J. Banovac, pripov. 178. Muž i žena s čercom. A. Kanižlić, ntoc. 49. Šinko mili, čerce draga! J. Banovac, pred. 129. Čerca mu Suzana. A. Kacić, korab. 390. Dragā čerce, spomeni se molit boga za me. J. Filipović, prip. 1, 126. Nije tako, čerce. 1, 270. Majka čerū kara. V. Došen 78. Pak uz čerū ĳuto cvili. 167. Sirenskog kraja pogledaj, kako čerū žali i celiva. F. Radman 29. Onla jedna čerca priko grada. 32. Ajme meni, dragā čerce muja. 29. Zdrava čerce vječno ota. L. Rađnić 108. Moleći da bi joj bog očitova, u komu se staju čerca nalazi. M. Zoričić, zrc. 141. Ku je vezla mahramu jedinica čerca tvoja. Nar. pjes. bog. 12. Na dalek de se spravljan po čerū bana Jovana. Nar. pjes. vuk. 1, 304. No sam čerca jedina u majke. 1, 49. Za Milicu čerū mleznicu. 2, 483. Mila čerca kraja arapskoga. 2, 377. I daćn ti čerū za ljubovē. 2, 608. Pita Ńega čerca Jedinija. 3, 246. I dovedi čerū Andeljin. 3, 384. Da je čerca orlejske banice. 3, 498. Muči, čerce, da bi zamuknula! 3, 512. Čerce Fate, ne uzdaš se u me. 3, 548. Da sam čerca samosida Luke. Nar. pjes. istr. 1, 21. Bi l volila čerū jedinicu. 1, 22. Dati čū ti svu Bosnu ponosnu i jedinu čerū za ljublenje 1, 54. — b) u prenesenom smislu: Pripusti narav mati čerū voćku ludo-vati. V. Došen 19. Da putnici kad putuju istu majku zovuju psuju, da planinu rođi tvrdu čerū majki na pogrdn. 15.

ČERČICA, *f. dem.* čerca, čerka, filiola, samo u *Vukovu rječniku*.

ČERČŪVA, *f. vidi* čerčivo. I. Kovačević.

ČERČŪVO, *n. okvir, oplata, margo ligneus fenestralis u Vukovu rječniku*.

ČERDISATI, čerdisēm, *imp.* pessum dare, u naše vrijeme: Tako me more ne čerdisalo! Nar. posl. vuk. 298. *vidi* čerdosati.

ČERDOSATI, čerdošem, *imp.* pessum dare, jednomu *xvi vijeka* i u naše vrijeme. između rječnika samo u *Vukovu* No drugi toga kjerdosase. S. Novaković, aleks. 136. 1 vola vas čerdosala motna! Nar. pjes. vuk. 2, 127. Pa je voda udarila mntua to je imo kosā čerdosala. 2, 129. Pak me moze more čerdosati. 3, 266

ČERČE, *n. vrsta plitna što Mostarke tkaju*. X. Dučić.

ČERČEČELJA, *f. uzvod, plitno uzvedeno, limum limbitus editis distinctum u Vukovu rječniku*.

CEREMET, *m. crijep*, later. *tur.* keremet uz keremid, kiremit, a to od *uprč. xeremida, styrč. xeremid, isporodi* ćeramida, u *jednoga pisca xviii vijeka*: Čeremeti ako se, u dobroj vatri ne izpeku. S. Margitić, fala 152. Čeremeti u peći izpečeni. 283.

ČEREMIDA, *f. vidi* ćeramida. u *Vukovu rječniku*.

ČEREMIČKA, *m. vidi* ćeremičija. To leto dasmo ma(i)storomu ćeremičijemu novca za ko što šest česa. Rad. I, 188.

ČEREMIT, *m. vidi* čeremet. u *jednoga pisca xviii vijeka*: Upenga na jednoj opeki ali ti čeremitu grad Jeruzolim. M. Radnić 231.

ČERENKA, *f. neko mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom*: Livada u Čerenki. Sr. Nov. 1861, 56.

ČERĚSTA, *f. grada, materia, u Srbiji u trebišskoj nahiji*. N. Dučić.

ČERĚŠINA, *f. augm. čer, čī, filia. samo u Vukovu rječniku*.

ČERETAŠE, *n. garrulus, isporodi* čeretati, samo u *Vukovu rječniku*.

ČERĚTATI, *čērētām, imp. garrire. samo u Vukovu rječniku*.

ČERGELET, *vidi* kod al'orgelet.

ČERGOVIĆ, *m. prezime, u Srbiji u naše vrijeme*. Rat. 341.

ČERICA, *f. dem. od čera, filiola, u naše vrijeme*: On da ima osam čerica. Nar. pjes. ist. 10. Sinu bih se neve dobavila, al' čerice nikad nikolice. I, 22.

ČERIUĆ, *m. prezime, u naše vrijeme u Srbiji*. Rat. 397.

ČERIMAGIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme*: Ali skoči Čerimagić Mujo. Nar. pjes. vuk. I, 505.

ČERIMOV ČAJIR, *m. ime mjesta na glje je livada, u Srbiji u okrugu krugujačkom*. Sr. Nov. 1867, 342. — *goru*: Livada goru Čerimov čair. Sr. Nov. 1870, 294. — *doći*: Livada doći Čerimov čair. Sr. Nov. 1870, 294. *svrati* čajir.

ČERIN, *adj. što pripada čeri, filiae, u Vukovu rječniku*.

ČERINIČA GLAVICA, *f. selo u Oraoju Gori u Bjelopartičima*. Glasnik 40, 20. -ni- je *stegnuto od -mji-*.

ČERINSKI, *adj. ali samo kao adv. kako čeri ili čerina pristoji, u jednoga pisca našega vremena*: Možda joj je ondi negde nesretni čovek pa od nje na sme čerinski da nas priimi. M. D. Miličević, zina. već. 150.

ČERINSTVO, *n. filium esse, u jednoga pisca xviii vijeka*: Hodi da duh sveti potvrdi čerinstvo. J. Banovae, pripov. 11.

ČERITI SE, *čērīm se, imp. vidi* ejeriti se. u *Vukovu rječniku*.

ČERKA, *f. dem. čer, filiola, u naše vrijeme, između rječnika samo u Vukovu. rnc.* čerko, čerke. Moja mila čerko. D. Obradović, bas. 17. Moja čerko! 136. A za čime ide čerka Sindelija. Nar. pjes. vuk. I, 101. U gospode najke lipu čerku kažu. I, 356. Kako ču te ja ne dati, čerko? 1, 552. I odoše čerki dizdarevoj. I, 610. Blago majki koja ima čerku. I, 638. Idu, čerko, kliču svatovi. 2, 21. Znae I, čerke, jeste I zapazile? 2, 52. Kom ču prosetu moju čerku dati? 2, 480. Ako ne dam čerku za Magara. 2, 480. Dade čerku za Otmanovića. 2, 480. Pokloni mi čerku za Juhovu. 2, 577. Ta nek bude tvoja mila čerka. 3, 17. U men' ima čerka na udaju. 3, 245. Kakva

majka onakva i čerka. Nar. posl. vuk. 121. Lasno je čerki s majkom predu snovati. 167. Rodila majka čerku da je nauči vesti. 272.

ČERKIN, *adj. što pripada čerki, filiolae, samo u Vukovu rječniku*.

ČERKOVAČ, Čerkovca, *m. mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom*: Niva u Čerkovcu. Sr. Nov. 1875, 645.

ČERLEVOVA BARA, *f. neka bara u Srbiji: Mada je Dragolercima išla posrodi, kjerlečevove bare*. Glasnik 15, 239. *odlatte i u Daničičevu rječniku* 3, 548

ČERLINKAVAC, čerlinkavca, *m. ptica agrodroma campestris*, Swains. Progr. spalat. 1580, 28. *zore se i zvrjinka*

ČERLEJEVCI, Čerlejevaca, *m. pl. selo u Srbiji xiv vijeka, koje je car Lazar priložio Ruvalici*: Selo kjerlečevy. Mon. serb. 1861 (1381).

ČERMA, *inc. rod se ne zna*. S. Novaković, poma. 122.

ČERPIĆ, *m. later crudus, tur. kerpić, u jednoga pisca xviii vijeka i u Vukovu rječniku*: Za to naredi im zemlju kopati i čerpiće praviti. E. Pavić, ogl. 97.

ČERPIĆ, *m. vidi* čerpić: Koji znađu čerpiće praviti. Nar. prip. bos. I, 31.

ČERŠA, *f. bratova ili sestrića kći, neptis, u jednoga pisca xiv i jednoga xviii vijeka, i u Daničičevu rječniku* 3, 581. Oih gospode Katarine kjerše gospodina herega a kjerne pokojnoga kneza Balse Hercogovića. Spom. serb. 171. Među kojim biše Estera, čerša robenoga Mardokea. A. Kačić, korab. 106.

ČERT, čerta *m. kad se na uglu zgrade (brnave kuće) ukrste krajci od greda, hrvana kao kad čerjek prolazi prste kroz pešte od ruke, načini se čosak, taj se čosak najradije ukrešteni hrvinama zore čert*. M. Čurović i L. Stjepanović, i u *Vukovu sv rječniku* 759b čertoci trapes, tigna, svrati *tur.* kertik urez, u-čjek, ridi sjek.

ČERTIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme u Srbiji*. Rat. 398, 210.

ČERUŽINA, *f. odrtnina od odijela*. M. Pavlinović.

ČESA, *m. cidi* kesa, crumena, saeculus. *tur.* kese, kise. *od xviii vijeka i u rječnicima* Belinu 115: crumena, i *Vukova ponajviše za novce, ali i za drugo što*. I to leto dasmo ma(i)storomu čeremičijemu osadnomu novca za ko što šest česa i pola ravno. Rad. I, 188. Treba je da ih držim jur spravne u česi izabrane, izoblene i podobne mojoj prači. B. Čučerić 282. Za dostignuti i steći koju god korist po česi kojega god bogataca. I. J. Lučić, bit. 56. Da mi pošelj i sto česa blaga. Pjev. crn. 11. Otišlo je trideset česa blaga. Nar. pjes. vuk. 2, 228. Koja valj trideset česa blaga. 2, 517. Dokle mi u česu novaca. 4, 79. I u čese četrest fišeka. 4, 480. Nekakve mi čese uprište. 5, 565. Došli punanijeh česa i objuzenijeh od rose pušaka S. Lučiča, prip. 197. Česa mi se pozlatila. V. Vrčević, igre 44. Imati prazan truhul i svu česu. Nar. prip. vrc. 2, 170 — za *duhan*: I duvanske čese pokrojše. Nar. pjes. vuk. 6, 192.

ČESAK, česka, *m. ptica cardinalis elegans*. Stepl. Progr. spalat. 1880, 31. *vidi* eiz, eiz, cizak.

ČESAM, česma, *m. samo u govoru*: kupiti što na česam, to je na sreću. samo u *Vukovu rječniku*.

ČESAR, *m. imperator, vidi* cesar, između rječnika u *Vukovu i Daničičevu a) dcorator i sp-*

skoj državi xiv vijeka: Kesari Gregurik. Glasnik 15, 273. Kesara Branka. Mon. scrb. 152 (1351). Dešti gospodina mi kjesara Vohne. 245 (1399). Kesara Ugleše synu 246. — a) o rimskom vladaru: Avgustu kjesaru. Let. sal. 68. Sego postavljati cara, bratiju že ego kjesariju ustroi. 55. Od česara Augusta Vuk. luk. 2, 1. — c) o austrijskom vladaru: Od Beča česaru. Pjev. crn. 6. Kada ide od Beča česaru. Nar. pjes. vuk. 2, 255. Vojku vodi pod Beč na česara. 3, 45. Ne prepan' u Beču česare! 3, 46. Ni u onog Josifa česara. 3, 557. Koji s bečkim trguje česarom. 4, 138. Car i česar kad se zavališe kod česara obersteri biše. 4, 140. Turčin i katolik cara austrijskoga, kraja hrvatskoga, naziva česarom. M. Pavlinović, razg. 47. Boka se predade česaru bečkome. S. Ľubiša, prip. 8. — d) o njemačkom vladaru: Kesari že o nemi uvédevu prizivaeti. ego ka sebe. Glasnik 11, 126. Ni stide se cara ni česara. Nar. pjes. vuk. 4, 208.

ČESAREV, *adj.* što pripada česaru, u naše vrijeme i u Vukovu rječniku: Našoj krmi česarove. Nar. pjes. vuk. 1, 176. Te ovcari ujavise ovcu u kamenu zenju česarovu. 4, 454. Te je šale Beču česarovu. Vila 1867, 630.

ČESAREVINA, *f.* a) terra caesaris, b) res caesaris, u Vukovu rječniku.

ČESARICA, *f.* imperatrix, *vidi* cesarica, u naše vrijeme: Kriugu piše gospa česarica. Nar. pjes. vuk. 3, 46. A od one gospe česarice. 3, 47.

ČESARIJA, *f.* Caesarea, xiii vijeka: Priđe svetjari v' velikuju Kesariju. Domentijan 186.

ČESARIJA, *f.* *vidi* cesarija, u naše vrijeme: Stoku svaku da dopušta u česariju. Djelovod. prot. 55. Svoje familije spremu u česariju. Nenadović 19.

ČESAROV, *adj.* *vidi* česarov, u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. U kamenu udjelanu priliku česarovu. A. Kalić 5. Onč tu je pomoć česarova. Nar. pjes. vuk. 3, 49. I suviše zemlje česarove. 4, 493. Uz sjajnu krunu česarovu. Osvet. 3, 40. Da imade snagu česarovu. 3, 122. Hrde vodci bijegom se spase u gradove bližne česarove. 4, 50.

ČESAROVAC, česarovec, *n.* *vidi* cesarovac, u naše vrijeme i u Vukovu rječniku a) čorjak iz česarovine, u Crnoj Gori: Da ih vide mladi česarovci. Nar. pjes. vuk. 5, 286. — b) talijer, orluš od drjeve forinite, samo u Vukovu rječniku.

ČESAROVINA, *f.* *vidi* cesarovina, u jednoga pisca našega vremena i u Vukovu rječniku: Kad okrene niz česarovinu. Osvet. 2, 100.

ČESARSKÂ, *adj.* kao subst. *vidi* cesarovina 1. u Vukovu rječniku.

ČESARSKÎ, *adj.* *vidi* cesarski, u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Al iz vojske izlazi česarske dobar junak. Pjev. crn. 6. I veliki česarski doboši. Nar. pjes. vuk. 4, 316. Kaki zidi, koji bi topovi i česarsku zemlju poplašili. Osvet. 3, 42.

ČESARSTVO, *n.* *vidi* cesarstvo, xvi vijeka, u naše vrijeme i u Vukova i Daničičevu rječniku. a) caesaris dignitas: Ego že (Likivijaj) kjesarstva slonout počnuh. beše. Let. sal. 57. — b) imperium: Ne umidnući vladati izgubi česarstvo. A. Karić, razg. 31.

ČESEĀĀ, *n.* kradičesa turski, latro turcius equo vectus, *vidi* kesegija u naše vrijeme i u Belinu rječniku 720: crumencisca. Od Arapa i od česegija. Nar. pjes. petr. 3, 401. Nikola je luca česegija. 3, 521.

ČESĀBAŠ, *m.* Perzijanac, Persa. tur. kyzyl-

bâš, kezelbâš, crenogluvac od kyzyl, kezel, cren i baš, glava, jednu se perzijska sekta, Sijiti, zovu kezelbaše radi crenijeh kapa, i po orima zovu turski letopisci često u opće Perzijanca kezelbašima ih i koji se zovu karakalpak crnokapci, u Meniskijevu thesaurus linguae turcorum stoji: kyzyl baš Persa sectae Ali ob pileum quem gestant, u jednoga pisca xvi vijeka i u Belinu rječniku 556: Persis. Cesar njemski, kraj franački, i česelbaš polujevni i gospoda sva od svijeta istu plenu suprot sebi cijele porod. 1. Gundulić 350.

ČESĀBAŠA, *m.* *vidi* česelbaš, u jednoga pisca xvi vijeka. 8. ovom Murat stavi uze krajinicima hrvatskimi; česelbašu vrat uze i krajevski Tavriš primi. 1. Gundulić 567. *vidi* i česelbaša.

ČESĀBAŠKI, *adj.* persicus, *isporedi* česelbaš, u jednoga pisca xvi vijeka i u Belinu rječniku. 556. Nili će nimit janičare; a spaholan najesto čeka česelbaše granicare i djevoje od Derbeka. 1. Gundulić 518. Krajevica su ugrabili česelbaški vojnicari. 519.

ČESĀBAŠA, *m.* *vidi* česelbaš, u jednoga pisca xvi vijeka. Česelbašu bijaše onala svoja otišla vojska rvati. 1. Gundulić 497.

ČESENGĀJA, *m.* *vidi* česegija, u naše vrijeme. „Mi pantino: prije 30 godina bile su carske česegije na Kosovu. Arap bi razapio čador na polju uz put koji vodi u Carigrad, pa kad bi tuđa nalego koji putnik, ugledan i pristojno odjeven kao trgovac i koji imućnjiji građanin. Arap s kopljem — dekoji zanesenjak turski i sad no-i koplje (sargiju) — u ruci ispano na put, ubije putnika, uzme mu novce i odijelo, ostavi lešinu da je zvjerovi po polju razvlače, pa ubica niđe i pred nikim ni kriv ni dužan za razbojničko djelo.“ Nar. pjes. petr. 3, 578.

ČESER, *m.* ratilo u drvodjelje s jedne strane poput dijelata a s druge poput petice od masklira, nim se dube i zabjeljuje. M. Pavlinović, *vidi* keser.

ČESERA, *m.* ime gusara. M. Gazarović, *ibid.* 58.

ČESEĀĀJA, *m.* *vidi* česegija, u Vukovu rječniku 760: česarovija.

ČESICA, *f.* dem. od česa, marsupiolium, samo u Belinu rječniku, *vidi* kesica.

ČESIĆ, *m.* prezime. Starine xii, 31.

ČESÎM, *m.* *vidi* kesim, aversio, u naše vrijeme: A toliko više po česimu. Nar. pjes. petr. 2, 111.

ČESKIN, *adj.* ardens, igneus, catren, lut, o koivu, duhana. tur. keskin, ostar, rezak, u jednoga pisca našega vremena i u rječnicima Stuličevu 73: qui de re minima honorem quocunque modo respiciante facile offenditur, vel qui propria excellentiae honorisque vel in minutis studiosus est, ac facile cum aliis de similibus contendit, *lat.* puntiglioso; i Vukovu u značnu kuje je starjeno, samo mu je indec. Neko jubi koiva visega i českina. V. Bogušić, zbor. 498.

ČESKINICA, *f.* čelude žensko koje brzo ucrijediš u stajš li ga kako misli da treba, *isporedi* českan, tako čuđa da treba da se čita mjesto česnica u jednoga pisca xvi vijeka: Ne mo' ve. moja česnice, s klijem govorit od šta smo sada besjedili. M. Držić 192.

ČESKINSTVO, *n.* id. per quod quis de re minima honorem quocunque modo respiciante facile offenditur, samo u Stuličevu rječniku.

ČESKA, *vidi* tjeska.

ČESMA, *f.* *vidi* šujjika, foramina acu picta, u Vukovu rječniku, tur. kesim, der kleinschnitt. - pl. česme: oni gajtani po historima. L. Lazarović.

ČEŠMÁNE, *n.* probadaie iglom. isporodi česmati. samo u Vakoru rječniku.

ČEŠMATI, česmâm, *imp.* graditi šuplike ili ti česme. samo u Vakoru rječniku.

ČEŠMECI, *m. pl.* ridi čovjci: ono ispod ročeta što ostane kad se što čisti. u Srbiji oko Drine. M. Ružićić, tur. kosmek, ruziti.

ČEŠ, *m.* inspeotio ovisi. tur. keš, četale, osoba. u naše vrijeme. u Vakoru rječniku. Takovi se čovjek (muškar) nrtar na pođu ne snuje prije sahraniti dok ne dodu Turci da ga čine čes. Vuk. živ. 246 srauci krvina.

1. ČEŠENE, *n.* ridi rješene.

2. ČEŠENE, *n.* inspeotio ovisi. isporodi čes, češiti. samo u Vakoru rječniku.

ČEŠINICA, *f.* ridi češkinica.

ČEŠITI, čišim, *imp.* ridi rješiti, u jačnom govoru. samo u Vakoru rječniku 7009, gdje imaju i primjeri: Zaplaka se devojka, češio je svotilo!.. Ona češi svoju nižu snau. češio je Mirko vojvodu.

ČEŠKE, češketa, *m.* űeko jelo od pšenice i mesa. tur. kešek, jašnato jelo. ridi koške. samo u Vakoru rječniku.

ČEŠKET, *m.* ridi češke. u jednoga pisca našega vremena: Češket od pšenice i od piljog ili jagječeg mesa. M. D. Miličević, slave 30.

ČEŠULOVAC, Češulovca, *m.* selo u Srbiji u okrugu topličkom. Poštuje se prologa rijeka: Ot Češulovca Jovan Simulac. Glasn. B. 12

ČEŠEN, *m.* lan, linum. tur. kűeten, ketân, kitân. u naše vrijeme i u Vakoru rječniku. Daje se od vune kudele, konople i četena. lan. V. Bogišić, zbor. 113. Četen, linum nstatissimum. B. Sulek, im. 61.

ČEŠEN-HALVA, *f.* halva od kompotna (dunena) sjemenca. u Srbiji. V. Arsenijević.

ČEŠENIŠTE, *n.* lonište, ager olivum lino constitus. u Vakoru rječniku. isporodi četen. — ime mjesta u Srbiji u okrugu biogradskom: Niva u Četeništu. Sr. Nov. 1897. 59. i u okrugu šabačkom: Zemlja Četeništu. Sr. Nov. 1872. 322.

ČEŠENOV, *adj.* linum, lineus. isporodi četen u naše vrijeme i u Vakoru rječniku. Čistu krpu četenovu u hladnu vodu umaru. M. D. Miličević, srb. se]. 2. 52. U provrelu slanu vodu macu četenovu krpu da se ugreje. 2. 33.

ČETHAJA, *m.* vicarius. u jednoj listini od godine 1337 i odande u Daničevoru rječniku 3. 518: Ferha kjetilaje slavroga Mehmed bega. Mon. serb. 555.

ČEŠIűAK, češitka, *m.* raba od kamena: pesce sasso, ima draće na hrptu. Čas ces. muz. 1851. 184. srauci češitak i četina.

ČEŠKE, ČEŠKÁ, *f. pl.* voda u Štrumu. V. Lesević.

ČEŠKO, *m.* ridi Čevjeto, u Vakoru rječniku.

ČEŠTO, *m.* ime muško, od Četozar. Svetozar. I. Pavlović, na srauci i Četko.

ČEŠTNA, *f.* ime žensko u Crnoj Gori mjesto Cvjetna, koju ridi.

ČEŠTOűA, *f.* ridi cvjetolca.

ČETRICA, *f.* nepoznata značnica. Val kod kotrica rdi: vide četrica, u oce nenu na mjestu

ČETIT, *m.* ime muško. u Daničevoru rječniku iz Glasnika 13. 272: Zemlja nekoga Probišlava Kjetna podoži car Stefan crkvi arhambelvoj u Prizrenu.

ČEV, *m.* ridi čet. u naše vrijeme: Čev ti biti

čev ti milovati, čev ti piti, čev ti trgovati. Vila 1896. 607.

ČEVA, *m.* Stephanus. hyp. od Stjepko. B. Mušići

ČEVAJűINA, *f.* űeko mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom: Zemlja u Čevajűini. Sr. Nov. 1875. 375.

ČEVĀűUŠA, *f.* űeka glavica u Srbiji. J. Bogdanović.

ČEVAP, čevápa, *m.* ridi čebab, u naše vrijeme. između rječnika u Bjelostjancu 454, ridi pećia: u Vakoru, 7589: frusta carnis simul assata sine ossibus. Čevap jest pećenie, ali u nas nije svako, nego samo ono kad se meso izreže na komadiće pa se natuže na ražan i onako ispeče. Vuk. pisma 11.

ČEVĀLJA, *f.* suplak, phiala equitum. B. Mušići

ČEVIC, *m.* prezime, u naše vrijeme. Prot. sab. mag. 87. Schem. bos. 1861. xiii, xxvi.

ČEVIRIĆ, *m.* prezime, xv vijeka: Jakov Čevirić. Mon. croat. 77 (1451).

ČEVKĀNE, u latratus lenis. isporodi čevkati. u Vakoru rječniku

ČEVKATI, čevkâm, *imp.* lajati, ali ne jako, leniter latrare. samo u Vakoru rječniku. ridi i ževkati.

ČEZAP, *m.* terlo voda. tur. kezab suju, lučarka, u jednoga pisca našega vremena: Boli se pravi od visnuta, tvrde vode (čezapa). D. Popović, pozn. 73.

ČI, ČEHI, *f.* ridi kűi, filia. riječ ide među osnove na saglasno, ali je od te deklinacije malo preostalo, i to sing. nom. čí, od čer: r u kraju je otuplo, a e pred űim je postalo i još ne dovoljno protunavćenim načinom: čaűa da je radi otuploga r prešlo s na ű u od neja postalo i kao u imperat. nesi od nesi, srauci lit. dukté. Drukčije tumači Geitler, po čem. je sűi. dasti od društva preko društje, društri, dastri, fonol. 68. na nom. čí bez k ili h sprjeda ne čita se u kűizi do najavrijega vremena, ali se gorori i u Srba i u Hrvatit i sing. gen. dolazi po konsuantskoj deklinaciji: čerű, (pa možda, ali po sve nerjetrojano i pl. acc. u P. Hektorovića 119: Sluge űite Konkordiju i ostalih 8 nom. a tom čer je sinovo.) sűi su ustali padeži prešli među ženske osnove na i, pa za űima i sam sing. nom. od xviii vijeka (J. Banova, prip. 12.) i u Vakoru rječniku, te riječ dadas glas: sing. nom. acc.: čer (u; nom. čí, voc. gen. dat. loc.: čeri. instr.: čerju i čeri; plur. nom. voc. acc. gen.: čeri, dat. instr. loc.: čerina, čerina uz to dolazi stariji dat. plur.: čerem u kűizi još xvi vijeka. riječ dolazi i po ženskoj a-deklinaciji: čera, koju ridi. — Postavem je od kor. dug od dugih stű. dag, hr. dag, dag. dojtí, suti, musti, a po Miklošicu od dugih rasti i nastarka ter, otkle ti po gore rečeno: glasa je u nastalo, et promijenilo se na st koje glasi i sű u d i s na početku se izgabilo: dagter dagter, dagti dagti, dasti dasti (dasti kueza Lazara. Mon. serb. 415. 1112), dsti dűti cara Andronika. Mon. serb. 81 (130-1321), dűci. sűi Vuk. riječ, 8188: sűi: ti lije u diđe lijepa je sűi, čí (Vuk. rjeon. 7009: čí vide kűi. mjesto d na početku dolazi k rű od početka xiii vijeka. kűi. Mon. serb. 7 (1100-1200) ridi kűi. i h xv vijeka: liki gjerigaševa. Spom. srb. l. 78. Od kűiposti evit hűi bise Merara. M. Marulić 32. — riječ je indoevropska: stű. dasti, lit. dukté. sanskr. dűhitar, grű. dűvűig, nrű. dűhitar. Akentat kakur je u sing. gen., tako je i u sing

roc. dat. i u plur. nom. roc.: čeri, a miješta se u *sing. instr. čerju, loc.:* čeri, *plur. dat. instr. loc.:* čerjima, *gen.:* čerji. — *Dolazi od xv vijeka, između rječnika samo u Vukovu i Daničićevu a) u pravom smislu o ženskom čjadetu:* Pride Brajanu, djak, poslanjenu slavne gospođe Jelčne kješe slavnoga gospodina kneza Lazara. Mon. sevb. 251 (1403), 358 (1429). Ako bi sina ne bilo a kžiti bila ili velje kjeri, tada kjerema, kako sinu; zgodilo bi se tern i kjeri ne bilo, tada da se ima dati polovina poklada knezu. 356, 360 (1429). Cesarovna čeri obdari i tvu mladost višju zgaru. I. Gundulić 316. Jur je došo kazlar-aga k Smederevu bijelu gradu za iznači čer Lubdraga Sunčanicu lijepu i mladu 376. Imaš činit isto s čerjima. I. Držić, nauk gond. 224. Svoju jedinu čer odrediti na posvetiliste. J. Banovac, pripov. 16. U komu se stanu nahodiš? pita čer. 178. Naša duša jest čer boga svemogućega. 12. Bi mater s jednim sinom od dvanajest godišta i s jednom čerju od 20. J. Banovac, razgov. 68. Blagdan začeca b. d. Marije, čeri svemogućega boga. 7. Osta jim jedna čer. 94. Sto videći čer dili se žalostna. 94. Ti si mater, čer i zaručnica. F. Banovac, prvob. 68. Rebeka, čer Batuelova sina. J. Banovac, blag. 20. Čer krajeva. A. Kačić, korab. 61. Izade preda ti čer negova. 131. Obeta jim dati čer njihova sina. 135. Mikol, čer Saula. 165. Podite i ukopajte onu prokletu ženu, jer je čer krajeva. 260. Koju biše za čer uzeo. 300. Jerbo je s nom otac kao svojom čerju. F. Matić 29. Ova dčica zove se Marija, čer Joakima i Ane. J. Filipović, prip. 1, 76. Klara, moja čeri i moja zaručnica, 1, 93. Kad no im umre ona čer, što ono čine? 1, 96. Sara, čer Ragucla. 3, 236. Pitaoše od Isukrista zdravje svojoj čeri. L. Vladimirović 60. Uzet je za svoju čer. Besjeda kr. 50. Al ne biva onda sama, kad čer rodi, kod ne mama, da f su tetke tu i strine. V. Došen 168. Čer je majci u tom slicna. 119. Kada (Lot) s čerjima bludit stane. 148. Posla svoju čer u selo. M. Zoričić, zrc. 36. Krajeva čer osudi se, jer zataja grili na ispovidi. 127. Ti, gospođe, mlidsa da je tvoja čer postena. 141. Čer pita ga: kamo zaručnik? 177. Kada se radeše od čeri jedinice. Grgur iz Vareša 120. Čer božja. M. Dragičević 21. Ja sam Rada iz grada dizdareva čer. Nar. pjes. vuk. 1, 427. Oj Ajkuna, moja čeri draga! 1, 578. Oj boga ti, mila čeri moja! 2, 380. Kad ti podrš čeri u pohode. 2, 404. Osim čeri glumca Osman-age. 3, 95. Sina žen, milu čer udaje. 3, 279. Čeri moja, Zlatija devojko! 3, 293. Dade čeri svijetlo oružje 3, 294. Lijep perod oni porodiše: dvije čeri i cetiri sina. 3, 390. Ko čer loče da dobije materi vaju da se umijava. Nar. posl. vuk. 137. — *u prevencnom smislu:* I da pravdu, čer visine, laž s pristaja ne ukinu. V. Došen 136. Pazeč pravdu, čer visine, da na zemlji ne pogine. 221. Oblast čer je od nebasa. 210. U smradu kad što leži, prije iz nega kuga roži, nego jasna svitlost sine, čer litrine. V. Došen.

ČIBA, f. kletka, kavez, cava, stručen, kobina, vrdicim, kobige a to od lat. cava, u jednoj piscu xvij vijeka: Zatvoren u čibi (u čilibi) za njegova rugu. J. Radlojević skaz. 51. srarnu kajba.

ČIBRA, f. vidi čibret, u narodnom gororu: Spušća čimni čibru i svijeću. Nar. pjes. juk. 397. a Banatu. V. Arsenijević.

ČIBRET, m. žigica, pričepa, filum sulfuratum, assula sulfurata, tur, kibrit, sampor, u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. U narodu je našemu čibret vrlo malo poznat. Nar. posl. vuk. 176.

ČIBRIT, m. vidi čibret, u naše vrijeme. U nega

(sampur) se umaču prižege (čibriti). D. Popović, pozn. 49. u Banatu. V. Arsenijević.

ČIČ, m. iče, pruina. Postavim bio bi po Daničiću kor. 229 od korijena skak dosadivati, uditi, skovati se, ukoviti se, oba č da su mjesto č, u naše vrijeme i u Vukovu rječniku 761a, gdje se kaže da se govori u Crnoj Gori. Letno sunce i zimni čič. S. Lubša, prič. 62. — čič dolazi i u zagonetkama, ali značenje mu nije jasno: Čič pić na dud, čič pić pod dub; čiču piću prijeti, glavu ču mu drijeti (odgonetlaj): mačka i miš. Nar. zag. nov. 127. Čič piću, a more se smrzne (odgonetlaj): sirište. 205.

ČIČAK, čička, m. vrst graška, u Prigorju. F. Hefele. vidi čičak.

ČIČARIJA, f. nešto selo, u listini latinski pisanoj: Ecclesia beatissimi Martini de Chicharia. Mon. ep. zag. 2, 90.

ČIČER, m. samo u zagoneci: Čičer, pačićer, na glavi nu kaloper; kad čičer klikne, sve mrtve digne (odgonetlaj): pijetao. Nar. zag. nov. 165. i u Vukovu rječniku, gdje ima kositer mjesto kaloper.

ČIČERKA, f. vidi čičerka, maleno sočivo poput leve koje se mele i od nega naraste kruh. govori se: koprju na čičerku, to je plitko: koprju kao da će sijati čičerku. M. Pavlinović.

ČIČEROV, adj. samo u zagoneci: Nasred mora čičerovo gnezdo (odgonetlaj): pupak. Nar. zag. nov. 180. mjesto čičerovo ima i čučerovo.

ČIČERUSE, f. pl. sitne ribe. Čas. čes. mnz. 1851, 9.

ČIČEVAC, čičevca, m. selo u Srbiji u okrugu aleksinačkom. K. Jovanović 85, 92. M. Đ. Miličević, srb. 776. Vuk, prav. sov. 15.

ČIČEVAČKI, adj. što pripada selu Čičevcu: Obština čičevačka. K. Jovanović 92.

ČIČINA, f. selo u Srbiji u okrugu aleksinačkom. K. Jovanović. 85, 92.

ČIČIN-BOBA, f. ribičte, ribes rubrum. L. Ț. Stojanović.

ČIČIR, samo u zagoneci: Čičir poje pod lopuh, čičirići dohode i mrvice donose. (odgonetlaj): pop. Nar. zag. nov. 173.

ČIČIRIĆ, m. samo u zagoneci. vidi kod čičir.

ČIČMARI, adj. indecl samo u jednoj pjesmi narodnoj: Draga ga maše čičmari rukom. Nar. pjes. petr. 1, 301.

ČIČURJE, n. nešto mjesto xiii vijeka, u listini latinskoj: Villicum de Chichuria nomine Malk. Mon. ep. zagr. 1, 196.

ČIFTA, m. tabernarius. samo u Vukovu rječniku.

ČIFTICA, m. dem. čifta. u Vukovu rječniku.

ČIFTIHANI, čiftihani, m. pl. vidi čiftijani, u naše vrijeme: Obnei mi burunguk košuju i obuj mi gače čiftihano. Nar. pjes. juk. 401. — mjesto h dolazi iz: čiftijani, ali pišu i bez iz: čiftijani: Vodi čuru u bijelu kulu, izvede je u kavez odaju, ter je svuce pa je probuče: na n' obuče svilenu košuju, pod nu meće gače čiftijane. Nar. pjes. juk. 410.

ČIFTIN, adj. što pripada čifti, tabernarii. samo u Vukovu rječniku.

ČIFTINSKI, adj. što pripada čiftama, tabernarijorum. samo u Vukovu rječniku.

ČIFTAR, čiftra, m. sceptrum. dolazi samo na jednom mjestu u nekvoj listini pod konac xiv vijeka, a u: ne i u Daničićevu rječniku 3, 550.

Timb žo i kyfrt carcepi po vsej vaselemoi utvrđždajnt se. Mon. serb. 221. *biće pogrješno.*

ČIGLIČATI, *dolazi samo u obliku čigličala u zagoneci*: Čigličala jaretna, čigličala drvetina, čigličala ti duša dokli mi ne ugonetaš (*odgonet[aj]*: dijli). Nar. zag. nov. 28. i u *Vukovu rječniku*.

ČIHUĆ, *m. prezime xvii vijeka*: Čihuč Sulimanaga. Starine II, 101.

ČIHOVO, *m. nešto mjesto, u jednoga pisca xviii vijeka*: Redovnici Dominika ki u gradu život traju Petra svoga mučenika i Ivana prste imaju, a oni ki su na Čihovo, propetje imaju Isusovo. J. Kavašin 326.

ČIKARA, *f. phiala, filgan, tal. chiechera, vaso piccolo a forma di ciotoletta per lo più di terra, per uso di ber cioccolata o simili liquori, u jednoga pisca našega vremena*: Filgan se u Hercegovini zove što u Boci: čikara od italijan. chiechera čim se pije kava s tom razlikom što čikara ina ručicu a filgan nema. V. Vrčević, igre 2.

ČIKAVAC, *čikāveca, m. oran koji se nauči te vodi orce kad udari neprijateljska četa: kad čobanin opazi četu on izbacišu pušku pobjegne kud hoće, a čikavac na kome je i zvon, odmah za čobaninom a orce za nim Ako čobanin nije rad metati puške, on se samo kancnom ili čim drugijem baci na čikavca i on odmah potiču za nim kao i pušku kad čuje, u Vukovu rječniku*.

ČIKVA, *f. vidi tikva, cucurbita lagenaria, u jednoga pisca xviii vijeka*: Na ti novac, starče Milovane, tre čes kupit jednu čikvu vina. A. Kačić, razg. 2.

ČILA, *f. kesa od duhana i okov joj od lima na otvoru, samo u Vukovu rječniku. tur. kilid katanac, kluč.*

ČILAS, *čilāša, m. vidi čilaš, equus albus, u naše vrijeme i u Vukovu rječniku*: On pojavi pelivanja čilāša. Nar. pjes. vuk. 5, 364. A bi li ga trampio da ti dam moga bijesnog čilāša, koji vaja za 4 tvoja ždrijepeca? Nar. prip. vr. 2, 121.

ČILE, *m. vidi čile, čilās, u Vukovu rječniku*.

ČILER, *m. kućerak, penus, tur. kiler, a to od ngrč. xizlāgi, a to od lat. cellarium, tal. celliere, u naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Ta je raja gradovina glava, te je čiler bijela Mostaru. Nar. pjes. vuk. 4, 433. Pa ni izvukli iz čilera i pojeli sad u post svu slaninu. M. Đ. Miličević, zim. već. 286.

ČILERGIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme u Srbiji*. Rat 354.

ČILIBĀR, *čilibāra, m. vidi čelibar, u Bačkoj. V. Arsenijević, u opće znači čilibār onaj kamen ili staklo ili kost na vrh kamaša što se u usta meće, protomis, u jednoga pisca našega vremena. Te zapali šaren čilibāra. Pjev. crn. 190. vidi imam.*

ČILIBĀRAN, *čilibārna, adj. kiselina čilibārna, acidum succinum. Farnak. 68.*

ČILIBARDA, *m. samo u zagoneci*: Poručio čilibarda da mu se otvori korača da uvede zelen rog. (*odgonet[aj]*: kupus). Nar. zag. nov. 108.

ČILIM, *m. tapes, praecinctorium, tur. kilim, kelim, ngrč. xizlāu, arb. kjilim, od xvii vijeka i u rječnicima Belinu 722: tapes, i Vukovu 760b: 1 tapes, cf. šarevina 2, u Crnoj Gori nekakva vrlo vezena pregača praecinctorii genus, u prom značju*: Nosi vam od svoje čine dvanaiest bija i kilim na pošteni. Starine II, 107. Mi ovo šalemo vašemu gs. pet bilih aba i pet čilima od čine Blašeu, a šesti čilim vašemu g. 11, 141.

Razgledajući čilimo klinčane i zlatnimi širiti nakičene. F. Lastrić, test. 352. Puti su pristri čoom i čilimi. F. Lastrić, ned. 272. Povrati se na stolicu sagom ili ti čilimom pokrivena. A. Kanižlić, kam. 832. Čilim koji se običaje sterat prid otarom. M. Dobretić 363. Čilimi su od svile zelena. J. Krmpotić, mal. 10. Sobu spavaču čilimama ukrašava. J. Rajić, pouč. 1, 53. No gledaju na čilime stare. Nar. pjes. vuk. 4, 368. Na otvorenoj čošci carigradskim čilimom zastrtoj. M. Đ. Miličević, zim. već. 86. — *neko ime*. S. Novaković, pom. 122.

ČILIMAC, *čilimca, m. dem. čilim, u naše vrijeme*: U nekih po noj (*poštari*) prostiru izam. (čilimac). M. Đ. Miličević, živ. seč. 1, 72.

ČILIMAR, *m. koji pravi čilime, u naše vrijeme*. Posle čilimara dolaze tkaiči platna. M. Đ. Miličević s dun. 47.

ČILIMARSKĀI, *adj. što pripada čilimarima*. Vuk, nov. zav. 3, vii.

ČILIMČIĆ, *m. dem. od čilimac, u jednoga pisca našega vremena*. Prostrev im nešto čilimčića. M. Nenadović, mem. 119.

ČILING, *m. vidi čilim, samo u Bjelostijenčevu rječniku 34b.*

ČILIT, *m. katanac, reseda, sera apposita, (franc. le cadonas), tur. kilit, u naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Tri čilita na ūhli udariše. Nar. pjes. juk. 199.

ČILO, *n. vidi čila, kesa od baruta. I. Kovačević.*

ČIMĀNE, *čimāneta, n. gušle, tur. keman, u naše vrijeme i u Vukovu rječniku*: fides germanicae. Nek me Garib razgovori čimānetom i šarkijom. Nar. pjes. vuk. 1, 376. Pogubiše sitna čimāneta. 4, 258. vidi čemane.

ČIMETA, *f. ime žensko*: Ni čimeta, tako mi nimeta. Nar. pjes. vuk. 6, 120.

ČIMLIJA, *f. kao da je: dragocjena, tur. ky-metli, dragocjen, u naše vrijeme*: Po noževim (su) sitne igle čimlje. Nar. pjes. vuk. 1, 281.

ČIMPRES, *m. vidi čepres. B. Šulek, in. 61.*

ČINA, *f. nešto mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom*: Livada u Čini. Sr. Nov. 1873, 111.

ČINČERISATI, *čimčerišati, imp. nepoznata značenja, u jednoga pisca našega vremena*: Kako rebjata Turkom činčerišu bradu. J. Rajić, boj. 40.

ČINČUROV, *adj. samo u zagoneci*: Trbuhan poje i u polju gnezdo i u gnezdu činčurovo zrno (*odgonet[aj]*: pupak). Nar. zag. nov. 181.

ČINDIL, *m. biće nekaka zgrada, a riječ turska koja bi mogla biti srodna s čindere, nem. dachschindel, u jednoga pisca xviii vijeka*: Mnogi čindili ognia tim zgoriše. T. Mrnavić, osm. 30.

ČINŌVIJA, *f. grč. završiot, cocobium, xiv vijeka i u Daničičevu rječniku 3, 549. Da se stavi igumny onđe otu kinovije, koga izbere patriarh i cafr. Glasnik 15, 306. Da živitu vč kinoviahs po zakonu. Zak. duš. 30.*

ČINŌVIJSKĀI, *adj. cocobium, xiv vijeka i u Daničičevu rječniku 3, 549. Da ustaveš po crkvaš zakonv kinovijski kalogjerom vč monastyrchv. Zak. duš. 32.*

ČINSORICA, *f. bilina nalik na arniku. B. Šulek, in. 61. vidi činzorica.*

ČINTER, *m. tunica pellicea, samo u Vukovu rječniku gdje se dodaje da se govori u Crnoj Gori.*

ČINTERAC, *čintēvca, m. dem. činter, u jed-*

noga pisca našega vremena: Ajdemo. Ja sad ne mogu od zime. Eto ti moji činterac. Nar. prip. vrš. 2, 40. Te papuče i ta činterac ostavi mene. 2, 41.

ČINZORICA, *f. vidi* činsoric.

ČIOTINA, *f. roda u Hercegovini, utiče se u Drinu kod varoši Foče, u Vukoru rječniku 760^b, gdje ima prinor:* U Trojicu nadomak Tasliđe ukras vode ukras Čiotine, i u narodnoj pjesmi: U Foči su do tri grada tvrda: jedno Drina, drugo Čiotina, a treći je Crni Vrh, planina. Nar. pjes. vuk. 3, 568. *vidi* Čehotina, Čaotina.

ČIP, *m. ridi* čep, čep, čep, u naše vrijeme: Kad mi dode oni čip, ja bih izio puno. M. Pavlinović.

ČIP, *m. jedno mjesto u Srbiji u okrugu crno-riječkom: Niva u Čipu, Sr. Nov. 1871, 171, i u okrugu jagodinskom: Niva na Čipu, Sr. Nov. 1875, 911.*

ČIPA, *f. jedno mjesto u Srbiji u okrugu svederskom: Livada u Čipi, Sr. Nov. 1875, 571 i 691, vidi* i Čip.

ČIPARIS, *m. cupressus, od grč. ζαρπίνοσ, ugr. zarcipar, arb. kīparis, u jednoga pisca xiv vijeka: Gněvom, jako ry su podobno kīparisn vysestu u. Domentijan^b 153, vidi* cipres.

ČIPARSKI, *adj. Cypriens: Ostrvo čiparsko, Glasnik 31, 307.*

ČIPRKAŃE, *n. clangor, fritimitus, cercaie, crkutaie, u jednoga pisca našega vremena: Bregovi proglašuju pticijem čiprkaŃem. S. Ćubisa, prip. 3.*

ČIPITI SE, čipiti se, *pl. vidi* dipiti, u jednoga pisca našega vijeka: Čipi se kožu na ramena. Pjev. crn. 307.

ČIPOVIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme: Na soka Perka Čipovića, Pjev. crn. 302. Tanka puška Perka Čipovića, Ogl. sr. 198.*

ČIPRANA, *f. ime žensko, samo u Vukoru rječnika.*

ČIPRIĆ, *m. prezime, u Srbiji u naše vrijeme, Sem. srb. 1882, 108.*

ČIPRIJAN, Čiprijana, *m. Cyprianns: Kyprians ieromonaħ, račanin, Glasnik 9, 216. Daničić, rječ. 3, 549, isto čv ime bit: Čipriani, P. K. navelić, iv. 505.*

ČIPR, *m. rrt, hortus, od ugr. zarcipar, dem. stvrč, zrcar, samo u Vukoru rječniku 760^b, u Crnoj Gori kao lijepa livā ili gradina (vii)*

ČIPURAK, čiparka i čiprāk, čiparka, *m. dem. od čipar, hortulus, samo u Vukoru rječniku.*

ČIPURILJA, *f. hortus, rrt, grč. zarcipar, u jednoj listini xv vijeka a i: u u Daničićevu rječniku 3, 549: Da ima gospodstvo mi va monastiri šestu aduratu, i kje lije gorosinovske, što to je i prěde imalo gospodstvo mi, i sije kje lije si lozjenu, i si kipurani i si madenarijani. Mon. serb. 570 (1111).*

ČIPUROVAC, Čipurovo, *m. mjesto u selu Bešina u Srbiji u biogradskom okrugu, M. D. Mihčević, srb. 67.*

ČIR, *m. i f. indecl. dominus, domina, od ugr. zep, zepus, zepus, stvrč, zepus, zep, dolazi u listinama xiv i xv vijeka, a i: u u Daničićevu rječniku 3, 530, a dominus: Odu boga venačuoga kir. Aleksija cara grčkoga, Mon. serb. 5, (1198 - 1199), arhiepiskupa kir. Savy, 26 (1234 do 1240). Pri protě svetogorsčina kir. Ar. enii, 18 (1261). Poveljenijem, arhiepiskupa kir. Ni-*

kolima, 81 (1324), Patriarhoma kir. Joanikite, 145 (1349). Roditeljema carstva mi blagovėnima carem kir. Stefanom, 166 (1358). Gospodim kir. Stefanom Ostoja, 292, 235, 237. Vspomenutjem cromonaha kir. Nikona 540 (1495). Carem kir. Stefanom, 521, (1497). Popu kir. Venediktu, 571 (1411). Kir. Arseniju, Glasn. 49, 11 (1734). — *dolazi i pred adjektivima načinenim od imena clastih: Na kir. Theodorov odbr. Mon. serb. 144, (1349). — samo jednom dolazi u drugom padežu: Kyra Aleksia cara, Ćetop, šaf. 60. — b) domina: St. Kralicima kir. Albnom, Mon. serb. 180 (1370). St. gospoim kralicom kir. Elenom, 222 (1392). Z bogodarovanom (m) gospoim kralicom kir. Kučvom, 236 (1399). U Svetočrčivje gospoje kir. Efosim, 353, (1428). — u jednom je spomeniku pisano čir: S gospoim kralicom čer. Kučvom, Mon. serb. 272 (1409).*

ČIRA, *f. indecl. domina, od grč. zrop, od xiv do pol kome xv vijeka u spomenicima i iz njih i u Daničićevu rječniku 3, 549. St. cariceju avgustjeju kyra Elenoju, Mon. serb. 133, 136 (1348). St. blagovėrnoju cariceju kyra Elenoju, 156 (1357). St. kraljevstva mi mat-rju gospoim kyra Elenom i st. gospoim kralicom kyra Dorothonom, 189 (1378). Poveljenijem carice srpskje kyra Evdoheje, 193 (1379). U sveto počivse gospoje i mahe ni kyra Efosim, 296 (1405). Azb arica i samodržica kyra Mara, 521 (1497). St. mateniju moeju despoticeju kyra Aggelinoju, 543 (1499). S kyra Katalenoju, Ćet. šaf. 63 sracni čir.*

ČIRA, *f. ime žensko, u Vukoru rječniku.*

ČIRA, *m. Cyrillus, u naše vrijeme i u Vukoru rječnika: Onda Čira počv beseliti. Nar. pjes. vuk. 3, 505, vidi* čirvo.

ČIRAK, *m. nepoznata značena, u Vukoru rječniku 781^b kod upitovati narodi se stih: No ga čirak upitovati pođe.*

ČIRAKOVAC, Čirakovca, *m. selo u Bosni u travničkom okrugu, Statist. 67.*

ČIRAKOVIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme. Od Jete Čirakovića uskoka iz Ogrnica, Pjev. crn. 205 - 228. Velimir Č. Rat 390.*

ČIRAMIDA, *f. vidi* čeramida. D. Popović, pozn. 30

ČIRANA, *f. ime. S. Novaković, pomen. 122.*

ČIRČA, *f. ime. S. Novaković, pomen. 122.*

ČIRČBAR, čirčbar *m. vidi* čelbar. D. Popović, pozn. 22 u Bačkoj. V. Arsenijević.

ČIRČA, *m. moniče koje je u službi kod kaka gospodina, famulus, u Biograda, samo u Vukoru rječniku.*

ČIRČIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme u Srbiji, Rat. 173. Sem. sr. 1882, 26, 69.*

ČIRČIĆ, *m. pl. selo u Bosni u travničkom okrugu, Statist. 63, (a 136 Čirčić).*

ČIRČILJA, *m. razuč, vecturaris, vector clitelarius, ispredi čirija, u naše vrijeme i u Vukoru rječniku. Iz svijeta čirigija ceka, Nar. pjes. vuk. 2, 30. Evo ide tridest čirigija, 2, 31. Tri b' konaka čirigijam bila 2, 617, vidi i kirigija.*

ČIRIJA, *f. merces conducti i merces vecturae, tur. kira od arap. al-quir, arb. kjiar, sravnj ugr. zrop, zropar, najam, u naše vrijeme i u Vukoru rječniku. Izjede koča Čirija, Nar. posl. vuk. 99. Ti s jednim mjehom ne možoš doma, nego mi daj i drugi mjeħ da ti poštemo platim i vno i čiriju, Nar. prip. vrš. 1, 106. najam: Ovdv se ne dajo pod čiriju sva kolika kuća nego samo dućan. V. Begičić, zbor. 176.*

ČIRIJATEJEV, *adj.* što pripada Čirijateju, koje ime ne dolazi u knjiži. u jednom spomeniku xiv vijeka i ođane u Daničićevu rječniku. 3. 550: *Manastir je Treskavac imao ņicu odu kiriatheo-vehn detei.* Glasnik 11. 132.

ČIRIJATI, čirijam, *pf.* kao ostoboliti, samo u jednoga pisca našega vremena: Ne će niko da ga od straha čirija. S. Lužina, prič. 18. svrni čirija.

ČIRIKA, *f.* žensko ime, u Irokuplu. Ć. Kovacević

ČIRIKOVAC, Čirikóvca, *m.* dva sela u Srbiji, jedno u požarevačkom okrugu. K. Jovanović 85. 158. Po više sela Čirikovca na putu koji vodi iz Požarevca u selo Bradarec. M. D. Miličević, srb. 1037. u drugo u jagodinskom okrugu, prije u nahiji čupriskoju. M. D. Miličević, sr. 1135.

ČIRIKOVAČKI, *adj.* što pripada selu Čirikoven: Čirikovačka opština. K. Jovanović 138. Vinograd u čirikovačkom brdu. Sr. Nov. 1863. 132 i 1865. 47. Čirikovačko pole. Sr. Nov. 1861. 16.

ČIRIL, *m.* Cyrillus, od početka xiv vijeka i u rječnicima Vukoru i Daničićevu Sr. episkopoma moravaskym Kyrilosm. Mon. serb. 60 (1293 do 1392). Kyr Arsenia i Kyvila, 121 (1497). Kyrih. Glasnik 11. 164. Dompju, Ćiril i Metodi. J. Kavašin 296. *vidi* Ćirilo, Ćirilo

ČIRILICA, *f.* alphabetum cyrillicum, u jednoga pisca našega vremena: Eli, za što bar ne bacite latinicu a ne primite ćirilicu? M. Pavlinović, razg. 74. *vidi* ćirilica, ćirilica.

ČIRILO, *m.* Cyrillus, u jednoga pisca xviii vijeka: I Jerolim i Ćirilo. J. Kavašin 393. *vidi* Ćirilo.

ČIRILOV, *adj.* što pripada Ćirilu, od xviii vijeka. Metod ki Ćirilov brat se nazva. J. Kavašin 299. Ćirilov dan je svetac apostola slovenskih. Vuk rječ. 760b, tu i veli: Sibli pripovijedaju da tice na Ćirilov dan traže druga svaka sebi da grade gnijezdo i nose jaja, pa koja ga ne nade ona se objesi.

ČIRILOVAC, Čirilóvca, *m.* mjesto u Srbiji u smedereškom okrugu. M. D. Miličević, srb. 132. Livadna u Ćiriloven. Sr. Nov. 1875. 161.

ČIRILOVAČKI POTOK, *m.* ņeko mjesto u Srbiji u okrugu smedereškom: Vinograd u Ćirilo-vačkom potoku. Sr. Nov. 1866. 69.

ČIRILOVIĆ, *m.* prezime, u naše vrijeme u Srbiji. Prot. sab. mag. 151.

ČIRINA JARUGA, *f.* ņeko mjesto u Srbiji u krayevjačkom okrugu: Zabrana u Ćirinoj jarugi. Sr. Nov. 1861. 602. Livadna u Ćirinoj jarugi. Sr. Nov. 1865. 617; 1866. 621.

ČIRINA MĚDA, *f.* ņeko mjesto u Srbiji u smedereškom okrugu: Niva u Ćirinoj medi. Sr. Nov. 1866. 199.

ČIRINICA, *f.* ņeko mjesto pod šumom u Srbiji u vračarskom srezu. Glasnik 19. 217.

ČIRIN POTOK, *m.* vrlo malena voda u Srbiji. Glasnik 19. 217.

ČIRION, *m.* ime. S. Novaković, pom. 122.

ČIROPASHA, *f.* uskrš kad padne na blagovijesti, od grč. *zvonazor násaža*, u spomeniku xvi vijeka i u Daničićevu rječniku. Byst. kyriopasha. Ćet. šaf. 74. 81.

ČIRIŠ, *m.* greda poprečnica, u Posarini. F. Hefele, a u Vukocu rječniku 760b: I materiae genus. 2. gluten.

ČIRITI, čirim, *imp.* leniter flare, u goceru:

ležimo na daskam pa nek malo čiri, odmah nam je zima. J. Grupković.

ČIRJÁK, *m.* ime muško, upravo Čirijak, Cyriacus, u naše vrijeme i u Vukoru rječniku. A kad dode dovere Čirjačo. Nar. pjes. vuk. 3. 507. Te osveti svojega Čirjaka. 3. 511.

ČIRJÁKOV, *adj.* što pripada Čirjaku. U tom kolu sostra Čirjakova. Nar. pjes. vuk. 3. 510

ČIRJAKOVIĆ, *m.* prezime, u naše vrijeme u Srbiji. Ret. 356. Sem. sr. 1881. 349. *vidi* Čirjak.

ČIRKA, *f.* ime žensko u Srbiji u Prokuplu. Ć. Kovacević, svrmi Čirko.

ČIRKINA KRČEVIŃA, *f.* ņeko mjesto pod ņivom u Srbiji u vračarskom srezu. Glasnik 19. 247.

ČIRKO, *m.* ime muško, Cyriacus, u Srbiji: Čirko Ćirić. Ret. 180. Čirko Popović. 181. 408. I mi Čirka pokopasmo . . . povampirio se Čirko. M. D. Miličević, let. veš. 307.

ČIRKOVIĆ, *m.* prezime, u naše vrijeme u Srbiji. Ret. 33. 172. 339. 19. 382. Avramović 259. Sem. srb. 1882. 66. M. D. Miličević, srb. 728. *od* Čirko.

ČIRO, *m.* Cyrillus, od xiv vijeka. Bud. spom. Glasnik 2. 3. 66. 71; 24. 270. Nar. pjes. petr. 1. 296

ČIROVA PEČINA, *f.* ņeki vis ņegde u Srbiji. V. Lešević.

ČIROVIĆ, *m.* prezime, u naše vrijeme u Srbiji. Sem. srb. 1882. 143.

ČITAB, čitába, *m.* tur. kitáb, knjiga, u naše vrijeme: Kadija da mi čitab pošle. Pjev. crn. 259. Ti mi znađeš u čitabu svomu. Nar. pjes. juk. 407. Tako nam je u čitabu bilo Osvet. 3. 16. Tako u čitabu piše . . . evo piše u čitabu da mene krava ide. Nar. prip. vić. 2. 160. *vidi* čitaj.

ČITAJKA, *f.* demi-coton. D. Popović, pozn. 369.

ČITÁP, čitápa, *m.* *vidi* čitab, od xviii vijeka i u Vukoru rječniku 761a: biblia. Zakline se Melmede care silni na čitapu svomu akoranu. A. Kacić, razg. 134. Zaklo se car na čitapu. Norini 25. Iz čitapa što je naučila. M. A. Rejković, sar. 88. Te susrete trideset dece luđe de idahu mlada iz Ćamije, a čitape nose pod pazuhom. Nar. pjes. vuk. 3. 410. Zatječe se pa a Ali-pasa na čitapu svomu akoranu. 4. 238. Da mu raji po čitapu sude 3. 369. I kadija od Dizdarevica, u koga je čitap hanalija. 4. 435. Pred nome su tri čitapa bila. 6. 172. Da zna kadija što je rakija, on bi mjesto čitapa držao bardak pod glavom. Nar. posl. vuk. 49. Tako se čitapu ne klanájo 310. Kunem ti se vjerom i čitapom. Pjev. crn. 85. Ne da čitap i svetac Muhamed bude vlaško da gledaju lice. 311. To je sve u redu po Tutulovu čitapu mržne. M. Pavlinović, raz. spis. 10. Kako ne možeš znati ti koji sve ingile i čitape nešiš? Nar. prip. vrć. 2. 85.

ČITARI, *m.* pl. ņeko selo, pod konac xv vijeka: Paval Neumani s Čitar. Mon. croat. 148. (1492).

ČITIĆ, *m.* prezime, u naše vrijeme. Ć. Stojanović.

ČITOB, *m.* biće štamp, pogrješna mjesto čitab: Eto u nas kako čitob kaže. Osvet. 3. 79.

ČIVER, *suno* u zagoneci: Čiver koza čiverica čiver sina porođila a muku smunaita (odgonet-luj): boza u Vukocu rječniku 760b i Nar. zag. nov. 116.

ČIVERICA, *f.* kupa, galerus, ugrč. *zišóvoe*, *zišóoi*, stgrč. *zišóvoe*, bug. *kiur*, rum. *kiurca*, u jednoga pisca našega vremena: Ja uzimam na

zdravu čoravu, čivericu s trupa neoprana. Osvet. 3, 51. — *psorna riječ za maloumnu glavu, u govoru: ta troja čiverica puna je crvi. kod Gospića. J. Bogdanović.*

ČIVERICA, *f. samo u zagoneci*: U nas koza čiverica či na boku šarena, bez odgonetlaja u *Vukovu rječniku* 760^a, u *s odgonetlajem*: svraka. Nar. zag. nov. 203. *vidi čiver.*

ČIVEROŠA, *f. samo u zagoneci*: Čiver koza čiveroša na boku bijela (odgonetlaj: svraka). Nar. zag. nov. 203. *vidi čiverica*

ČIVO, *samo u zagoneci*: Čivo pisnu, svo se more stisnu (odgonetlaj: sirište). Nar. zag. nov. 206

ČIVORICA, *f. samo u zagoneci*: Či ja podoh či-putičem, či me sreće či-vorica, či šeše či-vorisat, či ni bog či-pomaže, či ja iu či-vorisah. (odgonetlaj): zmija kad hoće čoveka da ujedea a on je ubije. Nar. zag. nov. 62.

ČIVORISATI, čivorišem, *pf. kao da je pogubiti. samo u zagoneci. vidi čiverica.*

ČIVOT, *m. kovčežić, arca, cista. od grč. κιβωτός. pod konac xiii vijeka i u naše vrijeme. u rječnicima Vukovu 760^b: kovčežić u kojem se čuvaju moći, cista in qua servantur sanctorum ossa, i u Daničiću 3, 549: arca. Prédi. kyvotomu. Stef. kralj. 16 Kivota zavětnago. Mon. serb. 57 (1293—1302). U zlačen ga čivot zaklopiše. Pjev. crn. 286. Pod lučam se čivot otvorio, u čivotu svetae potreptio. Nar. pjes. vuk. 3, 71. Od srebra či čivot sakovati, svetitelju vašem priložiti, čivot či mu kadifom pokriti. 3, 76. Pak celuju krste i ikone i čivote po bijeloj erkvi. Nar. pjes. petr. 2, 569. I stane da klanja pred čivotom. M. Pavlinović, raz. spis. 10. Prevali oltare i čivote. S. Ľubiša, prip. 229.*

ČIŽA, *f. neka igra. M. D. Miličević, živ. seč. 3, 21*

ČIZIČKI, *adj. cyzicemus. u jednoga pisca xv vijeka a iz nega u Daničićevu rječniku 3, 549: Čto mi kl semu dĕlu kizyčskyi hrani mnogo slovimii? Glasnik 11, 56.*

ČO! *glas, kojim se psi umiruju. u naše vrijeme*: Lovci krenu a psi hoće da za iima podn te stanu kao da laju i da kviče potežnici noge kadiji a kadija ih umiruje pružajući im malo bjeba iz ruke sve govoreći čas jednome čas drugome: na, moj, na! — čo, žuti, čo! V Vrčević, igre. 51.

ČOBA, *f. vidi čoba 1, 501a.*

ČOČIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme. Nar. pjes. petr. 1, 351.*

ČOČKA, *f. raskuhano varivo ili druga kakvo gusto skuhano jelo. u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević.*

ČOČKAR, *m. koji se hrani čočkom. u biešaj hrvatskoj krajini. V. Arsenijević.*

ČOJLUK, *m. selo u Bosni u travničkom okrugu blizu Pečina. Sclena. bos. 1861, 82.*

ČOKLA, *f. grana, ramus. samo u Stuličevu rječniku 73^a: ramus, čokla smokava. tal. ciocca.*

ČOLA, *f. neka ptica. u Mikaljinu rječniku 36^b: vrana, cornix, cornicula, 37^a: čola divja, gāk, cornix cinerea varia, čimti glas od čole, grakati, cornicor, a 42^b kod čavka: monedula, graenlus; u Belnu 562: pica; u Stuličevu 73^b: cornix silvestris, pica.*

ČOLKA, *f. dem. od čola, u jednoga pisca pod konac xviii vijeka: Iz duba grakajuć čolka na livu stran. P. Zoranić 37.*

ČOLOV, *m. prezime u naše vrijeme*: Sudio se na kazan sa Radoicom i Jovanom Čolovom. Djelovod. prot. 28.

ČOPA, *f. vidi čoba.*

ČOPEKLUK, *m. obijest (kao da je to) riječ turska može biti od kĕpĕglukĕpek, pseto, sinu pseta! u naše vrijeme: S tim Alaga na noge skoćio, do dogata koña dohodio: od barluka i od čopekluka, od holosti i od uzgornosti sa zemlje je u sello frćio. Nar. pjes. ĵuk. 260.*

ČOPIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme. J. Bogdanović.*

ČOPITI, čöpim, *pf. percutere. samo u Vukovu rječniku*

ČOPĀC, *samo u zagoneci*: Otud ide vilorog; istrćalo derūdalo da mu da čöpĀc. (odgonetlaj): krava, misli se krava i tele). Nar. zag. nov. 103.

ČOPRIS, *m. vidi česmina. Čas. čes. maz. 1852. 2, 48.*

ČOR, *adj. altero oculo captus, koji vidi samo nu jedno oko. tur. kĕor, kĕr, u naše vrijeme i u Vukovu rječniku, a tuđ indecl. složeno: čōri. Jednu staru čoru i sakati. Ogl. sr. 131. No su čori uzeli batina. 460. Sakati, čori i svake vrste rañeni padahu. Dubrovnik 1868, 130. u opće slijep caecus, i u prenesenom smislu: Tako mi čorog' oka. V. Došen 126. Svako zna osim čore vlade za te dogovore. Š. Ľubiša, prip. 50. O narode čori i glupi! 108. Čori puk svašto goneta i vje-ruje. 231. Prodi se bezakoña, o narode čori i glupi! 241. — dodaje se riječi osobito imenu spri-jeda, tako već xviii vijeka: A eto Čorbeg Ğrgu posla po niega. Starine 11, 85. Čor-beg sjaši, Mastaj-beg uzjaši. Nar. posl. vuk. 324. Čor-Husain paša bio i beg im je i vojvoda. I. Gundulić 362. I Čor-Musa na Ľalata kusa. Pjev. crn. 317. u Vukovu rječniku: Čor-Božo, Čor-Spasoje; a u pjesmi stoji i samo Čor bez imena: Čor-Spasoju po Tršćia daju. Čor se meće ni gledati ne će. — kao ime ili nadimak, prošloga vijeku: Ot Bresnice knez Čora . . ot Raschice Čora . . ot Batuznica Čora. Glasnik 19, 12.*

ČORA, *f. altero oculo capta, o kobili. u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Obrlatio kao hajgr čoru. Nar. posl. vuk. 230.*

ČORA, *m. altero oculo orbis, koji je na jedno oko slijep. u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Čora sta znači Rosijani ne znadu, za to naši Srbiji, kad govorili o Potemkinu da Rosijani ne znadu, Čorom ga rekuu. S. Tekelija, let. 119, 36. Čora skiju kara da i ou nega. Nar. posl. stoj. 87.*

ČORA, *f. rakija, siera. u Baniji. V. Arsenijević.*

ČORAC, čōra, *m. altero oculo orbis. ispredi čor. u rječniku Belnu 192 i Stuličevu 73^a: luscus.*

ČORAK, *m. altero oculo captus. ispredi čor. u jednoga pisca xviii vijeka: Ostale nakaze kao čoraci. A. Kanižlić, utoc. 263.*

ČORAK, čōrka, *m. čidi čōrak. u Stuličevu rječniku 73^a: luscus.*

ČORAST, *adj. vidi čor, čorav. xvi i xviii vijeka: NI će tko biti hrom, ni kĕrast, ni čorast, ni slijep, ni grbav. M. Divković, bes. 398^b. Bude čovik čorast. S. Margitić, ispr. vi.*

ČORAŠ, *m. biće što i čōra, kao nadimak: Ğirgo čoraš. Starine 11, 95.*

ČORAV, *adj. ispredi čor, na jedno oko slijep, altero oculo captus, ali i u opće slijep, caecus, oculo orbatus. od xviii vijeka i u rječnicima Stuličevu 73^b: luscus, i Vukovu. gorori se: čorav*

jednim, desnim, lijevim okom, objema očima, *u: čorav na jedno, na desno, na lijevo oko, na oba oka, ili: čorav u jedno oko. a) u pravom smislu o čeljadetu i životinji i o tijelu im: Da nije klast ili sljep ili čorav navlastito lijevim okom 1. Gričić, put. 163. Onda će se sva kolika (tlesu) učiniti lipa, prem da niko čoravo, niko kljarko i grbavo bilo. D. Rapić 3 Posli vinčania otkrije se da (Mara) ne ima ništa a čorava je i roma. J. Banovac, razg. 270 Zna da je (koji) čorav i sakat. A. d. Kosta, zak. 2. 78. Čoravi, navlastito ako ne inadu živoga oka. M. Dobretić 303. Jerbo je bio na oba dva oka čorav. M. A. Rešković, sabr. 26. On još onakvi čorav odgovori. 26. Ako je čorav koš, nije groš. Nar. posl. vuk. 4. I čorava koka nađe zrno. 106. Među čoravijem ko ima jedno oko meću ga za cara. 176. Na jedno oko čorav a na drugo ne vidi. 186. Gdje ga sreteš klasta i čorava. Nar. pjes. juk. 414. Al to strice čoravi Tadija. 263. Hajde, tikvo, za Dragovog glavu, ja uzimam za zdravu čoravu. Osvet. 3. 51. Sve bi sljepo i čoravo bilo. Nar. pjes. stojad. 1, 168. Pitao raja zulučarica: Za što mi goniš toga koša u jedno oko čorava? - Ako je koš čorav, njesu groši. Nar. prip. vrc. 1, 216. Svi ćete u jedno oko čoravi biti. 2. 26. Ali si čorav! 2. 87. kao nadimak: Vuk Čoravi. Glas. 2. 3. 76. (1706—1707). — b) u prenesnom smislu kao: bez uredavnosti, bez razbora, rdar, nevažno: U čoravoj zemlji i sakati kolji prolaze. Nar. posl. vuk. 338. Prodi se, sine, čorava posla. Nar. prip. bos. 1, 97. — c) čorava anđelija zove se u Srijemu mečava, imber nivium procellosus: Kad dme čorava anđelija. u Vukovu rječniku 761a.*

ČORAVAC, čorāvac, m. 1. na jedno oko sljep, altero oculo orbis. *isporodi* čorav. u Vukovu rječniku. — 2) fišek baruta. u naše vrijeme: Sjivojvice rakije jedno 50 drama, 3 crvene paprike, jedan fišek baruta (čoravac), sve to za jedno kuvaju. M. D. Miličević, živ. sej. 1, 48.

ČORAVICA, f. na jedno oko sljepa, unocula. samo u Vukovu rječniku.

ČORAVILO, n. hebes oculorum sensus. *isporodi* čorav. u naše vrijeme. Zena koja je vrlo slabo očima gledala a krijući od muža svoje čoravilo. Nar. prip. vrc. 1, 15.

ČORAVITI, čoravim, imp. oculo capi. samo u Staličevu rječniku 73a: sensum lusciosum fieri; i u Vukovu, kako je starjeno.

ČORAVLĚNE, n. oculi amissio. *isporodi* čoraviti. samo u Vukovu rječniku.

ČORBAGA, f. nekakva jama na kući, od tur. kiyor, kór, sljep, i baĝa, okno na krovu. samo u Vukovu rječniku.

ČORBALTA, f. buja, kijača za bijeće. u jednoga pasca našega crmenu: Zavadi se oko jedne čorbalte žute od pirinca. N. Nenadović, mem. 201. vidi čor i balta.

ČORČA, m. ridi čora. u govoru: čorco jedan! u Srbiji. V. Ilić.

ČORDA, f. sablja, arb. kordn, maĝ. kard, svr od pers. kârd, od xviii vijeka. u rječniku ni jednino, samo u Vukovu ali ne na mjestu nego pod dorda i korda. Čorda o bedri . čorde o pasu. 1. Gundulić 441 (alia lectio korda). Petra čorda turška svrača, ki u vitežkoj umri slavi. J. Kavañin 83. Preko crna mora doni Osman čordu 220. Car meni najprije čordom sine u rati smaće. 237. Gdi sva sila kaže prsi, onde labo čordom usri. V. Došen 85. Noprijateljstvo odbiti čordom. M. Katančić 63. Čvrsto ga je čordom udario.

Nar. pjes. juk. 226. Još men' reci, što f se moja s klina čorda kreće. Osvet. 1, 61. Tko ne šćeo u družinu poći, turška će ga omilovat čorda. 2, 71. Da dušmanin tvoju kusa čorda. 3, 61. Pod svet-čevom čordom i barjakom. 1, 16. Čorda sinu, rusu glavu svinu. 1, 63. Vrže čordu pod bijelu glavu. Nar. pjes. istr. 1, 12. Čorda je po tom što dobro sijee: sjecna, brtka, britkiña, golobrija, oštra, a kao taka je srijetla i sijeju: Neka sjecna i ohula po bedrim im čorda klajpe. J. Kavañin 292. Kad mu britka čorda sinu. V. Došen 36. Ter se britkim čordam udariše. A. Kačić, razg. 28. Pado ruka na travu zelenu, i u ruci gola britka čorda. 217. Pjevalice dvina ti, koja si pratila i Marka i brijetku masatila čordu. Osvet. 2, 12. U ruci mu kniga pozlaćena, a uz bedro brijetkiña čorda. 1, 10. Jel ti živa na ramenu ruka, i u nozi brijetkiña čorda. 2, 136. Već ti uzmi čordu brijedkinu. Nar. pjes. juk. 200. Na poklon ti moja oštra čorda. Nar. pjes. vuk. 4, 160. O Đorliju, svijetla ti čorda! 1, 161 U ruci gola čorda sijeja. Osvet. 3, 119. — po obliku je čorda duga, kripopera, kripvošija: Kada ju tursko biše i divjañe (ujarske) čorde duge. J. Kavañin 283. Kripopere motaju se čorde. Osvet. 2, 142. Među njima pala okovana a niz bedru čorda kripvošija. 1, 30. — po nakitu je zlatna, zlacena: Držiš zajedno u ruci zlatne čorde, drine stape. J. Kavañin 388. Junak, pa ga zlatna okružila čorda. Osvet. 2, 145. Eto monka, zlacena ga obtrkuje čorda. 2, 151. — gorari se: čorlu pasati, pripasati, spasicati: čorlu potgnuti, povaditi od bedre; čorlu zamahnuti, riti; čorde kršiti: I još da će ić u vojsku raja, carsku pasat k'o i Turčin čordu. Osvet. 3, 79. Paše čorav. Nar. pjes. istr. 1, 59. I brijetku čordu pripasao. Nar. pjes. mar. 2. Brijetko spasujemo čorde. 2, 50. Pa poteže od bedrice čorlu. Nar. pjes. vuk. 4, 107. O! bedrice čorde povališe. A. Kačić, razg. 28. Noć premeta, zora zazrje rujna, ust'o paša, zamahnuo čordu. Osvet. 4, 61. Stanko britku vije u opaćac čorde. 2, 11. Čorde kršeć. J. Kavañin 263. — mjesto sijeeće kaže se i brije: Gled, kako čorda brije. M. Katančić 47.

ČORDICA, f. dem. od čorda. u naše vrijeme: I već stegne čordicu da posiče ribicu. Nar. pjes. nik. 111.

ČORDISÂNE, n. interitus. *isporodi* čordisati. samo u Vukovu rječniku.

ČORDISATI, čordišće, imp. pessum dare. u Vukovu rječniku, gdje se navodi i primjer: Tako me more ne čordisalo! vidi čerdisati, derdisati.

ČORE, n. selo u protoprezviteratu kostajničkom. Sem. prav. 1878, 71.

ČORGO, m. ime prošloga vjeka u Srbiji: Ot Balanice Čorgo. Glasnik 49, 12.

ČORIĆ, m. nadimak i prezime od čora, čoro, čor. od xviii vijeka: Bude čovik male brate ali čorast i tako Čosić i Čorić. S. Margitić, isp. vi. Uzo za ženu Radu Čorića. A. Kačić, kor. 461. u naše vrijeme: Schem. bos 1861, xiii, xxvi. Schem. here. 1873, 251.

ČORIN, adj. što pripada čori, unocula. u Vukovu rječniku.

ČORIN, adj. što pripada čori, unoculi. u Vukovu rječniku.

ČORINA MĚDA, f. jeko mjesto u Srbiji u okrugu smedereškom: Niva u Čorinoj medi Sr. Nov. 1872, 25; 1873, 39. vidi Čirina meda.

ČORINAC, Čorinac, n. vrclo u Grcpu. J. Bogdanović

ČORINICA, *f.* žena čorina, uxor uxoruli. *samo u Vukovu rječniku.*

ČORITI, čorim, *imp.* činiti čorava, oculis privare. *isporedi čor. u jednoga pisca našega vremena:* Mi ne tražimo da toga kaludera spalite. Spasitelj je rekao: ako te oko tvoje sablažnava, izbodi ga, ako ti ruka, osijeci je. Mi ne tražimo toliku žrtvu, tu ne treba ni čoriti ni klastiti. S. Lubiša, prip. 255.

ČORJAKOVIĆ, *m.* prezime u naše vrijeme. Schem. bos. 1861, xxvi.

ČORKO, *m.* ime, prošloga vijeka u Srbiji: Ot Smrdlika Čorko. Glasnik 49, 12.

ČORKOVIĆ, *m.* selo u Bosni u travničkom okrugu. Statist. 68. — prezime, u naše vrijeme. Schem. bos. 1861, vii, xxvi.

ČORLAIŠATI, čorlaišem, *imp.* clausis oculis petere, impetum facere. *isporedi čor. samo u Vukovu rječniku.*

ČORLAIŠAŃE, *n.* skakačice, o djeci, u gorovu: ostarite, djeco, to vaše čorláiše, ili: to vaše čorláiše samo robu na rama para. J. Bogdanović.

ČORLAIŠATI, čorláišem, *imp.* skakati, o djeci, u gorovu: ne majte, djeco, čorláišati. J. Bogdanović.

ČORO, *m.* koji samo jednim okom vidi, unoculus. u naše vrijeme, u rječnicima Belinu 192; lusenski u Stuličevu i Vukovu. Ne reci mi: čoro, dok ti ne recem: beja. Nar. posl. vuk. 209. — Ńeka buha, adelops, Tellkamp. I. Slosser, kor. 227, 229.

ČOROK, *adj.* na jedno oko stijep, altero oculo orbis. -ok je stepuato -ook. *samo u Belinu rječniku* 192; lusenski, 143; coeles.

ČOROV, *adj.* vidi čorin. *samo u Vukovu rječniku.*

ČOROVIĆ, *m.* prezime, u naše vrijeme: Čokacemo Čorović Osmana. Nar. pjes. vuk. 4, J. O Turčinu Čorović Osmane! 4, 2. U rukama Čorović Osmana. Ogl. sr. S. *isporedi čor, čorov.*

ČORPANIĆ, *m.* prezime, u naše vrijeme u Srbiji. Rat 40.

ČORPAPIC, *m.* prezime, u naše vrijeme u Srbiji. Rat. 181.

ČORPAZAR, *m.* pazar na stijepu, noću, od tur. čor i pazar. *samo u Vukovu rječniku* 761^a; merعات quin videas. *s. dodatkom:* po panahurima kašto pazaruju tako noću koŃe.

ČORSAKAT, *adj.* stane ko god na što u ne bi trebato no nije vidio, to mu se kaže: baš si čor-sakat. P. I. Marković, vidi čor i sakat.

ČORUSA, *f.* Ńeko mjesto u Srbiji u okrugu krajevicaškom: Niva u Čorusi. Sr. Nov. 1875, 223.

ČOSA, *m.* koma brada neće da raste, galobrad, depilis. tur. koise, kjoise, barbatulus. u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Kupi po Gabeli čoso da mi gone kola i kočiju. Nar. pjes. vuk. 4, 438. Švo će biti do u čose brada. Nar. posl. vuk. 281. Čoso se drže za mudre i lukavo ljud. 295. Sto čosa sto groša, čosbaša tri groša. 295.

ČOSANLIE, *f.* pl. selo u Bosni ne daleko od Iljervna. Schem. bos. 1861, 67.

ČOSAŃE, *n.* šalčie, ašikovanje. *isporedi čosati, u jednoga pisca našega vremena.* Vo rečo kravci: neka ti na mu pane na nekadašnje naše čosaŃe. Nar. prip. vré. I, 181.

ČOSAST, *adj.* imberbis. *samo u rječnicima Belinu* 128; impubescentis; u Stuličevu 73^a; rarissimam barbam habens; i u Vukovu 761^a; imberbis, cui non crescit barba.

ČOSAT, *adj.* vidi čosast. u Stuličevu rječniku.

ČOSATI, čošam, *imp.* saliti se, spridati se. Ć. Stojanović, ašikovanje. Nar. prip. vré. I, 229.

ČOSAV, *adj.* vidi čosast. u naše vrijeme i u rječnicima Mikušinu 37^a; bez brade, glaber, imberbis, biti čosav, glabreo, glaber sum; u Stuličevu i Vukovu. Jedan hromac čosavi i šogavi. S. Lubiša, prip. 150.

ČOSAVAC, čošavca, *m.* koji je čosav, imberbis. *samo u Stuličevu rječniku.*

ČOSAVITI, čošavim, *imp.* glabrescere. *isporedi čosav. samo u rječnicima Mikušinu* 37^a; čosaviti, glabresco, glaber fio; u Bjelostijčevu 28^a kod bradu gladim: bradu gubim (dalmatinski) čosavim, barbam amitto; i u Stuličevu 73^a: ex bene barbato sentim barbatulum fieri.

ČOSE, čoseta, *n.* imberbis. *samo u Belinu rječniku* 128; impubescentis.

ČOSE, *m.* imberbis, u Stuličevu rječniku. vidi čoso, kao nadimak ili ime: S ovom (sablom) Čose Čelebija kraja Sissmana s vojskom razbi. I. Gundulić 566.

ČOSE, čosá, *f.* pl. Ńeka igra, *ingl.* chess, lusus latruncularum. *samo u Vukovu rječniku*

ČOSETA, *m.* impubes. *samo u rječniku Bjelostijčevu* 27^b kod brada 16; proz brade mladence (d.) čoseta (chysosetta) imberber, impubes, biće krivo ševačeno iz Belina rječnika čose, čoseta

ČOSETA, *f.* selo u Bosni u zvrničkom okrugu. Statist. 87.

ČOSIĆ, *m.* dem. čoso, u jednoga pisca xviii vijeka u naše vrijeme, između rječnika samo u Stuličevu. Bude čovik male brade ali čorast i tako ostani Čosići. Čorići. S. Margitić, isp. vi. Daćete mi blaga koliko svi moji čosići mogu poneti. Nar. prip. Vila 1867, 749. — kao prezime, u naše vrijeme. Rat 170. Schem. prav. 1878, 38. Avramović 231. — selo u Bosni u travničkom okrugu. Statist. 67.

ČOSIĆI, čosića, *m.* pl. selo u Bosni u travničkom okrugu. Statist. 60.

ČOSIN, *adj.* što pripada čosi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku 761^b; hominis depilis. Kad čosino izamele. Nar. prip. vuk. 201.

ČOSIN MAJUR, *m.* Ńeko mjesto u Biogradu Sr. Nov. 1868, 489.

ČOSINAC, Čosinea, *m.* selo u Staronjizi u požeškoj podžupaniji. Pregl. 92.

ČOSINICA, *f.* žena čosina, uxor hominis depilis. *samo u Vukovu rječniku.*

ČOSINOVAČ, Čosinoveca, *m.* potok u Prosviri M. Ruzičić.

ČOSITI, čosim, *imp.* vidi čosaveti. *samo u Stuličevu rječniku.*

ČOSKATI SE, čoskám se, *imp.* klastati se u šalč, jedno drugo udarati. M. Pavlinović.

ČOSO, *m.* vidi čosa. od xviii vijeka, između rječnika u Stuličevu 73^a; homo rarissima barba, i u Vukovu 761^b; depilis. Koja brava ka' na čosu (brada). J. Kavajin 410. Ne da čoso Bosne. Nar. posl. vuk. 198. U Ńoj sjedi čoso. Nar. prip. vuk. 201.

ČOSOBRAZAC, čosobrašca, *m.* imberbis *samo u Stuličevu rječniku* za koji je i naćieno.

ČOSOV, *adj.* što pripada čosu, hominis depilis. *samo u Vukovu rječniku.*

ČOSOVIL, *m.* pl. dva zaseoka u Srbiji oba u okrugu aćekom k. Jovanović 152.

ČOSOVIŃA, *f.* neko mjesto u Srbiji u okrugu rudničkom: Slijar u Čosovini. Sr. Nov. 1869, 190.

ČOŠ, *adj.* vidi čosav, u jednoga pisca xvii vijeka: Ali ga zec susreće ali čovik čoš. I. Ančić, vrat. 2, 1, 82.

ČOŠA, *f.* angulus, unguis, rogal, tur. koso, kjošo, u naše vrijeme. Evo vrata pod istočnom čosom. Pjev. crn. 192. Počne prebirati po čoliji sve san dunke i druge pañige, te nađe u jednoj čolji jednu kutuju prbijenu čavlima pri taxanu. Nar. prip. vre. 1, 126. Za što latinski popovi nose klobuk na tri čosa? 2, 153. Pop uvatitviši se rukom za čosu od klobuka. 2, 151.

ČOŠA, *m.* ime muško, dem. od Dordije. Prst. sab. mag. 141.

ČOŠAK, čošak, *m.* vidi čosa, od xviii vijeka i u Vakaru rječniku. Udarica s prsama live strana o Čošak ili ti nuzgo rečena kamena. A. Kanižlić, fran. 92. Srđce ima dva ugla ili ti čoška k nebu okrenuta. A. Kanižlić, uroč. 341. Da se na četiri čoška korabljice učine četiri okrugla koturića. E. Pavić, ogl. 135. Otar na četiri čoška bi učinio. 113. Grad jeste na četiri čoška. 691. Pade uđivši glavom u čošak od zida. J. Banovac, pred. 115. Hoće granica kao na tri čoška ispravljena postati. I. Jablanač, pir. 188. On celicam čoskove izmiri. M. A. Relković, sat. 118. Hebla jeste od tri čoška hrana. I. S. Relković, kuć. 171. U nekaom čošku od kuće. Nar. prip. vuk. 119. Igra koja komar monće mlado pokraj čoška kozje gjezgerice. Nar. pjes. vuk. 1, 531. Što bijase jedan čošak bijel čošak pade na Maksima tvoga, pod čoškom mu ništa ne bijase, ispod čoška zdravo izišao. 2, 519. Stade igrat po bogovoj kući, zanjha se iz temelja kula, zapreraše gumi i čoskovi. Pjev. crn. 316. Pa se sakrije u jednoum čošku. Nar. prip. vre. 6.

ČOŠAK, čoška, *m.* solarium, tur. kosk, kjosk, u Vakaru rječniku 761^b s primjerom: Kad izide na čoška prvoga.

ČOŠE, čošeta, *n.* vidi čošak, u jednoga pisca xviii vijeka i u naše vrijeme. Sprida na sfođu imadjaše još jednu od četiri čošeta lajunu. E. Pavić, ogl. 146. Ugleda otvoreno nebo i veliki čaraf na četiri čošeta visok k nemu dolj palačnje. 651. Bijeli se u visinu kula, na čošeta sićani čardaci. Nar. pjes. vuk. 2, 526.

ČOŠELI, *adj.* indecl. uglast, isporodi čosa, samo u Vakaru rječniku.

ČOŠINAC, Čošica, *m.* selo u Slavoniji u požeškoj županiji. Schem. zagr. 1875, 46.

ČOŠKAST, *adj.* imajuci čoske, angulusus, u jednoga pisca našega vremena. Zna čoskasta. J. Pančić, bot. 6. Čoskasto. J. Pančić, flor. 117.

ČOŠTICA, *f.* rodu u Srbiji u knaževničkom okrugu, aliće u Timok. Glasn. 49, 65.

ČOTEK, *m.* udarac, ictus, verber, tur. kotek, batina, samo u Vakaru rječniku 761^b gdje se vidi da se govori u Crnoj Gori, i navodi primjer: Onaj je čotek dobar, t. j. dobio.

ČOTGIN, *m.* selo u Srbiji u okrugu požarevačkom. K. Jovanović 112.

ČOVDIN, Čovdina, *m.* selo u Srbiji u požarevačkom okrugu. K. Jovanović 112.

ČOVDINSKI, *adj.* što pripada Čovdini. Opština čovdinska. K. Jovanović 112.

ČRLATI, črlani, *imp.* koga hrlati, govoriti, eflurire, od tal. ciarlare, u jednoga pisca pod kome xvii vijeka. Da ne ču ni s kim črlati svrlu što mu je rečeno. I. Ančić, svit. 90.

ČRV, *m.* ime slatko č u čirilici, u jednoga pisca pod kome xvii vijeka: Imena slova: a, b, ... ce, črv ... I. Ančić, svit. viii. Misto črva iliričkoga. ix, vidi črv.

ČUBA, *f.* čirrus, u plica, u naše vrijeme i u Vakaru rječniku. Korijen je po Daničiču kor. 96 tu napeti se: po Matkoviću list. fil. 39 kub, on stvarajuje strus. čuba, pol. ezub, čes. čub, čubek, stiču, hiba, nu srarui i tal. ciullo. Takova veća pera kazu se čuba, ako stoje navrh glave. J. Pančić, ptice 5.

ČUBA, *f.* kokoš koja ima čuba, gallina cristata, samo u Vakaru rječniku. - ime ovcu, u Lici. V. Arsenijević.

ČUBAČA, *f.* vidi čuba, samo u Vakaru rječniku.

ČUBAN, *m.* ime ovcu. J. Bogdanović.

ČUBARA, *f.* vidi šubara, galerus pollicatus, u Lici u naše vrijeme: Kosac kosi u bari u zelenoj čubari. Nar. pjes. V. Arsenijević.

ČUBARICA, *f.* dem. čubara, u Lici. V. Arsenijević.

ČUBAST, *adj.* cristatus, isporodi čuba, samo u Vakaru rječniku.

ČUBELIĆ, *m.* prezime u naše vrijeme. -ić je stegnuto od sijč. Pogodi bogu Čubelijca. Pjev. crn. 31.

ČUBICA, *f.* dem. čuba, u Vakaru rječniku.

ČUBIĆ, *m.* jedno mjesto u Srbiji u okrugu smedereškom: Niva u Čubiću. Sr. Nov. 1875, 667.

ČUBITI, čubiti, *imp.* compingere se ad terram, toliko se spustiti na zemlju kao da čorjek svojcu nužda srčava, reče se: čuo čubi! čubec čeka kula zeca: nu čubio sam više od ure čekajući zeca i ne dade, kod Gospića. J. Bogdanović, vidi čubiti.

ČUČIĆ, *m.* prezime u Srbiji, u naše vrijeme: Čarko Čučić. Rat 399.

ČUČUMLA, *f.* plica noctua minor. Briss. Progr. spal. 1880, 10.

ČUČANE, *n.* sensus, u jednoga pisca xviii vijeka: Da sva njih čučanja natopje se i napunu. J. Kavačič 515. huce od nevole stika radi mjesto čučanje.

ČUČATI, čučim, *imp.* domi desidem sedere, u jednoga pisca xviii vijeka: Tko će znati red u kući, gdi po vas dan mama čuču? V. Dosen 207, vidi čučati, srarui skr. kuć, stisnuti se.

ČUČASTVO, *n.* sensus, vidi čučenstvo, u jednoga pisca xvi vijeka: Nasleđne svoje čučastvo. Transil. 68.

ČUČE, *n.* sluh, učenje, slušanje, sensus aurium, samo u rječniku Bylostojčevu 51^b: čuje.

ČUČENOST, *f.* vidi čučenstvo, samo u Stuličevu rječniku 71^a: čučenost.

ČUČENSKI, *adj.* volptuosus, samo u Stuličevu rječniku 73^b.

ČUČENSTVO, *n.* sensus, od xvii vijeka i u rječnicima Mikalčinu 37^a: sensibilitas, u Belinu 317: sensibilitas, u Jambriševu 911 kod sensibilitas: čučenstvo; i u Stuličevu 71^a: čučenstvo I. opimo, sententia, 2. familiaritas, consuetudo, čučenstva izvaña sensus externi. - tjelno i dušerno: čučnje, osjećanje, osjetak, sjeltlo: Slijednici svoga čučenstva uroče svijest svoju. B. Kašić, nasl. 3. Nitri se imaju človičim čučenstvom miriti. 93. Ne imas suditi po sablañem čučenstvu. 163. Noj rados sva čučenstva prizuma. I. Dordić, uzd. 108. Čučenstva sva od tijela nemu posvetiti. A. Boskovičeva 51. Razpravitejom svake čudi, čučenstva i požude Živ. is. 15. Da bude

matu mahe čučenstva od mučila. 160. Trpe muke od čučenstva. Besjelo kr. 43. Da ukrotim netriježna moja čučenstva. L. Radić 58. Bolna se sa svijem srecni i s najdužbijem čučenstvom duše moje. 6. Neka bi od njegovih čučenstva bila naša izišćena. D. Mattei 25. Klačam ti ovo srce moje sa svijem čučenstvom 39. Što se očima vidošo i kušase ostalijem čučenstvom. 80. Bi u duhu zanesana van čučenstva. 124. Da se olajše od svoga telesnoga čučenstva. I. Dordić, ben. 183. Čučenstvo poglavito stoji u duši: ona čini put u dionicu čučenstva. A. Kalić 291. Izgubi čučenstvo opak, kad zaroni u propas opačine. 450. Ustegnuta čučenstva. 42. Da robuju čučenstvom. M. Pavlinović, raz. spis. 191.

ČUĆENJE, n. sensus. *isporedi čuti. dolazi od xvi vijeka. -će- nastalo je od -tje- pa tako u nekih pisaca i dolazi, ali dolazi i samo -t- bez j: čučenje ne samo u kajkavacu i od njih u rječnicima Rjelostijencu i Jambrićencu, nego i u nekih drugih pisaca. Završetak -he koji je isprva glasio -nije (vidi prvi primjer pod 1.) dolazi bez i glaseći -nje xvi vijeka (vidi primjer drugi pod 1.), a s nj sdruženim u jedan glas -ho od xvi vijeka. u rječnicima Mlakina 37a: sensus, sensatio, 44b pod čuveho: čučenje od ula auditus, auditio, sensus aurium, 78a pod voňaho: jedno od pet čučenja; u Belinu 210: opimus, 318: sensus, 363: čučenje bludno, veneris stimulus, 438: bludno čučenje, sensus libidine depravatus, 501: puteno čučenje, impetus ventris, 549: sententia, 408: bez čučenja, sensus carens; u Rjelostijencu 51b: čučenje, sensus, sensibilitas; u Jambrićencu: 911a pod sensibillis: čučenje gubajući, pod sensuualis: čučenje vygoden, čučenje slisajući, 911b pod sensus čučenje; u Stuliccu 74a: čučenje v. čučenstvo, i u Viktoru 763a.*

Riječ u narodu slabo dolazi, rabi malo ne samo piscem crkvenih knjiga koji nom izražuju latinsku riječ sensus malo ne u seim modifikacijama neznačnoga značenja.

1. osjećanje bud tijelom, bud dušom. perceptio sensu, sensus, nem. das fühlen, empfinden: Mrtav ni jednoga čučenja ni ma. Transit 74 (1507). Kejgodje krenutje od čučenja. Zbor. 99. Ozdravit mogao bi moja čučenja jut. 70b. A ne biše u nem ni glasa ni čučenja. Bernardin, pišt. 1, 39. Osta tako bez svakoga čučenja i kretaña. B. Kašić, ign. 49. Ne poznavajući se u nemu ni čučenje ni krenuće. 37. Tko je poznao čučenje gospodinovo? I. Bandulavić 150. Priobrazilo se u novini čučenja. 18. Mir božji koji nadlodi svaku čučenje, nčuvaj srea naša. 3. filib. 4, 7 (Vuk: um, grč. rož). Da prosvitliš srea i čučenja naša. 101. Ponovlje od dobrih čučenja. B. Kašić, zre. 169. S čučenem od slatke bogomilnosti. B. Kašić, fran. 202. Ugasi u meni svako drugo čučenje ali željše. P. Radović, nač. 276. Stabila i stijeña čučenja ne imaju. J. Kavañin 8. Čutjeña bogoljubna vřnu sedam pješnij od pokore. B. Betera, čut. v. Sto čučenem znat ne može, daj nam poznat virom, bože. L. Teržić 318. Pađe obrazom zemli nica, čučenje je izgubila. I. Bunić, mand. 13. Bez čučenja ostala bi ma vil pojeć. I. Dražić 26. Mir božji nadlodi svaku pamet i čučenje ljudsko. S. Margitić, šala 196. Ter se lijepo razvedriše sva čučenja neje mila. A. Vitalić, ost. 67. Čudo toj dopriti po čučenju moć nam nije. I. Dordić, uzl. 122. Sve koliko čučenje od tebe bijase olašlo. M. Lokušić, razm. 108. Nu čučenje unutřne srea ne gledaše. Živ. is. 70. Vladati dostoj sa srea i telesa naša, čutjeña, govoreña. I. A. Nenadić, nauk 59. Nijeme stvari i koje ne imahu čučenje. J. Matović 48. Bez kakva čučenja muke. 51. Da

se nauk ugodi čučenju i razumu slušaoca. 7. Na uspomenu tako slatcijeh čučenja. D. Mattei 52. Ľubežljiva čučenja svete Geltrude. 18.

2. moć osjećanja, čuvstvo, sensus, nem. der sinn, a i sjetilo: Potřiba je da otdisne od sbebe vsako naslajenje od čučenji. Transit. 83. (1507) Oće nasledovati voju svoju od čučenja. 257. Kada malo čute usta slasti svake, čučenja se smute, ruke su nejake. P. Hektorović 67. Kad nu budu sva čučenja mazati jedno po jedno. P. Radović, nač. 122. Ke (grihe) se u oimui čučenji neniñil. 122. Prvo nego izgubi čučenja nemoćnik. 124. Uzdrži naui vid, ruke i sva ina čučenja. P. Radović, symb. 16. A kad pohlep grla opazi i čučenja družijeh slabost. H. Kavañin 21. Posvećujem ti i darujem moje tlo sa svim njegovim čučenji. L. Teržić 81. Poželja bezredna od čučenja. I. P. Marki 15. Naša čučenja nabuñaju se protivna nama. 32. Da je materija podložna kojemu od pet čučenja. A. Kadrić, bog. 110. Ako mu je (pokornik) pod videho ili koje drugo čučenje. 189. Pet čučenja tila čovičanskoga. 170. Zaradi pet čutjeña telesnih. A. Bačić 396. Jezbinama jest otešćano tlo, čučenja pritrsu se. 180. Čuvati pet čučenim tila našega. H. Bonacić 72. Budući bog duh pričisti, ni po jedan način ne može ga koje naše čučenje dosegnut. J. Filipović, prip. 1, 166. Koliko je čučenja tijela našega. I. A. Nenadić, nauk 50. Pet čučenja covik ina. V. Došen 136. Stvari koje padaju pod čučenem. J. Matović 125, 508. Koja podaje videho očima i razlike jakosti drugijem čučenju. 90. Ostali bijedji k drugijem čučenju pristjeo 126. Ova padaju pod čučenem i govoru se vidiva. 24. Koji izgubise pravo čučenje okušenja (sensus gustandi). 476. Čučenje je peto dotičaće. A. Kanižić, rož. 79. Tko je sagrišio s čučenima tila svoga. I. J. Lučić, razg. 32. Čuvave svoja čučenja, a navlastito oči. I. J. Lučić, izk. 16. Stvari polložna čučenima. Grgur iz Vaireša 21. Stvar polložna čučenju, kako nu videhu. ticañu. M. Dragičević 117. Materija dalečna jest ona stvar vidljiva, oli ti podložna čučenju, od koje se čini sakrament. 213. Pet čučenja telesa. T. Ivatović, nauk 12.

3. misao, značenje, pojam, sadržaj, duh riječi, sensus, sententia: Slova daju, ali ti čučenje omačiš. B. Kašić, nasl. 98. Suditi vrh pravoga čučenja i tumačenja svetih pisama. A. Kadrić, bog. 551. Imaš mnoga u ovomu čučenju. J. Matović xxvii. I oni pristavak ina ovo čučenje. 482. Isto se čučenje potvrđuje sudom s. Augustina. 408. Čučenje ili uzdržaje njegovo (v. člana). 42. Uzdržaje i čučenje sedmoga člana. 69. Koje se čučenje uzdržuje u ovoj zapovidi? 406. Da je ovo pravo i vlastito čučenje onijeh riječi. 310. U ovomu čučenju (in hanc sententiam) s. Ignacio nagovaraše onijh. 411. Koje je vlastito čučenje ove riječi i ovomu mestu. 123. Sveta pisma uzimju ove riječi u ovomu čučenju i razumu. 115. U komu čučenju može se uzeti što bi rečeno. 199. U ovomu čučenju bi rečeno da s. Augustin... 241. U ovomu čučenju govoraše Marđokeo. 469. U kom čučenju reče fariseo priđ s. Lukom. 358. Suditi od pravoga čučenja i tumačenja sveti pisama. I. J. Lučić, raz. 29.

4. kao misao, mišljenje, opinio, sententia: Vašu želju i čutjeña izrečite sad slobodno D. Palmotić 2, 381. Inaj ponizno čučenje od samoga sebe. M. Radnić 349. Ja sam čiča toga tiknu čučenja jednih i drugih. A. Kadrić, bog. 1. Može biti dobro roden po čučenju svetih bogoslava. 438. Ovo je općeni glas i čučenje naučiteja crkvenijeh. J. Matović 257. Sudeña ovoga pristjeo pritiču čučenje ostali naučiteji. Kosta, zak. 1, 6.

ČUČERICA, *f.* samo u zagoneci: Čučerice čučere pod bobote na zemlji, čučerici dolaze, bubarice odnose (odgonetaj): kvočka na jajima). Nar. zag. nov. 87. *sračni* čučnuti i čuča.

ČUČERICI, *m.* samo u zagoneci, *vidi kod* čučerica.

ČUČERITI, *čučerim*, *imp.* samo u zagoneci. *vidi kod* čučerica.

ČUČEŽLIVO, *adv.* sensibiliter. *isporedi* čutjeti. *samo u* Vukovu rječniku.

ČUČIV, *adj.* sensibilis. *isporedi* čutjeti. u jednoga piscu XVII vijeka i u rječnicima *Mikašinu* 37(11)*: što se može čutiti, sensibilis, cadens sub sensu; i *Stulicevu* 73b: sentiens. Putevni i na čučiva prignut. B. Kasić, nasl. 11. Ni iste take čučive sladosti. 80.

ČUČKA, *f.* ptica sylvia rubecula. *samo u* rječnicima *Mikašinu* 37(11)*: crvenka ptica, erithacus; i *Stulicevu* 73a: rubecula erythraca. *vidi* čučka, čuška.

ČUČKÊ i **ČUČKÊ**, *adv.* kao čučêci, conquiniscens. u naše vrijeme: sa č: Skupi se igrat čučke te dogna kolena uprav do zuba. V. Vrčević, igre 55.

ČUČKOVAC, *Čučkôvca*, *m.* vrlo u *Popini* niže *Velebita u* Hrvatskoj. J. Bogdanović

ČUČLIVO, *adv.* sensibiliter. *samo u* *Belinu* rječniku.

ČUČNUTI, *čučnem*, *pf.* considerare humi, conquiniscere. *samo u* *Mikašinu* rječniku 37(11)*: demittere se. *vidi* čučnuti.

ČUČUR, *m.* samo u zagoneci: Čučur sjedi na moru na zelenu javoru; što god ljudi stekoše sve čučuru snesče (odgonetaj): mlin). Nar. zag. nov. 135. *glje* se uz čučur narodi i šučur.

ČUČURICA, *f.* suvst vinove loze sitna bijela grožđa. B. Šulek, im. 61.

ČUČUROV, *adj.* vidj čučerov.

ČUČUVIZ, *m.* neka planinska ptica. M. Pavlinović.

ČUD, *f.* ingenium. indoles, mos, mores, natura. voluntas. od xv vijeka i u rječnicima *Mikašinu* 37 (11)*: ingenium, natura, mos; *Belinu* 506: ingenium; *Rijelostjenčevu* 53a: natura, instinetus, sensus; *Jambrešičevu*: sensus; *Stulicevu* 73a: inclinatio, mos, studium; *Voltijevu* 31: natur, sinn; *Vukovu* 761b: indoles, i u *Daničičevu* 3, 550: ingenium. — *Akcentat* se mijenja u *sing. loc.*: čudi, u *gen. pl.*: čudi, u *dat. instr. loc. pl.*: čudima. — *stl.* študi, mos, voluntas. po *Daničiču* kor. 95 je korijen tu silnu biti, moći.

Znači:

a) trajno raspoloženje u čovjeka (ili što se kao čovjek ponaša) da se onako ponaša i ono radi kako se ponaša i što radi. s čudu se čovjek kao rodi ili je steče u životu (narikom), po tome dolazi: aa) u čovjeka a) u *sing.* aa) u značevu: ingenium, indoles: Vaša milost zna čud našu. Spom. srb. 97. Prokleše starac ču ki no su lagali. M. Marulić 91. Človik je mudar ki čud svu promini kako u kojn stvar potriba namini. (temporibus mores sapiens sine crimine mutat) 127. Ki smirno živiti i čudi želite ludob se ukloniti, nauke sej čtite (vitiis quae moribus absint). 142. Prominio je čud. 148. Ako si prem psovan od luda ki viska, ne di t' ča s' dostojan, da ča ga čud stiska. 153. Vrime sve skončava: a ti puteni blud li sliđiti hitis, ruvu pustit ne čes čud: umriti li ne mnis? 223. Človik čs svak umrit . . . a ti ne č ostavit gribe ki li činis, ne čes čud ispraviti; umriti li ne mnis? 224. Iščeš poznati dila ma tere čud. 275. Ljuvena kreposti, kaž' moći

tej tvoje vrh slavne ljeposti od ove gospoje koja te ne čini ner mlada djeteta; tuj ukaz' veju moć, tuj iskus' zlat stril tvoj, a ne moji na me doč' koji sam vinu tvoj, ar ti se ne prima za što si zlamenit, za što tuj čud ima tko nije plemenit. Š. Menčetić 43. Da nitko ne sudji zazrijet mi u zal hip, tko ne zna me čudi kom želu pozor. 111. Koja je ovoj čud u semuj človjeku, ar ne bili ovi sud ispravil u vijeku. 337. Ne vijem drugi sud ner da nas po zlobi hitoga djavla čud tvojim djelom oznobi. M. Vetranić 1, 99. Narodi lje svaci ki vam čud poznaju da ste vi opaci, razlogom provaju. 1, 229. Tijem trpin ne mao trud, glje u nova godišta taj tvoja stara čud došla je na ništa. 2, 35. Roditeju tvomu, kako je tvoja čud, u djelu svakomu poslušam vazla bud. 2, 254. Ja vidim, vi čudi ne znate još meni. N. Najlašković 1, 243. Nut god im part drži! toj li si gospodar? vraže, tuj čud skrši, jur ve si eto star. (govori čnu mužu). 247. Riči koje prostrih na dobar broj kladi, jer ih istom rih milošće zaradi; samo te svituju, ne da te ozdrave, ni da t' potribuju, ni da t' čud isprave. P. Hektorović 60. Nu čudi jaoh nismo (mjenili), ka nam je dal' poraz. N. Dinitrović 36. Ah nesvjetsni sasna ljudi ki hoćete ljubav branit, od koje se blusti i branit svak po svojoj opći čudi. S. M. Bobajević 234. Da jih mi tako budemo naslidovati čudju. Bernardin, pišt. 2, 16. Da te ona sad vidi, gdje za nu tako mučis, kako mahnit bi srčala dol. Ja znam te čud i kako ti dobro hoće. M. Držić 209. Lagje je skusiti čud tisuću ljudi. P. Zoranić 51b. Nijedan budi da svu svoju čud rekoše istumačit umi. 56. Kipom i čudju poslenica. F. Vrančić živ. 42. Bi plemenita rodj, čudju i djelom. M. Divković, nauk 202. Koji čudju nasljeduje Isukrsta. M. Divković, bes. 94. Djavao glenat i pazi svaku čud. 296a. Izvan moje čudi, alienum ab instituto meo. Mikašala rječ. 37 (11)*. Ono ča je njegovoj čudi pristojno. P. Radović, nač. 169. Nerejide i dobrotom čudi mile i ljepotom glasovite. D. Palmotić 1, 180. Za kralem je on najprvi i od moguće svijete krvi, nu se s nome čud ne sklada, jer on opak svojijem djelom nesvijesjinma pročitvua svoje stare. 1, 291. Čud njegova dostojna je česarice svega svijeta. 2, 200. Ona rajska ljepos krivica pod sobome svijes paklenu i čud koja pridobiva tvrdo gvozdje, uraznu stijenu. 2, 68. Izvršnos je moć živjeti s malijem: malo narav prosji; vele bude čud žudjeti, žele nauk sobom nosi. 2, 498. Hoću prominiti čud i život. P. Posilović, nasl. 10. Ti si cesar svih i svudi, za što nisi i svoj čudi? J. Kavašin 346. Vrbnaravnom tvojom čudi zavjete ove ponižene primi od mene. P. Kanavelić, iv. 3. Izskuju dvoranj ugoditi čudi lihova načelnika. I. Marki 90. Tva ljubav ugodna je li ti ljepotom i čudi? J. V. Bunić, pok. 728. Promijeniti čud, novum ingenium inludere. A. d. Bella, rječ. 507. Saseći s mlikom čud dojtjevice. A. Kadčić 507. On se ne promini u čudi. E. Pavić, ogl. 85. Ljubav čini da ljubilac poljubljenoga čud, prignutje i držanje kano ti na se uzme. A. Kanžić, uzr. 115. Gori da promini čud. A. Kanžić, rož. 18. U zaručenu od vinčavna od potribe je i iziskuje se velika priličnost u svemu, a osobito u čudi. D. Rapić 91. Koji čudju nasliduje Isusa. 103. Dok čud drugom ne saznade. V. Došen 99. Obladati opačinu svoje čudi. 117. Što me se je dolatila, kad znam i čud i nezina dila? M. A. Rečković, sat. 58. Roditeji, naučite ko se porod vladu: s prvijeh leta zatecite čud lihova dok je mlada. N. Marčić 16. On joj je čud činio promijeniti. B. Čučeri 331. U čudi posteni. Grgur iz Varenā 131.

Osobito što se dotiče zakona i čudi Moskova. A. Tomiković, petr. vi. Nije ni žo' er me ujeđe, koliko mi drago da ti čud znam. Poslov. danić. 82. Ostario a čudi ne ostavio. Nar. posl. vuk. 242 Otvorimo najviše vesele, da ne čuju naši krajišnici, da nam naše ne opaze čudi Nar pjes. vuk. 5, 520. Stojana razbludit ne sniže, jer mu nije čudi obiknula. Pjev. crn. 317. A sijaču preko čudi bilo. Osvet. 1, 2. Ti si još dijete, ne poznavaš mlotačku čud. S. Lubiša, prip. 53. Ne poznavaš ti čud našemu narodu. 172. Gajtba poglavito radi oko čudi. M. Pavlinović, rad 10. On je narodu čud oplemenio. 27. Pecln je čud. blaže se, sazrijava 16. Čud čvrstac. 117. — β) u značenju: običaj, mos: Čin stvari ke prude, a čuvat se nastoj od onih ke ude, ter češ imiti pokoj i hoć kontent žvit, jer tu imajuć čud. biti češ stanovit da ti ni zaman trud. M. Marulić 420. Čud imah pjet nekad kaj slavice u lugu. S. Mentetić 163 Ženska je čud nika, kad tugu ku pati, ne more človiaka u oči gledati. M. Vetranić 2, 171. Nije nego čud, ni časno da je mnim prida se primit' sud a pak se vrči ūm. 2, 486. Likara čud je (medici ost) drugo dat, neg žudi snagljivi nemoćnik. M. Držić 4. — β) u plur. dolazi iac) po tome što ima svaki čovjek svoju čud, pa kad je gorov o riše ljudi čaja da je i o riše čudi: Mnogi razkladaju družih, a ne vide ka samu sgrišavaju, jere se ne svide; ako č' razgledati čudi ter činjenja nikoga ne č' najti ki je brez zgrisenja. Si vitam inspicis hominum, si denique mores, cum culpae alios, nemo sine crimine vivit. M. Marulić 127. Meštru je prirok kada, družih čudi karajuć, bude uzrok da sam sebe osudi. 130. Da naučot se ljudi čudi dobre obrati. Transit. 256. Da budu za moj grijeh dovesti ku gođi od čudi sadašnjeh. N. Najošković 1, 293. Ma što ču od vas rit starica nesvisnih? zlo se ne more skrit, pune ste griha svih... za vaše čudi svud se pakao vari. M. Držić 91. Koliko ljudi toliko čudi t'pot capita tot sententiae. I. Bandulavić iv. i F. Lastrić, test. xii i Poslov. danić. 48 i Nar. posl. vuk. 116 U moje vrijeme naray ina i nauka ljеше od ljudi, sve je drugoga sad načina: druga doba, druge čudi. I. Gundulić 142. Naredisimo život i čudi ispraviti J. Matović 236. Koji izopačili su čudi i dilovanja ljudska. A. Kosta, zak. 1, 93. Bilig očiti tvoje čudi i življenja jesu čudi i život oni s kojim općis. I. J. P. Lučić, nar. 21. K nauku su svijtu čudi složne. I. S. Rejković, kuć 413. Za izviditi čudi, zakone, načine i običaje druguju naroda. A. Tomiković, petr. 78. Kriposti zloredne ili ti čudoredne na to samo tegle da bi se čudi čovječanska i njegova dilovanja po pravomu razlogu upravljala. B. Leoković 408. Kad su jednom uzavrijele čudi. Osvet. 3, 30. Pa da vjide što ih čudi brujeđe. Osvet. 3, 31. Ako mogli što jim čudi žude. 3, 70. Čudi vuku, a izgledi mame. 4, 3. Nema ništa čijem bi moge te ustavit Jude da ne hrlje kud jim čudi žudo. 1, 37. — β) po tome što se svaka promjena čudi zove opat čud te može jedan čovjek imati sud ovaku sud onaku čud: Da bi č' znati dala moja tere čudi muka bi ti bila, listo bi se čudi. M. Marulić 121. Hvala mi ti budi, o slatki bože moj, da človiaka čudi priteže svet duh tvoj. 278. Cesar Lovrinu govori: dobro znaju (ja) tvoje čudi, vilonice zali i ljudi. P. Hektorović 138. Ter muć gledaj nega (vojna) čudi, ne će dvi, tri ni četiri (lude) neg ako jdi što zamiri, on sve hoće, on sve žudi. A. Čubrhanović, jed. 115. i M. Pelegrinović 178. Blagost... u studeh i obćepaj troyza. S. Budimic, sum 327. Ti imas sve čudi pravoga pisnika. D. Baruković, vil. 261. Pamet uzivigni,

čudi podobri. M. Alberti, of. 419. Daj mi, gospodine bože moj, razum tebe poznavati... čudi tebi ugoditi. 132. Ti (lubar) vlasti tvom ganuti moguća si stvarje čudi, i tko mlad te ne očuti trijebi je da star pak zaludi. I. Gundulić 135. Do večer iskusi tvoje čudi (discute mores tuos). B. Kašić, nasl. 33. Nu gizdava Dejdamija od izborne te mladosti ke godištim najstarija, tako i čudim i ljeposti bi videna jedna od mene a me srce sveza. D. Palmotić 1, 144. Smotrivši jurvo u dinststvu njegove čudi na dobro nagnute. A. Kanižlić, fran. 17. Ako dobrotu i čudi njegove ne bi pofajlene bile. I. J. Lučić, nar. 43. Za zakom same čudi svoje slijedi. N. Marčič, eg. 16. Dvije ti voje a četiri čudi. Pravlonosa 1852, 12 i nar. posl. vuk. 57. U ņega su čudi naujake. Nar. pjes. vuk. 5, 525. Čudno li ti djevojke u kojoj je sedam čudi. M. Pavlinović, razg. 14 — γ) kakva je čud ili kakove su čudi, izriče se najčešće iac) adjectivima i participijima: andeoska: Čud andeoska, angelicus mos, u Belinu rječniku 80. bijesna: Peraste! tvoja bijesna čud pasjega narava susjedstvu tolik trud otajno zadava. M. Vetranić 1, 232. bistra: On bi volio bistru čud sklonu na vijek na gledanje stvari sa vesele strane, nego 500,000 talira uz nutnu čud. M. Pavlinović, rad. 106. Bistra čud i duh milovid. 172. blaga: Blagom čudi Ektora nadhodni. D. Palmotić 2, 91. Himbeni su ovo ljudi, pol prilikom blaže čudi, strah me da nas ne prehine. 2, 381. blagostiva: Radi slatke blagostive tvoje čudi koja te praštati prigiba, prosti mi. D. Matetić 221. bludna: Sad me napast vele trudi od tih taceh bludnih čudi. M. Marulić 269. božanska: Mnoštvo ljudi s ņim gredjaše božanstvenom ņega čudi i dobrotom zaneseno. D. Palmotić, christ. 1, 11 božja: Budući nemošene krivima sasna čudi božjoj suprotivna. A. d. Bella, razg. 192. Čud božja nije kako čud ljudska 104. dična, dirjanca: Čud divja, mos incivilis u Belinu rječniku 310 Poglavar kad zločam vrat ulomi i sam sebe, pripatomi, da diviju čud ne nosi. V. Došen 217. Čud divjachu na stran stavi moja ljepca ka me stravi. J. Kavačin 39. dieska: Na to divsko uspiješe čudi. Osvet. 1, 48. divlja: Samo činite sud ter vjide s razlogom, taj s grijehom djavja čud surdi li pred bogom. M. Vetranić 1, 90. Tjema scijenit ja mogu da slijedi djavju čud protivu razloga tko čini krivi sud. 2, 11. dobra: Koga možeš biti sam svojom jačinom, ne moj ga probiti da svojom tešinom; svaki mudar sud da podnest človiaka svoj dobrimi čudi kripote je volika. M. Marulić 132. Ne more prika čes dobru čud prominit. M. Vetranić 2, 411. Toliko mu bilu uzolne njegove dobre čudi. Mirakuli 82. Obrvni oćca razum i dobru čud, kako svitlost sveća kroz bistar eaklen sud. H. Lucić 208. (Drorkine) urešne odliom i dobrimi čudi. 287. Tvoje dobre čudi brojit se ne laju, koje vridni ljudi hvalom znašaju. P. Hektorović 56. Milate, miran bud', i ne moj ni kako u tvoju dobru čud da pasti po grljehu bude golje opak sud. F. Lukarević 27. Zla govorena razbijaju dobre čudi. F. Glavinčić, evit. 116. Ki je mular, plemenit i dobril čudi. P. Radovićić, mać. 139. Čud je dobra dar zlaćin. D. Palmotić 2, 496 Čud dobra u djetetu, indoles, ingenium in puero, specimen virtutis, indicium animi. Mikaja, rječ. 37 u o. Josip ondi stome gospodaru Videči bo gospodaru ņe gov u ņemu dobru čud, pomilivu službu i virno nastojaje, dade mu oblast svrhu svega svega doma. E. Pavić, ogl. 81. Dobru čud, bona indoles. Stalić 73. dobrostiva: Čud dobrostiva, benignitas. u Belinu rječniku 137. gruba: Koli je gruba čud ljepu stvar sakrivati. D. Rašina 7. kimbena:

Zaman ti je bit čoviku svijetle moći i od plemena ponosita nosit sliku, kad je s tozijem čud himbena. D. Palmotić 1, 310. Sto imaš s našijem ti plemenom, o Sisifov rode ljudi, ki si od nega s tvom himbenom i lupoškom gori čudi? 1, 205. Jer cijće čudi svoje himbene na pravi se put ne kreće. A. Vitajić, ost. 29. Po čudi svoj himbenoj hotihlu ga zli satiri. A. Vitajić, ist. 1. *hitra*: Nije hitra moja čud, vazda sam pripravna učinit pravi sud. M. Vetranić 2, 139. *huda*: U množstvu svud hude čudi se nahodi. M. Vetranić 2, 441. Vaša huda čud neguje velik trud. M. Vetranić 1, 227. Zenska je čud huda ku nije moć slemiti, svih zala i truda sam uzrok na sviti. F. Lukarević, 28. Oh paklena čudi huda. N. Marčić 62. *hulobna*: Kada tko usćini stvar ka ne dostoji, ne muči, da ne imi da mu se pristoji, i da ni viditi da, mućće taki blud, namislas sliđiti i ti hulobnu čud. M. Marulić 140. Jer su ogubavjene od ludobne čudi. I. Garašić 23. *inaka*: Imi našin od života, inake će pastat čudi. D. Palmotić, *christ*, xi, 26. *jelnska*: Čud ljudske nisu jednake. M. A. Rejković, *sabr*, m. *krajevka*: Gospodskoga da sred žela veličanstvo rodno sjaje s kijem viteških čas se djela i krajevka čud sastaje. I. Gundulić (Sorkočević) 581. *kriva*: Ter našu krivu čud opake naravi človečij nijedan sud ne može da ispravi. M. Vetranić 1, 227. *krava*: Kada zahode u tude države zlosrlo obhode ih čudi krvave. M. Vetranić 1, 222. *krvnička*: Proumiriši ovu krvničku čud. A. Kanižlić, *kam*, 57. *lažna*: Čuj se lažnih čudi, laža zlo navija. M. Marulić 92. *licimira*: Fariseji novi ljudi, licimire vaše čudi ništare vam sad ne prude. M. Marulić 285. *lubezna*: Rad lubezne čudi svoje. D. E. Bogdanović, *dogm*, 17. *ludska*: Čud božja nije kako čud ljudska. A. d. Bella, *razg*, 192. *luta*: Čud luta, nečudna, barbaries, u *Belinu rječniku* 129. Po licimirstvu nije mogao pokriti lutu i nemilu čud svoju. A. Kanižlić, *kam*, 66. *mila*: Sinko, do nebesa si uzvisio ime tvoje čudim milom. D. Palmotić 2, 151. Čud mila, indoles ingenua, u *Belinu rječniku* 145, mila, slatka, mite ingenium 506. *milosna*: Čud milosna elementia, u *Belinu rječniku* 196. *mirna*: Sava je pod mirnom čudi krió duboko ostroumje. S. Lubiša, *prp*, 109. *marešna*: Jest jedan u nasoj družbi, kojega za velik njegov razum i za marešene njegove čudi i u njegovu mladost vam želah ugoditi. Ivan togr, 3. *nebarna*: Na sram tu od razloga iz pameti čud nebarna mene goni od svoga dobroćinea blagodarina. I. Gundulić 461. *nečudna*: Čud nečudna, mos indoctus, u *Belinu rječniku*, 452. *nemila*: Tim ustavi čud nemilu. D. Palmotić 1, 192. Što će imaće, gdi je neznaće i nemila čud opaka. 2, 128. *nenaridna*: Taj čas čud se ma izkaza nenavidna takoj slavi. J. Kavačić 395. *nekladna*: Čudi nekladne, mores inhumani. A. d. Bella, *rječ*, 392. *nestalna*: Nestalna, vrtljiva i promijiva čud. A. Kanižlić, *kam*, 807. *Zlamne* nestalne čudi i nevirnost. 807. *nesvijesna*: U potok slova trijesnu, gdi mućće vže čud nesvijesnu. J. Kavačić 182. *nesvijestiva*: Čud nesvijestiva, ingenium inmemorable, u *Belinu rječniku* 507. *ohola*: Nijakost tvoja, vim, u množstvu ništih ljud, da u voje tvoje sud kim si vazda nižil svaku oholu čud, umijena visil. M. Marulić 37. Svu ču zabiti oholu moju čud. M. Vetranić 2, 171. Na razblude ona mlada čud ohola viek ne prigna: bijesne koje kroti. I. Gundulić 341. Dogodiva ovako se čudi oholij svih silnika. 564. *ohraiva*: Čud ohraivna, animi elatio, u *Belinu rječniku* 58. *opaka*, *izopacena*: Prem kad tvoja čud opaka srćeno ih sad obhita. A. Vitajić,

ost. 23. On je čud izopacenu sliđio. A. Kanižlić, *kam*, 18. Za izpraviti zli obicaj života i čudi izopacenu. J. Matović 231. *opora*: Na takve riječi zgrozi se opora čud Todorjeva S. Lubiša, *prp*, 101. *osvetna*: Čudi od osvetno zamešeni čudi. Osvet 1, 63. *ostrva*: Vi ste dračom obrađene, one ostrum svojom čudi. D. Palmotić 1, 131. *otajna*: Misal, otajna čud sam bog znati more. M. Marulić 277. *paklena*: Af paklene glodaj čudi, što kod hohi biva ljudi. V. Došen 13. *pastirska*: Ljubomore klete i sunće svoj pastijerska čud odnace. N. Marčić 22. *plaha*: Ah ovako s plaha čudi nerazbornina smjenstvom gine, neprijatelj tko ne sudi za opo što je do istine. I. Gundulić 121. *plenitna*: Čud njegova plenitna, ures, lice i besjeda i brabrenos glasovita ngadžaju maeni. D. Palmotić 2, 168. *ponosna*: Ah ponosna naša čudi! I. Gundulić 319. *pravdina*, *pravdna*: Taj pribuži, jere ne odstapi od pravdinih čudi. M. Marulić 101. Dobri bog pravdine čudi ne zapusti. P. Zoranić 76. *prazan*: Razbludil tvrdoglavoj čudi prazan čud obihnutna iskat sve znat. Živ, is 109. *prikhadna*: Sad su i knozi učenići, nu ak' su rijeju umijena, a imat budu čud prikhadnu, zrijet će plemsko slobostne. J. Kavačić 109. *prikhona*: Uzvisi ga (*Kosta*) sbor Niccoana, pravda, ljubav, čud prikhona. J. Kavačić 299. *prijekva*: Pridobit bo mlada viku tim nije mogla ni mogase nemilosno sreć i priku čud vroga Rizvan-paše. I. Gundulić 458. *prokleta*: Dakle ste uzrok vi cijće čudi proklete priosne ljubavi od svake nam štete. F. Lukarević 28. *prokleta* zla čudi, ne glodaš razloga. N. Najeković 1, 136. *putena*: Putenu zalu čud ostavit li ne će. D. Baraković, *jar*, 116. *rajska*: Rajskom čudi svijetlu i dienu vjerjenica izaberi. D. Palmotić 2, 249. S njegove rajске čudi ona za nina salnu 2, 251. *raspustena*: Raspusteni čudinia njegovih sinova. A. d. Bella, *razg*, 35. *razborita*: Sveta Ediltruda razboritom čudi bila je čudnovata. B. Kašić, *per*, 100. *razlika*, *različna*: U razlikih čudi mnogo od pastirov budući. P. Zoranić 43. Nu ko u seli ljudske čudi i misli su sve različke, razlikie su tako u ljudi i ljubavi sve kohlje. I. Gundulić 135. Koliko je ljudi toliko ti ima i razlićnih čudi. A. Kanižlić, *roč*, 5. *scharska*: Čudi scharske, mores inhumani. A. d. Bella *rječ*, 392. *slutka*: Ne vido se čud slada od ne čudi. Besjede *kr*, 226. Bise u biću i u čudi-jeh prislatejeh približi. B. Kašić, *fran*, 16. *strana*: I našu čud strana ne čeno na, bje obratit. A. Vitajić, *ost*, 385. *suprotivna*: Čud suprotivna, moram dissimilitudo, u *Belinu rječniku* 88. *tauma*: Da ne isćete ni ognose taume čudi dušu moju. P. Ralović, *nač*, 417. Da (*čorik*) za svojom taumom čudi basajući ne zabliđi. V. Došen 115. *turska*: Turska čud za zlatom po naravi hlepj i zine. I. Gundulić 357. *terda*: Oholas ne skrti i tvrdu jošu čud, jedla se obrati kad goli na moj trud D. Držić 458. Čud tvrda, ingenium inmemorable, u *Belinu rječniku* 507. *valtena*: Dobroj kivi da vatrene čud. I. S. Rejković, *kuć*, 209. *vesela*, *veselista*: Niki ima čud vesela, niki zlovoljni, niki strasivo. P. Knežević, *osm*, 97. Svečtina jelva doekca čudi da razvijje veseljatu čud. S. Lubiša, *prp*, 61. *vilina*: K jezenu od vde cesto pastiri i vile prilje i gorci satiri, vilna ter vam čudi ali pak satirska zalava ne mao trud. M. Vetranić 1, 102. *visoka*: Da krajevstvo i čas tvoju čud ravis ti nerodno za željenje tašto jedno čud visoku gdiće svoju. I. Gundulić 23. *vrla*: Čudi svihjed sadalijeh nevjesta vrlje su, ne misle nego o ihli samomu uresu. I. Gundulić, 158. *zla*: Redovnik ima biti pripravna opakih dobro nanćiti, ne ri je maoz i luga za ljudi

hvale, ner dilom kažući, pustiv čudi zale. M. Marulić 107. Jur tvoju čud prizlu sa svima povrzi. 115. Ki blagu nastoje pumi su čudi zle: u brizi sve stoje, o dobru ne misle 119. Mnozium dike budu, kad prizum koga, jer himbom dobudu, ne boje se boga; jere ne pomisle da li bog svaka vi: on ti zna čudi zle, mistar mu otaj ni. 120. Ostav' se zlih čudi. 148. Ako vi zle čudi pri sebi gojite. M. Vetranić 1, 120. Tijem zlu čud parjajte. 1, 224. Bogom se svijem molin vašozi naravi da zlu čud prikrate. 1, 230. Oto ste čuli sad, za što ste svi hudi, i ki se goji gad pri vašoj zloj čudi. 1, 230. Da se (rob) sad umori za svoje zle čudi himbeno ke tvori. 2, 131. Rit ču tako ja da je i čud zla tvoja, davši zlu proć takoj. 2, 486. Ne ltihi boji biti, buduć na raspinju, ni zlu čud prominit na boljem živinju. P. Hektorović. 67. Poprav ti nije veće zlo u zlu čovjeku, nego zla čud kad ne će pustiati on vijeku. N. Naješković 1, 142. Ćudi kijem nitko ne more izreći zle čudi ni djela ka tvore. 224 Jedan ki za zlu čud Ćubit ne hotio ni. F. Lukarević 20. Ki za zlu čud od mene bježi svud. 80. Tko se bude roditi zlom čudi, ja ču t' rit, zlom čudi će i život, zlom čudi će i umrit. M. Držić 99. Sniće svom zlom čudi zatravene bijedne Ćudi. J. Kavačin 207. Zla čud, pravum ingenium, mali mores. Mikaja rječ. 37(11)^a. Zale u pakal odsuditi će za čud Ćihu zlu i nepravu. A. Vitaljić, ist. 1. Ako zlu čud ne prominiš. A. Kanižlić, bog. 40. Uzimaža se zla čud. I. A. Nenadić, nauk 4. Ne ima gorje stvari na svemu svetu što je zlu čud. M. A. Rejković, sabr. 10. Zla čud, prava indoles. Stulić 73. Da i od zli čudi odnavaju. D. Obradović, živ. 4. Od zle čudi nema većega zla na svijetu. Nar. posl. vuk. 233. Ma mu ništa nije besjedila, jer može se u zloj deset čudi. Osvet. 2, 1. *zloradna*: Nit bog hoće da zločinca prije. . . već ga suubi da se obazrije i povrne sa zloradne čudi. Osvet. 1, 27. *zlosrda*: Smrt zlosrdom čudi u zemlji jedinači svaku vrst od Ćudi. M. Vetranić 1, 125. *ženska*: Na boj ide svak pod silu, grije ga jeto zima mu udi, a oblance zlato i svilu, Ćudska oblića, ženske čudi. I. Gundulić 290. Ah stinuta iz djeinstva ženska čudi! ko moć' lasno bit prignuta, kad se s darim isto i nudi! D. Palmotić 1, 160. Zlato i svilu hoće Ćudi što bi dano ženskoj čudi. J. Kavačin 173. — *rede se oznaćuje kako drukćije*: Čud bez varke. Zgode B Blagoća tvoje čudi. D. Palmotić 2, 330. Milinom od čudi tavnosti od beside priteže. I. Dordić, uzd. III. U čudi poštini. Grgur iz Vareša 134. Focio obilato i potpuno je ispunio čud farisa. A. Kanižlić, kam. 118. Smotrišvi jurve u dičinstvu hegove čudi na dobro nagnute. A. Kanižlić, fran. 17. Urodna čud junačkoga poštena ne dava nam da zlo izpunimo. S. Ćubiša, prip. 146. — *ββ) kakva je u koga čud, izriče se često genitivom qualitatis*: *bluge čudi*: Imaše ovi Turcin hudi dvije diklice blage čudi. I. Gundulić 458. Ako su (kraĆeri) blage čudi ter krvniću kurze Ćelu ko zlobeste šlu ih Ćudi među žene pod kudjeva. 482. Bješe u sebi blage čudi. D. Palmotić, dubr 14, 27. Toj diklice dike drage, s inijem stvarim nam je otkrio jedan pastijer čudi blage. D. Palmotić 1, 33. Da žena je hvaljena i da vojna vik ne smote blage čudi š' nime budi i njegove slušaj svjete. D. Palmotić 2, 127. Gospolara Ćubeživa, prava srea, blage čudi svak poštuje. 2, 188. Čar blage i mekane čudi. A. Kanižlić, kam. 797 *božanstvene*: Da koje je čudi sree tvoje? do isto božanstvene. D. Mattei 328. *brzeće*: A za što bješe brzeće čudi, tu tako zapovidi. B. Kašić, per. 172. *ćudnovate*: Sad su Ćudi ćudnovate čudi. Nar. pjes. vuk. 1, 592.

divje: O Divjaće divje čudi! plemenite t' mrze vile. I. Gundulić 160. KraĶ divje čudi. A. Kanižlić, kam. 145. Nike divje čudi car bijašo. 855. Puku raspuštenomu i čudi divije. Grgur iz Vareša 105. *dobre*: I sam čudi dobre biše. Pop. dukl. 31. Jest visoka roda ali ne dobrijuh čudi. F. Vrančić, živ. 70. Ki je dobar, plemenit i dobrih čudi. P. Radović, nač. 139. Trifuna hoću hvaliti ki bi svake dobre čudi. J. Kavačin 152. Mir Ćudina dobra htjeja, dobre čudi. A. Boskovićeva 26. I još barin da je dobre čudi. M. A. Rejković, sat. 81. — *u komparativu*: *boje*: Imit prijateja ki ne će t' viran bit, ako te je Ćeja, ne gledaj, ima li blaga zadovolje, da meju ostali, je li čudi bolje. M. Marulić 144. Ki je bolje čudi. D. Palmotić 2, 127. *gospodске*: Za sve da su Turci hudi gospodstvo ina (*ocu Sunćanićinu*) staro oteli, gospodске se kaže čudi, plemenit se djelini veli. I. Gundulić 376. *hude*: Jedan je nepoćenijeh i hudiĆih čudi. B. Kašić, zrc. 93. *jelbe, jednake*: Sva četiri (*arambaše*) jesu jednolika, jednog rasta a jednog pogleda, jedne čudi a jedne pomisli. Nar. pjes. vuk. 4, 167. Čudi i vjere jednake su (*Grci i Samuel*). J. Kavačin 252. Ne bijašu jednake čudi. A. Kanižlić, kam. 33. *krotke*: Primi u dobro sep besjede krotke čudi Ćubovnika. J. Kavačin 450. *lakome*: Svenci nijesu kao mi samoĆivi i čudi lakome. S. Ćubiša, prip. 191. *lepistrate*: Ćudi čudi lepistrate. M. Pavlinović, rad 41. *ĆubeĆije*: Ka je u svem čudi ĆubeĆije. J. Palmotić 124. *Ćute*: Još priloži da je kjeħajha Ćute čudi. J. Palmotić 125. *meke*: Gospodin mila srea i meke čudi. A. Kanižlić, utoč. 209. *mile*: Dosle ženo svud cijene izvršnje bjeħu od Ćudi svom dragoćom svom blagoćom dobrostive mile čudi. D. Palmotić 2, 388. O kraĶice Ćpsile, hvalim što si čudi mile. D. Palmotić 2, 384. Ali vam je ne ču prikazat blagu u licu i mile čudi, nego silnu, Ćudu. Besjede kr 135. *milostive*: KraĶ milostive čudi da svakoga ispuna Ćeje. J. Kavačin 358. *nabunĆije*: Lasno je vele govoriti nabunĆije tko je čudi. D. Palmotić 2, 107. *nagle*: Srdan pak vitrove nagle čudi digne. V. Došen 199. *naprasne*: Bokal je osvjetlj i naprasne čudi. S. Ćubiša, prip. 8. *nebojzane*: Ali Ćudi nebojzane čudi u vis zjaju. Osvet. 1, 40. *ohole*: Bješe on čudi ohole, Ćute i prike. D. Palmotić, dubr 7, 111. Bijašo mladiće vele ohole čudi. A. Kanižlić, kam. 815. *opake*: Čudi ste opake. M. Vetranić 1, 226. Buduć ova vrsta Ćejadi opake čudi. A. Kadroć, bog. 466. Videći mladića uzorita, ali opake čudi. A. Kanižlić, uzr. 159. Nije bog naše čudi opake. S. Ćubiša, prip. 223. *plemenita*: Zlamena čudi i srea plemenita. A. Kanižlić, kam. 256. Plemenite čudi novi car. 467. *ponosite*: Tri su stvari baš mrzeće i pri bogu i pri Ćudi: bogat, skup je ki od veće, ponosite ubog čudi, star ki rali u zabavi još Ćiviti od Ćubavi. J. Kavačin 6. *pravdene*: Te take spravi ne biħu od bluii, da svete Ćubavi i pravdenih čudi. M. Marulić 38. *prijeke*: Sam ja biću vrl svih zvjeri tvrda srea prijeko čudi s neħarnosti. I. Gundulić 245. Tko bi mislio da pod slikom Ćirnihjeh Ćudi nemirni se gusar krio vrl srea, prike čudi. D. Palmotić 1, 170. *pućier*: Čovjek pućive čudi, homo inconstans. A. d. Bella rječ. 394. *rajske*: Ona vjekoviti rajske čudi ures ina. D. Palmotić 1, 183. Djevojćica medno riječi rajske čudi 2, 264. *razlićite*: Koliko podnese od Ćudi razlićite čudi i zakona. A. Kanižlić, fran. 192. Jesu Ćudi, na razlićne čudi. Osvet. 3, 32. *raspuštene*: On je čudi raspuštenije. A. Kanižlić, kam. 17. *slatke, ugodne*: Tako biva i kod Ćudi kad je koji slatke čudi. V. Došen 14. Slatkoćudnost jest takva

kripest koja čini čovika slatke i ugodne čudi, da se u svakomu društvu i općinu koliko u govoru toliko u mišlju zna tako pošteno vladati da je svjima mio i drag. B. Leaković, nauk. 473. *srdute*: Čovjek srdite i vrle čudi. B. Kačić, par. 181. *svakojake*: Sad su ljudi svakojake čudi. Nar. pjes. vuk. 2, 339. *svete*: Ja vas drža da ste svete čudi. Nadod. 26. *vesele*: On je vesele čudi, ipse totus est factus ad hilaritatem. A. d. Bella rječ. 373. *vrjednje*: Od vijetane je dike i časti mladen ki je vrjednje čudi da dalece žive od lasti. D. Palmotić 2, 202. *vrle*: Ugrini su čudi vrle. 2, 309. Vrle i silne je čudi. 2, 302. Divje ljudi vrle čudi ja naučih živjet s mirom. 2, 378. *zle*: Za što tuj zli ljudi svakoga odiru koji su zle čudi i svi zla omiru. M. Vetranić 1, 106. Za toj vas svijet sudi i naroli svaci da ste svi zle čudi i da ste opaci. 1, 230. Mi nigdar zle čudi ne bismo od svade. N. Najeković 1, 221. Sto ti je od žene? je li t' još zle čudi? 251. Mnogi od ljudi zle su čudi. D. Palmotić 2, 389. *zlobne*: Koliko smo zla imena, nijesmo toli zlobne čudi. N. Najeković 1, 151. *zlosrde*: Nijesam silnik ja nemili, ni zlosrde tako čudi: u ljubavi a ne u sili car gospodit sreeom žuđim. I. Gundulić (Sorkočević) 578. *ženске*: Ženske čudi, koji nullebger animum gessit, u *Belinu rječniku* 284. Čovjek ženske čudi. B. Čurčić 6. — *tako i općenitije* *njesto uljekivka kojim pronomimom kao: takove, ove, one, druge itd.*: Po voću se sudi kakova su stabla, i kih je tko čudi, po dila dobra i zla. M. Marulić 135. Svaki je one čudi ko mu zvizda sva prisudi; naša poni ni krivina da je naša duša lina. 298. Takove čovjek čudi porjžen je moju ljudi. 310. Drazi su ti bludi Venere, i Jove tvoj otac jest čudi, gospoje, takove. H. Lucić 195. Jove je take čudi da koju od vilu vidi, ljudi hotim svaku žudi. D. Palmotić 2, 81. Gospodin Isukrst nije ove čudi. A. Kanižlić, uzr. 36. Koji bi druge čudi ženu mogao zarjeniti. M. A. Rejković, sabr. 11. — *bb*) u *životiće*: Zlosrda je čud zvijerenja od gore. M. Vetranić 1, 149. Ali ne znaš čudi moje (*rukaj*). er ja zabi kojem stada. 1, 317. Orlova je čud put sunca leteti. 2, 65. A nulle lajnene doli se kalajto, sve muke paklene ter oslu zadajte pod repom najliše dajte mu plačni trud, da jedva uzdiše za krivu svoju čud. . . mojemuca rekši toj od čudi oslove, spusti se anula roj te na osla napuze. 2, 169. Za drugo vas narav nije neg za nemir dala od ljudi, ko srdite polu znije i zvirne vrle čudi. D. Palmotić 1, 326. Vas vijek sdrži lav očinu čud i narav, kom se rodi. D. Palmotić 2, 491. Promijeni vuk dlaku ali čudi ni kada. M. Držić 61. Vuk preniha dlake stare, na čudi nikadare. P. Vitežović, cvit. 59. Vuk dlaku promijeni, ali čud nikada. Poslov. danić. 151. Vuk mijenja dlaku ma čud nigda. 151. Kurjak dlaku mijenja, a čudi nikad. Nar. posl. vuk. 164. Čud lisića ne treba kurjaku. P. Petrović, vijen. 33. Kano risi, kad jih na krv čud pomese gladna. Osvet. 1, 47. — *cc*) u *stvari tjelesne i unne i kad se nom misli celade*: Kad si dobro-sričan, protivšćine se blud da nisi nesričan: sriče je taj čud, da malo kratk svrši kako počne činit. M. Marulić 128. Tva odieća čim da bude čudi ko no duši prude. 262. Bodi sve kako sam praviš, me nesreće čudi nisi jošte viš. D. Držić 181. Naravi stare čud lipsati ne može. M. Vetranić 2, 44. A ni bog ni sveti ne može na svijeti, Peraste (= *Perastim*) prokleti, tvoju čud podrijeti. 1, 223. I ovu niču čud uza tvoja ima: manji mi daje trud i svu veliku zažina. H. Lucić 207. Sreća ima čud kad koga priblazi da ga pak kroz še sud zlosro porazi. D. Rašina 47. Daje t

(čest) sad žestok trud a sada dobre dni, opaka zla še čud ni u čem krepka ni. 125. Da li sad sela grašću čud imaju? D. Zlatarić 51. Tko god prvi reče: o svete grbavi! čud svita dotoče razlogom naravi. I. T. Mrnavić 151. Uklonit se, ne poklonit', ohologa čud je pakla. I. Gundulić 176. Ograh od ljubavi jest takove čudi da sree isto sobom uzdižuje. A. Georgiceo, pril. 12. Budući da je narav i osobita čud dobrote dobro činit. P. Radlović, nač. 218. Plam iz visoka srne protiv svojoj čudi doli u dna naj nizoka. I. Kavačić 158. Jesu li zvijezde zvjerške ali čovječjive, stojeć u tuje, svoje li kuće, mirne ali bojne čudi, jedne li dvostruke prude. 169. Srća ima čudi i dvi sto i tri sto. P. Vitežović, otih. 60. Menašta za rana izlaze čud svoga zlobnoga pera. A. Kanižlić, kam. 21. Ne možemo oklepet našomu sreeu da se ne ukadžemo harni našijem dobročincim, cijec er take je čudi da nas silno na harnost privodi. D. Mattei 317. Stvoreno je sree ljudsko tako čudi. 327. Koje je izga čudi ovo moje sree? 328. On (*njesece prosinac*) čud kaže u kožnoj opravi. I. S. Rejković, kuć. 8. On (*njesece studeni*) ti odmah i čud svoju pusti. 395. Zna on svojoj kapi čud. Nar. posl. vuk. 93. — *b*) i *čuvovito tako raspoložene može se zati opt čud (voja)*, voluntas: U djelu vas svoj vijek čovjek se odkriva, još kada i ljudi, ako ima ljubit' čud. F. Lukarević 29. Dode joj druga panet u čud. Spom. bud. glas. II, 2, 133. — *tako se mogu tumačiti i nieki drugi nuređenih reč primjera, u tom smislu dolazi čud osobito u lokalu s prijedlogom po: po čudi, to će reći: prema čudi, upaljuju čudi čijoj, po volji, po šeti, ex sententia, ex optato, optato, ad voluntatem, gratum*: Slava kr-tineja bi dopušćena kćeri Erodijadnoj za uzdarje, što bijaše igrala po čudi Irudovoj. Tur. blago 1, 150. Čovik po čudi božjoj. 2, 131. I tražiše seb' mista po čudi. M. A. Rejković, sat. 160. Da svakome učine po čudi. I. S. Rejković, kuć. 37. Al po čudi ne nado djevojke. Nar. pjes. vuk. 3, 515. On ni dobar za svoj narod, ko ne igra po njegovoj čudi. 5, 525. Ti obide zemlju i gradove, a po čudi ne nade djevojke. Nar. pjes. srem. 127. — *tako često: biti komu po čudi, biti po čudi čijoj ili čega, gratum esse, placere, probari alicui; alicuius voluntati satisfacere. u Stalićeva rječniku* 73a: biti ili ne biti sto po čudi, aliqnd gratum vel ingratum esse, u *Takora* 761b: nije mi po čudi, non placet. Sto ne bi kraju po čudi bilo. J. Filipović, prip. 101. Abeli bi po čudi. E. Pavić, ogled. 12. Je li joj po čudi tako brzo poči. 51. Ne bi mu po čudi. 76. Sićemu bi po čudi. 76. To nomilo dilo po čudi ne budući. A. Kačić, korab. 78. Ne li samo nije suprot zakonu božjemu, neg uzopet po čudi je zakona božjega. Ziv. is. 63. Ona nije po čudi naših seljanina. J. Jablanić 70. On ne bijaše po čudi Bulgarom. A. Kanižlić, kam. 336. Samo što njima nije po čudi ni po volji. M. Dobretić 503. Ako tebi pak ne bi bila po čudi. 177. Pos'o taj ni je po čudi. D. Mattei 2. A tebi nije po čudi zbijati se u pomirni red živjeđa. 198. Ova će, rekoh, klišica baš za to njma po čudi biti. M. A. Rejković, sat. 8. Kula vojzi nije sto po čudi. 99. Lip je nauk i meci po čudi. 121. Ovo biće nije uprav ni komu po čudi. A. Kanižlić 387. Nije mu naj po čudi bio ovaj poslednji razgovor. D. Obradović, živ. 52. Ali mu lanac nije po čudi. D. Obradović, bas. 61. Ako koja nije komu po čudi bila. I. Rajčić, pouč. 2, 62. Al ti nije po čudi djevojka? Nar. pjes. vuk. 2, 529. Al ti nisu po čudi svatovi? 3, 191. Je li tebi po čudi djevojka? Nar. pjes. vila 1867, 125. On zna da mi to po čudi nije. S. Lubiša, prip. 137.

ređe: biti u čud: Je l' ti u čud moja Anđe seka? Nar. pjes. vuk. 3, 206. — *tako: ići, izići, otići, hoditi po čudi komu ili čijoj, procedere, succedere ex sententia alicuius, optatis alicuius respondere, u Stalićevu rječniku 73^a: hoditi po čijoj čudi, cupiditati alicuius suffragari. Nije se stavila i kad za približnit k sebi čovjeka i jednoga koji joj je iso po čudi. B. Cucerić 85. Malo mañe nego svi svjetovni naši posl' tak'i su u sebi da, kad koji po čudi našoj ne izide, lijek položen za smirit nas iznade mu se. 19. Ovo ne otide po čudi inijem nrećenicima. Živ. is. 128. Priobitna obećanja koja vam idu toliko po čudi. Besjede kr. 7. Koliko puta bodijase po čudi drugoga prema svojoj volji. 9. Objavotvane koje ne bi činu išlo po čud. D. Mattei 12. S jedne rječice koja mi ne ide po čudi, no mirim se, 291. — *Govori se i: čud tjerati, tjeriti, čudi gañati: Mjesec vijeku ne stoji na mjeri, nego li prem njeku za njernju čud tjeri. N. Najlesković 112. u V kñiži starih pisaca hrvatskih u pjesni ču je stampanu i u tu kñiži 482 te ju Jagić prisvajaju Vetranića. Jednu čud sve tjeram, jedan se mogu reć. D. Rašina 122^b. Al sve vuće za kozu prijaña i v'ek svoje stare čudi gaña (radi koga mi je arodna). Osvet. 3, 28. — čud mi je (kao voľa mi je): Nudjer u lov, družbo mila, svi se hrl'o opravimo, a u zaman ne želimo, er nas taj čud nije bila. N. Najlesković 226 (V).**

ČUD, m. nos u jednoga pisca xvii rjeka: Običajni se blagovati čud s takijem običajom rećeni čud ne samo da mu je nauđio nego se on jošte okrenuo u blagovanje. P. Posilović, nasl. 32^b. Niste vi ni rodum, ni jezikom, ni čudom Grič. A. Kanižić, kam. x.

ČUDANE, n. plućne, o koinu, consternatio, isporodi čudati samo u Vakovu rječniku.

ČUDATI, čudam, imp. concupiscere, kao voljeti, hotjeti se, u jednoga pisca našega vremena: Davor bilo, ne će ti se sira i skortaja, čudas sati i sladora skupa Osvet. 4, 18.

ČUDATI SE, čudam se, imp. vereri, recensare, fugere, plašiti se, hotjeti se: u koinu, consternari, u naše vrijeme i u Vakovu rječniku 76^b: schen werden, consternor. A kako jedna da ti ne dođe? Kad neću tebi ja kome ču? J. S. jest: ali znaš druga bi se čudala, ili bi to raztelalila po sebi. M. D. Milićević, let. već. 183.

ČUDE! uzvik, u jednoga pisca našega vremena: Neki put bi na prene prestao plakati i povikao bi sam sebi: čude! čine! čuo ga! on je on! M. D. Milićević, let. već. 277.

ČUDINA, f. indolis, animi, od čud, od xvii rjeka: Čudina opaka i čela postja bijes uzrok su da svaka vila ni nosi svibes. I. Gumičić 166. Ohijela bi mi u kljnu svraka bi', a ne bi ni deva čudini. Poslov. danie, 89. — *m. čorjek dohće čudi, dobričina:* Oni danas hoće da ovoj zemlji zaujme narodno imo, oni da narodnu sreću za-tone, oni da nam pezik i sveta pradjedovska prava pogaze, a mi, čudine hrvatske, u potomci Krošimireva, Zrinovića, Kneževići, na to više krut ravnobolšno gledamo! M. Pavlinović, raz. spis. 311.

ČUĐLJIV, adj. 1. sensibilis, u čudatu, irritabilis, stomae hostis, u naše vrijeme: Tesko omeće ko uvredi koga od čih čudljivih a silnih uzročnika božjih! M. D. Milićević, zlosl. 259. — *o stvarima:* Da čudljivo okreti nemade. Osvet. 2, 2. — *2. o koinu, koji se čuda, pavidos, facile ex aversens, qui facile alioque re consternatur, od početka našega vijeka i u Vakovu rječniku, Stajno sam onda kao čudljiv koñ. D. Obradović, živ. 29.*

ČUDNOST, čudnosti, f. samo u Belinu rječniku 62S: mučna čudnos, morum difficultas.

ČUDNUTI, čudnem, pf. concupiscere samo u jednoga pisca našega vremena: Nem čud čudnu na odluke skrajne. Osvet. 4, 4. Kad krv čudne, tad mu bave sluga. 4, 16.

ČUDORED, vidi čudoređe, u jednoga pisca xvii rjeka: Tkoji ljubav drži u čudored dilovanja. Turf. blag. 2, 12. — *rod se ne zna.*

ČUDOREDAN, čudoredna, adj. ad mores pertinens, moralis, od xviii rjeka i u rječnicima Belina i Stalićeva. Nisu ovo dila koja čudoredne kriposti izvode. A. d. Bella, razg. 58. Čudoredni nauk, moralis documentum. A. d. Bella, rječ. 496. čudoredne nauke valiti, informandis moribus documenta promere 496. Čudoredna kripos, virtus moralis. 496. Po zakonu čudorednu, bonis moribus congruentur. 496. Od bogoslovja čudorednoga, P. Knežević, osm. 316. Tako i skop redovnički utvrđuje se u svomu tilu čudorednomu. 325. Čudoredne pripovidke za male i velike (pisao je) Pilpaj braun. M. A. Rešković, sat. 6. Čudoredna opomena svrhu toga I. S. Rešković, kn. 417. Izvali čudoredni nauk. Grgur iz Vureša. 31. Prem da je divica bila keñ prvog oca Adama, sa svim tim nije bila čudoredna i općenoredna strana Adama (pars moralis). I. Tomković 358. Sve zapovidi čudoredne ali ti čudoredne spadaju na ove divi rici. I. Velikanović, upn. 1, 333. Kriposti nlike su bogoslovske, a nlike diloredne ili ti čudoredne. B. Leaković, nauk. 168. Ovi rječki primjer božan-stvoga i čudorednoga zakona. Pravdomošu 1852, 5. Sudjelovanem napredna i čudoredna naroda. M. Pavlinović, razg. 22. *Ad.* čudoredno, moribus congruentur, u rječniku Belinu 496, sensu morali, u Stalićevu rječniku 73^b.

ČUDOREDITI, čudoredim, imp. samo u rječniku Belina 769: moralibus virtutibus imbucere; i u Stalićevu 73^b: sententis moribus imbucere.

ČUDOREDITEĻ, m. magister morum, u jednoga pisca našega vremena: ProsvjetiteĻ, čudorediteĻ naroda. M. Pavlinović, razl. spis. 181.

ČUDOREDNIČA, f. doctrina de moribus, u jednoga pisca pod koinom xvii rjeka: Paka na kon toza neit ćeš čudorednici. I. J. P. Lučić, doct. 11. Čudoredno dobro u gramatici i u liposlovnici udij uzamsi čudorednici. . . 11.

ČUDOREDNOŠT, čudorednosti, f. mores, u jednoga pisca našega vremena u rječnicima Belina 496: morale documentum, 297: ethice; i Stalićeva 73^b: morum ordinatio, ethices. Vire i čudorednosti uprave dajrji. I. Velikanović, upn. 1, 213.

ČUDOREDOVAÑE, n. vidi čudoređe, samo u Stalićevu rječniku

ČUDOREDOVATI, čudoredujem, imp. vidi čudorediti, samo u Stalićevu rječniku.

ČUDOREDSKI, adj. vidi čudoredan, samo u Stalićevu rječniku.

ČUDOREĐE, u mores, res honestae samo u jednoga pisca našega vremena, i u Stalićevu rječniku 73^b: morales sententia; moralitas, Snaga države visi o čudi i čudoredu državljana. M. Pavlinović, rad. 6.

ČUĐOVIĆ, adj. vidi čudljiv, u jednoga pisca prošloga vijeka i u Vakovu rječniku. Dete razmazno lusno biva čudovito. D. Obradović, živ. 4.

ČUFTA, f. diči čuftata, B. Mušići

ČUFTER, m. persijski i turski kufter gradi se od grođana onako kao što se od silnih šljiva

grade i suše neki kolučići Od vina izvaruju dobar čufter. Jukić, zemlj. 51

ČUFTETA, n. pl. *neko jelo: isjeća se sitno prijesno meso i metne se u tegu malo libera u sitno isjecanoga crnoga luka, pa se onda načine kao orasi i unajaju se u šeničnu brašnu, i to se zovu čufteta. Postoje tojtu čufteta se poperže na maslu pa se pospu bijelim lukom i kiselim mljekom, u Vakoru rječniku 763, pers. i tur. kütto.*

ČUH, m. spiritus, flatus, od xvi vijeka i u rječnicima *Belina* 120; aura tenuis, 758; ventulus; *Staluceu* 73b; spiramentum, flatus aurae lenis; i *Vukova* 763b; spiritus. *Korijen je po Daničiću kor. 31 tus, kašlati, a u toj rječji prelazi na dahnuti, sredno će biti got. kukjan celirati, stricun, kûchen, hûchen, uricun, hanch (kûch), a u prarom značenja, u vjetra: No kreni se, lisni vlas, tih buci, vitren čuh! da čuje svak moj glas. S. Menčić — Držić 462. Gdi prsi u dubravi tihoza vjotra čuh. M. Vetranić 1, 92. Kijem (pratom) trepti na volju od vjetra čuh svaki. 1. 132. U krmu vjetra čuh prsi 1, 169. A kada jedan čuh krene lis ili vlas, nuni mi se da ja čuh od nsti tvovijeh glas. N. Najesковиć 17 (V.) i 178 (viii). Nije čuh od vitra čuh sada. 46 (viii). Jaoh, je li vjetra čuh, koji će č donesti ovi moj tužan čuh i moje bolesti? 133 (viii). Kad se do smrti čuh tako izrađen kako taj ki čuti u sebi da je smajen, bilh začiej osvete ngristi blizu njoj krvnice usni te. Neg neki sladak čuh (travutina: čuh) koji joj iz nsti s mirison izit čuh, vrati tu nuni i svijes, ter ne da učmit' taku joj tu boles. F. Lukarević 37. Ove dune i jabuke ke sam brala o ponoči, uz me da nije duha, ni od vitra čuh čuha... S. Bobajević 209. Još ne prsi vjetra čuh. D. Zlatarić 97. Blazi vjetri ki letite, vlaznijem čuhom prosizite. I. Gundulić 97. U juro razvito ulari vitra čuh. Đ. Baraković, vil 266. Ni od vitra čuha da listom savije. 26. Hitna čuhom svira velika gasi se. I. T. Mramvić, osm. 92. Ni čuha ni praha se ne lojase. 169. Kad dume vitra čuh. Đ. Baraković, jar. 26. Nu po drumu hodeć tomu najmanji nas čuh prepada. D. Palmotić, čitist. xii, 66. Najmaniega od čuha s mraznom smuđom svi predaju. xxiv, 35. Svakoga se sada hojim čuha od vitra i žamora. I. Zanotti, ču. 2, 48. Na tih čuh od vjetrica. I. Kanavelić, iv. 526. Na sam čuh od vitarca preda. A. d. Biella, razg. 16. Nit je čuha s gore od vihara. Osvet. 2, 87. — b) u praromnom smislu: Zgar prilue vjetra čuh od božje ljubavi. M. Vetranić 2, 9. Mućici božanstveni čuh ne bi se inako mogao čuh. B. Gradić, duh. 71. Ti čujes u sreću jedan čuh smuljena. D. Zlatarić 70. Al nadmoćja duša ne dopira, jer se loha tjelesina prilua, još na čuhle bin-hijeh namama. Osvet. 4, 69. Dahne čuh narodno ljubavi. M. Pavlinović, raz. spis 303 — govori se i sa u mjesto h: čuv i pogrešno sa č mjesto č: čuh, čuv. — čuh može biti grješkom mjesto duh: Kratak život va ne more podnosti toj pokore, buluč konac hrl pokori? Sve će s' slasti nred skončati, da prez konca nuku imati: toj nsloni sreć i čuhu, ter nebi voje dat truhnu. M. Marulić 268.*

ČUHALO, n. scopis pulchella, Pall. u *Srbiji u niškom okrugu* I. Pelivanović, Javor 1880, 1535. *sparni čuveta, jejić, ubajka.*

ČUHNUTI, čuhnuć, pf. flare, isporodi čuh. u jednom spomeniku xv vijeka i iz nega u *Daničićevu rječniku* 3, 550. i u naše vrijeme. Ako odu kudo na suprotiva, lie koi gođe vetar kjudne. Spom. sr. I, 57. *Kad se čuje dijete usrdi, reće mu drugo:* ja palnuh ti čuhnu A. Kovacević.

ČUHITATI, čuhitām, imp. vjati se zrakom, v-

jariti se, agitari ventu. u jednoga pisca xvi vijeka: Kon nega usajena horugva čuhtaše. M. Marulić 13.

ČUJIC, m. prezime, u naše vrijeme u Srbiji. Sem. sr. 1882, 114. i u hrvatskoj krajini. V. Arsenjević.

ČUKATI SE, čukān se, impf. rumorem esse. samo u *Staluceu rječniku* 73b.

ČUK, m. stix noctua. od xviii vijeka i u rječnicima *Vrančićeva* 118; 'chijunk'; *Belina* 66b; ulula, 152a; *Bjelostjenčeva* 53a; noctua; *Jambrošićeva* 1012a; ulula; *Staluceu* 73b; bubo; i *Vakora* 761b; ululae genus. *Korijen, čel' Ivančić kor. 96 može biti da je tu u značenja napeti se, riječ ne dolazi ni u jednom drugom slovenskom jeziku, bare rajba tuda, ako ne dolazi od glasa ču, nu svrnu ču-nuti, enuti, ta čuk dānā čuči, i čm chonh, konch (kaubi) i skr. kuć stisnuti se, a u prarom smislu: Dvaes puta čuh gdi eien drug carnu bivši sluša, od nega se izliši. J. Kavatin 470. Kad su živine govortile da su čuel srali na kabanice. N. Palikuća 10. Čuk plaćm glas objavi. N. Marčič 19. Kada rucāše ili večeraše, valjalo je da kao čuk gloda. A. Kacić, razg. 35. Ne gubi sova slave rad golene svoje glave kad do sove seke sidi, il' čuk bratac kad ju vidi. V. Došen 31. Skri se Šćepan čuk u plotinu. Nar. pjes. vuk. 5, 525. Nije tu čuka da uloci vuka. Nar. posl. vuk. 219. Dan i narod kako čuku tica. P. Petrović, vjen. 1. I sovulaga. i čuk, i liska, i kobac po svojim vrstama. D. Daničić, 3 nos. 11, 16. Nego će nastljediti gem i čuk, sova i gavran naselije se u njoj. isa. 31, 11. I u njoj će ložati stada, svakojako zvijerje izmedu naroda, i gem i čuk noćivāce na dovratniema nežinjimem. sofan. 2, 14. Čuk će čuknuti, čit se i u selo. Osvet. 4, 5. Čuk dočuka s Kojerjeva b'jela, da su vode makli uza klance. 5, 41. Svi se oko mene okupe kao tice oko čuka. S. Lubiša, prip. 11. Nos mi je zakucast, a oči sjere kao u čuka. 90. Glasiać maliona glasu čuka u gradini. M. Pavlinović, raz. spis. 77. Ako sam do sada bio ludi čuk, po sam sega ču biti soko i čuk. Nar. prip. vrc. 1, 178. Čuk, stix pygmaea. Slovinci 1880, 30. noctua minor. Briss. Progr. spatat. 1880, 10. — reće se čorjeka uzvaliti: Ako i to ne znaš baš si pravi čuk. D. Obradović, bas. 137. — b) ženska kupa risuka od glave oko jednoga pedla, iskićeni i u vrh ču pure gotovo koliko jaje kokosine u kojenu visr pure i različne treptilike. Dječjaka se dovede pod čukom i nosi ga oko po godine. Čitara nedjeļa dana vise o čuku jaglaci od kojijeh se mladu gore ne ridi, a kad joj po tom dođe mati i donese hačine, onda se jaglaci skira u mjesto nih priječe se crvena struka koju joj niz leđi visi dođe god čuk nosi. Gdje koje mlade i postje čušto netnu čuk nu glavu kao stajaru kapu, tako laru u Bjelopavličima u Crnoj Gori po Vakoru rječniku 761b. svacni lat. eneulas kukarica i ōeki klobuk. Na glavi joj fos a vrh nega na samo teme stoji uspereni čuk. S. Lubiša, prie. 123. — c) U hercegovini zora pta komu ostriga usi da hoje čuje čukom. Magaz. 1897, 71. — d) prezime, upravo nadimak muški. na početku xvi vijeka, ali tada dolazi samo od. od riječi: Čukov; pred Petrom Čukovim sinom. Mon. croat. 158. (1895). u naše vrijeme: Schem. segn. 1871, 35.*

ČUK ČUK! interj. glas kojim se košasi dozivaju u naše vrijeme i u Vakoru rječniku: Čuk, kokoši, čuk pilici mopi! nesite nu stotinicu jaja. Nar. pjes. petr. 1, 301. i o tajni ili norasti koja se brzo raznose: Kad vojek otkrije ženi tajnu, ona

to sved na tajno drugoj a ova trećoj dokaže. Čuk čuk po selu ova se tajna od uha do uba raznese. V. Vrčević, niz. 170.

ČUKA, *f. sprava za isjecanje vodeničkoga kamena koja ima ušica kao i sjekira ali je dođe ključasta, malleus exacenditis lapidibus molaribus.* L. Novaković.

ČUKA, *f. u poslovici: Čača bači, bača čuki, čuka dlaki a dlaka zaplaka.* Nar. posl. stojan. 147. — *i u narodnoj pjesmi: Katarina Danka goni krave vanka na morav na kršin kudar paso čučin sin, čuka mat, čuka hči, jedan otac, to su tri.* Nar. pjes. ist. 4, 20.

ČUKANE, *n. prizivanje kokoši glasom čuk. isporodi čukati. samo u Vukovu rječniku. vidi čukaite.* — *2. igraite loptom.* L. Stojanović. vidi čuka 1.

ČUKAŃE, *n. vikanie poput čuka. u Vukovu rječniku: clamor bubonis.*

ČUKATI, čukâm, *imp. prizivati kokoši glasom čuk. u rječnicima Bjelostijenčevu 54^a: voco gallinas; Stuličevu 73^b: vocare gallinas; i Vukovu 761^b: allicio gallinas. vidi i čukati.* — *sa se: čukati se, kao gorokati se na tajno. u naše vrijeme: Po selu se počelo nešto debelo o Markičin čukati.* V. Vrčević, niz. 247. Kako se po selu čuka. 61. Što se kroz selo čuka. 208.

ČUKATI, čukâm i čučêm, *imp. vikati poput čuka. u naše vrijeme i u rječnicima Stuličevu 73; bubonjs vocem odere, i Vukovu 761^b: clamor ut čuk. Čuk čučê. L. Vuličević 14. Čuk čuka u lugu: da nije čuka u lugu, svi ljudi za ludu. (odgonet-
[aj; mlín). Nar. zag. nov. 133.*

ČUKAVAC, čukavca, *m. 1. Ńeka ptica. u Srbiji. M. D. Miličević. srb. 583. — 2. Ńeka trava, anchusa L. medna trava. B. Sulek, im. 61, 496.*

ČUKČINA, *f. vilis bubo. samo u Stuličevu rječniku 73^b.*

ČUKI, *interj. glas kojim se vabi mačka ili ko-
koš. Nar. prip. vrč. 1, vii.*

ČUKI POTOK, Čukoga potoka, *m. Ńekoj mjesto u Srbiji u okrugu užičkom: Zabran u Čukoman potoku. Sr. Nov. 1868, 267.*

ČUKICA, *m. ime muško. u naše vrijeme: Za Ahmetom Čukika Murata. Ogl. sr. 459.*

ČUKILE, *adv. u gomili. L. Kovačević.*

ČUKIN, *adj. što pripada čuki. vidi čuka.*

ČUKLIĆ, *m. vidi Čuklić i Čuklić. Jukić, zem. 30, T. Kovačević, bosn. 39.*

ČUKLINAC, Čuklinec, *m. predio između sela Draksenića i Demirova u bos. krajini. M. Ru-
žičić.*

ČUKNIĆ, *m. prezime u Srbiji u naše vrijeme. Spasojê Čuknić. Rat 31.*

ČUKNUT, *adj. 1. kao salud. — 2. prilično napit. kod Gospića. J. Bogdanović.*

1. ČUKNUTI, čuknem, *pf. rabeći kokoši rik-
nuti: čuk! samo u Vukovu rječniku 761^b: dico čuk.*

2. ČUKNUTI, čuknem, *pf. trudere. a) udriti. kada se dvojica pobiju Ńakama te kada jedan umjesto i čvrsto sklopjenom Ńakom udari drugog, oni koji gledaju reku: jesi li vidio, ali ga po-
šteno čuknu Ńakom u glavu. J. Bogdanović. — b) na jedan mah popiti. kada se u društru vina pije pak se natiju pune čaše, onda reč jedan, kao u Ńali: dajte da ovo vino u jedan mah čuk-
nemo. ili: vide! kako ovaj u jedan mah punu čašu vina čuknu. J. Bogdanović.*

ČUKNUTI, čuknem, *pf. riknuti kao čuk riječ.*

u naše vrijeme i u rječniku Vukovu 761^b: exclamo ut čuk. Čuk će čuknut, čuť se i u selo. Osvet. 4, 5.

ČUKO, *m. a) päs, canis u Baniji. V. Arsenije-
vić. Drži, čuko! Nar. prip. bos. 1, 119. — b) Ńeka
buba, microcara, Thoms. I. Sloser, kor. 439. 440.*

ČUKÖS, *m. Ńekaka ptica kolika kos. ngrč.
zořkos kukavica u Crnoj Gori. u Vukovu rječ-
niku 762^a.*

ČUKÖV, *m. päs, canis. na Braču. A. Ostojić.*

ČUKÖV, *adj. što pripada ptici čuka. bubonis. u Vukovu rječniku. i čovjeku prezimenom Čuk, vidi Čuk d).*

ČUKOVAC, Čukovca, *m. a) brdo u Srbiji u
okrugu kruševačkom. M. D. Miličević. srb. 744.
— b) selo u Srbiji. Sr. Nov. 1879. 175. 176 —
c) južni kraj sela Slanaca. Glasnik 19, 247. —
d) Ńeko mjesto kod Valjeva: Niva u Čukovu. Sr.
Nov. 1868, 625. — e) selo u Medumurju kajkar-
ski: Čukovec. Schou. zagr. 1875, 136. — f) po
kazivanju bilo Ńekad selo kod Bavaništa u Ba-
natu. Javor 1880, 857.*

ČUKOVIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme u Srbiji.
Šem. srb. 1881, 349.*

ČUKOVINE, *f. pl. selo u Srbiji u okrugu Ńa-
bučkom. K. Jovanović 177.*

ČULA, *f. kijača, fustus, u Bačkoj. u Vukovu
rječniku: klinac, clavus, der keil. Hajdenak, na-
ziv. 28. — Krmačica (igra pustirska, upravo ono
debelo drvo kao pukatak vrau koji tjeraju u
kazan): Krmačica se negde zove čula. M. D. Mi-
ličević, živ. 3, 5. Ovo se zove igrati se čule 3, 5*

ČULAH, *m. derčiška kamlorka ili kapu. tur.
kulah, a to od pers. Ńeka kapu koju nose Per-
sijci. Ńekad se tu kapu nosi ispod feza od glave,
obično je bijela a plete se ili od pamuka ili od
vune. u naše vrijeme: Pa da makne nevjerničko
rubo, a uzakne svečeva čulaha. Osvet. 3, 19. Ski-
njevši čulah i čizme. Nar. prip. bos. 1, 50. vidi i
čulav, čulak.*

ČULAJEVIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme. J.
Bogdanović.*

ČULAK, čulaka, *m. pogrješno mjesto čulah što
vidi: Ono silno dijelahu blago baš čulakom To-
mića Mijata. Pjev. crn. 46.*

ČULAK, *m. dugulasta stijena ili riše stijena
jedna na drugu za bijegu namještenih. M. Pavli-
nović.*

ČULANJA, *m. budala, stultus. u naše vrijeme
u narodu: On vam nije kriv, što su vaši ljudi
bili čulanije. Nar. prip. bos. 1, 31. Bog me, ti si
čulanija nad svimi čulanijama na svijetu. 1, 56
Gdje si ti to bio, čulanijo? 1, 137.*

ČULANE, *n. u Lici igra koja se u Crnoj Gori
zove grabikapa: igrači naznače na zemlji jedno
malo kolo pa oko oroga podaliko jedno veliko
Palorina igraču ude u malo kolo i seaki se na-
četeronoži, a od orijeh što ostanu na polju seaki
gleda da bi ugrabio kapu kome od onijeh što su
u kolu, a oni to čuvaju i brane se nogama. Ako
koji iz kola udari nogom onoga koji hoće kapu
da ugrabu, onda onaj vaju da dođe u kolo a
oraj ide na polje. Kad koji kome ugrabu kapu
on s nom pohjagne upravo k medu veličkoga kola
a onaj ga čija je kapu tjera: ako ga do nazna-
čene mede stigne i uhvati, onda onaj vaju da
ide u kolo a oraj ostanu na polju, ako li ga donje-
ne uhvati, onda vaju na ledimo da ga nosi od
mede velčkoga kola do matoga pa onda opet da
ide anutra. Vuk u rječniku 762^a. isporodi i M.
D. Miličević, živ. 3, 22.*

ČULATI SE, čulâm, *imp.* igrati se čulaiva. u *Vakoru rječniku*.

ČULAV, *adj.* *vidi* čulav, *no* imajući uši ili malenijeh ušiju. *tur.* kulak, *uh.* u *naše vrijeme* i u *Vakoru rječniku*. Samo da nije vo čulav. *Nar. prip.* bos. 1, 57.

ČULAV, *n.* *vidi* čulah. u *jednoga pisca našega vremena*: Momčô nakrivilo cru čulav na glavi. M. Pavlinović, *razg.* 3. Ne bojim se ja tvoga čulava. 25.

ČULAVLJA, *f.* budalaština u šali rečena. u *govoru*: prodavati čulavije, ineptias agere. Par-nica potaknuta ostajteljini čulavijama. M. Pavli-nović, *razg.* spis. 223. *sravn.* čulanija.

ČULIĆ, *m.* prezime u *Srbiji*, u *naše vrijeme*. *Rat* 343.

ČULIN, *m.* symbiotes, *Redt.* I. Šloser, *kor.* 1, 296.

ČULINI, *m. pl.* sela u *Dalmaciji* blizu *Šiša*. *Schem.* spatat. 1862, 10.

ČULINSKO POLE, *n.* *neko* pole u *Vgarskoj* među *Križem* i *Morišem*: Dekretom cesarskom svetlosti u godini 1694 namt izdatoj, i obestano, kako se nami hoće data Slavonija i Sirmija među *Dravom* i *Savnom* do hrvatske krajine, i pole bračko i čulinsko (*bučka*, *črnogradska*, *torontalska* i *bekešku županiju*) među *Križem* i *Morišem*. *Spom. bud.* Glasn. 2, 3, 100.

ČULITI, čulim, *imp.* uši, to je nadizati jih, arrigere aures. *tur.* kulak, *uh.* u *Vakoru rječniku*.

ČULITI, čulim, *imp.* kao čamati, ostati čekajući: Da ne čni kod občine k'o pravi robjaš. M. Pavlinović, *razg.* spis. 274. i *čulude čuli kad hoće da se oneredi*. M. Pavlinović.

ČULKIĆ, *m.* prezime, u *naše vrijeme* u *Srbiji*. *Sr. Nov.* 1880, 1310.

ČULSLJA, *f.* voda od *rusa*, aqua rosarum. u *naše vrijeme*: Treća nosi u boci čulstje. *Nar. pjes.* vuk. 6, 15. *poprječno* mjesto dulsija, *tur.* gulsusu. *vidi* duls, dulsâ.

ČULTAN, *n.* *vidi* čultan.

ČULUM, *m.* topuz, *tur.* kulünk. *Der* junaci čulum gor dignite, jer će biti zulum. I. Zaničić 230. u *zagoneci*: Okotila buha čulum (olqonartaj): sjeme). *Nar. zag.* nov. 205.

ČULUMAC, čulümca, *m.* *vidi* čulumak. u *Stu-*ličevu *rječniku*.

ČULUMAK, čulümka, *m.* mulcu topuz, clavaula u *rječnicima Staličevu* 73b: species clavaula vel malleus quo rustici in Illyrio utuntur. u *Vakoru* 762a: clavula. Vukašini ulari čulumkom vo glavu Uroša. *Glasnik* 21, 249. u *zagoneci*: Mahnuh nogom, mahnuh drugom, zinu jama, upade čulumak (olqonartaj): čumak za tkače). *Nar. zag.* nov. 241.

ČULUMBRADA, *f.* brada nalik na čulum, u *jednoga pisca prošloga vijeka*: Čulumbrada nekom stoji, nekom brada molom mete, neki u bradi suriče goji. J. Kavašim 110.

ČULUMINA, *f.* augm. od čulum, topuzina, u *jednoga pisca našega vremena*: Pušćanin se preturice žarom, pa potegli čulumine gluhe. *Osvet* 2, 142.

ČULUNAC, čulunca, *m.* sacerdos, u *jednoga pisca prošloga vijeka*: Ne uzimajte ni čulunca ni torbice. *Živ.* is. 90.

ČULAŠICA, *f.* mjesto u *Srbiji* u *kinževačkom okrugu*: Niva u Čulašici. *Sr. Nov.* 1873, 3957.

ČULÉNE, *n.* arrectio aurium. isporodi čuliti, samo u *Vakoru rječniku*

ČUMA, *f.* 1. bema, budalo, stultus. -- 2 čvor na *goru* krajn *šapa*. u *hrvatskoj krajini*. V. Arsenijević.

ČUMA, *f.* 1. fasciculus, crista. -- 2. gomilica, cumulus. *tur.* küme, kup, gomila. u *naše vrijeme* i u *Vakoru rječniku*. Da idemo jih dijeliti na čume, M. Pavlinović, *razg.* spis. 212. -- 3. *pojuda ženi velike* i *neiščešćane glave*. u *Lici*. V. Arsenijević.

ČUMAST, *adj.* *vidi* benast. u *hrvatskoj krajini*. V. Arsenijević.

ČUMĚTINA, *f.* augm. čüma. u *hrvatskoj krajini*. V. Arsenijević.

ČUMEZ, *m.* kokošar, gallinarium. *tur.* kümes. u *naše vrijeme* i u *Vakoru rječniku*. *Mrtav oro* u čumezu pjeva. *Nar. pjes.* petr. 1, 294. -- i mjesto gdje *krmci* ili *srčine leže* te *tjerajući* *prase* u *ngoru* *loznicu reče* mu se: kiš tamo u tvoj čumez. J. Bogdanović. -- reče se i *dječ* gdje ih je mnogo, da po svoj *kući* ne arbuju: odlazite u svoj čumez. J. Bogdanović.

ČUMICA, *f.* dom. čüma. samo u *Vakoru rječniku*.

ČUMJĚHATI, čumijehâm, *imp.* *vidi* čumijehati. samo u *Staličevu rječniku* 73b: čumjehati, pedentim deficere.

ČUMILO, *m.* čumast čorjek, stultus. u *hrvatskoj krajini*. V. Arsenijević.

ČUMISLI, *adj.* indivel. dragocijen. *tur.* kymetli. u *naše vrijeme*: Svatovi vode devojkju, oni među čumišli pištoje. *Nar. pjes.* vuk. 3, 192.

ČUMUR, *m.* ugaj, carbo. *tur.* kümür, kömur. u *naše vrijeme* i u *Vakoru rječniku*: Za žežeže toga ugaja ili čumura, kako su ga onda svi zvali, nije trebalo velike mudrosti. M. Đ. Miličević, *let.* već. 266. *Turskom* se vjerom kunete a vaše nemate, nego vam je zakou nakovah, a čekie i čumur vjera. *Nar. prip.* vrc. 2, 87. *Zivi* čumur, *ligul*, *crstu* *mrkog ugaja*: Bukorovac selo 1½ sata na jugoistok od Kragujevca ima ugaj lignita. Seljaci u *Jasenici* ovaj ugaj zovu živi čumur ili živi ugaj. M. Đ. Miličević, *srb.* 280.

ČUMURANA, *f.* ugara, carbonaria. isporodi čumur. u *naše vrijeme*: Najposle im bejaše ostalo na malo, pa da sav ugaj razvali i čumuranu sa svim da pogase. M. Đ. Miličević, *let.* već. 270.

ČUMURANI, *m. pl.* *neko* mjesto u *Srbiji* u *okragu krajinjevačkom*: Livada u Čumuranima. *Sr. Nov.* 1872, 420. isporodi čumur.

ČUMURGLJA, *m.* koji čumur leže, carbonarius, coctor carbonum. *tur.* kümürdi, kömürdi u *Vakoru rječniku*.

ČUMURNICA, *f.* mjesto gdje se čumur leže, carbonaria. u *Vakoru rječniku* *vidi* čumurana.

ČUMURNAČA, *f.* *vidi* čumurnica. u *Vakoru rječniku*.

ČUN, *m.* klan u *ptice*, rostrum. u *Vakoru rječniku* 762a, gdje se dodaje da se u *Grblju govori*, i *narodi se primjer*: Tiva ne gine ni s čega, nego sa svoga čuna.

ČUNISI, *m. pl.* *neko* mjesto u *Srbiji* u *okragu požarvačkom*: Vinograd u Čunisima. *Sr. Nov.* 1873, 295.

ČUNSKI, *adj.* što pripada selu Čünü na *Lošiu*. *Schem.* vogl. 1876, 19.

ČUP, čüpa, *m.* zemljan sud s porisakim glicem iz kojega obično *Turci* piju čudu, lonac za med, maslo, ulje, vino itd. od *tur.* kjuip, keup, arb, kjuip, u to od *lat.* cupa od xvii vijeka i u *rječnicima Staličevu* 73b: vasis genus liquoribus adservandis, u *Vakoru* 762a: ollae genus. Udo-

vica napuni čupove uljia. M. Radnić, pogr. 255. Napunite čupove vode. F. Lastrić, od 72. ned. 62. Vino u čupovi. F. Lastrić, ned. 64. Da se gnizdo u čupu ufati. I. S. Rejković, kuć. 247. Zija kao čup za bijelom nedelju (jer se u bijelu nedelju pojede maslo, pa čup ostane prazan). Nar. posl. vuk. 90. Od ove istu svatovi čup masla. V. Bogišić, zbor. 278. Napuni čup sitnoga pjeska. Nar. prip. vrč. 2, 47. Evo vam čup para. 47. Prazni čupi bez masla i skorupa. 106. — 2. *neko mjesto u Srbiji u biogradskom okrugu*: Zemlja u Čupu. Sr. Nov. 1865, 470. Niva u Lupegljavu kod Čupa. Sr. Nov. 1870, 541. Niva kod Čupa. Sr. Nov. 1873, 827.

ČUPA, *f. nekakav vrč, samo u Vukovu rječniku* 762^a: urci genus. isporodi čup. — u šali mjesto glava. u Bačkoj. V. Arsenjević.

ČUPARA, *f. u šali se ovako zove glava da bi se pokazalo da je glupa*. L. Kovačević. vidi čupa.

ČUPICI, *m. dem. od čup. xviii vijeka i u Vukovu rječniku*. Malih čupića od zlata dvadeset hiljada. A. Kacić, kor. 226. — u zagoneci: Sara vara po potoku šara, u čupiću na pañiću spava. (odgonet[aj]: puž). Nar. zag. nov. xxi. — kao prezime, u naše vrijeme. Rat 395.

ČUPINA, *f. augm. od čup. u Vukovu rječniku*.

ČUPNUTI, čupnem, *pf. kao: turnuti. kada ugari na vatri do prijelada odgore onda reku: Čupni de te ugarko na prvo, ili: čupni de malo u peć*. J. Bogdanović.

ČUPRELIJA, *m. ime muško tur. Kùprili*: Kreni sila ispod Bijograda pa okrenu vezir Čuprelija. Nar. pjes. vuk. 2, 608.

ČUPRELIĆ, *m. prezime. -ić je stegnuto od -ijić pa se piše i Čupreljić*: A drugo je Čupreljić vezire. Nar. pjes. vuk. 3, 66. Duman paša Čupreljić vezir. Ogl. sr. 506.

ČUPRICA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom*: Niva kod Čuprice. Sr. Nov. 1875, 709. — u okrugu smederovskom: Livada u Čuprici. Sr. Nov. 1873, 39; 1875, 4. Niva u Čuprici. Sr. Nov. 1875, 693. valda čuprica dem. čuprija.

ČUPRIČANIN, *m. čorjak iz Čuprije varoši u Srbiji*: Od Čupričana. Sr. Nov. 1878, 251.

ČUPRIČIN PĀTOK, *m. neko mjesto pod livom u Srbiji u vrbarskom sreću*: Glasnik 19, 247. Niva u Čupričinom potoku. Sr. Nov. 1865, 415.

ČUPRLJA, *f. l. most, pons. tur. köprü, kjoprü, od xviii vijeka i u rječniku Vukovu: Čuprije načinit*. A. Bačić 80. Kod svake čuprije. A. J. Knezović xxxii. Po čupriji mistro traže. 207. Čini care na vodi čupriju. A. Kacić, razg. 222. I čuprija most koja se zove. I. S. Rejković, kuć. 89. Zatvorene skele i čuprije. A. Tomićević 235. Dok ne zida čupriju od svog dvora do moga. Nar. pjes. vuk. 1, 417. Gradoči po vodam čuprije. 2, 104. Mutna teče Tara valovita, na noj nema broda ni čuprije. 2, 105. Ne gradimo ni na voći kamene čuprije. 2, 203. Otiđoše uz vodu Sitnicu pod bijelu kamenu čupriju. 2, 345. A kad dođe vodi na čupriju. 2, 399. Pred kapijom srebrna čuprija. 2, 622. Osta kao čuprija na Višegradu. Nar. posl. vuk. 214. Dodo na srebnu čupriju. Nar. prip. vuk. 110. — na po se: Jugoslavka Č. to je sadašnja varoš Čuprija. Glasnik 31, 297. Mustafa pašina Č. kod Jedrena, maće Mostar. Glasnik 22, 224. — Kapetanova Č. Glasnik 32, 55. Kozija Č. Glasnik 32, 56. Kaferska Č. Glasnik 32, 62. — 2. varoš u Srbiji na desnom brijegu Morave u Kesari. Vuk, rječ. 792^a: K. Jovanović 179. Doklo dođem na Čupriju ravnu. Nar.

pjes. vuk. 4, 212. Ne vodi ga vezir u Čupriju, no ga vodi u Stambolu grada. 2, 608. Dok izadem na Čupriju ravnu. Pjev. ern. 103.

ČUPRIJSKI, *adj. što pripada varoši Čupriji. u Vukovu rječniku*. Čuprijski okrug. K. Jovanović 184. Čuprijska opština. 179.

ČUPRILIĆ, *m. prezime. vidi Čupreljić. -ić je stegnuto od -ijić, piše se i -ijić. od xvii vijeka, i u Daničeviću rječniku* 3, 550. Ahmet paša Kjuprilika. Let. šaf. 86. Pogibe Čuprilić vezira na Mihalevu 1691. 87. Koji vojsku Čuprilić vezira. Nar. pjes. bog. 286. Posla na ņga Čuprilić vezira. Nar. pjes. vuk. 2, 402. Veli ņemu hođa Čupriliću. 2, 403. Ovdje ima Čuprilić vezire... i pred vojskom Čuprilić vezire... tad procvjete sto i dvadeset paša uz koljeno Čuprilić vezira. 3, 87. Pođize se Čuprilić vezire 3, 342.

ČUPRILIJA, *m. vidi Čuprilić. xvii vijeka, i u Daničeviću rječniku* 3, 550: Ahmet paša Kjuprilija. Let šaf. 85 (1685). — *f. ime tursko gradu Velezu u Bugarskoj na rijeci Vardaru*: Dojdismo u Velez grad. bugarskij, a Turci zovu Tjupri-lija. Glasnik 31, 299.

ČUPRIŠKI, *adj. vidi čuprijski*: U nahiji čuprijskoj. M. Đ. Milčević, srb. 1135.

ČURA, *f. vidi bućala u Vukovu rječniku*.

ČURAD, *f. vidi bućala u Vukovu rječniku*

ČURAK, čurka, *m. kožušinom postavljena sukna, ogrtač postavljen lisičinom tur. kürk, kožuh. od xviii vijeka i u rječnicima Belinu* 559: vestis pellita: Bjelostjenčevu 54^b: v. meuten, et i Vukovu 762^a: toga pellibus substa et praetexta. Skinuvši (s) sebe čurak pokri ono tilo golo. J. Banovac, prip. 83. Ako ima dva čurka, dvi dolame. J. Filipović, prip. 3, 325. Kroz kapu mu perčin gleda brez svakoga čupav reda, jerbo linac ņeg tinari kao čurak žutov stari. V. Došen 205. Skide čurak od skrleta tanka. A. Kacić, razg. 242. Osvoji mu koña i odoru, mur-dolamu, čurak od skrleta. 248. Niti čurak poderan do vika nosila ne bi. I. S. Rejković, kuć. 366. Poklañau mu atove i čurkove, no on toga ništa nije čeo printiti. Nar. pjes. vuk. 1, 1 (1824). Često sam joj slao armagane: dvije dibe, četiri kadife, i dva čurka kunom postavljena. Nar. pjes. vuk. 1, 446. Prigmu je čurkom zelenijem. 1, 476. I prigmu čurak od kurjaka. 2, 247. Na plećima čurak od kurjaka. 2, 249. I prigmu čurak na opak. 2, 338. On izvrti čurak od kurjaka. 2, 397. I od čove čurke prigrtahu. 3, 273. Kada Srbji dokopase Turke zulumčare u bijele ruke, pa ih straše Srbji razvoditi preko polja bez svijeh haljina, bez čuraka i bez anterija. 1, 151. Sićarimo koña i oružja i s Turaka čurkov' i kalpaka. 1, 456. Sam joj čurak stotinu dukata. Nar. pjes. juk. 141. Kratki čurci a dugi rukavi. Nar. pjes. petr. 2, 280. Na ramo čurak prigmuo. Pjev. ern. 67. Marko izvraća čurak na opak. 56. Pod jednim se ogrnuli čurkom. Ogl. sr. 33. Ogrnuo čurak od kuno. Nar. prip. vuk. 222. Cincar niemu za uzdarje darova čurak. Nar. prip. vrč. 2, 181. — bez a pred k: čurk: Gdi će svak ņih razviditi, ako i kasno, zto kako je čurk Isusa htjet d'jeliti. J. Kavañin 157.

ČURAK, čurka, *m. bućala u naše vrijeme i u Vukovu rječniku*: Pući se kao čurak. Nar. posl. vuk. 267. Čuti čuti medvede, dan: sutra nedelja medveda čuñeniti, čurak barjak nositi. Nar. pjes. srem. 48. Čurak, der truthahn, puster, ulebagris gallopavo. Č. Lazić, ist. 62.

ČURAN, čurina, *m. vidi čurak. u naše vrijeme i u Vukovu rječniku*: Kod turske karaula ima debelijeh čurana M. Đ. Milčević, zim. već. 180.

Ima u gazda Stepe nebrojeno čuraka i čurana, pa su to čurani urađeni. 276. Čurak, meleagris gallopavo. J. Pančić, zool. 206.

ČURAN, *m. prezime, u jednoga pisca xviii vijeka*: Gdi je Moresin a gdi Čuran, gdi Valiorae, gdi li Griman? J. Kavačin 202.

ČURANOVA KRĚSTA, *f. tratorak, acanthus mollis* L. B Šulek, in. 61. iz *Vukova rječnika* 301b pod kresta.

ČURAŠKOVIĆ, *m. pl. bratstvo u Crnoj Gori u riječkoj nahiji*. Glasnik 40, 19.

ČURČE, čirčeta, *n. tunica pellicea, tur. kürk, kožah, u Vukovu rječniku*.

ČURČEVLE, *n. nešto mjesto, u Srbiji u požarevačkom okrugu*: Livada u Čurčevlju. Sr. Nov. 1873, 657.

ČURČIBAŠA, *m. poglavica čurčijski, magister pellionum, u Vukovu rječniku*.

ČURČIBASIN, *adj. što pripada čurčibaši, u Vukovu rječniku*.

ČURČIBASINICA, *f. žena čurčibašina, u Vukovu rječniku*.

ČURČIĆ, *m. dem. od čurak u Vukovu rječniku*.

ČURČIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme u Srbiji, -ić je stegnuto -ijić*. Rat 407, 410. Sem. srb. 1882, 54. Sem. prav. 1878, 48. Avramović 256; 260. Al ga vidis Čurčica Vasija. Ogl. sr. 161. vidi Čurčijić

ČURČIĆA DO, *m. selo u Crnoj Gori u katanškoj nahiji*. Glasnik 40, 19.

ČURČIĆ, *m. pl. selo u Hercegovini*. Ugnashe ih u selo Čurčić. Ogl. sr. 161.

ČURČIJA, *m. kožahar, krznar, pellio, tur. kurko, xviii vijeka i u Vukovu rječniku*: U Splitu kod Marka Mandića čurčije. F. Lastrić, svet. 205. I čurčije, težije, lončari M. A. Rejković, sat. 162. Po zanatu čurčija. D Obradović, živ. 17. Al je sansar među čurčijama. Nar. pjes. vuk. 6, 112 — *kao ime*: Čurčija gorski arambaša. Nar. pjes. vuk. 4, 168. Kad to vidje Čurčija arambaša. 3, 169.

ČURČIJIĆ, *adj. što pripada čurka ili čurcima, u naše vrijeme*. Trudna žena ne smie nositi u ņedrima čurčija jajca da joj dete ne bude pegavo. M. D. Mihčević, živ. selj. 32. — *u imenima trar*: Čurčija kresta, polygonum orientale, u *Vukovu rječniku* 762b. G. Lazarić, ist. 126. B. Šulek, in. 61. — *Čurčiju trara*, malva sylvestris, crni šlez, šlezorabača, oko Sarajeva. V. Arsonjević.

ČURČIJIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme*: Uzmi, majko, jabuku od zlata pa ti idi Čurčijeva dvoru, pa mi prosi Čurčića Marju. Nar. pjes. srem. 137. vidi Čurčić.

ČURČIJIĆA LUG, *n. selo u Bosni blizu Skopja*. Schem. bos. 1861, 54.

ČURČIJIĆ, *adj. što pripada čurčiji, kožahar, krznar, pellionis, u Vukovu rječniku*.

ČURČIJIĆA, *f. žena čurčijama, uxor pellionis, u Vukovu rječniku*.

ČURČIJKINJA, *f. igla na tri sjecrnice kojom se čurčije služe, acus, pellionum*. B. Mušićki.

ČURČIJSKI, *adj. što pripada čurčijama, pellionum u naše vrijeme i u Vukovu rječniku*: Čoljevi slaze pirove, u p. čurčijski je pir iljini dan. Vuk, živ. 85.

ČURČIJSKI, *adj. radi čurčijski, u Vukovu rječniku*.

ČURČILUK, *m. krznarstvo, ars pellionis, tur. kurklyk xviii vijeka i u Vukovu rječniku*. Martin Budinae koji je i zanat čurčiluk učio. Spom.

bud. Glasnik 2, 3, 150. U velikom čurčiluku. Nar. pjes. petr. 1, 204.

ČURČIJE, *n. nešto mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom*: Vinograd u Čurčiju. Sr. Nov. 1875, 741.

ČURČIJSKI, *adj. vidi čurčijski, u naše vrijeme*: Čeh čurčinski. V. Bogišić, zbor. 500.

ČURDIJA, *f. 1. kratak kožuh, u Vojvodini, a u Srbiji ženska sukinja bez rukava, kad se je ko žemo pa selima račalo je da kupi mladi čurdiju od plavetne čolhe, u Vukovu rječniku, od xviii vijeka*: Uči Isus da se od svake svadbe i prirećia pazimo čak tako da, ako bi nam tko čurdiju oteo, da mu i dolamu vratimo. D. Rapić 11. Da te tvoj neprijatelj za čurdiju ili dolamu ufati. 363. Danas čurdija a sutra sur-dolama. 444. Poskidačo sa čurdije rojto. M. A. Rejković, sat. 71. Pokrilo se od samura čurdijom. Nar. pjes. vuk. 1, 153. Što li će ti na letu čurdija? Nar. pjes. petr. 1, 243. Nam dakle mandur bila zelena čurdija s crnuj pervazom. S. Tekelija let. 120, 4.

ČURDIJĚTINA, *f. augm. čurdlija, u Vukovu rječniku*.

ČURDIJA, *f. dem. čurdija u Vukovu rječniku*.

ČURDINA GRĚDA, *f. mjesto u Srbiji u račerskom okrugu*: Niva u Čurdinog Gredi. Sr. Nov. 566.

ČURĚGJA, *m. vidi čurčija xviii vijeka*: Damijan čurčija. Spom. bud. Glasnik 2, 3, 72.

ČURE, čirčeta, *n. vidi buče, u Vukovu rječniku*. — *kao ime musku*: Schem. bos. 1861, 2, 26.

ČUREK, *m. u B. Šulek, in. 61. gdje se navodi da je iz Mokafe, ali u nega ima čurek kao i u Belinu rječniku*.

ČURENE, *n. dvaće, flatus, isparedi čuriti, samo u Vukovu rječniku*.

ČUREVAC, Čurevca, *m. jedan izror u Gmca-tinu*. P. Dordević.

ČURIO, *m. prezime u naše vrijeme*. Schem. bos. 1861, ix, xxvi.

ČURIO, *m. pl. bučiči 1 samo u Vukovu rječniku*.

ČURIKA, *f. dirča, nigella arvensis*. B. Šulek, in. 61. srarai čurek.

ČURILAC, Čurioa, *m. selo u Crnoj Gori u Bjeloparčevićima*. Glasnik 40, 20. Ali ćemo malou Čurioa. Pjev. crn. 301. Da ndajim na selo Čurilac. Ogl. sr. 196. Huseine k Čurioa pode, sve u ponoć trei Čurioa 197. Od maloga sela Čurioa. 170.

ČURIL, *m. pl. nešto mjesto, u Srbiji u okrugu rudničkom*: Livada u mestu Čurilima. Sr. Nov. 1875, 691.

ČURILICA, *f. alphabetum cyrillicum, od xvii vijeka i u rječnicima Belina 60b: alphabetum, 135: litterae abecedariae; Stalčeru 73b: litterae elementares, i Vukovu: alphabetum cyrillicum. Slovom naše bukvice i čurilice. M. Alberti x. Način pisanja naše bukvice i čurilice. xi. U hože uči bukvice a u Heza (Reza) čurilice. Poslov. danić 110.*

ČURILČKI, *adj. što pripada čurilici xviii vijeka*: Od ovoga slova čurilčkoga. A. Kadčić, bog. n.

ČURILO, *n. vis u Gacku u Hercegovini*. V. Lješević, srarai Kurilo.

ČURILOVAC, Čurilovca, *m. 1.) selo u Crnoj Gori, vidi Čurilac, Idemo selu Čurilovu Pjev. crn. 301. — 2.) selo u Srbiji*: Selu je Radoši

crkve arhangelove u Prizrenu išla meda na Kjurilovec. Glasnik 15, 281. *srarni Kurilo, Kurilovo* — c) *selo u Hreatskoj, kajkaeški Čurilovec*. Schem. zagr. 1875, 183.

ČURILOVIĆ, *m. prezime xvi vijeka i u naše vrijeme*. Pred Valentom Čurilovićem. Mon. croat 186. Schem. segn. 1871, 81.

ČURILSKĀ, *adj. cyrillicus. xvii vijeka*: Glogolskih i čurilskih. B. Kašić, rit. xvii.

ČURIN, *adj. od imena koje samo ne dolazi. xiv vijeka*: Kjurini vnuci. Glasnik 35, 121.

ČURITI, čurim, *imp. 1. duhati, flare. Daničić kor. 96 misli da korijen može biti tu u značenju napuhati se prošom u duhati. u naše vrijeme i u rječniku Vukovu 762b, gdje ima primjer*: Iz drugoga studni vjetar čuri. Sjever poče da čuri. S. Lučiča, prič. 151. — 2. delirare, deliramenta ložiti. u *Staličeva rječniku 73b*.

ČURJĀ, *adj. vidi budži, čuriji. u Vukovu rječniku*.

ČURK, *m. vidi čurak*.

1. ČURKA, *f. vidi budija, čura. sridgrč zoboza. od početka našega vijeka i u Vukovu rječniku*. Puran more dvanaest čuraka imat. I. S. Rejković, kuć. 159. Djavolski duh iz še (rještice) izide i stvori se u lepira, u kokoš ili u čurku. Vuk, živ. 211. Nema pameti ni koliko čurka. Nar. posl. vuk. 204. Nebrojeno čuraka i čurana. M. D. Mihičević, zim. već. 276. Divija čurka, tetrao Ivo-gallus. K. Crnogorac, zool. 97.

2. ČURKA, *f. djevenica. u Podravni. F. Hefele. čuo sam i u Varaždinu*: Kračec Matija lagev nabija . . čurke nadčva, milo popčva. Valjavac.

ČURKO, *m. čeka buba, opetiopalpus spinola. I. Šloser, kor. 480, 481*.

ČURKOVAC, Čurkovec, *m. 1. mjesto u Srbiji u šabačkom okrugu*: Zemlje u Čurkovcu. Sr. Nov. 1875, 991. — 2. *trava koja se zove i čurčija kresta*. L. Kovačević.

ČURKOVICA, *f. selo u Srbiji*. Sr. Nov. 1879, 175.

ČURKUT, *m. psina. L. Stojanović*.

ČURLIK, *m. ime. Cyrillus, Čiljike. u jednoga pisca našega vremena*: Skupi se hinorija na Čurlika i Čurlika. S. Lučiča, prič. 29.

ČURLIKA, *f. 1. vrst čobanske drvene jednocjerne svirače nalik na flautu, zove se i slavič i samica, griješkom staji i, 860b: čurlika, što se tim ispravila V. Arsenijević. — 2. psorna riječ za onoga koji je prilično prazne glave, u gorovu: odlazi, vražija čurliko! ili: on je prava čurlika. kod Gospića. J. Bogdanović*.

ČURLIKAŠE, *m. svirače u čurliku. isporodi čurlikati. u Vukovu rječniku 762b: fistulae modulario*.

ČURLIKATI, čurličem, *imp. svirati u čurliku, modulari tibia. u jednoga pisca xviii vijeka i u Vukovu rječniku*: Kad po brzoi rijeki brode, kilikuju slatko Najje, kad po gustoj šumi hode, čurlikaju mило Драже. Krmpotić 93. Sad uzvi se gori jako čurlikajuć slatko i glasno. 118.

ČURLIN, čurlina, *m. čeka ptica, čurlin batoglavac, charadrius pluvialis. L. Progr. spal. 1880, 36. Čurlin kijokavac, totamis calidris, Beehist. Progr. spalat. 1880, 37. vidi curlin*

ČURLINA, *f. selo u Srbiji u okrugu niškom*. Sr. Nov. 1879, 175. Iz sela Čurline. Rat 65

ČURLINKAVAC, čurlinkavca, *m. ptica passerina melanocephala. Progr. spalat. 1880, 30*.

ČURLINKOVAC, čurlinkovca, *m. čeka ptica, emberiza hortulana. Slovinae 1880, 389*.

ČURLINSKI, *adj. što pripada selu Čurlini. Zauzme čurlinske visove . . iz sela Čurline u pravcu čurlinskih vinograda. Rat 65*.

ČURLINAČA, *f. čeka ptica, čurlinača čukavica, oedionemus ereptans, Temm. Progr. spalat. 1880, 35. vidi čukavica*.

ČURLITI, čurlim, *imp. vidi čurlikati. u naše vrijeme*: Čurli danas čurli sutra, nauči se čurlikati, zaboravi s' oženiti. Iz nar. pjes. u Lici. V. Arsenijević.

ČURLOVAC, Čurlovca, *m. selo u Hreatskoj blizu Belovara. Schem. zagr. 1875, 169*.

ČURLUČUM, *m. čeka vrst subordinacije, u goru*: ti svo ka meni nešto uz čurlučum očes da delaš. *Kod Gospića J. Bogdanović*.

ČUROVO, *m. negda mjesto niže planine Vučeca gdje utiče u Drinu rijeka Sutjeska. S. Novaković, obl. 47*.

ČURŠIJA, *m. vidi čurčija. u rječniku Bjelostijencu 54b i Bellin 550*.

ČURŠILUK, *m. vidi čurčiluk. u rječniku Bjelostijencu*.

ČURTA, *m. hyp. od čurčija, tako su oshito zvali Čurčiju arambašu negovi momci, koji su se zvali Čurtinovi. u Vukovu rječniku, kao nadimak. Vuk, odgov. na laži 29*.

ČURTAČK, *m. čurija bolest, desiderium veneris. srarni tur. tavuk, kokoš u Vukovu rječniku, gdje se dodaje da se u šali kaže i o ženama*.

ČURTINA GREĐA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu rašerskom*: Niva u Čurtinjoj Gređi. Sr. Nov. 1865, 469.

ČURTINOVAC, Čurtinovec, *m. momak ili pri-staša Čurčije arambaše. u Vukovu rječniku, Nije dirao ništa u Čurčijina brata ni u ostale Čurtinovec. Vuk, dan. 3, 205*.

ČURTOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme. Šem. srb. 1882, 93. Nar. pjes. petr. I, 351*.

ČURTOVO BRĐO, *n. čeko mjesto pod livom u Srbiji u rvačarskom srezu. Glasnik 19, 247*.

ČURULICA, *f. alphabetum cyrillicum. u jednoga pisca xviii vijeka i u Bjelostijencu rječniku pod abeceda, abecelarium, alphabetum. Od Cyrila je izmišljena ona abecevica koja se zove čurulica. A. Kanižlić, kam. 31. vidi čurulica, čirilica*.

ČURULIĆ, *m. prezime u naše vrijeme. Avramović 205*.

ČURULIJA, *f. ptica ruga, parus pendulinus i u čeko zagoneci: čurulija svira, tankosava igra. L. Kovačević*.

ČURUVLJA, *m. prezime u naše vrijeme. J. Bogdanović*.

ČUSA, *f. testija u koje je okričen vrat. L. Kovačević*.

ČUSARA, *f. vidi čusa. L. Kovačević*.

ČUSEGILJE, *m. prezime, na početku xviii vijeka*: Simo Čusegije. Spom. bud. Glasn. 2, 3, 76.

ČUSELE, čusčeta, *n. mekani turski don za cipele, genus corii solis efficiendis. L. Stojanović*

ČUSKERA, *f. čeki stolarski strug, nem. schrotthobel. L. Stojanović, vidi čustera, čustero*.

ČUSKIJA, *f. poluga, vectis. u opće štap, gvozden kolac, tur. küski. od xviii vijeka i u rječnicu Mikaljinu 37 (11)²: poluga kom se dviju stvari teške, vectis; Bjelostijencu 54b: poluga, fustis,*

vectis, v. šćap; i *Vukovu* 762^b: vectis, a) u *pravom smislu*: Tu (na pazarima) čuskijam se leđa glade. V. Došen 173. Da l' čuskije i poluge za mlade su i za sluge da ni bude i da ganu od linosti da ustanu. 253. Volio bi u manastir Krupi s čuskijom kameču krčiti kao ono. D. Obradović, bas. 123. Podupro dušom kao čuskijom. Nar. posl. vuk. 252. U ruci čuskijn drži. Nar. prip. bos. 1, 17. Zna plivati kao čertalo, kao čuskija. Nar. posl. staj. 148. Namjeravali graditi crkvu za koje im je trebovalo mnogo čuskija da krče i vade kamena za građu. Nar. prip. vrc. 1, 149. Sjajali igle da im rode čuskije. 149. To se zbilio isti dan kad su Mlečići vajali čuskijama oltar s Marka pod mahinama. S. Lužića, prip. 122. — b) u *prerušenoj smislu* kao *poticane*, stimulns. u *jednoga pisca po tuđem jeziku*: Lakomost usloviše se podkopati temelj užožitva telesnoga čuskijama od položena zlata. F. Lastrić, test. 55. Podkopati temelj čuskijama slave svitovne. 55. Uze prijake čuskije i poluge: riči one Isukrstovce. 104. Ovim i drugim priličnim oružjem i čuskijama. 104. *vidi* poluga, ozib.

ČUSKIJAŠ, čuskijša, *m. koji čuskiju nosi. u naše vrijeme*: Čuskijaš i mlinar za jednu podu u svijet. . . ina, u dvojicu Biberaga i čuskijaša. Nar. prip. bos. 1, 17.

ČUSLA i **ČUSLA**, *m. koji je čustar*. L. Kovačević.

ČUSLAV, *adj. ošišan do glave. u Mačvi u Srbiji*. L. Kovačević.

ČUSLO, *m. vidi čusla*. L. Kovačević.

ČUSLOVIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme u Srbiji*: Vladimir Č. Sr. Nov. 1877, 270. 1136. *isporedi* čuslo, čuslav.

ČUST, *adj. vidi čust*: Skoči na gredu pa ostani čust. M. Pavlinović. — *kao ponosit*. M. Ražičić.

ČUSTEK, *m. spona kožna na noge, compes. tur. kōstek. u naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. A na nogam četiri čusteka. Nar. pjes. petr. 3, 141, 454. — *škakati iz čusteka znači škakati s mjesta skakajući dobro noge* Nar. prip. vrc. 1, 229. *pa tako dolazi*: A skacu se skoka iz čusteka. Nar. pjes. petr. 3, 588. Al oto ti Turak iz no-kane, zametnuše skoka iz čusteka. Nar. pjes. juk. 198. Škaknu se skoka iz čusteka. Nar. pjes. petr. 2, 66.

ČUSTERA, *f. strug, runcina*. B. Mušicki. *vidi* čuskera.

ČUŠ, *m. magare, asinus. u Bačkoj*. V. Arsenjević.

ČUŠČUŠ: *glas kojim se osti tjeraju da idu. u Staličevu rječniku* 73^b: vox qua asini ad incedendum incitantur. *vidi* čuš.

ČUŠA, *f. surla (u svine), rostrum suis. u naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Kao sviňa kad jede mekine pa po nima brbla čušom i razmeće ih Vuk, nar. posl. 347.

ČUŠAK, čuška, *m. dem. od čuh. u jednoga pisca na početku našega vijeka i u rječniku Staličevu* 73^b i *Vukovu* 763^b. Čušak od vjetarca. B. Čučeri 199. Dmjevo bijaše ostalo dosadivom ulakacem bez čuška vjetra za puno dana osuširano. 495. Za puno leta nijesu smjeli oni vjeter ni jed-nijem čuškom zapuhati. 498.

ČUŠĀNE, *n. colaphi impactio. isporodi* čušati, samo u *Vukovu rječniku*.

ČUŠATI, čušam, *imp. udarati po uhu, colaphus impingere. od xviii vijeka i u Vukovu rječniku*. Od mene si čušam. Đ. Baraković, jar. 42. I počeše jedni plivati na ņ, i pokrivati mu lice,

i čušati ga. Vuk, inar. 14, 65. I da se ne bih po-nio za premooga otkričeva, dađe mi se žalac u meso, audeo sotonin, da me čuša da se ne po-nosim. 2kor. 12, 7.

ČUŠE! *interj. tako se reče oslu da se otjera. u Vukovu rječniku* 763^b: vox asinus repellentis. *odatle* čuše, n. asinus, magare. u *Bačkoj*. V. Arsenjević. *a kaže se i blenastu čorjaku*. B. Mušicki.

ČUŠICA, *f. ono je glava od čušice, reče se onome koji nije pristao kod ljudi*. Nar. posl. vuk. 231.

ČUŠINCE, Čušinaca, *f. pl. selo u Srbiji*. Sr. Nov. 1879, 176.

ČUŠITI, čušim, *imp. leniter spirare. isporodi* čuh. u *jednoga pisca xvi vijeka i u Staličevu rječniku* 73^b. leniter spirare, ilare. Taj slavni ju-veni vaj da mu sadružji po slavnoj zeleni tih vjetric gđi čuši. M. Vetranić 2, 185. — *gibajući se šušati*, agitari, moveri. Gđi prši u dubravi tihoga vjetra čuh na jeh visokoj ali pak na boru, gđi čuši listak svoj. M. Vetranić 1, 92.

ČUŠITI, čušim, *pf. priušiti, colaphum impingere. u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. koga: Ko te jedau put čušio, onaj će te drugi put ko-ćem udariti*. Nar. posl. vuk. 156. — *komu zauš-nicu*: Udari ga nogom Ceroviću, a Milanu ma čuši zaušnicu. Osvet. 3, 113.

ČUŠITI SE, čušim se, *imp. zgražati se s ki-seline vina n. p.: nek se žene čuše, a mi ćemo ga muškareci piti. u Topolovcu*. P. Brantner.

ČUŠKA, *f. zaušnica, priušak, colaphus. od sgrč. zōnos, alapa. samo u Vukovu rječniku*.

ČUŠKA, *f. ptica sylvia rubecola, na Braču*. A. Ostojić. *vidi* čuška, čuška.

ČUŠKAC! *reče se kad se čuši koga. u Vukovu rječniku*.

ČUŠKĀNE, *n. protrusio. isporodi* čuškat. samo u *Vukovu rječniku*.

ČUŠKAPA, *f. ņekakva igra, u kojoj je glavno to, da čušaju kapu onoga koga dopune red da je zapne i položi na dolinu. u Vukovu rječniku*: čuškapa, u Vrčevićim igrama 69: čuš-kape.

ČUŠKATI, čuškām, *imp. 1. tjerajući nogom udarati, protrudere. Postanem je po Gritleru*, Rad xli, 177 od tuk: j pred u je parasitko. u *naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Čuškaju ga s noge na nogu kao krivo tečenje. S. Lužića, prič. 7. Oni koji pogne kapu trči za onijem te mu kapn čuška. V. Vrčević, igre 69. — 2. *poti-cati magarca da ide riveći*: čuš. u *Staličevu rječniku* 73^b: asinos ad incedendum incitare, lašhe magarca čuškat, neg li breme cicati, nositi.

ČUŠKIJA, *m. vidi čuskija. u Staličevu rječniku*.

ČUŠNŪT, *adj. vidi čanut. u Vukovu rječniku*.

ČUŠNUTI, čušnēm, *pf. nogom udariti tjeraju-ći, protrudere. isporodi* čuškat. u *naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Počne oko le obigravati, čuvajući da je ko nogom ne čušne. V. Vrčević, igre 69. Putnik čušno nogom oni kamen, a zmija kad se ispod kamena oslobodi ufati ga zubima za petu. Nar. bas. vrc. 2.

ČUŠTERE, *n. vidi čuskera*. L. Stojanović.

ČŪT, *f. sensus, osjećaj, osjećanje. od xviii vijeka. u rječniku ni jednom Postanju kojega i ču-čjeti. Ljubav jest prva od četiriju čutije*. M. Rad-nić, pogr. 239. Svih dobiva i prolomlja naša žo-čut i slados polotivna. J. Kavanin 77. Čim k raz-logu nas uveže, mjereći čuti okušena. 348. Ma što su im umi kratkoćeni, to su ņežno nagljo jim čuti. Osvet. 2, 81. Al mu noina uživaju taga

jer bez srca tašte su mu čuti. 3. 4. Indi u lov s družbom beg se puti, da vitežke izpokoji čuti. 4, 19. Prosti narod ne zna ništa o tomu, da se izvađa kroz njegovu vjerozakonsku čut. M. Pavlinović, razg. 69. Groznica mu je prelazila na ogañ. U toj mucu koja draži čut a mrači um, poče svega i svašta da klapiña. S. Ľubiša, prip. 94. Okolica svojom krasotom plijen mriocica a čut nam blaži. 98. Čuda Ľudij čuda čutij. Jačke 8.

ČŦT, m. sensus. samo u jednoga pisca xvi vijeka: Za č srce ni jedan čut u sebi ne ima, koji van ne kaže nadvornim stvarima. N. Rašina 104.

ČŦTAK, čutka, m. segmentum caudicis, šuljak. u Vukovu rječniku.

ČŦTAK, čutka, m. nekakvo žensko pokrivalo u gradiškoj i brodskoj pukovniji: Devojke nose kiku i odkritu glavu, a žene nose čutak, crnom kapom svezanu kosu, koja je sva od straga na jednom mjestu skupita. V. Bogišić, zbor. 127.

ČŦTALICA, m. koji samo čuti, taciturnus. u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. isporodi čutjeti 2. Protivno od čutalice kaže se otvoren. J. Bošković.

ČŦTĀNE, n. silentium, mućanje, u naše vrijeme. Mālo čutañe. M. D. MiĽićević, zlosel. 217.

ČŦTATI, čutām, imp. tacere. vidi čutjeti 2. u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Sad kad umuknu i crkva oni se okamenise. Već nisu govorili ništa, samo su čutali i gledali. M. D. MiĽićević, zinn. već. 28.

ČŦTEĽAN, čuteĽna, adj. sensibilis. samo u Stulićevu rječniku.

ČŦTEĽNOST, f. sensus. samo u Stulićevu rječniku.

ČŦTEĽSTVO, n. vidi čuteĽnost. samo u Stulićevu rječniku.

ČŦTILO, n. sensus, osjetilo. samo u Stulićevu rječniku.

ČŦTIMOĆ, f. vidi čutilo. samo u Stulićevu rječniku, za koji je i načineno prema sentiendui vis.

ČŦTITEĽAN, čutiteĽna, adj. sensibilis. samo u Stulićevu rječniku.

ČŦTITI, čutīm, imp. vidi čutjeti.

ČŦTIV, adj. sensibus subiectus, sensibilis. isporodi čut. od xviii vijeka i u rječnicima Belinu 317, i Stulićevu 74^a: sentiens. Ako je plaćna telesna nezdoga slijos, ere nam brani gledati stvari čutive i sunćanu svitlost uživati. A. d. Bella, razg. 68. Pripovidana božje riči su čutivi glas našega boga. 108. Pamet naša za prijati prilike poznaña čutivih stvari jest jedno zrcalo veoma čisto. 121. Stvari vidive ol čutive. A. Kadčić, bog. 60. Duša kad sa svim ne ima bogoljubstva čutivoga puna nemira i neproda porad stvari duhovnih ne bi imala brž pravi razlog bojat se, da ne ima u sebi Ľubav božju? Turf. blago 2. 10. Zapečati svoje obitanje nikim blizima čutivim. 2, 197. Pravo posvetilite jest jedno prikazanje izvansko stvari vidive ol čutive. M. Dragičević 117 Zlamene čutivo ili ti osvitivo. B. Leaković, nauk 150. Koje je zlamene čutivo u ovomu sakramentu? I. Velikanović, upuć. 3, 31. Potvrđene je zlamene čutivo. 3, 34. Sakramenti jesu zlamena čutiva ili ti vidiva. 1. 7.

ČŦTJETI, starije čačn, poznije čutīm, imp. sentire, sensu percipere. od početka xvi vijeka i u rječnicima Mikaljinu 37 (1)^b: sentio, sensu percipio; Belinu 318: sentio, 69: amo, blandior; u Bjelostijenčevu 54^b: praesentio, coniectura per-

spicio; sentio, sensu percipio; Jambrešićevu: sentio; Stulićevu 73^a: čuteti 74^a: čutiti, čutjeti sentire, sensu percipere, intelligere, putare, opinari, amare, diligere, blandiri, praesentire, animadvertere, audire; Voltigijinu 31: čutiti, empfinden, čutjeti begreifen, i u Vukovu 76^b: čutiti (zap.), čutjeti (jugoz.) sentio. — Akcenat ostaje bez promjene. — stl. statuti, stl. i bug. čutiti korijen je po Daničiću kor. 96 tu. savni i čuti.

1. prelazno

1. poticajem osjetnim ili duševnim doznavati. osjećati, sentire. a) osjećati uticajem ili djelovanjem na tijelo ili na koji dio tijela. Što se osjeća izriče se akusativom: Ne čušaše ni jednoga ohlaćenija. Mirakuli 136. Budući po tom (žena) stavljena u plamen gorući ni jednu muku čušaše. 10. Oci u tebi vide bilina, okušenje čuti vojnu. Transit. 125 (1507). Žena čuteći poli sebe toga človika. 217. Miruz za isto mnogi su čutiti. 286. Glava kad čuti bojezan ol truda, u ostaloj svoj puti bole se sva uda. M. Vetranić 1, 133. A život gdje traju ter tolik trud čuti, vinca se cuvaju. 1, 141. Kom se napih sit, natuh se kako mijeħ, tolike bojezni u sebi čuteći, u plačne me pjesni ke ne vijem izreći. 2, 115. Gdje trudan život moj bojezni sve čuti. 2, 33. Htjese me spuniti jak sužnja i roba. da budem čutiti bojezni do groba. 2, 127. Ni muke ni truda ni čuti ni čuje kad godi putuje. 1, 175. Ni žede ni glada u sebi ne čuti. 2, 65. Kada malo čute usta slasti svake. P. Hektorović 67. Sidoše kraj mora da čute vitra huk. D. Baraković, vil. 128. Ne zna neman al' strašiva, al' je u Ľudskoj čovjek puti; stupa i stupaj uspregniva, i nenadni lapat (cordis palpitationem) čuti. I. Gundulić (Sorkočević) 589. Koji čuti zimu. I. Držić, nauk gonđ. 116. Ne čuti nigdar boli ol glave. P. Radović, simb. 38. Vojska glad čuti. D. Palmotić, christ. 164. Vas puk čuti smrtnu žedu. vii, 78. Glad čuteći od vočke ga žela dode. xiv, 105. A on ne čuti svoga smrada. I. Ančić, ogļ. 57. Promiši, dušo, bolest i tugu, koju čuti svaki čas nemoćnik. P. Posilović, nasl. 50. Ne čušaše muke. S. Margitić, fala 56. Zimu čuti. I. Dordić, uzđ. 138. Čutjeti zimu, frigeo. A. d. Bella, rječ. 329. Čutjeti glad, esurio. 301. Čutjet bolest po svemu tijelu, opprimi totius corporis doloribus. 318. Čutiti čemernu bolest, dolorem acerbissimum sustinere. 275^b. Sada čuti isto ganutje tlesno. A. Kadčić, bog. 526. Iste udarec jest i ona čutila po tilu svomu. F. Lastrić, test. 100. Nemoćni čute polaćenja. A. Kanižlić, utoc. 389. Niti truda od starosti ne čutim. A. Boškovićeva, razg. 20. Sve se ovo nam događa, er ne čutimo glad. Besjede kr. 2. Koji (šarci) čuto na sebi tegodu od godišta. 34. Sve što je tijelo mekahenje, sve čuti veću bolest kad je udreno. 55. Bi sva ostala uda čutila bolest J. Matović 96. Jesurkret je čutio gorkost mućenstva u tijelu. 49. Med čutim u ustih. A. Kanižlić, rož. 58. Koliko bijela čutiš, toliko nege steri. Poslov. danić. 48. Kao bog ne može i kad čučet i kakove muke T. Ivanović, nauk 36. — b) osjećati sobom ili u sebi djelovanjem duševnim. Što se osjeća izriče se akusativom, ali mogu i druge pobliže oznake izričene biti otkle dolazi ili u čem biva ono što ko osjeća. Što se osjeća ili je ugodno ili neugodno, rede što drugo. ugodno n. pr. mir: Mir i pokoj pravodna duša u sebi čuti. I. Dordić, salt. 70 naslućenje: Žena u tomu sastavljenu čuti veliko naslućenje. A. Kadčić, bog. 427. Koliko naslućena čutio si u sagrašenju. I. J. Lučić, razg. 36. pokoj: Pokle čutime taj pokoj i rados. D. Držić 362. Kad poje malahol taj šturak u travici stoje, pokoj ne

čuti nit vidi tih sanak, M. Vetranić 1, 156. *raj u prenesenom značenju*: Čutim njeiki raj jak da bi snil u san. D. Držić 456. *radost*: Velmi se veselim i čutim rados. S. Menčetić 285. Čutimo velju rados. M. Vetranić 1, 232. Vesel se tuj naj-dob, nu ne vijem kako ja s pameti ne zajdlod sebe van daleč tja, toliko radosti u sebi čuteći, ke mojoj slabosti nije dano izreči. 2, 191. Tač lavica, koju jeginje još nejakij porod mili, ne raz-bire, ali veću, jer ga steče, radost čuti, ali jaču kuša smečn, negov jazec poraz ļuti. I. Gundulić (Sorkočević) 580. Ne mogu ku bi htjela čutjet rados. D. Palmotić 2, 292. Sree moju priveliku radost čuti. A. Boskovićeva 3. Koju rados ču-tim? Besjede kr. 38. Zlamenuje radost, koju duša po pokori čuti u sebi. A. Kanižlić, bog. 72. *raz-govor*: Jeda li još čuti razgovor veseli. S. Menčetić 7. Kada se, sunačce, namirim u tvoj dvor, koji me srdlačce ne čuti razgovor? 93. Ini ne čutim razgovor ko li smrt. 168. *slatkost, sladost*: Momu žitku slatkost u ni čem ne čutim. P. Zor-narić 3. Sladost koju čutimo od stvari žudne. J. Matović 429. *slast*: Kad pusti ovaj glas izusti jak grimiz, misli svak koju slas ne čutim i miris. S. Menčetić 197. Koju slas ne čutib ja tade! 246. Kad se još vidib ja u kril ne radost, toliku čučas slas ar ne znam izrijeti. 266. Sve svjetovne čutiš slasti. M. Vetranić 1, 28. Višnja je htjela vlas da čutim vječnu slas. 2, 220. Ter ne će nitko vas svoju svjes prignuti da gorje višu slas razbira i čuti. 2, 69. Zavidil vik ne bi ma misal ni jedan čas tim višnim od nebi, ki čute vječnu slas. D. Rašina 128. *utjeha*: U sebi čutijuci utjeha. B. Gradić, djev. 103. *veselje*: Ki čute veselje s ljubavi. M. Vetranić 1, 43. Ne umi-mo kudi sada od veselja ko čutimo iz ovogaj slavna grada da se k lugom uputimo. 1, 247. Naše kad pjesni bi začulo ptice bi s ljubavi gorušte čutile veselje. 2, 118. Pastijeri veselje neiz-mjerno čučabu. A. Gučetić, roz. jez. 18. Čutiti preveliko veselje, laetissime gaudere. A. d. Bella, rječ. 64. Kad čuti u svomu srecu veselje u slavljenu boga. A. Kadičić, bog. 343. Veselje koje čutimo ne možemo izkazati. A. Kanižlić, kam. 879. Da bisno tako veselje čutili. Grgur iz Vareša 35. Koje veselje nijesi čutila uzdržeci u sebi božje prijateljstvo. Mishi kr. 59. *u opće*: *dobro*: Je li duša na nebi od rajskoga okola, veću rados da ima, veće dobro da čuti? S. Menčetić 326. — *češće što neugodna kao*: *bol*: Koliki bol čutim zaral tvojih nevoļa. A. Kanižlić, kam. 129. *bolest*: Ima se priklono moliti za zgriješjenje svoje i gorku čutiti u srecu boles. N. Dimitrović 58. Prsi me svak čas čute veću boles i smrtni, jaoh, poraz. M. Držić 12. Čutimo bolest od gri-jeha našijeh. F. Lukarević 251. Ja se od tebe vik ne krijem kad bolesti čutim koje. D. Pal-motić 2, 195. Ti vidiš koliku boles čuti sree moje. M. Jerković 60. Duša čuti i kuša veću boles nego tijelo. V. M. Gučetić, pohv. 134. Budući te tolikrat uvrijedio, da čutim u srecu ve-liku bolijest. I. A. Nenadić, nauk 251. Nije kruti-jeći bolesti na saj svijet pri onoj koju onada čučas sree negovo. D. Mattei 29. *bolezan*: Poče čutiti bolizan. Korizum. 97^b (1508). On čuti veću bolizan 80^b. Bolizan moj duh čuti i sve trepti sree moje. raznušljaje konop ļuti ki zavrže grlo tvoje. M. Vetranić 1, 326. Sve imam ļuvezni, sve mi je na voļu, a čutim bolejni i s trudom zlu voļu. 1, 481. Ja za man u željah sve tužn, čuti bolejan tuj lijepos da združn. 2, 348. Čutjeh sve nesreće i gorke bolejni. O. Mažibradić 129. Otče, ne nmijem rijeti kojn čutim ja bolejan. I. Gun-dulić 248. *čemer*: I čemer prijuti i plačni nepokoj

me sree čuti. M. Vetranić 2, 34. Srdlačce moje čemer čuti 2, 72. O zvijezdo, vaj meni, da nalijep prijuti i čemer pakljem moj život ne čuti, kako ga čutim sad. 2, 75. Vila pruzni, kako tui u tuzi tko čuti čemer ļut. 2, 117. Čemer ļuti u sebi čuti. 2, 170. *desnica (kao kaznu)*: U tugah svakdani-jeh čutimo desnicu tešku božije pravde. B. Cuci-ri 184. *dreseļe*: Od jača miram i čutim dre-seļe. M. Vetranić 1, 481. *gorkost*: Da još te gor-kosti ne čutim. S. Menčetić 3. *grizica*: Jeli čutio grisnik koju unutrin grizicu. A. Kadičić, bog. 217. *jad*: Za toj bih velmi rad da vas ja sadru-žim. Čuteći tolik jad da veće ne tužim. M. Vetranić 2, 5. U meni moj duh jadovo sve čuti. 2, 85. Čutim smrtni jad. 2, 139. Ti plačeš za tvo-jim; scjeniš li da ja sad ne cvilim za mojim i čutim gorki jad? 2, 487. Sa mnom svaki jad ti čutiš na poli. N. Najesković 86. Nu čutim velik jad i velik nepokoj, ar ne vim što ču sad. M. Držić 443. I ki je ona (vjerjenica) jad i smeču i čutjela i podnila, čim na starcu svima mrzeću draga je ulaca promijenila. I. Gundulić 380. Drag prijatelj jad sried sree čuti svoza. B. Betera, pjes. 22. *mučenstvo*: Duša Jesukrstova čutila je mu-čenstva. J. Matović 43. *muka*: A vlijeh ga ja na travi na molitvi kada staše gdje ga prode znoj krvavi, svoj muku gdje čučas. M. Vetranić 1, 317. Čajko, što oblubit kćerka ne će vje-renika, čuti muku. I. Gundulić 379. Tako u plaču čini ne može izjadati sve pečali, čuti muke huđa i gore i toliko teže žali. 548. Gorka muko puna smeče, ku me sree čuti u sebi. 26. Čute neku muku i ostruču. M. Divković, bes. 354. Tko glede nebasa ne čuti muka i nevoļa? S. Margitić, fala 56. *nalip, u prenesenom smislu*: Ter i sad povenu i čutim gork nalip kad god spomenu i smislim oni lip. S. Menčetić 250. *napastovanje*: Muogi bježe kad čute nečisto napastovanje. Besjede kr. 14. *nemir*: Ke ćeš čutjet ti nemire! D. Palmotić 2, 35. I savijene ke u vami sad nemire vi čutite. B. Betera, pjes. 19. *nepokoj*: Tužni nepokoj čutim noć i dan. M. Vetranić 1, 11. Velik nepokoj ču-tio sam i čutim. 1, 169. U bolesti polipša život moj, od veļe žalosti čuteći nepokoj. 1, 152. Ter se vas skončavam čuteći nepokoj. 2, 5. Sad ne bih cvilila čuteći nepokoj. 2, 314. *nevoļa*: Neka ja nevoļa toliku ne čutim. M. Menčetić 115. Neka tu nevoļa ne čutim u sebi. 291. Na zlo se prorica da čutim nevoļa. M. Držić 466. Ako čuti većma bogatac nevoļa nego ubogi, jest čisto da je ubogi većma blažen nego bogatac. M. Radnić 553. Kojn silp nevoļa čučas aposto. J. Matović 467. *pečal*: Čutjeti žalosti negove i pečali. D. Mattei 11. *pedipsa*: Pedips grijeba svak vas čuti. J. Kavašin 293. Čutiti hoće pedipše pravde božje. I. J. Ludić, razg. 105. *pláč*: Ranom brikad mač rani me bez lijeka, da čutim grozni plač i tužbu do vijeka. M. Vetranić 1, 41. *poraz*: Ne će se hud poraz da čuti taka vil. I. Gundulić 77. *smeču*: Bog zna koju čutim smječn na veliku tvu nesreću. D. Palmotić 2, 38. Čutjeti ču vječnu smeču s djela toli nerazborna. 41. *sram*: U ispovidi s ustima čuti se veći sram nego s pismom. A. Kadičić 208. Po sramu kojega čuti u odkrijevni svojih griha. 226. *strah*: Na taj glas miah se će od tijela život moj rastati, u sebi čuteći tolik strah i muku. M. Vetranić 2, 126. Duše ke višni strah čutite. I. Dordić, salt. 213. Duša mu strah i snujelost čuti. Osvet. 2, 88. *strahota*: Nigla kolo strahoto takvu pastirsko ne čuti. M. Katančić 53. *tegota*: Da se Petar za to smučuje i čuti te-gota od svoje ispovidi. A. Kadičić 326. *trud*: A srdlačce tjeņu trlu čuti. Osvet. 3, 1. *truh*: Čuti ne mao trud jadovna svjes moja. M. Vetranić

1, 87. Velik trud čutim. 2, 53. Sva gora zelena
trud velik sad čuti. o. Eko juvena, gdje tebe nije
čuti. 2, 32. Kad pročitih vajmeh toj, ja ne vijem,
moj bože, u tjeleli život moj ostati gdje može,
čuteći tolik trud vaj meni nebogu. 2, 122. Bo-
ljezni nije mi moć zbrajati rad tvoje juvezni ke
život moj pati, čuteći u sebi, oh! trude ne male.
2, 160. Starica zajde tja u spilu ne vijem kud,
a tuj sam ostah ja, čuteći ne mao trud. 2, 193.
tuga: s tobom na poli čutim svu tugu. S. Men-
četić 284. Sliši, svitlo sunace, koje tuge s bo-
ljezni čuti moje srdačce 326. *tužica*: Grlice od
bistre vodice ne će se napiti svršeno tužice da
bude čutiti. D. Držić 412. Ja ču prije izdahnut,
čuteći tužicu, ner li će prisahnut me suze na
licu. M. Vetranić 1, 151. Da vide tužice ke čutim
ja nebog 1, 194. Ja sam proz luge spravih se
hodeći sve trude i tuge na glavi noseći, tužicu
priju tu čuteći hođe pjes. M. Vetranić 2, 103.
Ne moj mutiti vir bistre vodice, ako ne č' ču-
titi vjekuste tužice. 2, 140. Stojta glave prignuv
čuteći tužice. P. Zoranić. 73. *uza*: Grišnik ne
čuti svoji uza. I. Margitić, fala 164. *vaj*: A dje-
vice mlade . . . jehte li i groze, čuto li paklen
vaj, kaka ih privoze nevjerni na on kraj? M. Ve-
tranić, 1, 130. Absolon, sinko moj, skonča me
nepokoj, u suzah plovući, čuteći gorki vaj. 1, 151
Tužiti tko ne će i čutit velik vaj, ne moj se od
veće naslañat na svijet saj. 1, 271. Svi otoci do
škvoja čutit će plačni vaj od morske vaj smee i
od mutnijeh valova 1, 284. Slijepac o štapu na-
bada ter čuti velik vaj. 2, 5. Ne mo' čutjet gorka
vaja. D. Palmotić 2, 349. *zled*: Oko se ne smuti
i utroba ostala, i duša zled čuti od razlićijeh
zala. M. Vetranić 1, 152. *zlo*: Da zla i nevoje
naše čutiti možemo. A. Kanižlić, kam. 363. *žalost*:
Čutil bi svak žalos ko bi vidil mene. D.
Držić 407. Spengom nu piti daste, neka veću
žalos čuti. M. Vetranić 1, 350. Gdi bi se smurile
tež zviri od gore i žalos čutite. 2, 400. Ptice
gizdave, jeste li žalos bez ñega čutite? N. Na-
ješković 131. Ako drugi žalos čute osuđeni na
smrt hudu. I. Gundulić 247. Učvijena duša čuti
gorku žalost, jad nemio. D. Palmotić 2, 49. Ne
čuti žalosti, vazda vesel biva. A. Komulović, zrc.
71. Čutiti žalost od koje stvari, trahere doloreu
vel molestiam ex aliqua re, molestia affici. Mi-
kaļa, rječ. 37^b. Na mistu one žalosti koju čuti
srce tvoje. J. Banovac, pr. ob. 79. Žalost koju
čovik more čutiti. A. Kanižlić, bog. 117. —
tako često: ljubav i čim se ona opisuje te je i
ugodna i neugodna: Mogu li da plamen ne ču-
tim juveni? S. Menčetić 21. Do sada juven stril
ne čutih srdaćcem. 27. More se zvat kamen i
mramor stideti tko goñi sad plamen ne čuti
juveni. 91. Juven stril me srce čuti. 172. Ter
neka svak suzi i čuti juven vrid. 218. Za mal
hip ñe lipos juven stril bude čutit. D. Držić 378.
Ki čute ñdorac juveni 380. Ajmeh jur čutina go-
rući ognjen plam koji je skonćanje mojemu ži-
votu. 417. Rad koga svak čuti juven pod-silje.
M. Vetranić 2, 381. Od kad tvoj pozor svitli od
sunčeca proleti kroz prozor od moga srdaćca,
prem da brikta ranu ja čutim juvenim trovann
ćemerom prijuñim. II. Lucić. 207. Od tada, znaj,
čutim u sreci nom ranu juvenim prijuñim ćeme-
rom trovann. 215. Da čutim juven nož u sreci
nemilo. N. Naješković 122. Svaka vrst od zvijeri
čuti plam ljubavi. F. Lukarević 10. Ne znamo
što je juven stril u sreci čutiti. M. Držić 80. Nu
ne mañu i ona (*Arijadna*) silu čuti od ognja sva
blažena. I. Gundulić 51. Pastijeri tuj su svi sa
dragijem gospodam, koji su ljubavi čutjeli sladki
plam. 77. Da mlada djevojčica, nije čudo, ljubav

čuti. 467. Sve što je bliže vidim toli veće čutim
plame. D. Palmotić 2, 213. Ona juveni čuti plame.
2, 138. Ne će doći svrba od goruće ljubavi koju
čutim. M. Jerković 95. Pastir Tiro i Melibe svoj-
jih pastirak ljubav čute. J. Kavañin 7. I tve pri-
mrzna leda moj ne će otet plam juveni. 39. —
reče što drugo kao plod: Neka odkupljenja tvoga
plod u nas svejeñ čutimo. L. Terzić 7. *napredo-
vanje*: Napridovanje u krepostih čuti u sebi. A.
Kanižlić, bog. 72. *razlog*: Za stalbar tovara pri-
puti kako sve divju stvar, ka razlog ne čuti. M.
Vetranić 2, 167. *voļa*: Čutim u meni veliku voļu
tebi u sve ugadati. D. Mattei 21. *žela*: Za toj
žudi srce moje i veliku čuti žeļu. M. Pelegrino-
vić 194. *spravnost*: Kad u sebi čuti spravnost
za podniti trude. A. Kadetić, bog. 343. — *što se*
osjeća izriče se općenito akusativom pronomina.
u srediem rodu: to, što, ono što, sve što, ino,
isto, ni šta: Ne čuti i pravo ne razumi ča bog
govori. Katek. 1561, 75. Da pišem sva jeta ne
bih ja pripisal do konca od svijeta, što čuti ma
misal. M. Vetranić 1, 106. Neka se uputi put
mene juveno da čuje što čuti me srce ledeno.
1, 72. Sto bi moglo biti gore, neg što čuti duša
moja? 1, 317. Bog zna što srce me čuti i trpi u
sebi. 2, 250. Ako je juveni, što čutim, trud ovoj,
on ti je pakjeni smrtni nepokoj. M. Držić 98.
Nu kad ja sam tvrdi od stijene ter ne plaćem
zadovoljno, daj proplačti ti, kamene, bitje moje
prenevolo, što ne čutim ja, ti čuti. I. Gundulić
243. Nu pašina ķćerca ino u stravljenoj duši čuti.
165. Evo ča čućase Job. P. Radović nač. 27.
Neka i ja pravim inijem sve što čutiš, sve što
vidiš. J. Kavañin 394. Čutjeti isto, idem sentire.
A. d. Bella, rječ. 294. Ko stup od mramora koji
ni šta ne čuti. A. d. Bella, razg. 221. Er je duša
naša stvorila se kako kami da ništar ne čuti.
A. Gučetić, roz. jez. 151. — *dolaze i dea aku-
sativu*: Neka ja sveder čutim tebe parćicu u po-
trebi. V. Andrijaši, put. 92. — *mjesto objekta*
dolazi udverbom: kako, tako, uprav: Naravno
je kako čutimo i znamo. A. Kanižlić, uzr. 12.
Tako čućase božija ta službenica. D. Mattei 7.
Vaja da to ispovidi onako u sumni kako istinito
čuti. I. A. Nenadić, nauk 175. Koji uprav (recto)
vjeruju i čuta (*mjesto čute*) od boga. J. Matović
459. — *na rečenicu u kojoj je čutjeti (obično bez*
objekta) privezana je druga riječju da: Jur ču-
tim prišal da sam sužan. D. Držić 447. Čutim
da rič božja ploda u meni ne čini. Katek. 1561,
37. Lije sudim ja tako i čutim u sebi, da joj je
dano toj od višnijeh na nebi. M. Vetranić 2, 61.
Svaki znade, svaki čuti, da je tuga gorko voće
otca prvog. A. Kanižlić, fran. 196. Ne čute da
su s čistocom nadareni. I. J. Lučić, nar. 27. *sub-
jektak take privezana rečenice može se pruzjeti u*
rečenicu u kojoj je čutjeti kao objekat: Čute crva
da im bez prestanka grizo konsijenciju (= *čute*
da im crv . . .) M. Orbin, zrc. 380. *je li takoj re-
čenici glagol biti u praes. otpada i glagol i ri-
ječ* da, to je cijela rečenica: Bježi sad od tudi,
pokli mene ovdje čutiš (= *pokle čutiš da sam*
ordi). M. Vetranić 1, 250. *tako može biti i*: Da-
viću te tako staru, dok u tebi čutim paru (= *dok*
čutim da je u tebi paru). V. Došen 125. — *reče*
riječju: gdje: Uzmann život oč' čuteći gdi venu.
S. Menčetić 30. — *iza rečenice u kojoj je čutjeti*
dolazi i orisnu upitna rečenica: Pod ženjom
čute paklene krijeposti, tve rane prijute kakve
su vrijednosti. M. Vetranić 1, 384. Sto može u
nami srzba, tko je tko ne bi bio uslovan čutiti
i kušati štetom svojom. J. Matović 508. — *samo*
čutjeti znači i: ljubav osjećati: Razmi smrt je-
dinu ja ne viam zlo veće, ner meni istinu vjero-

vat gdje ne ču, i cvilim i čuču, ter taj vil od gore mni da se ja bludu. S. Menčetić 122.

2. kao misliti, opinari prena lat. sentire. najčešće izriče se kako se što misli i to ulverbina ili adjektivna u srednem rodu kao: tako, kako, drukčije, inako, dobro, ponizno, protivno, izriče se kao i o kom ili o čemu se kako misli a to prijedlozi o, od, svrh; a što se misli izriče se akusativom, obično akusativom pronomina što, ovo, ono, od xvi vijeka. Ktjeh čut što oni čute svrh ove parentivne moje. M. Držić 218. Nastojaoš podnuzit se i čutjet od tebe stvari niske. I. Držić, nauk gond. 26. Osman mahnu rukom i uputi na mjesto se svjetnik svaki, otkli za odkrić sve što čuti, počv vezijer govor taki. I. Gundulić 299. Što u sren svomom čuti, odkri svaki slobodno 499. U kratko rijeti ču ono što ja čutim. M. Orbin, zve. 21. Ne će moć uzeti slobodu suprotiva ovomu nauku naču čutjeti i rijeti. R. Gamašić 6. Svak čuti i čini kako hoće. 6. Od njih vazda dobro čuti velika je mudrost. B. Kašić, nasl. 5. Odluke su ovo moje, a vi reče što čutate. D. Palmotić 2, 105. Ja što čutim za čas tvoju slobodno ču sad izriti. 2, 105. Spomenuti sve što čuti po tih nu kad god može. 2, 127. Poniznostvo jest čutjeti od sebe istoga stvari niske. M. Radnić 36. Čutjeti inako, aliter existimare. A. d. Bella, rječ. 294. e sententia decedere 540. Tako uče mnogi glasoviti bogoslovi, prem da sveti Bonaventura s mnogim ostalno prgačije čuti. A. Kalčić, bog. 207. Što o činem ljudi čutijahu. Živ. is. 98. Počinu ponizno čutiti od sebe istjeh. J. Matović 76. Koji suprotivo čutu i držu. 491. Gdi sveti oči među sobom se ne slažu, nego jedan ovo, drugi ono čuti i drži, ništa općeno crkva ne odlučuje. I. Volikanović, upuć. I, 374. Ako li bi tk protiviva čutio, proklet budu. I. J. P. Lučić, nar. 3.

3. osjećati dobrotnost prema komu, ljubiti, voljeti koga, diligeri, od xviii vijeka i u rječnicima Belinu; blandiri, ona ga veoma čuti, ella molto l' accarezza, čutiti na zbil koga u sren ali iz srea, ex animo amare 69; Staličeva 73; imare, diligeri; i u Valcuro: čuti ga, diligo. Zavrjepe se suze dobrom starcu, erbo ga je veoma čutio porad kreposti i dobrote. B. Cucerri 378. Skrovno čutijaše Krista. Živ. is. 120. Ona čutijaše Ivana k'o sina. 194. Čučeti kod dubrov, obično se uzimje mjesto ljubiti. A. Kalčić 285. Da ne budu veće čučet onjih koji veće dostoje. 506. Kako sam bio pričekan, kako li čučen od svakoga stvara od mene zaljubljen. Mattei 147. Zeti su neprijatelji čučeni. Poslov. danić. 157.

1. kao čuti, audire, auribus percipere. a) imati sluh: Uši vele; mi čutiti ne čemo. M. A. Rejković, sat. 150. Jedne nši bi rado čutile 151. — b) sluhom što osjećati, auribus percipere. što se osjeća glas je koji ko ili što pušta, ali se mjesto glasa može kazati ko ili što glas pušta. a) glas sam: Klikuju uzdah moj i plačan glas nebesa da čute. M. Vetranić 2, 32. Rajski se glas čuti, gdje u miru i goju prikljijeli labuti začuđu i poju. 2, 269. Čutiti jauk i lelek prokletijeh. M. Divković, nauk 596. Čučeti žamor puka. B. Cucerri 408. Psošti i prokljajaoš skoro u oči čutiti moraše. M. A. Rejković, sat. 117. — bb) mjesto glasa a) čelade gdje glas pušta: Ondi gdi stojah, prem bjese na puti, togaj se dil bujaj da nas tko ne čuti. S. Menčetić 249. Koji želo gledati i čutiti krajcu. F. Lastrić, test. 355. Ivo misli da nitko ne čuje, al' ga čuti mati Brdarića pa Ivana po imenu vice. Nar. pjes. jnk. 389. Za to svati čuju al' na haj, nego idu brlju uz planinu. Al' to čuti pope Riđanino, kako više vlašje golo-

glavo. 441. — b) životina koja glas daje: Koji jesu psi prijuhi ki, kad laju, svak ih čuti. P. Hektorović 91. — g) stvar kaka god koja daje glas: Uzdah moj i plačan glas nebesa da čute. M. Vetranić 2, 32. Rajska se još mušiti i velmi tuguje tu pjesan gdje čuti. 2, 25. Muči, kradom čutim od zlih žena hod mučočti. 2, 477. Pak otdu čutiti tamburo. M. A. Rejković, sat. 60. — c) čuši ili čučem što doznavati: Kad ga ne bi čutiti svitujuega. I. Ančić, ogl. 100. Vilo, narastaj čv tvoje čuti glase. Osvet. I, 9. — d) kao slušati, poslušati a) čelade: Nema onjeh slušati i čutiti koji liče zlobe. M. Divković, bes. 129. Takovije molilae niti gn. bog ne čuti, niti će i nslisati. M. Divković, nauk 426. A ja vas ne ču čutiti. I. Ančić, vrat. 2, 4, 132. Krstjanju ina zatvoriti usi da ne čuti zle družine. F. Lastrić, ned. 353. — β) životina: Nalode da bjese siliao i čutio one ptice tri sta i četrest godišta. M. Divković, bes. — γ) stvar: A sad svak na svijeti učini pravi sud, gdi mogu podnijeti nebasa tolik trud; i svako stvorenje kako se ne snuati, moje govorenje žalostno gdi čuti. M. Vetranić 1, 48. Koji čovik dobrovoljno slusa i čuti riječi božje. M. Divković, bes. 119a. Koji se stido počv čutiti pripovjedane i slušati pripovjedaoce. 209p. Pri vaz dan slušate i čutate tashine i opacine. 227a. Svi čutimo prediku, ali ne marimo da nauk primimo. S. Margitić, fala 95. Čučeti prigorku nauku Isusovu. F. Lastrić, test. 207. Ranu jezik murmuraturski zadaje dubrovu onomu, koji ga čuti dragovoljno. F. Lastrić, ned. 119. Ovake razgovore ne može čutiti. M. A. Rejković, sabr. 46. — ana ili izraz: misu čutiti, vidi pod čuti: Svaki je krstjanin i krstjanka držan slušati i čutiti misu. M. Divković, bes. 211a. — mjesto stvari dolazi koji pronomem u srednem rodu: Budući im se dosadilo sve ovo isto čutiti, rekose mu: meštre, er nam sve ovo govoriš? F. Lastrić, ned. 153. — ili rječnicu relatiuna: Ali mi čutate što odgovara duh neštiti. S. Margitić, fala 156. Ali čutate što govori bog. 281. Ali čuti što od ne pismo govori. 282. Koji su čutiti što sam govorio. F. Lastrić, test. m. — ili rječnicu s infinitivom: Kad gdi čutite pripovedi se s. invandeli, čujete i slisate glas negov. F. Lastrić, svet. 75. — odlati i e) kao poslušati biti, obedire: Da je Venceslav Ivana čutio na tugu i žalost ne bi dospio. A. J. Knezović, nep. 272. s akusativom i prijedlogom na: Na rici njih ništar čučah. Transit 202 (1507).

5. iuhom osjećati, iuštiti, olfactu percipere: Pas kad čuti smrad murine, ne prilaze ni počv, dokle na lin ne najpane. V. Došen 81.

6. vidom osjećati, visu percipere: Što ne čuti oko očito. B. Kašić, rit. 321.

II. sa se:

1. pasivno prema 1. sentiri, percipi: Vaj gdi se ne čuti, ni uzdah, ni suze. M. Vetranić 2, 21. Gdi se čute rajske slasti. I, 246. Ter se vija žalost čuti. I, 327. K tomuj se čuti trud pakljeni. I, 167. Dokle duh se u čovjeku, za sve teško bolnu, čuti, ufahe ga da smrt prjeku jeste može poljegnuti. D. Palmotić 2, 110. Mirisane se ondi čučase. B. Kašić, per. 158. Što se veće muke čuti bez očite štete od zdravlja. I. A. Nenađić, nauk 148. Jero se podelja čuti s čučem u tjela. J. Matović 71. Truli se ne čute, gdje je ljubavi. D. Mattei 363. Ova se svakotika vide i čute. I. Volikanović, upuć. 3, 31.

2. reflexivno a) prema 1. tjelano ili duševno potaknut a sebi ili sobom osjećati, osjećati se, u rječnicima Belinu (čuti dale prmjere) i Staličevu 74: sibi conscium esse, aa) s adjektivom ili participiom u nominativa i s ulverbina, a tom

se kazuje kako se ko osjeća. s adjektivom: Čutjet se bolan, nerdrav, rdav, aegrotare. A. d. Bella, rječ. 318. Čutiti se zločest, non bene valere. 396. Ako se čutiš u tvom srecu kripostan. A. Kadčić, bog. 37. Čuteći se ja slobodan djelovati. I. Dordić, uzd. V. On se ne dobar čuteći bješe prilogo i pripočinuo. x. — **s participiom:** Nije zdravlja pred obrazom srčbe tvoje u moj puti, vas kolik se život čuti pribijen teškijem, jaob, porazom. I. Gundulić 197. Kada no se čuti otkriven od grijeha. S. Matijević 17. Vi se čutite veoma prignuti na svijet. Besjede kr. 7. Čutu se s čudnovatim načinom smučeni. J. Matović 282. — **s adverbima kao dobro:** Saul čutjaše se dobro. M. Radnić. 123. Nemoćnik kad govori da se čuti dobro. A. d. Bella, razg. 17. Čutjet se dobro, valere. A. d. Bella, rječ. 318. bene se habere. 545. Čutjet se ne dobro. aegrotare. 318. Ako se tijelo dobro čuti (bene affectum). J. Matović 96. **boje:** Čutim, se veoma boje u zdravlju. B. Cucer 15. **slo:** Čutjet se zlo, aegrotare. A. d. Bella, rječ. 138. Oprosti mi da ne mogu ustati i pošteće ti učiniti, zlo bo se čutim. E. Pavić, ogled. 70. **toplo:** V tolik mal hip čuti se vele toplo. Korizm. 25. **kako:** kako se čutiš? ut vales? A. d. Bella, rječ. 360. Kako se čutiš, i smeta li te koja stvar? Besjede kr. 218. Kako se čuti, pro viribus, Stulić 74a. — **bb) pron. u neutru nešto:** I ja se hoću obratiti i pokajati, ali sada nešto ne čutim se (non sum paratus, displicio milihet ipsi), čekaj, počekaj. B. Cucer 50. — **cc) supstantivom i adjektivom u genetivu qualitatibus:** Ako nejmaš bogojubnosti, neg se čutiš suha duha. L. Radić 12. — **dd) lokalom s prijedlogom u:** Jer se čućaše otac v boliznih od smrti. Transit 266. Kada se ne bude čutiti u pomañkaniu. I. Ivanišević, kit. 145. Ako bi se čutio u grijui. I. Ančić, og. 35. Ako i se čutimo u grijui. 92. Da imaju znati i razabrati gribe od griha, i u komu se čuti, da ga umije ispoviditi. P. Posilović, nasl. xiv. Ako li bi se tko čutio u komu pomañkaniu. S. Margitić, fala 143. Ne čuti se u grijui smrtnomu. L. Vladimirović, slavod. 83. Naći ćete milogi da ne morete ispovidniku reći kako ste milogi običajni: šesta: ne sagriši bludno; oće, u ovomu se ne čutim. F. Lastrić, ned. 151. Koji se u noj (pogrđi) čutite. F. Lastrić, svet. 162. Kad se čuti u kojemu god grijui smrtnomu. I. J. P. Lučić, dost. 27. — **rijetko instrumentalom.** U čem se tko vidi, u tom je mišljenju, i svaki besidi o svomu življenju; još ki se čim čuti, obrazom pokaže: trudni su jur puti, da lićem tko laže. D. Držić 355. — **ee) drugom rečenicom privezanom za prednju riječju da:** Ako se (diklice) čute da su što skrivile. I. Dordić, uzd. vii. — **b) prema 4: toleti es:** Kad se muško i žensko čute. V. Vrčević, igre 6. Čutjeti se s klijem, familiarissime aliquo uti. A. d. Bella, rječ. 74a.

Partic. praes. čuteći dolazi i kao adjektiv sensibus subiectus, sensibus perceptus, sensibilis. xviii vijeka i u *Belinu rječniku* 317: sensibus praeditus. Sakramonat jest zlamone čuteće. A. Bačić 261. Za to stvarma čutećim tebi razumiti jest dao. 261. Govori se da sakramenat jest zlamone čuteće milost božiju. J. Banovac, razg. 197.

2. ČUTJETI, čutim, imp. šutjeti, mućati, tacere. od xv vijeka i u *Vukovu rječniku*. S. moga redovnik ima pumnivo slušati i čutiti. M. Divković, nauk 390. Čuti, babo, da ti jedno kažem. M. A. Rejković, sat. 62. Ti sad čuti, dado. 133. Već bozi čute, J. Rajić, boj 11. Jovo čuti, ništa ne govori. Pjev. crn. 253. Zemlja steña a nebesa čute. P. Petrović, vijen 24. Stojan čuti,

ništa ne besjodi. Nar. pjes. vuk. 1, 470. Ona čuti, ništa ne govori. 1, 606. A što čutiš, što mi ne besjediš? 1, 607. Fata čuti, ništa ne govori. 1, 614. Kad sveti arandeo dođe sa suncem onako rañon pred boga, onda zaplače; što ču, bože, ovaško grdan? A bog mu reče: Čuti, ne boj se, ja ču narediti da svi ljudi imaju tako na tabanu kao malu dolinu. 2, 85. Čuti, d'jete, ništa ne besjedi. 2, 190. Sestro, čuti, ne moj budalito. 2, 625. Sve mu čuti trideset junaka. 4, 103. Budala kad čuti, misle ga da je mudar. Nar. posl. vuk. 30. Mudriji si kad čutiš. 184. Sad saja kokuću a kokoši čute. 273. Gospod će se biti za vas a vi čete čutjeti. D. Daničić, 2mos. 14, 14. A zar čuti kao nem. Nar. prip. vuk. 212. Čuti dek zaglavi. M. Pavlinović, razg. 64.

ČUTKĀNE, n. zapovijedane da se šuti. samo u Vukovu rječniku: impositio silentii.

ČUTKATI, čutkām, imp. zapovijedati da se šuti. samo u Vukovu rječniku: silentium imponere.

ČUTKĚ, adv. tacite, čuteći. samo u Vukovu rječniku, gdje ima primjer: Ja se čutko smijem (to jest radujem se u sebi).

ČUTKO, m. muški nadimak, u Crnoj Gori. u Vukovu rječniku.

1. ČUTLIV, adj. vidi čutiv. od xviii vijeka i u rječnicima Bjelostijencevu 54^b: sensibus praeditus, sensitivus. 2. počutiv, sensibilis; i *Stuliću* 74^a: v. čutiv. a) što se sjetilima doznaje, quod sensibus percipitur, quod sub sensum cadit, sensibus subiectum: Po izvanijem čutljivijem nakazanim. Ziv. is. 49. Javi joj se Krist Jezus načinom čutljivijem. D. Mattei, 170. Kako, budući ta ljubav duhovna, nu im učiniti čutljivu? 49. Zamjerak izčesni, telesni, čutlivi ovoga objektivana. xii. Može li krestjanin razgledati ovo obilježe ovu čutljivu zamjeru. 50. Zlamena čutljiva milosti nečutjive. J. Ivanović, nauk 71. — **b) što lasno što neugodna osjeća, osjetljiv, quod facile offēnditur:** Biše zabjene ne u nogu žulstava, nego u glavu, udo od svijeh uda najživije i najčutljivije. Besjede kr. 307. — **c) meka srea, animo molli, humanus:** Srece čutjivo. D. Mattei 318. Sama mora čutljiva srdača. Osvet. 3, 7. Bokeji je postojan muž, čutljiv otac S. Ľubiša, prip. 8. — **adv. čutljivo. samo u Belinu rječniku.** 317: sensibiliter.

2. ČUTLIV, adj. mućaljiv, taciturnus. u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Miloš je više čutliv, sineje se retko. M. D. Miličević, zim. već. 39. To je žena visoka, suva, čutljiva, uvek sumorna. 35t. Petar je vrlo čutliv i svakad nešto zamišljen. M. D. Miličević, let. već. 258. Reče čutljivi Čiča Stopa. M. D. Miličević, zlosol. 294.

ČUTNOST, čutnosti f. osjećanje. u gooruu: Nisam potla nigla ima čutnosti od nečitih stvari.

ČUTŃA, f. familiaritas. ispredi 1 čutjeti 4. u jednoga pisca pod konac xviii vijeka i u Stuliću rječniku 74^a: familiaritas, consuetudo, amicitia, necessitudo; zavrći s klijem čutnia, cum aliquo consuetudine inire; razvrći s klijem čutnia, amicitiam cum aliquo dissolvere. Ako žudiš uživati prislatku čutnia negovu i negovo mnogočastno prijateljstvo. D. Mattei 85.

ČUTSTVEN, adj. vidi čutiv samo u Stuliću rječniku, gdje ima i adv. čutstveno v. čutejno.

ČUTSTVJE, n. sensus, vis sentiondi. samo u Stuliću rječniku.

ČUTUK, m. pañ čvornovat i kratak tur. kō-

tök, *palica*, u Srbiji. V. Ilić. *komad cjevanice kađ se cjevanica testera*. u Lici. V. Arsenijević. — u *prenesenom smislu: smetenik*, homo mentis perturbatao. V. Ilić. — *govori se i kađ se kaže da koji ni ne mari: Ja mu kažem, a on ni u čutuk*. Ni u čutuk kao ni brigoša. u Lici. V. Arsenijević. — a u *Vukovu rječniku* 763^a: turma. ČŪV, m. *vidi* čuh, *ista riječ samo je u mjesto h. u naše vrijeme*. *Kada rječnik puše pak prestane a iz kuće tko upita: ruj, puše li na deoru vjetar? odgovoriti mu se: „nema vjetra ni čuva“, t. j. ni malo, ni zere, nego je sa svrijem tiho*. J. Bogdanović.

ČŪVIK, čuvika, m. *eršak brtski, zaošilast brežuljak*. Počeše nastupati protiv turskog položaja na Čuviku (Maloj Kamari). Rat 73. Osvoji čuvik Čovrjugu. 128.

ČŪVILE, *reče se junetu kađa se hoće olakle da očera ili iščera iz keara: Čuvije van!* J. Bogdanović. u Lici. V. Arsenijević.

ČŪVÎZ, čuviza, m. *neka blatska ptica*. u Netri. M. Pavlinović.

ČUVJERE. f. *pl. samo u Daničićevim posloviceama* 139: U Čuvjerah tkati a u Bahća krojiti i isti dan na pir hoditi.

ČŪZA, f. *podgra malenoj a širokoj ženi u hrvatskoj krajini*. V. Arsenijević.

ČŪZÂD, f. *maleni konji*. *reče se: Šta bi i mogao natovariti na onu svoju čuzad? u hrvatskoj krajini*. V. Arsenijević.

ČŪZE, čuzeta, n. *malen konj, pariće*. u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević.

ČUZEL, *griješkom mjesto duzel*. *Donesi čuzel deisiju*. Nar. pjes. petr. 2, 135.

ČUŽIĆ, m. *prezime, u naše vrijeme*. Schom. herc. 1873, 254.

ČŪŽITI, čužim, imp. *iči po zemli*. *samo o pticama*. Ć. Kovačević.

D

D', *okrieno*: 1. da: D' u *ňoj* klanja dvanaest Turaka. Nar. pjes. vuk. 3, 83. *vidi* da pod I, A, 2, β, e. — 2. de: Nu d' pogledaj, mlada Mare, okolo sebe. Nar. pjes. vuk. 1, 25 *vidi* nude. — 3. do: Kad metlačke plavi doplovo d' Omišja. Nar. pjes. istr. 2, 3.

I. DA, conj. i interj. — *Postaje je nejasno. Mtklošić je ispra (lex. palaeosl.) mislio da je da moglo postati od imperativa glagola dati ili djeti; a postlje (vergl. gramm. 4, 260) da bi mogao biti osobiti pronominalni korijen, isti onaj što u dako (vidi kod ove riječi). Za zadnje se postaje slaže i Daničić (Korijeni 101). Jagić misli (Das Loben der Wurzel dē, 47), da je da postalo od dē ili de a ovo da je imperativ glagola dēti. A može biti da po značenju i istoriji jezika treba razlikovati trajko da: jedno adverbativno (I, D) koje se nalazi i u starosl. i u ruskom jeziku iz kojega se afirmativno (II, 1) razvilo (i u ruskom): ovo bi postalo iz indoevropskoga kor. da (sa značenjem a) iz kojega je u grčkom jeziku dē postalo; drugo (i starosl. i ruski) što pokazuje voju ili žetu (I, A, 1, a i b) iz kojega su se ostala značenja pod A i onu pod B i C razvila: ovo bi postalo od de, koje ne bi bilo drugo nego imperat. glagola dēti (djeti); ispodreli de i dje; treće (II, 2), kojega nema u ostaljem slavenskim jezicima, ima doista smisao ovakoroga imperativa, te bi se moglo promisliti da je starije od drugoga i da se je ovo zadnje iz negu razvilo; ali ovakoro (treće) da ne porjača se nego u novija vremena; ne može se dakle za ņ primiti nego novije postaje, i to po svoj prilici od daj, imperat. glagola dati.*

I. conj. ut, quod, si, sed, igitur. — *često gubi akcent, te se izgovara s onom riječi (osobito ako je ova glagol) koja sledi, kao da je jedna sama riječ, postaje dakle proklitiku; n. p. da znate, da mogu izgovara se daznate, damogu; ali u tom slučaju ako ova druga riječ ima akc. - ili -, onda da dobiva akc. - u nestaje akcentu - kod druge riječi; tako da znam, da vidite izgovara se daznam, dazvidite. — Ima u narodnjim pjesmama jedan primjer u kojem je da pred samoglasnikom okrieno radi stika. vidi d', 1. — U opće stoji na početku rečenice u kojoj je; no može biti i u ņu umetnuto, ali i tad treba da stoji prije glagola*

(a, ako je složeni oblik, prije pomoćnoga), te je posee neobično da stoji za ņim kao u ovijem primjerima: Vele bi joj boje bilo, ne nahodi da se živa. G. Palmotić 1, 371. S vozom nisi da nikuda pristao. I. S. Rejković 65. — *Nerijetko se nalazi udvojeno da: kad je podložna rečenica poduļa, pisac metnuši joj da na početku, nakon nekoliko riječi meće i drugo da, ili radi reče jasnoće, ili za to što je zaboravio na ono preo. dupaće u jednom primjeru (xvi vijeku) dolazi tako bez potrebe da do tri puta: Priliku bo dah vam da kako ja činu tako da i vi da činite. Korizm. 83^b.*

A. ut naznačuje namjera, cilj, pošljedak uopće, te pošto namjera, cilj, pošljedak mogu uprav i ne biti, nego se samo promisliti, tako indikativ glagola uz da prima često smisao za koji u nekim drugim jezicima ima osobiti način: konjunktiv. u takorom smislu često dolazi i kondicional (vidi biti, budem pod II, 3, b), a kod čakavaca i imperativ, i to drugo lice i za prvo i za treće. ovo dolazi od xi vijeka, a čuje se i u naše vrijeme. vidi L. Geitler, Prilozi k hrvatskoj gramatici i glasoslovlju, rad. 58, 191—195. Da izo to poreče, klanj i bog (po smislu pripada pod I, b). Da iže sđc živetk, molj za ņe boga (I, a). Star. 7, 117. (xi-xii vijek). Mi hoćemo i zapovidamo da budu postavljen na muki (2, a, a, a) aat). Stat. krč. ark. 2, 251. Hote, da, ako bi ņeki tat ukrul v hramo ca bi vrdno 10 libar, ter bi našast, imej platit 12 cekinih zlatih (2, a, a, a) a). 284. Hoćemo da nijedan muž ne mozi vineti svoje ženi nijednu ligancu. (2, a, a, a) a). 285. Poslušaj, ljubveni srca, zapovčdi meštra tvoga i prikloni uho srdea tvoga, i svit ljubznoga ota radostno primi i velično svrši; da k ņemu se vrati poslušanijem i trudom (... ut ad eum per obediēntiae laborem redeas). (2, a, a, β). Regul. sv. ben. star. 7. Ućimismo milost fratrom erikveničkin u Vinodoli da oni moze učiniti i piltu. (2, a, a, a) b)). Mon. croat. 51. (1428). I da ga ne mozi općina brižiti. (I, a). 119. (1482). Obznanuše jednoj i drugoj strani da vsa dga brda imaju biti i budite komunu munjanskoma. (2, a, a, a) b)). 36. (1516). U božju se kripot ufaj, da vidinje tebi podaj. P. Ilkotorović (?) 98. I da nitkor ne mozi prizueti ali posesti crkivnoga

(1, a). Stat. polj. ark. 5, 249. Povelj mu da prez odluke ne mozi nijednoga na smrt osuditi. F. Glavinčić, cvit. 406^b. — u naše vrijeme: On mi nalaže, da mu ja predaj knjigu. Rad, 58, 191. Rekoh li ti sto i sto putih, da ga se čuvaj. 192. 1. u samostalnoj rečenici.

a. kao neka, s indikativom glagola vrijedi koliko imperativ, te onaj što govori pokazuje svoju volju, istući od drugoga a gđekad i od sama sebe izvršene onoga što hoće. — Otkad dolazi i u kojim rječnicima vidi kod pojedinih lica; samo u Daničićevu rječniku izrečeno je ovo značenje za sva lica upće (tom se riječju želi ili narednje ono što se kaže u rečenici u kojoj je. 1, 248).

a) s indikativom prezenta. (u jednom primjeru iz xvi vijeka i u drugom iz xviii glagol stoji u kondicionalu, premda vrijedi kao imperativ: Aku imate ošće ke pravice ali pisma, da biste naprid postavili. Mon. croat. 12. (15-16). Da ne bi iko cijenio, da se s ovom zapovijedi zabranuje zanat. J. Matović 333). — aa) glagol je u drugom gramatičnom licu sing. ili plur. pošto za ovo lice ima osobiti oblik, konstrukciju se s da rjeđe nalazi; ali je obična za neke formule što se u sred govora umću, kao da znaš, da prosiš, i u zapovijedi da si, da ste kojom se naredjuje većom silom komu da kamogod ide. — Dolazi od xiv vijeka a između rječnika u Vukovu (gebietend und verbietend; odmah da ideš kući; sad da platiš čovjeku što si mu dužan. 109^a.) i u Daničićevu. Da znate. Mon. serb. 174. (1356—1367). Da znate, učini me bog cara. Aleksandr. jagstar. 3, 254. Ako ti meno ubijesh, tako vsemu momu gospodin da jesi. 294. Bratio, da znate, jere jest brjeme nam oda sna probuditi se. N. Raičina 13^a. pavl. rim. 13, 11. Gospode, da znate, svijem vam je sramota. N. Najlašević 1, 195. Vila II: I moj ti dil sada, al da ju ne daš noj (jabuku vili trećoj!) 219. Da znaoš. F. Vrančić, živ. 20. Ako l' plaća al' uzlaha na tebi se danas vidi ali da ti lišće zblidi, da počitas mene vlahu. D. Baraković, vil. 196. Da znaš, mač sred moje ki desnice vidje sjati, jer se opasa za gospoje slobodivat' ne hitati. I. Gundulić 413. Tim ne samo ljubim nega, nego mu se, da znaš već, kletvom zakleh ja velikom. G. Palmotić 1, 311. Da imas mi istinu, Svilojević, kazivati. Nar. pjes. mikl. 15. A vi da se nojzi obećate. M. A. Rejković, sat. D 1^a. Da mene vi naopako ne razumijete. D. Rapić 111. Kum da mi si, krstiteļu Jovane! Ti da krstiš Hrista boga istina! Nar. pjes. vuk. 1, 122. Da si brže u Rakitno ravno! 1, 561. Da se čuvaš, moja vjerna ljub! 2, 118. Sto te pitam, pravo da mi kažeš, 3, 11. Brže dano, da si dvoru nome. 3, 222. Čuješ li, čobane! stado da mi dadeš, ja sam te nadžnela. Nar. pjes. vuk. živ. 55. Knige piše: da si mene s presom u Stambola. Pjev. crn. 30^b. Azurala kičeni svatovi, azur da ste, ajte da idemo. Nar. pjes. vil. 1866. 639. Gazda im odgovori: 'Sto rekoh to da učinite'. Nar. prip. vuk. 16. Ja sam došao da prošim tvoju sčer, nego da mi je daš. 129. Da ne jedeš od mene mesa već kosti moje da pokupiš. 159. Ti više da ne ideš za mnom. 181. Moja (da oprostite) žena ne će. Pravdomoša 1852. 1. Jutras mi žena, da oprostiš, radajući umrije. Nar. prip. vrč. 91. Der da si mi gotov, Vukotiču. Osvetu. 3, 72. Da si miran, vojevodo draga. 3, 85. Da ste naprijed! moji Ornogori, za naroda oslobadit' svoga. 5, 91. — bb) glagol je u trećem gramatičnom licu u sing. ili u plur. u starije vremena oblik drugoga lica vrijedio je i za treće, i to vrlo često u sing kod kojega se to uzdržalo do dana današnje u nekim tradicionalnim formulama (vidi Daničić,

oblici srpsk. jez. 61.) mnogo rjeđe u plur. (Daničić, istorija obl. 335). po tome u naše vrijeme za tu lice pl. svagda, a za tu lice sing. gotovo svagda vrijedi ovakova konstrukcija (indic. praes. uz da ili neka). među da i neka ima razlika, što je da običnije kad se ne želi odmah izvršene zapovijedi, te se za to često nalazi u zakonima, poveljama, pogodbama. — ipak ne rijetko u istijem primjerima mijenjaju se da i neka: Neka nas mrtvihel u jedan grob stave, pak da nas vrhu svijeh juvejuhel proslave. N. Najlašević 1, 195. Neka ljubav vasa skrovna bude der do vika, a ne da ju zlob jezika po ulicah svud razglaša. A. Čubranović 154. 155. Da se carstvo prostre, a neka životi se naši skrate! I. Gundulić 290. Neprijatelj da ne žive, a zlo svako neka slijedi. 515. Po trgoviških neka ne stoje za ludu i da se ne skitaju. M. Bijanković 94. Nek puk vidi, kuda hodi, i potrebni da put sgodi. V. Došen 230^b. Nek bi palo i vncima hrane, a ni ovece da nisu poklane! Osvetu. 4, 55. — Dolazi iz prethel vremena a između rječnika u Mikajinu (uprav u gramatici talijanskoj štampanoj pred rječnikom: Načina koji zapovijeda. vrijeme sadašnje. Imaj ti, da ima on, imajmo mi, imajte vi, da imaju oni. 17. Da učel on, da učel oni. 20. Da vidi on, da vide oni. 23 itd.); u Belinu (takoder u gramatici što je pred rječnikom: Modo imperativo: . . . imaj oni, 'habbiamo quelli', 'vel' da imaju oni. 22^b. Da učel oni, 'insegno quelli'. 26^a. Da imenjuj oni. 33^b.) u Bjelostjencu (Da bude tak, 'sit ita, esto ita'. 2, 63^a); u Daničićevu. Ako li od županilh ljudi prihode u manastirske ljudi, da se vraćaju opetu. Mon. serb. 6. (1198—1199). Sii vsegda da budut' crkvi. 10. (1222—28). Da jest, vedomo vsakomu. 50. (1240—1272). Rěše svi česnici: kto ne da usu (čitaj vsu) pristavštinu, da ne bude česnik u lokeve. Star. 13, 208. (1250). Po moj smrti da gre erikva mojina parentam. Mon. croat. 3. (1321). A voda koja iz blatice poteče da imr jestu na polji. Glasn. u. 12, 11. Kto li zabrani i ne dastu, da plati kraljevstvujstunom 5 sntu ovnne. 56. A zaselci da oru kako i druga metohija 71. Koga njest zmija, da rečel: bože Moiseov pomiluj me. Ark. 9, 93. (1468). Ako budu ovi živi osam dan obiseni, slobodni i otriseni da pojdu. Transit. 235. Gdo ima usi od slisanja, da sliši. 78. Otjuidite i pustite ga i vase zaside da odajdel se od nega. 203. Da ne zna liva ruka tvoja ča čini desna. Korizim. 7^b. Ako gdo žedajel, da pride ka mni. 70^b. Da imeni Isusovi vsako kolino prekolnit se. 79^a. Tako da bude (amen). N. Raičina 15^b. Ova pisan da bude tvoj milost na počtenje 19. Hektorović 19. Da se za ludu ne leži, neg preče sva da se taj zbludu. N. Najlašević 1, 225. Vila: Junae, dvigni se. Stanac: Da bude, gospoje. M. Držić 57. Rekoh joj: vilo, tvoj Dragič veče da je tvoj. 126. Da je istom djetu zdravo, a za čovječtvo se ne mari. 112. Ne ču zeta! Da mi moje vrate. 237. Ako tko hoće napunjiti viditi, da čit kanoni. Š. Budinić, ispr. 148. Komu otpustite grijehel, da mu su otpušteni. M. Divković, bes. 68. O ljubovnice od duša, samo u tebi da se nasladi sree moje. B. Kasić, nač. 32. K bogu sada, družbo naša, da se prostru glasi naš! I. Gundulić 81. Da se ije, da se pije. 173. Živi dundo, sva kolika i ma bratja živa da su. 309. Mustafa opet naš car da je. 519. Najprije vrhu svoga da se u erkvi molit bude. G. Palmotić 1, 55. Da se ureda i noj i ne ljubovniku život uzme! 1, 171. Sto prosiš, da bude. 2, 201. Da se izgubi svijem kraljevstvom život prije, neg da osvojit' tvoju ljub silni gusar može i smjto! 2, 247. Da bude tako. 'Este. Fac ita esse'. Mikaja, rječ. 54^a. Misnik da nije kopilan.

I. Ančić, svit. XIX. Nitkor u napridak da ne smi davati na svitlost, ni pripovidati nova prošenja. M. Bijanković 92. U ime Isusovo svako kolino da se pokloni J. Filipović 1, 73^b. Što bit ima da bude, reče komu smokve ne ule. Poslov. dan. 121. Reči će ti: stan!, urucimo! da se prije kuša vino. V. Došen 64^b. Kojim budete odpuštiti grihe, da su im odpušteni. M. Dobretić 81. Ali da je to susterom ne dat, jer kad valja da što sašavaju, onda oni na kocke igraju. M. A. Rejković, sat. E 3^a. Da nije grih u tebi, kako kraj u kraljevstvu. D. Rapić 69. Piše knjigu care gospodine: koji ima sina al sinovca, da ga šalje caru za soldata. Nar. pjes. istr. 1, 10. Koji koga poplaš!, onaj prvi da počne jesti. Nar. prip. vuk. 212. — *cc*) *glagol je u prvom licu jednine, onaj što gorori ili nutka sam sebe na koju radinu, ili drugomu jaru što je nakan činiti, i ora konstrukcija zamjenjuju sragda imperativ kojega nema za oro lice, da vrijedi koliko neka s kojim se može mijenjati:* Neka ja ne budem na vječnu smrt priti, nego li da budem bez koca živiti. X. Dimitrović 49. — *Dolazi od xvi vijeka a nije u nijednom rječniku.* Ja imu gospodu do smrti do noje da služiti ne podu do tebe, gospoje. N. Najlašević 1, 179. Da otkrijem tebi veće, što bi razlog tajat bio. G. Palmotić 1, 330. Indu kad već amo zado, da ti rečem, to još nađo. V. Došen 23^a. Da mi kažem, moj dobri Slavonče, koja ludost kad se ženi momče. M. A. Rejković, sat. E 7^b. Dojdi sada pak da ti ukažem moju kuću. H 1^a. Slušaj, pobre koji znađeš naški, da ti kažem mejdan djevojački. And. Kačić, razg. 165. O Jovane, da te, sinko, pitam. Nar. pjes. vuk. 2, 32. Kad me pitáš, pravo da ti kažem. 2, 181. Ako su ti dvori izgoreli, jepsu ću ti dvore načiniti; ako ti je blago obnešeno, da t' učinim agom haračlijuskim. 2, 369. Já da ti ih po imenu kažem. 4, 463. Eto sad ću leći u sanduk pa da ti kažem za što sam se nasmejao. Nar. prip. vuk. 17. Šta ću činiti? da pošlem sina svojega. Vuk, luk. 20, 13. A on reče: da čujem. D. Daničić, 2sam. 20, 17. A da nu braće, kad smo svi na okupu, da vas pitam. V. Vrčević, niz. 323. — *dd*) *glagol je u prvom licu množine, onaj što govori (ili oni što gorore) nutka i sebe i one s kojima govori na kakvu radinu, za oro lice ima osobiti oblik kod imperativa, koji često zamjenjuju oru konstrukciju, (u jednom se primjeru iz prošloga vijeka izmjenjuju obnova oblika: Prosimo i podiliše nam se, da tuckamo i otvorio nam se. Ant. Kadčić 347). — Dolazi od prvih vremena a između rječnika u Vukovu (uprav u gramatici štampano) pred rječnikom, gdje Vuk i ne spominje osobiti oblik ovoga lica u imperativu: budi, neka bude, da budemo, lvim. Da igraimo. ix. Da premo, da zapremo, da tresemo itd. lxii, itd.) i u Daničićevu. U tude dani, da se stanemo. Mon. serb. 7. (xii vijek). Tko naš ures ljubit' bude, da svakoga mi ljubimo. N. Najlašević 1, 198. Nu vas prvo da čujemo. M. Držić 36. Vidismo što je virovanje; da vidimo što je članak. I. Ančić, vrat. 20. Među sobom zborče: da vidimo, što će truhul kad ga ostavimo. M. A. Rejković, sat. K 2^b. Nemoj! da ne dilimo novaca. sabr. 49. Da mi lijepu četu sakupimo. And. Kačić, razg. 202. Da se čini razgovorimo u ime božje. D. Rapić 51. Sada da malo zastorom zaklonimo tako strašno patečega sina božjega. 218. Ustaj gore, Nikola! da idemo u goru da pravimo korabe. Nar. pjes. vuk. 1, 135. Jedan veli: lijepe djevojke! Drugi veli: da je upitano?. Treći veli: da je oblubimo!. 1, 164. Da se vatamo tanke slanke. 1, 173. Dušo Maro, da si ne varamo, de rečemo, da se sastanemo. 1, 354. Jedna veli: da ga zakoljemo!*

Druga veli: da ga utopimo?; Treća veli: da ga ubijemo!. 1, 398. Da falimo cara nebeskoga! 2, 158. Braće moja, ljubima družino! da čekamo dokle noćca dođe, 4, 386. Znate li šta? Ovako da uredimo. Nar. prip. vuk. 102. Reče sveti arandel: Da da romimo^b 115. Bjela vilo! da pratimo šajku. Osvet. 2, 180. — *Ako oni (a može biti i jedan sam, vidi kod ja) što govore jatljaju što su nakan učiniti, a ne nutkaju na radinu one s kojima govore, treba da ostane ora konstrukcija (s da ili s neka) i ne može se zamijeniti imperativom: Ako hoć poznati, kako prebivamo, da ti ukažemo u kniži ovoj. Aleks. jag. star. 3, 297.*

b) s *indikativom perfekta, onaj koji govori naradujuć nešto, čeršće pokazuje da mu je jako stalo izvršene njegore vole, tim što starja glagol u prošlo vrijeme kao nadajući se izvršenu još prije nego izgovori. — Dolazi iz xv vijeka a između rječnika u Vukovu (s primjerom: Da se nijesi makao olato! 1099). Dvije, nijedna iz dvora da nije izišla. M. Držić 130. S'nom stoj, da se nijesi od ne dijellila. 193. Da mi nijesi veće došao u gospodstvo ni na oči. M. Divković, bes. 717^a. Sunce da se nisi maklo. F. Lastrić, test. ad. 12^b. Od vočke da nijesi izio. S. Rosa 1^b. Odma da si pošao k ovcam. And. Kačić, kor. 162. Takija da si od mene otišla. D. Rapić 267. Da srpska puška zaovada nije pukla više na Turčina. S. Milutinović, ist. 16. Da mi niste uradili ino. Osvetn. 3, 121. Danas da ste u Dubicn sjahli. 4, 45.*

c) *pred (glavnou) rečenicom u kojoj je da ima druga (podložna) u kojoj je relativna riječ (zamenjiva ili udverbal): glagol što je u podložnoj ojet stoji u istom obliku i u glavnoj, smisao je sragda da nešto treba da ostane onakoro kakvo je, unatoč nečemu drugome, orakotijih se primjera nalazi vrlo često, osobito u naše vrijeme. — Najstariji su s *indik. prez.* iz xvi vijeka, a s *part. praet.* u iz xviii. *aa*) *glagol je u *indik. prez.*: Kud pade da pade. M. Držić 268. Kud pase da pase, ljesto da se doua oteli. Poslov. dan. 51. Kakav je da je. J. Banovac, pred. ix. Kakav sam da sam. D. Obradović, bas. 285. Čim mirišu da mirišu. Nar. pjes. petr. 1, 128. Kakav sam da sam, tvoj sam. (Kad se ko kome preporučuje i molji za što). Nar. posl. vuk. 124. Kakav si da si, teško onom čiji si. 124. Ko je, da je. 141. Što je, da je. 356. Udarimo noćas, pa gdje pukne, da pukne. S. Lubiša, prip. 184. Kakvo je, da je. M. D. Miličević, let. već. 90. — *bb*) *glagol je u *part. praet.* u očaj oblik stoji njesto čijeloga perfekta, jer je pomoćni glagol ili kopula ispala u obje rečenice: Kud puklo da puklo. M. A. Rejković, sabr. 23. Među to kako se oni izgovorili da izgovorili, vi ne uzdajete se samo u onu pokoru, koju vam ispodivnici odrede. B. Leković, gov. 88. Kud puklo da puklo. Nar. posl. vuk. 163. Čije bilo, da bilo. 347. Sta car rekao da rekao. Nar. prip. vuk. 65. Kad bilo da bilo. Vuk, rječ. kod kad. Gren, kamo došal da došal. Nar. prip. mikul. 47.***

b, utinam, pokazuje želju onoga što govori, pošto nije sragda lako razlučiti volju od želje, može biti da bi nekoliko primjera navedenijeh pod a amo spadalo, a ojet nekoliko od onijeh što čemo sad naresti spadalo pod a. *glagol je u *indikativu* ili u *kondicionalu*, ako je u *indikativu*, vrijeme je *prezant*, kad se želi što još nije, ili se ne zna, je li već. - često pred rečenicom ima usklik o, a, ah, jaoh, a u jednom primjeru (*prvom kod β*) a) *aa*) makar. — Dolazi iz prvijeh vremena a između rječnika u Vrančićevu (utinam da bi. 116^b), u Mikićevu (u gramatici talijanskoj što je pred rječnikom: Načina koji žuli, vrijeme sadašnje :*

vrijeme neizvršeno . . . Da bi bog hotio da ja imam, i da bih imao *itd.* 17. *vidi još na strani* 20, 24, 28, 31, a u *rječniku*: da, riječ od požude, (Che) „At. At tibi Deus benefaciat“. Da bog ti dao svako dobro. „At Deus iudicet“. Da ti bog *vidi.* 54^a), u *Belinu u gramatici pred rječnikom*: „Modo ottativo. Presente e imperfetto“. O da sam, vel' da jesam, „Dio voglia che io sia, vel Dio vollesse che io fossi, *itd.* O da bijah, „o se io era“, *itd.* 20^b), „Perfetto remoto“. O da bih ja *itd.* „Perfetto propinquo“. O da jesam bio, vel' da sam bio *itd.* „Pret. plusq“. O da bijah bio *itd.* „Futuro“. O da budem *itd.* 21^a), i na isti način kod drugih glagola; a u *rječniku*: „che, quando significa desiderio“. „At“. „Che Dio ti dia bene“. Da ti bog dao dobro. 188^a), u *Bjelostječevu* („utinam“: O da bi, da bi bog dal, da bi bog hotel. 1, 1283^b. 2, 63^a), u *Jambričeviću* („utinam“: O da bi! da bog da! 1053^b). u *Vukovu* (3. „wünschend“, optative: Da si živ i zdrav! „du mögest loben und gesund sein“ „vivas et valeas“ Da bog naspori! Da bog ne ukrati! da si pošten! da vi čujem zdravlje! 106^a), u *Daničeviću* (to se riječju želi ili naređuje ono što se kaže u rečenici u kojoj je. 1, 248.)

a) može se zamjeniti optativom (part. *pract.* II); rečenica je po sebi posve potpuna, u opće se misli, da ono što se želi moglo bi se izvršiti.

— vrlo često u blagoslovu (i u pozdravu i u zdravicu i u klicažu *itd.*) i u kletvi. (kod dečije rečenice što su među sobom samostalno može biti u jednoj optativ a u drugoj da: To li sam, vilo, ja i u čem tebi kriv, ne dal mi (bog) pokoja, ni da sam dugo živ. N. Najšković 2, 77. Da b' crkao! i još gore; proždrla te strašno more! V. Došen 39^b. Da bi bog da i bogorodica, zaklala te puška crnogorska! Nar. pjes. vuk. 4, 55. Mirko, da si zdravo i srečno ti bilo! Osvetn. 3, 124.)

a) *glagol je u indic. praes.*: Ako li kako sije pretvori da mu bog sudi i da mu je suprotnica sveta bogorodica. Mon. serb. 6. (1198—99). Boga da prosti i pomene. 567. (1389—1405). Da počijut v mire (requisiteant). Naričn. 41^a. Odstupajuće od tebe da pogibnut. Korizm. 63^a. Da ne da bog. N. Rašina 197^a. pav. gal. 6, 14. Da ti kljun poveni! M. Vetranić 1, 23. Gidzavu tvu mladost, gdje moj pribili, veselje i rados da od svud okrih. N. Najšković 2, 90. Vaj, da je proklet čas najprvo za moj grijeh kad vidjeh tvoj obraz. 2, 99. Jokasta: Da jedu su Grei grad primili? reč' mi toj. Glasnik: Da visnji ukloni! M. Bunić 53. Koja (milost) da vas od svih napasti ovoga svijeta zaštitu. M. Divković, bes. 23. Tko tebe blagosovi da se on blagosova napuni. 619^{ab}. Bog da nas začuva od ove smrti. M. Orbini 14. Da dâ višnje vlas desnice, da od sreće danas ljudu prorok srce me ne bude. I Gundulić 33, 31. Da uzdrži višnja vlas u bitju vas tomu. 129. Ah, da je proklet, tko zameće u rodnomu nemir grahu. 372. O dostojni vrh svijeh kraja kraju, da ti je sreća u ruči, i da ti ova nješta i dala klanaju se, i svi puci. 447. Govoreći: da si proklet. I. T. Mrnavić, istum. 107. Ah da bog dopusti da morskijeh od nstih strane se me plavi. G. Palmotić 1, 40. Da je čas proklet, kad u svitu majka me je porodila. I, 379. Sve što srce tvoje žudi, da ti visnji zgora udili! I, 389. I ti u vijeke čestit da si! 2, 275. O djevica: da je blaženo tvoje ime! J. R. Gučetić, molit. 19. Ah da vječni bog vam prosti! P. Kanavelić, iv. 39. Ah, da j' proklet, tko najprvi svijet okrvni vrljem bojem. 154. Ah da 'e blažen ko pod nebi s dragom svojom drago žive. J. Palmotić 124. Zdrav da si, krajnu židinski. M. Radnić 469^b. Da božja pomoć bude

sveder s nami. I. Akvilini 165. Da mu je drača pod nogam a ploča nad glavom, nek ne može ni gori ni dole. Posl. dan. 14. Da mu se rodi vino i šenica bjelica i muška sva dječica. 14. Da 'e proklete, kad smo bili i začeti i rođeni. A. Vitičić, ost. 213. Da bog sačuva, rekoše vojnici, da mi smaknemo onoga koji nas je ovako ljepo pričekaio. J. Filipović 1, 112^a. Ah blagosloveni da ste od otaca nebeskoga! F. Lastrić, test. 119^b. Da me bog sačuva od hvale koja se meni ne pristoi. D. Bašić 234^a. O da pravda to odluču, da od pravi lažee luči! V. Došen 138^a. Viču: bako! da si zdrava! 165^a. Da počinu u miru (requisiteant in pace). Ant. Kadčić 102. Još imade osobita skula, da bog dade da bi se rasilu. M. A. Rejković, sat. E 3^b. Ta s koga je, da od boga najde! I 7^a. Čast da ti je, prvijenče i crveno vino! Popij i tu i drugu, da ti obje probudu. Nar. pjes. vuk. 1, 57. Da mi pomože bog i svi sveti. 1, 78. Da bog da, da mu prone! 1, 225. Šta učini, da od boga nađeš! 1, 256. Nek se ženi, prosto da mu je! 1, 270. Što je bilo više da ne bude! 2, 3. Zdrav da si mi, vojvoda Milošu! 2, 200. S bogom ostaj, Lutica Bogdane! Da s' u zdravlju opet sastanemo i crvena vina napijemo! 2, 222. Zdravo da si, knoževa vojvodo! 2, 302. Kad on dode na gradsku kajiju, tvrda bješe da je bog ubije! 2, 178. Bog da znade hoću li igda doći. Ogled. srk. 16. Da bog da! ali kako ja znam. Nar. posl. vuk. 47. Da bog dâ da rodi i po drvu i po kamenu, ali da ga ja ne jedem! (Reče se za ono što čovek ne jede rado). 47. Da bog da piliti ti hleb iz ruku otimali! (Kletva, i znači: da tako ostariš i oslabiš da ti život omrzne a da ne možeš umrijeti). 48. Da bog da sam da ne znaš, a drugoga da ne pitaš. 48. Da bog detetu ne da ono, što mu otac i mati misle! (Jer otac i mati obično misle o svakojakoj nesreći, koja bi se detetu, kad nije kod njih, mogla dogoditi). 48. Da bog naspori i beričet učini! (Najviše se govori poslije jela). 48. Da bog ne ukrati! (Kad se govori o kakvu dobru). 48. Da bog u grijeh ne upiše! (Kad ko kazuje da je što činio što nije pravi grijeh). 48. Da vi čujem zdravlje! (U Paštrovićima vikne tako domaćin i domaćica gostu na pohodu). 48. Da mu je milost! (Reče se kad ko pomene kakvoga sveca n. pr. A. Sjutra je sveti Luka. B. Da mu je milost!) 51, 52. Da nije urok (ili): Da nije žrčaka! (Kad ko želi da se što ne ureće). 53. Da opresti bog i tvoj obraz! (Kad ko kazuje što sramotno). 54. Da si kao što i jesi. (Kao blagosov u šali). 55. Da si pošten. (Reče se obično onome koji na pitanje odgovori kako mu je ime n. p. A. Kako ti je ime? B. Mirko. A. Da si pošten! B. I ti da si živ i zdrav!) 55. Da si ti živ i zdrav! (Kad se hoće da kaže da je ko mrtvo). 55. Da te bog sačuva vedra božica i oblačna Durdeva dne! (U Dubrovniku). 56. Da te sačuva bog od nenadne (smrti ili druge kake nesreće). 56. Da ti je dobra sreća! (Kaže se onome koji polazeći reče: „S bogom ostaj!“ U Crnoj Gori). 56. Da ti je na zdravlje! (Kad ko kazuje da ga što boli, n. p. da ti je na zdravlje, boli me glava). 56. Sta uradiste od boga nadete? Nar. prip. vuk. 67. Sad da vi je prosto. 139. Da živi car. D. Daničić, Isam. 10, 24. Da ti gospod dalne olozgera izobilna rođa! Osvetn. 1, 14. — b) *glagol je u indic. perf.*: Tko li drzne i potvori slovo i milosti kraljevstva mi, da su sve kletve na ũ, pale Mon. serb. 293 291 (1419). Pustiñak odgovori mu: da si dobro došo! P. Macukat 77. — c) *glagol je u kondicijonulu*: Tko gode potvori . . . da bi se odrekao vjere angela na umrali čas. Mon. serb. 230. (1397). Da bi u

dobri čas bilo! Spom. sr. 1, 44. (1403). Stani jure, brzi koću, da bi, koću, zaginuo! Nar. pjes. mkl. 8. (xvi vijek). Da bi ga ubio koš! ovoga, ostao pus! N. Najlašković 1, 180. Vaj guto prokleta, da bi se skončal' vijek tvojih dan i ljeta, ali t' se našal' lijek! 1, 334. Ah blažen i čestiti da bi svi svi vaši bili! I. Gundulić 15. Ah, da bi u vik jakno sade živio miran i slobodan, Dubrovniče! 390. I na ovomu da bi ruzi dovršili našijem štetam! 476. O da bi bog dopustio, da bi vladaoći slijedili. ... J. Matovič 95. Da bi se bog smilovao onima, koji bi se smilovali meni. M. A. Rejković, sabr 9. Ako Jozo ne osveti! Marka, da bi tebe poželila majka! And. Kačić, razg. 305b. Da bi bog d'o svakom ko što hoće. Nar. pjes. vuk. 1, 221. Nek pucaju, da bi pokrcale! 1, 598. Ti nemalo groba ni poroda i da bi ti duša ne ispala dok turskoga cara ne dvoriti. 2, 197. Da bi bog da', ostali mu pusti! 2, 622. Otiš'o je, da bi ne došao! 3, 91. Čarne oči, da bi ne gledale! 3, 355. Da bi bog da' mene ne našao! 3, 439. Muči, čerce, da bi zamuknula! 3, 512. Da bi niemu bila vječna muka! 4, 81. Gledaj, care, da bi osli-pia! Nar. pjes. istr. 1, 13. Kako ste vi du darovali, tako da bi vas bog s rajom! 3, 6. Kada vam je ovo leto oghiše, da bi vam k letu smetiše. 3, 16. Neke kisne, da bi pokisnuo! Nar. pjes. vil. 1867. 377. u *jednom je primjeru iz narodnih pjesama kondicionaln knji. vidi biti (budem) pod 11, 3, 6, d)*: Da bi nama u čas dobar! Nar. pjes. vuk. 176. — *d) glagol je u optativu (part. praet. act. II). samo u tri primjera iz prošloga i ovoga vijeka*: Da ti bog dao dobro! A. d. Bella, rječ. 188a. Da bog s vama, Turci, nočas bit! Nar. pjes. vuk. 4, 147. Cerović Novica, i jest glava, da mu bila zdrava. Osvetn. 3, 66. — Često u zakletvi. *ono što se tvrdi ili obećava pod zakletvu može tad stajati u podložnoj rečenici u kojju je riječ ako (rjede toli, te): s indikativom prezenta*: Neću te ostavit, bog da mi svidi. Š. Menčetić 185. A tako da sam zdrav, kako ću sada vam skazati sve. (*vidi kod tako*). N. Najlašković 1, 215. Ako ju žalosna ma mladost ne lubi veće neg ona zna, da život izgubi! 2, 118. Nu tako da sam živ, nači češ, da ni ja, ni on ti nije kriv. 2, 119. Kad to vide Jerina gospoda, od njih licem o zemlju čarnu, a zapista, kao zmija luta: Za što, snao? da od boga nađeš! za što si mi braca umorila? Da nij' ovo Jerina gospoda! ni ti nećeš po svetu oditi. Nar. pjes. vuk. 2, 498. Da vidi da pati. (Kad se kazuje, kako se ko vrlo kleo za što). Nar. posl. vuk. 48. s *kondicionalnom*: Ako ti nam nesi drage, da bismo mi visi bogu ne bili drazi. Spom. sr. 1, 41. (1402). Ero t' se ja kunu: da bi mi trijes i grom ubio tečenja i čelad svu domom, ako ti dvaš veće od toga ne će bit'. N. Najlašković 1, 188. Ako t' sam ondi bli i tomuj nevjeran, da bih ja moj pustil grješni duh nemiran! 2, 117. Ako ja ne dike ne mišljah vijek služit', da bi mi u vike plakati i tužit'! 2, 118. Da bih ne bio za moje zledi na sred Peršije kraj i Medije, da tvoje kćere broj oboli ne postaviu nizoko doli. M. Divković, nauk. 115. Da bi me ne bilo, ... ako ne učinih. J. Mikalja, rječ. 54a. N. Tko se zakliše da će zlo učiniti, govoreći: da bih ne došo, da bih vrst slomio, da bi me bog ubio, da bi me vrug ponio, da bi me zemlja ali more proždri, i ovakijem drugijem načinima, koji (*griješkom* tkoji) grijeh čini? U. Grieh smrtni. I. A. Nenadić, nauk. 116. Da bi mene ne rodila majka. ... veće kobila koja ata moga, ako joj se osvetiti ne će. Nar. pjes. vuk. 1, 474.

β) onaj koji želi misli da ništa ne može ispuniti želju ili da to vrlo mučno. orakova se

rečenica daje upućenosti kao uvjet kojemu nena glavne rečenice u koje je stajalo ono što bi pod tim uvjetom bilo (zadovolstvo za izvršenu želju). — uz želju gđekul se i što drugo ističe ili ima u misli. — dolazi od xvi vijeka.

a) uz želju se ne ističe ništa drugo osobito. aa) s indikativom prezenta kad se želi nešto u isto ili u buduću vrijeme: Er sveđer ja etouj nevojnan, tužan ja, s ričim tom na ustih: oh da te ja imam! D. Rašina 100a. Ah da koja satirica, ma sumhiva divja lada može nazret' moko lica u prilici ovoj sada! I. Gundulić 157. Ah, da može k'o nazriti ova ljubav moja mila, koja ga je sada vila u snih došla pohoditi! 182. Višni bože, da se kako razlučiti svud moj pogled ovi može! 258. A da boće ukazati svoje hrabrenstvo ovdi sade! G. Palmotić 2, 506. Ah da se možemo s naši oče-naši doditi one svete oštije! J. Banovac, razg. 46. Ah da vi znate, sinei moji! F. Lastrić, ned. 67. Oh da sam taki, kako ti! 61. Da može mahnit za dan bit' čitav da propače, a čitav za čas doba mahnit da odahne. Poslov. dan. 14. Ah da znaš! M. Zoričić, zrc. 196. Da ti vidiš kako mi je dobro. M. A. Rejković, sat. D2b. Da je meni svilen pojas! Nar. pjes. vuk. 1, 327. Da ti znađeš kako venem za te! 1, 639. Ona pade s preko mora banu. A! da vidiš čuda velikoga! jer bog pušća od sebe moriju. 2, 39. (a! da vidiš, no da vidiš, a da vidiš, vrlo često u narodnijem pjesmama). Kami majci da uteči mogu! 4, 207. Da je pamet do kadije kao od kadije! (ili:) Da je pamet do suda kao od suda! Nar. posl. vuk. 50. Da si jabuka, da te u fedra metne! da si cvijet, da te za kapom nosi! (govori obično ciganka kad vraćajući kazuje kome kako ga ko miluje). 55. — *nješte glagola moći kojega ima u mnogim primjerima još se češće nalazi u istom smislu enklitika je (III lice sing. glagola jesam) s infinitivom i dativom; a može iza enkl. se i samo je izostati*: Noći slijepa, gluha noć, ah, da mi je ufat' moći, da smrknute tvoje sjeni ne će izgnat' zora bijela! I. Gundulić 241. Sām sam eto ja bez družbe sred pustošne sej goleti, da mi je moći moje tužbe ovijem stijenam spovijediti. G. Palmotić 1, 17. Ah da mi se micat moći, k'o se miće po ložnici bolnik. J. Kavašin 397a. Ah da ti je moć razgledat. 457b. Ah da mi je razumjeti tebe bože, i tvoje dilo! 529a. Da vam je viditi, s kakvom slavom slavi se ovi dan u krstjanstvu! F. Lastrić, od' 335. Ah da vi se (je) nagledati ... i da vi se (je) naslušati urnebesa! I. A. Nenadić, šamb. 27. Ah da mi se je napiti vode! And. Kačić, korab. 190. Da je meni leći, pa umreti, a da mi je smrti ne viditi, da ja vidim ko će me žaliti. Nar. pjes. vuk. 1, 634. Da je kome pogledati bilo ... 2, 111, 3/8. Da je kome stati, te videti, kad udari junak na junaka. 2, 399. Da ti se je, družo, nagledati ...! Pjev. crn. 27a. — *bb) s indikativom ali u prošlom vremenu kad se žali da je nešto u prošlosti onako ispalilo i želi se da bi drukčije bilo: aaa) s perfektom. kod pisaca prošloga vijeka stoji kao pomoćni glagol ne samo jesam nego i budem*: O nevojna mene, da se ne budem nigda rodio. F. Lastrić, ned. 26. Oh da nigda nijesam uvredio tvoje veličanstvo! I. A. Nenadić, nauk. 219. O da nisam nikada kraj bio! A. Kanižlić, bogol. fran. 474. O da nikada ne budem sagrišio! B. Rapić 104. Da ju ti budeš vidio, o krivi i bredušni suđe! 314. — *bb) s imperfektom*: Da ti, kako, beše pogledati! Nar. pjes. vuk. 4, 346. (*vidi biti pod I, B, 1, c, b) i isporodi sprijeda kod aa)*). O da ščasmo ostati preko Jordana. D. Daničić, is. nav. 7, 7. — *cc) s aoristom*: Za što

si me izvadio iz utrobe? o da umriješ! da me ni oko ne vidi! D. Daničić, jiv. 10, 18. — *ce*) s *kondicionalom*: Ah da bih ovako lijepo pribavilašte pripravio na nebesijeh duši mojoj. M. Divković, bes. 27^b. Ah da bi se tukla ovako ti, Venere bludna i ludna, za ljubavim tvojom sudu! I. Gundulić 85. Ah da bi me ti nazrio, mili bratce, oprčena! J. Kavačin 416^b. O da bi vi čuli! kako nesrične duše sve udili evile vapjujući: o da bi samo jednu uricu za pokoru imali! A Kanižlić, bogo!, fran. 254. O da bi ovdj ostala, u bostanu nam procvala! M. Katančić 72. O da biste malo potprileli moje bezumje! Vuk, 2kor. 11, 1. O da bi se dobro izmjerili ljudi moji! D. Daničić, jov. 6, 2. — u *nekim je primjermima kondicional krhii* (vidi biti, budem pod II, 3, 6, 7)) *glagola biti* (vidi kod I, 13, 1, c, b)) s *dativom i infinitivom* (*isprediti sprijeda kod aa*) i *bb*) *bb*). xvi—xviii *riječki*. Jaoh rajski tvoj obraz da bi mi celunut. N. Naješćković 1, 180. Da bi mi taku gospodu služiti. M. Držić 138. A ti gdje si vas u blagu sad pogreben, hmd bogatče! jaoh, da bi ti jošter nagnu na svijet stati i me u drač; i namilos tva te e takla, da s' zakopan u dno pakla. J. Kavačin 29^b. Da bi mi te moć prognati. 55^b.

b) *u želju se još nešto ističe ili ima u misli. to može biti pomoću koje druge riječi što pridaje i znače značenje ili bez toga. često je rečenica s kojom drugom tješne vezana. aa*) *riječju se varem ističe da je malo ono što se želi no ipak da to se ne može ili da je mučno dokučiti*: Jal da barem dugo ne ostane, al on ne će, nego i osvane M. A. Rejković, sat. E2^b. Da budeš barem što god za sebe ostavio! sabr. 19. Da je barem kako god privariti vruga. 34. — *bb*) *rečenica u kojoj je izrečena želja što se ne da ispuniti vrijedi koliko samo terdenje da jest zbilja ono što se želi da ne bude: aua*) *takova rečenica stoji za pitanjem kao odgovor*: Je li ovo istina, gršniče ili ne? ah da bi tako ne bila! J. Banovac, razg. 91. — *bbb*) *rečenica je umetnuta u drugu da juče potrdi, istakne riječ pred kojom stoji*: Vaše misli, želje, riči, da bi ne bila mnogo puta i dila otrovana nečistoćom. . . . F. Lastrić, ned. 369. — *cec*) *stoji iza druge rečenice dodajući da nešto nedostaje onomu što se u njoj izreklo, te joj tako ograničuje i slabi smisao, uz da može biti i koja druga riječ kao samo, još: Pofali ga lipo, da bi samo istinito. A. Kanižlić, kam. 392. Glavna rula i načina! samo da je bojeg čina, krasno ti je odivena, da bi bila k tom poštena. V. Došen 118^b. Svega imaš u bijelu dvorn, još da imaš ribe od Orida! Nar. pjes. vuk. 2, 411 — *ddd*) *kad se hoće izreći da nešto nije dobro barem s jednoga obzira, rečenici u kojoj ono stoji prilažu se druge drjeve: jedna je krhii kondicional da bi s interogativnom zamjenicom ko, što itd. koju stoji u padežu i s prijedlogom što dopušta onu prvu rečenicu, ili s interogativnijem adverbom kako, gdje itd., a u drugoj koja je s prvom rečena pomoću riječi nego ili već stoji koje ime u istom padežu i s istim prijedlogom kao što je interogativna riječ u predložju, oro je smisao: želi se da ono što je u najprvoj rečenici bude uza što mu drugo drugo, samo ne uz ono što stoji u trećoj, ridi i kod pojedinih interogativnih riječi. isporodi kod D, I, a, d) *ce*). Pogazio si zakon moj, da bi za što, nego za jednu saku ječma. F. Lastrić, ned. 221 O muževi podložni! da bi komo, većć ženi. V. Došen 68^a. Kao kad se čovik ulo, da b' za koga, već za ženu. 108^a. — *može biti u trećoj rečenici mjesto imena i negativna zamjenica u istom u četvrti* (*opet u nego ili većć*) *ime koje dopuna prvu rečenicu*:**

Neg' te žena bubala, da bi čim, neg' ničim, već držalom motičnim. Nar. pjes. vuk. 1, 89. — *ce*) *pošto se je u jednoj rečenici iskazala želja koju nije lako ispuniti, drugom koju a s onom reče izriče se želja podnijeti i što neporočno samo da se ona ispunji. uz da ima i riječ makar. oro je značenje u drugoj rečenici* slično onome što da ima kod C, 2, (etiamsi), jer je uprav urjet unatoč kojemu bi se htjelo ispuniehe prve žele, no se razlikuje od onoga, jedno u koliko se urjet izriče kao želja, a drugo što druga rečenica nije podložna prvog nego šaj priložena. Da bi mi taku gospodu služiti, a da većć makar ne okusim ni hleba ni vina. M. Držić 138. — *dd*) u *društvenom žirleju izriče se na ovaj način i želja koju nije mučno ispuniti, čim onaj što gorori kao da od skromnosti pokazuje da on ono nije zastužio i da nema na ono oblasti*: Sešču, nego da beše koje momčadi da mi skine stvari s kola. M. Đ. Milićević, let. već. 106.

e. u *pitanju*.

a) u *rečenici ima pred da interogativna zamjenica ili adverb, glagol stoji u indikativu prezenta i to perfektivoga; može se zamijeniti futurom ili kondicionalom (latinski konjunktiv)*. — *Dolazi od xvn rijeke, a vrlo je obično u naše vrijeme. aa*) *smisao je pitanja da ono što se pita ne može ili ne smije biti te vrijedi kao terdenje da zbilja suprotno bita onome što se pita. Kako, vajme, da ne smete vidjenje me sej mrzete? I. Gundulić 105. Kako smrti da slobodiš, komu poda ti smrt priku? 187. Tko da čića zloće prike na tvom sudu ne pogine? 206. Tko da iskaže lica tvoga sve liposti božanstvene, tko li sreća privrjednoga misli i žele prilabrane? 268. Tko vojvodi i vitezu Kotkoviću da odoli? 308. Što da učini? mogu nage? 408. Ali jedna zatoniča što da može proć tisuć? 410. Koji da ti se na velike tvo milosti har odvrati? G. Palmotić 2, 70. Krajeviju Bojnislavu tko da jednak bude u sreći? 2, 168. Kako da mi ne poznamo uzrok našijeh svijeh radosti, od k'o na svak čas primamo sve ljubavi, sve milosti? 2, 322. Ko da ne čija vedre slave tvoga imena? I. Palmotić 73. Čijem da budem tebi viku blagu milost zaplatiti, čijem li tvojih har veliku da uzbudem odvratiti? 431. Tko da hvati upravnika, kad mu još nij' plav u luci? J. Kavačin 339^b. Čemu dakle ja da se bolim? čemu da ja uzdišem za tobom, čemu da te ja cvilim? I. Dorčić, ben. 13. Kad ne vjerujete negovu pismu, od kud da meni budete vjerovati? S. Rosa 66^b. Ako uzdragnete onijeh koji vas draguju, koje uzdarje da budete imati? 75^a. Petar odgovori veleći: na koga da se ni srmeno? ti imaš riječi života vječnoga. 96^a. Tužna čačka kad sve ine tko da bolna razgovori? tko li mu oči, kad primine, pomnom rukom da zatvori? P. Sorkočević 577^a. Šta da se naučite tako daleko? Nar. prip. vuk. 7. Vrlo se udivi pa reče: E sad šta da mu radim? Ovo nije čovek. 85. Šta da ja ovo delim s pobratimom? 214. Uzeće je a kako da ne će? Nar. pjes. herc. vuk. 130. Za što da govore Misirci? D. Daničić, 2moj. 32, 12. — *ta*) *koko pitanje može vrijediti i kao odgovor kojim se potvrđuje pitanje koja drugoga, tako je u ovom primjeru, u kom je rečenica krhii*: Ima li od one vodice u kući? Kako da ne? V. Vrčević, niz 153. — *bb*) *pitanjem se pokazuje zabavie i neodlučnost. ima nekoliko primjera koji bi mogli i pod aa*) i *amo spadati*. Kud da se ja bez vas uputit sad budem? G. Palmotić 1, 53. Šta da sada učinimo? Ki da se od nas način kuša? Koje pute da držimo? 2, 231. Al' sad i ta kći jedina, ka je razgovor čem jedini, kad mu je iz skuta ugra-*

bjena, što da starac tužni učini? P. Serkočević 577a. Kako da podnesem tu kačigu? M. D. Miličević, des. par. 41. Pa šta da radim? 41. — *cc*) u ovom primjerjima kakovi sada u narodnom pjevanju i pripovijedađu nisu rijetki da vidi stoji, ali s nekom većom silom, nješto vidi ili vidiče. Na odaji otvorila vrata, šta da vidi? čuda golemoga. Nar. pjes. vuk 2, 59. Što da vidi? čuda nevidena! 2, 167. Kad tamo, ali šta da vidi! Nar. prip. vuk. 160.

b) nema interogativne riječi u pitanju: *aa*) pitanje je negativno a smisao mu je da se pitatae hoji onoga što u pitanju poriče i ufa da ono nije ili da neće biti. isporodi takovu konstrukciju kod glagola što znače bojazan (2, e, a, e) *dd*). — Dolazi iz xvi vijeka. Petar odgovori: da nisam ja od onih? Korizn. 94. Da ni ovo moć mladosti jadni glasnik i tužbeni? I. Gundulić 29. Gdi je Captislava, ma ljubena? da i ona jošter nije ugrabjena? G. Palmotić 2, 342. Da nu nisu primamili u zid oni viloviti? 2, 342. Vidiš ovdrti marta brata tvoga; i da s vaše nije strane boga, pravde i razloga? 2, 357. Da se što nije dogodilo iznenada Inusu? F. Lastrić, test. 152a. Kakav je razgovor tvoj? da nije nečist? A. Kaznilić, uoč. 347. Da te nijesu ose ispecale? Poslov. dan. 14. On te pita: da ni štogod jao? M. A. Rešković, sat. II 8a. Zar si pokraden? ili da ti nisu propali novci na kamati? sabr. 18. Da nijesam ja oni po velikoj mojoj nesreći? B. Zuzeri 273. Serapione, da nijesi po nesreći upo u ruke od lupčaz? 366. Da ti nije ozebao vojno? Nar. pjes. vuk. 1, 528. Ja sam sinoć vrlo pijan bio, da što loše besjedio nisam? 2, 131. Što si mi se tako razližtuo? da ti nije nestanulo blaga? 2, 429. Da nije Turčin pod kapom? (Kad ko hoće za kim što zlo da kaže, i vidi se da je ono najprije rečeno govoreći zlo za Turcima). Nar. posl. vuk. 53. Stadoše govoriti jedan za drugim: da ne ja? Vuk, mar. 14, 19. Da nijesi na sugreb stao? S. Lubiša, prip. 141. — u nekim primjerkima pokazuje se *ufuie* i *želu onoga što se pita*, no je takovi smisao riječi od predašnega: O boga vi do dva pobratima! da nijeste degod ugledali, e da bismo sičar sičarili i dosta se blaga nauzeli? Nar. pjes. vuk. 4, 50. Da vo nije sreća donijela od Trebiña od Hercegovine? Videste li moga gospodara? 4, 71. Da nijeste od zemlje Srbije? Ne znate li za mog gospodara? 4, 342. Da nijesi degod ugledao udovice, a! devojke divne, a! nevjestu skoro dovedenu, a koja bi za me trebovala? Ogled. sr. 496. — *jos* je *rjede*, da onaj što pita ne pokazuje ni strahu ni *ufuina*, no samo jače ističe *želu staju da obazna*, kao što je u ovom primjeru: Je li tebe u životu majka? Da se nisi skoro ozenio? Nar. pjes. vuk. 4, 234. — *posre pojedine* u jednom primjeru dubrovačkoga pisca iz xvi vijeka u orakovom pitanju nema poričaia, a ipak se javlja strah kod onoga što pita: Kamo ona plitica? da si ju razbila? N. Najšković I, 243. — *bb*) pitanje može biti i afirmativno i negativno, a vrjednje uprar kao uzvik, kojim se pokazuje čudnoće, nezadovolstvo a i preziravie. pita se, biva li nešto, ili može li biti, ili treba li da bude. glagol stoji sekad u indikativu prezenta, u prvom je slučaju imperfektivan, u drugu dra perfektivan, a imperfektivan samo ako se misli na trajanje ili na često ponavljanje radije svakako je smisao pitanja da je zlo (istvno ili nepristojno) da ono biva ili da bude poslije. često pred pitanjem stoji druga samostalna rečenica gdje je razlog izrečen radi kojega je zlo ono što je u pitanju. rečenice mogu tad i ne biti među sobom vezane nikakvom riječi, no ih češće veže a

ili pak. — Najstariji su primjeri iz xvi vijeka. Jučer ste, kako rijeh, iz vlahia, a sada da tako svaki grijeh, zločeste, vas vlada! N. Najšković I, 246. Da govorim poniženo ja božica prid tobome, kojoj uze ukradome sve dobro ti ljubeno? I. Gundulić 105. Što s ovake, jaoh, bolesti, raspuknut' se sad nečete, ali tašte izvan svijesti da još boles ne čujete (oči naše!)? 267. Sabja ona hū sred rati leška izbit' mi vlas ne može, tko me čuva, tko me prati, da mi je ugrabio? ah jaoh bože! 565. Ja da utečem, ja da dilo mene učinim nedostojno? G. Palmotić I, 57. Bjeħ omrka s huđe česti potištena robnica, a osvanula s tvoje svijesti gospoja opet i krajica, a da izdati tebe budem ki me iz smrtinjeħ diže truda! 1, 358. I što sam nu verna bila, da smrt primim strahovitu? I, 379. Da odsijehem glavu tebi? 2, 404. Sjen i drača razkoš da su! J. Kavaniñ 28b. Izgubio sam kravu i telo, pak da još izgubim i život! M. A. Rešković, sabr. 58. Čini mi se sva careva vojska kao mravi po zelenoj travi, a ti more neglan da dijelisi! Nar. pjes. vuk. 2, 282. Neman ni ja koliko mi treba, a da lam vama! Nar. prip. vuk. 171. Ja sam mnogo čuda preturio a sad da ne smem otvoriti ovu sobu! 194. Da skoćim u rodu da se udavam? M. D. Miličević, des. par. 41. — *uz* da može biti i drugih riječi kojima se iskazuje čudnoće, kao to, to li, to t' obično za da: Zagorka: Daj prvo ti meni dar ki mi s' obćeo, kako znaš, juveni. Dubravko: Da to t' ga nijesam dao? F. Lukarević 15. Lubicia: Dake mi spovjedaš, istina da je toj? Miona: Kako isti život tvoj: da to li ne znaš ti? 54. Da to te druga stvar ne drži nego ta? 87. Da to li će inemu oteta vjerenica lijepa biti? G. Palmotić 2, 79. Da to li ću u ovoj juti izdahnuti? P. Kanavelić, iv. 70. Da to li ste vi ufanje tako brzo izgubili? 51. Jaoh da to ću ja ovako nastrijeti bez osvete ovo izadstvo? J. Palmotić 464. *rjede stoji to t' pred* da: To t' da tebe ja ostavim? G. Palmotić 2, 13. — *zar pred* da: Kuku mene kukarici! zar da majka ostane i bez sina! Nar. prip. vuk. 31. — u ovom se primjeru ne misli da je zlo ono što se pita nego samo da nije istinito: Kome je do sad ovaj narod rekao: hvata! te da sada reče meni? M. D. Miličević, let. voć. 115. — *cc*) u narodnoj pripovijeci (čakarskoj) iz hrvatskoga primorja *va rečenica što počinje riječju da i koju mislim da treba shvatiti kao pitanje: po smislu znači čudo i nezadovolstvo kao kod bb*), ali se već u pitanju poriče ono čim je pitatac nezadovoljan i glagol stoji u kondicijonalu: Doleti k noj jedna golubica i govori: 'Daj mi, ženo, prosin te, malo pit'. Ona noj pak odgovara: 'Da ti ne bin ja još za divien bila, hođi pa pij sama'. Nar. prip. mikul. 32.

d, u pripovijedađu.

a) može se izreći da neko ima namjeru, hoće da nešto učini, no ne izvrši djelo za to što se sam uzdrži ili ga što drugo od onoga uzdrži, tim što se motne da uz ind. praes. glagola perfektivnoga, u orakovim primjerkima može biti da se ima u misli glavna rečenica s glagolom hotjeti ili s drugim sličnjem, te bi onda ono spadalo pod 2, a. — *I* naše vrijeme, a nije rijetko Carev sin siromah čujući to, da se ubije. Nar. prip. vuk. 22. A koñ, da se pomani pod im. Nar. prip. vuk. 206. On od žalosti da sam sebe ubije. 216. — *pred* da može biti i riječ kojom se izriješkom pokazuje spremianje, namjera na ono djelo nesvršeno: i to gotovo: Starija braća skoće na ñ, gotovo da ga ubiju. Nar. prip. vuk. 78. — skoro: Već skoro da je prosim, a kad saħa, otac je daje Manojlu. M. D. Miličević, let. voć. 12.

— taman: Taman Turci Vida da svladaju, a dopade trideset lajduka. Nar. pjes. vuk. 3, 441. — tek: I tek da se baci niza i začuje jedan glas. Nar. prip. vuk. 220. — već: Kad jedan put, ali zmaj već da ih stigne, onda koš pod zmajem povije. Nar. prip. vuk. 32. Bada već da ih stigne, ali pade na um carevu sinu oni ješnik. 118.

i malo, *no tad ima uz glagol i riječ ne*: Malo da hiteći ne griših dar oni najljpsi. H. Lucić 289. A ti malo da ne svaki dan uvriduju drugoga boga... J. Banovac, razg. 149. — *vidi drugih primjera kod gotovo, skoro, taman, t-k, već, ma, b) kad ima usporoče više rečenica samostalnih metnuto je da bez potrebe pred glagol*. — *Ali se to nalazi samo u sadašnjem vrijeme u narodnijem pjesmama iz nekih krajeva i to rijetko*. — *Postojeće je nejasno: ili je običaj nametati onoga da (vidi pod B, 2) u tuđe riječi narco pjesnika, ili se to može u isti red staviti s istoričkim imperativom*. — *bez druge konjunkcije pred sobom dolazi takoro da samo u istranskim pjesmama*: Piše knigu care gospodine; kojoj ima sina al' sinovca, da ga šalje caru za soldata! Svaki da ima sina al' sinovca, neg da nina starac Viduline, on da i ina do osam čerica. Nar. pjes. istr. 1, 10. Došal vam je Viloviću mladi, na poskolu da je mladi junak, na pogledu da j' divojka mlada. 1. 26. — *no da dolazi samo u pjesmama iz Crne Gore, i po značenju gotoro je isto što pa, onda, a moglo bi biti i pokriveno od onda, kao što je nadjel od onlje*: A kad sjutra zora dolazila, no da reče tanana Grkiina. Nar. pjes. vuk. 2, 19. Pošto su se napojili vina, no da reče krsitelj Jovane. 2, 82. Setaju se, razgovaraju se; no da reče Čuproljč vezire. 3, 66. No da veli Vujadinov Tošo. Ogljed. srp. 112. — *isto tako ima i još da također u crnogorskim pjesmama*: Još da veli paša Ali-pasa. Nar. pjes. herc. vuk. 37. *vidi još 56, 83, 90, 160, 175, 184, 218*. — *u jednom primjeru što nije iz Crne Gore ima i a da s takorijem značenjem*: A da reče Zmajogianin Vuče. Nar. pjes. vuk. 2, 589.

2. *reče s glavnim rečenicom podložnu u kojoj stoji, i naznačuje da je u ovoj pašledak raditi što je u glavnoj, u opće su obje rečenice cijelo, rijetko je glavna krija a još riječi podložna, a može glavne i ne biti, glavna stoji obično pred podložnom, no može glijekal i ora stajati prije one*: Toj da je vćrovano, postavivno našu pećati. Mon. serb. 177. (1368). Da post bude dostojan ima initi 4 stvari. Naručn. 96^b. Reče: da bili ja hotila veru zatajati Iskrstovu, ne gorvrite mi za to. F. Glavinčić, cvit. 49^a. Telesa od svetih da svetim postiehom imaju se častiti, bio je vćići nauk od crkve. M. Bijanković 85. O ljubavi da bili pjevo mene nuka. J. Kavašin 160^a. Da bude ih zgrabiti, zube i nokte sve oštrše. 193^a. Ora crkva da je prava crkva, četiri navlastito izvršitosti u seli ima imat. J. Filipović 1, 178. Da boje razumiti morete, odite sa umom. D. Rapić 11. Da ne uzplaveš na poslićku, ali zabudn, gledaj i baš rukama pipaj. 77. Da bi se pjesme bolje razumjeti mogle, kod mnogijeh sam naznačio otkuda su. Vuk, nar. pjes. 1, vi. *može podložna biti umetnuta u glavnu*: Od boga je nami hrana, da živimo za to diana. V. Došen 145^b. Medobović, da li ga ogledao je li dobar, baci ga u nebo. Nar. prip. vuk. 3, *može i glavna biti umetnuta u podložnu*: Plemenito Slavsko plemo tko 'e da ne zna na sem svijoti? J. Kavašin 250^b. O! mnoge ti tužne bula čini kose da pogude. V. Došen 35^b. *Dolazi od najstarijega vremena i u srpskim rječnicima (m^u)*.
a. *ono što je u podložnoj rečenici nij* — *amo*

postojati, nego je i cilj na koji smijera radna glavne rečenice. — *u glavnoj bude kašto riječ na koju se odnosi da: ta je riječ zamjenica taj, ili sama u srednjem rodu ili združena s kojim imenom i stoji u onom padežu ili s onijem prijedlozom što radna glavne rečenice zahtijeva*: Toj boga da molu da b mi umrijeti. N. Najšeković 1, 180. Vazda holi o tom radi, gospodarstvo da izvadli. V. Došen 42^a. Tvrdi malo za to baje, da se nemu kuća sjaje. 60^b. Žderu opet za rad toga iskru svisti da utrunu. 186^a. Stvori bog slnce k tomu koncu da bude svitlost. Korizm. 1^b. Na ta konac ti povida to, da razumiš. F. Vrančić, živ. 19. I još radi ovoga uzroka, da oni moželit ne bi pomankali. J. Matović 217. *drukčije je od toga kad subjekat podložne stoji kao objekt u glavnoj*: Čekaju te svi svatovi da ih daruješ. Nar. pjes. vuk. 1, 73. Gluše čini da čuju, i nijeme da govore. Vuk, mar. 7, 37. — *glagol podložne rečenice može svagda biti u indikativu; ali je u mnogo primjera i u kondicionalu, čim se s jedne strane ističe da je slabija želja kod subjekta glavne rečenice, a s druge se naznačuje, da se u vrijeme radnje kod glavne rečenice još nije namjera izvršila nego se očekuje a nuđe se često kondicional samo za to, jer je i u glavnoj rečenici isti način, kad je glagol u indikativu i cilj se istom očekuje, vrijeme je prezenat ili u perfektivni, a imperfektivni samo onda, kad se ističe trajanje ili često ponavljanje; ako se cilj već dokućio, vrijeme je ono prošlo koje bi bilo i tako da je samostalnu rečenicu; ako cilj nije ništa novo, nego traje što je i prije bilo, vrijeme je prezenat imperfektivni, rijetki su primjeri s futurum*: Ja te oču zaručiti, da s tim patom, ako učiniš, da ne ćeš roditi. Naručn. 59^a. Pruživši ruku, da će me zadaviti. A. Kanžlić, kam. 113. Bog će dati da će dobro biti. And. Kačić, razg. 25. Nar. pjes. vuk. 3, 550, 4, 17. Prigne glavu, da će se napiti. Nar. pjes. istr. 2, 28. Na javorku zlatne kite, trgne neva, da će jednu, da će kovat ključe gradn, da će vidit što je u gradn. 3, 4. Prignul se je k vodici, da će se on ponapit. 6, 12. Nadrije Turčin da će Zetu preći. Osvetn. 5, 100. — *kad ima više od jednoga cilja radnji glavne rečenice, može se to izreći na više načina, i da u drugoj rečenici biti zamijenjeno: a) akuzativom ili dativom imena ili zamjenice koji ostaje u glavnoj*: Ništa drugo neću, nego da mi daš nemeštiji jezik. Nar. prip. vuk. 14. Ona mu ostavi de: jednu niemu a drugu da odnese svome ocu. 19. Zaište mjesto za vinograd i da mu se isparta. 83. Isti u cara galiju i u noj da se načini dvadeset dućana. 86. Ja ne bih ništa drugo, već da mi Bog da ženu. 101. — *b) infinitivom*: Nit' se dava ženit, ni udavat, nit' mirija careva da prode. Nar. pjes. vuk. 3, 323. — *c) riječju neka u drugoj rečenici*: Posla mene, neka znate tač juveni glas na vrijeme i da mu se ne nadate. G. Palmotić 1, 316.

a. *cilj ili radnja što je u podložnoj rečenici po želji je onoga čija je radnja u glavnoj (logičnoga subjekta) ako baš ovaj i nije gramatikalni subjekat*. — *može onaj logični subjekat i namjeravati da što ne bude, to se naznačuje ili u podložnoj rečenici riječju ne, ili u glavnoj, te onda na dva načina: istom riječju ne metnutom uz glagol koji pokazuje namjeru (na primjer ne lutjeti, ne dopustiti itd.), ili samijem takorijem glagolom koji već pokazuje namjeru da ne bude (na primjer čuvati se, zabraniti itd.) U ovom zadnjem slučaju često se poriče bez potrebe riječju ne i u podložnoj rečenici.*

a) u glavnoj je rečenici izvršeno kazano, da je subjektu namjera izvršavanje onoga što je u

podložnoj, a smisao se glavne rečenice dopušta istom pomoću podložne.

a) radnja glavne rečenice ostaje pri subjektu i ne prelazi na drugoga. — ako je isti subjekat kod glavne i kod podložne rečenice, mješte da s prezentom indikativa može biti i infinitiv. *vidi kod c.* — U glavnoj glagol ili druga riječ što zamjenjuje glagol pokazuje: aa) *voću, želju, rofeće glagolima* hotjeti, želiti, voljeti, biti rad itd. i protivno: s *indie. praes.*: Hotjeti, da jestu ljubavi stara među nami. Mon. serb. 202. (1985). Bogu, vi, mi bismo veselili da pade. Spom. sr. 1, 9. (1397). Mnogo hotiti bježimo, da dode. 1. 42. (1402). Oću, da ako bi ditić pomakal, da su volni razdiliti. Mon. croat. 87. (1460). V. crikvi ne ću da držiš krizmu. Naručn. 29^a. Bolezan ima biti velika, ako hoć da je pravo skruženje. 50^b. Grihu koliko koli oćes da su otajni. (*vidi* kod koli, koli i hotjeti). 79^a. Hoću, da kad i ja jesam, toki i sluga moj da bude. Korizm. 73^a. Hoću da pokle umru položit se telo moje. S. Kožičić 23^a. Da su dobrovoljni da ote pri tom ostat. Mon. croat. 10. (1546). Nemoj da sam karan. N. Najesković 1, 213. Zašto hoć da k tebi Maruša k samomu bude doć. 1, 252. Neću, da progovorim. M. Držić 13^b. Vik neću, ja da sam združena, čakko moj, a da ti hodiš sam. M. Bunić 84. Er hoće bog svući, ki s dobrim pribiva, da sprva tako trudi, da paka počiva. D. Rašina 131. Nemoj tli smuća i nemir da odoli žalostima pri tvojimi. 1. Gundulić 112. Ah, nemojte davnu slavu novi prikor da oblić. 568. Nemoj da te zli Trojani, moja kćerice, zaklat budu. G. Palmotić 2, 98. Pravda i razlog nijedan neće, da ti trudiš, ja počivam. 2, 115. Volim da smrt prika mladahu ne bude uzeti. 2, 246. Hoću vrijedna kćera moja da mi draga nevjesta je. 2, 273. Djevojićka ka je rada da sramotan glas ne steće. 2, 384. Neće vile, da se lica druga štaju, neg zemajska. J. Kavačin 193^b. Voljeć da svi mrtvi leže. V. Došen 193^b. Ali neće da se nitko trudi, niti hoće da na svitlost dade. M. A. Rejković, sat. C 1^a. Ne bih, da se može ova pripovijes na koga nanijeti. B. Zuzeri 92. Što hoćeš da ti se donese? F. M. Appendin, gram. 320. Ja sam rada da mi oba dodu. Nar. pjes. vuk. 1, 218. Al' ćeš dušo, prelijepa Mare! da te dvori u bavovu dvoru? 1, 462. Koga bi ti brata najvoljela da t' ostavin u bijelu dvoru? 2, 289. No ak' hoćeš da smo prijatelji. 2, 577. Oćete li da se poslušamo? 4, 183. Ko hoće da ga drugi ljudi poštuju, valja najprije sam da se poštuje. Nar. posl. vuk. 158. Ko hoće da mu se vidi, neka nosi svijeću naprijeda. 158. Šta ćeš da ti dam za što si mi sina izbavio? Nar. prip. vuk. 14. Sad hoću da me ženite. 68. Šta bi ti da ti je? 100. u *ocum primjeru* mrijeti *erijedi* mrijeti od želje. Ocu mri da se s tobom sastane. M. Držić 198. a *ovdje je želja izrečena adjektivom* veselo: Srd veselo da pogodi požudami kraja znana. G. Palmotić 1, 43. — *želja može biti na takovi način izrečena, da onaj koji želi nije gramatički subjekat glavne rečenice*: Bi hténije man, da budu jedini od dubrovčana. Mon. serb. 178. (1368). Bogom ugodno bi, da vsa neznanu poznas. Aleksand. jag. star. 3, 305. Srce mi čezne, da k vili pridem. M. Držić 141. Neće da im nijedna pravilegija valjaju, od koje mu drago vrste da su. (*vidi* drag). B. Gradić, djev. 127. Volja je božja stanovita, da budemo vjerenici. G. Palmotić 2, 250. Što komu nije mило, da b' od drugog nemu bilo. V. Došen 109. Ako ti je mило da te glava ne boli, maie imaj posla sa svijetom. Nar. posl. magaz. 1869. 122. Nogo mu je u sreću da zatre i istrijebi mnoge narode. D. Daničić,

isa. 107. *želja se izriče i u blagoslovlađu i u prokliću*: O! mnoga ti bila kuka kunuć, da mu sahne ruka. V. Došen 35^b. I ostaće božji blagosovi, da ne padne leđa ni snijega do jedan put u godini dana (*ovdje je logični subjekat bog a gramatički blagosovi*). Nar. pjes. vuk. 2, 3. — s *kondicionalom*: Jeru bi voljela da bi ni draži bila. Spom. sr. 1, 10. (1402). Teru bi hotjeć, ako bi mu se moglo, da bi tuj našu ljubavu smel. 1, 66. (1405). Radu bismo da bi ramu tvoj ne potrebvaluo. 1, 91. (1407). Hotjeć da bi učinili mira. Mon. serb. 375. (1433). (*Biog*) oće, da bi se ti povrnila Korizm. 70^b. On želeć, da bi stek'o drugu milos prid tvim licom. 1. Gundulić 37^b. Nojevi želeći da bi pecivo dohvatili. Nar. prip. vuk. 200. — *bb*) *brigu da što bude riječima* imati brigu, hajati, gledati, pametovati, ne imati mira itd. *uramo ide i čuvanje da što ne bude s indikativom*: Vsaki bi se imil čuvati da nedostojno ne pristupi. Naručn. 33^b. Ina prigledati da ni ali ne bude ondi pristanantja. 51^a. Čuvaj se da ne plune ali da pokaže ko koji zlamenje od progrijenja. (*u drugoj je rečenici izostavljen ne*). 84^b. Pametuj, da ne zabudeš tri puta reći ovoj. N. Najesković 1, 189. Sred stravljena srca svoga čas ne može mira imati, da joj rana luhbenoga prije se željno nagledati. 1. Gundulić 415. Mješte inijeh pomni imate, hude naše da zlotovre popjesate. G. Palmotić 1, 12. Ter ne haješ u toliko, da gospoju tvu prijemješ. J. Kavačin 106^a. Er ga učeva, da ne traska po svem glibu. 350^a. Imaj brigu svrlu doma tvoga da gledamo kuću uzložiti. M. A. Rejković, sat. G 2^{ab}. Za mui postla dvije vjerne sluge, da gledaju, da ne umre Marko. Nar. pjes. vuk. 2, 368. Gledaj da mu skrhamo vrat. Nar. prip. vuk. 82. Čuvaj se da te luta zmija ne uvije. 154. Baš sam to ja mislio da kažem. M. D. Miličević, let. već. 30. Ni jedna devojka ne mari da pade za liega 87. onaj koji se brine može ne biti gramatički subjekat glavne rečenice: Ako mi ne bi žalost za Macedoňane bila, da v tujih zemljah ne poginu. Aleksand. jag. star 3, 285. Niti ga je zato briga, da što nadvor kad izriga. V. Došen 60^a. — s *kondicionalom*: Nego li dan i noć pati trud i muke, da bi mu kako noć tvoje znat odluke. N. Najesković 2, 14. Imamo čuvat se, da ne bismo našu dušu kojim grihom oskrvnili. J. Filipović 1, 165^b. Zakume je da mu čuva šćer da joj se ne bi što dogodilo. Nar. prip. vuk. 164. — *amo spadaju i oni primjeri s glagolima* ne mariti, ne hajati, šaliti se u kojih je smisao *suprotni i pose* drukčiji nego brigu i čuvanje (*u svrjem je primjerina glagol u indik.*): Ki da plevca k fim obraća, niti ne haju, da izvraća. J. Kavačin 378^a. Ne mareći da se ruši. V. Došen 49^b. Ali se nemoj šaliti da mu daš ular. Nar. prip. vuk. 47. I za mene ne mariš da poginem. 60. Ali se nemoj šaliti da i što počneš s mui govoriš. 197. — *ee*) *nadu i čekaće kod nade spadaju amo samo primjeri u kojim stoji u podložnoj prezent perfektni, oni u kojim je futur idu pod B.* Na te bo upvaju, da ty mi prosvětliš unu. Mon. serb. 10. (1222-28). Što išćekuješ na vrtajeh da ja izidem? M. Držić 192. Devet mjesec u utrobi čeka, da se porodi. B. Gradić, djev. 180. (*Ti*) čekaće da u miru sa mnogu dobra čes združiti te. G. Palmotić 2, 139. Ako čekaš, da se odkriti ona tebi prvo bude. 2, 193. Koje (*ludje*) čeka strašno more, da ni božja ruka pusti, da ni zgrabi u čeljusti. V. Došen 225^b. Čekaju te svi svatovi, da ih daruješ. Nar. pjes. vuk. 1, 73. Počekaj me, sunce, na zahodu, da navezem bratu zarukavje. 1, 220. Jedva čekajući da vidi paunice. Nar. prip. vuk. 21. Barem ću će-

kati da ga otrapim do groba. 215. — *dd*) bojazan suprotno nadi, dakle kad se čorjek boji nečega što može biti protiv njegove žele (kad se subjekat boji učiniti što on sam, bojazan je suprotna odluci i spada da bi pod *ff*), ali pošto glagol obično stoji u infinitivu, spada pod *e, c*). izriče se ne samo glagolima bojati se, strašiti se, plašiti se, ili imenima bojazan, strah, nego i drugim riječima u kojih je opširniji smisao, kao misliti, sumnjati, misao, sumnja, ili im je prenesen, kao tresti se, treptjeti, venuti itd. često je logični subjekat različan od gramatičkog, kao u rečenicama strah me je, strah me mori, srce trepti, čezne od straha itd. treba razlikovati što se veće ističe, ili misao sama da može biti nešto što se ne želi, ili želja da ono ne bude. prvi smisao amo ne spada nego pod *B, 1, b, a*); drugi (koji amo spada) pakazuje se tijem što se u podložnoj parici (riječju ne) ono čega se čorjek boji. — dolazi od xv vijeka. — ako se čorjek boji nečega što postije može biti, glagol podložne rečenice stoji u indikativu prezenta perfektivnoga glagola (nigda u futuru), ili u kondicijonalu. *aaa*) *indic. pres. perf.*: Bojeći se, da ne zagine. Mon. serb. 409. (1441). Ter me je strah, kruno, da ti pak nemirna ne budeš na puno. N. Nalešković 2, 33. Ljubavi bojeć se, kao goli da mene ne otravi. D. Rašina 125^b. Nu ne strah, da veća, neg' je igda bila, danas kar i smeća ne bude od vila. I. Gundulić 147. Ah jaht, treptim vas u trudu, da ako t' ocem ja zvati bndu, tvoji glas mene ne uzove zlobnim raspon svojih lara. 248. 249. Svačija srca čeznu od straha, da obje mlade zla ne steku. 346. Strah me, iz ove svetkovine da ne nikne naša šteta. G. Palmotić 1, 10. Zala svima sumnju ludu, da se od rjba stada nima rastrovati sva ne budu. I, 25. Čuvene me ovo smeta i žestoko strijela i rani, da ga ne uzme kraj za zeta. I, 308. Teške misli nu me more, da te tužna ne izgubim. 2, 13. Moje se ledno srce tresu da te sunce ne odnese. 2, 27. Od vjetar se istijeh strašim, da ne ugrabe tvoga ureda. 2, 27. Vila u žestokoj sumnji vene da ne utečeš iz ne krila. 2, 45. S česa od straha duh mi stine, da ne padem u pakleni i ja propad. J. Kavačin 431^b. A trgovac strahom ide, da ga ne odru razbolani. 486^b. Mi bismo ga se (*buga*) venona bojali i strašili, da ga ne uvidimo. J. Banovac, razg. 23. Bojat se e, da ne pogimeš. F. Lastrić, test. 185^a. Nit' se boji zarad kese, da ju sudac ne istrese. V. Došen 210^a. Moli junak Turke jačicare, da Anici odsijeku glavu, jer se boji, da se ne poturci. And. Kačić, razg. 163. Već ne preda, da ne izgubi čas s slobodom. P. Sorkočević 589^a. Jer se boji da ga ne probndi. Nar. pjes. vuk. 2, 443. Mededović se poplaš, da ga ne proguta. Nar. prip. vuk. 6, 7. Jer ga je strah da se ne utopi. 45. Može biti da i on sam strepi da ga ne potrese. M. D. Miličević, let. već. 32. — *bbb*) *kondicijonal*: Boju se da bih ne zadal morskosti čtaem. Transit. 32. Bojim se, da ne bih mejn nima nestala. N. Dimitrović 75. U meni sumnju ja, da ne bi Gove taj, za odnit te k nebu tja, kao sljezal na svit saj. D. Rašina 71^a. Sumnji, i svod mi sumnja čini s uzroka se bojat' tega, kako ona, da se i mi upoznali ne bi u nega. I. Gundulić 423. Er nije veće čeznu nima da ih ne bi razdijelila s gospodarin ljubljnima polčkoga boja sila. 457. Prijanogo se ima strašiti, da ne bi panula (*grada*). J. Matović 141. Uzbojah se sam u sebi, da pod hitrom riječi ne bi ka god varka sakrila se. P. Sorkočević 586^b. Bojeći se da ne bi Stojša tumario u svijet. Nar. prip. vuk. 33. u ovom je primjeru bojazan na-

znacena riječja pogibija: Nami je velika pogibija, da ne bismo sašli s puta. J. Matović 477. — *cc*) ako se čorjek boji onoga što u ono isto vrijeme može biti, u podložnoj je prezenat imperfektni: (*Govori nozac*) Proдох kroz dlan mojih gospodarih, paček roba, er im predā sree od straha zlijem da nisam izmiješana. J. Kavačin 11^a. Plahno se, da potaje nije, da ga otkle ne habate Turci (u prvaj je podložnoj što može biti u isto vrijeme, u drugoj što može biti u naprijed). Osvetu. 7, 69. — *ddd*) kad se čorjek boji onoga što je prije moglo biti, u podložnoj je perfekt. Strah me, da je tko nemio nije svojoj majci ugrabio. I. Gundulić 86. Nu mi čini zlo misliti, da s vidjenja sinočnega nije se pošo poraziti. G. Palmotić 1, 352. Kada se strašimo, da nijesmo zaboravili kojigod grijeh. J. Matović 256. Pak sam se bila prepala da nijesi počem onamo pošao. Nar. prip. vuk. 150. u perfektu može biti pomoćni glagol perfektivan (budem). Bojim se za vas da se ne budem uzalud trudio oko vas. Vuk, pavl. gal. 4, 11. — u ovom primjeru i u drugim sličnjem u kojima se ne pokazuje izričkom u glavnoj bojazan, ima se u misli: No prodite naprijed, ovčari, da Ridicu vodu obidete, da nijesu zapanuli Turci. Ogled. sr. 389. tako je i u ovom primjeru: Tko zna da ti ne bude ova predika najzadnja! J. Banovac, pred. 99. s istom se konstrukcijom u naše vrijeme govori često u Dubrovniku ko zna, i to ne samo uz bojazan: Ko zna da ne bude sutra gore vrijeme nego je danas, nego i uz nadu: Ko zna da ne dočekamo i boljih dana. — ima primjera u kojih je u podložnoj prezenat perfektivni bez ne a to kad je poricanje u glavnoj, s toga što nije potreba istaknuti želju da ne bude ono od čega se nema straha. Ni se boji da Grci srditi dođu sa vojskama i da se sva ova zemlja uzbuži. H. Lucić 197. Niti se bojiš veće da blago tre zgubiš. N. Dimitrović 21. Er se viku ne bojite, da tuj tkogod vas otruje. D. Rašina 50^a. Straha ne ima da ga oštete trijeskih topā nagle štete. J. Kavačin 194^a. Nek (*griješkom*, *neg*) se nitko pak ne boji, da ga sablast prioblada. V. Došen 10^b. Kao ribar, kad u vodi ribu ostvam k sreću zgodi, ne boji se da mu živa veće daleko kod odpliva. 99^b. To je rjede a u naše vrijeme i neobično, kad u glavnoj nema poricanja. jamačno su stariji pisci uzimali prezenat perfektivni u smislu indikativa futuru, pa ga mladi uzdržali, ako ga i nije bilo kod naroda: Bojeći se da mu je gdo ukrade. Korizm. 38^a. Bojeć se oholosti tih poglavic da ga osvade cesaru. 96^b. Pamet se jer boji, sunce ali zora da ni te posvoji. H. Lucić 219. A straši se, grijeh otrovni da ga izgubi. J. Kavačin 500^b. Bojeći se da posli smrti njegove bude među sinovim nemir i nesklad. And. Kačić, razg. 31. — *ee*) *nastojanje, trud, s indikativom*: Držan se je truditi, koliko more, da se spomene. Naručn. 78^b. Tlci, gusto tlci, pospešaj, da bog bude silovan uslišati te. Korizm. 7^a. Nastojte, da Aleksandra živa ka mni dovedete. Aleks. jag. star. 3, 271. Nemojte iskati, da znate saviše. N. Nalešković 1, 330. Na nju stavja misli svoje istuće da mu bude dana. G. Palmotić 1, 308. Ište i nastoji, Laviniju da osvoji. 2, 128. Nastojte svom pameti, nitko da ne bude oćutjeti. 2, 328. Svako jako je tražila uzroke da je kara i muči. Nar. prip. vuk. 158. Mučāše se da rodi. Vuk, otkr. 12, 2. Tražeći da razumijem. D. Daničić, propov. 7, 27. *nastojanje je i u ovom primjeru*: Nijedne varke ne pustimo, da neprijatelj pogubimo. G. Palmotić 1, 49. — s *kondicijonom*: Nastojeci da bi se mogli misati. Naručn. 60^a. Vsaki človik imal bi se potežati da bi pokopan poli crikav.

(*vidi* biti, budem *pod* 11, 3, b, d, a), *bb*). Korizm. 20^a. Zato je nastojao, da bi mu prijatelji (*griješkom prijateljili*) pokliskali bili. A. Kanjižlić, kam. 96. — *ff*) odluku, u mnogijem primjerima logično je subjekat različan od gramatikalnoga. s *indikativom*: Dubrovnik ima zakone, da u primoriju ne bude nigđere postavljena novi trg. Mon. serb. 201. (1382). Odučilo da službe ke je činil osal, da bi je činil rečeni lav. Transit. 14. Vsa gospoda obredise da imaju pri tom ostat. Mon. croat. 34. (1546). Bi sudeno od zvezda na nebi, da t' služu juveno. N. Najefšković 2, 78. To li je zgara odlučeno da sred ovjih ostrjih stijena naše je ime pogrdeno. G. Palmotić 1, 7. Kad nebeski kraj odluču, da drugako slijedit bude. 2, 277. Na um pade Nahod-Simeunu, da on ide svome nastiru. Nar. pjes. vuk. 2, 66. Ja sam naučio da se podelimo. Nar. prip. vuk. 90. Sud osudi mene da platim dug. M. D. Milčević, let. već. 85. I on je presudio da se Peuća zakone. 133. — *s kondicionalom*: Pa se s dumom svojim svjetovali, da se ne bi makli iz domova. Osvetn. 5, 44. — *takovo značie ima i krenuti u ovom primjeru*: Ali si ti krenuo, da svu krivicu oboriš na tri devojke. V. Vrčević, niz. 136. — *i misliti*: Digne je (*lisicu*) i baci u kola misleći kad dode kući da je odere. Nar. prip. vuk. 225. — *amo ide i pristati*: Onaj pristane da vaju platiti. Nar. prip. vuk. 213. — *gg*) *obećavati, zakletvu. s indikativom*: Ja smimalh k vama obeća, da primih (?) tomu gradu. Mon. serb. 21. (1238). Prisegohu da Krajuhanu ne pakoste Dubrovčanoms. 31. (1247). Kihnamo se, da imamo mirs s vami u včki. 31. (1249). I jeste se su zakleli kraljevstvu mi vlastele dubrovčani, da prebiva pop srbuski i da poje u crkvah, koje su u Stonu i u Rtu. 108. (1334). Da veru, da svaki dubrovčanin hođi svobodno. 220. (1391). Obećaj mi se da mi daš ča te prošu, a ja ti se obećam da privedu Aleksandra. Aleks. jag. star. 3, 311. I tu božju vjeru zadadoše, da nijedan ljudi ne dokaže. Nar. pjes. vuk. 2, 118. (*i ovaj primjer kod kojega je logični subjekat drukčiji od gramatikalnoga*: No je!, bračo, božja vjera tvrdi, da ni jedan ljudi ne dokaže? 2, 118.) De su s' jedan drugom zavjerili, da se jedan u nevoji nađe, da mu drugi u pomoći bude. 2, 221. 222. Ja sam ti se knezu zatekao da zakolem turskog car-Murata. 2, 313. — *amo spada i oklad. kad je u podložnoj rečenici zarok što plaća onaj koji izgubi oklad*: Okladu se s' njima, ako ne pojede, da im da svoju kijaču, ako li pojede, da oni njemu dadu sve što je gvozdeno na njihovim plugovima. Nar. prip. vuk. 2. — *i prijetiti*: Zašto prete čobani, da mi jagre ukradu. Nar. pjes. vuk. 1, 131. — *i dogovor*: S' njim je udario uvjet da on i oni svi koji narode se od nega budu njemu poslušni. S. Rosa 5^a. Dogovore se da jedan od njih svoga koña zakole. Nar. prip. vuk. 9. Najposle se dogovore da beže. 26. Pogode se da onaj što je imao šešarice da onome drugom dva noveca. 213. — *u ovjem se primjerima misli na obećanje i kod glagola nuditi se*: Tada se penuli drugi sin, da čuva jabuku. Nar. prip. vuk. 18. *i hvaliti se (kod kojega može biti i prijetiti)*: Sto se vališ od nedjele dana, da pokupiš monke i junake? Nar. pjes. vuk. 1, 57. Još se fale da ti oğak svalje, i govore da kuću obore. 1, 638. — *govoriti u predašiem primjeru znači prijetiti, a u ovom hvaliti se, obećavati*: Jesi smoč riječ govorio da pogubiš provizur-Mijajla. 2, 132. — *s kondicionalom*: Obećavajući nam, da rečeni gospodin duždž i općina bnetacka davala bi i činila bi davati nam. . . . Mon. serb. 326. (1423) Bojnik svaki ta l se uputi, i pol salju s klevou

hodi, da bi im'o od nie poginuti, ako se od zlijeh ne slobodi. I. Gundulić 486. — *hh*) *nakanu da nešto ne bude. Obično s negativnoga značie glavne rečenice i podložna se poriču riječju u. (ova negativna namjera može biti: aaa) propustiti, izostaviti, s indikativom*: Čića muhe nima se (*kalež*) ostaviti da se ne prime. Naručn. 42b. Er se hoće izet, da mi ne plati navao. M. Držić 361. Ne će moć maknati, da se prida i ne prikaže. B. Gralić, duh. 12. Ti ne usteže milosrdja tvoga, da ne uskrisiš brata njova. F. Lastrić, test. 156^a. — *bbb*) *trpjeti, uzdržavati. s indikativom*: Ne može trjetat, da ne ide s' tom. M. Držić 151. Ali ne ima te j kripisti uzdržat se skup nemili, od žalosti, ne od milosti da ne plaće i ne cvili. I. Gundulić 548. Ne može se uzdržati da ne privari. K. Mađarović 65. Ja znam da se ti ne možeš proći da se ne ženiš. Nar. prip. vuk. 143. — *s kondicionalom*: Ne more se vzdržati da bi ne presulzi. Transit. 214^a. Tko bi indi prigorio, da bi lince ne korio? V. Došen 211^a.

b) *onaj, čija je radnja u glavnoj rečenici, ne iscrpuje sam ono što je u podložnoj nego ište to od drugoga. glagol ili riječ koja ga zamjenjuje u glavnoj rečenici može značiti: aa) molbu, prošnju, iskašie, zaklinati, nacajlivati. s indikativom*: Mole kraljevstvo mi i prose, da tuzi u tomt mēstē ne postavi kraljevstvo ni slaniće. Mon. serb. 201. (1382). Tozi bjesimo iskali otk njih, da nam učine. 229. (1397). Molim tve milosti, ovoji da travi budeš dat' kreposti. N. Najefšković 1, 196. Prosim da mi ne zamiraju. F. Vrančić, živ. 4. Molite se i plaćite da se vratit bude k meni. G. Palmotić 2, 58. Moleći ga da nam grluhe prosti. L. Vladimirović 65. Molim štioća, da me ima zagovorena. V. Došen ix. Onla češ mene moliti da tvoje svate previdem. Nar. pjes. vuk. 1, 11. Ja sam tebe Bogom bratimila, da m' ne vodiš pasi na divana. 1, 601. Zakliše ih krstom i zakonom, da brat brata u boju ne izla. 4, 166. Ali ženi ne bude to dosta, nego saleti muža da joj kaže za što se nasmijao. Nar. prip. vuk. 17. Stano je zaklinati da mu kaže što je. 31. Pa će se iskati u oca da je pusti. 86. Devojka će te terati da joj doneseš žive vode. 87. Pa se zameli u jednoj kući da ga prime na konak. 93. Zakumi ga da se miće. 125. Žena navali na čovka da ih sutradan odmah vodi. 171. — *s kondicionalom*: *vrlu često. ovim načinom postaje molba nekako poniznija, jer se orako u onoga drugoga ište, da usliktje učiniti ono što je srha iskašia, a ne baš izrijekom da učini*: Molj vy da biste je dali crkve. Star. 13, 206. (1250). Nas molj, da bismo rekli, da ne bude carna. Mon. serb. 230. (1397). Moliše, da bi im platilo kraljevstvo mi. 231. (1398). Prosinjo vašu velikost, da biste tēm ljudem poveli da onu štetu poprave. Spom. s. 1, 58. (1405). Iskaše da bismo potvrdili. Mon. serb. 305. (1420). Moleći nas da bi nam bilo drago učiniti vaju rečenoga gospodina duža. 326. (1423). Pemoilih ga (*gr*) da bi poslao svoja vlastelina. 367. (1432). Prose da bi dostali svoje vlasteli. 367. (1432). Moliče me, da bih u tomt nima pravo i za dosti učinio. 448. (1451). Moli da bi preminula muka od nega. Naručn. 56^a. Počeh ga moliti da mi bi rekai. Transit. 198. Proseći ga, da bi otel učiniti vazam. Korizm. 90^b. Prosi dala da bi mu se dlžna muka. S. Kožićić 9^a. Moli ve Marina, da bi se vjerio. N. Najefšković 1, 291. Šajahu k njemu molbe i vole vruće molitve, da bi došao i da bi ih oslobodio. M. Divković, bes. 70^a. Zaproši da bi umozio nedostanak vina. M. Radnić 190. Moli ga, da bi mu posvirao. M. Katančić 17. Zaište i u njih ta bi joj dali jedno

ždrijebe. Nar. prip. vuk. 223. Zaište da bi mu prodao onoga roba. Vuk, posl. 106. Zamoli svog komšiju da bi mu dopustio. V. Vrčević, niz. 136. — *bb) nutkače, stjetocaie, učene, opomenu, preporuku, itd. i protivno odvrataie itd. s indikativom*: Poslušne i krotke, da bošji budut, potaknuti. Regul. sv. ben. star. 7, 78. Ima ga svetovati da ne pros. Naručn. 33^b. Svetujem redovnike, da su lahki k tomu dopušćenju, 77^b. Žena ima nagovarati ga, da toga ne pros. 87^b. Gdo nauči kozlića, kada je v ustih viku da kriči. Korizm. 61^b. Zavidoš ganu Kaina, da ubi brata. 65^b. Navela me ljubav slijepa, da potkradem ruho tvoje. G. Palmotić 1, 380. Er me ne ć prignut vik, da bude noj hudi Enea vjerenik. 2, 90. Lasno će ih nabuniti, svojom snagom da se stave Turnov život obraniti. 2, 121. Kako bi ga uveo da se odmetne od Boga. S. Rosa 2^b. Navela Evu da neposluhom pristupi moju zapovijed. 4^a. Dokle gane kog ludoga, da ga cini za dobroga. V. Došen 41^a. Satir ponukuje Slavonca da, gdi u kući nejma pravog gospodara, da ondi kuća izbere jednoga. M. A. Rejković, sat. K 1^a. Jesam li te uvik učila, da ne skađoš oko bunara? sabr. 19. Majka sina svoga svetovala da se žuva i da se sačuva. Nar. pjes. vuk. 1, 467. Čapja se svaku tucu učila da pliva a sama se udavila. Nar. posl. vuk. 315. Nudeći ga da pije. Nar. prip. vuk. 135. Stanu ga odvratai da se prode te sramote. 219. Pak nam pri samrti preporučise da se čuvamo. Nar. prip. vrč. 186. Neprestano sam vladiku podržavao da piše metopolitu. S. Tekelija, let. mat. sr. 120, 15. Opomenuvši me da ne idem putem ovoga naroda. D. Daničić, isai. 8, 11. *amo ide i krijepti u ovom primjeru*: Kripi ga ošće, da se ne sramuje nemu spovidati. Naručn. 84^b. — i mudriti: Dokle nevoja ne omudri sve da se započnu boriti svi za sve. M. D. Miličević, let. već. 5. — *može amo spalati i ovaj primjer u kojem ima zatraviti, kao prevariti*: Ove riječi blage i milo koga ne bi zatravile da zatravelj sahnje i venci. G. Palmotić 1, 128. — *s kondicijonom*: Vele nas svčtvo da bismo primili za mira. Mon. serb. 367. (1432). Mudren da dobar svit da bi prodal vse svoje. Transit. 16. Pozov i ponukovanje sviju crkvoivaka da bi činili dilovaña duhovna. M. Zoričić, osm. vu. Svetoga Eustakija nagovarajuć vojvode, da bi poklonio se kipima. Blago turl. 82^a. — *cc) zapovijed. s indikativom*: Povelje carstvo mi, da pode sam s včstimi ljudmi, da ju (medu) toše. Mon. serb. 141. (1349). Poveljeva carstvo mi, ota sda napređa da jeste porota. Zak. duš. nov. 6. Komu ni prepovijadno da se nima ženiti. Naručn. 61^b. Budući zapovjedal vsm babam, da kada koli bi se rodil ki ditić da ga imaju umoriti. Korizm. 32^a. Zapovij, da grob bude čuvan. 97^b. Naredi da oni govore najoro što znaju onomuj filozofu. Zbor. 10^a. Crkva, koja zapovijeda, da se ovaj svekoliko i mnoge ostale naredbe budu opslužit. B. Gradić, djev. 126. Naredbe nam da obline, da dignemo vjetro silne. G. Palmotić 1, 7. Ona meni zapovijeda, da je sljedi miso moja, da ju dvori, da je gleda. 1, 31. Ili višnji zgar odredi da s vitezom nijednime ne sklopi se i no svežo vjera moja. 1, 41. Da tako je zli Hrvoje vamj vajneh naredio, da skratito danko moje? 1, 378. Bog biše žudiom zapovijedio, da ako bi se ovi grih medu nima naša, da se imena nagovarati čovik. J. Banovac, razg. 106. Niti im zapovijeda, da takije ne proždru. F. Lastrić, test. 187^a. Ti si meni, aga, naredio, da ti klijm groše i harače. Nar. pjes. vuk. 1, 495. Gazla zapovjedi da sve pse potuku. Nar. prip. vuk. 16. Carov sin zapovjedi

da svi izlaze jodan po jedan i da idu kud je kome drago. 63. Ja ću narediti da svi ljudi imaju tako na tabanu. 114. — *zapovijed je i kod glajola prikriti u ovom primjeru*: Svagda bi prikrićila ždrebetu da pazi na nezin glas. Nar. prip. vuk. 224. — *logični subjekat nije gramatičkani*: Izide zapovijed od Cesara Augusta da se ispiše vaskolik svit N. Rašina 21. luk. 2, 1. Zapovijed je zgar višnega, da grad slavan sagradimo. G. Palmotić 1, 94. Ovo poveleže da žudjeli slobodni vratse na na svoje starine i zgrade templo u Jeruzalemu izade od Cira S. Rosa 14^a. Dode zapovijest od cara da svaki ko pušku nosi ide na vojsku. Nar. prip. vuk. 164. Ševket paši došle zapovijedi da udari na Zubačke klanec. Osvotn. 5, 50. — *s kondicijonom*: Zapovijeda nim da bi otvorili onu ranu. Transit. 12. Zapovijeda tim ki ga držahu da bi ga imili pustiti. 224. — *dd) puštane, dopuštane, glagolima* pustiti, dopustiti, dati (koje vidi), podati, trpjeti, podujiti itd. s indikativom: Pušćamo tebi, da moreš izabrati. Naručn. 77^b. Ja vam dopuščam da rečote. 92^b. Pusti me, da od plakira plakir imam. M. Držić 142. Da skup bijesni ne će trpit, spahojana, jaićara, bude ga odrijet i raztrpit, gospodujuć mješto cara. Gundulić 496. Ki (bog) danas dopusti, u ognu zmaj priki da život svoj pusti. G. Palmotić 1, 36. Tere ćemo mi trpjeti, da sloboda naša vrijedna bude mrijeti? 1, 66. S harnijem pismom nima pada, da slovniske lijepe strane vlašita su sved gospoda. 1, 315. Ne trpjeci da lijepota rajska bude poginuti 1, 393. I pomiječes da pogino. 2, 13. Višiti tedi dopuštava, da pedepoš višu kletu. 2, 38. Dopusti, da koliko stratim kapu crna moga da toliko primam mita nebeskoga. J. Kavañin 311^b. Da bi podnio da se časti. J. Matović 330. Puštaj me dušo da idem. Nar. pjes. vuk. 1, 346. Ne može ni ta obraz podneti da ja pijem, oni da gledaju. 2, 132. Ona ću te pustiti da ideš u svijet. Nar. prip. vuk. 1, 2. On se nadao da će mu i oni odobriti da da Stanku za Sestaka M. D. Miličević, let. već. 25. — *dopuštaje je i u ovom primjeru*: Dostoja je da bude kršten. A. d. Bella, rječ. 44^b. — *dopuštaje se razumije i po riječima* milost, kniga slobodna, oblast, pismo: Milost stvori gospodstvo mi dubrovčćkim. trižnikom. da hode po mojej zemlji slobodno. Mon. serb. 16. (1195—1228). Tamo vi jeste pisalo carstvo mi knigu slobodnu, da gredete slobodno. 175. (1356—67). Kolici godijer neza tudaj primise, da nim oblast sinovi božiji da budu. N. Rašina 22^b. iv. 1, 12. Jeli robu oblast dana, da se digne? V. Došen 12^b. Davši mu slobodinu i pismo, da može ići kamo hoće. M. A. Rejković, sabr. 8. — *s kondicijonom*: Dopusti da bi se blagostoviti moglo sviće. S. Kožićić 11^b. — *cc) slične koje se različitim riječima može iskazati*. — *s indikativom*: Prisega neza ne bude ništar da reče. Naručn. 92^a. Stvori Rimljanom mnogije škode, prisili je da daše mu Benedikta. S. Kožićić 21^a. Dobrota ne tvoja vežo, da sam vazda noj držana. G. Palmotić 1, 388. Gdi me otrovna vija usili, vjekoviti da sam kami. 2, 39. Usilova Plačida da svojijem blagosovjenijem rukami tegne glavu. J. Dordić, ben. 112. Stanu nagoniti kofa da bržo trci. Nar. prip. vuk. 32. Dok ga najposlije nagna nevoja da odbjogne od brata. Nar. prip. vuk². 279. Nagone nas oni da dižemo na ñih mač. M. D. Miličević, let. već. 37. — *s kondicijonom*: Ljubčivo svihjeh usili, slovniskivo da jezikom u naprijed bi govorih. G. Palmotić 2, 162. Kako da otio bi uslovati krstjanina da bi pomakao. M. Pavišić, 7. — *ff) u opće goror (glagolima reći, govoriti, kazati, včjeti itd.) kojim se*

ko mtku jednjem od prije navedenijeh načina s indikativom: Vi ni ste rekli, da se stanemo. Mon. serb. 7. (xii vijek). Učini molitvu govoreći da ako je vzmoužo da bi prenasal. Korizna. 92b. Reci, da vjeruju jere ti me si poslao. N. Rašina 78b. iv. 11, 42. Antiohu reče da da na znanje, da vsaki od brne zemlje ove vazme. Aleks. jag. star. 3, 285. Reci bogu od ljubavi, da nam vrati čistu vilu. M. Držić 152. Ja ću rit, da Friso i Hele na boji podu svit. F. Lukarević 236. Tim ću bratu počti riti, da mi dođe straža biti. G. Palmotić 1, 336. Je li reklo Captislavi, da se piru spravi veće? 2, 225. Kad mi reče, da ustam (ja). J. Kavašin 195a. Ja mu velim da se toga projde i da kući na večeru dojde. M. A. Rejković, sat. G 2a. Meui moja stara majka govori, da nranim svako jutro na vodu. Nar. pjes. vuk. 1, 386. Kaže mu da ogleda, može li stae iščupati bukvu. Nar. prip. vuk. 2. Otac ga stane odvrćati i govoriti mu da se mahue toga. 20. Rekla mi je da ti kažem da a smaknoš gorli kliu na doži. 23. Mesečeva joj majka odgovori da se malo skloni za vrata. 71. Rekoše koga najprije sretnu da im o tome sudi. 107. — *logični subjekat nije gramatičani*: Od ishoda riječi da opeta bude sagrađen Jeruzalem (ab exitu sermonis ut iterum aedificetur Jerusalem. Dan. 9, 25). S. Rosa 18b. Ad fidem izide riječ da se Jerusalem opet sazida. D. Daničić, danil. 9, 25 — *goror može biti i kod rikaia*: I s krepkom zapovijedi viknu, da ga zvak oholi sljedi. G. Palmotić 1, 25. Baba se prepame i povie da je ne posiječe. Nar. prip. vuk. 150. — *goror je i kod poručivanja*: Poručuje varica božiču, da joj pošje od prasca nožicu. Nar. pjes. vuk. 1, 117. I tebe je ralien poručio, da ga vidiš jednom za života. 1, 496. *poručivanje se razumije i kod orijeh primjera*: Car je tebe mene poklonio, i tebe je blagoslov kazao, da daš jedek kome tebe drago, da ostanu sa mnom u Krusevcu. Nar. pjes. vuk. 2, 291. Za tebe je care opravio, da otiđeš nemu pod šatoru. 3, 69. Pozdravio te zet da mu i ti ideš u goste. Nar. prip. vuk. 111. — *i kod pisaia*: I napisala epistoliju da pridt' i spaset' ovo. Arkiv 9, 102 (iz *glag. rukop. god. 1468*). Ovo piše gospodin knez i gospoda da jutri pridu na razvodi. Mon. croat. 17. (1546). Pošlite ove listi komunu bulskomu i grožnanskomu, da pridu na razvodi. 33 (1546.) Piši da dojde k nam Olimpjadu. Aleks. jag. star. 3, 318. Otac ņezin otpiše da narod primi ono monice za cara. Nar. prip. vuk. 89. Pogledaj što si na ovoj karti potpisao: što mi bude najmilije da poneseu sobom. 136. Ona napiše knjigu poslanicu. . . u kojoj mu piše da sutra do ne dode. 151. 152. *i očaj bi primjer amo mogao spadati, no uprav pjesnik je sheatito knjigu kao živo čeljad što govori*: Nemu knjiga kaže koža da ne jaše, sabju da ne paše. Nar. pjes. vuk. 1, 105. — *goror se može zamijeniti i migom*: Ona mu sestra rukom pokaže da ga udara. Nar. prip. vuk. 10. Mahnu rukom da se svi utišaju. M. Đ. Mičević, let. već. 53. — s *kondicionalnom*: (Iste) poruču Petru, pasal da bi ovice jego. S. Kožićić. 3b. Na to mu reku otac i mati da bi on sam sebi izabrao koju hote. Nar. prip. vuk. 68. — *gg) protivno: zabranu, zabavu, ometa. s indikativom*: (Papa) skrati očee redovnikom da očito pijut. S. Kožićić 11b. Bogovi višii brane, da ju ņemu dat budemo. G. Palmotić 2, 89. Sacuvao me bog da koje penosele, sržba ili nenavidost jest mene privela. M. Pavišić. 7. Da nam je gospodiu zabranio s jednom zapovijedi osobitom, da ga ljubimo. D. Bašić 125. Niš ne mare, niš ne krate, da se napijemo. Nar. pjes. istr. 3, 11.

često negativno značenje glavne rečenice prelazi i na podložnu, te se iza da meće ne. s indikativom: Pās ki zabraujuje svitau da se ne tlače po zemlji. Naručn. 30b. Takov grih pripričaju, da se ne služi. 31b. Ča poglavito ima odtegnuti clovika da ne sagriši. 54a. Branit' mi moći neć (nećeš), da celov tu ne si dam. M. Bunić 83. Ah, sram jezik veće veže, da ne kaže u najrijela. I. Gundulić 19. Oprimo se sa svom moći, da ne može huda sila nami ovako riva doći. G. Palmotić 1, 65. Nije jači ņega smesti, da ne pode, da ne uteče. 2, 23. Ne znam, koji ņu namjera drži, da još ne vraća se. 2, 18. Zabranise svijem građanima, da ne opće s inostranim. 2, 201. San, nočas ki sam snjela, smeta i trudi moju mladost, da ne mogu čutjat rados. 2, 292. Branim tebi da ne ideš. A. d. Bella, rječ. 41. Protiva zapovijedi božjoj, koja nam zabranuje, da ne učinimo pribođinstva. J. Banovac, razg. 101. Milosrdju oblasti ne diže, da u nama ne goji ljilana rečenih i ružica. F. Lastrić, test. vi. Miris zabranuje, da otrov ne nandi. 15b. Ovo ne diže, da on nije kraj naš. 64p. Svitlost sunčana zabranuje oku, da ga ne more gledati. 273p. Zapriječeno slabostju naravi, da ne lubi boga. J. Matović 322. Zabranjujući gospodin, da se ne klanaju bogovi inostrani. 331. Car Suleman jasak učinio, da s' ne pije uz ramazan vino. Nar. pjes. vuk. 2, 429. Niti se protivim, da tako ne bude. Vuk, miloš. 89. — *i prijetnja može biti zabrana*: Sto prikazni nami priči, da ona s nikijem sadružena neg s tudinom ne ima biti. G. Palmotić 2, 89. Sestri svojoj i devojkama oštro zapriječte, da nikome ne kazuju. Nar. prip. vuk. 11. I zaprijeti im da ga ne razgluju. Vuk, mat. 12, 16. — s *kondicionalnom*: Zabranuje, da redovnik govoreći misu ne bi bio od koga god smućen. J. Matović 291. Koji zapriječavaju, da (bog) ne bi slušao molitve. 443. Neki grijesi se primnogo suprotivaju, da se bog ne bi smilovao. 443.

3) ono što je u podložnoj bicu po namjeri subjekta glavne rečenice, ali tu namjera nije izrijekom jačena, te je smisao glavne rečenice potpun, a podložna samo dodaje cilj na koji subjekat smjera pri svojoj radnji, ili uzrok radi kojega u ovoj vrsti. a) s indikativom: Otkrij oči moje, da razumjeji čude-a. Mon. serb. 9. (1222—28). Piše kraljevstvo mi, vséma da je u svćenje. 16. (1222—28). Onuzi vi zemlju dava carstvo mi, da jesti vaša. 171. (1356—67). Ako ne uzgomo imati krivca, da ga damo vlasteloua dubročkima. 183. (1373). Posla gospodstvo ni starinike, da im odtesu mede. 263. (1389—1405). Obestah se gospodevi bogu mojemu pandokratoru i sinomu kraljevstva mi mladina kraljeva Stefanomu da ni pomože na suprotivniky nase. Dec. hrivo. 53. I dahn' mu da si naseli i da mu je u baština. 67. Teko nam podobajet vsaki čas jago blagosti radi poddanim jemu biti; da ne jedga prognčavjet se otce i otimet im sva dobraja. Regul. sv. ben. star. 7, 72. Prikazuju se vam, da vidite moju kunsijenciju, da sam seguriji. Naručn. 75b. Čuvaj i vladaj moja usta, da ne budu govoriš taščinu. Transit. 156. Vpela ga v ližu i oslobodi ga, da ni veće sluga. Mirakuli 12. Oti ga rnuti doli, da se ubije. 18. Dā (Pilat) Isuhrista v ruci poglavie popovskih da bude raspet. Korizna. 99b. Uživigui od zdola glas moj k nebu gori, da der u tvem dvori bude ti uslišan. M. Marulić 7. A nam glas pošaji, da i mi na ņ od sula da pjudemo. Aleks. jag. star. 3, 291. Koppje moje vam poslali, da meju vami mislo mene carstvuje. 298. Poslaše popove k Ivanu da uprose ņega. N. Rašina 14b. iv. 1. 19. Hodite 3a3. . . jetlost smate

da vas trnine ne obujmu. 88^a. iv. 12, 35. Vijeće učiniše da ubiše Isusa. 168^b. mat. 22, 15. Vojnik će deset lit bedevu hraniti, da jednom poslužit bude mu na sviti. N. Dimitrović 29. Bog žene stvori, da nas tužnijih vazda more, da svak za ne vazda gori. N. Najlašević 1, 156. Bi li ju udao za vrijedna čovjeka da je sita i odjevna? M. Držić 204. Skoči da se s' nim zakole. I. Gundulić 527. Sakrij se svak s' strane, pastira skup grede, űibove da znane čujemo besjede. G. Palmotić 1, 36. Izmislio to si u svijesti, da juvezni budeš moje smesti. 1, 331. Ni se štedje, da nu shrani, rusu izgubiti glavu svoju. 1, 342. Da te sa mnom tko ne ugleda, u dvorove moje skrjij se. 1, 368. Koga višnji zgar sahrani, da je potpuna rados vasa. 1, 398. Svi su koji osedlani, sve korabje oružane, da se Tatar nepoznani slijedi po sve kraje i strane. 2, 341. Pofekajte, űih govore da najprije poslušamo. 2, 393. Ter me čini s' janičari na medanak izvoditi, da junaci među sobom zavezana da me gube. Nar. pjes. mikl. 16. Putem ide pače teče, da prije k' dvorin svojijem dode. I. V. Bunić, mand 10. Daj mi tvoje snulovanje, da sva zloba ma se smrsi. 12. Bog je tebe lipo namirio i svakakvim plodom nadilao, da ti rodi vino i pšenica. M. A. Rejković, sat. B 4. Neka čnju, da u dan sudni ne budu usilovani slušati. D. Rapić 2. Moju majku vjerno služi, da se na te ne potuži. Nar. pjes. vuk. 1, 54. Jelenak mi goru lemi, putak da mu je. 1, 58. Navedohi vodu sa tri hladenca, da mi je loza vazda zelena. 1, 86. 87. Zenite ga, ne držte ga, da ga brala ne prevari, da nu moma ne zabavi. 1, 100. Molino se višiem bogu, da udari rosna kiša. 1, 111. Nosi kitu zlata, da pozlati vrata. 1, 117. Kažite nam stazice do te svete vodice da operem ručice. 1, 136. 137. Daćemo ti zlatne nože, da nam pograš. 1, 187. Ta ne plovi da tone, veće plovi da vidi, oće l' majka žaliti. 1, 201. Bulila me tananom šibljom, da joj budem tanka i visoka. 1, 313. Koigu meće a vijara kuuai: 'Ne nosi mi pismo i hartiju, nego pamet Materina zlata, da mi dode u bijelu kulu! 1, 474. 475. Ne zovem te da ti zapovijedam, veće te zovem da te nesto pitam. 1, 616. Nek nam dade ključe od nebesa, da zatorvini' sedmera nebesa, da udariu' pečat na oblake, da ne padne dažda iz oblaka . . . da ne padne za tri godiñice. 2, 2. Bačila je na seba madije da s' űim nema od srca poroda. 2, 13. Daj ti mene tvojega dogata da ja idem u svijet bijeli, da ja tražim od kakva sam rola. 2, 66. Nije mene care opravio da ja pijem po Ledanu vino. 2, 133. Tek devojka času privatila i primiče, da s' napjio vina . . . 2, 371. Utegnu me, sele, od bedara, od bedara od vitih rebara, da so moje kosti ne razminu. 2, 165. Udri prije, da ti žao nije. 2, 467. Već ti sjedi na meke duške, da ti padnem u kriće glavom, da ja pustim moju grješnu dušu. 3, 121. Kuni šćeri, obje da kunemo. Nar. pjes. herc. vuk. 105. Ne bacaj kost, da se pokoju kao psi. Nar. posl. magaz. 1869. 122. Trla baba lan da joj prode lan. (Kaže se o čovjeku koji se zanima nekorisnu poslom). Nar. postov. stojan. 32. Medelović se odmah rukom hvati da jede. Nar. prip. vuk. 4. Hoćeš li mi dati ovu svoju kćer da se ženim űome? 1. Sjedi na lopatu da te prebacim. 6. Lovac potegne iz puške da ga ubije. 81. Nima baci iza pecke da jedu. 96. Daj mi, brate, Milice da je moja. 99. Pa ga zapitaše da im kaže. 107. Pomozi bože da rodi vareni bob. 133. Davo zapita čocka kakva ga je tu sreća donijela da ga izbavi. 182. Ustanu da polu. Vuk, nar. pjes. 1, xv. Skoči da ide. Vuk, posl. 77. Uđala se mona, da je nije doma

a momak se ženi, da radi doma. V. Vrčević, niz. 33. Na noge su i mali i veli, da se dere i zvono i crkva. Osvetn. 5, 12. Pa se baci niz Moraču Meho, da bi niz űu projurio krišom. 5, 102 — u űikijem primjerima, u kojih je glavna rećenica imperativ hajde ili hodi od glagola hodi, obje rećenice zamjenjuju imperativ glagola što je u podložnoj (vidi dafe kod hajde, hodi): Hajde, veli, da se podilimo. M. A. Rejković, sat. 16^a. Hodi, šćerco, da mi večeramo. Nar. pjes. vuk. 1, 384. Hođ' da malu igru zametnemo. 2, 30. Ajte, braćo, da delimo blago. 2, 76. Nego hajde da se pomirimo. 3, 466. Hajde da je izvadim. Nar. prip. vuk. 182. Slijede ti tomu i oeo: Stan'te, braćo, da vi čudo kažemo. Nar. pjes. vuk. 2, 51. Stani malo, da se ogledamo. 2, 590. Stani da je (sablu) o ovoga mrca ogledamo. Nar. prip. vuk. 217. — u glatnoj rećenici može biti potpun smisao, premda nema glagola, kad su u svoj rijeci na ti, ovo ti: Na ti, snalio, žita, da si žitna. Nar. pjes. vuk. 1, 615. Evo ti ovi drugi (cekin) da mi kažeš otklen ti ova jaja. Nar. prip. vuk. 137. Evo ti onoga trgovca da vidi jeli pečeno. 137. (u ovom primjeru smisao je glavne rećenice: dode onaj trgovac, te je logični subjekat trgovac). Eto Turčina da te posijee. Nar. prip. vuk. 302. — može glavna rećenica biti i za to krta, što je izostavljen glagol u imperativu: Lumbardu mi, pušku mi, Milica, da mi ga se je strjeliti ribaoda. M. Držić 380. Lakše siuko, da ga ne probuđi. Nar. pjes. vuk. 2, 143. Kamo te se da vilite svoga hvaljenog sina! Nar. prip. vuk. 80. — b) s kondicionalom, kojim se često ističe da nije kod logičnoga subjekta glavne rećenice terla roja, nego samo želj i nada da će se űegoza namjera izvršiti: Jesi li kada bil ipokrit da bi veće od inih počtovan? Naručn. 86^a. Učiniše vriči zgoru na űih uje da bi boje gorili. Transit. 234. Zoviše delu Mariju da bi ju pomogla. Mirakoli 27. Bog učini človika da bi razumil vse dobro. Korizim. 1b. Poslaše mnogu gospodu, da bi prosili. 27a. Veće krat sam vazigal kuću da bih ga mogal prehititi, da bi zabil to učiniti. 32b. Gredihu va vojsku rimsku da bi im dali jisti. 46a. (Irud) rojstvenije kuñge požga, pokrili da bi rojstva svojego porok. Š. Kožičić 3a. Rimske svotnike na rimsku zemlju odasla, strajali da bi tu. 51b. Bježi pokrivaje slijed svoj repom da bi ga po slijedu ne našli. Zborn. 6^a. Ter ga će probuđi, da bi im stvar onaj hotio osulit. N. Najlašević 1, 201. Za što sam strajao svijet moje mladosti, da bih steć mogao ugodno radosti. 2, 88. Iskahu krivu svjedogbu, da bi Isusa na smrt pridali. M. Divković, bes. 372^a. Mać poderi da te ne bi (zrijeri) za jedno sa mnom razlripje. G. Palmotić 2, 420. Duhovna prodavahu da bi mnogo blaga stekli. J. Kavañin 458^a. Ne raniše sve tri zajedno, da bi mu se muka ne skraćala. F. Lastrić, test. 147^b. Ovo u istinu dužno će biti napomenuti, da se po sreći vjerni ne bi uveli u prijevazu. J. Matović 144. Služitii će űemu, da bi znali razlikost službe svoje. 326. 2paralip. 12, 8. Koliko prvje da na svoj izajde, da ga primili. M. Dobretić 24. Seta, ne seta, često pogleda, da bi mu moma i sama došla. Nar. pjes. vuk. 1, 17. Ne nosi je, Petre, po sunašću, da ti ne bi kita uvenula. 1, 235. Kad bi znala i videla, da bi tvoja bila, mlekomo bi se univala da bi bela bila; ružom bi se utirala, da b' rumena bila; svilom bi se opasala da bi tanka bila. 1, 427. Žalicu se caru u Stambolu, da bi care tebe pogubio. 1, 565. Zove uja da i tebe zgubi, da bi s' uji carevina dala. 1, 626. (u prooj podložnoj stoji neposredno izvršavanje, a u drugoj ođaja namjera). Udomi je kano čedo

svoje, da bi, majko, stekli prijatelje, 2, 375. Presjeku oputu da on ne bi mogao sići. Nar. prip. vuk. 11. Doslite da bismo se i mi najeli! 16. Stane trčati da ne bi zasjao. 22. Car stavi ščep pod stražu, da ne bi opet što od svoga života sama sebi učinila. 145-146. To nijesmo snjeo činiti, da se ne bi reklo da sam pokvario Vuk. nar. pjes. 1, v. Metni ruku na mene, da bilh se rastala s tvojiem djetetom, 2, 61. Pritiskao čunak u Savu, da bi malo vode zahvatilo. posl. 273. Ovo činim za jevanđele da bilh imao dijel u nemu. Ikor. 9, 23. Juriš čini, da bi sablja segla. Sto mu nije zrno donijelo. Osvetn. 7, 67.

b. *ono što je u podložnoj rečenici cilj je, radiće što je u glavnoj, no nije po namjeri ni logičnoga ni gramatikalnoga subjekta glavne rečenice.*

a) *glavna je rečenica potpuna. — u podložnoj je indikativ:* Gdo sagraši, sa ali roditelji neza da slip rodi se? Korizm. 63^b. iv. 9, 2. Biše ondje do primatja hrudova, da se ispuni što rečeno jest od gospodina po prorocijeh. N. Rašina 24^b, mat. 2, 15. No da smrtni dan svjedoči, od bolesti joj srce puknu, potop snza proli iz oči. I. Gundulić 548. Dali, slatki moji pokojku, ne mogose kripoto tvoju pridobiti Grei kleti, dali ti si blag i mio na sramotu liih iznio na ramenijeh čajka tvoga, dali mnoge teške zgode podnesao si s krepkom svijesti, kroz ovaku da nevjeru moja majka umori te? G. Palmatić 2, 139. Sjedu starost da ne štaje tko god šprlad tu poraja . . . J. Kavašin 174^a. Te ja tebe onde vide, da me uvek srce boli. Nar. pjes. vuk. 1, 339. Plune na zemlju i od negove pjuvanke postane svraka da mu čuva sunce. Nar. prip. vuk. 115. A ovo je sve bilo, da se izvrši što je gospod kazao. Vuk. mat. 2, 22. I zaprijeti im da ga ne razglašaju, da se zbude što je kazao Isajia prorok. 12, 16, 17. I biće koliba, da sjenom zaklaja danu od vrućine. D. Daničić, isai 4, 6. — u podložnoj je rečenici kondicional, kojim se naznačuje da ono samo „može biti”: Nije dobro nikom volu piti, da ne bi čovjek ne videći šta pije popio kaku lubinu Vuk. nar. pjes. 1, 150.

b) *glavna rečenica nije potpuna; u podložnoj koja je dopuna naznačeno je na što smjera radnja (logičnoga) subjekta glavnoj, ali tomu ne treba negove namjere, u glavnoj može stajati aa) subjekat sa samom kopulom (koja može i izostati); u podložnoj je izrečena svrha, uzrok radi kojega jest subjekat u glavnoj:* Godišnice za ogniste, prelice za kudeju, a vladika da zapovijeda u kući. M. Držić 213. Već je za nas vino i rakija i gospodstvo da gospodujemo, mudra pamet da pametujemo. Nar. pjes. vuk. 2, 182. Lovac je da lovi a prepelica da se čuva. Nar. posl. vuk. 170. Nije drugo, pobiće se Turci, mi i jesmo, da se pobijemo. Osvetn. 7, 20. — bb) *da je subjekat uzrok onomu što je u podložnoj rečenici; to se naznačuje glagolima činiti, uzročiti, uzrokovati, u prca vremena stvoriti itd. a i drugim riječima, kao što su biti uzrok ili povod, biti kriv, nači način itd. kad je subjekat po sejoj namjeri uzrok onomu, primjeri mogu spudati pod a. s indikativom:* Oste se obćavamo stvoriti, da naglaviti ljudjo prisegu. Mon. scrb. 218. (1391). Dā uzrok družini da sagraše. Korizm. 66^b. Ki je uzrok da si za nas tipl? 73^a. Ki bi uzrok bil da na črn koim jizjese? S. Kozčić 22^b. Čin' da S' ostavil za zlimi lohitu. P. Hektorović 37. Da jesu nestaj niini na prvih razvodih stvorili da imaju bit sveta trojica konumu šumberskomu. Mon. croat. 11 (1546). Ako ne č' ti sade učiniti, veliko da budu bit' svade. . . N. Najšeković 1, 211. Učini, da sam tvoj. M. Držić 139. Slatke tvoje riječi neće učiniti da ti nijesi naš rob. 119.

Koji je način Zlatikum našao da mi ovo tezoro proždre, 218. Ti s' uzrok, zvijezdo mē, da sam ja na silu izagnan iz doma. M. Bunić 85. Nijesmo lali uzroka nještju ovemu da s oružjem na nas nodi. G. Palmatić 1, 57. Toj nenadno hudo dilo momu je bratu učinilo, da ga rijejka zla požodre. 1, 361. Nitko drugi kriv nam nije da smo ovako potisnuti, 2, 105. Zembe uzrok su ljudske općino, da se društvo ne razvrže, 2, 218. Druž uzrok da mi tjiem latiniskijem slovima dobro ne pišemo jest. . . R. Gamačić 5. Kolikijem sam uzročila, da im se lusa izgubila 1. V. Bunić, mand. 11. Ne bi straža od zvonika uzrok da otle puk se ukloni. J. Kavašin 125^a. Nego čini žena huda s neposluda da i on pade. 363^a. Upodobio ga je da razum i znanstvo uzmaža. S. Kosa 3^a. To bi povod gospodinu bogu da prigze se izvesti sobi jedan narod. P. Podlače mu čas da od negova plemena rodi se svijetu svemu spasitelj. 5^a. Sreća nemu biva kriva da slast svita ne uživa. V. Došen 201^b. Ono čini da kakvi želi biti, da onakvi i bude. M. A. Rejković, sabr. 1. Čin' mi, čin' mi, moja robišnice, da me lubi Biglič Useine. Nar. pjes. vuk. 1, 158. Hoću sjutra, braćo, napraviti, da se mira nigda ne učinu. 4, 324. Ti si kriva, da (ona) ni luba moja. Nar. pjes. istr. 2, 128. To ćemo mi učiniti da on takav ostane kakav je noću. Nar. prip. vuk. 69. Za to će gospod učiniti da očelavi tje me kćerima Sionskim. D. Daničić, isai 3, 17 — *takao je i ovo:* Ke stvari su to da ste tako boliznivi? Korizm. 90^b. Sto ima bit' da nije vidjeti ni vile? N. Najšeković 1, 208. Ča ima biti, la muži naši u miru vazda ne živu z nami? F. Glavinić. cvit. 128^b. Ča ti je Skendere, da si tako tužan? Nar. pjes. istr. 2, 112. — u ovom je primjeru logični subjekat u gentiviu i konstrukcija je glavne rečenice impersonalna: Kćeri tvoje vas-kolik je uzrok bio, da je moj brat danke svojje lovršio. G. Palmatić 1, 363. — s kondicijonalom: Ioš mi je trijeba nač načine, da se komu ne bi šktrilo. G. Palmatić 1, 357. — cc) *da je subjekat dostojan onoga što je u podložnoj, s indikativom:* Eko bi knetičeh opsovao svoga gospodina, dužan je da mu se jezika uzrže. Stat. polj. ark. 5, 257. Mnoge (pjesme) ne vrijede da se štampaju. Vuk. nar. pjes. 1, 629. — s kondicijonalom: Grad bi takvi vrsan bio, svit da bi ga vas ljubio. V. Došen 33^a. — dd) *da je subjektu dužnost ono što je u podložnoj:* Ke ćemo zadati grbavecu tužice što je dužan da plati? M. Vetranić 2, 127. Svaka crkva ima da propoveda ljubav i slogu. M. D. Miličević, iz beogr. 75. — ee) *da je subjekat spreman na ono što je u podložnoj, s indikativom:* Ali u tuzi, kad ljese da zene, čine ju stat' družu. N. Najšeković 1, 308. A kad stoji sve da izgine, izgubit' je koris malo. 1. Gundulić 500. — s kondicijonalom: (Atila) na tom biše da bi otstupil s vojsku S. Kozčić 12^a. — ff) *da subjektu može biti ono što je u podložnoj:* Dvije djevojke nijednoj nijesu dosta da ih sapiuu i oblače. M. Držić 212. Imaš li da mi prodaš dva aršina čole? F. M. Appendin, gram. 329. Ne imade da iznese vina. Nar. pjes. vuk. 2, 623. — gg) *da subjekt ima pravo, oblast činiti ono što je u podložnoj:* Imao bilu rašta da mu se nosa dohvatim. S. Lubiša, prič. 141.

e) *glavna rečenica nije potpuna i nema subjekta, glagol joj je impersonalan, u njoj se izriče svat o onome što je u podložnoj, u tom sudu stoji: aa) da je onoga što je u podložnoj potreba i to ili materijalna (nervoja) kad nešto ne može biti drukčije, ili moralna kad je nešto dobro, pravo, korisno. (vidi kod pojedinih riječi): aa) potreba uopće pokazana riječima: trebati, potrebo-*

vati, htjeti se, vajati, potreba, trijeba, nevoja, sila itd. Potribuje, da joj je likarije. Naručn. 57^a. Od potribe je nam da živemo. Korizm. 28. Carski dar tribuje da velik je. Aleks. jag. star. 3, 321. Meni jes uslos da budem umrijeti. N. Najesko-vić 1, 191. Kad je od potribe, vaja da se čovjek kaže. M. Držić 166. Potrebno je, da pustamo mi za sada sve besjede. G. Palmotić 1, 313. Potreba je taka bila, da čas moja sačuva se. 1, 318. Trijeba je, ljubav da se očina pravdi bude pokloniti. 1, 376. Ovakve knige toliko su korisne da svaki narod ima jih u svoj jezik; a u slovinski jezik dosje ih nije upisao, a vafaje da tisućna godina prija budu upisane. J. Mikaja, rječ. xiv. Gdi svak vaja da zažmiri. V. Došen 48^a. Hoće se da ti postela dobro rodi. Nar. posl. app. 306. Nije treba da si u boju deš. Nar. pjes. vuk. 4, 170. Treba još u jednoj sobi da prenosiš. Nar. prip. vuk. 79. Vajalo bi da zna, kako se upravo govori. Vuk, pism. 53. — *vaja da često dobiva značije*: po svoj prilici *to od prošloga vijeka (vidi dufe kod vajati)*: Kad tko ono ne dobiva po svojoj molviti što od boga želi, vaja da ti se, moj bože, nepristojno moli. G. Peštaljić 111. Kud se dede car-Nemaše blago? ... Vaja da je raskovao blago na nagake i na ludovane. Nar. pjes. vuk. 2, 102. Vaja da mu je od gđjesto popravio. Vuk, nar. pjes. 3, 530. — *bbj moralna vrijednost i korist rečenicama, kao što su*: pravo je, dobro je, pristojno je, vrijedno je, korist je i takore druge *i protivno, s indikativom*: Ne (nije) dostojno da izgube. Spom. sr. 1, 95. (1409). Jeli dostojno da vaši prijatelo toliku štetu i sramotu primu odel vašehu ljudi a na vašoj vjeri? 1, 101. (1411). Zato biše počteno i pravo da bude uzvišen. Korizm. 100^a. Pravo bi bilo sad, najljepšu na sav svijet djevojku da imaš. N. Najesko-vić 1, 221. Boje bi da mi daš smrt. 2, 121. (*ridi kod biti* II, 3, b, d), a), aa)). Razlog je, da sestrica bratu uspomene, što je razlog. M. Držić 198. Nije dostojno, svi kolicu suproč nima da strpimo. G. Palmotić 1, 11. Razložno je vrsta svaka da njegovo ime slavi. 1, 22. Bi junačko dugovane da ja branim tvoju diku. 1, 319. Je li pravo, da ikada srce ikomu na dar poda djevojca? 1, 385. Najbolje je boj i sila bijeg Ruđijerov da ostavi. 2, 23. Od male je dike i sejnice, da kraljevski porod evili. 2, 95. Ki je razlog, pravda koja, da za vas plemeniti Turno pada? 2, 135. Lijepe je, da te puci tvoji nerodnijem čačkonu poju. 2, 188. Od vjere je dike i časti mladeu, da dalece žive od lasti. 2, 202. Kako biti stvar na sviti može prava i razložna, da naredna dikla vrijedna budu vojnu jes podložna? 2, 389. Mozebit li pravo bilo, da se grijeh ne već ne licei. I. V. Bunčić, manđ. 3. Boje zato da na svijeti uživam. J. Kavačić 15^b. Sto bi bilo veoma vrijedno, da u te dno-vi nejanju se djetiti ni druga muska celad skupiti u rčki! I. A. Nemačić, nauk. 15. Nepravdnoš bo bi, da svemogućemu blagodarniku uznačne poklon časti i larnosti tko je ni za dug ni za platu bio od nega probudilo uzdaren. S. Bosa 3^a. Je li pravo da pogubiš mene? Nar. pjes. vuk. 1, 441. Boje da te smrt prijeka digne nego suza siromaška stigne. Nar. posl. vuk. 22. Boje je da te drugi fali (nego da se sam tajiš). 23. Boje da si taki i boje da si među ljudima. Nar. prip. vuk. 68. Sedi, čoveče! nije za tvoje godine da stojš. M. D. Miličević, let. već. 161. — *takora je i kad*

su u glavnoj rečenici riječi zakon je, suđeno je itd.: U gospodina moza Aleksandra zakon takov je, vsaki posal prvu čašu i drugu sebi da vzima. Aleks. jag. star. 3, 269. Za to mi je suđeno da dolazim na ovaj svet. Nar. prip. vuk. 105. *takora je i oro*: Sokolu je dato da lovi a prebelici da se čuva. V. Vrčević, niz. 136. — *suprotno* dobru, koristi *biva* zlo: Koje će zlo bit da t' nevjestica u kuću dode? M. Držić, 212. *suprotna je pristojnosti sramota*: Nima biti velik sram, da po nem (*gješnik*) ostavi reči istinu. Naručn. 81^b. Velik joj je prikor i sramota da se druga misao u ne srca nade. B. Gradić, djev. 46. Akoli ona vas dobude, velika će vam sramota biti, da ste od jedne žene dobudeni. T. Vrančić, živ. 9. Sramota je, da sam klone. V. Došen 75^b. To je tvoja velika sramota da tudina zovet u svatove. Nar. pjes. vuk. 1, 579. To je nama zazor i sramota, da ti nana ladno vino služiš. 2, 93. Sramota se Janku ucinila, da on junak od društva ostane, da ostane i da ih izdale. 1, 183. — *u orakovicem primjerima interogativna (često okriena, jer je izostavljena kopula) glavnu*: gdje je sreća, kamo sreća, kuda sreća znači *da bi dobro i korisno bilo ono što je u podložnoj kad bi se izvršilo, ali da se ne vrši*: Gdi je sreća da promisiš! F. Lastrić, test. 106^a. Kamo sreća, da se tkožod bude ositio i omi biser pokupio! A. Kanizlić, kam. 46. Kud ta sreća da ga poslušasmo? Nar. pjes. vuk. 5, 508. — *s kondicijonalom*: Dobro bi (*ridi kod biti* II, 3, b, d), a), aa)) da biste doslali. Mon. serb. 368 (1432). Ni podobno človiaka visoka dostojanstva u mesti da bi se bojal. Naručn. 66^b. — *ccc dovolnost jarvena riječima* dosta (zadosti) je, *s indikativom*: Ah, sve imanje nije li dosta, ke se od nas za inijeh stjeća, teža sila da ne posta, od ke nam se grabe djeca? 1. Gundulić 364. Dosta je, da sam ja ovako u moj glavni namislila. G. Palmotić 2, 94. Nije ti dosta da si mene u tom dvoru odliario? 2, 273. — *amo spuda i što je protivno dovolnosti a izriče se riječima* maika, malo je itd.: Još maika da žene počnu se biti vam. N. Najesko-vić 1, 218. Malo ti vi je bosanskih planina, da vi vaša krila odmorete? Nar. pjes. vuk. 4, 342. Mali je to greh da upropasti jednoga mladića! M. D. Miličević, des. par. 1. — *dab) prigodi, vrijeme, izrekama* vrijeme je, *red je itd. a i samijem glajovima* biti, doći, *takoder i rečenicom* imam ili nemam *kad, s indikativom*: Iskaše podobna vremena da im ga da. Korizm. 89^b. Čujem pride pravi rok od višne ljubavi, da svijetli svoj istok svijetu se ohjavi. M. Vetranić 2, 82. A kad je da se ije, dobra si svijati. N. Najesko-vić 1, 243. Biće vrijeme da o temu besjedimo. G. Palmotić 2, 168. Doć će vrijeme, o ljubini moji, opeta, da na piru vidite me. 2, 198. Dokli dode srećno vreme, da si moja. 2, 301. Eto na nas sad rol pada da svak svoju glavu dade. V. Došen 388. Kad bi vreme da se mladi sastanu. Nar. pjes. vuk. 1, 401. Dode vreme, vreme da se ima. 2, 53. Njema kađe da sedlom oseda. 3, 101. Nije došlo vrijeme da poginemo, nego da vidimo ko je kakav. Nar. posl. vuk. 211. Kad dode da se peju uz optu. Nar. prip. vuk. 9. Dode rol na najmladoga sina da 1 on čuva jabuku. 19. Kad je bilo da mu ocjepije polovinu carstva. 129. Sad je vrijeme da se poslušamo. Osvetn. 5, 81. Kad dode vreme da ostavljamo ove zemlje. M. D. Miličević, let. već. 35.

bb) da ono što je u podložnoj može biti: aav) u koliko u sebi ima snagu, sposobnost, način, priliku da bude, u glavnoj se to izriče riječima moguće je, lako je, lusu je, može biti (*kod ore zadnje rečenice može se misliti da je podložna u*

tješnoj sreći s glagolom biti nego s cijelom glagolom, te bi onda praznije išli (pod d) bb). primjere u kojima se izostavlja neki ridi kod moći, možda, morala: *glagol u podložnoj može biti u indikativu onoga vremena u kojem bi stajao, da je samostalna rečenica:* Ni uznožno prez vere da je človik bogu drag. Naručn. 103^a. Nu ne može ino biti, nego u onoj morskoj sili da valovi preu srliti njih su vajnehe potopili. G. Palmotić 1. 49. Veoma lasko, da (s) slabosti od naravi na razpuštenje svod prigruete oslabili ste u duši stogod. B. Zuzeri 71. Može biti da je lutit Marko. Nar. pjes. vuk. 2. 226. Kako bi to moglo bit, da mi sestre doma ni? Nar. pjes. istr. 6. 11. Može biti da će se i više naći. Vuk. nar. pjes. 1. vii. Bit ne može da zavojstić noće. Osvotn. 5. 43. — *glagol je u indikativu, ali je vrijeme prezant perfektivni:* Jel' moguće da ne skoci i otvori svaki oči? V. Došen 119. Jer može biti, ako dalje odemo, da vode ne nademo de bi mogli zanočiti. Nar. prip. vuk. 188. — *glagol je u kondicionalu (ali bi kondicional mogao ostati i da je samostalna rečenica):* Ne može biti, da bi se učinio od opaka bogoljubljan. J. Matović 323. Može biti da bi se napili. Nar. pjes. vuk. 2. 482. Može biti da bi najpametnije bilo. Vuk. nar. pjes. 1. v. — *u ovom primjeru stoji znači po priči koliko može biti:* Do vas, gospodo, stoji da to bude ili da ne bude. Vuk. pism. 27. — *amo ide i ovaj primjer u kom stoji što je protivno mogućnosti, vjerojatnosti:* Nije prilike da odi pasti (padstić) može govor o Čiru. S. Rosa 169. — *i pogubao je ono što kome može biti:* Da bi divni Zagreb bio u opasnosti da se pretvori u neucačku varoš. M. Đ. Milčević. iz beogr. 77. — *bb) u koliko nema zapreke, u koliko je prosto, dopušteno, slobodno, s indikativom:* Jel' prosto, malo da poslušam? Nar. pjes. vuk. 1. 608. Jel' slobodno, care gospodine, da ja idem na mejljan u polje? 2. 144. — *cc) suprotno mogućnosti izriče se impersonalnim daleko je, abest, i to xvii i xviii rječka (ridi dalek, 3. a, b) au) bb) 3j).* kod jednoga pisca toga zubioga rječka često dolazi toliko je daleko da... da... (tantum abest ut... ut...), drugo da spada pod 3. a. Daleko od mene budi da ja venac mojega boja izgubim. F. Vrančić, živ. 44. Toliko je daleko da ga juhe i poštiju, koliko još ni primiti ga neće kao počena gosta i putnika. F. Lastrić, test. 3329. Toliko je daleko da se Marija pokripi, koliko se pristrasi većma 3719. Toliko je daleko da oni dobiju Katarinu, koliko ona ni svekolike pridobi. ad 85^b. Da je toliko daleko da se skrativa slava božja, da toliko bi se veće uzamažalo koliko bi se veće ufaće Judih uzbumilo. J. Matović 331. Toliko je daleko da bi prudio, koliko bi uzrokova veliku štetu 341. Jer je toliko daleko da bi uskrsnuće Jezukrstovo razpuštilo ovo sjedišće, da čemo čuti... 456.

d) u glavnoj je rečenici glagol koji naznačuje postojanje, početak, biranje, događanje, običaj ili bez subjekta ili s apstraktnim subjektom u, ovo, ono; u podložnoj je rečenici ono što postaje, počine, bira, događa se, ili je u običaju, ovo je cij radnji glavne rečenice u koliko se ora slucaju prema vrsicu (pod b) kao pasivni glagol prema aktivnom, kao osobiti slucaj biranja spada amo i logički došljedak izrečen glagolom slijediti, i rečoričko pridavaie naznačeno glagolom ostati. ako zbilja bica ono što je u podložnoj, glagol ove rečenice stoji u vremenu i načinu u kom bi stajao da je samostalna; ako li se ovo samo misli kao da može biti, glagol može stajati u prezentu perfektivnom ili u kondicionalu. — u glavnoj se

rečenici izriče: au) početak glagolom početi: Pod sem arhijereom početo je najprje da arhijerei prominjut sebi ime. S. Kozčić 189. — *bb) biranje glagolom biti i bivati, s indikativom:* Ako će toj biti da vi nećete imalē tržiti. Mon. serb. 247. xvij rijčk. Da reči, bi li kad da hojzi ostavi dar koji u zaklad od tvoje ljubavi? I. Gundulić 154. Da uzemem vjerenika suprotniva sruu monu, to bit neće do vik vika. G. Palmotić 2. 200. Nije da razlog i istinu već tko lubi na sem svitu. J. Kavačini 257^b. To na moru barem biva, da po nemu kad sto pliva. V. Došen 689. — *s kondicionalom:* I tuj nije da bi ka suza se niz obraz u zaman profila. N. Dimitrović 77. — *za buli (bud) da cidi biti (budem) pod I, B, 1, d, i pod II, 4, b) bb) — cc):* — *za buduću da ridi biti (budem) pod I, B, 1, d, i pod II, 5, a, b) cc):* — *cc) dopuštane glagolima dogoditi se, zgoliti se, slučiti se, desiti se, izati, zapasti koga, naći zgodu itd.* — *radnja podložne rečenice uprat biva, te glagol kod ore stoji u indikativu u onom vremenu, u kojem bi stajao, da je samostalna rečenica: to vrijeme može biti i prezant perfektivni, kad se hoće naznačiti da ona radnja obično biva u seako vrijeme i u sadašnje:* Ter nam se prigodi mjeseca časnoga, da djeva porodi človjeka i boga. M. Vetranić 2. 82. Sto se ovaj vajnehe zgodi, da ista majka, ka me rodi, smrtno me je pogubila. G. Palmotić 2. 139. Zgodi se da... stučio se u gorirečenom nještu. I. Đorđić, ben 47. Često tako dogodi se, da od gospara momfad Smigne. J. Kavačini 236^a. S česa izajde, da pogubili dušu. 128^a. Često se događa, da nenaviljivci požalju gorak plod svoje nenavidosti. F. Lastrić, test. 1999. Dogodi se kad i kada, da od jutog' ovece glada jedna s druge rumo skine. V. Došen 149^b. Radi ovoga događa se, da ne možemo istomačiti. J. Matović 78. — *radnja podložne rečenice uprat ne biva, nego se samo misli, te hezin glagol ili je u prezantu perfektivnom:* Ako se sluči, da se razabije drvo dubrovčko. Mon. serb. 203. (1385^b). Budnuj okom svud pazite, jeda se dogodi, da družba primila po sreći gili godi bade se shranila. G. Palmotić 1. 17. Morebit će naći sgodu, da ne bude on brez mlade. V. Došen 168^a. Nikada se to ne zgodi, sin brez oca da se rodi. 263^a. — *ili je u kondicionalu:* Ako se sluči vreme, da bi oni gospodini kraje hoteli doći u grad Dubrovčko. Mon. serb. 210—211. (1387^b). Ako bi se zgodilo, da bi ne mogli stati. Mon. serb. 454. (1452^b). Jer bi se moglo zgoditi, da bi mnogi mogli. Naručn. 86^b. Ako bi se dogodilo da bolesnik ne bi moga prijati. L. Terzić 136. Premda se i dogodi, da tvoje babo plemenit bi bio došti. V. Došen 309^b. Al' da bi se i desilo, baš negovo da bi bilo. 169^b. — *dd) običaj:* — *glagol podložne rečenice stoji u načinu i vremenu u kojima bi stajao, da je samostalna rečenica: što je perfektivni glagol u dea radnja primjera znači samo, da ono obično biva:* Običaj taj imadu, da kad idu na pravicu, vode vola. V. Došen 614. I sad je običaj, kad se jabuka kome svone šajje, da se malo zagriže. Vuk. nar. pjes. 1. 283. Isto je tako u Turka običaj kad dvanjaga puši... da onu lulu istress i nanovo da je napuni. Vuk. posl. 76. — *ee) logični došljedak glagolom slijediti:* — *došljedak uprat biva te je glagol podložne rečenice u indikativu i u onom vremenu u kojem bi bio, da je samostalna:* Ovo mora k tom slijediti, da on ina niže biti. V. Došen 809. Bog stvori čovika na svoju sliku i priliku, porad šta sledi, da mu podao jest, jedno malo da ne nebespivano mogućstvo. Blago turl. 2. 5. — *došljedak se samo misli, te je glagol ili u prezentu perfek-*

tiptom: Slidi sada, da kako sam obećao i Focia ikonu prid oči stavim. A. Kanižlić, kam. 5. — *ili u kondicijonalu (po svoj prilici zato što je kondicijanal i u glavnoj rečenici)*: Slijedio bi, da ne biste bile ni u dževastu se sahraniti držane, i da biste moglo i iz ređa izaći. B. Gradić, djev. 124. Samo kad bi ne slidilo, da svit se ne bi raselilo. V. Došen 138a. — *g) neki retorički pridodatak glagolom ostati, s indikativom*: Ostaje da se ima govoriti. Naručn. 13b. — *s kondicijonalom*: Sada ostaje, da bi se istomučilo... J. Matović 170.

e. da s indikativom može zamijeniti *infinitiv*, kad bi ovaj bio dopunak nekijim glagolima koji naznačuju namjeru (pa bila ili ne bila logičnoga subjekta) na takavi način da im treba dopunika, u podložnoj je rečenici svagda vrijeme prezentat i to uopće perfektivnoga glagola, a imperfektivnoga samo ako se ističe, da mu radnja traje ili se ponavlja, u glavnoj rečenici mogu biti i neki glagoli već navedeni u primjerima pod a i b, ali se oni primjeri razlikuju od onih što slijede, u tome što kod onih je isti subjekat glavne i podložne rečenice, a kod onih je drukčiji. — *Ova konstrukcija dolazi od xvi vijeka, a u sadašnje je vrijeme običnija nego je prije bila*. — *Amo spadaju: a) glagoli već navedeni pod a, a) u i drugi koji naznačuju volju, želju, brigu, nastojanje, odluku, obećanje, itd.* Ako će ki čovjek da je se izbavi. S. Menčetić 161. Hotešće gospodinu caru da skažu sv malo i golemo. Mon. serb. 545—546. (1501). Nijedan sud ne može da ispravi. M. Vetranić 1, 227. Staki volji i dan i noć da se trudi. N. Najšković 1, 156. Neće da svoj posao čuju. M. Držić 316. Kupilo hoće vas svijet da gospodi. S. Bobajević 232. Spomeni se da posvetiš dan od subote. F. Vrančić, rječ. 123. Iste da ju on isijee i porazi i potlači. I. Gundulić 517. Neće da podnese A. d. Bolla, rječ. 19. Neg htje vas svijet da posvoji. J. Kavačin 242a. Rad bi dragoj da izusti. 253b. Neće da stoji u poniženstvu. J. Filipović 1, 167b. Toma neće da vjeruje. B. Zuzeri 61. Devojka se kilela evoće da ne nosi. Nar. pjes. vuk. 1, 333. (isporedi kilela se devojka vjenca ne nositi. 1, 331). Ne će slavuj da peva, nego oće da jadi. 1, 482. Ja se najm da oreu. 1, 511. Zarekoh se, zatekoh se, da ne ljubim mlada vojna. 1, 526. Majka hoće da ostavi sinu. 2, 22. Među se se hoće da pomore, zlaćenima da polodu noži 2, 190. Neće snaha koña da odjaše. 2, 523. Nemoj koji pušku da isturi. 3, 307. Naumi da ide u svet. Nar. prip. vuk. 20. Bio jedan siromah čovek, pa se pribije u nekakva bogata čoveka da služi. 50. Nemoj da učiniš kao što su naša braća učinila. 111. Carev je sin bio namislio da je ne pusta, već da je čuva 162. Namisli da ostavi prvoga muža. 196. Ja bilh uzuo na se da ugovorim s Hamuz-begom. M. D. Miličević, let. već. 4. Preti da način germauske gurbote, iz beogr. 77. — *uz hojcan kad je protivna nadi (vidi kod a, a) a) d), osobito ako je u glavnoj poriciu*: Ali na ke pute smiono zajedrif je ma plav mala ne bojeć se da utone u pucini tvojih kyala. I. Gundulić 278. Al' kom bludnost uzme oči, ne boji se da uskoci u sjiptu od bludnosti u grob. V. Došen 88b. Ni malo se već ne straši, da se s koña kad ukine. A. Došen 139a *ali i kod primj-ra u kojih je glavna bez poriciu*: Boju se da pred carem pogrisu. Aleks. jag. star. 3, 321. Boju se da se izgubim. J. Filipović 1, 173. — *htjeti, kod je ponući glagol, združiti se uopće s infinitivom: ali njesu posre rjetki primjeri u kojima i kao pomoćni glagol ima da uza se (vidi dalje htjeti i htjeti)*: Ja ču

da ideu u tuđe selo. Nar. pjes. vuk. 1, 17. Pak će onda da reku devojke. 1, 380. Al' je brza pusta bedevija, i tijaše da uteoč Marku. 2, 399. Tebi je do jela, a vidiš gde gazda hoće da umre. Nar. prip. vuk. 17. Pričekaj me, hoću da erkem tebo vijajući. 32. Kad vidi da će bukva da u ma padne niz brdo. Vuk, posl. 47. — *b) glagoli i druge riječi što naznačuju nakanu, početak, spremanje, kao spremati se, uzeti, početi, biti pripravan ili nakan*: Pripravan je svakomu ki se boli i kajje, da mu prosti. Naručn. 51b. Uze ovako da govori. J. Palmotić 186. Namijenjen da bude uživati na nebu u vijeku. S. Rosa 3a. Onda Miloš počje da popeva. Nar. pjes. vuk. 2, 216. Počne da kuša sreću. Nar. prip. vuk. 121. Kad se svatovi spremaju da polaze. Vuk, nar. pjes. 1, 30. Bio sam nakan da ti dodem. Vuk, rječ. 391a. Ne budi brz da otideš ispred nega. D. Daničić, propov. 8, 3. *takoro je i oro*: Stanu da se kupaju. Nar. prip. vuk. 115. Uložti da kopa zemlju. 125. — *e) glagoli smjeti, pothvatiti se, pouzdati se i drugi takovi*: Ne smim da nsta otvorim. N. Najšković 1, 255. Kom se ne smi da naruga. V. Došen 160a. Može li se znija polvatiti da doveđe kične svatove? Nar. pjes. vuk. 2, 55. A ne smije da Stojana budi. 3, 127. Bi l' se, Lazo, u se pouzdao, da Arapu na međan izides? 4, 301. — *smjelosti je suprotna hojcan*: Gospodar, kad se bojiš tako da provedeš svate kroz planinu. Nar. pjes. vuk. 3, 480. — *d) glagol morati*: Mora da oprosti. V. Došen 22b. — *e) glagoli i druge riječi što znače da je subjekat ničega dostojan (isporedi kod b, b) bb)*: Dostojan jesi danas da vsm svitoni gospoduješ. Aleks. jag. star. 3, 303. Komu ja nijesam dostojan da odriješu remik od obučje njegove. N. Rašina 15a, iv. 1, 27. Mā je ljepos nedostojna svjetlenom kraju da omili. G. Palmotić 1, 41. — *f) glagoli i druge riječi što znače da je nešto subjektu dužnost, vidi kod b, b) dd)*. — *g) glagol moći*: Misal ju srdacem gdi more da odlja. S. Menčetić 58. Ne bi po vas vij mogla (pamet) da poviđi. H. Lucić 206. Moći ću da vija. 278. Tko ne može da pogine. J. Gundulić 188. Lav ne može da ga zdrlja. J. Kavačin 193a. Ne može da uteče. N. Palikuća 24. Ne može ovidi da se uzrlži Bernardo sveti. B. Zuzeri 24. Jer ne mogu da gledam u nega. Nar. pjes. vuk. 4, 110. Drvo samo ne može da gori. Nar. posl. vuk. 112. — *mogu odavra glagola biti bez subjekta (impersonalna)*: Ne mož' hojzi na iuo da bude. Nar. pjes. vuk. 1, 212. — *amo spala i oro*: I ako nije vlasti moje, da ju mogu dopratiti. I. V. Bunić, mand. 13. On nije vredan jednu da umiri. Nar. prip. vuk. 18. Da mi je, da komegd kažem. 190. Sve što ti dode na ruku da činiš. D. Daničić, propov. 9, 10. Tek da mi je da se kud uklonim. D. Miličević, let. već. 23. Ovoliko sam imao da kažem. 118. Ja ne imadoh snage da se odrečem zaljubljenja koje ti kupuje za deset para, te ću sada imati snaga da oduzmem sebi život! des. par. 41. — *h) glagoli znati, umjeti*: Ne zna da bespdi a ne umije da čuti. Nar. posl. vuk. 198. Ne znađu nsta da pjevaju, nego samo bogorade. Vuk, nar. pjes. 1, 127. — *i) glagoli koji znače micanje, kao što su ići, hoditi, leći, spusti, dići se i drugi takovi*: Hoć da vidiš, od rusaga ko baš vezijer tvoj prinjuje je. I. Gundulić 553. Dignete se da rolnu, prignete se da grabite. V. Došen 58a. Mi ćemo doći da je prosimo. Nar. pjes. vuk. 1, 1. Pa otide da vodice pje. 1, 153. Mi idemo, snahu da vidimo. 1, 181. I diže se braca da potraži. 2, 78. Oću ići malo da pospavam. 3, 34. Oću ići babu da probudim. 3, 35. Pa podošje u bašu na vodu da bijelo prebjelo lice. 3, 296.

Ona trči, brata da zagri. 3, 461. Otide u šumu da vidi šta je. Nar. prip. vuk. 13. Pa pode da ide. 14. Sjela četiri kaludera da ručaju. Vuk. posl. 31. Kad stauu dolaziti da među. 47. — u ovom primjeru (iz našega vremena) glagol je u kondicionalu: Što se hvali bude na divanu, pode beže da bi uradio. Osvetu. 3, 111. — značenje suprotno micanu imaju glagoli stati, ostati, a i kod njih je ista konstrukcija: Kad čoban to vidi, stane da gleda šta će znijati raditi. Nar. prip. vuk. 13. Ostanu kod babe da služi. 28. — *Gljkekad se nalaze obje konstrukcije*: Hotel bi prvo trpiti ku godi muku nego li sagrišiti ali da je sagrišil. Naručn. 51^b. Ne dođoh kazat mene, nego narav da vam kažu. N. Nalešković 1, 155. Sami su oni krepici i jači obraniti našu sineću i da se ovi ljudi opaci iz dubrave ove izmeću. G. Palmotić 1, 12. Vujni izgubit tebe, voļu moja kuća da je strema. 1, 376. Ne smemo joj ni do dvora doći, a kamo li da je dovedemo. Nar. pjes. vuk. 1, 160. Boje je slušati karanje mudroga nego da ko sluša pjesnu bezumnijeh. D. Daničić, propov. 7, 5.

d. može da stajati uz preznat perfektivni u podložnoj kao dafe razlagaju i tumačenje imenu što je u glavnoj, ali samo kad ono treba da bude ili može biti. nekoliko orakovijeh primjera nalazi se pod a, b, c za ona imena koja po seom smislu onamo idu. orđe starčamo ona imena koja se ne mogu tako među ona ubrojiti. a) što stoji u podložnoj treba da bude u glavnoj je ime: stvar. Za što je, vaj meni, stvar plašna na svijetu, tolik trnđ pakleni da budem podnijeti. M. Vetranić 2, 85. — uvjet: Pod ovi svi uvjeti na svijet smo jur prišli, da imamo opet it od kud smo izišli. N. Dimitrović, 21. — vlast: Jer ljube prišla vlas od zimne naravi da studen, led i mraz zomji se objavi. M. Vetranić 2, 81. — način: U toliko način ovi sam se dobar vidi meni, kijem samiriti vitezovi mogli bi se zmbuñiti: da od vezjerstva velboga meni uzmeš sad visinu i čas opet mjesta ovoga podas paši Husainu, i da vojsci pak na vijesti... I Gundulić 506. Nije razloga ni načina, da mu obećam ljubav moju. G. Palmotić 1, 309. — promjena: Nu da pustos hridna i strna, puna zvijeri, znijaja i znijaja još perivoj bude ugodan, promjena je ova odvise vrh svihjeh čudna čudna u sebi. I. Gundulić 237, 238. — kraj: Glavna je stvar da nademo kraj s kojega ćemo krenuti, a taj je da osudimo. V. Vrećević, niz. 135. — milost: Je li milos koja, da ne budem tužna umriti? G. Palmotić 1, 381. — b) što stoji u podložnoj može biti, u glavnoj je ime: dar: Meni dar darova neizrečeni, da ti budem vjerenica. G. Palmotić 2, 165. — stvar: Glavna je stvar da nademo kraj s kojega ćemo krenuti. V. Vrećević, niz. 135. — nekoliko imena: Svrha, k o n a e, tvar i izvršenje ovoga sakramenta jest da čovjek bude odrišen od grijoh. S. Budinić, ispr. 4.

e. može cij radić glavne rečenice biti izrečen u pitanju, te u podložnoj rečenici osim da ima i koja interogativna riječ (zamenjica ili udverbj). glagol je kod seju primjera u indikativu. Razložnu te bog stvorio, od razloga ti utječeš, i u sebi neč da rečeš, kako sluga da se umori. S. Bobajević 224. Vrzimo sreću za nu čigova da bude. B. Kašić, rit. 129. Bog pošle svetoga arandela, da gleda kako da uzine sunce od davola. Nar. prip. vuk. 114. Da gledamo, ko će s kime da se ljubimo. Nar. pjes. vuk. 1, 173. Ne zna kako da odgovara. M. D. Miličević, des. par. 17. — česti su primjeri kod kojih u glavnoj stoji glagol imati koji ridi: Ne ina kamo da propane. V. Došen 17^b. Ne imajući od kuda da kupi. Nar.

prip. vuk⁷. 291. Nema za što da kupi duvana niti ima čim da plati kavu u društvu. 302. Nije imao čim da ga proslavi. Nar. prip. vrč. 93.

f. gljekad može ne biti glavne rečenice no se tad ima u misli i tako joj se je domisliti po onome što je prije ili poslije rečeno. osobiti su slučaji:

a) na pitanje se može odgovoriti samom podložnom rečenicom, kad je lako domisliti se glavnoj reči po samom pitanju: Što bi htjela? — Da sam veće prid Isukrstom se propjetim, neg prid zračnom zabavljaja. B. Zuzeri 195^b. A što će im rano voda? Da operu bratu rno. Nar. pjes. vuk. 1, 120. Zapita andeo srednjega brata: Šta bi ti sad želeo? A on mu odgovori: „Da su to sve ovce, pa da su moje“. Nar. prip. vuk. 101. — na taki način može čorjek i sam sebe pitati i odgovarati, osobito kad je čim nezadovoljan: Za koga sam lice odguglja! da ga ljudi crni Arapine. Nar. pjes. vuk. 2, 390. — može se orakovom podložnom rečenicom odgovoriti i na tuđe riječi u kojih nije pitanje. takovi se odgovor često daje na tuđ sarjet, prošnja, zapovijed itd. kad onaj što odgovara nije zadovoljan onim što se u njega ište, te podložnom rečenicom kaže koji bi škodni posljedak onomu bio: Dobro: Ja ti sam našla djevojku s pršijom od vele tisle dukata. Zlatikun: To mi i u kući da, da mi govori: što, kupila te sam, prjiju ti sam donijela. M. Držić 199, 200. Veli čemu nati ostarijela: „Ne boji mi se, Koprivica Vuče!“ ti imadeš deset mli brata, ti povedi deset braćinaca, ako tebe do nevoje bude, neka ti se u nevoji nađu! Prerogovi Koprivica Vuče: „Moja mati, jadna razgovora! da pogine deset braćinaca, da ostanu deset ulovica, da zakuka deset kukavica na našem dvoru bijelome, lakše mene prebolet jednog!“ Nar. pjes. vuk. 4, 15. Kažu kuvaru, da izvađi mleka, a ona devojka u mišjoj koži stane ga moliti da ona utrobi. Jili bez traga? prodere se on na nu, da upadne kakva dlaka s tebe, pa da platin glavom! Nar. prip. vuk⁷. 225

b) En nešto pita, podložnom rečenicom jačja, čemu će mu odgovor koji čeka: prema podložnoj rečenici nije glavna pitanje, nego imperativ glagola reči, kazati itd., što onaj koji pita ima u misli: Glje su ove bijele vile, da im ukazem? M. Držić 147. Gali su sluge moji verni, da mi ureda dovedu ga? G. Palmotić 2, 349. Ne znaš kaka bija od omraze? da omrazin brata i sestriću. Nar. pjes. vuk. 2, 15. Možeš li mi rane preholiti? da polerem tanane košule da te vidam i da te zavijam? 2, 81. Možeš li mi, sinko, preboljeti, da ti tražim melem i ećime? 2, 368. A oni mu rekoše: ko si? da možemo kazati onima što su nas poslali. Vuk, jov. 1, 22. — sljenu je i oro: Šta mi nisi kazala, da moji dragi boluje, da mu nosim ponude? Nar. pjes. vuk. 1, 179. — ovo spada i ovaj primjer, kod kojega, sa srčjem da glavna nije interogativna, ima se u misli pitanje: Ne vrati se što ne spjaš stogodi da umijem reneclijat. M. Držić 201.

c) onakovo pitanje kao kod a može stajati i samo tijem što se izostavlja i ima samo u misli glavna rečenica. tako ovaj primjer stoji kao nastav pjesme a ima se u misli: kaže se, ovdje stoji ili tako što. Šta da čini, ko misli božij biti. Vuk pjes 1, 137.

d) ima glavna rečenica, ali podložna nije upras s nom vezana, nego s drugom koja se ne izriče no se samo ima u misli: Tijem vile družice, da vam je svijon znati, smrtne mu tužice ne mislin zadati. M. Vetranić 2, 139. Da mi bolje ime znaš, nije mi Arkulo ime, neg Arkulin. M. Držić

379. Astolfo sam, da ti je znati. Ć. Palmotić 2, 37.

e) prije podložne rečenice koja amo spada po svom smislu (naznačuje cilj) može biti jedna ili više podložnijih prema onaj samostalnijih rečenica koje ili ne naznačuju cilj ili se u čem drugom od one razlikuju, u glavnoj je li glagol koji se po svojem (dosta opširnom) smislu može upravititi i na jedne i na druge: Reče da je bolesna i da ne može ići, već da je on nosi. Nar. prip. vuk. 226, ili je glagol učega smisla koji samo vrijedi za prvu podložnu rečenicu a za drugu treba promisliti drugi glagol koji se od onoga po nešto razlikuje: Donijeh glase him nepravde, da gre gusa nepoznana . . . i ako nije njih požuda n zlo upasti od svihjeh gore, i la oružani odo svuda hrlo budu doć na more. Ć. Palmotić 1, 46. Bog je materi njegovoj obznanio, da će poroditi sina koga imenom njegovim da nazove. A. Tomiković 258. Zaište u njih jedno prase, a ona hima da da medenijeh kolaca. Nar. prip. vuk. 223.

f) često se u goror umecu rečenice: da rečem, da ovako rečem, da ne rečem, da bolje rečem, da rečem istinu i takoće druge s različitijeh razloga, prema njima može se imati u misli kao glavnu rečenicu: govoriim, kazaju itd., ili se ovaj cijeli govor u koji su one umetnute može shvatiti kao da je glavna rečenica prema njima. aa) ublažaje se koju riječ što se čini onomu što govori oterć jaka: Ne vidu ga, po svetoga Gulijana, dobre žene sina, da ovako rečenu, koji bi mi sada dobar sramoto učinit. M. Držić 361. Primnozi su, da ne rečena, neizbrojni. B. Kašić, zrc. 33. Josip je ljubio Isusa, da rekneim ovako, jerbo je malka ljubio oteca vikovenoga. A. Tomiković 32. — bb) ispravila se i zamjčuje jačom riječi nešto što je prije rečeno bilo: Sto patriarke, sto proroci, što da rečenu plemu Jusko nije moglo svekoliko. F. Lastrić, vest. 368^b. Vrla otea od obćine, il' da rečenu: trla vuka! V. Došen 59^b. Med tim jatom nejuna šuge, il' da rečenu bludne kuge. 93^a. Da je ovaj običaj, ili da bolje rekneim sliparija. M. A. Rejković, sat. A 7^a. Što nevirnik zemljom upravljaje, il' da rekneim bolje raspajae. E7^b. Kada se promisli ovo valjanie ili da razboritije rekneim ovo dolaznie i prolaznie vremena. A. Tomiković 10. — dd) s jedne se stvari prelazi na drugu: Indi da sad sve potreseim, i na prvo da doneseim, tko će ikad pobisniti, da se ih grisiim suradi, il' zaklonit da ni radi? V. Došen 94. Al' starije da ostavim, mnogo maše mlade pravim. 43^a.

3. u glavnoj rečenici nije namjera da bude ono što je u podložnoj, te ovo nije cilj, no pokazuje što postaje ili što bi moglo postati po načinu, po veličini ili po kojoj drugoj osobitosti one radiće glagol u podložnoj rečenici stoji u indikativu ili u kondicijonalu: u kondicijonalu samo da se pokaže da bi ono moglo biti, ali i u tome slućaju može biti indikativ, kad je glagol u indikativu vrijeme biva napoe prezental perfektni: no kad se hoće naznaćiti, da se žiļu ono posjedak žbira, a ne samo da može biti, može stajati i ono vrijeme koje bi stajalo kad bi se ono pripotrijelilo u samostalnoj rečenici, tako može gdje biti i prezental perfektni mještje orista. — u dva primjera za da ima glagol u infinitivu, no je to neobično: Tolik plod imiše, da odva

dvima človikoma ponesti jedan grozd (jamačno po grćkom originalu). Aleks. jag. star. 3, 306. Mi smo čistoću tako pazili, da prije na vatri izgorjeli nego čistoću izgubiti (jamačno prema talijanskom). F. Lastrić, ned. 369. a u jednom primjeru iz prošloga vijeka u podložnoj je samo particip: Inaamo postni pristupiti k svetoj trpezi tako, da za najmaše od ponoća dneva prošloga . . . da ne budući blagovali ni pili. J. Matović 221. — Dolazi od svi vijeka.

a. u glavnoj je rečenici riječ na koja se da odnosi, tu riječ naznaćuje način kao tako (tać), takovi itd. a i taj, ili rećivim kao toliko, toliki itd. ili doszane (dotle itd.) a) posjedak se uprav žbira, glagol je u indikativu u vrijeme je kao da je samostalna rečenica: Kada je stvar toliko očita da ne potribuje svodočastva. Naručim. 18^a. Gdo je ta tolke sumnosti bil, da je smel položiti. 23^b. Otkle ti imaš toliku sumnosti da si učinil bezakone? Transit. 212. Danas će biti ta dan da tvoje prizakone imiti će on konac. 222. Podu mu piti toliko moćno vino da on tudije bi opijen. Mirakuli. 26. Bi vas gubav toliko, da ne mogae živiti mej Julj. Korizm 43^b. Iže tolikeje mudrosti i nauka bisu da složi na kup rimskie zakoni. S. Kožić 13^b. On uzoholi se tolikoj da pomisli suprotiviti se. Zbor. 15. Takova li je ljubav tvoja k mani, da nudiš me nlisti? Aleks. jag. star. 3, 304. Takova strileca ga povidhala, da kroz prstec promitae strilu. 3, 320. Četiri češ sinke imiti togaj uma, tet vridnosti, da obašad svita doštie svude hote slavni biti. M. Pelegrinović 184. Ka se ono hraim zvir u ogriu koja (griješkom koji) moć ima tu, da može svim stvarom vrba doć? D. Rafina 120^b. Nih su koji vidjet taci, da ne tćiu tli, čim jezle. I. Gundulić 126. I ta ih bi hora da Turke razbise. I. T. Mrnavić, osm. 42. Imam svadit toli opako tebe i tvoga ljubovnika, da će biti vrijeme u svako to pripovijes svihjeh jezika Ć. Palmotić 1, 326. Noć tuasta toli nije da ne može bit (djevojka) poznana. I, 348. Taku ćutim slas u sebi, da svu sreću ne zavidiim Jovu. 2, 14. Tać slobodan, smion toli, da na n napno lusi srditi. 2, 59. Ka tolikom ljepotom se mlada rek, da se gubi prid ne slikom isto sunce. 2, 283. Al' će biti pomama onizjoj koji me budu volit i maćiti taka, da me neće pripustiti s tobom se blagosoviti. F. Lastrić, test. 102^a. Tako lakom koga tira, da ne ima nigdi mira. V. Došen 71^b. Koga sreba tamo rine, da je gori od živine. 189^b. Tako je bolestan, da ja ću ga izgubiti. L. Vladimirović 54. Dokle tako ne osiromaši da voć nije imao ni opanaka. Nar. prip. vuk. 90. — b) posjedak može biti. aa) glagol je u indikativu, vrijeme je prezental perfektni: Ah, ter jedan zrak na sviti tamna hca unrlaga lipju svjetlo od razloga moć će dole zasjeniti, da kraljestvo i čas tvoju zaboraviš ti nerodno? I. Gundulić 25. Viloviti zapis nijelan ne nadi se ovdj sude, tako jaki, tako vrijedan, da na rijeci me ne pade. Ć. Palmotić 2, 69. Tako da oni grili pakleni ki je koren zla svakoga da dospiven bude u meni. I. Ivanišević 27. bb) glagol je u kondicijonalu: Da bi imel toliko vremena, da bi se ispodval. Naručim. 9^a. Ako bi ka stvar od tolike potribe bila, da bi se ne moglo inaće učiniti. 32^a. Daj mi toliko razama da za malo naslućia zemajskoga da bili ne vpad u tolike teškoće. Korizm 25^a. Vjećenica je srodna u sebi tet naprave, tet ljeposti, da tko je u njoj, vijek se ne bi nagled'o je od milosti. I. Gundulić 432. Toliko se je uzvisio kroz činua glasovita, on dostojan da bi bio, česarice, svega svita. Ć. Palmotić 1, 311. Takoza je hoda i cina, da bi pozno prava da je vuko-

dlačka upirina. 2, 60. Čuju toliku muku, da pamet Jnska ne bi mogla razumiti. P. Posilović, nasl. 50b. Jedni tako stoje boga moleći, da ne bi stali besideći pri jednim vladalomem svitovñim. J. Banovae, razg. 76. Tolika bijaše lipost, da ljudski jezik ne bi znao izreč. Blago turl. 15. Muka, koju niti smo imali niti je imamo, dali smo tako pripravni u sreću, da bismo je začeli kad bi nam došla na pamet. Ant. Kadić 13. — *gdjekad se tako (taci) meću na sersetak glarne rečenice te ostaje gotovo spojno s da*: Žela časti bezbedna je oboljiva prilokoba, počet i zla vlastinica je svih duševnijih najihijeh zloba, tač da tko ňu samu ima, i ostale zloče prima. J. Kavañin 51. S mita od zlata, s prijeteći od boja od vjere se ne porače, tako da isti car oholi čudeći se tada kliče: . . . I. Gundulić 389. Ovo se čudo razglasi po svijetu tako da je na hiljade prosilaca pristupljalo. Nar. prip. vuk. 127. Bio je jedan čovek mnogo siromah i punan deve tako da ih nikako braniti nije mogao. 154. — *u jednom je prinjeru podložna rečenica kriška*: Sin oca nosi s sobu tolika javkaña, tolika tešćica i smuććina, da kao materii nebozi. Korizum. 41b.

b. *uma u glavnoj rečenici riječi na koju bi se da osobito odnosilo; ne se svagda po smislu može glavnoj rečenici dodati u misli koju od riječi tako, toliko, takovi, toliki itd. a) pošledak uprav biva, glagol je u indikativu i u onom eremenu u kojim bi bio da je samostalna rečenica*: Crikva se vlada od svetoga duha, da ne more zabuditi. Naručñ. 14a. Velika je tamnost grblia od sluge božja čini slugu diavla. 51b. Poče plakati, da jedva moćae govoriti. Transit. 189. Pride mu velika holizan na srec da pade za mrtva. Mirakuli. 29. Prizvaše boga na gñev da ih umri 30 tisuć. Korizum. 56b. Srditost skraćuje razum da ne more razabrati istine. 49b. Mravlj-pridoše ter vajneh zgrizoše do zrna proso tjo da po sva vrijeme od prosa od tognj ni zrno siemena ne ostane na svijet saj. M. Vetranić 2, 81. Vražijega čovjeka, da je svakomu dolijao. M. Držić 382. Pokla očvare, pobi stada, da od velike osta tuge puk zapañen. G. Palmotić 1, 21. Sreće moje sveza i stravi, da u živom ognju gine. 2, 192. Sreća blaga i vesela meni ugodi, moje drage da sam sreća. 2, 321. Tegoh zloga Vilo-zmajja, da s kolima ognjevitijem pale u rijeku. 2, 346. Spušćajući se na ono ča je ugodno božanstvenoj volji ñegovoj po način da se kako prikaže u posvetilišće gospodinu. P. Radović, način. 126. Odi po pustiñi šest mjeseci da ne najde nikakva čeljadeta. P. Macukat 78. Rvaste se tja do smrti, da od duga nije se znalo. J. Kavañin 423a. Narav bo je ñemu dana, da pri toru biva i lupa. 472b. Naša se bogostva izgube izmenada da i ne znamo kako. J. Banovae, prip. 148. Francuzi se pomamiše, kad latinsko vino piše, da rad ñega vojevaše. V. Došen 54p. Za svoj porod ima crve, da na jata iz ñeg vrve. 49a. I tu majka tvrdla srea bila, da od srea suze ne pustila. Nar. pjes. vuk. 2, 305. Koje sam ti dobro učinio, da si mene vodom napojio? Nar. pjes. istr. 1, 36. Mladožeñu bezdovoranom udari u gljvu da je na njemsto mrtav pao. Nar. prip. vuk. 12. Dime jaki vetar te odnese galiju bog zna kuda, da za tri meseca nije mogla izaći na svoj pravi put. 52. U taj ču mah pasti tana da se ništa ne vidi. 87. Vrag potakne ovu maćeh da nije mogla svojoj pastorku koliko krv na očima videti. 161. Čiće zmaj, da se sva goru ustare. Nar. prip. vuk. 2, 217. Siemne niće i raste da ne zna on. Vuk, mar. 1, 27. Divni ljudi, da se svatko čudi, kò se daše uloviti. Osvotni. 4, 53. — b) *pošledak može biti, ali glagol je per-*

fektivni, stoji u prezentu indikaliva: Dobra lika rija ina biti da ozdravi nemoć. Naručñ. 93a. Kada ga počitise da bude nosat gardinalski klobuk. Transit. 282. Dovoje krat se zgoda da I umre naglo prez spovidi, da ne bude papa ni fratra. Korizum. 39b. Koliko nebožnac pogine prez ispo-vidi i da ne budu moći govoriti i da ne budu imiti vrimena. 63. Ne ufaj u Perside, da protu nam izideš. Aleks. jag. star. 3, 253. Kim zgasne zenica prez krsta da umre. Đ. Baraković, vil. 306. Sve se nebo naoblaci, s prijekom lukom i ognjem da nas satire i potlači. G. Palmotić 1, 19. Zaveleni od svojijeh zemaljskijeh požuda koje navlače im maglu na oči od pameti, da razumjet ne mogu. S. Rosa 8b. Vručina kad nagrdi ineso, od ñe da zasumri. V. Došen 81a. Stavljaju ga u tamnicu tamnu, da ne vidi sunca ni mjeseca. Ant. Kadić, razg. 274. Jeste li se vraga odrekli? Indl nemojte samim glasom, nego i dili, da potlan odlicuñu djavoa neima isto u vama. Đ. Rapić 338. U tri dni da nestane svih, da ne ima ni jedne. P. Katančić 53. Udri, braća, puea niz ñedara, da ne može ni jabuka proći. Nar. pjes. vuk. 1, 316. Čim će Vata vatru zapretati, da ne žože svoje bele ruke. 1, 609. Ja ču odvest' kićene svatove, da ih nigde sunce ne ogreje. 2, 57. Nije ukrao, već uzeo da niko ne vidi. Nar. post. vuk. 219. (*Kraljević Marko*) bez vina nije mogao nikud i prema živini svojoj mnogo ga je mogao popiti, da se ne opije. Vuk, živ. 240. — bb) *glagol stoji u kondicionalu*: (*Imati*) oprati usta, da bi nišće ne ostalo u ustoh. Naručñ. 35a. Zač bi se mogla (*ženo*) tim mužu omraziti, da bi ju pustil. 87b. Spozna da im carova riznica ne bi dosta bila. M. Držić 200. Višni bože, da se kako razlućiti svud moji pogled ovi može, da da bih tako oda svadi gledajući i pokojim mogao nživat' u razbludi sve ujedno lijepon moju. I. Gundulić 258.

Među prinjerima koji pod a i b spadaju treba ih ñekoliko napose porediti zato što ima u njima ñesto osobito: a) da se jače istakne veličina, strahota onoga što se priprićijela u glavnoj, meće se u podložnu pošledak koji ili susnu ne može ili jedru može biti, pošto se taj pošledak zbilja ne zbiva, glagol stoji obično u prezentu perfektiomom: Ter ta je u ñem sila mnoga, da mu i od slike strah se ima. I. Gundulić 440. Okrene snijeg sa sjeveromu da se pometemo i mi i koñi. Nar. prip. vuk. 8. Maćija na ñu mrtzila da je očima ne vidi. 167. Prigrijala vručina da pogore žetoci. 205. Ovca na ñega skoći i ne dā mu ga uzeti, nego na ñega nasrde da mu oba oka izbiju. Nar. prip. vuk. 2, 216. Glava me je zabojeła da pukne. S. Lužića, prip. 39. *u jednom prinjeru stoji prez. imperfektivni, kao da je u prav zbu pošledak (retorička iperbulja)*: Prepanu s Pastrovići, da živi nijesu. S. Lužića, prip. 180 — *ži onaj što govori ili piše obraču se slušaoeu ili čitancu, kao da se oraj sam i nalazi pri onom događaju što on priprićijela, da tjem istakne veličinu, strahotu onoga što je rečeno u glavnoj*: Paček se oko dotle vara i poznanja svačijaja gube, da gdi bunba svaki mlara, čñjes, i gdi truble trube. I. Gundulić 435. Ispod stotna ne stupajja, da ti od straha sree utrne, užeženo tle od vaja puštavaše magle crne. G. Palmotić 1, 23. Rijeka utopna, netom (*reize*) skoći, sve da ti se sree strese, ugrabi ga s mojjieh očii. 1, 354. Gdi teroglavi pas zavajeva, da ti sree strah obido. 2, 460. Ima dvanaest koñia za jaslana da ne znaš koji je od koga lepši. 27. Puklo poje, da ga nagledaše se. Osvotni. 7, 29 — *γ) istiće se ono što je u glavnoj kažući u podložnoj da drugo onakoro ili više od onakovoga nije ili ne može biti*: Tožak

nam si glas donio, da se hudi čut ne more. G. Palmotić 1, 365. Od rasti poigravaše da to od vika nije čuveno. F. Lastrić, svet. 172b. Odbraše se šezdeset delija, na lepotu da lepšega nema na visinu da visega nema. Nar. pjes. vuk. 2, 72. Netko bješe Strahiniću bane da takoga ne ima sokola. 2, 262. A Turčin je junak od mejdana. da mu nema u krajini para. 3, 392. Stivori se devojka, da nije bilo bolje u svemu carstvu. Nar. prip. vuk. 19. Sjedne ispod jednoga visokoga drveta, da takoga u svijetu nije. 126.

e. quin. može se izreći da, kad nešto bira, treba da bude i nešto drugo tim što se kaže da je nebitan u jednoga posjedak nebitan drugoga. u obje se rečenice poriče; no u glavnoj može to ne biti izričkom, nego kojom riječi što ograničuje, unajnuje (kao teško u prvom primjeru pod b) aa). a) pod b) bb) malo puta u drugom primjeru iz Posilovića ili pitačem na koje se očekuje poricanje: a) u glavnoj ima toliki, toliko, toli kao korelativ prema da. glagol je u kondicijonalu: Ni bilo nigdare tolik grib, da bog bi ga ne prosti. Korizim. 10a. Ne mogu ni nevirnici bilo muka i smrti zadati, da ne bi gotov bio pritrpiti. A. Kanižlić, bogoj. fran. 220. — u ovom vremenu indikativa u kojem bi bio, da je samostalna rečenica. Naše štete i porazi nijesu toli, sad veliči, vele veća da ne izlazi kletva svetoj carskoj slici. I. Gundulić 486. 487. — tako je kod ovog primjera u prvaj podložnoj rečenici, a u drugoj je indic. praes. glagola perfektivnoga: Ni toliko grih mal, ki kad se zapusti, da nije uzbuja, i da ne otusti. P. Hektorović 40. — b) u glavnoj nema korelativa u ima se u misli tako. u podložnoj je indikativ, i to: aa) preznat perfektivnoga glagola: Gustoća negova (mista) teško se more očistiti da ča koli v kaleži ne ostane. Naručen. 20b. Kadi more človik ogañ sakriti u krilo da se njegova svite ne sažuñ? Transit. 84. Nitko ne može sakriti ogañ u sebbe, da mu se haline ne izžegu. Zbor. 18. (Orao) no bi izio svoje lovine, da ne ostavi polovicu ostalim pitaem. P. Posilović, cvijet. 75. Nitko ne more sakriti ogañ u nidra, da se aľine ne užegu, ni hoditi svrhu žeravice, da mu noge ne izgore, tako ti ne mogu stati ljudi (s) ženami, da ne sagriše. 192. Nemojao ga ostaviti, da za ĩim ne podemo. F. Lastrić, test. 161a. Toli moreš gledat živa, da od gorke boli ne izdahneš kriva? A. Kanižlić, rož. 43. Iste jistvine ne mogu ni pogledat, da im se ne stuži želudac. kam. 563. Ali se opet ne mogu rastati s ovijem poslom da se još jednom ne povratim. Vuk, pism. 45. — bb) vrijeme koje bi bilo, da je samostalna rečenica: Ne smiješ riječ posaptat, da ne prisluškuj. M. Držić 199. Nijedan ne more biti postovan, da drugi nije prognan; ne more biti velik da drugi nije malahan. P. Posilović, cvijet. 15. Malo puta vidi se, da leti u koju gorđi pustinju, da ostale ptice ne gredu za ĩime. 76. Jer se u sadašnja vremena ne može dvoje sastati, da ne govori zlo za trećim. J. Banovac, prip. 148. On se s čete nigla ne vraćaše, da turskoga robja no vodaše. And. Kacić, razg. 253. Može li biti duga da nije šarena? D. Obratlović, sav. 48. — cc) kondicijonal: Ne mogaoš stati osam dana da no bi pošo u polaću najti ga. P. Maenkat 12. Prož ĩu nigla nisu prošle vojske, da je ne bi okaljali krvju. Osvetn. 7, 63.

d. qui s konjunktivom. da stoji kao relativna zamjenica prema imenu (a i prema osobnoj zamjenici koja može i izostati) što je u glavnoj rečenici i uz koje gljedak stoji taj ali ga češće nema. u glavnoj se rečenici većim dijelom nešto poriče i to ili izričkom ili takovijem pitačem,

na kakro se očekuje, da će se u odgovoru poriči: a, ako se ne poriče, kaže se da se ne zna, jeli uprav ono što je u ĩoj izrečeno. samo u jednom primjeru iz xvii vijeka trdi se afirmativno u glavnoj rečenici: Jer su mnogi da smetaju priprosnie. I. Anić, vrat. 152. amo bi mogao spadati i jedan primjer iz xvii vijeka, u kojem da znači koliko u vrijeme kad: jeli se zli stvarma, da bi imao plakati. M. Raľnić 22a. a kod jednoga pisca prošloga vijeka ima nekoliko primjera kod kojih kao da čeka afirmativni odgovor: Oh koliko ji ima i sada da nasliduju Eli. J. Banovac, razg. 26. Koliko vas imade, da male da ne svaki dan psuju boga? 26. Koliko ih se nahodi, da prodaju dušu krivo trgujuć. prip. 17. Ah koliko ima kršćana da su u ĩihovo sree metnuli tolike idole. pred. 27. ima kod toga istoga pisca jedan primjer, gdje je u glavnoj rečenici imperativ, ali tu pisac misli, da se ne može izrřsiti ono što naređuje: Nadite mi jednoga između vas, da će poći opsovati principa. J. Banovac, razg. 26. — u podložnoj je rečenici posjedak što bi bio kad bi bilo ono što se u glavnoj poriče ili pita, te glagol može biti u kondicijonalu, no takav nema nego jedan primjer iz prošloga vijeka, kod kojega ima i ta osobitost, da su dvije podložne rečenice, te je u prvaj koji a u drugoj da: Nije čovjeka pravedna na zemlji, koji bi učinio dobra, i da ne bio grijesio. J. Matović 496. eocl. 7, 21. ipak vidi peti primjer pod a), aa) (iz Držića), i onaj pod a), bb), ggg). a) smisao je glavne rečenice da nekoga ili ničega nema, da se može uopće zamijeniti relativnom koji ili što u nekom padežu; kad je nepravni padež, uz da često stoji osobna zamjenica u onom padežu: n. p da mu odgovara relativnom kojemu, da ga odgovara kojega. itd. a ima primjer iz narodnih pjesama, gdje uz da stoji relativna zamjenica: 'Nema l' ovdo u vašim Brđima ja devojka, ja li udovica, da koja bi bila pašinica? — 'Ovde nema u našim Brđima, ni devojke niti udovice, da koja bi bila pašinica'. Nar. pjes. vuk. 3, 89. — Najstariji sa primjeri iz xvi vijeka. — da stoji kao relativna zamjenica: aa) u nominativu (najčešće): Pod nebom taj tko je, stoti dil da može dobrote rit tvoje? N. Dimitrović 58. Jeli' itkor na svijeti, da može zamjerno ovo ne izrijeti veselje neizmjerne? 59. Jaoh, ali ikadar jeli bi itkore, od sebe dragu stvar odijeliti' da more? N. Najesković 2, 117. Nije tko, da ih uzdom od razuma ustegne. M. Držić 112. 'Tko je taj, da se ne bi privario? 148. (kondicijonal je zato što bi onlje bio, i da nije podložna nego samostalna rečenica). Jeli tko da se sa mnom ukiduje? Jeli tko, da se sa mnom škrina? Jeli tko, da sa mnom tanca? Čovjeka se ne bojuju. 363. Nitko se ne nade da ovu ljepotu otkupi. 405. Ľubavi nije, stati da može porod s tom, Ľubima ku mati sve nosi sinovnu. M. Bunić 22. Na nebesijeli tko pribiva da u paklu stać' obere? I. Gundulić 113. Nije nikoga da ih čuje. 102. Koji od cara vijek je bio, da vojnikom k staroj plati nov dar nije priložio? 516. Nitko ako se mać ne bude, da nevjernu ĩe sabljude i da mene pridobije. G. Palmotić 1, 355. Nije da me mrtvu saľa tko propaće, tko provlji čumetnu je podložna u glavna, te da dolazi prije tko na koje se odnosi. I. 381. Tko je, na me da se smili? 2, 39. Nije mi ga odi, nije, da me tužnu bude čuti. 2, 53. I čovjeka u ĩoj (zemlji) nije, da se u krepas našu izgleda. 2, 523. Ne vidim ja dragoga još, da piše me gorkosti. P. Kanavelić, dubr. 16. Suprotivan nitkor mjo, da ne mlati so al ubije. J. Kavañim 56b. Nij' naroda, da se k prvom ne

uvrača. 984. Ne ima nikoga na svitu, da ne prima pomoći od nebeske kraljice. J. Danovac, razg. 7. Jeli još koja crkva da se može reći prava? J. Filipović 1. 1886. Jer ga nejma tko da kori. V. Došen 346. Nije čeladeta jednoga, koje u pameti svojoj goji misli plemenite da ne žudi ostaviti iza sebe slavnu uspomenu. B. Zuckri 84. Nema majke da joj ga doveze, nema brata da joj ga donese. Nar. pjes. vuk 1. 30. Visnjiceva rod ro dila, nema niko da je bere. 1. 425. U cara se na nade junaka da dolaha mene i obrani. 2. 287. Ti ne imaš brata ni kakvoga da sastavlja porez Arapinu. 2. 463. Nema brata, tome da kmetuje. 2. 546. Ko je ona lipa da ne gre s Plomina? Nar. pjes. istr. 2. 83. Nije tu čuka da ulovi vuka. Nar. posl. vuk. 219. Ne bi nikoga da makne krlom. Đ. Damičić, isa. 10, 11. — *može biti i kriva glavna rečenica (u naše vrijeme)*: Pa je (knjiga) ponese mnogoga da je uće, no niko ni slova da je mogao razumjeti. Nar. prip. vrč. 100. — *može se u glavnoj rečenici kazati, da se ne zna, ima li nekoga ili nekoga, tim što je u noj pitanje*. Jeli majka rodila junaka da uvati majstora Manojla? Nar. pjes. vuk 3. 324. Ima li koji junak među vama da se vrati natrag? Nar. prip. vuk. 217. Ili želja: Da je meni careva devojka da me pojubi u čelo, još bih te više bacio. Nar. prip. vuk. 58. Od da mi je vjenčati djevojkicu da je bijela kao snijeg a rumena kao krv? 116. ili utjet da koji se ne zna hoće li se ispaniti: Koji se mladici nade da i pogodi kakav bijeg ima ova devojka, da će je dati niemu za ženu. Nar. prip. vuk. 126—127. Otac niem nije je stio nikome drugome dati do onome koji bi se našao mudrij od nega, da ga kako prevari. 206. — *bbj u nepravnom padču, i to aaaa) u ukuzatiru*: Nije stvari, među tvojim ka je dani, da je ne držim za mrzeću. I. Gundulić 188. Neće biti tvrdi od stijena da ga boles neizrečena kroz smrt svoju ne porazi. G. Palmotić 1. 61. — *u glavnoj se rečenici ne poriče, nego se pita, pokazujući tim, da se ne zna, jeli ono ili nije*: Zapita ih ota bi imali što da mu dadu za jelo. Nar. prip. vuk. 2. Imaš li, majko, kakav znak od mojih sestara da ponesem? 85. — *bbj u daticu*: Majke nemam da joj jade kažem, ni sestrice da joj se potužim. Nar. pjes. vuk. 1. 225. — *ccc) u instrumentalu*: Koji nema dvije pare da pojije crnu kavu. Nar. pjes. vuk. 1. 339. — *ddd) mješte u koji (o vremenu)*: Nije mješeca, da u ne krilu ja ne uživam rados milu. G. Palmotić 1. 330. Nije časa, nije dana, da o tebi ne govori. 2. 207. Nije dana bilo da k ijoj hodio nisam. Pravdo nosa 1852. 9. — *eee) mješte u koje, u kojem (o mjestu)*, kame, gdje: Nu na svijetu nij nijednoga skrovna krtaja, mjesta očita, da iz luka ognjenoga kleta ljubav ne dohita. J. Kavačić 78. — *fff) mješte o kojem*: Nije škola, ni otoka, ni sela, ni grada da čovjek može reć: ovdje je kraljevstvo u kom se može steć pekojmo blazništvo. M. Vetranić 2. 83. — *ggg) mješte s koje, po kojoj*: Da sam budna bila, ne bi ti dobio ni tih opanaka. Onda joj on reče: A ko si ti i da ja ne bih dobio ni ovih opanaka? Nar. prip. vuk. 91. (*kondicionalno stoji zato što se u odgovoru pomaćuju riječi prijašnjega govora*). — *b) nešto se o nekome ili o nekcu poriče, ili izriječno, ili pitanjem. Dolazi od svi rijecka*: Nije ludla da želi od razblude i što joj nije od potrebe. M. Držić 219. A ja nijesam tvrda stijena, da ne čutim plam ognjeni. G. Palmotić 1. 35. Nisam zlato da me sažežete. Nar. pjes. vuk. 1. 307. Nit sam vila da zbijam oblake. 1. 432. Nisam riba, tu po moru plivam, nisam drvo, da na vatri gorim. 2. 322

— *pitanje (ironičko) vrijedi koliko poricanje*: Ti li postat drugi car na zemlji, da otmiješ robje od Arapa? 2. 371.

e. u glavnoj rečenici koja pokazuje divljenje stoji kakav, kolik ili druga takova riječ, na koju se da ne može uprav odnositi. ovdje se u misli nadostarja druga glavna rečenica koju bi bila kao udjavar onaj prajj i sadržavala bi korelativnu riječ takav ili toliki: Kolika je od zlata gamija, d' u ijoj klaia dvanaest Turaka. (ridi d'). Nar. pjes. vuk 3. 83. Al' kukva je Kosa Sunjanića! što je zemlje na četiri strane da je jevsje u svijetu nema. 3. 147.

E. quod, reče podložnu rečenicu, u kojoj stoji, s glavnom, kao kod A. 2, te kao i ondje kod a, a, a) dopunjuje glavnu javajući što govori ili misli logični subjekat, no s tom razlikom, da kod orijek riječi ili misli onoga subjekta ne pokazuje se njegov namjera, orakori smisao koji se iz onoga razvio širi se još dalje i na osjecanje subjekta, i uperje na razjašnjenje i dalje razvijanje nekoga što nije dovoljno u glavnoj rečenici. glagol u podložnoj rečenici stoji u onom načinu i vremenu u kojima bi stajao, da je ona rečenica samostalna; ipak u ova tri primjera glagol je u kondicionalu (premla bi bio u indikativu, da je samostalnu rečenicu) zato što je i u glavnoj kondicional, no su opet riječki orakori primjeri: Ako bi se našlo, da bi se no činila ta služba. Mon. croat. 71. (1448). Kad bi znala i videla da bi tvoja bila, nikom bi se umivala da bi bela bila. Nar. pjes. vuk. 1. 127. Ne ljubih ti pša među oca, da bili znao da bih poginuo. 3. 467. — *pošto bicaju često u glavnoj rečenici neki glagoli reć izbrojeni u primjerima pod A, 2, moglo bi biti udjelak teško razlikovanje ovoga značenja od onoga, tomu reć pomaže s jedne strane i sam unutrašnji smisao glagola u glavnoj, a s druge spoljašni oblik glagola u podložnoj, amo spadaju i primjeri u kojih glagol glavne rečenice pokazuje izriječno namjera, ako se na samu namjeru nema obzira, ova se po tome poznaje što glagol u podložnoj stoji u onom načinu i vremenu u kojem bi stajao da je samostalna rečenica. — kao kod A, stoji obično pred rečenicom, no može biti i u nju umetnuto, samo da je prije glagola (pomoćnoga, ako je vrijeme složeno). — Kao kod A, 2, obično stoji glavna rečenica prije podložne, no ima i primjera, gdje ova stoji prije one: Da kokoš kunu koje, da ova vuka nosi, da os'o župski leti, da luparo slijepac lupu, da mlada za starijem luka, čuti nečeš od živa duha. Posl. dau. 11. Da će doći (smrt), to svi znamo V. Došen 288. Da je turske glave odsjecao, svje doći un perje pozlaćeno. And. Kačić, razg. 283. može i glavna biti umetnuta u podložnu: Danica, veli se, da je bludnica. V. Došen iv. A knez mislim da je poginuo. Nar. pjes. vuk. 2. 308. — glavna rečenica može biti i kriva. — može se reći da podložna stoji prema glagolu glavne rečenice kao objekt, a ima i primjera u kojima uz akuzativ u glavnoj stoji i orakora podložna kao drugi objekt. Silnih Gota staru pljenu spomenuć ću iih slobodi i da zli kralj po plemenu od njihove pune ishodi. G. Palmotić 1. 12. Ko ih vidjeh pune smiče i da njihov plam srditi bez velike sile neće nijedna voda ngastiti. 1. 47. I izdaju vlastito neznanje, ili sebe da poznaju mahe. I. S. Rejković 14. može i u glavnoj biti kao objekt akuzativ zamjenice srednjega roda koji se daje razjašnjenje i tumači podložnom, a. p. to: To kazuju i pričaju ljudi da doisto pobijeli nogaše. 1. 482. ovo: A drugo opet mislih su i ovo apostoli, da kako god je Isukrst više puta u*

priručju njima govorio, da im tako i sad govori. B. Leaković, gov. 66. Ovo nadlo: da je bog stvorio čovjeka dobra. D. Daničić, propov. 7, 29 — *druk-čije je kad subjekat podložne stoji kao akuzativ u glagolj*: Ne vidih pravljena človiaka da u tesni potrebi bog njega bi ostavil. Transit. 15. Sveto pismo i njega zove da je blažen. J. Filipović, prip. 1, 258b. Već te vidim da si dobar junak. 2, 257. — *može, kao kod A.*, da biti udvojeno ili s piščere nepomije ili radi reče jasnoće: More pomisliti, da ako bi ga muž videl da bi mu drago bilo. Naručen. 95a. Obeca' je (*bug*) po s. Matiju, da svaka koja uzpitamo po molitvi da će nam dati. J. Banovac, razg. 16. Kū (*kiyugi*) nam šale vugerska kraljica, da joj lve sada do potrebe, da ako ga hojzi neću dati, da će meni rata navestiti. Nar. pjes. istr. 1, 40. — *Dulazi od xiv vijeka i zamjenjuje sve ta reče riječ jer (jer, ere, er) koja je prije to značenje imala, te ga je a norija crmvena pasce izgubila a ima i primjera gdje se oboje nalazi*: Kad čuje siñora Laura er je Maru otac došao i da mu ništa Pačende uzet iz ruka. M. Držić 275. *izmeda rječnika u Vračićevu* (quod. 87), u *Bellini* (u gramatici pred rječnikom: Viditi da ide svjedeno che anclava. 41b. Scienceni da je u družbi stimando che fosse nella comitiva. ibid.), u *Rijesotjencu* (quod. 2. adv. da 1, 1016a quod convulsniti, gaudere da si ozdravel, veselim se, ibid.), u *Jambursičeru* (quod. 833a), u *Valligijinu* (che' class. 33), u *Staličeru* (che' quod. 98b), u *Daničičeru* (quod. 1, 250).

1. *Kao latinski accus cum infin., dopuñna glavnu rečenicu u kojoj je glagol ili druga riječ što na značenje jarčavne, mislne, sjećane, pokazujući što se govori, misli, sjeća, na ni goror ni misao ni jesu onako jarčani kako se je izustio ili kako je mogao promisliti onaj o kome je riječ, nego onaj što priprijetila njegore riječi ili misli izriče ih kao da iz njega (iz sama priprijetilaca) ishude, tijem što naznačuje samo sebe prijem licem, a onoga što govori ili misli i onoga s kojim ovaj govori, trećim (drugim ako baš s njim govori), i za riječi (odrebrje ili zamjenjke) koje naznačuju vrijeme i mjesto priprijetilac nema obzira na vrijeme i mjesto u kome je onaj čije riječi ili misli priprijetila nego na svoje, ali glagolsko vrijeme u našem jeziku ostaje isto koje bi bilo kad bi se one riječi ili misli izrekle onako kako su izrečene ili promisljene, na ipak ima nekoliko primjera u kojima pisac ne pazići na ovaj važni zakon postarfa i u podložnoj rečenici glagol u prošlu vrijeme samo zato jer je arakoro i u glavnoj; ali takore primjere treba držati da su uređeni prema tuđim jezicima: Mneći da vrtar bježe, reče henu (*greca latinskom*, existinans quia hortolanus esset, u *Vukoru prijevoda*: misleći da je vrtar, reče mu. N. Rahina 128b. iv. 20, 15. Bog objavi da imase poslat spasičaja. S. Rosa 4a. Kroz san čmaše mu se da se naodjase kod rike Nila. I. J. P. Lucić, razg. 5.*

a u glavnoj rečenici glagol ili druga riječ što zamjenjuje glagol naznačuje jarčavne: a) to bica uprav govorom, riječima, glagol je reči, govoriti, kazati, vjetiti, odgovoriti, pripovijediti, prićati, praviti, ispodijeliti, priznati, kliknuti, vikati, šapćati, spomenuti, priložiti, zvati, razglasiti, ili drugi takori: Da svētk ne reče da suo nelveni Dubrovniku. Mon. serb. 242. (1339). Reče u da će biti včanom. 461. (1153) Isus s licem strašnim rečef da anjeli oteluiti velik strah. Korizm. 17a. Reče, poletiti da hoće. S. Kozčić 1. I. job 1 i drugoj strani oznanio da ona strau zapada pene marak 300. Mon. croat. 9. (1546). Zatoj se govori

da istupi ne ima imiti odstupa. St. polj. ark. 5, 269. Poviđaš da našemu bogu propetomu glasa nije meu starimi pisci. F. Vrančić, živ. 10. Ključ da ne može bit inako, neg da nres tvoj čestiti zdriži u sebi dobro svako. G. Palmotić 1, 44. Vi polite svijem vitezim navjestiti, da tko bude doć braniti daču njemu vjernicu. 1, 377. Na to se odgovara da u mogućstvu uzdrži se mudrost, da u mudrosti ne uzdrži se mogućstvo. P. Radivojević, ist. 18. Tko bi t' reko, Mandalijena, da ćeš biti ulovjena od nebeske ljubavi? I. V. Bunić, mand. 6. Pomiri se s onim, koji veliš da te je uvrijdio. J. Banovac, razg. 55. Sveto pismo i njega zove da je blažen. J. Filipović, prip. 1, 258b. Navije-ti da naš spasičel nije imo početka. S. Rosa v. Priloži da pokrajine biće popljičene. 7a. Kažu da je njma dosti. V. Došen 74b. Pravi nam sveti Bonaventura, da kad bi imo jedan od krstjanj osudit se, trijeba bi bilo da svaki od nas trepti u sebi i strasi se. B. Zuzeri 273b. Kažu nam, da samo višnje milosrdje premda u sebi neizmjereno, neče grešnike sahraniti. 389b. Ako bismo rekli da grijeha ne imamo... J. Matović 496. Govorilo da malo i mari za dukate našj dila stari. Aud. Katić, razg. 291b. Koji veli da sam od zla rođ. Nar. pjes. vuk. 1, 38. I reči će da ne hajem za njga. 1, 377. Neče reći da suo pobratini 1, 105. Pa će reći da se milujemo. 1, 633. On joj reče da će učiniti, 2, 14. Kako je nekakva baba govorila da bi već željela nmrijeti. Vuk. posl. 323. U gradu su vijčali Turci, pa zborili da bi se predali. Osvetn. 7, 43. Mogu pomenuti, da je mać odrobio glavu i Lazarevu sinu. M. D. Miličević, let. već. 31. Milovan prizna od prve da je pucao na Penfu. 75. Ne samo da nije razglasavao da ima kod sebe tuđe dete, nego je još često premeštao čerzu. 156. — *mješte glagol može biti u glavnoj ime kao što je riječ, glas, prorokastvo itd.*: Kako je dobro splieno to prorokastvo, da se dviže božastvena pravda suprot tebi. Korizm. 45b. Pače riječ je, da tađ ranu od vezijera Daut primi. I. Gundulić 527. Ne ima mjesta ova riječ, da su imali dopuštene opet sagraditi i ponovit Jernzalem. S. Rosa 16b. Ali su ga glasi dopanuli, da je paša šator razapeo. Nar. pjes. vuk. 1, 563. Ovo su riječi koje sam vam govorio još dok sam bio s vama, da sve treba da se svrši. Vuk. luk. 24, 44 — b) *može biti glagol koji znači gororiti, a dodaje još nešto smislu takori mogu biti*: au) lagati, varati, i drugi kojima se kaže da nije istina on što se govori: Ti lažeš da to mož učiniti. M. Držić 236. Lažne, ništa da nejnade. V. Došen 56a. — bb) *svjedočiti, braniti, pokazati, dokazati i drugi kojima se kaže da se potvrđuje*: Pokazaše da jesu vazda oni na svoju stran čistili polovicu te lokve. Mon. croat. 18. (1546). Potvrđuje da se ima tako obrđzati. 31. (1546). Prikazujući jim, da ako se ne ostave njovi zloča, da će se pod njma prositi zemlja. J. Banovac, razg. 179. Ugljavjeni smo da spasičel imo se rodit od koljena Judina. S. Rosa 6a. Dokazano mu bi, da se nahodijašo neki čovik otvrdnuto Blago turl. 2, 130. — *mješte glagol u glavnoj je ime, kao n. p. svjedok, poruk itd.* Kraji mi je svjedok od nebesa, da ne mislim ja ničesa izvan častit roditelje. G. Palmotić 2, 113. Nulzer nadi ti poruka, da sin nisi strážneg' puka. V. Došen 32a. — c) *glagol hoće kad znači: au) misliti i trditi da nešto jest što nije*: Onla čemo gledati, jesu li pogreške, ili samo on misli i hoće da jesu. Vuk. odg. na ntuk. 30. — bb) *dopustiti, praviti kao istinitu misao što se ne zna, jeli taku*: Ali silom hoću očitom da bojnici ne smiju ļuti tebi caru pričao-

stikom u kraj skuta dotegnuti, a i da smijm u sarajm tvojim dvoranam i ostale služe, ke ti verne ostaju, da se odvrnu ihl navale, gdi je sad sila taj združena, ka protiv im smijeće iziti, sad od ogra, sad od piljena tvoj grad, tvoj puk obraniti? I. Gumbilić 501. *dlj* *glagoli koji naznaćuju obećavanje, zakletvu, prijetnju, otklad primjere se razlikuju od onih* pod A, 2, a, a, a, a) *gg*) u tome što se nama obizira na namjeru, s čega *glagol* ne stoji ni u indic. praes. perf. ni u kondicionalu, nego u futurum, a osim toga kod zakletke i otklada nema namjere i kad se ko kune ili kladi da nešto jest ili da je bilo: Kako jesi obećal da v ko gdje vrime grušnik imel bi pravu i dobro skrušenje grihov da čes ga spasti. Transis. 116. Pokara tu koludricu priteći jej da ako ona ne ustavila bi se da neće stati. 210 Ondi se obeća preda vsu tu gospodu da oće prijaznivo š čini izdat. Mon. croat. 17. (1546). Na svrhu se zakle lijepa djevojića, da nijija biti neće. G. Palmotić 1, 308. Daj mi vjeru tve desnice, da ne nećeš privariti. 1, 311. Zaklela zemlja se je davno bogu, da nijija na noj djela dugo skrovna stat ne mogu. 1, 403. Neka miso menu priti, da ču moga ja Ručijera izgubiti. 2, 9. Kralejevsku mi daj desnicu, da bježu u djevočin veselo čes ti primiti. 2, 254. Zakleo se je ban da od crna neće učiniti bijelo. Poslov. dan. 154. Nareko je da mu će poslat spasiteja. S. Rosa 13. Zadajnć nam viru svetu, da kad skrivi njegov sluga, bog da će ga osvetiti. V. Došen 198^a. Kojijzi si vjeru dao da je nećeš ostaviti. Nar. pjes. vuk. 1, 94. Junak se zakleo, da će je viditi. 1, 357. A ovo ti tvrdu vjeru dajem da ti ništa nećeš učini. 1, 443. Djevojka se s pasom okladila ... da će ustati u po noći sama. 1, 484. Jeste l mi se, brate zajecali ... da ćete me često pohoditi? 2, 40. I paša se caru kunijaše da ne vide moskovske dljeje. 3, 82. Tako se okladi u svoje oči da je boja pravda. Nar. prip. vuk. 107. *zakletka je i u ovom primjeru*: Svaki uzeo bi na dušu da je onako M. D. Milčević, let. već. 133. — *ee*) *glagol* hvatiti se i drugi takori: Ove skupštine falo se, da su one prave. J. Filipović 1, 183^a. Faliti se vitez stane, da se kriško baš podnese. V. Došen 124^a. Nek se junak među društvom vali da je juba dovela mu dora. Nar. pjes. 1, 601. Niti bi se Turčin zafalio, da će koža napojiti na moru 4, 82. — *ff*) *glagoli kojima se naznaćuje učine. kad ko koga na nešto uč. učenie bira kuo sajetovalće, i primjeri idu* pod A, 2, a, a, a) *bb*). Ti da b' jasno sunce bilo, lasno bi me upotio, da bi bila tvoja dica bili danak il' zoricu. V. Došen 388^{ab}. I kažući nam pridaje, da štogodi maca rodi miše prežat sve pogodi. 38^b. Svakog' mudrog' da nauče, da kripusti tu ne stoji. 41^a. Ono se ima učiti da nije protivu ovomu zakonu ono časčene. J. Matović 329, 330. *gg*) *izgovarati se, odgovarati se i takori drugi*: Niki se ogovaraju (ogovarahu) da se kunu bogom, jer da im je bog drag. J. Banovac, razg. 173. Dete se stane odgovarati da ne sme. Nar. prip. vuk. 45. *amo spadla i ovo*: Stane plakati i moliti se, da on to ne može učiniti. Nar. prip. vuk. 82. — *hh*) *može se imati u misli govor i kod glagola koji drugo znači, to bica n. p. u ovim primjerima: kod protiviti se*: Koji se protivu (stie), da oni ne griješe u onomu. J. Matović 101, protužiti: Kad već zemlja protuži bogu, da hoće vsa da izgodi od sunca. Nar. prip. vuk. 111. — *ii*) *kad ima riješ podložnije rečenice među sobom samostalnih, može biti u glagolj glagol (ispoređi A, 2, a, f, e)), koji upravo vrijedi samo za prvu i znači neki osobiti govor (u ovim primjerima) protiti,*

*u ostale su mu podložne kao da naznaćuje govor nape: (Kralj) posla k toj opatici prosoci, da mu pošle tu mladicu, ako li ne, da joj oće klostar striti. Mirakuli 374. Prosalu da bi do jutri do oboda počekali i tako da ote pit. 17. (1516). — u ovom primjeru iminitie izvaditi se vrijedi koliko podložna rečenica: Sesti dan isprosi se Judo izvaditi, da miso križa hoće ukazati. F. Glavinčić, eva. 121^b. — *cc*) *može glagol kojim se naznaćuje govor biti i u ostalim, ako se razumije po smislu, tako je u jednom primjeru iz xv vijeka: Dojde neki starac k noj, da ju hoće ozdraviti. F. Glavinčić, evit. 47, 48. — *dd*) *može se što jačati i ne gororeći ustima, n. p. pismom*: Pisano jestu u životu svetijeh otaca, da jolana velika gospodina, ljese pustio množstvo zlata i srebra. Zbor. 4^b. Nista ne piše, da bi se bio prigovarao Ivan A. Kanizlić, kam. 710 Zapisao se za zgodilo i učinio ono. S. Rosa iv. Mida, što se piše, od Prigije da kraj biše. V. Došen 70^b. Šaljivcima neki piše da blagorad jedan biše. 70^a. — *u ovom je primjeru ime knjiga mještje glagola*: Ali imnu sitna knjiga dođe, da su imenu dvori poharani. Nar. pjes. vuk. 2, 365. — *e*) *protivno je gorcu tujanje i mućenje, i u podložnoj se rečenici može pokazati što se ne govori ili tajj*: Zataj da jesi krstjanka. F. Vrančić, živ. 30. — *ima nekoliko primjera u kojih radi negativnoga smisla glarne rečenice, umee se i u podložnu ne komu ne bi bilo mjesta, ali to nije posee obično, isporodi zadnja opaska pod A, 2, a, a ispred e*. Ni tajli i ne tajj, da bi bogu ne bilo. F. Glavinčić, evit. prih. 1^b. Petar zataja da on nije učenic Jezukrstov. J. Matović 187. — *f*) *može se što jačati samijem djelovanem i postupanjem bez ikakve riječi, u glagolj mogu biti glagolj pokazati, kazati se, izlavati se i drugi takori*: Ukazite, da tko trndi ime stjeće on posteno. G. Palmotić 2, 507. I ona se barem kaže, da se drugu svomu podlaže. V. Došen 160^a. Ima jndi, koji vele, da se on drži s Musom, u ovo što se izdaje i da je s nama, vele da je samo prevara. M. D. Milčević, let. već. 11 (oružjem) braniti: (Počei ču) s oružjem u desnici proč svakomu braniti odi, da se u bludnoj hotinici vjere i časti ne nahodi. G. Palmotić 1, 355. Ja ču braniti proč svakomu, da su riječi moje istme. 1, 361. *u ovom primjeru i režati*: Koji (pas) kula glode kosti, reži, da mu nije dosti. V. Došen 201^b. — *g*) *može u glagolj biti glagol (javiti, kazati, pokazati itd.) koji znači jačanje nape u ne istie način kojim to bica*: Bog prid Alanom i Evom pokazo je, da će poslat spasiteja. S. Rosa 1^b. Kada ti keša kaže, da ti gladno jato laze. V. Došen 37^b. Bore na čelu njegovu pokazuju, da nešto kruno misli. M. D. Milčević, let. već. 33. *tako je i imiti*: Ne mož, sa mnoum sad imiti, da ne poznaš moje pleme. G. Palmotić 2, 228. *i varati*: Blim li, ali san vara me, da se život moj nahodi i sve dobro moje uza me? G. Palmotić 2, 239. Što ga dugo vrime vara, da je inga već opralo. V. Došen 31^a. — *h*) *kuo jarljive može se shvatiti u smislu i značenje koje stari, riječi, misli, rečenice, što se izriče u glagolj glagolima značiti, znamenovati, hitjeti reči itd., ili imenima smisao, značenje, značenje itd.* Ta naučese znamenje, da je ondi pravi termen vrhovski i mreneška. Mon. croat. 7 (1546). Potom toga se nikada primije opa beseda, vera, kada jolana drugomu ča obeća, da se to ima držati. Katoh. 1561. E 5^b. N. Što hoće reći (griješkom rietiti) to pokajati se od grijeha? U. Hoće reći (rietiti) da se bolimo i da nam je žao da smo sagriješili. I. A. Nenadić, nauk 161. Zlamenje je, da on (linac) tmine sam obljbi.**

V. Došen 267^a. — *slično je tomu kad se kaže podložnom što stoji u listu, kniži itd. glagolom uzdržati se itd.*: Pokaza listi v kih se udržaze da je general kapitan Frjula. Mon. croat 4. (1546).

b. u podložnoj rečenici stoji što čorjek osjeća, pa bilo to osjećanje unutra, u samoj pameti (mišljenje, znanje), ili spoljašnje, tjelesno (vid, sluh itd.).

a) *mišljenje*: aa) *upije ili ističući, da se ono što se misli ne zna za cijelo jeli ovako, to se izriče u glavnoj rečenici glagolima misliti, cijeliti (scijeniti), mrijeti, držati, vjerovati, suditi, činiti se (konu), razmišljati, sumnjati, dvojiti, dvojniti itd. a i imenima kao što su misao, sumnja itd.* Smislilo da ništa nije ugodnije gospodu bogu nego li mir. Mon. serb. 367. (1432). Njegova misal je da misa je takmene cene pinezem. Naručn. 19^a. Grisić misli po grilu svojem slavu rajsku da je zgubil. 55^a. Poče vele sumnjati da bi ta bila kraljeva liči. Mirakuli. 25. Mnogi doktori drže da kada se služi, za vsaku minu gre 100 duš v raj. Korizau. 22^a. Scijenim da gospodin naš ima sada doći. Zbor. 93^b. Svi držimo i verujemo da je jedan bog. Kateh. 1561. E 5^b. Tijem ništa sumnjati čini mi ne može, da mene nećeš ti uslišit. N. Dimitrović 82. Ako se kojoj uzmi da ju n čemogod ožije. B. Gradić, djev. u. Sumnjim da jeste one jeste vire, koje su i oni. F. Vrančić, živ. 24. Sumnjeći, da ne bješe sveti Ivan krstitelj spasitelj svijeta. M. Dinković, bes. 56^a. Ne imam sumnju, da ovaku ja nu davam čas i scijenju ko poznanec, ko rodaku. G. Palmotić 1. 339. Tko bi moglo pomisliti, da kraljevske djevojčice bludne ovako mogu biti? I. 349. Tkogod drži, da je na svijeti zlato bolje od kriptosti 1. 350. Mišah, da se nebo otvori. P. Kanavelić, duhr. 8. Ona sudeć samo da je veća ne čas I. V. Bunić, mand. 4. Kad podete u vešer počivati, mislite da (bojim se) nećete u jutru ustati. J. Banovae, pred. 99. Ovi strahoviti čas nama se čini da je daleko od nas pripov. 73. Promišljajući da nasega boga ne vidimo, J. Filipović, prip. 1. 261^b. Ne sumnjim da bi vam bilo žao i smutliti li se, kad bi vam ja rekao. . . . F. Lastrić, od' 97. Što seinite da su moje ove riječi i drugi pripovida-laca i pastira? ned. 253^b. Držimo da smo doprli istinu. S. Rosa v Umisli se da moglo bi biti. 2^b. (Mrav) misli, da je sin sokola. V. Došen 18^a. Misli i viruje, da ni duplja vrsno nije. 32^b. Niti misli, što ti reko, da bi bilo još daleko. 45^a. Sam ne može da dvojni da je ovi svit pokora. 200^a. Ne bndući pristaju sumnjati, da redovnik ne bi posvetio. J. Matović 199. Ne razmišljajući da i on isti jest sastavljen ženom. Aud. Kačić, razg. u. Čini mi se stari svat da ide. Nar. pjes. vuk. 1. 13. Junak misli da je golubica. 1. 348. Čini mi se da bi pošla za me. I. 359. Misli mama da sam i sad mala. 1. 632. Do sad mislim da je poginuo 2. 308. Turci misle da je raja sada. 4. 149. Veruješ li ti, da nama svi ti gradovi mogu pomoći? M. D. Miličević, let. već. 4. — bb) *da može biti nešto što se želi da bude (naša, ufašne) ili što se želi da ne bude (bojazan, strah), amo spadaju samo primjeri, kod kojih glagol u podložnoj rečenici stoji u načinu i vremenu u kojem bi stajao, da je samostalna rečenica, a, ako je u prezentu perfektivnom ili u kondicionalu, primjeri spadaju pod A, 2, a, a, e) a) (e) i dt), ana) želi da što bude pokazuje se glagolima ufaši, naša, se i imenima ufašne, nada: Naimajući ufašnja da ju more pridobiti. T. Vrančić, živ. 11. Ufamo, da hoćemo blaženi i vikajući život jinati. 23. Ali ufam, da je u boga milos veća grijeha moza I.*

Gundulić 247. Neg' mi ufanje krepko ostaje, da ti praštaš tko se kaje. 250. Ufašje je, da smrt prijeku jošte može pobjegnuti. G. Palmotić 2. 140. Da mu je vidit muke paklene, uzdam se, da bi se uztegao, kao su i družci. J. Banovae, razg. 107. Imadiše ufašje da će Boga vidit. J. Filipović, prip. 1. 258^b. Ufam, da ti budući umaro za moje grijeha, da ćeš jih i oprati. I. A. Nenadić, nauk. 214. Gdi ufašja već ne biše, da kad more miran biti. V. Došen 26^b. Jel' se nadaš, da ćeš doći, gdi se holit nećeš moći? 50^b. Još se nada da je šale radi. Nar. pjes. vuk. 2. 122. On se nadao da će mu i oni odobriti. M. D. Miličević, let. već. 25. — bbb) *bojazan se pokazuje glagolom bozati se i drugima, imenima strah, sumnja itd.* Koga se uzboja, da će bit kraj novi. H. Ludić 281. Bojiš se tuga tjeħ da će te dobiti. N. Dimitrović 30. Strah me, da opet brzo doći samta tužna sa mnom doćeš. I. Gundulić 51. Ne imam sumnje, da pristati neće i čačko na mu voju. G. Palmotić 1. 312. Nemoj za to ti sumnjati, da mi nijesi draga i mila. 1. 324. Strah me u ledenoj stinu sneći, da će od mene (moj dragi) dijeliti se i uteći. 2. 22. Zaer ne imam se strašit da vas mnogo ima? F. Lastrić, test. 62^b. Zašto se bojim da se imam ovdj zastidit. 66^b. Ne imaju se bojati djavla, da će ji pridobiti. 188^b. Strah me, da se zaman mučim. V. Došen 77^b. Ali ti se luto bojim da nam natrag nećeš doći. Nar. pjes. vuk. 1. 91. — cc) *što se razložnem dokučuje: Očito se dovodi, da je on postavljen baštinkin od svega. F. Lastrić, test. 61. Slidi, da ako duh sveti jest od oca i sina od obodvojiće izhodi. A. Kanižlić, kan. 782.*

b) *znanje*: aa) *upije glagolom znati a u prva vremena i včlčti.* To dobro včjte da sams pridohis pređa vaša grada. Mon. serb. 247. (xiv vijek). Tvoja milost, more znati da mi tvojoj milosti ne bismo rekli razvč što no je istinno. Spom. sr. 1. 32. (1400). Ki znajahu, da je vazda bilo po sredi te reki z ovu stran Savinsko z Vrhom. Mon. croat. 5. (1516). Svako djelo dobro da se zdvora najsvjetije vidi, znajte da je prid bogom toliko dobro koliko se s draga i vesela sara. . . . čini. B. Gradić, djev. 25. A to svaka zna po sebi, da tko god tebe vidi, svud te ve liće da prizira. A. Culbranović 150. Ka sve znaš, da otvoreni poklisarom svud su puti. I. Gundulić 122. Znamo, da drugi način može se nimiti. B. Bijanković 121. Kad se zna, da bi mu korist bila. J. Grličić 42. Mogao bi lako znati, da se neće razaznati od onoga. V. Došen 19^b. Da ja znadem, draga dušo moja, da mi tebe biju i karaju. Nar. pjes. vuk. 1. 377. — i *imenom* svijest: Ima imiti v svojem sreci takovu svist, da to ni žal muža. Naručn. 95^a. — bb) *pamćenje, upamćenje*: I gradovi dospjeli su od kijeh sada drugo nije neg spomena da bili su. B. Betera, čnt. 9. Potreba je staviti na pamet da ove sedamdeset soldima jesu sedmice godišta. S. Rosa 15^a. Neka bude svim spomena da ne trpi bog hodosti. V. Došen 13^a. — *suprotno je pamćenju zaboravljenje*: Poče nastajat zaboravljenje da bog stvarac je od svega. S. Rosa 4^b.

c) *doznanje, obznanje*: aa) u opće, glagolima doznanati, obznanati, saznanati, poznati, razumjeti, razabrati, sjetiti se, spomenuti se i drugim tokorijem: Razumnij, da ako Isus ne bi bil molil, ničdar ne bi bila spasena ni jedna duša. Korizn. 71^a. Spomenut se trijebi, da u laži ne možemo nač koristit. S. Rosa v. Ima se razumjeti da mi bićemo izdabjeni od svihje tuga. 63^a. Da te može svak poznati, da ti slidiš tvoj rod vrsni. V. Došen 23^a. Al' se bludnik silit neće, da je proveć bludne meće. 84^b. Padle na um Ljutići Bogdamm

da je seja braca savezala. Nar. pjes. vuk. 1, 511. I juče sam za neč razabrala da s' naoli i da ajdukuje u zelenoj gori Garevici. 2, 77. Tada se je care osjetio da je ono Miloš Voinović. 2, 151. Odmah pozna straža od Arapa da u vojsci ne imade Marka 2, 396. Stavi se da je zamadljana. Nar. prip. vuk. 2, 216. *i orđje je doznati*: Tu se sjedinise da je onđi pravi termen. Mon. croat. 9 (1546). — *bb) tjelesnijem osjećajim, često se neki glagoli i druge riječi kojima se naznačuje tjelesno osjećanje uzimaju u prenesenom smislu, to znače gotovo isto što doznati, a ne rijetko biva teško razabrati, jesu li u pravom ili u prenesenom smislu one riječi uzete, ako je glagol u pravom smislu, to se može istaknuti mećući zdjelmješte da, a može odjekati biti i jedno i drugo izmjenice*: Ti, vidimo, gdje poplusu sve božanstvo slavno tvoje, i da za raj i nebesa grab izabra sej gospoje. I. Gundulić 271. *čočjek pojedinice osjeća*: aaa) očivim vidom, koji je naznačen glagolima vidjeti, gledati itd. a ovi opet često stoje u prenesenom ili barem u širem smislu: Kadi vidiš da shajajut grilhom, korene isicji je. Regul. sv. ben. star. 7, 78. Tu im se vidi da se mrtvi dviju. Korizm 21^b. Koju (krr) vidiš, da mi tece, da mi vrvi niz račeno lice moje. G. Palmotić, 2, 53. Videć da ga ma plav stije. 2, 66. Nu dobri svetač videći je, da jur ne čuje, dijeljo se i otišo. B. Zuzeri 35^b. A kad vidje Škadarka djevojkda je u Ture na po vode ladne. Nar. pjes. vuk. 1, 602. A kad vide da mu ne nauđi. 2, 153. Vidis da sam koña umorio. 2, 457. Vidis da sam čovek siromašan. 3, 3. Kad vidiše da ga opet nema. 3, 374. Videći da oni svu ruku uzese. Vuk. posl. 32 — u prenesenom ili u širem smislu: Da je vidimo vsakomu človoču komu se podoba, da izvole kraljevstvo mi. Mon. serb. 225. (1395). Nama je čudno vidjelo da bi našemu nekū škodu učinili oni ki su pod vašom zapovēdiju. Spom. sr. 1, 60. (1405). Kada vidi da uteći ne može. Zborn. 6. Vidim da od nega gospodara nije večega. G. Palmotić 1, 339. On videći da ona niemu vjerenica neće biti 1, 391. Videć da se litrinami negovijema odoljelo. 2, 347. Sto moč? kadi god vidit i gledati da može pod suncom dugo pribivati? A. Georgiceo, nasl. 17. Gledajući mogu da onako živu. J. Filipović, prip. 1, 253^b. Koje vidite da dnhovno povnu jezice govore. F. Lastrić, ned. 249. Kad poznate i vidite da vas vežu strane tila. V. Došen 85^b. Vidimo, da kad iz ambara, premda punoga, često grabimo a ne prisipamo, da se izgubi i nestane žita. B. Leaković, gov. 25. Vidite li da smo izginuli? Nar. pjes. vuk. 3, 215. A kad vidi da će poginuti. 3, 102. Vide junak da je poginuo. 1, 63. *amo spadaju i ovi primjeri u kojima glavna nema glagola vidjeti nego im izgled (bilo je izgleda, rjedi koliko moglo se je vidjeti)*: U svako je doba i vrijeme bilo izgleda da su ljudi neprijateljim zlim svojijene kazali se vrli i hudi. G. Palmotić 1, 383. Ne zloča izgled budi tvoj mladosti, da s nemilom bludnom vilom otrovne su sve radosti. 2, 75. — *terba osobito spomenuti glagole čitati i štiti koji znače, da se vidom nešto doznaje po nečijim riječima*: Stijem, negda na hiljade Rim bogova da imade. V. Došen. 79^b. Stijem da anđeli nijesu kćeli. J. Matović 330. — *bb) slahom, i to u neposredno čuje se koji vrak*: Ako mene čuje da popevam. Nar. pjes. vuk. 2, 215. Ko prvi put čuje kajakicu da kukta. Vuk. živ. 224. *ili po tuđim riječima nešto se doznaje*: Da jesu slišali od njih stareli i castnih muža da je vsaki komun jedan del držal teh brd. Mon. croat. 35. (1546). Čujes da je umrla ona gospoda. B. Zuzeri 66^a. I čuli smo da se oženio. Nar. pjes. vuk.

1, 481. Pa sad čujem da se premdala. 2, 173. — *ccc) pipatim, no je tu kad onoga primjera u prenesenom smislu*: Gledaj i baš rukama pipaj, da izgubiš boga, sva si duhovna i tjelesna izgubio. D. Rapić 77. — *ddd) uprje a osobito vidom, kad se na nešto naide, to se pokazuje i glagolima naći, sreći, sastanuti, dočekati i takovijem drugijem*: Najdoše da mu gorah dva dupira pri glavi. Mirakuli, 61. Najdo Ceciliju u komori da boga moli. F. Vrančić, živ. 18. Prvoza čovjeka koga sreću da nosi sud vode. S. Rosa 141^a. Potrći i dode braći de ih jos zastane da pavaju. Nar. prip. vuk. 4, 191. I nadoh da je grča od smrti. D. Daničić, propov. 7, 26. Ne osecahū la već kvata noć. M. D. Miličević, let. već. 55. Seljak pazari krčak, pa ga kveca prstom i po zveku oahudi da je prskao. 63. Lehar nađe da rana nije opasna. 85. — *eee) i kod svašta*: Tko bi samo snio, da b' tko tako pobisno. V. Došen 5^b. Sinoč sam ti eudan sanak snio, da je trava po vljhi nikla. Nar. pjes. vuk. 1, 463. A nočas smo zao san usnili da smo novo selo naselili. 3, 260. Ovaj usnio da je postao carov zet. Nar. prip. vuk. 2, 267.

e. *az gorov ili osjećanje javljeno kao što je kazano pod a i b ili pod A. 2. a, a, c) bi može biti u osobitij rečenici koja počinje riječju jer izrečeni ili promišljeni uzrok rečenica, to pisac izja jer meće la naznačujući tjejm da ona rečenica ne ishodi iz nega nego iz onoga čije riječi ili osjećanje onarča. svi su primjeri jednoga pisca iz prošloga rječja*: Stipan za svoje neprijatele boga moljaše da im prosti, jer da ne znañu, što činahu. J. Banovac, razg. 53. Začudi se oni sveti, i pomisli u pameti, da djavli od one družbe pobigoše po lošastju onoga mladica, jer da je dobar i svet. 61. Niki se ogovaraju (ogovarahu) i da kunu bogom, jer da im je bog drag. 73. Misnik valja da ga (pokornika) poukuje, da pode k onomu koji ima oblast, jer da ga on ne može odrišiti. 253.

d. *kad je u podložnoj rečenici pitanje koje počinje interogativnom zaimicom ili adverbom, uprje da ne treba, no ima kod čakavaca primjera (jedan je štokarski) u kojih da stoji pred onom interogativnom riječi*: Osti bog pokazati, da kako prež nega ne moguše ostati. Korizm. 55^a. Nek se vali po Orašcu Turkom da kako se bio oženio. Nar. pjes. vuk. 5, 261. Savjetuje se s materom, da ea bi od ženi učinili. Nar. prip. mik. 10. Pričeli su konšljati, da komu te sestru dati. 138.

e. *može ne biti glavne*: a) u odgovoru na pitanje, može i onaj što pita odgovarati sam sebi. Hečuba: Znas što ću riti van i što od vas hoću iskat? Polnosto: Ja ne znam; recite, Hečuba: Da sinka moga tim srecm vi ljubite, kojim ja vas ljubim. M. Vetranić 2, 472. 473. Kako se to ima razumiti? Da veruju da bog za svimi stvarima i skupa me je stvoril. Kateh. 1561. B. 2^b. I šta će se odgovoriti poslanicima narodnijem? Da je Gospod osnovao Sion. D. Daničić, is. 14, 32. Jaha Bosno šta si dotekala, da te lika kukuruzom brani. Osvetn. 5, 38. — *tako i kad onaj što pita sam sebi odgovara drugim pitanjem*: Ta što si mislio? da ću u vike nućati? D. Rapić 11. — *b) u orom primjeru rečenica u kojij je da nije uprar podložna glavnoj što je i rečena nego drugoj što se za onom ima u misli*: i po nima vidite, znajte: Vije ruci i nozi moji, da ja jesam. Korizan. 163^b.

2. *kao grčki ōi, kad je u glavnoj rečenici glagol koji znači gororiti, dopunja je kao pod 1, ali s tom razlikom, da se one tuđe riječi navode baš*

kako se je izustio onaj što ih je rekao, tu treba razlikovati dva slučaja:

a. *podložna rečenica može biti krta za to što nema u nje glagola koji se lako može razumjeti po predašim riječima, kao što biva osobito kod odgovora na kakvo pitanje, a narlatstvo kod se odgovora riječu ne:* Ima li ga vriči? odgovara se, da ne. Naručn. 6^a. Sumu se v ko vrine se ima jisti. Govore doktori da podobnim zakonom oko polne. Korizim. 3^a. Ako bi me ti pital, zač bog čini te kaštige, odgovaram da za tri uzroke. 18^a. Zar su bili izvu svata? istuio da ne. A. Tomiković 68.

b. *u podložnoj (cijeloj) rečenici subjekat glavne jarča nešto, najstariji su primjeri iz xvi vijeka u najnoviji iz prošloga, a sri su kod pisaca sa zapadne strane, u naše je vrijeme to uobično.* Je prišel pred nas Blaž z Vrbnika tužeći se za jedan vinograd: da mi ga ne dadu odkupit, a mene pristoji? St. t. krč. ark. 2, 293. (1382). Stare odgovori da vole brže oči stati v mukah. Korizim. 19^a. Antioh govoraše da na sramotu božju oču raspipat Jerusolim. 30^a. Uranije reče da ov ditič silau bude, da ovo očito je viditi ob ņem. Aleks. jag. star. 3, 240. U vojsku otiđe govoreći, da car ne posla straže narediti. 270. Tako tebi zapovida da ženu Kandavusovu i kcer i vse imiše nemu vrati. 302. Spovijedi da ja nisam krst. I. Bandulavici 3^a, iv. 1, 20. (Confessus est: Quia non sum ego Christus). On opet zataja zakletvom da ne znam čovika. 86^a, mat. 26, 72.

3. *uz da stoji čije misli ili riječi, ako se u glavnoj rečenici iskazuje neka dušerna razdraženost, to je već biralo i kod nekih primjera pod I (u. pr. pod a, b) ce) i pod b, a) bb), no s tom razlikom da amo spadaju samo oni, u kojih podložna rečenica jarča ujedno uzrok onaj razdraženosti ora se da od onoga i u tom razlikuje što se oro može zamijeniti u riječju što u jednom primjeru stoji jedno i drugo: Zato se nije čulit sto oni koji za života putuje u Babiloniju, da na smrti otiđe u Babiloniju. M. Zoricic, osn. 72). S ovijem naučenim dolazi od xvi vijeka.*

a. *dušerna razdraženost, bila unutra ili se jarčala riječima ili drugim znakom, ostaje pri laganom subjektu takora razdraženost može biti:* a) *radost, veselje* — Ima se veseliti da se je izbavil. Naručn. 30^a. Jesam radostan da jest me prognohil. Transit. 20. Blose veseli domov da se tako s mitom meju sobu spedinise. Mon. croat. 13. (1546) Veselie se da sama ona s drugam svojijem cara osveti. I. Gundulić 101. Veselim se, da su iz rana tebi tako bojni trudi omilili. G. Palmotić 2, 115. Raduje se bog veseli da je bogat za darivat. J. Kavačin 538^a. Da si ozdravel, veselim se. J. Bjelostjenac, rječ. 1, 1046. Trista ima on radosti da družane ima dosti. V. Došen 115^a. Raduju se gospodaru da je skoro s vojske dosti. Nar. pjes. vuk. živ 8. *amo spada i zadovolnost i ugodnost:* Ni f ti zadovolje da sam ti daj? Korizim. 32^a. To ti je tebi malo, da lip obraz za vitarata imas? V. Došen 23^a. — b) *žalost koja aa) ili ostaje unutra:* Zalosti se da on ne uci se tako dobro. Korizim. 36^a. A vi znate od suzana kolika je zales samo da slobodu ne imamo. X. Najeskovic 1, 161. Zao nam bi, da se opet ne sastasimo. Starine 10, 13. (1558). Bi mi žao da e covjeka stvorio. D. Gradic, djev. 13. Boleći se u sreću, da si tvojnini grisi uvridio gospodina boga. A. Komolović 7. Zo mi je samo da bojnici moji istočni nijesu uza me. I. Gundulić 365. Zo mi je samo, da ljubjena ma gospođa neće uteci smrtne jasi. G. Palmotić 1, 100. Zalostiu se, da u nasoj crkvi metropolitanoj dilo toliko potribito i

plemenito pomankava. B. Bijanković 121. Bolim se sa svim srecu mojim i žalostim se svrhu svake stvari da sam uvridio tvoje neizmerno volicanstvo. L. Terzić 76. Ne smučaj se odvče, da s' izgubio dijete jedno. J. Kavačin 151^a. Zao mi je, da vas nije dosad izdao ti nevirni drug. F. Lastric, nel. 85. Ere mu je žao da to ima. I. A. Nenadić, nauk. 145. Tko će indi osv' svita žalit da se s' neg' oskita? V. Došen 182^a. Žališ da si boga uvrijedio. A. Kalić 128. Ovo je paklu teža muka, da za slabos ženska kurije varat. N. Marčić 70. Da molgi koji su izvan crkve katoličanske nisu u bolesti svojoj brez lika, jest doba žaliti. D. Rapić 70. Ja ne želim da ću umrijeti. Nar. pjes. vuk. 5, 209. A Vidović tužan i žalostan da je ņemu na vojniku pojti. Nar. pjes. istr. 1, 25. *i kajanje je žalost:* Kaju se, da stvorih človlka. Transit. 82. Nitko se oļ nas kajat neče, da Kolombov stupaj slijedi. G. Palmotić 2, 527. Ja se kajem sa svijem sreću da sam vas uvridio. P. Posilović, nasl. 91^a. Kajem se i žao mi je, da sam moga boga neizmireno dobro i dobročinitelja moga uvridio. Azbuky. 1690. 24. Pokajavši se da je uvridio tvoju dobrotu, k tebi utiče se. L. Terzić 81. Kajem se da sagrišili. I. Kraljić 83. Kajići se da si uvridio i pogrdio svemogućega oca. F. Lastric, nel. 88. Kajat ćeš se kako se kaj'o Kain da je brata ubio. A. Kalić 130. Kaja se derojka vinca da ne pije. Nar. pjes. vuk. 1, 335. *i u ovijem je primjerima žalost ili kajanje:* Ima mu mrsko biti da je sagrišil. Naručn. 52^b. Teško trpeć da mu otpelal biše zarnicnu. S. Kožičić 15^a. — bb) *iz se jarča kojim znakom, osobito plaćem:* Do danas narice vas narod i tuži da li-vom usice desnu i naruži. Đ. Baraković, jar. 13. Čar Lesandre s tobom (mladosti) hoće, sit jed-noga svijeta slave, plaka, da se još nahode novi svijeti i države. I. Gundulić 297. A sad mi je u plac ići da ne mogu imat tiše. J. Kavačin 374^b. Zalim i plaćem, da sam uvridio tebe. A. Kanižić, uoč. 661. Moje srce gorko evili, da uvridih tebe boga. Nar. pjes. istr. 6, 26. — cc) *mjesto glavne rečenice može biti i uzvik kojim se pokazuje žalost:* Ajme, ajme da sam toliko nemilostivi! Korizim. 21^a. Ah blažena majka, mila, da zalosna ova dila ne glaskaju oči tvoje. G. Palmotić 1, 373. Jaoh, da tako udes futi hoće. 2, 79. — c) *gner, žalina:* Vrijediti junač vezijer slavni bi razgrijatel veomi priko, da sam jedan njegov glavni neprijatelj smije toliko. I. Gundulić 527, 528. Zato li ti srce plane, da brez slave zaostade? V. Došen 196^a. A zar ste se na me razrdile da ja tužna malo dara nosim? a ja jedna dosta dara nosim. Nar. pjes. vuk. 3, 505. Ali si se na me razrdilo, da ti nisam na inlatu bio? 3, 556. — d) *čudenje:* Ni čudo, ako se ne boli, pače je čudo da ne pukne na pol. Naručn. 55^a. Nije čudo da o stijetu i stvari (sic) minuć-jeb misle. B. Gratić, djev. 45. Da od nemira ne umiram za veliko čudo brojim. I. Gundulić 467. Nu se sala ne čudite da me u ruhu od gorkosti ne vidite plakat. G. Palmotić 1, 4. Koje je čudo da se od svakoga u tomu prsanju pomankava? R. Gamačić 5^a. Tko se na jedan kani dvas potakne, nije čudo da glavu razbije. Poslov. dan. 132. Crkva da e sadare veličanstvu u toliku, nije e čudit. J. Kavačin 381^a. Zalić čudau se priko nacina da nenecije Isusovi zudijahu govoriti po ti način. F. Lastric, od. 230. Al je čudo priko čuda da je tako pamet luda. V. Došen 55^a. Ovo je, moj štioce, cablo od starih knozova Kacića, i nemoj se čuditi da jih je ovlkio. And. Kacić, razg. 209. Nije čudo da su shraniste od oružja otari nase. B. Zuzeri 13^a. Za veliko je čudo, da u nas ima ljudi koji su dosta pametni i naučeni

koji bi se o mnogome kojemu mogli razgovarati; ali kako počnu o svome jeziku i o kniževnosti, odmah zastrane. Vuk, pism. 83. — *e) hvalisaše, dičene, amo ili primjeri kod kojih se da može zamijeniti riječju što, ostali spadaju pod 1, a, b) ee.* Koja ti će hvata biti, da za službu koju vernu hoće me tužna umoriti i dati mi smrt cemeru? S. Bobajević 222. Diči se da mu jesu lećeri rijeke. J. Kavačini 508^a. Nek se diči i proslavi (*nenaridnik*), pravo ime da dobavi. V. Došen 117^a. To je vaša slava dika, da ste mene zarobili. 123^b. S tim bi barem bio dičan, da je pjesmju jatju sličan. 162^a. Gali je vam lija slava, da ste mnogom puku glavja. 219^b. — *f) sramlješe, stideše*: Sada se stide, da su živi u sramlje, J. Banovac, prip. 153. Ponuti se i zastidi (*razlog*) da različni ljudi čine gore. V. Došen 150^a.

b. dušerna razdraženost upravljena je na drugoga u koliko lopični subjekat prema oromu nešto sjeca ili brem kaže da sjeca, tako može jarlati svoju radost i zadovoljstvo prema onomu hvalom, zahvalom, a nezadovoljstvo kudešim, tužom, glatgom dakle ili drugom riječi glarne rečenice može se naznačiti: a) hvala, pohvala: Jedni hvale da je moguć. J. Kavačini 35^a. Slavi i Petra da upiso je život svetac svih najbolje. 102^b. Negova fida dida i davnega šukundida da su bili sokolovi. V. Došen 35^b. Dali slava domaćina da brez reda žderat dade. 157^a. — b) zahvalnost: Zahvaljamo vam, da ste čekali. Mon. croat. 77. (1150). Hvalu ti uzdaju da si me nočas ohranil. Kateh. 1561. C5^b. Velika ti hvala budi, da si se dostojal priti. Star. 1, 235. (xvi rijek). Velike hvale joj davaše da mu jest tako očito ukazala kako jest bog jedini u triju kipi. F. Vrančić, živ. 21. Hvala bogu, da je tužna oživjela. G. Palmotić 1, 371. Isuse, spasiteju moj, hvala ti velika, da si se dostojao mene nedostojnoga grišnika stvoriti. Azbukv. 1690. 26. Rajsčkom kraju vraćaj hvale, da te e... nadario. J. Kavačini 507^a. Dužni smo bogu zafaljavat da se je dostojao ovu veliku milost nami učiniti. J. Matić 8. O: nebesom višna fala, da me srića ta zapala. V. Došen 127^b. Zafaljujem ti, bože, da si me tvojom milostju uzdržao. L. Vladimirović 73. Višniemu gospodar zahvaljuješ, da je prid tobom pripravio trpezju lijeput. B. Zuzeri 42^a. Moli boga, kraljice gospojo, da sam tebi tvrdu viru zado. Nar. pjes. vnk. 4, 411. — c) karanje, kudeše, zamjeravanje: Neki neprav kude nega, da na grabše bio je davan. J. Kavačini 243^b. Ali kara da popovi s toga uhljni lijepe veće na dobiti. 377^b. Pokaravši ni da su ufaše izgubili u pomoć božiju. F. Lastrić, test. 19^b. Istu majku zenuju psuju da planim rodi tvrdu. V. Došen 15^b. Zamirno tko hoj ne bi da to rugo čini sebi? 54^a. Svit cigane vrlo kori, od svi ljudi da su gori. 211^a. I da mene ne nakude za čovijstvo da ne znado. 252^b. Kore mene davei namastirski da se ne znaju od roda kavka sam. Nar. pjes. vnk. 2, 65. — i) kletka kod koj se u podložnoj kaže uzrok: Proklet bio ko te je rodia, da te nije u sriću puštia neg da te je zenujom sarania. Nar. pjes. istr. 1, 16. Kune Marko staru svoju majku, da mu nije porodila sele. 1, 19.

d) tužene, kričevne, potvoravne: Filip Macić kruto se pregovarase i tužase da ti od Plonima i Krsana nemu prestupaju prek nega termeni. Mon. croat. 11. (1546). Bi osvadena da jest krestjanka. F. Vrančić, živ. 5. Krijev gospodar (*čuladi*) da ni mnogo posla tare. V. Došen 42^b. Da potvore usta vodu da paleći čini školu. 137^b. Pripam trbuht tužiti stanu da im svu noć sjavne ne da. 218^b. — u ovom primjeru tužene nije izvričkom kazano, nego se ima u misli: Pitaj te goduje, najlise tuj

veću, za muku, za nje, za ječam i leću, da t s vragom spreše što je djed stekao i da nasposade svijeh na ospedao. N. Najesković 1, 217. — e) i prastuše kao suprotno tužna spada amo: u podložnoj je kričica što se prastuše: Prosite u liega prošene, da mu niste bili vazla virni. I. P. Marki 52. — f) rug, osmijeravie: Te vam nebu bilo ruga da ste niži od svoj drugu. V. Došen 68^a. Lakome se snižu dosti da pse gladne sliči. 71^a. Kom se svaki vrsnu ruga, da pod svojom ženom stoji. 108^a. — g) uješne: Na ga vrijeza sred bolosti, da mu živa kćerica ostaje. P. Sorokočević 576^b.

1. podložna stoji kao apocijiza prema kojemu imenu što je u glavnoj te ga razlaže i tučaže, mješte imena može biti zamjenica, to, ono, ovo, a tu može i izostati.

a. što može zamijeniti da, to biva kad se zna da je ono što je u podložnoj upravo onako, u glavnoj je ime: Pop čini tri stvari: prvo da ga pomazuje. Naručn. 13^a. Nijedna stvar ne smuti toliko papu koliko da slika jakoze Turci vazese Carigrad. S. Kožičić 32^b. Dvojimjem načinom krivac se čini, koji očito grijeh učini, jedno da ga čini, a drugo da ga ne čini. S. Matijević 36. Koji su biligi ili izvrstnosti, po kojim se prava crkva poznaje? Jesu ove četiri, da je jedna, da je sveta, da je upćena, i da je apostolska. J. Filipović 1, 182^a. Mi dakle imamo veliku sriću, da smo u ovoj crkvi rođeni. 1, 188^b.

b) u glavnoj je zamjenica; to: Da je Mustafa u životu, oca moga i to dar je. I. Gundulić 557. Sta je to da sam zaslužio samo jedan novčić? Nar. prip. vnk. 50. Sta bi to bilo da ona vodu nema roda? 97. — ovo: Ča je ovo, da ne mogu naprida poiti? Tondal star. 4, 111. — ono: Jere ime djaka iz onoga bi izvadeno, da počine imati gospodina za sreću i za očinstvo svoje. J. Matović 291. — može se tako shvatiti i da u za to da (= za to što) u nekim primjerima xvi vijeka kod pisaca čkaravac: Za što se hoćeš pcraviti? Odgovor. Za to da hoću dnu moju pravo z božju rječju i zlamenju potvrditi. Kateh. 1561. C3^b. Rrvete se i vojskujete, i nimate, za to da ne prosite. Anton dan. nov. test. 1, 162^b. jak. 4, 2. (litigatis et belligeratis et non habetis, propter quod non postulatis; u Vakaru primjeru: berite se i vojujte, i nimate, jer ne istete). — c) zamjenica je u glavnoj izostavljena, a pošto se ora ime u misli kao nominativ, riječa podložna može se shvatiti kao subjekat kojemu je glavna predikat: I da ti ju vrh tve glave jos sad zoves, sreća je moja. I. Gundulić 537. Koja je koris da je biser, ako me davi? Poslov. dan. 47. Koja ti je korist da si tako izmence i izrahen? J. Filipović, prip. 1, 259.

b. što ne može zamijeniti da, kad se, os za cijelo ne zna, jeli zbilje ono što je u podložnoj, ili ako se to istom u glavnoj vrhu a prije se nije znalo. a) u glavnoj je ime: O ric čudna, da jedno ime ima toliku moć! Korizm. 80^a. Sto ovo vide oči moje, koje su ovo čudne sreće, da ti lijepa ma gospoje, podupnu si moja veće? G. Palmotić 2, 239. — b) u glavnoj je izostavljena zamjenica, te se, kao kod a, c), podložna hvata kao subjekat glavnoj: Jeli istina da prevrat nećeš? Nar. pjes. vnk. 3, 116. Jeli istina da će narod živeti pod Turcima kao i pod Despotom? M. D. Milčević, let. voe 27.

5. podložna stoji kao predikat, a imalikati glavala uz da stoji mješte iminitiva, u ovom jednom primjeru subjekat je relativna zamjenica u kopula erjadi isto što znači. Despera se, ča je da izgubi utanje od odpušćenja. Naručn. 81^a.

6. *po tome što pod 3 pokazuje uzrok razdraženja, može kazati upuće uzrok onoga što je u glavnoj rečenici, te tako zamjenjuje što, zato što, jer. Ovo značenje počinje od xvi vijeka, a u naše vrijeme dolazi samo kod čakavaca. Ti nisi uvrijedio... zato ti ninaš umriti... Odgovori: ja ne miram da bih učinio grih. Korizm. 90^b. Podi djer ti vraže, da mi riječ jedan čas molitve ne daše. N. Najlašević 1. 255. Sagrišismo, ne toliko od nas ni od nečubve, koliko da ob tom mišljenju pisati vam ne mogosimo. Aleks. jag. star. 3. 275. Možemo obsluževati ta obćejaj, liše da jošte u istom starom zakonu bēhu nekoje prēlike. S. Budinić, sum. 33^a. Vele mi jest mučno bilo ovo malo pisati, jedno da sam malim djetom budući iz naše zemlje izveden itd. F. Vrančić, živ. 4. Žena nika, ko sin umiraše, a to da kost ribe u grlu zapriči mu se, F. Glavinčić, cvit. 46^a. u ovom primjeru daje se podložnom rečenicom uzrok sada što se izriče u glavnoj: Ti si, majko, huda žena, da si nam ti dušoj zela. Nar. pjes. istr. 6, 4. — češće se upotrebljava da s orijem značenim, ako ima ne pred sobom: Poličnica se daje onomu, ki se berna, ne da je od potrebe nego čista spomenuća. Naručn. 16^b. Jer riječ upućena liče odkup taj dati ne da si igđa bil dostojna stvari ke, neg. ... N. Dimitrović 89. Moja kruno, dopusti mi da nuzidu k tebi, ne da sumnu, da sve sreće jesu s tobom, nu jer poznam... S. Bobačević 206. Imamo li zvati na pomoć našu, ne da oni vlašćom moćiju svojom mogu ni dati što molimo. S. Budinić, sum. 31^a. Počinu (bog), ne da bi trndan bil. F. Glavinčić, cvit. 3^b. Ne da si kršćenik, nego zašto si strašljiv iz vojske želiš pobognuti. 367^b. Na guvnu slama stoji svrhu žita, ne da je boja nego za što je malovrjnija i lakša. M. Radnić 341^b. Smeću rekoh, ne da da smeća nahodi se na nehesi. J. Kavačini 509^a. Duh sveti peđa se u prilici golubice, ne da je on golubica ili da je narav golubice uzeo, nego se ovako peđa, jer se u ovoj prilici veće puta ukaza. J. Filipović 1. 168^a. Ali što se ima reći od nikije, koj ne da ne znaju što prose, nego značije, od zloće svoje oružje molitve okreću suprot bogu. F. Lastrić, ned. 236. To vapijahu ne da poznavađu ga, ne da je sin božiji, nego jer to sunđahu. S. Rosa 88. Ne da ja imam od tebe potrebu, nego zašto te ljubim. F. Raduan 19. Ne da mu je moj obraz drag, već zaral imanstva. N. Palikuća 51.*

7. *može orakovo da stajati gotovo bez potrebe samo da po nešto istakne rečenicu u kojoj je. to osobito biva za nekim riječima.*

a. *riječu što je pred da potvrđuje se ono što je za nju: Jeli tako stezanje potrebno? I kruto da je. J. Mulić, šk. 121. Putnik: A imamo li mi takovih ljudi? Dubovnik: Da što da ih imamo! M. Pavlinović, razg. 9. tako se često čuje: da kako da, do duše da itd*

b. *riječu ne poriče se ono što stoji za da. xviii vijeka kod jednoga pisca Bošnjaka, može biti da u nekim primjerima treba razumjeti ne da kao a ne, ako je tako, pisac je upotrijebio da po latinskom autem ili vero, isporodi D I, a i b. a) poriče se cijela rečenica: Vesošje, s kojim ne da ide polaganu, nego uzrđovan trećji snide. F. Lastrić, test. 14^b. Oni dakle ne da nam ne navide istina je. 304^a. Satraja jest, a ne da je ostala satrena. ad. 81^a. To su, sinči moji, lpupeštva od razbujničkije gora, a ne da su dila krstjanska kojim se traži kraljstvo božije, od 268. Oni će isti vapjati istući suprot tebi osvetu i osudu vičnu, a ne da će te braniti molbom svojom, ned. 30. Bacise križ u rupu jur pripravljenu, ne da ga polaganu spustiše, svet. 309^a. — b) poriču*

se pojedine riječi: Sve su take ispovidi nevajale i na osuđene veće, ne da na odrifeše griha. F. Lastrić, od 60. Nije li to u ispraznost uzimati i pogrdivat, ne da štovati veličanstvo božije. 72. Pita vas sađa s Jerolim, ne da ja, ned. 392. Tako ćemo slatkok ne da gorkost čutiti, svet. 130^a.

c. *da stoji bez potrebe i za riječima ne samo takmo): Ne samo da smrtno sgrušuje, da presmrtno. Naručn. 18^a. Bog ne takmo da mu odne nemoć, da osće mu priložiti 15 let, Korizm. 62^a. Ter ne samo da se lini obrnuti k našoj viri. P. Hektorović 92. Ah, ne samo odgovora na me tužbe da ne daje, ma se glusi. I. Gundulić 47. — u ovom primjeru postaje ne samo da izostaje poricanje što je potrebno po smišu: A oni ne samo da bi se suprotivili i oprli lpupežima, ma još dopuštaju njima slobodu. J. Matović 400.*

d. *u ovom primjeru stoji da u drugoj rečenici kako da je u prvaj bilo pokle da: Pokle apostoli duh sveti prijalju i da sebi, mećući ždribe, svit razdilihlu dopade. F. Glavinčić, cvit. 389^a.*

e. *ex quo, od toga što se u podložnoj rečenici dale razvija i tumači riječ ili misao koja je u glavnoj, postaje i to, da, kad u glavnoj ima riječ što naznačuje dužinu vremena, u podložnoj stoji što biva preko onoga vremena, ili što se na početku onoga vremena jednom dogodilo. — Dolazi od xv vijeka.*

a. *u podložnoj se rečenici afirmativno kaže da se ono jest zblilo ili da se zbira, a) ono što je u podložnoj rečenici traje onoliko vremena koliko je izrečeno u glavnoj, glagol je u podložnoj imperfektivan, aa) ako pisac ili onaj što govori ili onaj čije se riječi narode kaže nešto što za njegova vremena biva, te dužina naznačenu u glavnoj rečenici traje do onog časa u koji on govori, glagol kod podložne stoji u ind. praes., makar koje glagolsko vrijeme stajalo kod glavne. Jurve su pet lita, ja tebe da služu. S. Menčetić 153. Koliko jes godiš, da luto i vrlo ti mene jur vodiš? 175. Ovo šesti mjesec tebe, da me muče. P. Hektorović 54. Bez broja je prošlo dana, da u robstvu pribivamo. N. Najlašević 1, 161. Vremena vele jes, da služim sa svu moć gizdavt ne ures i u dan i u noć. 2, 102. Ovo je četrnaest godišca, la sam s ovom poglavicom. M. Divković, zlam. 103. Jurve su tri dni da stoji u grobu. B. Kašić, fran. 130. Jer je toliko hiljada godišta, da posluje ovo djelo. M. Radnić 331^a. Jur je tisuć više ljetā, la tvē kuće čes se objavja. J. Kavačini 161^b. Ima blizu trista godina da nemili Turčin biovo veliko cesarstvo posiduje. J. Filipović 1, 167^b. Jur su sada dva godišta da ne vida s livnu (okom) ništa. P. Knežević, pism. 54. Mnogo ima veće vrijeme da stupovi i slūmena lujaju se. V. Došen 205^a. Evo tri dni da me trpe. J. Matović xxxvii^a. Nije mjesec ni godina dana da je plene Zrnovića bana. Anđ. Kačić, razg. 161. Koliko ima vremena da te čekam? Nar. prip. vuk. 232. — bb) ako se kaže nešto što je prije bilo, te vrijeme naznačeno u glavnoj rečenici ne traje do onoga časa u koji se govori nego se prije srsilo, glagol kod podložne stoji u imperfektu ili u perfektu (uo i ovo vrijeme, zato što je glagol imperfektivan, vrijeme tad koliko imperf.). Veliko je vrijeme da si ti učio govoriti žbu. Pril. jag. arkiv. 9, 74^a. (1520). Ovo jur danas treći je dan da te mi s velikom boleštnj iskali jesmo. M. Gučetić, roz. jez. 169. (i orđje je trajanje srsilo prije nego su izgororne ore riječi, jer iskanie traje do časa kad se naše što se iste). Biše veće oblizu godiste dana, da življaše s. Hiaćio ovi život. B. Kašić, in. 22. i u ovom primjeru mješte imperf.*

mučaše boje bi bilo da je praes., no pisac ne pazi na vrijeme onih čiji govor on narodi (subjekta onoga rekosa) uredi je glagolsko vrijeme u podložnoj rečenici po svojem vremenu za koje je ono trajanje već bilo sročeno, držeći se u tom latinske ili talijanske sintakse: Rekosa mu da su već četiri godišta da ju hulobla mučšaše. B. Kašić, in. 54. — b) u podložnoj rečenici stoji da se nešto jednom dogodilo na početku vremena naznačeno u glavnoj glagol je kod podložne svagla per fektivan. aa) vrijeme naznačeno u glavnoj rečenici traje do onoga časa u koji se govori. glagol kod podložne stoji u aor ili u perf. a može i u praes. Ni jošće velika svitlost, obhede svit, vremena selika svršila vele lit, da je zavoden bit ovi puk. M. Marulić 24. I malo je dān da sam se počel dzivati s odra. P. Hektorović 54. Veleje vremena, gospoje od vila, tva ljevosa juvena da me je ranila. N. Naješković 2, 15. Devet je leta da je tvoj otac umrl. F. Vrančić, živ. 47. Ovo je šest let da se je počelo zidati. 68. Tomu je mnogo dān da brodar počinu. B. Baraković, vil. 66. Još nisu tri lita, da vismo skupan zbor. 83. Devedeset godin i devet mimoje, krstjanski gospodin da ovi grad ožje. I. T. Arnavić, osm. 32. I prošadiš da desetak da s' uputli pisan peti J. Armolušić 8. Ima jedanaest godišta da smo se vinčali za dva brata. J. Banovca, razg. 78. Ima jur dvadeset i više godina, da ne to pritežko brime na te naprtjejo. J. Filipović 3, vi. A kao ošan dana prode, da već jato sve ograde. V. Došen 166^a. 14 godin jurve prilazije da sam slavonskoga vilajeta ostavio. I. Jablanci 1. Prodoštri godine, da sam se ožemo. S. Ljubisa, prip. 199. — bb) vrijeme naznačeno u glavnoj rečenici ne traje do onoga časa u koji se govori. glagol kod podložne stoji: aa) kao kod a, u, i aor. ili u perf. ili u praes.: Jur bilu tri lita i šest mjeseci da je obudovila Julita. M. Marulić 68. Na tisuću i pet stotin i pedeset i čam lita, da s rodi bog gospodin. M. Pelegrinović 201. Ne tečomno vrijeme, da bog po ne ruke počee nemoće rike odznavati. F. Vrančić, živ. 71. Prode niko 5199 godina da sta zatvoreni raj, paka Isukristi uzne pit. I. Ančić, vrat. 108. Jurve bijahu četiri dni da je umra. J. Banovca, pred 9. Kojijem mjesecom savršivahu se četiri tisuć godišta da svijet bio je stvoren. S. Rosa 31^a. Zaglavivahu se dva godišta i pō da Ivan kristol bio je zabi jen u tamiću. 113^a. — bbb) u plusquam.: Imaše pet godina, da se bjese ožonio. J. Palmotić 13. Kako bjehu prošle dvije tisuće ljeta da svijet bjese bit stvoren. S. Rosa 1^a. Prisijevaše bogorodici četrdeset dan da bjese rodila. 186^a.

b. podložna je rečenica negativna. swišas j. svagla da, dok traje neko vrijeme, nešto ne bitu. to se može izjaviti na dva načina: a) glagolom imperfektivijem, kao kod a, u): Projdosa i tri dana da Simondosa ne dajo nikakova odgovora. Hijeri (daje je istoriču prezentat). M. A. Belković, sabr. 6. Danas mi je devet godin dana, da mi iša junak na vojniku, da mu ne znam smrti ni življenja. Nar. pjes. istr. 1, 17. — b) kaže se da nešto nije bilo na početku vremena naznačenom u glavnoj rečenici, ali se misli da ono nije bilo u postije. glagol je uopće, kao kod a, b), perfektivan i stoji u prošlom vremenu, neobično je da je glagol imperfektivan kao što je u drugom primjeru (iz Budinića) a i ordje to je samo za to da se pokaže trajanje radnje prije nego je nestala. Izide sedam dana da ničesa ne okusi Abram. Pril. jag. arkiv 9, 86. (1529). Koliko vremena jest da se nije ispovala. S. Budinić, ispr. 19. Se dva deset lit je, da lica vasaega ne vidili. Aleks. jag.

star. 3, 323. Sada je osannobljeno godišća da nije muške glave svitovne oblije vidila. F. Vrančić, živ. 51. Mnogo vremena je prošlo da se nisam pomazal. A. Vitajčić, ist. 392. Evo ima devet godin dana ka' j' otišo Rade u hajbuke da ne mogoh serbes večerati, bogu vala, kad ga danas nema. Nar. pjes. vuk. 3, 361. A ovo je devet godin dana, da je nisu čuli ni vidili. Nar. pjes. istr. 1, 23. Evo dva dana, da nijesam okusio krušne napore. S. Ljubisa, prip. 176.

C. si. etiamsi dmmmodo.

1. si. naznačaje pogodbu u složenoj rečenici, stojičji u podložnoj: u ovoj je urjet do kojega stoji da bud ono što je u glavnoj izrečeno. No uopće se misli da taj urjet nije istinit (n. p. Da se rijeci krpaju, maše bi ih bilo. Poslov. dan 14). i u tome se razlikuje od ako (no ipak isparedi ako pod 1), u jednoga pisca xviii vijeka nalazi se i ako i da s jednakim značenjem, jedno mimo drugo. Ako do toga bliža Isukristovu ne ostavite veru, ter da se našim ne poklonite bogovom, na smrt osujeni budete. F. Glavinčić, evit. 24^b. Ako ne vidim u rukah njegovih znamenje čavla, i da ne stavim prst moj u nisto čavlov, ne verujem. 415^a. — Podložna obično stoji pred glavnom, ali može stajati i za nom u i biti u nu umetnuta. — U glavnoj stoji kondicional, glagol i indikativ, a može biti i kriju: Imajeje (bi bilo), da Adam ne bude sagrišio. F. Lastrić, test. 41^a. Doista (bi to bilo) katoličanski, da bi i razlog bio katoličanski. A. Kanizlić, kam. 81. u podložnoj je indikativ ili kondicional: ima primjera u kojima su izjavnice oba načina: Da bi mi sreće sa mnom bilo, da je sa mnom, mirna bilh bila. M. Držić 115. Da bog vazda strile digne, svoga krivca da dostigne, te da b' nikom ne prošto, svit bi davno opustio. V. Došen 198^a. — ima i primjera u kojima je glavna vezana s podložnom još kojom riječi, kao što je pa: Da imamo masla, kako nemamo brašna, pa bismo načimili pitu. Nar. posl. vuk. 19. a: Da mogu nač likaraju, a što bi ne bi učinili? J. Filipović, prip. 1, 209. Ti da vidiš četiri uskoka, a bi li ih junak poznavao? Nar. pjes. vuk. 3, 337. a) i b) pod II. B. 3, d. b). — kako se je oco značeece ezvedo od onoga kod A (nu, ridi kod a, a) au). — Dolazi od xiv vijeka (vidi a, a) au) u između rječnika u Belina (samo u gramatici pred rječnikom: Da ne budem došao, se io non fassi venuto. 11^a. Per dire „se non fossio stato Pietro“ deve dirsi: da nije bilo Petra); eoš: da nije bilo mene. 15^a), u Voltijinu (samo u gramatici pred rječnikom: Da bil bio „se io fossi“ „wenn ich wäre“, da bi bio itd. xvii. Da bijah bio „se io fossi stato“ „wenn ich gewesen wäre“, da ti bijaše bio itd. xviii. Da bilh imao „se avessi“ „wenn ich hätte“, da bi ti imao itd. Da bijah bio imao „se avessi avuto“ „wenn ich gehabt hätte“, da ti bijaše bio imao itd. xxiv). u Falora (2 „wenn“, s. 169^a) i u Dančićeva (otuda što po glavnom značenju narudje, ono postavlja za kondiciju, s. 1, 250).

a. urjet što je izrečen u podložnoj rečenici ima se samo u misli i to da može biti i ne biti (ispoređi ako pod 1, β), ovo je značenje strijeje ali rjeđe i gubi se po prlici oko xvii vijeka. — a) u podložnoj je rečenici prezent perfektivni: aa) u glavnoj je rečenici koja stoji svagla izu podložne prezentat u drugo da (imprattie, ridi pod A. 1, a). — Orako dolazi samo xvi vijeka, i tumači se tijm što je ispra u obje rečenice koje su bile sustatne jedna prema drugoj glagol vrijedio kao imperativ: nu, pašto je drugo (u redu) posljedica prvog, ova se shratila kao urjet onaj, te joj je tako postala podložna: Da pridu

u Dubrovniku, da na me ne ustane nikakoré, de ja smé u svoju zemlju. Mon. serb. 29. (1240). Da se nékoja krivina među ni (*sic*) čini, da ta krivina se s pravinovu ispravi. 29. (1240). Da Dubrovčane poidu na Olymšane, mi Krajiniane nikakoré da damo Olymšanomu ni svétu ni véču. 31. (1247). Da se nékoja krivina među nami učini, da se s pravinovu ispravi. 34. (1249). Da koji dlugu bude među mojim ljudimi i među Dubrovčanim, ili da koji plénu se učini u miré među nami i među Dubrovčanim, da se to ispravi s pravinovu po staromu zakonu. 45. (125 f). — *bb*) u glavnoj je rečenici *indie. praes. ili fut. samo xvi vijeka*: Da je divica, jure jest osramoćenje, ali da je bližika, jure je oskvrnjenje. Naručn. 79^b. Bolest ćeš biti ma, od mene da odpade, radost, da sa mnom sta. M. Marulić 88. Bog me će puknuti, da braći od prvo kom bude svanuti ne skazem do mrve. N. Nalešković 1, 252. — *cc*) u glavnoj je rečenici (*koja stoji prije podložne kondicional uz da (optat). samo u jednom primjeru iz xvii vijeka*: Da bih ne bio za moje zledi na sred Persije kraj i Medije, da tvoje kéore rog oholi ne postavim nizoko doli. M. Divković, nauk. 2 115. — *b*) u podložnoj je kondicional a u glavnoj ili indikativ, i tad stoji za podložnom, ili kondicional, i tad je pred nom. samo u dva primjera iz xvi vijeka. Da bih ja vidil nikoga dobra élovika, maneno je zato sumhiti. Naručn. 34^a. Pop bi dobro učinil, da bi puk svoj učil. 34^b.

b. misli se da nije istina ono što je u uvjetu koji je u podložnoj rečenici, nego ono što je protivno (isporéd ako pod 1, γ), podložna rečenica stoji uopće pred glavnom, no može stojati i za nom i biti u nu umetnuta. — U naše vrijeme obično je samo ovo značenje, koje je postalo od onogu pod a dašim razvitkom. — U glavnoj stoji kondicional, no u osobitijim slučajevima i indikativ; i u podložnoj može biti kondicional i (u naše vrijeme obično) indikativ, ako je pogodba u prošlom vremenu, može stojati u glavnoj kondicional prošli (vidi biti, budem II, 3, c), no je to rijetko. ima primjera u kojima je uvjet izrečen kao želja, te može pred nim biti interjeicija a, ah, o: Ah, da bi mi moglo biti povratit mu prednu sliku, ne bih . . . utrućeno se krv proliti. G. Palmotić 2, 47. Ah, da bismo ovi sud često u pameti imali, lako bismo se od grija néuvali. J. Filipović 1, 157^b. Ah, da mi se na život vrinenit povratiti, znao bi život prominiti. F. Lastrić, nedl. 31.

e) u glavnoj je kondicional, od xiv vijeka. *a*) u podložnoj kondicional: *aa*) uvjet se misli u sadašnje ili u buduće vrijeme; u prcom je slučaju glagol imperfektiran, u drugome perfektiran: Da bi mi davali 5 perpera, na godiste, jedva bi mi plaćali. Mon. serb. 247. (xiv vijek). Da bih malo strasljiviji bil, pogizbal bih. Mon. croat. 219. (1527). Mnim da bi mramorom srdačce to bilo, da ne bi jadovno cvililo. M. Vetranić 1, 3. Koje putem da bih stao, ne bih slatko blagovao. P. Hektorović 131. 1 da bi mi na povrate, ne bih ti ga zagubio. Nar. pjes. star. pis. 6, 18. Ke (*suzice*) da bi ti vidil, sa mnom bi cvilila. N. Nalešković 2, 32. Da bi išli kao njekad bozi sad po sviti, mogla b' ih svih ova u robstvo staviti. D. Rađina 98^a. Tuj stvar učinit ne bih se ostala, da bih moći imala. D. Zlatarić 14^b. Da bi ne bila milost bozja svrlu mene, i ja bil u ove muke upao. Tomtal. star. 4, 115. Da bi on veroval, ne bi ka nam došal. F. Vrančić, živ. 18. Ja bih ovi život ne hajal, da bih od toga mogal jistin izuviditi. 27. Da bi ga ne vadil iz duše skrusenjem i ispoivistju, ukorenio bi se u nih ista grih. A. Komlović 33. Da bismo malatnu silu

sebi činili u početak, tada bismo poslije svaka činiti mogli s lagahnosti. B. Kašić, nasl. 18. A da bi od imanja posvetilišta ugoda, posvetil bih (*po svoj prilici* bi ih). I. Gundulić 201. Evangeliju ne bih veroval, da bi erikva ne silila me. F. Glavinčić, cvit. 15^a. Dičica uskrnuti će toliko velika, kolika bi bila, da bi dostupila do trideset i tri godista. I. T. Mrnavić, ist. 41. Ne bih se dvigao, da mi ti ne bi podala slavnu ruku tvoju. M. Jerković 38. Mnogo bi pruđilo, da bi se dali na svitlo i štampali osobiti oficiji. M. Bijanković 126. Od česa bi se najveće pristrasno, da bi ti imao umrit sada. I. P. Marki 20. Da ne bismo svi ufali imati pomoć, kad je trijebe, čemu bismo klevetali i molili za potrebe? J. Kavačin 540^a. Da bismo tad mogli, dali bismo. I. Dordić, salt. 59. Da bi ko izgubil ufanje od spasenja, bi l' sagrišil? H. Bonaćić 45. Da bi (*ti*) znao prociniti lipotu i vridnot ove prilike, kao je ja poznajem, ne bi mi se rugao. J. Banovac, razg. 98. Da bi imali viru živu, ne biste toliko saviše mislili o nevoji vašoj. F. Lastrić, od 121. O koliko bi ih mahe uvridivalo boga, da bi maño bili srični! 168. Da ne bi tako htio nijednu pokoru činiti, bi li mu valjalo? I. A. Nenadić, nauk. 178. Da bi ljubio boga, ljubio bi i iskrnega. A. Kanžlić, uoč. 27. O kako bi bogatiji bili, da bi bili prama gospo blagodarujni! 366. Da bi on otvorio srce dišio, istinito bi se u nima našle maće. E. Pavić 667. Okata da bi bila (*srićna*), nebi holog' uzvisila. V. Došan 28^a. Da bi se tko izpovidio od svojih griha a ne bi žalio što je božanstvenu dobrotu uvridio, opet ni ovakvomu sama ispovid ne bi koristila. B. Leaković, nauk. 197. Od junaka da bi poginuo, ne bi meni ni po jada bilo. Nar. pjes. vuk. 3, 397. Da bismo se solo prometnuli, ne bismo im ručak osolili. Ogled. srp. 34. Da bi tebi na probire bilo, bi l' volila čercu rodenicu, al po dvoru nevu odminie? Nar. pjes. istr. 1, 22. Da bi znale matere, ča su konci kvaterni, ne bi v kvatrhal predale. G. 14. Ih! rad bi te zprohodila da se ljudij ne b' bojala. Jačke. 7. — *može gljedak pogodba izrečena objema rečenicama biti opet podložna trećoj, te ovo može biti mjesto mome nima (kao u ovijem primjerima more biti, cijenim, kažite mi, mislim i sudim). počto i tad rečenica u kojoj je ono što biva pod uvjet ostaje glavnom prema onoj u kojoj je uvjet, ovi primjeri spadaju ama*: Mogal da bih reći, ča f srlacu čutum. . . morebit da bi plam ljubven očutila. P. Zoranić 12^b. Da b' se Isus bio rodio, cijenim, da bi posvetio bio . . . J. Kavačin 338^a. Da bi ste vi znali, da do 5 godina imaju se srušiti sve ove kuce budinske, kažite mi. Sto biste dali za ovoga vašega velikoga prijateja, za ovaj reko svit? D. Rapić 269. Koji god bi dobro promislio s jedne strane svetinju, dostojanstvo i voličanstvo ovoga sakramenta, a z druge strane da bi promotrio svoje staie i svoju netridnost, mislim i sudim, da ni jedan najsvetiji bi se snio usuliti da ga u sebe primi. B. Leaković 90. — *bb*) uvjet se starja u prošlost, u podložnoj je kondicional prošli (vidi biti, budem pod II, 3, c) a u glavnoj prošli ili sadašnji prema smislu: Jaoh! da ne bi vjeku bio tvoje zakone prestupio, koliko bi sad mirnije živio. J. Kavačin 312^b. Da bi sinoć bila ubjegnula, jutros bi te zorom uhvatio. Nar. pjes. istr. 1, 70. Vise bi bil udilil, da bi bil imel. 6, 41. — *može biti i u podložnoj kondicional sadašnji, kad mu se vrijeme i tako može razabrati po smislu*: To bih bil niglare ne učim da bih znał tvoju odluku. Mirakuli. 47. to biva sragda kad je u podložnoj sam glagol biti, kod kojega nema pro-

Sluga kondicionala: Da bi ti ovdje bio, brat moj ne bi bio mrtvo (umrlo). 1. Bandulavić 67^a, iv. 11, 21. Da bi on ne bio zločinac, ne bismo ga bili pridali tebi. 101^a, iv. 18, 30. Da bi to istina bila, sabor bio bi sudio. A. Kanizlić, kam. 701. — b) u podložnoj je indikativ: *ajaj* *popadla se starija u sadašnje ili u buduće vrijeme*. *glagol podložne rečenice stoji tad u indic. pres. i to imperfektivno glagolu, ako se istice sadašnje vrijeme ili trajanje radnje, inko perfektivnoga*. Taj bi mi smrt mila, da budu ovi dan umrijeti od vila. N. Najeković 1, 180. Ter bi mi zadosta, da mogu samo znat. 2, 11. Blažen bih bio, da se moje tuge u kilu obrate. M. Držić 163. Ne bi mi života bilo, da nazna. 338. Ne bi zlo bilo, da ja podem bit gvozdje dokle je vrue. 410. Da ja znam er ono što riču ti kažeš u sreću da tvom pak djelome ne lažeš, rekao bih mom sreću da se sve postavi u plamen. D. Rašina 90. Na čakrov grob da sad poneseh teč časti, bi li in. on bil rad? D. Zlatarić 109. Ne bih te strpieno podnosil, da mi ni čića te pridraze ne vil'. I. Gundulić 110. Da su od zlata polja i gore, da sve rijeke zlatom teku, da je pučina zlatna more da vas saj svijet zlatan reku: svina tijen ne bi stoti dio ženske žele napunio. 228. Koliku bili, ja pod nebi steko slavu, čas i diku, da još dođem vrha tebi. G. Palmotić 1, 356. Da te vidi tko cviliti, ku bi pred nim stekla diku? 2, 96. Još da mladu kcer ljubicu kripisomom Gradimiru mi podamo vjerenicu, u komu bih bila miru! 2, 168. Brač tvē dika, da mi carstvo darivaju, živela bih plačna. J. Palmotić 160. Da sad svi pomru ne-navidljivi, ostao bi svijet prazan. I. Ančić, svit. 24. Da čovik umira veće nego javan put i da se vrati na prvani život, veoma bi bolje naredio stvari svoje. P. Posilović, nasl. 13^a. Da nijesu dobri ključ, ni gradovi se ne bi zatvorali. Poslov, dan. 14. Da ruka misao dosegnut' more, svijet bi bio užezeno more. 14. Da se pošto ina dvaš učiniti', svak bi bio mudar. 14. Da su dobri zajuni, i žene bi se zainavale. 14. Da je ovo krivina od bića, svi tijeja načinom živjeli bi. B. Zuzeri 64^a. Da vi vidite jednoga čovika gdi lubi jedno smrdujivo tilo u grobnici koje mu je na ovome svitu bilo milo, vi biste rekli da je ono bila velika ljubav. J. Banovac, prip. 63. Da je poslušati u nikim kućam, čule bi se svaglaše smutitje među braćom. razg 182. Da je proštit živve živote, ja držim da bi imao ontu korist. J. Filipović 1, 9^a. Da dode tkogod ter da jednu divojku pošali, bi se provedelila. 1, 77^a. Da jedan kralj učini sezarad tvoje ljubavi jedan mrav, bi li ovo velika ljubav bila? 1, 79^a. Da mi ovo bude od boga, ne bi mi žao bilo. 1, 413^a. Oh da vam se ne stide majk-kazati, čuli bismo, koliko ste i puta na suze naveli. F. Lastrić, ned. 60. Sagrišio bi, da mombrez svoje štete. 219. Da nije neurlive ljubavi, vlastite, ne bi bilo na svitnu nepravde nikakove. 314. Da nure, bi li se sakralno s takijem pokajnaem? I. A. Nenadić, nauk. 163. Svi bismo se izgubili za vuk, da nije ovoza cprostena. F. Matić 52. Da vam je one duše ujtat, sve bi jednim glasom odgovorile. I. Vladimirović 90. Jer da lažeš svit iztira, sad s narodom zemlja gusta tad bi, strah me, bila pusta. V. Došen 138^a. To bi ružna bila sprava, da se s krukum spregne krava. 207^a. Da vuk pita od ove užinju a da ne ina mu sta dat, što bi vuk učinio? N. Pakučić 7. Da sam čonje, ja na babu Maru ne bi išla. M. A. Rejković, sat. D2^a. Kakvi jesu kofci u Turaka, da jih lutim uzlam ne uztož, škofili bi gradhu na bedene. And. Karčić, razg. 229. A da se ne stidim, kazao bi. D. Obradović, sav. 12. Da mi j' ovde

jagūšee, ja bi vam ga sad dao. Nar. pjes. vuk. 1, 131. Da zna ženska glava što j' odojan trava, svagda bi ga brala. 1, 149. Da je muško, ne bih ni žalio. 1, 151. Sta bi dala, da ti za ni kažem? 1, 218. Da je za sto, ne bih ni žalila. 1, 221. Da se hoće sa mnom pomiriti, to bi mene mnogo milo bilo. 1, 221. Da me hoće u svatove zvati, ja bih pošla i dar ponijela. 1, 226. Da ja imam šeceru na udaju, ja bih inemu moju šeceru dala. 1, 228. Da ja znadem, moje belo lice, da će tebe star vojno ljubiti, ja bi išla u goru zelenu, sav bi pelen po gori pobrala, iz pelena b' vodu izvijala te bi tebe, lice, univala. 1, 290. Cveće ja da nosim, ja bi lepša bila. 1, 334. Da j' u mene sto j' u cara blago, ja bi znala sta bi kupovala. 1, 356. Da je vidis, razbolio bi se, da je ljubis bolan od groznice, po ljubim ti bi prebolio. 1, 458. Ne bih ti se junak poturcio, da mi daleš i sve Sarajevo. 1, 478. Da si dobara, ne bi došla sama. 1, 495. Da izije biri desno krilo, imala bi zlatoručna sina. 2, 61. Sad da su mi dva sestrića moja... sad bi oni na mejdan izišli. 2, 144. Da ti znaoš čij' su vinogradi, daleko bi koža obgonio. 2, 219. Da se jalna za zelen bor vatim, i on bi se zelen osušio. 2, 319. Jer da imaš sokolova krila, ne bi perje pronijelo mesa. 2, 598. Da tko broji, i više bi bilo 3, 105. Da ti vidis Janković Stojana, bi l' ga mogla po čemu poznati? 3, 139. Da se, braćo, u so prometemo, ne bi Turkom osolili rućica. 3, 195. Da je kome stari poglavliti, bi rekao i bi se zakleo, da se zeko zemlje ne dočljeva. 3, 242. Da je snijeg, već bi okopnio. 3, 257. A da mi se s inna udesiti, volio bi neg' carevo blago. 4, 179. A da padne iz neba jabuka, ne bi pusta na zemlju panula. 4, 153. Da se dignu naši Turci stari, da kauru vide u Rudine, što bi naši stari govorili! 5, 503. Da sam tvoja, u tebe bili bila. Nar. pjes. here. vuk. 10. Da ga zemlja ne vuče k sebi, polleće bi. (Kad se ko vrlo ponosi). Nar. posl. vuk. 48. Da ga objese, donio bi kući vješala. (Kad je ko vrlo veliki). 49. Da ga coek pošle po smrt, mogao bi se nazivjeti. (Kad koji polako ide, ili se dugo bavi, kad se kuda pošle). 49. Da zmija okusi od mene, otrovala bi se. (Tako sam lutiti). 49. Da znam da mi nije bolje, ne bih ni u crkvu hodio. 49. Da ina ova, bila bi mu žena gospa. 49. Da je svaki dan božić, ne bi bilo duba vrazljeja. 50. Da može, metnno bi ga u liedra. 51. Da nije siričta, ne bi sunce grijalo 53. Da padne na leđa, razbio bi nos. (Kad se kazuje za koga da je vrlo nesrećan). 51. I moja bi majka znala gibanicu umijesiti, da je sira i masla. 101. Mrtav da je a za povec da čuje, škocio bi. 183. Da koje od vas upadne vreteno u inu, one bi se mati odmah pretvorila u kravu. Nar. prip. vuk. 157. Bi li ti štogod mojoj braći, da sad koji od njih ovamo dode? Nar. prip. vuk. 197. Ali bili mu vse zafalo da ne zabovai do pet šest godina. 297. Da se ja udam, pa da rodim sina, pa da se on ovula stane igrati a da padne onaj krušač s tavana, i da ubije moga sina; što bi onda majka kukavica! Vuk, poslov. ix. Da ko izide na pazar pa da stane kupovati za kuću svoju razlicne stvari ne znajući šta u kući ima, šta li nema, tome bi se svi ljudi smajali. pism. 11. Da ti ne bih predavao bira da se slušam zrno da davole. P. Petrović, gor. vijen. 85. I plako bi, da mu plakat lici. Osvetu. 1, 49. — *ima primjera od xvi do xviii vijeka u kojima je za sadašnje vrijeme pres. perfektivni budem*: Da budu dobri (ost), ne bismo ih prodavali. Zbor. 5^a, arh. 9, 70. Da budem s inim ja, do bili jim i moj dil. N. Dimitrović 104. Da istina ovo bude, sam bih sebe porazio. G. Palmotić 1, 335. Da ti, majko, budes

živa, po svitu bi ti hodila. P. Vuletić 15. — *bb*) *ako se urjet starja u prošlo vrijeme, poznaje se uopće po smislu, starja ti se radiju glavne rečenice u sadašnje ili u prošlo vrijeme glagol kod podložne stoji: aa)* u perfektu kod kojega je pomoćni glagol prezenat perfektni budem. Da Eva ne bude zgriješila, ne bi ni djeva na saj svijzet rodila. N. Najšković 1, 118. Ne bih se ja nigdar vjerio, da sinče jednu stvar ne budem vidio. I, 289. Da ljubav tuj prvu ne budu ja tebi nosio neg lavu, činil mi toj ne bi. 2, 114. Da budem znao, u Kotor bih poslao sina. M. Držić 247. Da bu samo znale da ćemo pod toj biti podvezane, sasma ne bismo u manastir uzleze. B. Gradić, djev. 133. Da vi budete vidjeli što sam ja vidio, učinili biste ovaku pokoru, jošte veću. M. Divković, bes. 185a. Nisto ne bi pomoglo blaženoj divici Mariji začeti Isukrstu tjelesno, da ga ne bude začela duhovno. nauk. 39a. Pastiru, hvala ti, ubjen bih ja bio, na pomoć da mi ti ne budeš prispio. I. Gundulić 165. Što bi bilo od puka, da ne bude ima Mojsija? M. Radnić 219a. Zašto bi i gospodar na noj dobio da budeš udij povratio. A. Bačić 113. Što biste rekli, da budete dali jednoga vašega sina na skulu, ter da ga meštar ne uči kripostima? J. Banovac, pripov. 249. Mlogi u pakao propadoše koji bi bili spašeni, da se budu pokrili. A. Kanižlić, bogol. 492. Mlogo bi mu bolje bilo, da bude ostao u priprostom stanju. E. Pavić, ogled. 258. A da budu uštampane, ne bi ji tako lako nestalo. Norini 3. Da onaj seljanin ubio bude tvoju kravu, bi li tebi drago bilo? M. A. Rejković, sabr. 64. Da ne bude trpio i pogrdno umro, ne bi bio uskrnuo. D. Rapić 285. Da ne budeš za Ivanu dala, sad bi ono moji svati bili. Nar. pjes. vuk. 1, 242. — *bbb*) u perfektu s pomoćnijem glagolom jesam. *oro je mlade od preduščega, jer je najstariji primjer istom iz xvij vijeka, ali je u naše vrijeme mnogo običnije.* Da se nije dundu momu on za kraja povidio, po licu bi svoim samomu krv kraljevsku svjedočio. G. Palmotić 1, 40. I cara bi odbio, prevarili da ga nisu. J. Kavačin 262a. Da mi je neprijatelj moj to učinio, podnio bi. E. Leačević, gov. 97. Kō potpuna mā bi danas rados bila ... da sam sreću mogō imati, vjerenici vrijednoj tvojoj slobodna te darovati! P. Sorkočević 592a. Da nijesi tako učinio, ja te ne bih više sinom zvao. Nar. pjes. vuk. 2, 429. Boje (bi bilo) da sam rodila klupko prede. Nar. posl. vuk. 22. Da je mene čelo dobro biti, ne bi Lazo na Kosovu poginuo. 50. Da sam juče umro, ne bih to danas čuo. 55. Da ti nije mene bilo, umio bi kazati šta bi ti se dogodilo. Nar. prip. vuk. 125. Da su u Sodomu bila čudesa što su u tebi bila ostao bi do današnjega dana. Vuk, mat. 11, 23. Boje li mi bilo da se nije rodio onaj čovjek. mar. 14, 21. Da si bio ovdje, ne bi moj brat umro. jov. 11, 21. Pripovijeda se kako je nekakav tako iskao jedno po jedno dok se nije najeo: a u jedanput da je iskao hleba i sira koliko mu treba, ne bi mu dali. poslov. 50. — *ccc*) u imperfektu: I da posluh od junaka sluji kroze teške nepekoje, razgovora da ne zauu od jedine kćerice svoje. I. Gundulić 378. Da ti mene uvati, šta bi ti meni činila? Nar. pjes. vuk. 1, 521. Da ne bi ljubavi, svita ne bi bilo. Nar. pjes. istr. 2, 116. — *ccc*) u plusquamperfektu: Da gospodin ne bješe od nas odstupio, skratilo bi se dostojanstvo vjere

naše. J. Matović 67. Da s' ne beše Mutav postavio, ni jedan ti ne bi ostanuo. Nar. pjes. vuk. 4, 353. Da nijesam bio došao i govorio im, ne bi grijeha imali. Vuk, jov. 15, 22. — *ffff*) u jednom primjeru xvij vijeka stoji kao prošlo vrijeme praes. perfektivni budem: Da ne bude svetoga Petra, otišao bi u pakao. S. Margitić, isp. 119. — *Može biti i ovdje cijela pogodba podložna trećoj rečenici koja je u nu umetnuta:* Da bude živio, može bit da bi opak bio. L. Vladimirović 64. Da se nisto ove orgije ukimut mogu, može bit bi prije koji siroma goli suknaćom zaodiven bio. M. A. Rejković, sat. A 7b. Da bude Silhem znao da će morati umri ako uzljubi Dinu, istinito da ju ne bi bio ljubio. A. Tomičević 69.

β) u glavnoj je imperativ: Da najvjesti tko vandeo drugi, nemoj povjerovat. J. Kavačin 530a. Da te tko i tuži, samo meni krku pruži. V. Došen 71a. — *amo spadaju i ovi primjeri u kojima je glavna rečenica kondicionalnog glagola biti u riječ neka (u smislu optativa). cijela pogodba naznačuje želju da nešto, barem djelomice, bude drukčije nego je:* Te da i je malo takije, neka bi. F. Lastrić, ned. 70. Da bi drugud, nek bi bilo, već u suradno tvoje tilo. V. Došen 187b.

γ) u glavnoj je glagol u indikativu. *a) vrijeme je u glavnoj imperfekt ili aorist koji mogu zamijeniti kondicional, ako se pogodba starja u prošlo vrijeme, u podložnoj može biti kondicional, no je i u ovoj običnji indikativ prošloga vremena. aa) imperfekt. — dolazi od xvi vijeka.* Znaua da pomoć ljekara ne bise, taj mladae svoju moć prije reda zgubiše. D. Raičina 12b. Boje bišo ņemu da se ne bude porodio čovjek onij. I. Bandulavić 84a, mat. 26, 24. Da se on danas ne nadkloni vrh đubrave ove naše, po te idalhu svi zakoni, sloboda se satiraše. I. Gundulić 171. I da ga ne pristrāši, nigdar ne dopuščāše. F. Glavinić, cvit. 201b. Oj da ne bih rojen bio, koliko mi bise boje! I. Ivanišević 47. Ne bise mu muka izajti iz ņuhovih ruk da bi kad hotio. P. Radović, ist. 51. Požudu ne znadijah, da ne bješe rekao zakon. J. Matović 163. — *bb) aorist. — dolazi od xvij vijeka (rudi prvi primjer kod 3, a, b). Oloh žednad kod moje tazine, da mi ne bi moje zaručnice. Pjev. nr. 2149b. — može biti aorist i kad se pogodba starja u sadašnje vrijeme:* A da bratu sinče sjeva, od jada ti sebe ubi. J. Kavačin 59b. Da bi usta mā imala tōke glase i jezike, koliko je sitna žala i zvijezde su svekolike, tebe izpuno i razložno meni hvalit ne bi možno. 227b. Da tko višeg gospođina mudrost piše sto godina, drugo msta ne nauči neg zaludu da se muči. V. Došen 3a. — *amo spada i ovaj primjer kod kojega u glavnoj stoji namjera da se nešto učini pod uvjetom što je u podložnoj:* Negov sin se na u obrati da ga isjuziće, kad ga svrže s koņua, da s' nij oglasio brže. J. Kavačin 215b. — *b) nješte kondicionalna može stajati indikativ ili u prezntu ili u kom prošlom vremenu, ako je u glavnoj riječ koja po svom značenju ističe da se ono što bi se žbilo po uvjetu ima samo u misli. takora je riječ: aa) glagol moći:* Da bi se hotila bila boja ukloniti, mogah i ja izlisti. F. Vrančić, živ. 57. Da se Luka zaručī s Lucijom, ne može ni posli smrti uzeti ni sestru J. Banovac, razg. 272. Može se viditi, da se bude poula stavila. uboj. 21. Mogno je on doista skimiti krunu sviju kralja, da ne bude slave svitovnje od sebe otio odbaciti. F. Lastrić, test. 649. Bijah napravio malo za doručak, pa da bijase još, mogāše se poručiti. Nar. prip. vuk. 272. — *bb) htjeti:* Ah da se furfanat sad ne uklane, er mu ja htijah dat' za sve er mac imaše. N. Najšković 1, 287.

I da brzo ne pobognu, koleg hti nam da dogradi. J. Kavaiin 271^b. Neće, da o nebu visi. (Neće ako mu šaka ne padne, n. p. ukrasti što i t. d.). Nar. posl. vuk. 210. *tkuđer ako je ljetiti pomoćni glagol (ne samo kod futura, ridi kod htjeti):* Da bi videl vas svit rasićeći se, neće niće reći. Korizm. 48^a. Tegnuti da ju hoć, on čas će tja uteć. N. Najšković 1, 184. Da ga ubijemo, to što će nam napruditi? P. Vuletić 9. Da bjehu poznali, ne (ahu) igla gospodina propeti. J. Matović 49. Da bih dala ruho na telaku, kupovaću koša i sokola. Nar. pjes. vuk. 1, 298. Da mi ne bi Sarca od mejlana, doista me uvatiti šešće. 2, 220. Svakojako misli i premišlja: da bi mu se kazivao Marko, hoće nega Ture pogubiti, jer ne ima ništa od oružja: da ga pusti bijelu Prilipu, hoće isjeći nologe uzavnice. 2, 412. A nijedan uteći ne šešće, da ih turske straže opaziše. 1, 60. Da malo okasniš, uzlisaćeš. M. Pavlinović, rad. 84. *cc) uopće glagol ili druga riječ što znači potrebu, dužnost:* Da na priliku dade jedan ..., tada valja da ga odrisi. A. Bačić 381. Da je ko zatajal smrtni grijh u svojih ispovidih, da mu je potrebno? H. Bonacčić 104. Jesmo li držani s božjom pomoći umrijeti za svetu vjera, da je potreba? I. A. Nenadić, nauk. 45. Valja da je spravan podnijeti sva progonašta i sve suprotivnosti i istu smrt, da je potreba. 102. Al' boniste našeg tika i najmaña sruši sila: da mu igla mozak takne, od tog valja da se smakne. V. Došen 177^b. Da neviran kad postane (bog), valja da bog bit pristane. 255^a.

d) glavna je rečenica izostavljena: a) u pitanju, a ima se u misli: što bi bilo? ili što takovo, ili se čeka da pogodba bude popunjena u odgovoru: Eh, oće, neće doći. A da dođe? Ne će doći. B. Zuzeri 115^a. (Da te bijasmo privezali? rekli Turci na konaku nekakom čocku koga su vodili, a on im odgovorio: (To je vas posao). Nar. posl. vuk. 55. — *b) u nekijem primjercu takovom krivom pogodom pokazuje se neispunio: uzjeta a u isto vrijeme i žela da bi se ispunio:* Medvedović se naklopi i pojede sve, i još da je bilo. Nar. prip. vuk. 2, 3. Stojša sve opucka do mirve, pa oula skoči na noge i reče: (Aha, sestro, da bijase još! 36.

e. vidi kod A, 1. b. 31.

*4. pogodba nije potpuna, jer ona što je u glavnoj rečenici biva svakako, pa rrišo se ili ne rrišo uzjet, čim se pokazuje da je rrišo uzjeta neprilicno ili barem nepotrebno (isporedi ako pod 2), u glavnoj je rečenici svagda imali, pears. imperfektivnoga glagola, a u podložnoj može biti: a) indicativ prezenta ili perfekta: Uzvitiš ti da hoću, ne dolbita znaće noje. I. Akviliini 133. To isto govorila mi je i moja žena, da je imala konat, ali ja pomislih... M. A. Rešković, sabr. 19. Da s' bijemo, razbit ne možemo; da bježimo, uteć ne možemo. Nar. pjes. vuk. 1, 296. Da reknu da su Slaveni, to su i Rusi i Poljaci i Česi. Vuk, kovč. 7. — *b) kondicional:* Ne znam jadhva vas kako žaliti: već da bih vas u jagluku vezla, jagluk ide od ruke do ruke, a da bih vas u pjesni pjevala, pjesma ide od usta do usta... Nar. pjes. vuk. 1, 105. Da bismo ih blagom presipali, u kaura dosta blaga ima. 3, 87. A šta ću ti dati halvaluka? da bih dala vezena jagluka, u tom nema za se halvaluka. 3, 103. Da bi išli bježat', Breko porobiti, daleko je bježat niza Savu. 1, 279. Da bih rekla da j' od roda? nemam rođa milostiva. Nar. pjes. vila 1878. 560. Da bi knći u nu nije puta. Osvetn. 4, 5. A da bismo bježli u primorje, i tamo je kršno nemačstvo. 5, 85.*

2. si modo, dummodo, *pogodba je kao kod 1, ali se uz nu ističe da od onoga jedinoga uzjeta stoji rrišoće radiće što je u glavnoj, a da drugih uzjeta n ma ili da su ispunjeni, osim smisla, oraka se pogodba razlikuje od predašie i po tom što u glavnoj nije kondicionalni ili što da može imati uza se drugih riječi (n. p. samo) koje mu pridaju i svoje značenje, kad orijek nema, nije svagda lako razlučiti primjere od nabrojanih kod 1. b. 3). u podložnoj stoji obično indikativ, rjede kondicionalni.*

a. da nema drugih riječi uza se, u glavnoj je svagda indikativ. — Najstariji je pouzdani primjer iz xvii vijeka, no se može promisliti da amo spada i koji primjer kod 1. b. 3), kao prvi (D. Ravine) kod 3) a), te bi onda oro značeće došizalo do xvi vijeka: Da izgubimo glavnu tvoju, i mi svi smo izgubjeni. G. Palmotić 2, 137. Da ne dahu, neživi su. J. Kavaiin 533^b. Odkud bismo dakle platili ove dugove? što imamo, što li smo mi, da nas ne bude obugatio naš spasitelj onim sakramentom? Al u njemu dao nam je blago četverostruko. F. Lastrić, test. 206^a. Da se bratja među se što priro na msto što bi se nastojalo sjediniti ih, nagovara se da se razdije. A. Banovac, prip. 120. Da je puta i pravoga suda, devojka je mene poklonila. Nar. pjes. vuk. 2, 556.

b. uz da (obično pred njim) ima samo, istom istom, isto, histor, tek, i u podložnoj i u glavnoj stoji indikativ, rjede kondicionalni. Ne branim života od smrti najpreće, istom tva ljepota jednu riječ da reče. N. Najšković 1, 173. Tamo gde glava naša Iskrst nižal jest i mi njauno pojti, histor da jesmo pridruženi glavi našoj Isusu Krstu i da nega poslušamo. S. Bulbnić, sum. 94. Koja žužba prinasa mnogo korist (korest) i polzu, histor da činimo ju. 314. Neću ja manikati za skazati svaku stvar, istom da si ti ustupljen i da me hoć slušati. M. Orbin 10. Istom da sam tebe blizu, o ljubavi ma jedina, mirna biću sred plamina. I. Gundulić 19. Da bi nama istom sjenu prikazati neizrečeni mjesta, to bi 'oš žitvu dosta samo. J. Kavaiin 490^b. Ispovidnik otkriva i očituje ispod, da samo reče... J. Banovac, razg. 254. Ti, o Juda, desperati se oćeš kod moga milosrdja s kojim te čekam, isto da ponizno nega zaisteš? F. Lastrić, test. 155^a. Da bi tko dragovoljno ne slušao ozloglasnika, i samo da ne bi mu se suprotivio, bi li sagrišio? Blago turl. 2, 191. Dopuštiti će se njma podati sveto pričešće: istom da se ne bude bojali od koga dogodaja bljuvata. J. Matović 224. Koliko imamo potrebu od dobrote i blagolarnosti božanstvene, tko ne zna, istom da bi pogledao priveliku potrebu i nevolju Judčnu? 433. Može se i na svjetu svjetovno čelade nahruniti, samo da zbija hoće, samo da žive i djeluje, kako u. Pavlo. A. Kalić 46. Istom da mi zapovije tva vlas, svako djelo uzeti. P. Sorškočević 587^b. I on moğase lasno dati tek da hoćase. Nar. prip. vuk. 2, 295. I pjevo je, ali zgrade male, istom da bi ne ostale puste. Osvetn. 7, 1.

c. u orom primjercu riječica golijer uz da dave mu takori smisao (vidi dale kod go): Da golijer nijesan ja silom ga tisuila, zaludu sva moja uamislaj bila bi. F. Lukarević 75.

3. etiamsi, etsi, *u podložnoj rečenici nije uzjet koji dopušta ili oblikava izvršavanje onoga što je u glavnoj negu protivim, a u glavnoj se nešto nenadno ili nučno trudi anatoć onomu uzjetu, smislu onoga da sličan je smisao konjunkcija premda, prem ako, ako prem, ako i, dobro da, za sve da itd., no se u tome razlikuje što kod da uzjet je samo promišljen, a često je tako do kraj-*

*nosti dotjeran, da ne može ni biti. — u glavnoj rečenici rijetko stoji kondicional, obično indikativ ili imperativ, po onome što sam smisao iste. — Ima u nekim primjerima, osobito kad je da samo, pred glavnom rečenicom po koju riječ što pomaže da se lakše spozna misao savoga da. Takove su riječi: ipak; Robotaviti tvoje susjedstvo i da gledaš, ipak car grabni tonetati litje da s nega ti ne pređas. J. Kavašin 200b. nu: Da je sree od gvezda, nu bi ga zlato razlučalo. Poslov. dan. 14. još: Da nikakovo svidočanstvi ne bi inali, još bi sam razlog naravni u poznaće dovesti nas imao. F. Lastrić, test. 222b. i još: Da bi nam grih ne uzimao milosti božje nego samo zdravje telesno, i još bismo ga inali bižati. J. Banovac, prip. 12. Da ne bi znali što je zlo, što li je dobro i kako valja zloću izkoreniti a kriposti usaditi, i još inali bismo se žuditi. B. Leaković, gov. 45. sa svim tim: Da Adam ne bude sagnišio, sa svim tim bio bi se uputio (*sin božji*). A. Tomiković, gov. 51. samo: Da ne bude lih bio potribiti, samo zarad ljubavi naše bio bi se sin božji uputio. A. Tomiković, gov. 51. — *Dolazi od xvi vijeka.**

a, značienje što ima da poznaje se po samom smislu, bez pomoći drugih riječi koje bi stajale uz a.

a u glavnoj je rečenici indic. prav. ili fut., ili imperat.: a) u podložnoj je rečenici indikativ; i to za sadašnje vrijeme prezencat imperfektirnoga glagola, a za buduće prezencat perfektirnoga glagola ili futur: Da svudi hoće iskat, ne moć nač na sviti sina. N. Dimitrović 50. Ostalo t' nije moći što je ovdi, dat znati, od putra do noći da t' budem kazati. 104. Ja cijemim da ovjek odslužit ne može, d' ognjem gori vijek. N. Naješ-ković 1, 153. Nu tvrdi neg kam u toj ču t' vik biti, da svijemja nmkam budu ne mčučiti. 1. 179. A bog me da dušu neboga ja kličim, toza ne okuša. 1. 253. Za to im ne damo, da hoće puknuti, vidjeti nas samo. 1. 315. Tim od suzina tebi tvoga s voljom svojom hoću reći, da prid tobom znam smrt steći, cesarice sva moga. A. Čubranović 153. Ah jaoh, što ču, da sve drago kamenje se moje broji? 1. Ginduljić 351. Da si od ognja sva goruća, nješi množtvu neprijateljā jedna odoliti t' moguća. 356. Sve bijeloce da pūil oči izberu se i sjeđine, kon biloće mile i drago boj-nijeh diklie tamne ostaju. 405. Nemoj pogrdivat nikoga, da je najpjetšteniji. 1. Družić, nauk. gen. 72. Ni jedna misao, da je najgora i gnuš-nija, nije grijeh 150. Slobodno ču tebi rati, da znam ostat sad bez glave. G. Palmotić 1, 363. Ti se, da obideš vas saj svit, na boļu nanjmeru viku neć nanjmerit. 2. 26. Da se crnoj zemlji nica sada mrtav hoć' prostriti, ja ničija vjerenica van Tur-nova neću biti. 2. 113. Ni ču vijeku promijeniti ovu odluku stavim moju, ne da padah zgar ne-besa, ne da usadne sine more, ne da zemlja sva se istresa. 2. 133. Da himbenji gusar luti u pako se sakrit bude, svudijer ga ču ja stignuti. 2. 339. Od desnice moje veće, da bez ljub' znam ostati, nijedne neće službe imati. 2. 363. Pak ova opačina, da nikomu ne naudi, istomu čemu naudi, S. Margitić, fala 251. Da t' sve svijet suproč' ūma, sree i pamet straha nima. J. Kavašin 182g. Ne more ih napojiti, krv svu ljudku da t' proliti. 460a. Tko ne mari saraniti ovu jedu dušu, da ih imade ijadu, sve bi ih izgubio. J. Banovac, prip. 16. Bog je vičiji svet u sebi, mudar, moguć sam po sebi tako da se reć ne može od ūeg dosta, da se složje bogoslovlje s pameti. V. Došen 29. Da sve na ūem leži more, i nebesa da se sruse, ne mogu ga da zaduše. 263b. Da ćeš sade sabju

povaditi, da ćeš pola vojske pogubiti; nevjere ti učiniti neću. Nar. pjes. vuk. 2, 277. Nije kvara da stotinu dadeš, 2, 423. Da ču tamo junak poginuti, neću moju snahu ostaviti. 2, 542. A što će vam više pusto blago? Da mejte, izjest' ne možete. 4, 143. Hoću sutra na planinu poći... da ču svoju glavu izgubiti. 4, 324. Daj mi, bože, od srea poroda, da će biti gaju šarovitu. Nar. pjes. petr. 2, 24. Neće, da mu na rep staneš ujesti. Kaže se za mirno ili upravo za lijeno i nevaljalo pseto). Nar. posl. vuk. 210. Ko prosī, da krum nosi, vaju mu dati. V. Bogišić, zbor. 100. Kazuj da za glavu. M. D. Milčević, let. vec. 12. — *bi u podložnoj je kondicional:* Da bi veći broj od zloba bil tvojih, on će tva juveno uslišit moljenja. N. Dimitrović 36. 37. Nikadar već neću ucivilit nikogaz, da bi mi najveću sakrivil koju stvar. 93. Majde ču čekat ga, do noći da bilh znao. N. Naješ-ković 1, 202. Priletiče strilovato, da bi bio na kraj svita. A. Čubranović 147. Reći sve svoje grihe cijelo e ne ostaviti, da bi jedan, dobrovoljno. P. Posilović, nasl. 106g. Može li se grišnik od svi griha odrišit? Može, da bi imao grihe svega svita i istoga Lucifera. J. Filipović, prip. 1, 211b. Ima koji reku, učinio što sam namislio, da bi sad u pakao otišao. F. Lastrić, ned. 332. I raliću prvo reći, da bi znao ne uteći. V. Došen 82g. Stavit ču ga na vješala, da bi bila ista moja majka. Anđ. Karić, razg. 169. Neće tebe pogubiti uja, da bi nikad ne vidio carstva. Nar. pjes. vuk. 1, 628. Čeracu te do grada Zvornika, da bi znao da ču poginuti. 4, 192. Veće hoću tako uraditi, da bi svoju izgubio glavu. 4, 239. Ja ču na ūeg' pošku opaliti da bilh znao da ču poginuti. 4, 195. Hoću tvoju predvoditi vojsku, da bi moju ne iznio glavu. Osvetni. 7, 11.

b, u glavnoj je avist nješte kondicionalu ili futuru: Da pobjegne u kraj svita, da se skrīje u dno pakla, vlas, ga moja tjeskovita svud posijeće, zbi i zakla! G. Palmotić 2, 218. Ne proдох se barjaktar-devojke, da biste me svi odustamili. Nar. pjes. vuk. 1, 420. Ne ljubiti ti pāsā medu oči, da bilh znao da bilh poginuo. 3, 367.

c, u glavnoj je kondicional: Da ju u boga sama prosīš, ne bi mogla prosit' veću. M. Pelegrinović 183. Ne bilh ju ūoj dala, da umrit' ho-tiše. N. Naješ-ković 1, 218. Da bilh bil u raj u boga tebe svet prisvet, došal bilh rad tebe na saj svit naglo ojet. D. Rašina 87b. Da s Duravom sve ostale sastati se rijeke budu, moga grijeha ne bi oprale. G. Palmotić 2, 31. Ne bilh ti se junak povratio... da bilh znao da bilh poginuo. Nar. pjes. vuk. 2, 294. Da je devet gigerica za paru, ne bi se mogao inaniti. (Kad ko nije vrijedan ništa steći). Nar. posl. vuk. 50.

d, može glavne i ne biti, to biva često u poslovcima, no i kod ūih može se dodati u gorocu glavni rečenica u kojoj biva glagol u indikativu ili u kondicionalu ili u imperativu tako kod poslovice (Nar. posl. vuk. 54) da nam ga na usta rodila, sam Vak dodaje: udarila bilh ga. (Reče se za dijete kad što skrivi). — Da bilh znao i na koji orati. (Da bilh znao sve volove prodati). Nar. posl. vuk. 47. Da bilh znao ljeb u pepeo anjesto soli) unakati. 47. — da s ovdokorim značienim az krih kondicional bil stoji pred zamjenicom koji (i tko), te je smisao makar koji (tko), koji (tko) nu drago, dolazi u jednjaku pisca iz xvi i u jednoj poslovice iz xv vijeka, sasma je drukčije da bi pred interogativom zamjenicom kod A. 1, b, β, b, bb, ddb). Općtu nemoj čuj, s cu- ljudi da bi s kom! N. Dimitrović 8. Tko sebe ni svoj dom ne unije vladati, vladanje da bi koj

nejmaš mu podati. 19. Jer ću nega vjiek ljubiti bez sagraješe da bi koje. 24. Za nevoju od ljudi i da bi tko sudi. Poslov. dan. 153.

e. *jamačno treba oravko shratiti da i u ovom primjeru: Svrje svijet, da hoće i neće (= htio ili ne htio). Osvetn. 7, 17.*

β. *uz da ima i drugih riječi koje mu daju oravko značenje: u ostalom je konstrukcija kao kod e ima primjeru u kojih da s onom drugom riječi vrijedi koliko uopće premda, i ističe da ono što je u glavnoj biva unatoč onome što je u podložnoj, ako ovo i nije nešto po sebi mučno. — također su riječi:*

a. *i koje može stajati uz da i to pred nim ili za nim u može od nega biti i odujeno: aa) i da: Pak ovdj petnes hlib za majdin uzimaš, i da t' je svaki hlib veći nega tamo, dvaš. N. Dimitrović 104. Stavna kripis u kom siva i da zle je taj naravi, zlu (grješkom zla) mu narav pridobiva. G. Palmotić 1, 351. Za obranu bitja i glave od onoga, koga lušiš, ne može ti bit zabave, i da vele još izgubiš 2, 313. I da ga (psa) štap ik zamlati, vjiek ne pušta što ufati. J. Kavašin 235^a. Ako se paka dogodi nagla bolest, može se pričestiti i da nije postan. J. Banovac, razg. 234. Ali i da vam svijet daruje svoja dobra s obilnosti, opet bi vam ih digno nakon malo vremena. D. Bašić 8. A i da znam, ne bih ti kazala. Nar. pjes. vuk. 2, 15 — bb) da i: Niti se s'nome more vincuti, da i ona oće. I. Ančić, vrat. 226. Bleće ovce, a ovcar najat, da i vuk vuče, neće lajat. J. Kavašin 378^b. Ne može se lasno oprustiti, da i oće. J. Banovac, pred. 8. A da i dopusti, vincatje ne bi vajalo. M. Dražićević 89. Bog me hoćeš da i nećeš! Prip. bos. 1, 29. Nego pričaj da i nije milo. P. Petrović, gor. vijen 53. Ma se silna ukrmila vojska, da i hoće tko, lud vinut nena. Osvetn. 2, 136. — cc) i je *odijeljeno jednom ili većim brojem riječi od da, koje može stajati prije onoga ili poslije, i stoji pred onom riječi koja se hoće istaknuti*: Ali i španjka i francačka da ti bude pomoć doći. Jeda kruna tva poljačka sahranit se tujem će moći? I. Gundulić 451. On će ti ga dati, da ga ti i ne isteš. M. Radnić 133^b. Da bismo prijali od jednoga poglavice ali kraja i maljan dar, mi bismo ga činili mnogo draga. L. Terzić 3. Djelovanje da je i malo, sva objavlja ona tu se. J. Kavašin 354^a. I sto godin da produži život čovjek, što je paka? 358^a. Da bi grih, kojmo je najviše zlo, i mađu štetu činio nego je čini, još bismo inali našu svetinu od nega kao ovu od vuka čuvati. J. Banovac, prip. 12. Pitano ga, da bi i bilo toliko istina, što bi slidilo. A. Kanižlić, kam. 88. Jer da b' bio i planina, koja bi ti bila čina? V. Došen 15^a. Eto tako vara lude, ali i mudar da tko bude, lasno nega on privari (trgovca). 120^b. Da si i samodržac svega svijeta, dužan si biti čedjale umrtvjeno i utreno, jere si učeniik boga propeta. I. M. Mattei 164. Da bi tako, Stoko, i ne bilo, dosta mene što govoriš rabro. Nar. pjes. vuk. 4, 291. Da je mene i pološa vina, samo nek je krcmarica mlada. Nar. posl. vuk. 50. Daj mi, bože, od srca poroda, da bi i luta zniija bila. Nar. prip. vuk. 68. Idem da bih se i ne vratio. 117. I cara da ubijem, ne mogu mi ništa više učiniti nego me pogubiti. Vuk, posl. 181. Da bih znao s tobom i umrijeti neću te se odreći. mar. 14, 31. A da bi ga i zaboravila, ja neću zaboraviti tebe. D. Daničić, isai. 49, 15. Pa aratos, da bi i ne dali. Osvetn. 3, 58. Ja bih reko, ako vam je drago, ne maknuti odo doma svoga, pa da bi nam i ginuti bilo. 5, 35.*

b. *ni. isto kao i ali s poriećenem: Čovjek će*

bit čovjek, da nejma ni novac. N. Dimitrović 10. Vaja t' ići da nećeš ni doći. Nar. pj. petr. 2, 209.

c. *još (joste, još): aa) još da: Ali budniču duša nepristojnijem mislim oskvrnena, još da se tieljo zdvora neoskvrneno vili, tuj čistoće ni cjelosti nijedne nije. B. Gradič, djav. 47. Ki (dar) ne imaš, ni s'imal, ni č'imat' nikadar, još da bi tisuću godišta iskati mogal ga. D. Rašina 123^a. Ah, još da sam tvrđi od stijene, i smrzutajji, jaoh, od leda, svaš ronim vrlu mene. I. Gundulić 217. Još da je pravo, tko će moći Janku odoljet? G. Palmotić 1, 377. Čije srce, još da bilo tvrdoga bi od kamena, ures ne bi objubilo? 2, 9. Utažiti brzo će se, još da je muka ne velika, mlada dikla. 2, 209. Još da ti ju ne povijem, sama je vidiš. 2, 212. Boja je božja volja, neg' su sreće svekolike, još da budu prevrelke. J. Kavašin 73^a. Još da bih glad čutio, ne bih htio prosit' I. Dordić, sat. 192. Erbo carska riječ visoka vik ne može doč' na maše, još da ima s teza uzroka na svē doći svijet skoncaše. P. Sorkočević 590^a. — bb) da i: Nu da još gine svit, i u rasap sve grede, imaju slavne bit gosposdske besjede. I. Gundulić 119. — cc) da - još, još - da: Za toj te ja neće nikako ostavit, da bih se joste znao životom rastavit. D. Rašina 85^b. Nikad neće moja mladost drugu vilu služiti, da bih znao još mojt život ka zloj smrti združiti. 106^a. Da bih još bila za dobra človjaka ulana, smirila ne bih se do vilka. D. Zlatarić 6^b. Tvo'e mogućtvo more... pod naglos tvoje kose sklonit jačje sve oblasti, još velikoj da su u časti. J. Kavašin 387^b. Neumitan raspe svekoliko, da bi bilo još dvaput toliko. M. A. Rejković, sat. C2^a.*

d. *uz i može biti i još: Petar... vidi još da i oči zatvori. A Vitajić, ist. 37. Dakle nitko drugi može biti davalac i službenik ovoga sakramenta, i još da bi bila potreba najpokoja ni djak ni pismnar. L. Terzić 143. Ako li je strah taki, da covik neće da sagraši, jere bog pravdon i po svojoj pravdi grišnika kara, a ne ima čovik ov misao, da nije pakla da bi -sagrašio, nego još te da i nije pakla, ne bi sagrašio, ovo je strah dobar. J. Filipović. prip. 1, 173^a. Koji je grijoh oklianae laživo? — Smrti, još da je i ualaha laž. T. Ivanović 54. Od najtežjih (trajaj) strah me nije, još da i život izgubiti ću. P. Sorkočević 587^b.*

e. *baš: U kuću ti ne bi dala ni devete kučke slipe, baš da iz ije crvi kipe. V. Došen 167^b. Isčeraču ispod Beča Turke, baš da bi mu kćeri ne uzeo. Nar. pjes. vuk. 3, 48.*

f. *makar: Pače volju, znaj, bez plate robišom se tvom nazvati, ner se družim samo ozvati, makar da me svu pozlate. M. Pelegrinović 169. — makar-i: Makar da si i sam car, ja ti kazati neću. Nar. prip. vuk. 7, 268.*

g. *pa: Svi ćemo te danas poslušati, pa da ćemo listom izginiti, barem ćemo kraj net naseliti. Nar. pjes. kras. 1, 201.*

h. *najveće: Da najveće kraj ni prosti i negova kćerca mila, biću vazda u žalosti. G. Palmotić 1, 391.*

D. *autem, sed, tamen, quin etiam, igitur. veže riječi ili rečenice koje su među sobom samostalne (kod 1, a, d) bb) druga je podložna proji, ali ne zato što je da s'nom veže, nego s drugoga razloga) ističući jednu prema proji.*

I. *autem, sed, tamen, quin etiam. ističe da u drugoj riječi ili rečenici ima prema proji nešto više ili manje suprotno, ili samo drukčije, osobito. — Ovo značenje dolazi od prethod. vremena, no se gubi već prošloga vijeka, osim rijetkih slučajaj (vidi kod a, b) cc), kod b, a) i d) i kod d. b)).*

duže se uzdržalo u zapadnoj strani našega naroda a osobito kod čakaraca u kojih i u starija eremena češće dolazi (vidi kod b i c) između riječnika dolazi u Frančičevu (ast, sed, sedenim, tamen, vero, verum), u Mikalčinu (nego, a, ali, ma, sed, at, autem, at vero, verum enimvero, caeterum), u Belinu („ma, ast“ 1488), u Bjelostječevu (a, ali, nego, nu, ma, manu, ast, sin, vero, verum, sed, caeterum; verum enim vero; da pače „quin imo, imo vero“), u Dančičevu (a nego, ali, verum, 1, 251).

a. *Št, autem, kao a pod II. veče rečenice ili riječi, pridajući drugu proju tako da iz njih združeni postaje jedno cijelo, ujedno ističući da je drugu po nešto suprotnu proji ili samu od ne različita, drukčija.*

a) *među rečenicama, ističe da u drugoj ima nešto suprotno onome što je u proji (isporedi a pod II, B, 1, a), xvi vijeka. Vidil jesam do istine, da je Isus bog istini. Da mnogo se vi varate, ki se bogom tim klatfate ki su krivi, tašči i ludi. P. Hektorović (?) 142. Tko bogat najvješ jes vrhu svijeh pod nebi? najveću tko ima najveć i mudros u sebi. Da tko je na svijeti najveće ubožii? znanjem i pameti tko je najloši N. Dmitrović 17. Ne more svit ne naviditi vas; da mene ne navidi. Anton dahn, nov. tešt. 142. jov. 7, 7. Sto Judi pomože, da onijem istijem izvrsnijem načinom samohodno . . . na apostolat pride, pokli izvrsan početak toliko opakom svrhom zastupi, snrsi i obruži? Da što naudi svetomu Pavlu, ere iznenadke bi zaslijepljen i kakovo po sili na put od spasenja pritegnut, pokli on poslije sa svijem bogoljubstvom pameti i srca slijepli gospodina? B. Gradlić, djev. 95. — *kad se drugomu odgovara, može se otkako cezati odgovor s neprijem rijetima:* Vila I: Evo mi ljubice, Vila II: Da nut je u mene. Vila III: Da nuti ružice ovamo rumene. N. Najefsković 1, 208. Petrušela: Brižna, među erevjare koji krat me je ustnuo. Ovdolnu bjese a nemanstina u nem velika bjese. Pijero: Da mene, Mile, koji krat ve me si opsovala. M. Džić 279. Tir.: Dakle ti isteš znaš, kako bi grad mogao svega zla sačuvati? Kre.: Da radi inoga malo prije ne poslah po te sina moga, da ni te odi zval! M. Bunić 43.*

b) *u rečenici ili riječi koja je rečena za drugu nema ništa suprotno ovoj, nego samo nešto drukčije, novo, osobito, an) veče pojedine riječi (vidi a pod II, A, 1), dolazi do xvi vijeka. Jaki da utežni pod imi pastusi, M. Marulić 13. — u priloženijem riječima skriva se ono što se moglo izostaviti u predišem nabrojaju: Zaklesmo se gospodin vojvde Sandaču i knezu Vukoju i knezu Vuoku i Stipanu sinu kneza Vuoka, da njih ostalems i njih plemenu. Men. serb. 284 (1419). — *hb među rečenicama u priloženijem ističe što se u njem drugijem dogodilo uz da može biti i pak, paka. Vise ste običali i rekli: da si sode tvoja sela svedobno i tvoji ljudi: da ja smo, lyti rekli, nojmo ljudem, da se ne boje mstare; da vy kako si se ste naučili po kletvje naša sela i naše bojary jemati, takoz si i mně učinili. Mon. serb. 21. (1238). Boga naredi v sest dan i stvoril vsi riči učinene, da v sobotu počim. Korizim. 118. Naez knez nastojati pri kraju vsim puti, zvan da bi na dvor. S. Kozjić 569. Čujni to cesarica žena Maksimova, željaše viditi Katarinu i govoriti sa imne, a ne znađise kako. . . . Da, dosad jednoč ka noj Poririj . . . . niemu otajno pove govoriti. F. Vrančić, živ. 12. S počela mi biše sladak, da pak mi se u strah stvoril. D. Baršković, vil. 214. Jamu iskopase za u nu hitit pra-**

*vednoga, da oni paka tot' svrataše gdi vrč' htihu brata svoga. A. Vitičić, ist. 25^b. Zahvali se Vidočiju starče put mladoga cara na večeri, da on ma do devet sinova, a ou nima sina ni sinovca neg do devet polepih devojak, svih devet do mlade Margarite. Da ni toga do nedija dana od cara mu drobna kniga došla. Nar. pjes. istr. 1, 25. — c) kao a pod II, B, 2, stari među rečenicama i pokazuje da govori, pošto se je dovršilo ili prekinno iza prece prelazi na što drugo ili se nastavlja nekijem novijem načinom ili mu se što dodaje. Vy, kako si se ste naučili po kletvje naša sela i naše bojary jemati, takoz si i mně učinili; da u toms bogu da rasudi. Mon. serb. 21. (1238). Se što mi ste pisali i poručali, vsoo razumehi: da ere ste rekli, mi držimo věru i prijateljstvo tebe i tvoims ljudem, to, vlastele, ne mogu ja pokriti, vidi se ta věra i prijateljstvo. 12. (1253). Potrudihs o toms i vzmogoh i ustavio obšte žitije vy nemu, da jegože izvoli bogu po mne vy nem žiti i načelstvovati, moju i zaklinaju st. Hristom, jako da ne razorit. 245. (1399). S vama imamo uvēta da ni ne usilijete nigde poslati lēčiti osvēns Dubrovniku, da i to bismo mogli učiniti vas radi. Spom. sr. 1, 9. (1397). Da eto posilamo Petana da je on vovans kupiti vsoe, da mnogo molimo gospodstvo ti, budi ti milost za to vidēti. 1. 87 (1402). Posila kraljevstvo mi ka vama svojeja unutrašega milostiva kuće kraljevstva mi kneza Bisteta, da da mu ste dali dohodaka kraljevstva mi koji ste dlužni kraljevstvu mi. 2. 9. (1328). Tacih uzpagnuse kon sinajske gore, koji no pojdoše bogu ent govore, kad nitkor ne more prez straha čekati, grom s trubom sa gore kad priča praskati, da tko spovlati sva more čudesa? M. Marulić 15. Puhnu je Radosave s družinom vjese piti, da prvo to biše stražice razredio. Nar. pjes. star. pis. 6, 20. Pekora jest kripist i sakrament. Krip post jest kom se bolino od grihof. . . . Da koliko potora jest sakrament. . . . uzdrži u sebi dvoje kelanje. S. Bunić, ispr. 3. Tvoju knigu prijah i prošila; da zahvalam ti, da se o zemli našoj pečališ. Aleks. jag. star. 3, 236. V Indiji jesmo, Indija nas umisti. Da ča se nam prigoda, ova kniga vam kaže. 289. Jakova su to sinovi, da zovu se i Oshivoi. A. Vitičić ist. 241^a. Tko bi navlaš lio cuti koji (tkoji) grijeh, sagriješio bi smrtno; da ili bi ga živo navlaš, ili nehotie, držan je mučati. I A. Nenalić nauk. 176. — *oedkim načinom prelazi se na što drugo i za riječima što je ko drugi rekao:* Skup: Ovdle se ustaviše dva viteza čudno moći, odayte se odijelise. . . . Koračka: Da česte li vi po sroči bližie žale godi zamuti na trubaja glas? I. Gundulić 31. 32. Captislava: Ja sam veomi uživala bojnu mladost punu hvata, plemenite Ugrčivce. . . . Gradimir: Da vjelo bi, moj mru, kraljeviće plemenite kijem države slovinske si i sva Evropa glasovite? G. Palmotić 2. 317. 318. „Bog pomozli, Vukova majko“ Zdravje bog daj, dvi dolje mlade! „Da gdi ti je Vun dobar junak?“ Nar. pjes. istr. 1, 23. — *nešto je osobito kad se u proji rečenici pokazuje vrijeme onomu što u drugoj bicu (vidi a pod II, B, 2 c), u onoj stoji da nešto nije još ili da je istom dovršeno, dolazi kod čakaraca i u naše vrijeme.* Dobro ne izostas da ti će sve dati ca godir objubiš i budeš pitati. M. Marulić 10. I ne bih duboka još sanka saspala, da ne je žostoka bofazan zapala. H. Lucić 239. Ne dobro izreče te beside Eng nija, da se tu liježe zemlja strese. F. Vrančić, živ. 80. Tečeše let 306, da Konstantin spavil vojsku F. Glavinić, cvit. 12^b. Ne pogde mnogo dan, da biskup ide u Jerusolim.*

183b. Jedva biše izreka sudac osudu, da oni psi ugrabise Isusa. M. Lekušić 88. Ne okasni bog dostojno pokarañe, jer netom bogogrdni psovalae bijaše izustio ove riječi, da taknuđ od nemoići S. Antone do malo izgoren i spržen nesrično umri. Blago turl. 79b. Još si, Mare moja, u zibelu bila, da je tebe majka obećala bila. Nar. pjes. istr. 2, 4. Još ni ura za polnoći, da si Mare sina rodi. 2, 38.

c) *sa značenom što ima kod a) i b) često stoji pred složenom rečenicom koja počinje riječima ako, kad, pokle, jer au) da ako (aste, afe, ako li) mjeste a ako (drugo značenje vidi kod ako pod 8, k) vrlo se često nalazi od prijih od naših cremenaa, a između riječnika u Vrančićevu (sin) i u Belinu (quod si. 185a), sažimlje se i u jednu riječ: dako, teko je u najstarijem primjeru: Nečemo ti ka vam, na onu stranu de ni ne zakom, dako ćemo pravomu stanuku, da se stamemo u Zatonč Mon. serb. 7. (xu riječ). Da ga poziva s krajevom pečatiju ka kraju, da ako ne pride po pečati, to tuzi da se upišuju pečati u kraja 13. (1222—1228). Ašte ubo omi povelh, primi dobrč trebovanje, da ašte ne da, da umlači paky vs sebč, Sava, tip, stud. glasn. 40, 149. Arhijerej da reče onomuži vlastelinu da brani popa po zakonu. Da ako onuzi gospodaru, ne ime čiti, da jesti, popa svobodom, kudč mu godč. Zakon nov. 20, 21. Da ne daje svoda za tozi: da ako si uzjubi uzeti kofia, da si ga uzine. Mon. serb. 162. (1357). Da ako ti pravu virovati budeš, on hoče privesti tebe na vicia veselja. Živ. kat. star. 1, 219, 220. Čara vasoga ubih i vas živih nhlvati; da ako hočete život svoj kupiti, zemlju vasu k zemlji mojej priložite. Aleks. jag. star. 3, 232. Tebi kako trbuje carski čast učinih; da ako živ budeš, i hoče od ovoga vidih. 273. Da ako meštar vas umi noge vaše, i vi ste držani jedan drugomu univati noge. A. Gučić, roz. jez. 163. Ti sam ne znađeš koju oblast jmaš, da ako mene pitaš, ja ti hoču upraj kazati. F. Vrančić, živ. 29. Jesu svidoči koji svideknju da si krtjanka; da ako zatajiš, konac hoče biti lihovu osvadjanju. 30. Da ako kri tvoja svjetlos je, razlog ni, da bez ñe još ni ja pribivam u tmini. I. Gundulić 111. Vidi mi se da ovo za sada najveća biše potreba; da ako bog posudi život, za ovim i ča drugo u ruke hočemo prijati. F. Glavinčić, evit. xix. Zapoviedi cesarove poslušajte a ja vas obitam čestite učiniti; da ako li nečete, različitim mukam budete mučeni. 30b. Ako pokornik jest priznat posvati, tada pokoru od molive ima mu (isprijednik) odlučiti; da ako jest bludnik, tada postom ima se krotiti; da, ako lakonac, tada almuštvo, svitl. 105. Da ako glas me sprva naj nezrečene tve ljepote, razgovorom uzdanime još me uzvisi tvoje dika. G. Palmotić 2, 303. U dni svetačne imamo se čuvati od činjenja svakoga službenoga. . . da ako se ostavit ne može prodavanje od onih stvari, najmanje neka se zatvaraju stacumi M. Bijanković 21. Neka obsluže, da se s ñima ne srijemaju, ali karaju; da ako koje prigovarjanje od pravde meu ñimi izaslo bude, neka se prijateljskim načinom smiri. 101. Ako sam zlo rekao, izvedi svidočanstvo oia zla; da ako li sam dobro, zasto me biješ (bijese)?? 1. Terzić 27. Ne vjerovat što se govori; da ako je pak i istina, valja žalit. . . I. A. Nenadić, nauk 111. Ako budete oduštiti ljudja grijehe ñihove oduštiti će i vam; otac nebeski sagriješena vaša; da ako li ne budete oduštiti ljudna, otac vas neće oduštiti vam; grijehe vaše. J. Matović 502. Dobro, ako se nije još dotočilo vrijeme, ako se nije broj nadopunio; da ako se dotočilo i prošlo,*

mi smo izgubjeni. A. Kalić 331. — bb) *rječe se nalazi pred kad, pokle, jer, itd.*: Biježi pokrivaje slijed svoj repom, da bi ga po slijedu ne našli; da kada vidi da uteći ne može, krjepko među njih skoči. Zborn. 6. Ako luh vas živih vidil, čast po dostojanstvu vam učinil bilu; da odkoli od ovuda izidoste i otidoste, mrtvu službu vam daju. Aleks. jag. star. 3, 250. Ne može muž od žene ni žena od muža odstupati. . . Da kada jesu uzroci radi kojih kadgodir muž od žene ili žena od muža razdružje se, ima se znati da tćme razdružjenjem ne odvđužje se. S. Budinić, sum. 109b. Milujuči zato ja red vaš, protumlači prid dvadeset godišč nekoliko izvrstih divie život. Da jere ono ča jest rukom pisano ne može se tako lahko ni od tulkim ni toliko vrimena čiti, . . . ovo vam one jiste knjižice sada činil istiskunite. F. Vrančić, roz. jez. 3. Jošje jimaše cesar ufanje da se privrati i zato. . . iskase ja ja kakogodir pribim. Da pokle vidi napokon da se za ludo trudi, zapovida, da ju na ta kola privežu. 13. Sve bih vošte ja podala, da te iz pakla iznem zalada, da uzamnožo jer to nije, srce moje žalosno je. M. Divković, nauk. 2 112

d) *stoji među rečenicama ili riječima koje su i tako drugom mučenom među sobom rezane, samo da istakne drugu pemu prav. au) rezanje ili riječi samostalno sa jedna prema drugoj: au) rezane su rijeju ili: od xiv do xvi rječka. Da im se ne uzima carina na Trebiñi, da ni na pedanoni, puti ni na brodu. Mon. serb. 146. (1349). Da ñma ne voljam nitko zabaviti da ni zadržati. 157. (1357). Ni ñma smeo ustajali da ni ñma ustajano. Spom. sr. 1, 2. (1395). Ne bi cas da ni ñup, kada me ugleda. S. Menetić 193. Koju stvar do ñumas ne vidjeh, da ni euh. 310. Veće ja unke ne vim reč, da ni znam. 312. Ovdj je kon tebe kako gradanim, da ni kraj od Tebe, da ni tvoji pravni sim. M. Bunić 21 — u prirazanu se riježi često shtedu se ono što se moglo izostaviti u predišćem nabravanju; Da ne uzima Dabiživč Dubrovčanom ni carine da ni kojega dohoduka ni trgovcu dubrovčanom ni vladu ni srbinu da ni komu. Mon. serb. 117. (1345). Da ñma nitko ništo ne uzimč po silč ni zabavi, ni vlastelin carstva ni ni krajevč vlastelin, da ni kto lubo ve zemlji carstva ni. 146 (1349). Ni ja carč ni patrijarh ni vlastelin ni vlastelini ni četfalja ni knez ni sevaste ni carinika, da ni kto lubo od vladušćih. 157. (1357). — lbb) *rezane su rijeju ili: Straža li je, što li je, da ili su lovc. I. Rajić, boj. 108. Konac ču se privoleti carstvu? da ili ču carstvu nebes-konac? da ili ču carstvu zemal-skome? Nar. pjes. vuk. 2, 296. Il' Opovu ili Krušodolu, da ili ču u Mačedoniju. 2, 326. — ccc) rezane su riječima kamo li (ispredli a pod li. B. 3. a), xviii i našega viku: Sve što ima ne bi bilo ñima teško i nemilo, da kamol bi ovo malo, što je oyde ñih zapalo? V. Došen 252a. Čudo za jednog rodenoga Slovina, da kamo li za jednog inostranca. A. T. Blagojević, khin. vi. Niti među sobom govoreći jedan drugog' razumije, da kamol s inostranci oia sta razložiti bi mogli, vni. Jedva s ñim i simena ñma, da kamo li na obilno ploda. I. S. Reljković 27. Kojoj nije ni vina u časi da kamo li da na ñreč lije. 341. Ne dadu se ni gledati Turkom, da kamo li bojak biti s Turci. Nar. pjes. vuk. 2, 298. Ti nijesi ni čno junačka da kamo li ocima vidio. 3, 251. Sala nije ni četiri sala, da kamo li dvadeset i četiri. 4, 106. Bavor beza, sam te bog ubio, što si mene metnu' u tamnicu! Nije sala tri bijela dana, da kamo li tri pune godine. Nar. pjes. kras. 1, 11. — bb) *ističe riječ koja nije st-***

mostabna prema onoj s kojom je reče, nego je s njom već rezana ili seajim oblikom ili po samom smislu (sto) stoji među jednjim imenom i drugijem što se s njim služe: s participijom u jedinom primjeru iz XIV vijeka. (Izjednačuje se s „a“ toliko da dolazi i onda kad bi moglo biti i bez „a“, tada po glavnom značenju utvrđujući misao daje besjedi snagu, ali vrlo rijetko. Daničić, rječ. I, 252): Knezu da vladavštenu grada Dubrovnika. Spom. sr. 2, 42. (1398). — s apozicijom (xvi vijeka): Mili svite očiju mojeju, da draga kći Rok-sando! Aleks. jag. star. 3, 271. — *bib*) pred imenom koje seajim padležim ili samijem smislom dopušta ono što je prije rečeno, u jednom primjeru iz XVIII vijeka: II Dobroti na 12. listopada da 1775. J. Matović iv. (ispordi kol a II, A, 3, a: Na 21. setembra a golista 1582. A. Gučetić, roz. jez. 63). — *ccc*) pred adverbom koji reče s njegovim glagolom. xv i xvi vijeka. Da pošlu svoje dobre ljudi (s) svojimi listovimi vjeronannim podh njih peccatimi, da tako kako da imaju knezu i vlastele dubrovce izvidišt i pitats. Mon. serb 357 (1429). Vrzasto rečeno prelašenje da dari do Aleksandrije. Transit. 220

cc) rečenica u kojoj bi za glagolom trebalo da stoji padlež kojega imena sa seajim pridlogom, prešla se za glagolom, te nij-še im-na dolazi da uz interogativnu zamjenicu u ovom padležu i s onijem pridlogom što bi bio u imenu, a istom zatijem ime za riječju već kao udgoror na onu pitaje, vrlo očito u naše vrijeme, premda se na prvi mah ova konstrukcija čini da je jednaka onaj kod A. I, b, j) b) bli dldj, i da je od ove postala izostarećim glagola bi, ipak to nije; ondje je za riječju oplativna a ordic adversativna kao a. isporidi: Kad steče, stigne smot za vat i govori mi, ostavi tuđe što si nepravdno stekao, a kome? tko sa neće nigda od tebe sponenuti. J. Banovac, razg. 91. *aaa*) imenom koje dolazi za riječju već smisao je rečenice potpun, orakijem se načinom ističe da je u ovom imenu nešto sasna nepobno, čudnovata. Ključu uze, te Mihu vjenčava, da sa kime, već sa svojom ljubom. Nar. pjes. vuk. 2, 371, 372. *bib*) za već stoji negativna zamjenica a istom zatijem ime kojim se odgovara na pitaje na ovaj se način ističe da što se onijem imenom naznačije slabu vrijedi i nije dostojno radnje prije izrečene (kojoj biva obično uzrok). Zayadi se bego Radul-bego sa Mirčetom bratom rođenjem, da oko sta, već ni oko sta, oko puste zemlje karavlaške. Nar. pjes. vuk. 2, 415. Mlav-planino, krvava krajino! čudno li si u kv ogreznila! uloge li si majke ojadila! nloge sestre u crno zavila! nlovice u rod opravila! da od koga, već ni od Loga, od Novaka i od Radivoja. 3, 27. — *aaa*) spada i ovaj primjer u kojim je i prva rečenica interogativna: Od koga se plaši vojvodah! da od koga, već ni od koga, od Tucina jednog nevjernika. Nar. pjes. vuk. 4, 96. — *dd*) u sastavljenj rečenici u koje je prvi dio podložna, reče s ovom glavnom ističući je, od xii do xvi vijeka: Aho li toga ne učinimo, da da je na nas kletva-sija. Mon. serb. 22 (1231 do 1240). Aste kako ne izpraznila jest, igumena, da da poyeli komu godi. . . Sava, tip. stud. glasn. 40, 141. Što ni pišete jeri, carinici inako govore za carinu da my nikoga ne vjrujemo razne zapisanje gospodina Kostadina. Spom. sr. I, 1. (1395) Ako li ti ni drago, da to, glavu. II, 9, 45) Peison neprijatelj jesi. Aleks. jag. star. 3, 268.

cc) stoji pred podložnom rečenicom što počinje interogativnom zamjenicom ili adverbom, ističući je često u narodnim pjesmama u naše vrijeme. Zaučudi se sedam krajevina, da što radi mlada

srbadija. Nar. pjes. vuk. 1, 499. Mole sveca kud će glava poći, da kojoj će Laza zadužbini. 2, 326. Ostavili mu budak više glave, da čim će ga zakopati Turci. 3, 3. Neka znalesh, Bećir-aginice, da kakva je muka od klinaca! 3, 362. Ni na čije dvore ne padaše da de bi se malo odmorili, već na kulu Čengij-Bećir-paše. 3, 561.

b. sed, at. kao ali, no, reče rečenice ili riječi od kojih je druga ili sasna ili donekle prvaj suprotna: ovo se značenje razlikuje od onoga kod a tijem što se druga misao ne pridaje prvaj da postane jedna cjelina, nego što se druga starja na suprot prvaj da je ispravi ili ograniči. — I ovo je značenje, osim rijetkih slučajaj, u naše vrijeme izumelo, a kao predašnje (kod a) dolazilo je češće u čukaraca kod kojih se duže i uzdržalo, tako n. p. u Jugičeraj Aleksandriji (vidi kod e) stoji: Tila velika je i debela da gila. 295. a u Novokorčevaj: Tila velika jest i debela, na gila. 105. rudi još: Ja bih vsih vidih, da vede bolega imam. jag. 303. A za silb vsih videb, m. tebe pacc vi-ših bojššaja imam, nov. 115. Vidim, ubiti me hoćes, da znaj da smrt moja tebe umoriti hoće, jag. 310. Vidu, jako hoćesti me ubiti; ni znaj, jako smuriti moja i tebe hoćesti ubiti, nov. 123. a ima još nekoliko takorijeh primjera a) prva se misao (rečenica ili riječ) tijem ograničije sta se izrijekom kaže da nešto naj ne pripada: a, da biva dakle i paricicic. Vemo kako liht est i dobro učen, da oca ne imat. Ark 9, 102. (1468). U kom listu biše ponuda i prodaja, da ne uvod. Mon. croat. 148. (1892). Da bila o tome kontenat bio, da ne vijem, koliko bi ti o tome miran ostao. Mon. serb. 500. xv vijek, poslje 1496). Nebo i zemlja hoće pomafikati, da rici moje neće pomafikati. Bernardin. 1586). P, luk. 21, 33. Zakračuju naminomij učeniti, da ne razvaljuju ničienij. Narčun. 629. Oni sa stanoviti pojti v raj, da mi ne. Korizan. 209. Reku sa šlamu na očju da ne na sri. 819. Čudali se jere s njom govoraše, da nitkor mu ne reče: Što govori s imene. N. Rašina 669. iv. 1, 27. Mimonesi časa ovaj od mene, da ne kako ja hoću 979. mar. 14, 36. Jošte imam vam mnoge stvari govoriti, da ne morete trpeti sade. 1339. iv. 16, 12. Volje su strane odmicati roke, da popotnici, oni nisu voljni jednoga roka odmaknuti. Stat. pol. ark. 5, 279. Volam ga je biti, da ne ubiti. 286. Ako jest mučen bil, bog je, da božastvo nije mučeno. F. Vrančić, živ. 10. Možeš živim život vazeti, da ne možeš mrtvim život dati. 31. Ako tko oprosti sa svijem srecm svomu iskrnuem, i čemu će gospodin bog oprostiti grijehe njegove; da tko li ne prašta svomu iskrnuem, neće ni čemu gospodin bog oprostiti grijeha njegovih. M. Divković, bes. 9. Evo jur osidih, da ugular ne vidih do sada ovu stvar. D. Baraković, vil. 66. Nebo će i zemlja projti, da rici moje neće projti. I. Bandulavić 2, luk. 21, 33. Vi ste čisti, da ne svi. P. Bakšić 32. Poželi dostipak da ne početak. P. Radović, nač. 19. Dobro je iskori-jepit' zlobe, da ne zlobijeh. Poslov. dan. 18. Pol bih cesarstva mogla dati i veće, da to ma nesrića dopustiti neće. Oliva. 58. Jednim u prud, da ne drugim bi jizbina. F. Parčić 7. Biskup mora biti privaren da ne ti. I. J. P. Lučić 29. Spasi sinko narod, da ne smrtju tvojom. M. Lekusić 24. Vi ste čisti, da ne svi. 34. — u sadašnje vrijeme da s orakovijem značenjem ne samo je rijetko, nego, i kad dolazi, može biti da mu je smisao ne samo adversativan nego i da, gotoro kao dakako, u isto vrijeme nekoliko poterdaje: Jera muče redom Crnogorci, da ne muči Pecirp-Lazare, već se junak propa na koljena. Nar. pjes. vuk. 4, 37.

Živko je moj veliki prijatelj, da nije boji od tebe! Nar. posl. vuk. 52. — *b) ograničaje kao kul a, ali ne porucim, nego tujem što se u drugu misao staela riječ suprotna nekaj što je u prevoj misli:* Mao strah vidio jesi, da veliku bijedu. Zbor. 26^a. Mnogi ho jesu zvani, da malo ih je izabranih. Anton dalm., post. P.2. Moje oči tada spahu, da budjase srce moje. M. Gazarović 35. Smijm se ovo ja, da snih je ovi paki. 106^b. Mali od velične, da veliki od ploda. M. Bijanković 53. 54. Ja sam tvoj sin (ah) pun grisi, da moj dobri otac ti si. A. Vitajić, ist. 155^a. Vazda kad opovidine jest od potrahe i istinito, povidalac steče slavno ime od vjrnika, da ako bi opovidine bilo suprot pavednim u toj prigodi koji mu drago laje ne ima se zvati pas vran. A. d. Bella razg. 72^b. — *c) može biti ograničena prva misao i takovim riječima druge koje nijesu sasna suprotne:* I to bismo mogli učiniti vas radi, da vi vidite jerb. snu ljudje vrćeniti i stari mnogo. Spom. sr. I. 9. (1397). I prede snu bil u velikne bolesti i skrabi, da avo vidu ore prihod kećina noja. Mon. serb. 518. (1476). Togaj bi govorenja i pisna mnogo bilo, da ja ću reći, što mi se vidi pravo. 500. (xv vijeka). Inase mnstvo puđi, da sve biše izmušano. Dukljanin 13. (Voda) ima se mušati s vinom v kateži, da vele malo. Narcon. 21^a. Sveta kriška kada letunije poje, svakomu svetcu čini prosu jedan tnat, govoreći: Svoti Petre, molj za nas . . . da kada pridi k materi božijoj, kriči trikrat. Korizm. 6^a. Dikole bilano mladahnj, pod sterenjem elementu segasvitnih bilhomo služeri; da pokle priče napuene od vremenja, posla bog sina svoga. N. Rašina 25^b. Paul. gal. 4. 3. 4. Toj su bili naučni filozofi, da grlu se dase. M. Marulić 70. Dobar se i on di ki misal ne moći a činit ne sidi ta ga tko nauči, da tko ne miš sam, i družni ne laje, on ti sebi i nam nevričan ostaje. P. Hektorović 11. Iskahu kako bi Isusa ubili, da bojuhu se plka. Anton dalm., nov. teat. 122. lmk. 22. 2. I bil je zaisto nemoćan dari do smrti, da bog se jest vrh tiega smiloval, ap. 871. Tim ti snaga i moć gine, da možem ti dati lika. A. Cukuranović 148. Bistina je da tako pišu od njih kako velis, da prilži i ono. F. Vrančić, živ. 10. Od potribe jest da ga slavimo svimi načini, da i ako to sve učinimo, jošće rećmo . . . F. Glavinčić, evit. xvii. Ovo bi najjednovalje, da od nas vele malo poznaje. P. Radović, ist. 21. Hvale dostojno jest vimo služenje dobar . . . Da ništo veće jeste Isus Isukrst od svojih družbenikov. M. Bijanković 139. Vas priobrazu u svemu bijaše, da u duši zdrav. A. Vitajić, ost. 405. — *d) popraća se prva misao dopunjujući je i ističući da ono što je u toj nije dosta, uz da može se promisliti svakako, jednako:* Pri roka može unariti, da rok ne mož živiti. P. Zoranić 29. Po srid otara neka se stavi prilika, ali miedna, ali drvena, da lipo učinena. M. Bijanković 83. Vaša bogoljupstva činiti, da u isto doba strah božji gojiti, svoje zloćudnosti krotiti. I. A. Nenadić, nauk. 208. — *e) dodaje se prevoj misli nešto od ne veće, erjednije, pretečnije, uz da može stajati veće, više, još, još više ti pače, vidi (dajče):* Divica izvršitom i jedinomu lipostju narošena, da mnogo veće ukripljena kripostju vere svete. Živ. kat. star. 1. 218. Čudeti se od velike nije mudrosti, da vele veće za čudlo razgljedi jedajući izvršitu diku nije liposti. 220. Jad me, viede mnoga, ka vidim, opteče; da veći, kad tvoga lića sam daleče. H. Lucić 193. Ona i u filosofiji bi dobro naučena, da sa vrhu toga nastojaše razumano živiti. F. Vrančić, živ. 70. I ne samo ovi, dali i mi drugi muži, još da duševni. P.

Radlović, nač. 23. Jednim trulom krtinake rusiš, ravnaš, da još i mravnice tašiš. I. S. Rejković 126. . . e. tamen, nihilominus. kao ipak, ne popraća niti poriče prvu misao, no je kašto i izričkom poterdaje, ali još opet nešto nenudno prodaje. Za da stoji kod nekih pisaca nistamane, nistamane. — *Od xvi do xviii vijeka.* Zaisto je onaje rukovet, da mnogim cvitjem običkena. M. Marulić 3. Vazda u početak od takova dila strah veće nego pak potribe jest bila. . . Da budi, da će vas taj narod i puci svikati se na nas s oružjem u ruci, jeda misis Troja, moć da nima ni snagu, protiv kom će moć grčkemu rusagu? H. Lucić 198. Podobno je što govoriš, da ja ne činim da će ona smiti doiti. F. Vrančić, živ. 9. Čmil te je biti, da nišće ni opravil. 41. Ičinam ti ništo kazati, da ne smuti se. 83. Znamo, da drugi način može se učiniti, da ovi sećimo veće poloban vrinamtu i čeladi. M. Bijanković 121. I papar je vrn, da svak ga kupuje. Poslov. dan. 30. Zla je pustos, da svak se na nu poteži. 157. Slavne tiega stvari ne mogu sve reći, da zato nreširi ne more učeti. Oliva. 31. (Grijeh mali) koji nam ne čini tolike štete; da ništa maše brzak jo bogu I. A. Nenadić, nauk. 93. Ima . . . privleku kipest . . . ono stvoreno i vladaju. Da nistamane ono djebo otkupljena ti hko naučiste . . . koliko je prosvijetlio pridobrosviti bog. J. Matović 154.

. . . d. imno, qum čtiam, dajče, autj što govori ispraća prve riječi što je izastio kao da nima nije aprac izrečko srca misao, i zamognuće ih kragm; da prva je misao zamijerila sasna drakcijom, u jednomu penjrua i; svi vijeka; Hote simo, bozi ubozi, da sveti im bozi mnosi. P. Hektorović 2131. — *U prva misao nije posee albična, no je paccična, učestno veće recim, erjednijim, jačim, što je u dragaj misli, a; da može stajati još i, i još, od xvi do xviii vijeka.* Čovjek mi vođ i zna od čovjeka kao pruti s dobra svjeta i korisna, da riječ ova svu pitali jesu mudri, ki govore što sam jedan znati ne more, ono znaju svi ostali. M. Pelegrinović 197. Ima ljubav k Isukrstu Petrovu, čestomu Ivanu; da još više, bi prilican Isukrstu. F. Glavinčić, evit. 338^a. Častiti ga poseh mlada, da odredih s mislim jakom ne rastat se s mīm nikala. 6. Palmotić 2. 196. Svi ostaviv posljeho komu liepi nank svoje mudrosti . . . da i sađ strasi tiazu me svijeh, ki rade o zlu kine. J. Kavanin 100^b. Bi mu prošeno, da dostignu slavu. J. Banovac, pred. 22. Vrine sačanje jest veoma plenumito, da od tiega nije ni sto plenumitije. 45. Onih koji su svoju volju s božjom složili, ne samo ne more im naučiti sotonu, dali oni s mīm vladaju, da kad bi djavao i mogao uslovat koga da sagriši, on toga ne bi učino. razg. 111. Isukrst bi najveći prorok i mestar, da svi koji godjer su bi dostignu imena proroka bili su učeni tiegova. J. Matović 39. Micek zenju da i Venus vlaš. I. S. Rejković 10. Tako deset, da i dvaest redi slavu vodu kroz kupus praveći. 108. Ja ti ne bili predavao bira, da se slušam, zrno da daveje. P. Petrović, gor. vijen. 85.

. . . e. sed, verum, kao nego, čeže rećmoće ili pojedine riječi, od kojih prva se poriče, a u drugoj se ističe da nešto bira nasuprot onomu što se u prevoj poreklo. — *Oeako naučije kojga u naše vrijeme već nemo vrlo često dolazi kod čučenca i u starija vremena, imhole se to poznaje, kal se isporoče čučkarski rukopisi s drugima u kojim isto stoji što i u onijem, kao što bira za Aleksandrida i za Trojanski rat, tako nu primjer u životu Aleksandra celikoga stampanom od Jugića (star. 3. 203—331) po čučkarskom rukopisu*

stoji: Mudrost i hrabrost ne veliku lipostijn ni uzrastom počena bi, da dobrimi srci. 231. *a u pripovijeci o Aleksandru velikom štampanoj od Novakovića* (glasn. II, 9) *po rukopisu staroslovenskom srpske reconije*: Mudrosti i hrabrosti ne mnogoljetijema (mnogoljetijem?) početna jest, na tvrdim i dobrimi srčicij. 15. 16. *tako i*: Ne zamirajte me, da caru svomu rugajte se. jag. 253. Ne zazirajte mi, na caru vašemu rugajte se. nov. 44. Ne hodi ti naglo u otok, da neka ja prija tebe idu. jag. 279. Ne hodi ty prvčje vi otoka, ni azi prčže tebe idu. nov. 81. Jesu u nas žene, da nisu ovde, da va ovom otoci protu nam. jag. 281. Jesuti u nas ženy, ni nesiti zde, ni vi inomi otocē prmo nas. nov. 87. *takovijeh mjesta nulaži se još premnogo. na svakom od kojih u čakarskom je rukopisu da prema ni što stoji u srpsko-slovenskom. u trajanskoj pričē obelodanenoj od Jugića* (ark. 9, 121—136) *po glogalskom rukopisu stoji*: Prišal sam k tebe, da ti služu ne na zlatē ni nijednom blažē, da oću vidēti, ko je počēte v tvojem dvorē. 125. *a u Trajanskoj pričē koju je Miklošić na svjet izdvo* (star. 3, 117—188) *po starobagarskom rukopisu*: Az na priđoh služiti tebē zlatu radi ili srebri na in omur dobyčē, na da vile, koja jest čistē na tvojem dvorē. 161. *vidi dažē*: Ne bi rekla, da su vitezi, da rekla bi, da vladike su. jag. 125. Ne bi rekla, vitezi suti na gospodini i vlaste, mikl. 166. *i kod mnogih drugih primjera. i u ocašna gđe prema grčkom alikē a lutnskom sed u starijim rukopisima istočnijeh hrišćana ima ni, a poslije no (i u Vukovu prijedoru*: I ne navedi nas u napast, no izbavi nas oda zla. mat. 6, 13) *i zapadnijeh hrišćana (osim Dubrovača) stoji da*: Ne vavodi nas u napast, da izbavi nas od neprijazni. Kateh. 1561. A 59. Ne uvodi nas u napast, da izbavi nas od neprijazni. S. Budinić, sum. 189. Ne uvodi nas u napast, da oslobodi nas oda zla. F. Vrančić, rječ. 127. I. T. Mrnavić, nauk (1702). 10. I A. Nenadić, nauk. 26. *ispriča* M. Alberti XIII. H. Bonacić 14. J. Filipović I, 505 E. Pavić, jezgr. 123 J. Matović vni. 517. B. Leaković, nauk. 111. *drakčje u Dubrovca*: Ne uvodi nas u napast, neg li nas oslobodi oda zla. N. Dimitrović 95. Ma izbavi nas oda zla. B. Gradić, duh. 90. Neg oslobodi nas oda zla. S. Rosa 76. Na oslobodi nas oda zla. T. Ivanović 5. *dan današnji se govori*: i oslobodi nas oda zla. S. Skurla, bogoljubna zabava U Dubrovniku 1872. 9. *samo M. Orbini (u knjegu i tako ima mnogo oblika čakarskih) piše*: da oslobodi nas oda zla. 333.

a) mda rēčnicama. Ne čemo iti k vami na onu stranu, da... u tle dnu, da se stanemo u Zatonē. Mon. serb. 7 (XII rječ). I takoj mi suda ne bi nameno, da tamo ću poslati moje vlastelici. 174. (1356—1367). Moji ti ljudje ne te ponesti žita, da ja ću ulati moga žita. 217. (XIV rječ). Ni se zvijati svetu; da prijē biti, da se istina zvove (non velle dici sanctum antequam sit; sed prius esse quod verius dicitur). Regul. sv. ben. star. 7, 82. Ja tu stvar ne dostojit ložije milosti, da opade v mika tih ki mrimu 81. Ne nask nigdēb ispuditi, da vele dobro udražal. Spom. sr. I, 10. (1402). Mi ne hotijēti razbiti listi naših prvih, da hoteći je potvrditi. Mon. croat. 82. (1455). Ne khitē me, da blagoslovite i spravite vašim razumom. 129. (1486). Kanonik ki ne bude na misi nima imiti ta dan kanonicki dil ki se da na misi, da nega del se dili s družini deli. Kapt. serb. ark. 2, 80. Neće suditi po vidinju očiju ni će kazati po slišanju od usiju; da suditi će v prađi ubožih.

Bernardin 3^a. isa. 13, 3. 4. Zato ti ja ne dam sada, da čekaj vrijeme. Naručn. 33^b. Ne plači veće, da raduj se. Mirakoli. 28. Ne ubijah ih, da sakrivalu ih. Korizim. 32^a. To ni nijedan grih, da brže je kripost. 36^a. Ne kako ja hoću, da kako ti hoćeš. N. Rašina 91^a. mat. 26, 39. Nemojte se strašiti... da podite i recite učenicom negovime. 12^a. mar. 16, 6. 7. Niste vi mene obrali, da ja sam obral vas. 198^a. iv. 15, 16. Nemoj spat toliko, da veće bdit nastoj. M. Marulić 126. Ono to ne mi bihu, družino, dva siromaha, da jedno mi biše vitez Marko Kraljeviću, ... Nar. pjes. star. pis. 6, 18. Nemojte ih po ništo, družino, razjaguti, da isto (istom) jim vazimate jedno brime dobra vina. 20. Ni ga ovdi, da uskrsnul jest. Auton dahu. nov. tešt. 126^b. luk 21, 6. Sam nisam, da ja i ki me je poslal. 111^b. jov. 8, 16. Koji nēsu svoje slobodi, da starijim podložni jesu. S. Budinić, sum. 39^a. To nije dēlo clovčeskoga razuma, da jest dēlo krstjanske mudrosti. 113^b. Istem ukazat se, da niji-am nedostojan sluga vaše vrijednosti, da na ki god nacin dostojan milosti vaše. D. Zlatarić iv. Gdje niz klusuru i čudne urvine nijednoga puta nij, da sijene liuce nad jednim dolom zgor strašivo nadstoje. 72^a. Ne limi sebi i tolik narod, da poznaj, cesare, boga jistinoga. F. Vrančić. živ. 7. Ne boj se, ja sam sa tobome i neće te mika dotaknuti, da pokle tvojom ustupljenju vele ljudi ka meni dovedeš, vele češ dari za to od mene prijati 13. Gospodar ne dnu, da plavci daju rod. D. Baraković, vil. 266. Ne pristupi vire, da meni slavu daj. jar. 39. Ne reče imen Isus da ne mndra, da ovaako hoću nega da stojj. I. Bandulović 14^a. iv. 21, 23. Nije umrla dvojica, da spi. 183^b. mat. 9, 24. Ne pridrajmo ju, da mešimo ždrbe oba in, komu bude. M. Alberti 509. Ne plodila, ke žjeme u te bude pasti, na žoj travu da porasti, zemlj huda i neumla. I. Gundulić 89. 90. Ne to da nfan tamnjem neznanjem svitlos koj od vas primam zamjenito zaplatiti, da u noj rasvauti vašu dostojstva. 216. Ne jer sam ja (grčjēskom zav) dostojna, da jer si ti dobar. I. T. Mrnavić, nauk (1702). 30. Ki ne povidaju viru človato i napuno; da niko jedan dilak niki drugi. P. Radović, ist. 3. Ne liti bog neiniti sve stvari u jedan čas, da liti staviti šest dan 20. Živ mi ne ubigum, da tudije ga dobi. B. Kruarutić 6. Sami po gradu neka se ne skitaju, da neka po dvojica gredu. M. Bijanković 129. Nemoj kasniti, da poteži se. A. Vitaljić, ist. 112. Ne smi ga dočekati, da vrativši leda ostavi Zedekiju udosu boja. D. E. Bogdanjić 19.

b) veće pojedine riječi: Ne o h. sele da oda velika vrcēna. Spom. sr. I, 11 (1398). Ne imi biskup natučēe ljibe, da nedijnik. Kapt. serb. ark. 2, 82. Klovetničke svoje ne kleti, da blagosloviti je. Regul. sv. ben. star. 7, 81. Ne pridoh činiti moje vole, da nega ki me posla. 81. Ne v jedenju nečistoće i nepočētnja, ne v prigovoranju od sržbe i nenavidosti, da obucite se gospodinom Isukrstom. Bernardin (1580) 1^a. Ne pridoh zvati pravdnih, da gršničke. Naručn. 81^b. Količi jesu danas v crkvi ne pastiri, da najamnici. Transit. 41. Ti jesu pića od duše ne isto čineći telo da pamet. 126. (*Bog kastija*) ne kako sudac da kako otac. Korizim. 16^a. Jistvina ne clovičaska da anjelska. 81^a. Jure ni veće sluga, da sin. N. Rašina 26^a. pavl. gal. 1, 7. Ne bihu predjivi, da bistra pogleda. M. Marulić 11. Ne sobom da vami, bratjo, počalan bih 31. Odi je u svitu ne ružnu da cilu. 99. Koga možeš biti sam svojom jačinom, nemoj ga probiti, da svojom tišinom (quem superare potes, interdum

vince ferendo). 132. Ne budi neveran, da veran. Anton dalm. nov. tešt. 165^b iv. 20, 27. Koga sa mnom, gospo, obdari ... ne čim stanje ne dostoja, da velikos tvoje slave. A. Čubrano-
vić 143. Nije za toj voljan uhriti, da odgovoriti Stat. polj. ark. 5, 256. Ne najde nas speči, da bleći. Nauk. brn. 62. Ne sramotno ni oholo, da justino i pravedno sam govoriša. F. Viančić, živ. 9. Ne očito da ukredom. D. Baraković, vil. 249. Ne biše stanovit, da himben, usilan. 278. Ne potok da rika s kamena restise. Jar. 46. Ne jurve od razumili, da od onih koji niš ne mogu raznmiti. I. Bandulavić iv. Ki ne smrti gršnikov, da života vazda iščeš. M. Alberti 379. Ne kako ludi, da kako raznmiti. F. Glavinčić, evit. xix. Ne jednoj da dosta krat. A. Georgiceo, nasl. iv. pril. 22. U istinu ono nije kruh, da pravo tlo gospo-
dimovo. I. T. Mrnavić, nauk (1702). 20. Ne kako službenica da kako družbenica. P. Radolvić, ist. 25. Ne zajde kako sužan, da kako gospodar. 60. Ne gredise polagalno, da s velikom brzinom. 66. Tko ne slusa mudra i sida slušni čovik nije, da gluh zmaj. I. Zanotti, en. 40. I neće ti bit težina brine nosit to, da lasno. A. Vitičić, ost. 41. Ne po dostojanstvih naših ni po njih slabosti naše, da po obilju milodija tvojeja pomozu virne tvoje L. Terzić 278. Nek pristojno je u tuje, da u nazjek već se stuje. J. Kavačič 87^b. K tomu se prot meni svitocanstvo diže, ne božje, da vražje spleteno od mriže. M. Kuhacević 53.

e) često uz ne staji samo, takmo, istom (listo, isto), je (li), a da može imati uza se i ili još — non solum, sed etiam. *tijem se vežu i rečenice i pojedine riječi, i pokazuje se, da se je prva misao već raširila ili da joj se je dodalo nešto novo: aa) da staji samo:* Koludar ne li v srđci umije-
nije drži, da va vsm teli krotost kaže (non solum corde monachus, sed etiam ipso corpore humilitatem indicet). Regul. sv. ben. star. 7, 99. Ne takmo na otkup, da daj ni vjeru i oću ga na mom rameni donesti. Troj. rat. jag ark. 9, 132. Ovaj bar prija Adam ne samo za se, da za vas ostanak svoj. Naručn. 53^a. Grihi ki ne samo skraćuju matrnioj učiniti, da različuju učini-
ne. 65^b. Ne od sauoga hleba žive clovik, da o vsakoj besedi, ka ishodi iz ust božjih. Korizim. 13^a. Ne klate listo varene ali pečene jistvine, da k tomu pridaje ... M. Marulić 4. Ne istom ja, da svih nas veći dil. P. Hektorović 71. Koju grad ovi Hvar ne poznaje listo, da po svoj državi ovoj tvoja čast u slavi svuda je provala. 55, 56. Da smo nim pokorni ne samo čič kastiga, da čič zaznanja. Katch. 1561. 52. Da ne samo taci ni-
majju se imiti ni držati za službenike crkvene, da da se imaju bežati. Š. Budinić, sum. 106^a. Ne samo dvanadestim apostolom, da veće nego petsto učienikom sknja račil jest ukazati se. F. Vrančić, živ. 23. Ne samo trudno, da vele mučno. I. Bandulavić iv. Ne samo na smrt tako, da osuduje grijeh me u paklo. I. Gundulić 247. Ne ova samo, da svaka zna strana. I. T. Mrnavić, osm. 37. Buduć, ona ostala prez Isukrista svoga ne samo pridragoga sina, da kako stvoritelja i gospodina svoga. Michelangelo 17. Ne samo jih je stvoril, da uzdrži jih i hrani. P. Radolvić, ist. 15. Neke ne nastoje samo naučiti na pamet rici, da raznmiti i znat stvari. M. Bijanković 10. Ne samo listo Rim, da sve cesarstvo hoću da je za tim. Oliva. 51. Nauč-
sveti njegovi jesu ne samo čisti, da pričisti. A. Vitičić, ist. 56. — *bb) uz da ima i:* Ne samo sada, da i već krat tuzi se. Mon. croat. 60 (137). Ne samo ovi, da i onamo. Korizim. 21^b. Ne samo noge, da i ruke i glavu. Anton dalm. nov. tešt. 154. iv. 13, 9. Oblast crkvena ne samo

prudna, da i mnogo potrebna jest. Š. Budinić, sum. 56^b. Ne samo ih, da i vele ostalih s imi. F. Vrančić, živ. 9. Videći ju ne samo živu, da i zdravu, osta zablenu. B. Kašić, pr. 175. Kame-
nom ni samo utvrđen, da i gluom. D. Baraković, vil. 105. Ne samo hoga od ih, da i poslidije. F. Glavinčić, svitl. 3. Neke ne samo se obrane, da i dobandu. P. Radolvić, nač. 39. Ne samo proklet jest, da i obustavljen od obsluženja redov. I. Zanotti, upit. 9. Mudroznaneci isti naravni, ne samo krstjanski, da i drugi je neumrotlost pokazuju. B. Leaković, nauk. 134. — *cc) uz da ima još (jošte, osće, jošće):* Ne li svojim jazikom zovi se huji, da osće v srđci vćruj se huji (se inferiorum et viliorum non solum sua lingua pronunciet, sed etiam intimo cordis credit affectu). Regul. sv. ben. star. 7, 89. Ne samo bog prašca grihe, da osće popi. Korizim. 59^b. Ne samo stvorio ih jest, da jeste do sada uzdrži ih. Š. Budinić, sum. 5^b. Ne samo čini nas larinjeh, da jeste dvize i probuduje ni. 18^b. Učini se suženiji ne samo od anđela, da jeste od ljudi. A. Gučić, roz. jez. 262. Čisti ne samo izvanka, da jeste iz nutra. I. T. Mrnavić, nauk (1702). 18. Ne samo je slično u obrazovanju da jeste u micanju. ist. 12. Jest oboržan suprotiva svakomu poluvistru, i ne samo to, da jošće suprotiva svakoj napasti i grihu. P. Radolvić, ist. 5. Kneća božija ima biti ne samo brez nikakova oskrvjenja, da jeste brez svake sumnje. M. Bijanković 96. Ne samo ponavljamo onu naredbu, da jeste tiskno zapovjedamo svakomu. 117. Ne samo nemu kako nemu, da jošće svim sinovom njegovim. A. Vitičić, ist. 56. — *dd) uz da ima još i:* Ne samo Adamu, da jošće i svim poslidnim. F. Glavinčić, svitl. 3. Ne sauo z besidom, da još i s prilikom. evit. 182^b. Bog ne samo je primogne, da jošće i primudar. P. Radolvić, ist. 17. Ne samo trpi hoteti, da još i miri hoteti. 51. Ne samo nehotostno, da jošće i nepomjivo M. Bijanković 39. Kitu ne samo voćem narečenu, da jošće i listjem zaodvenu. A. Vitičić, ost. ix. Koji ne samo sagrijuje, da jošće i drugim uzrok jest od zla. ist. 12.

2. igitur, u drugoj riječi ili rečenici ima, kao kod 1, nešto što je suprotno ili drukčije prema onome što je u prvoj, ali opet iz onoga istječe kao posljedak.

a. a. autem, igitur, u pitanju u kojem ima drugih riječi koje naznačuju pitanje kao što su *interrogativne zamjenice* (ko, što, koji itd.) i *adeerbi* (zašto, gdje, kad, kad itd.), i riječi *li*, da (*vidi kod A. I. c.*), dali, jela li, to li (*i samo to*), jeli da. — *Dobici od xiii rijeke a između rječnika u Studicru* (da čemu? da radi šta? da radi česa? occur? ut quid ergo? 1, 98^b) i u *Vukovu* (6. dem? ergo? da ko si? da kako je kad nije tako? da šta je kad nije to? 109^a).

a) *veće s prjajšim pitanjem ako je i na os. bilo odgovoreno, te ga može zamijeniti a:* Vprosi te joga cara: Da gile prvostvenstvu kiru Sava? Za ljubive, veće, velikaago ti caristva poide vs svoje otacstvo. Da čto reče, i kako o nemu? Domen-
tijan 338. Ča sto izasli u pustinu vihtit? trstikom vtar gible? da ča ste izasli viditi? Bernardin 2^a, mat. 11, 7, 8. Da mogu li se diva beru o? ... Da more li se gdo ostajiti bez griva da bi ne ber-
m? Naručn. 16^a. Što ste izpelji u pustinu vi-
djeti? trsti vjetrom koljebajuci? da što izidoste vi-
djeti? N. Ratina 14^a, mat. 11, 7, 8. Da što bi veće hlepa? ho? li što drugo rie? M. Vetrac 2, 173. Paskoje: Što je najstarije, ndrri me nauči, i dugovječije, rec' ter me ne umi. Nikola: To je jedini bog ... Paskoje: Da najljepi što je? Nikola: Oto vas ovi svit ... Paskoje: Da najveće

ča je? P. Hektorović 27. A zaš mi nije moć' ne dvoriv nu živjet? Takoj htje božja moć' prija neg te da na svijet. Da za što ugodna služba joj nije moja? N. Najšković 2, 91. Da kojimi načini čiste se grsi? S. Budinić, sum. 141^a. Da što pismo govori o pravde? 161^b. Kor: Ka je stvar? što čine? Elektra: Za ukop ona svoj spravja sud, a kad ne steć' oni paze toj. Kor: Da ovidi na što sad ti na dvor izide? D. Zlatarić 33^b. Da što ste izašli viditi? J. Bandulavić 2^b. mat. 14, 8. Nu ono li, svijetli kneže, milosti je vaša slika? ... da oni ostali tko su veće, priuze paša, ki uz vas hode? I. Gaudulić 443. Da o tebi što ču rijeti, Sekoviću prihrabrani? J. Palmotić 211. Zapovrnu hudoba pitati ga: da što se učinilo od Ivana? I. Dordić, ben. 167. K tomu se preložiše prašajući ih: da vi tko ste? 173. Tot si miso promijenila? Da kako promijenila? B. Zuzeri 196. N. Tko se zaključa prijetiči da će koje zlo učiniti, sagriješuju li? U. Sagriješuje. N. Da jeli držan ispuniti ono za svrhu koga (griješkom 'koga') se je zakleo? I. A. Nenadić, nauk. 115. Hoće li kad imati koje počivaše od svojih muka ti osudjenici? Nikola. Da imaju li svi jednake muke? T. Ivanović 41. — u ovom primjeru da stoji za to što se mnogo zagonetaka jedna za drugom gonče u društvu, te su jedna s drugom vezane riječi; da; otale je postava običaj i najpreu započeti orako (vidi S. Novaković, nar. zag. ix): Da što mi ti dasto? u Vojvodini, tako se počine kod zagonetaka. Vuk, rječ. 112^a.

b) nešto što se prije kazalo, govorilo ili što se dogodilo daje porodu onomu što je govorio ili drugome da rečenicom u kojoj je da pita što i: onoga slijedi, upoće ova je rečenica slabo s prijašnjim vezana, a i, osobito kad dolazi za tuđim govorom ili za priporijedjenim događaj, stoji kao samostalna. dake može zamijeniti da. aa) pošto se nešto u našem poreklu, pita se što se drugo može o onom istom (afirmativno) reći. Izpovidil jest da (vidi kod B. 2) ja nisam Isukrst. i upitaše nega: da tko si ti? jesi li ti Hija? A on reče: nisam. da jesi li ti prorok? Bernardin (1586) 2^a. iv. 1, 21. Ispovidio jest ere ja nijesam Krst. i uprosiše nega: da tko si? Hija ali jesi ti? i reče: nijesam. Prorok li jesi ti? i odgovori: nijesam. riješe dake nemu: da tko si? N. Rašina 14^b. iv. 1, 20—22. Tuj kako gospođi svapi me srlaće: u meni ne stoji prisvitlo sunače. čijež toga još sta rit: da u kom stoji to? S. Menečić, 200. Ore: Nije stvorom negovo neg rječju tijelo toj. Ele: Istinom, da gdi je nevolnik ukopan? D. Zlatarić 28^b. Da jesi li ti prorok? I. Bandulavić 3^a. iv. 1, 21. Ne zapovijeda ni ovezjem da boj odmetnu i oružje. Da što im govori? B. Zuzeri 61^b. Ni ovdje ni ove muke ne dospivaju. Da koje su još igda? J. Filipović 1, 237^a. To nije svrha vaša poglavita na koju vas je viših stvorio i stavio na svijet. Da koja je? D. Bašić 72, 73. Na koju vas je svrhu izveo? Jela da se arajlavate na negovo stvorenie? nije na tu. Da jeli da sjedite u pristojlu voličanstva? nije ni na tu. Da jeli da stecete bitje obilno? nije ni na tu. Da jeli da provodite dnevi u gozbinah? nije ni na tu. Da jeli vas stvorio da živete u lasti? ne na nijelan način. Da na koju vas je svrhu stvorio? 73^a. Azdaja joj reče: 'Prodi se, hula ženo, nije tu moja snaga'. Ona hula zapita: 'Da gde je?' Nar. prip. vuk. 56, 57. Da zove Nijemca u pomoć ne biva, to je za nega sramota, da zove Moskova, ni to ne biva, to je još veća sramota; da kakvu tu vojsku misli car? Vuk, dan. 182^b, 153, 151 — amo spada i ovaj primjer u kojem

onaj što pita ne po tuđim riječima nego drukčije (po svojem osjećaju) obaznaje da nešto nije: Sami že velikij kralj. Vladislava ide na porađovanju oteca si blagovršnaoga cara. vjprosi že jago car: Da gde prošveštenyj kirj. Sava? Domentijan^a 338. — bb) pošto se nešto riječima (afirmativno) tvrdilo ili se je drugim načinom osjetilo, pita se: aua) što daje iz onoga slijedi: To s Macedonijem bismo se, da ča učiniti hoćemo? Aleks. jag. star. 3, 292. J. Jeli to zlo trudno...? P. Trudno tač. da moć' ni ua puno izriti. J. D. ka stvar tuj čini najvećma truditi? M. Bunić 23. P. Apolo kralju reče da prasuč djevomu dat će i lavu (svoje kćeri). tvrdio se začuđi besjedij kralj takoj. J. Da tebi što prudi zvijerene čuvši toj? 24. K. Iz vojske prem sade u ruke u moje rob jedan upade. E. Da koji pravi glas? 35. Da što hoću učiniti od Isusa? Anton dalm., nov. tešt. 14^b. mat. 27, 22. Ah privari vrle i prike, jaoh, dostojne od milosti i od grozna plača u vike! da što paka slijdi veće od tolike, vaj, nevole, od tolike hude sreće, ka nas pored s tobom koje? I. Gundulić 42, 43. Tožak nam si glas donjo, da jeli se kralj smutio na nenade tej govore? G. Palmotić 1, 365. Dostojna je vječne slave djevojičica taj hrabrana, da koje se srod države ne nahoti slavnja sjena? 2, 163. Bog mi toliko dobār sveder čini: da čijem ču mu moći odvratit? B. Zuzeri 225^b. Da ta rečen pravu istinu i ja sam lovac. Da što loviš? Lovim, reče, boga moga. 263^b. Presjednik voli: da što ču učinit od Jezusa? S. Rosa 158^a. Ovo je ljubav kojoj ja imam nastojati moju sprlikovati. Da ljubim li ja na ti način boga moga? I. M. Martić 2 — amo može spadati i ovaj primjer u kojem se ne pita što slijedi, nego kaže li slijediti ili ne: Vidu ja njekoza onamo; njeka je gospoja; da da ju čekamo? (drugo da spada pod A, 1, c). N. Najšković 1, 235 — bbh) što je onomu urok: Sveta je crkva naredila sobotu u spomenuću svote dčve Marije, da (gospodo moja, oču opitati ova sumnja) ki je račun da brže v sobotu ner inu dan crkva služi v čast matere Hristove? Korizan. 10^b. Ti tuguješ, da što ti je, družu poljubni? M. Katančić 52. — ccc) tumačeće našem što se čini da je onomu protivno: Dobro se je i korisno čovjeku ne ženiti a ženi ne udavati, negoli se u čistoci tijela i duše sahraniti. Da na što stvoritelj naređuje: Rastite i plodite se? B. Gradić, djev. 31. Prvi krtjani, kad se pričestivalu, uzimahu tijelo gospodinovo, i pijahu negovu krv, da zašto sadašnjem krtjanom nije ovo dopušteno? D. Bašić 326^a. Saul izade prida ih, ter ga pozdravi veleći mu: 'dobro došo, od boga blagoslovljeni' evo sam se s vojskom zdravo nazad povratio i sve učinio kako mi ti od strane božije naredi'. Saunul reče mu: 'da kakav se ono glas čuje od volova, ovaca, koza i ostalih živina?' Ant. Kačić, kor. 157. Sve to znaš: da kako možeš opirati se rvanju toliko silnu, ljubavi tolikoj sra Jezusova? I. M. Martić 328. Jeli otac bog, sin bog, duh sveti bog? Jest. Da zašto nijesu tri boga? T. Ivanović 20. Što je zavjet? Obćuće bogu učineno... Da što su oni zavjeti koji se čine B. Mariji djevici i ostalijem svećima? 55. — cc) pitajem da čuješ li pozire se tko da bude pozoran na ono što će se dale kazirati srecu s predajnim riječima ili osjećajima slaba je ili nikakva, često u nuše riječje: Bratac Iva seji govorio: Da čuješ li, dlbobor Andolija! Nar. pjes. vuk. 1, 531. Beselo mi dva čauša mlada: Da čuješ li, kraljeviću Marko! 2, 131. — dd) pitam postaje, kao kod bb) iz onoga što se prije čulo ili drukčije osjetilo, ali kad je ovo nenadno u upoće i neugodno onomu što pita,

samo pitaje pokazuje čuđenje a uz oro može pokazivati i gjer, strah, žalost ili takoro drugo razdraženje, ili prijekor onomu s kojim se govori: Jako su velikimim gnevom rekli: jenu: Da ty kudo hodiši? ne onamo li te posla igumant, a ty svojo volju činiš? Domentijan 137. Reče je-klistjarska: Da človeka li jesti, brate, ili privi-đen? 310. I kada te jošve budu naju majka uprašati: Da gdi ti je, kneže Marko, tvoj brajen Andrijašu? Nar. pjes. star. pis. 6, 19. Ako ćeš ti rjeti: da ki je trud veće nego li murijeti? N. Najšković 1, 182. Marša: Ah Mile, rasuta, da je li žigana? 1, 241. Givo: Ja prvo u ovi grad kad doдох čestiti, bjeh star a ne mlad jak sam sad viditi. Stanac: Da to se s' pomladio? M. Držić 50. Gosparu, da ovako li se sluge hrane? 326. Da zašto se ovdj zove sihora Laura a u Kotoru se zvaše Mande? 338. Nije li jih deset očisteno? Da gdi su jih devet? J. Bandulavić 171, luk 17, 17. Ali kaž' mi slatko ufanje, ma juvezni, sinko mili, da pustićeš ti da cvili rajska ljepos, di je tve stanje? I Gundulić 9. Da kako, ljetej mi rit', mogose bez bukne tolike plavi izit' u jedno iz luke? 39. Ah, da u što možeš rjeti: da se uzdaš veće od? 235. Oni skače i prilaga: da što čekamo u naprijeda? 486. Gospodine moj jedini, da zač obra smrt od drvca? I. Ivanišević 94. Nije ti vrijeme ljubit sada, izgubjene žali plavi ke satrše pune jada gnevni vali i nepravdi. Da to li ču ja umriti bez ureda ne rajskoga? G. Palmotić 1, 31. Da to li će po tvom sudu bit ubijena kćerka tvoja? 1, 376. Da tako je, ludo dijete, tvoja majka tebi mila, da tako si moje svjete pogrditi namislila? 2, 113. Da što ču te s lude česti mrtvu, braće, ja raniti? P. Kanavelić, iv. 298. On je prvi bio uzrok noga raspa i štete: da zašto me zapustio bez moguće svoje osvete? 317. Da napokom dokle će mene, gospodine, pozabiti? A. Vitičić, ist. 294. Pitaje te staros: da kako ti mladost? Poslov. dan. 55. Tada mu reče: da što si ovdj došao? M. Zoričić, zrc. 233. Hranite pomniivo i zatvorate sve sto imate u vašem stanu svjetovnoga blaga, za sve da je i zalihno: da kako paka razmočete tako lasno vrijeme, blago vele veće? B. Zuzeri 274. Može biti da se jur zavrgo u vas ili jedan kam ili jedna kaplja, koja će vas svršiti, da zašto se necete s kreposti i s dostojanstvom sad odlijepit s onihjeh dobara? Đ. Basić 713. Ti govoriš da sam lijepa a čična, da zašto si me za ljepos umriu ostavio? 2369. 'Njesam, majko, jeste ni počela: 'Kučko šćeri, da što si činila? Nar. pjes. vuk 1, 233. Da ti, Đuro, naša poglavice! što iznečes puške bez nevoje? 3, 91. A bre medel! na kulašu Tale! da de si nam izgubio glavu? 3, 256. Braće moja, lude ti ve nadoli! Da kako ču ubiti Murata? 4, 323. Dvije tve, da vas bog ubije! Da znaste li, čija bjese vojska? 1, 390. Što će reći u gradu gradani, kad dođemo sjutra bez ovaca: Da de biše pet Mustafagija? ostala im samorana majka! 4, 427. Udari se rukom po kolenu: Ao ņenu do boga miloga! Da kako ču ņega prevariti? 4, 436. Hodi, Mare moja, ako si oprela. Nisam majka moja, skoro mi priela. Da ča si mi, Mare, letni dan delala? Nar. pjes. istr. 2, 89 — *ee* pitaje je sama retorika figura i rre- jedi koliko potvrđivanje ili poricanje, aoni pitaje u kojem su interogativne zamjenice i adverbni ko, što, koji, kolik, koliko itd. tako je obra- lo- ženo predložiti riječima i postrojeno da se ņim upar' trdi ņesto reče a onom što je prije rečeno: Po starom zakoni ki razbija vėru od matrimo- nija morahu ga ali kameņijem poljubiti, da ca je dostojan on ki razbija vėru nasoga Isuhrista?

Korizan. 154. Tko može ikadar jezikom izrijeti ono neizmijerno veselje, koje čute i kušaju duše blažene u slavi vječnoj? da koliko će itkor moći vele mučnjive misli svojom dosegnuti najmanji dio od slave nebeske koju uživa prislavna dje- vica Marija? A Guetić, roz. jez. 281. Jedan čovjek koji samo ima jednu ramu jedovnu, koliko tugu, koliko bolest i pođnosti i trpi, da koliko je pođnio Isus? M. Divković, bes. 119. Koliko je pogrdno ubiti jednoga čovjeka, da koliko je po- grdnije pogubiti jednu dušu! 176. Nu ako se ovako prolodi s nama dokle su pošteņi u životu, da koja sečna i nspomena imat će im se kad budu u grobu zakopani? B. Zuzeri 129. Ovako svakom dobročinu, da koliko veće roditeljima? A. Kalić 353. — *bbb* pitaje je isto što airmo- taro terdije i a ovom primjeru, u kojem svako pitaje rrijedi kao da se subjekt daje predikat što je u rrečnici prije pitava: I ti ovo ne možeš trpet? da dal nijsi bio di dijete ti? Oni hudi; da što si bio ti? Oni nejacni nemoćni; da što si bio ti? Oni uskošeni; da što si bio ti? Oni često suzit, jađit se, jedt se; da što si činio ti? A. Kalić 344. — *ccc* pitaje u kojem su interro- gativne zamjenice ili adverbni rrijedi kao poricavie onoga što se pita, kao da se čeka odgovor u ko- jem bi stajalo niko, nijedan, nigdje itd. prena interogativnom ko, koji, gdje što stoji u pitava: Da tko izagnat grih će svaki? A. Vitičić, ist. 589. I sad koji besjednik krstjanski ngodi puku, drug druga zove, kupi mnostvo, napuša se crkva. Da koja je od toga korist? Ostavlja li plemić oholost, trgovac prijevare, žena naprave, mladost raz- bludnosti? A. Kalić 30. — *ovako* se često odgo- vara na drugo pitaje potvrđujući ga (afirma- tivno) tjem što se poriče da drukčije ne može biti. može se gyekad da zamijeniti i rrijedu nego. Podi tja, Ja? da tko? (imade se u misti: da tko, ako ne ti? ridi c) *ddd* *eee*). Š. Menčić 55. Što ti znaš? da tko će znati? F. Lastrić, nel. 97. Zar ti ne znaš da on tebe vara? Da oda šta on peče kolače? M. A. Rejković, sat. E13. Vajda da je on, da tko bi drugi? sabr. 51. Nijesi držo? Da zašto si se krio i zatvoro? B. Zuzeri 3063. Marica bela viola! bi li mi te mati dala? Da zač mene mati hrani, da me vama ki me kani? Jačke, 9. — *s toja* se često u naše rrijeme pot- trdjuje gor' svoj ili tud krivim rrečenicama da kako, da što koje se kušto i izporavaj kao jednu rječ: dātkako, dāšto: Da kako; da bogme, allerd- ings, freilich' zamino, utique, Vuk, rječ. 1099. Putnik: A imamo li mi takovih ljudi? Dubov- nik: Da što da ih imamo! M. Pavlinović, razg. 9. Sve se to čini, dakako, i dobro se čini. 17. — *ava spada u ovaj primjer, jer se pitavim pokazuje da se ostaje pri onome što se prije reklo*: Munno; lijepo vas činiš Kanib; dje- tića mu lupežnom zvat, Pierić; Da što me (m- ožeš) ukazat, što je pođ skutom? M. Držić 235. *ddd* kad se pita, jeli što di rije, a čeka se u odgovoru poricavie, samo pitaje rre rrijedi ko poricavie, odgovor može upar' i sljednji rra pita- vaju: Da hoće li im tadar vjotar odnijet molitve pomne? Ne, ne po nijedan nacin. B. Zuzeri 3889. U polnu rječ svikiode do engloga, aomu ce- kaju nadoho se, Da jeli bogod koji sumi nazbli oeka, dravci se svod pripravan? Ah koliko ih se malo broj! 1159. Da možemo li smuđt, da ce vas privarit Isuku? Ne, na nijedan nacin. Đ. Basić 306, no se često sastarja: Jeli tako? Da nastojimo li svi skrusom u suženstvu i pokoro utaziti božije pravdu? B. Zuzeri 2175. Da mo- zete li rjeti: sagrijehli svo i nije nam se na jedno zlo dogodilo? Đ. Basić 529. I ja iznadoh

sreće kraja, brata, prijatelja, blagostivoga Jezusa. Da jeda li neću mu se klanati? I. M. Mattei 15. Trjebu je mi ili tebi darovati ovo srce moje ili svijetu. Da imam li ga svjetu darovati, ovom neharniku, ovom izdajniku? 151. Da dali je bog stavio zakon, što nije svak podoban oslužit? A. Kalić 33. — *neobično je što stoji u jednom primjeru iz XVI vijeka gdje ovakovo pitanje vrijeđi kao afirmativno tvrdnje: Ako ćeš ti vrijeti: da ako ne moret' tako miran umrijeti, jeli mi dvaš gore? N. Najlešković 1, 182.*

c) *porod pitanje može biti, kao kod b), u onome što se zove kazalo, čulo ili drukčije osjetilo; no se opet taj povod, uzrok pravi ili izmišljeni izričkom jarfa u podložnoj rečenici uz samo pitanje koje prena onaj postaje glarna rečenica. podložna može stajati pred pitanjem, ili za ním, ili biti u n' unetnuta. aa) kao kod b) aa) kad se nešto poriče, pita se nešto afirmativno: Da zakrštiš, ako ti nisi Isukrš? Bernardin 2b. Da škrštiš, ako ti nijesi Krst? N. Raičina 15a. iv 1, 25. Kad nijesi Hrist, da tko si? S. Rosa 481. — bb) kao kod b) bb) kad se nešto afirmativno terdi, pita se: aaa) što iz onoga slijedi: Da čijem svetu smrt želite nazbit, spravljati li se kó je podobno za susresti je? B. Zuzeri 206a. Da videći u nemu ovoliko dobrotu, lučete li ga več' vrijeđat? D. Bašić 49a. — bbb) tumačenje nečemu što se čini da je onomu protivno: Kad ono ima emae stari, da što meni donio jesi? I. Gundulić 462. — cc) kao kod b) dd) pokazuje se unutrašnje razdraženje: Aleksandar nemu reče: Da ako ti tamo pogineš, gdo mene utiši? Aleks. jag. star. 3, 279. Da ako jedan put pravda odoli, kako je doslek više mnogijeh odoljela, od tebe što će biti? B. Zuzeri 125a. — dd) pitanje je, kao kod b) ee) samo retorička figura, te se ním potvrđuje ili poriče: aaa) kao kod b) ee) aaa), pitanje se nešto reče terdi nego je u podložnoj rečenici: Ako bog ni prostil anjelom, da ča oće učiniti nam? Korizm. 29b. Da ako vas sa' svijet nije veći, što ćemo mi biti prid ním? A. Gučetić, roz. jez. 71. Tursku vojsku ka ognim sijeva mog'o je Polak sam razbiti: da s toliko još krajeva kad se združí, što će biti? I. Gundulić 477. Zlo ti, Mujo, danasie junaštvo! da bul' li ne tiece prekorise, da kako te braća i družina! (udrojeno da). Nar. pjes. vuk. 2, 50. — bbb) kao kod b) ee) bbb), terdi se o subjektu pitanja isto što o subjektu podložne rečenice: Ako li ja po Belzebubu izgounim vragove, da vaši sinovi po čemu izgone ih? S. Rosa 109a. — ecc) kao kod b) ee) ecc), u pitanju je interrogativna zamjenica ili adverb, a čeka se poričeno u odgovoru: Kad bi sam ovi život bil a ne drugi veće, dostojno bismo bojali se ne izgubiti ga; da, pokle jest drugi život, zašto se bojimo ovi izgubiti? F. Vrančić. živ. 20. Ako ja sam oni isti sad u sebi, jaoh, da gdi je sviono ruho, grmiz čisti, plemenito ki me odije? I. Gundulić 219. Mučite, mučite, ništa ml ne mrljajte govoreći: siromasi smo, odkud nam zlato, još maie tamjan; mi toga ništa ne imamo. Da ako vam ukazem o čito da vi ovijem stvarna obilujete, što čete onda? F. Lastrić. test. 68b. A pak se díbe da ste krtjanji, to jes nasljednici Jezusovi? da ako ste negovi nasljednici, zašto ne slijedite njegove stupaje? D. Bašić 239b. Da zašto bi se ja bojao smrti koja meno na tvoje naručaje nosi? G. Peštaljić 228. — rrla se obično što potvrđuje na ovaj način: u podložnoj rečenici (uz kal ili ako) stoji kao izmišljeni uvjet poričeno onoga što se hoće potvrditi, a pitanem (koje, kao što smo kazali, vrijeđi koliko poričeno) kaže se da ne može biti drugo*

nego ono što se je reklo da nije: Da što mi je žudjeti na nebu, što li mogu na zemli ljubiti, ako ne tebe, moj bože, samoga? I. M. Mattei 152. Jeda li si hristjanin? da ako nijesi, što si? 165. Kad njaku neću, da kome ču? Nar. pjes. vuk. 2, 138. Da kako je kad nije tako? Da šta je kad nije to? Vuk, rječ. 109a. — sličnjem se načinom i poriče što: kao izmišljeni uvjet postavlja se da jest ono što se hoće bašiti a pitanem se kaže ili protivno onomu nije drukčije od onoga, čim se dokazuje da je ono terdeno u uvjetu bezumno: Ako je to ljubav, da što je ouraza, što je nenavidos? A. Kalić 90. — susna je drukčije u ovom primjeru: uvjet što je u podložnoj ne postavlja se kao izmišljen nego kao istinit ili kao da može biti istinit, te se pitanem ne odbacuje, nego se iz njega radi posjedak da nešto drugo nije ili ne može biti: Koji ne jubi svoje rodbine i također stvari svoje, da kako li će jubiti druge? P. Posilović, cvijet. 17. — ee) rečenica je krna u koliko ostaje samo da s podložnom: aa) pitanje: što će biti, ili što takovo, izostavljeno je i imu se samo u misli. ovakom složenom rečenicom krnom pokazuje se neodlučnost, bojazan. Kako smiješ spavati ne jednu noć, nego toliko godina pod grijhom? da ako pučane vitar voje božije, te osta pod grijhom zatunse? F. Lastrić, ned. 188. Sluga: Sve je spravno. Gospar: Da ako okisnemo? F. M. Appendini, gran. 320. Nije trijeha strašit se ni zlo slujet, olgovori joj Miho, biće što bog da, ti ga moli, pa ne boj se. Da ako ih nađe na moru? M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1898. 205. — bbb) ima se u misli pitanje: što bi bilo, ali bez unutrašnje razdraženja: Sto nam zabrañiva g. bog s ovom zapovijedi? Ubojstvo. Da kad bi slijedilo to ubojstvo po putu megdana? T. Ivanović 58. — ecc) pitanje (ovdje: bi li grijesio) popuñu se po predšćenom pitanju: Bi li grijesio ko bi se pripravdo da nije krtjanin? Bi smrtno. Da da bi se samo pripokrivo kao da nije krtjanin? T. Ivanović 25.

d) *uz da može biti radi reče sile i dakle: Sved smo u boju, sved u trudu, nije miha, nije pristanka. Da koji je dake ovi tužni život i nesrećni? (vidi kod b) dd). B. Zuzeri 167a. Živoj vjeri nišil difficile est, tvojoj vjeri sve je trudno; sve može živa vjera, a sved se čuje iz tvojih usta: ja ne mogu, nevoja ni je. Da kakva je dake ova vjera? 365a, 366a. Neće ona molitve njihove nslušati. Da što dakle? (vidi kod b) bb). A. Kanižlić, uoć. 103.*

b. igitur, ergo, kod a. da vrijeđi kao dakle, ali još uzdrži adversativnu vrijeđnost, no je može i posce izgubiti, te kao dakle naznačiti, da nešto slijedi iz onoga što je prije rečeno. — Dolazi od xiii do xviii vijeka. a) najčešće stoji u posjedak da nešto treba da bude. (ispoređi dakle pod a. b): aa) glagol je u imperativu: Šk bo jests bog... Da da subjektu zapovjeđi jezo. Domentijana 242. Rečeno bo jests: pomoli se polati milostu neomogućnim i ne javiši se tšti preč. gospodemu. Da nijednize vase budi tšti. Danilo 306. I reče gospodin: da slišaj. ližo Davidova. Bernardin 2b. (audite ergo, domus David! isai. 7, 13). Ja od plača i od suz mojih ne poznaju ljudi svojih, da ako si oni človik koga na svit čiti želih, ukazi mi sñal. P. Hektorović (?) 118. 119. Koga bog brani, toga ruke človičanske ne mogu obraniti; da prelomi tvoje neoulono srce i odloží srditosti tvoje. Aleks. jag. star. 3, 265. Ti si sam vidil, sada kom smrtju umiram. Da ti takoje smrti ubogao se, ne ostavi me pod nezamni konkskimi umrti. 273. To isto je, da veruj. 315. Ti na zemli dobro poživil jesi, da pohodi, Aleksandre, na ugotovano tebi msto.

327. Li ne čim da se reče, da on gorku smreću steče, toli slatko tebe žude; da dopušt' mu za svu službu istom toku izvoriti, da se može sgovoriti s tobom. A. Čubranović 159. Znašim svaka teška trpiti za isposvid Isukrstovu. Da ne budeš vam milo moje mladosti, jere ne hoćete sada svake skrbli osloboditi. F. Vrančić, živ. 28. Kći moja sada umrla jest, da dodu i postavi ruku tvoju svrhu ne i oživjeti će. M. Dikovčić, bes. 869. Čudna je za isto ljubav tvoja i ljepota ka te stravi... Da reci mi, drugdje i odi u koliko s'nom si bio. G. Palmotić 2, 192. Uvo boles osobito patim radi jedne same čase posvećene aliti kaleža koji oteb silom iz manastijera Benediktova, da sudu sada. Što patim i što ču patiti za ine odure koje smuštilo učinim na imam kaluderskom I. Dordić, ben. 172. Recite mi, biše li ljudi od puti i od krvi kako i vi Teodazio i Gustinijan, polnožni nemoćim kako i vi? Da čujte kako oni obluživalu erkovnu zapovijest od posta. D. Bašić 31b. u jednom primjeru iz xvi vijeka stoji da *ču imperativa*, no je to neobično: Nemojte da biti dionici njih. N. Rašina 59b. pavl. ef. 5, 7. — *bb) glagol je u futurum*: Ako bih hotio govoriti ali ispisati . . . ., togaj bi govorenija i pisma mnogo bilo. Da ja u ču reći, što mi se vidi pravo. Mon. serb. 500 (sv. vjek) Lisica že reče: Da aza, o caru, dovoljno na jistu budu ti dimis. Stef. i ihulj. star. 2, 279. Neki ga od farizea upitaše, kojom oblastim one stvari čināše. A on zaujmeo upita njih, odkud krstio je Ivan krstitelj. . . . Odgovorio mu: ne znamo. A Jezus reče im: „da ni ja neću vama rijeti, kojom oblastim ove stvari činim“. S. Rosa 132b. 133a. — u *orom primjeru da s imperativom naznačuje prijetnju*: Ne čes da me poznaš? da čeka. M. Držić 283. *često stoji na početku odgovora, kad se radi pošljedak iz tuđih riječi na koje se odgovara*: Oni že reče: Neofiti jesmo, brats tvoj. Da rici mi, reče, kako prosti hodiši? Domentijana 310. Da veće tuj ne stoj, nego li najpreče neiniti' pol'no to što sada ti reče. N. Najšeković 1, 208. Gospoda: Ne ču ti mučiti. Gospar: Da vika' ter pukni. 240. Da kaž', prošlo sve kako je. F. Lukarević 254. Da ti nastoj, ma ljubavi, blaženju ju učiniti. I. Gundulić 13. — u *orom primjeru naznačuje da se govorom prelazi na što drugo*: Eto bijh zabio; da s bogom ostavaj. N. Najšeković 185. *slučno je tomu i ovo*: Skup: Dovedi u tvoju volju i vodi djevojkou doima u tvoju volju, već je tvoja. Zlatikum: Da zbogom! M. Držić 221. — *ce) osobitijem se glagolom pokazuje da ono treba da bude*: Odkoli Afina početa je, nijedan car nu ne prija. . . . Da ne tribuje nam Filipovu sinu predati se. Aleks. jag. star. 3, 239. 240. Jere ne ima ista biti, ali iznašlati se u pameti nejednako ali razliko u sopstvima božanstvenijema. . . . Da, kada slušamo da Jesukrist jest sin božiji, ne ima se razmišljati ista zenaškolji ali surinjo od poroda njegova. J. Matović 32. — *b) pošljedak je da nešto jest ili nije, isporodi dakle pod a, a)*. Grišnici ne te razumiti, da teško i jao ūim. Korizm 76a. Dostojni su uzo i sirni bud takoj ki no se ogluše, dat se sili jakoj. Da ovo sve ovaj, ča je u našoj nadi, u ruci je tvojoj. M. Marulić 17. Ja hoga cara imam, a on mene razbojnika nazva. Da kada vas razbojniku poslal je, tada vam glave odsakl je, car bo pitkšara nigrar ne ubija ni odira: da vi k razbojniku došadše, poginuli jeste. Aleks. jag. star. 3, 253. Ne biste mu vjerovali u istinu, da ne vjerujem ni ja vam. D. Bašić 101b. — *c) naznačuje da ono što se prije kazalo, samo je uvod, priprava na pravi govor, i da ovaj istom*

sad počine, isporodi dakle pod d. Poslušaj, ljubveni sinu, zapovjedi meštra tvoga. . . . Da k tobi vzvratit se moje slovo (ad te ergo nunc mensermo dirigunt). Regul. sv. ben. star. 7, 72. — *d) u pripojedaju veće jedan događaj s drugim, kako da je drugi pošljedak pronomu; isporodi dakle pod e*. Biše I. bogataz ki se pregovarase s jednim ubogim susudom postolarom. . . . da jedan dan opita ta vlastelin toga uboga postolara. Korizm. 8b. E. da može imati uza se drugih riječi koje mu dodaju svoje značenje.

1, a) često stoji pred da (i piše se gdjekad kao jedna riječ: ždat je juče ističe ono što za ūim stoji.

a. *značenje je kao kod A (vidi i* II, B, 3, d), *a) vidi A, 2, c, a, b)*: Ki je snagu svu poharo, a da prodeš ti naprijeda. G. Palmotić 2, 31. *Zivot isti moj podo bih, a da tugo tve se skrate*. 2, 195 — *b) vidi A, 2, β, b)*: Kad ta promajja probija kroza sobu, može čovek zapesti a da i ne oseti. M. Đ. Miličević, zlosel. 288. — *c) vidi A, 2, β, c)*: Ne bi moglo biti uzmužno da bi mogla podmiti toliko uteživju bolešti, a da ne umre. M. Lekusić 120. — *d) vidi još kod A, 1, d, b) pri sersi*.

b. *značenje je kao kod B, a) vidi 1, a)*: Jovan mu se bogom kunijaše, a da mu je ugrabit' neće. Nar. pjes. vuk. 2, 82. — *b) vidi 1, b)*: A kad vidjo Skadarka djevojka a da će je Turc sastignuti. Nar. pjes. vuk. 1, 602.

c. *značenje je kao kod D, 1. (vidi i a pod II, C, 3, c), a) vidi a, d) ce) bb)*: Proevijele tri srpske vojvoje u sužanstvu paše skadarskoga, a da za što? veće ni kroza što, za harače od lom-nijelj Brda. Nar. pjes. vuk. 4, 19. — *b) vidi b, a)*: Iz koga se rađaše izhaviti, a da ne mogāše se. J. Banovac, pred. 12. — *c) a) da i kao a i, vidi a kod II, C, 3, a)* (Čuo sam od popa, de kaže, kako je bio nekakav bludni sin, pa posto je sve svoje rasprišao, povrati se go i bos doma k ocu, ada i ja tako. V. Vrčević, niz. 308.

d. *značenje je kao kod D, 2. vidi i a kod II, C, 3, c, e, a) a da, kao da kod a, a), veće pitanja jedno s drugim*: N. Što čine u raju? U. Slave i uživaju boga i s ūim skupo dobro. N. A da što će najposlije biti od naše puti? I. A. Nenadić, nauk. 75. — *b) kao da kod a, b) aa), posto se nešto poreklo, stoji pred rečenicom kojom se pita što se o onom nešto afirmativno reči*: Rekoše sada ūemu: ada tako si? Anton Dalm., nov. test. iv. 1, 22. *Dakle nečeš moć uteći; a da što češ učiniti, cum surrexerit ad iudicandum deus?* J. Banovac, razg. 92. — *i) kad onaj što pita osjeća da nećegju nije ne po čijim riječima*: Pošetalo pet devojaka. . . . Pitaou ih je Kušid-dijda: A da de vam je šesta devojka? Nar. pjes. vuk. 1, 513. — *c) kao da kod a, b) bb), posto se nešto afirmativno tvrdilo, stoji pred rečenicom kojom se pita pošljedak onomu, ili tumačenje nečemu što se čini da je onomu protivno*: N. Tko kupuje stvari ukradene griješi li? U. Griješi i drzan je vratiti što je ukrao. N. A. da tko će ūemu vratiti njegove aspre? I. A. Nenadić, nauk. 137. — *d) kao da kod a, b) ce)*: Onda care stado besjediti: a da čuješ? pašo Sejlina! Nar. pjes. vuk. 2, 455. — *e) kao da kod a, b) dd), naznačuje unutrije razdraženje*: Ibi Vukro, pošljedek Mušela, a da što ču kazat na dvorove? Nar. pjes. vuk. 4, 516. *f) kao da kod a, b) ce) ccc), stoji pred pitanjem kojom se uprac poriče ono što se pita, a potvrđuje se ono što je prije rekao onaj što pita ili ko drugi*: Ostavljam ga; a da što ču? V. Došen 51b. — *kao tvrdnje stoji često u naše vrijeme krive rečenice*: a da kako? a da gdje? A turčin: čera bro! a da kako? ha! ha! Nar.

prip. vrč. 81. De češ? Doma, a da de? 173. — *ima ne malo primjera u naše vrijeme kod kojih za rečenicom kojom se nešto trdi dolazi ovakovo pitanje s poricanom čim se iznova i jače ono potvrđuje:* Jeste testir, a da za što nije? Nar. pjes. vnk. 3, 171. Hoću Uro, a da kako ne ću? 4, 187. Ina Pero a da kako nema? 5, 516. — *ono što se trdi može biti izrječkom kazano za pitanjem s kojim ga reče nego:* A da što je nego maštanije? P. Petrović, gor. vijen. 62. Pa zar samo jednu, jeli? upita ga sin. A da koliko nego jednu? Nar. prip. vrč. 50. — *g) kao da kod a, c) dd) ecc), služi za tvrđenje, kad uz pitanje stoji u podložnoj rečenici urjet kojim se poriče ono što se hoće trditi, a pitanjem se kaže da ne može biti drugo nego ono što se je u podložnoj poreklo:* A da za što me bog stvorio, ako ne, da bih vas u svako doba, u svakoj stvari posvetjen bio slavi njegovoj? I. M. Mattei 44. A da komu bi ja prvima moje očutivosti posvetio, ako ne tebi? G. Peštaljić 157. A da za što te imam, kad mi u nevolji nećeš pomoći? Nar. posl. vnk. 1. — *h) kao da kod b, naznačuje da nešto sljedi iz onoga što je prije rečeno:* Jesi li ti ikad poslao s tavana? Ne ja, odgovori mi hoćim. A da ne znaš ni liječiti, nego hajde ča. Nar. prip. vrč. 102. Čuo sam da svasto pogadaš, je li istina? Valaj te nijesu prevarili. E, a da kaži mi: ova tica, te mi je pod pazuhlo, jeli živa ali mrtva? 140. A da kad je tako, znalite . . . V. Vrećević, niz. 13. A da tako i moja šćer ugleda Luku. 34.

2. ako može stajati pred da ili za nim:

a. ako (aste, ace) da vrijedilo je u starijem jeziku kao samo ako: Ako da carstvo mi pribodi u trgla, da me počituju. Mon. serb. 162. (1857).

b. da ako: a) *vidi* D, 1, a, c) aa). — b) *vidi* ako pod 8, k.

3. barem. *vidi* A, 1, b, β) aa).

4. bez da. *vidi* 1, bez pod g, c).

5. eijeca (eijec, eia, eia) da vrijedi koliko samo da ili radi toga da. — *Dolazi od xvi vijeka kod pisara sa zapadne strane, u od rječnika samo u Bedinu (eijec da accio, ut. eijec da ne accio non. 16b) i u Staliceru (kod rječ. najzadnji su primjerci iz xviii vijeka, vidj eijeca 5, a), ecc).*

6. da da nije udvojeno, preo da ima značenje što je kod D, a drugo može značiti što je kod A ili B ili C. Ne može biti? Da da se ne bi posrešći iznašo ovih među nami ovi sin prokleti? B. Zuzeri 261b. *vidi drugih primjera kod D, 1, a, d) dd).*

7. dobro da. *vidi* dobar.

8. e, je pred da. u naše vrijeme obično se sastarja u jednu riječ. *vidi* e da i joda.

9. da e da (jeda) i e da (jeda) da vrijedi koliko jeda ili da. *vidi* kod e da i jeda.

10. er da, ere da *vrijedi* koliko samo da. *vidi* er i ere.

11. da godijer. *vidi* god.

12. gotovo da. *vidi* kod A, 1, d, a).

13. i može stajati pred da i za nim.

a. i da, quin, u jednoga pisca xvi vijeka a) *vidi* A, 2, β, c; Jest neuzumozno otiti u mlm i da se ne primi malo brasna hajme. M. Radnić 562a. b) *vidi* A, 2, β, d: Što može učiniti bog za izlječiti naša oholost i da nije učinio? 316b.

b. *vidi* kod C, 3, β, a.

c. da i (z), saltem, barem, od xvi vijeka, najlakše bi se činio prazvesti ovu značicu od onoga što da i ima kod C, 3, β, a (etiamsi), no se to nikako ne da, jer najstariji primjerci kod C dolaze istom od xiii vijeka, s druge strane ser ovi primjerci nalaze se samo pisani ćirilskom i glagolskom slo-

vima po kojima se ne zna, treba li čitati da i ili da), a latinskim slovima seul stoji da), sva je prilika dakle da i u ovim mjestima treba čitati da) i tražiti oromu drugo postane (*vidi* da).

d. da može imati značenje što je kod D, 1, a) da i i i da *vrijedi* koliko a i (*vidi* a pod II, C, 3, a); aa) da i: Da od toga ne uzemje protopopa čestit, ne vase to piskupu da uzemje . . . da i jeste da su oti protopops svobodne i 4 namastiri kraljevci. Mon. serb. 13, 14. (1222—1228). — u pogodbi može stajati pred glavnom rečenicom ističući u njoj jednu riječ: Ako li tomu ne veruješ, da i u Macehonji sakriti mi se ne možeš. Aleks. jag. star. 3, 288. I toli mi ikad svane, da i dan kao noć crn mi ostane. I Gundulić 241. — amo spada i oro: Tkogod žive kao zvijeruje, da i mrtav na sto dijela od zvijerenja razlupjen je. I. Gundulić 24. — bb) i da: Često jezu pogubisee vzasakali, i obnovili i po izvoljenju vladice bogorodice, i da, ere isprosihi Parike u cara u Prizrenu, da dahn od njih manastiru (da udvojeno). Mon. serb. 6. (1198—1199). I da eto pišemo gospodinu knezu Stefanu, molimo te budi tuzi kada listove prodaje. Spom. sr. 1, 30, (1400). — b) *vidi* D, 1, e, c) bb). — c) *vidi* E, 1, e, c).

14. istom (isto, istomu). *vidi* 37.

15. jako (kakoi). *vidi* 17.

16. još a) *vidi* A, 1, b, β) bb) ecc). — b) *vidi* C, 3, β, c. — c) *vidi* D, 1, b, c). — d) *vidi* D, 1, e, c) cc) i dd).

17. kako, ima kako da i da kako.

a. kako (jako) da vrijedilo je do xvi vijeka kao samo da kod A. *vidi* jako i kako.

b. kako da može značiti i što da pod B, 1, xv vijeka. Damo viditi svakomu kako da mi učinimo milost. Mon. croat. 51. (1428).

c. kako (jak, kao, k'o, ka', jak no, kako no, kao no, kano, kan) da, quasi. kad da ima značenje što je kod C, 1, obično stoji među rečenicama koje reče jednu s drugom, a može prve i ne biti. — *Dolazi od xvi vijeka, a) kad stoji među rečenicama, isporoduje ih, izjednačujući način, mjeru u i porod ravnje što je u glavnoj rečenu izrečenu u podložnoj što se ima samo u misli a što zbija nije ili što barem može ne biti, kod nekih primjera ima u glavnoj prema relativnom kako korelativ tako (tač), tako itd.: Tako se pripravite kako da bi vam sa moćnim protivnikom bilo angovanje. F. Vrančić. živ. 9. Tvoja zakletva tako zlamenovanje ina i snagu, kako da bi bio rekao: kunem ti se . . . Blago turl. 91.*

Jak da blago u proljeće pomnu rukom ko sastavi rasprašno ko je svjake niko u polju i u dubravi, ter naravno tej urese koji krune zemlju plodnu u perivoj svoji prinose za raskošni sebi ugodnu: tako u saraj s svake strane prikupjene sad vide se sve najljepše vile izabrane ka pod nebom nahode se. P. Soroković 575b. — A nemoj vapiti, tak da te tko mčić. H. Lucić 231. Rici mi potoci, jak perle da nize. 253. Kroz toj se enlim ja kad od nas smrt koga na on svijet pošje tja, gdi plače svak svoza, jak no da od nebes vladalca u temu sakrivil nami jes. N. Dimitrović 28. Jeste se dopustih, jak čovjek da sun ja, komu nije u ustih nigda pokaranja. 61. Proszne me oer kako no da gledam proč suncoj istoci. N. Najesković 1, 219. Ne smim reć, neg mčić, jak mramor da bih bil. 2, 6. Brineš se haljinom kako da u žudjela nije haljina. M. Držić 301. Jezak se zaveže, a lice pohlili, kako da njeka zlob sree mi avrihli. D. Radina 93b. Nagovara vojnici svoji na platu kako da bi rekao: ki može boriti se, borl se. 8. Budinić, sum. 170b. Mogu ga sahraniti, kako da tuj ne bi

bila nijedna zaprecica. A. Gučetić, roz. jez. 28. Ruka utnu kako da bi mrtva bila. F. Vrančić, živ. 68. Zive kako da je slobodan od svake pogibili. M. Divković, nauk. 7. Eto Miljenku u erkvu ide, izvan sebe k'o vas da je. I Gundulić 170. Tim z bolesti teško umuknu, kako da mu srce puknu. 239. (*Moro*) s objesnijem valovima srne udarat kraj kameni, jak da, morski kraj pun gneva budi u sebi sumnje nove. G. Palmotić 2, 66. Tijem se dići, k'o da je neko carstvo i krunu svega svijeta. 2, 289. Mire bjelmo od grada ostaviti namislili, kao da ljepše ljube nami zemlji u tudoj sužnji biti. J. Palmotić 1. Zlo ogrih (*ti*), k'o da boga ne poznaješ. J. Kavačin 14. Svaki razkoš gdi sada je, k'o zemaljski tuj raj da je. 189a. Veće će svu svoju svitlost izgubiti' (*zviježde*), kao da se na zemlji padnuše. J. Banovae, razg. 2. Jer su čomu laži mile kan' da b' dragi kamenc bile. V. Došen 37a. Zaccvili kan' da b' na noj bila rana. 60b. A izgori k'o da je smetena. M. A. Rejković, sat. D 8a. Moje tašto žalost čutiti počeo srcece potajnu, kao da bi mi prid oči smrt ljubnog došla nikoga. M. Katančić 55. On se skoči, ka' da se pomani. Nar. pjes. vuk. 1, 476. Sve se pašiš kao da sijeve sunsiš. 1, 493. Al' se pusta ne da izvaditi, kao da je za kore prirasla. 2, 110. A posjaše kao da pomreše. 3, 298. Radi kao da čes sto godina živjeti, a moli se bogu kao da čes sjutra umrijeti. Nar. posl. vuk. 208. Sve joj pde kao da je o noj krojeno. Nar. prip. vuk. 129. Pane pred nom na gola kolena kao da joj se umoli i oprosteće iste. Nar. prip. vuk. 215. Mičući rukom kao da što naglo ispred sebe uzina i trpa u usta. Vuk. posl. 19. *radi veće silu u ispredećivanju može biti pred podložnom rečenicom i riječ baš ili druga takova:* Sto si tako, brate, potavneće, baš kan' da si pod zemljicom bio? Nar. pjes. vuk. 2, 41. Baš se čini kao da je živa. 2, 551. Neko pjeva dramom širokijem, .. baš ka' da je čira Radivoje. 3, 12.

b) može stajati, ako i nema preve rečenice s kojom se ispreduje, pokazuje tad da se ono što se u noj izreče, onakovo čini da je, ako baš i nije, može se pri tom imati u misli rekao bi, čim se ili što takevo: Kud bi htio, i' ne more, tad kan' da ga nisi more, i s talasin kan' da pliva. V. Došen 26a. Otklen ti l'jepa devojka? ka' da je Jane sestrica. Nar. pjes. vuk. 1, 310. Kad govori, k'o da golub guče. 3, 257. Ina jedan u bućaku koñi kao da je gubav, tako se čini, ali je on najboji. Nar. prip. vuk. 27. Ina šta i videti u dvoru kao da je carevina, tu su sluge i sluškinje. . . 91. Ti se Vuče ka' da sa mnom rugaš. P. Petrović, gor. vijen. 81. Car kao da je kriv govoreći tako. D. Daničić, 2sam. 14, 13. — u ovom primjeru da stoji jer ga iste neufane, a kako pred nim pokazuje da je takevo neufane nerazložito. Da ne bi puk upanuo u neufane, kako da ne može dostignuti oprosteće. J. Matović 499.

d. da kako. *vidi* D, 2, a, b) c) ecc).

18. kamo li. *vidi* kamo, a) a kamo li da. *vidi* i a) pod II, B, 3, a. — b) da kamo li. *vidi* D, 1, a, d) aa) ecc).

19. koliko (kolik, koku) da, quasi. kao kako da (*vidi* I, c, a) stoji meda rečenicama ispredujućih ih. — dolazi od xiv vijeka. — može u glavnoj biti korelativ toliko, tako (tač): Toliko u strahu veliku svak staše, koliko da mrahu. N. Najšković 1, 112. Tač bježi smrt od mene dalek tja, koliko da druga smrt nova jesam ja. D. Rašina 85a. Odluči toliko očito učiniti nepravdu koliko da on teško sagriši. P. Radović, ist. 52. — Da je tvrdo i nepokolebimo, koliko da bismo s gospodarema učinili. Spom. sr. 1, 25. (1399). Vazdi će nastupit na tanjan i

miru kom te će kačiti muži, žene, dica, koliko da si ti prem prava božica. II. Lucić 197. Pitomo u milo svrtaše ka meni to ličece pribilo, ta pogled medeni koliko da pravisi: da bi mi kako moć, lika da ozlavršiš dala t' bih i pomoć. 292. Kako da ni živ, riči ne govori. P. Hektorović 27. Kako da nikarat ne kušaj taj dila, ni općih taku stvar, ni da mi bi mila 66. A Jezus svoj obraz na Petra obrati koliko da reče: znaš, sinoc što ti rjeh? N. Najšković 1, 131. Ter ti će sva muka u saj čas otiti, koliko da ruka bude ju odniti. 1, 187. Ptice od izgor pot dubju pojahu, koliko razgovor da noji davahu D. Rašina 22a. Objesi na dub taj i dpli sve mile, koliko da veji: moj život bez vile već spjevat' ne želi. 139b. Šibenik ovi, kako u neqa stupiš veši stari, koliko da biova plemena slavu bi željan uživati, primi ji'. J. Banovae, razg. vi. Sula narod dao i prignuo za koristju, kolik da će u vik na ovome svitu živiti. 33. U ovaj duhovnoj zabavi pošne se, koliko da je najposliđna. P. Knežević, osm. 10. Sva je slava otvog dvora iznutra, koliko da bi zdvora ne bio ništa vidio uzveličana i slava. F. Lastrić, test. 352b. Petar polak Ivana, koliko da bi ga ne poznavao, pita gospodina govoreći: Gospodine, a ovi što je? ad. 32b.

20. li. *vidi* dali.

21. listo, listu. *vidi* 37.

22. ma da, kao no što, samo što, u jednom primjeru iz xviii vijeka ograniče predušnu misao: Drugo je uskrnuće istinito, ma da opet brzo umre. J. Banovae, razg. 165.

23. makar stoji uz da (kod A, 1): a) samo da pokaže želju: Makar svi popovi da dođu i fratru vidjeti rug ovi ki činiš s ove tri. N. Najšković 1, 272. — b) *vidi* A, 1, b, β) h) ee).

24. malo uz da ne. *vidi* A, 1, d, a).

25. mañ da. *vidi* mañ.

26. mi. u jednoj knizi prošloga vijeka nalazi se nekoliko primjera u kojih dolazi da mi (!) i znači isto što no, ali. no pošto se to ne da tumočiti i nema drugorje takorijeh primjera, a i tako je cijela kniga izgrdnna štamparskim griješama, sva je prilika da treba čitati danu nj. da mi: Čiro sagna žudjele da produ templo sagraditi, . . . da mi sa svijem tijem njih ne ostoboli. S. Rosa 16b. Tijem kršteom krstjaše, da mi to kršteine Ivanovo nije imalo ime vrijednosti. 45a. Što to pomišljate u sreih vašijeh? da mi recite mi što je lašne. 63a.

27. mjesto da, mješte da, na mjesto da. *vidi* mjesto, mješte.

28. nego (nego li, neg, no) da. *vidi* nego i neg.

29. uz da ina i neka (nek, nekli) u istom značenju, tako da oboje zajedno vrijedi koliko samo da ili samo neka, no s niekom većom silom; neka može stajati pred da ili za nim. *vidi* kod neka, nek, nekli. — od oroga je drukčije kod neku da i neka ima riječi koje ih dijele, i tad pisac kao kod udvojenoga da ili zaboraviši na prvu riječ koja je na početku od rečenice ili radi veće jasnoće neće bez potrebe onu drugu: Crn mu obraz učinite, neka, kako srce ima grubo, da i obraz ukaže grub. M. Držić 148. Meni podaj silu, da na koga ruku položim, neka duh s vaju ulizeš. F. Glavinčić, evit. 203b. Da potvrđiv riječi dilom neka svak zna. J. Kavačin 121a. Počeše ga napastovati, da kada ne može inačije biti neka odbaci brime. A. Kanižlić, kam. 39. Da kud hoće nek nlaze. V. Došen 205a. Ponukovaše Rimljane, da budući umrli po kršteju u Jezukstu, neka bi opazni bili. J. Matović 169.

30. no pred da u ovom primjeru ne uzdrži cjelovito svoje adterativno značenje: drukčije je

posve no da kod A, 1, d, b). A navalni i muško i žensko, no da sretu u polju svatove. Nar. pjes. vuk. 2, 547.

31. nu. *vidi* danu.

32. osim (osvem) da. *vidi* osim i osvem.

33. pače *stoji iza* da, *rjede pred* *nim*. *vidi* pače i dapače.

34. *prem stoji pred* da, *rjede za* *nim*. *vidi* *prem* i *prema*.

35. radi da. *vidi* kod radi.

36. razma (razni, razvje) da. *vidi* razma, razni, razvje.

37. samo, istom (ištom, isto, listo, listor), tek (teke).

a. da ima značenje što je kod A. naznačuje se da radiu glavne rečenice nema drugoga čiju nego onaj što stoji u podložnoj. a) radiu glavne rečenice zbilja se vrši: Ti, ženo, činiš svomu unužu ugodbe, listo da bi te ne bil. Korizim. 298. Pripovijest je i čudesan da se njegda pretvorio neki Jove vrhnebasan, kad je zgubno s' ne (ljubavi) gorio, orlom, volom, rosom zlata, istom ona da mu 'e plata. J. Kavašin 6^b. Koju (pravdu) blatni čovik gazi, istom da se s bogom mrazi. V. Došen 223^a. Stane je psovati i biti samo da bi ženi ugodio. Nar. prip. vuk. 167. — može se porica-
niem odbaciti drugi cilj, ističući riječju nego onaj na koji se smijera: Ode k devojci, ali ne da je prosi, nego samo da je vidi. Nar. prip. vuk. 127. To može biti i bez nego: Nije je (Kruvoslaru) želja bijela dana, istom da svč sunce (Koreskoga) vidi. I. Gundulić 471. Ništa na svetu ne iste, samo da mu car da onaj prsten. Nar. prip. vuk. 49. — b) modo ut. nije u glavnoj radiu što se vrši nego nešto što se ima u misli o čem se kaže da biva pod nrjetom da mu bude cilj ono što je u podložnoj, oro je dokle ujedno cilj i uzjet za ono što je u glavnoj. aa) u glavnoj se izriče sud da je ili da nije nešto ugodno, dobro, korisno itd., ili da može ili ne može biti: To je meni veće drago, isto da imam ja to blago. P. Hektorović (?) 130. Ni mi, znaj, životom mučno se rastaviti istom da u tvome sren ja na sviti za ko godi brine moć budu živiti. D. Rašina 23^b. Svaka je dobit mila i draga, ili je dobit ili snaga, samo da se pridobude. G. Palmotić 1, 356. Što se hoće sve se može, istom da nije zlo. Poslov. dan. 123. Malo prudi, jeli na ovi ali na drugi način istomačeno, samo da bismo razumjeli. J. Matović 527. — bb) u glavnoj se nešto zapovijeda, dopušta, prima, ili se uopće kaže spremnost: Neka Tezeo od svč pode pogrdene vjerenice, ištom da vlas tve desnice moj na pomoć blaga dode. I. Gundulić 9. Carstvo i vas svijet da pogine, istom da se on osveti. 515. Samo da se, moj Ružijeru, k meni budeš povratiti, sve ču ostale na mni vjernu tve krivino ja zabiti. G. Palmotić 2, 59. Ja sam pripravan na biče, isto da se operu duše od griha stoji. J. Lastrić, test. 112^b. Na poklon ti carstva polovina! samo da povratiš ove jadno duše. Nar. prip. vuk. 129. Upita ga šta iste za njih, a on mu odgovori: Što daš, teke da mogu kupiti kruha! 137. — c) *vidi* A, 1, b, i) b) bb) ccc).

b da ima značenje što je kod C, 1. *vidi* C, 2, b, 38. si. *vidi* dasi.

39. skoro. *vidi* A, 1, d, a).

40. sve da, za sve da, sa svijem da. *vidi* vas.

41. taman. *vidi* A, 1, d, a).

42. te pred da nešto što je ističe ono što je u podložnoj, u naše vrijeme a narodnjim pjesmama: I daće nu po sangala svoga, te da sudli, kako paša sudli. Nar. pjes. vuk. 3, 321. Na nega se Turo zagonilo, te da bi mu okinulo glavu. 4, 10.

43. tek (teke). *vidi* 37 i A, 1, d, a).

44. to, to li, to t. da pred oviem riječima stoji na početku pitanja, i, kao kod D, 2, a, b) dd), pokazuje čuđenje, nezadovolstvo onoga koji pita, radi čega što je prije čuo ili drukčije osjetio. — xvi i xvii vijeka. Zagorka: Da prvo ti meni dar ki mi s' obćeao, kako znaš, juveni. Dubravko: Da to t' ga nijesam dao? F. Lukarević 45. Lu-bica: Dako mi spovioeš laš, istina da je toj? Miona: Kako isti život tvoj: da to ti ne znaš ti? 54. Da to te druga stvar ne drži nego ta? 87. Da to li će nĕmu oteta vjerenica lijepa biti? G. Palmotić 2, 79. Da to li ću u ovoj luti izdahnuti? P. Kanavelić, iv. 70. Da to li ste vi ufanje tako brzo izgubili? 51. Jaoh da to ću ja ovako ustrijeti bez osvete ovdje izdajstvo? J. Palmotić 461. svi ori primjeri griješkom stoji kod A, 1, c, b) bb) (str. 169^b). te ih onlje treba izostaviti, jer onamo spadaju samo oni u kojima to t' stoji pred da.

45. vako koje vidi.

46. van koje vidi.

47. već da. *vidi* već i A, 1, d, a).

48. za da znači što i samo da pod A, 2, a. — Postalo je po talijanskom perché. — Dolazi od xvi vijeka kod jednoga pisca s otoka Ivara, a od onda često, osobito kod pisaca za zapadne strane, i u naše vrijeme kod mnogih. čuje se i sud kod naroda na zapadu, ali ga većina nije primila, te ga se treba čuvati u pisanju, kaootti carvarizma. izvedu rječnika udazi se u Belinu (accio' ut' 19^b, affinich' 11^b, .che, acciocheh', ut' 188^a), u Stuliccu (za da, za dabi, acciocheh', quo, ut', za da ne, za da ne bi, acciocheh' non', ne) — često u glavnoj rečenici ima za to kojemu odgovara: Dala mi s' ufanje, kō, molim, andelska tva lipost ispuni, za da se nebeska uredba napuni. H. Lucić 187. Za da se voseju ja i ti, ti moju spuni, a ja želju ispunit ću tvoju. 196. Zato su učinili crekvu svotoga Ambroza blizu, za da bude znatna. Mon. eroot. 11. (1546). Vidimo, da nas zove (bog), kad od nĕga odstupa mo prili, za da se ne izgubimo. J. Banovac, razg. 88. Nemojte suditi, za da ne budeto sudjeni. S. Rosa 78. Zla drugom činit no da, za da može sam robiti. V. Dosen 57^b. Sve što izbranih je napravu dariva ju, nek gizlavla njih ljepota većma sine, za da od puta kad dugoga počimale tudu u lasti za dana se žudenoga mogu spravit' pime casti. P. Sorokočević 79^b.

49. zar da. *vidi* zar i A, 1, c, b) bb).

II. interj. sane, ago.

I. sane, vero, ita, recte. ovakojem da onaj što govori potvrđuje tuđe ili svoje riječi, radi reće sile uz: da često ima koja zakletva kao bogno: da bogno (borme, bome).

a. potvrđuju se riječi koga drugoga, pristaje se na njih. gljedak onaj što govori pita sama sebe i odgovara kao da ga je ko drugi upitao. — oro značenje jamučno postaje od onoga kod D, i to ili od adverbativnoga kod 1, o, može biti dašim skraćivanem riječi dakako, dašto itd. (i u kazivanja je nego odgovor afirmativni), ili od onoga kod 1, d (ispoređi lat. immo). — Kod pisaca dolazi od xvi vijeka (vidi prvi primjer kod A) bb), no da je kod naroda starije, svjedoči nam ruski jezik u kojem ima isto značenje: a između rječnika samo u Vukovu (8. ja' ita', ef. ja; da da; da kako; da bogno, allordings, freilich' omimo, utique', 102^a). a) u našem se jeziku potvrđuju tuđe riječi tjem što se u odgovoru ponavlja koju od onijeh riječi, a osobito glagol (ako je složeno vrijeme, samo pomoćni). a uz to može stajati i da što nekako podaje reću silu odgovoru. aa) u odgovoru na pitanje: Oče li

tvoj meštar platiti? Oće da, odgovori im Petar. E. Pavić, ogled, 557. Ljubljah li ja kadgod? ljublah da. G. Pešalić 179. — *bb*) u riječima, na koje se odgovara može i ne biti pravo pitanje, no samo sumnja i dvojbe, jeli nešto ili nije: Vila I: I meni toj para, ako mo moja svijes i oko ne vara. Vila II: Da majde, sele, jes. N. Najšković 1, 209. — *c*) mogu se tuđe riječi poterditi, ako u njima i nema dvojbe: Pome't: Znam, gospoda vaša da gospoeki živu. Maro: Da bogne gospoeki! M. Držić 262. — *b*) može i samo da vrijeđati kao odgovor kojim se poterdjuje, kao talijanski si, francuski oui, njemački ja, engleski yes, samo u naše vrijeme: Dakle neka bude vaša riječ: da, da; ne, ne. Vuk, mat 5, 37. Rekoše mu: da, gospode. mat. 13, 51. I rekoše mu: čujes li što oni govore? A Isus reče im: da! 21, 16. — *c*) age, esto, pristaje se na nešto, od xvi vijeka: aa) na želju koga drugoga: Baba: Podi ve gori ti. . . Gospoda: Da poču ja gori. N. Najšković 1, 266. Givo: Djevojko, podi ti, čin da nas čekaju. Djevojka tuda: Da, počn ja rijeti, neka se nalaju. 284. — *bb*) dopušta se, prima se kao istinito nešto što se zna da nije, ili što se ne zna jeli istinito: Da, budi tako, dato, cho sia così, fac ita esse! A. d. Bella, rječ, 295a. — *d*) kao da se pristaje na čije riječi, no je to samo ironički, te se uprav ne primaju i odbijaju, kako se poznaje po smislu. — od xvi vijeka: Dobre: Ja ti sam našla djevojkju s prčjom od vele tisud dukata. Zlatikum: To mi i u kući da, da mi govori: što, kupila te sam, prčiju ti sam donijela. M. Držić 199, 200. Zena negova Ksantipe dotrka govoreći: Evo gdje čovjek prav pravet umira! Sokrata. . . rječ reče: Nego da! zar ti voliš da ja kriv umrem? M. A. Reljković, sabr. 2. Al' doziva paša gospodine: 'Id' otale. Skadarka djevojko! ne b'jel plataka, ne plaši nam koža, i ne draži po vojsci junaka: jer ču naći u vojsci junaka koji će k tebi vodu preplivati, uvatiti Skadarku djevojku! Odgovara Skadarka djevojka: 'Da bogu mi, pašo gospodine! dok je meni po Skabru junaka, no bojim se tvojjije Turaka'. Nar. pjes. vuk. 1, 601. Iskao sam ja taj dnevnik, no on mi ga nije hteo dati, govoreći (govorjašt'ir): 'da! da ga das štampati! S. Tekelija, let. mat. str. 120, 13. — Tu kanceler reče da mi ne možemo imati sobor za drugo nego samo za izbranje mitropolita: onda ja se uzdržati ne mogu, i rekoao: 'dopušte mi predložiti da 1768 leta za živuštuga mitropolita Nenađovića (sic) rezolvirat je bio sobor, tako 1790 za živušta mitropolita Putnika; što su ti mitropolitni marli pr neželji se otvorio sobor, to je samo slučaj!'. Na to kanceler reče: 'Da! pak su govoreli da smo mi otrovali Putnika! 16. Da, vi ste žuli, i s vama će unrijeti mudrost. D. Daničić, jov. 12, 2. Ti veliš: 'Deset je para, samo deset para: a cigara je samo nekoliko mrvca duhana, malj je to greh da upropasti jednoga mladivca za sav njegov potonji život? Da! i ja sam mislio tako a išao je inako. M. D. Miličević, des. par. i. pred da može biti i druga interjekcija: č koju vidi, odgovara se č da, kad se s njim preizražem ne pristaje na riječi koga drugoga ili mu se ne vjeruje što govori, u naše vrijeme i samo u Vukovu rječniku: č da, varum nicht gar? 152a. drugo je č da, ridi 2. da.

b. kao doista, zaista, da kako, poterdjuje jač govor. dolazi od xvi vijeka a) stoji pred rečnicom: Da, ti s' nada sve svet, istini bože moj. M. Maralić 7. Da, vazda pravednih bog jest obaroval. 25. Da, vazdakat bih u Spljtu kuća prava od mudrosti J. Kavačin 59b. Da, ob noć se raspkopa Ar Moavski i propade; da, ob noć se ras-

kopa Kir Moavski i propade. D. Daničić, isa. 15, 1. Da, jest nešto, što ti ljudi kane. Osveten. 1, 71. — *b*) može biti i umetnuo u rečenicu, no to gotovo samo u pozivji: Ali, i blažen da u seli po sve vike čovjek ti je, komu djelo nijelno nije stavio za grijeh višiti s nebi i Gundulić 194. — *c*) može se tako rečom silom i koja pojedina riječ istaknuti, te se onda da umće za nu, rjeđe predu nu: Još tužbo prijute i trude paklene napokon: očute da mora serene, kada se rasrdiš. M. Vetranić 2, 20. Narodnost, da, liepo je ime. M. Pavlinović, razg. 21. — radi još jačega utvrdjenja stoji često uz da i bogne (borne, bome), 'Dalmacija' da borne, i to ime nešto znači. M. Pavlinović, razl. spis 346. Srbija, da bome! razg. 15. — *d*) stoji pred riječju što se ponavlja radi čće sile u govoru: Nisu ti ubijena da nisu ti ubijena, nisu ti ubijena, da ziva mi sta odvedena. Nar. pjes. star. pis. 6, 22. Er ga brani bog čudesi, da bog vječni na nebesi. J. Kavačin 256b. — može biti da tako stoji i u ovom primjeru: Vaj lele da lele, ljubavi nemila! D. Baraković, vil. 273.

c. često je uloženo: aa) vrijeđi kao kod a, c) aa): Brodar: Ali vam priporučivam, što je naš običaj, malo napit se. Gospar: To se zna; mislim ja za to. Brodar: Da, da, gosparu, idem na brod. F. M. Appendini, gram. 319. — *b*) kao kod b, a): Kad će srce moje blaženo i podniženstvo tvoga počet nasljedovati? Da, da, jar počelo ti moje srce svjedočiti veliku ljubav. I. M. Mattei 305. Ako li inaš stogod strala, ti ćeš unjet potajno, krijući, nočno na sve doprijet. Da, da, i ti si prava Rekabitka. A. Kalić 368.

2. age, kao da, dođe, deđer, glas kojim se zarije, potiče, sokoli ko, da nešto učini. — dolazi od xvi vijeka u između rječnika u Belinu (age 550a; age nune 371a; da junaci anaete animo, 761b) i u Stalićevu (age²).

a. ima uže se imperativ, ali ovaj nije onako s njim združen kao kod I. A. 1. a (pak ridi onako zadnji primjer). Da, da razbujeno vrata! M. Držić 359. Da čuj, sinko, ter se gani. I. Gundulić 8. Da sa mnom hođ sada i vće sprejav! pir. 132. Na to odloži Filip: da hod i vid. S. Rosa 50a. Da, brzo, nemojte više stat. N. Palićka 61. — u jednu narodnu pjesnu orakoro je da združeno s imperativom tjem što euklitika se koja imperativu pripada stoji odmah iza da: Da se popni jeli na kriću i ponesi durbin od bijura. Nar. pjes. vuk. 3, 153.

b. može se natkati na govor i bez imperativa samijem pitanom: Ali, misliš, kō onda Gaba, ustat na obranu teza zlogovara, koji je u tebi? Da, danu što ćeš rjet, što li možeš u obranu zla jezika? A. Kalić 595.

c. među da i imperativom stoji vokativ, a uza i obično adjektivi ili koji drugi pridjez što zamenjuje ljubav ili stvaranje, osobito zamjenjiva moj ili nas: koga seajda stoji odmah iza da; ovo tad pokazuje ņko midorave ili luskave, vrlo često u narodnijem pjesmanu. Da, kraju pravedni, nemoj virovat rična laživim. N. Palićka 12. Da moj vjete, ne lomi me! Nar. pjes. vuk. 1, 488. Da naš brate Zeko buljubaša! da si brzo Drini valovitej. 4, 276. Da moj svekar care sineuce! nemoj posjeć svoga sina Savu. Nar. pjes. petr. 2, 90. Da moj care, dobri gospodare! ovo t' služim deset godm dana, plati mene, da ja doma gredem. Nar. pjes. istr. 1, 9. Da, moj čale milo dobro moje! kroji meni robu na jednako i sedalj mi koža na junaku. I, 10. — može da biti i umetnuo u vokativ samo da stoji odmah za njim moj: Oj Lazare da moj mili sine! kad ti stanes

gledat' djevojaka, ne gledaj in skuta ni rukava. Nar. pjes. vuk. 1, 372. — *može imperativ biti na pram mjestu*: Podi s bogom da naš zete mio. Nar. pjes. petr. 2, 603. Ne boj mi se, da moj mio brate. Nar. pjes. vil. 1866, 661. — *njeste imperativa može biti i optativ*: Dobro došlo, da moj mio sine. Nar. pjes. vil. 1866, 97.

d. *uz onakovo da kao što je kod c može se ne izreći imperativ koji se ima u misli*: tako, kad slijedi pitanje, misli se kaži, reci ili što takovo: Da moj sinko, Popović-Stojane! Jesi l' mene putovao mirmo? Nar. pjes. vuk. 2, 545. Da moj brate, eobanine Đuro! da nijesi pogubio društva? 3, 94. Kad to čula ostarjela majka, ona kaže od Seña Ivanu: 'O Ivane, da moj mili sine! Anda nam je vrlo nevesela, Jovan Andi ni mukuet nije'. Kad to začu Ivan Seňanine, on govori barjaktar-Jovann: 'Čujše more, barjaktar-Jovane! što je moja seka nevesela? ti joj nisi ni mukuet bio!' 3, 207. Da moj brate, Jure barjaktare! ne znaš degod kamene pećine? 3, 419. 'A davori' da moj gospodaru! A šta si se na me nalutio? 3, 496. Čujše li me, da moj mili kume! 3, 509. Da moj brate B'jelić Ignjatija' . . . kuda ćemo, na koju li stranu? 4, 278. Da za boga, Kosović Drokale! koji j' on junak po imcu? 4, 392.

3. *stoji pred rečenicama ili pred pojediničnim riječima kad se zaviče od čuda, a uz čulo može biti i žalosno ili radosno osjećanje (isporedi a pod I)*. jamačno je ovo značenje postalo od onoga kod 2, c i d, *premda se kod riječi a nalazi ujedno onakovo i adversativno značenje, što bi dalo poroda promisliti da je i kod da ovo značenje s adversativnijem (kod I, D, 1) tijesno svezano, no kod toga ima velika razlika u koliko se adversativni smisao riječi a izvodi iz interjeksije, a nasuprot da kao adversativna konjunkcija dolazi od prijevremenosti, a s ovijem značenjem istom od xviii vijeka, a između rječnika samo u Vukovu (9. 'als ausruft der verwunderung': da čudno ti ga prevari! da lijepa ti je, jadi je ubili! 109^a).*

a. u čudu. *pred da ili za nim može biti i druga koja riječ kojom se pokazuje čuđenje, kao n pr. pred da interj.* a, ah, *okativ* bože, mili bože, ili *okativ imena onoga s kojim se govori*: iza da riječi boga ti, ili *okativ*. a) *kad se ko čudi kakvo je što, ime onoga može biti u genitivu, a uz n kao atribut riječ kojom se kaže kakvo je*: Ah! da strašne mećave! D. Rapić 219. Bože! da mnogi slipača! 283. Da moj brate, sjajno mjesecine! Nar. pjes. vuk. 1, 441. Mili bože, da lepa jumaka! 1, 627. Mili bože, da čuda golema! 2, 577. Bože mili, da lijepo kite! 4, 183. Da lijepijeh drva za grebeništa! Nar. prip. vuk. 310. — b) *uzrok je čuđenju izrečen u rijejoj rečenici u kojoj može biti etički dativ ti ili riječica li*: Prvijenec, mudra glavo, da mnogo ti znaš! Nar. pjes. vuk. 1, 69. Zlatni kove i srebrni, da lijepo ti sjas! da naš Stjepo domaćine, da mnogo ti znaš! 1, 85. Da lep ti je Kumenilović! 1, 456. Da lud li si čelebija Mujo! 1, 563. Da ljep ti je carevini Mujo! 1, 568. Luca Gano, da nesrećan li si! 5, 500. — c) u rečenici nije izrijekom jurlen uzrok čuđenju, nego se ovo postavlja kao pitanje s upitnom zaimnicom: Da kakva je Roksanida djevojka! Nar. pjes. vuk. 2, 131. Da kakvi su golari junaci! 4, 264. Da kakve su po Foči devojke! Nar. pjes. herec. vuk. 85. — d) *uz da ima drugih riječi (hvala bogu; boga ti s voc.) koje samo pokazuju čuđenje, a uzrok je ovom istom postlje izrečen u običnom pitanju*: Ali mi moniče tako govori: 'Da fala bogu, fala jednome! Jel' ovo igde u svijetu bilo da j' sestra sestru svoju

zaklala? Nar. pjes. vuk. 1, 217. Al' besjedi Merima djevojka: 'A još većna zamirisna kosa, čini mi se mog milog Omera'. Al' govori mila snaa žena: 'Da boga ti, mila zaovice! Zar ti ne znaš za Omera tvoga? Omer ti se drugom oženio'. 1, 258.

b. u žalosti, gicvu, kajaju. *uz da, osim riječi kojim se izkazuje čuđenje (vidi kod a)), može biti i osobitijeh za žalost, kao jao! ah jao! aa) pred genitivom (vidi a, a))*: Vidiš dakle da je od Turaka došlo kolo, da zla konšiluka! M. A. Rejković, sat. C 8^b. Ah jao da strašni nuka! a jao da strašni nuka! a jao da opaka bola, pakla! pakla! D. Rapić 174. Da moj brate, velike sramote! gdje me šaše od petero djeca! Nar. pjes. vuk. 3, 529. Jao vrani, da zla toga glasa! 4, 206. Da grješna naroda! D. Daničić, isai. 1, 4. Napadoše zdravi račeničke, mili bože da nedaća danka! Osvetn. 3, 102. — bb) *pred rečenicom (koja je kod prvoga primjeru krša u obliku, no potpuna u smislu) vidi a, b)*. Ah jao! da tesko meni. D. Rapić 186. Da vrlo sam bogu sagrešila! Nar. pjes. vuk. 2, 73.

c. u radosti: A da blažen ti sam ja! G. Pešalić 180.

d. i a da stoji kao da u uzriku: A da Draško jadan brate dragi! što će saće ova sestra grdna što izgubi brata ovakvoga! Nar. pjes. vuk. 4, 64.

4. a da kao ha ha, a da (vidi a pod I, 1 pr. srsi), govori se u čudu kad se iznenada što opazi, samo u jednoga pisca u naše vrijeme. Jedva živi dopru, gdje se stope presumnite. A da, reknu, ovdje je negdje ložnik zvijeretu S. Ľubiša, prič. 24.

2 DĀ, *interj. isto je što dā kod II, samo s produženim glasom radi veće silc. — u naše vrijeme.*

a. *potvrđuje se što je prije rečeno*: 'Činovniče veli čuvni pisac, kad god ti jave da ima nekakav molilac nešto da traži, da pita, da protestuje, da se izveštava od to-be, svakad se seti da u plati koju si toga dana primio, može biti koja para iz poreze baš toga istoga molilaca! Dā, činovnik je dužan svakoga lepo primiti, saslušati, uputiti. M. D. Miličević, zlosel. 127.

b. *č d odgovara se na čije riječi kao u čudu, ali ne kao da mu se ne rjeruje. isporodi č dā kod 1. da, II, 1, a, d) pr. srsi*. E dā! 'so? 'sic? Vuk, rječ. 152^a. 'A kako je u selu, snaho? 'Zdravo, boga hvala! letima je dobra, stoka se potkravila, ali evo jada: medu se žir; burgijaša nema, pa boga mi devojke lupaju bakrače!' 'E, dā? upitah ja kroza smeh. M. D. Miličević, zim. več. 353.

c. *stoji na sršetku pitanja, kao potičući drugoga da odgovori. samo u jednoga pisca s jugozapadne strane*: 'Kako si dā?' 'Dobro, hvala bogu, a ti?' S. Ľubiša, prič. 136.

3. DĀ u jednom primjeru iz našega vremena kod pisca s jugozapadne strane, koji sam tumači: možda, ali je po svoj prilici okrieno daj (minutuum, najmahe). vidi daj, b). Evo ti jedno jutro dā dvadeset primoraca gdje idu u sud. S. Ľubiša, prič. 98. i da u jednom primjeru svi rječnik erijedi kao daj, a), no je sva prilika da treba čitati daj jednoco: Oni ki bi se ne litio ispoivdati da jednoco na godište. Stat. polj. ark. 5, 249.

DAB, m. *puparec. po narost, vlab i vdeb ridi se da je sprieda otpalo v; po starost, vlab, rus. xдoлб, vidi se da je b (po disimilaciji) postalo od d (isporedi dabar prema balbar); isporodiči sve oblike, misim da se dolazi na najstariji vlab, postaje udvajanjem sloga vlab čim se htjelo napraviti zvuk sličan puparčevu pjevanju (isporedi i potpuhen, i lat. upura, grč.*

člov, češ. dedek i pol. dndek (itl.), tomu bi bila potvrda i nepostojanje samoglasna u slava ima još i starosl. valdica. — dolazi samo u Bjelostjensku rječniku gdje ima i (kajkarska) dob, a u ovom obliku (dob) a u Jambreševca i u jednoljnoj pisca našega vremena: Pupava; ili dob, J. Ettinger fol. 100.

1. DÁBA, m. ime muško. hyp. od Dabživ; isporodi Dabo. Akcentat se mijenja u kok.: Dábo. Dolazi prije našega vremena a nije u nijednom rječniku. Daba. Raba svojego Dabu. S. Novaković, pom. 57.

2. DÁBA, f. ime žensko. hyp. od Dabživa. Akcentat se mijenja u kok.: Dábo. Dolazi prije našega vremena a nije u nijednom rječniku. Daba. (muško i žensko, ali više žen-sko). S. Novaković, pom. 57.

DABAC, Dapca, m. ime muško. dem. od Dabo. Dolazi u spomenicima xiv vijeka samo u nominativu koji je pisao Dabec i u Dabčevcu rječniku Sin nu Dabčev. Deč. hris. 50. Hramčev i Dabčec. 84. Dijaki Dabčec. Spou. sr. 2, 21. (1351).

DABAČINA, f. selo u Bileć-kulitaku. V. Lošević.

1. DĀBAR, dābra, m. castor fiber L. neka četeronožna životinja isporodi bobr, brebar, brebir. — Akcentat ostaje u sviejem paležizmu, samo je u gen. pl. dabāra, u Belinu je rječniku drugi akc. (dābar) nego u Vukora. — Postaje od starosl. bābrъ i brābrъ (u spomenicima pisano bebra i bobra, ruski i češki bobr, pol. bōbr i indoevropske osnove Dabharu (isporodi lit. bebrus, snsk. babhru jñmevrom), lat. fiber, st. viscien. hibar) koja udruživanjem postaje od korijenu bhru, smēd, prva b, po svoj prilici još prije nego je za nju postalo a, pretvorilo se je u d, da ne bi stajala dva jednaka slova jedno uz drugo (isporodi kći i hći od dvič gdje se je d pretvorilo u drugo slovo, da ne bi došlo pred u kojim počiv gje č). no ipak i u litarskom osim bebrus i dabras s istim značenjem, od brābrъ postalo je kod kajkara i brebar i brebir; a bobr je riječ nepoznata. — Ne dolazi u nijednoj pisca prije onoga vijeka, ali je u sviejem rječnicima osim Dabčevca — (Živine dvje i zvijeri. Sisarci. — Treći red. Gločavci). Drugi rod: Dabar dugačak je 2½ stope, rep njegov golisavi, plošasti i juskavi je 11 palaca dug a do 5 palaca širok, pod repom ima dvije kесе pune smrdljive tečine. . . . pribiva uz potok i jezera. J. Ettinger 24, 25. (Redovi sisara. — 7. red. Glodari.) U familiju „Palmipedia“ koja ima između prstiju raspete kožice za plivanje spada jednina nama u Evropi poznata životinja dabar koja se između svijet drugih sisara odlikuje osobito vištačkim obitajstima. J. Pancić, zool 182.

2. DABAR, Dabra, m., ime za nekoliko mjesta, akcentat nije kod svakoga jednaki, a svija je postaje od dabri, dolina, a za neka od njih nabija se u spomenicima i stariji oblik dabri. (isporodi dbar). između rječnika dolazi samo u Dabčevcu (dabri, valis i ime selima). — isporodi Dabri, Dbar. I. Sveti je Sava osnove episkopija i postasio biskupa u Dabri; gdje je to mjesto bilo, ridi J. Ruvarac. O episkopiji dabar-koj i dabros-banskoj, godišnica N. Čupića 2 247—251, 8. Novaković, srp. obl. glasn. 18 75, 76. VI. lto. 6727 (= 1219) postavljaju se Sava arhiepiskopi, srbi-ki, svojima že rukopoloženima postavljaju. . . . 3 (trećega) episkopa vi. Dabri (vi. Dabru D, vi. Dabri H, Hramč svetago Nikoli. Okáz. sač. 69. (xvi rijek). I da pometa se soboj episkopa

i igumene . . . i drugago svetago Nikoly u Dabry i svetago Georgija u Dbri, Sava, tip. stud. glasn. 40, 155. (prijepis 1619). Vi. Dabri crkova svetago mucenika Hristova Georgija. Danilo 138. Doista niže Vasojevića u došiem Litnu bio je predo koji se zvao Dabri. S. Novaković, srp. obl. glasn. 48, 75. — u jednoljnoj rukopisu xviii vijeka Debar: (Dabra) postavi . . . u Dabru u manastiru svetago Nikinije (sic) 3. (trećega) vladiku. Podgorički letop. star. 13, 182. (1737). i u narujen prijepisu nepoznata rukopisa: Vi. Dobré svetago Nikolaja Verkovčev letop. star. 13, 191. — u jednoljnoj itopisu i u jednoljnoj prijepisu Danilov-rijek Zivota kneževa i arhiepiskopa stoji u množini: Dabri; Trećega (episkopa) postavljaju vi. Dabčeh, vi. Hramč svetago Nikoly. Okáz sač. 59. (xvi rijek). Dabčeh, D. Danilo 138. — 2. grad, sad razoren, u Staroj Srbiji u dabarskoj nahiji: U Staroj Srbiji u sadašnjoj dabarskoj nahiji gdje se i danas vide zidine manastira sv. Nikole i jepiskopije (vi. Dabré) ne daleko od razvaljenoga grada istoga imena. N. Ducić, glasn. 42, 179. isporodi 2. dabarski pod 2. — 3. Dabra, xiv vijeka selo u Srbiji, jamučno u dvanajstem požarevačkom okrugu, koje je car Lazar dao Rucanici: Selo Dabra, i meša mu Goydvi Brod, po tomu došiom hatar, ota Petko preky puti i na niem hatar; i ota Braniceva na Berale Kušom hatar, nađ petarskim vinogradli hatar na Draču, na Kleovniku. Mon. serb. 190 (1381). — 1. Dābar: a) selo u hratskoj krajini (kotar: Otočac). V. Sabjar 72. Schem. segn. 1871, 25. Schem. prav. 1878, 65. Razlječ. kr. 32. Dolazi od xv vijeka: Dujam z Dabra stola krvavskoga. Mon. croat. 133. (1487). — b) dolina i selo u Ercegovini u kotaru stoljećom. Schem. rag. 1876, 57. Glasn. 22, 53. (ostje je grješkom zablješčen akc. orako: Dābar) — Dolazi od xv vijeka, a možbiti i od xv (vili zadnji primjer) Trdu još pola mu, ku u Dabru zgradio je J. Palmotić 90. Od Trebošnja ide put južno-zapadno po sahata preko doline Dabra k ugolu između Kubaša i Hrguda . . . Ina i u dolini Dabru rastkranih kuća. Glasn. 22, 27. Ima u Hercegovini u stoljećoj nahiji jedan prijedel s nekoliko sela, koji se zove Dabar. N. Ducić, glasn. 42, 178. — može biti isto mjesto i ono što stoji u jednoljnoj spomeniku xv vijeka: Uda se Vladislava (kći Braila Mlojevića) za Ivanša Pičevića u Dabaru, (umrije) u Dbru. Mon. serb. 544. (ne znam, je li zadnje mjesto isto što prva, di je sadašnji Dbar). — c) općina i selo u Bosni, a Bihackom okrugu. Statist. 54. Tomina i Dabar (stump. grješkom „Dabar“) golema rishanska sela (a nahiji Staromajdanske). J. Jukić, zeml. 49. — 5. (s nepoznatim akcentom) selo u Dalmaaciji u Sinjskom kotaru. V. Sabjar 72 L. Mashek, repet. 28. — 6. Dābar selo u Bileć-kulitaku. V. Lošević.

DĀBAR-DOŠEN, m. score u Lici bla. u Bači. V. Sabjar 72.

1. DĀBARSKĪ, adj. castoris, dabror. samo u Stuličevu rječniku.

2. DĀBARSKĪ, adj. što pripada mjestu Dabra, u starje vrijeme dabarskyj. — S tjem oblikom dolazi od xiv vijeka i u Dabčevcu rječniku. — — 1. gotovo u sviejem primjeru razumije se 2. Dabar pod 1: jepiskupom dabarskim, Joannom. Mon. serb. 60 (1203—1302). Dabi svetomu Nikole jepiskupji dabarskoj 561. (1322). Mesta episkopom srbskijima: 1. zet-skyj. . . . 7. dabarskyj . . . Mesta episkopom i igumenom srbskijima: 1. zet-skyj. . . . 7. dabarskyj. . . Okáz sač. 51. (xv rijek). — 2. samo u jednoljnoj primjeru

razumije se 2. Dabar pod 2: (*Kralj Milutin*) prijetu zemlju dabruksku. Danilo 114.

DABAŠ, *m. liradu u Staronji u virovičičkoj županiji*. I. Brlić.

DABAŠNICA, *f. selo u hrvatskoj krajini, u dohotapackom kotaru*. Schem. segn. 1871, 36. Razdjelj. kr. 7.

DABAŠNIČANIN, *m. čorjek iz Dabašnice*. V. Arsenijević. — *u množini*: Dabašničani. — *akc. se mijenja u gen. pl.*: Dabašničana.

DABAŠNIČKI, *adj. što pripada selu Dabašnici*. V. Arsenijević.

DABAŠNIČKIŃA, *f. žensko čefuđe iz Dabašnice*. V. Arsenijević. — *akc. se mijenja u gen. pl.*: Dabašničkina.

DABASOR ili Dapšor, *m. ime mjesta. dolazi samo u jednom spomeniku xii vijeka i u Daničićevu rječniku*. DabšorŃ, Stefan je Nemalia dao Hilandaru uljanik u DabšorŃ. M. 6. (*Mon. serb.* (6. 1198—1199). nominativu nema potvrde. D. Daničić, rječ. 1, 253.

DABAVCI, Dabavaca, *m. pl. seoce u Bosni u banolučkom okrugu*. Statist. 33.

DABE, *m. ime muško. hyp. od Dabiživ. isporodi Dabo, Daba*. — *Akcemat se mijenja u vok.*: Dabe. — *Dolazi od xiii vijeka u između rječnika samo u Daničićevu*. *Mon. serb.* 61. (1293—1302). Deč. hris. 20 i 22 i još na više mjesta. Hrisov. stef. duš. glasn. 15, 297.

DABELIĆ, *m. prezime u naše vrijeme*. Schem. dubr. 1876. 47.

DABETIĆ, *m. prezime. dolazi xiv vijeka i u Daničićevu rječniku* 3, 582. Smilj. Dabetić. Hrisov. stef. duš. glasn. 15, 299. (1348?).

DABIĆ, *m. prezime u naše vrijeme*. D. Avramović 202. M. Đ. Miličević, serb. 496. Schem. diae. 1877. 63. Šem. karlov. 1883. 71

DABIČKA LIVADA, *f. mjesto u Srbiji u smedereškom okrugu*. Sr. nov. 1863. 571.

DABIN KLUČ, *m. mjesto u Srbiji u biogradskom okrugu*. Sr. nov. 1861. 146.

DABINOVAČ, Dabinovca, *m. selo u Srbiji u okrugu topličkom*. Sr. nov. 1879. 176. Rat. 101.

DABISAV, *m. ime muško (Dabiživ?)*. I ovako ti reci slavnu kraju Dabisavu. Nar. pjes. bog. 132.

DABIŠA, *m. ime muško. dolazi xiv vijeka i u Daničićevu rječniku*. Deč. hrisov. 43. Az. Stefani. Dabiša kralj Snačljema, Bosni i Primorju. *Mon. serb.* 221. (1392). u *Spletu xv vijeka*. Star. pis. 1, ix.

DABISIĆ, *m. Dabišin sin. postaje od Dabiša, dodajući patronimički nastavak ić*. — *Dolazi xv vijeka u između rječnika samo u Daničićevu*. — *Kneza Hreveljana Dabišića*. *Mon. serb.* 483. (1460). Po knezu Hreveljanu Dabišiću. 505. (1166).

DABIŽEVAČ, Dabiževca, *m. mjesto u Srbiji u crnovrjetkom okrugu*. Livada sa branikom, i ličivo u Dabiževcu. Sr. nov. 1869. 199. Niva u mestu Dabiževac. 1873. 1122.

DABIŽIĆ, *m. prezime u naše vrijeme, u Bačkoj*. V. Arsenijević.

DABIŽINOVIĆ, *m. prezime xv vijeka*. Lito od rođenija njegova 1490 i drugo... a ovoj su ti imenom zloča pisani... Dabižinovići. Stat. polj. ark. 5, 289. 290.

DABIŽIV, *m. ime muško*. — *Postaćem je cijela rečenica: da bi živ (bio)*. — *Dolazi od xiv vijeka vrlo često u i u naše vrijeme, između rječnika u Vukovu i u Daničićevu* 1, 253 i 3, 582.

— *ispoređi Dabživ*. Posila kraljstvo mi kneza Dabiživa. Spom. sr. 2, 2. (1320). Dabiživ. Deč. hris. 16. i još u istom spomeniku na mnogo mjesta. Hrisov. stef. duš. glasn. 15, 271. Po Dabiživu knezu boračkoma. *Mon. serb.* 399. (1439). I ovako ti reci slavnu kraju Dabiživu. Nar. pjes. miki. 18.

DABIŽIVA, *f. ime žensko. vidi Dabiživ*. S. Novaković, pon. 57.

DABIJEN, *m. ime muško. dolazi samo jedanput prije našega vremena u acc. i pisano je Dabena*. S. Novaković, pon. 57.

1. DABO, *m. ime muško. hyp. od Dabiživ. isporodi Daba, Dabo*. *Akcemat se mijenja u vok.*: Dabo. *Dolazi od xvii vijeka u između rječnika u Vukovu*. S. Novaković, pon. 57. Dabo Kopač. *Glasn. H.* 3, 72. (1706).

2. DABO, *m. ime što se kao za šalu nadijeva darolu*. — *Akcemat kao kod predašnjega*. — *Može biti postalo iz latinskoga diabolus, no je reća prilika da je hyp. od Dabog*. *Dolazi od prošloga vijeka u između rječnika u Vukovu gdje stoji da se gorori samo lirom dabo* Od dv vrste vina... jeste vino svitovne i vino milosti božanstvene. Prvo vino nazdravlja Dabo i ovo pristaje onima koji ga protivu razlogu piju... Drugo pak vino jeste vino nebesko. E. Pavic, ogled. 507.

DABOG, *m. po nekima krajevima narod misli i priporijeda da je Dabog zli duh koji je bio jednako moguću kao bog i nad zemljom gospodovo dok ga nije sin božiji nadležao i osvojio*. — *Postalo je od Dabog, starosl. DaždbogŃ, što je sastavljeno od imperat. glagola dati i od imena bog. uzdržalo se još iz slavenske mitologije u kojoj je po svoj prilici naznačeno sunce. vidi Miklošić, lex. palaeosl. kod daždbogŃ i Jugičevu raspravu u Arhiv Ń vrst. sprachŃ 5, 1 i dale*. — *Samo u naše vrijeme u narodnijem priprijetkama*. Bio Dabog car na zemlji, a gospod bog na nebesima. Pa se pogode: grešne duše ljudi da ih Dabogu, a pravde duše gospodu bogu na nebesa. Nar. prip. vii. 1866. 642. Dabog skupio skupštinu pa veću i sniže se što se gospod bog mnei. 1867. 655.

DABOJE, *m. ime muško. dolazi xiv vijeka i u Daničićevu rječniku* 1, 253 i 3, 582. *ispoređi Dabiživ, Dabo*. Deč. hris. 6 i još na mnogo mjesta. Hrisov. stef. duš. glasn. 15, 293.

DABOJEVIĆ, *m. prezime. dolazi od xiv vijeka i u Daničićevu rječniku* Raško Dabojević. Deč. hrisov. 11. 15. 83. Kudčina Dabojevića našega Dubrovanina. Spom. sr. 2, 31. (1388). I pogibe Dabojević Duro. Nar. pjes. vuk. 5, 121

DABOJEVIĆI, *m. pl. selo u Crnoj Gori u Bjeloparčičima*. *Glasn.* 40, 29. V. Čošević. *ispoređi Dabovići*.

DABOŠTICA, *f. selo u Bosni*. Do hana Daboštica, 1 i po sahata od Soli. *Glasn.* 21, 328. Hna od Daboštica 4 i po sahata, po tome 5 sahata od Soli do Gračanice. 21, 329. Daboštica, selo. 22, 53.

DABOVAČ, Dabovca, *m. mjesto u Srbiji, u jagodinskom okrugu*. Niva u Dabovcu. Sr. nov. 1870. 318.

DABOVIĆ, *m. prezime*. Na bijeloj Avorove Nikole Dabovića. Nar. pjes. bog. 188. Schem. segn. 1871. 105.

DABOVIĆI, *m. pl. biće isto što Dabojevići koje vidi*. Ugnae ih niz ploču Povijesku, dognae ih i do Dabovića. Nar. pjes. vuk. 4, 109.

DABRAC, *m. tako se zvalo dvor kralja Stjepana Dragutina, xiv vijeka u jednoga pisca koji*

piše Dabræc, a nije u nijednom rječniku. nama poterde nego nominaliter i akuzativu. Visti idæalu ka ñemu (kraju Dragutinu) vi slavnij dvora. jego iže vs Sremæ, mæsto rekomo Dabræc. Danilo 43. Prišaðsu vi slavnij dvora. jego Dabræc. vs zemlji rekomej Sremæ. 44. Januarc je ovo (Debre) i onaj Dabræc u kome je sjedio kraj Dragutin. Vuk. rjeç. kod Debre 111. *vidi cjeli ÷lanak*. U selu Debreu, kod Maloga Dubokoga, 3—4 sata niza Savu ispod Saunca, kažu da su se do skora poznavale zidine od staroga grada, za koji narod priča da je nekad bio veliki, ali je Sava, roneći pod ñim zemlju, veç i ñega veoma podronila. Ina još i Sañac, koji je išao daje u zemlju. Misli se da je ovde bio onaj grad Dabræc, u kome je sedio kraj Dragutin. M. D. Miliçević, srb. 425.

DABRAK, *m. ÷ckakra riba, u naše vrijeme*. Ina još mnogo imena riba, koje nisam mogao dobiti, da ih nauçno ispitam. Evo tih imena: ... dabrak šarena kao pastruka no zuba kao u smuda. J. Pančić, ribe. 8.

DABRANIN, *m. ÷orjek iz Dabra, od xvii vijeka*. S Audi Begom od starina neprijateljstvo vrlo bjese od Dauta Dabranina Dedi Kurtom koga rješje. J. Palmotiç 109 Dabranin Miškoviçu Luka. Osvotn. 5, 31.

DABRAVINA, *f. seoce u Bosni u sarajevskom okrugu*. Statist. 27.

DABRE, Dábár, *f. pl. zastlak u Bosni u okrugu travniçkom*. Statist. 69.

DABREVINE, *f. pl. zastlak Plaiñanima, vidi Plaiñani, dolazi u jednom spomeniku xiv—xv vijeka a otale u Daniçievu rječniku, pisano je Dëbrevine što se može ÷itati Dabrevine i Dërevine. Zaselci Plaiñanemi: Dojenici, Dëbrevine (štamcarskom griješkom Dobrevine). Mon. serb. 265. (1389—1405).*

DABRI, Dabara, *m. pl. vidi 2. Dabar, 1 pri srsi*.

DABRICA, *f. selo u Ercegovini u kotara sto-laçkom*. Statist. 123. Schem. rag. 1876. 58.

DABRINA, *f. a u Hrvatskoj s turske strane selo i u ñemu zidine*. Vuk, rjeç. 109^a — *b. selo u Krajini, u glinskom kotaru* Razdjelj. kv. 32.

DABROV, *adj. vistoris, castoris, što pripada dabru, u naše vrijeme, a izmeðu rječnika samo u Staliçevu, gdje stoji dabrovi*. Sav svujot prodoh a dabrovu kožu ne mogoh. (odgonetlaj sjema). Nar zag. nov. 205.

DABULANA, *vidi dabullhana*.

DABULLHANA, *vidi dambullhana, u naše vrijeme*: Čauš viçe, dabullana riçe. Nar. pjes. vuk. 2, 521. Telar viçe, dabullana riçe. Pjev. ern. 88^b. Čauš viknu, dabullhana riknu. 125^b. Nar. pjes. petr. 2, 605.

DABZIV, *m. ime muško skraćeno od Dabživ, prije našega vremena, samo na jednom mjestu gdje je pisano Dabživ*. S. Novaković, pom. 75.

DAČI, *m. tributum, dinak, tal. dazio, carina, ispodred dacija*. — *Dolazi samo (no radi i tri prva primjera kod dacija) jedan put u jednom spomeniku xv vijeka (u narobilana kapitola sen-skoga), gdje je nomin. plur. pisano da i što po svoj prilici treba ÷itati daciji*: Narediše da kaða koli nikim prirokom neki daci bi se položili ki bi tikali vsu biskupiju, tako se ima diti, da gospodin biskup plati jolan dil. Ark. 2, 85.

DAČIJA, *f. veotigal tributum, od tal. dazio, carina*. — *Dolazi od xvi vijeka a izmeðu rječ-*

nika u Rjelostjençevu (daća, harac, tributum, 2, 63^a) i u Vukova (gdje stoji vido ñinak). — *1. carina*: Ako danja ili daciji (daci) ili haraçi nepodobno prijamu... jest. S. Budiniç, ispr. 68. Ako nisu napomo plaćali pravedi daciji ili ga-bele gospodsk. 90. Postavljaju ñaðstva vi dacije, desetino ili ina brina na 132. (u sea tri primjera moguo bi nom. sing. biti i daciji). Ili na vratih daciju cesarovo zbirahu. F. Glavinic, evit. 31^{ab}. Da se kupi araç, ñanak (u Crnoj gori) i dacija (u Bosi). V. Bogišiç, zbor. 511. — *2. ñanak u opće*: Jest jedna golema dacija ova sinova Adamovi. M. Italniç 417^b. Glavne su dacije zemaljske, Vuk, grada. 201. Brine se kako će platiti haraç, porezu i ostale dacije. Vuk, živ. 219.

DAČIJAR, *m. tributarius, stipendarius, koji daje daća, samo u Rjelostjençevu rječniku 2, 63^a gdje je orako tumaceno*.

DAČIJER, *dacijera, m. koji kupi dacija, tal. daziere*. — *Ako se najrija u rok dacijeru, a u ostalijem publiçima ostaje kao u gen. sing.* — *Samo u Vukovu rječniku gdje stoji da se tako govori u Bosi*.

DAČKA, *vidi daska, samo u Mikuljina rječniku 51^a. Dacka od lade. 210^b kod madih*.

DAČKALE, *m. učitelj, grčki δαδασκός*. — *samo u naše vrijeme a jednoj narodnoj pjesmi*: Ajde buði dackale na Bosni, u tobe ÷u i ja doč učitij. Nar. pjes. petr. 1, 291.

DAČA, *ime muško ili žensko prije našega vremena*. S. Novaković, pom. 59.

DAČANIN, *m. prezime u naše vrijeme*. Šem. pravosl. 1878. 41.

DAČE, *u jednom primjeru iz xvi vijeka može biti da znaçi isto što pace, a može biti i iskra-reno*. Kraj ljuven nepokoj ki za te patim ja, pritužni život moj dace mi dodija. N. Najlaškiç 2, 68.

DAČICA, *f. dem. od dacka, vidi daska, dašćica, dašćica, šćica, samo u jednoga pisca iz xvii vijeka*. Upiši zakon moj i zapovijedi moje na daciñac srea tvoga. M. Divkoviç, nauk. 111^b. — *na istoj strani u drugom primjeru stoji dahlica, to je jamacno štamcarska griješka: pisac, koji nije znao dobro gdje je mjesto sluca h, hio je griješkom napisao dahćica, a u štampanu se slovo v (v) izeratilo i postalo a*: Upiši zakon i zapovijedi moje na dahlice srea tvoga.

DAČIĆ, *m. prezime u naše vrijeme*: Tanasije Daçiç. Rat. 81. Mihun Daçiç. 185.

DAČIN, *adj. što pripada Daçu ili Daçi, vidi Daço, xviii vijeka*: Daçina žena. Glasn. 11, 3, 72.

DAČKO, *m. ime muško*. Sr. nov. 1875. 595.

DAČO, *m. ime muško, xviii vijeka*. Glasn. 11, 3, 74.

DAČOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme*: Sima Daçoviç. Rat. 198.

DAČ, *adj. liberalis, podatljiv*. — *Samo kod jednoga pisca Zadravnina iz xvii vijeka*: Bišo mnogo blag i daç i pogodan. E. Kruarutic, 22.

DAČA, *f. postaje od glagola dati svuðsom ja; znaçi upravo uopće ono što se daje, a po tome prima osobita znaçina, prenosi kojima ima i različit akcent*.

1. daća, tributum, veotigal, ñinak, carina. — *Dolazi od xvi vijeka a izmeðu rječnika u Fran-çievu (tributum datya), u Belinu (veotigal, daća velika veotigal magnatum), daća običajna veotigal certum; daća od mesa veotigal cana rima; daća od soli veotigal salarium; daća za*

Handwritten notes:
Dolazi od...
Dolazi od...
Dolazi od...
Dolazi od...

prinos 'portorium'; dača za vino 'vectigal vinarium'. Prinzeti daču 'vectigal fraudare'. Uzeti daču, conducere vectigal. Oslobođiti od dače aliquem inunone facere. Navrći daču 'imponere vectigal'. Staviti pol daču aliquem vectigalem facere. Zemlje pod daču 'agri vectigales'. Skupiti daču 'vectigal exigere'. Ponoviti daču 'vectigal revocare' 335^b, u *Bjelostjencu* (tributum): 2. dača koja se daje od prehoda, vožnje etc. 'vectigal', u *Jambrišćenu* (tributum) daču od vožnje 'vectigal'. Daču ki daje 'tributarius'. Daču za vožnju dati dužan 'vectigalis' i u *Stalićeu* ('vectigal, tributum'). U prvom smislu see ono što se plaća držari, rladocu, a osobito što se plaća za unosioce, uvozićie i prenošioce terovina: List ki nam pišeće za tu daču. Mon. croat. 262. (1567). Nimaju hiti držani pod dače (datje) i gabele. Š. Budinić, ispr. 138. Bi osvajan, da tribut il daču cesarovu zabraňuje. F. Glavinić, evit. 81^b. Ki nove dače i desetine polagaju. svitl. 115. Koji su carevine, to jest običajni daču u Carigrad vozili. A. Kanižlić, kam. 313 I veća se daje dača na putovim, kud prolazi (roba). V. Došen 120^a. Povraćajte svima dođe: komu harać, harać; komu daču, daču; komu strah, strah. Blago turl. 2. 124. Koji (sludacaj) uzimaju ili nove haraće i dače postavljaju na svoje podložnike. Ant. Kadčić 283. Što su dužni puci krajem? Pošteće, ... harać, daču. I. Velikanović, uput. 1. 141. Jadan dača puno dužan daču, agi moha u sudiji globu. Osvetu. 4. 3. Ljudi znaju, za svoje dobro i obilnu daču tek primaju na vjes-nih plaću! 46. — U *prenesenom, duboavom smislu ano čim čarjek vrši svoju dužnost prema bogu i sećima i pokazuje im svoju ljubav*: Angeli od nega (člorika) daču, t. j. dobra zbiraju dela. F. Glavinić, evit. 354^a. Govorit oficije, litanije, ržarije i ovakova bogoljubstva, što su kakano dače svaklene što se prikazuju ovoj velikoj gospođi od nežimih podložnika. Blago turl. 2. 167.

2. dača.

a. convivium funebre, gozba što po narodnom običaju, kad ko umre, daju kućani na čast nrtomu. — U naše vrijeme a između rječnika samo u *Vukovu*. Daje nu daču za pokoj duše. Nar. pjes. vuk. 3. 190. Benceć kao pijan na dači. Nar. posl. vuk. 12. Veseli kao na dači. 33. Uzdiše kao siročić za dačom. 330. Dače se obično daju tri (i to u subotu veće i u nedjelju u jutru): četrdesetnica (poslije četrdeset dana), polugodišnica i godišnica. Na daču zovu sve seljake redom od kuće do kuće i obično ovakvo počinu: 'Dodate doveće da spomenemo nrtve. Tu treba da dođe i pop da ocači koljivo. Na dači napijaju: Za ispokoj duše brata (kako mu bude ime; ako li je žensko a ono sestre) bog da mu dušu prosti!' A ostali svi u glas poviču: 'Bog da mu dušu prosti!' Vuk, rječ. 111^b. Živ 210. Gotovo svuda u Srbiji daje se nrtvina pet puta za dušu. To se zove polušajie ili dača... Dača se dakle daje: a) kad se nrtvae ukopa, bi drugi dan po ukopu ili u prvu subotu; b) četrdesetnica; c) polugodišnica; i e) godina. M. Đ. Miličević, živ. glasn. 22. 203. 204. Niti bi nu duši daču dali. Osvetu. 2. 105. Nećemo se vladat na kosovski, ni ponavljat Bran-kovića dača. 3. 85. — u ovom primjeru znači upućie žefene, plaće za nrtviejem: Zavjereca neporušiva liica snrtnom dačom i crnijem lijesom. Osvetu. 1. 31. — u nekim mjestima znači i ozbižu što se daje veselom prigodom, kao što je, samo ime: Pa se krsna razkrsnila dača. Osvetu. 1. 51. b. mimos, pensum, što se komu daje da uradi, što mu je dužnost uraditi, nalog, zabača — imo u jednoga pisa u naše vrijeme: Al pjeseca za

tijem stalo nije; sve te svoje pobacio dače. Osvetu. 1. 61. Abdi-paša komanduje vojsci, svakom dobru privezao daču. 3. 132.

3. dača; upućie ono što se daje, dar:

a. ima se u misli dar božiji, te po tome znači obilnost, osobito hrane. xviii rjeka i to samo u *Belinu rječniku*: dača, annona affluentia. 7^a, i u *Stalićeu*: annona ubertas^a.

b. izrječkom stoji božja dača ili od boga dača, u naše vrijeme i u *Vukovu rječniku* gdje je rečeno da se govori samo u šali kao suprotno rječji nedača, no se govori i ozbiljno. Vala bogu na njegovu daču. Nar. pjes. vuk. 5. 220. Jer mu seća i od boga dača. Nar. pjes. juk. 206. Pa babajka pomenio svoga, bojom srećom i božijom dačom. Osvetu. 2. 5.

c. dar upućie: Bogu hvala, kada mi je (glave) ugrabili nisi bez krvave na mejdanu dače. Osvetu. 2. 69.

DAČE, n. datio. — *Verbalno apstraktno ime od glagola dati, koje postaje od partic. dat, kako dače postaje od partic. dan*. *Negdašnji je oblik bio datje, postje datje, te tako i dolazi od xvi (vidi pri primjer pol 2) do xviii vijeka, a u naše vrijeme uje se u rječjima po božjem daču. Između rječnika u Stalićeu (datje, datum) i djeła kojim se što da: Bog ne plaća oviku po veličanstvu lemozine, nego li po datju srea. M. Divković, bes. 684^a. Isusovo prisasije i datje oblasti apostolom. I. Ančić, svit. xxxi. Križ jest svi zala pobognutje, svi dobara datje. J. Filipović 1. 21. 22. Po božjemu daču uzgojismo. V. Vrčević, niz. 38. Ako sam po božjemu daču vama erkovu glava. 61. Ali je naš otac po božjemu daču ostavo da njegovo naslijedimo. V. Bogišić, zbor. 36. Nije ni devojka na dače. S. Novaković. — 2. ono što se da, dar: Svako datje dobro i svaki dar izvrsan jest odizgara. B. Gradić, djev. 24. Svaki ina koje godi dače od boga. M. Divković, bes. 677^b. Svako datje pribro i svaki dar polpuni jest ozgor. F. Lastrić, ned. 226. — 3. onaj koji da samo na jednom mjestu: Dođi duše sveti, dođi datje od svitlosti. M. Jerković 88.*

DAČNI, adj. tributarius, koji plaća daču, samo u *Bjelostjencu* (1, 1227^a) i u *Jambrišćenu rječniku*.

DAČNIK, m. 1. koji je dužan plaćati daču, samo u *Bjelostjencu* (1, 1227^a) i u *Jambrišćenu* (1, 998^b) rječnika. — 2. koji kupa daču, samo u *Bjelostjencu rječniku* ('vectigalarius. 1, 1215^b).

DAČSTVO, n. vidi dača, 1. samo u jednoga pisa xvi rjeka: Postavljaju dačstva ili dačije. Š. Budinić, ispr. 132.

DAD m. kocka, tal. dado samo u *Mikašinu i Voltijijinu rječniku*.

1. DADA, m. tata, čaća, turski dada. — *ake, se migra u rok: dabo. — dolazi prošloga rjeka: Al se friško siroma pokajao, jer sin za neg nik za kuću haje. On mu veli: ti sad čuti, dada. M. A. Relković, sat. 12^a. A penu se uza nega dica... a oni ga lipo zaputaju: Jesi li se umorio, dado? L².*

2. DADA, m. prezime, u naše vrijeme. Vuk, nar. pj. 2. 645.

3. DADA, f. majka, starija sestra. — *ake, se mijenja u voc: dabo. — može biti djetinška riječ postala udvajanjem glasa da, ali je prije nego to biti iz tursk. dada, dadlu, u naše vrijeme, a majka tako djeca mater zovu samo u Vukovu rječniku u kom je ićmački prevedeno 'mama': — b. starija sestra, u Srbiji je običaj da mlada braća i mlade sestre tako zovu stariju sestru; u majka, samo ako je mlada ili hoće da je mlada ili za to što se stidi (u celikoj zadružnoj kući)*

prema srećeri i drugim starijim ženama da je zovu materinjskim imenima, uči djecu da je zovu dādo, kēko itd. što su imena za sestre. M. D. Miličević. Zasta on žena i zeta i sestru, izruči im oboma majčine pozdrave, pa izvadivši iz torbe i onu jabuku, pruži je Sindi govoreći: 'Nana ti se, dado, pozdravila'! et. već. 263, 264.

4. DADA, u prijevru: Ohi! a dola berlo, lepa Ana Čarčarandi bundi lepa Ana. Nar. pjes. vila 1866, 323. po tumačenju J. Pručića može biti pozdraveno od tursk. adilar da, na osterivimo.

DADAJ, *vidi* daj.

DADAN, *riječ bez smisla u brajericama. vid* brojnica, 2. Jednole, dvoje, ... dadan, davan, dadr. Vila 1867, 771.

DADASOVIĆ, *m. prezime, u hrvatskoj krajini*. V. Arsenijević. Sem. karlov. 1883, 71.

DADATI, dadam, *impf. darati samo u Staličecu rječniku gdje stoji da je uzeto iz glagolskoga brevijara. riječ nepoznatu.*

DADBA, *f. datie, davanje, samo u Staličecu rječniku. riječ nepoznatu.*

DADE, *m. ime muska, dolazi u jednom spomeniku xiv vijeka i u Daničičevu rječniku 3. 582. Glasn 15, 289. (1318?)*.

DADIĆ, *m. prezime u naše vrijeme. Schem. segn. 1871. 105. Sem. prav. 1878. 39.*

DADIJA, *f. ancilla parvulorum custos, služkinja što čuva malu djecu, isporodi baba, 5 i dadija, od tursk. dady, koje isto znači — Akcent se mijenja u gen. pl.: dadija — Plor. j može se zgusnuti u j te se često govori i dadija. — U naše vrijeme u između rječnika samo u Vakocu. Od gore vjetrie puvaog, mene je vilu Sika, to su mi bile dadije. Nar. pjes. vuk 1. 65.*

DADIJA, *vidi* dadija. *gen. pl.*: dadija. — U naše vrijeme i u Vakocu rječniku. Kao što je on slušao u detinjstvu od svojihel dadija. Vuk, nar. prip. vii. Baba se zove svaka dojkinja i dadija, makar bila i devojka od 15 godina ili još mlada. Vuk, poslov. xlv. xiv.

DADINČI, Dadinčā, *m. pl. selo u Srbiji, u okrugu niškoi. Sr. nov. 1879. 175.*

DADIŠKA, *vidi* dadija. u Dalmaciji. A. Ostojić.

DADIŠKOVATI, *impf. bahorati, negorati kao dadija, dadiška, u Dalmaciji. Dadiškuje dva bogova sina A. O-tojije.*

DADIV, *adj. što se može dati, samo u Staličecu rječniku gdje stoji da je uzeto iz brevijara.*

DADRS, *vidi* dadan.

1. DAFINA, *f. elaeagnus angustifolia L. jedno drvo, grčki δάφνη, borovica, u Vakocu je značeno imalo jamačno u starije vrijeme. isporodi dafinovo — govoreći se i dafina koje vidi. — dolazi u naše vrijeme ali je bez smisla i prije bilo kod naroda kao što se poznaje po aljejkini dafinovo, između rječnika samo u Vakocu (ler wilde oelbann, oelaster. 1129) Raslo drvo sred raja, plomenuita dafina. Nar. pjes. vuk. 1. 131. Dafina — schmalblättriger Oelaster, elaeagnus angustifolia, G. Lazić, ist. 105. B. Sulek. imen. 61.*

2. DAFINA, *f. ime žensko, grčki δάφνη, nalazi se i Dally na i Davina, koje oboge vidi dolazi od xiv vijeka i u Vakocu rječniku. Dafina se nazivnu. Glasn. 21. 273. 1395. Dafina. S. Novaković, pon. 59. Glasn. II. 3. 72.*

DAFINOV, *adj. lauri, što pripada dafini (borovici), u čirilskom rukopisu xiv ili xv vijeka i u Daničičevu rječniku (δάφνη). jamačno je onda dafina bilo isto što borovica, prema grčkom*

δάφνη; to se poznaje i po tomu što — napominje dafinovo maslo. Dafinovo korjenije i listije. Star. 10. 101. Dafinovo maslo. 103. Dafinovom maslom maži krasty. 101. — vidi i Dafinovo zрно.

DAFINOVO ZRNO, *m. myristica moschata L. (plod), orašići, u Vakocu rječniku u kom stoji da se govori u Crnoj Gori i onuda po Primorju, i u jednoga pisca u naše vrijeme: Dafinovo zрно, myristica moschata L. fretus. B. Sulek. imen. 62.*

DAGAL, *dagla, m. mast iz kosti. Zoujak 1871. br. 2. postaje nepoznato isporodi ruski (u dija- lektu) dogla, sjeme, mljeko u ribe.*

DAGANĀĀ, *m. carinar, koji udara (dagnom) bjege na trgovinu tur. dagnagy. vidi 2. dagna i danga. — u naše vrijeme u jednoj narodnoj pjesmi: Za što će vi mupot daganje i svilaru koji mjeru svilu? Nar. pjes. vuk. 1. 397.*

DAGAN, *dagna, m. selo u Eregerovini u foćskom kotaru. Statis. 111.*

1. DĀGARA, *f. rudi tandura. B. Mušićki.*

2. DĀGARA, *f. mangal, može biti od tur. tagar, veliko zdjelo, kabunica, u Srbiji u ašićkom okrugu. M. Darović.*

DAGARČAC, *vidi* dagargić.

DAGARČIĆ, *vidi* dagargić.

DAGARČIĆ, *m. pora pastiorina, kožna torba kao što unse čobani, turski lagarčija, kosa, dolazi samo u Belini rječniku pod znanj 7829, gdje je onako i tumačeno s opaskom da je riječ uzok i lada (parola e bassa e barbara) i u Staličecu rječniku ima dagareac i dagarčić (sa značenjem torba putnička, sarena, viluhara) od kojih je zadie kriko prepisano u Belini, a prvo će biti izmješeno od samo pusa.*

DAGINO BANISTE, *m. mjesto u Srbiji, u okrugu knjevačkom. Niva u Dagnu baniste. Sr. nov. 1867. 123. može biti da treba čitati Braniste.*

DAGINO BRANISTE, *m. mjesto u Srbiji, u okrugu knjevačkom. Niva u dagninu branistu. Sr. Nov. 1872. 256, 629.*

DAGMA, *f. cauterium, stigma, caeatrix. pers. tagma, tur. dagna, žig, bijela — ako se mijenja u gen. pl. dagnā, — dolazi u naše vrijeme u nije u nijednom rječniku — isporodi danga. — a) žig, grožde na kom su urezana peca slova imenu i prezimaju, te se ugrje i on se biježe rubovi, straci derne itd. L. Stojanović. — b) bijela napravljena žigom, vidi kod a). — c) kraj od kakve mi drago rane što je zarasla, ožiljak, požulak. Znao mi se dagna uz obrvu, kad je prija Ubbini robio, noj ga babo čordom udario, udario uz lijevu obrvu. Nar. pjes. vuk. 392. Bijela od udarca ili kraste M. Pavlinović.*

DAGMALAŠATI, *dagnalāšim. pl. što što dagnelāšiti. G. Martić. — tur. dangalana.*

DAGMĀSATI, *dagnāšim. pl. udariti dagnu na što. L. Stojanović.*

DAGŃA, *f. Myrtus gallo-provincialis Lamarek vrsta školke s muhrastim tamnim listovima što živi u atrijskom moru. — Ako ostaje u srijem parčizina, samo se u gen. pl. može dugo a pred h. dāgānā. — u naše vrijeme kod naroda u sjevernoj Dalmaciji po primorju i onuda (ako Dubrovniku ma-aj i u jednoj zbirci imena za ribe i druge morske živine: Dagnio, pidoči, pedoča, Myrtus edulis — pedoča lio pedosa, M. barbatus, Modiola atriatica, D. Lambi — asop. cesk. muk. 1854. 184.*

DAGODIL, *m. mjesto u Schip, u okrugu knjevačkom. Niva u Dagodilu. Sr. nov. 1868. 84.*

DAGODIM, *m.* mjesto u Srbiji, u požarevačkom okrugu. Livada u Dagodinu. Sr. nov. 1898. 87.

1. DAGON, *m. a.* filistejski bog, u Ietopisu xvi vijeka trdi se da su mu se negda Srbi klanali i od njegova se imena hoće da stvori narodno ime Daki, otale je došlo i u Daničićev rječnik. Vsa srbska idolu služaše Dagom, otsudi i Dagoni i Daky imenjujati se. Okáz. šaf. 55. (1503). — b. Dacus, *Dak.* vidi pod a.

2. DAGON, *f.* Dacia, xvi vijeka i u Daničićevu rječniku, ispredi pod I. V. Dagoni blizu Istra. Okáz. šaf. 56. (1503).

DAGUDIN, *m.* mala rijeka u Srbiji. Rečica Dagudin koji izvire u hatarnu sela Bratinca a sliva se u Dolove, a Dolovi idu u Mlavu M. D. Miličević, srb. 1083.

DAGUL, *m.* ime muško, dolazi xiv vijeka i u Daničićevu rječniku 3, 582. I Dagul (s) sinovi. Glasn. 15, 299.

DAH, *m.* spiritus, halitus, odor. — Slovo h pred e u roc. sing. pretvara se u š: daše, u padčima množine pred i u s: dasi, dasina. — Ake, se mijenja u loc. sing.: dahu, u gen. pl.: dahlá, u dat., instr. i loc. pl.: dásina; — Stari je oblik bio dāha (ispoređi starost. dahnati, češki i polj. dech, gen. tchu) no u jezičnim spomenicima nema na potvrde. osnova je dāh postala od dus (ispoređi lit. dusti, zapjehati se), korijen je indoevropski dhu, dubati (ispoređi dunuti). — Dolazi od xvij vijeka (vidi prvi primjer pod f) a između rječnika u Belina (halitus), pokoni dah, extremus spiritus; 313^a; d. ištjeteni, d. smrdeći, halitus foetidus; zdravi d. (sanus odor); s jednjem dahom (mo spiritus; 313^b, afflatus; 45^b, aer; 101^a, težak d. (aer; aer crassus; 39^b, zao d. (graveolentia; 521^a), u Voltijijinu (fiato, alito (Athem), u Staličevu (halitus, aer, flatus aurae lenis). — ispredi duh, dušak, hak.

a. zrak što dihañem izlazi iz prsi kroz usta i nos: a) osobito ako zrak izlazi tiho iz usta, kao što je kod običnoga dihanja ili kod hakanja, a ne silom kao što je kod dahanja: aa) aopće: Uzdahnuh, poslah iz usta mojih vanka isto dihanje, isti dah moj. A. Vitičić, ist. 44. Što ti tva hvala prizgldava? dah od usta bez istine. I. Đorđić, uzd. 50. Što bi stisnuo jednom šakom i razpršo jednjem dahom. B. Zuzeri 247^b. Ne ima gorega zlamenja u bolesniku, Što kad mu se oladi para ili ti vam dah. J. Banovac, prip. 61. Osuđeni pusti malo svoga dah (daha). F. Filipović, 371^b. (Čorjek) dušu živuću primio je ... udahnutu dahom božijem. S. Rosa P. V. Što zlamenju trostruku dihañe od mislika u obraz krstećega? O. Pokazuje jakost daha mislićega s kojim izgoni djavla. F. Matić 82. Pazeći pomnožno ne odisati u vrimo primañia svetoga pričešćea, za da nebi s dahom svetu ostiju činio izletiti misliku ili iz ruke ili iz suda. J. J. P. Lučić, doct. 44. Dah svemogućega dao mi je život. D. Daničić, jov. 33. I. Natrpame i zadušene svakim dahom dvorane sudačke. M. Pavlinović, rad. 137. — i kod samoga dihañia može biti silan dah po veličini i snazi onoga što diše (u svetom pismu često o Bogu): Iuhori (i glavora) se uzgor vide krvi puni i otrovi nadstojeći slane vode koje piñahu ñih dahovi. J. Zanotti, en. 16. Budući se ogrievitijem dahom stvoritelja prisušio more. I. Đorđić, salt. 52. Isus će snaknut Antila: ta dahom ili dahom usta svoj. F. Filipović I, 1. 5^b. Dahom svojijeh usni struče nećasnika. S. Rosa 9^a. Od daha nozlara tvojih sabra se voda. D. Daničić, 2moj. 15. 8. Od dihañia božijega go u i od daha nozlara ñegovijeh nestaje ih jov. 4, 9.

i u prenesenom smislu: Vijek će gorjet u ognu nžeženu dahom božije rasrge. D. Bašić 160^b. — bb) pošto je dah, koji tiho izlazi iz usta u čovjeka i u četveronožnih životinja, topao, može se ñim i grijati ono na što se haće: S teplijem dahom htješe nemu pūt djetinsku razgrijati. A. Vitičić, ost. 38. Vó ga i osliki tepli dahom. J. Kavañin 338^b. Dvije krotke živinice, da ga ogriju svojijem dahom. B. Zuzeri 24^a. Ter te volak s dahom grije. P. Knežević, pism. 159. — cc) može se istrati da s vodene pare, koja izlazi s dahom pohudaju svjetle stvori: Čistoća jest kanoti ogledalo, koje se jednim dahom smrja. A. Kaničić, fran. 180. — i u prenesenom, duhovnom smislu: Da mu ne bi kojijem dahom od oholosti duhovnu čistoću oskrvnilo. I. Đorđić, ben. 151. — dd) halitus, ako se ističe da onaj zrak ima nešto osobito onoga komu izlazi iz usta, ponajviše neki roñ, te zato može drugomu biti neugodan u i škodan: Gruba gliš basiliška ki te dahom svojim truje. A. Vitičić, ost. 23. Znajom koja s jednim dahom otrova nebasa. S. Margitić, fala. 171. Da ih čoeški dah ne udre (dumne). J. Kavañin 368^a. I. zapahnuće! dahom žutijem nadmen paklene milosti krića glasom zakrknutijem. 116^a. Umamo se naći, može biti ne do vele vrimena, na trudnom skoncianu života nasaga, kad gñiladom našega daha bićemo svim mrzci. A. d. Bella, razg. 232. Grob otvoren ñih su grla usmrđjena grešnu u dah. I. Đorđić, salt. 11. Kužni dah od smrti iz grla ñihova odiše. 34. flice mnogi bogoslovci, ako jednomu vireniku tesko usta voñaju, da drugi može odstupati od zarućenja, za ne biti do smrti podložan tomu smrardu od daha. Ant. Kaduč 403. Dah je moj mrzak žen mojoj. D. Daničić, jov. 19, 17. — u prenesenom smislu: Biju vas svijet, prije u žderi, pak smrardljivijem bludnijem dahom. J. Kavañin 35^b. I on kužnijem dahom paka kuži ljudska djela svaka. 57^b. Jer otrovna duga sme ga tamničarstvo ka sved družu, dlugo vrijeme na ñega prionući svoj dah pruži. P. Sorkočević, st. pis. 9, 590^b. — h) kad zrak izlazi silovito iz usta, kao kod dahanja: samo u dra primjeru iz prošloga rijeka u kojih se tijem misli na svirañe: I uzpjevañia svá skladajuć godna kuća, hitre vrsti, i od daha i od prsti. J. Kavañin 498^b. Pojte ortdjem, kē pod rukom il nadmeno dahom poje. I. Đorđić, salt. 495.

b. zrak što ulazi u prsi dihañem, ili je već u prsima: samo u jednom primjeru: (Zmija) uzdrži duh ter se nadne i napuni daha jedovita. I. Đorđić, salt. 188.

c. dihañe u opće: Za ovijem pokli svak mućaše i dahom se tu ne kreće. J. Palmotić 307. Ostash mrtav dugo vrijeme i bez daha i bez daha. J. Kanavelić, iv. 459. Tiskno ñega tad stiknuše, dah mu oćeše pleći ostrima. I. Zanotti, en. 47. Predobi ga kad naući, da u taste dah ne mući (da zaludu ne govori). J. Kavañin 18^a. Stojah ondi u sluša. A. Kalić 30. Prođite se čovjeka kojemu je dah u nosu, jer šta vrijedi? D. Daničić, isai. 2, 22. Zasjeđnici održaše klanace, pa hćeoše odahnuti dahom. Osvetno. 3, 102. — pokoni ih dah mu smrtnom casu: Tvoji vjetrići, čijem izliše, svoj (njegor) pokoni dah primise. I. Đorđić, uzd. 65. Da će se biti do kaple krvi i do daha napokoñem. B. Zuzeri 397^b. Da čujem u napokoñem dahu tvoj glas pristatki. L. Radić

30. Dokli budu u životu najpokoši dah o-lisat'. P. Sorkočević 593b.

d. odor, po a, a) *dl*) mo. r značiti voñ uopće, a osobito za: Sumpora so dah čujsa smrdet-ljiva. I. Zanotti, en. 46. Ah otruj se kužnu u dahu, povjertace najmilije. I. Dordić, uzd. 13. Koji dake dah istećen gñio biće u onem tmastom grebu. B. Zuzeri 272a. Očistit jonem lonac zloga daha što prihati ne može se ni lako ni udij. Blago turl. 2, 113. — i u *prenesenom smislu* (i miris i smrad): Načelnici... ima' u davat... podložnikom... dah mirisno od krjeposti. J. Kavañin 71b. Putenosti ne potiču da ih zlim dahom ne otruju 377a. Znaše dobro, da u razlikosti od puka, u slobodi od razgovora, u vidjelju od taština potajan se nahodi njeiki kužni dah, koji lasno truje srea redovnička I. Dordić, en. 89.

e. u *prenesenom smislu*: a) o tihu, slabu vjetru: Na sve strane trepte stijezi junačkima na kopljima, gdje se vjetrie blag s nebisi tihijem dahom bludi s' nima. J. Palmotić 221. Nema daha vjetra. M. Vodopić, tažn. jel. dubr. 1868. 206 — b) o jakom vjetru (rjeđe): Dohodeć s neba iznenali trjeskovit vihar, njegov dah upla u kuću. S. Rosa 194. Grmilo je, sijevale su zmuće i gnila jugovina dahom. Osvetn. 2, 149. — c) *zrak što rasplamćuje vatru*: Kakono plam, kađ u slamu sulha žita naglo uzle, prašći, i vitar daha da mu. I. Zanotti, en. 22.

f. u *duhovnom smislu*: a) *duhovno stajie, sječaie*: Strašni glasi, sićen uzlah, plać nenadan, našut obraz, strahjiv pogled, ti su poraz, ti odkrijü juveni dah. M. Gazarović 66. Jakob i Ivan uzjeltjoni rekoše mu: 'Gospodine, hoćemo li viknut da ogañ s neba sidi i dopali ih?' Na ti usioni i osvetni dah Jakoba i Ivana pruži svoj glas Jezus karajući ih i govoreći im: 'Tot ne znate na što zvani ste, kojijem li duhom dihat imate?' S. Rosa 104b. Hrist Jezus koji imashe na sreću ngasiti svaki dah osvete. 71a. — b) *nahadnuće*: Nekom bude zvati nas dali duha presvetoaga; trijebi je ončas popelasti svaku ljubav svijeta ovoga, i primiti nahadnutje prem kada ga Bog pošalje. P. Kanaavelić, iv. 162. Jakob nahodeći se na umrću privez k sebi svu dvanastericem svojijeh sinova veleći im dahom prorokijem da od strane božije imashe im navijestiti što se svakomu kojenu dogodioće. S. Rosa 5b.

DAHANIĆ, m. selo u Ercegovini u kotaru gatačkom. Statist. 114.

DAHÁNE, n. djelo kojim se daše, samo u *Stučičevu rječniku* gdje stoji sa značenjima respiratio i mecor, putor.

DAHAT, *vidi* dah pod a, a) *dl*), samo u *jednom primjeru* iz xviii rječka gdje stoji u nom. sing., te se ne može znati ni zu rod, ni zu ostale padce: Ako bi mu dahat oliti para sirdila. M. Dobretić 434.

DAHATI, dāšēm, *impf.* *vidi* dahnuti. *dolazi* kod pisaca xvii i xviii rječka, ali rječka, a između rječnika u *Stučičevu*: dahati, daham, muere, mecorem contrahere'; dahati, daham, vide dahati. a) *dahati, puhati, u jednogu pisacu* xviii rječka: Da li sprot liim naglo rato vitre dašut, moro i gñivom, ne da k domu da se vrato. I. Zanotti, en. 11. Borez daše. 11. — b) *mirisati, u jednogu pisacu* xviii rječka: Kad će jednom početi moje srea dahati mirisom tvojijeh krjeposti? I. M. Mattei 270.

DAHICA, f. daševica, samo u *jednogu pisacu* xviii rječka, rodom Bagrinu, u kojemu ima i drugih takovih neobičnih riječi. Upisa također Pilat uzrok od smrti na jednu dahicu. P. Bakšić 128.

DĀHĀATI, *vidi* dahnuti.

DĀHĀJA, m. *opako* se samu prozoru baše li janjarići kad se god. 1801 vrato u Srbiju, i ubrvi u Biogradu vezira stanu samu vladati. arapski i turski dā'ra, ko što prisvaja — Akc. se mijenia u *grn. pl.*: dahija. Može biti da bi i po etimologiji baše bilo pisati dā'ra, kako se isprva pisalo, i kako se govori kod onoga dijela našega naroda koji ne izgovara slovo h — Dolazi u naše vrijeme i u *Vukovu rječniku* u kom stoji: 'der pratenudet, vertiehbene, emigrant' exul (reclux et ultor). Skoči raja sa otni kraja, pa uzima Sabac od Turaka, na sramotu Begu i Mus-agi, i ostalim turskim dajama. Nar. pjes. vuk. 1, 491. To gledaju Turci Biograd i uz grada svi sedam dahija. 4, 132. Bašo podrže neko vrijeme pasu kao sužnja, pa ga onda pogube, i oglasie tiiov basaluk na novo; i ni četvorica: Fočić i Momed-aga, Kućnik Alja, Aganlija i Mula Jusuf, koji su kao poglavari to buno bili, nazovu se dajje. Vuk, dan. 1828. 144. 145. Početak buno na dahije, nar. pjes. 1, 499. — *poslije* je primljena ista riječ (može biti kao psoka) i za drugje Turke, osobito Osmanlije: Aga polo, beg Rustan-beg dode, on ne kupi groma ni haraća, veće kupi tatarske dahije, nevjernike i bezobraznike. Nar. pjes. vuk. 4, 464.

DĀHĀJSKIĀ, *adj.* što pripada dahijama, samo u *Vukovu rječniku*, izgovara se i piše se također dajjski.

DĀHĀJSKIĀ, *vidi* dahijjski samo u *Vukovu rječniku*, govori se i piše također dajjski.

DĀHĀLUK, m. vladanie dahija, zulom, plijen. — riječ je *napravljena* po turskom, od dahija s turskim nastavkom luk. — u naše vrijeme i u *Vukovu rječniku* gdje stoji 'dominatus (jus) dahiarum' — čuje se i piše i dahluk. Kada koñice zopce zobać veće, on se nada dobru dahluku, il' će nositi roba il' robiju, ili dobru glavu od junaka. Nar. pjes. vuk. 4, 28.

DAHILICA, *vidi* kuh dañica.

DAHNEŃE, n. kao dahnuće i dahneće, knjig *vidi*, apstraktno ime od dahnuti, no tako je napravljeno kao da je kod ovoga *partic. pas.* dahnen, samo u tri rječnika: u *Bjelostjenčevu*: dahneće, v. deñeće, deñeće; Jahlitus, 2. deñeće, dihanie; olfactus, odoratus 3. foctor; u *Jambrešičevu*: dahneće, Jahlitus, deñeće, dihanie, olfactus, odoratus; u *Stučičevu*: dahneće, anhelitus, respiratio.

DAHNEVAŃE, n. verbalni supstantiv od dahnevat. samo u *Stučičevu rječniku* gdje ima isto značenje što i dahneće, riječ nepouzdana.

DAHNEVATI, dahnevam, i dahnivati, dahnivam, *impf.* oba su *glagola* samo u *Stučičevu rječniku* sa značenjem flare, afflari, halitum exortere, halare, i jedno i drugo nepouzđano.

DAHŃIK, m. *vidi* dahnitej. — samo u *jednogu pisacu* xviii rječka: Dviju dahnika (oca i sina) uzlah samu (dub). J. Kavañin 533b.

DĀHNITEL, m. koji diše. — samo u *teologičkom smislu* kod jednogu pisacu xviii rječka (koji piše danitej) i kod drugoga iz xviii: Zato je otac danitej i sin, a dñi svoti od ni danu. I. Anđić, vrat. 19. Otac i sin nisu dva daniteja. A. Kanižlić, kam. 181.

DAHŃIVATI, *vidi* dahnevati.

DAHNOVEŃE, n. *vidi* dah pod a, a), samo (i to po crkvenom jeziku) u *jednom spomeniku* xiv rječka u kojem stoji dahnovenje, a otale u *Dantičevu rječniku* ('inspiratione'). Svojim dahnovenjem duha dahnuvu. Mon. serb. 166. (1358).

DAHNUĆE, *n.* spiratio, djelo kojim se jednom pašta kroz usta dahu, zrak iz prsi, apstraktno ime od dahnuti, koj rđi u starija vremena dahnuće, a danutje i damće kod onih što ne izgovaraju slova h. — *dolazi od xvi do xviii vijeka a izmđu rječnika u Stalićeva, gdje stoji dahnutje, v. deli.* Isukrst malo dana po iskrstnjtu svajeđu dnu u ućenike svoje i reče jim: Pri- mište duh sveti... Dakle ovo dahnutje jest neka milost S. Duđinć, sum. 102^b. Koji bjese osuden samo dnuh aliti pulnu i toliko zasurjuje ono njegovo dahnutje, da on koj bise živ na pö nrtav puče. M. Dvuković, bes. 174. Kada mi rie rzustimo, tada i dišemo zajedno, i ono dahnuće naše izvodi, tako rekavši, diš iz usta naših. A. Kanižlić, kam. 179. Zašto duša Adamova dahnutjem božim bi stvorena, a Evina ne? D. Rapić 81. — *u ova dva primjeru stoji u teologičkom smislu u postavu svetoga dahu:* Jedno samo pot- i dnuh da je porcije i jedno danutje duha svetoga. I. Ančić, vrat. 214. Ne brat, neg dvuh ũh dahnuće. J. Kavatić 531^b.

DAHNUTI, dahnŭti, *pf. (i impf. ali samo za znatiču pod l, f) i g) spirat, inspirare, afflare, inspirare, — Akcent uje prczna u i avr. 2 i 3. smjg:* dahnŭ i u part. praet. pass.: dahnŭti: u svije- ju je ostaljeđu oblicine akc. infinitiva: drugi je slug dug u part. praet. act. l: dahnŭti, dahnŭvsi. — U starijim je spomenicima pisano dahnuti *radi korpja kod dah od čega i postaje.* — *Nahodi se bez h kod onoga dijela našega naroda što oro slova ne izgovara i to od xvii vijeka (vidi primjeri iz Ančića), a izmđu rječnika u Belinu (zlo dahnuti: putere. 597^b), u Eglstajneru (dahnuti: halare: foete-re, putere, putere-er, male olite, tete, foete, putide sorlere), delni, sufla, inspira: 2, 67^a), u Jambresičevu (dahnuti: halare: 352^a), u Voltigju- ju (spirare, fiatare, atlineh), u Stalićeva (flare, afflare, halitum emittere, halare) u Vakocu (spirare), u Daničićevu (dahnuti: inspirare), — *ispri- radi dihati i dišati. I. neprecizno, a) jednom pas- tati iz prsi zrak kroz usta i nos: kako čorjek (i riše živo žie) bez topa ne može žrtjeti, često (osobito kod recenca) vedati komu ni dahnuti, jedva dahnuti itd.) nekako iparbolice naznačuje najkorpje patsinuje i sdu i u tješnom a još rie u dahnucnom smislu. Ne dase joj ni dahnuti. Zbor. 157^b. Pa se kako prikaze (punoćuh) u po- svećilišće gospodnju svakog kađa dahnje. I. Ra- dović, nacin. 126. Dje ni koza dahnje, tu ni loza salnje. Posl. dan. 16. Bez kog (boga) nije moć dahnuti. V. Došen 48. Ne da Turkom ni dahnuti jasu. Anđ. Karić, razg. 211. Ne da mu dahnuti. Vuk, rječ. 112^a. Ah mu sm božiji ne dade ni dahu, nego ga telari kopljem. Nar. prip. VII. 486^b. 612. — *može imati uza se instr. dusom:* Ne snije dusom dahnuti? Poslov, dan. 75. Ni dusom nema kad dahnuti. Nar. posl. vuk. 213. Jedva sam dahnuo dusom. Vuk, rječ. 112^a. — *u ovom pri- mjeru, kao odahnuti, počinati:* Bovi: stase da dusom dahn. Osvetn. 6. 103. — *b) u prenesenom smislu: žestoko poćfeti, za čim se zamjeti, sa seom sidom na nešto nastojati. — u nise er.jue.* — *može imati uza se za s akucativom:* Slogom se opasije, ljubavju, mladenackom ljubavju dahnute za jezik. M. Pavlinović, razl. spis. 235. — *može imati uza se podložnu recenicu pred kojom je da:* 170 Jubi dahnuto je dusom: da se pobiju! M. D. Mi- hčević, zim. vec. 324. — *c) jednom pastiti kroz otvorina usta zrak iz prsi put nekoga ili put šćega (u) može u biti izvjeikom naznačeno nješta pat korpje se ispusti zrak: Dahnui i reče žima. 'Primito duhu svetoga' (insufflativ et dicit eis: 'Accipite spiritum sanctum'. joan 20, 22)***

A. Kanižlić, bogoj. 112. Dahnuvši (Isus) ućeniku govoraše: Primito duha svetoga. A. Kanižlić, kam. 775. — *lh) s prijedlogom u s acc.:* Djaval stvori medveda i dahnui va ũ tri krat. Ark. 9, 107. (1668). Dahnuvši (Isus) vlica žih. Korizm 59^b. Ter u ũu (čmju mrtvu) duhom dahnuvši svojim (bog), bi ućen ũhlovik u dluhu živuće. F. Glavinić, evit. 168^a. Dahnuvši u ućenike govoraše. A. Bačić 22. Da je Isukrst sakrament pokore naredio, kad uskrsnu od mrtvi, dahnui u ućenike svoje. J. Banovac, razg. 241. — *cc) s pri- jedlogom na s acc. Dahnets na ũe. Star. 11, 197. (xvi ili xvii vijek).* Misnik dahnue tri krat na vodu. I. Bandulović 273^b. Pokle ovo reče danu na ũe. I. Ančić, ogl. 66. — *dd) s prijedlogom vrhu, svrh.* Vruh ũega pake dahnui. D. Baraković, jar. 7. Dahnui svrh svojih ućenika. Blago turl. 2, 273. — *d) u jednom primjeru iz našega vre- mena, kao izdahnuti, umrijeti:* Ne dobrojiv, sko- pica se tjeło, iz ũeg para uprea na prelo, ĩluso dahnui, zloglas svjetom ganu. Osvetn. 4, 44. — *e) o vjetru, isto što dunniti, pulnuti Dahnets duha jęgo, i potekuti, vodu. Domentijan^a 87. Duh juga i bure dahnuvj ka istoku otide. Aleks. jag. star. 3, 247. Vitar stulen na ũih dahnui i vsi pomriše. 287. Kadno istoeni dahnue vitar. I. Zanotti, cu. 29. — *f) impf. o rođi vrućoj.* Kad voda više ne vrije, ali je još vruća, onda se o ũoj kaže da dane. I. Kršćavci, list 20. — *g) impf. vohati.* Kao zlo vjeće dahnue i smrdi. G. Palmotić, krist 35. — *s instr. imena čemu je voh sličan:* Sva- kolika (velenica) grobom dahnue. G. Palmotić 2, 60. Ti žuberis s medenijeme slavieima priviženju; odlišanom mirisnjem cvjetja iz usta dahnets ĩnemu I. Đorđie, uzl. 64. — *2. prelazno, s acc. imena duh ili duša a može biti uz to i drugi acc. s prijedlogom u. gotoro u svijeju primjeru znači djelo kojim je bog svojim dahom stvorio ljudska duša.* Zivotvorestanjo duha dahnue i oživj. Mon. serb. 166. (1358). Tilo, u kom dušu vas lagahnu za dobrotu svoju dahnui (bog). P. Hektorović 91. Kada bog u ũega dahnui duh života. A. Kanižlić, bogoj. 266. — *u jednom primjeru isto je kao nlahnuti:* Dahnui u me mi- losti kripisnovi duh tvoj. P. Zoranić 51. — *može biti i pasivno (u primjerima znači postaje svetoga dahu):* Duh sveti niti je rođite] ni rođen, nego danut I. Ančić, vrat. 19. Duh da je dahnut, ne porojen. J. Kavatić 531^b.*

DAHNEĆE, *n.* kao dahnucje u jednoju pisca prošloga vijeka — isporodi dahnucje. Načim izloženja duha svetoga zovu vlastitim imenom: dahnje, dahnucje, dahnucje ili duhovaće, kako bilježi della Bella, (vrat. vrdježi samo za zadnju rječ). A. Kanižlić, kam. 181.

DAHOVO, *n.* seove u Bosni u okrugu sarajevskom, u kotaru fojničkom. Statist. 15.

DAHSA u jednoju rukopisu prošloga vijeka mješte Daksu koje rđi. Dahsa 7. agosta 1731. Star. pis. 9, vii.

DAHŪĆE, *n.* anhelatio, djelo kojim se dašće rđi dahati. — onaj dio naroda što ne zna za glas h, izgovara dahnje i dahnucje. — dolazi samo u Stalićeva (respiratio) i u Vakocu (rječnika dahnucje i dahnucje (anhelatio)).

DAHTATI, dahnŭti, *impf.* anholare, često i teško dišati kao kod sipie ili s kugaja dušćernoga uzroka, kao n. p. od straha. uprar je oraj glogol kao deminutiv prema dahnuti i dišati, te mu je prvo značenje: često a po malo dišati kao što biva kod maladne djece i erlo mladijih životina, a pušto je češće dišavie kad je teško, dobilo je pastije ono drugo značenje. — onaj dio naroda

koji ne zna za glas h, izgovara datati, ili, preteorije h u k, daktati koje ridi, u Ercegorini h, prije nego je ispalio, pred č pretvorilo se je u s kao i kod drugih takovijeh riječi, (ispoređi bah-tati, Biliacé, drhtati itd.), te je u naše vrijeme običnije u prez. dašćem, u impf. dašti, u gr. praes. dašćući, nego dašćem, dašća, dašćući.

u nekim je mjestima č iz prezenta grješkom prešlo i u infinitiv: dahćati daćati, dašćati i u oblike što postaju od infinitiva. — Akcentat prezenta ostaje u tom vremenu, u gr. praes. i u impf.: dašćući, dahtáti, u a ostalim je oblicima isti kao kod infinitiva (tako Jančić, Akcentat u glagola, rad. 6, 130, no i on sumnja, vrijedi li ovo pravilo za 2. i 3. lice sing. aorista i za partie. praet. pass. kod orijeh mogao bi akce. biti i: dahtá, dahtáo, dahtála, dahtálo). — Dolazi od xvi vijeka a između rječnika u Stubičcu (dahćati i dahćati) i u Vukova (dahćati i daktati). Takim strahom dalje bježe srce ovih. M. Marulić 56, — u ovom primjeru znači samo disati: Oba (otae i sin) dalo né nega dišu (daha sctoga) J. Kavalin 533b. — isporodi dahćeti.

DAHTJETI, dahćim, impf. ridi daktati s kojim ima isto značenje i postaje. — akcentat se mijenja samo u 1. i 2. pl. praes.: dahćimo, dahćite. -je- u infinitivu i u oblicima što od njega postaju odgovara starinskomu -ě-, te bi mjesto njega bilo u istočnom dijalektu -e- a u zapadnom -i-. — u naše vrijeme kod naroda, koji ne izgovara h čuje se i daktjeti. — Dolazi od xvi vijeka a između rječnika u Stubičcu (dahćiti i dahćjeti, anholareć), a često i teško disati s tjelesnih ili duhovnih uzroka. a) od umornosti: Jelin lagahći od lovac litni dan bez sun'ne da dahći. G. Držić 361. Koñi svi potni dahćaju. D. Zlatarić 174. Lov se jari, sunce jače žari, dan se duži, svak na odmor tuži, viži dahće, a paripi vrcu. Osvetu, 4, 22. — b) o ribama izvan vode: Gdi groze i cvile (ribe) dahćeti mora van. M. Vetranić 1, 288. — c) od želje: U željah sve dahći. S. Menčević 72. — dahćjeti za čim, na što može značiti čestoko željeti, žudjeti, hlepiti, čeznuti za čim: Gdi za čim svak dahći. S. Menčević 216. Lice za kojim svis dahći i pamet životom. 230. Dvaš ču ljube. o juvevni, tvoje pjesni spjevat' na ke bez p-koja sve bi rekai, da svis moja dahćete bijesni. D. Rafina 117b. — d) od radosti, od veselja, od smijeha: Radostju sve dahći. S. Menčević 61. Od smijha ter sva mre i dahći kako lirt. 229. — h, disati: Nad čim dahćete sam volak i tovar. M. Vetranić 1, 302.

DAHVINA, f. ime žensko, isto što Dafina od otaga je postalo pretvaranjem tudega slava i u hv. — prije otaga vijeka. S. Novaković, pom. 59.

DAIGA, m. ime muško, samo u jednoj narodnoj pjesmi u naše vrijeme. Drugo bješe Savicev Daica. Ogled. sr. 179.

DAIČEVO, n. ime mjesta. S. Novaković, pom. 131.

DAIČU', m. prezime u naše vrijeme, postaje od Daica. De si, sinko, Daičvu Zivko? Pjev. crn. 258b. U a ovdje Daičie Simona. Ogled. sr. 15.

DAIČIN, ne znam, jeli ime muško ili adjektiv posesivni od Daica ili Dajka dolazi jedan put prije našega vremena. Daičim, S. Novaković, pom. 58.

DAIČ, m. prezime xvi vijeka. Kneza Radula Daića. Mon. croat. 336. 1583.

DAIČI, m. pl. ime sela, možda treba čitati Dajčić koje ridi, prije našega vremena S. Novaković, pom. 131.

DAIGA, m. avunculus, ujak, tar. dajj, slog je ga dobit prema amiga — akce. se mijenja u gr. pl.: daiga. — u naše vrijeme i u Vukova rječniku isporodi daja, dajje, dajka, dajko — piše se i dajga. O dajga, Kovačina Ivan. Nar. pjes. vuk. 3, 199. Kad te jubi moć nio dajga. Nar. pjes. here. vuk. 96. Ota trajat nog dajgu Muju. Pjev. crn. 212a. Pa je saje svojim dajgama. Nar. pjes. petr. 1, 327.

DAIČIN, adj. što pripada dajji, samo u naše vrijeme. Po zelenoj dajgnoj basi. Nar. pjes. here. vuk 106.

DAIJA, ridi dahija, u Vukova rječnika.

DAJNSKI, ridi dahjnski, u Vukova rječnika.

DÁJSKI, ridi dahijski, a Vukova rječnika.

DAHLUK, ridi dahiluk u Vukova rječnika.

DÁJICA, f. dajgna žena, uja, u naše vrijeme — piše se i dajonica Dajmce Hasan aginice, Nar. pjes. here. vuk. 96. Dajige joj kosu ožalile, dajmce biserom kitise. Nar. pjes. petr. 1, 327.

DAIRA, f. diabolorum turba, skup dvová. isporodi daire, b. u naše vrijeme. Ne pomaže sanduk od olova, kada dođe sila i daira. Nar. pjes. petr. 1, 21. Daira, skupština davolska. 312.

DAIRE, f. pl. u naše vrijeme, arap. tar. daïro, krug.

a. oblak na kojem je s jedne strane rastegnut krijev, u poješevu su po čim zronca, prapori, komadići bakra ili tina, daire se drže jednom rukom a udara se u njih drugom od pjevanje i igrañe, na istoku i kod južnijeh eropskih naroda. talijanski se zovu cembalo ili tamburello, francuski tambour de basque, španjolski cimbano ili tamboril, arapski i turski daïre. — u Vukova rječniku. — govori se i daïreta.

b. ičko vraćanje. — Daire, vragbna koju znaju u Bosni samo Muhamedaji, ovom vragbinom poriču vraći — vele, ponaju davola — čime će se koji bolesnik izlječiti, od šta je bolestan, kako će okrenuti momak djevojku i obratno itd. rati se ovako: kad se ko razboli pa nikako da ozdravi, ode kogod k Turcima koji zna tu vragbinu i pita za pomoć, vrać upita za ime bolesnikovo, gođine starosti i drugo, za tjeu uzme jatagan, ode kamo na stranu, okruži jataganom oko sebe kolik malo gnanu, stane u sredinu i počne ne mičnu i se saptati nešto po zalogu, oni vele da prizivaju davole, davoli dođu i stanu oko kruga a u krug ne snajje nijedan i to se zove sastaviti daire, kad davoli navale pitati vraća što ih je zvao, on im kaže u p. bolestan je taj i taj, zna li koji šta mu je i oda šta će se izlječiti? tad jahtan koji zna (a svi ne znadu, kaže ko mu je pričnuo tu nesreću, čisto, i kako će se izlječiti, tad vrać stane miču i šapće po zalogu, dok davoli odu, koji u gornu, koji u dođu, i to se zove raspustiti daire, Vele da je lako sastaviti daire, ali je veoma teško raspustiti ih ko ne zna raspustiti daire ne smije ih ni sastaviti, jer, vele, davoli se ne bi nikako odmakli od kruga dok je gol vrać u krugu, te tako se on ne bi smio s on. — mjesta nikud maći. Vraća ovih malo je i veoma su na glasu: kad oni što kažu, narod vjeruje veoma nego ikakvom drugom vraću, oni kašto veoma vješto postupaju. M. Ružić

DAIRETA, n. pl. ridi daïro pod a. — akce je u gr.: daireta. — dolazi samo u Vukova rječnika.

DAISA, m. ime muško, može se čitati i Dajša

i Dajiša. — *dolazi od xiii vijeka i u Daničičevu rječniku a nena biti vsee; u naše vrijeme.* Daiša, Mon. serb. 12. (1222—1228). S. Novaković, pom. 58.

DAJ, *adv.* saltem, minimum. *stoji pred riječi ili pred rečenicom, pokazujući da manje od onoga ne može biti ili se želi da ne bude manje dopuštajući da može biti veće; ili drugim riječima, ako je već nešto i tako ograničeno ili umanjeno, postavlja kraj preko kojega nena doljeza ograničivača, umanjivača, isporodi barem (bar, bare, barem, bari, barim), dajbar, dajbare, dajbudi, 2. dar, makar. — radi veće silv može da biti udvojeno: da daj što se može izgovarati i psati kao jednu riječ: dādaj, ili uz daj može stajati i barem (vidi i dajbar, dajbare). — Ne postaje od da i (vidi 1. da, E, 13, c), nego od afirmativnoga da s enklitikom j. vidi i 2. dar. — Dolazi od xii do xviii vijeka, kod čakavača i u naše vrijeme, a između rječnika u Mikajina, gdje pod istom 143^b stoji i daj, saltem, u Belimu (daj i da daj, saltem⁶ 66a), u Bjelostjenčevu (pod barem 2, 7a: daj, saltem, at saltem⁶), u Stubičevu (dajaj i daj barem, saltem⁶).*

a. saltem, barem, dopuštajući da bi moglo ne biti više od onoga što se izriče uz daj, želi se da bi bilo više. Pčinete ponč daj (da i) malo. Domentijana 330. Nekli byh daj (da i) n'kotoroje proštenije grčohom. ulučik. Danilo 173. Ki koli bi imel daj malo ljubve. Naruñ. 50^b. Pomozite daj da umim zalivaliti bogu. Transit. 281. Da bi jej daj nekoliko polahčala ñeje bolzcan. Mirakuli. 21. Pomilujte me, pomilujte me, daj vi prijatelji moji (misieremini me, misieremini me, saltem vos, amici mei. job. 19, 21). Korizni. 204. Ona imano daj niko oblahjenje. 21^b. Ako biste vi dobri bili bozi, vi biste daj sebe sabljili. Zborn. 38a. priloz. jag. 20. ark. 9. 81. Ki sada nije znan biti će odkriven daj na pokojni dan. M. Marulić 134. Da bih tuzna mati daj mogla s tugami tebe napajati. 188. Bješe na za znanje onada dat mani. S. Menčetić 161. Tko je u sebi toliko tvrd kaucen, oćntil da ne bi od tuge daj zlamen? 295. Oćio me za toj jezernom satvoru, jeda ju život moj daj plaćem izdvoru. G. Držić 429. Boga ću moliti, daj malo život moj da bude proljiti. M. Vetranić 2, 25. Daj bih bil umrl sit slatkoga pozora. kad mi je li umrit sjueno od zgora. H. Lucić 203. Hoćemo daj tada duga se odkupit. 258. Ako si imanje i blago izgubil, mirmo t j daj stanje što ti nije prij bil. N. Dimitrović 21. Ne misli o tomuj, ne vriedaj daj rana. N. Najšković 1, 124. A platu ne pitam, što stojah na službi; daj neću biti sam, neg s mnozijem u družbi. 2, 339. Ter ako sad inu ne mož' mi pomoć dat, za tebe gdi gimn, daj me ćeš zalovat. 2, 47. Verujte meni da ja va oću jesam a otae va mi, ako li ne, a vi daj ovih del radi vćurje. Anton daln., nov. test. 156. jov. 11, 11, 12. Gdi je mila majka ma? daj ona da sada neojacim rukama pomok mi koju da, da se ona daj bude mnom boljet. F. Lukarević 268. Tko se od nas daj najmanijem dijelom od ovijeh kreposti može zalivaliti? B. Gradić, djev. 183. Da ne budeš u naprijed daj smrtno grijesiti. duh. 44. I ako toj dostojno ne mogu stvoriti, daj ću moć pokojno život moj voditi. D. Rašina 5^b. Ja ću iznać oni drum, ako ne ki se kćase daj ki će bit najkraći. D. Zlatarić 72^b. I hoću da ga satire, ako moć ne bude bolzejni, daj gvozdijem. 73^b. Gori od nevjernika, koji daj ustima svojijem časte i slave ime božije. A. Gućetić, roz. jez. 33. Ako nećemo veće puta pričestiti se priko godišta, daj jedan put i ovi put imamo se pričestiti na uskrs. M. Divković, nauk. 134^b. Svetom eukarističijom o vaznu pri-

čestiti se, i to daj jednoč sfako lito. M. Alberti xiv. Ah, dopusti, čim rođenu zemlju ostavjam, braće, sada, daj uzalodom jednim mlada da počastim uspomenu. I. Gundulić 15. A nu vid oči me, ter vjeruj daj ĩma, ako neć' ovime vjerovat' riječima. 189. Ako nijesu milos tada daj su žalos oćutili. 569. Neka daj bude prinesena ova tvoja muka dokle ja po prvoj priminen. P. B. Bakšić 19. Ako docna svoj grijeh plati, daj pedepa teža budi. G. Palmotić 2, 57. Uzdržati se od one potači na grih, daj za ljubav svoga tila i života. P. Radlović, nac. 31. Neg prevraćat ĩme svude tako nrtvijem stavise se, grabeće im da požude daj u čem god zajazo se. P. Kanavelić, iv. 581. Ako je kolac, daj da je oštar. Poslov. danij. 2. Od koga strah imaju, daj nu ñegovo davaju. 88. Uzmi zlatna kola činić, daj ćeš jedno kolo svršit'. 149. Ah plavite daj vi sade, od Solina lijepe sgrade, kad lud čovjek i zlobljiv neće da se plakat gane. A. Vitičić, ost. 205. Izragaj suproč nenu sve što možeš i umri daj zadovoljen. A. D. Bella, razg. 138^b. Jurve, draga mila, biš mi se smilila i za draga tvoga biš mane primila? Ko l' nećeš za draga, daj za prijateļa. Nar. pjes. istr. 2, 143. — da daj: Vodo, koja moje mišo dobro ugrabi, da daj vrati ñegovo mi mrtvo tilo. G. Palmotić 1, 359. Kō neprijatelj da daj čini, da stupaje tvoje slijedinu. 2, 437. Imaš nastojati govorit dobro o svakomu a kada ne, da daj mućat. I. Držić, nauk gond. 179. Ako svi ovi razlozi ne pokrenu te, ima te da daj pokrenut ono. 321. Veoma bi dobro bilo rijeti prid ĩme da daj ñegovo responsorijo. V. Audriasi, prav. 6. Smilujte se da daj vi na mene (misieremini mei saltem vos). put. 224. Oko ĩih vuhvujnić da daj što god da izvade. J. Palmotić 284. Da daj za najmañe, gospodaru, dopusti mi jošter koji dan od života. B. Zverzi 336^b. Najposlije posla k ĩma sina svoga, rekudć: da daj ĩmaće bojazni od moga sina. S. Rosa 133a. Ne vjerujete da ja sam u oću i otae u meni je? da daj cijeca samijeh ućienā vćurjete. 148^a. — u ĩekim primjerima daj stoji za riječju koju ističe: Nu ja za svaka taj li bih se slobodit, da te jednokrat daj još budem pohodit. P. Hektorović 68. Ako bi t' taj vula u ĩu dopustila űjeti jednom daj. N. Najšković 1, 188. Bješe ga ti posjeć', neka ga poznaš daj. 1, 289.

b. minimum. *najmañe. pokazuje da ne može biti manje od onoga a da može biti više, bez ikakve žele.* Bē ih mrtvo daj 17 ljudi, a rañenah daj 70. Mon. croat. 94. (1463). Srjed gomile kamenite jošte rastu daj dva busa. M. Vetranić 1, 14. vidi i 3. dā.

1. DAJA, *m. ime muško.* xvi vijeka. Kneza Daje. Mon. croat. 289. (1577). List Daje Vukovića 326. (1583). Daja. S. Novaković, pom. 59. *oro se zadne ne zna, jeli muško ili žensko.*

2. DĀJA, *m. hyp.* od daiga koje vidi. — *akc. se mijenja u vok.: dajo. — u naše vrijeme.* U mog daje, Ive kapetana. Nar. pjes. juk. 303.

DAJAC, *dajca, m. dator.* samo u Bjelostjenčevu rječniku 1, 101^b gdje stoji kajkavski dajec.

DAJACICA, *f. datrix* samo u Bjelostjenčevu rječniku 1, 401^b.

DAJAK, *m. crepido, anteris, poduporañ zidu, tur. dajak. — u naše vrijeme:* Zidati na dajak (ili dajak), zidajući naginati na planinu (to se obično čini u suhozidini kad se uzbrdicom zido da je zemlja ne razapne) tal. scarpare. M. Pavlinović. — *isporodi dajak.*

DAJAMAN, *m. ime muško. prije našega vremena.* Dajamani. S. Novaković, pom. 59.

DAJANA, *interj.* sis forti animo! *drži se! ne daj!* od turskoga glagola dajnamak, *držati se, braniti se.* — u naše vrijeme i u Vukovu rječniku gdje je onako tumačeno. Dajana, Mujo, dajana! Nar. pjes. vuk. 1. 367.

DAJANDISI SE, dajandišim, *impf.* pertinacitor resistere, otimati se žestoko prkoseći. M. Pavlinović. — u naše vrijeme. — *postaje vidi kod dajana.* — *isporedi dajanisati.*

DAJANISATI, dajanišim, *impf.* resistere, *briniti se, odolijevati.* — u naše vrijeme. — *postaje vidi kod dajana.* — *isporedi dajandišiti se.* — *može imati uza se genitir.* Da sila navali, to ljudi ne bi mogli nekoliko dana, dok se banske naše priberu, dajanisati umora i sna Golubica 5, 220. — *refleks.* dajanisati se, *izdržati kakav težak rad.* n. p.: Jedva se dajanisah vukući, radeći itd. L. Stojanović.

DÁJAŇE, *vidi davanje.*

DÁJATEĽ, *vidi davatelj.*

DÁJATI, *vidi davati.*

DÁJBAR, *adv.* saltem, *daj, barem.* sastavljeno od *daj* (koje vidi) i *bar.* — *dolazi u naše vrijeme u Lici:* Ponesi danas na sajam dajbar pet vreća. Dajbar mi ovu samu vreću napuni. J. Bogdanović.

DÁJBARE, *adv.* saltem, *sastavljeno od daj* (koje vidi) i *bare.* *samo u jednoga pisca xvii vijeka:* Držan je ispodijeti se dajbare jedanput na godište. S. Matijević 16.

DÁJBUDI, *adv.* riječ *sastavljena od daj* (koje vidi) i *od impf.* budi. *samo u jednoga pisca u naše vrijeme.* a) *saltem, barem:* Kad gazim gostoprinstvo i vjeru, dajbudi ću ponijeti blaga dosta. S. Ljubiša, prip. 139. Idem da me ubije Šćepac, dajbudi ću umrijeti u poštenju. 178. — b) *minimum, najmanje:* Mislim, da se svake godine posijeku dajbudi šest tisuća dubova u badijake. 7.

DAJDŪS, *m.* ime muško prije našega vremena. Daiduš. S. Novaković, pom. 58.

DAJEŇE, *n.* ono što se daje. *vidi davanje.* *samo u jednoga pisca prosloga vijeka:* Pripis od njihova imanja i od dajena koga davahu u gradsko sokrovište (!). S. Rosa 31^a. Umijete dobra dajena davat. 79^a.

DÁJÍC, *m.* prezime u naše vrijeme. Šem. karlov. 1883. 71.

DÁJÍCI, Dájítá, *m. pl.* selo u Srbiji u okrugu užičkom. K. Jovanović 28 151.

DÁJÍČSKÍ, *adj.* što pripada selu Dajičima. Dajička (opština). K. Jovanović 152.

DÁJINO SĚLO, *n.* selo u Srbiji, u okrugu vranškom. Sr. nov. 1879. 176.

DAJINOVIĆ, *m.* prezime u naše vrijeme. Šem. karlov. 1883. 71.

DAJÍŠA, *m.* vidi Daiša.

1. DAJKA, *ime, ne zna se jeli muško ili žensko.* prije našega vremena. S. Novaković, pom. 58. *isporedi Daja i Dajko.*

2. DÁJKA, *m.* vidi 2. dajko. — *dolazi od xviii vijeka.* I pobježe dajci pod čadore. Nar. pjes. bog. 284. „Ah gdje mi si, sestrić! — Sekule? Sekule dajki besjedlase svomu. 285. Sekul dobro dajku poslušao. Nar. pjes. petr. 2, 428.

3. DÁJKA, *f.* u Srijemu gdjekoji zovu mater tako. Vuk, rječ. 110^a. *isporedi* 3. dada.

DÁJKIN, *adj.* avunculi, *od imena dajka.* u naše vrijeme. Već opremaj dajkina kulaša. Nar. pjes. petr. 2, 428.

1. DAJKO, *m.* ime muško. *dolazi xiv vijeka i u Daničevu rječniku* 3, 582. Dajko Budiništa. Glasn. 15, 272. (1348?). Dajko. S. Novaković, pom. glasn. 42, 58. — *isporedi Daja i Dajka.*

2. DÁJKO, *m. hyp.* od *daiga* koje vidi. *isporedi* 2. daja, dajo, dajka. — *ake. se mijenja u vok.:* dájko. — *dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Vukovu.* A nemu je dajko besjedio. Nar. pjes. bog. 283. Na dajka se napučio svoga. Nar. pjes. vuk. 3, 219. Nisau, dajko, očišeg mi vida. Nar. pjes. petr. 2, 420.

DAJKOVIĆ, *m.* prezime u naše vrijeme. Peto bješe pope Dajković. Ogljed. sr. 479.

1. DAJMA, *f.* rijeka u Srbiji, u okrugu požarevačkom. Sr. nov. 1866. 241.

2. DÁJMA, *adv.* continenter, perpetuo, *jednako, sve, neprestano* arap i tur. dáimá. — u naše vrijeme, oko Vlasotinaca, Leskoveca i na drugim mjestima. M. Đurović. — *isporedi damija.*

DÁJNICA, *f.* ona što daje. *isporedi dajnik.* *samo u Stuličevu rječniku* (quae dat, quae largitur).

DÁJŇÍK, *m.* dator, koji daje. — *dolazi xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu, u Bjelostjenčevu* (1, 401b), u *Voltičijinu, u Stuličevu.* Ne ogleda toliko dar južebega, koliko južeban od dajnika. B. Kasić, nasl. 109. Elija, Moises prvoga proroka i dajnika zakona hotihu pohoditi. F. Glavinic, cvit. 263, 264.

DÁJO, *m. hyp.* od *daiga* koje vidi. *isporedi* daja, dajka, dajko. — *ake. se mijenja u vok.:* dájo. — u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. O moj dajo, Glumac-Osman-aga. Nar. pjes. vuk. 3, 262. Te je šije... svomu daju Sušoviću Pantu. Pjev. crn. 29^a. A dajo mu i tada spavaše. Nar. pjes. juk. 411.

1. DAJŠA, *m.* vidi Daiša.

2. DAJŠA, *f.* rijeka u Srbiji. M. D. Miličević, srb. 1022. Sad mu (Peku) se dolina širi, i on teče preko pitomih poja sve do ispod utoka Dajše. Glasn. 43, 269.

1. DAK, *okruženo dake, vidi dakle.* *samo kod dva pisca čakavca xvi i xviii vijeka:* Dak riječ ovu svud pisali jesu mudri. M. Pelegrinović 197. Na dvor dak istinom, vino nije voda. M. Kuhčević 136.

2. DAK, *m.* Daens. u *šetopisu xvi vijeka a otale u Daničevu rječniku* (pl. Daky). Dagoni i Daky imenujuts se. Okáz. šaf. 55. (1503). vidi 1. Dagon.

1. DÁKA, *f.* ime žensko, *hyp.* Damjanka. — *ake. se mijenja u voc. sing.:* Dáko. — *samo u Vukovu rječniku.*

2. DÁKA, *m.* vidi Dáko. *samo u Vukovu rječniku.*

DÁKAKO, *vidi* 1. da pod I, D, 2, a, b) ee) ccc).

DÁKĚ, *vidi dakle.*

DÁKIĆ, *m.* prezime u naše vrijeme. Schem. bosn. 1864. xvii. Šem. karlov. 1883. 71. Đ. Avramović, 271.

DÁKLĚ, *conj.* igitur, ergo, itaque. *veće rečenice koje ostaju samostalne jedna prema drugoj* (ipak vidi kod g) i znači da je rečenica u kojoj stoji, pošljedak onome što je prije rečeno. — *stoji ili na početku rečenice ili nakon jedne a i više riječi.* — *Mješte dakle ima i dako* (isporedi i dak, dakle) koje je starije i dolazi od kraja xv ili od početka xvi vijeka (vidi primjer iz Marulića kod a, a)), a daklo dolazi gotovo vjek poslije (najstariji je primjer u Vrančijevu rječniku). osim u Maruliću, dolazi dake xvi vijeka u Du-

brovčana i u drugih pisaca sa zapadne strane našega naroda (u Lucija, u Hektorovića, u Zoranića, u Životu sv. Katarine), xvii i xviii vijeka samo u Dubrovčanu i u pisaca koji su za njima išli kao što su Kašić i Della Bella, i osim toga u Karađina; a u ostalih (dapače i u Dubrovčana Dordića i pisca Stišta svagda, a u Radica, Kaluža, u Kavanina i u Della Belle djelomice) nalazi se dakle, u naše vrijeme dake sasna izumrla kod naroda. — osim dakle čuje se u naše vrijeme kod naroda daklem i daklen koja postaju od dakle dodavañem slova m i n (ispoređi doklen, otklen). i žiguro dolazi od xviii vijeka, ali onda samo kod pisaca iz sjeverne Dalmacije. — dake postaje od rum. dakti, ako, samo da, kao da, od kojega će biti postalo i malorus. dak; i od dake je postalo dakle prema dokle, pokle. — Izednu rječnika dolazi u Vrančićevu (dakle, ergo² 82); u Mikaljinu (dake i dakle, ergo, igitur, itaque²); u Belinu (dake i dakle, igitur² 251^b, itaque² 721^b); u Bjelostjenčevu gdje stoji dakle (2, 64^a) ridi ada, a kod oroga (2, 1), ma anda, dakle, indi, ergo, igitur; u Voltigijanu (dakle, adunque², also, sodann²); u Stuliccu (dake i dakle, igitur, ergo, itaque²); u Vukovu (dakle, daklem, ergo²).

a. igitur, ergo. naznačuje da se razmišljajem i razloženjem nahodi, da ona misao pred kojom stoji potječe kao posljedak iz misli prije izrecenih: a) u rječnici u kojoj je dakle, izriče se da nešto jest ili da nije. dake: I ako je druga zavopijed, u ovoj riječi kažet se: jubi ti iskričnoga tvoga kako sam sebe! ljubav iskričnoga zlo ne učini; napoñenje dake od zakona jest ljubav. N. Rašina 32^a. Moja stran ima pocetak od mene, ma tvoja svršuje se u tebi. dake moja množi se za mene a tvoja pomankava za tebe. Zbor. 10^a, jag. pril. ark. 9, 71 (Govori tijelo duši): je uzrok u meni najde, vid' po tebi najpri izajde. Kad piš pozna, eja duh hlepi, što stvoriti tlo trepi... Od zgrisenja uzrok bi duša, ka misliti najpri kuša... veće s' dake ti zgrisiša. M. Marulić 318. Da će me jur ubit, odluč' juveno; da će me izgubit, namisli svršenoe. dake bi još bolje da nijesam ni začot. S. Menčetić 140. Raznishiš do pokom, da... onomu ki hoće grad sagraditi potrebu jest znati sve pute i načine kojimi bi mogli neprijatelj podrvati ga... videći ja dake, da u toj kužici svi himbeni ti načini nahode se, odluč' ne držati veće sakrovnu m' nu ni ostale. H. Lucić 186. Oholas s dobrijema ne može općiti, ni pak s nebeskima anđelj letjeti; potrebno dake poći ond' joj stati jes, gdi je mrkla vazda noć i vječna još boles. N. Dimitrović 13. Tko ne se razdijeljen s dragome nahodi, ter tako neviljen život svoj provodi, veće su toj muke, bolesti, jad i trud, neg se dat' u ruke od smrti... dake bi jur boje unrijeti meni sad, neg ove nevoje i ovi trpet' jad. N. Najlošević 183. Uzdam se da će i tebi i onjezjem općeno koji taljanski jezik ne razumiju pismo ovo štampano našijem jeziku biti draze i lašije. primiti čes dake ovi moj dar. B. Kašić, in. 6. Eto bog je moj spasitelj, s ufañem ću djelovati, bivši on moj odkupitelj, neću straha ja imati; tebe dake s srećm svijem podnižem svi molimo. I. Akvilini 269. Istna je dake očita, da gdi ljudske nje obrane... na pomoć nam višni ustane. F. Sorokoević 579a. — dakle: Dakle ovaka imena imaju se pisati na ovi nacim. J. Mikalja, predg. rječ. xiv. Molimo dakle sve pastire od dus. M. Bjanković 8. Krivi sebe i svoje grihe i svoga svega puka; dakle su grisi uzrok od nevoje. S. Margitić, fala 272. Sinovi smo baš ñegovi, dakle i boži

baštinići. J. Kavañin 73^a. Ovi na taki urnebes mora, vitara, triskova spi, dakle je kriv. A. d. Bella, razg. 21. Jedan je svijet, dakle ima jedan pocetak. A. Bačić 30. Velicanstvo posvetilista, koje se u naših erka(h) prikazuje jest toliko veliko i toliko sveto, da se veće i sveće dat ne može. dakle erka jest misto najpodoñijae za molit boga. J. Filipović 1, 312^b. Tvoj je otac na nebesih, dakle si ti rodom s nebesa. 1, 362^a. I Marija Mandalina bila je grešnica i sasvim tizim saramila se jest; dakle i mi, vele taki, saramičemo se. F. Lastrić, od' 347. Meniata je proti crkvi pušao, dakle je neprijatelj. A. Kanižlić, kam. 51. Ne može Golyat biti jaci ni žesći od lavu ni međvidu, dakle, ako mi dopustiš, ja ću na ñega udariti. And. Kačić, razg. 162. Duzan je pastor opomñiati, ponukovati i karati zloćince, dakle su i zloćinci dužni poboljšati život svoj. B. Leaković, gov. 108. Moja krava, dakle moje i tele. Nar. posl. vuk. 181. — daklem: Sokci ubokci, Vlasi siromasi (daklem nijedni nemaju msta). Vuk, posl. 352. — daklen: Smrt koja je dosla na svi radit griha svakom je potrebita i svrhu svakoga gospođue, daklen svak ce murtiti. J. Banovac, prip. 1. Dakle nije djavac kriv, veće vasa voja, daklen je ona veći neprijatelj. razg. 110. Izvadi ti iz O ne moreš; daklen mu vaju zajet deset. M. Zoričić, aritm. 15. Vrisnu bane is sve svoje glave: gospođine, sam desođue Vuću! daklen volis danas poginuti, neg mi dati do tri dobra svoja. Nar. pjes. kras. 1, 3. Kokoš pije a na nebo gleda (da je ne bi jastrijeb prevario; daklen i coek tako vaju da se čuva). Vuk, posl. 111. — može potće posljedak i iz tuđih rječie: Prozerpina: A tko to t gledat' brani, ka zaprjeka i ka sila? Cerere: Er u ovoj neću stram ja ostati, kćerice mila. Pluton: Dake tebi ti si kriva od sve tuge, ti, Cerere. I. Gundulić 113. Jesi l' ga ti vide ali s ñim govore? Nit sam ti ga vide nit sam s ñim govore; ako l' bi ga vide, ja ga pozno ne bih. Lahko ga poznati po zlatnom prstenu, zelenoj dolamit. Daklem sam ga vide v belom Carigradu. Nar. pjes. istr. 2, 7. — b) iz predavnih misli i razloga dohodi se na to da nesto treba učiniti, izraditi; zato često uz dakle (dake) stoji imperativ. dake: Ove pse vrimo po tih i bogati svi hoćete biti, dake dajmo smrt svijem kolehjem. Zborn. 77^b. Uslušana je molitva tvoja; hodi dake, slavna, hodi, prisveta divice. Živ. kat. star. 1, 224. Velike su zledi moje, nu svak da je prav na svijetu, kako bi se moglo tvoje milosrdje izvidjeti? pridobudi dake veća milos tvoja moje zledi. N. Dimitrović 23. Za što ti, gospoje, na me se rasrdi?... promisi dake ti, gizdava gospoje, jesu li bolesti velike sad moje. N. Najlošević 2, 76. Znajte da sam svakoliku pomñu na toj postavio... primite dake i vi s draga srca ovi trud moj. B. Gradić, djev. 4. Nije kreposti koja se podupno ne zdrži u ovomu prisvotnomu rozariju... pospijese se dake, dušo bogoljubna, da si u ovoj svetoj družbi. A. Gućetić, roz. jez. 10, 11. Vmo s preko mora mnokrat kreme nam zatvora... da se morsko vino baci, stojmo dake svi u skladu. J. Kavañin 167. Bog ga je ostavio: dake prognoñimo ga. D. Bašić 60^a. Nastoj dake po ti nacim, da čelad redovna zagrije ga. I. M. Mateji 7. — dakle: Reci dakle oćenas. I. T. Mrnavić, nauk (1702), 10. Primite dakle ovi prvi trud. M. Bjanković in. Primite dakle bogomili štoci ovi moj ubogi trud. I. Terzić viii. Primi dakle svetiliste, ko t' crmno s drage voje. J. Kavañin 21^a. Tanno 'e zlato, k' se krje, sui dakle i odkrij svijetu lje- pos. I. Dordić, uzd. 18. Jurvo dakle (oja ergo), odvitiñice naša, one tvoje primilosrdne oć k' naua gršnikomu obrati. J. Banovac, blag. 337. Noć ju

odstupila a dan se prikućio, odbacimo dakle dila-
tina i obucimo se oružjem svištosti. F. Lastrić,
ned. 283. Ajle dakle, ne boj se nista. And. Karić,
kor. 64. Pokaži dakle sad da si mati božija pri-
oblasna. Štit. 22. Primi dakle rado i usrdno ovu
knižicu. D. Obradović, basn. 7. Svele sam te
može obaliti, dakle ne se ti danas okani. Nar.
pjes. marj. 22. — daklem: Reči svaki sam u sebi,
koja mi je korist, da je vas svit na moju zapo-
vid, kad mi je umrli i sva ostaviti; daklem: znaj
doisto, da ćeš umrli. J. Banovac, prip. 9. Daklem
se zakunite. And. Karić, kor. 105. — daklon:
Misli su naši neprijatelji, daklen kad smo vojnici
Isusovi, pridobijemo ih. J. Banovac, pred. 17. Dr-
žite daklen na pameti. L. Vladimirović 39. Daklen
ajde. N. Palikuća 11. — *i u ovijem primjerima*
rečenica uz dakle vrijedi kao imperativ, premda
je izostavljen glagol: Veselo, veselo dakle, veselo,
prisrniću slipe. A. d. Bella, razg. 68. Dakle na
sud, kralji i cesari koji ste zapovidali od mora
do mora. D. Rapić 13. — *uz dakle može biti i*
riječ nu (koju vid): *otje zajedno vrijede kao*
danu: Jur bijehu sve sprave odredil', da moje
srdaće tej slave svjetovne opoje; ali ja krepko
stah... nu dake sprave te hoćeš jim skoro ti
sasma prikratiti. N. Dimitrović 57. Eto krepko
moji neprijatelji živu i svaki njih stoji vrh mene
u gnhvu... za uzrok jer pravi i dobri put slije-
djah... nu dake, bože moj, nemoj me grješna
oč. 65. *tako i uz dakle:* Nu dakle našim pokloni
se bogovom. F. Glavinčić, evit. 41^b. Nu dakle,
odvitiće naša, one tvoje milosrdne oči k nami
obratu. I. A. Nenadić, nauk. 27. *ispredi* F. Parčić
23, I. Gričić 285. Dakle, dragi brate kristjanine,
nu dignimo iz pameti tmine, T. Babić 4. — *u*
jednom je primjeru a dakle: K tebi uzlišemo
cvičić i plačuci u ovoj dolini od suza, a dakle,
pomocnice naša, one tvoje milosrdne oči k nami
obratu. L. Terzić 279 — *c) može rečenica biti i*
interogativna, čim se pokazuje: aa) da se ne zna
kakav je posjedak, ili da se sumnja jeli onaki
dake: Odgovori Jezus: kraljestvo moje nije od
segaj svijeta, ako li bi bilo od segaj svijeta kral-
jestvo moje, sluze moje tozaj radi rvali bi se
da lihi se ne pridao židovinu. sada kraljestvo
moje nije ovdje! Reče niemu Pilat: Jlike kraj
jesi ti? N. Ražina 109^b. iv. 18, 36. 37. Hoćeto
li dake da vam ukaže ruke i noge koje na
krstu biše pribijene? Zborn. 117^a. Dubravko: Šališ
ti? ali biš veli riječ taj tvoja? Lubdrag: Šališ
ti a ne ja. Dubravko: Dake je toliko blizu me vi-
djeti? F. Lukarević 6. Sin božiji čestitu učini
mene. što ću dake učiniti? L. Radić 21. — dakle:
Da bi još apostoli pitali: tko jest otac dakle?
F. Glavinčić, evit. 350^a. Kako se dakle ovdje kaže
prvo otajstvo? I. T. Mrnavić, nauk (1702). 4. Po
čigovoj dakle kriposti začela je Isuskrsta divica
Marija? H. Bončić 37. Što dakle vaju učiniti
kaša se čuju mrmoseña? I. A. Nenadić, nauk. 141.
Evo sam krenuo k tome i tome kralju da prošnu
u nega devojku, ali on devojke svoje ne da ni-
kome drugome do onome koji bi se našao mudriji
od nega da ga kako prevari, a ja vidu da
si ti litre pameti, i da uniješ dobro i mudro
zboriti, bi li dakle pošao sa mnom k tome kralju?
Nar. prip. vuk 207. — daklen: Kome očituješ
tvoje grihe, kad se ispovidat? Jela svoj čeladi
od tvoje kuće ili od ovoga sela? Ne! Kome dak-
len? Samo misniku. J. Banovac, prip. 37. —
bb) da je posjedak poznat i da je protivac
putu koje se starla, te ovaj što puta nada se protivom
odgovoru: dake: Čemu je mis'o taj? ne
znaš li majko ma, do smrti moje raj zatvoren
bit ima? kuda bi dake ti, čim se raj otvori, ka

imaš sidjeti uza me nad kori? N. Najesković
1. 121. Krjepak je on i stanovit, ne more se pro-
mitati, što je dake nega lovit? J. Kavačin 15^b.
Dake sinovi istoga oca... s kojijem imenom
imaju se zvati, ako ne da su prava braća? A.
Kalić 261. Što mi dake ostaje, nego plakati moju
slepilo? Misli 11. — dakle: Jedan jest bog, da
onako ga u svetom trojstvu dilimo, kakona u jed-
nome človiču velimo da jest nauk, pamet i razum.
Dakle ako človič u jednom razumu sve te
stvari skupa ima, kako bog svemog i u jednom
jistom božastvu trojstvo ne jima? F. Vrančić,
živ. 21. Kakov gođir ja jesam, vazda sam tvoj:
k komu se dakle otčemoj ako k tebi ne pojdu?
M. Alberti 396. Dusa naša jest duh, kako će se
dakle nazadovojiti stvarima tjelesnijem? M. Rad-
nić 372^b. Pastiri su drugina a sami sebe ne
znadu naučiti, otkud će dakle ljudi dobri biti,
kad nikada nauka nikakva ne čuju? A. Bazić
104. On je (*sv. Josip*) uzležao i čuvajo ovde na
zeulji Isusa i Mariju, dakle jer nu ne bi davali
sada milosti gori na nebesi? J. Banovac, prisv.
obit. 75. Ima dobri kristjana od svake vrste, za
što se dakle ova crkva ne bi imala reći sveta?
J. Filipović 1. 190^b. Sin božiji zaradi ljubavi naše
našu narav i put obučie... nije li dostojno dakle
da ga štujemo? F. Lastrić, svet. 5^b. Čemu se
dakle ima itko strašiti križa po komu se depire
do kraljevstva? L. Radić 37. — daklon: Drugo od
vas ne želi izvan da prošite uvredjena, obećajući
se, da će uama prostiti što smo ga mi uvredili.
hoće li se daklen itko naći, da u ovom nečje ga
poslušati i prostiti? J. Banovac, prip. 87. — *cc)*
čudnie, gier, žalost, dake: Roče Tiberio (*Pilatu*):
dake ti da osudenje istinomu Isuskrtu? ma za
toj sagriješenje trijeti češ pokorn. Zborn. 88^b.
Stvorenje preu svako napokon ljudi sad, razini
ti, Dubravko; ti dake sam češ bit, ki nećeš sad
ljubit? F. Lukarević 10. Dake ti stojš speci
kakošno; a moju sluga leži nag? B. Kasić, in. 26.
Zasto gorji od zvijerana dake smena na nehar-
nos? J. Kavačin 18^b. Ti to znaš i ne krečeš se.
U tebi je dake ljubto? Jes dusa, nu bez duše. A.
Kalić 261. — dakle: Anđeli uzese dušu Barlaamovu
i ponise je u raj, tada Dozafat počue vrlo plakati
govoreći: o otče moj, dakle si me ostavio sama!
P. Macukat 83. Gdi si, čaklo moj, gdi se dakle
me družice? J. Kavačin 236^b. Odgovoriše tada
oni vuci razrlpljivi: dakle ti sin božiji jeste? M.
Lekušić 63. Što se zgodi jur vidite, zasto dakle
ne cvilite? P. Knežević, nauk. 7. Eto što od nas
isto i želi spasitelj naš. Što dakle? hoćemo li
ga odbiti? A. Kanižić, uzr. 12. Jer dakle vi zlo od
noga sluze govorite? And. Karić, kor. 85. Dakle
tvoja braća, tvoje sestre u nevoljam tuguju, a ti
se lakomis utješit ih? A. Kalić 261 — daklen:
Daklen je, otče, Marija mogn'nija od bogaz? J.
Banovac, razg. 11. Ti si me poznao i prije, daklen
što ja dolazim prid tebe? N. Palikuća 20.

b. starla u kratko pred oči ovo što stoji u
predišnem goruru: dake: Ljo se Job rvaše ter
trulau po sebi višiemu davaje svu hvalu na
nebi... strautunju nijednu stvar i, za toj ne
izusti... dobivši dake boj taj vitez iznadi, učini
da duh strpenje odhrani. M. Vetranić 1. 150.
Veliku t' moć ima smrt i ne, jaoh, poraz od kolo
vazima pod svojju svaka vlas, ne gladav nikoga,
ni mlada ni moćna, bogata, uboga, zdrava ni
nemoćna... dake moć od držav i mnoštvo od
blaga i biti jak i zdrav nistor ne ponaga. N.
Dimitrović 17. Oreste, tim sado ovo ti ja velju
i tebi, Pilade, da vam se svitovaj potribno jes
ured; jer ptice razbuli na pjesni sunčani zrak...
Prijo dake neg čeljad po dvoru počne it, na po-

spijeh ovdj sad ljetje se zgovorit. D. Zlatarić 11. Nije stvari slade ni uzodnije od ove sladosti od prislavnoga rozarija; jere se u nemu nahode otajnosti... ne nahodi se dake ljepša zabava duhovna. A. Gučetić, roz. jez. 3. 4. Na koju mu drago stranu svrnome oči, svud nahodim nemirnu čejad. tuži se roditelj na sina... udovica provodi dnevi u plaču... onemu je uska kuća... onega sunce pri... Nije dake na ovoj zemlji mira. D. Bašić 36a. — dakle: To je dakle što se u ovomu osmomu članku zdrži, da je duh s. pravi bog. F. Lastrić, od' 140. — daklen: Daklen ga vaļa činiti čisto, lipo i razborito. L. Vladimirović 35. Dodoše daklen fratri u Bosnu na 1235. Norini 10.

c. *ističe da se govor vraća na ono što se isprva kazalo i što je bilo prekinuto unetucijem nečega drugoga.* oblike: Ulijeli nima od zamjerne, oblike i božanstvene kriposti od duha svetoga... koju krjepos večetkar obeća nima poslati... bi dake toj djelo ispuñeno na dan današnji. A. Gučetić, roz. jez. 265. 266. Rijet ti ču njeke stvari od boga i od anđela; i najposlije odgovorit ti ču na dubijo tvoje i na ono što istoš znati. Veļje ti dake da je bog jedna stvar koja se ne može izročiti. M. Orbin 3. — dakle: Ja bi ti rada reći boļe glase od tvoga sina nego što ču ti reći, i ako ono što čuješ ne bude istina, udil ču baciti ja moje krije na ogañ: dakle znaj, da ja ne naodim pod kojom zvizdom tvoj sin jest roden. P. Macukat 7. Bilo mi je rečeno da ti priliičiš onomu Barlaamu, a ja sam za to poslo po te, i sada ti ja oču narediti jedno veliko prigovarañe... dakle ti priliičiš onomu Barlaamu. 51. Po svenau je narodu našemu običaj, da se nariče ili tuži za mrtvima; no nigdje na drugome mjestu, osim Paštrovića, nijesam doznao, da ima postojano naričanje u stihovima, već kako to osjeća i zna, onako i nariče... Paštrović dakle jedini imaju nešto postojanoga naričanja u stihovima. Vuk. nar. pjes. 1, 89. Josif ugledav braću svoju pozna ih; ali se nćmi da ih ne poznaja... Josif dakle pozna braću svoju. D. Daničić, Imos. 42, 8. — u jednom primjeru i dakle: I dakle, gospodine, činišće gojiti tvoga sina, kako sam rekao od ozgara. P. Macukat 9. — daklen: Siloše u saboru pet poklisara kraja od Bulgarije. Jesu Bulgari oni... dodoše daklen Bulgari i siloše u skupštinu ovu. S. Badrić, ukaz. 46.

d. *naznačuje da ono što je prije rečeno stoji kao uvod, a da sad uprav počine govor, pripovijedañe, prošna itd.* dake: Ni li teško more, nudir ča mi č' najti, misli, kako more na goru izajti?... tko s' rad viditi toj dake kako je, nu me lutij slišiti. P. Hektorović 11. Ki se uzviše umom u mladosti, kadgodli pogrise pamet u starosti... Ča se dake hoće človiu svakomu, kad življenju voće prizirva ovomu? 68. Usliši mene rabu tvoju. Molnu dake tebe... Ziv. kat. star. 1, 221. Rodio se je ovi sveti čovjek (Ivan Mikon) u Palomaru...; rodaci negovi bili su casni i njih su život provodili poja kopajući i voća ljeđuč. Pasniči dako Ivan stado, kazase... A. Gučetić, roz. jez. 66. 67. Doslje smo govorili od ovoga slova e razmišljajući ga po sebi; sadu (Stamparskom grijeshkom kada) čemo od neļa besjeđiti u koliko zajedno s ovijem slovom li čini jedno slovo koja je ch; i ukazaćemo, kako se ima izgovarati i s družujeva slova skapat. Ova dake dva slova ču čme jedno slovo... R. Gamañić 10b. Ilarno je po tanko ovo prorocanstvo razabrati, dake znat je trijeļi naprije... S. Rosa 13b. — dakle: Mnogi razumnici svojijem hvalami uznijeli su slavnu Skolastiku više od sunca; izmedu kojijeh neke male izabraću... Neko je dakle

zove blaženicom... I. Đorđić, ben. 54. Učinivši prvo dilo od prociñanja, čini drugo dilo od pokajanja, od potribe je dakle, prije toga, da protresesh tvoj život. A. Kanižlić, bogobuznost. 18. — daklen: Daklen ču od ovoga danas govoriti. J. Banovac, razg. 17.

e. *itaque, u pripovijedañu znači da je jedan događaj pošljedak drugoga, koji onomu biva uzrok: pošljedak se uprav zbira a ne dokučuje se samijem razmišljenem i razloženem kao kod a. može se često zamijeniti riječju zato.* dake: Uprosiše neļa: 'Da tko si? Ilija ali jesi ti?' Reče: 'Nijesam'. 'Prorok jesi ti?' i odgovori: 'Nijesam'. Riješe dake nemu. N. Rañina 14b. iv. 1, 22. I može se primijeniti spoznanje h kamiliji koji po naravu jest veće bludnija zvijer, nego li je na svijetu. dake pošao bi za jednom kamilijom pasane sto miļa. Zborn. 9b. pril. jag. ark. 9, 72. Mogu rijeti da od mene bi (Arijadna) začeta a od vas i urešena i proslavljena, k vami dake Arijadnu ja pošijem. I. Gundulić 2. Stvar očita jest da kako se različni na svijetu jezici nahode, tako različna i izričanja jesu, i slova također... buduci dake jezik slovinski od inijeh jezika sasma različan i on osobita slova ima. R. Gamañić 4. Držim da si podpuno uvjebana...; mislim dake samo te ponukovat. L. Radić 35. — dakle: I kako im reče: 'Ja sam, iđete nazada i padoše na zemlju; drugoć ih dakle uprosi: 'Koga išćete?' M. Alberti 501. U onoj dakle toliko presvete ljubavi slatkosti složen i jest. F. Glavinić, svitl. 132. I jesmo vidili u koji čas i pod kojom zvizdom jest roden, dakle ti mi odgovaramo. P. Macukat 7. Slideći dakle kalauza, rečenu zvizdu, za trinaest dana dodoše u Jeruzolim. F. Lastrić, od' 296. Muž joj ne more na mañe učiniti; sja (sjaha) dakle s paripa. M. Zoričić, zrc. 92. Evo sam ga dakle za ñovu ljubav popravio. M. A. Reļković, sat. A 3b. Ni u tomu kraljevstvu ñova naglost smiriti se ne može nego hoti napriđovati i boju sriću iskati. tzo dakle Totila polovien vojske. And. Kacić, razg. 19. — daklen: Kad je daklen bilo vrime od jutrenje, zvoni i užije svijeće. M. Zoričić, zrc. 11. — u jednom primjeru i dake: Smrt otide i dake veće ne vidi se. Zborn. 68b.

f. *u nekijem pojednijem primjerima ima neobičan smisao, tako: a) u dva primjera vrijeđi kao a. da, a da (autem) i znači da se prelazi na nešto drugo; dake: Jure ni veće sluga, da sin, a dake, ako je sin, i diđić po bogu. N. Rañina 26a. ('Jam non est servus sed filius, quod si filius, et beres per deum'). paul. gal. 4, 7. — dakle: Jedno i drugo dostižemo s pećatom krstića... isto se dakle može poznati u pećatu potvrdena. J. Matović 110. — b) u dva primjera xvi vijeka odgovara lat. enim: Nu ni sam (nijesam) sebe ne sudim, ništor dake u menje znan jesam. N. Rañina 19b. ('Sed neque meipsum judico. nihil enim mihi conscius sum'). paul. teor. 4, 3, 4. Nemoj se bojati, uzni Mariju domaćnicu tvoju: zašto dake ('quod enim') jest u ñoj, našast od duha sveta jest. N. Rañina 20b. mat. 1, 20.*

g. *ima primjeru, no su dosta rijetki, u kojima je dakle smisleno, jer je sveza između rečenica već naznačena tjem što je prva rečenica podložna drugoj u kojoj je dakle, u prvoj rečenici stoji: a) pokle (pokoli): Pokoli ja ne imam druge svrhe u pameti mojoj nego počiti tebe, primi dake kako za jedan pomao biljog. F. Lukarević 3. Pokle je tako, dakle prosim te, primi me. F. Glavinić, cvit. 16b. — b) zastoj: Zasto djaval svetać onih ne mogaše trpiti dobrotu ponuka dakle nike idolsko pope proti ñim. F. Glavinić, cvit. 175b. — c) ako: Ter ako je tako korisna živa rečena,*

dake što će biti od tebe u komu je tako mrtva? B. Zuzeri 306a. Ako li ja duhom (prstom luk. 11, 20) božijom izgonim đavole, dakle je došlo k vama carstvo nebesko. Vuk, mat. 12, 28. luk. 11, 20. — *d* kad: Jer kad je pastir dužan pripovijdati i nauke davati, dakle i puk dužan je slušati. B. Leaković, gov. 108. — *e*) *glagol u partici.*: Ne budni ja tih ran prost jače i ja dofino izražen misaju, dake po deželah naših prodajajući susrtnih vitu jednu. P. Zoranić i.

DÄKLĚM, *vidi* dakle.

DÄKLĚN, *vidi* dakle.

DAKLĚCI, *m. pl. selo u Bosni, u travničkom okrugu*. Skopje se delo u gorje i dođe . . . u dočnem nalaze se sela: . . . Daklčič . . . T. Kovačević, op. 34.

DAKLĚ, *vidi* dakle. *ne dolazi nego u Bjelostjancu rječniku kod riječi ada* (2. 1) i u *Jambrešićevu* (ergo¹ 1, 260^b) i u *jednoga pisca iz Istre*; *bice dakle primljeno od kajkavaca*. Dakle ove knjige postojte. F. Glavinčić, svitl. xxii. Recii dakle sada. xxii

1. DÄKO, *sažeto* da ako, a neki pišu da 'ko — a. i da (= a, *vidi* 1. da pod 1, D. 1, a) i ako *uzdržavaju svoje značenje, jedini je primjer iz najstarijih vremena*: Nećemo iti k vama na onu stranu de ni ne zakonu, dako ćemo pravomu stanku, da se stanemo u Zatonč. Mon. serb. 7 (xii vijek). — *b*. kao jela, *pokazuje žetu i nadaće nećemo što nije vrlo lako dokučiti, vidi* ako, 8. k. *orako sažeto dolazi samo u naše vrijeme*: Šiji drugu (*knjiga*) u Moraču doin da'ko dode barem polovina. Nar. pjes. vuk. 4, 375. Kad bi bio da ulariti hoće, da'ko bi ne sreća nani-jela na Remović-Bijui. Ogled 8. 487. Piše knjigu Latinki divojki, da 'ko bi se za naga ženila. Nar. pjes. istr. 1, 47. Turčin onako gladan promisli: dako bog da da u ovoj torbici bude hljeba. Nar. prip. vrč. 107. Ono Penča odnese na svojoj duši! a meni dako pomogne bog i dobri ljudi! M. D. Miličević, let. već. 140.

2. DÄKO, *m. ime muško, hyp.* Damjan i David. — *ake*. se mijeta u *roc. stng.*: Däko. — *dolazi samo u Vukovu rječniku*.

DAKOVIĆ, *m. prezime, u naše vrijeme*. Odmetu se Daković Jakove. Nar. pjes. vuk. 4, 433. Grahovljani se pod svojijem vojvodom Jakovom Dakovićem Vujakićem malo po malo odmetnu sa svijem od Turaka Vuk, nar. pjes. 4, 458.

DÄKSA, *f* mali otok naprema Gružu bližu Dubrovniku na kojemu je negda bio manastir fratarski. — *ispoređi* Daksä. — *Dolazi od xii vijeka u spomenicima latinskijem pisano* 'Daksa' (J. Kunzic, cenni stor. 71. 72) i 'Daksa'. Annal. rag. mon. hist. 14, 131. On se iz prvijeh bjeske doba višnem bogu posvetio i daleko svijeta i zloba na Daksu se uklonio. J. Palmotić 83. Brod pomolio je iz Dakske, ulazi u Gruž. M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1868 177.

DÄKTÄNE, *vidi* daktane.

DÄKTATI, *vidi* daktati.

DÄKTJETI, *vidi* daktjeti. *u naše vrijeme, u ovom je primjeru preneseno na pčela*. Pčela kad je došla pred košnicu a ona dakti i odmara se. F. Dorlević, pčelar. 57.

DAKUŠ, *m. nož, mač, mađarski dākos, samo u jednoga pisca čakarca iz xvi vijeka* Sam sebi sa-ae dakušem probode. S. Kojičić 34^b.

DÄLA, *f. selo u Banatu*. V. Arsenijević.

DALÄC, *m. dator, koji da postuje od dati,*

kako davalec od davati, samo nomin. sing. u jednomo primjeru iz xvii vijeka: Zašto je on (bog) dalac, oblasnik i gospodin od svakoga dobra. M. Divković, bes. 219^a.

DÄLÄČLIV, *adj.* lienosus, *ko boluje od dalka, samo u jednoga pisca našega vremena, isporodi* daläčljiv. Kad mesec opada, dalačljiv izide u zoru na polje kad petli poju. M. D. Miličević, živ. serb. 1, 100. glasn. 22, 176.

DÄLÄČLJA, *vidi* Dalakija.

DÄLÄGAN, *m. vidi* talagan. — *samo u naše vrijeme u jednoga pisca koji tumači*: kratki guñati ogrinac. Baci o rame dalagan. S. Ćubiša, prič. 23.

DÄLAK, *dalka (orako je gen. u naše vrijeme; a još prošloga vijeka dälaka), m. splenis induratio, morsus lienis, tertina na sjezani, turski dalak, sjezana. — isporodi* rast i nerast. — *Akcentu genitiva sing. ostaje u svijem palečima, samo se mijeta u gen. pl., ako ga ima*: däläkä. — *Dolazi od xvii vijeka, u između rječnika; s gen. dalaka u Mikajinu (nemoć od sjezene, morsus lienis, 54^b), Tko ima nemoć od dalaka, lienicus, lienosus, ibid.), u Berlinu* 457^b; *s gen. dalka u Stalčevu i u Vukovu*. Kada se vazda ustuzi i vazda bude nemoćan, sad od tuge, sad od kašlja, sad od dalaka. P. Posilović, nastl. 7^d. Dalaku likarija. I. Vladimirović 10. Pijevae pjeva da svane, dalak tarem da spane. Nar. posl. vuk. 247. Od dalka. M. D. Miličević, živ. serb. 1, 76.

DÄLAKIJA ili Daläčija, *f. ime nekake mjesta (ne zna se, jeli selo ili gora ili vrh) u Srbiji, jamačno u današem čuprijskom okrugu, dolazi u jednom spomeniku xiv vijeka a otale u Daničevu rječniku. — među selima (među kojima su drže Sene, Bužani, Bigrenica, Židilje itd. danas u čuprijskom okrugu) što je cur Lazar dao manastiru Raranci išla je preko Garnoga na Dalakiju na krusku* Mon. serb. 197. (1381).

DÄLÄKLIV, *vidi* daläčljiv. *u Banatu*. V. Arsenijević.

DÄLBULHÄNA, *vidi* dambullhana. *u naše vrijeme*: Čauš viknu, kucnu dälbulana. Nar. pjes. vuk. 2, 544. 548. Velika dälbulana. M. D. Miličević, jur. 87.

DALE, *nejasna riječ u jednoj narodnoj pjesmi našega vremena*: Prode Jovo na konu, koñ ma čini: dale, dale! a brkovi: vara, vara! Nar. pjes. petr. 1, 300. 301.

1. DALEČ, *f. dalina ili mjesto daleko, samo u jednom primjeru kod jednoga pisca našega vremena gdje stoji gen. stng. s prijedlogom sa a znači* s daleka, iz daleka. Braćo moja, tamo sa dalečiči na blizu s namu niste blui. Osvetn. 2 28.

2. DÄLEČ, *adj. i adv. vidi* dalek.

DÄLEČAN, *dälečna, adj.* longinquus, remotus. *vidi* dalek *od čije osnove postaje pridavacim* salksa kn. *u starije je vrijeme pisano* dälčänu. *dolazi od xvi vijeka, no ga u naše vrijeme ili nema ili je rijetko, a i prošloga je vijeka nominalni oblik bio rjeđi nego sastavljeni; u dälčänu ima i dälčänu, te u spomenicima pisanjem* čirlicom i glagolicom *ne može se čisto razlikovati jedno od drugoga*: dälčänu (koje vidi) potvrđeno je samo dejena primjercima iz prošloga vijeka u kojima nema sumie o obliku, između rječnika dolazi u Berlinu (dälčänu, assente), el contrario di presente¹ longinquus² Za braću našu dälčänu 111^b), u Bjelostjencu (dälčänu, disstus, remotus, procul distans, longinquus³), u Valtijeriu (dälčänu, lontano, distante⁴), ontfernt⁵, dälčänu

„distanta, allontanato“ (entfernt, entlegen), u *Stuličevu* (longinquus, remotus, dissitus), u *Daničevu* (dalečny, longinquis), a u *pravom smislu*: a) o stvarima a osobito o mjestima: Od bližih i dalečnih (ili dalečnih) stran. Mon. croat. 141, (1490). (Pojde) v dalečnu (ili dalečnu) stranu. Naručn. 67a. Stoji u dalečnih stranah. S. Budinić, ispr. 106. V dalečnoj strani zemlje. Aleks. jag. star. 3, 289. Nebeska višina dalečna mu nije. I. T. Mrnavić, osm. 79. U dalečnih stranah. P. B. Bakšić iv. Na dalečne strane. P. Kanavelić, iv. 156. Iz dalečnih država došli jeste. A. Kanižlić, kam. 877. Zivili su u strana dalečni. A. d. Costa 1, 196. Dalečne stvari poznašave. I. J. P. Lučić, izk. 29. — b) o čeladi: Ods susjeda bližnjih ali dalečnih (ili dalečnih). Mon. serb. 363, (1430). Za braću našu dalečnu. M. Alberti 311. Puci dalečni i Turcima podložni. I. J. P. Lučić, izk. 10. — c) o dugu putu, putovanju: Putovanje dalečno. S. Budinić, ispr. 31. — b. o vremenu: Duša človičja jema volju razložitu koja može ne samo želiti dobra sadašnja i osobita i telesna, dali jošće dobra ka su dalečna, općena i duhovna. P. Radović, ist. 168. — c. u prenesenom smislu: a) o srodstvu: Sini dviju bratu pristoje sebi kitu poprik i vsaki od njih ishaja od ravne kite, od deda njih ki je bit pañ od koga su uzeli začetje, i tako se ima razuniti od svih tih družih koliko od dalečnih (ili dalečnih), koliko od bližnih. Naručn. 63b. Tad ga uzme tko god, većom stranom rodaci ma i dalečni pod svoje. V. Bogišić, zbor. 313. — b) u filozofskom, teološkim smislu, vidi dalek, i, c, b). Koja jest materija sakramenta pokore dalečna i bližna? I. Zanotti, upit. 18. Jedan zove se dalečni, a drugi bližni (početak). A. Kanižlić, kam. 722. 1) prigoda dalečna, 2) prigoda bližna. Aut. Kadušić 250. Učinio je grih od rodoložja (premda dalečnoga. A. d. Costa 2, 4. Pripravu duše: dalečna i bližna. I. J. P. Lučić, doct. 29. Materija bližna i dalečna. M. Dragičević 21. — c) aliens, drukčiji, neprikladan, nesnosan, protivan. ono čim se isporučuje stoji u genetivu s prijedlogom od i bez ņega. Ovi jesu sveti dalečni (ili dalečni) i izbačeni od vsake nečistoće. S. Budinić, sum. 30b. Ov grih jest dalečan od vsake ljubvi. 123b. Ovo vsake istine dalečno drznovenje. 188a.

DALEČE, *adv.* vidi dalek.

DALEČEŃE, *n.* verbalni supstantiv, djelo kojim se daleči. u *Stuličevu rječniku*, gdje stoji da znači longinquitas, distantia.

DALEČI, *adv.* kao daleče, daleko, samo u jednom primjeru xvi vijeka i u *Stuličevu rječniku* (daleče ili daleči „longe, procul“). Od moga ter stana daleci na dvori ne lipos izbrana velmi me zlo mori. D. Rašina 1b.

DALEČINA, *f.* longinquitas, intervallum, upravr apstraktno ime kojim se naznačuje o čem da je daleko kao da je osobina shvaćena napose, a otale dobira i konkretno značenje: prostor (u pravom smislu, mjestu) koji dijeli ono od čega drugoga. — isporodi dalečnost, dalekoća, dalekost, daljina. — *Akc.* se mijenja u dat. *sing.*: dalečini, u acc. *sing.*: dalečnu, u voc. *sing.*: dalečino, u nom., acc., voc. *pl.*: dalečine, u gen. *pl.*: dalečnâ. — Postaje od dalek sa sufixom ina. — Polazi od xvii vijeka, a i u naše vrijeme, premda nije u *Vukovu rječniku*; a između rječnika u *Francčevu* (dalečina, longinquitas: 57, no može biti do treba čitati dalečina, jer na istoj strani ima longinquis: dalek, a ne dalek), u *Mikašinu* (distantia, longum intervallum: 51b), u *Betinu* (lontananza, distantia: longinquitas: 443a, „assentamento, assenza: absentia: 111b),

u *Bjelostjenčevu* (dalečina, dalekoća, prostor ili mesto jedoga čija od drugoga intervallum, spatium, distantia: 2. dalečina velika, intervallum longum, distantia magna), u *Volligijinu* (distanza, lontananza, „entfernung“, u *Stuličevu* (longinquitas, distantia): a. ime apstraktno: „biti daleko“ shvaćeno kao osobina mjesta ili stvari. uopće se tad misli da prostor koji rastavlja ono od drugoga nije malen. mjesto ili stvar stoji u genetivu (ili u posesivnom adjektivu), a kod pisaca ima gujkekad i od nca se, a ono prema čemu je daleko obično stoji u gen. s prijedlogom od, a moglo bi i drukčije (isporedi dalek, 4, a). a) u pravom smislu: Dalečina oko ustraša; gledaj, gdi se nebo skuća, dijarbečirski ondi paša s deset tisuć vojske zbua. I. Gundulić 329. Mojoj ljubvi smrt uzroči vajnehe moja dalečina. J. Palmotić 17. Sunce čini se malakno zaradi goleme dalečine svoje od našega videña. M. Radnić 27b. Što će se moći imati s njegovom (Isukrstorom) dalečinom nego smrt? 562a. Pripovijedajući okolostojecemu mnoštvo određene nebeskih okoliša, dalečinu od zvidza. A. d. Bella, razg. 20b. U sjevernijim stranah od svijeta gdi čijeć dalečine od vrućine i svjetlosti sunčane trnu one nevojne države. I. Đorđić, ben. 1. S Maurovom dalečinom lipashe im sve ufaie. 44. Vjekovito razliječenje od blaženijeh i od boga vjekovita dalečina. E. Zuzeri 358a. Niti se gleda kiša ni snig, zima ni vrućina, planine ni dalečina, sve je ravno, sve je lasno. F. Lastrić, od 256. Veće puta ne uzbudu zadosta molbe ponovljene, ili čijeć dalečine, ili čijeć zla puta. D. Bašić 310. Dalečina gospodinova dalečina nije. Blago turl. 269b. Apostole žalostne radi dalečine njegove. J. Matović 72. Čića dalečine ne more puk pristupiti I. J. P. Lučić, nar. 70. Svčić napridnućji poradi dalečine cara, koji je u Mosku otišao. A. Tomiković, živ. 160. Jer ni mjesta dalečine, ni dijina od vremena utiñise, da izgine he hrabrenstva uspomena. P. Sorkočević 587b. — biti u dalečini kao biti daleko: Kad su u najvećoj dalečini jedan od drugoga. A. Kanić 470. — b) u prenesenom smislu: Kô ol životu da do smrti nije neg prst dalečine. P. Kanavelić, iv. 568. Među visinom stvoritelja i visinom stvoreña i dalečina jest neizmorna. F. Lastrić, ned. 252. Pod bogom s neizmornom dalečinom jesu sva kolika stvoreña. A. Tomiković, gov. 59. — c) o vremenu: Najpri j! (Isus muke) vidaše iz daloka radi dalečine vremena. J. Banovae, razg. 157. — b. intervallum. prostor koji dijeli dvije stvari ili dva mjesta, a može biti i malen, no se obično misli da je velik. imena stvari ili mjesta dijeljenijeh onijem prostorom stoji u instr. s prijedlogom među (u moglu bi i drukčije, vidi dalek, 4, b). a) u pravom smislu: Kakono oči naše ne mogu vidjeti stvari, ako ne ima koje dalečine među nama. M. Radnić 239b. Kako je jednaka dalečina među nama. M. Zoričić, aritma. 10. Budnići toliko dugom dalečinom razlučeni među sobom. J. Matović 235. — b) u prenesenom smislu: Meu duhom božanstvenim i ljudskim jest razlikost i dalečina neizmorna. P. Radović, ist. 154 U drugih darovih božjih vazda je jedna neizmorna dalečina među nami i među nime. A. Kanižlić, uzr 74. — c. mjesto daleko: Učini da u zabitnoj dalečini vidu nasem prikaže se što je na blizu i prid nami. B. Zuzeri 155a. Kraljevstvo koje ljše zaprosio u dalečini. S. Rosa 128b. On idući na nebeske dalečine. 129a.

2. DALEČINA, *m.* čovjek iz daleka, samo u *Bjelostjenčevu rječniku* u kom stoji: dalečina, iz daleka človek, dalečni, longinquis, longe distans, extraneus: 2, 64a.

DALEČINSTVO, *n.* došina, dalečina. *samo u Stuličevu rječniku, riječ nepouzdana.*

DALEČITEL, *m.* koji daleči. — *ake. se mijenja u gen. pl.: dalečitelja. — samo u Stuličevu rječniku*

DALEČITELICA, *f.* koja daleči. — *ake. se mijenja u gen. pl.: dalečitelja. — samo u Stuličevu rječniku*

DALEČITI, dalečim, *impf.* removere, činiti da što bude daleko, odalječiti, odajirati. — *Ake. se mijenja u pres. 1 i 2 pl.: dalečimo, dalečite, u aor. 2 i 3 sing.: daleči, u part. pass.: dalečen. — Postoje od dalek suksoin i. — Ono prema čemu bira dalečie stoji u gen. s od.*

Dolazi, ali dosta rijetko, od xvi (vidi prvi primjer kod 2) do xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (amovore, removere²).

1. *prelazno: a) u pravom smislu:* Nije naroda među kojim nijesu lupeži u omrazi do te mjere, da su najveće pomije i straže za od kuće dalečit ih. B. Zuzeri 342^a. — *b) u prenesnom, duhovnom smislu:* Blag Jezuse, srce tvoje me stupaje sveđ redilo, od me duše gresno što je svomu milosti dalečilo. I. M. Mattei 280

2. *su se, reflektivno u pravom i prenesnom smislu:* Mndar boji se i daleči se od zla. M. Radnić 53^a. Daleči se od dila svitovnoga. I. Zanotti, upit. 10. U koje msto od svita hočete da se uklone (prókleti) dalečieci se od vas? I. P. Marki 21.

DALEČNOST, *f.* vidi dalečina. *samo u Stuličevu rječniku.*

DALEČŃI, *adj.* vidi dalečan. *nije sumnjivo samo u dva primjera prošloga vijeka gdje vriedi kao dalečan pod c, b):* Materija bližnja i dalečna. Ant. Kadžić 110. M. Dragičević 213.

DALEK, daleka, *adj.* longinquus, remotus, o čem. ako među onjem i čim drugim ima nekoliko (a osobito ako ima mnogo) prostora, suprotno je bližnji. *razumije se upravo o mjestu, no se može prenijeti i na vrijeme i na drugo. — akcent što je u gen. sing. masc. (daleka) ostaje u svrijem oblicima nominativima, osim nom. sing. masc. i ace. sing. masc., ako je jednak s nom., u sviejem je složenijem oblicima isti ake. što u nom. sing. masc. (dalek). — U niekih pisaca prošlijeh rjekova k pred i (samo ne u nom. sing. m. sastavljenoga oblika) pretvara se u e: gen. pl. dalečijeh. N. Najošević 1, 223. I. Dordić, ben. 45; loc. pl. dalečih. I. T. Mrnavić, ist. 38. dalečijeh. B. Zuzeri 217. (griješkom) dalecini. L. Dražić, 11. — Osnova je dal koja se nalazi i u drugim riječima kao u imenima dalj, daljina, u comp. daji, u glagolu udajiti itd.; a takova je i u drugim slavenskim jezicima: stslav. dalnja, daja, daleka, dalečie, rus. даль, дальних, далекий, далеко, чек. дал, далань, далекий, поф. дал, далеки, itd. po seoj prilici postaje od indoavr. osn. tál odakle je grč. τάλω, τάλω, lit. toli, daleko, premda pretvaranje slova t u d nije baš obično, ako je tako, korijen bi mogao biti tan, rastezati.*

1. *kao adjektiv dalek dolazi kod pisaca istom od xvi vijeka, premda je bilo u jeziku u najstarija vremena, kako je poznati po rusk. далекий, česk. daleký, poľ. daleki; dolazi i u naše vrijeme, premda ga nije u Vukovu rječniku; a između rječnika u Vrančićevu (longinquus⁴ 57), u Mikšinu (disjunctus, remotus, longinquus, procul distans⁴ 54^b), u Belinu (assento, il contrario di presente⁴ longinquus⁴ 114^b, lontano, cioè distante⁴ longinquus⁴ 443^a, remoto, disjunctus⁴ 611^a), u Hjelostjevcu (dilem quod dalecini kod kojega stoji dissitus, remotus, procul distans,*

longinquus⁴ 61^a), u Jambrešičevu (Jonginquus⁴), u Voltigijinu (lontano, discosto, stornato), u Stuličevu (v. dalečan, kod kojega stoji longinquus, remotus, dissitans⁴). *Uz dalek dolazi i daleč, često u starija vremena, riječ u norija, a u naše vrijeme samo kod jednoga pisca (pjesnika Osvetnika) postojie od osnove dalek dolavši joj j s kojim se k pretvara u č. — kao adjektiv, dolazi od xvi do xviii vijeka, a između rječnika samo u Stuličevu. — Komp. daji, kod pisaca i u Belinu rječniku (413^a) dalečiji, u jednom primjeru xviii vijeka ima, kao superl., najdalek: Po najdalečijeh tjeih stranah. B. Kašić, fran. 29. — a. u pravom (mjesnom) smislu: daleko je nešto od nekoga drugoga, kad ih (osobito veliki) prostor mjesta dijeli: a) o stvarima a osobito o mjestima: dalek: Prihojahu iz dalekih stran. Mirakuli 19. Bješe čovjek plom-nit koji podo na daleku zemlju. N. Rašina 220^a, luk 19, 12. Dalečijeh od strana jedna će viš' utoč'. N. Najošević 1, 223. Od jednoga grada daleka. B. Kašić, ih. 51. U dalekih stranah. I. T. Mrnavić, ist. 38. Sunce dalek svijet oblice. G. Palmotić, krist. 323. Vrte se i protiče po državah dalekih. P. Radović, nač. 31. Blahu od daleke zemlje. M. Radnić 539^a. Rijeka blizu zemlju mimohodi a daleku natapja. Poslov. dan. 107. Prostranos od dalečijeh zemalja. I. Dordić, ben. 45. Koga kad posla otac u zemlju daleku. P. Lastrić, test. 204^b. Stvari, koje se u mistih dalekih događahu. A. Kanžičić, fran. 31. Otide u dalek vilac. E. Pavić, ogled. 577. Otide u neku daleku pokrajinu. S. Rosa 116^a. Nije kraja svjetovnoga tako daleka, u komu se višnje ne nahodi. D. Bašić 48^a. Zamaknutje vjerenika u daleke strane Ant. Kadžić 400. Tako da su od dalekih strana od Josipa kupovali žito. M. A. Relković, sat. D-4^a. Da su došli iz daleka kraljevstva. And. Kašić, kor. 110. Drugi mi donose iz daleki vilajeta svakojake potrebne stvari. D. Obradović, sav. 44. Da si, bane, preminuo u dalekoj tuđoj zemlji. Nar. pjes. vuk. 1, 95. Iz daleke zemlje putajućii. 2, 492, 3, 396. Kratki danci, daleki konaci. 3, 239. — daleč: Gređieše od vladanja daleča. Mirakuli 25. U daleče strane brzo nas zapreti. M. Marulić 111. Tuđije zapoviedi kralj jednoumu sluzi onoga vrtiča iz daleče straži. Oliva. 59. — daji: Dojde iz najdaljih kraja od zemlje. B. Kašić, is. 69. Ter s razlike bude strane zemlja slaviti bližnja i dala velikoga od Toskane kneza. I. Gundulić 276. Ali crnac ko sve prode grčke strane bliže i daje, uputi se prešno i dođe na ravnine od Farzaje. 371. Iz daljih ih strana. G. Palmotić, krist. 577. Kneštva Ugarska bližnja i daja na boj zove. P. Kanavelić, iv. 61. Od nas sunce odhodi i na dalje strane odstupa. J. Kavačin 478^a. Mjesta bližnja i daja. I. Dordić, salt. 278. Pakao jest s rrid zemlje msto najdale od nebesa. J. Filipović 1, 234^b. Pošli po svietu svietu i u strane najdale i najdivljačnije čete izbrane. I. M. Mattei 48. — o drugim stvarima: dalek: Daleki ogñi neod daju. J. Kavačin 129^a. — daji: Jur vrsi i dubje odsivajućii najdale sinu rivanu. P. Zoranić 18^a. i metafizički: dalek: Ne samo svojijeh podložnika nu i daleka i inostrana srea k sebi priteže. I. Dordić, uzd. iv. — daji: Bi rek, da u kraja dosnca u tega, ni jača i daja nego li u liega. II. Relković 214. — b) o čeladetu (a) koje nije na onom mjestu, bez obzira jeli odande mnogo ili malo odlijeđen, absens: Za bratju našu daleku B. Kašić, id. 95. Tko nenavije dalekoga, ne ubija ga nego ubija samoga sebe. M. Radnić 381^a. Zao jezik čak i mrtve vodi iz grobnice i uvrijedi daleke. 429^b. Za bratju našu daleku. S. Badrić, nač. 81. Boga koga sada*

daleka razmišljamo. J. Matović 68. — *bb*) koje nije blizu, nego je odijeljeno velikim prostorom: Dar nosit će svi najdali kraji. I. Dordić, salt. 238. Tko se podložio samo stat na obrani od duše svoje prema protivnom nasraću a ne na neprijatelja daleka s oružjem van isjetcati. ben. 94. — *cc*) koje putuje na daleko (o pomorcu): Primorje (baltičko) se dići Danićkim pazarom, glas koga se liči najdaljim mornarom. I. T. Mrnavić, osm. 38. Dalekomu pomorcu tutuma u tobocu. Poslov. dan. 15. — *dd*) koje ide iz daleka (o putniku): Nabasa stran i dalek putnik na obor Vuka Lapčića. S. Ljubiša, prip. 90. — *e*) o dugu putu, putovanju za to što mu je kraj, cilj dalek: Poni se ne tuži, (bez novaca) daji češ bit u put slobodan u luzi, sigur domom i u kut (razumljivom u daji put. ipak vidi archiv 5, 86). M. Marulić 156. Jer kada budu poći na oni dalek put, gledat' to neću moć. N. Naješković 2, 103. Da na daji put ne idu (crnci), dokli od bližnje Albanije mjesto svake ne obidu. I. Gundulić 373. Kad muž na dalek put ide. F. Glavinčić, svitl. 100. Bijaše na dalek put otišao. J. Banovac, prip. 16. Zašto bi se mi pustili na tako dalek put? M. A. Rejković, sabr. 47. Ako u vrime zimno i kišno dalek jest i mučan put. I. Velikanović, up. 1, 522. Daleko je naše putovanje. Nar. pjes. vuk. 5, 292. No od truda i daleka puta. Nar. pjes. herc. vuk. 87. Koga li će dočekati iz putova dalekije? vuk. živ. 190. Daleki su puti moji. Nar. pjes. istr. 2, 160. u ovom je primjeru dalek' okričeno daleku: Dalek' se putu nadaju. Nar. pjes. vuk. 1, 303. — tako se može reći i o šetaju: Ja se mlada bojem dobru nadam, od devera daleku šetaju. Nar. pjes. vuk. 1, 63. — i o sretanju i o praćenu: Snaho Maro, daleko sretanje, sejo Jeko, daleko praćeni! Nar. pjes. vil. 1866. 436. — b. o vremenu, kad od jednoga do drugoga prolazi mnogo vremena: Ako li još bude dalek rok od smrti. Š. Menčetić ili Ć. Držić 484. Biti će sladko dalekim vjekovom. D. Obradović, sav. 12. — *komp.* daji znači ono što biva poslije, što stijedi, ulterior, posterus: Neka kršćenike u daje vrime braniti mogal bi. F. Glavinčić, evit. 24^a. Na vrmena daja da pronašat' dikn. P. Vitezović, odil. 33. Rodstvo po brezakonomu smišau putenomu ne razmeće u daljim kolinama ženidbu posli učinenju. J. P. Lučić, nar. 49. On prekida svaki daji razgovor. Š. Ljubiša, prip. 256. — c. u prenesenom smislu. a) o rodstvu: Toliko su među sobom daleko, koliko se je najdalečiji stisnuo od hreba. Ant. Kadčić 424. Daja rodbina, prijatelji, poznanici. Vuk, živ. 155. — b) u filozofičkom, teologičkom smislu zava jest daja i bliža. S. Badrić, nač. 48. Prvi je ne (molitve pametne) dio priprava daja, drugi je priprava bližnja. Đ. Bašić 251^b. Podloga oli materija ovoga sakramenta daja, bistvena i osobita. M. Dobretić 53. — c) u duhovnom smislu, drukčiji, neprikladan, nenasan, protivan, alienus. ime onoga čim se isporuduje stoji u genitivu s prijedlogom od: Život toliko dalek od svake nečisti. B. Gradić, djev. 26. Od kojega (tijela) jesu daleke svake tuže. A. Gučetić, roz. jez. 274. Da bi stvorcu bili tako doma-

čiji kako su od svita svake smutnje daji. A. Georgiceo, nasl. 46. Koja je stvar dala od mudrosti ljudske, nego ubiti smrt? M. Radnić 157^a. Koliko godir je tko daji od nečistoće. P. Knežević, osm. 248. Uzhoholefije daleko će bit od fiega. S. Rosa 22^b. Premda su mnogo daleka (čudesna) od naših čućenah. J. Matović 138. Što je dalje od istine, nego svjedočiti s bogovinna laživijema? 351.

2. n. daleko stoji kao supstantiv s prijedlozima do, iz, na, od, po, s, u, za i s njima zajedno vriedi kao adverb. mjesto daleko nalazi se i okričeno dalek s prijedlozima iz, na, u, tako i n. daleče stoji s prijedlozima iz, na, s; no nije već shvaćeno kao supstantiv, nego kao adverb i uz svaki prijedlog uzdržava isti oblik. i okričeno daleč nalazi se s prijedlozima na, od, s, u (va). a. do daleka, za rasprostranivañe. prinjeri su samo iz našega vremena: To se čudo do daleka čulo. Nar. pjes. istr. 1, 15. — b. iz daleka, eminus, piše se i kao jedna riječ: izdaleka; nalazi se i izdalka koje vidi, i iz daleka. dolazi vrlo često od xv vijeka a između rječnika u Vrančićevu (eminus' 82), u Mikaljinu (procul, eminus, longe' 154^a), u Belinu (a longinquo' iz dalje, remotius' 443^a), u Rjelostjenčevu (izdalka, izdaleka, eminus, a longinquo, de, e, ex longinquo, a procul, a longe' 146^b), u Voltigijinu (izdaleka, izdalka 'da lontano, da lungi' 'von weitem' 124), u Stuličevu (iz daleka 'procul, eminus, longe' iz dalje 'longius' 251^b), u Vukovu (izdaleka, iz daleka 'eminus, e longinquo' 222^b). iz dalečo dolazi xvi i xvii vijeka a nije u nijednom rječniku. a) u pravom smislu, znači da je dalek odlazak, ishod, početak: aa) pravomu mićanju: iz daleka: Sinove tvoji iz daleka pridu. Bernardin 10^a. Dodoše k tebi sinovi tvoji iz daleka. N. Ražina 28^b. isai. 60. 4. Njeki bo od njih iz daleka prišli bjehu. N. Ražina 151^{ab}. mar. 8, 3. O kraju, sinu Latone, iz daleka strijajući moćni Febe! F. Vrančić, živ. 10. Trostruko oružje djavao nosi kojijem nas rve (griješkom 'hrve'). najprvo strijelom iz daleka, drugo sulicom iz bliza, tretje mačem. M. Dirković, bes. 293^b. Niki su od njih iz daleka prišli. I. Bandulović 156^b. Ovce vodahu iz daleka s mekahnijem se runom prije. I. Gundulić 143. Koji iz daleka dohode. I. Ančić, vrat. 150. Koga čifutom oni iz daleka došavši navistiše. F. Lastrić, test. 61^b. Inako još iz daleka pošije pitat. S. Rosa 115^a. Trgovac donese iz daleka jednu robu. M. Zoričić, aritm. 103. Sinovi tvoji iz daleka pridu. J. Matović 471. Izletjelo jato sokolova iz daleka od Bosne ponosne. And. Kacić, razg. 245. Gizda Mara roda gospodskoga, iz daleka, od sivera ladnog. M. Katančić 66. Ako nosiš pčele iz daleka. I. S. Rejković 64. Provede ga iz daleka, iz daleka, preko mosta. Nar. pjes. vuk. 1, 7. Otkud ideš tako iz daleka? 3, 481. Iz daleka Turke povratije. 4, 178. — amo spada i kad se ho zore iz daleka, gdje se može pomisliti da je daleko onaj koji zove: Iz daleka Jovo zovivjaše. Nar. pjes. vuk. 4, 522. ili onaj koji je zarvan: Iz daleka zove staru majku. 1, 200. — iz dalek: Ovo sam iz dalek, kruno, k tebi prišal. Ć. Držić 414. — iz daleče: Za mani ne moj da ja budem priti iz daleče. Jedupka mezn. pjesn. 236. Pridoh iz daleče. Đ. Baraković, jar. 36. Radovilski knez ono je, vodi tri čete iz daleče. I. Gundulić 438. Što ču od rijeke rijeti Nila ki gre tako iz daleče, da 'e trud odkrit, koga iz krila, iz koga li vira istječe? Ć. Palmotić, krist. 301. Iz daleče od zapadnjih ot strana novijem kolom meni isteče ljepsa svjetlos neg sunčana. P. Kanavelić, iv. 3. — *bb*) kod vidaña, gledaña, može se shvatiti ili da onaj koji vidi daleko stoji

od onoga što vidi, ili da vid onoga dolazi mu iz daleka: Narod iz bliza i iz daleka može ju gledati. Zbor. 1144. I upoznava se iz daleka u careva poklisara. I. Gundulić 317. Tko ljub, iz daleka vidi. Poslov. dan. 130. Raj gledate iz daleka. J. Kavačinić 421^a. Kad bi smrt bila mami priđ očima, kad bismo je razgledali ne iz daleka, nego kod nas svojom kosom pripravljena. B. Zuzeri 155^a. Ugleđa je (*mater*) sin iz daleka. J. Banovac, razg. 9. I pošavši vidi iz daleka jednu ražeženu peć i u njoj nesrećnu svoju mater gdi goraaše. 94. Neža vidiči gledače zemlju iz daleka. J. Filipović 1, 231^b. Potom ga ugleda roditelj iz daleka, pozna ga. D. Bašić 289^b. Da ne vide iz daleka strašne smrti. V. Došen 181^b. Iz daleka Komnen-barjakte imago sveće u konaku vidi. Nar. pjes. vuk. 3, 190. — *amo spada i oraj primjer:* Miloš im se iz daleka kade. Nar. pjes. vuk. 2, 139. — *sličim je smislu uvdje az glagol uzaznati:* Viditi stvari dolodeće, poznati pomislenja i uzaznati stvari daleke iz daleka. B. Kaso, fran. 134. — iz dalek: Bjelke žene iz dalek gledajuči. N. Račina 1009. mar. 15, 40. Koji da bi jednom iz dalek nazrele. B. Građić, djev. 98. Ka li (*strari*) ono svim boje od tizih ke lizm, iz dalek vidi se nego li na blizu? D. Račina 121^b. — iz daleče: Iz daleče ka vidi se. P. Kanavelić, iv. 29. Iz daleče vitez vidjet bje, 79. — *cc) kod svjetlosti, i u prenesenom smislu:* Kako ono mjesec uživa sunčane zrake iz daleka. D. Bašić 201^b. Imaju dvi crkve, također dvi škole i kuće, koje sve iz daleka prosvitljaju varos. M. A. Rejković, sat. B 5^b. — *dd) kod čuvana, slušana:* Tuč čuje se iz dalega (*nego zlato*). M. Radnić 54^b. Čuvši glas izdaleka, pristrasi se. F. Lastrić, ned. 343. — *ee) kod djelovanja, radnje uopće:* iz daleka: Dosad iz daleka boj bijaše mali. A. Kanižlić, rož. 122. Među sobom Turke upuštite, iz daleka kavgu ne činite. Ogled. sr. 96. Boje se iz dalega ljubiti nego se iz bliza mraziti. Nar. posl. vuk. 26. u jednom primjeru iz xvii vijeka stoji iz daleg mjeste iz dalega: Da se iz daleg boje brani. P. Kanavelić, iv. 35. — iz dalek: Iz dalek će sad boj biti. M. Votranić 2, 200. Iz dalek' joj se ukloni. Nar. pjes. vuk. 1, 587. — iz dalece: Ne umi, gospo, iz dalece tuguovati svoje holi, er umrijeti prije voli, ner da se uzna, sto ti reče. A. Čubranović 151. U sniženju ja nućanju častit vas ču iz dalece. I. Gundulić 282. — *bj) o rrcmenju, kao davno, odavna:* Prvi iz daleka vidihun proroki (*Isusa*). F. Glavinčić, cvit. 197^b. Spomenivam ja se sada, iz daleka da zareče (*Isus*) bjeđodano posred grada svo štvo se u dni ovo steće. G. Palmotić, kr. 580. Priteči će ovi strašni sud nloga zlamena. Nika će ništancema biti izdaleka kako trešne, vojske, kuge, pomori i ovim prilična. F. Lastrić, ned. 1^b. Da oni koji se voliki krste iz daleka za krštenje priprave se. J. Filipović 3, 25^a. — *cj) uz stajane, ako se oro shvaća kao prekinuto micanje.* Stadoše iz daleka. F. Lastrić, ned. 350. Ne stoji izdaleka, nego se pričujuju. 351^a. Sretoše ga deset gubavijih ljudi, koji staše iz daleka. Vuk, luk. 17, 12. — *d) kao što čorjek može zarvati svoje micanje iz daleka (vidi cj), može pratiti, sljediti iz daleka, umjeravajući svoj hod da se ne približi onomu kojega prati:* iz daleka: Petar nasljedovaaše nega iz daleka. N. Račina 91^b. mar. 26, 58. Moze otići polak Isukrsta blizu i iz daleka. M. Orbin 269. Ma ga sliđaše barem iz daleka. I. Ančić, svit. 136. Petar sliđaše spasitelja iz daleka a ne iz bliza. M. Radnić 504^b. Tri vojnika sliđedji su ili iz dalega. B. Zuzeri 403^b. — iz dalek: Petar ga i Ivan iz dalek sliđaše. N. Najeskić 1, 130.

— *e) u prenesenom smislu:* Nije od potrebe da iščem iz daleka razloga. A. d. Bella, razg. 63. Koja ne spadaju ovaako uprav na slavu božju nego samo iz daleka. B. Leaković, nauk. 498. — *može značiti i ne sasna potanko:* Služnjov dikli odkriti ču iz daleka plame moje. G. Palmotić 2, 194. Tako iz daleka odkrije ličova pomaukana. Ant. Kadčić 320. Potakjuo, neistomahačeni i iz daleka odkriti ispvod. M. Dubretić 122. — *kod govora, ako se počine od stvari koje njesu u tješnoj svezi s onjem u čem se glavno govori:* Sad sličim ovi sakrament zemalbo iz dalega tomaci. J. Filipović 3, 231^b. Početi ču iz daleka. V. Došen 211^b. Poce iz daleka, da nu otkriva. S. vega je preduzo put. S. Jubiša, prip. 229. — *o sradstcu:* iz dalece: More biti u dil budi da iz dalece bližaka tvoja po rodu jesam. P. Zorančić 29. *f) kao daleko (viti 3. a, c) bb), naznačuju dajna, mjera prostora, u prenesenom smislu, te kod ispredavanja ističe koliko jedno nadmašuje drugo:* iz dalek: Pokli se onomu ni iz dalek izjednat ne može. B. Građić, djev. 89. Koje nadhodi iz dalek svako veselje. 110. — *e, na stoji s acc. daleko i dalece i s okruženjem dalek i daleč, i s loc. daleku:* *e) na daleko, na dalek, na dalece, na daleč dolazi od xvi vijeka u između rječnika u Berlinu (na daleko to od nas gabsit hoc a nobis, 413^b, na dalecu, lontano, Jonge, 443^a), u Stalvecu (na daleko, na dalece, na dale, Jonge, procul, eminus, 1, 400^b), u Va-kocu (nadaleko, na daleko, Jonge, 384^b), znači:* *a) cil micanju u pravom ili u prenesenom smislu:* *au) pravcu micanja:* na daleko: Spravio se putovati jest u kraljevstvo na daleko. N. Račina 58. luk. 15, 13. Da se od nas na daleko odjeluje. A. Gučetić, roz. jez. 101. Ieda bi se tim prnilo tve kraljevstvo na daleko? I. Gundulić 452. Polikarpo učenike na daleko pripovidati slaše. F. Glavinčić, cvit. 37^a. Mislo nu u svijes ta dohodi Audi Begov dom ostavit i otiti na daleko. J. Palmotić 103. Popade je i leteti ponese na daleko. I. Dordić, ben. 38. Svoju oblas jur na daleko prostiraše. 52. Striom iz luka na daleko se dokuci. F. Lastrić, ned. 25. Da su sveti otei na daleko po pismu davali odrišene. Ant. Kadčić 189. Ispovied uciniti misniku na daleko po pismu i po poruci. 208. Nego pravit na daleko dadu. I. S. Rejković 431. Ja sam isprošena davno, na daleko, u Veliko Selo. Nar. pjes. vuk. 1, 110. Kamo mene moja majka na daleko opravila. 1, 142. Ili su ti dođijali česti puti na daleko? 1, 451. Al' se Maca na daleko baca. 1, 631. Kako ore care po devojku na daleko u zemlju latinsku. 2, 137. Jer hoćemo, bane, vojevati na daleko u zemlju bugarsku. 2, 168. (Car me zove u njegovu vojsku na daleko u zemlju bugarsku. 2, 169. Majka Maru na daleko dala. herc. 90. Nam su puti na daleko daljni puti kaloviti. Nar. pjes. vuk. živ. 8. Udaja na daleko. Vuk, nar. pjes. 1, 903. — na dalek: Ne odhodi na dalek od mene. Zbor. 151^a. Na dalek razlučna s srećanim i milim. G. Držić 405. Kad godi na dalek u strane kad pode tko godi, ke mu su neznane. N. Najeskić 1, 319. (I na dalek letjet' vidi. I. Gundulić 371. Ludo, mlado, na dalek' zaletae. Nar. pjes. vuk. 1, 163. Na dalek' de se spravljaju. 1, 804. — na dalece: Put ne ceka na dalece. D. Baraković, vil. 229. Svak odstupaj na dalece, mogorskoga kći sam cara. I. Gundulić 414. Stavte oružja na dalece. J. Kavačinić 196^b. Čemu ponije na dalece tvoje stupače? I. Dordić, salr. 25. Nagal Kiko hitae u ejev gura, ter za bježšim na dalece tura. Osvetn. 4 43. i o svrjlostu shvaćenju kao micanje. Dok ne obasja na dalece svijet jasnosti svom oholom.

I. Dordić, ben. 202. — na daleč: Razlučite jih jednoga od drugoga na daleč. Bernardin 34b. Ne želu nikako dragoga na daleč sliđiti. S. Menčić ili G. Držić 464. Odašli jesu na daleč. S. Budinić, ispr. 107. Na daleč priko gor u Zadar potežu. D. Baraković, vil. 102. Ne smijući ga pustiti na daleč M. Alberti in. Al' na daleč zrno ne dopro. Osvetn. 7, 67. — na daje: I glas sve-tište Hristosova na daje razširi se. F. Glavinčić, evit. 39a. Kad jih hoćeš poslati na daje. I. S. Rejković 87. na daje može značiti isto što na-prijel: Otac ide na daje. F. Glavinčić, evit. 314b — bb) čuveću vijesti koja putuje od usta do usta ili drukčije do čija: na daleko: To se čudo na daleko čulo, čak daleko u zemlju arapsku. Nar. pjes. vuk. 2, 460. Da se i ja čujem na da-leko. 4, 79. tako se može shvatiti i u ovom primjeru: To značuje na daleko jedan bogati čok. Nar. prip. vuk. 206. — na dalece: Na dalece čuda ova zlatnom trubljom glas prenese. P. Kanavelić, iv. 57. — ce) gledaću, videću. smjer gledaću se shvata kao cilj micanje: na daleko: Pogledala na daleko mlada. Nar. pjes. vuk. I. 466. — na dalek: (Mladost) ka na dalek ne pogleda. I. Gundulić 297. — dd) u prenesenom smislu: na daleče: Bježite, česti, na daleče. P. Kanavelić, iv. 144. Ali nijesu stranutiple na daleče misli moje. J. Kavačič 165b. Nepomnijevim na daleče dobra sgoda često uteče. N. Marčić 72. — na daleč: Vele na daleč od ovoga duha odstupise. S. Budinić, sum. 151a. — na daleč: Ne lti cesar da stvar na daje ide. F. Glavinčić, evit. 388a. u ori-jem primjerima na daje znači opširnije: Hoćemo od noga (purgatorij) na daje progovoriti. F. Glavinčić, evit. 10b. Od ke (prilike divice Marije) na daje rekosmo. 344a. — ee) u vremenu: na daje znači još, više: Još na daje bil bi mahal (Petar), da mu Isukrst ne zabrani. F. Glavinčić, evit. 202a. Ni lasno na daje riči prostrirati. A. Georgiceo, nasl. 229. Dal' na daje da te pitam. V. Došen 35a. Pak što hoćeš ostav na daje to na tavan pod strihu se šaje. I. S. Rejković 309. — b) kao na daleku, mjesto gdje se stoji: aa) u pravom smislu: na daleko: Fratre svoje, ki na blizu i na daleko bihu. F. Glavinčić, evit. 336b. Očitnik na daleko stojeći, ne smijaše oči uzdignuti. J. Matović 443. Na daleko kraj ostaje, polja, gore. N. Marčić 34. Jedno drago, i to na daleko. Nar. pjes. vuk. I, 225. Kad je dragi na daleko. Vuk, nar. pjes. I, 440. — na dalek: I ki blizu staše, u dalek ostaše. N. Dimitrović 63. Rad bil znat' da mi daš na dalek stojeći po čijem me poznaša. N. Najlašević 1, 313. Odi cvijetja jošje izbrana, ka se ovudje, znaj, ne plode, na dalek se ner na-hode. Jedupka. star. pis. 8, 238. Od nas na dalek provodite život. D. Zlatarić 84a. — na daleče: Znaj, da ne samo s strahom čekat na blizu jest mene, da i na daleče. H. Lucić 198. Evo i sad vide ovdj na daleče još slačam beside. 277. — na daleč: Tko bi na daleč stal rekao bi. M. Marulić 76. Na daleč se drazi lube. I. Ivanišević 212. — na daje: Koji su na daje neka ispu. A. d. Costa 1, 70. — kod praćuna, stijeđena. sro-vedi iz daleka pod d): na dalek: Slijedah ih po tragu, nu vele na dalek. D. Zlatarić 64a. — i kod videća na daleko ima orakovi smisao, kad ne naznačuje smjer gledaća nego mjesto gdje se na-hodi ono što se vidi: na daleko: Vidio je mjesto na daleko. N. Rašina 116b. Imos. 22, 5. Dobro mi se kaže, ali na daleko. Poslov. dan. 18. Ja, prem na daleko, vidio sam. I. Dordić, ben. 125. Zrak od plama ņeki vidi na daleke, gdje pro-siva. N. Marčić 20. Na daleko opazio Turke. Nar. pjes. vuk. 4, 86. — na daleče: Taj čas vidje na

daleče. I. Gundulić 337. Braću videć na daleče. P. Vuletić 6. — na daleč: Na daleč zelen bor prida mnom ugledah. M. Vetranić 2, 113. — u ovom primjeru (i u Belinu rječniku) rečenica je kriju te se može imati u misli i micanje (neka otidu) i stajanje (neka budu, neka stoje): Na da-leko silni boji, na daleko stijeg krvavi, sred pa-stijerske kuće stoji tair i pokoj. N. Marčić 21. — i u rečenici: na daleko prosi djevokju koja vrlo često dolazi u narodnjim pjesmama može to biti dvojnako; no po zadnjem primjeru ima se bez sumnje u misli stajanje: Kad se ženi kraju bugarime, na daleko prosi divokju. And. Kačić, razg. 50a. Zaprozio čelebija Petro na daleko lijepu devokju. Nar. pjes. vuk. 1, 2. Na daleko zaprosi devokju, na daleko u zemji primorskoj. 3, 192. sasma je drugo što stoji u prvom primjeru iz narodnjih pjesama kod a) av). — bb) u prene-senom smislu: Kćerce, tko bi reko da pod večer mojih ljeta od utanja na daleko vidjet ću te odli opeta? P. Kanavelić, iv. 443. — o srodstvu: Josef braći svojoj ka mu na daje, to jest po otcu bihu dva darova hliba. F. Glavinčić, posl. 77. — biti na daleko od čega može značiti isto što biti dalek kod l, c, c): Znam koliko ste vi na daleko od svake izvaže zahvale. I. Dordić, ben. vi. Al' je i to na daleko što od lude vatre reko. V. Do-šen 74b. — β) na daleku ne može stajati za mi-ćanje nego samo za stajanje; no se rjede nalazi nego na daleko; između rječnika samo u Vukovu. Staše puok na daleku. N. Rašina 63a. 2mes. 20, 21. Sta na daleku. M. Divković, zlam. 94. Nemoj činiti, majko blažena, da ja na daleku bu-den od tebe. P. Posilović, nasl. 68a. Na daleku mi se dobro vidi. Poslov. dan. 65. Za braću našu, koji su na daleku. L. Terzić 104. Te vićna i bo-žanstvena kao kroz maglu gledaju na daleku. F. Lastrić, ned 377. Koliko pak na daleku more se dobro posvetiti, bogoslovci se ne udaraju. M. Dobretić 10. Kako se nećemo zaboraviti od onih koji na daleku stoje? A. Tomiković 77. Blago, brate, onome junaku, kega nije na daleku draga; a moja je draga na daleku. Nar. pjes. vuk. I, 443. — griješkom stoji u ova dva primjera za micanje: Razlučite ih među sobom na daleku. N. Rašina 68b. dan. 13, 51 (deuterocanon.). Da što ću vjovega od oca da reku, dobrota kojega slove na daleku? (radi slika). H. Lucić 286. — d. od daleka, od daleč. znači što iz daleka, no se nalazi rjede od onoga, a između rječnika u Mikaljinu (od daleka „a longe“. 353b), u Jambrešičevu (od daleka „eminus“), od daleka: Od daleka i od najkraćijih strana. B. Kašić, nasl. 87. Neznabožci kupci se k ņemu od daleka. F. Lastrić, test. ad. 101b. — od daleč: Od daleč od njih kleveću na ņe. S. Bu-dinić, ispr. 59. — e. po daleku. stoji za prela-žeće, rasprostranivaće. nije vele obično. drugo je po daleko, uprav podaleko, vidi kod 3, ispred a. Ako se trgovac vozi po moru, i po daloku trudi putujući. F. Lastrić, test. 156a. Znam da su vaše ovčice rasturane po daleku. od 6. Za kom pčela po daleku hoda. I. S. Rejković 284. — f. s daleka, s daleče (sa daleče, zdaleče), s daleč (zdaleč) kao izdaleka. prvo rijetko dolazi u između rječnika u Mikaljinu (s daleka „procul, longe, eminus“, s daljega „longius, remotius, eminus“. 54b), u Be-linu (s daljega „remotius“. 443a). s dalečo dolazi češće, i to od xvi vijeka a nije u nijednom rječ-niku, s daleč samo u jednom primjeru xvii vijeka. a) naznačuje mjesto s kojega počinje micanje: s daleče: Ogan, ki prid tobom mi se sad ukre-sal, da ki sam slav s tobom z daleče donesal. H. Lucić 188. Nam trgovska ka s dalečo kruh od božije riječi nosi. A. Vitaljić, ost. 2. — s daljega:

Jer je tvrda i lašije se ima nego druge tko s dalega prima. I. S. Rejković 58. — b) kod *sljedećina, praćenja* (u poređi iz daleka). Ter s daleka on sljedećine ulijetane meštra mila. A. Vitičić, ost. 109. — c) kod *viđenja, gledanja, za mjesto s kojega se vidi, gleda*: s daleče: Nu tako z daleče gledaje. H. Lucić 216. Da ga (*ugani*) gledati pomaga z daleče, nu u n' hoteć ticati nablizu zlo peče. D. Rašina 44. Mlak Zakeo jer s daleče čudne čine zamijeraše, li Isus mlakos tuj preteče. J. Kavačin 98. — d) kod *glasa, za mjesto s kojega dolazi, čuje se glas*: s daleče: Kad ta vil' doteče, koje se s daleče iz glasa nasumija, avoj me, rekoh ja, boga dil polako, er se cut ovo tja mogaše daleko. S. Mončić 206. Cerović je čuo puškarane sa daleče iza Poja-bijela. Osvetn. 3, 112. — e) za *djelovanje i čućenje uopće, kad je daleko mjesto s kojega ono počinje*: s daleče: Tim poznah, pravedno kniža da se reče dražih bit za jedno čini sa daleče. H. Lucić 266. A tvoj plam, ki srce sve moje opteče, toliko gori me veoma s daleče. D. Rašina 963. — s daleč: Kako nas dlušmani z daleč o'utiše. I. T. Mriavčić, osm. 161. — f) u *otom se primjeru s daleče može razumjeti za vrijeme koje je prošlo*: S prilikom zdaleče tva bitra besida istinu poviđa. D. Baraković, vil. 35. — g, u (va) *može biti i s acc. i s loc.*: u daleku (u dalek, u daleč) i u daleku; *kod jednoga i drugoga značenje je kao kod na daleko, u primjerima se oboje nalazi i uz micanje i uz stajanje, premda bi uz prvo priličnije bilo u daleko, u drugo u daleku. a) u daleko, Komp u daje: a) uz micanje*: Otvrže toliko daleko od nas... i još u dale. A. Vitičić, ist. 347. Među se je robje besjedilo: u daleko koine razvodimo. And. Kačić, dubr. 237b. — o *vremenu*: u dale znači naprijed, jos, više: Ispitovati jih u daje. S. Budinić, ispr. 35. Napridujući u daje ima ga upitati. 61. — b) uz stajanje: U daleko su ovi gradovi oko petnajest dana. I. Ančić, ogl. 143. Koga danas u daleko nema. Nar. pjes. vuk. 2, 287. Da m' ljepote u daleko nema. 2, 548. — β) u dalek: a) *po smislu za stajanje, no se po glagolu može promisliti i micanje*: Među otocim k lijevoj strani u dalek su raspršani Naso, Paro i Citera. I. Gundulić 366. — b) *kao mjera, ispuredi 3, a, c) bb*. Jošte ni u dalek jasna zora vedro lice rumenaše. P. Kanavelić, dubr. 6. — γ) u (va) daleč: a) *o glasu, zruku shracnu kao micanje*: Zemlja bući deset niš u daleč. B. Krnarutić 16. — b) *o stajanju*: Zač si udalac od njih bio. A. Vitičić, ist. 323. — o *mjestu onoga što se vidi*: Al va (*rar. na*) daleč vidiv. M. Marulić 15. — c) staviti u daleč što od čega kao odalečiti, u *prenesenom smislu*: U daleč tvoje milosti od tvojih nirnih ti ne stavi. A. Vitičić, ist. 122b. — δ) u daleku: a) *uz stajanje*: Stadoše u dva romitorija, koja ne bijahu u daleku. J. Filipović 1, 44b. — b) *uz micanje*: Ovo se razglasi u daleku M. Divković, zlam. 18. — b. *komp.* za dale kod jednoga pisca prošloga vijeka znači u duže, za daleko u vremenu, diutius: Da se on za dale tu po gradu ne baši. J. Rajčić, boj. 35.

3. *adr. daleko (okrieno dalek)*, daleče (*okrieno daleč*), procul, longe, *komp. dajē, a kod pisaca i dalečije, u jednom primjeru xvi vijeka dali, ali samo zato što pisac pravi igru imenom* Vidali: Slavni moj Vidali, prem te bog onada dostojno pohvali, kad vam toj ime da, koliko da reče: jer tvoje pameti bit' će vid daleče vrhu svih na svijeti. pameti za č' tvoje vid dali providi kriposno sve što je, s načinom ter stidi. N. Najšković 1, 335. daleko dolazi od xvi vijeka; tako i dalek, ali u naše vrijeme samo u poeziji; da-

leče od xiii vijeka, ali u naše vrijeme samo u jednoga pisca; daleč od xv do xviii vijeka; a između rječnika u Vrančićevu (daleko, procul', 82. dajē, ultra' 114. u Mikulčinu daleko, s daleka, procul, longe, minus', daleko daleko, veće daleko, valde distans, longe procul, longe gentium', 54b. daleko od istine a voritate abhorrens, aleimus a veritate', biti daleko, disto, absunt', daleko to od nas hoc deus avertat, absit a nobis, facesat hoc a nobis', 559). u Bolnu (daleko lontano' longe', 443a. daleko, dajē, oltra e oltre, discosto, lontano', longe', dajē, più oltra' ulterius', 523b. dajē, più là' ulterius', 568a. oltra daleko, daleče, esser lontano, distare', disto', 413a. daleko od mora, fra terra, cioè dentro a terra', intra terram', 327a). u Bjelostjenčevu (daleko, procul, longe, minus, longinque', daleko sam, dalko samo, daleč sam, disto, disto longe, remotus, distissus sum, disto multum, absunt longe', dajē, oltra, ulterius, remotus, proporro', 614). u Jumbrišćevu (daleko, procul, minus', dajē, ulterius', u Voltigijinu (daleko lontano, lungi', weit', dajē, più lontano, distante', weiter, forner', 33). u Stučičevu (daleko, daleč', procul, longe', dajē, longe, ulterius', 1, 99b). u Vukovu (daleko, longe' comp. dajē, 110a). u Đunčićevu (daleče, daleč, longe',

— *rudi vjez sile u značenju može imati uza se riječ ča (tja, tija), a slabi se sastavljanjem s pu*: podaleko, podaleče a o mjestu: može biti i u prenesenom smislu. a) *uznačaje cilj*: utj pravomu micanju: daleko: S kievcom mu se veće odmak'o podaleko crni aga I. Gundulić 392. Al' daleko se odmače. V. Došen 15a. Razdijeli dobra i daleko i prostrano razasu. J. Matović 464. Ne samo da s' daleko ne trude. I. S. Rejković 29. Daleko ćeš s' daleka putovati. Nar. pjes. vuk. 1, 10. Daleko ih sretaj. I, 412. Daleko bi koia obgonio. 2, 219. Jednom kroči i daleko skoči. 2, 241. Brzo ide, daleko odmiče. 2, 427. Daleko je Rađe otplivao. 3, 361. Drugom baci, daleko odbaci. 3, 443. Da je u Bagdatu vrlo daleko skakao. Vuk. posl. 2, 31. — daleč: Nikadar ne trči, ako hoć dalek poč. N. Dimitrović 14. Ležeći odi ja dalek me odnjese. N. Najšković 1, 146. Trudni će k stanju prit, dalek su hodili. M. Držić 477. Od kole ti minu, ma vilo, dalek tja. D. Rašina 138a. Dalek' da pode. M. Bunić 63. Odmakle se dalek bjehu. I. Gundulić 401. Komu je draga juba oteta ku zli Tatar dalek nosi. G. Palmotić 2, 310. Dalek' pošla je. I. Dordić, salt. 121. Spreamju se dalek' putovati. Nar. pjes. vuk. 2, 575. Kad ga Lazo dalek' iznamio. 4, 307. — daleče: Otdaljšu mi se daleče ot' strane toje. Stefan, sim. šaf. pam. 24. Daleče nekamo otrinuti. Sava, tip. stud. glas. 40, 49. Tuj te zgrabiv stišće, i odni daleče. H. Lucić 188. Odkletav podaleče. I. Ivanišević, kit. 234. I hrabrenstvom tujem daleče osramoćen: pako utječe. I. Dordić, ben. 201b. Svijeta ljubovnici nek idu daleče. A. Boškovičeva kod I. M. Matto 357. Vidje Dedo sa alata svoga, al' daleče siju izmašio. Osvetn. 3, 51. — daleč: Daleč se ukloni. M. Marulić 95. Ne daleč od hiže kada se putuje. P. Hektorović 67. Bižeć daleč. A. Georgiceo, pril. 15. Oblast daleč ide lava paklenoga P. Radovičić, nač. 570. — dajē: Kada se (*Dunaj*) dajē pruži priko poja i dubrava G. Palmotić, krist. 3. Odstup' dajē. P. Knežević, pism. 157. Hodmo dajē iskat slavu. V. Došen 23b. Daleko ga neka ugledala, još je dajē prida n' isetala. (Ovo se često može čuti u našijem narodnijem pjesmanu, i čini se da je protiv razuma — jer nije mogla dajē preda n' isetati, nego ga je ugledala; ali to znači da je vrlo daleko preda n' isetala. Vuk. Nar. pjes. vuk. 1, 622. Od belega dajē odbacio.

2, 486. Već on pode daje u Rusiju. 3, 564. — *bb*) *micañe* u *prenesnom smislu*: daleko: Ludo i daleko s puta zabludiše krivovirnici. A. Kanižlić, uoč. 608. Mislim da baš daleko ne bludim. I. S. Rejković 192. — dalek: Tako ću moći ja odagnat mû nemoć od mene dalek tja. D. Rašina 35^a. Tač bježi kuda smrt od mene dalek tja koliko da druga smrt nova jesam ja. 85^a. — daleće: Bjezte tja daleće skrovene *(že) luvene*) mreže. A. Rašina 103^b. Vrijeme daleće svak čas utječe. I. Palmotić 437. — daleć: Daleć sam zaridalo, vrijeme se je vrnut *(k stvari u kojoj piše)*. M. Marulić 82. Vrijeme me kratko i moj rok na svijeti daleć će tutako moj život zanijeti gdi će moj bijeli dan i sunčana svitlos svrnut se u vječni san i u vječnu mrlkos. M. Vetranić 1, 5. o *svjetlosti*: Brašno sam primalo da mnoštvo nasiću, i tanno zrealo da daleć posviću. H. Luceić 283. — daje: Pače i daje poč' na zada naše učini sve sgriješenje. A. Vitajić, ist. 345^a. A tad daje još odlazi *(linac)*, kad kripesti jasne gazi. V. Došen 243^a. — *cc*) *glasu koji dopire do uha*: daleko: Pišti Rosa, daleko se čuje. Nar. pjes. vuk. 2, 241. Novci sitno zveče, al' se daleko čuju. Nar. posl. vuk. 226. — daleć: Nihov glas blagovit daleć se prostire. D. Baraković. vil. 114. — *dd*) *čij može biti i ono na što se smijera ili prije nego počne micañe, ili što se dokučaje čim drugom, a ne micañem, n. p. pogledom. tako je kod glagolova upraviti, svrnuti, odvrnuti itd.* dalek: Neđa dalek k desnoj strani hrle upravi ti stupaju. G. Palmotić 2, 46. Gdi znaš da je smrt gotova, dalek od nje prsi odvrati, 2, 61. — daleć: Da svrćeš daleć tja od mene tvoj pogled. Š. Menčetić 314. Odvrćemo daleć od nas muke. Š. Budinić, smu. 97^a. — *b*) *mjesto stajati*: *aa*) *uz glagol biti (koji može i izostati) stoji kao predikat, abesse; aa)* u *pravom smislu*: daleko: Jur mi je vrijeme poč', daleko mi je nega. N. Najeković 1, 190. A kraj' špañski, ako u neđa ti se ufaš, daleko je. I. Gundulić 451. Daleko su naši dvori preko lugova. Nar. pjes. vuk. 1, 173. Dugo poje a voda daleko. I, 906. Daleko je Tijana planina. 3, 329. Ako je daleko Bagdat, blizu je aršin. Nar. posl. vuk. 2. Bog visoko a car daleko. 17. — dalek: On dalek buduće. N. Rašina 209^b. luk. 14, 32. Turska vlas, prem dalek da staše, strahom nas moraše. P. Hektorović 72. Kad ognja zrak gdi sja, sve se zlo lediti, a kad je dalek tja, vas u plam vruč iti. D. Rašina 9^a. Nije dalek, ovdj je ljubova sad tvoja. I. Gundulić 167. — daleće: Ako ja daleće budu. Arkiv 9, 93. *(xv vijek)*. Već ča si daleće, mou namj je gora. P. Hektorović 49. — daleć: On je vele daleć. Korizm. 84^a. Daleć bile kobi hude! D. Zlatarić 67^b. — daje: Ko bi daje, čini se ne čuo. Nar. pjes. vuk. 3, 324. — *može stajati uz ime kao atribut*: daleće: Žele ga sfi znati trgovci daleće. J. Armolušić viii. — u *ovakovijem primjerima često se izostaje optativ glagola biti*: Spiriti daleko od moje kuće. Amen. M. Držić 395. Hej lacmanstvo, daleko ti kuća! Ogled. sr. 51. Daleko mu lijepa kuća! (Kad ko nije rad koga imati kod sebe). Nar. posl. vuk. 51. — *bbb*) u *prenesnom smislu*: *aa)* *alienum esse, vidi 1, c, c)*. *može se izreći: aaa)* o *čeladetu*: Koliko si još daleko od istine ljubavi. B. Kašić, nasl. 68. Daleko sam ja od toga, da ja komu istučemu, koja su njegova, ukrskatim. A. Kanižlić, kam. 118. Daleko je bio od nauka Apolinarija. 760. Dokle smo daleko od gospodina. J. Matović 470. Koji su primnogo daleko od njihove svetosti. 508. Koji ste daleko od pravde. D. Daničić, isai. 46, 1°. — o *čeladetu se izriče što se govori o njegovoj voji* (dalek): Budući ne voja dalek. B.

Gradić, djev. 78. i o *srcu u prenesnom smislu* (daleko): Srce nih daleko jest od mene. N. Rašina 63^b. mar. 15, 8. J. Bandulavić (1665). 50^b. Srce je nišov daleko od mene. J. Banovac, razg. 75. Srce nišov daleko je od mene. F. Lastrić, test. 275^b. — *ββ)* o *stvarima duhovnijem, o mislima*: daleko: Što bi bilo od istine daleko. F. Lastrić, test. 36^a. On od koga je daleko svaka nečistoća. svet. 4^a. Daleko je to od odluke pera moga. A. Kanižlić, kam. x. Daleko je to od mene, da se ja u inad upletem. 340. Što je daleko od razloga, običaja i od naredbah svete crkve. J. Mstović 305. — dalek: Ljubav od nas dalek nije, blizu 'e. I. Dordić, uzd. 96. — daleć: Gledaj kak su daleć još tvoja čimena od prave ljubavi. A. Georgiceo, nasl. 81. — *ββ)* *abesse, impersonalno. ono što je daleko izriče se podložnom rečenicom u kojoj je da. vidi 1, da, 1, A, 2, a, b, c) bb) ccc)*. — *bb*) *uz glagole koji znače stajanje, prebivanje*: daleko: Smrt daleko obitajuć. J. Kavañin 469^a. Zato vaju se paziti od ovizaju, ukloñati i stajati daleko. F. Lastrić. ned 350. Ali jezik, mač pograni, i daleko stojeć' rani. V. Došen 130^a. — dalek: Ti si svršil' vijek od sestre tve dalek. D. Zlatarić 27^a. U veselu dan provodi od neirnira dalek boja. G. Palmotić 1, 180. i u *prenesnom smislu*: *(Bog)* dalek našijeh očutjenja a sved s namj svud pribiva. G. Palmotić, krist. 323. — daleće: Tim žvit daleće boje jes s ljubavi. D. Rašina 37^b. — daje: Stahu podaje oko neđa dvorni gradanski i vojnički naredbenici. B. Zuzeri 308. Daje stani, moja mila seko. Nar. pjes. petr. 2, 693. — i *uz glagole* ustaviti se, ostati (dalek): I ki u momu bjebu broju, dalek su se nastavili. I. Gundulić 198. Ostanite dalek veće sve razkoše. I. V. Bunić, mand. 11. — *amo spada i ovaj primjer u kojem daleko nije znači nema ni u dalekim mjestima (a kamo li u bližim)*: Daleko joj, vele, druge nije. Nar. pjes. vuk. 3, 516. i *ovaj primjer*: Od pastira paša nzariti, poznan blizu i daleće. I. Gundulić 311. — *cc*) *kod glagola što znače vid, za mjesto koje se vidi ili gdje se što vidi*: daleko: Ne bi od dima mogle daleko viditi. A. Kanižlić, kam. 31. Daleko ih ugledao kneže. J. Krmptić, jos. 11. Daleko ga sestra ugledala. Nar. pjes. vuk. 1, 539. 2, 40. Daleko je čale ugledava. Nar. pjes. istr. 1, 13. — dalek: Dalek' najka koña ugledala. Nar. pjes. vuk. 1, 628. — daleće: Vazda utće od mene nika vil, vidiv ne daleće. Š. Menčetić 150. — daleć: Dokli te poziram daleć. Š. Menčetić 66. — u *prenesnom smislu*: Ima još ljudi koji ne vide daje od nosa. M. A. Rejković, sat. H5^a. — *dd*) o *mjestu u kojem se koja mu drago radna vrši, a i micañe, ako mu ono mjesto nije cilj*: daleko: Kad na Lemno Turci udariše, podaleko gori u Levantu. And. Kačić, razg. 165. Oko neđa daleko oblazi. Nar. pjes. vuk. 2, 443. — dalek: *(Ljepota jc)* blizu i dalek od svihjed duša žela i pokoj drag jedini. I. Gundulić 374. Bio je nemir najžestoći, ki stravljena dikla očuti dalek sunca demraz najžestoći, ki stravljena noći zamrknuti. 396. Nu se strašim obljubiti mlada dalek porodena. G. Palmotić 1, 259. Poča dalek grada mostir zakoniti. Oliva. 27. Ja posijah bjelicu šenicu daleć' sela, blizu puta. Nar. pjes. vuk. 1, 502. Da se dalek' s nama pobijemo. 4, 170. u *prenesnom smislu*: Od pravoga dalek znanja drži da ono sva je sreća i božanstvo, koje klaña. I. Gundulić 330. Nastoj živjet časno iz mlada, od isprazne dalek lasti. G. Palmotić 2, 380. — daleće: Samo jošte ne daleće Simeonte rijeka sama s malo vode jedva teče. I. Gundulić 362. — *ee*) s *glagolom* isprositi. *isporedi 2, c, a) b) aa) pri sebi*. Daleko sam curu isprosio, u Budimu gradu bijelomu. Nar. pjes. bos. prij. 1, 43. — *ff*) u *pre-*

nesenom smislu, o srodstvu. daleko: Koji su u jednomu i drugomu traku skrajnjemu jednaku, toliko su blizu ili daleko među sobom, koliko su blizu ili daleko od trupa, t. j. od onoga od kojega počinje kolino oliti naraštaj. Ant. Kadžić 424. — daleće: Iže ne daleće oti nihi plstiju, na pravnuks i vanuks. Mon. serb. 101. (1333). — daleć: Iže ne daleć od nihi putiju, na pravnuks i vanuks. Mon. serb. 317. (1421). Koliko je koleni daleć od onoga oso(b)stva. Naručn. 68a. — *gg*) **u prelaznim glagolima:** ostaviti: Ostaviv dalek tja tvu drugu jedinu. D. Rašina 67a. — držati: Koji ga je držo daleko i od igre i od svoje čejadi. M. Dobretić 107. — učiniti (*znači*) odalečiti **u prenesenom smislu:** Sad me daleće učini od lika. Š. Menčetić 318. *to je u ovom primjeru po latinskom jeziku:* Nemoj učiniti daleko milosrdja tvoga od mene (ne longe fales miserationes tnas a me. pslm. 39, 12). M. Divković, bsa. 462b. — *c*) **daljina, mjera prostora koji je između dva mjesta.** *isporedi* 1, a, c, aa) **u pravom smislu:** *aaa*) za putovanje: daleko: Daleko li put činimo. V. Došen 47b. Daleko je Savi putovati. Nar. pjes. vuk. 2, 583. Daleko je moru putovati. 3, 280. — *u ovom primjeru u kojem je rečenica krša, ima se u misli glagol kao u predašnjima:* Daleko je Beču bijolome. Nar. pjes. petr. 2, 686. — dalek: Dalek je na stada vratit se opeta. M. Držić 453. — *bbb*) **kod dječjeha, razdječjeha:** daleko: Daleko razdijen od srdšača moga. D. Baraković, vlj. 261. — daleć: Daleć rastavljaju od draga miloga. M. Marulić 241. — dale: Tere nas (*nesreća*) razdijeli još dale, vilo ma, da se mi vidjeli ne bismo očima. N. Najšćković 2, 67. — *bb*) **u prenesenom smislu, kod uspoređivanja ističe da jedno mnogo, jako nadmašuje drugo:** daleko: Da je daleko boji od tebe. M. Radnić 55b. Prosti val daleko nije tako težak. I. Jablanci 56. Koje su one građanske igre daleko nadmašile. M. A. Rejković, sat. L 7a. Nije on bio daleko izučen preko svoga zanata. M. Pavlinović, rad. 64. — daleće: Jer tvoje pameti bit' će vid daleće vrhu svih na svijetu. N. Najšćković I, 335. — *d*) **širinu prostora:** daleć: Kako nebo oblak, daleć polje krije. B. Krnarčić 12. — *b*.) **o vremenu:** daleko: Niti misli, što ti reko, da bi bilo još daleko. V. Došen 45a. Duša sluti da čas izbavljenja tvoga nije daleko. Osvetn. 1, iv. — daleće: Nu od tvojih trdnih zala možo biti ni daleće žojna svrha. I. Gundulić 50. — daleć: Od sedamdeset lit daleć se ne čuju. P. Hektorović 7. — daje, dntius: Zašto drva daje trpe na ognju. F. Glavinčić, cvit. 14b. Al to malo podaje nastaje. I. S. Rejković 82. — *supert* najdale ograničuje **daljnu vremena do roka:** Jutri ili za jutrom najdale. Mon. croat. 247. (1545). — *c*.) daje, longius, porro, ultra, ultioris, *vrijedi ne samo kao jači stupac prema daleko (suprotno bliže) nego kod micavja u pravom i prenesenom smislu i kod vremena može značiti uopće već rasprostriranje prema kojemu nije daleko pozitiu, nego ono mjesto (u pravom i prenesenom smislu), onaj čas do kojega se već doprlo. u tom smislu može ga zamijeniti naprijed, još, veće, više. a) o mjestu, kod micavja, kao naprijed, znači da se ne ostaje na ovom mjestu na kojem se biva ili na koje se došlo: Isusi, njekoliko od nihi izosta, čineći se da će daje počti. Zbor. 115a. Svud se vije i ob-tjeće (voda) daje k moru. J. Kavašin 7b. Svak drugamo noga (*linca*) šaje; svak mu voli: skitio daje! V. Došen 210b. Onda oni i daje hodiše. M. A. Rejković, sat. K 7b. Ne znade, kojom (*kolo-točinom*) bi trag daje tirao. sabr. 27. Pa on bjega daje u napredak. Nar. pjes. vuk. 4, 23. Pa ih daje*

tjerat' otidose. 4, 302. Pa ne daje. Vuk, nar. pjes. 1, 128. — *i* **u prenesenom, duhovnom smislu:** Ne-navidit kad tko stane daje srnut ne pristano. V. Došen 143b. — *b*) **o vremenu, kao naprijed, još (uz poricanje) veće, znači trajanje preko sadaš-nega časa:** Cesarstvoval ako bi daje. S. Kozčić 43b. Ne bismo radi daje živi biti. Mon. croat. 215 (1526). Ne poče daje izpitovati F. Vrančić, živ. 18. Nevoje, koje što daje, to žešće na niega nasrću. A. Kanžilić, km. 64. Ako hoćeš da daje živim. bogoj. 510. Nit' me mućeć daje mući. V. Došen 41a. Varati se daje ne da. 132a. Neka nam donese vriedu novaca da možemo hranu plaćati i nauk daje sliditi. M. A. Rejković, sabr. 34. Koje se vino od sada obdržli licem i snagom, ono će i daje stalno ostanti. I. S. Rejković 250. — *c*) **u prenesenom smislu: aa)** **u jednom primjeru, o duševnom, unutriem osjećaju, metaforički, kao više, veće:** Došao je na najviši vrh ljubavi, od kuda se ne može daje, niti više tkogod ljubiti. A. Tomiković 55. — *bb*) **u opće, kao još, naprijed, dodaje nešto onome što se do onda radilo, misliho, kazalo, pripovijedalo, pisalo itd.** Što iz prvine opitovah, rad bih daje razumiti. F. Vrančić, živ. 21. Što ima dale već tvoj sluga prid tobom neg se ponižiti? A. Georgiceo, nasl. 172. Koji još od nas daje što narodu svomi slo-žiše. J. Kavašin 127b. A najveći tad se ne sti-diše čuvat' ovco, kako pisuo piše, pak su od nihi izbirali kraje. eno David, što ćeš tražit daje? M. A. Rejković, sat. G 8a. Pa što bi vam daje povijedao? Osvetn. 1, 28. — i tako daje, cetera, kao kod mnogijeh zapadnijeh jezika cetera (etc.) i nem. und so weiter (*po kojem je načineno*) *do-lazi od prošloga vijeka kod pisaca, kad neće da nabrajaju nešto što se lako po predašnjem razumije:* Dica za marvom hodeći izenađa verše prave pivajuć: Dobro mi je i bojem se nadam, u čem hodim u tonu i spavam i tako daje. M. A. Rejković, sat. A 3b. Jedna (*pjesma*) ima o caru Dukljanu, . . . četiri o knezu Lazaru, osam o Marku Kraljeviću i tako daje. Vuk, nar. pjes. 1, xiv. Kako koja (*narikača*) zna, nastavi hvalu mrtvome, žalost rodbine, i tako daje do pozdrava predašnjima mrtvima na onaj svijet. 1, 89.

4. **uz daljinu može se još nešto kazati:** a. **ono što je daleko od onoga o čem se govori pa bila daljina u pravom ili u prenesenom smislu stoji:** a) **najobičnije u gen. s prijedlogom od:** aa) **u mjestu u pravom ili u prenesenom smislu (vidi i 1, c, e) i 3, a, b) aa) bbb) aa):** Ki daleće biše od Jeruzalema. Bernardin (1586) 62b. Najprevo poteče u pustinsku goru od ljudi daleće. Transit. 282. Daleće od spasnija. Korizn. 6a. Nijesam daleko od vas. 29b. Daleće od nie poj. M. Marulić 140. Od smrti daleće ne scinim život moj. S. Menčetić 104. Sva sunnia otide od mene daleće. H. Lucić 190. Od puta pravoga vele si daleće. P. Hektorović I3. Al da je od mora daleko rastao (*lavor*). N. Najšćković I, 190. Daleće od dragoga. M. Držić 14. Daleko od nas ži nemir! 131. Videći ma pera k nebesom dignuti ne mnogo daleće od Siška i Gore. D. Rašina 64b. Odojti će daleće od tebe. Nauke brn. 44. Koliko sam daleko od svršnosti one. F. Vrančić, živ. 110. A ti sama od pastira verna tvoja dalek hodiš. I. Gundulić 353. Što je ljepo blizu očima, da i od srca nije daleće. 382. Porodi se Agapit u Palestirni mistu ne daleko od Rima. F. Glavinčić, cvit. 282b. Daleko budite od mene svo strile ljubavi nečiste. A. Georgiceo, pal. 26. Od pogubna dalek boja nu dovedoh. G. Palmotić I, 116. Ti ukloni boj sioni našo od zemlje tja daleće. 2, 100. Mnogi živu daleko od boga. V. Andrijaš, put. 7.

Daleko od oči, daleko od sreca. Poslov. dan. 15. Kako 'e sunce od nas dale, kad je u višem apogeu. J. Kavañin 474^b. Od ñe na daleko ðeznemo. I. Dordić, ben. 65. Nu mi stare sudce jednoga podale od drugoga razlućite. B. Zuzeri 375. Nahodeći se na nauku daleko od svoje kuće. J. Banovac, prip. 50. Kada još podaleko od kuće otečve biše, ugleda ga otac. J. Filipović, prip. 1, 356^a. I oni nu kazauše, da se ima poroditi u Betlemu gradu malašnu ne daleko od Jeruzolima. F. Lastrić, od' 296. Da sveteći ne mogu ćiti tako daleku od neba molitvu našu. A. Kanižlić, utoč. 18. Jerbo je mali prst daleko od sreca. M. A. Rejković, sabr. 25. Ali da može promisliti kako smo svi od jednoga oca i matere rodeni, tu bi izpraznu misao od sebe daleko bacio. And Kačić, razg. 317. Od Edipta premi daleće nekob stoji i potreba. N. Marči 15. Nek ti bude daleko od kuće. I. S. Rejković 323. Daleko je dvor od polja. Nar. pjes. vuk. 1, 191. Ne daleko od Novog Pazara. 2, 211. Ode Marko u goru zelenu podaleko od vojske careve. 2, 366. Od nas daleko bilo! Nar. posl. vuk. 234. Daje od ñe moja mila majko, ñu je majka za nedraga dala. Nar. pjes. vil. 1867/62. — otle vrijedi kao gen. uz od: A kad do tog' sela doturite, otle nije daleko Cetine. Osvetn. 3, 145. — bb) u vremenu: uz dale kad znaći unaprijed stoji s prijedlogom od onaj čas od kojega poćine teći vrijeme: Od danas dale se ne predlžuje. Naručn. 63^b. Jure te nećemo viditi dale od sada. Transit. 103. — b) u gen. s prijedl. s. samo u jednom primjeru xviii vijeka: Al' s zvi-radi, što izreko, lakomi je na daleko. V. Došen 72^a. — c) u gen. bez prijedloga. od xvi vijeka. u naše vrijeme rijetko. Daleće istine ne bi taj. Š. Menčetić 22. Ćim tebe daleć daj po smrti ne budem. H. Lucić 278. Dalek pokoja u tughah zlih stoju. D. Rašina 147^b. Pravoga j' bio daleće velni puta. M. Bunić 17. Gdje ćoš uzdišat cvileći u vječnoj daleć nas tannici stojeći. D. Zlatarić 9^b. Tko te ni daleće on ti ne izgine. D. Baraković, jar. 41. Ne daleće šator carskih glava od četa janičarskih Ali-aga šator vrže. I. Gundulić 323. Da si daleć kraja tvoga. M. Gazarović 25. Gdi se daleć straha svakoga držaše. I. T. Mrnavić, osm. 169. Gdje daleko svih silosti čista vira raste. G. Palmotić 2, 161. Na daleće tve ljubavi. P. Kanavelić, iv. 255. Jaoh u dugo nu ja stavši dalek raja u tugami. I. Akviliñi 64. Paka ju daleko kraja odvedoše. Oliva. 22. Stoji liñ daleće. A. Vitalić, ist. 33^a. Dalek svjeta i grjehote. I. Dordić, uzd. 199. Indi su daleko puta spasoña. I. Velikanović, uput. 1, 245. Dalek sela, blizu puta. Nar. pjes. vuk. 1, 502. — d) u dat. s prijedlogom k. samo u jednom primjeru xviii vijeka: Koje drve daleko je k domu. I. S. Rejković 421. — e) u dat. bez prijedloga, ali se često taj padež može shvatiti kao dat. comodi: Stojeći im na daleće. I. Gundulić 195. Niko-pole, komu nije od sto oka smo daleće. 319. Stignu gdi j' sveti Lovrenac ne daleć Sigetu. B. Krnarić 25. Sunce tvoga gleda daleko je sveder meni. J. Kavañin 39^a. Ne ugleda sreću kã joj dalek nije. I. Dordić, uzd. 196. Bog nu stoji na daleće. N. Marči 46. Vidiš kulu, daleko ti nije. Osvetn. 1, 64. — f) u gen. s prijedlogom iza. u jednom primjeru prošloga vijeka u kojem biti daleko stoji u prenesenom smislu kao izostajati: Zimska jarica u vridnosti daleko je iza litne. I. S. Rejković 117, 118. — b. kad daleko naznaćuje dužinu prostora, puta (vidi I. a, c), što dijeli dva mjesta, mjesto u kojem se misli početak puta stoji u gen. s prijedl. od, a drugo u gen. s prijedl. do: Daleko je od čuvenoga do vidjenoga. Poslov. dan.

15. Daleko je od mora do Save. Nar. pjes. vuk. 3, 453. — c. mjera daljine stoji: a) obićno u acc.: 3 miJe daleće od Rima. Š. Kožićić 7^b. U kaštio, ki bješ dalek šezdeset stadija od Jeruzolima. N. Rašina 124^b. luk. 24, 13 Na onomu polju daleko veće od trista sešaña. B. Kašić, in. 51. Ki jur tri dni hoda daleko biše. F. Glavinčić, cvit. 73^a. Nahodeć se ja bijeloga Smederova dan daleće. G. Palmotić 2, 178. Na daleko od Rima ljetni dan hoda. I. Dordić, ben 140. Ulize u jednu planinu, četiri miJe daleće od Kroje. And. Kačić, razg. 105. Kad te sila slomi preko mora na daleko četrest konaka. Nar. pjes. vuk. 2, 530. Daleko koliko dva puškometa. Pravdnoša 1851, br. 31. — b) rjeđe u instr.: Niži dalek od višega desetinom opet cijelom. J. Kavañin 476^b. — c) da mjera nije potanko naznaćena, pokazuje se prijedlozima koji imaju uza se svoje padeže, n. p. okolo: Ki daleće biše od Jeruzalema okolo sedam miJ Bernardin (1586) 62^b. — na s acc Na drugu miJu daleće od Rima. Š. Kožićić 9^a. Na cipelu nek su na daleko. I. S. Rejković 310. Na dva sata daleko od Seña. Nar. pjes. vuk. 3, 190. Vrh ćitir' tisućine miJ od svijeta on dalek je. J. Kavañin 474^a. — d. kad je daljina u prenesenom smislu, može nešto i samo djelomice biti daleko. onaj dio ili ona osobina o kojoj se naznaćuje i ogranićuje da je jedina daleka stoji: a) u instr.: A srecm od tebe daleko stojalu. N. Dimitrović 64. Od svega je togaj uzrok, jer smo daleko srecm od boga. A. Gućetić, roz. jez. 33. — b) u loc. s prijedl. u (samo o osobini). Zimska jarica u vridnosti daleko je iza litne. I. S. Rejković 117, 118.

DALEKAHAN, dalekahan, adj. dem. dalek. samo u Stulićevu rječniku. ispredi dalekahan.

DALEKAŠAN, dalekašna, adj. vidi dalekahan. samo u Stulićevu rječniku.

DALEKOĆA, f. longinuitas, intervallum, dalećina, daljina. — akc. se mjeria u dat. sing.: dalekoći, u acc. sing.: dalekoću, u voc. sing.: dalekoću, u nom., acc., voc. pl.: dalekoće, u gen. pl.: dalekoća. — Postaje od dalek sa sufiksom oća. — Dolazi u jednom primjeru xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjencu (intervallum, spatium, distantia' kod dalećina), u Jambrešićevu (longinuitas), u Voltijijinu (dalekoća', distanća, lontananza', 'entfernung'), u Stulićevu (v. dalećina). Poradi dalekoće ñezine ćinaše mu se malena. M. A. Rejković, sabr. 59.

DALEKOGLEDAN, dalekogledna, adj. prospiciens, što se iz daleka vidi. samo u Stulićevu rječniku za koji će biti i napravlno.

DALEKOKRAJAN, dalekokrajna, adj. samo u Stulićevu rječniku gdje ima i dalekostojan, a za obadvoje znaće 'longinquus, remotus, dissitus', jamaćno je i jedno i drugo za onaj rječnik napravlno.

DALEKOST, f. vidi dalekoća, dalećina, daljina. samo u Stulićevu rječniku gdje stoji v. dalećina.

DALEKOSTOJAN, dalekostojna, adj. vidi dalekokrajan.

DALEUŠE, (u. ili f. pl.?) seoce u Kreegovini u bilećkom kotaru. Statist. 108.

DALFIN, m. prezime mletaćko Delfin. dolazi xiii vijeka i u Danićevu rječniku, te je pisano Dalfin, a nalazi se pisano i Dulfim i Dulfim. Jakovu Dalfinu knezu dubroćkomu. Mon. serb. 32. (1249).

DALGA, f. talori, talasi, turski dalga, val. — Nenu pl., jer je kolektivno ime. — samo u naše

vrjeme a nije u nijednom rječniku. — o moru: Udarise morske juginove, zadržmaše more do obale, na obalu vodu isturahu, dalga tura nebu pod oblake. Nar. pjes. petr. 2, 22. Kad zadunu sa planine vijuci, a dalga se po moru podigne. Nar. pjes. vil. 1867. 629. Aždaja skoči u more i od nie dalga udari na vatra. Nar. prip. vil. 1868. 447. — o drugoj vodi. dълга: talasi na rijeci. Riječ mi je poznata od djetinstva. Kad se Sava od vjatra uskomeša, reći će se: velika dълга. S. Novaković. A zaigra Jordan voda ladna, dalgu baci na zelenu travu. Nar. pjes. petr. 1, 37.

DALI, conj. sed, num, an, utinam, si. conj. da (u koliko vrijedi kao a) sastavljena s li. isporodi alja. — može se pisati i rastavljeno, a ima i primjera u kojima je umetnuta riječ među da i li: Da on li ne vniđe u grob. Anton Dalu. nov. tešt. 164^b. jov. 20, 5. Da učenic li ne poznaše. 166^b. jov. 21, 4. A šta ono pojem zvjezdi, da nije li ko od Bosno? Nar. pjes. vila 1868. 624. a u jednom primjeru prošloga vijeka li (okrueno) stoji pred da: Hoće l' da se nasladivati oči moje? G. Peštalčić 161. — često je okrueno: dal'. — Dolazi od xv vijeka (vidi kod l) a između rječnika u Stuličevu (dali? ,an, ane? dali toj dostoju od tebe gospoje? — dali, praeterea, insuper, ad haec, quinimo, ceterum'. dali ako ,quod si vero, sim', dali i zajedno ,at simul'. dali paka ,quod si vero', u Vukovu u kojem stoji 1. ,num?' dali će doći? dali je tako? 2. (po zapadn. kr.) ,verum, cf. nego.

1. sed, tamen, autem. veče rečenice ili riječi među sobom samostalno, ističući da u drugoj prema proji ima nešto više ili manje suprotno, ili samo drukčije, osobito. — Dolazi s ovijem značenjem od svršetka xv vijeka (vidi prvi primjer kod a, b), ali gotovo samo kod pisaca čakavaca i kod štokavaca sa zapadne strane (i kod dvojice iz Boke kotorske: Nenadovića i Matovića) u kojoj se uzdržalo i u naše vrijeme kod naroda.

a. sed, at. kao ali, no, da pod l, D, l, b, starla drugu rečenicu ili riječ na suprot proji ispravljajući je ili ograničujući je. a) u drugoj rečenici ili riječi poriče se nešto o onome što je u proji (ispoređi 1. da pod l, D, l, b, a): I mađo je, ko se zove, još ko žarko svitlo obično, da li zlatu ni prillično, ni imenom zlata slove. M. Pelegrinović 180. Vila 11: Bi li te strah, sele? Vila 11: Došlo ste strašiti, dali ne bi vele. N. Naješkić 1, 207. Kris mnogo zlata sabral biše, da li ne bi mu pomoći od nega. Aleks. jag. star. 3, 320. Koji priminuli jesu iz ovoga života, dali ne uživaju jošte blaženstvo večno. Š. Budinić, sum. 13^b. Budi, življenje svetih skazno jest, dali ni stanovito ljudem na ki konac sa odlučeni. Nauko brn. 53^b. Otče moj, ako uzmožno jest, mimojdi ova čaša od mene, dali ne kako ja hoću, da kako ti. M. Alberti 455. Sunčeno gibanje čini se u 365 dana i vrimen 6. dali doistine nije toliko, nego je ništo malahan (malhan'o) mañe od toga. J. Bandulavić v. Najdosse kako žene rekose, dali nega nisu našli. 131^b. Ja vas poznah, dali ne jimaš vašoga straha. Michelangelo. 44. Naši razlozi mogu se privariti, dali bog ne može po nijedan način. P. Radović, ist. 8. Nebo će i zemlja projti, dali riči moje neće projti. I. Zanotti, i ned. priš. 31. Ter mu preporučje daće paka kuć rečenijeh Talavere... dali i toj dosta dostojanstvu te dolije. J. Kavanin 129^b. Da imam dvi duše, podao bi jednu radi poglavice, dali ne imajući nego jednu, neću ni izgubiti. I. P. Marki 37. Skraštenan ima lipo urešiti na oltaru pristolje gizdavo koliko se boje bude moći, dali ne odveć visoko. L. Terzić 335. Pokaraj nas ali u pravdi, dali ne u gnivu tvomu.

A. d. Bella, razg. 37^b. Vasa srca napuniše se žalosti, dali ne bojte se. M. Lekušić 41. Otče, ako je moguće, neka mimode čaša ova od mene, dali ne kako ja hoću. J. Banovac, brag. 194. Ktio bi te ljubiti, dali ne mogu bez tebe. M. Pavišić 10. Vladavae ih učini šakam izdarat po ustim da umuknu, dali se ni porad toga sustaviše. Blago turl. 82. Noj dat višo probitačno nije, dali svaka ni to ne pokriva. I. S. Rejković 157. Da bude dobro podana druga oblast, dali ne prva. M. Dragičević 93. — b) u drugoj misli ima što suprotno onomu što je u proji (ispoređi 1. da pod l, D, l, b, b): Ne znate li da oni ki teku k zamirki da fsi v jistinu teku; dali jedan vzmije palij od dobitja? Bernardin 13^a. Sliši vesel početak ti, dali sfrln boleznivn. M. Gazarović 28. I tako su dva sopstva, dali jedan san bog. P. Radović, ist. 33. Pastiri iz počela pristašise se, dali na svrsi ostaše veseli. M. Radnić 477^a. Pri je bio ospidal s. Lazara i svete Marije Mandaliine za gubaveo, dali jest sa svim razvalen. M. Bijanković 151. Mnogi su zvani, dali su mali obrani. J. Banovac, pred. 110. Koliku bolijest ina, o slavni Jozefe, dali neprocijehnu radost i snuirene primi. I. A. Nenadić, nauk. 267. — c) druga misao ograničuje prvu, premda u noj nije izričkom ništa sasmo protivno kazano. isporodi 1. da, l, D, l, b, c): Cesar zapovidi, da ostrimi gvozdimi ostro bijena bude; dali raba Isukrstova hivalu bogu uzdavaše. Živ. kat. star. 1, 222. Elena bila jest... izvrsno lipa i uljudna, dali bludna i nepočena. H. Lucić 185. Gizdavo dali počteno narešena biše. P. Zorančić 11. Ini jest otac, a ini jest sin, a ini jest duh sveti... dali ova tri sobstvija jesu jedna ista rič. Š. Budinić, sum. 4^b. 5^a. Voljan je čovik čovika izstupiti dali je zakon stari da istup ne ima odstupa. Stat. polj. ark. 5, 269. Plankita priminu, dali glas ostavi. D. Baraković, vil. 146. Sva ta tri broja zajedno složišvi najti ćeš koliko je dan po mini; dali, kad bi ti broj tako složen nareštal više od trideset, tada odloživ od nega tri deset, čto ostaje, biće broj dan po mini toga maseca. M. Alberti XXI. Duh sveti učini' je tilo sina božjega, dali ga je učini' od puti divice. I. T. Mrnavić, istum. 16. Prvi dan učini bog stihiju svega svita, dali ju učini prez razlučenja. P. Radović, ist. 21. Zva ga, dali zaman. B. Krnarutić 35. Opovidaju se jočto od svojih grihov, plačući ih; dali odveć kasno. I. P. Marki 26. Ovo se izkloji plenenitum, dali opakim gradovima Sodomo i Gomore. A. d. Bella, razg. 91^a. Ali mu kadgod i sasma u rijetko uteče da se zakune bez potrebe, dali sved pravo. I. A. Nenadić, nauk. 117. Nikoji uzadoše, dali upadoše. A. Kamizlić, utoč. 195. Bio je glas sviju da se odabere za cara isti patriarka, dali ovi pripotovani starac izgovarao se je. A. Tomiković, živ. 18. — d) proji se misli dodaje nešto veće, vrednije, pretežnije (ispoređi 1. da, l, D, l, b, e): Jere skode telesne nas pedipsaju, dali veće zapuženje ljubavi nas ne pokoji. I. Zanotti, i ned. 11. Imadu se ukazati dila milošće i pmoćni vazla, dali najveće u vrime od bolesti. L. Terzić vnu. Izprosi nam jedno pravo, dali pravo i pripotrebno nastojanje. Čestitosti. 46. U veljačnom misecu poslovi poljski ridko prispivaju novi, izvan onih koje sječnuem brojih, jer još zemlja u smrzlini stoji; dali zimna svakolika sila često jest se na veljaču shla. I. S. Rejković 73. Čića toga se dobro posvećuje u i jednomu i u drugomu. dali Rimljanin posvećujući u kralu kvasnomu a Grk u kralu prisnomu i jedan bi i drugi smrtno sagrašio. A. Dragičević 99.

b. sed, verum. kao nego. *nećemu što se pokrelo stavja na suprot ono što se govori da jest. ispredi* 1. da, I. D, 1, e. Ne umihu ča učiniti, dali rekoše mu. Transit. 217. Ti nisi džan opet spovijati se, dali učiniti onu pokorn. Korizn. 60^b. Ča je meu braćom Poljancim, toj se ne more obslužiti: da li dobro je da bude nekoliko za počete onim ki bi se potrudili. Stat. pol. ark. 5, 291. On cara u goru ne tira ni jišće, dal' će ga na moru dočekat. D. Baraković, vj. 68. Nije grijeh, dali je stvar tašta. S. Matijević 47. Ono ne ima priti, dali je jure prišlo. I. T. Mrnavić, ist. 54. Nije ovo dilo dobra nmrtnja, kako su druga dila, dali je mnogo vridnije, trudnije i prudinje. P. Radovčić, nač. 1. Nutkamo virnike, da polohde svete crkive i to ne po čibčaju, ali nauku nikomu, dali neka misle, da dohode prid lišće božje. M. Bijanković 84. Dan najbolje uložn nije oni u kojemu najveće uzmoziste vaše posle svitovne; dali oni za isto u kojemu ugostite bogu. I. P. Marki 48. Od dobre smrti izhodi ne smrt, dali vični i radosni život. L. Terzić viii. Običemo se, da u napradak nećemo te veće uvriditi, dali te hoćemo ljubiti. 184. Da ne pomliš moju nepravdnoš, dali tvoju neizmurnu dobrotu. F. Parčić 78. Nemoj visoko znati, dali se straši. A. d. Bella, razg. 62. Križice one bile su pune pomañkaña, ne doisto bistvenih, dali oni(h) koja su oko bistva. M. Lekušić 4. Takovi redovnici nijesu moji redovnici, dali izdajice. I. Krajić 7. A ti nesrični grišnice, koji nijednoga dobra ne imaš, dali svake vrste zala. J. Banovac, prip. 9. Od onoga progonsva već ne bižahu, dali u ñemu dobrovoljno pribivahu. pred. 8. Ne nami, da li imenu tvomu dab slavu. blag. 284. Duša ne može jst ni piti kako jide i pije tilo, dali sve to veće hrani se milosti božje primajuć. J. Filipović 1, 432^a. Ne imamo boj biti protivu ljudem, dali protivu neprijateljem. 1, 484^b. Ženo, nemoj već plakati, dali srden svomim mir daj. P. Knežević, muk. 43. Nijesam dostojan gospodine, dali samo reć riječ. I. A. Nenadić, nauk. 221. Vrazi pristupit ne smidoše, dali jošte više pogiboše. M. Zoričić, zrc. 27. Vaše gospostvo toga doisto ne traži, dali zadosta je ogledati se u vaše od kuće prizime. L. Vladimirović 5. Nije boji, dali gori, neg' smrt. V. Došen 130^a. Ne dade mu više govorit cesar, dali zapovidi da se metne u tamnicu. F. Radman 13. Cesar nisi, dali položnik. Ne budi dakle laživ i brezakoni gospodin, uzimavši misto dostoinijemu od tebe, dali nastoj bit pravi cesar. Blago turl. 122^a. Upravljanje i vladanje dobara kućnih ne pristoji majki, dali otcu. 178^b. Ne bi dosta ni ovo, dali kraljica čini ga opet metnut u vriću. A. Palikuća 58. Nije jedan biskup, dali razlikoviti koji dže. Ant. Kadčić 270. Ne u istinu po djelu kojezoga god umroga čovjeka, dali po kreposti oca nebeskoga. J. Matović 80. Ovo ne bi bila oblast, dali zlo služene od oblasti. A. d. Costa 1, 21. Bogoľubstvo ne dospiva u ıima, dali prolazi do hoga. Grgur iz Vareša 137. U napradak ne smijaše niko nastopavot puk izraelski, dali ponižen i pristašeni od ıiova se osiña plašahu. And. Kačić, korah. 156. Ne gubi se posteñe, dali se stiće. I. J. P. Lučić, razg. 40. Toga lista po mokru ne beri, dali vlažna tanko na zrak steri. I. S. Rejković 203. Nije zadosti u crkvi učiniti dilo, uzrokujće smrt za ockvrtiti ju; dali je još od potrebe, da isto dilo u crkvi ima svoje ispuñenje. M. Dragičević 156. Niti joj je medno cjelovanje, da F nemilo zmajsko milovanje. Osvetn. 2, 62. *mješte nego, stoji dali i u ne samo — dali (dali i, dali još, dali još i itd.). Ne samo je potreba moći,*

dali jošće i znati. P. Radovčić, ist. 17. Mi smo držani bogu ne samo radi milostih, ke smo prijali, dali još i radi onih, ke on mišlašće nam učiniti. I. P. Marki 50. Ne samo na čas od smrti, dali svaki dan. L. Terzić 36. Zač ne samo zove se ruzarij d. Marije i tila božjega, dali jošter psaltir sv. trojstva. F. Parčić 11. Ne samo imate im dati dobar nauk, dali suviše dobar izgled. A. d. Bella, razg. 67. Ne samo praćam sva nvridjenja, dali jošće ljubim sve iskrñe. H. Bonacić 28. Ne samo ne daju dobra nauka, dali žive prilike. J. Banovac, prip. 253 Nije li ovo živi razlog i uzrok, da ne samo Dalmacija, dali vas narod ilirički životom zadužen ti ostane? J. Filipović 1, v. Ne samo oprostiti, dali i ljubiti neprijatelja svoga. I. A. Nenadić, nauk. 91. Ne samo da mogu sebi dobru učiniti, dali još i grišnikom. L. Vladimirović 27. To ne samo ja govorim, dal' svi ljudi od kriposti kažu. V. Došen 74^b. Ne samo, reće, ova, dali i druga još ćudnovatija Isukrst jest obeta. F. Radman 17. Izgubi ne samo kraljestvo, dali i život. Blago turl. 32. Ne samo biskup i vladaoei dušah, dali još kraljevi i vladaoei svjetovni. J. Matović xxmb. Svaki ćovik ne samo ima nastojati koristi i napridovanju svomu, dali još i svoj općini. A. d. Costa 1, v. Majka crkva ne samo je řu umetnula u veliko svoje pivañe, da li još hoće da se ponavlja. Grgur iz Vareša 50. Štetľiva ne samo krašankomu skupu, dali i ljudskomu živjenju. I. Građin 13. Ne samo sve potopiše, dali još stabla izgubiše i satrgaše. And. Kačić, kor. 8. Ne samo imenom dali jošter i bivstom jesu pravi sakramenti. M. Dobretić 3. Koje sam ne slićio samo, dali mnogo više nadašao. I. J. P. Lučić, razg. 27. Wellington se tu nije samo ukazao vojvodom, dali i državnikom. M. Pavlinović, rad. 85.

c. tamen. kao ipak, *ostavlja nepromijeñenu prcu rećenica, a gdjekad je i potvrđuje no joj pridaje nešto nenadno. ispredi da pod I, D, 1, c. a) rećenice su samostalne među sobom: Ozija predaše pogibil vidući, da li jos uzdaše (se). M. Marulić 31. Tolik broj brez mire virovat tko more? da li su od vire ljudi, ki govore. H. Lucić 270. Znam da sam bio dostojan radi moji grihov tisuću smrti, dali ništar ne mañe rać se bože ćiaća tvoje nedospivene dobrote ne gledati moje grihe velike. L. Terzić 72. Nisam dostojan raja, to znam, dali sam postavio sve moje ufañe u tvoje neizmurno milosrdje. 126. — b) prva je rećenica podložna drugoj, i ima pred sobom: aa) ako: Za isto hotiše, ali ne more; ako li i mogaše, dali ne smi. Aleks. jag. star. 3, 288. Ako ne ćinu dela ota moga, nemojte mi virovati. Ako li je ćinu, tere mi ne ćete verovati, dali delom verujte. Anton Dalm. nov. tešt. 149b. jov. 10, 37, 38. Ako drugim nisam apustol, dali vam jesam. n, 36. Ikor. 9, 2. — bb) prem ako, premda: Za što prem ako sve jedna rić na kratko ili na dugo izrećena zlamenuje stvari u svem meju sobom različne, dali ta različni i ne dvojećki slova može se dvima brazgotinama zgara postavjenimi razlikovati. M. Alberti xi. Premda nedostojan i grišnik, dali kakovgodlij ja jesam ili dobar ili zal vazda sam tvoj. 396. Premda mu je mućno, dali neka budo za njegovo pascenje a na tvoju slavu. L. Terzić 111.*

d. *ds, antem. kao a, reće rećenice ili riječi tako da iz njih postaje jedno cijelo. ispredi i 1. da, D, 1, a. Prohodiće Skenderiju, ćuh reć muža gospodita da svi ljudi sve umiju, dali došad ka Dunaju slišah tojer od gospode da svi ljudi svaka znaju. M. Pelegrinović 172. Jistino je da jimam mudrost kako no dar mojega boga, kođa se bojati i njegove zapovidi držati početak je od*

modrosti. Dali vaših bogov dila dostojna su smiha. F. Vrančić, živ. 9. Obih sam jih jadna majka svetloj zori odpravila, dali ovo ne znadem za njih smrti ni života. Nar. pjes. barak. 199. miki. 12. Križ bolesti podnese i pritrpi sve vrime svojega življena, dali najveće onla kad se ožalosti. Michelangelo. 42. Neka svi pribavioše ove knje budu stati u miru stolovni brez buke i smetnje i brez svakoga naudjenja sotonskoga, dali da bude svru ove kuće i svih pribavljaju u noj tvoji sveti blagoslov. L. Terzić 239. Mislim dakle da ni ja nisam ukora zaslužio, ako sam u ovoj knjigi morebit koju našku rič upisao, koja se u svakom našemu selu jednako ne razumije; dali, ako sam znao kojoj stvari ime nazivati, i tudi mislim, nisam falio. J. S. Rejković xv. Ljublah li ja kad god? ljublah ja; dali ljubim i sada moje roditelje, moju ženu. G. Peštalić 179.

2. num. ne, utrum, an. *kod pitanja, pa bilo ovo u samostalnoj ili u podložnoj rečenici.*

a. num. kao edali, zar, kud se pita u čudu i kao nalajući se protivu odgororu. u mnogim se primjerima to može shvatiti kao drugi dio pitanja kojemu je prvi dio izostavljen i ima se u misti, lat. an. isporodi ali pod 2. — dolazi od xvi vijeka. Dali može zaboravit žena djetićka? N. Raićina 79a. isaš. 49. 15. Dali ne vidjeh ja tebe u vrtu s time? 109a. iv. 18. 26. Dali ti ne riš toj; ne pridi na ov put dokole bilig mli ne budeš koji čut? S. Menčetić 250. Kada ste ubili gospodina svoga, dali mene tujina nećete ubiti? Aleks. jag. star. 3. 275. Pol. To cijeni, lnd je taj i prilud. Majko ma, u tuzi na svijet saj prijateljca da ima. Jok. a. Plemština dali tva pomogla nije ti u vrtu s time? 24. Dali sad sela grašćuku čud imaju? D. Zlatarić 514. Ah, dali žalostan drug mili moj biće, veselo u što dan svakomu osvije? I. Gundulić 131. Ah, dali se ne sramuješ plemstvo i svetlos tvu veliku pocrniti, čim staujese zbijena u grijehu tamnu i priku? 237. Dali, slatki moj pokuju, ne mogose kripos tvoju pridobiti Grekleti, dali ti si blag i mio na sramotu njih iznio na ramenijeh čajka tvoga, dali mnoge teske zgode podnesao si s krepkom svijesti, kroz ovaku da nevjeru moja majka umori te? G. Pahnčić 2, 139. Dali ugodan Captislav mlad Bojnslav neće biti, koga sejenom i ljubavi ima se ona svud čičiti? 2, 226. Dali i posluh krivina je u kraljevskom dvoru ovomu? P. Kanavelić, iv. 328. Tvoje smiješne veliko je, o pakleni protivniče, dali stari zaboravi boj i svaku zgodu inu kad promijeni raj gizdavi vječnijeh ogañ u pučimu? I. Đorđić, uzd. 132. Dali nedobitno božanstvena koja ... obstire sve što li, sve što jest i sve što bit može ... dali, rekoh, tolika veličina može se složiti u ljudski lip? ben. 157. Dali nam ne dava gospodin bog sveder negovu pomoć i milost? I. A. Nenadić, nauk 94. Dali život nije već neg jestojška? S. Rosa 77b. Krepos, koja stoprva na svijet izašla, dali je neće bog novijem darom nadariti? A. Kalić 470. Dal' ne vidiš gde si poginula? Nar. pjes. vuk. 2, 120. Ne, za boga, Čuprijić-veziriu! A dali mi vjeru ne zalude, da mi glavu izgubiti nećeš? 2, 611. A ne boj se. Stojkoviću Mato, dal' nijesno vjeru ufatili? 4, 120. Za što si ti to od mene učinila? dali ti nijesam rekao da više nijesi moja žena? Nar. prip. vuk. 135. Dali bi ti stogod mojoj braći učinio da otkud dođu? 2 139. — u nekim primjerima ima nedali (koje vidi) mjeste zar ne, zar nije: 'Tko ih sačuvao od noćnih mnogih pogibili? Nedali ti dobri bože? G. Peštalić 158. Što je ono biće komu sam na ovima svima dužan zafaliti? nedali oni koje je ovi svit stvorio? 167.

b. ne, kao li, stoji kod pitanja upoče. jedan je primjer iz xvi vijeka a ostali su u naše vrijeme. Jero ne pomisle dali bog svaka vi. M. Marulić 120. Dal' ćeš danas moj ojadit' majku? dali sestru u crno zaviti? dali dati moju zaručnicu za Griuciu sina Novakova? Nar. pjes. vuk. 3, 26. Jel' vojvode srpske povatao? dal' je od njih blago pokupio? jel' Srbiju zemlju umirio? jel' s Milošev pasa u dosluku? dal' će skoro Skoplju na krajinu? 4, 343. Car zaželi doznati dali se zaista više zna. Nar. prip. vuk. 88. Dali mo sad g. Svetić razumije? i dali još ne priznaje da sam pravo imao? (drugo pitanje kao kod a). Vuk, oig. na utuk. 16. Svaki dokučiti može, dali je potrebno bilo. Pravdonoša 1852, 30. Jer bisi me prekorili ljudi, dali sam je za blago prodao. Osvetn. 1, 39. Plećim dadeh torbu prtenicu, u nju glavu vrgoh brašljenicu, dal' s njom tvoja drugovati smije? 4, 6. — kod ora tri primjera kao da onaj što pita više se nada protivnomu nego drugomu odgororu: Jedan bogat čovek namislil ogledati, dali je to istina. Nar. prip. vuk. 310. Nijesam znao dali se ova imena govore. Vuk, nar. pjes. 1, ix. Dali ovo nije došlo iz talijanskoga jezika? posl. xxx.

c. utrum ... an. *kad su dva takova pitanja (a može ih biti i više od dva) da, ako se jedno potvrdi, tjem se samijem drugo poriče (disjunktivno pitanje), dali kao ali, ili može stajati pred jednjem i drugijem pitanjem, ili, kao li, ili, ali, samo pred jednjem. — u naše vrijeme a) pred oba pitanja: Što se sija kraj gore zelene: dal' je sunce, dal' je njesječina? Nar. pjes. vuk. 1, 166. Dal' da bereñ kitu evoča? dal' da ljubim mladu momu? 1, 331. Cijel Stambol jeste pozatvoran od mogoga straha velikoga, osim vrata od novoga hana. Dal' u njemu niđe nikog nema? dal' je kako ludo i manito koje jeste za moj strab ne znade? 2, 396. Bože mili, čuda velikoga! dali soko promese labuda, dali vranac Jakišća Todorca? 2, 602. Dal' sta čerās, dali od šta bježiš? 3, 33. Ja za što se ne oženis, Ivo? dali nemaš za ženidbu blaga, dal' ti niko ne daje devojkju? 3, 173. Mili bože, čuda velikoga! dal' pucaju zadarski topovi? dal' duhaju primorski vjetrovi? 3, 492. Dal' ne znadeš, dal' za nas ne baješ? 1, 210. — b) samo pred prvijem pitanjem, a pred drugijem je ili: Dal' ne čuješ il' ne aješ za me? Nar. pjes. vuk. 4, 380. On poslušā brata uz okance, dali spava li se razgovara. Nar. pjes. istr. 1, 51. — c) samo pred drugim pitanjem, a u prvom je li: Jesi li čuo, dali zapamtio? Nar. pjes. vuk. 2, 486.*

3. utrum. kao da pod I, A, I, b, β), stoji uz želu koja se posse ne može ili se teško može ispuniti. — dolazi od xviii vijeka. Ah dali me prvo nestane! dali prvo raziniš i u ništa obratiš grišno moje srdce! A. Kanižlić, uzr. 30. Ah! dali sam toliko nastojao za ispuniti zapovidi božije! bogoljubnost 473. Dali mi je jedna litra zlata, da pozlatim Bogdanova vrata! Nar. pjes. vuk. 1, 261. Dali me je čuti, jal' vidjeti! 1, 267. Dali mi te rastaviti s najkom! 1, 322. Dali mi te, dušo, poljubiti! 1, 428. — u nekim primjerima osim (podložne) rečenice u kojoj je izrečena želja ima i druga (glavna) u kojoj se izriče što bi bilo kad bi se želja ispunita; ono što je u podložnoj može se dakle shvatiti i kao uzjet. Dali mi se natrag povratiti, unjela bih sada devovati. Nar. pjes. vuk. 1, 300. Dali mi se mulhom protiviti, ja bi znao, gde bi zimovao. 1, 487. Dal' se hoćeš junak poturčiti, dala bih ti pola Sarajeva. 1, 178. 4. kao ala, ali (pod 3, c), stoji u jednom primjeru iz narodne pjesme, naznačujući čuđenje us

žalost: Dragi brato, Galija Toniću! Dal' nemilo ti junak poginu! Nar. pjes. vuk. 3. 423.

5. *si. kao da pod 1, C, 1, b, stoji pred ujetom. isporodi i zadie primjer kod 3. — samo u jednom primjeru prošloga vijeka*: Nego još, dali je uzmožno, tako bi ga ljubili kako on ljudi sebe istoga. A. Kanižlić, nuz. 2.

6. *kao da pod 1, A, 1, c, a), stoji u pitaviu za interogativnom zamjenicom. — samo u dva primjera iz xvi i xviii vijeka; a u prvom može biti da li stoji, kao ili, da teže rečenicu s predišom*: Tko da me u mojoj bolzjeni požali, tko da li bude dat tužnu mi razgovor? N. Dimitrović 89. Ali što dali ovo znamenuje? G. Pestalić 192.

7. *u jednom primjeru xvii vijeka dal stoji kao barem. a može biti da treba čitati dal ili dar*: Ne zastidiste se nit' mu dal kogodir poštenje učiniste. Michelangelo. 36.

DALIĆ, *m. prezime u naše vrijeme*. D. Avramović 200.

DALIDA, *f. ili Dalila. ime žene koja izdale Samsona i predade ga Filistejcima*. Sudij. 16. *jerrejski Dalila, u grčkom prijevodu Jaldidē, u latinskom Dalila. — dolazi od xv vijeka i u Daničičeru rječniku*. Ovo je bila Dalida; noj Sanson pravivši, u čem biše jacinca njegova, uspi ga na krivo, ostrize mu vlase, osta nekaj i ulitiše ga neprijatelj. M. Marulić 69. Dalidi bi podobno za sve misto stati rodno. J. Armolušić 14. I Dalida rece Samsonu. D. Daničić, sudij. 16. 6. — *nalazi se prenesno kao ukor, psoeka, na koju mu drago žensku koja upropašuje čovjeka što se u nu uzda*: Priliči že se Radoslavu kralju žena Dalida ona ili rešti novy Ezavele. Okázky. šaf. 51. (1453).

DALIDIN, *adj. Dalilae, što pripada Dalidi. u jednom primjeru xvii vijeka*: Samson spavaše u krilu Dalidinu. M. Radnić 268a.

DALILA, *f. vidi Dalida. xviii vijeka*: Lipota Dalile, za kojom se bijasno zaljubio. F. Lastrić, test. 35 b.

DALILOV, *adj. Dalilae, što pripada Dalidi. samo u jednom primjeru prošloga vijeka gdje stoji grješkom mj. Dalilin kako bi trebalo da bude*: Jaki Sansun jer se izmaknu tri puta iz ruku Dalilovi. . . J. Banovae, razg. 29.

DALKO, *adv. daleko, ridi dalek pod 3. u Bjelostjenčeru rječniku* (daleko sam, dalko sam, daleč sam „isto“).

DALKOBOLAN, *dalkobolna. adj. lienis morbo laborans, lienicus, dalačfir, dalakfir. — samo u Staličeru rječniku. riječ nepouzdana*.

DALKOBOLNICA, *f. mulier lienica, dalačfira, dalakfira ženska. — samo u Staličeru rječniku. riječ nepouzdana. isporodi dalkobolan, dalkobolnik*.

DALKOBOLNIK, *m. vir lienicus, dalačfte, dalakfir čorjek. — samo u Staličeru rječniku. riječ nepouzdana. isporodi dalkobolan*.

DALMA, *f. Dalma? Doimnium? spomiue se u [topisu] popa Dukljanina kao mjesto (grad?) u Dalmaciji*. Primorje razdijeli na dvoje, počamšne od mista [grada] ki po poganili bi razrušeni, ki se zove] Dalma gdje sa shodno biše, deri do mista tko se zove Valdemim, od Dalme do Valdemina prozva Hrvate bile što su Dalmatini nižiji; i još od mista Dalme (lat. ab eodem loco Dalmae) do Bandalona grada ča se sačeva zove Drač, dotla prozva dohu (vidi kod Dalmacija) Dalmaciju. Dukljanin 18.

DALMATIJA, *f. Dalmatia, zemlja na istočnoj obali adrijskoga mora; granice su joj se u pri-*

jašna vremena često miješale; u naše je vrijeme krajevina i pokrajina u austro-ugarskoj monarhiji. — riječ je tuda, grčki Dalmatia, lat. Dalmatia; u nekim spomenicima pisanim čirilskim slovima stoji Dalmatija i Dalmatija (u grčkomu, u ostalijem po latinskomu Dalmacia (u starija vremena i Dalmacija); a tako treba čitati i gdje je latinskim slovima pisano Dalmatia. u jednom primjeru ima i Daomacija koje vidi. isporodi i Dalmantija. — Dolazi od xiii vijeka, a između rječnika u Mikačinu (Dalmatia, čitaj Dalmacija), u Belinu 243a, u Bjelostjenčeru, u Voltigijinu, u Viktoru, u Daničičeru (Dalmacija). Stefans, po božije(j) milosti vječnani prvi kralj vse srebjskije zemlje, Dijoklitije i Travunije i Dalmacije i Zahlanije. Mon. serb. 11. (1222—1228). Zapisujemo kuće naše koje imamo u mnogo plemenitomu gradu Dubrovniku u Dalmaciji. Spom. sr. 176. (1412). Stefans Tomaš. Ostojić, kralj Srebjem, Bosni, Primorju, Humški Zemji, Dalmaciji, Hrvatsomu, Doimiu, Krajevima, Zapadnim Stranama, Usuri, Soli, Podrinju. Mon. croat. 66. (1416). Od mista Dalme do Bandalona grada ča se sada zove Drač, dotla prozva doim (čitaj gornju; lat. ab eodem loco Dalmae usque Bambalonam civitatem quae nunc dicitur Dyrrachium, Croatiaim Rubeam vocavit quae et superior Dalmatia dicitur) Dalmaciju. Dukljanin 18. Ter ste kruna u kraj mora od sve doše Dalmacije. M. Vetranić 1. 233. Odnosena u našu Dalmaciju kod Trsata. B. Kašić, is. 17. I Histrijom Vis vlašade, Dalmacijom („Dalmatiom“) tolikoje. M. Gazarović 64. U Salone, krajevsta Dalmacije („Dalmatie“) mestu. F. Glavinjić, cvit. 99a. I Dalmaciju pune jeda izranise gotske strelje. J. Kavačin 115b. Dalmacija svijetla kaže tri krunate lavske glave. 284b. Spličani (imaju) s. Dujma, prvoga pripovodaoca vire svete u svoj Dalmaciji. A. d. Costa 1. 123. U Hrvatskoj i u Dalmaciji. Vuk, nar. pjes. 1. 90. Dalmacija, krajevina, jedna čest trojedne krajevine, dijeli se na staru i novu Dalmaciju itd. V. Sabljar 73.

DALMACIANSKI, *adj. Dalmatiae, što pripada Dalmaciji. dalmatinski. samo u Staličeru rječniku. riječ nepouzdana*.

DALMATIJA, *vidi Dalmatija. samo u jednom primjeru iz xvi vijeka pisano čirilskim slovima, a otale u Daničičeru rječniku (Dalmantija)*. I Dijoklitije i Dalmantije i Zahlanija. Okázky. šaf. 59. (1503).

DALMAT, *m. vidi Dalmatin. lat. i tal. Dalmata. . . dolazi samo u dva primjera xvi i xviii vijeka*. Sunčana svjetlos Dalmae obsjova. M. Vetranić 1. 206. Koji znajuć, svud da e snio Dalmat bojniki neuklonit. J. Kavačin 129b.

DALMATIJA, *vidi Dalmacija. pisano i Dalmatija, a na jednom mjestu Dalmantija koje vidi. — dolazi od xiii vijeka, no nestaje prije našega vremena, a između rječnika u Daničičeru (Dalmantija). Azi grčesni Stefans, velji kralj, naměstnyj gospodin vse srebjske zemlje i Dijoklitije i Dalmatije i Travunije i libmske zemlje. Mon. serb. 9. (1222—1228). Vsesim srebjskym zemljani ježe glogojut se Dijoklitija, Dalmatija, Travunija. Domentijan b 3. Dalmatija. S. Novaković, pom. 131.*

DALMATIJSKI, *adj. Dalmatiae, što pripada Dalmaciji. dalmatinski. postaje od imena Dalmatija. — samo u drije listine xvi vijeka i otale u Daničičeru rječniku (Dalmatijskij)*. Janoš kraj ugrškskij, hrvatskij, dalmatijskij. Mon. serb. 553 (u Daničičeru rječniku stamparskom grješkom 533). (1537). Daalmatijski. 555. (1537).

DĀLMATIKA, *f.* *poduje odijelo s kratkim rukavima što sad po rimskom obredu u crkvi nosi đijakon kod velike mise. lat. dalmatica. dolazi od xv vijeka, ali samo kod pisaca koji se tijekom obredom bare. Dijakon biti će obučen amikom, ... i s dalmatikom medrom. B. Kašić, rit. 141. Oblačić efod koji samo po tila pokrivaše, na stranah sašiven a ogorb bi prORIZAN, kano i sadašne dalmatike. E. Pavić, ogl. 146. Ajnija podjaponska i dalmatika djakonska. I. Velikanović, uput. 365.*

DALMĀTĪN, Dalmatina, *m.* Dalmata, *čovjek iz Dalmacije. lat. Dalmatinus, tal. Dalmatino. — akećenat gen. sing. ostaje u svijem padežima, osim nom. sing. i voc. sing.: Dalmatine i voc. pl.: Dalmatini. — isporodi Dalmat, Dalmatinac. — Dolazi od xv vijeka, no je u naše vrijeme manje obično nego Dalmatinac, a između rječnika u Mikaljinu, u Belinu 243a, u Bjelostjenčevu, u Jambričevu, u Voltigijinu, u Stuličevu, u Daničićevu (Dalmatini). Zamorané i Dalmatini u naše mēsto prihode i pohode slobodno. Spom. sr. I, 67. (1405). Od Dalme do Valdemina prozva Hrvate bile što su Dalmatini niži. Dukljanin 18. Dalmatini velikim pobojem pobise Saražine. S. Kozčić 21b. Hrabren Dalmatin. M. Vetranić 1, 55. Slovinski ga upisa B. Kašić Dalmatin. B. Kašić, nasl. 1. Zato pravi sveti naš Dalmatin Gerolim. per. v. Imenovali su (Sloriv) Dalmatini od ravnice Dunje. F. Glavinčić, cvit. xv. Hvarani Dalmatini naseliše otok Vis. P. Vitezović, kron. 17. Klauđija a svoga Dalmatina na carsarki stol podvrže. J. Kavačin 241a. U ovakvoj smo se zgodil nu Dalmatini nahodili rata prošastoga. J. Banovac, prip. 133. Dalmatini sveder slavui. P. Kružević, pism. 72. Vid Došen, Dalmatin od mora Velebitskoga. V. Došen 1. Perastani Dalmatini digose se protivá Rimljanom. And. Kačić, kor. 358. Dalmatini vele. D. Obradović, basn. 100. Ja ću skupit moje Dalmatine. Pjev. crn. 23b. — kao prezime ili mjesté prezimena jednoga pisca xv vijeka: Prvi del novoga testamenta, va tom su svi četiri evangelisti i apustolska dejanja, izmnozihs jazykovs v sadašni hrvatski jazyku po Antonu Dalmatinu i Stipanu Istrijanu verno stilaćeni. Anton Dalnu., nov. tešt. 1.*

DALMĀTĪNAC, Dalmatinca, *m.* Dalmata, *čovjek iz Dalmacije. vidi Dalmatin od kojega postaje. — akc. se mijēna u voc.: Dalmatināce, Dalmatinci, i u gen. pl.: Dalmatināca. — Dolazi od xviii vijeka a između rječnika samo u Vukovu. Dalmatinci tog i sad imaju. M. A. Rejković, sat. B 6a. Dalmatinci znadu različno veselo prepovediće. D. Obradović, basn. 104. Ja ću dići moje Dalmatine. Ogled. sr. 163. Jedan Talijanac pozove Dalmatinca na međdan. Nar. prip. nagaz. 1868. 56. Nekakome učenom Dalmatinu. Vuk, nar. pjes. 3, 530. — u jednom primjeru (u poeziji) našega vremena stoji, kao dalmatinski, ne za čovjeka nego za stvar (vino): Napojili (se) vinca Dalmatinca. Osvetn. 7, 79.*

DALMĀTĪNKĀ, *f.* žensko ime prema Dalmatin. — akc. se mijēna u gen. pl.: Dalmatīnākā.

1. žensko čelade iz Dalmacije. — isporodi Dalmatīnkīna. — dolazi od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu 243a, u Bjelostjenčevu (kod Dalmatin), u Voltigijinu (kod Dalmatin), u Stuličevu, u Vukovu. Otvrativši na stranu obraz plemenita Dalmatinka počé moliti. B. Kašić, per. 114.

2. ňeke vrste grožđa u naše vrijeme. a) Dalmatinka, 1) 'schwarzer Kleinunger'. u Glini; 2) 'blaner Damascener'. u Glini. B. Sulek, imen. 62. — b) Dalmatinka modra 'blaner Trollinger'. 62.

3. nekakva kabanica. u naše vrijeme. Dalmatinka, Mantelkleid'. A. Hajdenak 33.

DALMĀTĪNKĪNA, *f.* dalmatinka (pod 1). samo u Stuličevu rječniku.

DALMĀTĪNSKĪ, *adj.* Dalmatarum, Dalmatiae, dalmaticus, uprav što pripada Dalmatincima, pa otale i zemli Dalmaciji — postaje od Dalmatin dodavanem sufixa ski. — isporodi dalmacijanski, dalmatski, dalmatijiški. — Dolazi od xv vijeka, a između rječnika u Mikaljinu (kao adverb 'dalmaticus'), u Belinu ('dalmaticus'), i kao adverb 'more dalmatico'. 243a, u Bjelostjenčevu ('dalmaticus'), u Jambričevu (dalmatinska zemlja 'Dalmatia'), u Voltigijinu ('dalmatino', 'dalmatisch'), u Stuličevu (kao adverb: dalmatinski 'Dalmatarum more'), u Vukovu ('dalmatien'), u Kruževićevu (dalmatinskiy 'Dalmatiae'). a) o kraljevskoj časti: Matijaš kralj ugarski, dalmatinski i hrvacki. Mon. serb. 494 (1465). — b) o narodu i o pojedinom čeladetu: Život svote Susane djevice i mučenice dalmatinske B. Kašić, per. 107. I oni veje dalmatinske. J. Kavačin 240b. Sorabi dalmatinski. 246a. Svaki dalmatinski pisalac. S. Rosa vii. i slava stoji ovdje u presnesnom smislu za čelade: Moj vlastelin Marul Marko, druga slava dalmatinska. J. Kavačin 27b. — c) o mjestu u opće, a osobito o zemli, državi: Svaka strana od rusaga dalmatinskog bi pučata. J. Kavačin 116b. Dalmatinske od države. 267a. Sterući se dalmatinskoga do Pridmorja. B. Zuzeri 214a. o međi: Na međi dalmatinskog. Vuk, nar. pjes. 3, 142. o rodama: Dalmatinska voda Cetina. Vuk, nar. pjes. 3, 55. o moru (adriatickom): More adrijausko, dalmatinsko, mare adriaticum'. J. Mikalja, rječ. 265b. Morje dalmatinsko i benetačko, koje se i 'mare adriaticum' zove. J. Bjelostjenac, rječ. 1, 31b kod Adria. — d) o jeziku (hrvatskom ili srpskom): Dalmatinski jazyč lip. M. Gazarović 137b. Dalmatinskog i srbskog jezika (ti Slavonijo) mati biše. M. A. Rejković, sat. B 5b. — e) o čem mu drago što pripada Dalmatincima ili Dalmaciji: Vojevodu hrabrenoga dalmatinske od galije. J. Kavačin 106b. — f) na dalmatinsku, more dalmatico, kao Dalmatinac, kao što je u Dalmaciji običaj, po dalmatinskom običaju, osobito o nošnji. vidi i na dolazi u Mikaljinu 55a, Belinu 243a, Stuličevu (kod dalmatinski) rječniku. — g) adv. dalmatīnski dolazi u Mikaljinu, Belinu, Stuličevu rječniku. vidi spriedu.

DALMĀTSKĪ, *adj.* dalmatinski. postaje od Dalmat kao dalmatinski od Dalmatin. — samo na jednom mjestu iz xiii vijeka a otale u Daničićevu rječniku (dalmat'skyj). Bliz Dijoklitije i dalmat'skyje strany. Živ. sym. štēp. saf. 24.

DĀLNĪ, *vidi* 1. daljan.

DĀLNĪ, *vidi* 1. daljan.

DALŠA, *f.* rijeka blizu Golupa. samo u rukopisu xv vijeka koji je spomenut od jednoga pisca u naše vrijeme: Monah Radosav, starešina Bogorodićinog monastira kod Golupa, ostavio nam je u nekoliko redaka punije spemene o dolasku turskom u Golubac. Negov naert monastira koji sam podiže u potkriju gore Visoko na izvoru reke Dalše' ... N. Mijatović, desp. dur. 1, 145.

DALŠĀTI, *vidi* dalšati.

DALŪMBAS, *m.* tympanum, *vidi* talambas. — samo na jednom mjestu u naše vrijeme: Počknušće jasni dalumbasi. Nar. pjes. petr. 3, 631.

1. DALJ, *f.* longinquitas, dalečina, daljina. — akc. se jamaćno mijēna u loc. sing.: dāji, a mi-jēnao bi se tako i u gen. pl. (dāji), i u dat. instr., loc. pl. (dājina), ako ima množinu za ovo ime.

— dolazi u naše vrijeme samo u Vukovu rječniku (dodat.) i u jednoga pisca na dva mjesta gdje ima uca se prijedlog u (u dađ, uđaj) i stoji kao u daleko (vidi dalek): A niti su krenuli na vojsku, jer ta vojska u dađ ne bi bila. Osvetu, 2, 37. I iz toga proćerali grada do Priboja, gdje već vojka nema, i ja ne znam, kud bi uđaj bilo pa ni guslam nema davoriva. 7, 60.

2. DAĐ, *adv.* procul, longe, daleko. samo jedan put u jednoga pisca xviii vijeka: Ki dađ kraju otišli su. J. Kavañin 441a.

3. DÁĽ, DáĽa, *m.* trgovšte u Slavoniji u osi-ječkoj podžupaniji. Pregled. 99. Schem. diac. 1877. 28. Sem. ist.-prav. 1878. 16.

DAĽA, *f.* ime mjesta, po svoj prilici isto što 3. Dađ, u jednoga pisca prošloga vijeka: U Osiku, u Dađi, u Bilom Brdu. A. Kanižlić, utoč. xxm.

U DAĽAK, *m.* vidi dajak.

1. DAĽAN, dáĽna, *adj.* longinquus, dalek koje vidi. — mješte] može biti i l a mješte u i ņ; mogu dakle biti četiri oblika: daĽan, dalan, daĽan, daĽan, u spomenicima pisanim ćirilskim i glagolskim slovima često se ne da razabrati oblik. — Akecat je drukčiji kod složenijih oblika: dáĽni, dáĽni, dáĽnoga, dáĽnoga itd. — Postaje od kor. dal (vidi kod dalek) sufiksom in. — Može biti da dolazi i od xiv vijeka (vidi primjer kod b)), ali svakako još xv (vidi prvi primjer kod a)): u naše je vrijeme običan sam složen oblik daĽni; između rječnika dolazi u Stulićevu (daĽan i daĽni), u Vukovu (daĽni), u Daničićevu (dalana 1, 255 i 3, 582 što se može čitati na sva četiri načina). a) ne može se razabrati između sva četiri oblika (mješte l i n može se čitati l i ņ): Kto ota roda nasago bliži ili dalni. Mon. serb. 333. (1405—1427). Da ne zagine na dalni put. 409. (1441). (i Spom. sr. 100. gdje stoji grješkom dalki. vidi Daničić rječnik 1, 256). Toliko bližni človek, koliko dalna. 525. (1451—1481). — e) daĽan ili daĽan: Meju bratiju bližu i daĽnu (iti daĽnu). Mon. croat. 57. (1433). — d) daĽan ili daĽan. I se pretvorilo u o na sersčetu slova po čem se poznaje da nije bilo]: Toliko bliži človek, koliko daoni (iti daoni). Mon. serb. 411. (1442). Ako je s bratom bližnom ali daonom (iti daonom). Stat. pol. ark. 5, 269. — e) daĽan (samo složen oblik daĽni): DaĽne i zvijezde laskataju. J. Kavañin 129a. Jedna je priprava, koja se zove daĽna, a druga bližna. Đ. Bašić 185b. Koliko je vrsta tezijskih prigoda? Dvije, jedno su bližne a druge daĽne. T. Ivanović 83. Sto suno daĽnu zemlju prohodili. Nar. pjes. vuk. 2, 233. Nam su puti na daleko, daĽni puti kaloviti. vuk. živ 8. I ode u daĽnu zemlju. Vuk, tuk. 15, 13. Mir vana daĽnima. pavl. et. 2, 17. Ili bi bio na daĽnom putu. D. Daničić, Imojs. 9, 10. — f) daĽan (samo daĽni): Koje ćeš viditi u daĽnem stiveću. A. J. Knezović 92.

2. DÁĽAN, *m.* pregrada kakve vode direcima između kojih se namješte mreže te se vratu ribu. samo u Vukovu rječniku u kojem je orako i tumaćeno, a ima još da se gorori u Črnj Gori i da su takori daĽani kod Skadra gdje Bajana islječe iz jezera.

DAĽCI, dáĽáká, *m. pl.*, cijevi u grlu kroz koje se diše, reče se da su daĽci celjadetu koje mueno izalše i koje je utegnuta vrata. M. Pavlinović. — isporučiti dalak.

DAĽEČAN, vidi dalečan. samo u jednoga pisca prošloga vijeka u jednom primjeru gdje može biti da daĽećnu stoji grješkom mj. dalećnju: Čini, i ako daĽećnju, opet nima stojat tóku. J. Kavañin 281b.

DAĽEČINA, samo u Vrančićevu rječniku. vidi dalečina.

DAĽEČNAK, *m.* ime nekakvu mjestu u Hrvatskoj, u jednom spomeniku xvi vijeka: Polag mosta i potoka Breznice ali DaĽečnak. Mon. croat. 333. (1568).

DAĽEGOŠT, *m.* ili DaĽogošta, *f.* ime nekakvu mjestu prije našega vremena. S. Novaković, pom. 131.

DAĽEVAC, DaĽčeva, *m. socce* u Bosni u travničkom okrugu. Statist. 64. Schem. bosn 1864. 45. — Ake. genetiva ostrate u svijem padčima osim nominativa i akuzativa. — Među selima Bešpejem, DaĽevcem i Cvetovićem. T. Kovačević, opis. 30.

DAĽEVIĆ, *m.* prezime u naše vrijeme. J. Bogdanović. Sem. karlov. 1883. 71.

DAĽINA, *f.* longinquitas, intervallum, dalečina. — Akecat se mijenja u dat. sing.: dáĽini, u acc. sing. dáĽinu, u voc. sing. dáĽino, u nom., acc., voc. pl. dáĽine, u gen. pl. dáĽina. — Postaje od osnove dađ dodavañem sufiksa ina. — Dolazi od xvi vijeka a između rječnika u Voltijijinu (kod dalečina. 33), u Stulićevu gdje stoji vidi dalečina, u Vukovu (longitudu). a. apstraktno ime. vidi dalečina pod a: Poral velike daĽine ne može se imati da nu se povrate stvari njegove. B. Leaković, nauk. 350. Po daĽini, nije ni daleko. Nar. pjes. vuk. 3, 486. — na daĽini, u daĽini kao daleko: Neizbrojna tjelesa na neizmjernoj daĽini svrhu nas stojeća. D. E. Bogdanić x. U daĽini koliko dva igraća ugovore. V. Vrčević, igre 65. — b. intervallum, prostor među drjema stvarima. vidi dalečina pod b. Biše meju stupi daĽina nog 170. S. Kožičić 35b. Premda je velika daĽina među nebom i zemljom. B. Leaković, nauk. 78. I doista su napisu ubrzali putovanje, skratili daĽine. M. Đ. Miličević, zim. već. 293. — u jednom primjeru, od stvari među kojima je dalečina (u prenesenom smislu) jednu je s prijedlogom među, a druga s prijedlogom s s instr. sasma neobično. Li meñ skriñom su velike daĽine s onimi ke u toj bili su svetinje. A. Georgiceo, nasl. 286. — c. dug prostor uopće: Crne gore i planine, ravno poje i daĽine (priletit more maglušćina). V. Došen 260b. — d. daleko mjesto: Da jednaku na daĽinu glade. J. S. ReĽković 369.

DAĽITI, daĽim, *impf.* differre, odgađati. samo u Stulićevu rječniku.

DAĽNOKRAJAC, daĽnokrajca, *m.* i daĽnokrajcin, čorjak iz daleka kraja. samo u Stulićevu rječniku. obje riječi nepouzlane.

DAĽNOKRAJAN, daĽnokrajna, *adj.* iz daleka kraja. samo u Stulićevu rječniku u kojem ima i daĽnostran s istim značenjem. obje riječi nepouzlane.

DAĽNOKRAJANIN, *m.* vidi daĽnokrajac.

DAĽNOKRAJKIN, *f.* i daĽnokrajkina, žensko čefale iz daleka kraja. samo u Stulićevu rječniku. obje riječi nepouzlane.

DAĽNOKRAJKIĆA, *f.* vidi daĽnokrajka.

DAĽNOSTRAN, vidi daĽnokrajan.

DAĽNOSTRIJELEĆI, *adj.* koji na daleko stajeli. samo u Stulićevu rječniku. riječ nepouzdana.

DAĽNOVID, *adj.* koji na daleko vidi. samo

u Stuličevu rječniku gdje ima i supstantiv daļnovidac s istim značenem. obje riječi nepouzđane.

DAĀNOVIDAC, daļnovica, *m. vidi daļnovid.*

DAĀNOZENĀN, *adj. iz daleke zemlje. samo u Stuličevu rječniku. riječ nepouzđana. — isporodi daļnokrajan, daļnostran.*

DĀĀĀNĒ BĀRDO, *m. mjesto u Srbiji u okrugu crnoriječkom. Sr. nov. 1875. 5001.*

DĀĀĀŅĪ, *vidi 1. daĀan.*

DAĀĀOK, *m. soce u Baraui. Šem. ist.-prav. 1878. 40.*

DAĀĀSATI, daĀšam, *impf. dalečiti. samo u Stuličevu rječniku u kojem ima i daĀšati. obje riječi nepouzđane.*

DAMAĀJEVAC, Damajeveca, *m. mjesto u krajevackom okrugu, u Srbiji. Sr. Nov. 1869. 88.*

DAMAL, *m. soce u Hrvatskoj u karlovačkoj podzupaniji. Pregl. 31. Schem. segn. 1881. 67.*

DAMAN, *m. ime muško. dolazi prije našega vremena u spomenicima pisanim čirilskim slovima, te može biti da treba čitati Damjan. Даманъ, acc. Damana, Dam'ana. S. Novaković, pom. 58.*

DAMANA, *f. ime žensko. može biti da treba čitati Damjana. S. Novaković, pom. 58.*

DAMAS, *vidi Damaso.*

DĀMASAK, Damaska, *m. Damascus, vidi Damašak. — kod nekih pisaca nalazi se nom. i acc. Damask. — dolazi pouzđano od xviii vijeka (kod Bernardina 30^a u damaschu po svoj prilici treba čitati u Damašku, tako isto i u Marulija 9 Damask, 16 Damasku) a između rječnika u Voltiđijinu (Damask). Zato ga za ruku tja u Damasku odvedoše. E. Pavić, ogl. 651. Žudije u Damasku. 651. A oni ga uzneše za ruku i odvedoše u Damask. Vuk, djel. ap. 9, 8. U Damasak. D. Daničić, 2ear. 16, 10. Iz Damaska 11.*

DĀMASČENSKĪ, *adj. damascenus, što pripada Damasku. samo u jednoga pisca xvii vijeka: Stvori človeka od zemlje u polju damascenskomu. F. Glavinčić, evit. 3^a.*

DAMASENO, *vidi Damašen. samo u dva primjera xvi i xviii vijeka, no u oba može biti štamparskom griješkom. ako nije to, onda je ovakova riječ postala s toga što su pisci zlo izgovarali tal. Damasceno. Grčki teolog Ivan Damašeno. Koriznu. 5^b. Nauk blaženoga Ivana Damašena. F. Lastrić, test. 201^a.*

DĀMASK, *vidi Damasak.*

DAMASKIJA, *f. vidi dimišijka. u naše vrijeme u Crnoj Gori. Nek' ti sine sabla damaskija. P. Petrović, gor. vijen. 71. Damaskiju da krvi napoji. 71.*

DĀMĀSKĪN, Damaskina, *m. Damascenus, grčki Δαμασκηνός. isporodi Damašen i Damašken. — ako ostaje u ostalijem padležima kako u gen., samo se mijenja u voc.: Damaškine. — uprav Ivan ili Jovan Damaškin, no obično dolazi samo: a) kao ime muško od prije našega vremena: Damaškine. kaludersko (ime). S. Novaković, pom. 58. — b) kao prezime u naše vrijeme: D. Avramović 276. Vuk, nar. pjes. 2, 659.*

DĀMASKO, *n. vidi Damašak i Damašak. tal. Damasco. u Mikašinu rječniku. vidi i Damaško.*

DAMASO, *m. Damasus. tal. Damaso. isporodi Damaž, Damažo. — dolazi xvi i xviii vijeka. ovoga vijeka nema poterde za nominativ koji može biti i Damas. Sveti Damaso papa. S. Budinić, sum. 185^a. Pāpū Urbana, Eusebija, Damasa. J. Matović 183.*

1. DĀMAŠAK, Damaška, *m. Damascus, grad u Siriji. — u nekijh je pisaca nom. i acc. sing. Damašk. — isporodi Damasak, Damasko, Damaško, Demesak. — Dolazi od kraja xv vijeka (ako u tri prva primjera, kako muslim, treba čitati Damašku i Damašk) s nom. Damašk (vidi drugi primjer) a s nom. Damašk od xvii (vidi prvi Bandulovićev primjer), a između rječnika u Belinu (Damašak 243^b), u Hjelostijevcu (Damašk), u Jambrešićevu (Damašk 171^b). Ali nisu boje rike Abana i Jafara u Damašku („Damaschu“)? Bernardin 30^a. Pridavši k vam Damašk („Damašk“) s Cilicijom. M. Marulić 9. Damašku („Damašku“) prid vrati prišad. 16. Od Damaška strane doni ga znanac moj. P. Hektorović 26. U Damašku. B. Gradić, djov. 182. Uvedoše ga u Damašk. I. Bandulavić 191^b. Biše u Damašku neki nčenik. 191^b. Za ruke ņega potežni, upoĀaju u Damašk. F. Glavinčić, evit. 35^a. Da pri Damašku zatare janicare. I. T. Mrnavić, osm. 13. Oj Damaška ki staroga plemenite mire ostavi. G. Paluotić 3, 50^b. U Damašku svud slavnomu. P. Kanavelić, iv. 30. Pavao otiđe u Damašk. M. Radnić 492^b. Idući u Damašk. J. Banovac, pred. 80. Od grada Damaška. A. Kanižić, utoč. 45. Osvoji grad poglaviti Damašk. And. Kačić, kor. 192.*

2. DĀMAŠAK, dāmaška, *m. šamalaĀa, damašak koje vidi. — ako. kao kod 1. — od xviii vijeka. Za dva rifa lipoga damaška. M. A. Rejković, sat. E 1^a.*

DĀMĀŠĒN, *m. Damascenus, tal. Damasceno, uprav čorjek iz Damaška, no se samo nalazi kao nadimak nekome svecu (Ivanu iz Damaska), te stoji Ivan Damašen i samo Damašen. vidi Damaškin. — ako. je genetiva i u ostalijem padležima, osim voc.: Damašene. — Dolazi od xviii vijeka (ali vidi Damašeno) kod zapadnih pisaca. Crkva istočna porodi Ivana Damašena. H. Pejkić i. Ivana Damašena. S. Pačirić, ukaz. 3. Kako reče Damašen. J. Banovac, razg 50. Kako potvrđuje Damašen. J. Matović 100. Ovako me uči Damašen. A. Kalić 437.*

DĀMĀŠĒNSKĪ, *adj. damascenus, što pripada Damaška. — isporodi damascenski. — samo u Belinu rječniku 243^a gdje ima i damašenska svila, vestis damascena^a.*

DĀMAŠKA, *f. vidi 2. damašak. u jednoga pisca xviii vijeka: Od damaške dieci kroji kape. M. A. Rejković, sat. E 1^a.*

DĀMĀŠKĒN, *m. vidi Damaškin i Damašken. grčki Δαμασκηνός. — u jednoga pisca xvi vijeka: Ivan Damašken. S. Budinić, sum. 45^b. Joan Damašken. 60^b.*

DĀMĀSKĪ, *adj. damascenus, iz Damaška, što pripada Damašku. samo u jednoga pisca xvi vijeka. — isporodi damaštanski. Stražo biše postavil v gradu damaških Āudi. Anton Dalu, ap. 571.*

DĀMĀSKIN, *m. šamalaĀa, damašak, damašak, od grčk. Δαμασκηνός. dolazi na jednom mjestu xv vijeka a otale u Daničijevcu rječniku („pāpnus damascenus“). Plašt crjenoga damaškina. Spom. sr. 2, 125. (1466).*

DĀMAŠKO, *n. vidi Damašak. tal. Damasco. u jednoga pisca xvi vijeku u kojega treba po svoj prilici tako čitati riječ damašeho. Uvedoše ga u Damaško. N. Rašina 174^a. apost. 9, 8.*

DĀMAŠO, *vidi Damaso. u jednoga pisca xvii vijeka: Sveti Damašo papa. I. Ančić, vrat. 188. Nareden od Damaša pape. svit. xxxii.*

DĀMAŠTANIN, *m. Damascenus, čorjek iz Du-*

maska ili Damaška. — plur. Damaštani. — *postaje od osnove damask sufikom jan(in), te se skij pretrava u sč, šč, pa u št.* — *dolazi u jednoga pisca našega vremena:* To je Elijezer ovaj Damaštanin. Đ. Daničić, Imojs. 15, 2.

DAMAŠTANSKI, *adj.* damascenus, Damasci, što pripada Damaštanima. — *od osnove damaštan (vidi kod damaštaniju).* — *u naše vrijeme, u jednoga pisca:* Odnijeće se blago damaštansko. Đ. Daničić, isai. 8, 4.

DAMATI, *impf.* flare, davati, duhati, puhati. — *samo na jednom mjestu u jednoga pisca iz Bosne XVIII vijeka.* — *vidi diti* Koji mu drago vitar jaki damao. S. Margitić, fala 211.

DAMAŽ, *vidi* Damažo.

DAMAŽO, *m.* Damasus, *isporedi* Damas, Damaso, Damašo. — *dolazi samo u dva pisca XVII vijeka, a u jednoga od njih (Glavinici) ima i nom.* Damaž. Papa Damažo. M. Divković, bank. 329. Sveti Damažo papa bi Španol. F. Glavinic, cvit. 410^a. Biše sveti Damaž malahan. 410^b. Damažo vladajući osamnadeste let. 411^a.

DAMBULHANA, *f.* turska muzika. tur. davalhane, tabylhane, vojnička muzika. — *govori se i dabluhana, dalbulhana, tambulhana, tambubana, a onaj dio naroda koji ne izgovara slovo h, izostavlja ga u svijem tjem oblicima.* — *Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku (dambulhana s primjerom: Čauš viče, dambulhana riče), vidi i* Pjev. crn. 157^a.

DAMČIK, *m.* parna lađa; *nem.* dampfschiff. *u Srbiji:* Leti ko damčik. I. Pavlović.

DAMFNA, *f.* Δαμνη, *u jednoga pisca* XVI vijeka: Za Damfnom teknući. M. Vetranić 2, 7.

DAMIĆ, *m.* prezime XVII vijeka. 1685 na 12 svižba isti knez samo s svojih(i) pet druga, to jest: . . . Grgur Damić. Norini 84.

DAMIJA, *f.* u jednu damiju, jednako, *neprestano. arap. tur.* daima, svagda, uvijek, *neprestano.* — *isporedi* dajma. — *na jednom mjestu u jednoga pisca XVIII vijeka:* Prvašiti kršćani nisu se smili kleti, već ako u velikoj potrebi; a ti, tužnače, sve u jednu sveder daniju, i govoriš da ti je bog drag? J. Banovac, razg 173

DAMIJAN, *m.* Damianus, ime muško. — *isporedi* Damjan, Damjanin, Damjan, Damjan. — *Dolazi od XIII vijeka i u Daničićevu rječniku (Damijani).* Damijani Bočinečki. Mon. serb. 40. (1253). Jepiskupomni prizrenskymi Damijanomu. 60. (1293—1302). Damijani. Doč. hris 5. 71. Damijans. S. Novaković, pom. 58. Svetjem Kuzmi i Damijanu. P. Kanavelić, iv. 513. S. Petar Damijan. F. Lastrić, test. 351^a. 392^a. (svako Lastrić piše ime ovoga sveca, u drukčije svetoga Damijana, vidi Damjan). Ja njih mlada obrala Damijana Sajnovića. Nar. pjes. mikl. 51.

DAMIJANA, *f.* Damiana, ime žensko. — *isporedi* Damjana, Damijana, Damjanka, Danjanka. — *Dolazi od prije našega vremena:* Damijana. S. Novaković, pom. 58.

DAMIJANIĆ, *m.* prezime XIV vijeka: Bogoje Damijanić. Doč. hris. 6. 73.

DAMIN, *m.* ime muško. *dolazi prije našega vremena.* Daminn. S. Novaković, pom. 58.

DAMIŽANA, *f.* okrugli poveći stakleni sud opleten pričicom ili šašem, tal. damigiana. — *u naše vrijeme u Dubrovniku, i u Vukovu rječniku u kom je griješkom drukčije zabižžen akc.: damižana.*

DAMJAN, *m.* Damianus, ime muško. — *isporedi* Damijan, Damjan, Damjan. — *u starija*

vremena pisano Damažanj i Damjans. — *Dolazi od XV vijeka a između rječnika u Bjelostjenčevu, u Vukovu, u Daničićevu (Damjani i Damjans), Damijani Meničetićs. . . Damijani Soržgovevićs. Mon. serb. 419. (1442). Damijani Zunićev. Spom. sr. 2, 117. (1462). Damjani Benešić 2, 129. (1466). Damjani. S. Novaković, pom. 58. Simun, Tomo, Damjan. J. Kavašin 144^a. U crkvu s. Damjana (vidi Damijan). F. Lastrić, test. ad. 57^a. Zovite mu Damjana, nek donese tamjana. Nar. pjes. vuk. 1, 496. Voć je nega Damjan naučio. 2, 306.*

DAMJANOVA, *f.* Damiana, žensko ime. u Lici. V. Arsenijević. — *isporedi* Damijana, Damijana, Damjanka, Damjanka.

DAMJANČA, *m. augm.* Damjan. u Lici. V. Arsonijević.

DAMJANIĆ, *m.* prezime u naše vrijeme. Šem. karlov. 1883. 71.

DAMJANIN, *m.* vidi Damjan. samo u Bjelostjenčevu rječniku (kod riječi Damjan).

DAMJANOVA, *adj.* Damiani, što pripada Damjanu. — *dolazi od XV vijeka i u Daničićevu rječniku (Damjanova).* Bratu Damažanovu. Spom. sr. 2, 117. (1462). Sto nam vrišti Damjanov zelenko? Nar. pjes. vuk. 2, 305.

DAMJANOVIĆ, *m.* prezime u naše vrijeme. Podiže se Damjanović Živko. Nar. pjes. vuk. 4, 28. vidi još Ogl. sr. 506. Nar. pjes. petr. 1, 350. D. Avramović 201.

DAMJAN, *m.* Damianus, ime muško. — *isporedi* Damijan, Damjan, Damjan. — *postaje od oblika* Damjan u kojem se j za m pretvorilo u j. — *dolazi od prije našega vremena i u Vukovu rječniku.* Damjans. S. Novaković, pom. 58. Sveti Kozma i Damjane. I. Ančić, svit. 114^b. Danas će ti Damjan poginuti. Nar. pjes. vuk 1, 406.

DAMJANOV, *adj.* Damiani, što pripada Damjanu. Pokrij lice, jubo Damjanova. Nar. pjes. vuk. 1, 406.

DAMJANOVIĆ, *m.* prezime u naše vrijeme. Još do Marka Damjanović Živko. Nar. pjes. vuk. 4, 37.

DAMNA, *f.* samo u Mikišinu rječniku gdje stoji da je grad Delminium ili Dalminium.

DAMNO, *vidi* davan.

DAMJAN, *m.* Damianus. — *isporedi* Damijan, Damjan, Danjan. — *postaje od ovoga zadnjega tijekom što se j pretvorilo u n po asimilaciji prema m.* — *Dolazi od XVII vijeka, a nije u nijednom rječniku.* Sveti Kuzma i Damjan (griješkom Damjan) mučenici. M. Divković, nauk. x. Sveti Kuzma i Damijane. nauk.² 307. Sveti Kuzma i Damijane. M. Alberti 330. Damijane. S. Novaković, pom. 58. S. Petar Damjan. J. Banovac, razg 8. Do Damijana Oblačića Rada. Nar. pjes. vuk. 2, 483. Treći bješo Damjan Kutisane. 4. 167. Sveti Damjan. M. D. Miličević, srb. 721. Damjan Markov. let. već. 302.

DAMJANA, *f.* Damiana, ime žensko. — *isporedi* Damijana, Danjana. — *vidi* Damjan. — *prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 58.

DAMJANIĆ, *m.* potok u Srbiji u Kruševačkom okrugu u naše vrijeme. Sveti je Damjan na utrini, za to se i potok zove Damjanić. M. D. Miličević, srb. 721.

DAMJANOVA ČUILA, *f.* ime mjestu u Srbiji u okrugu kuaževačkom. Sr. nov. 1872. 382.

DAMJANOVA VODA, *f.* ime vodi u Srbiji u vafevskom okrugu. Sr. nov. 1871. 462.

DAMJANOVIĆ, *m.* prezime ili patronimični

nadimak u naše vrijeme. Za Damjanom Damjanovi Panto. Nar. pjes. vuk. 4, 171.

DAMNI, *adj. vid. davan.* u *jednoga pisca xviii vijeka:* Da su istinite riječi damnijeh svetijeh otaca. J. Matović 101. Damni običaj bi u crkvi katoličanskoj. 217.

DAMON, *m. ličvor.* Damo, *grčko ime muško.* u *jednoga pisca xvi vijeka:* Damon pitagorik. D. Rašina v¹⁶b. Ni nosi Pitija Damonu vjeru ku nosi čes tveja meni. 65^a. Egloga u koj pastir Damon sam govori. 132^a.

DAMONOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Miloje Damonović. Rat 107.

1. **DAN**, *m. dies, vrijeme od ishoda do zahoda sunca, dakle kad je sunce na nebu. početak mu je jutro a kraj večer; protijema je noć. — U prva se vremena pisalo dani, tako je i staroslov.; ruski день, čes. den i den, polj. dzien. osnova je dan od indoetr. osnove dina, ispredeli lit. diena, susk. dina, lat. nun-dinae (novem-dinae). korijen je di(v), sjati. — Deklinacija se kod ovolga imena razvila kako kod nijednoga drugoga: gotovo za ime padaže ima više od jednoga oblika. i u samoj osnovi -i- ili je zamijenjeno od a ili ispada. dan-prima se nastarke obične muške deklinacije (osnova na a), a dan- ne samo je sačuvalo nekoliko starijeh nastavaka iz deklinacije osnovā na i i na suglasno slovo, nego može primiti i slog ev (kao da je osnova na u) a za tim u većini padaže nastavke osnova na a i na i. kakvi su bili najstariji oblici, može se poznati po staroslovenskima za koje vidi Miklošič, lex. palaeosl.², 185^a i vergl. gramm. 3¹, 41, vidi i Archiv für slav. philologie 2, 521. — *sing. nom.:* u *prva vremena* dāns; *ovomu u najstarije doba nema potvrde, nego kao acc. koji je bio isti kao nom. dāns dolazi xii vijeka:* Mon. serb. 2. (1189); *od xv vijeka* dan; *dāns.* 456. (1452). — *gen.:* *stari su oblici* dnē (dne) i dnī (dani); *prvi dolazi od xiii vijeka:* dāno. Mon. serb. 20. (1234), *drugi od xiv vijeka:* dnī. 159. (1357), *mladi su oblici:* dnēvi, *od xv vijeka:* 530. (1484), *pisano i dnevi:* S. Kojičić 25^a, 50^b; *dnevo od kraja xv ih od početka xvi vijeka:* M. Marulić 116; *dāna od xvii:* B. Kašić, instit. 32; *dna već od xv, ali rijetko:* Oti. denešnoga dna. Mon. serb. 526. (1481). Onoga dna. Glasn. II, 4, 12. (1728). D. Obradović, živ. 71. Do čestita dana Đurdeva dna. Pjev. crn. 103^a. — *dat.:* *najstarijemu obliku dani nema potvrde;* dnēvi (dnevi) *javlja se xiii vijeka u knjigama pisanim crkvenijem jezikom:* dnevi. Domentijan³ 330, *pa zatijem od početka xvi vijeka:* Mirakuli. 100. Š. Menčetić 233; *dnēvu od xvi vijeka:* H. Lucić 216; *dni xvi vijeka, ali samo u knjigama pisanim crkvenijem jezikom:* Star. 4, 77; *dnū od kraja xvi vijeka, ali vrlo rijetko:* Nauk brn. 41^a; *dānu od xvii vijeka:* B. Kašić, instit. 32; *i dnē od xvii:* k Ivañin dne. M. Divković, nauk 132^b. — *acc.* dāns, dani, dan *kako nom. samo u jednom primjeru prošloga vijeka dolazi (po svaj prilici za ovaj padež) dne, ali mislim da tjem ovaj oblik nije dovoljno potvrđen:* Za te moje sre ovo dne i noć gori nepristavno. I. M. Mattei 289. — *voc. xvi i xvii vijeka neorgano dānu.* F. Lukarević 202. D. Zlatarić 25^b. P. Posilović, nasl. 43^b; *od xviii vijeka dnevi i dāne:* A. d. Bella, rječ. 7^a. — *instr.:* *za stare oblike dnēm (dnem) i dānu (dniju) nema potvrde u prva vremena: prvi dolazi istom od xv vijeka:* dneb. Spom. sr. 1, 111. (1412) *i u naše vrijeme nije običan, a drugi u naše vrijeme u Vukovu rječniku (samo adverbijalno, dnī 111^a); mladi su oblici:* dnēvi *od xvi vijeka:* M. Vetranić 2, 242,*

a i griješkom dnēvim: 2, 247; dnēvu (adverb.) koje neće biti mlade od dnevi, ali je istom ovolga vijeka potvrđeno: P. Petrović, slob. 68; *dnēvom od xvi vijeka:* P. Hektorović 15; *dānom od xvii:* I. Gundulić 228; *dāñom (samo adverbijalno) od xvii vijeka:* M. Radnić 103^b. — *loc.:* *stari su oblici:* dnī (dani) *koji dolazi od xvi vijeka:* dni. Spom. sr. 2, 28. (1386); dnē (dne) *od xv:* 1, 48. (1403). *mladi oblici:* dnēvi (dnevi, a pisano je i dnevi, dneve, dnevi) *od xiv:* dneve. Mon. serb. 188. (1378). dnevi. Spom. sr. 2, 28. (1387). dnevi. 2, 41. (1397). dnevi. Mon. serb. 312. (1421). dnēvu *od xvii vijeka:* F. Vrančić, živ. 97; *dānu u naše vrijeme.* — *plur. nom.:* *stari oblici:* za dne i dnije *nema potvrde,* dnī (dani) *dolazi od xvi vijeka:* Zborn. 27^a. *mladi oblici:* dnēvi *od xvii vijeka:* M. Radnić 7^a, 70^a; *dāni od xviii:* A. d. Bella, rječ. 7^a (glje to stoji za voc. pl., ali nom. nije drukčiji od voc.). *u jednom primjeru prošloga vijeka ima dneva kao nom. pl., i kao da je sredijega roda, no je to posve neobično:* S kil čē dneva bit skratjena. J. Kavañin 558^b. — *gen.:* *stari su oblici:* dnī (dnij, dni) *koji dolazi od xiv vijeka:* dni. Mon. serb. 165. (1357); *dāns i dān od xv vijeka:* dāns. Spom. sr. 1, 117. (1413). dnē. 1, 137. (1416) *a u naše vrijeme samo kod čakavaca. mladi oblici:* dānā *od xv vijeka:* Mon. serb. 380. (1435); dnēvā *od xvi:* S. Budinić, sum. 29^a; dnēvi *od xvii:* I. T. Mrnavić, ist. 26; dnēvōv xvii *i xviii vijeka kod pisaca čakavaca:* F. Glavinčić, evit. 87^b. J. Kraljić 84. (u po nekoliko dneh. Mirakuli 99, *mislim da je dneh loc. a ne gen.) — dat.:* *stari oblik dnem (dnem) dolazi xvi vijeka:* Mon. croat. 7. (1508). *mladi:* dnēvom xvii vijeka: M. Radnić 115^b; *dānom, dānim, dnevim xviii vijeka:* A. d. Bella, rječ. 7^a; *u naše vrijeme kod čakavaca samo dnevinā i dāninā (ovako biježim akcentat, jer sam ovako sagledao; a i Daničić je mislio da je dānina, no je sam kazao da može biti da se vara. Glasn. 8, 10. i Della Bella biježī dānina u ins.r. pl. rječ. 7^a). — acc.:* *stari oblik dnī (dni) od xii vijeka:* Mon. serb. 45. (1254). *nočiji:* dnēvi *od xvi:* N. Najlašević 1, 239; *dnē također od xvi:* A. Čurbanović 154. D. Zlatarić 36^a; *dnēve od xvi:* M. Radnić 8^b; *dāne od xvii:* J. Kavañin 149^a. *u jednom primjeru ovolga istoga pisca stoji dnije, ali samo radi slika:* Oti sve stare despotije ne imadiše neg livādi gdi u miru trajūe dnije. 235^a. — *voc. kako i nom. — instr.:* *stari su oblici dani (starosl. dny) i dnēmī; za prvi nema potvrde, a drugi dolazi samo u knizi pisanoj crkvenijem jezikom xvi vijeka:* Star. 4, 134. *mladi oblici:* dnevi xviii vijeka: F. Lastrić, test. 59^a; *u naše vrijeme* dānina *i dnevinā kao u dat., oba oblika dolaze već xvii vijeka:* A. d. Bella, rječ. 7^a; — *loc. stari oblik dneh (dnehh) dolazi do početka xv vijeka:* dneht. Spom. sr. 1, 45. (1403), *a u čakavacu i do današnjega dana. mladi oblici:* dneh (dnehh ili dnih?) xvi vijeka: Kateh. 1561. A 3^b; dnih xvi vijeka: P. Zoranić 51^a; dnevih xvii vijeka: I. Bandulović 149^a; *dānijeh ili dnevijeh xvi vijeka:* A. d. Bella, rječ. 7^a; *u naše vrijeme kako u dat. — stari nom., acc., voc. duali dni uzdržao se je (dni) do u naše vrijeme, ali od xvi vijeka stoji nepromijenjivo u svjem padežima ne samo za brojem dva nego i za tri i četiri: po dva dni. N. Rašina 89^b. po tri dni. 29^b. do tri dni. M. Vetranić 2, 92. četare dni. Bernardin 40^b. tako dolaze i mladi oblici:* dnēva xvii *i xviii vijeka:* dva dneva. I. T. Mrnavić, ist. 25. tri dneva. J. Kavañin 558^b. četiri dneva. F. Lastrić, test. 147^a; *dāna od xviii vijeka:* čet dana. I. V. Bunić, mand. 30; *dna u naše vri-*

jeme, ali samo na jednom mjestu u narodnoj pjesmi: dva dan. Nar. pjes. vil. 1868. 545. — treba još spomenuti da kod nekih dubrovačkih pisača xvi i xviii vijeka oblik dnevi dolazi i u ženskom rodu, i to: kao gen. sing.: ovej dnevi. B. Gradić, duh. 8; kao dat. sing.: svakoj dnevi. 8; kao nom. pl.: blage dnevi. B. Zuzeri 94^a. ove dnevi. 190^b. 231^a. dnevi njihove. S. Rosa 15^a. — što s prijedlozima do, od, preko dolazi dan nepromijenjeno, vidi kod tjeih samijeh prijedloga. — Iznadu rječnika dolazi u Vrančićevu (daan, dies. 28), u Mikajinu (dies, lux¹) u Belinu (dan, dnevi, dan, dana, giorno e giornata¹, dies. 345^b), u Bjelostjenčevu (dan i kajkavski den, dies, lux¹), u Jambrešićevu (dan i kajkavski den), u Voltijevu (dan, dana, dneva, giorno, di, tempo, tag¹), u Stuličevu (dan, dana, dneva), u Vukovu gdje stoji: pl. dāni i dñi, n. p. propadoše mi toliki dāni i dñi; izgubio sam tolike dane ili dne; tako se kaže i: dvā dāna i dvā dñi, tri dāna i tri dñi, a pored četiri dāna moglo bi se reći i četiri dñi, a daje samo dānā; a pored ovoga oboga govori se (po južnijem krajevima) i dñēvi, n. p. propadoše mi toliki dñēvi; izgubio sam tolike dñēvi; kad se pak govori o praznicima, onda se u jed. br. pored dana govori i dñē i dñēvi, n. p. uoči Durdeva dana, uoči Durdeva dne, uoči Durdeva dnevi; nadam se Durdevu danu, nadam se Durdevu dne, nadam se Durdevu dnevi; o Durdevu danu, o Durdevu dne, o Durdevu dnevi; u Daničićevu (dñē).

1. s pravijem značenem koje je sprieda kazano, ali i kod toga treba različit, pazi li se više na svjetlost dana, ili na vrijeme koliko dan traje, u jednom i u drugom smislu protivno je noć.

a. misli se na svjetlost dana, prenda se uz to može misliti i na njegovu dužinu: a) uopće. često se stariju noć nasuprot danu: Učini gospodin bog dvi svētili veliki: svētilo vekše da oblada dnem. Korizm. 1^b. Jeli dnevu misto još dala mrkla noć? H. Lucić 216. U njeko vrijeme od dnevi i od noći. B. Gradić, duh. 40. Jak za dnem gre noć, tač za snuihom ido plač. H. Bunić 11. Kako noć za dnevi izlazi i hodi, tako jur huda zgod za ugodnom dohodi. D. Rašina 97^a. Dan večerom, čovjek svrhom u životu svom se hvali. I. Gundulić 218. (Ljepoto, u sebi što si opeta?... Noć ku za dan slijepac obra. 230. Posao učinjen prije dne antelucanum opus¹. J. Mikaja, rječ. 56^a. Blažen koji misli... u večer da neće osvanuti k dnevu. M. Radnić 329^b. Dan za noćim hodi a noć za danom lrlti. Poslov. dan. 15. Jutros još prije dne u vodu idosmo. Oliva 51. Zaman pri dne ustavate. A. Vitajić, ist. 461^a. Da od dneva noć ne činiš. J. Kavašin 58^b. Prije dnevi; prid dan ante lucem¹. Vele prije dnevi; vele prid dana (?), multo ante lucem¹. Do dne, do dnevi, do dana „ad lucem¹. A. d. Bella, rječ. 345^b. Pri dnevi ante lucem¹. 346^b. Kada sutra opet dan bi, svekoliko skupi se. J. Filipović 1. 131^a. Bog učini plamen dnevu gorući. A. J. Knežović xxvi. Ne lučevi dan od noći, nisi kripost od nemoći. V. Dosen 48^b. Noć za dnevu nastaje. I. J. P. Lucić, razg. 11. Jer sad vaļa do dana dva sata da se kořina on za (hranu) fata. J. S. Rejković 386. Prije dnevi, prid dan ante diem¹. Do dne, do dnevi, do dana „ad lucem¹. J. Stulli, rječ. 1. 100^b. Ni danica lica pomolila, a od dana ni pomena nema. Nar. pjes. vuk. 3. 52. Ii ni ratuju dnevi sa noćima. P. Petrović, gor. vijen. 103. U prvome prasku zore, kad se dijelo dan i noć. S. Lušića, prip. 188. — b) često, a osobito u poeziji, s imenom dan pridruži se kakav adjektiv kojim se na-

značuje svjetlost. takovi epiteti stoje često i bez obzira, pristoje li se i za onaj pojedini dan o kom je riječ. aa) bio, među takovijem epitetima najobičniji (vidi bio, I, a, a). Tko li joj (gospoju) da čelo već nego dan bili vedro i veselo? H. Lucić 208. Ako mi si taj svjetlosti uzeo dana pribijeloga. I. Gundulić 67. Nu kō svijetli zrak dno mora, i dan bijeli sunce ugasi. 493. Crna sestra bijela dana. P. Kanavelić, dubr. 6. Kō ona pozna da je dan bijeli, odijeli se. 17. Svjetlos bijela dana. D. Bašić 280^a. Ne pust' glasa do bijela dana. Nar. pjes. vuk. I, 246. Prije zore i bijela dana. 2. 340. Šavak šila od mraka do zore, a kada je bili dan svania, Ana osta s majkom pivajući. Nar. pjes. istr. I, 63. — bb) svijetao: Svijetla dana i sunčena čest nosiće dobru. J. Kavašin 215^a. — c) početak se i svršetak dana naznačuju različitim načinima: aa) početak: glagolima svanuti, osvanuti, rasvaniti se, svitati itd. Onda mi dan svita. H. Lucić 219. Nigda nami dan ne osvita ki nam ne da sto zlijeh tuga. D. Rašina 52^a. Dokle se dan razsvane. I. Baudulović 215^b. 2petr. 1, 19. Za tjem, po tom bio dan svane, poklisar se naš odijeli. I. Gundulić 310. Ob noć žudi da dan svane. A. Vitajić, ost. 43. Kud dan svieć. I. Đorđić, salt. 7. Kad u jutru bio dan osvane. M. A. Rejković, sat. E 4^b. Kad je svitao dan. M. Dragičević 165. Kad u jutru beli dan osvanu. Nar. pjes. vuk. I, 246. Dan osvanu i ogranu sunce. I, 556. Kad je jutrom bili dan svania. Nar. pjes. istr. I, 12. — sinuti, prosinuti: A meni prosini ovaki vazda dan. S. Menčić u Belinu rječniku 504^b. Kad li mi dan sine, ja želim, najpreče opeta da mine. N. Najšković 2, 108. S koga bili dan prosinu. P. Radović, nač. 562. Sinuti dan, sivam „diescere¹. A. d. Bella, rječ. 504^b. Kad dan sine. I. Đorđić, salt. 180. — zabijeliti se: Stoprva se dan zabijeli. I. Đorđić, uzd. 77. — učiniti se: Učinenu dnevni presta rečeni marmor. Transit. 259. Kada se učini dan. Korizm. 94^a. I kad bi noć, dan se učini. A. Vitajić, ost. 279. Kad se dan učini. J. Banovac, pred. 58. I sad se učini dan. Nar. prip. mikul. 14. — postajati: Dan postaje diescit¹. I. Bjelostjenac, rječ. I, 439^a. — objavit se: Kada pravi s novim zrakom dan se objavi. I. Gundulić 208. — isteći, istjecati: Nahodi se, ti mi reče, doli, vajmel, tvoja milla, gdje dan bijeli ne isteći. I. Gundulić 97. Kad pribili dan s nebasa zgar isteć¹ će. 537. Kad svijetli dan iztica. A. Vitajić, ost. 138. Isteći dan, istjećem „diescere¹. A. d. Bella, rječ. 504^b. — izljeti, izlaziti: A to, er so, jaoh, bolesti grijeba mogza ne podoba, da mi svijetli dan izljesti bude u nijedno viku doba. I. Gundulić 241. Ali pogled sad uputi, odkli bijeli dan izlazi, na vrh oni. 331. — otvarati se: Kako se je zora počela biliti i dan sebe veće otvarati. A. J. Knežović 233. — ogranut: Dan ogranu kao platno bijelo. Osvetn. 2, 99. — zora ili sunce otvara, vodi, vraća itd. dan: Juro sunco u nezapadne more svitlo lice ukri dohnu, ako su ki, dan vodeći. P. Zoranić 18^b. Zora bijeli dan s neba zgar otvara. D. Rašina 2^b. Uzvodi zora taj umrlim bijeli dan. 63^a. Ja-na zora bio dan vraća. B. Betera, or. 5. — bb) da je blizu serhu danu, izriče se glagolima: nagnuti se (prigibati se): Blizu jest večerina i nagnuti se je dan. N. Rašina 125^a. Luk. 21, 29. Zašto se noć čini i dan se nagnuti. M. Divković, bes. 407^a. Ali veće prigibaćući tretji dan se opet k noći. J. Kavašin 331^b. Ne budući meo to jošće preko po se dan nagnuti. 447^a. — obaliti se: Priko polne dan se obali. P. Vuletić 65. — prevaliti: Simu zora a ja još kod dvora, dan prevali a ja u lov podoh,

ja na brdo a sunce za brdo. Nar. pjes. vuk. 1, 317. — uteći, utjecati: Utječe dan, inclinat in vesperum dies'. A. d. Bella, rječ. 346^b. Utječe dan, inclinat dies vel sol, vesperascit'. J. Stulli, rječ. 1, 100^b. 101^a. — *ce) sama svrha izriče se glagolima poči*: Kada ja vidih da (s) sunceom dan pode. S. Menčić 275. — ishoditi, izlaziti: Dan izhodi, izlazi, dies it. dies moritur'. J. Stulli, rječ. 1, 100^b. *pošto je ovakovi smisao ovijeh glagolova posre protican onome što je kazao kod aa), trebalo bi shvatiti ovaj primjer kao sasma nepouzdan, no ipak ispredi*: Dovečer, ča jest na ishodu dne. Dukljanin 30. — *usnuti (u poeziji)*: Bijel dan usnu, crn mrak na tle pade. Osvet. 1, 60. — *d) može značiti srjetlost dana pa i srjetlost uopće a otale i radost, sreću, slavu, život, često ima tad uza se koji epitet, a osobito bio (vidi kod b)). aa) srjetlost dana i srjetlost uopće*: Dokli se dan bijeli u tannos obrne. N. Dimitrović 77. Eto opet iznova izlazi na bil dan kraljica iz svoje kuće van. F. Lukarević 260. Kako gdo sunčen zrak bude razgledati, sfud mu se vidi mrak kud oči obrati, od sfud mu mrlčati bude dan potamni. P. Zoranić 3. Da slipim dan svane. D. Baraković, vil. 8. Onda te (= č) iz tmine izajti ovi van na ove svitline i vidit bili dan. 307. Nu kraljević suneten osta (od udarea u glavu) i u podne mu dan se smrče. I. Gundulić 540. Pod zemljom stojeć dolgi dani bio vik ne svijeti. G. Palmotić 3, 123^a. Gdje ja vidih svijetlijeih zgrada vrhe obračat zemlji doli, gdje se u noć dan mi obrati, gdje se sakri nebu lice. P. Kanavelić, dub. 8. A viditi vijek ne mari dneva lijepa (noćna ptica). J. Kavačin 78^b. Da sam žejan bela dana. Nar. pjes. vuk. 1, 142. — u ovom primjeru čedu dan svanu znači rodi se: Kad čedu dan svanu utrobe iz ove. M. Bunić 6. — *bb) blaženost, uživanje, radost*: Onda mi dan svita, po rajn onda grem, kad tebe od mita, sokole, gdi nazrem. H. Lucić 219. O kamenje svim čestito, miri (na tammie) srećni i blaženi, sred kijeih sunce (Korevski) sja skrovito, s kijeim dan svanu! može meni (Krunoslav). I. Gundulić 351. — *osobito uživanje, radost prouzročena od ženske lepote*: O Dubravko lijepa, iz oči tvojielij nami bio dan siva. I. Gundulić 127. Poči, vijerni, pod' mućeci moj glasnice, prid oči one s kijeih dan bili noći mojoj sam ističe. 254. Da u jedno vrijeme izvodi (Sunčanica) tančac stupom, dan očima. 381. Pače bijelijem danom svanu crnom agi noćno lice, na ljepotu rajsku izbranu od sunčane Sunčanice. 384. — *ce) sreća*: Da na u (Mustafa) opet bio dan svane, čim na carski svoj sto sjede. I. Gundulić 519. Čini m se, kan' da sviče dan odavna želne sriče. V. Došen 234^a. — *dd) slava*: Oj ti krasni Dubrovčane, naš i danas bel dane. B. Radičević (Nori Sad 1882) 35. — *ee) život*: Gdi će moj bijeli dan svrnut se u vječni san. M. Vetranić 1, 5. Lijepa dušo, ka u nas shodiš neumrla, čista i bijela, ti od života dan izvodiš. I. Gundulić 236, 237. Jur bije umro, kad me sama na dan bili, slatka dušo, ti povрати. G. Palmotić 2, 240.

b. kud mu se ima obzira samo nu dušim, shvaća se kao mjera za vrijeme. a) broji se dan za sve vrijeme od jutru do večera, dakle u srednje 12 sahata, leti više, čini manje. to se zove i jedno čelo (vidi čelo pod 5), a drugo je čelo noć; dva su čela zajedno 24 sahata. Kako je Jona bil u crivi baline tri dni i tri noći. Bernardin 20^b. mat. 12, 40. Nijesu li dvanaeste ura u dne? N. Rašina 77^b. iv. 11, 9. Djina dni u desnoj njegovoj (longitudo dierum in dextera ejus'). 206^b. prov. 8, 16. Ne bi mi dosti bil ljetni dan naj-

veći. N. Najšković 1, 317. Za vada sred luga ljetni dan pripiva (slavie). D. Rašina 139^b. Ure od dneva. A. Komulović 65. Ni pijuci ni jeduci živje četrdeseti dana i četrdeseti noći. M. Divković, bes. 505^b. U šestu uru dneva. F. Glavinčić, cvit. 141. 142. Dan najkraći od godine, solstitium brumale vel hiemale, bruma'. J. Mikača, rječ. 55^b. Dan najdulji od godine, solstitium aestivum'. 55^b. Dan dosta dug. Dan kratak. 56^a. Početak duljnih dana, solstizio della state'. A. d. Bella, rječ. 685^b. Sunce čini dnevi s noćima jednake. I. Dordić, salt. 223. Među čini dan i noć u dijele bjehu rasprenjeni. S. Rosa 43. Likari tilesni trate dneve i noći. Ant. Kadčić 181. Što se iza dana i noći izleže. J. S. Rejković 202. Što bo sunce za šest dana skuva. 374. Dan najdulji od godine, solstitium aestivum'. Dan najkraći od godine, solstitium brumale, hiemale'. J. Stulli, rječ. 1, 100^a. Oživjeti, oživjati, oživljivati dan, sensim diem crescere'. 101^a. Kita cv'jeća dan do podne. Nar. pjes. vuk. 1, 331. Tri dni i tri noći niti trave jedu niti vode piju. 1, 387. Ja ne odo za dva dni. 1, 278. Za tri dana i tri noći tavne. 2, 326. A kad dnevi oko podne bilo. 3, 446. Nije li dvanaest sahata u danu? Vuk, jiv. 11, 9. S početkom proleta kad se sunce sa juga povрати i kad počnu dnevi napredovati. P. Petrović, gor. vijen. 110. Daleko je, ali mogu doći preko duga pramajetna dana. Osvetn. 2, 92. — *za to što je leti duži dan, nalazi se u narodnijem pjesmama letni dan kao poduļa mjera vremena*: Tražio je letni dan do podne. Nar. pjes. vuk. 1, 566. Nošise se letni dan do podne. 2, 284. — *dan se dijeli nu pola u onaj čas u koji se sunce najviše ispele. vidi po, pola, polovina, podne. — b) kad se shvaća kao mjera vremena kod kakve radnje ili kod hoda, nije svagda značeće isto kao kod a); nego je vrijeme kratke, ako radnja ne traje za cijelo čelo, ili je duže, ako se trajanju radnje diže samo vrijeme potrebno za spavanje, za prehranivanje itd. takovi dakle dan od prilike traje od 6 do 14 i 16 sahata. dan može imati uza se genetiivna imena radnje; n. p. dan radnje, dan oraža, dan hoda, s takovijem smislom dolazi i u Belinu rječniku (dan, dana, giornata, opera o fatica ehe si fa ne' giorni', opera', po dana, seniopera', 345^b). Da oruť dñm jesenine i dñm prolćtine, i dñm u vinogradě da rabotajut'. Mon. serb. 63. (1293—1302). Da daje vsaki njih u godišti tri dni oranija. 191. (1379). Da putujemo put od trih dni. Naručn. 49^a. Gubi nadnicu dneva onoga. A. Bačić 111. Što majstori za dan ga sagrade, to sve vila za noć obaluje. Nar. pjes. vuk. 2, 115.*

c. ako je kod kakve radnje dan vrijeme u koje ona biva, treba razlikovati dva slučaja: a) radna traje od početka do seršetka dana, to se naznauje; aa) mećući dan u uec. : A bil je skoro dan raspet. M. Vetranić 2, 205. Ne spi noć, trudi dan. D. Baraković, vil. 275. — vrlo često dolazi dan i noć ili noć i dan i znači kao jednako, neprestano: Bižeci noć i dan. M. Marulić 15. Smrt dan i noć pntuje. 113. Misle dan i noć o želnoj ljubavi. S. Menčić 17. Za tijem neću ja lijen stati, molit' za te i dan i noć boga. M. Pelegrinović 200. I čine tvoje uze da lijevaju grozne suze svu noć i dan. N. Najšković 1, 204. Ali te žela bi gledat me noć i dan vrhu svijel pod nebi gdi hodim žalostan? 2, 75. Za čim gori dan i noć. M. Držić 8. Na koju pomno da nastoji dan i noć B. Gradić, djev. 60. Uzmožan i nezmeran ogañ dan i noć gorć me. P. Zoranić 1. Koji bi njih čuvao dan i noć. B. Kašić, rit. 31. Moleći dan noć boga prid čim (bez i). per. 115. Ovako vidiš me truditi noć i dan. M. Jorković

22. Imamo procinjivati dan i noć naše ništarnstvo. I. Ančić, svit. 2. Dan i noć 'dies noctesque'. A. d. Bella, rječ. 346^b. Dan i noć 'dies noctesque, noctes atque dies'. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 65^a. Čovik trudi brez pristanka, nastojeći dan i noć. J. Banovac, prip. 13. Ovo su one velike knižge, koje same ja učim dan i noć. J. Filipović 1, 63^a. Plakaše dan i noć. F. Lastrić, svet. 40^b. Zašto se tobom dan i noć brinemo. A. Kanižlić, kam. 96^b. Težina koju prime (*vladalc*), i dan i noć biva s' nime. V. Došen 25^b. Imaju pastiri zabavljati se dan i noć. J. Matović 319. Dan i noć 'dii noctaque'. J. Stulli, rječ. 1, 100^b. i u *mnogi*: Nevidjenu stvar svak more velmi željet' dnevi i noći. N. Najlešković 1, 339. 340. Ni bolesti smrtne dnevi i noći ka me cvili. S. Bobalević 223. S kima leteć dne i noći. J. Kavašin 516^b. Dnevi i noći moleći se. S. Rosa 36^b. Tu čamaju i dnevi i noći. P. Petrović, gor. vijen. 58. *amo ide i*: Koje grijesh noći ka i dnevi. Pjev. crn. 84^a. — *bb*) *mećući pred acc. dan: aaa) adj. vas. to biva vrlo često, to neki shvaćaju vas dan kao jednu riječ, i pišu vazdan*: Vas dan je bljuvala. N. Najlešković 1, 285. I ona nega okom gleda vas dan blazim. I. Gundulić 164. Vas dan, *tota die*: J. Mikajla, rječ. 765^a. Zvižda vas dan u ono mjesto hladno. J. Kavašin 195^a. Sta u grobu vazdan u subotu. J. Filipović 1, 110^b. Što ovdje stojite vazdan brezposjeti? F. Lastrić, ned. 104. Koji vazdan šije. A. Kanižlić, rož. 9. Vas dan po šumi baćokaš. M. A. Rejković, scit. G3^b. Vazdan, *tota die*: J. Stulli, rječ. 1, 101^a. Volim reći: neću, nego vas dan: kee! kee! Nar. posl. vuk. 38. — *radi reče sile pridaje se još adj. dragi*, (dragovetni), dugi, božji: vas dragi (drag) dan: Da se po lugu vas dragi dan lovi. N. Najlešković 1, 225. Pojući vas drag dan pjesaneu i svu noć. 2, 68. Vas dragi dan. Vas dragovetni dan, *tota die*: J. Stulli, rječ. 1, 101^a. — vas dugi dan: Ako se vas dugi dan tko bude mučit. A. Kanižlić, rož. 37. Vas dan dugi bosiljak sejala. Nar. pjes. vuk. 1, 22. — vas božji dan. *isporedi božji pod II, c) (dio I, str. 572^a cr. 9 ozdo i dale)*. — *bbb) adj. cijel*: Prijolivaći suze cijele dne. B. Kasić, in. 67. Dmitar lovi cijel dan po gori. Nar. pjes. vuk. 2, 628. Kad ti se je cijel dan gledat đalo. Osvetn. 1, 55. Cjeloviti dan, *tota die*: J. Stulli, rječ. 1, 101^a. — *cr) mećući acc. vas* (cijel, čitav) dan (*vidi kod bb*) s *prijedl.* po: po vas dan: Niti se traplaše po vas dan u brazdi. M. Vetranić 1, 7. Ti po vazdan ovdje sidiš. M. Divković, zlam. 27. Vitri pristaše ki manom po vazdan po moru vlašće. D. Baraković, vil. 287. Zaradi tebe jesmo unrtvoren po vas dan. M. Radnić 414^a. Ki po vas dan pliva u vodi. A. Vitaljić, ist. 293^a. Po vas dan tuži. S. Margitić, fala 293. Trubiće mu po vas dan. P. Macukat 37. Po vas dan. 49. Čuti po vas dan riči nečiste. F. Lastrić, od 320. Po vas dan u vas sedah. S. Rosa 154^a. I nad nime po vazdan preživaš. M. A. Rejković, sad. D 6^a. Što po vas dan pluzom pluzi. Nar. pjes. vuk. 1, 445. — po vas dragi dan: Trude po vas dragi dan. D. Bašić 96^a. — po vas bijeli dan: Po vas bijeli dan točim rakiju. S. Lubiša, prip. 266. — po čitav dan: Pjevaju po čitav dan. Vuk, nar. pjes. 1. (1821), xxxiv. — *b) radiša može ne trajati koliko je dug dan, to se naznačuje: aa) instr. bez prijedloga*: dnem: Poste i moljenja obslužujuće bogu dnem i noću. N. Rafina 26^a. luk. 2, 37. Dnem i noću s tobom hode, i bez brašna i bez vode bil' bih sta uz lice tvoje. S. Bobalević 205. 206. Dnem i noćom. J. Stulli, rječ. 1, 100^b. Dnem 'de die, interdiu'. Dnem i noći 'dii noctaque'. 1, 118^a. — dnevi: Sunce

sfijeti dnevi a mjesec i zvijezde noći. B. Gradić, duh. 51. Vrh svega te molit' hoću da me u srcu imaš tvomu, javi, u sni, dnevi i noću. S. Bobalević 218. Da se moje suze ne ustave ni dnevi ni noći. A. Gučetić, roz. mar. 279. Dnevi i noći 'dii noctaque'. J. Stulli, rječ. 1, 100^b. 118^a. I svi nolo boga milosnoga bez prestanka i dnevi i noći. Nar. pjes. vuk. 2, 6. Dnevi leže a noću putuju. 3, 371. Noći dnevi svagda bez prestanka. 5, 138. Ide vuče i noću i dnevi. Nar. pjes. stoj. 1, 186. Dnevi 'dii'. Vuk, rječ. 123^a. — dnecom: Po vas vik toj čini i dnecom i noću. P. Hektorović 15. Da se nosi dnecom i noćom. Star. 15, 116. (1670). Dnecom i noću pivaju (*andeli*). F. Lastrić, test. 230^b. Dnecom 'dii'. A. Jambrešić, rječ. 226^a. 'interliu'. 443^a. Ugledavši dnecom. And. Kačić, korab. 479. — dañom: Dañom 'de die, interdiu'. J. Mikajla, rječ. kod obdan. 337^a. Lijlak videći ob noć jest sljep dañom. M. Radnić 299^b. Strašna muka noćno i dañom na me 'e pala. I. Dordić, salt. 97. Milost božja, koja prid nima dañom u oblaku, a noćom u stupu vatrenom hodaše. E. Pavić, ogled. 113. Koji no su služili krstjanom sve pomniivo noćom a i dañom. Nadod. 63. Koje noćom pokri, dañom odkri. I. S. Rejković 45. Imam veliku brigu i starost i dañom i noćom mliti. Glasn. ri, 3, 106. Dañom 'interdiu, de die'. J. Stulli, rječ. 1, 101^b. Dañom boluje, noćom vojuje. Nar. pjes. vuk. 1, 491. Sjaje noćom, kako dañom sunce. Nar. pjes. vuk. 2, 198. Niti spava ni noći ni dañom. 5, 219. Dañom žaba a noćom devojka. Nar. prip. vuk. 208. Dañom 'dii'. Vuk, rječ. 111^a. — dañu: Ej mesec, carev nevernice! za št' ne greješ dañu kako noću? Nar. pjes. vuk. 1, 163. Dañu nosi za smijevcem, a u vuče u čašicu. I, 303. Dañu 'dii'. Vuk, rječ. 111^a. Nekakom čoeku, koji je dañu davolu svijeću zapalio, dode davo u snu. posl. 60. Dañu smo najviše spavali a noću pripovijedali. prip. viii. — danom: Danom 'de die'. A. d. Bella, rječ. 345^b. Danom 'interdiu'. A. Jambrešić, rječ. 443^a. Danom i noćom. G. Peštalčić 3. Danom 'interdiu, de die'. J. Stulli, rječ. 1, 101^b. Pa kako se obično noću i danom nastoji okolo vatre i kotla. Nar. prip. vrč. 142. — u *Volbitijunu rječniku* danom *znači* zorum, u zoru: Danom 'col giorno, al far del giorno', beim anbruche des tages'. 34. — *bb) prijedlogom na s acc.*: I na dan i na noć 'dii noctaque'. J. Stulli, rječ. 1, 100^b. — *cc) prijedlogom na s loc.*: na danu: Ne čes, Maro, ni noću spavati, a kamo li na belonome danu. Nar. pjes. vuk. 1, 552. — *dd) prijedlogom ob s acc.*: ob dan: Ni ob noć ni ob dan. F. Vrančić, živ. 86. Ne naš aga noćno veće, bije nas ob dan carska sabja. I. Gundulić 485. Obdan 'de die, interdiu'. J. Mikajla, rječ. 337^a. Kada je hodio ob dan. P. Posilović, nasl. 13^b. Raskidi-vaše ob noć ono što bi otkala ob dan. M. Radnić 421^b. Niti da imaju svrhu tebe nikakve oblasti ni ob noć ni ob dan. L. Terzić 243. Obdan 'de die'. A. d. Bella, rječ. 345^b. 'inter diem'. 346^b. Ob dan 'interdiu'. I. Bjelostjenac, rječ. 1, 703^b. Ob dan 'dii'. A. Jambrešić, rječ. 226^a. Sunce će pomrčati ob dan. F. Lastrić, od 291. Sunce da sviti ob dan. E. Pavić, ogled. 2. Ob dan posteno hodajmo. M. A. Rejković, scit. A 7^a. Kos u kavzevu ne hoćaše ob dan pojadi D. Obradović, basn. 113. Obdan 'interdiu', od onie ne krećem se ni obdan ni obnoć, obdan i obnoć 'dii noctaque'. J. Stulli, rječ. 1, 597^b. Obdan, vide dañu. Vuk, rječ. 427^b. Koliko bi gođ ob dan popio vina. Nar. prip. vrč. 74. — *ee) prijedlogom po s loc.*: po dne: Po dne 'interdiu'. A. Jambrešić, rječ. 443^a. — po dnevi: Po dnevi ućaše u templi. Anton Dalm. nov. tešt. 121^b. luk. 21, 37. Za ko-

liko éu vrijeme postaviti bolijest u sreću momu po dnevu? J. Matović 244. — po dnevu: Jer ne smijemo nikud poći ni po dnevu ni po noći. M. Divković, nauk. 38. Pohajase i po dnevu i po noći kršćenike. F. Glavinici, cvit. 24a. Po dnevu ,interdiu'. I. Bjelostjepac, rječ. 1, 703^b. A. Jambrešić, rječ. 443^a. Sunce sja po dnevu. A. Kanžilič, utoč. 226. Po dnevu ,interdiu' po dnevu i po noći ,diu noctuque'. J. Stulli, rječ. 2, 50^b. — po danu: A ne shodi po bijelu danu. Osvetn. 2, 37. — *ff*) *prijedlogom* preko (preu) *s gen.*: preko dne: Travu zbiram priko dne. M. Vetranić 1, 156. Sunce sija priko dne. M. Divković, nauk 38^a. Priko dne ,interdiu'. J. Mikaja, rječ. 490^b. Jedna najmañe kandela priko dne i noći prid ñime neka gori. M. Bijanković 37. — preko dnevi: Priko dnevi trudahu. B. Kašić, nasl. 29. Priko dnevi ,de die'. A. d. Bella, rječ. 345^b. — preko dneva: Veće puta jesti priko dneva. A. Bačić 181. O čemu se on zabavljao priko dneva. M. Zoričić, zrc. 30. — preko dana: To pjevahu priko dana. N. Marčić 36. Drug kosović, što ga budi prije jutra rana, i uspana lekađ preko dana. Osvetn. 2, 35. — *može dan ostati i nepromijeñeno* za preko: preko dan ili prekodan što može imati i drugo značenje. vidi prekodan. Priko dan ,de die'. A. d. Bella, rječ. 345^b. Er ste priko dan djelovali. B. Zuzeri 115^b. Uzletu k ñemu priko dan često Saverije molitvicom. A. Kanžilič, bogolj. fran. 206. Što priko dan zanatom zasluži to progira. M. A. Rejković, sat. E 3^a. Preo noć je na snu ga gledala, preo dan je groznica vatala. Nar. pjes. vuk. 2, 613. Preko dan sjevaja a po noći gori. Nar. prip. vuk. 148. — *gg*) *prijedlogom* s *s instr.*: s dnem i s dnevi: Ter se s dnem odpravi, z dnevi ćeš pak poći. M. Vetranić 2, 247. Da s dnevi putnješ. 2, 242. — *ñh*) *prijedlogom* u (va) *s acc.*: u dan: Neće moći ni u noć ni u dan nikuda od ñe poć. N. Najšković 1, 276. Da gorim plameni i u dan i u noć. 2, 21. U dan i u noć ne pokoje ñijem ne pridu na sve svrhe. J. Kavañin 360^a. Kriju se u dan i zvijezde. I. Đorđić, ben. 26. U dan ,diu'. J. Stulli, rječ. 1, 100^a. I u dan i u noć. 100^b. Ured tavno noći bez mjeseca kako u dan, kada grije sunce. Nar. pjes. vuk. 3, 78. 535. Vidi Marko iti bez mjeseca kako u dan kad ogrije sunce. Pjev. crn. 215^a. — *ii*) *prijedlogom* u (va) *s loc.*: u dne: Misu nima se služiti nere va dne, a ne v noći. Naručn. 27^a. Čući va dne Tulija, a v noći Plata. Transit. 3. Ko godijer hoditi bude u dne ne potakne se. N. Rañina 77^b. iv. 11, 9. Sunce da svijeti u dne a mjeseć i zvijezde da svijete svu noć. Zborn. 25. U dne ter u noći. M. Marulić 23. Gdi u dne pribiva. Š. Menčetić 20. Kako ćemo moći mi pravo živiti, u dne i u noći pohvaljeni biti? P. Hektorović 29. Ne pristav cvileći u dne i u noći. N. Dimitrović 58. Mi umijemo pute svake boje neg vi odi u dne. N. Najšković 1, 157. Tako i ti, Blažu mili, trjeba da znaš lijek nemoći, koja u dne i u noći ñušu t' s tilom trudno dili. M. Peglegriović 199. Va dne ali v noći. Mon. croat 34. (1546). Ne vijaše (citiñe) va niđor va dne. Aleks. jag. star. 3, 250. U dne i u noći. Nauk. brn. 53. U dne ,interdiu'. F. Vrančić, rječ. 50. Od razgovaranja učinjena u dne. B. Kašić, zrc. 41. Ne sami miserac u dne sjati. D. Baraković, vil. 176. U to život u dne, u noći skončava mi se i odlaga. I. Gundulić 224. Ista ih (*stvari trudne*) zemlja pripovijeda svinu putnikom u noć i u dne. I. Gundulić 321. Nigdje ni u dne ni u noći ni malahno ne počine. G. Palmotić 2, 340. Ča u dne činaše, kada bijaše noć, sasvim razčinaše. B. Krnarutić 16. U dne ,interdiu'. J. Mikaja,

rječ. 711^b. Neka u dne i u noći plakat grijeha budem moći. I. Akvilini 291. Fratar u noći, a vlastelin u dne, a kmeti u jedno. Poslov. danić. 22. Što se u noći čini, u dne se ukaže. 124. U noći svijetlao, a u dne taman. 141. U noći svitlost u stupu od oblaka, u dne oblak od vrućine sunčane zaslonajuću. S. Margitić, fala. 244. Da ne imaš nućići ga u dne ni u noći. L. Terzić 186. U dne i noći ona vijeku ne misli o inom. I. V. Bunić, mand. 28. Ne gojaše u noći i u dne nego l' truh. J. Kavañin 20^b. On ga zasjeni u dne, a u noći prosvijetli. I. Đorđić, salt. 222. U dne (vu dne) ,interdiu'. I. Bjelostjepac, rječ. 1, 703^b. A. Jambrešić, rječ. 443^a. U dne, u noći prid očim si sved mi stala. P. Soroković 582^b. Oni u dne od ñih se odbiju. Osvetn. 4, 45. Va dne ćemo vako reć. Jačke 2. — u dnevi: Tješiti ću se u dnevi i u noći. L. Radić 55. Da bi zabavljao sebe istoga sveder u dnevi i u noći. J. Matović 344. — u dnevu: Svijčava u dnevu, čersa u miraku. J. Kavañin 42^b. Zovi u dnevu i noći. A. J. Knezović xxxi. I u dnevu i u noći da jim nije trud zaludu. And. Kačić, razg. 3. Misa ima li se u dnevu, oli u noći govoriti? M. Dragičević 164. U dnevu i noći. Nar. pjes. istr. 2, 172. Ama zlatno odasjevera runo i u noći kó u dnevu bijelu. Osvetn. 2, 64. — u danu: Da vam bude u pomoći i u danu i u noći. Nar. pjes. vuk. 1, 141. Skupu škriñu, pred kom žari ujenica žarom i dva steća stupa voštenika i u danu. Osvetn. 2, 22. — *kk*) *prijedlogom* za *s gen.*: za dana: Drveće u toplom saraito sad se za dana na sunce iznosi. I. S. Rejković 152.

2. u ovom primjeru znači smjer (od istoka put zapada) po kojem naci se čini da se sunce preko neba pomiće: Ide vitar uz dan, prama istoku. M. Pavlinović. *slično je i ovo*: Čuli se od nareñenja nebesoga, od sunca, od miseca, od zvizdi, čud' se od posluženja ñihova i kako od početka svita do koneca, dan i noć teku ka zapadu i vraćaju se ka istoku. Živ. kat. star. 1, 219. *tako se mogu shvatiti i rečenice*: Dan istječe, utječe itd. vidi kod 1, a, e).

3. *s gen. imena radić često se govori kao mjera prostora; tako: a) dan* hoda, iter diei, *naznačuje dužinu puta koja se može u jedan dan (hoda) prewalki; u takome smislu dolazi u Mikajinu rječniku (dan hoda ,iter diei'. dva dni hoda ,iter dieium duorum et sic trium etc.' 56^a), u Belinu (dan hoda ,iter diei'. po dne hoda, po dana hoda ,diei dimidii iter'. dan i po hoda ,diei unius et medii iter'. 345^b), u Bjelostjepcu (2, 65^a), u Stulićevu (po dana hoda, podne hoda ,dimidii diei iter'. dan hoda ,unius diei iter'. 1, 100^b), Pođe u pustiñu putem jedan dan hoda ,perrexit in desertum viam unius diei'. N. Rañina 44^b. Sreg. 19, 4. Na riku dođoše, koj širina dan hoda biše. Aleks. jag. star. 3, 277. Nini v biše grad velik tri dni hoda. I. Bandulavić 70^b. jon. 3, 3. Sava gre tekuću proti istoku dan 16 dobroga hoda. F. Glavinici, cvit. xv. Ki jur tri dni hoda daleko biše. 73^a. Nahodeć se ja bijeloga Smederova dan dalečo. G. Palmotić 2, 178. Daleko je od Rima pet dana hoda a dva dni od Napule. I. Đorđić, ben. 40. Izade pram ñim daleko dan hoda. F. Lastrić, od' 280. Daleko tri dni oda od Edipta. And. Kačić, korab. 67. Držao je parohiju dan oda dugu. D. Obradović, basn. 330. Tri dni hoda preko poļa ravna. Nar. pjes. vuk. 1, 532. Gdje bi drugda i dan hoda bilo. Osvetn. 2, 58. — *b*) dan oraña, dan rañi, dan zemlje, jagerum, *onoliko zemlje koliko se u jedan dan može izorati. isporidi* dnina, jutro, u *Belinu rječniku*: dan rañi ,jagerum'. 421^b. u *Vukovu* (dan oraña ju-*

gerum⁴. 110b). Pravdajući se, za što? za dan orašča. J. Banovae, prip. 117. Zapravdaju se dva o jedan dan zemlje. J. Filipović 1, 459a. Uzorah tri stotine dana te sve posijah šenicu. Nar. prip. vuk. 209.

4. *kao dio vremena uopće ili godine, mjeseca, nedjelje vrijedi dva čela ili pravi dan (kod 1) i noć, te se dijeli u 24 sabata, obično se mjeri od ponoći do ponoći, a kod istočnih naroda od jednoga zahoda sunca do drugoga.*

a. *dužina je dana mjera za vrijeme. a) mnoštvo, broj dana naznačen je više ili manje potanko: ili prostijem brojevima, ili riječima mnogo, vele, malo, nekoliko itd., ili kojim drugim načinom. I bi onde dva dni. Bernardin 33b. iv. 4. 40. Mojsěj (Mojsěj) je postil na gori 40 dni. Korizm. 4a. Po nekoliko dnech. Mirakuli 99. U dni mnoge pribiva i živje s mužem svojijem. N. Rašina 26a. luk. 2, 36. Bješe tri dni ne videći. 174a. apost. 8, 9. Pribiva u Damašku njekoliko dan. 174b. apost. 8, 19. Nakon devet dana. Zborn. 8a. Izide sedam dana da ničesa ne okusi Abram. 39b. ark. 9, 86. Neka ju gladom i žajom dvanadesete dan morili budu. Ziv. kat. star. 1, 222. Gdi prija malo dan jedva se obrani. P. Hektorović 65. Jurve sam parjal zled, ku čutih vele dni. N. Dimitrović 58. Tko je glad za vele dan patil. 69. Veće su od dva dni. N. Naješković 1, 256. Nu će bog učinit, do malo da će dan nemirna ona bit². 2, 183. Jes dva dni er smo iz Fijerence. M. Držić 276. V šestih dnech. Kateh. 1561. A 3b. U razmišljanju od urā svake dnevi. B. Gradić, duh 55. Dva dni 'biduum'. F. Vrančić, rječ. 13. Ispunili se jesu dni da porodi. M. Divković, bes. 74a. Koji odar ne bi ni po dan (za jedan dan) slobodan. B. Kašić, fran. 52. Oda due onoga projde dan petdeset. D. Baraković, jar. 105. Znete, da po dviju dne(h) vazam bude. I. Bandulavić 83b. mat. 26. 2. Kad u pustini četrdeset posti dnevoj. F. Glavinčić, cvit. 87b. Drža pristol Petrov let 12 i dva dni. 109a. Četrdeset dnevoj pribiva. I. T. Mrnavić, ist. 26. Malo dana prije 'paucis ante diebus'. Malo dana poslije 'paucis post diebus'. I. Mikajla, rječ. 55b. Vrijeme od jednoga dana, od dva dni, od tri dni, od četiri dni. 794a. Pričestiti se svaku osan dan. P. Radović, ist. 218. Do malo dana umri. S. Margitić, fala 54. Poslije tri dni ukaza jim se. isp. 78. Lazar u grobu četr dana stō je. I. V. Bunić, mand. 30. Čuvrti greb za tri dni. P. Macukat Bl. Sto u dan raste i opada. J. Kavašin 21b. Kō se triest dan mjesec miiri. 474b. Malo dana prije 'paucis ante diebus'. U jedan dan 'intra diem'. Za dva dni 'per biduum'. Tri dni 'triduum'. Od dva dni 'biduanus'. A. d. Bella, rječ. 316b. Izmecući iz sebe za šes cijeljih dana smrdede vodu. I. Dordić, ben. 33. Duša je Isukrstova bila u mistu ovomu ne puno tri dni naravna. A. Bačić 40. Kao prođu ova tri dni J. Banovac, prip. 96. Ovo otajstvo uskrštenja gospodnova svake godine štujemo i slavimo osobito za tri dneva. J. Filipović 1, 109a. Za tri dni puna. P. Knežević, živ. 59. Plāču za kćeri Jeftovom po četiri dneva. F. Lastrić, test. 147a. Isukrst u ona tri dneva smrti ne bijase žovik. 182a. Prije osam dni ili najpuno tri dni. A. Kanžić, kan. 213. Da su u sedam dni svi bili kršteni. 476. Da će on do tri dni moći u crkvu doći. E. Pavić, ogled. 336. Nakon tri dni nadoše ga u templu. S. Rosa 11a. U tri dni ja ču ga opet zgraditi. 53a. Svi proasati maši dani od smrti su pozobani. V. Došen 46a. To sve bi učinjeno u jedan dan. And. Kačić, razg. 31. Imaju proći barem dva dni. Aut. Kačić 414. Evo tri dni da me trpe. J. Matović xxviii. Koji za one*

tri dni bješe mrtav. 57. Koji si se dostoje za tri dni bit pokopan. L. Radić 65. Simonides zaška jedan dan roka. M. A. Rejković, sabr. 6. Dosta će nam biti za dva dni. D. Obradović, živ. 75. Ti nećeš kod mene ni tri dni biti. 93. Po tri dni druga ništa ne bi okusio. 99. Kad još tri dni prid mimom se glede. J. S. Rejković 120. Malo danā prije 'paucis ante diebus'. Malo danā poslije 'paucis post diebus'. J. Stulli, rječ. 1, 100a. Nakon dva dni kako odjedri. Nakon četiri dni 'infra quatuor dies'. Nakon pet dana 'infra quinque dies'. Dva, tri dni zasob, dva tri dneva zasob 'dnobus vel tribus diebus consequenter'. 100b. Tri dni su, tri dana su 'triduum est elapsum'. Do malo dana, do nevele dana, ne do vele dana 'post paucos dies, paucis diebus post'. 101a. Svetac prođe u jedan dan. Nar. posl. app. 309. Do dan do dva zelena travica. Nar. pjes. 1, 446. Popio je trista dukat sve za jedan dan. 1, 556. Prenejaka od četrdeset dana. 1, 572. Piše vino tri bijela dana. 2, 54. Tako stade za petnaest dana. 2, 172. I amanet moj nejak Urošu u ko-ljevci od četrdeset dana. 2, 187. Piše vino baš za sedam dana. 2, 572. Počinuo jedno osam dana. 3, 45. Kao mjesec kroz jelove grane kad obasja od petnaest dana. 3, 155. Mlada juba od petnaest dana. 3, 168. Tko ne dode za petnaest dana. 3, 365. Kad spaljaja pode iz Hrvatske, na dan će ti glase opraviti da se nemu na večeru nadaš. 3, 436. Ova svadba do trideset dana. 3, 534. I biše se dnevi nekoliko. 4, 82. Ako je kratak dan, duga je godina. Nar. posl. vuk. 4. Najmilijeg gosta tri dana je dosta 187. Kroz ovi tri dni. Nar. prip. mikul. 54. — b) *mnoštvo je dana naznačeno imenom koje rče mjeze za vrijeme kao godina, mjesec, nedjelja. tako se govori: godina dana: Godinu dan bi u jami M. Divković, nauk. xxxi. Jedno u godini dana. F. Lastrić, test. 309a. Obetaše da će to kušati za godinu dana. M. Zoričić, zrc. 130. Za godinu stoji dana. V. Došen 66b. Za dvi godine dana. And. Kačić, kor. 201. Za godinu dana ozdravi. M. A. Rejković, sabr. 25. Bih na vojsci devet godin² dana. Nar. pjes. vuk. 1, 360. Zalija ga tri godine dana. 1, 408. Ješ ne prede ni godina dana. 1, 618. Da ne padne leda ni snijega do jedan put u godini dana. 2, 3. Kao jelen od godine dana. 2, 337. I godinu dana bijeljeh. 3, 106. — godište dana: Za godište dana. M. Divković, nauk. 4a. Biše veće oblizu godište dana. B. Kašić, ih. 22. Za godište cijelo dana. P. Kanavelić, iv. 88. Nakon godište dana. S. Rosa 35. — leto dana, samo kod jednoga pisca čakarca xvii vijeka: Kadi Anton sveti leto dan leža bolan. F. Glavinčić, cvit. 182a. U polaci Fausta leto dan zadržan. 207b. — mjesec dana: Mese dana, više od mjeseca dana živiti. J. Banovac, pred. 47. Vrlo mlado od mjeseca dana. Nar. pjes. vuk. 2, 119. Ina, babo, čitav mesec dana. 2, 164. Tako stade josto mjesec dana. 2, 405. — nedjelja dana: Posti u nediji dana petak i subotni. I. Ančić, vrat. 177. Prije šest nedija dana. F. Lastrić, test. 224b. Pak pojidi za nediju dana tvoju hranu na godinu dana. M. A. Rejković, sat. F 14. Mili kumo, kao mo tvoja vala što se vališ od nedelje dana? Nar. pjes. vuk. 1, 57. Malo roka za nedjelju dana. 1, 253. Nijo prošlo ni nedjelju dana. 1, 480. Ti mi staše tri nedelje dana. 4, 76. Za bijelu nedjelju dana. Nar. pjes. petr. 1, 147.*

β. *nema se obzira na dužinu dana, nego na red po kojemu dana slijede jedan za drugim, pa mjestu koje ima u tom redu može se dan više ili manje potanko naznačiti kao doba ili rok u koji se što događa.*

a. *može biti uopće goror da dan za danom stijedi, ne naznačujući nijednoga dana napose:* Jest svakom leti dan. S. Menčetić 181. Zadovoljno jest dniem kolnu dnevu svoja nevoja. Anton Dalm., nov. tešt. 1, 8^b. Odredivši svakog dnevi i svakom vrijemeu vlastiti način. B. Gradlić, duh. 8. Osuđuje tašta zameranja lipa, časij, dučva i vremeća. S. Budinić, sum. 25^a. Gospodin stvori prvu materiju prije svakoga dnevi. M. Orbin 10. Januar ima dan 31. februar ima dan 28. F. Glavinčić, evit. xxi. Paziti dui za činiti nike stvari, nije grijeh smrtni. S. Matijević 47. Dan za danom, a iza dana dan. Poslov. dan 15. Namjera siječan svoje dni. 69. Dan za dnevom grede. A. Vitalić, ist. 428^b. Izbrojio je masece i dneve. S. Margitić, tala 249. Parke predu dni i zore, ter ih pomno uvijaju. J. Kavanin 389^a. Da im kaznaš s njih svjetlišta dni, vrijemea i godišta. 567^a. Dva tri dni zasebice dnubus vel tribus diebus consequenter. A. d. Bella, rječ. 316^b. Svi su dnevi božji. F. Lastrić, od' 213. Prid oči stavi sva godišta, sve masece, sve dneve, sve čase, koje ti je bio dao (bog) da moliš. L. Vladimirović 88. Glelate dnevi i mjesece. J. Matović 356. Ne ima dnevi ni časa. D. Obradović, basn. 219. Veće je danā nego komadā. Nar. posl. app. 303. Koliko je u nedelji dana, svi su pa dani od srebra skovani. Nar. pjes. vuk. 1, 640. Ja još ima dana za mejdana. 2, 354. I proklidne dane i godine. 3, 411. Kada do dva kneza pogibose jednog dana, a jednoga časa. 1, 145. Dan i komad. (Što zastuži to pojedje). Nar. posl. vuk. 53. Nije dana bilo da k noj hodio nisam. Pravdonoša 1852, 9, 39.

b. *da se bože naznači odukrivlje, otezanje, odganjanje koje radnje, često se upotrebljava dan udvojeno s kojim prijedlogom:* a) *s prijedlozima* od, do, dan stoji u gen. ili ostaje nepromijenjen; ako je u gen., oba dva puta ima obično isti oblik: od dne do dne, od xvi vijeka. Jere me ota dne do dne išću. Bernardin 17. isai. 58, 2. Ne odvlači od dne do dne. Korizm. 40^a. Od dne do dne vazda veće gnifna i veće nemila kaznaše se. P. Zoranić 1. Protežnji od dne do dne pouparvanje. S. Budinić, ispr. 72. Da nastojiš od dne do dne. Nauk. brn. 5^{ab}. Ne ima odmicati ota dne do dne pokoru izvršiti. M. Divković, nauk. 202^b. Nemoj ocknivati od dne do dne. P. Posilović, nasl. 69. Od dne do dne tri bijela dana. Nar. pjes. vuk. 4, 455. Od dne do dne tri pune nedjele. Nar. pjes. juk 112. Tako baba po poljni plesu od dne do dne godinu danaka. Osvetn. 2, 177. — od dnevi do dnevi, od xvi vijeka. Od dnevi do dnevi, A. Gučetić, roz. jez. 121. Od dnevi do dnevi, de die in diem. A. d. Bella, rječ. 345^b. Od dnevi do dnevi in diem, in dies. J. Stulli 1, 100^a. *slično je i oro:* Od jednoga do drugoga dnevi. A. d. Bella, rječ. 345^b. — od dneva do dneva, xviii vijeka. Napridovati bude od dneva do dneva. L. Terzić 167. Rastući od dneva do dneva. F. Lastrić, tost. 387^a. Neka bi dostignuli obilatiju milost od dneva do dneva. J. Matović 138. — od dana do dana, od xviii vijeka. Neg od dana do dana što jile. J. S. Rejković 70. — od dna do dna, xviii vijeka (vrlo rijetko): Od dna do dna. J. Rajić, pouč. 1, 11. — od dan do dan, od xviii vijeka. Od dan do dan pametniji i razumniji biva. D. Obradović, basn. 25. Mrtav Marko kraj bunara bio od dan do dan nedolijan dana. Nar. pjes. vuk. 2, 443. Od dan do dan tri bijela dana. 3, 195. — od dan do dne, xvi vijeka: Od dan ter do dne. M. Vetranić 2, 352. Ta vera od dan do dne u nas raste. Kateh. 1541. F. 1. — b) dan na dan u jednom rječniku prošloga vijeka i u naše vrijeme: Dan na dan, dies in dies, vel diem

in diem. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 65^a. Svijest svoje snage dan na dan mu jedri. M. Pavlinović, rad. 146. — c) dan o dan, u jednom primjeru xviii vijeka: Da može dan o dan na bolje uspevati. D. Obradović, basn. 236. — d) dan po dan, od xvi vijeka: U paklu fran jelan sree grize vik Titiju dan po dan. V. Lunkarević 223. Prodijavajući dan po dan. A. Gučetić, roz. jez. 151. Cemu hoćeš dan po dan odmicati odluku. B. Kasić, nasl. 41. Pričešćenje dan po dan odlagat. A. Georgeico, nasl. 317. Dan po dan in dies vel in diem. Čekati dan po dan. J. Mikaja, rječ. 55^b. Pa se (Zelu) nžgava većina dan po dan. M. Radnić 437^a. Dan po dan in diem. A. d. Bella, rječ. 61^a. de die in diem. 345^b. Ozdravivši od bolesti dan po dan istira iz sebe ostanke bolesti. A. Bačić 263. Turčin dan po dan napriduje u silu. S. Badrić 51. Oduičeš dan po dan pokorit se. J. Banovac, pred. 18. Neka ubogi i prosjaci koji dan po dan promeću se išćuć nima hranu govore ove riči. J. Filipović 1, 42^{9a}. Nenavidost Sanlova protivu Davidu uzmlžavaše se dan po dan. E. Pavić, ogled. 244. Dan po dan napridovali bi. A. d. Costa 1, 62. Dan po dan in diem, in dies. J. Stulli, rječ. 1, 100^a. Dan po danak dok subota dođe. Nar. pjes. vuk. 3, 150. Dan po dan, dok i smrt za vrat. Nar. posl. vuk. 53. u jednom primjeru xviii vijeka dan nije udvojeno nego stoji sve po dan: Osim toga svagda radit neće neg sve po dan na dle odmeće. M. A. Rejković, sat. E2^a. — c) s prijedlogom za, dan stoji nepromijenjeno, od xvi vijeka: Ne čin' me da tužno ovako dan za dan. S. Menčetić 118. Da dan za dan privrži. V. Došen 210^b. Dan za danak i Durdev će doći. Osvetn. 2, 4.

c. *ponavljanje (a i trajanje) koje radnje naznačuju se:* a) *riječima* svaki (svaki dan, uz dan radi veće sile može biti i druga koja riječ, kao dragi, bijeli, božji, bogovetni, u boga, svaki dan: *ao) stoji najčešće u acc. bez prijedloga:* Koji sam svaki dan to hudi na sviti. N. Dimitrović 49. Čoek u sreću miran nije, a svaki dan vidi oćito da nije ništor vjekovito. I. Gundulić 231. Svaki dragi dana. A. Georgeico, nasl. 262. Molitva koja se govori svaki dan. J. R. Gučetić 14. Da se svak dan tā upravi oću žrtva oprostiva za nas. J. Kavanin 69^b. Vileš se porugan i pogrden svaki dan, odluču bižati. And. Kačić, razg. 52. Da će on ūu, te svaki dan, biti. M. A. Rejković, sat. D2^a. Svaki dan, v. svakdan. J. Stulli, rječ. 1, 100^b. Svaki u boga dan. M. Pavlinović, rad. 148. — ako se kod ponavljanja radnje propušta jedan ili dva dni, govori se: Svake tri dni, svaki treći dan, tertio quoque die. Svaki drugi dan, alternis diebus. A. d. Bella, rječ. 346^b. J. Stulli, rječ. 1, 100^a. 101^a. — *bb) u gen. bez prijedloga:* Jali davaš po tovar cekina svakog bijela u godini dana. Osvetn. 2, 138. — *cc) u acc. s prijedlogom po:* Zato kuću po svaki dan meti. J. S. Rejković 71. — *dd) u acc. s prijedl.* U smrt mu žale u svaki dan. I. Zanotti, en. 9. — *bb) na dan:* Što nam je zadovolje za jedno priprostije življenje na dan. I. T. Mrnavić, ist. 58. Kojeaga na dan preimajuće jakosti vrona se bojaše. D. E. Bogdanović 51. — *ee) osim svagdašnja ponavljanja može se isticati da svaki dan radnja biva po jedan put ili da se više puta ponavlja, to se jačju mećući broj puta uz aa) instr.:* dnem, samo u jednom primjeru xvi vijeka: Sedam krat dnem hvalih te. Naruen. 28^a. — dnecom, u jednom primjeru xviii vijeka. Posli dnecom po tri puta (hrani). J. S. Rejković 243. — *bb) acc. dan s prijedlogom na:* Ugola tađaj nčimivši s težakom od dinara na dan. N. Rašina 34^a. mat. 20, 2.

Jednokrat samo na dan blagujemo. Š. Budinić, sum. 149^a. Po tridesiti očešana na dan. A. Gučetić, roz. jez. 330. Pohojavaše ju dvakrat na dan. B. Kašić, per. 78. Dvi ovce na dan polagahu mu (*drakunu*). F. Glavinčić, evit. 100^b. Ne blaguje nigla, nego samo jednom na dan. K. Mađarović 103. Trikrat na dan svih proklinu. J. Kavačini 452^b. Trista puta proda boga rad dobitka na dan svoga. V. Došen 120^a. Ako bi sedam puta na dan sagriješio. J. Matović 503. Na dan perce uzimala. Nar. pjes. vuk. 1, 54. — *cc*) *prijedl.* na s. loc. Gdi človik ki je prav, ne more da na dne sedam krat strmoglav dole se ne padne. H. Lucić 281. — *dd*) *prijedl.* preko *aaa*) s *genetivom*: Kad je tri put priko dneva dojis. J. S. Rejković 232. — *bbb*) *ili s nepromijenjenim oblikom nominativa*: Da sebe tisućkrat priko dan zlo vara. D. Rašina 9^a. Sagrešiš veće puta priko dan. A. Bačić 214. Noj priko dan jedan put se daje. J. S. Rejković 203.

d. jedan dan ili više dana može biti na po se naznačeno i odvojeno od drugih dana, osobito ako se hoće istaknuti rok, vrijeme kad štogod biva.

a) dan se može naznačiti među ostalijem danima u istoj godini, ako mu se doda neka osobina što ga razlikuje od ostalih dana. takore osobine potječu ili od astronomije ili od vjere ili od oboga ili od društvenih konvencija. a) *ona*-*kojih* naznačenijeh dana može biti više od jednoga u godini, te se razlikuju od ostalih dana, ali ne među sobom. naznačeni su takovi dani *aa*) osobitijem adjektivima. *vidi* *blag* (3, c) *bb*), 2. *blagdani*, *častan* (e, a) *dd*), *slavan*, *svet*, *svetačan*, *svetašni*, *velik*, *zapovjedan*; *poslen*, *poslovačan*, *prost*, *slobodan*, *težan*; *postan*, *pokoran*, *mrsan*; *korizmen*, *pokladan*, *prijesni*, *prijesnikov*; *hodni*, *ishodni*, *ophodni*, *urtav*; *netjeljni*, *sutbotni*; *jetni*, *jesejni*, *zimski*, *proletni*; *pasji*; *pazarni*, *žorni itd. itd.* — *bb*) *genetivom* (*sami*jem ili s *prijedlogom* od) *imen*a koje znači kakvo vrijeme u godini u koje onaj dan spada, kao dan od korizme, dani časnoga posta, ili *imen*a onoga sama dana, kao dan velikoga praznika, od subote, ili onoga na što je dan namijenjen, kao dan od posta, od posta *itd.* *vidi* *kod* *povedijeh* *imen*a. — b) *pojedini* dan može biti tako naznačen da se odvaj

(1240—1272). K Ivañu dne. M. Divković, nauk. 132^b. Nikol dan. Vuk, poslov. 31. *tako je i ovo*: Kako da bi se približal dan gospodni. I. Bandulavić 7^a. božji dan (*vidi* božji, II, d)). *sa sufixom* ov (ev): Do Đurdeva dne. Mon. serb. 20. (1234). O svakome Dmitrovu dneve. Spom. sr. 2, 28. (1387). Post k Petrovu dne. M. Divković, nauk. vii. Od Đurdeva do Petrova dana. Nar. pjes. vuk. 3, 313. Doći će Vidov dan. Nar. posl. vuk. 68. — *govori se i* Krstov i spasov dan. Krstov^a dne. Mon. serb. 52 (1240—1272). Sije zapisa kraljevstvo mi u Morav^a pređe spasova dne vi leto 6850. 117. (1342). — *sa sufixom* in za *imena ženska i za muška što se seršavaju na a*: O Ili(ji)ñe dñni. Spom. sr. 2, 28. (1386). Varica se na Varin dan vari, na Savin dan hladi, a na Nikol dan jede. Vuk, posl. 31. *amo spada i oro*: Šokcem sjutri dan Gospojin mali (*vidi* mao). Osvetn. 4, 45. — *vidi i* badni dan i prestopan. — *bb*) *bičezći* *mjesec* i *broj* (*prost*i ili *redni*) *što kaže koji je ovo dan u redu dana onoga mjeseca*. Neke po četvrtomu danu oktobra sličedi dan ne bi bio peti nego petnaesti otubra. B. Kašić, rit. 2. Od dana 27 novembra do dana 3 decembra. 13. Prvi dan mjeseca 'calendae'. A. d. Bella, rječ. 159^b, 346^b. Dan mladi 'calendae'. 159^b. Prvi dan meseca I. Bjelostjenae, rječ. 2, 65^a. Do desetoga dneva istoga mjeseca. I. Zaničić 102. — *ime mjeseca stoji u gen.* s *prijedlogom* od: Do drugoga dnevi od velače. I. Akviliñi 59. — *vidi* *drugh* *primjera kod c*). — *cc*) *bičezći* *rednijem brojem dan ali ne po negovu mjestu u mjesecu nego u kakvom drugom redu dana*: Po osmom dne vazmenomu. Bernardin 9^a. Prvi dan novoga ljeta. A. d. Bella, rječ. 311^b. Dan Ei dovodi godište. 170^b. Prvi dan korizme. J. Banovac, razg. 80. — *c*) *da se naznači u koji se dan nešto zgodilo, a osobito da se nešto pisalo (dalo), dan (tak data, ñem. datum za samo bičezće dana ima u Stubičcu rječniku*: Pisati dan „metter la data“ diem dare, scribere, adscribere, adnotere. 1, 100^b. i još: Dan zabilježiti (na knjiži) „adscribere, apponere diem“. J. Stulli, vocabolario ital.-illir.-lat. I, 452^b *kod data*) *bičezći se: aa*) *sretkorinom ili svecem kao kod b*) *aa*), *i stoji najčešće u acc. s prijedlogom* na: Na Dunitrova dne. Mon. serb. 50. (1240—1272). Leta vplhštinja gospoda našega Isu Hrista tisušta 253. mjeseca ijonja, na dñm. svätoga Vita. 35. (1253). Na Stepañu dne. Mon. serb. 51. (1240—1272). Sije se pisanije stvori na Krstov^a dne. Mon. serb. 52. (1240—1272). Sije pisanije pišu (*pisem*) na Semijun^a dne. u Brinac^a. 69. 70. (1273—1311). Na dan sv. Ambrosa. Mon. croat. 3. (1321). Koji preminu na dan svetoga Mavra opata. N. Naješković 1, 343. Da vam budem ja jednoga na vazmeni dan pustiti. A. Vitajić, ost. 160. Na dan božjega dneva. L. Terzić, pokrip. 338. Na dan Blaža od opata bi iznešeno. J. Kavačini 317^a. Na badni dan. A. Kanižlić, bogoljub. 230. Na spasov dan. Vuk, nar. pjes. 1, 188. — *rjede s prijedlogom* u: U dan Benediktovo svetkovine. I. Đorđić, ben. 8. — *može stajati i u gen. bez prijedloga, ako se dan naznačuje adjektivom*: Badnoga dne u noći nijedna so zled uzroci. Poslov. dan. 5. — *često stoji u loc. s prijedlogom o, no se tijeñ obično kaže da se ne zna za cijelo jeli baš onaj dan nego može biti i drugi ne daleko od onoga*: A kad bilo o Petrovu danu. Nar. pjes. vuk. 3, 314. — *bb*) *brojem i mjesecom kao kod b*) *bb*). *aaa*) *broj je redni i zajedno s imenom dan stoji u acc. stng.* — *do-luzi od xii vijeka, no istom u primjerima xiv zna se za cijelo da je redni broj (rudi prvi i*

drugi primjer). Lěto uphštenija gospoda našego Isu Hrista tisušta 240, mēseca marita 22 dan. Mon. serb. 28. (1240). Pisano u našem gradu u Bobovcu, sedmi dan mēseca februara. 185. (1358—1376). Pisano va lita roždstva Hristova 1392 lito šesti dan mēseca marita. Spom. sr. 2. 34. Mēseca madija četvrti dan. 2. 51. (1406). Lēt 1420 mēseca majja prvi dan. Mon. croat. 50. U lētih gospodinovih 1475 mēseca aprila dan prvi. 114. Ki list je pisan i dan . . . mēseca ijuna dan četvrti. 154. (1493). Leta 1581 dan zadnji novembra. 253. U Starom Hvaru četvrti nasto dan mēseca setembra. P. Hektorović 64. U starom Hvaru, prvi dan mēseca luja šestoga godišća od spasenja našega nakon tisuća petst i petdeset. 69. Umri leta Isusova 289 dan treći februara. F. Glavinčić, evit. 46b. Pisao sam u Požezi 27 dan rujna ili ti sept. god. 1757. A. Kanižlić, uzr. xvi. — *bbb*) broj redni (po načinu kako su u orijem primjerima pisani brojevi, ne može se znati, jesu li prosti ili redni, ali pošto je dan u gen. sing. treba da su redni) i ime dan stoji u gen. sing. Logofets Radić Zilić pisa meseca nojembra 13 dne u Uljarehu više Skadra v. lito 6904. Mon. serb. 228. (1395). Mēseca sektentvrija 25 dne lito roždstva Hristova 1414 Spom. sr. 2. 61. Pisano u Sutisci mēseca majja 25 dne od roždstva Hristova 1446 lito. Mon. croat. 66. Dana 13 mēseca lipnja, godine 1780. I. Velikanović, prik. 3. 15 dna togoz njesecca. J. Rajić, boj. 4. — u naše se vrijeme obično izostavlja ime dan: Prvoga marita. D. Daničić, sint. 61. — *ccc*) dan je izostavljeno a broj ne može se poznati, jeli prosti ili redni. 12 Augusta 1397. Spom. sr. 1. 9. U Beču mēseca studenog 30 god. 1770. A. T. Blagojević, pjesn. ym. — *ddd*) broj redni i ime dan stoji u acc. sing. s prijedlogom n (u nekim primjerima gdje se ne zna jeli broj prosti ili redni, može biti da je prosti s gen. plur. dan) od xvi vijeka: Mēseca avgusta u dvadeseti i deveti dan. Mon. serb. 2. (1189). V. siju pride pustyni mēseca nojembra v 2 dan v. lito 6700 i 6. 3. (1197). Mēseca sektentvrija v. 29 dne odv. roždstva Hristova lēt 1393 lēt. Spom. sr. 2. 40. — u orom primjeru izostavljeno je ime dan, a ne može se poznati, jeli prosti ili redni broj. Mēseca sektembra v. 17. Mon. serb. 483. (1444—1460). — *eee*) prijedlog na s acc., i to ili prostoga broja s kojim se ime dan služe a (s brojevima većim od 1) stoji u gen. pl. Pisano po lēti roždstva Hristova 1397 litoo mēseca maža na 22 dni. Spom. sr. 2. 41. Na 3 dni prevara 1399. Mon. serb. 232. (1395). Mēseca aprila na dvadeseti dni. 389. (1437). Na dvadeset i dva dni mēseca aprila. M. Marulić 4. U Starom Hvaru na dvadeset dan mēseca oktobra sednoga godišća od spasenja vrhu tisuću pet sat i petdeset. P. Hektorović 55. izostavljeno je ime dan: Na dvadeset i pet marita na blagovist. 480. (1458). Na trinaest mjeseca studenoga. J. Matović xii. jamačno je tako i u orijem primjerima gdje je broj biležen arapskim ciframa: U Hvaru na 16 nojembra 1541. P. Hektorović 75. Iz Dubrovnika na 30 gñia 1639. R. Gamašić A 3b. Iz Pezara na 15 marča 1712. K. Mađarović 4. Dano u Mleci na 8 rujna 1730. M. Lekušić 5. Na 6 marča 1781. T. Ivanović 4. Dana u Sutiskom monastiru s. Ivana krst. na 24 veljače 1799. Grgur iz Vareša 11. — *ili imena dan uz koje je redni broj*: Na prvli dan junija mēseca 1466 lēt. Spom. sr. 2. 128. Mēseca nojvrija a na pokoni dñb u snbotu. Mon. serb. 511. (1471). Ki list je pisan i dan . . . mēseca aprila na dan prvi. Mon. croat. 164. (1496). izostavljeno je ime dan: Iz

Mnotaka na prvi vojače na 1628. kod M. Orbin, ogled. iii. U Zadru na prvi studenoga 1690. I. Zanotti, pr. med. 4. Na prvi mēseca aprila. Norini 5. jamačno je tako i kad je broj biležen rimskim ciframa: U Ninu Gradu na xx. Zril Voća mēseca 1536. P. Zoranić iv. U Dubrovniku na iiii setembra 1632. I. Gundulić 2. — *ili imena dan uz koje stoji kao apozicija prosti broj*. Mēseca ijuna na dan deset. Mon. croat. 178. (1499). — *kod rečine primjera iz starijega vremena ne zna se koji je od ora tri načina*: Let 1309 mēseca oktobra na dan 15. Mon. croat. 2. Počina godište na 25 dne mēseca avgusta. Mon. serb. 174. (1356—1367). Primiš na 12 dni mēseca oktovrija. Spom. sr. 2. 36. (1392). Lēta gospodina našega Isu Hrista na 1397 (griješkom 1497) lēt, mēseca majja na 13 dan. Mon. serb. 230. Na 1399 lēt, mēseca februara na 25. 241. Na 15 dne rečenoga mēseca. . . . Na 16 dne jenvara. Spom. sr. 1. 136. (1417). Let ot porojenja gospodina 1437 mēseca ijuleja na dan 15. Mon. croat. 61. Pisah na 12 dan jenvara. 88. (1460). 1471 na 2 mēseca aprila. 108. — *fff*) posve je neobično da stoji gen. s na kao što je u jednom primjeru xviii vijeka: Na šesnaestoga kolovoza. A. Tomković, živ. 281.

β) neki dan može biti naznačen među ostalijem danima relativno, u koliko se pokazuje u kojoj je sreci s vremenom u koje se gorori ili s vremenom u koje se nešto poznato dogodilo. Na tu svrhu uz dan može stajati: a) adjektive koji naznačuju vrijeme, kao današnji, jučerašnji, jučerašnji, prekjučerašnji itd.; sutrašnji, sutrašnji, zautrašnji, preksutrašnji itd.; sadašnji, prednji, prošli, proslasti, minuti, došasti, budućti itd.; novi itd. vidi kod pojedinih riječi. tako i još koji adjektive koji ne znači po sebi vrijeme, kao drugi (alius) itd. — b) rednijem se brojem naznačuju dan da se pokaže koji je u tečnu vrenenu poslije nekoga naznačenoga dana, u tom se redu ovaj zove prvi, te je drugi dan isto što sjutrašnji prema onomu, treći je preksjutrašnji itd. Po trećemu dne najdoše nega. Bernardin 10b. huk. 2. 46. Prisdasnu dnevi drugomu. Mirakuli. 100. Evo ču ja vam dažditi kruhom s neba da izide puk tã i da nakupi sto im bude zadovoljno za oni dan . . . a šestoga dne (oro je petak, jer je snbota prvi dan po zakonu izračelskom) da pripreve . . . N. Rašina 88b. 2mojs. 16. 4. (Judita) pojde ka Olofernu i nakon četvrtoga dne odkla mu glavu. M. Marulić 5. Počine prikazanje od drugoga dneva. P. Hektorović (?) 117. Jer od taj prvi dan vidjel se da nijesam dostojan tvoj ured obazrit. N. Najekšević 2. 15. Ovo ču poć na dvor, doć ti ču (griješkom doći ču, vidi Belin rječnik kod posidmane 375b) treći dan, 2. 90. Ku (pjesan) drugi dan stvori za tim dnem. D. Rašina 137a. Nu zapovida da do tretoga dne čuvaju. F. Vrančić 13. Od prvoga dnevi n koji izide iz kuće. B. Kašić, iv. 11. U prvi dan, t. j. u medlju nemi (bog) svitlost. F. Glavinčić, evit. 2b. U četrti dan, t. j. u sridlu odći bog nebo. 2. 3. Od danaska do tretí dan mene hoćeš naslidovati. 269b. Drugi dan, dan poslije, postero die, postera die, postriedie. I. Mikala, rječ. 56b. Osmi dan tećise. B. Krnarutić 24. Svanu meni dan četvrti. J. Kavajin 433a. Drugi dan, dies posterus. A. d. Bella, rječ. 346a. postero die. 346b. Treći dan, perendie. 375b. Dan drugi, zutra dan, dies posterus. I. Bijelostjenac, rječ. 2. 61b. postero die, postriedie. 2. 65a. Dan četrti, on dan, post tertium diem. 2. 61b. Pazi grob njegov tja do trećega dneva. M. Lekušić 148. Do osmoga dneva po porođenju. F. Lastrić, test. 39a. U deseti dan dade dula

svetoga. J. Matović 66. Goji ga, sele, do treći dan; kad bude, sele, treći dan, trgaj mi, sele, evijecje. Nar. pjes. vuk. 23. Sedmog dana da donese blago. J. 200. — c) *adverbij* sutra (sjutra), zautra *staje pred dan ili uprav su s nim združeni u jednu riječ, vidi* sutradan, sjutradan, zaustradan a i jutrodan. *vidi* i prezidan, ondan. *nasuprot dan stoji pred danas* (danaska, danaske) *te obje riječi zajedno vrijede kao adverbij, značeći upjeće u sadašnje vrijeme. vidi* danas. — *dolazi od xviii vijeka.* Pak ljudi i dandanas muku podnose. M. A. Rešković, sat. A 6a. Tu jedoše i veselše se, proslaviše rođenje Hristova, kao što ga i mi dan danaske proslavljamo s braćom ristićanima. Nar. pjes. petr. 1, 36. A namastir dan danaske stoji za Hrističane kao jarko sunce. 2, 96. danas *pred dan* (kao danasihi dan) *samo u jednom primjeru xviii vijeka:* Na danas dan porođenja gospodinova. F. Lastrić, svet. 189^b. — *maie je čvrsta sveza s alverbima prije, poslije itd.* Buduć glas imala (*Krumoslava*, da Podoljeva na dan prije s drugami je projahala (*Sokolica*). I. Gundulić 347. Dan prije ,*pridie*, pridie ejus diei, pridie quam. J. Mikaja, rječ. 55^b. Dan poslije ,*postridie*, postridie illius diei, postridie quam. 55^b. Dan prije ,*pridie*. A. d. Bella, rječ. 346^a. Dan poslije ,*postero die*. 346^b. Giliho na dan veće prije sve sabrano selo prije. V. Došen 157a. Dan poslije, drugi dan ,*postridie*. J. Stulli, rječ. 1, 100^a. Dan prije ,*pridie*. 1, 100^b. *nije obično da prije stoji prije imena dan kao što je u ovom primjeru:* Da ih je prija na dan produbiva na boguljstvo. J. Banovac, pred. 146. — d) *zamjenica* ovaj, taj, onaj, isti *itd. naznačuju neki dan ili prema vremenu u koje se govori ili prema drugome danu. vidi kod pojedinih zamjenica.* — e) *ono što se u onaj dan događa ili će se dogoditi stoji uz dan: aa) u podložnoj rečenici:* Riječ učinih oda svihj riječi koje poče Isus činiti i učini deri do dne u koji uzvišen jest. N. Rašina 135^b. ap. 1, 1. 2. Dole dan od vijeka odluce da budem ja izdan. N. Najšković 1, 128. Skoro će svanut dan kad ćeš doći vi na željni rodni stan. I. Gundulić 14. Riječi dnevi i časa u koji ja tebi imam dati. V. Andriasi, pnt. 132. Svetkuju priminuće svetoga Romana na dan u koji se prigodi. I. Boričić, ben. 19. Ne znate dneva, ni ure, kad ćeš te počti s ovoga svita. M. Zoričić, zre v. 1 biti ćeš tja do dana (*rob*) kada bude zemlja zvana. V. Došen 46^b. — bb) *kao ime u gen. bez pridjedloga ili s pridjedlogom od, ili kao adjektive:* Ako mi tko ni obećo na njegov rodni dan u vijek živjeti. N. Dimitrović 28. Taj mi bi jur zgara sriča na svit dana od moga rodnoga nesrećnoga dana. D. Rašina 128^b. Dan od rođenja ,*natalis* (*griješkom* ,*natis*). F. Vrančić, rječ. 65. Dan od rođenja. J. Mikaja, rječ. 55^b. Dan porođenja, rodni dan. A. d. Bella, rječ. 346a. Dan rođenja (rodena) ili rodni Dan naroda ob služavan ,*djem natalem ago vel celebrat*. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 61^b. Od rodenog našeg dana vremena su već pridana smrti u želsti. V. Došen 15^b. Dan rodni. Dan porođenja. J. Stulli, rječ. 1, 100^b. — Dan od kštenja ,*dies lustralis vel lustricus*. J. Mikaja, rječ. 55^b. Dan krstni, od krsćena dan ,*dies lustralis, dies baptismalis, dies lustricus*. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 61^b. — Dan od pira, dan odluce za pir ,*dies dietus nuptialis*. J. Mikaja, rječ. 55^b. Pirmi dni *nuptiarum solemnitas*. A. d. Bella, rječ. 312a. Dan svadboni ili odluce svadbe, pira. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 64^b. Izvršivši se dnevi piri. Ant. Karić, kor. 276. Dan gošćenja (*goshchenya*) ,*dies epularis*. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 64^b. — Dan zborni, spr-

višća ,*dies comitalis, comitorium, congregationalis, consilii, conferentia*. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 64^b. Dan zborni ,*dies comitalis*. J. Stulli, rječ. 1, 100^b. — Dan rasudni ,*dies decretorius*. A. d. Bella, rječ. 346a. Dan dosudeha, rasudni dan ,*dies decretorius*. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 64^b. Dan rasudni ,*dies criticus*. J. Stulli, rječ. 1, 100^b. — Po dnevju boja. F. Lastrić, test. 348a. — U dan od zvanja, u dan od žalosti. I. Ivanišević 136. — U dan muke moje. M. Lekušić 24. — Da me ne zapusti u dan nevoje moje. I. Bandulavić 253^b. Ne znaju (*tamničari*), da od slobode na žudjeni dan se veće približaju. P. Sorokočević 590a. — Dan od pisanja ,*dies epistolaris*. A. d. Bella, rječ. 692^b. — Vb. danu smrti i prininitija našega. Mon. serb. 291. (1419). Na umrli dan. 456. (1452). Jeda ja daj miran od ove vil budu na smrti na moj dan, s ke živem u trudu. N. Najšković 2, 41. Zato će strašni sudac Isukrst na umrli dan svakoga upitati. M. Divković, bes. 55^b. Od dnevi muke tja do dne napokohega. P. B. Bakšić 12. Dan od smrti ,*dies mortalis, dies mortis*. J. Mikaja, rječ. 55^b. Ne osudi mene na dan moj ishodni. V. Andriasi, dev. 169. U najposljednjemu dnevju svoga života. P. Posilović, nasl. 84^b. Nijesam promišljao strašnoga dneva od smrti. S. Margitić, isp. 24. Čim ishodni dan svoj vidi. J. Kavašini 298^b. Činec se u dni preminuća nija prikaz svihj gornća. 307^b. Dan prininita, napokohi dan, smrtni dan ,*dies supremus*. A. d. Bella, rječ. 346a. Dan smrtni, dan preminutija, najpokojnej dan. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 64^b. Nastojat ću s vami u pored dan od smrti naše razmišljati, kako dan u komu će svetlosi najveća obasjat nas. B. Zuzeri 191a. Ne mogu prije posljednjega dana dostojni za zasluženja plaću primiti. I. Velikanović, pnt. 1, 321. Dan najpokohi ,*dies supremus*. J. Stulli, rječ. 1, 100^b. — *Proliviše sveze za nim na dan od ukopa negova.* B. Bašić, is. vi. — *može se i ne misliti na dan u koji se nešto događa, nego u koji se pomaže svake godine uspomena događaja ili neka srećkorina:* A kad bijaše dan rođenja Irodova. Vuk, mat. 14, 6. Kad Irod na dan svoga rođenja davase večeru. mar. 6, 21. *ridi* i krsni. — f) *zamjenica posesivna:* Ni ufam žalostan od tvoje ljeposti do smrti do moj dan najmanje milosti. N. Najšković 2, 45. I da sam noj vijeran do smrti, do moj dan. 2, 70. Od moj prvi dan u ovenu vazda bilh vrhu svihj nesrećan. 2, 95. Da kuća na hiezin dan (*kad ima svatore*) počati nećine hude (*svatore*). V. Bogišić, zbor. 126. — g) *zamjenica* koji, neki ili broj jedan, *čim se kaže da se dan ne može za cijelo naznačiti. obje riječi stoji u acc. da se pokaže vrijeme kojega događaja.* koji: Ter bi mi koji dan ovi plać i tuga pastijeri u pjesan pripjeli u lugu. N. Najšković 1, 180. Ter da se povratu do mene koji dan, neka mi prikati ovi plać ljudovan. 2, 55. Jesi li koji dan hvenom u ognju uzdahmo žalostan pazeći pomno hu? I. Gundulić 153. — neki: Ter mi se njeki dan zamirna stvar zgodi da mene ti na stan nenalna pohodi. N. Najšković 1, 329. Od ke (*nemo*) bilh slobodan svrseno ostao, kad bilh ju njeki dan prid tobom skazao. 2, 29. Kitu mi njeki dan jabuk da Lubien, da joj hvalim pram zlatan i ures od lica. I. Gundulić 140. — jedan: S napravam cudnime bjese se jedan dan tim perjem čudnime uresil crni vran. D. Rašina 38^b. Istom čuj, da ti se ne zgodi jelan dan jak nenu zgodi se. 64^b. Dojde jedan dan Pavlin k Afru. F. Glavinčić, evit. 195a. Jedan dan umido u crkvu molit boga. J. Banovac, razg. 22. — h) kukov dan, *ridi* kukov.

y) *riti* rok. Ni prišal na dan uročni, Mon.

croat. 1. (1309). Dan od roka, dan od vade, dies certa, dies constituta, stata dies. J. Mikaja, rječ. 55^b. Dan odlučan za koji posao. 56^a. Dan od roka, ročni dan, dan određen, odabran, dies dieta. Odabrati dan, uročiti dan, nareći dan, diem statueri. Na dan odabrani, na dan uročiti, na dan od roka, ad diem statutum. A. d. Bella, rječ. 346^a. Dan odlučni ili stanoviti, dies certa. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 64^a. U određene danevi. J. Matović 159. U odlučene danevi. 274. U odabrano danevi. 300. Dan uročiti, odabrati, odrediti, nareći, diem constituere. Na dan ročni, odabrani, određeni, narečni, die statutat. Dan je izišao, il termine se spiračo, dies venit. J. Stulli, rječ. 1, 100^b. — *tomu se slično može shvatiti i sudan dan u orijem prinjerima:* I kukaće do sudena dana. Nar. pjes. vuk. 3, 254. Nema smrti bez sudena dana. Nar. posl. vuk. 204.

y. govori se da je dan onakar, kakvo što biva preko siega.

a. dan je onakar kakvo je preko siega vrijeme: Tihl dan. A. d. Bella, rječ. 346^b. Dan zračan, (zračan), vedran. Dan oblačan, pooblačan (oblačan, pooblačan). Dan vjetrov (vetreni). Dan tih. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 65^a. Dosta mi je štete, da izgubim ovako vedri dan, kad svak sije. S. Lubiša, prip. 498.

b. po onome što se čorjeku u onaj dan zgađa, misli se i govori se da je dan srećan ili nesrećan.
a) za dan srećan upotrebljavaju se različiti adjektivi: dobar: S njime ne znam što je dobro ni što je dobar dan. M. Držić 164. Dobar kao dobar dan u godini. Nar. posl. vuk. 59. vrlo često u pozdaru (obično u jutro): Reć nemu vuk: dobar dan osle! i reće nemu osao: ne budi dobra dne mojemu gospodinu, koji me je zlijem užem privezao, a nemu jest tadaj zao dan kada si se ti namjerio na me. Zborn. 37^a. Pastijeru, dobar dan! Od boga i vam dan, gizdave gosposje! N. Naješković 1, 209. Mnogo vi dobar dan i zdravlje dao bog! 1, 213. Dobar vam dan budi, mladići gizdavi. 1, 235. Dobar dan komu dati, nazvati, nareći, diem prosperum alieui precari. J. Stulli, rječ. 1, 100^b. Veli im kraje: dobar dan! Nar. pjes. here. vuk. 240. — ljep: Lipa dan, milom bogu fala! Nar. pjes. vuk. 1, 243. — *blag (drugo je blagdan kad znači praznik, vidi blag):* Blagu dne i pćice se u gori vesle. Poslov. dan. 6. Uživat dane blage. J. Kavačini 149^a. — *blažen:* Ovi blaženi dan čekao sam kako žndjeti mesiju. M. Držić 166. — *čestit:* Do čestita dana. Durdeva dna. Pjev. ern. 103^a. — *srećan:* Dan srećan. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 65^a. — *slavan:* O dneva prislavna! F. Lastrić, rječ. 204^a. — *veseo:* O privesela dneva! o dneva prislavna! F. Lastrić, rječ. 204^a. i od veselja: Učinite žude od veselja. L. Terzić (B. Pavlović) 139. — *žude:* Povrati nam dni žudene. I. Đorđić, uzd. 186. — *b) za dan nesrećan:* nesrećan: Dan nesrećan. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 65^a. — *zlosrećan:* Ko će pomoć koga u toj borbi dana zlosrećnoga? Osvetn. 3, 155. — *zao:* Nemu jest tadaj zao dan kada si se ti namjerio na me. Zborn. 37^a. Zao t' mi svanu dan! N. Naješković 1, 316. — *nevojan:* Navedi na njih dan nevojni. I. Bandulavić 75^a. jer. 17, 18. — *tužan:* Ova naša (hubar), kn nemiri i množto jadova od prvi čas tiri do tužni ovi dan. N. Naješković 2, 87. — *ern:* Kupo se njeđi za crne dnev. Poslov. dan. 52. Bijele novce valja ostaviti za crne dane. Nar. posl. vuk. 12. Luto evijeli, crna kune dana. Osvetn. 4, 17. — *taman, tmast:* Na ove tamne dni već ni moć živiti. D. Rašina 36^b. O) junaei! pred van ti su tmasti. Osvetn. 4, 56. — *o) junaei i ne biti izričkom kazano, je li dan*

srećan ili nesrećan: Da bi mi taki dni često dohodili. P. Hektorović 49.

5. množinom (ne potanko naznačenom) imena dan kaže se od prilike vrijeme, daka kojega događaja.

a. dan uzdržava svoje obično značenje u koliko mu se množinom pokazuje vrijeme ne dugo koje se mjeri danima, a ne nedjeljama ni mjesecima, a još manje godinama ili vijekovima. množina dakle imena dan znači tad nekoliko, malo dana, nekoliko dni; stoji svagda adverbijalno pokazujući vrijeme kad se nešto zbiva; ima često uza se zanjence ovaj (saj), taj, onaj; a) stoji u acc.: ove dni, nedavno, onomadne. Ove dni smo videli. Korizn. 63^b. Ja ga sam vidio ove dni. Zborn. 10^b. ark. 9, 75. — ove dni (buduće), do malo dana. Ove dni do Stona poslat' je trebue. N. Naješković 1, 264. Možemo k tomu uzrokom ove dnevi razmisli. B. Gradić, duh. 52. — minute dni: Minute dni upita me ti svrhu nekoliko stvari. M. Orbin 1. — b) stoji u gen. Ka (koprena) se tće sijeh dana. M. Vetranić 1, 10. Irud onije dana bjese u Jeruzolimu zaradi dne svetčanoga. M. Divković, bes. 377^a. Minutijeh dana, prošasnih dana, proximis superioribus diebus. A. d. Bella, rječ. 346^b. — ovijeh dana (prošlijeh): Koji su oprali dušu svoju ovih dana. F. Lastrić, od 112. — ovijeh dana (budućih): Ja ću ti poslati temesud ovijeh dana. Pravdoša 1852, 3, 3^b. — c) stoji u acc. s prijedl. u: Ne dojde u dni one. S. Margitić, fala 138. U te dneve božja oštavta promišlase. J. Banovac, pred. 137. U prošaste dneve. M. Dobretić 92. — d) stoji u acc. s prijedl. na: Krade su ne male na plačne ove dni po gradu postale. F. Lukarević 238.

b. dan se usinje dočekati i u prenesenom smislu, te mu množina znači koju mu drago dužnu vremena koja se dijeli ne samo u dane nego i u godine a gđekad i u vijekove: a) uopće, često o vrlo dugom vremenu. Kako si su bili u stare dni. Mon. serb. 45. (1254). Slanice kude su bile u prve dni, tuđej da su i sda. 435. (1445). U dni one reče Izajja prorok. Bernardin 2^b. U dni one. N. Rašina 15^a. 24^a. Od prije bog govoreći otcem našijem po prorocijeh najposlije ove dni gorovio jest nan. N. Rašina 22^a. hebr. 1, 1, 2. Nit bjese poznalo govodo u te dni ni jaram ni ralo. M. Vetranić 1, 7. Sto dava zemljica u ove dni naše. 1, 8. Sad se dni vratise vremena staroga. D. Rašina 139^b. Ovo govori gospodin bog: evo dni gredu; objuati će rataj žetoeča. I. Bandulavić 174^b. amos 9, 13. Zalosne boljejni na svitu nije te, s bremenom (erencnom) koju dni napokon ne skrate. I. Gundulić 26. Da u stare jeste dni, kad zlatni vik bjase, 154. Doći će dni. M. Rašnić 65^a. Ako bi se ne skraćali dnevi oni, nitko se ne bi saranio. F. Lastrić, ned. 4. I sadani(h) joster dana pravica je napengana. V. Došen 69^a. Nego će doći dni kad će se oteći od njih ženik. Vuk, mar. 2, 20. Bijela kula od davnijeh dana. Osvetn. 1, 54. — b) uz množinu imena dan stoji i vas; svi dni (dani, dnevni): a) znači uopće sve vrijeme, osobito često stoji adverbijalno po sve dni i znači svagda. Ja s vami jesam sve dni deri do skončanja svijeta. N. Rašina 129. mat. 28, 20. Blagoslovljena biti ćeš po sve dni. M. Marulić 58. Od kad se uniti juben plan u meni, ki konca imati, miu, ne će po sve dni. H. Lucić 207. Sred pakla, gdi svak umira po sve dni bez mira. S. Bobalević 211. Ne može stati toj po sve dni dreselje. D. Baraković, vil. 84. Evo sam ja s vama svi' dana do svrhe svita. J. Filipović 1, 120^b. U sabori(h) sve dni se razumi da se uzdrži oblast papina. A. d. Costa 1, 22. Evo

ja s vami jesam po sve dneve. M. A. Rejković, sabr. 21. Po sve dni, v. svakdan J. Stulli, rječ. 1. 100b. — *bb*) *zdručeno je s gen. imena život i znači vas život, cijeli život*: Da bi vse dni života svoga postila. Naručn 100b. Zdrav sve dni života svojega. Korizm. 39a. Sagrišimo sada što nam več sramota neće bit nikada po sve dni života. H Lucić 195. Da budem služiti veličanstvo tvoje u pravednosti svekolike dni života moga. A. Gučetić, roz. jez. 169. Da ne ostupe riječi hođe od srca tvoga svih dana života tvoga. M. Divković, nauk. 8a. Da mi dopusti pribivati u domu gospodinovu po sve dneve života moga. L. Terzić 182. Zemlju jestit ćeš sve dni života tvoga. S. Rosa 4a. U trudijeh blagovati ćeš od ne u sve dnevi života tvoga. J. Matović 453. — *cc*) i *bez gen. života, znači, kao kod bb*, *vas život, cijeli život*: Da ih u sve dni imamo pomagati sami sobom i svojima moćju i svojini prijatelji. Mon. croat 66. (1416). Čovjek bezuman slijedi ju (*Au odluku*) po sve dni. N. Dimitrović 3. Nemoj več vik ih naravi takmit', zlatom ni družiti, ako sve dni neč' tužiti. M. Pelegrinović 180. Da bih radija, moja kruno, biti ti sve dni sluga. S. Bobajević 205. Neka po sve dni drže na pameti. Š. Budinić, sum. 74a. Ništare ovd' meni drago ni, nit' će bit ništare sve moje žive dni. A. Georgeco, nasl. 172. U ove pjesni svoje vaje sve dni glasi. I. V. Bunić, mand. 30. Po sve dneve dugo grlo naslađiva. J. Kavašin 20a. Uživat će po sve dnevi. V. M. Gučetić 53. Da će ju zlo i luto po sve dni otac i mati hotiti. Ant. Kadčić 449. — *c*) *kad se kaže hučati da je nešto bilo za vremena čijega životara, vladara, uz množinu imena dan stoji ime što znači životara, vladara u gen., ili ime čeladeta također u gen., ili posesivni adjektiv što od oroga imena postaje, ili posesivna zamjenica*. Mirz i tišina byst v dnu vladarstva jeho. Mon. serb. 9. (1222—1228). U dni gospodina mi otca. 46. (1254). U dni Helice proroka. N. Rašina 61b. luk. 4, 27. Ti s' izgled prem pravi na naše dni ove. D. Rašina 65a. U dni Iruda kraja žudijskoga. I. Bandulavić 209a. luk. 1, 5. U dni moje vidaše se, o koristi gli svak radi; uzlotrilo sada sve se. I. Gundulić 143. Za naše dnevi, za naše dni aetate nostra, memoria nostra'. J. Mišić, rječ. 823a. Za mojih dana, u moje dni, u moje dnevi aetate mea'. A. d. Bella, rječ. 345b. U dni moje meo tempore. 770a. Neću puštat zla na ih u dni njegove, dali u dni sinova njegovih puštaću zlo svrhu knje njegov. J. Banovac, prip. 174. Tako se je vazda viebalo u crkvi božjoj od dni apostolskih. Ant. Kadčić 155. Do našijeh dni D. E. Boglanić 7. 21. Za mojih dana, u moje dnevi, u moje dni aetate mea' J. Stulli, rječ. 1, 100ab. Našijeh dana nostris temporibus'. I. 101a. — *d*) *stoji za čorječiji život, vrijeme života, življenja (vidi i b) bb) i cc)*. — *aa*) *znači život uopće, vrlo često s orijem značenim ina uzu se posesivnu zamjenicu*: Moliti boga za konac naših dni. Mon. croat 82. (1455). Dni hega kako cvet procvatit. 151. (1493). Priložu k dnuv tvojim 15 let. Korizm. 7a. Nisam vse moje dni lipih (*koča*) videl. Mon. croat 220. (1527). Jer naš leto dni jak vjetar ali stril. N. Dimitrović 36. Sve moe dni služiti i dvorit. M. Držić 5. Obalva bihu produžili u dnevih svojih (processissant in diebus suis'). I. Bandulavić 209a. luk. 1, 7. Drazijem ču pokojem sred lipje zeleni s gladovom vil' mojom naslađit' sve mo dni. I. Gundulić 15. Pop veliki ki u dnevih svojih ugodan bi bogu. F. Glavinčić, cvit. 368b. Kako ne dospše dni tvoji i kako se ne raspade lužno srce tvoje. M. Jerković 17. Ti ćeš

draga sve dni moje biti meni. G. Palmotić 2, 271. U svojih dana istok prvi. A. Vitajić, ost. 39. Među Bakom i Cjprinom blaženiti moje dneve. I. Kavašin 15b. Sve dni moje A. d. Bella, rječ. 770a. Koje bješe pritrpio Ivan kršitelj u svoje dnevi. S. Rosa 47b. Da bismo služiti niemu u sve dnevi naše. J. Matović 327. — *kad je množina imena dan s orijem značenim, može imati uza se i pridjeve* kratak i dug koji se tad misle o cijelom životu a ne o pojediniim danima. Kratki su dni clovičiji. B. Kašić, rit. 203. Naše kratke dni poznamo. I. Dordić, salt. 312. Plodi se po meni (*bol*) i ruke se hita; toj ti nam duzi lni (*starost*) donose i lita. P. Hektorović 71. O svite limbeni, o sričo laživa, nitko ti duge dni u tebi ne uživa. D. Rašina 142a. *isti je smisao i kod glagola* skratiti, prikratiti, skraćati, produžiti, produžiti itd. Svi dni moji neredbeno kako sjena skratitše se. I. Gundulić 203. Da mu se skraćaju dnevi. F. Lastrić, svet. 13a. Skraćao je život i dneve svoje. 13b. Prije neg starcu žalosnomu dni pokoje surt prikrtati. P. Sorkočević 77b. I dao si noma produženje dana. P. Posilović, nasl. 43a. Vaseg strica Krste, koga bog dneve života produžija. J. Banovac, razg. vii — *bb*) *često kao objekt uz glagole koji znače tražiti, končati, uati za trajanje života, življenja toj s glagolima*: boraviti: S drazijem klercam lni boravi. G. Palmotić 1, 146. — *prometati*: Iako dvije druge boravile i sjerotne dneve prometale. Osvetn. 2, 9. — *trajati, istrajati, ustrajati*: Uđovice u crnu dni traju. M. Vetranić 1, 39. Ki žene puštaju s kimi ih bog sadvoji, a z družim dni traju. F. Lukarević 219. Koji traju dni i rečenoj družbi. A. Gučetić, roz. jez. 3. Pod kim (*dubjem*) traju dni juvene čeljad mirna i vrela. I. Gundulić 319. Družbo mila, dni čestite ai trajete sred burave. 385. Provode i traju voje dni u plakijere. I. Držić 171. I naprijeda rajat bude dni veselo s lubi milom. G. Palmotić 3, 52b. Gli slobodne dni ljubjaše sve trajati. 3, 60a. Tim dni u robstvu jošte traju. P. Kanaavelić, dubr. 12. Tu Dijana primamjena vjekotne dnevi traje. J. Kavašin 191b. Trajati dnevi liem ducece'. A. d. Bella, rječ. 683a. Trajati vece dnevi animo obsequi'. 726b. Trajati dni vitam agere'. 770a. Da isprazan dni ne traje. I. Dordić, ben. 113. O1 mene na daleče premda ete dni trajati. P. Sorkočević 572b. Mirne dnevi nom iztraje. J. Kavašin 47a. Kad dni uztraje u dreselju. I. Dordić, salt. 132. — *proholiti*: Proholiti i provoditi dni u plaću. Š. Budinić, sum. 93b. — *voditi, provoditi, sprovoditi*: S neairom dni vodi. N. Dimitrović 6. Svoje dni bez traha vodahu od dubja u sjeni. F. Lukarević 58. Da se u miru dni vode sred sklada. I. Gundulić 146. I da vode dni veselo život jedan u drugomu 382. Dni neuredne vodeči. G. Palmotić 3, 122b. U svakomu grijehu vodih dnevi svoje. J. Kavašin 395a. Voditi dni vitam agere'. A. d. Bella, rječ. 770a. I ja sam provodil oholo moje dni. M. Marulić 232. Sto ispravno dni provodiš. M. Vetranić 1, 33. Ki je u zlu najgorem provodio voje dni. F. Lukarević 157. Sve kolike dni i crvine provodaše u nuci M. Jerković 32. Čovjek mirne dni provodi. G. Palmotić 1, 285. S drazijem pjesni dni provode. J. Palmotić 173. A tko s zlima dni provodi. J. Kavašin 393b. Provodi dnevi u plaću. D. Bašić 36a. Sprovodiše u dobrih dni svoje. Korizm 23a. — *živjeti*: Nu ako nečeš u samoči dakle život dnevi kratke. J. Kavašin 16a. — *bb*) *da je život zahalan, beskoristan, ističe se glagolima*: gubiti: I nam ti se grusti veče dni gubiti. P. Hektorović 48. U gradovih

žene dni ne gube. F. Lukarević 22. Svirale ne sviri, ni u to dni gubi. I. Gundulić 137. Isti drage vjerenice, dni ne gubi. G. Palmotić 2. 124. Dni kć on gubi u mišljenju. J. Kavašin 35^b. Platecni i ja dni zgbujene. 88^b. — tratiiti: Obz tomu dni trati. D. Baraković, vil. 58. Trate dneve svoje u dragosti. M. Radnić 108^a. Dnevi trate s veće truda, s malo plate. N. Marčić 21. — *cc*) *svrha života, smrt glagolima*: dospjeti: Nu srjed one zgrade lude tko je svoje dni dospjeo. B. Betera. pjes. dubr. 23. Čemerno dospit imadjaše dneve života. I. J. P. Lučić, razg. 127. — skončati: Kada skončaše se dni Avramu. Pril. jag. ark. 9. 90. — svršiti: Er tko mre i svršil dni svoje. D. Rašina 93^a. Svršil svoje dni jes oni. D. Zlatarić 18^b. Pođe, hste moj juveni, podi k onoj. cijeca koda muččić je sila meni dni u željah svršit' moje. I. Gundulić 254. Ovakom Nepomuk svoje dneve svršil. A. Knezović 219. I svršio s lude česti bio bi dnevi. P. Soroković 576^b. — *cc*) *ne znači cijeli život, nego neko vrijeme, doba u životu*: On u svoje djetinske dnevi čini drjevca. V. M. Gučićić 142. — U moje mlade dni. P. Zoranić 30. Vaze te smrt u cvit mladih dni. D. Zlatarić 91^a. Dni mladi juventus'. S. Stulli, rječ. 1, 118^b. Čim tja gredu dni kratko mladosti. D. Rašina 47^b. Spomeni se od tvoga stvoritelja u dni mladosti tvoje. M. Divković, nauk 9^a. Kako Benedik još u dnevi od svoje najgornje mladosti. I. Doričić, ben. 84. Dni nezreli. aetas viridit'. A. d. Bella, rječ. 296^b. — Pokli se trudiš sad u dobre dni tvoje. F. Lukarević 5. Tvom zelenom primajetju zrelijeh dana jesen doći će. I. Gundulić 298. — Zeu! mojoj prošli su jur dni od toga. F. Glavinčić, cvit. 196^a. — Pod stare dni tvoje pamet si izgubil. F. Glavinčić, cvit. 176^a. Pod stare dane krenuli u nove nauke. M. Pavlinović, rad. 157.

5. i u jednim može značiti dugo vrijeme, vijek: a) u jednoga pisca xvi vijeka ima zlati dan, kao zlatno doba (aurea aetas) sa klasičnijem, mitičnijem značenjem: Kad sjaise zlati dan. M. Vetranić 1, 6. — b) dan mladosti kod jednoga pisca xvii vijeka znači vrijeme, doba mladosti (uprav je to prijevod iz svetoga pisma) Spomeni se od tvoga stvoritelja u dan mladosti tvoje. M. Divković, nauk. 9^b. — c) dan gubitni znači gubiti vrijeme, vidi dangubiti. tako i dan tratiiti, trošiti: Na glas Serena, ki uza i dan trate, jeda t' se juvena spjevanja povrate. D. Rašina 55^a. Dan kako bi potrošio, da bi lule ne pušio? V. Došen 207^a. — d) dan današnji često znači naše, sadašnje vrijeme, doba. vidi današnji pod a) dd). — e) u naše vrijeme dan može značiti, kao kod 4, 5, b, d) plur., život, vijek. Nijesam nikad u svom danu tvrde usnuo. S. Lubiša, prip. 189. Za moga dana ja toga nijesam upamtio, neću vidjeti. M. Pavlinović. — f) i u ovom primjeru znači vrijeme uopće: Da mis u tvrde, kripke i ničini neporočne do dni i do vika. Mon. serb. 273. (1109).

6. strašni sud zove se i a) dan sudnji (sudni, od suda, strašnoga suda): Na dan sudnji bog pitaj. Mon. croat. 63. (1441). Smotrenje dne sudnoga. Naruč. 55^a. Do dne sudnoga. Korizm. 19^a. Reče nemu Marta: znam jere će uskrsnuti na uskrsnutje na sudnji dan. N. Rašina 225^b. iv. 11, 24. Ka će mene na dan sudnji sa izabranijem postaviti. N. Dimitrić 23. Do oni sudnji dan. N. Najšešćio 1, 302. Ako je prjessa, nije sudnji dan. M. Drzić 410. Na sudnjem dnevu, na sud Isukrstov pozovo narode (s. Mihovil). F. Glavinčić, cvit. 821^a. Nije promisiho dneva sudnoga. S. Margitić, fala. 139. Na sudnji dan sveleni molli, da bog svu sirotu ne iztjera. J. Kavašin 308^b. Bit

će živana do dnevi sudnoga. I. Doričić, salt. 107. Svaka duša jest kriva . . . i svjedočnica istini u dan sudnji. J. Banovac, pred. 4. Sto će biti od vas na dan sudnji? razg. 102. Svakomu se činaše. da je sudnji dan došao. Aud. Kačić, razg. 106. Još ga kano sudnji dan porazi kobna riječ. Osvetn. 1, 72. Pomiluj me sv. dan sudnjij. Mon. serb. 114. (1321—1336). A nemilos b'ci čudni bog pedipsa na dan sudnji. J. Kavašin 12^a. I ljudi će davati razlog od nie u dan sudnji. F. Lastrić, ned. 119. Tja do velikoga dneva od suda. J. Banovac, blagos 137 270. V. dni strašnoga suda. Mon. serb. 4. (1198—1199). — dan napokojni, najzalni, najposljedni: U oni napokojni dan od suda. M. Jerković 76. Da sve uskrsnem o napokošemu dnevi. S. Rosa 95^a. U napokošemu onomu dnevu. J. Matović 69. Do najzalnoga dneva. J. Banovac, pred. 47. Vratiti razlog od svake riječi na najposljednomu dnevu. J. Matović 353. — vječni: Vječni dan, koji ima biti nakon ovoga svijeta i ovoga vijeka. M. Divković, bos. 303. Dan se vječni približiva. I. M. Mattei 298. — strašni: Nema suda bez strašnoga dana. Nar. posl. vuk. 204. — i ovaiko: Ufam krunu opravde na dan veli božje pravde. J. Kavašin 334^b.

7. vidi dan-i-noć.

2. DAN, m. ime muško. dolazi xiv i xv vijeka i u Daničićevu rječniku (Dan). Dan i Hranick. Deč. hris. 99. V. tožde leto (1440) umre Dan vojevoda. Okáz. Šaf. 77.

3. DAN, m. Danus, čorjek iz Danske. — isporodi Danes, Danež. — xvii vijeka: Goti, Sveci i Dani. G. Palmotić 1, 111.

4. DAN, f. tributum, đanak, đaca. — po primjerima se ne može poznati kojega je roda, ali je jamačno ženskoga kako i u staros. jeziku, premda je đanak muškoga. — Korijen je da kao u dati; sufiškom n prima značenje pasivno; znači dakle ono što se daje. — Dolazi od xii do xvi ili xvi vijeka (vidi najposljedni primjer): a između rječnika u Stulićevu (dan, harač) u kom stoji da je uzeto iz ruskoga rječnika i u Daničićevu (dan, 'vectigal'). Danš. Sto dajete za Ruku i za zatoziške vinograde i za poljičke vinograde, odh toga vj oslobada kraljevstvo mi. Mon. serb. 19. 20. (1234). Da ne rabotaju rabote nikojere gospodstvujaštonu, ni dani daju 135. (1348). Dokle davamo dani Turkuom. 223. (1392). Sto su i dani gospodovali i držali u tojzi župe. 269. (1420). Aleksandr dani (danci) odh tebi istetu. Aleks. nov. glasn. 11, 9, 11^a.

5. DAN, vidi dno.

DANAC, đanca, m. saltatio, chorea, igra, tanac, tal. danza. — Ač. kao kod 1. danak. — isporodi đanca. — Dolazi u jednoga pisca dalmatincu prošloga vijeka. Gdi se danci vode nepristojni. Ant. Kadčić 4. Čuvati se od igre, danca, velika pića. 168.

1. DANAK, đanka, m. dem. dan, dies, pravo bi značenje bilo: molen dan, ali obično, i osobito u pjesmi, znači dan uopće. — Ake genitiva sing. ostaje u svijem palčima osim nom. i acc. sing. i gen. pl.: đanka. — Dolazi od kraja sv. ili od početka xvi vijeka (vidi primjer iz Menčevića kod c. d)) a između rječnika u Belinu (gdje stoji da znači kratak i molen dan, 'diecula' 316^a), u Stulićevu ('diecula' i još dodaje da gđekal znači srečan dan a u množini dane mladosti, 'florentes dies'), u Vukovu.

a. kao 1. dan pod 1 znači vrijeme kad je sunce na nebu, i obično s većim obzirom na srijetlost nego na dužinu. a) u pravom smislu: Kad li rabeć trnd prijate od bijeloga đori danka. D. Ra-

šina 52^a. Svak poslom putuje do kraj bila danka. Đ. Baraković, vil. 56. Ah da s zorum danak bili oba bude probuditi samirenijeh u pokoju. I. Gundulić 15. Kada svane bili danak. J. Armolušić 2. Svijetli danci, mrkle noći. I. Akvilini 41. Bješe rano podranila, prije neg' sinu danak bijeli. I. V. Bunić, mand. 5. Nek se sklada bijeli danak s mrklom noći. J. Kavašin 473^b. Kad danak zorno u doba nebo pozlati. I. Đorđić, salt. 10. Od večera ter do danka gorke suze prolivaše. And. Kačić, razg. 16. Još ni zore ni bijela danka, ni danica pomolila zraka. J. Krimpotić, malen. 3. Kada s jutra bijaše bio danak učinio. Nar. pjes. bog. 190. I stajaše andeli letni danak do podne. Nar. pjes. vuk. 1, 129. Sto je vama beo danak, to je meni tavana noća. 1, 145. Nit' je godina, ni dvije, neg' letni danak do podno. 1, 311. Kad u jutru danak osvanuo. 1, 549. Danak prode, tavana noća dođe. 2, 195. 3, 137. Kratki danci a dugi konaci. 2, 334. Prije danka i jasnoga sunca. 2, 537. Dok se bijel danak zapoznade. 3, 126. Tu ih bijel danak ostavio. 3, 152. Bili su se polovina danka. 4, 292. Kad je care reći razumio, nije caru oko već zažmalo, komaj beli danak dočekalo. Nar. pjes. istr. 1, 31. — *b) svjetlost dana, svjetlost uopće i u presnacnom smislu. vidi 1. dan pod 1, a, d*. Vilo, ka inaš moć u pozoru tvomu prominit meni noć na danu bilomu. H. Lucić 204. I veće danak bil ne pozrim očima. N. Dimitrović 63. Zemlja u nebo obrati se, drag ti isteče danak bijeli. I. Gundulić 72. Željna bijela danka cvili robstvo bez prestanka. J. Kavašin 252^b. Ja sam željan bela sveta, bela danka, žarka sunca. Nar. pjes. vuk. 1, 139. Jer ne vidim bela danka. 1, 140. — *i u orakovoj zakletki danak znači svjetlost ili očni vid: Tako mi, veli, danka! V. Došen 169^a.*

b. na jednom mjestu u narodnoj pjesmi stoji za daniste, danik, a može biti i da je stamparska pogreška te da treba čitati danik: Pak Stanojlo ode u Gojsevac, u Gojseven pade na daniste ... Kad to čulo do sedam hajduka, potekoše, Turke optekoše, pa ih povataše, pred Stanolja na danak ih vode. Nar. pjes. vuk. 4, 334.

*c. kao 1. dan pod 4, vrijeđi dva čela (pravi dan i noć). a) kao mjera za vrijeme. isporedi 1. dan pod 4, a. No mogu se svake stvari po načinu pobrajati za ki triba nam trajati i tri danke i četare. Đ. Baraković, vil. 193. Ko da jih je jedan danak, majka jedna porodila. Nar. pjes. mikl. 20. Da ovi danak bez grliha spurnoga provedem. A. Kanižlić, bogojubn. 2. Čedo muško od sedam danaka. Nar. pjes. vuk. 2, 61. Jedan danak, kako jedan časak. 2, 91. Evo puno petnaest danaka. 2, 312. No potpri jeste danak jedan. 3, 304. — *i gen. danaka (kao i danak) može stajati bez potrebe uz veće mjere vremena, kao što su godina, mjesec, nedjelja: Kajate me godinu danaka. Nar. pjes. vuk. 3, 513. Malo vrime toga postajalo, malo vrime ni nedlja danak. Nar. pjes. istr. 1, 15. Kruščić kruha nedjelju danaka. Nar. pjes. bos. prij. 1, 45. Tako baba po poljani pleše od dne do dne godinu danaka. Osvetn. 2, 177. — *b) nema se obzira na dužinu dana, nego na red po kojem dan za danom dolazi. vidi 1. dan pod 4, β. Na toj potaknutje jest verna svakoga često spomenuti danak umroga. P. Hektorović 43. Bud' vazmeni da si danak provodila tugu mnogu, dali, hvala gospod bogu! sve toj minu kako sanak. M. Polegrinović 187. Još čo dođ danak taj. M. Držić 292. Ti da inaš vas mir i goj do sublega danak od smrece. S. Bobalević 209. Daj mi na ov česmen danak sladak pogled, slatku riču. A. Čubranović 162. Daj mi***

zlata za ovi danak. I. Gundulić 462. Vapijući, da ih pomože segaj danak. P. Bogašinić 10. A kad mi se izvrši, dijevojko, osmi danak. Nar. pjes. mikl. 25. Da u boj ne greš svaki danak. J. Kavašin 468^b. Kada, u koji li danak. A. Kanižlić, uoč. vi. Kad su danci svjetčani. 285. Dolazi blagi danak narodefa Isukrstova. 117. Od rodenog mremo danaka. V. Došen 47^a. Pod nim Turci lito litovaše od Jurjeva do Mioja danka. And. Kačić, razg. 173^a. Danas mi je Spasov danak. Nar. pjes. vuk. 1, 189. Đurdev danove, kad mi opet dođeš, kod matere mene da ne nađeš. 1, 298. Kad četvrti danak osvanuo. 1, 388. Susjeda me svaki danak kara. 1, 531. Sedmi danak u Metke stigoše. 2, 571. U koji je danak isprosiu u onaj se danak razboleo 2, 637. Dan po danak dok subota dođe. 3, 150. To se popu veće dosadi svaki danak svate pričevati. 3, 472. Tu li tebe sudan danak nađe. 3, 521. Do su danci tu su i lijeji. (Dok čok još ima dana da živi, lasno mu je lijek naći). Nar. posl. vuk. 78. Đurdev danak hajdučki sastanak, Mitro danak hajdučki rastanak. 78. Lete danaci kao rijeka, a godišta kao ništa. 168. Dan za danak i Đurdev čo doći. Osvetn. 2, 4. — *c) misli se i govori se da je dan onakav (srećan ili nesrećan) kakvo se što čovjeku preko njeha događa. vidi 1. dan pod 4, γ. Oni danak plađu, tužni, gorki i žalosni u koji imamo umriti. M. Divković, bes. 8^b. Ves'o ti je ovi danak. Nar. pjes. vuk. 1, 44. Nek su majci crni danci. 1, 178. Te s' pomiješ junak po junaštvu kao dobar danak u godini. 2, 262. Grdne li češ danke dočekati. 5, 506. Luka dobar danak nahvalio knez. Osvetn. 3, 81. — *d) množina, ako nije ograničena ili ni po što potahe naznačena, može stajati za vrijeme uopće a osobito za vrijeme ljudskoga žiclenja, za ljudski život. vidi 1. dan pod 4, δ, b, d*. Da mi se istraju ovako danci svi. S. Menčetić 234. Neharnu slnižim gospoju, za mani danke traču. H. Lucić 213. Slatke su njih pjesni, mirni su njih danci. N. Najošković 1, 202. Provodi vesele danke. M. Držić 10. Da svi danci svoji jadovito tuži. P. Zoranić 3^b. Ne čin' da ti produ danaci bez trajanja juvenoga. A. Čubranović 144. Njega biše danci meni mihi, ljubci, slaci i drazi. D. Rašina 114^b. Ako za te danke svoje sad provodi u gorkosti. I. Gundulić 84. Neekvrinogju u čistoći tvoji danci svijetli biše. 269. Lijepa božica od dubrava, ka u lovu danke traje. 331. Neka odi s tvoijem kćercam danke vodi G. Palmotić 1, 116. S mladuhinjema djevojčicam danke traješ. 1, 124. Da tvo danke smrt prikрати. 1, 272. Mirne danke svak boravi. 2, 218. Otkad svrši danke svoje tvā mati. P. Kanavelić, iv. 268. S' niim skladnu i ljubavi mile danke svoje traje. J. Palmotić 100. Vesel tako danke vodi. A. Vitičić, ist. 550^b. I da danke ja ne gubim. ost. 150. A nij' boje, neg opazno štijue i ućeđ danke vodit. J. Kavašin 377^a. Kreposno danke provoditi. I. Đorđić, salt. viii. U posjedljeh danci idahu. uzd. 31. Traješ u gorkosti tamne danke. 95. Jure, koji vazla o nemiru i neviri nastoja, ne daje mu u miru svoje danke svršiti. And. Kačić, razg. 42. Lijepo ti je danke trajat sred dubrave. N. Marčić 21. Ko staro ljudi, danke gubi. Nar. posl. vuk. 156. — *i za šiki dio života, za ikeo vrijeme, doba u životu (vidi 1. dan pod 4, δ, b, d ee)*. Vazni dobra, dokli moreš, vrni zajam ki dostoji, do kole su danci tvoji, er češ pak htjet, kad ne uzmoreš. S. Bobalević 207. U svoji danci mladi. D. Baraković, vil. 189. Da u mlado danke grijeh sam moj parjao. J. Kavašin 432^a. Istratih u taštinal danke mlade. I. Đorđić, uzd. 100.*

d. kao dan (vidi 1. dan pod 5, c), ako stoji kao objekt s glagolom gubiti, znači vrijeme uopće, u jednom primjeru xvii vijeka: Ti danke ne gubi. M. Gazarović 23.

o. sudni danak (vidi 1. dan pod 6) isto je što strašni sud. Ko pogubi Sibinjanin Janka, biće čestit do sudnjega danke. Ad. Kačić, razg. 138a.

2. DĀNAK, dānka, m. tributum, vovtigal. — *Akc. se mijenja u roc.:* dānce, dānci i u gen. pl.: dānākā. — *U starije je doba pisano danak, starosl. danrka.* — *Postaje od part. pract. pass. glagola dati sufixom -rka.* — *Dolazi od xiv vijeka, a između rječnika u Vukovu (tributum) i u Daničičevu (danak, tributum).* — *ispoređi danak, 2. dan, dāca, daća, dancija, dacija. a) ono što jedna država, (ili nezin vladalac) plaća drugoj (ili joj vladavcu) kojoj je položna u znak podložnosti:* Kako ćemo plaćati danak Turckom. Mon. serb. 223. (1392). Ašte danak k mi mne ne pustiši, svezani k carstvu mi privedeni budeš. Aleks. nov. 21. I danak mani po zakonu prinosite. Aleks. jag. star. 3, 235. Kralj bližini prinosahu mu danak. M. Radnić 26b. Kad ojača Izrail, udari na Hlananeje danak. D. Daničić, sud. 1, 28. Ako se ovaj grad sazida i zidovi opravne, oni neće davati danke ni poreze ni carine. jezd. 4, 13. Ako ti odgovori mirom i otvori ti vrata, sav narod neka ti plaća danak i bude ti pokoran. 5mojs. 20, 11. — b) ono što se plaća vladi, vladaru, porez, poreza: Sija sela osvobodih ods. rabotu i danke gospodstva mi. Mon. serb. 571. (1411). Tko je vojvoda poljički da nima nijedan danak davati. Stat. pol. ark. 5, 246. Da mu su svi danci prosti. 259. Ako će čovjek sam sebe prikazati za danak česaru. M. Alberti 494. Da budem ja i moja kuća mirna i oproštena od svakoga danke. Glasn. n, 3, 112. (1708). Običajni harač ili ti danak plati. A. Kanižlić, utoč. 528. Te on kŕpi danke i harače. Nar. pjes. vuk. 3, 446. Plaćali su po nešto u ime carskoga danke. Vuk, nar. pjes. 4, 458. Glavar (bratstva) u mirno doba sudi, globi, kupi danak. V. Bogišić, zbor. 514. — c) ono što kmeti plaćaju gospodaru zemlje na kojoj su nastanjeni: Takoj učinisimo za kmeti da nijednoga danke gospockoga ne daju nikomu. Mon. serb. 531. (1485). Pridavati danke gospodi. F. Lastrić, ned. 134. Balša Zečamin dade u prćiju svojoj unuci Andeliji, kad se zaruči s Danijanom Međinom zemlju Brestovik da mn oni ljudi služe i danak davaju. S. Lubiša, prip. 46. — Danak se udara na koga, — prinosi, daje, plaća, — kupi itd. vidi sprijela.

DĀNAKOVCI, Danakovca, m. pl. negla selo u današiem čaprijskom okrugu u Srbiji. — *Dolazi samo na jednom mjestu xiv vijeka a otače u Daničičevu rječniku (Danakovci).* — *Među selima što je car Lazar dao manastiru Ravanici bilo je selo Isakovo (sad Isakov), selo Bukovica (sad Bukovac?), ... selo Staševci (sad Staševac?), ... selo Velulka (sad Beljajka?) Doña, selo Velulka Gorina, ... selo Daržanirovci (sad Dražanirovac), selo Drenovci (sad Drenovac?), ... selo Danakovci. Mon. serb. 197. (1381). isporđi M. D. Milčević, serb 1133.*

DĀNAŃI, adj. diurnus, što biva po danu ili u jedan dan. Samo jedan put u pisca prošloga vijeka dolazi pjevez danati i znači nalnica. — *Biće načineno od sama pisca prema sađani, tađani. Cefal nalnica od oca od kuće na pogodaj od pjeza danañega. A. d. Bella, razg. 53a.*

DĀNAS, adr. hodie, u ovaj dan, ovoga dana. — *Oba a stoje mješte ь; u starijim knjigama do-*

lazi dñess, dness. Mon. serb. 20. (1234), dnass. Spom. sr. 1, 45. (1403) i dnaska. 1, 9. (1397); danas od xiv vijeka (Mon. serb. 103. 1333).

— *Postaje združenem dviju riječi: dne s (acc. = dan ovaj), to je združenje davno, još od prije nego su se slavenski jezici razvili, isporđi starosl. dnass, rus. dnec, češ. dneš, polj. dziś.* — *Radi veće sile može dobiti na kraju slog ka ili ke a k tomu i r ili re (zo): danaska (dnaska, dnaska) dolazi od xiv vijeka: dnaska. Glasn. 35, 121; danaskar od xviii vijeka: A. I. Knežović 191; danaskare u naše vrijeme: Osvetn. 3, 131; danaske od xvi vijeka: N. Rašina 182a; danasker od xviii vijeka: M. Divković, bes. 206a; danaskere u naše vrijeme: Osvetn. 2, 124. — Danas dolazi od prvijeh vremena u između rječnika u Vrančićevu (danas, hodie 41), u Mikajčinu (danas, danaska), u Belinu (danas, danaska, hodie), danas po podne „post meridiom“ i danas „etiam nunc“ do danaska „ad hanc usque diem“ 369b. do danaska, do danas „usque ad hanc diem“ 316b), u Bjelostjenčevu (danas, danaska), u Jambrešičevu (danas), u Voltigijinu (danas, danaska), u Stuličevu (danas, danaska), u Vukovu (danas, danaska), u Daničičevu (dnass, dnasska). a) u ovaj dan, ovoga dana. aa) razumije se o onom danu u koji se govori ili piše. Bogi jedini Isu Hristu včera i danas tažde i va vijeki. Mon. serb. 103. (1333). Pisano danaska. Spom. sr. 2, 112. (1447). Jere se jest porodil nam danaska spasitel. Bernardin 6p. luk. 2, 11. Danaska nam je uzrok veselija velika. Transit. 150. Opovijedam se danas prid gospodinom bogom tvojim. N. Rašina 144a. 5mojs. 26, 3. O prilidi hudi starce, danaska ti sa svim marče (mrče). P. Hektorović (?) 106. Kruh naš svagdañi daj nam ga danaska. N. Dimitrović 88. Nemu je taj danas, meni će sutra bit. N. Najekšević 1, 195. Da riječ potvrđnu koju ste vi samo danaske rekli. 1, 221. Danaska mi jesmo a sjutra nismo. D. Rašina 100b. Kruh naš svagdañi daj nam danas. F. Vrančić, rječ. 127. Danaske ćeš biti sa mnom u raju. M. Divković, bes. 6a. Dati će ga tebi danaska. B. Kašić, is. 68. Sto plaćeš, Vukoje? ko te je zlo smelo danaske? I. Gundulić 151. Danaska budeš z manom u raju. F. Glavinčić, evit. 172a. Vi danaske posred rati hotjahote nas gozati. G. Palmotić 2, 407. Danaska ćeš bit u raju. 3, 189b. Ni u grijeh nami daj upasti danas dana sred ovega. J. R. Gaucić 13. Vami danaska i vazla pridajem tilo. P. Radović, ist. 210. Danaska su peset ljeta. P. Kanavelić, iv. 163. Ono što ti moreš učiniti danaska nemoj čekati učiniti sjutra. P. Posilović, nasl. 6b. Ako ne danaske, sjutra će. 12b. Svijeh će vas danaske do jednoga pogubiti. Nar. pjes. mkl. 23. bog. 8. Sveti je ovo dan danas. S. Margitić, fala. 53a. Danaske na istu besjedu povraćam se. B. Zuzeri 31a. Tebi veđu da je danas dan od spasača. J. Banovac, pred. 23. Danaska će vam u kratko govoriti. 121. Danaska ste ga stekli. D. Bašić 256b. Danas je svetae zapovidihi. Ant. Kaldić 13. Sve što budeš djelovati danaske. I. M. Matto 236. Danas jeste nedelja. Nar. pjes. vuk. 1, 135. Evo danas već devet godina. 1, 210. Danas mi je dragi dolazio. 1, 384. Evo danaska devet godina. 1, 491. Danas petak, a sjutra subota. 2, 182. Vidih do češ danas poginuti. 2, 197. Danaske u svetu nedelja. 2, 639. Danaske ih ti provesti nećeš. Nar. pjes. potr. 3, 162. — bb) razumije se dan koji je (a i durno) prošao ili još nije došao, ali mu je mjesto u godini (ispoređi 1. dan pod 1, β, d, c) isto što danu u koji se govori. Danaska sveti Petar budući na vrhu dvignut i nadahnut govori ove*

riči: Gospodine, dobro je nam ovdje biti. Korizm. 269. Hvala tebi, gospodine, koji si danasko uskrsnuo. A. Gučetić, roz. jez. 237. Danasko po ždribeju obraše nega apostoli. S. Margitić, fala. 11^b. O prisilavna majko, danaska se ispunu preročanstvo Simunovo. M. Lekušić 134. Treći dan, danas u nedlju u prvu zoru povratu se prisveta duša negova i ujedini so opet s tijelom. F. Lastrić, ned. 183^a. — *cc*) *kad je u svezi sa sutra* (sjutra zantra), *razumije se ne samo dan u koji se govori, nego koji mu drago drugi u koji što naravno biva (obična iznenadaj ili jednako traje*. Zao mi vas je da se u ono uplječete što danaska li zantra li potrebuje da pustite. B. Gradić, djev. 39. Jere su danaska a zantra ih nije. 39. Jao, jao, mogo bi umrijeti danasko ali sjutra. P. Posilović, nasl. 24^a. Danas ima jato sluga, sutra ima hrpu duga. V. Došen 152^a. Danas kod jednoga a sutra kod drugoga. M. A. Rejković, sabr. 16. Čeka danas, čeka sjutra. Nar. pjes. vuk. 1, 190. — *često u takom smislu stoji danas sutra, ili znači od dana do dana*: Nemojmo odmicati danas sjutra, danas sjutra, nego se tudje obratimo. M. Divković, bes. 247^b. Da će danas sjutra u ernu zemlju poći. M. Divković, bes. 421^a. Gorka da ubiti smrt nas može danas sjutra. A. Vitičić, ost. 325. Slušajući danas sutra ne slatku molbu. And. Kačić, korab. 138. Na kojemu bi oni mogli danas sutra služiti otačbini svojoj. M. A. Rejković, sabr. 34. Mlago si me mlada izvarala: danas sutra: „oću poći za te“. Nar. pjes. vuk. 1, 324. — *b*) *nije ograničeno na dan u koji se govori nego znači noćje u oro, u naše vrijeme, isporodi 1. dan pod 5, i dan danas kod 1. dan, 4. β, d. β) c*). V istinu su danaska mali ki poslušni su zakonu. Transit. 41. Kolika oholas u Judeh jes danas. M. Držić 97. Svak druga danaska nastoji da vara. D. Račina 88^a. Cesar, Sijunjan, Mark Antoni, kih i danas vas svijet hvali. J. Kavačini 7^a. Ajmo erkvo sveta, kako te to danaska vidim porušenu! J. Banovac, prip. 75. Ne pristaje se ni danaska napuštati jama paklena. M. Zoričić, osm. 34. Na koji se način danaska otkrnuje ime božje. J. Matović 464. I ostale mloge običaje za koje se još i danas baje. M. A. Rejković, sat. B8^a. Kako onda, tako i danasko. Nar. pjes. vuk. 2, 3. Kako tadaj, tako i danasko. 2, 210. Da obras tri srpske vojvode, što ih danas u svijetu nema. 2, 236. Koji zeta obraniše moga, koga danas u daleko nema. 2, 287. Na peklu ti kolasta azdija koje danas u svijetu nije. 2, 552. Danas misle i govore ljudi da tri boja ne ima junaka. 2, 221. Niti mogu krvcu da umire, no i danas tu prosipju krvcu. 2, 567. A danas nam dodjaše Turci. 3, 52. Otkada je svijet postao nije lepši svijet procvatio što je danas na ovu godinu u Ljovnu gradu bijelome mila sestra Đurković sedara. 3, 476. I danasko stoji kosturnica. 4, 175. U Srbiji se danas svatovi daruju kod mladožešine kuće. Vuk, nar. pjes. 1, 29. — *c*) *i s jednjem i s drugjem značevu (pod a) i b) stoji kao ime za predložca: aa*) do: Odi dčdi vaših i odi oticu vy dori do vasi, do danas. Mon. serb. 20, (1231). Kakome smo videli do danaska. Spom. sr. 1, 9, (1397). Mi do danas nismo togaj lista imali. 1, 45, (1403). Od svoje mladosti do danas. Mon. croat. 83, (1457). Koji (*kre*) ste do danas po zemji prolili. M. Vetranić 1, 39. Da im nije vidio do danaska vuk prilike. N. Najošević 1, 166. Ki slove do danas. D. Baraković, vil. 1. Ot početka sveta do danas. J. Rajić, ponč. 1, 30. Tako ostane i do danas. Vuk, nar. pjes. 2, 85. — *bb*) od: Odi danas po omide zenlje moje da ne pokrijetu ni jedne pedu ili lozova ili žitovu. Mon.

serb. 20, (1234). Odi danas naprėda do koje svėta stoji. 306, (1420). Od danas dalje so ne predlžuje. Naručen. 63^b. Eno što od danas odi smo iskali. N. Najošević 1, 228. — *cc*) po: Majka nema do tebe jednoga, a po danas ni tebe ne bilo! Nar. pjes. vuk. 2, 558. — *dd*) za: Mi za danaska očemo viditi. Korizm. 82^a.

DĀNASKA, *vidi* danas.

DĀNASKAR, *vidi* danas.

DĀNASKARE, *vidi* danas.

DĀNASKE, *vidi* danas.

DĀNASKER, *vidi* danas.

DĀNASKERE, *vidi* danas.

DĀNAŠNĪ, *vidi* današni. — *Pauzdano je potvrdeno samo u jednoga pisca čakavca xviii vijeka: gdje se još nalazi, jamačna ta biva štamparskom grijeskom. Kad na današni uskrnu dan. F. Glavinčić, evit. 88^a. Kih pinez i današni dan nahodi se. 151^a. Tri zdenci ki i današni dan se. 208^b.*

DĀNAŠNĪ, *adj.* hodiernus, što pripada oromu danu, što biva u ovaj dan, ali može imati i šire značenje, kao što i danas koje vidi. — U starijim knjižama dolazi današnji, današni, a današnji od kraja xiv vijeka (*vidi* tri prva primjera kod a) aa). — *Postaje od danas, uprav od osnove danas sufiksom ki, pred kojim se s pretrava u š.* — *Ia je dolazilo u prva vremena (s oblikom današnji, svjedoci starost. današnji, rus. dnešnji, češ. dnešni; u srizjem je rječnicima (u Daničićevu današnji). a) najvećše dolazi uz ime dan. aa) u pravom smislu, o danu u koji se govori, piše. Ježe sposobiti me jesi vč današnji dan videti puti spasenija tvogoga načelo. Stef. živ. sim. šaf. 11. Kako to je bilo i jest današni dan i bit će odsel u naprėda. Spom. sr. 1, 12, (1397). Da je pametno većno odi današnega dne naprėda. Mon. serb. 238, (1399). Zapisanu u današni dan u drugomu listu. Spom. sr. 2, 66, (1419). Rečeni dupler trpi do dne današnega. Mirakuli. 53. Zatoj zvana jest niža krvna deri do današnega dne. N. Račina 92^b, mat. 27, 8. Od moga postanja do današni dan. Zbor. 179^a. Nije mi sramote učinila do današnega dnevi. M. Držić 385. D' ovoga dnevi današnega. A. Gučetić, roz. nar. 143. Čudno čudo što se vijeku do današni dan ne zgodi! 1. Gundulić 448. Ako bi današni dan u nič se obratili. A. Georgiceo, pril. 34. Od porođenja mogoga do današnega dneva. T. Mrnavić, nauk 1702. 30. Zahvaljavam ti na svijem milostima i darim koje sam od tebe primila a osobito u ovi dan današni. V. Andrijaš, put. 202. Do dnevi današnega, ad hanc usque diem! A. d. Bella, rječ. 369^b. Do dan današni. 316^b, 369^b. Dan današni, dies hodiernus. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 64^b. Najvećim dvuma apostolom jest današni dan posvećen. F. Lastrić, od 114. Jučerašni, današni i sutrašni dan. A. Kanižlić, bogoljubn. 258. Od koga vojvode do dneva današnega bani se prozvaše. And. Kačić, razg. 6. Kako su prošla tri dila dneva današnega. Ant. Kadžić 12. Neću vas dan današni ni nego nego ono što ti hoćeš, moj bože. 1. M. Mattei 276. Do dan današni, do dnevi današnega, ad hanc usque diem! J. Stulli, rječ. 1, 100^b. Jeste, care, današneg nam dana! Nar. pjes. vuk. 2, 161. (*Hvala*) ovomu danu današnemu, današtemu i još sutrašnjemu. Nar. pjes. istr. 1, 63. Tako me u studeno čelo pride današnega dana ne ljubili! Nar. posl. vuk. 300. *bb*) o danu u drugaj godini koji odgovara oromu. *vidi* danas pod a) bb). Budući današni dan sam sebe mrtva u grubu od smrtogoga sna probudio. A.*

Gučetić, roz. jez. 210. Današni dan prošnu pravednoga Simuna ispunio jest. I. Bandulavić 193b. Procinite, koliko ih je od lani umrlo, koji su s vama na današnji dan u ovoj crkvi rič božiju slišali. J. Banovac, prip. 9 (Djever) porodi na današnji (stamparskom grješkom današnji) dan sina. F. Lastrić, svet. 185b. Pridaše dakle gospa blažena bogu na današnji dan pričistu dušu svoju od' 355. — *ce) o danu druge nedjele koji odgovara ocumu:* Današnji dan, n. p. danas je nedjele: kad po danas dođe prva nedjele, onda će biti 'današnji dan': danas ti dodi meni, a ja ću u 'današnji dan' tebi. Vuk, rječ. 110b. — *dl) o sadašnjem, našm vremenu, vidi danas pod b) i dan pod 5.* Ludos vlada današnji dan. M. Držić 112. Koja (vrata) se imenom njegovim jošte i dan današnji zovu Stizikova vrata. D. Rašina vb. I dan današnji svaki koji smrtno sagriješti gubi milos. A. Gučetić, roz. jez. 48. Koja se i današnji dan zove ara caeli. B. Kasić, is. 7. Dan današnji jest mir meu ljudi. M. Jerković 90. I dan današnji etiam nunc. A. d. Bella, rječ. 369b. Što i dan današnji činiti običajemo. I. Dordić, salt. 79. Gdje ćeš dan današnji znač' takoga prijatelja? B. Zuzeri 147a. Tako čine zaslipljeni grješnici i današnji dan. F. Lastrić, ned. 331. Kojim se i dan današnji svit čudi. A. Kanižlić, uoč. 48. Posli pape u crkvnomu vladanju u stara vremena nasliđovali su patriarki, arcibiskupi i biskupi, u današnji dan rimski kardinali. A. d. Costa 1, 23. I današnji dan u egipetskim grobnicama naode se balsamirata tjelasa od tri hiljade godina. D. Obradović, basn. 278. Dan današnji hac tempestate, his temporibus. I. Stulli, rječ. 1, 104a. Ovaj se rt i dan današnji zove Skočićevojkom. S. Lubiša, prip. 80. — *Mješte dan dolazi i danak:* Zarad danaka današnjega. Nar. pjes. vuk. 1, 140. — *b) uz druga imena. aa) o nečem što biva onoga dana u koji se govori, piše: o djelu uopće, a na po se u govoru, o boju itd. što se zbilo danas:* Cim današnja pazih dila. G. Palmotić 2, 316. U današnjem (grješkom današnjem) govorenju. F. Lastrić, test. 36b. Kad današnju premišlim vijeću. P. Petrović, gor. vijen. 3. Ja ne vidi žesčega mejdana, ni gorega, ni žalosnijega od ovoga boja današnjega. And. Kačić, razg. 131b. — *o kakvu biću, stajaju što kroz ovaj dan traje; kao što je pokoj, mir itd.* Današnjega sred pokoja. G. Palmotić 2, 126. Mir današnji među nama nijedna sila razbit neće. 2, 133. — *o čeladetu koje je naznačeno kao nešto čim je danas postalo ili je i prije bilo i danas je:* Ne gubite nevoljuga današnjega sužnja svoga. V. Došen 123b. — *o čijoj osobini kupa se je danas pokazala:* Zlo ti, Mujo, današnje junaštvo! Nar. pjes. vuk. 2, 50. — *o sreću, blagdanu koji se danas srećkuje:* Kao no su bili blagoslovljeni i prosvitljeni od Isukrta i Marije današnja tri kraja. J. Banovac, razg. 78. Obra (bog) današnjega svetog Josipa kao najdostojnijega. 123. Vojvoda današnji s. Stipan. F. Lastrić, svet. 189a. U prislavnomu mladici današnjem. 189b. Posvetiti svetkovinu današnju. A. Kanižlić, uoč. 371. Na današnji blagdan. Grgriz iz Vareša 47. Ristos mi vam sreću dao i današnja svetkovina. Nar. pjes. vuk. 1, 141. Tako mi današnje carice neljebe. S. Lubiša, prip. 10. — *o onom što se danas u crkvi čiti:* V pararniji današnje. Korizm. 1a. V evanđeliji današnjem. 55b. Današnja pistola. F. Lastrić, ned. 246. — *hb) o nečemu što se je zgodilo druge godine u dan što odgovara ocumu, vidi a) bh):* Pisma na božić: Koje čudo bi današnje, spomenimo se! T. Babić 49. — *ce) o onom što biva u sadašnje, naše vrijeme. vidi a) dl).* Prijatelji od

današnje dobi. M. Držić 196. Od prijatel' današnjih dalece sveder stoj. D. Rašina 89a. Od vrimena Grigura pape do današnjega. A. Kanižlić, kam. 91. Mnoštvo opakih(h), današnjih(h) sovovaca. I. J. P. Lučić, razg. 80. Naše kniževnike današnjega narastaja. Vuk, nar. pjes. 2, 384. Današnje naše literature. 2, 387.

DANČA, *f. vidi danac, samo u jednoga pisca xviii vijeka (a vidi i dančica):* S točiejemi bal i dančami. I. Držić 114. Kretajući noge u danči i balu. 173. U dančah i balih. 174.

DANČATI, *dancům, impf. igrati, tancati, tal. danzare, samo u dva pisca xvii i xviii vijeka:* Uljeze jedan mladač dančajući. I. Držić 173. Dančati i gledati gdje se danči vode. Ant. Kadičić 4

DANČE, *n. malo dno, dem. dno. — Prvi je oblik bio danice kojemu nema potorde, kao ni staroslovenskomu dānce; ispredo rus. дѣны, češ. děnce, dānce je postalo od dno (vodi dno) deminutivijem sufixom lee. — Ina je bilo i u preu vremenu, sejedoci ruski i češki jezik (vidi sprjeda), ali u kniževnijem spomenicima dolazi istom xviii vijeku (najprije u Belinu rječniku), a između rječnika u Belinu (grješkom fundum parvum 322b), u Staličevu (.parvus abicujis vasis fundus' 1, 101a), u Fokovu. Ne ispijaj svakoj čaši dance. Nar. posl. vuk. 200. Udešavah dance na svirajci. M. D. Miličević, zim. već. 342. — u osobitom smislu kod koštner, ubišta, ispredi dno, dno. Pčelar ozgor digav dance gleda. J. S. Rejković 285.*

DANČIJA, *f. vidi dacija od kojega postaje umetajem slova n, može biti u misli na dan, danak, samo u jednoga pisca iz Bosne u naše vrijeme:* Tko je carski, da cara poznaje i dančije i porezo daje. Osvešt. 1, 16. A danri daju zapovijedi, da musioan dančije priznava. 3, 14.

DANČIK, *m. Gedanum, Gdansk, grad blizu baltičkog mora, nem. Danzig; u jednoga pisca prošloga vijeka koji piše i Dančika. Grad Dančik. A. Tomiković, živ. 278.*

DANČIKA, *f. vidi dančik. Prišao je u Dančiku. A. Tomiković, živ. 277. Bilo je blagosovito (vrtučane) u Dančiki. 277.*

DANČAŃE, *n. selo u Dalmaciji, u okrugu dubrovačkom, nekadaško od Stona. V. Subjar 71. Schem. ragus. 1876. 36.*

DANČŃE, *Dānāčā, f. pl. mjesto hridovito na kraj mora kod samoga Dubrovnika na kojem je groblje. — Akc. unominativa ostaje u svjem padžinu osim genitiva. — Prvi se put spominje u talijanskom letopisu xvi vijeka. 'Alle Dance', Annal. rag. nov. 122. — U Dubrovniku se govori kao postvoica: odvesti, spratiti koga na danče sa smislom: iznueiti ga do surti, amoviti ga, ispredi Dančice.*

DANČŃEVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme. Schem. ragus. 1876. 63. Stojan Dančević. Sr. nov. 1879. 1268.*

DANČIČA, *f. dem. danca koje vidi, samo u jednoga pisca Dubrovačanu xvi vijeka:* Od tries godiš su s Donatom u sajunijsih do pete na skulu dančice učeli. M. Držić 224.

DANČIČE, *Dānēičā, f. pl. dem. Danče koje vidi, samo u dubrovačkomu pislovcu xvi vijeka:* Zavodis me u Dančice. Poslov. dan. 156.

1. DANČIĆ, *m. dem. danak. u naše vrijeme u pjesmi čakarskoj:* Ako ja mlad umrem jutro po dančicu, ti ćeš se plakati. Nar. pjes. istr. 2, 81

2. DANČIĆ, *m. prezime. u naše vrijeme: Va-*

silije Dančić. M. Đ. Miličević, živ. srb. selj. 2, 25. glasn. 37, 130.

DANČUL, m. ime muško i prezime. — U prva vremena pisano je Dančul (vidi F. Miklošič, bildung der slav. personennamen 56). u naše vrijeme može u nom. od 1 postati o: Dančuo. — iz rumunjskoga (vidi F. Miklošič, wander. rum. 3); pisi xv vijeka spominu ga kao cigansko ime. a) kao muško ime. od xvi vijeka i u Vukovu rječniku (Dančul). Imah sinke do četiri, svaki biše kako rusa. Dančula mi odni gusa. A. Čubravanović 142. Tako meni Dančuo zdravo! 151. Tako meni Dančul zdravo! M. Pelegrinović 170. — b) kao prezime. u naše vrijeme Daučuo. Sem. karlov. 1883. 71.

DANČULOVIĆI, Dančulovići, m. pl. seoce u hrvatskoj krajini u kostanjevačkom kotaru. Razdjel. kr. 32, gdje stoji griješkom Dančulović. vidi V. Sabljar 73 gdje stoji Daneulovići.

DANČUO, vidi Dančul.

DANĐOBARA, f (?) u selu Blatu kod Cetine mjesto na ulici, otkle zimi u velikim povodnima izvire voda, i tad je bijeg da kiše staju. M. Pavlinović.

DANDOL, m. prezime mletačko Dandolo. isporodi Dandul. dolazi (pisano Dandol) od xiii vijeka. a između rječnika u Daničićevu (Dandols). Azs, Zani Dandol, knez dubrovački. Mon. serb. 22. (1234—1240). Knezu dubrovačkomu Zani Dandolu. 24. Enrik Dandol hrabri. J. Kavačin 206^a.

DANDUL, vidi Dandol. pisano Dandul dolazi od xiii vijeka i u Daničićevu rječniku. Knezu dubrovačkomu Zani Dandulu. Mon. serb. 24. (1234—1240). Od Antonija Dandula. Mon. croat. 221. (1527).

DANDULO, vidi Dandul. xvi vijeka. Dandulo zvan Antonio. Mon. croat. 221. (1527).

DANDULOV, adj. što pripada Dandulu. xviii vijeka. Zatim vojstvom imih dužda, Dandulovim navlastito. J. Kavačin 211^a.

1. DANE, m. a) hyp. Dančo. Men to odkup ne zabudeš moga Dane ili Eleza. M. Pelegrinović 185. — b) hyp. Danilo. u hreat. krajini. V. Arsenjević.

2. DANE, f. pl. (?) ime selima: a) seoce u hrvatskoj krajini u kostanjevačkom kotaru. V. Sabljar 74. Razdjoļ. kr. 32. — b) vidi 1. Dani.

DANĚS, vidi 3. Dan. u jednoga pisca xviii vijeka: Odabrao je Danesa imenom Ebert. A. Tomiković, živ. 67.

DANĚSKĀ, vidi daneški. isporodi Danes. u jednoga pisca xviii vijeka: Kralja daneskoga. A. Tomiković, živ. 91.

DANĚSKĀ, adj. danieus, što pripada Daniji. Damskoj, Danima, od narodnoga imena Danež ili Danez kojemu nema potvrde. xviii vijeka: Svet Kanuto, kralj daneški. J. Kavačin 303^b. Stije se u životu s. Kanuta, kralja daneškoga. F. Lastrić, ned. 326.

DANĚSKIŃA, f vidi daniekiŃa, u naše vrijeme u narodnoj pjesmi: Pa poteže dvije danežkiŃe. Nar. pjes. juk. 348.

DANEVAŃE, n. vidi kod danevati.

DANEVATI, vidi danevati i danovati. samo u Stalićevu rječniku u kojem ima i danevati. oboje nepouzđano.

DANĚŽ, m. vidi 3. Dan. od tal. Danese. xviii vijeka: Daneži opaki ljudi došavši u Skociju. J. Filipović 3, 297^b.

DANGA, f. stigma, žig, bijeg od žiga, tur. danga. — isporodi dagma. — Dolazi u Mikačinu i u Stalićevu rječniku.

DANGATI, dangām, impf. notam inure, žigovati, žigosati. — postaje od danga — isporodi dagmeisti, dagmalaisati. — Dolazi u Mikačinu i u Stalićevu rječniku.

1. DANGUB, m. vidi danguba. samo u Stalićevu rječniku.

2. DANGUB, f. vidi danguba. samo u Stalićevu rječniku.

3. DANGUB, adj. vidi danguban. samo u jednom primjeru xviii vijeka: Nevojan izmet četjadi dangube. Blago turl. 58.

DANGUBA, f. desidia, temporis jactura, zaludno gubljenje, traćenje vremena. — Ake se mičeja u gen. pl.: dangubā. — Postaje vidi kod dangubiti. — Dolazi od druge polovine xviii vijeka a između rječnika u Belinu (desidia'. 532^a, temporis jactura: 551^a), u Bjelostjenčevu (temporis jactura, temporis perditio, amissio: 2. 119^b), u Stalićevu (otium, temporis jactura), u Vukovu (jactura temporis) — isporodi 1 i 2. dangub, dangubica, dangubnost, dangubleće, dangubivo. a) desidia, inertia, ako ko stoji zaludan i ne radi ništa korisna, osobito svojom krvirciom: Vidimo većina gospodovati dangubu, ota od svije zloća. M. Radnić 130^b. Bježati od dangube. danguba jest ukazala mnoge grijehe. 392^b. Danguba zaziva na proždrlstvo. S. Margitić, fala. 253.

Danguba ili v. nam ličnost jest velik grih. J. Banovac, prip. 237. Od kad počese dangube u tebi, od onda počeo svaka nesreća. 292. I jer znae da danguba uzrok svakog zla bijaše. P. Knežević, živ. 40. Dostoj mi se nastojat tvojom milostju i milosrdju tako, da me danguba ne svlada. Blago turl. 5. Da se čuva dangube ili ti praznovanija priko dneva. Ant. Kadčić 254. Da bismo se uklanali od dangube i počivanja. J. Matović 391. Ispraznost i danguba. A. Kajić 28. Djakâ pohlepnih za svitom, za razbludjenem, za igrom, za dangubom i prilicnim prikrednostima. I. J. P. Lucić 34. U pristojno vreme spavati, prehodati se i prigrati, ovo nije danguba, kad samo u svoje vreme biva. D. Obradović, basn. 208. Krvni neprijatelj dangubi. M. Pavhović, rad. 54. — b) temporis jactura, temporis impensa, uopće vrijeme istroseno, pa i o korisnom poslu. Da čemo dostati sav naš trošak i dangubu. Glasn. u. 3, 142. (1708). Maše zlo ali ti danguba zakrsmati na putu, ugo svršiv put naći od grada vrata zatvorena. S. Margitić, fala. 182. Odsikavši mi ruku ili ga ranišvi, vaļa platit likariju i njegovu dangubu. J. Banovac, uboj. 39. Vaļa da plate potroške, dangubu i trude onomu. J. Filipović 3, 154^a. Ne ništa za dužnost, vako da je truda stavio i dangube za iznać i sabranit to što je našo. I. A. Nenadić, nauk 137. Ovi posao i dangubu plat. J. S. Rejković 66. Zeļa i briga vlastitoga spasena ne pazi truda, ne gleda stida, ne esapi dangubu. B. Leaković, gov. 152. Pa im plati lutu ostojbu i dangubu u tvojoj tavnici. Pjev. crn. 333. Pjevaće nabavljao i dangubu im plaćao. Vuk, nar. pjes. 1, (1821), lxxi. Kad proesapim muku, dangubu i brodarinu. S. Lučića, prip. 10. Samo danguba da mu naknađi. D. Daničić, 2moj. 21, 19. c) mora, oklijevanje, krsmanje: Brez dangube nćiniti. A. Kanžilić, bogoljubn. 23.

d) ono čim se čovjek bari, ako je bez koristi: Lipoto nesrića ti dangubu moja! A. Kanžilić, rož. 48. O tamburo, o dangubo moja! Nar. pjes. here. vuk. 205. Nevojo moja, dangubo moja, ej jali moji! 281. — e) arlea purpurea L., rička

ptica, vrsta čaple, u naše vrijeme. Mrka čapla ili danguba (ardea purpurea) der purpurreihert. Ova čapla nešto manja od prvasće (*plave čaple* ardea cinerea?) razlikuje se od iste samo tim što je po ledi(h) i trbulnu crvenkasto mrka perja, inače je u svemu jednaka s nom. J. Ettinger 209.

— *f) ime mjestina: aa) selo u Bosni u Bjelinskoj.* M. Ružičić. — *bb) ulicu što pripada selu Čakorcima u Srijemu.* V. Sabjar 74.

DANGUBAC, dangupca, *m. čorjek koji dangubi.* — *Akc. se mijenja u gen. pl.: dangubacā.* — *Postaje ridi kol dangubiti.* — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka i u Stuličeru rječniku.* — *ispoređi dangubnik, dangubitel.* Takia bi sudac pitao, jeli taj čovik dangubac i linac? D. Rapić 146.

DANGUBAN, dangubna, *adj.* otiosus, iners. — *Postaje ridi kol dangubiti.* — *Dolazi od druge polovine xvii vijeka, a između rječnika u Belinu (dangubni otiosus? 532a), u Stuličeru, u Vukovu (ridi 1, d)).* — *ispoređi 3. dangub, dangubeci.*

1. *adj. a) o čeludetu koji dangubi.* Ne samo jest danguban oni koji ne čini ništa, nego je još danguban tko trudi brez koristi. M. Radnić 241a. Šaje mudri dangubnoga linca k mravu. J. Banovac, prip. 242. Ele, u čoviku dangubnu ne ina uda ni oćućena, da se more od nega koje dobro ufati, dali svako zlo. 242. Misli dite dangubno o šibki i teče k nauku. Blago turl. 5. I dangubni jošter postienice. M. A. Rejković, sat. G 7b. Ako si danguban, raztrkane pameti i neumitan. I. J. P. Lučić, bit. 29. Postavi jednu dangubnu ženčinu, razg. 61. Druge također najde dangubne, i njih odonuda izagna. D. Rapić 145. Djaci toliko dangubni. Grgrn iz Vareša 104. — *i) o čorječoj duši:* Duša čovičja dangubna puna je trna t. j. smrtnih griha. J. Banovac, prip. 237. — *b) kao beskoristan, zaludan, o stvari, kojom ako se čorjek bari, dangubi, dangubna može biti uopće stvar, riječ, misao, trad itd. i sam život.* Da nigda ne govorim stvari dangubne. J. Banovac, privs. ob. 32. Tko kara za riječi dangubne tjera muhe od trpeze Isukrstove. M. Radnić 402a. Jesi li govorio riči dangubne? P. Knežević, osm. 20. Nekorisne i dangubne riči. A. Kanžilić, utoč. 635. Misli dangubne. I. J. P. Lučić, razg. 53. Koji ju (rjeru) drže sa svijem dangubnu. M. Radnić 316b. Jerho su nekorisna i dangubna sva tvoja tugošana. 160b. Da ne bi provodili život dangubni i lijejni. J. Matović 361.

— *c) o zemli koja nije rađena:* Zemlja dangubna koja nije težana rada drace. M. Radnić 486b. — *d) o poslu za vršenie kojega hoće se mnogo vremena, samo u Vukovu rječniku (temporis jacturam adferens).*

2. *adv.* dangubno, otiose, u dangubi, s dangubom. Trate život dangubno. M. Radnić 114b. Ako propustiš ovi život dangubno, umrijeti ćeš od glada. 186a. Hodeći po ulici, ne zadržavaj se dangubno. A. Kanžilić, utoč. 355. (Grozđic) ako dangubno stoji, zarđa. Blago turl. 157. Da dangubno za plugom se vučeš. J. S. Rejković 21. Dangubno otiose, nedigunter, segniter. J. Stulli, rječ. 101b. Dangubno bi Turci se morili. Nar. pjes. juk. 262.

DANGUBEČI, *adj.* otiosus, koji dangubi, uprav part. praes glagola dangubiti, u Belinu (532a) i u Stuličeru rječniku.

DANGUBICA, *f. dem.* danguba. — *Akc. se mijenja u gen. pl.: dangubica.* — *Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Stuličeru (otiolum?) i u Vukovu.* Da po svetu hoditi to je istom dan-

gubica. D. Obradović, basn. 61. Ne ima ti hude zanata od dangubice. 202. U različite vrijeme različito najde dangubice. D. Rapić 148. Tamburice moja dangubice. Vuk, rječ. 110b. Bio sam na toj kapetanovoj zaludnici a našoj dangubici. M. D. Miličević, zim. već. 195.

DANGUBIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Gavro Dangubić. Nar. pjes. petr. 1, 357 (među predbrojnicima). Nikole Dangubica. V. Vrčević, niz. 47.

DANGUBITEL, *m. čorjek koji dangubi, zaludno žiri.* — *Akc. je u gen. pl.: dangubitelja.* — *I' Belinu 554a, u Bjelostječeru (dangubitel), u Voltigijinu, u Stuličeru rječniku.*

DANGUBITI, dangubim, *impf.* temporis jacturam facere, gubiti dan (ridi 1, dan pod 5), vrijeme. — *Akc. se mijenja samo u aor. 2 i 3. sing.: dangubi.* — *Uprav se dijeje riječi: dan gubiti koje nijesu sastavljene nego se izgovaraju kao da je jedna riječ; pa je narod shvatio kao da je dangub prava osnova, te od nje pomuču čekijeh nastarada načinio supstantive dangub, danguba, dangubac, i odjekitice dangub, danguban. — Drugo je dan gubiti, gubiti zaludno neki dan; od toga se razlikuje ne samo što se izgovara i piše u jednu riječ, nego i što kol poricahu ne stoji pred cijelim glagolom dangubiti (u drugom slučaju ne gubiti), ridi u Bjelostječeru rječniku. — Dolazi od prve polovine xvii vijeka (imena što su postala od osnove dangub istom od druge polovine istoga vijeka) a između rječnika u Mikaljinu (consumere diem, eximere diem? 563a), u Belinu (otitari? 532a, tempus terere? 554a), u Bjelostječeru (dangubim absumo, tero, contero tempus? 2, 119b, različito od dangubim diem perdo, consumo? 2, 65a), u Voltigijinu (perdere giorno, oziare? zeit verlieren?), u Stuličeru, u Vukovu (facio jacturam temporis).*

a) gubiti, trošiti uzalud neko vrijeme ili ne rađajući ništa ili rađajući o beskorisnoj stvari, i bez krivice onoga koji dangubi, o čeludetu ili o onomu što se kao čelude misli. Neka ne bi onli dangubili. B. Kasić, per. 145. Tako tratih mnogi danci, dangubeci prez koristi. D. Baraković, vil. 233. Zašto tu stojite zaludu po vazdan dangubeci? I. Banulavić 25a, mat. 20, 6. Odmetaš i primetaš, to je dangubit, ne poslovaš. Poslov. dan. 89. Ina svak dobro viditi, ina li još posla, ... ako ina, neka ne dangubi. S. Margitić, fala 161b. Pakleni neprijatelj u ono vrijeme no dangubi. B. Zuzari 39a. Jeda će milosrd božje dangubit, ter neće gršnike sarmit? J. Filipović 1, 271a. Nit tko kaizgod vidi nega da bi i malo dangubio. P. Knežević, živ. 40. Ni Gedeon tirajući ni ne dangubljase niti jim prašteše. F. Lastrić, tost. 183a. Koji seine, da će dangubiti, boga poštujući i moleći. A. Kanžilić, fran. 175. Nije trijeba dangubit u obraunu. A. Kalić 422. I da daš im tridest kesa blaga. Što su mladi nlogo dangubili. Nar. pjes. vuk. 3, 417. Irsuzin plaća globu i dangubi u zatvoru. Vuk, poslov. 133. Nije meni dangubiti. S. Lučica, prip. 152. — o stvari: Ne (h)ti bog sunca ni niseica pr sride stvoriti, jer ne bise jeste stvorio živine ni ljud, koje imadise i grijati i tako bi dangubili. J. Banovac, prip. 235. osobito o stvarima koje daju korist, dobit, ako se oko njih radi, gorari se da dangube, kad se oko njih ne radi i ne radi koristi: Što stoji (ledine) dangubeci brez ploda? F. Lastrić, svet. 122b. I to Mitru da bude fajla na njegove novce sto mu dangube. Glasn. u. 1, 127. (1809). — uz dangubiti može biti i acc. erremena koji ne treha shvattiti kao objektat: I dan i noć sve vi dangubite. L. Lučbuski 13. Do si

bila, zvijezdo danice, de si bila, de si dangubila dangubila tri bijela dana? Nar. pjes. vuk. 2, 626 — *b) gubiti, trošiti sve vrijeme, život bez korisne radnje, sruđna s krivice onoga koji dangubi.* N. dohodi kraljestvo nebesko spavajućijem ni dan gubećijem ni ljenosti pogodajućijem. M. Divković, bes. 865^b. Život svoj dangubeći provode A. Vitajić, ist. 226. Ma kako poče dangubiti limitu se, učini se veliki bludnik. J. Banovac prip. 242. To bo svaki proždor lubi, da plauduju i dangubi. V. Došen 181^a. Čin, ne budem viš dangubiti neg naredne trude lubit. L. M. Matte 286. — *c) u jednoga pisca prošloga vijeka uz infinitiv drugoga glagola znači oklijevati, krsmati* Nejnja utoplaća (grješkom utoplaća) koji dan gubi nhliti dasku. I. J. P. Lučić, razg. 98. — *d) u jednoga pisca xviii vijeka dangubiti od čega znači isto što praznorati ili počivati po što je radnju srsena:* Udovice dangube od nošenja brinena u svojoj utrobi. F. Lastrić, test. 395^b. Kad jedan težak ostari, . . . ako i dangubi od teškije poslova u polju . . . 395^a. Dangubite od poslova tilesni, dangubite i vidite, da sam je gospodin (vacate et videte quoniam ego sum dominus. psal. 45, 11). ned. 310^b. — *e) u ženji (ispoređi a) blizu kraja:* Ispusti sada dangube od pl. dova, fructibus feriantur. F. Lastrić, test. 390^b. (Ladine) ako i dangube od sitve, ne dangube od koristi veliko za sitvu istu. 397^a.

DANGUBIVO, n. *vidi* da: guba. — *uprav je adjektiv koji bi značio ono što se može dangubiti.* — *u jednoga pisca u naše vrijeme:* Jurvi bračo! nema dangubiva. Osvetn. 2, 90. Ili gdje-gd' rujno pili pivu — česvo pivu, česvo dangubivo? 3, 128.

DANGUBLJEŃE, n. *gubljene vremena, vidi* danguba. — *verbalni supstantiv od* dangubiti. — *Prošloga vijeka pisano i dangubjenje i dangubljenje.* — *Dolazi od druge polovine xviii vijeka u između rječnika u Berlinu (dangubjenje. 554^a), u Stulićevu (dangubljenje), u Vukovu.* Od brezposlice i dangubljenja. M. Radičić 485^a. Na igrah samo pristojnijeh bez ikakva ni izgubica savsi-nega ni zalaha dangubljenja. B. Zuzeri 130^a. Dangubljenje od izpraznih svojih taština kad bi u pomnu malo veću od tvoje duše obratila, ne bi li krunu stekla vjekovitu? 235^b.

DANGUBNICA, f. *žensko čelude koje dangubi.* — *ispoređi* dangubnik. — *samo u Stulićevu rječniku.*

DANGUBNIČIĆ, m. dem. *dangubnik — samo u Stulićevu rječniku.*

DANGUBNĀK, m. *čorjak koji dangubi.* — *Postaje sufixsom ik od dangubni osnove adjektiva danguban.* — *Dolazi od druge polovine xviii vijeka i u Stulićevu rječniku.* — *ispoređi* dangubac, dangubite]. Oni koji u takovije posloviye skončavaju život jesu pravi dangubnici. M. Radičić 211^a. Čovik linac i dangubnik. J. Banovac, prip. 237. Tko ne čini doba, on je dangubnik. 240.

DANGUBNOST, f. *dangubnost, f.* *desidia, osobina onoga koji je danguban.* — *U sećram je palčizmu, osim nom. i acc. sing. akcentat koji je u gen.* — *Postaje sufixsom ost od dangubni osnove adjektiva danguban.* *Dolazi xviii vijeka u nje u njeđnom rječniku.* Jer s dangubnostju u gribe upada i vas zarla. J. Banovac, prip. 237. Dangubnost čini ovika svakomu zlu utri 239. Dangubnost bo nije samo plodna mati hrststva, nego i početak svakoga zločastića. P. Rapić 146.

1. DANI, *m. ili f. (♂) pl. sevee u Hrvatskoj u*

karlovačkoj podžupaniji. Pregled. 31. govori se Dane. V. Sabjar 74.

2. DĀNĪ, *adj.* *dnurnns, vidi* dañi i dnevnī. *samo u Vrančićevu (danni. 30) i u Bjelostjencjev rječniku.* — *Stari bi oblik bio dnynn, tako je i stslav: isporodi rus. денной, polj. dzienny, mješte prouga i postalo je a, drugo je ispalo a od dva n ostalo je tad jedno. dolazi od osnove dan (dan) sufixsom dn.*

3. DĀNĪ, *adj.* *što pripada dani, dānku.* — *samo u Stulićevu rječniku gdje stoji da je uzeto iz ruskoga.*

1. DĀNICA, *f.* *Lucifer, jutarnja zvijezda, planet Venus, kad se vidi u jutro.* — *Akc. se mijenja u gen. pl.: dāničā.* — *U prva vremena pisano dnānica (dnānica xviii vijeka u knjiži pisanoj crkvenijem jezikom a danica od xvi); prvo se u zamijenilo slovom a, a pošto je drugo ispalo, od dva n ostalo je jedno.* — *Postaje od dnānu (vidi kad 2. dani) sufixsom ica.* — *Dolazi od xvi vijeka (crkvenijem jezikom dnānica xvi ciii), ali da je prije bilo, srjeloci stsl. dnānica, rus. денница, češ. dennice; i u srčiem je rječnicima (u Dumićevu dnānica).*

a. *jutarnja zvijezda, često stoji kao apozicija uz ime zvijezda.* Jako dvē mlhni, jako dvē dnānici, jako dvē svētljē zvēzde. Domentijan^a 101. Jakože nekāja zvēzda dnānica izu utra sijajušti. Okāz. šaf. 61. (1503) Danica jutrnja dođe. N. Rašina 113^a. Nego što svitliti bude jur danica. H. Lucić 216. A svijetla prem htješe danica isteći. N. Naješković 1, 215. Kom zora zabijeli, danica ter sine. M. Držić 444. Dokle se dan razsvane i danica isteće u srčieh vaših. I. Bandulavić 218^b. 2. petr. 1, 19. Ne vidjeh već mi sjati zrak od sunca, ni danice. P. Kanavelić, dubr. 8. Mlad zemljak prije danice na teg teče. I. Đorđić, salt. 352. Zvizda rana, jasno noseć ime danica od dana. A. Kanižlić, rož. 15. Tekla zvijezda danica. Nar. pjes. vuk. 1, 291. Dan osvanu i ogranu sunce i danica na istok izide, 1, 556. Kad bijela zora zabjellila i izišla danica zvijezda. 3, 49. Prije zore i danice sjajne. 3, 133. Što j danica krvava izjeglja? 3, 223. Ni zorice ni bijela dana, od danice ni sponena nema. 4, 102. I jutrnja istekla danica. Ogled. sr. 476. — *u poetičkom se jeziku govori često o danici i s danicom, kao da je čelude:* Da misec i zvizda danica zadružen zagrlj se. P. Zoranić 35. Objavi, danice, jasni zrak objavi. I. Gundulić 125. Sele, sestrice, zvijezdo danice! Nar. pjes. vuk. 1, 87. Rano rani devojčica i danicu vjernu moli: o danice, o sestrice! 1, 150. Falila se zvijezda danica. 1, 155. Raduje se zvijezda danica. 1, 156. Mjesec kara zvijezdo danicu: „De si bila, zvijezdo danice? Danica se ņenu odgovara: . . . 2, 626. Tvoja glava nek je prehodnica, kō danica kad čuva mjeseca. Osvetn. 3, 73. *takovo je možhtiti i ovo:* Još bo sunce ni danica ne pomoli svoga lica. V. Došen 54^a. Još zorica ne zabjellila, ni danica pomolila lica. And. Kačić, razg. 25. Još zorica nije zabjellila ni danica lica pomolila. Nar. pjes. vuk. 2, 605. Prije zore i dana bijela, kad s danica rodi od istoka. 1, 303. . . često se isporēduje s danicom lepota, osobito ženskoga lica: Obraz be danici s jutra istekšoj protivlase se. Aleks. jag. star. 3, 249. Tri dleklie mladnace, bez lipotom danici odsvahu. P. Zoranić 11. U pogledu juvenom razbudno poj sja danica. I. Gundulić 380. Morebit si lipa lica kao sunce il' danica? V. Došen 21^a. Gledaj moj u lice, lipše sjaje od danice. 113^b. Rodiše se četiri imećnaka, koji sjaju lipše neg danica. And. Kačić, razg. 17^b. . . i ljepo se oko isporēduje

s *danicom*: Dvije oči kako dvije danice, N. Nalješković 2, 19. Ne su oči od istoči ponosite dvije danice, G. Palmotić 2, 379. I dvije oči dvije danice, J. Kavačić 439. Zovete danicam oči mlađe, I. Đorđić, uzd. 37. — *ženska se zore danicom od mlađe*: I ova danica moja i gospođa dužnica naziva se tvoja, II. Lucić 258. Kako brštan stabla dubi grli, a golub golubice ljubi, tako, na danice, vik te tvoj drag grli i ljubi, M. Pelegrinović 191 i od štoraha: Ugarska kraljice, sričo naša, pravitla danice, And. Kačić, razg. 314^a.

b. *žensko ime. Dolazi od xv vijeka u između rječnika u Vukovu i u Daničeviću*. Olivera dč spota i podružije Mariju i čeda ihu Danicu ... Gilasu 13, 294. (xiv vijek). Danica, S. Novaković, pom. 63. Danica, 58. Danica negova (Ostojina) kći, G. Palmotić 1, 288. I tako ti Danice, tvoje lijepe vjerenice, Nar. pjes. mkl. 21.

c. u narodnoj se pjesmi spominje kao da je rijeka pod Udbinom: Povešeni ih na vodu Danicu pod Udbinom gradom bijeljem. Pjev. urb. 139^b.

2. DÁNICA, f. *vidi* danickiña, u naše vrijeme u narodnoj pjesmi: I izvali dva para pušaka, dvi danice i dva čeverdana, danice mu zlatom okovane, Nar. pjes. marjan. 155. 156.

DÁNICKA, f. *puščana cijev skorana u Gdan-sku, Dancku*. — *ispoređi* danickiña. — *samo u Vukovu rječniku*.

DÁNICKIÑA, f. *mala puška skorava u Gdan-sku, Dancku*. — *pokraveno iz njemačkoga Dan zig, danziger*. — *ispoređi* daneskiña, 2. danica, danicka, danickiña. — u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. A slušajte moje danickiñe, kada puknu na bijeloj kuli, Nar. pjes. vuk. 3, 19. Za pojamos dvije danickiñe, 3, 91. No dobro ga starac dočekao na njegovu pušku danickiñu, 3, 285.

DANIČIĆ, m. *prezime. upravo znači Daničin sin*. — *Dolazi od xvi vijeka*. Daničić Juraj knez, Mon. croat. 260. (1561). Daničići u junastvu proglašeni, And. Kačić, kor. 485. Ono ti je sedam Daničića, Nar. pjes. vuk. 3, 156. Ono ti je Daničiću Đuro, 3, 156. *Znašto se starci osoratel aroga rječnika (komu je pravo prezime Popovič-tako prozreo, vidi M. D. Miličević, Pomeni o Daničiću, 3, 4.*

DANIČIĆI, DANIČIĆA, m. pl. *soec u Eregero-vinu, u Počkom kotaru*. Statist. 110.

DANIČIN, adj. a) luciferi, što pripada danici. — u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Daničinu bogom posestrimtu, Nar. pjes. vuk. 1, 158. — b) Daničin, što pripada Danici (čestokomu čeladetu): Jerina je š njime vila Daničina draga izabrana, G. Palmotić 1, 291.

DANIČKI, adj. što pripada gradu Gdan-sku, Dancku. — *ispoređi* danickiña i danickiña. — u jednoga pisca xv vijeka: Primorje se diči danickim pazorom, I. T. Mrnavić, osm. 38. Visla slavna rika srid lioga protiče, u pristanišće ka danicko se stiče, 38.

DANIČKIÑA, f. *vidi* danickiña. — u narodnoj pjesmi i u Vukovu rječniku. Kad pukoša dvije danickiñe, Nar. pjes. vuk. 3, 91.

DANIĆ, m. *prezime u naše vrijeme*. Danilo Danić, Nar. pjes. vuk. 2, 617 (među prouumerantima), Savko Danić, Rat. 81.

DANIJA, f. Danja (Chersonesus cimbrica). — *ispoređi* Danimarka. — *Dolazi od xv vijeka i u Mikaljinu rječniku*. Kraji od Danije, I. Ančić, ogl. 181. I u Daniji pri sjeveru velni slavni ki se čuju, J. Kavačić 260^b. Među kralji Poljske i Danije, A. Tomićević, živ. 221.

DANIJELO, m. *naško ime bibličko, jerrejski Danel, od kojega postaje preko latinškoga Daniel: a preko grčkoga Ierijel postaje drugi oblik Danil (Данил) ili Danilo*. — u nom. se 1 u krajin može pretvoriti u o (od xvi vijeka, vidi drugi primjer kod a) u tad i-je- postaje -i-: Danio, — u jednoga pisca prošloga vijeka nom. je Danijelo koje vidi. *Dolazi ne samo u svetom pismu nego i kao kršćansko ime od xv vijeka i u Daničeviću rječniku (Danéle)*. u) kao ime bibličkoga proroka: Čtenje Danijela proroka, Bernardu 33^b. Molio se jest Damo gospodinu, N. Rašina 50^b. Danijel ditič sudi starce, M. Marulić 94. Danio, mladač, prorok, M. Votranić 2, 340.

Danijel, Ananija, Azarija i Mizael, B. Gradić, djev. 145. Molitvom Danijel od lavov ubignu, F. Glavinčić, cvit. 114^b. On i Danijel s lavi ostase, J. Kavačić 58^b. Kako prividi Danijel prorok, J. Banovac, razg. 11. S. Danijel prorok, F. Lastrić, test. 187^a. — b) kao kršćansko ime: Dančlu Gunduliću, Stom. sr. 1, 131. (1415). Samo meni moj Danio od četiri jes ostao, A. Čubranović 112. Selam fratar reda s. Franciska: t. j. Danijel, Angel, ... F. Glavinčić, cvit. 181^b. Dujana, Jerazd, Danijel, Nisko, J. Kavačić 93^b. Danijel Emir Boglanić, D. E. Boglanić vnu.

DANIJELO, m. *vidi* Danijel, Danijelo prorok, A. Kalić 88. Danijelo među lavima, 135.

DANIJELOV, adj. što pripada Danijelu, od xvi vijeka. Velik jest, gospodine bože Danijelov, N. Rašina 82^a, dan. 12, 40 (deuterocau.). Ne proštiše, kako lavi, Danijelovu životu, F. Lastrić, test. 200^a. Čovjek je hotio Danijelovu smrt, A. Kalić 118.

1. DANIĆ, danika, m. ephemeris, brevium, locus morae per diem, etesiae, prvo je značenje isto što pripada danu. — Akc. koji je u gen. ostaje i u ostalijim padežima, osim ave, sing. koji je isti kao nom., i voc: danice, danice. — Stari je oblik bio danicku, oko mu i nenu potrdle (vidi daf), postaje od posesivnoga adj. danak (vidi 2. dan) sukloso ik. — *Patvereno je istom u naše vrijeme; ali da je i u prvu rečenicu bilo (s prva tri značenja) srijelot nam rus. dennik (s 1 i 3. znač.), čes. dennik i polj. dzien-nik (s 1 i 2. znač.)*.

1. ephemeris, *vidi* dnevnik, samo u Stuličevu rječniku.

2. brevium, horae diurnae, kniga u kojoj su molitve što se ate svaki dan u neke sabate, — samo u Stuličevu rječniku.

3. locus morae per diem, *vidi* danšte i 1, danak pod b. — u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Ležahu hajduci na daniku, M. D. Miličević, zim. već. 209.

4. etesiae, rjetar sa sjeverozpada što leti svaki dan puše poslije polne, u Dubravniku *ispoređi* smorac, I. Zore.

2. DANIK, m. *vidi* danak, samo u Stuličevu rječniku (dannič) gdje stoji da je uzeto iz brevijara.

DANIL, m. Daniel, *vidi* Danijel. — u norija vremenata u nom. običuje Danilo i Danilo, *vidi* obaje. — *Dolazi kao ime kršćansko (osobito kod rladika i arhiepiskopa) od xvi vijeka i u Daničeviću rječniku (Danila)*. a) kao ime bibličkoga proroka: Ostriju odgovorom Danij da opsova, M. Marulić 90. — b) kao kršćansko ime: Jopiskupom, zvećan-skyumtu, Danilom, Mon. serb. 60. (1293—1302). Gospodina mi i ota arhiepiskopa Danila, Doč. hris. 3. Aza, samerennu Danik po milosti božijoj arhiepiskopa, 67. Si, gospodi-

nomi mi prćosveštenimii patrijarhom kirš Danilomš. Mon. serb. 568. (1403—1405). Danilš . . . mahom kaludersko (ime), svetovno samo dva tri put. S. Novaković, pom. 58.

DANILE, *vidi* Danil. u naše vrijeme. Danile je stasa malenoga. Nar. pjes. vuk. 5. 3. Pa ih pita vladika Danile. Ogled. sr. 31.

DANILO, *vidi* Danil. — potvrda je nom. i voc. od kraja xv vijeka. a) kao ime bibličkoga proroka: Riči ke, reci nam, jesu toj, Danilo, totu ste? M. Marulić 89. — b) kao ime hrišćansko: Knez Danilo od Cetinja glava. Osvećen. 2, 97. obično ovo ime nadijeraju onomu djetetu koje se ža danu rodi. (Noćilo, Ponoćilo, Zorilo i Danilo). Z. Radošić. — c) dva se sela u šibeničkom okrugu u Dalmačiji tako zovu; sad se razlikuju što se jedno zove Danilo Biraš a drugo Danilo Krajiće. V. Sabljar 74. Repert. 26.

DANILOVIĆ, m. a) prezime u naše vrijeme. uprav Daniloš sin. Stevan Danilović iz sela Skračana. Glasn. n. 1, 58 (1808). Ľubisav Danilović. Rat. 31. Jevrem Danilović. 264. — b) seoce u Bosni u sarajevskom okrugu. Statist. 27. — isporodi Danilović.

DANILOVIĆI, Danilovićā, m. pl. ime selu prije našega vremena. S. Novaković, pom. 131. — isporodi Danilović, b).

DANILŌVSKĀI, adj. u spomeniku xiv vijeka i otale u Danišćeru rječniku (Danilovskij 3, 582). — Između ostaloga što je imala crkva spasova koju car Stefan priloži crkvi arhandjelovu u Prizrenu bješe i kćela Danilovska. Glasn. 15. 270. (1348?).

DANIMĀRKA, f. *vidi* Danija, tal. Danimarca. — xviii vijeka a i u Mikišinu rječniku. Sveti Anskario (obratil) Danimarku. I. Dordić, ben. 5. U Danimarku. A. Toniković, živ. 39.

DANIMĀCĒ, adv. quotidie, svaki dan. — isporodi danomice. — u jednoga pisca u naše vrijeme. Ja se danimice s pukom miješam. S. Ľubisa, prip. 218. Donosim joj danimice po tri put ljeba. 259. Muzovnicu koja mi danimice davaše po po vjedra mljeka. prič. 101.

DAN-I-NŌĆ, dāna-i-noć, viola tricolor L. crjept sličan Ľubici. — po niem. tagundnacht. — u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Dan i noć viola tricolor. G. Lazić 113. Dan i noć. Viola tricolor L. J. Pančić, flor. beogr. 95. B. Sulek, im. 62.

DANIO, *vidi* Danijel.

DANISKĀI, adj. danicus, danski, iz Danske, što pripada Danskoj. — isporodi daneški. — xvi vijeka u jednoga pisca: Iz Daniske države. B. Kasić, per. 139.

DANIŠA, m. muško ime. iz diptiha manastira Gomirja. iz prošloga vijeka V. Arsenjević.

DANIŠEVCI, Daniševaca, m. pl. ime nekakvu mjestu xiv vijeka. dolazi samo u jednom spomeniku iz onoga vijeka i otale u Danišćeru rječniku (Daniševci). Selma u Bitri koja je car Lazar dao Ravanici išla je među mežulu Daniševce i mežulu Turovo. Sr. letop. 79. 51. (1381).

DANIŠTE, n. locus morae per diem, mjesto gdje se danije. Postaje od osnove dan (u imenu dan nego glagola daniti) sufiksom iste. isporodi danoviste, 1. danik pod 3, danak pod b). U naše vrijeme i u Vukovu rječniku Crno-barac Stanko harambaša na danistu bješe kraj Salaša. Nar. pjes. vuk. 1, 189. Veće oni s danista skočiše 1, 189. Svi su Turci pali na danista.

4, 506. Tu mi pado š ćetom na daniste. Pjev crn. 208a.

DANITI, dānĭm, pf. i impf. — Akc. kakav je u praes. takav je u aor. 2. i 3. sing.: dāni, u impf. dānāh, u part. praet. pass.: dānen; u ostalijem je oblicima onakav kakav je u infn. — Postaje od osnove imena dan sufiksom i.

1. pf. diem in aliquo loco transigero, prođi dan, ostati po danu na kojem mjestu. suprotno je noćiti. može imati kao objekat acc. dan; inako je neprelazni glagol. — Dolazi u naše vrijeme a između rječnika u Stulićeru i u Vukovu. Dan daniše pak i prenoćiše. Nar. pjes. vuk. 2, 537. Kako jesu danili u Tipovu lugu. Pjev. crn. 166b. Dan danili, dvije noći noćili. Nar. pjes. jnk. 336.

2. impf. reflektivno: daniti se, illucescere, svitati. — isporodi dniti. — samo u Stulićeru rječniku.

DANĪVATI, *vidi* dāivati.

DANKA, muško ili žensko ime. prije našega vremena. Danika. S. Novaković, pom. 59. — u naše vrijeme izmišleno ime ili prezime u dječjoj pjesmi, može biti od dan; Katarina Danka goni krave vanka. Nar. pjes. istr. 4, 20.

DANKĻATI, dānkĻām, impf. govoriti daj, daj. — u naše vrijeme. M. Pavlinović.

DANKO, m. prezime u naše vrijeme. Schem. zagr. 1875. 13.

DANKOVAC, Dankovca, m. selo u Hrvatskoj blizu Zagreba, kajkavski Dankovec. — u latinškim se knjigama spominje od prete polovine xiv vijeka: Predium Dancouch vocatur. Mon. ep. tkalč. 2, B. Dankovec. V. Sabljar 74. Schem. zagr. 1875. 60. Pregl. 17.

DANKOVIĆ, m. a) prezime xvi vijeka: Danković Mikula. Mon. croat. 188. (1504). — b) seoce u Srbiji u okrugu toptičkom. M. D. Milićević, kral. serb. 390.

DANKOVO, n. mjesto pod npravu u Srbiji u okrugu ćuprijskom. Livala u Dankovu. Sr. nov. 1868. 294. Niva u Dankovu. 1870. 569.

1. DĀNO, *vidi* dno.

2. DĀNO, conj. at. ut. — Postaje od da i no (ono). isporodi kojino, kaono itd.

1. at. tamen, ali, ipak. xvi i. da pod I, D, I. — Dolazi xv (krajem) i xvi vijeka kod pisaca ćakaraca. Tako je, gospodine, dano i štenci jidu mrve, ke paljaju od stola gospode svoje. Bernardin 21b, mat. 15, 27. Hlepi srce moje gospoји otvorit britke rane koje hoće ga umorit. dano ja za boje mahega zla ćića tuj zled ka ga koje ne dam da oćića. H. Lucić 201. S takimi trudniji dano je život vas, i vele mućniji, neg li jo surtni ćas. P. Hektorović 31.

2. ut. *vidi* I. da pod I, A. — u naše vrijeme u narodnijem pjesmama. Kakono se, kaolo, naućio, naućio ćesto u planinu, dano lovi srne i košte. Nar. pjes. vuk. 1, 392. No ću li me, dijete Nikola, dano Turke blizu napuštimo. 4. 392. Divna ću te naućiti voza dano vezoš po svilenu platinu. Nar. pjes. herc. vuk. 225.

3. u jednom primjeru našega vremena kao da znaći što i I. da pod II, 2, d, str. 214: Dano sine Ľabuko od zlata, brzo si se k meni potežio, kom ostavi tvoje Crnogorce? Nar. pjes. vuk. 5, 531.

DANODJELAN, danodjelna, m. mercede diurna conductus. samo u Stulićeru rječniku gdje je orako prevedeno. — nepouzđano.

DANOJLA, f. ime žensko. — Dolazi od xvii vijeka. S Ľubomira ćini zvati zlu Danojlu vilo-

nieu. J. Palmotić 115. Danojla. S. Novaković, pom. 58. Danojla. *iz rukopisnog dječika manastira Gomirja. iz prošloga vijeka.* V. Arsenijević. U Danojle jube Manojlove. Nar. pjes. bos. prij. 1, 34.

DANOJLIĆ, m. prezime, uprav Danojlin sin. — u naše vrijeme. Miloje Danojlić. Rat. 81.

DANOVICE, adv. in dies, od dana do dana, dan po dan. — *isporedi danice.* — u naše vrijeme. Uzajamno milovaše danomice čezne a mržnja na očigled kao kvas grezne. V. Vrčević, niz. 279. Nihovo ime i njihova trgovina danomice sve to više raste. M. Pavlinović, rad. 113.

DANONČAN, danonočna, adj. što bira danu i noću. — u dvojice pisaca prošloga i ovoga vijeka. — nije sasvim pouzdana riječ. Danonočnina trudom. J. Rajčić, pouč. 1, m. Moj trud danonočnu protiv Turaka. S. Lubiša, prip. 147. — *adv.* danonočno. Svijest zločina mori me danonočno. S. Lubiša, prip. 88.

DANORAST, m. vrijeme (od 21 decembra danje) u koje dani rastu prema noćima. tako se skrvača ova ravnj u Belinu rječniku 685^b kod solstizijale gdje stoji: Od početka dužijeh dana, od početka danorasta, del solstizija di decembra; ali na istoj strani kod solstizija grješkom stoji: Početak dužijeh dana, početak danorasta, solstizija della state. ova je Belina pogreška jamačnu nareda i Stulića da upiše: Danorast, danorastješe, solstium aestivum. — riječ je složena od osnova dan i rast.

DANORAŠČEŃE, vidi danorast. samo u Stulićevu rječniku (danorastješe). riječ nepouzdana.

DANOVAČ, Danoveca, m. zemlja pod njivama u biogradskom okrugu, u Srbiji. Niva u Danovcu. Sr. nov. 1873. 399.

DANOVAŃE, m. mora per diem, prebivače po danu, verbali supstantiv od danovati. — u naše vrijeme i u Volligijinu i u Vukovu rječniku. Staroj majei dugo danovače. Osveta. 2, 7.

DANOVAŃI, dānujēm, pf. i impf. diem in aliquo loco transigere, prebirati gdje po danu. isporodi daniti, dānevati, dānivati. — *Ake kakav je u praes., takav je u impf. dānovāh, u impf. dānuj, u ger. praes. dānujući; mijenja se u aor 2. i 3. sing.: dānovā i u part. praet. act. II. dānovao, dānovāla; u ostaljem je oblicima onakav kakav je u inf.* — Postaje od dan po analogiji drugih glagola ove vrste. isporodi darovati. — Dolazi od xviii vijeka, a između rječnika u Volligijinu, u Stulićevu, u Vukovu. Dojdosmo u Filibe i tu danovasm. Glasn. 31, 309. (1704). U Koltaku svati danovali. Nar. pjes. juh. 318. Noću putuju, a u alogama danuju. S. Lubiša, prip. 192.

DANOVIŠTE, n. mjesto gdje se danuje. vidi daniste. — Postaje od danov koje je skrvačeno kao osnova glagola danovati sufixom iste. — u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Do je Lazi vazda danovište. Pjev. ern. 239^b.

DANSKI, adj. diurnus, iberni. — samo u jednoga pisca xvii vijeka i u Stulićevu rječniku gdje stoji da je uzeto iz brevijara. Zarko kolo vesolja danskoga. I. T. Mrnavić, ist. 181.

DANTOVIĆ, m. selo u Bosni u sarajevskom okrugu. Statist. 24.

DANU, interj. i conj. eja, sed, at. — Sastavljeno od da i nu, a može se pisati i nupose: da nu. — Dolazi od kraju xv vijeka, vidi prvi primjer (iz Bernardina) kod 1, a), a između rječnika u Belinu (horsū. horvia, voce per confortare. 871^b. Paček, pače, danu, brže imo. 88^b),

u Stulićevu (da nu eja, ago), u Vukovu (gdje stoji vido nuder i dodano je da se govori u Dubrovniku; *acc. je grješkom bičenem*: da nu).

1. *interj. eja. kao dela, deder, nuder, govori se komu nutkajuća ga, sejetajući, moleći da što učini. isporodi da pod I, D, 2, b, a) (str. 208^b) i pod II, 2 (str. 213^b).* — pred danu može biti i a. a) stoji obično pred imperativom od kojega može biti rastarjeno riječima a i cijeljem rečenicama. A sada sinove da nu slisajte mene. Bernardin (1586). 95^a prov. 8, 32. Danu postavino ov uzrok. Koriznu. 31^b. Danu mi reci. Zborn. 62^a. Danu ti sad malo promišli, što tvorik. N. Najeskić 2, 43. Danu mi kaži ti, Radmile dragi moj, tko može sad biti srećan preim tolikoj? F. Lukarević 14. Danu još nam sad objavi, ko dođe? I. Gundulić 54. Danu ako ne znaš puta, trag od uzdah nojijeh sladi. I. Gundulić 254. Ovo vam kralj piše, danu ga proštite, Oliva 36. Danu učimno tu zaminu. A. Vitajčić, ost. 270. Danu, pravovirni, ako ne virujete da je Isukrst podnio tolike muke koliko sam vam spovidio, vašim očima pazite ga. A. d. Bella, razg. 206^a. A da nu mi otvorite ovu ljepu bjelu raku. Nar. pjes. mikl. 39. Danu ih opet poslušajte, kada s njima uzgovorim. Đ. Bašić 187^a. Danu odgovori ti, ako imaš što god, na ovi razlog. A. Kalić 326. Da nu gledaj te mi to učini. Da nu! nu hodi! Vuk, rječ. 125^a kod nu. Hajde pravo, rajo, valaj te ne ću danas mučiti orašem; ma da nijesi uzalud dolazio, danu prebri koliko je na tome mome latu dlaka u repu. Nar. prip. vrč. 93. A da nu neka čujemo, zapita učitelj 119. Bogue je ovi domaćin gluh, danu danu ti Jovane napji i boje vikni nu ja. 162. Danu pričaj što se dogodilo. P. Petrović, gor. vijen. 17. Danu, Baško, punih mi u oko. 36. Danu Vuće nemoj prekijati. 69. — b) nema imperativa, nego je zamijenjen čim drugim, ili se ima u misli. aa) nješte imperativa stoji glagol moliti, pitati itd. Danu te ja molju, kad mirna ti budeš, da ovu nevoļu moju ne zabudeš. N. Najeskić 2, 135. Danu, Mare, ti nas prije upita... ali mi tebe sad pitamo. V. Vrčević, niz. 103. — bb) kad se nutka na odgovor može stajati i samo pitanje bez imp. reci, odgovori itd.: Danu, ako bi biskup isko od mene obilježe, što ću rijeti ta la tužan, gospodine? P. Kanavelić, iv. 536. Danu mlaja nja gospodo, što nesvijesno mrtvarite? J. Kavarić 105^b. Danu hoće li mi to otit od snage bez pomoći milosti tvoje? I. M. Mattei 163. — može se takim načinom i od sama sebe tražiti odgovor: Da nu sada što ću nevoļu učiniti? B. Grabić, duh. 15. Danu ko san ja? grešnik doisto krivina nam naprjem. I. M. Mattei 76. — cc) s optativom: Danu, ako te česti blage dostojan nijesam, daj (= barem) omilila ti istinita požuda, kojom govorim za tiom. I. M. Mattei 43.

2. *conj. reče dvije rečenice među sobom samostalno. dolazi od kraja xv ili od početka xvi vijeka do xviii.*

a. *sed, at. kao ali, ničemu što se izreklo starja na suprot što drugo. isporodi da pod I, D, 1, b) (str. 202^b i dalje).* Mnogo je medena i sladka kad je sprid, danu je ledena i gorka u naprid. S. Menčić 135. Velmi se nadoh rad, danu toj radosti podoše sve u jad. 252. Gorka si, svak veli, danu me kako med tva gorkost veseli. I. Lucić 233. Ovo je vele rijetki, danu češ vidjeti. N. Najeskić 1, 196. Reče tiim: kada vas poslah prez vriče i prez taške i prez obuće, jeda li vam čto pomaika? A oni rekoše: ništaro. Reče tada tiim: danu (at) sada, ki ima vričicu, vazmi. Anton Dalm, nov. tešt. 123. luc. 22, 35. 86. Puk ovi

ustima mene časti; danu srecam daleko jest od mene. A. Gučetić, roz. jez. 33. Veliko je zemlje bitie (*griješkom biće*), danu vlas čes rijeti mnogu veću od onih koji mogu na njih posluhi usiliti je. I. Gundulić 91. Hlepi zlato, biser hlepi, danu hlepi zlato draže. J. Kavačić 39. Zakoni sve toga Augustina prouđa su obćeni, danu po naribah vide se narušeni. I. Dordić, ben. 148. B. ukopan, danu ga zemlja izmetnu. 161. Ja vas vodom krsim, danu doće (— *doći ću*) vjerniji. S. Rosa 45^b.

b. imno, qm etiam, *dupaće*, *dracij* *rečnici* *com* *popravca* *se* *ono* *što* *je* *u* *prvoj* *kazano*, *do* *dajuci* *nešto*. Kip božji kojijete napušta nebesa i zemlju, da nu jošte pravijem i cjelovitijem bitjem A. Gučetić, roz. jez. 71. Ah. tako se, danu i gore, u našemu gradu zgodi. I. Palmotić 266. Svijem je blaga, danu pase slatkom pašom od ufanja svačija srec naponase. I. V. Bunčić, mand. 7. Prem malo se moje srec razbaja, što je toliko g. bog griesima pogrdem. Danu, vaj! vriedjam ga i ja sam. I. M. Mattei 44.

c. sed, verum, nego, u *prvoj* *se* *rečnici* *poriće*, *a* *u* *drugoj* *se* *kaže* *što* *biva* *mrešte* *onoga* *što* *se* *poriće*. *ispoređi* *da* *pod* I, D, I, d (*str.* 203^b). Neću spoviditi, neredno što bude, danu cu govoriti rič ka jes prilihna. S. Menčetić 30. Tvoja moć neće na maie doć; da nu čes pribivat u slavi. N. Dimitrović 71. Znaću nigda glas ne umira, danu se svaki čas to više prostira. D. Račina 58^a. Nemoj grieha gledat zloga, danu ljubav htjeje pozriti. M. Bunčić 39. 40. Ne imaš potrebe od ovega krsčenja, da nu se tobi pristoji mene krsiti. A. Gučetić, roz. jez. 137. I. zrcalo, ko imamo pred očima, vrč za pleći, neka ne mi, danu druži vide. ki si našu ruzi. I. Gundulić 227. Zid u dugo ne podnese teške udorce, danu od zgori raspuknu se. 524. Molim te da pri mojoj smrti tvoje dočastje ne zaskoči ne ko lijena, speća i neprpravna, danu ko obrtna i vriedna služiteja. I. M. Mattei 291. — *i* *kađ* *je* *u* *prvoj* *rečnici* *ne* *samo*: Nadoh se ne samo isporučen ni malo od tega rečnoga đuga moga, danu jeste po teži put držaniji tobi. F. Lukarević 2. Ne samo ga primiše s velikom časti, danu nu jeste dio daše u vladanju grada. D. Račina vs. Ne samo da je kletva, da nu je prava psovka. A. Gučetić, roz. jez. 42. Jaoh, ne samo vidiš odi stvar umru na očju, danu najtužniju među umrlin' koja hodi. I. Gundulić 55. Jezus ne samo jes lihov bog, danu prijatelj lihov. I. M. Mattei 202.

DAŃUĆE, *vidi* *dalunće*. Tja do najposliđeuga od života danutja. I. Ančić, vrat. 225. Slovo učiniti s akcentom iliti bližkom danutja. F. Lastrić, test. xii

DANUL, *m. ime* *muško*, *prije* *našega* *vremena*. Danul. S. Novaković, pom. 58. *u* *to* *će* *isto* *ime* *biti* *i* *Danulo* *koje* *ovako* *pisano* *dolazi* *u* *latin* *skom* *spomenku* *xv* *vjeka*. Docum. hist. rač. 34. (1048).

DANUN, *m. ime* *muško*, *prije* *našega* *vremena* Danun. S. Novaković, pom. 59.

1. DAŃ, *m. danak*, *ispoređi* 4. dan *samo* *u* *Staličevu* *rječniku*, *vrijē* *ne* *upozdani*.

2. DAŃ, *m. bio* *je* *negda* *grad* *u* *Arbaniji* *na* *lijevaj* *obali* *Drine* *dva* *sahada* *i* *po* *riše* *Skadra*, *gdje* *je* *bio* *brod* *preko* *rijēke* *i* *plućala* *se* *carina* (S. Novaković, rad. 37, 19). — *Dolazi* (DaŃu) *xiii* *i* *xiv* *vjeka* *a* *između* *rječnika* *u* *Daničičevu* *DaŃu* *gradi*, *Saradomkij* *gradi*, *Drivostu*, *Rosafu*, *gradi*, *rekomju* *Skutars*. Stjepan, sim. Saf. S. Stju im. kraljevstvo ni zapisa milosti na DaŃi. Mon. serb. 85. (1326). Za carinu koju smo postavili na

DaŃi. 177. (1368). Trgovci koji minuju u Srabje na DaŃu, da ne plate ništa. 203. (1385). Da im se pometaju dobri zakoni i slobolaštine pretvaraju na DaŃiju koje su vyzda bile. Spom. sr. I, 2. (1395).

DANA, *f. vectigal*, *danak*, *ispoređi* 1. daŃe, *e.* — *Dolazi* *samo* *xiii* *vjeka* (*pisano* *danija* *i* *danjaja*) *i* *u* *Daničičevu* *rječniku* (*danija*). Besz vsakē desočtine i besz nikerē imae danije. Mon. serb. 28. (1210) Prolavajuće i kupujuće bezz vsakoje danije. 37. (1253).

DANAK, *daŃka*, *vidi* *danak*, *u* *drrojce* *pisaca* *u* *naše* *vrijeme*, *i* *u* *Staličevu* *rječniku* *gdje* *stoji* *da* *je* *uzeto* *iz* *brevijara*. Da ne cvijele sirotinju raji i da s mirom daŃke uznajau. Osvetn. 2. 112. Eto nu se odmetnula raji, pa nu neće da daŃaka daće. 3. 68. Prirrezi i daŃci. M. Pavlinović, razl. spis. 241.

DAŃATI, *daŃam*, *impf.* *danovati*. — *Postaje* *od* *danu* *osnovc* *glogola* *daniti* — *Samo* *u* *Staličevu* *rječniku* *gdje* *ima* *i* *daŃati* *se* *v.* *dniti* *se.* — *nije* *sasmu* *pouzdanu*.

1. DAŃE, *n. donatio*, *djelo* *kojim* *se* *što* *da*, *pa* *i* *samo* *ono* *što* *se* *da*. — *U* *prva* *vremenu* *pisano* *danije*; *danje* *od* 1253 (Mon. serb. 39); *danje* *od* 1419 (Mon. serb. 285); *daŃe* *od* *polovine* *xvii* *vjeka* (*u* *Rabničju*). — *Postaje* *od* *dan*, *part. praet. pass.* *glogola* *dati*; *ispoređi* *daće*. — *Dolazi* *od* *xviii* *vjeka* *i* *u* *Daničičevu* *rječniku* (*danije*).

a. *samo* *djelo* *kojim* *se* *što* *daje* *u* *koliko* *oro* *djelo* *traje* *i* *nije* *sršeno*. *u* *orom* *smislu* *boje* *stoji* *davaŃe*. Govori se od slišanja ispovisti i danja pokore. Naručn. 44^b. Na danju ne krsmaj. N. Dimitrović 5. Reči koje u danju sego sakramenta izgovaraju se. S. Budinić, sum. 68^b. Danjete li odna zadušbinu, ali odmičete daŃe k drugom dnevu. A. d. Bella, razd. 131^a. Ko je zakoniti služitelj od sakramenta vaza svetoza? Očito jest, da ovo daŃe pristoji se biskupu. J. Matović 299.

b. *i* *djelo* *u* *koliko* *se* *ševa* *da* *je* *sršeno*, *i* *ono* *što* *se* *da*: *Daje* *li* *blagvihni* *i* *istoćnika* *vsakomu* *daniju*. Mon. serb. S. (1222—1228). Potvrđismo imt i dasmo našima novim danjenjema seko rečno. 226. (1395). Za to danje i posudjenje rečene polz župe Konavli prēmismo ih za potene vlastelo i većnike grada našega Dubrovnika 285 (1419). Boga danjem pomoć i život naš je. Mon. croat. 140. (1490). Onim danjem on ni zadovoljan. 264. (1569). Božje je to danje da svaka na sviti jedino ufanje u Ń budu staviti. G. Držić 386. Ne istem danje tvoje, nego tebe hoću. B. Kašić, nasl. 266. Ako vi dobra danja umite dati sinovom vašim. I. Bandulavić 148^b. luc. 11, 13. Da već božjim danjem nauk, nego svojim trudom imaeš. F. Glavinčić, evit. 68^a. Ni jedno se danje neće vidit malo. A. Georgiceo, nasl. 102. Bogateć nas većma do daŃa sanoga sebe za plaću. M. Radnić 283^a. Ki već daje neg priima vsakim danjem maŃe ima. P. Vitezić, evit. 43. I ki od dobar jes nam daŃe s duhom svetijem do vik vika. I. Akvilini 214. Svako danje prilobro jest od tebe. A. Vitaljić, ist. 471. Da je od boga nam podano svako daŃe prilobro. J. Matović 463.

c. *u* *jednom* *spomenku* *xv* *vjeka* *kao* *da* *znači* *baština*, *dobro*, *praedum*, *ispoređi* *rus.* *dar* *za* *istjem* *znacienem*. Na to naše danje poslanio Petra Bulislavića, da obajde to naše danje cieŃ mejašov okoluših, ko naše danje počinje se od glav Lučnoga na riku sređnu . . . Mon. croat. 60. (1437)

d. *vectigal*, *danak*, *do* *xvi* *vjeka*. Da im se

ne vezmete nikore danje ni na vratelu ni na moste ni na brode ni na puti. Mon. serb. 37. (1253) Da im je svoboda otk vsiha danij gospodstva mi. 334. (1105—1127). Vazel jest danij ili hodohde od crkvičakov S. Budnič. ispr. 57. Koji postavljaju nova danja ili gabele u ve 128.

2. DAŃE, *n. dies, dani, dni. collect. ime od dan* — u jednoga pisca prošloga vijeka, u kojega stoji danje Vjpek svakako hoje meće neg godište, nego danje. J. Kavašin 436^b.

DAŃELASIĆ, *m. prezime xvij vijeka*. DaŃelasić od Mostara Mehmet aga bješe ovo. J. Palmotić 97.

DAŃEVATI, *daŃnjem, impf. danovati, samo u Stuličevu rječniku*.

DANI, *adj. diurnus, dnevni. — Postaje kao 2. dani, ali suhkosm m — Patrdno je istom od xvi vijeka, ali može biti da nije mlade od dani. između rječnika dolazi u Beldnu 274^a, 313^b, u Stuličevu, u Vukovu, vidi kod d.*

a. što pripada danu (a ne noći), što bira po danu, suprotno je noćni. o srjetlosti: Znam, u stranah ja od Spaae najpri vidih zrake danje. P. Hektorović (?) 154. Mrzeč danu svitlost a želeć noćni san. P. Zoranić 15^b. Kakonoti tamna noć pri svjetlosti danoj M. Divković. bes. 585^b. Recte, o zavijezle, o nebasa, i ti, o svjetla danja zrako! L. Gundulić 53. Dignuti se rano prije svitlosti danje M. Radnić 467^a. S početkom zrake danje. I. Dordić, salt. 192. U svitlosti danjoj idashe. J. Banovae, pred. 24. — o eremcu: Vesco ostak danih časa loveci ovako čim trajahu. I. Gundulić 415. U noćno vrijeme i danje. I. Dordić, salt. 411. Ako bi bilo vrime noćno ili dane nepodobno. P. Filipović 17. Oko trećega doba danega. S. Rosa 159^a. Od najprije straže danje. L. Radnić 68. — o poslu, trudu, radnji, upiše o onome što se po danu čini: Svi razumni skupa vele, što god čovjek u noć sanje, da je sve toj misal danja, kom se stvari čudne žele. M. Pelegrinović 185. Svaki nas kako k večeru pristane od danega truda. M. Divković. bes. 219^b. Ah. pastirski stan po sreći da ki godi ono bude, gdi izpkokojit san družeti slatko čemo danje trude. I. Gundulić 19. Kručna ptica u vas kolik glas zapoja, da su blizu dani trudi. G. Palmotić 3, 7^b. Počivalište u danjemu trudu. I. Dordić, salt. xvii. Daće po jedan pinez za danje težahe. S. Rosa 126^b. Danega duga puta trud s pokojom oblakšamo. G. Palmotić 3, 100^a. Umorna od danega stopahevaša. Dubrovn. 1870. 10. Ni jim dosta učiniti ovu zamirnicu danju. P. Radović, nač. 86. Pađe joj na pamet sva lina danja i poboja se. M. Zoričić, zrc. 11. Da se oficije gospino govori po danjemu oficiji. M. Divković, zlam. 127. Da blažanstveno oficije i danje i noćno govore. P. Knežević, osm. 137. — o plati za dnevnu radnju. isporodi danaji. Pogodivši se s težači od pineza danega, posla ih u vinograd. I. Bandulović 24^b, mat. 20, 2. Obćavši im pinez danj. M. Radnić 153^a. Da primamo plaću danju. S. Margitić, fala. 160. — o nećemu što se jarja po danu (ovdje o darlohu): Od djavla danega biše napastovani. J. Filipović 1, 323^b.

b. što traje dan (ili dan i noć, dva čela), u jednoga pisca prošloga vijeka: Solih ki pečurva danja nije. J. Kavašin 117^b. Gradci, kć omisi dijete od kala za svoje danje neuzdržno zabavljane. 485^b.

c. što se sastoji iz danā, samo u jednoga pisca prošloga vijeka kod kojega danja sednica znači sedmica (nedjelja) dana. Toliko dana prazničkih priko danje sednice. S. Rosa 113^a.

d. stoji uz dan, dajući mu osobitu silu u značenju u naše vrijeme. I dan danj, t. j. još i današnji dan. hodie quogue. Vuk. rječ. 111^a.

DAŃIVANJE, *n. djelo kojim se danuje, verbalni supstantiv od glagola danivati. — samo u Vukovu rječniku*

DAŃIVATI, *daŃivom (i daŃivam, vidi kod b), impf. vidi danovati, daniti. — Postaje od osmoce lani oroga zadnjega glagola suhkosm i va; pred orijem, i postaje j pa se steže s predašnjim u u. — Akc. kakar je u praes tokar je u impf.: daŃuj, a impf.: daŃivah, u ger. praes. daŃujuć (daŃivajući kao u inf), u part. praes. pass.: daŃivan; u ostalih je oblika onakar kakar je u infinit. — Dolazi od xvij vijeka i u Vukovu rječniku.*

a) prebirati gdje po danu: Tu danivismo tri dni. Glasn. 31, 297 (1704) Kada su sinovi israelki u pustiini primoćahli zažigao je angeo onv stup s vatrom, vrha niivoi šatora, da svejednako i nepristan-e imadu svitlost; a kada su danivali i putovali, oblaćio ga je angeo s jednim oblakom A. Tomiković, gov. 272. Na pari su Petar i Ranko danivali i noćivali. M. D. Miličević, let. već. 299. — b) u jednom primjeru prošloga vijeka kao da znači činiti, dovesti dan. isporodi daniti. 2. Na strani onoj koji se boga ne boje, nikada sunce ne daniva, uvijek je kod ni noć. A. Tomiković, gov. 271.

DAŃŃŃŃŃ, *diu, interdiu, vidi 1. dan pod 1, c, b) aa) (str. 250^b).*

DAŃSKĀ, *adj. diurnus, dnevni. isporodi danj i danski — samo u Stuličevu rječniku gdje stoji da je uzeto iz brevijara.*

DAŃU, *diu, interdiu, vidi 1. dan pod 1, c, b) aa) (str. 250^b).*

DAOMACIJA, *vidi Dalmacija, od čega postaje pretvaračem slova 1 na kraju sloga u o. — Dolazi na jednom mjestu xv vijeka a otale u Davičičevu rječniku (kod Dalmacija). U imih gradih ods Daomacije. Mon. serb. 328. (1233).*

DAŃŃŃŃŃ, *vidi 1. dajan pod d).*

DAŃŃŃŃŃ, *vidi 1. dajan pod d).*

DAPAĆE, *conj. quin etiam, sed contra, stoji među riječima ili rečenicama među sobom samostalnjem od kojih se drugom ispravlja preva. — Postaje združeniem da i pače koja se mogu pisati i napose. — Dolazi od xv vijeka kod čakaraca, a xviii i kod pisaca iz Slavonije; ne znam, žive li u naše vrijeme među narodom, a između rječnika u Bjelostjencima (da pače, quin imo, imo vero. 2, 63^a, i u Jambričevu (dapače, jumo. 1, 385^a) a) quin, quin etiam, quin imo. onaj što govori ispravlja ono što je prije kazao kao da nije dobro izrekao svoje misao i zamjenjuje nečim jačim. isporodi 1. da pod 1, D, 1, d (str. 203^b). Dasmo slobod, dapače zapovidamo. Mon. croat. 117. (1478). Kako rika tako vrime teče, dapače ne teče, nego lita. A. Kanižić, rož. 19. (Vatra) počela se je trnuti, da pače jedna kapljica malo da ju ne ugasi. ntoč. 683. Kamačnici nepravedni jesu pravi kradljivci, da pače grabioci. B. Leaković, nauk. 313. — b) sed contra. pusto se često poreklo, kaže se što biva nasuprot onomu. isporodi nemo, 1. da pod 1, D, 1, c (str. 203^b i dače) Ku škodu je dal Lazaru? nijednu, dapače ti pone-en v raj. Korizmu. 209. Zato vam ne davashe života, dapače vsi umrište. 41^a. Držimo da je bog dopustil razboj ne za zlo ili pogibel, dapače za dobro. Mon. croat. 215. (1526). Ne ina za toj nijedan njegov bližnji nikoje zlo podleći, dapače njegov dio vas gabi. St. pol. ark. 5, 282. Nije čudo da mu ne lti dati; da pače bilo bi čudo*

da mu nedostojnu oprostite bi bio dao. A. Kanižlić, kam. 35. Jesu li nove bile ove zapovidi Izraelitjanom? Nimalo, da pače poznane su bile svima ljudna mnogo prije Moisijs. I. Velikanović, uput. 1. 67. Niti ja ukidam niti zabraunjem veselo, koje je pošteno, da pače još vas nagovaram z Davidom kraljem: Veselite se u gospodinu. B. Leaković, gov. 64. — *tako stoji i no samo . . . dapače*: Ne samo bojaše se vidjeti je, dapače i slisati. Transit. 265. Ne samo da (buz) polnosti človiku zlu, dapače ga zove z griha. Korizim. 45^a. Ne samo trpiti s tobom iž žedu, glad, da pače i rad od moća turskoga umrit. P. Vitezović, odil. 22. Dobra dilovanja ne samo od mene učinena i prikazana, da pace od svega općinskoga svita. I. Kraljić 24. — *e*) at contra. *ispravlja se što je drugi kazao. kod takoga odgovora može se imati u misli*: ne, dapače, po čem bi spadalo pod b). Kada bi jedna žena fallia divicu govoreći: blažena utroba koja te je nosila, odgovori joj Isus: da pače blaženi oni koji slušaju riječ božju. A. Kanižlić, uoč. 753.

DAPCI, Dabaca, m. pl. selo u Hrvatskoj blizu Čuzme u kriškoj polžupaniji. Dabci. V. Sabljar 72. Schem. zagr. 1875. 109. Pregled. 84.

DAPČE, Dapčeta, n. ime muško. — *Dolazi na dva mjesta xiv vijeka i to samo kao nov. pisano Dabčce. — Mislim da treba smatrati kao deminut. srednjega roda kao što su Jovanče, Nikolec. postaje od osnove dab (ispoređi Dabo, Dapko, Dabac, Dabiživ) sujskom čet (ek + et). A sinu mu Dabčce. Deč. hris. 22. 90.*

DAPČEVICA, f. selo u bjelovarskoj polžupaniji; dijeli se u celiku i malu Dapčevicu. — *Postaje od adj. posesivn. Dapčev koje opet postaje od Dabac. Dapčevica. Schem. zagr. 1875. 115. Dabčevica velika. Dabčevica mala. Pregl. 80.*

DAPČIĆ, prezime. biće deminutiv od Dabac. — *Dolazi xv vijeka a između rječnika u Daničeviću, te je pisano Dabčičer. — Grubač Dabčičer. Lušticačin. Spom. sr. 1. 48. (1403).*

DAPČATI, dapčem, impf. od česta dilaža prvi nadimati: benik u groznici dapče, — pseto od unora dapče. M. Pavlinović. — *biće pokvareno od dahati, daktati.*

DAPINOV, adj. vidi dafinov. na jednom mjestu xvi vijeka glje je i smisao zamršen: Četrnaestotisuć ljudi, svi va oružjih dapinovih. Aleks. jag. star. 3. 241. (Procijih ljudi tisuća i četiri sta. siji ze vsi nošahu dafinovo vjetvjeje. Aleks. nov. 33).

DAPKO, m. ime muško. isporodi Dabo, Dabac, Dapče. — *Dolazi prije našega vremena, pisano Dabko. S. Novaković, pom. 57.*

DAPKOVIĆI, Dapkovića m. pl. seoce u Dalmaciji u kotorskom okrugu u Pastrorčevina. Dapkovići. Sem. prav. bokokot. 1882. 21. grijskom Dabković. Repert. 7. — *Dapković je Dapkov sin.*

DAPREM, conj. vidi prem i prenda.

DAPSIĆI, m. selo u Vasojevićima. Udoše tri Vasojevića iz sela Dapsića u Ravnome Hasu. M. D. Miličević, zim. več. 311.

DAPSOR, vidi Dabasor.

1. DĀR, m. domum što se drugomu daje ili uopće što postaje iz darova, kad se što drugomu daje bez činosti, dobroćudno i bez naknade, u misli da će drugi dragovoljno primiti. darom se pokazuje štoćavie ili milost ili ljubav prema onomu komu se daje, ili se može pobuditi u čemu takova osjećanja, ili se čeka da odvrati i on darom, vidi uzdarje. a često se daje samo zato što je dar ko-

jemu su od darina i bili takovi uzroci, postao običajem. — *Ake se mijena u loc. sing.*: dāru, gen. pl.: dārā, dat., instr., loc. pl.: dārīna; ako se u množini uveće ov. a postaje kratko u svijem oblicima: nom., voc. dārōva, acc. dārōv, gen. dārōvā, dat., instr., loc. dārōvima. — *Osnova darz opća je slavenska, isporodi stslav. darz, rus. даръ, čes. i polj. dar; postaje od indoecropske dāra (ili dāru, vidi daję), isporodi grę. δωδωρ, korijen je da isti što u dati. — posto je kod mnogih riječi koje od ore postaju, osnova darov, biće krajnje z u darz, postalo od u, vidi Miklošič, vergl. gramm. 2, 53. — U svijem je rječnicima. — Znači li ono što postaje daravaem ili ono što se daje, najreče se može razabrati po tom što s prečjem značenim ima se više obzira na samo djelo i na način kojim se daje, a s drugin riše na to kakva je stvar koja se daje; drugi je znak što kod preoga značenja dar gramatikalno pripada onomu koji daje (subjektivni genitiv) a kod drugoga onomu koji prima (gen. posesivni); n. p. ovo ti jo moj dar, t. j. dar koji ja činim (preo značenje); uzmi, ovo je tvoj dar, t. j. dar za tebe (drugo značenje). ali ima nemalo primjera kod kojih se to ne da razabrati; takovi će se ovdje metnuti među one s prečjem značenim.*

a. uopće. ono što postaje davanem: Ki bi razbil ta naš dar ki smo darovali crkvi. Mon. croat. 63. (1144). Onoj nije dar što po sili daš, nego po dobi voji. Zborn. 3^a. Nedostojan tko je, hvalit ga ne mari čie blaga tokoje, ni za čia dani. P. Hektorović 39. Dukat djevoji čestan dar. M. Držić 278. Toj se vidi po dareh i česteh, ke su stari spjevaoci od gospode i kraljeva na svijeta imali. D. Rašina 1vb. Ne stediš se i ne kratim u razlike noj darove pjenez veći da potratim. I. Gundulić 223. Dar bi negov má sloboda. 244. Dar se uzdarju nada. (D). Dar uzdarje gloda. (D). Darovi su ludost a pohoda mahulitost. (Z). Poslov. dan. 15. Ovu mazi svima dani, a ona malo za ū što mari. J. Kavašin 36^a. Dar „oblatio“. A. d. Bella, rječ. 521^b. Dar odvrati „remunerare“. 611^b. Dar za dar „antidorum“. I. Bjelostjenac 2, 63^b. A. Jambrešić. Jeda li u ūe prasimo dare? I. M. Mattei xv. I gospodske dare dijelise. Nar. pjes. vuk. 2, 4. Od dara se care izmućio, jer ne ima dara za uzdarje. 3, 78. Između dara i poklona u nas je ta razlika što se dar najviše daje kao od milosti, i za to onaj koji ga daje izgleda „uzdarje“. Vuk. rječ. 111^a. — *ono što se daje*: Nije stvari, među trojijem ka je dani, da jo ne držim za mrzeću. I. Gundulić 188. Napręcn darova i dariva. P. Posilović, nast. 16^a. Od dara se care izmućio, jer ne ima dara za uzdarje. Nar. pjes. vuk. 3, 78. i u presenonom smislu: S nemarenja tako našeg dani s' gube naših ljudi (knięe što su nam stari pisali i ostavili). J. Kavašin 126^b. Rim i crkva da ō sadare veličanstvu u toliku, nije se čudit, kad na dare (vode što se u ūu izljevaju) i malu čęv vidit riku gli velice. 381^a. Ljubis majku jer s' primio iz ūe prvi bijela dara. A. Vitalić, ost. 19.

b. u osobitom smislu: a) što mlađi daje starijemu, niži visjemu, ili uopće što se daje kao znak štoćavna, poniznosti ili da se stęće čija milost, neki se takovi dani daju samo po običaju, isporodi čast, poklon, vidi 2, b). at) što postaje daravaem, ovdje su svi primjeri u erkornom smislu i kod njih dar znači ono što se daje bogu ili crkvi. I poznati će Jeppuci gospodina u oni dan i čtovati ga čę u posvetilistićih i u dareh. Bernardin 3^b. isai. 19, 21. I čtovati ga čę u posvetilistićih i u dareh. N. Rašina 17^a. Dar, poklon koji se crkvi dava i bogu „donaria, oblatio“. J. Mikajla,

rječ. 56^b. Dar koji se daje bogu u crkvi, donarium, donaria, offertorium, offertum, oblatio. I. Bjelostjenac, rječ. 65^b. Bog neće dara od gršnika. F. Lastrić, ned. 285. *Takovi se dar primosi, prikazuje*: Prinosivē daru spasu našemu Isusu Hristu. Mon. serb. 11. (1222—1228). Da prikazuje darove i posvetilista za grijehe. N. Rašina 25^a, paul. hebr. 5, 1. Ako prikazuješ dar tvoj na otaru. I. Bandulović 156^a. mat. 5, 23. Bože, koji poklon tebi pokloniši ali koji dar tebi prikazaviš. M. Jerković 13. Tri kraja istočna koji prišli bijaju poklone i darove prikazati rodenomu žezinu sinčiću Isusu. I. J. P. Lučić, razg. 71. — *bb*) što se daje: Poklisarije dubrovčanci obrćoše carstvo ni u Prizrenē s čistijom i z darom. Mon. serb. 161. (1357). Dari nemu mnoge donesoše mnogocije. Aleks. jag star. 3, 243. Sabrali se bihu vsi jazici i barumi i knezi s velikimi darmi i pokloni. 317. Tim bi drago bilo meni, nemu s mnogo svijetlijeh dara u dostojno poslat scjeni sto razumnijeh poklisara. G. Palmotić 2, 105. Poslao je knjigu i plemenite darove. A. Kanižlić, kam. 267. Bavijera bile knjige piše i pripravlja velike darove. And. Kadić, razg. 313^a. — *b*) što stariji daje mlademu, viši nižemu, kao znak milosti ili po običaju, a u osobitom smislu sto kraļ u nekim prigodama daje, dijeli puku, congarium, ili vojnicima, donativum. može se shvatiti u ovijem primjerima kao ono što postaje davanem: Da vojnikom k staroj plati nov dar nije priložio (car). I. Gundulić 516. Svak sebi imaj var, kad je na polju van, jer će mu pošten dar napokon biti dan. B. Krnarutić 21. Dar cesarski „congarium“. A. Jambrešić, rječ. Od svoga bo gospodara već imaju dosta dara. V. Došen 71^a. — *stoji za ono što se daje u ovom primjeru gdje znači neko dobro učineno, neku oblast podanu itd. državi, gradu od kraļa zakonom ili drugim načinom, privilegium. Da se dnuđu bnetaskomu grad predate i podložni, a zakone da i dare on potvrdi naše stare. J. Kavañin 103^b. — c) dobro što bog daje ljudima. ispredi blagodat, blagodjet, milost. aa) što postaje davanem: Dar od produženja u dobru do konca ne dotiče se po dostojanstvu nego po daru. P. Radović, nač. 96. Isprošiti od boga darove i dobroćina. Ant. Kadić 65. Gospodstvo koje nemu bi dano po daru božanstvenomu. J. Matović 41. Mila bože, na daru ti fala! Nar. pjes. vuk. 1, 244. Vala bogu na njegovu daru! 2, 53. često se govori božjim darom kao po božjoj milosti: Darom božjim, bogu hvala, dei beneficio, dei dono munereque, per dei gratiam. J. Mikaja, rječ. 57^a. Od p badnia gradobita izaje božjim darom vina vele. J. Kavañin 325^a. Darom božjim „dei munere“. A. d. Bella, rječ. 357^a. Darom božjim („božjem“) „dei dono, dei munere, dei beneficio, per dei gratiam“. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 66^a. Dali ćemo boje istunačiti ovo s božjim darom. Ant. Kadić 26. — *bb*) ono što se daje: Svaki dar svršeni zgora jest. N. Rašina 132^b. jac. 1, 17. Tako svak ne unije, a to je božji dar. M. Držić 107. Udjelio jur kada si (bože) dar da paklo ja proćinim. J. Kavañin 462^b. Da očutimo dar svete ispovidi. Ant. Kadić 205. Koliki je dar da se je primio zakon od boga. J. Matović 321. — *d*) dobra upije a osobito dobre osobine duhorne i tjelesne kod čovjeka dane su mu od boga ili od naraci. takovo dobro ili dobra osobina zove se: aa) dar božji (božanstveni) i vrhunarni. razumije se o duhovnijem dobrijem osobinama. Ljubak radi naravskih i vrhunarnaravskih dari. P. Radović, nač. 309. Božji dari „dona gratiae“. A. d. Bella, rječ. 277^a. Dari vrhunarni „gratiae dona“. 357^a. Dari zvrhunatarski, božji*

dari „dona supernaturalia, dona dei, dona gratiae“. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 66^a. Da nam griho prašca, milosti daje i svoje darove duhovne. F. Banovae, razg. 18. Daj meni pravu i vićnu čistocu s ostalim tvojim darovima. B. Pavlović 23. Svaki krstjanin obogaćen virom i ostalim darovima božijem. F. Lastrić, ned. 308^a. Dao je tebi etac nebeski darove vrhunarnarne. M. Žoričić, osn. 37. Prvi nadaren je s ovijem božanstvenijem darom. J. Matović 58. Strah od pakla i od pravde božje jesu stvari vrhunarnarne i darovi božji. M. Dobretić 175. *amo spada i sedam dara svetoga duha*: Kojih tješe sedmerima darmi duha presvetoga. J. Kavañin 504^a. Sedam dara duha svetoga. I. A. Nenadić, nauk. 31. — božji dar može značiti i tjelesnu dobro: Kuća svakog božjeg napućena dara. Osvetn. 1, 43. Prosi tužan božjeg milog dara. 4, 61. — *bb*) dar naravni: obilno duhovni. Naravni dari „naturae dona“. A. d. Bella, rječ. 277^a. Naravski dari „naturae dots“. 352^a. Da je bio naravnima darima urešen. razg. 231^b. Dari naravski, naravni dari „dona naturae“. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 66^a. Od naravi nakićen darovima za carevanie. A. Kanižlić, kam. 603. Ako jedan čovik po svojima kripostima i darom naravnim postane grof, plećni, papa, biskup. M. A. Rejković, sabr. 66. Iui naravni dari kojijem te obilno nakiti stvoritelj milostivi. I. M. Mattei v. Daj razlog od darova tvoje naravi. D. Rapić 16. — *cc*) samo dar: *aaa*) duhovni: (Bog) razum, misljenje, radost i druge dari je mau dal. Kateh. 1561. B2^b. Skup od svih izvrstnosti i darova duhovnijeh A. Gućetić, roz. jez. 2. Ljepša duša, koja ima sliku božju, dare draže. I. Gundulić 242. O djevice, tebe višiti tak naresi i nadari svakijeh dara. J. R. Gućetić 20. I premda se dah tvoj slavi lijepim darom od razbora. A. Vitalić, ost. 4. Pemet, razum, osobite grabi jizba i pitje dare. J. Kavañin 26^a. Bnicioj pun poštenja i darovi. 142^a. Dar „dote, cioe bona qualitā d' animo“. donum. A. d. Bella, rječ. 279^a. Razumom, mudrošću i ostalima darovi nakićen. A. Kanižlić, kam. 638. *amo spada i ovo*: Riječi pripovjedaoca imaju njeki osobiti dar i krepost od boga. M. Divković, bes. 225^b. Kē inase na svijet nigda dar proroki, bistro sluti. J. Kavañin 302^b. Dar prorokovati, dar čudesa činiti. A. Kanižlić, uće. 513. Znaie, proroćanstvo, darovi jezika. J. Matović 97. — *bbb*) tjelesni: Dare zdravlja i jakosti. J. Kavañin 330^a. — *ccc*) duhovni i tjelesni: Ja videći dare složene naredno kimi te nadili vićni bog. P. Hektorović 56. Izprose za živijeh dobra i dare duhovne i vrjemenite. M. Orbun, zrc. 141. Kojijem je darom bog gospodin bog nadario, onijem ina drugoga ngledati tko ima potrebu. M. Divković, bes. 8^a. — *dd*) *ano može spadati i dar sreće (bogatstvo itd.)*: Sreće dari er u izmna kō i oblak u prolćju. J. Kavañin 104^b. — *e*) *ćim se nadaruje onaj što nešto izversno uradi, što se pokaže boļi od drugih, koji u boju, u igri nadmaši, predobije, nadigra drugi, praemium, brabem. Dar „praemium“*. A. d. Bella, rječ. 581^a. A. Jambrešić, rječ. „brabem“. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 65^b. Dar viteškoga u boju držaia „brabem“. A. Jambrešić, rječ. Čigov megdan, tega i dar. (Z). Poslov. dan. 13. Jednoga megdan a drugoga dar bit ne more. (Z). 39. Odrjedim daru dobivćima. I. A. Nenadić, samb. 3. Ja kozu s dvim jarići staviću za dar. M. Katančić 41. — *f*) *kud se daje siromahu, milostivia: aa) što postaje darovanem*: Ino bo jeste otućeenje i prinosenje, a drugo je dari i milostivie podarije. Sava, tip. stud. glasn. 40, 175. Mnogi krat bog rasiñjen protiv jednomu plku utiši se ćica almuštva. kako

inaš v pritčah na 20 prvom kapitulu: dar sakri-
ven ugašuje jarosti (prov. 21, 14). Korizim. 10^a.
— *bb*) što se daje: Darujte me, braćo moja, ne-
mojte me prolaziti, moga dara pronesiti. Nar.
pjes. vuk. 1, 138. — *g*) kod vjenčaua. *aa*) što
nerjesta donosi ili daje mladoženi, osim prčije;
a i što mladožena svoj daruje kod zaručena ili
kod vjenčaua. Dar zaručnika i zaručnice izvan
dote „parapherna“. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 65^b. A.
Jambrešić, rječ. Jer se u opće po svuda znado
što će devojka od kuće dobiti. a to se zove
„svadbeni dar“. V. Bogišić, zborn. 213. Glede
prčije slabo se ugovara; ovde se to obično zove
„ruho“ i darovi. 214. (Kod drugoga zaručbenoga
sastanka) poslije ručka bivaju darovi od strane
devojk; ona daruje: najprije svekrva i svekrvu
i ostale rodake prema blizini i glasu; ako su
braća svekrva, to i oni dobiju po košulu, ostali
narame, mladožena pak dobije zlatom izvezenu
košulu. V. Bogišić, zborn. 167. Kad se razmetne
vjera, te je uzrok devojka, tad ona vraća darove.
V. Bogišić, zborn. 506. — *bb*) što nerjesta daje
srotorima i muževoj porodici. u svrijem se pri-
mjerima misli na ono što se daje: Jedan tovar
dara svekrva i svekrvi. Nar. pjes. vuk. 1, 100.
Sto god bude dara zetovskoga (dara za zeta), da
mi dara nitko ne dijeli. 2, 546. Devojk je vrlo
žao dara. 2, 557. Što ja nemam svilenoga dara
da darujem kičene svatove. 3, 494. običnje u
množini: Za toj spljatz zlatom kosi i resi se sva
i slavi, i svatovom dare spravi, kako ne se tebi
prosi. M. Pelegrinović 183. Ko god bude roda
gospodskoga, primaće mi kite za darove. Nar.
pjes. vuk. 1, 49. Jer sam djevojka vjerenja, pak
ni se hoće darovi. 1, 42. Svekrvi ti redom sjede,
dara čekaju. Budi, snašo, sobom dobra, to su
darovi. 1, 61. Predi, momo, darove. 1, 167. Šije,
veze darove. 1, 440. Kod ne majka bele dare
slaže. 1, 551. I iznese gospodske darove. 2, 517.
Podjeli im svilene darove. 2, 586. Čipjase kičene
darove, zavjase svoje rane grudne. 3, 34.
Ponajviše pl. dari i darovi „geschenke mit
welchen die braut hochzeitgäste beschenkt“. dona
nuptialia. Vuk. rječ. 111^a. Od toga doba dje-
vojka se snatra kao isprošena i ne ide nikud
iz kuće nego sprema darove. živ. 304. — *cc*) i
ono što još ko daje prigodom vjenčaua: Poodi,
mili kune, vreuje ti je, ostavi nam koln dara,
zakon ti je. Nar. pjes. vuk. 1, 31. — *h*) što se
daje, osim plate, sluzi ili drugomu komu mlado-
dca, kao znak pripoznavaua i zahvalnosti za
službu, corollarium. ispredni jabuka. — *i*) što se
daje, kao znak zahvalnosti, onomu koji je
donio dobar glas. ispredi jakuka, kolač. Za glas
glasnoša neće uzet dara loša. V. Došen 156^b.

k) što se daje prigodom nove godine i drugo-
goga kojega praznika, strena. vidi kolenda. Dar
„strena“. F. Vraučić, rječ. 101. Dar koji se voli
„dobra ruka“ i „dobro leto“ a daje se na božić i
mlado leto „strena“. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 65^b.
Dar novoga leta „xenium“. A. Jambrešić, rječ.

l) što gazda i gost daju jedan drugomu kao
uspomena i znak ljubavi i prijateljstva. xenium.
isporedi jabuka, kolač. Dar koji se dava prijate-
lju radi koga veselja „xenium“. J. Mikala, rječ.
56^b. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 65^b. Meje Vuće zove
na darove, na darove i na milovañe. Nar. pjes.
vuk. 3, 378. Pošto razmijene darove i kolace,
Beskuća kreću put Kotora. S. Lubisa, prip. 231.

m) što se tuđim poslasticima a i kraljima daje
„lantia“. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 65^b. — *n*) što se
kod kakve pogodbe (prodaje itd.) daje preko onoga
što je pogodno, corollarium. Pogode se braćki
za 16 talijera i obični dar. Pravdonosa 1852, 3, 3^a.

— *o*) što se komu daje, da uradi što suprotno
svojoj dužnosti, mito. Popovi s toga uhilni hlope
na dobiti, na darovi. J. Kavañin 377^b. Dar, vidi
mito. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 65^b. Potle mita i
darova. V. Došen 154^b. S ñim se bane pobit ne
smidaše, već mu šaje mite i darove. And. Kačić,
razg. 30^b. Namamjenje, privara, moljenje, darovi i
obeañe blaga i drugoga. M. Dobretić 573. —
pp) u jednom primjeru xvi vijeka kao da je mjera,
dio tješka, ðvós. Hoće se oči obje od buhe, od
kokoši crne mljeka, fratarskoga zvona breka,
žuč od zmije pepejube: pak uzamši ove dare,
trijebi je u rosi da od jaja da se u nov lonac
svare. S. Bobajević 217. — *q*) ne tjelesna stvar
što se daje nego djelo koje se čini drugomu od
ljubavi, milosti, usrda, isporedi ljubav, milost,
usrda. Nemoj jošto tvjodom smrti prilagati štetu
k šteti, htjeo je namu ti štedjeti, dopusti nam,
draga, dar ti, daj nas tijeame htjeo utiši“. M.
Bunić 78. — *r*) u nepravom smislu, o onom što
se daje na silu: Posilnoga dara i uzetjia da im
nesta. Mon. serb. 147. (1849). — *s*) ironički, o
daru (smrti) koji se ne prima drugočno: Jer
tko imom smrtne kvari pravi, vaja smrtnim da
se darom davi. Osvetu. 1, 13. Tama krije na
štovu bojnika, ter ih smrtni promahuju dari.
1, 73. Pa među se brižni odzivilu se, jalnijem
darom samrtnim ularom. 3, 42.

*c. glagol je najobičniji za djelo iz kojega po-
staje dar, darovati, darivati; ali to mogu značiti
i neki drugi glagoli kad imaju uza se dar kao
objekat; taki su: a) ako dar ima prvo značenje:
učiniti: Vele je gruba stvar kada se prigodi
neñiti komu dar. N. Najlašević 1, 221. Da mu
dar neñim. M. Držić 3. Ona tebi velike dari i
casti učiniti hoće. Aleks. jag. star. 3, 302. Zeleći
mu moći dar ki godi učinit. D. Rañina ix^b. Ako
dužnik od svoje dobre voje učini zajmeniku koji
dar. Ant. Kadčić 263. — b) ako dar ima drugo
značenje: dati (no se nalazi i s prijem značenjem):
Dajući jim hpe dare ali ođić ali sudih srebrnih.
P. Radović, nač. 43. Er jednokrat dari dani
vazet nemogu se. J. Kavañin 103^b. Hotje mu
dati obilno dare i darove. V. M. Gučetić 152. Ko
ti veliki dar dade, on gleda i veliko uzdarje.
Nar. posl. vuk. 157. — darovati dar komu: Ti
si meni velik dar darovao. M. Divković, bes. 13^b.
— udijeliti, podijeliti, pružiti: Ili da mu dar
udili. V. Došen 8^a. (Zemlju) darove mnoge pruži.
14^b. A ni triba da polili dare. M. A. Rejković,
sat. F 1^a. — *c*) govoriti se darovati, darivati, ob-
dariti koga darom: dar može biti s prijem i
s drugim značenjem. Čij li će (ih) dvori dočekati?
čija l' majka darom darivati? Nar. pjes. vuk.
1, 12. Lepšim ču te darivati darom. 2, 303. Pa se
staše darivati darom. 2, 561. Oblari ga darom
velikijem. 3, 57.*

*d. akuzativom imena dar (s prijem značenjem)
uz prijedloga na, u, (rijetko) za, ili instrumen-
talom ističe se da je darauñe ili primañe čega
takoro da iz onoga postaje dar. a) na dar: iz-
među rječnika u Mikaljnu (na poklon, na dar,
na čast „dono, gratuito, 280^a), u Belinu (na dar
„dono“, 277^a), u Bjelostjenčevu (na dar v. na čast,
2, 234^a), u Studičevu 1, 161^a. za darauñe: Sreće dat
na dar prijatelju. M. Vetranić 1, 205. Gdi svaka
črila dio svoj pokloni vam na dar. N. Najlašević
1, 219. Njedomno se vik ne prima gospo-
daru uzimati stvar, ku na dar slugam svima
bude dati. D. Rañina 114^b. Na dar ti život moj!
B. Kačić, per. 178. Blaga razlika na dar mu do-
nese. D. Baraković, jar. 62. Ponudi mu kralj
onoga zlata i srebra na dar da mu bude. F. Glav-
inić, evit. 101. Ja tebi ovo na dar. a ti meni*

za uzdarje prikazi tvoje srce. I. Dorčić, salt. 11. Duša je naša po otačbini, jer kad je je bog stvorio dao je je čoviku na dar. J. Banovac, prip. 13. Eto ti ga na dar. J. Filipović 68b. Niti ju more drugomu prikazati na dar. F. Lastrčić, test. 302a. Na dar tebi djevojko Komjene Jagušilović. Nar. pjes. bog. 138. Ne mogu prodati ni na dar davat svojih suza naša krestjana. M. Dobretić 574. Od sad za sve moje dni do rastanka posvetivam ti i na dar neporočni primosim ti srce ovo moje. I. M. Mattei 265. Na dar mu ga šje slobodna. P. Sorkočević 593a. Tako vam se ubelilo platno! dušo moja, na dar ga delile! Nar. pjes. vuk. 2, 492. I dok spremim tanane košule da poneseš na dar mome Jovu. 2, 574. Na dar tebi moja Ikonija. 2, 592. — *uz primanje*: Pokle prija na dar Pompeovu glavu. D. Baraković, vil. 149. Koji je od ljupeža koju stvar primio na dar. J. Banovac, uboj. 38. Na dar imao. privs. obit. 14. Da bude imat na dar toliko jaspi. M. Dobretić 519. — *može značiti i bez plate, bez koristi*: Lijepa t' je na svijet stvar gospodi izvršnoj služiti, još na dar ako se služi noj. N. Najlašević 2, 92. Da na dar i bez nita sve to blagodarno učine. S. Rosa 90a. — *ima i na darove*: Donjeće mi od zlata košulu, tebi ću je na darove dati. Nar. pjes. vuk. 1, 610. — *b) na dar*: za daruše: Sije moje sazdanje ježe vladahu vč daru spasu mojemu. Mon. serb. 75. (1302—1321). Tebi, koji u dar saj svijet vas nami da. N. Dimitrović 54. Er joj te šlem u dar za bijeg ljubavi. N. Najlašević 2, 3. Pastir kraljici njegovoj da moje dijete u dar. M. Bunić 6. I vele s draga je srca vjete u dar poklašan. I. Gundulić 2. Milosna jedina božice svijeh strana, tebi u dar maslina od mene je podana 176. To li neč' ga dat' za platu, daj ga u dar plemeniti. 470. A u dar tvoje od dobiti tebi davam mene istoga. P. Kanavelić, iv. 82. Poklonio mu u dar neprocijenjene basteine. I. Dorčić. ben. 42. Si li Kate vsu vzela, ča ti 'e mati v dar dala? Jačke 45. u *pasivnom smislu stoji* doći u dar: Ne kako onu stvar, dostojna koja jes da bude doć u dar prid slavni tvoj ured. N. Najlašević 2, 43. — *za primanje*: Malahan ovu stvar i loše narednu primite vi u dar za ljubav za jednu. N. Najlašević 1, 276. Ako bi imil toga konia u dar. Š. Budinić, ispr. 109. Sve što imam u dar mihi primi ljepos tva od mene. I. Gundulić 462. Dobi od kraja grad Sikloš u dar. S. Lubiša, prip. 84. — *jedan put (xvi vijeka) stoji* u dare: Ne slah joj u dare kamenje pridrago, ni nijedne dinare. N. Najlašević 1, 159. — *u jednom priučeru prošloga vijeka stoji* dar u loc. pl. Kada u darili ah za mito bili nim dana. J. Kavačini 44a. — *c) za dar u jednom primjeru xviii vijeka*: Poslao je za dar papi ruku sv. Andrije. A. Kanižlić, kam. 836. — *d) darom*: Dasmo imi i darovasmo dobrovoljnimi darom. Mon. serb. 439. (1446). Pravim darom darovasmo i podarismo Martina. Mon. croat. 84. (1577). Dasmo i novim darom darovasmo. 279. (1577).

2. DĀR, *adv* saltem, *daj*, *dajubidi*, *barem*. — *Biće postalo* od *daže* (*ispoređi rus. даже, quin etiam*) u čem je *zadržano* afirmativno da (*vidi* 1. da pod 11, 1) i žv; u *ovoga zadnjega ž* je *postalo* r a o je *otpalo*. *ispoređi* *daj* koje je na *tačkovni* način *postalo* *zadržano* riječi da i j. — *Dolazi* u *drvojce* pisava čakavaca xvii vijeka, a xviii na *jednom* mjestu u *knizi* ne *dosta* *crkveno* *štampanoj* *po* *pisčevj* *surti*; u *između* *rječnika* u *Francićera* (*saltem*). 953; u *Bjelostjenčevu*. Hoćeš li dar sada, Febrojnija, pokorna biti? F. Vrančić, živ. 62. Pokle martirici ni drago iz monastira poiti, dar nam jedno nie udo daj. 68.

Kada tko ne bi mogal jino učiniti, neka dar samo pozdravi onih pet ran. Michelangelo. 1. Da bih ja dar toliko sud prolit, koliko vi proliste. 29. Ukažimo se larni takomu dobročinstvu za s uspomenom od dobročinstva. A. d. Bella, razg. 99.

3. DĀR, *vidi* *dari*.

1. DĀRA, *f.* *kod kakve robe, trgovine teža suda, vrece itd.* u čem je *roba, tur. dara*. — *U naše vrijeme* i u *Vukovu rječniku*. — *Pošto vrijednost dare nije gotovo nikakva prema vrijednosti trgovine, od cijene oec (trgovine) treba odbijati nešto na daru; otale se govori u prenesenom smislu (u šalt)*: Odbiti kome što na daru. Nar. posl. vuk. 231, *kao što se govori* na *ludost gotovo u istom smislu. vidi i Vukov rječnik*.

2. DĀRA u *zagoneci, možebiti kao glas sličan zvuku gatača*. Jaro se nadimalo, noge podvijalo; dara, dara čudnih nakarada (*odgovoraj*: gajde). Nar. zag. nov. 27.

DĀRAC, *dārca, m. dem. dar. ispoređi* *darak*. — *Akc. se mijenja u voc.*: dārce, dārci, i u *gen. pl.*: dārācā. — *Postaje* od *dar* *suфиксом* *ica*. a) *malen dar uopće. samo u* *Mikašinu* i u *Bjelostjenčevu* (*kajkavski darce*) *rječniku*. — *b) vidi darak pod 2. samo u jednogva pisca u naše vrijeme*. Ja ću se zarjetovati da ću pri stražimni času ostaviti u svetoga Mine u selu cijelu okrutu, kalež, darce i kadiomcu. S. Lubiša, prip. 227.

DĀRAD, *dārda, m. strijela ili gilit, tal. dardo, strijela*. — *ispoređi* *darda*. — *Dolazi* nu *deca* *mjesto* (*na jednom darad, nu drugom dard*) u *jednoga pisca xvi vijeka, i to samo u acc. sing.* Pojam *dard* njegov, k *srdaču* *prisonif*, *probosti* se *hotiše*. P. Zoranić 39a. Gizdav i prilipo ukovanim šipkom darad jedan da. 50a.

DĀRAK, *dārka, m. dem. dar*. — *Akc. se mijenja u voc.*: dārce, dārci, i u *gen. pl.*: dārākā. — *U starija bi se vremena pisalo* *daraks*, *no tomu nema potvrde*. — *Postalo* je *od* *osnove* *dar* *suфиксом* *aks*, *te bi prvi oblik bio* *daraks*, *kako je u staroslavenskom; da je riječ mogla postati prije nego su se slavenski jezici razišli, svjedoci starost. daraks, rus. дарокъ, češ. dárek, pol. darek*. — *Kod naših pisaca dolazi od kraja xv vijeka u između rječnika u* *Belinu* 583a, u *Stuličevu*, u *Vukovu*.

1. *malu dar, vidi* *dar*. Kada *darkom* *malim* *dojde* *te* *darovat*. M. Marulić 129. Da *ljekaru* *zahvali* i *kojigodi darak* i *plaćicu* *prikaže* *za dobro* *koje je primio* *od* *ljekara*. M. Divković, bes. 238a. *Primi* *dakle*, *pripostovani* *gospodine opate*, *ovi mali darak* *moga* *truda*. J. Banovac, razg. viii. *Ono je* *kor* *darak* *koga* *sam* *poslao* *tebi*. *And. Kačić*, bor. 35. *Ja sam* *medutim* *poslao* *neke* *darke*. D. Obradović, basn. 358. *Jedan* *novčić* *mali darak*, *a velika* *zadužbina*. Nar. pjes. vuk. 1, 145. *Ne* *pronoste* *moga* *darka*, *već* *udeli* *pa* *nameni*. 1, 146. *Te* *i* *Jovu* *česu* *napraviše* *od* *darka* *i* *od* *navstava*. Nar. pjes. here. vuk. 192.

2. u *crkvi* *ovo* *troje* *čim* *se* *pokriva* a) *diskos* (*исрѣвъ покроевъ*), b) *putir* (*второй покроевъ*), c) i *diskos* i *putir* *zajedno* (*покроевъ* ili *коздрѣвъ*). Vuk. rječ. 114a.

DĀRAN, *dārna, adj.* *liberalis, dono datus*. — *postaje* *od* *dar* *suфиксом* *ana*. 1. *na jednom mjestu* u *pisca* *xvi vijeka* *kao* *da* *znači* *darežliv*. *podulje*. *Za* *što* *t' biti* *vik* *na* *sviti* *hoću* *t' haran*, *bože* *daran*, *dokli* *budu* *k* *moru* *vođe* *teč*. S. Rašina 117ab. — 2. *padu* *na* *dar*, *ne* *zadržano*. *darom* u *Stuličevu rječniku* (*gratuitus, dono datus*). 1, 101b). — *i* *adv.* *darno, na dar, bez plate, do-*

lazi samo u Studičeru rječniku (gratis, gratuito, sine ulla spe mercedis. 102b) gdje stoji da je uzeto iz *Grundulica*.

DARANOVAC, Dāranōvca, m. selo u Slavoniji, u požeškoj podžupaniji. Pregled. 89.

DARATI, dārām, impf. tangere, doticati se koga. — Načineno je kao imperfektni glagol prema darnuti, od osnove dar sufixsom a. — Dolazi samo na jednom mjestu u narodnoj pjesmi. Rukom dara Siješanin-Ivu. Nar. pjes. vak. 3, 213.

DARĀUN, m. biće pokreno od bibličkoga imena Faraun. — u naše vrijeme, kao u poslovi. Vala taj je tvoj guš zapamtio cara Darauna! L. Lazarević.

DARBA, f. dar. — Od osnove dar sufixsom ba. — Samo jedan put u jednoga pisca xviii vijeka: Darbe jesu ne gamate. J. Kavašin 538b.

DARBOJ, m. ime muško. — Samo u jednoga pisca xvi vijeka, koji će biti sam i načinio to ime od dar i boji. Dojde med nimu Darboj katunar poštovani. P. Zoranić 43b.

DARČIN, darcīna, m. cinnamomum, mirisava kora nekoga drveća (Laurus cinnamomum L.) što se upotrebljava kao miris i kao začina, cimet, kačela, korica. pers. dārcin, tur. darčīn. — Dolazi u naše vrijeme. Može fele ovoga roda (cinnamomum) daju aromatičnu koru poznatu pod imenom korice ili darčina; ove se kore troše u jela i u lekove. J. Pančić, bot. 187. — i za samo drvo: Lika je više ili manje zelena, a ređe je žuta n. pr. u darčina ili cimeta (Laurus ili Persea cinnamomum). K. Crnogorac, bot. 39.

DARD, vidi daru.

1. DĀRDA, f. verutum, giliti, sulica. — Tuđa je riječ, i po svoj prilici došla je iz kojega ne-mčkoga jeziku, ispredi anglosaks. daradli, darodli, u starom skandinav. jeziku darrahr, u starom ruseum. tart; otale u srediem latinskom dardus i darđa. nije potrebno pomisliti na tal. dardo, pošto ima i češ. i pol. darđa. — ispredi darad. — Dolazi od xvii vijeka možebiti i do našega vremena (vidi najposljedni primjer) a između rječnika u *Vrančevu* („venabulum“ 111), u *Mikićinu* („acclides, tragula, framea, jaculum, missile, telum, bolis, hasta“, darđa kratka „verutum, mucro hastatus“, 56b, hititi sulicu od darđu. 130b, cagaļa, darđa. 46a, sulica za striliti, darđa. 667b), u *Bjelostjenčevu* („verutum, acclides, bolis, falaria; 2. tragula“, 3. darđa, sulica „venabulum maxime quo venatores utuntur cornibus hinc inde extantibus, missile, hasta missilis“, 4. darđa mala i ostra „jaculum, lanceola, vormina, hastula, verutum“), u *Jambrešičevu* („verutum“, darđa zverimska „venabulum“). Sjaviti će naše svoje na ramiće a sulice i darbe na kose i srpove. M. Diković, bes. 709. Prina udorce od darđi i strila. P. Posilović, nasl. 119b. O darđu nedobrosvita, koja otvorila si srce moga zarnčnika Isakrsta. 178a. Darđa, motka kojom mečkari biju mevljede (ču) od Jovana Andrića Arlića, vojnika), stuniam o toj riječi u narodu. M. Durović.

2. DARDA, f. varošica u *Vgarskoj u Burañi*. Šem. ist.-prav. 1878. 39.

DARDĀGAN, m. seoc u Bosni u sarajevskom okrugu, tur. dardagan, ruspršan. Statist. 12.

DARDANĀJA, f. ἡερδάνια, Dardania, ime grada u trojanskoj priči. xv vijeka. I Dardanus kralj učinio silno dlo, veće od oca svojega, imenova svojim imenom Dardanija. Ark. 9, 122 (146b).

DARDANUŠ, m. ἡερδάνος, Dardanus, ime

muško u trojanskoj priči. xv vijeka. vidi Dardanja.

DARETIN, m. i Daretino, n. ime mjestu prije našega vremena. Daretins, Darétino. S. Novaković, pom. 131.

DARETINO, vidi Daretin.

DAREVA JARUGA, f. zemļa pod njezima u Srbiji u krajujevačkom okrugu. Sr. nov. 1875. 753.

DARÉŽLIV, adj. largus, liberalis, koji rado daje, podatli. adv. daržljivo. — Postaje sufixsom liv od nepotvrdenoga apstraktnoga imena darež (isporedi drijemež, grabež, lavez), a oro sufixsom ez od osnove dar, ispredi lubežliv, sramežliv. — Biće riječ kajkavska. — Dolazi u jednoga pisca Slavonca xviii vijeka, a između rječnika u *Bjelostjenčevu* (kod kojega ima i adv. darežljivo), u *Jambrešičevu* (samo adv. darežljivo), u *Voltiđjīnu*, u *Stuličevu* (adj. i adv.) gdje stoji da je uzeto iz pisca kajkavea *Mulha*. Jošte podražuje naselca darežljiva narav dobolikom pramalitja. M. A. Rejković, sat. L6b.

DARÉŽLIVAC, darežljivca, m. čorjek darežliv. — U *Bjelostjenčevu* (kajkarski darežljivec) i u *Stuličevu* rječniku (gdje stoji darežljivec i da je uzeto iz *Barakovića*, a u ovoga nemo te riječi).

DARÉŽLIVOST, daržljivošti, f. largitas, liberalitas, polatljivoš. — Ake. kakav je u gen. takav je i u ostaljem padežima, osim nom. i acc. — Postaje sufixsom osti od darežliv, a kod ovoga vidi ostalo. — ispredi darežljivstvo. — Kao i darežliv, biće riječ kajkavska. — Dolazi xvii vijeka kod jednoga pisca čakavea iz *Seua* a xviii kod jednoga pisca Slavonca, a između rječnika u *Bjelostjenčevu*, u *Jambrešičevu*, u *Voltiđjīnu*, u *Stuličevu* gdje stoji da je uzeto iz pisca kajkavea *Mulha*. Ni (nije) darežljivošti, neg črna lakomost. P. Vitezović, odj. 45. P. Koja je kripot protiv lakomosti metnuta? O. Metnuta je darežljivoš. E. Pavić, jezgr. 133.

DARÉŽLIVSTVO, n. vidi darežljivoš. samo u *Stuličevu* rječniku.

DĀRI, adv. usque, dori, ča. — Postaje od daž i: e je ispalu pred i a ž je postalo r. da može biti isto što do (isporedi dori = dože i) na što sam smisao darodi, ali suprot toga može se kazati da ima i deri (dože i) te bi da ili de moglo vrijediti kao afirmativno da (vidi I. da pol II, 1), a dože bi moglo postati od daže po smislu i radi prijedloga do koji često za nim stoji. — Može biti i okriveno: dar. — Dolazi od kraja xv vijeka do polovine xvii samo kod čakavea (primjer u N. Rašine prepisan je iz pisca čakavea) a između rječnika samo u *Bjelostjenčevu*.

a. obično stoji pred kojim prijedlogom (najčešće do, rjeđe u na, pod s acc., proti) koji naznačuje primicanie k ču. a) za mjesto, s prijedlogom do: Od rike velike Enfrata dari do mora od zapada budu mejaši vaši, Bernardin 23a, deuter. 11, 21. Petar tada slijase ga izdaleka dari do dvora. 48b, mat. 26, 58. Da su (gubavci) izgrizeni dari do grla. Naručen. 33a. Od Galileje dari do ovdj. Korizim. 95a. Sukna razlikih svil dar do tla nizoka. M. Marulić 76. Od mora aktivlonskoga dari do mora adrijskoga. F. Glavinčić, evit. xiv. — s prijedlogom u s acc.: Projdo dari u Etiopiju. F. Glavinčić, evit. 58b. Cesar čini ga dari u Egipat protirati. H44. — s prijedlogom na s acc.: Oni veliki krug dvi drobno živinice dari na brdo Rovinskoga škola doukodu. F. Glavinčić, evit. 312a. — s prijedlogom pod s acc.: Dari pod zide mesta doluodeći. F. Glavinčić, evit.

100b. Dojde dari do šator kraja. 198b. — s *prijedlogom* proti s *dat.*: Raj zemaljski višinom svojom prohodí polovicu dila aera ili zraka dari proti okrugu misćenom. F. Glavinčić, evit. 99a. — *b) za vrijeme, u svijem primjerima s prijedlogom* do: Da pod obranitelji i pod odvitičnici stoji dari do vremena na to narejena. Bernardin 9a. paul. gal. 4, 2. Hoću s vami biti dari do iskončanja veka. Naručn. 30b. Ima napridovati pop dar do konca. Naručn. 30b. Čināše ošiej dari dotle dokle se rečena redovnica povratí. Mirakuli. 48. Da pod obranitelji i pod odvitičnici stoji dari do vrjeme na to narejena. (*prepisano iz Bernardina, vidi prvi primjer*). N. Rašina 25b. paul. gal. 4, 2. Od dni Ivana kristiteja dari do ovoga dne. Anton Dalm., nov. tešt. 15b. I ova biše udovica dari do osamdeset i četiri godišća. Postila D48. Obsluženje nauka crkvenoga ko je dari do nas prešlo. S. Budinić, svn. 102a. Kasni krtisti se dari do nemoći. ispr. 100. I to trpi, dari dokle telo jeho prenesho u Rim. F. Glavinčić, evit. 382a. Ne pokajati se dari do svrhe. S. Matijević 95. Da vam budem verni drug dari do smrti moje. Michelangelo. 18. — u *jednom primjeru dari stoji pošlje prijedloga do i genitiva*: Od prve vitarne do noći jutrnega dneva dari kađa se crkva zapre. Kapit. sen. ark. 2, 83. — *c) i za drugo što nije mjesto ni vrijeme, kad se kaže koja granica može biti ili treba da bude kakvoj radii. s prijedlogom* do: Klačalu jej se od starijih počansi dar do malih. Mirakuli. 86. Dokle ne povratiš dari do najzadnje mire. F. Glavinčić, posl. 67.

b. u jednom primjeru dolazi i pače kojemu podaje veću silu: Pače dari u bogu, jeli jedan ali ih je već, sunđu položihu. F. Glavinčić, posl. ix.

I. DARIĆ, m. dem. dar. — *Akc. se mijela u gen. pl.*: dārića. *može biti da bi akc. u nom. sing. bio i dārić; tad je u gen. dārića. te kakav je u gen. takav je i u ostalijem padžima, osim nom. i acc. sing. i voc.*: dāriću, dārići. — *Postaje sufiksom iz od dar.* — *isporedi darak.* — *Dolazi u dvojice pisaca xviii vijeka i u Stalićevu rječniku.* Započinje s malim kojim dārićem. P. Kuežević, osm. 251. Dostoj se primiti ovi dārić od ruku mojlih. And. Kačić, kor. 35.

2. DARIĆ, m. prezime xvi vijeka. Jandrij Darić, Paval Darić, Jelica žena Jurete Darića. Mon. croat. 233. (1527).

DARIĆI, m. pl. socec u Hrvatskoj u kartovačkoj podžupaniji. Pregled. 26.

DARIJ, m. Dareus, Darius, ime kraja od Perzije, staropers. Darajavnš, grč. Δαρείος. — *nom. može biti i Darije. u Aleksandriji pisanoj glagolskim slovima stoji obično Darij, rjeđe Darije; u rukopisu s ćirilskim slovima stoji Darije.* Darij k nemu reče. Aleks. jag. star. 3, 268. To Kandarkus Dariju govoraše. 269. Tu kiiugu Darije pročitaše. 268. Azl jestnu Darije carl. Aleks. novak. 71. Kraļ Lehsandro razbivši Darija kraļa. D. Rašina va. Kod Darija kraļa. F. Lastrić, test. 199a.

DARJA, f. ime žensko. — *Načuvno prenu mužkom Darij kod kojega vidi postojne.* — *Dolazi xviii vijeka kao ime kršćansko.* Nu Darijom zovu pravo. D. Baraković, vil. 182. Otac oženi ga s divojkom nikom, po imenu Darija. F. Glavinčić, evit. 347.

DARIJE, vidi Darij.

DARIJEVIĆI, Darijevića, m. pl. zasclak u Srbiji u užičkom okrugu. K. Jovanović 153.

DARILO, n. dar. u naše vrijeme u narodnoj

prilpovijeci i u Vakovu rječniku gdje stoji da se govori darilo božje. Da take jepote i darila božiega nije bilo ni u jednoga cara. Nar. prip. vuk. 230.

DARINKA, f. ime žensko u naše vrijeme. To ne bila rumena ružica, no Darinka ua glasu devojka. Nar. pjes. vuk. 5, 265.

DARINOVCI, Darinovića, m. pl. ime selu prije našega vremena. Darinovci (selo u Srčimu). S. Novaković, pom. 131.

DARITEL, m. dator, largitor, onaj koji dari, daruje, udjeluje. — *Akc. je u gen. pl.*: dāriteljā. — *Postaje od osnoce dari glagola dariti sufiksom telj.* — *Dolazi od xvi (vidi prvi primjer kod a, b) iz nauka sv. Bernarda do xviii vijeka, a između rječnika u Bellinu (dator. 245a, donator. 277a), u Bjelostjenčevu, u Voltigijinu, u Stalićevu.*

a. onaj koji nešto daje, daruje. a) ime stvari darovane stoji u gen. bez prijedloga: Daritel poviženja. P. Radovčić, ist. 136. Postovati dariteja života. M. Radnić 123a. Bože, dariteļu mira. L. Terzić 352. Tako četo bit uslišani od onoga prisvokoga kraja od slave, koji je daritelj svakoga dobra. F. Lastrić, od 178. Bog sviju dobara jest daritelj. I. Velikanović, uput. 3, 248. — *b) ime stvari darovane stoji u gen. s prijedlogom od:* Od svako(ga) dobra sam jest bog daritelj. Nank brn. 77b. Kako dariteļu od slave. P. Radovčić, nač. 448. Daritelj od čistoće svake. F. Lastrić, svet. 3a. Er će vam poslat duha svetoga, dariteļa od milosti. D. Bašić 79a. — *c) ime se stvari darovane razumije po ostaloce:* Sto godi su veća dobra i darovi, to se očituje veća ljubav i dragost u dariteļu. F. Lastrić, ned. 267b. Ne gledaš na dar nego na srdce dariteļa. A. Kanižlić, uoč. 867.

b. onaj koji upće daruje, udjeluje dobra, u svijem primjerima o bogu. Oholost zabranjuje čouka da ne prima veće darove od boga budući daritelj uzveličani. M. Radnić 353. 354. Ne poznavas tvoga stvoritelja, ne zafajzješ tvomu dariteļu. A. d. Bella, razg. 82b. Boga vaļa da se boje koji je hiov branitelj na svitu a daritelj na nebesi. E. Pavić, ogled. 453. 454.

DARITELICA, f. datrix, žensko čelude koje dari, daruje. — *vidi daritelj.* — *Akc. je u gen. pl.*: dāritelija. — *Dolazi samo u Bellinu (datrix. 245a, donatrix. 277a), u Bjelostjenčevu, u Voltigijinu, u Stalićevu rječniku.*

DARITI, dārīna, imjff. donare (aliquem aliqua re), darivati, nudarivati. — *Akc. kakav je u praes. takav je u aor. 2 i 3. sing. dāri, u imperf. dārāh, u part. praes. pass. dāren; a u ustalijem je oblicima onakav kakav je u infinitivu.* — *Postaje od osnove imena dar sufiksom i.* — *Stara je riječ, kako svjedoči starost. dariti, ras. darpati, reš. dariti, pol. darzyć, ali, ako nije složena s kojim prijedlogom (isporedi nadariti, obdariti, podariti) dolazi vrlo rijetko i u naše vrijeme nije obična.* — *Potvrđena je pouzdom od xv vijeka (prvi primjer iz xvi nije dosta pouzdan) a između rječnika dolazi u Voltigijinu i u Stalićevu Koga (Danilo) gospo, sa mnom dari (a u nastajem izdanju: Koga sa mnom, gospo, obdari). A. Cukuranović 143. Timi stvari Ružu darah. M. Gazarović 30. S česa bog ga zlamenima dari, i unozijem čudesima. J. Kavašin 304b. Više dari ljudi osorne. 538b. Isuse tebe slavimo i oca s duhom darimo za blage ove prilike. E. Pavić, jezgr. 157. Da ta sitva dobro znom dari. J. S. Kečković 112.*

DARIV, m. dar. — *Postaje vidi kod darov.* — *Dolazi xviii vijeka kod jednoga pisca iz Bosne,*

xviii vijeka kod dvojice iz Boke kotorske, u naše vrijeme u narodnoj pjesmi i otale u Vukovu rječniku. u prvom primjeru može biti da je od nom. darivo: ovo bi tad postajalo od glagolske osnove dari (vidi dariti) sufiksom vo (isporedi nošivo) i značilo bi ono što se može darovati. Danaska ne gleda se toliko koji ima pravdu nego koji ide naprčed darova (darovač) i dariva (darivač). P. Posilović, nasl. 46a. Kadkod boće da nu se da ve de nego je dao, ili s toga prima darive. I. A. Nenadić, nauk. 136. Prožilirajra plate, poklone, ali darive. 137. Da se ne uzamnaža veličanstvo koga dariva plemenita. J. Matović 135. Jesu li to gaće od prodaje, ili su to gaće od dariva? Vuk, rječ. 111a.

DARIVALAC, darivaoca, m. donator, čorjek koji nešto daje na dar, daruje, dariva. — Akc. je u gen. pl. darivalača. — Da je potvrđeno u starija vremena, bilo bi pisano darivalac, osnova je darivale, ali i ostaje nepomijeno samo u nom. sing. i u gen. pl., u ostalim oblicima zamjeňuje ga o, jer stoji na kraju od sloga. — Postaje sufiksom eca od part. praet. act. II (darivao, osn. darival) glagola darivati. — isporodi darite), darivalo. — Dolazi od xviii vijeka i u Stuličevu rječniku gdje ima darivalac i grješkom darivaoca. Otca, sina i duha svetoga, darivaoca dobara. E. Pavić, jezgr. 130. Abel prikaza bogu prvine svoga stada a bogu omili darivalac i dar. Blago turl. 49a. Narod misli da darovana stvar nije po sve iz vlasti darivaoca predana, jer kad se prodade, darivalac traži više puta natrag svoje. V. Bogišić, zborn. 505.

DARIVALICA, f. žensko čelade, koje koga daruje. u Lici. V. Arsenijević. — Akc. je u gen. pl. darivalica. — Postaje kao darivalac sufiksom ica.

DARIVALO, m. muško čelade koje koga daruje. u Lici. V. Arsenijević. — vidi davalo. — Akc. je u gen. pl. darivala.

DARIVĀNE, n. donatio, djelo kojim se što dariva. — Stariji bi oblik bio darivanije, pa darivanje, no nijesu potvrđeni. postaje sufiksom je (ije) od osnove part. praet. pass. glagola darivati. — Dolazi od xviii vijeka i u Vukovu rječniku. Nije ženidba jedno samo darivanje, ma zamjenjiva pogodba. J. Matović 305. (Svojina se stječ) kupovinom, nasljedstvom, darivanem. V. Bogišić, zborn. 399. Pri darivanju nepokretnina treba da oni te dariva pokaže pred nekoliko ljudi, ili pisмено da označi šta i kome dariva. 505. — u osobitom smislu prvi zarugbeni sastanak (u Banatu). Ne brojeći svadbu ima takih sastanaka tri t. j. darivaše, prsten i ugovor. V. Bogišić, zborn. 166.

DARIVATI, darivam ili dārujēm (i darijem, vidi I, b), impf. donare vidi darovati. — Akc. kakav je u praes. takav je u impf. darivāj ili dāruj, u impf. darivāh, u ger. praes. dārujūci (a darivaūci po akcentu infinitiva), u part. praet. pass. darivān, a u ostalim je oblicima kako u nast. — Postaje od darovati, izmjenjivi u osnovi nastarak ova jačim iya (uprav iya počem bi u starije vrijeme bilo daryvati, ali tomu nema potvrde); da nije postulo od dariti, poznaje se po značenju, jer u prijev. primjerima ima kao objekat stvar što se daje; a kod dariti je objekat čelade kojemu se daje. — Dolazi od polovine xv vijeka (vidi prvi primjer kod II, 1, a, a), a između rječnika u Mikalčinu (darovnik, koji dariva. 57a), u Belnu (darivati, darivam komu što ili čijem koga „donare“. 277a), u Bjelostjencu (darivam, darivati „dono, do, offero munus, munero, munero“. 66a kod darujem), u Foltiži-

jinu (darivati, darivam „regalare“, „schenken“), u Stuličevu (darivati, darivam „largiri, largitari, frequenter donare“), u Vukovu (darivati, darujem 1. kome što „darbringen“, „offer“; 2. koga „beschenken“, „dono“), u Daničevu.

I. oblici u praes. i u vremenima (impl., ger. praes.) što iz nje postaju: a) darivam od xv vijeka, vidi darivams u prvom primjeru kod II, 1, a, a); darivamo (pisano darivamo) u drugom primjeru. taj se oblik uzdržao i u naše vrijeme, premda ga nema u Vukovu rječniku, tako ima u narodnijem pjesmama skupljenijem od Vuka praes. 3. sing. dariva 2, 46. 155. 332 itd. — 2. pl. darivate 1, 148 — impl. 1 pl. darivajmo 5, 292, a u Dubrovniku oblik darujem nije poznat ni današnji dan. — b) darijem od kraja xv vijeka kod čakavaca i kod tri pisca što često imaju čakavskih oblika, a to su L. Terzić, Turlotov prerodilac, A. dalla Costa praes. 1. sing. dariju 1. Ivanišević 233. — darijem 56. 70. 108. L. Terzić 74. 135. — 3. sing. darije A. Georgiceo, nasl. 79. 96. pril. 87. P. Radović, ist. 90. 148. A. Vitajić, ost. 24. ist. 275b. Blago turl. 217. 223. A. d. Costa 1, 260. 2, 76. — 3 pl. dariju P. Hektorović 64. — part. praes. act. darijući. M. Marulić 3. M. Gazarović 46. — za imperativu nemu potvrde. — c) darujem u praes. vremena dolazi kao praes. glagola darovati i s imperfektivnijem značenjem; vidi kod darovati. najstariji primjer u kojem mislim da imperfektivni praes. darujem stoji prema inf. darivati dolazi xvij vijeka u pisca bošniaka: Zaručnik brani i pomaže svoju zaručnicu i daruje joj stvari drage P. Posilović, nasl. 177a. a xviii vijeka u drugoga Bošniaka: (Isus govori:) Darujem svima virmim krv vlastitu. F. Lastrić, test. 164a. a u naše je vrijeme kod većine naroda običnije nego darivam.

II. značien.

1. s acc. stvari što se daruje i s dat. onoga komu se daruje, donare aliquid alicui, davati komu što na dar.

a. aktivno. a) može se darivati svaka stvar, a osobito tjelesna: Dahn i daju, darovahs i darivams knezu i vlastelima i vsjoj općini vladuštoga grada Dubrovnika svu župu Dračevicu. Mon. serb. 419. (1451). Darovamo mu i dasmo, pače darivamo i dajemo tri sela. Mon. serb. 494. (1465). Vam ludim darivam zemajska sva dobra. G. Držić 356. Dariva dipli Držiću. M. Držić 25. Knjige ke trudom moje pameti budu pisati hoću jih Blezili darivati. Star. 1, 227. (xvi vijek). Vam, vitezi moji mili, grad darivam. G. Palmotić 1, 109. Da ovi cvit od jedinstva s bogom tebi kako ne ugodan darujem, kako darijem. I. Ivanišević 70. Sabju mu dariva. B. Krnarčić 22. Dovrši(h) moju želju i trud, koji vašijem dostojanstvom darivam M. Radnić m. Sve što mogu, sve što imam i uživam tebi darivam i poklanam. I. A. Nenadić, nauk. 223. Svega svoga bogatstva polu dariva svomu zetu. And. Kacić, kor. 276. Uzmj ovi moj prsten, i ja ti ga darivam. N. Palikuća 44. Koji obita i darije ima obetati i darovati stvar svoju vlastitu. A. d. Costa 2, 76. Stvari crkvene ne imadu se rodbini darivati. I. J. P. Lučić, nar. 55. Ne bi li mi štogod darivala. Nar. pjes. vuk. 3, 416. Svaki niemu ovu darivase. 4, 96. Djever daruje vjerenici najviše fornutu. Vuk, kovč. 51. — b) može se darivati stvar duhovna, a i takova što se zove imenom apstraktnijem ili imenom stvari tjelesne u prenesenom smislu: (Isus) dariva slavu. Korizm. 79a. Ka darivash istini život. Transit. 98. Koji krtom mir darivash. P. Hektorović (?) 153. Darivam ti mu vjeru. M. Držić 79. Život ti darivam; može li

se veće dat? 363. Oni iz dvora polivaju, a ti plodnost darivaš. B. Kašić, nasl. 99. Kakono da bog dariva milost čovjeku za dostojanstvo njegova pošta. S. Matijević 78. Tu joj višnji moć dariva. G. Palmotić 1, 103. Sreće su ovo neizgledne ke ti nebo zgar dariva. 2, 275. Voju i sree teb' dariju (ja). I. Ivanišević 233. Bog nu darije jednu milu i dobru voju. P. Radović, ist. 90. Uzmi sree moje koje ti darivam. V. Anđrijaš, put. 139. Tužnijem hromcem hod dariva. A. Vitaljić, ost. 50. Posvećujem ti i darijem moj duh. L. Terzić 74. Darivam ti sree. J. Banovac, privs. ob. 95. Darujem svima virmim krv vlastitu za likariju i odkupjenje; razbojniku skrušenomu raj nesbeski za uživanje. F. Lastrić, test. 164a. Isukrst dariva veliku ljubav krstjanima. V. M. Gučetić 15. Vratak od sviju dobara nami poklana i dariva gospodin Isukrst. A. Kanižlić, uzr. 73. Kadgod bog darije po krstjenju ne samo zdravje duhovno dati i tlesno. Blago turl. 217. — u ovom primjeru znači praštati: Darivam ti život mili (gdje bih te mogao ubiti). G. Palmotić 2, 358. — slično je i u ovom primjeru: (Osman govori:) Darivam ih (odmetnike, t. j. njihov život) staroj vjeri spažojana, janičara. I. Gundulić 504. — c) *objekat je ime dar (i podarje)*. Dariva nam mnogi dari. Š. Budinić, sum. 31b. Bez pogleda od obraza darivaš podarja tvoja. B. Kašić, nasl. 147. — d) *bez objekta*: Ako štedj' blago baju, od lakomijeh stječu imo; toli slugam darivaju, razmetni su vidjet' svime. I. Gundulić 482. 483. Vas dan darivaše iskrijnema. B. Kašić, fran. 52. Tko brzo dariva, dvaš dariva. (D). Poslov. danić. 127. Tko mučno uzima, mučnije dariva. (D). 130. Dvaš dariva, ko poteži. J. Kavañin 39a.

b. *sa se*: a) *refleksivno*. Kroz toj se od sada darivam ja tebi. N. Najekšević 2, 45. Eto se vas kolik po svojoj voji sam na službu ije u vik veselo darivam. I. Gundulić 155. Ja im drago zahvaljavim i snižo se nim darivam za njih kćercu. G. Palmotić 2, 223. — b) *pasivno*: Jere časti take tacim se dariju. P. Hektorović 64. Pjesni pokorne Davida kraja opeta u prvom svjetlitu svijetu se kažu, gospostvu se tvomu dobrovoljno darivaju. I. Gundulić 192. Da se bogu čast dariva. A. Vitaljić, ost. 3. Darovi svijema se darivaju i udjeluju. J. Matović 152.

2. *s acc. čeladeta i instr. steari*, donare aliquem aliqua re, *nadarivati, obdarivati koga čim*.

a. *aktivno*. Ako bog dariva doblil. Korizum. 23a. Ki o mladom litu starijih svojih darijući. M. Marulić 3. Od svih stvari, kojima mene darivaju. P. Hektorović 54. Sam zaručnik pokrpluje zaručniku i darije. A. Georgezice, pril. 87. Koji nas svakim dobrom dariva. I. Grlić 30. Stade ti ih gospoda uz trpezu darivati. Nar. pjes. mikl. beitr. 33. Darivat dobre i naučne. N. Palikuća 7. Dogle ja imadoh čim darivati unuke. M. A. Reljković, sabr. 18. Bog dariva slavom nesbeskom naša dobra dila. B. Leaković, gov. 53. Starog svata darivala. Nar. pjes. vuk. 1, 51. Ruka vam se posvetila kojom ste me darivali! 1, 148. Stadoše je darom darivati. I, 421. Bratac seju ljevo darivao. 1, 549. Pa izvadi devet prstenova sve od čista saliveni zlata i u nimu dragi kamenovi i uza njih stotinu dukata, te dariva svoju snahu drugu. 2, 46. Il' je kuma kumće iznijela da car krsti i da ga dariva. 2, 155. Stroši Duro tri tovara blaga dok dariva svasti i punice. 2, 470. Mi ovaško šure darujemo. 3, 128. A vezire robljem darivali. 3, 273. Hoće tebe dobro darivati. 3, 414. I cjelivla krste i ikone i dariva sveto invandlje. 4, 16. Pa izvadi dvanaest dukata te dariva svoje milo kumće. 4, 18. Sve dariva kitu i svatove.

Nar. pjes. juk. 143. Sita častiti, i bogata darivati, teško je. Nar. posl. vuk. 285.

b. *sa se recipročno, kad jedan daruje drugoga*. Sad se hoću darivat sa šurom. Nar. pjes. vuk. 3, 128. Odavno se jesmo pobratili al' se jošto nismo darivali. 3, 372.

DARİVO, *n. vidi dariv*.

DARJE, *n. dona, darovi. uprav ime kolektivno od dar. — Stariji bi oblik, da je potvrđen, bio: Darije. — Postaje od dar kolekt. sufixom ije. — Dolazi od xvi vijeka (vidi kod b)) i u Stuličevu rječniku (darje, vidi dar). a) *s pravijem značenim*: Ni će se sciniti darje nevrldno. B. Kašić, nasl. 85. Učiniti će se dostojan darja od bogomilosti. 288. Nit' je ime, nit' belo korja, nit' kupine eveće rasturile, no devojka darje rasturila. Nar. pjes. javor 1880, 244. — b) *nije slučajeno kao kolektivno ime, nego vrijedi kao dar, a u prva dva primjera (osobitim značenim) kao mito (vidi 1. dar pod b, o))*. Ni primet za odkupjenje darja mnogaja. Š. Budinić, sum. 176a. U čem i u koliko (sudci) pristupili jesu naredbe i odlučjenja zakona lučkoga od darja, koja prijali jesu. ispr. 82. Tomu rebru slavnom svetom i njegovoj crkvi dana mnoga darja biše. J. Kavañin 326a.*

DARĀMĀR, *vidi drkmar*.

DARKO, *m. ime muško. Dolazi (pisano Dar'ko i Darko) xiv vijeka i u Daničevu rječniku (Dareko 3, 583). Dar'ko. Deč. hris. 25. 94. Darko. 98. Glasn. 15, 290. (1348?)*.

DARKOVAC, *Darkovca, m. selo u Srbiji u niškom okrugu. Sr. nov. 1879. 175. M. Đ. Miličević, kraj. srb. 118.*

DARKOVAČKI, *adj. što pripada selu Darkovcu. Darkovačka i Drajinaka planina pola pripada Znepoju a pola niškom okrugu. M. Đ. Miličević, kraj. srb. 2.*

DAR MĀR, *glasovi kojima se pokazuje nered, metež, tur tar mar. samo u Vukovu rječniku gdje stoji 'durcheinander, wirrwarr' sus deque: počinio (n. p. po kući, po zemlji) dar mar.*

DARNO, *adv. vidi daran, 2.*

DARNOST, *f. uprav apstraktno ime što postaje od daran. — Dolazi samo u jednom primjeru xviii vijeka, u kom kao da znači isto što podatljivost. Drži me u ovoj skupštini oblast po čudesi početa, po ufanju (h)rañena, po ljubavi raširena, po darnosti utvrđena. F. Filipović 1, 184a.*

DARNUTI, *därnüt, pf. u koga, komu u što, tangere, offendere, dotaknuti se koga ili čega, ali tako da to neugodno onom u koga se ili komu se u što darne, obično u prenesenom smislu, gotovo kao vrijeđiti. — Akc. kakav je u praes. takav je u aor. 2. i 3. sing.: dārñu, i u part. praes. pass. dārñut, u ostaljem je oblicima kao u infinitivu. — Načineno u norija vremena od osnovne glagola ulariti (isporedi i darati). — Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Darnu u Giganku, da te naruži. Nar. posl. vuk. 51. Darnuo mu u živac. 25. U rz naš niko nije darnuo. Vuk, miloš. 102. Zato u čirjeje velikoga gospodara nije smio niko darnuti. baš i kad bi koji što skrivio. živ. 259.*

DARODAJAÑE, *n. donatio. samo u Stuličevu rječniku gdje stoji da je riječ ruska.*

DARODATELJ, *m. čovjek što da dar. — Starješeno od osnova imena dar (dariv) i glagola dati (da) sufixom telj. — Dolazi jedin put u knizi pisanoj crkvenjim jezikom xiv vijeka i otale u Daničevu rječniku, i još u Stuličevu.*

Blagi že darodatelj i podvrgodavac vsemogej bogu. Glasn. 11, 192. (1319).

DARODAVAC, darodavca, darivalac. samo u Stuličevu rječniku gdje stoji da je riječ ruska i pisano je darolavec.

DAROJE, m. ime muško xiv vijeka. Doč. hris. 5. 23. 58.

DAROJIĆ, m. prezime krajem xv i početkom xvi vijeka. Ivan Darojić. Mon. croat. 135. (1488). 144. (1490). Petar Darojić. 187. (1504).

DAROLUBAC, darolupca, m. numerum amans. samo u Stuličevu rječniku gdje stoji darolubec s dodatkom da je riječ ruska.

DAROLUBAN, darolubna, adj. φιλόδογος, donornim amans, koji lubi darove (u aktivnom smislu), koji rado daruje. ovo je pravo značenje, ali u primjercima ne stoji uz ime onoga što daruje nego uz sam dar, i znači: što se daje od darolubna čovjeka, obilat. — Riječ je složena od osnova dar i lub sufiksom нъ. — Dolazi xiv vijeka i u Daničićevu rječniku (darolubni). Darolubnije dary darovaše se prorokom. Mon. serb. 136. (1348). Darolubni dary darovaše se prorokom. Glasn. 24, 232. (1349).

DAROLUBLE, n. numerum amor, cupiditas. samo u Stuličevu rječniku (darolubje) gdje stoji da je riječ ruska.

DARONIĆ, m. prezime u naše vrijeme. D. Avramović 257.

DARONOSAC, daronosca, m. vidi daronoša. — Akc. se mijenja u gen. pl. daronosaca. — Dolazi xiv vijeka u knizi pisanoj crkvenijem jeziku, a između rječnika u Stuličevu gdje stoji daronosac i dodano je da je riječ ruska i u Daničićevu (daronosac 3, 583). Daronosca nosit. Glasn. 15, 266.

DARONOSITI, daronosim, impf. munera offerre. — Na jednom mjestu u knizi pisanoj crkvenijem jeziku xv vijeka i otale u Daničićevu rječniku. Zemlja božstvenijem poveljenijem bogatne daronosit. Mon. serb. 332. (1405—1427).

DARONOSIV, adj. munera offerens. u knizi pisanoj crkvenijem jeziku i otale u Daničićevu rječniku. Kymim blagodetnijem daronosiv azn ništij k tebe, otče, javlju se? Domentijan^b 211.

DARONOSA, m. čovjek što nosi dar. — Akc. se mijenja u gen. pl.: daronosā. — Složeno od osnove imena dar (dar^a) i od nosi osnove glagola nositi sa sufiksom a pred kojim i u nosi postaje j, pa se sj pretvara u š. — Samo u Stuličevu rječniku.

DAROSAFA, f. selo u Srbiji u biogradskom okrugu. K. Jovanović 97. M. D. Miličević, serb. 61.

DAROSLALIĆ, m. prezime ili nadimak xiv vijeka. Miloša Daroslalić. Doč. hris. 15. 83.

DAROSLAV, m. ime muško. xiii i xiv vijeka i u Daničićevu rječniku (Daroslav). Mon. serb. 63. (1293—1302). Doč. hris. 10. 17.

DAROTVORSTVO, n. beneficium, dobročinstvo, uprav trećeć daru. sastavljeno od osnova dar i tvor sufiksom stvo. u jednoga pisca xviii vijeka. Do istine nije kristjanin oni koji ne misli svaki dan o ovomu darotvorstvu. M. Lekusić 114.

DARŌV, m. donum, dar. — Načineno je od glagola darovati, shvativši ga kao da je postao od imena darov. tako je i dariv od darivati. — Dolazi od xvi do xviii vijeka a između rječnika u Belinu 277^a, u Voltigijinu, u Stuličevu. Za darov svak poje a cvili za prirok. Š. Menčetić 119. Još ne vim izniti ne darov prislavan. 210.

U darov budi ti život moj. 222. Meni vječni plać za darov ostavi. M. Vetranić 1, 194. Ja ću ti svu službu darovom platiti. 2, 148. Ovo ti život moj u darov i mladost. N. Najlašević 2, 119. Arkulin: Život ti darivam; može li se veće dat? Vlah: Bijedan ti darov! M. Držić 363. Da to s' ti u darov primio, darovao što si bio? F. Lukarević 151. Pokoži darov taj sinku tvom ne krati. 267. Ne samo prijat celov negova hoće čes, nu drugi, znaj, darov, ki vrednijji mnogo jes. D. Raišina 59^b. Duša biv vječna stvar najljepši jur darov od boga Judem zgar, ki svrhe imati ne more nikadar 145^{ab}. Ne dičem se tim darovom. I. Zanotti, en. 7. Broji se za poglavit višnji darov posvećenje u utrobi. I. Dordić, ben. 103.

1. DARŌVAC, darŏvca, m. darivalac, darovalac. u Belinu i u Stuličevu rječniku.

2. DARŌVAC, darŏvca, m. grubo, debelo sukno, i odijelo od ņega načineno. — Po svoj prilici postaje od mađars. darŏc koje opet može biti iz slavenskoga došlo, vidi F. Miklošić, slav. elem. in magyar. 25. radi umetnuta v(a) ispredi akov, aldov, hardov, hiutov, latov, lopov, mezevo, itd. vidi još u istom Miklošićevu djelu ov, ovt. 43^b. — Od prošloga vijeka u Slavoniji. Evlogio k sebi dode, prije u dvoru, u bogastvu, u svili i zlatu zao i opak, a sada u špiji, u siromaštvu i u darovcu bogoljuban, bogu i gospi ugodan. A. Kanižlić, utoč. 136. Darovac, malo čebe od kostrijeti kojim se pokrivaју koŭi u Slavoniji. M. Cepelić.

DARŌVÁČ, darováča, m. koji daruje. — isporodi darovalac. — U jednoga pisca xvii vijeka. Darováč bog je od slave. I. Aučić, svit. 218.

DARŌVALAC, darŏvalca, m. koji daruje. — isporodi darovatelj, darováč, i. darovac. — Osnova je darovale (darovalce). mješte 1 na kraju stoga stoji o. — Postaje od part. praet act. II glagola darovati sufiksom ес. — Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka i u Stuličevu rječniku (darovalac, darovalca i griješkom darovao, darovao). Procinimo darove, darovaoce i primioce. I. Aučić, ogl. 77.

DARŌVAN, darŏvna, adj. muneralis, donatus, largus. — Isprea je pisano darovъnъ i postaje od osnove darov sufiksom нъ.

1. muneralis, donatus, što pripada daru, darovu, ili što je darovan. — Dolazi od xiv vijeka a između rječnika u Jambrešićevu (darovni, muneralis^a), u Stuličevu (muneralis^a), u Vukovu (darovni, donatus^a i dodano je da se govori u Crnoj Gori), u Daničićevu rječniku (darovъnъ, donationis^a). a) što pripada daru: Darovъnomu priloženju. Mon. serb. 122. (1336—1347). Prikaza i darova svoj vrt darovnim zakonom rečonomu Vidasu. Mon. croat. 185. (1504). Meni ostavio je sto dukata u darovno ime. A. d. Costa 2, 92. — b) darovъn (donatus, gratuitus): Pogle vidieše darovne zamire ke bozi pustie. Đ. Baraković, vil. 143. Govorim da Benedić jest veći od svijeh kojih blazhenika toliko u onijeh krepostijeh koje su u nami i u ki dio po nami i zovu se 'morali', koliko u onijeh koje su nam povoljno dane od samoga boga i zovu se od bogoslovca 'doni gratuiti' ali ti kreposti darovne. I. Dordić, ben. 98, 99. Koŭu darovnomu zubi se ne gledaju. (Z). Poslov. danić. 49. Darovnome koŭu zubi se ne gledaju. (U Crnoj Gori). Nar. posl. vuk. 54. Trebaju mu tri ulišta, jedno kupovno, drugo darovno, a treće kradovno. S. Ćubiša, prip. 192. Novac što ga na dar kod udabie dobiva (darovni penozi, novci) to je sama ženska osebina. V. Bogišić, zbor. 115.

2. *largus, koji rado daje, daruje, podatfir.* Darovna ruka siromaška majka. Nar. posl. vuk. 54. — s ovijem značenjem dolazi i uverab darovno u jednom primjeru xviii vijeka: Da! nek jedno rukom priti, a darovno drugom miti. V. Došen 231^a.

DARÓVĀNE, n. donatio, donum, što postaje kad se daruje, dar. — Isprva dolazi darovanije, postaje darovanje, a darovanie od xviii vijeka. *substantiv* je verbalni od darovati, i postaje od part. praet. pass. darovan sufxikom ije. — Dolazi od xiv vijeka, u izmudu rječnika u Mikaljinu (darovanje, donatio, datio, datus, -us), u Belinu (darovanje, donatio: 277^a), u Bjelostjencu (darovanje i darovanje), u Jambresičevu (daruvanije), u Voltijjinu, u Stuličevu, u Daničičevu (darovanje, donatio^o). Sije moje prinosenije i darovanije hranu semu. Mon. serb. 100. (1330). Deč hris. 65. Ja dajem to selo crkvi vikuvicnim darovanjem. Mon. croat. 91. (1461). Darovanje crkvi. Korizm. 21^b. Imajuće darovanje po milosti. N. Rašina 30^b. paul. rom. 12, 6. Sisto peti potvrđuje svako drugo darovanje od koga mu drago pape. A. Gućetić, roz. mar. 81. Prosećemu podaj darovanje. B. Kašić, rit. 33. Darovanje pomoći svrhunaravskib. Ant. Kadčić 166. Ne budući dostojni ni pedipsa ni darova. M. Dobretić 239. Ceroviću, ti za mala nisi darova. Osvetn. 2, 156.

DARÓVĀR, Darovára, m. ovako se govori, prenda se obično nalazi pisano Daruvar. a) *trgovište u Slavoniji u pakračkoj podžupaniji.* Darovar. Sem. ist.-prav. 1878. 79. Daruvar. V. Sabljar 74. Schem. zagrab. 1875. 48. Pregled. 96. — b) Darovar doni i Darovar gorji, dva sela blizu predašnjega. Daruvar dolji. Daruvar gorji. V. Sabljar 75. Schem. zagrab. 1875. 48. Pregled. 96. — c) *uz plemićko prezime.* xviii vijeka. Po našojanu grofa Jankovića od Daruvar. M. A. Rejković, sat. H 5^a.

DARÓVATEL, m. čorjek što daruje. — ispredi darovalec. — Postaje od darova osnove glagola darovati sufxikom telj. — Samo u Stuličevu rječniku. Darovatelj sam je on. Transit. 130. O darovateju vsakoga blaga. Korizm. 83^b. Kakono darovateja milosti. I. T. Mrnavić, ist. 149. Darovatelj svihoh dobara na svijetu. A. Kalić 507.

DARÓVATI, darujem (darujem), pf. donare — Akc. kakav je u inf. tukav je i u ostalijem oblicima, osim praes., impf. daruj, aor 2. i 3. sing. darová, part. praet. act. II. darovao, darová, part. praet. pass. darován. U Dubrovniku je prezenat darujem, što bi se moglo promisliti da je postalo radi razlikovanja od praes. glagola darivati, ali je baš u Dubrovniku kod orega glagola prezenat darivam. — Postaje od osnove imena dar sufxikom ova (u-a) u infinit., u u praes. — Riječ je praslavenska, ispodređ stslav. i češ. darovati, rus. даровати, polj. darować. potvrđena je od xii vijeka i u svijem je rječnicima: u Vrančičevu (dicare, remunerare, remunerare^o), u Mikaljinu (donare, dare minus; officio dare, donare donaro: darovati opet redonaro: darovan, datus, donatus), u Belinu (darovati komu što ili čijem koga, donare^o: 277^a), remunerare^o: 582^b. darovati koga kojom stvari, praenomi aliquem afficere^o: 581^a, remunerar^o: 611^b. darovan, donatus: 277^a, muneribus affectus: 583^a, praenomi affectus: 581^a), u Bjelostjencu i u Jambresičevu (kajkavski daruvati) u Voltijjinu (regalaro, premio^o, beschenken), u Vukovu (kome što, darbringen; koga, beschenken). — Na jednom mjestu xiv vijeka stoji darvasmo nj. darvasmo: Darvasmo vojevode Hryvoju polaću u plemenito

i u baštinu. Mon. serb. 238. (1899). — U prva je vremena bio imperfektivni glagol kao i drugi glagoli s istijem sufxikom; tako je u ovijem primjerima (uzmajući primjer u kojem je darovati bez sumnje impf. dolazi xvi vijeka): Semu manastirju sije daruju. Mon. serb. 10. (1222—1228). Vam dajemo i darujemo i dopuščamo. Mon. croat. 5. (1325). Tebi od ruke mogo život tvoju daruju. Aleks. jag. star. 3, 265. Verui ofra i daruju (bogu) svoj život. Kateh. 1561. G 7^a.

1. darovati komu što, dati što komu na dar. a. *aktiveno.* a) može se darovati u pravom smislu koju mu drago stvar, osobito tjelesna. Prikaza i darova vrt rečenomu Vidasu. Mon. croat. 185. (1504). Darova tijelo Jodžefu. N. Rašina 100^a. mar. 15. 15. Što bog i srčea daruje ne bi valjalo da mi ljudi uzimaju. M. Držić 232. Zelenka ču koña moga imenu i kopje darovati. G. Palmotić 2, 373. Sudi kè od srebra ŕoj darova. J. Kavañin 92^b. Štogod od vasoga darujte mi. A. D. Bella, razg. 232^a. Što mi obilno tva darova. I. Đorđić, uzd. 32. Ali mi češ darovati ispod sebe koña dobra. Nar. pjes. mikl. boitr. 40. Ovi darova koldrom otok Mlit. And. Kačić, razg. 8. Kamo ovi zlatni prsteni sto i darovah? Nar. pjes. vuk. 1, 424. Darova mi kitu cvjeca. 1, 424. Darova mu stotinu cekinah. 3, 431. Darova nam Osmanovu glavu. 4, 5. Darova mu crvenu dolanu. 4, 110. Pod sedlo mu koña darovao. Ogled. sr. 494. — b) može se darovati stvar duhovna: Daruj tebi gospodin bog dub mudri i razumni. Star. 1, 226. (xv vijek). (Da bog) daruje ñej kripot i stanovitstvo. Naruñ 76^b. Gospoda od gospoj pastijerom če svoj blagoslov darovat. M. Držić 419. Svit vzradova se o slavi, koliko tebe bog darova ñe kako nikomu drugomu človiku na vsem svitu. Aleks. jag. star. 3, 318. Darova nam život vični. I. T. Mrnavić, nauk 1708. 29. Pokoj vični daruj ñima gospodine. H. Bonačić 51. Molim ti se da mi daruješ milost, snagu i jakost. I. A. Neudić, nauk. 53. — c) može se darovati čeľade i u pravom i u prenesenom smislu: Bog Sita misto Abela Adamu darova. Aleks. jag. star. 3, 288. Časlave, drago dite moje, pumo sam te u boga prosio i bog mi te darovao biše. And. Kačić, razg. 26^b. Daruj meni Anu sestru tvoju. Nar. pjes. vuk. 1, 578. Darova mi nevjestica seku. 1, 579. Darovaću t' duždu od Mletaka. 3, 458. — tako je i u ovijem primjerima u kojima se izrijekom kaže, kao što ili kako se daruje čeľade: Bog darova puku svomu vladaca. And. Kačić, razg. 16^a. Da sam sreću mogo imati, vjerenici vrijednoj tvojoj slobodna te darovati. P. Sorokočević 592^a. Bog uzdrži sve dosadašnje prijatele, kumove, pobratime i ortake koje ti je bog darovao. Nar. pjes. herc. vuk. 354. — d) čojek može darovati i sama sebe u pravom i u prenesenom smislu: Način, po komu bi i sebe istoga nami darovati mogao. A. Kanžlić, uzr. 68. Nego bi sebe cjelovito darovali Jesukrstu gospodinu. J. Matović 172. — e) u prenesenom smislu može se darovati nešto apstraktno, simbolično itd. I name darova vñekè carstva zemljano. Deč. Irlis. 64. Molimo da nam daruje srčno odlučenje od sega svita. Kateh. 1561. B 8^a. Mir nam daruj i veselje. A. Komulović 75. I tako darovao jest nam svoje božanstvo. M. Divković, bes 5^a. Molimo to da nam daruješ istino skrušenje. S. Matijević 96. Da za ljubav mjesta rodna tebi razlog svoje daruje. G. Palmotić 2, 106. Mandaljina koj prezime ovo Magdal grad darova. 3, 11^a. Da svemu puku kršćanskomu mir i jedinstvo darovati dostojiš se. L. Terzić 102. Neharna višem bogu ki obilno darova joj ljepos mnogu. I. V.

Bunić, mand. 4. Darova mi vas potočni odkup krvi svoje svete. J. Kavačini 15^a. U prisvetom srcu tvomu, o Jezuse moj ljubjeni, jedno mjesto daruj meni. A. Boškovičeva kod I. M. Mattei 359. Al' ako mu bog daruje zdravlje. And. Kačić, razg. 300^b. Da niemu (*gospodinu*) daruje osvetu. Ant. Kačić 256. Ja ću tebe darovati snagom i blago a ti mene za oba ova dara samo svoju dušu. Nar. prip. vuk. 120. Sud ti darovao života do jutra, da se od grijeha kaješ. S. Lubiša, prip. 222. Stijeno; pa daruj mi utočiće tvrdo. Osvetu. 2, 61. — *često stoji* darovati srce: Da mu ja sa svim darujem moje srce. J. Banovae, privs. ob. 91. Al, s krivine druge koje nezgoda ne je saj dopala, izvan samo srce moje jer sam tebi darovala? P. Sorkočević 581^b. — *u ovakovijem primjerima* darovati srce (*ne čeladetu nego*) čemu (*dobru ili zlu djeločauju, dobroj ili zloj osobini itd.*) znači dati se na što: Jemali bismo darovati i posvetiti srca naša ljubavi i štovađu negovu. P. Radovič, nač. 212. Krivijemo žoljam srce svoje darova. I. Dordić, salt. 259. — *f) objekat može biti i samo ime* dar: Darove darovati gospodu bogu. Mon. serb. 190. (1379). Ki bi razbil ta naš dar ki smo darovali crkvi. Mon. croat. 63. (1444). Kada jedan ubog prijatelj daruje ti jedan mao dar, primi ga milostivo. Zborn. 12^b. Ti si meni velik dar darovao. M. Divković, bes. 13^b. Ne može ti veći dar darovati. V. M. Gučetić 56. — *g) može se darovati komu dug kad mu se oprosti, ili od nega ne traži*: Darova objema dug. N. Rašina 85^a. luc. 7, 42. Da im budeš isprostiti, da im harač ear daruje. J. Palmotić 63. — *h) može se darovati komu oblast da što učini, dopustiti mu da ono učini; s tijem značenjem kao objekat stoji infinit. glagola. u jednom primjeru 21 vijeka*: Boga darova našim pradedom i našim dedom obladati sijovn. (sijuvn.) zemljov. srb. serb. Mon. serb. 4. (1198—1199). — *i) objekat se može ne izreći*: Ljubavi negove svjedok je pravi dar; i zato samomu svaka vil vjeruje ljubovniku onomu, koji joj daruje. I Gundulić 155. Daruj družinima, ako hoćeš da družu poklone tebi. K. Mađarović 41.

b. pasivno. Bogom darovanijim včnemem. kraljevstva srb. serb. včnemem. byh. Mon. serb. 90. (1330). I sa bogom darovanijim sinom kraljevstva mi Stefanom. Deč. hris. 65. Ti mi (*sinko*) jesi darovan, vsaki bo dar svršev ishodil od boga. Aleks. jag. star. 3, 226. Darovanomu se konu zubi ne gledaju. (D). Poslov. danic. 15. Prije nego vam ova milost bi darovana. A. Kanižić, kam. 241. Otkad tebi darovano ovo srce žive u tebi. P. Sorkočević 582^b. Darovato tri put preprodato. Darovano je tvrde ne prodano. V. Bogišić, zbor. 505.

c. sa se: *a) refleksivno*: A ti se daruj meni, ter češ moja bit. M. Držić 273. Davno ti sam zapisala moju službu, mladost moju i tebi se darovala, izabrani moj pokoku. G. Palmotić 1, 292 — *b) pasivno*: Molitvami ih. ott. vsčlu. tvorca i vladky vtoriceju života darova mi se. Mon. serb. 334. (1405—1427). Gdi će se darovat lik mojoj boljezni. S. Menčetić 32. Može se darovat zlatan pas ma nigdar vridna čas. M. Držić 18. Ti znaš što se ima darovati svakomu. B. Kašić, nasl. 147. Kroz koje se nama darovaše časna i prevelika obećanja. Vuk, 2petr. 1, 4.

d. način kojim se daruje, svrha na koju se daruje mogu biti izrečeni: *a) instrumentalom*. samo darom: Kū crkavi više rečena svetoga Ivana krestiteju mi pravim darom darovavano i podarismo Martinu Oštreheriću. Mon. croat. 83. 84. (1457). Dasmo i novim darom darovavano.

277. (1577). — *b) prijedlogom u s acc.*: Dasmo i darovavimo u baštinu i u plemenito ljudem dubrovačkijem a našijem drazijem prjateljem vase Rač i Stoni i Prèvlaku i otoke koji su okolo Rata. Mon. serb. 106. (1333). Kad no t' se ja u dar darovab, dobro znam, pisah ti da nigdar ne mogu reć: moj sam. N. Najlašević 2, 76. I niemu zlatan sud kime on pijaše u poklon darova. D. Rašina 1vb. — *c) prijedlogom na s acc.*: Ali ju (*jabuku*) sad meni darujte vi na dar. N. Najlašević 1, 219. Nego li meni sad da na čas daruju najljepši jedan grad, da u nem kraluju. 2, 102. — *d) kad se daruje čelade nalazi se izrečeno kao što se daruje*: *a) instrumentalom*: Svak tvojoj liposti slugom se daruje. Š. Menčetić 71. — *bb) prijedlogom za s acc.*: Komu sam ja mene daroval za sožna. S. Menčetić 189. Recto, jer se noj darovah za roba. N. Najlašević 2, 5.

2. darovati koga čim, nadariti ga, obdariti ga čim.

a. aktivno. *a) kad je izrečeno ono što se daje, može se ne razlikovati od značenja pod 1, nego samo u gramatikalnoj konstrukciji, tako da darovati koga čim biva isto što darovati komu što*. Kako ću Dubrovnik darovati župom. Mon. serb. 211. (1399). Mene pristupi darovat pelinkom. S. Menčetić 223. Sedlom ju darovah. M. Vetranić 2, 167. Koku kako je bog milostivo gospodstvom darovao. P. Hektorović 53. Antijoh Kandavlija darovati povele krznom mnogocinnim. Aleks. jag. star. 3, 303. Focio je Petra darovao episkopatom. A. Kanižić, kam. 382. Darova nega bog osobitom milostju. 826. Ova odluka kojom si me smijen darovo. I. M. Mattei 119. Još bi Nova dobro darovali, darovali zlačenom čelenkom. Nar. pjes. vuk. 4, 380. Domaćica valja da ih daruje vinom, solju, sirom. Vuk, izv. 65. — *b) kad nije izrečena stvar što se daruje, glagol dobiva osobita značenja, te se kaže darovati koga: aa) kad se daje što komu na čast, kao znak štovađa, ljubavi. isporodi dar pod 1, b, a) — b) i častiti*. Krdi carstvo mi prihodi u trg, da me počituju i daruju. Mon. serb. 147. (1340). Ja tebe oću darovati i oću da duša tvoja ima plno veselije. Mirakuli. 15. Viteze pošubi, svakoga darova. M. Marulić 8. Izne dari i darova Aleksandra i Roksanđu. Aleks. jag. star. 3, 319. Posli tebe dođoše k niemu dva mladića, te i oće darovati. F. Lastrić, ned. 415. Svu gospodu redom darovao. Nar. pjes. vuk. 1, 279. Dočeka ih crnogorski kralje, pa vojvode dobro darivaše. I vojvode nega darovaše. 4, 483. — *bb) praemio oficere, a ja ću hoće pokazati zadovoljnost komu za to što je druge u čem nadmašio, ili zahvalnost za kakvu uslugu*: Darovati dobre a pedipasti zle. H. Bonačić 21. Vrlo ga pomilova i darova. J. Banovae, pred. 37. Djeću paka pomilova i već naučenu darovati će parok. I. A. Nenadić, muk. 22. Činaše, da će ga David darovati. And. Kačić, kor. 183. Darujleto vašu kraljevnošu (*riđi kod de*). Nar. pjes. vuk. 2, 437. Već to molim, roboju divojko, sastavi me s gospojecom tvojom, a ja ću te lipo darovati. 2, 618. U zdravlje onoga junaka, ko će poći u tursku Udbinu do bijele Mućine kule, da izbavi odlidar Hajkumu, da pokloni mene za ljubovu, dobro bih ga junak darovao. 3, 115. — *mješte čeladeta može biti objekat osobina ili djelo s kojega je čelade zaslužilo dar*: Kad je bog hotio negovu za spasenje duša želju darovati. A. Kanižić, fran. 50. Darovao je vridnost Galicina učinivši ga viteza. A. Tomiković, živ. 192. *riđi i prvi primjer kod c, b).* — *cc) kod rječanja riđi dar pod 1, b, g).* Da te vječnau i da-

rujem. J. Kavañiu 511^b. Naša neve prela, tkala, sve svatove darovala. Nar. pjes. vuk. 1, 29. Čeka tebe kam vjenčani, da ga daruješ. 1, 72. Da daruju zeta kod svatova. 2, 549. Da daruje tasta i punicu. 2, 583. Puno svata darovat ne mogu; tri bijade i trista svatova, to ti mogu darivati, Nako. 3, 229. Kuma kuma ako nije darovala, nije nu ni brige zadala. Nar. posl. vuk. 163. — *du* kod gošćenja. *vidi* dar *pod* 1. b. d). Ugoštiti, darom darovali. Nar. pjes. here. vuk. 86. — *ce* kod druge prigode: 'Ustan', mila majko! te daruj kraljice. Nar. pjes. vuk. 1, 101. — *ff*) o milostiji: Darujte me, raniteji, raniteji, roditelji, darujte me, braćo moja! (*pjesma šćpačka*). Nar. pjes. vuk. 1, 138. Daruj mene sužnja nevoljnika 3, 133. Ona nosi tri dukata žuta da daruje sužnja nevoljnika. 3, 415. — *gg*) s instr. darom u kojem od predašnjih značenja: Čestnini darovi daruje ih. Mon. serb. 172. (1365). Darova ga veličjomi darovni. Zbor. 36^b. ark. 9, 147. Kada dorkom malim dojde te darovat. M. Marulić 129. Er ćemo te mi, divojko, družjem darom darovati. Nar. pjes. mikl. beitr. 33. Ove zove i darom nebeskim daruje. D Rapić 149.

b. *pasivno*. Ali je i paša opet bio hvaljen, častjen i darovan. I. Gundulić 455. Od njegove ruke biše ljepim darim darovani. G. Palmotić 1, 306. Bi primljen u gñždo milosti njegove i darovan slavom rajskom. F. Lastrić, ned. 42. On je od cara darovan nazivkom meštra A. Kanižić, kam. 5. Mi smo darom skoro darovani. Nar. pjes. here. vuk. 342.

c. *sa se*: a) *recipročno*, kad jedan drugoga daruje, često u kakvom osobitom smislu, kao u znak štovanja, prijateljsca itd. Običaju na mlado lito prijatelji darovati se među sobom. S. Margitić, fal 3. Običaju prijatelji na rastanku darovati se. F. Lastrić, test. 103^a. Hodi, kralju, da se darujemo, darujemo, i da s' oprostimo što je koji učinio kvara. Nar. pjes. vuk. 2, 478. Darovaje s', pa se razdvojiše. 3, 526. Da mi bracku našu izvršimo, da se, pobro, darujemo darom. 4, 89. — b) *pasivno*: Khinki je podmurjan očitovati da se dobra dela svagda ne daruju. A. T. Blagojević, khin. 63. Da tileša zajedno s dušom daruju se i plaću primu. I. Velikanović, uput. 1, 321. Kraljee slabo ištu da se daruju. Vuk, živ. 37.

DAROVÁVATI, daróvávám, *impf. darivati*. — *sasma neobično načinienu* od darovati *sufiksom* (vja. — *Dolazi samo dva puta: na jednom mjestu prošloga vijeka, a na drugom u naše vrijeme*: Kó mi táčko darovava a kó uvrijeden sudac sudi. J. Kavañiu 539^a. Knez se maće brojti iseoce, oćim broji, rukom darovava. Osvetn. 5, 120.

DARÓVČAC, daróvčac, *m. dem. darov. samo u Stuličevu rječniku gdje stoji griješkom darovca kao genitiv. — nije sasma pouzdano.*

DARÓVČEN, adj. *načinen od darovca. — Postaje od osnove darove sufiksom enz; c pred e pretvara se u č. — Prošloga vijeka u jednogu pisca iz Slavonje*. Nu (*diku*) slide ne kosit, kopat, orat, žeti i tovaré nosit naućeni kmeti, ne iz sela rodom daróvčene vune, neg s mnogom gospodom slayni maći, kruna. A. Kanižić, rož. 76.

DARÓVČIĆ, *m. dem. darov. — Postaje sufiksom čić (uk-ičić ili le-ičić) od osnove darov. — Samo u Stuličevu rječniku.*

DAROVINA, *f. postaje od darov osnove glagola darovati sufiksom ina, dolazi u naše vrijeme, i znači a) uopće dar ili darivaće. (Štjeće se srojinu) kupovinom ili darovinom. V. Bogišić, zbor. 398. — b) norci što mlada o svadbi skupi od darivaća. Vuk, rječ. (dodat.). — c) dar kod*

rjenjaća: Prijatelji se dogovore, kad će svadbu graditi, kakve će haljine momak devojeći kupiti i kakvu darovinu doneti kućanima. S. I. Pelivanović, javor 1880. 598.

DAROVIT, *adj. liberalis, donatus, muneribus ornatus. — Postaje od osnove darov (vidi dar) sufiksom itz. — Dolazi od kraja xv ili od početka xvi vijeka a između rječnika u Belinu (liberalis' i adv. darovito liberaliter'. 486^b), u Stuličevu (liberalis, munificus). — I po samom postaviu značeće je: koji ima darove ili darova, ali se dar može shvatiti aktivno i pasivno.*

1. *u aktivnom smislu largus, liberalis, koji rado daje, podučiv. gorori se o čeladetu ili o onom što se kao čelade misli ili o stvari kojom u prenesenom smislu znamenuje se čelade; može biti uz to i dat. imena onoga prema kome je ko darovit. Za moju nesreću bog ti je darovit; ar te je okurnil ljepotom od slave. Š. Menčetić 106. Il' je tiho, il' valovito more, hval' ga sve jednako, jer je uzmuožno svakojako, da ti bude darovito. M. Pelegrinović 185. Nu pokle t' je darovita takoj sreća u sve stvari, neka te još većma obdari, vazmi malo i moga svita. 187. Ki biše skup, da bude darovit. Nauk brn. 7^b. Svak čas primamo iz pribogatoga i pridarovitoga tvoga sreća blaga neizrečena. Sit 9. Blagi tvorca s darovitim desnicom napunio je sve jestastvo. D. Obradović, sav. 88. — i o ljudskoj osobini, djelovaću: Otdud darovito smiljenje svijem potrebnikom. I. M. Mattei vii. — adv. darovito, liberaliter, podučivo: Ozivati se izbranjim milostim koje donosiš i dijelisi darovito. I. M. Mattei 26.*

2. *u pasivnom smislu; a) donatus, muneribus ornatus, obdaren, darovan. xvi vijeka. aa) ne razlikuje se cele od part. pres. pass. glagola darovati i darivati: o onom koji u nekoj prigodi dobije koji dar: Zasto bih stanovit da ću bit darovan, da ću bit darovit. Š. Menčetić 244. Koga bog pohodi, onda se darovit od boga prigodi. 332. Vele reče tvoja lipest darovita biti će, neg moja kñiga joj obita. H. Lucić 197. A što se obita tvoj ures čestiti sobom darovita mene učiniti. 221. — bb) o onome što je mnoge darove (vidi dar *pod* 1. b. d)) od boga, od naravi primio, što je mnogim takovim darovima oskrbljen. o čeladetu: Koli darovita Palas te učini. H. Lucić 288. — o čem drugom (o ženskom licu): Svijte sunca sja tvoj obraz darovit, ter kad na n' poziram, u nenu nabiram od hvale svu slavu. Š. Menčetić 70. — b) donatus, datus, darovan, podan na dar. samo u jednogu pisca prošloga vijeka na jednom mjestu gdje može biti da znači što se daje, dijeli drugina: Nij' je ljepost darovita; er gospodara plemenita starca ima vridjedno (vrijedna?) dosti ki veseli se dobroj sreći. J. Kavañiu 386^b.*

DAROVITAN, daróvitna, *adj. liberalis, vidí darovit *pod* 1. — Postaje od darovit sufiksom enz. — Samo u jednogu pisca xviii vijeka: Radi uvrijedna dobrote božije darovitue prema nan. T. Ivanović 82.*

DAROVITELJ, *m. donator, koji daruje, darovatelj, darovalac. — Može biti od glagola darovati kojemu nema poterde u našem jeziku, no ima u staroslovenskom. — Dolazi xvii i xviii vijeka kod pisaca čakavaca i kod štokaraca iz sjeverne Dalmacije, a nije u nijednom rječniku. Gospodine Isukrste, darovitelju čistoga vika. F. Glavinčić, cvit. 378^b. Svih dobrih na svitu ja sam darovite). A. Georgeice, nasl. 121. Imajući prijati plaću od dila tako potribita od boga daroviteja. B. Bijanković 154. S Isusom daroviteljem dobara. J. Banovae, blagos. 192.*

DAROVITNOST, darovitosti, *f.* liberalitas, *vidi* darovitost. — *Postaje* od darovit *osnove* *adj.* darovitan *sufixom* *ost.* — *Dolazi* xviii *vi-* *jeka samo u istoga pisca u kojega dolazi i* darovitan. Lakomost protivna darovitosti. T. Ivanović 11.

DAROVITOST, darovitosti, *f.* liberalitas, *osobina onoga koji je darovit, podatljivost.* — *Postaje* od darovit *sufixom* *ost.* — *Dolazi* xviii *vi-* *jeka u dvojice pisaca Dubročana, i u Belinu* (darovitost 346b), u *Volttijjimu, u Stuličevu* (*gdje ima i darovitstvo*) *rječniku.* Prid pristojem tvoga milosrdja i darovitosti. Štit 14. Kuša koliko je dobrotu, milosrdje, darovitost, blagoća i plemenitost srca ovoga božijega. I. M. Mattei 71.

DAROVITSTVO, *n.* *vidi* darovitost. *samo u Stuličevu rječniku. riječ nepouzdana.*

DARŌVĻE, *n.* *dona, darovi, uprav collect. darov. samo u Stuličevu rječniku* (darovje) *gdje stoji da je uzeto iz Lastrića.*

DARŌVĻIV, *adj.* largus, liberalis, *koji rado daje, podatljiv, isporedi* darovit. — *Postaje* od darov (*vidi* kod dar) *sufixom* *liv.* — *Samo u jednoga pisca čakavca xvii vijeka.* Biše u srcu ponizan, u almoštru darovliv. F. Glavinčić, cvit. 367a. Večera jedna ima imati darovliva gospodar. posl. 75.

DARŌVNICA, *f.* donatrix, dono data. *isporedi* darovnik. — *Postaje* od osnove darovni (*vidi* darovan) *sufixom* *ica.* *uprav znači darovno* (koje *vidi*) *žensko čelade ili darovnu stvar* *kojoj je ime ženskoga roda.*

1. *u aktivnom smislu, donatrix, žensko čelade ili što se kao žensko čelade misli, i stvar* *kojoj je ime ženskoga roda, koja što daruje, daje, u jednoga pisca xviii vijeka i u Stuličevu rječniku.* Pjesan Davidova je darovnica od anđelske pomoći. I. Dordić, salt. xvii.

2. *u pasivnom smislu stvar, kojoj je ime ženskoga roda, darovna, primljena, dobivena na dar. stoji svagdi kao apozicija uz ime stvari darovane* (obično *sable, čorde*), *u naše vrijeme u narodnijem pjesmanu.* I ovo ti darovnica čorda. — A sve gledam darovnicu čordu, mila mi je kako desna ruka. Vuk, rječ. 111b. On poturi sablu darovnicu. Nar. pjes. petr. 3, 577.

DARŌVNIK, darovnika, *m.* largitor, donator, dono datus, *djrovčan* *čovjek ili darovna stvar* *kojoj je ime muškoga roda.* — *Akc. kakav je u gen. takav je u svojim oblicima, osim nom. sing. i voc.:* darovniče, darovnici. — *Postaje* od osnove darov *adjektiva* darovan *sufixom* *ikz.*

1. *u aktivnom smislu, donator, largitor, čovjek* (ili što se kao čovjek misli) *koji daje na dar.* — *Dolazi* od xv *vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (donans, largiens, dator, largitor³), *u Belinu* (donator⁴ 277a), *u Bjelostjenčevu* (donator, munerator, dator, donans, largiens⁴), *u Janbrešičevu* (donator, munerator⁴), *u Volttijjimu* (regalatore, donatore⁴ dor freigebige⁵), *u Stuličevu* (*gdje stoji* *vidi* daritel). a) *koji uopće daje, dijeli dobra, dobroćinac.* Za vse darovnice i pomoćnike. Mon. croat. 141. (1490). Prid bogom priljubljen darovnikom. M. Bijanković 132. Ugodan je blag darovnik, njeki je prijat, njeki uživa. J. Kavačin 10b. Primi od svoga darovnika sve što on ima. I. Dordić, ben. 107. Bog darovnik od dobrih i pedipsavac od zlih. H. Bonatić 34. — b) *koji nešto osobito daje, darivalac, darovatelj.* Bože darovniče vječnoga spasenja. B. Kašić, rit. 44. Ne gledajte uboga daja, jore ubog jest darovnik. M. Bijanković iv. Isus darovnik milosti. J. Ba-

novac 93. Bože oprošteña obilni darovniče. I. A. Nenadić, nauk. 250.

2. *u pasivnom smislu, stvar* (kojoj je ime muškoga roda) *darovna, koja je na dar primljena, kao dar dobivena.* — *Stoji samo kao apozicija uz ime stvari darovane.* — *Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku s primjerom:* A Komenu mladu daveglji, ņemu dade koña darovnika. 111b. Pjev. crn. 168b.

DAROVNINA, *f.* donum, *ono što se daruje, dar.* — *Postaje* od osnove darovni (*vidi* darovan) *sufixom* *ina.* — *Dolazi* od xvii *vijeka a između rječnika samo u Vukovu.* Darovnina budalastoga neće biti korisna. M. Radnić 96b. — *u naše vrijeme osobito ono što se dariva kod vjenčanja* (isporedi dar pod 1, b, g). Uze mača u desnicu ruku, u lijevu darovninu kŕmu. Vuk, rječ. 111b. Daje u novcu i devojci darovninu na prosidbi. V. Bogišić, zbor. 220. Majka nema ništa drugo da ti da, od ovaj talir, ovo je moja darovnina; ņim je mene darivao svekar. M. D. Miličević, let. već. 282. Daje snasi darovnine. zlosel. 186.

DAROVSTVO, *n.* *samo u Stuličevu rječniku, gdje ima i darstvo a kod oboga stoji* *vidi* dar. — *obje riječi nepouzdate.*

DAROVŠTINA, *f.* donatio, donum, *djelo kojim se daruje, ono što se daruje, dar.* — *Kod čakavca i kod nekih zapadnih pisaca mjeste št ima šć: darovščina.* — *Postaje* *sufixom* *ina* *od osnove izmišljenoga adjektiva* darovski (darovskij), *sk pred i postaje* *sć, šć, pa št (šč).* darovski *bi postalo* *sufixom* *iskz* *od osnove* darov (*vidi* dar). — *Dolazi* od kraja xv *vijeka a nije u nijednom rječniku. a) što postaje darivañem:* Imjujći razlučite darovščine. Bernardin 11a. paul. rom. 12, 6. Svakomu nas dana jest milost, po miri darovščine Isukrstove. (1586). 98b. paul. eph. 4, 7. A ovo bješe darivati očine stvari; veća nazbil bi darovščina od milosrdja, služiti istijem ubogarom nemoñijem. B. Kašić, per. 78. Svakomu dana jest milost po miri darovščine (darovščine 231a) Isukrstove. I. Bandulavić 143b. paul. eph. 4, 7. Prve darovščine nismo primili. . . ki dar prvani su svi cari dilili. I. T. Mrnavić, osm. 93. Po milosti koju si našla, po darovščini ku si dostojila. P. Radović, nač. 430. Povidajući darovščinu didinstva vičnega. A. Vitajić, ist. 396. Vrstan s carskih darovščina vitez. . . J. Kavačin 188a. Radi darovščine učinene cieña duše. A. d. Costa I, 126. — b) *ono što se daruje.* Pokle je Jauko vojvoda pobroja gradi, sela, mista, zemlje, koja darova knezu Jurju, zapisujuć mejaši rečene darovščine ovako piše. I. T. Mrnavić, osm. 12. Obitajuć ne primati dohodak ili žitak od darovščine. I. Zanotti, npit. 10. Ako zaludu jideš kruh crkveni, očinstvo svetih mučenika, darovščine bogojubnih krščana. I. J. P. Lučić, bit. 35. Daje li nam sveti sakrament koju osobitu milost i darovščine? M. Dragičević 227. — c) *djelo kojim se što daruje, osobito u juridičnom smislu.* Po kriptosti i moći testamenta, kodičila ali nadodanja i darovščine po razlogu smrti. P. Radović, nač. 391. L. Terzić 71. Ako od kojih mu drago odluk bogojubnih po testamentih, darovščinah i oporukah imaju poznanje. M. Bijanković 154. Stokod mi naše posidujemo zove se naše ili po darovščini ili po očinstvu, ili po trudu. . . kad vama, na priliku, kokod dade od svoje dobre voje jednu baštinu, koja prija nije bila vasa, posl darovščine jest tako vasa, da sto vi od ņe osobiti gospodari. J. Banovac, prip. 13. Narod misli da je tvda darovščina od kupovine. V. Bogišić, zbor. 503.

DARSTVO, *vidi* darovstvo.

DARUVAR, *vidi* Darovar.

DARUVATI, *oblik kajkavski* za darovati. *dolazi jedan put u bišeci* pisanoj čakavskim govorom i u Bjelostjenčevu, u Jambrišćevu, u Stuličevu (gdje stoji da je uzeto iz Habelovićeva) rječniku. List zaradi jednoga kneta ki se zvaše Vlah koga daruva klostur Frankopan. Mon. croat. 102. (postije 1468).

DARŽMIROVCI *dolazi* xiv vijeka *po svoj prilici griješkom* pisano mj. Dražmirovci koje *vidi*. Mon. serb. 197. (1381).

DASI, *adv. num. an. stoji pred pitañem, kad čovjek u čudu (i često u nezadovoljstvu) pita, biva li zbilja nešto što bi sljedilo iz predašnjega govora ili što se drugim načinom dokučuje. — može biti i okričeno: das!* — *Dvije su riječi združene: da (vidi 1. da pod I, A, I, c, b), str. 169) i si koje vidi. — Dolazi od xvi vijeka ali samo kod Dubročana. Dasi se ne razumijemo? M. Držić 212. Gdje Bokčilo ota? das! je zašao? 325. I carinici i haračari vrve k ņemu (Iranu krstiteju) sniženo ga pitajući, što će učiniti? Stavte panet. Das! će im sveti Ivan odgovoriti: Vaša zabava od lijepoga je onega mjesta prem daleka: dake ili se od ne ili od raja odrecite? Ne, pri-drazi, on im tako ne odgovara. B. Zuzeri 64. Upišnici poslani od čeonijeh svećenika i farizea za uhitit Jezusa bjehu jur došli; nu čuvši ga besjediti, staše slušati ga kō zapauñeni i nitko od ņih usmionu se na ņega stavit ruku, neg najposlije ostaviše ga slobodna, i neopravjena posla vratise se k svećenicim i farizeom sloveći da ikad ne bijahu čuli čovjeka besjediti ko ņega. Dasi (viknaše svećenici i farizej) i vi bili ste od ņega zavedeni? S. Rosa 119b. Čini mi se da ne umijes; dasi njiesi učio? (u Dubrovníku).*

DASKA, *f. axis, tabula, poveći komad drveta (barem u pravom, napobličnjem smislu, a može biti i kamen i što drugo) koji je tako načinen da mu je deblina vrlo maluhna prema dužini i širini. — Akc. se mijenja u dat. sing. dāsca i dāski, u acc. sing. dasku, u voc. sing. dāsko, u nom., acc., voc. pl. dāske, u gen. pl. dāsčak. — Stariji je oblik daska kojemu nema potvrde; te ili je u ispalo bez traga ili je mjeste ņega nastalo a: u prom slučaju d ili je pred s postalo t. u ts je isto što c, dakle cka, ili je pred s otpalo, dakle ska, a u drugom je slučaju postala riječ daska, a od obadva oblika načineno je i dacka. isporodi i štica. — Riječ je praslavenska i prvi je oblik daska; isporodi stovob, daska, rus. доска, deka, češ. deska, dska, polj. deska. s toga što se nalazi u stijem slavenskim jezicima (ako i ne u litavskom) i to s takom oblicima da se iz svijeh izvodi jednaki najstariji daska, mistim da nije uzeta ova riječ ni iz grčkoga jezika (δόχος) ni iz niemačkoga (staroñenšene, tise, skandin. diskr, anglosaks. disk) od kojih se razlikuje i vokalom i rodnom. ako je tukto, korijen može biti da, dā, dijeliti ili paće dak (snkr. dans), gristi (razgristi, ractomiti, razdijeliti?) — Oblik daska dolazi od druge polovice xv vijeka (najprvo kao ime mjestu, vidi prvi primjer kod 2), i u stijem rječnicima: u Vrančičevu kod asser i tabula, u Brlinu kod tavola 724a, u Bjelostjenčevu kajkavski dska, u Jambrišćevu deska, u Daničevu daska kao ime mjestu.*

1. sa značenjem kazanjim sprijeda. a) *uopće služi za građu ili kao sprava za sjedanje, ležanje: (Isus) razvrže van sedališca i dasko tržnikom. Korizm. 48a. Goštase (= koštase) daski, cveki, voženja i ino špendije dukatov 30. Mon. croat.*

321. (1523). Mru ali na dušeku, ali na slami, ali bare na dasci (dahci). M. Divković, bes. 422a. Zabitje daske u jedno coasso, coazo, contabulo'. Zabitje dasak u jedno contabulatio. coaxatio'. J. Mikaja, rječ. 59a. Pribijenje dasak. 483a. Spavati na jednoj dasci. M. Radnić 871a. Noseći grede, daske i listvo. A. Kanižlić, kam. 819. Na daskah golih hrkat volii. rož. 33. Tvrdje kule od greda i dasaka načinene. And. Kačić, kor. 337. Daske frajaju sa zločesto pokrivenih krovova. M. A. Reljković, sat. I, 7b. Ako bi se krv prolila iz kaleža i ako bi pala na dasku drvemu. M. Dobretić 363. Živi paski, a spava na goloj daski. Nar. posl. vuk. 81. Ponajviše su (kuće) pokrivene daskom (sindrom). Vuk. živ. 248. Načini za šator daske od drveta. D. Daničić, 2mojs. 26, 15. — u metafori: Nema četvrte daske u glavi, t. j. sulud je. Vuk. rječ. kod daska. Nema treće daske u glavi. Nar. posl. vuk. 204. Nema četvrte daske u glavi. (Čannt je malo). 205. Metafora je uzeta od neobvršene građevine. — b) *pošto je nrtvački sanduk pokloplen daskama, u osobitom smislu može (u sing. i u pl.) značiti sam takovi poklopac: Nesrićni običaj psovati i pogrdvati nepošteno ota, dasku. A. Kanižlić, uzr. xv. Od onda se psovat naučiše viru, dušu, dasku i grobnicu. M. A. Reljković, sat. B 7b. Sine Konda, jel' ti zemlja teška? il' su teške daske javorove? Nar. pjes. vuk. 1, 272. Sine Jovo, jel' ti zemlja teška, jel' borova daska doljijala? Nar. pjes. vil. 1868. 146. — c) *kad se razbije lada, utopljenici se hvataju (jelore) daske, da na ņoj isplivaju na kraj, vidi: Svezavši ņega na jednu dasku, lako ga spuštise svrhu valova morskije. P. Posilović, nasl. 52a. Dva redovnika putujući priko mora, otvori se nav pod ņima i padaše u more, koji se ufatise za jednu dasku i dva dni na ņoj pivaše. J. Banovac, privs. ob. 74. Druga pak likarija, ako se lada razbije, jest, da se tko prihati za dasku F. Lastrić, ned. 195. — otale se nalazi u prenesenom, metaforičkom smislu, kao jedina pomoć u velikoj nevoji. Sakramenat od pokore, kakono koji jest upadnutim po krštenju jedina daska po razbijenju od broda od duše. M. Bijanković 50. U utopu svojem ne gine tko će daskom ne (Marje) plivati. J. Kavañin 520b. Jeli koje srce toliko kamenito koje ne bi mu dalo jednu dasku da se sahrani? A. d. Bella, razg. 46b. Sveti otki zovu krštenje: prvu dasku po potopu, a pokoru: drugu po potopu, t. j. kojih se hvatamo u potopu grila. Ant. Kačić 115. — d) *drvena daska može za to biti da se na ņoj piše ili načini slika itd. Kako jedna daska na koji ništare na pinturano. Transit. 92. Vidi na jednoj daski napisanu našu gospoju. Mirakuli. 108. Ognja koji je upetjan na zidu ali ti na dasci (dahci). M. Divković, bes. 170a. Prilika ova na cedarskoj daski jest namaljana. A. Kanižlić, utoč. 618. — e) i dasku (ploču) od kamena može biti za pisaće. u stijem se ojevem primjerima govori o drvenim daskama staroga zakona: I podam tebi dvi daske kamenite i zakon i zapovidi ko sam upisal. Bernardin 200b. exod. 24, 12. Arka božja z daskama od zapovidi. F. Glavinčić, evit. 118b. Bog svemogućći dade Mojsiju na dvi daske 10 zapovidi svojije. na jednoj dasci su tri prve. F. Lastrić, ned. 58. Dade mu dvi daske aliti pločice od stine. And. Kačić, kor. 79. Zadržaju se (zapovidi) u prvij daski. B. Leaković, nauk. 271. — u prenesenom, metaforičkom smislu: Napisali smo ne na kamenjem daskama nego na mesanijem daskama sica. Vuk, pavl. 2kor. 3, 3.***

2. *ime mjestu po svoj prilici u Eregerovim i vjeka. stoji svugda s prijedlogom na. Vlatko*

primi na Dasku deset tisuć dukata. Mon. serb. 500. 505. (1166). Budući na Daski. Pisane na Daski. 520. (1478).

DĀSKAL, *m. učitelj, grčki διδάσκαλος, δασκαλος, isporodi daskale. — u jednom spomeniku xviii vijeka i u naše vrijeme u narodnoj pjesmi. Stefan daskalu. Glasn. 12, 683. Stefan jermonah igumen i daskal. 684. Jovo je knižgu učio u mlada Pavla daskala. Nar. pjes. petr. 1, 300.*

DASKALOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme, uprav daskatov sin. D. Avramović 224.*

DĀSKĀR, daskāra, *m. čovjek koji po svom zanatu načina dasku. samo u narodnoj pjesmi kod čakavaca u Ugarskoj. V. Cilindrofi je bogatstvo s daskami tržiti, a pri ovom tužno blago malo krat zasiti. daskari v krémi drvaru, dokjen blago vse pokrvaru. Jačke. 245.*

DASKATICA, *f. seoce u hjelovarskoj županiji. Pregled. 85.*

DASKOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme. Rat. 111.*

DASLAV, *m. ime muško. dolazi latinski (Daslai gen. od Daslaus) pisano xiii vijeka. Zamar, filius Daslai. Mon. episc. zagr. tkalč. 2, 108. (1217).*

DASNICA, *f. seoce u Ercegovini. Schem. ragus. 1876. 60.*

DASNOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme. J. Bogdanović.*

1. DĀŠA, *m. dator, onaj što daje, darovatelj. — Postaje sufixom ša od korijena da glagolu dati. riječ je samo za posloviću načina. — isporodi no-laša, vratiša. — Dolazi od kraja xviii vijeka i u Vukovu rječniku. Svaki je daša dobar. (D). Poslov. danič 117. Svaki daša dobar daša, a ne-daša didibaša. Nar. posl. vuk. 277.*

2. DĀŠA, *f. hyp. Dafina. — Ake. se mijenja u voc. : Dašo. — Dolazi od xvi vijeka i u Vukovu rječniku. Reče Daša: biću vaša. M. Držić 227. Sve devojke redom namamio, al' ne možo Dašu materinu. Nar. pjes. here. vuk. 202.*

DĀŠAK, dāška, *m. dem. dali. — Postaje od osnove dali sufixom tka. — U Staličevu rječniku.*

DĀŠAN, dāšna, *adj. vidi podašan. samo na jednom mjestu u naše vrijeme. Velika bi sramota bila ne pomoći svojim kad i koliko tko može, u tom je naš narod dašan i milokrvan. V. Bogišić, zbor. 100.*

DĀŠČĀK, daščāka, *m. koš koji je kao plosan (poput dasku). — Postaje od dask osnove imenu daska sufixom jak: od kj bica č. a s pred č postaje š. — isporodi brvnaš. — Samo u Vukovu rječniku gdje stoji da se govori u Hrvatskoj.*

DĀŠČAN, *adj. ex tabulis ligneis factus, načinen od dasaka. — Postaje od dask osnove imenu daska sufixom an (анъ) pred kojim k postaje č, a s pred č pretvara se u š. — Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Kuća s visokim dasčanim krovom. M. D. Milčević, zim. već. 191. Daščani krevetac. jurm. 37.*

DĀŠČARA, *f. koliba zgradna od dasaka. — Ake. se mijenja u gen. pl. dāščārā. — Od osnove dask imenu daska sufixom (j)ara pred kojim sk postaje šč (isporodi kod dasčak i dasčan). — Samo u Vukovu rječniku.*

DĀŠČICA, *f. axiculus, tabella, dem. daska, mala daska. — Ake. se mijenja u gen. pl. : dāščičā. — Postaje od dask osnove imenu daska sufixom ica. pred i slovo k pretvara se u č, pred kojim s se izgovara š. isporodi daščica. Dolazi od xvi vijeka (vidi primjer Konstantina filozofa kod c) na kraju) a između rječnika u Mikajinu, u*

Bjelostjenčevu (kajkavski deščica, ali to uprav odgorara našemu daščica ili daščica), u Staličevu (daščica, ali i tu treba čitati daščica, jer stoji da je uzeto iz brevijara), u Vukovu. a) mala drvena daska upore: Tri noći na daščici plivajući (vidi daska, 1, c). A. Kanizlić, bogolj. fran. 192. Četiri daščice bit će tvoja kuća (vidi daska, 1, b). A. Knezović 39b. — b) sprava za cijeljenje slo-mjenjenih kosti: Posostavlja kosti jednu s drugom, poveza u daščico, pomaza melemom. M. A. Rejković, sabr. 28. — c) mala drvena daska nu kojoj se piše. isporodi daska pod 1, d). Uписа Pilat uzrok od smrti na jednu daščicu. M. Le-kušić 101. Naše se kol nega jedna daščica na kojoj upisane bijahu ove riječi. F. Lastrić, svet. 139a. A drugi kod nogu vrže daščicu na kojoj zlatom napisane bijahu riječi ove. A. Kanizlić, uzr. 260. — može i ne biti od drveta: Daščica za učiti bukvicu, tabella abecedaria. J. Mikajl, rječ. 58b. — može značiti i list u knizi (a ovom primjeru stoji u mjestu a za to što je kniga pisana erkevnjem jezikom): Protiraje se i do 5 ili 6 daščica (daščica). Konstantin fil star. 1, 30. — d) od kamena. vidi daska pod 1, c). Na dvo kamene table ili daščice (?). Anton Dalm., nov. tešt. 1, prelgovor. — e) daska načinena za neke igre, u. p. za šah: Daščice od skaka, tabula laticulularia, magis, pyrgus, alveus. J. Mikajl, rječ. 58b.

DĀŠČURINA, *f. drostraki augm. daska. poveća stara, neručala daska. — Suffixom ina postaje od nepoterdenoga augmentativa daščura koji opet postaje od daska sufixom jura. škj postaje se pa šč. — Dolazi u naše vrijeme. Smlativ daščurinami nekoliko potrijeama. M. Pavlinović, radl. 37.*

DĀŠČICA, *vidi dastica.*

DĀŠKALICA, *f. zagonetka. u naše vrijeme. J. Bogdanović. vidi daškati se.*

DĀŠKĀNE, *n. zagonetarie. u naše vrijeme. J. Bogdanović. vidi daškati se.*

DĀŠKATI, dāškām, *impf. dem. daždjeti, vidi daždukati. — Postaje od osnove dažd sufixom ka; a između dva konsonanta ispada, a ž pred k postaje š. — Samo u Staličevu rječniku. — nije sasma pouzdana riječ.*

DĀŠKATI SE. dāškām se, *impf. zagonetati se, u naše vrijeme. J. Bogdanović. — Postaje od riječi da što kojima se obično počinu zagonetke. vidi dašto. Obično se naš narod najviše u bijelu nedjelju daška. — „Ajmo se daškati.“ J. Bogdanović.*

DĀŠKOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme. Sr. nov. 1880. 852.*

DĀŠNICA, *f. ime selima i vodi: a) dva sela u Srbiji, jedno u okrugu kraševačkom. K. Jovanović 125. drugo u aleksinačkom. 91. — b) rječica u Bosni u Bjelinskoj. M. Ružičić. A kad bio na vodu Dašnicu. Nar. pjes. vuk. 4, 332.*

DĀŠNĪK, Dašnika, *m. gora u Bosni. isporodi Dašnica. Rama izvire u dubokom procepu između Rađuše i Dašnika. Glasn. 20, 393. Dašnik, gora. 22, 53.*

DĀŠO, *m. hyp. Danujan. — ake. se mijenja u voc. Dašo. — u luvratskoj krajini. V. Arsenijević.*

DĀŠTANSKŌ, Dāštanskŏga, *n. seoce u Bosni blizu Varca. Schem. bosn. 1861 21.*

DĀŠTI, *vidi kći.*

DĀŠTICA, *f. dem. daska. mala daska, daščica. — Ake. se mijenja u gen. pl. dāštīcā. — Negla je oblik bio dastica, prenuda nu nema potvrde; a u praslavenskom je glasilo dastica, isporodi staroslavenski dastica, ruski дашца, češ. deščice.*

daštica *postaje* od drsk *osnove imena* draska (daska) *sufiksom* ica *pred kojim k postaje č*, a *š pretvara se u šč pa u št*, u daštica *bilo je u zamijenjeno od a, i tako je postalo* daštica *u u čakavskom i zapadnom govoru u kojem nješto št stoji obično šč*, dašćica; *ili je u ispalo, te je štica glasilo čtica*, *pa se u pred t pretvorilo u š: štica (koje vidi) u u čakavskom i zapadnom govoru šćica*, *mlade je dašćica*. — *Oblik* dašćica *dolazi od xvi vijeka*, dašćica od xvii, *a između rječnika u Vrančiću* (dašćica, tabella), *u Belinu* (daštica, assula: 724^a), *(u Bjelostjencera i u Stuličeru, vidi kod dašćica)*, *u naše vrijeme nema potvrde*. a) *malu daska upiše, pa bila od drveća ili od čega drugoga*, daštica: Dva bratra putujući priko mora, razrušivši se plav, padoše u more, uhitilo se nike daštice (vidi daska pod 1, c). H. Bončić 143. — dašćica: Ta dašćica (nad ulomom) ima biti kamena a ne od nike ine stvari. Naručn. 26^a. Udiraše ga u lice, neža ako bi predložena dašćica na branila. S. Kožičić 42^b. Učini Jakova biskupom u Jerusolimu . . . nošaše na glavi jednu zlatu dašćicu, a to u zlamenje časti njegove. F. Glavinčić, evit. 119^a. — b) *malu daska od drveća (a može biti i od šta drugoga) na kojoj se piše ili naprava štika itd.* vidi daska pod 1, d, dašćica: Kadi se čit va nom pismu ili dašćici. Naručn. 99^a. Kip sv. Jerolima na dašćici. Transit. 271. Prošaše dašćicu (πρωτόδικον, pugillarem). Anton Daln., nov. tešt. 82. loc. 1, 63. Najdohu mu dašćicu jednu na prsih, gdi bi upisano ovako. F. Glavinčić, evit. 281^b. U svakoj sakristiji, ali gdi sakristija ne bude, prid otarom neka je dašćica, u kojoj neka su upisana sva držanja od misa. M. Bijanković 49. Jeli dužan reći misnik prid misu one molbe koje se nabode na dašćici prid misu? Ant. Kadetić 95. 96. — c) *s predložnoga je preneseno na kakav niz bijelčaka, imena itd. koji je pisan kakvijem osobitijem redom na hartiji*, index, album, daštica (kod pisca čarčeca): Kad se mogu u porada svi razgledat po prilici u rečenog gor dastici. J. Kavanin 310^a. Biskupe izgovara pritisokpis bolofiški na dašćici. 371^b. — dašćica: Pastiri od duš neka u dašćicu upišu svih kojim je potreba nauk krstjanski naučiti. M. Bijanković 11. Upisao on prvi jest u dašćici u kojoj upisana jesu imena od svi crkovaćakov. A. d. Costa 1, 49. — d) *daska od kamena na kojoj je pismo urezano, izdubeno*, isporodi daska pod 1, e, daštica: Neka bi daštice i ploče od zakona u noj sahranio. B. Kašić, nasl. 212. Zakon od dvanadeste daštica. A. d. Costa 2, 116. — dašćica: Dašćice testamenta. Anton Daln., nov. tešt. 2, 149. paul. hebr. 9, 4.

DAŠTO, da što, vidi 1. da pod 1, D, 2, a, b) c) ccc), str. 207^b.

DATAK, datka, m. danak. — samo u Stuličeru rječniku gdje stoji da je uzeto iz pisca Mattei.

DÁTAL, vidi datala.

DÁTALA, f. ili dätal, m. Phoenix dactylifera L. (arbor et fructus), slatko i trčno roće s neke vrste paomce koje raste i dospijeva u Africi, ali se i u Europi jedn osaseno, pa u nekim primjerima i samo drvo. tal, dattilo, dattolo, samo roće. — isporodi datil, datul, datula. — Oblik datal dolazi od kraja xv vijeka (vidi prvi primjer kod b), datala od xvi (vidi treći primjer kod b) a između rječnika u Belinu (datala, dattilo, dattolo, caryota 215^a), u Bjelostjencera (datala 1, 389^b kod dactylus), u Stuličeru (datala, dactylus).

a. dactylus, roće. Vazine malo smukav i datalov. F. Vrančić, živ. 109. Pod česvinom dätälä ne isti. (D). Poslov. danić. 96. Nosí sobom smukve

mate, nješto leće i datale. N. Marči 105. datal, datala, Phoenix dactylifera L. fructus. B. Šulok, imcn. 62.

b. palma, drvo. isporodi paoma. (Puk) kada sliha da Isus grede u Hjerusalem, tada vaznaše kitje od datala i pojdoše protivu nemu. Varnardin 45^b. joann. 12, 13. Pridoše sinove izraolski u Helim gdi biše dvanadeste vrutak i sedamdeset datalof. 46^a. exod. 15, 27. A što su datale ke sam tuj vidila! pri ũih bi ostale sve vočke za-bila. M. Vetranić 2, 271. Vidih narod pak ostali pisme pojuć na sve strano, od datala držeć grane, svaki kraja skupno hvali. D. Baraković, vil. 225. Datala urize i na put prostire, jar. 99.

DÁTALOV, adj. palmas, što pripada paomi (datulu kao drva, vidi datal pod b). — S tjem značicem na jednom mjestu xvij vijeka. Kita vlašima povita datalova cvita. D. Baraković, vil. 262.

DÁTAN, dätna, adj. dandus, largus, postaje od part. pract. pass. glagola dati *sufiksom* данъ. 1. dandus, u pasienom smislu, što se da, što treba dati. samo u Stuličeru rječniku.

2. largus, u aktinrom smislu, koji daje, preneseno: Koji daje obilat plod, koji dosta daje: datnia je maslina ove godine (t. j. masline daju dosta uja). M. Pavlinović.

DÁTEL, m. dator, koji da. — Postaje od osnove dat glagola dati *sufiksom* tel. — Dolazi od prijevremenoga (date) u ima i stolor. date) i ruski dactyl. a između rječnika u Stuličeru (gdje stoji da je iz brevijara) i u Daničičevu (date)l. proslota i našega rječka nema potvrde. Date)l blagviha i istoćnik vsakomu daniju ueoskudnij, Hristosťe bog. Mon. serb. S. 9. (1222—1228). Vesela bo dateja ljubit bog. Naručn. 96^b. Anton Daln., nov. tešt. 2, 56^b. paul. 2cor. 9, 7. Klačama so bogu, dateju vsake milosti. S. Budinić, sum. 29^a. Kada mi jesmo dateji zaloga svéta. 125^b. Ako se dostojanstvo od dateja ogleda, nije ni jedno darje malo. B. Kašić, nasl. 85. Duš sveti, milosti datej prizivrsni. M. Alberti 422.

DÁTELAN, datejna, adj. samo u Stuličeru rječniku gdje je prevedeno dandus, tribuendus; (casus) datusus, dateljan, 1.

DÁTELJ, Dätelja, m. pl. selo u Bosni, u okrugu sarajevskom. Statist. 21.

DÁTELICA, f. datrix, čensko čelade koje da. — Akc. se mijča u gen. pl. däteljać. — Postaje od date)l *sufiksom* ica. — Samo u Stuličeru rječniku.

DÁTI, däm ili dädöm (i dädüem), perf. (no dati perf. i impf.), dare, gorati se u najširem smislu kod ko učini da nešto što je kod nega prijede k drugomu; korelativno je primiti, suprotno uzeti. stvar što od jednoga prijede k drugomu pravi je objekat i stoji u acc. (ili u gen. partitionom); onaj ka kojemu prijede (nepravi objekat) u dat. — impf.: davati. — Kad ima pred sobom ne može biti impf.; zato ne dati i u naše vrijeme ima i imperfekal i ger. praes. vidi i H. — Akc. vidi kod 1. — Oraj glagol ne samo dolazi od prijevremenoga, nego je i prastarensti (stolor. dati, rus. dätel, čes. dätí, pol. dać), i indoevropski (litavski dätí, sansk. dätum, grčki dōtra, dōtra, lat. dare). Korijen je dā (grč. i lit. dā). — U svijem je rječnicima.

I. oblici. za praes. i za oblike što imaju istu osnovu kod praes. udavaja se korijen (isporodi sansk. i staropers. dādāmi, grč. dōwōa) za upada drugo a: dad, u ostalijem je oblicima osnova sam korijen da, no u nekim mladim i ulovjeno dad. a) praes. aa) osnovi dad bez sufixa pristupnja lični sufixi (isporodi kod jesam, jesti) m, si, tv za sing., m, te, et, za plur. krajne d kod osnove

otpada pred m i s, a pred t pretvara se u s; tako postaju najstariji oblici dami, dasi, dasta, damъ, daste, daletъ. takovi su oblici i u starostocenskom, a neki su se uzdržali i u drugim slavenskim jezicima. isporodi li litavski 1. sing. dūmi, 3. sing. dūst, 1. pl. dūme, 2. pl. dūste. dama dolazi prvi put xiii vijeku: Mon. serb. 29. (1240). i uzdržalo se (dam) do današnjega dana. ostali oblici i u preta vremena dolaze gotovo samo u knjigama pisanjem posve ili djelomice crkvenijem jezikom (vidi primjere u Daničičevoj Istoriji obluka); samo se je daste duže uzdržalo: daste. Mon. croat. 119. (1482). 129. (1486), i do xvii vijeka: podaste. F. Glavinici, svit. 131. tako i daletъ u mladom obliku dade do xvi vijeka: Vinograd pridružen družinjem težakom koji dade ihomu dohodak. N. Rašina 56^a. mat. 21, 41. Vijedeće učinise da nega na smrt izlade. 92^a. mat. 27, 1. Česu ih i glade i musu ne dade da im sjede na očas. M. Vetranić 2, 87. — bb) prena 1. sing. dām načinili su se oblici kao da je osnova da: dās, dā, dāmo, dāte; za 3. pl. ostala je osnova dad, ali je primita mladi obični nastavak n: dādū. daš dolazi od početka xv vijeka: daš. Spom. sr. 35. (1401); da od xii: Mon. serb. 2. (1189); damo (koje ikakvo može biti postalo uprav od damъ) od xiii: Mon. serb. 22. (1234—1240); date od xv: Mon. serb. 484. (1461); dadu od kraja xiv vijeka: uladu. Spom. sr. 6. (1396). dadn. Mon. serb. 232. (1398); za 3. sing. dolazi oko početka xvi vijeka kod dvojice pisaca i oblik dat: Bernardin 32^a. (1586) 68. 73. N. Rašina 49. 140. *ili taj oblik postao po tradicijonom crkvenom jeziku sujitsom t, ili je oco enklitika, kao što misli Daničič (glasn. 9, 47. 18. istor. obl. 274—276), ne umijem odlučiti. — ce) po 3. pl. dadu (vidi V. Jagić, Das leben der wurzel de. 69) načinili su se od osnove dad s nastavkom e i s mladim ličnim nastavcima oblici: dādēm, dādčē itd. dadem je potvrđeno od početka xvii vijeka: pođadem. F. Vrančić, živ. 99 tako i dades. 17. 114; dādē od kraja xv ili od početka xvi vijeka (vidi D. Daničič, ist. obl. 274); M. Marulić 29; dādēmo od xvii vijeka: I. T. Mrnavić, osm. 129. — dd) u naše vrijeme dad, prema glagolima druge vrste, može primiti nastavak n: dādēm. Nar. pjes. vuk. 5. 193. 310; dādēn. 1, 426. Pjev. crn. 196^a. Nar. prip. 201. Nar. prip. bos. 1. Vuk, miloš. 24. 94. 8. Ľubiša, prip. 56. Osvetn. 1, 41. 2. 93. 4. 18. dādūn. Nar. prip. vil. 1867 717. S. Ľubiša, prip. 65. Osvetn. 5, 60. 6, 53. — ee) u podložnoj rečenici dolazi u naše vrijeme i dādēbudēm, u čem je združen okrieni inf. dat i prae. perf. budem. Ako dadbudem Vuk, riječ. 1. prvi. vidi biti, budem pod II, 1, b, 5) d) (1, str. 358^b). — b) imp. već od prvih vremena načinio se od osnove da: dāj. Mon. serb. 7. (xii vijek); dājmo Zborn. 121. predčaje. Mon. serb. 50. (1265). dājte 185. (1358—1376). doista se u prva vremena molaze i stariji oblici od osnove dad: dādūh, dādūma, dādūmъ, dadite, ali je samo u knjigama pisanijem crkvenijem jezikom; tako treba procijeniti i ovaj primjer: Dadite i dast se vam. Korizm. 10^a. — što se u naše vrijeme molaze (ali rijetko) imp. od osnove dad, to je načinjeno po prae. dadem: dādū. Ogljed. sr. 200. — u narodnoj pjesmi prošloga vijeka ma 2. sing. dāni gdje je osnova dadn (vidi a) dd) pa je d ispalno. Ne znamo Jele i Ivana, neg' nami dāni noju prenočiti za združice Jele i Ivana! Nar. pjes. bug. 251. — u naše vrijeme i dājbuli. Nar. prip. vuk. 140. — za oblike dājde, dājder, dājlete vidi kod de. — c) part. ili ger. prae. dolazi u starija vremena i onda kad glagol nije negativno. postaje od osnove dad, ali samo*

u novijem obliku dadūci prema 3. pl. prae. (stariji oblik dady samo po crkvenom jeziku. Stefan. sin. šaf. 23). Dobrovoljno dadūci zemlju. Mon. croat. 171. (1498). Ne dadūci. J. Filipović 1, 413^b. — d) impf. obično je negativan, ali ima primjera u starija vremena, u kojima je afirmativan, premda je tad dati perfektni glagol. najmlađi takovi primjeri pojedince dolaze xvii vijeka: Da mu dadjehu. M. Divković, zlam. 58, i xviii vijeka: daše. J. Kavačini 243^a. dahu. 261^a. Al mu Ivka na odgovor daše (što bi moglo biti i sažeto davaše). M. A. Rejković, sat. D. 3^b. aa) osnova je dad za kojom je nastavak ē, u zapadnom gororu i, u istočnom e, u južnom ije. aaa) za nastavkom ē stoji odmah lični nastavak h, še itd. do xviii vijeka. Ti ne dadjese. Zborn. 156^b. (on) dadjese. 48^a. dadjehu. M. Divković, čud. 29^b. — ne dadjese. Bernardin 26^a. Đukjanin 7. J. Banovac, pred. 28. 35. dadjese. Korizm. 8^b. D. Rašina 9^b. — bb) među nastavkom ē i ličnijem nastavcima stoji (j)a, pred čim ē i u južnom i u zapadnom gororu postaje i: dadjāh, dādijāše itd. u naše vrijeme najobičnije. ne dadjāše. I. Bandulavić 45^b. 159^b. S. Margitić, fal. 146. 147. F. Lastrić, test. 149^b. svet. 166^a. Vuk, mar. 11, 16. ne dadjāhu. M. Divković, bes. 65^a. — nješte i može biti i j; ti ne dadjāše. M. Divković, nauk. 291^a. (on) ne dadjāše. Nar. pjes. vuk. 4, 22. a dj može se stegnuti u d: ne dadahu. Pjev. crn. 265^a. — bb) osnova je da s ličnijem nastavcima ah, aše itd. s kojima se sačinje u dāh, dāše itd. od xvi vijeka: ne dāše. 1. Gundulić 555. Nar. pjes. vuk. 3, 539. Nar. prip. vnk. 194. ne dāhu. N. Rašina 55^b. — e) avist. aa) od osnove da dolazi od prvih vremena: dāh, (dāhъ), dā (dastъ — stslor. dastu samo u knjigama pisanijem crkvenijem jezikom), dāsmo (dahomъ — stslor. dahomъ crkvenijem jezikom), dāste, dāše. jedan put početkom xvii vijeka dolazi i 2. dual. (vi dva) podasta. F. Vrančić, živ. 27. — bb) od osnove dad načinio se po prae. dolazi (dajbuli 1. i 3. sing.) pozulano od xiv vijeka: dādoh (dadohs). Mon. serb. 169. (1362); dāde. Pam. šaf. 1873. 100. Mon. serb. 164. (1357); dādosmo. A. Čubranić 112. (dādohmo jednom xvi vijeka: Mon. serb. 554. 1537); prodāstoste. Zborn. 25^b. dadstoste. 1. Bandulavić 35^a; dādoše. Mon. serb. 475. (1156). — f) ostali oblici postaju od osnove da; tako inf. dati: ger. praet. dāv ili dāvši; part. praet. act. dāo (dals, dal), dāla, dālo; part. praet. pass. dān, dāna, dāno ili dāt, dāta, dāto. no ovaj zadnji dolazi i od osnove dad u obliku daden kod dra pisca xvi vijeka od kojih je jedan čakavac a drugi rođen Bugarin; dadeno. A. Georgicno, nasl. 218. daden. K. Pejkić 87. dadena. 22. 82. dadeno. 98. 101; a xvii vijeka kod jednoga pisca iz sjeverne Dalmacije: dadena. S. Badrić, ukaz. 24. 80. dadenu. 90. dadeno. 42.

II. Ne dati ne može se svagda shvatiti samo kao negativno dati, nego može imati i osobito značenje, negare, denegare, kruttiti, s togu što ovaj koji ne dade, ne da ne može ili da ne mari dati nego neće da dade i tu svoju rolu pokazuje riječju ili djelom.

III. značenje, osim onoga što je kazano sprijeda (laro) ima drugo glavno značenje (sinere, pati) koje se iz onoga prvoga razvija. obično biva prvo kad je objekt ime, a drugo kad je mjesto objekta infinitiv ili cijela rečenica no nije ni to svagda; tako n. p. dati kod A ima gljed kod crvo značenje (vidi 1. β, a, γ), i 2, a, b) bb) i c), i b, c) i c, i 3. d), a kod B, prae (vidi a i c).

A. objekt je ime.

1. Aktivno.

a. ono što se da samo miješa mjesto prelazeci od jednoga k drugomu, ali ne postaje zato stvar vlastita onoga koji primi. objekat može biti samo ono što se može nositi, voditi, prenijeti iz ruke u ruku, kao svaka sitna stvar, pa i životinja i čelade. a) objekat je riše ili maie sitnu stvar što nije živa. Daj mi dižvu il' bukuru odkul no sam piti višta. V. Došen 163^a. Daj mi, selo, klobuk svile bele, da ga poznam koga je vojvode. Nar. pjes. vuk. 2, 302. Daj da vidim sabju dimiščiju. Dade Turčin, riječi ne reče. 2, 345. Dadnu mu jednu bivolsku kožu da u njoj vode donese. Nar. prip. vil. 1867. 717. Djever popivši sve vino, molitvenu' čašu da (s ovijem značenem) djevojci, te je ona ostavi u sebo do vjenčanja. a onda opet iz nje piju, i po tom se sa svijem niojzi dade (sa značenem kao kod β), te je ostavi i čuva. Vuk. nar. pjes. 1, xi. xii. amo spada i ovaj primjer u kojem dati komu vodu (kristiti ga) znači nešto osobito: a može biti da je uzeto iz talijanskoga jezika. vidi kod voda. Ako je potreba krsiti ditešce u kući. vaļa mu dati vodu. Ant. Kadeci 135. — kao način kako se što da, može biti i izriječkom kazano u ruku: Ovu jabuku daše mi u ruku. N. Najšeković 1, 216. tako je i u odje glje je ovaj što prima sliku: I sadani(h) jošter dana pravica je napengana. . . ; i još ruke sad pridaje i u livu miru daše. V. Došen 69^a. — do ruka: Hoč' poznat zla čovjeka, daj mu štap do ruka. (D). Poslov. danić. 26. — b) objekat je životinja: a mu dade koña da provada. Nar. pjes. vuk. 3, 352. — c) objekat je čelade: Uzide ki bješe mrtav i počeo govoriti. i dade nega materi. N. Rašina 158^a. luc. 7, 15. slično je i ovo: Dadoše mi tog bolnika da lerim. Nar. pjes. vuk. 1, 351. tako je i u ovom primjeru, ali u nem dati stoji u prenesenom smislu, kao što u orakovijem slučajima bira i kod pokazati, donijeti itd.: A tko bi rad umrijet, nu mi ga ovdj daj; lasno je riječju rijet, ina stvora pod gledaj. Š. Menčetić 52.

β. ono što se da pripadalo je onomu koji da kao negora vlastita stvar, a od časa u koji se da pripada na isti način onomu koji primi. može biti i u prenesenom smislu.

a. ono što se da nešto je što se može dati u pravom smislu, (ali gdjekad i u prenesenom smislu) kao što je ne samo stvar tjelesna neživa, nego i čelade i životinja.

a) ono što se da nije čelade, nego stvar tjelesna neživa ili životinja. a) u pravom smislu. aa) što se da, sitna je stvar (isporedi kod a), i može biti uopće što mu drago, a osobito pak nove, blago, životinja, stado. Ja mu daloh kitu bosioka. Nar. pjes. vuk. 1, 285. Ne damo (impf.) ti tri aršina platna. 2, 507. Sano ti ne dam (impf.) tanka gofordana 3, 192. Daće svaka sitne perisane. 4, 4. Dao bi ti i kapu s glave (tako je dobar i poston). Nar. posl. vuk. 54. Daće bog gaće, ali neznam kađ će. 56. Novce ču ti, veli, dati; pak kađ možeš, onda plati. V. Došen 58^a. Mene daste stotinu dukata. Nar. pjes. vuk. 4, 42. Činite me što vam drago; nebrojeno dat ću blago. V. Došen 123^b. Ne dać (impf.) blaga, sa mnom se podsmevat. Nar. pjes. vuk. 2, 124. Da mi dadeš i tri kule blaga 3, 344. I da daš im trideset kesa blaga. 3, 417. Nigda ne da manje kozhča. N. Rašina 59. luc. 15, 29. I' kuću ti ne bi(h) dala ni devete kučke slipe. V. Došen 167^b. Turci koña ni po što ne dadu (impf.). Nar. pjes. vuk. 3, 404. Da im dadem dvije tice utvo. 3, 406. A daću ti od imanja brava. Ogled. srp. 114. Al čobani ne dadahu ovcu. Pjev. crn. 265. Ako me nadžaneš, daću ti ja stado. Nar. pjes. vuk. 1, 171. — bb) među

stvarima koje bi spadale pod aa) treba istaknuti one što su za hranu i za piće. aaa) čeladetu: Primi Isus kruh, blagosovi i razlom i da učenicom. N. Rašina 90^a. mat. 26, 26. Dozva car Abrama i Saru . . . i zapovjedi da im dadu hranu. Zborn. 38^b. Pril. jag. ark. 9, 84. Sira ovo što mati ručku mi jutros da. I. Gundulić 178. Oni bogataci toliko se ukaza nemilosrdan Lazaru da mu ne dalijaše ni urva. S. Margitić, fal. 147^b. I'leb i vodu, piću iu dahu. J. Kavañin 261^a. Dati mljeko djetetu lactare'. A. d. Bella, rječ. 62^b. Dati pridručak. 'dare jentaculum'. 199^b. Ono viće: daj mi kruha. V. Došen 209^a. U ponoći ište piti: dijg' se, snahlo, daj mi vode'. Nar. pjes. vuk. 1, 308. Krilo da da gospodi kraljici, nek izede ono desno krilo. 2, 52. Da junaku dade čašu vina. 2, 98. Dadoše mu trideset čaša vina; popi Ivo, a ne skvasi brka. 3, 95. Pa mu daše dobrodošnu vina. 3, 214. Jedan komad dati ženi da izije. Nar. prip. vuk. 147. Nim da kavu u čast običajnu. Osvetn. 4, 14. — tako je i ovo: Dati sisu, podojiti, lactare, marmare, lace praebere vel mammillas'. J. Mijaka, rječ. 60^b. Dati sisu čedu lactaro'. A. d. Bella, rječ. 62^b. Majka mi je draga, sisu mi je dala. Nar. pjes. vuk. 1, 195. — bbh) životinji: Koñu dadoh snopak deteline. Nar. pjes. vuk. 1, 318. Koñima daže zobi i sijena. 3, 488. — cc) u jednom primjeru grlu mješte čeladetu, u prenesenom smislu: Dat sutra grlu hranu. V. Došen 39^b. — cc) kad ono što se da ne može se nositi, voditi itd., kao što je zemlja, zgrada (zid, kuća, grad itd.), treba razlikovati dva slučaja: aaa) ono što se da, postaje u pravom, najširem smislu stvar vlastita onoga koji primi, tako da on može ne samo iz onoga dobiti koristi, nego i raditi od onoga što hoće. to bira kod zemlje maie prostrane, baštine, vinograd, livade, nire a i selu itd., kod pojedine zgrade, kuće itd. I da kraljevstvo mi katuns Arbanasli. Deč. hrli. 55. I dahu mu selo Brodičie. 59. Dati imna drugi vinograd. F. Lastrić, test. 296^b. Ko ti dade tu livadu? Nar. pjes. vuk. 1, 302. Kad su stari na dijelu mu dali oranicu krsnu. Osvetn. 2, 63. Kataran, ki nam nove dade zide. J. Kavañin 214^a. — bbh) ono što se da ne postaje sasma vlastita stvar onoga koji primi, nego je negoro tad samo čeladetu. to biva kod reće zemlje s ljudima koji u njoj žive, kao što je država, kraj, pokrajina itd. ili kod grada. Boga mi se ne bih poturčio, da mi dadu Liku i Udbinu. Nar. pjes. vuk. 3, 123. Ne da čoso Bosne. Nar. posl. vuk. 198. Pa kad Mostar Vlahu pripustite, sve ste dali do mosta Koñica. Osvetn. 2, 74. Što je nemu lut znaj za pojasom; ne bi ti ga mako za pojasom, da mu dadeš dva careva grada. Osvetn. 2, 101. — tako se u ratu da grad ili uopće tvrdo mjesto neprijatelju, kad se ne može ili neće dale braniti. isporodi kod 2. a, a, b) aa) aua). I ti poni odsud' dati grad i nas svih. M. Marulić 30. Vidite li, da se ne moremo držati, ni kaštel ni nas samih obraniti; dajmo kaštel Turkom! Mon. croat. 227. (1527). — dt) inenomu što je objekat kod glagola dati ne kaže se izriječkom koja se stvar da, nego kojim načinom, kojom namjerom, kojom mjerom ono se da. takori objekat može biti: aaa) ime koje pokazuje da se da dobrovoljno bez dužnosti, kao dar, poklon, jabuka itd. I dadu dar. N. Rašina 175^b. luc. 2, 24. (vidi drugih primjera kod I. dar, c, b)) Razvje što mi ksto da svojova vojvoda poklona. Mon. serb. 2. (1189). Sada vaļa dat jabuku. V. Došen 154^a. — mlstostina: Car ti neće mlstostine dati. Nar. pjes. vuk. 2, 94. Vazda mu dalise almuštvo. Korizan. 8^b. — bbb) ime što kaže da se ono da po dužnosti.

da je takovi objekt može biti izrečeno upuće: Svakome svoje dati. V. Došen 232^b. On niti veđ da, ča niti je hodilo. Nar. prip. mikulić. 80. — *ili imenom kojim se kaže da je jednomu (onomu koji) da* dužnost da ono da. takova su imena koja znače dug upuće: Dat najam svom virmiku. V. Došen 257^a. Ej Supučie vridni kaurime, ali voliš da te posičemo, al rañena Kninu povedemo, ter češ dati za se dugovañe. And. Kačić, razg. 247^a. *ili osobito platu*: Zovi težake i daj niti platu. N. Rañina 34. mat. 20. 8. Ne ištemo od vas plate u pjenezu da nam date. N. Najšković 1, 166. Dati ču svakomu platu po ñegovomu vladauñu. M. A. Rejković, sabr. 33. *dinak*: Daviše desetskih ods soli. Mon. serb. 46. (1254). Pa ne dadu carevih harača. Nar. pjes. vuk. 4, 19. Ne dadu ti groša ni harača. 4, 484. *globu*: Moja majka globu da. Nar. pjes. vuk. 1, 367. — *tako je i ovo*: Dati ravnu, dati kaparu, 'dare arrhaboni aliquid, dare arrham, arrbare'. J. Mikala, rječ. 59^b. Dati zapogod 'arrham dare'. A. d. Bella, rječ. 168^a. Dati ravnu 'dare arrham'. J. Stulli, rječ. 1, 105^a. — *amo pripada i ovo*: Tri otkupa imamo za našu dušu dati. M. Divković, bes. 597^b. — *ili imenom kojim se kaže da po pravdi ono ide onoga drugoga (kojemu se da)*. Vinograd prida družijem težakom, koji daje ñemu dohodak voća u brijeme. N. Rañina 56^a. mat. 21, 41. To dobitak, veli, biše, što na novce imaš dati. V. Došen 58^b. Ako li mi ne daš (maje) oćevine. Nar. pjes. vuk. 3, 83. — *ccc) ime koje pokazuje, kao što, u ime čega se nešto da, ali se tijekom ne jarla ni dobrovoljnost ni dužnost onoga koji da. takova su imena* pređa i baština, potrebe od prinoćista u ovijem primjerima: Dati pređu 'dotare'. A. d. Bella, rječ. 279^a. Ako mladica ne hoće za muža toga silnika, ovi joj je dužan dati pređu. Ant. Kadčić 396. Dat ču tebi, narode, baštinu tvoju. F. Lastrić, test. 61^a. Da mu potrebe od prinoćista. M. Divković, bes. 320^b. — *ddd) imenom kojim se kaže što je ono što se da prema čemu drugomu, n. p. da je dio od onoga*: Danu mi jošte dio daše u vladanju toga grada. D. Rañina 7^a. (Bog) zabrani dati u razdielju zemlje od obećanja dio onim koji su na ñegovoj službi. Ant. Kadčić 2. Dasmu pravu polovicu. Mon. croat. 258. (1556). — *tako je i ovo*: Dati nadometak, priložiti 'auctarium adjicere'. A. d. Bella, rječ. 349^b. — *ee) što se da kazano je upuće riječima kao što su stvar, nešto, toliko, mnogo, malo, sve itd. u kod negativnoga glagolova ne dati, ništa itd.* Vysa jeliko dahi manastyrevi. Mon. serb. 6. (1198—1199). Da opet prosite stvar ku ste dali ñoj. N. Najšković 1, 217. Vidje da uboštvo moje nago ne imaš joj česa dati. I. Gundulić 227. Sve dadosno što god imadlosno. And. Kačić, razg. 188^a. Nitko ne da (impf.) šta ne ima. V. Došen 205^b. Sotona od svoga ništa nije dala nit može dati tomu začetju. Ant. Kadčić 534. Da bog daje svakom, tko što hoće. Nar. pjes. vuk. 1, 221. I ništa mi ne dade. I, 130. Da li ko više? M. D. Milićević, let. već. 73. — *b) dati komu dio svoga tijela ili src tijelo, govori se obično u prenesenom, osobito u simboličnom smislu, može se dati*: aa) ruku. aaa) govori se da se komu da ruka, kad mu se pruži i položi u ñeporu ruku. obično se to čini desnom rukom. A kaula ju (snašu) drugi prime (u kolu), slatko skaču i za ñime, kan' da onog i ne znade, tko joj prvi ruku dade. V. Došen 100^b. Pođe da ga polubi u ruku, no Balla mu ne dadne ruke, nego se polube u lice. Vuk, miloš 24. *s metaforičkim značenjem*: Ko prst da, i ruku će dati. Nar. posl. vuk. 152. — *često se to čini kao znak prijateljstva, štovanja, ili kao pozdrav*:

Pak k meni (mislim da treba čitati pak meni) bolesnu s velikom ljubavi ručicu da desnu, jošte me pozdravi i reče: zdrav budi! M. Vetranić 2, 92. Ma te vidim dobra čovjeka, da' mi ruku. M. Držić 334. — *ili kao znak da se pristaje na kakvu pogolbu ili da se što obećava*. Daviše svoju ruku i svoju vrtu. Mon. serb. 21. (1238). Zlatikum: Jesi li kontent? Skup: Kontent sam Zlatikum: Da' mi ruku. M. Držić 205. Ćekosmo jedna drugoj, da, ako rodimo jedna djetića a druga djevojku, da ih vjenčamo, i ruku na ruku damo. Pravdonoša 1852 1, 30. Prodavac kupcu dotle ne dade ruke, dokle ne dođe do svoje cijene. V. Bogišić, zbor. 423. *tako i kod zaručivanja*: Kom sam ruku dala i srce predala. Nar. pjes. vuk. 1, 407. — *isporedi ručiti se, rukovati se, zaručiti se* — *bbb) u prenesenom smislu* dati ruku komu znači pomoći ga, pomoći mu. Roditelji mogu protivu ñemu vapiti i sudac jim ruku ima dati. Ant. Kadčić 393. Da ne bi drugim dali ruku na zlo. M. Dobretić 207. Dati ruku, pomoći, n. p. dajte mi jednu ruku, pomozite mi malko. na Rižeci. F. Pilepić. — *ccc) Dati miru prvu ruku klaka, istom oklačiti 'murum incrustare'*. A. d. Bella, rječ. 103^b. *biće postalo po talijanskom* 'dar la prima mano di calcina'. — *bb) glava, srce, krv, u prenesenom smislu. vidi kod tjeħ samijeh riječi*. — *cc) oko. vidi kod te same riječi*. — *dd) uši. u prenesenom smislu* dati uši komu kod ñekih pisaca znači poslušati ga. Tijem poslušne uši sada daj svjetniku tvom vernomu. G. Palmotić 1, 237. Blage uši daj nesrećnu sad meni. 2, 37. Ja sam vas zvao tolike pute, i niste tili mi dati nši. P. Posilović, nasl. 11^a. — *ee) pleći*. dati pleći ili pleća govori se o onome koji se okrene da bježi. često u narodnim pjesmama. Učionici daše pleća. P. Knežević, muk. 16. Brzo Turci bila pleća daše, uz Graovo polje pobigoše. And. Kačić, razg. 240^b. Pleći dade, biježati stade. Nar. pjes. vuk. 1, 546, 2, 468. Dade pleći, čaše pobjegnuti, ne dade joj Mijat pobjegnuti. 3, 436. Pleći dati, terga dare'. Vnk, rječ. 111^b. — *ff) sve tijelo. u prenesenom smislu* dati tijelo može značiti dati sama sebe, posvetiti se komu: Kō bar-nije vik pod nebi može biti drugo djelo, neg to đava srce i tijelo, kako dah ja tužan tebi? S. Bobajević 224 — *s drugim, osobitim značenjem* (de concubitu) stoji u ovijem primjerima o žen-skoj: Andrijana dade svoje tilo i Nikoli drugomu mladiku. M. Dobretić 411. Dati svoje tilo mužu. 537. — *c) objekt je nešto (kao udarac, rana, cjelov itd.) što drugi (koji prima) sjeda i gdjekad mu ostaje trag od onoga za ñeko vrijeme ili za svagda. aa) rana u pravom i prenesenom smislu*: Mojojzi rani koju mi tužnu da nemila, jaoħ, smreca strjelicom od jada po srijedi od srca. N. Najšković 2, 130. Da ti (zmija) ranu da nemilu. G. Palmotić 1, 280. Kajerskomu baši daše smrtno rane. B. Krnarutić 34. Kao da bi svaka fala ñemu (nenavidnomu) grduñu ranu dala. V. Došen 115^a. — *bb) ñeki udarci s osobitim imenom*: zausnica, zausak, pljaska, priusak itd. Jedan sluga da mu zausnicu. A. Komulović 62. Da jedan sluga svomu gospodinu dade velo težak zausak. M. Divković, bes. 418^a. Dati pljsku; zaušiti 'impingere vel incutere colaphos, dare alapam, caedere alapis'. J. Mikala, rječ. 60^a. Jedni mu daše i priuske. Vuk. mat. 26, 67. Dati komu zausnicu. V. Bogišić, zbor. 592. — *cc) za ñeke udarce može se kazati da se da ono (štap, bat, bič itd.) čim se udara: tako se ulazi i kod maha i kod same smrti rečeno da se da ono što prouzrokuje muke, smrt*. Ako neč' da ti dam sto bata. N. Najšković 1, 259. Dati štáp 'fuste caedere'. A. d. Bella,

rječ. 131^b. Dati liti 'dar colpi col piatto della spada' gladii lato percutere. 202^b. u ovom primjeru zamjenica ju ima orakovo značenje: Er mu ju htijad dat' za sve er mač imase. N. Nalješćević, pj. 287. u *Dubrovniku se govori*: dati komu pest, negu *mješće* ulariti ga pešću, nogom. Dati konop 'tortorio tune torquere' (nogom *biti po tajlanskom* 'dar la corda'). A. d. Bella, rječ. 225^b. Eto dakle što mu tvoja šala tužnu dade pogana višala. M. A. Rešković, sat. C 3^b. — *dd*) *cjelov. vidi kod cjeliv, cjelov, ljubac, polubac. — ee*) *amo spada i liječ. (lekarija itd.) kad se shvaća u širem smislu kao nešto čim se zdravlje popravlja (u užem smislu kao nešto što se ije ili pije spadalo bi pod a) bb)*. Ako mi ne ures ne bude lika dat. M. Držić 8. Ne ima nikad dati bolesniku likariju od koje će mu smrt biti. M. Dobretić 76. — u *dativu može biti bolest, ranu koja se liječi*: Otkri meni skovne rane, da im dati mogu lika G. Palmotić 1, 140. Koju ranam dat ne more nitko lika. V. Došen 5a. — *ff*) *može amo spadati i oraj primjer u kome dati komu grob znači ukopati ga*: Dmitru kralju svit se čudi, tako tamno da poludi; da Laniju on bludnicu ne da vrči u grobnicu; dal' u kući ņoj grob dade. V. Došen 85a. — *d*) *ili kod one stvari što se da, ili kod onoga kome se da, ili kod samoga djela ama nešto što treba shvatiti u prenesenom smislu. aa) ono što se da stoji u prenesenom smislu. Maloharnim, ki im daše šuplu slamu. J. Kavačin 78a. Dati lice (čenu), poravniti, izravniati, complanare. A. d. Bella, rječ. 39^b. Prva su vrata zračna, liti pamet, u koju mnogo puta dođu zed misli, ako im dadeš kmrt od privođenja. F. Lastrić, ned. 145. To je smrti kosu dalo. V. Došen 174^b. A vatra mu lice dade (zlutu). 215a. Bogu hvala i bogorodici, i ovdje smo maglu Turkom dali. Osvetn. 3, 142. — *ono što se da, može biti i u pravom smislu, ali sa simboličnijem značenjem*. Daše ti stap od markeza J. Kavačin 162a Konstantin da joj krunu. 291a. — *bb*) *ono čemu se da, nije čelade, nego nešto što se u prenesenom smislu shvaća kao čelade*. Pšenicu će provijati, a slamu će oginuti dati. Zborn. 28^b. ark. 9, 79. I laži tolkioj tvoj jazik dat nemoj. P. Zoranić 52^b. Meni je se vidlo ovi moj trud i muku nštampati i slobodno i veselo svijetu očito dati M. Divković, bes. xv^b. — *vidi dati na svijet dale pod β, g. — cc*) *sam način, djelo kojim se da i ono što se da imaju nešto osobito u sebi, pu čem nije glagol shraćen u pravom smislu*. Ono što su stari bili, već su u grob sve odulili; tebi samo tilo daše, al' kriposti ne pridāše. V. Došen 29^b. Bog mu dade vitra maestrala, ter zajedri gradu Šibeniku. And. Kacić, razg. 216a. — *dd*) *dati, ogañ može biti objekat kod dati s osobitijem značenjima. aaa) pušci, topu, lagunu da se vatra, kad se pripali. Ol oka je Ivan pogledao i luntardi živi ogañ dao. And. Kacić, razg. 252^b. Pa poteže pušku od pojasa, preko sebe dade vatru živu. Nar. pjes. vuk. 3, 102. Pak on šari dade ogañ živi. 3, 423. Kad lagunu živu vatru dade. 3, 561. Zemlji pale, pušci ogañ dade. 4, 2. — *bbb*) *dati vatra uogama, tabaninu u prenesenom smislu znači poljepnuti*. Zaviri u podrum, jeli krava u ņemu, kad on tamo, ali krava dala tabanin vatra. Nar. prip. bos. I, 11. Sluge po dvoru tamo amo, nigdje ciganina, te prikažu caru da je dao vatra nogama. 96. *c*) *može biti subjekat stvar neživa ili životina, i govori se da dade nešto (češće kornjono nego drukčije) što iz onoga izlazi. aa)* o zemlji: Zemlju onu ku budeš ti kušav poznati, podoban da t' neće na vreme plod dati. D. Rašina 15^b. Dobra vina, voća**

slatka s vrdlom dalaš vinogradi. J. Kavačin 81^b. Dat će t' cedre Liban sveti. 227^b. A što srebro Srebrnica dala. Osvetn. 2, 100. — *bb*) *o drvetu*: Ne more zlo cablo dati iz sebe ol ti poroditi dobro voće. M. Zoričić, osm. 10. Deblu bez ploda koje ne da (*impf.*) dužnog' roda. V. Došen 17a. Kala voćka voća ne da. 67a. — *cc*) *o domaćoj životinji koja da meso, mlijeko, vunu itd a i mlado*. Potje smrti krnak cinu ima, kada da slaninu. V. Došen 204a. Zafali ovci koja je dala u tvoju dolamu svoju vunu. M. A. Rešković, sat. L 4^b. Jarići, jao! koje jučeri plodna mlati dade. M. Katančić 54. Koja je korist od one krave koja da punu muzlicu mlijeka, a potegne nogom te prospe? Nar. posl. vuk. 140. — *dd*) *o čem drugom a može biti i takoro što od čega se nije ni nadati onoj koristi*. Uzmi prut i skupi puk ti i Aron brat tvoj, i recite kamenu prid nima, i on dati će vam vode. I. Bandulavić 55a^b. numer. (4mojs.) 20, 8. Dače rosu dubovi i trave, to jest sok krvav M. Orbin 198. Oblak visok malo kiše dade. V. Došen vi. Kako može leden kamen dati vatra, jak i plamen? 261a. Jer ga skoro hitilo se vlašće niže grudi, koža znala, al' krvi ne dala! Osvetn. 4, 39. i u *prenesenom smislu*: Neplodno je zlatoljubno srce svako, jer... nit' već ikad dade cvita da plod ima drugog svita. V. Došen 77^b. — *amo spada i ovo*: Koja mu (*kapelanija*) more dati na godinu toliko, da more živit redovnički i pošteno. M. Dobretić 298. — *f*) *govori se i dati ručak, objed, večeru, gozbu itd. amo bi spadalo i ovo*: Na večer da kraljev sin bal. Nar. prip. mikul. 25.

β) *ono što se da, čelade je, ili što se kao čelade misli. a) u pravom smislu*. To li neč ga (*Korenskoga*) dat' za platu, daj ga u dar plemeniti. I. Gundulić 470. Al' ti decu ja poslati neću dok mi ne daš brata Milutina, i uza nga tri tovara blaga. Nar. pjes. vuk. 3, 408. u *igri, šali*: Imate li djevojak? Ima, kolo veliko! Dajte nama do dvije (*vidi kod do*). Ne damo vam ni jedne. Nar. pjes. vuk. 1, 2. — *govori se i: dati koga komu u ruke*: Prešno odpravi poklisare k Dubrovniku da mu u ruke Durda dade. I. Gundulić 389. Ne imadu pak posli dat u ruke nevritičke oviziju sinova. M. Dobretić 36. — *i o kmetima*: I da kraljevstvo mi ribare u Plavé. Deč. hris. 56. I da kraljevstvo mi Prokopija Bogdanovića i za bratijom i selom Paleži u Vrskovskoj Zupé. 58. — *čelade u svijem ovijem primjerima bog) može dati samo sebe*. Isukrta koji da sam sebe za nas. N. Rašina 20^b. paul. tit. 2, 13. 14. Davši sebe za rānu duovnu. S. Margitić, fal. 295. On sam sebe za ņu (*dušu*) dade. V. Došen 111^b. — *kad se dijete rodi, bog ga da*: Ako bi mu bogu sina dala. Mon. serb. 356. (1429). Bog joj dade od srca poroda. Nar. pjes. vuk. 1, 470. Bog mi dade sina iznenada, mojoj Grozdi braco rodenoga, moja Grozda vrlo brata željna, bog joj dade brata iznenada. 2, 156. — *u orakotijem primjerima stoji u prenesenom smislu u koliko onaj što da nije čelade, nego se retoriki uzimlje kao da je čelade (ali isporodi kod d) i kod u) e) aa)*. Mjesto rodno od Stagire da ga veće neg čovika svemu svijetu (*Aristotela*). J. Kavačin 96a. Obi (*kuće*) daše erkvi i dvoru lude u snazi i u razboru. 111a. — *b*) *čelade se ne da u širem smislu, kao kod a), nego samo kao nešto osobito. zato obično uz objekat (čelade) stoji drugo ime (supstantiv ili adjektiv) kojim se naznačuje, kao što se ono daje. aa)* to se čini supstantivom koji stoji: *aaa) u acc s prijedlogom za*. Vikanu: ako ti ne propneš ovoga (*Ježusa*), tot ga hoć' nam dati za kralja i boga. N. Nalješćević 1, 135. Slav-

noga kraljevića za vojevodu robju d'o bi. I. Gundulić 451. Davši joj svetoga Josipa za zaručnika. J. Banovac, razg. 125. Dade svoju mater za mater Ivanu a Ivanu za sina svojoj materi. J. Filipović 1, 93a. Izvedenim dade anđela za vodu. F. Lastrić, test. 14b. — *bbb*) u *acc. bez prijedloga*. On je dao jedne apostole, a jedne proroke, a jedne jevandeliste, a jedne pastire i učitelje. Vuk, pavl. ef. 4, 11. — *bb*) *adjektivom se naznačuje, kakvo se da čelade*. Prvo neg petel novi dan kukurikom navisti, zdrava i oslobojena dati te hoću. P. Zoranić 64b. Radi šta i ja dade vas pogrdne i podložne svim pukom. I. Ančić, ogl. 151. Kako te je bog vesela dao. P. Petrović, gor. vijen. 101. — u ovom primjeru stoji uz *adjektiv prijedlog* za čim se naznačuje da *objekat uprav nije onakori, nego se hoće da kao onakori bude prikazan. može biti da je ovo po talijanskom jeziku* (dare per...). Da ga za malnita i kako malnita posla ga nazad. Michelangelo, 32. — *cc*) *može ne biti izrečeno ime čeladeta koje se da, nego samo supstantiv kojim se pokazuje kao što se ono da; ovaj supstantiv stoji tada kao pravi objekat*. Dati jamce, vades dare, cavere sponsione, satis dare, dare praedes. J. Mikaja, rječ. 59b. Da jamca dade za to, da će izvršiti. Ant. Kadičić 275. I dade mu mloge pratice do negova grada Varadina. Nar. pjes. vuk. 2, 255. — *c*) *namjera, serha radi koje se da čelade može biti iskazana osobitijem riječima, i tad smisao glagola dati biva obično ograničen kao kod b*. riječ *kojom se pokazuje ona namjera, serha, sragda je supstantiv (obično apstraktni) koji stoji u dativu ili uz koji prijedlog (na, u, za) u akuzativu, i uzet je: aa) u aktivnom smislu: čelade čini ono na što je namiješteno. ana) acc. s prijedlogom za: Za družbu ga nemu daše. D. Baraković, vil 183. Kā hiti svijetju, djeva i mati, boga sina za odkup dati. J. Kavaulin 170b. — *bbb*) *acc. s prijedlogom na: Dati na službu, in servitum dare, vel tradere aliquem*. J. Mikaja, rječ. 59b. Već nek čini, bog na što ga dade. J. S. Rejković 417. Dati koga na službu, aliquem alterius famulis adscribere, vel ut adscribatur curare. J. Stulli, rječ. 1, 106a. Kćer Mariju koju sam mu dao evo četiri godine na izmet (na službu). V. Bogišić, zbor. 548. 549. — *bb*) u *pasivnom smislu. ono na što je ko namijenjen čini se nemu, on ono trpi, podnosi, mješte imena apstraktnoga koje bi naznačilo namjeru, serhu može biti ime čeladeta, životine (vidi zadnji primjer kod aaa)*. *tad ono (čelade ili životina) čini onomu koji je namijenjen nešto što se reć po smislu razumije. namjera, serha stoji u: aaa) dat*. Kad te nauk moj al' riči dadu šteti ali sramu, vražbu vapi na me samu! M. Pelegrinović 172. Čim imaju puk vladu! da ga mogu paklu dati. V. Došen 13a. Dvajest trijest mučenika, družu, pa ih daše mraku delobelnu. Osvetni. 1, 24. Sve jurnake vatra ne zobala, a sudba ih sve smrti ne dala. Osvetni. 3, 92. *tako se može strvatiti i oro: Lavom ki dah Danijela. J. Kavaulin 54b. — *bbb*) acc. s prijedlogom na: Sebe si na smrt dal. A. Georgecic, pril. 2. Zive koje iznadose daše on čas tu na lijeke. J. Palmotić 206. Čića šta ja dlado vas na pogrdu. I. Ančić, ogl. 122. Er nas hitše grijeh satri i dat vječne dol na trude. A. Vitičić, ost. 33. I on na muke da čoviku sebe, sluge na priliku. J. Kavaulin 337b. O! mnoge ti na višala pravica je svita dala! V. Došen 121a. Da te bāba na lekare dade. Nar. pjes. vuk. 2, 488. Pa je babo dade na dojije. 3, 129. *vrlo često o djrtetu kad počne učiti knjigu*. Da budeto dali jednoga vašega sina na skulu. J. Banovac, prip. 249. Dadoše ga roditelji na**

nauk. A. Kanižlić, kam. 7. Otac me je rano dao na nauke. S. Lubiša, prip. 147. Jura je dao svoju braću na kngu. M. Pavlinović, rad. 182. — *ccc*) *acc. s prijedlogom u: Da jih u ruke neprijateljske, u sužanstvo, u pogrdu i u rasutak*. M. Divković, bes. 4a. Daj sinove jih u glad i privedi jih u ruku mača. I. Bandulović 75b. jer. 18, 21. Tada će jih (h) dati u vične pogrde djavlom. I. Ančić, ogl. 123. Mlida(h) da te tad udaju, u sužanstvo kad te dade. V. Došen 167b. — *amo spada i oro: I onoga, koga mi bog u sreću dadne*. Nar. pjes. vuk. 1, 426. — *ddd*) *govori se i dati koga komu pod oblast: More sama sebe dati pod oblast drugomu. M. Dobrotić 500 — d*) *dati na svijet ili samo dati znači roditi, a i stvoriti (vidi kod aa) bbb)*. *aa) dati na svijet (svjetlost): aaa) u pravom smislu. o majci: Slisi draga najko mila ka me na svijet jesi dala. M. Divković, nauk. 112. Kad bi Nepomuka mati na svit bila dala. A. I. Knezović 10. Porod na svitlost dati. Ant. Kadičić 543. Lukrecija u taj čas dade jedno diteće na svit. I. J. P. Lučić, izk. 35. *tako je i oro: Tirenju (citu) voda studepa da na svit i stvori. M. Držić 78. — o ocu: Čačko vas na svijet da veselo s ljubavi. F. Lukarević 314. — o objema roditeljima: Gdi su majke naše, kamo l' otci biše, ki nas na svit daše i s trudom hranise? M. Marulić 113. Vrsni bihu roditelji koji nega na svit daše. P. Knežević, živ. 25. Roditeljem, koji su ji na svit dali. M. Dobrotić 501. — *bbb*) ako je bog subjekat, znači stvoriti: Ako me viših bog slobodnu (vidi kod b) bb)) na svit da. N. Najšević 1, 232. Za koju je svrhu bog čovika na svit dao? P. Filipović 1, 10b. Kog narēši svakim darom bog još kad ga na svit dade. P. Knežević, živ. 37. — *ecc*) u *prenesenom smislu, o gradu, zemlji: Spljet ki mudarce na svijet dade. J. Kavaulin 107b. Dubrovniče plenumeti, ki uvijek mudre da na sviti. 180a. — bb*) *i samo dati može značiti roditi. aaa) u pravom smislu. Bredzino porod daše. P. Knežević, pism. 8. — *bbb*) u prenesenom smislu, o zemlji, mjestu, gradu, narodu itd. Ka (zemlja) me je dala van. M. Vetranić 1, 439. Nisu l' dali Boemski Slavi tri cesara glasovita? J. Kavaulin 272a. Momei divni isto ka' zvijezde što su do sad ove gore dale. P. Petrović, gor. vijen. 10. Tkalci dadoše Linspona zbrojsoveca. M. Pavlinović, rad. 12. — *e*) *dati žensko čelade (osobito kćer) znači udati. aa) ime onoga kojemu se da kao žena stoji: aaa) u dativu, kao uopće: Otac ju (kćer) hoće dat njekomu zlostaru. M. Držić 190. Budi moj i kćer moju da ti dam, i po smrti mojej vsoj Indiji učinu te gospodina. Aleks. jag. star. 3, 295. Lijepu i mladu Vukosavu da Milosu Kobiliću. I. Gundulić 386. Daj svyakako kćercu nemu, za zeta ga primi svoga. G. Palmotić 2, 106. Mlaju Marn dade Vuku. J. Kavaulin 234a. Prošio je, i dadoše mu je. Nar. pjes. vuk. 1, 242. — *dativ se ima u misli: Zaprosi mladi Milenko lijepu Janu u majke; sva mu je braća dadoše, na ne da bratac najmladi. Nar. pjes. vuk. 1, 369. Prošio b' te, no dadu (impf.) te. 1, 364. — *bbb*) u acc. s prijedlogom za: Tuj (kćer) da za uzmožne ljudi. Zborn. 3b. Dade svoju jedinu čer za onoga mladića. J. Banovac, pred. 43. Da Dinu dadu za Sikoma. And. Kadičić, kor. 36. Ne daj mene, majko, za nedraga. Nar. pjes. vuk. 1, 220. Mene babo za bojeza dao. 1, 267. Dala sam te, Maro, za Ercega. 1, 551. Ako ne daš (impf.) čorku za Mağara. a ti podaj od Moskovske kralju. 2, 180. Majka bi me za cigana dala. Nar. pjes. istr. 3, 10. — *bb*) ako se izričkom hoće pokazivati da se ono žensko čelade da kao žena, to se čini, starajući ime žena (u pjesmi i*****

ljubovca) u acc.: *aaa* s *prijedlogom* za. *isporedi b) aa) aaa*. *ako je izrečeno ime onoga kojemu se da, ono stoji svagla u dat.* Gdi je Prokopij ki za ženu hčer Erihuu dao 'e Abelu? J. Kavašin 245^b. Obetaše dati Rebeku za ženu Isaku. And. Katić, kor. 24. Ho' l' je čemu dati za ljubovcu? Nar. pjes. vuk. 1, 473. Daj mi Ajku za vjernu ljubovcu. 1, 576. — *bbb* s *prijedlogom* u: Kad roditelj neće da da komu kćer u ženu. S. Lubiša, prip. 8. — *f* mogu se dati pojedini ljudi, cijela vojska komu u pomoć, pod njegovu zapovijed, ako se to izriječkom i ne kaže: Da daš meni doće dovetora, da ja, taste, u Kosovo podem. Nar. pjes. vuk. 2, 268. Da vi dadnem stotinu junakah. 5, 193. Da mu dadnem silnu svoju vojsku da s' nom pade lovnoj Gori Crnjoj? 5, 310.

γ) ne dati može značiti obraniti (od zla), ne pustiti (u kakvo zlo). *isporedi B, b. obično je objekt čelade, a i više čeladi, dakle i država, grad itd., ali može biti i što drugo. može se izriječkom kazati, od čega se ono brani:* Ako se razratit će s' krajev, da vasz ne damz ni vašz dobitkz pače da vi uhradu s' vsšema vašimz dobitkomz. Mon. serb. 29. (1240). Ne daj me, reče, P. Zoranić 28^a. Evo otinač, pritecite, no dajte me, izmaknite! J. Kavašin 236^a. Virna slugo dizdar od Novoga, no daj grada brez velika jada. And. Katić, razg. 289^b. No daj majku, dijete Jovane! Nar. pjes. vuk. 2, 38. Ne daj, bane, tvoje oči čarne, dosta si ih puta poljubio. 2, 179. Vi ne dajte dvije b'jele dojke, dosta su vas ml'jekom zadvojile. 2, 179. I ponio sablu okovanu da Turčinu odsječe glavu, ne dadu ga luči Kolašinci, no ga ognjem iz pušaka brane. 4, 409. Ne dati koga 'defendere': ne daj me! Vuk, rječ. 111^b. — *ako se kaže, komu se ne da, od koga se brani, to ime stoji, kao u opće, u dat.:* Bogom brate, Kraljeviću Marko! Ne daj mene crnu Arapinu. Nar. pjes. 2, 392. — *može se izriječkom kazati, kamo, u što se ne da.* Kad bjehu nam pitani, ne daste ih grada vani. J. Kavašin 186^a. Blagosovljen bog koji ne da (*impf*) nas u uvidenje zubom nih. M. Divković, bes. 870^a. Branite se, ne dajte Loznice, ja u Turke u proklete ruke. Nar. pjes. vuk. 4, 249. — *primjeri u kojima je cijelom rečenicom kazano, od čega se brani (kao: Ne dajte me, ako boga znate! uzidati mladu i zelenu... Ne daj mene, dobri gospodaru! da me mladu u grad uzidaju.* Nar. pjes. vuk. 2, 123) *spadaju pod B.*

b. što se da nije stvar tjelesna nego može biti duhovna, ili mjesto, vrijeme, ili uopće nešto što se naznačuje apstraktnijem imenom.

a) dati mjesto komu (u pravom i prenesenom smislu) može značiti: a) odrediti mu mjesto, namjestiti ga. Bijahu njegda i meu pogani slavni ki za otažbinu krv prolise... mudroljubi od starine mjesto daše im gor' na nebo. J. Kavašin 349^b. Ako ćeš naprav namistiti broje i dati svakom svoje mjesto. M. Zoričić, aritmi. 73. Od visine išteš mjesto koje narav blatu ne da. V. Došen 14^a. Ne more čovik znati, kakvo mu je mjesto bilo materino dalo tilo. 33^b. Rimski negda puk uzmožni, dak još biše krivobožni, bogodoljni iznislise, kojoj Rumna ime biše; noj u crkvi mjesto daše. V. Došen 104^b. — b) ostaviti mu svoje mjesto, ustupiti: Izidi nečisti duše, i daj mjesto bogu. M. Divković, bes. 302^b. Dati 'tkomu' mjesto, ukloniti se, alicijuz gratia loco dedere^a. A. d. Bella, rječ. 245^a. 'cedere sua sede alteri'. 417^a. Ukloniti se, ostupiti, učiniti mjesto, dati mjesto 'cedere'. 182^b. — c) spustiti se, upustiti se, ne obraniti se od koje slabosti duhovne. dolazi kod pisaca iz sjeverne Dalmacije, biče po taljanskom dar luogo.

Čemernim suzom misto dati. P. Zoranić 24. Nijedno utišenje ne išču, ni uživanju nijednomu ne dam misto. M. Jerković 104. Nima zato dati misto neufanju i slabosti srea P. Radović, nač. 131. Veće nastoje dati misto sninosti i sržbi 257. Ne dati misto smutni i klevotašu. Ant. Kadčić 77.

β) vrijeme. a) dati vrijeme u jednom primjeru xvi vijeka znači isto što posvetiti, darovati svoje vrijeme, svoje dni, svoj život: Tere višoj zgar kripitosti vrijeme ovo ko imamo, sve na službu verno da'mo, neka našu zled oprosti. D. Rašina 144^b. — b) dati komu vrijeme, vremena obično znači počekati dok nešto učini. Da, mi malo ti bremona, snairna češ brzo biti. G. Palmotić 2, 215. Niti mu dadoše vrime da se promislil. A. Kanižlić, kam. 424. — c) dati rok znači naznačiti rok, vrijeme, kad ćeš ti biti. Da mi daš rok kad ćeš me se opomenuti. D. Daničić, jov. 14, 13. — d) u blagostovu, u pozdravu govori se (u Boci kotorskoj): Bog dao dobar čas, vuk, kovč. 45. I bog dao dobar čas, amin! Pravdoša 1852, 30, 39.

γ) stvar duhovna ili nešto što je naznačeno apstraktnijem imenom.

a) kad je ovakovi objekt, obično se misli kao da onaj što primi, uprav ono stće, ali opet onaj koji da, tijem ništa ne izgubi. aa) objekt je ime apstraktno što je postalo od kakva glagola prelaznoga; značenje je da onaj koji daje radi, čini ono što je naznačeno ovakijem glagolom, a onaj koji primi, pravi je objekt prema onom glagolu; tako dati hvalu komu = hcaliti koga. — objekt glagola dati, ovo što se da može biti: aaa) hvata, čast, slava. Hvalu dajmo oten. Zborn. 124^a. Hvalu bogu daj, o dragi puče moj. M. Držić 419. Koje ti čemo hvale i dike, o nebeska dike, dati? G. Palmotić 2, 70. Dati hvale 'laudare'. A. d. Bella, rječ. 428^b. Na kratko mu falu dade. V. Došen 204^b. Daj čast bogu živomu i istinomu. I. Bandulavić 250^a. Čast želiše dati tilu tvomu. A. Vitaljić, ost. 397. Dati čast, adorare, far atto di riverenza? adoraro. A. d. Bella, rječ. 37^a. Kaži bosansko junake, noka mogu i ti zapjevati, čast i diku slavnoj Bosni dati. And. Katić, razg. 315^a. Koje čemo dati pošteño i čast bogu. J. Matović 365. Bogu uzima pošteño, koje mu je džan dati. A. Kanižlić, kam. 207. Da dadu slavu oten. N. Rašina 178^a, mat. 5, 16. Klaufamo se tebi (bože) i ničice padamo da ti veću slavu damo. M. Držić 423. Daj slavu bogu, da tebe ni dopustio u te muko. Tondal, star. 4, 115. Tim ču' imenu ko svud slove, po srjed crkvo slavu dati. P. Kanavelić, dubr. 14. Andeli pojče bogu slavu daše. I. V. Bunić, mand. 34. Dajto slavu istini i kažite, jesu li ove prilike Ignatij? A. Kanižlić, kam. 261. Otiđošće ki polu livanskomu slavu dati banu bosanskomu. And. Katić, razg. 199^a. — *bbb) pomoć.* Dati ima svētē i pomoćz. Mon. serb. 2. (1159). Moju se velikomu gospectvu tvomu, rari nam pomoći dati. Aleks. jag. star. 3, 271. Pomoći mi tvoje daj. M. Jerković 32. Dati pomoć: pomoći, dare auxilium, ferre oppem' itd. J. Mikala, rječ. 60^a. Dati pomoć 'succurrere'. A. d. Bella, rječ. 573^b. Boje je dati pomoć negli ju iskati. (Z). Poslov. danic. 8. Niti nam dadoše pomoć suprot krivovircem. A. Kanižlić, kam. 84. Pomoć smo vazda gotovi dati iskršiemu. S. Lubiša, prip. 75. — *ccc) posluš, vjera (slušati, vjeronositi). po tuđim jezicima.* Molim vas da posluh date mi, gospode. N. Najšeković 1, 195. Posluh budite i dajte im posluh. Kateh. 1561. D. 2^a. Služiti i davši mu posluh. M. Orbin 13. — *dati pamet sa značenjem: paziti na što, mož' biti narodno:* Pamet ja ne dah što ina tu reči. Š. M-netić 299. — *Da bismo mu mi veću dadi včru, našpa...*

Transit. 211. Da mu vire u tom ne daš, što očima sam ne gledaš. V. Došen 257b. — dati vjerovane može biti da je narodno. Vele niemu senatori redom: Valja vjeri dati vjerovane. Osvetu. 3, 87. — *ddd*) *zadovolnost, utjeha, sigurnost, i suprotno smutnja*. Običem dati svako zadovoljstvo. L. Terzić (B. Pavlović) 35. Dati zadovoljnost jednomu od njih uvridenu. Ant. Kadičić 300. Svočemu sigurnost dat domu. M. Katančić 63. Jur bi se utisala ter me milovala i utihla dala. P. Zorančić 23a. — Nezin običaj obdržavajte, ako nečete smutnju dati ni primiti. A. Kanižlić, kam. 204. Niti će s tizim dati nego dignuti smutnju. Ant. Kadičić 253. Dao veću smutnju i začuđenje u puku. M. Dobretić 69. — *eee*) *smilovanje, milost, milosrđe itd.* Bože daj mi tvoje smilovanje. I. V. Bunić, mand. 12. Ne bi izvrsne ije ljeposti ljubio, i pune do joj milosti. J. Kavašini 518b. I kad milost svoju dade čistoj duši. V. Došen 112a. Dati ću vam milosrdja i smilovati ću se na vas. I. Bandulavić 262b. jer. 42, 12. Vidite, kakovu je ljubav nam dao gospodin bog, da se mi zovemo sinovi božji. M. Divković, bes. 18a. joann. 1epist. 3, 1. Ter sultanu zbiljno svjetovahli, da se raji dadnu blagodati. Osvetu. 5, 60. — *fff*) *proštenje*. Kakovo proštenje daš tvomu iskričnu, takovo ćeš od boga primiti. M. Divković, bes. 9a. Ne bi on hotio oproštenje niemu dati. A. Kanižlić, kam. 35. Obodvojica blagosovismo se, proštenje dadnosmo i uznesmo. 399. — *ggg*) *pokora, pedepsa*. Kakve ćeš pokore tilu dati. M. Zoričić, osm. 4. Od pedipsa, koje je bog dao za grijeh. 31. — *hhh*) *dopuštenje*. Nije od potrebe da mu ga (*dopuštenje*) pokornik dade u pismu, dosta je na rič. Ant. Kadičić 329. — *iii*) *nauk, savjet*. Nauka ti neću dati, kako se imaš tu vladati. G. Palmotić 1, 295. Dati 'tkomu' nauk (dietetum alicui dare). A. d. Bella, rječ. 435a. Kad Dijogen drugim hoti nauk dati, da ni holost ne oblati. V. Došen 44a. Nauk dajte od kriposti. 231a. Kakav ćeš mi sada nauk dati. Nar. pjes. vuk. 1, 60. Poče njega uprašati, da bi joj u tom dal dobra svita. Živ. kat. star. 1, 222. Jutroska me majka mila zlatnom dušom zamitila i dala mi ove svjete. G. Palmotić 1, 233. Dati svjeta „consilium dare“. A. d. Bella, rječ. 219b. Dat svite i nauko potrebiti pokorniku. M. Dobretić 10. Da mi da savet. D. Obradović, živ. 74. Putem joj je savjet dao. Nar. pjes. vuk. 1, 53. Ja ih ne prilinih, nego sveto dah jim viče. F. Glavinčić, čvit. 379b. — *kkk*) *kod crkornoga obreda, krštenje*: Dati krštenje „sacro fonte ablueri aliquem“. A. d. Bella, rječ. 133b. Osvin krštenja, kojega svaki čovik može dati u potrebi. Ant. Kadičić 111. — *blagoslov*: Patriarha dade blagosov caru. A. Kanižlić, kam. 832. Kapucina duhovnoga oca, da jim dode dati blagosova i pokoru za njove grijeh. Ant. Kadičić, razg. 303a. — *odriješene*: Nimaju ispodvinski brziti udije dati odriješene. P. Radović, nač. 114. Brzo dode fratar Frančeskan, ter jim dade sveto odriješene. Ant. Kadičić, razg. 303a. More li mu ne dat odriješene i ustav sakramente? M. Dobretić 520. — *sakrament*: Sakrament krizmanja niemu dade. A. Kanižlić, kam. 233. — *ll*) *korist, šteta*. Svaka (*žirina*) koju korist dade. V. Došen 204a. — Dat vijernim krajem škodu. J. Kavašini 210b. Svi bo manio daše kvara, neg taj lupež. V. Došen 121a. — *mmm*) *naskočenje, jagma, juris*. Jadoviti ovi lav svaki dan mogal bi dati najzaldie naskočenje. P. Radović, nač. 70. Gradu jagmu daše. B. Krnarutić 34. Dati juris gradu „oppugnare civitatem“. A. d. Bella, rječ. 110a. — *nnn*) *početak, svrha, ovakove rečenice, kao dati početak, svrhu itd.* (osim dati govap što dolazi u narodnijem

pjesmama) *nijesu narodne nego načinene po tuđim jezicima, osobito po talijanskom*. Složnosti svita ovoga (*bog*) da početak. F. Glavinčić, čvit. 1. Dat početak drugomu govorenju. M. Orbin 31. Dat početak obratu jerbo u isto vrijeme daje se svrha zlu. M. Zoričić, osm. 130. — Što ne uzmem mož ter ne dam svrhu tolicijem tugam. M. Držić 350. Daše „in“ svijev kruskama. 368. Ter dospijetak žudjen daje jaoh gorkomu momu plaću. A. Vitajić, ost. 273. Pak je teško govap dati kavzi. Nar. pjes. vuk. 2, 134. — *ooo*) *red (uređiti)*. *po talijanskom jeziku*. U ime božje svemu čemo red dat. M. Držić 411. Za to daj red, moja diko, kako bi mu biti miško otaj s tobom dne, al' noći za tve rajne majke mlitko! A. Čubrnanović 154. Bil bi razumom red dal vojski cesara. B. Krnarutić 6. (Groznijem suzom, ke proliva, nikakova „njekakova“) ne da reda. A. Vitajić, ost. 261. — *bb*) *objekat je ime apstraktno koje postaje od nepreračunoga glagola. tako dati svjetlost znači svjetliti. aaa*) *može biti bez dativa (nepravoga objekta). objekat je ime što znači: svjetlost, po bibličkom jeziku: Tada će sunce potamnjeti i mjesec neće dati svjetlosti svoje. M. Divković, bes. 24b. Sunce će pomračiti i mjesec neće dati svitlost svoju*. I. Bandulavić 185b. mat. 24, 29. — *miris, smrad*. *po bibličkom jeziku*. Cimanom i balsam aromatizaje blagouhanje dah. Naručn. 2a. Kako cimanom i balsam mirisažaji mirisanje dala sam. kakono mira obrana dala sam blagodihanje mirisanja. I. Bandulavić 221b. mat. 24, 40. Vinograd da mirise. J. Kavašini 511b. Od rugobe što smrad dade. V. Došen 81a. — *micanie*. *po talijanskom jeziku*. Ako izmetak dade od sebe koji micanie. Ant. Kadičić 543. — *bijeg*. Turci uzmakoh i bijeg dadoše. Osvetu. 3, 127. — *mjera*. *amo spada u koliko dati mjeru ne znači mjeriti nego dati se mjeriti*. Propast iz dubina da bi Judu i Kaina van kadgodi izrgala i od sebe miru dala. V. Došen 70a. — *bbb*) *može biti uz ostalo i dat. nepravoga objekta. objekat je nešto što se govori, naustice čini, i može biti: odgovor: Da odgovor damo onjima koji poslaše nas. N. Rašina 14b. joann. 1, 22. Pročitavši listi da odgovor govoreći Mon. croat. 206. (1518). Bogu pravomu sudcu odvit dati. P. Zorančić 75b. Zakoñaci odvit daše. I. Gundulić 515. Da nij boje, neg besjedi ne dat svakoj odgovore. J. Kavašini 79b. On niima dade odgovor pun lipih riči. A. Kanižlić, kam. 83. Ja vam kažem da će za svaku praznu riječ dati odgovor. Vuk, mat. 12, 36. — *razlog, uzrok, račun*: Bogn svemogućemu od svega kolika razlog dati. M. Divković, bes. 8b. Dati razlog, pridati razlog „referre rations“. J. Mikalja, rječ. 60a. Dati razloge „rations afferre“. A. d. Bella, rječ. 33b. „referre rations“. 241b. Koliko će mnuno mlogi razlog dati za ovu nepomju. F. Lastrić, test. 100b. Povrativši se u Rim dade razlog svoga poklarsarstva. A. Kanižlić, kam. 856. I da razlog bogu damo, kako život naš čuvamo. V. Došen 180a. Jere imaš za ne bogu dati razlog. Ant. Kadičić 221. Biti će dužni od svi ovi dati razlog u saboru. I. J. P. Lucić, nar. 73. Dati razlog „rations ferre“. J. Stulli, rječ. 1, 105a. *drukčije je u ovom primjeru*: Tko god ždere priko reda i razloga sebi ne da. V. Došen 175a. Ako li ne bi mogli, neka dadu na pismu uzrok. A. Kanižlić, kam. 135. Ti imaš dati račun jednomu trčen od 20 let. Korizm. 39b. Kojoj (*satniji*) ima skrbnik račun dati. V. Bogišić, zborn. 370. — *odluka, osuda, zapovijed, zakon*. Toliko napravo da odluke ili sentenceije. F. Glavinčić, čvit. 183a. Najveći sudac odluku hoće dat. A. Georgeiceo, pril. 96. Peti bi*

Pilat koji da odluku i osudi ga. P. Radović, ist. 51. Dati sentenciju ili osudjenje. A. Komulović 66. Vi ste isti dali osudu suprot vama. F. Lastrić, test. ad. 131^b. — *zaporijed, naredba (red), zakon*: Tako mu bog upisaviš dađe zapovijedi i zakon. M. Divković, nauk. 21^b. Uljij dade zapovjed, da se u manastir zatvorac. A. Kanžilić, kam. 36. I taku im zapovjed dade. Nar. pjes. vuk. 5, 93. Najboljnom ču strijelaočina ja naredbe ove dati. G. Palmotić 2, 122. Dade jim nikoje naredbe, po kojima se imadu vladati. A. Kanžilić, kam. 93. Stupivši Radimir na vladanje, dade naredbu banim i knezovima da sakupe vojsku silnu. And. Kačić, razg. 20. Red smo tuj dali da strigu ovčice. M. Držić 479. Da kućnikom dat će reda da mu piti dadu dosti. A. Vitičić, ost. 95. Dadoh im stare zakone. Mon. serb. 169. (Mahomet) novu niku lažnu veru i zakon dast. Š. Kožić 15^a. (S) stola zapovijedat hoćete svakako i svemu zakon dat, a život opako. M. Držić 92. Tko dat može zakon novu tomu ki inijem zakon dava? I. Gundulić 488. — *glas, vijest, znak o čem*. Ako li se ushoće carstvo mi š nimi razmiriti, da imš dame glass prvto bog na šestu mēsecu. Mon. serb. 170. (1862). Glas ti dodoh dragi dati mile družbe žive i zdrave. G. Palmotić 1, 91. A ja dodoh vam čestite glase dati. 1, 189. Dali mu smo glas veseli da tva mladost želi doći k nemu 1, 245. *š nešto drukčijim značenem*: Čeka kraj, hoće li glasa dat Ivan mučeni. A. J. Knezović 168. *načak (glas, haber, značenje) može se i ne dati nauštie*: Puće puška niže Biograda, dade glase niz tijo Dunavu. Nar. pjes. vuk. 1, 499. Glas dadoše starim sveštenikom. 2, 325. Puške meću, a iz grla viču, daše glase na četiri strane. 4, 395. Ne dađ glasa bez bijela dana. herc. 4. Da glas dadne u Bjelopavličke. Ogled. sr. 201. A isturi dvije puške male, haber dade Sešu bijelome. Nar. pjes. vuk. 3, 194. Te izbaci pušku habernika, dade haber banu u planini. 3, 415. *tako se dade i značenje, biljež, slika*: Krumo dade četam ugovorio zlamio. A. Kanžilić, kam. 2. Dade joj zlamie. M. Dobretić 151. Biljež vjere da u nem (križu) dā mu. J. Kavašin 256^a. Dati koji bilig od svoje žeje. Ant. Kadčić 132. Otac od kog? dade niku malo prije pravde sliku. V. Došen 224^a. (čini se da je sasna drugi smisao u ovoj primjerima gdje ne dati glasa po svoj prilici znači ne pustiti da da glasa isporodi kod B. Te Turčina dobro pogodio posred pasa, ne dade mu glasa. Nar. pjes. vuk. 4, 64. 514). — *glas, suffragium, sententia*. Ne more izbran biti ni on drugoga izbrati ali glas dati Naručn. 26^b. Dati drugomu svoj vot. M. Dobretić 128. — *svjedočanstvo*: Ki joster glasom dati će svjedočanstvo preina grešnikom. M. Orbin 237. Krvjom svojom dā svjedočanstvo crkvi svetoj. F. Glavinčić, cvit. 20^b. — *vjera, riječ, besjeda, besa itd.* Daše nam viru i stanovitstvo, da jest vse istina. Mon. croat. 209. (1521). Ona meni vjeru dala. M. Držić 197. Kojoj vjeru dah prid bogom, da će ma bit prava jubi. G. Palmotić 1, 168. Vjeru dajte da me ne varate. Nar. pjes. vuk. 2, 6. Eto sam mu dao vjeru tvrdu da ga care, pogubiti neću. 2, 609. I daču ti božju vjeru tvrdu. 4, 489. Zavika 'vjera' i ja mu je dadoh. Pravdonoša 1852. 8, 3^a. Kad si dao vjeru. ne pozgaji je. S. Lubiša, prip. 59. Da mi svoju riječ, što gode bih odlučila, da mi je tvrdo i nepokolibimo. Mon. serb. 415. (1442). Dati riječ, obećati promittere, spondere, polliceri. J. Mikajla, rječ. 608^b. Oni ne biso na rijeci koju dadoše bogu. M. Radnić 189^a. Neka piše, ili mu je eiduje davao, ili je teke reč ninao. Glasn. n. 3, 114. (1708).

Dati riječ, vjeru ecc. 'fidem suam obligare'. A. d. Bella, rječ. 383^b. Tko će meni rič dati da neću biti odkrivena. I. J. P. Lučić, razg. 41. (drukčiji je smisao kod ovoga primjera: Oče! dajte vašemu detetu dobru riječ. Vuk, nar. pjes. 1, xi. a opet je drukčije i ovo što može biti da je načineno po talijanskom jeziku: Dati lijepi(h) riječi 'lactare alicquem pollicitationibus, dare verba alicui'. J. Mikajla, rječ. 60^a. Dati riječi 'verba dare'. A. d. Bella, rječ. 382^a. Dati komu lijepijeh riječi 'verba alicui dare, alicquem decipere, pollicitationibus alicquem lactare'. J. Stulli, rječ. 1, 105^a). Tvoja jo riječ starija, kneže, daj besjedu na nas pouzdanu. Osvetn. 3, 150. I kad komu tvrdu besu dade. Osvetn. 1, 31. Nemu kletvu dasmo prije. 1. Gundulić 518. Oj junaci! zavjet daste, al ga ne držaste. Osvetn. 4, 56. — *pozdrav (mogao bi spadati i pod aa), isporidi dati blagoslov (pod aa) kkk*. Tako Turkom turski selam dade. Nar. pjes. vuk. 3, 251. On Turcima turski selam dade. 3, 442. *mješte apstraktnoga imena pozdrav, selam itd. mogu biti i one same riječi kojima se pozdravča*: Dobar dan komu dati. J. Stulli, rječ. 1, 100^b. A on nima božju pomoć dade. Nar. pjes. vuk. 2, 500. Kako dode, božju pomoć dade. 3, 95. — *tužba*: Jarko sunce bogu tužbu dalo. Nar. pjes. vuk. 1, 305. — *cc) imenom apstraktnijem naznačuje se stae, biće u koje prelazi onaj kojemu se ono da, tako da ako ime apstraktno postaje od substantiva ili od adjektiva, biva onijem (n. p. kud se da komu kraljestvo, onaj postane kraljem, kad mu se da bogstvo, postane bogat itd.) ako ime apstraktno postaje od glagola, onaj što primi čini radnju naznačenu glagolom (n. p. komu se da život, onaj živi). ime apstraktno može biti: aaa) dobro, zlo uopće, dobro, zlu sreću, sreća uopće. Bog da' dobro!* Nar. pjes. vuk. 1, 472. Bog ti dobro dao! Dao bog dobro! Dobro ti bog dao! (obično se ovako odgovara na pozdrav). Nar. posl. vuk. 60. Daj mi, bože, dobru sreću. Nar. pjes. vuk. 1, 413. — On mu kaže da je došao da ga (Usuda) pita za što mu je dao zlu sreću. Nar. prip. vuk. 95. — Dade ti sreću da se nisi rodio nakaza. M. Zoričić, osv. 10. Bog neka im moju sreću dade. Nar. pjes. vuk. 1, 274. — *bbb) život, smrt*: Koji su ti (roditefji) život dali. G. Palmotić 2, 217. Dati život, vitam dare, tradere, concedere. J. Mikajla, rječ. 60^b. Svojom dihom (bog) da mu (čovjeku) život. J. Kavašin 72^a. Utješi Isus majku daveši život njeje sinu. 321^b. Dati život 'animare'. A. d. Bella, rječ. 122^b. *sljēno je i ovo*: Prem su svaka lasna nemu, ki svijet stvori i nebasa i da bitje stvoru svemu izvedenu iz ničesa. N. G. Bunčić, dubr. 3. — Pridoše s nom na misto, gdi joj smrt dati imihu. Živ. kat. star. 1, 223. Protivne pogubi i mačem smrt im da. N. Dimitrović 43. Gdi hoće sam sebi smrt dati. M. Držić 66. S jabukom, ka no smrt svita da. P. Zoranić 17^b. Kako iztočnom caru mladu smrt vitezi nesmiljeni daše. I. Gundulić 285. Nalip, kijem nam umoreta vrag da. J. Kavašin 3^b. Ja sam ona, ja, koja sam smrt dala ovome (mladič). J. Banovac, razg. 150. Na stotine sreba nagli(h) smrti dade. V. Došen 191^b. Otac ne more nikad sinu smrti dati. M. Dobretić 76. — *ccc) zdravje, veselje, pokoj, i tomu protivno: nemoć, žalost, briga*. — *zdravje, nemoć*: Boga vi daj zdravije. Mon. serb. 7. (1100—1200). Što ako l' mu zdravja ne da. V. Došen 81^b. Bog dao zdravje i veselje. And. Kačić, razg. 85^b. Dati drugda nemoćniku zdravje tilesno. Ant. Kadčić 170. Bog ti dao i sreću i zdravje! Nar. pjes. vuk. 1, 96. Bog mu dao sa životom zdravje! 3, 332.

Ako bog da zdravlje. Vuk, posl. xxi. — Dati nemoguć, suprotivščine. L. Terzić (B. Pavlović) 3. — *snaga, krepost, duh*: Dati snagu, dati krepos, corroboreare. A. d. Bella, rječ. 232^a. Dati snagu, addere vires. 326^b. Dati duh, animare. 82^a. Pa jako jih zamahale vile i sile jim dadoše dvojake. Osvetn. 2, 133. — *radost, žalost, viditi i u primjeru* *sprijeda zdravlje i veselje*. Dati nasladjenje: delectare. A. d. Bella, rječ. 257^a. — Da svim tugu velu naprišnom tom smrtju. P. Hektorović 61. Zač mnozić tuge daš jak Jobu. N. Dimitrović 49. Dati tugu, molestiam afferre. A. d. Bella, rječ. 86^a. J. Stulli, rječ. 1, 105^a. Zlo toli ne cvili Prohina sestra tad, Terco nemili kad joj da gorki jad. D. Raihina 18^b. Koji su nam mnogo jada dali. Nar. pjes. vuk. 4, 397. Vojska, čim je pala, namah jado dala. Osvetn. 3, 153. Prodoše plameni i strijele juvene, ke muke tolikoj daše mi pakljene. D. Raihina 91^a. On pameti tupe tuke i grbove babe ruke tebi za pamet i za ruku imao bi dati muku. V. Došen 37^b. (*samo o tješlesnoj bolesti*: Kumući se da mu dadu muke lute i da ga budu umoriti. Zborn. 105^a) Jer naša juvezan nikomu još ne da najmužu bojezan ni smeće do sada. N. Najeskić 2, 87. Dati boles, dolorem afferre. A. d. Bella, rječ. 31^a. Gdo mi da žalost, gdo l' mi ne čini čast? B. Krnarčić 24. Dati, tkomu' žalos, tristitia aliquem afficere. A. d. Bella, rječ. 225^b. Da će jih razvoljiti ali jim dati ko godir neveselje. P. Radovičić, nač. 329. — *mir, pokoj, suprotno: nemir, briga, trud itd.* Ona prijestoka polebnost ne daje mu mira. A. Kanižlić, kam. 66. Kome nije briga druga, neg ne dati mladem mira. V. Došen 42^b. Svijest grijeha ne daje mu mira. S. Ľubiša, prip. 146. Nektijući ni mrtvu pokoja dati, koga je živa uznemirivao. A. Kanižlić, kam. 376. Jer mrtvačke kosti gledaš? jer li mrtvim pokoj ne daš? V. Došen 44^a. Ne moremo s mirom večerati ni pokoj našem tilu dati. And. Kačić, razg. 295^b. Slavuj ptica mala svakom pokoj dala. Nar. pjes. vuk. 1, 392. Pokoj joj bog da' starici. S. Ľubiša, prip. 21, 20. Misto tuđe ne da počinka. V. Došen v. Ovo se sve dogodilo u jednom jedinom danu; nije zlo zlu oduška dalo. S. Ľubiša, prip. 52. — Dati brigu, exhibere molestiam. A. d. Bella, rječ. 241^b. Dati veliku brigu, magna sollicitudini esse. 40^b. Neka mi žestok trud i nemir daš i jad i tuge oda svud. N. Najeskić 2, 60. Dati truda, imponere laborem. A. d. Bella, rječ. 305^a. Ne damo sebi truda. D. Obradović, živ 32. Dati komu posla, nevoljiti koga, facere vel exhibere negotium alicui, defatigare aliquem. J. Mikalja, rječ. 59^b. exercere. A. d. Bella, rječ. 293^b. Da mi se prozvati carem, dao bih dosta posla i Turčinu i Mlečinu. S. Ľubiša, prip. 95. Dati činenja, to jest dati brige i dosade, exhibere molestiam, facere vel facessere negotium. J. Mikalja, rječ. 59^a. exhibere molestiam. A. d. Bella, rječ. 241^b. Dati činenja, dati posla, dati brige, molestiam exhibere. J. Stulli, rječ. 1, 105^a. Dati pomnju, dati misao komu, imponere onus alicui. J. Mikalja, rječ. 60^a. — *zabava*: Daj mudru zabavu, mudriji bude. Aleks. jag. star. 3, 243. Dati zabavu, exercere. A. d. Bella, rječ. 293^b. — *amo mogu pripadati i ori primjeri*: Dilo sam svršio, koje si dao meni, da učinim. I. Bandulavić 119^a. Joaun. 17, 4. Dati podobnost, dati uzur, dare commodum. J. Mikalja, rječ. 60^b. Dati podobnos, dare commodum. A. d. Bella, rječ. 215^a. Ako bi mu Ojdana od svoje dobre voje ktla dat slobodu i razpuštenje. M. Dobretić 443. Sjaše, da konju put u dolinu na pašu. D. Obradović, basn. 262. Svojom protivnikom veliku rat daše. Oliva 28. —

ddd) slava, drukčije nego je to kod aa) aaa). Daj slavu imenu tvomu, gospodine. I. Bandulavić 74^a. dan. 3, 43. (*deuterocan.*) Jer (*kraf*) dat može svita slavu. V. Došen 140^b. Glave što su pale slavu rodu dale. Osvetn. 3, 159. *amo spada i*: Jer ne more dati cine ni' uzdignut na visine biato ozgor pogladeno, a unutra nagrdeno. V. Došen 21^b. *drukčije je u ovom primjeru u kojem dati čemu cijenu znači ocijeniti, po čem bi primjer spadao pod aa)*: Tko će stvariti cinu dati, svu ju vaļa razgledati. V. Došen 21^b. — *dobit*: Da bog dobit svojim Poljarom suproč Rusom i Tatarom. J. Kavašin 301^b. — *eee)* Dati vidjenje slijepcu, visum caeco restituere. A. d. Bella, rječ. 375^b. — *fff) ušaoje, strah, sumnja, želo*. Da biste mi vi ufanje ne dali. Mon. Croatia. 220. (1527). Dati ufanje, facere, afferre, dare, injicere spem alicui. J. Mikalja, rječ. 60^b. Ni toj je dao ušaoje od vinčanja. Ant. Kačić 396. — *Kano junci kad zarose čilni, bukom gluše, rogove vilaše, ter strah dadu na svu junad mladu*. Osvetn. 4, 2. — *Sumnju od sebe ne dati*. P. Zoranić 28^b. — *Koja (narar.) želju svima dade*. V. Došen 180^b. — *ggg) dostojanstvo, čast*. Svojem' Zadru dav gospodstvo. J. Kavašin 123^a. I mene su starješinstvo dali. Nar. pjes. vuk. 4, 44. Tu Novici dade kapetanstvo. 4, 465. Serdarstvo vaļa da su mu dali Perastani. Vuk, nar. pjes. 3, 418. Kara-Dordo dade vojvodstvo Jovici. M. Pavlinović, rad. 178. — *slično je i oro*: Ubojicu osude da dade bratu ili ocu ili sinu mrtvog kumstvo ili pobratimstvo. V. Bogišić, zborn. 588. — *hhh)* dati mah nogama, uputiti se, odalečiti se brzo, hitno. Dade nogama mah bez obzira. S. Ľubiša, prip. 152. — *dd) ime apstraktno ne spada među ona izbrojena pod aa)—cc)*. *uopće znači nešto što onaj koji primi, drži kao svoje, uživa, kad mu je na korist, a može mu biti i na štetu. aa) vlast, oblast, voļa itd.* Stvori bog nebo i zemlju i človeky na nej, i daste im vlast na vsěj tvari svojej. (*moglo bi spadati i pod cc) ggg)*). Mon. serb. 4, 1198—1199. I ko ti dade vlast tu? Vuk, mat. 21, 23. Dati oblast, autoritatem dare. A. d. Bella, rječ. 121^a. facere potestatem. 300^a. facultatem concedere. 438^b. Toliko je mogućstvo Marjimo, da kad je začela sina božijega, da' joj je bog taku oblast. J. Banovac, razg. 142. Da bog svakom oblast dade osvetit se. V. Došen 198^b. Dati potolice, iusto majorem vivendi licentiam concedere. A. d. Bella, rječ. 438^b. Dati testijer, facultatem concedere. 438^b. — *u prnesenom smislu*: Slomi bolno srce tvoje, lutijem mukam ne da' oblasti. G. Palmotić 2, 51. Ako bi svojoj želj dobi voļu. S. Matijević 12. Ne dati veliko dopušćenje svomu sren. P. Radovičić, nač. 51. Ne dati mu (*jezik*) u napridak toliku povlasticu. M. Zoričić, osm. 48. — *pravo, krivo*: Daće mi pravo. D. Obradović, basn. 400. Niko im neće dati pravo, no svak krivo. V. Bogišić, zborn. 290. Ako što vođeno rečem, dajte krivinu vodi, koju pih. M. Držić 399. Dati krivinu drugomu, erimon in alium transferre. A. d. Bella, rječ. 202^a. — *Na komu miru (mijeru) ih kraj ugarski lijepe primi, darova i da velike slobode i privileđija*. M. Divković, bes. xvi. — *bbb) prigoda, uzrok, način*. Dati prigodu, dati na ruku, dare facultatem. J. Mikalja, rječ. 59^b. Dade prigodu istočnikom da bi pokazali. A. Kanižlić, kam. 137. Dati uzrok navlaš drumiz da prokunu boga, grijeh je smrtni. A. Komulović 19. Da vās tako pak pofali(h), tom ste sami uzrok dali. V. Došen 269^b. Da nikomu no da uzroka. M. Dobretić 67. Dati uzrok ili prigodu, ansam dare. J. Stulli, rječ. 1, 105^a. Ti s' dō način vjerovanstva. J. Kavašin

68^a. Kad ti 'e bog dô tej načine u izgledu i prilici. 107^a. Dati komu koji način, subministrare alicui'. J. Stulli, rječ. 1, 105^a. Daršni nam kripost, milost, put i način, da svaki od nas može doći M. Jerković 26. Koja (rosa) niemu (pužu) kripost dado, da gamizat moć inadne. V. Došen 4b. Da im (voćkam) dade kripost evita (umjaka zemljica). 16^b. — *ecc*) izgled, prilika: Svak u ubožtvu meštra slidi, ki ubožtva da izglode. J. Kavašin 379^a. Dati izgled, exemplo esse'. A. d. Bella, rječ. 293^b. Dati dobar izgled, specimen sui praebere'. 293^b. Ako ne bi dao zao izgled iskršnemu. A. Kanižlić, kam. 560. Koji su dali svitu dobar izgled svojim življenjem bez svake trohe. Ant. Kadčić 3. Stari ima mlajemu dobar svijet, nauk i priliku dati. M. Divković, bes. 8^a. Drug' pastjorskoj u obrti dobra žitka da priliku svojem stadu. J. Kavašin 90^a. Da nisi dao zlu priliku tvojim podložnikom. M. Dobretić 200. — *amo spada i ovo po značenju*: Dati dobar nauk od sebe, specimen sui praebere, exemplum praebere'. J. Mikajla, rječ. 59^{ab}. Dati dobar nauk, specimen sui praebere'. A. d. Bella, rječ. 293^b. — *ddi*) ime. Kad Vladislava ime sebi (Jagelom) krstoc se uze, svē (= sroje) da kući. I. Gundulić 429. Zutim lavom oružana Vulgarija (== Bulgarija) prije se dići... Volza rijeka ime joj dade, lav a puku grabšu i snagu. J. Kavašin 291^a. Nenavidnom ime dati, i malim ga paklom zvati. V. Došen 116^b. Na proljeć postrigu me i dadu mi moje poželjeno ime Dositej. D. Obradović, živ. 99. Od mija ma lepo ime dade. Nar. pjes. vuk. 2, 157. Što car reče da nema harača, krstise ga, ime daste imo. Osvetn. 3, 79. — *eee*) molitva u osobitom značenju. *vidi* kod molitva. Da joj dadu dobru molitvu. Vuk, nar. pjes. 1, xi. — *slično je i ovo*: I ako je baš i dao misu, poslanici al ju žuli nisu. M. A. Rejković, sat. E 7^a. Niti bi mu duši dadu dati. Osvetn. 2, 105. — *fff*) zanat itd. Da mi kuća ni dala zanata. M. A. Rejković, sat. I 3^b. — *ggg*) o drugom životu: Bog mu dao život vični. F. Lastrić, ned. 412. Moleći, da jim bog više spasećie dade. L. Vladimirović 73. Bog mu dao rajsko radovanje. Osvetn. 3, 53. — *ce*) nešto duhovno, duhovna osobina. *aaa*) duša u pravom smislu: Dušu živu dao 'e nam (bogu). J. Kavašin 341^a. — *sasma* je drukčije ovo: Da svrhu nihi ruke postave i dadu im duha svetoga. A. Kanižlić, kam. 230. — *bbb*) pamet, razum: Pamet koja nas zapado i koju nam sam bog dade. V. Došen 34^b. Kad ste ljudi, ja vam pameti ne dado. D. Obradović, živ. 76. Slike ove male holom razum dati hoće. V. Došen 51^b. — *eee*) krepost u osobitom teologičkom smislu (virtus). *drugo je kod ecc*) *ccc*). Zatoj nam da kripjos i ljubav pokaži. M. Držić 422. Iskršet hoće dati tati kripost i punost uminja pripovidajući. Živ. kat. star. 1, 221. Molimo ga da nam ove kriposti dade. L. Vladimirović 43. o pojedinjim krepostima: Ako ti ne imaš viro, moli gospodina da ti je dade. P. Posilović, nasl. 35^a. *slično je i ovo*: Nevoja smindov nazad vratih se. P. Zoranić 7b. On im isti mač u ruke stavi i smjenstvo dā nemilo. G. Palmotić 2, 462.

b) onaj koji da izgubi ono što da, u svijem je primjerima objekt duša (duh) ili život. *aa*) može se dati duša u pravom (teologičkom) smislu bogu ili vrugu: Svašto daše, sebi nišće, dušu a bogu na svestišće. J. Kavašin 140b. Da u jedan čas iznenadke dadu i ostave dušu đjavlom. M. Orbin 46. — *bb*) dati dušu bogu u prvom primjeru nadvor) znači umrijeti: S toga mi jest umor, s toga mi jest sila, da dušu dam na dvor, go spoje nemila. H. Lucić 203 Duh da bogu, meni

suze. J. Kavašin 84^a. G zemji pade, bogu dušu dade. And. Katić, razg. 78^b. — *ce*) dati život komu, u čije ruke može značiti: pustiti ga da ubije. Skaza niemu vse, kako niemu Aleksandar život u ruke svoje (biegove) da Aleks. jag. star. 3, 265. — *slično je i ovo*: No sad zmija stisla oko grla i u žive oči smrt uprla: il dat život, il oružje tožko! Osvetn. 1, 60. — *dd*) govori se (često i perbolički): dati život, dušu (za koga, radi koga, za sto itd) da se pokaže veliku ljubav k čeljadetu, velika hlepša za stvarju. Život naš svi dali bismo. Aleks. jag. star. 3, 327. Za tebe bih život dala. G. Palmotić 2, 228. Da im dal života i sto duša ja u sebe, pozнала bi tva ljepota bih li sve dô očječa tebe. J. Palmotić 435. Življenje mnogi dade da glas dobar svoj inadne. V. Došen 7^a. Ja bin za nu i isti moj život dal. Nar. prip. mikulić. 21. A kamo lazanie, kamo li još žimire, dušu bi dao za ne. M. Držić 429. Da dušu svoju u okup da za mnoge. Vuk, mat. 20, 28.

γ. *vidi* kod davati druga značenja, od kojih je za dati potvrđeno samo tribneru u Vrančićevu i Belinu rječniku 118^a.

δ. ostim objekta (pravoga i nepravoga) ima još što koje može gljedak podati osobito značenje glagolu.

a. nekim imenima apstraktnijem s prijedlozima na, u, za itd. kaže se kako se što da (za svagda ili za neko vrijeme). *a*) kad se što da tako, da ostaje za svagda stvar onogu koji primi, može se to naznačiti riječima na dar, u dar, za dar, darom za svaku stvar, u baštinu, za baštinu za zemlju, imanje, u državu za državu: I daču ti sremsku banovinu u državu za života tvoga. Nar. pjes. vuk. 2, 258. *vidi* drugih primjera kod 1. dar, d i kod baština, 1, d). — *b*) kad se što da samo za neko vrijeme ili uopće tako da ono ne postane stvar vlastita onoga koji primi, to se naznačuje riječima: *aa*) u dug, u zajam, na zajam: Dati u dug. A. d. Bella, rječ. 395^b. J. Stulli, rječ. 1, 151^b. Nam je u zajam bil dal. Mon. croat. 288. (1587). Dajte u zajam ništa od tole ufajući. Ant. Kadčić 264. Pod tim uvjetima da se u potrebi toliko poslanika onomu, koji je na zajam dao, vrati. V. Bogišić, zborn. 481. — *bb*) u vjeru, na vjeru, na uzdanje, u sahranu, u pohranu: Što bude Dubrovčanin Srbiju svoje imanijo u vjeru dals. Mon. serb. 353. (1428). Dati na uzdanje, pridati na uzdanje, eredere, committere'. J. Mikajla, rječ. 59^b. Dati na vjeru, eredere'. A. d. Bella, rječ. 214^a. Dati u sahranu, u pohranu, deponere'. 250^b. — *cc*) u najam, na najam: Kem bi oni te pile v najam dali. Mon. croat. 56. (1430). Dati u najam, najmiti locare, locationem facere'. J. Mikajla, rječ. 59^b. Dati na najam, locare, locationem facere'. J. Stulli, rječ. 1, 105^a. — *dd*) u zalogu, u založno ime itd. Za ku sumu dali smo niemu u založno imo imenje naše. Mon. croat. 275. (1575). Dade im u zalogu jedan dragi kamen. F. Lastrić, tost. 296^b. Neka dade u zalogu svoja posidovaña. M. Dobretić 111. — *c*) dati na promjenu, na razmjenu znači promijeniti i govori se osobito o novcima, ali se može i o drugom reći. Dati pjenaz na promjenu, na kambiju, collybio pecuniam curare'. J. Mikajla, rječ. 60^a. Dati pjenaz na promjenu, pecuniam collybio curare'. J. Stulli, rječ. 1, 105^a. Hoćeš dati koja na razmjenu? Nar. pjes. vuk. 2, 141. tako je i ovo: Jednom živih (Turaka) trista uhvatitše, za veprove na otkupio daše. Ogled. sr. 226.

b. imenima apstraktnijem s prijedlogom na i s drugima kaže se, kojom namjerom, na koju se svrhu što da. *a*) dati na dobit, na dobitak, na kamatu govori se o novcima. *vidi* kamata. Dati

pjenez na dobit ,dare paecuniam quaestui'. J. Mikaja, rječ. 60^a. Dati pjenez na dobit ili na dobitak ,dare paecuniam quaestui'. A. d. Bella, rječ. 244^b. Dati pjenez na dobit ,paecuniam quaestui collocare'. J. Stulli, rječ. 1, 105^a. Dati na kamatu, kamatovati ,foenerari, foeneri dare, foenerare'. J. Mikaja, rječ. 59^b. J. Stulli, rječ. 1, 105^a. — *b*) o *dati* *domaćim životinama govori se*: dati na uslugu, na zimmicu, na žitak, pod izor, pod radnicu *itd.* *ispoređi dva najzadnja primjera kod 2, β, a. vidi* usluga, zimmica, žitak, izor, radnica *itd.* — *c*) *dati* *na pomoć, u pomoć. vidi* pomoć.

— *d*) *dati novaca na put*: Dade mu nekoliko forinti na put. M. A. Rejković, *sabr.* 28. — *e*) *dati što komu na uspomenu*: Da mu pol svoga faciolića na uspomenu. *Nar. prip. mikulici* 84. — *f*) *dati* *na znanje znači javiti. dolazi od xv vijeka, a između rječnika u Mikajinu*: Dati na znanje, poručiti, opoviditi ,certiorum facere vel scientem, certiorare, significare, commonefacere'; u *Belinu*: Dati na znanje ,nunciare', 86^b; ,significare'. 122^b, 412^a, ,cognitionem facere'. 216^b, ,certiorum facere'. 302^b, ,denunciare'. 414^a, u *Stulčevu* 2, 663^b. *ono što se da na znanje stoji: aaa) u acc.*: Oto t' dah na znanje sve, ča ne navidi pisni i skladanje. P. Hektorović 68. Da caru na znanje taku stvar. B. Krnarutić 16. Svetkovinu ovu je puku do na znanje. I. Dordić, *uzd.* 124. Učinenu složnost papi na znanje dadoše. A. Kanižlić, *kam.* 788. — *acc. može i izostati i biti zamijenjen loc. s prijedlogom o*: Vašoj milosti zahvaljenjem, što ste nam na znanje dali o gospodinu mitropolitu. *Glasn.* II, 3, 186. (1715). — *bbb)* *ono što se da na znanje kaže se cijelom rečenicom u kojoj ima interogativna zamjenica ili adverb*: Dam na znanje vsakomu, kako prodah jednu živu. *Mon. croat.* 86. (1459). Kada da na znanje svitu, kako je malo onih ki nanajdu put od života. P. Radović, *nač.* 46. Da vam dam na znanje, ča se sino čini. *Mon. croat.* 233. (1529). *ili konjunkcija da*: Antijohu reče da da na znanje, da vsaki vazme kami li drvo li. Aleks. jag. *star.* 3, 285. Na znanje dade papi, da će poklisari doći. A. Kanižlić, *kam.* 382. — *Mj.* na znanje u *knizi xv vijeka dolazi* na vėdenje: Damo na vėdenje vsakomu, kako prodasmo jednu živu. *Mon. croat.* 86. (1459). — *ima i dati na glas u Belinu rječniku (significare'. 122^b), i prošloga vijeka*: Nemojte na mene imati zlu vojnu, da biste rekli, da vi nisam dao na glas. *Glasn.* II, 3, 111. (1708). *Dati na glas Davidu.* *And. Kačić, kor.* 207. — *U svijem okakovijem primjerima podložna rečenica uprav zamjenjuje akuzativ; ne treba dakle okakovu konstrukciju pomisliti s onom što je kod B, kod koje da ima drugo značenje, a kod ove znači ono što je kazano kod 1. da, I, B.*

— *c.* *kaže se, kao što se nešto da, akuzativom imena apstraktnoga uz prijedlog: a)* na: Jošter mnogo Marjan kazivaše, al mu Ivka na odgovor daše. M. A. Rejković, *sat.* D^{3b}. — *b)* *n*: I službu gđi moju i ljubav ne znaše, u platu za koju žestok mi trud daše. N. Najšević 2, 77. — *c)* *za isporėdi β, a, β) b) aa) aaa), i c) bb) aaa).* Dade prvijem za piću slavu nebesku. F. Lastrić, *test.* 295^a. Stid za stražu ženi dade. V. Došen 98^a, *d. kakro se što da, s kjom osobinom, naznačuje se adjektivom. a)* *ako se uprav ono onakova da, adjektiv stoji uz objekat u istom padežu. i tu treba razlikovati, dade li se stvar s onom osobinom, kao u primjeru*: Studena nidra, mračne janie, majka (gora) plahom jatu (zviradi) dade. V. Došen 15^b. *ili stvari koju drugi već ima dade se sama osobina, drugim riječima, učini se da ona stvar onakova postane*: I oko i čelo sve ti

bog do veselo. *Nar. pjes. vuk.* 1, 86. — *b)* *ako se ono uprav ne dade, nego što drugo, hotėci prevariti onoga koji prima, pravo ime stvari (ili adjektiv koji kaže kakova je u istinu stvar) stoji kao objekat, a adjektiv (a može biti i supstantiv) kojim se kaže, kao što se dade ona stvar, u acc. s prijedlogom za*: Dati komuerno za bijelo, jedno za drugo ,fucum alicum facere'. J. Stulli, rječ. 1, 105^a. *ili pod*: Uzima se tuđe krivom trgovinom, ako dadeš rdavo pod dobro. F. Lastrić, *neđ.* 158.

— *e.* *dati što za što može značiti promijeniti, za to što se primi drugo nešto (ono što je u acc. s prijedlogom za) mješte onoga što se da. i kod prodaje može se to reći o onome koji kupi (tad je objekat novac, cijena) i o onome koji prodaje (tad je objekat stvar prodana). Za ku sumo jesmo mi nim iz ruk dali naše imanje. Mon. croat.* 307. (1598). Vladislav hti im svā dati za sto tisuć dukat zlati'. J. Kavašin 247^a. Da tko žuto miha zlato i za crno dade blatu. V. Došen 63^a. Neg za hranu opet novce dade. M. A. Rejković, *sat.* G 4^b. Gde dadasmo srebro za olovo. *Nar. pjes. vuk.* 1, 37. Lepa Pavo, daću blago za te. I, 264. Ne dam same kačke vojvode za četiri na krajini bana. 2, 486. Ne bih za to dao ni lule duvana. *Nar. posl. vuk.* 194. *amo ide i ovaj primjer, u kojem mješte acc. s prijedlogom za stoji adverb* skupo: Sad t' moći skupo koña dati. M. A. Rejković, *sat.* H 4^a. — *i u prenesenom smislu*: Neg ljubav da mi daš za ljubav ku t' nosim. N. Najšević 1, 197. Ne daj, što bi pravda bila, za tolika zlobna dila. J. Kavašin 66^a. Za istinu laž prodati, i za sablast boga dati. V. Došen 141^b. Nemoj dati vjeru za nevjeru. *Nar. pjes. vuk.* 1, 578. Dao bi oko za nega. *Nar. posl. vuk.* 54. *vidi i β, b, γ) by dd).*

f. *dati svoj život na što u jednoga pisca xvij vijeka znači dati se na što. Koji su dali svoj život na nečiste grijehje putene. M. Divković, bes.* 65^b.

g. *može biti naznačeno mjesto kamo se što da, stari: a)* akuzativom imena koje znači mješto s prijedlozima: aa) na. aaa) dati na što, na primjer na sto, postaviti. Koje je (vino) imao najprije na stol dati. M. A. Rejković, *sabr.* 26. — *bbb)* dati na svjetlost, na svjetlo, na svijet (ispoređi kod β, a, β) d) aa), objavit, objelodaniti. Na svijetlo s ovijem dati ljubav ku je nam nosio. A. Vitičić, *ost.* 171. *Dati na svijet, in apertum proferre'. A. d. Bella, rječ.* 444^b. — *osobito o kniževnijem djelima, načlaštito kad se štampaju.* Činio sam pjesmi dati na svitlos M. Držić 3. Na svitlo si razumne knjige dal. A. Georgiceo, *pril.* 100. *Dati na svjetlost, edere in lucem, in medium proferre, imprimere'. J. Mikaja, rječ.* 59^b. J. Stulli, rječ. 1, 105^a. *Dati knjige na svitlo, edere librum'. A. d. Bella, rječ.* 438^b. *Knjižicu, koju na svitlo dade Vid Došen. V. Došen 1. — bb) u. aaa)* dati u što, *n. p.* u kuću, u zemlju, može značiti stariti, postaviti. Četvrta je došla udovicom, jednog vola s kravom dotirala, al' u kuću toga nije dala. neg u drugog neg drži na strani. M. A. Rejković, *sat.* 15^b. Ući da znaš što u zemlju dati. J. S. Rejković, *kuć.* 10. — *slično je i ovo, ali je po nešto u prenesenom smislu, za to što u kuću može značiti za kuću, domaće troškove*: Al ou novce ne dade u kuću, neg sam sebi kupje obuću. M. A. Rejković, *sat.* I3^b. — *bbb)* dati u ruke, predati. *vidi i a, a).* *Dati u dije ruke, tradere'. A. d. Bella, rječ.* 218^a. *Davši jim sve u ruke. M. A. Rejković, *sabr.* 19. — ccc)* dati u svjetlost, isto što na svjetlost. *vidi kod aa) bbb).* *Dati u svjetlos in apertum proferre'. A. d. Bella,*

rječ. 444^b. — *ddd*) dati u obraz, u prenesenom smislu, prekorigiti' Dati u obraz, tukati u oči, objicere, objectare, exprorbare, inpropareare'. J. Mikaja, rječ. 60^b. — *eee*) dati riječi komu u usta, *biblička metafora* o prorokova nadahnuću: I posla ruku svoju gospodin i taknu usta moja, i reče meni gospodin: Evo dadoh riči moje u usta tvoja. I. Bandulavić 208^b. jer. 1, 9. — *cc*) pod. u ovijem primjerima u prenesenom smislu, *vidi daje kod* pod. Tad obrati duše mnoge, boga nase da pod noge. P. Hektorović (?) 156. Da prije neg daš ovice pod škare. J. S. Rejković 229. — *b*) *inemon mjesta u dat. u ovom primjeru gdje dati plećima znači metnuti na pleći*. Vjera družo! plećim dadoh torbu prtenicu. Osvetn. 4, 6. — *c*) *mjesnim adverbom: aa*) nadvor, vani, vanka: Daj ga (*blago*) vanka, to dim uprav, al na muke ti se odprav'. P. Hektorović (?) 131. Tvrdre kuže što unesu u proždornu svoju kesu, tom se nije veće nadati da će ikad nadvor dati. V. Došen 60^a. — u *osobitnom smislu o knigama što se objelodane, stampaju. isporedi kod a) aa) bbb*). Hoću li ju (*knigu*) dati na dvor, ali sa svima potušiti. H. Lucić 185. Koje (*knige*) minute dni dao sam na dvor i štampao. M. Orbin 70. Ne ktiše nikad u pismu na dvor dati. M. Dobretić 87. — *bb*) *na-trag, nazad, koje vidi.*

2. *sa se.*

a. sa s refleksivnijem značenjem, se dare, se dedere, se tradere, ne braniti se, podložiti se. — ne dati se može značiti braniti se, oprjeti se, oprječiti se, resistere. *vidi* II.

a. subjekat je *čelade*, a *čelade* se ne da u potpunom smislu, nego dopusta da ga (*samo negoro tijelo*) ko za koje vrijeme *drži, nosi, ili mu što drugo na tijelu učini*. Jeli se ova dužna dati pod ruke ličniku da ju prožiže. Ant. Kadčić 461. U čitovu svetac potrepiti, igumanu na ruke se dade kao majci u radosti djeteta. Nar. pjes. vuk. 3, 74. — *tako je i ovo*: K mora pripadnosmo za pribroditi' siine more pri' ner gusa dojde s gore, brodaru se svi dadosno. A. Čubrarnović 142. — *b*) *čelade* se da u potpunjem smislu, u koliko se dade za svagda, ili dade ne samo tijelo, nego i život, ili dušu. *aa*) *onaj kojemu se da, čelade je ili što se kao čelade misli. često se nalazi i dati se komu u ruke, u čije ruke u prenesenom smislu. aaa*) *ne braniti se dade, predati se neprijatelju (u buju)*. Nigdar ni rekai: 'dajmo se! Mon. croat. 228. (1527). Viče učinise ili Aleksandru dati se ili ga ka gradu ne pripustiti. Aleks. jag. star. 3, 239. Boje se j' vitoški rvati neg sramotno dati. B. Krnarutić 26. — *amo ide i ovo*: Dostojni su uze i smrti bud takoj ki ne se ogluše dat se sili jakoj. M. Marulić 17. — *bbb*) *podložiti se drugomu, predati mu se, tako da on može upravljati onjem koji mu se predao kako god hoće, ili činiti od nega što hoće*. Prvo ču odujat države od onih ki se ne htise dat kako no ja hotih. M. Marulić 10. U ruke tve svete hotih se ja dati i rado muke te odlučih prijati. N. Dimitrović 87. Nu se u ruke tima ne kti' dat' nikako, ki živu opak. D. Rašina 105^b. Dati se u ruke komu, spustit se komu u ruke, dedere vel tradere se in manum alicujus'. J. Mikaja, rječ. 60^b. dare se in manum alicujus' A. d. Bella, rječ. 244^b. Ako ćeš istinito dati se bogu M. Radnić 79^a. Koji se hoće dati duhu. M. Zoričić, osm. 135. u *poeziji, često ipepobolčki, čovjek se da ljubenoj ženskomu čeladetu*: Cijet toga, ma vilo, pokli se tebi dah, ne drži me u mukah. N. Nalešković 2, 41. Gospode, dobro znaš, odkli te ja poznah, ti mnome da vladraš, tebi se samoj dah. 2, 114. (*i u ovom primjeru u kom riječju*

ures — *lepota naznačuje se žensko čelade*: Od koli pogledah ne ures gizdavi komu se sa svim dah, ere me zatravi. 2, 116). Božići ne ženi bih se da' sa svima. D. Baraković, vil. 155. i *ženska se da čorjeka*: Jur me 'e pogrdila davši se drugomu. F. Lukarević 138. — *kao što se ko da, može se izreći inemon koje stoji u nom. kao predikat (isporedi 1, β, a, β) bj)*: Da mu se dam sužan. S. Menčetić 33. Nu se dr, vilo, spomeni, rob ti se dah i sužan. H. Lucić 214. Neg kako sve vili slugo se mi dasno. N. Nalešković 1, 231. *ili u acc. s prijedlogom za*: I reku za slugu u vijek se noj dati. N. Nalešković 1, 297. O gospeje svih gospoja, kojoj dah se sam za slugu. D. Rašina 111^a. Bi mu drago dati se za pridobita ne od drugih nego od samoga sebe. M. Radnić 379^a. — *na koji se način ili na koju se svrhu ko da, može se izreći acc. inena upstrakt-noga s prijedlozima u, na, isporedi 1, β, a, β) c)*. Boje je da se da u službu svaki živ. M. Marulić 17. Zašto se svak ne da i vas svit' noj na čas? Š. Menčetić 77. Jeli ti se ona u dar dala? M. Držić 406. Bježi, bježi more pr'o duhara, ja predaj se i na harač daj se! Osvetn. 3, 33. *tako je i ovo*: Dati se komu na vjeru, committere se alicui, credere se fidei alicujus'. J. Mikaja, rječ. 60^b. I dajmo se pod nih oblas, pod svem svijetu koja slove. N. Nalešković 1, 199. — *ccc*) *u ženskom čeladetu, udati se. vidi 1, β, a, β) g)*. Mara bi se jurve dala za junaka. M. Katančić 65. I ako judna ženica k'o ruža, od ljubavi dala se za muža. Osvetn. 4, 17. — *ddd*) *ne dadu mi se djeca. vidi kod b, c)*. — *bb*) *nije rečeno, komu ili čemu čelade se da, cedere, ne braniti se dade, pustiti se. Dati se, cedere'. A. d. Bella, rječ. 182^b. J. Stulli, rječ. 1, 105^a. slično je i ovo*: Dati se u krivinu ali u grijeh, sese peccantem dicere'. A. d. Bella, rječ. 25^b. — *često dolazi suprotno ne dati se, resistere, braniti se, držati se, ne puštati se. isporedi 1, β, a, γ)*. Niki se oteže, ne da se do groba. D. Baraković, jar. 58. Braniti se, rvati se, ne dati se, repugnare, reluctari, reniti, obniti'. J. Mikaja, rječ. 26^a. Ne daj se, sis foris animo'. Vuk, rječ. 111^b. — *cc*) *ono čemu se čelade da, nije čelade i stoji: aaa*) *u dat. znače je kao kod bb)*, cedere, ne braniti se od čega, predati se čemu, a kod negativnoga no dati se, resistere, braniti se od čega, ono čemu se čelade da ili ne da, rijetko je *tjelesna stvar (kao u primjeru*: Jak brodar od mora, iz plavi kad gleda valove jak gora, tor im se on ne da, nog li se još brani od take nevoje. N. Nalešković 2, 123). *a može se gotovo svagda shvatiti kao da nekako stoji u prenesenom smislu kao čelade. (to je izriekom kazano u ovom primjeru*: Toj se mi opeta u ruke snu dasmo. F. Lukarević 288). *ono može biti duhovna osobina, krepost, duhovna mahana, grijeh*: Ni se raskoši dah ni slasti vrimenoj. M. Marulić 144. Ti si se lastu dah da dobra ne činiš. 224. Ki se bludu i grlu dadu 310. I gribu se veće ne daj P. Hektorović (?) 171. No daj se sknuposti jer češ ubožiji biti. P. Zoranić 53. Sva se bludu dah. F. Vrančić, živ. 106. — *vjera*: Ki se daše svetog viri, da 'u uzamože na ne diku. J. Kavačini 374^b. Od kad su se ljudi krstu (= *hrisćanstvom*) rjeri) dali, nije niko ovako zgriješio kao što sam ja. S. Lubiša, prip. 145. — *djelovanje, zabava*: Misli se zloj ne dah, makar smrt da vidim. Š. Menčetić 194. Njeki . . . daše se pitju i jedenju, igranju i ostalom raskoju. M. Divković, bes. 419^b. Tko se dade bogoljubnijem zabavami. M. Radnić 339^a. — *duhovno sjećanje, kao radost, žalost, strah itd.* Dajte se dobri volji i veselju. Korizin. 40^b. Ako se ja smiju, daj se ti radosti.

Š. Menčetić 206. Oni se dan ne dam veće ja zloj voji. 208. Ne mogu da ne dam tuži se čemerno. 304. Tko je blagom nag, briži se taj ne da. 323. Veselja se izbavi, a strahu se ne daj, ufanje ostavi, boljezni ne kušaj. P. Hektorović 70. Kako se noži (juzezni) dah. N. Dimitrović 37. Nepodobnu ne daj se veselj. A. Georgiceo, nasl. 48. Dati se zloj voji, moerore affici. J. Stulli, rječ. 1, 105^a. — *mir, pokoj, mačavie*: V noći ne daj se pokoj. Naručn. 82^a. Da se miru dadu. P. Zoranić 33. Pak mućanju sve se daše. I. Ivanišević 229. Sveti otcu ne mogu se miru dat vapijući protiva ženam opakim. J. Filipović 1, 495^a. — *razlog, pravda*: Radate, boga rad razlogu daj se! M. Držić 89. Dajte se razlogu, sudite po bogu. I. Đorđić, salt. 281. Ako ne vjerujete svetim, ni bogu, da će zlo umriti tko bude zlo živiti, dajte se barem razlogu, ne biste li po nem poznali vašu ovrtnost. J. Banovac, razg. 133. Ako se on pravdi ne bude dati. S. Badrić, ukaz. 61. — *amo spadaju i ovi primjeri*: Pripravna voja dati se onim stvarim koje su na službu božju. A. Kanižlić, utoč. 107. Jedan vitez mladae veoma se bješe dao ovomu svijetu. M. Divković, zlam. 81. Ne daj se napasti. P. Vitezović, odil. 20. — *bb)* u acc. s *prijedlogom* na imena su seagda apstraktna i znače kakvo djelovanje, posao, zabavu, ili duhovno stavi, duhovnu krepost, mahnu. značenje je okrenuti na što, latiti se čega, prionuti, nastojati na što u naprijed za svega života. s *prijedlogom* na: Ki su se dali svakojako na plteni grih. Naručn. 17^b. Dah se na nauk učenja jevrejskoga. Transit. 6. Ki žele dati se na molitvu, razmišljanje i kontemplanje stvari božanstvenijeb. B. Gradić, duh. 7. Ne prima djela lakomae, koji su se dali po dobitak bez razloga. M. Divković, bes. 65^b. Čovik koji se dao na lakomost. 310^a. Na krađinu se daše. I. T. Mrnavić, osm. 41. Bješe se dala na svoja bludnosti. I. Držić 67. Dati se na trud, dare se labori. J. Mikala, rječ. 60^b. Koji dadu se na razkoše i naslajena ovoga svita. P. Radovčić, nač. 19. Ki se dadu toliko na ove rabote. 170. I tako se dade na sve nečistoće i grubine. P. Posilović, nasl. 33^a. Dali bi se na opaćine. M. Radnić 332^a. Dati se na što, operam dare. A. d. Bella, rječ. 93^a. J. Stulli, rječ. 1, 105^a. Zašto su duhovnici . . . dali se na stvari svitovne. A. Bačić 257. Bogoljubnost jest voja dati se na ona koja su na službu božju. A. Kanižlić, bogojubn. x. Tko na bogatstvo dao se je. S. Rosa 111^a. Niki ispodnik davi se na zlo. M. Dobretić 81. Oni koji su se dali na pjanstvo. 98. Na posao se rukovni su dali. J. S. Rejković 34. Poème mu se rugati, što se je tako na svetiđu dao. B. Leačović, nauk 177. Dati se na što, incumbere in aliquid: dao se na nauku, na trgovinu. Vuk, rječ. 111^b. *amo može spadati i ovo*: Nahodi se kadkad ljudi brez razuma i preludi(h), na galiju da se dadu, i za uvik već prodaju. V. Došen 55^a. — u ovijem primjerima znači okrenuti na što, latiti se čega, ali to nije tako da traje veće dugo vrijeme: Svakolika vojska dade se na samotno bižanje. A. Tomiković, gov. 269. Dastemo se nas trojica na put. G. Zelić 522. — *cc)* u acc. s *prijedlogom* u imena znače kakvu radnju, posao što ne traje za cijeloga života, i u tome se obično ora konstrukcija razlikuje od one što je kod *bb)*. značenje je okrenuti na što, latiti se čega, nastojati. Oni dake veći dil i lovi daše se. P. Zoranić 30^a. Dam se malo po malo u misli. D. Obradović, živ. 77. Car se većma u brigu dade. Nar. prip. vuk. 196. Dadu se u razgovor. 292. Oni se dadoše nešto u šapak. S. Lubiša, prip. 13.

Sav se narod dade u plač i lelek. 69. Tu se dadu u smijeh. 163. Ako se lupeži dadoše u nijek i u hašu. 193. Kad se silna u bijeg dade snaga. Osvetn. 3, 133. Dati se za kin u potjeru. M. Pavlinović. *amo spadaju i ovi primjeri u kojima mješte acc. s prijedlogom u stoje interogativni mjesni adverbii* kud, kamo: Sumneći ne znau kud se dati. I. T. Mrnavić, mand. 47. Kamo ću se dati da u mojem sreći mogu vraćta najti. Jačke 94. — *rjede je značenje kao kod bb)*: Čovjek prognan da se u skitačinu. S. Lubiša, prip. 102. Tako se narod skroti i dade u razmet. 246. *tako se može reći i dati se u hajduke*: ljudi koji su se dali u lajduke. V. Bogišić, zborn. 616. — u *orom primjeru znači namjestiti se, nasliti se*: Koji svoje rukotvorje dade. J. S. Rejković 438. — *ddd)* u instr. ili (rijetko) u acc. s *prijedlogom* za značenje kao kod *bb)*. Za što se sada narod dao i priguno za koristju, kolik da će u vik na ovome svitu živiti. J. Banovac, razg. 33. Dati se za čim incumbere in aliquid: dao se za naukom. Vuk, rječ. 111^b. Tako su se za svitovnja dali, da jim se u nima sve niovo uživanje vidi. J. Filipović 1, 386^a. — *eee)* u loc. s *prijedlogom* po značenje kao kod *bb)*. obično u rečenici dati se po zlu putu (u prenesenom smislu): Koji se bješe dao vele po zlu putu. M. Divković, nauk. 149. *rjede s drugim imenima*: Dao se po bludu. J. Banovac, prip. 40. Vidiš, da ćeš umrit' i svaka ćeš ostaviti; toliko si se dao po koristi, koliko da ćeš uvik živiti. razg. 91. — *fff)* u jednom primjeru xviii vijeka mješte acc. s *prijedlogom* na ima infinitiv: Ja držim da svi kristijani žele ovo krajestvo promišlat, ali da mnogi ne znadu kako će, buduć da su još od ditiinstva dali se svitovnja i tilesna iskat. J. Filipović 1, 386^b. — *dd)* vidi kod B, b, b).

b. subjekat nije čelade, nego životinja ili neživa stvar. a) postaviti se, namjestiti se u što, samo o životinjama. Dok se vas roj da u sito cilo, dotle ovo jest s njištem dil. J. S. Rejković 239. — b) okrenuti na što. uz glagol dati se ima seagda ime onoga na što se okrene, u acc. s *prijedlogom* na, (kod bb) i u loc. s *prijedlogom* po. aa) o vremenu. Kad se vrime na toplinu dade. J. S. Rejković 163. — u drugom je značenju vrijeme u ovom primjeru u kojem i na starost stoji u prenesenom smislu: Dok ožnjak na starost se dade. J. S. Rejković 132. — bb) o rani. dati se na zlo, po zlu, ozlediti se. I ta joj se rana po zlu dala. Nar. pjes. vuk. 1, 400. Dala se rana na zlo (u pjesmama iz južnijeh krajeva i: po zlu) ,verti in malum'. Vuk, rječ. 111^b. Ako li se rana podnuti i da na zlo. M. D. Miličević, živ. srb. 1, 110. — cc) o kakvu događaju, govori se dati se komu na žao, na žalost, na dosadu itd. sa značenjem: ožalostiti ga, dosaliti mu. subjekat je obično zamjenica to kojom se shvaća nešto što se prije pripovijedalo. Al' se majci to na žalost dade. Nar. pjes. vuk. 1, 575. To se Mandi vrlo na ža dalo. Nar. pjes. istr. 1, 17. To se bratu dađne na žao. Nar. prip. bos. 1, 1. I kuezu se na dosadu dalo toli dugo strašno puškarane. Osvetn. 5, 108. — c) o domaćoj živini, govori se da se ne da, ako dobro ne uspijewa, osobito ako joj nema napretka, ako se ne plodi, ne množi. isto se može reći i o djeci ako ne žive. Ne da mi se, non succedit: Ne dadu mi se koñi; ne dadu mi se čelo; ne dadu mi se djeca (kad umiru). Vuk, rječ. 111^b. Pitaj i za nas za što nam se govela ne dadu nego sve natraske idu. Nar. prip. vuk. 93.

c. nema subjekta i dati se je impersonalni glagol. a) ne da mi se, ne uspijevam, nema mi

napretka, koristi, isporodi b, c. Onako vidiš da nam se ne daje u tudem dobru. M. A. Rejković, *sabr.* 50. Ne da mi se u diei (umiru, jali su nezdrava). No da mi se; ima više dana da mi se ne da — nije mi dobro. M. Pavlinović. — *b*) daje mi se što na što (na stani, na radni) govori čelade, kad na što okrene, čega se lati, čemu prione, što počne, a ne zna ni samo uzroka k tomu. Na nesau se bješe nemu dalo. Nar. pjes. vuk. 1, 471. A Mirku se daje na jadahe, gdje mu krvca vruća dodijala. Osvetn. 3, 157. Muftiji se na dosjetku dalo. 6, 44. *tako je i ovo*: Ubi Ture curu jevrejinku, nit je hćelo niti za nu znalo, no što mu se od pomame dalo. Osvetn. 6, 75.

β. s pasivnijem značenjem.

a. s kojim od značenja izbrojenih kod aktivnoga glagola pod 1. Takovim ima se svet dati, da iznova vazmu. Naručn. 61b. Tada će se dati u zaboravljenje sve tuge, sve nevoje, sve žalosti i sva progovna od ovoga svijeta. M. Divković, *bes.* 478a. Kada ranam juvenijem liječ podoban može se dati. G. Palmotić 1, 272. Menelau sva krivina od toga se ima dati. I, 273. Osluženje od života crikvenoga koje ćemo mi nastojati da se vanka daje. M. Bijanković 93. Dade se blagoslov puku sakramentom. L. Terzić 8. Da se u pjesnah slava nova da otcu i sinu. J. Kavačin 97a. Po noj da i smrt za ti mu da se. 537a. Što se ima dati „debitns“. A. d. Bella, rječ. 245^b. O kolik bi se lasno dao razlog na čas smrti! F. Lastrić, *ned.* 308. Neka se dade milost glavi tvojoj. M. Zoričić, *osm.* 2. Prosi da mu se dade zalogaj kruha. L. Vladimirović 58. Kojina se može blato za prilipo dati zlatu. V. Došen 133^b. Da se laži ne da mira, dali da ju svit izira. 133^b. Da se silom dade odrišenje od prokletva. Ant. Kalčić 18. Ako bi se paka dite na svitlost dalo. 129. Zašto se je dalo isto ime njekijema ljudma. J. Matović 29. Ova osuda dati će se od spasitelja protiva opakijema. 74. Izdati zapovest da se narodu na znane dade. Glasn. u, 1, 75. (1808). Gleda čuda i nagleda ga se, gdi se caru carevina ne da. Nar. pjes. vuk. 1, 626. Po tom se kolač dade materi. Vuk, nar. pjes. I, xi. Glas se dade po bližnih selijeh. Osvetn. 3, 35. Koln se daje na poslugu, u svatove, u vršaj, u mlín, pod kirijn, na branu; vol na izor, u drva itd. krava i ovca u napolicu na mlijeku ili hranu. V. Bogišić, *zborn.* 444. Koñi se mogu dati i na nadnicu. 480.

b. dati se može značiti desiti se, zgoditi se, naći se. Mala je stvar od koje se je šteta dala. S. Matijević 13. U brodniku vijek se dalo dobročinstva nije ni malo. J. Kavačin 420^b. Jedna crkva ima se dat na svitu, koja je sveta. J. Filipović 1, 189a. Metnimo da se dale tako stiti prašić. M. Zoričić, *osm.* 67. Ako bi se pako dao događaj. M. Dobretić 261. Da se koje zlo na niemu ne da. J. S. Rejković 356. Tuđ se dala tanka staza. Nar. pjes. vuk. 1, 118. 327. Pred nima se dalo bejaše jedno veliko pole. Nar. prip. vil. 1867. 322. — *često stoji dati se s takovijem značenjem uz glagol moći*: Mogal bi se dati način dobre smrti. P. Radović, *nač.* 1. Kako se dakle može dati u jednomu ljubav božija, ako u niemu ne ima ljubavi iskrnoga? J. Banovac, *razg.* 40. Uzrečice u svakomju grihu koji se može dat na svitu. J. Filipović 1, 133^b. Može li se veća slipoč dati? 3, 306^b. More se dati događaj. M. Dobretić 58. *osobito uz negativni glagol ne moći*: Ne more se dati, da jedan ljubi boga, a ne ljubi iskrnoga. J. Banovac, *razg.* 40. Virovat da na ove sude ima doć a ne promišlat što će mu se onda dogodit, veća slipoč dat se ne može. J.

Filipović 1, 136^b. Veličanstvo posvetilista koje se u naših crkva(h) prikazuje jest toliko veliko i toliko sveto, da se od ũega već i sveće dat ne može. I, 312^b. Ako se materinstvo ima faliti po veličanstvu sina, veće se dat ne može od materinstva blažene dvice Marije, budući da veći sin niti se može dat ni zamisliti nego je sin ove dvice. I, 561^b. On se ludak može zvati, nit se more veći dati. P. Knežević, *nuk.* 25. Oni bi bio više puta kršten, što se ne more dati. M. Dobretić 32. Da se ne more dati jedno dilo brojem oli ti sobstvom koje nije ni dobro ni zlo. 240.

3. s pasivnijem oblikom.

a. značenje je onakovo kao što je kazano za aktivni glagol pod 1. onakova je konstrukcija (kao i za druge glagole) rijetka kod naroda, ali se često nalazi kod pisaca. Mudrostij danovni oti boga. Mon. serb. 4. (1198—1199). Dokli se govori da je svit koncu dan. Š. Menčetić 9. Odkli sam tebi dan za slugu životom. 118. Vi-deći, gdi ranu sakrivam, kruno ma, u srcu mom danu tvojijema očima. N. Najesković 2, 26. Nam dan bi zakon brz ubijati, (a) Persidom nzakoni se pred nami bižati. Aleks. jag. star. 3, 262. Vam budi dano na znanje da se vam navješću prošćenje. Kateh. 1561. G 2^b. Od razlikih prošćenja koja mu su data. A. Gužetić, *roz. jez.* 52. Za pedepsanje od zla svjeta data. B. Bašić, *per.* 66. Od tannice najposlije Korevskoga straža je dana Rizvan-paši. I. Gundulić 311. Hrana je moja drugijem data. 481. Er se ne nahodi dan na svjetlos put i način od ovoga pisanja. R. Ćamañić 5^b. Dāt na kamatu „foeneratitius“. J. Mikajl, rječ. 59^b. Kada bi mu dana jedna smrtna rana. P. Radović, *nač.* 34. Kruna kraju dana od Becañi. J. Kavačin 323^a. U stvarna datina na postevcu. A. Bačić 119. Zato bi dadena zapovied. S. Badrić, *ukaz.* 24. Niti bi je drugo ime dato ljudna. F. Lastrić, *test.* 41^b. Ima u puku, koji živu, koliko da im život nije dat na drugu svrhu, nego da tilesni ugode. *ned.* 202. Kižga data je na svitlost u Londinu. A. Kanizlić, *kam.* 14. Jeli pravo i dobro krštenje od Židova dato? 149. Posli odgovora data od poklisara. 297. Ime Magdalene dato joj je od grada Magdala. S. Rosa 84. Vozi, meso ti prodano i pod oblast drugom dane. V. Došen 55^a. Lipa dara puku dana! 70^a. Kao da bi drugog' rane niemu za lik bile dane. 115^b. Svojom voljom i danim uzrokom. Ant. Kalčić 157. Jest kamata, što god se uzimje više od danaga i glavnoga. J. Matović 398. Ako budem dobru rabru data. Nar. pjes. vuk. 1, 40. Boga vani, za koga je moja sele dana. Nar. pjes. istr. 1, 10. Obćano već je dano. Nar. prip. nikulčić. 121.

b. na kraju listova, pisama, poslanica stoji uz ime mjesta i dana kojima se naznačuje gdje i kad je pisano i predano listonoši. Danu u našemu gradu Blagaju prvi dan meseca novebra u tisuću i 400 i 20 i 3 leta. Mon. serb. 328. Ki list je pisan i dan v našem gradu Briñah na let rojstva Hristova 1493 meseca juna dan četrti. Mon. croat. 154. Bi dano u Rinnu na 13. lipnja 1615. kod M. Divković, *bes.* xiv. Knige ove dato su od pape Hadrijana godišta 869 deveti dan meseca juna iliti lipnja. A. Kanizlić, *kam.* 287. Ona je listina dana u Baru u ožnjika 1361. S. Ćubiša, *prip.* 47.

c. part. part. pass. a uza ti ime apstraktno u acc. s prijedlogom na: dan, dat na što, deditns, o onome koji na što nastoji, ili je čemu (osobito duhovnoj kreposti ili mahani) poverćen. *onaka je konstrukcija postala od one pod 2. a, a b) cc) bbb), ali jamačno po tuđim jezicima.* Budući oni

dani na oholije, na pitja i jidenja. Korizm. 29^b. Na zlo biste vazda dani. M. Marulić 305. Tko li je dan na to, u zemlji kopati to srebro i zlato M. Vetranić 1, 114. Dovesti ću ja cocana (*griješkom kocana*) na krv Judsku svega dana. P. Hektorović (?) 160. Toga! rad svaki nas na krepos budi dan, jak ovi ki danas ovdaki bi ukopan. N. Naješćković 2, 66. Imaju bit veoma dati na molitvu. I. Držić 254. Kada vidi koga godi na zlo dana. G. Palmotić 3, 161a. Ki su dani na mužiku ali na skladno spivanje. P. Radović, nač. 171. Svi bijahu prignuti aliti dati na grijeh puteni. P. Posilović, evijet. 194. Ki su dani na taščine. A. Vitalić, ist. 186a. Dan na zlo „iniquus“. A. d. Bella, rječ. 406a. Dat na bludnos „bibidinosus“. 438a. „Zlosrdi“ veoma dan na rasgrbu. I. Dordić, sat. 508. Čejad vrsna data na mudroznanje S. Rosa 34^b. Koji su vrlo dati na robljenje. A. Tomković, živ. 238. *tomu su sljeni i orakovri primjeri*: Tijelo dato na grijeha. I. Držić 282. Ni mu lijeva (*ruka*) kradam dana štit nositi podobna je. G. Palmotić 1, 210. Strt će srca na zlo dana. A. Vitalić, ist. 84a.

B. *objekat je infinitiv, ili podložna rečenica u kojoj je konjunkcija da sa značenjem kazaniem pod I, A, 2 (str. 170a i dalje), ili, rjeđe, neka. (može se podložna rečenica gdjekad zamijeniti zamjenicom u središnjem rodu: to, što, kao u primjerima: Majde ne, nikako, ni dao tegu bog? N. Naješćković 1, 231. Ima li danas ovakih žena? Ab. bog bi to dao! ali ne ima, ne! J. Banovac, prip. 104. Ti govoriš: ne dao bog toga! M. A. Rešković, sat. H 8a. Ako li bi tko ubio brata prisnoga, ča ne daj bog. Stat. pol. ark. 5, 253). nepravni objekat, ako je izrečen, stoji u dat. : što je u nekim primjerima u acc. s infinitivom, to je neobično i jamačno naučeno po latinskom jeziku: Koji (griješ) su nas dali ošavna umrijeti. M. Vetranić 1, 468. Nije izrijeti, gospe, moći boles ka je u starosti smišlav danke od mladosti, kurje damo zaman proći. S. Bobalević 207, 208. Turci način taj imadu, žensku izać da nedadu. V. Došen 94a. *drukčije je u orakovijem primjerima koji bi mogli spadati i pod A, 1*: Pak di veru mlade ne daj da ju grli. V. Došen 159^b. Jer Slavonac ne da svoje dice da se idu učiti a, b, c. M. A. Rešković, sat. C 2a. *ako je u infinitivu i u podložnoj rečenici prelazni glagol, negor objekat može stajati uz glagol dati, te se čini kao da je ovom objekat, n. p.*: Ma je sluga izgubit' ne dadu. 2, 26. Ne dam dece vodit' u Kosovo. 2, 270. Ne daj mene tvome drustvu tući. 3, 437. Kamo li bi(h) da vodite dala od svog' srca dite! V. Došen 167^b. *vidi i b, b).**

a. *s glagolima koji znače jesti, piti, dati uzdržava svoje prvo, pravo značenje. ispodri kod A, 1, β, a, a) bb).* — od xv vijeka. — s infinitivom: Laćan bijeh i daste meni jesti. N. Rašina 42^b. mat 25, 35. Onomu čovjeku dah se napit. M. Držić 287. Vi meni daste blagovati. M. Divković, nauk. 67a. Ako gladuje neprijatelj tvoj, napitaj njega; ako li žela, piti daj njemu. I. Budulović 21^b. paul. rom. 12, 20. Dati jesti „dare esui“. J. Mikula, rječ. 59^b. A. d. Bella, rječ. 244^b. Dati se napiti „potum dare“. A. d. Bella, rječ. 138^b. Dati „komu“ veserati „coenam alicui apponere“ 184a. Dati se nasititi „ad satietatem usque lactare“. J. Stulli, rječ. 1, 105a. *pastrno* — Bi mu dato piti otrova. I. J. P. Lucić, izk. 9. — s podložnom rečenicom: Angel na listu upisa mu „Jesus“, i da mu da izi. F. Glavinčić, evit. 3^a. Dô namu ja da pijemo žućnu vodu. D. Basić 63^b. Melančija daj da pijem vina. Nar. pjes. vuk. 2, 143. I daste mi da jedem. Vuk, mat. 25, 35.

b. *sinere, pati, (permittere). A. d. Bella, rječ. 556a), pustiti, dopustiti, ne braniti. čučće dolazi negativno ne dati sa suprotnim značenjem ne pustiti, zabraniti. — od xv vijeka (vidi prvi primjer kod a) bb).* a) *kod dati nije isti subjekat koji je kod infinitiva ili u podložnoj rečenici. aa) dati (afirmativno). aaa) uopće. s infinitivom.* Očemo, da nam daste sada slisati. Mou. croat. 191. (1506). Prije bi se odvrval boga nego dati mučiti telo. Korizm. 29a. Kako ti srce da zaklati dijete toj? M. Vetranić 2, 454. Kroz toj rih: draga vil, za što daš činić toj? N. Naješćković 1, 315. Tko tebi da skulu učit, on mahnitiji bio od tebe. M. Držić 182. Daj mi među ženami ovimi carstvovati. Aleks. jag. star. 3, 298. Tva dobrotu neizrečena dan dostojno pjevat meni. G. Palmotić 33a. Dati učiniti „sinere“. A. d. Bella, rječ. 426a. Da bi meni vrime imalo od tog' dugo pisat dalo. V. Došen 51a. Dati ću njemu sjedjeti sa mnom na stolu momu. J. Matović 517. I na smrt ko ide dađu mi zboriti. Nar. posl. vuk. 104. — s podložnom rečenicom: Da te joj da stupi. N. Naješćković 1, 265. Gospodine, daj i pusti neka jih ja poždrem. M. Divković, bes. 33^b. Tko bi mi dao, da ja za tebe umrem. F. Lastrić, test. 162^b. Daj da vidim sablu dimišijui! Nar. pjes. vuk. 2, 315. I car dade se crkve grade. Osvetn. 3, 23. — *bbb) osobito, o bogu. s infinitiv.* Bog (*Zidove*) poganom da zavisna potrti. Kateh. 1561. F 5a. — s podložnom rečenicom: Pokli ti dao jes višiji bog da imaš toliki um i svjes. N. Naješćković 1, 218. Bog i narav svitu dade, nek muž vlada svojom ženom. V. Došen 107^b. Daj mi, bože, da ja vidim svako zvijere s oćicama. Nar. pjes. vuk. 1, 189. Bog ti je dao da si gospodar. S. Lubiša, prip. 167. — *kad se hoće pokazati žela da nešto bude (osobito ako to nije luko da bude) govori se: da bog da da . . . , eda bog da, da . . . ; Jedla bog da da se prignu (k istini).* J. Filipović 1, 149a. Još imade osobita skula, da bog dade da bi se rasula. M. A. Rešković, sat. E 3^b. Da bog da, sine, da zdrav otičeš. Nar. pjes. vuk. 1, 190. Da bog da sam da ne znaš a drugoga da ne pitaš! Nar. posl. vuk. 48. Da mu bog da da na dobro prode. Osvetn. 2, 41. s infinitivom: Da ti bog da ubiti neprijatelja! A. Bačić 73. — da bi bog dao da . . . : Da bi bog dao da se ne bi nahodili koji . . . J. Matović 161. Da bi bog dao da se uprave (upravu) pti moji! 47^b. — bog bi dao da . . . : *kondicionalno se ističe da se žela nije dostije ispunila: Al bog bi dao da i nema, al ima. J. Banovac, pred. 102.* Bog bi dao da se veće pošteće ne ukazuje svitu nego Isukrstu! razg. 46. Bog bi dao, da ne ima veće nemilosrdja među krsťjani nego milosrdja! al ima, ima prip. 50. Al bog bi dao da ovo nije istina! J. Filipović 1, 164a. Al bog bi dao da ovdj ne ima grišnika! F. Lastrić, test. 121^b. Al bog bi dao, da nećeš naći. M. Zoričić, osm. 31. *kondicional u glavnoj rečenici priteže isti način i u podložnoj, i to već od xvi vijeka: Bog bi dao da bi bio gospodar moj u proroka, tutako bi izlijčio njega. N. Rašina 60^b. Irog. (2sam.) 5, 3. Bog bi dao da bi razumili! F. Lastrić, ned. 294. Bog bi dao da bi dobro bilo! Nar. pjes. vuk. 1, 258, 3, 520. — bog dao . . . : Bog im se dao radovati! J. Banovac, pred. vi. Bog da, naša da gorvina nas ozdravi od ognice! J. Kavanin 105a. — daj, bože . . . , bože daj . . . : Daj nam, bože, vojevati a Morave ne brodit! Nar. pjes. vuk. 1, 131. Daj mi, bože, da rolim devojku. 1, 500. Kako vam se projele, bože daj da se i proradite! M. Pavlinović, razg. 15. — bog daj . . . : Bog daj da ga još zagrlim! J. Kavanin 98^b. — bog će*

dati da . . ., daće bog da . . . kaže i želi i namu da će se ispuniti želja: Poslušajte me, a daće bog da imate koga. Pravdonoša 1852. 31, 3^b. *futur u glavnoj rečenici priteže isto vrijeme i u podložnu*. Bog će dati da će dobro biti. Nar. pjes. vuk. 3, 73. 512. 550. — *tako se govori kao uzjet*: ako bog (i sreća) da: Ako bog po svomu milosrđu dade nam još za koje vrime živiti. Norini 4. Ako mene bog ućeti dade, na čast, braćo, svakom po devojka. Nar. pjes. vuk. 2. 640. Ako bi mi bog i sreća dala da bilh boga ufatio živa, nove ću mu muke udariti. 4, 57. — *vidi dafe kod C, I, b, b*. — *bb) vrlo često dolazi negativno ne dati, i znači ne puštati, dakle zabranjivati u infinitiv*: Stojati za svakoga dubrvčanina i ne dati mu dan ni noć počinuti građanom. M. Divković, bes. 69^a. K selu pognah stada ureda; ere bo mi srec ne da tuž čekati kratka časa. I. Gundulić 81. Od bolesti i od žalosti zavrč riječi plač mu ne da. 336. Naprijed slike koje stahu, sram gledati paši ne da. 446. Nu latica od svud strana sit' ne daše u dubinu. 555. Meni se ne dać bog slaviti nego u križu. F. Glavinjić, cvit. 455^a. Nije toliko zlo koga ubiju, koliko kad mu ne dadu plakati'. (D). Poslov. danić. 83. Ovu sve djavao speri i učini da mu se ovako sva naviste u jedan čas ne dadući mu odanuti. J. Filipović 1. 413^b. Želja ne dadijaše mu počivati. F. Lastrić, test. 149^b. Ne dade mi toliko poniziti se otdrvudna oholost. A. Kanižlić, kam. 364. Pripun trbuh tužit stamu, da im svu noć spatat ne da. V. Došen 248^b. Reļa bi toliko hitar i neizrečeni junak, da bi se mogle od njegovi slavni dilovanja velike kniige napisati, al mi ne da vrime ni siromaštvo metnut na štampu. And. Kacić, razg. 181. Nije gladna Lazara dao nahaniti. M. A. Rejković, sabr. 73. Ne date mi s mirom vina piti. sat. E4^a. Ne dadu nam gospoda sići šumu. G3^a. Ko l' nam se sastat' ne dade? Nar. pjes. vuk. 1, 274. Bog ubio dva slavuja mlada! Svu noć meni zaspat ne dadoše. 1, 482. Gospodaru, bego Milan-bego! ne dam tobi lica objubiti. 2, 43. Ne da vila temel podignuti. 2, 117. Ali Miloš ućet' im ne dade. 2, 151. Ne daše im puške isturiti. 3, 11. Još Aleksa govorit' ščase, ali gelať govorit' ne dade. 4, 145. Turcima se ne da prevoziti. 4, 200. Ne daj mi ga, bože, ni na putu sresti! Nar. posl. vuk. 197. Ne da mu bijela zuba pomoliti. 197. Ne da mu vrag mirovati. 198. Ne da oka otdoriti. 198. Šćepanu ne dade grijeh da mući. S. Lubiša, prip. 108. — *s podložnom rečenicom*: Ne daj bog da ja živem, a da pomru oni. Zborn. 15^b. ark. 9, 77. Neću mu veće dat' da ga one svaće. N. Najošković 1, 255. Ja mojoj (kćeri) ne dam, da toliko s jutra ustaje. M. Držić 213. (Otok Tened) skri grčke plavi i ne da, da ih trojanska vidi straža. I. Gundulić 364. Tej zlostari riječ opaka ne da da se puk privari. G. Palmotić 1, 47. Da te srčba vlada, ne daj. P. Kanavelić, iv. 121. Ne dao bog da ja ostavin igla moliti boga. M. Radnić 392^b. Ne do bog da ja ičiji sluga budem. I. Dordić, ben. 190. Uje ne da da oružija zardaju. J. Filipović 3, 39^b. Da mene osramoti papa, ne dao bog. A. Kanižlić, kam. 27. A starost im već ne dade da se kao mladi smurade. V. Došen 165^b. Ne dade mu davu da ućeva. Nar. pjes. vuk. 3, 561. Ne bi li mi bog i sreća dala da bi nega živa uvatio.

(značene je afirmativno). 4, 4. Dati (osobito sa ne) kome što 'admittere': ne da mu mati da ide na vojku. Vuk, rječ. 111^b. Pa im onda ne dadne nesreća da se opet izmaknu. miloš. 94. Vi ne ulazite niti date da ulaze koji bi htjeli. mat. 23, 13. — *b) kad je isti subjekat kod dati i kod drugoga glagola, pošto je smisao da tad subjekat pušta da nešto na čemu samome čine, treba da drugi glagol bude pasivni. ovaj ond stoji u infinitivu s refleksivnijem oblikom (sa se), a kako enklitika se stoji uz glavni glagol dati, čini se da je ovaj postao refleksivnijem. (posve je neobično, kao u ovom primjeru, da glagol u infinitivu stoji u aktivnom obliku, ako mu doista i jest značenje pasivno: Dati se u ruke grješnikom umrijeti (= biti ubijeno). M. Vetranić 2, 39). afirmativno dati: Oni drokun dadjеше se voditi. Zborn. 48^a. Za toj se umolit daj, slatki Isuse. M. Marulić 191. Za onako bi se stvari čovjek dao isječ. M. Držić 232. Dati se jahati 'dorso recipere'. A. d. Bella, rječ. 178^b. Za krsťjane dah se na križ ja propeti. V. M. Gućetić 198. — češće (osobito u naše vrijeme) dolazi negativno ne dati. (Koi) ne dadu se obuzdati. Korizm. 49^a. Ne dadu se te stvari tako činit. M. Držić 322. Stoj kripak i jaki, ne daj se dobiti. A. Koumalović 71. U kom još je rat gvozdeni, ki izvadit' nij' se dao. J. Kavašin 323^a. Latini ne dadu se ni po jedan način uputiti. A. Kanižlić, kam. 45. Da se oni u takvoj pogodi ne dadu viditi u Jeruzolimu. E. Pavić, ogled. 265. Jednim okom samo gledam, al' se u tom varat ne dam. V. Došen 119^b. I ostale mnogo običaje za koje se još i danas haje, pak se ove istrugnu ne dadu, jerbo koren duboko inadu. M. A. Rejković, sat. B8^a. Ne daj se, devojko, mlada prevariti. Nar. pjes. vuk. 1, 99. No se ne da Duka uvatiti. 2, 178. Niti može da obori Marka, nit' se dade Musa oboriti. 2, 408. Jer se trava gaziti ne dade. 4, 278. Zlo je ko ne zna, a učiti se ne da. Nar. posl. vuk. 92. Ne da se ni vilama sedlati. 198. Ne da se ni opeletiti. Ne da se ni osoliti. (Neće ni da zna za to što mu se govori.) 198. Ko se ne da poznati, motri ga s kim se niješa. 154. — *ime onoga kojemu se da ili ne da da učini ono što je izrečeno drugim glagolom stoji obično u dat.*: Daj mi se za milos, gospode, viditi. S. Menčetić 5. Nije li grehota, da se da satrić krpjepsna ljepota toj strijeli od smrti? N. Najošković 2, 125. Čovjeku jes boje smrti se dat dobit. N. Dimitrović 1. Privarit se je Jovu dala. G. Palmotić 1, 273. Dat se vladati požudam 'parere cupiditibus'. A. d. Bella, rječ. 92^a. Jer se dadeš varat ženi? V. Došen 107^a. — Srčbi se ne daj ti pridobit. M. Divković, kat. 151. Ne dajte se nikomu prihitiiti taštini ričmi. I. Bandulavić 50^a. paul. eph. 5, 6. Da bi bili bogovi, umrlomu človioku tirat se ne bi dali. F. Glavinjić, cvit. 291. Ne da se uzdi on (koi) vladati. G. Palmotić 2, 47. A cesarom ne dadu se bune znati. J. Kavašin 263^a. Zato se ne daj ti nemu varati. A. I. Knezović 222. Svaki holi na to gleda, da se drugom vladat ne da. V. Došen 41^b. Ne dadu se ni gletati Turkom. Nar. pjes. vuk. 2, 298. Te se Turkom varat' ne dadjеше. 4, 22. Gospa ti se dat' pojubit' neće. Nar. pjes. petr. 2, 587. — *rjeđe stoji ono ime tješne svezano s pasivnijem glagolom, te je s toga u gen. s prijedlogom od*: Zato se od vruga varati ne damo. A. I. Knezović XIV. ili u instrumentalu: Tim vladat' nitko se ne daj zlim željani. D. Rašina 109^a. — *c) s pasivnijem značenem bez subjekta, impersonalno, licet. dopušteno je, može se, prigoda je, vrijeme je. ovaj sa se. sragda s infinitivom. afirmativno*: I još višo poslova inadu,*

kad je kiša. pak se radit daje. M. A. Rešković, sat. E5^b. Sad se o tom raditi poslu dade. J. S. Rešković 74. — *češće stoji* ne da se i *znači*: *ne može* se. Na sebi nosi brime, da se ne da plivat š nime. V. Došen 26^a. Živiti mu se dugo ne da. 177^a. Ja kriv nisam, što se orat ne da. M. A. Rešković, sat. G 7^a. De se p. i., ne da se klanati. Nar. posl. vuk. 76. Ne daje joj se mirovati. Nar. prip. vl. 1867. 655. Petar je ogledao da bi se opet pomiješao u srpske poslove, ali mu se nije dalo. Vuk, prav. osv. 75. Puške paliti dati im se neće. Osvetn. 2, 125. *može i izostati infinitiv za to što se ima u misli po predašnjemu govoru ili uopće po smislu*: S tijež su išli dok jim se je dalo. Osvetn. 3, 32. Brez koji(h) se nikomu ne daje u raj. (isporedi C, 1, b, c). I. Ančić, svit. 56. — *bb*) *u pasivnijem obliku*. Dano mi je, dato mi je, *dopušteno mi je, smijem, mogu, samo kod pisaca, s infinitivom*: Sudcem dano je ubijati a caru dano je pomilovati. Aleks. jag. star. 3, 320. Tim vi kim dano jest radosno živiti, nastoje u stanju tomu se shraniti. D. Rašina 9^{ba}. Vami dano jest znati otajstvo kraljevstva božjega. I. Bandulavić 26^b, luc. 8, 10. Miloslas sama sebi put ču od smrti objavit, nič mi je u toj zabranji, neharniče, dano tebi. I. Gundulić 188. Bez uzdaha ko ih gleda ter mu dano gorjet ne bi, ili stvoren vas je od leda ili srea ne ima u sebi. 346. Ni stakomu poznavati dano u gorah zlatu rudu. M. Gazarović 142^b. Nek paripi nihi zvonje, opočivat tebi e dano. J. Kavačin 155^a. Tvoju bogoljubstvu dato je od gospodina, ono što je istina razabrati. A. Kanižlić, kam. 85. *infinitiv može i izostati, kad se ima u misli po predašnjim riječima*: Tež' vinograd, dok ti e dano. J. Kavačin 475^b. Ma što ćemo kad nam nije dano? Osvetn. 2, 90. — *s polložnom rečenicom u kojoj je da*: Dano je uladicam, o gizdah da rade. M. Držić 92. Neg ti e dano, da s Luncercu i s Hrvatima mož ga i ti svetkovati. J. Kavačin 32^{ba}. Nije mi dano da pobignu (ja). 407^a. — *d*) *impersonalno dati se s infinitivom* pogledati dolazi vrlo često u narodnijem pjesmanu. smisao je da onaj kojemu se da pogledati, pogleda slučajno, i ne zna ni sam što ga je na to dovelo. *isporedi kod A.* 2, u, c, b). Dalo mi se pogledat u zelene perivoje. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 18. Dade mu se nešto pogledati. Nar. pjes. vuk. 4, 54, 105. here. vuk. 6, petr. 2, 252. Ogled. sv. 10. Dade mu se k polju pogledati. Nar. pjes. juk. 70.

c. dati komu što učiniti ili da učini, dare alicui aliquid faciendum, jubere alicquem aliquid facere, učiniti da ko što učini, narediti mu da učini. *potvrđeno je od xvii vijeka* (dati vediti od xiv. vidi daj) *kod pisaca, ali kod naroda dolazi samo, kad se uz naredbu uprar i preda nešto tjelesno što će onaj ili ako čega će raditi, s infinitivom*: Dati napraviti, dati učiniti, faciendum locare. J. Mikaja, rječ. 60^a. Dati Stogod pripisati quidpiam describendum dare. A. d. Bella, rječ. 227^b. Dati pripisati knjigu describendum epistolam dare. 434^a. Iskrst je Petru dao vladati erkvi. A. Kanižlić, kam. 93. U stolnem gradu pritskati dado (satira). M. A. Rešković, sat. A3^b. Jali sukno domu dat otkrati. H 4^b. Uzimate ga pak ga dajte opet koleosom trti. sabr. 29. Dadoše mu kotle grepsiti. Nar. pjes. vuk. I, 522. Dadoše mi lučim svjetliti. I, 323. Mislala je, da će ju on dat stirat. Nar. prip. nikulje. 21. Daj da odahne i pocine ukopanjeh pepeo kosti Durla despota i Jerino. I. Gundulić 420. Sluganu dade da mu vino služe. Nar. pjes. vuk. 2, 91. — *i ovakovi primjeri mogu amo pripadati,*

ali se kod njih prvo, pravo značene glagola dati jače sjeca nego kod predašnjih: Dati nosit na rame .onus imponere'. A. d. Bella, rječ. 32^a. Dadoše mu krst nositi. Nar. pjes. here. vuk. 331. Petru i inim nasljednikom Jezus dō je pasti stađa. J. Kavačin 455^a. Dat' vuku kolizice pastit (mješte pasti). (D). Poslov. danić. 15. Ja joj dadoh koña provadati. Nar. pjes. vuk. 1, 296. — *slično je i oro*: Mnokrat sam dao neprijateljom o meni govorit. M. Držić 3. — *osobito u ovakovim primjerima gdje drugi glagol znači znati, razumjeti itd.* shvaća se dati kao da ima jedno značene (prvo, pravo, isporodi dati na znaue kod A, 1, δ, b, f) i drugo (narediti, učiniti). Mi knez Stefan damo viditi vsm. Mon. ocrn. 45. (1381). Jošće ja Odrjan više rečeni dam vedeti vsakomu. 59. (1436). Neka se da znati po svemu rusagu. M. Vetranić 1, 152. I misto se gore, prosih te, daj znati. D. Baraković, vil. 301. Dati poznati 'declarare'. A. d. Bella, rječ. 216^b. 'Sižora' scijeni i ne bi jo' vas svijet dao razumjet da je inako, da tvoj otac ne ima velike trgovine. M. Držić 303. Dati razumiti 'persuadere'. F. Vrančić, rječ. 77. Dat razumiti: uglaviti, nagovoriti 'suadere, persuadere, inducere animum alicujus'. J. Mikaja, rječ. 60^a. Dati razumjeti 'persuadere'. A. d. Bella, rječ. 244^b. Dati sibi razumjeti, 'sibi persuadere'. 244^b. 'in animum sibi inducere'. 376^a. *tako je i oro*: Zač tebi znati dah jednu stvar za drugu. D. Baraković, vil. 299. Dat razumiti jednu stvar za drugu 'simulare, dissimulare, fingere'. J. Mikaja, rječ. 60^a. Dati razumjet jedno za drugo 'tucum alicui facere'. A. d. Bella, rječ. 245^a. Kako li će sam sebi varavo dat razumjeti, da se može štedjeti i lakomiti s onijem bogom. I. M. Mattei 52. s takorijem značenem (imponere, dare verba, pravariti) dolazi i samo dati razumjeti, ali će to biti po talijanskom dare ad intendere: A i susjedni Trebinjani kijem bi dano razumjeti, da je on gusnar, bivši u mjestu čuli ovemu, da je on Slavim kraj vlastiti, pošli su se ončas nemu podniženje pokloniti. G. Palmotić 1, 69. Dat razumjet da osli lete. (D). Poslov. danić. 15. Lasuo je ludu dat razumjet. (Z). 53. Dati razumjeti komu 'verba alicui dare'. J. Stulli, rječ. 1, 105^a.

d. *Oblici imp.* daj, dajmo, dajte uz drugi glagol zamjenjaju imp. orogu ulagola, to postaje uprav od značena kazana kod b i c (isporedi rus. учръ, немачki lasst, engleski let itd.), ali je do toga došlo, da često (osobito kod daj) nema ni spomene pravoga značena. — dolazi od xvi vijeka, ridi prvi primjer kod a) dd). a) daj. ovaj oblik često gubi sasna svoje značene, te se upotrebljava i kad se gorori ne samo s jednijem četadletom nego i s rećim brojem. ridi i kod C, 2, c. drugi glagol stoji obično u pruc. s da, te mu oraka konstrukcije zamjenjaju: a) 1 sing. imp. Stioća moga da ne grustim, neka ih isto daj da pustim. J. Kavačin 266^a. Spjete, daj o tebi da govorim. 319^b. Tađa stane gospod bog promisliti šta će činiti: Daj, vidi, da ja Stogod radim ne bi i' se ovi ljudi smirili. Nar. prip. vil. 1866. 706.

bb) 2 sing.: Ali prije nego orat staneš, daj da dubre na mekotou ganeš. J. S. Rešković, 252. — *cc*) 3 sing.: O ljubavi nestvorena, goličice rajskihle dvora, daj, svjetlosti tve blaženo da se odkrije ures lipi A. Vitaljić, ost. 1. — *dd*) 1 plur.: Daj da istemo po vas. Zborn. 27^b. Što se ste pripali? stanite ovamo; kamo nam ostali? daj da ih čekamo. N. Najeković 1, 235. Vukodlak: Grubiša, hodimo. Grubiša: Ne mogu nikuda. Kojak: Daj da ga nosimo. M. Držić 43. Daj da vidimo, što je unutra. 143. Pastjeri, daj da svi jedmo mi sada molimo s ljubavi toga ki sve

vlada, da bude imat smiljenje. I. Gundulić 81. Neću ja bižati od neprijatelja, sad je naše vrime stiglo; daj da junacki izignemo za našu braću. E. Pavić, ogled. 453. Daj, draga braćo, da mi ljubimo ono što će nama jedan put veoma koristno biti. 687. Daj, rekoše, da to učinimo! M. A. Rejković, sat. K⁶b. Ustani, gospoda! kraljevo se došle; daj da darujemo; nećeš mnogo dati. Nar. pjes. vuk. 1, 103. Daj da jednu pokupimo vojsku. 4, 46. Daj ovako da se razdvojimo. 4, 47. — *ee*) 3 plur.: Pilato Židovom reče: daj da se sva razvide, nu što je preša taj? N. Najesković 1, 133. Daj da vasu nasljeduju ljubav, vjernosti i poštenje svi koji se sudružuju takijem vezom mladožene. P. Sorkočević 592^a. — *b*) dajmo s *infinitivom drugoga glagola zamjenjuje impt. 1 plur. ovoga. samo u jednoj pjesmi xviii vijeka*: Da'mo malo poigrati dva viteza dobra koña. Nar. pjes. mikl. beitr. 40. A mi da'mo postaviti vjeru boga velikoga. 40. — *c*) dajte s *pracs. 1 plur. drugoga glagola uz da, zamjenjuje impt. 1 plur. ovoga zadiega*. Dajte da se poklonimo svetomu uskrsenju. F. Vrančić, živ. 98. Dajte, krsťjani, da ga ne držimo brezposlena. I. Filipović 1, 82^b. Dajte, braćo, da podignemo. Nar. pjes. vuk. 4, 40.

e. fingere, suscipere, *primiti, staviti kao istinu nešto o čem se ne zna, jeli istina, ili se zna da nije. samo u impt. ono što se tako primi, stavi, stoji u podložnoj rečenici. — od xviii vijeka*. Dajmo da je tako, fac ita esse. A. d. Bella, rječ. 317^a. Nu dajmo da čemo na to doći: što smo na svrhu stekli? A. d. Bella, razgov. 49^b. Dajmo da se u tima rečenim državam prosto može rukovati jedna pravovirka s jednim poluvircem; a što će se sad reći od onoga zakona i pogodbe među nama da sinovi imaju ostati u viri očevoj? Ant. Kadčić 478.

C. nema objekta.

1. *glagol je prelazni kao kod A i B; objekat je izostavljen, ali se ima u misli.*

a. *objekat što je izostavljen, ime je. značenje je kao kod A. a) uopće. objekat se ima u misli po predašnjem govoru, ili po smislu, ili može biti koji mu drago*. Zeliše se nasititi mrf (= mrvā) ke padahu od stola onoga bogatca, a nitkor mu ne dadise. Bernardin 26^a, luc. 16, 21. Zudijese napuniti utrobu svoju zeluda i ne dahu űetmu. N. Rašina 55^b, luc. 15, 16. Treći ti brat kola praviti znade, bog nu dao, tu pamet inade. M. A. Rejković, sat. 13^a. Ako je mučno dati, nije iskati. Nar. posl. vuk. 4. Bog daj gospodinu! Bog dao, a car nema šta uzeti. Bog dao, bog i uzeo. 17. Daj naj. (Iz ruke u ruku; daj novce, pa onda nosi). 51. Bog dajbudi gospodinu! Nar. prip. vuk. 140. — *b*) *udariti, biti. isporedi kod A, 1, 3, a. u) c) cc*). Gospoda: Nu se još podboči: bogme ću t' takoj dat'. N. Najesković 1, 247. Pod s vragom, ti muči, sad ti ću bog me dat'. 1, 250. Ali da gdi izide, ja bih nu dao sad. M. Držić 103. s instr. *inena onoga čim se udari*: Da mu dan nogom u ččas. M. Držić 361. — u *prenesnom smislu*: Kako najpri samom sebi posrid nosa dao ne bi. V. Došen 250^b. — *c*) *o ženskom člađetu s osobitijem značenjem, de concubitu. isporedi i kod A, 1, 3, a. c) b) ff*). Prije roka dade pa se ne udade. V. Bogišić, zborn. 632.

b. *objekat izostavljen infinitiv je di eijela rečenica. a) uopće. što je izostavljeno ima se u misli po onome što je prije ili poslije kazano, značenje je kao kod B, b, dakle kod afirmativnoga dati, pustiti, dopustiti. Dalece od ne poj ako ti crkva da. M. Marulić 140. Isto otjase učiniti, da mu šadijehu. M. Dirvković, zlaun. 20^b. Ako vrijeme*

bude dati, ko zna da počme od njih klikovati moja vila. J. Kavačin 110^b. *vidi i B, b, c) bb*). *kod negativnoga ne dati, ne pustiti, ne puštati, zabraniti, zabranivati*: Tuj majka htijase da se š űim polubi, ali joj ne dade. N. Najesković 1, 140. Hoće da riječ izgovori, žalos brani, boles ne da. I. Gundulić 239. Dobrotom bi mogao i pakao razvrći, ali ne da pravda. I. Ančić, svit. 166. Stid mi ne da, ah, ne mogu glasit veze djela ludā. N. Marčić 33. Moliti počmem, suze grozne ne dadu. M. Katančić 56. Lalo šćahu biti Bugarina, al' ne dade srpski car Stjepane. Nar. pjes. vuk. 2, 140. Ja šćadijah, mati, preko reda da napojim mojega Šarina. ne dade mi dvanest Arapa. 2, 376. — *b*) *o bogu (i sreći). isporedi B, b, a) aa) bbb*). Al' bog dade, ne pogodi Ive. 3, 397. I ja mogu i koñ mi može, ali bog ne da. Nar. posl. vuk 101. Drugi put kad sam zamahnuo, dade bog, posjekoh Laza Perova. Pravdonoša 1852. 8, 3^a. — *želu se pokazuje riječima: da bog da! dao bog! bog daj! bog bi dao! itd.*: Eda bog da, te ne dode. Nar. pjes. vuk. 1, 175. Bog bi dao, te bi dobro bilo. 3, 520. Bog daj tebi, divojko, i tebi mi dobra sreća! Nar. pjes. mikl. beitr. 30. Ah, bog bi dao! F. Lastrić, ned. 132. i *suprotnijem: bože, ne daj! ne daj bog! ne dao bog!*: A da nekrsť, bože ne daj, űu posvoji, teško nami! J. Kavačin 325^b. Opak je način svim, koji me ućiti ti; ne daj bog, s darovim ki Dubravci hoditi. I. Gundulić 151. Ne daj bog ni me ubiñ ov. A. Vitajić, ost. 425. Ko vi šćeo nauditi, ne dao mu bog! Nar. pjes. vuk. 1, 32. Ja ne evilim, ne da' bog za tobom. 4, 364. *istijem riječima može se odgovoriti poručiti na pitane, da se jače pokaže, koliko je ono što se pita neistinito ili mrsko*: Pitam te, il ti voliš uzdržati u sebi ovu kripotu, ih lakomost. veliš odma: ne dao bog, oće, ja oću pravdu. F. Lastrić, ned. 167^a. Ne znate li da su telesa vaša uda Isukrstova? uzimajući dakle uda Isukrstova, učiniti ih uda bludnice? Ne daj bog. J. Matović 390. Bi li se ti, Marko, zakleo? Marko: Ne ja, ne dao mi gospod bog! Pravdonoša 1852. 31, 4^a. — *riječi: da (ela) bog da, da bi bog dao, bog dao, utinam, često se unecu u govor bez tješje sveze s ostalijem riječima, kao da je sama interjeksija; glagol obično stoji u optativu*: Da bog da je lovcv uvaliti. Nar. pjes. vuk. 1, 274. Jesi, űako, curu isprosid, da bog dade, u sto dobril časa. 3, 231. Da bog da mi svaka sreća posahnula i ne imala napretka kao ova slamka po jutros! (prekinuvši slamku). Nar. posl. vuk. 47. Da bog da piliči ti hleb iz ruku otimali! Da bog da prometnula se se leturdija žabom korñaćom i po kući mi proskakala! 48. Eda bog da, jeli bolovao! Nar. pjes. vuk. 1, 286. Eda bog da, tavnice dopao! 1, 383. Da bi bog da' mene ne našao! 3, 439. Ustaj ljub ne digla se bog dō. Nar. pjes. vil. 1867. 455^a. — *vrlo često dolazi ujet ako bog da. uopće naš narod neće nigda kazati šta o budućnosti, ako ne umetne ove riječi. vidi i primjere iz narodnijeg poslovia. Ako mi bogz da i budu gospodari. Mon serb. 19, (1234). Koga ćemo drugi put istomaćiti, ako bog da. F. Lastrić, od' 41. Dao mi ga bratac tvoj, ako bog da dever moj. Nar. pjes. vuk. 1, 345. Ako bog da, te poznaš Rokсандu. 2, 150. Al' ne veli Turčin: ako bog da! 4, 71. Ako bog da i sreća junacka. 1, 312. Ako bog da! (Sta god Srbi ugovaraju da rade, svagda obično govore: ako bog da!) Nar. posl. vuk. 1. Ako bog da? (Mjesto: kuda ćeš, kuda si pošao ili kuda si naumio, koje njeđno kažu da ne vaļa reći). 1. — *c*) *ne dati komu ili čemu ka komu, k čemu, na koje mjesto. izostavljen je glagol pristupiti,**

prici, ulesti itd. u pravom i prenesenom smislu. Kad se vrnu, ne daše mu k noj. M. Marulić 69. Ne da u kuću nikomu. M. Držić 207. Ako ga najдете, simo mu ne dajte. F. Glavinčić, cvit. 290b. Ako li su po livadi buse koje kosi ne dadu među se. J. S. Rejković 176. On Turčinu ne da u knežinu. Nar. pjes. vuk. 4, 139. Ne dadu poganu k vaganu. Nar. posl. vuk. 197. — *često* ne dati na se, k sebi *isto je što brani se*. Na se već ne dadj zloj voji, da ni cvil. S. Menčetić 57. Ma ne dadj k sebe Crnogorci. Nar. pjes. vuk. 1, 59. — *d* ne daj! *brani se! drži se! ne daj se!* Ne daj, Krsto, brate od matere. Nar. pjes. vuk. 4, 101. Vikne na čobanske pse: drži, ne daj! Nar. prip. vuk. 61. Drži se, ne daj! 'sis forti animo!' Vuk, rječ. 110a. kod dajana.

2. neprelazno.

a. udariti. a) *u pravom smislu*, dati na suho, *udariti o kraj*: Kad je stina oploviata, ni se trudno varovati; da kada je utopita, na suho ćeš često dati. I. Ivanišević 177. — b) *u prenesenom smislu*. aa) *na koga*: Dati na koga, aliknem apud aliquem accusare'. J. Stulli, rječ. 1, 105a. — bb) *dati u što govori se u Dubrovniku, kad ko u jedan put počne oko čega nastojati, čim se baviti, ili se čemu pada*: U što je sad dō? Dō je u stēdnu, u igru, u pijanstvo.

b. dati komu na voju, *raditi po čijoj voji, često u prenesenom smislu*. Čim da se varuješ grlu na voju dat. P. Zoranić 52b. Ne dati na voju srcu svomu. P. Radović, nač. 53. Dati na voju svomu pohotinju. 530. Dakle sebi zle s odluke za hip jedan dat na voju. A. Vitičić, ost. 336.

c. *impt. dat, stoji često uz imperativ drugoga glagola poput interjekcije, za snaku osobu i broj, age, eja. od xvi vijeka*. Daj se, hod' sjemo, stan' odi' N. Nalešković 1, 207. Daj, s tobom ne vodi Izaka. M. Držić 462. Daj prosji, pitaj već, od mene sve ćeš steć'. I. Gundulić 119. Daj, daj veće hodi k meni, na medene igre hrli, ah, celivaj, miluj, gri, drag pokoju moj ljubeni. 174. Daj, ne kasni, dođi k meni! A. Vitičić, ist. 510a. Daj, sinko moj, zadovolji me. P. Macukat 50. Daj, 'macte animo'. A. d. Bella, rječ. 764b. Daj uzmi me s tobom! M. Lekušić 108. Daj, divice statka, one tvoje milosrdne oči k nami obrati, i pogledaj svrhu nas. J. Banovac, razg. 113. Daj! nastojte i vi! prisv. obit. 87. Ah daj, krstjanine, probudi se! J. Filipović 1, 136a. Daj, gospodine, čini neka svet dospije, da grih dospje, neka ti sam kraljuješ. J. Filipović 1, 380b. Daj! dale sad pitajmo. V. Došen 20b. Daj me puštaj u planinu živu. Nar. pjes. vuk. 2, 218. Daj, trgovče, iznesi mi platna. 2, 640. Daj mi nađi od tavnice ključ. 3, 362. Ako mogu tude kod vas noćiti, daj dopusti me. Nar. prip. bos. 1, 43 — *u ovom je primjeru plur. dajte radi rekativna*: Dajte, bratjo pridraga, poduprimo se dobro, u izkorenjeu zloča. B. Leaković, gov. 29.

DATIĆI, *m. pl. seove u Bosni, u sarajevskom okrugu*. Statist. 15.

DATIL, *m. tal. dattilo. samo u Mikajinu rječniku. 1. ridi datal. 2. pl. dattili, prsci, prstici, vrsta školke, tal. dattori di mare.*

DATUL, *m. ridi datala. od tal. dattolo. u jednogu pisca xviii vijeka i u naše vrijeme u Dalmaciji*. Uzmi dvi spice od datula. J. Vladimirović 3. Datal *palma*. Čas. čas. muz. 1852. 49. 56. B. Šulek, im. 62.

DĀTULA, *f. ridi datala. u naše vrijeme u Dalmaciji*. B. Šulek, im. 62.

DAULBAS, *m. mali bubanj, doboš, tur davul-baz, dobošar, bubiar. - u naše vrijeme*. Udarice

jasni dautbasi. Nar. pjes. vuk. 2, 582. Daulbas kuca a lumbarda puca. Nar. pjes. juk. 229. Daulbas, mali bubnić. 618. Pociknuše jasni dautbasi. Nar. pjes. petr. 3, 54. 55. 517.

DĀUT, *m. tursko ime muško, jevrejski David, arapski Dāūd. — od xviii vijeka*. Nadjede mu Daut ime. I. Gundulić 508. Po imenu Daut kapetana. Pjev. crn. 101a. Pošetala Daut pašinca. Nar. pjes. petr. 1, 308.

DAUTAN, *m. selo u Hrvatskoj u bjelovarskoj podžupaniji*. Pregled. 79. Dautan. Deutan, hegda Theutonia. V. Sabjar 75.

DĀUTOV, *adj. što pripada Dautu. od xviii vijeka*. Dautov sin. I. Gundulić 509.

DĀUTOVAC, Dāūtōvca, *m. vrela u hrvatskoj krajini, u udbinskom kotaru*. J. Bogdanović.

DĀUTOVIĆ, *m. prezime, Dautov sin. u naše vrijeme*. Šem kartov. 1883. 71.

1. DĀVA, *f. kao apstraktno ime načineno od davati, davanje. samo u narodnoj poslovići napisanoj xviii vijeka*. Basteoči su mama, a dzari su dava. (Z). Postov. danić. 5.

2. DĀVA, *f. davanje. samo u Stuličevu rječniku (jugulatio')* gdje stoji da je uzeto iz *Lastrica*.

3. DĀVA, *f. lis, accusatio, arap. da'wā, tur. dāva. — Dolazi od xviii vijeka (u Mikajle), a između rječnika, osim Mikajlina (pravdane, pra, dava; početi davu; otrgnuti davu. 480b. Prenje, dava. 482a. Dobiti pravdu, davu. 73b), u Stuličevu (lis), u Vučkovu (vidi tužba), u Daničićevu (dava, samo na jednom mjestu u zakoniku Dušanovu, pa mislim da je poznija glosa turska, 'rixā': Ruke na sudu da ne ima i opadanja i dave. Zak. duš. šaf. 44. ovo je uzeto iz rukopisa 1700 god., a po drugom rukopisu u Nozakoviću stoji ndavē nj. dave. Zak. duš. nov. 7).* a) *pravdanje, parba, raspra kod suda*. Ne ima teže parbe na svijetu nego dāva od viro. S. Margitić, fala 215. Prid krajem počese činiti čudnovatu davu iliti parbu. F. Lastrić, test. 113a. Zato vāja, da čini davu suprot sebi istomu. F. Lastrić, ned. 47. Niki advokati poотно dāve ili ti parbe produžaju. ned. 335. Napisli pismo kako se ova dāva prekinula. V. Bogišić, zbor. 554. — b) *tužba (na koga)*. I ako velite, bratjo, da ču ja počinati iz nova koju davu, ja neću. Glasn. ii, 3, 142. (1709). Pisato vojevodi Antoniju Blakiću da pošle ona dva siromaška, koji su davu na Parovića činili. Djelovod. prot. 26. 27. Lažni dava predavati na Karamarka. 170. Zaplakaše, davu učiniše: 'Haj pomagaj dragi gospodar!' Nar. pjes. vuk. 4, 435.

Osvud mene dāve dodjahu. Pjev. crn. 82a. — *u Crnoj Gori i u Bocj kotorskoj činiti davom koga znači tužiti*. I vladici tebe opakali, gospodaru davom učinili: 'O vladiko dragi gospodare! već zulumata trplet ne možemo od Turčina Čengijć-Smail-age'. Nar. pjes. vuk. 4, 463. Đevojka je davom učinila, zelen-travu na sudu pozvala. Nar. pjes. hore. vuk. 204. Ovu zemlju za koju me Budvanin davom čini, njegov otac dao u kesim... (V. Vrčević) V. Bogišić, zbor. 553. Bojim se da nije pošao u Trebinje da te davom čini što si ga sinoć malo vikao. V. Vrčević, niz. 1.

DĀVAC, dāvca, *m. dator, onaj što daje. ispo-ređi davalac. - Akc. se mijenja u roc.: dāvče, dāveci i u gen. pl. dāvācū. — Postaje od osnove glagola davati sufiksom seb. — Dolazi xviii i xviii vijeku, ali je starija riječ (ispoređi stslav. dāvьcь, rus. давѣцъ), a između rječnika samo u Bjelostenjensku. Kom utegusmo dāvca života prijati. M. Alberti 57. 200. Pridi dāvēc darovi. I. Bandulavić 153a. Da si blagi davac darov tvojih.*

A. Vitaljić, ist. 519. Po kojoj smo dostojni bili prijati života davca gospodina našega Isukrsta. L. Terzić 306.

DÁVÁČ, daváča, m. dator, davalac. — Akc. kakav je u gen., onakav je u srijem oblicima, osim nom. sing. i roc.: dáváču, dáváči. — Postaje od osnove glagola davati sufixsom ač (ačju). — Samo u Vukovu rječniku s primjerom: Ja znam kaki smo mi daváči.

DÁVALAC, dávaoca, m. dator, onaj što daje. isporedi davac, davač, davatelj, davalo, a i davalica. — Stariji je oblik davalca (isporedi rus. davalец, mušterija), ali mu nema potvrde, u nom. sing. i gen. pl. dávaláca. mješte prvoga u stoji a, a u ostalijem oblicima ispada, te se i, ostavši na kraju sloga, pretvara u o. od prošloga vijeka dolazi i nom. sing. davaoc griješkom načineno po ostalijem oblicima. — Postaje od osnove part. praet. act. davao (daval) glagola davati sufixsom асъ. — Dolazi istom xvi vijeka, ali po ruskome davalец može se misliti da je starija riječ, a između rječnika u Belinu (davalac i davaoc. 245^a), u Stuličevu rječniku, u Vukovu. Vesela dávaoca lubi bog. N. Rašina 191^a. paul. 2cor. 9, 7. Ludi davalac mahnuti so brat broji (D). Poslov. danič. 57. Vesela dávaoca ti lubiš. P. Krežević, osm. 58. Koliko davaoci, toliko primaoci. I. J. P. Lučić, nar. 43. Bog je stari davalac. Nar. posl. vuk. 18. I ne daju žita ni u šaku, do po runo i po grudu sira, pa i to mi daju ka' na silu. Dali ne znaš naše dávaoc? P. Petrović, gor. vijen. 85. — ime onoga što se daje stoji u gen.: Davaoče milosti duhovne. I. Bandulavić 267^a. Bog jest počelac i davalac i služilac blagosova. M. Radnić 363^a. Davalac i službenik ovoga sakramenta. L. Terzić 143. Da je duh sveti davalac i vrutak svetosti. J. Matović 83. pred genitivom se nalazi u kojega pisca i prijedlog od, ali to nije po narodnom govoru. Duh sveti koji je davalac od darova božji. S. Margitić, tal. 271. Davalac od svakoga dobra. L. Terzić 126.

DÁVALICA, f. datrix, žensko čelade koje daje. isporedi davalac, a i davateljica. — Akc. se mijena u gen. pl. dávalícá. — Postaje od iste osnove što i davalac sufixsom íca. — Dolazi samo u Belinu 245^a, i u Stuličevu rječniku, ali može biti da je riječ stara kao davalac, isporedi rus. давалца.

DÁVALO, m. onaj što daje. načineno od davalac. isporedi uzimalo, primalo, dolazi u naše vrijeme samo u narodnoj poslovič i otale u Vukovu rječniku. Uzimalo davalo, s kokošima spalvo, kokoši ga litale. (Govore deca onome koji što pokloni, pa opet uzme natrag). Nar. posl. vuk. 390.

DÁVAN, dávna, adj. priscus, pristinus, koji je negda, u staro vrijeme, prije sadašnjega vremena bio. — Akc. se mijena u srijem stoznijem oblicima: dávni, dávnóga itd. — Stariji je oblik давль; (prvo) je ispado je u srijem oblicima, a u prostom obliku nom. sing. m. i u acc. kad je isti kao nominativ zamjenjuje ga a. — Riječ je praslapska, isporedi stslav. давль, rus. давни, čes. dávný i dávní, polj. dawny. sufixsom вль i вль, vidi dávní) postaje od osnove dav, a ona od inchoer. korijena du, iei. isporedi snsk. dūra, datak, komp. davijans, supert. dāvidātha, grč. δοῦν, δῖν, za dugo. — U Dubroniku i u bližnjim mjestima -vn- izgovara se -mu-: damno mj. davno: Ja bi tebe damno vodio. Nar. pjes. bog. 331. — Između rječnika dolazi u Vrančićevu (diutinus, priscus), u Mikičinu (diuturnus), u Belinu (ve-

tustus' 87); diuturnus' 726^b), u Bjelostjenčevu, u Jambrišićevu, u Voltigijinu, u Stuličevu, u Daničićevu (davlna). — Komp. dávnij, a u Mikiše dávní (davni), od veće vremena (diuturnior' 61^a).

1. kao adj. stoji u imenu što znače: a) vrijeme. misli se seagda o vremenu koje je već vrlo daleko od našega: vrijeme: Koje vse namj iz novu ne, nu od dávněh vřeměns jests. Spom. sr. 1, 166. (1422). Od toliko dávnoga vremena. Stat. polj. ark. 5, 251. Kade te jur čekaj iz dávna vremena. Nar. pjes. istr. 2, 5. — vijek: Od vika dávnoga bi slava kolina. I. T. Mrnavić, mand. 39. Ki sred starijeh dávnijeh vika najprvi je sjedinio s vřerjenom vřerjenika. G. Palmotić 2, 381. Od prvi i mnogo dávni vika. Grgur iz Vareša 138. — vjekost: Gdi se vrti svakolika u okolo vřekost dávna. J. Kavašin 439^b. — dávna (od dávnijeh dávnina): Kako od dávnijeh bi dávna. I. Dordić, salt. 187. Od dávnijeh dávna. ben. 7. Pogledo ga je od dávnijeh dávna Izajja. A. Kalić 203. Od dávnijeh dávna. J. Stulli, rječ. 1, 630^a. — leto: Gora sveta, od starijeh Atos ka je bila u dávna zvana ljeta. I. Gundulić 367. Čini da procvjeta u nas ona čistoća i pravednos dávnijeh ljeta. Đ. Bašić 186. — dan: Bijela kula od dávnijeh dana. Osvetn. 1, 54. — b) stvar, ili telesnu, ili duhovnu, a može biti i apstraktno ime. aa) o čem što je nazad nekoliko (obično mnogo) vremena bilo a sad već nije. Simeonte rijeka sama s malo vode jedva teče, i ona usahla s dávnijeh plama. I. Gundulić 362. Brazgotine dávnih rana kaže. J. Kavašin 282^a. Ter ga čujemo pripovijedat dávne stvari od djetinstva svoga. B. Zuzeri 274^a. Na selište, dávno razbojište. Nar. pjes. vuk. 3, 275. — bb) o čem što je nazad nekoliko (mnogo) vremena bilo, i još je. uz nekad imena vrijedi gotovo isto što star. Požuda je naša dávna vřerjenice lijepe imati. G. Palmotić 1, 95. Davnijem dubom sjever vije. P. Kanavelić, iv. 228. Hižo dávna Filipovič' plemenitih. J. Kavašin 151^a. I Konfucia naravnika da ostane dávna dika. 372^b. Vjero sveta, dávne istine novi zrače. I. Dordić, uzd. 1. Utrnu se dávna sržba. And. Kačić, kor. 35. Jeli običaj oni star i dávni, da na poštehe svetih zaviti čine se? I. Velikanović, nput. 1, 431. Što je dávnija bolest, to mu se duže vreme vađa zalagati ovom travom. M. D. Miličević, živ. srb. 2, 35. — c) čelade: aa) koje je mnogo vremena prije nas živjelo i umrlo. Orijene jest naučitelj poglavit, častan i dávni. S. Budinić, sum. 47^b. Stariji i dávniji vsch' tch' Ireneo. 49^b. Maričić gdje su dávni? J. Kavašin 100^a. Svet Ivan, koji bi je dávni biskup svoga mista. 117^a. U dávnijeh Rimjana. S. Rosa 71^b. Izhodjaše iz kojena dávnijeh kraja navarskih. Đ. Bašić 231^a. — plur. dávni stujeći kao supstantiv može značiti isto što stari, djedovi: Opomeni se od pomilovanja tvojjih dávnijeh. B. Kašić, nasl. 102. Vidiš strašne grede one đuba od dávnijeh usječne. P. Kanavelić, iv. 88. — bb) koje je još živo. aaa) davan znači isto što star (samo u poeziji): Striko stari, Nastradine dávni! Pjev. crn 85^a. — bbb) ne misli se o samom čeladetu, ni o njegovoj dobi, nego o kakvoj osobini koja mu od nazad mnogo vremena pripada: Drag oca još moza đvoranin ki s' dávni. M. Bunić 5. Aj nije li brata rišćanina, jali kakva dávna prijateja? Pjev. crn. 170^b. Daj i nama brate koru hleba, jer dávni smo ovdje kućenici. Osvetn. 1, 39.

2. n. dávno stoji u gen. s prijedlozima iz, od, s, i s n:ma zajedno vrijedi kao adverb, značeći da je nazad mnogo vremena bilo početak něčemu što još traje. a) od dávna ili pisano kao jedina riječ odávna dolazi vrlo često od xiv vijeka (vidi

prvi primjer kod bb), a između rječnika u Vrančićeru (od-davna jamdiu, jamolim^a), u Mihaljinu (davno, odavna ,diu'. 61^a; odavna, davno ,diu, jam pridem est'. 353^a), u Belinu (odavna jam olim^a. 343^a jampridem'. 559^b, ,diu'. 727^a), u Voltijijinu (odavna ,da lungo tempo', lang her'. 330), u Stuličeru (od davna ,diu, jampridem, perduum, multo abhinc tempore'. 1, 630^a). — *S toga što je shvaćeno kao jedna riječ, adverb, gdjekad se gubi ili mijenja nastavak genetiva; tako na jednom mjestu xvij vijeka stoji radi slika odavan: Da koga imah ja pohodit' od davan, taj mi se dostoja u mene prič' na stan. N. Najšković 1, 329. a u naše vrijeme često dolazi i odavno koje vidi. — u jednom primjeru prošloga vijeka pred odavna kao pred pravim adverbom stoji po, da mu oslabi značenje: Zar ti nisi čula po odavna. M. A. Rejković, sat. D 7^b. aa) glagol stoji u prezentu. djelo početo odavna još traje. Ab, jesi li ti, o slavna grčka zemlo, ona mati, plod čestiti ka odavna od razuma dat' ne krati? I. Gundulić 369. Bolest telesna koja je odavna u tulu ne more se lako izličit. J. Filipović 1, 344^a. Od davna, slideći zle običaje, provodiš život malo čestit. F. Lastrić, ned. 35. Frid nima je Ameža viteže, koji no se od davna zariče da će odsid rusu glavu tvoju. And. Kačić, razg. 111^b. Veseli se, Bosno zemlo ravna, kojano si na glasu odavna. F. Radman 25. Sto od davna il od skora znaju. J. S. Rejković 73. Bog te odavna čeka. A. Kalić 315. Ne znamo što sudbina vaua, jer odavna Osmanlija teži. Osvetn. 1, 40. — amo spada i ovaj primjer u kojem je glagol u kondicionalu, te se javlja davna žela još neispunena: Za Marijana bismo od davna uslah, ali nimanio po komu. Star. 11, 78. (1600—1602). — bb) glagol je u prošlom vremenu, kad se je što davno dogodilo, ali posječci onoga još traje. Jeru je prodana od davna. Spom. sr. 1, 18. (1399). Odavna ke mi da ne lipos. S. Menčetić 150. Pisanj od davna složene. H. Lucić 186. Od davna višni sud odlučni. 194. Tim u njih se još začina, što se u pjesan stavi odavna od Lesandru Srbjanina. I. Gundulić 313. Ja sam oni koga si ti odavna zva0. J. Filipović 1, 250^b. Vapiče zemlja osvetu, koja je od davna tvojom pogrdama oteščana. F. Lastrić, ned. 29. Stakomn bi ovi čovik od davna poznau. E. Pavić, ogled. 640. Koji odavna ovakvi plemeniti vilajet obagavili i naruzili jesu. M. A. Rejković, sat. A 2^b. — b) iz davna dolazi xiii i (na jednom mjestu) xviii vijeka: Ježe naće se i iz davna. Stefan, sim. sat. 12. Onomu že suštu iz davna Hristomk ulovenu byvkuš. Pontentijan^a 123. Tečahu na srčutenije izlavna želajemaago. 343. Da i meni budete dobri prijatelji kako ste i izlavna. Star. 12, 37. (1712). — c) s davna, pisano i zlavna dolazi samo kod čakavaca na dva mjesta xvii vijeka i u naše vrijeme, a još na jednom mjestu xvii vijeka ima zlavno, isporidi odavno. Da je rok zlavno (zlavno^a) prošal. Starine 11, 88. (1650). Zlavna me pustiti mogoste pod cara. P. Vitezović, od. 30. Jur sam te rožica s davna pozabila. Jacke 42.*

3. adv. dávno, pridem, nazad mnogo vremena, suprotno je skoro. — Komp. dávnije, u Mihalje dávnje (davnie, veće davno ,diutius', najdavnie, ,diutissimie', 61^a duglje vrijeme, davnie, 89^b). — Kao i drugim adverbima može nu se sprijeda pridati riječeva po čim mu se slabi značenje, eih povelavno. — Dolazi od kraja xv vijeka a između rječnika u Vrančićeru (,diu, dudum, olim, pridem'), u Mihaljinu (,diu'), u Belinu (,olim', 67^b, ,multis abhinc annis'. 85^b, ,jam olim'. 313^a, ,diu'. 343^a, 727^a, ,jampridem'. 559^b), dávnije ,diutius,

727^a, ,preu davno ,perdiu'. 443^a, 559^b), u Bjelostjenčeru (,pridem, diu, dudum, olim'. davno negda ,quam diutissime' itd.), u Jambrešičeru (,diutine, pridem'. davno malo ,diuscule', davno negda ,olim, quondam'), u Voltijijinu (,lungamente, da gran tempo', lang, längst'), u Stuličeru (,diu'. dávnije ,diutius'. pridavno ,diutissimie'), u Vukovu (,diu'). Davno bog govoreći otecem u prorocilu. Bernardin 7^a. paul. hebr. 1, 1. Ki (Stridon) davno od Gotov razoren bi. Transit. 1. Koji su davno prije toga bili pomrli. M. Divković, bes. 29^b. Ni s frančakijem krajem pazi vjeru davno uhićen. I. Grundulić 359. Ja bih želji srca tvoga jošter davno pogodilo. G. Palmotić 2, 89. Ovak0 je gori davno na nebesijeh određeno. 2, 253. Koju (Troju) davno nenah Grci opliniše. I. Zanotti, en. 3. Zašto je on davno rekao, što učinite najmañemiu od ubogije i siromaha ono meni činite. F. Lastrić, ned. 373. Jesu njeko (kñige) koje su davno i skoro izjgjele. I. A. Nenadić, nauk. 7. Da b' nikom ne prostio (bog), svit bi davno opustio. V. Došen 196^a. Ja sam jednom još davno odgovorio na ovi upit. Ant. Kadčić 174. Znati nije, jer je bilo davno. M. A. Rejković, sat. B 5^a. Ali ovi običaj jurve davno pristao je. I. Velikanović, uput. 3, 59. Ja sam isprošena davno, na daleko. Nar. pjes. vnk. 1, 110. Mati moja, nije davno bilo. 1, 541. Davno bih vas poslao na čabu. 3, 84. Davno bilo, sad se sponižalo. 3, 167. Oni su već (davno i davno) izvadili psaltir i časlovac iz skola. Vuk, pisma 72. — na jednom mjestu prošloga vijeka kao da znači daleko u budućem vremenu: Jer će vrime skoro doći, kad se svistit nećeš moći, neće davno vrime biti, kad će srdan zadobiti plaču, gdino srčba gori. V. Došen 203^b. tako i komp. dávnije u jednoga pisca xvii vijeka znači isto što daje u oviñem primjercima: Neka oviu piću soli kasujucega ne dopustiš dávnije gladovati. B. Kašić, rit. 43. Da ne smi dávnije sužna držati, koga si ti dostojao se na sliku tvoju učiniti. 362. Da mu je tužno dávnije živiti. nasl. 19.

DAVANE, n. datio, djelo kojim se daje. — Postaje od davan osnoze part. praes. pass. glagola davati sufixsom ije te je najstariji oblik dávanije; na isti način od glagola davati postaje dajanije, za dajanije nema potvrde, a dajanije dolazi jedan put u spomeniku pisanom krvčenjem jezikom xv vijeka: Dajanije i priloženije. Mon. serb. 543 (1499), i otale u Daničičeru rječniku. norviji je oblik davanje koji je potvrđen od xvii vijeka, a najnorviji davanje koji prvi put dolazi u drugoj polovici xvii vijeka (u Radnića), ali još (i kod samoga Radnića) xviii vijeka zamiñenju gylkelat starijom davanje. dajanije se ne nalazi u norvijem obliku. — Između rječnika davanje dolazi u Belinu 245^a, davanje u Bjelostjenčeru, Voltijijinu, Stuličeru, Vukovu, dajanije u Daničičeru. a) u općem smislu: Ne išcem ni jedno davanje tvoje. A. Georgeico, nasl. 310. Daj rukam davanje almušta. I. Ivanišević 130. Virni u davanju slave i poštenja bogu. M. Radnić 32^b. Obilat u davanju onoga što prosimo. 190^b. U davanju ovoga sakramenta. I. Grlićić 158. Kraljevali i davanje zakona. S. Rosa 5^b. U primljenu ili davanju reda. Ant. Kadčić 292. Tako mi tvoga ljepoga davana! Nar. posl. vnk. 306. Oh, bože! reći će andeo, veliko je davanje tvoje; davaš što hoćeš da daš. M. D. Miličević, let. već. 330. — b) u nekim primjercima prošloga vijeka znači daću, danak. Kako gas vas zbor plemića bosanski(h) i mogućih od kraljevstva izbavla od općenite tegećih dávániha koja se običavaju kraljem bosanskim davati. And. Kačić, razg. 183. Iza-

vjenje od davanja i svakoga araca. kor. 162. (Pri-
bislav) u davanu podložno pritisnu. Nadod. 143.

DAVAONICA, *f.* davalica, *vidi* kod davaonik.

DAVAONIK, *m.* daralac. samo u Stuličevu
rječniku gdje ima i davalonica, davalica. obje
riječii nijesu sasna pouzdane.

DAVASII, *m.* *vidi* devesij.

DAVAŠNI, *adj.* darvi, darvašii. samo u Stu-
ličevu rječniku. — nepouzdana.

DĀVATEL, *m.* dator, onaj što daje, daralac.
— *Akc. se mijenja u gen. pl. dāvateļā.* — Po-
staje od osnovne glagola davati sufixsom tel. —
Dolazi u jednoga pisca čakavca xvii vijeka i u
Stuličevu rječniku. Iznutra utihle dāvateļ. A.
Georgeico, nasl. 300.

DĀVATELJICA, *f.* datrix, žensko češade koje
daje, daralica. — *Akc. se mijenja u gen. pl. dā-
vateļicā.* — Postaje od dāvateļ sufixsom ica. —
Samo u Stuličevu rječniku.

DĀVATI, dājem i dāvām, *impf.* dare, znači
što i dati, samo što je imperfektivni glagol. —
Akc. vidi kod I. — Postaje od da osnovne glagola
dati sufixsom a pred koji se umće v ili j radi
zijera; od osnovna dava i daja što tako postaju,
u infinitivu i u oblicima za prošlost druga se
rijetko nalazi; u praes., *impf.*, *ger. (part.) praes.*
obične su obje, no kod druge gotovo svagda otpada
krajinje a, s čega za ove oblike obične su osnovne
dava i daj. — *Riječ je praslavenska: osnovna se*
dava nalazi u svijem slavenskijem jezicima, daja
u starom i novom slovenskom. — Dolazi u svijem
rječnicima: u Vrančićevu (davati kod praebere),
u Mikišinu (nema napose, nego samo: Dajnik,
koji dava, 51b), u Belinu (dare' 244b,
concedere' 210a, 'dare spessa', 'dataro' 245a, 'gi-
gnere' 588a), u Bjelostjenčevu i u Jambrešičevu
samo praes. dajem, u Votijijevu (davati, dajem
i davam 'dare, ammanare' geben. einbändigcn'),
u Stuličevu (davati, davam i dajati, dajam), u
Vukoru (dāvati, dājem i dājem, po jugozapad-
nijem krajevima i dāvām), u Daničevu (davati
i dajati).

I. oblici. a) praes. aa) *osn.* dava: dāvām, dāvāš
itd., dāvājū. neki oblici dolaze od xiv vijeka:
dava. Mon. serb. 98. (1330). Deč. hris. 61. 62;
dāvaju. Mon. serb. 97. (1330). Deč. hris. 61. 64;
dāvamo. Mon. serb. 223. (1392); dāvams. 231.
(1389—1398) ostali nijesu potvrđeni prije xvi
vijeka. xiii vijeka ima i stariji oblik dāvaju za
1 *sing.*; Mon. serb. 18. (1233). na jednom mjestu
(xiv vijeka) ima davati *mj.* dava (*vidi* D. Dani-
čić, istor. obl. 274); Mon. serb. 159. (1357). —
bb) *osnov.* daja: samo 3 *sing.* daja na jednom
mjestu xvii vijeka (nepouzdana): B. Kašić, zrc.
138. — cc) *osnov.* daj: dājem, dājēš *itd.*, dājū
ili dājem, dājēš *itd.*, dājū. neki su oblici po-
tvrđeni od xiii vijeka: prodaju. Mon. serb.
17. (1222—1228); izdaju. 46. (1254); daju. 50.
(1240—1272); dajete. 19. 20. (1234); podajemo.
23. (1234—1240); prodaje. 47. (1254—1256). stari-
ji oblik daju za 1 *sing.* dolazi od xiii do xvii
vijeka: Mon. serb. 50. (1210—1272); Spom. sr.
2. 84. (1429); Mon. croat. 87. (1160) i ne vele
rijetko kod pisaca xvi vijeka; najmladi su pri-
mjeri: F. Vrančić, živ. 36. I. Bandulavić 168b. —
Veliki dio pisaca upotrebljava za praes. bez raz-
like oblike toliko od *osn.* dava koliko od *osn.* daj;
samo se čini kao da su prošlijeh vijekora drugi
oblici običniji kod čakavaca, a prvi kod Dubro-
čana; u naše vrijeme većina štokavaca drži se
drugih, a prvi se čuju samo u južnoj Ercegovini,
u Crnoj Gori, u Boci kotorskoj, u Dubrovcniku

(*vidi i Vukor rječnik*). po Nar. pjes. istr. i Nar.
prip. mikul. *bili bi dan današnji običniji prvi*
oblici i kod čakavaca. — b) impf. aa) od osnovne
dava: dāvāj, dāvājmo, dāvājte. ovi oblici do proš-
loga vijeka dolaze u svih pisaca, a i u onijeh
koji u praes. imaju samo osnovu daj (*n. p. u*
Marulića u kojega su i najstariji primjeri: dāvaj,
130; dāvajte, 14); u naše su vrijeme ograničeni
na one krajeve u kojima je praes. davam. —
bb) od osn. daj: dāji, dājimo, dājite. od xviii vi-
jeka (u J. Banovca, P. Kneževića, J. S. Reļko-
vića); u naše vrijeme kod narodu u kojega je
praes. dajem. — c) part. ili ger. praes. aa) od
osnovne dava: dāvājūci, od xviii vijeka: odāvājūci.
F. Vrančić, živ. 47. dāvajū. F. Glavinčić, evit.
198b. dāvājūci. I. Pržić 36. — bb) od osn. daj:
stariji oblici: daje. do xvi vijeka: Mon. serb. 9.
(1222—1228), 235. (1399). M. Marulić 57. prodaje.
M. Vetranić 2. 307. — dajuće. do xv vijeka:
Spom. sr. 1. 21. (1309) Mon. serb. 412. (1442).
— mladi oblik: dājūci, od kraja xv vijeka: M.
Marulić 58. dājūci. Š. Budinić, ispr. 153. — Oblik
dāvājūci prošlijeh vijekova dolazi i u pisaca koji
u praes. imaju samo dajem; u naše je vrijeme
osnova koja je u praes. i u impf. — d) impf.
aa) od osn. dava: dāvāb, dāvāše itd. obično u
sva vremena. potvrđeno je od xvi vijeka: dāvāb.
N. Naješković 1, 160. M. Držić 199. dāvāše. Mi-
rakulić. 61. N. Naješković 1, 160. 192. Aleks. jag-
star. 3, 225. 242; dāvāhu. Korizim. 47a. N. Ra-
niina 92a. Aleks. jag. star. 3, 262. — bb) od osn.
daja. krajev u xv vijeka i početkom xvi kod čaka-
vaca. samo na dva mjesta: dajasnio. Mon. croat.
165. (1496); dajahu. Š. Kožičić 52a. — e) infinit.
aa) od osn. dava: dāvati. obično u sva vremena. po-
tvrđeno od xiii vijeka: Mon. serb. 23. (1231—1240).
— bb) od osn. daja: dājati. xiv i xv vijeka kod
čakavaca. na dva mjesta: Mon. croat. 27. (1325).
156. (1493). — f) ostali svi oblici postaju od
osn. dava: aa) aor.: dāvāb, dāvā itd.: dava. D.
Račina 106a. J. Kavanin 154a. 291a. Osvert. 1, 22;
dāvāše. D. Baraković, vil. 352. A. Kanžilić, kam.
29. — bb) ger. ili part. praet. act. I: dāvāv ili
dāvāvši. bez potvrde. — cc) part. praet. act. II:
dāvāvao (dāvāv, dāvāv), dāvāvā. Deč. hris. 61, 64.
Mon. croat. 255. (1553) itd. — dd) part. praet.
pass. dāvān ili dāvāt.

II. značenje. *vidi* kod dati, III, i isporredi po-
jedine ove članke s jednako pobježenjem član-
cima kod dati.

A. objekt je ime.

1 aktivno.

a. činiti da stvar prijeđe k drugomu, a ne
misli se da tjem postaje njegova, predavati. Vila
treća, dajući jabuku tomu pastjeru, govori: Pa-
stjeru, dobar dan! mož' nam reč' toj što je?
N. Naješković 1, 209. Ruku pruža, cvrčje daja. Nar.
pjes. vuk. 1, 423. Gospodarom redom časū daje.
2, 93. Redom čase oko sovre daji. 2, 111. Koše
daše, oružje ne daju. 2, 475.

β. tjem što se što daje, ono postaje stvar ri-
stita onoga koji prima.

a. daje se nešto tjelesno.

a) što se daje stvar je neživa ili životina, a)
uopće. aa) stvar koju se može nositi, voliti itd.,
novci, blago, životina itd. Koliko davamo našega
pjenaza. D. Račina 27b. On joj daje tri tovara
blaga. Nar. pjes. vuk. 1, 549. Trgovci nau cijenili
nože: ta jedan mu dva dukata daje, a drugi mu
tri dukata daje, treći smisli i boga i dušu, te mu
dade četiri dukata. 2, 97. — bb) hrana: Davāše
I hlib velik i jedan vrč vina u almuštvu. Korizim.
21b. Za tve rajne najke prsi, ka ti mlitko dāvā!
D. Račina 106a. Kos(t) ku si oglođao, ne dāvā!

ju meni. (D). Poslov. danič 49. Mudar liječnik gorke trave da'e boleštnim. J. Kavañin 510^a. Budući ovo dilo pastirovo koji daje pašu ovcim gospodinovim. Ant. Kadčić 160. Nilo obilnu Edipskima dava piću narodima. N. Marči 14. Daje svekru studene vodice. Nar. pjes. vuk. 1, 306. Dora privežite, zobi mu dajte. 1, 394. Hleb naš potrebni daji nam svaki dan. Vuk, luk. 11, 3. — *cc) zemlja*. Vjekovite i baštine boje od naših dava čina. J. Kavañin 104^b. Kad zabraniš u polju livadu, jal' je kosi, jal' drugome daji. Nar. pjes. vuk. 2, 531. — *dd) nije kazano što se daje, nego kao što se daje*. Koje (*darove*) nam svaki čas dava. A. Gučetić, roz. mar. 306. Nit' je prosji, ni' jabuke daji. Nar. pjes. vuk. 3, 516. Prodajite što imate i dajte milostinu. Vuk, luk. 12, 33. Pravdi, koja dava svakomu svoje. J. Matovič 396. Za to bog dobru plaću daje. Ziv. kat. star. 1, 228. Dajući svakomu plaću. I. T. Mrnavić, nauk. 1702, 7. Jedna glava dva duga ne dava. Osvetn. 2, 43. Imaju desetinu služiti i dajati. Mon. croat. 27. (1825). Mani vojsku i dohodak davaj. Aleks. jag. star. 3, 294. Od općenite togođe davanja, koja se običavaju krajem bosanskih davati. And. Kačić, razg. 188. Te agama četvrtinu davaj. Nar. pjes. 4, 423. Da ne dava groša ni harača. 4, 99. Ja davam duždu poklon i danak kao gospodaru zemlje. S. Lubiša, prip. 76. Učite se potrebna dajati bogu. Mon. croat. 156 (1493). Dobar prilog care upisao da ne daje crkvi na godinu. Nar. pjes. vuk. 3, 72. Idolu nikomu posvetišća dajuć. F. Glavinčić, cvit. 198^b. Mladi prvo bogu posvetišće kad Martin daje. M. Katančić 61. Da nikome dijela ne daju. Ogled. sr. 222. Najprvo ti dava dobra vrimenna. Korizm. 10^a. — *ee) što se dara izrečeno je samo uopće riječima* što, nešto, sve, mnogo, malo itd. Eto život moj svjedoči, kakav svit je i što daje. I. Gundulić 232. *Kao daje veće nego može*. K. Mađarović 39. (*Kra*) malo dava, puno štuje. J. Kavañin 359^b. Sve što steče uvijek daje; ali dužan sve ostaje. V. Došen 58^a. Koji svaka dava narodu ljudskomu. J. Matovič 466. Coek sve dava za obraz, a obraz ni za što. Nar. posl. vuk. 349. — *b) daje se dio tijela ili cijelo tijelo*. *aa) ruka: aaa) u pravom smislu i kod pozdrava, obećanja itd.* U sanduku čedo muška glava, nit' se smeje, nit' ručicu daje. Nar. pjes. vuk. 2, 71. 'Svi se, braćo, na noge dignite i pružite mene desne ruke, vjeru dajte da me ne varate.' Svi jedanak od zemlje skočili i svi daku desnu ruku daju. 2, 6. — *bbb) davati ruku znači pomagati*. Koji tomu daju ruku oli svit. Ant. Kadčić 290. Koji mu na to ruku daju. 294. Daje ruku njegovu svetočevrñu. 410. — *bb), cc), dd), vidi kod dati*. — *ee) davati pleći znači bježati*: Malo bilo, Turci pleći daju. Nar. pjes. vuk. 4, 82. — *ff) tijelo: Zemlj* davam moje tilo. J. Kavañin 49^b. Isukrs dava njegovo (*sroje*) tijelo. V. M. Gučetić 15. — *Amo ude i oro: Dajite ude svoje za slugu pravdi na posvećenje*. Vuk, pavl. rim. 6, 19. — *c) daje se rana, udarac, polubac, ljek: aa) rana*. Davam rane prsem moju. D. Zlatarić 3^b. Ranu tešku dajući. Ant. Kadčić 300. — *bb) udarac s osobitijem imenom: Zavrtnice mu davalu i drugi zausnice uz lice njegovo davalu*. N. Rañina 92^a, mat. 26, 67. Ki mu jadne plusko dāva. J. Kavañin 151^a. Za koji uzrok daje biskup potvrđenomu zamlatnicu uz obraz? Ant. Kadčić 142. — *cc) udarac je naznačen imenom stvari kojom se udara: I dajavte biće mnoge*. A. Vitaljić, ost. 164. — *dd) ljubac, polubac, cijelov itd.* — *ee) ljek: Ovi lik daval jest nikoji naučitelj*. Š. Budinić, ispr. 41. Nit' dajemo zdravu lika. V. Došen 37^a. — *d) po nešto u prenesenom*

smislu: Razgovor duhovni, koji nam dava kreposno oružje. A. Gučetić, roz. jez. 9. — *davati ogañ, vatru pušci: Sad puške puniti, sad vatru davati*. A. Tomiković, izv. 63. Navi Brešu na lijevu ruku, desnom rukom živu vatru daje. Nar. pjes. 3, 93. Svojoj pušci živi ogañ daje. 3, 427. — *davati vatru nogama, tabanima znači bježati: Tere koji snagom voljan bješe, ti tabanima brzu vatru daje. Osvetn. 1, 41. — trubli vapaj davati u jednoga pisca (u poeziji) = trubiti: Bojnijem trubljam vapaj daju*. A. Vitaljić, ost. 187. *drugo je u ovom primjeru: I riječ tihu tad ne pravi, nego vapaj dava veli*. 29 — *e) o zemlji, o drvetu, o drugoj stvari neživoj, o životinji govori se da daje ono što rađa, ili uopće čim koristi*. *aa) o zemlji: S glotinou pšenica jošte se ne znaše, što dava zemlja u ove dni naše*. M. Vetranić 1, 8. Kada vinograd budi daval 25 vidar vina. Mon. croat. 255. (1553). Niti će moći ikada gora od Libana tako velike ni visoke cedre iz sebe davati. A. Vitaljić, ist. 222. Nijedna šuma ni planina takve vočke ne daje. F. Lastrić, svet. 118^b. — *bb) o drvetu: Stablo slabo od svoje naravi ne običaje plemeniti voće davati*. A. Bačić sr. Jabukam se zato lome grane jere vočke daju izabrane. M. A. Rejković, sat. B6^b. Kalopere, begovo cvijeće, niti cvatiti ni sjemena davaš. Nar. pjes. herc. vuk. 95. — *slično je i oro: Progovara pitoma jabuka: Kada cvatim i kad cvijet dajem*. Nar. pjes. petr. 1, 135. — *cc) o domaćoj životinji: Mlikom pune kablje dva put daje (koza) na dan*. M. Katančić 41. Ako je i crna krava, bijelo mlijeko daje. Nar. posl. vuk. 4. Dobra ovca mnogo ne bleji, ali mnogo vune daje. 59. Stara koza slabo daje i mlijeko i kostrijet. Vuk, poslov. 124. — *dd) o čem što obično ne daje rođa ili koristi: Kamenja studena ka daju iz sebe plamenja ka žegu i sjaju*. N. Naļešković 1, 338. Tebi daje i isto blato žabe. J. Kavañin 14^b. — *i u prenesenom smislu: Lakomom dava velo zao plod*. M. Držić 220. — *amo spada i oro: Rāñe ni dobitka ne ima izvan ono što mu župa daje*. M. Dobretić 109. — *f) daje se ručak, objed, večera itd.* Koji misle da s tim sjaju, kad potrošne ručke daju. V. Došen 150^b. Braći daje pokojnu večeru. Nar. pjes. petr. 2, 637. i konak: Tko lupežom konak daje. V. Došen 255^b. — *amo spada i oro: Neko se jedva (koñi) mogahu videti preko polja gde trče na košiju, koju car davaše*. Nar. prip. vil. 1867 322.

β) ono što se daje čelade je ili što se kao čelade misli. *a) uopće, vidi kod dati*. — *b) izrečeno je, kao što se daje čelade: Zač se sud prodava i sud se kupuje, za krivca dava vaj tako se prav čuje*. M. Vetranić 1, 111. Daješ mi, sinko, Ivana za sina. F. Lastrić, svet. 31^a. Davam ti jemea boga, da ču ga opremiti u Kotor. S. Lubiša, prip. 231. — *c) izrečeno je s kojom se namjerenom čelade daje: aa) da ono nešto radi (u aktivnom smislu): Uzalud se siromah upiñaje da uzme svoga sina od toga davolskoga Jao, govoreći mu da ga više neće davati da uči zanat*. Nar. prip. vil. 1867 322. — *bb) da ono nešto podnosi, trpi (u pasivnom smislu): Sebe voljno na smrt daje*. I. Gundulić 527. Na smrt gorku dajnići svete apostole. A. Vitaljić, ist. 12. Ne šće davat čedo na dojlje. Nar. pjes. vuk. 2, 64. — *d) može značiti i radati i stvarati*. *aa) davati na svijet: Otac naravnih i tilesnih daje ga na svit*. M. Dobretić 10 — *bb) samo davati: Dardanja kē Prijamu njeđla dāva rodna od boga vriedna dida*. J. Kavañin 291^a. Nit' se ljubim ni poroda davam. Nar. pjes. herc. vuk. 95. — *e) davati žensko čelade = udavati*. *aa) ime muža stoji: aaa) u dat:*

Pero dava menje kćer. N. Najlašević 1, 290. Čačko te mudri dava slavnom banu. G. Palmotić 2, 96. Braća daju s preko mora banu. Nar. pjes. vuk. 2, 89 — *bbb*) u acc. s *prijedlogom* za: Lazar čerice za gospodu daje. And. Kačić, razg. 56a. Mlad me prosi, za stara me daju. Nar. pjes. vuk. 1, 288. — *bb*) *izrečeno je kao što se daje žensko čelade*: u acc. s *prijedlogom* za: Daju ti Ančicu za ženu. M. Držić 379. — *ce*) *nije izrečeno ni ime muža, ni kao što se daje žensko čelade*: No ih sestru sunce prosi, ni jedan je brat ne daje, najmladi je brat davaše. Nar. pjes. vuk. 1, 151 Ja je dajem, ako je vi ne date. Nar. prip. vuk. 187. — *f*) *daje se vojska, pomoć*: Tebi koliko po sili barać i vojsku dajeme. Aleks. jag star. 3, 239. Svoj narod da umnožaju, množ viteza za boj daju. J. Kavañin 238a. Vaļa davat indat u Leznicu. Nar. pjes. vuk. 4, 250.

b. *ono što se daje nije stvar tjelesna, nego duhovna ili nešto što se naznačuje apstraktnijem imenom, ili mjesto ili vrijeme.*

a) *mjesto*: a) u pravom smislu: Dajem prvo mesto, defero primas'. I. Bjelostijanc, rječ. 63b. Hologa golu glavu za negovu pitaj slavu nek ti kaže i svidoči: kamo su mi litre oči? kamo mozak, nos i usta? ... Da sve crna zemļa smrsi i u svoje uze tisto, svim jednako dajuć misto, odgovori bi glava dala. V. Došen 45a. — b) *ostavljeni drugomu svoje mjesto, vidi kod dati. i ovo amo spada*: Koji indi ovom zmaj u svom sreću misto daju. V. Došen 114a. — c) *ne brani se od koje slabosti*: Ti ne plaći, niti daji tuži mista. P. Knežević, muk. 8.

β) *vrijeme, vidi kod dati.*

γ) *objekat je ime apstraktno ili stvar duhovna. a) onaj koji daje ne gubi ništa davanem. aa) objekat je ime apstraktno koje naznačuje djelovanje prelazno, tako da davati sa svojim objektom zamjenjuje prelazni glagol (n. p. davati hvalu = hvalliti). Mi hvalu gospodinu bogu na tom daru dajismo. Mon. croat. 165. (1496). Božju veličini ja velike davam hvale. G. Palmotić 1, 196. Vas svijet hñma slavu dava. I. Dordić, salt. 205. Davamo čast bogu i pošteñe. J. Matović 429. Jezik pjenav psosti dava. J. Kavañin 57a. — Davaše mu pomoć poglavice i erkvenici. A. Kanižlić, kam. 29. Nemoj davat' pomoć Brđanima. Nar. pjes. vuk. 4, 70. — Trudin svojim razgovor davaju. D. Rañina viña. Slas davaš meni. I. Dordić, uzd. 64. — Crkva je oprošteñe davala. A. Kanižlić, kam. 429. — Daja malahne pokore. B. Kašić, zrc. 138. — Nauk davam svijem od boja. G. Palmotić 1, 216. Zaovu karaju a nevjesti svjet davaju. (D). Poslov. danić. 156. Inima nauku davaš mnogo izuču. J. Kavañin 107b. Da i bogom i vilam svoju hipost ne prikladajuć prigovor davaše. P. Zoranić 8b. — Od koje vrste ljudi mogu davati krsteñe. J. Matović 152. Da su sveti otei na daleko po pismu davali odrišenje. Ant. Kadčić 189. — Ter kada upazi (*zvir*) da joj zled tko dava, on čas ga porazi. D. Rañina 96a. — Oružje joj ured dava. I. Gundulić 343. — *bb*) *objekat je ime apstraktno koje znači djelovanje neprelazno, tako da davati s objektom može zamijeniti neprelazni glagol (n. p. davati miris = mirisati).**

aaa) *nema nepravoga objekta. pravi je objekat ime što znači: miris, smrad, von upoće*: Ko tēlo davaše veliku vonu blagu. Mirakuli. 61. Vinčenco davaše svaki miris od svetiñe. V. M. Gučetić 165. Davati iz sebe miris dobro glasa za izgled od ostalih. Ant. Kadčić 139. Aka i jest kriva vrata (*pubica*), ama lijep miris dava. Nar. pjes. vuk. 1, 226. Koji (*gnus*) iza svijelih strama dava iz sebe smrad. M. Orbin 45. — *svjetlost,*

plamen: Dijamant dragi kamen davaše svoj plamen. B. Kruarčić 8. U sađana deba u diei dvor mu kraljev svjetlos dava. I. Gundulić 424. — *glas, zvuk*: Ona mili zvoni davaše. A. Vitaljić, ist. 2b. I davalu glase prevelike. Nar. pjes. vuk. 5, 295. — *bbb*) *objekat je takovi da se daje nastice. daje se: odgovor*: Kratko ti i čisto odgovor davamo. I. T. Mrnavić, osm. 133. — *izgovor*: Kamo riječi, ke davaše, još nezrelo da si dijeto? G. Palmotić 2, 123. — *raćun, račun*: Papa će od sviju ovaca Isukrstu razlog davati. A. Kanižlić, kam. 127. — *odluka, zakon, naredba*: Ovu vam sentenciju davam sada za nazda. M. Držić 260. Tko dat' može zakon novi tomu, ki inijem zakon dava? I. Gundulić 488. Što jag boćeš zapovijadaj i naredbe tvoje davaj. A. Georgiceo, pril. 59. — *obćavanje, vjera, rječ, zavjet*: Ja ti davam moju viru. G. Palmotić 2, 254. Davam ti rječ da ću se ođalečiti D. Bašić 193b. Evo tebi tvrdu vjeru dajem. Nar. pjes. vuk. 1, 604. Kunem vi se, a vjeru vi davam. 4, 423. Sve mu paša božju vjeru dava. 4, 447. Stane Druško da se kajje i zavjete dava. S. Lušića, prip. 268. — *blagoslov, pozdrav itd.*: Kaluder mu blagoslove dava. Nar. pjes. vuk. 4, 324. *same riječi kojima se blagoslov ili pozdrav daje stave kao objekat*. Majka Petra na vjenčanje sprema, ona ñemu dobre čase dava: Sve ti, sinko, u čas dobar bilo! Nar. pjes. vuk. 1, 55. Protetop im dobro jutro dava 4, 454. Boga hvaleji, padšim pokoj dava. Osvetn. 3, 108. — *ce*) *objekat je ime apstraktno koje naznačuje stavn tjelesno ili duhovno ili nešto što trpi onaj kojemu se daje*. On dava dobro svako. I. Dordić, salt. 335. Ter tako dobru tu mi u tem imamo, da tko nas ubija, život mu davamo. D. Rañina 123a. Duša dava život uđima telesnijema. J. Matović 90. Koji dava duši smrt. B. Kašić, zrc. 23. Smrt opacijem, skrušćenima u isto doba život dava. J. Kavañin 68a. — Ako je za boje od duše dava i zdravje telesno. I. A. Nenadić, nauk. 105. Vince kijepeš dava, staros uzdrži. M. Držić 400. I svim uđom kripot davat prista. M. A. Reļković, sat. K 2b. — *Kako 'la t', gospoje, juveni bog prosti, žalosti vrh moje davat mi žalosti?* N. Najlašević 2, 117. Ti, ki si mlad, ne davaj tuģe na sreće. M. Držić 332. Kad dignes tve oči, i snižiš kroz smih tvoje, ne znaš li er smrtin davaš mi nepokoj? D. Rañina 1, 83ab. Segaj truda ki mi dava zle paklene jade svula. 117b. Sokrat imaše dvije žene koje mu dlavahu dosadu. M. Orbin 25. Pristan'te urede davati veće trud onijem. I. Gundulić 100. Ali vele huda je nuka ku vidjenje sved mu dava. 336. Na tabore Krunoslava vraćaše se; nu pod silu; što ne vodi, trud joj dava, zatoñicu svñ nemilu. 347. — Dajem ti svu koliku slobodu. M. Dobretić 427. — Bre daure, znaš li skoro, kad vojnieva dava? Osvetni. 1, 22. — Davati san, somnium facere? A. d. Bella, rječ. 278b. — I ñim hrabra smreca slavu dava. Osvetn. 2, 179. — Slijepijem vidi i progledanje davati. M. Divković, bes. 57a. — Sam zeñir lad davaše travu. M. Katančić 73. — Velika mi dava uñana. G. Palmotić 2, 42. — Dava križ mu jos kršćanstvo. J. Kavañin 288a. Svakom sam davao ovu dostojanstvo, svaki jest odmetao od sebe. A. Kanižlić, kam. 41. — *dl*) *objekat je ime apstraktno koje ne spada među predšña*. Tko mi dava tu krivinu, tko me zove izdavnikom. G. Palmotić 1, 395. Davam tebi krivinu od toga, atribuisco a te la colpa di ciò. A. d. Bella, rječ. 118b. Druzujema davati krivicu I. A. Nenadić, nauk. 173. — Jer mi zril uzrok davaše. P. Zoranić 72a. Davao je prigodu svakoga zla i uzrok smatñe. A. Kanižlić, kam. 48.

— Dava bratu smradne izgleda. J. Kavašin 36^a. I mlademu nao izgled davaš. M. A. Rejković, sat. D 6^b. — Risan je davao nekad ime cijelomu zaljevju. S. Lubiša, prip. 3. — Davajući zlamen od neizmjerne dobrote svoje. P. Radović, nač. 28. U cvitu ditinstva davao je nika zlamena, kako bi on u došastu vrijeme srično vladao. A. Kanižlić, kam. 2. Krštenje očito dava zlamen života vječnoga. J. Matović 129. — Anderski kruh, koji dava spasenje vjekuvječno. A. Gušetić, roz. jez. 94. — *ce*) *objekat je nešto duhorno. vidi kod dati.*

b) *onaj koji daje gubi ono što daje. a) duša se daje bogu ili vragu. Ne ima potrebu vragu dušu davat. M. Držić 229. — bb) davati bogu dušu znači umirati. Daje bogu dušu, a bog je neće. Nar. posl. vuk. 49. — ce) vidi kod dati. — dd) govori se davati dušu, život za koga, da se pokaže velika ljubav ka komu. Dobar pastijer jošu svoju daje za ovce svoje. N. Rašina 25^b. Joann. 10, 11. I reći će da ne hajem za ņga, a ja hajem i dušicu dajem. Nar. pjes. vuk. 1, 377. Život za vas daju i čine vam kuće uzmožne. G. Palmotić 2, 41. Koji život davaše za me. F. Lastrić, test. 165^a.*

γ. gđjekad znači jarlati, kazati.

a. srce daje s acc ili s podložnom rečenicom u kojoj je da (sa značenjem kazanjem kod I. da, I. B, str. 185^b i daje) znači: srce mi sluti, slutim. Srce mi lje dava, da neće dobro bit. M. Vetranić 2, 247. Srce mi zlo dava. 2, 313.

b. jarlati po nekome redu. Ka (pisma) hoteti napravo dati, odveć dugo bi nam bilo pisati. F. Glavinčić, cvit. 310^a. Jedan ću samo, jerbo domaći događaj napravo dati. A. Kanižlić, utoč. 426.

c. jarlati, kazati, pripovijedati uopće. Kako čovik na svitu postade, . . . to svete knige daju. J. S. Rejković 2.

d. s dva akuzativa (objekta i negova predikata) znači jarlati ili pripoznavati da je objekat onaki kakni je kuzan predikatom: Da ga liječnici ne davahu živa nego za tri dni. B. Kašić, in. 99. tako je i u orom primjeru u kojem mješte drugoga akuzativa stoji acc. s prijedlogom za: (Linac) daje sebe za mrcinu. V. Došen 213^a.

e. davati komu što, tribnere, kazati, tvrditi da što komu pripada, da je njegova, prisudivati. Daje sebi svu hvalu i sibi tribnit totam laudem. A. d. Bella, rječ. 118^b. vidi i prva tri primjera kod β, b, γ) a) dd)

δ. osim objekta (pravoga i nepravoga) ina još što u rečenici.

*a. apstraktnijem imenima s nekim prijedlozima kaže se kako se što daje (za sragda ili za vrijeme). a) daje se na taki način da ostaje za svagda stvar onoga koji prima. Neg tužno me srce ņoj davah u poklon. N. Najšeković 1, 160. Ne mogu prodatv ni na dar davat svojili sužaha krstjana. M. Dobretić 574. — b) daje se za ņeko vrijeme. Protiva biskupu koji daje u najam i u zajam svoje kuće kamatnikom. Ant. Kadčić 308. Dajite u zajam ne nadajući se ničemu. Vuk, luk. 6, 35. Imutnije familije davaju u veresiju siromašnim familijama žita. V. Bogišić, zborn. 475. — a ovaj ti na ostavu dajem. Nar. pjes. vuk. 3, 372. — Davati u najam, locatv. A. d. Bella, rječ. 45. Kad kome daje kuću pod kiriju (u Crnoj Gori, u Hercegovini pod najam) a u Boki pod aft. V. Bogišić, zborn. 476. Zemlje pod zakup daju često. 475. Na dva načina težak kod nas daje životihu drugome: ili u napoliću ili na glavnicu. 491. *c) daje se nu promjenu, na razmjenu, vidi kod dati. amo ide i ovo: Te ih nama daje na otkupe. Ogljed. sr. 52.**

b. apstraktnijem se imenom kaže, kajom na-

mjerom, na koju se serhu što daje. a) na dobit, na kamatu: Koji ne daju na kamatu. M. Divković, bes. 22^b. vidi i kod dati. — b), c), d), e) vidi kod dati. — f) davati na znađe znači jarlati. Mi knez na znanje dajemo. Mon. croat. 59. (1437). Dajemo na znanje vsm i vsakomu, kako mi . . . 257. (1556). Bog je dal človiku dvi ņši dajući na znanje, da človik ima slišati dovoje. Korizm. 2^b. Dajuć na znanje ča je zavidoše. 36^a. Tako govori gospodin, ja vam dajem na znanje. P. Posilović, nasl. 15^a. Dajem ti na znađe, da u spjevahu uzdržah ņieka imena. I. Dordić, uzd. vi. Ignatija je poslao papi knigu na znađe dajući, u kakvom se stalu nahodi. A. Kanižlić, kam. 99. Kako nam Evandelista na znađe daje. A. I. Knezović 29. Koje (zlamene) daje nam na znađe drugu stvar. Ant. Kadčić 108. Gđje mi (u pismu) daje na znađe da . . . D. Obradović, basn. 358. Dajemo vam pak na znađe, bračo, blagodat božiju. Vuk, pavl. 2kor. 8, 1. Davam vam na znađe, kako sam pokorio Crnu Goru. S. Lubiša, prip. 182. — ima i davati na pamet: Na pamet dajemo. Mon. croat. 263. (1569).

c. kaže se, kao što se nešto daje. Za gñzdo dajęđ glavu, gđi zmaj leži. V. Došen 16^b. Na visinu gli istina sam bog sjaje, i za plaću sebe daje. 142^a. Ja tebi dajem za svidoka gđkioji redak iz sv. pisma. M. A. Rejković, sat. A 8^b.

d. kaže se, kakvo se što daje. a) ono može biti uprav onako kakvo se daje. vidi kod dati. — b) kad, zarajući koga, daje mu se nešto kao da je nešto drugo, ono je prvo kao pravi objekat u acc., a drugo u acc. s prijedlogom za. Stiči nepravedno, mri i prodaji krivo, daj (daj) zlu robu za dobro. J. Banovac, razg. 91. Rad izmišlja i namiće, i laž daje za istinu. V. Došen 132^b. Jesi li davo himbene pjeneze za dobro? T. Ivanović 150.

e. davati što za što može značiti mijeñati, promjeñivati. Za stvari davaj stvar. M. Marulić 130. A nebesku milost daje za varavo svita blato. V. Došen 53^a. Jer svu kripost što imaju, za obilnost zlata daju. 77^b. Čovik sa psim da zalaje i za ľavu da rić daje. 136^b. Ja je dajem skoro za ništa. A. T. Blagojević, khin. 69.

f. vidi kod dati.

g. može se kazati mjesto kamo se što daje, stvar. I u zemlju po ņem sitve daju. J. S. Rejković 9. — davati na svjetlost, o kñiževnijem djelima. Davajući na svitlost ņihove žvite. M. Bijanković 86. Knige, koje na svitlost daju. M. Zoričić, osm. vii. Pišuču život i pokoru svete pokornice Marije Edipkiñe, koju sad davam na svjetlost. N. Marčić 3.

2. sa se.

a. refleksivno.

a. subjekat je čelade ili što se kao čelade misli. a) vidi kod dati. — b) ne brani ti se, puštati se, prederati se. aa) onaj kojemu se daje, čelade je ili što se kao čelade misli. aaaa) ne brani ti se daje, prederati se neprijatelju (u boju). Živi ti se davaše ne smijuć biti boje. D. Baraković, vil. 352. Al' so lako ne daju Brđani. Ogljed. sr. 467. — bbh) podlagati se drugomu, prederati mu se tako da on može upraviti onjem koji mu se predao kako god hoće, ili činiti od ņega što hoće. Ja sada Isukrstu se dajom. F. Vrančić, živ. 66. Sedam krat prez mita kraju se davaste. D. Baraković, vil. 41. Kad župe velike strahom se davahu. I. T. Mrnavić, osm. 30. — Odkli se tvoji daju. Š. Menčetić 135. Ki je moj, a družim se dava. M. Drerj 124. — Er joj se daju rob. Š. Menčetić 140. (Dubronik) dužan ti se i kriv daje za zla svoja. J. Palmotić 20. Svi ti se za

sluge jednaga davamo. N. Najšković 1, 236. Budući slobodan, voljno se daju ja za roba, da služim godišta sva moja D. Rašina 94a. — *cc*) u ženskom čeljadetu, *udavati se*. Zeñahu se i za muža se davahu. Anton Dalu., nov. test. 38. mat 24, 38. — *bb*) nije rečeno, komu ili čemu se daje. *aaa*) u nekim primjerima znači *primicati se*, *priblžavati se*. (Kučanica) jedno prima iza drugog jaje pak se š nime prama sunen daie. J. S. Rejković 160. Jeli ona delijica mlada, ona će se do tebe davati; jeli ona mladana dvojka, ona će se od tebe micati. Nar. pjes. istr. 1, 12. Care ne smi ni simo ni tamo, sultanija i bliže se dava. 1, 12. i u *orom je primjeru kretanje, micanje*: S bogoin dakle, tašti svijete! u visine već se dajem. J. Kavañin 478. — *bbb*) cedere, *ne braniti se daje*. *vidi kod dati* Za koju (*zlobu*) dužan se ja daju. M. Vetranić 1, 431. Dobar čovječe, prosti, u grijeh se davam. M. Držić 249. — *cc*) *ono čemu se čelade daje nije čelade i stoji: aau* u *dat. značenje* je *ne braniti se od čega, pređavati se čemu, cedere, ono čemu se ko daje obično je nešto duhovno (često dobra ili zla osobina)*. Koji daje se oholosti M. Marulić 18. Ki se dobru na svit daju. 325. Za to ne litij već plakati, ni se volji zloj davati. P. Hektorović (?) 91. Koliko god se većma daješ razkošana, vidi da veću teogu mečeš na sebo. M. Radnić 120a. Davati se dobru vremenju, sedere ad Eurotam' (*po talijanskom darsi buon tempo*). A. d. Bella, rječ. 244b. — *ništ*o je *drugo u ovom primjeru (vidi i bb) bbb)*. Svitu mudromu dužan se nahodim i dajem. I. T. Mrnavić, osm. 68. — *bbb*) u *acc. s prijedlogom na, vidi kod dati. imena su sejadra apstraktna i znače duhovno stajie, duhovnu krepost, mahanu, ili kakvu radnju, posao*: Zač se daje tako razblučeno na sagriženje. Transiit. 61. Davajući se na svoje požude. I. Držić 36. Od dobar je svijeh daleče, na ispraznost ki se dava. G. Palmotić 2, 19. Dajući se svi kolici na ljubav života sadañega. P. Radović, nač. 48. Kad se dava na naslade ove zemlje. L. Radić 13. Na dobropis se e davo. J. Kavañin 128b. Narod... or na pisma nij se davo. 274b. — *drugo je u ovom primjeru u kojem se govori o tjelesnom stajiu*: Sam se na smrt dajem. F. Vrančić, živ. 76. — *cc*) u *acc. s prijedlogom u, u orijem je primjerica značenje kao kod bbb)*. *vidi kod dati*. U raskoše se svjetovne davamo. A. Gućetić, roz. mar. 280. Jer se toliko nezanzdanim načinom daješ u dobitak svijetu. M. Radnić 12b. — *ddd*) u *instr. s prijedlogom za*: Stari kupus još jedva nestaje, ta za novim baščovan se daje. J. S. Rejković 138. — *eee*) u *loc. s prijedlogom po*: Daklem znaj doisto da ćeš umriti i da će smrt strašna biti, koji se budu po svitu davati. J. Banovac, prip. 10.

b. *subjekat nije čelade, nego životinja ili neživra stvar*. a) *micati se, u osobitom smislu letjeti, isporidi kod a. b) bb) aaa) najzadnji primjer*. Što ga one više mame, sve se soko niže daje, pale nima u krioc. Nar. pjes. petr. 1, 62. Što ga one više mame, sve se soko više daje, više nebr pod oblake. 62. — i *ordje je micanje, ali uprjav davati se stoji u presencnom smislu (kao pređavati se) a subjekat brođ shvaćen je kao čelade*: K visokom se moru dajuć (brođ). M. Gazarović 37. — *b*) u *orom primjeru znači okretati na što, postajati čim*: Dokle ozgor u stablo se daje (*mladica*). J. S. Rejković 269. — *davati se komu na žao* — *žalostiti ga, dosadivati mu, vidi kod dati*. u *ovom primjeru vrijedi kao subjekat rečenica u kojoj je da*: Daje im se na žao da ne primaju gotov novac. M. Pavlinović, rad. 146

β. s pasivnijem značenjem.

a. *s kojim od značenja izbrojenijeh kod 1*. Davahu se 2 Lliba za 1 soldin. Korizm. 47a. Da se tomu dava hvala gospodinu od svih ljudi. M. Držić 414. Onja se i obilo prima, kad no se do stojno dava. F. Lukarević 2. Ako se pismom vira daje i sadañim sviđokom. P. Zorančić 19a. Bog je hotil da mu se srce daje i prikažuje. A. Georzićeo, pril. 92. Pise se istom da je upisano, i tako se dava na svjetlos. R. Gamañić 5. Kaže ko se dava za grad rodni svoja glavā. G. Palmotić 1, 103. Kada se daje u veñi zvon pet udarac. P. Radović, nač. 575. Dava se drago za milo. (D). Poslov. danić. 15. I glušac čujava kad mu se dava. (D) 28. Ne dava se peći koliko zja. (D) 71. U celovih slast je prava, kad se prima, što se dava. J. Kavañin 39p. Jednako se daju sakramenti. F. Lastrić, test. 65a. Gdi joj se Ivan daje za Isusa. 118a. Po kojemu se (*redu*) daje duhovna oblast k titlu Isukrstovu u posvetilištu mise. Ant. Kadčić 6. Slavu nebesku od koje nam se spomena daje. 98. Dula svetoga kojega se jakost daje u ovomu svetomu sakramentu. 139. Jer jim se za tu službu hrana daje od puka. 240. Iz koje se daju pinezi u dug svakomu. 296. Za psovku oli za krivu prisegu davalo se je sedam godina pokore. 359. U ovo sveto godište davaše se slobod službenikom. 375. Pak se daje svjeća goruća u ruku. J. Matović 175. Zasto se nikojim knigama daje i nadiva ime satir. M. A. Rejković, sat. A 49. Kad se koñma zbu i jećam dava. D3a. Zato se na krizmi daje zaušnica. M. Dobretić 55. Jabuka se od milosti daje a prsten se daje po zakonu. Nar. pjes. vuk. 1, 422. Zajam se dava da se vrće. Nar. posl. vuk. 83. Ko mnogo pita malo mu se dava. 148. Kako se daje dobra molitva. Vuk, nar. pjes. 1, x.

b. *događati se, zgađati se, bivati*. Draga kćerice, diko moja, množ se moma tuj davaše, tebe mladu izabraše. S. Bobalević 225. Zudije imadući crkvu tako plemenitu, tako lipu, tako svetu, da se od űe plemenitija, lipša i svetija ne davaše. J. Filipović 1, 579a. Stañe od zakona naravi u kojemu se ne davaše zakon pisan. Ant. Kadčić 114. Sižna kakono sižna daje se onda, kada... A. d. Costa 2, 119.

3. *pasivno*: Njeki neuprav kude ñega, da na grabše bio je davan. J. Kavañin 243b. *isporidi dati kod c*.

B. *objekat je infinitiv ili podložna rečenica u kojoj je konjunktiva da sa značenjem kazanjem pod 1, A, 2 (str. 170a i dalje), ili, rjeđe, neka*.

a. *s glagolima koji znače jesti, piti, davati ostaje kod proga, pravoga značenja*. Naš pop ne dava ove godine ništa da jedemo u petak. Nar. prip. vrć. 206. (*vidi cijelu gatku*: Ne da pop da se ista jede u petak, koja je i osnovana na razlici oroga značenja i onoga kod b). Čovik zame žnuł, nateći punoga vina i dava malounu neka pije. Nar. prip. mikul. 14.

b. *sinere, pati, puštati, dopuštati, ne braniti, ne davati* — *ne dopuštati, zabranivati*. a) *kod davati nije isti subjekat koji je kod infinitira ili u podložnoj rečenici*. a) davati (*afirmativno*). s *infinitivom*: Vam dajemo, darujemo i dopuščamo pasti živine. Mon. croat. 5. (1546). Reci, davam ti rjet. M. Držić 303. Krsna slava, kad je šćekat hožja milost dava. Osvetu. 1, 43. — s *podložnom rečenicom*: Svijes mi veli, srce dava, da otmemo silnom rukom. G. Palmotić 1, 121. (*Pilat*) odveće se strašiv dava. nepravda ga da dobude, 3, 171b. — *bb*) ne davati. s *infinitivom*: Pokli mi već živit ne dava gospoja. S. Menčić 151. Grajjane babilonski na petnadeste mij ne

davahu Aleksandru blizu priti. Aleks. jag. star. 3, 262. Nit se dava ženit' ni udavat'. Nar. pjes. vuk. 3, 323. — *s podložnom rečenicom*: Ali mi sree sad rañeno ne dava, da opet onoga ja ljubim i služu. N. Najlaškić 2, 77. — *b) isti je subjekat kod davati i kod infinitiva. vidi kod dati*. Čudno bi viditi da tako strašna zvir daje se priti. Transit. 285. Perje rumeno i rumena vrhu oružja zgar naprava i zrak lica razvedrena svakomu se poznat' dava. I. Gundulić 448. Al' se paša varat' ne davaše. Nar. pjes. vuk. 3, 82. — *ovaj primjer može spadati amo*: Sve se dava oprostiti, ako prijeneš kajažu. S. Ľubiša, prip. 88. — *c) sa se s pasivnijem značenjem, impersonalno. vidi kod dati*. Kaduni se spavati ne dava. Ogljed. sr. 451.

c. davati komu što činiti ili da učini, dare alicui aliquid faciendum, jubere alicquem aliquid facere. *vidi kod dati*. Ti daje slatko pet. M. Marulić 7, u orijem primjerima stoji davati se s pasivnijem značenjem: Komu se daju u primanju reda ticiati gostarice. Ant. Kačić 8. Orudje vidivo koje se daje ticiati od biskupa u podavanju reda. 12. — davati razumjeti: Gđi daje razumiti, da je kraljevstvo nebesko pokora. Naručn. 46b. Gđi slavni jezik s ovom riječu „christozo“ to jest krtim daje nam razumit. M. Dobretić 27. *sa značenjem varati*: Ja sam star, bogme star. dojnjele davah razumjet, skuboh sjedine, staros ne mogoh skrit. M. Držić 199. Ali tužna što govorim? što razumjet sebi dajem? I. Gundulić 469. Razumjet svijetu dava, da što je crno, bijelo drži. G. Palmotić 2, 59. Davati razumjeti, verba daro. A. d. Bella, rječ. 382a. — Ova rič „u boga“ daje nam znati tri stvari. P. Radovčić, ist. 10. C. nema objekta.

1. *glagol je prelazni kao kod A i B; objekat je izostavljen, ali se ima u misli*

a. *objekat što je izostavljen, ime je. a) objekat može biti što mu drago, ili je nešto što se ima u misli*. Dvakrat daje tko brzo daje. (Z) Poslov. danić. 21. Razmi onima ki ne daju ubozima. J. Kavañin 12a. Obećava, da se ulove, a ne dava, da tuguju (lubornici). 40b. Pravda božja svakoni daje kaono svaki dostojaje. 230b. Nismo ondi bili gđi si ti niina davao. M. A. Rejković, sabr. 38 — *b) udarati, biti. izostavljeni je objekat ime ndarac ili što slično. ako je izrečeno ime stvari kojom se udara, ono stoji u instr.* Uza me je veći gospodar, veći mañemu pod bok dava. M. Držić 231. Ako živina koju jašeš se ustavi, daješ joj mamuzami u bokove. M. Radnić 397b. Daje štapom psetetu. 402a.

b. *izostavljeni je objekat infinitiv. davati znači dopustiti*. Kako jim duh i spametnost daje, spavose i pristojne pokore imaju narediti. Ant. Kačić 359. Ja bilh s tobom besjedila, al' mi ne daju. Nar. pjes. vuk. 1, 426. A zavika što mu grlo daje. 4, 423. Grabi momak, što mu noge daju. Osvetn. 1, 57.

2. *neprelazno. noñati, udarati čim*. Vino daje sudom, u kom stoji. M. Pavlinović, rad. 137. Davati po čem — voñati po čem n. p. daje po smudu itd. na Rječci. F. Pilepić

DÁVAVAC, dávávca, *m. daralac. samo u jednoga pisca xiv vijeka*. — *Načineno je od davati, kao davac od dati*. Veseloga davavca ļubi bog. Blago turl. 182.

DAVČEVIĆ, *m. prezime prije našega vremena*. Dva Davčevića od Grbļa. Starine 10, 23

DAVICA, *f. vidi davnice*.

DAVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme*. Srećko Davić. Rat. 30.

DÁVID, *m. ime muško iz svetoga pisma, jevrejski David. u običaju je kod Hrišćana, osobito kod kaludera; u Turaka je Daut (koje vidi) to isto ime*. — *Dolazi od prvijeh vremena a između rječnika u Vukovu i u Daničićevu (Davida) a kao bibličko ime*. Po slovu proroka Davida. Mon. serb. 9. (1222—1228). David prorok okruñeni. J. Kavañin 439b. — *b) kao hrišćansko ime*. Vlskan že brats Stefanu prsvovječanomu kralju i Save rodi syna Dmitra župana, va inočaskomь obrazě narečeny Davida. Okázk. šaf. 60. Davids. Deč. hrisov. 16. 17. 22. 84. 85. 91. Davids svetovno i kaludersko (ime) S. Novaković, pom. 59.

1. DÁVIDA, *f. ime žensko. prije našega vremena*. — *načineno od David sufksom a. Davida*. S. Novaković, pom. 57.

2. DÁVIDA, *f. u naše vrijeme u narodnoj pjesmi pokvareno od imena davina, dařina*. Objesi me o suhoj daviđi, ako budem prava srea svoga, davida će suha izlistati. Nar. pjes. petr. 2, 152.

DÁVIDINA LÍVADA, *f. zemļa pod livadama u Srbiji, u kragujevačkom okrugu*. Livada u Davidinoj livadi. Sr. nov. 1866. 591.

DÁVIDOV, *adj. što pripada Davidu*. — *od prvijeh vremena i u Daničićevu rječniku (Davidovь)*. Davidovu glasu. Sava, tip. stud. glasn. 40, 168. Miloš biše srea Davidova. And. Kačić, razg. 258b.

DÁVIDOVA BĀRA, *f. u Srbiji, u vaļevskom okrugu*. Sr. nov. 1864. 178.

1. DÁVIDOVAC, dávidovca, *m. Davidov vojnik. xviii vijeka*. Natrivaš ih davidovci na jedne visoke stine. And. Kačić, kor. 208.

2. DÁVIDOVAC, Dávidovca, *m. ime selima u Srbiji: a) u kneževačkom okrugu*. K. Jovanović 111. — *b) u čuprijskom okrugu*. 179. — *c) granična straža u vrańskom okrugu*. M. D. Milićević, kraj. srb. 272.

DÁVIDOVAČKĪ, *adj. što pripada selu Davidovcu. Davidovačka (opština)*. K. Jovanović 111.

DÁVIDOVA ŐGRADA, *f. mjesto u Srbiji, u crnoriječkom okrugu*. Zemlje u Davidovoj ogradi. Sr. nov. 1865. 243.

DÁVIDOVCI, Dávidovcā, *m. pl. selo u Srbiji u vrańskom okrugu*. M. D. Milićević, kraj. srb. 305.

DÁVIDOVICA, *f. a) manastir prije našega vremena*. S. Novaković, pom. 131. — *b) selo u Srbiji, u rudničkom okrugu*. K. Jovanović 145. — *ne znam, jeli drugo isto što prvo*.

DÁVIDOVIĆ, *m. prezime, sin Davidov. od prije našega vremena*. And. Kačić, kor. 494. M. D. Milićević, srb. 141. Sem. karlov. 1883. 71. Rat. 342.

DÁVIDOVIĆI, Dávidovičā, *m. pl. ime selima. a) selo u Ercegovini u bilečkom kotaru*. Statist. 107. — *b) seoce u Bosni u travničkom okrugu, u jajačkom kotaru*. Statist. 65.

DÁVIDSKĪ, *adj. davidicus, koji pripada Davidu, koji je po Davidovu načinu*. — *Dolazi (pisano davidskyj) xiii i xiv vijeka u knjigama pisanjem erkenjenem jezikom, i u Daničićevu rječniku (davidskyj)*. — *Postaje od osnove imena David sufksom iskř. Zovu i vrpju neprestalno davidskyjimi glasomь. Domentijan^a 137. Mele se gospodvi davidskyje glagoly vstašašo. Damiilo 170. — Adv. dávidski (davidskyj), davidice, po Davidovu načinu. Davidskyj vspije: prilipe duša moja po tebě. Domentijan^a 4.*

DAVIHNA, *f. ime žensko prije našega vremena. biće isto što Davina ili Dahvina. Davihna. S. Novaković, pom. 58.*

DÁVIJA, *f.* *vidi* davi. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* I daviju caru iznesoše. Nar. pjes. vuk. 3, 68. Pred vezinom svi čine davije, 4, 366. Činićemo u cara daviju, 4, 367.

DAVIJÁNE, *n.* contentio, *pravda*ne. *verbalni* *supst.* od glagola davijati. — *Samo u Vukovu rječniku gdje stoji da se govori u Crnoj Gori*

DAVIJATI SE, davijam se, *impf.* contendere, *pravdati se, suliti se, preti se.* — *Postaje od vremena davija.* — *Samo u Vukovu rječniku gdje imaju primjeri:* davijamo se, davijam se s tim s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.

1. **DÁVINA**, *f.* *vidi* 1. dafina. *u naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* U gradinu pod suvu davinu. Nar. pjes. vuk. 2, 165. Davina se suva pomladila, 2, 167.

2. **DÁVINA**, *f.* *ime žensko, vidi* 2. Dafina i Dalvina. — *Od prije našega vremena i u Vukovu rječniku.* Davina S. Novaković, pom. 58. Negova popadija Davina. M. D. Miličević, let. već. 249.

DÁVINIĆ, *m.* prezime, *Davinin* *sin.* — *u naše vrijeme.* Marku Daviniću iz Mišara. Glasn. n. 1, 84. (1808).

DÁVINOVO ZRNO, *vidi* dafinovo zrno. — *Samo u Vukovu rječniku.*

DÁVITELJ, *m.* čovjek koji davi — *Postaje od osnove davi glagola daviti sufixsom tel.* — *U Stuličevu rječniku gdje stoji da je uzeto iz ruskoga.*

DÁVITI, *dávim*, *impf.* suffocare, *daviti koga, ne dati mu da diše, stiskujući mu grlo ili kojim drugim načinom, dušiti, gušiti, a otale znači i uopće moriti, ubijati, klati.* — *Akc. kakav je u praes., takav je u impf. dávjäh, u aor. 2 i 3 sing. dāvī, u part. praet. pass. dávjen; u ostalijem je oblicima onakav kakav je u inf.* — *Riječ je praslavenska, ispodređi stslor. daviti, rus. daviti, češ. dáviti, polj. dawić. stoji kao kauzalni glagol prema davi, dunuti, i postaje od osnove tel od sufixsom i i ojačanjem vokala u a v. — U knjigama što nijesu pisane crkvenijem jezikom nema mu potvrde prije kraja xv vijeka (u Marulića), a između rječnika dolazi u Mikišinu (strangulare, suffocare^o) u Belinu (strangulare^o, 711^a) u Rjelostjenčevu (suffocare^o) u Jambrešićevu (suffocare^o) u Voltigijinu (strangolare, strozzare^o, 'erwürgen, erdrosseln'), u Stuličevu (strangulare, jugulare^o) u Vukovu (daviti jugulare^o, daviti se, suffocari^o) u Daničićevu (suffocare^o). a) u pravom smislu. Na grlo nogom zgar poče ga daviti M. Marulić 256. Davjaše ga gorevoće: vrati što si duožan. N. Rašina 67^b. mat. 18, 28. Plaho t' se metahu ribe, jedna drugu davi. P. Hektorović 34. Tuče t' se sve stado pusto po dubravi, ter staro i mlado na vojnu vuk davi. M. Držić 86. Kako uza tva davi. 94. Slijedite me, svi, slijedite, hudi silnik da se istira; tlače, dav'te, sijec'te, bi'te, itko nam se uzopira. I. Gundulić 519. Tigre ohole, strašne zmije raskidivat i daviti. G. Palmotić 2, 31. Uzo odriješi ki te davi. P. Kanavelić, iv. 145. Kada grli, davi. A. Kanižlić, rož. 79. Kuhari go-lube dave. kam. 562. Ne zna davo decu daviti. Nar. posl vuk. 198. Jer se car bio povampirio pa dolazio noću te davo. Nar. prip. vuk. 76. Postla na njih lavove koji ih davljahu. D. Daničić, 2car. 17, 25. — b) u ovakorijem primjerima znači ubijati, moriti uopće: Ovo mač, koji me koje i davi. M. Jerković 59. Oni uže poznavati travo koje dave i koje ozdrave. J. S. Rejković 168. Tu ih letje gorijaše sunce i davljahu kiše i vremena. P. Petrović, gor. vjen. 58. — c) prognosti, mu-*

čiti uopće i u pravom i u prenesenom (duhovnom) smislu: Ti njih tlače i dave. Transit. 60. Sudeći sude nepravedne, prave daveći a krive puštajući. 1. Bandulavić 59^a. dan 13, 53 (vulg.). Uhoštvo puk nam davi. J. Palmotić 252. Scini da će siromae daviti, i hiovu krv sve sasnuti, krivo čineći i nepravedno napridujući. J. Banovac, razg. 90. Silom nepravednoga suda, zatužujući i daveći sirote F. Lastrić, test. 121^a. Budući velik bludnik i pijanac, počeo svoje podložnike daviti. And. Kačić, razg. 24. Svak me psuje i nemilo davi. 160^a. Ne bi nas tudju pritisakivao i davo. S. Lu-biša, prip. 37. Koji hoće da dokine jade što tu zemlju od vajkada dave. Osvetn. 6, 18. — d) mučiti, moriti, ali samo u prenesenom, duhovnom smislu u koliko čovjeka muči ono što u duši svojoj sjeca. Sree jadi dave. M. Marulić 65. Na svijetu ni muke koja me ne davi. S. Menčetić 164. Skroven jad koje me i davi. M. Čavčić 2, 144. Smrtni nepokoj tužno me sad davi. M. Držić 466. Razgovori trudnu nemoć ka me mori toli vrlo, davi i koje. S. Bobajević 218. Kijeh zavidos usiona i strah leden smrtno dave. G. Palmotić 3, 36^a. Davjaše ga u bolesti zla lakomost. J. Palmotić 400. — e) preneseno na biće koje rastući više drugoga, diže oomru zrak i tako ga mori. Kako god dračje davi dobro sime. E. Pavić, ogleđ 540. i metaforički: Da crkive svete pšenicu (lu) ne davi. A. Vitajić, ost. 414. — f) u prenesenom, metaforičkom smislu, uništavati duhovne stvari, djela itd. Pričestenje slavno gsu i davi požude. A. Komulović 47. Zla djela traju i dave dobra djela. M. Divković, bes. 216^a. Svaku kripot linac davi. V. Došen 243^a. — g) reflektivno daviti se čim ili samo daviti se govori se i i perbolitički kad čovjek mnogo čega jede, preijeda se; ili kad naglo jede. A vi po male zaharom se davite. M. Držić 196. A kad dojde ponedjak plavi, on se opet u mehani davi. M. A. Rejković, sat. E 2^a. Sama jide da se skoro davi. J. S. Rejković 67. Polako, nemoj se daviti (kad ko naglo jede). Vuk, rječ. 109^b. Kahvu srčuc i tutunišaci i carskim se daveći pilavom. Osvetn. 2, 82. i u prenesenom smislu, o napuštavanju topova: Jedni (topovi) grne i oghem se dave. Osvetn 2, 130. u duhovnom smislu: Neka s' tlašom hvalom davi. A. Georgiceo, nasl. 245. Žeja jedom ka se davi. P. Kanavelić, iv. 59.

DÁVLE, *adv.* *vidi* dovle. — *u jednom primjeru xviii vijeka:* Do davle će biti međa od Longobarda. D. Rapić 152.

DÁVĻĚNE, *n.* suffocatio, *djelo kojim se davi.* — *Postaje od part. praet. pass. davljen sufixsom je (isprija ije); od xviii vijeka dolazi davljenje.* — *Najstariji je primjer xviii vijeka, a između rječnika dolazi u Mikišinu (davljenje), u Bjelostjenčevu (kajkavski davljenje), u Jambrešićevu (davleñe), u Stuličevu (davleñe i davjenje), u Vukovu (davleñe).* Poplesanje, davljenje i pritisokvanje iskrnoga. A. Vitajić, ist. 147.

DÁVNAŠNĀ, *adj.* pristinus, prisens, *damni.* — *Postaje od osnove davn adverbja davno sufixsom ašñ (ašña) prema bogdašñi, ondašñi itd.* — *Dolazi od druge polovice xvii vijeka (vidi Radnićev primjer kod c) bb), a između rječnika u Stuličevu i u Vukovu.* — *Komp. davnāšñiji:* Rastavljenje jest starije iliti davnāšñije nego sastavljenje. A. Kanižlić, kam. 241. — a) o vremenu: Od davnāšñega vremena. A. Bačić 151. Promiđja(h) dneve davnāšñe i godišta vikovita u paneti imado(h). J. Banovac, prip. 207. — b) kao davan pod 1, b) bb), o stvari koja je odavna. Ne vaļa što je toliko davnāšñe. A. Bačić 185. Mržña jest

srčba davnasna ukorijenena u sreću suprot iskrnem. F. Lastrić, ned. 360. Zato je ljubav božanstvena prama nami ljudma toliko stara i davnasna. A. Kanižlić, uzr. 20. Kako je davnasni običaj. kam. 152. Složno mećat naučiše slova. slova reko iz kniga latinski u davnasni jezik naš slovinski. Nad. 114. Gdi ti stoji davnasne drveće. J. S. Reljković 357. Posle obični pitañi i obaveštavañi, koja u mene bejahu veoma davnasna, učitelka sede. M. D. Milićević, zlosel. 137. — *c) o čeladetu: aa) koje je davno žirfelo i umrlo. vidi davan pod 1, c) aa). Tuberon davnasna. J. Kavañin 177a. S jednim eretikom. toliko sadañim, koliko z davnasñim. A. Bačić 156. — bb) koje odaena živi, staru. vidi davan pod 1, c) bb) aaa) Jesu neki mladići u redu koji nadlove u dostojanstvami mnoge starce i davnasne. M. Radnić 501a. — ec) uprav o osobini koja odaena pripada čeladetu. vidi davan pod 1, e) bb) bbb). Prijatelj koga sam ljubio, ako je i davnasni ili ako je i daleko od mene, ne gubi zasluženje, da ga ljubim. A. Tomiković, gov. 79.*

DAVNASŃINA, *f.* davno, davnasne vrijeme. samo u jednom primjeru xvii vijeka. isporodi davnina. — *Uprav je ime apstraktno što postaje od osnove adj. davnasni sufixsom ina. Nemoj prijaviti bogu godišta od davnasñine ni vrijeme služenja. M. Radnić 501a.*

DAVNEN, *adj.* darni. — *Postaje od osnove adj. davan sufixsom en; isporodi općeni, hrabren, malen. — Samo u jednoga pisca xviii vijeka Davnenoga Teodora. J. Kavañin 87a. Djela predña i davnena. 271b. Sto je poznije, što je davneno. 313b.*

DAVNICA, *f.* antiquitas, davnina. samo u Stulićevu rječniku gdje stoji da je uzeto iz pisca Dordića, a u oroga nema te riječi.

DAVNICE, *davnica*, *f. pl.* tonsillae, bolest u grlu, kad oteku žlijezde. isporodi zadavnice, zadavnice, krajnici, žabice, zaušnjaci. — *Postaje od dav osnove glagola daviti sufixsom nica. — Dolazi od xvii vijeka a to samo u ñekim rječnicima: u Mikañinu, u Belinu (strangoglionni, male che impedisce la gola, tonsillae. 711b), u Bjelostjencu, u Stulićevu gdje ima sing. davnica (i davnica što je nepouzdanu) i stoji da je uzeto iz Gundulića.*

DAVNINA, *f.* vetustas, antiquitas, davno, staro vrijeme, doba. uprav je apstraktno ime, kao davnost, ali stoji svegda s konkretnijem značenjem. — *Akc. se mijenja u dat. sing. davnini, acc. sing. davnina, voc. sing. davnino, nom., acc., voc. pl. davnine, gen. pl. davnina. — Postaje od osnove davn sufixsom ina. — Dolazi od xvii vijeka (u Mikañe), a između rječnika u Mikañinu (davnina, davnost, diurnitas. 61a, starina, davnina, antiquitas, vetustas. 653a), u Belinu (davnos, davnina, diurnitas. 727a, starina, davnina, davnos, antiquitas. 87b), u Bjelostjencu (davnost, davnina, diurnitas), u Voltigjinu (antichità, vetustà, lunghezza di tempo, alterthum, eine lange zeit), u Stulićevu (stampsarskom grješkom davnica, antiquitas), u Vukovu (frühere, ehemalige zeit, antiquitas) gdje stoji da se govori u Dubrovniku. Tu davninom našim dvojica kraljstva Diomed grčki voja. J. Kavañin 239b. Ko s najprve jur davnine. I. Dordić, salt. 374. Zakopana u magli od davnine. ben. 52. Čim s početka svih davnina ti za ñega bi stvorena. A. Boskovićeva kod I. M. Mattei 343. rto često stoji adverbijalno od davnina i znači odavna ali većom silom, i u Belinu (olim. 67b), u Stulićevu (kod odavna, u Vukovu (antiquitas) rječ-*

nku. Objavit ću od davnina što se zgodi. I. Dordić, salt. 258. Objavlja se jedna zvijezda u istoku od davnina prorokovana. B. Zuzeri 158a. Mikea od davnina tako bješe najvistoj. S. Rosa 35b. Od davnina jur darova nam srce svoje. I. M. Mattei 169. Da su se u ñemu dizale bune od davnina. D. Daničić, jezdr. 14, 15. Vajala da ima znak na blagu da je od davnina, te mu nema živa gospodara. V. Bogišić, zbor. 407. od davnijih davnina: A od starijih još davnina sve ovo u duhu proročanskomu sveti Job gledajñi. B. Zuzeri 62b.

DAVNINOST, *f.* vidi davnina, davnost. — *samo u Voltigjinu rječniku u kom stoji uz davnina. — nepouzdanu.*

DAVNO, *adv.* vidi davan pod 3.

DAVNOLETAN, *davnoletna, adj.* davan, star. — *Složeno od osnova adj. davan i supst. leto sufixsom ant. — Samo u Stulićevu rječniku (annosus, antiquus).*

DAVNORODITELI, *davnoroditelj, m. pl.* majores, djedovi, pradjedovi, stari. — *Složeno od osnove adj. davan i supst. roditelj. — Samo u Stulićevu rječniku gdje stoji da je uzeto iz pisca Dordića. — nije sasna pouzdana riječ.*

DAVNORODITELSKI, *adj.* koji pripada davnoroditeljima. — *Samo u Stulićevu rječniku. — nepouzdanu.*

DAVNOST, *davnosti, f.* antiquitas, vetustas, osobina stvari što je darna, starost, starina. isporodi davnina. — *Ime apstraktno što postaje od osnove adjektiva davan sufixsom osta. — Dolazi od xvi vijeka, a između rječnika u Mikañinu (davnina, davnost, 61a), u Belinu (po dubrovačkom gororu davnos, davnosti, antiquitas. 87b, diurnitas. 443a, 727a), u Bjelostjencu, u Stulićevu. Radi mnogodavne i stare davnosti. Š. Budinić, sum. 66b. Ta obćaj potvrđen je dugotom i davnostiju mnogoga vremena. 83b. Biće od vremena, plemenito jeste također čića davnosti. A. d. Bella, razg. 5b. Koje sve stvari imaju svjedožbe davnosti svoje. J. Matović 240.*

DAVNOVIJEKA, *adv.* pridem, davno. — *riječ je sastavljena, te je shvaćena kao genitiv složena imena davnovijek kojemu nema potvrde, ili je pokarena od od davnna vijeka. — Dolazi samo u jednoga pisca xvii vijeka. Gdi se teška nježla buna i smuća, da ne začu ni sgodi se davnovijeka huda i veća. G. Palmotić 3, 79a. Davnovijeka mi žudimo što i vi sada naglo istete. 3, 109a*

DAVNOVIT, *adj.* davan. samo u jednoga pisca xvii vijeka. Svi zenu se iz korena davnovitih Dragoslava. J. Kavañin 159b.

DAVNOŽELAN, *davnoželna, adj.* samo u Stulićevu rječniku gdje je prevedeno multum vel diu desideratus. — *nepouzdanu.*

DAVŃAC, *m.* zemlja pod vinogradom u Srbiji u kneževskom okrugu. Vinograd u Davñacu. Sr. nov. 1875, 315.

DAVŃAHAN, *davnahna, i davnahan, davnahna, adj.* dem. davan. samo u Stulićevu rječniku.

DAVŃAN, *m.* Damianus, pokareno od Damñan koje vidi. — *u jednoga pisca bošnjaka xviii vijeka. Sveti Kuzma i Davñan. S. Margitić, isp. xxi.*

DAVŃAŠAN, *vidi davnahan.*

DAVŃAŠŃI, *adj.* vidi davnasni. — *Postaje od davnii kako davnasni od davnii. — Dolazi xviii vijeka a nije u nijednom rječniku. Najveće*

i najdavnije crkve. A. Bačić 168. Davništvo istorije ukazuju. 326. Ovo je običaj davnjaši. J. Banovac, razg. 266. Davnjaši jelinski stilovori. D. Obradović, basn. 291.

DAYNEN, *adj.* davan. — *načieno je kao da je part. praet. pass. glagola* davmiti kojemu nema potvrde. zato u *jednoga pisca prošloga vijeka* (vidi zadnji primjer) pisano je davnjen. — *Dolazi od xvi do xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (antiquus⁸⁷, 87^b, annosus⁸⁵, inveteratus⁸⁴, 416^a) i u *Staličeru*. — *Komp. davnjeniji u Belinu rječniku* 88^a; treba čitati davnjeniji i u *otom primjeru*: Nijedan se ni način od pisma davnjeni ni stariji ne veli. D. Rašina vn^a. — *Meu kojima došadih mi na ruku* nekoliko moja davnjena skladanja. H. Lucić 185. Znam, da jih (pismi) češ kako no srčeni i davnjeni prijatel' moj prijati. 186. Ako l' jim biše rod i kuća davnjena, bihu li jur izrod svojega plemena? 241. Jure pokripi od truda davnjena tvoj život prilipi, gospoje česmena. 249. Mnogi od starih davnjenih grčkih mudraca. D. Rašina vn^b. U srcu mem stoji nenavis davnjena. D. Zlatarić 30^b. On u čačka svoga vrvi stan davnjeni. 33^a. Starostavnik kô da 'e davnjen. J. Kavašin 120^a. Jeli davnjen u crkvi običaj vode blagoslovene? Pridavnjen. Blago turl. 38^a.

DAVNI, *adj.* davnj. — *Postoje kao kod davan, ali suksom i. n. može biti da je praslavenski riječ, isporodi češ. davnj.* — *Potvrđeno je od xvi do xviii vijeka, a između rječnika dolazi u Belinu* (priscus⁸⁵, 585^b, vetustus⁸⁷, diuturnus⁸⁷, 727^a, vetus, pervetus⁸⁷, 754^b, annosus⁸⁵, inveteratus⁸⁴, 416^a, requitus⁸⁶, 706^b) i u *Staličeru*. a) o vremenu. isporodi davan pod 1, a). vrijeme: Od davnjih vremena. M. Držić 23. Blizu tihjeh brojena davnijeh od zlata. I. Gundulić 148. U davnje vrijeme. J. Matović 260. 294. — *doba*: Plod davnega ja sam doba. G. Palmotić 2, 449. U davnje doba. I. Đorđić, ben. S. Motrečić ona davnja doba. S. Rosa iv. Koja u davnje doba zapovijedaše Zudjelina. J. Matović 164. — *vijek*: I promada je to mreina davnjeg vika i godina. V. Došen 119^a. — *ljet*: Još u davnja lita. J. Arnošević 111. K svjetlosti davnijeh ljeta. B. Bettera. or. 12. — *dan*: Kako si prisegal otcem našijem od davnih dan. N. Rašina 163^a, mich. 7, 20. Ništa sobome promijenil još se ni' od onih davnih dni. F. Lukarević 183. — *b*) o stvari uopće. aa) stvar je davno bila. isporodi davan pod 1, b) aa). Jer kad vidu ljeposti prislavnoga obraza, čuju njeke krepjosti od davnega poraza. S. Menčetić 326. O rvanje Pelopovo davnje i trudno. D. Zlatarić 12^a. U staroga luku grada (Atene), koga davnje slave rese. I. Gundulić 368. Istinata je da davnja riječ. P. Kanavčić, iv. 223. Vapi osvetu davnji grijeh. I. Đorđić, salt. 380. Davnje mrtvo tilo, o kojemu nije spomene. 476. U davnjoj crkvi, to jest u početku crkve. J. Matović 292. — *bb*) stvar je odavno. isporodi davan pod 1, b) bb). Iz Italacije iz davnega i staroga grada koga Ni kraj sazidati i sfojim jimenom zvati čini. P. Zorančić 19^a. U gradu Sarverju hrani se jedan krst davnji. B. Kašić, fran. 201. Svetliste on (redovnik) najprije po običaji davnjoj čini. I. Gundulić 163. Tako davnji dub, ki žile utvrdi od vik sred plhinina, krepak stoji na sve sile plasih vjetar, zlih godina. 372. Razlog iste da utvrdi se naša davnja vjera veće. G. Palmotić 2, 170. On ispunu moje davnje požude. I. Đorđić, ben. 43. Da bi odagnao oblast zmaja davnega. J. Matović 173. Već ga ista ne ustavi svojju davnju smirit' želju. P. Soroković 594^b. — *c*) o čeladetu. aa) čelade je davno žirfelo. isporodi davan pod 1, c) aa). Ine

prislavno Osmana davnega pusti. I. T. Mrnavić, osm. 60. Još njegova fale dida i davnega sukunidida. V. Došen 35^b. Davnji pisaoi našega zakona. J. Matović 121. — *pl. davnj kao supst. može značiti stari, praoci*. Ako je istina što davnji rekose. G. Držić 392. — *bb*) o čeladetu još žiru. aa) davnji znači isto što star. isporodi davan pod 1, c) bb) aa). Ocem zovemo starije i davnje. J. Matović 369. — *bbb*) o osobini koja odavnu pripada čeladetu ili onomu što se kao čelade misli. isporodi davan pod 1, c) bb) bbb). Od davnega ljudskoga neprijatelja. I. Đorđić, ben. 80.

DAVNIŠNI, *adj.* davnj, davnjaši. — *Samo na jednom mjestu u jednoga pisca xviii vijeka; ali bi mogla biti i štamparska pogreška po tome što u onoga samoga pisca često dolazi davnjaši*. Protiva običaju davnjišjemu svete crkve. A. Bačić 329.

DAVOLA, *f.* žensko ime xiii vijeka. dolazi u jednom spomeniku latinski pisanome. Servorum et ancillarum nomina: Davola... Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 149. (1269).

1. DAVOR, *m.* pisano i Davori. shvaćeno je kao da je ime nekakvu bogu u staroj slavenskoj mitologiji, i nalazi se latinski prevedeno Mars. — *Postaje nepoznato. — isporodi davori*. — *Dolazi (latinski) od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjencu, u Jambriševcu, u Voltigijnu* (u sva tri: Davori 'Mars'). 'Romani si gudeim colerunt anserem, ... Illyrici Davori' ... F. Glavinčić, evit. iv. Naši su se stari pre nekoliko stotina godina kladali Davoru i Koleđu. D. Obradović, basn. 191. Mars je Davor, on utorka nosi. J. S. Rejković 10. Kad je Kadam pogubio vrelskog čuvara i Davora razgrijivio gluhojvemu. Osvetn. 2, 60.

2. DAVOR, *m.* šeka igra. u Banatu. Javor 1880. 118.

3. DAVOR, *interj.* vidi 2. davori.

1. DAVORI, *vidi* 1. Davor.

2. DAVORI, *interj.* uzvik koji najobičnije pokazuje žalost a uz nu često i prijevok: riječ prijetnu, radost, čuđenje. stoji gotovo svagda pred vokativom onoga (čeladetu ili stvari) s čim se govori. — *Postaje nije poznato. oblik je, kao da je impt. kakva glagola davoriti, ali tomu glagolu sa značenjem koje bi onda imao, nema potvrde. ne može se ni znati, jeli u kakvoj svezi s nejasnijem imenom Davor. — Često stoji ulovjeno: davori davori. — od prošloga vijeka dolazi i okrieno davor. — pred sobom ima gljedak i drugih riječi: interjekcija i konjunkcija, kao a (vidi a pod 1, S. a), ali. aj. ej. oj. — Dolazi od xvi vijeka a između rječnika u Bjelostjencu (Davori junački sine! cum aliquem mirantur, vel aniantur^{66b}), u Staličeru (kod davoriti: Davori čovjeka! o virum heroicum! o virum strenuum⁶⁷), u Vukovu. a) u žalosti: Tuj grješnici čuše teij riječi koje im reče gospodin bog i padoše hecin na zemlju i zanpise glasom strašnjijem i žalosnijem i čemernijem govoreći Davori davori staništa naša zla i pomrka i smrdleča! nma-homo nevolni grješnici da ti smo ispatili i slobodni od onijeh muka a mi gorijem pristupamo! Zborn. 126^a. Upi glasom žalosnijem da te ne ostavi, takoj rekuć: Davori jubo moja I-use, ne odhodi na dalek od mene! 151^a. Turcin u ovake se tužbe oglasi: Ah, davori družbo mila, poznate li mjesta kleta gdi neizmijerna naša sila minutoga pade ljeta? I. Gundulić 321. A davori, davori, Milice Lazarovice, koga si olpravila veće nečeš pričekati! Nar. pjes. mikl. beitr. 25.*

Oj davori, ti Kosovo ravno! šta si danas dočeka-
kalo tužno, da Arapi sad po tebi sude! Nar.
pjes. vuk. 2, 421. — *okrieno davor*: Davor' lice,
davor' brigo moja! da ja znadem, moje belo lice,
da će tebe star vojno ljubiti... 1, 290. Davor
lice ne ostalo pusto! davno li si i ti ostanulo
ne grleno i ne objubljeno! Nar. pjes. herc. vuk. 46.
Davor, davor, moja desna ruko, kome li ćeš
skoro jastuk biti. Nar. pjes. vil. 1866. 801. Davori,
1) ej! n. p. davori starosti davori! davori
pusta crna gorice, dosta li sam po tebojevao!
Vuk, rječ. 109b. — *b) u žalosti a s prijekom*.
Vojevođa klikovaše: stani jure, košu, stani jure,
brzi košu, oj davori košu, da bi, košu, zaginuo!
kako no je meni tebe čiča zaginuo! Nar. pjes.
hekt. 20. Tere to mi Radosavu Siverincu kliko-
vahu: Aj davori davori Radosave Siverincu, mno-
zim ti nam si crno ruho postavio! 21. Jedna
časti dostojna žena meni se prikaza i reče: Davori,
davori, moj Zorane, kako turujajuć greš!
P. Zoranić 64a. Ah davori! slavni Otmane i vi
silni cari ostali; sad viteze vid'te izbrane kijeh
ste vašom djecom zvali, gdje ih dijete s prijeko
žeje bjelodano koje i davi! I. Gundulić 516. Poče
ti mi vitez Mitar tuj djevojku proklinjati: Davori
mi djevojko, bud prokleta sreća tvoja! dali hoćeš
ti danas do dva brata pogubiti! Nar. pjes. bog.
115. Ej davori takvi domaćine koji piješ a kuća
ti gine! M. A. Rejković, sat. E 4a. Pa govori si-
rotina devojka: A davori! da mi do gospodaru! ja
što si se na me najutio? Nar. pjes. vuk. 3, 496.
— *okrieno davor*: Davor', Šaro, davor' dobro
moje! Još mi nigda posrnuo nisi, a danas mi
poče posrtati! Nar. pjes. vuk. 2, 439. Davor kulo
ostala mu pusta! lani sam te pustu načinio, pa
si letos meni propakala! Ogled sr. 148. On pro-
kline bega Osman-bega: Davor beže, sam te bog
ubio, što si mene met'no u tammicu. Nar. pjes.
kras. 1, 11. — *c) u prijebit*: Al' davori, Jankovo
kopile! baš da imaš sokolova krila, ne bi perje
pronijelo mesa. Nar. pjes. vuk. 2, 597. Davori.
2) počekaj! n. p. davori Božo davori! uhvatiću
ja tebe (mati govori djetetu, kad što skrivi pa
uteče). Vuk, rječ. 109b. — *d) u čulu*. Davor,
bože, krasni mladožeña! I. Zaničić 36. Davor
pobre, čudnjige čudesa! 181. Davor, bābo, baš si
ti sotona! odkuda ti taj nauk imadeš? M. A.
Rejković, sat. F 3b. — *čudenie je i u ovom*
primjeru u kojem nema rotativa: Udi! poče misliti:
Davori, tko ima biti ondi posaden? F. Lastrić,
ned. 163b. — *e) u radosti*. Ovaki je glas pustio
u veselju prem veliku: Davori mi, ah! davori,
svijetli grade Dubrovniče, tebe tresna ne obori,
kad ovako čestit niče. J. Palmotić 170.

1. DAVORIJA, *f. riječ ne sasna jasna kao i*
davor i davori od kojih postaje. prvo joj je zna-
čenje pjesma, a u naše vrijeme (može biti s toga
što je narod shvatio da postaje od tur. davul,
bubai) znači tursku muziku.

1. pjesma, jamačno narodna, a može biti i
koja osobita vrsta, s tjem značenjem dolazi od
xvii vijeka i u Stalićevu rječniku. A poju mu
davorije. P. Kanavelić, iv. 337. Davoriju svoju
ovako svršio kramar bješe. J. Palmotić 172.
Pod čanguru davorije izpijeva. (Z). Poslov. danić.
96. To ja sve sam pomlivo izradio iz davorija i
svidožbe staraca. And. Kačić, razg. I. Zaigraše
kože niz Graovo, zapivaše turske davorije. 240a.
Braće moja i družino redom, vi ostav'te vašu
lakrdiju, poslušajte našu davoriju! Nar. pjes. vil.
1867. 284b. — *stoji kao apozicija* uz pjesma:
Svoj gospodi grada Dubrovnička čast i dika, slava
privelika i junačka pjesma davorija. And. Kačić,
razg. 178b. To svidože pjesme davorije. 205a.

2. pl. davorije, turska muzika, dambulhana. u
naše vrijeme i u Vukovu rječniku (davorije, f. pl.
„allerlei musik zusammen", „concertus"). Bubbneve
i davorije turske udarati pustiše. Golubica 5, 227.
(1811). Začuše se svatske davorije. Nar. pjes. vuk.
3, 519. Ugasite svatske davorije. 3, 520. Vojnici
pjesme zakliktaše, udariše jasne davorije. Nar.
pjes. kras. 1, 177. — u *jednoga pisca iz Bosne*
u sing. Svirka ciknu, davorija riknu. Osvetn.
2, 119. Bojni top ogañ naložiše a udari davorija
banda. 2, 128.

3. na jednom mjestu u narodnoj pjesmi tuma-
čeno je: velika tambura. Eto ti jednoga vojnika,
i on nosi tursku davoriju, davoriju veliku tam-
buru, pa je daje Amelici Trivi. Nar. pjes. kras.
1, 187.

2. DAVORIJA, *m. prezime u naše vrijeme.*
Šem. karlov. 1883. 71. — *isporedi predašće.*

DAVORIKA, *f. pokvareno lovorika (koje vidi)*
možebiti po drugom imenu davori. u naše vri-
jeme. Lorber, a kaže se lovorika i davorika,
Laurus nobilis L. D. Popović, poznav. robe. 331.

DAVORITI, *davorim, impf. pjevati davoriju.*
— *Postaje od Davor ili od davori. vidi davorija.*
— *Dolazi na jednom mjestu xviii vijeka i kod*
jednoga pisca u naše vrijeme, a između rječnika
u Stalićevu (cantare, canere). Neg je meni da-
voritii sad od Petra velikoga. J. Kavañin 267b.
Vijte vijence, plotite kitice, davorite plačne po-
skočice. G. Martić u Nar. pjes. juk. 28.

DAVORITO, *interj. vidi 2. davori.* — u *naše*
vrijeme u jednoj narodnoj pjesmi. Davorito, Go-
lotiño Use! što ti ciniš dobra doru svoga. Nar.
pjes. marj. 118. Davorito, Golotino Use! kako mo-
reš košu kindisati, kad je tebi dorat obosio? 119.

DAVOR-POLE, *n. ime nekakvu pošu u na-*
rodnoj pjesmi. Dušan silni pokupio vojsku kad
je bio Carigrad blizu do široka polja Davor-
polja. Nar. pjes. petr. 3, 105.

DAVRAN, *vidi dadan.*

DÄVRANA, *interj. drži se! ne daj se! ne baj*
se! od tur. glagola davranmak, podignuti se,
ohrabriti se. isporodi dajana i davranisati se. —
dolazi i okrieno dävran. — u naše vrijeme. Da-
vrana, drž se, neđaj se. Davran' doru, dävran'
dobro moje (isporedi davori). I. Stojanović.

DAVRANISATI SE, *davranisēm se, pf. po-*
staje vidi kod davorana. u naše vrijeme. a) po-
dignuti se: Odatle (čela) poleti te padne na to-
polov list, a on se stane tresiti da jedna čela
spadno na zemlju. Odatle se opet davranishe te
padne na tamjanovo drvo. Nar. prip. vil. 1867.
655. — *b) otresti se. n. p.* Jedva se davranisah.
I. Stojanović. — *c) oporaviti se. u Gruži.* P. S.
Đorđević.

DAVSKI, *adj.* Po Žovann Potopanu davskomu.
Mon. serb. 250. (1400). *Po svoj prilici treba*
čitati drėvskomu. vidi Danićev rječnik kod
davskiy.

DAVUČIJA, *vidi davugija.*

DAVUGIJA, *m. ko čini davu, tužitelj, tur. da-*
vağy. — Akc. se mijenja u gen. pl. davugijā. —
U jednoga pisca prošloga vijeka (F. Lastrića)
uz davugija nalazi se pisano i davučija i davu-
žija. — Dolazi od xvii vijeka (najprije u Mi-
kofo), a između rječnika u Mikalñnu (tko se
pravda, davugija „litigator". 448b) i u Vukovu
(„accusator"). Ti si ondi davugija iliti parbac. (F.
Lastrić, od' 66. Koliko ćeš mlogo i strahoviti h)
davučija ili ti paraca i svidoka suprot tebi imati.
ned. 214b. Da će svi dvorani nebeski i sva stvo-

renja suprot tebi biti davuđije iliti parci. 29^a. Oni će ti dakle biti davuđije iliti parci: oni će te osvađati i priti. 30^b. Na njih će doći mloge davuđije. Nar. pjes. vuk. 4, 384. Kad kadlja začuje davuđije. nar. vuk. 170. Pozove je sud i sve davuđije skupa dođu na babu. Nar. prip. vrč. 7. — *i u širem smislu ko vodi s kim pravdu*: Jedan od dvije parnice u sudu. V. Vrčević, nar. prip. 223. Advokati ili davuđije. igre. 9.

DAVURLANA, *f. svatovska (ciganska) svirka*. V. Vrčević, nar. prip. 223. — *postaje vidi kod dambuhlana*.

DAVUŽLIJA, *vidi davuđija*.

DÁZDÁR, *vidi dizdar. od xv do xvii vijeka i u Daničićevu rječniku*. Novoskoma dizdaru. Mon. serb. 528. (1483). Od nase dazdara kliško. Starine 10, 9. (1558). Od nas, Hasan aze dazdara kostajničkoga. Starine 11, 78. (1600—1602).

DAŽBA, *f. veštalaj, dača, danak, u jednoga pisca našega vremena*. I porez i druge dažbe razrezivali su tako. M. Đ. Miličević, živ. serb. 1, 38.

DÁŽD, *dažda, m. pluvia, kiša. — Akc. kakav je u gen. takav je u svijem oblicima, osim nom. i acc. sing., roc.*: dážde, dáždi, gen. pl. dážlđ. u Vukovu je rječniku grješkomo bifežon akc.: dážd, dážda. — *U prva vremena pisalo se dážd; a kod čakavaca mj. žd stoji ili žj: dážd kod kojega može otpasti krajnje j (drugo je što kod Dubrovčana u nom. i acc. sing. otpada d), gen. dažja; ili žd: dážd, dažda; tako je u jednoga pisca čakavca, Glavinica, a nerijetko i u zapadnom gorovu kod štokavaca, n. p. namisto dažda. I. J. P. Lučić, razg. 105. — a stoji mj. negdašnja r. — Rječ je praslavenska, isporodi stslav. dáždъ, rus. дождь, češ. déšť, polj. deszcz. — Korijen je indoevropski dugh ili dhugh, dojiti, mošti (ne dbadli, od kojega bi postalo dađ, vidi Đ. Daničić, osn. 58, F. Miklošič, vergl. gramm. 1, 284), snskr. duh, slav. dъzъ, od oroga postaje snkskom dъjъ; pa se zdъjъ po obcin zakonima pretvara u ždъ.*

— *Štokavci (dajbudi od xvi vijeka) već ne sjećaju da je sersetak ždъ bio mek; zato u instr. govore i pišu daždom. ridi Đ. Rašina 79^a. D. Zlatarić 66^b. I. Gundulić 476. 543. za daždom. A. d. Bella, rječ. 566^b. istina, u piscat čakavca prošloga vijeka, Kavačina, dolazi daždem 166^a. 473^a. 563^b, ali je po svoj prilici grješkomo tako stampano, a u rukopisu vađa da je daždem. po tom bi trebalo da je roc. dažde, ali u jednoga pisca xviii vijeka stoji daždli. B. Pavlović 44. narod (u Dubrovniku i bližnim mjestima gdje se još ova riječ uzdržala) ne umeće u plur. ni ov ni ev, ali je Daničić upotrebio jednom nom. pl.: daždevi. Pjesma nad pjesmama 2, 11. — U svijem je rječnicima: u Vrančićevu dažj (imber, pluvia), u Mikičinu daž i dažd, u Belinu dažd i daž, gen. dažda 566^b, u Bjelostjenčevu dažd i kajkarski dežd, u Jambrešićevu dežd, u Voltigijinu daž, dažja i dažd, dažda, u Stučićevu dažd i daž, gen. dažda, u Vukovu dažd a dolato je da se govori po jugozapadnijem krajevima, u Daničićevu dáždъ. a) u pravom smislu. (Bog) šalje svoj dažj svrhu nevadnikov i grišnikov. Transit. 71. Daž s praba. Korizm. 4^b. (Bog) dažj daždem svojim. 36^b. Ako vidiš (u snu) dažd, toj prilikuje zalihost od svega dobra. Zborn. 136^b. Danas je sunce, a zautra daž. 147^a. Ku (ružju) ne sja sunačce ni sladi daž s rosom. Š. Menčetić 145. Svak vidi, er zima, gospoje, i ti znaš, da ino ne ima neg vjetre, mraz i daž. N. Naješković 2, 44. Daž zemji branu daje. M. Držić 18. Slava koju želi duša moja kako suha zemlja tibi daž. A. Gučetić, roz. jez. 182. Aer biti će*

bez vjetara i dažd. M. Orbin 260. Bog tih i zadovoljan pada dažd. F. Glavinčić 400^b. Po vihru nasliđuje tišina na po dažju suša. A. Georgiceo, pril. 72. Dan miran sine iza dažla plaha i duga. G. Palmotić 2, 17. On ki zemlji dažd podava. I. Ivanišević 24. Vitri, gradi, dažji i slano. 25^a. Daž priki (prije)ki, imbus, imber^a. J. Mikajla, rječ. 58^a. Niti biše dažja ki bi ju namočiti. P. Radovčić, ist. 23. Da t' ginsturu daž napuni. A. Vitaljić, ost. 9. Nebo zemlju poji svojijem rosam i daždima. I. V. Bunić, mand. 27. Sitni dažd, imber tenuis^a. Nagli dažd, plahi dažd, imbus^a. A. d. Bella, rječ. 566^b. U daždju sionu sva se uduši zemlja. I. Đorđić, uzd. 10. Taj srećni dažd dopade same baštine kaluderske. ben. 184. Noseći razloge da Skenderbeg po snigu, daždju i ledu Turke lašnje može loviti nego po lipu vremenu. And. Kačić, razg. 107. Poslavši daž ugodni i obilat. kor. 149. Molitvama dažd izprosio je. I. Velikanović, uput. 1, 93. Plus daždja „effusio pluviae^a“ nalegli su dažli „continuant imbres^a“. J. Stulli, rječ. 106^a. Za dažd i za smrt ne treba boga moliti, sami će doći. Nar. posl. vuk. 83. Letni je dažd ka' i vojska. 172. — u poeziji shvaćeno kao čelade: Većali su s morem vitri, dažji, snizi, gradi, gromi, da te svaki njih naskoči. M. Pelegrinović 192. Nijo čudo da te tvori grom, daž, oblak. I. Đorđić, ben. 57. — b) zove se daždom, kad se govori da pada s neba što drugo nego voda. ono što pada stoji uz dažd: aa) u gen., obično, ako je jedno samo ime, s prijedlogom od: Gove se satvori sad orlom, sad volom, sad daždom od zlata. Đ. Rašina 79^a. Gdi (u paklu) ore potop teških sila daždi i ognja, gradi od strija. I. Gundulić 236. Dažd od krvi. J. Mikajla, rječ. 58^a. Na prisastju jačea boga dažli krvi padati će. J. Kavačina 559^b. Daždem ognja nebeskoga. 563^b. — bb) u adj. Jove zlatim daždem se i volom satvori rogatim, labutom i orlom. H. Lucić 195. Snuce u istok vratit mogu, s neba dozvat daž krvavi. G. Palmotić 2, 432. Ne ktje podnit zloće take ki trjeskovim vas svijet stresa, neg ognjeno spasti oblake i goruštđ s nebesa. 3, 51^b. Gradova, vrh kih smrala dažd ognjeni s nebesa pada. J. Kavačina 564^a. Krvavi dažd. zlatni dažd. A. d. Bella, rječ. 566^b. — c) u prenesenom, ipebotičkom smislu kod pjesnika od xvi do xviii vijeka znači veliko mnoštvo. u tom su pisci išli za talijanskom literaturom xvi i xvii vijeka. ono od čega biva dažd izrečeno je kao kod b). Ni. ni. od suz daž ov ki bruzji. P. Zoranić 4^b. Daž od leške krvi lijeva (Sokolica), topeć nješta bližna daja. I. Gundulić 410. Po prozorijeh sa svojih strana djevojčice lijepe sjajni, i od razlika svijetla izbrana dažde obilno propisaju. 422. S krvavijem se daždjom ore (sablje). 543. Skuplen oblak zlatnijeh prama proli obilne dažde svoje. 547. Daždem od suz mojih. M. Jerković 70. Prolijeva se krv junačka juto u daždju s obje strane. J. Palmotić 361. Gust prosuše dažd od strijela. 363. Ne kaže plaćno lice groznijeh suza u daždima. B. Betora, or. 15. Da daždite rusijem daždjem svete krvi. A. Vitaljić, ost. 233. Uz plač jedne pokornice i ne suza dažd će-titi. I. V. Bunić, mand. 42. Da (puk) okisue daždem znoj velikoga. J. Kavačina 173^a. — d) duhovnjem stvarima: Ljubavi, prolji svom vlasti dažde od slasti. J. Palmotić 431. Svetotajnijeh daž milosti. I. Đorđić, salt. 217. — e) u daždju se govori da au) pada: Kako pada snig i daž s neba. Bernardin 20^a. isat. 55, 10. Biše pal velik daž i grad. Mon. oroit. 231. (1529). Iz koga (oblaka) padaju dažji, snizi. P. Hektorović 15. Do sada sunačce ne dođe, nego dažd sve pada,

N. Naješković 2, 55. Prem ako je dažd iliiti kiša padala. A. Kanižlić, kam. 283. Krvav dažd padaše. Nar. pjes. istr. 2, 24. Da ne padne dažd na zemlju. Vuk, otkr. jv. 11, 6. — *ide, hodi, gre*: Kada dažd ide. Zborn. 20a. U temu ja čuju, gdje tih gre daž s nebi. N. Naješković 2, 61. Kad bi mnogi dažd hodio. P. Knežević, pism. 174. Kada dažd ide oli pada s neba. M. Dobretić 21. — *shodi, side*: Kako shodi dažd i snijeg s neba. N. Rašina 43b. isai. 55, 10. I side daž i dodoše rijeke. S. Rosa 80b. — *nahodi*: Dažd nahodi, tebe korjen raste. Nar. pjes. vuk. 1, 74. Otkud vama letni dažd nahodi? 3, 219. — *daždi*: Sviijem kolicijem (*bog*) čini da sunce sja, da dažd daždi. M. Divković, nauk 51b. — *lijeva*, *plivijeva se*: Posvud okolo velik prolivaše se dažd. F. Glavinčić, cvit. 184a. Kada s neba počnu ljevati daždava. V. M. Gučetić 192. — *kropi*: Iz nega daž kropi. M. Marulić 31. — *bije*: Nije leden vik Dunaj, ni s neba daž bije. D. Rašina 118a. — *meće*: U nu daždi vijek ne meće, grom ne prijeti. J. Kavačin 487a. — *udara*: Iz nebesa sitan dažd udara. Nar. pjes. vuk. 2, 329. — *bb) mine, prestane itd.* Čim ovi mine daž i sunce nam sine. N. Naješković 2, 62. Pristati dažd pluvijam desinere. A. d. Bella, rječ. 700b. Za dosta je tebe zvati da dažd hodi i pristaje. P. Knežević, pism. 136.

DAŽDA, *f. vidi dažd, od kojega je postalo u naše vrijeme, ali dolazi samo u pjesmama i pripovijetkama, a ne čuje se u sruđanem gororu. u Vukovu je rječniku u kom je bičeno da je stajalo. Te ne pada dažda iz oblaka, plaha dažda, niti rosa tila. Nar. pjes. vuk. 2, 3. Udariče dažda iz oblaka. 3, 46. Tri dažde, tri letne kiše (u pripovijeci). Vuk, rječ. kod dažda.*

DAŽDAN, *dažna, udj. pluvius, što pripada daždu, što postaje od dažda. — Staroslovenski glasi daždanz; mješte v u nom. sing., i u acc. kad je isti kao nom., stoji a, a u ostalijem oblicima v ispada bez traga. — Slovo d kad ostaje među dva konsonanta ispada: ispada dakle u srijem oblicima, osim nom. sing. m., i acc., kad je isti kao nom. — Postaje od osnovne imena dažd sufixskom anz. — Može biti da je odarna postalo, ali se ne nalazi nego u dva primjera xvii i xviii vijeka (u oba je napisano d u srijedi suprot pravila kazana sprjeda) i u Stuličevu rječniku (dažan, dažni i daždan, daždni). Kakono teku daždne vode niz strjehe od kuća P. B. Bakšić 135. Kakono teku daždne vode niz strihe od kuća. M. Lokušić 106.*

DAŽDANSKŌ, *Daždanskŏga, n. seoce u Bosni u sarajevskom okrugu, u rivočkom kotaru. Statist. 26.*

DAŽDAREVO, *n selo u Bosni u zvrničkom okrugu, u bjelinskom kotaru. Statist. 84.*

DAŽDATI, *vidi daždjeti. ima potvrde samo infinitivu i aoristu 3 sing. — Dolazi samo u jednoga pisca čakarca xvi vijeka i u Franciževu rječniku (daždjati „pluere“). 3 dni dažda krviju. S. Kozčić 19b.*

DAŽDEN, *adj. vidi daždan. — Postaje od osnovne imena dažd sufixskom enz. — Dolazi u dva primjera xvi i xvii vijeka, u izmudu rječniku u Bjelostjencu i u Jambriševcu (u obudru kajkavski dežden). Od zgar polijevam daždne vodice. M. Vetranić 1, 354. (Da smena) ne smakne potop daždani. I. Bandulavić 297b.*

DAŽDENAĀK, *vidi daždovnik.*

DAŽDEV, *adj. postaje od osnovne imena dažd posesivnijem sufixskom evz (ne ovz, jer se je zd shrucalo kao da je neko slovo). a) pluvius, što*

pripada daždu, što postaje od dažda, daždan. na dva mjesta xvi i xvii vijeka: Voda daždeva, tko ju navodi na svoju zemlju... Stat. polj. ark. 5, 293. Pijesak morski, kapi daždeva i dni od počela svijeta tko je izbio? M. Divković, bes. 360a. — b) pluviosus, daždilj, kišovit. u jednom rukopisu xvi vijeka: Ašte budets kolēda v nedelju, to budets lēto vetrno a jesen daždeva... Ašte budets kolēda vi srēde, to javit se zyma snežana i zla, prolētuje daždevo. Star. 10, 118. (1500—1501).

DAŽDEVAN, *daždvena, adj. pluvius, pluviosus. pisano daždvenz dolazi u drje knjige pisane crkvenijem jezikom (starija je xvii vijeka), a pisano daždvan u Stuličevu rječniku (pluviosus, imbricus, pluvius' a stoji još da je uzeto iz brevijara) i u naše vrijeme (dažjevan) kod čakavaca postaje od osnovne dažddev sufixskom inz. a) pluvius, daždan. Strēly jako kaple daždvenjuje idēahu. Danilo 312. — b) daždilj, kišovit. Bz nedēln ašte budets roždstvo Hristovo, zima dobra, lēto vedro, žetva daždvena... Bz vtornik ašte budets roždstvo Hristovo, zima snežana, prolētuje daždveno. Starine 10, 117. Dažjevan, daždvena, kišan, n. p. daždveno je vrijeme. na Rūjeji. F. Filipić.*

DAŽDEVICA, *f. postaje od dažddev sufixskom ica. a) cisterna, ćutirna, gustijerna za dažnu, kišnu vodu. u piscu čakavca xvi vijeka (čakavski dažjevica). — isporēli daždjevica Pohvali perivoj, zide sve kolke, ... jednu živu vodu, i drugu, i tretu, s nimi dragovodu, dažjevicu petu. P. Hektorović 35. — b) aqua pluvialis, kišna voda. u Vukovu rječniku (s akcentom daždjevica, isporēdi kod dažda) gdje stoji da se govori u Sarajevu.*

DAŽDEVINA, *f. čakarski daždjevina. postaje od dažddev sufixskom ina. a) imber, kiša. u jednom primjeru xvi vijeka. Jare je zima minula, a daždjevine otidoše i odpravise se. Bernardin (1386), 93b. — b) procella, bura, oluja. u dva primjera xvii i xviii vijeka. Duh od daždjevina („spiritus procellarum“). B. Kašić, rit. 407. J. Banovac, blag 324.*

DAŽDEVSKI, *adj. pluvius, daždan. samo u jednom primjeru xvii vijeka u čakarskom obliku daždjevski. Daždjevski naplovi vode nalise. I. T. Mrnavić, osm. 106.*

DAŽDĀC, *daždica, m. dem. dažd, mali dažd. — Akc. kakav je u nom. sing., takav je u acc. sing. u ostalijem je oblicima onakav kakan je u gen. — Dolazi od xvi vijeka, a između rječnika u Belnu („imber tenuis“: 366b), u Stuličevu, u Vukovu. Priti će kakono daždic. N. Rašina 107b. os. 6, 3. Dočijem daždice zemlju svlaži. M. Vetranić 1, 15. Ku (zemlju) daždice taj poj. 1, 366. Da ove prvine polivaš daždice. B. Kašić, rit. 258. I maod daždice velik vjetar utazi. (D) Poslov. danij. 29. Daždice pokornijoh suza. B. Zuzeri 30a. U ponoći krvav daždice nade. Anđ. Kašić, razg. 209. kor. 471. Nije, pobro, daždice Kosovijem. Nar. pjes. vuk. 3, 219. Ne bijaše magla od daždica. 3, 304.*

DAŽDICE, *daždica, f. pl. hyades, sedam zvijezda na mjestu što se zove bikova glava. — Samo u Stuličevu rječniku gdje stoji da je uzeto iz brevijara. — rječ nepouzdanu, jamačno po grčkom imenu natičena.*

DAŽDIŪ, *daždica, m. dem. dažd. isporēli daždic samo u jednom primjeru xvi vijeka u čakarskom obliku daždje. Iz očiju daždje hitar kako potok da dol sica. M. Gazarović 75.*

DAŽDIKATI, *daždikam, impf. vidi daždikati.*

— Samo u Stuličevu rječniku. — ne sasna pozudano.

DAŽDITI, *vidi* dažjeti.

DAŽDIV, *adj.* pluviusius, pluivius. — Postaje od osnove *dažd* *glagola* dažjeti *sufiksom* iv. — Dolazi od xv rječnika (*vidi* preči primjer kod b)), a između rječnika u Mižalju (daždivo, pluiviusus), u Belinu (di pioggia imbricuis, 566^b, pivovoso, che cagiona o conduce pioggia pluivius, pivovoso, che abbonda di pioggia pluiviusus, 567^a, dan daždivi, dies pluivius, 569^b), u Voltigijinu (pivovoso, regnerisch), u Stuličevu, u Vukoru (pluiviusus s' dodatkom da se govori u Dubrovniku). — isporodi daživ, daždan, dažden, daždev, daževan, daždevski, daždivit. a) koji prouzrokuje, donosi dažd, koji je obilat daždom. o rjetru: Po nebesihj tako oblake tjeri i zgoni mrazni sjever, jug, daždivi. I. Gundulić 44. Daždovi vihar luti. G. Palmotić 3, 101^a. — o oblacima: U daždive oblake ograđeno sunce stane. G. Palmotić 3, 91^b. — o nebu: Uzdisahu k nebu da bi se ukazalo veće milostivo, daždivo. Čestitosti 42. 43. — o vremenu uopće i o osobitom vremenu u godini: Za zimom daždivom proljetje obilno. (D). Poslov. danić. 154. U daždivo vrijeme. I. Velikanović, uput. 3, 367. — b) koji pripada daždu, postaje od dažda. rijetko. Vrihu liih još pada daždiva vodica. M. Vetranić 1, 124. Voda daždiva iliti kišna. I. Velikanović, uput. 3, 20. — c) koji pada kao dažd, na način dažda. samo u jednoga pisca xviii vijeka, nije narodno i nevjersko sve popljini u daždivom plamun imaie. I. Đorđić, salt. 265. Teški rasap posla u građu koji na liih iz nenade u daždivom plamun pade. 358.

DAŽDIVICA, *f.* aqua pluvia, *vidi* daždevica *pod a)*. — Postaje od *adj.* daždiv *sufiksom* ica. — Samo u Stuličevu rječniku.

DAŽDJETI, dažđim, *impf.* plure, može imati pasivno i aktivno značenje. — Stoji mješte neglasnoga dažđiti kojemu nema potvrde, a ovo je postalo od starijega dažđiti, u tom je obliku praslavenska riječ (isporodi stslav. dažđiti i rus. дождити, s pasivnijem i aktivnijem značenjem, češ. deštiti pas., dštiti pas. i akt., pol. deszczęć pas., daždęć pas. i akt.), postaje od osnove dažd (*vidi* kod dažd) *sufiksom* i mješte oroga, za pasivno značenje bilo bi se nadati *sufiks* č, ali oraj nije mogao ostati za nekim glasom žd, pa ni obliku dažđati koji bi tjem postao nema poznane potvrde; *vidi* dažđati koje može biti kao iterativni *glagol*, postalo *sufiksom* a od osnove samoga dažđiti (žd = žd a čakavski žj); tako jamačno treba shvatiti praes. dražđajeti. F. Miklošić, lex.³ kod dažđati — uz dažđiti od xviii vijeka jarla se u južnom govoru kod Dubrovčana i norije oblik dažđjeti (M. Orbin 58. dažđjet G. Palmotić 3, 63^a. 111^a. 123^b) a xviii vijeka i dažđeti (*gor.* dažde D. Bašić 31b), čakavski glasi dažđjeti i (kod Glavinica) dažđiti. — Kod pisaca ne dolazi prije kraja xv vijeka (najstariji su primjeri i to s čakavskim oblikom u Marulića i u Bernardina), a između rječnika stoji u Mikulju (dažditi pluit, dažđiti mljeko lactis imber effuit), u Belinu (daždjeti pluit, 567^a, dažđjeti grad grandinac, 355^b), u Bjelostjencu (čakavski dažđiti plure: 2, 70^a), u Jambrošćevu (čakavski dažđiti plure), u Voltigijina (dažditi pivovre, diluvare regnen), u Stuličevu (dažditi za koje je kazano da je aceto iz hrcjara, i dažđjeti plure), u Vukoru (daždjeti plure) s dodatkom da se govori u Dubrovniku.

1. s pasivnijem značenjem.

i. impers. dažđi, dažd, kiša pada, šiši. a) s pra-

rijem značenjem o vodi što pada s neba iz oblaka. Ilija molitvomo moli da ne dažđi vrhu zemlje, i ne dažđi tri godišta i šest mjeseca. N. Rašina 134^a. jac. 5, 37. Zimi, kada dažđi. Zborn. 56^b. Ni dažđilo ni rosilo vrhu tebo uvijek veće. M. Vetranić 1, 254. Astrolog govori da ima dažđjeti. M. Orbin 58. Tu ne može dažđjet vijeku. G. Palmotić 3, 111^a. Koliko veće dažđi svrhu pržine, toliko se ona veće čini tvrda. P. Posilović, cviet. 85. Iz daleka se *vidi* oblak iz koga će dažđiti. (D). Poslov. danić. 31. Nigla nijesam prala da nije dažđilo. (D). 81. Strahovito dažđiti počo. And. Kačić, kor. 8. Koji sunce svoje izditi čini svrhu dobrih i zlih, dažđjeti svrhu pravetnijoh i nepravetnijoh. J. Matović 492. Četrdeset dni dažđijaše svrhu zemlje. E. Bogdanović 6. Kada dažđi, na putu je vode. Nar. pjes. istr. 2, 96. — b) u nepravom smislu, kad ne pada voda nego što drugo ime onoga što pada kao dažd stoji u instr. Čini dažđiti ognjem svrhu ouo pet gradova. J. Banovac, razg. 192.

2. pers. padati kao dažd. a) o pravom daždu. subjeat može biti dažd, voda: Kad će dažđjet daž čestiti, suhu zemlju da pomože? G. Palmotić 3, 123^b. Svit, kad je u staro vrijeme gleda, s neba voda gđi dažjaše. P. Vuletić 88. — b) o čem drugom što pada s neba isto kao dažd. n. p. mana: Po mani onoj, ka dažđjaše Julčoni v pustini. Korizm. 82^a. Četrdeset liti s nebes jim dažđi man. M. Marulić 23 Nm za branu sladku manu blagodarno dažđjet čini. G. Palmotić 3, 63^a. Slatka e mana jim dažđja. A. Vitičić, ist. 246^a. Kad im dažđjaše iz neba mana. E. Pavić, ogled. 117. Da se gostije slatkom manom, koja im dažđje s neba. D. Bašić 212^b. Oli čes iznači manu nebesku, koja dažđi u pustini. I. M. Mattei 101. — hleb (mana): Učiniću da vam dažđi iz neba hleb. D. Daničić, 2mojs. 16, 4. — grūd: Naglo dažđjeć grad ledeni i žerave kusi ognjeni. A. Vitičić, ist. 51^b. Da grude u gore nepodne dažđiti činite. J. Banovac, blag. 295. — trjeskovi: Daždjeti trjeskovi s nebesa, ter ih spradžili. A. d. Bella, razg. 20^a. — ogañ: Voda će tal žgati a ogañ dažđiti. I. Ivanišević 310. Osvetni ogañ vrli dažđeć s nebes sva poprlj J. Kavañin 412^b. — dažd krvavi: Gđje će dažd krvav s kamenjem dažđiti. M. Vetranić 1, 285. — kameñe: Poće iz neba dažđiti veliko kamenje. And. Kačić, kor. 112. 113. tako je i ovo: Daždjeći grad od kamenja. B. Kašić, fran. 119. — što mu drago drugo koje obično ne pada kao dažd: Oti drago prolitje, dažđi med s nebesi; razliko jur cvitje hvalde uresi. M. Držić 122. Dažditi će svrhu grešnika zamieće, ogañ i sumpor. M. Divković, bes. 20^ab. Još da bi poluge gvozdene dažđjele. (Z). Poslov. danić. 40. (Boj) čimvši dažđiti nima pupelice. I. J. P. Lučić, razg. 134. — c) u prućenom, ipebolničnom smislu o velikom mnoštvu stvari tjelesnijeh i duhovnijeh. *vidi* dažd *pod c)*. I eto niz liće rumeno i bilo jaše joj suzice dažđiti u krilo. H. Luteić 254. I suze ke vrile dažđjeć u hodile. P. Zoranić 23^b. Gli (im nebi) vrli duša pravednijeh dažđi obilno slatka mana od milosti božanstvene. I. Gundulić 192. Sjañ sabje, dažde strijele. 346. U obje vojske sa svih strana lete strijele, dažde raue. 316. Čaru junake odhrabreno rada od svijeta svaka strana, vojske mu od svud nebrojene dažde i mnostva oružana. 350. Tad s javora zelenoga rajska pića ja dažđiti. I. Ivanišević 207. Dažde iz višnijeh niemu strana svijeh đarova vode obilne. P. Kanavelli, iv. 119. Bez pristanka dažde strijele a i zima od olova. J. Palmotić 306. Ako ne dažđi duh ozgor s neba i užeće tebe istoga u ljubavi božjoj. M. Rudnić 51^a.

Brez pristanka dažde svrhu tvoje negova milosrdja. 285^a. Znoj čim daždi, perje sniježi. J. Kavačin 279^a. U taj mista dažde duše zlo odrišene. 452^b. Dažde rane s desna, s lijeva. I. Đordić, uzd. 45. Jeda u paklu? gdje više duša osuđenih daždi strašni potop svijeh muka. B. Zuzeri 41^b. Neka na meno dažde najteže suprotive. D. Bašić 28^b. Ti bi hotio, da ti s neba dažde božiji dari po putu čudesa. A. Kalić 269. II. s aktivnijem značenem.

1. neprelazno. ako je izrečena stvar koja pada kao dažl, ime joj stoji u instrumentalu.

a. subjekat je stvar iz koje ishodi ili se misli da ishodi dažl. a) u pravom smislu, puštati iz sebe dažl. subjekat je aa) oblak. Oblak ki ne dažji. Korizm. 48^a. Oblaci, daždite, er zemlja daž prosí. M. Držić 417. I crni oblak vazda ne dažiti. (D). Poslov. danić. 28. Ni svaki oblak ne daždi (D). 80. Prem da biše on naredil koji oblakom dažiti manom. A. Vitičić, ist. 246^a. — bb) nebo, nebesa. Daždiše nebesa. M. Divković, bes. 513^a. Počese vitri naglo puhati, nebo se oblaciiti i dažiti tako naglo i obilno. And. Kačić, kor. 241. — b) u prenesenom smislu. Vidjaše tijelo sina suzga dažditi krvju. P. B. Bakšić 140. Ruke ke stvoriste zemlju, nebesa . . . noge, rajskih je ke šetaste po ravnica . . . vidini (vidim) da daždite rusijem dažjem svete krvi. A. Vitičić, ost. 233. Vaše oči neka dažde suzom groznijem. B. Zuzeri 342^a.

b. subjekat je ko čini, pušta, dopušta da dažl pada. u glagola je dakle kauzalno značenje: činiti da daždi. a) o bogu. Da budete sinove oca vašega ki na nebesih jest; ki . . . dažji svrhu pravih i krivih. Bernardin 17^b. mat. 5, 45. Reče tada gospodin Mojzesu: evo ču ja vam dažiti krulom s neba. 46^b. exod. 16, 4. (Bog) dažji dažjem svojim. Korizm. 36^b. Ja (bog) gromim i trjeskam i daždim svrhu svijeh. M. Vetranić 1, 355. Svrhu osuđeni' bog će ognem i sumporom daždit. J. Banovac, pred. 92. On isti (bog) uze dažiljet za četres dana i četres noći na zemlju. Đ. Bašić 149^b. — i u prenesenom, dubornom smislu: Ovdi me satri, ovdi žeži, ovdi sici, ovde daždi na me nevoljani, bolestima, suprotivami, samo da me izbaviš muke vikovite od pakla. A. d. Bella, razg. 222^b. — b) o vremenu u godini, mjesecu (u prenesenom smislu). Kad veļača ne daždi, marać dobra ne misli. Nar. posl. vuk. 115. — c) ipebolitično, o čeladeti koje lijeva suze kao dažl. A kad suzom daždio bi. J. Kavačin 65^a.

2. prelazno. objekat je ono što pada kao dažl. Daničić (Sr. sint. 403) govori da se ora konstrukcija ne da potrditi narodnijem govorom.

a. subjekat je ono iz čega nešto ishodi kao dažl. gotovo svagda u prenesenom smislu. vidi i dažl pod c). Zvijezdo od zemlje lijepe i drage, stojte s istom svod prilikom, dažleo rados ljubnikom proz pogleda mile i blage. I. Gundulić 21. Daždite, oči me, daždite od obilnih suza rijeku. B. Betera, čnt. 171. On je s nebom tako sveder prijateļovo, da mu je dare nebo bez pristanka u skut dažljetlo. B. Zuzeri 424^a. Nemo se nije naoblaciilo, ni dažlelo svoje trjeskove na glavu ovako nemilu. Đ. Bašić 48^b. 49^a. I na ovo bezočno pitanje ne grnite, o nebesa, ne daždite strijle i trjeskove? 57^a. Potom nebo poče dažljet stlatku manu. 181^a. No dažde nebesa slast vrh onihel duša. I M. Mattei 151. A oblaci dažde tuču krupnu. Osvetn. 3, 28. — bibličko mjesto, isai. 45, 8. kako stoji u Vilyatu, čvsto se nalazi reče ti mane slobodno prevedeno: Rosite nebesa zgora, oblaci daždite pravednoga; otvori se zemlja i porodi spasiteļa. Bernardin 1^a. Oblaci, daždite

pravednoga. N. Rašina 18^a. I. Bandulavić 6^b. J. Filipović 1, 76^a. Oblaci daždiše pravednoga. B. Kašić, is. 91. Oblaci da dažde pravednoga. M. Orbin 135. Zarosite, o nebesa, milos vrhu srca moga, i vi oblaci puni ureda, jur daždite pravednoga. I. Gundulić 248.

b. subjekat je onaj koji čini da nešto pada kao dažl. značenje je kauzalno. a) objekat je ono što pada kao dažl u pravom smislu. subjekat može biti aa) bog. Kada bog daždi manu. Naručn. 27^a. Nego im dažde i u pustini stlatku manu. D. Bašić 12^a. — bb) vrijeme u godini. Bješe jesen jur počela daždit onu slas iz loza. P. Kanavelić, iv. 27. — b) u prenesenom, ipebolitičnom smislu. vidi dažl pod c). Gdi (su) razumni, s riječi blagom ki daždahu med besjede, gospodeći srca umrla? I. Gundulić 234. S uzdasim dažleo grozno suza rijeko. 257. Ti (Osmane) desnicom tvom hrabrenom, ja (carica) ču očima daždjet smrti. 419. Daždijah na egipsku raspe krunu. I. Đordić, salt. 279. Iz zenica daždi strile ljubav svoje. uzd. 84.

DAŽDOKOBAN, daždōkobna, adj. koji sluti na dažl, prorokuje dažl. — Samo u Stulićevu rječniku. — nepouzđano.

DAŽDŌNOSAN, daždōnosna, adj. imbrifer, koji donosi dažl. — Sločeno od osnovu supst. dažl i glagola nositi sufiksom њн. — Samo u Stulićevu rječniku.

DAŽDŌVIT, adj. daždiv, u Jambrišćevu rječniku kajkavski deždovit, pluviosus¹.

DAŽDŪKATI, daždūkām, impf. dem. daždjeti, daždjeti po malo. — Akc. kakav je u praes. takav je u impf. daždūkāh i u imp. daždūkāj; u ostalijem je oblicima onakav kakav je u inf. — Postaje od osnovu dažl sufiksom ūka, isporodi ćepukati, rosukati. — Samo u Stulićevu rječniku gdje ima i daždikati s istijem značenem.

DAŽDENĀK, vidi duždēvānā.

DAŽDĒNE, n. verbalni supstantiv. od glagola daždjeti. Dolazi u čakarskom starijem obliku dažjenje u jednoga pisca xvi vijeka, i to s prenesenijem značenem: U plačnu dažjenju jur je moj kip skončan. P. Zoranić 16^b.

DAŽE, adv. usque, dorí, koje vidi. vidi i dari, deri. — Riječ je staroslovenska, i dolazi samo u knigama pisanima crkvenijem ili mješovitijem jezikom. do xvi vijeka što u jednoga pisca xvii vijeka dolazi sa značenem dakle, može biti štamparska pogreška: Počnimo daže prije od karitadi. B. Kašić, fran. 102. — Izmetu rječnika dolazi u Stulićevu gdje stoji da je uceto iz ruskoga i u Daničićevu. a) o mjestu. svagla pred prijedlogom do: Do Save i Drave, daže do gore Zapre. Mon. croat. 155. (1493). Oče priti daže do gore. Transít. 129. Prek Eufrata daže do Usumkašara. S. Kozjičić 37^a. — b) o vremenu. pred prijedlogom do: Daže i do dñmss. Mon. serb. 521. (1497). Počsaže daže do noći. Transít. 9. Dojde daže do vrimena Altrijana cesara. S. Kozjičić 5^b. Da ga svejer daže do konca života tvoga uzdržiš. S. Budinić, sum. 173^b. — pred prijedlogom od: Daže od jnnosti i dčtinstva mojega. S. Budinić, sum. 194^b. — c) u opć kod kakra poredivača. Ukraših svetyje i čstnyje hrany oty malyh daže i do velikyh. Mon. serb. 125. (1347). Molitvami ih. mnogazhi spasenya byhly, daže i okajannuju dušu svoju oty vraty smrtnyh vsvzratšse. 331. (1405-1427).

DAŽLJIV, adj. vidi daždiv. — Pravi bio oblik bio dažljliv, no d ispada među dva konsonanta. Postaje kao daždiv, ali sufiksom ljav. — Do-

lazi od početka xvi vijeka, a između rječnika u Vrančićeu (pluvialis' daslyvv), u Bjelostjenčeu (kajkavski dažlživ, pluvialis, pluviosus), u Voltigijinu. a) kao dažlživ pod a), koji donosi dažl, obiluje daždom. Za dažlživom zimom tiha vremena pridoše. F. Vrančić, živ. 23. Jug dažlživi. A. Vlatić, ist. 459^b. — b) kao dažlživ pod b), koji pripada daždu, postaje od dažda. Gdi bi mogla primiti u se vodu dažlživu to jest kada dažl ide. M. Dobretić 24.

DAŽNICA, f. selo u Bosni, u bašolučkom okrugu. Schem. bosn. 1864 35.

DAŽNIK, m. uprav dažnik, jer postaje od osnove dažl sufixsom nik, ali d ispada između dva konsonanta.

1. pluvialis, dragocjena kabanica što katolički svećenici nosiše u nekim svečanijem prigodama. samo u jednoga pisca xviii vijeka koji je tako preveo latinsku riječ. Ukaži nam kâpâ iliti plujivâla (daznika) kako zovu početak? I. Velikanić, uput. 3, 367.

2. nasisterna, sud kojim se zeće i crivjeće zaljeva. samo u Staličeu rječniku. — riječ ne sasma pouzdana.

DAŽŃĀK, vidi duždevniak.

DBĀR, Dbrā, m. selo u Ercegovini, u koiničkom kotaru, turski Idbar, te se tako nalazi pobliže nego gdje je i u našem jeziku. — a) ostaje samo u nom. i acc. sing., a u ostalijem padežima ispada. — u starija se vremena pisalo Dbr̄r, a u srijedi ispalo je (ali to samo kod ovoga sela, vidi 2. Dabar). — Dolazi od xv vijeka, a između rječnika samo u Daničićeu (Dbr̄r). U Dbr̄ri u Neretvi. Spom. sr. 1, 134. (1416). Dbar. Schem. herceg. 1873. 174.

DBREVINE, vidi Dabrevine.

1. DE, conj. vidi dje.

2. DĒ, interj. age, cja! glas kojim se ko nutka da što učini. — Postaje od impt. (dĕj) glagola dĕti (djeti, djesti), vidi V. Jagić, Leben der wurzel dĕ. 42—45. — Dolazi od kraja xv vijeka, vidi prvi (Marulić) prinijer: između rječnika u Staličeu (vov čuo Illyrici jumenta ad incedendum excitant) i u Vukovu. — ispredi ded, dede, deder, deh, dela, der, dera, dere, nuder, i jos 1. da pod II, i dati pod III, B, d.

a. kad se govori s čeladetom. najobičnije je kad se govori s jednjem; ali se može upotrebiti i s većim brojem. može se u tom slučaju i dodati mu nastavak te, vidi dĕte, a) stoji pred recenicom kojom se komu zapovijeda ili se upće ko nutka da što učini. imperativ kojim se to radi može stajati odmah za de ali može od nega biti razdijeljen kojom riječi, osobito vokativom. najobičnije stoji s 2 sing., ali se čuje i s drugijem licima i s množinom. s 2 sing.: De, puće kršćanski, ponisli i gledaj. M. Marulić 242. De dopusti mi i biti ću kunteat. M. Jerković 22. De čini da i mi umino ga štovať. J. Banovac, privs. obit 19. Pita ih misnik: De kaži, jest li što sagrisio? F. Lastrić, ned. 96. De mi skupi kićene svatove. Nar. pjes. vuk. 2, 25. De se popni drugu na ramena. Ogled. sr. 110. De zapjevaj jasno glasovito. Nar. pjes. petr. 2, 466. Moja majko! de mi kupi koňa. 3, 390. De nam bar drva nasijoci. Nar. prip. bos. 1, 135. Pa de ako smeš opklâti se u ženu. Nar. prip. vil. 1867. 289. Hoćeš da ti kažem? De kaži. Nar. prip. vrc. 123. Ne znamo, ne znamo, nego de pričaj! M. D. Miličević, zim. već. 218. — s 2 pl.: De, krstjani dragi, ostavite rdave nauke. J. Banovac, prip. 63. De vidite ono smarćeće tilo. pred. 97. — s 1 pl. De da ronimo

da gledamo koji možo dubje. Nar. prip. vuk. 115. — i kad se govori kome da što ne čini: De nemoj der (vidi kod b)) već kasniti. P. Knežević, muk. 29. De ne luduj, moja vjerna ljub. Nar. pjes. petr. 2, 15. De, draga braćo, nemojte Isukrsta ostavljati. J. Banovac, prip. 84. Kad daklen Isus za nas žedan umire, de nemojmo ga zaboraviti. J. Banovac, prip. 87. — impt. može se i imati u misli: Pita nih: jel' dobro? Oni rekoše: de još malo. M. A. Rejković, sat. A 1^b. De što veliš, lipa gospojo zaručnice? D. Rapić 80. — umetnuto u recenici stoji pred impt.: Töke boje de! ne bi'te. J. Kavañin 222^b. — u jednom primjeru (iz 'Crne Gore') stoji u odgovoru i kao da znači: da kako ili što tako: Pop Ćuk: Nisam prorok, nit' sam proricao. Mudijer asker: De, znam, pope, da prorok nijesi. Nar. pjes. vuk. 5, 496. — b) umetnuto je u recenici, te qubi akcentat i izgovara se kao enklitika s riječi koja je sprijeda. aa) često za 2 sing. impt. s čim se može združiti u jednu riječ i u pismu. od xviii vijeka. Čuj de i mile Ivarkoviće, nauže u rati, i u miru. J. Kavañin 119^b. Progrovijemo mi, mladčiću. A. Kanižlić, utoč. 477. Reče: gledaj de moj sinko! bogoljub. 478. Dajde more, od Budima kraju. Nar. pjes. vuk. 1, 518. Dajde, more, koia i devojku. 1, 519. Sestro Jelo, pošljde mi sina. 1, 626. Upitajde zmaog od Jastrepa. 2, 256. Dodajde mi malo vode lajne. 2, 492. Izidide na bijelu kulu. 3, 194. Držde, snašo, koňa bracinoga. 3, 507. Pijde vina a pazi dogoj. Pjev. crn. 274^a. Izadde mi, Vidosava ljub. 282^b. Oljašide vilovna dorata. Nar. pjes. stojad. 1, 141. Dajle, brate, da se oženimo. Nar. pjes. istr. 1, 50. Protři de zeće sad između nogu! Nar. posl. vuk. 264. Dajvo mi odgovori: hajde te. Nar. prip. vuk. 115. Hajdede neka čujem, reče mu kočobaša. Nar. prip. vrc. 46. Zovni de ga, nađi de to, podaj de mu to itd. Vuk, rječ. 114^a. kod de. Nego dajde košuju. Vuk, posl. 179. Trči de k susjedu. 352. Zatvor' de, Marko, taj prozor. M. D. Miličević, zloesl. 288. — i kad impt. ima pred sobom riječ ne: Ne misli de! što misliš? J. Rapić, boj. 64. — bb) s 2 pl. impt. umće se de u samu riječ među osnovu i nastavak te, u naše vrijeme. Darujete vašu kravajnošu. Nar. pjes. vuk. 2, 487. Dajlete, deco, one moje zubne čačkalice. Nar. prip. vuk. 5. Razberidete, recidite mu, kazidite mu. Vuk, rječ. 114^a. kod de. Starnidete vatra. M. D. Miličević, let. već. 317. — cc) može stajati kao enklitika i za drugijem riječima, osobito ako su te takore da zamjenjuju impt.: Na de, Marko, i tu čašu vina! Nar. pjes. marjan. 27. Govori Grupija vojvoda: Drago dĕjete, nekaji Stevane, na de tebi buna i tatuna, prevar' Turke. Nar. pjes. kras. 1, 30. De nu de kaži što je. Dubrov. 1870. 6. — i za drugijem riječima: Ajde slugo i k moru de pogledaj. A. Kanižlić, utoč. 125. Nek de nam se na amvon popne. D. Obradović, sav. 81. Te svi pospo kano i poklani, još nuto de Save od Posavja. Pjev. crn. 151^a. — može spadati amo i oro: Bog s nama de! (Kad se čemu čudi, kao ludu ili davolskom poslu). Nar. posl. vuk. 19.

b. kad se goni koň. u Staličeu (vidi sprijedu) i u Vukovu rječniku.

3. DE, ime slovu: A, b, va, ge, de. . . I. Ančić, vrat. xii.

4. DE, turski de, kazuj, interj. haj, conj. i u priprijevima kod narodnijih pjesana. Aj didi, sarum de! Nar. pjes. 1, 422. De bejan de jorgan de šalje de vesić de vele da noće. Nar. pjes. vil. 1866 274^b.

DĒĀN, m. ime muško, isto što Dejan koje vidi.

— u naše vrijeme kod čakavaca. Lipo ti je more u pramore, još su lipše kule Deanove, ke je bia Dean zagradia. Nar. pjes. istr. 1, 53.

DEĀNOV, *adj.* što pripada Deanu. *vidi* kod Dean.

DEĀNOVAC, Deānōvca, *m. ime selu. isporodi* Dejanovac. *a) u Srbiji, u kneževačkom okrugu.* K. Jovanović 113. — *b) u Hrvatskoj, u krškoj podžupaniji (kajkavski Deanovce).* Pregled. 84.

DEĀNOVIĆ, *m. prezime, uprav Deanov sin. — dolazi od xviii vijeka (a i u naše vrijeme) — isporodi* Dejanović. Sviloević, Deanović... J. Davašin 2324.

DEĀNOVIĆI, Deānōvicki, *m. pl. selo u hrvatskoj krajini, u okrugu banskom, u kotaru petriškom.* Razdijel. kr. 11.

DEBALA, *f. mjesto pod narama u Srbiji, u požarevačkom okrugu.* Sr. nov. 1866. 609.

DEBALO, *n. selo blizu Bjelovara. — zove se* i Drebalo. V. Sabljar 75.

DĒBE, dēbeta, *n. drveni sud izdjelan iz jednoga komada, sa zaklopcem, pers. tur. debbe, mjech (po obliku ne treba misliti na tur. dibek, korito, stupa). — U Vučevu rječniku u kom ima primjer iz narodne pjesme: Iz debeta pekmez pjeđoše.*

DEBEL, *m. prezime ili nadimak xi vijeka. *vidi* debeo. dolazi u spomeniku pisnu latinski.* Adam Debel. Mon. hist. rač. 96. (1070—1073).

DĒBELĀ, *vidi* debeo *pod* 2, c.

DĒBELĀ BŪKVA, *f. ime mjesta: a) mjesto pod narama u Srbiji u vračarskom srežu.* Glasn. 19, 142. — *b) izvor u Srbiji u kneževačkom okrugu.* Glasn. 19, 289.

DEBELAC, Debelca, *m. prezime. dolazi* xvi vijeka u kajkavačkom obliku Debelec. Gašpar Debelec. Mon. croat. 310. (1599).

DEBELAČA, *f. kukuruz. — U jednoga pisca našega vremena.* Debelaca, zca mays L. B. Šulek. im. 62.

DĒBELĀ GLĀVA, *f. a) brdo u Srbiji u kneževačkom okrugu.* Glasn. 19, 297. — *b) karaula u Srbiji na granici krajevačkoga okruga.* M. D. Miličević, srb. 725. — *c) gora blizu skaderskoga jezera.* A ja ideu s družinom ostalom krajem rta kod Debele Glave, kako mogu četom pohitati, od Lesandra Blatom prekinuti. Nar. pjes. vuk. 5, 415.

DĒBELĀ GLĀVICA, *f. vis u divoseoskom Felbitu.* J. Bogdanović.

DĒBELĀ TĪKVA, *f. bryonia alba L. ņeka dijela biljka slična tikvi ali sa sitnijem crnijem plodom, što se peće po drveću i plotovima. — od prošloga vijeka, i u naše vrijeme kod naroda i kod pasaca; između rječnika u Vučovu. — isporodi* debelica. Uziml semena od debele tikve. Orfelin, podr. 220. Debelca tikva, bryonia alba. G. Lazić 161. Rod: Bryonia L. debelica, debela tikva, J. Panceć, bot. 322. Debelica, debela tikva, bryonia alba. flor. okol. beogr. 266. B. Šulek, im. 62.

DĒBELĒ LĪVADE, *f. pl. jedno ili možebiti više mjesta pod narama u Srbiji u požarevačkom okrugu.* Niva u debelini livadama. Sr. nov. 1861. 262. Niva u debeli livada. 1865. 20, 1867. 47.

DĒBELĒ MEDE, *f. pl. mjesto na po putu medu Dubrovnikom i Gružom. — u posloviu xviii vijeka i u naše vrijeme.* Debelo medo vode i u Gruž i iz Gruža. (Z). Poslov. danik. 15.

DĒBELĀVZA, *f. ženska čelade s debelom stružicom. prostučki. — U Vučovu rječniku*

DĒBELĀ BRĪJEG, *m. ime mjestu među Erceg- novijem i Konaclima. u naše vrijeme u narodnoj pjesmi i u Vučovu rječniku.* Stiče braću na Brjieg debeli. Pjev. ern. 234b.

1. DEBELICA, *f. *vidi* debela tikva.*

2. DĒBELICA, *f. selo u Srbiji u kneževačkom okrugu.* K. Jovanović 114.

DĒBELIČŪKĪ, *adj. koji pripada selu Debelici.* Građina na debelickom brodu. Sr. nov. 1872. 408.

DĒBELIČ, *m. prezime — Dolazi od xvi vijeka, *vidi* Debelić Novak i Starina Novak u glasn.* 49, 41—45. To zovu šatorišta Marka Krajevića i Miloša Obilica i Reje Omančevića i Novaka Debelica. Glasn. 31, 298. (1704). Kuma kumi Debelić-Novaka. Nar. pjes. vuk. 2, 471. Popijeva Debelić-Novace. 3, 16.

DĒBELĪ DĪJEL ili DĪO, *m. ime jednome ili više mjesta u Srbiji. ondje se (po istočnom govoru) zove* Dēbeli Dēl ili Deo. — *vidi* 2. dio. Debeli Del u okrugu kneževačkom. Glasn. 19, 299. M. D. Miličević, srb. 725. Srb. nov. 1870. 19, 442. Rat. 52. — *planina u okrugu niškom.* U Bukoviku, između Moravo i Vlasine, imaju planine: Ostrozub, Debeli Deo i Jastrebac. M. D. Miličević, kraļ. srb. 3.

DĒBELĀ GĀJ, *m. mjesto u Srbiji u krajevačkom okrugu.* Sr. nov. 1863. 314.

DĒBELĪ HRĪD, *m. vis na granici srpsko-bugarskoj u okrugu vraškom.* Paučim Grob, Međid-Planina, Debeli Rid i Mali Strešer visovi su duž granice srpsko-bugarske. M. D. Miličević, kraļ. srb. 273.

DĒBELĪ JĀSĒN, *m. seoce u Srbiji u čačanskom okrugu.* K. Jovanović 173.

DĒBELĪ LĪST, *m. sedum telephium L., bobornik. — isporodi* debečaja. — *U naše vrijeme u jednoga pisca koji dodaje da se tako govori u Istri.* Debeli list, sedum telephium L. B. Šulek, im. 62.

DĒBELĪ LŪG, *m. nekoliko mjesta. a) u Srbiji: aa) selo na rijeci Peku.* Pek se deli na trije: Od izvora, pa do prvog njegovog ždrela više sela Debelog luza... Glasn. 43, 270. (Pek) ispod sela Debeloga Luza, kod Čekića, prima s desna rečicu Mali Pek. M. D. Miličević, srb. 942. — *bb) mjesto pod atrinom u biogradskom okrugu.* Glasn. 19, 142. biće isto i oro: Zemlja u Debelom Lužu. Sr. nov. 1861. 692. — *cc) mjesto pod livadama u krajevačkom okrugu.* Sr. nov. 1863. 314. — *dd) mjesto pod narama u aleksinačkom okrugu.* Sr. nov. 1872. 315. — *b) mjesto u hrvatskoj krajini.* J. Wessoly, kras. 217.

DEBELINA, *f. crassitudo, pinguedo, debčina. — Ake, se mijenja u dat. sing. dēbelini, u acc. sing. dēbelinu, u voc. sing. dēbelino, u nom., acc., voc. pl. dēbelino, u gen. pl. dēbelinā. — Postaje od* debel *osnove* *adj.* debeo *suftikom* ina. *Dolazi od xvi vijeka (vidi prvi primjer kod b)); između rječnika u Mikišimu, Belinu, Bjelostjercu, Jambrešićeru, Valtigjimu. a) u općem, širem smislu:* Ero polu debelina priklapa nas zemlje. J. Kavašin 397a. Učimo kip od čistoga zbita, u visinu lakata šezdeset, a u debelinu šest. And. Kacić, kor. 290. Mjere podima dujinu, debelumu. Dubrovnu. 1870. 20. — *b) pretlina, tustina. (Kard) debeli narečenu debelino tela radi.* S. Kozčić 51b. Debelina, prtilost, tustina pinguedo, obesitas. J. Mikala, rječ. 61b. Debelina od stasa „compulenta. A. d. Bella, rječ. 230b. i *pl. dēbelino u naše vrijeme u Dubrovniku: Ne može (po smislu digniti se, mieniti se, govoriti itd.) od* debelini.

DEBELÍ ÔTOK, *m.* otok blizu Zadra, kojemu je talijansko ime: isola lunga, ili isola grossa. — Na jednom mjestu xvii vijeka: Debelijeh se kod otoka iznadomso. F. Palmotić 30.

DEBELITI, *debelim*, *impf* gojiti, toriti, žiriti. — *Akc.* se mijenja u *praes* 1 i 2 *pl.*: debelimo, debelitate, u *aor.* 2 i 3 *sing.* debeli. — *Postaje od osn.* debel *adj.* debeo *sufiksom i* — *ispoređi* debeljeti.

a. *aktivno u naše vrijeme kod naroda u Lici.* Debeliš li jednog prasca ili dva? V. Arsonijević. Debelim vola za prodaju. J. Bogdanović.

b. *sa se, reflektivno:* debeliti se, *debljati* od xvii vijeka samo u dva rječnika: u *Mikašinu* (činiti se debeo „crassescere, angescere“; priliti, tustiti „pinguoscere“), u *Voltiđijinu* („ingrassarsi, impinguarsi“ „fett werden“), i u naše vrijeme kod naroda u Lici: debeljeti se (*griješkom nj.* debeliti se), *gojiti se*. V. Arsonijević.

DEBELÍ VRH, *m.* brdo u hrvatskoj krajini. Do velike Javornice na istoku Nedraškomu potoku mimo Temiščela do brda Kosice i Debeloga Vrha. J. Wessely, kras. 217.

DEBELKÓSA, *f.* nekakva trava. tako je tu-maćeno u *Vukoru rječniku* i u *jednoga pisca našega vremena koji je tu riječ iz Vukora rječnika i primio*. B. Šulek, im. 62.

DEBELÓ, vidi debeo *pod* 2, b, d) *bb*).

DEBELÓBOLAN, *debelóblán* ili *debelóblóna*, *adj.* hydropicus, kojemu je *debela bolest*. — *U jednoga pisca xvii vijeka:* Debelobolan imačeš veću žedu. M. Radnić 369^b.

DEBELÓ BRDO, *n.* ime mnogim mjestima: a) u hrvatskoj krajini: aa) selo u gospićkom kotaru. Radijel, kraj. 32. — bb) selo u zavaškom kotaru. 32. — b) planina u Bosni. Glasnik 22, 53 — c) mjesta u Srbiji: aa) mjesto pod štrama u smedererskom okrugu. Sr. nov. 1863. 166. — bb) jedno ili veće mjesta u valerskom okrugu. Sr. nov. 1861. 120 1865. 176. 1867. 460. 1875. 179. — cc) karunla na granici užičkoga okruga. M. D. Miličević, srb. 721. Rat. 193.

DEBELÓBRĐANIN, *m.* čovjek iz Debeloga Brda. V. Arsonijević.

DEBELÓBRĐANKA, *f.* žensko čelade iz Debeloga Brda. V. Arsonijević.

DEBELÓGLÁVKA, *f.* galanthus nivalis L., visibaba. — *U naše vrijeme u jednoga pisca koji dodaje da se tako govori u Istri.* Debeloglavka, galanthus nivalis L. B. Šulek, im. 62.

DEBELÓGUZA, *f.* vidi debelguza. — u naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

DEBELÓHLÁDAN, *debelóhládná*, *adj.* koji čini debeli hlad (o drvetu). — *U jednoga pisca xvii vijeka koji je sam tu riječ i načinio.* Debelóhládná tu mnogo ljuči vidis. M. Katanić 42.

DEBELÓ KĚSTĚNE, *n.* selo u hrvatskoj krajini u slunjskom kotaru. V. Saljnar 75. Schem. segn. 1871. 59.

DEBELOKLŪN, *m.* coccothraustes vulgaris Br., vrba ptica, tustoklunac, batoklan. Slovinac. 1881. 418.

DEBELOKOŽAN, *debelokožna*, *adj.* nazó-digus, kojemu je *debela koža*. — u *jednoga pisca prošloga vijeka koji je po grčkome tu riječ načinio, i stoji o čeladetu u prenesenom smislu (neosjeflu):* (Čovjek) bezobrazni i nazó-digus; debelokožni i ono što je dužan, dati odlaže. D. Obradović, basn. 71.

DEBELÓNOG, *adj.* crassipes, kojemu su *debeli noge*. samo u *Belinu rječniku* 563^b.

DEBELÓST, *debelosti*, *f.* *deblina*. — *Akc.* kakav je u *gen.* takav je i u *ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing.* — *Postaje od debel osnove adj.* debeo *sufiksom ostv.* — *Dolazi od prve polovine xvi vijeka a nije u nijednom rječniku.* I tu ljudi najčešć, ki nisu osujeni Adamovim sa-grisnejem ni živu debelostju putenom obrime-nim (i) grist. Aleks. jag. star. 3, 256. Je-lva mo-gaže nješti radí debelosti čavla. P. B. Bakšić 120. M. Lekušić 96.

DEBELÓSTÁSAN, *debelóstásna*, *adj.* corpulentus, koji je *debela stasa*. — *Samo u Belinu rječniku* 230^a.

DEBELÓ ZĚĽE, *n.* nekakva trava. — *U je-dnoga pisca našega vremena, koji kaže samo da se tako govori u Istri.* B. Šulek, im. 62.

DEBELA, *m.* ime muško. — *postaje od osn.* debel *adj.* debeo *sufiksom ja;* uprav znači *debo čovjek*. — *ispoređi* debeljak, debelko. — *od xvi vijeka.* Jedan se Deboja, drugi Žot naziva. P. Hektorović 4.

DEBELÁCI, *Debeláká*, *m. pl.* selo u Bosni u bašulučkom okrugu. Statist. 33.

DEBELÁČA, *f.* ime travama: a) bryonia alba L. vidi debela tikva, Debljačin koren dobiva se od debelače, a kaže se i debela tikva, bryonia alba L. Đ. Popović, poznav. robe. 229. — b) sedam telephium maximum L. B. Šulek, im. 62. — *ispoređi* debelji list.

DEBELÁKA, *debeljka*, *m.* homo obesus, pinguiarius. — *Akc.* kakav je u *gen.* takav je i u *ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc.:* debeljače, debeljači. — *Postaje od osnove adj.* debeo *sufiksom jakv.* — *Dolazi od xiii vijeka (kao ime mjesta, vidi kod d, a))*

a. *čovjek debeo.* u *Bjelostjercu* i u *Voltiđijinu rječniku*. — *ispoređi* debelko, debela.

b. *čovjek kojemu je mila debela (masna) hrana.* u *Bjelostjercu rječniku*.

c. *prezime.* Plemen Debeljaka. P. Vitezić, odij. 84. Debeljak. Schem. bosni. 1864. xxvi. Schem. zagr. 1875. 260.

d. *ime mjestima:* a) nekakva mjestica blizu skadarskoga jezera. xiii vijeka i u *Daničeviću rječniku.* spominje se Debeljak ili Mali Debeljak. Daju svetomu Nikolú (u Vrañini) selo . . . , a mede im . . . nadš. Godinšec po srčde Debeljaka (Debeljaka?) *pod* Malý Debeljaky („Debeljaak“). Mon. serb. 26. (1234—1240). — b) soce u Bosni, u *travnickom okrugu.* Statist. 63. — c) *ćukoliki mjesta u Srbiji:* aa) mjesto *pod livadama* u *požarevačkom okrugu.* Sr. nov. 1861. 7. — bb) *jedno ili više mjesta pod livadama u kragujevačkom okrugu.* Livada u Debeljaku. 1861. 161. Canr u Debeljaku. 1866. 111. Niva u Debeljaku. 1867. 215. — cc) *mjesto i brdo (ne znam jeli oboje jedno) pod vinogradima u smedererskom okrugu.* Vinograd u me-tu Debeljaku. 1865. 80. Vinograd u brdu Debeljaku. 1875. 865. — d) *mjesto u bataru dračkom* M. Dordević. — e) *zidine od staroga gradića blizu Zadra (Skadra?) u Vukocu rječniku.*

DEBELAST, *adj.* dem. debeo. — *postaje od osn.* debel *sufiksom jast.* — *Dolazi od xvii vijeka a nije u nijednom rječniku.* Kako ste (ruke) sada probodne tvrdina favli i debelastom provirom rañene! P. B. Bakšić 181. Ruke debelastom provirom rañene. M. Lekušić 138.

DEBELÁŠ, *m.* vrsta oraha. — *U naše vrijeme u jednoga pisca koji dodaje da se tako govori u Zumberku:* Debeljaši, suvrst oraha. B. Šulek, im. 62.

DEBELETI, *debelim*, *impf.* vidi *debljati* -je-

stoji mj. -lê-; zato bi ovaj glagol u istočnom govoru glasio debeleti, u zapadnom debeliti. u južnom govoru narod u nekijem mjestima s nepomičnom pometa ovaj glagol s glagolom debeliti (kao što biva i kod drugih ovakijeh glagola) i govori često debeleti (vidi debeliti pri kraju) s prelaznijem značenjem a debeliti s neprelaznijem. — Akc. je kao kod debeliti. — Dolazi xviii vijeka u rječnicima: u *Belinu* (griješkom debeliti, crassescere 405a) i u *Bjelostjenčevu* (debeleti, crassescere, crasum fieri) a u naše vrijeme kod naroda i kod pisaca. Ne debeli gdje prenočit dođeš, ni' poručiti za se konak gradi. Osvetn. 2, 24. Debeliti: 1. resti u širinu; 2. resti u tustinu; 3. na koga oli s kim, debelium glasom govoriti, starješinski: sad je počeo na me debeliti'. M. Paulinović.

DEBELIĆ, m. prezime. isporodi Debelić. Debelić od Lazarića iz Servijo. And. Kačić, kor. 454.

DEBELJKO, m. debeo čovjek. — isporodi debeljak. — Postaje od osnovne debel adj. debeo sufiksom jko. — U naše vrijeme kod naroda i u *Vukovu rječniku*. — u narodnoj zagoneci o žitu: Poručio domedar domedarići: posli meni šetle peđe na magarići, e osta mi moj debelko na livadići, var.: pokise mi moj debelko na zagarnići (odgonetljaj: vrsat). U zagoneci se misli, kako čovek s gumna poručuje ženi za vroću, kad se naoblaci. Nar. zagon. novak. 26.

DEBEŃAČKI, DebeŃačkoga, m. prezime u naše vrijeme. Mijajlo DebeŃački. Rat. 354.

DĚBEO, debēla, adj. crassus, pinguis. — u prva vremena pisano debels. osnova je debel. l postaje o samo kad je na kraju riječi, dakle u nom. sing. m. i u acc. sing. m. kad je isti kao nominativ. kod čakavaca l ostaje i dan današnji: debel. — Akc. je u nominativijem oblicima onakav kakav je u gen. sing. m. debēla (dat. debēlu, nom. pl. debēli itd.), osim nom. sing. m. i acc. sing. m. kad je jednak nominativu; u složenijem je oblicima onakav kakav je u nominativnom nom. sing. m.: debēli, debēlōga itd. — Osnova je jamnačno praslavenska, ako je i nema u češkom i poljskom jeziku: isporodi stslav. debelŃ, rus. дебелъ. postaje sufiksom l od kor. deb koji se nalazi i u staropraskom jeziku: debikan, debeo, acc. sing. m. biče od indoevropskoga korijena dab ili dib nagonilitavati, isporodi snskr. dip, dīmbh s istim značenjem, dimba, buna, jaje. — Komparativ se čini sufiksom j od sama korijena deb, te j postaje b mijena se u l: dēbjl. u jednoga pisača debeliji: debeliju. M. Marulić 126. — Između rječnika u *Vrančićevu* (debel, crassus), u *Mikašinu* (debeo, debeli, crassus; pinguis, obesus, opimus), adv. debelo, to jest netanko crasse; pinguitier, obese), u *Belinu* (debeo, crassus 359b, auctus 405b), prem debeo, veoma debeo, praecrassus, adv. debelo, crasse 359b), u *Bjelostjenčevu* debel (de inanimatis) crassus; (de animatis) obesus, corpulentus, carnosus, corporatus, carnalensus, pinguis), u *Jambrešićevu* (debel, crassus), u *Voltiđijinu* (debeo i debel, grasso, corpulento, lick), u *Vukovu* (debeo, crassus, pinguis), u *Daničičevu* (debel, crassus).

1. koliko je što kad je izmjereno po najkraćem smjeru (koliko je po drugijem dijelu smjerna, kaže se riječima dug i širok koje obje vidi), ali samo kad je ono što se mjeri puno i sve u sebi jednako; a, ako je ono prazno ili ono što je unutra dručkije od onoga što je naokolo, tad se za mjeru praznine ili onoga što je dručkije unutra govori dubok. debeo stoji i za obadva kraća smjera (za širinu i debljinu, ako

se ova među sobom malo ili nimalo ne razlikuju u veličini (kao n. p. kod niti, užeta, paña, grede itd.) — ime kojim se kaže veličina mjere stoji u acc. Zenu najdoše tisuće sežani visoku i dvi sti debelu. Aleks. jrb. star. 3, 282. Da ne bihu obe dvi deblje od prsta. B. Kačić, fran. 210. Među mnogim i među smrtnju nije više ostalo nego je debeo jedan dinar. S. Margitić, isp. 10. Arandel prekrsti rukom more te na njemu postane led od devet aršina debeo. (vidi kod od). Nar. prip. vuk. 115.

2. ako nema osobitijeh riječi kojima se kaže mjera, stoji apsolutno i znači da je stvar u onom (najkraćem) smjeru ili u oba kraća smjera (vidi kod 1) velika. suprotno je tanak.

a. u pravom smislu, uopće. Jestu mladenci vjše krvovidni, rumeni, i vjše žily jago, debely i kravy plne. Star. 10, 96. (xiv ili xv vijek). Činijo Ńu obzidati jednjem mirom debelijem. Zborn. 91a. Makaruli kako štap debeli. M. Držić 429. Tko ima dlake debele, hispidus'. J. Mikajla, rječ. 72a. (Kōnu je) vrat debel i širok. B. Krnarutić 7. Iz debela oblaka daždi. (D). Poslov. danić. 34. Da će mnogo lašnje može ulisti debel konop u iglene usli, nego u raj bogati lakomac. L. Ljubuški 35. Kao da bi se jednim debelim i kamenitim ledom smrznulo srđee naše. A. Kanizlić, uzr. 131. Nego se bijahu štapovim debelim. And. Kačić, kor. 152. Nadeni na debeo konac komad po komad. Orfelin, podrum. 207. I debele sastavlja snopove. J. S. Reljković 299. Nahodi se pet debeli komada kņiga. Grgur iz Vareša 13. Stotinu debelijeh grošah. Pjev. crn. 143a. Ototoli debeo, kao moje koljeno; ako li češ i deblje kao moje i bedre. (Kažu da govori žuņa prejama koje su se zadoncile kad u proljeće udarajući kļunom u šuple drvo totrće). Nar. posl. vuk. 243. Moj mali prst deblji je od bedara oca mojega. D. Daničić, 2dnev. 10, 10. — o kuli, misli se o zidovima: Kula, premda puno široka i debela biše. And. Kačić, kor. 11. Ode Marko na debele kule. Nar. pjes. juk. 55. Pa pobježe uz debelu kulu 60. — o brcima, gust: Već debele zasukuje brke. Nar. pjes. petr. 2, 252, 3, 352.

b. o čeladetu ili o životinji. pošto tad deblina obično postaje od tustine, pretline, može značiti isto što tust, pretio; suprotno je mršav, mledan a) o čeladetu, tust, pretio. Debljega od njih ni človlaka tuj bilo. M. Marulić 82. (Karal) debeli narečeni debelino tela radi. S. Kožičić 51b. Deblja je neg viša. M. Držić 54. Ako bi koji god bio pretli, o (ili) deblji. J. Matović 109. Debeo kao tenac. (Reče se debelu čoku u Risnu). Nar. posl. vuk. 57. No si eto ka' čabar debeo. P. Petrović, gor. vijen. 48. Debel kako bačva na Rijeci. F. Pilepić. — drugo je značenje u ovom primjeru (krupan, težak itd. vidi kod h). (Na strašnom sudu) četiri elementi podadut mrtvo svoje i ki uskrsnuvši budut različiti: pravični budu svitli, grišnici tamni; . . . pravični tanki, grišnici debeli. F. Glavinčić, posl. 38. — u ovom primjeru stoji u prenesenom smislu kao nadut: Čeljade debeo i nadute hvastom i cijnom sebe samoga. I. M. Mattei 187. — b) o životinji, a osobito o domaćem žirvinčetu: utoržen. On ugleda sedam debeli i lipi krava. E. Pavić, ogl. 84. Za stotinu debelijh bravaca ni uzeo ni polak novaca. M. A. Reljković, sat. D7a. Ako su sve ove čiste, debele. B. Leaković, gov. 101. On udari porez na Soluna, sve na dvora po debela ovna. Nar. pjes. vuk. 2, 462. I oračē debele volove. 4, 438. Debelo lijepo, a begato mudro. (Debelo je živinče, n. p. koň, vo, lijepo; a bogat je čiek mudar, ako je i lud). Nar. posl. vuk. 57. Debelo (prase)

kao nalivak. 57. Oda šta svina sita, od tog i debela. 231. — često o *koivu* u narodnijem pjesmama: Pak usede doru debeloga. Nar. pjes. vuk. 1, 598. Na silnoga hata debeloga. 2, 36. Te opremi debela kulaša. 2, 172. Te opremi Šarca debeloga. 2, 350. On okrenu debela dogina. 2, 501. Koji jaše koža debeloga. 3, 68. On odsede vranca debeloga. 3, 214 — c) o *tijelu* (čovječijem i životinjskom) i o *djetelu* (*udu*) od *tijela*. Por tila je debela i jaka da grila. Aleks. jag. star. 3, 295. Ima lipe i debele noge. A. Vitaljić, ist. 524. Pripasavši opregu po svom debelom trbluhu. M. A. Relković, sat. A 6b. Po tananog košulji, po debeloj stražnici. Nar. pjes. vuk. 1, 516. Oni širokijeh pleća, debela vrata, a kosmatih brka. Nar. prip. vrč. 212. Debelo tijelo njegovo omršaće. D. Daničić, isai. 17, 4. Crijevo debelo. čmar, *vidi kod crijevo*. — debelo, debela mesa, debeli kraj *vidi kod d) bb)*. — d) o *mesu*. aa) *kod živinčeta*: *tust, pretio, mastan* Primakni mi vina i rakije i debela mesa ovnujskoga. Nar. pjes. vuk. 2, 404. I donese leba bijeloga i debela mesa ovnujskoga 3, 42. Debeloga ispod Skadra mesa a pogače iz polja Kosova. 3, 352. Debelo meso kao sir. Nar. posl. vuk. 57. — bb) *kod četadeta*, debela mesa *gorori* se kao pristojnije mj. stražnici: Zašto tebi kraj čini s čiznam crljenim pomodrit debela mesa bijući te. N. Palikuća 26. Ukaza mu, na čenu siđi, debela mesa. 39. — i u *sinj*, te se obično *izostari riječ* meso: Kuda ti tvojju ženu udarasi, kad je biješ? Ja bog me ne znam ni sam nego kao slijepac de se desi. Ne jalan čovječe, nego ndrđi po debelome kao ja moju. Nar. prip. vrč. 19. Uхвати ga rukama za pas pa mu nasloni glavu na debelo. V. Vrčević, igre 57. — u *jednoga piseva xviii vijeka* debeli kraj *ima to isto značenje*: A tko dođe tilo kara. s čim se malo razgovara, i malo ga ričma pere, dal' to jagom neđa dere. Tko tojagu indi ima, nek se oni(h) mladi(h) prima, zemlju prid čim neka lube, dek debeli kraj izgube, i dok iz *ni(h)* zlo iztrese. V. Došen 253b. — e) *pređašnje značenje* (*kod d) aa)* može *prijeći s mesa i na svaku hranu*. Zelahu malovrsne i debele ječke od Egipta. M. Radnić 296b. — u *ovom primjeru* o *žiru*, ali za to (*mislim*) što je *takovi žir* da na *niem debaju sviže*: U popa je žir debao (D). Poslov. danić. 141. — i *ordje znači tust, mastan, ali u prenesenom smislu* (kao *koristan, obilan itd.*) Boji je i mršav mir, nego deobo proces. (U Vojvodstvu po varošima). Nar. posl. vuk. 27.

c) debela nemoć, bol, bolest, *ili samo* debela, *hidrops, prokaza, vodena bolest kod koje četade žestoko odebja*. I ovo čovjek njeki nemoćan debelom nemoćiju bješe prid čim. M. Divković, bes. 781b. Od debele nemoći otekla. J. Banovac, pred. 148. Debeloj nemoći likarija. J. Vladimirović 11. I ovo čovik neki debelom nemoću napregnut bijaše prid čim. B. Leaković, gov. 216. Uze za ruku čovjeka koji bolovaše debelom boli. D. Bašić 142a. Mariju Vakovu opaše i raspjane debela bolijest. S. Ľubiša, prip. 69. Debela ili vodena bolest. M. D. Miličević, živ. srb. 2, 51. Dèbjǎ, t. j. bolest ‚die wassersucht‘ ‚hidrops‘. Vuk, rječ. 114a.

d) i o *zemlji znači tust, a u prenesenom smislu*: Gdi joj nije piskovita zemlja već ledina, il' dubretom debja. I. S. Relković 76. Kad sn žive od sebe debele. 174. Napoj valja i pašnik debeli. 194. e. o *vodi, dubok, naječe u poziciji*. a) o *moru, vrlo često*. Ukraj siheg mora debeloga. Nar. pjes. vuk. 2, 386. Pa ga baci s Urvine planino a u sihe u debelo more. 2, 442. Uvezli se u more debelo. 3, 89. On uteče moru debelome. Pjev.

crn. 25b. Vodi mene u more debelo. Nar. pjes. vil. 1866. 485. — b) o *drugoj vodi* (*rijeci*): Na Cetinji na vodi debeloh. Nar. pjes. vuk. 3, 55. — što drugo može značiti debela voda, *vidi kod g, a)*. — c) o *blatu* (*ovdje u prenesenom smislu*): Da se slavan po tom čini, što ga svaki smrad začini, i što deboj smradno blato ima. V. Došen 41a.

f. *relik* (*u svakom smjeru*) i u *prenesenom smislu*: a) *uopće*: Debelu vojsku našu generalu Valdeleskomu, tog njemačkoj sabji. Nar. pjes. bog. 148. Galija debela, od pet na veslo ‚galezazza‘ ‚quinqueremes‘ (?). J. Mikala, rječ. 98b. Iman galij cetredeset a debelih dobrih deset. I. Zanotti, skaz. 12. — b) *uz ime koje mjere za veličnu ili težinu stoji, da je račkuje od druge* (*tanke*) *mjere istoga imena koja je manja i kojom se mjere sitnije stvari*. *isporedi i kod h*. Soli devetst sats. spudovz veličb debelih. Spom. sr. 1, 81. (1400). Ješte priložnih otb solih našijeh 10 kablh sely debelijeh. Mon. serb. 532. (1485). Kantinari sedam vulhe na miru debelu od Kastva. Mon. croat. 248. (1546). Skorpum i sirom bijeli se pazar vas, debelom ki mjerom dava se i na čas. N. Dimitrović 104. Naša mjerila na ovom svijetu tako su lijena i opora, da na utezu kažu samo debele litre i oka. B. Zuzeri 145a. — *slično je i ovo*: Gone Tarci veju gebehanu, debelijeh šezdeset tovara. Ogled. sr. 169. — c) o *mjeri za vrijeme, kad se hoće istaknuti da je ono vrijeme dugo, a i to, da nimalo ne malka do mjere*. Tri debela sata juriš činiše Turci. And. Kačić, razg. 100. Te se biju ogieim iz pušaka niz Penore tri debela sata. Nar. pjes. vuk. 4, 403. Trebalo je debelog sata. S. Ľubiša, prip. 69. Debele četiri ure. M. Pavlinović, rad. 22. Kroz deset debelih godina. razl. spis. 296. Nikud sela, ni bijela stana, pa da bleseti tri debela dana. Osvetn. 2, 15. — d) *uopće o stvari netjelesnoj*: Nu slišite, o krstjanj, 6 malih i debelih računi (*račlogi*). Korizim, 10b. Da znaešne ne izhodi od debele nepoune. Ant. Kadičić 266. Sve mi zboro hajduci o debelu miru. Pjev. crn. 53a. Bez debele turske pozibije. Ogled. sr. 38. To biva samo debelom parnicom. V. Bogišić, zbom. 330.

g. *gust*. a) o *čemu žuku*. Vino tanko, debelo oli jako. M. Dobretić 317. Mutnomo i debelomuo vinu potoci. Orfelin, polurum. 235. (*Vino*) razglaiva debelu i gustu slunu. 43. — o *vodi*, na *ostrima Silbi i Olibu* debela znači: malo slana. Na Silbi i Olibu ima žive vode, ali vele, da je debela t. j. malko je slana. J. Milčetić. — o *Krvi* (*u prenesenom smislu*) *vidi kod krv.* — b) o *hladu vrlo često*. Počivajte u debelu ladu lišća uoga. And. Kačić, kor. 127. Sidavši pod lipu lada debeloga. M. Kataničić 40. Vezak vezla Merima djevojka na penguru na debelu latku. Nar. pjes. vuk. 1, 258. Nema lepšega grada od Budima, ni debjega lada od jablana. 1, 369. — e) o *magli*: Marvi ude (*hude*) debele magle. J. S. Relković 228. — d) o *mraku*: Vrnula sam se kući u debeli mrak. Dubrovni. 1870. 5. Dvajest trijest mučenika družu, pa ih daše mraku debelomuo. Osvetn. 1, 24.

h. *gorori se da je stvar debela i zato što su debeli dijeli iz kojih se sastoji, onda deobo može značiti isto što krupan, grub, i uopće se takova stvar eijeni goru i manje vrijedna ili ružnija ili veće prostacka nego ona kojoj nijesu djelovi debeli*. *suprotno može biti tanak i sitan* (franc. fin, tal. fino, niem. fein). a) *suprotno je tanak često o tkaninama*: Nosimo tvrlu i debelu odiču. P. Macukat 42. A nijeste vi oni mekoputnici koji bježite od svakoga truda, koji ne možete nositi košulju malo debju, ni ležati na odru malo tvr-

demu? D. Bašić 281. Košule od debela postava. I. J. P. Lučić, izk. 13. Mladić s ništo debele kostreći zaogrnut. razg. 24. Teško zlatu na debelu platnu i derdanu na garavu vratu! Nar. posl. vuk. 314. — *i o drugom čemu*: S paklom debelim tvrđici, da ne bi voda probila. And. Kadić, kor. 11. Tankoga pakla. . . pakla debeloga. I. Vladimirović, lik. 40. 43. — *b) suprotno je sitan*: So debela, 'sal grosso' 'sal popularis, vulgaris. J. Mikača, rječ. 638^a. Ostavi da debela droždina na dno sedne. Orfelin, podr. 180. — *c) u ovom je primjeru suprotno plemenit*: Unca se malo razdičuje u debelim trgovinama ali u trgovinama plemenitim unca se razdičuje u 8 drama. M. Zoričić, aritm. 66.

i. govori se sa predašim značenjem (krupan, grub) i o glasu u prenesenom smislu. a) o ljudskom glasu kojim čuđade govori, pjeva. debeo se zove glas niži, krupniji, kao što je u muškoga, kad se isporodi prema tankom ženskome i dječijemu. Glasove debeli i tunci. Aleks. novak. 140. i o drugom glasu (kod muzikalne sprave). može biti da tako treba shvatiti u ovom primjeru (pisci debeli = koji daju debeli glas), ali može biti i da stoji u pravom smislu; u tom bi slučaju ovaj primjer spadao pod a. Tri tisuće piskov imaju glasnihi, različii jesu, debeli i tanki, visoci i niski. Aleks. jag. star. 3, 322. — amo ide i oro: Dvista truba i sviralu, dvista glasna medenijah sad debelo preobraha, sada tanko prez pristanka, sad na srednji glas se vraču iz debela i iz tanka. J. Krmpotić, katar. 118. — b) o jedinom glasu, zruku (sloru): Jošte deblje ovo slove (c) biva, gigerica (exigerica) kad se izustava, jer se za nim slovo x postavlja. Nadod. 115. Vesla nima drvo odabrano, pobratino, to jerje tanano, krma debe debela jerina. B. Radićević (Novi Sad 1882). 47^a.

k. sa značenjem kazanjem kod h (krupan, grub) govori se o različitim stvarima više ili manje u prenesenom smislu. a) o stvari uopće, poslu, djelu, radnji: krupan, težak, pretežan, oporan itd. Evo nove debele laži! A. Kanžilić, kam. 362. Sto je to debelo uradio, da preporučim popu. S. Lubiša, prip. 113. O debelu me postu raspitiva. 198. Mači dušom prave redovnike, stvar je debela! 233. Po selu se počelo nešto debelo o Markiši čukati. V. Vrčević, niz. prip. 247. Ako je što debela skrivio. V. Bogišić, zborn. 331. Ljudi se ubijaju iz dva glavna uzroka: ili da je sišao s uma, ili da mu je nešto debelo do obraza došlo, n. pr. za veliki dug, da mu se žena ili keji javno na stidan život dala. . . 603. 604. — b) o razumu, pameti: tup, slab itd. Vaša debela razumština. Zborn. 113^b. Imati jednoga boga dihovoj debelejoj pameti slična. A. d. Bella, razg. 223^b. — o moždinama u prenesenom smislu: Prid pukom debelijeh moždani, nevjestijem. S. Rosa 118^a. — c) o duši, spjevanju: tup, trđ, neosjetljiv. Mnogi krstjani koji su debele dušine, koji koliko veće darove primaju od boga, toliko su vele veće neharini bogu. M. Divković, bes. 753^a. Kad jedna stvar nije očučena, ima biti zarad jednoga od dva razloga, ili jer je toliko malalaha u sebi, da je potribu od nastojanja neka očuti, ali zašto je očučeno toliko debelo da pren i ako je stvar golema, ima potribu, tko će ga uzbuditi. M. Radnić 172^b. 173^a. — d) n. debelo i dj. debela kao supstantiv s prijedlogom na dobivaju adverbijalnu vrijednost i znače uopće krupno, ne potanko. aa) na debelo od xvii vijeka. Protumačivši mi na debelo i u skup otajstva. I. T. Mrnavić, ist. 2. Na debelo, istok, kako god 'rozamente, grossamente' inculte, rudi minerva, crassa mineiva,

impolite'. J. Mikača, rječ. 275^a. Sva mučenja koja sam vam na debelo zabilžio s vandeljima svetim. A. d. Bella, razg. 220^a. — drukčija su značenja u ova dva primjera: Kad mu što na debelo skrivi. V. Bogišić, zborn. 275. To klasa na debelo. M. Pavlinović, razg. 69. — bb) na debelu može biti načieno po talijanskom alla grossa: Na debelu, to jest ne lijepo, 'alla grossa, grossamente' pingui minerva, crassa minerva, impolite, inornate, crasse'. J. Mikača, rječ. 61^a. Na debelu 'alla grossa' pingui minerva'. A. d. Bella, rječ. 61^a. Na debelu, neotesauo, nesmotrno, 'crasse'. 634^a. Dati razumiti, sasvim da na debelu. Grgur iz Vareša 22. Evo vam u malo riči na debelu osnovano kraljevstvo Marijino. 30.

l. debeli kum, vidi kum.
3. *ade. debelo, komp. debělje. Zač se u toj varate bogato i debelo. M. Vetranić i, 229. I za lepi zemljom debelo. Orfelin, podr. 127. Debelo, to jest netanko, 'crasse'. J. Mikača, rječ. 61^a. Pritilo, tusto, debelo pinguitur, obese'. 505^b. To debelo poje 'chi fa il basso' 'cantor gravissimus'. A. d. Bella, rječ. 131^a. On se debelo i bezlovesno ošibava. D. Obradović, sav. 60.*

DEBIĆ, m. űeke vrste vinove loze. — U naše vrijeme u Dalmaciji. B. Sulek, im. 62. — a osobito: debić mali, veli, talijanski, vrste vinove loze bijeloga gročita 62. — isporodi debit.

DEBIT, m. űeke vrste vinove loze. — U naše vrijeme u Dalmaciji. B. Sulek, im. 62. — isporodi debić.

DÉBLO, n. truncus, stipes arboris, pañ, hreck, stablo, starar. — U gen. pl. među b i l umeće se dugo a: (débála ili debála?) — Jamačno postaje od osnovе udj. deboo. — Dolazi i u staroslovenskom; ali u našem jeziku potvrđeno je istom xviii vijeka: između rječnika dolazi samo u Vukovu. Deblo brez ploda imade se izvaliti i u vatru uvaliti. V. Došen 17^a. Oni rižuć ne idu do debla. J. S. Rejković 84. Deblo ali uzeblo. Kaže se za čoeka koji je na očina veliki i pun a u sebi slab). Nar. posl. vuk. 58. Nečo vočka ispod debla. 210. Po trajanju se stablo kaže jednogodišnje ili dugovечно: ovo se poslednje nazivlje specijalno debloom. J. Panjić, bot. 49.

DÉBLĀK, Debļāka, m. ime mjestina pod űicama u Srbiji: a) u krajevackom okrugu. Sr. nov. 1861. 227. 260. — b) u suedereckom okrugu. 1861. 144. 156.

DÉBLĀNE, n. djeto kojim se debļa. verbalni supstantiv što postaje od osnovе debļan part. pract. pass. glagola debļati supstkom je (ije). — U Vukovu rječniku.

DÉBLĀTI, débļām, impf. crassescere, pinguescere. postajati debelijem, debļijem. — isporodi debeljeti, debeliti se (debeliti, b). — Ake. se mijena u praes. 1. i 2. pl.: debļamo, debļate, i u aor. 2. i 3. sing.: débļā. — Postaje od osnovе komp. debļi udj. deboo sufiksom a (kad bi se dokazalo da je stara riječ, a bi postajalo od ē). — Dolazi od xviii vijeka i u Vukovu rječniku. Ovi debļa a oni tanča. A. Kalić 260. Šta u zlu debļa? — Suko. Nar. zag. nov. 267. Drvo koje rastijuci i debļajuć zagradi vrata od pećine. Nar. prip. vrč. 192.

DEBLIK, m. mjesto u Srbiji u krajevackom okrugu. Zabran u Debļiku. Sr. nov. 1874. 223.

DEBLĀNA, f. crassitudo, pinguedo, ime apstraktno od udj. deboo. — isporodi debelina, debelost. — Ake. se mijena u dat. sing. débļini, u acc. sing. débļina, u voc. sing. débļino, u nom., acc., voc. pl. débļine, u gen. pl. debļinā. — Po-

staje od osnove komparat. debli sufixsom ina. isporodi daljina, dužina, dužina. — Dolazi od xviii vijeka i u Ukuru rječniku. a) u pravom smislu, osobina, stanje nečega što je debelo: Motivlje jinaju se zgovarati s rukama otvoreanima, ne zašadši od širine i debljine života ili širine misla otvorena. I Krajić 58. Trava koja se od debljne svoje na zemlju nalože. I. Jablanci 159. Kad je koren debljom kamaša. J. S. Rejković 180. — u ovom primjeru ima konkretan smisao i znači stvar debelu nošice: (Tijelo blaženo na sudbi dan) biti će tako tanko da će moći proći kroz najveću debljinu i tvrdinu brez truda. I. Grbić 15. — b) pretilina, tustoća: aa) u apstraktnom smislu, kao osobina, stanje čeladeta ili živinčeta. Debljina nije čoviku cina. V. Došen iv. Tilo krupno i debljina more valat kod živina. 20p. Mlade svihe nisu za debljinu. J. S. Rejković 362. Ili je s velike debljine bila tako leđa. M. Đ. Mihević, zim. već. 249. — može stajati u plur. u ovakovim primjerima (isporodi kod debelina. b) pri kraju): Od debljina dizati se line. J. S. Rejković 174. — bb) u konkretnom smislu znači meso pretilo, masno, pretilinu, mast: Kad ko kakvu debljinu jede. Vuk, poslov. 76.

DEBRĀC, m. selo u Srbiji u šabačkom okrugu. Vuk, rječ. 114. K. Jovanović 177. vidi Dabrac. — Riječ je postala od DabrĀc, ali ne organički (kao Dabrac), nego se čini kao da je narod, čuajući izgovarati DabrĀc u knjižernom (crkvenom) jeziku, htio uzdržati stari oblik, te tako da je na to došao da izgovara prvo v kao e a drugo da izostavlja.

DEBRĀLICA, f. ņeka trava, zlatoglav. — U naše vrijeme u jednoga pisca. Debrlica, asphodelus L. B. Sulek, im. 62.

DEBULKA, f. samo u zagoneci: Visuljka visi, kasuljka kasa, a debuljka krađe (odgonelnoj: žir, sviha i ruk). Nar. zag. nov. 201.

DEĀEMBAR, deĀembara, m. decembar, najzadnji mjesec u godini, prosinac, po talijanskom decembre ili po ņemačkom decembar. isporodi deĀebar, deĀembar, deĀembar, deĀembar. — Dolazi od xv vijeka i u DaniĀeĀevu rječniku (decembar). Pisana mjeseca decembra 8. dan. Spm. sr. 2. 62. (1414—1419). Decembar ima dan 31. F. Glavinie, cvit. xxvi. Na dva decembra. 397b. Decembar, prosinac. P. Posilović, nasl. xiv. Dvadeset i osmi dan mjeseca decembra. A. KanižliĀ, kam. 88.

DEĀIMA, f. desetina (danak), lat. ili tal. decima. — u jednoga pisca iz Dalmacije xviii vijeka: Dajete privedromu principu decimu. J. Banovac, pred. 42.

DEĀIMĀR, decimĀra, m. onaj što kŭpi, prima decimu, desetinu. — naĀiĀeno od decima sufixsom ar. — samo u jednoga pisca iz Dalmacije xviii vijeka, u kojega ima i decima: Isukrst hoĀe da ņegove uboge ugledate, jer su oni ņegovi decimari: što god siromah uzme, Isukrst prima. J. Banovac, pred. 42.

DEĀ, selo u hrvatsko-starosnoj krajini u zemunskom kotaru. V. Sabjar 75. Sem. ist.-prav. 1878. 15. Razdijel. kr. 15. 25 (na str. 32 grješkomo DeĀ).

DEĀĀAN, DeĀĀanca, m. kaluder iz DeĀana. — Akc. se mijena u voc.: DeĀĀante, DeĀĀanci, i u gen. pl. DeĀĀanĀa. — Postaje od osnove imena DeĀani sufixsom lĀc. — Po južnom gororu bilo bi DjeĀanac (vidi kod DeĀani) ali taj oblik nema potvrde. — Dolazi od xviii vijeka i u Ukuru rječniku. Da podem s jednim igumanom DeĀanem u Tursku. D. Obradović, živ. 27.

DEĀĀANI, DeĀĀanĀa, m. pl. manastir u Metohiji osnovan od srpskoga kraja Stefana Uroša II (vidi deĀanski) 1330 god., također i mjesto na kom je bio zidan. — U starija vremena pisano DeĀĀani (DeĀani, DeĀĀani), po čem bi trebalo da u južnom gororu glasi DjeĀani, u zapadnom DiĀani, ali je u naše vrijeme poznat samo istočni oblik DeĀani. — Ime je manastiru postalo od imena mjesta i sela; a ovo je plur. supstantiva DeĀanin (DeĀĀanin) koji vidi. — Dolazi od xiv vijeka, a između rječnika u Ukuru (DeĀani, samo manastir) i u DaniĀeĀevu (DeĀani i DeĀĀani, mjesto gdje je kraj Stefan DeĀanski zidao manastir koji stoji i sada, — selo DeĀĀani koje je isti kraj priložio reĀenoj crkvi). a) selo i mjesto gdje je zidan manastir. kao nom. ima nastavak e (DeĀane) i i; u dat. i loc. dolaze i kraĀi obliĀi DeĀĀani, vidi D. DaniĀeĀ, ist. obl. 95 i DeĀĀah. 135. Zide vu moste nareĀenĀe DeĀani, vi. ŽupĀ zatrnavuljskoj obrĀe mĀsto krasno i podobno na sziđanje domu božija. DeĀ. hris. 5. Mon. serb. 91. (1330). Selo prvo DeĀani (5) zaseli i s. meĀani. Mon. serb. 92. (1330) A se mede DeĀani u Āervenoga brĀga. DeĀ. hris. 1. Mon. serb. 92. A se meda DeĀanoma u cravljenj brĀga. DeĀ. hris. 71. U DeĀĀah. Mon. serb. 96. NareĀoše i bramĀ sprovedĀe vi ime prazdnstva vznesenja gospodĀa rekomoje mĀsto slavnoje DeĀani (var. DeĀani, DeĀĀani). Danilo 208 Snyh. zo jego reĀennyj StefanĀ, iže i DeĀanski imĀnujemĀ, tretij UrošĀ, i s. sziĀa crkvoje prokrsam svetazo vznesenja na rĀeĀ Bystrici na DeĀanĀh. OkāzĀ. ņaf. 61. (1503). — b) manastir. nom. samo s nastavkom i; gen. na jednom mjestu DeĀanyj (grješkomo nj. DeĀanij); na dva mjesta ima i kraĀi loc. DeĀĀah. Svetomu pravokrotoru iže vi DeĀĀah. Mon. serb. 567. (1389—1405). Da dovedeĀ, vodu otĀ reke Bystrice vnutru DeĀanyj monastira. 558. (1613). Stefana srbskakaigo iže vi DeĀĀah. Glasn. 11. 43. DeĀani (mon. i selo). S. NovakoviĀ, pom. 131. Dok naĀmi visoke DeĀane u primorju (!) kod vode Bistrice. Nar. pjes. vuk. 2. 103 Sagradiše visoke DeĀane, naš DeĀane viske Dakovice. 2. 199. Bjelju u DeĀane crkvu. Pjev. orn. 187b. — Što se u narodu priprijevĀa o postatju manastira i njegova imena, vidi Vuk, rječ. kod DeĀani, i živ. 232.

1. DEĀĀANIN, m. ĀorĀek iz sela DeĀana (vidi kod DeĀani), a stoji i u drugom Āemu što pripada istomu selu. — Stariji bi oblik bio DeĀĀaninĀ. te bi trebalo da u južnom gororu glasi DjeĀanin (isporodi DeĀani). — Postaje od osnove deĀĀe (jamaĀo isto što je kod kolektivnoga imena djeĀa) sufixsom jan(i)nĀ. — Dolazi izv vijeka i u DaniĀeĀevu rječniku (DeĀĀaninĀ). o Āeladeta: DeĀane pridvorci da oru po jednoj mti svakomu žita. DeĀ. hris. 71. Āudije DeĀane DragĀeĀ, a brat mu DurbĀ. 81. — o Āem drugom (vinogradu): Vinogradu deĀaninĀ sĀi vsĀmi meĀani. Mon. serb. 92. (1330).

2. DEĀĀANIN, m. ĀorĀek iz DeĀa. V. ArsenijeviĀ. — Akc. se mijena u plur.: DeĀĀani, DeĀĀanĀa itd.

DEĀĀANKA, f. ņensko Āelade iz DeĀa. V. ArsenijeviĀ. — Akc. se mijena u gen. pl. DeĀĀanĀka.

1. DEĀĀANSKI ili deĀĀanski, adv. koji pripada DeĀanima. — Stariji bi oblik bio DeĀĀanskiy, po čem bi glasilo u južnom gororu djeĀanski, u zapadnom diĀanski, vidi kod DeĀani. — Postaje od osnove deĀĀanĀ imena DeĀani sufixsom iskĀ. — Dolazi od xiv vijeka a između rječnika u Ukuru i u DaniĀeĀevu (deĀĀanskiy). ZaselĀi

dečanski. Deč. hris. 69. 70. Monastyr dečanski. Mon. serb. 264. (1389-1405). Igumena dečanskoga. 558. (1613). — Dečanski se zove kralj srpski Stefan Uroš III koji je zidao manastir Dečane. Vladislav je izgnan bystri Dečanskym kraljem. Okázk. šaf. 52. (1453). Škj že Stefan vstori Uroša rodi 2 sina: Stefana kralja Dečanskoga Uroša tretijega i Konstantina. 70 (1501). Da vidite visoke Dečane kod Prizrena grada bijeloga, zadužbinu kraja Dečanskoga. Nar. pjes. vuk. 2. 212.

2. DEČANSKI, *adj.* koji pripada selu Deču. V. Arsenijević.

DEČEBAR, *děčebra*, *m.* *vidi* decembar. *po tal.* decembre: *m* je ispalo kao što često biva kod toga slova i kod *n*, kad su u tuđim riječima pred konsonantom; nije potrebno pomisliti na starost. *e*. — U spomeniku XII vijeka prepisanu XII. Prvi meseca Dečebra. Star. 13, 210. (1250).

DEČEMBAR, *děčembra*, *m.* *vidi* decembar. *tal.* decembre. — Dolazi od xv vijeka u između rječnika u *Mikašinu* i u *Daničičevu* (dēcembr). Meseca decembra. Mon. serb. 450. (1451). Piše nu se na 18 decembra 1557. N. Najšković I, 329. Prosinac decembar ima dana 31. B. Kašić, rit. 699. Marač dugom kudom, decembar bijelom bradom. (Z). Poslov. danić. 59. Mjeseca decembra. S. Rosa 31^u.

DEČETATI, *děčtām*, *pf.* *izvaliti, isplesti ribu iz mreže. oko Dubrovnika. — Jamačno je od talijanske riječi postalo, ali od koje, ne znam; možebiti od gettare, bucati.* Kad je pak mreža iz mora izvadena, oslobodit je od ribe koja je u nju upala, zovu vaditi ribu, dečetatiti ili samo vaditi ili isplesti ribu¹. L. Zore, *pr.* ark. 10, 351.

DEČIĆI, *m. pl.* ime mjesta. — *po svoj bi priličiji stariji oblik bio dēčiči, po čem bi u južnom gororu bilo dječiči, u zapadnom dičiči. — Dolazi jedan put prije našega vremena: Dečiči. S. Novaković, pom. 131.*

DEČKO, *m. puer.* *dječak, djetić. — Čuje se kod naroda samo u kajkavaca (od kojih je prešlo možebiti iz Slavoncima i k Srijemcima) i u sjevernijeh čakavaca; ali su u novije vrijeme primili tu riječ i mnogi pisci, od kojih neki pišu dječko, shvativši e kao da je postalo od č. — Postoje nije sasna jasno; ne može se prvo znati jeli e pravo e ili č, a zatijem jeli osnora dēčke, uzeta iz kolektivnoga imena djeca, ili je osobiti korijen dek ili dčk (vidi kod dikla). — Dolazi u naše vrijeme a nije u nijednom rječniku. Naide u polju na jednoga siromaška dečka. Nar. prip. vuk. 2 255. Onda dečko ustane pa izide na polje. 257. Stari ga pita: 'Dečko kamo ti?' Nar. prip. mikul. II. Kad je to dečko čul, projde po svitu. 111. Ko je prije bio čovjek nego dječko (nepozadano; jamačno i ordje narod govori dečko)? Nar. zag nov. 251. Muški sluga dečko, žensko sluškinja, dekla, službenica, poslužnica. (u stubičkoj župi iz hrvatskom Zagorju). V. Bogišić, zborn. 145.*

DEČEBAR, DEČEMBAR, DEČEMBRIJ, DEČEMRIJ, DEČEMVRIJ, DEČENBAR, DEČENBRIJ, *vidi* dekembar.

DĚD, *vidi* 2. dedo.

DĚDA, *vidi* 2. i 3. Dedo.

DEDAJ, *m.* zemlja pod vinogradima u Srbiji u kneževačkom okrugu. Vinograd u Dedaju. Sr. nov. 1872. 256.

DĚDĀK, *m.* homo stultus, ludak, budala. — *ispoređi* dedeliti. — *Dolazi od kraja xviii vijeka*

i u Vukovu rječniku (stolidus s dodatkom da se govori u vojvodstvu po varošima). Koji nemu ne čude se za dedake drži. D. Obradović, sav. 80. Dva dedaka obadva jednaka. Nar. posl. vuk. 56.

DEDAN, *m.* muško ime u naše vrijeme. — *ispoređi* Dedo. Od Dedana dva Dedanovića. Nar. pjes. vuk. 4, 31.

DEDANOVIĆ, *m.* *Dedanov sin.* Od Dedana dva Dedanovića. Nar. pjes. vuk. 4, 31.

DEDA-PĚJINO VRĚLO, *n.* voda u Srbiji u pirotskom okrugu. M. D. Miličević, kraj. serb. 173.

1. DĚDE, *vidi* Dedo.

2. DĚDĚ ili dēde, *interj.* age, eja, *glas kojim se ko nutku da što učini, kao de (vidi 2. de) od kojega postaje udvajanjem. — Može biti i okrivno: dēd, te ovako dolazi već od xviii vijeka; cijelo dede potvrđeno je istom u naše vrijeme; a dolazi i u Vukovu rječniku (dēdč 'age': dede ga zovni. dele ti to uzmi). ded: Ded mi sada privuce gudalo. I. Zaničić 247. Ded počmi staru, znaš? od Durdica popivku. M. Katančić 47. Ded!, Alile, oči ti ispale! ponесider zelena barjaka. Nar. pjes. vuk. 3, 280. Ded ustani i golače kreni. 4, 250. Uvijek si nas vjerno poslujho, ded i mene danasko posluj. Nar. pjes. kras. I, 34. A oni svi na n skoče vičući: ded! pope, otvoraj knjige! Nar. prip. vrč. 67. — dede: Dede reci tvojoj miloj seji neka skine zlačenu maramu. Nar. pjes. vuk. 3, 320. Dede Omere, a ti prije tako ne veljaše. 5, 529. Dede komšija, učini i meni jedan put oo! Vuk, poslov. 58. Dēde, sine, da podemo! M. D. Miličević, zlosel. 100.*

DEDEK, *m.* pupavac. — *Postaje udvajanjem ptičijega glasa dek. vidu kod dab. — U Mikašinu i u Bjelostjenčevu rječniku.*

DEDELITI, *dēdelim*, *impf.* inepte loqui, blaterare, govoriti ludo, blebetati. — *Akc. kakav je u praes., onakav je i u impf.; u ostalijem je oblicima onakav kakav je u inf., osim aor. 2 i 3 sing.: dēdeli. — Postaje udvajanjem slovke de, čim se pokazuje kao da čelude nejasno i brzo izgovarat. ispoređi dedak. nastavak je l-i nejasan. — Dolazi samo kod Dubročana od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu 541^b i u Stuličevu gdje stoji da je uzeto iz Dordiča. Tko mnogo dedeli, da je lud i prilud. M. Vetranić 2, 251. Istom hlap dedeli. M. Držić 90. (Nerjeste) šestere, dedele, jezice i sjaju i drugo ne žele, neg' da ih gledaju. I. Gundulić 158.*

DĚDER ili dēder, *interj.* age, eja, *isto što de (2), dede (2) od kojega zabiega postaje dodaranem glasa r (sieglu že). — Dolazi od xviii vijeka i u Stuličevu rječniku. Što s' tu stao, viš' deder ne kasni! I. Zaničić 180. Deder mi kaži, od kada stekoše ploče i kamele uši, da mogu čuti! D. Rapić 143. Deder ne pristupajte mojih država mede. G. Pešalić, utiš. 190. Deder ljudi, što smo učitali? Nar. pjes. vuk. 5, 485. Deder, brate, da ga oženimo. Nar. pjes. juk. 292. Dozivlje sina Useina: Deder sadi, sine Useine. Nar. pjes. kras. I, 8. Pošto znaš, deder mi kaži. Nar. prip. vrč. 127. Svi se kolji zaigraše, deder i ti siveo! Nar. posl. vuk. 282.*

DĚDIĆ, *m.* prezime u naše vrijeme. Šem. karlov. 1883. 71.

DĚDIĆI, *Dēdič*, *m. pl.* ime drveta seocina u Bosni. a) jedno u okrugu travničkom. Statist. 66. — b) drugo u okrugu zorničkom. 90.

DEDIJA, *f.* ime brdu u vratearskom srezu u Srbiji. Glasn. 19. 143.

1. DEDIN, *vidi* Djeđin.

2. DĚDIN, *adj.* koji pripada Dedu ili Dedi. *vidi* Dedi. Pak uhvati svojega dorata i Dedina dogu od mejdana. Nar. pjes. petr. 2, 541.

DĚDINA, *vidi* Djedina.

DĚDINA BĀRA, *f. selo u Srbiji u niškom okrugu.* M. Đ. Milčević, kraj. srb. 118.

DĚDIN DŌ, DĚdina DŌla, *m. seoce u Bosni, u okrugu zvrničkom.* Statist. 81, gdje griješkom *stoji samo* Dedin.

1. DEDO i Dede, *m. imc muško prije našega vremena. u prvom obliku dolazi u spomeniku pisanom latinski xi vijeka.* Puer Dedo. Mon. hist. rač. 132. (1080) Dede. S. Novaković, pom. 59.

2. DĚDO i dĚda, *m. hyp. tur. dede, djed. — Akc. se mijenja u voc. DĚdo. — U naše vrijeme, ali više i 3. Dedo — Tako se zove od stovāna derviša i starac Turčin.* Zapita ga (hoću) jedan stari dedo. Nar. prip. vrč. 57. — u narodnijem pjesmama dolazi i deda Laudan, *vidi* Laud i Laudan. Mene bija deda Laudane. Nar. pjes. stoj. 2, 85.

3. DĚDO i DĚda, *m. muško ime tursko. — Akc. kao kod 2. — Dolazi xvi vijeka u jednoj pjesmi (kao ime derviša: može dakle biti isto što 2. dedo) i u naše vrijeme.* Zlovoljan sam Dedo derviš. S. Gučetić, st. pjes. kuk. 1, 105. Uteče ni od Gradačca Dedo. Nar. pjes. vuk. 4, 207. A Turčina Dedu Gidovića. Nar. pjes. petr. 2, 539.

DEDOBARAC, Dedobarca, *m. čovjek iz Dedine bare. — u naše vrijeme.* Savom Dedobarcem. M. Đ. Milčević, zim. već. 155. S ono Grdiličana i Dedobaraca. 157.

DEDOBARSKI, *adj.* koji pripada Dedinoj Bari. *u naše vrijeme.* Sklone se u veliki dedobarski han. M. Đ. Milčević, zim. već. 156.

DĚDOVIĆ, *m. prezime. — Dolazi od xvi vijeka.* Ilija Dedović. Mon. croat. 183. (1501). Dedović. Sem. karlov. 1883. 71.

DEFĚNGATI, defēngām, *impf. braniti, tal. difendere. — xvii vijeka u jednoga pisca Dubročanina.* Branit i defēngat kauzu. I. Držić 303.

DEFĚRĚNCA, *f. vidi* deferencija, *b.* Imajući med sobom porok i deferencu. Pravdonoša 1852. 30, 3^b. (xvii vijek).

DEFĚRĚNCIJA, *f. lat. differentia, tal. differenza. isporodi* deferenca. — Dolazi od xiv do xvi vijeka i u Daničičevu rječniku (deferenacija) a) razlika: Od jednoga i drugoga ni jedna deferenacija imiše se. Transit. 178 I to je deferenacija, ku čine dokturi mej paklom i purgatoriju. Korizm. 18^a. — b) raspra: Čiāta de tolike zmūtne i deferenacije. Mon. croat. 18. (1325). Biše deferenacije mnogo poštenoga, odca? izguma Nikodema od jedne strane, i „kalodurad Gurašević? (ili Durašević?) od druge strane. Mon. serb. 463. (1454).

DEFLI, *adj. indecl. osoran, tur. defli, adj. načinjen od imena def, odbacivanje, otiskivanje. isporodi* deflija. — Samo u jednoj narodnoj pjesmi u naše vrijeme. Kako neću defli biti? kuga mori, paša globi, moj se dragi rasdiro. (isporodi dertli). Nar. pjes. herc. vuk. 255. u istoj pjesmi ima i kompar. defliji. Deflija sam nego paša. 255.

DEFLIJA, *uprav kompar. f. od defli. krivo tumačeno* feputa. Nar. prip. herc. vuk. 357. *vidi* defli.

DĚGATI SE, degam se, *impf. altereati, prepriati se. — Osnova deg postaje jamačno od grč. δειν. — Dolazi xviii vijeka u jednoga pisca čakavca na dva mjesta, ali s dosta nejasnijem*

značenem: na prvom mjestu značenje je jamačno drukčije; a u naše vrijeme u Boci kotorskoj, ali da može biti starija riječ, svjedoči apstraktno ime degba. Siječai siječe drvo svako, u vremenu da je boje, a dega se kmet polako čim okise vas u poje. J. Kavašin 473^b. (Bog) bio je gospodar vavijek svega, u gospodarstvu ni se dego, da ga 'e prija' posli nega. J. Kavašin, bog. 539^b. Začuje de se dvojica u velike degaju. Nar. prip. vuk. 126.

DEGBA, *f. controversia, lis, prepirka, raspra. — Postaje vidi kod degati se. — Dolazi na jednom mjestu xv vijeka, a otale u Daničičevu rječniku.* Bi riječ i degba meju kraľstvo(m) mi i vlasteli dubrovčevići za selo Lisac i zaseoke Imotica i Trnovicu, govore nimu kraľstvo mi: vaše tozi mi, a govore kraľstvu mi vlastele dubrovčevići: gospodine kraľu, pače jo naše. Mon. serb. 255. (1405).

DEGEŔNEK, *m. verber, ularac štapom, osobito po tabanima, tur. degenek. — isporodi* denderek. — Akc. se mijenja u gen. pl. degēnkā. Ogristiće trista degeneka. Nar. pjes. herc. vuk. 78. Držte ga, reče (spahija) onej dvejci, pak mu udrite degeneka po tabanima, da zapauiti kad je našu livadu harao. Nar. prip. vrč. 78.

DEGIDOVAC, Degidovca, *m. seoce u Hrvatskoj u podžupanji zagrebačkoj. kajkavski* Degidovce. Pregled. 17.

DEGLIN, *m. gladius, mač, nož, niem. degen, deglein. — u Rječostjenčevu rječniku.*

DĚGMĀNE, *m. djelo kojim se degma. — verbalni supstantiv od glagola degmati. — u naše vrijeme u Lici. vidi* degmati.

DĚGMATI, dĚgmām, *impf. biti, lupati (čĕfude), tur. doġmek, lupati. — U naše vrijeme u Lici kod naroda:* Kada se dvojica pobiju, pak jedan od njih dobro izlupan bude, onda reče se: jesi li vidio bogme ga dobro degma? ili: bogme ga je ono degmane? ili: ali ga izdegma? J. Bogdanović.

DEGOJ, *m. a) selo u hrvatskoj krajini u banskom okrugu. Razdijel. kr. 32. — b) seoce u Hrvatskoj u jastrebarskoj podžupanji.* Pregled. 37.

DEGOVAC, Degovca, *m. ime muško u spomeniku xiv vijeka gdje je pisano* Degovce (Degovce). Miloš a brać mu Nikola i Aladini a dĕda imy Degovce. Dec. hris. 4, 71.

DEGRĀDATI, deġrādām, *pf. ex superiore ordine in inferiorum detrudere, smetnuti, skinuti s časti, lat. i tal. degradare. — xvi i xviii vijeka.* Od biskupa degradanoga. S. Bulinić, ispr. 159. Koji (biskup) ako bi bio i degradat oli dignut. M. Dobretić 290.

DEGRMEN, *m. seoce u Srbiji u okrugu topličkom* M. Đ. Milčević, kraj. srb. 390.

DEGUR, *m. ime muško. xvij vijeka.* Degurs. Deč. hris. 48, 100.

DEGURIĆ, *m. selo u Srbiji u valjevskom okrugu.* K. Jovanović 100.

DEH, *vidi* de, od kojega se razlikuje samo dodavanem slova h. ovo rala da nije nego ortografiki znak primljen iz talijanskoga jezika. a i kod pisaca (kao što su Kapic i Tomiković) koji možebiti nijesu to primili iz talijanskoga, isto je ortografiki znak, jer i u drugim riječima ne izgovaraju h. — Dolazi od xvi do xviii vijeka. Deh, smrti, gdje si, prid!, doći me umorit da veće ne živu, deč prospi me kosti! Ć. Držić 438. Deh nebarna ženo luda, ča učini od človlaka! Đ. Baraković, jar. 22. Deh bože primili, što ov

svit ne stvara? I. T. Mrnavić, osm. 111. Deh nemoj me odagnati! P. Radović, nač. 340. Deh Josipe, digni iz moga srca svaku tašću ljubav! J. Banovac, privs. ob. 84. Deh otvorite oči! I. J. P. Lučić, razg. 12. Nepoznanče deh odgovori sada! Đ. Rapić 17. Deh mislite vi sada, koliki strah nije bio u svima na okolo državana. A. Tomićević, gov. 307.

DEHA, *interj. u narodnoj pripovijeci ciganin kažući kako je čuo misu: Fratar jednu prozbori a dijete kano s klipa odgovori mu, te deha tako, te deha tako. Nar. prip. bos. 1, 85.*

DEHO, *m. ime muško. isporodi Dehoje, xiv vijeka. I Deho s vsm̃ baštinom̃ u Sobri. Glasn. 24, 255. (1377).*

DEHOJE, *m. ime muško xiv vijeka. isporodi Deho. Deč. hris. 28. 46.*

DEHUT, *m. ime muško. isporodi Dehoje, Deho. xiv vijeka. Dehuta. Deč. hris. 34.*

DEJA, *m. ime muško, hyp. Dejan. — Po južnom bi gororu glasilo Dija, isporodi Dije. — Dolazi od xiv vijeka. Deja i Dobroslav a bratu mu Draganu. Deč. hris. 33. O tamnico, vatrom izgorela! de pogubi moga sina Deju. Nar. pjes. kras. 1, 59.*

DEJAK, *m. ime muško. — Dolazi dva puta xiv vijeka pisano Dejaki, ali je sra prilika da je stariji oblik Dejaki (isporodi Dejan), po čem bi glasilo u južnom i zapadnom govoru Dijak. Brats mu Dejaki. Deč. hris. 29. Dojaki i Dejaki. 30.*

1. DĚJĀN, *m. ime muško. — isporodi Dean, Deja, Dejak, Dejko, Dejo itd. — Stariji je oblik DĚjān po čem bi trebalo da u južnom i u zapadnom govoru glasi Dijan (Daničiću upotrebljava taj oblik: sevastokratoru Dijanu, rječ. 1, 263 kod Denškovo) ali tomu ne samo nema potvrde, nego je oblik Dejan potvrđen i u južnom govoru. — Postaje od osnove dĚj (dĚjati, činiti, izmiliti) sufixsom ana. — Dolazi od xiv vijeka, a između rječnika u Fukoru (Dejan) i u Daničiću (DĚjān). DĚjān: Sevastokratoru DĚjānu. Mon. serb. 143. (1349). DĚjān . . . DĚjāna. 143. DĚjān i Dejan: DĚjān a synu mu Hranjoje. Deč. hris. 14. Ranko i DĚjān. 20. i još na mnogo mjesta. Vojvoda DĚjān Maubjaks. Mon. serb. 104. 105. (1333). Logoteta DĚjān. 171 (1362). O DĚjāne, jedini u majke! Nar. pjes. kras. 1. 58.*

2. DĚJĀN, *m. selo u Srbiji u okrugu niškom. M. Đ. Milićević, kraj. srb. 118.*

DEJANA, *f. žensko ime. — Postaje od osnove imena Dejan (koje vidi) sufixsom a. — Dolazi prije našega vremena pisano DĚjāna. S. Novaković, pom. 63.*

DEJĀNAC, DĚjānca, *m. prezime u naše vrijeme. J. Bogdanović, Šem. karlov. 1883. 71. — vidi Dejan od čije osnove postaje sufixsom uca.*

DEJĀNŠITI SE, DĚJĀNŠITI SE, *vidi da-jandšiti se. M. Pavlinović.*

DĚJĀNOVIĆ, *adj. koji pripada Dejanu, u naše vrijeme. Pa govori Dejanovoj majci. Nar. pjes. kras. 1, 58.*

DĚJĀNOVIĆ, *m. Dejanov sin, a u naše vrijeme dolazi kao prezime. — Dolazi od xiv vijeka i u Daničiću rječniku (DĚjānovič. 3, 591). Ranko Dejanović. Deč. hris. 22. Gojislav Dejanović. 23. Pavyň i Vojislav Dejanović. 10. 77. Stanojlo Dejanović. Rat. 183. — isporodi Dejanović.*

DEJĀE, DejĀeta, *n. ime muško, dem. Dejko,*

isporodi Dapče. — Dolazi u hrisoruži xiv vijeka a otale u Daničiću rječniku. DejĀe Stanilović z bratijom. Glasn. 15, 289. (1348?).

DĚJĀČIĆ, DĚjĀčić, *m. pl. selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. 10.*

DEJČIN, *m. ime muško. isporodi Dejko, Dejan, Dejo. — xiv vijeka. Dejčim. Deč. hris. 50.*

DEJČIN, *m. može biti Dejin (vidi Deja) sin, ali bi tad bilo običnije Dejić; — po pravilima postaje od imena Dejana kojemu nema potvrde. Mirko Dejić. Deč. hris. 15.*

DEJKO, *m. ime muško. isporodi Dejan. vrlo često u jednom spomeniku xiv vijeka. Deč. hris. 1. 5, 9 itd.*

DEJKOV, *adj. što pripada Dejku, vidi Dejo. — Dolazi u hrisoruži xiv vijeka (gdje stoji uz ime mlačište, i s ovijem zajedno naznačuje nekakvo mjesto) a otale u Daničiću rječniku (Dejkov). A meda mu (selu Radeši) . . . niz ostro kamenije u Dejko Mlačišta. Glasn. 15, 281. (1348?)*

DEJKOVCI, *vidi Denkovo.*

DEJKOVIĆ, *m. Dejkov sin, vidi Dejo. — Dolazi u hrisoruži xiv vijeka a otale u Daničiću rječniku (Dejković). Voja Dejković z bratijom. Glasn. 15, 294 (1348?).*

DEJO, *m. hyp. Dejan. — isporodi Deja, — čemu nema potvrde, ali ima adjektivu Dejoj koji od nje postaje.*

DEJOV, *adj. koji pripada Deju (vidi Dejo). — Dolazi dva puta u jednom spomeniku xiv vijeka i otale u Daničiću rječniku (Dejov). Grĉibn Dejov syn . . . Petr Dejov zety. Mon. serb. 62. (1293—1302).*

DĚK, *m. excusatio, izgovor. — Može biti postalo iz osnove glagola dekati, a isporodi i kod dedeliti. — U naše vrijeme u Konacima u dubrovačkom kotaru u Dalmaciji. Pak to . . . pak ovo . . . trista nekakvih deka. Dubrovnik 1870. 7.*

DĚKALICA, *f. žensko čelade, koje deče. u Lici. V. Arsenijević. — Akc. se mijenja u gen. pl. dĚkālīca. — Postaje od osnove part. praet. u glagola dekati sufixsom ica.*

DĚKALO, *m. muško čelade, koje deče. u Lici. V. Arsenijević. — Akc. se mijenja u gen. pl. dĚkālā. — Postaje od dekal osnove part. praet. u glagola dekati. sufixsom o.*

DĚKĀN, dekāna, *m. decanus, onaj što je najstariji po godinama ili po časti u kojem zboru, a osobito među kanonicima. — Postaje od lat. decanus ili od tal. decano. — Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Bjelostjenčeu i u Jambrešćeru. Gospodin D. Auberto Mirei dekan iliti najstariji Antuerpijski. P. Knežević, osm. 372. Po isti način biše mnogi kanonici i dekani u svetomu Nikoli u Baru. And Kačić, razg. 182.*

DEKANOVAC, Dekanova, *m. selo u Medumurju. (kajkarski) Dekanovec. Schem. zagr. 1875. 136.*

1. DĚKĀŃE, *n. djelo kojim se deče. — od part. praet. pass. glagola dekati sufixsom je (nigdā tje). — Dolazi u naše vrijeme i u Staličeu i u Fukoru rječniku (excitatio jumentū ad progredendum vocei de). Kako bi se lakše pribortala mala turma, veliko dekañe. Osvetn. 6, 48. Dekañe, pjevanje glasom, koji drkće. u Lici. V. Arsenijević.*

2. DĚKĀŃE, *n. u zagonetkama i u Fukoru rječniku. Prispri čare na mačare, na pañe dekañe, na señe dupore (odgonetlaj: mlin). Nar. zag. nov.*

133. Prispri čare na migare, na paće dekañe, na señe dupore. (*odgonet[aj]: oči*). 158. Prispri care na magare, na paće dekañe, na señe dupore (*odgonet[aj]: stupa*). 216. 217.

DEKAR, *m.* jamačno grčka riječ, vađa da nekakva mjera što se dijeli u desetero. — Dolazi (pisano dekari) na jednom mjestu u kiuzi pisanaj xvii vijeka. Na dekari zlata komid koliko lešnik. Glasn. 25, 35.

DEKARE, *f. pl. (?) ime* mjestu prije našega vremena. S. Novaković, pom. 131.

DĚKATI, děčĕm (i děkām), *impf. gororiti de* (koje vidi). — *perf.* deknuti. — *Ake.* kakar je u praes., onakar je u *impf.* i u *part. praet. pass.*; u ostalijem je oblicima kako u *inf.* — *Postaje od do sujskom k. isporodi* bukati, stukati *id.* — *U naše vrijeme.* a) *gouti koña, govoreći de.* u Stulicuru (*praes. dekam*) i u Vakocu (*rjĕčniku (praes. děčĕm)*), može biti i prelazno. Sta za dečes? udri ga batinom. Vuk, rječ. 115^b. (*Budalasti brat*) zbaei sa sebe vruću i ñu pojaši, to ju stane dekati; ali ona ni s mjestu. Nar. prip. bos. 1, 137. Ma tko deka, nikoji ne znađe, jer samari gredu najrijede, a tovari dekat ne umijedu. Osverti, 6, 48. — b) *pjevati glasom, koji drkće,* za to što se udara palcem po grklanu. u Lici. V. Arsenijević.

DĚKAV, *vidi* dvekav.

DEKEBAR, *vidi* dekembar.

DĚKĚMBAR, děkĕmbra, *m.* *vidi* decembar. od lat. december, ali preko grč. *δεκαμβας*. dolazi promijeneno na nekoliko načina: k pred e može postati ě, ta kod nekijih primjera pisanijeh ćirilskijem slovicu gdje stoji k, ne zna se treba li čitati k ili ě. em, postavši u staroslovenskom jeziku e, u našemu postaje e; mjesto n u kojem primjeru dolazi n. b može se zamijeniti slovom v po grčkom izgovoru, a može i ispasti. nasrħka m). nastavka ar (ra) može biti nastavak rij prema grčkome *vos.* a) dekembar ili děčĕmbra: aa) *pisano* je k a ne zna se, treba li čitati k ili ě: dekembra. Mon. serb. 202. (1382). — bb) dekembar, u spomenicima i u knjigama u kojima za glas ě ima osobito slovo i u Daničeviću *rjĕčnika* (dekembar). dekembra. Mon. serb. 273. (1409). dekembra. 329. (1423). Mjesec dekembar prosinac. M. Divković, nauk. xii. — cc) dekembar. 29 prošloga dekembra. Glasn. ii, 3, 183. (1714). — b) dekebar ili dečebear. aa) *ne zna se, jeli k ili ě.* dekebra. Mon. serb. 119. (1412). — bb) dekebar: dekebra. Mon. serb. 250. (1406). 294. (1419) i u Daničeviću *rjĕčniku* (dekebra). — c) dekembar ili děčĕmbra: dekembra. Mon. serb. 421. (1412) i u Daničeviću *rjĕčniku* (dekembra). d) dekembrij ili děčĕmbrij: dekembrija. Mon. serb. 155. (1356). dekembrija. Spom. sr. 1, 4. (1365). Mon. serb. 312. (1427). i u Daničeviću *rjĕčniku* (dekembrija). — e) dekembrij ili děčĕmbrij: dekembrija. Spom. sr. 2, 51. (1407). i u Daničeviću *rjĕčniku* (dekembrija). — f) dekemvrij ili děčĕmvrij: aa) *ne zna se, jeli k ili ě.* dekemvrija. Mon. serb. 177. (1367). dekemvrija 272. (1405) i u Daničeviću *rjĕčniku* (dekemvrij). bb) dekemvrij: dekmvrija. Mon. serb. 269. (1405). 355. (1428) i u Daničeviću *rjĕčniku* (dekmvrij). — g) dečĕmbrij: dečĕmbrija. Glasn. ii, 3, 66. (1707).

DEKEMBRIJ, DEKEMVRIJ, DEKENBAR, DEKENBRIJ, *vidi* dekembar.

DĚKIĆ, *m.* prezime u naše vrijeme. J. Bogdanović, Sem. karlov. 1883. 71.

DEKĪKA, *f.* momentum, punctum temporis, čas, trenutak, minuta, sekunda arap dajpa,

tur. dakyka. — *U naše vrijeme.* Za tri sata i sedam dekića. Nar. pjes. vuk. 5, 352. Neki sluša saat u ñedrima, kako oda i dekike voda. Nar. pjes. petr. 3, 77.

DĚKLA, *f.* virgo, ancilla, djevojka, sluškinja, *vidi* dikla. — Dolazi od kraja zv vijeka, a između rjĕčnika u Mikajinu (djevojka, službenica, ancilla, famula), u Bjelostjencuru (službenica, služkinja, raba, ancilla, famula, serva, servitrix; 2. dekla mlaja, abra); 3. dekla dvorna, službenica divojka, pedisoqua), u Jambrešićuru (ancilla, famula), u Voltigijinu (serva, fantesca, magd'), u Stulicuru (*vidi* dikla), u Vakocu (*vidi* dikla). a) djevojka. Kad dekle ke hode pogledaju te stav. M. Marulić 157. Ni da će bit žena, ni dekla, ni vila. H. Lucić 221. Vridne i postene dekle i pristale. I. Ivanišević 314. Dekla splitskoga preko mora mene u svein zdrava odni. J. Kavañin 5424. Sto je dekla navikla, to nevesta ne odviše D. Obradović, sav. 91. Dekla, djevojka, u jednom dijelu Zagorja. F. Hefele. — b) sluškinja. Muški sluga: dečko'; žensko: sluškinja, dekla, službenica, poslužnica'. — *U stubičkoj župi i hreatskom Zagorju.* V. Bogišić, zborn. 145. Dekla, služavka, u Prigorju. F. Hefele.

DEKLARITI, deklarim, *impf.* ancillari, služiti kao dekla, sluškinja. — *isporodi* dekliti. — Dolazi u Bjelostjencuru, u Jambrešićuru, u Voltigijinu *rjĕčniku*.

DEKLEŠANAC, Deklešanca, *m. seoce u Hrvatskoj u križevačkoj podžupaniji.* Deklešanec (kajkavski). Pregled. 68.

1. DĚKLICA, *f. dem.* dekla. — *isporodi* diklica. — Dolazi od xvi vijeka a između rjĕčnika u Bjelostjencuru (puellula, virgineula; ancillula) i u Jambrešićuru (puellula). Sad se čudim, da gore nisi dopala muke i pokore, deklice pristala. H. Lucić 242. 243. Spako tvrlo svr se mladih deklice lasno se da dobiti. P. Zoranić 19. A još ašikujem gizdavu deklicu. I. T. Mrnavić, osm. 114. Još deklicom kad si bila. I. Ivanišević 264. Veselite se, ñe deklice, tako, kad vam nepristano uživat je rajsko lice vjerniško obećano (o dumnata). J. Kavañin 369^b.

2. DEKLICA, *f.* galantius nivalis L., ñeka trava, risibaha, u jednoga pisca našega vremena. B. Sulek, im 62. — deklica ivanjska, *f.* chrysanthemum leucanthemum L., rada, kod istoga pisca. 62.

DĚKLIĆ, *m.* puer, djetić, monić. — Postaje deminutivijem sujskom ěć, od osnove dekl imena ženskoga dekla, koja je ordje shraćena kao da je osnova maškoma imena (za značivje onakak) kojemu nema potrade. — *U Jambrešićuru rjĕčniku,* u Voltigijinu (u obada kajkavski deklic, a grješkomo stoji da je ženskoga roda, u Jambrešićuru deklic, puella, u Voltigijinu deklic, -ča (serva, ragazovata, madchen), u Vakocu (*vidi* monić).

DĚKLIN, *adj.* koji pripada dekl. — *U Bjelostjencuru, u Jambrešićuru, u Voltigijinu rjĕčniku.*

1. DĚKLINA, *f. augm.* dekla. — Postaje od osnove imena dekla sujskom ina. Deklina, odrasla djevojka, u Prigorju. F. Hefele.

2. DEKLINA, *f.* crsta rinoce laz, u jednoga pisca našega vremena. B. Sulek im 62.

DEKLITI, deklina, *impf.* ancillari, služiti kao dekla, sluškinja. — *isporodi* deklariti. Dolazi u Bjelostjencuru i u Jambrešićuru *rjĕčniku*.

DĚKNUTI, děknĕm, *pf.* zarokati jedan put de (koje vidi), osobito gonući koña. — *impf.* dekati

— *Akc. je u svijem oblicima osim praes., onakav kakav je u inf. — Postaje od osnovce dek glagola dekati sufixom nn u inf., n u praes. — U Stučičeu i u Vukovu rječniku.*

DEKOVIĆ, *m. prezime xvi vijeka i u naše vrijeme.* Stepan Deković. Mon. croat. 282. (1581). Pred nim bješe Deković Murate. Pjev. crn. 75b.

DEKOVNICA, *f. dekar kruh. u Lici.* V. Arsenjević.

DEKRET, *m. pisana naredba svjetovne ili crkvene vlasti (u svijem ovijem primjerima crkvene), tal. decreto. — Od xvi vijeka.* Kako no se čiti no dekretu. Š. Buđinić, ispr. 32. Suprot onoj naredbi ili dekretu. B. Kašić, rit. 55. Dekret ili ti zapovidi od skupa s. oficija. M. Dobretić 172.

DEKRETALI, *m. pl. lat. decretales (epistolae): a) papine odluke i naredbe (u crkvenom zakonu):* Zapejavi i zmjtljivi kanoni i dekretali. Anton Dalm., ap. 63. — *b) krakvena naredba upoće. na jednom mjestu xv vijeka:* Svetoga Frane naredbe zapovijaju i dekretali da ... I. Ančić, ogl. 105.

DEKRETAŠKI, *adj. koji pripada dekretalima. — Na jednom mjestu xvi vijeka gdje stoji nom. pl. n. dekretalska kao supstantiv i znači dekretale.* Ona dekretalska nisu učinena za nepomjivih. Naručn. 72b.

DEKRETAŠKI, *dekrētāš, pf. odrediti pismo, tal. decretare. — Na jednom mjestu xviii vijeka:* Da nam se 'brebroje' dekretane plate više rećene. Starine 10, 38. (1783).

DEKTEBAR, *dōktēbra, m. vidi decembar i decembar. — Postaje od oblika dekebar umetanjem slova t prema septembar i oktobar. — xv i xvi vijeka.* Mjesec Dektopbra. Mon. croat. 113. (1174). Dan 23 Dektebra mjeseca. Š. Kožičić 50b. Mjeseca dektebra. Zborn. 160a.

DEKTEŠ, *m.* Ako je ular koński, odnosno oglavnik, od kajša, a povodac od singira ili gvozdā omočan, taj povodac onda zovu 'dekteš'. J. Bogdanović, u Lici. — *postaje nepoznato; srakako je riječ turska.*

DEKUTINCI, *Dekutinaca, m. pl. selo u Srbiji u vrućarskom okrugu.* M. D. Milićević, kraj. serb. 305.

DEL, *vidi deli.*

DELA, *interj. eja, age, vidi de od čega postaje dodavañem sloga la. ispredi ala. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Dela, sreće ti! M. D. Milićević, zim. već. 178. A dela pričaj tu svoju žalost! 215. Nego dela ti ovdo nama presudi da se ne svadamo! zlosel. 278.

DELA-AMETOVE NIVE, *f. pl. mjesto pod livadana u Srbiji u vrućarskom srecu.* Glasn. 19, 143.

DEL-ALIJA, *m. muško ime turska. u naše vrijeme.* Hoćeš poći za me Del-Aliju? Nar. pjes. vuk. 3, 478.

DELÁROVA NIVA, *f. mjesto pod oraćom zemljom u Srbiji u vrućarskom srecu.* Glasn. 19, 144.

DELÁROV IZVOR, *m. voda u Srbiji u vrućarskom srecu.* Glasn. 19, 141.

DELBEN, *m. čorjek trom, (leniv. Nar. prip. vrć. 223. pers. tur. tumbel. ruli dombel.*

DELEGOSTA, *f. ime draju selu u Bosni u okrugu zvorničkom: razlikuju se među sobom tjem što se jedno zove Delegosta Mala, a drugo Delegosta Velika.* Statist. 93.

DELEKTATI SE, *delektāt se, impf. uživati,*

nasladivati se, lat. delectari, tal. diletarsi. — U jednoga pisca Dubrovčanina xvii vijeka. Tko se delekta u stvari bludne. I. Držić 166.

DELEMOŠKA, *f. nekakva ptičica. — Postaje nije poznato. — Na jednom mjestu xvi vijeka:* Toj su svrađci, delemoške i slavici. M. Vetranić 2, 270.

DELÉNGALO, *n. u zagoneci i u Vukovu rječniku.* Daj mi, mati, delengalo, da se prodelengam, da izidem na dvor, da se poburam (odgonetljaj: ključ i vrata). Nar. zag. nov. 90.

DELET, *m. voluptas, raskoša, tal. diletto. — Krajem xv i početkom xvi vijeka.* A ti se zabavi deletonom kim gođi. M. Marulić 139. Od igre, ka se čini za delet. Naručn. 93b. Ki su živili va svakom deleti i naslađeni telesnom. Korizm. 101b.

DELETAN, *deletna, adj. jucundus, prijatan, ugodan. — Postaje od delet, koje vidi, sufixom nje. — Na jednom mjestu xv vijeka.* Hteći viditi deletan ter šajiv (cum vis urbanus haberi). M. Marulić 141.

DELÉTATI, *delektāt, impf. delectare, ugodno zabavljati, tal. diletare. — ispredi delektati se. — Krajem xv i xvi vijeka. a) aktivno.* Ako te deleta slišati bataje. M. Marulić 132. — *b) sa se, refleksivno.* O tom se deletaše slišati. Transit. 221. Ki se slađi i deleta meu bilimi i mirisnimi kriposti svetih. Nauk brn. 15a.

DELEUŠA, *f. selo i brdaće u Ercegovini u bilećkom kotaru. u Statist. bosn. stoji (možebiti griješkom) Daleuš. — u naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Imam kmete sela Koravljice, i do njih je selo Deleuša. Nar. pjes. vuk. 4, 384. Deleuša, brdaće do Koravnice u bilećkom kadulku. V. Lušević.

DELFIN, *delfina, m. delphinus, pliskavica, od lat. delphinus, ili od tal. delfino, ili od nem. delphin. — ispredi dolfin, dupin. — U Bjelostjenčeu i u Jambresičeu rječniku.*

DELI, *adj. auid. hrabar, nestrāšiv. pridjeva se sriedu supstantivima (obićno muškijem imenima i prezimjenima) i ne mijćia se po padežima.* tur. deli, mahut, hrabar. — *ispredi delija, — Dolazi od xvii vijeka (prvi primjer nije sasna pouzdan) i u Vukovu rječniku.* Vojnici litvanskoga knještva slijede, ... glavu imaju deli (var. del, Pac, pan) Stjepana velikoga kanglijera I. Gundulić 438. U nevistiji eto skaće deli Aslan-beg oholi među puške, među maće. J. Palmotić 367. Sinun deli Ženerale. J. Kavañin 124a. Mio zete, deli Straliji-bane! Nar. pjes. vuk. 2, 270. Deli Musa! uklon' mi se s puta. 2, 407. No da vidiš deli Radivoja! 3, 11. — *pred ženskijem imenom:* Ovce čuva deli-Magdalena. Nar. pjes. vil. 1867. 773a. — *i pred drugijem supstantivom:* Doćeka ga ogañ od topova, pogodi ga deli alka zlatna. Nar. pjes. vuk. 5, 363.

DELIBAŠA, *m. onaj što zapovijeda delijama (koñanica, vidi kod delija), i upoće vojnički zapovjednik, časnik, tur. delibašy, četvoroda kod delija. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (praefectus praetorianorum). Gdi je sopra, tu je dolibaša; gdi je vojska, tu je arambaša; gdi je krveca, tu je delibaša. Nar. pjes. vuk. 1, 444. Ućiniću decu janićare, pred njima ću biti delibaša. 2, 269. Već je ono carev delibaša. 2, 280. Jesi l' ćuo, delibaša lbro? 3, 89. De je svadba, da si delibaša, de je sofrā, da si dolibaša. Nar. posl. vuk. 71.*

DELIBAŠIĆ, *m. delibašin sin, kao prezime. u naše vrijeme.* Sem. karlov. 1883. 71.

DĒLIBAŠIN, *adj.* koji pripada delibaši. u *Vukovu rječniku*.

DĒLIBAŠINICA, *f.* delibašina žena. — *U naše vrijeme*. A nazdravlja delibaša Ibro: Zdravo bila, iz planine vilo! ti si bila dobaš gorska vila, a odele moja luba mila, gospojica, delibašinica. *Nar. pjes.* petr. 3, 296.

DĒLIBAŠINO SĒLO, *n. selo u Bosni u baio-lučkom okrugu*. *Statist.* 33.

DĒLIBLAČANIN, *m. čorjak iz Deliblata*. V. Arsenijević. — *Akc. se mijenja u pl.*: DĒliblačāni, DĒliblačānā *itd.*

DĒLIBLAČANKA, *f. žensko čelade iz Deliblata*. V. Arsenijević. — *Akc. se mijenja u gen. pl.* DĒliblačānākā.

DĒLIBLATO, *n. selo u Banatu*. Šem. prav. 1878. 52.

DĒLIBLATAŠKĪ, *adj.* što pripada selu Deliblata. V. Arsenijević.

DĒLIBRDO, *n. seoce u Bosni u kotaru tračnickom*. *Statist.* 68.

DĒLIČ, *m. prezime u naše vrijeme*. Šem. karlov. 1883. 71. — *uprav Delijič, delijin sin*.

DĒLIČ-POĀANA, *seoce u hrvatskoj krajini u slušničkom kotaru*. *Schem.* segn. 1871. 59.

DĒLI-DUMAKOV POTOK, *m. mjesto pod nĕvama u Srbiji u ernoriječkom okrugu*. *Sr. nov.* 1872. 310.

DĒLIGRĀD, *m. tako se zovu šanci zgrađeni god. 1806 od Srbijanaca protiv Turaka put Niša, sad razrušeni*. — *Dolazi i u Vukovu rječniku* (*narrenstadt*) seit 1806 eine schanze der Serben' blizu Niša (gegen die Türken). Na Loznici i na Deligradu. *Nar. pjes.* vuk. 4, 528. Opštinska je kuća (za deligradsku općinu) na Deligradu. K. Jovanović 91. — *vidi* M. D. Miličević, *srb.* 792—800.

DĒLIGRADSKĪ, *adj.* koji pripada Deligradu. *Deligradska (opština)*. K. Jovanović 91. *Deligradska* utvrđena. M. D. Miličević, *srb.* 793.

DĒLIJA, *m. i f.* eques levis armaturae turcicus, vir fortis, tur. deli, vojnik u neknoj četi lako oružanih kovanika kojina se četovoda zove delibašy, kao *adj.* mahnit, hrabar. *vidi* deli — *Kao ostali orvaki supstantivi (na a) u plur. je obično ženskoga roda, a u sing. muškoga a često (osobito u pjesmi) i ženskoga*. — *Dolazi od xvi vijeka (vidi prvi primjer kod bi), između rječnika u Bjelostjencu* (vir strenuus, egregius, serenus; juvenis conspicuus), u *Voltijjinu* (vanarello, sbravo, windbeutel), u *Stuliceu* (egregius, strenuus), u *Vukovu* (1. „der leibsoldat des' vezir, miles praetorianus". 2. „krieger überhaupt", miles, cf. junak). *a) turski kovanik lako oružani u carevoj ili rezirevoj straži*. Vitezovi uz njih (*spahije*) prići, delije stahu u tri čete. I. Gundulić 324. Za nim sruu sariget i delije svekoliko. J. Palmotić 367. Sakroj meni ruho seratljinsko ka' što nose careve delije *Nar. pjes.* 3, 294 *Delije su sve kočnici, i imaju visoke crne kape kovrčake*. *Vuk*, *rječ.* 115^b. — *b) hrabar vojnik, junak*. Daču ć kožu kaplan posta kom se rese sve delije. S. Gučetić, *star. pjes.* kuk. I, 107^a. I svoje delije po vojski nu-kaše. D. Baraković, *jar.* 57. K sebi pridružiti istočne delije. I. T. Mrnavić, *osm.* 92. Toj ne bi dosta dostojanstvu to delije, dohodak mu pada. J. Kavanin 129^b. Rajaju se zmije od zujia, a delije od delija. 205^a. Sve delije izabrane. I. A. Nenadić, *šamb.* 23. Ono biše delija, koji Turaka ubijaše. *Nar. pjes.* mikl. beitr. I, 16 *Pak*

ga dava neznanoj deliji. *Nar. pjes. bog.* 27. Svimi delijam pisma na pošte. *And. Kačić, razg.* 35^b. Nu se pridaj, kaurška delijo. 308^a. O gospojo, o ženo, ne ženo, nego delijo glasovita! D. Rapić 333. Otud ide star delija. *Nar. pjes. vuk.* 1, 292. Tu dolazi mlad na komu, mlada delija. I, 295. Dočekajte neznanu deliju. 2, 78. Dode tebi neznanu delija. 2, 79. Ugloda ga Smijanića majka, ona više na svoje delije: boga vama, delije mi vjerne! *Nar. pjes. kras.* 1, 15. Kad je vojsku vojevati, onda se više: kamo junak Krajeviću Marko? A kad je šicar dijeliti, govore mu: otkuda si, neznanu delijo? *Nar. posl. vuk* 117. Sve delije u demije, a u koše žita nije. (U Crnoj Gori). 280. Pucaj zemlju, delija te kopa! M. Pavlinović, *razl. spis.* 338. — *c) ironički, o čorjuku koji se hvali da je delija, junak, a nije, torlak, hvalisa u naše vrijeme (vidi i u Voltijjinu rječniku)*. On se pušta za nos vući od dvije tri delije. S. Lubiša, *pris.* 103. Da počasti dvije tri skorovečerice delije što digoše svijet na tolagu. 219. — *d) prezime ili nadimak. od prošloga vijeka*. Tojša Delija. *Stanoje Delija*. *Glasn. II*, 3, 75. (1706—1707).

1. DELIJĀŠ, delijāša, *m. vidi delija. na jednom mjestu xviii vijeka*. *Delijaše* pjeva od mejdana. *And. Kačić, razg.* 273^a.

2. DELIJĀŠ, Delijāša, *m. selo u Bosni u okrugu sarajevskom*. *Statist.* 11.

DĒLIJATI SE, *dĕlijām se, impf. hvaliti se kao delija, baniti se, vidi delija pod c)*. — *U naše vrijeme*. Počne se (*cigani*) u putu baniti i delijati, da nije begenisao nikome ni pomož' bog nazvati. *Nar. prip.* vrč. 39.

DĒLIJICA, *m. i f. dem. delija*. — *U naše vrijeme*. Ako j' ona delijica mlada, izbirače svijetlo oružje. *Nar. pjes. istr.* I, 11.

DĒLIJIČ, *m. mlad delija, mlad junak, uprav delijin sin*. — *U naše vrijeme*. Prebijamo prve za potuće, dva delijca za popa Miličca. *Pjev. ern.* 22^a.

DĒLIJIČI, Delijičā, *m. pl. zaselak u Srbiji u užičkom okrugu*. — *Postaše i značije vidi kod Delič*. Delijić. K. Jovanović 158.

DĒLIJIN, *adj.* koji pripada deliji. — *U Vukovu rječniku*.

DĒLIJINSKĪ, *adj.* koji pripada delijama, koji je kao što je u delija. — *Od xviii vijeka (u Bjelostjencu rječniku: po delinsko, egregio, strenue, fortiter, generose) i u Vukovu rječniku (delijinski)*. Stan' za pošo ženskome nogom, a delinskom ga ufati rukom. (Z). *Poslov. danic.* 113. Ostavi mi deljinske perćine. *Nar. pjes. vuk* 3, 330. Pa kupuje delinsko odjelo. *Nar. pjes. juk.* 496. — *Na deljinsku, t. j. kao što je u delija*. *Vuk, rječ.* 115^b. Na deljinsku perćim ostavila, na se neće deljinsko odjelo. *Pjev. ern.* 190^b.

DĒLIJINSTVO, *n. osobina onoga koji je delija, junaštvo*. — *Postaje od delijin sujskos instvo*. — *Od xviii vijeka (u Belinu rječniku) a između rječnika u Belinu (delinstvo, pravoclarum facinus), u Bjelostjencu, u Voltijjinu, u Stuliceu, u Vukovu (delijinstvo s prunjerom: Ti ne kupi svate po hainstvu, no kupi svate po delijinstvu)*.

DELI-JOVAN, *m. planina u Srbiji*. Oko vrhova Rtnia, Bejanice, Stola, Deli-Jovana i Miruća M. D. Miličević, *zim. rec.* 259. Vezuje se (planinski hrbat) na spajanoj strani sa Brezovnicom, Malinkom, i preko Stola sa Deli-Jovanom. *Glasn. III*, 264

DĚLĚJSKĪ, *vidi* deljijski. — *U Vukovu rječniku*.

DĚLIKĀN, *adj.* tal. delicato (što je shvaćeno kao da je part. praet. pass. izmišljena glagola delicare), mekašan, slab, nežan, izbran. — xvi i xvii vijeka. a) o čeladetu i o ljudskom tijelu, mekašan, slab, nežan. Mladahijeh i delikanih djevic. B. Gradić, djev. 85. Čovjek od mnogo delikane puti i tijela prilaga. B. Kašić, nač. 69. — b) o hrani i o drugom, izbran, skupocjen. Delikanijem pivom napojen. B. Gradić, duh. 15.

DĚLIKĀNLĪJA, *m.* (živahan, vrijedan, hrabar) momak, tur. delikanly, kojemu je krv pomamčena. — *U Vukovu rječniku u kom stoji* *vidi* momak.

DĚLIKĀTAN, delikātna, *adj.* *vidi* delikan. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. On je delikatnijeg stomača. D. Obradović, basn. 361.

DĚLĚLUK, *m.* superbia, ponositost, oholost, tur. delilyk, hjesnoća, junašto. — *isporedi* delija *pod c*). — *U Vukovu rječniku*.

DELM, *m.* ime mjesta u Hrvatskoj xiii vijeka. *U spomeniku pisanom latinski*: Terra Delym. Mon. ep. zagr. tkalč. I, 26. (1211).

DELINO BRDO, *n.* mjesto pod vinogradima u Srbiji, u okrugu kragujevačkom. Sr. nov. 1861. 286.

DELSINA, *m.* prezime xvii vijeka. Ivaniš Delšina. Stat. poļ. arh. 5, 311. (1662).

DELSIMONOVIĆ, *m.* prezime xvii vijeka. — *pisano* i Delšimunović (xviii vijeka). Krištof Delšimunović razbi Mustaj-bega glavara bihajskoga (1676). P. Vitezović, kron. 201. General Delšimunović začeo je novine u kojijeh (h) krajinu obstati ne može. Star. 12, 35. (1712).

DĚLUSTĀVCI, dĚlustāvākā, *m. pl.* treći dan po krsnom imenu. *vidi* deli i ustavei. — *U Vukovu rječniku u kojem je dodato da se govori u Crnoj Gori*.

DELIVIĆ, *m.* prezime. — *od xviii vijeka*. Ovdj sliđi Delivić fra Mato. Nadlod. 54.

DĚLKUŠICA, *f.* nekakva ptica u narodnoj pjesmi i otale u Vukovu rječniku. — *Dem.* delkuša kuje nema puterle. *riječ je turska; ali ne znam, jeli od pers.* dil-kušā, *adj.* koji otvara, razrešuje srec, lijep, ugolan, ili od tur. dilkuš, *subst.* ptica od srec, duša. *Vuk u rječniku kaže:* čini mi se da se papagaj turski zove dil kuš. Na granici tica delkušica. Nar. pjes. 1, 197. — *govori se i denkušica*: Viš' glave nu tica denkušica. Nar. pjes. petr. 1, 276. Više vrata tica denkušica. 2, 618.

DELMA, *f.* Delminium, *čvrsta* grad u Dalmaciji po kojem bi se ova zemlja tako nazvala. — *xviii vijeka u jednoga pisca*. G. H. o grad Polam, Norin, Delma? J. Kavačin 247^b.

DELMANSKI, *adj.* koji pripada gradu Delmi. *vidi* Delma. Kralj Svetopluk ki na polju delmanskomu krst prijavši. J. Kavačin 243^b.

DĚLŌNGO, *adv.* odmah, brzo, tal. (u mletačkom dijalu) delongo. *Dolazi u narodnijem pjesmama prošloga vijeka u dubrovačkom ukopasu* a i u naše se vrijeme čuje u Goci kotorskoj i po dubrovačkim selima ču u Dubrovniku. Neg se bješe delongo pomirio s ljub svojom. Nar. pjes. bog. 91. Tadi mi ide gledati na vezijere oko sebe, da delongo pogube Jakoba Maruskovića. 221.

DEMA, *m.* muško ime našega vijeka. Tu je 5 januara 1805 Dema, Gušanecov sestra i kapadabija, napao na Srbe. M. D. Miličević, srb. 105.

DĚMAŠAK, dĚmaška, *m.* pannus damascenus, šamataja, tur. dimešk, tal. damasco. — *u Dubrovniku u naše vrijeme*.

DEMBEL, *m.* lijen čovjek, lijenština, tur. tembel. *isporedi* delben. — *Dolazi od xviii vijeka i u Vukovu rječniku* (jenivac, koji od lijenosti ništa ne može raditi). Lenština i dembel niti je među ljude, niti među paševne pristao. D. Obradović, basne 202. Kažu da turski car dembele hrani i odijeva, ali najprije svakoga ogledaju, jeli upravo za dembele: da ne bi mogao što raditi. Vuk, rječ. 116^a.

DĚMBĚLISĀNE, *n.* stave onoga koji dembeliše.

DĚMBĚLISATI, dembĚlišem, *impf.* lijeniti se, lijeno žičeti. — *Postoje od dembel* *sufixom is (vidi* Mikošić, vergl. gramm. 2, 476 i duže). — *U Vukovu rječniku*.

DEMBIĆ, *m.* prezime u naše vrijeme. Schem. bosn. 1864. viii.

DEMBUBA, *m.* prezime u naše vrijeme. Hija Dembuba iz Bosute. M. D. Miličević, srb. 339.

DĚME, đmeta, *n.* fasciculus, naramak, tur. demet. — *U Vukovu rječniku*.

DEMELIĆ, *m.* prezime u naše vrijeme. Nar. pjes. vuk. 2, 661. (među prenumerantima).

DEMENICA, *f.* zemlja pod živama u Srbiji u vačerskom okrugu. Sr. nov. 1861. 710.

DEMERHAN, *m.* tursko ime muško xvii vijeka. Starino 11, 98. (1655).

DEMERJE, *n.* selo u Hrvatskoj u zagrebačkoj podžupaniji. Pregled. 21.

DEMĚROŃA, *f.* brdo u Srbiji na lijevoj strani Ibra blizu Maglića. — *U Vukovu rječniku*.

DĚMESKIJA, *f.* *vidi* dĚmeškiña. dimišćija. — *U narodnoj pjesmi xviii vijeka* Ali mi se odruva dĚmeskijom britkom sabljou. Nar. pjes. bog. 17.

DEMĚŠ, *m.* selo u Ugarskoj blizu Ostrogona. Šem. prav. 1878. 37.

DĚMEŠKIŃA, *f.* *vidi* dimišćija. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. I pripaši dorđu dĚmeškiñu. Nar. pjes. vuk. 1, 594.

DEMETRIJ, *m.* Demetrius, *vidi* Dmitrije, Dmitar. *isporedi* Dimitrije. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. G. H. o Demetriju Hvara istoga? J. Kavačin 243^a Svet Demetrij drugi Ivan. 304^b.

DEMETRIJA, *m.* *vidi* Demetrij. — *xviii vijeka*. Bože, koji blaženoga Demetriju mučenika prosvitljaj. A. Kanižlić, bogojubi. 398. Ostavivši Teodora i Demetriju. A. Tomišković, živ. 10.

DĚMIĆ, *m.* prezime u naše vrijeme. Šem. karlov. 1883. 71.

DĚMIJE, dĚmija, *f. pl.* *vidi* dĚmije. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku* (glje je dodano da se govori u Crnoj Gori). Sve delije u demije a u koše žita nije. Nar. posl. vuk. 280.

DEMIŃATI, demiañat, *pf.* zabiti, stepiti, ostaviti (s nepomič) što na takom mjestu da postije nije lako naći. Ake, se mijca u praes. 1 i 2 *pl.*: demiañamo 3-miañate, u aor. 2 i 3 *sing.*: demiañā, u part. praet. act. II, dĚmiañat, demiañā, u part. praet. pass. demiañan, demiañat.

Riječ je tuđa, ali ne znam, odakle je (zar tal. demiañare, umiañiti?) Dolazi u naše vrijeme kod naroda u Licu. Ne znam, kuda si ti moju n p. knjigu ili sta drugo demiaño. J. Bogdanović. — *sa se, reflektivno*. zabiti se, stepiti se. Ne znam, kuda se ti demiaño, već te odavno tražim. J. Bogdanović.

1. **DĚMIR**, *m. grožde, tur. demir* — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. u) obično se pridjeva sprjeđa supstantivima ne mijenjajući se po padežima. onda znači grozden, od grožđa. Na demir se penđer naslonio. Nar. pjes. vuk. 2, 45. Svrh košule demir anteriju. Nar. pjes. juk. 166. — isporodi Demir-kapija, demir-trava — b) dolazi samo po sebi kao supstantiv, ali tud kao da je izostućena za him riječ penđer, te znači grozdena rešetka na prozoru. Na demir je naslonila ruku. Nar. pjes. petr. 1, 151. Pa se uz nih peče uz penđere, i udara nogom u demire, svi demiri umutar padoše. 2, 518. — U ovom primjeru po svojoj prilici treba čitati demirli penđeru: Primakni se demir i penđeru. Bos. prij. 1, 47.

2. **DĚMIR**, *m. ime muško tursko i prezime, postojte ridi kod 1. demir, a) tursko ime muško, od xvij vijeka i u Daničević rječniku (Demir).* (1402) car. Demir ubi cara Bajazita pod Jajurgom. Okázk šaf. 75. (1501). Demir, syn Pajazitov, carstva 35 let. 88. (1680) Vrag nasebe Kajović-Demira, odnali Demir kuburljig pali. Nar. pjes. vuk. 4, 432. — b) prezime. Schem. bosn. 1864. xviii. Jovanu Demiru iz Draženovića M. Đ. Miličević, srb. 606.

DĚMIREVAC, Dēmīrēvca, *m. selo u Proslari u bosanskoj krajini. M. Ružičić.*

DĚMIR-KAPIJA, *f. tur demir-kapı, geozdena vrata, ima nekoliko klanaca koji se ovdako zovu, spomitu se: a) blizu Ršave, gdje Dunavo prokriče put među banatskim gorama i Mirovcem (Porta ferrea), od xvij vijeka i u Vukovu rječniku, Od mora Adriatika do Demirkapije turski, a naški do geozdeni vrata I. Ančić, vrat. 173. Crvenoga vina iz Vidina, a rakije iz Demirkapije. Nar. pjes. vuk. 3, 352. — b) na gori Goču u Srbiji u kruševackom okrugu. M. Đ. Miličević, srb. 718. c) na rijeci Vardaru u Mačedoniji. xviii vijeku I tu na Vardaru stene visoke do oblak, i tu je proscićen kamen te namiču put, zove se Demir-kapija Marka Krajevića. Glasn. 31, 300. (1704).*

DĚMIRLI, *adj. grozden, tur. demirli. isporodi 1. demir, stoji pred supstantivom i ne mijenja se po padežima. — U naše vrijeme.* Obajena demirli kapija. Nar. pjes. vuk. 2, 175. Više gradske demirli kapije. Oglod. sr. 449.

DĚMIROV, *adj. koji pripada Demiru. — U naše vrijeme.* I navede sestru Demirovu. Nar. pjes. vuk. 1, 427.

DĚMIROVAC, Dēmīrovca, *m. selo u Bosni u okrugu bivačkom Statist. 50.*

DEMIRSKI, *adj. no dra mjesta u jednoga pisca xvi vijeka, nepoznatu značenja, raja da demiški, damasenski (?). U svake luk demirskim tegom hitro napisan. P. Zoranić 314. Različki uzli demirski hitro pripisani. 159. — u zadnjem primjeru može biti da je demirski adverb.*

DĚMIR-TRÁVA, *f. thalictum minus L., očobajka, u niškom okrugu Javor 1881. 122. No ki misle, da je to ona trava, kojom korijaca otvara ogradu, kad joj se stavi oko guzjezla. S. I. Pehivanović.*

DĚMIŠKI, *adj. demiški, a jednom primjeru iz narodne pjesme u naše vrijeme stoji pred imenom čorda, ne mijenjajući se po padežima. Na krilo turishe duga pušku i demiški-čordu. Pjev. crn 171b.*

DĚMIŠKIJA, *f. ridi dimiščija, od xvi vijeka. Bratu ostavljam sablu demiškiju. Mon. croat. 251.*

(1550). A poteže ostru demiškiju. Nar. pjes. juk. 502.

DĚMIŠČANKA, *f. ridi dimiščija, kod jednoga pisca u naše vrijeme. Zadjlo puške, spasa demiščanku. Osvetu. 4, 41.*

DĚMIŠČIJA, *f. ridi dimiščija. — U naše vrijeme. Poslaču ti dvije demiščije svo uistu zalivene zlatu. Nar. pjes. 3, 491. Daj ti meni sablu demiščiju. Pjev. crn. 125b.*

DĚMIŠKA, *f. ridi dimiščija, u naše vrijeme u jednoga pisca. I demiške po izboru krive. Osvetu. 2, 135.*

DĚMIŠKIJA, *f. ridi dimiščija, od xvi vijeka. Sto li (su) demiški srebrom okovane. M. V. tranić 1, 11. — o igli: Prošla bi proz usi igle demiškije tri krat kovane. (Z). Poslov. danić 101.*

DĚMIŠKIŃA, *f. ridi dimiščija, od xviii vijeka i u Vukovu rječniku. Moja svitla-sabla demiškiŃa. And. Karić, razg. 102b. O hedri nu sabla demiškiŃa. Nar. pjes. vuk. 4, 56. A o pasu dorde demiškiŃe. 5, 289.*

DĚMOGOJ, *m. ime muško, spomitu se xviii vijeka. Na 861 Demogoj kraljeva je nal Rvatin i Palmatinu. And. Karić, grč. 416.*

1. **DEMON**, *m. vrag, đavo, grč. δαίμων, lat. daemon. — isporodi demun. — Od xiv vijeka kod pisca. Oč sršeto demona polubnjaago. Domentijana 299. Vsi demoni izcezuše. 301. Demoni nu zaslie dušu. I. Ančić, ogl. 187. Kack demon, odrije andeo lijep na nebi. J. Kavašin 112a. Preporučujem moju gresnu dušu gospodu bogu i anđelu hranitelju i svemu kolu nebesnome da mi je budu cuvati na cas smrtni od prokletoga demona (u oporuci). V. Vrčević, niz. 21.*

2. **DEMON**, *m. muško ime, grč. δαίμων. — xiv vijeka i u Daničević rječniku (Demoni). Dobrovoj i Siča i Demoni. Mon. serb. 97. (1330) Dec. hrš. 60.*

DEMONSKI, *adj. koji pripada demonima, vražji, đavolski. — xiv vijeka. Iskušenjema demonskimi. Sava, tip. hil. glasn. 24, 195. tip. stud. glasn. 40, 154.*

DEMĐAŠ, *m. u zagoneci. ridi demrdaš.*

DĚMŠED, *m. selo u Ugarskoj Sem. prav. 1878. 36.*

DEMUN, *ridi 1. demon. — xvi vijeka kod pisca čakarava i u naše vrijeme kod naroda. Hči moja lute strajajet od demuna. Korizm. 22b. Jugoje luev isceliti bise od demuna. S. Kožićić 4b. Poglaviem demunov. Anton Dalm. nov. tešt. 102b. lue. 11, 15. Demun, pogrdna riječ. Skrototeca 1841. 213.*

DEMUNSKI, *adj. koji pripada demunima. isporodi demonski. — Na jednom mjestu xvi vijeka. Od ruka demunskih. Zborn. 162a.*

DENA, *f. žensko ime. Sr. nov. 1880. 750.*

DĚNAK, *črŃka, m. ridi denak, u Mkačinu, u Belnu (sarcina's s dodatkom da je tada riječ: ilirico barbaro), u Staličevu rječniku (sarcina, fasciculus).*

DEN-ALIIJA, *m. tursko ime muško. — U narodnoj pjesmi xviii vijeka. Denalija Vlahoviću. Nar. pjes. bog 106.*

DĚNALIJIN, *adj. koji pripada Den-Atiji U narodnoj pjesmi xviii vijeka. Iz daleka ugledao Denalijin bio šator. Nar. pjes. bog 107.*

DĚNARIĆ, *m. rhinanthus cresta galli L., neka trava, pjettlora kresta, kokotova trava. — U naše vrijeme u jednoga pisca. Denarić, rus. денарикъ, rhinanthus crista galli L. B. Šulek, im. 62*

1. DENČIĆ, *m. dem. denak.* — *Postaje od osnare denk sufiksom ič.* — *U naše vrijeme.* Dolazi (*duvan*) u malim denčićima umotan u bošču. D. Popović, pozna. rob. 244.

2. DENČIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Arsenije Denčić. Rat. 365.

DENDĀREK, *m. vidi degenek od kojega je postalo pomjeračem i kvarečem.* — *Ake, se mi-jena u gen. pl. denderčák.* — *U Vukovu rječniku u kojem ima i primjer:* Da mu dade trista dendereka.

DENDRK, *m. prezime ili muški nadimak xviii vijeka.* Milisav Dendrk. Glasn. 11, 3, 74 (1706-1707).

DENIĆ, *m. ime mjestu prije našega vremena.* Denić. S. Novaković, pom. 131.

1. DENIĆ, *m. seoce u Bosni u okrugu tra-ničkom.* Statist. 68.

2. DENIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Rat. 173. 417. 421.

DENIĀGATI, denigām, *pf. ne dati, lat. i tal. de-negare.* — *Na jednom mjestu xvi vijeka.* Stvar ka mu se može s razlogom denigat. M. Marulić 131.

DĀNJJE, *n. vidi bđenje pod b).* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* I držiše velika denija. Nar. pjes. vuk. 2, 74. 3, 326. I drži nam četvero denija. 4, 424.

DENINO BRDO, *n. mjesto pod vinogradima u Srbiji u kragujevačkom okrugu.* Vinograd u Deninom Brdu. Sr. nov. 1865. 296. 327. 1875. 652.

DENKO, *m. muško ime.* xiv vijeka. Deč. hris. 42. 71. 77.

DENKOVO, *n. ime selištu koje je negla bilo u Zegligovu ne daleko od sadašnjega Kumanova.* — *Dolazi u jednom spomeniku xiv vijeka i atale u Daničičevu rječniku (Denkovo) gdje je kazano da će biti isto što se na drugom mjestu nazivlje Dejkovci.* Selo Arhilevica, selo Ruginici, selo Mokra Poljana, selo Drugoševci, selište Denkovo, selo Glažna. . . . Mon. serb. 143. 144. (1349). Selo Arhilevica, selo Ruginici, selo Mokra Poljana selo Glažna, selo Dejkovci. . . . 191. (1379). Među selima koja je car Stefan dao sevastokratoru Dujanu a poslije na molbu njegovu crkvi bogorodičnoj u Arhilevici bješe „selište Denkovo“. M. 114. poslije trideset godina među selima iste crkve kaš ih je s crkvom zajedno carica Jevdokia prilagala Hilandaru ne pominje se „Denkovo“ nego „selo Dejkovci“. M. 191. a bez sumnje je isto pa grješkom stoji ili u prvom imenu u (H) mjesto j (H) ili u drugom j (H) mjesto n (H). D. Daničić, rječ. kod Denkovo.

DĀNKUŠICA, *vidi delkušica.*

DĀNOVI, *m. pl. mjesto pod nĀvama u Srbiji u biogradskom okrugu.* Sr. nov. 1871. 507.

DĀNOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Šem. Srb. 1882. 28.

DĀNSKA, *f. vrh u Srbiji u niškom okrugu.* M. Đ. Miličević, kraļ. Srb. 82.

DĀNTA, *f. selo u Banatu.* — *Dolazi od prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 131. Sem. prav. 1878. 48.

DĀNŪNCLJA, *f. denuncijati, objava kod suda, tužba, tal. denunzia.* — *xiv vijeka.* isporodi denuncijati. Rečeni prisojznici imajte imit treti del od usudi ke se učine po denunciji ke oni dadu. Stat. krč. ark. 2. 290.

DĀNUNCLJATI, denuncijāt, *pf. denunciare, objaviti kod suda, tužiti, tal. denunziare.* — *xiv vijeka* isporodi denuncija. Da su obligani de-

nuncijati gospodinu providuru svih onih koji budu psovali gospodina boga. Stat. krč. ark. 2, 290.

DĀNAK, *dĀnika, m. fascis, zavezaj, svežanj, smotak, tur. denk.* — *isporodi denak, denčić.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku gdje još stoji da može značiti i vrcu pamuka.* Pa tovari denke (*duvana*) iz Mostara. Osvetu. 6, 13.

DĀNATI, dĀnām, *impf. koga mlatiti šakom.* vidi izdenati. M. Pavlinović. — *isporodi* depnati.

DĀNATI SE, dĀnām se, *impf. ponizivati se, tal. doznarsi.* — *Od xvi vijeka u Dubrovniku i u Boei kotorskoj.* Ne deñamo se svitu nosit. M. Brčić 223. Domaćin obično odgovori: hvala vama koji ste se deñali doći u ovu siromašnu kuću. V. Vrčević, igre 78.

DĀNIZ, *m. more, tur. deniz.* — *U naše vrijeme u narodnijem pjesmama.* Otolen se paše polignuše, i delizom vojsku zaturiše, isturiše pod Hercegovinu, pa na suho vojsku izvezoše. Nar. pjes. vuk. 5, 354. 355. Daj ti meni bogaz na denizu. Nar. pjes. petr. 3, 104. Ja ću šetat gradu po bedenu, s bedena ću u deniz skočiti. Nar. pjes. stojad. 1, 159.

DĀNKOVAC, Deñkoveca, *m. razvaline manastira u Srbiji u jagodinskom okrugu.* M. D. Miličević, Srb. 182.

DĀŅO, *u brojenicama riječ koja znači broj devet.* Jenoža, dvakute, trikute, čičeri, pega, lega, smokva, lokva, deño, dič. Nar. pjes. istr. 4, 10.

DEOMEDEŽ, *m. Διομήδης, ime muško grčko u trojanskoj priči.* xv vijeka. I bēše svrgal s koña Deomeđeža Deteuševića. Pril. jag. 67. ark. 9, 131. (1468).

DEONIŽIJ, *m. Διονύσιος, Dionysius, grčko ime muško.* — *xvi vijeka.* Deonižij veliki doktor. Korizam. 54a.

DĀPATI, dĀpam, *impf. biti, tući, lupati.* vidi depnati. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* — *isporodi* deñati.

DĀPĀNGATI, vidi depngati.

DĀPĀNGATI, depingām, *pf. pingere, naslikati, tal. dipingere.* — *impf. depingavati.* — *u jednoga pisca xvii vijeka.* Ako se čudiš od uminja depngati. P. Radović, ist. 163. — *na drugom mjestu* depngati: Vidinje umrtja ne depngano, da u diju i u istini. P. Radović, nač. 24.

DĀPĀNGĀVATI, depingāvām, *impf. vidi depngati, od kojega postaje sufiksom (vja).* — *ne dolazi nego u 3 sing. s oblikom depingāje.* — *u istoga pisca u kojega dolazi i depngati.* Zač se depngaje u priliku golubice. P. Radović, ist. 83. Ovim triju načini može se i običaje da se zamira i depngaje. 88.

DĀPITI, dĀpīm, *pf. vidi depnati.* — *u Vukovu rječniku.*

DĀPNA, *f. združica i debela djevorojčina ili žen-turina.* — *isporodi* euncupa, tolovača — *korijen će biti kao u depnati.* — *u Vukovu rječniku gdje je dadano da se govori u Dubrovniku.*

DĀPNAST, *adj. koji je malena u debela stasa.* — *isporodi* depna i dežmekast. — *u Lici.* J. Bogdanović.

DĀPNUTI, dĀpnēm, *pf. percutere, ferire, udariti, bobnuti, lupnuti.* — *impf. depati.* — *korijen dep biće načinom po glasu što postaje od udarca.* — *isporodi* depati. — *u naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* On će me jedan put depnuti koreom. Nar. prip. vil. 1868. 21.

DĀPOZIT, *m. depositum, ostava, tal. deposito.*

— *Od xv do xvii vijeka.* Shraćen u depozit. Mon. croat. 88. (1860). Grabit intrate općene i depozite. I. Držić 300.

DĚPSTI, *děbēm, impf. vrebati, přežati, ali samo u bodu a ne stojči.* — *nema potvrde nego samo prezntu.* — *u naše vrijeme u Vraču, Leškovec i u bližnjem mjestima.* M. Đurović. *nepoznata postavia.* Debe mačka da uhvati (miša; poganca'. Petar debe psa'. 'Ja! ja! koliko onaj debe da udari psa! i u zagoneci'. Visi visuljka, trči trčuljka, debe debuljka' (odgonetaj; visi kručka, trči sviňa, a kurjak debe da pojede sviňu). M. Đurović.

DEPUĆIJA, *m. prezime u narodnoj pjesmi našega vremena.* U nemu leži Anto Depucija. Nar. pjes. istr. 1, 44.

DEPUĆAT, *m. vidi deputirac. tal. deputato.* — *u jednoga pisca xviii vijeka.* Bih poslanik kot deputat seški u Beč. M. Kubašević 48.

DEPUTIRAC, *deputirca, m. legatus, apocletus, ko je odastan od kakva mjesta k rješoj vlasti ili u rijece, da brani negoru korist i za n se brue, odastanik, poslanik, poklisar.* — *Postaje od osnovc nemačkoga glagola deputiren sukjsom vca.* — *Dolazi od kraja xviii vijeka.* Od deputiraca država sjedinimh. A. Tomiković, živ. 91. Pošaju k caru deputirca. 198. Tu se osobljov Graf Almasi Izgatije kao deputirac varmedo na astal peňao. S. Tekelija, letop. 120, 5.

1. **DĚR,** *interj. eja, age, glas kojim se ko nutka da što učini.* *vidi 2. de od kojega postaje dodava-nem slogu že, a kad oroga se ž pretvorilo u r a e je otpalo.* — *Dolazi od xvi vijeka (vidi Našeskoricev primjer kod b) i u Vukovu rječniku.* a) *stoji na početku rečenice, ili, ako je u nu umetnuto, svakako prije imperativa, ili čega drugoga što zavjeňuje imperativ.* isporodi 2. de, a. a). Der vidimo i promislimo, kako pazismo ovije dobara. F. Lastrić, od 253. Der Rvatska, što s' uzela, vrati! Š. Stefanac 20. Ana der se malo protrizni! Đ. Rapić 313. Lijan goro biljanova! der podignij ljan listak. Nar. pjes. vuk. 1, 306. Der se prođi hoda i belaja! Nar. pjes. juk. 53. Der Mijate, da se napjemo. 399. Der polako, Dulić Ibrahim! 430. Ceroviću, na Cetinji diko, der da budeš i grahovska hvala. Osvetni 2, 136. — *kad stoji uz 2 pl., može dobiti nastavak te (isporodi dete):* Derte sada promotrite, gdi ćete naći i jednoga grešnika koji slidi Mandalinu u pokori. F. Lastrić, od 318. Pa nastavi: Derte vi dvojica drž'te toga vlaha. Nar. prip. vrč. 78. — *b) umetnuto u rečenice, izgovara se kao enklitika s riječju koja je sprijeda.* isporodi 2. de pod a, b, a) za *impf.* 2 *sing.* vrlo često. Sjedi der, sudče naš. N. Našes-ković 1, 217. De nemoj der već kasniti. P. Kuežević, muk. 29. Likaru, izliči der sam sebe. F. Lastrić, od 9. Daj der ti meni razlog službe i poslova tvojih. 252. Upitaj der s. Jerolim, oče li Bog tebe onda čuti! ned 314. Slušajder Marko. A. Kanižlić, kam. 805. Poslušaj der malo gas boga živoga. M. Zoričić, osm. 43. Prijateju Košarić Stupane, sakupi der tvoje Hercegovce. And Kacić, razg. 699. Baci der sad jedan pogled. D. Obradović, sav. 62. Postavi der oči svrhu jedne mladice... u noj češ nasti stralom božijm, da je tiha, poštena. D. Rapić 96. Okan'der se Hija. Nar. pjes. vuk. 1, 135. Izidider, l'mo, izidider, dnoš! 1, 446. Dignider mi rukav desne ruku. 1, 549. Stan'der, pasu, da ti najam platim. 2, 459. Dovatider mi vode u mastravi. 2, 590. Ne kupi svata, ne trošider blaga. 3, 193. Daj der mi se vina napojiti. Ijev. crn. 271b. Grlom više paša gospodine: De s' kopile, Kuežević Stojane! Izad'

der mi na mejdan junački! Nar. pjes. kras. 1, 8. Uvijek si nas vjerno poslužio, ded i mene danaske posluži: stan' der doje u doño podrame. 1, 31. Petre! otvor' der kapiju. Nar. prip. vrč. 55. — *u ovom je primjeru odijeljeno od imperativa drugijem enklitikama:* Daj mi je der majko za vjerno l'ovo. Nar. pjes. herc. vuk. 292. — *amo spada i ubo glje je 3 sing. s oblikom 2 sing.:* Kij stoji vid der da ne upadet se. Š. Budinić, stun. 117b. — *bb) s impf. 2 pl. unče se među osnora i nastarak te.* Promislilerte malo, koliko vas je puta zazivala milost Božja. F. Lastrić, od 242. Al nut! počekajlerte malo! test. 152a. Vidilerte, jeste li u koje od ovih pomankaña upadnuli. J. Filipović 3, 130b. Gledajlerte ga, reče, kako traži uzrok protivu meni. E. Pavić, ogled 323. Zamočlerte samo glavu u ovi čabar pak čete viditi. D. Obradović, basn. 297. Nadi-derte sirotu devojku. Nar. pjes. vuk. 2, 589. — *cc) za drugijem riječjima, često za nek, neka:* Neka der ja vidu najprvo što je to. M. Divković, nauk. 2 67. Neka der se promisle mlugi jesu li ikad život prominili? F. Lastrić, od 315. A nek der se ponudigne (šene), ... bit će gore od staroga psa. V. Došen 129a. Nek der mi sud kažo ko zna D. Obradović, basn. 333. Nek der samo podemo. sav. 62. — *vrlo često za nu, vidu nuder.* — *za 1 sing. praes. indic. u ovom primjeru, gdje riječi gotovo kao impf.:* Ustade tada četvrti i reče: idomder i ja! J. Filipović 1, 470b. — *umetnuto u pitanje, jer se tijekom nutka na odgovor:* Ne zataja li der Petar tri krat gospodina? F. Lastrić, ned. 348.

2. **DĚR,** *vidi deri.*

1. **DĚRA,** *vidi 1. der od čega postaje dodava-nem vokala a.* — *u naše vrijeme u pjesmi.* Dera kaži svatim kićenijem. Nar. pjes. juk 124.

2. **DĚRA,** *vidi deri.* — *Ako je pouzdan primjer (dolazi jedlan put u rukopisu, u kojem druge pute stoji deri), postaje od skraćena oblika der dodavačiem vokala a.* Dera do konca. Nauk brn. 65.

3. **DĚRA,** *f. mjesto gdje je prekinut plot.* isporodi struga. — *Postaje od osnovc der glagola derati sukjsom a, a po akcentu je slučajno kao ipokoristična riječ.* — *Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku u kom je dodano da se govori u Bačkoj.* Sedam dera, četnost švalera, udaj čeru, pa zagradi deru. Nar. pjes. vuk. 1, 638.

4. **DĚRA,** *f. tlaka, robota.* u Nov. Marofu u Kamenoj Gorici. F. Hefele. — *vidi Miklošić, fremdwörter 11b.*

5. **DĚRA,** *f. rijeka i selo u Bosni, tur. dere, guhura, rijeka.* Kamengrad ispod koga teče rijeka Dera. F. Jukić, zemlj. 19. Dera, selo u koturu bihaćkom. Statist. 53.

6. **DERA,** *m. prezime u naše vrijeme.* D. Avramović 266.

DĚRÁČ, *deráča, m. onaj koji dere.* — *Akc. kakav je u gen. sing. onakav je u svrjem puležima, osim nom. sing. i voc.:* deráču, deráči. — *Od osnove dera glagola derati sukjsom čt. a) čovjek koji grabi, hajdak.* — *u jednoga pisca našega vremena.* Krizžar Wagener, prvi pravcati derač državni. M. Pavlinović, razl. spis. 15. — *b) (vo) koji prodiru plot, isporodi prodirač.* u Vukovu rječniku.

DERÁČINA, *f. spolja, rapina.* — *Postaje od osnove imena derač sukjsom ina.* — *U naše vrijeme.* a) *spolja, pravda, ono što se uzme kad kogu odera, odora.* u Vukovu rječniku gdje je dodano da se govori u Crnoj Gori. — *b) rapina, grabež, plućkanje:* Kaš se mirila mrtva glava ili

rana, ili oko granica, ili za otimačinu i deračinu. V. Bogišić, zborn. 541. Prijevara, vjerolomstvo, deračina, preljuba nijesu poznata u Bocci. S. Lubisa, prip. 8. 40.000 Španjolaca željni plačke i deračine. M. Pavlinović, rad. 111.

DĚRAK, dërka, *adj.* Kada se opauci ozdo lijepe, jednako deru i noseć i deruć uvijek ozdo izgledaju kao caklo, onda se reče: „ovi su moji opanci derki“ ili jedan mi je opanak derak a drugi nije.“ — tako isto o suknu, kada se lijepe i jednako noseć dere, reče se: „ovo je sukno derko“. J. Bogdanović. — *isporedi nosak.* — *Postaje od osnove der glagola derati sufixsom -ak.*

DĚRALAČ, dëraca, *m.* čovjek koji dere (u svakom smislu). — *Osnova je derac; ali i ostaj nepromijeneno samo u nom. sing. i u gen. pl. dëralač; u ostalijem se oblicima (jer je na kraju sloga) mijenja u o* — *Postaje od deral, (osnove part. praet. act. glagola derati sufixsom -e (es).* — *Dolazi samo u Belinu rječniku: deralac, deraoac, tritor, i u Stulićevu: deralac i (griješkom) deraoc, decorticans.*

DĚRALICA, *f.* žensko čelade koje dere. — *Postaje kao deralac, ali sufixsom -ica.* — *U Stulićevu rječniku.*

DĚRALO, *n.* ono čim se dere. — *Akc. se mijenja u gen. pl. dërālā.* — *Postaje od osnove dera glagola derati sufixsom -lo.* — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka. Seizene zli da bičević i derala jesu učijena zarad dobrije. M. Radnić 560b, 561a.*

1. DĚRAN, dërna, *adj.* rapax, rapidus, plavovit, vrlovit, o vodi. — *Postaje od osnove dera glagola derati sufixsom -n.* — *U jednoga pisca našega vremena koji sam tumači: vrlovit, rapax. Pa on škrinu uza Drinu drevnu. Osvetn. 7, 22.*

2. DĚRAN, *m.* puer, nebulo, govori se kao pogrdla porećem muškome djetetu. — *isporedi derće, derište, derle.* — *Ne dolazi od maj. gyvermek, moglo bi postati od osnove der glagola derati, te bi pro značenje bilo n. p. odrlija, droño, ritinar, ali može dolaziti i od arap. tur. deren, neoprastljiva, gnusoba, što bi se potvrdilo i oblicima derće i derle u kojih su drugi slogovi će i le jamačno isto što sufixi ca i li kod uljetkiva turskih.* — *U Vukovu rječniku gdje je dodano da se gorori u Vojvodstvu.*

DERANČJA, *vidi* durančja.

DERANČE, *n.* muški i ženski jelek. S Pelivanović.

1. DĚRĀNE, *n.* djelo kojijem se dere za sea značena što su kod derati. — *supstantiv je verbulu koji postaje od deran part. praet. pass. glagola derati sufixsom je (niedja ije).* — *Dolazi od kraja xv vijeka (još xvii u starijem obliku deranje a već xvii u novijem derañe) u između rječnika u Mikalčinu (deranje, decortatio, excoriatio, pellis detractor), u Belinu (deranje, pellis detractor 659^b), scissura 704^b; tritus 412^b), u Bjelostjerneru (excoriatio, detractor corticis, pellis; laceratio), u Stulićevu (decorticiatio), u Vukovu (laceratio; excoriatio; ploratus; verberatio). Lupesčine i deranja (vidi derati kod 1, a, c). M. Marulić 310 Ča nas pitate za list vrvni i za njegovo deranje, da smo čuli i dobro smo višeli da su popi presegli da je ukral pop Mikula Nemanici ta list vrvni i da ga je razdrl (vidi derati pod 1, a, b). Mon. croat. 194, (1506). Jank i revanja i čuju se sve deranja (vidi derati pod 1, b, c). P. Posilović, nasl. 263^b. Veliki jesu glasovi i deranja, kao su čimo unutra u sruu. M. Radnić 215^b. Udovice ruho poderano, djevojačko jako za deranje (vidi derati pod 1, a, c). Nar. pjes. vuk. 1, 227.*

2. DĚRĀNE, *n.* mjesto pod nicanu u Srbiji u požarevačkom okrugu. Sr. nov. 1861. 472.

DĚRAONICA, *f.* *vidi* deraica. — *Postaje kao deraonik, ali sufixsom -ica.* — *U Stulićevu rječniku.*

DĚRAONIK, *m.* derač, deralac. — *o stoji mj. 1, jer je na kraju sloga; po čem bi bio stariji oblik derañik (derañnik).* — *Postaje od osnove deral part. praet. act. glagola derati sufixsom -nik.* — *U Stulićevu rječniku.*

DĚRATI, dërati, *imp.* deglubere, lacerare, terere, diripere, verberare, ferire. — *Akc. kakav je u praes. lukav je u impf. dërāh itd., u aor. 2 i 3 sing.: dërā, u ger. praes. dërūci, u part. praet. act. dërāo, dërāla, u part. praet. pass. dërān; u ostalijem je oblicima kao u inf.: u aor.: dërāl, dërāsmo itd., u impf.: dëri itd., u ger. praet. dërāv, dërāvši. — Postaje vidi kod drijeti. — Infinitiv i prošla vremena (od osnove dera; praes. i drugi oblici od osnove der prastaronski su, vidi kod drijeti) dolaze od kraja xv vijeka, a između rječnika u Vrančićevu (lacerare^o), u Mikalčinu (glubere, deglubere, decorticare, excoriare^o), u Belinu (pelleum detrahere^o 659^b; logorars^o, consumar^o, terere^o 412^b; derati se, logorars^o, attor^o 142^b), u Voltijijinu (scorticare, stracciare^o, selbinden, zerreißen^o), u Stulićevu (glubere, deglubere), u Vukovu (lacerare, excoriare; verberare; derati se, plorare^o).*

1. prelazno.

a. aktivno (i pasivno). a) gultiti kožu s koga (i s čega), au) objekat je životina (ili čelade) s koje se kožu guli. Počese ga (sr. Tomu) derati i odriješ ga. Zborn. 30^b, Kom (britvom) brijia i dere. D. Zlatarić 47^b. Djavli drugoga derahu i kada ga odriješ solju ga soljahu. M. Divković, nauk 302^b. Niki ovce nukaše, niki kogaše, niki deriše. F. Glavinčić, cvit. 384^a. Uz kelomnu kalavati nizdoli derući i probijajući put moje. V. Andrijašević, put. 254. Živo će nas na mihe derati (vidi kod mijeh). And. Kacić, razg. 87. Dobroga je pastira ovce strići, a ne derati. Nar. posl. vuk. 60. Ja derem jarca a on kozu. 107. Ta se igra zove: derati jarca. M. D. Miličević, živ. srb. 3, 31. — bb) objekat je koža. Jank u mljeko i kostrijet sa koza, al sa živih ne derite koza! Osvetn. 4, 14. Neki stiza za rep liju krivu, ter joj dere s hrpta kožu ziva 4, 25. — cc) ne zna se, jeli objekat jedno ili drugo. Lašne je strić neg derat. (D) Poslov. danić. 54. Kako je derano, nije krvavo. (Kako je radeno, moglo je i goru biti). Nar. posl. vuk. 125. — dd) i s ne-živu stvori može se derati ono što stoji na njegovu koži, n. pr. s drveta koža, lišće, vidi primjere kod b, ai, au). — b) lacerare, kidati na komade, raskidati. au) ono što se dere. ljudsko je ili životinsko tijelo. au) subjekat je zvijer koja dere, rastura, raskida zubima, noktima: Psi jih će derati. M. Marulić 116. (Prasac) zubi hotio bi život moj da dere i grubi. F. Lukarević 299. (Larica) ni nokti ni zubi derati pristaje. I. T. Mrnavić, osn. 50. Psi deru vuka i risa. P. Kanavelić, iv. 64. Pastjzer ovcu striže a vuk dere. (D). Poslov. danić. 94. I' množ lovijuh te so kola kada upade golub bili, svak ga tote na okola nohtom dere, kjunom strili. A. Vitičić, ost. 201. Kat kurjak među njih u tor umide, i okolo sebe trgati, derati i klati počme. D. Rapić 271. Dvije zmije zubi derahu rečenoj ženi sise. M. Divković, bos. 184^a. — bbb) subjekat je čelude koje dere, raskida kakejcm oružjem: Derahu me oči iglani. M. Vetranić 2, 482. — ccc) subjekat je oružje: Ta kola deru i rižu gorinom

stranom. Živ. kat. star. 1, 222. — *ddd) čelade dere, grebe svoje lice rukama (noktima) kao u znak velike žalosti.* Lijep obraz rukami deraše. Zborn. 108^b. Videći lice biserno gdi dere u tazi. S. Menčetić 295. Za druzima derat lice. M. Vetranić 2, 448. Poče duša derati obraz svoj vapjući. Tondal. star. 4, 113. Mnogi od žalosti sva lica derahu. Oživ. 43. — *eee) derati srce u prenesenom smislu znači mučiti, (u Dakati mira.* Srce moje dere žalost. M. Marulić 159 (*Dukati sui*, kad se spenjaču, zmije, lavi koji nam srce deru i jjeđu. M. Držić 295. Gdi joj jadi srce deru. M. Jerković 71. — *bb) ono što se dere, nešto je tkano, pleteno, kao halina itd. parati, raz-bucati, razdirati.* S prsi deru svoje odjeće. G. Palmotić 3, 162a. Izletit ora', ter počne s panžami mrižu derat. J. Banovac, prip. 94. No trebju meni ajine; odgovori trn, nego samo milo mi je derati i parati. D. Obradović, basn. 282. Cura dere vozene jagluke, te Tadiji krven ustavljaše. Nar. pjes. vuk. 3, 167. Derem nogavicu, pa krpim tur. (Kubarim). Nar. posl. vuk. 58. — *tako je i oro:* Ja joj pišem, ona pismo dere i meće. I. Gundulić 222. Sad imadem od srce pengere, sad mi kokoš papira ne dere. M. A. Rejković, sat. II 1^b. — *ce) ono što se dere, nešto je zgrađeno, načineno od čvrstog, ili je onako po naravi (n. p. grada, put, brjegy itd.), ražati, razmetati.* Kvara i boja dužni jesu oni koji tude ograde deru. J. S. Rejković 167. (*isporedi* 3. dera). — *često je subjekat voda, rijeke:* Ali one (*rode*) usteignute silnije se čine i jače, zastavjene deru topu, ravna pola tope i tlače. G. Palmotić 3, 162a. Voda dere brigove. D. Rapić 254. Voda leti, bregre dere. Nar. pjes. vuk. 1, 363. — *e) terere, habati, harati, o odijelu, obući i o svakoj nošaji.* Jes u mene čoha novijeh, koje mi su djodi derali. M. Držić 406. Moš (*možeš*) derat' samohot za vilam obući; meni ga neće doč' nevjesta u kuću. I. Gundulić 158. Ni čes držat' ni čes derat'. (D). Poslov. danie. 79. Opredi sebi daroye, u mom dvoru derala! Nar. pjes. vuk. 1, 164. Što ga vraga većna krpim, to sotona većna dere. 1, 301. Boje zlato na pola derato, nego srebro iz nova kovato. 1, 321. Dala bi mu košuljicu da je dere za života. 1, 353. Zdrava bila, i gaće derala! 3, 103. U tvom dvoru prsteću derala. herc. vuk. 10. U neg dereš čolu svakojaku, u mene češ svilu i kadifja. Pjev. crn. 265^b. Belo ruho pere, svoj zlat prsten dere. Nar. pjes. istr. 2, 9. Živ i zdrav derao, na boju promijenio! (Čestitaše onome koji obučeo što novo). Nar. posl. vuk. 81. Pargal dere, jbenjeniu ždere. 246. Odavno ja oko tebe derem opanke. Nar. prip. vuk. 228. Niti imo što jesti ni derati. Vuk. rječ. 116^b. Kakvo ruho tajku dere zlopaticna. S. Lubiša, prip. 40. *amo može spadati i oro:* Ove luti po kojih bijedna derem noge. M. Držić 131. — *s nošić je preneseno na što drugo, te znači trahiti, trošiti:* A tko boje vino dere, da na ljubav hlepi boje. J. Kavanić 239. Sve skončava i sve dere tko veoma vele ždere. 26^a. — *d) kad je objekt čelade ili životinja može značiti biti, udarati, rašivati, klati, ubijati.* S (z') smrtju s onom koja vas svijet dere. Zborn. 62^a. Lovi krvavi lov derući kožuci. M. Marulić 20. Ter ti jih tirasē derući bijući. 57. Naši ih stizaše, naši jih deraše, oni predajući, naši ih rizaše, oni se ne ruviti. 63. A on rañen jest zarad opačina naši; deran (izbijen. D. Daničić) jest zarad tamnosti naši. P. Knežević, osm. 81. isat. 53, 5. I malo ga riñna pere, dal' tojagom nega dere. V. Došen 253^b. Dere za kao vola u kupusu. Nar. posl. vuk. 58. Šta tako dječec nemilo dereš? nemoj tako dječec derati'. Nemoj blaga tako derati! Eno dere kameñem i stapinom

goveda, kao da ih je u kupusu uvatio'. u Lici. J. Bogdanović. — *uoječ mučiti, i u prenesenom smislu:* Mnogi čovik život dere, blago svita da sabere. V. Došen 7a. Al' pustimo blagobere, nek svak sebe ludo dere. 55^b. — *e) spoliare, silom otinuti kome srce što ima, harati, plijeniti, pljačkati. aa) objekt je čelade kojemu se otinje silom, koje se hara, plijeni, pljačka.* Ili bi tko ubio gusara a on ga hoće derati. Stat. polj. ark. 5, 248. Kojahu i derahu ki koli v nihi rupe prihojaše. Trausit. 227. Popovi da koju i deru ovi grad. M. Vetranić 2, 383. Gdo prvo boja derati sasede s koña ta tako ratnik da umira brez osuñenja. Aleks. jag. star. 3, 262. One drugo ne nastoje nego da vas deru i plijene. G. Palmotić 2, 41. Turci svakoga derahu ki se s njimi bije. B. Krnarutić 18. Ti slobodi mene od suñljen, ki me deru i plijene. I. Đorđić, sat. 109. Turci dobro znadu da vi derete svet. D. Obradović, basn. 208 (Globe i deru vilajet ni kriv ni dužan. živ. 65. — *bb) objekt je ono što se silom otinje.* Ban Pereni dere od njih peneze. P. Vitezović, kron. 135. — *tako treba shvatiti i u ovom primjeru u kojem je izostarjen objekt.* Svako Ture sebi dero. Nar. posl. vuk. 279.

b. sa se.

a) s pasivnijem značenem. aa) *vidi a. a).* Koža nam se ne dere, meso nam se ne ije. Nar. posl. vuk. 138. Kad odvugne list, lašše se bere, a svu silom sa grana se dere. J. S. Rejković 48. Daj cipajuć da s' ne dere koža, a dere se kad je deblo vito. 144. (*vidi a. a) dd).* — *bb) *vidi a. b) bb):* Toliko mnoštvo riba zapasuje se, da se uriza dere. P. Knežević, osm. 373. — *ce) *vidi a. c):* Čemu zlato toj se dere? M. Vetranić 1, 31. Kad se i svila dere M. Držić 213. — *dd) *vidi a. d):* Pravda tvoja ter to li je, da se dere tko kriv nije? P. Knežević, muk. 31.***

b) s refleksivnijem značenem. aa) *mučiti se, truditi se, isporodi a. d) pri kraju.* Blago oblo rad koga se čovik dere. V. Došen 7a. — *bb) čestati se do krvi u Stalićevu rječniku* (scabere se ad sanguinem usque'). — *cc) vikati sa svom silom, iz svega grla, (kao da će puknuti, razdrijeti se od natege). o čeladetu i o životinji, isporodi izdirati se, prodirati se. (Medžurje) dere se strašno veoma od žestoke sve bolesti.* J. Palmotić 321. Otide caru i poče se prid fime derati i na Skenderbega tužbu činiti. And. Kačić, razg. 58. Derati se ijsque necessitato clamare; clamando lacrymari'. J. Stulli, rječ. 1, 106, 107. Prema noj se Jovo dere. Nar. pjes. vuk. 1, 521. Što star dedo po polju se dere. Nar. pjes. petr. 2, 122. Dere se uz tuda nosila. (Kad ko bez uzroka žali za tudom stvari). Nar. posl. vuk. 58. dao moj Vlaho! ni ti rad tu ležati ni se ja više tebe derati. 109. Kad kurjak noću čuje de se jare dere. Vuk, poslov. 295. Nemoj se derati: šta se dorješ? rječ. 116^b. Što se doroš na me? M. Pavlinović.

2. *nepriluzno, lupati, bupati, stoji kao imperfektivni glagol* lupati, derati. — *bb) s orijem značenem od svu rijeku.* Izgnavasi Isukret jednoga djavla iz tivila jednoga čovka, izade vičući i derući i udarajući zlo čovkom gdi stajase. M. Radnić 217^a. Gdi top bojni s grada dere, omie babo glave bere. V. Došen 35^b. Jer po ledi snig i kiša dere. M. A. Rejković, sat. G 5^a. Taki od prvoga praska deruće groma. L 8^b.

DERAVA, f. *Drava, rijeka, na jednom mjestu xvi vijeka.* Z ovu stranu Derave. Mon. croat. 216. (1526).

DERBA, f. *deranje u pluću, žalba (za žalost i za veliku lutinu).* M. Pavlinović.

DERBĚDENICA, *m.* *vidi* derbederina. — *u Vukovu rječniku* (homo deses*).

DERBĚDERINA, *m.* erro, *skitač, skitnica*. — *augm. turskoga supst.* derbeder, *prosjak, skitač*. — *govori se i* derbedenica. — *u naše vrijeme u narodnoj pjesmi.* A kad sam se drugi put udala za Miloša za derbederinu, vas dan pije u mohani vino. *Nar. pjes. srom.* 30.

DERČA, *m.* *prezime u naše vrijeme.* Šom. karlov. 1883. 71.

DERČAD, *f.* *vidi* derče. — *U Vukovu rječniku.*

DERČE, *děřčeta, n.* *vidi* deran — *kao plur. ima coll. f. derčad.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku gdje je dodano da se govori u Bačkoj.* Ja s onim derčetom lokajem podem. S. Tekelija. *let.* 119, 79.

DERĚMEZI, *Derdēmēzā, m. pl. ime mjestu u Crnoj Gori.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Više Spuža prema Derdemeza. *Nar. pjes. vuk.* 4, 74. *Sproču Spuža više Derdemeza.* *Pjev. ern.* 309a. *Ogled. sr.* 217.

DERE, *interj. eja, age, vidi* 1. *der s kojim je istoga postava.* — *Dolazi od xv vijeka, vidi najzadnji (Diekovićeu) primjer.* — *U svijem primjerima stoji kao enklitika poslije imp. 2. sing.: Dodire, sestro moja draga!* *Nar. pjes. vuk.* 1, 612. *Stanidere, Bećir pašo!* 3, 566. *Boga tebi, kavegija Use!* *Uzmi dere od tammice ključa.* *Nar. pjes. kras.* 1, 12. *Izid dere pred kamenu kulu.* 1, 106. — *ili poslije druge riječi:* Katarinu dovedite, neka dere sad slišamo jeli mudra. *M. Divković, kat.* 155.

DEREGLJA, *f.* *vidi* deregla. — *U Vukovu rječniku.*

DEREGLA, *f.* *veliki čamac.* B. Mušicki. — *od maj. dereglae.* — *ispoređi* dereglja.

DERENČIĆ, *vidi* Derenčin.

DERENČIN, *Derenčina, m.* *prezime.* — *Dolazi od xv vijeka.* Derenčin netjaka banovu. *H. Lucić* 226. *I vrat rani Derenčinu.* *P. Kanavelić, iv.* 183. *Kraļ postavi bane Irlvatom i Primorcem Jembriha Derenčina i Ivana Bota.* (1493). *P. Vi-tezović, kron.* 120. — *u jednoga pisca prošloga vijeka pisano je* Derenčić: *Ban rvatski Derenčić.* *And. Kačić, kor.* 473.

DERENDALO, *n.* *u zagoneci. vidi* kod ćoprc.

1. DEREŠ, *m. ili f.?* *u jednom mjestu xv vijeka gdje jamačno znači: clamor, vika.* — *ispoređi* derati se kod derati, *I, b, b) ce).* *Ima se s razlogom plakati; ne ima se činiti velika treska, buka i dereš.* *M. Divković, bos.* 475a.

2. DEREŠ, *m.* equus albus subrubens, *koñ bijeli a malo ridasti, mađ. deres.* — *U naše vrijeme u Posavini (F. Hefele), u Primorju i u Međumurju (F. Kurelac, dom. živ.* 17).

DEREŠANI, *m. pl. selo u Hrvatskoj u Kriškoj podžupaniji.* *Pregled.* 84.

DEREŠKA, *f.* equa alba subrubens, *Kobila bijela a malo ridasta. vidi* dereš. *F. Kurelac, dom. živ.* 10, 17.

DERETA, *m.* *prezime u naše vrijeme.* Šem. karlov. 1883. 71.

DERETIĆ, *m.* *prezime u naše vrijeme.* Šem. karlov. 1883. 71.

DERETIN, *Daretina, m. selo u Srbiji u užičkom okrugu.* *K. Jovanović* 155. — *ispoređi* Daretin, Daretino.

1. DEREZA, *f. ime mjestima. a) selo u Hrvatskoj u kriškoj podžupaniji.* *Pregled.* 85. — *b) selo u Slavoniji u pakračkoj podžupaniji.* 96. —

c) put pod Prosarom kod sela Medede u Bosni. *M. Ružićić.*

2. DEREZA, *peucedanum oreoselinum Munch, neka trava, divji peršun, planinski petrusin.* — *ispoređi* derezga. — *U naše vrijeme u jednoga pisca.* Dereza (derezga, dreza, drezga), *rus. de-peza (genista, galium), держка (lycopodium), cicutu, apium silvestre, apium montanum, oreoselino, peucedanum oreoselinum Munch. B. Sulek, im.* 62, 63.

DEREZZGA, *f. a) nasturtium officinale, garboć, b) petroselinum sativum, peršun.* — *U jednoga pisca našega vremena.* — *ispoređi* dereza, drezga. *Derezga, rus. держка (lycopodium), sisimbroy aquatico, sium, 1) nasturtium officinale EBR.; 2) petroselinum sativum Hofm. B. Sulek, im.* 63. — *s prijevem se značenjem zove i derezga jutolista.* *Derezga jutolista, nasturtium (officinale) RBr.* 63.

DEREZGIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* *Pantolija Derezić iz Dubja.* *Glasn. n.* 1, 169. (1810).

DĚREZ, *m. klupa, pri kojoj je privezan onaj kojemu se daju batine, mađ. deres.* — *ispoređi* macko. — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Srijemu.*

DERGA, *m. ime muško. XIII vijeka.* *Derga Vličina.* *Zak. vinod.* 55.

DERGLE, *vidi* drļa.

DERI, *adv. i conj. usque, donec.* — *Postaje vidi kod davi.* — *Dolazi od XIII vijeka (vidi prvi primjer kod 1, a, a) aa) do xviii i to gotovo samo kod pisaca čakavaca i kod Dubrovačana, a između rječnika u Mikaljinu (deri do jusque ad), u Stuliceru (deri do jusque ad 107a griješkomo kod drevcu), u Daničićevu (jusque).*

1. *adv. usque, dori, ču.* — *Može biti i okruženo: der. na jednom mjestu ima dera koje vidi.*

a. *pokazuje kraj ili početak smjera kakva mi-caña, pružanja, prostiraña (u pravom i u prenesenom smislu). taj je kraj ili početak naznačen imenom u kojem padežu s prijedlogom ili eijelom rečenicom: a) o mjestu. aa) o mjestu na koje se smijera mićañem u pravom smislu ili prostirañem. mjesto je naznačeno: aa) prijedlogom do s gen Gorkre koje greduć vrbhe Zlignovnič dori do Vlastiče. Mon. serb. 38. (1253). Zemlje što su i koje su od Kurila dori do Stona. Mon. serb. 233. (1399). I poslaše Barnaba dori do Antijokije. Bernardin (1586) 90a. act. ap. 11, 22. Pokrov od crkve puče se na dvoje od vrha dori do dna. N. Rašina 94a. mat. 27, 51. Prode mu kopje dori do zada. Zborn. 48a. Deri do nebes taj se glas čujašo. M. Vetranić 2, 221. Ki sada od istoka dori slove do zapada. M. Držić 23. Zacaparila mi se je trnova drača u petu dori do kosti. M. Držić 115. Gredih dori do Betsame. Nank brn. 8a. Pastirka mi se ukaza sva glava sred vrila dori tja do pasa. D. Rašina 22a. Od dno peta dori do vrh glave. A. Gučićić, roz. mar. 190. Deri do tro-tjega neba. I. Bandulavić 26b. paul. 2cor. 12, 2. Deri do šatora pak su nas slidili. I. T. Mrnavić, osm. 51. Deri do istjeh zvijezda od nobi. P. Kanavelić, iv. 199. — der: Glojné meso der do kosti. M. Marutić 300. Visoka (jabuka), muijah, der do neba da tiče. H. Lucić 216. Ke (mriže) padaju der do dna morskoga. P. Hektorović 4. — bb) prijedlogom k s dat. Solimanin Mame-luke pobi tja dori g Rabelu, Egipat vas dobi. B. Krnarutić 5. — der: Da ime tvoje (ja) ponesu k nebu der. H. Lucić 284. — ccc) prijedlogom na s acc.: Negove sila prognae Kasile dori tja na on svijet. M. Vetranić 1, 45. Deri sam poslat htih Dodoneov na otar. P. Lukarević 240.*

— *ddd*) *prijedlogom nad s acc.*: Uzvisil pak se jes deri tja nad oblak. M. Vetranić 1, 380. — *eee*) *mjesnjem adverbom*: I pinezi samo (toli su moguć) deri jih ovamo mogli su dovuci. H. Lucić 229. — *bb*) *o mjestu gdje je početak mi-caña. ime mjesta stoji u gen. s prijedlogom od*: Deri od ovude poslamo. Spom. sr. 1, 138. (1407). Zlato donijesmo deri tamo od istoka. M. Vetranić 1, 235. Lubavi cijej svoje deri od Sarakuce donijela žito je, ko' e za nas tamo uze. F. Lukarević 281 — *b*) *o vremenu. aa*) *dokle nešto traje, kraj trau-jañu naznačuje se: aaa*) *imenom s prijedlogom do u gen.*: I biše ondi deri do smrti Irudove. Bernardu 8^a. mat. 2, 15. Zato zvana jest ñiva krvna deri do današñega dne. N. Rañina 92b. Od Adama deri do konea svijeta. Zborn. 173a. Kad li rabeć trud prijate do bijeloga deri danka. D. Rañina 52a. Ta predavanja uzdržala se jesu deri do našćh vremen. S. Budinić, sum. 44a. Od prve večerñe deri do zahoda od sunca. A. Gućetić, roz. mar. 60. (*Ivan*) tako deri do tries ljeta sred planine puste divje u pogrdi tašta svijeta, ali ugodan bogu žirje. G. Palmotić 3, 125a. Nećistoća ne rastavlja se nećistiañom deri do greba. A. d. Bella, razg. 70a. Ja s vami sam svih dnevi deri do skoncaña svijeta. S. Rosa 170. 171. Hoću ga ljubiti s pomoću ñegove milosti deri do moga s životom rastanka. I. M. Mattei 57. — *der*: Dobrosrićni bihu vazda der do vika. M. Marulić 24. I pak neka ljubav vaša skrovna bude der do vika. A. Čubranović 154. — *bbb*) *cijelom rećenicom u kojoj je conj. dokle*. Zvijezda, koju bjehu vidjeli u istoku, idješe prid ñimi deri dokle došadše stanet zgora gdi bješe dijete. N. Rañina 29a. mat. 2, 9. — *bb*) *o času u koji što poćine. u gen. s prijedlogom od*. Deri od poćela ñeje (*crkve*). S. Budinić, sum. 32b. Varamo se, zašto deri od djetinstva, kad poć-nemo slova ućiti, naućimo sklapati jih. R. Gamañić 10b. — *der*: Bio je do sega doba der od vika obiać ovega grada Dubrovnika. H. Lucić 255. — *c*) *o čem što je granica, kraj kakvoj radñi, stanu. takova se granica naznačuje: aa*) *imenom u gen. s prijedlogom do* Zalosa duša moja jest deri do smrti. Bernardin 18a. mat. 26, 38. Od velikoga deri do malahnoga. N. Rañina 81a. jon. 3, 5. Kojim me izmori tać deri do plaća. S. Menćetić 167. Jer se jest on za nas podnižio deri do smrti. A. Gućetić, roz. jez. 9. Razboli se Ezeñija deri do smrti. I. Bandulavić 30b. isa. 38, 1. Radi ljubavi naše deri do smrti križa. I. T. Mrnavić, ist. 14. Ujadana je duša moja deri do smrti. S. Rosa 151. 152. Ti nas objubi deri do tvoga najkruťjega skoncaña. I. M. Mattei 267. — *der*: Gdi no t' neće bit po-koja da rabote der do znoja. M. Marulić 308. *ili u acc. s prijedlogom na*. Razboli se Ezeñija deri na smrt. Bernardin 16b. isa. 38, 1. — *bb*) *adverbom dokle (u ocom primjeru pred deri)*: Dokla deri dušu našu uzimješ? N. Rañina 83b. joan. 10, 24.

b. kad nije rijeć o mićuñu, istiće uopće du-ñinu u pravom ili u prenesenom smislu. a) *o mjestu gdje nešto biva, istiće da je ono vrlo da-leko ili baš najkrajnje. ispredi i cak*. U stranu našijoh deri sunce gdje ishodi. M. Vetranić 1, 230. Iskala sam tebe svudi, deri u stranam pustoš-nine. P. Kanavelić, iv. 278. — *der*: Uzdignu od zdoła glas moj k nebu gori, da der u tvom dvori bude ti uslišan. M. Marulić 7. Der gdi je Hjerik grad seđoše na vrh gor. 19. Dal' na ovo der u Leću podah za te pinez toki, da se u mo-joj krvi umiješ? A. Čubranović 158. — *u jednom je primjeru pridjeveno imenu poput adjectiva*:

Prid kijem trepti vas deri istok. M. Divković, nauk. 7 115. — *b*) *o vremenu, istiće da nešto biva naom dućoga vremena uopće, ili samo naom dućega nego se je ćeľade nualo. deri je obično kao jedva, istom, tek, a gļjekud kao na svrhu*. Takoj stah velik čas, deri mi tuj reće. Š. Menćetić 217. Jedva me deri tja tuj sree ostavi. 253. Tuj deri virova mojojzi mladosti. 255. Nit se da (*mjesec*) vidjeti ner deri treći dan. M. Vetranić 1, 177. Budući (*Izak*) od Sare majke svoje deri veće odhrañen i odbijen od prsi. A. Gućetić, roz. mar. 141. — *der*: Zginuñvi Vlasko bio, ne vele dan izade po tonu, da svoje poćaše krajine prostirat a stiskati naše Turci... Der tada biše ćut svuda po rusagu Vlavskovo ime slut. H. Lucić 238. — *c*) *kod koje radñe uopće, kao dapaće, ta i, istiće da je ono najkrajnja granica do koje se može prućiti ona radña*. Zać te je strah veći, ner deri i mene. S. Menćetić 43. Deri evit svaki stav, mni mi se jer pravi. 61. Deri ni mislit moć toliko mućan put. 225. Za rados povenuh ter me bi deri sram. 246. Deri bih neredan za celov na usti. 266. Paće ja deri mrah za željom ľubezni. 271. Što kusi moja svis, stid me je deri reć. 331. Kako li mu će deri od izprazne rijeći razlog pridati. B. Gradić, duh. 12. Svako se stvo-reñje veseli, deri nerazložit. A. Gućetić, roz. jez. 242. Koliće grde ga deri i prid ñegovijem otarima? I. M. Mattei 12. — *der*: Tako l' osuđiti tuj izraelsku ćeer na smrt hotiste der? M. Marulić 89. Polinćeñu Eteokle ruku probode lijevu i mišu der prošad. M. Bunić 73. — *u jednom primjeru xviii vijeka stoji deri do kao adverb s takovijem znaćenem*: Kako smo mogli toliku dobrotu ne ľubiti i sree oćko deri do u otajstvu ñegove ljubavi rañati i sramotiti? Stit. 18. 2. *conj. donec, zamjñuje deri dokle. xv vijeka*: Sej mislimo uzdržati deri naše mjesto stoji. Spom. sr. 1, 38. (1402). Dokle gospodñin bog ĥoće a deri bude živ gospodñin vojevoda Sanda. Mon. serb. 373. (1433).

DERIGUSA, *f. ona što dere gaša, grlo*. — U Vukovu rječniku u kojem stoji da dolazi u narodnoj šaljivoj pripovjeci: oskorusa derigusa.

DĚRIJARAC, DĚrijāra, *m. mjesto pod vino-gradima u Srbiji u okrugu kragujevaćkom*. Sr. nov. 1868. 185.

DĚRIKRAVA, *m. prezime u naše vrijeme*. J. Bogdanović. Sem. karlov. 1883. 71.

DĚRIKUĆA, *m. prezime u naše vrijeme*. Šem. karlov. 1883. 71.

DĚRIN GĀJ, *m. selo u hrvatskoj krajini u graćaćkom kotaru*. Razdijel kr. 7.

DĚRIŠĆAD, *vidi derišće*.

DĚRIŠĆE, *vidi derišće*. — *Kao plur. ima collect. f. derišćad*. — U Lici. J. Bogdanović.

DĚRIŠTĀD, *vidi derišće*.

DĚRIŠTE, *dĚrišta, n. vidi deran*. — U naše vrijeme u Vukovu rječniku. — U Lici i derišće. — *Kao plur. ima collect. f. derišća*. Dojde jedno derišće oficir. S. Tekelija. letop. 120, 13.

DĚRIV, *adj. koji se može derati. samo u Stalićevu rječniku u kojem je talijanski (scortica-tivo) onako prevedeno, a latinski (pelleu detra-endo) vim habens) posve protivno: koji moć derati*.

DĚRLĀD, *f. vidi derlo*. — U Vukovu rječniku.

DĚRLE, *dĚrleta, n. vidi deran*. — *Kao plur. ima collect. f. derlad*. U Vukovu rječniku gdje se dodaje da se govori u Baćkoj.

DERMAN, dertu, pers. der men, der tu, u meni, u tebi, na početku narodne pjesme našega vremena: Derman dertu duge noći. Nar. pjes. here vuk. 252.

DERMANOVAC, Dermanova. m. mjesto pod ničama u Srbiji u okrugu smederevačkom. Sr. nov. 1875. 4.

DĒRNEK, m. mundinae, sajam, tur. dernek, sakup, zbor. — Od xviii vijeka i u Staliceru i u Vukovu rječniku u kojem je dodano da se govori oko Stribrovnika. Koji idu na dernek a ne znadu igrat. N. Palikuća 66. Imade posebnih sastanaka kod crkve, kad je praznik one crkve, koje se u Hercegovini i Crnoj gori zove dernek. V. Bogišić, zborn. 531. Tu se silan dernek sastanuo. Nar. pjes. petr. 2, 644. Obično kad su sajmovi (ovde u Hercegovini zovu derneci). V. Vrčević, igr. 71.

DĒRNĀ, adj. infelix, miser, nesrećan, jadan. — Postoje od turskoga imena dert, žalost sufiškom kn. isporodi dert, dertli. — Dolazi od xviii vijeka i u Vukovu rječniku. Muhamedu dertnom nek se puši kika. J. Rajić, boj. 105. Kamo taj moj dertni brat? Vuk, rječ. 116^b.

DĒRNUTI, dĕrnĕm, pf. percutere, fragorem edere, mori. — Postalo je u novije vrijeme sufiškom nu (n) od osnove der glagola derati, prema kojemu je načineno kao perfektni glagol prema imperfektinomu. ali ujedno je ner shvaćeno kao zvuk što postaje od udara ili od padaña čega trška. isporodi gruhnuti. — Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku.

1. prelazno, udariti, lupnuti. Dertnuše ga dvije singirije. Nar. pjes. vuk. 4, 58. 161. A Arapa sa kobile svali, pa ga dertnu bavanoj u grude. Osvetn. 3, 141. Ali ga šakom dušmanski dertnu po ledima! (u Lici). J. Bogdanović.

2. neprelazno.

a. duboko i jako zveknuti, gruhnuti, o gromu, topu. Sa grada dertnuše topovi. Pjev. crn. 121^a. Da grom derne niz Dužaćke hride. Osvetn. 3, 101.

b. umrijeti (prezirno): dertnuo (o Turčina) ,er hat ins gras gebissen, ist verreckt'. Vuk, rječ. 117^a.

DĒRŅAVA, f. ploratus, plač u glase. vidi derati pod 1, b, b) cc). isporodi derba. — u Vukovu rječniku s primjerom: stoji ga deriava.

DĒROŅE, Dĕrōñā, f. pl. selo u Bačkoj. Šem. ist.-prav. 1878. 30.

DERPIĆ, m. seoce u Dalmaciji u dubrovačkom kotaru. Schem. ragus. 1876. 37.

DĒRT, m. cura, molestia, briga, pers. dert, dert, bolest. — Od xviii vijeka i u Vukovu rječniku. Da razbije težak dert. J. Rajić, boj. 50. To se ona mlada razgovara i od derta i od muhaneta, od srlaha jada velikoga. Nar. pjes. vuk. 1, 197. Kod liega se nitko ne pridese, kom bi svoje derte iskazao, no od derta pogleduje jabu 2, 532.

DĒRTE, interj. vidi 1. der, a).

DĒRTLI, adj. sollicitus, aegritudine affectus, brižan, žalostan, tur. dertli. isporodi dert, ne mijeña se po padežima — Komp. dĕrtliji. Dertlija sam nego paša (ispoređi kod dotli). Ot-kud neću dertli biti? Nar. pjes. vuk. 1, 376.

DERTU, vidi derman.

DERŪPĀNE, n. djelo kojim se ko derupa. vidi derupati se.

DERŪPATI SE, derŭpām se, impf. neprestano plakati bez uzroka (o djetetu). — Kao da je augmentativ glagola derati se (koje vidi pod 1,

b, b) cc)) od čije osnove der postaje neobičnijem sufiškom upa. — U naše vrijeme u Lici. Obično se matere na poganu djecu tuže: Kakvo ti je dijete? ,Pogano, zločesto kao vrag, uvijek se derupa, lijepo mi je negovo derupaše već do-zlogrdilo, ili mu što valj ili nē valj, vavijek se derupa'. J. Bogdanović.

DERVA, vidi Dervo.

1. DERVEN, m. selo u Srbiji u okrugu kneževačkom. Derven, mesto na putu od Kneževca ka Gramadi. M. Đ. Miličević, srb. 841.

2. DĒRVEN, u narodnoj pjesmi mj. Dervent. (vidi 2. Dervent) i shvaćeno je kao ime muško. Po imenu Derven-kapetana. Pjev. crn. 100^b.

1. DĒRVENT, vidi Derventa.

2. DĒRVENT, što pripada gradu Derventi, derventski, pridjeva se supstantivu i ne mijeña se po padežima. isporodi Derven. — U naše vrijeme. Jer pogubi Dervent-kapetana. Nar. pjes. vuk. 4, 209.

DĒRVĒNTA, f. ime mjestima, pers. tur. der-bend, dervend, klanac. — Dolazi od prije našega vremena (Derventa. S. Novaković, pom. 131, vidi i kod b)) i u Vukovu rječniku (Derventa, grad u Bosni). a) grad u Bosni u okrugu bañolučkom. Od Dervente do dva Atlagića. Nar. pjes. 3, 255. Derventa (grješkom Drventa), varoš u ravnici kod rijeke Ukrine. F. Jukić, zeml. 40. Dĕrvĕnta, varoška. Glasn. 32, 53. — pisano je Dervent. Statist. 39, no je taj oblik veće turski nego narodni. — b) mjesto u Srbiji u okrugu smedereškom. spominje se xvi vijeka (vidi Rad 71, 22. 25). Na mestu Derventi, na kosi Karauli, 2 sata od Palanke, ne daleko od puta. M. D. Miličević, srb. 131 — c) šuma u Srbiji u okrugu užičkom. J. Stojanović.

DĒRVĒNSKĀ, adj. što pripada gradu Derventi. isporodi 2. Dervent. — U naše vrijeme i u Vukovu rječnika. Pogibe ti derventski kapetan. Nar. pjes. vuk. 4, 207.

1. DĒRVIŠ, derviša, m. turski kaluđer, pers. tur. derviš. — Ake. kakav je u gen. sing., takav je i u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc.: dĕrvišu, dĕrviši. — Dolazi od xv vijeka a između rječnika u Vukovu (turski kaluder) i u Daničevića (Derviši, tursko ime muško).

a. s kazanjem značenem. Ja sam Dolo ašik derviš ki ti izražen padam prid dvor. S. Gučetić, star. pjes. kuk. 1, 105. Već derviši har ne imaju. J. Kavañin 270^a. Bogom brate! starišu dervišu! Nar. pjes. vuk. 2, 276. Neka kupi hoće i hađije i dervise turske kniževnike 3, 62.

b. tursko ime muško. Sad i tada vrh juž (spalovana) stoji glava Derviš junak jaki. I. Gundulić 321. Derviš-aga iz grada Zvornika. Nar. pjes. vuk. 1, 168. kad je pred turskijem imenima aga, beg, paša itd., obično se ne mijeña po padežima. Biše se Drobijani i Nikšići i Pivljani s Derviš begom na Gaeku. Okázk. saf. pam. 85. (1597). Baš jednoga Derviš-pašu mlada. Nar. pjes. vuk. 1, 211. Po imenu bega Derviš bega. Pjev. crn. 104^a.

c. prezime u naše vrijeme. Janko Derviš. Rat. 381.

2. DĒRVIŠ, derviša, m. od grozda kao šifak u čizmaru, opuñčara, ćurčija, tur. derviš. — Ake. vidi kod 1. derviš. — U Vukovu rječniku u kom je onako tumačeno.

3. DĒRVIŠ, derviša, m. ime mjestima. — Ake. vidi kod 1. derviš. a) planina u Crnoj Gori. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Dok bijela pokliknula vila iz Derviša zelene planine. Nar.

pjes. vuk. 4, 452. — *b*) u Srbiji jedan dio sela Statorca zove se tako. M. D. Miličević, kralj. srb. 386, 388. *mače biti* da je to isti Derviš što je prije bio mahala selu Glasorniku. 415

DERVIŠEVIĆ, *m. prezime, upr. dervišer* ili Dervišer sin. u naše vrijeme. D. Avramović 240.

DERVIŠI, *m. pl. soce u Bosni u okrugu bačuločkom. — upr. je plur. imena (1.) derviš. Statist. 33.*

DERVIŠINA, *m. augm. (1.) derviš, od čije osnove postaje sufixkom ina. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Id' otale, gola dervišino! Nar. pjes. vuk. 2, 351. Pjev. crn. 161b. — dolazi i kao prezime ili nadimak. Sa sinom Markom Dervišinom. Pjev. crn. 281b.*

DERVIŠKĀ ČŪKA, *f. pl.anski vrh u Srbiji u okrugu niškom. M. D. Miličević, kralj. srb. 4.*

DERVIŠKI, *adj. što pripada dervišima, što je onako kao u dervišu. — Postaje od osnove derviš sufixnom iski, kod kojega s ispada postaje š. — Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Vukovu. Hrlo u obličju derviškomu na crno se more uputi. I. Gundulić 531. Tikvice derviške. I. T. Mrnavić, osm. 142.*

DERVO ili Dërva, *m. tursko ime muško, hyp. Derviš. — Akc. se mijenja u roc. Dërvo. — U naše vrijeme. Od Stijene Stijenanin-Derva (acc.) Nar. pjes. vuk. 3, 263. No ne hoće Derva bujubaša. Oglad sr. 116. Eto ti mladi Udbrinaja i pred nama Dërvo sa Udbine. Nar. pjes. kras. 1, 95. On se Dervi na plaće izvija. 1, 95.*

1. DĚS, *m. fatum, sors, casus, sreća, udes. — Postaje od osnove glagola desati. — Dolazi xviii vijeka i u naše vrijeme u sjevernoj Dalmaciji a nije u nijednom rječniku. — isporodi 2. des, desa. a) fatum, sors, ono što je corjeku odredio bog ili sreća, pa bilo dobro ili zlo. I meni tri djetiča smrt ugrabii, toj se piše da je sreća ne nesreća kada oni s toga desa poletiše na netesa. J. Kavačin 104b. Na nebu su ina mnoštva zvijezd, koje se pomiču svojim ganutjem noseć spravan des, sad gradom, sad državam. 207b. — b) casus, eventus, što se iznenada dogodi, slučaj. Videć do nikolika malo neugašen ogañ, i ne bojeć se od ikakova prikoga desa odili se. Blago turk. 93b. Toliko ožalosti ga ta des, da činec se krivac uđe u jednu plavku i na daleko pojde. 221. 222. Za' me des pogodi. M. Pavlinović.*

2. DĚS, *f. ridi 1. des. — Samo u jednoga pisača xviii vijeka koji još češće upotrebljava istu riječ u muškou radu. Držeć, da stoji des čestita u jestbini i u bludnosti. J. Kavačin 35a. Stegunt od svoje desi Kadmov unuk uzoriti 139b.*

1. DĚSA, *f. ridi 1. i 2. des. — Samo u Stučičevu rječniku (terror, fatum). — nije sasna pouzdano.*

2. DĚSA, *m. ime muško, hyp. Desimir, Desivoj? — Dolazi prije našega vremena reć od xi vijeka u latinskom pomeniku. Desa Illius Cocini aliusque Desae. Doc. hist. račk. 102. (1076). orako se kod nekijih pisaca zove Nemañin otac, kod drugijih Dosa (rudi 1. DĚSA). Nemañin sin Dose roćenoga za kraja slovinskoga bi nćimen And. Kačić, kor. 421. Saglasno s ovim govori Mavro Orbini. Po čemu otac je Nemañin bio Dosa. S. Novaković, zemj. 75.*

3. DĚSA, *m. ih f.? ime, ne zvu s jeli muško ili žensko, ako je muško, spada pod 2. ako je žensko, biće hyp. DĚspina. isporodi DĚspa. Dosa. Dosa, acc. Desu S. Novaković, pom. 59.*

1. DĚSAN, *dĚsna, adj. dexter, najprvo o ruci*

koju je na strani tijela suprotnoj onoj strani gdje je srce, pa i o sevoj onaj strani i o nežnijem dijelima, i o sreću onome što je bliže one strane. — suprotno je lijev. — Akc. se mijenja u složenijem oblicima dĚsni, dĚsnoga itd. — Staroji je oblik dĚsni od najstarijega dĚsna; ovaka je osnova praslavenska (isporodi stslav. dĚsnar, rus. дѣснои), ako se i nije uzdržala od današnjega dana u češkom i u poljskom jeziku, ista je osnova i u litarskom dĚsine, dĚsnica, i u starobaktričkom dāšina, a postaje od starije daksina (isporodi suskrt. daksina) izbacivši k. u ostaljem je indoevropskijem jezicima osnova daks, isporodi grć. δεξιός, lat. dexter, got. taihsvas. — Nominalni oblik rjetko dolazi uz supstantive, osobito u naše vrijeme; ipak ridi: Tužno tuži Alajbegovica, Alajbegu kraj desna kolena. Nar. pjes. vuk. 1, 210. Udari ga po desnu ranenu. 2, 351. Posadi ju do desna kolena. 2, 374. Sede caru do desna kolena. 2, 431. — U srbijem je rječnicima: u Frančičevu i u Stučičevu (dexter, potens, propitius, favorabilis) desan, u Daničičevu dĚsni, u ostaljem dĚsni.

1. pridijeca se supstantivu koji može biti: a) ruka. aa) u pravom smislu. ističe se često (osobito u pjesni) desna ruka, kao jača i vrednija od lijeve. — isporodi kod 2. i dĚsnica. Uhtivše ruku njegovu dĚsnu, uzdviže njea. N. Rašina 183b. act. 3, 7. Ki bi mu skršili luk i ruku dĚsnu. M. Držić 101. Proslavi ruku i mišicu dĚsnu. N. Bandulavić 41a. sap. salom. 36, 7. On mi rauen prionu za njegovu dĚsnu ruku. Nar. pjes. mikl. beitr. 10. Ne smiš na mejan izaći, zašto nisi dĚsnom rukom junak. And. Kačić, razg. 56b. Ja s' ne mogu sam pomoći a bez vaše desno ruke. Nar. pjes. vuk. 1, 139. Te on slomi svoju dĚsnu ruku. 1, 430. Za dĚsnu je ruku uhitio. 2, 286. Nosi dĚsnu u lijevoj ruku. 2, 293. Pa dočeka ono Ture mlado a na salju i na dĚsnu ruku. 2, 323. I krepka je desna ruka bila! 3, 393. — *posto se drži da je desna ruka i srećnija i sretnija od lijeve, nom se daje vjera, obećanje, pružajući je ili na drugi način: I pružite mene desne ruke, vjeru dajte da me ne varate. Nar. pjes. vuk. 2, 6. DĚsnu ruku na srdasce meće. ... Sto on ruku na srdasce meće, to on veli: Ostavit' te neću. 1, 477. — s istoga razloga pokazuje se dĚsnom rukom fubar, mlina čeladtu, grleći ga, milujući ga i drugim načinom. Svu noć mi si noćasce prispala na dĚsnoj ruci. Nar. pjes. mikl. beitr. 21. Mekska mi je tvoja desna ruka neg' četiri najmekša jastuka. Nar. pjes. vuk. 1, 198. DĚsnom ga je rukom zagrlila. 1, 583. ano bi spadalo i ovo: I on nosi kitu ruže u dĚsnoj ruci, te je daje Durdu knezu. 1, 613. — u jednom primjeru zove se desna i lijeva ruka za to što čorjek mu. nom raditi jednako kao i dĚsnom: Tko ima obe ruke desno ambulecter. J. Mikića, rječ. 62b. — bb) u prenesenom smislu, posto je desna ruka najvrednije udlo ljudskoga tijela, govori se i o čeladtu, koje je erjedan i vjeran pomoćnik, obrambit'. De si. Vuće, moja desna ruko! Nar. pjes. vuk. 3, 116. Pope Lako, moja desna ruko! 4, 288. — b) o sevoj polovini tijela i o svakom ud dijelu što je sa strane desne ruke. Urjeza mu uho desno. N. Rašina 91a. mat. 26, 51. Po glavi i po dĚsnoj nozi. Aleks. jag. star. 3, 233. Nešto meni dĚsni obraz gori. Nar. pjes. vuk. 1, 606. Užu lulu pod desno pazno. 1, 623. I desno ti oko iskočilo 2, 50. Stajase mu na dĚsnom ramenu. 2, 91. Pa joj turi u desno šudarec. 2, 241. Ina bijeg na dĚsnoj mišici. 3, 140. DĚsnijem se brkom nasmjajava. 3, 360 — c) o odijelu koje je s desne strane. Čisti skerlet na kolenu puće, zlatna kopca na dĚsnom rukavu.*

Nar. pjes. vuk. 2, 303. To odešće desni skut dolame. 2, 358. — *d) u ulu ili o strani tijela kod životine*. Kad je bio usred drumca puta, sreće vrana bez desnoga krila. Nar. pjes. vuk. 2, 50. — *amo spada i ovaj primjer u kom se čefade zove sokolom*: Noj doleti siv sokole, siv sokole, lepji Ranko: Navez' der ni, lepa Ružo, navez' der ni desno krilo. Nar. pjes. vuk. 1, 61. — *i u prenesenom smislu govori se desno krilo o čeladetu, kao desna ruka kod a) bb), a govori se i samo od miline, kao u prvom primjeru*: Stipe, drago dite tvoje, koji no ti desno krilo biše. And. Kačić, razg. 50^b. Koji no je bio desno krilo očjelo Bosne i rčne krajine. Nar. pjes. vuk. 4, 209. Tu dostiže i Hađi Derviše, što se Loji desno krilo piše. Osvetn. 6, 55. — *e) o strani često dolazi adverbijalno (vidi kod 2 i 3): aa) s desne strane*: Počinu mislu z desne strane oltara. Naručn. 41^b. S desne strane uza ramo svoje sjede zeta Stralinića bana. Nar. pjes. vuk. 2, 263. Objesi ga Sarcu s desne strane. 2, 393. S desne niemu strane do ramena, do ramena Kovačina Ramo. 3, 113. Bio je s desne strane namolavot go starac. Vuk, nar. pjes. 1, 127. — *bb) s desnu stranu*: Vidičeš s desnu stranu. V. Došen 49^a. — *cc) od desne strane*: Od desne strane taknu ga palicom. F. Glavinčić, cvit. 257. Ot leve i desne strane sednu. J. Rajić, pouč. 1, 96. — *dd) na desnu stranu*: Na desnu stranu velikoga oltara. Mon. croat. 83. (1457). — *ee) na desnoj strani*: Obrnu se na desnoj strani. Nar. pjes. herc. vuk. 13. — *ff) ob desnu stranu*: Isukrte, stranu ob desnu sjediš Boga. J. R. Gučić 12. — *gg) s desnom stranom*: On s' obrnu s desnom stranom, s desnom stranom put istoka. Nar. pjes. vuk. 1, 53. — *f) o čem nu drago što čeladetu ostaje na desnoj strani*. Puteim koji grede uz modu stlpičkku uz dole velji desnyj. Mon. serb. 144. (1344). Poharana grada zide s desna ostavi Turčin kraja. I. Gundulić 320. Još uz plosan šuplje rupe male desnijem se krajem poredale. Osvetn. 1, 65. — *g) u prnesenom smislu: aa) o česti (sreći), dobar, na jednom nještu u rukopisu pisaneome krčvenijem jezikom xvij vijeka*. Podobajeta, kmitelju mudroumnu mužu biti i razumnu i česti, desnijem. Stefanit. star. 2, 310. — *bb) o čeladetu (samo o prijatelju i o utješitelju), kao da znači cjeran, samo u dru piscu (a može biti da je i pisac Štita sam I. M. Mattei) xvij vijeka*. — *može biti da je ovo postalo od toga što su pisci krivo shvatili ime desnoprijatel koje vidi. Desni i privijerni prijatel kad nas svak i najdraži ostavlja, on nas ne zaboravlja. I. M. Mattei 180. Odmne li od sebe dušu kojgodu pečalenu? pače jes noj jedinji desni utješitel. 214. Tad je dake vrijeme da se očituju desni prijatel i nevaravi službenici. 312. Bogu stvoritelju, uzdržatelju, odkupitelju, kralju vlastitomu, desnomu prijatelju. Štit. 21.*

2. *stoji bez supstantiva i vrijedi kao supstantiv*.

a. *složeni oblik: desna, f. a) obično raka desna (i u Belinu, u Bjelostjencu, u Staličevu, u Poltjijinu rječniku)*. Kada činiš admstvo, ne čini da liva tvoja bude znati ono ča desna tvoja čini. Bernardin 17^b. mat. 6, 3. Tva desna jaka niš oslobojaše. M. Marulić 246. Desnu moju i grlo moje obujal jest dragim kamenjem. F. Vrančić, živ. 33. Dožad svaki glavu sklomi, sprid na prsi desnu stavi, skud na usta carski doni. I. Gundulić 298. Zla požuda, kad se rodi u zlu srec, nu moš zvati . . . lijeva koja siječe desnu. P. Kanavčić, iv. 58. 59. Desnomu lijevu, ali ti lijevom desnu, osiječe. (D). Poslov. danic. 15. Odsječ' lijevom desnu. (D). 90. suo se gladio jugulara'. A. d. Bella,

rječ. 782^b. Mlatom teškim, jaoh, udire čaval gvozden desna jaka. A. Vitičić, ost. 232. Zaštićite (bog) svemogućom desnom űega. I. Đorđić, salt. 58. Liva űegova pod glavom mojom a desnom svojom zagrlje me. Po lijevoj razume se dobra zemajska, po desnoj dobra duhovna. J. Filipović 1, 248^b. Siće Turke i desnom i livom. And. Kačić, razg. 240^b. — *b) s istijem značienem kao kod a) adverbijalno, u űekijem padežima bez prijedloga ili uz prijedloge, znači: na desnoj strani, uz stajaűe, na desnu stranu, uz micaűe, prema čemu je ona strana desna može se kazati genetiivom (ili posesivnijem adjektiviivom), ili dativom. aa) instr. desnom, za stajaűe. samo u jednom primjeru u naše vrijeme*. Desnom grada leži trg crnogorski. S. Lušića, prip. 5. — *bb) gen. s prijedlogom k. za stajaűe*: Ča s' rekai, dobro je i s desne i s lije. P. Hektorović 14. S desne i s lijeve neprijatelji vrazi jesu. B. Kašić, nasl. 82. Sokolović paša od Bosne s desne mu je bio paka. I. Gundulić 325. Dva po dva gredahu, ki ga s desne bilu, svi bilu livaci. B. Krnarutić 11. S desne i s lijeve pak se vide divi prilike vrh otara. J. Kavaűin 320^a. A prid űom se (pred dušom poslije smrti) z desne i lijeve dva vjeku-vječanstva nedovršiva rastvoraju. B. Zuzeri 21^a. Vidičeto pak ljudsoga sina sidit s desne boga. P. Knežević, muk. 23. Kad se šeta, svud očima strižo po pongoűama s desne i s lijeve. Nar. pjes. herc. vuk. 103. — *za odalčivanje*: S desne na lijevu. A. d. Bella, rječ. 252^b. Prevreče s desne na lijevu. Nar. pjes. vuk. 2, 218. Obrni se s desne na lijevu. Nar. prip. vuk. 152. — *cc) gen. s prijedlogima o (o ili od?) i uz samo u jednoga pisca xvij vijeka. nije sasna pouzdano. aaa) o desne (od desne?)*, za stajaűe: Pogledah gospodina prid licem mojim vazda, jere je s desne moje, da se ne krenem. B. Kašić, rit. 105. psal. 15 (16), 8. — *bbb) uz desne, za stajaűe*: Gdi sidi uz desne boga. is. 103. — *za micaűe*: Side uz desne boga oca. is. 79. — *dd) dat. s prijedlogom k. za smjer micaűa, u Belinu rječniku: k desnoj „dextrorsus“*. 252^b. — *ee) acc. s prijedlogom na. za stajaűe*: Sidi na desnu boga oca. F. Vrančić, rječ. 125. *ridi i I. T. Mrnavić, nauk. 1702. 5. P. Radović, ist. 65. Jedri hadim i ostaje na desnu mu gora sveta. I. Gundulić 367. Otac ima na desnu sina, na livu duha. I. T. Mrnavić, ist. 27. Ter na desnu i na livu snažnim okou već zamiri čudna množva. J. Kavaűin 509^a. Na desnu, na lijevu „dextra laevaque“*. A. d. Bella, rječ. 460^a. Koji svitli vrhu najviših pristolja andelskih na desnu otečvu. Ant. Kadičić 47. Ovi sjedi na desnu veličanstva u privišljih. J. Matović 48. — *za micaűe*: Obrnimo dake na boju i projdmo putom na desnu. P. Zoranić 10. Tako misnik dojde na desnu oltara. F. Glavinčić, cvit. 171^a. Kako će nega otac na svo'u desnu postavio. A. Vitičić, ist. 4^a. Vrzite mriže na desnu plavčice. L. Terzić (B. Pavlovčić) 233. Na desnu „dextrorsum“. A. d. Bella, rječ. 127^b. Da ju hoti uzdignuti na svoje pristojelje i postaviti je na desnu sebnu kruneći je krunom. J. Banovac, razg. 7. Ili se na desnu ili na livu okrenuo. A. Kanižlić, kam. 56. Postavi mene na desnu tvoju. M. Zoričić, osm. 117. Upravite pogled i na desnu i na livu. I. J. P. Lučić, razg. 1. — *ff) acc. s prijedlogom o, običnije ob. za stajaűe*: Sjedi ob desnu pristolja u viših. N. Rafina 22^a. paul. hebr. 1, 3. On ob desnu očinu sjedi. B. Gradić, djev. 158. Koji budu ob desnu űegovu. M. Divković, nauk. 67^a. Sidi ob desnu boga oca. B. Kašić, nač. 112. I. A. Nenadić, nauk. 27. J. Matović vr. Biskupi mu svi ob desnu, a vojvode sjede s liva. I. Gundulić 446.

Da na dan sudnji ob desnu tvoju budemo dostojni slišati: hodite blagoslovljeni. I. Torzić 357. Ob lijevu, ob desnu dextra, laevaque. A. J. Bella, rječ. 460^a. Ob desnu oca svoga kraljuje. I. Đorđić, leu. 43. Imajući ob desnu Petra. M. Lekušić 31. O desnu njegovu i livu mnogo vitezi stahu Aleks. jag. star. 3, 236. Isukrst sidi o desnu otcu. Živ. kat. star. 1, 221. O desnu ministriku. B. Kašić, rit. 25. Stanovitost moguća i mudrost pribistra o (od) desnu i na lijevu noj su u družbi. per. 95. — za micaie: Postavi me o desnu tebe stati. Mon. serb. 265. (1389—1405). Ob desnu oca sed'. M. Marulić 196. Na nebosa da uzido, i ob desnu oca sede. P. Hektorović 121. Ob desnu me postav tvoju. M. Orbin 202. Stade kraljica ob desnu tvoju A. Kanižlić, kam. iv. Postavljajući nu na kraljevo pristole ob desnu. J. Matović 370. — u jednom primjeru prošloga vijeka stoji s ob desnu za odlaćevne: Ne dijeli se Jezus s ob desnu svoga oca. A. Kalić 193 — *gg*) acc. s *prjédlogom* s: Da séde za desnuju otca boga. Mon. serb. 367. (1432). Zdravo tilo Isusovo, z desnu oca posadeno. S. Margitić, isp. 131. Side papa, s desnu néga cesar od istoka. And. Kačić, razg. 155. — *hh*) acc. s *prjédlogom* uz. Sjedi uz desnu boga oca. B. Kašić, zrc. 139. Uzvišena uz desnu sina svoga. i. 109. — *ii*) loc. s *prjédlogom* na. samo za stajaie. Sedi na desnoj boga oca. Katch. 1561. A 48. — *kk*) loc. s *prjédlogom* o ili ob. samo za stajaie. Uzide na nebosa i sidi o desnoj Boga oca. M. Alberti 445. Tada biše propeti š' nim dva razbojnika, jedan s desnoga, drugi o lijev. 463. Ob desnoj roda svoga podvize se vrh svih sveti. J. Kavañin 520^a. Ona sjedi tebi ob desnom (griješkom nj. ob desnoj). I. Đorđić, salt. 146. — *c*) desnu davati kome može značiti postarlati ga na svoju desnu (ruku ili stranu), kao znak štovaia: Svagda ću vam desnu davati i na svakom mestu čest nositi. G. Zelić 296. — *d*) u jednom primjeru xvi vijeka stoji za desnu nogu. U dobri čas desnom naprijed stupih. M. Držić 356.

b. složeni oblik: desno, n. za što mu draga. A pak svoje livo ima desno svako. D. Baraković, vil. 165.

c. nominalni oblik: desno, n. desna stranu uopće, stoji adverbijalno: a) u gen. i u dat. i naznačuje smjer micaia: k desnoj, put desne strane. Ti okreni na čerik barjake, svaki će se desnu postupiti. Nar. pjes. petr. 2, 78. Svaki nosi jatagan u ruci, živo mašu desna i lijeva. Osvetn. 2, 129. — b) u acc. s *prjédlogom* na. kao na desnu, *vidi* kod a, b) ee). za stajaie: Nav okol sebe i na desno i na livo tvrdine radi ima obručie. F. Glavinčić, cvit. 418^a. Razbojniku koji bijaše raspjet na desno njegovo. F. Lastrić, test. 162^a. Na desno ima cesaricu Faustinu. test. ad. 88^b. — za micaie: Na desno (desno) na Beli Bréž. Mon. serb. 127. (1347). Jedne na livo, a druge na desno položi. F. Glavinčić, cvit. 392^a. Pogleda na desno. F. Lastrić, test. 110^a. Stade kraljica na desno tvoje. 316^b. Ako ti na desno podoš, ja ću na livo poći. And. Kačić, kor. 16. Na desno se okrenu. Nar. pjes. vuk. 1, 412. — c) u acc. s *prjédlogom* o ili ob. *vidi* kod a, b) ff). Sidi ob desno boga. F. Lastrić, od. 83. — d) u gen. s *prjédlogom* s. *vidi* kod a, b) bb). za stajaie: Gdi jelje i borje i s desna i s lijeva i rajsko lovorje živ človek uživa. M. Vratanić 1, 7. Vratimo se tim s besjedom kazati opet od careva vojstva obilna mjesta redom naprijed, nazad, s desna, s lijeva. I. Gundulić 328. Razbojnik, koji z desna bijaše. F. Lastrić, test. 117^a. Da mu budeš s desna u policu. Nar. pjes. vuk. 3, 110.

Ozdo more, a odozgo gore, s desna pioča, a s lijeva drača. Nar. posl. vuk. 237. — za smjer kod micaia: Zgledaj s desna, zgledaj s liva. D. Baraković, vil. 193. Gdi se svrača s desna al s lijeva? J. Kavañin 273^a. — za odlaćevne: A s desna volaše (lupež). N. Najošević 1, 141. S desna, s lijeva svuđ nasrđu (koñi). I. Gundulić 345. Okreni se s desna na lijevo, ni kog s desna ni koga s lijeva. Nar. pjes. vuk. 1, 298. On s' obziro s desna na lijevo. 2, 292. Manu sabljom s desna na lijevo. 2, 373. Navi néga s desna na lijevo. 3, 185.

3. *adv.* desno, kao na desnu, *vidi* 2, a, b) ee), na desno, *vidi* 2, c, b), naznačuje smjer kod micaia u pratom i u prenesenom smislu. Pa pogleda po zemlji i desno i levo. J. Rajić, boj. 92. Car će gledat' i desno i levo, da s Momirom celiva vandeje. Nar. pjes. vuk. 2, 159. Al se Vukšan vatač ne davaše, no se manu desno i lijevo, svijem turske odsiječe glave. 4, 23. Kad prodeš one vratnice, drži desno, pa češ doći upravo u grad. Nar. prip. vuk. 23. Sad ne zna ni levo ni desno. On bi šal nazad, al' kuda? zgubil je trag. Nar. prip. mikul. 88.

2. DESAN, m. ime muško xiv vijeka. Pisano Desno. Doč. hr. ser. 36. 38. — *ispoređi* Desaju, Desin.

DESANČIĆ, m. prezime, po majci Desanci, *vidi* Desanka. — Od xviii vijeka Tu dohodi majka Desančića. Nar. pjes. bog. 296. Mih. Polit Desančić. Sem. prav. 1878. 7. 21.

DESANKA, f. žensko ime. u naše vrijeme. B. Mušicki. — *ispoređi* Desan od kojega postaje sufiksom nka.

DESAVČIĆ, m. prezime. — Dolazi u spomeniku xiii vijeka a otale u Daničičevu rječniku (Desavčević). Hreļa Desavčićs. Mon. serb. 34. (1249).

DESEČANI, *adj.* denarius, na kojem ima nešto po deset puta, o (ženskom) brdu. — Samo u Vukovu rječniku. — *ispoređi* devečani.

DESEČAR, desečára, m. exactor decumarum, decurio. — Ake kakav je u gen. *sing.*, onakav je i u ostalijem padežima, osim nom. *sing.*, i voc. *sing.* desečaru, desečáre, i voc. *pl.* desečári. — Postaje od desetk osnove imena desetak sufiksom jar. Kij pretvara se u č a pred ovijem se t ne čuje. — Dolazi od kraja xiv ili od početka xv vijeka, *vidi* prvi primjer kod 1, a između rječnika u Stuličevu (koji nalaže desetinu), u Vukovu („der zehntensammeler“ „decimator“), u Daničičevu (desetčári „qui decimam colligit“ kao da je to, *vidi* prvi primjer kod 1).

1 onaj što kipi desetinu Starinu vodi ikonoma Nikodim dipljanski i Avgustijani desečars i Pavleć desečars. Mon. serb. 264. (1389—1405). Bješe puna Crmnica Turakah, desečara, age, izjelice. P. Petrović, gor. vijen. 112.

2. koji zapovijeda desetorici vojnika. u Crnoj Gori u naše vrijeme. *ispoređi* desetnik. Staviju vi dobre desečare, desečare, to su kapurali. Nar. pjes. vuk. 5, 235. Vojvode sa na noge digošie, pozdraviše redom kapetane, kapotani redom stotinaše, stotinaši mončađ barjaktare, barjaktari decu desečare, desečari svu ostalu vojsku. 5, 322. — takovi desečari upražaju i običujuem poslovima po selima u Crnoj Gori. Ako treba kakav posao obaviti, koji je čisto sooski a ne bratstveni, to ga glavna sela s desečarima i stotinarnima obavi. V. Bogišić, zb. 519. 520. Ako je bratstvo sve u jednomo selu, to se glavna bratstva i sela zvaou prije „knež“; sad knezova nema, pa biva glavno

ili kakav 'stotinaš' i 'desečar' ili 'barjaktar', dakle jedan od vojničkih dostojanstvenika. 521.

DESEČARITI, desečarim, *impf. pravo bi značije bilo: žrtjeti ili raditi kao desečar*. — *190-lazi samo u Stuličevu rječniku uz desečiti, a za oboje stoji: vidi desetkovati*.

DESEČITI, desečim, *vidi desečariti*. — *riječ nepouzdana*.

DESELIN DOLAC, *m. mjesto na otoku Braču. spominje se u poznijem prijepisu (1250) tista pisana 1185. Polj. Deselina dolca. Starine 13, 209.*

DĚSEŇ, *m. namjera, tal. disegno*. — *xvii vijeka*. Ako bi i otio što učiniti, ne more; jere nu smete sve lieve deseŇe troj Siauš pasa. Star. 10, 17. (1652).

DĚSEŇATI, deseňâm, *pf. namiti, izumiti*. — *Postaje od deseŇ sufixom a, ili od tal. disegnare*. — *xvii vijeka*. Da nu nikakav deseň ne reuška. Što je on bio deseňao. Star. 10, 18. (1652).

DESEŠTINA, *f. vidi desetina, desetak*. — *Dolazi xiii vijeka i u Daničičevu rječniku (desestšina)*. Da si hodite svebodno besz vsakê desestšine i besz nikerê inbe danije. Mon. serb. 28. (1240). Besz vsakê desestšine. 33. (1219).

DĚŠĚT, decem, *kolika je prsta na obje ruke, broj među deset i jedanaest*. — *U prva crmena pisano deset; drugo e stoji mj. starijega e*. — *Riječ je praslavenska, ispodri stvor. deseti, rus. десятъ, češ. deset, polj. dziesięć. postaje od osnove des = desen (ispodri lit. desimintis, snskr. da-ān, starobaktr. dasan) dodavaem sufixa ts = ti (ispodri litavski oblik i snskr. dašati) po čem treba shvatiti kao apstraktno ime koje odgovara grčkome δέξας, indoevropska je osnova dakan, ispodri grč. δέξα, lat. decem, got. taihna. ako je između d i a ispalov e, proo bi značije bilo: drje ruke ili dva puta pet, ali se to ne da dokazati. vidi i kod pet*. — *U srijem je rječnicima (u Daničičevu deseti)*. — *Obično je supstantiv (ali vidi kod b, c) i d); rod vidi kod a), te ime uz ņ stoji u gen. pl.*

a. *rod, a) isprva je bilo ženskoga roda kao i ostali supstantivi sa sufixom ts; muškoga samo kod dvadeset (stvor. dva deseti). ženski se rod gđjedge uzdržao (kod atributa) do xviii vijeka: Drugu deset zdravije marija reci na uspomenu. M. Divković, nauk. 222b. Gđi je gospodin bog dao ovu deset zapovijedi? Najprvo u staromu zakonu da i naredi ovu deset zapovijedi. nauk² 359. Svaku deset godišć imaju se izabrati dva prokuratura. M. Bijanković 117. Sinove te rodiše; onu deset ki idoše u Egipat. P. Vuletić 46. Svaku deset dana. A. d. Costa 1, 136. i u naše vrijeme, vidi Miklošić, vergl. gramm. 4, 56. — b) obično je srednjega roda, kao i ostali brojevi veći od četiri: Tko nam polade to deset zapovijedi? Blago turl. 20. vidi kod c, a).*

b. *deklinacija: a) isprva je bila kao i kod drugih ženskih supstantiva na v; ali tome nema potvrde u našem jeziku izvan onoga što se kaže kod d. — b) obično se ne mijenja po padežima, i tako je sragna u naše vrijeme: S deset ti-šnja. N. Rašina 209b. Bivši prvi u deset grnja (grijha) a drugi u jednoma. I. Ančić, svitl. 13. U deset i dva ljeta. J. Kavašin 242b. No malatnu od deset godina. Nar. pjes. 1, 382. Evo ti vlast naš deset gradova. Vuk, luk. 19, 17. — c) prošlogih vijekova (od xvi do xviii) gđjedge stoji kao adjektiv i mijenja se po padežima; tako dolazi gen. desetih: Otv desetih slova. Okázk. šaf. 63, 1503. — dat. desetim. Kada desetim gubavcem zapovida. Naručn. 3b. Prilično jest kraljestvo nebesko desetima djevicam. I. Bandulović 253a. mat. 25, 1.*

— desetijema, desetima: Prikladno jest kraljestvo nebesko desetijema djevicam. N. Rašina 173b. G desetima djevicam. 222a. Svoju crkvu priliku desetima djevicam. J. Filipović 1, 190a. — *instr. desetijem: Vojevati s desetijem hiljadami. M. Radnić 206a. — desetima: Samson napre bi svezan desetima užima. 311a. i pogrešno desetimam: Da jedan s desetimam gršim učini jedan grije(h). I. Ančić, svit. 43. — loc. desetih, desetih: Po desetih letih umri. Š. Kožičić 51b. U desetih zapovijeh ne čini se osobita spomena. I. T. Mrnavić, ist. 93. — d) na nekijem mjestima xvii i xviii vijeka stoji kao adjektiv (vidi kod c) ali se ne mijenja po padežima: Ovo jesu deset zapovih božje. Kateh. 1561. A 3a. Vse ove deset zapovih gledaju. Š. Bginić, sum. 41a. Ki na priliku deset stupov templa Salamanova tempal katoličanski verno pomogohu. F. Glavinčić, cvit. 219a. (Redornici) slave boga na sve kore, ter u citri deset žica, to jest deset zapovijeh, prikazuju dar dušica rajskom kralju, da ih vidi. J. Kavašin 365a. 'Tkoje' jesu zapovih božje? Sli-deće, uzdržane u desetici oliti u deset zapovidma. Blago turl. 18. Crkva prilična deset djevicam. J. Matović 86.*

c. *predikat i atribut mogu se slagati u rodu i broju: a) sa samijem brojem deset, stoji dakle u neutr. sing.; tako i cerbalni predikat stoji u sing. (kod predikata to je najbolje i najobičnije): Deset tisuć okolo ga kruži. noseć bijele oklope. I. Gundulić 323. Al se deset povratilo drugu. Nar. pjes. vuk. 3, 287. primjere u kojima je atribut ženskoga roda vidi kod a, a). — b) atribut (i ako stoji prije broja) može se slagati s imenom uz koje stoji broj. Kad na prvih(h) deset naišao. Nar. pjes. vuk. 2, 78. — c) i predikat i atribut slažu se po padežu s brojem deset a po broju i rodu s imenom što stoji uz deset. dolazi dosta često ali je maće dobro nego kod a) i b). Ođ. 'kojeh' (času) su deseti pozlaćenijeh. Mon. serb. 372. (1433). Pridavam ove deset zdravijeh marija. I. Držić 95. Da su bile udjelane božanstvene deset zapovijedi u dvije ploče. J. Matović 366. Nisu li deset očišćeni? pak gđi su još devet? M. A. Rejković, sabr. 30. Okupi se sve selo i reku: ko uhvati deset miša ili deset skakavaca da će mu se platiti za svake deset vilin. Nar. prip. vrč. 70.*

d. *dolazi sastavljenno s drugim brojevima: a) od 11 do 19, dodaju se jedinici riječi na-desete, gdje je desete po svoj prilici maće obični oblik loc. sing. (vidi Miklošić, vergl. gramm. 3, 37). kako se deseto kod tih brojeva knji i drukčije pomijera, vidi kod jedanaest, dvanaest... devetnaest. isto biva i kod rednijeh brojeva jedanaesti itd. koje vidi. — b) brojevi od 20 do 90 postaju združenim jedinica dva, tri, četiri s dualom deseti, u ostalih jedinica s gen. pl. deset (deseta). koje promjene kod toga bivaju, vidi kod dvadeset, trideset itd.*

DESEĆAČA, *f. banka od 10 forinata. u naše vrijeme. — ispodri desetica pod b.*

DESEĆAČKA, *f. bačra što drži deset akora, vjedara ili drugih mjera. — ispodri desetaka, desetorka. — Postaje od osnove imna desetak sufixom čka: proo k pred e postaje č. — Dolazi od xviii vijeka i u Vukovu rječniku. Pri-bavi na jednu desetaku musta Orfelin, podr. 128. Obesu u desetaku do polovine burceta. 161. A da mu udete u podrum! stoji sokak između desetaka, okotanih i punih kao oko. M. Đ. Mi-ličević, let. već. 66.*

I. DESEĆAK, *desćetka, m. decina pars, nume-*

rus denarius. — Stariji je oblik desetiki; *mj. prvoga ima a u nom. i acc. sing. i u gen. plur., a u ostalijem padežima ispada.* — *Akc. se mi ješta u voc.: deséice, deséici, i u gen. pl. deséitáká.* — *Postaje od osnove deset broja deset sufixskom -tka, te je najstariji oblik desettka.* — *Riječ je pravoslavna; isporodi (s prijem značenim) stolor. desettka, (s drugijem) rus. десятков. i polj. dziesiątek, (s oba značenja) čes. desátek.*

1. *Shvaćeno je kao da postaje od rednoga deseti, te znači deseti dio, ali se obično uzimlje kao deset dio dohotka što se plaća kao danak, porez.* — *isporodi desetina.* — *S orijem značenim dolazi od xvi rječika (ridi prvi primjer kod b) i između rječnika u Mikalčinu, u Belinu 246a kod decima, u Bjelostjencevu (desetina, desetek, dežma), u Vukovu (deseto što se daje spaljiji), u Daničičevu (desetki, decima). a) deseti dio u opće: Dva desetka prisiljal nuke. N. Rašina 143b. Levit. (3mojs. 23, 13. b) danak, porez: Da svobodno hodiš u mojoj zemlji, da vi nē desetka nikogare. Mon. serb. 30. (1240). Daviše desetki od. soli. 46. (1254). Takoj oti. tej zemlje uzeseo desetaki. 264. (1389—1405). Misnici desetak uzet će od svijvu gradova. A. Bačić 192. Desetina iliti desetak razumije se svijvu plodova desetf dio koji se bogu pristoji. B. Leaković, nauk. 392. Spahije uzimaju 'desetak' od žita i u novcima od oženjenij glava. Vuk, živ. 257. Zemlja seljaka od koje su davali spaljij desetak na ono što na noj rodi. 258. Što dajete desetak od metvice. mat. 23, 23.*

2. *kao kolektivno ime, znači oko deset komada, malo matic ili više, ali obično s nekim deminutivijem značenjem, po kojemu se misli, ili da je veća prilika da je manji broj nego da je veći, ili da je onaj broj po sebi malen.* — *S orijem značenim dolazi od xvi rječika, a između rječnika u Belinu ('decas' 246b), u Bjelostjencevu (desetka, desetek, decuria, decas'), u Voltijijinu (decima', cine zalil von zelnu', u Stulčičevu, u Vukovu (cinn. deset, slaj mi desetak para). a) uopće: I prošadi dan desetak da s' uputih. J. Armolušić 8. Slide broji, . . . deseci, . . . deseci ijada. I. Ančić, svit. vii. Biće desetak, petnaesti godišta. And. Karić, kor. 95. Desetak puta. J. Vladimirović 16. Dodem oko desetak korakalji blizo. D. Obradović, basni. 33b. Za Severom desetak Turakali. Nar. pjes. 4, 362. Marko uze desetak Negusa. 5, 91. Te izvadi desetak dukata. Pjev. crn. 107b. Donesu desetak boca vina. Vuk, nar. pjes. 4, 91. Kako se s mora dode u otok, odmah je s jedne strane pod brdom do same vode desetak kuća koje se zovu (.Rose). Vuk, poslov. xvi. — *gdje-každ se shvaća kao pravi broj, te s toga: ili se ne mi ješta po padežima: I tako do desetak godina sve kraljevstvo Urovoje bi od hana ugrabljeno. And. Karić, razg. 51. Bilo ih) je oko desetak. D. Obradović, živ. 86. Sa desetak odbrane momčadi. Ogled. sr. 461. ili je predikat i atribut srednoga roda: Jedno desetak dana iza toga prizovo ih opet. S. Lubiša, prip. 117. Jedno desetak ovakijeh (čudo). 172. — ili je verbalni predikat a plur.: Jednom poselno nas desetak sa trideset koša u Dubrovnik po so. Nar. prip. vuk. 7. Odvoje se desetak glavara i vežu šta da se radi. S. Lubiša, prip. 184. b) u osobitom smislu, kod nekijeh pisaca zapadne crkve znači dio (članak, kofeser) kraljeva, čista, krunice u kojemu ima deset zlatrijeh marja. Na svakom desetku jedan otečaj nastavlja ju. F. Parčić 11. Nego je ništo malo ostavio (pozornik) n. p. od krunice gospine jedan desetak. And. Karić 353. Na prvom desetku nastavlja ju ove rici. F. Radman 62. — c) ostr. desetkom, kao adverb, znači**

deset puta onoliko. — isporodi desetinom kod desetina, b, f). — u jednoga pisca xvii vijeka. Tko prospe na vrime, ter pinez ne krati, mnogo krat već prime desetkom neg strati. D. Baraković, vil. 72

2. **DEŠĚTĀK**, desetáka, m. denarius. onaj u kojega ima nešto po deset puta, ali se obično gorori samo u osobitom smislu, i to u čem žirone i u nocvu. — *Akc. kakar je u gen. sing., kakar je i u ostalijem padežima, osim nom. (i acc., ako je isti kao nom.) sing. i voc.: deséšćáce, deséšćáci.* — *Postaje od osnove broja deset sufixskom -tka.*

a. decennis, četule (prije našega vremena) i domaće žičnice kojemu je deset godina. — *Dolazi od xviii rječika a između rječnika u Mikalčinu (od deset godina decennis'), u Belinu (decennis' 85a), u Bjelostjencevu (decennis'), u Stulčičevu (puer decem annorum'), u Vukovu (decennis' n. p. koš). Desetak (o koša). F. Kurelac, dom. živ. 9.*

b. *novac što se dijeli u desetero, što vrijedi deset manih novaca. od xvi rječika i u Vukovu rječnika. ili koja žena imjući deset desetakov, tere bi zgubila jedan desetak, neće li užgavši svēču i provratiti ližu i nastojno obiskati dokle ga najde? Postila d.2b. luc. 15, 8. Koji sveštenici nisu obučeni i budu na opelu po desetak. (glasn. ii, 3, 261. (1729).*

c. *ridi desetak pod 2. b). samo u jednoj knjiži xvii vijeka. Krunice šest desetaka. Razmislijaj za svakim desetakom (grješkom desetakom) jedno otajstvo. Azbukv. 169b. 26.*

d. *negda (xvi rječika) selo u Srbiji u rudničkom okrugu. Sela čina Desetak, Prislonica, Brdani i Lulevica. (glasn. II, 63. (1597).*

DESETAKIŃA, f. ridi desetáka. — u Vukovu rječniku. — *b) kobila kojoj je deset godina. F. Kurelac, dom. živ. 9. — isporodi deséšćák*

DESETAKOVIĆ, m. prezime u naše vrijeme. Milan Desetaković. Rat 313.

1. **DESETAN**, desetna, adj. a) deseti. samo u Stulčičevu (gdje stoji da je uzeto iz brevijara) i u Daničičevu (desetna) rječnika, ridi svjamaestan i tridesetan. — *b) što pripada broju deset, što se sastoji iz deset dijela, glava itd. u jednoga pisca xvii vijeka. Prid desetini vičem (tal. consiglio de' dieci) u Mleci. I. J. P. Lučić, izk. 17.*

2. **DESETAN**, adj. nejasna riječ u rukopisu xvii vijeka. može biti da grješkom stoji mj. dva-desetan, koje bi tad značilo: od dvadeset godina i više (ridi I. Ančić, I, 45, 46). Osib po konu dvadesete patriarki od kojih šest sto tisuć vojnikof desetanih u lumbe Abramove sahodēće od Egipta mecu inostrance daleko uzresli, kraje i kraljevstva sharase. Ivan trog. 23a.

1. **DESETAR**, desetára, m. decurio, ridi desetar pod 2. *Akc. kao kod desetar. — Postaje od osnove deset sufixskom ar. — U naše vrijeme. a) onaj koji zapovjedja deseterici (tali uopće. Tada uzvesi starješine od plemenca vaših, pule mudre i poznate, postavili vam ih za starješine, za tisućnike i stotinare i pedesetinare i desetare i upravitelje po plemenima vašim. D. Daničić, žmojs. I, 15. b) kod rojske. Rat. 27 i dalje.*

2. **DEŠĚTAR**, ridi kod desetar.

DEŠĚTER, adj. decem, decenus, decemplex. — gorori se i desetar. a u narodnoj pjesni ču karskoj našega vremena dolazi i desetar, ridi kod deveter. — *Postaje od osnove broja deset sufixskom er ili or. ridi ostalo kod deveter. Izmeda rječnika dolazi u Bjelostjencevu (des-*

tere zapovedi decalogus praecceptorum, decem praeccepta). u *Jambrešićevu* (desetere zapovedi). u *Stulićevu* (deseteri, decem^a). a) u *jednini*. aa) *deseterostruk*, *uprav što se deset puta mijena ili ponarča*. pridjevica se imenu u dra primjera iz konca xv vijeka i xvii. Desetero prominu odiče. Bernardin 30a. Ireg. (2car.) 5, 5 Deseteru prominu lajin. I. Bandulavić 51a. — i u *srednjem rodu kao supstantiv*. xviii vijeka i u *naše vrijeme*. Vi koji po sve godište radite i tratite oko zemlje, da vam odgovori, kad vam najbolje rodi, desetero, dvaestero za jedno. A. Kalić 268. A da brojiš smetove Turaka, bi li, vilo, troje toga bilo? bi tako mi bora zelenoga. i petero pa i desetero. Osvetn. 2, 162. — bb) *vidi* desetero. — b) u *množini*. aa) *od deset stari sastarjenijeh u jedno*. u *srijem primjerima samo o zapovjedima božijim* (decalogus). — od xvi do xviii vijeka (i u *Bjelostanićevu* i *Jambrešićevu* rječniku). Prve dvi zapovedi od ovčih deseterih zapovjehi poveljuju. Š. Budinić, sum 41a. Desetere zapovedi božije. Azbuk. 1696. 8. Pisanica 12 E. Pavić, jezgr. 86. Sve ine (zapovijedi) o ovizim deseterima vise. Blago turl. 19. — bb) *kad bi ime za svako pojedino od onoga što dolazi deset puta bilo u množini, ili za to što mu nema jednine, ili za to što se sastoji iz više dijela*. *vidi* D. Daničić, obl. 50, 51. *isporedi* i četver i deseter i *druge orakove brojeve*. — *orako* je obično u *naše vrijeme*. Na tavnici desetera vrata. Nar. pjes. marjan. 183. Desetero stajaće haljine. Đ. Daničić, 2car 5, 5. — c) *adv.* desetero, *deset puta onoliko*. u *jednoga pisca prošloga vijeka kod kojega stoji uz duplo*: Saul kraj i vojevoda jedva je dopro do tisuće; David vele veće i desetero duplo. B. Zuzeri 352a.

DESETERAN, deseterna, *adj.* *vidi* deseter (pod a)) *od čega postaje sufixsom* вѣр. — *U jednom spomeniku xv vijeka, a otale u Daničićevu rječniku* (deseterъль). Onъ имъ daje deseterno togaj. Spom. sr. 1, 123. (1414).

DESETERICA i deseterica, *deset*, *ali samo o ljudima* (muškijem odraslijem) i, *rjede, o muškoj živinčadi* (za oro zadnje nema potvrde). — *Postaje od osnova adj.* deseter (kuje *vidi*) ili deseter *sufixsom* иа. — *Riječ je stara* (*isporedi* stolor. deseterica), *ali je potvrđena istom od xviii vijeka, a između rječnika dolazi u Belinu* (deseterica, dieci personae 254b), u *Stulićevu* (deseterica, decem homines^a). u *Vukovu* (deseterica, decem, decuria^a). Desetericu od sljepila oslobodi. I. Dordić, ben. 35. Ozdravio desetericu. S. Rosa 123b. Deseterica počese se srditi. Vuk, mar. 10, 41. — *može imati uza se genitiv*: Da bude među njima našao desetericu pravotnije. M. Radnić 219a. Šaljuci desetericu gubavaca k misnikom. F. Lastrić, ned. 347. Blizu jednoga varošića nade desetericu gubavich) ljudi. E. Pavić, ogl. 560. — *kud je subjekat, glagol je obično u množini*. Su-sritoše ga deseterica ljudi gubavich). F. Lastrić, of. 264. Da se deseterica oberu A. Kanižlić kam. 788. Dojrate me oko deseterica iii. D. Obradović, basn. 396. *rjede u jednini*: Ne bijaše li deseterica gubavije? F. Lastrić, of. 265. — *numeralni predikat i atribut obično se slažu u gramatikalnom rodu* (ženskome) i broju (sing.) Ako su deseterica ukrala vola. F. Lastrić, ned. 168. Gdi su dakle ostala deseterica? E. Pavić, ogl. 560. *rjede u logičnom* (muškome plur.), čemu nema potvrde kod oruga broja

DESETERO i desetero, n. decem, deset; *kad se upotreblava, vidi* dufe. *uprav je sredni oblik adj.* deseter ili deseter. *ali stoji kao sup-*

stantiv, i ima osobitu deklinaciju: gen. deseterga i deseteroga, dat., instr., loc. deseterma i deseterorna, a (samo za desetero) i deseterome. oblici deseterma i deseterorna shvaćaju se kao plur. i može se reći n. p. natna deseterma ili deseterorna. *iza prijedloga može ostati nepromijenjeno, onako kao što je u nom.* — *Između rječnika dolazi u Belinu* (desetero, numerus denarius^a 254b; decas^a 246b), u *Jambrešićevu* (desetero marhe), u *Stulićevu* (desetero, decas^a. na desetero, in decem partes^a), u *Vukovu* (desetero i desetero, decem^a). a) *s gen. aa)* *za čelad i živinčad kojima je u jednini ime srednjega roda*. Toliko pomje ima jedno pile vodeći koliko da je desetero. S. Margitić, fal. 201. Ostala je mati s desetero djece. A. Kalić 346. Seljak nekakav pratio iz sela desetero magaradi. Nar. prip. vrč. 76. Mogao bi nadvladati deset ljudi kao desetero male djece. Vuk, živ. 221. — bb) *za domaće životinje, kakva god su rodu u jednini (rjede)*. Ki bi imel svrše, ter bi ih bilo desetero. Mon. croat. 255. (1553). Jedan koñ vaļa više nego desetero brava. M. Dobretić 227. — ce) *za čelad i životinje, kad nije sve istoga roda*. Bilo nas je desetero (muških, ženskih i djece). — dd) *za stvar neživu (rjetko)*. Desetero ljeta, decennium^a. A. d. Bella, rječ. 246a. — b) *kad stoji samo, znači deset dijela u orakovijem primjerima*. Dijeliti na desetero, u desetero. i u *Stulićevu rječniku*.

DESETERODJECNI, *adj.* u *kojega je desetero djece*. — *Dolazi jedan put u jednoga pisca xviii vijeka (po zapadnom gorovu deseterodnicu)*. — *ne pouzdano*. Majka deseterodnica. Blago turl 125a.

DESETERODNEVAN, deseterodnevna, *adj.* *koji traje deset dana*. — *Složeno od osnova deseter i dnev* (*vidi* kod dan) *sufixsom* вѣр. — *Dolazi jedan put u jednoga pisca xviii vijeka*. Bogoљubnost deseterodnevna. A. Kanižlić, fran. 231.

DESETEROGODAC, deseterogoca. m. *vidi* desetogodac.

DESETEROGODAN, deseterogodna, *adj.* decennis, *kojemu je deset godina*. — *Složeno od osnova deseter i god* (*vidi* kod godina) *sufixsom* вѣр. — *isporedi* desetogodan, desetogodištan, deseteroљetan. — *U Belinu* 85a i u *Stulićevu rječniku*.

DESETEROKUĆE, n. decagonon, *geometrički lik na kojem je deset kutova*. — *Samo u Stulićevu rječniku* (u *starijem obliku* deseterokutje) *za koji će biti i načineno*. — *isporedi* deseterokutan i deseteronuglo.

DESETEROKUTAN, deseterokutna, *adj.* decagonus, *na kojemu je deset kutu*. — *isporedi* deseteronugao. — u *Stulićevu rječniku*.

DESETEROLEĆE, *vidi* desetoleće.

DESETEROЉETAN, deseteroљetna, *adj.* decennis, *kojemu je deset godina, leta*. — *isporedi* desetoљetan. — *Složeno od osnova deseter i let* (*vidi* leto) *sufixsom* вѣр. — *U Belinu rječniku* 85a.

DESETERONUGAO, deseteronugla, *adj.* decagonus, *na kojemu je deset ugala*. — *Samo u Stulićevu rječniku*. — *isporedi* deseteronuglo i deseterokutan.

DESETERONUGLO, deseteronugla, n. decagonon, *geometrički lik oko kojega ima deset ugala*. — *Samo u Stulićevu rječniku* *za koji će biti i načineno*. — *isporedi* deseteronugao i deseterokuće.

DESETERORIJEČJE, n. decalogus, deset *zapovijedi božijih*. — *Samo u Stulićevu rječniku*

gdje stoji da je uzeto iz brevijara. — isporodi deseteroslovje.

DESETEROROG, *vidi* deseterog.

DESETEROSAGNŪT, *adj.* *sagnut na desetero ili deset puta.* — *Samo u Stulićevu rječniku. — riječ nepouzdana.*

DESETEROSLOVJE, *n. vidi* deseteroriječje — *Samo u Stulićevu rječniku (deseteroslovje).*

DESETEROSTRUK, *decomplex, deset puta onoliko.* — *Složeno od osnov deseter i struk (vidi struka).* — *Dolazi kod pisaca prošloga vijeka kao adverb i u Stulićevu rječniku. — Adv. deseterostruko, deset puta onoliko. Voli prikučiti brata svoga da štetaše deseterostruko, nego li se naplatiti bratinski. F. Lastrić, ned. 159. Deseterostruko voća (vojska). And. Kačić, kor. 185. Kad jim stogod poklonu ili uzajmu, deseterostruko čekaju da im se povratu. B. Leaković, gov. 171.*

DESETEROSTRUŽ, *m. vidi* deseterožičje.

DESETEROSTŪPAN, *deseterostŭpana, adj.* *decastylus, na kojem je deset stupova.* — *Samo u Stulićevu rječniku.*

DESETEROVEĆ, *adj. deset puta veći, isporodi* deseter, deseterostruk. — *Samo u Stulićevu rječniku. — riječ nepouzdana.*

DESETEROVESLJE, *n. brod s deset vesala.* — *Samo u Stulićevu rječniku. — riječ nepouzdana.*

DESETEROVLADAN, *deseterovladna, adj.* *decemviralis, koji pripada deseterovladaocima.* — *Samo u Stulićevu rječniku. — riječ sasna nepouzdana.*

DESETEROVLADAŃE, *n. decemviratus, vladane deseterice.* — *Samo u Stulićevu rječniku. — riječ nepouzdana.*

DESETEROVLADAOCI, *deseterovladalaca, m. pl. decemviri, deseterica koji vladaju.* — *Samo u Stulićevu rječniku. — riječ nepouzdana.*

DESETEROVŌZJE, *n. (navis) decemremis, brod s deset redova vesala.* — *Samo u Stulićevu rječniku. — riječ nepouzdana.*

DESETEROZAPOVIJEDE, *n. decalogus, deset zapovijedi božjih.* — *Samo u Stulićevu rječniku (deseterozapoviede). — riječ nepouzdana.*

DESETEROŽIČAN, *deseterožična, adj. decachordus, na kojem je deset žica.* — *Samo u Stulićevu rječniku.*

DESETEROŽIČJE, *n. decachordum, gusle ili lira s deset žica.* — *I' Stulićevu rječniku u kojem ima i deseterostruž s istim značenjem. — oboje nepouzdana.*

DĚŠĚTĪ, *adj. decimus, koji po mjestu ili po vremenu dolazi nakom deset. — Postaje od osnov deset (deseti) sufixom -n, k čemu dolaze pronominalni sufixi. — Riječ je praslavenska, stslor. desetyj, rus. десятый, čes. desátý, polj. dziesiąty, isporodi i lit. desimtas. — U svijem je rječnicima osim Vrančićeva (u Daničićev desetj) a) sa značenjem kazanjem sprieda. aa) kao atribut uz ime koje može i izostati. Tisašino i četiri sta i deseto lito. Mon. serb. 275. (1410). Mjesca janjara deseti dan. 331 (1427). Bješe brijeume kakono deseto. N. Raniina 171a. joann. 1. 39. Deseti put decimium. J. Mikala, rječ. 62b. A. d. Bella, rječ. 246a. Tor priskoči devet dobrih koňa, desetomu na sedlo skočio. And. Kačić, razg. 147a. Bih na vojsci devet godin dana, kad deseta godina nastala... Nar. pjes. vuk. 1. 360. U men' ima devet grad' i deseti Beograd. 1. 417. Mati moja, nije davno bilo, sad je taman deseta godina.*

1. 541. Rani majka devet mili sina i desetu šćeruc mjezinicu. 2. 38. I da vidi devet Jugovića i desetog star-fuga Bogdana. 2. 304. Prošao sam devet krajevina i desetu Tursku carevinu. 2. 330. Jedan kalpak, devet čelena i deseta fakla okovana. 3. 96. Nije tu sreće doh iza devetoga (brata) desetona ne ostane. (Pripovijeda se u šali da je kazao nekakav Bošniak, t. j. dok kuga ne umori devet braće, na desetom ne ostane sveć). Nar. posl. vuk. 219. — bb) u sredjem rodu bez supstantiva. aaa) deseta stvar upće, kod nabrajanja, poređivanja. Otvorena vrata devetora i deseto brava dubrovačka. Nar. pjes. vuk. 2. 98. Jedan kalpak, devet čelena i deseto krilo okovano. 3. 6. — bbb) u acc. sing. kod adverb kod razdjeljiva gorora. Za što Adam ne li postiti, za to u deset zloh upade: najprvo...; drugo...; deseto, pađe u različite betege. F. Glavinic, evit. 60a. Najprvo, u spomenutje Isusovo hoćeš živiti; drugo...; treto... deseto, u ljubavi božjoj hoćeš se ukriptiti. 163a. — cej) u instr. ženskoga rodu bez supstantiva: desētōm. aaa) deseti put. Čekam dni, mjesece i godišta; odagnan jednom, drugom, desetom, stotom, povraćam se. B. Zuzeri 67a. Desetom la decima volta' decimo'. J. Stulla, rječ. 1. 108a. — bbb) kod razdjeljiva gorora, isporodi bb) bbb). Pričešćenje diže griję zabravljene: 2. čini...; 3... pričešćenje, desetom, zatire po devocijnu griję. I. Ančić, svit. 56. 57. — b) bez obzira na red, jedan u deset. aa) upće: O! desetu da bi űni starešine takvi truli, puč kako kune. V. Došen 236b. Od sitne stoke koju dođe pod štap pastirski deseto, da je sveto Gospodu. D. Daničić, 3 mojs. 27. 32. Ni deseti doma nije. Osveto. 2. 74. Sjeko si ih tri nedjeje ravne, ni desetog pogubio nisi. 3. 159. — bb) kad je dio dijeljeno na desetero: aaa) kao atribut uz dio. Desetina je deseta stvar, to jest deseti dio od dobitka. I. Ančić, vrat. 130. Deseti dio pars decima'. A. d. Bella, rječ. 246b. Nego vojske od grihota i deseti dio vidi. V. Došen 246b. Svijm plodova deseti dio. B. Leaković, nauk. 392. — bbb) u sredjem rodu bez supstantiva, deseti dio, desetina. Dosta bi da tvorisi deseto što ti je glas. Š. Menčić 43. — u osobitom smislu, deseti dio dobitka, dohotka, što se plaća kao danak, porez, carina; isporodi desetak, desetina. Carinicę gošpodstva ti, kako nam govori naš građanin. Dobrašins, uzeli mu su deseto odsi koži što je nosili. Spom. sr. 102. (1411). Svaki krstjanin ima dati deseto u crkvu. M. Divković, nauk. 134b. Abram dade mu deseto od svega. I. Ančić, vrat. 130. Da mogu ot svoga naroda deseto uzimati. Glasn. u. 3. 99. (1708). Otkud slidi, da je velik grijh deseta sakriti. A. Bačić 192. Nki subaše doodke od desetoga gospodskoga siromahom tezakom krivo zabilježaju i uzinjaju. F. Lastrić, ned. 335. Buduće da je čak još Abram Melkiseleku deseto dao. B. Leaković, nauk. 392. Desećo, der zehent' decimae'. Vuk, rječ. 117a. Od svega ču deseto dati tebi. D. Daničić, Imojs. 28. 22. — cej) u ženskom rodu bez supstantiva, desctina što se plaća od dohotka, vidi kod bbb) biće navičeno po lat. ili tal. decima. u jednoga pisca prošloga vijeka i u Stulićevu rječniku. Podaj pravo desota. F. Matić 77. Ima li se od svasta davat deseta? 78.

DEŠĚTICA, *f. numerus denarius, upće nešto što ima deset dijela.* — *Ake je u gen. pl. desētīčā. Postaje od osnov deset sufixsom -ica. Dolazi od prošloga vijeka, a između rječnika u Stulićevu (gdje stoji vidi desotka) i u Vukovu (banka ili karta). a) decalogus, deset zapovijedi božjih. u jednoga pisca xviii vijeka. 'Tkoje' jesu*

zapovidi Božje? Sluđe uzdržane u desetici oltiri u deset zapovidna. Blago turl. 18. Jeli potribito za spasenje znat na pamet zapovidi desetice? 19. — *b) banka od deset forinata. u Vukovu rječniku.* — *c) karta kod igre na kojoj je deset znakova. u Vukovu rječniku.* — *d) srebrni novac što nosi deset norčića zelinkruzerstück'. u Dubrovniku.*

DESETIĆ, m. Povesma ogreheho kudeje ili četena dva i dva vezuju se, a deset ovih zavčeka zove se desetić. Polunavka 1848. 51. Deset kužela ili dvadeset povesama čine desetić. B. Mušćeki.

DESETINA, f. decima pars, numerus denarius. — *Akc. je u gen. pl. desetina.* — *Postaje od osnovne deset (deset) sufiksom ina.* — *Riječ je praslavenska, isporodi stslor. desetina, rus. decina, češ. desatina, desetina, desatina, pol. dziesięcina. jamačno je pro značenje starije, jer se nalazi u svijem ocijem jezicima, a drugo se ograničuje na stslor i češki jezik.* — *Između rječnika dolazi u Vrančiću (desetine decimae), u Mikšinu (desetina, broj od deset denarius numerus 629. tko kupi desetinu decimanus, navrći desetinu assignare, addicere decimas alieni' 62b), u Belinu (decima) 246a. [vctigal' 335b. decas 246b), u Bjelostječevu (decima) u Jambrišiću (decima), u Voltigijinu (decima; die zelute), u Stalićevu (decimae, decumae), u Vukovu (1. pars decima; 2. u Dalmaciji decimae cfr. desetak; 3. decem franc. une dixaine: desetina judi).*

a. kad se što dijeli na desetero, jedan dio, deseti dio a) uopće. U godišću jest tristo šesdeset i pet dan; od kilh trideset i šest jest desetina. F. Glavinčić, cvit. 61b. Budući korizna desetina godizbena, zašto je deseti dio godine. F. Lastrić, ued. 137. ^{1/10} jedna desetina, un decimo. M. Zoričić, aritm. 59. Gonor je desetina efe. D. Daničić, 2mojs. 16, 36. — *b) deseti dio što se plaća od dobitka, dohotka. isporodi desetak, deseto (kod deseti, b) bb) bbb), deseta (kod deseti, b) bb) ccc).* Imaju opatiji desetinu služiti i dati. Mon. croat. 27. (1325). Neće nigdore dati rizi ni desetine. 27. (1527). Desetinu dajem vsih. kini obladam. Naručn. 78a. Desetinu dam od svega što imam. X. Raičina 153a. loc. 18. 12. A desetine da se imaju plaćati. Stat. pol. ark. 5, 249. Konu Abraam bise dal desetine od plena. Anton Dalm., nov. test. 2, 147. paul. hebr. 7, 4. Prikazase dvije grlice ali dva gołuba na vremenitu desetinu. A. Gučić, roz. jez. 138. Kada budes ispunil desetinu voća tvojeja. I. Bandulavić 39b. deuter. (5mojs.) 26, 12. Većina su se nagnuli kako će desetine brati, nego kako će se dušo saramiti. S. Margitić, fal. 191. Obnovi desetine levitima. S. Rosa 19b. Koji nameću desetine, carine i druga prilicna brimena biskupom. Ant. Kadučić 288. Desetina iliti desetak razumije se sviju plodova deseti dio koji se bogu pristoji. B. Leaković, nauk. 392. *amo spataju i ora dva primjera:* Ova sveta i slavnja desetina od korizna. M. Bivković, bes. 242b. Neka mi od vršenja desetinu bogu damo, odlučila jest sveta mati crkva poslati (korizna) F. Glavinčić, cvit. 61b. — *u narodnoj pjesmi našega vremena znači zemlja koja plaća desetinu.* Na to plaće Lika i Krkava i Cetina turska desetina. Nar. pjes. juk. 212.

b. deset (jednaki) knovada, glavica u jedno, isporodi desetak. a) u četali (unpobučuje) Na jedinoga človeka obrativa. otr. puti grč-hovna-mago, to ni desetini, ni sto, ni i tisušte tisuštama. Domentijan 30. Uzo je od svake desetine judi tri čovika. A Tomković, živ. 68. Te udarih eria Arapina, ja jednoga, mene jedanaest, ja dvojiću,

mene desetina. Nar. pjes. vuk. 2, 376. I skupio desetinu druga. 2, 533. Desetinu braće ukopaše. Pjev. crn. 98b. — *tako je i ovo:* I još s nama prislonio Vuče, a za njime desetina glava. Osvetn. 2, 57. — *b) o neživijem stvarima uopće.* Desetina koljena njihovih bila je zarobljena. S. Rosa 11b. — *c) u aritmetici, broj koji nosi jedan put ili više puta deset.* — *u jednoga pisca xviii vijeka.* Broj od desetina, na priliku 30. M. Zoričić, aritm. 2. Kad nađe dva (broja), biti će desetine, na priliku 30, 31, 10; ... kad nađe pet, biti će deset iljal oli desetine od iljada, na pril. 30661, itd. 2. *d) dio koranice, kralješa, čista u kojem je deset zdravijeh marija. isporodi kod desetak i desetak.* — *u jednoga pisca xvi vijeka.* Svako (rozarij) u pet desetina razdijeljeno. A. Gučić, roz. mar. 9. Za svakom desetinom može se svoja otajnost misliti. 26. Koje otajnosti mogu se razmišljati i prije svake desetine. roz. jez. 23. — *e) decalogus, deset zapovijedi božijih. isporodi desetica pod a).* I u desetini napre se stavljaju zapovijedi zanimajuće; a pak potvrđujuće. M. Radnić 478a. — *f) ostr. desetinu u jednom primjera xviii vijeka znači deset puta.* Više nebo od nižega deset puta veće je tijelom, nižii dalek od višega desetinom opet vijelom. J. Kavačič 476b.

DESETINIK, m. decurio, decuramur exactor. — *isporodi desetnik.* — *Nučineno je od osnovne imena desetina sufiksom ik.* — *Dolazi u Stalićevu rječniku (decuramur collector, ali je dodano da je uzeto iz ruskoga), i na dva mjesta xvi i xvii vijeka: na drugom je tako prevedeno lat. decurio, u bice to po svoj prilici i na prvom mjestu:* Budi desetnik (grješkom desetnik Pril. jag. ark. 9, 85) o domu mojemu. Zborn. 399. Osij iz Abaramatije plemenit desetnik (grč. žov-^{1/10}vič), lat. decurio, fuk: savjetnik). I. Bandulavić 94b. marc. 15, 43.

DESETINOVA TI, desetinujem, impf. vidi desetkovati. — *Samo u Stalićevu rječniku.*

DESETINSKI, adj. decumanus, koji pripada desetini. — *Samo u Stalićevu rječniku.*

DESETINA, f. vidi desetina od čega je i postalo tijem što je u omekšalo i postalo ž. — *Dolazi od xviii vijeka u između rječnika u Belinu (u drugom izdanju: decima pars; dazio o gravcaza sopra beni o rendite decima: 1, 269b) i u Stalićevu (decem: desetina judi). U deseti dio, desetina što se plaća od varlika, dohotka, dohotka. samo u Belnu rječniku.* *b) deset glavica, komadit. Čineći ča svojim predsjednikom nad desetinom gradova. S. Rosa 128b. Bice kraljevstvo nebesko uslićeno desetini djevica. 139a. I divno mi konak sigurno, po dvojiću i po četvoricu, po petiñu i po desetini. Nar. pjes. vuk. 5, 299. A providur: Pisao sam zaludu desetini (o onsiglio do' dieci u Mlecima). S. Ćubiša, prip. 172.*

DESETINĀK, m. vidi desecar. — *Postaje od desetini osnovne imena desetina sufiksom jak.* — *Dolazi od xviii vijeka u nije u nijednom rječniku. a) koji kupi desetinu u naše vrijeme M. Pavlinović.* *b) koji zapovijeda deseterici, desetini, na jednom mjestu xviii vijeka; bice po lat. decurio. Da budu desetiñaci, subaše, vladavci baština. M. Pavišić 33.*

DESETITI, desetim, impf. što. udariti, nameritati ni desetina, porz, vidi desetkovati. — *U jednoga pisca xvi vijeka. Desetite metu i rutu. Anton Dalm., nov. test. 101. loc. 11, 42.*

DEŠETKA, f. numerus denarius, decuma, vidi desetak, desetina. — *Akc. je u gen. pl.: desččtākā. Postaje od osnovne deset sufiksom ōka. Do-*

lazi od xviii vijeka a između rječnika u *Belinu* ('decina' 246^a), u *Bjelostjencu* ('decenia, decas'), u *Jambrišćevu* ('deca'), u *Voltigijinu* ('decade e decuria' zahl von zeln'), u *Stulicervu* ('decem'). a) decima, *vidi* desetak *pod* a. *samo* u *Belinu* rječnika. — b) numerus denarius, *deset glava, komada. vidi* desetak *pod* 2. *desetina pod* b. a) u *opće*: Tri križa zlamenuju tri desetke srebrnaka. A. Kanižlić, *bogoljub*. 79. — *bb) dio rozarija, čista, kraljiča, vidi* desetak *pod* b. b). *desetina pod* 2. d). Za svakom pako desetkom svake krunice govori se. A. Kanižlić, *bogoljub*. 361. 15 desетки zdravih marija. uoč. 146. Idu babe, krunice ptežu, za desetkom svakom u pusi se lupajući šakom ječe. rož. 92.

DESETKIVATI, desetkivati, *impf. vidi* desetkovati, *od kojega postaje* kao darivati *od darovati. — U jednoga pisca prošloga vijeka. Jao vani, koji* desetkivate najmanje stvari. B. Leaković, *gov.* 159.

DESETKOVALAC, desetkovaca, *m. onaj što* desetkuje. — *Samo u Stulicervu rječniku u kojem ima* griješkom i desetkovac. — *riječ nepouzdana.*

DESETKOVAŃE, *n. decumarum impositio, collectio, decimatio, djelo kojim se* desetkuje, *verbalu supstantiv od* glagola desetkovati. — *Postaje od osnove part. praet. pass. desetkovan* sufixskom je (ije). — *Dolazi od xviii vijeka samo u rječnicima: u Belinu* (desetkovanje 'decimatio' 346^a), u *Bjelostjencu* (kajkarski desetkovanje i desetkovanje 'decimatio'), u *Stulicervu* (desetkovanje 'il decimare' 'decimare'), u *Vukovu* (desetkovanje 'collectio decimarum').

DESETKOVATI, desetkivati, *impf. i pf. decimas imponere, colligere, decimare. — isporodi* desetinovati, desetiti, desetivati. — *Akc. se mijenja u aor. 2 i 3 sing.: desetkovā. — Postaje od osnove* desetk imena desetak sufixsom ova (u-a) u inf., u u praes. — *Dolazi od xvii vijeka u Mikajinu* ('decimare'), u *Belinu* (pedepsati svakoga desetoga 'decimare' 246^a), u *Bjelostjencu* (desetinu pobirati, dežmati 'decimare'), u *Voltigijinu* ('decimare' 'den zelenden auflegen'), u *Stulicervu* ('decimare, decimas imponere'), u *Vukovu* (n. p. vinograd, colligo decimas). a) desetkovati što, decimas imponere, colligere, *udarati na što i kupiti od čega desetinu, desetak.* Sva će vaša dobra desetkovati, I. Anđić, *vrat.* 132. Desetkujtu metvicu. J. Rajić, *ponč.* I, 9. Božja pomoć, divno kolo! car je mene opravio da ja kolo desetkujem, sve na momka po devojku, uz devojku po jabuku, uz jabuku po maramin. *Nar. pjes.* petr. I, 61—65. — b) decimare, *od svako* deset *krivaca pedepsati jednoga, samo u Belinu i u Stulicervu rječniku.*

DESETNIK, desetnika, *m. decurio, decumarum exactor. — isporodi* desecar, desetar, desetnik, desetniak, desetniak. — *Akc. se mijenja u voc.: desetnice, desetnici. — Postaje od osnove* desetin (desetin, *vidi* kod desetin) sufixsom ikt. — *Riječ je prastarenska, isporodi* stoboe, desetnik, *onaj što* placu desetinu, u sa značenjem *pod* a. rus. decurionik, češ. desátnik, polj. dziesiątnik. — *Potvrđeno je od xiii vijeka, a između rječnika dolazi u Belinu* ('decumanus' 246^a), u *Bjelostjencu* ('decurio, decumanus'), u *Jambrišćevu* ('decurio'), u *Voltigijinu* ('corporale' 'corporal'), u *Stulicervu* ('decurio').

a. decurio, *onaj što je* postarjen *nad* desetericom, što *zaporijeta, upravlja* desetericom. Desetniky i petidesetniky i státniky i tysustátniky. Domentjan^a 28. 152. 322. Muž imenom: Osip, de-

setnik (*vidi* desetnik). Anton Dalin, *nov. tešt.* 126^b. luc. 23. 50. Ot kneza Ilije i ot desetnika Martina i od desetnika Predoja Star. 12, 36. (1712). Svaku deset koludara imali su vrhu sebe svoga desetnika. A. d. Costa I, 91. Pa ih postavi nad njima za poglavare, tisućnike, stotnik, pedesetnik i desetnike (*isporodi* kod desetar, a). D. Daničić, *znojs.* 18, 21. — *i kod vojske, isporodi* kaplar. Inudadjah onda ove krajine svoje... stražmeštre, fire, desetnike. M. A. Rejković, *sat.* B.3a. Ti Andrija, ići ćeš na stražu kako meni desetnici kažu. E.4b. Zaborili jednoga desetnika. A. Tomiković, *živ.* 316.

b. decumarum exactor, *onaj što* kupi desetinu, *desetak, samo u Belinu i u Bjelostjencu rječniku.*

c. *na jednom mjestu xviii vijeka nejasno je značenje, jamačno je nešto što se dijeli m desetoro, ali se daje ne zna. Da bi odbio jedan desetnik, nebi uoče toga dati.* Star. 11, 122. (1678).

DESETNÎSTVO, *m. decurionatus, stanje, činst* onoga što je desetnik. — *Postaje od osnove* imena desetnik sufixsom istvo. k pred t mijenja se u e, za kojim s ispada, a e pak pred t mijenja se u c. — *Samo u Stulicervu rječniku.*

DESETNĀK, desetniaka, *m. decumarum exactor, onaj što* kupi desetinu, *desetak. vidi* desetnik i desetniak. — *Akc. kao* kod desetnik. — *Postaje od osnove od koje je i* desetnik, sufixsom jakr. — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka u nije u nijednom rječniku.* Haracije, *desetniak* i sve sluge *krajevino.* Blago *turl.* 175.

DĚSĚTŃ, *vidi* deseti *pod* b) *bb) bbb).*

DESETŃGLAV, *adj. kojemu je* deset *glava. — Samo u Stulicervu rječniku gdje se* dodaje *da je* uzeto iz *ruskoga.*

DESETŃGODAC, desetŃgoca, *m. onaj* *kujemu je* deset *godina, isporodi* desetŃak. — *Samo u Stulicervu rječniku u kojem ima i* deseterogodar *s istim* značenjem.

DESETŃGODAN, desetŃgodina, *vidi* deseterogodan. — *Samo u Stulicervu rječniku.*

DESETŃGODIŠNICA, *f. vidi* desetŃgodina. DESETŃGODIŠNĀK, *vidi* desetŃgodnik.

DESETŃGODIŠTAN, desetŃgodina, *adj. decennis, kojemu je* deset *godina. — isporodi* deseterogodan. — *Sustarčeno od osnora* deset i godišt (*vidi* godište) sufixsom *stb* *prel* kojim t ispada. — *Na jednom mjestu u jednoga pisca xviii vijeka i u Stulicervu rječniku.* Osim *mika* diea, ne još desetŃgodina ('desetŃgodina'). M. Pavišić 89.

DESETŃGODNICA, *f. dječojčica* *kojoj je* deset *godina. — Samo u Stulicervu rječniku u kojem ima i* desetŃgodina *s istim* značenjem.

DESETŃGODNĀK, *m. dječije* *kojemu je* deset *godina. — isporodi* desetŃak. — *Samo u Stulicervu rječniku u kojem ima i* desetŃgodina *s istim* značenjem.

DESETŃGRĀDE, *n. decapolis, država s* deset *gradova. — Samo u Stulicervu rječniku u kojem stoji da je* uzeto iz *ruskoga.*

DESETŃKRĀTAN, desetŃkrĀtina, *adj. koji se* ponarfa *deset puta (krati). — Samo u Stulicervu rječniku (duplicato dieci volte' decuplus').*

DESETOLEČE, *n. decennium, deset* *leta, godina. — Samo u Stulicervu rječniku (desetŃletje) u kojem ima i* deseterŃleće (deseterŃletje) *s istim* značenjem.

DESETOLETAN, decennis, *vidi* deseterŃletan. — *U Belinu* 85^a *i u Stulicervu rječniku.*

DESETOLETNICA, *f.* djevojčica kojoj je deset leta, godina. isporodi desetogodišnica. — samo u Staličevu rječniku (desetoljetnica).

DESETOLETNIK, *m.* djetić kojemu je deset leta, godina. isporodi desetogodišnik. — samo u Staličevu rječniku (desetoljetnik).

DESETO MJESEČAN, desetomjesečan, *adj.* decem mensis natus, kojemu je deset mjeseca. — samo u Staličevu rječniku. — nije sasna pouzdanu.

DESETO MJESEČNICA, *f.* žensko dijete kojemu je deset mjeseca. — samo u Staličevu rječniku. nije sasna pouzdanu.

DESETO MJESEČNIK, *m.* muško dijete kojemu je deset mjeseca. — samo u Staličevu rječniku. — nije sasna pouzdanu.

DESETO NOG, *adj.* decem pedes habens, u kojega je deset noga — samo u Staličevu rječniku u kojem se dodaje da je uzeto iz ruskoga, a ima još i desetonožan s istijem značenjem.

DESETO NOŽAN, desetonožna, *adj.* vidi desetnog.

DESETOR, vidi deseter.

DESETORICA, *f.* vidi deseterica.

DESETORKA, *f.* vidi desetkačka. — *Akc. se mijenja u gen. pl. dosetoráká. — Postaje od osnove deseter (vidi kod deseter) sufixsom éka. — U Ukucoru rječniku. — U Lucu se govori deseturka. J. Bogdanović.*

DESETORO, vidi desetero.

DESETOROG, *adj.* kojemu je deset roga. — xviii vijeka. Našarana sedmeroglava desetoroga zvir. I. J. P. Lucić, razg. 79. — u drugom primjeru istoga vijeka ima deseterog, što je jamčeno štamparska pogreška, ali se ne može znati, stoji li mj. deseterog ili deseterorog. Drukun sedmeroglavi i deseterogi. F. Lastrić, svet. 103b.

DESETOSLOVJE, vidi deseteroslovje.

DESETOSTRAN, *adj.* na kojemu je deset žica (struna). — u stoji mjesto нѣмъ. — Postaje od osnove deset i stran sufixsom ннъ. — Dolazi u knjiži pisanoj crkvenim jezikom xiv vijeka. Glazoluđu vs desetostruennyih knigahъ nekotorago psalma. Danilo 220.

DESETOVATI, dšestujem, *impf.* vidi desetkovati. — samo u Staličevu rječniku.

DESETOŽIČAN, desetožična, *adj.* vidi desetkovati. — samo u Staličevu rječniku.

DESETSTVOVATI, desetstvujem, vidi desetkovati. — samo u Staličevu rječniku. — nepouzdanu.

DESETURKA, vidi deseterka.

DESEBRAT, *m.* ime muško. nemu nema potvrde nego adjectivo Desibratov koji dolazi jedan put krajem xiii ili početkom xiv vijeka u spomeniku, odakle je i u Daničičevu rječniku (Desibratov). isporodi Desimir, Stofani Desibratovi syn. Mon. serb. 63. (1293—1302).

DESEBRATOV, *adj.* koji pripada Desibratu. vidi Desibrat.

1. DEŠIĆ, *m.* prezime. — Dolazi od xv vijeka. Ka Inža se drži s ližom Desića. Mon. croat. 111. (1472). Mihajla Desića i sina njegova Ferencza takajže Desića. 271. (1575). Mikula Desić. Stat. polj. ark. 5, 302. i u naše vrijeme u Lucu. J. Bogdanović.

2. DEŠIĆ, *m.* selo u Srbiji u šabačkom okrugu. K. Jovanović 175.

DESIJEŽA, *f.* u ženskih ili kakav ures na glavi, ili način kojim je spletena kosa. — Dolazi jedan put u pisca xvi vijeka i to u instrumentaku koji je naštanpan desišom; ali je na dno strane zabilježeno da u najstarijem (za života samoga pisca) rukopisu stoji desišiom što treba čitati bez samne desišejom. što u drugom rukopisu stoji desišiom, to treba čitati desišom, koji oblik treba shvatiti kao da je u zapadnom govoru. — Jamčno je riječ talijanska, ali koja, ne znam. Nu lijepe ne kosi pomili malo svak desišejom (s desišom⁴) ke nosi za gidzu vas žitak. Š. Menčetić 295.

DESILO, *m.* ime muško. — Postaje od osnove des glagola desiti sufixsom ilo. — isporodi Desimir. — Dolazi od kraja xi vijeka (pisano Desila) do xiii i u Daničičevu rječniku. Desila. Mon. hist. rač. 488. (1100). Desilo. Mon. serb. 12. (1222—1228).

DESILOV, *adj.* koji pripada Desilu. — Dolazi xiv vijeka i u Daničičevu rječniku (Desilovs 1, 266 i 3, 584). Brazda Desilova. Glasn. 11, 135. (1336—1346). Otu Desilove vodnice. Glasn. 15, 302. (1348?).

DEŠIMIR, *m.* ime muško. — Složeno od osnova des glagola desiti (isporodi Desilo, Deso, Desibrat, Desislav itd.) i mir (vidi F. Miklošić, bild. der slav. personennamen 77. 78). — Dolazi vrlo često već od xi vijeka, a između rječnika u Vukovu i u Daničičevu (Desimir). Desimir. Mon. hist. rač. 82. (1070). 98. (1065—1074). Desimirs. Mon. serb. 13. (1222—1228). Deč. hris. 12. 18. i još na mnogo mjesta. Desimire, moje čedo drago!... Idi, sine, preko bjela svjeta, te ti traži dva slična imena, traži, sine, Stojsu i Stojana. (ime je Desimir orđje u svezi s glagolom tražiti, vidi Miklošić, bild. personenn. 56). Nar. pjes. 2, 116.

DEŠIMIRJA, *f.* ime žensko. — isporodi Desimir. — Dolazi krajem xiii ili početkom xiv vijeka u jednom spomeniku, u otale u Daničičevu rječniku (gdje stoji da je ime muško) Desimirja sđ djetju. Mon. serb. 59. (1293—1302).

DEŠIMIRNICA, *f.* brdo u Previšu u Drobničana. V. Lešević. — od imena Desimir sufixsom nica.

DEŠIMIROVAC, Dešimirovca, *m.* selo u Srbiji u okrugu kragujevačkom. K. Jovanović 116. — Postaje od posesivnoga *adj.* Desimirov sufixsom ves.

DEŠIMIROVAČKI, *adj.* koji pripada selu Desimirovca. — *mj.* desimirovčeskyj. Desimirovačka (opština). K. Jovanović 116.

DEŠIMIROVIĆ, *m.* prezime, uprav Desimirov sin. — u naše vrijeme. Sem. prav. 1878. 52. Velko Desimirović. Rat. 327.

DESIN, *m.* ime muško. — isporodi Desimir. — Dolazi pisano Desšm (po čem bi glasilo Desžen) xiii vijeka, a xv pisano Desšm i u Daničičevu rječniku (Desšm i Desime). Desšm Burovojevič. Mon. serb. 34. (1219). Sudja Desšm. Starine 13, 206. (1185, prijepis god. 1250). Da Desšm ima tog srebro dati. Spona. sr. 1, 88. Ostalo je pređalb Desšm. 89. (1407).

DEŠINA, *f.* selo u Srbiji u okrugu požarevačkom. K. Jovanović 140.

DESINAC, Desinca, *m.* ime drjema selima u Hrvatskoj u jastrebarskoj podžupaniji. Desinec (kajkarski) gornji. Desinec dođi. Pregled. 31.

DESINIĆ, *m.* selo u Hrvatskoj u podžupaniji krapinsko-topličkoj. Pregled. 51.

DESINIČKA GORA, *f.* selo u Hrvatskoj blizu Desinca. Pregled. 51.

DESINOV, *adj. koji pripada Desinu.* — U jednom spomeniku xv vijeka i otale u Daničevu rječniku (Desinov). Da toj srebro pređa u ruke Desinovu. Spom. sr. 1, 88. (1407).

DĚSĪNSKĪ, *adj. koji pripada selu Desini.* Desinska (opština). K. Jovanović 140.

DESIRAD, *m. ime muško. xiii vijeka.* vidi F. Miklošić, bild. der slav. personenu. 57. — Složeno od osnova des (vidi Desimir) i rad (vidi Miklošić, l. c. 92). — *isporedi* Desiradić.

DESIRADIĆ, *m. Desiradov sin.* — *skraćeno mj.* Desiradović. — *Dolazi* na jednom mjestu xiv vijeka. Milko Desiradić. Deč. bris. 100.

DESISALJĪC, *m. prezime, Desis(D)avor sin.* — *mj.* Desisavljić. — *isporedi* Desisaljčić. — *Dolazi* xv vijeka i u Daničevu rječniku (Desisaljčić). Knežz Vuk Đ Desisaljčić. Mon. serb. 383. (1435). S knezom Ivanom Desisaljčićem. 515. (1472).

DESISLAVJĪC, *m. Desislavov sin. xiv vijeka.* — *mj.* Desislavljić. — *isporedi* Desisaljčić. Dobrija Desislavljić. Deč. hris. 35. Pribat Desislavljić. 54.

DESISLAV, *m. ime muško.* — *isporedi* Desimir. — Složeno od osnova des (vidi kod Desimir) i slav (vidi F. Miklošić, bild. der slav. personenu. 98). — *Dolazi* od xii do xiv vijeka i u Daničevu rječniku (Desislav 1, 266 i 3, 584). Desislav. Star. 13, 207. 210. (1185). Mon. serb. 12. (1222—1228). 56. (1289). 59. (1293—1302). Deč. hris. 29. 30 i još na mnogo mjesta.

1. DESIŠA, *m. ime muško.* — Postaje od osnove des (vidi kod Desimir) sufixsom iša. — *Dolazi* xiv vijeka. Poradē a brat mu Desiša . . . Bratovana a dēds mu Desiša. Deč. hris. 35.

2. DESIŠA, *vidi* desježa.

1. DĚSITI, *dēsīm, pf. offendere, invenire, slugačno naći (ne traživši) koga, nabasati na koga.* — Riječ je stara (isporedi stslav. desiti i dositi), ali se čini da nije praslavenska. — Može biti da postaje (sufixsom i) od osnove des adjektivu desan, u koliko ovaj znači srečan. — *Dolazi* od xviii vijeka (vidi prvi primjer kod 2, b, a) i c) a između rječnika u Stuličevu (vidi 2. desiti) i u Vukovu.

1. *aktivno.* značenje je kao što je sprijeda kazano. obično je objekt čelade. Mili bože, na svem' tebe fala! . . . Ti mi dađe, danas ga desiti. Nar. pjes. vuk. 2, 589. Ne bi li de desio Turaka, al' ih nigde desiti ne može. 4, 332. Ako s mirom prebrodim Ribnicu, pa te gdjedog desim u planini, onda ću te jako darivati. Nar. pjes. vuk. 107. 2. *sa se.*

a. *recipročno:* sresti jedan drugoga. A danas smo oba pobratimi, desili se oba nežeženi. Nar. pjes. vuk. 2, 227. Mi smo se desili. Vuk, rječ. 117^a.

b. *refleksivno.* a) desiti se s kim, sresti se s kim, sresti koga. Može li s deset tisuć vojnika desiti se s čime koji ima ih dvadest tisuća? S. Rosa 115^a. Desila se s bratom na veselju. Nar. pjes. petr. 1, 42. Ja sam se s nim desio. Vuk, rječ. 117^a. — b) *naći se, biti gdje slučajno.* Tu se desi Naod Simeunc. Nar. pjes. vuk. 2, 72. Ja se ond' desi na vratima. 2, 316. Desio se danas među nama glavani junak vojvoda Milošu. 2, 545. Dočeta se doma ne desilo. 3, 256. Glavarima koji su se kod nega desili. Vuk, nar. pjes. 4, 462. Nego je pisao svaki po svojoj volji (kako mu se kad na vrh pera desilo). pism. 85. U onaj dan koji se desi na krovu, neka ne silazi. luk. 17, 31. Da Đuro dađe Jovu prvo kumstvo moko koje mu se desi u kući. Pravdoša 1852. 1, 3^a. — *može se izreći i kakvo, na kakav način što se*

desi. Kad s' desije zatvorena vrata. Nar. pjes. vuk. 2, 591. Ma mu ništa nije besjedila, jer može se u zloj desiti čudi. Osvrtn. 2, 1. — c) *praesto esse, naći se, biti gdje (kao pomoć) u kakvoj potrebi, nevoji, biti pri ruci.* Ne desi se dobroga junaka da uvati grluha zlosretnika. Nar. pjes. vuk. 2, 559. A iguman Agi-Konstantine, nije treba da s' u boju desi. 4, 170. Dosta zlata, al' žebane nema, stado iskat' jedan do drugoga, ni u jednog nije se desilo. 4, 173. U sitno se ne desilo, a u krupno nema. (Kaže se u šali kod bi trebalo koga darivati). Nar. posl. vuk. 335. Nego je i novaca davao, kad bi ko u potrebi zaiskao a u nega bi se desilo. Vuk, prav. sov. 77. — s dat. imena onoga kojemu se dade u pomoć. Kamo noži, kamo vaše sablje, te ne biste sa mnoina na Kosovu, da čuiste s Turcima junaštvo, desite se mene u nevoji? Nar. pjes. vuk. 2, 288. — d) *na što, slučajno naći što, nabasati na što.* Nije se lasno desiti ni na dobru kapu ali na opanke, a kamo li na onaku ženu. V. Vrčević, niz. 275-276. Ako se desiš na zlu ženu. 276. — e) *naći se, zgoditi se, zbiti se, ime čeladeta kojemu se što zgodi stoji u dat.* Sto je udes? Kako komu se što desi. A. Kanižlić, rož. 18. Al' da bi se i desilo, baš žegovo da bi bilo. V. Došen 169^b. Ovde se ne desilo! Nar. posl. vuk. 203. Uzni Nikolu kad ti se desila sreća Pravdoša 1852. 23, 4^a. Pribvati dobre zgode kada se dese. M. Pavlinović, rad. 55.

2. DESITI, *desim, impf. plašiti, strašiti. u Stuličevu rječniku:* desiti, im. terrere, perterrere, facere, deterrere, pertorrere; desiti se, pavere; expavescere, in aliquem casu incedere, s dodatkom da je i jedno i drugo uzeto iz Andrijaševića razgovora duše bogoljubne. — riječ nije sasma pouzdana, ali isporedi češ. desiti s istijem značenjem.

DESIV, *adj. terribilis, straučan. isporedi* 2. desiti. — *samo u Stuličevu rječniku.* — *nepouzdana.*

DĚSIVŌJ, *Děsivoja. m. ime muško.* — Složeno od osnove des (vidi kod Desimir) i voj (vidi F. Miklošić, bild. der slav. personenu. 46). — *Dolazi* xiv vijeka (Deč. hris. 27. 29 i još na nekoliko mjesta) i u naše vrijeme. B. Musieki, a između rječnika u Daničevu 3, 584.

DESIVOJEVIĆ, *m. Desivojev sin.* — xiv vijeka. Dobruj Desivojević. Deč. hris. 37.

DESIZA, *vidi* desježa.

DESJEN, *vidi* Desin.

DESJUH, *vidi* 2. despik.

DĚSKA, *f. selo u Banatu.* Šem. prav. 1878. 92. — *Dolazi* od prije našega eremena. Deska. S. Novaković, pom. 131.

DESKO, *m. ime muško.* — Stariji je oblik jamčno Desko i postaje sufixsom iko kao hyp. Desimir ili Desislav ili kojega drugoga takovoga imena. — *Dolazi* u latinskijem knjigama xi i xiii vijeka. Desko („Descio“). Mon. hist. rač. 132. (1080). Desko („Descio“). vidi Miklošić, bildung der personennamen 56. (1235. 1245).

DĚSKOVĪC, *m. prezime, uprav Deskov sin.* — *Dolazi* xviii vijeka: Deskovici, Mirkovici . . . J. Kavašin 143^a i u naše vrijeme.

DESMARICA, *f. selo u hrvatskoj krajini u ogulinskom kotaru.* Schem. segn. 1871 53

1. DĚSNA, *f. gingiva, maxilla, vidi* 1. desni. — Postaje sufixsom na od korijena des (kod češke i poljske osnove des, vidi dafje), gristi, isporedi snskrt. daś i dās, gristi, indoer. dak: grč. δάσκα. — Riječ je praslavenska, isporedi stslav. desna.

rus. десна, a (od kor. des) češ. dásné, dáseň, poš. dziąsła, pl. — *Dolazi xviii vijeka u jednoga pisca iz Dalmacije, i u naše vrijeme u Dalmaciji* (M. Pavlinović, J. Grupković), a između rječnika u *Vranjčevu* (gingivna; mandibula, maxilla), u *Belinu* (gingivna 340b; maxilla; gornja desna maxilla superior; dođa desna maxilla inferiora 461b), u *Stuličevu* (gingivna). Zrni zub od desne tovarčica. J. Banovac, blagos. 38.

2. DĚSNĀ, *vidi* I. desan.

DĚSNĀ ČUKA, f. šumovito mjesto u Srbiji u okrugu niškom. M. D. Miličević, kraj. srb. 13.

DĚSNE, DĚSNĀ, f. pl. selo u Dalmaciji u markskom kotaru. Repert. 20.

1. DĚSNI, *desni*, f. pl. gingiva, maxilla, meso i (sluznasta) koža što je oko zuba (u *Vukovu rječniku samo oko kutih*), i kost u kojoj su sadrženi zubi. — *Ake. kakao je u nom, takav je i u acc. i u voc., a u ostaljem je padežima onakav kakav je u gen.* — *Postaje ridi kod I. desna, od čega se samo u tom razlikuje što je nastavak m.* — *ispoređi i desli.* — *Dolazi od xvi vijeka, a između rječnika u Mikalčinu* (meso oko zubi gingiva), u *Belinu* (desni, desana gingiva 340b), a *Vukovu* (gingivae pars quae est circa dentes molares). U desneh ne misle ner samo dva zuba. M. Vetranić 2, 191. Uzoť s mjerom stvari ove: od jazavac vitno rebro, i od hrta lijeve desni, od komarac hrbat desni. M. Pelegrinović 199. Stisni zvalim, strgni uzidani, gospoline, desni veće svijem onjem ki ti neće približiť se među nami. I. Gundulić 196. Starcu su desni naj jači snap. (D). Poslov. danič. 114 Istom bijaše stara pristala žvatati i premetati zalogaј po bezbuznijem desnima. M. Vodopić, tužn. jel. đutor. 1868. 193.

2. DĚSNĀ, *adj.* maxillaris, koji pripada desni. — *U Belinu i u Stuličevu rječnika.*

3. DĚSNĀ, *vidi* I. desan.

4. DĚSNI, *adj.* fatalis, što pripada udesu (desu), što je po udesu, udesni. — *Načično od des (i ili 2) sufixom nri.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Razmetnost bi uzrok desni točili smuča. J. Kavačim 360b.

1. DĚSNICA, f. (manus) dextra, desna ruka. — *ispoređi I. desan pod 1, a).* — *Ake. se mijenja u gen. pl. desnica.* — *Stariji je oblik desnica i postaje od osnove desna (vidi desan) sufixom nca.* — *Riječ je pravoslavna, ispoređi stvor. desnica, rus. десница, staročēš. desnice.* — *U serbim je rječnicima.*

a) sa značenom kazivanjaј sprijeda. a) u pravom smislu. Svetoga proroka prđetece kristiteja Jovana desnice. Mon. serb. 11. (1224—1228).

Sujca tvoja desnicu tvoju otisice tebi. S. Kožić 114. Koga sam ubitil desnicu, da polložim pred obrazom njegovijem narode. N. Rašina 17b. Isai. 15, 1. Tako mi ova desnica neodsjecena. M. Držić 183. Mucedonijska desnica nepremožne jesu. Aleks. jag. star. 3, 293. Zaklinam ti se po ovu desnicu. B. Kasić, per. 150. Jer mu grode od desnice sad u starost kako s mlada. D. Baraković, vil. 193. 8 nijn jumaka tries tisuća dode za sut carske glave, desnica je nijn moguća. I. Gundulić 323. Evo U verne me desnice koju davno polah ti tebi. G. Palmotić I, 197. Od snage je mudros veća, desnica se glavi klađa. I, 227. Mene stavi na desnicu (ispoređi na desnu kod desan, 2, a, b) ev. I. Ivanšević 205. Koj je isti Ivan vidi u desnici sına božjega. A. Bačić 257. Desnicom zamamiti. F. Lastrić, ned. 129. Desnica ņilova napuñena je darovi. A. Kanižlić, kam. 103. Lipo tala! desnica ti uvik evala! V. Došen 69b. Ne brini

se, care počime, desnica je moja od mejdana. And. Kačić, razg. 86b. Čuo jesam gđi starci beside, da onake sabje ne bijaše, ni desnice teže u junaka u svem Zadru, ni oko ņoga. 235b. Kada se klajiamo rani desnice spasitelje. I. M. Mattei 28. Tim ti u poređ s desnicom srec i carstvo me darivam. P. Sorkočević 588b. Desnica vam cvjećem evala! Nar. pjes. vuk. 1, 146. Tebi, majko, burma potavnila na desnici u ernoj zemlji. 1, 550. Trže Miloš sabju u desnicu. 1, 235. Manu Miloš sabjom i desnicom. 1, 236. — često (osobito u narodnijem pjesmama) stoji kao apozicija uz ruka: Ruka desnica. M. Vetranić 2, 245. Brani, sinko, slovinsko krajestvo svitlom čordom i desnicom rukom. And. Kačić, razg. 47b. (H)rani majka devet mili sina sve s preslice i desnice ruke. Nar. pjes. vuk. 1, 125. Pa je lubi u desnicu ruku. 1, 253. (H)rani majka dva nejaka sina u zlo doba u gladne godine na preslicu i desnicu ruku. 2, 75. Desnica mi ne usala ruka! 2, 76. Ima maeđz na ruci desnici. herc. vuk. 180. On jo lovi za desnicu ruku. Nar. pjes. istr. 1, 17. — b) u prenesnom smislu, aa) kad je riječ o boju. Desnica tvoja, gospodi, satvori silu, desnica tvoja vzezne me. Danilo 199. Da jesti prokolety oty krpkyje desnice vladky našego tyorca nebu i zemli. Mon. serb. 534. (1485). Čudna desnica božja. Transit. 167. Prostri desnicu i nom nas obrani. M. Držić 422. Razmrsit nitko neće van desni'a božja sama. G. Palmotić 2, 232. Da desnicu tvoju vrhu truda naših prostreš. J. Banovac, blagos. 183. Promina ova jest dilo desnice Prvisokoga. A. Kanižlić, kam. 258. Ovdje sam očevitno poznao nevidimu desnicu. D. Obradović, basn. 341. i o božijim osobinama (atributima). Silna desnica pravde božky. P. Radovčić, nač. 76. Iz desnice milosrdja božjega. A. Bačić 259. Desnica pravde božje. I. J. P. Lučić, razg. 60. — bb) znači moć, elast uopće. Jesno područny persidskoj desnici. Aleks. jag. star. 3, 255. — cc) o čeljadetu koje je vrjedan i vjeran pomoćnik, obranitelj. ridi desan pod 1, a) bb). Ja sam Ektor kraj trojska desnica. Troj. prič. jag. ark. 9, 130—131.

b) na jednom mjestu o desnoj nozi. Uzeħ ņega za bijelu ruku i baš onu za nogu desnicu. Nar. pjes. vuk. 2, 347.

2. DĚSNICA, f. dem. desna. — *U Stuličevu rječniku.*

3. DĚSNICA, m. prezime u naše vrijeme. Luka Desnica. Rat. 145. 208. Sem. karlov. 1883. 71.

DĚSNICE, *desnića*, f. pl. ime drjema mjestima u Srbiji, jedno je u okrugu biogradskom. Sr. nov. 1868, 691; drugo u požarevačkom. 1869. 293.

DĚSNICA, f. dem. (1) desnica. — *samo u Stuličevu rječniku.*

DĚSNO, *adv.* ridi I. desan pod 3.

DĚSNOPRIJATEL, m. qui dextera manu apprehendit, koji prima, hećta desnom rukom. — *samo u Stuličevu rječniku.* — *riječ uzeta iz ruskoga.* ridi I. desan pod 1, g) bb).

DĚSNORUČAC, *desnoruca*, m. čorjek desnoruk. — *samo u Stuličevu rječniku.* — *nije sasna pouzdana.*

DĚSNORUK, *adj.* koji radi, obarļa pusao desnom rukom. pošto je to i obično, oca riječ može dolaziti samo kao suprotna riječi povoruk. — *u Stuličevu i u Jambresičevu rječniku.*

DĚSO, m. ime muško. — *ispoređi Desoje i Desmir.* — *Dolazi krajem xiii ili početkom xiv vijeka u jednom spomeniku i otade u Daničićevu rječniku.*

čevu rječniku Deso se djetinj. Mon. serb. 59. (1293—1302).

DESOJE, *m. ime muško. — ispredi* Desimir. — *Dolazi u jednom spomeniku xiii vijeka, i otale u Daničičevu rječniku.* Desoje gramatič. bana Ninoslava volijega bosnaskoga. Mon. serb. 24. (1234—1240).

DÉSOŃA, *m. ime rolu. u Srijemu.* F. Kurelac, dom. živ. 24.

DĚSPA, *f. ime žensko, hyp.* Despina. — *Akc. se mijena u voc.* Despo. — *Dolazi od prije našega vremena i u Vukovu rječniku.* Despa. S. Novaković, pom. 59.

DESPAŪŽITI, *despaŭžim, pf. kao da znači pokrasti, odrijeti, lišiti. biće od tal. dispogliare, mlet. despozgar. xviii vijeka u pismu vladike crnogorskoga.* Moji dva monastira koji su Staničević i Mahine zašto biše krivi i despaŭženi od plaćenikah? Starine 10, 35. (1770).

DĚSPĚNSA, *f. dispensatio (u teološkom smislu), otpuštenie, oproštenie koje dužnosti prema crkvi, tal. dispensa. — ispredi* dispensati. — *Na jednom mjestu xvi vijeka.* Imate zviditi ki imaju ke despense, ili ki bi u krvi živili prez despense. Mon. creat. 246. (1545).

DESPĚNSATI, *despĚnsám, pf. dispensare (u teološkom smislu), odriješiti od kakve dužnosti duhovne ili uopće prema crkvi, tal. dispensare. — ispredi* dispensa. — *xvi i xvii vijeka.* Gdo more takovim dispensati? Naruču. 47b. Ako dispensaju bez zadovoljna uzroka n poste. I. Držić 309.

DESPERACIJŌN, *m. ili desperacijŏn, m. i f. desperatio, očajanje, tal. disperazione. — Kod čakavaca ima i oblik desperacijun. — Kod primorskih pisaca činskoga je roda, kod ostalih muškoga. — Dolazi od xvi vijeka a čuje se i u naše vrijeme po primorskim gradovima. a) m.* Tko bi sebi smrt zadao od desperacijona. I. Ančić, svit. 204. Od desperacijona obisi se. A. Bačić 78. Nikada ga ne more djavao desperacijonom iliti neufanem pridobiti. F. Lastrić, od 147. Niki će padati na zemlju na lice svoje od desperacijona. D. Rapić 15. — *b) f. dokuzan je ženski rod samo u ovom primjeru za desperacijun:* Napasti od neufanja ali desperacijuni. P. Radović, nač. 161. *ali je jamačno ženski rod i u ova dva primjera, ako se suđi po današnem govoru:* Mene na desperacijon („desperation“) navoditi V. Andrijašević, dev. 53. Niti vađa da ga (grišnika ispodnik) vrlo oštro pokara, jer bi ga na desperacijon mogao dovesti. J. Banovac, razg. 248.

DESPERACIJŪN, *f. vidi* desperacijun.

DESPĚRĀNE, *n. disperatio, očajanje, verbalni supstantiv od glagola desperati, od čijega part. praet. pass. desperan postaje sufixsom (i)je. — ispredi* desperacijon, desperacijun. — *Dolazi xvii (u starijem obliku desperanje) i xviii vijeka.* Dokle dovede grečnika do desperanja. I. Držić 218. Desperanje Judino. F. Lastrić, test. 154b. Dan, koga će priteći razrušenja smrti, desperanja. D. Rapić 12.

DESPĚRĀT, *adj. vidi* desperati *pod c.*

DESPĚRĀTI, *despĚrām, pf. tal. disperare, očajati i činiti da drugi očaj, disperarsi, očajati. — ima i impf. desperavati. — Dolazi od xv vijeka (vidi Marulićeve primjere kod b i c) ne samo kod primorskih pisaca nego i kod drugih. a. aktivno, desperati koga, oteći mu ufanie, učiniti da očaj. — Samo u jednoga piscu iz Bosne xvii vijeka* Da ne bi koga pokaranjem

velicim desperao. I. Ančić, vrat. 192. Da ne bi koga gore oboležio i desperao. svit. 84.

b. sa se, reflektivno, izgubiti ufanie, očajati. U vrime nevoje ne litiš se desperat. M. Marulić 136. Da bi po koji način učinio, da čovjek ne gubi ufanie i da se (ne) despera. M. Divković, nauk. 246a. Od moga sahranjenja desperah se. I. Držić 179. Da bogati . . . ne bi se smeli, izgubiti i desperali. I. Ančić, vrat. 147. Nitko se ne ina desperati uzi zloj vofj dati. S. Margitić, fal 75. Toliko se zaslipi neufanem ili despera, da lativšić nož dijete zakla. F. Lastrić, ned. 401a.

c. part. praet. pass. desperān i desperāt, koji je izgubio ufanie, očajao. — drugi je oblik postao po tal. disperato, te ga treba shvatiti veće kao adjektiv nego kao particip. desperan: Sa svim desperana, jer joj sina zgubi. M. Marulić 59. Druga svijest zla zove se brezufanie, stono se običaje reći, duša desperana. F. Lastrić, ned. 50. Svi nesrični brezufani t. j. desperani. L. Vladimirović 22. — desperat: Ne shidimo Judu desperatoga. I. Ančić, ogl. 150. S jednu stranu desperat iliti izgubljen u ufanu milosti božije F. Lastrić, ned. 281. Brezufani t. j. desperati Gižma. L. Vladimirović 21. Bogoljubni, mlode i u sadašnjemu krstjanluku moremo viditi u duši bolestne, na neki način neizličjive i desperate. D. Rapić 70.

DESPĚRĀVATI, *despĚrāvām (i despĚrāvēm), impf. vidi* desperati. — *Postaje od osnove despera glagola desperati sufixsom (v) a u prezentu i sufixsom j. — Dolazi xvii i xviii vijeka.*

a. aktivno, desperavati što, ne ufati što, ne imati o čem ufanie. Milosrdja tvoga ne desperajem. F. Lastrić, test. 123a.

b. sa se, reflektivno, ne imati ufanie. Nijedan čovjek ne ima se desperavati od milosrdja božjega. M. Divković, nauk. 246a. Desperava se od njegova milosrdja. I. Držić 149. Tko se viša desperaje se. I. Ančić, ogl. 91. Ne vaja brez razloga se desperavati. svit. 5.

DĚSPĚT, *m. contumacia, prkos, tal. dispetto. — Dolazi od xvi vijeka (vidi Naješkovićeve primjere kod b) aa) i cc) i u Vukovu rječniku (I. nešto mi bi za despet, t. j. učini mi se krivo, kao da mi je nepravda učinena, „unrecht“, injuria: 2. vide prkos). a) uopće.* Koji će despet i tugu imat. I. Držić 37. Despet babi dušu gubi. Nar. posl. vuk. 58. — *b) u acc. s prijedlozima na, u, za stoji adverbijalno i znači uz prkos. uz oro može ime biti u gen. (ili u posesivnom adj.) ili u dat. aa) na despet: Koji će na despet toj ženi eću reć da ga on i vjera i ženi. N. Naješković 1, 276. Da mi je će (slavu) na tvoje despet dati. V. Andrijašević, put. 388. — bb) u despet: A u despet budinskog veziru. Nar. pjes. juk. 502. A u despet buhinskog vezira. 506. — cc) za despet: Al' se ču večeras za despet ije vjerit. N. Naješković 1, 289. Pratičije natrag povratise, a za despet lijepe djevojke. Nar. pjes. bog. 332.*

1. DĚSPIĆ, *m. prezime. Despiñ sñ. — u naše vrijeme.* Toma Despić. Rat. 238.

2. DĚSPIĆ, *m. artemisia abrotanum L, božje drve, turski neven. — Postaje riji kod despić. U naše vrijeme u jednoga pisca koji tvrdi da se govori u Dubrovniku.* Turski neven. despić (Dubr.) Artemisia Abrotanum. Čas. čas. muz. 1852. 2, 56. — nije sasua pouzdano.

1. DĚSPIK, *riji* despić.

2. DESPIK, *U ruci nu od merdana despić. ter se bogu on turski moljaše. Nar. pjes. bog. 295. Despić, linea globulorum, brojanica koju Turci*

i drugi ljudi u istočnim stranama drže u ruci radi skraćena vremena. 358. *ali u rukopisu po kojem je štampana pjesma iz koje je uzet prvi primjer ne stoji despić, nego desjuh. kad bi ova riječ bila pouzdana, značila bi ono što je kazano u drugom primjeru; ali nije pouzdana ni ona, pošto je rukopis iz drugoga prepisan. svakako joj je postvije nejasno, ako se i može poznati da je riječ turska. ako je složena riječ, prvi bi dio mogao biti od pers. dest, ruka, ali što bi bio drugi, ne znam.*

DĚSPĪKNĪ, adj. od *despika*. — samo u Mišićevu rječniku.

1. **DĚSPINA**, f. *despotova žena*, grč. *δέσποινα*. — Na jednom mjestu xv vijeka i otale u Daničićevu rječniku. Sveti Joane, pomiluj rabu si despina Angelinu. Mon. serb. 572. (1461—1490).

2. **DĚSPINA**, f. *Δέσποινα*, Despina, ime žensko po grčkom. — isporodi Despića. — Dolazi od xv vijeka a između rječnika u Vukovu i u Daničićevu. Da se da gospođe Despine (gospođi Despini). Mon. serb. 416. (1442). Despina. S Novaković, pom. 59.

DĚSPINIĆ, m. prezime, *Despinin sin*. u naše vrijeme. Aronu Despiniću. M. D. Miličević, srb. 1062.

DĚSPIŃA, f. *Despina*, ime žensko. — Dolazi od prije našega vremena i u Vukovu rječniku Despića. S. Novaković, pom. 59.

DĚSPOSKĪ, vidi *despotski*.

DĚSPOT, m. grč. *δеспотис*, gospodar. — isporodi despota, despotnik, desput. — Dolazi od xiv vijeka, a između rječnika u Vukovu (1. 'der despot' 'despota' 'titel einiger serbischen regenten'. 2. 'mannsname' 'nomen viri'. 3. u Srijemu snahu zovu djevera, cf. zlatoje), i u Daničićevu (despots sa značenima pod a i b).

a tako se zvao po svojoj časti jedan od najglavnijih deocrana u srpskom dvoru; čast je ta bila načinena prema vizantijskoj koja se isto zvala. — Od xiv vijeka. Posla kraljevstvo mi despota Dragoslava sa sjepokopom Arsenijem. Glasn. 49, 264. (1326). Svetoje carstvo mi viděv vsehjubima i srděčna vlastelina despota Olivera. Glasn. 27, 388. (1347). Despote Joane Ugleša. Mon. serb. 179. (1369). Blagověrni despote Dragas. 227. (1395).

b. pošto propade srpsko carstvo, tako su se zvale srpske starješine. Azv vi Hrista boga blagověrny i samodržavny po milosti božijej despote Stefana. Mon. serb. 266. (1405). Gospodin Srbljem despote Đurđa. 359. (1429). Vuk despot. Mon. croat. 321. (1483). Lazaru srpskomu despotu u boji ubijemu suću. Š. Kožičić 49b. Despoti i kraji od Bosne što bjehu. M. Vetranić 1, 46. Juraj . . . despotom prvo zvan, vojvode Vuka sin. D. Baraković, vil. 321. Ali Murat budući sliša, Durad despot sa svim blagom u Dubrovnik da je otiša. I. Gundulić 389. Dugo 'e bane i despote brojit. J. Kavašin 192a. Govori joj despot gospodaru. Nar. pjes. vuk. 1, 398. Piše knige despote Ugleša (vidi kod a, ali narod budući sliša ovu riječ s ovijem značenjem. isporodi i despotski). 2, 190. Pristupiše slavnomu despotu. 2, 491. Despot Jovan hodi po Srijemu. 2, 576. Onde bješe stari despot Durde. 3, 53. — može biti zadržano s drugom riječi kojom se naznačuje čast, kao ban. Rečene despot-bane i hercego vi prijaste. J. Kavašin 186a. On doziva ban-despota Đura. Nar. pjes. vuk. 2, 511. vidi kod zmaj.

c. u naše vrijeme u Srijemu snaha tako zove djevera od mila u Vukovu rječniku.

d. ime muško. od prije našega vremena i u Vukovu rječniku. Despota S. Novaković, pom. 59. Despot Stefanović. D. Avramović 195. Despot Despotović. Nar. pjes. petr. 1, 351 (među predbrajnicima).

e. prezime. u naše vrijeme. Šem. karlov. 1883. 71.

DĚSPOTA, m. *despot*. — Biće načineno po latinskom ili po talijanskom desputa. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Dva druga despota stvori. Nadod. 198.

DĚSPOTICA, f. *despotova žena, despotovica*. — Postaje od osnove imena despot sufiksom ica. — Dolazi od xiv vijeka i u Daničićevu rječniku. Efimija monahiji, nekogda že despotica. Mon. serb. 245. (1399). Blagovolenjem despotice Andeline. 540. (1495). Gospođa Jelena, milostiju božiju despotica Srbljem. 548. (xvi vijek).

DĚSPOTIJA, f. *despotstvo*, po grč. *δеспотија*. — U jednoga pisca xviii vijeka. Od sve stare despotije ne imadiše neg livada. J. Kavašin 235a.

DĚSPŃTINA, f. *despotstvo*. — Postaje od osnove imena despot sufiksom ina. — U jednoga pisca xviii vijeka. S ovom (sablom) Murat drugi usarnu (= usrnu) u Đurdevu despotinu. I. Gundulić 566.

DĚSPŃTNICA, f. *despotovica*. — Načineno od osnove despot sufiksom nica. isporodi despotnik. — U jednoga pisca xviii vijeka, u kojega dolazi i despotnik. Ljepshe djeve bosankine, despotnice i knegine. J. Kavašin 276a.

DĚSPŃTNĪK, m. *despot*. — Načineno od osnove despot sufiksom nik. isporodi despotnica. — U jednoga pisca xviii vijeka. Hērcēga i župānā, . . . dēspŃtnikā. J. Kavašin 232b.

DĚSPŃTOV, adj. koji pripada despotu. — Dolazi od xvi vijeka, a između rječnika u Vukovu i u Daničićevu (despotov). Syny despotovy. Pam. šaf. okáz. 73. (1501). Gdje je blago despotovo? J. Palmotić 62. Izagna čačka s stola despotova. J. Kavašin 234b. Na temu mi ne odgovori Jerina despotova. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 51. Tuđ prodoše sluge despotove. Nar. pjes. vuk. 1, 398.

DĚSPŃTOVAC, *dēspŃtŃvca*, m. *uprav znači čovjek koji pripada despotu kao sluga ili vojnik*. — Postaje od osnove posesivn. adj. despotov sufiksom ьць. — Dolazi u naše vrijeme a nije u nijednom rječniku.

1. sa značenjem kazanijem sprijeda: Beži, male, da begamo, eto lovca despotovca. Nar. pjes. javor 1880. 424.

2. ime mjestima u Srbiji. a) zemlja pod nivama i zemlja pod vinogradima u okrugu biogradskom (može biti da je samo jedno mjesto). Niva u Despotovcu. Sr. nov. 1867. 655. Vinograd u Despotovcu. 1873. 791. — b) ovako je 1882 prozvano selo Vojnik u okrugu čuprijskome, u srezu despotovačkome. Sr. nov. 1882. 894. vidi kod despotovački.

DĚSPŃTOVAČKĪ, adj. *uprav koji pripada despotovcu; ovako se u Srbiji zove jedan srez čuprijskoga okruga*. U srezu despotovačkom (sreška je kuća kod sela Vojnika). K. Jovanović 181. (vidi kod despotovac, 2, b)).

DĚSPŃTOVATI, *dēspŃtŃjēm*, impf. *biti despotom, vladati kao despot*. — isporodi despotstvovati. — Postaje od osnove imena despot sufiksom ov-a (u-a) u inf., u praes. — Dolazi xvi vijeka na jednom mjestu i otale u Daničićevu rječniku. Despotovav letě 42. Glasn. 10, 258. (xvi vijek).

DESPOTOVICA, *f.* po prvom značenju *despotova žena*. — *ispoređi* despotica, despotnica, despina. — *Postaje od osnovne posesivnoga adjektiva* despotov *suфиксом* ica.

1. sa značenjem *sprijeda* *kazanijem dolazi od xvi vijeka a između rječnika u Vukovu i u Daničićevu*. Gospođa Jelena byviši despotovica. Pam. šaf. okáz. 83. (1521). Jerina despotovica. Nar. pjes. bog. 28.

2. *vijeka u Srbiji, u okrugu rudničkom u naše vrijeme i u Vukovu rječniku* (fluss aus dem Rudnik-gebirge in Serbien). Odatle se ta reka zove Despotovica. M. Đ. Miličević, srb. 308.

3. *ime mjestima u Srbiji*. a) *tako se prije zvala varoš u Srbiji, koja se od 1859 zove Goru Milanovac*. Sarovi ova prozove se po reci koja tuda teče, „Despotovica“. Godine 1859 3 aprila knez Miloš nadene Despotovici ime „Milanovac“ za spomen brata svoga pokojnoga Milana Obrenovića. A kako dole na Dunavu već ima jedna varoš s tim imenom, to se ova prozove „Goru Milanovac“, a ona na Dunavu „Doši Milanovac“. M. Đ. Miličević, srb. 348. — b) *zaselak u Srbiji u okrugu čačanskom u rudničkom opštini*. K. Jovanović 172. — c) *drugi zaselak u okrugu čačanskom u mlanačkoj opštini*. K. Jovanović 173. — d) *jedno ili dva mjesta pod bivama u okrugu rudničkom*. *ispoređi a*. Niva u reci Despotovici. Sr. nov. 1872. 204. Niva u Despotovici 1875. 249. — e) *mjesto u okrugu biogradskom u vračarskom srezu* Despotovica, mjesto za 60 dana pod bivama, livadama, vinogradima i baščovanjicama i kamenijem mejdanom u ataru sela Višnice na južnoj strani. Glasn. 19, 144.

DESPOTOVIĆ, *m.* *despotov sin*. — *Dolazi od xv vijeka a između rječnika u Vukovu i Daničićevu* (despotovici). a) *sa značenjem sprijeda* *kazanijem*. Despotovici Lazari Glasn. 10, 272. (1447). Despotovici Stepani. Mon. serb. 479. (1457). Znalo te što i dva despotovića. (Z). Poslov. danic. 159. Razboje se Despotovici Jovo. Nar. pjes. vuk. 2, 572. Zlatna šlaka despotovića Đura. Pjev. crn. 31*. Dvoje djece dva despotovića. Nar. pjes. petr. 2, 489. — b) *prezime*. Od xvi vijeka. Ja Lukač Despotović. Mon. croat. 280. (1577). Fra Grgur Despotović. Norini. 62. Despot Despotović. Nar. pjes. petr. 1, 351 (među predbrajnicima).

DESPOTOVINA, *f.* a) *vidi* despotstvo. — b) *manastir osnovan od kakega despota*. — *Postaje od osnovne posesivn. adj.* despotov *suфиксом* ina. — *Samo u Vukovu rječniku u kom stoji ova značena*.

DESPOTSKĀ, *adj.* *koji pripada despotima, koji biva onako kao što je u despota*. — *Postaje od osnovne imena* despot *suфиксом* skrk. — *Ispređ s može t ispasti (kod Dubrovčana)*: desposki. — *Dolazi od xv vijeka a između rječnika u Vukovu i u Daničićevu* (despotskijj). Vrlkašini spodobu se čisti despotskago sana, potomže vizlagajeti na se vlenče kraljevstva srbskago, bratu ze svojemju Uglješu vrucujajeti brany zemlje grčskijje sč sanomi despotskijje čisti. Pam. šaf. okáz. 54. (1458). Svijetla je ovo djevojčica od koljena despotskoga. I. Gundulić 376. Države one, gdje njekada vlas despotska sterala se, kratka mu je sad livada. 376.

DESPOTSTVO, *n.* *despotova čast*. — *ispoređi* despotovina, despotina, despota. — *Postaje od osnovne imena* despot *suфиксом* stvo. — *Dolazi od xvi vijeka a između rječnika u Vukovu i u Daničićevu* (despotsstvo). Stefani veliki despotov vrucujajeti despotsstvo sestričiću svojemju Durdu. Pam. šaf. okáz. 73. (1501). — *u ovom primjeru*

znači zemlju kojom despot vlada: A ti, striče, despote Uglješa, malo l' ti je despotstva tvoje? malo l' ti je? ostalo ti pusto! već s' o tude otimate carstvo. Nar. pjes. vuk. 2, 196.

DESPOTSTVOVATI, *despotstvujem, impf. vidi* despotovati. — *Postaje od osnovne imena* despotstvo *suфиксом* ova (u-a) u inf, u u praes. — *Dolazi xvij vijeka na jednom mjestu*. Taj jedino leto despotstvovav, prijemjeti končec žitju. Glasn. 82, 276. (1634).

DESPRIM, *m.* *selo u Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj*. Pregled. 21. Schem. zagr. 1875. 198 („Desprin“).

DESPUT, *m. m.* *despot, dolazi dva puta u jednom pismu xv vijeka a otale u Daničićevu rječniku* (desputi). Gospodina desputa. Spom. sr. 1, 174, 175. (1414).

DESPŪTĀNE, *vidi* disputaňa.

DESPŪTATI, *vidi* disputati.

DESTANIĆ, *m.* *prezime u naše vrijeme*. Vladisav Destanić. Rat. 333. Marko Destanić. 352.

DĚSTAR, *děstra, adj.* *vješt, tal. destro, desni, vješt*. — *Na jednom mjestu xvi vijeka*. O eocani („kocani“) hitri meštri, muki krivi vele destri. P. Hektorović (?) 158.

DESTRĚGATI, *destrĚgām; pf. svršiti što, osloboditi se čega, tal. distrigare, met. destrigar, rasputiti, osloboditi*. — *xviii vijeka u pismu vladike crnogorskoga*. DospĚt i destrĚgat zađubine carske. Starine 10, 35. (1770).

DEŠ, *m.* *ime muško*. — *ispoređi* Deša, Deso, Desoje, Desimir itd. — *Na jednom mjestu xiv vijeka (pisano Deša)*. Bratu mu Deša. Deč. hrs. 36.

1. **DEŠA**, *m.* *ime muško*. — *ispoređi* Deš. — *Dolazi prije našega vremena*. S. Novaković, pom. 59, *ali bi ovo moglo biti i žensko. ako je tako bilo ime Nemaňinu ocu, (vidi kod 2 Desa), tad je dolazilo xii vijeka*. Nemaňa Dešin sin. P. Vitezović, kron. 86. Deša sin bana Rasije. Nadod. 187

2. **DĚŠA** i **DĚša**, *f.* *ime žensko*. — *ispoređi* 3. Desa. — *S prvijem je akcentom (voc. DĚšo) ipokoristik, s drugim augmentativ*. — *Dolazi od xiv vijeka (u latinskom spomeniku)*: „Dessi matris sue“. Mon. rag. 1, 47. (1312). *vidi i prvi primjer kod 1. Deša*. Od Nonki Deša. A. Kalić 504. *i danas je obično u Dubrovniku s objema akcentinama* (DĚšo i DĚša). P. Budmani, *i u hrvatskoj krajini s prvijem* (DĚša). V. Arsenijević.

DĚŠAK, *m.* *drhtavac od straha ili od groznice, drhat što jednom obuzme*. M. Pavlinović. — *Postaje nepoznato; kao da je tuđa riječ, ipak ispoređi 2. desiti*.

DEŠĀVATI SE, *dĚšāvā se, impf. accidere, događati se*. — *Postaje suфиксом* (vja od osnovne deša *nepotvrdenoga glagola* dešati, *a ovaj suфиксом a od osnovne desij glagola* desiti (koji vidi). *i pred vokalom a postaje j, a od sj bira š*. — *U naše vrijeme na jednom mjestu*. Dešava se da momak od 15 god. uzme djevojku od 20 god. V. Bogišić, zborn. 154.

DĚŠĚVA, *f.* *seoce u Bosni u okrugu sarajevskom*. Statist. 17.

DĚŠIĆ i **Dešić**, *m.* *prezime, uprav Dešin sin*. — *Dolazi od xv vijeka*. Grgur Dešić. Mon. croat. 128. (1486). Todor Dešić. Glasn. 11, 3, 78. (1706—1707). Jeremija Dešić. M. Đ. Miličević, srb. 616.

DEŠIĆEV, *adj.* *koji pripada Dešiću*. — *xv vijeka*. Hiže Dešićeve. Mon. croat. 112. (1472).

DEŠINOVAC, Dešinovca. *m. selo u Srbiji u okrugu topličkom.* M. D. Miličević, kraļ. srb. 383.

DEŠINSELO, *n. selo u Ercegovini u kotaru trebniškom.* Statist. 124.

DEŠIŠKA, *f. scece u Srbiji u okrugu topličkom.* M. D. Miličević, kraļ. srb. 390. 414.

DEŠKO, *ime muško. — isporedi Deš, Deša i Desko. — Dolazi jedan put xiv vijeka.* Deško (Deško). Deč. hrís. 74.

DEŠLI, dešli, *f. pl. vidi 1. desni od čega je i postalo kricijem izgovaraču, ali isporedi i poj. dzigsla. — u Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.*

DEŠNAK, dešniaka. *m. postaje od desn osnovae adj. desan sufixsom jakn. nj mijena se u ű u pred orijem glasom s u ű. — Akt. klovak je u gen. sing. takav je i u ostalijem padežima, osim nom. (i acc. kad je isti kao nom.) sing., i voc. : dešnače, dešnači. — U naše vrijeme kod naroda 1. marjaš ili petak na kojemu bogorodica drži Hrista na desnoj ruci. — u Vukovu rječniku gdje je orako tumačeno. — isporedi dešniakiña.*

2. *vo ili koñ koji se hvata s desne strane. u Lici. V. Arsenijević.*

1. DEŠNAKA, *f. ime kokoši u koje je hukur na desnoj strani.* F. Kurelac, dom. živ. 52.

2. DEŠNAKA, *f. alat kojemu je ime ženskoga roda (kao bratva itd.) što se drži desnom rukom.* B. Božić. — isporedi ľevaka.

DEŠNAKIÑA, *f. norac dešnak. u Lici. V. Arsenijević. — vidi dešnak pod 1.*

DEŠO, *m. ime muško. — isporedi Deš, 1. Deša. — Dolazi jedan put xviii vijeka.* Dešo i Sekula Hromi. Glasn. II, 3, 75. (1706—1707).

DEŠPERACIJA, *f. desperatio, oćajanie, nem desperazion. — isporedi desperacijom, desperacijun. — Dolazi od xviii vijeka.* Kada se sva sila paklena okolo tebe sklope, pak tebe napastovati i u desperaciju počme metati. D. Rapić 109. Koji se ne može i od koga namoliti, da po tome ćovika u dešperaciju iliti smjlu od spaseña navede. 455.

DEŠPERÁT, *m. desperatio, oćajanie, nem. desperat, oćajanik. — isporedi dešperacija. — u naše vrijeme.* Mustava barjaktar iz velika dešperata upali ġebann. Goinbica 5, 156. (1808).

DEŠPERATI, dešperám, *pf. desperare, vidi desperati. — xvi vijeka kod pisaca ćakarava.*

a. *neprelazno, izgubiti ufañe, oćajati.* Ĺudi ľudu dešperali, dvojili, sami sebe topili. Postila A 4b.

b. *sa se, ima isto znaćie kao kod a.* Dešpera se, ća je da izgubi ufanje od odpušćenja. Naručn. 81b. Mora psovati i dešperati se. Korizm. 35a.

c. *pasivno. samo part. praet. pass. dešperan. vidi desperati pod c.* Bi vele žalostan i kako dešperan. Mirakuli. 11. O ti skupće, o bogati dešperani. Korizm. 8a.

DEŠPERÁVATI SE, dešperávám se, *impf. desperare, vidi desperavati. — U jednoga pisca xviii vijeka.* Siromasi, nemojte se u vaših nevoljah) desperavati. J. Banovac, prip. 111.

DEŠPET, *vidi despet. u naše vrijeme u Lici i kod ćakarava u Istri.* Hémit muzu despet. Nar. pjes. istr. 3, 21. Dešpet kao neka međusobna zaděvica, a kad i kad i ozbiljna, u govoru; Petar je učinio Pavlu veliki despet, ili: ti meni uvijek neki despet dilaš! — ili: ja ću tebi to i to, baš ġemu u despet ućiniti! F. Bogdanović

DEŠPETITI, dešpetim, *impf. continuum esse*

in allqnem. prkositi. — vidi dešpet od kojega postaje sufixsom i. — U naše vrijeme u Lici. Nemoj ti meni dešpetiti! Ni dvojica uvijek jedan drugom dešpeti! F. Bogdanović.

DEŠPÍČKÎ, *adj. od dešpika, što pripada dešpiku. — U Studićevu rječniku gdje stoji (po dubrovaćkom govoru) dešpiški.*

DEŠPÍK, dešpika, *m. lavandula spica L. trava s modrastijem cvijćem poređenjem u klasove, s vrlo jakijem i ugodnijem mirisom; radi mirisa meće se među složenu prteninu. — govori se i dešpik. isporedi i dešpić i špikarnarda. — Postaje od tal. spico što isto znaći; prva sloeka de jamučno je postala od tal. prijedloga di, koji često dolazi pred imenom spico (n. p. u olio di spico).*

— Dolazi od xvii vijeka, i to u rječnicima: u Mikiñinu (dešpik ‚nardus‘), u Belinu (dešpik ‚nardus‘ 504b. ‚nardus italica‘ 699b), u Bjelostjćevu (dešpik, a dešpik kod špikarnarda), u Studićevu (dešpik), i u naše vrijeme: Dešpik ‚lavandula spica‘. Cas. ćes. muz. 1852. 2, 49. Dešpik i dešpik ‚lavandula spica L. B. Sulek, imen. 63. — dolazi i s pridjevima: a) mirisni: Dešpik mirisni, lavandula officinalis. B. Sulek, im. 63. vidi i d). — b) muški, isto što i samo dešpik: Dešpik ili dešpik muški, lavandula spica L. 63. — c) turski, lavandula stoechas L. Dešpik turski ‚amarantus flavus‘. J. Stulli, rječ. 1, 107a. Dešpik i dešpik turski, lavandula stoechas L. B. Sulek, im. 63. — d) ženski: Dešpik ženski, lavandula officinalis 63. isporedi kod a).

DEŠPÍRAÑE, *n. desperatio. vidi desperañe. — Jedan put xvi vijeka.* Strašnost ali dešpiranje ġredućega vika. Naručn. 85b.

DEŠPÚTÁÑE, *vidi disputañe.*

DEŠPÚTATI, *vidi disputati.*

DEŠTAR, deštra, *m. latrina, zahod, tal. destro. isporedi djestro. — U naše vrijeme ćuje se kod naroda u Lici, ali vrlo rijetko.* J. Bogdanović.

DĚTE, *interj. agite, agitedum, vidi 2. de. kad se nutka i potiće na što više od jednoga ćeladeta. — Postaje vidi kod 2. de pod a; vidi i kod te.*

— U naše vrijeme. Dete, braćo i moja družino, da mi ovde vatra naložimo. Nar. pjes. vuk. 3, 420. Dete, braćo, da se ne izdamo. 4, 252. Dete, Turci, moja braćo draga, da pišemo listak kniġu b'ľelu. Nar. pjes. kras. 1, 92. Dete vi to preskoćite. Prip. bos. 1, 24. Bratimim vas dva listića, deto meni leka nađte. M. D. Miličević, živ. srb. 2, 53.

DETELE, *rijeć bez smisla u narodnoj pjesmi našega vremena.* Švraka ćešļa solufe, oće jenda da bude, o detele, detele! pa uzjaši na tele . . . Nar. pjes. petr. 1, 292—293.

DETEOĆEVIĆ I Deteušević, *m. Τρωδής, Tydei filius, sin Deteušev ili Deteušev (Deteuš i Deteuš kojima objema nema potvrde, postaju od grćk. Τρωδής) dolazi po jedan put u rukopisu xv vijeka. Ote ga Palimideć (biće ġriješkom nj. Deo-medež) Dteušević. Troj. rat. jag. ark. 9, 129. Beše svrgal s koña Deoeděva Deteuševića. 131.*

DETERMINÁVATI, determinávám ili determinávám, *impf. determinare, ogranićavati, polane bićežiti, tal. determinare. — Postaje od osnovae ġlagolae determinati kojemu nema potvrde (ali vidi kod determinati), sufixsom (v). — xviii vijeka kod jednoga pisca.* Buduća da ġa ćrka ni zakon ne zabilježila i ne determinaje. M. Dobretić 161.

1. DETI, *kao deri na jednom mjestu xvi vijeka, ali nije sasna vezudano.* Da duša zahodi deti tja on svijet. M. Vetranić 2, 259.

2. **DĚTI**, samo u *Vukovu rječniku* u kojem je tumačeno: slobodno „erlaubt“ licet s dodatkom *da se govori u Crnoj Gori i s primjerom*: „Jel' det' leći spored ne? — *Riječ nejasna; može biti da je postala od adet koje vidi.*

DETI RMENATI, detirmenam. *pf.* determinare, vidi determinavati. — *U jednom primjeru xv vijeka, ali može biti da treba čitati determinato.* Kojim bi detirmenato dojtj. *Mon. croat.* 103. (1468).

DETKOVAC, Detkovec, *m.* ime *dejmna selima*. a) selo u *Hrvatskoj* (kajkavski Detkovec) u podžupaniji zlatarskoj. *Pregled.* 59. — b) selo u *Slavoniji* u podžupaniji virovitičkoj. 109.

DĚTLÁK, *m.* ime dvaju sela u *Bosni* u okrugu banolučkom. a) jedno u kotaru derentskom. *Statist.* 39; — b) drugo u tesariskome 41.

DETLÁK, *m.* vis u *Srbiji* u okrugu niskom. *Rat.* 54.

DETRIĆ, *m.* prezime. spomine se *xviii vijeka*. Radoš, Detrić. *Durmić*, Beća. J. Kavašin 131.

1. **DĚVA**, *f.* camelus, kamila, tur. deve. — *Dolazi od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu 161b, u Bjelostjencu, u Stulićevu, u Vukovu.* a) sa značenjem kazanim sprjeda: Odiveni odioćom izatkanom od vlasi od deva. *M. Radnić 73a*. Lašnje će deva proć kroz uši iglene. *J. Filipović 3, 351a*. 3000 kamili ili deva. *F. Lastrić*, ned. 411. Ne samo čemu, veće i devama negovima dragovoljno napoj dade. *E. Pavić*, ogl. 53. Odnijela bi mu u kljnu svraka biće, a ne bi ni deva ččinu. (F). *Poslov. danić.* 89. Reče deva: što si u meni pravo ugled'o? (F). 106. Deset deva s devčićima. *Nar. pjes. herc.* vuk. 285. Dovedite magarca, devu i jarca. *Nar. prip. bos.* 1, 32. — b) deva ptica struthio camelus L., *noj. — načinieno ili po lat. struthio camelus, ili po tur. deve kušu.* — *u jednoga pisca xviii vijeka.* Perje deve ptice ali ti stjuca jest kako no ti svrače. *M. Radnić 263b*.

2. **DĚVA**, *f.* ime žensko. — *u naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* vidi *Zemjak 1871*, br. 2.

DĚVAK, děvka, *m.* mlada deva, *isporedi* 1. dević. — *Postaje od osnove dev deminutivijem sufiksom* ђкѣ. — *u Stulićevu rječniku.*

1. **DĚVÁR**, devára, *m.* camelorum magister, camelarius, onaj što goni ili čuva đec. — *isporedi* devegija. — *Akc. kakav je u gen. sing. takav je i u ostaljem padežima, osim nom. sing. i voc. deváru ili deváre, devári.* — *Postaje od dev osnove imena deva sufiksom* arg. — *Dolazi xviii vijeka a između rječnika u Belinu (camelarius' 161b), u Bjelostjencu, u Stulićevu (camelorum custos').* Devar, to jest voda deva. *I. Velikanović*, uput. 1, 280.

2. **DĚVÁR**, devára, *m.* u rečnicima: Nemam devara od tobe. Šta mi je devar za to? što mi je stalo? *D. Daničić.* — *Akc. je isti kao kod 1. devar.* — *Može biti da je od tur. (arap.) devvár, sreća.*

DEVČA, *f.* ime dvaju selaca u *Srbiji* u okrugu topličkom, koju se među sobom tijem razlikuju, što se jedno zove Doña Devča a drugo Gornja Devča. — *Postaše ni nije poznato; zar od starijega oblika Devčca? — Od xviii vijeka.* Ot (doña) Devče Stefan, ot gorie Devče Radovan. *Glasn.* 49, 12. (1734).

1. **DĚVČÍC**, *m.* mlado u devie, uprav deminutiv. — *Postaje od devk osnove imena devak (koje vidi) deminutivijem sufiksom* íč, pred kojim se k mijena u č. — *U naše vrijeme.* Deset deva s devčićima. *Nar. pjes. herc.* vuk. 285.

2. **DĚVČÍC** i Dėvčíc i Dėvčíc, *m.* prezime u naše vrijeme. *J. Boglanović.* — *Postaše nejasno (od deva ili od deva?).*

DEVČÍC, *m.* pl. selo u *hrvatskoj krajini* u kotaru otočkom. *V. Sabjar 79.* Schem. segn. 1871. 22.

DEVEBAGRĐAN, *m.* vidi Bagrdan. *Vuk* pomije Bagrdan. on ga zove Devebagrdan, a to kažu da turski znači: „mesto gde kanile riču ili siplju.“ I na jednoj karti od 1810 to se mesto zove Devibagrdan. *M. D. Miličević*, srb. 228.

DEVĚCÁŇI, vidi devet pod e, b) bb).

DEVĚCÁŇI, *adj.* novenarius, u kojega je devet dijela ili stvori uopće, o (ženskom) brdu. — *isporedi* desecani. — *u Vukovu rječniku.*

DEVĚCÁR, devěcára, *m.* onaj što prima devetinu, devetak. — *isporedi* desecár i radii postaiva. — *u Vukovu rječniku (eni nona pars frugum debetur, nonarius').*

DEVEDĚSĚT, nonaginta, devet puta deset. — *Postaje združenjem riječi* devet (devety) i deset (desety); oco je zadnje *gen. pl.* vidi *deset pod d, b).* pošto je i na kraju prve riječi ispalto, t se ne može čuti ispred d, ali ga neki pišu: devetdeset. — *u jednoga pisca prošloga vijeka ima radi stihla okreno devdeset: U dni tisne i devdeset. J. Kavašin 476b.* — *Riječ je praslavenska, isporedi stslav. devętdesęty, čes. devadesát, pol. dziewięćdziesiąt.* — *Dolazi u sujem rječnicima (u Vrančićevu kod „nonagies“ devedeset krat) pisano devedeset (i u Daničićevu devedeset; samo u Bjelostjencu devetdeset i devedeset).* — *Kao ostali brojevi veći od četiri, ne mijena se po padežima; ime onoga čemu se kaže broj, stoji u gen. pl.; predikat i atribut sama broja u n. sing.* Devedeset i selams litrs. *Mon. serb* 407. (1411). Devetdeset uzida kloštrov. *F. Glavinic*, cvit. 51b. Devetdeset ne bi u liti dopro svijeta od ovoga. *J. Kavašin 476b.* Devedeset krat; devedeset puta „nonagies“. *A. J. Bella*, rječ. 515a. Devedeset odsiječe glava. *Nar. pjes. vuk.* 3, 253. Ev' izabra devedeset brata. 4, 277.

1. **DEVEDESĚTAK**, devedesetka, *m.* numerus nonagenarius, oko devedeset glava, komada, *isporedi* desćetak, 2. — *i postaše vidi kod desćetak.* — *Samo u Stulićevu rječniku.*

2. **DEVEDESĚTAK**, devedesetaka, *m.* senex nonagenarius, čorjek kojemu je devćdeset godina. za postaje *isporedi* desćák. — *Samo u Stulićevu rječniku.*

DEVEDESĚTER i deveděsetor, *adj.* nonaginta, nonagenarius, *isporedi* što je kazano kod deseter.

DEVEDESĚTERO i doveděsetoro, *n.* nonaginta, *isporedi* što je kazano kod desetero. — *Obadev oblika u Vukovu rječniku.*

DEVEDESĚTI, *adj.* nonagesimus, koji po vremenu ili po mjestu dolazi poslje osamdeset i čeret. — *Postaje od osnove broja dovedeset dodajući joj sufikse složene deklinacije.* — *Riječ je praslavenska kao i devedeset.* — *U sujem je rječnicima osim Vrančićeva, Mikajin, Daničićeva.*

DEVEDESĚTIŇA, *f.* devedeset glava, komada *isporedi* desetiŇa. — *u Stulićevu rječniku.*

DEVEDESĚTOR i doveděsetoro, vidi devedeseter i devedesetero.

DEVEDNEVLE, *n.* devet dana, *isporedi* devetnica, deveterodnevje. — *Samo u jednoga pisca xviii vijeka (devetdlnovje) koji će biti tu riječ i načini.* Prošenje i žudjenje milosti koje svaki dan ponavlja u to devetdnevje, kad se ište milost duhovna. *I. M. Mattei 300.*

DEVĀĀIJA, *m.* camelarius, camelorum magister, *onaj što čuva ili goni deve, devar, tur. devegi.* — *Samo u Belinu rječniku (camelarius 161b).*

DEVĀDEL, *m. sreća? govori se u ovakoj rečenici:* To on nije stekao, to mu je od devandela. S. Pelivanović. — *biće pokvareno od tur. devel-den, od sreće.*

DEVĀDIKA, *vidi devanduka kraj.*

DEVĀDRKA, *vidi devanduka kraj.*

DEVĀDUKA KRĀJ, *m. u zagoneci:* a) *varnica što skoči iz ognila, i u Vukovu rječniku.* — *govori se i devendrka, divindika, devesija, devandika. Ja udarih gvozdenim majem u kamen grad, iz čega skoči devanduka kraj i primi se uz mekiš grad (odgonetljaj: kremen, varnica, trup). Vuk, rječ. 114b. Nar. zag. nov. 150. Te izleče devendrka kraj. Nar. zag. nov. 51. Iskoči divindika kraj. 51. Te iskoči devesija kraj. 51. Izide devandika kraj. 51. — b) pijetao, u zagoneci: Devanduka kraj ozida mekiš grad; kraljica ga daje, te iz ne tvrd ispade (odgonetljaj: kokot, kokoš i jaje). Nar. zag. nov. 51.*

DEVĀTATI, devētāt, *pf. fieri, postanuti, postati čim, što, tal. diventare, met. deventar.* — *Na jednom mjestu (u komediji) xvi vijeka. Kad se dođe u Italiju, tako se i diventa drugi. M. Držić 275.*

1. DEVER, *m.* abramis brama Cuv., *vidi doverika. A. E. Jurinae. program. varaž. gimn. 1880. 4. — Od mag. dévér.*

2. DEVER, *m. mjesto pod šivama u Srbiji u okrugu kragujevačkom. — može biti da postaje od tur. devr, krug (vidi kod 3). Niva u Deveru. Sr. nov. 1875. 88b.*

3. DEVER, *m. vrijeme, arap. daur, tur. devr, krug, doba, vrijeme. — U naše vrijeme u narodnoj pjesmi gdje po deveru znači nakom nekotko vremena. Podiže se bosanski vezire po deveru u Hercegovini. Nar. pjes. juk. 97.*

DEVĀRANCIJA, *f. tal. deferenza, počitanje, popuštanje, laskanje. — U naše vrijeme u Lici. Kada tko svome djetetu sve čini što on zahtijeva onda se reče: čini mi svaku deveranciju! ili: činio sam mu svaku deveranciju pa svedno! J. Bogdanović.*

DEVĀRČIN, *m. upletnač, upletnik. tako je tumačeno kod Nar. pjes. juk. 618 (uplitnača, uplitnač), ali postaje od turske riječi sastavljene u koje je prvi dio devr, krug, a drugi čin, vitica, koverčica, po čem bi i cijela riječ značila viticu. Dolazi jedan put u narodnoj pjesmi našega vremena. I bitkom ga čordom dofatio po perčinu i po deverčinu. Nar. pjes. juk. 289.*

DEVĀRIKA, *f. abramis brama Cuv., neka riba što žire u slatkoj vodi. — isporodi dever, diver, siñevac. — Postaje vidi kod dever. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (cyprinns obilježjem) deverika. J. Pančić, ribe u srb. 87. Abramis brama Cuv., deverika, diver, siñevac. A. E. Jurinae. progr. varaž. gimn. 1880. 4. (Ribe: ... trboperke: ...) 6. Deverika (abramis brama L.) dugačka je 1—2 stopa: ozgo crnkasta, ozdo je žućkasta sa crnim točkicama; peraja su modričasta a guša crvenkasta. živi u tihoj vodi u dubini (jer je plašljiva) i ima vrlo ukusno meso. K. Crnogorac, zool. 120.*

DEVĀRMAVIŠ, *m. kovertač, sastarjeno od tur. devr, krug i od maviš koje vidi. — u Vukovu rječniku.*

DEVĀSIL, *m. ili devēsīle, n. ferula L., seseli rigidum W. K., atropa, nekakva trava, ali se pisci ne slažu koja je. — Uprav sa dvije riječi sastavljene: devēt silb (devēt silb), devet sila, kojima je postije dodan nastavak ē ili je (ije). to je ime došlo iz ovakog kvepiti, sile (lijecne ili otrovne) što se cijeni da ima. — Riječ je praslavenska; isporodi rus. девесилъ, девятисилъ, inula, češ. devět sil, tussilago, polj. dziewięcilsil, dziewiosil, carlina. — Govori se gdje gdje i devesil i davasil. a) devesil, potvrđeno od xviii vijeka: Devesil ferula'. A. d. Bella, rječ. 310b. J. Stullij, rječ. 1, 109a. Flora croat. 469. Devesil i devesile, (u Crnoj Gori) nekakva trava, od koje kažu da stoka u pročeje protoči krvju. Vuk, rječ. 114b. Devesil, ferula, peucedano, nartex, 1. ferula glauca L.; 2. seseli rigidum WK. B. Šulek, im. 64. Davasil, vidi devesil. 62. — b) devesile, u naše vrijeme. Devesile, seseli rigidum WK. J. Pančić, flor. knež. srb. 346. Devesije, moje rano cveće, što ne raste oko dvora moga, da se kite momci i devojke? (Devesije je cveće koje raste u vrlo kamenitim oštećima; ono s koncem januara istera gustu, metlastu zelenu kitu sitno izreskana lista. Ta je zelena kita lepa (cveta i mirisa nema) i čom se kiti mladež. Ovo je cveće opasno brati i beručiti ga mnogi su stradali). Nar. pjes. vil. 1866. 384. Devesile, seseli, 1. peucedanum officinale L.; 2. seseli rigidum WK. B. Šulek, im. 64. — c) devesiñ, od xvi vijeka. Vazmi poni devesiña bilja, gospo, i kalopera, rute i maka. A. Čubranović 145. Trave devesiña davaj detetu, jer se uža reči: da ne bude trave devesiña i trave odolina ne bi majka sina odgojila. I. Vladimirović 42. Devesiñ, 1. peucedanum officinale L.; 2. seseli massiliense, seseli tortuosum L. B. Šulek, im. 64.*

DEVĀSILĀ, *vidi devanduka kraj.*

DEVĀSILĀ, *vidi devesil.*

DEVĀSILĀKA, *f. seseli montanum L., neka trava, divji komin. — isporodi devesil. — Dolazi u naše vrijeme u jednoga pisca. Devesilka, thapsia, seseli montanum L. B. Šulek, im. 64.*

DEVĀSIÑ, *vidi devesil.*

DĒVĒT, *novem, broj među osam i deset. — U preta vremena pisano devēt; drugo e stoji mj. negdašnja e. — Riječ je praslavenska, isporodi stslav. devět, rus. девять, češ. devět, polj. dziewięć. — Postaje od osnove devēt rednoga broja devoti (isporodi kod osam) sufiksom s, čim dobiva vrjednost supstantiva kolektivnoga. — U svijem je rječnicima (u Daničičevu devetu). — Obično je supstantiv (ali vidi kod b, c) i d); rod vidi kod a), a ime uža n stoji u gen. pl. a. rod. a) isprva je bilo ženskoga roda kao i ostali supstantivi sa sufiksom ts. taj se rod održao u jednom primjeru xvii vijeka: Prikazujen van gospodine onu devet maseh. P. Radović, nač. 410. — b) obično je srednjega roda. Za št' ja (hranima u mojemu dvoru devet nemo, drugo devet slepo. Nar. pjes. vuk. 2, 8 vidi kod c, a).*

b. deklinacija. a) isprva je bila deklinacija kao kod ostalih ženskih supstantiva sa sufiksom s; ali tone nema potvrde u našem jeziku. — b) obično se ne mijenja po palećima, i to biva svagda u naše vrijeme, a tako je i u najstarijem primjeru našega jezika gdje dolazi ora riječ. Pisah siju knjigu tisuća i sto i osam deset i devet lēt. Mon. serb. 2. (1189). Zaleti se kano lastavica, ter priskoči devet dobrih! koña. And. Kačić, razg. 147a. Dan sobotni na devet njeseca prosjecnca. J. Matović xii. S sobou vodi devet mile braće. Nar. pjes. vuk. 2, 107. Donesi mi suve dreovine sa tavana od devet godina. 2, 404.

Služio ga za devet godina. 2, 450. S devet sina, s devet Jugovića. 3, 53. Onđe bješe Momčilo vojvoda s devet braće s devet vojvođa. 3, 55. U visinu od devet tavana. 3, 227. Ja ću ići na carevu vojsku bez promjene za devet godina. 3, 294. Gorko cvili devet godinica. 3, 403. Te gladove raja načiniša, gradila ih po devet godina. 4, 150. — c) prošlih vremena (od xvi vijeka) a kod čakavaca i u naše vrijeme stoji gdje-gdje kao *adjektiv* i *mijena* se po *padžima*. tako *dolazi* gen. devetih: Skočil mi je Ive prik devetih stolov. Jačke. 185. — *dat.*: devetim: Prilični se ukaznjemo onim devetim. J. Banovac, pred. 35. — *instr.* devetimi: Devet jes šest grča, kakoko i devetimi načini čine se. S. Budinić, sum. 125^b. Napravi mu postoju z devetimi lancuni. Nar. pjes. istr. 2, 41. devetim: Zakinam tebe devetim redi andeoskijem. I. Bandulavić 278^b. devetima: Devetima kori neka nas pomaže. D. Baraković, jar. 120. *griješkom* devetimam: Da nas sjeđini z devetimam korim andeoskita I. Ančić, svit. 125. — d) rijetko (xvii i xviii vijeka, a kod čakavaca *uopće*, kod štokavaca samo s *gen.* i u naše vrijeme) stoji kao *adjektiv* a ne *mijena* se po *padžima*: Da ti muže sve devet sad dvore i služe. N. Najesković 1, 311. Z devet lekcioni. F. Glavinić, cvit. 326^b. Vama zapovidam: Devet korimi duhova nesekih. J. Banovac, blagos. 329. Milu seju devet Jngovića. Nar. pjes. vuk. 2, 182. Mat zakjela devet sini va vuki. Nar. prip. mikul. 17.

c. *predikat* i *atribut* mogu se *slagati* u *rodu* i *broju*: a) s brojem devet; stoji dakle u *neutr. sing.* (*atribut* i u *femm. sing.*, *vidi* kod a, a); i *verbalni predikat* stoji u *sing.* (*najbolje* i *najobičnije*). A prid timo jest devet horov angelov. F. Glavinić, cvit. 6^b. A unutra (u *paklu*) devet pribivališ jest razdileno. 17^a. Evo ima devet godinica kako dvorim cara u Stambolu. Nar. pjes. vuk. 2, 401. Devet stada osta na jednomo. 2, 537. Mili bože, na svem tebe fala! evo ima devet godin' dana kako s' molim tebe istinome ne bi li se s Porčom ndesio. 2, 589. Kad vidilo devet nevjestica. Nar. pjes. juk. 35. — b) *atribut* se *slaže* i u *padžeu* (*genitivu*) s *imenom* uz koje stoji *broj*, a u *ovom primjeru* u *rodu* i u *broju*, ali ne *gramatikalnom*, nego *logičnom*: Sa mojihle devet mile braće. Nar. pjes. vuk. 2, 110. — c) *predikat* i *atribut* se *slažu* u *padžeu* s *brojem* devet, a u *broju* i *rodu* s *imenom* što stoji uz devet. Devet mjesta od kuhine pri desnomu pak su kraju. I. Gundulić 532. Na vas svom vrhnom nahripše devet kóri. J. Kavašin 422^b. Na koji način ova zapovijed ugada se s ostalijama devet. J. Matović 356. Videše je devet drugarica. Nar. pjes. 1, 472. Napiću je mojim devet šura. 2, 310. — u ovom primjeru *atribut* se *slaže* u *padžeu* s *imenom* što je uz devet, a također i u *rodu* i u *broju* ali ne *gramatikalnom* nego *logičnom*: Gdje su mojih devet braće junaka? Nar. pjes. vuk. 1, 386

d. *dolazi* *gljeka* s *osobitijem značenjem*. a) može *znati* *poeti* *broj uopće*. Devet puta majkom te nazivam. Nar. pjes. vuk. 3, 537. Na zlo će ti sutra zora doći a na devet sunce ogrijati... Na jać će vi jutro osvanuti a na devet sunce ogranut. 4, 512. Da ne bi prednih zuba, ode preko devet brda. (Kaže se kad ko što zausti da reče, pa se premisli i očuti, i ovdje znači da bi riječ otišla preko devet brda). Nar. posl. vuk. 52. Devet braće (a) jedne gaće. 58. Devet čapara ima na obrazu. (U Crnoj Gori). 58. U devet (*sinova*) hvala, u jednom hrana. (Mati se obično mnogim¹ sinovima hvali i ponosi, a i jedan je

može onako hrauiti kao i devetorica). 327. (Ja) sam na devet čuda s pukom da ga svedem na dužnost. S. Lužisa, prip. 219—220. — b) ni pet ni devet govori se, kad se *privijetla*, kako ko učini što odmah ili iznenada, ne dodavši ni riječi. Ni pet, ni devet, (nego, n. p. uze batinu, pa po nenu, t. j. bez ikakoga govora, odmah). Nar. posl. vuk. 222. Pa ni pet ni devet, nego raspali držalicom mene iza vrata. Nar. prip. vuk.² 304. On ni pet ni devet, nego zapali iz pištolja. Vuk, dau. 1828. 192. — c) Pet za devet dati kome. (Prevariti ga). Nar. posl. vuk. 247. *isporedi* dati pod III, A, 1, d, d, b) str. 298^b. — d) Ne zna on pet na devet. (Ne zna mnogo za šalu). Nar. posl. vuk. 199.

e. uz *druge brojeve*. a) kad se *pridaje broju* deset (dakle za 19) stoji pred na deset. kakve bivaju kod toga *promjene*, *vidi* kod devetnaest. — b) kad kaže koliko je puta uzet broj deset, sto, tisuća ili hiljada itd. (za brojeve 90, 900, 9000 itd.) stoji pred otijem brojevima koji su po pravilu u *genitivu*. aa) za broj 90 vidi devedest. — bb) kod broja 900: aaa) najobičnije stoji za drugi broj *gen. pl. supstantiva* stotina. Devet stotina *nongenti*. J. Mikaja, rječ. A. d. Bella, rječ. 515^a. J. Stulli, rječ. — ili kraći *gen. stotin* (do xviii vijeka a u Dubrovniku i u naše vrijeme). Devet stotin ljeta. B. Zuzeri 304^b. Na devet stotin godina. F. Lastrić, test. ad. 81^a. — bbb) do prošloga vijeka *dolazi gen. pl. sāt* (sati, sāt) imena sto (koje vidi): devet sāt, a ovo se izgovaralo kao *jedna riječ*: devetsāt, te se tako često i pisalo; *gdje-gdje* je glas *t* *pisao* *jednijem slovom* c: devecat, a i *griješkom* devecat. Deveti sāt. dukat. Mon. serb. 504. (1468). Da Adam živje devetsat i tridesti godišta. M. Orbin 47. Da možeš devecat i šeset i devet godišta živjeti V. Andrijašević, put. 293. Devetsat *nongenti*. J. Mikaja, rječ. A. d. Bella, rječ. 515^a. J. Stulli, rječ. Živio je Adam devecat i trije godišta. B. Zuzeri 304^a. — ccc) *griješkom* (*vidi* kod sto) *dolazi* *nepramijeni nomin.* sto. Devet sto *nominenti*. F. Vrančić, rječ. 67. Devet sto i osam mil. F. Glavinić, cvit. 8^b. — cc) za 9000 *itd.* govori se devet tisuća, devet hiljada (*prije našega vremena* i s *kraćijem* gen. tisuć, hiljad, s *prvim* se još čuje u Dubrovniku).

DEVETAČI, Devetáká, *m. pl. selo* u Bosni u okrugu *bihackom*. Statist. 50. (*gdje griješkom stoji* Devetaki)

DEVETAČICA, *f. djevojčica* kojoj je devet godina. — *isporedi* deveták i devetakiña. — u *Stuđičevu rječniku*.

1. DEVETAČ, devětka, *m. nona pars*, numerus *novenarius*. — *Accenat*, *oblici* stariji, *postane* i *uopće* *istorija*, *sve* je *jednako* kao kod desetak. koje vidi.

1. nona pars, deveti dio. obično dolazi samo kao *dereti dio* dohotka što kmet plaća gospodaru od zemlje, *isporedi* desetak pod 1. — *Dolazi* u naše vrijeme i u *Vukovu rječniku*. Čitluk-sahibija je uzimao od žita devetak Vuk, rječ. kod čitluk 825^a. živ. 259. Sela koja su bila pod gospodarima plaćala su devetak na hranu koju seju na njivama. M. D. Miličević, kraj. srb. 135.

2. numerus *novenarius*, kao *kollektivni broj*, *znači* *devet glava*, *komada* (*ni* *mahe* *ni* *veće*: *drukrije* *nego* *desetak* koje vidi pod 2). — xviii vijeka. *devet dana*: Kad je osvanuo dan deveti i svoga posta i molitav vas devetak dovršio (*isporedi* devetnica). B. Zuzeri 415^a. — *broj* *devet*: Vaša da izvališ iz broja razdiliteja najpri sve devetke, i ako najposli bude sve goli devo-

taka načini se zero. Pak se vade svi devetci iz poroda. M. Zoričić, aritm. 53.

2. DEVĒTAK, devoták, *m.* novenarius, *ona* u kojoj ima nešto za devet puta. — Akcenat i postaoie kao kod deseták koje vidi a) novennis. čelade ili (sragna) u naše vrijeme) domaće živinče kojemu je devet godina. — Dolazi od xvii vijeka (u Mikajle), a između rječnika u Mikajinu, Belinu 85^a, Bjelostjenčevu, Vukovu (samo o živinčetu). Da donese ovna devetaka. Nar. pjes. 3, 286. Devetak (koñ). F. Kurelac, dom. živ. 9. — b) gdje je bio običaj da je krst (koje vidi) žita od 18 snopova, polovina krsta zove se devetak, pa mukar bilo u cijelom krstu 20 snopova a u devetku ih 10. B. Mušicki. — c) selo u Bosni u okrugu zvrničkoj. Statist. 81. — d) dolazi u naše vrijeme kao prezime. Sem. karlov. 1883. 71.

DEVĒTAKIŃA, *f.* kobila kojoj je devet godina. F. Kurelac, dom. živ. 9. — isporodi devĒták pod a).

DEVĒTAKOVIĆ, *m.* prezime u naše vrijeme. Živko Devetaković. Rat. 400

DEVĒTAN, devĒtán, *adj.* novenarius, u kojemu ima nešto po devet puta. — isporodi deveter. — U jednoga pisca xviii vijeka i u Stuličevu rječniku. Kil. (kore andělo) nebeski kralj razlihi u devetan red premili. J. Kavañin 495^a. — po prilici će biti isto značenje i u naše vrijeme u ovoj zagoneci, ako nije drukčiji akcenat: Nadoh stan devetan, reče bog: ostavi, to je moj podpirać (odgonetlaj): duga. Nar. zag. nov. 47.

DEVĒTANKO, *m.* u zagoneci: Janko devetanko devet pluga pluzi; sam se bog čudi, kako Janko devetanko devet pluga pluzi. (odgonetlaj: razhoj, stan). Nar. zag. nov. 189. — isporodi kod devetan i kod devčecani.

DEVĒTÁNE, *n.* djelo kojim se deveta, lupavč. verbalni je supstantiv koji postaje od part. praet. pass. glagola devetati sufixsom (i)je. — u Vukovu rječniku.

DEVĒTAR, vidi deveter.

DEVĒTATI, devĒtát, *impf.* fusto dolare, čersto biti, lupati koga. — Ake. se mijeria u praes. 1 i 2 pl.: devĒtátmo, devĒtátite, u aor. 2 i 3 sing.: devĒtát, u part. praet. act. devĒtátmo, devĒtátulo, u part. praet. pass. devĒtátan. — Postaje sufixsom a jumečno od broja devet (isporodi devet pod d, a)). — Samo u Vukovu rječniku.

DEVĒTER, *adj.* novem, novoms. — govori se i deveter, a u narodnoj pjesmi čakavskoj našega vremena dolazi i devetar, ali u istoj pjesmi ima i deveter (isporodi kod deseter): I uzimlji ključ devetere i otvaraj devetera vrata, kroz deseteta ugledaj Mijata. . . I uzimlje ključ desetare i otvara devetara vrata, kroz deseteta ugleda Mijata. Nar. pjes. istr. 1. 55. — Postaje od osnovne broja devet sufixsom cr. mislim da ovaj nastavač nije drugo nego kraj osnovne četver (isporodi snskrt. čatvar, gr. ὄναρς, ὄναρς, lat. quattuor, gal. fidvor, dalek. indoeurop. katvar) koja se u slavenskim jezicima uzdržala kao udjektiv prema kardini. četiri (tako je lit. ketveri prema keturi), te da je s ne presjao i na ostale (reči brojere, isporodi lit. ketvori, penkeri, szeszeri, septyneri, asztuneri, devyneri. Eick (die ehmalige sprachähnlichkeit der Indogermanen Europas. 118) misli kod ovoj nastarka na lat. devotria, centuria, na starosred. hundari i staro visenem huntari. — Sa sufixsom er riječ je praslavenska, isporodi stslor. devotery, tuma mi potvrde, ali su mu dovoljni dokazi oblici devoteryevu, devoteryom, devoterya, deseter; tako i u ruskom, ako nema potvrde za deveteryñ, imu za deveteryñ,

deveterychnyj, deveterycoju, deveterykñ, i za deveteryñ), češ. devaterý, polj. dziewięciory. nastavak je or jamačno mladi i ne dolazi nego u staroslovenskom (isporodi desetero), a za devetory nema potvrde i u našem (i u bugarskom) jeziku. — Između rječnika dolazi u Belinu 515^a, u Jambresičevu, u Stuličevu (u sva tri deveteri novenarius). a) u jedini: aa) isto što devet, malo obično. Naš Janko deveterim plugom pluzi. sam se bog čudi, kako Janko deveterim plugom pluzi. (odgonetlaj): sisa: misle se mlazovi iz sise, kad deto sisa. isporodi kod devetanko). Nar. zag. nov. 208. Devetero bije. Tako Vuk nazivlje pjesmu (Nar. pjes. 1, 467) a u vijeg ne dolazi nego množina devetora bija. — bb) vidi devetero. — b) u množini. aa) kad od onoga što dolazi devet puta za svako pojedino bilo bi ime u množini, ili za to što mu nema jednine, ili za to što se sastoji iz više dijela. vidi kod deseter. Bio je nediju danaka, ter načini devetera vrata u Krojanu gradu bijelome. And. Kacić, razg. 134^b. Činila sam devetore čini. Nar. pjes. vuk. 1, 620. Ostavila vrata otvorena devetera jedna za drugijem. 3, 137. — isto je i u ovijem primjerima kod kojih pojedine stvari (penčere, noži, jadi, vidi kod pengor, nož, jad) već stoje u množini. A penčere pet put devetore. J. Krmpotić, mal. 4. Povadite nože devetore. Nar. pjes. vuk. 2, 287. Na meni su jadi deveteri. Nar. pjes. potr. 1, 339. — uno može spadati i ovaj primjer s toga što je pojedina stvar, ako i ne množinom, naznačena imenom kolektivnijem: Kad sam prvu večeru donela, u večeri devetora bija. Nar. pjes. vuk. 1, 468. — bb) kad ime pojedine stvari stoji u jedini. rijetko. Haznu deveteri ku cari spraviše. I. T. Mrnavić, osm. 101. I redičja Ńih brojio si devetera u porodu. J. Kavañin 509^a. Nu mi prose svatovi, deveteri banovi. Nar. pjes. vuk. 1, 417.

DEVĒTERICA i devĒtörica, *f.* devet, ali samo o (ulima (muškijem odraslijem), rjeđe, o muškoj živinčadi (zu ovo zadnje nema potvrde). — Postaje od osnovne adj. deveter ili deveter sufixsom ica. — Riječ je stara (isporodi stslor. deveteryceju, i rus. deveterycoju i deveteryñ) ali je potvrđena istom od xvii vijeka, a između rječnika dolazi u Stuličevu (deveterica, novem homines) i u Vukovu (deveterica, novem). Poče s. Inacijo rod od družbe Jesusovo s devetericom. B. Kasić, fran. 10. Ozdravi deset gubavaca i upita za devetericu nespoznajio(h). M. Radnić 281^a. Čuo sam da jedna deveterici obeca se. J. Filipović, prip. 3, 243^a. — za ostalo isporodi deveterica.

DEVĒTERNIK, *m.* helianthemum vulgare Grtn. néka bička, žuta ružica. — U naše vrijeme. Deveternik, rus. девятичникъ (tanacetum, ptarmica), češ. devatarnik (helianthemum, allium victorialis), polj. dziewięciornik, dziewięciornik (parnassia), helianthemum vulgare Grtn. B. Sulek, im. 64.

DEVĒTERO, i devĒteru, *n.* novem, devet. — publiche značenje, postanje, deklinaciju vidi kod desetero. — Između rječnika dolazi samo u Vukovu (devetero i devetero). a) s genitivom. aa) za četlad i živinčad kojima je u jedini ime srednjega roda. Da daš mene šeco devetero. Nar. pjes. vuk. 2, 268. — bb) za domaće životine, kakva god su rodu u jedini (rjeđe). A za šome devetero koña. Nar. pjes. kuj. 85. Ne bi ga nadlajalo devetero pasa (vidi devet pod d, a)). Nar. posl. vuk. 193. — cc) za četlad i za živinčad, kad nije sve istoga roda. isporodi kod desetero. — dd) za nečije stvari (rijetko). Otvorite devetero

vratih. Pjev. crn. 185^a. Devetoro tokah sa ramenah. Ogled. sr. 11. — *b*) *kad nema gnetiva, znači devet dijela, n. p.* dijeliti u devetoro. *amo spada i ovo:* Majka Maru sitno plela od petoro, devetoro. Nar. pjes. vuk. 1, 282. Opleti me sitno devojački: od petoro i od devetoro. 1, 567.

DEVETERODANA¹, *adj. vidi* deveterodnevna. — *u Stalićevu rječniku.*

DEVETERODNEVAN, deveterodnevna, *adj. koju traje devet dana. — isporodi* deveterodani, devetodani. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Način od deveterodnevnoga bogoljubstva. A. Kanižlić, fran. 15. Bogoljubnost deveterodnevna. 91.

DEVETERODNEVLE, *n. devet dana, vidi* devetnica. — *U jednoga pisca xviii vijeka i u Stalićevu rječniku (deveterodnevje).* Kad bi u ove osam dana zabavlo se, kako priko deveterodnevja. I. M. Mattei 266.

DEVETEROGODAC, deveterogoca, *m. onaj kojemu je devet godina, isporodi* devetk. — *Samo u Belinu rječniku (novennis' 85^a).*

DEVETEROGODAN, deveterogodna, *adj. novennis, kojemu je devet godina, isporodi* deveterogodac i deveterogodan. — *Samo u Belinu rječniku 85^a.*

DEVETEROKUĆE, *n. geometrički lik oko kojega je devet kuta, ugala. — samo u Stalićevu rječniku (deveterokutje) u kojem ina i deveterokutje s istim značenjem. — oboje nepouzdan.*

DEVETEROLETAN, deveteroletna, *adj. novennis, kojemu je devet leta, godina, isporodi* deveterogodan. — *Samo u Belinu rječniku (deveteroletni novennis' 85^a).*

DEVETERONAESTERO, *vidi* devetnaestero.

DEVETERONUGLO, *n. vidi* deveterokučje.

DEVETEROSTRUK i deveterostruk, *adj. devet puta onoliki. — Dolazi od xviii vijeka.* Deveterostrukim načinom može čovik za tude zlo djelo biti kriv. I. Grličić, put. 228. Tako mi knumsta što mi je deveterostruko (deveterostruko. Dubrov. 1868. 136) s tvojom kućom. S. Lubiša, prip. 99. — *adv. deveterostruko ili deveterostruko:* Da nijesam s banom Miloševićem deveterostruko knumovao, bih mi mladu snahu ugrabio. P. Petrović, gor. vijen. 50.

DEVĒTÍ, *adj. nonus, koji po mjestu ili po vremenu dolazi nakon osam. — Drugo e stoji nj. negdašnjega e. — Postaje suškosm tv. od osnovne devje. — Riječ je praslavenska, isporodi ne samo stslav. devetyj, rus. девятый, češ. devátý, pol. dziewiąty, nego i lit. devintas (radi sušiksa i grč. ἑπτάς, got. niundan). — Osnova devje postaje od indoer. osnovne navan (nejasna korijena), devet, isporodi snskr. i starobaktr. navan, grč. ἑπτά, lat. novem, got. nimum. u slavenskijem je jezicima (kao i u litaskom devyni. ali opet staropras. nevints, deveti) preo u zamijenjeno glasom d, i to možebiti po analogiji prvoga slova kod braja deset koji za ovijem dolazi; krajnje an postalo je e. — Između rječnika dolazi u Mikašinu, Belinu (novenarius' 515^a), Jambrešićevu, Stalićevu, Vukovu, Daničićevu (devetyj). a) sa značenjem kazanjem sprjeda. aa) kao atribut uz ime koje može i izostati. U davadeseti i deveti dn. Mon. serb. 2. (1183). O šestom času dne time se učinise vrlju sve zenje deri do devetoga časa. i o devetom času dne uzazva Jezus glasom veličijem. N. Rašina 91^a. mat. 27, 15—16. Odránala, osam izemila, kad je stala devetog ženiti, a on majku u goru opravla. Nar. pjes. vuk. 1, 124. Osam paša biše*

i ubiše, devetoga biti započeoše. 2, 297. — *bb*) *u srednjem radu bez supstantiva stoji u acc. snuj. kao adverb kod razdjeljivanja govora.* Deveto se nareduje da ... A. Gućetić, roz. mar. 37. Najprvo, u spomenute Isusovo hoće živiti, ... deveto, hranba proti djavlu hoće ti biti. F. Glavinčić, exit. 163^a. — *cc*) *u časnom radu bez supstantiva. aa)* deveta, nona (hora canonica), peti dio molitvu što su dužni svećenici čitati svaki dan, tako se zove, jer spada nu deveti dnevni sahat (po starinskom dijeljenju po kojem je bilo 12 sahatu u danu a 12 u noći). Deveta, ura od oficija, nona hora canonica, nona. J. Mikala, rječ. 63^a. Koliko je diti oli ti vrijeme ovoga svetoga oficija? Sedam: 1 jutrenja, 2. prva, 3. treća, 4. šesta, 5. deveta, 6. večernja, 7. završnica oli ti kumpilita. Ant. Kadić 39. — *bbb*) *instr. sing. devetóm, nono, deveti put. u Stalićevu rječniku. — b*) *bez obzira na red, jedan u devet, a osobito kad je što dijeljeno u devetoro. aa)* kao atribut uz dio. Agama su agalije bili, na deveti i na peti dio. Osvetu. 3, 25. *bb*) *bez supstantiva, n. devěto, deveti dio, devetina. Deveto nona pars, Mon. ragus. 1, 311 (xiv vijek). — osobito deveti dio dohotka što se plaća kao danak, porez. isporodi* devětak. *u Vukovu rječniku. — c*) *posto devet može značiti porezi broj (vidi devet pod d, a), deveti znači onoga koji dolazi nakon rečena broja, ili upre jednoga u rečen broju. U kačen ti ne bih) dala mi devote kućke slipe. V. Došen 1679. Devete počke žarilo. Nar. posl. vuk. 58. Kao da mu deveti mljin psima mele. (Kad se ko ponosi i gradli bogati. 130. Nije tu sreće, dok iza devetoga (brata) desetom ne ostane. 219. To mi je deveta brigga. (Ne marim za to mualo) 319. Deveti u plugu plane superflus. Vuk, rječ. 115^a. d) novenarius, što pripada braju devet, isporodi* devetan, deveter. — *samo u Belinu rječniku.*

DEVĒTICA, *f. numerus novenarius, uopće nešto što se dijeli u devet dijela. — isporodi* devetnica. — *Akc. je u gen. pl.: devětica. — Postaje od osnovne devet suškosm tv. — Dolazi od xviii vijeka, samo u Bjelostjenčevu, Stalićevu, Vukovu rječniku. a)* sa značenjem sprjeda kazanijem, uopće, u Bjelostjenčevu rječniku (enuns^a) i u Stalićevu (novem s dodatkom da je izeto iz ruskoga rječnika). — *b*) karta kod igre na kojoj je devet znakora. u Vukovu rječniku. *c)* krestina od deset snopova. u Vukovu rječniku. — *isporodi* devětak pod b).

1. DEVĒTINA, *f. nona pars, numerus novenarius. — isporodi* devetina. — *Akc. je u gen. pl. devětinā. — Postaje od osnovne devet suškosm ma. — Riječ je praslavenska, kao i devetina koje vidi. — Između rječnika dolazi u Stalićevu (devetina, vidi devetnica; devetina ljudi novem homines) i u Vukovu (nona pars).*

a. *kad se što dijeli u devetoro, jedan dio, deveti dio. — isporodi* deveti pod b). 1. jedna devetina, an nono. M. Zoričić, aritm. 39.

b. *devet glava, komada, najpobitnije o čeladi.* Al' su u grad devet bratah, devetina sestru majku. Nar. pjes. vuk. 1, 154. Ja ulazih crna Arapina ... ja trojicu, mene devetina, 2, 376. Krenu lih devetina. S. Lubiša, prip. 192.

c. *u jednoj knizi pisanju crkvenijem jezikom xv vijeka daju (koje čiti pod 2. a) što se daju deveti dan poslje čije svrte. Trtinju i devetinu i četrdesetinu tvoreta unbršim. Starine 10, 36.*

2. DEVĒTINA, *f. plunna u Bosni. F. Jukić zemlj. 46. 70. Glasu. 22, 53.*

DEVETINADESTI, *vidi* devetnaesti.

DEVETINE, Devetina, *f. pl. selo u Bosni blizu Osove u bašničkom okrugu.* Schem. bosn. 1861. 59.

DEVETINA, *f. vidi devetina, od kojega je jamučno i postalo tijekom što se u počelo izgovarati kao ņ. — Dolazi od prošloga vijeka u nije u nijednom rječniku. a) devet dana, vidi devetnaica na jednom mjestu xviii vijeka. Čini devetina, to jes posvoti s osobitim molbom devet dana. L. Radić 92. — b) u naše vrijeme sa značenjem: devet ljudi, devetnica. Kad jednu devetina radnika okolo bakrača, nema kašika. Nar. prip. vrč. 151. Lasno je odevena čovjeka svučii, ali gologa ne mogu ni devetina (vidi devet pod d, a)). V. Vrčević, niz. 262.*

DEVETINI, *adj. novenarius, u kojega ima devet dijela ili devet stvari uopće. — isporodi devetan, deveter. — u Stuličevu rječniku.*

DEVETIRKO, *m u zagonici devet-tanko. Mirko devetirko devet pluga pluži; sam se bog čudi, kako Mirko devetirko devet pluga pluži. (odgonetaj) kječestalica, sojka.* Nar. zag. nov. 104.

DEVETITI SE, *děvčím se, impf. mirari, čuditi se. — Akc. kakav je u praes. takav je i u impf.; u ostalijem je oblicima onakav kakav je u inf. ostin uor. 2 i 3 sing.: dčvčítí se. — Postaje sufixsom i od osnove ili kardín. broju devet (koje vidi pod d, a)) ili rednoga deveti (koje vidi pod c)). — U naše vrijeme u Lici Ma i ja sam se devetio, šta taj i taj čovjek uradi ili učini. J. Bogdanović.*

DEVETKA, *f. nona, numerus novenarius. — Postaje od osnove devet sufixsom žka. — Dolazi xviii vijeka.*

a. nona (hora canonica), vidi deveta kod deveti. a) cc) aua).

b. molitva što se čiti devet puta. Pak devet puta: 'svet, svet, svet, svet' i ostala, a devet puta: 'slava otcu' i tako se tri devetke svrše nadomećući jedan otcenáš i jednu zdravu mariju. A. Kanižlić, bogojubn. 185.

DEVETNAESTE, vidi devetnaest.

DEVETNAESTI, vidi devetnaesti

DEVETNAESNI, vidi devetnaesti.

DEVETNAEST, undeviginti, deset i devet, devet na deset. — Stariji je oblik devetna na desete, vidi kod deset, d, a), ali mu cijelomu nema potvrde. u svijezi je primjerima riječi desete veće ili manje okriena. — Kojega je ruda i kako stoji uza ņ ime, vidi kod devet, a) kod desete ispada drugo e: devetnaeste, xvi i xviii vijeka i u Vrućičevu rječniku. Na devetnaeste kapituli. Korizim. 101a. A jesu pate devetnaeste. B. Kašić, rit. 4a. — b) kod desete ispada d i drugo e: devetnaeste, xviii vijeka, samo u Mikaljinu rječniku. — c) kod deseto ispada d i drugo i krajnje e: devetnaest, najobičnije u naše vrijeme. krajnje t može otpasti (obično kod Dubrovčana), dolazi od xvi vijeka a između rječnika u Mikaljinu (devetnaest puta, devetnaest krat 63a), u Belinu (devetnaes. 254b), u Stuličevu (devetnaest), u Vukovu (devetnaest). Devetnaes tisuća. A. Gučićić, roz. jez. 51. Na devetnaest paka travna. 1. A. Nonadić, samb. 10. Devetnaest godina. A. Kanižlić, kam. 123. Vrgao se u devetnaest (Reče se onome koji se ukloči u novijem haljinama, u Risnu). Nar. posl. vuk 39. d) kao kod c), ali je među a i o umetnulo j: devetnajest, u Bjelostjenčevu rječniku. e) kao kod d), ali o iza j ispada: devetnajst, u Bjelostjenčevu i Štambrešičevu rječniku. — f) kao kod c), ali je av sačeto

u e: devetnčst, i krajnje t može otpasti. od xviii vijeka i u naše vrijeme u Dubrovniku i u drugijem južnijem krajevima, između rječnika u Stuličevu. Devetnes cesarskih a sedamdeset i pet krajevskihj kćeri. I. Đorđić, ben. 54.

DEVETNAESTE, vidi devetnaest.

DEVETNAESTER i devetnaester, *adj. undeviginti, devetnaest. za potańe značenje, i upotreblavańe vidi deseter i deveter. — Postaje od devetnaest dodavańem sufixsa or ili or. a) samo drugi broj dobiva nastavak: devetnaester ili devetnaester, u Vukovu rječniku gdje ima samo n. devetnaester i devetnaester. — b) samo prvi broj dobiva nastavak. potvrđeno je n. devetnčnčst, vidi kod devetnaester. — c) obadva broja dobiraju nastavak. potvrđeno je n. devetnčnčst i devetnčnčst i devetnčnčst, vidi kod devetnaester.*

DEVETNAESTERO, *n. undeviginti, devetnaest. vidi devetnaester. — kad se upotreblava, vidi kod desetero i devetero. — govori se i devetnaester (obadva oblika dolaze u Vukovu rječniku), i devetnčnčst (u Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori), i devetnčnčst (u Lici: Imam devetnčnčst goveda. J. Bogdanović) i devetnčnčst (u Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori).*

DEVETNAESTI, *adj. undevicesimus, koji po vremenu ili po mjestu dolazi iza osamnaestoga. — S orijem oblikom postaje od devetnaest sufixsom složene deklinacije; ali može imati i drugih oblika. a) samo prvi broj dobiva nastavak složene deklinacije: deveti na desete. xv vijeka. Deveto na desete lito Mon. serb. 291. (1419). — b) i prvi i drugi broj dobivaju nastavak složene deklinacije: devetinadeseti. xvi vijeka kod pisca čakarca Glava deveta na desta. Nauk brn. 22a. — c) samo drugi broj dobiva nastavak složene deklinacije: aa) devetnaesti. xvii vijeka. Ki odgo(va)ra devetnadestomu zlatomu broju. M. Alberti xviii. — bb) devetnaesti. od xviii vijeka. u Belinu 254b, Stuličevu, Vukovu rječniku. — cc) devetnčstí. od xviii vijeka i u Stuličevu rječniku. Pjevanje devetnesto. P. Kanavelić, iv. 483. U poglavju devetnestomu. D. Bašić 25a. — d) drugi broj pred nastacem složene deklinacije ima nastavak en. pošto b ne ostacju traga, t među s i r ispada: devetnaesni. dolazi kod jednoga pisca xviii vijeka koji je uzdržao t u pismu. Od kruga devetnaestnoga zlatnoga broja. B. Kašić, rit. 3a. — e) samo drugi broj dobiva nastavak složene deklinacije, ali kod proga ima nastavak o kao što biva kod složenijeh imena: devetonajesti, u jednoga pisca xviii vijeka. U broju devetonajestomu. I. Ančić, vrat. 152.*

DEVETNAESTOGODAC, devetnaestogoca, *m. vidi devetnaestogodnik.*

DEVETNAESTOGODAN, devetnaestogodna, *adj. kojemu je devetnaest godina. — u Stuličevu rječniku (devetnestogodan) u kojem ima i devetnaestogodištan (devetnestogodištan) i devetnaestoljetan (devetnestoljetan) s istijem značenjem. — see troje ne susma pouzdano.*

DEVETNAESTOGODIŠNICA, vidi devetnaestogodnica.

DEVETNAESTOGODIŠNIK, *m. vidi devetnaestogodnik.*

DEVETNAESTOGODIŠTAN, devetnaestogodišna, *adj. vidi devetnaestogodan.*

DEVETNAESTOGODNICA, *f. žensko čfelade kojemu je devetnaest godina. — u Stuličevu*

rječniku (devetnestogodnica) u kojem ima i devetnaestogodišnica (devetnestogodišnica) i devetnaestojetnica (devetnestojetnica) s istim značenjem. — *see troje ne sasma pouzdano.*

DEVETNAESTOGODNIK, *m.* muško čefale kojemu je devetnaest godina. — u *Stuličevu rječniku* (devetnestogodnik) u kojem ima i devetnaestogodac (devetnestogodac) i devetnaestogodišnik (devetnestogodišnik) i devetnaestojetnik (devetnestojetnik) s istim značenjem. — *see četvero ne sasma pouzdano.*

DEVETNAESTOJETAN, devetnaestojetna, *adj.* vidi devetnaestogodan.

DEVETNAESTOJETNICA, vidi devetnaestogodnica.

DEVETNAESTOJETNĀK, vidi devetnaestogodnik.

DEVETNAESTOR, vidi devetnaester.

DEVETNAESTORO, vidi devetnaestero.

DEVETNAJEST, vidi devetnaest.

DEVETNAJST, vidi devetnaest.

DEVETNĀEST, vidi devetnaest.

DEVETNĀESTĪ, vidi devetnaesti.

DEVĒTNICA, *f.* numerus novenarius, novem dies, preces novendiales. — *Akc. je u gen. pl. devētnica. — Postaje od osnove devetu adj. devetan sufixkom ic. a) numerus novenarius, uopće ono u čem nešto dolazi po devet puta. u Belinu (enmas' 515a), u Bjelostjencevu (kod devetica), u Stuličevu rječniku ('novem'). isporedi devetica. — b) devet dana. samo u Stuličevu rječniku. — c) molitve koje se čite svaki dan za devet dana. kod dva pisca xviii vijeka. Sveta novena, to jest devetnica. J. Banovac, privs. ob. 96. Početak bogoljubne devetnice saverijanske. A. Kanižlić, fran. 95. Devet kora ili ti redova andeoskih, na kojih se spomenutje ova devetnica čini. 104.*

DEVĒTŌ, vidi deveti pod b) bb).

DEVĒTŌDAŅĪ, vidi deveterodnevān. — u *Stuličevu rječniku.*

DEVĒTŌGODAC, devetŌgoca, *m.* vidi deveterogodac. — u *Stuličevu rječniku.*

DEVĒTŌGODAN, devetŌgodna, *adj.* vidi deveterogodan. — u *Stuličevu rječniku.*

DEVĒTŌLEČĒ, *n.* novennium, *devet ŀeta, godina. — u Stuličevu rječniku* (devetoŀetje).

DEVĒTŌLETAN, devetŀetna, *adj.* novennis, kojemu je devet ŀeta, godina. isporedi deveteroŀetan. — u *Belinu rječniku* (devetoŀjetni, griješkom 'novennium'. 85a).

DEVĒTOMJESEČAN, devetomjesečna, *adj.* kojemu je devet mjeseca. — u *Stuličevu rječniku. — ne sasma pouzdano.*

DEVĒTOMJESEČNICA, *f.* žensko dijete kojemu je devet mjeseca. — u *Stuličevu rječniku. — nepouzđano.*

DEVĒTOMJESEČNIK, *m.* muško dijete kojemu je devet mjeseca. — u *Stuličevu rječniku. — nepouzđano.*

DEVĒTONAJESTI, vidi devetnaesti.

DEVĒTONŌG, *adj.* novem pedes habens, u kojega je devet nogu. — u *Stuličevu rječniku* gdje ima i devetonožan s istim značenjem.

DEVĒTONŌŽAN, devetŀonožna, *adj.* vidi devetonog.

1. DĒVĒTOR, vidi deveter.

2. DEVĒTOR, *m.* mjesto pod Ćivama u Srbiji u okrugu crnorječkom. Sr. nov. 1872 310.

DEVĒTORICA, vidi deveterica.

DĒVĒTORŌ, vidi devetero.

DEVĒTORŌNAEST, vidi devetnaestero.

DEVĒTORŌNAESTERO, vidi devetnaestero.

DEVĒTORŌSTRUK, vidi deveterostruk.

DEVĒTŌŽĀCAN, devetoŀična, *adj.* na kojem ima devet žica. — u *Stuličevu rječniku.*

DEVĒTSĀT, vidi devet pod e, b) bb).

DEVĒTSŌTŌTĪ, *adj.* noventesimus, koji je uzjadri (vremenom ili mjestom) kod deset stotina. — radi postotna vidi stoti. — u *Stuličevu rječniku.*

DEVĒBAGŀDAN, vidi kod Devebagrdan.

DĒVIČ, *m.* manastir negdje u Srbiji (može biti da je sada i pust): U Drenici bijela Devica. Vuk, rječ. 115a.

1. DĒVIČ, *m.* mlada deva u jednoga pisca xviii vijeka i u *Stuličevu rječniku. — isporedi* devak i devčić. Deva ženskih z devčićim malim trideset. And. Kačić, kor. 34.

2. DĒVIČ, *m.* prezime u naše vrijeme. D. Avramović 268. Sem. karlov. 1883. 71.

DĒVĪNSKĪ, *adj.* camelinus, što pripada devama. — isporedi devski. — Postaje od osnove *adj.* devin sufixkom ęskŕ. — U jednoga pisca xviii vijeka. Ona sakrivši krive bogove pod pokrovec devinske. E. Pavić, ogl. 70.

DEV-KAZAN, *m.* jezero u Srbiji u okrugu niškom. Dev-kazan, veliko jezero nad selom Vučjem. M. Đ. Miličević, kraj. srb. 10.

DĒVLET, *m.* vlada (osobito turska), (turski) carski dvor, arap. dauletun, danle, tur. devlet, moć, vlada. — Dolazi u naše vrijeme a nije u nijednom rječniku. Ova kosa u devletu rasla. Nar. pjes. petr. 1, 327. Koji je najpoznatiji devlet (država) od svijua u Europi? V. Bogišić, zbor. 645. Za nagradu u devletu sjajnom Ćim dā kavu. Osvetn. 3, 14.

DEVŌCIJŌN, *m. i f.* pietas, religio, pobožnost, bogoljubnost (prema bogu i prema svetima), pa i zarjet, molitre, tađ. devozicne. — isporedi devocijion. — Neki pišu i devotion po latinskoj i starijoj talijanskoj ortografiji. — Dolazi od xv vijeka.

a. devocijion, devocijŀn, *m.* Spomenusmo se devocijiona našega ki smo imili vada istomu svetomu Mikuli. Mon. eroat. 95. (1464). Imiše va veliku devocijionu slavnu devu Mariju. Mirakuli. 96. Govoreći oenaš z devocijionom. Korizm. 41b. S devocijionom i s reverencijion. B. Kašić, nač. 6. Sva mišta sveta velikim pohodivši devocijionom ('devotiomom'). F. Glavinic, cvit. 248a. Stajuć devocijione od muke Isusove. I. Ančić, svit. 12. I za svoj divocijion odredi poći prisvetomu grobu. P. Posilović, cvjet. 47. S devocijionom da je uzdržite. J. Banovac, pred. 117. Mi mladi surzli ledeni i studeni stojimo brez svake ljubavi i devocijiona. F. Lastrić, ned. 263. S gorućim devocijionom ('devotiomom') bogu se u njegovj s. erkvi poklonivši. Đ. Rapić 103.

b. devocijŀn, devocijŀni, *f.* Ki ove sfiće z devocijionu u rukah nositi želi. Bernardin (1586). 87a. Vitez ki imiše veliku devocijion k jednomu molstru. Mirakuli. 44. Za veliku devocijion koju imahu. N. Rašina 141a. act. ap. 5, 14. Klice s velikom devocijionu. Zborn. 47a. Da pristupimo s najvećom devocijioni. B. Kašić, zrc. 150. Pod tvojjem imenom i ovo će libarce veću devocijion ('devotŀon') steći. V. Andrijašević, dev. iv. Potribnita devocijion. P. Posilović, nasl. 93b. Ova

devocijon pram divici Mariji. J. Banovae, pred. 115.

DEVOCIJŪN, *m. i f. vidi devocijon*. — *Dolazi od xvi vijeka*.

a. devocijun, devocijuna, *m.* Z devocijunom. Zborn. 60^b. Da se prime ovi s sakramenat s čistoćom, devocijunom i pripravom što se veće može. L. Terzić 9.

b. devocijun, devocijuni, *f.* S velikom devocijunju. Zborn. 102^a. Koja (*ruka*) jest u nas s devocijunju postavljena. Ivan trog. 16^a. Ine devocijuni (devotijuni?). P. Radlović, ist. 183. Kim je jenal osobitu devocijunu to jest poklon. nač. 338.

DĚVŮT, *adj.* pius, religiosus, pobožan, bogoban (*prema bogu i svetima*), *govori se o čeladetu i o stvari, o djelu koje se od pobožnosti i s pobožnošću čini*, tal. devoto. — *ispoređi devotan, divot*. — *Komp. devotiji, vidi*: Ne može veće, lipše, devotije i uznemožije molitve dati. I. Ančić, svit. 47. Nego će devotiji veće slave primiti. vrat. 151. — *Dolazi od xvi vijeka*.

a. *adj. a) sa značenjem srijeda kazanijski*. Po devotu prijaču posvetišća. Naručn. 78^a. Grođie govoriči svoje devote molitve bogu. Mirakuli. 143. Devoti krstjanine. Korizm. 5^a. Svi krstjane, bogojubni ter devoti, pogrdite vaša fila. P. Hektorović (?) 171. Kad bi pospiješni i devoti na molitvu bili. B. Gradić, djev. 151. S nikojimi drugimi stvari devotimi. B. Kašić, nač. 3. Toliko vajja nisa devota koliko smrt Isusova. I. Ančić, svit. 14. Budi devot vazda slušati svetu misu. 22. Devot budi na svako dobro dilo. 33. Imaju vazda govoriti oče naš, i zdravu mariju i ostale devote molitve. P. Posilović, nasl. 86. Način pričevot priporučiti se trima božanstvenim kipom. P. Posilović, nasl. 94^a. I da će joj se sva devota Dahnacija razasuti. J. Banovae, prip. 133. Devotim promišljanem gledam devote kraje. F. Lastrić, test. 62^a. Budući unro jedan mladić novic reda kapucinskoga, vele dobar i devot. ned. 410. Ko je devot neka Boga moli. Nar. pjes. bog. 261. Sve se kaže ko da je devota, al' u miru ne pusti sirota. M. A. Rejković, sat. D-1^b. Ženske glave navlastito imadu biti veoma sklonite, devote i poštene. M. Dobretić 63. O koliko će žalosno molgi nevinim muzevi jaukati, kada svoje devote i boga bojeće žene u hroju od blaženih ostave? D. Rapić S. — *b) o onom koji osobito časti, moli jednoga sreća a) s gnetivom, ili s posesivnijem adjektivom*. Jedna žena vele devota deve Marije. Mirakuli. 32. Molim vas dakle majko pridobrosvita da mene primite u broj ostaliye vašije devotije. P. Posilović, nasl. 82^b. — *i s prijedlogom od*: Koji su devoti od njegove prisvete majke. I. Držić 91. — *bb) s dativom*. Fratar niki svetog Ursula kruto devot buduci. F. Glavinčić, cvit. 317^a. Zazvaše u pomoć s. Jozipa, komu bihu devoti. J. Banovae, prip. 115. — *cc) s akuzativom uz prijedlog u*. Opatica vele devota v slavnu devu Mariju. Mirakuli. 41. Prid tobom svetijom N. (u koga si devot). I. Akvilini 323 — *c) o sreća kojega ko osobito časti (vidi kod bb)*. Moju devotu devu Mariju neću zatapati. Mirakuli. 11. Svih svetih navlastito mojih devotih. P. Radlović, nač. 367. I ako svetoga koga hoćeš za tvoga zavjтника aliti devota. P. Posilović, nasl. 53^a. Prid svim devotim svojim devotim odvinitiči. L. Terzić 40.

b. *adv.* devotno, Devoto molite. M. Marulić 183. Neje oficij govorashe devoto. Mirakuli. 96. Ter devoto skazan novu poslušajte svud sad ovu čič Lovrimca prisvetoja. P. Hektorović (?) 117. Da budem devoto razumjat. B. Gradić, duh. E3. Kako se može devoto pomisliti. B. Kašić, nač. 11.

Boječ se devoto boga. I. Ančić, svit. 68. Aleluja' zlamunje kao izluditi devoto i sveto od radosti. F. Lastrić, test. 179^b. Jesmo svi umijeno i devoto pozvati, da očima vidimo. D. Rapić 216.

DĚVŮTAN, *devotna, adj. vidi devot*. — *Postaje od devot sufixsom nrv.* — *Potvrđen je samo adv. devotno u jednoga pisca xvi vijeka*. Devotno ga ima prositi. Korizm. 83^a.

DEVOTIN, *m. opustošeno selo u Srbiji u okrugu vranjskom*. Ispod toga brda (*Plačevice*) bilo je arnautsko selo Devotin koje je ostalo pusto. M. D. Miličević, kraj. srb. 276.

DEVOTINSKI, *adj. što pripada Devotinu*. Vranjska reka ima dva izvora: jedan je devotinski potok. M. D. Miličević, kraj. srb. 279.

DĚVŮTSTVO, *n. vidi devocijon*. — *Postaje od devot sufixsom stvto*. — *Dolazi na jednom mjestu xvi vijeka*. Ne zabi devotstva svetoga Jerolima. Transit. 262.

DEVRŔA, *m. prezime u naše vrijeme*. Šem. karlov. 1883. 71.

DĚVSKŔI, *adj. camelinus, što pripada devama*. — *ispoređi devinski*. — *Postaje od osnove imena deva sufixsom isks.* — *Dolazi od xviii vijeka u između rječnika u Belnu 161^b i u Studičevu*. Kozja i devska (*brada*). J. Kavašim 410^a. Odića bijashe od dlake devske to jest kostretna odića. I. Velikanović, uput. 1, 31-1.

DEVŪRDA, *f. augm. DĚVA*. u Lici. V. Arsenijević.

DĚZBARAK, *dĚzbārka, m. eductio copiarum e navibus, iskraće vojske s brodoza na kraj, tal. mlet. desbarco*. — *Dolazi xviii vijeka u narodnoj pjesmi iz Boke kotorske*. U to doba Maltezci junaci na Savinu dezbarak činiše. Nar. pjes. bog. 179.

DĚZDEN, *m. fastidium, preziraše, nemareše, tal. disdegno*. — *Dolazi jedan put xvi vijeka*. Tko ih (*rijeci*) prima u dezden, od potrebe je da mu bude rečeno jošte veće krat. Zborn. 11^a.

DEZDĚŔAVATI, *dezdeňavati, impf. indignari, irasci, lutiti se, tal. disdegnare, prezirati*. — *Načineno je kao imperfektivni glagol sufixsom (va od nepotvrđenoga perfektivnoga dezdeňati*. — *Dolazi jedan put xvi vijeka*. Tadađ remeta poče dezdeňavati videći onogaj koji bjese učinio tolikoj zla, (*da*) bi penesen u raj za tolikoj malo dobro što bjese učinio. Zborn. 9^a.

DĚZERAT, *dĚzĕrat, adj. desertus, pust, tal. deserto*. — *Kao atribut uz ime mjesto dolazi u pisca dubrovčanina xvi vijeka, i u naše vrijeme u Dubrovniku*. Hođahu u jedno mjesto dezerto. N. Rašina 145^b. luc. 4, 42.

DEZERĔDĔTATI, *dezereditati, pf. exheredare, lišiti koga baštine, ne ostariti mu ono što bi ga išlo po zakonu, tal. disereditare*. — *Dolazi jedan put xvi vijeka*. Dat' ga (*sina*) ča iz kuće i dezereditat' (*griješkom .desereditat'*). N. Najesković 1, 283.

DĚZĔRTA, *f. meretrix, kurva, ali kao maie nepristajna, tal. deserta, puštenica*. — *Dolazi kod pisca dubrovčanina xvi vijeka, a čuje se u Dubrovniku i u naše vrijeme*. Kurvine dezerte (*griješkom .deserte'*) putane smrdeće! N. Najesković 1, 290. Neg stara vjĕstica, dezerta (*.deserta'*) otrena, moja je vrsnica 1, 293.

DEZĔRTATI, *dezĕrtati, pf. dolere, funditus evertere, porušiti, uništiti, tal. desortare*. — *Dolazi jedan put xvi vijeka*. Rečo, kako otiti on neće nigda, dokle grad ne bude dezertati. Zborn. 76^a

DEŽMA, *f.* decumae, *desítak, desetka, lat.* decima, *isporedi mađ. dézsma.* — Samo u Mikaljinu rječniku. — *isporedi* dežma.

DEŽMATI, *impf. desetkovati.* — Postaje od osnove imena dežma. — Samo u Mikaljinu rječniku. — *isporedi* dežmati.

DEŽŪN, Dežuna, *m. ime muško alegoričko, izmišljeno po tal. digiuno, mlet. dezun, post. — Dolazi u jednoga pisca xv vijeka.* Trbuška vitez porazi fra Dezun. M. Marulić 254. Dezunua maskoči sladolik Katunar. 254.

DEZVIJATI, dezvijati, *pf. transversum agere, corrumpere, (u moralnom smislu) zavesti s pravaoga puta, pokvariti, tal. disviare.* — Dolazi samo part. *pruet. pass. dezvijati u jednoga pisca dubrovčanina xvi vijeka.* Ter kako dezvijati (grješkom, desvijati) da od nie ne umije. N. Nalešković 1. 279. Sin nam je dezvijati (desvijati) i k vragu pošao. 1. 282.

DEŽAN, *m. selo u Banatu, u vršačkom protopresbiteratu.* Šem. prav. 1878. 48.

DEŽANOVAC, Dežanovca, *m. selo u Slavoniji, u podžupaniji pakračkoj.* Pregled. 97.

DEŽELA, *f. vidi* dežela. — Dolazi od xv do xviii vijeka, ali su svi primjeri (osim zadnjega, Vitezovića) uzeti iz knjiga pisanih glagolskim slovicama, s čega se ne može znati, treba li čitati dežela ili deželja. Do dežele kraške. Mon. croat. 155. (1493). Stvoreni biše razvodni po svojoj deželji. 3. (1275, ali je prijepis god. 1546). Onim deželjam, kao jesu ob onu stran, prodičkovati. Anton Dalm., nov. tešt. 2. 58. paul. 2cor. 10. 16. Ona jest slišala od drugih govoreći, da jedan človek imenom Isus hodi po Ijudejski deželji. Postila. K4. Počela se je seliti kraška dežela. P. Vitezović, kron. 50.

DEŽELA, *f. regio, zemlja, krajina.* — *isporedi* dežela. — Miklošić (vergl. gram. 2, 108) misli da je *prvo* e mjesto r; *po čem* bi postalo sufiksom *ela* od korijena drž (čovjek država). — Dolazi xv (a može biti i od prije, vidi dežela) i xviii vijeka kod čakavaca. U ovih zagorskih deželjah držali su i nesredan i naporit red. P. Zoranić 19a. Tako mnoge župe, države i dežele prošad. 65a. Što morskadežela ribnim rodom plodi. I. T. Mrnavić, ist. 181. — *gdjekad* je skrućeno kao *suprotno gradu, varoši, kao selo, baština* (*isporedi* nem. land). Ne smiju vlasteli u svojoj deželji. D. Baraković, vil. 75.

DEŽELANIN, *m. incola, paganus, čovjek iz neke dežele, mještanin, zemljak, a kao da znači i seljak (suprotno gospodinu i rustelcinu), vidi* dežela kod najzadnjega primjera. — U množini deželjani. — Dolazi od osnove imena dežela ili dežela *sufiksom* jan(in). Vsa gospoda i deželjani. Mon. croat. 5. (1275, prijepis god. 1546). Dobrih deželjan. Anton Dalm., nov. tešt. predgov.

DEŽELSKI, *adj. provincialis, paganicus, terrestris.* — Postaje od osnove imena dežela ili dežela *sufiksom* iska. — *Svi su primjeri iz knjige pisane glagolskim slovicama (s čega svad stoji deželski) god. 1546.* a) koji pripada nekoj deželi, krajini. Vse gospode deželske. Mon. croat. 3. — b) koji pripada selu, polju, a ne gradu. Tu he beliko žlahtneih ljudi i muži deželskih. 4 — c) koji pripada zemlji, zemaljski, suprotno duhovni. Ima plnu oblast v duhovnih i v deželskih. 4.

DEŽEV, *m. ime muško ili prezime.* — Dolazi xv vijeka u latinskijem spomenicima pisano Desew. Nicolaus Desew. Starine 5, 118—120, 123.

DEŽEVA, *f. rijeka, planina i razvaline ne daleko od Noroga Pazara.* — u naše vrijeme. a) rijeka. Rat. 95. 193. — b) planina i razvaline. vidi Deževo. Kod Deževa starijih dvorova. Nar. pjes. vuk. 2, 211. Deževa, podor grada. F. Jukić, zemlj. 45. Deževa berg und ruinen bei Novi Pazar. Vuk, rječ. 115.

DEŽEVCI, Deževčaci, *m. pl. selo u Slavoniji u podžupaniji požeškoj.* Pregled. 89.

DEŽEVICE, Deževiča, *f. pl. selo u Bosni u okrugu sarajevskom.* — Dolazi od xv vijeka i u Daničeviću rječniku. Pojala iz Deževica da pojde u Podhvisoki. Spom. sr. 1, 112. (1412) Deževice. Schem. bosn. 1864. 55. Statist. 15. (gdje stoji grješkom Deževici).

DEŽEVO, *n. grad sad razoren ne daleko Noroga Pazara; razvaline se u naše vrijeme zovu Deževa, koje vidi.* — Dolazi krajem xiv vijeka ili početkom xv pisano Deževo, ali u naše vrijeme i kod Deževa i kod drugih imena iz istoga korijenu stoji svagdu e mj. č. Vb msto glagoljemoje Deževo vb oblasti župj pažeškje. Danilo 25. Vb msté rekóméns Déževé. 27.

DEŽMA, *f. decumae, desítak, desetina, lat. decima, isporedi mađ. dézsma.* — Dolazi u Bjelostjenčevu i u Jambrešičevu rječniku. — *isporedi* dežma.

DEŽMATI, *impf. desetkovati.* — Postaje od dežma. — *isporedi* dežmati. — U Bjelostjenčevu i u Jambrešičevu rječniku. — Dolazi i u naše vrijeme (u Moslavini) i znači: *plaćati desetinu od vina.* F. Hefele.

DEŽMEKAST, *adj. babbitu corporis brevis et obesus, (o čeludetu) pomizak a krut, zčepast, tur. düzme, zgrađen, pretvoren.* — Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Čovek na oči trom, dežmekast i gđkav. M. D. Miličević, zim. već. 21.

DGE, vidi gđe.

DGŪŃA, *f. vidi* duña.

DGŪŃEV, *adj. mali cydonii, što pripada dguñi, duñi, što se od nie pravi.* — U jednoga pisca xviii vijeka. Uspji onoga dguñevog inusta. Orfelin, podr. 366.

DI, *interj. kao* 2. de pod b. u jednoj narodnoj pjesmi našega vremena. Stade jejen kajno kamen stanae; a veli mu nagorkinja vila: Di! jelene, ti se skamenio! zar si se ti brže umorio? Nar pjes. petr. 3, 394.

DÍBA, *f. vestis attalica, skupa svilena tkanina u koju je zlato utkano, brokat, pers. tur. diba.* — *isporedi* diba. — Dolazi od xviii vijeka u između rječnika u Vukovu (gdje stoji vidi diba, ali ore riječi nema). Solomun običen zlatovtkaneh, dibou, skerletom. M. Radnić 80b. Svile, dibe i sa zlatom miješane odjeće. 287b. Po jeleku terli diba do ženje, a po dibi soj-smrali tkanica. Nar. pjes. vuk. 1, 359. Često sam joj slao armagane, dvije dibe, četiri ka-tife. 1, 446. Udri na se diba i kadivu. 2, 172. 262.

1. DIBAN, *dibna, adj. dubius, incertus, koji se diba (u prenesenom smislu), neodlučan.* — Postaje od osnove dib glagola dibati se *sufiksom* nja. — Dolazi jedan put xviii vijeka. Moj župe dibna puka odna nesklad opruži se. I. Zanotti, en. 7.

2. DIBAN, *m. nešto sto Turkiné nose na glavi, ostalo ni nije poznato.* — *isporedi* diba. — Dolazi jedan put u narodnoj pjesmi našega vremena. Te joj snima derdan od bisera, . . . još sa glave dibau i istifan. Pjev. crn. 96a.

DIBAŃE, n. titubatio, vacillatio, *djelo kojim se diba; verbalni substantiv od glagola dibati. postaje od osnovne part. praet. pass. suškosom je (ije).* — Dolazi u *Mikašinu* (dibanje) i u *Stulićevu rječniku*.

DIBATI, dibam, *impf. vacillare, titubare, kollebat se, nihati se.* — i *stoji mj. neglašnega y.* — *Riječ je praslavenska, isporodi stvor. dybati, 'clam ire', rus. дыбать (ходить безъ угла, матасца. Дал), polj. dybać, 'furtim ire, insidiari'; najstarije bi značenje moglo biti: micati se polagano, nije poznat korijen, može biti da postaje od indoevropskoga du, ići.*

a. *aktivno. dolazi u naše vrijeme u narodnoj pjesmi ugarskih čakaraca.* Da mi moj tužni želudac jur od glada diba. Jačke. 268.

b. *sa se: dibati se ima isto značenje kao i aktivno dibati. u Mikašinu i u Stulićevu rječniku.*

DIBIĆ, m. prezime u naše vrijeme. Da upravlja moj Dibić bane. Pjev. crn. 83a.

DIBIŃA, f. *vidi dubina.* — U naše vrijeme kod ugarskih čakaraca. Iz dibine srca. Jačke. 120.

DIBLE, n. *mjesto pod livadama u Srbiji, u okrugu čuprijskom.* Sr. nov. 1873. 475.

DIBNA, f. *djevojka.* — *Samo u Stulićevu rječniku.* — isporodi divna.

DIBOČAJSKA PLANINA, f. *ime planini u Srbiji, u okrugu biogradskom.* Sr. nov. 1868. 49.

DIBOČANSKI POTOK, m. *ime vodi u Srbiji, u okrugu biogradskom.* Sr. nov. 1868. 49.

DIBOČICA, f. *neglašne ime nekog ravniči u Srbiji u okrugu niškom.* Ta ravniča koja se pruža od Leskovca uz Veternicu čak do sela Strojkovca, po pričanju nekih starih pametara zvala se u staro vreme 'Dibočica'. Za ovo ime doznali smo u selu Velikom Trnanu. Tamo se priča da se sva ravan od Strojkovca do Leskovca u staro vreme zvala 'Dibočica' zbog mnogih bara plitkih i 'dibokih' (dubokih). M. D. Milicević, kraj. srb. 112.

DIBOK, *adj. vidi dubok.* — Dolazi u naše vrijeme kod ugarskih čakaraca. 'Z dibokoga srca. Jačke. 71. Kopajte mi jamu diboku na pašuku, široku na sablu. 119. Ča dugle vse dibje u zemlju 'e zapadala. 166. Va te guste gore, diboke doline. 226.

DIBRA, f. *zemlja između Albanije i Mačedo-nije.* — isporodi 2. Dabar. — Dolazi u naše vrijeme i u *Vukovu rječniku*. Od Valoše i od Dibre dođe. Nar. pjes. vuk. 5, 80.

DIBRAN, m. *grad u Dibri.* — Dolazi u naše vrijeme. Od Tirana do Dibrana grada. Nar. pjes. vuk. 4, 77. Od Tirana i Dibrana grada. Pjev. crn. 105b.

DIBRIJA, f. *vidi Dibra.* — U naše vrijeme u narodnoj pjesmi. To je šale u Dibriju ravnu. Pjev. crn. 103b.

DIBMO, n. *polje u Dalmaciji.* — *Samo u Vukovu rječniku u kojem kod ove riječi stoji: između Spleta i Šiña lijepo polje i u nemu sedam sela jedna nurija hrišćanska i jedna kršćanska.*

DIC, u brojevanju broj deset. *vidi deka.*

DICAK, dička, m. *barbaroa vulgaris RBr., neka trava, ritina. rudi Srp. arh. za cel. lek. u, 16, 48 i vii.*

DIĆAN, dična, *adj. gloriosus, decorus, pulcher, kojemu je dika, koji je pun dike.* Postaje od *dik osnovne imena dika suškosom nar. k pred u (pa ispalo oro ili bilo zamijenjeno od a) pretvara se u ć.* — Dolazi od XVI vijeka (*vidi prvi primjer*

kod c, b), a između rječnika u Belinu ('decorus' 246a; dičan ljepotom 'formosus' 136a, *adv. dično eleganter*' 19a; 'decenter' 246a), u *Bjelostjencevu* (kajkarski dičen 'speciosus' 2. gloriosus; 3. honoratus, praeclarus' *itd.*), u *Jambriševiću* (dičen 'gloriosus'), u *Voltigijinu* ('convenevole, onorific' 'rühmlich'), u *Stulićevu* ('pulcher, venustus; gloriosus, gloria auctus; praeclarus, illustris'), u *Vukovu* ('rühmlich, schön', 'gloriosus'). — *Kompar. dičniji (u Belinu rječniku: dičniji 'magis decorus' 246a; 'formosior' 136a).*

a. gloriosus, egregius, laude dignus, *slavan (uopće je dičan nešto maše i slabije nego slavan), hvalen, častan, o čeladetu i o stvari.* Da više proslavi diča dična poroda. D. Baraković, vil. 9. Raškonom čudi svijetlu i dičnu vjerenicu izaberi. G. Palmotić 2. 219. Pogrdeno pleme dično. P. Kanavelić, iv. 463. Otačbina dična moja. I. Zanotti, en. 4. Predike složene u dični hrvatski jezik. J. Banovac, prip. 1. Sin nekoga Antipa vlastelina dična u Idnmeji. S. Rosa 35a. Nad svijem je dičan i izvišen. 55a. Sestre dične veomi u svojijem djelima. 106b. Mazat noge gostima dičnijem bila je običaj. 190a. Znadijaše ne poštenost dičnu. 182b. A s tim misle da su dični, kad su ljudma neprilični. V. Došen 153a. Što si dičan, to te ime diči. Nar. pjes. vuk. 1, 629. Što je viši grijeh, dičnije je oprostene. S. Lubiša, prip. 259.

b. decorus, *pristojan. samo o stvarima.* Nije dično ljudu ritat protiv bogu. I. Zanotti, en. 28. Dično je 'decorum est'. A. d. Bella, rječ. 246a. — *amo spuda i ovaj primjer u kom dičan isto je što priličan.* Takva (*grana*) nije za prisadbu dična. J. S. Rejković 313.

c. honorificus, *koji diči, koji čini, donosi diku, častan, a o stvari netjelesnoj.* Svaki oni koji je nad inijem postavljen prima i stječe dvije stvari: dično biće i oblas od zapovijedi. A. Kalić 389. A iz grada svijet susretava, dobitniku dičnu hvalu dava. Osvetn. 1, 53 — b) o *tjelesnoj stvari koja diči onoga što je ima pri sebi, na sebi, često za to što je lijepa, krasna, s toga je dičan u nekijem primjerima gotovo isto što lijep, krasan.* Vilo ka s' u gizah moj dičan vinača. G. Držić 397. Ere mu bijaše nčinio jednu hajnicu dičnijju. A. d. Bella, razgov. 54. Jezus među dičnijem dubja kitam pristupa na vid grada Jeruzalema. S. Rosa 130b. Imaš veoma lasno i grijehe koji idu sadruženi s dičnom hajnom i s dobrom ješom; ali sveto vauđeje ne govori da se izgubi za drugo, nego za dičnu hajnu i dobru ješu. D. Bašić 28b. U ono će vrijeme gospod nad vojskama biti slavna kruna i dičan vijenac ostatku naroda svojega. D. Daničić, isai. 28, 5.

d. gloriosus, gloriae, laudis cupidus, *koji se rado diči ili koji je pohlepan za dikom, healom.* Lakomi, dični, oholi. Anton Dalm., nov. test. 2, 113b. Začuden mladčić od take i tolike počasti a i onako dičan, mišti se da ga vuklo. Nar. prip. vuk. 2, 291.

e. *ime onoga s čega je ko dičan stoji u instr.* U blagu bogati a dični dobtrom. D. Baraković, vil. 9. Dičan bi brat bratom a sestra sestrami. 341. Ne bi turskijem sad pobojom kraj poljački dičan bio. I. Gundulić 565. Bjelolavski mjesta ne da strahu u sreću smijenstvom dičnu. P. Kanavelić, iv. 272. Ako ćeš još biti sličan, imaš čime biti dičan. V. Došen 16a.

f. *adv. dično.* Jeli se odival dično? Š. Budinić, ispr. 65. Koje dično naš svrt kite. V. Došen 243a. Ruke dično ljubim, do smrti ostajem ponizan. M. Kuhačević 47. Veoma dično kičaše svoje tilo D. Rapić 310.

DIČANICA, *f.* mjesto pod *šćivama* u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Sr. nov. 1875. 23.

DIČATI, dičam, *impf.* vidi dičiti. — *U jednoga pisca xviii vijeka na jednom mjestu.* Nije potrebno da i ja sličan s inijem zetov doglas dičam. J. Kavañin 84^b.

DIČĀNE, *n.* laudatio, gloriatio, verbalni supstantiv od glagola dičiti, *postaje* sufixom je (i)je od osnove *part. praet. passiv* dičen. — *Dolazi od xv vijeka (do početka xviii u starijem obliku dičenje) a između rječnika u Bjelostjencu* („gloriatio“), *u Jambrešićevu* („gloriatio“), *u Voltigijinu* („ode“ „lob“), *u Stalićevu* („ventosa et inanis gloriatio, ostentatio, jactantia“), *u Vukovu* („superbia, gloria“).

a. s aktivnijem značenjem, kao verbalni supstantiv od aktinoga dičiti, *hvaljenje, pohvala.* Kako Isusu dana onoga čas Židovi prikazaše i dičenja lijepa i mnoga. A. Vitaljić, ost. 66. Ne svo u slavu, ni rešenje, ni dičenja plemenita. 317.

b. s refleksivnijem značenjem, kao verbalni supst. od glagola dičiti se, *djelo kojim se ko ponosi (u dobru smislu), ponositost, ili sam sebe hvati (u zlu smislu), heastote.* Zgubi dičenje svake s tobom slave. M. Marulić 65. Tako u stvari kako u riči imamo se varovati dičenja. Nauk brn. 47^a. Svoj porod će tuj vidjeti pun dičenja, pun nresa. G. Palmotić 2, 451. Inačije nije dobro slavljene vaše i dičenje. F. Lastrić, svet. 75^a. Takovi će se mojem hvaležu i dičenju kao bezumnom posmjevati. D. Obradović, basn. 400.

DIČICA, *f.* gloriola, *dem.* dikica. vidi dikica. — *Samo u Jambrešićevu rječniku.*

DIČINA, *f.* rjeka u Srbiji. — *spominje se od xviii vijeka, a stoji i u Vukovu rječniku* (voda u nahiji rudničkoj, cf. Savinac). U selo Lozan^z pri reči Dičina. Rad. 1, 182. (1762). Dičina, posle Čemernice najveća voda u rudničkom okrugu. M. D. Miličević, srb. 308.

DIČITEL, *m.* jactator, laudator. — *Postaje od osnove glagola dičiti sufixom tel.* — *Dolazi xviii vijeka. a) onaj koji se sam diči, hvati, u Jambrešićevu rječniku* („gloriator“). — *b) onaj koji drugoga hvati, u jednoga pisca xviii vijeka.* Plinius glasoviti dičitelj Trajana cesara. D. Račić 26.

DIČITI, dičim, *impf.* honestare, laudibus ornare. — *ispoređi* dičati, dikati. — *Akc. kakav je u praes., takav je u impf.: dičāh, u aor. 2 i 3 sing.: diči, u part. praet. passiv. dičen, a u ostalijem je obličju inakav kakav je u inf.* — *Postaje od osnove dik oviena dikica sufixom i, pred kojim se k mijēna u č.* — *Dolazi od xvi vijeka (vidi prvi primjer kod 2. a, b) aai) a između rječnika u Vrančićevu* (dičiti se 118), *u Mihaćinu* (dičiti se, podnositi se inanita exultare⁶), *u Belinu* (dičiti se superbiere⁴ 411^a; magnificare se circumspicere⁶ 538^b; gloriari⁶ 351^a, 487^{ab}, 751^b; dičiti se ili riječi „de se ipso praedicare“ 428^b), *u Bjelostjencu* (dičiti gloriificare, gloriari tribuere⁶; dičiti se „gloriar“), *u Jambrešićevu* (dičiti gloriificare⁶; dičiti se „gloriar“), *u Voltigijinu* (dičiti se deliziansi, gloriarsi⁶ „sich rühmen, loben“), *u Stalićevu* (dičiti laudare, commendare, laudibus ornare⁶; dičiti se „ob rem aliquam se jactare“), *u Vukovu:* dičiti „stolz machen, ehre machen“ „gloria (nostra) est“; dičiti se kim, čim „sich rühmen (ni rechte), stolz sein“ „superbio (jure)“.

1. aktivno: dičiti koga ili što.

a. esse honoris, ornamento alicui, honestare, *biti komu ili čemu na diku, nositi mu, činiti mu diku, ne riječima, nego samom stvarju ili djelom,*

resiti. U ova vremena, moj hudi tamniče, druga sad imena naše pjesni diče. D. Račina 39^a. Bog erkvu svoju dēči, narešuje i dariva mnogim darima. S. Budnić, sum. 98. Koji rod svoj diče a no onakovi koji se rodum diče. F. Vrančić, živ. 70. Da me diče tvoji uredi. A. Vitaljić, ost. 366. I on narod dalmatinski diči mudroglasjem svoje riči. J. Kavañin 275^b. Nič' moj ukor onog' tiče. koga vrsna dila diče. V. Došen 126^a. Jedan derdan od žutih dukata, a drugi je od bilog bisera, plesti ću mu kožu u pol grive, neka diči kraljeve svatove. Nar. pjes. rejlk. sat. 18^a. A na glavli kukumica koja diči sve tilo. M. Katančić 74. Svakog diče zabave postene. J. S. Rejković 4. Zla rič nikog ni posvke ne diče. 16. Sve devojke vjenče nose, vjenče nose, majko diče. Nar. pjes. vuk. 1, 190. Sto si dičan, to te ime diči. 1, 629.

b. laudibus ornare, extollere, *riječima praviti komu diku, slaviti, hvatiti.* S prva ju diči, hvati i slavi, za podobau dar joj paka uhićene druge odpravi. I. Gundulić 413. Ovi prorok, koga slava svud i diči. V. Bunić, mand. 23. Slaviti ga (boga) i dičiti zaradi neizmornosti njegove. A. Bačić 338. Moreno dakle slavno ime božije i u sebi i u svima stvarna sad rečenim dičiti i slaviti ustma našim. F. Lastrić, ned. 114^a. Boga dičimo i štujemo kada posobita vire naše otaštva slavimo. I. Veličanović, uput. 1, 476.

2. *su se:* dičiti se.

a. *refleksivno,* superbiere, elatum esse, gloriari, *biti dičan, ponositi se (u misli i djelima, često u dobrom smislu), hvatiti se, heastati se (riječima).* a) *može ne biti u istoj rečenici kazano, radi čega se ko diči.* Diče se i bane andoli tebe dvoreći. M. Jerković 103. I ki se u zlu više diče, ti podnose težje biče. J. Kavañin 44^a. Sunce se bani, diči i gizada. I. Dordić, salt. 54. Kakono se plodna voćka diči, na svojih grana obilno voće gledajuć. J. Banovac, prip. 138. Ni se diči, ni ponosi. A. Boškovićeva 14. Sam se Isukrs mogaše dičiti, ter rijet slobodno židovim: Ko me od vas može grijehom prikoriti? D. Bačić 49^a. Da se Marko među braćom diči. Nar. pjes. vuk. 4, 11. — *b) ono radi čega se ko diči, izrečeno je imenom: aa) u instr. (najobičnije).* Kroz toj se č' inom, vilo, vrhu svih dičiti. G. Držić 350. Gizardvo prolitje sobom se dičaše. 386. Koja se ljeposti dičaše gizardvom. M. Vetranić 1, 389. Gdi se diče cvitjem i travicom polja. H. Lucić 288. Do onoga slavnoga grada, kojim se svi dičimo, Dubrovnika. P. Hektorović 53. Ja sam kruna od svihjev vila, sve se vile mnome diče. N. Naješković 1, 206. Dičiv se tudime. M. Držić 17. Zašto poda rados moju, da se nōme diče družu? D. Račina 114^b. Ja, dičeći se dundom tako vrijednjem i pohvaljenjem. I. Gundulić 216. Jaše u zlatu koža vrana, glavu diže, gleda oholo, ter se gizada ter se diči taštom slavom od junaka. 291. Tipu se pravo diči i resi nam slavonska zemlja. G. Palmotić 2, 523. Tijem se razborito čejade ne ima podnositi ni dičiti. V. Andrijašević, put. 3. Redi ki su ubogi, i prosinstvom svojim se diče. J. Kavañin 361^b. Ptica ponosita, očnim perjem ká se diči. 417^a. Ne dopusti mu dugo dičit se tom slobodom. I. Dordić, ben. 161. Dičeći se svojom sramotom. A. Kanžilić, kam. 48. I koza se rogom diči. (Z). Poslov. danić. 28. Tobom sam se sved dičit među braćom i gospodom. Nar. pjes. mikl. bejtr. 24. Da se neće sramit neg da će se dičit nana. D. Bačić 173^a. Požeška varneda diči se na isti način svojimi kameniti drumovi. M. A. Rejković, sat. H 5^a. Sva ina, kojijem se diče ljudi i ponose. I. M. Mattei 172. Neće bit zabava moga razgovora ono čijem se ima čovjek posramiti,

nego ono čijem se dičiti ima i ponosit. A. Kalić I. Nek se dići ruom njakovim. Nar. pjes. vuk. I, 546. Čim se koza dičila, tin se ova sramila (što je digla rep). Nar. posl. vuk. 347. Prijatelji kojima se čiek dići. Vuk, poslov. 72. Pastrovići pripovijedaju mnogo i o drugim privilegijama, kojima se i danas diće i ponose. kovč. 38. Dići se svojim običajima kao paun perjem. S. Lubiša, prip. 4. — *što nerijetko uz instr. stoji prijedlog s, treba shvaćati kao pogrčku*: S kim sada sramuju se, s tim potle budu dičili se. F. Glavinčić, cvit. 389b. Pri cesaru niste l' skoro dičili se s Gundulićem generalom? J. Kavačin 187a. Pak se s rodom slavim dići. V. Došen 211b. (*Arbanija*) dići se s jednom rikom glasovitom koja priko ne teče, imenom Drina. And. Katić, razg. 84. Proždrlas s janustijem se crijevim dići. N. Marčič 67. Sjaju mu se brćna pera, pa se dići š' nima'. Nar. pjes. vuk. I, 70. Neg me dajte divojčak, ke se z manom dićuju. Nar. pjes. istr. 2, 163. — *bb*) u dat. Tebi, knjižnici komu u tojzi strani vridno se sad dičo svi naši građani. D. Rašina xa. Tjm nikako nım ne damo, da se diče ovaj casti. G. Palmotić 2, 396. — *cc*) u gen. s *prijedlogom* s. Ne dići se s t' ljepote. G. Palmotić 2, 181. Trn je krune Isusove, najviše se s ko'ega dići. J. Kavačin 331a. Oholo se dičis s toga. I. Dordić, uzd. 57. — *dd*) u gen. s *prijedlogom* od: Zovemo na pomoć svitlosti, od kojih dići se noć. M. Držić 60. Inaš prvo slaviti se i dičiti vele od imena krstjansko. I. Držić 383. Rasporak je na dolini, dići se od zela. Jačke 245. — *c*) u radi čega se ko dići kaže se *rečenicom* (osobito ako se ko dići riječima, hvali): *aa*) s konj. da. Vnogo u pismih dići se svojih, da jest bil učenik negov. F. Glavinčić, cvit. 328b. Karlo peti cesar veliki dičaše se i faljaše da se na dan negov rodio. S. Margitić, fal. 13. Dići se i hvali da umije lijepo živjet. B. Zuzeri 98b. I jos se savise dići da s nima prohodi na ovi načim. D. Bašić 114. Ti se dičis da imaš na svijetu poštenjih prijatelja. I. M. Mattei 178. — *bb*) u inf. Ako l' i u tom odnetnika Zadar dići se ime nosit. J. Kavačin 165b. Kako se dićim biti vaš srećm. A. d. Bella, razgov. 123. — *cc*) samijem riječima što je *čestito onaj koji se dići* (oratio recta). Dići se z drugami: nut da sam kupila. D. Baraković, vil. 341. Dakle s razlogom more se sveti Josip dičiti: hoc meum imperium est. I. Banovac, razg. 127.

b. *pasivno*. Naš Dubrovnik dičaše se nađ slovenske sve države. J. Palmotić 258. Po svetoj misli dići se i fali bog. A. Bašić 339.

DIČNOST, dičnosti, *f. osobina onoga koji je dićan, vidi diča*. — *Ikč. kakar je u gen. sing. kakar je u svrjem pažnjima, osim nom. i acc. sing. gen. pl. dičnosti, dat., instr., loc. pl.: dičnosti-stina*. — *Postaje od osnove dičan adjektivna dičan sufixsom ost.* Dolazi od xviii vijeka, a između rječnika u *Belinu* (desorum' 246a; elegantia' 336a) i u *Stulićeu* (decorum, quod decet, acquitas, acquum, honestum). Vicni glas dičnosti potom će iziti. P. Vitezović, odl. 22. Netom je umrla njegova dičnost, netom je umro. A. d. Bella, razgov. 231a. Nije u čemu ljipote ni dičnosti. I. Velikanović, uput. I, 173. Jerbo je seimla crkva, da na očitu dičnosti i poštenje spada, da bi se ovo stavilo, 3, 215. Ima još u sebi neku dičnost i ljepost. A. Kalić 105.

DIČ, *m. mjesto pod šćirama u Srbiji, u okrugu kraugujevačkom*. Sr. nov. 1873. 715

DIČI, diča, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu rudničkom*. K. Jovanović 145.

DIČI, dičnēm, *pf. vidi dignuti*.

DIĆMAN, u brojenicama vrijedi kao deset. Sedmak, osmak, divoroga, dićman. M. D. Miličević, živ. srb. 3, 34. glasn. 45, 326.

DIDAK, ditka, *m. euphrasia officinalis L., vidićak, vidovita trava*. — *U jednoga pisca našega vremena i u Stulićeu rječniku* (euphrasia'). Didak, euphrasia officinalis L., vidi vidac, vidićak. B. Šulek, im. 64.

DIDAN, *m. ime prascu*. F. Kurelac, dom. živ. 41.

DIDE, *f. pl. selo u Crnoj Gori, u katunskoj nahiji*. Glasn. 40, 18. — *ispoređi* Didčić.

DIDIĆ, dići, *m. prezime u naše vrijeme*. Blagoje Didić. Rat. 402.

DIDIĆI, Didičića, *m. pl. zaselak u Srbiji u okrugu užičkom*. K. Jovanović 153.

DIDLJA, *m. muški nadimak, u hrvat. krajini*. V. Arsenjević.

DIDLJ, *f. pl. dolazi jedan put u jednoga pisca xvii vijeka, i kao da znači nekakvo djelovanje dobro, nepristojno kod ženske, i postaje je nepoznata*. — *u varijantama ima diti koje je još mučnije tumačiti*. Na vjeru i dušu za utra za vas dan kako ću t' riječ' mužu tvoj život sramotan i didi svakdañe i s kijem se vagiđaš. N. Najekšević 1, 259.

DIDLOVIĆ, *m. prezime prije našega vremena*. And. Katić, kor. 454.

DIDOVISTA, *ime mjestu prije našega vremena*. S. Novaković, pom. 131.

DIG, *m. podizanje, — načinieno od osnove dig glagola dignuti*. — *Samo u jednoga pisca xviii vijeka*. Naslon slabim, dig padućim J. Kavačin 505a.

DIGATI, digām, *impf. vidi dizati* — *U jednom primjeru od keaja xviii vijeka*. Kalfē ne slušaju, glave gore digaju. Glasn. II, 3, 21. (1695).

DIGLIV, *adj. koji može biti dignut*. — *Postaje od dig osnove glagola dignuti sufixsom živ.* — *Dolazi u dvojice pisaca xviii vijeka*. Dignuvis most digljivi. I. Zaničić 119. Vladañm rečenomu kojigod pristaviti će se po volji digljivi I J. P. Lucić, nar. 101.

DIGNUĆE, *n. elevatio, ablatio, djelo kojim se dignē*. — *verbalni je supstantiv koji postaje od osnove part. praet. pass. glagola d(ign)nuti (vidi dignuti) sufixsom (ije, najstarijeju obliku dvignutje nema potvrde; dvignutje dolazi od xvi vijeka (vidi prvi primjer kod a), dignutje od xvii (u Mikajinu rječniku), dignuće od xviii (vidi najzadnji primjer Ant. Katićića kod b), između rječnika dolazi u Mikajinu (dignutje), uzdignutje 'elevatio'; dignutje, odnesenje ereptio, subtractio, remotio' 64b), u Belinu (dignutje 'surrectio' 689a; mensae remotio' 694b) u Voltijijinu (dgnutje 'levata, alzata' 'das hochheben'), u Stulićeu (dignutje 'ablatio, erectio, elevatio').*

a. *djelo kojim se učini da što bude na višem nego je prije bilo, vidi dignuti pod 1.* dvignutje: Molitav je jedno dvignutje od pameti v boga proscić. Korizam. 5b. dignutje: Izstavljenje kanata i dignutje vrata nebeskije. F. Lastrić, test. 231b. Dignutje ruku protiv sebi istomu. M Dobrotić 198.

b. *djelo kojim se učini da što reć ne bude na mjestu na kojem je bilo ili kod onoga (čeladeta) kod kojega je bilo, vidi dignuti pod 2.* dvignutje: Ovo dvignutje od ništenja zove se ovdj ostavljenje očino. B. Kašić, is. 69. — dignutje: Molio bi

boga za dignutje herežija. I. Ančić, svit. 13. Dignutje ili ti skinutje jest pokaranje erkveno. A. Bačić 197. Dobrota velika bi uzrok od negova istiraña i dignutja s krajevstva. And. Kačić, razg. 81. Da ovo dignutje naredbo pride na znañe onomu. Ant. Kačić 551. S križa dignutje istoga. M. Dobretić 410. — dignuće: To dignuće oblasti. Ant. Kačić 235.

DIGNUTI, dignĕm, pf. tollere. — Postaje od starijega oblika dvignuti izgubivši v. — S oblikom dvignuti riječ je praslavenska, ispodriči stvor. dvignuti, movere, tollere, rus. дѣвнѣти i дѣвнѣти, movere, еѣс. двинѣти, attollere, polj. dźwignąć, attollere postaje sufixkom na (i bez nega, vidi dafje) u inf. i u prošlimj vremenima, a sufixkom u u praec. od korijena dvg koji je nejasan: na starobaktr. dvaozh, goniti i na lit. daužiu, tučĕm, ne bi trebalo pomisliti radi krajnegu g koje bi onda bilo z; a može biti da je srodno s kor. du, iči, micati se, prena kojemu bi dvi imalo kauzabno značenje, ali i tad ostaje nejasno krajnje g. — Inf. i prošla vremena imaju drojaki oblik zato što mogu postati i bez sufixka nu; to su inf. d(v)iči. aor. d(v)igoh, d(v)ize itd., ger. praet. d(v)igav ili d(v)igavi (u starije vrijeme i dvikši), part. praet. act. d(v)igao, d(v)igla, part. praet. pass. d(v)izĕn (rijetko). ovakovi oblici (samo ne za inf.; ovaj je potvrđen u našem jeziku od kraja xiv vijeka, vidi prvi primjer kod 1, b, β) dolaze i u staroslavenskom i u češkom jeziku, dakle su praslavenski, okrieni impf. vidi kod 1, b. — Akc. se ne mijenja, ali treba opaziti da je drugi slog dug u aor. 2 i 3 sing.: dignŭ (ali dize), u ger. praet. pass. dignŭvši, dignŭvši i digāv, digāvši, u part. praet. pass. dignŭt (ali džen). — Noviji oblici s osnovom dig dolaze već od xiv vijeka (vidi prvi primjer kod 1, a), ali stariji s dvj trgu uz one (i kod istijeh pisaca) u štokavca od xvij vijeka (kod nekijeh što pišu zapadnjem govorom i u rječnicima i xviii), a u čakavca od dana danušnĕga; a između rječnika u Francićeva (dvignuti tollere^a), u Mikulinu (dvignuti i dignuti, auferre, tollere, abducere, avertere, removere, summovere, auovere, demere, adimere, eripere, subtrahere, praecidere, extollere, elevare, sublevare^a: dignuti silom abripere^a; dvignuti se i dignuti se ,surgere, exurgere^a, u Belinu (dvignuti efferre^a; dignuti ,in sublimē erigere^a 65^a; ,auferre^a 436^a; ,removere^a 621^b; ,adimere dolorem etc.^a 73^a; dvignuti se i dignuti se ,surgere, assurgere^a 68^b, 436^a, 689^a; dignuti se ,abire^a 543^b), u Bjelostjenčevu (dignuti i diči kod dižom, dizati 2, 73^a, u od dvignuti ima kajkavski praes. dvignujem 2, 89^b), u Voltijjĕnu (dvignuti i dignuti ,inalzare, levare, rizzare^a, ,erleben, ,erhoben^a), u Stuličevu (dvignuti, diči i dignuti ,adimere, auferre, eripere, erigere, extollere^a; dignuti se ,animō constituere, abire^a), u Vukove (dignuti i diči ,levare; dignuti se i diči se ,consurgere^a), u Daničićevu (dvignuti i dvicĭ, dignuti ,movere^a; dignuti se ,surgere^a).

1. tollere, extollere, erigere, levare, činiti da što bude na višem (visočijem) mjestu nego je prije bilo.

a. aktivno. a) tollere, levare, cijelo ono što je bilo na nižem mjestu prenijeti na više, podignuti, odignuti. aa) uopće. dvignuti: Ter će te oda tla dvignut gori u raj. M. Marulić 100. Čto je toj, nego li k nebu ne gori dvić visoko? H. Lucić 202. Kako dojdū k Lovrincu, tako ga dvignu s gradikul. P. Hektorović (?) 169. Potok plinu dvigši, dub javorov iz korena podri i zanesa. P. Zoranić 28^a. Dvigne ju (zastavu) noseći visoko. Đ. Baraković, vil. 15. — dignuti: Taj vila

sa tle vas (pjesni) digne i stavre sred krila. N. Najeskić 2, 4. Dignuti sidro, solvere anchoram^a. A. d. Bella, rječ. 77^b. Digni, digni na križ, propni ñega! F. Lastrić, test. 112^a. A sotonu metnu gada na bedeno diže grada. V. Došen 112^b. Dignut slanku s zemlje. M. Dobretić 238. Živa pade, mrtvu ju digose. Nar. pjes. vuk. 1, 252. I digose Luticu Bogdana. 1, 545. Sluge ñega iz stola digose. 2, 130. Digoše ga iz meka dušeka, drže ñega za oba pazuha. 2, 131. Diže cara sa svil'na dušeka, prisloni ga u naručje svil'no. 2, 187. Pa odjaha pretila zelenka, to mu diže noge sve čotiri. 3, 242. Žabica mu reče, neka ju digno na jednu črešću. Nar. prip. mikul. 15. Pruže ruke od sebe, pa dignu muško dijete, te ide preko ruku. Vuk, nar. pjes. 1, 119. Nećeš proći ni pronijet glavu, van te dignu pod oblake vije. Osvetn. 2, 93. — bb) dignu se, podigne se dio odjeće, te se otkrije tijelo (na sebi ili na drugome). dvignuti: Dvignuti klobuk ,operire, detegere caput^a. J. Mikala, rječ. 93^a. — dignuti: Dignuti klobuk. J. Mikala, rječ. 64^a. A. d. Bella, rječ. 436^a. Digavši gospodin odiću, ukaza mu rane. F. Lastrić, ned. 181^b. Diže skute povise kolena, a rukave povise lakata. Nar. pjes. vuk. 1, 598. Rukav dig'o uz bijelu ruku. 3, 149. Ona gleda dobrog junaka, hoće l' biti Janković Stojane. Stojan kalpak visoko digao, pozna bijeg viš' desne obrve. 3, 141. — On joj diže rukav desne ruke. 1, 594. Diže curi puli duvak s lica. 2, 43. — cc) dignu se oružje, kad se na koga udari. dvignuti: Dvize oštri mač kijem sebe ubi samoga. F. Lukarević 17. Ne bih protiv ñemu dvigal kopje moje. P. Radović, nač. 175. — dignuti: (Konik) čim kona teče, dig'o je u obje ruke ognjeni mač vrh glave. I. Gundulić 429. Da bog vazda strile digne, svit bi davno opustio. V. Došen 198^a. Mač osvete da ne dignu i da krivca ne dostigne. 198^b. — u prenesenom smislu može značiti zarojiti, zarotiti: Otvrže se od ñega sva hrvatska zemlja, dignuvši oružje protivu ñemu. And. Kačić, razg. 23. Nu buzduvan zlatni digni i razmotaj tvu zastavu, srca turska na boj prigni. J. Krmptić, kat. 61. — dd) u ovakovjem primjerima znači dignuti u zrak, rasprsnuti (prašom, barutom): Turci žestok lagum nžgoše, po Segeta u lagumu digose. And. Kačić, razg. 169^b. Nas će Turci lagumom dignuti. Nar. pjes. vuk. 2, 503. — b) extollere, erigere, učiniti, ne da cijela stvar, nego samo ñezin dio (onaj kojemu se to i pristoji) bude na višem (drugijem rječnicu: učiniti da ono što je ležalo stane dupke), uzdignuti, oparaviti. aa) uopće. dvignuti: Ivan ju tuj dvigne s onijem ženami. N. Najeskić 1, 133. Tada svi doteku, križ k nebu dvigoše. 1, 140. Težak je čačko tvoj, dvigni me, po meni er mi dvić moć se ni. F. Lukarević 196. Dvize ga na noge. P. Macukat 46. — dignuti: Dignuti na noge ,erigere, elevare^a. J. Mikala, rječ. 63^b. Dignavši ga sa zemlje, trnovu mu krunu stavise na glavu. F. Lastrić, test. 114^a. Digoše križ i gospodina raspeta. 117^a. — amo spada u ovo: Tebi, narav za tve hvale glavu dignu put nobesa. Ć. Palmotić 2, 442. — dignuti (s postefje) koga može značiti: ozdraviti ga. Pak bolju oba mladoženje: boga moli Janočkiña Jana: digni, bože, Budinliju Jovu, a umori od Erdeja bana! Bog ne sluša gospode devojke, već on čini što je ñemu drago: diže bana, ne diže Jovana. Nar. pjes. vuk. 2, 637. u ovom primjeru dignuti od mrtvijeh znači ozdraviti od smrtne bolesti. Kojijeh sina ali kćer jedan ljekar ali ti od mrtvijeh dignu; ali ti od vete velike nemoć izlijčĭ. M. Divković, bes. 627^a. — bb) kad se što zgradi (zid, kuća, crkva,

grad, otar itd.) dvignuti: Staviti prvo temelj i potle dvignuti zidi. I. T. Mrnavić, ist. 2. — dignuti: Alban sgradi još biškupnicu, Kosma dignu sjenjenstien. J. Kavačin 92^b. Ki grad Prenet negda dignu svojim sljednikom. 133^b. U crkvab tri otara bogu diže za tutijn. 141^b. Kā božja raba dignu dumnam stan srjed Raba. 330^b. Redovnici ņu (*crkvu*) iz temelja digoše i uzidaše. A. Kanižlić, ntoč. xiv. *tako i tabor*: Holost prvi tabor diže na nebesim, kad odbiže Svitlonosa duh najveći. V. Došen 41^b. i *kip*: Dignuv kip mu još kameni. J. Kavačin 191^b. — *u ovom je primjeru subjekat materijal kojim je gradeno*: Tle podkova suho zlato, dragi kamen dignu zide (*u raju*). J. Kavačin 187^b. — *ce*) značenje je *kauzalno, kad se djelom ili riječima učini da se ko sam digne* (*vidi kod b*). *aaa*) *o zvijeri u lovu, kad stane hježati pred lovcem, istjerati* dvignuti: Jedan dvigno zeca, a drugi ga uhit. (D). Poslov. danić. 37. — dignuti: Kad lovac pode u lov i digne zeca ili drugu zvirku, pušta pseto za ņim. J. Banovac, razg. 91. — *bbb*) *o ljudima, osobito o većem mnoštvu, kad se spremaju na put*. Radi toga dozva Farau Mojsiju i Arona, govoreći im, da dignu puk i otidu činiti svomu bogu posvetilište. And. Kačić, kor. 67. Treći dan diže Josue puk svoj i dovede ga k rici Jordanskoj. 106. Kad je Milić svate saktupio, diže svate, ode po devojku. Nar. pjes. vuk. 3, 517. — *rjede o pojedinijem ljudima*. dvignuti: S Popivom je junak otišal za dvignut starca i povest ga doma. M. Držić 300. *može značiti i: pozrati koga, poručiti pu koga*. dvignuti: Mi sudci dviogosino našega pristava i naš pristav tako povida. Mon. croat. 167. (1497). — dignuti: I da digne k sebi ņeža sa svom svojom obitelji. P. Vuletić 76. — *ccc*) *kao kod bbb*), *govori se vrlo često dignuti vojsku, no to već s pomešto prenesenijem značenem: zavojštiti, zavojevati, može misao biti i dopuñena, kad se kaže na koga (najobičnije prijedlogom na, a i prijedlozima protiv, suprot, prema itd.) digne se vojska*. dvignuti: Obitaju dvignuti vojske naše i poslati je u humaski zemalju. Mon. serb 252. (1404). Bani hrvatski dvi-goše vojsku. Mon. croat. 155. (1493). Vojsku tešku na se dviže. P. Macuac 88. — dignuti: Vojsku protiv Lehom kletim ja predñega digoh ljeta. I. Gundulić 564. (*Absalon*) se ne postidi dignuti vojsku suprot ocu. F. Lastrić, test. 162^b. Sam pram sebi vojsku digne. V. Došen 189^a. Akis, saktupivši silnu vojsku, diže je protivu Saulu. And. Kačić, kor. 179. Diže vojsku na Arape. 304. Digavši vojsku, ulize u Aziju. 310. Diže vojsku care Kostadine. Nar. pjes. vuk. 2, 88. Pa on diže mlogu silnu vojsku. 2, 107. Diže care silovitu vojsku, otidoše preko mora siñeg. 2, 356. Da će dignuti vojsku i zamotnuti krajinu. Nar. prip. vuk. 185. — *ddd*) *slično je onomu što je kazano kod ccc*), *kad je objekat ime narodu ili zemlje, dignuti tad znači: uzbuniti ili oružati, pozvati na oružje, nu rat*. Dič' ću na vas Srbje i Mağare. Nar. pjes. vuk. 2, 214. Možo dići sve iz Bišća Turke. 3, 307. Hajl'mo dići zemlju Arbanizju. 4, 69. Piv-ku raju dići na oružje. 4, 489. Na nas dići prokletu gomilu. P. Petrović, gor. vijen. 11. Kaluderi će dići narod. S. Lužbiša, prip. 209. *slično je i oro*: Hoću dići silu i ordiju. Nar. pjes. 4, 32. Kad kaluderi dignu kuku i motiku (*težake*). S. Lužbiša, prip. 73. — *ano može spudati i oro*: Uzet našu zemlju cilu i svu na ņoj moć i silu, i dvorane sve visino i svu vojsku doñe tmine, pak dignuti prama bogu. V. Došen 2^b. — *c*) *kad se kaže da ćelade ili živčice digne glavu, oči ili koje udo, može to biti s prvijem*

ili s drugim već kazanim značenem. aa) *glavu: aaa*) *s prvijem značenem (kod a)* *kad je glava bila na čem nasloñena: dvignuti*: Od postil istočnih dviže glavu Titan. M. Marulić 29. Junak glavu dvigne. Nar. pjes. istr. 2, 85. — dignuti: Glavu diže Lućica Bogdane, glavu diže, dignu't ne mogaše; nogom miče, maknu't ne mogaše. Nar. pjes. vuk. 1, 554. O Jovane, ne digao glave! 3, 105. — *bbb*) *s drugim značenem (kod b)*. (*Ađaja*) jadovnu glavu digne. V. Došen 1^b. Kako digzen oslabi kulašu, diže glavu, ode kroz svatove. Nar. pjes. vuk. 2, 139. Gusak po običaju svome digne glavu i stane šikati. Vuk, poslov 1. — *u prenesenom smislu može značiti: pomijeti se, uzoholiti se*. A crv zemlje jadoviti, bisni čovik siloviti, digne svoju holu glavu, da obori božju slavu. V. Došen 4^b. To i čovik lako stigne, kad visoko glavu digne, da se vihlor brzo digne i k zemlji mu glavu prigne. 17^a. *tako je i u ovom primjeru gdje mješte glave stoji riječ lica*: Kano pavun tica dignu svoja hola lica. V. Došen 65^b. — *bb*) *oči, pogledati uzgore*. dvignuti: Dvigni oko tvoje i pogledaj. Korizm. 4^b. Ti ne smiš očiju dvignuti k spovidniku. 62^b. Ne htješe ni očiju k nebu dvignuti. N. Rašina 154^a, luc. 18, 13. K nebesom dvigni oči. M. Držić 17. Dvignuvši oči, stavih dobro pamet. Zborn. 65^a. ark. 9, 81. Dvigni oči bogu i ne boj se ničesar. P. Radović, ist. 131. Nebog Ojip dvignu oči. P. Vuletić 10. — dignuti: Kad digneš tve oči i suziš kroz smih tvoj, ne znaš li, er smrtin davaš mi nepokoj? D. Rašina 83^{ab}. (*Poklisar*) ovo čuvsj, oči gori diže k slavnoj loškoj kruni. I. Gundulić 447. Ritkup oči k nebu diže. P. Kanavelić, iv. 56. Ruke sklopivši i oči digavši. A. Kanižlić, kam. 264. Vaļa oči dignut gori. V. Došen 230^a. — *s istijem značenem kaže se dignuti pogled, pozor*: Sto krat dignu put nebasa sve pozore. G. Palmotić 1, 120. Diže pogled k nebu. I. Đorđić, uzl. 92. — *cc*) *riku sa značenem kao kod b*) *ali često u prenesenom, simboličnom smislu. aaa)* *u pravom smislu*. dvignuti: Dvignuvši ruke imaju reći. Kateh. 1561. 67^b. — dignuti: Digav ruke poteče k ņomu i polju ba. S. Margitić, fal. 211^b. Digavši svrhu nas ruku govori. F. Lastrić, test. 16^b. Digne ruku nad oči, te gleda. V. Vrećević, igre 58. — *bbb*) *kod molitve* (dignuti ruke kome ili ka kome). dvignuti: Obie ruke staknute k nebu dviği. P. Zoranić 66^b. Dvignuti ruke k nebu. J. Mikala, rječ. 92^b. — dignuti: Digav ruke k nebu. S. Margitić, fal. 26^b. Ruke sklopivši, ili k nebu digavši F. Matić 98. Koji bi ruke digli k onomu koji gromove načinja i muñe pripravja. M. A. Rejković, sat L8^b. Kad oni to vide, dignu ruku bogu. Nar. prip. vuk. 103. — *ccc*) *dignuti ruku (na koga) razumije se s namjerom udariti ga, zlostaviti ga*. Ruku dignut na ņi (*roditeļa*) sćucvao bog svakoga! F. Lastrić, nel. 133^b. Ako ga vidi pokorna i da se ostane onog dila, premda je digao ruku roditelj i mogno bi ga strijeskati, uzdrži se. 429^b. Koji bi se usudio na poklisare ruku dignuti. A. Kanižlić, kam. 463. Koji ruku digne na svoga starišinu. M. Dobretić 226. — *ddd*) *dignuti na koga ruke, uhatiti ga (kao sužnja)*. Digoše na ņih ruke i metnuše ih u zatvor. Vuk, djel. ap. 4, 3. — *eee*) *dignuti ruke ili ruku (na što), latiti se ćega, posla*. Vrtit pamet, dignut ruku, to jest: s brigom sdržiti muku. V. Došen 216^a. Na plijen ne digoše ruke svoje. D. Daničić, jester. 9, 15. — *dlj*) *nogu, razumije se sa zemlje, dakle sa značenem kao kod a*). Kad veće nogu digne u pakleni da brod stane. V. Došen 72^b. Vidļa žaba de se koñi kuja, pa i ona digla nogu. Nar. posl. vuk. 34. — *ee*) *rep,*

o *čeljadu* (u *postorici*, kao da je *vo ili druga životinja*) sa *značenjem kod b* u *prenesenom smislu*: Kako je digao rep kao da ga je obad ubo. (Kad se kakav čovek ponese ili raskomada). Nar. posl. vuk. 125. — *ff*) *grane*, u *poeziji o drvetu*. Vitka jelo, digni gori grane. T. Babić 35. Oj višno, višnice! digni gore grane. Nar. pjes. vuk. 1, 111. — *d*) u *prenesenom smislu*, *aa*) *o glasu*, *govoriti*, *vikati*, *precati* itd. *jačim ili višim glasom*. Dvignuti: K višemu dvigni glas. M. Držić 117. — dignuti: Digne velik glas a usta otvori. N. Dimitrović 10 (*Pop*) malo po poviše glasa digne. I. Bandulavić 111b. (*Dirvo*) janku *od*) žalosti, i izmače iz žepa nož, dignuvsu glas: Ja sam ona, ja, koja sam smrt dala ovome. J. Banovac, razg. 150. (*Pilat*) pokazavši ga puku, diže glas, govoreći im: 'ecce homo!' 160. Stide se nikogaj glas na pivanje dignuti. A. Kanžilić, utoč. 834. *o buci*, *vici*: Dali gosti dignu buku, za perčine da se vuku! V. Došen 150b. Najpri bišnu viknu dignu. 184b. Zatim diže buku i viku u kući. D. Rapić 120. *sa sličnijem značenjem govori se i dignuti jezik*: Da otrovni jezik digne, žive s mrtvim dok dostigne. V. Došen 129a. Jezik digne do nebesa, boga svoga da prikori. 185a. *amo spadaju i ova dva primjera*: dvignuti: Stvorene sve živo uzdah k nebu dvize. D. Baraković, vil. 52. — dignuti: Kalnderi prijete, da će dići na mene kletveva bdeña. S. Lubiša, prip. 210. — *bb*) *o smradu*. Kad smrad digne do nebesa. V. Došen 2a. — *cc*) u *duhovnom smislu* *o pameti* (*i o duši*, *srecu*, *voji* itd.) *kad se hoće kazati da čovjek, ne misleći već o stvarima nižijem, tjelesnijem, zemaljskijem, stane misliti i baviti se višijem, duhovnijem, nebeskijem, uzdignuti, uzvisiti, pamet*: dvignuti: Dvigni tvoju pamet i gledaj. Korizm. 4a. Dvignuti pamet našu na razmišljanja stvari božastvenih. M. Jerković 7. — dignuti: Da digne svoju pamet gospodinu bogu M. Divković, nauk. 210b. Ona n pameti k bogu ne bi mogla dignuti od velike boli. A. Kanžilić, utoč. xviii. Dali pamet dignut vaļa gori k voļi vićnog' kraļa. V. Došen 290a. — *misao*: dvignuti: Dvigni misal tvoju i pogledaj. Korizm. 4b. Misal, brigu gor na boga dvigni i hiti. A. Vitajić, ist. 166a. — dignuti: Da na djela i ti vrijedna budeš dignut miso tvoju. G. Palmotić 2, 514. Tašte hipe ņih obori, i svu misao digni gori. J. Kavañin 500a. — *razum*: Te da razum slavno digne da videće božje stigne. V. Došen 268a. — *duša*: dvignuti: Zač sam k tebi dvigal dušu moju. F. Parčić 70. — *voļa*: Il' da tilu slast dostignu, il' da tvoju slavno dignu. V. Došen 135a. — *sree*: dvignuti: Sree dvignut g bogu. Nauk brn. 54b. — *može se tako* (sa *značenjem koje je prema predašnjemu kauzalno*) *i drugome dignuti pamet, sree* itd. Sree ne prosvijetli i digni mu pamet visoko odo tli. N. Dimitrović 39. — dvignuti: S kojimi prilikami gospodin naš Isukrst hotil je dvignuti srca naša. P. Radović, nač. 190—191. — *dd*) *postaviti koga na višu čast, na časnije mjesto*. dvignuti: Ti si ovoga (*David*), bože, htio na kraljestvo tvoje dvignuti. A. Vitajić, ist. 29. Vas na lijepe dvignuv časti. ost. 306. — dignuti: Ovjehl dignuv dikom velom na čast svoga svijetla vića. J. Kavañin 185b. Na svrhi potisnuta dignu, a tijesnu udignuta. 290b. Gdi te (*bog*) dignu više svoga stvara. 425a. Koga pleme gori digne, sam neka se doli prigne. V. Došen 29a. — *i o uzdi-guću u raj*: dvignuti: I ufam, taj, vira da me će i ljubav uklonit od vira u kom je ļuti lav, a dvignuv uzgora uzvest k tebi bogu, koga pri umora viditi ne mogu. H. Lucić 280 — dignuti: Sebi u Spasu svoj grob stavi, da ga on digno

k vječnoj slavi. J. Kavañin 161b. — *amo spada i ovaj primjer u kojem je smisao metaforički*: Ljubav kad hoće dignut ga u slavi, na nebo (*s*) zemlje ga podigne i stavi. D. Rañina 83b. — *ev*) *iznijeti, uznijeti, uzvisiti koga hvalama, pohvalnijem riječima*. dvignuti: Grih bo je, medene tve riči da gubiš, visoko lteć mene dvići, koga ļubiš. H. Lucić 283. Jazik želi dvignut te moj. M. Gazarović 143b. — *ff*) *uzbuditi, potaknuti*. *aaa*) *objekat je čjđde*. Al' srditi pram naravi sebe digne i postavi, rađeć razum oboriti. V. Došen 190a. Slovo Danilofo što vojniko diže na junaštvo. Nar. pjes. vuk. 5, 327. — *bbb*) *objekat je ime što znači rat, raspru itd.* dvignuti: Ako bi pop ki at ali kvestjnu dvigal. Mon. croat. 192. (1509). — dignuti: I pram bogu da rat dignu. V. Došen 184a. Da će on dignuti krajinu na ņih. Nar. prip. vuk. 89. — *amo može spadati i ovo*: Na oči dšmaninu ići, koji će sve moći svoje silu dići. A. Kanžilić, roz. 122. — *ccc*) *u ora dva primjera objekti su vjetar i plam, a to metaforički*: dvignuti: Djavaļ plame ognjene od svoje sržbe na ņih dvignu A. Vitajić, ist. 4b. — dignuti: Pak vitrove nagle čudi digne. V. Došen 199b. — *gg*) dignuti koga na dušu (*svojju*), *što skriviti prema kome*. *vidi kod duša*. Ta je psina kao živ digao na dušu sve kaludere, pak ga vaja mrtva spaliti živijem klakom. S. Lubiša, prip. 237.

b. sa se (*kol impt. 2 sing. dolazi od prošloga vijeka okriñeni oblik dig'* se. S. Rosa 37a. 39a. Nar. pjes. vuk. 1, 308. 4, 86, i 2 *pl.* dig'te se. S. Rosa 100b. 152b).

a) *s reflektivnijem značenjem*. *a*) *prijeći* (*i pružiti se*) *s nižega mjesta na više* (*ispoređi kod a, a*). dvignuti se: Prije nego li se ogañ užeže, dvigne se dim. Zborn. 23a. Dvize se čad i ogañ od praha puškja B. Krunatić 40. — dignuti se: Izdibañe zemaljsko, digavši se kroz aer. A. Bačić 411. Pravedni dignuće se od zemlje i staće u aeru. J. Filipović 1, 145a. Orao, kal uletiti ptiće svoje, toliko se diže u visinu sa svom družbom svojje ptića. F. Lastrić, test. 222a. U zrak se dignuvsu, iz oćiju izbežnu. A. Kanžilić, uzr. 39. Prem planina da se digne, do nebesa ne dostigne. V. Došen 266b. Dimovi se od neba digoš. And. Kačić, razg. 218b. Sok u grane dokle se ne diže. J. S. Reļković 187. Ja se digoh na visoku kulu. Nar. pjes. vuk. 2, 59. Digoše se po moru alasi. 2, 74. Digoše se vjetri do oblaka. 2, 100. Već se diže (*utra*) nebu pod oblake. 2, 426. A soko se diže pod oblake. 2, 508. Jer se digla magla od kotara, a kroz maglu sijevaju muñe. . . Što se ona magla podignula, to se diglo praha od kopita. 3, 260. — *b*) *surger*, *o čeljadu, koje je do onoga časa ležalo, sjedalo, stali dupke, na noge, ustati, isporedi kod a, b*). *aa*) *uopće*. dvignuti se: Otvori Isukrst greb ñegov (*Lazarov*) i rećo: dvigni se. Zborn. 71b. Na ñe padoše od straha svi tada; kaļa se dvigoše, reće im: tko je taj? N. Najeković 1, 129. Grubiša, dvigni se, stan' gori, otresi se. M. Držić 43. Ali je lašne rijeti grešnik: praštaju ti so grijesi, ali klijenitu: dvigni se i hodi? A. Gućetić, roz. jez. 295. — dignuti se: A Daut se diže gori, usred vojške da besjedi. I. Gundulić 515. Jezus tadar pristupi k ņimi i reće im: Dig'te se i ne bojte se; i oni dignuvsu se, ne vidjahu već ikoga nego samo Jezusa. S. Rosa 100b. Koji pane, ne digne se čist. N. Palikunć 60. Dignite se, dva devera, brijeme vi je. Nar. pjes. vuk. 1, 32. Što Momćihu tanan goba bila, kraj se pod nom ņi dignut' ne može 2, 114. Tako čini dokle se god ne digne u slavu. M. D. Mili-

čević, slave. 40 (*vidi i dafe*). — *dodaje se često na noge: dignuti se: Dvignuti se na noge*, *exurgere, surgere, erigere* se'. J. Mikaļa, rječ. 93^a. — *dignuti se: Digoše se na noge* N. Marči 97. Pa se Mijat na noge dignuo i dogata svoga poklopio. Nar. pjes. vuk. 4. 395. Daj digni se na noge lagane. 4. 425. *ustati nakom veće ili mahe duge bolesti (vidi pridignuti): Kad se Šćepan na noge dignuo*. Nar. pjes. vuk. 2. 633. — *čelade koje sjedi digne se da pokaže stovahe komu. ime ovoga može biti u dat. Dignuti se (dvignuti se. 93^a) na noge, ustati se za počastiti koga*, *assurgere*'. J. Mikaļa, rječ. 61^a. Sto se ne dignes Turčinu? Pjev. crn. 264^b. — *bb) može biti izrcčeno s čega se ko digne. aaa) ono može biti mjesto (zemlja, postela, stolac itd.) na čem je ležao, sjedio*. dvignuti se: Dvignuti se s odra, ustati se, *surgere* e lecto, *exire* de lecto: J. Mikaļa, rječ. 93^a. *i u prenesenom smislu. Dv(ig)li smo se iz (sadržaja) stola srbskoga prid vas*. Mon. croat. 79. (1451). — *dignuti se: Dignuti se od odra*, *e lecto surgere*'. J. Mikaļa, rječ. 64^a. Ja ustah iz odra i digoh se zdrava. V. Andrijašević, put. 206. Dignuti se ali ti ustajati iz odra *(surgere e lecto)*: A. d. Bella, rječ. 68^b. J. Stulli, rječ. 110^a. Ne mogu se ni iz posteje dići. A. Kanižlić, bogočubn. 205. Namesti mi mekanu posteju, s koje ti se ni dignuti ne ću. Nar. pjes. vuk. 1. 605. (*Kraf*) diže se s pristolja i sade k Ćemu. And. Kačić, kor. 121. Zemlj' nice padnu nam, s koje se nigdire dignuti jur nije moć. N. Dimitrović 39. Dignuvši se s zemlje. M. Lekusić 50. *slično je i ovo: A Miloš se dignuo iz gosposke iz trpeze*. Nar. pjes. mikl. beitr. 22. Vi eijemite da će vas svijet nasiti za pribrobnom trpezom i da ćete se s Će dignut mirni. Đ. Bašić 30^a. Dignu se taj čas iz trpeze, ter ga slijedi. 193^a. — *bbb) može biti djelo (objed, večera itd., molitva) pri kojem je bio*. dvignuti se: Ovo začuvši divica, dviže se s molitve. Živ. kat. star. 1. 224. Imaš se dvignut dobrovoljno s tvoje molitve. I. Držić 27. — *dignuti se: Dignuti se s večere*, *de coena surgere*'. A. d. Bella, rječ. 184^a. — *cc) često dolazi s osobitijem značenjem: ustati iz posteje, ispredi bb) aaa)*. dvignuti se: U tri jutra digne se neću, pri ner taj red da se meni. M. Pelegrinović 199. Dignu se na ponoć biskup. I. Držić 182. Tko se prije dvigne, prije se i obuće. (D). Poslov. danić. 133. — *dignuti se: Nemoj sejniti za malo dignuti se rano prije svitlosti dahe*. M. Radnić 167^a. Dignuti se rano, *antelucare*'. A. d. Bella, rječ. 436^a. Dig' se, uzmi čedo. S. Rosa 39^a. Škropi vodom digavši se rano. J. S. Rejković 222. U ponoći iste piti: dig' se, snaho, daj mi vode. Nar. pjes. vuk. 1. 308. U po noći posledica pala; ja se digoh(h) da potražim draga. 1. 352. Nu se digni, glavu ne digao! 2. 279. Dig' se, striko, već ga ne zaspao! 4. 86. — *c) o čem drugom što nije čelade, kad samo po sebi podigne se, stane, upravi se*. Paklenom starišini mahe bi se usi digle. V. Došen 131^a. — *d) kad se ko odakle upite, sraču se kao da jr do onda na onom mjestu počivao (ležao, sjedao)*. s toga dignuti se može imati značenje: *spremiti se, krenuti, uputiti se, ispredi kod a, b) ce) bbb)*. dvignuti se: Taj puk pojde stati, dviği se, u Egipt. M. Marulić 22. Tako se sam dvigoh iz Pazara. Mon. croat. 234. (1529). Vojski reče, od grada dvignuti se i s Ćimi otiđe. Aleks. jag. star. 3. 211. Dvignu se od tola porosno hoditi. N. Najeković 1. 247. U presi se dvignuoh, ter im se ne javih. M. Držić 322. Dvignuše se kraji iz Jeruzalema. B. Kačić, is. 15. Kad se (*car*) z Vlahov dviže i pomaknu više. I. T. Mrnavić,

osm. 44. Skupa se dvigoše pišci i kočici. Oliva 28. — *dignuti se: Kđi se diže* Saracimri i Đurđi i pade na Mati, kđi iděhu na Kara. Mon. serb. 177. (1368). Bez srama neg li ti dignuv se otiđe. N. Najeković 1. 129. Duje Papalić dignuv se i hodeći u prvi put po Poljici. Stat. polj. ark. 5. 309. Od tole se pastiri dignuvši u paše. P. Zoranić 18^b. Dignuvši se odanle pođe prositi. B. Kačić, in. 29. Suproč Turcim na boj teški tad u pomoć od susjeda i Korevski ban viteški s oružjem se diže ureda. I. Gundulić 338—339. A on s družbom svoga dvora diže se uprav put Dunava priko poļa, priko gora. 373. Diže se iskat' u svom dvoru Lazar despot od Servije dva junaka po izboru da uda za njih kćeri dvije. 386. Po svijeh krajijeh mjesta ovoga digosmo se tebe iskat. G. Palmotić 1. 94. Iz obilne zemlje ove mi se mladi jur dignusno. 1. 146. Dignuti se iz luke, iz porta diliti se, *solvere portu*: J. Mikaļa, rječ. 64^a. J. Stulli, rječ. 1. 110^a. Kada dojde vrime, u Egipt da se diže. P. Vuletić 78. Ovi srićni kraji, poznavši novoga kraļa sviju kraļa porođenje, digoše se na put. F. Lastrić, test. 61^b. Od kud digavši se s Sarom, usilovan bi Ći u Egipt. E. Pavić, ogled. 26. Al' svatovi dok se dignu. V. Došen 166^a. I zato se on sam digne, krivca svoga da dostigne. 198^b. Kad je doša na poje Petrovo, onde peñe bile ćarlorove, ne diže se za trijest danaka. And. Kačić, razg. 215^a. Digoše se dva stara putnika i odoše s bogom putovati. Nar. pjes. vuk. 2. 10. Neud sede na dobra kočica, pak se diže svojoj staroj majci. 2. 76. Pak usele na dobra kočica i diže se braca da potraži. 2. 78. Digoše se sva tri mladoženje, svaki vodi iladu svatova. 2. 242. Digoše se kićeni svatovi, odvedoše lepotu devojku. 2. 24. Digoše se bogom putovati. 2. 302. Digoše se do oĝña živoje, al' spavaju oko oĝña Turci. 3. 290. On se diže Lijevenu b'jelome. 3. 478. Pa se diže do prve mebane. Nar. pjes. vil. 1866. 615. Digne se onaj što je imao mahovina da traži svoga pobratima. Nar. prip. vuk. 213. Putniku to bude vrlo mило, i digne se k robu i stane mu sreću čestitati. Vuk. poslov. 106. Krenut iz luke jedreći, zovu dić se na jedra! L. Zore, rib. ark. 10. 328. — *amo mogu spadati i ova dva primjera u kojima nije riječ o čeladi: Nek se dignu četiri planine, neka pođu na Stambola grada*. Nar. pjes. vuk. 3. 62. Digle su se ovcе Vojvodića, one pasu na poje Košice. 4. 85. — *e) oriri, exoriri, o postaću, početku nekijeh događaja, kod kojih nešto uzlazi za zemlje u vis, ili mi mistino da je tako, uzdignuti se, podignuti se. aa) o vjetru, oluji, moru i o požaru*. dvignuti se: Dvignut se će more. Zborn. 52^a. Dvignuće se muñe i trjeskovi oĝñeni. M. Orbini 198. Kad se dvigne jedua strašna naglost vitra. P. Radovčić, nač. 90. — *dignuti se: S ostrinom garbini uzmutiše more; pak bura zapini*. dvignuv se sa gore. P. Hektorović 72. Digoše se siloviti vitrovi. A. Kanižlić, utoč. 126. Digne se vetar. J. Rajić, pouč. 2. 112. Vihor se brzo digne. V. Došen 17^a. Digla se bijaše mećava strašna. A. Kanižlić, utoč. 49. Vaļa da se požar digne. V. Došen 160^a. — *bb) može biti preneseno na luku, smutnju, bunu itd*. dvignuti se: Strašan huk se dviže. J. Armolušić 2. Smutnje, pizme i megdane, rat, bojeve, smrtno rane, najveć kriva usta ganu da se dignu i da planu. V. Došen 131^b. Zarad smutnja koje se mogu svrhu toga dignuti. M. Dobretić 484. Digne se buna Horina i Kloćkina. S. Tekelija, let. 119. 26. — *cc) u prenesenom, umnom smislu o glasu, stavi itd*. dvignuti se: Sada se diže glas, da ljubav još rabi. Š. Meučetić 34. Dignuti se glas

famam oriri'. A. d. Bella, rječ. 301a. Dvigši se iz praša taj vaša polvala. M. Votranić 1, 56. — dignuti se: I da zemljom svom velikom od tega se digla slava, glaseć carskim dobitnikom kraljevića Vladislava. I. Gundulić 286. — f) u prenesenom smislu, dignuti se (na oružje), na koga, protiv koga, ustati, govori se i o *bunji podožnika i o ratu među neprijateljskim državama*. Dignuti se: Da se pas svit digne proti van. Transit. 76. (S) silom perskadu dignuti se imam. Aleks. jag. star. 3, 252. Kralju se narodi protiva dvigoše. D. Baraković, jar. 55. — dignuti se: Turci se digoše na Orbita magara vojevati. Rad. 1, 179. (1682). Tako i kraja na dobroga dignuše se uzibunuti. J. Kavačin 246b. Sečani dignu se protiva gospodi. J. Filipović 1, 191b. Jeli blatu ili robu u blatnome svome grobu oblast dana, da se digne? V. Došen 12b. Peraštani Dalmatini dignuli se jesu suproč Rnjanona. And. Kačić, razg. 4. Kako se vidi u Absolonu sinu Davidovu, koji se diže protiva istome otcu. D. Rapić 167. Svaku noću mjesec se vataše, da se Srbiji na oružje dižu, al' se Srbiji dignut' ne smjedoše. Nar. pjes. vuk. 4, 131. — i) o pojedinačju ljudima *kad hoće da se kome ili čenu protivu*. Dignuti se: Zali ljudi dignut se na prehiženje pripristih duš. Transit. 110. — dignuti se: Znam da će mnogi i s kojim godi razlogom protiva ovomu pisanju dignuti se. I. Bandulavić iv. Da se digne tko obisno da osmradi ruho misno. V. Došen 112a. — i) o čenu drugom (apstraktnom imenu ili upuću neživoj stvari) što je poetički ili retorički shvaćeno kao čelade: dignuti se: Da se dvije božanstvena pravda suprot tebi. Korizim. 45b. — dignuti se: Odrjeđujući, da se odsieć ruka, koja bi se digla na roditelje (*može biti i s pasivnijem značenjem, tad spada pod β*). F. Lastrić, oed. 58. Jer se tebi srce digne i iz tebe sreća rigne. V. Došen 202a. — g) u prenesenom (i umnom) smislu, *postati bojem, čestitijem, stapti na častnije mjesto itd.* dignuti se: Silnija silniji padaše a nemoćni dvigoše se silou. Aleks. jag. star. 3, 246. — dignuti se: Koji kada se kraljem diže. J. Kavačin 138a. Da se diguše i proslaviš. V. Došen 14b. O kolika će onda biti slava, kada se izabrani dignu u slavi velikoj. D. Rapić 9. Naš se grad digao do blagostana. M. Pavlinović, rad. 7. Oni se golim umom svojim visoko digli i svoje pleme proslavili. 13.

β) s pasivnijem značenjem. dignuti se: U tri dni da se imaju dvići i ispratiti sa vsměm iz našega vladanja. Spom. sr. 1, 7. (1396). Ako li bi se koja rat. na Dubrovnik dvigla. Mon. serb. 338. (1427). Kada se ostija ima dignuti. A. Gućetić, roz. jez. 10. — dignuti se: Da se ima glas dignuti, mužen bo glas jest zlamenje od pozivosti. M. Zoričić, osm. 42. Nit se pamet dignut dade da promišli i poznade. V. Došen 23. Tko uskače slavu stigne, na višala da se digne. 14a. A nisko se tko pokori, da se ima dignut gori. 25b. c) *pasivno*. dignuti: Pamet človičanska ima biti dignuta k bogu. Korizim. 67a. (Stoje z) na slihu prignutu, zad gori dignutou. D. Baraković, vi. 99. — dignuti: Privićen dignut je na križu. I. Ančić, svit. 127. Treptječijem stupom pada, ter povrijeda rane i prima, dižen krutijem ulorcima. I. Đorđić, uzd. 81. To vidić dignut izvan sebe. P. Knežević, osm. 182. — *griješkom stoji part. praet. act.* digao s pasivnijem značenjem: Prijet rukom, diglou gore. J. Kavačin 561a.

2. *pređušie se znaćie širi dufe, kad se nema obzira, jeli ono što se diglo stalo postije na čie mjesto.*

a. *aktivno.*

a) *removere, činiti upoće da već ono ne bude na mjestu na kojem je do onda bilo, odmaknuti, odalečiti; uz to može onoga posve i nestati, kao ukinuti, uništiti.* — *suprotno je staviti* a) o stvari (tjeslono). dignuti: Podi mu tkogodi dlačicu s plašta dvigni sada! M. Držić 364. Er dvije najprije ures svoj, pak kose ostrže. D. Rašina 12a. — dignuti: Pokli je toj takoj da s turakom sad preiš, zavjetni uzao tvoj da s grla odriješ, digni ga i odriješ. M. Votranić 2, 243. Kada nećeš rog dignuti svrh oči, pod' sviho u brig. I. Gundulić 139. Kō ovo reće, diže s vrata lijep ogrljaj. 414. Bojni zaklop digni s čela. G. Palmotić 1, 397. Dignuti koru od duba 'delibrare'. J. Mikaja, rječ. 64a. Dignuti listje 'frondare'. 64a. Dignuti drozdje, kiselicu 'defecare'. 64a. Za uzlarje dara evo zlatan prsten s prsta svoga diže i pada ne ljeposti. J. Palmotić 163. Dignuši ju (koru) u tri ure (voće) iztrune. M. Radnić 21a. Žena sa sebe digoše sve menduše. 99b. Ovim putom tabor jasni moćno (moćno) dignu (pašu), pun bojazni. J. Kavačin 322a. Dignuti zaklop ili pokrivač 'operculum demere'. A. d. Bella, rječ. 655a. Ne da dignu s groba ploču, dal' da žderu i da loču. V. Došen 170b. Digoše mu teške okove. P. Soroković 590a. Jesi li digao rosu sa srea? (Jesi li popio čašu rakije i što založio?) Nar. posl. vuk. 111. Avram diže šatore. D. Daničić, Imojs. 13, 18. — s osobitjem značenjem: *raspremiti*: Dignuti trpezu 'tollere mensam'. A. d. Bella, rječ. 694a. Večeraš' i sofru digoše. Nar. pjes. vuk. 1, 474. *isporučiti*: Žena jelo digue i legnu spavati. Vuk, poslov. 286. — u prenesenom smislu: Ne digni od memo tvoju primogaću desnicu. B. Kašić, per. 186. Sržba božja ne pristaje osvetnu svoju ruku od nas dignuti. A. Kanižlić, kam. 885. Nemoj dignuti ruku svojih sa sluga svojih. D. Daničić, is. nav. 10, 6. Čarica će svoje milostivo oko od nas dići. S. Ćubiša, prip. 103. Dvignitće njegovo vlaštanstvo ruke od kastiža i rasrbe. I. Držić 134. Digne očima suze grozne, tužbe plačne ustim uze. I. Gundulić 270. Bog dignuće suze od njihovije očiju. M. Radnić 107a. Bješe joj dignut odlučio od sužanstva uzu tesku. P. Kanavelić, iv. 250. Da s ni vežan vire digne. V. Došen 109b. *amo može spadati i oro*: Odmah preboje kao da mu ko rukom diže muku sa srea. Nar. prip. vrc. 10. — b) o čeladetu. *au) u pravom smislu, odalečiti, ukloniti*. dignuti: Došao je da mu (sinu) uzme sve i da ga dvigne odolve. M. Držić 337. — dignuti: Niti ga mogoše posli dignuti iz onoga stana ikadar nijednom molbom B. Kašić, in. 50. Biskup onu dvojku iz svoga dvora dignu. J. Filipović 1, 15b. Bog diže j' iz raja. 3, 139a. Latine iz Bugarije digoše. A. Kanižlić, kam. 340. On je uživao u one gospoštine veliki uptiv i mogao čoeka dići s vješala (*preneseno, ipebolitički*). S. Ćubiša, prip. 49. — *ovu dva prinjera mogu spadati amo, ili pod 1, a, b ce) bb)*: Sinko moj, ili digni vojsku izpod grada Rima il' mi uzmi život. J. Banovac, razg. 141. Da svu digne sa krajina vojsku. Osvetn. 3, 118. — *bb) skinuti s mjesta, s časti*. dignuti: Dvignuo si mogučie iz sidista B. Kašić, rit. 436. Tko god je s carastva Mustafa dvignuo. I. T. Mrnavić, osm. 130. Dvignuo si mogučie s pristolja, i uzvisio si ponižene. J. Banovac, blagos. 336. — dignuti: Za to sam njegove raspraviteļe digao neka ne rasipaju. M. Divković, bes. 320a. Za koje djelo Osman mladi Husain-pašu diže, a nega (Dulavera) vrh vezijera svih posadi na vladanje svijeta svega. I. Gundulić 330. Dignuti 'tkoga' s vladanja 'administratione aliquem sub-

movere'. A. d. Bella, rječ. 354^a. Ja sam te na carstvo uzdigao, ja ću te s carstva dignuti. A. Kanižlić, kam. 468. Da digne s prijestolja sirijskoga kralja Dimitra. And. Kačić, kor. 345. Nit ga je (*župnika*) po svomu osuđenju još digao iz te župe. Ant. Kadčić 470. Pa iz nova postavi gospodu, neke diže, a neke potvrdi. Nar. pjes. vuk. 5, 35—36. — *cc*) dignuti sa svijeta (iz svijeta, od svijeta) ili samo dignuti, interficere, smaknuti, ubiti; ali tijekom glagolima ne da se zamijeniti, ako je subjekat bog (u jednom primjeru smrt), nego se onda shvaća kao da dignuti ostaje kod značenja pod *aa*). dvignuti: Da ih dvigneš iz svita. B. Kašić, rit. 124. Ne molim da ih dvigneš od svita. L. Terzić 24. — dignuti: Da ga digne iz segaj svijeta. B. Kašić, per. 213. Hoćete me dignuti s svijeta. I. Dordić, ben. 29. Sinko, ili gradu prosti, il' se mene odvrzi; ili digni vojsku izpod Rima, ili digni i mene da već nisam živa. J. Banovac, razg. 10. Počeo boga moliti, da ga s ovoga svita digne. And. Kačić, kor. 241. Boje da te smrt prijeka digne nego suza siromaška stigne. Nar. posl. vuk. 22. — *i u ovom primjeru znači što kod aa*). Porazit ću i dignuti sa zemlje čovika. F. Lastrić, test. 99^a. — *dd*) ako je ono od čega se digne očelade, kakvo dobro ili (običajnije) zlo (u fizičnom ili u moralnom smislu), znači odučeliti, ukloniti, a u drugom slučaju i spasiti, osloboditi. dvignuti: Uhit' ga za ruku i dvigni ga sa zla puta. M. Držić 264. Kada ga (*Riju*) hotje gospodin bog dvignuti od općenstva segaj tužnoga svijeta. A. Gučetić, roz. mar. 237. Dvignuti vas iz zla svakega. A. Vitajić, ist. 320. — dignuti: Rad blaženstva nam vječnoga ne daj željam vik od svita, da te dignu s puta toga. D. Rašina 143^b. Neka ga bog prosvijetli i digne s grijeha. B. Kašić, zrc. 115. Za ki uzrok majka moja od tve družbe poljehane mladina me dič nastoja. G. Palmotić 1, 141. S puta te od izvrsnosti dignuti. V. Andrijašević, put. 52. Neće biti tko će ga dignuti od njegovije duhovnije sljedena. M. Radnić 6^b. Dignut ih s dobra puta. I. Dordić, ben. 196. Dignut ga iz take prigode. M. Dobretić 436. — *c*) objekt je ime apstraktno kojim se kaže: *aa*) zlo (ili dobro) uopće. dvignuti: Dvije stetu tuj njegovu. M. Bunić 19. Da ji (*zla*) imate od onoga mista dvignuti. L. Terzić 265. — dignuti: Dignuti sve ovo zlo. P. Posilović, cvijet. 110. — *amo spada i ovo*: Eteokle: Kletve ti njegove činiše na smrt prit. Kreonte: Toj digni bog s tebe. M. Bunić 37. — *bb*) tjelesno stanje. U vašoj kod puti vaša čes ku nemoć i malu očuti, sto lika vazina za moć ju dignuti. D. Rašina 145^b. Digoše joj prislratke riječi svu bolest. B. Kašić, per. 185. Dokle god likar iz temeja bolest njegovu ne dokuči, ne poznađe, i sasvim ih iz tila ne digne. D. Rapić 437. Bog će ova dva bića, glad i kugu, dignuti. A. Kanižlić, kam. 145. Dignuti žedu, uzgasti žedu, depellere sitim, extinguerre sitim'. J. Mikača, rječ. 64^a. A. d. Bella, rječ. 436^a. Nit ličnik može dignuti ta zli voñ. Ant. Kadčić 103. Dignuti omrazu od jestojske, čibi fastidium auferre'. A. d. Bella, rječ. 389^a. — *amo može spadati i ovo*: Da Jerini ozdravljenoj digne i biljeg ran od prijeko. P. Kanavelić, iv. 112. — *cc*) duhovno stanje: sjećanje, mišljenje, moralno stanje itd. dvignuti: Dvignuti nastoj žalost s sebe. M. Marulić 161. Toj bi mi svo muke od srea dviglo sad. N. Naješković 1, 182. Ako ljubis spoznanje, dvigni tija sve stvari zadovoljne i sve tvoje voje uzdrži. Zborn. 9^a, ark. 9, 72. — dignuti: Ni može vik vjera kroz dvoibu i službu (*z*) srea dignuti jad, čemer i tužbu. D. Rašina 89^b. Digni dake od

mene sve opačine. B. Kašić, zrc. 168. Jedan i sâm taj grijeh digni, i ko od smrtna zla odbigni. J. Kavačin 5^a. Da se sluče sa svim svetim nebeskim, ne bi mogli dignuti krvivice i pogrde njegove. F. Lastrić, ned. 222. Čoviće koji god trpiš i podnosiš, digni grihe s tvoje duše i bog će dignuti nevoje koje trpiš. A. Tomiković, gov. 95. Moleći ga da joj digne ne hotinje. B. Kašić, per. 83. Dignuti od tebe tu izpravnu želju. M. Radnić 372^b. Digni teškoću tvoje vlastite voje i stavi je u ruke starešine. M. Zoričić, osm. 124. Dignuvi mi svako pomišljenje puteno. B. Kašić, in. 11. Dignuti sumnju, tollere dubitationem. J. Mikača, rječ. 64^a. A. d. Bella, rječ. 281^a. Da mu digne sve ine misli nekorisne i zle iz pameti. I. Ančić, svit. 4. Dignuti s pameti zle misli. I. Akvilini 352. Dvignuti uspomenu, oblivionem auferre'. A. d. Bella, rječ. 655^b. Diže mu spasite! sumnju, prikazujući mu svoje rane. J. Banovac, razg. 37. Dignuti svaku sumnju od nevirnosti svoga posla. Ant. Kadčić 5. Dignuti nike sumnje is svoje glave. M. Dobretić 134. Zato dignimo škropule. I. Ančić, svit. 6. Ako ne digneš od sebe ta primišljenja. M. Radnić 129^b. Dignuti strah, abstergere metum, eximere metum, liberare aliquem metu'. J. Mikača, rječ. 64^a. A. d. Bella, rječ. 436^a. Digni ukor naš. I. Bandulavić 122^a. isai. 4, 1. Nedostojnu sramotu ovu s naše krune da digneš. G. Palmotić 2, 261. Koji ne mogu dignuti iz srea svaku uspomenu pogrla. J. Matović 503. Da sa držani dignuti s pameti pogrde i sramote. 504. Vazda sam pripravan smutñ dignuti. A. Kanižlić, kam. 117. — *dd*) uzrok, prigoda, zapreka itd., zakon, običaj itd., ukinuti. dvignuti: Dvignuvi uzrok može pojti bez grijeba. A. Komulović 18. Dvignuti uzrok zlijema da nemogu mrmñati. M. Orbin 241. Prozva se odmetnik jere dvije posluh crkveni. Dukljanin 26. Dvignuti zle običaje. M. Bijanković 21. — dignuti: Dvignuvi uzrok diže se djelovanje. M. Divković, bes. 668^a. Dignuti sve zaprike. M. Bijanković 10. Digni uzrok, dignut' čes i grijeh. (D) Poslov. danić. 16. Digni sve što smeta našemu spasenju. P. Knežević, pism. 50. Da dobrim naukom digne zlu priliku i smutñ, koju je dao mladim. F. Lastrić, ned. 36. Dignuti sve zaprike, koje bi njegovoj odluki put smetale. A. Kanižlić, kam. 33. Pokornik neće da digne prigode grise iz kuće svoje. M. Dobretić 83. Zakone taj za platu stavi, diže i promijeni. G. Palmotić 2, 461. Papa je stavio zapovjed, ali malo posli usilovan biše istu zapovjed dignuti. A. Kanižlić, kam. 86. Papa ne kti onu crkvenu pedepsu to jest skintuđe dignuti. 90. Prokleta običaj koju dignuti naši prvo namistnici nastojali su. M. Bijanković 29. Dignuti običaj abolere consuetudinem'. A. d. Bella, rječ. 436^a. Digavši gorčinu i žestinu od obrizovanja, dostojao se jest naš spasite! prilasnju, prislratku i priugodnu likariju dati nam za očišćenje od griha istočnoga. F. Lastrić, test. 39^a. Dignuti onu zavadu. A. Kanižlić, kam. 652. Da dignuvi vojske i neprijateljstva u jedinstvu i složnosti s pukom vladaju. bogoljubu. 181. Dignuti ubojstva koja se činua među mužem i ženom. M. Dobretić 532. — *ee*) djelo, djelovanje. značenje je: ne činiti dafe, prestati činiti djelo naznačeno imenom apstraktnijem. Takoj i ti videć ukraš, ki bludnosti duh zanosi, pozri razlog koli prosu, a pak pozor digni on čas (*ne gledaj dafe*). D. Rašina 143^b. Dignuti, komu dosadu. A. d. Bella, rječ. 304^b. Dignuti osjedu grada. 11^a. — *ff*) osobina. Nu dignimo iz pameti tmine. T. Babić 4. Usuo je sol u vodu i gorčinu digao. A. Kanižlić, kam. 229. — *d*) dignuti komu što

iz očiju, s očiju, ispred očiju. *odalečiti da onaj reč ono ne vidi. u pravom i u prenesenom smislu.* Dignute s očiju mi ovoga. M. Vetranić 2, 489. Ah ko luda mislo ova je, er se vara taj savise. ko, rijem s oč. ljepos diže, cijeni dignut i s srca je. I. Gundulić 69. Kralja s oči mojih digoste. G. Palmotić 1, 74 Digni s oči meni uzrok od me vječne smee. P. Kanavelić, iv. 226. Dignuti ispred očiju „aufferre a conspectu, subducere“. J. Mikaja, rječ. 63^b. Moj oče, digni ovu času izprid moji očiju J. Banovac, razg. 158.

β) *movere, maknuti, krenuti (čim), razlikuje se od predašnjega značenja pod a) tjem što znači samo početak odlučanja, odučavanja, vrlo rijetko u našem jeziku, ali isporodi i 3. dvignuti: Svaki je rok blizu, zač ga vrijeme dvigne. G. Držić 364. — može biti da amo spada i ovaj primjer: dignuti: Brže digni sedmore kočije, doteraj i(h) mome belom dvoru. Nar. pjes. vuk. 1, 609. i ovaj u kojem stoji u prenesenom smislu (potaknuti): dvignuti: Koji (Kaifa) svétom svojim dvize i ganu radu, dati smrt Isukrstu. Š. Budinić, sum. 125^b.*

γ) demere, detrahere, učiniti da nestane ili se udali koji dio čega tako da oro bude manje nego je prije bilo, suprotno je pristaviti, priložiti, pridati. a) u pravom smislu. Ako dakle dignes ona tri najposljednja slova „are“ od „insegnare“ ostati će „insegn“. J. Mikaja, gramm. 33. Ilirici imadu slova 32, od koji digav pet brojeva i dva od danutja osta ji“ 25. I. Ančić, svit. viii. Kad se materija pristavlja, da ništa ni priloži, ni digne. M. Bijanković 26. Digao jest ili ti odnimio iz simbola rič onu „bogorodica“. A. Kanižlić, kam. 691. — b) excipere, izreći, nabrojiti ono što ne spada pod kakav opći zakon. samo kod pisaca. dvignuti: A onijema koji (dvignuvši svaku pravedu zapreću) sve godište jednom na dan budu rijeti rečenu molitvu A. Gučetić, roz. jej 319. — dignuti: Dignuvši samu dalečinu i različnos od ajera, sada veći dio od europskejih raskosa u Indijali ne žele se. B. Kašić, fran. 33. Potrebu dignuvši u osobitih mistih ne ima se nitko krstiti. B. Kašić, rit. 8. Iste se antifone od hvala govore, dignuvši samo četvrtu. I. Akvilini 207. Od krsnjana pravovrnije (dignuvši malu dieu koja mru krsnena prije nego znaju za grih) i govoreći od veliki, toliko je malo obranije(h). F. Lastrić, ned. 396^a.

δ) auferre, demere, učiniti da ko reč nešto nema, oti, suprotno je dati. ime onoga koji reč ono nema stoji obično u dat. kao nepravi objekat.

a) objekat je stvar tjelesna. dvignuti: Popiva: Otvori malo, sičora, da uljezemo u kuću. Petručela: To, da nam još dvignete stogodi? M. Držić 358. Što sam ti dao, mogu ti i dvignuti. B. Kašić, nasl. 164. Komu dvignu jedno rebro iz jednoga od njegovih boksa. M. Orbin 11. Pokle mu je drago bilo dvignut moj dio. I. Držić 201. Dvigni komaru nogu, sva mu su crijeva na dvoru. (Z). Poslov. danić. 21. — dignuti: Jak lavića, kad sred stjena laviće joj lovac digne. I. Gundulić 341. Djed moj diže Ugrom grad prtvrdi od Kaniže. 567. Kô li ga je smela i stigla i lijepu mu plijenu digla, ona vam će spovidjeti. G. Palmotić 2, 345 Oruže im diže iz ruke. 3, 45^b. Dignuti plašt „expalliare“. J. Mikaja, rječ. 64^a. Srditomu ter medvjedu jednin mahom glavu diže. P. Kanavelić, iv. 33. Odlučite ne dignuti mu ništare od onoga što mu pristoji. I. P. Marki 18. Dignuti oruže „exarmare“. A. d. Bella, rječ. 261^b. I da vam svijet daruje svoja dobra s obilnošću, opet bi vam ih digno nakon malo vremena. D. Bašić 8^{ab}. Znajuci da ste mu digli to-

like duše otkupjene njegovom krvi. 21^a. Dignuh rečenijem vojnicima malo praha. 216^b. Di ga diže tu mu glavu diže. And. Kacić, razg. 104^a. Diže sve jaspre, koje u crkvi nade. kor. 322. U carevo dvore ušetala i dignula caru saruk s glave. Nar. pjes. vuk. 1, 485. Digni margaretu klišne, margaretu lasne. Nar. posl. vuk. 58. Komarcu digni nogu, i crijeva na dolinu. 146. — objekat ili sam glagol može biti u prenesenom smislu: Misli udriti na Poljaka i dignut mu krunu s glave. I. Gundulić 359. Iskriemu ste zlijem izgledom digli boga. D. Bašić 21^b. — b) objekat je čelade. amo spaduju i onakovi primjeri u kojima nije čelade nikomu drugomu oteto, dakle su bez nepravoga objekta: to bica kad je smisao: oti čelade protiv nekoga rofe, uskratiti mu slobodu. kao na nepravi objekat moglo bi se promisliti i na samo čelade, kao da je samo sebi oteto. A kada ga oblast prigine, i na vojsku silom digne. V. Došen 122^b. Evo ti je baš sade nakasto dignut me pod silu gdje god me nade. Dubrov. 1870. 13. Istor navru strašila užasna: davli došli živa na sud dići. Osvetu. 4, 68. — c) objekat je što umno, duhovno, ili uopće apstraktno ime. aa) apstraktno ime koje znači što tjelesno. aaa) glas. Ne bući na vuka da ti glas ne digne. (Z). Poslov. danić 70. — bbb) život: dignuti život komu, ubiti ga. Dignuti joj život. B. Kašić, per. 177. Moli da mu nebeska pedepsa ne digne život. I. Dordić, salt. 168. Život mi dignu u cvijet najljepši mojih godista! B. Zuzeri 67^b. More se čoviku smrt zadati i dignuti život brez suda. F. Lastrić, ned. 287. Ne samo svesteničtvu, nego da je moguće, i život bi mu digao. A. Kanižlić, kam. 44. Kain kada dignu život pravedomu Abelu. D. Bašić 64^b. — cc) ljepota, mladost, snaga, ures. dvignuti: Dvigni ljepotu, sestrice, i mladost našemu životu, bit ćemo tad ništa. F. Lukarević 88. Odičeljenjem vašijem ste dvigli njestu ovomu našemu pravo urešenje. D. Zlatarić 84^b. — dignuti: Dignuti ures „exuere ornatu alijem“ (može spadati i pod a). A. d. Bella, rječ. 261^b. Koja suncu vičemu snagu diže. F. Lastrić, test. 350^b. — bb) duša. dvignuti: Dvignuti će dušu tvoju od tebe. L. Terzić (B. Pavlović) 280. Najposljednja ona sila dušu digne nam iz tila. V. Došen 49^a. — cc) umna ili duhovna osobina. dvignuti: Veselje tvoje nitkor neće od tebe dvići. B. Gradić, rjev. 185. — dignuti: Radosti moje sve rad grijeha mojega dignuv virgal jesi i u jad obrati. N. Dimitrović 71. Veselje vaše nitkor neće dignuti od vas. I. Randulavić 241^b. joann. 16, 22. Zapovida mu: „uzni Izaka“, da digne Abramov sve veselje. S. Margitić, fal. 222. Digne mu svist da ne zna što čini. M. Dobretić 216. Dignuti smionstvo, dignuti srce (u prenesenom smislu) „frangere animum“. A. d. Bella, rječ. 261^b. Jeli koja žena svojijem nesklastvom digla družijem ženam stid i sramežljivost? D. Bašić 19^b. — dd) što umno ili duhovno što se uživa. aaa) čast, poštenje, dobar glas. dvignuti: Klevetanje jest dvignuti ali vazeti dobar glas iskriemu. I. T. Mrnavić, ist. 106. — dignuti: Dignuti „tkomu“ ures. A. d. Bella, rječ. 263^b. Seineći da su mu i poštenje dignuli i život. F. Lastrić, test. 201^a. Dignuti mu dobar glas i ozloglasi ga kod naroda. F. Lastrić, ned. 417^a. Da mu je materi oli sestri na silu poštenje dignuo. M. Dobretić 143. — bbb) sloboda. Dignuti slobodu „adimere libertatem“. J. Mikaja, rječ. 63^b. — cc) izvrsnost: Hoćeš da mu dignes osobnu ovu izvrsnost. P. Knežević, osm. 69. — ddd) pomoć. A odvrnut lasno je moći i veliku sadnu rijeku, kad joj dignes sve pomoći voda, koje u

đu teku. I. Gundulić 498. — *eee*) *božja milost, pomoć*. Ne može nam dignuti milost božju. B. Kašić, zrc. 26. I svu od neg božju pomoć dignu. J. S. Rejković 198. *blagoslov*: Svoj blagoslov od neg' dignu. V. Došen 7b. *duh sveti*. Duh sveti tvoj ne digni od mene. L. Terzić 94. Duha svetoga tvoga ne digni od mene. I. A. Nenadić, nauk. 276. — *ee*) *vlad, oblast, časno mjesto*. Dignut mu kraljevinu. M. Rađnić 28a. Dignuti 'tkom' vladanje. A. d. Bella, rječ. 250b. Dignuti oblast. 251a. 436a. 438b. Digoše mu patriarkastvo. S. Badrić 15. Što će činiti? zasto gospodin dige od mene dvorništvu? F. Lastrić, ned. 312. Dignao mu je oblast činiti službe crkvene. A. Kanižlić, kam. 25. Papa je dignao od nega dostojanstvo episkopa. 347. — *ff*) *apstraktno ime kojim se kaže djelo, djelovanje*. dvignuti: Mrtvoj udovici plaćni sprovod ne dviguše. A. Vitaljić, ist. 250b. — dignuti: O sunce me milo, kad god mi dignuš tja lipi taj pozor tvoj. D. Rađina 79a. Dignuti svaki n dio podstupljenom gradu obrane. P. Kanavelić, iv. 149. Dignuti Žudijom ogovor. F. Lastrić, test. 39b.

b. sa se. a) *refleksivno, odalečiti se, otići odakle, au) u pravom smislu*. dvignuti se: Iz Rima se dvignu ne imam s tjeom. M. Držić 350. Dvigni se odtle ti, dvigni se! F. Lukarević 173. — dignuti se: Digni se od tud. P. Kanavelić, iv. 455. Postolar, moleći boga, zapovijedi planini, i planina se s onoga mista dignu, i stavi se na drugo. J. Banovac, razg. 19. — *bb*) *u pronesnom smislu, kad je ono od čega (iz čega, s česa) se čelade dignu, djelo, djelovanje (griješ, zlo itd.), posao itd. značeće je: ostaviti (ono djelo)*. dvignuti se: Da se nijesu ni dvigli iz grijeha. I. Držić 143. Ne imate već oblasti od toga se zla dvignuti. A. Vitaljić, ist. 318b. Ako li se s zlobnijih dila on dvignuti neće tada. ost. 126. — dignuti se: Digni se sada od zla dilovanja. P. Posilović, nasl. 5a. Budi da mučna stvar jest čoviku ostarije u zlu, okrenuti se i dignuti se od griha, nistanenatie uo nije neuzmožno. 31b. Ako se dignuš od poslova izvan' uživatiš dobar mir (mirer). M. Rađnić 4a. — *uno može spadati i oro*: dvignuti se: Mal' da ne ma se noga sa dobrog puta dvignu. A. Vitaljić, ist. 223. — *b*) *s pasivnijem značenjem*. dvignuti se: Kadno se dvigne ta sumnja i drži se, da nije grijeh smrtni. A. Komulović 6. Kada ti se bude dvignuti utiha. B. Kašić, nasl. 80. I peklo se sopra dvize. Đ. Baraković, vil. 194. Da bi mu se dvignula ta grdoba sprid otijuh. P. Radović, nač. 308. Da se dvigne (*prokletstvo*) čoviku na smrti od svakoga misnika. Ant. Kadčić 28. — dignuti se: Od onoga koji ne ima, i što bude imati, dignu se od nega. I. Bandulović 252a. Da mu se dignu misništvo. I. Anđić, ogl. 99. Koje primljenje ili jest dobro ili mi zlo, s mukom se more dignuti tija. P. Posilović, nasl. 36a. Kada se ovoj voći aliti jabuci dignu kora. S. Margitić, fal. 73. Po sakramentu krštenja najpri se dobiva u dušu znamenje ili ti pecat duhovni, koji se ni po jedan način od duše dignuti ne može. J. Banovac, razg. 215. Nauk od boga objavljen ne može se od crkve dignuti. A. Kanižlić, kam. u. Buna će se utišiti i dignuti. 381. Ova nepodobnost da se dignu i ukloni. I. Velikanović, nput. 3, 58. Ima nu se dignut misa i ispovijd za vazda. M. Dobretić 121. Zena mužja korotnje toliko koliko vri zemljana piñata kad se s ognja dignu. Nar. posl. vuk. 80.

c. s pasivnijem obtkom i značenjem. dvignuti: Dvignuta drva od ognja Korizim 3a. Postojan je da mu je dvignut (*život*). M. Orbin 57. Onada će biti dvignuta svaka oblast djavlom. I. T. Mr-

navić, ist. 53. — dignuti: Red mu budi dignut. B. Kašić, zrc. 141. Kada dignut budem od dvorničtva. I. Bandulović 167b. luc. 16, 4. Kad s ovoga dignut nruka u stan svjetli prebrodi se. J. Kavañin 435b. Nit povračaju onoga pošteñia dignuta, veće da naknade onu štetu učinenu. J. Banovac, razg. 55. Biše s višala dignut. J. Filipović 1, 98b. Bi mu dignuto dvorništvu, izgubi sriću. F. Lastrić, ned. 313a. (*svusa*) dignut je između živujućijeh) na zemlji, dignut vam je s očiju test. 119a. Oten svetoga Remigija sliptoga je dignuta i vid povraćen. A. Kanižlić, utoč. 187. Iza toga dignuto je ovo dopušteñie. kam. 237. Zakon Moisesov odnesen i dignut bi. J. Matović 355. Koja zapovijd nije dignuta, nego promiñena od obri-zovañia u krštenje. M. Dobretić 34. Iz kojih (*manastira*) ne mogu bit dignuti brez ñiove voje i dopušteñia. 322. U to ovo u loncu riba tek s ognja dignuta. Nar. prip. vrč. 112.

3. *computare, poračunati, izračunati, nejasno je, odakle je i kako je postalo ono značeće. dok je objekat broj, može se pomisliti na značeće movere, maknuti (kod 2, a, ß), od kojega bi prešlo na drugo: promijeniti, pomjeriti, ali ovaako tumačeće ne vrijedi za prvi i najzadnji primjer kod kojih bi se prije pomislilo na značeće kazano kod 1. — Dolazi s ovijem značeñem xvi i xviii vijeka kod dva pisca i u Belinu rječniku (dignuti broj, computare² 209b). dvignuti: Bog me ću puknuti da vam se do dlake bude kont dvignuti od stvari od svake. N. Nalešković 1, 244. — dignuti: Kako se more dignut broj mali i veliki. M. Zoričić, aritm. 1. Znati jošte bistrije dignut broj. 4. Ne zna, koliko će gazet dignut na ljbriću. 105.*

DIH, m. spiritus, halitus, razduh, koji kroz nos i usta ulazi u prsi ili izlazi iz njih, dah. — i stoji mj. *ieglašñiega y, po čem bi najstariji oblik bio dyrh. — Postaje od osnovne dyh glagola dihati sufixom x. — Premda ima rus. дыхъ, češ. i pol. dych, ne može se kazati da je riječ praslavenska: u onijem jezicima kako i u našemu može biti kasnije postala od dyhati po analogiji prema dah. — Dolazi od xvi do xviii vijeka (dosta rijetko) kod pisaca čaravara, a između rječnika u Mikaljinu, u Bjelostjenčeru, u Voltigijinu, u Stuličeru. Do kol dihom ga ne zgrija tovarce tere vol. H. Lucić 279. Jimaš nos i dvi nozdrve kude dih pojimaš. Đ. Baraković, vil. 17. Pojmije silom diha. 61. Ere ti se sve obola s ajerskoga diha škodua. J. Kavañin 125b.*

1. DIHAJ, dihaja, m. spiritus, djelo kojim se jedan put diše. — Ake. kakav je u gen. sing. takav je u svijem padežima osim nom i acc. sing., i gen. pl. dihajā. — Postaje od osnovne diha glagola dihati sufixom x, pred kojim je umetnuto j radi zjevera. — Dolazi od xviii vijeka samo kod Dubrovčana, a između rječnika u Stuličeru. a) *sa značenjem sprijeđa kazanijem*. Do najposljedñiega dihaja moga. V. Andrijašević, put. 16. Jedan sam dihaj život tvoj s smrtni (?) razdijeluje. 303. Aer..., zdravje vam će blazijem dihajima uzdržati. B. Betera, ćut. 33. Po tijelu ishodi od zemlje, a po duši od dihaja božjega. S. Rosa 1a. I da dihaj moj svaki kako živa iskra ljubavi bude ñemu pokloñen. I. M. Mattei 297. — b) *respiratio, dihanje, disanje uopće*. Jedno vidiš tijelo izdišuć, drugo dihaj da ne ima. B. Betera, or. 26. Tijem hakom udahnuo mu je dihaj životvoran. S. Rosa 1a. Malo prije dihaj bijaše joj se uzdržilo, biće snubjevala što god grubo. M. Vodopić, tužn. jel. dij. 1868. 224. — c) *spiritus divinus, u pronesnom smislu, božije nadahnuće*. Svet starih na ime Simuu, pun dihaja proročnoga. S. Rosa 187a.

2. DĪHĀJ, dihaĵi, *f.* vidi dihaj. — Samo u Stulićevu rječniku.

DĪHĀNĀJA, *f.* ono što diše, čelade i životinja. — U narodnoj pjesmi našega vremena, ali po crkvenom jeziku, vidi dihanje pod *f.* Pak na voda načera(h) Šarina, te napojiš sebe i Šarina; opazi me nagorkina vila, pak počera naprijed Sarina, ja pogubih Vardariću vilu i bez sabje i teska topzu, zaklali vilu zubim bijelijem, napoji se svaka dihanija. Nar. pjes. petr. 3, 137.

DĪHANSTVO, *n.* ime apstraktno koje znači osobinu onoga koji je dihan. — U teologičnom smislu o svetom duhu (vidi dihati pod 2, b, b) kod jednoga pisca xviii vijeka koji je sam tu riječ i načinio. Očamstvo, sinovstvo, dihanstvo ili duhovstvo. A. Kanižlić, kam. 134.

DĪHAŃE, *n.* spiratio, djelo kojim se diše. — Postaje od dihan osnov part praet. pass. glagola dihati sufixom *je*. oblik dihanje (dihanije) s najstarijom tijekom sufixom dolazi od xiv (vidi prvi primjer kod *f*) do xvi vijeka (vidi prvi primjer kod *e*), oblik dihanje od kraja xv (vidi prvi primjer kod *a*) do xviii vijeka, najnoviji dihanje od početka xviii vijeka (vidi Margitićer primjer kod *e*), u svijem je rječnicima: dihanje u Danićevu, dihanje u Vrančićevu (anhelitus), Mikajlinu, Belinu, u ostalijem dihanje. — isporodi disanje. *a*) ispuštanje i primanje vazduha u prsi, vidi dihati pod 1, a i 2, a. Razboli se sin žene matere od obitili i biše na nem nemoć privelika, toliko da ne biše dihanja. Bernardin 39^b, Greg. (Icar) 17, 17. Kako ogzu grije, zrak dihanje podaje. F. Glavinić, cvit. 115^a. Do najzadniedga dihanja života moga. P. Radović, ist. 232. Zaduha jest koja zabraunje dihanje. P. Knežević, osm. 121—122. Svi ljudi i svaka u kojima je dihanje život na zemlji, umrla su. I. Velikanović, uput. 1, 45. Jednim glasom zavapiše i tako podviknuše da se jesu apostoli, koji su tija na drugome kraju bašće spavali, probudili, pak su Isusu brez dihana dotekli. D. Rapić I. Gdjejkoji pripovijedaju da je mora vještica koja se pokajala i zarekla da neće više ljudi jesti nego ih samo noću u spavahu pritiskuje i dihanje im zaustavlja. Vuk, živ. 216. — *b*) s predašnjem značenjem, ali kod bica s miškom i glasno. vidi dihati pod 1, b. Što hoće taj znaj rijet? Što li to dihanje? D. Zlatarić 60^b. — *c*) razduh koji izlazi iz usta kad se diše, dah. isporodi dihati pod 1, c, a) i 2, b. Vdaluh bog v lice človiaka dihanijem života. Koruzin. 13^a. Zato stavi Isusa meu živine, neka ga parom i dihanjem svojijem grijū. M. Divković, bes. 81^b. (Debela nemoć) dihanje ali ti paru čini mu surduću. 751^b. Od dihana božijega gim i od daha nozdara negovijeh nestaje ih. D. Daničić, jov. 4, 9. — *d*) u teologičkom smislu, vidi dihati pod 1, c, a) *ce* i 2, b, b). Koji od obadva jedniu dihanjem izhodi. A. Bacić 23. Ovo dihanje iliti izlodične duha svetoga. A. Kanižlić, kam 177. — *e*) dihanje, puhanje, vidi dihati pod 1, c, b). Vitarium dihanjem. Aleks. jag. star. 3, 315. Dihanja vitrov. I. Bandulavić 295^b. Diane u vitar se okrenulo. S. Margitićer 217^b. Zapoviedi vitru da pristane svojizim dihanji. J. Banovac, pred. 30. — *f*) konkretno, sve ono što diše. Vr. negožo ruku vasko dihanje sa strahom i radostju pripadati jemu. Mon. serb. 88. (1330). a osobito čelade. Vsakomu dihanju reče na sritenje carevo izajti. Aleks. jag. star. 3, 255. A oko tri hiljadte dihana glade pekoj S. Lubiša, prić. 79. Zapihah jednoga Grbljanina koliko ima čeladi u domu, a on mi odgovori: ja sa još pet dihana. G. Petranović. — isporodi dihanja, duša.

DĪHAT, *adj.* uprav je part. praet. pass. glagola dihati, dolazi u teologičkom smislu o svetome duhu kod dva pisca xviii vijeka. Ja te perem u ime roditelja i rodena i dihatoga. Ant. Kadčić 123. Ja te krstim u ime roditelja, rodena i dihatoga. M. Dragičević 239.

DĪHATEL, *m.* onaj što diše, diha. — U teologičkom smislu (vidi dihati pod 1, c, a) *ce*) i 2, b, b) kod jednoga pisca xviii vijeka. Otac i sin nisu dva potetka, to jest dva diatelja; nego oba dvojica su samo jedan početak, jedan diatel. A. Kanižlić, kam. 181. Jedan stvoritelj, jedan dihatel. 728.

DĪHATI, dišom i diham, *impf.* respirare, anhelare, spirare, fiare, oscitare, olere. — Stariji je oblik dyhati. — Postaje od osnov drah glagola dahnuti (vidi dahnuti i dah); *z* prodluženom postaje *y*. kod infinitiva je nastavak *a*; kod prezenta može biti *a* (diham) i *j*, te se lj mijenja u *s* (dišem). — Od praes. dišem, za to što je š shvaćeno kao da je postalo od sj, načinio se u novija vremena *inf.* dišati — *Inf.* dyhati i praes. s jednom i s drugom osnovom prastarenih su, isporodi stslor. dyhati, rus. дышать, češ. dýchati, polj. dychać. — *Akc.* kakar je u praes., takav je i u *impf.* diham i dišah, u part. praet. pass. dihan i dišah, i u *impf.* sa sufixom *a*: dihāj (ali diši) i u ostalijem je oblicima onakav kakav je u *inf.*, takoder i u 3 pl. praes. sa sufixom *a*: dihajū (ali dišū). treba k tome doдати da dugi akcent na potvrđuje se svagla prastijeh rjekova; tako kod Vrančića i Mikajla i kod dihati nemu nikakra osobita znaka, a oro dokazuje da su ga shvaćali kao kratki glas: takorijem pozitivijem dokazom vrijeti i to što Daničić erpuče iz starijih pisaca (Rad 20, 150—233) nije nasao nijedn oblik glagola dihati ili dišati s ikakvijem znakom; u Belinu rječniku dolazi dihati (dihati¹) 107^b, *jamučno* Stamparskom grijeskom) dihati (dihati²) 313^a, i dihati (dihati³) 613^a; u Stulićevu dihati (dihati¹) i dišati (dišati¹) i u Vukovu rječniku premda je i dugo u prostijeh glagola dihati i dišati, kratko je kod ova zadržao, kad je složen, vidi izdišati, dišati, predišati, izdišati, zdišati u Dubrovniku se gorori samo dišati. ora drostručnost u akcentu potvrđuje se i ruskijem jezikom u kojem ima i дышать (prema dihati) i дышат (prema dihati), po sem ovome mislim da treba ovdje reć od starina pripoznati dva glagola: jedan (dihati od kojega je kasnije postalo dišati) durativan s praes. dišem, drugi (dihati) iterativan s praes. diham (vidi Miklošić, vergl. gramm. I, 282—281 i P. Budmani, grammatica della lingua serbo-croata 131). — Onaj dio našega naroda koji ne izgovara slovo *h*, ili ga sasna izostarčū: diati, diam, ili unecē mješte neġa glas *j* rudi zjevra: dijati, dijam. — Stariji su oblici (dihati, diham, dišem) potvrđeni reć od prarih vremena, a noviji dišati (kao prasti glagol, ali kao složen glagol reć od prije, vidi kod pojedinih složenijeh glagola sprjeđa nabrojanih) istom ovaġa rjeka (prvi put u Stulićevu rječniku), između rječnika dolazi dihati u Vrančićevu (anhelare; spirare), i Mikajlinu: Jialare, exhalare, diolare, anhelare, spirare, respirare, spiritum diolare; dihati se (vidi duġ kod I, d), zihati, oscitare, osetari, liare; s praes. dišem: komu se diše al zihā, oscitans, oscitabundus; i diham: dihanjūci, koji diha expirans, respirans; dihanjūci, zihanjūci, to jest čimti poso nepomno nego zihanjūci i dihanjūci, oscitante, negligente, oscitabunde, u Belinu (s praes. diham: respirare 613^a; Jialare 313^a; s praes. dišem: mučno dihati, dišem „graviter respirare“

107^b; trudno dišući ‚anbelans‘ 70^b), u *Bjelostjencu* (s praes. diham i dišem ‚spirare, balare, anhelare, flare, afflare‘: diham teško ‚anelho‘ 2, 72^b), u *Jambrešićeu* (diham i dišem ‚spiro‘), u *Voltijjenu* (praes. diham i dišem ‚respirare, fiatare‘ ‚atimen‘), u *Stulčiću* (praes. dišem i diham ‚spirare, balare, exhalare etc.‘; dihati ko, dihati se komu, vidi zijehati), u *Vukovu*: dihati, dišem ‚spirare‘: dihati, dišem (gdjekoji govore i dijam), vide dihati, u *Daničićeu* (dyhati ‚spirare‘); dišati *samo* u *Stulčiću*: dišati, dišem i (griješkom) dišam ‚spirare, afflare, respirare‘, i u *Vukovu* (dišati, dišem ‚spirare‘).

1. neprelazno.

a. spirare, respirare, primati kroz nos i usta vazduh u pluću i istijem ga putem ispuštati iz pluća, što je čovjeku i svijem višijem (plemenitijem) životinama tako potrebno da bez toga ne mogu živjeti. a) u pravom smislu, obično se shvaća kao iterativni glagol (prema dahnuti). On diha, ovo će hit prinenoženje kratko. D. Zlatarić 64^b. Dokle čovik ječi i diše, istinito se zna i poznaje da je živ. M. Divković, bes. 407^b. Rad bi časom priplut more, dihat moći a bez usta. J. Kavañin 63^a. Koliko god puta mi dihemno toliko valja da se od boga spomenoženja neđa blagosivljajući, budući da dihat ne bismo bez neđa mogli. J. Filipović 1, 315^b. Kako nam je potrebno za uzdržanje života tlesnoga dihati. A. Kanžilić, uzr. 156. Triba je, kako izdahne mati, postaviti joj u usta jednu eiv, da može porod dihati. Ant. Kadčić 129. može biti shvaćeno i kao darativni glagol: Hip u koji dihamo. A. d. Bella, razg. 89^b. — kad se je čelade umorilo od teška truda, ili oslabilo s kojega mu drago uzroka (tjesnoga ili duhornoga), ono slabije ili rjeđe diše, onda se kaže da jedva (u jednom primjeru komaj) diše: Na zemlji ležase, izgubiv snagu svu, da jedva dihaše. N. Naješković 1, 146. Nega jedva dihajući najde i reče: ustani, caru Filipe. Aleks. jag. star. 3, 233. Jedan glasnik s plavi grede dihajući jedva od truda. G. Palmotić 2, 397. Same joj se suze toče, od žalosti jedva diše. Ant. Kadčić, razg. 16^b. Od radosti komaj diše. J. Krimpotic, pjesm. 15. — b) može vrjediti kao žirjeti. Tvoj sinak dokli je dihao, taj nemu služi svak, čim je duh puštao. N. Naješković 1, 133. Diha i život svoj provodi. G. Palmotić 1, 207. Ufane samo taj uzdrži život moj, da diham još-tera, 2, 64. Svak nek plaće, dočim diha. J. Kavañin 174^b. Glas pošten valja više neg što čovik živne diše. V. Došen 6^b. Dokle dišem, neću odstupiti od svoje dobrote. D. Daničić, jov. 27, 5. — u prenesenom smislu, kad subjekat nije ni čelade ni životina: Čačko ki umro biše tu za vjern i otaštvo, da i njegova slava diše. J. Kavañin 214^a. — c) može se izreći što čelade prima i ispušta iz pluce kad diše, te ono ime stoji u instr. au) u pravom smislu, u instr. su imena aer, vjetar, dah itd. a češe duša i dusica. Da ne ima aera čim bi diao. S. Margitić, fal. 220. Vjetar neka ñim dišu da ne pomaru. M. Divković, bes. 33^b. Stojah ondli vas zapatien jedva dahom tridnijom dihajući B. Zuzeri 31^b. Ki si san vidila? jedva dušom dišeš! H. Lucić 231. U ovo ufam i ufat ču, dušom dihat dokle buden. J. Kavañin 432. Ove mi duše kojom dišem. M. A. Rejković, sat. B 1^a. Ni se niče, ni dušicom diše. Nar. pjes. vnk 3, 360. Mrtva Mara ni dušom ne diše. here. vuk. 173. — bb) u prenesenom smislu, u instr. stoji duh (božji, sveti). Prvo duhom svetim, nego duhom osobitim na zemlji dihati počeo. F. Glavinčić, evit 209 210. Duhom božijem dihajući. S. Rosa 80^a. Koijem duhom dihat inate.

104^b. — drukčiji je instr. u ovom primjeru, u kojem ñom znači po ñoj: Prosi čas(t) nad svima zemlja ka nas je odhranila. . . ñom dihamo, ñom živemo. G. Palmotić 1, 160—161. — d) dolazi gdjekad da onakovo ime kakovo može biti u instr. (pod c) bude samo subjekat; takovo je ime: duša: Dokle duša u nas diha. P. Hektorović (?) 152. u ovom primjeru srce: Koliko puta srce može uzbuđe dihati. I. M. Mattei 309. — u prenesenom smislu. Uzvišenih Lovrećaš nu u tebi još duh diše. J. Kavañin 103^a. Gledaš lava gdje no zubi škripa, iz ñeg duša zlokorjela diše. Osvetn. 4, 11.

b. anhelare, primati i ispuštati vazduh kao kod a, ali mućno a s toga i glasno, pijehati. a) u pravom smislu. Riječ ne progovori, nu dihati najvećma, a oči zatvori. N. Naješković 1, 271. Vidu gdi dihaš umoren od puta. M. Bunić 41. De dvoje diše, treće se piše. Nar. posl. vuk. 73. ano spada i ovaj primjer u kojem je glagol impers. pass. Nešto mi se diše i izdiše. Nar. pjes. here. vuk. 102. — b) ovakovomu dihanju može biti uzrok unutraše, duhovno žestoko sjećanje, s toga dihati gdjekud stoji u prenesenom smislu i znači onakovo sjećanje. aa) ono osobito sjećanje može biti izrečeno, i to instrumentalom. Savao dihajući pričanjem i ubojstvom. I. Bandulović 191^a. act. ap. 9, 1. Ako vri krv od srditosti i prsa gorka jesu od nenavidnosti, ako osvetom dišu, zaludu jest. D. Rapić 55. — bb) sjećanje (u ovom primjeru ljubina, u drugome žalost) nije izričkom kazano. Paskasij još veće dihaše, videći da smih sobom čini ljudem. F. Vrančić, živ. 50. Koga (braca Ira) danas ovde nema, već kod dvora svoga diše, i za mnomo sad uzdiše. Nar. pjes. vil. 1866, 274^a. — ce) dihati ka komu, na što znači: žestoko, jako želiti, hlepjeti. Sva odluka ñih na dobra dihalo jest ka s' u nebesih. A. Georgeico, nast. 53. Dihaju na vićna i božanstvena. 125. K tebi bogu dihalo. 333.

c. samo ispuštati vazduh iz pluća, a osobito kroz usta. to biva na dva načina: a) spirare, kroz juče otvorena usta tako da vazduh (dah) tiho izlazi, haktati. ako je supstantivom izrečeno što tako izlazi iz usta (i dah i drugo što), supstantiv stoji u instr. aa) uopće. Dokle je čovik živ, diše iz sebe parom vrućom i vlažnom. M. Divković, bes. 550^b. (Isus) duhom svetim u ñih dihaše. F. Glavinčić, evit. 157^a. — subjekat mogu biti nozdree, ust: Nozdre, vrućim dimom koje dišu. J. Kavañin 410^a. Usta ñegova ognjem dišu. J. Rajić, pouč. 1, 118. u prenesenom smislu nešto što nije čelade ni životina: Gore koje ognjem dišu. J. Rajić, pouč. 1, 2. — bb) može se izreći smjer koijem se ispušta duh. aaa) acc. s prijedlogom na. Kad dišemo na obraz. L. Vladimirović 12. Dišući trikrat na neđa. 12. — bbb) acc. s prijedlogom n. Redovnik triputa diše ili ti ulahne u obraz onoga. J. Matović 173. — ccc) instr. s prijedlogom nad. Nad ñime dihalo stoplit ga hoteći. M. Vetranić 1. 302. Čudno riči mrućući i nad sudom dihajući. P. Zoranić 61^a. — ddd) gen. s prijedlogom vrh. Pop ima dihati vrh ka-leža dokle se rastopi. Nar. ču. 41^a. — ece) u teoloćnom smislu. Duhu, idježe hosteta i na kogože hosteta, dyšeta. Pomentjanj^b 92. Taknuti duhom svetim ki diše kadli hoće. Transit. 229. Sin ne diše drugim dihanem nego onim istim koijem i otac. A. Bačić 26. — b) flare, kad su usta malo otvorena, te vazduh izlazi na silu i brzo, dahati, piriti, puhati, rjetko u pravom smislu. Mriću jako ognja jesti i načeše dnti (var. dihati) neprestano. Stefanit. star. 2, 280. češe u prenesenom smislu, o rjetru (božijem duhu), rihru.

Dihati će duh njegov i teći će vode. M. Divković, bes. 63^b. Učini sridu peći kakono vitar rozni dihaajući 1. Bandulović 7^a. dan. 3. 50. Vjetar diše, gora romoniše. Osvetn. 2. 15. Vihar diše i vješali niše. 4. 47.

d. oscitare, zijevati. samo u dva rječnika: u Mikajlinu (vidi srijeda) u kojem stoji dihati se s takovijem značenjem; ali jamacno refleksivni oblik stoji pogrešno radi primjera: komu se diše (gdje je glagol impers. pass.) koji za onijem dolazi; ger. dihaajući s istijem značenjem u obliku je aktivnom; i u Stuličevu.

e. olere, ispuštati (poput daha) voñ, miris, ugodan ili neugodan, voñati, mirisati, zaudarati. isporedi dah pod d i dahnuti pod g). ime kojijem se izriče kakav je voñ stoji u instrumentalu. — isporedi dišati. Ambrozijom diha, i nektar prolje. H. Lucić 282. Ja mnih, da mi lica, grlo i prsi taj hladice vodica dišući kako raj. 290. Koja diše paklom sve udije. I. Ančić, svit. 54. Pod nima odmetnici neizabrani paklom ko smrdjeće glavne dihaajući, tiještit će se potle kolovrat oboren. B. Zuzeri 340^a. Misto isto diše svom svećinom i miriše. P. Knežević, pism. 115. Balsam diše voñom prislaznim. Blago turl. 222. Diše junak kao pramalić-ruža. M. Katančić 69. A moj dragi amber-dušom diše. Nar. pjes. vuk. 1. 360. Vihar puše, alkatmerom diše. herc. vnk. 117.

2. prelazno. značenja su uopće kao kod 1 razlika je samo u tome što je ovdje objekat onakovo ime kakvo bi kod 1 stajalo u instrumentalu.

a. ispuštati i primati vazduh. vidi kod 1. a. objekat je vazduh. Uspomenila se je na povjertarce koje je ona dihala. A. T. Blagojević, khin. 39. — amo može spadati i ovaj primjer u kojem aljektiv u acc. pl. n. stoji mj. aaverba (može biti po grčkom jeziku): Ležase posljednaa dyhaje. Dokumentijan^b 57.

b. ispuštati vazduh, dah. vidi kod 1. c. a). a) u pravom smislu. objekat je dah ili što poput daha izlazi. Dihaju paklen dim. D. Baraković, vil. 305. Rekal bi da (znaj) iz očijuh, iz nosa i iz ust diha otrovi. P. Radović, nač. 308. — b) u teologičkom smislu. objekat je sveti duh. Otac i rič dilaju duha svetoga. P. Radović, ist. 172. Da ima sam otac jakost dihati duha svetoga. A. Bačić 26. Kako otac diše duha svetoga. F. Lastrić, test. 279^b. Niti mogu biti otac i sin, da ne dihau duha svetoga. I. Velikanović, uput. 1. 18. — c) u prenesenom smislu. aa) objekat je duh sveti. drakuje je kod b). Dilajući (sveta Klara) na dvor duha sveta koga bjese puna. B. Kasić, per. 129. — bb) objekat je misao, djelovanje, duhovno sjećanje. treba sheatiti dihati kao impf. glagol prema udahnuti, koje vidi. Dusi anđelski . . . dusi ljudskim dušam prudni . . . dusi dobri dušu dobra. J. Kavañin 506^b. Vandelski duh kojijem ste nadilani ne diha lotosti, ne diha zastoćino, ne diha osvete. S. Rosa 104^b. — cc) u ovom primjeru dihati (ne sasna jasno) znači ili poslati ili odrediti: Jerbo drugo zvizdoznanci psu, drugo zvizde svrlu zemje dišn. J. S. Rejković 9.

c. voñati, mirisati, zaudarati. vidi kod 1. e. objekat je voñ. Smradni voñ diha ta duša. P. Radović, ist. 176. Miris svetie iz svega hipa dihaajući. I. M. Mattei 136.

DIHAV, adj. koji diše. Samo u Stuličevu rječniku (respirans, oscitans).

DIHAVAC, dihavca, m. čovjek koji (teško) diše. Samo u Janbršičevu rječniku: (kajkavski) dihavec z teškoćom „anhelator“.

DIHÁVATI, dihávan, impf. često dihati. ite-

rativni glagol prema dihati od čije osnove diha postaje sufiksom (v)a. — Samo u Voltijjinu rječniku: fiatare spesso, sospirare^a, athmen^a.

DIHAVICA, f. oscitatio, arteria, arteriarum pulsus. — Postaje od osnove diha glagola dihati sufiksom v-ica. — Dolazi xvii i xviii vijeka samo u rječnicima.

a. zijevanje, vidi 1. dihati pod 1. d. u Mikajlinu i u Stuličevu rječniku.

b. žila kojom teče krv iz srca put uha (prije se mislilo da nom prolazi vazduh) i nežino kucanje, bilo. u Mikajlinu rječniku (dihavica, žila duhatnica „vena pulsatilis“), u Belinu (venarum pulsus^a 571^a), u Bjelostjencu (pulsus, vena pulsatilis^a), u Stuličevu (venarum pulsus^a). — isporedi i žila, duhatica, treptavica, treptivica.

DIHAVIČAN, dihavična, adj. koji teško diše. — Samo u Stuličevu rječniku („anhelator, anhelus, dyspnoicus“).

DIHAVIČANE, n. teško disanje. — Samo u Stuličevu rječniku („animae interclusio, spirandi difficultas, dyspnoea“).

DIHAVIČATI, dihavičam, impf. teško dihati. — Samo u Stuličevu rječniku („laborare, anhelare“).

DIHAVITI, dihavita, impf. samo u Stuličevu rječniku u kojem stoji: vidi dihati. — nepouzvano.

DIHNUTI, dihném, pf. i impf. vidi dahnuti.

— Postaje od osnove dih (dyh) glagola dihati sufiksom nu (na), u praes. n. — Dolazi od xvii vijeka a između rječnika u Voltijjinu (fiatare, odorare, puzzare^a, riechen, stinken^a) i u Vukovu.

a) pf. pustiti jednom dah, vazduh iz prsi. Koji bjese osuden samo dihnu ali ti puhnu. M. Divković, bes. 174^a. Koliko god puta mi dihnemo, toliko vađa da se od boga spomenemo. J. Filipović 1. 315^a. Kad koga za misto držimo, za sramotu dihnemo ili puhnemo na űega. 3. 31^b. Kada junak iz trave dine, iz jelu se uzvijaju grane. Nar. pjes. vuk. 3. 119. Kad dihne iz sebe onda se grane uzvijaju, kad povuće paru u se onda se savijaju k zemlji. Vuk, živ. 229. — b) impf. voñati (mirisati i smrdjeti), vidi dahnuti pod 1. g). — samo u Voltijjinu rječniku.

DIHOVATI, dihujem, impf. vidi dihati pod 1. c. a) cc) i 2. b. b). — Na jednom mjestu u jednoga pisca xvii vijeka. Sin drugoga ne more rajati sina ni duh sveti dihovati. F. Glavnić, posl. 76.

DIHTATI, dišćem, impf. dem. dihati. ostalo vidi kod dahnati. — Postaje od dih osnove glagola dihati sufiksom ta u inf. t, j u praes. — Dolazi od xvii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (dihtati i dihtati, praes. dihćem i grješkom dihtjem) i u Vukovu (diktati, dišćem). Svud planici dihću užzgam. M. Alberti 424. (Ptici) jur dihćući oči otvoraju. I. T. Mrnavić, ist. 186. Izrahen jedva dihće na popu ležeci bez utjele. A. Kalić 310. Oči ginu, usta dihću, Jezus nare. 450. Mrtva Mara ni miće ni dihće. Nar. pjes. herc. vuk. 174.

DĀJA, f. ime žensko. a) ipokoristik kakva grčkoga imena kojemu je prvi slog di. — u naše vrijeme. I. Pavlović. — b) (s nom. Dije) hyp. Dijana (a može biti i Dejana koje vidi). na Braču. A. Ostojić. Ja ću troje čeri razudati, čerću Diju Zadru bijelom Nar. pjes. na Braču. A. Ostojić.

DIJÁCI, dijáká, m. pl. ime manastira prije našega vremena. S. Novaković, pom. 131.

DIJAČKA, f. vrsta jabuke. — u naše vrijeme. B. Šulek, im. 64.

DIJÁČKI, vidi dački.

DIJADĚM, *m. vidi* dijadema.

DIJADĚMA, *f. grč. διάδημα, trak oko glave, porezača kao znak carske ili kraljevske časti; došlo je preko lat. ili tal. diadema. ispredi* dijadima. — *Dolazi* xvi vijeka. *a) carsku, kraljevsku krunu, ili možebiti uprav sa značenjem sprjeda kazanjem.* Filon od Persidije ka Aleksandru dojde i donese mu dijademom mnogocinnu i stemu veliku. Aleks. jag. star. 3, 292. — *b) nekakav ured u ženskih na glavi.* S dijademom gdi se nose urešene tuđe kose? M. Vetranić 1, 33. Vlastite kose i strigu u stružu, a tuđe pronose dijademom pokrovne. 1, 98—99. *u ova dva primjera moglo bi biti i muškoga roda s nom. dijadem prema tal. diadema koje je toga roda.*

DIJADĪMA, *f. diadema, grč. διάδημα, vidi* dijadema. — *Dolazi* od prvijeh vremena u knižama pisanjem crkvenjem jezikom (u tipiku hiland., vidi Miklošić, lex.² kod dijadima) i u Daničićevu rječniku. *a) vidi* dijadema *pod a).* Filon ot Persidije prinese jemu (Aleksandru) dijadimu mnogocinny i stému mnogocinny. Aleks. nov. 101. — *b) pojas oko prsi kao znak carske časti kod srpskoga careva (vidi* S. Novaković, vijenac i dijadima. rad 43, 189—195). Mně Stefanu Urošu caru Srbljeme i Grčkome ... Veselj se o božanstvenim darovima iže mi daste vladika Hristos vsprjieti mi věnec carstvija dijadimuju. Mon. serb. 155. (1857).

DĪJĀK, *vidi* dak.

DĪJĀKON, *vidi* dakon.

DĪJĀKONĀT, *m. dijakonski, dakonski red, lat. diaconatus ili tal. diaconato. — ispredi* djakonat. — *Dolazi* xvii i xviii vijeka i u Belinu rječniku 251^a. Zapovida sedam redov u crkvi: ostijarijat, ... sūbdijakonat, dijakonat ... F. Glavinčić, cvit. 99^a. Šesti (red), služite, dijakonat ili evangelistar. J. Filipović 3, 225^a.

DĪJĀKONĪJA, *f. ili red i služba dijakonova ili hrana, grč. δακονία. — ispredi* dakonija. — *Dolazi* xiii i xiv vijeka i u Daničićevu rječniku (kao da je *munus diaconi*). O služestih dijakonijah manastyrskih, kako podohajeti (je, stud.) postavljati. Sava, tip. hil glasn. 24, 212. tip. stud. glasn. 40, 169. Kaluderije koji se su postrigili, topici iz metohije koje crkve, da ne živu u težij crkve, nē da gredu u ime monastyr i da im se dava hrana (var. dijakonija). Zakon. duš. nov. 19.

DĪJĀKONSTVO, *vidi* dakonstvo.

DĪJĀKOV, *adj. vidi* dakov.

DĪJĀKOVAC, *m. prezime. u naše vrijeme u* Liči. J. Bogdanović

DĪJĀKOVĪĆ, *m. vaŭa da ime manastiru prije našega vremena. ispredi* Dijaci. Dijaković, stoji pored imena kaluderica, s toga je možebiti manastir. S. Novaković, pom. 131.

DĪJĀKOVĪĆI, *m. pl. selo u Ercegovini. Statist.* 13

DĪJĀMANAT, *dijamanta, m. adamas, dragi kamen od svejeh najtvrdi i najskupli, tal. diamante. — ispredi* dijomanat i alem. — *Osnova* je dijaman, *a u nom. i acc. sing. unice* se *a pred t, ali često toga nema.* dijamanat. — *Dolazi* od xv vijeka (*vidi* prvi primjer kod b), *a između rječnika s nom. sing. dijamanat u Vrančićevu (adamas), u Belinu 251^a, u Bjelostjencu, u Stalićevu; dijamanat u Mikalčinu i Stalićevu; dijamanat u Daničićevu. a) uopće, s nom. sing. dijamanat Dijamanat i cafiri. M. Vetranić 1, 32. Donio sam rubin i dijamanat. M. Držić 349. Sreć*

svoje postaviše kako no ti dijamanat. M. Divković, bes. 233^a. Od dijamanata tvrda i stavna oho uzrastom brijeg širi se. G. Palmotić 3, 174. Da bude kano kami dijamanat. I. Ančić, svit. 129. Da imaju srce tvrdo i kamenito, i od dijamanata. J. Matović 499. Predrago Volosko, drag moj dijamanate. Nar. pjes. istr. 2, 73. — *b) nom. i acc. sing. dijamanat.* Jedan dijaman(t) maŭahani. Mon. serb. 498. (1466). Pošli mi oni dijamanat i oni rubin. M. Držić 260. Da će prije govodje omešati, mramor i dijamanat. B. Kašić, per. 38. Plakal bi dijamanat čuši to i mramor. Oliva 47. Jasni dijamanat. A. Kanižlić, utoč. 259. Kako dijamanat usred prstena. Đ. Rapić 293.

DĪJĀN, *vidi* Dejan.

DĪJĀNA, *f. Diana. a) bogiņa od lava, lat. i tal. Diana. — Dolazi* kod pisaca od xvi vijeka. I poče Dijana svijem vilam govorit. M. Vetranić 136. Toj mi da za moj grijeh pričista Dijana. N. Najesković 1, 224. I ako su druzi razlika složenja moja: Galateu, Dijanu, Armidu, ... prikazivali. I. Gundulić 192. Puk odobran časceņu Dijane. J. Matović 83. — *b) ime žensko. od prije našega vremena i u Belinu rječniku.* Dijana. S. Novaković, pom. 60. Biše Dijana bogaboječa žena. F. Glavinčić, cvit. 146^a.

DĪJĀNEŠ, *m. seoce u Hrvatskoj u podžupaniji križevačkoj. Pregled.* 69.

DĪJĀNIN, *adj. koji pripada Dijani (u svijem primjerina o bogiņi). od xvi vijeka.* Ukrađe Dijanin peljarac. M. Vetranić 2, 123. Dijanin kip prokleti u prah izmrvi. B. Kašić, per. 3.

DĪJĀNĪRA, *f. Ijđevica, Dejanira, ime žensko u grčkoj mitologiji. xv i xvi vijeka kod pisaca.* Kala se borase za s Dijanomir stat Herkules. M. Marulić 39. Da Alčidu ugrabi lijepu Dijaniru. D. Rašina 11^b.

DĪJĀNIŠ, *m. ime muško. — Postaje* od osnove dejan (*vidi* Dejan) suŭksom iš., *ali se nalazi pisano samo* Dijaniš, *a ne* Dejanuš, *ispred i* Dijanišević. — *Dolazi* xiv vijeka i poslije. Dijaniš. Deč. hris. 48. Dijaniš. S. Novaković, pom. 60.

DĪJĀNIŠEVIĆ, *m. prezime, Dijanišev sin. orako se izgorava i piše po južnom i zapadnom gororu, a stariji je oblik* Dĵjanišević (*vidi* Dijaniš). — *Dolazi* u novijem (Dijanišević) i u starijem obliku xv vijeka i u Daničićevu rječniku. I(z) Sane Gašpari Dijanišević s bratjome. Spom. sr. 176. (1412). Od Sane knez. Marstina Deanišević s bratjome. Mon. serb. 379. (1434).

DĪJĀNKA, *f. dem. Dijana. — u jednoga pisca xvii vijeka.* Nego luk strilami otežuć po gori s Dijanko drugami. D. Baraković, vil 130.

DĪJĀNKOVAC, *Dijankovca, m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji križevačkoj. (kajkavski) Diankovec. Pregled.* 65.

DĪJĀNOVIĆI, *m. pl. selo što se zove i Deanovići koje vidi. vidi i* Dejan. Dijanovići. Sem. prav. 1878. 72.

1. DĪJĀNE, *vidi* djejaše.

2. DĪJĀNE, *vidi* dihaše.

DĪJĀSPAR, *dijaspra, m. iaspis, tvrdi kamen zelene boje. tal. diaspro. — Dolazi* xviii vijeka. *a između rječnika u Belinu 254^a i u Stalićevu.* A dijaspri i piropje, koraj ambre i agate. J. Kavačin 483^b. Koji je imao za temel kamen dijaspar. A. Tomiković, govor. 366.

DĪJĀSTVO, *vidi* daštvo.

1. DĪJATI, *vidi* djejati.

2. DIJATI, *vidi* dihati.

DIJAVAO, *vidi* davao.

DIJAVAOŠKI, *vidi* davolški.

DIJAVOL, DIJAVOLJ, DIJAVOLSKI, *vidi* davo, davoji, davolski.

DIJE, *vidi* Dija.

1. DIJEL, *vidi* dio.

2. DIJEL, *praep. propter, causa, radi.* — *Stoji s genetiivom koji može biti pred prijelogom ili za nim.* — *Okako bi glasilo po južnom govoru, u kojem ije stoji mj. negdašnjega ē; ali nema potvrde nego obliku dil po zapadnom govoru.* — *Postanem je nekakav okrnivi oblik osnovne del (imena dio), vidi dio pod b, d) dil). stariji je oblik bio dijela, i okrnivo dijel, koje oboje vidi.* — *Riječ je praslavenska, isporodi stsl. děla, dělma, dělmni, rus. (Gora) дѣла, vidi i rus. дѣл и пол. dla s istijem značenjem. a da je bilo još i prije praslavenskoga doba, svjedoči lit. diel, delei.* — *Dolazi od kraja xv vijeka do početka xvii (samo jedan put kod Barakovića) kod pisaca, a između rječnika u Belinu dil boga, děi causa 76a; u Stulićevu: dil i dijel (kod oroga je zagnoga dolamo da dolazi u Đorđiču gdje ga nema), oh, propter, per. Ki parnu obudje dil suda skrivilena. M. Marulić 135. Vazda će ubog biti dil svoje skoposti. 142. Ne vim ja, česa dil svoj obraz gizdavi sakriva ovaj vil. S. Menčetić 6. Zamjere koje dil ostal sam smauljen vas. 52. Dobrote svoje dil ljub ih i mili. H. Lucić 262. Bljudi me na taj čas, ljubavi tvoje dil! N. Dimitrović 48. Ter da mu je odsijeku uzroka moga dil. 90. Privijerim družu moj, vijeran mi vazda bil, koja bi zled ovoj ku patim tebe dil? N. Najlašević 2, 119. Nauk ču ti, đušo, dati, da dil toga već ne trudiš. A. Čubranović 149. Višiti bog molbam mojima se je svoje dil milosti umolil. F. Lukarević 102. Smrtno svaki čas ja patim toga dil. D. Rašina 30b. Šta dil tebi njjesu drage tje sviralj, igre i pjesni? M. Bunić 38. Da je nega dil taku stvar učinil. D. Zlatarić 14a. Šti naprid ter sliši, moju te, boga dil. D. Baraković, vil. 253. — često dolazi boga dil, vidi bog pod 2, n) ga). Tko je ova, boga dil, rec'te mi, da ju vim. S. Menčetić 10. Ti dake zabudi osvetu boga dil. H. Lucić 275. Cijed toga već ne ekni, molim te boga dil. N. Dimitrović 36. Putniče, boga dil, daleko odstupaj, počiva ovdje vil, koje pođe duh n raj. N. Najlašević 2, 130. Pogleda' na moje tuziće boga dil. M. Držić 77.*

1. DIJELAC, dijelca ili diōca, m. particula, vidi 1. dijelak od kojega se razlikuje samo sufixom лсѣ. — *Dolazi jedan put xv vijeka i u Bjelostenjčevu rječniku (kajkavski delec).* Ljubezna potoka da bi dilac prolji. D. Baraković, jar. 84.

2. DIJELAC, dijelca, ili diōca, m. onaj koji dijeli. — *Postaje od osnovne dijel glagola dijeliti sufixom лсѣ.* — *Akcent i glatlo vidi kod 1. dijelak.* — *Dolazi jedan put xv vijeka i u Bjelostenjčevu rječniku (kajkavski delec).* Postavismo stjecne, ki razdile mej bractvom, kako koga pristoji. Mon. croat. 77. (1451).

1. DIJELAK, dijelka, ili diōka, m. particula, dem. dio, maleni dio. — *ije stoji u južnom govoru mj. ē, a u zapadnom je i: dilak, u istočnom ē: dělak.* — *Akc. se mijenja u eoc:* dijelče, dijelci (dělce, dělci; dělče, dělci) i u gen. pl. dělčākā (dělākā; dělākā). — *Postaje od osnovne del imena dio sufixom тсѣ; po čem bi stariji oblik bio dělčak (vidi kod 2. dijelak) ali mu nema potvrde; prvo v ispada bez traga u svijem pade-*

žima, samo u nom. i acc. sing. i u gen. pl. mješte nega ima a. u svijem padežima, osim nom. i acc. sing. i gen. pl. može se i (jer ostaje na kraju sloga) mijenjati u o; onda i u južnom govoru ē ne postaje ije nego i; n. p. gen. sing. diōka, dat. diōku itd. ali je običnije da l ostane nepromijenjeno: dijělka, dijělku. — *Dolazi od xv vijeka a između rječnika u Vrančićevu (dilak, particula), u Mikičinu (dilak), u Belinu (dijelak, dijelka ili diōka, particula 543a; dijelak, dijelka, partiuicula 574b), u Bjelostenjčevu (dilak), u Voltigijinu (dilak), u Stulićevu (dijelak i dilak). a) uopće.* Dasmo nemu jedan delak loze. Mon. croat. 170. (1498). Va svakom delku oštje. Transit. 128. Daj mi dilak od ružice. S. Menčetić—G. Držić 507. Nećeš izreći najmani delak one slave i radosti ku blažene duše jimaju. Ziv. kat. star. 1, 236 Svaki od nas bivši prem malahan dijelak segaj svijeta. A. Gučetić, roz. jez. 75. Svaki je udak ali ti dijelak svete majke crkve. M. Divković, nauk. 70a. Iz usta svojih uzimaje dijelak od svoje jestojske. B. Kašić, per. 117. Eto zralo, ko razbiješ, u svakom delku vas obraz oćeš viditi tvoji. F. Glavinčić, evit. 168b. Misnik treći dilak od oštje vrže u kalež. 172b. Ali svih ali ki dilak od njih. P. Radovčić, ist. 60. Sezdeseti dijelak od ure: „minuto, parte dell' ora“, „minutum“. A. d. Bella, rječ. 485b. Malahan dijelak kruha. I. Đorđić, ben. 23. Kako jedan dijelak onijeli naravnijeh kreposti. A. Boškovičeva v. Razdriše knigu na najmaše dilke. A. Kanižić, kam. 60. Sto još znamenju oni dilak u kalež stavljen? bogoľubn. 85. Da mu dijelka ne išteš od zelehka, koňa dobra. Nar. pjes. mikl. beitr. 26. Cjelovit se nahodi Jesukrst u svakom dijelku jednoga i drugoga obljeja. J. Matović 209. Bog je sada dijelak moji izbrani. L. Radić 11. Prvi dijelak toga odgovora. Vuk, prav. osv. 18. Gosposhini se odmetne jedan dijelak Srbja. S. Lubiša, prip. 251. Dilkom davati kome što, pomalo. M. Pavlinović. — u ovijem primjerima stoji u acc. sing. kao adverb: *djelonice (ali deminutivno), malo, isporodi dio pod a, c) au).* Ovijama smo trijema stvari njeji dijelak prilični bogu. M. Divković, bes. 751b. Voja moja bila je pripravna poslužiti kigodir dilak svojim našincem. P. Radovčić, nač. 7. Mastim našijem, koje su od zemlje, nije načina ni mao dijelak slikovac ga. B. Zuzeri 110—111. adverbialno dolazi i dijelak za dijelkom particula: hoćemo istunačić ga (simbol) po tanko dilak za dilkom i svaku rič od nega ponase. P. Radovčić, ist. 2. Dijelak za dijelkom „partite“. J. Stulli, rječ. 1, 114b. — b) čestica kojom se pričestuju katolici. u dvojice pisaca xviii vijeka koji su tako preveti lat. particula. Ovo rekavši, primi s posteuem svu krv z dikom vrste kruha n kalež prije spuštena. I. Velikanović, uput. 3, 457 Da tilo gospodinovo ne ostaje u obličicam ili u dićima posvećenim. I. J. P. Lačić, nar. 15. — c) po lat. particula, riječca, riječ koja nije ni ime ni glagol. u jednoga pisca xviii vijeka koji ovo preveti lat. particula i za adjektive. Zašto se prilaga ovi dijelak ili ti riječ svakdañi? J. Matović 490. Koji je plod od ovoga dijelka „amen“? 521. — d) darak (osobito kod milostiñe). isporodi dijeliti, udjeliti. Može li biti dijelak meni pravi od vijenca tvoga? S. Menčetić—G. Držić 505. O blažena i pridraga, daj nam dijelak od milosti. M. Vetranić 1, 425. I od toga koji dijelak ubozijem siromasim. Nar. pjes. bog. 51. I ovi dijelak proročanstva... imo je. S. Rosa 21a.

2. DIJELAK, dijelka, m. monticulos, dem. 2. dio, mala gora, gorica. — *Akc., izgovor i po-*

stane vidi kod 1. dijelak. — Dolazi u spomeniku xiv vijeka (u starijem obliku dělskky) a otale u Daničičevu rječniku. Hridomъ na dělskь. Mon. serb. 131. (1348).

3. DIJĚLAK, dijělka, m. neka djetinja igra. u Banatu. Javor 1880. 118. (po istočnom govoru ,delak').

1. DIJĚLAN, diōna, adj. particeps, divisibilis, partialis. — stariji bi oblik bio dělnъ; a stoji mjēste s samo u nom. sing. m. nominalnoga oblika i u acc., kad je isti kao nominativ; u ostalijem oblicima s nije ničim zamijeņeno, te l ostaviš na kraju sloga mijēna se u o, a pred onijem stoji mj. ē i u južnom govoru i. u istočnom je govoru dělan, deōna, u zapadnom dilan, diōna; kod čakavaca ostaje l nepromijenjeno: dilna i delna. — Postaje od osnovē dēl imena 1. dio sufixsom ѣлъ. a) particeps, koji ima dio čega, od čega. — jedan put xvi vijeka (čakavski dilno). Tilo človičasko jest dilno od blaženstva. Korizm. 102a. — b) divisibilis, koji se može, ima dijeliti. — jedan put xvi vijeka (?). I potočno ima biti razliko kako i diono. Stat. pol. ark. 5, 296. — c) partialis, koji djeluje samo na dio čega, a ne na cijelo. — jedan put xviii vijeka. Od koliko se vrsti nahodi proštene istumačeno? Od mnogo vrsti: 1. drugo je ,podpuno', i diže svu osudu vrimenitu; 2. drugo je ,diono', t. j. koje diže samo koji dio druge osude. Ant. Kadčić 366.

2. DIJĚLAN, diōna, adj. montanus, gorski, koji pripada gori. — Postaje od osnovē imena 2. dio; ostalo je kao kod 1. dijelan. — Dolazi xiv vijeka i u Daničičevu rječniku (dēlnъ). Na putъ dělny. Mon. serb. 198. (1881). Putemъ deonimъ. Sr. letop. 4, 53. (1881).

DIJĚLBA, vidi dioba.

DIJĚLČIĆ, dijělčica, m. dem. dijelak ili dijelac, s čega je ovo deojaki deminutiv. — Postaje od osnovē dijelk ili dijelc sufixsom ičъ; pred i, k ili c mijēna se u č. — Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka (po zapadnom govoru dilčić) i u Stuličevu rječniku. Jedan dilčić prudi li tako kako cil jagača? Blago turl. 51. U svakomu najmanjemu dilčiću obojega oblića nahodi se istinito tilo Krsta gospodina našega. 243.

DĚJELI, Dijela, m. pl. mjesto u hrvatskom primorju blizu Novoga. — isporēdi Dijelovi. govori se Dēli (po sjevernom čakavskom govoru). uprav je množina imena dio. Ima u novskom zemljištu jedan izvrstan komad zemlje na kome kažu da su sva braća htjela imati dio, a bilo ih nešto 7 ili 8. Usljed toga taj je komad bio podijeljen na male komadiće te se i danas to mjesto zove ,Doli'. V. Bogišić, zborn. 353.

DIJĚLIĆ, m. particula, dem. 1. dio. isporēdi dijelak. — Postaje od osnovē dijel sufixsom ič. — U naše vrijeme. U 16 konadića i u više dijelića. Sr.-dalm. magaz. 1868. 65.

DIJĚLITI, dijěliti, impf. dividere, partiri, činiti da kod nečega (cijela) dijeli ostaju napose jedan od drugoga; to biva uprac, kad se jedan dio od drugoga rastarča, ocjepljuje, odalēnje, te cijeloga nestaje, ili samo u misti, kad se dijelovi ne rastarčaju nego naznačaju tako da cijelo ostaje nepomjereno. — stariji je oblik dēliti; ije je postalo u južnom govoru od ē; a u istočnom je e: dēliti, dēliti, u zapadnom i: diliti, diliti. — Ake. kakav je u praes. takav je i u avr. 2 i 3. sing.: dijeli, u impf.: dijělā, u part. pract. pass. dijelan, u u ostalijem je oblicima kao u inf. — Postaje od osnovē dēl imena dio sufixsom i. Riječ je praslavenska, isporēdi stslav. dēliti, rus.

дѣлитъ, češ. dēliti, polj. dzielić. — U svijem je rječnicima: u Vrančićevu: diliti ,dispensare; partiri'; diliti se ,proficisci' u Mikašinu: diliti ,dividere, partiri, distribuere, dispartiri'; diliti se ,discedere, proficisci', itd.; dijeliti ,partiri, discriminare, deducere, dividere; erogare, dispensare, distribuere'; u Belinu: dijeliti ,dispertire' 267a; ,partiri' 543b; dijeliti se ,abire' 543b; ,abscedere' 263a; u Bjelostjancu: dēliti i diliti ,distribuere, dispensare, dividere, partiri'; dēliti se i diliti se ,dividi, partiri, partiri et dividi'; vidi odhajati; u Jambrešičevu: dēliti ,distribuere, dividere, partiri'; u Voltigijinu dēliti i diliti i dijeliti ,dividere, spartire', theilen'; u Stuličevu: dijeliti ,dividere, secernere, separare, distribuere'; dijeliti se ,discedere, proficisci, secerni, separari'; u Vukocu: dēliti, diliti, dijeliti ,dividere'; dijeliti se ,sich theilen (in etwas)', ,dividere'; u Daničičevu: dēliti ,dividere'.

1. aktivno.

a. sa značenem sprjeda kazanim. ako je izrečen broj ili vrsta dijela, ovaj se stavla u acc. s prijedlogom na ili u (vidi, osim ovijeh prijedloga, i brojne supstantive dvoje, troje, četvero, petero itd.). — pf. razdijeliti. Zato Noje u tri reda najde da svit dili, drugač nejma fajde. M. A. Rejković, sat. K 4b. Koji zemle zna diliti u sitvu: kod luk vaju, kud li sijat blitvu. . . . J. S. Rejković 15. Pa na troje dijeliti vojsku. Nar. pjes. vuk. 4, 69 Na četvero dijelise vojsku. 4, 399. amo može spadati i ovo: Jaoh, za što na poli život naš ne dijeli (smrt), jadovno nego li mene sad ucvijeli? N. Najesković 2, 132.

b. dividere, scindere, separare, po tome što dijelovi mogu biti rastarčeni, odalēceni jedan od drugoga, može značiti: rastarčati, razdruživati stvari (tjelesne, duhovne, unne) koje su bile združene, ali koje mogu i ne biti dijelovi ničega cijela. može biti nekoliko objekata, a, ako je jedan svagda je u množini. — pf. razdijeliti. a) subjekat je čelade ili što se kao čelade misli, koje svojijem djelovačem dijeli, rastarča. aa) u pravom smislu, činiti, da pojedine stvari ili dijelovi ne budu dafe na istom mjestu. (Isukrst) na svit će priti opet, da sa slavom pride i sudi, ponavljajuć, dileć ludi. P. Hektorović (?) 124. (Vlasi) pravim, dijelim, skubem, strižem (vidi prodijeliti). I. Dordić, uzd. 41. Ja ne delim tebe i Grozdanu, rođeni ste bratac i sestrice. Nar. pjes. vuk. 2, 164. — bb) u prenesenom smislu, u vremenu: jedno je rastarčeno od drugoga tjem što ne slizedi odmah za onijem. Nimfe igru pismom uredno dile. M. Katančić 75. — cc) u prenesenom, umnom smislu: zavadati, svadati. isporēdi kod b) bb). (Zla žena) kuću krede, muče trati, sine kune, bratju dili. I. Ivanišević, kit. 174. — b) subjekat je nešto što stoji u srijedi među stvarima, te ih tako rastarča. aa) u pravom smislu (o mjestu). Brežuljasti rāt koji obalu dijeli. S. Lučića, prip. 258. Ako niha i dijele strane, vjera nije rastavila brātā. Osvetn. 2, 106. — u ovom primjeru znači (u prenesenom smislu): silom rasejepati, razdvajati, razlamati (nije narodno): (Kupido) žestoke svoje strile slade čini vašijem smihom i razbludnom riječi tihom, ke umrlim srca dile. S. Bobajević 228. — bb) u umnom smislu, zavadati, svadati. — isporēdi kod a) cc). subjekat je ono što je uzrok svadi. Iskra bratju dijeli. (D). Poslov. danić. 33. — cc) u prenesenom smislu, razlikovati. subjekat je ono u čem je razlika između jednoga i drugoga. Dva svijetnjaka u dne i noći (bog) stavi, dijele da vremena sa zvjezdama. J. Kavašin 72a. Odlića jī (duhoenike) dili; ali svi jednoga, i crni i bili, služe kraja boga. A. Ka-

mižlić, rož. 92. Po tom reče bog: neka budu vidjela na svodu nebeskom da dijele dan i noć. D. Daničić, Imojs. 1. 14. Vjera nije rastavila brata, nit ih niče dijeli junačko. Osvetn. 2, 106. — c) *kad su dva objekta, može jedan biti u acc. a drugi u instr. s prijedlogom s. ova je konstrukcija uzeta od glagola koji imaju suprotno značenje: sastavljati, združivati. — dolazi xvi i xvii vijeka sano kod pisaca u osobitim slučajima za rastavljanje duše i tijela (smrt). Tako i ti, Blažu mili, trjeba da znaš liječi nemoći, koja u dne i u noći dušu t' s tilom trudno dili. M. Pelegrinović 199. Što t' su pjesni morske vile pri ne slatkli mednih riči, ke ni dušu scem dile? A. Čubranović 157—158. Oči me pridrage, vesele i mile, ke dušu sreome radosno sve dile. D. Raičina 95a. Koje s dušom srce dile. I. Ivančević 214. — kod jednoga pisca xvi vijeka dolazi dijeliti s istijem značenjem ali sa samijem objektom (dušicu, duh): (Kad) dijeleći dušicu umira i poje. M. Vetranić 1, 4. Ter se sva u plaču raspada dušicu dijeleći. 1, 71. Gdje trudan duh dijelim. 1, 91. Brižna duh dilim. 2, 321.*

c. *separare, sejungere, značenje je kao kod b, ali se razlikuje u tome što od dvoga koje se rastavlja, jedno (objekat) odalečuje se od drugoga koje ostaje na svom mjestu. ovo zadnje stoji u gen. s prijedlogom od. — pf. odijeliti. — dolazi i u prenesenom smislu. a) subjekat je čelade ili što se kao čelade misli koje svojim djelovanjem dijeli. Zabudi i dah tvoj ki dijelis od tijela. M. Vetranić 1, 98. Zaključiti se da ga ne dijeli od svog sina Vuk, prav. sov. 52. — b) subjekat je ono što ostaje u srijedi među razdijeljenim stvarima. isporodi b, b). Potok dijeli kršni Orahovac od junačke Dobrote S. Ljubisa, prip. 4. Planino dijele Crnu gornu od primorja. 90. — amo spada i ovaj primjer u kojem je subjekat ono što razlikuje jedno od drugoga (ispred b, b) c): I stvori bog dva vidjela velika . . . i postavi ih na svodu nebeskom . . . da dijele svjetlost od tame. D. Daničić, Imojs. 1, 16—18.*

d. *distribuire, uz preo, pravo značenje kod a misli se da se svaki dio stavla na osobito mjesto, ili da se daje pojedinomu čeladetu (ili većemu braju). — pf. razdijeliti, podijeliti. a) što se dijeli, daje se pojedinijem (ako je ovima izrečeno ime, stoji u dat.). aa) upće. Bog, ki sve umrljijem dijeli sreće. G. Palmotić 2, 125. Da ču diliti zemlju inenovanu Sihem puku monu A. Vitaljić, ist. 385. Bog sreću dijeli. (D). Poslov. danić. 7. 'Doneseš' novce apostolom, koji ji zatim dijaju onako, kako konin potriiba bijaše. E. Pavić, ogl. 642. Lipo plinke dilila i lipo se razdiljala. Nar. pjes. miki. beitr. 10. Od zlata nado jakuku, dado je ocn da deli. Nar. pjes. vuk. 209. Lov loveći, krivo dijeleći. 2, 427. Da je bog da', da ja sriču dilim, sve bi dala, što je kome drago. 3, 555. I šćar san dijelio divno, i mene su starješinstvo dali. 4, 44. On je tuve zemlje otimao i nogana krivo dijelio. (U Bosni kad zemlju dijele negama je mjere). Nar. pjes. petr. 1, 27. Čauš kad na svadbi dijeli darove. Vuk, poslov. 161. — bb) s objektom pravda znači suditi. Pravdu dileći potribujućim. Mon. croat. 79. (1451). Pravdu i zakon dileći vsim potribujućim. 148. (1492). — cc) s objektom svjet, države govori se u naše vrijeme ironički o ljudima koji se o politici razgovaraju kao da su joj rješiti. Danom pjeva i to-pove pali, a po noći dijeli države u mehane i u kafeane. Nar. pjes. vuk. 5, 500. Dijeliti svijet s istijem značenjem u Dubrovniku. — b) stavla se svaki dio na osobito mjesto. ime mjestu stoji u onom padežu i s onijem prijedlogom što iste*

sam smisao. Sad cvitari sve u lonce dile. J. S. Rejković 382. amo može spadati i ovaj primjer: Etijskih strana (Nil) sedam vodnijeh traka dili. N. Marči 14.

e. *largiri, po onome što je kazano kod d, kad čovjek od svojega dijeli, postaje značenje: davati, darivati, ali se od onijeh glagola razlikuje tjem što se većenu broju (ne jednome) daje i što se misli da je dar obilan i ugodan onome koji prima. — pf. udijeliti. — i u prenesenom smislu. a) upće: Načeh sa bogoma krajevati, dile (dijeleći) ze milosti, čine zapisanija gradovoma i mjestoma. Mon. serb. 233. (1399). Bože ki dijeli radosti! S. Menčetić 128. Vile slatke pjesni dile. M. Držić 15. Milos višiji dijeli s vrhom (vidi vrh) svijem, u neha ki su ufali. I. Gundulić 218. Druge mile, čim sunce odzgar pripelo je, hod'mo gdi sjen dubja dile. 403. Tko kripis slidit neće, koja slavu ljudem dijeli. G. Palmotić 2, 509. Primit one sve milosti ke kroz svoje blagosome on dijeleše ljupko dosti. P. Kanavelić, iv. 21. Svakog grli, svakom dili i svi su mo ljudi mili. V. Došen 36a. Da t' je ova ostavio Aleksandar sin Filipa, ter je tebe proslavio blagodarstva dileć lipa. And. Kacić, razg. 3a. On već dili kom mladu ptičicu, komu vočku, kom cvita kiticu. M. A. Rejković, sat. L2b. Kad počne moje srce prionivati komugodi stvorenju, dijeleći mu štogod svoje ljubavi. I. M. Mattei 137—138. Tako vam se ubelilo platno! dušo moja, na dar ga dele! Nar. pjes. vuk. 2, 492. On na društvo dukate dijeli. 3, 363. Svakome dijelio, nikad mu ne presušilo, a najviše sebe ostavio! Nar. pjes. herc. vuk. 352. — b) vrlo često o milostini. to značenje može biti i kad je izostavljen objekat. Ako joj ne bi pomagali koji za dušu dele. Spom. sr. 2, 119. (xv vijek). Da bude dijeliti ubozijem od blaga. N. Dimitrović 48. Pavla udovica ubozim blago dijaše i svetomu Jerolimom služauše. Živ. kat. star. 1, 227. Ki su blago svoje dilili ubozim. Tondal. star. 4, 117. Svi sveti, za ime kojije prose i za ime kojije dijele, svikolice se mole bogu za one koji dijele. M. Divković, bes. 275a. Čineći mnogu ljubav siromahom, navlastito suženju u tainici koje često pohodaše dileći im lemozine. And. Kacić, razg. 32. Nisan zato žiova služkića da mi dile, jali prosjakića. M. A. Rejković, sat. I6b. I njegovo potrošio blago dijeleći klastu i sljepu. Nar. pjes. vuk. 3, 368. Bože je dijeliti nego prositi. Nar. posl. vuk. 23. Za boga prositi a za dušu dijeliti (nije pravo). 82. Ko mnogo dijeli, skoro će prositi. 148. Ko prosit, ne dijeli. 152. Pale svijeće i dijele za dušu dajući prosjacina i siromasina. Vuk, živ. 23. — c) s objektom sakramente, ministrare sacramenta. Djelovati i dijeliti sakramente. J. Matović 140. Nezu (biskupu) i redovniku, kada djeluju stvari svete ali dijele sakramente. 294. i u Belinu rječniku 714.*

f. *u značenju kazano kod a i d dolazi da i subjektu pripada dio. — pf. podijeliti. a) jedan u množini ili ih ima više. Dobar bocun mezan, za kijem, dragi prijatelju, moći čemo rujno vince redkom dijelit' bez vodice u ljubavi. S. Bobajević 216. Dijlahu razbojnici igrom haješe njegove B. Kasić, ic. 66. Da svijet u ti mejša bijeli Jove i cesar na pō dijeli. J. Kavařin 284a. Odi da se ogledamo, diličemo sreću i divojku. And. Kacić, razg. 95b. Amerika onda ne dilise, jerbo za nu jošter ne znađise'. M. A. Rejković, sat. K6a. Ajde, brate, da tovar delimo. Nar. pjes. vuk. 1, 319. Kad oružje staše dijeliti, men' dadeše staro zařdalo. 1, 428. Već dijele blago svoteći.*

2, 1. A vi hođte da ih dijelimo: il' volite na sama Bogdana, il' njegovih dvanaest vojvoda? 2, 221. A ti hajde na poje Kosovo da sabljama zemlju dijelimo, 2, 309. De dijele braća očevinu. 2, 626. Tu hoćemo dijeliti blago, dijeliti blago kalpacima. 3, 801. Pa hajduki šćar dijeľahu. 1, 60. A kad je šćar dijeliti, govore mu: otkuda si, neznana deljio? Nar. posl. vuk. 117. — b) *subjekat je jedan a i više od jednoga, ali svakako ne svi oni kojima pripada dio. ako je izrećeno ime ostalih, stoji u instr. s prijedlogom s. aa) ono što se dijeli, prije dijeľena bilo je nerazdijeljeno kod svrđi, žb se ne zna kod koga je bilo. Kako delć (dijćle) selo Dobrodoljane sć nćmi na polć. Mon. serb. 86. (1327). Stotina drugih seljana njegovih dile šć nćme ovu veselu i ćudnovatu igru naravi. M. A. Reľković, sat. L 6^a. Tu sam s društvom dijeľio ovce, dijeľio ovce i đukate. Nar. pjes. vuk. 4, 42. — amo spadaju i ovi primjeri u kojima dijeľenje biva na megdanu. isporedi i c). Podi Eneji sam protiv a i djevojuku šć nćme dijeli. Ğ. Palmotić 2, 107. Kuda pođe gusar ĥudi, da djevojuku sa mnóm dijeľi, koju s toľkóm želóm žudi? 2, 137. Udri, pobre, Đurđevića Sula, a ne gledaj Đurđević-Mnrata, ja ću život dijeľiti šć nćme. Nar. pjes. vuk. 4, 327. — bb) prije dijeľena, ono što se dijeli bilo je kod subjekta, te ovaj daje dio drugomu, communicate. Sto dobiste, ne dijeľte sa mnóm. M. Drzić 269. Nek dobitka tog ne dili s onim koji nisu ġuľi. V. Došen 252^a. Ma da bi ih (darove) s družijema dijeľio. J. Matović 492. Društa nemam, da ga s nćme delim. Nar. pjes. vuk. 3, 192. tako je i u ovom primjeru u kojem objekat nije stvar dijeľena. Dragi mi je u Mletke pošao, pisuću mu listak kćuje tanke, da ne d'jeli ljubav s Mletkićnima. Nar. pjes. vuk. 1, 269. — ec) prije dijeľena, ono što se dijeli nije bilo kod subjekta, te ovaj uzimć dio u drugoga. S nćmićenim volim dil škode imiti, nego li s oholim dobitje dili. P. Ĥektorović 39. Da mi dara nitko ne dijeľi (da je sve moje). Nar. pjes. vuk. 2, 546. Nitko t' dara dijeľiti neće (sve će biti tvoje), 2, 547. Osiceri sedam mazgi blaga, ko ostane, s tobom da dijeľi. 3, 307. — Kod pisaca ćesto i kad je objekat stvar duhovna, djelovanje ili uopće ime apstraktno. dijeľiti stoji tada u prenesenom smislu, participem esse v. fieri. Za toj ću šć nćm plać dijeľiti. M. Vetranić 1, 101. Neka sve na pola trude dijeľim s boľežljivom majkom tvojom. 1, 322. Dobro znaš, svaka zla i svaka veselja vazda sam dijeľila na poli s tobom ja. N. Najlašćković 2, 79. Sa mnóm dijeľe plać. M. Drzić 10. Žestoke boljezni zajedno s tobom dijeľaje. A. Ĥućetić, roz. jez. 225. — c) osobito je znaćenje kod dijeľiti megdan ili meľjan, vidi meľjan. av) subjekat može biti i jedna i druga strana. Kan' da megdan dile bozi. V. Došen 31^a. Ustan' more, bijelo Latićće, da junaćki meľjan dijeľimo. Nar. pjes. vuk. 2, 145. Ajd' izidi na vodu Verušu da bijeli meľjan dijeľimo. Pjev. crn. 14^a. — bb) subjekat je jedna stranu a druga stoji u instr. s prijedlogom s. Kad dijeľih megdan sa Turćinom. Nar. pjes. vuk. 2, 287. Lasno j' s decóm meľjan dijeľiti. 3, 30 g. u jednom primjeru xvi vijeka dolazi dijeľiti mj. dijeľiti se (vidi 2, a, b, bb)). Kad bi tve dike dijeľiti me vidile, od suza dvi riko kao bi te polio! D. Raićna 25^a.*

2. sa se.

a. s refleksivnijem znaćenćem.

a. prena znaćenću kazanu kod 1, a i b, a) govori se da se dijeľe neke stvari (n. p. drveće, vode) na onóm mjestu gdje im se jarľaju dijeľori (grane, traci) a do onoga su cijele. Velika

rijeķa nije, ka se u vele dijeľi traka. I. Gundulić 303. Rastov vršak u resu se dili. J. S. Reľković 118. Prije nego u klasje se dile. 206. — b) govori se o više ćeľadi koja žive u društvu i o samome društvu, kad se razilaze ćeľad koja su u nćmu. subjekat može biti ime kolektivno ili plural ili više imena. Ğdi se dile bratja. Stat. polj. ark. 5, 250. Sto ste tkale, kada ste se klale, bijeľile, kad se dijeľile. Nar. pjes. 1, 560. U prvome prasku zore, kad se dijeľe dan i noć. S. Ĥubiša, prip. 188. Boje se i dijeľiti nego mrziti. V. Bogišić, zborn. 321. O zadrugi koja se ne dijeľi nego skladno i mirno žive kažu: evo ġdje bog pomaga! 321. Kad su više braće u jednoj kući, pa hoće da se dijeľe, ćećće puta biva da ostanu po dva brata ujedno a ostali svi na po oseb. 326. — c) znaćene je slično onome što je kazano kod b), ali se ne misli na ćeľad, nego na imaće, blago, ili uopće na nešto što svi zajedno imadu. isporedi 1, f. Kada ste se delići, što je tebe delću došlo. Mon. serb. 501. (xv vijek). Ĥodi, Mitre, da se dijeľimo. Nar. pjes. vuk. 2, 630. No se braća staše dijeľiti, i najprije se dijeľahu. 2, 630. Kad se braća dijeľe, najstarijega dopane starinsko ognićte. S. Ĥubiša, prip. 130.

b. discedere, po znaćenću kazanu kod 1, c, rastarľati se (od koga, ćega), ostarľati (koga, što). ono što se ostarľa može biti mjesto ili što drugo. a) ono što se ostarľa nije mjesto nego što drugo, najćećće ćeľade. av) kad ko ostarľa onoga ili one s kojima je do onda živio u društvu (u kući, rodu itd.). — pf. razdijeľiti se. Ako se žena dili od svoga muža i drugoga vazme. Anton Dalma, nov. tešt. 65. mar. 10, 12. Kćer se od majke premda dili. J. Kavaćin 165^b. Jer kada se brat od tebe dili, vaľa da se i nćm ris udli. M. A. Reľković, sat. I 1^a. Da se dil, muža nagovara: hajde, veli, da se podilimo i da sami po baška živimo. 16^a. Kad se d'jeli sreća od nesreće, tavná noća od bijela dana. Nar. pjes. vuk. 3, 278. Kad se d'jeli sreća i nesreća, tavná noća od bijela dana. 4, 262. — bb) kad pri odlasku, rastanku jedno se s drugim oprašta, pozdravľa itd. — pf. odijeliti se. aaa) ime onoga od kojega subjekat odlazi stoji u gen. s prijedlogom od. Dijeľiti se od 'tkoga', valdicere alicui, digredi'. A. d. Bella, rječ. 438^b. E se Mare od roda dijeľi, ali joj se zao od'jeli. Nar. pjes. vuk. 1, 18. Kada se hćerćica od majke dijeľe, nćma se obima srce rasciľpać. Nar. pjes. istr. 2, 14. — bbb) ime onoga od kojega subjekat odlazi, s kojćem se oprašta stoji u instr. s prijedlogom s. Po svak ćas zeľeći kon tebe da sam ja, zeľeći, da nigdar s tobom se ne dijeľim. N. Najlašćković 2, 48. ćesto u prenesenom smislu. (Kuf) jadove uklala s duhom se dijeľeći. M. Vetranić 1, 3. Ter je ružna stvar, s umóm se dijeľiti. 2, 70. Kad se duša s ćjelóm d'jeli. Nar. pjes. vuk. here. 333. Uboga sirotica z dušñ se j' delila. Nar. prip. mikul. 145. Duša mi se ĥtjela dijeľiti s ovijem svijetóm. S. Ĥubiša, prip. 206. Oboljeh i evo se s dušóm dijeľim. 207. — cc) uopće ostarľati koga, odlaziti od neġa. ćesto u prenesenom smislu. — pf. odijeliti se. Tude se on d'javla dili od neġa. Korizm. 32^b. Plk božij otiće se dilići od Faraona. 39^a. Držahu ga da se ne dijeľi od nćh. N. Raićna 145^b. luc. 4, 42. Da se nijesi od nie dijeľila. M. Drzić 193. Dali će duh se moj od mene dijeľiti, s kim malo toľkój živil sam na sviti? D. Raićna 141^a. Posľje nigda se nije od neġa dijeľio duh sveti. M. Divković, bes. 17^a. Dilite se, prokleti, od mene. M. Orbin 166. I moľ' sumići, da će se bez potrebe od ljeposti tve dijeľiti? Ğ. Palmotić 2, 10. Od družbe se vik neġove ovo

društvo ne dijejaše. 3, 9b. Došavši ovi (*kralji od istoka*) u Jeruzolim gdi se opaki Irud nahodaše, zvizda se sakri, a kad se od nega doliše, opet im se ukaza. J. Banovac, razg. 48. Da se ne imam ni diliti od tebe brez tvožga dopuštenja. F. Lastrić, test. 102a. — *amo može spadati i ovo*: Tako mi se ne delilo meso za života od moji kostiju. Nar. pjes. vuk. 2, 161. — *dd) ono što se ostavlja može biti štogod umno, duhovno, ili apstraktno ime. značenje je: ostavljati ono, ne držati se onoga. aaa) ono što se ostavlja stoji obično u gen. s prijedlogom od. Mi se ne moremo od pravde deliti. Spom. sr. 25. (1399). Dili se od vere očeve na vrime. Đ. Baraković, jar. 57. Ne dili se on nikadar od svoje običaji. B. Kašić, fran. 57. Zašto ja od moje dobre odluke diliti se neću. F. Glavinčić, cvit. 47b. — *bbb) ono što se ostavlja stoji u ovom primjeru u gen. s prijedlogom s za to što tako iste ime put (koje stoji u prenesenom smislu). Pravi put pomrsi se koga se on dili. Đ. Baraković, jar. 17. — cc) u ovom primjeru ono što se ostavlja stoji u gen. s prijedlogom van: Ne dilih se van razloga. Đ. Baraković, vil. 209. — ee) u govoru, ne govoriti dale o čem. Ne mogu se diliti od ove korabje Noeve, dok vam još jedne sriče čestite ne ukazem. F. Lastrić, test. 276b. tako je i ovo: Vratimo se odkle smo se dijelili. M. Orbini 72. „sed ad rem redeamus“. A. d. Bella, rječ. 591b. — *b) ono što se ostavlja mjesto je. značenje je: odlaziti. aa) izrečeno je mjesto koje se ostavlja i stoji u gen. s prijedlozima od, iz, s. Dijeli se iz cele. Zborn. 9a. Ne umib se dijeliti iz ovoga grada. M. Držić 25. Vukovi, risi i ostale zvijeri pripadu se i ne smiju se iz grma dijeliti ni pokomoliti. 416. Vračam se ondi star, odkli se dijelih mlad. F. Lukarević 154. Dili se iz Monserata s. Iñacijo prije zore. B. Kašić, in. 13. Tere tako priobučena iz rodnijeh se strana dijeli. I. Gundulić 357. Neću se s prsi tvogijeh dijeliti. V. Andrijašević, put. 401. Dijeli se brod od pristanista. M. Radnić 169b. Biše odredio iz manastira diliti se. J. Filipović 3, 4b. Niti mogadijaše sinuka skinuti, niti se diliti odanle. F. Lastrić, test. 119b. Dilivši se Bajazet iz pod Carigrada. pode na Sigismunda. A. Kanižlić, kam. 643. Vajla mi se iz doma dijeliti. And. Katić, razg. 2b. Kad se ja dili od kuće. N. Palikuća 5. — *u prenesenom smislu. Kada duša dili se is tela. Transit. 118. Tko vraća zlo za dobro, zlo neće se dijeliti nigda od kuće njegove. Zborn. 14b. Komu se dušica dijelila iz tila. N. Najlesković 2, 104. Da se dili z dušom srce iz od mojih. P. Zoranić 3a. Koji budu delili se iz ovoga života. S. Budinić, sun. 9b. U koji se (čas) duša svetoga oca biše dilila iz tijela. B. Kašić, in. 88. Ter sad ovi (plac), sada oni (ucldah) prvi u tomu čim bit' želi, s usta i s oči se i ne dijeli. I. Gundulić 240. Dijeljo mu se duh iz kosti. 550. Dijelile se tija daleče iz pameti bjehu moje . . . riječi tvoje. G. Palmotić 3, 213a. Djavao koga vidi da se hoće dijeliti izpod njegove oblasti stisne ga. M. Radnić 520a. Kako se dili duša iz tila, tilo ostaje mrtvo. J. Banovac, razg. 148. Da ti nigda bog iz srca i iz pameti ne dili se. J. Filipović 1, 366b. — *često dolazi dijeliti se (s od) ovoga svijeta, sa (od) svijeta sa značenjem: umirati. Diliti od svita spravljaj se, nebore. P. Hektorović 59. Četiri vrsti od duš dile se od ovoga svita. F. Glavinčić, cvit. 12a. Da se dobro dilio s ovoga svita. P. Posilović, nasl. 3b. Dileći se s ovoga svita car Teofil. A. Kanižlić, kam. 15. Prije nego sutrašni dan osvane moraće se diliti s ovoga svita. A. Tomiković, gov. 12. Ti se hoćeš dijeliti od svijeta bijeloga. Nar. pjes. vuk. 1, 92.*****

— *bb) nije izrečeno mjesto koje se ostavlja. Taj čas' deliše se i pojdoše. Spom. sr. 64. (1405). Slušajući oni mladac ovu riječ, dijeli se mrmrajući. N. Rašina 228a. mat. 19, 22. Stasmo tuj za time na puno godišće . . . oni dan brojeći, koji se dilismo. P. Hektorović 73. Nu š' im ne lteđ da se dili djevojčica časna i ljepa, ugrubi ju on po sili. I. Gundulić 391. Dokle mi ne ue otdvoriti, diliti se neću. F. Glavinčić, cvit. 11(11)a. Toli ču se ja dijeliti i odli samu dragu moju vjerenicu ostaviti? G. Palmotić 1, 60. Dijeli se i ona i najpreče izvan crkve sama pode. I. V. Bunić, mand. 10. Ne boj mi se, sad sam s tobom, dijelit nam se 'ue za'edno obom'. J. Kavačin 461b. Dijelili se muče, 'clam abire'. A. d. Bella, rječ. 79a. Kad bi se kogod na put dilio, ništa mu ne nogašu boje ni sričnje navistiti izvan da pode u miru. J. Banovac, prip. 114. Ostani doma, ne dili se na put. A. Kanižlić, utoč. 461. — *u prenesenom smislu. Zapovijde nemoći da se dijeli; i nemoć se dijeli oni čas. N. Rašina 145a. luc. 4, 89. Noćni se mrak dijeli. M. Vetranić 2, 258. Pastijeri će doć prije neg se dijeli noć. M. Držić 419. Kom se mrak dijeli i mrkla noć mine. 444. — i samo dijeliti se (subjekt može biti duša ili čeljad) može značiti umirati. Duh mi se dijeli toj djelo misleći. M. Držić 434. Jedne (duše) se dile smrtnim grihom. F. Glavinčić, cvit. 12a. Prikući mu uho k ustom kušajući jeli mu se duša dilila. S. Margitić, fal. 172b. Kara posli smrti onoga koji se u grihu dili. J. Filipović 1, 201b. — *cc) može biti izrečeno mjesto ka kojemu se ide, ili cilj. značenje nije samo: odlaziti, nego i: oputovati, putovati, ići. Ter se prem diliješ put Grada Novoga. P. Hektorović 8. Dili se iz Bnetaka veoma ubog put Jeruzalema. B. Kašić, in. 26. Ah, družbo, cijčeg boga, k selima našijemi s mjesta se ovoga dijelimo veće mi. I. Gundulić 99. Sved bo misli put istoka da se dijeliti' bude prije. 358. Dili se po državah ciruskih. F. Glavinčić, cvit. 107a. Dili se proti Barcelone. 217a. S tezijem djelom ter me ostavi i dijeli se tja daleče. G. Palmotić 2, 179. Er se imamo dijeliti sade put rodnoga mjesta mila. 1, 276. Kada dospje sej govore, u visoke strme gore s družinom se svojom dijeli. 3, 6a. 1 s tim se dilismo zajedno na moj stan. I. Ivanišević 9. Kud ćeš se diliti, viteški bane moj? P. Vitezović, idol. 30. Ispovidi ga pak se dili u manastir. J. Banovac, pred. 17. Posli kako naš odkupitelj za četrdeset dana na zemli pribiva, hoti se diliti na nebosa. J. Filipović 1, 117b. Ostavivši vojsku, dili se š' imne put rečenoga grada. And. Katić, kor. 258. On ustaviš za poslom se dili. M. A. Rečković, sat. L3b. Kada se u nebo dili, mir za sobom ostavi. D. Rapić 294.***

β. s pasivnijem značenjem. a) *vidi* 1, a i b. Mramor . . . cijepa se i dijeli na dvoje. M. Vetranić 1, 89. Desetina se dili u četiri deli. Kap. seš. ark. 2, 82. Da se dili na polovicu. Mou. croat. 259. (1556). Jer se vojska dili na koni i piše. Đ. Baraković, vil. 72. Noćno vrime diješa se u četiri bdenja. A. Vitičić, ist. 307. Kō u dvaest i četiri naših vremen dan se dili. J. Kavačin 474b. Vrime diješe, oće se dili. J. S. Rečković 8. — *b) vidi* 1, c. Očea, ako je vzmožno, da dili se od mene ova časa. Korizm. 29a. Čin' da moj duh od tijela jošte se ne dijeli. M. Vetranić 1, 5. Gdje se dijele grješne duše od pravednijeh. Arkiv 9, 88. — *c) vidi* 1, d. Ka žnulom cidima mirom se diješa. M. Marulić 30. — *d) vidi* 1, e. Da se dijeli milostinja. Mon. serb. 416. (1442). Gdi se pravda dijeli. M. Vetranić 2, 351. Eto, ako t' je dan, mladjuću priuili, u raju oni

stan, ki se dobrim dili. P. Hektorović 62. Pir blaženi, nerazdijen gdi se dili kruh prisveti. I. Gundulić 248. Razdrtu se krpe dile. V. Došen 37^b. Ovo biše bili Carigrade; posli nego u sužništvo pade, nejma veće slave ni pošteña, u njemu se ne dile proštea. And. Kačić, razg. 100^b.

DIJELKA, *f. dio, razdio (kod sela, zemlje).* — *Postaje od osnove dēt imena dio sufixsom ka. — Dolazi u sjevernoj Dabrnaciji za zapadnim oblikom dilka. J. Grupković.*

DIJELOVI, *m. pl. ime mjesta. a) (kajkavski) Delovi, selo u Hrvatskoj u podžupaniji koprivničkoj. — b) po zapadnom govoru Delovi, dva mjesta u Srbiji. aa) mjesto pod rijecima u okrugu biogradskom. Glasn. 19, 144. — bb) vrh u okrugu kruševačkom. Najviši vrh Mojsina zove se ‚Delovi‘. M. Đ. Miličević, srb. 720.*

DIJELJ, *praep. vidi 2. dijel.* — *Kao kod dijel potvrdeni je samo zapadni oblik dij.* — *Dolazi kod dva pisca na kraju xv i na početku xvi vijeka. Upalih u nemoć dij straha protivnih. M. Marulić 28. A tebe dij toga reče da će zgubit. 54. Dij toga poziram svuda ja po tanci. Š. Menčetić 86.*

DIJELA, *praep. vidi 2. dijel.* — *U istočnom govoru deļa, a u zapadnom diļa. nema potvrde nego za stariji oblik deļa u knjiži pisanju crkvenijem jezikuom xiii vijeka, i za zapadni diļa krajem xv i početkom xvi. između rječnika nahodi se u Stuličevu (griješkom dijela, i dijela kod čega je dodano da je uzeto iz ruskoga) i u Daničičevu (deļa). Svetago deļa mesta. Sava, sim. šaf. 7. Jer ako krivine ke jesu, diļa kib bog se ne pomene. M. Marulić 24. Griha brime tešća diļa molbe tvoje. 125. Kad vidi ku mladost ņe diļa da cvili. Š. Menčetić 207. Rec' mi boga diļa! G. Držić 382.*

DIJELJATI, *dijelam, impf. često dijeliti; iterativni je glagol prema dijeliti ali se u nekijem primjerima ne razlikuje ni po što od ņega u značenju. — isporodi djeļivati, djeļevati. — Pošto je ije mj. ņegdašņega č, u istočnom bi gorovu bilo dĵati, a u zapadnom je dijati. — Postaje od osnove dĵi glagola dijeliti sufixsom a; i pred a mijena se u j, a zatijem lj u l. — Dolazi samo u nekijem piscu xvi i xvii vijeka. Od majke ne diļaj svoje slatko rođenje. M. Vetranić 2, 419. Dijelam se, krunice, od tvoje ljeposti, rončić suzice gorke cijee žalosti. N. Najesković 2, 80. Er mi se činjaše od muke i jada, da mi se dijeļaje od tijela duh tada. 2, 124. Mučno ti se dijelam is kuće. M. Držić 195. Ne dijeļa se s očiju od drazijeh. 240. Čim svoga dragoga gledaše dijeļat se. D. Rašina 18^a. S tobom pribivati, od tebe se ne dijati. I. T. Mrnavić, nauk. 1702. 30.*

DIJELĀNE, *n. divisio, partitio, largitio, discessus, djelo kojijem se što ito ko dijeli.* — *Pošto ije stoji mj. ņegdašņega č, u istočnom je govoru dĵelĀne, u zapadnom dijeļne. — Postaje od osnove dĵen part. pract. pass. glagola dijeliti sufixsom ije. starijima obliku dijeļenje nema potvrde; mladi dijeļenje dolazi od xvi do xviii vijeka, a najmladi dijeļenje od xvii do našega vremena; između rječnika u Vrančićevu (dijenje ‚partitio‘), u Mikašinu (dijenje, odijenje, otijje ‚profectio, discessio, discessus, itio, abitio, digressus, digressio‘; dijeļenje, razdijenje ‚divisio, partitio, distributio‘; dijeļenje jedne stvari od druge ‚divortium, sectio, separatio, divisio‘), u Belinu (dijeļenje ‚abitus‘ 543^a) u Bjeļostjenčevu (kajkarski deļene i dileĀe), u Jambrešičevu (kajkarski deļene), u Voltigijinu (deļene, deļba ‚spartimento, divisione‘ ‚theilung‘; dijeļenje ‚separazione, par-*

tenza‘ ‚theilung, abreise‘), u Stuličevu (dijeļenje ‚partitio, separatio, distributio, discessus, abitus‘), u Vukovu (dijeļenje, deļene, i. divisio‘; 2. ‚largitio stĵipis‘).

1. *supstantiv verbalni od aktivnoga dijeliti za sva značenja kazana kod dijeliti, 1. Gdi je vječno dijeļenje od božje milosti. M. Vetranić 1, 465. Ljepo su se Jakšići u dĵeljenju pogodili. Nar. pjes. mikl. beitr. 26.*

2. *supstantiv verbalni od reflektivnoga dijeliti se, odlazak, odjeļevanje, vidi dijeliti pod 2, b. O nemilosrdno dijeļenje, o strašno odlučenje! Korizm. 17^a. Ne mogu, gospeje, ne sdružit' eviļenje, kad godi na meje pomislih dijeļenje. N. Najesković 2, 103. Tvoje mi diļenje toli zlo eviļenje u srce postavi. D. Rašina 19^{a,b}. Počeše oni svi prolivati suze cije ņe diļenja. B. Kašić, is. 107. Jeda ne znaš, u zamjenju i u kojoj buci stane nebo i zemļa svake strane, kad je vojska na dijeļenju? I. Gundulić, 32. Vjetric tih veseli na dijeļenje plavi nuka. G. Palmotić 1, 277. Također od posidovaña župe i dileļa na dospitku od iste s blagosovom puka. J. Banovac, razg. ix. Ne znaš, kad se od tebe dili duh od milosti, . . . s ovim ‚dileĀem‘ gubi se kraljevstvo neseko. M. Zoričić, osm. 22. — i o smrti: Pokli t je prislo tač s životom dijeļenje. M. Vetranić 1, 95. Ako si u vaju, ne jer češ s svijeta poć, nego li jer mladu domaću imaš oć, ona kad bude tve dijeļenje uznati, taku se žene sve, malo će bajati. N. Dimitrović 30.*

DIJELJITI, *dijeljam, impf. dijeliti.* — *Dolazi dvu puta (samo praes. 3 plur. dije) u jednoga pisca xviii vijeka, ali će biti jamačno radi slika. Jer do dvaest i jedne neđije one tebi mladu jañad dije. J. S. Reļković 355. S toga žene od svake neđije po dva dana od posla se dije. 413.*

DIJET, *f. pueri, liberi, kao djeca, vrijedi kao množina imenu dijete.* — *Pošto ije stoji mj. ņegdašņega č, bilo bi u istočnom govoru dĵt, u zapadnom dĵt. — Postaje od osnove dēt (vidi kod dijete) sufixsom l. — Riječ je stara (u obliku dĵts) i možebiti praslavenska, premda joj u drugijem slavenskijem jezicima nema potvrde kao kolektivnom imenu (osim stslor. dĵts) nego kao pluralu, isporodi stslor. dĵti, rus. дѣти, češ. děti, polj. dzici. — Kaonoti kolektivno ime nema množine, ali se gdjekad radi značenju slavnica da je samo množina (kao u Stuličevu rječniku); i u jedini nema potvrde za nom. i loc. a od ostalijeh padeža ņeki su se duļe, ņeki kraće uzdržali; u Dubrovniku se još čuje gen. i voc. — Između rječnika dolazi samo u Stuličevu (pl. dijeti s dodatkom da je uzeto iz brevijara) i u Daničičevu (dĵts) a) gen. dĵeti dolazi od xii do našega vijeka gotovo samo kod Dubrovčana. Iziti mi od znanija mojeg i dĵti. Mon. serb. 5. (1198—1199). Ukopaj tvoje mrtvo dvoje dijeti. M. Vetranić 2, 489. Tebi se pristoji svu pomu uzeti od mene i ovo dvoje dijeti. F. Lukarević 314. Ali tad dvoje dĵti Menelaos ne imaše? D. Zlatarić 13^a. Koji ima dvoje dijeti. I. Đorđić, salt. 286. Da udovica jedna kuća desetero dijeti ima. B. Zuzeri 193^a. Da je na Mļetu, im'o bi kuću dijeti. (Z). Poslov. danić. 14. ‚Rodila je petero dijeti. (u naše vrijeme u Dubrovčanu). — i u ovom primjeru biće gen., premda bi se po smislu rĵje pomislilo na acc.: Te nas je držao u dobroj pravici, kako otci dĵti svoje. Starine 12, 35. (1712). — b) dat. dĵti u knjiži pisanof xiv vijeka: Protopop Prohoru i jegovč dĵti i v'nućiju i prĵv'nućiju. Deč. hris. 66. Kako mu da u baštini i jegovč bratiji i jegovč dĵti. 67. Jemu i jegovč bratiji i jegovč dĵti. 68. — c) acc. dĵta samo u*

knjiži pisanoj XIII vijeka crkvenijem jezikom: Vssěhъ že vasъ jako i svoju dětъ vspitěhъ. Sava, sim. pam. šaf. 3. — *d)* *roc. dijetei od xvi do našega vijeka samo kod Dubrovčana.* Dijeti! jeda jedenja što imate? N. Rašina 127^a. joann. 21, 5. O dijete, s vami bog! M. Vetranić 2, 306. Múčite, vi dijete! N. Najeković 1, 240. Djeco, dijete, čovuci, čuvajte se sijnma. M. Držić 407. Dijeti, brzo kleknite prida li na koljena. B. Zuzeri 235^a. Ne tičte me, mila dijete moja! er me jadna nešto kosti bole. Nar. pjes. bog. 236. Jadna dijete, što činite! (*u naše vrijeme u Dubrocniku*). — *e)* *instr. djetiju xiii i xiv vijeka.* Grđhъ kšnezi i zъ djetiju. Mon. serb. 12. (1222—1228). Miraša i z' djetiju . . . Dragaja i z' djetiju. Deč. hris. 8. Odoza z' djetiju. 23, i još na premnogijem mjestima. — *početkom xv vijeka ima mladi oblik djetju:* Ako li oba i z' djetju više rečonomъ. Mon. serb. 259. (1405).

DIJETAC, dijeca, *m. djetić, mladić.* — *U zapadnom govoru ditac, jer ije stoji mj. negdašnegâ ě.* — *Postaje od osnove dēt imena dijete sufixsom ѣъ.* — *Dolazi xvi i početkom xvii vijeka.* Jest ofđe jedan ditac ki jima pet kruhof ozimčienih i dvi bore. Bernardin 35^b. joann. 6, 9. Ta ditac pade v more. Mirakuli 78. Dijetac od dvadeset i jedno godište. M. Držić 252. Smamni ditac ljubavu gorasê. F. Vrančić, živ. 34.

DIJETE, djeteta, *n. infans, puer (puella), filius (filia).* — *Akc. kakav je u gen., takav je i u ostalijem padežima, osim nom. i acc. (koji je jednak nominativu), i voc.: dijete.* — *U južnom govoru ije stoji mj. negdašnegâ ě; u istočnom je govoru dēte, u zapadnom dite. kod oblika u kojih je ě kratko, u ercegovačkom govoru dj mijenja se u d: deteta, detetu itd. drugo ě postalo je od staroga ě; osnova je isprva bila dētēt. ova postaje sufixsom et od starije osnove dēt (sufiksom kod djet), a ora pasivnijem sufixsom t od korijenja di, sisati (vidi dojtiti) kod kojega se i ojačalo u ě. prvo bi dakle značene kod orc osnove bilo: dojen, vidi Miklošić, vergl. gramm. 1², 137. — Rječ je praslavenska, isporodi stslor. dētъ, rus. дѣта (starije дѣта), češ. dítě, polj. dziecię. — U svrijem je rječnicima.*

1. *oblici. nom., acc., roc. nemaju sufixsa, te još i krajnje t od osnove otpada; kod ostalih je su padeža u novija vremena sufixsi isti što su i u srednjih imena sa sufixsom u o nominativu.* — *od starijih oblika dolazi gen. dētete krajem xiv vijeka,* Spom. sr. 1, 32. (1400); *ne sasna obični dat. dētetevi dva puta:* xii: Mon. serb. 6. (1198—1199) i xiv vijeka: dētetevę, 225. (1395); *instr. djetetem xvii vijeka (mogla bi biti i štam-parska pogreška),* M. Divković, zlam. 46. — *nije dobro što kod dva pisca xvi vijeka dolazi u acc. oblik genitiva kao da je ime muško:* Nadoše Mariju i Jozefa i djeteta postavljena u jasli. N. Rašina 21^b. luc. 2, 16. Dajte ovj djeteta živa. 71^a 3reg. (lear.), 3, 27 Djeteta uzvidgnom zakon svetimaj njeji ko općen put i dobrim zlima. M. Vetranić 2, 444. Još toga djeteta ste imali? 2, 457. (što je još gore, u prvoga od ora dva pisca predikat i atribut na dva su mjesta muškoga roda: Dijete moje leži u kući nemoćan. N. Rašina 31^b. mat. 8, 6. Ozdravljen jest dijete. 32^a. mat. 8, 13). nešto je drugo u ovijem primjerima u kojima acc. djeteta stoji kao apozicija uz zamjenice te (tebe), ga (njega). Mozgom vrljem od živina zadojih te jur djeteta. G. Palmotić 1, 124. Nedorasla još djeteta ja te naučih. 2, 312. Pelenica, u koju ga nilo zavi djeva majka jur djeteta. N. Bunić, dubr. 4. — *plurala nema, nego mješte nega dolazi collect. f., i to dētъ (vidi djet)*

u starija vremena, u novija djeca (koje također vidi).

2. *značene.*

a. *po postavi znači čelade (muško i žensko) koje se istom ili nedavno rodilo, koje još sisa i ne ide; ali se često pruža i na mlado čelade koje još nije doraslo (do ženidbe, do udaje), tako da je gorija granica od 12 do 18 godina. a) uopće.* Uzmi dijete i mater njegovu. N. Rašina 24^b. mat. 2, 13. Sliši dobro, Inpolite, razum imaj, nisi dite. P. Hektorović (?) 122. Kleti Turci vitezovi djetetom ga zaplijeniše. I. Gundulić 507. A to drobno dite sebi prorokovaše. F. Glavinčić, cvit. 404^a. Dijete od sise 'puer lactens'. J. Mikaja, rječ. 69^a. Da ulije vodu na taki način da voda dotege i oplaće pūt od glave i kožu od diteta. M. Bijanković 30. Kada on još djetetom sveštenika pogrdi. A. Kaučičić, kam. 839. Koji poče ljubit gospodina malda dite od malo godina. And. Kacić, razg. 18^a. Istina je; to i dite znade. 161^b. Dite od osam godina. kor. 286. I provede tri ščeri Karlove: jedno mi je dugokosa mlada, a drugo je pod prsten djevojka, a treće je dijete nejaklo. Nar. pjes. vuk. 1, 338. Plaće Bogdan kao dete malo. I, 538. Kad je dete do kolja doraslo. 2, 71. Jedno maldo jučerane dete. 2, 158. Todor uze dete u naručje. 2, 100. Al' kod dvora nije ni jednoga, već otišli na carevu vojsku, osim jedno dijete Stjepana, nema nēmu već dvanaest leta. 2, 595. Detetu podaj, a ne obreci nikad, kao ni Turčinu. Nar. posl. vuk. 78. Jedno muško i jedno žensko dete. Nar. prip. vuk. 172. Lupež se uzda u kletvu, dijete u plač, žena u prijevora. Pravdonoša 1852. 31, 4^a. Koji je kao dijete došao u Dubrovnik. Vuk, nar. pjes. 1, vi. Koju su i meni, kao malome djetetu, pjevali. I, 195. Nekako dijele muško na pet a i žensko na pet razdjela. po godinama, muško: 'dete' do 15, 'momač' do 20, . . . a žensko: 'dijete' do 13, 'devojka' do 20, . . . V. Bogišić, zborn. 72—73. — *b)* *od malena (mala, malahna) djeteta, od djeteta, iz djeteta znači: dok je ko bio još djetet, od djetinstva, iz djetinstva, isporodi djetinstvo.* Jeru si živčih odš mala dētete u dvoru gospodina kraja Tvrtka. Spom. sr. 1, 32. (1400). Od malahna sam djeteta uljezo u ovi manastir. M. Divković, bes. 409^b. Od malahna djeteta 'ab infantia'. A. d. Bella. rječ. 302^a. Vjerno sam te dvorio od djeteta malahnoga. Nar. pjes. bog. 51. Mi smo mi od malahna djeteta hodili u crkvu. A. Kalić 21. Ni ostalu muku tvoju, koju no si ti mučio od deteta malenoga. Nar. pjes. vuk. 1, 95. — *Ali mene većma smeta Milijenkova uspomena, komu je bila od djeteta još Dubravka narečena. I. Gundulić 164. Iz malahna, od djeteta ab infantia, ab infante' itd. J. Mikaja, rječ. 161^a. S klijem s ljubavi prevelikom od djeteta jošte uzrastu. P. Kanavelić, iv. 28. Bješe od djeteta živio toli opako. I. Dordić, ben. 166. Na oni način, kako sj od djeteta bio uvježban. A. Kalić 367. — Nēmu obečaš iz djeteta. G. Palmotić 2, 234. Oni su se iz malena gledali, iz malena do golema djeteta. Nar. pjes. vuk. 1, 401.*

b. *fetus, partus, što još nije rođeno ili se istom rada Uzveseli se dijete u utrobi ěe. N. Rašina 16^b. luc. 1, 41. Ako od vraćenja moga ne primeš diteta. Aleks. jag. star. 3, 223. O Aleksandre, pospešaj dite učiniti. 320. Dijete izvrši 'abortum facere'. A. d. Bella. rječ. 10^a. Žene koje utuše dijete u utrobi svojoj povojno. F. Lastrić, ned. 140. Ako bi se paka dite na svitlost dalo. Ant. Kadičić 129. Niti češ se s tim djetetom što ti je pod srcem nastati dokle ruku kodu tebe ne prebacim. Nar. prip. vuk. 70. Po gradovima za*

istino se drži, da ženi bređoj na um pane na kakovo jestivo pa ako joj se ne denese da može izbiti dijete. Nar. prip. vrč. 161. Sud osudi da Stana ostane kod potočega muža doklen god rodi ono dijete. Pravdonosa 1852. 23, 4^a.

c. filius, filia, *sin i kći, makar kojijeh godina bili, i stariji uopće zove svojim djetetom mladega, kao od mila*. Da ne trčeb i mojemu djetetevi ni mojemu unučetevi. Mon. serb. 6. (1198—1199). Krajevstva mi vsepōtenomu djetetevu mojej kćerē Stanē. Mon. serb. 225. (1395). Onē te imaše i držaše koliko svoje dēte. Spom. sr. 1, 32—33. (1400). Poslah k mnogo počtenoj općini, vlasteloms dubrovačēms slugu našega, dijete ukućne Grupka. Mon. serb. 329. (1423). Ovo dijete naše Kamilo objubie je djevojkū. M. Držić 228. Dijete pozno, rana sirota. (D). Poslov. danič. 16. A nejma š nom djeteta, na poštenja ki bi uzleta. J. Kavažin 101^b. Ajme dite! kud te rinu(h) lipu kitu materinu! V. Došen 167^b. Ustani se, moje dite drago. And. Kačić, razg. 25^a. Posli nego š nome dite imade, posla je k otcu. 49. Muč, ne luduj, drago dite moje! to je tvoja velika sramota da tudina zoveš za divera. Nar. pjes. vuk. 1, 579. Pa dijete majci govorilo. 2, 27. A ti tvoje dijete upitaj boji li se do boga ikoga. 2, 29. U jadnega Mihaila bana kako nema muškoga deteta. 2, 61. Prometnu ga kroz nedra svilena da b' se dete od srea nazvalo (*vidi kod srea*). 2, 157. Slatko dete, Sekula nećaće! možes li mi rane prebeleti? 2, 509. Oče, dajte vašemu detetu (*kćeri*) dobru riječ. Vuk, nar. pjes. 1, xi. Koji uzmu koga mjesto svoga djeteta. 2, 157. Ne imamo drugo dijete nego nu jedinicu. Pravdonosa 1852. 33, 4^a. Nitko ne uzima tuđe dijete pod svoje. V. Bogišić, zborn. 311. *Kad se govori tuđe, mliječno, krajevo dijete s osobitijem značenem, vidi kod tuđ, mliječan, krajev. — amo spada i ovo*: Ovo je dubrovačko dijete (= *Dubrovačanin*). M. Držić 294.

d. često (*ali gotovo samo u poeziji*) govori se dijete o odraslom mladom čovjku, mladiću. Još Biserko dijete mlado, ružom lice komu zene, u plahoći bez obzira, na bojnicu čim nasrte, izpod sabje britke umira. I. Gundulić 410. Podiže se plaho dijete, mlad car Osman, s Carigrada na pogobu, raspe i štete poljskijeh poja i livada. 416. Ovdj dijete došav mornje tirajuč zviradi, spusti se na travicu meku. M. Katančić 48. Mene prosī Ive dito mlado. Nar. pjes. vuk. 1, 241. Kako li je dite Nikolica . . . odbigla ga majka i ljubova. 1, 593. Ta ti li si, dijete Milošu! ta ti li si, moj mili nećaće! 2, 154. Čuti nejak carović Urošu, čuti d'jete, ništa ne besjedi. 2, 190. S desne strane dijete Maksime, što je Maksim krasan duveglja. 2, 544. Pred nim sjedi dijete Maksime, na koljenu sitnu knjigu piše svome tastu duždu od Mletaka. 2, 565. Sto utече mladu Tatomiru dočekuje dijete Gruica. 3, 13. Zemlj pade dijete Tadija te on gađa na kulašu Tala. 3, 199. Kako d'jete vješto kofia igra. 3, 389. Jer pogubi Ostroć-kapetana, ludo d'jete, jedinca u majke. 4, 209.

o. u nekijem krajevima u Srbiji djetetom se zove *badnak*. U Podibru, od tri badnaka, jedan je upravo 'badnak', drugi 'badnačica', a treći 'dote' (hihovo). M. D. Milčević, živ. serb. 2, 23. f. *vidi* krsti-kume-dijete.

DIJETITI SE, djetim se, *impf.* djetiviti. — U jačnom govoru ije stoji mj. negdašnegu č; zato je u istočnom govoru djetiti se, a u zapadnom diti se. — *Ake. kakav je u praes. takav je u impf.* dijēch se i u aor. 2 i 3 sing. d'jetj se; u ostalijem je oblicima onakav kakav je u

inf. — Postaje od osnove dēt imena dijete sufixom i. — Dolazi samo u Vukovu rječniku.

DIJEVATI, dijevām, *impf.* ponere, collocaro, metati, stavlati. — U južnom govoru ije stoji mj. negdašnegu č, za to je u istočnom govoru dēvati, u zapadnom divati. — *Ake. kakav je u inf., takav je u praes.* 3 pl. dijevaja, u aor. dijevah, u ger. praes. dijevajući, u ger. praet. dijevāv, dijevāvši, u part. praet. act. dijevāv, dijevāla; u ostalijem je oblicima onakav, kakav je u praes. — Postaje od osnove dē glagola djeti (djesti, djenuti) suffixom a pred kojim stoji v radi zijeva. — Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Bjelostječevu (devam, vidi polažem), u Stuličevu (divati, seponere, repone re, ponere aliquam aliquid ne alter sciat; dijevati, vidi udijevati), u Vukovu (ponere, collocare⁶).

a. *aktivno. a) sa značenem kazanijem sprijeda*. Meui više ne tribuje pivat, niti ovdj njegva dila divat. Š. Stefanac 19. Nesuđ jaja al pod se ne diva J. S. Relković 157. — b) kao imperfektnij glagol prema zadjesti, *zadijevati*: Ruže cvale, a one ih brale, Vukotiču za kalpak dijevale. Osvetn. 3, 110.

b. *sa se, reflektivno kao namještati se, nastanivati se, ali uz to tako, da nije poslije lako naći onoga koji se namjestio*. Može biti da ti ona dade, ali za to sva kuća ne znade, neg se čudi kud se stošta diva. M. A. Relković, sat. C4b. A za boga, moja mila majko! kad m' odvoji od eca mojega koji nema do mene jednoga, kud čemo se majko dijevati? Nar. pjes. vuk. 2, 27. Još da smjese čekati u Nišu, dok im dode sobom Karadorde, ne bi znali kud bi s' dijevali. Pjev. crn. 108a. Kud se to deva rod s naše jabuke? Nar. prip. vuk. 18.

DIJEŽA, *vidi* diža.

DIJEŽVA, *vidi* dižva.

DIJOKLIJA, f. Dioclea, *vidi* Zeta. — Dolazi na jednom mjestu xiii vijeka i otale u Daničičevu rječniku. Azš grčēsin Stefan, velij kraļj, namēstnyj gospodin vse srbske zemļe i Djoklije i Dalmatije i Travunije i hlymske zemļe. Mon. serb. 9. (1222—1228).

DIJOKLITIJA, f. Dioclea, *vidi* Zeta. — Dolazi od xiii do xvi vijeka, i u Daničičevu rječniku. (Otat Stefana Nemač) izšēd v mēsto roždenija svojego rekomoje Djoklitija rodi i sego svetoga otroka. Stefan, sin. saf. 2. Stefans, vñnčani prvki kraļj vse srpskije zemļe, Djoklitije i Travunije i Dalmacije i Zahlymije. Mon. serb. 11. (1222—1228). (Sava) Dalmatije i Djoklitije arhijepiskops. Domentijan^b 187. Azš grčēsin Božidar Vuković, otčēstveny otš Djoklitije žeto jest v predčēh mačedonskij. (1537). (Zna se da je Božidar ovaj bio iz Pedgorice). Vuk, prim. 14.

DIJOKLITIJAN, m. Diocletianus, *ime rimskom česaru, grč. Διοκλητιανός*. — Dolazi u knizi pisanoj xvi vijeka a otale u Daničičevu rječniku (Djoklitijans). Bē Djoklitijans rodoms otš Zete. Pam. šaf. okāz. 55. (1503).

DIJOKLITIJANOV, adj. Diocletiani, koji pripada Djoklitijanu. — Dolazi u knizi pisanoj xvi vijeka a otale u Daničičevu rječniku (Djoklitijanovi). Erkulije že imēšo ženu dšēstev Djoklitijanovu. Pam. šaf. okāz. 55. (1503).

DIJOKLITJSKI, adj. koji pripada Dioklitiji. — na jednom mjestu xvi vijeka i otale u Daničičevu rječniku (dioklitijkyj). U Zete, dijoklitij-skoms pomeriju. Pam. šaf. okāz. 59. (1503).

DIJOMANAT, dijōmānta, m. *vidi* dijamanat.

od tal. diamante. — *Dolazi od xvii vijeka a u naše je vrijeme kod naroda običnije nego dijanamanat.* Prvi tvrde od dijanomanat rastapate. V. Andrijašević, put. 26. Na ruci jom' bijase dijanomanat zlatni prsten. Nar. pjes. mikl. beitr. 18. A bijese mi na ruci moj pus(t) prsten dijanomanat. Nar. pjes. bog. 135. U zube im sjajni dijanomanti. Nar. pjes. vuk. 5, 287. Ostale mi prstenu dijanomanat. here. vuk. 23.

DIJOMIDIJE, m. Διομήδης, Diomedes, *muško ime (kaludersko).* — *Dolazi prije našega vremena.* Dijomidije (jeromonah). S. Novaković, pom. 60.

DIJONIS, m. *vidi* Dijonisijsje. — *Dolazi xvii i xviii vijeka.* Dijonis Areopagita slipeca jednoga dopeja prida ju. F. Glavinčić, evit. 36b. Visom ki je slavan Dijonismom. J. Kavačin 137b.

DIJONISIJA, f. Dionysia, *ime žensko prije našega vremena.* *vidi* Dijonisijsje. Dijonisijsija (kaluderičko i svetovno). S. Novaković, pom. 60.

DIJONISIJE, m. Διονύσιος, Dionysius, *ime muško, osobito kaludersko. u ovom obliku postaje po grčkome, a po latinskome i po talijanskom* Dijonisijsjo, Dijonizajo, Dijonizijo, Dijonis, Dijoniž. — *Dolazi od xiii vijeka i u Daničićevu rječniku.* Izbrav' prepodobna muža imenem' Dijonisijsija jeromonaha. Sava, sim. šaf. 8. Dijonisijsje. S. Novaković, pom. 60. Jeromonah—Dijonisijsje. Sem. srb. 1882. 20.

DIJONISIJEV, adj. Dionysii, *koji pripada Dijonisijsju.* — *Dolazi xiv vijeka i u Daničićevu rječniku* (Dijonisijsjevu). Dijonisijsjevi obyčeli Teodosije jeromonahs. Mon. serb. 128. (1347). Otu tole na Dijonisijsjevu vinogradu Židilca. 197. (1381).

DIJONISIJO, m. *vidi* Dijonisijsje. — *Dolazi od xvi do xviii vijeka.* Bogoslovci ili teolozi, Dijonisijsjo, Kliment . . . Š. Budinić, sum. 67a. Bogu, divici Mariji, s. Dijonisijsju, . . . F. Glavinčić, evit. 430a. Dijonisijsjo iz Areopaga. J. Matović 178.

DIJONIŽ i **DIJONIŽI**, m. *vidi* Dijonisijsje, tal. Dionigi. — *Dolazi xvii i xviii vijeka.* Obračenje svetoga Dijoniža. I. Ančić, svit. xxvii. I. Dijoniža Sensensmita od ljekara najmudrijsja. J. Kavačin 108a. Poslije i stari Dijoniži sgradi zide i arsaus. 138b.

DIJONIŽIJO, m. *vidi* Dijonisijsje. — *Dolazi xvii i xviii vijeka.* Koji sluga bijaše kralja Dijonižija. I. Ančić, svit. 23. Uče se. otci Dijonižijo, Ciprijan . . . J. Banovac, razg. 217. To nam svidoči s. Dijonižijo. F. Lastrić, test. ad. 61b.

I. DIKA, f. decus, honos, gloria, *kao slava i čast, znači veliku hvalu, pohvalu, dobar glas koji se na daleko širi, ali manje nego slava a veće nego čast. razlikuje se od slave i od časti i tijem što se ističe da se ona pohvala javno pokazuje, osobito riječima, i tijem što se može kazati o čem što uprav nije dostojno hvaliti.* — *Ako se mijenja u voc.: diko, dike.* — *Postoje nije poznato može biti i tuda riječ.* — *Dolazi od xv vijeka, i u svijem je rječnicima: u Vrančićevu (gloria; laus), u Mikalčinu (dika, čast, poštenje, honos, honestas, decor, laus), u Belinu ('decorum' 246a; 'gloria' 351a; 'honor' 370b), u Bjelostjenčevu (dika, slava (gloria), u Jambrešičevu (gloria), u Voltigijinu (glorie, gloria, e delizia' 'ruh, freude'), u Stučičevu (honor, decorum, honestum, laus), u Vukovu (der stolz' 'gloria'), u Daničićevu (gloria).*
a. *sa značenem kazanimjem sprijeda. a) uopće.* Dike ter hvaljenja presvetoj Juditi hoću govoriti. M. Marulić 7. Hvala budi, slava i dika Isukrstu va vik vika. P. Hektorović (?) 99. Er ku č' (čes) dobit' na svit diku da negove grozne suze rad juvene troje uze obrate se š' tim u riku? A. Ču-

branović 159. Čuvaj se iskanja tašće dike. Nauk brn. 47a. O Šiško, pokoli ležiš sad pod ovim kamenom, ovu t' rič ja sada govoru za diku. D. Rašina 61b. Imanje čoviku s časti je i s dike. M. Bunić 25. Na slavu i diku blažene dčvy Marije. Mon. serb. 559. (1618). Slava ocu, sinu dika, čas svetomu duhu budi. I. Gundulić 194. Tvoja slava prostriječe se i tva dika priko svijeh država. G. Palmotić 1, 110. Bojni ostavi mač i kopje, i s kijem steče vječne dike, glasovitvo svoje oklopnje. 2, 50. Našim bi dika i čast, a Turkom sramota. B. Krnarutić 20. U čas vidjeh diku strenu, B. Kanavelić, dubr. 10. Da ga u mnogoj slavš dicit. A. Vitičić 74. Tancingera nije omučat, kom je dika u rječniku, kog' sastavi, vedu bi imo da ga objavi. J. Kavačin 157b. I sadri joj davnu diku, krunu i oblast svukoliku. 292b. Neka budu za veću diku i slavu božju. F. Lastrić, od' 330. Kolika nam je to dika i poštenje! A. Kanižlić, uzr. 120. Ljubav uredna hoće da činimo veću cjenu od života iskriehga potrebnita, nego od naše dike i naše svjetlosti. D. Bašić 105a. Neka dikom tvoga imena svaka slovi pokrajina. P. Soroković 579a. Tko se mog' nadat' viku da će Pojak glasoviti svijetla imena svoga diku tač sramotno pocrniti? 581b. — *dolazi s nekijem glagolom:* dati, vratiti: Koje, ti ćemo hvaliti i dike, o nebeska diko, dati? G. Palmotić 2, 70. Ni dostojnu čast, ni diku, ni visoku davaš slavu. A. Vitičić, ost. 4. Od sviju se ljudi tebi daje dika. A. I. Knezović 258. On ga stvori na svoju priliku da ga slavi i daje mu diku. M. A. Rejković, sat. F 4a. Koje ćemo hvaliti i dike veličanstvu tvom vratiti rad milosti tač velike? G. Palmotić 1, 401. — učiniti: Diku komu učiniti 'honore aliquem afficere'. J. Stulli, rječ. 110b. — steći: Neumrlu dike i hvaliti steć dostoji. G. Palmotić 2, 463. — *b) s osobitijem značenem rajksa (nebeska) dika isto je što raj ili uživanje raja. ispredi kod slava.* Neka s tobom po sve vike veselimi se u rajске dike. P. Hektorović (?) 146. Neka u vijeku gori u slavi jesmo, da uživamo u pokoju rajске dike život. J. R. Gučić 13. Pokli u zraku svetom odi po sred rajске dike i gizde, prije neg stvorih nebo i zvide tebe utroba ma porodi (in splendoribus sanctorum ex utero ante luciferum genui te!). I. Đorđić, sait. 383. Od nega (*Isusa*) diku nebesku dobiti. A. I. Knezović 29. Ki nam daje rajsku diku Nar. pjes. istr. 6, 15. A duša spasena va dike nebeskoj. Nar. prip. mikul. 141. *tako je i ovo:* U dicit gor nebeskijeh od višina. A. Vitičić, ost. 132. Tu se žive po sve vike uživajuć andeoske ('angjevske') dike. T. Babić 6. — *u ovom primjeru metonimički o bogu.* Ja prid tvu grem diku kako no nemoćnik, ki grede k ličniku. D. Rašina 146b.
b. *jactantia, djelo kojijem se sam ko dicit, gizda, ili hvati, heasta, često, ali ne seagda, u zlu smislu.* Gdje li ti je tvoja dika i gizda? Zborn. 154a. Svrće se još ora za diku u okol jaki no od lova brzi hrt i sokol. Š. Menčetić 67. Gizdah se ne slavom jak dikom jelinčac i cvitak meu travom. 274. Ako gdje koja vil opira obraz bil za diku juvenu. M. Vetranić 1, 90. Kako se on isti dicit . . . Nikoji od ove negove dike mučedi, druga donose. A. Kanižlić, kam. 5. Tlačiš iz-prazne te dike i ludo bjeguće hvastanje. I. M. Mattei vii. Milosava vodi radi dike, radi dike i rad' razgovora. Nar. pjes. 4, 265.
c. *ono što se čini da se pokaže komu diko, čast.* I ukopne smrtnne dike bjeh vam veće pripravio. G. Palmotić 1, 91.
d. *ono radi čega je ko hvaljen, slavšen, ili čim se hvati, dicit.* a) *uopće.* To će biti dike čemu ki

je svet i milostiv u vijeke. M. Marulić 52. Vašega roda glas za diku svitu dan. D. Baraković, vil. 4. Pošteno umriti dika je života. 78. Er kad budeš ti uzeti zemlji ovoj svoje dike. I. Gundulić 92. Držabote za čas svoju i najveđu diku i slavnu: za vašega cara u boju izgubiti rusu glavu. 290. I to je naša dika i hvala, pomni imat vrh tve časti. G. Palmotić 1, 157. Plemenito srce gdi je, sve se imaju dike ufati. 2, 329. Kada kraj zove gospodu, dika im je. S. Margitić, fal. 233. Časni lovor, ki je dika svijeh viteza, svijeh pjesnika. I. Dordić, uzd. 178. Dicu rodit i imati, to je ženi lipa dika. V. Došen 183b. Učit nije sramota, već dika. J. S. Rejković 33. Od mojihel devet milih brata što ti mene jednog ne ostavi, najmladega, ja najstarijega, tebe diku, a mene zakletvu? Nar. pjes. vuk. 2, 209. Svi Srbin veselje činiše, na gradovma pucaše topovi, jer je Lazar posjek'o Arapa, Srbinima svima dika jeste. 4, 309. Svaki nosi bjelog od Turčina, krvavih rukah do lakatah, neki jednu, neki dvije glave, . . . Eto, pobre, sad junačke dike! Ogl. sr. 228. Što je veći teret na taljaga(h) to je riđi dika. (U Srijemu). Nar. posl. vuk. 355. — u *zlu smislu*. Nevjera i laž ne su dike. G. Palmotić 3, 12a. — b) *javna služba, čast, vidi čast pod 2*. Kako poglavice gosposke onijema kojihel uzdižu na koju veliku diku, udjeluju sje što je potrebno. Čestitosti. 48. Prem da bi sjali s dikom kardinalata. I. J. P. Lučić, nar. 108. — e) *što čini da je nešto (tjelesno ili umno) lijepo ili lepše, ures. ga) uopće*. Ruci zlat prstenac za diku svak nosi. S. Menčetić 49. Djeвица бјеђе do pasa za diku prosula venčac. M. Vetranić 2, 101. Besjednici . . . besjede činahu bez nijednoga nresa ni dike od riči. D. Rašina vi^a. Ostriže s mrca vlase, te ih iz groba stavi na se, plijen od smrti da je sva dika. I. Gundulić 221. Vječna svjetlos tva vesela neba je zraka, svijeta dika. 237. Ako opade lijepa rusa, svitla dika od proljeća, i ostavi vrlu busa drače smrtno mješto cvijeca. I. Gundulić 268. Svakomu j' u ruci sulica, a na noj za diku svilna horugvica. B. Krnarutić 13. Pristoje za diku veličanstva kraljevskoga uzdignuto. B. Zuzeri 174b. — bb) *splendor, luxus, pompa, ures kojijem što veličanstveno postaje, i koji se samo velikijem troškom nabavlja*. Ni Salomon zaisto va svoj svjetloj diki tako odiven bil. Postila 14^b. Odiven u duci, kavadi do zemlje. D. Baraković, vil. 36. Vojevode, knezi i bani prid nim redom jezde u duci. I. Gundulić 398. U sadaña doba u duci dvor mau kraljev svjetlos dava. 424. Ništa drugo ne hoće se ovoj pirnoj spravi i duci. G. Palmotić 2, 221. Sta na stolu prebogatu punom diki i obili. J. Kavañin 26b. Nij' se blagom raskasati Insosvim redovnikom, dom i odar imat zlati, i živiti mnogom dikom. 378b. Dika u odječah 'luxus vestitus'. A. d. Bella, rječ. 571^b. Da se naša carska dika u robstvo promijeni. I. Dordić, salt. 308. Na se turi odelo od dike: sve kadivn i žezeno zlato. Nar. pjes. vuk. 2, 613. — cc) *tjelesna lepota, krasota ili uopće milokrenost, osobito kod ženskoga čeladeta*. Gledajuć, gosposje, tvoj obraz glizlavi u ki narav svoje sve dike postavi. H. Lucić 202. Jer slavno liće tve i dike ostale nadhode na svit sve i slave i hvala. 206. Za toj rijesmo, do starosti da služimo dike vaše. N. Naješković 1, 238. Poznat će po licu po momu, koliko ja patim tužicu za rajsku ñe diku. 2, 9. Er ako ti imaš ljepotu i dike, ja vjernu, neka znaš, ka stoji u vike. 2, 97. Tva dika ljuvena silnje na svitu taj srca kamena studeña ljubiti. D. Rašina 71^a. Zvijezda jasnos potamniva sunčanomo prid svjetlosti; gdi su rajске sve ljeposti,

dika umrla tašta biva. I. Gundulić 73. Dal' sve dike budu ostati tužne ove nesrećnice: svijetle oči, prami zlati, slatki pogled, rajsko lice? 96. A Varšovske lijepe i mlade sve gospede pune dike iziše su vrh livade po kraj bistrve Visle rike. 398. Plemenitoj Margariti, ke Pavlimir lubi diku. G. Palmotić 1, 82. S tvojom čercom, koje dike gospoduju srce meni. 2, 289. Ke iztrajah vrijeme, koja blaga, pomoći i hitrine, da naravna dika moja pristavljenom dikom sine! I. Dordić, uzl. 39. Zaludu ti, zlato materino, zaludu ti dika i lepota, kad si, zlato, na srcu bolosno. Nar. pjes. vil. 1868. 447. u *ovijem primjerima stoji metonimički i znači lijepo žensko čelade*: Mnokrat smo Dubrovnika razumjeli čudne hvale, navlaš slavnijeh vašijeh dika, ke su lačne napilate i studenjih ogrijale. N. Naješković 1, 165. Tvu gizlavu diku (*keer Prozerpinu*) daj nam za kraljicu. I. Gundulić 118. — i) *kod drugoga*: Slast i dika tijela našega skoro bude kao i grña. Zborn. 28^a. ark. 9, 78. Cvijecje, gubeć prednje svoje dike, prigiba se zemlji nica. G. Palmotić 2, 48. Od nepomne tač živine rumen trator kad se uvrijedi, dika mu on čas sva ne izgine, nu po malo sahne i blijedi. 3, 130^a. Kako jasnu zore diku od danice družba uznanaža. I. Dordić, ben. 57.

e. *metonimički ono (osobito čelade) što se između drugih ističe svojijem osobinama, djelima, te je drugijem na diku ili se drugi nim dika*. a) *čelade, uopće*. Blizike i rod tvoj komu dika biše (ti) tišće u nepokoj (*svojom smrti*). P. Hektorović 61. Od svijeh žena ti si kruna, a svijem svetijem ti si dika. N. Naješković 1, 116. O časti i diko i kruno svijeh gospoj. M. Držić 445. Sv. Jerolim je dika, poštenje i slava i svitla kruna hrvatskoga jezika. Živ. kat. star. 1, 230. Blaženi s. Juraj crikve katolićanske dika. F. Glavinčić, cvit. 99^b. Kad svijeh Grka štít i dika pade, Akile glasoviti. G. Palmotić 1, 220. Svo'em jeziku ki su dika. J. Kavañin 116^a. Ti si slava i dika svega naroda. B. Zuzeri 352^a. Budi dika i pošteno u oblužuću upravu svete tvoje meštra pridragoga Isukrsta. M. Zoričić, osm. 14. Jedan biše cvitak kalopere, po imenu Savo kaludere, slava, dika svetlih pustiñaka. And. Kačić, razg. 17^b. — b) *čelade se zove dikom od miline ili od štorava*. Što krat bih podnio toliko ja milo za tebe, ma diko, gizdava ma vilo. N. Naješković 2, 20. A neg li nebog ja, komu si život ti, komu si gospoja i dika na sviti. 2, 60. Nemoj manjet toj viku, za č tužno mo srce jedinu svu diku ljubit će do smrce. 2, 62. F (*v = u*) tebi jedinog ka si moja dika. P. Zoranić 12^a. Majka kćerci tiho pravi: ti si cvijetak moj gizdavi, draga kćerce, diko moja, oholi me sreća tvoja. S. Bobalević 225. O pokojju, o pohvalo, o majčina diko mila, ponosita s ke sam bila. I. Gundulić 84. O gospede ma ljubena, diko i časti moja mila. G. Palmotić 2, 95. A sad, moje svijetle diko, Ugričići drazi moji, slavte srećne vjerenike. 2, 290. Mili i dragi sinko, mila i draga moja diko, moja slavo. M. Jerković 71. Začinahu: Naša diko, kraju koga je bog obro. P. Kanavolić, iv. 502. Glava, sinko, kakva ti je! kakav li obraz, diko moja, krvav i pun smrtnog znoja! P. Knežević, muk. 31. Kolovoda, diko naša! Nar. pjes. vuk. 1, 176. Diko, Vaso! u diki te nema. 1, 629. Da znaš, diko, kuda vaļa proći, mogo bi mi svako veće doći. 1, 633. More diko, gdi si za toliko? 1, 639. O Kaicu, moje čedo drago! . . . diko moja svagda na divanu! 2, 484. Dika, imo što ga mlada pridjiva mladem ženskom. Skortočea. 1814. 249. — *po tome u Bačkoj znači uopće: ljubovnik, dragi, ljubovnica, draga*: Za koga je

dika lice ubelila? za koga je dika kosu popuštala? Nar. pjes. vuk. 1, 630. Teško travi, koja rose nema, i devojki koja dika nema! 1, 636. Dika plava na sruu mi spava. 1, 637. Dika, (u Bačkoj) vide drago. Vuk. rječ. 119^b kad znači muškoga, može biti muškoga roda. Sunce seda pred veče, kad treba, kad moj dika polazi menika. Nar. pjes. vuk. 1, 640. — c) o čem drugom što nije čelade. Zadre grade naša diko! Đ. Baraković, vil 95. Kninu grade naša lipa diko! And. Kačić, razg. 247^a. O ti puško diko moja! Nar. pjes. herc. vuk. 268.

2. DIKA, f. ime žensko. — Dolazi prije našega vremena. S. Novaković, pom. 59.

3. ĐIKA, f. imc kravi. isporodi dikuja. F. Kurelac, dom. živ. 24.

1. DIKAN, m. ime muško. — isporodi 2. Dika. — Dolazi jedan put xvi vijeka. Brat mu Dikans. Deč. hris 50.

2. DIKAN, m. ime domaćem živinčetu: a) prascu. F. Kurelac, dom. živ. 41. — b) volu. isporodi dikona. 24.

DIKANOVIĆ, m. prezime, Dikanov sin. — Dolazi xiv vijeka i u naše vrijeme. S popovi Dikanovići (Dikanoviki?) i s njihovim i s njihovim baštinama. Glasn. 15, 282. (1348?). Lazar D. Dikanović. D. Avramović 117.

DIKANE, n. djelo kojijem se ko dika, supstantiv verbalni od glagola dikati so. — isporodi dičene. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.

DIKATI SE, dičem se i dikam se, impf. vidi dičiti se kod dičiti. — S praes. dičem se dolazi u jednoga pisca xvi vijeka, s praes. dikam se u naše vrijeme u Vukovu rječniku gdje je dodano da se govori u Crnoj Gori. Tebi se dostoja kteč da se ja dičem, ali u svem bit moja, ali prem u ničem. D. Rafina 24^b. O vridni vrhu svih pastiru dragi moj, tobom se ma mladost sad slavi i diče, er meni toj se lik priklada i slič. 91^b. Tim, stvorče od nebi, kime se ja dičem, s priklonim sad k tebi sreem se utičem. 147^a.

DIKAVA, f. selo u Srbiji u okrugu vranškom. M. Đ. Milicević, kraļ. srb. 302. — šuma u istom okrugu. 251.

DIKCIJONĀR, dikičionāra, m. rječnik, lat. dictionarium. — xviii vijeka. Niti imadoh slovnika ili dikičionara. I. Jablanec 4.

1. DIKICA, f. dem. dika, koje vidi pod e. b). — Postaje od osnove dik sufxskom ica; trebalo bi da se k pred i promijeni u č. — Dolazi (samo voc. dikice) u naše vrijeme po nekim krajevima u pjesmama kao priprije, i u Vukovu rječniku gdje se dodaje: Slabo se čuje u govornu, nego se priprijeva u pjesmama po Zemunu i po Novom Sadu, n. p.: Kupiču ti, dikice, suknu od pargala, i keceju, dikice, debologa veza.

2. DIKICA, f. xanthium spinosum L., neka bodljikasta trava, bóca, tur. diken, trn, drača. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Dikica, xanthium spinosum L. B. Šulek, im. 64.

3. DIKICA, f. ime kravi. F. Kurelac, dom. živ. 61.

DIKIĆ, m. prezime u naše vrijeme. D. Avramović 277.

DIKIN, adj. koji pripada diki (diki). — U jednoga pisca našega vremena. Žeja dikina. Vuk, nar. pjes. 1, 634. — vidi dikino oko.

DIKINO OKO, n. viola tricolor L. dan-i-noć. Srp. arh. za cel. lek. 11, 16, 62.

1. DIKLA, f. virgo, djevojka. — Uz dikla dolazi i dekla (i to od starijega vremena) ali tako da se ne da poznati jeli ono po zapadnom gororu, a ovo po istočnom; i obliku djekla (koje bi tad bilo po južnom govoru) nema potvrde, nego na jednom nepouzdanom mjestu (J. Kavačin 155^b) samo se može poznati da kod kajkavaca dolazi dekla, kod čakavaca i kod štokavaca dekla i dikla, po svemu tome ne može se znati, jeli korijen dek ili dek (vidi i dečko) ili dik: jamačno se je razvio od korijena di (vidi dijete i dojiti) — Dolazi od xvi vijeka (vidi i diklica) a između rječnika u Belinu (adolescentula' 347^a), u Stuličevu (puella, ancilla), u Vukovu (s dodatkom, da se govori po zapadnijem krajevima, osobito u kršćana). a) djevojka. Ti si, gospo, jošće dikla, to svak vidi primlajahta. M. Pelegrinović 189. Krajevć se blag odveče s uhićenjem diklam kaže. I. Gundulić 409. Zanesena dikla mlada razvedri se i obeseli. 462. Diklu tako plemenitu vesela će srca uzeti za nevjestu svu čestitu. Ć. Palmotić 1, 136. On je meni obrekal diklu. Starine 11, 84. (1648). Star pas, star koñ, dikla stara, v ceni trpe inog kvara. P. Vitežović, cvit. 44. Zlu noć priboravit' a u jutro diklu rodiť. (D). Poslov. danić. 158. Boga ľubi sa svom dušom dikla sveta. I. V. Bunić, mand. 28. Drobnu ružu dikle ohole svom bjeľoćom dobivaju. J. Kavačin 196^b Zašto ne ima se bogu ono častenje učiniti, koje se čini jednoj plemenitoj dikli, samo ere je dikla? A. d. Bella, razg. 133^a. Kako ste prostriľi, onako spavajte; kako je dikla šarala, onako se je gizdala. D. Rapić 200. Išla 'e dikla po travicu, vzela sprac i platnicu. Jačke. 46. Što dikla navikla, to nevjesta ne odviče. Nar. posl. vuk. 355. Sto dikla vikla to i obikla. V. Bogišić, zborn. 175. — b) mlado žensko čelade, ako je i udato. Slavna dikla (Elena) stotijem dilom sve ljepote glas nahodli. Ć. Palmotić 1, 245. Rajska dikla (Kosara) stotijem dilom svojih ljepota zdrak nahodi. J. Kavačin 255^a. — c) sluškinja. u Stuličevu rječniku. — d) dikla od ľubavi, meretrix. — u jednoga pisca xviii vijeka. Pak se u puk žamor stavi, da je dikla od ľubavi. N. Marć 32.

2. DIKLA i Dikla, f. žensko ime. — Kod Dikla akc. se mijenja u voc. Diklo. — Dolazi od prije našega vremena i u Vukovu rječniku. Dikla. S. Novaković, pom. 59.

DIKLĀRITI, diklārium, impf.

1. služiti kao dikla, sluškinja. samo u rječnicima: u Bjelostjencu, u Voltigijinu (u kojima stoji deklariti) i u Stuličevu. — isporodi dikliti.

2. vidi djevojčariti. u Stuličevu rječniku.

DIKLENICA, f. selo ili dva sela združena u Hrvatskoj u podžupaniji bjelovarskoj. Diklenica stara. Diklenica nova. Pregled. 78.

DIKLICA, f. dem. dikla, koje vidi. — Dolazi od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (adolescentula' 347^a), virgo' 760^b; diklica planiska (nympha' 521^a) i u Stuličevu (puella, virguncula'). Kročahta diklice, tako ti rlosti, zač skrivaš tve lice od moje mladosti? S. Menčić 5. Rađ tebe, diklice, budem sužan. M. Držić 13. Dobar dan, diklice, jeste li svu zdravo? M. Divković, plač. 94. Sve bjelocje, jasno srebro, snijeg s planine, kon biloće mile i druge bojnijeh diklice tamne ostaju. I. Gundulić 405. Djevojčica i diklica izgledaj se u nñ svaka. Ć. Palmotić 2, 128. Htjev stavit diklicam ogledalo. I. Đorđić, uzl. vii. Meni dohodaše arapska jedna djevojka, gizdava diklica. Nar. pjes. bog. 17.

DĀKLJČAR, *m.* vidi djevojčar. — u *Stuličevu rječniku*.

DĀKLJČ, *m.* prezime, *Diklin* ili *diklin* sin. — *U naše vrijeme*. *Diklič* Jašo čardak napravio. *Nar. pjes.* vuk. 3, 273. *Diklič*. Sem. karlov. 1883. 71.

DĀKLJČI, *Dikliča*, *m. pl.* seoce u *Ercegovini* u *kataru trebiškom*. Statist. 122.

DĀKLJA, *m.* ime što ga nova mlada nadjene kom muškom u kući. u *Lijevu*. Javor 1880. 689.

DĀKLITI, *diklin*, *impf.* ancillari, služiti kao *dikla*, *sluškina*. — u *Bjelostjenčevu* i u *Stuličevu rječniku*. — *isporedi* diklariti *pod* 1.

DĀKLO, *n.* selo u *Dalmaciji* u *kataru zadarskom*. V. Sabjar 79. *Repert.* 1872. 37. — *Dolazi od xviii vijeka*. U to izišla veće bješe vojska ugarska iza gora koju od *Dikla* razredišu do *Kladenca* na kraj mora. P. Kanavelič, iv. 149. A od zapadne grada strane drugi otiti zapovijeda, iz polje gdje prostrane u more se *Diklo* izgleda. 237.

DĀKNIČI, *Dikničić*, *m. pl.* seoce u *Bosni* u *okruhu sarajevskom*. Statist. 27.

DIKOJEVCI, *Dikojevaca*, *m. pl.* seoce u *Bosni* u *okruhu bañošućkom*. Schem. bosn. 1864. 72.

DĀKOŃA, *m.* ime volu. F. Kurelac, dom. živ. 24. J. Bogdanović.

DĀKOSAVA, *f.* ime žensko. — *Dolazi od prije našega vremena* i u *Vukovu rječniku*. *Dikosava*. S. Novaković, pom. 59.

DIKOSAVLJEVIĆ, *m.* prezime, *uprav onaj kojemu je otac Dikosav*, ali ovo ime muško nema potvrde, nego samo žensko *Dikosava*. — *U naše vrijeme*. *Dimitrije Dikosavljević*. Rat. 328.

DIKOŠ, *m.* ime jarcu. F. Kurelac, dom. živ. 38. — *isporedi* dikoša i dikuša.

DIKOŠA, *f.* ime kozu. F. Kurelac, dom. živ. 38. — *isporedi* dikoš i dikuša.

DIKOVIĆI, *m. pl.* mjesto pod *šćinama* u *Srbiji* u *okruhu užičkom*. Sr. nov. 1870. 456.

DĀKUĻA, *f.* ime kravi. F. Kurelac, dom. živ. 24. J. Bogdanović. — *isporedi* dikotia, dika.

DĀKUŠA, *f.* a) ime kozu. F. Kurelac, dom. živ. 38. — *isporedi* dikoš. — b) ime prasici. 41. — *isporedi* dikan.

DĀL, *m.* po svoj prilici pokvareno od *div*, koje vidi. — *U Vukovu rječniku* u kojem je dodano: Da li nije mjesto 'div'? i ima primjer iz narodne pjesme: Kakva dila vodim od planiuh.

DĀLĀVER, *m.* tursko ime muško, pers. dil-aver, koji nosi (ima) sreć, junak.

1. sa značenjem *sprjeda* kazanim. — od xviii vijeka. A *Dilaver*, da govori, prvi vezir, prvi usta. I. Gundulić 194. Ona budi roba *Dilavera*. *Nar. pjes.* vuk. 1, 577. *Dilaveru* uvati su ruka. 3, 75. 2. brdo u *Srbiji* u *okruhu smederovskom*. — u naše vrijeme. Sr. nov. 1861. 156. 1872. 100. 602.

DĀLĀVERČE, *Dilāvčeta*, *n. dem.* *Dilaver*. — u naše vrijeme u narodnoj pjesmi. Noj govori ropč *Dilaverče*. *Nar. pjes.* vuk. 1, 577.

DĀLĀVEROV, *adj.* koji pripada *Dilaveru*. — xviii vijeka. *Dilaverov* dvor po sprjedi među lijevim obgradama na iznositu mjestu sjedi. I. Gundulić 520.

DĀLBĀGLJA, *f.* riječ turska koja dolazi u narodnijem pjesmama našega vremena, kod *Nar. pjes.* herc. vuk. 357 *tumačena*: srebrnu kutija. može biti da je složeno od *tel*, (*clatna*) žica i *bag*, *trak*, *uzao*, *zavežvaj* ili *bag*, *kora* u kor-

naće. O *devojko* moja *dilbagijo*. *Nar. pjes.* herc. vuk. 124. Da je turim među *dilbagije*. 134. *Moja draga dilbagijo* zlatna! *Nar. pjes.* petr. 1, 197.

DĀLBER, *lijep*, *krasan*, *pers.* dil-ber, koji sree odnosi, *grabi*, *tur.* dilber, *lijep*. — *Dolazi u naše vrijeme u narodnijem pjesmama*.

1. kao *adjektiv*, pridijeva se *supstantivima* ne miješajući se po *padežima*. a) o *muškom*. Sinoć sam bio s *dilber* *Ilijom* . . . Ti mi pozdravi *dilber* *Iliju*. *Nar. pjes.* vuk. 1, 477. — b) o *ženskom* *čeladetu* (češće nego o *muškom*). *Rad šćer Stane* i *dilber* *Jane* . . . *Otvor'* mi vrata, *šćerli* *Stane*, *šćerli* *Stane* i *dilber* *Jane* . . . *Kade* mi nahodi *dilber* *Janu*. *Nar. pjes.* vuk. 1, 216. *Kupuje* ga *dilber* *Stojna* *Bugarka*. 1, 280. *Al'* govori *dilber* *Mara*. 1, 293. *Falila* se *dilber* *Ikonija*. 1, 565.

2. kao *supstantiv*, *muškoga* je *roda*, ali može značiti i *žensko* *čelade*. — *dolazi i u Vukovu rječniku*: 'der schön, die schön', pulcher, pulchra'. a) o *muškome*. Svi *dilberi*, *moj* *dilbera* nema; dali mi je čuti jal' vidjeti, il' boluje, ili ašikuje! volim čuti i da mi boluje, neg' da s drugom dragom ašikuje. *Nar. pjes.* vuk. 1, 267. Ako li si, sele, naumila uzet', sele, *dilbera* *junaka*. 2, 237. — b) o *ženskom* *čeladetu*. Na noj sjede dva *dilbera* *lijepa*; kakve su im šainove obrve, zaniješ moju pamet do mrve. *Nar. pjes.* vuk. 1, 236. *Voda* leti, bregre dere, na noj *Jaša* noge pere, prema noj se *Jovo* dere, ne utoni, moj *dilber*! 1, 363.

DĀLBĀRČE, *dilbčeta*, *n. dem.* *dilber*. — *Postaje sufiksom* *rk-čt*. — *Dolazi u narodnijem pjesmama našega vremena* i u *Vukovu rječniku* u kojem se dodaje da je *stajaće*. Ja joj reko(h): dobar veće, *dilberče!* *Nar. pjes.* vuk. 1, 348.

DĀLBĀRČIĆ, *m. dem.* *dilber*. — *U Vukovu rječniku* s dodatkom da je *stajaća* riječ i s primjerom iz narodne pjesme: Oj *devojko* *dilberčicu!* u bijelu belnučicu. — *isporedi* dilberče.

DĀLBĀRIJA, *f.* ime žensko u narodnoj pjesmi našega vremena. — *Postaje od dilber* *sufiksom* *ija* (*tur.* i). Po imenu mlada *Dilberija*. *Nar. pjes.* juk. 236.

DĀLBĀRIKA, *f.* *šepotica* u narodnoj pjesmi našega vremena govori se od mila *djevojci*. vidi *dilber* od čega *postaje* *sufiksom* *ika*. — *isporedi* *dilberka*. Oj *devojko* *dilberiko*. *Nar. pjes.* herc. vuk. 236. 250.

DĀLBĀRKA, *f.* *šepotica*. — *Postaje od dilber* *sufiksom* *ka*. — *isporedi* *dilberika*, *dilbernica*. — *U naše vrijeme*. *Ostane* *Zlatumbeg* kod svoje kuće sa svojom *dilberkom* uživajući svi svijet. *Nar. prip. bos.* 1, 80. *Dilberka*, ime što ga mlada pridijeva mladem ženskom. *Skoroteča*. 1844. 249.

DĀLBĀRNICA, *f.* *šepotica*. — *Postaje od dilber* *sufiksom* *zn-ica*. — *isporedi* *dilberka*. — *U narodnoj pjesmi* našega vremena. Ti si moja *dilbernica*. *Nar. pjes.* petr. 1, 169.

DĀLBERO, *stoji bez smisla* u pripjevju kod narodne pjesme našega vremena. *isporedi* *dilber*. Ej *Nedejo*, *mori*, *dilbero!* (*Vuk* dodaje: Po svoj prilici ovo će biti *bugarska* pjesma, *pa* *posrbljena*). *Nar. pjes.* vuk. 1, 409.

DĀLČIK, *m.* motku na *varoškoj* *preslici* (na *dilčiku* *gore* *stoji* *bašluk* *oko* *kojega* *se* *navija* *pojjesmo*, *a* *dođe* *se* *dilčik* *zabode* *u* *kolo*) i na *kantaru*, *tur.* *dilčik*, *jezičac* (u pravom smislu i na *mjerilima*). — govori se i *divčik*. — *Oboje dolazi u naše vrijeme* i u *Vukovu rječniku* u kojem je *onako* *tumačeno*. *Mobarice*, *moje* *drugarice*, *udrite* *ga* *kolom* i *dilčikom*. *Nar. pjes.* vuk. 1, 568. A ti uzni *divčik* i *pojjesmo*. 3, 108.

DILDĀŠ, *m. ime košu*. F. Kurelac, dom. živ. 10. — *Postaje od tur. dil (srce)-daš (drug), drug od sra, ime što se je ispra od miline dalo.*

DILIGI, *štamarskom grješkom stoji mj. 'digli' (diji), vidi kod dug* u jednoga pisca xvi vijeka, a otale je primio Stulli u svoj rječnik: diligi, Ragn. (Rašina), 'longius'. — A da mi diligi rok smrt živit dadiše (prema metru, u diligi ima jedna slova odviše). D. Rašina v^b.

DILIKĀN, *adj. vidi delikan*. — *Dolazi u dvojice pisaca dubročana xv vijeka. S čeladi veoma plemenitom i dilikanom. I. Držić 144. Dilikan je glas od časti. 286. Ruho oštro koje na tvojoj puti dilikanog nosi. V. Andrijašević, prav. 42.*

DILIN ili *Dilin?*, *m. ime muško*. — *Dolazi xiii vijeka u spomeniku pisanom latinski. 'Dilinu cum parentela sua'. Mon. ep. zagr. tkač. 29. (1213).*

DILIN MOST, *m. mjesto pod vracima u Srbiji u okrugu kneževačkom. Niva na dilinom mostu. Sr. nov. 1870. 180.*

DILKUŠICA, *vidi delkušica*. — *U Vukovu rječniku.*

DILUM, *m. kriška, tur. dilyum*. — *U naše vrijeme u trebiškom kotaru. N. Dučić.*

DIL, *adj. dug*. — *samo u Stuličevu rječniku. — riječ sasna nepouzdana. jamačno je sam pisac načinio po komparativu diji.*

DILAC, *vidi udj*.

DILAHAN, *dilahna, adj. vidi dujahau*. — *u Stuličevu rječniku.*

DILAŠAN, *dilašna, adj. vidi dujašan*. — *u Stuličevu rječniku.*

DILČICA, *f. dem. dijka. Podunavka 1848. 59.*

DILĀE, *adv. odmah na Krku*. — *vidi udj*.

DILĀI, *vidi kod dug*.

DILILAN, *vidi dujilan*.

DILIN, *vidi Dilin*.

DILJNA, *vidi dijina i radi akcenta*. — *ispoređi i dijna*. — *Postaje od osnoce komp. diji adj. dug (koje vidi) sufixsom ina*. — *Dolazi od xvi vijeka kod Dubročana i kod truzice pisaca (Kašića, Kanavelića, Della Belle) koji se drže dubrovačkoga govora. u Dubročniku se čuje i u naše vrijeme. između rječnika u Belinu (longitudo'; po dijini 'in longitudinem' 443^a) i u Stuličevu. Jer je kruto raspeljeno u širine i u dijine tvoje tijelo. M. Vetranić 1, 327. Smišljaje dijnu i ravne širine, visoku visinu. N. Najeković 1, 300. Putovavši malo maše po svojoj dijini od Italije. B. Kašić, in. 29. Dijinom dana napuniti će nega. rit. 102. psalm. (vulg.) 90, 16. Uklonit se od dijine i fastidija. I. Držić 77. Ma će svak uzkrnuti u svojoj istoj veličini, dijini i širini. M. Orbin 213. Čie mnogijeh promjena, ke sobom dovodi dijina vremena. G. Palmotić 2, 487. Gdje dijnu noćne tmine ne speći bi provodio. P. Kanavelić, iv. 26. Od života u dijini. B. Betera, čut. 70. Čine jedan trak neizmjerne dijine. A. d. Bella, razg. 36^b. Naš jezik koji najprostraniji među inijem od adrijanskih pokrajina do lednoga mora u dijnu . . . prostire se. I. Dordić, bez. 5. Pržat se u dijine govorena. S. Rosa 173^b. U prvog će vam (besjedi) stavit prid oči muke. . . a u trećoj dijnu ovijeh muka. D. Bašić 153^a. Jer ni najesta dalečine ni dijna od vremena učiniše, da izgine ne hrabrenstva uspomena. P. Soroković 587^b.*

DILITI, *dijim, vidi dajiti i radi akcenta*. — *Postaje od osnove di komp. diji adj. dug (koje*

vidi) sufixsom i. — *Dolazi kod dva pisca dubročana xv i xviii vijeka i u Stuličevu rječniku: 'produceere, protrahere'; diliti riječi 'plura loqui' (i s dodatkom da je uzeto iz Mikašina rječnika, ali u ocom te riječi nema). Robu je ovo dosta otkrili, diliti' riječi' trebji uije prid onijem ki na sviti vele moše, mnogo umije. I. Gundulić 307. Ruke od lira sve što može brže pruža, diji i prostira. 412. Nu nije trebji zaman govor moj diliti . . . P. Soroković 591^b.*

1. **DILKA**, *f. puška, top*. — *Misli se da postaje od komparativa diji (vidi kod dug), ali to ne može biti, prvo zato što je dijka mnogo veće rasprostranena riječ nego je diji, a drugo što uz dijka dolazi i divka i divlja s istijem značenjem. i sa same različnosti u oblicima nastaje sumnja da je tuđa riječ: jamačno i dijka i divka postaju od divlja koje vidi*. — *Dolazi od xvii vijeka. a) top xvii vijeka. Sam je on mira jednu dijku od sto vitez čuvat' vrijedan. I. Gundulić 522. Dijka od mira, dijka kolna, 'cannonc'. A. Marković kod I. Gundulić, Osman. 1826. 1, 111. — b) puška upõe. da se razlikuje značene od predašnega, uz dijka meće se atribut ognieua. — Dolazi xvii i xviii vijeka a između rječnika u Belinu (archibajog, archibuso', 'sclopus' puška, sanokres, cijev grozdeua, dijka ognieua 97^b) i u Stuličevu (dijka ognieua 'schioppo', 'sclopus'). S tim junaka tries tisuća dode za štít carske glave, ognienim se dijkam slave. I. Gundulić 323. Ujedno kolnijem cijevim i dijkami izvrgoše. B. Zuzeri 100^b. Al to Linun i gleda i sluša, dijku svoju pisku napunio. Nar. pjes. bog. 333. — c) (puščana) cijev. samo u Stuličevu rječniku ('canna, cannonc', 'tubus'). — d) duga puška. u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Drže duge preko krila dijke. Nar. pjes. vuk. 3. 159. Drže krolo dobre za dizegne, beg Mustaj-beg preko krila dijku. 3, 161.*

2. **DILKA**, *f. ono što se od velike ili neravne, nejednake, vreltne nive u jedan mah zahvati, te se ore; obrazdak. Podunavka 1848. 59. Kad je jedan velik a dugačak komad zemlje na više dijelova podjeljen, svaki taj mali komadić zovu 'dijkom'. u Lici. J. Bogdanović.*

DILKE, *Diljāk, f. pl. mjesto u Srbiji u okrugu gačanskom. Zemlja u njemu Diljana. Sr. nov. 1869. 498.*

DILNOREČAN, *dijnorečna, adj. (verbun) monosyllabum cum vocali longa, o riječi što se sa- stoji iz jednoga sloga u kojem je dug vokal*. — *Dolazi u jednoga pisca xvii vijeka koji je sam tu riječ načinio, složiši osnoce adjektiva dijlan (koji je također sam načinio iz osnoce komp. diji, vidi kod dug) i glagola reći sufixsom inr. — isporodi kratkorečan. 'Bog, drug, stan' i ova ke ostale dijnorečne riječi. R. Gamašić C6^a. Ove riječi: čas i čas, pās i pās, svāk i svāk i ostale ova ke, kad dvije stvari zlamenuju, imaju se pi- sati, dijnorečne (štamarskom grješkom dijnorečno) s acentom a kratkorečne bez acenta. C6^b.*

DIM, *m. fumus, kao oblak ili magla što se podiže u vazduh iz tjelesne stvari koja gori ili je samo eruća, a sastoji se iz premalenijih česticeua one stvari koje sila vrućine goni u visinu dok su još u terdom ili u žitkom stajni i nijesu usjale*. — *stoji mj. negdašnjega y, te je u prva vremena pisano dym, a ovo dolazi od najsta- rijega dymz. — dymz je riječ praslavenska, isporodi stslav. dymz, rus. дымъ, čes. dym i dym, pol. dym. d je postalo od indoer. dh, y od u, y od a, te je i cijela osnova dhuma indoeropska, isporodi lit. dumas, snsk. dhūma, gr. θυμός, dūh,*

lat. fumus, staro rišenem. toum. — dhuma postaje od korijena dbu (vidi kod donuti), dunuti, puhnuti, sufiksom ma koji daje pasivno značenje (dunuto, puhnuto). — U svijem je rječnicima (u Daničičevu dymu).

a. u pravom smislu. a) upođe. Kada dim ishaja is kadilnika. Naručn. 109^a. Duš nečisti ostavi ga i izčeznu kako dim. Transit. 250. Dim od ognja čini slze z očiju. Korizm. 24^a. Krv i ogañ i paru od dima. N. Rašina 141^a. act. ap. 2, 19. Kako se ne može držati dim u slami. Zborn. 16^b. Dimi ogñeni hoće se ukazati. 53^a. Za (sa) ogñem kako dim općeno izide, tako zlo za (sa) dobrijem veće krat nam pridi. N. Dimitrović 16—17. Ne može skroveno stati moj živjen plau (plam), zač ogañ triba je da meće svoj dim van. D. Rašina 84^a. Podrtijeh iz uzdah, bez umrtja u kih crka, krvavim dimim (vrag) paha, smrdječim pjenam hrka. I. Gundulić 472. Magle, oblaci, noćne tmine, crni dimi, ogñi živi vojski od pakla družbu čine. 480. U oblake dim se vije. B. Betera, or. 21. Dim ne udi ležećim neg stojećim. (D) Poslov. danić. 17. Kako no pomañkaje dim, pomañkali oni. L. Terzić (B. Pavlović) 16. Ne uzima duhana u dimu ili u prahu. I. Grličić 116. Dimovi se u oblak digoše. L. Lužbić 40. Dimom ocerniti, fumo inficere. A. d. Bella, rječ. 49^a. Sušiti na dimu infumare. 19^b. Odlasit će puni otari dima oblake mirisnoga. I. Đorđić, uzd. 49. Uzamši jedno drvo vrlo bijelo te ga često na dim mećite. F. Lastrić, neod. 304. Ako li bi se dim od užeežne plive podigao. A. Kanižlić, kam. 31. Dim i miris idu nerazdiono iz kadila. (Z). Poslov. danić. 16. Kad dim slabi tko ugleda, uputit se drugo ne da, neg da onde vatre ima. V. Došen 263^a. Opalíše Tatari varoše, oboriše kule i gradove, dimovi se do neba digoše. And Kačić, razg. 218^b. Nitko živ nejma uzimat burnuta, ni u prahu ni u listu ni u dimu oli ti u luli. M. Dobretić 394. U gustome dimu od pušaka. Ogled. sr. 425. A bojali čibuk pripalili, odbijaju dime na svrdlove. Nar. pjes. petr. 3, 503. Ko se dima ne nadimi, on se ogña ne nagrija. Nar. posl. vuk. 153. Na ljepoga dim ide. 188. Nijedan dim bez ogña nije. 214. Zato se kašto puši po sdjekojijem kućama da hoće oći da ispadnu od dima. Vuk, živ. 248. — b) često se s dimom isporučuje ispraznost i netrajnost zemaljskih stvari. Vsa mira sego čestá i slava ni vž čtože mi včmčnena bysta, i vsu krasotu štítja sego i divnyo vzbzrčnije jako i dymn ni bysta vidimo. Mon. serb. 5. (1198—1199) Ti si (ljepota) uzrok vječ-nijeh šteta a u sebi što si opeta? vjetar, magla, sjen, dim, ništa. I. Gundulić 230—231. Sve je, što svijet gleda i dvori, na ogñu vosak, dim na vitru, snijeg na suncu. 232—233. Er sve e ništa, sjen, dim, pjene. J. Kavañin 85^a. Dim je i osiu, sve što žive. 136^a. Kakvu slavu holi ima, kad je slika slabog? dima? V. Došen 31^a. — c) po dimu što se podiže iz kućnoga ogñišta, znači, kao i ogñište, ogać: kuća, porodica (koja zajedno, u istoj kući živi) — dolazi od xviii vijeka i to najprije u Belnu rječniku (dini familiae 334^a) i u Staličevu (domus). Čojnik selo kraj vode Dunava, u ñem ina trista dima kućeta. Nar. pjes. juk. 283. Ako bi s' de našo meglaujija, dao bih mu Osman Ture mlado od kmotije Sez-deset dimova, ko se primi bana i meglana, dao bih mu po vladara svoga. Nar. pjes. marj. 106. Riječ 'familija' čuje se u Bocu, 'ogak' u Hercegovini a 'dun' u Hercegovini i u Crnoj Gori gdje je dima, tu je i domćina. V. Bogišić, zborn. 8. O školi se starala cela opština, plaćajući učitelju od dima a ne od poreske glave. M.

D. Miličević, opšt. 42. — d) sitni prah što se podiže u visinu sa zemlje, s puta radi vjetra ili kojega drugoga uzroka. S toga riječ dimove u Bocu kotorskoj znači: bježi, trži; pred ñom je izostavljen impt. podignu (nogama) ili drugi takovi. Ti onda dimove (pobježe) uz goru! V. Vrčević, niz. 112. Dobvati oružje, opase se, ubuje opauke, te pred Šćepanom dimove niz Ostrog i Vrančine, dok oba šljegu na Pod Sušau. S. Lužbiša, prip. 96. Otkopam blago i napunimo špagu dukatima pak dimove dok dodu u Janičule. prič. 12.

b. u prenesenom smislu. a) znači: ništa, ili ono što vrijedi koliko ništa. isporodi a, b). Skočavam se i od svihjek muka i od svihjek šteta život prima za svu platu vjetra i dima. I. Gundulić 223—224. — b) prezirno o ljudskoj časti, štovau, pohvali (koja se kao dim podiže u visinu, a kao dim nema vrijednosti). I zamana? s dima malo sejenši rasap šteta priči? I. Gundulić 511. Ako nam se ukaže jedno dobro vele malahno, malo čagodir dobitka, malahno čagodir dima i poštenja. P. Radovčić, ist. 120. — c) s razloga kazana kod b) znači oholost. Po ñoj da zgasi dim Oloferna Juta. M. Marulić 62. Bježu puni dima i oholasti. I. Držić 67. Tko li vjetra pun i dima sebe bude uznositi. P. Kanavelić, iv. 533. Ponosita i ohola vidiš šetat posrjed grada, nije mu nikad glava gola da pozdravi stara al' mlada; tikva mu je puna dima. J. Kavañin 53^b. Kolićih oslipljuje dim od oholosti. A. d. Bella, razg. 70^b. A ti me si za sramotnu jednu dobit, za malo dima od izprazne oholosti odmetnu. B. Zuzeri 100^a. Ah glave pune dima od oholije! J. Banovac, pred. 30. (Kralj) pun dima i oholosti osorno odgovara. I. J. P. Lučić, razg. 64. — d) ne samo oholost, nego i drugo opakno unutrine sjećanje, razdražene. Od dima požuda, omrage i polhepe užgan. A. Kanižlić, kam. 32. Dim se bludni uvik puši. V. Došen 84^a. Al' dim srca paklenoga (nenacudnoga) doseć radi i onoga, i daleko tko odmiče, da ga stigne. 114^b. — e) o molitri koja se kao dim (kod posvetiljca) uzdiže put neba (biblički stil). Ima od sebe pustiti dim bogojubne molitve. Naručn. 13^a. — f) o uzdahu (talijanski stil xvi i xviii vijeka). Od ljubvenoga planika u kom srce goráše stvaráše se dim on ki jadofnin uzdahom van grediše. P. Zoranić 66^b.

c. dim zemaljski, fumaria officinalis L., ñeka trava, dimnjača. — U naše vrijeme. — isporodi dimnjača. Dim zemaljski (prema lat. fumus terrae, ñem. erdranch), fumaria officinalis L. B. Šulek, in. 64.

DÍMA, m. ime muško, hyp. Dimitrije. — Dolazi prije našega vremena. S. Novaković, pom. 59. — isporodi Dimo.

DÍMAC, dímac, m. crepis rubra L., ñeka bilka. — uprav. ñem. dim, isporodi dim zemaljski kod dim. c. — U naše vrijeme. Dímac, crepis rubra. Cas. čes. muz. 1852, 2, 49. Dímac, rus. дымакъ (betonica). I. crepis rubra Vis., 2. crepis rubra L. B. Šulek, in. 64. — Dímac žuki, taraxacum officinale Wigg. Dímac žuki, taraxacum officinale. Cas. čes. muz. 1852, 2, 49. Dímac žuki, I. taraxacum officinale Mueh.; 2. crepis taraxacifolia Thuil. B. Šulek, in. 64.

DÍMAK, díma, m. vidi dimac. Dímak, crepis incarnata, B. Šulek, in. 64.

I DÍMAN, díma, adj. vidi dimliv. — Postaje od osnove imena dim sufiksom ñem. Stara je riječ, ali u našem jeziku nema potvrde nego u jednoga pisca xviii vijeka i u Staličevu rječniku u kojem stoji da je uzeta iz ruskoga. Díma glavna ogña živa. J. Kavañin 3^b.

2. DIMAN, *m. ime muško. prije našega vremena* (vidi Dimanov). Dimanъ. S. Novaković, pom. 59.

DIMANOV, *adj. koji pripada Dimanu. — Dolazi na jednom mjestu xiv vijeka i otale u Daničičevu rječniku* (Dimanovъ 3, 581). Đurko Dimanovъ bratъ. Glasn. 13, 309. (1348?)

DIMANE, *n. djelo kojim se dima. — U Stuličevu* (ventorum flatus; fumus) i u Vukovu rječniku

DIMARINA, *f. vidi dimnica. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Bosni gdje se tako zove i nekakav danak koji se daje Turcima.*

DIMAR, *adj. fumidus, fumosus. — Dolazi od xviii vijeka u Belinu* (fumifer¹ 334^a), u Jambriševiću, u Stuličevu rječniku, ali se može čuti u Dubrovniku i u naše vrijeme. — *Isposredi* dimliv. a) koji je pun dima, koji čini, pašta iz sebe dim. — b) koji je sličan dimu, kao dim. — c) koji zaudara dimom.

DIMATI, dimâm i dimjêm, *impf. flare, duhati. — Akc. kakav je u inf. takav je u praes. 3 pl. kad je 1. sing. dimam: dimajû (ali dimjû), a aor.: dimab, u impf. kad je praes. dimjem: dimji (ali dimjâj), u ger. praes. dimajjûci, dimjûci, u ger. praet. dimâv, dimâvâ, u part. praet. act. dimao; u ostalijem je oblicima kakav je u praes. — i stoji mj. y, te bi stariji oblik bio dymati. — Postaje sufiksom a (u praes. a ili j) od dym; a ovo postaje ojačanjem od korijena dym (vidi kod duh i nadati). — Dolazi od kraja xv vijeka, a između rječnika u Belinu (gdje stoji da se govori upravo u vjetru: dimati, dimam, soffiare, proprio del vento¹, flare¹ 682^a), u Stuličevu (dimati, dimjem, i dimam flare, fumare (?)), u Vukovu (dimati, dimam i dimjem, vide duhati). — Praes. dimjem, osim Stuličeva i Vukova rječnika, dolazi kod Đirkovića i Radučića, kod ostalih dimam. a) o vjetru. Dimajjûci garbun jidrom paha. M. Marulić 56. Kako vjetar dimajjûci. N. Rašina 18^a, dan. 3. 50 (vulg.). Sjever i kozomor prid fom dimaše. M. Vetranić 2, 82. I velik da vjetar vrh ogra velika sve dima s neba zgar ugazit nikadar plam legov ne može. D. Rašina 76^b. Iz ovoga svijeta tri vjetra vele strašiva dimju i pušu. M. Divković, bes. 630^a. Ide lada kojoj dimje vjetar. M. Radnić 427^a. Počamsi slaziti dažd, prilaziti rike i puhnuti i dimati vitri. A. d. Bella, razg. 241^b. Brodići ovo more valovito od svijeta, po komu dimaju tolici vjetri. Đ. Bašić 243^a. — b) o čeljadetu. Tko dima u jedan šupaj mijeh. M. Vetranić 2, 348. Stavi vs grznih i dimaj da se grējete brže. Glasn. 25, 34. (xviii ili xviii vijek). — drukuje je u ovom primjeru u svojim čelade ne duha kroz usta: Nije Rume za Rada, niti je navikla, da mjehovima dima. S. Lubiša, prip. 44.*

DIMAV, *adj. dimliv, dimast. — U Stuličevu rječniku.*

DIME, *m. ime muško. vidi Dima. — Dolazi xiv vijeka u spomenicima pisanjem latinskim jezikom. Dime de Pabora. Mon. rag. 1, 121. 1322). (Demetri de Pabora. 206. 1346). Dime Stephani aurificus. 210. (1346).*

DIMENKA, *f. crstu loze. Dimenka, vinova loza bijela slatka grožđa kao staklenac. B. Šulek, im. 64.*

DIMICA, *f. dimiča. Dimica* (prena lat.) fumaría officinalis L. B. Šulek, im. 65.

DIMIĆ, *m. prezime. Dimin sin. — U naše vrijeme. Rat. 142. 322. 376. Sem. karlov. 1883. 72.*

DIMIĀN, *m. ime muško. — isposredi Diman. — Dolazi prije našega vremena. Dimijans. S. Novaković, pom. 59.*

1. DIMIJE, *f. pl. vidi dimje.*

2. DIMIJE, dimijâ. *f. pl. (turske) široke gaće, čakšire od modroga platna ili od sule (u kad su od čoha, zovu se šalvare), tur. dini, pamučna tkanina. — Govori se i dimlije. — Akc. je u svijem padežima, osim gen., onakav kakav je u nom. — Dolazi i dimaje i dimlije od xviii vijeka i u Vukovu rječniku. dimije: Mogu li ženske glave dimije nositi? A. Kanižlić, kam. 151. A na zecu svilene dimije. Nar. pjes. vuk. 1. 529. — dimlije: Muhamed i dimlije svukao. J. Rajčić boj. 8. Eto sam nag i dimlija nejam. 118. Tu ih druga četa susretnula, na njih živu vatra oborila, mlogim tma plantše dimlije i ostaše kape dišarlije. Nar. pjes. vuk. 4. 352.*

DIMIN, *m. prezime u naše vrijeme. D. Avramović 270.*

DIMINA, *f. vidi dimnica. — Dolazi na jednom mjestu xiv vijeka i otale u Daničičevu rječniku* (dynina). I što jests dimina na Judeh crkvenih, i takoj ju priloži carstvo mi crkvi ijerusalimskoj Mon. serb. 134. (1348).

DIMIRLI, *vidi demirli. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Na avliji dimirli kapiju. Nar. pjes. vuk. 3, 280. 281.*

DIMIŠKIJA, *f. vidi dimišcija. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. O bedrici sabja dimiskija. Nar. pjes. vuk. 1, 373. S desne strane o desnom kolanu objesio dimišli gadaru. a s lijeve sabju dimiskiju. 3, 536. — i o puški: Puška dimiskija. Jačke. 38.*

DIMIŠCIJA, *f. ferrum damascenum, nado, čelik, (obično sabja) modre boje, ili po kojem se različite boje ili kao pratori proljevaaju, kako se negla u gradu Damasku koealo (u sad se u Persiji kuje). — isposredi damaskija, demeskija, demeskiina, demiski, demiskija, demišćanka, demišćija, demiška, demiškiija, demiškiina, dimiskija, dimiškiija, dimiškiina. — sei oblici dolaze od tur. dimiski. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. — Obično stoji kao apozicija uz sabja. I prodaje sabju dimišciju. Nar. pjes. vuk. 2, 344. Alil trže sabju dimišciju 3, 115. I imade sabja dimišćija. 3, 434.*

DIMIŠKIJA, *vidi dimišcija. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (s primjerom: I da pašes sabju dimiškiju).*

DIMIŠKIŃA, *vidi dimišćija. — U naše vrijeme. Mač vukovae, čaruk đurkovač i sabja dimiškiina (vačaju). Nar. posl. vuk. 176. — i puška: Puška dimiškiina. Pravdonosa 1851. 21.*

DIMIT, *m. ieki način tkanu kojim se šara kao da je rezno, tur. dimit, seileno tkanje, nocogrč. diutor, pamučno tkanje (od starogrč. diutos, dvožičan). — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. u kojem stoji da dolazi u rečenici: potpuniti dimitom (u vezelin) s dodatkom da se govori u Srbiji u nadnji rudničkoj. Jednom već beše sela i za razboj; mati joj bejaše nagradila neke peškire u dimit (štamparskom grješkom damit). M. D. Miličević, let. već. 228. Dimit, vrsta šaraha tkanjem. tka se u četiri niti. ne znam od čega je. izgleda kao neke kocke po pojasu koji je „dinitom tkan“, ili tkan u dimit. M. D. Miličević.*

DIMITAR, Dimitra, *m. vidi Dimitrije i Dimitar. — Dolazi xv i xviii vijeka i u Daničičevu rječniku* (Dimitre). V. lito 1456 konča se vojevoda

velikij Dimitar Krajković. Pam. šaf. okáz. 79. Čubrana koji s Dimitrom (*s Dimitrovičem*) pjeva slaje. J. Kavačin 176^b. Kralj Dimitar, Istrijane ki podjarmi. 243^b.

DIMITI, dimim, *impf.* fumare. — *U prva vremena* dymiti. — *Postaje od osnovce dyma imena dima sukšom i.* — *Riječ je praslavenska, isporodi stloce.* dymiti, *rus.* дымитъ, *čes.* dymiti, *poľ.* dymić. — *Između rječnika dolazi u Vrančićevu* (fumigare'; dimiti se, fumare'), u *Mikašinu* (fumare, fumigare'), u *Belinu* (fumare'; dimeći, fumans' 333^b), u *Bjelostjenčevu* (fumigare, facere fumum, suffitum'; dimiti se, fumare'), u *Jambrišičevu* (dimiti se, fumare'), u *Stuličevu* (fumare, fumum emittere'), u *Vukovu* (rauch machen' fumare'; dimiti se, rauchen' fumare').

a. *neprelazno.* a) puštati iz sebe dim, ili o stvari koja gori ili je vruća, ili o mjestu u kojem je ogañ. ako je izrečen dim ili ono što se podiže poput dima, stoji u instr. aa) u pravom smislu, uopće. Nosi kadilnik dimeći. B. Kašić, rit. 294. Gora sva dimi a nigder ne plane. D. Baraković, vil. 89. Crn stožer i slime i zatvor tamnici (u paklu) rad dima kim dime ñegovi uznici. 317. Za noge uzdignuši ga, ogañ, neka mu dimi. pod glavu ñegovu pollož. F. Glavinčić, cvit. 282^b. Ušiona strašna zgrada (babilonika) strena ogañenijem treskivimi, za izgled ljudi zlijeh i sada u strahovit način dimi. G. Palmotić 3, 181^a. Nek mu oblacim zavjetajme mira i tamjan na čas dime. I. Dordić, ben. 202. Ali će me vidjet dimit kako crnu glavnu razarenu doli u paklu. E. Zuzeri 72^a. Vrsnoća i dobrota tamjana onda se poznaje, kad na žeravici, ili ti na vatri počne dimiti. F. Lastrić, test. 68^b. Bitiji kako se pripravljaju da ne dime. J. S. Beljčević 390. De u ñemu čisti tamjan dimi. P. Petrović, gor. vijen. 96. — bb) o ogañištu kod kojega dim ne izlazi, kao što treba, kroz dimnik, nego se razilazi po kući. Nije djestra ki (sic) ne smrdi, ni ogañišta ki (sic) ne dimi. (D). Poslov. danić. 81. — cc) u prenesenom metaforičkom smislu. Čini da pamet tvoja nebeskimi bude dimila misleñi. F. Glavinčić, posl. 60. Gori obraz, dimi glava, nego i nda sva trepeću. J. Kavačin 57^a. Svakome svoja bratska krv još pred očima dimjaše. V. Vrčević, niz. 70. — b) podizati se u visinu kao dim. aa) u pravom smislu. Svijem se otrovna vidi para kroz krvave dimit usne. G. Palmotić 3, 8^a. — može biti i impersonalno, kad se misti o dimu u pravom smislu: Mi ako nam je jedna kuća dimljiva, ili je ostavimo ili nastojimo napraviti da ne dimi. J. Filipović 1, 108^a. — bb) u prenesenom smislu. Dimiti, 'metaphorice, manare' v. g. znam odkle to dimi, 'so donde celi procede'. A. d. Bella, rječ. 5-8^b. Ijed u sreću kuhajući, koji na sve strane i pokriven dimio je. B. Zuzeri 103^b—101^a. U riječih tvojih i u djelih dimi jošter i oholas i razsržba. 351^b.

b. *prelazno, pušiti (lulu, duhan itd.) u naše vrijeme.* (Paša) lulu dimi, a očima vaļa. Osvetn. 6, 42.

c. *sa se.* a) puštati iz sebe dim, isporodi kod a. Tako se vazda u tebi (grješkom mj. tebe) dimio komin i prtilo se peklo i varilo! M. Držić 394. Trepte slavne gore i do neba tja dime se. G. Palmotić 3, 220^a. Dime mu se uši (zmaju). A. Kanižlić, rož. 85. Gora se Sinajska dimjaše. D. Daničić, 2mojs. 19, 18. b) podizati se kao dim, isporodi kod a. b). aa) u pravom smislu. impersonalno o samom dimu. Kako u paklu zač se dimi. M. Vetranić 1, 16. 'Tesko kući u kojoj se ne dimi. (D). Poslov. danić. 126. — bb) u prenesenom smislu (metaforički, o čeladetu

ispoređenu s dimom radi male vrijednosti). Did moğaše jasan bit, a babo se već dimiti, a ti čada od tamnosti već postade rad holosti. V. Došen 30^b.

DIMITOR, m. gora u Bosni. Jedna se (grana Crne Gore) produžuje kao Lisina na desnoj obali Sane, i svršava se saba s Dimitrom na severo-zapadnoj strani ravnice Podražnice i južno od Kuka. Glasn. 20, 295. Dimitor, gora. 22, 53.

DIMITRAŠIĆ, m. prezime u naše vrijeme. Marin Dimitrašić Rat. 30.

DIMITRAŠKOVIĆ, m. prezime u naše vrijeme. Jovan Dimitrašković. Rat. 398.

DIMITRIĆ, m. prezime u naše vrijeme. Presudeno Todoru Dimitriću prebivatelju Šabca. (Glasn. u, 1, 103. (1809). Dimitrić. Sem. karlov. 1883. 71.

DIMITRIJ, vidi Dimitrije.

1. DIMITRIJA, m. vidi Dimitrije. — Dolazi od prije našega vremena i u Vukovu rječniku. Dimitrija. S. Novaković, pom. 59. Pa besedi sveti Dimitrija. Nar. pjes. vuk. 1, 125. Pa je pita Jakšić Dimitrija. 2, 621.

2. DIMITRIJA, f. ime crkvi (posvećenj svetonu Dimitriju). — U naše vrijeme u narodnoj pjesmi. Pred bijelu crkvu Dimitriju. Nar. pjes. vuk. 2, 211. Šta je vaša crkva Dimitrija? 2, 212.

3. DIMITRIJA, f. cyperus L., ñeka trava, šil. — U Stuličevu rječniku (cyperus, juncus, scirpus') i u Šulekovu imeniku: Dimitrija 'cipero, giunco' cyperus L. 65.

DIMITRIJE, m. Demetrius, ime muško, od grč. Δημήτριος. — isporodi Dimitrija, Dimitar, Dunitar. — Nom. sing. može biti i Dimitrij. — Dolazi od xiv vijeka a između rječnika u Vukovu i u Daničićevu (Dimitrij i Dimitrije). Dimitri(j) Menčićević. Mon. serb. 39. (1253) Vb svetuju crkvoju svetoga Dimitrija. Domentijan^b 77. Metohb svetjy Dimitrije. Glasn. 11, 130. (1336—1346). Hvar kin Dimitrij preveliki kralj gospodi. J. Kavačin 137^b. Jedno slovo sveti Dimitrije. Nar. pjes. vuk. 2, 346. Kad to vide Jakšić Dimitrije. 2, 628. I ikona oca Dimitrija. 3, 83.

DIMITRIJEVIĆ, m. prezime. Dimitrijević sin. u naše vrijeme. Sem. prav. 1878. 99.

DIMITRIJIN, adj. Demetrii, koji pripada Dimitriji. — Dolazi xiv vijeka u jednom hrusovlu i otale u Daničićevu rječniku. Dimitri(j)in dolb. Glasn. 13, 371. (1368—1371).

DIMITROVCI, Dimitrovica, m. pl. ime varoši (sadašnjy Mitrovci) u Srijemu. — u rukopisu xv vijeka (Dimitrovci). Pridje na Ugry i mnozstvo neizrečeno poplñeni. togda i Dimitrovce pšeseli i Zemljan gradb razbi. Glasn. 42, 271.

DIMITROVIĆ, m. prezime dubrovačke pučke (građanske) obitelji, Dimitrov sin. — u talijanskom jeziku Dimitri. — isporodi Dimitrović i Dimitrić. Dolazi od xiv vijeka u latinským spomenicima. Dimitrovich Bogilo'. Mon. rag. 2, 380. Nadgrobnica Nikoli Dimitroviću složena po D. Mavru Vetrani Čavčiću. Star. pis. 5, 105. Prezime Dimitrović dolazi u pjesmah još u ovijem oblicima: Dunitrović, Dimitrić, no to će biti stihlu za voļu; u prozi, kao u raznih naslovih, svagdje ga pišu: Dimitri ili Dimitrović. V. Jagić u Star. pis. 5, 1.

DIMIV, vidi dimljiv. — U Belinu (fumans' 333^b) i u Stuličevu rječniku.

DIMJAN, m. ime muško. — isporodi Dunitjan. — Dolazi prije našega vremena. Dimjanb. S. Novaković, pom. 60.

DIMJE, *vidi dimje*.

DIMKO, *m.* Dominicus, *ime muško*, *hyp.* Dominik. — *ije postalo od o; isporodi* Riua, Jakin, Labin. — *Dolazi*, *samo kod Dubrovčana*, *od xiv do xvii vijeka (od xvi vijeka počine se m pred k mijenati u n: Dinko)*, *i u Daničevu rječniku (Dimsko)*. Knez Dimko Benešić. Mon. serb. 184. (1375). Dimko Grubetić. 419. (1442). Gospodinu Dimku Rašini odgovor. N. Najšković 1, 337. Prem ak Dubrofnik Livijom procvita, ku Dimko Rašenik u pismi počita. D. Baraković, vil. 264. — Dinko: Gospodinu Dinku Rašini odgovor. N. Najšković 1, 336. Pjesni razlike Dinka Rašine. D. Rašina 1^a. Vidim joster u životu Dinka Rašu. J. Kavačin 170^a.

DIMLIJAŠ, *dimaljaša*, *m.* *onaj koji nosi dimlije*. — *U Vukovu rječniku*.

DIMLIJE, *dimalja*, *vidi dimije*.

DIMLAČA, *f.* dimljača. Dimljača, fumaría officialis L. B. Šulek, im. 65.

DIMLJAK, *m.* *vidi dimnjak*. — *Jamačnu postaje od starijega dimnjak krivjem izgovrahem*. — *Dolazi od xvii vijeka (u Mikače)*, *a između rječnika u Mikačinu, u Belinu (caminus: 163^a)*, *u Vukovu*. Ako hoćeš da dimljak ne puši i vedro ti se nebo ukaže. Ant. Kadčić 247. Što se dimljak s kule salomao. Nar. pjes. vuk. 4, 451. — *u ovom primjeru dimljak, jer je po govoru onih čakavaca koji i mijenaju u j*. Puknula j' Imbarda spod Omišja grada, ona je htela šezdeset dimnjaka. Nar. pjes. istr. 2, 109.

DIMLAŠTU, *adj.* *vidi dimast, dimljiv*. — *U Stuličevu rječniku*.

DIMLATI, *dimaljan*, *impf.* *vidi dimiti*. — *U Stuličevu rječniku*. — *nije sasna pouzdano*.

DIMLE, *dimaja*, *f.* pl. inguina, slabina. — *Stariji bi oblik bio dymnje; y se mijenja u i, a posto je i pred je ispaljo, i izu m mijenja se u j (isporodi crevja)*. — *Korijen je po svoj prilici dym, što ujačanjem postaje od dym (vidi duti, isporodi dimati i nadinatiti), te je preo značene ili: ono što se nadimje dihačem (truhlu), ili: ono što otječe (žljezde kod slabine u nekim bolestima, n. p. u kuzi)*. — *Riječ je stara, a osnova je praslavenska, isporodi češ. dymě, dyměne, pol. dymie, dymienia s istijem značenjem*. — *Obliku dimlje nemu uprav poterdje; ali u rukopisu xv vijeka dolazi stariji dimije, prema kojemu bi, po općem zakonima, u naše vrijeme bilo dimlje (vidi sprjeda)*, *to se dokazuje i slovenskijem oblikom dimle (dimje) i mladim dimnja (n. pl., gen. dimnja; koji se u naše vrijeme čuje u Boci kotorskoj: ovaj je bez sumnje postao od dimlje tijekom se i izu m po asimilaciji promijenilo u n (isporodi Damjan); na nastavak en što je u češkom i polskom jeziku ne može se pomisliti*. — *Između rječnika dolazi u Bjelostjencu: dimije jilia, inguen^a 2, 72^b; dimje, ili dve one jamice pod truhbom 1, 689^a; u Janbriševu: dimje, inguen^a; u Stuličevu: dimje (gamačino grješkom) n. sing. inguen, inguina^a s dodatkom da je uzeto iz brevijara Kromida béli svari dobre s vodom i prilaga u dimije i na ledvjue i sokom tēma pari ledvjue i dimije. Starine 10, 111. (xv vijek). Povoliti dimijani i žilami. 125. Ja ne io ništa no se napunio jada od grla do dimanja, pak mi se drob nategnuo da prsne. S. Lušića, prip. 11. No ga Arhandeo sposobi, prisitne mi desnijem koljenom dimnja, zagrušji ga lijevom rukom, da mu ne da oduška, a desnom mahne sa svom snagom da ga mačem posječje. Druško postavi lijevu ruku da dočeka mač, a desnom dohvati Arhandelu bedro da ga tobož odbije od truhua. 271.*

DIMLENE, *n.* fumatio, *djelo kojijem se dimi, ceralni supstantiv od glagola dimiti*. — *U Vukovu rječniku*.

DIMLIV, *adj.* fumosus. — *isporodi* dimiv, dimliv, dimast, dimijast, dimljast, diman, dimav, dimovit. — *Postaje od osnove imena dim sufixsom jiva*. — *Dolazi od xvii vijeka, a između rječnika u Mikačinu (fumans^a)*, *u Belinu (fumifer^a 33^{1a})*, *u Bjelostjencu (dimliv fumans, fumifer, fumosus, fumificu^a), u Stuličevu (fumans^a)*, *u Vukovu (n. p. rakija raucherig^a fumosus^a)*. *a) koji pušta iz sebe mnogo dima, koji jako dimi kad gori (n. p. drvo, glavna)*. Sa sviju strana jesu (glavne) dimljive i gōre. M. Radnić 239^a. Pamet je ljudska kano drvo dimljivo. S. Margitić, fal. 235. — *b) o kući u kojoj dim ne izlazi dobro kroz dimnjak nego se širi*. Ako nam je jedna kuća dimljiva, ili je ostavio ili nastojimo napraviti da ne dimi. J. Filipović 1, 108^a — *c) tmast, kao pin dima*. Crkva toliko je mračna i dimljiva. F. Lastrić, test 273^a. — *d) koji zaudara dimom u Vukovu rječniku*.

DIMNICA, *f.* vesticgal pro fumarío, *porez što se plaća (osobito erkoj) na dim, dakle na ognjste, na kuću, na porodicu*. — *isporodi* dimarina, dimina, dimnina, dimnarina. — *Postaje od osnove dimu adj. diman sufixsom ica*. — *Dolazi od xviii vijeka i u Vukovu rječniku: die rauchfangsteuer (au den bischof)*. Koji mi nisu mogli dimnice i podusija platiti. D. Obradović, basn. 184. Vladikama narod plaća dimnicu, to jest od svake kuće po nešto. Vuk, dan. 1827. 117.

DIMNIČI, *Dimniča*, *m. pl. seoce u Bosni u okrugu zorničkom*. Statist. 95.

1. **DIMNĀK**, *m.* *vidi dimnjak*. — *Postaje od dimn osnove adj. diman sufixsom ikb*. — *Dolazi u naše vrijeme i u Stuličevu rječniku*. Tekelina stara kuća na dimniku imala 1705 godinu napisanu. S. Tekelijaja, letop. 119, 5.

2. **DIMNIK**, *m.* *vrsta grozda*. Dimnik, rauchler, rauchfarbige zimmettraube, *v. dimenka*. B. Šulek, im. 65.

DIMNINA, *f.* *vidi dimnica*. — *Postaje od dimn osnove adj. diman sufixsom ina*. — *Dolazi xiv i xviii vijeka i u Daničevu rječniku (dymnina 3, 591)*. Osvobodi (ih) svetoje carstvo mi ot vsjeht rabota . . . i ot soča i dimnine Glasn. 27, 294. (1347). Osvobodi ih carstvo mi ods priselice i dimnine. 24, 240. (1350). Gospodin episkup zakleva milostiju od siromaške varoši, a varoš osiromašela ne ima odkud dati, nego dimninu po starom običaju ne zabrauhjemo kupiti. Glasn. n. 4, 29. (1730).

DIMNO, *m.* *ime muško*. — *isporodi* Diman. *Dolazi prije našega vremena*. Dimno. S. Novaković, pom. 60.

DIMNUTI, *dimnēm*, *pf.* *ispustiti jedan put dim iz usta, pušiti*. — *Postaje od osnove dim glagola dimiti (koji vidi pod b: sufixsom nu (na) u inf, n u pres.* — *Dolazi u naše vrijeme*. Te zapali šaren-čilibara, te dimnula i dva i tri puta. Pjev. crn. 190^b.

1. **DIMŃA**, *f.* *djevčojka, isporodi* divna. Sinoć se je Ivan oženio lipom dimnjačom Mandalinom mladom. Nar. pjes. na Braču. A. Ostojić.

2. **DIMŃA**, *f.* fumarium, *dimnjak*. — *Dolazi samo u Vrančevu rječniku (infumibulum^a)*, *ali može biti da je štamparska pogreška i da treba čitati dimnjak*.

3. **DIMŃA**, *dimnjač*, *n. pl. vidi dimje*.

DIMŃAČA, *f.* fumaría officialis L., *ieka*

trava, dim zemaljski, rosopast, rosno zeće, mali pelinak — *ispoređi dimnjača, dimnavaica, dimica, zemaljski dim (kod dim, c).* — *Postaje od osnovne dimn adj. diman sufixsom jača.* — *Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Stuličevu i u Vukovu.* Uzmi pelena, . . . mravka, dimnjače, . . . po tri šake, Orfelin, podr. 431. Dimnjača, fumaria. 490. Rosopast, dimnjača, fumaria officialis L. J. Pančić, flor. beogr. 85. Dimnjača, češ. dymnjacka, polj. dymnica, fumaria officialis L. B. Šulek, im. 65.

DIMNĀČAR, dimnāčara, *m. koji čisti dimnjače, čadar.* — *Daničić je upotrebio tu riječ u ovom rječniku kod tumačenja riječi čadar.*

DIMNĀK, *m. cijev (kod našega naroda obično zidana od kameña ili od opeka, a može biti i gvozdena) što se izmala na kućnom krovu, kroz koju izlazi na poše dim iz ognjašta ili iz peći.* — *ispoređi dimljak, dimnik, dimnja, dimnavaica.* — *Postaje od dimn osnovne adj. diman sufixsom jak.* — *Dolazi od xviii vijeka (a može biti i od kraja xvi, vidi dimnja), a između rječnika u Bjelostjenčevu, u Jambrešičevu, u Voltigijmu, u Stuličevu (griješkom dimnak s dodatkom da je uzeto iz Belina rječnika u kojem nema nego dimljak), u Vukovu.* „Ponam duces Juda sicut caminum ignis. Isai. 31 (?)”. položim vojvode Jude kako dimnjak ognja. F. Glavinčić, posl. 59. (Trisak) pogodi u brk šiljatak dimnjača. M. A. Rejković, sat. L 84. Ako je dimnjak nakrivo, upravo dim izlazi. Nar. posl. vuk. 3. Dimnjača nema gotovo nigdje po selima. Vuk, živ. 248. Ako kuća izgori, dug na dimnjak izleti, t. j. od pogorela ne traži duga. Pravdonoša. 1852. 9, 4b.

DIMNĀRINA, *f. vidi dimnica.* — *U naše vrijeme, u Bosni. ispoređi dimarina.* U pašaluku travaškomu plaća se na godinu: 1. harač . . . 4. dimarina, ovu plaćaju oni koji ne siju žita, 6 groša na godinu. F. Jukić, zemlj. 11.

DIMNĀTI, dimnām, vidi dimati. — *Samo u Stuličevu rječniku.* — *nepouzđano.*

1. **DIMNĀVICA**, *f. dimnjač.* — *Samo u Stuličevu rječniku.*

2. **DIMNĀVICA**, *f. dimnjača.* Dimnavaica, fumaria officialis L. B. Šulek, im. 65.

DIMNĀV, *adj. vidi dimljiv.* — *U jednoga pisca xviii vijeka i u Stuličevu rječniku.* Niti će stijen dimnāv ngasit. S. Rosa 9b.

DĪMO, *m. ime muško, hyp. Dominik (vidi Dimko) ili Dimitrije.* — *Akc. se mijenja u roc.* Dīmo. — *Dolazi od xiv vijeka i u Daničićevu rječniku.* Poslahi mogva vlastelina Dima. Mon. serb. 178. (1368). Moj Dīmo pošten! N. Nalešković 1. 338. Dīmo Aždaha. Glasn. II, 3. 80. (1706-1707). Dīmo Cincar. Golubica 5, 157. (1808).

DĪMOJE, *m. ime muško. ispoređi Dīmo.* — *Dolazi (pisano „Dīmoč“) u latinskom spomeniku xiv vijeka.* „Dīmoce filij Maroe Marcovcih“. Mon. rag. 2. 74. (1349).

DĪMŌPLJA, *m. onaj koji pije dim, puši, duhani; duhanjija.* — *Složeno od osnovu imena dim i glagola piti sufixsom ja.* — *U jednoga pisca našega vremena.* I cigara sama malena je stvar, ali je velika s onom družinom koju za sobom vuče. Sve one male dimnije koje mi svaki dan sretamo, ne moraju postati rđavi ljudi, ali oni već jesu slabi mladići. M. D. Miličević, des. par. II.

DĪMŌŠEVCI, Dimoševčić, *m. pl. selo u Bosni u okrugu bihaćkom.* Pregled. 55.

DĪMOT, *m. ime mjesta.* — *Dolazi u spome-*

niku xiii vijeka i otale u Daničićevu rječniku (Dimots, mjesto na Marici, sadašnja Dimotika). V Odrins i v Dimot. Mon. serb. 3. (1217-1241).

DĪMOVĀNE, *n. exhalatio, djelo kojijem se dimuje, ili ono što dimuje.* — *Postaje od osnovne part. praet. pass. glagola dimovati sufixsom (i)je.* — *Dolazi u Belinu rječniku (dimovanje „exhalatio“). Suho i toplo dimovanje „calidus siccusque halitus“.* Studeno dimovanje „gelida exhalatio“. 290a) i u Stuličevu (dimovañe „exhalatio“).

DĪMOVATI, dimujēm, *impf. exhalare, puštati iz sebe dim, paru.* — *U Belinu (290a) i u Stuličevu rječniku.*

DĪMOVIĆ, *m. prezime, Dimov sin.* Šem. prav. 1878 78.

DĪMŌVIT, *adj. vidi dimljiv.* — *Postaje od osnovne imena dim sufixsom ov-itv.* — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka.* Drugu bo on od nas svitlos iste, no dimovitu. Grgur iz Vareša 111.

DĪMPLI, *vidi diple.* — *Jedan put u rukopisu čakavskom xvi vijeka.* Naredi trube glasovne i organu i dimpli. Aleks. jag. star. 3, 321.

DĪMSUZ, **DĪMSUZIN**, *m. vidi dinsuz.*

DĪMSIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Šem. prav. 1878 34.

DĪMSIĆ, *vidi damčik. I. Pavlović.*

DĪMSŌ, *m. ime muško, hyp. Dimitrije.* — *Akc. se mijenja u roc. Dīmašo.* — *U naše vrijeme.* Pade Dīmašo u vodn studenu. Nar. pjes. petr. I, 178. Dīmašo Pavlović (među prenumerantima). 353.

DĪN, *m. religio (Muhammedi), (turska) vjera, zakon, arap. tur. din.* — *Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Ko nas dvoje sastavio, bog ga s dinom sastavio, a i s dinom i s imanom! Ko nas dvoje rastavio, bog ga s dinom rastavio, a i s dinom i s imanom! Nar. pjes. vuk. I, 275. A tako mi dina i imana. 3, 50.

DĪNA, *m. ime muško.* — *Dolazi u naše vrijeme.* Dina Rajković. . . Dina Sibinović. D. Avramović 212. Dina Stanojević. Rat. 342.

1. **DĪNĀR**, *m. nummus, denarius, novac od ñećk osobite vrijednosti; od lat. denarius, ali isprva preko grč. δηνάριον, a poslije preko tur. dinār. vidi i 2. dinār.* — *Akc. se ne mijenja u nijednom obliku, a plur. dināri dolazi od sing. dinār.* — *Gen. plur. može biti i dinārā i dināri.* — *Dolazi od xiv vijeka a između rječnika u Vukovu i u Daničićevu (dinari).*

a. u prva vremena srebni novac (lat. denarius, denarius grossus i samo grossus) kojijem se često brojilo i plaćalo i koji se kovao po našijem krajevima (vidi S. Lubić, opis jugoslav. novaca VIII i dale), težina i vrijednost mu se je često mijenjala i uopće smanjivala. Posluh, ruka, pečata 4 dinari. Mon. serb. 99. (1330). Da imš se (čefalijama gradskijem) prodavaju žita i vina i mesa za dinar, što imovinu za dva. Zak. duš. nov. 9. Da plaćaju carinu, kako je pravo bilo, po 2 dinara ot mantije. Mon. serb. 193. (1379). Daše mi moj dio dukata 414 i 20 dinara. 391. (1438). Primismo 202 (? pisano cck) dukata zlatih i 12 dinari srebra, rečene dukate i dinare primismo na puno. 556. (1544). Dukata po 44 dinars. Spom. sr. 2, 108. (1442). Tđaj bñše dukata u Dubrovniku po 41 dinar. Mon. serb. 511. (1470). Ses, osam grlica uzimaš za dinar. N. Dimitrović 103. Ovoga negromanta činim s dinarom kruha u Puju poslat. M. Držić 385. Poslat u giulu brodu s dinarom kruha u Puju. (D). Poslov. danić. 99. Teško onomu koji pristupa na otar svako jutro

tijem načinom kao da endi za drugo ne haje mu se neg za dobit osam dinar. B. Zuzeri 301^a. Promijeni mu dinar mjedi — mjedenica. (Z). Poslov. danič. 103. Razmijenije ti dinar mjedi. (Z). 106. i kad se brojilo na perper, plaćalo se dinarima. U perperi je bilo 12 dinara. vidi S. Lučić, 1. c. xiv. što na jednom mjestu stoji: perper 166 i dinara 50 (M). jamačno će biti u pisarska ili štamparska pogreška m. n. (8). Tisuću i dve sti i 66 perpera dinara. Mon. serb. 394. (1438). vidi dalje drugih primjera. — razlikovali su se po mjestu u kom su se kovali; tako se spominju dubrovački i kotorski dinari. Dvi tisući perper dinari dubrovačkih. Mon. serb. 222. (1392). U dukatijeh zlatijeh i u dinarijeh dubrovačkih. 403. (1440). 45 perper dinari kotorskih. 464. (1454). — bilo ih je dobrieh i zlijeh: Dukati zlatijeh sedam sati i dinari dubrovačkih dobrieh tisuću i sedam sati i tri deseti i jedna perpera i dinari dubrovačkih zlieh dva deseti i dv perper. Spom. sr. 2, 50. (1406).

b. po latinskom: a) denarius, argenteus. Dvjesti dinara kruna ne bi dosta bilo. N. Rafina 70^a. joann. 6, 7. Jedan mu imashe dati dinara pet sat. 85^a. luc. 7, 41. Svcmu drugu ne biše dužan nego sto dinari. (vidi mat. 18, 28). J. Filipović 1, 447^a. Ne bi bilo dosta ni dvjesti dinara kruna. (vidi joann. 6, 7). D. Bašić 31^a. Primiše svaki po jedan dinar. (vidi mat. 20, 10). J. Matović xviii^a. Obecaše njemu dati tridesti dinara. N. Rafina 90^a. mat. 26, 15. Prodaše brata Jozepa za tridesti dinara. Zborn. 25^b. Ter Judi trias dinar za taj obecaše. N. Najšeković 1, 126. Za trias dinara prodačeš boga. A. Kalić 440. — tako će biti i oco: Davsi pristavniku svojemu 40 dinari. S. Kozličić 19^b. — b) as. Oktavijan cesar posla da se svak u svomu gradu i mjestu zapiše. . . da se zapiše i plati jedan groš srebrn. koji valashe deset dinara kojijemi se općeno služah. M. Divković, bes. 71^b. Trias srebrniakov. koji svaki od njih valashe deset dinara. M. Lekušić 29.

c. u naše vrijeme, mali mjedeni novac, vidi: Dinar koliko najveća predašnja para, ali je u broju od prije bio mali od pare; dinar nije novac turski, nego nekakav hrišćanski (dubrovački ili mletački, čiji li je) i za to ga je od pare jasno bilo razpoznati. Vuk, rječ. 120^b. Kupih pile za dinar. Nar. pjes. vuk. 1. 505. Nek je harać petnaest dinari, nek je harać i tridest dinari. 4, 134. Da je grad za dinar, kad dinara nije, zaludu je. Nar. posl. vuk. 49. Zaludu je grad za dinar, kad dinara nije. 83. Ko ne ide na pazar ide mu para u dinar. (koji sam ne ide te svojih stvari ne prodaje i što mu treba ne kupuje, nego to preporničuje drugome, on gubi. u (rnoj Gori). 149. Pogoditi u dinar zemlje. (Kad koga u šali ili u podsminjeh lvala da je dobar puškar; jer niko ne pogodi u više zemlje, nego u onoliko koliki je dinar). 250. Kad su u ženskoga mala lijeva usta, reče se: kao da su dinarom prozvana. (isporedi dinarič). Vuk, rječ. 120^b. Tek smirimo, dinar prekinimo. P. Petrović, gor. vjen. 28. — često u negativnim rečenicama. Za dva plava ne bi groša dala, za mlinaru ne bi ni dinara. Nar. pjes. vuk. 1, 314. Ovaj nije darovao kumu; kuma njemu svetoga Jovana a on hojzi pare ni dinara. 2, 11. A ja, bane, ni dinara nemam. 2, 276. Ja ću pustiti sužnja bez dinara. 2, 341. Dosta san joj vina potrosio, a nijesam dao ni dinara. 2, 415. Ni imamo vina ni kuvana, nit' imamo pare ni dinara. 3, 4. Koji valja kutit dukata, a Čupića stoji bez dinara. 4, 229. Davaće mu jelo i za ŋiga i za koña (bez

dinara, osim ako što pokloni slugama kad pode). Vuk, živ. 263.

d. u naše vrijeme u Srbiji je srebrni novac koji vrijedi koliko metricki franak.

e. kovani novac (osobito srebrni i mjedeni) od koje mu drago vrijednosti. Ako se nade zlatars u gradu kove dinare bezv uore, da se zlatari izlože a gradu da plati globu Zak. duš. nov. 45. Ne daš mu ulonak kruna, jedan dinar. A. d. Bella, razg. 110^a. Snahe nose na glavi tumbane, a divogje srebrene dinare. J. Krmpotić, mal. 20. Ubog primljajući na ruku dinar po dinar, vidi što je primio. A. Kalić 15. Momak se je zurdut dogodio, ne imade ni bijela dinara. Nar. pjes. juk. 523.

f. plur. dinari, pecunia, reći ili mañi broj novaca (u naše vrijeme i papirnih, banaka) bez obzira na oblik i vrijednost pojedinih, novci (uopće), isporedi dinar. Da im plat carstvo ni sije dinare za 3 godišta. Glasn. 27, 286. (1351). Daše mnoge dinare vojnikom. I. Ančić, ogl. 77. Ako bi mu hotili jedno mnoštvo dinari dati. P. Posilović, cvijet. 145. Juda otide k onim popovom, vrati dinare. S. Margitić, isp. 1. No ga mene prodaj za dinare. Nar. pjes. vuk. 2, 609. Mitru daje pare i dinare. 2, 630. Kazuj, gdje si sakrio dinare. Osvešt. 1, 23.

2. DINAR, dinara. m. pecunia, novci uopće bez obzira kakvi su pojedini (a u naše vrijeme mogu biti i papirni, banke), isporedi dinar pod g. — od tal. denaro, dinaro, pecunia. — Akc. kakav je u gen. takav je i u ostaljem paležima, osim nom. i acc. sing., i voc. dinari, dinari. — Razlikuje ga od predašnjega, osim akcenta, i to što s ovijem značenem dolazi samo po primorju.

1. sa značenem sprijeđla kazanjem. kao kolektivno ime, svrageda je u sing. — Dolazi od xv vijeka a između rječnika u Belinu (dinar, pecunia⁴ 495^a), i u Stulicuru (nummus, pecunia, argentum, denarius⁵). Ne dostojno da tuždems dinarom trgovati. Spom. sr. 94. (1409). Što nećeš satvorit, cloviče, za dinar? Š. Menčić 334. Dinar je gospodar svakojzi ljepoti, žena će za dinar svaku stvar podati. G. Držić 431. Prilična nijedna stvar, ni blago ni dinar prijatelju . . . ni. N. Dimitrović 15. Kada tko prijatelja odkupi na dinar. 89. Mješte boga dinar služe, drug u druga ne uzda se. I. Gundulić 325. Kupiti ga na dinaru od nedragosti. V. Andrijašević, put. 256. Dinar čini dinare. (D). Poslov. danič. 16. Nije gospara bez dinara. (D). 82. Za koga bi dao vaskolik dinar. J. Matović 472. Osto je dužan velik dinar. A. Kalić 283.

2. plur. dinari, pecunia, nummi, gotoro s istijem značenem koje je i kod sing. dinar; ali ističući nešto više pojedine novce: tako se nalazi, n. p. brojiti dinare, a brojiti dinar nije obično. postaje od tal. pl. denari, dinari. — Dolazi od kraja xv vijeka a između rječnika u Belinu (dinari, pecunia⁴ 294^a) i u Vukovu (kod dinar).

a. uopće. Gredu u naglosti dinare izgubih. M. Marulić 156. Ni za boga . . . nego za dinari. 286. U mošnju mu stavih nikoko dinari. P. Hektorović 23. Er sade dinari varaju i stare i mlade, svi dinar gledaju. N. Najšeković 1, 281. Istom da dinare ne broji. M. Držić 191. Poplavio je sve dinare moje i pet tisuć dukata. 324. Pak u čistu sudu svari dobar kutć zinnu rose, toj mož' lasno nać s dinari, jer to s dvora nam donose. M. Pelegrinović 139. Budući drzani sfekolike dinare u općinu postaviti. B. Gradić, djev. 137. Kūpě na gotove dinare. I. Držić 308. Ti uzimash toliko dinara na čenas. V. Andrijašević, put. 279. Dinara ko ima, što hoće dobiva. (D). Dinari ne

muče neg buče. (D). Dinari su nesporni k'o i djeca. (D). Poslov. danić. 16. On dinare na nu trati. J. Kavačin 38^a. Odluči povratiti one dinare. J. Banovac, pred. 21. Naodeći se prez pinare. J. Vladimirović 5. Mnog dinara dijelit čeno. Zgode. 7. Obilnos dinara. A. Kalić 554.

b. jedna od četiri fele kod talijanskih karata od igre; druge su tri: kupe, bati (u Boci i baštuni, vidi baštun), špade. Šestica kupa, aš od špadi, kraj od dinara. V. Vrčević, igre. 22.

1. DINARA, f. planina na granici Dalmacije i Bosne. — Dolazi od xviii vijeka i u Vukovu rječniku: planina u Dalmaciji (na turskoj medli blizu Kniša). Od gore Dinare, spod ke Krka toči. D. Baraković, vil. 90. Pa siđeše u Dinaru Turci, gaze Turci Dinaru planinu, i Dinaru zdravo pregažiše. Nar. pjes. vuk. 3, 152. Dinara i Draga između Lijevna i Dalmacije. Glasn. 40, 28.

2. DINARA, f. ime kravi i ovcu. u Lici. J. Bogdanović.

DINARIĆ, m. dem. dinar. — isporodi dinarić. — Na jednom mjestu xvi vijeka; može biti da treba čitati dinarić. Dinarica kad bi mi poslali. M. Držić 362.

DINARIĆ, m. nummulus, dem. dinar. — isporodi dinaric. — Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Stuličevu i u Vukovu. Ako je u toboco rdav solad, okrunut koji dinarić. B. Zuzeri 286^b. Rakijs po dinarić oka. Pjev. crn. 11^b. U Dubroveniku se govori o maljem ljepijem ustima u ženske: prorezaaa dinarićem. isporodi dinar.

DINARNIK, m. argentarius, nummularius, mješač. — Dolazi na jednom mjestu xvi vijeka. Dinarnikom prosu dinare. N. Rašina 71^b. Joann 2, 15.

DINČIĆ, m. prezime u naše vrijeme. jumačno n stoji mj. m. isporodi Dimko. Vučko Dinčić. D. Avramović 249. Vidan Dinčić. Rat. 254.

DINDO, Dindola, m. seoce u Ercegovini u kotaru koičićkom. Statist. 114.

DINDUŠMAN ili dindušmanin, m. neprijatelj (turske) vjere, tur. složeno din, vjera, i dūšmen, neprijatelj. — vidi dušmanin. — U naše vrijeme u narodnoj pjesmi. Jučer me je ferman dopanuo od novoga kraja Nikolaja, sina Pavla ruskog gospodara, a nuka Petra golemoga, dindušmana od stara vremena. Pjev. crn. 84^b. Dindušmanin nek je koji mače. 132^b.

DINEVRAKA, m. benčina, čobanče. M. Pavlinović.

DINGAČE, n. selo u Dalmaciji u kotaru korčulanskom. V. Sabjar 79. Schem. rag. 1876. 43.

DINICA, m. ime muško. — Dolazi u jednom spomeniku xiv vijeka i otale u Daničićevu rječniku. Župan. Dinica. Mon. serb. 190. (1378).

DINIČIĆ, m. prezime, Diničin sin. — Dolazi krajem xiv i preko prve polovine xv vijeka i u Daničićevu rječniku (Diničić). Pragiša Diničić (grčkiškom Diničić). Mon. serb. 250). Glasn. 23, 53. (1400). Knež Vukuč Diničić. Mon. serb. 234. (1399). Knež Vukuč Diničić. 171. (1454).

DINIČINO, n. selo blizu Dečana. — Dolazi u jednom spomeniku xiv vijeka u otale u Daničićevu rječniku 3, 584. Selo Diničino i z Brštovci-cem. Glasn. 15, 275. (1418⁷).

DINIĆ, m. prezime, uprav Dinin sin. — U naše vrijeme. D. Avramović 189. 201. Rat. 141. 181.

DINIĞLA, f. neka riba, podlanca. nepoznata postariu. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se gorori u Dalmaciji.

DINKA, f. vrsta grožđa koja se tako zove u Srijemu, a u Srbiji plovinka, niševčica, lisičica, u Zagrebu krajevina. D. Daničić. — isporodi diňka od čega je i postalo tijekom što je u prešlo u n.

DINKO, vidi Dimko.

DINKOV GAJ, m. mjesto pod nivama u Srbiji u okrugu gajdolskom. Sr. nov. 1876. 433. — isporodi Diňkov Gaj.

DINOVO, n. selo u Srbiji, u okrugu vranškom. Sr. nov. 1879. 78.

DINSUZ, DINSUZIN, m. nevjernik (koji nije turske vjere), tur. dinsiz — govori se i dimsuz i dimsuzin. — Dolazi od xviii vijeka. dinsuz: Dinsuz to što i nevjernik. J. Rajić, boj. 62. — dinsuzin: Nije kadar dinsuzin Beligrad uzeti. J. Rajić, boj. 62. Stan' Daiga, jedan dinsuzine! Pjev. crn. 30^a. — 'dimsuzin, protivniče moje vjere' kad opsuje turčin raju. V. Vrčević, uar. prip. 223.

DINULOVIĆ, m. prezime u naše vrijeme. D. Avramović 222. Rat. 157. 248. 339.

DINUTI, vidi dihnuti.

DIN, m. selo u Dalmaciji na otoku Hvaru. Repert. 1872. 18.

DIŃA, f. cucumis melo L., plod sličan bundleri i lubenici, od kojih ga među ostalijem razlikuje jaki i ugodni miris. — isporodi pipun. — Stariji je oblik dyňa. — S tijekom je oblikom riječ prastarenska, isporodi stslav. dyňa, rus. дыня, češ. dýně, dině, polj. dynia (cucurbita pepo L.), ali iznan slavenjskih jezika gubi joj se trag (lit. dynis uzeto je iz poljskoga). korijen je indoevropski dhu, duhati, po čem bi proo značene bilo: naduto, naduveno, ili (kako misli Daničić, kor. 112) postaje od istoga korijena s dale razritijem značenjem: mirisati.

a. sa značenjem kazanijem sprijeda, dolazi kod većine naroda, a između rječnika u Vrančićevu ('pepo'), u Mikišinu ('pepo'), a vidi i kod b), u Rjelostjenčevu, u Jambrešičevu, u Voltigjinu, u Vukovu (vidi i kod b)) Na obrazu vas pogrubi, žut ostane kako diňa. D. Baraković, vil. 170. Posla im manu nebesku, a oni spominajući se od one mesine, diňa, i kapule, omrže im mana nebeska. S. Margičić, fal. 146a. Da im se biše domrazilo manu blagovati, spomenuvši se lipa uživanja, koje su imali u Egiptu blagujući diňa. Ant. Kačić, kor. 81. Zna sviňa što je diňa. Nar. posl. vuk. 93. Oponemusmo se riba što jedasmo u Misiru za badava, i krastavaca i diňa i luka crnoga i bijeloga. D. Daničić, 4mojs. 11. 5. Diňa, cucumis melo L. J. Pančić, bot. 324. B. Sulek, im. 65.

b. citrullus vulgaris Schrad., lubenica. s takijem značenjem govori se po cijelom primorju, ali da to nije svagda i seud bilo svjedoče kod a primjeri iz Barakovića i Kačića. — dolazi od xvii vijeka (u Mikiše), a između rječnika u Mikišinu (diňa vodeñača, lubenica, anguria, cucumis, cucumer, ali vidi i kod a), u Belinu (diňa, cocomero, melone d'acqua, fratto noto 'cucumer'. 1974), u Stuličevu (cocomero, cucumis), u Vukovu (u Boci) vidi lubenica, cf. pipun (vidi pod a). 'Diňa' po svemu primorju zove se lubenica, a prava diňa 'pipun'. Vuk, poslov. xlvii. To ubere jednu lubenicu (inače diňu'). Nar. prip. vrč. 196. Diňa, cucumis citrullus Sev. Čas. češ. muz. 1852. 2. 49. B. Sulek, im. 65.

c. vrsta crne smokve. Diňa, suvrst krupne izvana crne smokve (u hrvatskom primorju). B. Sulek, im. 65.

d. divja diňa, ecballion elaterium Rich., štrkar, štrkarac. Diňa divja, ecballion elaterium Rich. B. Sulek, im. 65.

e. grčka diŃa, lubenica. *isporedi kod b. DiŃa grčka, citrullus vulgaris* Schrad. B. Šulek, im. 65.

1. DIŃĀR, m. onaj što prodaje diŃe. — *U Stulićevu rječniku.*

2. DIŃĀR, m. muško ime tursko, tur. din-jar, prijatelj vjere. — *U naše vrijeme u narodnoj pjesmi.* Al' u gori DiŃar BaŃanina. Nar. pjes. vuk. 521.

DIŃARLIJA, f. turska kapa, fes. *pridijeva se imenu kapa* — tur. dinjarly, *adj. što postaje sufixom ly od imena dinjar, prijatelj vjere, vidi DiŃar.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Mlogim tuna planuše dimljije i ostaše kape diŃarlike. Nar. pjes. vuk. 4, 352.

DIŃĀŠ, m. selo u Banatu. Šem. prav. 1878. 87.

DIŃĀŠANIN, m. čovjek iz sela DiŃaša. V. Arsenijević.

DIŃĀŠKI, adj. koji pripada selu DiŃašu. V. Arsenijević.

DIŃĀŠKIŃA, f. žensko čelade iz sela DiŃaša. V. Arsenijević.

DIŃCA, mercurialis annua L., *prosoc, prosinac.* B. Šulek, im. 65.

DIŃEVAC, DiŃevca, m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji bjelovarskoj. Pregled. 52.

DIŃICA, f. dem. diŃa, ali znači i različite bilje. — *Dolazi od xviii vijeka (u Mikašle), a izdome rječnika u Mikašinu (diŃica, trava jarčija, pimpinella), u Belinu (diŃica, jarčija trava, pimpinella), u Stulićevu (parvus cucumis, pimpinella), u Vukovu (dem. diŃa); i u Šulekovu imeniku: DiŃica, serpillus, piper creticum, cicer rusticum, saturegia agrestis, pimpinella, pimpinella maggiore, melonaria, sanguisorba, I. poterium sanguisorba L.; 2. pimpinella saxifraga L.; 3. linaria elatine Mill. 65. a) u prvom pravom značenju, mala diŃa. — u Stulićevu i u Vukovu rječniku. Prođoh kroz jednu baštinu, te nadoh žutu diŃicu; požatele ti i noge i ruke, dok je ne pogodiš (odgonetaj): diŃa.* Nar. zag. nov. 44. — b) pimpinella saxifraga L., bedrinac, mrak, motrova mati, u Mikašinu, Belinu, Stulićevu rječniku, i Šulekovu imeniku. Oskružica (oskrušica?), diŃica, pimpinella saxifraga. Čas. čas. muz. 1852. 2, 56. — c) poterium sanguisorba L., krpovnica. Srp. arb. za cel. lek. n, 16, 129 i u Šulekovu imeniku. DiŃica, poterium sanguisorba L. J. Pančić, flor. ok. beogr. 130. — d) linaria elatine Mill. u Šulekovu imeniku. — e) mala vrsta bundevide, koja se zove i borović. u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević. — f) jarčija diŃica, pimpinella peregrina L. B. Šulek, im. 65.

DIŃIČIĆ, m. prezime. — *spominje se xviii vijeka.* And. Katičić, kor. 454.

DIŃIČ, m. prezime. — *spominje se xviii vijeka.* And. Katičić, kor. 454.

DIŃIŠKA, f. selo u Dalmaciji na otoku Pugu. Repert. 1872. 35.

DIŃIŠTE, n. polje gdje se sade diŃe. — *U Stulićevu rječniku u kojem ima u njegov značenjem i diŃištvo koje je sasna nepouzdana.*

DIŃIŠTVO, n. vidi diŃište.

1. DIŃKA, f. tako se zove neke vrste vinove loze. — *isporedi dinka. a) s crvenijem groždem.* DiŃka, nekako crveno grožđe, rother traminer, 'vitis apiana'. Vuk, rječ. 120^b. DiŃka 'rothe gewürztraube' (u Slavoniji). B. Šulek, im. 65. — b) s bijelijem groždem. DiŃka bijela, suvrst vinove loze (u Srijemu). B. Šulek, im. 65.

2. DIŃKA, f. ime što ga mlada pridijeva mladem ženskom. Skoroteča 1844. 249.

DIŃKOV GAJ, vidi Dinkov Gaj. Sr. nov. 1867. 267.

DIŃSKĀI, adj. što pripada diŃi, od diŃe. — xviii vijeku. Kada se sime diŃiшко izmiŃuje. J. S. Rejković 181.

DIŃUSA, f. ime sviŃi. F. Kurelac, dom. živ. 41.

1. DIŌ, dijela, m. pars, portio, divisio. — *Glas i pred o i ije pred l stoji u južnom govoru mj. negdašnjega ě, mješte kojega je u istočnom govoru svagda e: děo, děla, a u zapadnom svagla i: dlo, dila.* — *Akc. se mijeka u loc. sing. dijela i u plur., ako umeće ov: djělovi, djělŃova, djělovima, djělove; u istočnom govoru dělu, dělovi itd., u zapadnom dilu, dilovi itd. ovaki je akc. kod većine naroda, ali u Dubrovniku i drugdje (vidi A. Mažuranić, slovn. hěrv. 3, 16) gen. je dijěla (děla, dila) i takovi je akcentat i u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc.: djěle, djěli; a u plur. kad se umeće ov, ovaki je akc.: djělovi, djělŃova, djělovima, djělove. i kod čakavaca je prema ovome gen. dila, kod sjevernijih delā. D. Nemančić, 1, 16. — U nom. i acc. sing. krajnje o stoji mj. l, ali se i ovo može uzdržati i u naše vrijeme, osobito u južnom govoru i tad je pred ěm ije a ne i: djěl, rěde u istočnom (děl) i u zapadnom (děl) govoru. nom. dio dolazi od xv vijeka: Mon. serb. 339. (1427). 364. (1431). 373. (1433); dio odě zemaj. 258. (1405) nije pouzdano, jer stoji u poznijem prijepisu. kod čakavaca je nominativ ili děl i dol i u naše vrijeme, a gdjědje je dila (isporedi bia kod biti, II, 7, u I dijelu, str. 371b) i to od xv vijeka: Mon. croat. 79. (1451). J. Radojević Gizd. 14. J. Vladimirović 6. množina s umetnutijem ov dolazi od xv vijeka: onej dělove. Mon. serb. 341. (1427). — u ostalom je dila riječ praslavenska, isporedi stslav. dělŃ, rus. дѣлоу, čes. díl, poljski: dził, děl, delei, radl (vidi kod 2. dijel). lit. ě sějědoči da ne treba shvatiti slavenski glas ě kod ove osnoze kao ojačanje glasa i, nego glasa e (indoever. a). po tome bi indoeveropski korijen bio dar, pěknuti, isporedi snskr. dar i dal s istim značenjem, i grě. δῆλονα, lat. delecto. u nemackijem jezicima dolazi ista osnova, got. dails, anglosaks. dael (engl. deal), isto eisěnem. teil (sad theil); ali po indoeveropskom d trebalo bi da je u gotičkom i anglosaksonskom pro slovo t, a ne d, iz ěrga se daje pomisliti da su ovi jezici uzeli ovu osnovu iz slavenskih. — Nahodi se u svojim rječnicima: u Vrančićevu (dil, pars: portio^a), u Mikašinu (dil i dio, pars, portio^a), u Belinu (dio, dijela ě dil, dila, pars^a 542b; portio^a 574b; sors^a 689b); u Bjelostjencěvu (del, dil, dio, pars, portio^a), u Jambresičevu (del, dil, portio, pars^a), u Voltigijinu (del, dil, dio, parte, portion^a, theil, antheil^a), u Stulićevu (dijel, dil, dio, pars, portio, particula^a), u Vukovu (dijel i dio portio^a), u Daničićevu (dělŃ, pars^a).*

a. pars, jedno od onijh iz kojih, ako su združena, sastoji se cijelo. ovo može biti što tjelesno ili unno. a) dijelŃovi su među sobom nejednaki, ili se nema obzira jesu li jednaki ili nijesu. aa) uopće. DělŃ blata da si drže. Doč. hris. 56. Darzvasmo rečenims polaću . . . i k tomu dio odě zemajš, koji to je bilj Dubrovnikš darzava Radiču, da je rečena polaća i dila zemlje rečenih i ěilŃŃ ditce. Mon. serb. 258 (1405). Da je onaj voljan uzeti vase ili koji dělŃ. 361. (1429). Da su prodali dia vinograđa. Mon. croat. 79. (1451). Koliăa je najmaša čest ali děl od veselija. Transit. 152. I (mjesto) razdijeno je na 2 dela

(*vidi kod na*). Korizim. 18^a. Cesarastvije razdeliše među soboju, tako da bi i del Italije i Sicilije Irini bil. 8. Kozičić 18^a. Koji godlje dio od onogaj meda. Zborn. 15^b. ark. 9, 77. Prinesoše jedan del ribe. Anton Dalm. nov. tešt. 128. luc. 24, 42. Ki bi me duše dil. D. Zlatarić 18^b. Namjerivši se u erkvi na dio, aliti podpuno na svu svetkovinu. A. Gučetić, roz. jez. 55. Jest u sred raja zemaljskoga jedna rijeka, koja se razdjeljuje na četiri dijela. M. Divković, bes. 118^b. Dijeli poglaviti od tijela. M. Orbin 205. Sin, ki dio blaga očina rasu, čim sve blude tri. I. Gundulić 218. Tko god žive kao zvjerpenje, da i mrtav na sto dila od zvjerpenja razdrpen je. 229. Veo na rusoj glavi okolo snježan svit nu je u sto dijela. 299. Priko pasa Đurda udara i rasičea u dva dijela. 410. Daje bog često krat u mali časa dil što je on naprida dugo vrime kratil. A. Georgiceo, nasl. 335. Da je prijatelj dil srca, dil duše. I. Ivanišević 247. Nu mu kople u dva dijela prvim mahom on razdilje. P. Kanavelić, iv. 241. Odkle more viditi poje sve ili ga dil. L. Terzić 285. Od stida je poniknuta, ter se krije dijelom skuta. I. V. Bunić, mand. 9. Dio od njih rijet mi je prigodno. J. Kavašin 295^a. Fenicija jes dio od Surije. I. Đorđić, salt. 88. Sabor tridentinski uči da su u sakramentu pokore tri dila. J. Banovac, razg. 255. Budući čovik dio i strana ovoga svita. A. Kanižlić, uoč. 22. Rakija je gospodarstva dio. M. A. Rejković, sat. 6^{6a}. Sciniš li da će Isukrst davati put svoju na dile iliti komad-za blagaeše? I. Velikanović, uput. 3, 46. Zralo razmrjvano u sto mali dila. I. J. P. Lucić, doct. 32. Ribica na tri deli razdeljena. Nar. prip. mikul. 68. — *bb*) *kod umnoga djela, pisma, knjige, besjede, molitve itd.* Počina drugi dio ove besjede. M. Divković, bes. 29^b. Baruk na tretom delu. F. Glavinčić, evit. 14^a. Drugi dio od molitava duhovnijeb. J. R. Gučetić 1. Dil od pisma, dio knjige, tomus. J. Mikaj, rječ. 65^b. Prvi dil od načina dobre smrti. P. Ralović, nač. 11. Dio, tomus. A. d. Bella, rječ. 784^b. Satir u prvomu dilu piva u verse Slavoncem. M. A. Rejković, sat. 1. — *cc*) u geografičnom smislu dno svijeta: *aaa*) jedan je od (tri, četiri, pet) dijelova u koje su prije djeljili ili sad dijelje svijet geografi. Mladost prijče eič koristi svita obhodi četr dila. I. Gundulić 144. Na sva svijeta četr dijela. P. Kanavelić, iv. 152. Novi dili svita otkriveni. Grgur iz Vareša 79. — *bbb*) *uopće: veći ili manji dio.* Ki od svijeta ne zna dio tvoja dila, me ljeposti? I. Gundulić 467. On u nijedan svijeta d.o potajati ne može se. P. Kanavelić, iv. 203. Tako će se umnožati likarije u našem dilu svita. J. Vladimirović 3. i *bez genitiva* svijeta: U daločih dilih provodeć dni moje. M. Gazarović 128^b. — *ccc*) *bez genitiva* svijeta, kao strana. Del istoka je desni. Naručn. 26^a. — *dd*) *da se istakne veličina jednoga dijela prema ostalima, dolaze uz dio adjektivi velik, dobar, i nižori komparativi.* *aaa*) velik. David zgubi velik del poslula od plka. Korizim. 58^a. Jere taj pošten glas, kojim si poznar bil, ne manji, tvoji da je vas, imam ga velik dil. P. Hektorović 74. — *česće stoji komp.* veći (veksi, viši), čim se kaže da je dio veći od polovine cijeloga. V koza plehaniji stoje veksi del leta. Naručn. 76^b. Veći del gršnikov se preobraća. Korizim. 75^b. Veći dio njih (starijeb) na ljubav mrzi. M. Držić 91. Ostaviti s. mislu ili veći dio od ne. A. Komulović 21. Jur prid zorum bješe utročno meć noći dio veći. G. Palmotić 2, 292. Veći dijeli meće puka primit nauk, ki im dopada. J. Kavašin 76^a. Te ne bi li viši dio ljudi, il da rečem svatko stajao u sunju i u strahu sve udil,

bojeći se da ubijen ne bude od koga godi. F. Lastrić, ned. 139. Veći dio krivoviraca učinio je ispovidaue. A. Kanižlić, kam. 16. Barem veći dio vrimena u molitvi imamo potratit. L. Vladimirović 87. — u *nekijem primjerima, kad je veliki ili veći dio subjekt, predikat je u množini.* Ljubovnik veći dil, koji su hvaljeni, nadvoru jesu bil' juveno smamjeni. D. Rafina 31^a. Volik dil od ni pokajaše se od onoga što bihu učinili. P. Macukat 32. Veći dio od ljudi jesu tašti. Zborn. 7^b. Tako veći del od naučitelju pišu. F. Glavinčić, evit. 277^b. Veći dio od zbora nasliedovali bi biskupa. A. d. Costa 1, 51. — *bbb*) dobar. Lijepa dikla i hrabrena, dobar dio naše slave. G. Palmotić 2, 226. Nego se neće sahranit ni svi krstjani, nego će se dobar dio njih izgubiti. D. Bašić 21^b. Vidičete jedan dobar dio svita. I. J. P. Lucić, razg. 2. — *Vidi još kod e) aa*). — *b*) *dijelovi su među sobom jednaki. aa*) koji je ono dio cijeloga, naznačuje se rednijem brojem što se pridjaje imenu dio. ovaj redni broj odgovara kardinalnomu kojijem se kaže u koliko je dijela cijelo razdijeljeno; tako je treći dio jedan od djelova, ako se cijelo dijeli u tri dijela, četvrti, ako se dijeli u četiri dijela itd. vidi i kod pojedinijeb rednijeb brojeva. Još nijesi treći dio, što ti ču spoviditi, ni čuo ni vidio. M. Držić 23. Biše ih stanovito treći del. F. Glavinčić, evit. 4^b. Svim tijem ne bi stoti dio ženske žele napunio. I. Gundulić 228. Podaj mi četvrti dio od kraljevstva. P. Macukat 67. Pak ćeš mi dati polovicu il treći dio od svega ploda. F. Lastrić, ned. 129. Za jedan četvrti dio ure. A. Kanižlić, fran. 229. Razumi se treći dio i jedna polovica trećega dila. M. Zoričić, aritm. 65. Tko govori treći dio rozarija. L. Radić 72. Deseti dio jednoga zlatna cekina. I. J. P. Lucić, nar. 43. Sviuju plodova deset dio. B. Leaković, nauk. 392. — u *jednoga pisca xviii vijeka mjeste rednoga broja stoji i kardinalni s pridjelom* od: ⁵⁰/₁₀₀, pedeset dila od sto. ⁵/₁₀₀, pet dila od deset. ¹⁵/₁₀₀, petnajest dila od dvadeset. M. Zoričić, aritm. 60. — *bb*) *kad se kardinalnijem brojem naznačuje toliko jednakih dijela da se dio cijeloga samo još jedan hoće, nije potrebno metnuti redni broj uz ime dio. ima se sragda u misli redni broj koji se dobiva kad se kardinalnom pridja jedan. tako dva dijela znači: dva treća dijela: tri dijela: tri četvrta dijela itd. Jur dva dela segaj svita izvili smo od tej strane. A. Čubranović 141. Kako naš otac Adam sagriješ, tudije bog uze sedam dijelov svjetlosti sunčane, a osai dio osta. M. Divković, nauk. 9^a. Bjehu tri dijela noći jur prošla. S. Rosa 93^b. tako i u ovom primjeru jedan dio znači polovinu. Jednom samomu dijelu od svijeta, našem ovomu polukokoluš tad se smrkne. B. Zuzeri 191^b. — drukčije stoji u Měkalinu rječniku po kojemu bi dio kad nema uza se rednoga broja, trebalo shvatiti kao dvanaesti dio, prema latinskomu uncia: Dva dila, sextans; tri dila, triens; četiri dila, quadrans itd. 65^b. Dva dijela od noge, sextans; tri dijela od noge, triens itd. 258^a. to je sasma neobično, kako je neobično i krića šta u istom rječniku stoji: Polovica dila, po dila, semmissis (sic), media pars 65^b, po čem bi bilo to isto što polovina cijeloga. — *cc*) *može dio ne biti potaie naznačen.* Najpri imadu se (brojevi) razdilil na dile, to jest sve po tri figurice. M. Zoričić, aritm. 5. 20^{1/4}, gazet; to biva dvajest gazet i soldin i dio nedokučlivi. 105. Dvanes razmišljanja, u koje se možeš pojeb ali večer za koji dio ure zabavljati. I. M. Matto 314. — *c*) u *nekijem padežima i s nekijem pridjelozima stoji adverbijalno. aa*) ex parte, ex*

aliqua parte, kad se kaže da nešto ne biva kod cijeloga, nego kod kojega od njegovih dijela. dio može biti potađe naznačen adjektivom ili kojom drugom riječi. *aaa*) u acc. Da je veće od tri puta bio izbačen iz dubine morske koja ga biše proždrla dio. B. Kašić, fran. 118. Poselo poganske tamnosti biše se dil smélo. D. Raraković, vil. 47. Scinim ja, od sada velika nieje moć toga cić na zada dobar dil da će poč. H. Lucić 267. Tej poste veći dio o samom krulu i vodi priboravlja. B. Gradić, djev. 156. Porušena u crnilu veći dio ležiš pusta (grčka zemlja)! I. Gundulić 370. Neke pjesance, koje veći dio prvina su moje mladosti. I. Dordić, uzd. vii. Kad se sluga ukradom napije, pak priko dan veći dio spava. M. A. Rejković, sat D3b. Gadare viši dio srebrom okovane. Pjev. crn. 321b. — *bbb*) u instr. Dilom partim'. F. Vrančić, rječ. 73. Zaplatit dobjem dijeli, stotijem dijelom. jaoh, ne mogu teške duge, zlobu mnogu. I. Gundulić 246. Da se je jurve većim dilom ispunilo. I. Bandulavić 120a. I jure dobrim dilom je prišlo. I. T. Mrnavić, ist. 54. Blažen je jošće nikim dilom i on koji na ovomu svitu tako je u srecu svomu odredil i odlučil, svej i vazda na više uzhoditi. A. Vitičić, ist. 276. I š žime se (*s Luciferom*) puk oholi zvijezd odreče trećim dilom. J. Kavašin 421b. Kojimgod dijelom 'ex parte'. A. D. Bella, rječ. 542b. Turska je vojska brojila preko 100.000 višijem dijelom košanika. S. Lučiča, prip. 85. — *ccc*) u acc. s *prijedlogom* u. Sa svim ili u dil. S. Budinić, ispr. 76. Kad vidješe u dio dike povraćene gradu. P. Kanavelić, iv. 523. Ovo pak u dio znamo po izgledu apostola. J. Matović 68. Nikomur neć' drag bit, buduće usilan svim i ne bteći zgodit u dil ki godi šim. M. Marulić 137. Kojm u veći dil i ostali tolikojer grisi privodet se. S. Budinić, ispr. 51. Nastojaše da u najmanji dio ne bi osto uvrijeđen kraj od nebi. P. Kanavelić, iv. 22. I da u dobar dio gine dostojanstvo. 46. U ovoj češ živoy vodi srbu utopit svaki u dio. 129. Vik ne bismo ni u dil ki god razunili ča je usipal prorok. A. Vitičić, ist. 6b. Jer tvoj zakon pristupije i u ov dil razrušije. 433a. U veći dio 'magna ex parte'. A. D. Bella, rječ. 542b. Koje su u nami i u ki dio po nami. I. Dordić, ben. 98. Tako se u dobar dio ugusaje vručina požuda. J. Matović 146. — *ddd*) u loc. s *prijedlogom* u. Kadgodi ali ti podpuno, ali ti u komugodi dijelu rećemo rozarijo. A. Gučetić, roz. jez. 7 Tako osta zemlja u većem dilu otkrivena. P. Radović, ist. 22. Učinio te je u bojem dilu dnhovna. P. Knežević, osm. 33. Svako pismo ali ti djelo od pametnijeh i velikijeh ljudi u komu dijelu bude huljeno. N. Marči 6. — *bb*) partim... partim, kad se nešto kaže o cijelome, ali tako da nije isto kod svih dijela. oblici su i *prijedlozi kao kod aq*, ali dolaze po više puta. *aaa*) u acc. dio . . . dio. Ovi sveti jesu del anjeli a del človekí. Š. Budinić, sum. 30b. Ti, gospodine, dil hoćeš da pravde tvoje cića trpimo, a dil nećeš. 195a. Najde on orvi mjestane dio pogane, dio krstjane. B. Kašić, fran. 65. Bog dil po pripovidaveih, dil po kňigah, dil po nalahnutju izmtrnemu čini ga poznavati. I. T. Mrnavić, ist. 151. Na se uzimite slike i lica, dio najdražijeh od mladica, dio najljepšijeh djevojčica. G. Palmotić, 2, 329. Smrt jest pristrahovita i čudnovata onomu siromau čoviku, koji se nahodi osuden na smrt po ruke pravde, dio zašto vidi veoma blizu svoju tužnu svrhu, i dio zašto se vidi umrti po ruke pravde. P. Posilović, nasl. 124b—125a. Prilična deset djevicami, dio ludjema, a dio mudrijema. J. Matović 86. Pisao je od došašća Isukrstova

dio u žudijski a dio u kaldejski jezik. A. D. Costa 1, 190. — *bbb*) u instr. dijelom . . . dijelom. Jednim dilom pravo kažeš a družime čisto lažeš. M. Marulić 317. Čudesa ka delom jesam šlial a dčlom ka sam viděl. Transit. 226. Ova tretja dilom jest naravska, dilom nije naravska. I. T. Mrnavić, ist. 90 4000 ljudi delom u sužanstvo odpejase, a delom nemilo poražase. P. Vitezović, kron 174. — *ccc*) u acc. s *prijedlogom* u. u dio . . . u dio. Ovo prošenje najzade u dil potvrdjuje prošena zgora rečena, a u dil nalostavlja . . . I. T. Mrnavić, ist. 63. Nastoje protiviti se njegovoj dobroj odluci u dil s jednim oštakim i ugodnim nutkanjem, u dil jednom oštrom i teškom pritihom. A. Vitičić, ist. 114. Da bi u dio štogod zabranila, a u dio zapovijedjele. J. Matović 419. — *cc*) per partes, particulatim kad nešto biva kod cijeloga, ali ne kod svih dijelova u isto vrijeme. *aaa*) dio po dio: Ovako dio po dio uze skrušen razmišljati. P. Kanavelić, iv. 572. Dio po dio 'partite'. A. D. Bella, rječ. 542b. — *bbb*) dio za dijelom. Ovo prorokovanje ispuševaše se dio za dijelom. B. Kašić, fran. 148. — *dd*) partite, separatim, kad se ističe da dijelovi nijesu na istom mjestu, na dijele, na dijelove. I siodše na dile po sto i pedeset. L. Terzić (B. Pavlović) 267. Bez uzroka ne prikazuje se vjernijema na dijelove. J. Matović 45. Nek mišaju sa zemljom na dile. J. S. Rejković 76. — otići na dijele: *dijeliti se, razdijelivati se*. Granice se od ljudi ne bjebu zabile, ni mjerom sve svudi otišlo na dile. I. Gundulić 148.

b. rata pars, portio, kao kod a, ali se uz to misli ili izriekom kaže da onaj dio nekome pripada. vidi dijeliti pod 1, d. a) uopće. Dva dila, Galešins i Bubašina. Glasn. 23, 52. (1400). Da ne přememo jednoga na našš dijels župe konaviruske. Mou. serb. 320. (1423). Kanonik ki ne bude na misi, nima imiti ta dau kanovnički dil ki se da na misi, da šega del se dili s družim deli. Kapt. sen. ark. 2, 80. Očeš, daj meni dio imanja što me dostoji. N. Rašina 58a. Luc. 15, 12. Oči me bez dijela ostanu t', ružice. Š. Menčetić 291. Majde sam ja rada, na čas ti dio moj! N. Najšeković 1, 219. On s materom bi bez dijela izagnan iz kuće. A. Gučetić, roz. mar. 114. Bez dila 'expers'. F. Vrančić, rječ. 33. Od dila 'particeps'. 73. Kad ja obrah dil bezredni zatajavši meštra. A. Vitičić, ost. 146. Evo onoga, ki svoj dio prosu. J. Kavašin 52a. Dijela u krabdi ni će bog ni bogine. (Z). Poslov. danić. 16. Svaki se nastani u svomu dilu. And. Kačić, razg. 200. Bog govoreći: ja dio i bašina tvoja. Ant. Kadčić 2. Pak kad pojedše jednok umirati i od dice bogu razlog dati, ostavićeš nem dio najveći. M. A. Rejković, sat. C1b. Držaču te kako svoju glavu, dati dio kako bratu svome. Nar. pjes. vuk. 4, 66. Dobar ču ti dio ostaviti, kako mome najboljemu drugu. 4, 417. Ostave svoje delove na gouilama. Nar. prip. vuk. 217. Ona je sirota i prez dela ostajala. Nar. prip. mikul. 18. — *b*) dolazi s *hekijem* drugijem riječima. *aa*) imati dio', participem esse, ne samo kad je ko dobio dio kod dijeleña, nego i kad je kod kakva djela zajedno s drugijem radio, i u rječnicima: u Vrančićevu: dil jimati 'participare'; u Mikašinu: tko ne ima dila 'expers'. 45b; u Bjelostjenčevu: del imati 'participo' itd.; u Voltigjinu: dilimati 'participare' 'mittheilen'. *aaa*) izrečeno je ono čega se ima dio i stoji u gen. Pravlju da juven stirl jadovno porazi, i tko ga ima dil, on rados ne skrasi. Š. Menčetić—(č. Držić 482. Razrušen ki je bil malo ne sa svima od množstva, koje dil razbora ne ima. H. Lucić 268. S umijeñim volim

dil škode imiti, nego li s oholim dobitje diliti. P. Hektorović 39. Ne imo zrake dio sunčane, neslatka mu voda bila, ne dala mu zemja hrane! G. Palmotić 2, 57. — *bbb*) u *gen. s prijedlogom* od. Ni imati dijela od općenije molitvi... Ne ima ni od česa nikakova dijela. M. Divković, nauk 265^a. Stvar posridna, od jednoga i drugoga del imajući. F. Glavinčić, cvit. 10^b. Imačeš dio od andeoskog kora. A. I. Knežević 222. *kod dijela*. Obećajem se, da ne imam dila od griha. J. Banovac, razg. 189. — *ccc*) u *loc. s prijedlogom* u. Ovim je načinom blažena majka slidila u mukah sina sfoja; tako je i dio u liih imala i u dostojanstvu. B. Kašić, is. 100. On će imat' dio u carijeh, koji mu će bit' unuci. I. Gundulić 307. Bez dijela, tko ne ima dijela u kojoj stvari 'expers'. J. Mikalja, rječ. 12^b. Koji ga čini ne ima dijela u raju. A. Bačić 106. Odrčenem se svijuju dobara tvoji i sve baštine koju bi mogao od tebe imati; ne tražim u noj imati nikakova dijela. F. Lastrić, test. ad. 55^a. Dio imati u kraljestvu Marijinu. Grgur iz Vareša. 17. *kod dijela*. Ako u kojoj stvari imaš dio, kako u boju i vojjevanju. M. Zoričić, osm. 131. — *ddd*) *izrečen je onaj s kojijem se dijeli i stoji u instr. s prijedlogom* s. Ako (*ja*) ne umiju tebe (tebe)', ne budeš imati dijela sa mnom. N. Rašina 107^a. joann. 13, 8. Ako hoću s tobom dijela imati. B. Kašić, nasl. 240. Ulizi u crkvu božju da imaš dio s Isukrstom u život vični. I. Bandulavić 287^b. Neka ima dio s onima, koji se ne slažu s crkvom. A. Kanižlić, kam. 308. — *bb*) *uzimati, primiti dio'*, participem fieri. *aaa*) *čega*. Oblasit moje dio na se prima. A. Kanižlić, kam. 118. Uzimati dio dobra krivo dobjena. T. Ivanović 12. Ja primam dio grehote. S. Ćubiša, prip. 140. — *bbb*) *čiji, što bi drugomu pripadao*. Jerbo se od prijubodinstva kopilad radaju ('radahu') i uzimuju dio prave dice. J. Banovac, razg. 104. — *cc*) *dio (koga ili komu) ide, dopada'*. *aaa*) *govori se*, *dio ide (gre) koga ili kome' kad je negov po pradi, po zakonu, pa ga on dobio ili ne dobio*. Da smo voljni prodati i darovati onej dčelovo što nasz dojde u Konavlahs. Mon. serb. 341. (1427). Od kih ga ne gre dil. D. Baraković, vil. 132. Starošinam golem dio ide. V. Došen vii. — *bbb*) *govori se*, *da dio dopada koga' kad ga ovaj dobica bez obzira, jeli to po pradi ili nije*. Ter da sam se ogolio i bez zdravlja i bez časti, i da veće sunca dio ne može me šne dopasti. I. Gundulić 227. — *dd*) *dati dio kome'*. *aaa*) *kao dijeliti pod 1, d, a)*. Svijesnom Gradinim dat se od hvale ima dio. G. Palmotić 2, 276. Svim kojelnom Izraela tuste zemlje dijel se daje. J. Kavašini 377^b. — *bbb*) *kao dijeliti pod 1, f, b) bb*). A što steknu, ali što ukradu da nikome dijela ne dadu. Oglad. sr. 222. — *ccc*) *u kom djelu', pustiti ga da i on kod onoga radi*. Danu mi jošte dio daše u vladanju grada. D. Rašina va. — *cc*) *činiti komu dio'* *kao dijeliti pod 1, f, b) bb*). *biće po talijanskom far parte*. Nemoj to joj ja te molim, kriva dila nčiniti. Nar. pjes. hektor. 18. Učini ti god dio i meni od truduca viteškoga. G. Palmotić 2, 145. Učiniše mu dio od űnegovijeh seljanskih darova. I. Dordić, ben. 21. 'Trgovasmo i fajdu dijelismo od koje i vama dijel učinismo'. (*kod zdravice u Boci kotorskoj*). Vuk, kovč. 71. — *ff*) *biti u dijelu'*, participem esse, *kao imati dio' koje vidi kod aa)* Biti u dijelu 'participare'. A. d. Bella, rječ. 543^a. — *gg*) *na dio u dio'*, *adverbijalno, znači: kao dio. aaa)* *dati, podati na dio'*. Razasu sve bogastvo, koje mu na dio podao bijaše otac. I. J. P. Lučić, razg. 4. — *bbb*) *imati, primiti na dio'*. Svaki bi veću muku

imao na svoj dio. M. Divković, bes. 183^a. Red i zakon od primljenja na dil dobroga činenja sestar naših. Živ. kat. star. 1, 225. — *ccc*) *doći, dopasti koga ili komu na dio, u dio'*. *vidi kod cc*). Uboštvu je mudros u dio došla. (D). Poslov. danić. 144. Ovi razdiliše cesarstvo na troje: Konstantina dođe na dio Španja, Franca... And. Kačić, razg. 10. Novu zemlju koja iz općinskoga razdijeljena pasučka težućkomu čoviku na dijel došla. I. Jablanci 99. Al mi nije to na dijel došlo. Pjev. ern. 96^a. Koliko je veće bratje, toliko im mađe dopada na dio. M. Divković, bes. 790^b. Mandalemu grad Mandalo, a Martu Betanija dopade na dil. F. Glavinčić, cvit. 243^a. Galad je država koja pade u dio koljenu Manasovu. I. Dordić, salt. 197. — *ddd*) u *knjiž pisanou xiii vijeka crkvenijem jezikom dolazi*, *pisati* (vospisati) *koga u dio čega'* *kao dati mu dio u onome*. Tebe vospisujti i syna mojega takožde vs dčel crkve seje svuetyje. Danilo 202. — *hh*) *dio može biti: aaa)* *jednak ili dvostruk itd.* Hoće li svi sveti imat jednak dio od blaženstva? M. Orbin 281. Jednaki dio 'pars aequa'. A. d. Bella, rječ. 542^b. Dio dvostruki 'portio gemina'. 574^b. — *bbb*) *ako je po pravdi dijeljeno, dio je prav: Prav dijel plijena kad se daje. J. Kavašini 345^a. — a ako je drukčije, kriv je: Od svašta mu daje dio krivi. Nar. pjes. vuk. 2, 631. Nije žao na mali dio, nego na krivi. Nar. posl. vuk. 214. — c) dio čiji može biti i ne ono što onaj prima nego što daje, kad se kakav trošak ili drugo davanje dijeli među više čeladi*. Dil koji svaki od družine stavi za večeru ili obid 'symbolum, collecta'. Tko ne nosi dila na gozbu 'asymbolus'. J. Mikalja, rječ. 65^b. Dati u dio 'contribuire, concurrer con la spesa' 'conferre'. A. d. Bella, rječ. 225^a. — *d*) *sors, conditio, ono što je kome određeno da uživa, ako je dobro, ili da trpi, ako je zlo. isporodi čest pod 3, od čega se ipak razlikuje tijem što ne znači nigda sreću. aa)* *kao plata ili pedepsa (na drugom svjetu)*. Među sveti jest dio niiv, inter sanctos sors illorum. J. Filipović 1, 134^a. Neka bude dio űnegov s Judom izdajicom. A. Kanižlić, kam. 407. — *bb*) *na jednom mjestu xviii vijeka naravski dio znači: osobina koja biva po naravi, koju je narav dala*. Vidimo živo sřako naravskim dilom i darom űnje leći se u pasuinah. M. Ćazarović iv. — *cc*) u *moj, tvoji itd. dio, a me, a te etc., s moje, tvoje itd. stranč (vidi kod strana), po meni, po tebi itd.* Makar bi ti bio u tvoji dio, kakva je ona u svo. M. Držić 187. — *jamačno spada amo i ovaj primjer u kojem će u taj dil značiti: za to, obzirom na to*. Ako bi, bože moj, za sada u taj dil moljenje moje ovoj usliši ne hotil. N. Dimitrović 91. — *dd*) *za čiji dio' propter aliquem, alieujus causa, radi koga*. — *dolazi xvi vijeka*. Za űie dil život oć. S. Menčetić 24. Što trpu za űie dil. f2. Gdi svaku pjesanocu pojahu za űie dil. 293. Muke, ke za űie dil ja jesam patil. D. Rašina 47^a. — *s istijem značenem dolazi i dijel bez prijedloga, koje može biti i acc., ali će prije nego to biti koji drugi oblik okren, vidi 2. dijel i dijela. isporodi 1. djelo pod 2, d).* — *e*) *partes, persona, ono što je određeno glumcu da vrši na teatru. biće po tal. parte*. — *xviii vijeka u jednogu Dubrovčanina*. Što smo drugo u sve vrijeme od života, neg kć na svijet uvedeni prikazaoci jedno veoma kratke konce-dije? Moja gospo, koji te je od űie do po dio' koju prikazu u noj činiš? od gospode, od mladice... Drugoga onega dopo je dio od gospara i tu prikazu čini od sebe... Ti paka trgovca nam prikazuješ i dio koji te dopo ne zlo uzdržiš. B. Zuzeri 282^a. — *može biti da ima to znače*

i u ora dva primjera iz xvii vijeka, samo što je s teatra preneseno na opće življenje. S prijateljem tvoj dil čini dokli se on sam ne promini. I. Ivanšević 235. Evo moj činim dil; podložan sam sebi. 271.

c. particeps, onaj što ima dio, dionik. — U jednoga pisca xviii vijeka koji će biti dao to značenje po latinskom partem esse aliquid rei. Po vjeri, ufašu i ljubavi s kojijem krepostina na neki način činimo se dijelovi krajevstva. J. Matović 469.

d. divisio, distributio, dioba, dijeleće. Da med njimi učinimo pravi del oda vsega njih imanja. Mon. croat. 257. (1556). Slaba je ljubav razdvojena, dijela i družbe ona neče. G. Palmotić 2, 214. Nije meni na dijelu krivo. Nar. pjes. petr. 2, 2. Koga nema na dijelu, nema ni dijela. Nar. posl. vuk. 136. Zadruga u Zagorju zove se skupčina; kad se podijele: sebušak ili osebešak, del i delitba. V. Bogišić, zborn. 7. Kad su stari na dijelu mu dali oranicu kršnu. Osveta, 2, 63.

2. DĀO, dijela, m. mons, collis, brdo, glavica. — Akc. i oblike vidi kod 1. dio. — Postaje je nejasno. Daničić misli, da je ista riječ što 1. dio, te da onako kao što i strana znači i brdo. kor. 107. — Dolazi od xiii vijeka a između rječnika u Vukovu (dijel, mons' f. deo) i u Daničičevu (děl, mons'). Daju selo svetomu Nikolu Godynje sč Rčkove, a mede mu ... po brdu, kako se kami valj u Godnje, po delu na vrh ... Mon. serb. 26. (1234—1240). Oč Kostreca uz delu na Gorku Crešnju. 87. (1827). Pravo u delu i nize delu u prvij potoku. Deč. hris. 40. Prema Boršku uz delu, i takore na delu i po delu na Prselopu. 56. Delom koji grede medu Tolanovinu i medu Šitaricu. 94. Kako delu spada u baru. 113. Oj na d'jelu na golemu mloga grada savazena. Nar. pjes. vuk. 1, 118. Oj na delu na golemu bob se zeleni. 1, 496. Momak ide uz deo. Vuk, rječ. 116a. 'Rt, del' zove se ono rebro poduže kose, koje se medu dve padine spušta na biza na niže. M. Đ. Miličević, s dun. 52.

DIOBA, f. divisio, distributio, djelo kojijem se što dijeli. — i stoji u južnom govoru mj. ije pred o, a ovo mj. l; stariji je oblik bio dijelba. — u ovome ije stoji mj. negdašnjega ē; te u istočnom govoru glasi delba, deoba, u zapadnom dilba, dioba. — Akc. se mijenja u voc.: diobo, diobe, a, ako ima gen. pl., jamačno je djelbā. — Postaje od del osnove imena 1. dio sufiksom lba. — Stariji oblik (po istočnom govoru) delba dolazi u Voltigijinu rječniku (kod delene 37), dijelba u Stuličevu (partitio, divisio, discessus'), a mladi dioba i deoba od xviii vijeka (ali vidi i kod diobica, diobnik, diolbina, koje riječi dolaze od prije) i u Vukovu rječniku. Poradi kojih dioba i rasutak kuća i obitelji biva. M. A. Rejković, sat. H8b. Kad sam bio s društvom na diobi. Nar. pjes. vuk. 2, 77. Svakom svoje doč' će na diobi. Osvetn. 3, 39.

DIOBICA, f. dem. dioba. — Dolazi u starijem obliku (po zapadnom govoru) dilbica u jednoga pisca xviii vijeka, te se po značenju ne razlikuje od dioba. Kada se čini jedno dijenje ili dilbica. A. Vitaljić, ist. 46.

DIOBINA, f. dolazi u jednom primjeru xviii vijeka pisano dilbina (po zapadnom govoru), i znači isto što dionstvo. — vidi dioba. I npadamo mi u ove grille po devet načina. ... šesto upadamo dilbinom, kaja no priuamo dio od koje stvari ukradene ali zlo primjene. P. Posilović, nasl. 116b.

DIOBIŃA, vidi diolbina.

DIOBNIK, m. particeps, dionik. — U jednoga pisca xviii vijeka. — Načineno je od diob osnove imena dioba sufiksom nika. Zašto tobom ploda života diobnici bismo. M. Alberti 33. Ako hoće biti diobnik dobra činilca. 515. Biva diobnik svih dobar. 529.

DIOČE, n. dem. 1. dio. — U Stuličevu rječniku. — nepouzdanu jer ne može biti srednjega roda. isporodi dijelca.

DIOLBINA, f. societas, participatio, dionstvo. — Dolazi u jednoga pisca xvi vijeka grješkom mj. diolbina, ali ovaj riječi nema potvrde. — Postaje od dioba sufiksom ina. Da pripuste njih na pričesćenje i diolbinu sakramēntā. S. Budinić, sum. 92a. Tovariš, to jest dionik ... kako reći drug ... ili koji inako kako god ima diolbinu toga nepodobnoga dila. ispr. 103. Ulišuje od ploda, koristi, pričesćenja i diolbine stvari božastvenih. 121.

DIONICA, f. particeps, cella promptuarja, portio. — i stoji mj. ije pred o, a ovo mj. l. stariji je oblik djelnica. u ovom obliku je stoji mj. negdašnjega ē, po čem glasi u istočnom govoru delnica, deonica, a u zapadnom dilnica, dionica. — Postaje od del osnove imena 1. dio sufiksom nica.

1. žensko čelade (ili što se kao žensko čelade misli, kao na primjer 'duša') koje ima dio negdega, u nečem, odgovara muškome dionik. — I stariji oblik (djelnica) i mladi (dionica) dolaze od xvii vijeka, prvi kod čakavaca i kajkavaca, drugi kod štokavaca, a između rječnika u Belinu (dionica 'particeps' 543a), u Bjelostjencu (delnica, dionica, particeps, comparticeps), u Voltigijinu (delnica, dionica 'particeps', 'theilnehmerin'), u Stuličevu ('mulier particeps'). a) uopće. u starijem obliku. (Duša) dilnica od božstva. Korizm. 69b. Mi tebe dilnicu činimo naših molitav. Živ. kat. star. 1, 225. Vičnega ti pokoja dilnica si. A. Vitaljić, ist. 128a. Služih mu ko djelnica kletijeh zloba. J. Kavašin 62a. I djelnicu dušu misti na sva dobra, što 'e on isti. 515a. Bit dilnica blagoslova tako velikih. Blago turl. 186. — u mladem obliku. Tudije se duša učini dionica od svije tuga i nevoja tjesljenje. M. Divković, bes. 361a. Dionica gor na nebi vječnoga češ bit pokoja. A. Vitaljić, ost. 68. Čini se duša dionica bistva božanstvenoga. J. Filipović 3, 10a. Teodora i Tekla, dionice vladarja, caru dodijaše. A. Kanižlić, kam. 35. Jer bi bila uzrok i dionica od negovi griha. M. Dobretić 538. — b) u osobitom smislu, heres, baštinica. vidi dionik pod 1, a, c), s l: Neka divica Marija heres ili delnica imanju bude nihovova. F. Glavinčić, cvit. 262a. — s o: (Duša) postaje baštinica i dionica krajevstva nebeskoga. A. Kanižlić, utoč. 313.

2. cella promptuarja, sprema, kućerak. — samo u Bjelostjencu rječniku: Dišpenša, delnica, promptuarium, cella, domus promptuarja, cella penuarja'. 2, 73a.

3. dio zemlje koji pripada jednom gospodaru. a) uopće. — dolazi u mladem obliku od xvi vijeka a između rječnika u Stuličevu (dionica, 'pars, portio') i u Vukovu (dionica, 'portio': dionica zemlje). Ako li tko hoće načiniti novu kolovaju, gdi nije prvo bila; ako je na njegovoj dionici osobita, da je voljan na svomu graditi. Stat. polj. ark. 5, 283. Kako godi drži dionica po kraju, tako je njegovo do po rike. 284. Dever joj reče: vidiš li, curo, ovo polje? ovo je sve tvojejava dugvije Suja. A ona od radosti i čuda zapita ga: a po bogu brajo, kād ovo silu preore i posije, a neka požne? Bognie lasno, odgovori stari svat,

kad svaki svoju dionicu prihvati, to je kolaj. Nar. prip. vrš. 46. Što dolazi pojedincu za zagrađuje (zove se) deonica. M. D. Miličević, opšt. 17. — *b*) kao ime nekijem mjestima u Srbiji, u različitim obliku i gororu. *aa*) Deonica: *aaa*) selo u okrugu jagodinskom. K. Jovanović 107. — *bbb*) mjesto pod oračom zemljom u okrugu biogradskom, u srezu vražarskom. Glasn. 19. 144. — *ccc*) mjesto pod livadama i živama u okrugu požarevačkom. Sr. nov. 1863. 42. 1866. 411. — *ddd*) mjesto u okrugu šabačkom. Sr. nov. 1875. 460. — *bb*) Delnica, mjesto u okrugu biogradskom. Sr. nov. 1873. 767. — *cc*) Dionica, mjesto u okrugu čuprijskom. Sr. nov. 1871. 308. — ispodredi Dionice.

DIONIČE, Dioničā, *f. pl. ime mjestima* — uprav. plur. imena dionica, koje vidi pod 3. (može biti da je ime Delnice pod *a*) *aa*) drugoga poštena i to od osnove imena djelo). — Dolazi u različitim oblicima i gororima. *a*) Delnice: *aa*) selo u Hrvatskoj u području dioničak. Pregled. 10. — *bb*) mjesto pod živama u Srbiji u okrugu biogradskom. Sr. nov. 1865. 408. 1867. 655. — *b*) Deonice, mjesto pod živama u Srbiji u okrugu biogradskom. Glasn. 19. 144. Sr. nov. 1863. 101.

DIONIČICA, *f. dem.* dionica. — U Stuličevu rječniku (parva portio).

DIONIČKI, *adj. koji pripada: a*) mjestu Dionici. Deonička (opština). K. Jovanović 107. — *b*) mjestu Dionicama. Delnička (župa). Pregled. 10.

DIONIČKŌ BRĀDO, *n. mjesto pod vinogradima u Srbiji u okrugu jagodinskom (u istočnom gororu)*. Vinograd u Deoničkom brdu. Sr. nov. 1863. 30.

DIONIČTVO, vidi dioništvo.

DIONIČTVOVATI, vidi dioništovati.

DIONIČ, dionika, *m. particeps, distributor*. — *Akc. kuki je u gen. sing. taki je u svijem padežima, osim nom. sing. i voc.: dioniče, dionici*. — *stariji bi oblik bio dčelniki, po južnom gororu djelnik, po istočnom dčelnik, po zapadnom dčelnik; kod štokaraca i na kraju slova mijenja se u o, a pred ovjerm č u i u južnom gororu: dionik; tako je i u zapadnom gororu, a u istočnom dčelnik. kod čakavaca se je uzdržao stariji oblik dčelnik i dčelnik (bez ikakva razloga u nekijem se rječnicima daje različito značenje starijemu i mlademu obliku). — Postaje od osnove dčl imena dio sufixom -nik. — Dolazi od xv vijeka, a između rječnika u Vrančićevu (dionik, partiarinus), u Mikišinu (dionik, koji dčl 'divisor, distributor'; dionik, koji ima dio, 'particeps, compos, consors'), u Belinu (dionik 'particeps' 543^a; dionik grijeha ili u grijehu 'socius, particeps criminis' 208^b), u Bjelostjencu (dčelnik, dionik 'particeps'; 2. dčelnik, t. j. koji deli), u Jambrečičevu (dčelnik 'particeps, haeres'), u Voltigijinu (dčelnik i dionik 'particeps' theilnehmer'; dčelnik 'distributore', 'anstheiler'), u Stuličevu (dionik i dčelnik, distributor, dispensator'; dčelnik i dionik 'particeps, consors, socius'), u Daničičevu (dčelnik 'particeps').*

1. *particeps, onaj koji ima dio čega, u čemu. a. ono čega ima dio, stvar je tjelovna ili umna, dobro ili zlo, korist ili šteta itd. što se dijeli među nim i drugima, i stoji obično u gen. (i s prijedlogom od), rjeđe u dat. (vidi drugi Menčetičev primjer kod *a*) *aa*) i u loc. s prijedlogom u (vidi zadnji primjer kod *e*) *aa*)). *a*) uopće onaj kojemu pripada dio, ili koji prima dio, kojemu se daje dio. *aa*) u mladem obliku (*s o* mješte 1). Mjestu (mještju) kojega je u svakom poštenju*

dioniks. Mon. serb. 324. (1423). Od novoga zakona dionik jest. N. Ražina 80^a. paul. hebr. 9, 15. Da sam naj dionik od tvoga sad jada. S. Menčetič 212. Da se sa mnomoj raduje takmo sad i da se veseli dokli mu teče vik; a tko mi zlo želi, da bi (*bio*) zlu dionik. 239. Ni hoće biti dionik ni pričesnik svetosti, ki god jes van ovo skupšćine. Š. Budinić, sum. 12^b. Čini ga da je dionik od svihjedobara duhovnijeh. A. Gučetić, roz. jez. 21. Milost čini čovjeka dionika naravi božastvene. A. Komulović 28. Veće nijesu dionici od svetijeh sakramenta. M. Divković, nauk. 73^b. Smrt me krsta čin' nositi, a dionika smrti biti. nauk. 236. Dionik od onoga vikuvničega stanja kraljevstva nebeskoga M. Jerković 84. Ja ču činiti vas dionike kraljevstva moga. P. Radovčić, ist. 147. Nećeš biti dionik od nihovije boješa M. Radnić 262^b. Uživajući dobro koje drugi čine jesi dionik nihovijeh dostojanstvi. 380^a. I bi učinjen dionik raja. A. Vitičić, ost. 281. Koji bi drug i dionik od muke njegove. S. Margitić, fal. 11. Ne može od istijeh dobara biti dionik. A. Bačić 198. Neće moći biti svetih bože dionik. 515. Kao u tijelu našem jednoga dobra svaki živi ud jest dionik. Pisanica 18. Jer ni po jedan način ne može biti dionik od milosti božiji. J. Banovac, razg. 231. Dionik sam svi misa. J. Filipović 1, 196^a. Isns otje da siromasi težaci polski i čobani od imana budu najnapre dionici veseja današnjega. F. Lastrić, ogl. 385. Da mi blaga milosti tvoje i slave nebeske dionici postanemo. A. Kanižlić, uzr. 269. Kod koga služaze kao pisar i kano dionik sviju njegovih protivština. E. Pavić, ogl. 393. Da sam dionik tuga i bolesti tvoji. M. Zoričić, osm. 110. Da vam je plaću ostavio isti sveti i dionike učinio vaše gospostvo i sve druge . . . svih pokora, postova, molitava. L. Vladimirović 4. Kako čovjeka i dionika naše naravi. J. Matović 31. Blaženi hoćete biti, jere čete biti svega poštena, svo dike i sve kripitosti njegove dionici. D. Rapić 33. Da po dužnosti našega bitja dionici budemo od onoga dara. Grgur iz Vareša 127. — *bb*) u starijem obliku (*s l* nepromiješenijem). Tih kanonici učini delnike od svih prihoda. Mon. croat. 155. (1493). Dilnici su učinjeni prijazni bože. Bernardin (1586) 90^b. pap. 7, 14. Ki jesu dčelnici ploda ovoga sakramenta. Naručn. 40^b. Jesu dčelnici na nebesih od slave večne. Korizm. 85^b. Hoteći (*ja*) tebe od svih stvari kojimi mene darivaju dionika učiniti. P. Hektorović 54. Večnoga života budemo dčelnici. Kateh. 1561. G 1^a. Da inako Isukrstove dobrote nijedan človek dčelnik ne more biti. Postila D 1^a. Učini me dionika tvoga spasenja. P. Radovčić, nač. 270. Od dobra jednoga uda dčelnici su vna ima uda. ist. 98. Izbovanj človeka, da ne bude dždrbnik, ili dionik božanstvenih oficijev. I. Zanotti, upit. 12. Da bude družbenik i dionik od svih milosti. L. Terzić (B. Pavlović) 185. Kao dčelnici prije bismo od časnoga naslađenja. J. Kavačič 106^a. Od jednoga privekloga božanstva dionici učinjeni jesmo. I. Kraljić 31. — *b*) onaj koji dijeli s drugijem (vidi dijeliti pod 1, f), koji pri dijeljenju određuje s drugima djetore, koji uzimlje svoj dio. (*s o*). I da bratja ali inu dionici, dokle se godir ne razlile, tala im je sve zajedno. Stat. polj. ark. 5, 250. Ako bi bilo selo sve jednoga čovjeka . . . ; ali pake, ako bi dionici od sela dogovorili se općeno zajedno. 265. ama spada i ovo (u prenesenom smislu). *s l*: Frane ma utiho, dčelnice žalosti. M. Kulačević 82. — ako je izrečeno ime drugoga dionika, stoji u instr. s prijedlogom (*s o*). Od ke sam dionik na poli s tobom ja. Š.

Menčetić 306. — c) heres, onaj koji ima dio u baštini, nasljedstvu, pa otale i uopće baštinski, nasljednik. aa) ime baština (djedina) stoji u gen. (i s prijedlogom od) ili u loc. s prijedlogom u. s l. Jere sin rabin neće biti dilnik diidine s sinom slobodne. Bernardin 35^b paul. gal. 4. 30. — s o. Da budemo dionici baštine tvoje. P. Posilović, nasl. 84^a. Baštinci doisto božji a dionici baštine s Isukrstom. F. Lastrić, ned. 368. Biti dionik od baštine. And. Kačić, kor. 20. Neće biti dionici baštine vičie. I. Velikanović, uput. 1. 51. — Ivana u svima ovim baštinama učini dionikom. F. Lastrić, test. ad. 39^a. — bb) u gen. (i s prijedlogom od) stoji ime onoga što se ostavlja, daje kao baština. s l. Franjevan misleći, koga bi od blaga učinil delnika svoga. F. Glavinčić, cvit. 141^a. — s o. Učini ga dionika sviju svojih dobara. A. Kanižlić, uoč. 68. Da će ga svih svojih dobara dionikom učiniti. E. Pavić, ogl. 600. Baštenik oli ti dionik dobara blihovih. And. Kačić, kor. 130. — cc) može ne biti izrečeno ime baština ni drugo ime za ono što se ostavlja kao baština. s o. Ne može bit dionik sin rabe (s) sinom slobodne. N. Rašina 70^a. paul. gal. 4. 30. — dd) u gen. (ili posesivnijem adjektivom) izrečeno je ime onoga prema komu je ko baštinski, od koga mu pripada baština. s l. Hercegov, kib jesmo ostavili dilnike naše i od vsega svita. F. Glavinčić, cvit. xv. On bude dilnik tvoj. 411^a. — s o. Žakan' boće reći dionik i baštenik gospodinov. Ant. Kadčić 2. M. Dragičević 5.

b. onaj koji ima dio u kakvoj radni, djelovanju, poslu, koji kod ovoga radi. ime radije stoji ili u gen. (i s prijedlogom od) ili u loc. s prijedlogom u. a) uopće. aa) s genetivom (i s prijedlogom od). s l. Ki daje almuštvo, jest dilnik posta. Naručn. 97^b. Tomas bi dilnik od videnja mirakulov negovih. F. Glavinčić, cvit. 414^b. Da smo dilnici molitav i svih dobrih dila. I. T. Mrnavić, nauk. 1702. 8. Ki delnici biste od ovoga boja. M. Kulačević 128. — s o. Dionike svoga vičnega misništva. S. Margitić, bl. 292. I biva dionik istoga griha. A. Bačić 273. Jesi li se dionik učinio od tudih griha? P. Knežević, osm. 19. Bijaše kardinal i dionik ovih poslova. A. Kanižlić, kam. 25. Svi pravirni jesu dionici niiovi do bri dila. F. Matić 50. — bb) s loc. uz prijedlog u. s l. Da budete delnici v vséh molitvah. Mon. croat. 67. (1447). Čini se da pristaje k onomu istomu grihu, v kom je pop dilnik. Transit. 127. — s o. Biti dionik u ovijeh grijesijeh. S. Matijević 63. Jozip nije porodio niti bio dionik u porodenju Isusovna. F. Lastrić, svet. 22^a. Po ispodvi jednoga dionika u grihu upitnje drugoga. Ant. Kadčić 328. — b) sceleri affinis, osobito onaj koji pomaže kod kakva zla djela, radi čega je i on krivac uz onoga koji je zlo djelo činio. Tko je dionik ali potaćnik kradi. Zborn. 165^a. Tako su roditelji krivci i dionici od svih količije zala koja čine kćeri i sinovi njih. M. Divković, bes. 105^b. Prijubodstvo ter s' ljubio i s bludnici dilnik bio. A. Vitajić, ist. 153^b. Koji bijau našasti dionici iznevirena. A. Kanižlić, kam. 630. Bog svemoguću hoti pokarati ubojicu i sve koji su bili dionici od niiove smrti. And. Kačić, razg. 31. Koji su bili dionici lupeštine. J. Matović 400. Ne budući dionik od nežina svetogrda. M. Dobretić 76. Sem i Jafet ne ktiše biti dionici nerazbornog vladana Hanovna. D. E. Bogdančić 8. Ako bi i on bio zajednoznac ili dionik u ovomu zadržaju. I. J. P. Lučić, nar. 95. — c) dionik crkve, cooperator, svećenik koji ima dio u upravljanju župe, župnikov pomoćnik — kao da je takovo značenje u knjiži pisanoj godine

1526 u kojoj dolazi tri puta. Domin Matko Duplić delnik v crkvi svetih Filipa i Jakova. Mon. croat. 218. Plovana i redovnikom delnikom novogradskim. 218. Ja pop Francisko Radoječić delnik zgora rečene crkve. 219.

c. kod značena kao što su predašna, ističe se kao društvo s ostalijem dionicima steari ili posla. ime ovijeh stoji u gen. ili kao adjektiv posesivni. a) uopće. Pomaza tebe bog tvoj nljem pravde prije dionijeh tvojijeh. N. Rašina 22. paul. hebr. 1. 9. Neka se nazovem u muoi dionik tvoj. M. Vetranić 1, 393. Ja sam dionik svijeh onizijeh koji se boje boga. M. Radnić 380^a. — b) coheres, koji ima dio baštine, nasljedstva s drugijem. Baštenici božji, a dionici Krstovi. I. J. P. Lučić, nar. 8.

2. distributor, dispensator, onaj koji dijeli, djelitelj. Da ofli se sala išče meju dilnici. Bernardin (1586). P. paul. leor. 4, 2. Svaki od vas kako primio jest milost jedan u drugoga nu obslužujuće kako to do bri dionici. N. Rašina 136^b. 1. petr. 4, 10. Kako božjemu delniku. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 116^b. paul. tit. 1, 7.

2. DIONIŠK, m. qui opus facit, koji djeluje, radi, radnik. — stariji bi oblik bil delnika, po čem u južnom govoru biva djelnik, u istočnom delnik, u zapadnom dilnik; ali i na kraju sloga može se mijenati u o, te pred ovijem u južnom govoru č postaje i; tako je i u zapadnom a u istočnom deonik. — Postaje od osnove del imena djelo sufiksom -ik-ik-ik. — Dolazi xviii vijeka u oba oblika. a) s l. Da sve dilnike, radnike ljudske ali djavaoske udarite. J. Banovac, blag. 165. Zazivañem čarovnika i čarovnica, vištica, zablentelja i ostalih dilnika tvoga (djavolskoga) zanata. 167. — b) s o. Da sve dionike i radnike ljudske ali djavaoske udarite. J. Banovac, blag. 240. Ne bi li se i ja naučio, od nikoji' da b' dionik dio. A. T. Blagojević, pjesn. 45.

DIONISTVO, vidi dioništvo.

DIONIŠNIK, m. dionik. — Postaje od dioništva osnove imena dioništvo sufiksom -nik. tv ispada između š i n. — Dolazi samo u jednoga pisca xvii vijeka. vidi dioništen. Da budem učien dionisnik od svakoga dobra. P. Posilović, nasl. 98^b. Ako bi dionisnik bio u kradi združujući, pomažući, ponukujući. 109^b.

DIONIŠTVEN, adj. particeps, koji ima dio čega, od čega, dijelan. — Postaje od osnove imena dioništvo sufiksom -en. — Dolazi u jednoga pisca xvii vijeka, i u Stulicevu rječniku (pisano dionistven) s osobitijem značenjem. a) sa značenjem sprijeda kazanijem. Krstjanin, dioništen od dostojanstvi Isukrstovi. P. Posilović, nasl. 136^b. Učini nu dioništvenu blagosova. 155^b. — b) vidi dionitlan.

DIONIŠTVENITI, dioništvenim, impf. participem esse, znati dio čega, od čega. — ispodri dionistvovati. — Dolazi u jednoga pisca xvii vijeka koji će biti sam oru riječ i načinio od osnove adj. dionistven sufiksom i. Učini mene dostojna, odkupitelju moj, da tebe vidim u slavi tvojoi, i da dionistvenim od one, kako dionistvene sve duše ostale blažene. P. Posilović, nasl. 135^a.

1. DIONIŠTVO, n. communio, societas. ime je apstraktno koje postaje od osnove imena i dionik sufiksom -stvo, k pred ь mijena se u č, a za ovijem ispada s, te se č pred t mijena u š. Sto se gdjejeje nalazi pisano dioništvo (B. Kašić, rit. 142. 149. A. d. Bella, rječ. 543^a. A. Bačić 198. 351. G. Peštalić 215. J. Stulli, rječ.). to je samo ortografski: kod istijeh pisaca i u starije

vrijeme ima i dioništvo. tako treba procijeniti i pisanje: dioništvo. M. Radnić 386b. nalazi se i dioništvo (J. Banovac, privs. ob. 7. I. Velikano-
nović, uput. 1, 340) što je jamačno grješkom
pisano. jedan put dolazi i u starijem obliku
(vidi kod I. dionik) s nepromijenjenim 1 (po
zapadnom govoru) dioništvo. Blago turl. 226b.
— Dolazi od xviii vijeka, a između rječnika u
Belinu (dionično ‚participatio‘ 543a), u Voltigij-
jnu (‚partecipazione‘ ‚theilnehmung‘), u Stuli-
čevu: dionično, dioništvo, dioništvo (sic) ‚com-
munio, societas‘. a) stanje onoga, koji ima dio
čega, u čemu (isporedi dionik pod 1, a i b). Da
negovo dioništvo (otajnogu ‚mysterija‘ svete mise)
veoma korisno i temeljito dostignuti nuznožemo.
B. Kašić, nač. 95. Koji god ima dioništvo sakra-
menata u prisnu. A. Bacić 304. Devet načina
s kojim čelade upada u tudi grijeh... ‚Dioni-
štvom‘ koji lupežtva i otimača dionici su. S.
Badrić, prav. nač. 27—28. Dokuci bit dioništva ne-
beskoga. J. Banovac, privs. ob. 7. Pozvani na
dioništvo obćeno raja. Blago turl. 117. Povraćam
tebe na dioništvo svetih sakramenata crkvenih.
Ant. Kadčić 279. Nebesku milost i dioništvo i
općenstvo duha svetoga. J. Matović 130. Koje
dioništvo pravdo s opaćinom? I. Velikano-
vić, uput. 1, 340. paul. 2cor. 6. 14. (Crkva) diže po
rečenomu proklesstvu svako dioništvo duhovni
dobara. M. Dobretić 373. — b) stanje onih koji
nešto među sobom dijele. Nijedan krstjanin (u
dioničtvu od vinskih priminuvi) ni ima se uko-
pati izvan crkve. B. Kašić, rit. 142. Vas zaklinam
dioničtvom i družbom svetih gradana. 429. Po-
vraćam te jedinstvu i dioničtvu vrnika. L. Terzić
(B. Pavlović) 310. Vas zaklinam dioničtvom gra-
dana Isukrstvoh. J. Banovac, blag. 326. — c) ono
što je kome udijeljeno, dar. — u jednom primjeru
xviii vijeka. Njesei čock kako u ostali nego bog
po dioničtvu. M. Radnić 380b. — d) ono što
koga dopada u dio, dio. — u jednom primjeru
xviii vijeka. Znam da je moje dioničtvu grih.
G. Pestalić 215.

2. DIONIŠTVO, n. djelovanje. — Postaje od
2. dion. na isti način kako I. dioništvo od
1. dionik. — Dolazi jedan put xviii vijeka. Oda
svih začarani, nauđenji, vilenštva, dioništva i
zanata da pobignete. J. Banovac, blag. 344.

DIONIŠTVOVATI, dioničtvujem, impf. partici-
pium esse, imati dio u čem. — isporidi dioni-
šteniti. — Postaje od osnovne imena I. dioništvo
sufiksom ov-a u inf., u u praes. — Dolazi jedan
put xviii vijeka i u Stuličevu rječniku (pisano
dioničtvovati, vidi kod dioništvo). Dioništvo-
vati u kradi, grijeh jest. S. Matijević 69.

DIONIŠTELJAN, dioničtelja, adj. alterius partis
studiosus, koji za kim priteže. samo u Stuličevu
rječniku (‚fautor, studiosus‘) gdje ima i adv. dion-
iteljno, i adj. dioništen s istijem značenjem.

DIONIŠTELJNOST, dioničteljnost, f. partium
studium, pritežanje za kim. — U Stuličevu rječ-
niku u kojem ima i dioničtvo s istijem zna-
čenjem.

DIONIŠTELSTVO, n. vidi dioniteljnost.

DIONIŠTELSTVOVATI, dioničtelstvujem, impf
alienum partium esse, pritežati za kim. — U
Stuličevu rječniku.

DIONSKI, adj. participialis, koji pripada
dionstvu (participiu). dolazi samo u Stuličevu
rječniku (za koji će biti i načinjeno) gdje je onako
i tumačeno. isporidi dionstvo pod b).

DIONSTVO, n. communio, societas, partici-
pium. — Postaje od dion (što je shvaćeno kao

da je osnova adjektiva dijelan) sufiksom estvo.
— Dolazi xviii vijeka i u Stuličevu rječniku
(s osobitijem značenjem). a) kao I. dioništvo, stanje
onoga što ima dio čega, ili u čemu. Josip sveti
kao namistvo-otca Isusu dokućuje dionstva boži-
jega radi mnogij vrnosti i kriposti. J. Banovac,
razg. 125. Što oće od krstjanina s. crkva za
ovako dionstvo? F. Matić 81. Z dionstvom i
s uživajem nebeski darova vazda se veseliti. M.
Zoričić, osm. 157. Dostizaje dionstvo sv. sakra-
menata. I. J. P. Lučić, razg. 26. — b) partici-
pium, participiu, u gramatičnom jeziku. — samo
u Stuličevu rječniku za koji će biti i načinjeno.

DIOŠTINA, f. communio, societas, dioništvo.
— isporidi dioština. — o stoji mj. 1, a i mj. 2
po južnom i po zapadnom govoru; po istočnom
govoru deoština. — U Stuličevu rječniku (‚com-
munio‘), i u naše vrijeme kod naroda. M. Bogović.

DIOŠTINA, f. vidi dioština. — Dolazi jedan
put xviii vijeka. Da razmisli, ako mišljenjem,
govorenjem i djelovanjem, nepomnom ili dioštinom
od zlobe sagrešo je. S. Matijević 31.

1. DIPLA, f. neka hašina crkvena, bez sumnje
od grč. διπλή, dvostruka. — Dolazi jedan put
xiv vijeka i u Daničevu rječniku u kojem je
onako tumačeno. I zavrsi i felony i diplami i
vsakini krasotami na prosvštenije domu božija.
Mon. serb. 92. (1330).

2. DÍPLA, díplāla, n. pl. vidi diple.

DÍPLĀŠ, díplāsa, m. utricularis, onaj koji
seira u diple. — Dolazi u Bjelostjenčevu i u
Stuličevu rječniku.

DÍPLATI, díplām, impf. vidi dipli. — Samo
u Stuličevu rječniku.

DÍPLE, díplāla, f. pl. tibiae, neka sviračka. u
starija vremena dipli, f. pl. a na jednom mjestu
i dipla, n. pl. — Postaje od grč. διπλῶς, dvo-
struki, po čem bi pro značenie bilo: dvostruka
cijev. — U rječnicima i drugdje dolazi s razli-
čitijem značenjem: a) svirača, frula (od jedne
cijevi). Diple, svirale ‚monaulus‘. J. Mikajla, rječ.
Dipli, mješnice ‚monaulus‘. A. d. Bella, rječ. 191b.
u Bjelostjenčevu rječniku kod diple stoji vide
dule, a kod ocvoga uz drugo (vidi kod b)) ima i
‚monaulus‘ (može biti da je u sea tri rječnika
shvaćeno lat. monaulus kao da znači gadlo; to
je jamačno u Belinu, kako se razumije po riječi
mješnice). — b) gadlje uopće, ili neka osobita
vrsta što se zove i mješnice. Dipli ‚fistula utri-
cularis‘. A. d. Bella, rječ. 229a. ‚tibia utricularis‘.
568a. Duda, dudu, diple ‚lyrripium, tibiae utri-
culares‘. I. Bjelostjenac, rječ. Dipla, diple (ja-
mačno grješkom, jer jedina nije potvrđena na
nijednom drugom mjestu) ‚ciaramella, ‚dudelsack‘.
J. Voltiggi, rječ. Dipli ‚tibia utriculo infixa‘. J.
Stulli, rječ. Diple, nalik na gađe, ali nema
prdačke. diplo su osobito po Hrvatskoj i po Dal-
maciji. Vuk, rječ. — c) fistula, sviračka što se
sastoji iz nekoliko cijevi. Dipli ‚fistula multiplex‘.
A. d. Bella, rječ. 782a. — d) sviračka od drve
cijevi. Diple napravljene većinom od javorovine,
sastoje od dviju cijevi probušenih u jedan konad
uglasti izradna drva, od dva reda usporidnih
vrtlna, od obiju pismnika te od kutla (‚trichter‘)...
U diple ne puše se u gornji kraj cijevi nego u
kutao. F. S. Kulač, rad. 45, 7.

1. oblik dipli dolazi od xv do xviii vijeka a
između rječnika u Belinu i u Stuličevu Dipli
privrtahu s imi nakaraši. M. Marulić 18. U
dipli zvončić. M. Vetranić 1, 68. Tamo smo u-
darali i u dipli i u mješnice. I, 245. U dipli svir-
reći. 2, 117. I donesi dipli s sobom. N. Najšević

1. 242. Tebi se hraniše dipli ove samomu. M. Držić 25. Trubi glasnije i organi i dipli. Aleks. nov. 139. Objesi na dub dipli sve mile, koliko da veli: moj život bez vile već spjevat' no želi. D. Rašina 139^b. Osladit boliznej romonem prilaslacim od dipli izbranih. D. Zlatarić 62^b. Glas iz luga jedan začu gdi se uz gorske dipli skla-la. I. Gundulić 352. S bubinim, s diplim, s svirokama množ pastijera dode k nami. G. Palmotić 3, 102^a. Tu su dipli, trstenice. J. Kavašin 498^b.

2. oblik diple dolazi od xvii vijeka, a između rječnika u Mikajinu, u Bjelostjencevu, u Vukovu (vidi sprijeda). Natječu se tuj pastiri, i ukazat' svaki uživa, da skladnije diple sviri. I. Gundulić 380. Svirat mu je diple čuti. P. Kanavelić, iv. 611. I pod zvijezdom i dipلامي ištu se igrat s svojim drugami. J. Kavašin 7^b. Diple diple i glasne svirale. T. Babić 33. Odnijese diple i svire i bubniake. I. A. Nenadić, šamb. 24. On čuje... ovcare u diple svirati. M. A. Reljković, sat. L 6^a. Od kada sam počeo pivat' nuz diple popivke. M. Katančić 45. I on svira uz diple od zlata. Nar. pjes. juk. 106. U Jovana diple javorove. Nar. pjes. petr. 1. 324.

3. oblik dipla dolazi jedan put xviii vijeka. Falite ga u dipla. B. Pavlović 46.

DÍPLEŠA, m. muški nadimak. u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević.

DÍPLI, f. pl., vidi diple.

DÍPLICE, dipliča, f. pl. dem. diple. — Postaje od osnoce dipli sušksom ica. — U Stuličevu rječniku.

DÍPLIČICE, dipličića, f. pl. dem. diple. uprav je dvostruki deminutiv, jer postaje od osnoce deminutiva diplice sušksom ica. — U Stuličevu rječniku.

DÍPLITI, diplīm, impf. svirati u diple. — isporodi diplati. — Postaje od osnoce dipli sušksom i. — Dolazi od xviii vijeka (vidi kod b) a između rječnika u Stuličevu i u Vukovu. a) sa značenjem sprijeda kazanim. U Jovana diple javorove, u Jovanka igle pozlaćene, Jovan dipli a Jovanka veze. Nar. pjes. petr. 1. 324. Tko će diplit, nek jaradi čuva. Osvetn. 2, 129. — b) zecati, o diplana. — u jednom primjeru xviii vijeka. Diple diple i glasne svirale. T. Babić 33. — c) pošto se misli da svirati u diple nije nikakav koristan posao, znači kao lastorati, besposličiti, u Licu. Kada tko strani u kuću rupi, pred čim će kućani sjesti ručku, užini ili večeri, to ga onda zovu a on se nečka, onda mu doviknu: 'bogme ti tu neš' dipliti a mi ovdje jesti'. J. Bogdanović.

DÍPLĚNE, n. djelo kojim se dipli. — Postaje od part. praet. pass. glagola dipliti sušksom (i)je. — U Vukovu rječniku.

DIPOTA. vidi Dipotin.

DIPOTIN, atj. koji pripada Dipoti, kojemu imenu (Dipota) nema potvrde. — Dolazi krajem xvi vijeka ili početkom xv i u Daničičevu rječniku (Dipotin). Miho, Dipotini zetu. Mon. serb. 62. (1293—1302).

1. DĪR, vidi djer. — isporodi i di. — Dolazi xvi vijeka u pisaca čakavaca. Nu se dir, vilo, sponeni, rob ti se dah i sužanj. H. Lucić 214. Misli dir u tobi, tko će se ženiti. P. Hektorović 30. Prikloni dir glavu doli, da ti podam smrtnoboli! P. Hektorović (?) 108.

2. DIR, m. mjesto pod npravama u Srbiji u okrugu kneževackom. — isporodi dira, d. Niva u Diru. Sr. nov. 1872. 629.

DIRA, f. foramen, transitus exercitus, vestigium. — Ake. je različit i kod istoga značenja. — Postaje od osnoce dir od korijena dr (vidi drjeti i dirati) sušksom a — Sa značenjem foramen rupa, ječ. je praslavensko (isporedi stovb. dira, rus. дыра, češ. dira, polj. dziura), ali u našem jeziku nema poterd nego u naše vrijeme i u Vukovu rječniku.

a. dira, rupa n. p. na halini kakvoj (što je razdrto). — U Stuličevu rječniku (foramen' s dodatkom da je uzeto iz ruskoga) i u Vukovu u kojem je onako i tumačeno, a s dodatkom da se govori u Ercegovini gdje može akcenat biti i ovako: dira, a du se u Dubrovniku govori dira. b. dira, put kud vojska prode ili ide. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Šumadiji. — isporodi kod c.

c. dira, trag, u Leskovec. P. Đorđević. — može biti da je ista riječ koja je kod b.

d. Diru, jedno ili dva mjesta u Srbiji u okrugu kneževackom. — isporodi 2. Dir. Vinograd kod Dirs. Sr. nov. 1871. 27. Niva u Diru. 1872. 249.

DIRAČA, f. vidi drača. — Samo u Bjelostjencevu rječniku. — isporodi diranje.

DIRAČJE, n. spineae, trće. — Kolektivno ime koje postaje sušksom (i)je od dirać osnoce imenu diraća. — Dolazi samo u jednoga pisca čakavca xvi vijeka. Pade meju diraćjo i zajedno znakovsi diranje ga pritisnu. Anton Daln., nov. tešt. 95. luc. 8, 7. Ko v diranje pade. 95. luc. 8, 14.

DIRAKA, f. paliurus aculeatus Lam., nieka biška, crna drača. — isporodi diraća. — u naše vrijeme. Diraka, rus. дыркава (rhamnus pallasi), paliurus aculeatus Lam. B. Sulek, im. 65.

DIRAKOVICA, f. seoce u Hrvatskoj u podžupaniji riječkoj. Pregled. 7.

DĪRĀNE, n. djelo kojim se dira. — Postaje od osnoce part. praet. pass. glagola dirati sušksom (i)je. — Dolazi u Stuličevu i u Vukovu rječniku.

DĪRĀTI, dīrām, impf. tangere, lacessere, ticati u koga, u što, ali obično tako da je to neugodno ili štetno čeladetu u koga se, ili kome se u što tiče, ili stvari u koju se tiče. često u prenesenom smislu. — pf. dirnuti, isporodi i darnuti. — Postaje sušksom a od osnoce dir, koja kao da je postala produženem od korijena dr (kod drjeti); ali po značenju može biti da je postala od kor. der kod dernuti. — Dolazi od xvii vijeka (u Mikajlu), a između rječnika u Mikajinu, u Stuličevu, u Vukovu.

1. prelazno.

a. aktivno. a) objekt je nečija stvar. aa) s pravim značenjem kazanim sprijeda. Ele ne se (presadnice) ne dodivaj debla: višje nudi neg da je ozebla nu dirajuć slabe gibaš žile. J. S. Reljković 332. — bb) diže se od onoga u što se tiče. Što će, mlogo gdi ne ina žira i gdi čovik svoju hranu dira, što je fajde što sviho namiče, kada hranu iz žitnice smiče? M. A. Reljković, sat. G 4^b. Ovako govori gospod za sve zle susjede moje koji diraju našljedstvo što dadoh narodu svojemu Izraiju. D. Daničić, jer. 12. 4. Smiri se, rajo, mi nećemo vaše dirat blago. Osvetn. 3, 60. — cc) vrijedati. Nek ni ualo ne zamira, što mu melim ranu dira. V. Došen 250^b. — o srcu, u prenesenom smislu. Ovdje ču ti sad pridati stranu pismo što se piva, kad golina mlada biva, koja živo srce dira. kažući da svak sad umira. V. Došen 45^a. I već srce strilom dira. 127^a. Kad tuga srce dira. 267^b. — b) objekt je čelade. dirati može značiti: ticati ga (u pravom smislu) tako da mu je to

neugodno, ili (u prenesenom smislu) dosađivati mu riječima ili djelom. Starešina čim ga dira kad mu krivo ne da mira. V. Došen 232a. Pijke baca, decu dira, rugaju se, cere se. Nar. pjes. srem. 51. Sjedi s mirom i mahni se vruga, nit' ga diraj, nit' mu traži traga. Nar. posl. vuk. 286. b. sa se.

a) *pasivno.* Dal' trpeći pozažmiri kad se ličće rana dira. V. Došen 250b. U glavu se tad odmira, a doñi se kraj ne dira. 253b.

b) *refleksivno, sa značenjem kao neprelazno kod 2.* — u jednoga pisca našega vremena. Ne dirajte se u božju vječnu pravdu. S. Lubiša, prip. 238.

2. *neprelazno, ono što bi bilo objekat kod 1, stoji u acc. s prijedlogom u. a) ako se dira u čelade, znači: grubo licati, pa, u prenesenom smislu, djelom ili riječima dosađivati, ne davati mira, vrijeđati.* Od nega se naplatiti more, jere dira u siromaa sužna. Starine. 12, 21. (1696-1703). Smijud se u šali sve u drugog dira. A. Kanižlić, rož. 79. Nit' ću dirat' u vašega sveca. Nar. pjes. vuk. 3, 76. Sjedi s mirom, kad u te niko ne dira. Vuk, poslov. 220. Osim teftiša, u hajdukovu rodbinu i u ženu i djecu ako ih ima, nije niko dirao nego su kod svojih knuć živjeli na miru. živ. 269. Isus reče: Ne dirajte u m. jov. 12, 7.

— b) *ako se dira u stvar tjelesnu ili umnu, značenje može biti i: mijenjati, dizati od onoga, vrijeđati.* Da se ne dira u ovaki običaj. S. Badrić, ukaz. 6. Nećemo dirati u njegov štap episkopski ili ti dostojanstvo. A. Kanižlić, kam. 55. Jer kad straža u što dira, i lupez' je i nevira. V. Došen 180b. Niko se sad ne boji, da će mu ko u zakon dirati. D. Obradović, živ. 117. U čije ti ptice tako drsko diraš? J. Rajić, boj. 21. U pšenicu zimusiu ne diraj. J. S. Rejković 210. Koji u tude ne diraju. B. Leaković, gov. 238. Kad zasvira, što u srce dira. Nar. pjes. vuk. 1, 630. Dovedite lepotu devojku, u čene joj dare ne dirajte. 2, 24. Ne dirajte u njihove crkve. 4. 134. Da ne oće dirat u Nikšiće. 5, 498. U ličnost spisateljevu dira se. Vuk, odg. na utuk. 6.

DIRČANIĆ, *m. prezime, xviii vijeka.* Za Filipa Dirčanića. Starine 12, 34. (1703—1706).

DIRĀ, *vidi 1. dir i dere.* — Dolazi jedan put xvi vijeka u jednoga pisca čakavca. Neka diru meni vezat i okol tebe opet tezat. P. Hektorović (2) 161.

DIRĀČIĆ, *m. dem. direk, od čega postaje sufixom ić, pred kojim se k mijenja u č.* — U Vukovu rječniku.

DIRĀK, *m. tignum, malus, greda, osobito koja je u tle usadena i obrnuta u ris, drveni stup, tur. direk.* — Dolazi od xviii vijeka (vidi kod a) primjer iz glasn. 31) i u Vukovu rječniku. a) *s pririjem značenjem:* Da tako god od vas glasoviti oni dvor Solomunov bude promotrio, bio bi ga vidio. . . direci, lukovi i stupovi temeljito podapra. F. Lastrić, test. 352a. Savezala kose za dirke. . . Ostavila kose na direknu. Nar. pjes. 2, 112. Po direknu udari banjarom, iz direka krvca pokapala 2, 179. Tu je čudne dvore načinio na šezdeset i sedam direka. 3, 273. Gdje su pogradili na sohama ili na direcima čarlake. Vuk, nar. pjes. 2. — *može i ne biti od drva.* Ti svi su direci od mermera. Glasn. 31, 305. (1701). Raskivati čelične direke. Nar. pjes. vuk. 2, 201. A po hnoj su direci od zlata. 3, 66. Na vodiči dva alduu direka. Nar. pjes. petr. 1, 275. b) *u prenesenom smislu, metaforički.* Andrija među apostoli prvi aposto, među krestjani prvi krestjanin, . . . prvi teme] i prvi direk ali ti stup

od crkve katoličanske. S. Margitić, fal. 100b. Svrhu ovi (dvanaest apostola) kako svrhu 12 stupova ili ti stanovitiye direka Isukrst postavi i sagradi s. crkvu. F. Lastrić, svet. 16a. Pastiri ovaca jesu određeni, kano stalan direk postavljeni. A. I. Knezović xv. — c) *kao mali os zadjen za kalpak oko kojega se okreće čelenka.* A na glavu kalpak i čelenka, kakvo mu je devet čelenaka i deseto na direknu krilo! krilo mu se na čekrk okreće. Nar. pjes. petr. 3, 128.

DIRĀKĀČ, *direkāča, m. vidi direklija.* — Postaje od imena direk sufixom ač. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Risnu.

DIRĀKLIJA, *f. španjolski talijer na kojem su načinena dva direka, stupa (Erakloraj); ledenača.* — u Risnu direkāč. — Postaje od imena direk turskijem sufixom lija(li). — U Vukovu rječniku.

DIREVA JARUGA, *f. mjesto pod npravama u Srbiji u okrugu Kragujevačkom.* Sr. nov. 1872, 540.

DIRINGĀNE, *n. djelo kojim se dirinji.* — U Vukovu rječniku.

DIRINGITI, *diringim, impf. in otio vivere, lijevo, bezposleno živjeti.* — Postaje od pers. tur. derim, skitalica s turskijem sufixom gi. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori asobito u rojrodstvu

1. DIRITI, *dirim, impf. podbatiti, pativati (u pr. na parnicu kukvu).* Ima tu neko što diri'. u okolini Kragujevačkoj. P. Dordević. — *isporedi dirati, dirnuti.*

2. DIRITI, *dirim, impf. raditi, činiti, vršiti posao, u kojem mu dragu poslu, obično u odgovoru kad se neće da se opet kaže glagol prije izrečen. u naše vrijeme po norijem krajerima krajevine Srbije.* Reče surdulički kapetan: 'Treba porez pokupiti, putove popraviti' itd a na to odgovori Jusuf Arnautin: 'To prvo treba da se diri'. Dalje, pitah jednoga: 'Pušiš li?' a on odgovori: 'Ne dirim'. M. Đurović.

DIRKA, *f. komad, kriška.* — Postaje od osnov dir glagola dirati sufixom ka. — Dolazi u naše vrijeme. Počeše mu kidati dirku po dirku od srea. M. D. Miličević, živ. srb. 1, 114.

DIRKALO, *m. onaj koji dirka, zadirkivalo, zadjevač.* — Postaje od osnov glagola dirkati sufixom lo. — U Vukovu rječniku.

DIRKĀNE, *n. djelo kojim se dirka.* — U Vukovu rječniku.

DIRKATI, *dirkām, impf. dem. dirati, dirati po mala.* — Postaje od osnov dir sufixom ka. — Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Još u kričea ne dirkaj letirka. S. Milutinović u Pjev. crn. 230b.

DIRNUTI, *dirnēm, pf. značenje je kao kod dirati, samo što je perfekturni glagol.* — *Ake kakav je u praes. takav je u part. praet. pass. dirnūt; u ostalijem je oblicima onakav kakav je u inf.* — Dolazi od xviii vijeka, a nije u nijednom rječniku. Dosta je glavom krenūt, okom namignuti, prstom ganuti, ili nogom dirnuti. J. Banovac, razg. 118—119. Koja li svitovna prikaza može ovako dirnuti u sree čovječansko kako dirne gron? M. A. Rejković, sat. L^{8b}. Ako li u oficira dirnem. sabr. 22. U dare joj ni dirnuti nisu. Nar. pjes. vuk. 2, 24. Oba živa oderao jaren, pa ih pusti u jelovo grañe, grana dirno, stoji dreka jareca. 3, 287. Da u ličnost njegovu ne dirnem. Vuk, odg. na utuk. 6. Da je ko kome hotimice htio u obraz dirnuti. V. Vrčević, niz. 37. 'Ne smijes u nega kao ni u osiñak dirnuti'. 'Nemoj ti u ovo za živu glavu dirnuti. (u Lic). J. Bogdanović.

DIS, *m. occidentis, zapad, grč. δίσαις*. — *ispoređi disija*. — *Dolazi xiv vijeka (o zemljama na zapadu srpskoga carstva) i u Daničiću rječniku (disa)*. Zapadnoj stranč, reku že Alvaniji i pomoriju i vsesmu disu. Mon. serb. 136. (1348). Carj vsšehš srpskih i grčkkih i pomorskih zemlja, reku že Alvaniji i zapadnoj stranč i velikomu disu. Glasn. 24, 232. (1348).

DIŠAÑE, *vidi dihañe*.

DIŠATI, *vidi dihati*.

DISCIPLINA, *f. bič kojijem se kršćanski asketi sami za pokoru biju, lat. disciplina (s nemačkijem izgovorañem), ispoređi disiplina*. — *Dolazi xvii i xviii vijeka*. Trikrat na dan disciplinom telo pokaraše svoje. F. Glavinic, evit. 247^b. Ovo promišlañe mñka pakleni(h) jest opore pacire i oštre discipline iznašlo. D. Rapić 173.

DISIĆ, *m. prezime u naše vrijeme*. Mika Disić. Rat. 370.

DISIJA, *vidi dis s čim je jednaka postaña*. — *Dolazi xiv vijeka i u Daničiću rječniku*. Disiji rekše zapadnoj stranč. Mon. serb. 129. (1348).

DISITI, *disim, impf. vidi dišiti*. — *Samo u Votijigijnu rječniku*. — *nepouzđano*.

DIŠKOS, *m. đisok, zdjela, tanur u koji se polaže proskura*. — *Dolazi xv vijeka i u Daničiću rječniku (diškoss)*. Tri kaleži, dva kukumarja i diškoss. Mon. serb. 408. (1441).

DISPENSACIJŃN, *m. dispensatio, vidi dispensa*. — *od tal. dispensazione*. — *Dolazi xviii vijeka*. Brez nikakva dispensacijona (dispensaciona) oli ti dopuštea. M. Dobretić 301.

DISPENSANJE, *n. dispensatio, djelo kojim se dispensa, vidi dispensati*. — *Dolazi (u starijem obliku dispensanje) xvi i xvii vijeka*. Po razmirrenju ili dispensanju. Š. Budinić, ispr. 164. Zapovid od dispensanja. B. Kašić, rit. 393.

DISPENSATI, *dispensãm, pf. vidi dispensati*. — *od tal. dispensare*. — *impf. dispensavati i dispensivati*. — *Dolazi od xvi do xviii vijeka*. Dispensati, to je dopustiti. Naručn. 92^b. U tomu ni isti papa dispensat, to jest oblašat i popustit, ne može. B. Gradić, djev. 125. Ne ima biti odrišen ili dispensan od naredja. Š. Budinić, ispr. 163. Oblasti apostolskom bude s ñimi dispensano. B. Kašić, rit. 392. Ako bi bila dana oblast ispovidniku, da more dispensati ali osloboditi od brezredja, tada će priložiti sliđea. L. Terzić 361. Dispensati olihi oblašati rećene zapovidi i navještera. M. Dobretić 486. — *xviii vijeka dolazi i s oblikom dispensati*. Papa mnoga more dopustiti oli dispensati priprostitu misniku. M. Dobretić 279.

DISPENSÁVATI, *dispensávãm i dispensávjem, impf. vidi dispensati od čega i postaje*. — *ispoređi dispensivati*. — *Dolazi xvi i xviii vijeka*. Da se lasnije dispensava. Š. Budinić, ispr. 164. Istom oblastju dispensajem s tobom vrh brezredja. L. Terzić 361.

DISPENSIVATI, *dispensívãm, impf. vidi dispensavati*. — *U jednoga pisca xvi vijeka*. Dispensivam s tobome više brezredja. Š. Budinić, ispr. 48. Biskupi koji daju ti redi tudije dispensavaju. 164.

DISPOZICIJŃN, *m. dispositio, pripravnost, tal. disposizione*. — *Dolazi xvii i xviii vijeka*. Triba je dispozicijon od tila. I. Ančić, svit. 93. Dispozicijon (dispositiŃn) oli pripravnost pokornika. M. Dobretić 250.

DIŠPUTA, *f. contentio, prepirañe (rijčima),*

tal. disputa. — *Dolazi xvii i xviii vijeka*. Da se ne stavlaš na razloge i dispute s vragom. I. Držić, nauk. 150. Ućini se velika disputa ili ti inađ žestok i prigovaraño svrhu ovoga otaštva. F. Lastrić, ned. 257. — *mj. s može biti i š. Cesar, cesarica izhod prigovaranja ili dispuete pomniho gletajući*. F. Glavinic, evit. 433a.

DISPUTÁÑE, *n. djelo kojijem se disputa, vidi disputati*. — *Dolazi u oblicima dešputanje, disputanje, dešputanje od xvi do xviii vijeka*. Prizvah jeretika na dešputanje vrlu toga bluda. Transit. 211. To jest: da bi ga hoteli činiti sumtati s dešputanjem. Anton Dalu., ap. 18. Slavno ono dešputanje tvoja. M. Jerković 39. Velik je kveštijon iziskivanja, disputaña i prigovaraña među naućiteja. M. Dobretić 54.

DISPUTATI, *disputãm, impf. (rijčima) razlagati što s kim, prepirati se, lat. i tal. disputare*. — *Mj. i može biti e, a mj. s može biti š. a) disputati, od xv do xvii vijeka*. Još ću s tobom ja pštati i vrlu toga dešputati. M. Marulić 319. Najde ga u templu dešputajući meu razumnici. M. Jerković 36. — *b) dešputati, xvi i xvii vijeka*. Tanko dešputaju i urišeno govore. Transit. 42. Neka s Katarinom imaju se dešputati, ili prigovorati. F. Glavinic, evit. 384^b. — *c) disputati, od xvi do xviii vijeka*. Ne bojeći se disputati i protiv statí progonitelem vere. Transit. 193. Čto disputate? Anton Dalu., nov. tešt. 61^b. mar 8, 17. Naućiteji svetoga pisma pregovaraju se ili disputaju. F. Glavinic, evit. 55^b. Ter se š ñime disputaše. S. Margitić, ispr. 166. Koji se u skula disputaju i prigovaraju. M. Dobretić 85. — *d) disputati, xvii i xviii vijeka*. Stavi se s napasnikom natjećati i disputati. V. Andrijašević, put. 886. Disputajući protiv straupcem. I. Ančić, ogl. 13. Da se s Grci disputaju. S. Badrić, ukaz. 52. Ove sve kolike stvari ostavljam bogoslovcem disputat u skula(h). M. Dobretić 54.

DISTIK, *m. distichon, dva stiha združena*. — *U Belinu rječniku 270^a*.

DIŠA, *vidi Dišo*. — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u istoćnijem krajevima*.

DIŠANJE, *n. djelo kojim se diše (od glagola dišati), rovia, zaudara*. — *Postaje od osnovae part praet. pass. glagola dišati sufixom (ije)*. — *Dolazi (sa starijim oblikom dišanje) u jednoga pisca xviii vijeka i u Stulićevu rječniku (dišanje, odor)*. Balsam se umišaje za zlamenovat dišanje prislavno života Isukrstova. Blago turl. 51^a.

DIŠATI, *dišëm, impf. olere, roñati, mirisati, zaudarati*. — *ispoređi dišati pod 1, e, dišiti, dišiti*. — *Infinitiv i prošla vremena naciñna su od praes. dišem, glagola dihati*. — *Dolazi od xvii vijeka u rječnicu: u Mikañinu: dišati, voñati, pahati, mirisiti, olere; u Bjelostjenčevu s praes. dišim, foeterē; dišim lepo, oleo, bene, jucunde, suaviter oleo; olfacio; u Stulićevu: dišati, dišem, olere!*

DIŠAVINA, *f. vrsta kruške, u naše vrijeme, — postaje od glagola dišati*. Dišavina, svurst kruške. B. Šulek, im. 65.

DIŠER, *tur. dišary, na paše*.

1. *interj. na poje! kud se ko goni iz kuće (ili iz drugoga ogradnoga mjesta)*. — *Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Dišer more, hože i vaizi! Nar. pjes. vuk. 4. 136.

2. *adj. externus, spolušni, pridjevica se sustantivu, ne mijeñajući se po padžima*. — *U naše vrijeme*. Prostrije je na dišer-avlju. Pjev. crn. 145^a.

DIŠERISATI, *dišerišëm, impf. goniti koga na*

pože govoreći: dišer! — Postaje od riječi dišer sufixom is-a u inf., is-j (iš) u praes. — U Vukovu rječniku.

DIŠIPLĀNA, *f. vidi disciplina*. — od tal. disciplina. — Od xv do xviii vijeka. Tu t' bih dala dišiplinu. M. Marulić 263. Svuč'te sada Katarinu ter joj dajte dišiplinu. M. Divković, kat. 167. Prikazivati bogu kugod dišiplinu to jest frustanje. P. Radović, nač. 100. Između oštrog trna od cilicija i dišiplina. F. Lastrić, test. 1109. Dišipline oliti bičevaŋa i šibaŋa žestoka sebe istoga. M. Dobretić 248.

DIŠIPLĀNATI, dišiplinām, *pf. dati dišiplinu, biti dišiplinom, tal. disciplinare*. — *impf. dišiplinavati*. — xvi vijeka. Dišiplinat se jedan dan na nedjelju. I. Držić 294.

DIŠIPLĀNAVATI, dišiplināvām, *impf. vidi dišiplinati*. — xvii vijeka. Cimla bi da se s ŋom zajedno bičima biju i dišiplinavaju. B. Kašić, per. 64.

DIŠIPIUO, dišipula, *m. učenik, lat. discipulus (s talijanskijem izgovaranjem)*. — Osnova je dišipul, ali se kod štokavaca l na kraju sloga (samo u nom. sing.) mijenja u o. — Dolazi od xv do xviii vijeka. a) s pravijem značenjem. Isusov dišipul (griješkom 'discipul') ako hoćeš hodit. M. Marulić 205. Imaju dobro tjet svoje dišipule. I. Držić 282. — b) ŋeka knjiga i ŋezin pisac. Dvle Dišipuo. M. Divković, zlam 55^a. Dišipuo Ivan Halot. M. Orbin viii. U libru koje se zove Dišipuo. 155. Dokazuje Dišipuo. J. Barovac, prip. 195.

DIŠITI, dišim, *impf. olere, roŋati, mirisati*. — *isporedi dihati i dišati*. — Postaje od osnove dih (vidi dih i dihati) sufixom i pred kojijem se h mijenja u š. — Dolazi u naše vrijeme a između rječnika u Voltigijinu i u Stuličevu. Krst mi diši, va kuće mora bit krst. Nar. prip. mikul. 88. Ruža diši a slava miriši. Osvetu 2, 179.

DIŠKOVA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu jagodinskom*. Sr. nov. 1875. 42.

DIŠNIK, *m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji bjelovarskoj*. Pregled. 81.

DIŠO, *m. hyp. Dimitrije*. — *Ake. se mijenja u roc. Dišo*. — Postuje od okružne osnove imena Dimitrije sufixom šo. — *isporedi Dimo i Dimšo*. — u ŋekijem krajecima govori se i Diša. — U Vukovu rječniku.

DIŠPENSATI, *vidi dispensati*.

DIŠPERAŊE, *n. vidi disperane*. — xvi vijeka. (Srditost) privodi človika na dišperanje. Korizm. 49^b.

DIŠPERATI, *vidi desperati i dešperati*. — xvi vijeka. I na pol sam dišperan. Korizm. 32^b. Ne dišperaj se zato. 33^a.

DIŠPIRATI, *vidi desperati, dešperati i dešpirane*. — xvi vijeka. Da bi se ona ne dišpirala. Korizm. 70^a.

DIŠPŌNITI, dišpŏnim, *impf. pripravlati, tal. disporre (inlet. disponer)*. Dolazi xviii vijeka. Koji dispone i pripravljaju gršnika na pokoru. M. Dobretić 175.

DIŠPUTA, *vidi disputa*.

DIŠPIŤAŊE, *vidi disputaŋe*.

DIŠPIŤATI, *vidi disputata*.

DIŠPIŤAVAC, dišpiŤava, *m. onaj koji disputa, vidi disputati* — U jednoj pisca čakavca xvi vijeka. Kadl jest mudri? kadl jest dišpiŤavac? sega sta? Anton Dalm., nov. tešt. 2, 28. paul. Icor. 1, 20.

DIŠPUTĀRATI, dišpiŤirām, *impf. vidi disputati*. — od ŋem. disputen. — U jednoj pisca čakavca xvi vijeka. Dišputirahu meju sobom. Anton Dalm., nov. tešt. 61^b. mar. 8, 16.

DĪŠTICA, *f. selo u Bosni u okrugu surajevskom*. Schem. bosn. 1864. 22. griješkom Dištrica. Statist. 18.

DĪTAM, *m. dictamnus albus L., jasanak, tal. dittamo*. — Dolazi xvii i xviii vijeka. Njku travu htje ubrati od ditama kreposnoga. J. Palmotić 199. Nema ljudska sila sama predotrova al ditama. J. Kavaŋin 77^a.

DITANIĆ, *m. prezime xvi vijeka*. Jurjem Ditanićem. Mon. croat. 248. (1546).

DĪTI, diŋ, *impf. dicere, ajo, inquam, kazati, govoriti*. — *Ake. vidi kod I*. — i stoji mjesto ŋeglašnega ċ, po čem bi ovaj glagol u južnom govoru glasio djeti, u istočnom deti, ali su svi primjeri po zapadnom govoru (dē. Mon. croat. 46 god. 1395. Ark. 9, 123 god. 1468 glasi di ili može biti de, ali ni po što po južnom govoru). — Nejasno je postaje. misti se uopće da je isto što glagol dēti, ponere (ridi kod djeti); ali se tomu među ostalijem protivi što se ovo značenje u svijem slavenskim jezicima u kojima dolazi ograničuje na neke oblike. — Da je značenje praslavensko, potvrđuje stslor. dējeti, govorīš, slov. dējem, češ. diti, diŋ, goŋnosr. džach, govorah, doŋosr. zach, govorah. — Dolazi kod pisaca i to samo čakavaca, zapadnjeg, dubrovčana od xv do xviii vijeka po svoj prilici bila je narodnu riječ samo kod čakavaca, a drugi su je od ŋih primili; a između rječnika u Vrančićevu (dim 'inquam'), u Mikašinu (dim, govorim 'dico, ajo, loquor'), u Belinu (pravo dim 'verum dico'; ovo dim 'hoc ajo' 260^b), u Bjelostjencēvu (dim 'dico, ajo, loquor; inquam'), u Stuličevu (dim. diš, di, diti, 'dicere').

1. oblici. dolaze samo praes., *impf. inf., part. praet. pass.*; ostalih oblika nema. a) praes. postaje od osnove dē (novijim) nastavcima em, eš, . . . u, pred koje se umeće j radi zjevca; po čem bi trebalo da je u zapadnom govoru dijem, diješ itd. no se čje- sažimlje u ċ- (zapadno -i-), te praes. glasi dim, diš, . . . diju. au) 1 sing. diŋ najčešće dolazi, i to od xv vijeka (u Marulića) do xviii (I. Đorđić, uzd. 110), osim rječnika. — bb) 2 sing. diš od xv vijeka (M. Marulić 177. 263) do xvii (M. Gazarović 66). — cc) 3 sing. di erlo često od xvi vijeka (dē. Arkiv 9, 123 god. 1468. di. Mon. croat. 104 god. 1470. M. Marulić 8. 22) do xvii (J. Armolušić 16. B. Krnarčić 6. 21). — dd) 1 pl. diŋo xvi (Š. Budinić, ispr. 31 i xvii vijeka (D. Baraković, vil. 338). — ee) 2 pl. dite xv i xviii vijeka (Bernardin 38^a. P. Vuletić 50). — ff) 3 pl. diju dosta često od xv vijeka (u Marulića) do xviii (P. Vuletić 7. 17). — b) kod *impf. dolazi samo 3 sing. i 3 pl. i to a dva različna oblika. au) k osnovi dē pristupaju nastavci ah, aše itd (a je sažeto ċa, vidi Dančić, ist. obl. 306) a radi zjevca pred ŋih se umeće j, od xv do xviii vijeka. aa) 3 sing. dijāše. P. Zoranić 69^a. Nauk brn. 52. D. Baraković, vil. 102. Michelangelo 31. — bbb) 3 pl. dijahu. M. Marulić 71. Anton Dalm., nov. tešt. 146^b. F. Vrančić, živ. 93. D. Baraković, vil. 343. P. Vuletić 5. bb) vokal ċ osnove sažima se vokalom nastavka u ċ. xvi vijeka. aaa) 3 sing. diše. Mon. croat. 199. (1512). P. Zoranić 9. Dukljanin 15. bbb) 3 pl. dihu. Bernardin 38. P. Zoranić 26^b. c) inf. diti, jedan put. M. Marulić 45. — d) part. praet. pass. sa sufixom tva, jedan put. dit. M. Marulić 75.*

2. značene.

a. uopće. a) *stoji pred riječima što je ko rekao a oće se kažu onako kao što ih je onaj sam izgovorio* (oratio recta). Stahu kako dica, kad skulan di: kvito (*tal. quieto*). M. Marulić 22. A nici dihu: ni on. Bernardin 38. Joann. 9. 9. Za to di sveti Brnardo: neposluh je jedna velika hudoba. Korizm. 35^b. Di svaka: čudan dar bože da na sviti. S. Menčetić 75. Ta di: neću te pušćati. J. Armolušić 16. Ta(j) im ruku shiti, ta(j) di: dobro došli. B. Rnarnutić 21. Zavapise suproč meni, ter mi diju: što će reći tvoji ludi su? P. Vuletić 17. — b) *kad se čije riječi kažu kao kod a), može biti umetnuo iza jedne ili više riječi, kao lat. inquam. Niki, diju, umri vino pijuci. M. Marulić 70. Ino na svijeti u svako jur doba, diš, neću vidjeti neg tamnos od zloba. N. Dimitrović 70. Idoli, di, svi su ovi hudob puni. Živ. kat. star 1, 219. Učini, svi dimo, da puta ovoga Šibenik vidimo. Đ. Baraković, vil. 338. Evo, diju, gre sahnavać. P. Vuletić 7. — na takovi se način često umetnu u govor riječi pravo (uprav) dim, čim onaj što govori pokazuje da mu je neugodno ono što onda ispovijeda, ili samo jače ističe što onda kaže. Jer, pravo tebi dim, tužnu se meni smaūkaše moji dni. N. Dimitrović 69. Ke (*kriposti*) željah, pravo dim, u pjesni izreći. N. Našćković 1, 355. Zelim ju, pravo dim, veće neg bijeli dan. 2, 78. Pridoh ja sada, pravo dim, ol sunca zapada, k istoku ter hodim. M. Držić 436. Ja ću taj svijet sljediti, er vidim toliko da 'e vjeran i ljubim, razuman kolik i dobar, pravo dim. M. Bunić 37. Vrloća, dim uprav, krepos je velika. F. Lukarević 7. — drugo je kad uz umetnuo diti stoji kako: Tu pont hitrost, kako dim, nasliđujući M. Marulić 3. Sesto bi Ivan, da zlamenuje, kako di sv. Bernardo... Korizm. 28^b. Jur u devetom i desetom litu, kako dihu, biše. P. Zoranić 36^b. Studenci, kako mnozi diju, gdi se zlatni veni, Jure, za te vijju. M. Tomašević (Đ. Baraković, vil 366). — c) *tude se riječi kažu u podložnoj rečenici s da* (oratio obliqua). Palas piše se oružna jer dijahu da je božica od rvanje; Dijana dijahu da je božica od lova. M. Marulić 71. Imaju li razum? dim, da ne Korizm. 29^b. Diju doktori, da očemo vsi vskrsnuti. 102^b. Ja sam hodil k nemu, a on diše, da ne mere priti. Mon. croat. 199. (1512). Ja dim da pod gorom nikla je iz cvitja. G. Držić 347. Ako bi ki otel pokazati nikoga od nikoga zla tvorenja pred dvorom, ima tako reći dvoru: Tebā dim, da takov je učinil takovu rič. Zak. vinod. 77. Prem ako diju da smrt najstrašniji konac jest. P. Zoranić 33^b. A kako pristojati di veliku pokoru za grihe, dimo da boje jest dati ju maūn. S. Budinić, ispr. 31. Ne dim da neću milost mu podati. Đ. Baraković, vil. 284. Poluvirci diju da ni... Svaki dijaše da je čelovik. P. Radovčić, ist. 96. Bit će pošli Dotajinu, jer dijahu da će iti. P. Vuletić 5 — d) *što se kaže može se izreći imenom ili zamjenicom što stoji kao objekat u acc. Ča veće dim tebi? M. Marulić 39. Mollitve dit svoje. 45. Slište ča dim. 54. Ki od mene lože diju. 153. Ovo dim istinu. S. Menčetić 28. Zna l' pilozopiju taj vitez, od koga toke hvalje diju? P. Hektorović 16. Da iskusim, tere vijju, jel' istina, na i ča diju. P. Hektorović (?) 87. Ja grišnik dim velu grih. S. Budinić, ispr. 26. Tu pritač dim velu. Đ. Baraković, jar. 82. Istinu diš, i ja joj dim. M. Gazarović 66. Navlastito što mi dite. P. Vuletić 50. — e) *često uz adverb pravo (uprav) — sa se, u pasivnom značenju* Pravo se di ovoj da golo sliđi ljubav... P. Zoranić 3^a.**

b. *praes. I sing. dim, kao dico, inquam, nimit-*

rum, quidem, scilicet, često se umetne u govor radi jačega isticia. a) *kad se tunači, razjašuje, ograničuje nešto što se je prije kazalo. (u Studičeru rječniku: dim, idest'). aa) tunači se rečenicom u koju se umetne dim. Ljubav tvoja, slobodna, dim, koja učini mene sad. N. Dimitrović 34. Prez liega svit ostaf, ganu plać Judem svim, Justinjan Anjel dim, plemenit vlastelin, kripistuju biše smin, a umom biše jak. Đ. Baraković, vil. 5. Tezeo: Vrijeme je, dom mli da vidi svak veće; da rados svak svoju nživa s ljubavi u miru, u goju, u igrah, u slavi. Svi: Unrli kripis, dim, bez snage ostaje, ako joj za trulim pokoj se ne daje. I. Gundulić 14. — bb) razjašuje predasnu riječ imenom koje stoji: aaa) u acc. Da bi mi ovdī sad gospodar od toga, platil bih stogodi... dim vam starijega. P. Hektorović 10. Car mu pridā u pohodu Gašparova namjesnika, dim Gašpara Milostića ki u hrvatskom roden kraju, bi li znanje ali srića, jur stolova na Dunaju. I. Gundulić 312. — bbb) u gen. s pridjellogom od (mješte loc. s pridjellogom o). Jur čes parjat' sve tužice i šeeakti sriću mnogu... dim ti od plodi, moja slava, koje nijesi vik imala. A. Čubranović 143. Ureha je svitu žena a čeloviku glave kruna i dostojne slave puna, dim od one ka j' postena. Đ. Baraković, jar. 91 — b) *kad se nakom nekoliko riječi pisac povrća na nešto što je isprva kazao. Ovo tēlo koje nosimo mlahova... koje tēlo po smrti črvi jesti hote, ovo, dim, tēlo tada uskrsnuti hoće. S. Budinić, sum. 14^b. Koga no anjeli gledajući drhūn... ovoga, dim, istoga mi juno. A. Komulović 51. Ko ne vidi, da, noseći se čelovik ovim načinom, kako da je jemat biti udi prikazan prid božje pristole, ko ne vidi, dim, da ga će čudnovato pripravja za njegovo primituće? P. Radovčić, nač. 79. — c) u ovom primjeru kao da znači: dapače, quin etiam. Ne bih ja život svoj, ne bih ja sto glava postēdil, dim, za toj. S. Menčetić 9.**

c. u prenesenom smislu, kao značiti, glasiliti, kad je subjekat ime što znači značenje, slova itd. ili govor, riječ. Najdosmo se jablko, pismo dē, ka je vas lepši, toj dajte jablko. Troj. prij. jag. ark. 9, 123. Sramota (je) ne umiti štīt ca pisma diju. M. Marulić 146. Da joj na prsih pismo zlatih slov dijaše: Latinka. P. Zoranić 69. Čto uzdrži drugi član, koji di: I u Isukrsta. S. Budinić, sum. 5^b. Koje (prašenje) di: sveti se ime tvoje. 18^b. Slova zgor velika, koja se vidjahu, ovako dijahu: Dojde, vidi, dobi. Đ. Baraković, vil. 343. d. nominare, nazivati, zeati, obično s dva akuzativa. a) u pravom smislu, au) aktivno. Nije ljubaf da zabaf... ku svit di ljubav. P. Zoranić 44. Čto Latin di incompatibilia'. S. Budinić, ispr. 21. — bb) sa se, u pasivnom značenju. Kadē se dē: 'U javora'. Mon. croat. 46. (1345). Dan blaga dna od prisnika ki se di vazama. Bernardin 54^b—55^a. luc. 22, 1. Svrhū svaga ča se di bog. N. Rašina 19^a. paul. 2thess. 2, 1. Za crkvom drugi šator ki se di sveti od svetih. 161^a. paul. hebr. 9, 3. Hinać ki se od rihi di Lovriac. P. Hektorović (?) 110. Najdoše kraja na planini ka se diše Hlivač. Dukljanin 15. — cc) pasivno. Muž, Joakim ki je dit. M. Marulić 75. — b) kao glasiliti, proglašavati, praedicare, ad) aktivno. Strane sa svake dostojna te diju. P. Hektorović 64. S tebe u tom živim ku mu gospoju dim. P. Zoranić 13^b. Blaženih (gen. mj. acc.) sada diju, koji pinez vele imuju. M. Gazarović 62. — može biti da amo spada i ovaj primjer: Tebe (bože) stajem, klanam, dim, uzdišem. I. Dordić, uzl. 110. — bb) sa se, u pasivnom značenju. Jer slava čelovika, najveća ka se di, ne trpi do vika. M. Marulić 8

Dobar se i on di, ki misal ne mŭči. P. Hektorovič 41.

DITMÁN, ditmana, *n. djetič*, *nođ čakavaca po otočima dalmatinskijem* — *osnova je jamačno dēt, ali je nejasan nastarak man.* Ditmān, (dit-māna) mladić, *na Korčuli.* Slovinac 1880. 86. Ditmān, momak, mladić. *na Braču.* A. Ostojić.

1. **DIV**, *m. kao da je muško ime na jednom mjestu xiv vijeka.* — *isporedi* 1. Diva, Divac, Divoš. Voihsna Divš Določića a sinu mu Dobromirš. Deč. hris. 52.

2. **DIV**, *m. gigas, čovjek prekonaravne veličine o kojem se priča u narodnijem pjesmama i pripovijetkama.* tur. div (od pers. div, negda đev. staropers. daiva, zli bog, snskr. đeva, bog), daemon, gigas. — *Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Kad Jovana divi ugledaše. Nar. pjes. vuk. 2, 28. I posječe sedamdeset divah. 2, 28. A div joj je riječ govorio. 2. 31. I tu ima devet divova. Nar. prip. vuk. 2 189.

3. **DIV**, *adj. mirus, čudan, čudnovat.* — *Postaje od iste osnove od koje je i divan sufixom њ.* — *Dolazi jedan put xvi vijeka.* Od ovih dječju rojstva se učimo, da ove besede i obėti božji, akos nam se prem dire vide, toške, velike i nemoguće, jesu slobodne, stanovite i istine. Postila. FF1b.

1. **DIVA**, *f. žensko ime.* — *isporedi* 1. Div. — *Dolazi prije našega vremena.* Diva. S. Novaković, pom. 59.

2. **DIVA**, *f. vidi diba.* — *U naše vrijeme.* Dadoh majci divu u čagetu. Nar. pjes. vuk. 1, 368. A nositi divu i kadivu. 2, 105.

DIVAC, Divca, *m. ime muško. dolazi xv vijeka i u Daničičevu rječniku* (Divьскъ). Krištejaninš Divacs. Spom. sr. 1, 147. (1419).

DIVAJSTVO, *n. divlač, dičlašto.* — *Postaje od osnove divj (vidi divh) sufixsom istvo; a pred j je umetnuto a.* — *Dolazi jedan put xvi vijeka.* Prilika moja veće ima v sebh divajstva neže človičastva. Š. Kožičić 23a.

1. **DIVAN**, *divna, adj. mirabilis, mirus, pulcher.* — *a stoji mj. neglašna g, i ostaje samo u nominalnom nom. sing. m. (i u acc., kad je isti kao nom.).* — *Postaje sufixsom њъ od div osnove praslavenskoga supstantiva divo, čudo, oromu je korijen div koji (umetajem glasa v radi zjvera) postaje od indoer. korijena dlh, snskr. dlh, videri, stbakt. dh, staropers. di, vidjeti.* — *Riječ je praslavenska, isporedi stslor. divьнъ, rus. divный, češ. divný, pol. dziwny, a i lit. divinas.* Po južnijem stranama u svrjem oblicima gdje je v pred n, ono se mijēna asimilacijom u m: dimna. — *Kompar. divnij.* — *Adv. divno, kompar. divnijē.* — *Između rječnika, nahodi se u Studičevu* (mirus, mirificus, mirabilis, stupendus), *u Vukovu* (mirabilis; perpulcer), *u Daničičevu* (divьнъ, mirus). *a) čemu se je diviti, čuditi, čudan, upoće.* Divno vylzrēnije jako i dymъ mi bystъ vidimo. Mon. serb. 5. (1198—1199). Čjudo divnēje i slavnēje vschi. čjules. 100. (1330). Divnim utvrjenjem utvrdi. Mon. croat. 66. (1146). Kobilice potrše frañauku zemlju divnim činom. Š. Kožičić 19b. Zvezda trakatika divnje veličine. 32b. Kako divna stvar, ne daleč od mene, zavrti tih vibar vrh jelo zelene. M. Vetranić 1, 214. Za divno čudo, i gospodin obrkapetan sa ono malo katana toliku silu tursku u tri puta preko čuprije otera natrag. Glasn. 11, 3, 201. (1717). Mnogoš divnih bog čudesu po svojemu sluzi tvorci. J. Kavašin 300a. Isus videč da utjeha toj nevoji ne mogaše se dati, ako on ne bi učinio

kojegod divno djelo. S. Rosa 50a. Što on sam ne priznaje biti takva sebe, nije divno. J. Rajić, ponč. 1, 19. Bože veliki, divna su djela tvoja! S. Lubiša, prip. 245. — *adv. divno.* Ki u zatvor! zvijer svoje puti divno umori. J. Kavašin 27a. Apostolski namjestnici divno tlače dobra svaka. 365a. — *b) čudan u dobru smislu, kad se je čuditi lepoti, veličanstvu itd. po tome, osobito u norija vremena, znači gotovo isto što lijep, krasan.* U tebi gdi domni sve divno počtenje. S. Menčetić 88. Kada mi se Radosave vojevoda ođdlaše od svojega grada difnoga Siverina. Nar. pjes. star. pis. 6, 19. Divne mladosti voj i slast jubičevna. P. Zoranić 5a. I za mŭ da ču čas prubiti lice me na divni ne obraz. D. Rašina 111a. Moćni bog krilati ki strile sve svoje u mene potrati rad divne gospoje. 128a. Ter trudom takime dobi te divnu čas, dokli vi je vse vrime. 145b. O slavnih vil divno kolo. J. Armolušić 2. U dvoru su bubni i svirale a prid dvorom divno kolo igra. And. Kačić, razg. 35a. Divan li se sabor bere okolo tebe. Nar. pjes. vuk. 1, 25. E češ tamo dobra nači, divnu kitu svoje tvoje. 1, 93. Ispod tebe vile divno kolo vode. 1, 111. Divan barjaktaru! 1, 98. Na mojemu divnu igralistu. 1, 183. Divno ti je pod noć pogledati de gospoda piju vino ladno. 1, 279. Divna li sam i rumena! 1, 336. O javore, zelen bore! Divan li si rod rođio! 1, 449. Divna li je sina porodila. 1, 459. Dok su divno ime izabrali. 1, 471. Divne bih mu pomijela sero. 1, 384. A pred dvorom divno kolo igra. 1, 580. Divan li je, jad ga zadesio! 2, 63. Te oblači divno odijelo. 2, 227. Hoću nosit svojoj zemlji divnoj. 2, 556. Ode pravo divnu Krušedolu. 2, 574. Koliko je divan i ugledan. 2, 607. Ja sam šćiar uvodio divan. 4, 505. Divna li si, njakova njna! Pjev. crn. 148b. — *adv. divno.* Staru rimskago cesarstva slavu divno razširi. Š. Kožičić 42a. U istinu seču ja, da s' gojen vrh zvezda, toliko divno sja liposti tve gizda. D. Rašina 128a. O listje me spjevno, ko stvori juven vaj, vlu mŭ kad divno ja služih na svit saj. 151a. Divno je Petar odede. Nar. pjes. vuk. 1, 63. A tebe ču darovati divno. 1, 458. Koliko su divno živovali, ispod sebe kohe mijēnali. 2, 48. A ti, sele, da s' undomiš divno. 2, 236. Divno zборе, a divno me dvore. 2, 267. Miloš dare divno privataše. 2, 550. U grad meče hjaču bačija, a u kulu trista jañičara, sultanije u odaju zlatnu, neka im je divno taxnovati. 3, 86. Divno ih je Limo svjetovao. 3, 307. Divno ga je dizlar pozlrvao. 3, 534. Divno ga je memče pogodilo, skočio mu oči na dolinu. 3, 551. I mogah ih dočekati divno: dosta pira i dosta jestiva. 4, 38. I šćiar sam dijelio divno. 4, 44. Divno Petar uredi družinu. 4, 55. Sa s' nime se izljubio divno. 4, 383. On će divno uvoditi ovede. 4, 418. Tu noćio, i divno mu bilo. 4, 491. Tu je vojska poginula divno. Ogled. sr. 446. Pita Jana čelebjin Jova: 'Jeli kako večerati samu?' Jovo Jani tihog progovara: 'Staru divno a mladu nevojno'. Nar. pjes. herc. vuk. 106. — s nan mj. vn. U to doba svati dojezdiše ter se diuno kolo razmetnuo. Nar. pjes. bog. 258. No se diuno Loka odednuo. Nar. pjes. vuk. 4, 90. Pa se diuno vojska razredila. 4, 316. I Lazara diuno pogodo a u ruku na desnu ramenu. 4, 318. Te mi Petra ukopaše diuno. 4, 365. Dimno ih starac naučio. Pjev. crn. 31a. — *c) kao epitet imenu straža u jednoj narodnoj pjesmi napisanoj xviii vijeka. nejasno.* Teru pode despotu divna straža govoriti. Nar. pjes. bog. 33.

2. **DIVAN**, *divāna, m. (turcicum) consilium, senatus, curia, circulus, pers. tur. divān, glavno vijeće.* — *Akc. kaki je u gen. taki je u ostalijem*

padežima, osim nom. i acc. sing. i voc.: divāne, divāni. — *Dolazi od xviii vijeka (vidi Barakovićev primjer kod b), a između rječnika u Vukovu: senatus (?), consilium; colloquium. a) glavno (carevo) riječe u Turskoj. Veziri ki s carom taj divan čitahu. I. T. Mrnavić, osm. 36. Kad je sjutra jutro osvanulo, skupiše se na divan gozda, mlade paše, age i spjalije, tiho im je care besedio. And. Kačić, razg. 89a. Kade caru na divan izide, on se caru smjerno poklonio. Nar. pjes. vuk. 2, 206. Car čestiti divan učinio, sve vezire na divan poziva. 2. 454. Već pogleda po divanu redom. 2. 493. i drugo (ne carevo) tursko riječe. Crn ti obraz, od Barata Mujo, među braćom sjutra na divanu. Nar. pjes. vuk. 3, 101. Divan čini paša u Budimu. Nar. pjes. juk. 490. — b) koje mu drago riječe. Neptunu na divan svak snaži i hrli. Đ. Baraković, vil. 135. Divan spljetski i troigrski. J. Kavačini 1289. A u divanu Meonida riječko je vidit starca sida. 334a. Crn im bio obraz na divanu pred samijem bogom istinijem. Nar. pjes. vuk. 2, 1. Tvoje lice svjetlo na divanu! 2, 197. Crn ti obraz na božem divanu kako ti je danas na megdanu. 2, 558. — c) sijelo. ispredi 2. divana. Prva skula naziva se prelo, druga divan ili ti posilo, treća kolo gdi se uče igrat. M. A. Rejković, sat. C4a. Curam ne daj po divanu poči. J. S. Rejković 67. — d) dvor, kuća gdje se čini carer divan, pa uopće dvor, polača, kuća turska i druga. Mjesto gdi se pravda čini, od Turaka divan zvano. I. Gundulić 532. Srijed palača i divani svi mirisnu krjepos meću. J. Kavačini 157a. Al' pošeta carica Milica, lako šeta po carskom divanu. Nar. pjes. vuk. 2, 198. Kada vezir u Cupriju dođe na ogaču i divanu svome drži nega uz desno koljeno. 2, 610. Poranio care od Stambola te se šeće po divanu svome. 3, 60. Dokle knjige k divanu dodoše Mujezitu caru turačkome. 3, 78. Neg sam bila u turskom divanu gdi busuju bule turkiličice. Nar. pjes. istr. 1, 21. — takovo je značenje i u ovom primjeru u kojem se pridrijava imenu kula. Na divan je kulu izlazila, otvorila dva sanduka žuta. Nar. pjes. vuk. 2, 613. — e) množina divani može imati isto značenje što i jednina u svijem primjerima stoji u acc. s prijedlogom na. Pak i vaši idu na divane. M. A. Rejković, sat. E39. Otič čemo bogu na divane. Nar. pjes. vuk. 2, 2. E ga ne da Cupriličje vezire, no pred carem pade na divane. 2, 609. Izvedoše nega na divane. 2, 610. Care grede majci na divane. Nar. pjes. istr. 1, 11.*

3. DIVAN, *m. ime gori u Srbiji u okrugu požarevačkom.* M. D. Miličević, srb. 1019.

4. DIVAN, *m. prezime u naše vrijeme.* D. Avramović 267.

5. DIVAN, *u Lici divan ovo divan ono znači: kaži sad jedno sad drugo. ispredi divaniti i divankati.* „Nami danas brzo prode dan, divan ovo divan ono, te tako divankajući prode nam da ga i ne opazismo“. J. Bogdanović.

1. DIVANA, *f. ridi divona. — U jednoju pisca xvi vijeka. Vaj neka divana tužna i neboga od faosa škrivana ne gubi razloga. M. Vetranić 1, 170. Ki ob noć i ob dan divanu podkraja. 1, 170.*

2. DIVANA, *f. ridi 2. divan pod c). u naše vrijeme u Lici.* Obično zimi, de su kuće na blizu, sastanu se svudi u večer na razgovarače, i redom u kuće sastaju se, večeras u ovu, a sutra veče u drugu, i skupljajući se i polazeći na taj razgovor, jedan drugog pozivlje „ajmo na divanu“ ili „na divanu“. J. Bogdanović.

DIVANANA, *vidi divanhana.*

DIVANHANA, *f. solarium, mjesto otvoreno na kući ili pri kući za sunčanje po dami a hladovane po noći. doksat, čušak, tur. divanhane, mjesto gdje se čini divan, vijeće, soba gdje se primaju gosti. — Kod onoga dijeta našega naroda koji ne izgovara slovo h: divanana. — Dolazi od xviii vijeka i u Vukovu rječniku (divanana). Tu mu jest divanhana golemā zelo. Glasn. 31, 305. (1704). Morava u koju se s divanane može pljunuti. Vuk, dan. 1826. 3. Mogu momci riječ razasuti u kafane i na divanane. Ogled. sr. 450. Na lepjoj visokoj divanani sedi knez. M. D. Miličević, jurm. 96.*

DIVANIJA, *m. suladak, pers. tur. divāne, lud. — Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku (semicaptus inente?). Ne bi bio divanija tako da sebe naruži gore nego nas. Nar. prip. bos. 41.*

DIVANITI, *divānim, impf. recipere in consilium; loqui, colloqui. — Akc. kako je u praes. taki je u impf. i u part. praet. pass.; u ostalijem je oblicima onaki kako je u inf., osim aor. 2 i 3 sing.: divāni. — Postaje od osnovne imena divan sufixom i.*

1. *prelazno. dolazi jedan put xvii vijeka i kao da znači: primati u divan, u vijeće.* Pa kad se vratimo svi na svoji stani, opet jih vidimo da jih car divani: neće li nam tada društvo povratiti, ko'e jim mi sada budemo zajmiti? I. T. Mrnavić, osm. 124.

2. *neprelazno, colloqui, loqui. — dolazi od xviii vijeka i u Vukovu rječniku: 1) vide razgovarati se. 2) (osobito u Hrvatskoj i u Dalmaciji) vide govoriti. a) razgovarati se. Istom dgidog stojeć na sokaku asičkjuć divane u mraku. M. A. Rejković, sat. D2a. Tri mudroznanca divaniše od različitih stviri i nauka. sabr. 9. O čem gospoda divane. Nar. pjes. vuk. 1, 586. On doziva svoju vjernu lubu i dozivlje carju jedinicu, da divane, što bi učinili. Nar. pjes. marj. 15. — b) govoriti. Što sad Prajzu od tebe divane. S. Stefanac 6. Zlatka je Stojanu tijo divanila. . . . Opet Zlatka divani Stojanu. Nar. pjes. kras. 1, 55.*

DIVAN-KABANIČA, *f. kabanica što se nosi na divanu, u rječju, plašt. ovako je tumačeno po Vukovu rječniku, u kojem je prevedeno „der rathswantel“ s dodatkom da je stajača riječ. ali pošto često znači skupocjeno odijelo, može biti da ispreva nije prvi dio riječi bio divan, nego da je ovo kearehenim postalo od diva. — Dolazi od xviii vijeka, a između rječnika samo u Vukovu. Darova svakomu divan-kabanicu. And. Kačić, kor. 458. Pak ogrće divan-kabanicu. Nar. pjes. vuk. 1, 600. S leđa baci divan-kabanicu. 2, 584. Kom je kuća divan-kabanica, mač i puška i otac i majka. 3, 464.*

DIVANKATI, *divānkām, impf. kao razgovarati se, uprav deminutiv glagola divaniti od čije osnovne divan postaje sufixom (нкн). — U naše vrijeme u Lici. „Sjedi tu pokraj mene, pa čemo što divankati“. „Što radite vas dvojica? eva ponešto divankamo, samo da nam brže prođe vrijeme“. „Vas dvojje vavijek nešto divankate i šuperkate“. J. Bogdanović.*

DIVANSKI, *adj. koji pripada divanu. — Dolazi od xvii vijeka. Veziri divanski i T. Mrnavić, osm. 14. Došao je turski Hođa-Dan, kabinetiski i divanski sekretar u Kragujevac. Nov. sr. 1835. 106. — adv. divanski u Vukovu rječniku: Divanski (u Crnoj Gori) n. p. svršiti što, t. j. na zboru, u dogovoru „in der versammlung, beratlung“, „coram senatu“.*

DIVANĀNE, *n. djelo kojim se divani. — U Vukovu rječniku.*

DIVAR, *m. vidi duvar.* — *U Stuličevu rječniku.*

DIVATKA, *f. res mirabilis, spectaculum, comœdia, tragœdia.* — *Samo u Stuličevu rječniku (divadka) u kojem je onako tumačeno. — nepozudano.*

DIVCI, Divcâ, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu ejašerskom. K. Jovanović 100. — jamačno je isto što se pominje krajem xviii vijeka U predeli vaļevskoj mnoge crkve pogoreše i monastiri . . . 10-0 u Divcy(h) crkva. Rad. 1, 185—186. (1793).*

DIVČE, divčeta, *m. dem div.* — *Postaje od imena div sufiksom čet (č-k-čt).* — *Dolazi u narodnijem pjesmama našega vremena. Kad to začu divski starješina, on zavika devet braćenaca . . . U njih Miloš načera ždralina a zavika grlom bijeljen: „More, divče! što bijesno skačeš?“ Nar. pjes. petr. 3, 380. Među njima divski starješina, do neg sjede dva mlodiņa sina, onda djeća babu besjedila: . . . Kad to reče divče momće mlado. 429.*

DIVČEVIĆI, *m. pl. zaselak u Srbiji u okrugu užičkom. K. Jovanović 161.*

DIVČIBARE, *f. pl. planina u Srbiji u okrugu užičkom. M. Đ. Miličević, srb. 577, i u Vukovu rječniku: Divči-bare, f. pl. nekakvo mjesto u Majenu.*

DIVČIĆ, *m. prezime.* — *xv vijeka i u Daničičevu rječniku (Divičić).* Kneza Ružijera Divčića. Mon. serb. 401. (1439). Kneza Radoje Divčića. 472. (1454). — *isporedi Duvčić.*

DIVČIK, *vidi dilčić.*

DIVER, *vidi deverika.*

DIVESEO, divesela, *m. trava hreka lozijega a lista poput koprivine. Majke ju nose na tijelovo k blagoslovu, i nom kađe djecu u zipci, osobito kad grmi. M. Pavlinović.*

DIVIĆ, *m. ime mjestima. a) selo u Banatu. Šem. prav. 1878. 50. — b) mjesto pod nîvama u Srbiji u okrugu smedereškom. Sr. nov. 1871. 836. 1873. 523.*

DIVIČANI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu travničkom. griješkom Divičane. Statist. 65.*

DIVIĆ-MEDA, *f. mjesto pod nîvama u Srbiji u okrugu smedereškom. Sr. nov. 1863. 416.*

1. DIVIĆ, *m. prezime. u naše vrijeme. Šem. karlov. 1883. 71.*

2. DIVIĆ, *m. selo u Bosni u okrugu zvrničkom. Statist. 101.*

DIVIDIKO, *kao da je voc. nepotvrđena supstantiva dividika. dolazi kao pripjev u narodnoj pjesmi našega vremena. može biti da se govori od mila i da je sastavljeno od osnove div (divan) i dik (dika). „O ti Niko dividiko što tebe manka?“ Čuj mi Jelo, dilberdiko, česa mi manka?“ Nar. pjes. herc. vuk. 269.*

DIVIJ-, *vidi divj-.*

DIVIJAK, *m. prezime u naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.*

DIVLJA RIJĀKA, *f. zaselak u Srbiji u okrugu užičkom, po istočnom gorovu Divlja RĀka. K. Jovanović 153.*

DIVLJONA, *vidi divona.*

DIVIN, *m. ime gradu (tal. Duino?) — Dolazi xv vijeka. Po(d) Divin. Ark. 2, 308. Po-d-ivin. Mon. croat. 16. (1395).*

1. DIVINA, *f. divlač.* — *Postaje od osnove div (vidi divji) sufiksom ina. — Dolazi od xvii vijeka (vidi Barakovićev primjer kod c)) a između rječnika u Vukovu (gdje je dodato da se*

govori u (Crnoj Gori). a) osobina onoga što je divlje. Neka si divjaci tiraju divinu, ne puste mudraci turski pitominu. I. T. Mrnavić, osm. 177. U vas nema vjere ni zakona, već divina k'o mloga živina. Nar. pjes. petr. 3, 618. — b) divlja zvijer. I letušica i divine, ke se love po dubravi. J. Kavađin 21b. Mi se tada u dobru zdravju vladamo, kako lovački hrti, kojima kako lance s vrata skinu, takja za divinom trĀcu. Đ. Rapić 188. I lejeni visoke divine. Nar. pjes. petr. 2, 61. — c) divlja biļka, trava. Obajdoh dobar kus otočne glavice, jeda bih naša bus zelene travice, sviņaka, jaglice . . . trud biše i muka divine gristi nat. Đ. Baraković, vil. 331. — d) voñ kod mesa divlje zvjeradi. Zadaje meso (n. p. od divokoze) divinom. Vuk, rĀč. kod divina.

2. DIVINA, *vidi divica. B. Šulek, im. 66.*

DIVINDIKA, *vidi devenduka kraj.*

DIVINSKI, *adj. koji pripada Divinu, koji je iz Divina. dolazi xiv vijeka kao plenićsko prezime. Ivana Rahumbergara Divinskoga. Arkiv. 2, 308. Mon. croat. 46. (1395).*

DIVIŠLIKA MĀLA, *f. vidi diviļjica mala. u naše vrijeme. Diviļjica mala, aster amellus L. B. Šulek, im. 66.*

1. DIVIT, *m. što treba za pisañe (pero i mastilo koje Turci nose iza se u zatvorenoj kutijici), arap. dawātun, tur. divit. — Dolazi od xviii vijeka i u Vukovu rječniku. Zove starac slugu Nektjeriju, pak zapita divit i artiju. Aud. Kačić, razg. 155b. Donesi mi divit i hartije. Nar. pjes. vuk. 2, 382. Onda trĀže divit od pojasa. 2, 442. Zlatan divit u bunar bacio. 2, 443.*

2. DIVIT, *adj. kao da znač̄ isto što divan u narodnoj zagoneci u kojoj stoji radi slika. Dijete divito a unući manito. odgonetļaj: vino i rakija. Nar. zag. nov. 20.*

DIVITĀLAN, diviteljna, *adj. vidi I. divan. — Samo u Stuličevu rječniku. — nije sasma pozudano.*

DIVITI, divim, *impf. stupefacere, ėiniti da se ko ėudi. — Akc. kaki je u praes. taki je u impf. divļah, u aor. 2 i 3 sing. divi, u part. praet. pass. divļen; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf. — Postaje od osnove div (vidi divan) sufiksom i. — Riječ je praslavenska; isporedi stslor. diviti se, rus. дивить, дивиться, ėeš. diviti se, pol. dziwić się.*

a. *aktivno. vrlo rijetko. a) sa znaėenem sprijeđu kazanjem. — samo u jednoj knizi (pisanoj crkvenijem jezikom) xiii vijeka, i otale u Daničičevu rječniku. Drznovenije jeho divit me i uĄasajets. Domentjanib 69. — b) u jednom primjeru našega vremena diviti koga kao da znaėi isto što diviti se komu. Grlo me kako grļicu a divio kako lastavicu. Nar. pjes. petr. 1, 155.*

b. *sa se, reflektivno, admirari, ėuditi se, ėesto u dobrom smislu, kad je ono ėemu se ko ėudi, lijepo ili veličanstveno. — između rĀjcnika nahodi se u Stuličevu, u Vukovu, u Daničičevu. Divoėim se vsim tu suėim. S. Koziėić 31b. Gle-daėe trg i diviėo se. Nar. prip. vuk. 86. Kad to ėuše uėenici, divļahu so vrlo. Vuk, mat. 19, 25. — ucrok s kojega se ko divi moėe biti izreėen dativom. BlagovĄšteniju diviėte se. Mon. serb. 57. (1293—1302). Divi se tomu. J. Rajiė, pouė. 1, 69. Pa se divi skladu bratinskomu. Osvetn. 3, 108 — lokativom s prijedlogom o. Diviti se i ėuditi o bogastviji nebeskomu. S. Budiniė, ispr. 94. — interogativnom reėenicom. Da vidite, pak da se divito, kakovi su i koliki li su. — ispo-redi ėuditi se.*

DIVIV, *adj.* mirabilis, admirabilis, *kojemu se treba diviti*. — U Stulčicu rječniku gdje stoji da je uzeto iz brečvara. — nepouzdan.

DIVÍZA, *f.* nekakav dragocjeni nakit, ne zna se uprav što je, od srlat. divisa, značenje, *grb*. — Dolazi xv vijeka u i Daničević rječniku (diviza, srl. divisa: između više značenja te srl. riječi, koja sam mogao naći, u našim spomenicima može biti samo 'insigne'). Gospodinstvu ti da pošljemo našega posla i po njemu da u ulamo one vaše divize. Spom. sr. 1, 78 (1406). (može biti da su divize ono isto što godinu prije zovu zujel: Nismo je bili mogli odpraviti i po njima bismo bili poslali onk' vaših zujela. 1, 75, 1405). Odz sudovč i odz pasovč i odz diviza i odz prstenovč i kolarinovč . . . K tomu četiri kolarini . . . k tomu pasč . . . a ta je pasč činič z biserovč, k tomuj prstencu gospodina heroga . . . k tomu četiri divize. Spom. sr. 2, 125. (1466).

DIVIZINA, *vidi* divizma.

DIVIZMA, *f.* verbasum thapsus L., *neka trava*. — Nejasna postava. — Riječ je stara i može biti prastavenska, *vidi* primjer iz Šulekova imenika. — govori se i divina, divizmina. — Dolazi kod pisaca od xviii vijeka u između rječnika u Stulčicu i u Fokovu. Svari trave divizme. I. Vladimirovič 48. Divizma (grješkom divisima), saxifraga. Čes. česk. muz. 1852, 2, 49. Verbasum L. srpski divizma. J. Pančić, flor. ok. beogr. 190. Verbasum L., divizma ili vučiji rep. Flora croat. 645. Divizma (divina, divizina, divizna, rus. дивина, панадванна, češ. divizna, divina, divina, pol. dzewanna; bardana, saxifraga, taxus barbasens, herba luminaria, lucernalis, verbasco lichte, verbasco primo, 1) verbasum L.; 2) verbasum thapsus L.; 3) verbasum floccosum WK. B. Šulek, im. 67. — Divizma poljska, (verbasum) blattaria L. 67.

DIVIZMINA, *f.* *vidi* divizma Divizmina, 1) verbasum thapsus L.; 2) clematis flam. L. B. Šulek, im. 67.

DIVIZNA, *vidi* divizma.

DIVÍŽLICA MÁLĀ, *f.* aster amellus L., *neka trava*, zvezdan, divišica mala. — U Fokovu rječniku s dodatkom da se govori u Dubrovcu, i u Šulekova imeniku. — isporodi divizma.

DIVJ, *vidi* divj.

DIVJĀK, *m.* prezime u naše vrijeme u Livi. J. Bogdanović. — *vidi* divjak.

DIVJANOVIČ, *m.* dižanov (dižanov) sin, prezime u naše vrijeme. Divjanoviči su starinoin iz Hercegovine iz sela Podvorice u Drobničama, prije su se zvali Karađiči, dočnije prozvani Divjanoviči zbog visoka i junačkog rasta. B. Petranović u nar. pjes. petr. 3, xiv.

DIVKOVIČ, *m.* prezime. — Dolazi od xviii vijeka. Fra Matije Divković iz Jelašak, reda svetoga Franješkoga, iz provincije primenkom Bosne ardentine. M. Divković, bes. 1. Divković. Schem. bosn. 1864, 17.

DIVLADAN, *m.* ime muško. prije našega vremena. Divladan. S. Novaković, pom. 59.

1. **DIVLĀJA**, *f.* vrsta dupe puške. isporodi dijka i divka. — jamačno je tuđa riječ, i postaje od novogr. *divljan*, bliznak, singulijna. — u Fokovu rječniku.

2. **DIVLĀJA**, *f.* alatka dunderska za šarače pervaža oko vrata i dr. L. Stojanović. — nepoznata postava, bez sumnje tuđa riječ.

1. **DIVLAČ**, *f.* feritas, fora, caro ferina, locus desertus. — S oblikom divjač dolazi u naše vrijeme, stariji je oblik divlaci, koji se još i sad gdjegdje čuje. *vidi* kod divji. — Postaje od osnovne supstantiva divjak suptksom n. pred kojim se k mijenja a č. — Dolazi od xvi vijeka (*vidi* primjer kod c) u između rječnika u Belinu divjač, feritas 379b, 640a; rusticitas 785a; animal ferinum 81b; salvaggina o solvaggina, carne di animali selvaggi, ferina 639b) u Stulčicu (divjač, ferina caro, asperitas, rusticitas), u Fokovu (divjač 1) die wildheit, feritas. 2) das wildpret, ferac, caro ferina).

a. feritas, rusticitas, osobina, stave onoga što je divje. — isporodi divjaštvo, divina. Priprijeva u pjesni divjač satira. M. Držić 26. Vaša pitomos namjeri divjač našoj. 189. Ufamu vidjeti da će još Lubinir tvoj bezumnu tuj divjač ka tobom oblada učini pitomu jedan dan. D. Zlatarić 40a. Svaka zvir žestoka . . . kada li pak vidi dvorit se s ljubavi, pitoma stvori se, svu divjač ostavi. D. Račina 96ab. Ispovjednik nejma držanstvo pitati pokornika, ali njihova divjač stavi veću krat na isповједnika jedno brnne. D. Bašić 29b.

b. *divje* zrijeri, osobito one što se love i jedu, i njihovo meso (*vidi* u rječnicima). Divjači mnoge ime kipa razlika i imena kjeih pustoši i plamine goje u jamah posred stijena. I. Gundulić 555. Idem u lov od divjači. A. d. Bella, rječ. 639b. Da nlovivši štogod divjači pripravi. And. Kačić, kor. 27. Ne broječi srna, jelina ni ostale divjači. 224. i o osobitom vođu kojijem zaudara orukovo meso: Daha divjačim (!) čarnem ferinao sapit. J. Stulli, rječ. 1, 112b. Ispoređi divjacija. — tako se zove i divja riba: Udice od parangała za ribe od lenge, od voge i za divjači. L. Zore, hrv. lipja 131.

c. *divje* voće. samo na jednom mjestu xvi vijeka. Voćke još svake pitomo sve voće davaše s divjači. M. Vetranić 1, 8.

d. *divje*, pusto mjesto. Priko noćne tako tmno sred divjači vuku prike kuvovi ovce u načine nenilosne i razlike. I. Gundulić 491. Sred divjači sej pustošne. P. Kanavelić, iv. 70. U divjači živjeti ču. 324. Robinič gusarima zaisto bisnu mi ostale i u gorskijem divjačima s njima život naš trajale. J. Palmotić 192.

e. Divjač, mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom. Glasn. 19, 144.

2. **DIVLAČ**, *adj.* divji. — Dolazi samo komparativ divjačiji u poslovcii xviii vijeka, te se ne zna, jeli od pozitivna divjač ili divjak, a može biti da je u rukopisu izostalo n i da treba čitati divjačinja. Toliko je srna divjačija koliko je u pitomijemu. (Z). Poslov. danić. 136.

DIVLAČ(A), *f.*

1. voće. a) divja kruška i jabuka, isporodi divjaka. Divjača. 1) achras, pyrus silvestris Mnch.; 2) suvrst jabuke, pyrus malus silvestris Mill. B. Šulek, im. 67. — b) vrsta trešnje. Divjača, suvrst crne drobne trešnje. B. Šulek, id. 67.

2. mjesto pod livadama u Srbiji u okrugu krajevračkom. Sr. nov. 1874, 281. 1875, 718.

DIVLAČĀD, *f.* *vidi* divjač. — Oblik je kao da je kolektivno ime, plural imenu divjače, ali je po značenju ime aspraktrono. — Dolazi divjačal u jednoga pisca xviii vijeka. Nuto luđe i bisne divjačadi. A. Kanižlić, uzr. xiii.

DIVLAČĀN, *divjačena*, *adj.* koji pripada divjači ili divljaku, divji. — Prije našega vremena a i u naše vrijeme uz noviji oblik divjačan dolazi stariji divjican, *vidi* kod divji. — Postaje od divjač ili od divjak suptksom izv. — Kompar.

divljačiji (u *Belinu* rječniku divljačiji, silvestrior' 610a; rusticior' 785a), vidi i 2. divljač. — *Dolazi od xvi vijeka (vidi prec primjere kod b) i c) a između rječnika u Belinu (divljačan, agrestis' 51a; ferus' 379b; 640a), u Stuličevu (divljačan, silvester, silvaticus, barbarus, rudis'), u Vukovu (divljačan, n. p. zemlja, wild, wüst, terra inculta, barbara).* — *Kod značenja isporodi divlj. a) o čeljadetu, narodu, vidi divlj pod a.* Tuj divljačni puk stanuje nesmotrnijeh Samojeda. G. Palmotić 2, 252. I prije puke i divljačne ukrotio je. J. Kavašin 226b. Sud pameti ili neznatna djeteta ili divljačna seljanina. A. d. Bella, razg. 142a. — *o djetem čovjeku, satiru, vidi divlj pod a, f).* Ka ti će bvala bit, jednoga divljačna satira pogubit i žedna i lačna? I. Gundulić 151. — *b) o životini, zvjeri.* Zvijere divljačno poznava božju vlas. M. Vetranić 1, 79. Vepar divljačan lutu mi da ranu. 2, 137. Divljačni vranovi pod stijenah graču. 2, 264. I ne ljudi, nu divjačno zvjerenje ovo ganulo bi. I. Gundulić 321. Među zvjerim divljačima. P. Kanavelić, iv. 462. — *c) o biljkama i o pojedinijem njihovim dijelovima.* Gomila ka se je sva pokrila lozom divljačnom. M. Vetranić 2, 190. Ter zatrvljen i ustrijelju s prislatkoga ne pogleda, požudnijeh sklad besjeda pod sviroku pit (*pjeti*) je usilen, i plam ki mn srce gori u divljačnoj djetat kori. I. Gundulić 73. S ločikam divljačima nekisio kruh blaguju. G. Palmotić 3, 47a. Kroz zapletene zagranke od dubova divljačnijeh. I. Đorđić, ben. 114. Ili bila divljačna mladica, ili vočka mlada prisadnica. J. S. Rejković 85. — *d) o mjestu.* Nije zemlje, nije grada, ni mjesta na svitu nigda bilo ni je sada, ni će biti toliko divljačna u svijeh jezicijeh od svita, gdje nije pjesan ljublena D. Rašina vna. Divljačna ova spila. P. Kanavelić, iv. 160. Ljepota sred divljačnijeh tezijeh strana raj činaše. J. Palmotić 184. Ne daleko od šatora brda i strane nahode se gdje divljačna gusta gora sva u grmu zaplete se. 313. Neg se pruži na sve strane, sad divljačne, sad težane. J. Kavašin 274a. Spile i prođoli divljačne. I. Đorđić, ben. 15. Živjase sred timne u hrudi divljačnoj. 200. Pošli po svemu svijetu i u strane najdale i najdivljačnije čete izbrane. I. M. Mattei 48. — *e) o čudi.* Ko divljačne da si čudi. G. Palmotić 1, 225. Čud divljačnu na stran stavi, moja lijeja, ka me stravi. J. Kavašin 39a. — *f) o čem drugome. znači: onakav kakav je u divlega čeljadeta.* Ti raskošne čine ugodne stvori gorke i divljačne. D. Zlatarić 19a. Krv divljačna uzdivjači, plemstva u ženah tko ne pazi. I. Gundulić 305. Pastijer u dubravi zvaše vilu ka ga stravi, iz pojate svđ divljačne. 352. Kada ju turske biše i divljačne čorde duge. J. Kavašin 283b. Zudjeli divljačnijem naukom svojijeh učiteja mrzjahu. S. Rosa 75a. — *g) adr. divljačno, u Belinu (divljačno, ferum in modum' 610a) i u Stuličevu (divljačno, rustice, inhumane, ferarum more') rječniku.*

DIVLAČE, divljačeta, n. dem. divljak. — *Postaje od osnove imena divjak sufixsom et pred kojijem se k mijena u č.* — *Mjeste plurala trebalo bi da je kolektivno ime divljačad, ali ovo dolazi samo kao apstraktno ime.* — *Dolazi (u starijem obliku divjače) xvi vijeka i u Stuličevu rječniku (chomo rudis').* Da gdje srjetem ja toj bijesno divjače. M. Držić 104.

DIVLAČENE, n. djelo kojijem se ko divljači. — *Vukovu rječniku.*

1. **DIVLAČICA**, f. dem. divljaka. — *Postaje od osnove divjak imena divljaka sufixsom ica pred kojijem se k mijena u č.* — *Dolazi jedan put*

xviii vijeka, ne razlikujući se u značenju od divljaka. Oraa, lešnika, suvi divljačica. D. Obradović, basn. 87.

2. **DIVLAČICA**, f. divlja žena. — *Postaje od osnove imena divjak sufixsom ica pred kojijem se k mijena u č.* — *Dolazi samo u Stuličevu rječniku: divljačica, mulier rudis'.*

3. **DIVLAČICA**, f. mjesto pod livadama u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Sr. nov. 1872. 947. — *isporodi Divljača.*

DIVLAČIĆ, m. dem. divljak. — *Dolazi sa starijim oblikom divjačić u Belinu rječniku: ,morce ferus' 640a.*

1. **DIVLAČINA**, f. caro ferina, meso divlijeh zvjeri koje se love i jedu (i osobiti voñ kojijem zaudara). isporodi 1. divlač pod b. — *Postaje od osnove imena divjak ili od osnove imena divljač sufixsom i, u prvom slučaju k pred i mijena se u č.* — *Dolazi (u starijem obliku divjačina) od xvii vijeka (u Mikale). a) uopće, između rječnika u Mikajinu (caro ferina, caro cervina), u Belinu (ferina' 639b), u Voltigijinu (salvaggina', wildpret'), u Stuličevu (caro ferina').* Samozivac divjačinom voña. (Z). Poslov. danić. 110. — *b) s osobitijem značenjem, samo meso divlega cepra.* — *postaje od divljak koje vidi pod b, b), u Bjelostjenčevu rječniku (meso divjega prasca, aprina') i u Jambrešičevu (aprina').*

2. **DIVLAČINA**, f. augm. divlač. — *Postaje od divlač sufixsom ina.* — *U Vukovu rječniku.*

DIVLAČINSTVO, n. vidi divlač pod a. — *Postaje od osnove imena divjačina sufixsom istvo.* — *Dolazi sa starijim oblikom divjačinstvo u Mikajinu i u Stuličevu rječniku.*

DIVLAČITI, divljačim, impf. efferare, eferari, ferocire. — *Akc. kakav je u praes. takav je u impf. divljačah i u part. praet. pass. divljačen; u ostalijem je oblicima onakav kakav je u inf. osim aor. 2 i 3 sug. divljači.* — *Prije našega vremena scagda a i u naše vrijeme uz divljačiti dolazi stariji oblik divjačiti.* — *Postaje od osnove imena divjak sufixsom i pred kojijem se k mijena u č.* — *Dolazi od xvi vijeka (vidi Vetranićev primjer kod 1, a) između rječnika u Stuličevu (divjačiti, rudem aliquem reddere'. — 1) ,rudis hominis instar se gerere'; 2) ,rudem evadere') i u Vukovu (divjačiti se, vide divljati).*

1. *prelazno, efferare, činiti da što postane divle.*

a. *aktivno, u jednom primjeru xvi vijeka.* Potajno se još privlače, krajem škola ter ribaju i ribe mi sve divljače, oko mene ke plivaju. M. Vetranić 1, 19.

b. *sa se, reflektivno, divljati, divljati se. u Vukovu rječniku.*

2. *neprelazno. a) eferari, postajati dijelijem.* Nije čudo, da divjači kigod plemen. J. Kavašin 205b. Tom je uzrok, što krave divjače. J. S. Rejković 94. — *b) ferocire, raditi, živjeti kao divlj. u Stuličevu rječniku.*

DIVLAČKI, adj. koji pripada divljačima, koji je kao što je u divljaka. — *Postaje od osnove imena divjak sufixsom iski pred kojijem se k mijena u č, a s iza ovoga ispada.* — *Dolazi sa starijim oblikom divjački od xvii vijeka (najprije u Belinu rječniku kao adverb). a) uopće. aa) kao adj. između rječnika u Stuličevu. Čudnovitijem uztrpnjenjem podnošase divjačke nenacije apostola. I. M. Mattei 150. Sa divljačkom pute-nošću naglom. Osvetu. 1, 25. bb) adr. divljački u Belinu rječniku: divjački, ferum in modum' 610a; ,moribus rusticis' 660a; ,inurbano' 785a. —*

b) koji pripada divlemu vepra, u Jambrešićevu rječniku aprinus'.

DIVLAČNICA, f. mjesto pod livadama u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Sr. nov. 1872. 702. — isporodi Divlačica.

DIVLAČNOST, divlačnosti, f. feritas, rusticitas, osobina, stađe onoga koji je divlačan, vidi divlač pod a. — Postaje od osnovce adjektivna divlačan sufiksom ostle. — Dolazi (sa starijim oblikom divlačnos) od xviii vijeka (u Belinu rječniku); između rječnika u Belinu (divlačnos, feritas' 640^a), u Voltigijinu (divlačnost, salvatichezza, wildheit), u Stulićevu. Divlačnost tu mora biti nešto sa svijem prirodno. M. D. Milčević, zim. već. 240.

DIVLAČTVO, vidi divlačstvo.

DIVLĀD, f. coll. ferae, herbae et arbores silvestres. — Postaje od osnovce adjektivna divlj sufiksom ad. — Dolazi (u starijem obliku divdjad) xviii vijeka kod pisaca a nije u nijednom rječniku. a) divlja zverjad. Da bi im se pak divjad i zvrije ne protivilo. E. Pavić, ogl. 19. Gore posječene, ni stana divljadi. M. Kuhačević 107. — b) divlje bilke. Neradna zemlja ništa ne plodi nego divjad. J. S. Rejković 27. Ne prisaduj na divjad od trišne. 147.

DIVLĀHAN, divljahna, adj. dem. divlji. — U Stulićevu rječniku (divljahan).

1. **DIVLĀK**, divljaka, m. onaj koji je divlji (čelade, zvijer, stvar neživa). — Akc. je u svijem padežima onaki kuki je u gen., osim nom. sing. i voc.: divljāce, divljāci. — Prije našega vremena svuda, a u naše vrijeme az divjak dolaze stariji oblici divljak i divljāc, vidi kod divlji. — Postaje od osnovce adjektivna divlji sufiksom aka. ili jakv. — Dolazi od xvi vijeka (vidi prvi primjer kod a, b)) u između rječnika u Belinu (agrestis' 51^a; ferus' 640^a; rusticus' 785^a), u Bjelostjenčevu (aper), u Jambrešićevu (aper), u Voltigijinu (salvatico, wild'), u Stulićevu (homo rudis'), u Vukovu (divjak, n. p. čovjek ili vepra, l. homo terus'. 2) aper'.

a. divlji čovjek. a) iz divljeja naroda. vidi divlji pod a, b). Niti znadu ljudski životi ni postovati se kako drugi narodi, nego žive kako neki divjaci. F. Lastrić, med. 258^a. Divjaci činahu nam ne malu ljubav. Vuk, apost. 28, 2. Dužan sam i Greima i divljacima. pavl. rim. 1, 14. — govori se ponešto u prenesenom smislu o čovjeku grubu i neotesanu ili plašicu u sravnčtva koji beži od ljudi (vidi divlji pod a, a) i d)). Koji je ono divjak i strašivac sved zlovojan? nije ga na igri, po gradu malo, u kući nklouen i po crkvah. B. Zuzeri 195^a. Mlados razpuštena ruga se dobrotom svojijeh vrsnika: er svu noć ne obhode timaste pute ko psi pakjeni sved na tragu koje smrdeće zvijeri, divjaci su. 375^b. Nazivaju ih imenom od divjaka, koji ne znaju ni što je skladnos ni što je uljadnos. Đ. Bašić 107^b. i o ludu čovjeku, ludaku: Gdje je taj naš ludak, za vilom ki pode, vukovom a divjak u goru stalo ode? M. Držić 99. — b) osobita vrsta čovjeka koji se i u tjeleži razlikuje od drugih ljudi. a. kod pisaca i satir iz grčke mitologije. vidi divlji pod a, f). Obrve mu bijahu odrasle kako i divjaku. Zborn. 35^b. ark. 9, 145. Ono su divjaci satiri od gore. N. Nalešković I, 228. Čuješ t., divjace od gore! M. Držić 118. u Gundulićevoj pastirskoj drami dolazi Divjak kao ime satiru: Divjak satir. Gorštak satir. I. Gundulić 124.

b. divlja zvijer. a) uopće. često stoji kao apozicija uz ime zvijeri. Nokti bijelu kako u divjaka

orla. Zborn. 35^b. ark. 9, 145. I prasca divjaka pogrdih. M. Vetranić I, 455. Nemoj se od mene odijelat, da kragujca divjaka iz neba domamimo. M. Držić 408. — b) u osobitom smislu divlji prasac, cepar. Kad iz gaja vepra divji van se istira, ... nije toga ko bi iz bliza udrit smio na divjaka strašivoga. I. Gundulić 542. Zečad, srne i jeline i divjake iz planine. V. Došen 151^a. vidi i u Bjelostjenčevu, Jambrešićevu, Vukovu rječniku.

c. neko divlje biće i voće. a) avena fatua L., divlji ocas, osetka. Čas. čas. muz. 1852. 2, 49. B. Šulek, im. 67. — b) divlja jabuka i kruška. Divjak, 1) pyrus malus L.; 2) pyrus silvestris Mnch. B. Šulek, im. 67. — isporodi divjaka. — c) neke vrste vinove loze bijela i crna grožđa. B. Šulek, im. 67. — Divjak zeleni, gruner sylvaner (u Zagrebu). 67.

d. prezime u naše vrijeme. Divjak Šem. karlov. 1883. 91.

e. neka mjesta u Srbiji. Divjak: a) u okrugu Smederevskom. Sr. nov. 1873. 463. 687. 1874. 357. 363. 375. 1875. 35. — b) u okrugu raškrom. 1867. 503. — c) u okrugu krajinskom. 1867. 85.

2. **DIVLĀK**, adj. vidi 2. divljāc. — vidi i 1. divlak pod b, a).

DIVLĀKA, f. pomenu silvestre, pomus silvestris, divlje voće (i drvo), a osobito jabuka i kruška. — isporodi divljakiña i 1. divlak pod e. — Postaje od osnovce adjektivna divlji sufiksom aka.

Dolazi od xviii vijeka (u starijem obliku divjaka) a između rječnika u Vukovu. Sad čuj kako divjaka se kaja. J. S. Rejković 144. Smotri šljivu il' divjaku trišnu. 272. Gladnu svatu i divjake u slast idu. Nar. posl. vuk. 42. Divjaka, prunus avium L. (u primorju) ... Divjaka, 1) pyrus silvestris Mnch.; 2) pyrus malus silvestris Mill.; 3) maslina divlja. B. Šulek, im. 67. — Divjaka bijela, svustr vinove loze bijela grožđa (u primorju). Divjaka crna, svustr vinove loze crna grožđa (u primorju) 67.

DIVLĀKE, f. pl. seoce a Hrvatskoj u podružniji dionički. Divjake. Pregled. 12

DIVLĀKIÑA, pomenu silvestre, pomus silvestris; mulier fera. — Postaje od osnovce imena divjaka sufiksom ina (yña).

a. vidi divljaka. — od prošloga vijeka (u starijem obliku divjakiña) i u Vukovu rječniku. Gladnu svatu divjakiñe u slast idu i glogiñe. V. Došen 37^b. Za jabuku divljakiñu. Nar. pjes. vuk. I, 177. Svaki dever svojoj suzi daje po jednu crvenu jabuku, a menika tudni divljakiñu, ozgo žuta a u sredi luta. I, 415. Divjakiña, holzbirn, holzapfel, pyrus silvestris Mnch. B. Šulek, im. 67.

b. divlja žena, isporodi divljačica. — u Stulićevu rječniku (divjakiña).

c. prezime u naše vrijeme. Divjakiña. Šem. karlov. 1883. 71

DIVLĀKOVIĆ, m. prezime u naše vrijeme. Glasn. II, 1, 52.

DIVLĀN, m. divlji čovjek, vidi divlji pod a, f). — isporodi i divlak pod a, b). — Postaje od osnovce adjektivna divlji sufiksom anr. — Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku (u pripovijeci veliki čovjek s jednjem okom navrh glave). Počne ih divljan pipati za vrata, da vidi koji je pretli da ga zakole i ispeče kraj. Nar. prip. vuk. 187. — preneseno, o čovjeku neotesanu ili ludu. Stade da me kori što sam mu doveo onoga divljana da š njim posluje. S. Lušiba, prič. 141.

DIVLĀNA, f. selo u Srbiji u okrugu protskom. M. Đ. Milčević, kraj. srb. 231

DIVLJANI, *m. pl. kao da je bilo ime sela xiv vijeka*. Meda Grunočela s Divljani Deč. hris. 86.

DIVLJAŃE, *n. djelo kojijem se divlja*. — U *Vukovu rječniku*.

DIVLJÁSTVO, *n. feritas, rusticitas, osobina, staće onoga koji je divlj (divljak)*. — *ispoređi divljac pod a*. — *Postaje od osnovne imenu divljak sufxsom istvo, pred l k se mijenja u ě, a s za orijem ispada, te se ě pred t mijenja u š*. — *Dolazi sa starijim oblikom divljačtu xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (rusticitas? 785a) i u Stulićeu*. Nastojao svoj puk izvući iz divljačta i njuditi ga. A. Tomiković, živ. 123.

DIVLJATI, *divljām, impf. ferum esse, efferari*. — *ispoređi divljačiti*. — *Akc. se mijenja u praes. 1 i 2 plur.*: divljāmo, divljāte, i u aor. 2 i 3 sing. divlja. — *Postaje od osnovne adjektiva divlj sufxsom a*. — *Najstariji oblik divljati dolazi od xiv vijeka, mladi divljati od xvi a najmlađi divljati od xviii; oba ova oblika dolaze u naše vrijeme, između rječnika nahodi se u Belinu (divjati ferum in modum vivere? 640a; divjati silvescere? 408a), u Voltigijinu (divjati insalvaticihire? wild werden?) u Stulićeu (divjati i divljati, ferarum more vivere; silvescere?), u Vukovu (divjati ferus sum, ferocio?), u Daničićeu (divjati ferocire?)*.

a. *biti divlji, živjeti kao divlji*. Podobno junen neumečenu i divjajušću. Glasn. 11, 88. (xv vijeka). Tim vrat se tvoj lubi, Divjače, ne divjaj, vlastita ne gubi, a o tudem malo baj. I. Gundulić 145. Jer dok narod divjaše, nit' za varoš znadijaše. V. Došen 97a.

b. *postajati divljem*. Plašiju od tebe vidil sam gdi stavre pitomu jednu zvir, ka divja sred gore. D. Raičina 91b. Već (prave) stanove, gdi divjaju krave. J. S. Rejković 25. Marva divja, rasipa se, gine. 154.

c. *sa se, refleksivno znači što i divjati pod b. a u naše vrijeme*. Sokole pitomi, nemoj se divljati, jer će ti brjeme deč, da ćeš se kajati. Nar. pjes. u *Dubrovniku*.

DIVLJATI SE, *divljām se, impf. mirari, diciti se, uprav iterativni glagol prema diviti se, od čije osnovne divi postaje sufxsom a*. — *Samo u Stulićeu rječniku gdje stoji da je uzeto iz hreejara*.

DIVLJAVSTVO, *n. vidi divljačtu*. — *Samo u Stulićeu rječniku (divjavstvo i divlavstvo)*. — *nepoznato*.

DIVLJE BRDO, *n. mjesto pod ravum u Srbiji u okrugu račerskom*. Sr. nov. 1872. 652. 1873. 31.

DIVLJEŃE, *n. miratio, djelo kojijem se ko divi, sustantiv rječnabni što postaje od part. praes. pass. glagola diviti se sufxsom (i)je*. — *Dolazi (sa starijim oblikom divljenje) xvi vijeka, i u naše vrijeme, a između rječnika u Stulićeu i u Vukovu*. S velikim dvjelenjem vsih. S. Kožičić 23a.

DIVLJE PÓLJE, *n. ime mjesta u Srbiji. a) u okrugu krajevračkom*. Sr. nov. 1861. 50. 1864. 118. 1870. 177. 1872. 234. 1874. 433. b) u okrugu krusračkom. 1873. 899. c) u okrugu smedereškom. 1861. 496.

DIVLJETINA, *f. pellis ferina, koža divlje zveri*. — *Postaje od osnovne adj. divlj sufxsom (t)ina*. — U *Vukovu rječniku s primjerom iz narodne pjesme*: Postavljene morskom divjetinom.

DIVLJI, *adj. ferus, rudis, silvester, koji nije odguzen*. — *suprotno pitom*. — *Daničić pomiješao minimalni oblik divalj: divlji (govori se i neodg. divalj)*. kor. 106; ali ga nijesam nigdje našao

da je potvrđen. — *Postaje sufxsom ij od osnovne div praslavenskoga imena divo ili divr, čudo (vidi kod divan) s čega je najstariji oblik diviji; poslije je otpalo i pred j, a oco u novije vrijeme izu u mijenja se u j*. — *Riječ je praslavska, ispoređi stloev. divij, rus. divin, češ. divj i divi, polj. dziwy*. — *Najmlađi oblik s j prvi put poznato dolazi u knizi štampanoj god. 1794 (G. Ferrich Fabulae ab illyricis adagis desumptae), vidi: Dodoše divji, istjeraje pitome (F). Poslov. danič. 19; drugi je primjer u knizi štampanoj krajem xviii vijeka (ne zna se godina): divljeja. A. d. Bella, razg. 225b; primjeri iz starijih pisaca (divje. J. Palmotić 174. J. Kavačin 22a, 249b. divlji. 409b. divljim. 257b) nijesu poznudi s toga što su ne sasma kritično naštampani u naše vrijeme. ne može se kazati, kad se prvi put javlja srednji oblik s j s toga što u starijim rukopisima i knigama -vj- može se čitati i -vij- i -vj-; a -vi (divi), -viji, i -vji; i tako je u svijem primjerima iz prošlih vijekova koji dolaze dalje. svakako su se oba starija oblika diviji i divji uzdržali do u naše vrijeme ne samo kod čakavaca nego i kod štokaraca, ako i samo u niekim stranama, kao u Lici (J. Bogdanović) i u Dubrovniku. — Kompar. divljiji (diviji) t. j. divijiji, agrestior? u Belinu rječniku 54a). — U svijem je rječnicima: u *Vrančićeu*: divji, agrestis; brutus; ferus?; u *Mikajlu*: divji, silvestris?; u *Belinu*: divji (divij?) agrestis? 54a, 392a; rudis factus? 105b; infociosus? 659b; rusticus? 785a; (divij?) ferus? 640a; u *Bjelostjenčeu*: divji, silvestris, agrestis, brutus, ferus?; u *Jambrišičeu*: divji, silvestris?; u *Voltigijinu*: divji, salvatico, incolto, rustico? wild, unergozen?; u *Stulićeu*: diviji (diviji?) silvester, silvaticus?; u *Vukovu*: divji, ferus, silvestris?; u *Daničićeu*: diviji, ferus?.*

a. o *čeludetu. a) rudis, koji nije naučio što ostalo društvo zna, koji nije naučan živjeti u društvu, koji je u goru i u ustalom grub i netesan*. Vazda vile od satira bježe, i nije čudo: pitomi s divijemi ne imaju što činit. M. Držić 188. Divji čovjek, to jest sebar, rusticus, agrestis, rusticianus? J. Mikajla, rječ. 68a. Kad uzimate prid vašjem nogami pokornike ovako divje i ovako neumjetne. D. Bašić 291b. Ni mi nismo divji ljudi, i mi znamo, gdi se lubi. Nar. pjes. vuk. I, 420. — b) o narodu koji je izrastao ili nije dosta napredovao u kulturi, u naše se vrijeme zovu divlji oni narodi koji zemlju ne teže nego žive borom ili stokom. Kako s. Patricio bješe obratio na vjeru krstjansku sfu izulu ali ti otkod od Ibernije: ona čelud divja jedva hotijahu vjerovati da je drugi život nakon ovoga. M. Orbin 115. Kij se u gorah od sjevera od Lapona divijeh rodi. G. Palmotić 2, 302. Orfeo: Divje ljudi vrle čudi ja naučil živjet s mirom. 2, 378. Greci i još divjeja narola nejudni ljudi dižu onima život koji su vridni osudea i smrti. A. Kanižlić, kam. 363. — c) nemio, nemila srea, krolčan. — *suprotno blag*. Obrnu se na šegu barbaraci ili divji neprijatel. S. Kožičić 40b. — *ordje u prenesenom smislu o ruci*. Zestoka i divja ruka turaka. Mon. croat. 107. (1470). — d) homines fugiens, koji bježi od ljudi, koji ne živi rado s ljudima, jer ih se boji, ili strani, ili ih mrzi. Silom bi me naterivao da ručam, nazivljuć me divijim sveem. D. Obradović, živ. 37. S toga (s čuvarine marve) mladež biva priđ starijim divja. J. S. Rejković 155. — e) u oroj poslovice znači nedomaći, tuđi. Divje (?) izagnashe pitome. (D). Poslov. danič. 16. Dodoše divlji, pa isčeraše pitome. (Kad gosti u čemu smetaju domaćima). Nar. posl. vuk. 62. — f) narod misli i priča da je divlji čovjek kao

osobita vrsta, te da se od pravoga čovjeka razlikuje ne samo neotesanošću i nemalom čudi, nego i čudesnijom osobinama, kao što su n. p. raturost čovjeka tijela, rogovi itd. pisci ga često isporučuju sa satiroom iz grčke mitologije. Priповis jes njeke, da pastir jednomo divjega človiaka dovede domome. D. Rašina 44^a. Desne ruke prsti divjega (divjega) človiaka. D. Baraković, vil. 262. Tim da ih sliedom slide i žela, nije čudo, divji ljudi. I. Gundulić 161. Vrzi tija cij tege neslične odjeće, satira divjega pitoma vil. 166. Imadise noge poput kože i čovika divjega. N. Pakučka 3. Satir ili ti divji čovik. M. A. Reljković, sat. i. amo spada i ovo: Mnogo žen divjih na Aleksandra ustaše. Aleks. jag. star. 3, 246. — g) homo satirus L., veliki majmun vrlo sličan čovjeku, orangutan. kao da takovo značenje stoji u Belinu rječniku: Divji čovjek, satiro, animale noto, 'satyrus' 643b.

b. o žičinčetu. a) uopće o svakome koje nije domaće, pitomo. — isporodi zvijer. Ne imadu inu družbu nego škorprije i zviri divje. Transit. 7. Stojeci v pustini među zviri divjimi. 161. Kostret od divjega zvirjenja. M. Držić 416. Zvirine divje upitomiti. S. Margitić 160^a. Divje cijeni svak orebe, šljuke, bazijane i trebehe. J. Kavačin 22^a. Budući da je čovik gospodar i kralj među svima živinama na zemlji, lav medu svima četveronogim divijem (divijem). F. Lastrić, test. 222^a. Nejma se razumiti samo od domaće ili divje živali veće, nego i od ptica. A. Kanižlić, kam. 558. Rađa kojekakve jabučice no bez lepote, bez mirisa i bez sladosti, na koje niko ne gleda, van da divja zvirinja. D. Obradović, basn. 440. Blata ostaše; ter oko njih divje ptice skvrče. N. Marčić 30. — amo spadaju i ora dea primjera: I divje (divje) lovine nošahu junaci. D. Baraković, vil. 45. Sitrote su gore, divje je plačno sve. M. Gazarović 123^b. — b) uz imena nekih pitomih životinja često naznačuje osobitu vrstu različnu od pitome. ridi kod vo, osao, prasac, golub, i drugih imena domaćih životinja. — gdjekad se zove divlje i ono što se od divljih životinja dobiva, ridi med.

c. o biju. a) uopće o svakom biju koje nije sadeno i gojeno od čovjeka, nego ničie i raste samo. Driva pitoma i divja. Mon. erot. 115. (1475). A ja ostah sred jama i dubja divjega i mrazna i sama u gori. I. Gundulić 144. I planine u divjemu strašnom dubju odjevene. G. Palmotić 2. 21. Stabla neplodna i divja podsijeku se. M. Radnić 487^b. Raste u polju, ali u strani večekrat stabar divji koji ne rada drugo veće nego luto i nezdravo. D. Bašić 2^b. Misto divjih sij pitome trave. J. S. Reljković 164. — b) uz imena pojedinih biljaka naznačuje osobite vrste, isporodi kod b, b). ridi kod imena pojedinih biljaka. — c) gorori se i o pojediniim djelovima divje biljke. Jidemo korenje divje. P. Macukat 42. Divijim listjima smokvenice. J. Kavačin 25^b. Promislimo cvitje, koliko je iz prva priprosto, negledno i divje, dok ga narav ne dotira na svoju izvrsnost. A. Tomiković, gov. 378.

d. o zemlji, mjestu, kud je pusto ili neobrađeno od čovjeka ili kad u nemu živi divji narod. Pitome ptice pojdoše na gorijaa i divja mjesta. Š. Kožić 24^a. U jednoum mjestu divjemu. A. Gučić, roz. mar. 214. Boje nam je noćit' veće u divjemu mjestu ovomu. I. Gundulić 18. Tako grešnik sred planine u pustini divjih gora u nevoljah dočim gine. 239. Ova divja pustošina kako i prije gora ostani. G. Palmotić 2. 63. Usred mjesta najdivjega (najdivjega), gdi ljudskoja nije traga. 2, 353. Lijepa crkva sagrađena divje mjesto sobom resi. J. Palmotić 174. Kao da sino

iz divjijeg vilajeta došli. D. Obradović, živ. 100. Al je sve to kao dobra zemlja, no bez ruku zemjodelca divja. basn. 138. Da lovimo i planšiste divlje ... Zahajkase i planšiste divje. Nar. pjes. vuk. 3, 343. Paša je Crnoj Gori bio ostrbuao divje Kuće. S. Ljubisa, pri. 180.

e. divje meso, ridi kod meso. f. kao što se kaže o čeljadetu (ridi kod a), kaže se i o negoraj čudi: O divjače divje čudi, plemenite t' vile mrze. I. Gundulić 160. Nike divje čudi car bijaše. A. Kanižlić, kam. 855. Da diviju čud ne nosi. V. Došen 217^a. Puku razpuštenomu i čudi divije. Grgur iz Vareša 105. — o naravi: Na ki hoćeš sud se stavi i divjanu drži mene, samo divje sred naravi da čas moja ne uvene. G. Palmotić 1, 255. — o duši: Pomna iz duše tako divje nepoleto vadi divje. J. Kavačin 379^b. — o objesti, bijesu: Ki će njih rados divjome objesti svrnuti u žalos. M. Držić 66. Kih razdiliti neće ni taj divi bijes tvoj. 113.

g. stoji i uz druga imena kakva dostije nješu nabrojena i znači: a) onakav kakav je u divjega čeljadeta, u divje zvijeri. Ki li č' steći život divi, da on tebe vik sloveći, i ljubavi tvom goreći, vas otade u plan živji? A. Cubrzanović 159-160. Medvij grubi, kada se okoti, divijim glasom trubi vrhu svoje skoti. D. Baraković, vil. 91. Kojih razlozi su divja bezredščina. I. T. Mrnavić, osm. 39. Grili toliko divji. J. Banovac, pred. 33. Koje no se utičete bajavicam, da vam nad dieom divje molitve govore koje nije krkad dopušta. 102. Lice od bolesti govoreći nuke divje molitve. prip. 192. Na te njihove divje rječii. S. Rosa 146^a. Ako je ikad u nemu divje svetinje bilo. D. Obradović, živ. 94. Skinuo sa sebe ono što je bilo divje. A. Tomiković, živ. 197. — b) onakav kakav je u divljem mjestu. Divijem (divljem) mrakom lice krijem po pustini sjemo i tamo. I. Dordić, uzd. 8. — c) može značiti gotoro isto što mnogi, veliki, u naše vrijeme. isporodi strasan. Vrlo je bogat čovek, ima divljih dinara. u Dubrovniku.

b. adv. divlje (divji, divje). Ne mogu se bratski pogledati, no krvnički i nekako divje. P. Petrović, gor. vijen. 39.

DIVLJICA, f. vrsta trešnje, isporodi divjača. I, b). Divlja, suvrst trešnje. B. Šulek, ina. 67.

DIVLJKA, f. eupatorium cannabinum L. neka trava, grozničica. Divjika, eupatorium (cannabinum) L. B. Šulek, im. 67.

DIVLJINA, f. ridi divina i divjač pod a. — Postaje od osnove divj (divij, divj) adjektiva divji sufiksom ina. — Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku Sve divljina i budalaština. Nar. pjes. vuk. 5, 490. Zadržismo se tolikoj divljini tjeih mladića. M. D. Miličević, zim. već. 236.

DIVLJINE, f. pl. mjesto pod živama u Srbiji u okrugaj jagodinskom. Sr. nov. 1873. 563.

DIVLJISICA, ridi divizjka mala. — Dolazi u Staličeru rječniku ('amellus') i u Šulekovu imeniku: Divljisica, aster amellus L. 68.

DIVLJOČUDAN, divjofudna, adj. moribus rudis, agrestis. — Samo u Staličeru rječniku. — ne sasna pouzdan.

DIVLJOKOZA, ridi divjokoza.

DIVLJOKOZINA, f. koža od divjokoze (divjokoze). — Samo u Staličeru rječniku (divjokozina). — nepouzdan.

DIVLJOST, f. ridi divljac pod a. — Postaje od osnove adj. divj sufiksom ost. — Dolazi jedlun put xvi rječika sa starijim oblikom divjost (Luv) ostavivši svaku divje stajše š' nimu kako živina pitoma. Transit. 13.

DĪVNA, *f.* virgo, djeva, djevojka.

a. s *tijem značenem dolazi u naše vrijeme na Korčuli*. Slovinac 1880. 86. — *isporedi* dibna i dimna.

b. kao ime što ga mlada pridijeva mladem ženskom Skoroteča. 1844. 249.

c. ime žensko, od prije našega vremena i u Vukovu rječniku. Divna. S. Novaković, pom. 59.

DĪVNÁ GORICA, *f.* vrh planine u Srbiji u okrugu pirotskom. M. Đ. Milivoić, kralj. srb. 169.

DIVNA RASOVA, *f.* mjesto pod njezima u Srbiji u okrugu knježevačkom. Sr. nov. 1872. 382.

DĪVNICA, *f.* vidi dimnica od čega postaje *tijem što se mn mijenja u vn.* — *Dolazi xviii vijeka*. Divnica da se digne, drugi nam se podsmehnju. Glasn. II, 3, 174. (1712).

DĪVNIĆ, *m.* prezime, *Divnin sin.* — *Dolazi od xvii vijeka*. Gospodinu Francisku Divniću (Difniću) vlastelinu šibenskomu. Đ. Baraković, vil. 358. Slavna hiža od Divnića. J. Kavañin 121^a. Radivoje Divnić. Rat. 214.

DIVNIN, *m.* prezime xviii vijeka. Novak Divnin. Glasn. II, 3, 80. (1706—1707).

DIVNINA, *f.* vidi dimnina od čega postaje *tijem što se mn mijenja u vn.* — *Dolazi xviii vijeka*. Divninu da dignu ot ljudi. Glasn. II, 3, 173. (1712).

DIVNO, *n.* dolazi kao ime mjestu u narodnoj pjesmi našega vremena doista je alterracija s riječi divan-kabanica. I imade divan-kabanica koja no je u Divnu krojena... i imade puška mletačka koja no je u Mletku kovata. Nar. pjes. vuk. 3, 434.

DĪVNŌST, *dĭvnosti*, *f.* mirabilitas, osobina, stane onoga što je dĭno. ime apstraktno koje postaje od osnovce adjektivna divan sujsksom ost. — *Dolazi xvi vijeka i u Stalićeu rječniku* (miraculum, portentum). Od te ja vik neće se jeme od divnosti tve činiti D. Rašina 117^a. Koje (dilo) nadhodi vsaku divnost. S. Buñić, sum. 6^b.

DIVNOSTRAŠAN, *divnostrašna*, *adj.* portentosus, inonstruosus, strašan, stralovit. — *Sano u Stalićeu rječniku.* — *neupozdano.*

DĪVO, *m.* hyp. div. — *Akc. se mijenja u voc.* divo. — *Dolazi u naše vrijeme*. Dragi moj divo! Nar. prip. bos. 13.

DĪVŌČA, *f.* vidi divota.

DIVOJEVIĆ, *m.* a) prezime prije našega vremena. Divoević. And. Kačić, kor. 454. — b) selo u Dalmaciji u kotaru spjetskom. Repert. 1872. 34.

DĪVOKOZA, *f.* antilope rupicapræ L. dičla četveronožna životinja koja prežimlje; slična je kozu, a razlikuje se od nje što joj nema brade i rogovi su joj na vrhu kukasti. — *Sastavljeno je od div osnove adjektivna divlji i od osnovce koz imena koza sufixsom a.* — *Dolazi od xviii vijeka (ali vidi divokozića a između rječnika u Stalićeu, gdje je grješkom pisano divjokoza s krivjem značenem srna, i u Vukovu, ad s pravicom značenem. Brzi. kako no srne gorske, divokoze i najbrže živine divje. And. Kačić, kor. 179. Ustruži rožine od divokoze. I. Vladimirović 17. Ruža stade da bježi hitro kao divokoza. S. Lužbiša, prip. 80. Divokoza koja je dosta nalik na domaće koeze vagnuti može do 60 funti; glava nezina, oči, usi i nos, sve je to kao i u domaće naše koeze; rogovi koje mužak i ženka imadu dugi su 6 do 8 palaca, okrugli i na vrhu kukasti, i ne opadaju nikada kao u srne i jelena. J. Ettinger 18. — b) capricornus, skup zvijezda u kojem se sunce nalazi mjeseca decembra. Divo-*

koza kad nebesna bljuje snijegom s lijeva, s desna. J. Kavañin 261^b. Divokoza sat deseti mini. J. S. Rejković 12.

DĪVOKOZICA, *f.* dem. divokoza. — *Dolazi xvi vijeka*. Zaklanam vas, kćere jernzolinke, za divokoziće i lanetca jelinov. Nauk bern. 58^a.

DĪVOLJĚŠKA, *f.* corylus colurna L., dičla ljeska, mečija ljeska. — *Ije stoji mj. negdašneg e; po tom u istočnom govoru glasi divoljška a u zapadnom divoljska.* — *Složeno je od osnovca adjektivna (div) i imena ljeska.* — *Dolazi u naše vrijeme*. Planine su te obrasle gorom: jelovom, borovom, smrčevom, bukovom, rastovom, a ima i divoleske (mečije leske). M. Đ. Milivoić, srb. 361.

DĪVOLOZA, **DĪVOLOZICA**, *f.* vitis silvestris Gmel, dičla loza. Divoloza, divolozića, vite salvatica, vitis silvestris Gmel. B. Šulek, im. 68.

DĪVŌNA, *f.* telonium, mjesto, kuća gdje se plaća carina i gdje stoje trgovine dok se za njih carina isplati, vidi carina, dumrukana. — *isporedi* divana. — *Postaje od srednjega lat. duana, ili od tal. doana, ali pošto su ove riječi došle od arap. (pers.) diwān, čini se kao da postaje od starijega latinskoga oblika divana kojemu nema potvrde.* — *na jednom mjestu (u Velikanoviću) xviii vijeka stoji grješkom diviona.* — *Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Belinu (divona, dvor od carine 274^b), u Bjelostjencu, u Stalićeu. I da nije puta ovoga u divoni harać bio, da se ne bi u nikoga ni iznašo ni skupio. J. Palmotić 286. Tko ide iz jednoga krajevstva u drugo zapiše u divoni sve ono što nosi. M. Radnić 263^{ab}. Sjedite z dobrom srećom na vratijeh grada i divonā za carine i haraće prikupiti. B. Zuzeri 64. Matea od 'divione' zazvo je i svojim učenicom pridružio. I. Velikanović, tput. 1, 141.*

DĪVŌNA, *m.* ime volu (krupnu, visoku i rogatu. Ž. Radonić). F. Kurelac, dom. živ. 24.

DĪVŌPRASINA, *f.* koža divjega prasca. — *Dolazi jedan put xvi vijeka*. Na nogah mu bješee obuća od divoprasine. M. Držić 416.

DĪVŌR, *m.* nejasna riječ što se čuje u narodnijem pjesmama našega vremena i otale je prešla u Vukov rječnik u kojem (uz dodatak da je stajajuća riječ i da se govori u (rnuj Gori) stoji: valja da je mjesto 'divan' (razgovor, skupština): 'Uzrasa' je zelen bor uz Alagin bio dvor, tu je kmetstvo i divor... Ovdje bi rekao čovjek da je 'divor' (mjesto 'divan'?) za to uzeto da se složii sa 'dvor'; ali sam ja još kao dijete u Loznici slušao gdje se pjeva: 'Madistore, moja medna usta! ostala ti tvoja škola pusta! puštaj dake na divor sokake! čuli i Nar. pjes. vuk. 1, 205.

DĪVOROG, *adj.* u zagoneci i otale u Vukovu rječniku. Divoroga krava iz visoka pala, sva se raspršala, a tele ucuvala. (odgonetlaj: orah). Nar. zag. nov. 153.

DĪVOROGA, broj deset u brojenicama. vidi dićman.

DĪVOSELO, *n.* ime drjema selima u hrvatskoj krajini: a) u gopšićkom kotaru. Razdjel. kr. 7. b) u zavaškom kotaru. 32.

DĪVOSEĽAČKI, *adj.* koji pripada Divoselu. V. Arsenijević.

DĪVOSEĽANIN, *m.* čovjek iz Divosela. J. Bogdanović V. Arsenijević. — *Akc. se mijenja u plur.* Divoselāni.

DĪVOSEĽANKA, *f.* ženska čelad iz Divosela.

V. Arsenijević. — *Akc. se mijenja u gen. pl. Divošelanjaka. — isporodi Divošeka.*

DIVOŠELKA, *f. žensko čelade iz Divosela. J. Bogdanović. — Akc. se mijenja u gen. pl. Divošeljaka. — isporodi Divošeljanka.*

DIVOSTIN, *Divostina, m. selo u Srbiji u okrugu kraqujevačkom. K. Jovanović 116.*

1. **DIVOS**, *m. muško ime. Dolazi xiv vijeka i u Daničičevu rječniku (Divoš).* Divoš Tjehoradović. Mon. serb. 102. (1332). Divoš Tihoranić. 107. (1333).

2. **DIVOŠ**, *Divoša, m. selo u Srijemu u podžupaniji rumskoj. Pregled. 120. i u Vukovu rječniku. Kokaš iz Divoša. Nar. posl. vnk. 144. — uz Divoš ima i Stari Divoš. Pregled. 120.*

DIVOŠANIN, *m. čorjak iz Divoša. V. Arsenijević.*

DIVOŠANKA, *f. žensko čelade iz Divoša. V. Arsenijević.*

DIVOŠEVCI, *Divoševčać, m. pl. selo u hrvatskoj krajini u kotaru garčinском. Razdjeļ. kr. 14.*

DIVOŠEVIĆ, *m. prezime. Divošev sin. dolazi xiv vijeka i u Daničičevu rječniku. S knezema Dobrosavom Divoševcem. Mon. serb. 222. (1392).*

DIVOŠKI, *adj. koji pripada selu Divošu. V. Arsenijević.*

DIVŌT, *adj. vidi devot. — od tal. divoto. — Dolazi xv (vidi najzadnji primjer) i xvi vijeka. (Fratar) biše vele divot sv. Jerolima. Transit. 265. Pustiñak vele divot u devu Mariju. Mirakuli. 102. — adv. divot. Proseći nas umijeno i divoto. Mon. croat. 99. (1466).*

1. **DIVŌTA**, *f. mra pulhritudo, osobina onoga što je dreno (lijepo, krasno, vidi 1. divan pod b), drena lepota. — Akc. se mijenja u dat. sing. divoti, u acc. sing. divotu, u voc. sing. divoto, u nom., acc., voc. pl. divote, u gen. pl. divotâ. — Postaje od osnove div adjektiva divan sufiksom ota. sufiksom oća postaje i divoća — Divota dolazi od xviii vijeka u između rječnika samo u Vukovu; divoća dolazi xvi vijeka. Moj duh ne želi na svijeti dar in, ner da se naseli u višijoj bastini gdi je veļa razlikos i veļa divoća i ljubav i milos blaženoga voća M. Vetranić 1, 449. Neizkazane krasote i divote, D. Obradović, živ. 82. Divota je pogledat junaka. Nar. pjes. petr. 3, 365. Ima u našemu selu cura na izbor po divoti. S. Lušića, prip. 35. — može značiti i lijepo (osobito žensko) čelade. Ne veli mu divota Hajkuna. Pjev. crn. 1599.*

2. **DIVŌTA**, *f. u zagonetkama: Crna mama, crn tata, među nima divota dijete. — Ozgo baba, ozdo mama a u srijedi od divote dijete. adgonetlaj: tepsija, sać i pita među nima. Nar. zag. nov. 169.*

DIVOTIN, *m. mjesto pod vinogradima u Srbiji u okrugu crnorječkom. Sr. nov. 1869. 136.*

DIVŌVAST, *adj. o marvinčetu koje je kamiljeće dlake. Z. Radolić.*

DIVŌVRANA, *f. u zagonetci: Divovrana na stožeru čnici. adgonetlaj: labu i čibuk. Nar. zag. nov. 122.*

DIVŌVSKĀI, *adj. vidi divski. — U jednoga pisca našega vremena. 1 za nu se mislilo da je zemļa divovska; u njoj prede življahu divovi. D. Daničić, 5mojs. 2, 20. Sivehaj Husaćanin ubi Sifaja koji bijaše roda divovskoga. Idnev. 20. 1.*

DIV-PTICA, *f. nekakva retiku ptica izmišljena od naroda u priporijeci, jamačno naj, vidi deva ptica (kod deva, b). — nije sasna pouzdano*

s toga što narod jamačno neće kazati div-ptica nego div-tica. Uzme div-ptica mješine, pak ih objesi na lijevu stranu a zaboļice na desnu, nega jako metne u antrešelj. Nar. prip. bos. 21.

DIVSKĀI, *adj. koji pripada divovima. — isporodi divovski. — Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Dok dođoše u divsku planinu... Među nima divski starješina. Nar. pjes. vok. 2, 28.*

DIVSTVO, *m. admiratio, miraculum, čuđenje, čudo. — Dolazi u knzi pisanoj crkvenijem jezikom xiii vijeka u otale u Daničičevu rječniku (divstvo „miraculum“); također i u Stuličevu (admiratio) gdje stoji da je uzeto iz ruskoga. Divstvo o semu i uzasj na prědstoještih byst. Domentijan^b 164*

DIVŠA, *m. ime muško. dolazi xv vijeka i u Daničičevu rječniku (Divša 3, 584). A se imena ju-lemj spasove crkve: Divša... Glasn. 15, 270. (13487).*

DIVTI, *nejasna riječ iz turskoga koja se u narodnoj pjesmi pridjeva imenu kiša u ne mijenja se po padežima. ako postaje od arap. turs. defateu, jednom, u jedan put, može značiti: nekadna, ili možebiti koja jedan put pada. Na krilu joj tri bilanca sina: jednom ime kiša divti kiša, drugom ime sjajna mjesečina, a trećenu na istoku sunce. Govorila kiša divti kiša: „Svasta mi se obradnje, majko, a najviše lijepa šenica“. Nar. pjes. petr. 1, 7.*

DIVUŠA, *f. selo u hrvatskoj krajini u kotaru drovskom. Razdjeļ. kr. 11. Sem. prav. 1878. 74.*

DIVUZA, *f. styrax officinalis L. djevica (vidi djevica pod h). u Braću. A. Ostojić.*

DIZALO, *m. onaj koji diže. — U naše vrijeme u narodnoj poslovcu i otale u Vukovu rječniku. — Načieno je samo za poslovcu od osnove diza glagola dizati sufiksom lo. isporodi davalo. Sprenio za Dizala (jamac, t. j. zao za gorega, jer jedan „sprema“ s puta, a drugi „diže“ t. j. objoica kradu). Nar. posl. vnk. 292.*

DIZANKA, *f. mjesto pod nívama u Srbiji u okrugu kraqujevačkom. Sr. nov. 1875. 23.*

DIZAÑE, *m. elevatio, ablatio, djelo kojijem se diže, vidi dizati. supstantiv verbalni glagola d(v)izati. od čijega part. prvt. pass. d(v)izan postaje sufiksom (i)je. — Između rječnika nahodi se u Mikujina (dizvanje i dizanje), u Stuličevu (dizanje i dizanje), u Vukovu (dizanje). Uzočuju se od mormoraña, od dizanja poštena. D. Rapić 234.*

DIZATELAN, *dizateļna, adj. tollendus, elevandus, koji (kojeja) treba dizati. — U Stuličevu rječniku. — ne sasna pouzdano.*

DIZATI, *dizem, impf. tollere, imperfektivni glagol prema dignuti, koje isporodi osobito radi znaćena. — Akc. se ne mijenja, samo je drugi slog dug u impf. dizâh, a aor. 2 i 3 sing. dizâ, u gen. prvt. dizâv, dizâvši, u part. prvt. pass. dizâh. — Stariji je oblik dizvati; dolazi i praes. divizam, ali samo jedan put kod pisca čakavca: Tad (lorćari) glasi divizaju. I. T. Mrnavić, osm. 45. — Postaje od osnove dvig perfektivnoga dignuti u inf. sufiksom a pred kojijem se g mijenja u z (vidi kod lihati), u a praes. sufiksom j; te se g (i) z mijenja u z. Rječ je stara (8 v.), isporodi stsl. divizati (praslavenski je divigati, isporodi rus. dvirati, čes. dvihati, pol. dzwigać).*

— *Noviji oblici bez v dolaze od xiv vijeka (vidi prvi primjer kod 2, a, β), ali stariji traju az one do xviii vijeka kod Stokaraca, a i u naše vrijeme kod čakavca. — Između rječnika nahodi*

se u *Mškafinu*: dizati i dvizati; u *Belinu*: dizati zvijeri 314^b; *praes.* dvizem i dižem dolazi uz *inf.* dvignuti i dignuti; u *Bjelostjenčevu*: dižem; u *Voltigjinu*: dvizem i dižem kod dvignuti i dignuti; u *Stučičevu*: dvizati i dizati; u *Vukovu*: dizati; u *Daničićevu*: dvizati i dizati.

I. tollere, extollere, erigere, levare, činiti da što bude na višem mjestu nego je prije bilo.

a. *aktivno.* a) tollere, levare, cijelo ono što je bilo na nižem mjestu prenositi na više, podizati, odizati dvizati: Ne dvizi sa silijim sebe brani. Pril jag. ark 9, 138. (1468). Lipo t' bi viditi, kada jih (*ribe*) lovljahu, kraj plavi siditi, gdi mriže dvizahu. P. Hektorović 93. — dizati: Silno dmjenje vihra bijesa sve razgara i raždize, pali, prži, do nebesa strahovite plame diže. I. Gundulić 513. U obje ruke sablju hvati, i vrh glave diže gori. 528. Anđeli bi je (*Magdalinu*) na nebesa dizali. J. Filipović 1, 340^b. Kako vidimo listiće da (*vitrovi*) dižu k nebu. F. Lastrić, test. 250^a. Kad dizaše tilo sveto, onda mu anđeli ruke pridržaju (= *pridržahu*). M. Zoričić, zrc. 200. Tko brime na se diže, vađa da se k zemlji sliže. V. Došen 28^a. Kako ti smiš dizat strop od srčbene tvoje sile pram čovikn? 198^a. Na svetoj misi kad vide dizati tlo gospodino. Ant. Kadčić 151. Sniska strea, visok duvegija, diže te streu, novi prijatelji, da naš Ranko ne polomi perje. Nar. pjes. vuk. 20. Pobratim iz vreće povije: Diži (*vrču*), pobratimo, ujednoše me psi. Nar. prip. vuk. 214. Donaćin se prijesna hleba maša, ter ga s drugim u vis diže gori. Osvetn. 1, 44.

b) extollere, erigere, činiti, ne da cijela stvar, nego *nezin dio* (*kojemu se to pristoji*) bude na višemu, uzdizati, oporavčati. aa) *uopće*. dvizati: Vila u govori prvog dvizuču ju: Družice, stan' goru! N. Najeković 1, 196. — dizati: Dižem ljudi žive iz groba. G. Palmotić 2, 449. Ona mi je panula u onu bjelu ljepu raku, oni mi je dizahu od lijepe crne zemlje, ali se je ljepa Rude grešnom dušom razdjelila. Nar. pjes. mikl. beitr. 39. Kad nas (*u ladi*) počnu dizati (*retrovi*) u visinu, rekao bi, odosmo živi na nebo! D. Obradović, basn. 387. Tad' devojka na zemlju pada, svi svatovi dizat' je do diše. Nar. pjes. vuk. 3, 546.

bb) *kad se što gradi*. Gradu naređuje, diže. A. Kanižlić, uzr. 187. Od prsi i od licā, i junački(h) od desnica dižu beden na bedene, oko grada izvedene. V. Došen 193^b. — cc) *kad se djelom ili riječima čini da se ko sam diže, uaa)* o *zvijeri u loru, kretati*. dvizati: Mali pas zeca dvizē a voliki ga hita. (D). Poslov. danić. 39. — dizati: Po planinā, priko gora vrhē zvijeri traži i diza. I. Gundulić 392. Dizati zvijeri, agitare ferast. A. d. Bella, rječ. 314^b. I odoše u lov u planinu, oni dižu tice jarebice. Nar. pjes. vuk. 2, 46—47. Dizati zvijerje „aufreiben“ „excitare“ č. kretati. Vuk. rječ. 119^a. — *drugo je, kad je riječ o stoci, kao što je u ovom primjeru, ispredi bbh*). Neumoj dizat ovce u Rudine. Pjev. crn. 33^a. — *bbb)* o *ljudima, kad se spremaju na put* Stade dizat' pješce i konjke. Nar. pjes. vuk. 4, 228. Nočaš će ti udarit' Brđani, nego diži vojsku sa Mletička. 4, 479. — o *pojedinoj čeljadetu, može značiti: buditi, zvati iz postelje*: Rano mene liježala majka, a doema me u jutru dizala. Nar. pjes. herc. vuk. 302. — *ccc)* *kad je objekt vojska, četa, ili ljudi uopće, može značiti: rojevati, četovati*. Dizi, care, svn vojsku riščansku, idi s vojskom na zemlju jevrojsku. Nar. pjes. vuk. 2, 85. Da ti dižem vojsku na Mletičak. 4, 475. Što svo dižu četu na Srbina. 3, 480. Nek su žive sve junačke glave, koje dižu čete na krajinu. 3, 492. *tako je i oro*: Kako i paša bio poslao

svoga čejaju dizati nike age i puškare na Klis. Starine 10, 18. (1652). — c) *objekat je glava, ili koje udo*. dvizati: Guja gori glavu dvizē. M. Marulić 11. Oružnik desnicu počel je dvizati, da ga po licu zamlati. M. Držić 456. Koñ noge lipo dvizē. B. Krnarutić 8. Kad mačku gladis, tada rep dvizē. (D). Poslov. danić. 42. — dizati: Ter ki tvrde glavu diže cijēć proklete oholasti. N. Najeković 1, 157. Jaše u zlatu kofa vrana, glavu diže, gleda oholo. I. Gundulić 291. Čovjek, koji put nebesa iznenadi krila diže. G. Palmotić 1, 241. Uboštvo glavo ne diže. (D). Poslov. danić. 144. Ne dižete l' gori oči i nebesa ne gled'te li? J. Kavačin 491^a. Monak leži, ni glave ne diže. Nar. pjes. vuk. 1, 168. Glavu diže, dignut' ne mogase. I, 544. Koji zdravo diže nos, taj će skoro ići bos. Nar. posl. vuk. 142. *amo mogu spadati i ora dva primjera*: I kosti mē dižem ter k tebi grem sada. N. Dimitrović 40. K južnom kraju Vitoš diže vrh, u dubju niklu iz leda. I. Gundulić 317. — d) *u prenesenom smislu. aa) objekt je glas, hvala itd.* dvizati: Gori hvale bē dvizahu. M. Marulić 44. Ki mrmān i zal glas dvizū. Korizim. 52^a. K nebesom dvizat odveće tužan glas. M. Držić 78. — dizati: Cijēć toga dižem glas k nebesom dan i noć. N. Dimitrović 43. Da misnik diže falu i slavu prisvetomu trojstvu. B. Pavlović 62. — bb) *objekat je pamet, misao itd.* (dignuti pod *dl*). dvizati: Post misal čisto, pamet dvizē. Korizim 52^a. Da ne bude dvizat misli k nebu. I. Držić 25^a. — dizati: Kojijem ufanjem čovik diže pamet svoju g bogu. M. Divković, bes. 67^a. — cc) *objekat je čelade* (dignuti pod *dl*). *metaforički može značiti i: oholiti*. Oče, ja sam mnogo žena od ove kēerec uvredena, koju dižu oholosti cijēć razuma i ljeposti. M. Divković, nauk.² 119. Plaćaj grijeh oholi, koji te diže, da paleš pak niže. G. Palmotić 2, 461. Kraj me lubi, scijenji i diže, P. Kanavelić, iv. 172. Te ti jakost diže cinu i diže te na visinu. V. Došen 20^b. — *dd) hvaliti, slaviti* (dignuti pod *ee*). dvizati: Tisuć krat jih (*pisni*) glasom dvizū i dviznē jih uznesaju. A. Vitičić, test. 7^a. — dizati: Hrvat bojni dizat će te do nebesi. G. Palmotić 1, 111. Ki slobodu dižu hvalam do nebesa. 2, 494. Man je dizat vrh vrhina slabost svojih osobina. J. Kavačin 74^b. Svoje blago, svoju dieu slavno dižēš na visine zarad tvoje cine. V. Došen 37^b. I lažive hipe ostale u pjesnina dižu i hvale. N. Marči 13. Ta ga radna diže na glas. M. Pavlinović, rad. 70. — *ee) buditi, poticati* (dignuti pod *ff*). *aaa) čelade*. dvizati: Pomēnanje tolečēb dobrotvorij dvizē i probuduje ni. S. Budinić, sun. 18^b. — *bbb) rat, raspru, sud itd.* dvizati: Takovjy koji . . . ime (*ima*) koji sud dvizati na crukov u toj zemlji, da plati kraljevstvu mi tisuću persperu. Mon. serb. 68. (1305—1307). Premda se kad zgodi ka godi mala stvar da t' se ne ugodi, zato ne dvizti kar. M. Marulić 109. Rati dvizē unutrie. B. Kašić, nasl. 173. — dizati: Stefāns že ne mogu dizati na hiba rati. Glasn. 32, 273. (1634). Al' naj-lući i najgori dižu s bogom rat proždori. V. Došen 184^a. — *e) može dizati biti i neprelazni glagol, te onda znači isto što i dizati se (vidi kod b)*: Teke dode na Stjenu Mujo, to će jutro dizat' iz Stjenje. Nar. pjes. vuk. 4, 129. *to je uopće vrlo rijetko, ali u naše vrijeme dolazi često u recenici* dizati (*ustajati, dizati se*) u slavu, *ridi kod slava*: Kad je dizao u slavu. M. Đ. Milčević, slav. 17. Kad hoće sam da diže u slavu. 24. Kad prode četvrta čaša, red je da se diže u slavu. 40. *u ovom primjeru stoji* dizati slavu *s istijem značenjem*: Slavu diže svetitelj Nikola i napija u slavu Ristovu. Nar. pjes. vuk. 2, 100.

b, sa se.

a) u refleksivnijem značenju. a) prelaziti s niže na više, pružati se u visinu, rasti. dvizati se: Kada se bude prah do nebes dvizati. M. Vetranić 1, 86. Gili ne se tanak dim prem dvize izgora. D. Baraković, vil. 104. — dizati se: Trijesi umrli sve užiju, sve objumija magla crna. oblaci se strijela dižu, grūd ognjenijeh pada zrna. I. Gundulić 445. I pučina valovita suproć nam se gnevna diže. G. Palmotić 1, 92. Oro, kraj od ptica reč bi k sunca da diže se. J. Kavašin 191a. Rodne vočke toga biže, vrli da im se gori diže, dal' zemlje majke paze da visoko ne odlaze. V. Došen 16b. Talasi koji se do nebesa dižu. J. Rajić, pouč. 1, 21. Niti sade što se u vis diže. J. S. Rejković 13. Dim od grada dizase se do neba. D. Daničić, is. nav. 8, 20. — u ovom primjeru u stvari koja se ne miče i već je prije bila uzdignuta, znači: biti visok (po talijanskom jeziku): Kraljevski se bijeli dvori dižu i vise pod nebesa ponosito k zvijezdama gori na prostoru puni ureda. I. Gundulić 426. — b) surgere, ustajati. av) uopće. dvizati se: I malo je dan, da sam se počeo dvizati s odra, i po malo postupati. P. Hektorović 54. — dizati se: S trpeze svudi se čok diže s bolesti, ki meso stavi se sirovo sve jesti. D. Rašina 28a. Jedan se opet diže i vika, sablu golu ter podire. I. Gundulić 486. Diže se on čas izprid neđa Bazilijo. B. Zuzeri 378a. S nijedne se druge gozbe ne dižu siti i mirni gosti. D. Bašić 30b. — bb) u mrtvijem, ustajati iz groba, povraćati se na život. dvizati se: Tu im se vidi, da se mrtvi dvizu. Korizm. 21b. Mnim se će groba van još mrtvi dvizati. M. Vetranić 1, 86. Dvizež se zemlje van, mrtvačke vi kosti. I, 105. — cc) ustajati iz postelje, oda sna. dvizati se: Dvizi mo se prije svijeta, ter hrlu pod mo tja. M. Držić 449. Vazda se malo mañe prije ponoća dvizase. B. Gradić, djev. 157. — dizati se: Tko se docna diže, za život ne hajje. N. Dimitrović 15. Kućnik nije koji rano liže težak pićem i kasno se diže. J. S. Rejković 15. Mlogoga sam tako napojio, pa kad zaspi, više se ne diže. Nar. pjes. vuk. 4, 236. — i u prenesenom smislu: Puk se dizao iz mrtvila. M. Pavlinović, rad. 183. — dd) u prenesenom smislu, kao javljati se, isticati se. Ki se (proroci) dvizu u sredi plka kako učiteļi lastivi. Transit. 21. U našoj se zemlji nigda nije onakoga momčeta dizalo. P. Petrović, šćep. 107. — e) o čem drugom što nije čelade. dvizati se: Koji (valovi morskí) dvizučí se kako no gore gredu vrhu neđa. P. Radovičić, nač. 27. — dizati se: Uzavri more dižučí se na talase. A. Kanižlić, kam. 114. Čisto mi se koža nzyme ježiti i dlake na meni u goru dizati. D. Obradović, basn. 401. — d) spremati se (na put), upućivati se. dvizati se: Ovoj ti u proší velikoj sad pišu, jer patru sad preši, neka se prije dvizu. N. Najošević 1, 325. — dizati se: Ako kadgod (pravda) kasna i lijena hrlu stupit ne nastoji, koliko se tiša diže, vrja i preća toli stize. I. Gundulić 38. Galija se sad diže. G. Palmotić 2, 243. Ervo se mi dižemo na ovi put duhovni. F. Lastrić, test. 99a. — e) sa sikiroim u šumu se diži. J. S. Rejković 11. 'Ti se diži nočas iz tannice. Nar. pjes. vnk. 2, 98. Kad poraste ruža na božuru, dizahu se prizrenske devojke, berijahu cvijet po planini. 8, 430. — e) oriri, exoriri, o postajañu nekijeh događaja kod kojijeh nešto uzlazi za zemlje u vis, ili ništim da je tako, kao kod ognja, vjetra, i u prenesenom smislu o glasu, buci, buni itd. Cesarom ne dadu se bune znati ke dižu se. J. Kavašin 263a. A najviše od jakosti djelo 'e snižit srgba

naši silni ogañ pun sminosti, koji tućno čovjek gasi, kad se diže na plamene, da požede drvo i stijene. 350a. Da su se u nemu dižale bune od davnina. D. Daničić, jezl. 4, 15. Glas se diže iz tvorućarskih gradova. M. Pavlinović, rad. 149. — f) o narodu, vojsci i o pojedinom čeladetu kad se sprema na rat ili na bunu, ustajati. dvizati se: Tere će zbiti pod moć nižu svili ki se na nas dvizu. M. Marulić 31. — dizati se: Proti kojima mogu se neprijatelji dizati. A. Kanižlić, kam. 135. Puk na kraljev se diže dvor. A. I. Knežević 247. Tko se diže i pram kome? V. Došen 3b. Grišnik se diže gori, slavu boga da obori. 4b. Da se Srbli na oružje diže. Nar. pjes. vuk. 4, 131. Jer se daur na oružje diže. 4, 215. — g) dizati se do nebesa u prenesenom smislu kao dičiti se, baniti se. S kojim družbom vitezova do neba se diže i bani Lazar despot. G. Palmotić 2, 299.

β) s pasivijem značenju. dvizati se: Linka kom se dvizu stvari teške. J. Mikaja, rječ. 231b. Most koji se dvize. 266b. — dizati se: Proz mostove ki se dižu, po strmu i usku putu shode. I. Gundulić 471. Vidim, gdi se diže i gradi put nebesa tvrda grada. G. Palmotić 1, 102. Da se dižu vrata onda i razširuju. F. Lastrić, test. 228a. Zavzoni zlamenje da se diže tilo Isusovo na misi. M. Zoričić, zrc. 191.

2. predlaže se značenje širi dafe, kad se nema obzira, stoji li posjbe na višem mjestu ono što se dišlo.

a. aktivno.

a) removere, činiti da ono već ne bude na mjestu na kojem je do onda bilo; uz to može onoga posve i nestati. suprotno je stavljati. dvizati: Znat ćeš, kako dvize mokrinu vrućina. P. Hektorović 15. Ponovljenje dvize starost. B. Kašić, nač. 75. Ona tihost od ovčica koja dvize sve nenavidosti. is. 29. Ovo spoznanje dvize zaprećuju. I. Držić 23. Nigdar ne dvize oči od tebe. P. Radovičić, ist. 132. Meso izpod perja dvize grešpe s obraza. (D). Poslov. danić. 60. Ne dvizi što nijesi zavio. (D). 71. Kada tmine od napasti počnu dvizati vedrinu. A. Vitaljić, ist. 129. Ou ti dvize sve nemoci. 344a. Ervo jañac božiji, evi koji dvize grihe svita. L. Terzić 6. — dizati: Ar zledi sve diže zabijte i vrimc. D. Rašina 100b. Zatim s križa prisvetcoga diže mrtvo božje tilo. I. V. Bunić, mand. 33. (Bug) šje im (kraljevima) biće teške i lute i diže ih iz pristaja. G. Palmotić 1, 268. Od svijeta ki grijeh dižeš tvom milosti. P. Kanavelić, iv. 106. Bolest diže duogove duše. M. Radnić 146b. Čijem mu dižeš pravi uzrok od nemoci. B. Zuzeri 380a. Dan koji diže tmine. F. Lastrić, test. 59a. Stvari, koje dižu i kvare mir i sklad među vama, od' 214. Ubožstvo koje diže olost izprid očiju. M. Zoričić, osm. 107. Ne diže s ne miso. D. Bašić 66a. Dižučí (s) se crnu odiću. Ant. Kadčić 164. Voda opira i diže nečistoću. J. Matovičić 159. Paliti se zato ima pomna onih biskupa koji dižu ovi zao običaj i prošasti povraćaju običaj. I. Velikanović, uput. 3, 461. Rečeni s. sabor diže svakolika ostala robstva duhovna. M. Dobretić 43. Olí ne voļu pak i ruke diže. J. S. Rejković 367. Da dižeto vojku s granice i da nas ostavite na miru. S. Lužića, prip. 121.

β) movere, micati, kretati. vrlo rijetko i samo u prva vremena. Crkvama ponosa da nešto, razvè kada grèdeti. kano carj, tudazi da ga dižuts. Zak. duš. šaf. 31. Cara vsakati da diže kude kano grede, gradj vsakdy do župè, i župa do župè, i paky župa do grada. Zakon. nov. 1.

γ) demere, detrahere, činiti da nestane ili se udaži dio čega tako da ovo bude manje nego je

prije bilo. suprotno je prilagati, pridavati. 1. nadodajući reči. 2. promišujući, 3. dižući. Ant. Kadičić 284. Ako se ne bi ništa drugo na ni nadometalo ni dizalo. M. Dobretić 395.

đ) auferre, činiti da ko već nešto nema, otmati. suprotno je davati. ime onoga koji ono poslije nema stoji obično u dat. dizvati: Sada im katanice dvižem. M. Držić 242. Dvižu im dobro ime. I. Držić 309. Dizvat učeničke družijem. 311. Dub mu dava hranu milu, a on dubu život dviže. A. Vitaljić, ost. 11. — dizati: Znan lupež it diže (mj. ide dizati, isporodi primjere istoga pisca kod činiti I, 2. d) ce), str. 34^b) pjeneze svaki dan, a ogañ zli niže od dvora našijeh stan. D. Rađina 43^a. Dižući on sebi san u noći. B. Kašić, fran. 52. Bože, svim narodom milosrdja tvoga dar udili, podajući, dižući strah. I. Bandulavić 151^a. Smrt je ono što istini vječni od raja život diže. I. Gundulić 235. Koji diže iskrneme kojegodi od tijeh dobara, smrtno sagrešuje. S. Matijević 61. Protivnikom krune s glave dizati će. P. Kanavelić, iv. 475. Dojkiña daje mljeko djetetu koje uzdiže, a diže ga onomu koje je veliko. M. Radnić 354^b. Tri ubojstva čineći, ubijaju onoga za kojim govore, pošteñe mu dižući. S. Margitić, isp. 32—33. Grih smrtni diže čoviku život duñe. J. Banovac, uboj. 14. Sve ovo poštenje čaritari dižući od stvoritelja stvorenju pridaju. F. Lastrić, ned. 316^a. Ľudi dižu onima život, koji su vridni smrti. A. Kanižlić, kam. 363. Kad vam dižu, kad vam krađu. D. Bašić 4^b. Koliko je pjanaca kojijem savijeñe vino diže razborstvo? 22^b. Ako činite rečene stvari, a pak psujete, a pak proklinete, a pak dižete tuđe. 245^a. Koji dižu i primaju te desetine il carine. Ant. Kadičić 289. Ne dižući molba otečeva slobod sinu. 449. Koji dižu život neprijateljima. J. Matović 378. (Crkva) diže po rečenomu proklestju svako dionštvo duhovni dobara. M. Dobretić 373. Diže ih bogu, dava ih vragu. A. Kalić 101. Sved bumđe diže plemstvo, svjetlost i ljepost čovjeku. 105. Toga radi dižu nam hranu i život nizamaju. D. Rapić 307. Mlogi travniom ovci vnu dižu. J. S. Rejković 229.

ε) impediti, činiti da što ne bude, zaprećivati, ne dopuštati; dolazi samo negativno a mjesto objekta ima podložnu rečenicu s da gamačno po talijanskom *ciò non togliè*). Ubojstvo ne diže, da nijesmo mi drazi vilani na bliže ko jaçi u snazi. I. Gundulić 151. Ovo ne diže, da on nije kralj naš. F. Lastrić, test. 64^b.

b. sa se.

a) refleksivno. aa) upèje, odlaziti odakle, ostarjeti. dizvati se: Već se ne dviza od tud. M. Marulić 64. Dviž' se odtode. M. Vetranić 2, 107. Dizvati se s pravoga puta. A. Vitaljić, ist. 227. — dizati se: Ki pokuju svom se diže. J. Kavanin 342^a. Ta pećina siña, gdje no vrane padaju neharne, a orlovi s ñe i ne dižu se. Osvetu. 1, 36. — bb) micati se, kretati se. dizvati se: Ostalo vse, ko se dviže i ko se ne dviže. Mon. croat. 75. (1450) Tako se dizvahu (koini). M. Marulić 14.

b) pasivno. dizvati se: Kako se po zakonu grihi dvižu, niknu i rastu. Anton Dalm., ap. 94. Dviže se bo od ohologa, što se datu običaje podizonomu. B. Kašić, nasl. 84. — dizati se: Na svit se zgada tač u ki se zla zbiše, ili plač' il neplač' boles se ne diže. D. Rađina 46^b. Ova se (steta) ne diže s osvetom. M. Radnić 387^a. Sluga crkveni diže se od službe crkvene. A. Bašić 197. Da mu se diže služba crkvena. 197. Jedan običaj po drugomu protivnomu diže se i kvart. A. Kanižlić, kam. 561. Premda se praštaju grijesi, ništaumahañe ne dižu se podpuno u svemu. J.

Matović 162. Ono niže s korena se diže. J. S. Rejković 52. Sofra se ne diže, niti se kuća čisti za tri dana. Vuk. živ. 4.

DIZDAR, dizdara, m. arcis praefectus, arcis janitor, zapovjednik ili vratar kod tvrđave, kule, u starije vrijeme i dizdar koje vidi, od pers. tur. dizdar. — Akc. kaki je u gen. taki je i u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc.: dizdare i dizdaru, dizdārī. — Shračeno je kao da je postalo sufiksom aris, po tome je voc. sing. dizdaru i dizdare, instr. sing. dizdarem i dizdarom. tako je adj. posesivni: dizdarev i dizdarov. — Dolazi od xvii vijeka a između rječnika u Mikašinu, u Belinu 176^a, u Bjelostjenčevu, u Stuličevu (u svrijem ovijem sa značenim 'praefectus arcis'), u Vukovu: janitor arcis^a; u Daničičevu nema, premda kod dizdaru stoji gledaj dizdare. Kako su gospodari i gos. disdar upisali. Starine 11, 106. (1662). Ali više sa grada dizdare. Nar. pjes. bog. 287. Evo nami Turak Udbiñana i prid nima dizdar od Udbine. And. Kačić, razg. 240^a. Ja sam dizdar u Baratu gradu. Nar. pjes. vuk. 3. 98. Od Kamenca maloga dizdara a od Ploče staroga dizdara. 3, 263. U dizdara od gorñoga grada. 3. 534. Gospodaru, klobučki dizdaru. 4, 505. Hajde s bogom, Alija dizdare. 4, 512. Nije svaka ala za dizdara. Nar. posl. vuk. 217. — u naše vrijeme dolazi i kao prezime. Sem. karlov. 1883. 71.

DIZDARAC, dizdarca, m. dem. dizdar. — Postaje od osnove imena dizdar sufiksom eca. — Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. I ako je moj mali gradac, ali sam ja u ñemu dizdarac. (U Crnoj Gori). Nar. posl. vuk. 94.

DIZDAR-AGA, m. sastavljeno od dizdar (koje se ne mijenja po padežima) i aga, vidi oboje. — Dolazi u naše vrijeme. Dizdarago, od Kaniže glavo. Nar. pjes. vuk. 353.

DIZDAR-AGINICA, f. žena u dizdar-age. — U naše vrijeme. Sanak snila dizdaraginica. Ogled. sr. 447. Potje jedna dizdar-aginica. Nar. pjes. here. vuk. 57.

DIZDAREV, adj. koji pripada dizdaru. govori se i dizdarov, vidi kod dizdar. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku u kojem ima i dizdarov. Još je ljepša dizdareva Javra. Nar. pjes. vuk. 1, 365. Do proklete dizdareve kule. Nar. pjes. vuk. 351.

DIZDAREV ČARDAK, m. mjesto u Srbiji u okrugu podrinskom. Ľ. Stojanović.

1. DIZDAREVICA, f. dizdareva žena. — U Vukovu rječniku gdje ima i dizdarovica s istim značenem.

2. DIZDAREVICA, f. izvor u Srbiji u rudničkoj planini. — U Vukovu rječniku.

DIZDAREVIĆI, m. pl. ime njestu: a) u Bosni. S Corkovate s' noćno opremise pa eto ih na Dizdarević. Nar. pjes. kras. 1, 206. — b) u Ercegovini. I kadija od Dizdarevića. . . S Gacka ravna Čengij Smail-aga i Bakija od Dizdarevića. Nar. pjes. vuk. 4, 435.

DIZDARIĆ, m. prezime, skraćeno od dizdarević, dizdarer sin. — Dolazi u narodnoj pjesmi našega vremena. U veliku kuću Dizdarića. Nar. pjes. vuk. 2, 375.

DIZDARKA, f. u jednoj narodnoj pjesmi našega vremena kao da znači: dizdareva kći. Ti se ženi dizdarkom djevojkom. Nar. pjes. marj. 47.

DIZDAROV, vidi dizdarev.

DIZDAROVICA, vidi dizdarevica.

DIZDAROV PÓTOK, m. izvor i potok u Srbiji u okrugu aleksinačkom. M. D. Miličević, srb. 780.

DIZDÁRSKĪ, adj. koji pripada dizdarima. — U naše vrijeme i u Stuličevu i u Vukovu rječniku. — U jednoj narodnoj pjesmi stoji gotoro kao prezime i jamačno znači: dizdarer sin, isporodi dizdarka. Čula jesam i Julii mi kažu da j u onog Muje dizdarskoga, da j u nega na gla-u divojka; ti se šeci Muji dizdarskomu. Nar. pjes. marj. 49.

DIZDÁRSTVO, m. munus toč dizdar, *dizdareca služba*, cast. — U Stuličevu rječniku.

DIZDÁRUŠA, f. selo u Bosni u okrugu zvrničkom. Statist. 87.

DIZDUM, *vidi* dizgen. — Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka Konačnik na nemu kako dizdume svitlo poteže. M. Katančić 47.

DIZDEN, *vidi* dizgen. — Dolazi u naše vrijeme. Pritegnu mu obadva dizdena. Nar. pjes. vuk. 2, 281.

DIZDIN, *vidi* dizgen. — Dolazi u naše vrijeme. Utatio veka za dizdine. Pjev. crn. 202b.

DIZGA, f. krajac, vrvica. — bez sumnje je riječ turska, možebiti dizge, podvezca. — U Vukovu rječniku.

DIZGEN, m. habena lora, jedan ili obadva kaiša od uzde što se drže u rukama kad se jaše, vodice, tur. dizgin, od čega postaju i drugi oblici: dizgin, dizden, dizdin, dizgum, dizdum, dizždum. — Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku Čuvaj dobro dizgen od kulaša . . . Kako dizgen oslabi kulašu. Nar. pjes. vuk. 2, 159. On pokupi dizgene kulašu. 2, 140. Pak poteže dizgene Šarinu. 2, 222. Sablja mu je u desnici ruči, u lijevoj kopje ubojito, u zubima dizgen od Šarina. 2, 252. Pa desnicom za mač privatio a jevakom vranu za dizgene. 3, 28.

DIZGIN, v. *li* dizgen. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Pa je Krla prve sustigao, pa on š njima iz dizgina ide. Nar. pjes. vuk. 3, 240. Onda Krlu ostavio bana, a zelenku dizgin popustio, i dokaza zlatnu bakračlju. 3, 241. A dorata uze za dizgine. 4, 326. Vrančiću dizgin uestazaše. Pjev. crn. 148b. Na doratu dizgin prikupio. 271b.

DIZGUM, *vidi* dizgen. — Dolazi u naše vrijeme. Nukić trže za dizgum malina. Nar. pjes. vuk. 433. Baci dogi dizgum na jabuku. 512. Potegni dizgume. Nar. prip. bos. 1, 13.

DIZGUST, m. taedium, molestia, neporočnost, neprihita, tal. disgusto. — Dolazi u Dubrovniku od xviii vijeka i u Vukovu rječniku (s dodatkom da se govori po primorju). Ako se hoće ukloniti od vele grijeha i dizgusta. 1. Držić 290. Slobodni od potreba, džgdžustá, nemóči. V. Andrijašević. put. 236. Ko god ima gusta, ima i dizgusta. (Od prilike: ko se veseli vaju da se i sneveseli. u Dubrovniku). Nar. posl. vuk. 137.

1. **DIZIJA**, f. ordo, series, red, niz, povorka, tur. dizi. — Dolazi od xviii vijeka i u Vukovu rječniku. Strašna kako dizija jednog tabora lipo uređena (terrabilis ut castrorum acies ordinata). cant. 6, 9). F. Lastrić, test. 348a. Kojo (dvorane) bijaše razdilio u naredbe i u dizije. 391a. I si-doše svi na dizije. od' 287. Daj mi, bože, diziju dukata. Nar. pjes. vuk. 1, 264.

2. **DIZIJA**, m. prezime. u naše vrijeme. Šem. karlov. 1883. 71.

DIZLUCI, *dizlŭká*, m. pl. *vidi* dizluke.

DIZLUKE, *dizlŭká*, f. pl. *vidi* tozluke. — govori se i dizluci m. pl. — Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku (dizluke i dizluci). Te skinite kóvce i dizluke. Nar. pjes. vuk. 3, 295.

DÍŽA, f. muletrum, drveni sud u koji se mliječko muze, kraljača, mučlica. — isporodi dižva. — Stariji je oblik bio dēža, s čega bi trebalo da je po južnom gororu dijžba, a po istočnom dēža; ali nije poznato nego po zapadnom govoru. — Riječ je praslavenska: isporodi rus. džжа, češ. diže, polj. dzieza, a i lit. dižė. — Po Miklošiču (vergl. gram. 1^a, 137) uzeta je iz nemačkoga, isporodi rišėnem, dast, dose, dose, niženem. doos, dooze, island. dōs, dansk. daase. — Dolazi od xvii vijeka, između rječnika u Vrančićevu (muletrum, scaphium) i u Bjelostjenčevu. — može i ne biti od drva: Razlika korenja u kamenu diži. D. Baraković, vil. 262. — u naše se vrijeme govori na Krku. I. Milčetić, i u hrvatskom Zagorju i Prigorju. F. Heřele.

DÍŽD, m. *vidi* dažla. — Stariji bi oblik bio: dyžd, ali nije potvrđen, u stoji mješte n. — isporodi diždevica — Dolazi u dvojice pisaca xv i xvii vijeka. Vidi da mu se je borit s vitrom, s morem, s diždi . . . Sve nebo poklopi oblak s tmasta lica, iz nega dižd kropi. M. Marulić 31. U tuči je dižd, vjetar i oblak. M. Divković, nauk.² 30a.

DÍŽDEVICA, f. *vidi* daždevica. isporodi dižd. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Sarajevu.

DÍŽDUM, *vidi* dizgen. — Dolazi xviii vijeka. Jer mu liva zdrava ruka biše, kojom drži od uzde diždume. And. Kačić, razg. 247b. Na zelenu dobru kožu svone, postajućiji srebrne diždume. F. Radman 38.

DÍŽICA, f. dem. diža. — U naše vrijeme kod čakavaca na Braču. A. Ostojić, i u Fužini. Đ. Daničić. — Po svoj prilici bliža u Belinu rječniku sama je štamparska pogreška, te i ondje i u Stuličevu rječniku (u kojem je uzeto iz Belina) treba čitati dižica, po čem bi ova riječ dolazila još od prošloga vijeka. Dižica, maleni drveni sud u koji se ovce mužu; il' se iz nega pije. F. Afrić.

DÍŽIM, adj. mobilis, koji se može micati (dizati). — Samo u Stuličevu rječniku. — nepozudano.

DÍŽVA, f. muletrum, vas ligneum, drveni sud u koji se muze mlijeko ili se u nem drži vino i drugo. *vidi* diža od čega postaje sufiksom va. — Kao diža, dolazi samo po zapadnom govoru. — Dolazi od xviii vijeka u Hrvatskoj i u hrvatskom primorju, i u Vukovu rječniku (vide kraljača s dodatkom da se čuje u Hrvatskoj u kršćana). Eto baba dižvu nosi i rakije kaplu pros. V. Došen 165a. Svako dižvu s vinom ište. 166a. Daj mi dižvu il' bukaru. 168a. U dohem primorju sud za vino s jednom ručkom, kojim se pretaće vino, a i koži poje. P. Matković.

DJA, *vidi* da.

DJABOLIK, adj. diabolicus, vraziji, đavolski, po latinskom ili po tal. diabolico. — Dolazi u jednoga pisca xvi vijeka. Svu noć djabolika družba starac dviju, misleć žla tolika, ne suža očiju. M. Marulić 83.

DJAKÓNÁT, *vidi* dijakonat. — Dolazi xviii vijeka. Djakonat jest mugostvo po komu reljen može blizu misniku na posvetilištu služiti. A. Bačić 407. Primiti red djakonata. A. Kanižlić, kam. 213. Šesti red jest djakonat oli ti red od evanđeja. M. Dobretić 275.

DJÁKOVIĆ, m. prezime, djakov sin. — xviii vijeka i u naše vrijeme. Ivan Djaković. I. Zaničić 131, Jovan Djaković. Nar. pjes. vuk. 3, 586 (među prenumerantina). u Lici. J. Bogdanović.

DJANKOVIĆ, *m. prezime*. — Dolazi na dva mjesta krajem xv i početkom xvi vijeka. — može biti da bi trebalo čitati Djanković. isporodi Dejan. Juraj Djanković. Mon. croat. 133. (1487). Mikulu Djankovića. 188 (1504).

DJAŃE, *vidi* djeanje. — pisano djanje. — *postaje* tijekom što je iz zapadnoga oblika djanje ispalilo i. — Dolazi kod nekijh pisaca čakavaca xvi i xvii vijeka. Četiri evangelija i djanje apustolsko. Anton Dalm., nov. tešt. 1, predgovor. Da mi listo skrozj veru va Isusa, prez vsakoga našega dobra djanja. . . . spaseni budemo. ap. 62^a. Pisarov ki djanja, tprljenja i broj mučnikov budu izpisavali. F. Glavinčić, evit. 23^a. Da početak djanju svomu, Isukupe posvećivaše. 116^b. Takova bihu djanja Isusova. 169^b. Vnoga djanja na ovom svitu zla i dobra zakrivena stojejt. posl. 81.

1. DJĚ, *conj. quia, jer, za to što, što*. — dolazi pisano dē. — *PostaŃe* *vidi* kod 1. da s čim (dajbudi za značenja pod I, A i B, str. 163-193^b) *jamačno je bila isprva dē jedna te ista riječ, te se je postlje da od Ńe odvojilo mijenjajući oblik*. — Dolazi xii i xiii vijeka i u Danićevu rječniku (dē). — Uz dē dolazi i de xiii i xiv vijeka i u Danićevu rječniku. a) dē. Nećemo iti ki vam na onu stranu, dē ni nē zakons, dē vi Radoslavu daviše ruku tere ga vezaste, dako ćemo pravomu stansku, u ki dē, Durđevu. (durđevu) dē, u tade dē, da se stanemo u Zatonē, dē imamo vlastelstku potrebu. Mon. serb. 7. (xii vijek). Da pridu (ja) u Dubrovnik, da na me ne ustane niktorē, dē ja smē radj pravdu učine; i ako pravde ne učinu, da smē kriv. 30. (1240). Ne mozite mu nikakore smesti, ni mi predajte ili solj ili zlato, dē vi znate, ere ja neću poređi inomu moje reči a ne tekmo Nikonu. 50. (1265). Ako li imē hoćete koju pakost učiniti i četeta (*vidi* četa), to imē ne (nē) činite, dē imē je četeta moja i koriste imē moja. 54. (1240-1272). — b) de. Da pridu (ja) u Dubrovnik, da na me ne ustane niktorē, dē (Danić) na ovom mjestu tumati ovu riječ verum. ali nije sasna potrebito) ja smē u svoju zemlju seda, kto hoće iskati, isti, do ja smē radj pravdu učine, ako pravde ne učinu, to ja kriv. (isporodi drugi primjer kod a). Mon. serb. 29. (1240). Znate vi, kako kraljevstvo mi izvaše Nikolicu Žurgova netja za trage (terage), de mi behu povēdēli jere je oprēnik s Žurgom. 66. (1302). — U jednom spomeniku xiii vijeka dolazi de sa značenem što ima da pod I, A; ali je taj spomenik pisao Ńeko (možebiti Bugarin) vrlo nerješ našemu jeziku: Klesimo se bebe, do mi obetovani i pisanije kē među ni (!) jest, mi i naša oprēcina pravo i verno smo držali (deržali). . . . a za siju (!) obetovani potvrđimo (potvrđimo) dē ni za našega sveta ni za sveta ođer oprēcina gradiska (!) Vladimiru ne (nije) pleovali tvoju zemlju. 21. (1238).

2. DJĚ, *vidi* gdje.

DJECA, *f. coll. pueri, liberi, dem. dijete, ali u novije doba gotovo svuda zamjenjuje dijete kao množina imena* dijete. *Akc. se mijēna u dat. i loc. djeci, u acc. djecu, u voc. djeco*. — Stariji je oblik dētsca: t pred c ne čuje se, a Ń u južnom govoru postaje je: djēca, ercegorački dēca, u istočnom e: dēca, u zapadnom i: dēca. — Postaje od osnovē dē suffixom loca. — Riječ je stara, isporodi stvor. dētsca, slov. dētsca. — Neki puđeži grješkom imaju gđrijecje suffixe množine, i to još od prvijh vremena: dat. djecam. A. Komulović 49; instr. dēcami. Deč. hris. 88. 100.

dēcam. A. Tomiković, živ. 33. 101. G. Peštalić 183. — *Atribut i predikat nominalni stoje uz djeca u jedini zenskoga roda (s padžeima koji imaju nastavak množine, u množini); predikat verbalni u množini; nalazi se nerijetko i nominalni predikat u množini muškoga roda (vili Bačićev primjer kod a)*. — *Između rječnika nudi se u Vrančićevu (dēca, liberi; proles^a), u Belinu (djeca mala i velika, pueri majores et minores, djeca nedorasla, parvuli 597^b), u Bjelostjenčevu (deca), u Jambriševiću (deca), u Voltijijinu (deca i dēca, figliuoli, figliuolanza, kinder), u Stulićevu (djeca), u Vukovu, u Danićevu (dētsca, proles^a).*

a. *vidi* dijete pod a. (Daj mu) vina kruto vodena, kako se čini dēci. Korizm. 43^a. Posla zaklati svu djecu. N. Rašina 24^b. mat. 2, 16. Ali svak čas gdje gledamo mrijeti i djecu u pobjovu. I. Gundulić 235. Radi toga ne daje se prštenje djecam. A. Komulović 49 Sred Soima tako grada djeca kruha čim pitahu. P. Kanavelić, dubr. 10. U pobjojih mala dēca raztrgnuta na tleh ležu. J. Kavašini 248^b. Malana dēca nisu dužni posta . . . obsluživati. A. Bačić 183. Stari, dēca, ljudi, žene. V. Došen 48^a. Malu dēcu izdirahu materam iz ruku. And. Kačić, razg. 7. U zbor dēce nigda ne prizajete 291^b. Ostavljate dēcu nepovitu. Nar. pjes. vuk. 1, 483. Kad smo bili dēca u ludosti. 2, 258. Lasno j' s dēcom mejdan dijeliti. 3, 30. Stare babe i dēcu nejaku. 3, 256. Ludu dēcu od sedam godina. 4, 137. Dēca, budale i pijani pravdu govore. Dēca se čude svācemu, a ljudi ničemu. Dēca su nevjerna vojska. (Jer sauno jedu i troše, a slabo pomažu). Nar. posl. vuk. 78. (Drugari) dijele se u veliku (odraslu) i malu čejad ili dēcu, momčad odnosno djevojčad i stariju čejad. V. Bogišić, zbor. 71. Dijele se na dēcu do 10te, na dječake i djevojčice do 15te (godine). 72. Dijele se prvo na dēcu, koja se tim imenom sve dotle zovu dok muški ne stane sve polske poslove raditi a osobito dok ne stane kosit; a ženske dok ne stanu se 'djevčičiti' t. j. jepše haljine nositi. 72.

b. *vidi* dijete pod b. Dēcu roditi i imati i ozvat se plodna mati. V. Došen 183^b. Našlo se je mladica koji su od deset i od jedanaest godista dēcu činili. And. Kačić 463. Porod podvježuje muža i ženu da po ljubavi radaju dēcu. 492.

c. proles, liberi, *vidi* dijete pod c. Sveukupi blagorodnuju si dētsca. Sava, sim. šaf. 3. Ni gospodi ženē tvojeji ni dēci tvojeji. Mon. serb. 22. (1234-1240). Andronik z dēcom. . . . Branko kovač z dēcom. Deč. hris. 80. Bogoje i sē dēcam. 100. Da je mir meju nim i njih ostankom i njih dēcu. Mon. croat. 130. (1487). Djeca moja sa mnog jesu u odru. N. Rašina 134^b. luc. 11, 7. Trojanin jošē bi Ankiž, ki božicu Veneru poljubi, i ina s nom dēcu. II. Lucić 191. Dēcu svoju u strahu božjemu uzdignuti budu. I. Bandulavić 267^a. Oca, braću, djecu, ostale sve rodjake pomoz. J. R. Gučićić 16. Prežene mu ženu i dēcu a zemju uzme sebi. Star. 12, 35. (1712). Kim ne ostaše mužka dēca. J. Kavašini 145^b. Neće imati dēca. A. Bačić 56. Kakav otac takva dēca. V. Došen 38^a. To otčina nije dēca, kad mu dēca nisu slika. 38^b. Pocuše gorko plakati, veće, nego, 102. sa jim Turci dēcu poklali. And. Kačić, razg. 102. Cveće sam, cveće, dok ja nemam dēce; kad uzimam dēce, uvenu mi cveće. Nar. pjes. vuk. 1, 302. U men' ima puno djece. 1, 514. Ne slušaju dēca roditelja. 2, 1. Veli nima ostarjela majka: dēco moja, dva Voinovića. 2, 136. Veli nima stari Jug Bodane: dēco moja, devet Jugovića. 2, 185. Da daš meno dēce devetoro. 2, 268. Viknu Juže dēco devetoro. 2, 287. Veselili se i od dēce dēcu vi-

deli! Nar. prip. mikul. 57. Pozna deca gotove sirote. Nar. posl. vuk. 252. Ima petero djece. Vuk, nar. pjes. 3, 531. Ti si na krdu djece i u džuu do usiju. S. Lubiša, prip. 265. Imajuć ženu i djecu o vratu. M. Pavlinović, rad. 22. Narodilo mu se djece puna kapa. 35. Vidi da mu se nije nadati, da će od srca djece imati. V. Bogišić, zbor. 311. — *djecom zore i starji mlade*: Tad govori protopop Nedelko: Deco moja, četiri ćauša. Nar. pjes. vuk. 2, 191. Deco moja, četrdeset slugu! 2, 422. Deco moja, dvanaest delija! 2, 428. Ali-paša Turcim' besjedio: Ječičari, moja deco draga! 1, 255.

d. kao junaci, ispredi dijete pod d, i djetić pod d. El ja vodim dece pod barjake porodice Jnta Cnogroca, pod barjake dece pet stotina. Nar. pjes. vuk. 2, 541. Tri stotine dece argatara. 3, 231. Dopadoše deca Cnogroci. 4, 16. Jer se brdska deca posilila, pa ne dadu carevih haraca. 4, 19. No ne dadu deca Martinić, no braćahu rojbe od Turaka. 4, 115. Veselite se deco Srahidjo! 4, 287. A za knezom deca Moračić, 4, 326. A za tim je dvoje dece ludo, deca luda, ama zmlje lute. 4, 507.

DJECOMOR, m. infanticida, onaj koji ubija (mori) djecu. — *Samo u Jambrešićevu rječniku* (decomor).

DJECOMORSTVO, n. infanticidium, ubijanje, morene djece. — *isporedi* djecomor. — *Samo u Jambrešićevu rječniku* (decomorstvo).

DJECOVODAC, djecovodca, n. vodi djecovoda. — *U jednoga pisca xviii vijeka i u Stalićevu rječniku*. Jer ako deset tisuća djecovodaca imali biste u Krstu, dali ne umoge otce. Blago turl. 117b. paul. 1cor. 4, 15.

DJECOVODITELJ, m. vodi djecovoda. — *Samo u Stalićevu rječniku, u kojem ima i djecovoditeljica i djecovoditeljski, sve nepouzđano*.

DJECOVODITELJČIĆ, m. dem. djecovoditelj. — *Samo u Stalićevu rječniku* (čviliš paedagogus?). — *sasna nepouzđano*.

DJECOVODITELJICA, f. žensko čelade koje vodi djecu. *vidi* djecovoditelj.

DJECOVODITELJSKI, adj. paedagogins, koji pripada djecovoditelju, onaj je po načinu djecovoditelja. — *Samo u Stalićevu rječniku u kojem ima i ade. djecovoditeljski. — vidi* djecovoditelj.

DJECOVODITI, djecovoditi, *impf.* paedagogi minus exercere, biti djecovoda. — *Samo u Stalićevu rječniku u kojem ima i verbalni supstantiv djecovodjenje* (djecovodjenje?). — *oboje sasna nepouzđano*.

DJECOVOD, m. vodi djecovoda. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Branitelji. (hranitelji, naučitelji, djecovodi i mestri. B. Leaković, nauk. 309).

DJECOVODA, m. παιδαγωγός, paedagogus, onaj koji vodi, uči djecu, učitelj. Složeno od osnova supstantiva djeca i glagola voditi, tako je i djecovodac i djecovod. *sre* su tri riječi načinene po grčkome. — *U Belinu rječniku* 519b i u Stalićevu.

DJECOVODĀNE, n. paedagogia, djelovanje onoga koji je djecovoda. — *načineno po ovoj zadnjoj riječi. — Dolazi u Belinu rječniku* (djecovodjenje 519b) i u Stalićevu.

DJEČKA, djeca, n. mladić. — *Samo (kajkavski dečec) u Bjelostjenčevu i u Jambrešićevu rječniku* (juvenculus).

DJEČAČIC, m. dem. djecak. — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku* (dečaćic pupus).

DJEČAK, djeca, m. puer, djetić. — *Ako kakav je u gen. takav je i u ostaljem padžima,*

osim nom. sing. i voc.: djčaćče, djčaćci. — *Postaje od osnove imena djeca sufkosom jakz; e; mijenja se u č. — Dolazi od xviii vijeka po sjevernijem stranauu nažega naroda u istočnom (dečak) i u zapadnom gorovu (dičak); u jažnom gorovu samo kod pisaca u naše vrijeme; između rječnika u Bjelostjenčevu (dečak juvenis) i u Vukovu (dečak puer s dodatkom da se govori u vojvodstvu). On je meni obrekal diklu dobrom voljom sa trista talirov a dičaka od Apatiča kule sa dvisto groša. Starine. 11, 84. (1618). Diješe se na djecu do 10te, na dječake i djuvojčice do 15te (godine). V. Bogišić, zborn. 72. Kad sam ja bil mali dičak. Jačke. 6.*

DJEČARAC, djčarca, m. djetić, momčić. — *Dolazi u kajkavskom obliku dečarec) u Bjelostjenčevu* (pupus) i u *Jambrešićevu rječniku* (dečarec kruto mal' pupulus).

DJEČARILJA, f. nugao pueriles, djelo kakvo čine djeca, kakvo se ne pristoji odraslu čeluletu. — *Postaje od osnove glagola dječariti, kojemu nema potvrde, sufkosom ija. — Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka*. Da nikakve dčarije u svomu dilovalin ne pokaza. E. Pavić, ogl. 362.

DJEČETINA, f. augm. djeca, zla, ncvrijedna djeca, isporodi dječina, dječurlija. — *Postaje od osnove imena djeca sufkosom et-na pred kojim se c mijenja u č. — Dolazi u Dubrovniku od xviii vijeka, i u Stalićevu rječniku*. Nemogu ko opaka dječetina svevojtiti. B. Zuzeri 8b. Svevolna dječetina nakupljena oko njea omicali bi mu sve pet prsta put obraza, pitajući ga koliko ih je. 418a. Jele ne bijaše ni othrađena ni odgojena kako današnja dječetina u Gružu. M. Vodopić, tuž. jel. dubr. 1868. 220.

DJEČICA, f. dem. djeca. *Postaje od osnove imena djeca sufkosom ica pred kojim se c mijenja u č. — Dolazi od xv vijeka a između rječnika u Voltigijinu (dečica), u Stalićevu, u Vukovu, u Daničićevu (dečićica). Od njea i njegove dičice. Mon. serb. 415. (1142). Z gospodoni despoticom Jelenom i š čejnom despicom. 481. (1458). Koliko žalim uoju Anđelino i moje dičice. 518 (1476). Zbirate starce, skupljate dječicu. N. Rašina 87b. jeol. 2, 16. Dječića i unozge žene bjehu pobjegli. Zborn. 87a. Poklanu vodeći dječicu pridragu. M. Vetranić 2, 221. Dčićica ma-lahta krstati se imaju. Š. Budinić, sunn. 45b. Dječićica malalna ne imaju zlijeh misli. M. Divković, nank. 18a. Iz lumba drobne dičice. F. Glavinčić, cvit. 13b. Duše one dičice, koji su unrali. I. T. Mrnavić, ist. 23. Dječići obrana, mladosti pomoć, starcima razgovor. I. Pordić, salt. xviii. Što godi dičice nadoše u Betlemu, sve pomoriše. F. Lastrić, od' 391. Oci i matere, sva vaša dičica naučite dobro i zlo od družeta, ned. 352. Dičica od osam dana 376. Sitnoj dičići pomru roditelji. 496. Dičica od sedam godina. A. Kanižlić, kam. 239. Godine pohodjahu a dječica rastijahu. Nar. pjes. bog. 206. Kad se nadete s vele dječice u tjesnu bitju. D. Bašić 129a. I dičicu bogu odgojiti. M. A. Rešković, sat. F4a. A imamo i sitne dičice. G2a. Dica, pače pri sisi dičica jesmo. I. Velikanović, uput. 1, 17. Što sam ja niovu dičicu obucavao citati. D. Obradović, basn. 327. Puna barka šenice i popove dičice. Nar. pjes. vuk. 1, 194. De se svekri kotlom biju, ... zla dečica ožicama. 1, 306. Ja imam doma svoju gospoju i svoju dičicu. Nar. pjes. istr. 2, 60. Videviš ovo troje dičice. Nar. prip. vuk. 230. Dječice! još sam malo s vama. Vuk. gov. 13, 33. Žalim to jađno dječice. S. Lubiša, prip. 145.*

DJEČIJI, *vidi* djecji.

DJEČIN, *adj.* puerorum, liberorum, koji *prida* djeci. — *isporedi* djecini, djecji. — *Postaje od osnove imena* djeca *sufiksom* ina *pred kojijem se c mijenja u č.* — *Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Stuličevu i u Vukovu.* Pristalije bi im bilo život svoj misto dičinoga postaviti. E. Pavić, ogl. 98. U narodu žudioskomu nije bila obika po materi i ne djeđim i pračjedim koljeno dječino uznosti. S. Rosa 27b. Poznao sam decina svojstva. D. Obradović, živ. 6. Pade listak dreñine usred čaše dječine. Nar. pjes. vuk. 1, 88. Jabuka je decina zabava. 2, 244.

DJEČINA, *f. augm.* djeca. — *isporedi* dječotina, dječurina, dječurlija. *Postoje od osnove imena* djeca *sufiksom* ina *pred kojijem se c mijenja u č.* — *Dolazi od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu i u Vukovu.* Od nijedne vrdnosti puka i dičine. Michelangelo. 33.

DJEČINSTVO, *n. vidi* djetinstvo. — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka.* Marijo, koja jesi porodila spašene Jusko Isukrsta i u svoje⁶ dičinstvo zavrila ga si u uboge hajine. P. Posilović, nasl. 75b.

DJEČIŃI, *adj. vidi* dječm od čega *postaje* *sufiksom* ja. — *Dolazi od xviii vijeka.* Istučki plaćnim glasom blagosov i pomoć za nike ispraznosti dičine. F. Lastrić, neđ. 410. Otac i mati dičina M. Dobretić 41 Od strane decine. A. T. Blagojević, khn. 83. Jabuka je dječina zabava. Nar. pjes. marj. 199.

DJEČIŃI, *adj.* puerorum, liberorum, koji *pridaju* djeci. — *isporedi* dječm, djecini, djetm, djetmki. — *Postaje od osnove imena* djeca *sufiksom* ijs; c *pred i mijenja se u č, te postaje oblik* djecji, *ali u naše vrijeme često ispada i iz sufiksa.* — *Dolazi od xviii vijeka.* Šest hiljada dičijh glavica. A. Kanžilić, kam. 86. To je jedan tašti i dičji razlog. 493. Pak se spustiti na diču hranu. M. A. Rejković, sabr. 18. Hasna decja. J. Rajić, pouč. 3, 115. Plač robja i cilik dječji. S. Lušiba, prip. 89.

DJEČURLJA, *f. vidi* dječurlija. — *U jednoga pisca našega vremena.* Svekoliko na osvetu vrije, dječurije bijesna čorda vije. Osvetn. 4, 62.

DJEČURINA, *f. augm.* djeca. — *isporedi* dječurlija. — *Samo u Stuličevu rječniku.*

DJEČURLIJA, *f. augm.* djeca. *isporedi* dječina, dječotina, dječurija, dječurina. — *Postaje od osnove imena* djeca *sufiksom* jur-lija; *čj mijenja se u č.* — *Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Čolanija, decurlija. Nar. pjes. herc. vuk. 281.

DJED, *m. avus, ocev ili materin otac.* — *U prva se vremena pisalo* dēda (od negdašnoga dēdā), *te je sad po južnom govoru* djed (ercegovacki ded) *po istočnom dēd, po zapadnom dīd.* — *Riječ je praslavenska, isporedi* stslor. dēda, rus. дѣдъ, češ. děd, pol. dziad, a i lit. dedas, diešas, starac. — *Osnova dēd postaje udvajanjem (kao što bira kod djetinjskih riječi) korijena dē, pri čem otpada krajnje ē.* — *Korijen dē postaje od indoevropskoga* dha ili dhi, *satati, vidi* kod dojiti. — *isporedi* grē. τήνη, tmj. ηήνη, tmba. — *U svijem je rječnicima: u Vrančeviću:* did avus⁶; *u Mikalčinu:* djed, ocev otac avus⁶; djed, starac senex, longaevus, confectus aetate; *u Bellnu:* djed avus⁶ 120a; *u Bjelostjercu:* ded i did avus⁶; senecio, senex, aetate confectus, longaevus⁶; *u Jambresičevu:* ded, stari senecio; *ded* po otcu, po materi avus⁶; *u Voltigijmu:* djed, ded, did, monno, avolo⁶, grossvater⁶; *u Stuličevu:*

djed avus, senex⁶; *u Vukovu:* djed, ded, ded, did avus⁶; *vidi i kod f; u Daničičevu:* dēda avus⁶, *vidi i kod e i g.*

a s *pravijem značenem* *sprjeda kazanijem.* Kako vy je držalš dēda i otacj mi. Mon. serb. 25. (1234—1240). Dragoš a dēda mu Ozrenb. Deč. hris. 4. Zapisanje i utvrđenje dēda kraljevstva mi, svetago kraja. 66. Otac, mati, ded. Naručn. 63b. Djed i pradec, otac i sin. M. Držić 180. Da je moj did i otac kupil. Mon. croat. 283. (1581). A i Suliman, car hrabri, pradjed slavni moga djeda. I. Gundulić 294. Djed po otcu avus paternus⁶; djed po materi avus maternus⁶. A. d. Bella, rječ. 120a. Zametnu se među carom i unukom nesklad, koji dda svoga metnu u tavnicu. A. Kanžilić, kam. 635. Baba veli: Gospodine, ja znam rod tvoj od starine; znade tvojga još pradida, a još bolje tvojga dida; oca sam ti dobro znala. V. Došen 235a. Da baba oli did drži na krstu svoga unuka. M. Dobretić 42. Po materi did to jest materin otac. M. Dobretić 496. Djed, der grossvater⁶. V. Bogišić, zborn. 381. Djed avo⁶. 384. Moga oca ili majke mi otac djed mi je. 384.

b. auctor gentis, *onaj od kojega je poteklo cijelo pleme, cijeli narod.* Mudar človik biše prav Izraela did (Abraham). D. Baraković, jar. 46. Bog zakle se Abram u našem djedu. I. Đorđić, uzd. 191.

c. *pl. djedi, djedovi, majores, uopće oni (daleko od oca) od kojih ko isходи bez obzira koliko su kojena od nega daleko, njegov stari.* Darova našim pradēdoms i našim dēdoms. Mon. serb. 4. (1198—1199). Zakoni, i v njih su vsagda živili i njih dēdi. Zak. vinod. 81. Dila vaših didi... mojoj se besidi izreči ne daju. H. Lucić 257. Jes u mene čoha novijeh, koje mi su djeđi derali. M. Držić 406. Prut kraljevski, njekad ki je u rukah mu djeđm bio, nemu je sad štap na ki je tešku staros naslonio. I. Gundulić 376. U države djede naše stavno usadi. I. Đorđić, salt. 141. Neka se sadašnji vitezovi mogu ogledati kano u zrcalo u (h)rabrenita vojevaña svojih(h) dida i šukundida. And. Kačić. razg. 1. Koga pismice radno didovi slušaše. M. Katančić 62. E te žela obuzela na banove, na dedove. Nar. pjes. vuk. 1, 90.

d. *star čovjek uopće, starac, orako se zove od štorana, ali gdjekad i za rug.* Sad je vrime da se vidi, što u sepri čine didi. V. Došen 164b. Bog ubio stare djede koji ljube stare bake. Nar. pjes. vuk. 1, 187. Posija dede po dolu diše. 1, 297. Majde nečes, stari dede! 1, 435. Zavadi se baba i ded; neče da zbere. Nar. pjes. herc. vuk. 232. Starih bab i ded pod meč obračati. Nar. pjes. istr. 2, 108. 109. Izade jedan ded, sijed kao ova. S. Lušiba, prip. 14. Svakoga čovjeka koji je od nega stariji naziva u govoru stricom počitaña radi, a tako i žensku strinom, ako li su odveć stari i sijedi, djedom ili bakom V. Bogišić, zborn. 383.

e. *tako se zreo xiv i xv vijeka (pataronski) biskup u Bosni, vidi* F. Rački, bogumili i patarini, rad. 10, 183 i *Daničičer rječnik kod* dēda. Dēda Miroslava. Mon. serb. 69. (1305—1307). Vb dni episkupa-stva i nastavnika i skvršyitelj crkvy bosnaskoj gospodina dēda Radomera. 253. (1404). Predasno gospodinu dēdu i njegovims strojnikom i vsjoj crkvi bosnaskoj. Spom. sr. 50. (1404). Na toj postavismo svēdoke i sredioje včre naše dēda bosnaskoga i s nim 12 poglavitijeh kristijana. Mon. serb. 161. (1453).

f. *čludje nekako probučeno u poklade.* U Risnu na bjele poklade obuku se nekoliko momaka u kožne hajine izvnušji dlaku napoje, nakite se

koji pripada djedovima, koji od njih polazi. Prèpisane dedine naše zemlje. Mon. serb. 38. (1253). Drže svoju staru didnu plemensčinu. Mon. croat. 172. (1499).

2. DJĚDIN, *m. seoce u Hrvatskoj u podžupaniji dioničkoj*. Dedin. Pregled. 10.

1. DJĚDINA, *f. bona avita, patrimonium, hereditas, ono (osobito dobra) što je čije zato što je bilo negorijeh djedova, starijih, pa i uopće što kome od koga ostaje, ako mu ovaj i nije djet. isporedi 2. baština pod 1. — Postaje od osnove imena djet sufixsom ina. — Riječ je praslavenska, isporedi stslav. dedina, češ. dědina, polj. dziedzina. — Između rječnika nahodi se u Vrančićevu (didina, baština ‚patrimonium‘), u Mikalčinu (djedina, baština ‚hereditas‘; djedina il' oćinstvo ‚patrimonium, bona avita vel paterna‘), u Belinu (‚patrimonium‘ 547^b—548^a; ‚heredita, l' bavere che lascia il morto dell' bavere‘ 368^a), u Bjelostjenčevu (dedina ‚patrimonium, hereditas‘), u Stuličevu (djedina ‚haereditas‘), u Daničićevu (dedina ‚bona avita‘). a) bona avita, patrimonium, ono što je čije, jer mu je ostalo od starijih negovijeh. Obnovnih svoju dedinu i bolje utvrdih . . . i vzdviogh pogibašuju svoju dedinu. Mon. serb. 4 (1189—1199). Moja dedina vsa budi vè crkvi. Starine. 13, 207. (1250). Djoklitiuju i Dalsnacuju, oćoćstvo i roženije svoje, istovuju dedinu svoju. Domentijan²³ Ca je naša didina i oćazbina. Mon. croat. 180. (1500). Da didnu ili hižu iskrniga našega limbeno ne išćemo. Kateh. 1561. B1^a. Ostavit rod i djedinu vlastitu svoju. A. Gućetić, roz. jez. 88. Svu tvoju didnu s onimi si stratila. F. Vrančić, živ. 48. Jaohi, ali se ma djedina meni otinje sad pod silu. I. Gundulić 561. Porodiše se u gradu . . . koji bješe živova djedina po materi. I. Đorđić, ben. 10. — b) hereditas, ono što uopće kome ostaje od koga. Jer sin rabin neće biti dinik didine. Bernardin 35^b. paul. gal. 4, 30. Mi smo držani kako istini i pravi sinovi i baštinici nill. uzdržat i shraniti ovu otaca našijeh pridrazijeh djedinu. A. Gućetić, roz. jez. 65. Ovo je baštinik, hodite, ubijuno nega i imati čemo didnu negovu. I. Bandulavić 7^a, nat. 21, 38. Kakono otac pokle sn mu se rodili sin, ne zapušeća jih, da hrani jih, uzdviže jih . . . i napokon daje jim didnu. P. Radović, ist. 15 — c) u prenesenom smislu: raj je ljudima djedina, ljudi su (izraelski narod) boža djedina itd. isporedi baština pod 1, e). Ta isti ima vazda jednu dobru vrst, veće se ne boji božjega suda, ni smrti, ni dijavla, stanovit je i ufan nebeske didne. Postila. S 1^a. Dat nam djedinu svojeh svojijeh besjećijeh dobar. B. Gradić, duh. 83. Neprijatelji naši hoće naše pogubit i didnu tvoju zartri. I. Bandulavić 11^a. esther. 13, 15. Kada istinim načinom gredu s ovoga svita na nebesim didnu svoju. P. Radović, nač. 82. Didnu tvoju (božju) ou (David) vlada. A. Vitajčić, ist. 2^a. Tijem ne budeš slavnja raja, ni od nebeske go djedine, nu vječnoga dionik vaju. ost. 26. — d) pravo i način kojijem se dobiva ono što od drugoga ostaje. Nima didne u kraljevstvi Isukrstovi ni božjem. Bernardin 29^a. paul. eph. 5, 5. Ne da ņemu didine u ņoj. Anton Daln, nov. tešt. 180. act. ap. 7, 5. Ki su zvani u viećnu didnu. Bernardin 41^a. paul. hebr. 9, 15. Koji zvani jesu do vječne djedime. N. Rašina 80^a. paul. hebr. 9, 15. Nijedan razbojnik neće vlisti u didnu. Kateh. 1561. D 5^b. Za djedinu zemlju imat će. I. Đorđić, sult. 117. Za djedinu djeci dè je (zemlju). uzd. 201. Ov isti grih vsi ljudi po didini imaju. Anton Daln, nov. tešt. I. predgov. Ku (zemlju) imjaše po didini*

prijeti. 2, 152^b. paul. hebr. 11, 8. Koji smo od Adama grih po didini uzdržali. Kateh. 1561. F 4^b. Pri Lehu nill carstvo nije po didini. I. T. Mrnavić, osm. 44. Grih istočni jest oni, s kim se svi rajamo i imamo ga kakono po oćinstvu ili po didini od prvoga otca našega Adama. nauk. 1702 25. Zvani jeste da blagosov djedinom uživete. N. Rašina 150^a. I petr. 3, 9. — e) prvo znaćenje pod a) širi se i na mjesto, kraj gdje se ko rodio, gdje su mu djelovi žitčeli; postojbina, zaričaj. isporedi baština pod 4. Skupista vojsku veliku i pojdsta od svoje didne. Dukljanin 3. Jedan od gradof didine tvorijh tetacih jest, od kilh kolina ti jesu. P. Zoranec 54^a. Osib podan i priveden od rodbine zajedno i didine dostojan bi da bude gospodin Faraunov. Ivan trog. 23^a. Ni jedan prorok prijat jest u didini svojoj. 23^b. (Govori Prijam o Ahilu): Sinu Ektoru ukop dade, u kraljevstvo moje i odsla, tužna i mene u dom klade i k didini mojoj posla. I. Zanotti, en 37 — f) ime mjestina. aa) Dedina, selo u Hrvatskoj u podžupaniji križevačkoj. Pregled. 66. — bb) Dedina, selo u Srbiji u okrugu krusačkom. K. Jovanović 127. — cc) Dedina, ņiva u Srbiji u okrugu valjevskom Sr. nov. 1874. 262.

2. DJĚDINA, *m. augm. djed, isporedi djedovina*. To zaćno star djedina. Nar. pjes. vuk. 1, 295. Govorio star djedina. 1, 296.

DJĚDINAC, *djĚdinca, m. heres, baštinik, djeđić*. — Postaje od osnove imena djedina sufixsom ѣс. — Dolazi u jednoga pisca xvii vijeka i u Stuličevu rječniku u koji je iz onoga uzeto. Ovi jest djednac od raja nebeskoga. B. Kašić, nasl. 68.

DJĚDINA RIJEKA, *f. selo u Slavoniji u podžupaniji požeškoj*. Pregled. 92. — Dolazi kao plemićsko prezime xv vijeka u latinskom spomeniku. Katherina filia Stephani de Dedinu Reka. Starine. 5, 124. (1483).

DJĚDINCI, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu topličkom*. Sr. nov. 1879. 176.

DJĚDINČEV, *adj. koji pripada Djedincu*. — U Stuličevu rječniku.

DJĚDIN DŌ, *DjĚdina dŏla, m. seoce u Bosni u okrugu sarajevskom*. Djedindol. Statist. 15. — zore se i Djedov do koje vidi pod b).

DJĚDINIĆ, *m. baštinik, djeđić*. — Postaje od osnove imena djedina sufixsom ѣс. — Dolazi u jednoga pisca xvii vijeka a između rječnika u Mikalčinu (kod djeđić) i u Stuličevu. Dionik će bit i didinici od vječne slave. B. Kašić, nasl. 252.

DJĚDINIŃK, *m. baštinik, djeđić, isporedi djednik*. — Postaje od osnove adjektiva djedin sufixsom ik. — Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka a između rječnika u Belinu 368^a i u Stuličevu. Budući služen, milovan i poznat kano djednik i gospodar svojeh bogastva oćimijeh. Mislj. 58.

DJĚDINIŃKOV, *adj. koji pripada djedniku*. — U Stuličevu rječniku.

DJĚDINITI, *djedinitim, impf. heredeni instituer. ostariti (koga) djedinitkom, djediceć*. — Samo u Stuličevu rječniku u kojem ima i djedinitovati s istijem znaćenjem. — oboje nije sasma pouzdano.

DJĚDINOVATI, *djedinitujem, impf. vidi djediniti*

1. DJĚDINŃSKI, *adj. avitus, koji pripada djedovima, koji polazi od djedova*. — Postaje od osnove adjektiva djedin sufixsom ѣсѣс. — Dolazi od xvi do xviii vijeka. Jedno imenje naše dedinsko. Mon. croat. 282. (1580). Rodi se na de-

dinska kraljevstva cesaru sin Josef. P. Vitezović, kron. 201. On prifat i iste krstjane čima davši didinska ožučila. Nadol. 134. Ke (pteme) uznožnijeh puno žela po djedinskijem stupim hodi. P. Sorkočević 585^b. 585^a.

2. DJEDĀNSKI, *adj.* hereditarius, koji pripada djedini. — Postaje od osnovce imena djedina sufiškom iskrb. — Dolazi u jednoga pisca xvi vijeka i u Stuličevu rječniku Kadi hotijaše imiti blagoslov po didinskoj pravici. Anton Dalm., nov. tešt. 2. 155. paul. hebr. 12, 17.

3. DJEDĀNSKI, *adj.* koji pripada djedovima, koji se sastoji iz djedića, s ovjerm značevićem dolazi prije našega vremena u jednom prinjercu, ali može biti da mješte u treba čitati č. vidi djedić pod b. Svega zbora didinskoga. Stat. poj ark. 5, 315.

1. DJEDĀNSTVO, *n.* djedina. po postaju bilo bi ime apstraktno (vidi I. djedina pod d), ali obično dolazi s konkretnijem značevićem koja su kod djedina — Postaje od osnovce imena djedina sufiškom iskrb. — Dolazi od xvi do xviii vijeka a između rječnika u Belinu 368^a i u Stuličevu. Za to mu pada gospodin djedinstvo. N. Rašina 201^b. ecclesiastic. 44, 26. Zakratiti didinstvo ili prčiju svomu porodu. Stat. poj. ark. 5, 318. Ove takove i tolike grihe jesu vsi naši prvi stari oteč prinesli i dosvršili, ko po didinstvu održano od njih. Anton Dalm., ap. dI. U Cijpar, gdje bi didinstvo Barnabe. F. Glavinčić, evit. 205^b. Biše ostala gospoja od očinstva i didinstva. B. Kašić, is. 89. Dahi dosta, srečo huda, djedinstvo oteč mē ne bi ti? I. Gundulić 391. Imamo uživanje našega didinstva. I. T. Mrnavić, is. 49. Na djedinstvo oni tvoje svi jedini tebe zovu. G. Palmotić I, 107. Prijati č. didinstvo sinov božjih. P. Radović, nač. 219. Navlastito privodi člojka na vieće didinstvo. ist. 15. Ki na žare i na karte svē djedinstvo zaigraše. J. Kavašin 441^b. Sime njegovo dobi didinstvo. J. Banovac, blag. 144. Bi li jim zato mogli roditelji zakratiti didinstvo ili prčiju? Ant. Kadičić 437.

2. DJEDINSTVO, *n.* aetas decrepita, najreća starost. — Postaje od osnovce adjektiva djedinstvo sufiškom iskrb. — Dolazi u jednoga pisca xvii vijeka. Mladost, mustvo, starost i didinstvo. F. Glavinčić, posl. 11.

DJEDITELAN, djeditelna, *adj.* hereditarius, djedinski, baštinski. — Samo u Stuličevu rječniku. — nepouzdana.

DJEDĀNIK, *m.* baštinić, djedić. — isporodi djednik. — Postaje od osnovce imena djed sufiškom iskrb. — Dolazi krajem xv i xvi vijeka. Sih dan govoril jest nam po sinu kojega vćmil didist didnika oda fšega. Bernardin 7^a. paul. hebr. 1, 2. Ako smo sinove, dake i didnici. N. Rašina 152^b. paul. rom. 8, 17. Bog nas otac čeka kako to sfe sinova i djednike . . . Božji nas sin čeka kako no bratiju i sobom zajedno djednike. B. Gradić, duh. 83.

DJĒDO, *m.* hyp. djed. gorori se i djēda i djēde. — isporodi djeko. — Akc. se mjeria u voc. djēlo. — Dolazi od xviii vijeka (u voc. djēdo što se ne zna, jeli od nom. djēdo ili djēda) a nije u nijednom rječniku. Sto je toj, babe? Sto je komu drago, djēdo. (D). Poslov. dlančić. 122. Oteč dedi svojego. Rad. 1, 182. (1762). Na niemu je ostariji dedo. Nar. pjes. petr. 2, 421. Jal' na nana jal' na stara dedu. 2, 432. Didi čemo holbu vina, on se hoće oblokati. Jarcke. 47. Nešto si se zamislio, dedo. P. Petrović, gor. vijen. 110. Više ti, djēdo, možeš pokvariti. S. Ľubisa, prip. 263.

DJĒDOJĒVCI, Djēdojēvāčā, *m.* pl. ime nekakru mjestu xvi vijeka. Dolazi u jednom spomeniku iz onoga vijeka i otale u Daničevu rječniku (Djēdojēvci). Selima u Bitri kaja je car Lazar dao Ravnicu išla je među među Doroevci i među Dronoovce na veliki hrast. Sr. letop. 79, 54. (1381).

DJĒDOL, *m.* ime muško. Dolazi xiii vijeka i u Daničevu rječniku pisano Dēdols; a još xi vijeka u latinskoj knji. Deullum. Mon. hist. rač. 135. (1080). Dēdols. Mon. serb. 13. (1222—1228).

DJĒDOMĀR, *m.* muško ime. — Dolazi xi vijeka u latinskom spomeniku. Filio suo Dedomiro. Mon. hist. rač. 129. (1080).

DJĒDOMIRIĆ, *m.* prezime. — Dolazi (pisano Dēdomirist) xiii vijeka i u Daničevu rječniku. Sē pokloženijem kuezza Držimira ot bratije jęgo Dēdomirist. Mon. serb. 32 (1247).

DJĒDOSLAVIĆ, *m.* prezime po ocu Djēdoslavu. pred l ispalo je v. Dec. hris. 54.

DJĒDOSLAV, *m.* ime muško. — Dolazi xiv vijeka i u Daničevu rječniku (Dēdoslav). Dēdoslav Hrszović. Dec. hris. 52. Brat mu Dēdoslav. 53.

DJĒDOŠ, *m.* ime muško. xiv vijeka. Dec. hris. 90.

DJĒDOV, *adj.* svi, koji pripadu djēlu. isporodi djedov. — Između rječnika nahodi se u Francičevu: avitus' didovo (sic), u Mikaljnu (djedov djed), u Belinu 120^a, u Bjelostjčevu, u Voltjčjnu, u Stuličevu, u Vakoru, u Daničevu (dēdov). Prstoh dēdovs i otkoic. Mon. serb. 48. (1261). Unuka ime z didovim sklada se. I. T. Mrnavić, osm. 23. Unuk bali didove šjivike. J. S. Rejković 380. — djedova baba, vidi baba pod b, d) i djed pod f) — Djēdova brāda, f. euphorbia spinosa L. vrsta mljčera, bukavca, peraća. — u naše vrijeme u Dubrovcu. Brada djedova, euphorbia spinosa L. B. Sulek, im. 28.

DJĒDOVAC, djēdovca, *m.* pulsatilla pratensis Mill. neka bilka, sasa. — U naše vrijeme. Dēdovac, anemone pulsatilla, u Ľeskovu i drugjcm mjestima. M. Durović.

DJĒDOVAN, djēdovna, *adj.* avitus, koji pripada djedovima. — isporodi djedovski. — U Jambrišičevu rječniku (dedovni avitus) i u jednoga pisca našega vremena. Ako se bude naturio na djedovu ujevinnu. S. Ľubiša, prip. 242.

DJĒDŌVCI, Djēdovāčā, *m.* pl. soce u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. 19.

DJĒDOV DŌ, Djēdova Dōla, *m.* ime mjestima. a) Dēdov Dols; selu je Orhovcu koje (rgur sin Vuka Brankovića dade Hilandaru išla meda na Dēdov Dols. Glasn. 11, 142. (1839—1408). D. Daničić, rječ. — b) selo u Bosni. Schem. bosn. 1864. 41. vidi Djedin Do. — c) planina u Crnoj Gori. Glasn. 40, 27.

1. DJĒDOVINA, *f.* vidi djedina. — Postaje od osnovce adjektiva djedov sufiškom ina. — Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Stuličevu i u Vakoru (hereditas avita, patrimonium avitum) a) ono što je čije (osobito dobra) jer mu je ostalo od starijeg, vidi I. djedina pod a) Da osvojim ravnu Italiju što no nam je didovina stara. And. Kačić, razg. 122^a. Na Loznicu hoću udariti, na Loznicu, moju dedovinu, koju mi je dede osvojio. Nar. pjes. vuk. 4, 239. Rječite, Turci, Samu i Mehini de no vam je dedovina stara, ne gazite moju babovinu. Nar. pjes. petr. 2, 352. On mi sjedi na djedovini. S. Ľubiša, prip. 166. Od otaca nasliedeno imāne zove narod očevinom ili djedovinom. V. Bogušić, zbor. 22.

— *b) pravo, naćin po kojem Ńto kome ostaje od djedova. vidi djedina pod d). OdrŹao ovo kraĻstvo po djevotini ili ti po oćinstvu. J. Matović 31. — c) patria, mjesto gdje su djedovi ŹicĻeli, otaĻbina, postojbina. isporedi djedina pod e). Kad odvatak starca Noja bisno nadu holost svoja. Grad visoki da sazide da k nebesom po nem ide . . . i nek beden od visine slava bude didovine koja silu tu osnova. V. Došen 12^b. Nihova je didovina srbska zemĻa. And. Kaćić, razg 3^a. — d) majores, genus, stirps, kao kolektivno ime. djedovi, pa i koleno, pleme. AĻ da linac ne zaĻali, misleć da se Ń nim naŃali(h), sad ću neĻa uzdignuti gdi će slavu dostignuti, svoje pleme kada vidi . . . Poćeti ću iz daleka, radosnije da doćeka takvu slavnu didovinu i kolina svoga cinu. V. Došen 211^b. Svi ste doŃli iz propasti, jedan gori od drugoga, vrag od vraga oćca svoga; koji tebe vrag izmini bit će gori Ńo oćini neg' opaka sva starina, i pogana didovina. 235^a. KoliĻko god biŃe didovina, onoliko biĻae kolina, i kako se Ńukundidi zvaŃe, tako narod koji putovaŃe. M. A. ReĻković, sat. K 7^b.*

2. DJEDOVINA, *f. carolina acaulis L. neĻa trava, kraćak, kraćak. Carolina, carlina acaulis L. B. Ńulek, im. 68.*

3. DJEDOVINA, *f. mjesto pod Ńivama u Srbiji u okrugu vaĻevskom. Niva u Djedovini. Sr. nov. 1863. 352.*

DJEDOVSKI, *adj. avorum, avitus, koji pripada djedovima — U Stulićevu rjećniku.*

DJED-POTOK, *m. ime vodi u Hrvatskoj. dolazi xvi vijeka u latinskom spomeniku. Ad rivum Ded potoka nomine. Mon. ep. zagr. tkaĻć. 1. 18. (1209).*

DJEDSTVO, *n. aetas decrepita, bona avita. — Postaje od osnove imena djed suĻksom Ļstvo. 1. najveća starost, isporedi 2. djeinstvo. — u jednoga pisca xvii vijeka Sedam vikov ili dob ćovićanskih: 1. otroćje, do sedam let . . . 7. prestarenje, naturstvo ili didstvo od 70 do skoenćanja Źivota. F. Glavinić, cvit. 451^a.*

2. djeđina, djeđovina. isporedi 1. djeđinstvo. — u jednoga pisca xviii vijeka. Razsipajuć djeđstvo i stan. J. Kavanić 48^a. Djeđstvo sve da svoje preprostrano, blagovito, druĻbi Isusa darovo je. 180^b.

DJEDUŠINA, *m. augm. djeđ — Dolazi samo u zagoneci (u istoćnom obliĻu dedušina). U naŃega deduŃine trideset i dve koĻuŃine, p' opet mu se rebra vide. odgonetĻaj: luk. Nar. zag. nov. 122.*

DJELANIK, *m. vidi djeatelj. — Postaje od glagola djejati suĻksom nika. — Dolazi (pisano deanik) u istoĻa pisca u kojega ima i djeatelj. — Nije narodna rijeć, vidi kod djejati. Ki bi biti . . . deanici, nastojnici ili sridostatnici te simonije. S. Bulinić, ispr. 143.*

DJEJANE, *n. actus, djelo, djetovanje. — Verbalni je supstantiv od glagola djejati (vidi djejati) i postaje od deĻan osnove part. praet. pass. suĻksom ije, kod kojega i obićno ispala. — Nije narodna rijeć, vidi kod djejati. — Dolazi xvi vijeka u pisaca ćakarava u kojih je jezik pomjesan s crkvenjem; mj. ě imu e i i. Kako je v deĻanju apostol. Korizm. 1^a. Da nihova rić i dĻjanje radi Ńih nevere Ńto dale to luĻu bude. Postila. M 1^a. DĻjanje apustolsko. Anton Dahn., nov. teŃt. 171^b. UdrŹi u sebi dvoje deĻanje ili dvoje dilo. S. Budinić, ispr. 3. Da se ne zamiri nića u licu ni u deĻanju il' gibanju tĻa nihoga. 12. Stradanja za zlo deĻanje i zlo ćiĻenje. 97.*

DJEJATEĻ, *m. auctor (facinoris), onaj koji*

ćini koje zlo djelo, rukostarnik. — Postaje od glagola djejati suĻksom teĻa. — Nije narodna rijeć, vidi kod djejati. — Dolazi u jednoga pisca xvi vijeka koji mĻeŃa s narodnijem crkveni jezik. Ako on koji ćini i diluje to dilo nije prvi i glasni 'deateĻ' toga dila, ta nije proklet. S. Budinić, ispr. 120.

DJEJATI, (djejem), *impf. facere, ćiniti. — Dolazi samo u starijem obliĻu djejati; trebalo bi da je po ŹuĻnom i zapadnom gororu dĻjati, a po istoćnom djejati, ali nema potvrde ni da je u starija vremena bila narodna rijeć, a nije ni u naŃa kako ni ostale rijeći koje iz iste osnove potĻeću. — Postaje od korijena dĻ glagola dĻjati suĻksom a pred koji se umeće j radi Źijera, u prezentu nema toga suĻksa: dĻju (nema potvrde mladeniu obliĻu dĻjemu). — Rijeć je praslavenska, isporedi stvor. dĻjati, rus. дѣять, ćeŃ. diti, dĻji, poĻ. dziać, dĻjeje. — Dolazi u prva vremena u knigama pisanim a crkvenjem ili mjesovitiĻem jezikom, a izmeĻu rjećniku u Stulićevu i u Danićićevu (dĻjati). Seg o radi moju i mil se dĻju (vidi kod mio). Domentijan^b 119. PripadaĻe i mili se dĻje ka vladieć mojemu Hristu. Mon. serb. 114. (1348). — negativni impl. ne dĻj, ne dĻje znaći: pusti, pustite: Ne dĻje mene iti, ne trĻpĻj bo liŃenija syna moĻego. Domentijan^b 38. Sam v tvoju oćideŃi kelĻiju i ne dĻj mene vĻ tiŃne dĻh svoj ka gospodu oćdati. 201.*

DJEJE, *n. djelo. — isporedi djejaće. — Postaje od osnove glagola djejati suĻksom (ie). — Nije narodna rijeć, vidi kod djejati. — Dolazi u jednoga pisca ćakarva xvi vijeka u kojega ima i drugih oravskih rijeći iz crkvenoga jezika. Po dĻjih neĻa. Korizm. 29^b.*

DJEJSTVO, *n. actio, efficacia, djelovanje, korist. — Postaje od osnove glagola djejati suĻksom Ļstvo. — Nije narodna rijeć, vidi kod djejati. — Dolazi u knigama pisanim a crkvenjem ili mjesovitiĻem jezikom. VĻ jedinij volji i hotĻeni i dĻjstvĻ. Glasn. 24, 232. (1349). DĻjstvo, 'efficacia': imati i ina dĻjstva (srce od slijepoga miŃa). n. jahrb. (Wiener jahrbücher der literatur) 64. 53. anz. bl. 116. D. Danićić, rjeć.*

DJEKO, *m. hyp. djeđ. isporedi dĻjedo. — Ļke. se mĻeĻa u voc. dĻjeko. — Postaje od okrnene osnove dĻje (dĻ) imena djeđ suĻksom ko. — Dolazi od xviii vijeka i u Vukovu rjećniku. Ah moĻ diko, bane Cidonaire! And. Kaćić, razg. 30^b. Deko, jesi li ćitav? D. Obradović, basn. 210.*

DJEKĻĆ, *m. prezime (DjekoŃ sin). — u Lici. J. Bogdanović.*

1. DJELAĆ, *m. vidi dĻjlar. — Dolazi samo u Mikulinu rjećniku: DĻjlar, dĻjlać koji dĻjla, faber lignarius qui levigat' 68^b.*

2. DJELAĆ, *divisor, distributor, onaj koji dĻjĻ, dĻjeliĻ. — Samo u Stulićevu rjećniku.*

DJELAĆI, *m. pl. socce u Hrvatskoj u poĻĻu panijil dioniećkoj. DĻlaći. Schem. segn. 1871. 73.*

DJELAĆIĆ, *m. dem. dĻjelać. — Samo u Stulićevu rjećniku. — sasna nepouzđano.*

DJELAĆITI, *dĻjelaćim, impf. dĻjeliti. — Samo u Stulićevu rjećniku. — nepouzđano.*

DJELAĀIJA, *m. onaj koji dĻjeli, dĻjeliće, dĻjeliĻ. — Postaje od glagola dĻjeliti turskijem suĻksom ĻĻja (Ļi). — U Vukovu rjećniku u kojem (kod delagĻija) ima i primjer iz narodne pjesne: DoneseŃe blago i oruĻje, pa doĻogov zgodni ćiĻiŃe: za oruĻje Ńto je ko uzeo, a u blago vrgli delagĻije, ne dĻjele brojem ni esapom, no kalpakom Rospieća Stefana.*

DJEĽALAC, djelalaca, m. operator, koji djela, radi. *dolazi uz adverb* zajedno kod *jednoga pisca xviii vijeka koji tako hoće da prevede latinsko cooperator, onaj koji zajedno radi, pomoćnik*. — *Naćičeno je od dlati osnovne part praet. act. glagola djelatni sufixom* ѣб. Ma je slobodna stvar biskupom Ľude podobne pomoćnike i zajedno dilaoce imati. I. Antić, vrat. 210.

DJEĽAN, djelna, adj. profestus, o danu u koji se radi, težačni. — *ispoređi djelatnan*. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Ja djelujem i djelni i nedjelni dan. S. Rosa 66a.

DJEĽAŃE, n. supstantiv verbalni od glagola djelatni. — *Postaje od osnovne dclan part. praet. pass. sufixsom* ѣje. — *Dolazi xviii vijeka, a između rječnika u Mikajinu (dilanje, činjenje posla actio, operatio); dilanje, tesanje, dolatio, laevigatio; dilanje, udilanje, ealatura) i Bjelostjencu (delaŃe, v. delo), u Voltigijinu (dilaŃe javoro⁴, arbeiten⁴, n.), u Stulićeru (djelaŃe, opus, operatio, officium, munus⁴), u Danićićeru (delaŃe, actio⁴). Vezvitiže sebe ka dclaniju takovoga ustrojjenja. Mon. serb. 558. (1613). Skoro će svrha biti i drugoga dobroga dilanja. A. Georgiceo, nasl. 20. Dan s' i noć ne boji protezat dilanje. 120.*

DJEĽAR, m. operarius, onaj koji što djela, radi; poslenik, radnik. — *Postaje od osnovne glagola djelatni sufixsom* ар. — *Dolazi u jednoga pisca xvi vijeka*. Nosite klak i kami i drjevje i pržinu da djelari ne stoje. Zborn. 36a. ark. 9, 146.

DJEĽATAN, djelatna, adj. profestus, o danu u koji se radi, težačni. — *ispoređi djelan i djelatnik*. — *u Bjelostjencu rječniku*: dan delatni, težačni, poslani dan, dies feriatius, dies ferialis, dies negotiosus, dies actionis⁴. 2, 65a.

DJEĽATEL, m. qui facit, factor; operarius, onaj koji djela, čini upće, a u osobitom smislu poslenik, radnik. — *Postaje od osnovne glagola djelatni sufixsom* тѣ. — *Nije riječ narodna, nego je uzeta iz crkvenoga jezika*. — *Dolazi u knjigama pisanima crkvenjem ili mješovitijem jezikom od xiii do xviii vijeka, a između rječnika u Stulićeru (operarius, artifex, opifex, auctor, sculptor⁴ s dodatkom da je uzeto iz brevijara) i u Danićićeru (delaŃe, operarius⁴). a) upće onaj koji čini, izvršuje, vršitelj. Božstvnih evangeljskih zapovjedi djelatelje. Mon. serb. 569. (1411). Budite delateli rici. Anton Dalm. nov. tešt. 2, 159b. jac. 1, 22. Ka tobom davcem poznasmo tvoritelja, tobom dilateljem izvršino. M. Alberti 356. — b) poslenik, radnik. Delatelj vinograda Hristova. Stefan, sim. šaf. 12. Dostojan jest delatelj mazde svoje. Korizm. 81b. Vinograd svoj predast drugim delateljem. 40a. Ja sam trstini, a otac moj delatelj jest. Anton Dalm., nov. tešt. 156b. joann. 15, 1. Ako uzdrži plaću ili mito (mćto) rabov ili delateljev svojih. Š. Budinić, sin. 38b. Ovi jesu služitelji i delateli božji. 51a.*

DJEĽATELAN, djelatelna, adj. effiac, o stvari koja dokučuje, izvršuje ono na što je namijenjena; probućana, usnovit. — *Postaje od osnovne imena djelatni sufixsom* ѣнѣ. — *Nije narodna riječ*. — *Dolazi u pisca xvi vijeku u kojega ima i drugih riječi iz crkvenoga jezika i u Stulićeru rječniku (actuosus, effiac⁴ s dodatkom da je uzeto iz ruskoga). Molitva kipuća, delatelna. Naručn 97b.*

DJEĽATEĽNICA, f. res effiac, operaria. — *Postaje od dclatelju osnovne adjectiva djelatelan sufixsom* ѣа. — *Nije riječ narodna*.

1. res effiac, dolazi kod jednoga pisca xvi vijeka kao apozicija imenu žela sa značenjem:

ona koja dokučuje ono na što je namijenjena, ispoređi djelatelan. Veličastvijem velike žele udilne, jedine, nasrastime i svršeno delateljice. Š. Budinić, ispr. 43.

2. operaria, poslenica, radnica. u Stulićeru rječniku glje stoji da je uzeto iz ruskoga.

DJEĽATEĽNIK, m. ridi djelatni. — *Samo u Stulićeru rječniku*. — *nije sasna pouzdano*.

DJEĽATI, djelam, impf. facere, agere, laborare; fabricari; dolare, sculpture; admonere, pro je znaćie: činiti, a iz negu su se ostala (drugo i treć još u praslavensko doba) razvila. — *Postaje od dcl osnovne imena djelo sufixsom* а. — *Riječ je praslavenska, ispoređi stslor. dclati, laborare⁴, rus. дѣлать, facere, agere, perficere, laborare, afficere⁴, češ. dclati, facere, agere, laborare, fabricari, exasciare⁴, polj. dzialać, facere, agere, afficere⁴. — Narodna je riječ samo kod ćakaraca i može biti kod nekijeh zapadnijeh ćakaraca.*

a. facere, agere, laborare. — *s ovijem znaćenim između rječnika nahodi se u Mikajinu (dilati, činiti dilo, činiti poso, operari, agere, opus facere, laborare⁴), u Bjelostjencu (delati, poslovati, raditi, rukotvarati, rabotati, laborare, operari, opus facere, laboretem et operam impendere, operam dare, laboretem et operam insunere, studium et operam imponere, conferre, facere, fatigare et in labore se frangere⁴), u Jambrešićeru (delati, laborare, operari), u Voltigijinu (dilati, delati, djelatni, lavorare, travagaliere, operare⁴, arbeiten⁴), u Stulićeru (djelatni, facere, efficere, prodeuere, operari⁴), u Danićićeru (dclati, laborare⁴).*

a) činiti upće, obično je objekat ime apstraktno. I ono podobnoje iscjeljenje da djelajeti. Sava, tip. stud. glasn. 40, 141. Znamo, ere Ľubećim boga sva se dilaju (omnia cooperantur⁴) u dobro. N. Rašina 204a. paul. rom. 8, 28. Povedi ga u dom tvoj da ti djela bitrosti u doinu tvojemu. Zborn. 30a. star. 5, 99. Veliku čast gospodinu markezu delahu. Mon. croat. 4. (1516). Pred strahom Ľih rubeži ke nam delahu bežali smo. 18. (1546). Tko dilat odlučī ća malo razumi, prtilo ne rućī, zać dobit ne umi. D. Baraković, vil. 66. Sveti po veri pridobihu kraljevta, delali su pravdu. F. Glavinić, evit. xvii—xviii. Sva dobra dilati. A. Georgiceo, nasl. 334. Da u gradu kakvi zanat dila. M. A. ReĽković, sat. L^{1b}. Za gorom je Koruna vojvoda, niš ne dila, neg robī dvojke. Nar. pjes. istr. 1, 60. Ća si, Mare, letni dan delata 2, 36. Ća delas, mladieću? Nar. prip. mikul 75. — b) s objektom poće, colere, raditi, težiti. Poće dilat. J. S. ReĽković, 1. — c) bez objekta, laborare, operari, dclavati, raditi. Jedna molećih, druga braněih, a treća delajućih. F. Glavinić, evit. xiii. Od glasa prvih noćnih petelov do zore rukami dilaše. F. Glavinić, evit. 208a. — d) bez objekta, officium esse, u prenesenom smislu, djelovati, raditi nešto korisno. Bog jest on ki va vas dela. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 87. paul. philipp. 2, 13. Vira i Ľubav u najsvetijoj svetini dilaju otajnim načini. A. Georgiceo, nasl. 345.

b fabricari, graditi, zlatati. Ako se po nekomejs grħu nanese pogoreti manastyrju, otroci da pomagaju delati. Mon. serb. 98. (1330). U torñijeh u kamenu djelanjeh. Zborn. 151a. Polać bise dilana od driva evanisa. Aleks. jag. star. 3, 307. Hraštovi samar, djelan vuhovito. J. Kavaćin 417a.

c. dolare, sculpture, ridi djelatni. — *s ovijem znaćenim nahodi se u Franćeru rječniku (dilati, dolare⁴) i u Mikajinu (dilati, tessati, laevit-*

gare, dolare, polire; caelare, incidere; dilati, izdilati, kako ti udilati jedan stup, caelare, incidere; ina s istim značenjem i oblik djelatni kod djelatni, u *Bjelostjencu* (dijam, 2. v. hoblam, 3. v. svetlan) ishodi goru na delani kami zabodeni što ima tri rogovi. Mon. serb. 127. (1347). Pariz dolaše kućnu, a drugi sin dolaše bat. Troj. prič. ark. 9. 122. Otac njegov dolaše idole. Zborn. 37b. Tko li će mramor djelatni prilike da čini. M. Vetranić 1, 113. Isikita je taka, da ni ogañ ne pohiti ne more, ni želizo dilati ne more. Aleks. jag. star. 3. 299. Trpezu kamenu, grozde u ñoj dilane. P. Hektorović 35. Drvo djelat da se stavi. P. Kanavelić, iv. 567. Još djelano ime ostaje, prikosila smrt a oba je. J. Kavaniñ 80a. Strugat glave i dilati zbiec. M. A. Rejković, sat. 13b. Ako koje kamenje nijednim načinom ne da se dilati, rizati, sići. I. Velikanović, uput. 1, 88.

d. admonere, *srfjetonati, opomitiati, koriti*. — kao da ima ovakoro značenje u *sfernoj Dalmaciji*. „Ja sam ga svistila i dilala (mati djeteta) al' uzalud". „Neka me kara, svituje i dila". J. Grupković.

DJĽLATNIĀ, m. dies profestus; operarius. — Postaje od djelatni osnove adjektiva djelatni sufixsom iñk.

1. dies profestus, težatnik, težatni dan. isporodi djelatni. — s rijezi značenjem dolazi (može biti samo kod kajkavaca) xviii vijeka (u *Bjelostjencu rječniku delatnik i u naše vrijeme*. U svetae teže nego u djelatnik (u *stubičkoj župi i u hrvačkom zagorju*). V. Bogišić, zborn. 596.

2. operarius, poslenik, radotnik, u *Voltiđijinu rječniku* (delatnik, artiere, artigiano, arbeiter).

DJĽLAVAC, djĽlavec, m. qui facit; operarius. — Postaje od osnove glagola djelatni sufixsom av-lav. — Dolazi xvi i xvii vijeka u knjigama pisanima čakavskim govorom i u *Bjelostjencu rječniku* (kajkarski delavec). a) uopće, onaj koji djela, čini. Sveti (Grgur Thaumaturg, t. j. delavec čudes. F. Glavinčić, evit. 372a. — b) poslenik, radotnik. Odlučismo, da ako bude hotil knez Gabrijel ča kaži židati na svojem delu, da mu ima dati knez Gašpar onoliko delavcev svojih ljudi. Mon. croat. 258. (1556). Oni koji ovako i ove riječi pripovijaju jesu pravi krivi lažni proroči, antikristi i dijavlj sluge i delavci. Postila 23b. I vinograd svoj poda drugim delavcem F. Glavinčić, evit. 42a.

DJĽLAVAN, djĽlavna, adj. (dies) profestus, negotiosus, težatan (o danu), isporodi djelatni. — Postaje od osnove glagola djelatni sufixsom av-lav. — Dolazi u jednoga pisca čakavca xvii vijeka i u čakavskoj narodnoj pjesmi našega vremena. U djelatni dan. F. Glavinčić, svitl. 49. I va svete nedelje i va dneve delavne. Nar. pjes. istr. 6, 41.

DJĽLCE, n. dem. djelo. — Postaje od osnove imena djelo sufixsom ce. — Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka (po zapadnom govoru dilce). Meni će dosti biti, ako ti dilce ovo moje kakvo takvo povoljno primis I. Zaničić xv.

DJĽLEŠĆE, n. dem. djelo. — Postaje od starinske osnove dlešes imena djelo sufixsom ce; s pred b mijenja se u š. — Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka. Vime od evića duhovnoga, to jest dobrih dilješca A. Kanižlić, utoč. 243.

DJĽLILAC, djĽlioca, n. vidi djelitelj. — Postaje od dleil osnove part. pract. act. glagola djeljeti sufixsom ac. mjeste u u nom. sing. i u gen. pl. (djĽlilaca) stoji a, u ustaljenim podjećima ispada bez traga, a l na kraju sloga mijenja se

u o. — Dolazi u jednoga pisca xvii vijeka i u *Stalićevu rječniku*. Sveti Ivan lemozinjier a naški djelilac. M. Divković, bes. 318b.

DJĽILO, n. stvar koja dijeli, vidi djeliti pod 1. b. b) i c. b). — U *Stalićevu rječniku* u kojem ima s istim značenjem i djelište i djelilstvo. ovo je zadnje nepouzdan

DJĽILOVAC, DjĽilovec, m. selo u Bosni u okrugu trunickom. Statist. 61.

DJĽILIMICE, adv. ex parte, partim, kad se istie da što biva ne kod čega cijeloga nego samo kod jednoga ili više dijela, djelom, isporodi djelomice, od čega postaje tijem što se o mijenja u i po asimilaciji prema i što za ñin stoji. — Dolazi u naše vrijeme u južnijem stranama našega naroda. Blago, što sam djelimice ustedio od plate. S. Ľubiša, prie. 11.

DJĽILISTE, n. vidi djelilo

DJĽILISTVO, n. vidi djelilo.

DJĽILITEL, m. divisor, distributor, largitor, onaj koji dijeli. isporodi diomik, djelilac, djelać, djelađija. — Postaje od osnove dleil glagola djeljeti sufixsom telj. — Dolazi kod pisaca xvii i xviii vijeka (u vrijeme je primjerima značenje prema djeljeti, 1, e) a između rječnika u *Vrančićevu* (djelitel, divisor), u *Belinu* (distributor, 267a), u *Bjelostjencu* (kajkarski delitel, distributor, divisor, partitor, dispenser, promus, promus condus, parcarius), u *Jambrišićevu* (delitel, divisor, distributor), u *Stalićevu* (dispensator, divisor). Bože, dilitelju od prostenja. B. Kašić, rit. 17b. Isus, dilitelj zdravja. J. Banovac, blag. 251. Dilitelj blaga nebeskoga. A. Kanižlić, utoč. 390. Almoštva dilitelja Ivana sliđaše. A. I. Knezović 181.

DJĽILITELAN, djĽilitelna, adj. dividendus, distribuentus, koji treba dijeliti. — Samo u *Stalićevu rječniku*. — nije sasma pouzdano.

DJĽILITELICA, f. ženskog čelade koje dijeli. isporodi djelitelj od čije osnove postaje sufixsom ica. — Dolazi xviii vijeka (u primjerima je značenje kao kod djelitelj), u između rječnika u *Belinu* (distributrix, 267a). Diletelca svih milosti. J. Banovac, blag. 163. On je diletelca milosti i darova božjih. A. Kanižlić, utoč. 23.

DJĽILIV, adj. dividendus, koji se može dijeliti. — U *Stalićevu rječniku*.

1. **DJĽILO, n.** actus, actio, facinus, negotium, officium, opus, res; acta; genus, što ko čini, uopće shvaćeno ne samo u pasivnom nego i u aktivnom smislu, u koliko se misli i na način kojim onaj ono čini, stajie ñегоvo pri tom. — Ake. je u gen. pl.: djĽila. — U južnom gororu stoji je mjeste nepodložna č (u erogovraćkom dj mijenja se u d; djelo, u istočnom ce; dlo, u zapadnom se; dilo. — Riječ je prastarinska, isporodi stslor. dĽlo, rus. dĽlo, češ. dĽlo i dilo, pol. dzialo. — Najlakše je pomisliti da postaje od kor. dĽ (indeer, dha) glagola djeljeti ili djesti sufixsom lo; tako misle i Fick (vergl. wörterbuch der indogerm. sprachen 2. 587) i Daničić (osn. 119. kor. 107), ali po Miklošiću (steigerung u dehlung. 21. vergl. gramm. 12, 137) to ne bi moglo biti radi litavskoga dailē, „kunst, dailus, zierlich“ i staropruskoga acc. dylan, „werk“, jer bi u indeer, kojijemu ovjih riječi bilo i a ne a. — Radi oblika treba pomenuti: a) da se u knjigama pisanjem krčenjem jezikom nalaze neki padeži od (staroslovenske) osnove dleles: Dobryh dleles, Sava, tip. lil. glasn. 24, 204. Svěsi pomysl i dlelesa. Stefan, sim. šaf. 22. — b) da kod starijih

pisaca ima gen. pl. djel ne samo nego i djeli: I glas dili mojih prostri se široko. M. Marulić s. Ljubav, i brez dili ufanje i vira jest platno, na grñli koje se opira. H. Lucić 281. Nigdž se odreka nisi dobr. u deli. D. Baraković, jar. 84. Vrh u svih dili negovih. I. Ivanšević, kit. 134. — c) *da je nu nekijem njestina muškoga rola kao da je nominativ djel, ali to treba shvatiti kao pogrešku:* Pozriv naši dili ki su umjenstva. M. Marulić 27. Osvetiti želab dile breznščene. I. Zanotti, en. 10. Ovo konac dilov Prijama bi. 37. — d) *pogreška je i što se gljeglje nalazi loc. pl. djelah:* Vj kovita kad i ejela msu u grobijeh neg u djela. J. Kavañin 29a. U svijeh djelah tvojijeh spomeni se od napokotijeh. J. Matović 75. — U srijem je rječnicima: u *Francićeru:* dilo ,negotium; opus'; u *Mikaliñu:* djelo i dilo actio, operatio; opus'; u *Belinu:* ,effectus' 284b; ,negotium' 305b; ,opus' 429b; ,officium' 522a; ,operatio' 525a; u *Bjelostjenceru:* delo i dilo ,opus, labor, actio, actus, opera, studium'; u *Jambrišćeru:* delo ,labor, opus'; u *Voltijijinu:* delo i dilo i djelo ,lavoro, opera, azione, travaglio' ,arbeits, that'; u *Stalićeru:* ,opus, operatio, actus, opera'; u *Vukoru:* ,facinus'; u *Danićićeru:* delo opus'.

I. actus, actio, facinus, sa značenjem kako je *srijeda kazano, ali kad se samo jedno čini, koje kad je učinjeno, i djelo je svršeno, uz to se ima često obzira, koje je ili kakvo je djelo.*

a. *uopće* Sizi obeta da se nikakoré nikimäre deloma i nikimäre koncem, da se ne reši Mon. serb. 29. (1240). Ako iznademo hoćemo imi učiniti kako smo i družem. zlému, uz. delo učinili. Spom. sr. 1, 42. (1402). Vidivši djela Isukrstova. N. Rañina 14a, nat. 11, 2. Evo placä nega s ñim i djelo ñегоvo prid ñim. 17b. isaí. 40, 10. Tač ju bog plati kako je ñe djelo. M. Vetranić 1, 105. Mukom svakom za to dilo citati će tvoje tilo. P. Hektorović (?) 134. Za koja li djela noćno si prije zore na drumu zasjela? M. Držić 445. Duša po delih primu zajedno s tilom. Aleksandr. jag. star. 3, 313. Da bi koji god s toga dela mogao imati ku god šćetu. S. Budinić, sum. 38b. Setam, gledam, spjevam milo, nu je zaludu svako dilo. I. Gundulić 223. U svakom djelu i stvoru suprotniva i nemila. G. Palmotić 2, 80. Ali prokleti nevjernice u sva dila! 2, 121. Plemenitu diklu ljubit a kroz prike smćeé i boje čačka i plome ne pogubit, djelo u sebi protivno je. 2, 308. Narediti će sva svoja dila osobito pazeći ono. P. Radović, nač. 26. Zapriči ti ñihova dila. I. P. Marki 53. Znati će se tada i viditi svakohika dila svakoga covika. F. Lastrić, ned. 15. Da se (car) ostavi oniju dila, po kojima se carsko ime pogrdjuje. A. Kanižlić, kam. 252. Marija kako bješe s uzrastom prišla na spoznanje i razabrala, što su djela udatbe, što li djevicanstva. S. Rosa 26b. Zašto da mu kažem dila, pravda bi ga pogubila. V. Došen 118a. Što me se je, veli, dolatila, kad znam i ñud i ñezina dila? M. A. Rejković, sat. D. 49. Uzela si grñna rabra, i mladica i nezrela koj' pokriva tvoja dela. Nar. pjes. her. vuk. 244. Silni u djelima. D. Daničić, jer. 32, 19.

b. *naznačuju se kakvo je djelo:* a) *adjektivom.* aa) *s moralnoga obzira.* aaa) *kad je djelo moralno dobro, načiče stoji adjektiv dobar:* Hoćući mi naših prvih naslidovati dobra dila. Mon. croat. 55. (1428). Vi brižni u staros grijeha vaše plaćate, kad bi brijevne (bilo), od dobrieh djela da platu, čas i pokoj imate. M. Držić 323. Ostavju vam velike moje podvige i dobra moja dila. Aleksandr. jag. star. 3, 320. Čovjek tada, ki bi prija suh prut, z dobrieh djela zene. I.

Gundulić 238. Meni misli boles daju, er zaplatit dobrijem dili stotijem dijelom, jaoh, ne mogu teške duge, zlobu mnogo. 246. Svim dobra dela jesu od potrebe. F. Glavinčić, evit. xvii. Dobročincim našijem daj prošene od grijeha, u dobrijem djelima naprjedak za malo vele im udijeli. I. Akrilini 346. Dobro djelo ,actio honesta'. A. d. Bella, rječ. 525a. Zavisnost od ti jedno skupljeće od dobri dila običajni. M. Zoričić, osm. 132. Sveta Hema koja posli velike pokore i puna dobri dila pode s ovoga svita u slavu nebesku. And. Kačić, razg. 12. Dobra dila: 1) mrtva, 2) živa. 3) umrtvena. Ant. Kadčić 351. A još ni to nije dobro dilo. M. A. Rejković, sat. E. 6b. Po sačuvañu i bižanju od griha i po dobrima dilima. B. Leaković, gov. 96. Na prestolu Hristovome gđino stoji dobra dela i hristjanske zadužnice. Nar. pjes. vuk. 1, 145. — od drugijeh adjektiva dolazi u primjerima: blag: O svakomu delé blazé. Mon. serb. 5. (1198—1199). — bogoljubljan: Koliko je inače imao bogoljubnih dila. A. Kanižlić, kam. 66. Jeda bi u ñima uzbudio ovo dilo bogoljubno. M. Zoričić, osm. v. — bogu ugodan: Dila bogu ugodna diluje. A. Kanižlić, kam. 394. S dobrom odlukom, ne da te ljudi fale, nego da učinis dilo bogu ugodno. fran. 258. — častan: Djelo častno ,facinus egregium'. A. d. Bella, rječ. 117a. Sva dobra djela i častna imaju se ubrojiti. J. Matović 296. — izgledan: Djela izgledna ,opere esemplari'. A. d. Bella, rječ. 293b. — izvrstan: U rajskej strani, gdje od višnega svi smo zvaní dob' izvršnjem po djelima. B. Bettera, pjes. 23. Negova izvrsna djela koja čitjaše kako čovjek. D. Bašić 60a. — krepostan: Činiti kripostna dila. P. Radović, nač. 5. Bjeđuće vrijeme od života, krepostijem djelima napuñivati. B. Zuzeri 5b. Čitjaše ovakova kripostna dila. M. A. Rejković, sabr. 7. S molitvam, postima, miloštinom i s ostalijem krepostnijem djelima. T. Ivanović 60. — lijep: Ovi kraj imade lipo ime, ali dila još ñpsa. And. Kačić, razg. 24. — pošten: Pošteno djelo actio honesta'. A. d. Bella, rječ. 525a. Slava i poštenje božje, komu se svako dilo pošteno, brez otruje grña učineno posvetiti i prikazati ima. And. Kačić, razg. 1. — pravedan: Pak se pripriči bogu i Mariju, da ti dade i pomoć, da ono dilo pravedno dovršis. J. Banovac, razg. 23. Kad čovjeka samrt nade, ništa sobom ne ponese, već skrštene bele ruke i pravedna dela svoja. Nar. pjes. vuk. 1, 137. — svjestan: Te to li svismo dilo, da vas truhul vaš obori? V. Došen 149b. — Gdi je cijena i gdi plata, ne od zlata, neg od dili vjernih, trpih, bogomilih? J. Kavañin 337b. bbb) *zla se djela naznačuju adjektivima:* zao: Noj cemo zla djela na glavu postaviti. M. Vetranić 2, 351. Da zlim djeli moje duše u napreda već ne trujem. J. Kavañin 402b. Jer kad čini kako god zlo dilo. M. A. Rejković, sat. C. 3a. Koji zluma dilima iskrñie jesu smutli. I. Velikanović, uput. 3, 100. Nije ga (grieha) u jelu, već u zlu delu. Nar. posl. vuk. 213. — zori: Dilo čini mnogo gore. V. Došen 137a. — zloban: Ne daj, što bi pravda bila, za tolika zlobna dila. J. Kavañin 66a. — gresan: Zeli skriti sebe i sva gresna djela. I. V. Bunić, mand. 20. — grub: Djelo grubo ,turpe facinus, foede factum'. J. Mikaja, rječ. 69a. — lud: Pitajuć prošćenje, i ne šćedeć truda za grñno življenje i za dila huda. P. Hektorović 66. Na ludo koje si djelo se pripravil? I. Gundulić 187. Mene majka i bije i kara i ni s kakovu ludu dela moga. Nar. pjes. vuk. kovč. 51. — ludoban: Jure se čini djelo ludobno. N. Rañina 19a, paul. 2 thess. 2, 7. — klet: Ostavi djela kleta. N. Marčić

33. — kriv: Prije zna svijetna kriva djela (*bog*). J. Kavačin 537^b. — opak: Milo djelo ostavitu, premda opako. J. Kavačin 5^b. Opako djelo „pravfactum“. A. d. Bella, rječ. 525^a. Da se grešnici razstavu s opacijem djelima. I. M. Mattei 47. Tlačiti opakijem djelima njegove prisvete zakone Mishi. 11. Opako djelo naučio je uraditi. S. Ćubiša, prip. 263. — pogrdiv: Ono djelo pogrdivo. Ant. Kadičić 80. — potišten: Djelo potišteno „actio vilis“. A. d. Bella, rječ. 131^a. — prijek: Tere za sve bi gledana od tisuću ljubovnika, vikn lipos tva izbrana ne učini djela prika. I. Gundulić 269. Nijedno priko djelo izvršit vik ne krati. 302. Bog sam more djela prika svojim mogućstvom pretvoriti. J. Kavačin 8^b. — prijekoran: Prikorno djelo „actio vilis“. A. d. Bella, rječ. 131^a. — rdav: A (*Turci*) mene su zazlobili kleti, ne s rdava djela nitesvoga. Osvetn 2, 19. — sramotan: Sramotno djelo „actio vilis“. A. d. Bella, rječ. 131^a. — taman: Živuč kao zvijer u brlogu, gnusoba me s tannim dila bješe svega priklopila. I. Gundulić 227. (*Neće*) ni svijetloga svoga imena tannijem djelom pocrniti. G. Palmotić 2, 385. Tamno djelo „maleficium“. A. d. Bella, rječ. 451^a. Što se kori tamno dilo. V. Došen 250^a. Da sažeže trohu tannih dila mojih. Ant. Kadičić 386. — vražji: Vražje djelo „prave factum vel dictum“. A. d. Bella, rječ. 254^a. — bb) s kojega mu drago obzira, i s moralnoga, ako kod toga ima nešto osobito. hrabren: Djelo hrabreno „facinus egregium“. A. d. Bella, rječ. 117^a. — istinit: Murmurajući suprot dilima istinitim. F. Lastrić, ned. 420. — junački: Junačko djelo „facinus egregium“. A. d. Bella, rječ. 117^a. — plodan: Brez koga razuna ne more nikad dila plodna učiniti. M. Dobretić 72. — slobodan: A vruhi ne vedra čela vidaše se kruna sjati i od slobodnijeh biljeg djela u kamenu dragom stati. P. Kanavelić, dubr. 7. — svijetla: Položih učiniti svitlo delo na službu božiju. Mon. croat. 128. (1486). — viteški: Viteško djelo „facinus egregium“. A. d. Bella, rječ. 117^a. „opus egregium“. 525^a. Ovo njegovo za početele tila Isukrestova viteško dilo. A. Kanižlić, kam. 31. Kada Izraelčani razumiše viteško dilo Jonatino. And. Kačić, kor. 152. — besvijestan: O niini prisudivati djelo je besvijestan. S. Rosa 78^a. — krvan: Da zla kraja ne zakolu, da ne učinim krvno dilo. G. Palmotić 1, 76. Da za novee to krvno dilo učinite. M. A. Rejković, sabr. 43. — lud: Ludo delo zašto jest mali grih F. Glavinčić, svitl. 7. — malovrijedan: Malovridno činit dilo. V. Došen 223^b. — naopak: Nenavidnim to je milo, naopak činit dilo: žive rade pokopati a pokojne izkopati. V. Došen 133^b. — nemio: Proдите se dila nemiloga. And. Kačić, razg. 296^b. — nesmotran: Nesmotna djela tvoreći. I. Đorđić, ben. 188. — neustrpljiv: Zarad najužnag jednog dila neustrpljiva. M. Zoričić, osm. 79. — sumioni: Padši dole na kolima pred nogama duhovnika, spovijelat ču djela sumina. J. Kavačin 67^b. — vro: Tlačih zakon, neprav živih, tlapih, manih, grabih, kradoh, na vru se djela spravih, sram poplesah, boga ostavih I. Gundulić 221. — bistar: Znano to jest oli po ispovidi oli po osudi oli bistru dilo. Ant. Kadičić 312. — čudan, čudnovit, divan: Ovijem dčvnim (*divnim*) i čudnim djelom teši nas. S. Budinić, sum. 8^b. Bog našimom čudnovitim čudnovita dila čini. V. Došen 222^b. — mać: Malo djelo „artimacula“. A. d. Bella, rječ. 117^a. — mićvan: Obratiti ga biše djelo mićvano. B. Kašić, fran 9. — rukotvoran: Djelo rukotvorno „per manus exerceri“. A. d. Bella, rječ. 234^a. — težak, trudan, lak, ugodan: Trudna dila

tim su ugodna, i najteža laka tebi. I. Gundulić 297. Djelo trudno „opus arduum“. A. d. Bella, rječ. 525^a. — b) *zamjenicama* taku, takovi *id.* Pedepsati takvo dilo, gdino jedne rad linčne mnoga vojska širom gine. V. Došen 245^a. Ostavite vi takova dila koja bogu nigda nisu mila. M. A. Rejković, sat. C8^b. Boja hasna s otakvima dili? E5^b. Kakvo rilo, takvo dilo. Nar. posl. vuk. 125. Redovnici nijesu još u takova djela brožili. S. Ćubiša, prip. 213. — c) *genetivom apstraktnoga imena uz koji može biti i prijedlog* od. *nije posre narodno.* Održimo jur djela tamnosti. N. Rašina 13^a. paul. rom. 13, 12. Vi koji u djelih nepravde slijedite. N. Dimitrović 57. Gospodovat puke uzmožne, s bojem činit sve podložne. djelo je vječne dike i slave. G. Palmotić 2, 187. Sva dila pravde i dobrote daju veselje. P. Radovčić, nač. 77. Najviše od jakosti djelo 'e, snižit srbja naših ogañ. J. Kavačin 350^a. Ako 'e djelo od vrijednosti mrijet cijej kraja. 352. Nejma dila od kripisti učinena u liposti. V. Došen 254^b. Odbacimo dila tminā. M. A. Rejković, sat. A 7^a.

c. *naznačke se potaie, koje je djelo a) imenom apstraktnijem u gen. uz koji padež može biti i prijedlog* od. Dilo dobra umrtja. P. Radovčić, nač. 1. Djelo čimn ipovisti. J. Kavačin 51^a. Dila ljubavi iskrnemu našemu činimo. A. Kanižlić, kam. 842. Lupežtva tamnog dilo. V. Došen 108^b. Ova djela dobročinstva. J. Matović 382. Premda projde djelo grijeha. 498. Djelo od izbavljenja i otkupljenja človdčaskoga. S. Budinić, sum. 8^b. Ovo prvo djelo sveti naučitelji zovu djelo od stvorenja. M. Orbin 9. U djelih je od ljubavi veće straha, neg ufaña. G. Palmotić 2, 51. Tko bi prijat na oprošće brez kijeñ djela od milošće. J. Kavačin 341^b. Ova i djela od čudesa u krepost svjõ imaju. 503^a. Dajñci mu vrijeme i prigodu da djelima od kreposti viteškihje svoju smrt ljepše uredi. B. Zuzeri 423^b. Ono dilo od boja. Ant. Kadičić 80. Potičući vojnu na dila od spasenja. 166. — s osobitijem značenjem dolazi u teologičkom jeziku s gen. imena milosrde, triju bogoslovnijeh kreposti, imena skrušćeñ, kajanje, pokajanje, bogoujstvo *id.* Dilo milosrdja vrlo ljubeci. I. Bandulović 80^a. Dila tilesnoga milosrdja . . . Dila duhovnoga milosrdja. Azbukv. 1690. 14. Čini se dilima viro, ufaña, ljubavi i redovništva krstjanskoga. F. Lastrić, ned. 105. Postiti i činiti druga djela bogoljubstva. J. Matović 185. Koliko je nemu drago ovo djelo milosrdja. 384. Po dilu od pravoga skrušenja. P. Radovčić, nač. 36. Da ga čini začeti dilo od bogoljubstva i od skrušenja. Ant. Kadičić 245. Pet je dila poglavitih jednoga krstjanina: 1) dilo od viro, 2) dilo od ufaña, 3) dilo od bogoljubstva, 4) dilo od skrušenja izvrsnoga, 5) dilo od skrušenja neizvrsnoga. 380. Molimo za nega, jere je djelo od ljubavi. J. Matović 438. — *vidi i kod f.* — b) *adjektivom*: Ne listo hipotom života i obraza, da i duševnini dili lipa biše. Aleksandr. jag. star. 3, 275. Ovli niidno krilo rodjaka moga ni', milosno da dilo plakaje učini. D. Rašina 141^b. Ako duhom oblonite djela tjesnna, živjoti čete. M. Divković, bes. 98^a. Od del milosrdnih duhovnih. F. Glavinčić, svitl. 87. Nastojati kojemu dilo duhovnomu oli svemu kojemu razložitomu poslu. Ant. Kadičić 95. Druga pokorna dila dilovati. M. Dobretić 110. Sakraunenat pokore, koji se zadržaje u dilima pokornima. B. Leaković, nauk. 201.

d. *koje je ili kakvo je djelo, može se naznačiti kažući ko ga obično vrši.* a) *genetivom*. Vini, da zna milos tva, Najšćekoj moaj. pjesnava djela sva. P. Hektorović 70. Pak neka se dručić čudi nenavidni(h) dilo ljudi. V. Došen 144^a. — b) *ad-*

jektivom posesivnijem. Licumjersko djelo. M. Divković, bes. 642^{ab}. Vojničkim dila razbiv ga lo pada. D. Baraković, vit. 40. Ki ne biste lini na vojnička dila. B. Krnarutić 25 Djela sva vilija veoma izvrsno umijaše. J. Palmotić 115. Drugi grisi svi ostali reč se mogu ljudsko dilo. V. Došen 135^a. Da živinskog činu dila ne bi vira zakratila. 268^b. (Jesus) čini djela krajeva u crkvi svojoj. J. Matović 31. Koja dila čini, živinska oli čovičanska. M. Dobretić 33.

e. u aritmetici djela, prvi i glavni načini računana. u jednoga pisca xviii vijeka. Aritmetika ima sedam vlastiti dila oli ti posala u broju: prvi, broj; drugi, skupljati; treći, izvede činit; četvrti, umnožati; peti, razdijavati; šesti, napridovati; sedmi, izvede korena činit. M. Zoričić, arit. 1—2.

f. kod bogostornijeh kreposti (djela bogoslovna) kod skrušenja, poniženstva itd. (vidi kod e. a) govori se o nekijem molitvama, riječima upravljenjem bogu kojima se one izjačuju, o takijem se djelima kaže da se čine ili da se govore. Dilo poniženja svagdan prikazuje. M. Marulić 21. Djelo vjere. P. Ivanović 13. Djelo ufaña... Djelo ljubavi. 14. Djelo pokajana. 15. Djelo od poklona i prikazana. I. A. Nenadić, nauk. 220. Djelo od vjere... Djelo od poniženstva... Djelo od skrušenja. 221. Djelo od ljubavi i požude. 222. Ko bogoljubno sudi kan govori djela bogoslovna. 233. Činiti u često dilo od ljubavi božje. M. Zoričić, osm. 30. Učini na misto dila svršenog od skrušenja nevršeno. M. Dobretić 58.

g. opus, labor, radnja, trud, kad se ne misli toliko na ono što postaje djelom, koliko na trajanje samoga djela, na način kojijem se čini. Otroci da pomagaju rabotati dela. Deč. hris. 62. Cesar sto i ti lešete volov na to dilo da. F. Vrančić, živ. 7. Nijednoga djela rukodjeljnoga u nedjelju i u ostale dni sveteha nitko ne čineći. M. Divković, bes. 781^b. Ne zastoj dilo najmenika tvoga od sutra. I. Bandulavić 72^b. levit. (3mojs.) 19, 13. Svako dilo rabotno ne budete učiniti u vrime dne ovoga. 176^b. levit. (3mojs.) 23, 28. U sedmi dan bog od dela počinu svoga. F. Glavinčić, evit. 163^b. I liječniči pomna djela sva staviše s nim zamani. P. Kanavelić, iv. 571. Ne kasnit dilo od oraña. J. S. Rejković 25. Kakav je ko na jelu onaki je i na delu. Nar. posl. vuk. 123. Jednog nema ni na jelu a kamo li na djelu V. Bogišić, zborn. 5.

h. plur. djela, gesta, res gestae, što je ko junački učinio u baju; dolazi s tjem značenjem i samo prema lat. gesta, ali češće s adjektivom (bojni, slavan, junački, viteški itd.) koji ga potađe naznačuje. Čuj, vid i ti pred očima vječnu žalost turskijeh djela (ironički), ka nakon nas ostat' ima. I. Gundulić 321. Pazi uz ňega zatočienic ka pritižeše djelim slavu, Korevskoga vjerenic. 443. Sliku i djela pobulila trojanskoga bješe bana. G. Palmotić 2, 122. Nij mu svoj ki upisavo djela predña i davnena. J. Kavañin 274^b. Djela „res gestae“. A. d. Bella, rječ. 117^a. „gestae“. 305^b. Držaše sved opravno u svojijeh hrabrenijeh djelijeh. D. Zlatarić iv. Nih ču sljodit djela slavná, dokli vas saj svijet osvojim. I. Gundulić 294. Spomećuje ne velika i hrabrena bojna dila. 348. S Dijomedom svjetlii Ulise, kishij svud lete svijetla dila. G. Palmotić 1, 191. Jasnijeh dila prazne slike. J. Kavañin 74^b. I u bojih vrsna dila kad istano kaže vila. 84^b. Da djela s ňih hrabrena budu od peri prikazana. 100^a. Gdi još bojna djela slava. 262^b. Disipline i pokora težka redovnička dila u vitežka. And. Kačić, razg. 167^b. Pivati junaštva, dobitja i druga slavná dila ňiovi

stari. M. Zoričić, zrc. iv. Kada slavná dila tvoriš. V. Došen 37^b. Koga vrsna dila diče. 126^a. Sva svoja junački učinena dila u pismali pivaju. M. A. Rejković, sat. A 3^b. — drugo je: Djela apostolska. Vuk u noom zarjeta. vidi 6.

i. vršenje se djela naznačuje glagolima s kojima stoji djelo kao objekat činiti, učiniti: Djela koja ja činu. N. Rañina 180^b. joann. 14, 12. Boje dilo činim sveta pisma tumačeći. Živ. jer. star. 1, 228. Sam ne može činit dilo vrag. V. Došen 186^b. Ne hti u zloči naslidovati brata svoga, nego dobrega oca, čineći dila bogu i ljudem vrlo ugodna. And. Kačić, razg. 22—23. Ako ka dela suprot učine. Zak. vinod. 77. Počinu od djela koje bješe učinio. Zborn. 25^a. Tako je potribito, da to dilo učinim. And. Kačić, kor. 30. Bañani kakvo djelo učinise krvo? Osvetn. 2, 52. — djelati, djelovati: Ki ufajuci ljube, ljubeći dobra dela delaju. F. Glavinčić, evit. 439^a. Zamijerna djela djelova. A. Gučetić, roz jez. 7. Dobro dilo dilovava jest u meni. I. Bandulavić 90^a. mar. 14, 16. Istim dilovañem diluju dila izvanska. A. Kanžilić, kam. 190. On djela djeluje. S. Rosa 148^a. Plod od dila dilovana. And. Kačić 65 — opravit: Mozite opravit vsa moja dela. Mon. croat. 87. (1460). Ako toga ne učiniš, zabadaš si se dosadašne delo opravil. Nar. prip. nikul. 92. — poslovati: Poslujući svako dilo potribno za čistoću i nareñenje kuće božje. Ant. Kačić 3. raditi, uraditi: Kazuj, zašto tako neprihodo djelo uradi? Pravidnoša 1852. 23, 39. — tvoriti: Aste dila ne tvorju, na vjeruju u boga i spasu se. Sava, tip. hil. glas. 24, 173. Veće je pristalo dobra dila tvorit. P. Hektorović 43. Nemila mačeha tvori sva huda nam dila. F. Lukarević 214. Izreči žedi ni djela ka tvore (judi). N. Najšković 224. I druga ovijem slična tvoriš djela. B. Zuzeri 346^a. — vršiti, izvršiti, svršiti: Djelo jesam svršio. N. Rañina 135^a. joann. 17, 4. S kima vrši hudo djelo. J. Kavañin 54^a. Vojničko dilo izvršiti. M. A. Rejković, sabr. 5.

2 actio, negotium, officium, uno čim se ko bavi za dugo vrijeme a i za cijeli život, što mu je posao, dužnost, zanat. a) uopće. djelo može biti potađe naznačeno genetivom ili adjektivom posesivnijem. Ovi u istom djelu stae s istom pomnom, u isto vrime kad Mustafa stlovaše, cijej toga se spozna s ñime. I. Gundulić 533. Budući da delo nasićuje človiaka. F. Glavinčić xiii. Da nauk moj jest delo općinskoga posla. 182^b. Ni prilicho. da mi g delu od ruk nastojimo. 421^a. Sto jest dilo vratara. I. Zanotti, upit. 8. Staviti na zlo djelo koju god „aliquam prostituere“. A. d. Bella, rječ. 483^a. O lakomi, sram vas bilo! tako li je vaše dilo, da za pokoj zlatne cine mañe znate neg živine? V. Došen 54^b. Sve ono što ih Jozip naučio biše (braca ňegova) izvršise, odgovorivši kralju da siromasi pastiri jesu i to je dilo ňiovo i ňiovih starih vazda bilo. And. Kačić, kor. 52. Činiti dilo kovačko. 152. Koji će činiti dilo misničko. 300. Koji čini dilo od kuma za drugoga. Ant. Kačić 134. Redovnik u službenim sakramenta pokore izvršnje i ispuña djelo Isukrstovo. J. Matović 240. Biskup mećni ňega na to dilo (čineći ga župnikom). M. Dobretić 128. Pametan urani na djelo svoje. D. Obradović, basn. 173. Zidar mi po svitu na delo otišal. Jačke. 165. — b) što je što čije djelo može značiti, da mu se ono pristoji. Po dila i dugu dostojanstva. Š. Budinić, ispr. 103. I ako carsko je djelo inati vrh poljožnijeh milosrdje. I. Gundulić 495. Gospode je djelo vrijedne izgoniti svaku smecu. G. Palmotić 1, 102. Djelo je vrijedna od bojnika, dobra svoja svakolika postaviti u zabijte. I, 167. Kruoslav:

Sve pripravi što se pita za kraljevske djevojčice. Lubislava: Djelo i misli to su moje. 2, 209. Moje je djelo „meum est“. A. d. Bella, rječ. 245b. Ispuniti svoje djelo „fungi officio suo“. A. d. Bella, rječ. 522a. Pravica je božije dilo. V. Došen 63a, *tako se u naše vrijeme govori*: To nije moje djelo, to nije moj posao. — *ime onoga čije je djelo može stajati i u dat.*: Vitri su jali put gdi je stat nim dilo. D. Baraković, vil. 285. — *c) mješte imam s kim posla može se kazati: aa) „djelo mi je s kim“*. Sa jednom ženom hoće vam dilo biti. F. Vrančić, živ. 9. — *bb) imam s kim djelo*. Ništa ti nije gore nego s odlagalom imati djelo. D. Obradović, basn. 111. Dosta dobro narav dece poznajem, jer sam s njima svuda imao delo. 111. — *d) za čije djelo, radi koga, za koga. isporodi dio pod b, d) dd)*. Istumaćenje nauka krstjanskoga za onih dilo koji uče diću. I. T. Mrnavić, ist. 1. Za tamne laži dilo pravca lažice da iztira V. Dosen 138a. — *e) može se govoriti o ovakom djelu ne samo kod čeladeta, nego i kod čega što nije čelade ili što nije ni živo*. Čineći svaka stvar svoje djelo M. Orbin 13. Smjernjem glasom tad objavi (*liste!*) u zlu momu djelo tvoje, da ti nijesi od ljubavi, neg' li od snrta glasnik moje. I. Gundulić 255. Koji od pruta zna i šibe dilo. J. S. Rejković 418. Zmajda dilo biti hoće zaletiti se prama prsima. I. J. P. Lučić, razg. 103.

3. actio, agendi ratio, kao djelovanje, znači *stavie onoga koji čini, način kojijem čini, vrijeme preko kojega čini, bez obzira na to, koju ili kakvu stvar čini*.

a. *uojće*. Da nas jur omeš ti jakosti tve dilom. M. Marulić 246. Spravi srce, htjenje, misal, tere kniigu i crnilo na pisanje i na dilo pjesni, koje s' vazda pisal. M. Pelegrinović 196. Pomankanje cretika ikonoborac ki se pojaše dela i vazese progadati, razruševati i krsiti vse preliske Isukrstove. S. Budinić, sum. 33a. Oni ga (*grijeħ*) sami učinise istijem djelom od njih hotjenja. M. Orbin, zrc. 71. A i dila prez mogja s grihom sam se porodilo. I. Ivanišević, kit. 30. Po djelu „re facta“. A. d. Bella, rječ. 305b. Kao da ste ufatili mene u tomu dilo. M. A. Rejković, sabr. 60. Po dilo i kriposti dilujućega. M. Dobretić 4.

b. *misli se o vršenju onoga što se pomislilo ili reklo, te se ističe prema onome što nije pravo djelo (po orom značenju) kao što je misao ili riječ. a) uojće*. Ku vazda hvalite dilom, tu pohvalite i ustni. M. Marulić 4. Ca rječju spomináš dilom ne skazuješ. 182. Djelom se trebuje, ne riječmi vjerovat. N. Dimitrović 18. Radat si obrazom ali nisi dilo. M. Držić 101. Da te ni' vik ozlobio rječju, dilom, ni misalju. M. Pelegrinović 189. Muž litar rječju i dilom. Aleks j. grad. star. 3, 224. Kor: Atene odkriva lijepom rječju i svemu srce i što pribiva skroveno u nemu. Poklisar Spartjanin: Djelo srce kaže koje vik ne laže. F. Lukarević 279—280. Jednomu neprijatelju, koji se riječima prijate činaše, a djelom pak svako zlo tvorase. D. Rašina 37b. Ti rječni odkrivaš njeiki živj proč ovium, a djelom pribivaš s krvnici caćkovim. D. Zlatarić 100. Istinito ustrijenje imati i sahraniti vojnom i djelom. M. Divković, bes. 87a. Ako stogod zabraneno učinimo djelom, zrc. 24. Jedno misli, drugo odkriva, izvršava treće dilom. I. Gundulić 470. Šuplje riječi vjetar nosi, djela se istu pri pretrbi. 479. Do skora ćeš kazat' dilom, čije gospodstvo veće je palo. 530. Samo u riječi, samo imenom vjerenik se neću zvati, ali u djelih s mnogom cijenom tebe ljubit i gledati. G. Palmotić 1, 295. Ljubav ukazati i besjedom i djelom. I. 306. Eurlbi se znanan mući djelom vršit sve požude, kad nebeski kralj odluču, da

drugako slijedit bude. 2, 277. Svi ovamo pristupite vaše snage kazat dilom. 2, 356. Tko početak s neba uzima, u svijem mislim i djelima višna vlas ga sadružuje. N. Bunić, dubr. 5. I u svjetih i u djelih. J. Kavašin 86a. Tu molit se djeli ima. 93b. Da potrdiv riječi dilom. 421a. Biti krstjanin ne samo imenom, nego joštera dilima. A. d. Bella, razg. 107b. Spomenimo se i djelima ukazimo da čekamo sudca boga. B. Zuzeri 98a. Laž rječma, a licumirstvo ne samo rječma nego, te osobito, dilima varljivijem, čini se. F. Lastrić, ned. 301. Jedno misli u srdcu, a drugo ukazuje dilom. A. Kanizlić, kam. 31. Pun je raj dobrih djel, a pak'o dobrih voja. (Z.) Poslov. danić. 105. Tko istiuu rječma uču, a od ne se dilom luči. V. Došen 130b. Srca poznaš ka' e požuda, za djelo je htjeji primiti, da što djelo ne zamjeri, to požuda nadomjeri. N. Marči 89. Jače je delo nego besjeda. Nar. posl. vuk. 111. — *b) staviti, postaviti: u djelo često kod pisaca dolazi sa značenjem: ad effectum adducere, seršiti (ono što se pomislilo ili kazalo), načineno je po talijanskom „porre, mettere in atto“, a kod pisaca iz Slavonije po nemačkom „in's werk setzen“*. Stvari gospodiše da misli, o njih da besjedi, njih u djelo da postavja. B. Gradić, djev. 70. Sto t' pišu ovdj sad u djelo postavj. D. Rašina 79b. Vaše gospodstvo u djelo postavja Cirove krjeposti. D. Zlatarić v. Onu misao nećeš staviti u djelo. B. Kašić, zrc. 23. Oni stavljaju u djelo znanje. M. Orbin 153. Stavi u djelo s pomnohom sva vuhvenstva pakla luta. P. Kanavelić, iv. 65. Moći je stavno u djelo staviti. V. Andrijašević, put. 7. Vele žudimo da ovdj u dilo postavj se običaj od prisvitle skupšćine u Padui. M. Bijanković 27. Koji ono ča znade u dilo postavja. A. Vitajić, ist. 397. Da se njegova naredba stavi u dilo. A. d. Bella, razg. 26b. Bog svaku je miso u djelo postavio. I. Đorđić, salt. 160. Zapovijedi bolje stavljajte u djelo. ben 93. Hvali se riječ božija a ne stavja se u djelo. B. Zuzeri 182. Jesi li stavio u djelo ono što ja tebe naučih? V. M. Gučetić 8. Što željaše, odluču i dilo staviti. A. Kanizlić, kam. 16. Da oni svoje zle i nemile odluke u dilo ne mogu staviti. E. Pavić, ogl. 689. Da one istine u djelo stavite. S. Rosa 95a. Imate staviti u djelo sve što čujete od mene. D. Bašić 82b. Stavit ćete u djelo svjet velikoga naučitelja Agustina. 271b. Da fizično nakañeñe nebu i zemlj slatko i milo tvo viteško nastojanje za života stavi u dilo. J. Krimpotić, kat. 102. Bješe višni bog mnogo razlićnijeh načina u djelo postavio. A. Kalić 528. *tako u jednog pisca xviii vijeka dolazi i vrći u djelo: One nauke koje sam ti dao umij jti držati na pameti i vrzi j u dila. P. Macukat 42. — riječ će biti narodno obratiti, ispuniti, ukazati, prostrijeti u djelo: Nijaju nijedne kriposti zakon, ako se ne obrate u dila. M. Bijanković 160. Prija nego himbu budu ispuniti u dilo. A. Vitajić, ist. 173. Da čes u dilo ukazati i milostreji i istinu tvoju. 302. Er u djelo ne prostira želju od svoje voje krive. ost. 114. — *c) u neki-jem paležima i s nekijem prijedlozima stoji adverbijalno, i pokazuje, kao doista, zaista, revera, reipsa. da je onako u istinu, a ne da onako samo može biti ili da se misli da je ili da se hoće da bude. aa) u instr.* Da ja znam, er ono što rječmi ti kažeš u srdcu da tvom pak djelome ne lažeš. D. Rašina 90a. Djelom, činom, tvorom „re ipsa, officenter, ita est“. J. Mikala, rječ. 691a. Djelom „re ipsa“. A. d. Bella, rječ. 118b. 281b. 525a. J. Stulli, rječ. 1, 115a. — *bb) u loc. s prijedlogom po. Ter bi im po dilo, kad bih moć imala, od srca nemilu omrazu skazala. D. Zlatarić 8a. Ovo po**

djelu znam što ti govorim. 47^b. Kad sila siluje djelovnika, po štii premda zlo diluje, ne zgrisi po diti. D. Baraković, vil. 301. Jeda ne znaš ti po dilu, što spjevada svudi slava? I. Gundulić 359. — *cc*) u loc. s *prijedlogom* u. Ako eie er nosi ljubav se velika, pedjepe sve (*pedjepe sa se?*) prosi i muka zla prika, pravo ti govoru, daj meni u dilu s pedjepas pokoru odveće nemilu. D. Račina 6^a. Pozna ovo istinu u djelu jedan od onezijek kaludera. I. Držić 16. Vidjenje umrtja ne depengano, da u dilu i u istini. P. Radović, nač. 24. Ona stvar koja nije u dilu ali se ne vidi, nije poznata; veće ako po kojoj drugoj stvari, koja jest u dilu ali se vidi. P. Posilović, nasl. 27^b. U stvoru, u djelu, in effetto. I. Dordić, uzd. 208. U djelu „re ipsa“. A. d. Bella, rječ. 284^b. Ne u priliku, ma istinito i u djelu daje se ljuda. J. Matović 204. Da onu pravicu koj svaki kraj kod svoga postanka ima u dilu izvrši. M. A. Rejković, sabr. 8. i u samome djelu (*rus. вѣ. ка. момъ дѣ.лѣ. дол.зи. u naše vrijeme s istijem značenjem*): Ovo su oni kniževnici naši, koji tobože svoje govore o pravilu a u samome djelu niti kakvog drugog pravila hoće niti poznaju osim svoje voje. Vuk, pism 29. Ali je za čudo, što se u samome djelu slabo drži onoga pravila koje kod drugoga odobrava i hvalti. 48.

4. opus, effectus, *ono što postaje kad se što čini*. a. opus. *onaj što čini čelude je ili što se kao čelade misli, te je prema djelu činilac, tvorac. a) uopće*. Huš kral' učinio silno čelo, i prizida veće ot oca svojego i imenova svojim imenom Ithon. Troj. prič. jag. ark. 9, 122. Er ste stvorenje njegovo i dilo. N. Najšević 1, 218—219. Dila ruk tvojih jesu nebesa. I. Bandulavić 12^a. jaul. hebr. 1, 10. Lijepa dušo ka u nas shodiš neumria, čista i bijela. . . ukaži, da si djelo božjih ruka. I. Gundulić 236—237. Ako ptica stere krila, ljs na dubu ako prši, božje ruke sve su dila. G. Palmotić 2, 102. Misce mnogo lipo dilo jest. J. Filipović 1, 517^b. O jezici! sram te bilo! te to li je tvoje dilo? V. Božen 98^a. Izasla je svakolika vika od njegove iste kuharice: Marjanovo dilo i Marie. M. A. Rejković, sat. D 4^b. Izići će delo na videlo. Nar. posl. vuk. 98. — *b*) u *osobito smislu, kniževno djelo, knjiga*. Kom vrimena ni dosti moći mnoge stvari citati, hotijnci ovo malo delo proteći. Transit. I. Bobal' naški preni Basilija sveto dilo. J. Kavačin 178^b. Mnogo se ovih djelo vidi rukopisno i štiseno. 180^a. Način i složnost dila ovoga. F. Lastrić, test. u. Neka zajedno s vasijem velikim djelima ovo moje malo budete pridat mu. A. Boškovičeva v. Nastoje njegova dila i pisma pomrsiti. A. Kanižlić, kam. 92. Sastavljeno ovo dilo bogoljubno u naš hrvatski jezik. M. Zoričić, osm. v. Da našijem kniževnicima osobito učitelima, spisateljima i pisarima pokaže pravi put u ovome djelu. Vuk, pism. 26.

b. effectus, *kao posljedica, ono što postaje od drugoga djela, djelovanja, koje je onome uzrok*. Što je (*djevjku*) slike zamišlene, promijenila što je lice, od ljubavi sasna ognjene to su djela. G. Palmotić 2, 226. Ovo odrisjenje nije dilo od sakramenta nego od oblasti vladanja. Ant. Kadičić 18.

5. res, negotium, u *najširem smislu, ono što se čini, što se učinilo, što se zgodilo, što se može učiniti, posao, stvar*. Bezaz velika uzroka i dila da ne izimajete se. Mon. serb. 75. (1302—1321). Ni za prošnu ni za kupnu ni za nijedno djelo. 395. (1438). Kako mi je dilo prošlo. M. Marulić 3. A dokli jednu stvar tko ima na svijeti, dotle ju nikadar ne bude zeljeti, ja vidim u meni inako toj djelo. N. Najšević 2, 136. Ako ti je taj ne-

voja usi gluhe učinila, knsit malo ovaj dila budi lhtjenje i tva voļa. M. Pelegrinović 200. O sunce me milo, kom slike nigli ni', isto se toj dilo, znaj, vidi u meni. D. Račina 79^a. Navijestit' od života trudna moza koje dilo. S. Bobajević 212. Što se kćerca zasramila, stvar i djelo naravno je. G. Palmotić 2, 189. Da se ona ma vratit' odi, ne vjernjem ja to dilo. 2, 262. Onijem dogodi se djelo čudno. P. Kanavelić, iv. 588. Kako god je za Turaka bilo, onako je baš i sada dilo. M. A. Rejković, sat. C 4^a.

6. pl. djela, acta, *knjiga ili pisma u kojima je bičevano što se gdje radilo, govorilo, odlučivalo s toga se acta apostolorum obično prerodi: djela apostolska. U knjigah djela apostolskih*. B. Zuzeri 182. Ovdle se završava dila apostolska. E. Pavić, ogled. 663.

7. genus, rod (*osobito plemeniti*), *nije lako dokućiti kako se je oco značenje iz predašnjih razvilo, može biti da je djelo (u dobrom smislu) shvaćeno kao kolektivno ime, te da je metonimički preneseno na one (stare, djedove) koji su ono djelo činili*. — *dolazi od xviii vijeka, često zajedno s riječi koljeno*. Nije kruna Mikleuša po djelu ni po koljenu. Nar. pjes. bog. 82. Ja, oče, reče vlastelin, koji sam postena dila da se oblažem? Ant. Kadičić 258. Od koja je dela i koljena, ko li otac, ko P' njegova majka? Nar. pjes. vuk. 2, 239. Dokie teče sunca i mjeseca i njegova dela i koljena. 2, 261.

2. DJELO, n. u *narodnijem pjesmama dolazi vrlo rijetko s nejasnijem značenjem; može biti da je isto što 2. dio koje vidi*. Otera ovce na delo, pogleda s dela u selo. Nar. pjes. vil. 1866. 606^a. Od jednoga momčeta iz Baica (na Cetinju) čuo sam na delo pod oblake (mjesto „na granu od oblaka“); no ono mi nije znao kazati, šta je to „delo“ (da nije „na delu“ ili „na dijelu“, to jest „na brdu“ ili „na brijevu“?). Vuk, nar. pjes. 1, 152.

DJELOCE, n. dem. djelo. — *Samo u Staličevu rječniku*. — sasna nepouzdanu.

DJELOHTEČ, *adj.*, u *Staličevu rječniku sa značenjem „positivo“ „positivus“, i s dodatkom da je uzeto iz Belina rječnika u kojem nema ni talijanske riječi positivo*.

DJELOISPRAVAN, *adj.*, *moralis, honestum aliquid monens, koji ispravlja djela (u moralnom smislu), koji daje dobre i postene nauke (o kniževnom djelu), moralan, isporodi djeloredan, endoredan*. *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka koji je sam tu riječ načinio, i u Staličevu rječniku u kojem je od onoga uzro.* *isporodi djeloispravnik*. Razlike pjesni duhovne i djeloispravne. I. Dordić, uzd. i. Djelo-ispravni, (*ital.*) „morale“ 206.

DJELOISPRAVITI, *adj.*, *moraleispravna, pf. cidi endorediti*. — *Samo u Staličevu rječniku u kojem ima i impf. djeloispravljati*. — *oboje nepouzdanu*.

DJELOISPRAVLJATI, *adj.*, *moraleispravjam, impf. cidi djeloispraviti*.

DJELOISPRAVLE, n. reflectio, *poprava*. — *U jednoga pisca xviii vijeka koji ce biti sam tu riječ načinio*. Stvari kuplene s trudom popravljene i lipše iznesene prijedaju se draže i bolje: ovo ne zove se trgovina, dali diloispravlje. A. d. Costa 1, 80.

DJELOISPRAVNIK, m. magister recte vivendi, qui de recta vivendi ratione dissertit, *onaj koji uči kako treba ispravljati (u moralnom smislu) svoja djela*. — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka koji je sam tu riječ načinio a otale u Staličevu rječniku*. *isporodi djeloispravnik*. *isporodi djeloispravnici* ali ti moralisti. I. Dordić, uzd. vi.

DJELOISPRAVNOST, *f.* vidi *čudorede*. — *Samo u Stubičevu rječniku u kojem ima i djeloispravstvo s istim značenjem. — oboje nepouzdana.*

DJELOISPRAVSTVO, *n.* vidi *djeloispravnost*.
DJELOMICE, *adv.* vidi *djelomice*. u *Dubrocniku u naše vrijeme. — Postaje od instr. djelom sufixsom icae.*

DJELOMUDAR, *djelomudra, adj.* sobrius, trijezan. — *Samo u Stubičevu rječniku u kojem je orako tumačeno. — sasna nepouzdana.*

DJELOPOLJAC, *djelopolja, m.* agricola, onaj što radi (djela) polje, težak. — *Dolazi u dvojice pisaca xviii vijeka. U protolijtu delopoljac vinograd prime težati svoj. F. Glavinčić, cvit. 62b. Djelopoljcem čim gataju da u ko vrijeme teg činiti J. Kavačin 468a.*

DJELOPRATAC, *djelopraca, m.*, vidi *djelopravac*. *uprav koji prati čija djela. — Dolazi samo nom. pl. djelopraci na jednom mjestu u pisca xviii vijeka; a i to može biti da je djelopravci okrenuo radi stika. Vim Binčole, Goce, Buče . . . . kô spomnu Urbina, Raci, tvoji njeđašnji djelopraci. J. Kavačin 177a.*

DJELOPRAV, *f.* historia, narratio, *istiniti događaji i pripovijedanje o nima, istorija.* — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka u kojega ima i djeloprava i djeloprave s istim značenjem; sre je troje on sam načinio. Kô i Cesar on se umiša u djeloprav svojih vremena. J. Kavačin 112b. Veleč: živu kaž' diloprav boleživu. 421a. Ovaj složi meu imine diloprav od Uskôkâ. 90a. Glas je, Bandur da pismati iz grčkoga u latinsko riječi obranomu još preobratit djeloprave bizantinsko. 180b.*

DJELOPRAVA, *f.* vidi *djeloprav*.

DJELOPRAVAC, *djelopravca, m.* rerum gestarum scriptor, historicus, *onaj koji pripovijeda (pravi) čija djela, istorik.* — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka u kojega ima i djelopravnika s istim značenjem; a sam je on oboje načinio. vidi i djelopratac. Vim neizbrojni broj pjesnika, naravnika, bogoslovac. . . . godišnika, djelopravac . . . i svakoga znanja sbirac. J. Kavačin 205b. Kad od sedam svojih odliča dilopravnika bneški laje. 164a.*

DJELOPRAVJE, *n.* vidi *djeloprav*.

DJELOPRAVNIK, *m.* vidi *djelopravac*.

DJELÓREDAN, *djelóredna, adj.* honestum aliquid in omnia, ad mores pertinens, moralis, *(kaj) uređuje (djela), koji daje nauku dobru i pošteni življenja, koji uopće pripada toj nauki, moralan. — isporodi djeloispravnan, čudoredan. — Dolazi kod pisaca xviii vijeka i u Stubičevu rječniku. a) o nauci, sarjetu, zakona itd. S ponukovanjem diloredanu. F. Lastrić, od 11. Bogoslovje diloredno. Ant. Kadičić. I. Sve zapovidi diloredno ali ti čudoredne spadaju na ove dvi riči. I. Velikanović, uput. 1, 333. Knjige diloredne. I, 366. — b) o čeladtu. Odgovorit će mi bogoslovac diloredni. F. Lastrić, test. 10b. Imam se služiti naukom plemenitijem. dilorednoga Seneka. svet. 17a. c) o krepustima. vidi kod čudoredan, glavani, stožeran. isporodi bogoslovan. Među svima kripotni krstjanskim ljubav druge ne samo diloredna nego i bogoslovne nadhodi. F. Lastrić, ned. 359. Kripotni bogoslovne, stožerne i diloredne. svet. 101b. Zaradi kripotni dilorednih. A. Kanizlić, kam. 394. P. Keje su to diloredne i glavne kripotni? O. Jesu ove četiri: razbornoost, pravica, jakost i triznost. E. Pavić, jezgr. 133. Kripotni neke su bogoslovne, a neke diloredne*

ili ti čudoredne. B. Leaković, nauk. 468. — d) o smislu. isporodi duhovni. protivno je pravi, tjelesni. Uzrok gorčine Isusove u vrtu duhovni ili ti diloredni. F. Lastrić, test. 154a. Tomačići ovo pismo (in sensu morali) u razumu dilorednomu. ad. 53b. Jeli ovo istina od voća tilesnoga il' nije, ostavljam, ele znam, da je istina od voća dilorednoga. ned. 283. — *adv.* djelóredno. Kip Nabukodonozorov diloredno zlamenuje lakomost. F. Lastrić, te-t. ad. 53b. Svaki čovik diloredno koja god dobra čini. svet. 72a.

DJELÓREDNÓST, *f.* doctrina de moribus, mores, nauka dobru i pošteni življenja, življenje. — *Postaje od osnoze adj. djelorednan sufixsom ost. — Dolazi u pisaca xviii vijeka. Ispravit dilorednost ili ti življenje. J. Matović 252. Ovo svega nauka dilorednosti skup i sabrañe jest. I. Velikanović, uput. 1, 5.*

DJELÓRESTVO, *n.* sententia moralis, misao, riječi kojima se nutka na dobro i pošteni življenje. — *Složeno od osnoze imena djelo i glagola rediti sufixsom istvo, ispred kojega krajnje d kod osnoze red ispada. — isporodi djeloredan, djelorednost. — Dolazi sa značenjem sprijeda kazaniem u jednoga pisca xviii vijeka. Iskazanje muke Isukrsta trpećega nakličeno gđigdi dilorestvi. F. Lastrić, test. 97.*

DJELORUČAN, *djeloručna, adj.* artificialis, manufactus, *rukama načinen, napravljen. — Samo u Stubičevu rječniku u kojem ima i supst. n. djeloručno, opus, opificium. — oboje nepouzdana.*

DJELORUČNO, *n.* vidi *djeloručan*.

DJELOSTVEN, vidi *djelostvoran*.

DJELOSTVORAN, *djelostvorna, adj.* efficax, actuosus, *djeloran, isporodi djelotvoran. — Samo u Stubičevu rječniku u kojem ima i djelostven s istim značenjem. — oboje nepouzdana.*

DJELÓTINE, *f. pl.* assulae, *što otpada kad se drvo djela, ievrje. — Dolazi u Mukačinu i u Stubičevu rječniku (sing. djelotina).*

DJELÓTVÓRAC, *djelótvórcâ, m.* patror, *onaj koji tvori, čini djelo. — Postaje kao i djelotvoran sufixsom uca. — Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka i u Stubičevu rječniku (minister, ministrator). Svako djelo bogogodno stječe tri velike koristi onomu koji ga čini: prvo milost svetotvornu (ona se ne može drugiem darovati nego obogativa sama djelotvorca). . . . T. Ivanović 87.*

DJELÓTVÓRAN, *djelótvórna, adj.* actuosus, efficax, *koji (mnogo) djela tvori, čini, koji (mnogo) djeluje, obično samo o umnijem i duhovnijem stvarimu. — Složeno od osnoze imena djelo i glagola tvoriti sufixsom nra. — Dolazi kod pisaca xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (actuosus* 117a) i u Stubičevu (actuosus*). a) actuosus, uopće koji mnogo djeluje ili preko kojega (n. p. životu) mnogo se djeluje. Od potrebe je da imaš ruke u dobru dilotvorne. A. Kanizlić, utoc. 359—360. Život djelotvorni. I. M. Mattei, 243. — b) efficax, koji je uzrok mnogijem djelima. (isporodi djelo pod 4, b). Pomoć koju zvu razumnice efficacem gratiam a naški bismo je mogli zvati 'djelotvorna'. B. Zuzeri 47a. (I)prani ga kripotnom i dilotvornom milostju tvojom! A. Kanizlić, uzr. 267. Ljubav jeli užgana, sinovska i dilotvorna? fran. 208. Jerbo su ove riči kripotne i dilotvorne. bogoljub. 192. Milos dilotvorna jest milost dilovna, koja ne samo probuduje na dobro dilo, nego isto čini dilovati. I. Velikanović, uput. 3, 1. Kakova ima biti ta odluka? Tvrdâ, djelotvorna i vjekovna: A. T. Ivanović 83. — *adv.* djelótvórne, revera, reipsa, *djelom,**

u djelu (vidi djelo pod 3, b, c). Ja praštam grijehe i da ih djelotvorno i istinito odnosim i dižem Ivan vam je krstitelj nareko. S. Rosa 66^{ab}.

DJELOTVORENE, *n. supstantiv verbalni od djelovorit.* — *Samo u Stalićevu rječniku gdje ima i značenje: vještina (dexteritas, habilitas, capacitas, effectio). nepouzdana.*

DJELOTVORITI, djelotvoriti, *impf. efficere, perficere, peragere, cūniti, djelati, vršiti.* — *Samo u Stalićevu rječniku. — nepouzdan.*

DJELOTVORJE, *n. agendi vis, djelovanje.* — *isporedi djelotvoran.* — *Postaje kao djelotvoran sufixsom (i)je.* — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka.* Mogućnost poznaje se po dilotvorju: tko je moguće, vaju viditi što može dilovati, što može učiniti. A. Tomković, gov. 298.

DJELOTVORNİK, *m. vidi djelotvorac.* — *Samo u Stalićevu rječniku.*

DJELOTVORNOST, djelotvornost, *f. agendi vis, actio, djelovanje.* — *isporedi djelotvorje.* — *Postaje od osnov. adj. djelotvoran sufixsom ost.* — *Dolazi u Belinu rječniku (djelotvornost, agendi vis' 117^a) i u Stalićevu (djelotvornost, actus').*

DJELOTVORSTVO, *n. vidi djelotvornost.* — *Samo u Stalićevu rječniku.*

DJELOVAC, djelovca, *m. vidi djelovalac.* — *Postaje od dēlov osnov. glagola djelovati sufixsom vac.* — *Dolazi xviii i xviii vijeka.* Bog ondi jest poglaviti učinitej i nevidivi djelovac. B. Kašić, nasl. 260. Di je vele djelovaca. ondi je i izjelovaca. (D). Poslov. danic 16.

DJELOVALAC, djelovaca, *m. qui agit, facit, onaj koji djeluje, čini.* — *isporedi djelovac, djelovatelj, djelotvorac, djelotvornik.* — *(Osnovu je dēlovalac; osim nom. sing. i gen. pl. djelovalaca, b. ispada u svijem pudevima bez traga, a onda i na kraju stoga mijena se u o. griješkom dolazi o mj. l u nom. sing. od prošloga vijeka (dilovaac. J. Banovac, blag. 106. M. Zoričić, zrc. iii.) i u Stalićevu rječniku (djelovaac). — Postaje od dēloval osnov. part. praet. act. glagola djelovati sufixsom vac.* — *Dolazi od xviii vijeka i u Stalićevu rječniku (djelovalac i griješkom djelovaac).* Ovi krivi apostoli jesu dilovaac od private. I. Ančić, vrat. 81. Idite od mene, djelovaac od nepravde! M. Radnić 454^b. Odstupite od mene, dilovaacio zloće! M. Zoričić, ospm. 76. Ministri oli ti očiti dilovaacio vladana svitovni. M. Dobretić 308. Niti on čini sakramenat, zašto nije dilovaac poglaviti od istoga. 472.

DJELOVALICA, *f. žensko čefude koje djeluje.* — *Postaje kao djelovalac sufixsom ica.* — *Samo u Stalićevu rječniku.*

DJELOVAN, djelovna, *adj. activus, actualis, efficax, qui ad actum pertinet; agendus, upće koji pripada djelu, iz čega se različita značenja razvijaju.* — *Postaje od osnov. imena djelo sufixsom ov lva.* — *Dolazi kod pisaca xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (djelovni agendus' 52^a) i u Stalićevu (quod agitur, res gerenda, efficax'). a) activus, pun djelovanja, u kojem se djeluje, u filozofskom smislu: suprotno je razmišlj, contemplativus. Uči nas svršenstvo življenja dilovnoga koje stoji u ispušavanju svega onoga što smo mi držani po pravdi i po milosći — poteže nas na svršenstvo življenja razmišljiva. I. T. Mrnavić, ist. 156. — b) (gratia) actualis, o milosti, u teologičnom smislu. Milost dilovna. Ant. Kadčić 9. I. Velikanović, uput. 3, 2. M. Dragičević 19. Milost djelovna. T. Ivanović 71. — c) efficax, koji je uzrok mnogijeh djela*

(vidi 1. djelo pod 4, b), isporedi djelotvoran pod b). Scijene ovoga velikoga i djelovna povesfilita. S. Rosa 208. Ako ne ima s sobom djelovne prave vjeze. 45^b. Kako vaju iskriemu dilovni ljubav ukazati. J. S. Re[ković xi — d) koji pripada djelu: o riječi (verbu, glagolu) kojom se izriče djelo. Na svrsi od djelovne riječi, ali ti verba. I. Dordić, salt. 510. — e) u pasivnom smislu: aa) koji postaje iz djela, djelovane. (Grijehe djelovne koji iz grijeha istočnoga izvauru. S. Rosa 173^b. — bb) koji se može učiniti, u Belinu rječniku. — adv. djelovno, re, revera, djelom, vidi djelo pod 3, b, c), isporedi kod djelotvoran. On djelovno umištari za sved žrtve. S. Rosa 208.

DJELOVANOST, *f. opus, operatio, artificium.* — *Samo u Stalićevu rječniku u kojem je onako tumačeno a ima i djelovanstvo s istim značenjem. — obuje (osobito drugo) nepouzdan.*

DJELOVANSTVO, *n. vidi djelovanost.*

DJELOVANE, *n. actio, agendi ratio, razlikuje se od imena djelo tijem što se kod djelovanja juče ističe način kojim se djeluje, stane onoga koji djeluje u koliko djeluje; ali se često nalazi kao djelo i za ono što se čini.* — *Postaje od part. praet. pass. djelovan glagola djelovati sufixsom (i)je.* — *Stariji oblik djelovanje dolazi od xvi vijeka (vidi primjer N. Račina kod b); mladi djelovane pozadno istom xviii vijeka (vidi Dordičeve primjere), no uza nje uzdržao i stariji. između rječnika nahodi se u Mikulnu (djelovanje, rukodjelanje, operatio), u Belinu (djelovanje, operatio' 525^a; opus; opera' 423^b; officium' 522^a; djelovanja, res gestae' 117^a; gesta' 305^b), u Voltigijinu (djelovanje, lavoro, fattura, verichtung'), u Stalićevu (djelovanje, opus, operatio, artificium').*

a. s. prijem značenjem sprijeda kazanim. isporedi djelo pod 3. Gibljemo se u dilovanju ustrpenja. S. Budinić, sum 89. Propustivši za sada onu krotkost od djelovanja. B. Kašić, in. 30. Po dilovanju od duba svetoga. nac 82. Prorok moguće dilovanjem i govorenjem prid bogom. I. Baudulavić 139^a. luc. 24, 19. On (bog) u vječnom dilovanju ima pokoj vjekovitu. I. Gundulić 211. Ono čineće ili ti telesno dilovanje grida. A. Bačić 208. Toliko si se dao po koristi, koliko da čes u vik živiti, a ostavja službu božiju i dilovanje tvoga spaseña. J. Banovac, razg. 91. Kripostima kojima se dilovanje čudesa pristoji. blag. 307. On je prost u svomu dilovanju budući da diluje ono što hoće a što neće ne diluje. J. Filipović 1, 7^b. I. dilovanju dila od nilodržja. F. Lastrić, test. ad. 126^b. Misnik u dilovanju svetih sakramenata ne diluje u kripost svoju. Ant. Kadčić 112. Da je djelovanje stvorena općeno svijema sobstivna svetoga trojstva. J. Matović 25. Stvar duhovna bila je podata za dilovanje službe. A. d. Costa 2, 136. 'Data mu je oblast al ne još dilovanje'. J. Grupković.

b. facinus, opus, vidi djelo pod 1. Počinu bog odu svakoga djelovanja koje djelova N. Račina 114^b. gen. (Amojs.) 2, 2. Na ta nečistiva i nepodobna dilovanja počte zvati krtjane. Ziv. kat. star. 1, 218. Dobra dilovanja čineće. S. Budinić, sum. 31^b. Od rodbine i dilovanju svetoga Hacijja. B. Kašić, in. 7. Naredujući vas život nas i dilovanja naša na slavu božju. I. T. Mrnavić, nauk. 1702, 21. Uptitli se bez krtjanu zlobne trage i graboće zla pedepsat djelovana. G. Palmotić 2, 179. Djelovanje prasta opafo 3, 142^b. One (žene) ljudsku svijes uzližu na hrabrena djelovanja. J. Palmotić 122. Ovo dilovanje prenu da jest malakno čimni ga sa svom mojom ju-

bavi. P. Posilović, cvijet. 5. Boje stoke ali imanja ni do sveta djelovanja. (D). Poslov. danic. 9. Svoje opravda djelovanje. I. Đorđić, uzd. 30. Svaki je čovjek od naravi pritegnut na koje djelovanje osobito. ben. 97. Imamo biti sudeni i osuđeni po naših dila i prija cemo vidit ona strašna znamenja i naša dilovaša skupjena. J. Banovac, razg. 1. Među svim dilovašim božiji Isukrstovo uskrstnatje jest najizvršenije. 165. Sinod je sva dilovaša Focijova protresao. A. Kanižlić, kam. 50. Da se čini dilovaše od tolike koristi. M. Zoričić, osm. vii. Jer je danguba sijaje od zlih misli i od opaka dilovaša. Ant. Kadčić 246. Da bismo mjerili sve naše misli i sva naša djelovanja. J. Matović 477. Nego je vrlo probitačno za svitvona dilovaša. M. A. Rejković, sabr. 7. Sva najtrudnija djelovaša ja ču čekati od tve ruke. P. Sorkočević 388a.

c. officium, munus, *ono što je čiji posao, čija dužnost, isporodi djelo pod 2*. Treta oblast jest, koja pristoji dilovanju spovidnika. Š. Bndinić, ispr. 11. (Bog) zapisa sve koljena Levova na službu crkve, i zabrani da ne bi koji god od drugoga koljena imao smionstvo umetnuti se u ono djelovanje i službu. Zato kraj Ozija bi udren s gnobom od gospodina, zašto posvoji djelovanje redovničko. J. Matović 297.

d. effectus, *ono što postaje s kojega uzroka, vidi djelo pod 4*, b. Dignuvisi uzrok diže se djelovanje. M. Divković, bes. 668b.

e. račun, računanje, u jednoga pisca xviii vijeka, isporodi djelo pod 1, e. Dilovaše—operazione. M. Zoričić, aritu. 37.

f. pl. djelovaša, acta, vidi 1. djelo pod 6. Sviđoče ovo dilovanja sinoda. A. Kanižlić, kam. 627. U dilovanji(h) apostolskih(h). A. d. Costa 1, 132.

DJELOVAT, *adj.* vidi djelovan. — *V jednoga pisca xvii vijeka*. Tu istu (*viru*) dilovatu neporučnu istinito držim. P. Radović, ist. 232.

DJELOVATEL, *m.* djelovalac. — *U Stuličevu rječniku*.

DJELOVATELICA, *f.* vidi djelovalica. — *V Stuličevu rječniku*.

1. DJELOVATI, djelujem, *impf.* agere, kao činiti, raditi, razlikuje se od činiti tjem što se obično kod djelovati ima veće obzira na trud onoga koji čini nego na ono što postaje tjem trudom. — *Je stoji mj. neglašnica g po čemu u istočnom gororu glasi djelovati, u zapadnom dilovati. — Postaje suptksom u, koji radi zjica pred suptksom a infinitiva mijena se u ov, a u praes. dodaje mu se j, od osnoce del imenu djelo (ili možebili glagola djelati). — Dolazi od xvi vijeka, a između rječnika u Mikalunu (djelovati, posloovati, težati operari, opus facere vel agere, laborare, elaborare), u Berlinu (agere) 302b. 525a; operari 429a), u Voltigijinu (laborare, travagliare, arbeiten, wirken), u Stuličevu (operari, agere, efficere, facere, laborare opus, aliquid operis facere, aliqua in re se exercere).*

1. neprelazno. a) *uopće bez obzira na samo djelo što se čini, kao suprotno glagolima* ništa ne raditi, biti besposlen, dangubiti, planovati itd. Dilova s velikostiju mnozih velikih trudov. Transit. 177. Djelujući čovjek slobodnom vlasti do starosti. M. Orbin 63. Tko lubi djeluje slatko, i premda djeluje mnogo želi činiti veoma veće. M. Radnić 380b. Ona djeluje, ona trpi, a nikoga ne navidi. J. Kavašin 313a. Da stogodjez ne djeluje ili tjeleom ili pameti. I. Đorđić, uzd. 97. Postavi ga u raj da diluje da se ne oblini. J. Banovac, prip. 200. Da je čovik stvorene plemenito, koje ima kripot dilovati. M. Zoričić, zrc. m.

— *s takijem smislom djelovanje ističe se prema misli i gororu, isporodi djelo pod 3, b.* Dugo misli a posipješno djeluj. (D). Poslov. danic. 21. Dobar je ne tko dobro besjedi, neg' tko dobro djeluje. (Z). 17. Veće djelovati nego besjediti, melius facere, quam dicere. A. d. Bella, rjec. 303a. — *b) smisao može biti po nešto ograničen, kad se kaže ili ima u misli o čem se djeluje, kojom namjerom, na koju svrhu, radi koga, čega, suprot koga, čega itd.* Vsi vjerujuči imaju djelovati i rabiti o veličenju i spasenju. Š. Budinić, sum. 133b. 'Trpil je u dilova' za nas. I. T. Mrnavić, ist. 21. Drugi dan poče dilovati okolo stran gorinih. P. Radović, ist. 22. Na spravu i sazdanje tila gospodina dilova sve prisveto trojstvo. 41. Ali si veće za raja ali za pakla djelovala? V. Andrijašević, pnt. 265. Djeluje i duša, na prem malo, bezja pomoć sve je ostalo. I. Đorđić, uzd. 68. Jerbo je svaki dužan dilovati za svoje spašenje. A. Bačić 41. Vi koji moj zakon obluštujete, koji, ako kad i dilovaste protiva nemu, izmoliste od mene oproštenje. J. Banovac, razg. 5. Nit' na drugo dilo onda nastoji, izvan o kom diluje. prip. 240. On i sada na nebesih za naše spašenje diluje. J. Filipović 1, 126b. U zgodi osobitoj možemo prikladno dilovati k svetomu sakramentu. Ant. Kadčić 117. (Biskup) ustavlja se dilovati protiva onim, koji su u sumi od poluvirstva. 309. Jedino radi nas djelovo je, gorovio, molio, trudio radi nas jedino. I. M. Mattei 180. — c) *efficacem esse, ka značenu koje je kod a) dolazi i to osobito što se ono djelovanje poznaje istom po posljedicama, tako bog, milost, krepot, djeluje u ljudskoj duši, ljek, otrov u tjeleu itd.* Po kreposti ka djeluje u nas. N. Rašina 158b. paul. eph. 3, 20. Krenuta božijom milosti koja u noj djelovaje. B. Kašić, per. 95. Sto sakramenti u duši diluju. A. Kanižlić, kam. 497. Ova dva posljednja (kštenja) diluju u kripot prvoga. M. Đobretić 21. — *u takom se smislu govori i uopće o stvarima tjelesnijem i umnijem koje čine, crše ono na što su namijenene.* Koliko jaki boj i rat za ukrotvenstvo od zloba djelovaje. B. Kašić, nasl. 29. Vatra vazda posluje i diluje godi stoji. M. Radnić 27a. Ovakvo i ljubav trjeba je da se kreće, to jes trjeba je da djeluje, er ako ne djeluje, nije prava ljubav. Đ. Bašić 128. U njma je sam' oko dilovalo. Ant. Kadčić xl. Tada počme zemlja dilovati. M. A. Rejković, sat. L6b. — d) *se gerere, kao raditi, postupati, podnositi se, žurjeti, kad se misli ili kaže kako (osobito u moralnom smislu) ka djeluje.* Paskoje: Na svitu činiti ča nam je najbolje? Nikola: Toj moreš sam znati, mene ne prosi: dobro dilovati i dobro živiti. P. Hektorović 29. Kroz tvoj veće ti s nami milosno djelujes. N. Dimitrović 52. Tu su i oni, ki živjesse djelujući vazda vrijedno. I. Gundulić 116. Parida da uslijediš ki djeluje naopako. G. Palmotić 1, 151. Pokli je ljubit meni sila, djelovat je trjebi ovako. I. 297. I sam sebi surt podava, po izdajstvu tko djeluje. I. 380. Ne govori po načinu i djeluje s malom dikom, tko mi dava tu krivinu. I. 395. Tko djeluje opako rada za sebe zlu svrhu. M. Radnić 339a. Boje je dobro djelovat neg se ota za varovat. (D). Poslov. danic. 8. Običajno stiska dilo, da djelujes često onako kô si pričeo. J. Kavašin 5b. Zenitba je sveta satvar, sveto u noj svak djeluje. 169b. Oni koji viruju a ne diluju po zak' onu Isukrstovu. A. d. Bella, razg. 11b. Koji krepsono djeluje i k dobru nastoji. I. Đorđić, -sajt. 33. Jer ne (h)tiše onako dilovati, da jim nuka Isusova bude za spašene. J. Banovac, razg. 1. Zašto dakle ne dilujete onako kako valja, da se u ovom stanju

ne nadete? 5. Niki ne samo ova ne obslužuju, ni krstjanski diluju. 101. Hrabreno dilovati po krvi ti je. J. Filipović 1, vi. Tako diluju koliko da kraljeva nebeskoga uije. 1, 386a. Ako pravda božanstvena djeluje ovako krutno sa mnom. S. Rosa 159b. Da se duša čovjeka koji zlo djeluje, napuni nedragosti i sklončana. D. Bašić 63. Čovjek častan djeluje svd pošteno. 218a. Tko z drugim diluje lažljivo, privarno i izdajno. M. Dobretić 526. Svetci nijesu tako djelovali. 1. M. Mattei 12. Razlog jest, jer je misnik protivna vjernosti, pravici dilovao. M. Dragičević 141. Pa djetici kô čitali tako djelovali. Osvetu. 3, 130. — e) laborare, operari, kao raditi, truditi, rabotati, osobito o radni koju se rukama ili uopće tijelom vrši. U sobotu ne biše sestram svobodno dilovati. F. Vrančić, živ. 53. Djelovati i truditi u svetce zapovjedne, grijeh je smrtni. A. Komulović 22. Poznanje svrhe gible i ponukuje djelujućega da jače i dobrovoljnije djeluje i trudi. M. Divković, bes. 84a. Trudimo dilujući rukami našimi. I. Bandulović 251a. paul. 1cor. 4, 12. Djelovati inim, posloovati za ine, locare operam aliis. Djelovati u polju, težati, colere agros, colere terram, opus facere. J. Mikaja, rječ. 69a. Svak djelovat ima jošti sv'oem u svakom rukočinu. J. Kavašin 355a. Ruke ima, a ne djeluje, noge ima, a ne grede. V. M. Gučetić 216. — f) računati. rđi djelo pod 1, o. Dilujući po trojici upravnoj porodice se drugi broj. M. Zoričić, aritm. 96.

2. *prelazno. objekat je ime apstraktno ili stvar umna, i obično se nim naznačuje samo djelo a ne ono što djelom postaje.*

a. *aktivno. a) objekat je ime koje znači djelo uopće, a ovo može biti potuđe naznačeno drugijem riječima. djelovati može značiti isto što vrsiti, činiti, ili što baviti se onijem djelom, ali se to ne da kod svjek primjera razlučiti. objekat je: aa) djelo. Menje potrebije djelovati djela negova. N. Rašina 74a. Joann. 8, 4. Oči otvori i djeluj djela taj, sa mnom da i ti gori uživaš vječni raj. M. Držić 15. Dobra dčla delovali i čimili budu. S. Budinić, sum. 50a. Svakolika djela koja je djelovao. A. Gučetić, roz. jez. 3. Ti sved djeluj djela viša, a ja pjet ili pristat neću. I. Gundulić 286. Hrabrena djela teska ti umijes djelovati. G. Palmotić 2, 311. Koji su dila od milosrdja dilovali. S. Margitić, fal. 275. Medu ostali dili koja dilova naš spasitelj ba prisveti sakramenat negova tila. J. Banovac, razg. 178. Jošte hotiste dila opaka dilovat. J. Filipović 1, 150b. Vaja živi krstjanski i krstjanska dila dilovati. F. Lastrić, ned. 370. Istim dilovanem diluju dila izvanska. A. Kanižlić, kam. 190. Biše još dite malabno, ne mogući dilo velikoga vladaoca dilovati. And. Karičić, kor. 317. Dilovat plodno i korisno svoje dilo. M. Dobretić 99. Druga pokorna dila dilovati. 110. — u ovom primjeru bez sumnje znači: baviti se djelom. Krvičko djelo djelovati, far l'arte del boia', carnificinam exercere. A. d. Bella, rječ. 144a. — bb) djelovanje. Počinu dan sedni ova svakoga djelovanja koje djelova. N. Rašina 114b. gen. (1mojs.). 2, 2. Bog počinu od svakoga djelovanja, koje bješe djelovao. J. Matović 357. — cc) trud. Da nu nije mučno i teško djelovati bojne trude. G. Palmotić 1, 126. — dd) tvor, tvorba, značenje je: vrsiti. Viteške tvorbe slavne neodobiti djelujemo. I. Dordić, salt. 196. Od tvora koje u duši diluje sveto krštenje. Ant. Kadčić 136. Koji tvor oli ti plod u duši diluje sveto sakramenat? 117. M. Dragičević 226. — ee) posao. (Sveti Pavao) ne govori: dilujte vaše posle, nego dilujte vaš posao. J. Ba-*

novac, razg. 85. Zabraňuje se djelovat poslove službe tilesne. F. Lastrić, ned. 124b. Diluj stogod posla, da to svakda djvalat zateče zabavjenoga. Blago turl. 157a. Svaki neka djeluje posle svoje. J. Matović 361. Nijedan ne inadaše se unaprida usuditi dilovati taki posao. Grgur iz Vareša 64. — ff) stvar. Ostale stvari, koje za ljubav sam ne djelovo. G. Palmotić 1, 329. Koji sam diluje velike i cudnovne stvari. P. Radović, ist. 130. Koji djeluju stvari zle. M. Radnić 313b. Taj djelova stvari pričudno. I. Dordić, ben. 41. Da nikada ne dilujemo stvari koje su nama mrske i nemile. F. Lastrić, od' 350. Kad diluješ ti stvar onu koja spada na Sotonu. V. Došen 135a. Sve stvari koje bog djeluju izvan sebe. J. Matović 36. — gg) zanat. značenje je: baviti se. ispredi zadni primjer kod aa). S. Pavao ga naziva pridragijem Lukom likarom, odkud virovati mogu, da on dilovaoš ovi zanat. F. Lastrić, od' 368. — b) objekat je ime koje znači nešto osobito djelo. aa) čudo. Čudesa on djeluje svako u brijeme. P. Kanavelić, iv. 572. Djelova čudesa bezbrojna. I. Dordić, ben. 52. Tko će igda čudesa izbrojit, koja bog po molitva(h) svoji sluga dilova? J. Banovac, razg. 19. Po nemu je takojer gospodin mloga čudesa dilovao. A. Kanižlić, fran. 59. Tolika čudesa koja bog dilova za naše spasenje. M. Zoričić, zrc. in. — bb) sakramenat, otaštvo, prikazništvo. Dilovati bezgrušno ovi sakramenat. S. Budinić, ispr. 7. Koji djeluju sakramente s dušom necistom. J. Matović 137. Zašto se imaju djelovati i primiti otaštva s najvećijem opazom. 189. Mogu svuda dilovati sveta prikazništva. A. d. Costa 1, 107. — cc) molitva. Molitva ova jest također tako lasna da ju svaki majstor i svaki težak more lasno dilovati. A. Kanižlić, bogoljub. 14. — dd) boj. I djelovat počni veće trude boje. G. Palmotić 1, 120. — e) objekat je osobito ime dobra ili zla djela. Djeval zled koju ne more djelovat po glavi djeluje po kudi. M. Vetranić 1, 374. Eto si jur s nami ne samo pravdu tvu djelovo. N. Dunitrović 51. Ako grešnik učini pokoru od svihj grijeha svojih koje je djelovao. M. Divković, bes. 7b. Da koja god teska zla djeluje. B. Kasić, nasl. 5. Koji dilujete nepravnost. rit. 83. Djelovat kreposti. I. Držić 252. Diloval je i diluje sa mnom svoje milosrđe. P. Radović, nač. 230. Koji dilujete grijeh. I. Ančić, vrat. 13. Da mogu ukloniti se svije zala i dilovati sve dobro. P. Posilović, nasl. 179b. Koji ne diluju nepravdu. A. Vitajić, ist. 18. Oslobođi me gospodine od dilujući himbu i nepravdu. L. Terzić (B. Pavlović) 107. Ne djelujte grijeh prokleti. I. Dordić, salt. 250. Brez koga ne možemo nijednoga dobra dilovati. A. Bačić 86. Zašto su dilovali laž, svidoči prorok s. Osea. F. Lastrić, test. 332a. Zlamenovati i djelovati svetost i pravdnost. J. Matović 128. Ako čoš sa mnom dilovat kradnju i lupestinu. M. Dobretić 528. Opačinu koju Vinko Lozić na ovome svitu običaje dilovati. D. Rapić 262. Odveče bi strašan grijh u tomu dilovao. M. Dragičević 97. — d) objekat je verbalni supstantiv koji znači nešto djelo, djelovanje. U nih djelujući odpuštenje grijeha. M. Divković, bes. 364b. Ovijem putem djeluje bog tvoje spasenje. M. Radnić 148b. Fremda je duh sveti dilovao ovo upućenje. A. Bačić 31. Putnici klanajući se onim mistom, u kojim Isus dilova naše spasenje. J. Banovac, razg. 41. Kad bi ovaška promisljanja u srcu svomu dilovao. F. Lastrić, test. 329b. Za tolike trude, muke i brigu, koju gospodin inada za 33 godine dilujući tvoje odkupljenje, ned 206a. Dilujući s hime zajedno tvoje materinstvo naše posimovljenje i odkupljenje. M. Zoričić, osm. vi.

Koji će dilovati ispravljena i vladaju duhovno. I. J. P. Lučić, nar 123. — *e*) *objekat* je milost, u teologičnom smislu, a *subjekat* je sakrament. Sakramenti od sebe diluju milost božju. A. Bačić 262. Da sakramenti novoga zakona diluju milost božju u duši. J. Banovac, razg. 202. Sakramenti novoga zakona po kreposti krvi Jesukrstove djeluju onu milost koju zlameuju. J. Matović 139. — *u jednom takovom primjeru* djelat je dar. Da budu (sakramenti) u tebi djelovati svoje darove. I. Držić 205. — *f*) *objekat* je jedna od *zamenica*: ovo, to, ono, što, nešto, sve *itd.*, mnogo *itd.* I sve toj dan i noć djeluje svim dilom. D. Rašina 3^b. Ľubay, koja sve djeluje i sve brani. I. Gundulić 211. Što diluje jedno sobstvo božanstveno, diluju skupa ostala dva. I. T. Mrnavić, ist. 26. Što nije mogla tva desnica, zdrak djelova tvoga lica, kijem si mladost mu dobila. G. Palmotić 2, 403. Što li 'e ona djelovala, da su na nju svi napali. J. Palmotić 98. Kad oćemo s bogom što dilovati. I. Ančić, evit. 2. Dilujuć vi isti ono što želite da oni diluju. A. d. Bella, razg. 67^b. Kad tko što diluje, ni o čem drugom ne misli. J. Banovac, prip. 240. Mnoga je bog dilovao za naše spasenje. razg. 85. Milost božija duhovnim načinom diluje u našoj duši ono što duša ne diluje u našem tilu. 144—145. (*Čovik*) je prost u svomu dilovanju, budni da diluje ono što hoće a sto neće ne diluje. J. Filipović 1, 7^b. Što je neharost, sto li diluje? F. Lastrić, ned. 386. To je ona dilovala, da kada bi radit stala, nikom ne bi k sebi dala. V. Došen 119^b. Jer volja nasliduje misao, nit' može veće dilovati, neg misao zacimje. Ant. Kadčić 413. Budući da na njegovo ime sve koliko diluje, što se iziskuje. M. Dobretić 40.

b. *sa se. s pasivnijem značenem.* Ono se diluju sveta gospodinova otajna. F. Vrančić, živ. 32. One posle koji se brez griha mućno diluju. F. Lastrić, test. 188^a. Inako čineć djelovalo bi se protivu božjem postoenju. Blago turl. 34^b. Tomaćenje stvari, koja se djelovaše. J. Matović 132. Da bi se sakramenti djelovali s cerimonijama slavijnjama. 133. Na misli djeluje se i čini isto posvetilište. 229. Protiva komu diluje se. A. d. Costa 2, 38. Zlameuju one načine po kojim se osobito diluje spaseće naroda čovičanskoga. M. Dobretić 2. Nu dopusti, da za malo, što se je od mene djelovalo tvoji visini dam na znanje. P. Sorkočević 58^b.

c. *s pasivnijem oblikom i značenem.* Čudesa brez mire dilovana. I. Ančić, svit. 194. Ex opere operato t. j. po dilu dilovanu. J. Banovac, razg. 202. Koj sa u Carigradu dilovana. A. Kanižlić, kam. 414. Plod od dila dilovana. Ant. Kadčić 65. Odrisiti ženidbu dilovanu a ne ispuñenu. A. d. Costa 1, 21.

2. DJELOVATI, djeljem, *impf. djeliti.* — *ispoređi* djelovati. — *I' jednoga pisca xvii vijeka.* Diluje li se Isukrst s nebes kada prihodi u hostiju ali ostaje na nebesih? I. T. Mrnavić, ist. 129.

DJELOVAVNİK, *m. vidi* djelovnik. *I' jednoga pisca xviii vijeka.* Biskupi su dilovavnici obćeni toga sakramenta. Blago turl. 220^a. Razdiliteći svetih sakramenta i dilovavnici stvari duhovnih. 2, 315^b.

DJELOVIT, *adj. vidi* djelovan. *I' jednoga pisca xvi vijeka.* Djelujućij teji kreposti djelovite ali ti poslovit, to jest poluzštenstvo i čistoća od srca. B. Gradić, pulh. 67.

DJELOVNICA, *f. officina, moneta.* — *Postaje od osnove djelovni adj. djelovan suksom* *ica. Dolazi samo u rječnicima od xvi vijeka.*

a. *officina, kuća, dućan gdje se radi po kojem zanatu.* — *U Vrančićevu rječniku* (dilovnica, officina), u *Bjelostjenčevu* (delovnica), u *Jambriševićevu* (delovnica), u *Stuličevu*.

b. *moneta, mjesto gdje se kuju novci.* — *samo u Bjelostjenčevu rječniku.*

DJELOVNİK, *m. qui agit, facit, onaj koji djeluje.* — *Postaje od djelovni osnove adj. djelovan suksom* *ikš.* — *Dolazi od xvi vijeka* (*u Vrančićevu rječniku: actor*), a između rječnika, osim *Vrančićeva*, u *Belinu* (*factor* 299^b), u *Voltigijinu* (*lavoratore, attore, arbeiter*), u *Stuličevu*. Naslidovane drugo nije, nego obrati ono osobito dilo, koje se nami od dilovnika prikazuje, i u n' izgledat se. A. d. Bella, razg. 239^b. Kripstov ovizih stvari ne izhodi od njih, dali od dilovnika poglavitoga, što jest bog. Blago turl. 119^a. Išće se, da sluga oli dilovnik ima misal i odluku dilovat što naš gospodin naredi. 209^b. Želim te dilovnikom a ne govoriteljom. Ant. Kadčić 1.

DJELOVNOST, *f. osobina onoga što je djelovno.* — *U Stuličevu rječniku* (*efficacia, efficacitas, vis, virtus*) *gdje ima i djelovstvo s istijem značenem.*

DJELOVSTVO, *n. vidi* djelovnost.

DJELOVUKATI, djelovukam, *vidi* djelukati.

DJELUJUĆI, *adj. koji djeluje, djelovan. uprav je part. praes. glagola djelovati.* — *Dolazi kod pisaca xvii i xviii vijeka a između rječnika u Belinu* (*actuosus* 525^b) *i u Stuličevu*. Oni su (*oci*) uzrok dilujućij naših teles. P. Radovčić, ist. 37. Prišla je na svršenoć života dilujućega. 92. Milost dilovna oli dilujuća. Ant. Kadčić 9. Koliko je djelujuća riječ Jesukrstova. J. Matović 212.

DJELUKATI, djelukām, *imp. dem. djelati.* — *U Stuličevu rječniku u kojem ima s istijem značenem i djelovukati koje je sasna nepuzodano.*

DJELJĀČ, djeljāča, *m. lignarius, drvodjelja.* — *ispoređi* djeljāč i djeljar. — *Postaje od osnove glagola djeljati suksom* *akš.* — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka.* Koliko (*nauk od broja*) služi miračem, izvrsnim zidarem i dijāčem. M. Zoričić, aritum. predg. 9.

1. DJELJĀČA, *f. sculptura, djeljačeva radnja. kao da je to značene ove riječi koja dolazi jedan put xviii vijeka.* Pravo 'e pravit, vrh sahrane od djeljače čudo da je, i da na sve četiri strane srebrom, mramrom obstrta je. J. Kavašin 327^a.

2. DJELJĀČA, *f. vidi* djeljaonica pod b.

DJELJĀK, djeljāka, *m. vidi* djeljete. — *Postaje od osnove glagola djeljati suksom* *akš.* — *Samo u Mikaljinu rječniku* (dijak, divisor, distributor).

DJELJALAC, djeljaoca, *m. vidi* djeljar. — *Postaje od osnove* *djelal part. praet. act. glagola djeljati suksom* *akš.* — *I se mijerja u o u serijem padecima, osim nom. sing. i gen. pl. djeljālāča.* — *Dolazi u Belinu rječniku* (*caelator* 662^a) *i u Stuličevu* (djeljalac, caelator) *i grijskom* *djeljaoc* (*tabernarius, faber lignarius*), *i u jednoga pisca xviii vijeka.* Prava slika, jer činio jest te kog je ruka višta, a ovo je vrsni bio diljar Luka vandelišta, koji . . . sa svom pomōm znanja svoga diljetom te je izrazio od drveta čedarskoga. . . Tko je lipsi, ne bi znao, il' tvoj obraz plemeniti il' sinčića kog ti dao jest dijalac glasoviti. P. Knežević, pisum. 183—184.

DJEĽAN, djelna, *adj. koji se može djelati.* — *Samo u Stuličevu rječniku sa značenem: lavorativor, operae vel culturae aptus* *i s dodatkom da dolazi u pisca S. Rose.*

DJEĽANSKA ČUKA, *f.* planina u Srbiji u okrugu topličkom. DeĽanska Čuka koja liči na jaje; između sela Sošića i Graševca. M. Đ. Mišević, kraj. srb. 341.

DJEĽAŅE, *n.* djelo kojijem se djela. — Postaje od *part. pract. pass. glagola* djelati *suffixom* (i)je. — Dolazi (sa starijim oblikom djelanje i s mladim djelaŅe) samo u rječnicima: u *Mikašinu* (djelanje, djelanje, levigatio, complanatio), u *Belinu* (djelanje, opus intestinum: 429^b; caelatura: 662^a; opus: 429^b, 304^b; per manus exerceri: 294^a), u *Stulićevu* (djelaŅe, caelatura), u *Vukovu* (djelaŅe, sectio minuta).

DJEĽAONICA, *f.* officina; mensa scalptoris. — Postaje od *djelal* osnove *part. pract. act. glagola* djelati *suffixom* -ica.

a. officina, *vidi* djelovnica. u *Belinu* 146^a i u *Stulićevu* rječniku.

b. *djelarska klupa, klupa na kojoj se djela*. u *Vukovu* rječniku (sella sectoria), u kojem ima i djelača s istim značenjem.

DJEĽAONIKŪ, *adj.* koji pripada djelaoŅici. — U *Belinu* 146^a i u *Stulićevu* rječniku.

DJEĽAONĪK, *m.* *vidi* djelar. — Samo u *Stulićevu* rječniku (tabernarius, faber lignarius).

DJEĽĀR, *m.* lignarius, scalptor, sculptor, onaj koji (po svom zanatu) djela. — isporodi djelač, djelačac, djelatelj. — Postaje od osnove glagola djelati *suffixom* -ar. — Dolazi u *jednoga pisca xviii vijeka*, a od xvii vijeka u rječnicima: u *Mikašinu* (djelar, djelač, koji djela, faber lignarius, qui levigat) i u *Stulićevu* (tabernarius, faber lignarius). A ovo je vrsni bio djlar Luka vandelišta (*vidi* kod djelalac). P. Knežević, pism. 183.

DJEĽĀTEĽ, *m.* *vidi* djelar. — U *jednoga pisca xviii vijeka*. Vrzi ono k djelately kipova. S. Rosa 11^b.

DJEĽĀTEĽAN, *djelateljna. adj.* actualis. (u *teološkom smislu*) koji postaje djelom. — U *jednoga pisca xviii vijeka*. Negovo rođenje prosto bez ikakva skvrni istočne i Ņegov život također bez ikakva grijeha djelateljna. S. Rosa 15^b.

DJEĽĀTEĽIŠTE, *n.* *vidi* djelovnica. — Dolazi jedan put xviii vijeka u *prenesenom smislu* o utrobi, materici. Utroba bo je naravno djelateljšte, u komu tvori se tako zametnuće. S. Rosa 180^a.

DJEĽĀTI, *djelām i djelēm, impf.* dolare, scalpere, sculperre; operari. — Postaje od osnove *dēli glagola* djelati *suffixom* j; kao da je deminutiv glagola djelati.

1. *bradom, sjekirou, nožem, dljetom obradivati drvo Ņi što drugo.* od xvi vijeka a između rječnika u *Mikašinu* (djelati, djelati, gladiti drvo polire, spianare con l'ascia, accetta' levigare, polire, complanare), u *Belinu* (dolare: 429^a; caelare: 411^b; djelati dljetom, scarpellare, lavorar di pietre con lo scarpello', scalpro elaborare: 650^a; djelati prilike sculperre, formar figure per via d' intaglio', caelare: 650^b), u *Stulićevu* (polire, ascia aequare, caelare), u *Vukovu* (secare minutatim), a) dolare, tesati, i graditi što od drva, tešuci ga. aa) objekat je drvo koje se teše, Ņi iz kojega se što gradi. Marangun gdi staše ter jedno tuj drvo u noći djelaše. N. Naješković 1. 132. Život vodim drva djeluč. G. Palmotić 3, 82^b. Obično bi poredali na gomilice i razgovarali bi se djeluci kakvo drvo. M. Đ. Mišević, živ. srb. 1. 47. — bb) objekat je ono što se gradi djelanjem. Od čedra križ priteški grade i djelju. G. Palmotić 3, 172^a. Od svakoga drva

strijelo se ne djelju. (Z). Poslov. danić. 89. DijaŅi daske. And. Kačić, kor. 216. DeĽaj kolac kao ti i otac. Nar. posl. vuk. 75. Počne djelati jedan mali sijaŅ. Nar. prip. vuk. 187. Evo deĽaj sijaŅke. Nar. prip. vrč. 11. Koji je pred kućom deĽaj držalicu za budak. Vuk, posl. 199. u *prenesenom smislu*: Ľubav od jelo sve stringa i dija kriposne te strile. G. Držić 416. — cc) objekat je ijerje. ja *mišim da je to misao u poznatju poslovici*: Sve što tko djele, prida Ņi pada. (D). Poslov. danić. 119. Sto tko djele, prila Ņi pada. (D). 124. Sto remeta djela, pred remetu pada. (Z). 123. Tko što djele, preda Ņi pada. (Z). 134. Ko god što deĽa, preda Ņi pada. Nar. posl. vuk. 137. Ko što deĽa, preda Ņi pada. 159. — dd) kad nema objekta, može značiti: *uopće raditi kao drvodjeĽa*. Pihu i testu, kom dijaŅi tuŅi (Josip). J. KavaŅin 338^b. Ili gradi ili djelju Ņi kuje Ņi maže Ņi piše A. Kalić 234. — e) tesati kamen. Tko Ņe mramor djelati. M. Vetranić 1, 113. Našavši meštre od stina, koji imadu stine kresati i dijaŅi. And. Kačić, kor. 216. — e) scalpere, reskati, urezivati drvo, reskaniem što iz Ņega načivati. Od sta Ņu svirali djelati. M. Držić 415. Ter (pastjerc) zatraĽen i ustrijelen s prislatkoga Ņe pogleda, požudnijeh sklad besjeda pod sviroku pit je usilen, i plam ki mu srce gori u divijaŅju djelati kori. I. Gundulić 73. — d) sculperre, urezivati, graditi, načivati kip, makar iz čega. Jak desnica vješta i znana slika djeljat kad se stavi koga rajskijeli od dvorana koji u vječnoj živu slavi, sve što može umjetnje pozlatja ju i Ņludi, . . . zlatnom stupu tač prilična, prikaza se nepomična mom pogledu djeva sveta. G. Palmotić 3, 88^{ab}. Inijeh množ sagrađa i pengačih i djelati(h). J. KavaŅin 219^b. Ah oledili se svi, ki djelju te bogove! I. Đorđić, salt. 454.

2. kao djelati, djelovati, raditi (osobito u *zantljijskoj radni*). — s *ovijem značenjem dolazi u Belinu rječniku* (operari: 429^a; per manus exerceri: 294^a; artem illiberalem exercere: 101^a) i u *Stulićevu* (laborare); i u *naše vrijeme*. Danas jeste udeĽa, u Ņoj s' ništa ne deĽa. Nar. pjes. vuk. 1, 135. DijaŅi, raditi. J. Grupković.

DJEĽĽVATI SE, djeljiti se, *impf.* *vidi* djeljeti se kod djeljiti, 2, a, b. — Postaje od osnove *dēli glagola* djeljiti *suffixom* u (eva u inf., Ņj u praes.); i se mijēna radi zjevju u j, a zatijem lj u j. — Dolazi xvi i xvii vijeku kod nekijeh pisacu a nije u *nijednom rječniku*. I od unozijeh djeljevahu se neprijatelj. N. RaŅina 145^a, luc. 4, 41. Svi oni ki putuju po svitu, kada se od draĽih od svojih djelju. D. RaŅina 17^b—18^a. Biše mati, ka se od svoje puti dijevaše. Živ. jer. sta 1, 233. Isukret dijuē se od one kuće. A. Komulović 61. Gine ljepota, jerbo omi lijepi i mili kolar djelju se. M. OrbŅ 73. DijaŅuē se iz Jerika. I. Ivanišević 141. Kada se dijevaše duša tvoja iz tila tvoga. P. Radović, nać. 288.

DJEĽKĀNE, *n.* djelo kojijem se djelka. — U *Vukovu* rječniku.

DJEĽKĀTI, *djeljąam, impf. dem.* djeljati. U *Vukovu* rječniku.

DJEĽNICA, *vidi* djelovnica. — U *jednoga pisca našega vijeka*. Poslō smo otišli u Verckstadt ili deŅnicu gdi smo gledali kako rade. S. Tekelija, letop. 120. 32.

DJEĽNĪK, *m.* *vidi* djelovnik. — U *poslovici prošloga vijeka*. Irude hvali djeljnika (Z). Poslov. danić. 33.

DJEĽŪKATI, *djeljēćm i djeljąkam, impf. dem.* djeljati. — Samo u *Stulićevu rječniku* (1. *leviter laborare*; 2. *leviter polire*; 3. *leviter caelare*).

DJENIČIĆ, *m. prezime*. — Dolazi xv vijeka pisano Dēničič. jamačno isto što Diničić. Knez Vladislav Dēničič. Mon. serb. 257. (1405). Dēničič, gledaj Diničić. D. Daničić, rječ.

DJENUTI, *vidi* djeti.

DJĚR, *interj. vidi* 2. de i 1. der, s kojijem je riječima jednaka postaja. samo po južnom govoru, a po zapadnom dir koje *vidi*. isporedi i djore. — Dolazi u dvojice pisaca xvi vijeka. — U serijem primjerima stoji kao enklitika uz imperativ, *vidi* 2. de pod a. b) aa) i cc) i 1. der pod b), aa). Doneste djer ga sjemo. N. Rašina 161^a. mar. 8, 18. Ali brate, moju te, stani djer, boga dil. N. Naješković 1, 227. Izmi djer sude ti. 1, 243. Podi djer ti vraže! 1, 255.

DJĚRE, *interj. vidi* djer i dere. — Dolazi jedan put xvi vijeka. Neka djere ju okopam. N. Rašina 164^b. luc. 13, 8.

DJĚSTI, *vidi* djeti.

DJĚSTRO, *n. latrina, zahod, tal. destro s istim* — isporedi doštar. — Dolazi u Dubrovniku od xvii vijeka. Nije djestra, ki ne smrdi, ni ognušta ki ne dimi. (D). (mjesto, ki trebalo bi na oba mjesta, ko'. Daničić). Poslov. danič. Sl. Djestro (destro) — zahod. P. Budmani, dubr. dijtal. rad. 65, 165.

DJĚSTVITELAN, *djestvitelna, adj. activus, koji djeluje*. — Samo u Stuličevu rječniku. — nepouzdan.

DJĚSTVO, *n. praxis, djelovanje, vježbanje*. — Samo u Stuličevu rječniku. — nepouzdan.

DJĚŠO, *m. kupp, djever*. — Akc. se mijenja u roc. djěšo. — Postaje od dje okružene osnove imena djever suškosom šo. — U Vukovom rječniku.

DJĚTAO, *djetla, m. picus, neka ptica, osobito poznata po tome što tako udara klanom u koru drveća da se iz daleka čuje. isporedi žana i žuža*. — o u nom. *sing.* stoji mj. 1; a se unecē samo u nom. *sing.* i u gen. pl. djetāla. — uz djetao dolaze i oblici djeteo, djetelj koje *vidi*. — je- se izgovara po južnom govoru (po ercegovačkom mj. dje- kak se de-) a po istočnom -e-, po zapadnom -i-; ali ne stoji mj. negdašnjega č, nego mj. č. — Sva su tri oblika praslavenska, isporedi stl. detla, detelja, detelj, rus. дятелъ, gen. дятла, češ. datel, gen. datle i datele, pol. dzięciol, gen. dzięciola. Postaje je nejasno. Fick (vergl. wörterb. 2, 379) i Miklosič (vergl. gramm. 1², 38) misle na let. demu, dimt, snskr. dam. tutiti; moglo bi se pomisliti i na indoev. osnovu danta, zub, sa značenjem prenesenijem na jaki, ostri klan. — Oblik je djetao istom orogu vijeka potvrđen u između rječnika nahodi se samo u Vukovu. Detao u klanu nade (zlo; čuje za lovac de klanje pa ga dovreba i ubije.) Nar. posl. vuk. 78. Šaren kao detao. 351. Drugi red. Puzavice... Picus L. srpski detao. Klan od dužine glave ili duži, čoskast, nozdr duguljaste, prikrite čekinama... čestim udarenjem snažnog klanu o suhare ove ptice proizvode poznato kliktaše itd. J. Pančić, ptice. 29—30. 3. rod: puzavice (scansores)... Detao šareni (picus major L.) koliko čvorak i vrlo šaren (crno, crveno i belo), klanom lupu u koru i vadi insekte... više klikli klikli klik i daleko se čuje. K. Crnogorac, zool. 92.

DJĚTECE, *n. dem. dijete. isporedi* djetešce, — stariji bi oblik bio djetece. — Postaje od osnove dēt- imena dijeto suškosom we. drugo se i ne čuje ispred c, ali se kod nekijih nalazi pisano. — Dolazi često xvi i xvii vijeka, rjetko

xviii, a u naše je vrijeme izumrlo. između rječnika nahodi se u Bjelostjenčevu (detece), u Jambriševiću (detece), u Stuličevu. Ne znam govoriti, jere djetece (djeteća) jesam. N. Rašina 181^b-182^a. jer. 1, 6. Djetece od šest dana progovori. Zborn. 44^a. Smagnu mi očiće i lice me blijedi, jak mlado djetece. S. Menčetić — Ć. Držić 495. Da djetece strjelovito ustrihi. M. Držić 123. Kučivrate, moje djetece, zlo stojim. 386. Biše lipo ditate. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 153. paul. hebr. 11, 23. Tada dobro djetece optea se vrati iz Murtije. A. Gučetić, roz. jez. 68. Djetece jošte ne bješe progovorilo. M. Divković, zlam. 46. Da ditecu ne naudi. B. Kasić, rit. 5. Najdoše ditece, pokloniše se. is. 11. Ono ditece biše bog. is. 15. Kao djetece ja ču ostati. I. Akvilini 92. Ovo ditece bit će vojvoda. S. Margitić, fal. 115. Udij ditece uskrisi. M. Zoričić, zrc. 44. Djetece ima se krstiti. J. Matović 157. — na nekijem je mjestima suškosoga roda kao da je nominativ djetećac, ali je jamačno smisao na to naveo pisac: Ne imam komu priporučiti moga djetećca. M. Divković, zlam. 38. Meni se je dogodilo, kao djeteću, koji lrl. I. Gundulić 231. Djeteća nevojnauga brani od zla. P. Kanavelić, iv. 612.

DJĚTEČAC, *vidi* djetešce.

DJĚTEČCE, *vidi* djetešce.

DJĚTEČI, *adj. pueri, puerorum, puerilis, koji pripada djetetu ili djeći, onakav kakav je u djeteta ili u djece*. — Postaje od dēt- osnove imena dijeto suškosom ij, po čem je najstariji oblik djetetiji; tijem što ispane i kod suškosu postaje mludi oblik djetetiji; a mijenjanem tj u č najmladi djetetci. — Sva tri oblika dolaze u drugoj polovini xvii i preko xviii vijeka, a nijesu u nijednom rječniku. Mi nismo eiganske vire ni deteće riči. Starine. 11, 135. (1679). Naresto kolik i glava ditetija. J. Banovae, pred. 149. Napipati glavu ditetju. M. Dobretić 27. Jer se oni dio kožice uzdrži zajedno s tilom ditetjim i ista je stvar. M. Dragičević 250.

DJĚTEHECE, *n. dem. dijete. — Postaje od djetešce s toga što se skraca kao da je š postalo od h*. — Dolazi u Boci kotorskoj od prošloga vijeka, a između rječnika u Vukovu s dodatkom da se govori u gornjem primorju. Ako li je djetehece, za nega će kum zakonito odgovarati. J. Matović 172. — može se dufe i h mijeñati u k. Videći ga tako malinah djetekece proljivati živu krv. I. A. Nenadić, nauk. 267.

DJĚTEKCE, *vidi* djetehece.

1. DJĚTEL, *vidi* djeteo.

2. DJĚTEL, *n. vidi* djetelina. B. Šulek, im. 68.

DJĚTELA, *f. vidi* djetelina. B. Šulek, im. 68. — Djetela reska, oxalis acetosella L. 68.

DJĚTELAK, *m. ime prasca*. F. Kurelac, dom. živ. 41.

DJĚTELIČA, *f. djeteo ženski - t' jednoga pisca xviii vijeka*. Među njma gospe i djevojke, narošene kano ditelice. J. Krupotić, mal. 16. (isporedi kod djetao: Šaren kao djetao).

DJĚTELINA, *f. trifolium, trava u koje je po tri listica na grančicama, što se sije po livadama kao dobra pića za stoku*. — često stoji kao apozicija uz trava. — isporedi djetelina. -je- stoji u južnom govoru (po ercegovačkom se dje- mijenja u de-), a u istočnom je -e-, u zapadnom -i-; ali ne postaje od negdašnjega č nego od c. Riječ je praslavenska, isporedi rus. дятелина, češ. detelina, jetelina, pol. dzięciolina, thymus vulgaris L. — Postaje suškosom ina od

osnove detel koja je postać nejasno; čini se kao da je osnova ista što i kod djetao, djetel, ali se ne da naći sveze u značenju. moglo bi se i kod ove riječi pomisliti na *indo-evr. osnovu danta, zub, te bi značenje bilo preneseno na listiće.*

— *Kod pisaca potvrđeno je istom xviii vijeka, a između rječnika u Mikišimu (djetelina trava, tripstace, trifolium, trifolium pratense, trifolium acutum) u Bjelostjenčevu (detelina kod detelja, trifolium, trifolium pratense, trifolium acutum, medica), u Voltigijinu (detelina kod detelja, i detelina 'trifoglio' klee), u Stuličevu, u Vukovu. Denaliji Vlahoviću huda sreća priskočila: papu mu se popuze po travi po djetelini. Nar. pjes. bog. 108. Uzmi travu diteline. I. Vladimirović 8. Ponajviše travu deteline. Nar. pjes. vuk. t. 10. Pod glavom joj snopak deteline. 1, 317. Detelina do ramena. 1, 311. Detelina trava do ramena. 1, 489. Detelina — trifolium L. J. Paučić, flor. beogr. 3. 496. Detelina, melilotus, trifolium, medicago. Čas. čas. muz. 1852. 2, 49. Detelina mišja, myosotis arvensis. 49. Svindulj, ditelina, lotus. 61. Djetelina, trifolium, andraca, genesta, trifolium L.: napose: 1) trifolium supinum Savi; 2) trifolium pratense L.; 3) trifolium repens L. Djetelina bosanska, medicago sativa L. (u Gružu de so negda sijala). D. brdska, trifolium montanum (u Dubici). D. divlja, trigonella corniculata L. D. govoda (u Konavlima, er je rado jede govoda, a košice ne hoće), medicago cordata et denticulata W. (Vodopić). D. mačja, pes leporinus, trifolium arvense L. D. mala, medica, medicago sativa L. D. mišja, myosotis arvensis L. D. modra velika, psoralea bituminosa L. D. mohnava, lotus L. D. puzeća, trifolium repens L. D. rogata, trigonella corniculata L. D. spužja, medicago lupulina L. D. velika, stranfarlina, melilotus officinalis Dec. D. zečja, pes leporinus, trifolium arvense L. B. Šulek, im. 68—69. Detelina. 1) trifolium L.; 2) loto domestic, melilotus Dec.; 3) medicago L.; 4) psoralea bituminosa L. Detelina divlja, modra cvita, lotus silvestris, melilotus coerules Lam.; psoralea bituminosa? cf. djetelina modra. D. kisela, (prema lat.) trifolium acetosum, oxalis acetosella L. D. koška, (prema tal. trifoglio cavallino), trifolium pratense L. D. juta, trifoglio acetoso, oxalis acetosella L. D. mačja (prema nem. katzenklee), anthyllis vulner. L. D. mišja, auriculus muris, myosotis arvensis L. D. pitoma, d. trolista, lotus sativa, melilotus officinalis Dec. D. vela, herba medica, trifolium interensum, medicago sativa L. D. velika koška, melilotus, melilotus offic. D. velika zlatna (prema lat. trifolium aureum), trifolium aureum magnum, hepatica triloba Dec. 66.*

DJETELINSKI, *adj. koji pripada djetelini. — U jednoga pisca xviii vijeka. Detelinskih skut livada. J. Kavašim 80^a.*

DJETELINI, *adj. trifolij, koji pripada djetelini. — isporodi djetelinski. — U rukopisu xiv ili xv vijeka. Deteline sème. Starine. 10, 81. Deteline sème rastlaka s vinom napoj. 110.*

DJETELKA, *f. ime koz. F. Kurelae, dom. živ. 38. ime kravi i ovci i koz. u Lici. J. Bogdanović. — isporodi 2. djeteco i djetelka.*

DJETELNOSLIČAN, *djetelnosičana, adj. trifolio similis, sličan djetelini. — Samo u Stuličevu rječniku. — sasma nepouzđano.*

DJETEL, *vidi djetao. — Potvrđeno je kod pisaca od xviii vijeka, a između rječnika nahodi se u Bjelostjenčevu (detel ptica picus martius, cavator arborum). Trostokljani i žune s diteji draže, svoje kljune oštredi o grani... Svako se*

tu srđi, svako kako znado cvrćedi nu grđi... ditej klikuć. A. Kanižlić, rož. 6. Treći rod. djetel. Crna žuna ili crni djetel 'picus martius' 'der schwarzspecht'. J. Ettinger 107.

DJETELA, *f. vidi djetelina. — U rječnicima: u Bjelostjenčevu i u Jambrešičevu: detelja trava; u Voltigijinu: detelja.*

DJETELINA, *vidi djetelina. — Potvrđeno od xviii vijeka kod pisaca, a nije u nijednom rječniku (samo u Stuličevu djetelina može biti da je štamparska pogreška i da treba čitati djetelina). Bijase verižica trojnugla kanoti djetelina. A. Kanižlić, utoč. 259. Al' je boja djetelina svaka. J. S. Rejković 126. Porasla je djetelina trava. Nar. pjes. here. vuk. 153. Onde raste svake sorte trave, svake sorte, najveće deteline. Nar. pjes. istr. 2, 80. Kisela djetelina, der sauerklee, oxalis acetosella. G. Lazić 129. Djetelina, der klee, die lucerne, medicago sativa. 117.*

DJETELINSKI, *adj. trifolij, koji pripada djetelini. — isporodi djetelinski i djetelini. — xviii vijeka. Ovo djetelinsko sjeme ne valja. I. Jablanci 58. Prvo kupi djetelinsko simo. J. S. Rejković 128.*

DJETELKA, *f. ime ovci. F. Kurelae, dom. živ. 32. — isporodi djetelka.*

DJETELNA, *vidi kod djetelina.*

DIETENCE i djetence, *n. dem. dijete. isporodi djetesce. — Postaje od osnove dete imena dijete sufixsom -no-cc. — Polazi od xvi vijeka a između rječnika u Stuličevu, u Vukovu, u Daničičevu (djetence). Za toj se hitrah noj jaki no djetence. Š. Menčetić 277. Podobni detencu. J. Rajić, pouč. 1, 11. Prima detence na svoje ruke. 3, 55. Šta zna jedno malo detence per nego mu se počne ulivati znahe novo. M. Đ. Miličević, zlozel. 227.*

DJETENISTI, *n. pl. mjesto pod šivama u Srbiji u okrugu valjevskom. Niva u Detenistima. Sr. nov. 1875. 745.*

DJETEŠE, *n. dijete. — dolazi na jednom mjestu xvi vijeka (djetenje), a na drugom xviii stoji djetenje (ditišne) s istim značenjem. — oba su dva oblika nejasna u koliko se ne zna koju promjenu u značenju postaje sufixsom čne ili inč. Tko ima djecu ne more dobro ni objedovat ni može mir imat; a ovo djetenje nitko neg mati istetila. M. Držić 407. A jedan je osta doma, jer je mlado još ditišne P. Vulotić 50.*

1. DJETEŠE, *djetela, n. vidi djetao. — Krajne o stoji mj. 1 samo u nom. sing. — Potvrđeno je od xvi vijeka a između rječnika u Stuličevu (djetel). Taj su... djeteli i čikavice. M. Vetranić 2, 268. Slovo o djetelu pti. Detelj jest čedožubna ptica i krasna i letaje od dreva do dreva, ritošni kljuje. Starine. 11, 194. (xvi ili xviii vijek). Zapiva diteo. A. Bačić 57 (Vrabac) kupi svata, ide po djevovju: staroga svata iz jele djetelina... Nar. pjes. bog. 340. Geminos viridis Boie, diteo, žuna. D. Kolombatović, progr. spjal. 1880, 10.*

2. DJETEŠE, *n. ime jarca. F. Kurelae, dom. živ. 38.*

DJETEŠODICA, *f. puerpera, žena koja dijete rodi, rodiča, porodiča. — U jednoga pisca xviii vijeka a između rječnika u Jambrešičevu (deterodica) i u Voltigijinu Marija bi diterodica ali brez bolesti. P. Knežević, osm. 845.*

DJETEŠĆE, *n. dem. dijete. — isporodi djetesce, djetence, djetence. — Postaje od osnove djeteg imena dijete sufixsom -no-cc, ili. Što je srr isto, od osnove djetone dimitivna djetesce sufixsom -ce, prvo c pred i mijenja se u č, a ovo pušlje pred c u š. — Stariji oblik djetesce dolazi*

xvi vijeka. Ditešće nago. Ć. Držić 378. — *Noviji oblik djetesće dolazi od početka xvii vijeka, a između rječnika u Mikalčinu, u Belinu* („infans” 126^b. 399^b), u *Bjelostjencu* (detešće kod dete), u *Stuliccu*, u *Vukoru*. Da mi se ne straši djetesće. M. Divković, plač. 69. Dozvašvi Isus ditešće, postavi ga naprid űil. I. Bandulavić 227^{ab}. mat. 18. 2. Čuj što hoću, čuj što želim, o djetesće lijepo moje. I. Gundulić 6. Ditešće peterih godišć. I. T. Mruvačić, ist. 89. I djetesću pobojenu. P. Kanavalić, iv. 484. Djojlica zadoji djetesće. M. Radnić 57^b. Da će biti kruna u ruka(h) onoga ditešća. S. Margitić, fal. 116^b. Koliko je žena sad na svijetu z djetesćima u utrobi začetijem. B. Zuzeri 78^a. Ispitajte sve pomñivo o djetesću porodu. 93^a. Jedno ditešće od sedam godina. J. Filipović 1, 26^a. Jadna kraljica dade na svitlost ditešće crno kako arapće. F. Lastrić, ned. 260. Prilikuje malašnu ditešću. 379. Tko je milosrdniji, nego vlastiti roditelj svrga ditešća? 429. Ovom božanstvenomu ditešću našdes ime Isus. od 293. Urban osmi još od ditešća uze S. Mihojta za svoga osobitog zaštititelja. 364. Dojdoše se djetesću Isukrstu pokloniti. V. M. Gučetić 33. Mojaše ga, da ditešće krsti. A. Kanižlić, kam. 7. Sto štijem od ditešća ne od cilih triju godinica. fran. 71. Pogibio koja bi se mogla i ñoj i ditešću dogoditi. E. Pavić, ogl. 98. Ležaše na malo slame djetesće božanstveno. D. Bašić 192^a. Vaja uže zarad lika, i ditešću zarad mluka. V. Došen 163^a. Da jedan bude ređen protivu svojoj volji oli još ditešćem. Ant. Kadčić 488. Da budu kako jamci i poruci slavnih i svetćanih obećanja, koja od ñih misto ditešća obećaju se. I. Velikanović, uput. 3, 25. Da je župnik zazvau da krsti ditešće. M. Dragičević 248. — *nalazi se ne cele rijetko griješkom acc. djetesća i djetesca, kao da je nom. djetesćac, ali ovoga nominativa nema. onakav pogriješeni acc. stoji često kao apozicija uz ime muškoga roda. Jedan star čovik, djetesća doni jednoga na rukah. F. Lukarević 25—26. Držeći na ruci Jezusa djetesća. Čestitosti. 26. Ne ostavljahu nikada priľubeznivoga i prizidavoga ditešća svoga Isusa. F. Lastrić, ned. 57. — u ñekijeh pisaca dolazi griješkom u instrumentalu djetesćom mj. djetesćem. Dok sam te još ditešćem držala u naručju. F. Lastrić, test. 163^a. Još ditešćem od sedam godina otide u pustinu. ned. 150. S djetesćom Jezusom. S. Rosa 176^b. Tada gospođa s ditešćom izčaznu. M. Zoričić, zrc. 41. — u naše vrijeme mogu svi padeži jednine, osim nom., acc., voc., postati od osnove djetesćet: djetesćeta, djetesćetu, djetesćetom. tako je u Vukoru rječniku.*

DJETETAC, *vidi djetce.*

DJETETAN, *djetetna, adj. gravidus, zľjetan. — Dolazi samo f. djetetna u Stuliccu rječniku.*

1. DJETETINA, *f. augm. djetce. govori se kao ukor (često u šali) djetetu, mladici, koji hoće da se kaže starijim nego je, ili čorjku koji djetini i kaže malo pameti kao da je djetce. — Dolazi od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (Levinusculus³ 328^b), u Stuliccu (Levinusculus, nungator, malus puer), u Vukoru (u Dubrovniku, osobito za luda čovjeka, cf. agamija „oin manu, unerfahren wie ein kind“ „homo imperitus“). Vjerio! ona djetetina, još mi usta mljekom voñaju? za ñega sa ženo! M. Držić 212. Kad se je djetetina pošao vjerat. 221.*

2. DJETETINA, *f. nugae, ludorije, putina i rutina (kao u luda djeteta). — Samo u Mikalčinu rječniku („frascetta“, „tivilitium, tivilitium, testivilitium“).*

DJETETOLIKAST, *adj. puerilem aspectum vel vultum habens, u kojega je lice ili lik kao u djeteta. — Samo u Stuliccu rječniku. — nije sasma pouzdano.*

DJETETOV, *adj. pueri, koji pripada djetetu — Načineno od osnove djetet (kao da je djetce ime muškoga roda) sufiksom ovr̃. — Dolazi xvii i xviii vijeka kod pisaca, a između rječnika u Belinu (pueri³ 302^a) i u Stuliccu. Da se trojnim umivanjem glava djetetova polije. B. Kašić, rit. 5. Svijetlo u lice djetetovo želne upiru sve pozore. Ć. Palmotić 3, 103^b. Pak palcem učiniti će znamenje od križa na čelu i na prsili djetetovih. L. Terzić 166. Koja biše prava majka djetetova. And. Kačić, kor. 223.*

1. DJETI, *djędēm (djędēm), impf. i pf. ponere, staviti, starľati. — Acc. vidi kod 1. — -je- stoji po južnom govoru mjesto neglašnjega -e-, te je po istočnom govoru dēti, po zapadnom diti, a po ercegovačkom deti. — Riječ je ne samo praslavenska, isporodi stslor. dēti, praes. dežďa, i dēja, rus. дѣтъ, praes. дѣтъ, češ. diti, praes. dēji, nego i indoevropska, isporodi lit. dēti, snskr. dhātum, grč. θείνω, lat. con-dere, ab-dere, anglos. dōn, engl. do, stvišenem. tuon, novoriš. thun. korijen je de (kije produženjem postaje dē, isporodi lit. dē, snskr. dhā, starobaktr. da) od indo-evr. dha. — Između rječnika nahodi se u Mikalčinu (diti se, djeti se, otiti „devenire“; djeti se, staniti se „devenire“), u Stuliccu (djeti), vidi udjeti, djeti se „discedere, proficisci, abire, subsistere, reperiri“), u Vukoru: djetsti i djetanti, djędēm (djędēm), pf. „thun, stellen, legen“ „pono“: kud si dio novce? — djetsti i djetniti, djędēm (djędēm), impf. t. j. sjenico „aufschobern“ „in aceruum colligo“; u Zanicćeu (dēti se „abdere se“).*

1. oblici. ori se među sobom tjem razlikuju što mogu postati od različitijeh osnova. a) od osnove dē bez osobitijeh nastavaka postaju svi oblici, i to još u praslavensko vrijeme, vidi spriječ. pred sukse kojima je przo slovo vokal umće se rudi djetju j a pred orjem mjesto ē u južnom govoru stoji i. aa) praes. dījēm, dījē, . . . dījū, impf. dīj, dījmo, dījte u prva vremena dolaze samo kod složenijeh glagola, a prosto istom od xviii vijeka (vidi tamo anu prinjere J. S. Relkovića). — bb) ger. praet. dījūci dolazi jedan put xviii vijeka (I. Zanicćeu se odivši. Nauk brn. 11^a. — ff) part. praet. act. dīo (djel), dījla dolazi dosta često u sva vremena. — gg) part. praet. pass. dījēven, dījēn (dējēn). dījēn. dījet samo kod složenijeh glagola — hh) inf. djetiti dolazi u sva vremena, i u naše, premda ga nema u Vukoru rječniku. — b) u starija vremena ima za praes. i impf. osnova koja postaje udvražajem korijenu de (isporodi dati pod 1): dedje mj. dedjeje, vidi Miklošić, vergl. gramm. 1^a, 109. dj. u staroslovenskom jeziku mijena se u žd: dežďa, dežďeši itđ, a u našem u d. po čem je osnova dea. dea. premda ovoj osnovi nema potvrde nego u ova dva jezika, bez sumnje je praslavenska, a i najstarija, kao svjedoke litarski oblici 1 sing. dēmi, 3 sing. dīst (isporodi kod dati, I, a) ađ), snskr. dadāmi, dādāmi, stpers. dadāmi. grč. τίδημι. u našem jeziku dolazi do xvi vijeka, i to samo kod složenijeh glagola: aa) praes. 2 sing. odedeš. M. Vetranić 2, 10; 3 sing. zadode. Mon. serb. 65. (1326). 204. (1896). Spom. sr. 1, 94. (1409). 2, 18. (1449). D. Zlatarić 69^a; odede. N. Rašina 46^a; — bb) impf. 2 sing.

odedi. N. Rašina 399; 1 pl. odedimo. N. Rašina 138. — c) u naše vrijeme svi oblici (osim imperfekta i obaju gerundija; part. praet. act. dio, djela, ne može se poznati, postaje li od ove osnove ili od de) najčešće postaju od osnove djed koja je jamačno načinena po analogiji prema glagolu dati. tako je praes. djedem, impf. djedi, aor. djedoh, part. praet. pass. djeden, inf. djeti. / Vuča je inf. prema značenju bižičen različitim akcentom (vidi sprijeda); što Ivančić (rad 6, 64) ne priznaje. k tomu treba dodati da se u Dubrovniku svi ovi oblici izgovaraju sa slabijem akcentom ('). — d) u naše vrijeme može osnova kod inf. i svih prošlih vremena dobiti nastavak nu (djénuti, aor. djénuh, djénu itd.) a kod sadašnjih vremena nastavak n (djénen, djéni).

2. imperfektivni su svaga oblici sadašnjega vremena koji postaju od osnove de (dij), vidi 1, a; ostali su oblici običnije perfektivni nego imperfektivni; samo kod značenja pod 3, a, b) i d) svaga su imperfektivni.

3. značenje.

a. aktivno. a) uopće staviti, postaviti, ali često kao sahraniti, spremiti, staviti na mjesto odakle je mučno da ono nestane, ili gdje nije lako naći, i u prenesenom smislu o stvari umnoj; osobito često u interogativnijem rečenicama (vidi kod b, a) aaj). pf. Me željno srdašće kamo si jur dila? S. Menčetić 46. Kamo djeste mače? kamo vam brokijeri? što se ste pripali? N. Najšković 1, 235. Ki uzvišeni do neba biste, kamo vašu mudrost djeste? M. Divković, nauk.² 163. Kučko šćeri, da što si činila? — Majka moja, drobnu ružu brala. — Kučko šćeri, kuda si je dela? Nar. pjes. vuk. 1, 233. — impf. I u torbu svoju dijūč glavu, suprot ptiču Moskovskom dvoglavu, pojde junak. I. Zaničić 216. Što god ti gūjije dubre biva, kad s' u jamu dije. J. S. Rejković 29. Još kad škropiš i na sunce diješ. 91. Neka jaja pod kokoši dije. 101. Drugi koren od netreska tuku ... joster mokra i u pepel diju. 139. — b) slagati sjeno u stog. impf. Nećakav čovek deno seno na taj dan, pa vetar dunuo i odneo i nega i seno. M. D. Miličević, živ. srb. 1, 31. Muž mora žito i sjeno kositi. djeti, voziti. V. Bogišić, zborn. 271. / Diti plast sijenat' trpati sjeno u plast. I. Grupković i u Vukovu rječniku. — c) kao zadjesti, zadijevati, zataknuti, nataknuti, natičati. impf. Jedna ražnu kobasicu dije. J. S. Rejković 67. Nima, mladom i drugom voću, da za leđa kolac diješ, hoću 151. Pa djevojke kite vijū i za glave dije. Osvetn. 3, 4. Eno vam jih, pak ih bijete, li na koje dije. 4, 35. — pf. Nek zapjeva što je za junaka, a za kapu djene obilože. Osvetn. 2, 6. Posvirati pa i za pas djeti. 4, 26. Krute glave ozad boka stave a lūlice djenu u gubice. 4, 64. — d) kao nadijerati (n. p. kobasicu). impf. Djela je kobasice i kuljene. Dubrovn. 1870. 20. — e) nadjesti, nadijevati (ime). pf. Tko mu je ime dio vrhu svjeh imena? M. Vetranić 1, 378. Majka mu je lipo ime dila. Nar. pjes. star. pis. 6, 9. U sebra se djetić rodi, a ne umije mu ime djeti. (D). Poslov. danić. 142. Kum je staru majku zapitao: kako čemo kumi ime desti? Stara majka jata odgovara: / Deni Jañat'. Nar. pjes. vuk. 1, 560. Tvoje je djetice, ti mu ime deni. (Odgovori se prodavcu kad pita kupca šta će mu dati za stvar). Nar. posl. vuk. 312. — impf. Celer (naški ne znam kazat svakom, jerbo vaļa, da ga sadi prije Slavonac, pak da mu ime dije ... J. S. Rejković 260.

b. sa se.

a) refleksivno. aaj) kao sakriti se, nestati, a onome što nije na svom mjestu, ili što se ne zna

gdje je. dolazi gotovo samo u interogativnijem rečenicama. aaj) o čeladetu. može značiti i uopće otići, odalečiti se. U tom veselu ne mrim se kamo dit. S. Menčetić 226. Oh kamo sam se dil? što velim? J. Vidali. star. pis. 5, 353. Nemoj se otole kamo djet. M. Držić 157. / Tim vapije: gdi se dio? Polak toli nije daleko, ili se je utopio, ili ga je tko posjeko. I. Gundulić 361. Kud se dede, moj mio ujače? Nar. pjes. vuk. 3, 497. Ni? znadosmo kud se dede Stanko. 4, 180. Ja se ne znan kuda diti, po Bitlenu kud hoditi Nar. pjes. istr. 6, 32. — bbb) o stvari tjelesnoj. Znaš li kamo dije se jutroša kuplica? N. Najšković 1, 257. Itre noge kud se diše? S. Margitić, isp. 250. Ali ne znam, kud se križe diše. M. A. Rejković, sat. 1388. Tekla voda tekeliļa, kad je tekla, kud se dela? Nar. pjes. vuk. 1, 49. Kud se dede car-Nemane blago? 2, 101. — ccc) o stvari umnoj. Kuda im se pamet mudra dela? Nar. pjes. vuk. 5, 27. Gdje ti se djela svijest? S. Lužbića, prip. 236. — bb) djeti se u što, kao mijeñati se u što, postajati čim, u jednoga pisca xviii vijeka. impf. Kada misec na mañak se dije. J. S. Rejković 12. Neg se misec u vas okrug dije. 400. — pf. Duhan do sad, kad vrime ugodi, vaļa u list da s' je davno dio. 175.

b) pasivno. vidi a, a). impf. U ñeg vaļa da se sime dije. J. S. Rejković 77.

2. DJETI, vidi diti.

DJETIĆE, djetičeta. n. adolescens. — U Stulićevu rječniku gdje je onako tumačeno. — nepouzdan.

DJETIĆ, m. puer, adolescens, juvenis, vir, uprav je deminutiv prema djetete, ali se nema toliko obzira na deminutivno značenje koliko na muški rod, po čem znači uopće: muško djetete. — Akc. se mijeña u gen. pl. djetiča. — Postaje sufixsom ičā od osnove dēt od koje je i djetete. — Riječ je stara, isporodi stvlov. dētīšti. — Između rječnika dolazi u Francićevu (ditić infans; puellus; pusio), u Mikalinu (djetić, službenik, momak, famulus, minister, servus), u Belinu (infans' 3999; puerulus' 3384; adolescens' 364; virilis sexus filius; filius' 3154), u Voltijijinu (detić, griješkom djetić i detić, paggio, fanciullo, knabe), u Stulićevu (puer, servus, famulus), u Vukovu (vir; vir, vir fortis; juvenis; puer; famulus), u Daničićevu (dētīčā i dētīčē, puer).

a. muško djetete koje se nedavno rodilo, ili i uopće koje još nije doraslo. isporodi djetete pod 2. a. Od ostaloga moga dobra činu red moj ditičā ki je u Cibiča. ... Buduci živ do let 16, da mu se imij onda dati ... Mon. croat. 87. (1460). Najti čete ditičā u svite povita i postajena u jasle. Bernardin 69. luc. 2, 12. Danijel ditič dnu starec. M. Marulić 96. Po sedmih letih ditič i divičee počnu imiti pamet. Naruč. 599. Kada holi bi se rodil ki ditič židovski. Korizm. 32a. Pisano jest u zakonu božijemu da svaki djetić na otvorenje utrobe sveto gospodinu zvat se bude. N. Rašina 1759. luc. 2, 23. Najti bočete ditičā u plenah povita. Postila C34. Koju mladencac i ditič prijat. S. Bačinčić, sum. 1959. U sve vrime godista mir se svitu navjesta, porodenje ditičā od svete dive Marije. M. Divković, nauk.² 185. Majka ditiču golu put povija. D. Baraković, vil. 142. Ki od let 6 ditičā nijkoj ženi pripričuvi. F. Glavinčić, evit. 1404. Po ustih one prinuđre žene ditič Makabejskih matere. P. Radović, ist. 130. U sebra se djetić rodi, a ne umije mu ime djeti. (D). Poslov. danić. 142. Dokle sam jošće ditičim nedospivim i nesvršim u putih svetih tvojih. A. Vitaļa, ist. 312. Audo

govori Jozipu: Uzmi ditića i mater njegovu. S. Margitić, řal. 75^a. Krařica porodi jednoga lipa ditića. P. Macukat 6. Prama ditiću Isusu. J. Banovac, privs. ob. 9. Ovi djetići oli ti mladijenci. S. Rosa 37^b. Djetić prije četrnaest godišta. J. Matović 304. Još ditić budući bio je odveden suzañ u Babiloniju. A. d. Costa I, 190. Starce i mladiće i male detiće. Nar. pjes. vuk. I, 79. Simo hote, simo, lepahni mladići, ki ste s manom bili mladjahni detići. Nar. pjes. istr. 2, 13. Kad se detić rodi, i tigle se na kući obesele. (U Boci). Nar. posl. vuk. 120. Vjerne řube osramili sramom i djetieću isturčili lude. Osvetn. 2, 169. — u ovijem primjerima stoji i za nerodno djetie, jer se zna da je muško: Uzradova se ditić u utrobi ñe. I. Bandulavić 5^a, luc. I, 41. Zradova se ditić u utrobi ñe. F. Glavinić, cvit. 196^b.

b. filius, *sin. isporodi djetie pod 2, c.* Od ditića moga hoću ubjen biti. Aleks. jag. star. 3, 228. Ti moj ditić jesi obrani. I. Ivanišević 196. Fert, sa mnom utieši se, jer i meni tri djetieća smrt ugrabi. J. Kavañin 104^b. Zatoj svoga on djetieća zakonito koga rodi. 159^b. Ja sam Milić mamim ditić. Nar. pjes. vuk. I, 427.

c. juvenis, *mlad čovjek koji je odrastao, mladić, osobito neožen.* isporodi djetie pod d. Kad ti djetieću govori: uzmi me, ti mu reci: ne smijem od majke. M. Držić 135. Kada no se obeća ditić djevojci ali ti djevojka ditiću dati koje blago. M. Divković, nauk. 250^b. Sve ditići mladi hrabrene desnice. I. T. Mrnavić, osm. 45. U djevojke pir, a u djetieća ni spomene. (D). Poslov. danić. 139. Viska koiña a jank junakã sve ditića i mladi momaka. And. Kačić, razg. 28^b. Amo řumski mladići ditići hode veseli. M. Katančić 75. Voda nosi čunak okovani, u ñem sidi ditić i djevojka. Jačke. 53. De je djevojka biće i djetieća. Nar. posl. vuk. 73. U djevojke igraju, u djetieća ne znaju. ili: U djevojke kolo igra, u djetieća ni um nije. (Djevojka se za cijelo nada da će se udati: a onaj za koga misli poći, i ue misli o tom.) 329.

d. *od značenja pod c postaje i značenje: junak, isporodi junaka, mladić.* Kad moj topuz iz mora iziše, onda vaki detić postanuo. Nar. pjes. vuk. 2, 442. Namjeri se detić na djetieća. 4, 235. i u Vukovu rječniku: ‚der mann, held‘ ‚vir, vir fortis‘.

e. *govori se i o djetieću oženenu.* U Stjepana loša sreća bila, te četića doma ne bijaše, ni kod kule momka ni jednoga. Otiš'o je detić u tazbinu. Nar. posl. vuk. 3, 90. i u Vukovu rječniku: ‚das mannsbild, (verheirateter) mann‘ ‚vir‘ (ovo se najviše govori pl.) n. p. nema ‚djetić‘ kod kuće (kažu žene kad nema ljudi kod kuće).

f. famulus, servus, sluga (isporodi lat. puer, ñen. knabe i knappe, franc. garçon itd.). *osobito po primorju (ne samo u Kotoru, kao što stoji u Vukovu rječniku).* Ne požudi od kuće iskrnioga tvoga, ni poželj(e) žene negove ni djetieća, ni djevojke. N. Rařina 62^b. exod. (2mojs.) 20, 17. Sišman, pastir, djetieć Abramov. M. Vetranić 2, 236. Ah s tobom je, što te može ñiniti vlastelina ... od djetieća gospodar. M. Držić 234. Za kojijem (Laban za Jakobom) skoći z djetiećima oružanjem. M. Rařinić 304^a. Na dva naćina jedan djetieć može čekat gospodara svoga. B. Zuzeri 114^a. Namalnuvši mu se na ruku njeki djetieć vrhovnoga svećenika. S. Rosa 153^b. Kako se dogodi djetieć Eliseja. J. Matović 152. Sad kada se Ivanbeg oženi s latinom a postade gospođini zet i duđu djetieću, šta ću ovde da radim? S. Lubiša, prip. 68. i u Vukovu rječniku: (u Kotoru) sluga, makar i star bio ‚der diener‘ ‚famulus‘, cf. momak. — u Hrvatskoj kalfa: Maj-

storski najmenik, Hrvatom djetieć, Slavoncem kalfa. A. T. Blagojević, khin. 28. Detić, pomoćnik (kalfa) u Prigorju. F. Hetele.

g. *kod jednoga pisca čakava xvi vijeka djetieću tumačeno je: sinovi sestara.* Sini dviju sestru ki se zovu djetieć. Naručn. 63^b.

DJETIĆAK, djetiećka, m. dem. djetieć. — *Postaje od osnove imena djetieć sufixom* ĩkř. — *Dolazi od xv vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚infans‘ 126^b. 399^b ‚parvulus‘ 540^b ‚puerulus‘ 597^b), u Stulićevu (djetiećak i griješkom djetiećak), u Vukovu (djetiećak u dodatku). Muž moj u tammici moćno vezan stoji i sa tri ditićei. M. Marulić 276. Budući on jošće ditićak mal pojde v Rim. Transit. I. Razdijelite ovogaj djetiećka živoga na dva dijela. N. Rařina 71^a. 3 reg. (1car.) 3, 25. Djetiećka spravila iz mjesta ovoga tebe sam ja bila. D. Zlatarić 26^b. Ako se krajev i puci bojahn Jezusa tada umrloga djetiećka u jaslch postavljena. A. Gućetić, roz. mar. 302. Poslavši Irud pogubi sve djetiećke. M. Divković, bes. 108^b. Jedan ditićak židovski siluje mene da mućim. B. Kašić, is. 6. Kako ditićak komu se pokloniše biše veće nego kralj. P. Radović, nać. 155. Naći ćete djetiećka postavljena u jedne jaslce. M. Radnić 63^b. Olivi ditićak to veći restiše. Oliva. 52. Ovi ditićak k tebi ne može se uteći, zašto jošće ne ima razbora. L. Terzić 184. Triju ditićaka pismu pivajmo. B. Pavluć 43. Budući divica Marija i s. Josip odñili n crkvu ditićka Isusa. F. Lastrić, od' 165. Neizrečena utjeha bi tebi, saćuvati život djetiećku. I. A. Nenadić, nauk. 268. Nakon porođjega ditićka svakoga obrezati. S. Rosa 185^b. Sinun ditićak od deset oli od 11 godina. M. Dobrotić 161. Ona dva djetiećka probude se. Nar. prip. vuk. 137—138. Od djetieća Luke sina Laka Popovića. V. Vrćević, niz. 89.

DJETIĆEV, adj. koji pripada djetieću. — *Dolazi od xv vijeka a nije u nijednom rječniku.* Jere su umrli ki iskahu dñu ditićovu. Bernardin 9^b. mat. 2, 20. Postavi šćap moj na obraz djetiećev. 39^a. 1 reg. (2car.) 4, 29. Vrhu obraza djetiećeva. N. Rařina 76^a. Otac ditićev. Anton Dalm., nov. tešt. 63^b.

DJETIĆINA, m. i f. augm. djetieć. s tijem značenem dolazi u jednoga pisca xvi vijeka. Tko se dava vladat djetiećinam. M. Držić 231. — *U naše vrijeme na otoku Silbi znači: uopće djetieć, momak.* J. Milčetić.

DJETIĆKO, m. dem. djetieć, isporodi djetiećak. — *Dolazi u voc. na jednom mjestu xviii vijeka.* Što činiš, djetiećko privijerni? M. Divković, zlam. 63.

DJETIĆKOV, adj. koji pripada djetiećku (vidi djetiećak). — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Otac, mati i rođaci djetiećkovi. B. Kašić, fran. 126.

DJETIĆŃI, adj. puerorum, koji pripada djetiećima. — *U jednoga pisca xvi vijeka.* Iz ust djetiećnih i onih ki sasnu. N. Rařina 41^a. mat. 21, 16.

DJETINAD, f. coll. djeca. — *Samo u Stulićevu rječniku u kojem je tumačeno juvenum copia.* — *nije sasna pouzdana.*

DJETINARIJA, f. ineptiae, nugae, tricae, ludorije, putina i rutina (kao u lude djece). isporodi 2. djetetina. — *načineno je suffixom talijanskijem ari.* — *Dolazi u Stulićevu rječniku, a govori se u Dubrovniku, i u naše vrijeme.*

DJETINCI, djetieñaća, vidi djetieñci.

DJETINITI, djetieñim, impf. vidi djetieñiti. — *U Belinu rječniku* (puerilia facere' 120^b; ‚nu-

gari' 191^a. 328^b; parvulus imitari' 540^b), u *Rje-
lostjenčevu*, u *Stuličevu*.

DJETINOST, *f.* puerilitas, osobina onoga koji
djetini ili djetinji, djetinčev. — *Naćineno od
osnove djetin glagola djetiniti sufixom ost.* — *Dolazi samo u Belinu rječniku (djetinos' pueri-
litas' 126^b) i u Stuličevu.*

DJETIŃSKŃ, *vidi* djetinjski.

DJETIŃSTVO, *vidi* djetinstvo.

DJETIŃSTINA, *f.* djetinstvo. — *U jednog
pisca čakavca xvii vijeka (čakavski djetinčina).
Već pustifši djetinčinu, gredihomko u lovinu. M.
Gazarović 31.*

DJETIŃ, *adj.* puerorum, pueri; gravidus, koji
pripada dječji uopće. — *Postaje od osnove det
kollektivnoga imena djet dvostrukijem posesivni-
jem sufixom in-(i).*

1. *Kao posesivni adjektiv nema nominalnih
oblika, dolazi od xvi vijeka a između rječnika
u Mikušinu (djetini i djetinji, djetinjski, od djeteta
puerilis, ut aetas puerilis), u Belinu (djetinji
'infantilis' 129^b), u Stuličevu (djetinji 'puerilis',
u Vukovu (djetini 'puerilis'). a) puerilis, puero-
rum, koji pripada dječji, i to dječji uopće ili
nekog dječji. ad) puerilis, koji pripada svakomu,
kojemu nu drago djetetu, koji je kao što je u dječje
uopće. Ty djetinskom (rar. djetinemu) bezumiju
podobni jesi. Aleks. nov. 25. Poslah tebi ditiņu
igru, da se Ńu (Ńiom) zabavljajo igraš. Aleks. jag.
star. 3, 237. Djevica Aneta koja i djetinja godista
pridobi i usionika. B. Gradič, djev. 89. Viruje
kada sni ditiņu ludosti. D. Baraković, vil. 237.
Iz ust ditiŃih i sasnueh svrsio jesi lvalu. I.
Bandulavić 30^a. mat. 21, 16. Nemoj da bude vas
put tvog djetinji. ... Ostavi se stvari djetinje. M.
Radnić 241^a. David ki Goliju gorostasna djetinom
pravom slomi. I. Đorđić, uzd. 46. Sve taština,
sve ludos djetinja. B. Zuzeri 18^b. U tebi je ditiŃi
vik proveo. P. Knežević, pism. 180. Djetinje za-
ludne suze. J. Rajić, pouč. 1, 89. Djetinja bolest,
u Risnu) nekaka bolest od koje djeca umiru
(kažu da se u drobu začne). Vuk, rječ. 122^b. —
isporedi 2. djetinje. — bb) puerorum, koji pri-
pada samo nekog dječji. Glas je, da ona od dje-
tine mliječne puti ponas kaha. I. Gundulić 301.
Slabe misli ditiŃe nek rede roditelji. J. S. Rejkov-
ić 440. A i vi otci istoj šteti i nesriči djetinjoj
možete uzrok biti. B. Leaković, nauk. 67. —
b) pueri, koji pripada (nekome) djetetu. ovo se
značene poznije (najstariji je primjer iz xvii vje-
ka) razvilo iz predašnjega. Redovnik je kum
z djetinijem oem i z djetinom materju. M. Div-
ković, nauk. 150^a. A djetinje tijelo jur živo za-
rese se. I. Đorđić, ben. 140. Dabne svrhu obraza
ditiŃega. J. Filipović 3, 31^a. Postavivši svoja usta
na usta ditiŃa. E. Pavić, ogl. 322. Vodi mene
grebu djetinjemu, hoću tvoje čedo otkopati. Nar.
pjes. petr. 2, 513. Razgrne djetinje brašno u
mučnaku. Nar. prip. vuk. 202.*

2. gravidus, zđjetan, u naše vrijeme i u *Stuli-
čevu* (djetinja) i u *Vukovu rječniku* (djetinji). *is-
poredi* djetetan. I do malo vremena ona ostane
djetina. Nar. prip. vuk. 229. Zena je djetinja,
breda. S. Lubiša, prič. 105. Sve je jedno kao i
trudna, noseća, teška, zbaŃna i djetinja. V. Bo-
gisić, zborn. 122.

1. **DJETIŃA**, *f.* djetinstvo. — *U jednog pisca
xvi vijeka. Od djetinje svoje. N. Raišina 161^a,
mar. 9, 20.*

2. **DJETIŃA**, *f.* rijeka u Srbiji u okrugu
užičkom. — *Po ercegovačkom gororu i Djetina a
po istočnom Djetini. Djetinja. ova rijeka ima dva
potoka koja se sastaju iz više kremanskih vrola.*

jedan se zove KoŃska Rijeka, a drugi Karačica.
kad se ova dva potoka sastanu ispod brda Straže,
zovu se Djetinja. Priča se da se ta reka zvala
druke, pa jednom odnela oko desetero dece koje
se kupala u Ńoj, i za to se posle prozvala Dje-
tinja. M. D. Miličević, srb. 581. Uz Djetinju muŃe
sijevaju. Nar. pjes. vuk. 4, 176. Djetinja, f. rijeka
što teče kroz Uzice. Vuk, rječ. 149^a. Trava pored
vode Djetine. Sr. nov. 1868. 716. — Djetinja. Vo-
denica na reki Djetinji. Sr. nov. 1867. 303. Niva
do reke Djetine. 1871. 305.

DJETIŃA BÖLĚST, *vidi* djetin pod 1, a) aa).

DJETIŃAČI, djetinčak, *m. pl.* mladijenci,
blagdan po Božiću. Slovinac 1884. 31.

DJETIŃAK, *m. vid* 2. djetinje. L. Dordević.

DJETIŃAST, *adj.* o čedjetu koje je još di-
jete, ili koje djetinji. — *Postaje od osnove ad-
jektiva djetin sufixom ast.* — *U naše vrijeme
u Lici. 'Ti si još sasvijem djetinast, ti ćeš još
rasti.' J. Bogdanović.*

DJETIŃCI, djetinčaci, *m. pl.* tako se zove treća
nedjelja prije božića. isporodi oci, očići, materice.
— *govori se i djetinje. — Postaje od osnove ne-
potvrdenoga adj. posesivenoga djetin ili djetin
sufixkom eč.* — *Dolazi u naše vrijeme i u Vu-
kovu rječniku: djetinaci i detinji, (u Hercegovini)
nedjelja pred matericom. 149^a. Treća nedolja pred
Božić zove se Djetinji. M. D. Miličević, živ. srb.
2, 16. Na Djetinje vezuju decu te ih matere ot-
kupljuju jabukama. 2, 16.*

1. **DJETIŃE**, *vidi* djetinje.

2. **DJETIŃE**, *f. pl.* eelampsia, grčevi koji dječju
hrataju, te od njih često i umru. — *isporedi* dje-
tinak. — *Dolazi u Vukovu rječniku s dodatkom
da se govori u Sarajevu.*

DJETIŃENE, *n.* puerilitas, djelo kojim se
djetinji — *Dolazi u Belinu rječniku (puerilitas'
126^b. 595^a; parvulorum imitatio' 540^b) i u Vukovu.*

DJETIŃITI, djetiniti, *impf.* pueriliter facere,
raditi kao djetete, podnositi se kao djetete. —
isporedi djetiniti. — *Postaje od osnove adjektiva
djetin sufixkom i.* — *Dolazi od xvii vijeka, a
između rječnika u Mikušinu, u Stuličevu, u Vu-
kovu. Razuman ne lubi ča dica ditiŃe. Đ. Bara-
ković, vil. 155. Ne djetinji, kukala ti majka! P. Pe-
trović, gor. vijen. 50. Djetinjahu isto kao bebe. 55.*

DJETIŃSKŃ, *adj.* puerilis, koji pripada dječji
uopće, koji je onuki kao što je u dječje. isporedi
djetin pod 1, a) aa). — *Postaje od osnove ad-
jektiva djetin sufixkom esk.* — *Često se mještje Ń
izgovara n: djetinski. — Oblik djetinjski dolazi
od kraja xv vijeka, a između rječnika samo u
Vukovu. — oblik djetinjski dolazi od početka xvi
vijeka, a između rječnika u Mikušinu, u Belinu
(infantilis' 126^b; puerilis' 595^a; puellaris, puer-
ilis' 302^a; puellaris' 597^b), u Bjelostjencu
(djetinski 'puerilis'), u Janbrišćevu (djetinski
'infantilis'), u Voltigjinu, u Stuličevu.*

1. *adj. a) sa značenjem sprijeđua kazanjem.
djetinjski: Vrhog ka bilu ditiŃska. Bernardin
(1586). 13^b. paul. Icor. 13. 11. Ki jaziko ditiŃsin
čuiš govornike. M. Alberti 433. Slavna dobitja
kraljevska, smutnice dvorov gospodskih, rati, po-
slovanja velika jesu zabave i igre ditiŃske. I. P.
Marki 35. Moja djetinjska pamet. D. Obradović
živ. 25. Kao djetinjskoj igri smije se. sav. 103
Djetinjske sklonosti. J. Rajić, pouč. 3, 97. Začu
se ozdol jedan glas kao djetinjski. Nar. prip. vuk.
121. — djetinjski: Olvrhog koja bjehu djetinjska.
N. Raišina 36^b. paul. Icor. 13. 11. Ne imamo
pamet mušku, ma djetinjsku. M. Držić 198. Ka*

bihu ditinska Anton Dalm., nov. tešt. 2, 416. paul. teor. 13, 11. U limb idu sve duše ditinske svih narodov. F. Glavinčić, cvit. 357b. Pet nas Betsajida mirna rodi, hranu iskatu naučene od djetinskijeh ljeta u vodi. G. Palmotić 3, 127b. Dopusti mi jednu čistinu i kako pravednost ditinsku. P. Radović, nač. 275. Govore stvari djetinske. M. Radnić 402a. Hvala iz usta djetinskijeh. I. Akvilići 17. S teplejim dahom htješće niemu put djetinsku razgrjati. A. Vitaičić, ost. 38. S ditinskim plačem. J. Banovac, pred. 24. On u svoje djetinske dnevi čini drijevca. V. M. Gučetić 142. Ditinsku hranu žalit hoćeš. A. Kanižlić, rož. 50. Kad mu je (isporjedniju djetete) doreklo običajna djetinska pomañkanja. D. Bašić 323b. Odmetao je kršćenje ditinsko. A. d. Costa 2, 18. Igre djetinske. A. Kalić 543. — b) na djetinsku, pueriliter, *adverbijalno stoji i znači: onako kao što je u djece, u djeteta, u djeteta, u djeteta, u djeteta*. Da rečem na djetinsku. M. Držić 233. Na djetinsku pueriliter. A. d. Bella, rječ. 595a. Igra se na djetinsku. A. Kalić 542 — c) puerperae, *koji pripada djetinjoj (vidi djetinj pod 2) ženi, samo u Jambrešićevu rječniku: v detinskoj posteli žena infantaria*.

2. *adv.* djetinjski i djetinjski, pueriliter, *onako kao što biva u djece, u djeteta*. — *dolazi i u rječnicima: u Mikašinu (djetinski, kako djetete, pueriliter), u Belinu (djetinski pueriliter) 595a; pueriliter 301b), u Stulićevu (djetinski pueriliter); djetinjski: Jednako se gojahu i ditinjski ljubahu. P. Zoranić 34b. — i po djetinjski (djetinjski): Ne vladam se po ditinski, da se pustim privariti. A. Kanižlić, kam. 340.*

DJETINSTVO, *n.* infantia, pueritia, vrijeme u koje je ko djetete, stane njegovo dok je djetete. — *Postaje od osnove adjektiva djetinj sufixom estvo. — Govori se i djetinstvo, ispredi djetinjski. — Oblik djetinstvo, premda je stariji, potvrđen je istom xv vijeku, a između rječnika stoji samo u Vukovu. — oblik djetinstvo dolazi od xvi vijeka, vidi primjer iz koriceznaka kod a) bb) bbb), a između rječnika u Vrančićevu (ditinstvo infantia, pueritia), u Mikašinu (pueritia, puerilitas, primus actus vitae), u Belinu (infantia 399b; prima aetas 293b; pueritia 595a), u Bjelostjenčevu (detinstvo), u Jambrešićevu (djetinstvo infantia), u Stulićevu (pueritia, puerilitas, puerilis aetas). a) sa značenom sprijeđa kazanim. aa) uopće. djetinstvo: Zelnu ditinstvu tvojemu svako dobro. F. Vrančić, živ. 35. Moje djetinstvo ne bi slobodno od nemilih progonoiteja. P. B. Bakšić 16. S Isusom koga božanstveno ditinstvo sveta starost Šimunova pozna. J. Banovac, blag. 127. U ditinstvu svomu rastijaše. I. J. P. Lucić, razg 21. U vrijeme svoga ditinstva. Grgur iz Vareša 69. — djetinstvo: Djetinstvom djetete toj, a starac starosti prevodi život svoj, a mladac mladosti. M. Držić 93. Nu u sebi opet sudi da od djetinstva plaha izhodi ta ne miso, s koje žudi da dni tako sama vodi. I. Gundulić 379. Sedam vikov ili dob človičanskih. I. otročje, od sedam let. 2. ditinstvo, od sedam do četrnađeste ... F. Glavinčić, cvit. 450b. Prekostarost ka opeta na djetinstvo sje čovjeka. J. Kavañin 475a. Povraćen na djetinstvo rimbambito, pueritia redditus. A. d. Bella, rječ. 621a. Po kripitosti tvoga prisvetoga ditinstva. J. Banovac, privs. ob. 19. U doj se je on krstio i ditinstvo sve proveo. P. Knežević, živ. 12. Lijepe izgledje iz vašega djetinstva. A. Boškovičeva 11. Oni cvatunji danki ditinstva i mladosti tvoje. A. Kanižlić, utoč. 421. Kad ditinstvo ti dovrši. V. Dosen 40b. Kad se nahodi u ditinstvu, t. j. nejmajući četr-*

najest godina. Ant. Kačić 276. Ko da su se povratili na djetinstvo. A. Kalić 344. Pokazivao jest onakve kripitosti, kakve se ditinstvu pristoje. B. Leaković, gov. 27. — bb) *adverbijalno, sa značenom: za vrijeme djetinstva, dok je ko djetete, stoji s prijedlogom (koje vidi). aaa) u acc. s n: U svoje djetinstvo pobježe u krajeve i bućake od pustiñe. M. Radnić 422a. — s n: Ovo je svak držan svojim roditeljem; zašto oni njih hrane u djetinstvo. M. Divković, bes. 157a. Da zle zvijeri i nemile vrženo su tvoje tilo u djetinstvo razdrpile. G. Palmotić 1, 276. Bi od svoga roditelja u djetinstvo od dvanes godišta pokloñen. I. Dordić, ben. 30. Što sam činio u djetinstvo, čini mi se da je bilo jučer. B. Zuzeri 156a. — bbb) u loc. s n: Ja sam još u djetinstvu slušao. Vuk. nar. pjes. 2, 84. — s n: V ditinstvi. Korizm. 54a. Budući jošte u djetinstvu. A. Gučetić, rož. jez. 67. U djetinstvu nastojahu na nauk. B. Kačić, per. 16. Ditinstvu kad je u svomu svoku pričistu krv prolilo. A. Vitaičić, ost. 40. Koji kako uzmu nije zle običaje i slobodu sagriživati u ditinstvu, onako ih uzmožaju u mladosti, slide u zrilosti niti ih ostave u starosti. F. Lastrić, ned. 18. U ditinstvu najprve se od ñega riči čuše. A. Kanižlić, bogoljubn. 447. Zagrlj još u ditinstvu samću u pustiñu. M. Zoričić, osm 137. Imade jih mnogo, koji su u ditinstvu i mladosti slušali zvanje božje. B. Leaković, gov. 58. U djetinstvu sam čuvao jagañice. S. Ľubiša, prip. 175. Oružje pa i ouo ñina pristojano, jer su mu se svikli u djetinstvu. Osvetn. 2, 17. — bb) *adverbijalno, ab infante, a puero, kaže se da je ñecemu početak u djetinstvu genitivom s prijedlogom: aaa) od. s n: Koja biše od ditinstva zaručena Poupeju. F. Vrančić, živ. 78. — s n: Blezila od svojega ditinstva biše se učila i umijaše knjigu grčku. Živ. kat. star. 1, 227. Podložiti se na trude od djetinstva. I. Držić 402. Od djetinstva, a pueritia. J. Mikaja, rječ. 69b. Povidajući ustaranu tja od ditinstva zlobu. A. Vitaičić, ist. 171. Od djetinstva moga do starosti. I. Dordić, salt. 118. Od djetinstva, od kad počeh grijeh spoznavat. B. Zuzeri 192a. Blažena Metilda još od malana ditinstva usadi u svoje srce ove riči. J. Banovac, razg. 6. Od ditinstva do trideset godina pribivajući u pustiñi F. Lastrić, ob. 341. Od djetinstva jošte svoga. A. Boškovičeva 18. Koje se od ditinstva upilo u ñegovo srce. A. Kanižlić, kam. 161. Poče od ditinstva iskat i boga. Ant. Kačić, kor. 281. Od ditinstva do mladosti. I. Velikanović, uput. 3, 225. Budući prijateljice od djetinstva. Pravdonoša 1852. 1, 3b. — bbb) iz. s n: Iz djetinstva još prvoga naučna sam ja truditi. G. Palmotić 1, 137. Iz djetinstva odredi još u potajuñje njesto pobjegnuto. I. Dordić, ben. 15. Od kad sebe pamtim iz detinstva. B. Obradović, živ. 78. — b) na jednolom mjestu xviii vijeka stoji kao kolektivno ime i znači isto što djeca. Igrači ki svē djetinstvo zaigraše, tišćun žene i djetinstvo. J. Kavañin 441b.**

DJETINSTE, *n. dem.* djetete. — *Samo u Stulićevu rječniku gdje stoji da je uzeto iz ruskoga.*

DJETKA, *f. voda u Hrvatskoj, pomiše se xiii vijeka u knjiži latinski pisanjoj. In rivulum Detcha. Mon. ep. zagr. tkalč. I, 109. (1256).*

DJETKI, djetaka, *m. pl. filiji, djeca, sinovi. — Samo u Stulićevu rječniku. — nije sasma pozuzdano.*

DJETKOVAČ, Djetkovec, *m. ime selima. a) selo u Staronji (Detkovac) u podžupaniji virovitičkoj. Pregled. 109. — b) seoce u Hrvatskoj (kajkarski Detkovec) u podžupaniji zlatarskoj. 59.*

DJĚTLA, *f.* ime ovcu. u *Lici*. J. Bogdanović. — *ispoređi* djetlan.

1. **DJĚTLAN**, *m.* ime ovnu. u *Lici*. J. Bogdanović.

2. **DJĚTLÁN**, *m.* ime jarcu. u *Lici*. J. Bogdanović.

DJĚTLÍČ, *m.* pullus pici, *dem.* djetao, *mladi* djetao. — *Postaje od osnoce* djeti *sufixom* ič. — *Dolazi u naše vrijeme* i u *Vukovu rječniku*. *Bešliči* s jezika ginu. (Jer ih po kliktañu nalazi lovac). *Nar. posl. vuk*. 78.

DJETOROLICA, *f.* *vidi* djetorodica. *Samo u Stulićevu rječniku* u kojem ima i djetoroditejica s istim značenjem i s dodatkom da je *obje* uzeto iz *ruskoga*.

DJETORODITEJICA, *vidi* djetorodica.

DJETORODSTVO, *n.* *radanie*. — *Dolazi jedan put* (djetorodstvo) u *knižji* pisanoj xv ili xvi *rijeke* *crkvenijem* jezikom. *Zena* na jedinu potrobu ota boga *sstvori* se djetorodstva radi. *Aleks. nov.* 144.

DJETOŠ, *m.* *dolazi* (Detoša) u *knižji* xiv *stoljeća*, *te se ne može poznati, jeli ime* čovjeka ili *mjestu*. *Logofeti* (Логофети) *Luka* *priloži* crkvoñ *maters* božiju u *Dragobili*, *sa seli* i *sa* *metohoma*, i s *medami* i *pravini*ma crkve *te, što si* je *dražala* pri Detoša. *Glasn.* 24, 274. (1895).

DJETOVODAC, *djetóvoca*, *m.* *vidi* djecovodac, djecovoda. — *Dolazi u jednoga pisca* xviii *stoljeća*. *Kad* „tkomogod“ *naučnomu* u *božanstvenim* *kaño* *no* *ditovodu* *bi* *pridavali*. *Blago* *turl.* 215.

DJETOVODITEJ, *m.* *paedagogus*, *vidi* djecovoda. — *Samo u Stulićevu rječniku* gdje *stoji* *da* *je* *uzeto* iz *ruskoga*

DJETOVODSTVO, *n.* *paedagogii* munus, *vidi* djecovodeñe. — *Samo u Stulićevu rječniku* gdje *stoji* *da* *je* *uzeto* iz *ruskoga*.

DJETOVODSTVOVATI, *djetovodstvujem*, *impf.* *paedagogum* *agere*, *biti* *djecovoditelj*. — *Samo u Stulićevu rječniku* gdje *stoji* *da* *je* *uzeto* iz *ruskoga*.

DJĚTSKÍ, *adj.* *vidi* djetinški. — *Postaje od osnoce* *djet* *sufixom* *iskr.* — *Dolazi* *xiii* i *xv* *stoljeća* *u* *knjigama* *pisanim* *crkvenijem* *jezikom* *i* *u* *Stulićevu rječniku* (gdje *stoji* *da* *je* *uzeto* iz *ruskoga*) *i* *u* *Daničićevu* (dětскъ). *V* *đetskom* *vzrastu*. *Domentijan* 5. *Tv* *đetskomu* *bezumiju* *podobn* *jesi*. *Aleks. nov.* 25.

DJETSTVEN, *adj.* *djetinški*. — *Samo u Stulićevu rječniku* gdje *stoji* *da* *je* *uzeto* iz *brevijara*.

DJETSTVO, *n.* *djetinstvo*. — *Samo u Stulićevu rječniku* gdje *stoji* *da* *je* *uzeto* iz *brevijara*.

DJETSTVOVATI, *djetstvujem*, *impf.* *repue-rascare*, *od* *starosti* *djetinšti*. — *Samo u Stulićevu rječniku* u kojem *stoji* *da* *je* *uzeto* iz *ruskoga*.

1. **DJĚV**, *adj.* *virginalis*, *virgineus*, *castus*, *ne* *samo* *o* *ženskom* *čeladetu* *koje* *ne* *zna* *za* *mušku* *glavu*, *nego* *i* *o* *muškome* *koje* *ne* *zna* *za* *žensko*. *ispoređi* 1. *čist* *pod* *b*, *a*) *ce*). — *Postaje od osnoce* *dév* *substantiva* *djeva* *sufixom* *v.* — *Po svu priliči* *nije* *narodna* *riječ*, *nego* *načinca* *od* *pisaca*. — *Složeni* *oblik* *f.* *děvaja* *dotazi* *reč* *u* *staroslavenskom* *i* *u* *prvu* *vremena* *našega* *jezika*; *ostali* *oblici* *dotaze* *kod* *nas* *od* *xv* *stoljeća* (*vidi* *kod* *b*, *a*), *a* *između* *rječniku* *u* *Stulićevu* (*djev* *s* *dodatkom* *da* *je* *uzeto* iz *brevijara*) *i* *u* *Daničićevu* (*samo* *děvaja*).

a. *o* *bogorodici*. *složeni* *oblik* *f.* *u* *prva* *vremena* *děvaja*, *u* *naše* *vrijeme* *kod* *čakavaca* *děvja* (*po* *zapadnom* *govoru* *děva*) *znači* *isto* *što* *i* *substantiv* *djeva*. *U* *presvetu* *bogorodicu* *deviju* *vla-*

diku *Mariju*. *Mon. serb.* 28 (1240). *U* *jednu* *bogorodicu* *děvaju* *Mariju*. 43. (1254). *Bogu* *hval*. *i* *Mariji* *divoj*. *Nar. pjes. istr.* 1, 63.

b. *o* *drugome*. a) *o* *čeladetu*: *Spovidnici* *sveti* *i* *čisti* *i* *divi*. *M. Marulić* 101. *Bi* *jedan* *fratar*... *div* *i* *čist* *v* *svojem* *těli*. *Transit.* 265. — b) *o* *stvori* *tjesnjoj* *i* *umnoj* *što* *pripada* *ovakome* *čeladetu*. *Ništor* *ne* *pomaga* *put* *imati* *djevu* *i* *čistuu*. *B. Gradić*, *djev.* 46. *Tvoja* *molitva* *diva* *moći* *će* *opraviti* *prošćenja* *grihov* *mojih*. *Nauk* *trn.* 72b. *Sva* *čćenstva* *zauzdana* *i* *zakovana* *od* *djeve* *svijesti*, *od* *djeva* *sra*, *rěžč* *bez* *pristanaka*. *A. Kalić* 427. *Svud* *ogañ*, *svud* *okolo* *a* *u* *srijedi* *dih* *djev.* 428.

2. **DJĚV**, *m.* *vir* *castus*, *caelebs*, *djerac*. — *Naičineno* *je* *kav* *i* 1. *djev* *od* *djeva*. — *Dolazi samo u jednoga pisca* xviii *stoljeća*. *Kruno*, *koje* *djevi* *užívaju*, *koje* *su* *djevima* *spravne*. *A. Kalić* 423. *Ali* *što* *su* *sve* *tvoje* *radosti* *pri* *slavi* *i* *kruni* *što* *je* *sin* *božiji* *djevu* *obećo* *i* *pripravio* *na* *nebesima*? 424—425. *Djev* *vas* *je* *božiji*. 426.

3. **DJĚV**, *f.* *virgo*, *djeva*. — *Od osnoce* *imena* *djeva* *sufixom* *v.* — *Dolazi u jednoga pisca* xviii *stoljeća* (*vidi* 2. *djev*) *koji* *je* *bez* *sumñe* *sam* *ovu* *riječ* *i* *načinu*. *Veselim* *se* *s* *vami* *slavoćesne* *djevi*, *dobrosrećne* *razumnice*. *A. Kalić* 422. *Da* *što* *vi* *mnogo* *razumne* *djevi*? *Svaka* *kupi* *svoje* *misli*. 431.

1. **DJĚVA**, *f.* *virgo*, *žensko* *čelade* *neoskriveno* *koje* *ne* *zna* *za* *mušku* *glavu*, *i* *udata* *je* *žena* *djeva* *dok* *ne* *zna* *za* *muža*, *a* *i* *djevojka* *može* *ne* *biti* *djeva*. — *je* *stoji* *u* *južnom* *govoru* *u* *mjestu* *neđadašnega* *č*, *a* *u* *istoćnom* *je* *-o-* *děva*, *u* *zapadnom* *-i-* *děva*; *u* *eregovacñom* *děva*. — *Postaje od istoga* *korijena* *od* *kojega* *postaje* *i* *dijete* (Miklošić). (*s* *toga* *što* *je* *oblik* *onaki* *kaki* *bi* *bio* *kod* *substantiva* *ženskoga* *roda* *prema* *indoeropskom* *daiva*, *lit.* *dievas*, *smskr.* *deva*, *staropers.* *daiva*, *bog*, *moglo* *bi* *se* *pomisliti* *da* *je* *od* *drugoga* *korijena* *i* *da* *znači*: *bogiña*. *Kad* *bi* *tako* *bilo*, *moglo* *bi* *se* *razjasniti* *današnje* *značenje* *tijem* *što* *bi* *pokršteni* *Slaveni* *bili* *prozvali* *bogorodicu* *djevom* (bogiñom), *pa* *poslije* *zaboravili* *staro* *značenje* *i* *primili* *drugo* *po* *glavnoj* *bogorodiciñoj* *osobini*. *ali* *tome* *nema* *nikakva* *pozitivenoga* *dokaza*, *a* *s* *druge* *strane* *Slaveni* *se* *pokršće*, *kad* *već* *hijaku* *razdijelñi* *u* *narode* *i* *jezike*, *kav* *i* *danas*). — *Riječ* *je* *bez* *sumñe* *pravoslavenska*, *ali* *mož* *biti* *da* *u* *naše* *vrijeme* *nije* *ni* *gled* *narodna*; *u* *našem* *je* *jeziku* *do* *današnega* *dana* *uzdržao* *obred* *i* *vjera*. — *U* *svijem* *je* *rječnicima*, *osim* *Vukova* (*drugo* *je* *děva*, *vidi* 2. *djeva*), *a* *sa* *značenjem* *srijedna* *kazanjem*, *uopće*. *U* *radosti* *vićne* *pojde*, *gli* *su* *svete* *mućenice*, *dive* *tere* *udovice*. *P. Hektorovič* (P) 151. *Djevo* *mladabne*, *pod* *poslubom* *svojijeh* *roditelj* *stojeći*. *B. Gradić*, *djev.* 77. *Od* *sniga* *bilija* *na* *nebu* *će* *biti*, *krunu* *će* *nositi* *gorika* *z* *drugami*... *s* *prvimi* *divani* *D. Baraković*, *vil.* 246. (Gdje *će* *bogu* *posvećene* *djeve* *život* *provoditi*. *G. Palmotić* 1, 90. *S* *bogom!* *dakle*, *nije* *noćevati* *čistim* *djevam* *meju* *ljudi*. *J. Kavañin* 462a. *Pa* *svetu* *divu* *Klaru*. *Nar. pjes. istr.* 3, 18. — *erlo* *često* *o* *bogorodici*, *u* *sva* *vremena*. *Prećastaja* *bogorodice* *děvo* *Marije*. *Mon. serb.* 67. (1305—1307). *Svetom* *z* *prećistom* *divom* *Marijom*. 879. (1434). *Bogomaters* *svetu* *djevu* *Mariju*. 460. (1433). (*Isus* *mater* *đevu* *dovcu* *naporučujñi*. *Narućn.* 40b. *Sveta* *děvo* *děvam*. *Kozim*. 69. *U* *Starom* *Hvaru* *četrvtiri* *naste* *dvan* *mjeseca* *setembra* *drugo* *godišćo*, *odkde* *dlu* *para* *nakon* *nisu* *četa* *pet* *sat* *i* *petdeset*. *P. Hektorovič* 61. *Pod* *to* *su* *djevima*, *blagosovila* *vas!* *M. Držić* 159. *Da* *ostane* *mjesec*

tamni opet djevi pod nogama. J. Kavašin 225a. Bogorodnu djevu pozna. I. Đorđić, uzd. 76. Kod njih došla sveta djeva Marija. Nar. pjes. vuk. 1, 121. Tako t' boga, sveta djevo Marijo! 1, 122. Uze nuga čista deva majka. herc. 314. Sama diva Marija. Jačke. 189. — *kod pisaca (u poeziji) zovu se djevcama i neke boginje iz grčke mitologije: n. p. Dijana.* Oba templa u Efesu i Taurici gdje se od prije posvetihlu čistoj djevi i božici ljudska tijela nepristojno. J. Kavašin 194b. — *Agates, Gratia.* Da s tvojih truju glavica djeve Gracije tebi uzprosu. J. Kavašin 225b. — *musa.* Reč' bi, kipe sve da izdiža kamenarska svijetla diva. J. Kavašin 489a. — *preneseno, o gradu Mlecima (tal. Venezia, f.)* Od srebrne morske pine adrijaška djeva slavna porodi se. J. Kavašin 206b. — *b) skup zvijezda preko kojega prelazi sunce mjeseca augusta, lat. virgo.* Ribā, djeve, al' striljavca. J. Kavašin 472b. A kolovoz djevom šeta. 473a. Vaga sedmog izmiňuje divu. J. S. Reljković 12. — *c) gdje gdje znači isto što djevojka. (u primjerima prosloga i našega vijeka može biti da treba čitati djeva, vidi 2. djeva).* Turci izbijajuće junoti, dive i vdovi. Mon. eroat. 155. (1493). Jeli (žena) v matrimoniji, ali deva ali bližika. Naručn. 80a. Sitna djeva daje svjete, istom da riječ izgovara. J. Kavašin 169a. Diva imenom 'Glasnica'. A. Kanižlić, kam. 263. Cer je majci u tom slična što je jošter divom smlična. V. Došen 119b. Il' momak il' diva. J. S. Reljković 155. Mladim dužnost jest iglom prostizat, i sve sašit što tribuje kuća: snaša s divom nek je na to vruća. 388. Nosioci momci nežeženi, pratioci djeve nepdate. Nar. pjes. vuk. 1, 259.

2. DJEVA, *f. hyp.* djevojka. — *Ake. se mi jeđa u voc.* djevo. — *U naše vrijeme (vidi i 1. djeva pod c)) i u Vukovu rječniku.* Oj devo, djevojko! mlogo devovala! Nar. pjes. vuk. 1, 488. Devom vila a nevom gñila. Nar. posl. vuk. 58. Svaka je dobra devom, no da je vidimo nevom 276.

3. DJEVA, *f. ime žensko.* — *Dolazi (pisano Dēva) prije našega vremena.* Dēva. S. Novaković, pom. 63.

DJEVAC, djevca, m. vir castus, caelebs, čorjek koji ne zna za žensku glavu, koji žive u djevičanstvu. isporodi 1. djev. — *Postaje od osnovne dev imena djeva sufixsom ics.* — *Po svoj prilici nije riječ narodna, nego načinena od pisaca.* — *Dolazi od xv vijeka a između rječnika u Mikaluju (kod riječi čist), u Belnu (djevac i' nomo vergine' virgo' 760b), u Bjelostjenčevu (devac kod dev), u Voltigijinu (divac scapolo, smogliato, celibe' ledig'), u Stuličevu (virgo, puellus').* Ovo su ovi ki z ženama nisu ockvrñeni, jere su difci. Bernardin 8b. apoc. 14, 4. Divac je, diva je ka ga je rodila. M. Marulić 205. (Isus) mater devu devu (Ivanu) napornučijci. Naručn. 40b. Najveće lje slijedi djevoce i djevice. M. Vetranić 2, 56. Djevci i djevice jesu anđeli zemaljski. B. Gradić, djev. 19. O Ivane priblaženi, koji si od onogajer Isukrista gospodina našega obrani divac. M. Divković, nauk. 231. Bi Paval ponizau u srcu, divac u pulti. F. Glavinčić, cvit. 207b. Komu devu Isus divac na smrti mater divicu pridalo. I. Ančić, cvit. 214 Ivan među divci najstiji. F. Lastrić, test. ad. 40a. O priblaženi Ivane! o divce pričisti! A. Kanižlić, bogojubn. 390. Ivan vandelista bi-jaše nad svo ine učenic priljubljeni, ali s česa? erbo djevac bijaše. I. M. Mattei 148. — *gdje gdje znači samo: čorjek neoženjen, mladić, momak.* Kad ndovica uzima drugoga muža, premda bi ovi bio i divac. M. Dobretić 482. vidi i u Voltigijinu rječniku.

DJEVAČKI, *adj.* virginalis, virgineus, koji pripada djevcama a osobito djevcima, koji je onaki kao što je u djevaca. — *Postaje od osnovne djeve imena djevac sufixsom icski.* — *Dolazi u jednoga pisca xvi vijeka.* Matrimonij predstavljaju stanju djevačkomu čistoće. Š. Budinić, sum. 111b. Koji su ta život djevački ževili i koji ga ževu. 112a.

DJEVAN, djevana, *adj.* virginalis, virgineus, djevičan. — *Postaje od osnovne imena djeva sufixsom ics.* — *Dolazi u dvojice pisaca xvii i xviii vijeka.* Krvju vitre ukrotiste divnom Grci. I. Zanotti, en. 11. Tvoj djevni život, tvoje krjeposti bile meni zrcalo. A. Kalić 432.

DJEVANA, *f. ime žensko.* — *Postaje od iste osnovne od koje i djeva.* — *Dolazi prije našega vremena.* Dēvana. S. Novaković, pom. 63.

DJEVANIĆ, *m. prezime.* Djevanin sin. — *xiv vijeka.* Oroze Djevančić. Deč. hris. 4, 70.

DJEVČANSTVO, *n. vidi* djevičanstvo.

1. DJEVČIĆ, *m. dem.* djevac. — *Samo u Stuličevu rječniku.*

2. DJEVČIĆ, *m. prezime.* — *xiv vijeka, pisano Dēvčičić.* — *isporodi Dēvčić. Draguj Dēvčičić.* Deč. hris. 7, 73.

DJEVĀNICA, *f. farcimen, opće ime za krvavicu, kužen i za kobasicu, osobito za prvo.* — *Postaje od djeven osnovne part. praet. pass. glagola djeti sufixsom ica.* — *Dolazi od xvi vijeka, a između rječnika u Mikaluju (divenica 'sanguinaccio' 'botulus, botellus'), u Belnu (mortadella, salame noto' 'tomaculum' djevenica 'nome commune alle salsicce ed a' sanguinacci' 498a; 'salsiccia e salsiccia' 'lucanica' djevenica 'propiamente sanguinaccio' 637b), u Bjelostjenčevu (devenica, 'farcimeu'; 2. devenica bela 'botulus, botellus'; 3. v. jetrnica; 4. devenica črna 'apexabo, caryca, baldoni farcimen'; a navlastito koju vražja mater' zovu i veli se 'omasum'; 5. v. kobasica), u Jambrešičevu (devenica), u Voltigijinu (devenica i divenica, kobasica, 'salsiccia', 'wurst'), u Stuličevu ('sanguinaccia, salsiccia', 'sanguiculus, farcimen').* Gdje knljene i djevenice ije. M. Držić 253. Krv stisnutu, kaono je u divenical, jisti. A. Kanižlić, kam. 557. U božica tri nožica: s jednim reže pečenicu, a s drugijem devenicu, a s trećijem pogacicu. Nar. pjes. herc. vuk. 339. Božić zove s Ledenica: 'doran te mi devenica'. 341.

DJEVĀNICA, *m. fartor; farciminum amator.* — *Postaje od osnovne devenic sufixsom jars. cj mijena se u č.* — *Dolazi samo u rječnicima.* a) čorjek koji čini i prodaje djevenice. u Bjelostjenčevu rječniku (deveničar), u Jambrešičevu (deveničar), u Voltigijinu (grješkom deveničar), u Stuličevu. — *b) čorjek koji djevenice rado jede.* u Bjelostjenčevu rječniku.

DJEVENINA, *f. mjesto pod livadama u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Livada sa livom u Đevenini. Sr. nov. 1873. 779.

DJEVĀNČA, *f. duga i tanka bundeva što se nadjeva i tako se jede.* 'cucurbita longa et exilis'. A. d. Bella, rječ. 785a. J. Stulli, rječ. B. Sulek, im. 69.

DJEVEŃE, *n. nadjevba (?).* — *Na jednom mjestu xvi vijeka.* Djevenje is šake zubi se pozeza. M. Držić 429.

DJEVĀR, djevera, *m. levir, mužev brat.* — *je- stoji u južnom gororu mješte hegdahnega -č-; u eregoračkom je gororu djever, u istočnom djever, u zapadnom djever. — Ake. kaka je u gen. sing. taki je u srjajem padežima, osim nom. sing. i gen. pl. djevērā.* — *Riječ je ne samo prasta-*

DJEVERISATI, djeverišem, *impf. biti djever, djeverovati*. — *Dolazi u naše vrijeme*. (On ne zna djeverisati'. Ma ti ga ljudski djeverišem' u Lici. J. Bogdanović. — i u *praešenom smislu*. Nije bivalo n Zeti zbora ni kmetova gdje ne bi on djeverisao. (*sam pisac tumaći*: kao djever uz nevjestu; poslovač kao najstariji). S. Lubiša, prič. 57.

DJEVERITI, djeverim, *impf. pozirati kao djevera, činiti djeverom*. — *I' naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Djeveriti u Petra i Pavla. Nar. pjes. vuk. 1, 155. Starosvati Sredoja hajduka, a deveri deli Radivoja. 3, 25.

DJEVERIVĀNE, n. *djelo kajijem se djeveruje*. — *I' Vukovu rječniku* (officium paranympih').

DJEVERIVATI, djeverujem, *impf. i pf. biti djever*. — *ispoređi djeverovati*. — *Akc. kako je u praes. tako je u impf. djeverivāh, u impt. djeverij, u ger. praes. djeverujuči, u part. praet. pass. djeverivši; u ostaljem je oblicima onaki kako je u inf.* — *Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. I do sad se deverivalo, al' nije ovoga poštivaća bilo. Nar. posl. vuk. 96.

DJEVERNI, *adj. koji pripada djeveru, djeverov*. — *Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Prihvati se kožu deverniemu. Nar. pjes. srem. 104. Za kumovskim kolima idu starosvatska, djeverna, pak vojvodina. Vuk, živ. 310. Sekine seke, kumine kume, djeverni pastorak'. B. Mušicki.

DJEVEROV, *adj. koji pripada djeveru*. — *Potvrđeno je u naše vrijeme u između rječnika u Stučičeru i u Vukovu*. Svaka nosi d'jete djeverovo. Nar. pjes. juk. 82.

DJEVEROVATI, djeverujem, *impf. biti djever*. *ispoređi djeverivati, djeverisati*. — *Akc. je kao kod gospodovati*. — *Dolazi u naše vrijeme i prije se djeverovalo, ali se nije ovako štipalo*. V. Bogišić, zborn. 217. — *može biti i pretazno. objekat je čelade kojemu je subjekat djever*. Metnuše me da je deverujem. Nar. pjes. herc. vuk. 129. Neka mi sadu pratioća, da me deveruje (na mejdanu). S. Lubiša, prip. 20.

DJEVERSKĀE, f. *seto u Dalmaciji u kotaru šibenskom*. Repert. 1872. 40.

DJEVERSKĀI, *adj. koji pripadu djeverima, koji je kao što biva u djevera*. — *Dolazi u naše vrijeme, a između rječnika u Stučičeru* (levirorum, ad leviros spectans') *i u Vukovu* (des' djever, 100' djever). a) *sa značenom sprjeda kazanim*. Djeverske ponude. (Razbole se prošena devojka, deveri joj ponude nosili). Vuk, nar. pjes. 1, 284. Kad braća žive zajedno pa umre jedan od njih bez djeve, onda žena umrloga da se ne uda iz kuće za drugoga; brat njegov neka otide k noj i uzme je za ženu i učini joj dužnost djeversku. D. Daničić, 5 mojs. 25. 5.

b) *koji pripada djeveru* (vidi u Vukovu rječniku). Pozivlje te ujak u svatove, da si dever uz tanku Latinku... kupi svate lonnu Goru Crnu, neka bude barom pet stotina, pet stotina deverskihaj svata. Nar. pjes. vuk. 2, 534

DJEVERSTVO, n. *stanie onoga koji je djever*. — *Dolazi od prošloga vijeka i u Vukovu rječniku* (paranympihatus'). a) *vidi djever pod a. isporodi i tanka krv kod krv Zaprijeke su zemidbene uopće krvini rod, kunstvo i nekoje po zemlji, kao devers'tvo' itd.* V. Bogišić, zborn. 202. *s osobitijem značenom prmu lat. leviratus, cidi zađbi primjer kod djeverski, a) Jekonija njegov rođak oženio se je za nu po zakonu božijemu od Mojsesa zapisanu, i tako*

Salatjel zove se sin Jekoniji po naravi a Nerin po svojđbi i zakonu, jure leviratus' kako govore Latini, to jest zakonom djevers'tva. S. Rosa 24b. — b) *vidi djever pod b. Mene pobro u djevers'tvo zove. Nar. pjes. vuk 1, 394. A ti zovi, sine, u devers'tvo do dva brata, dva Jakšina sina. 2, 580.*

DJEVERUŠA, f. *paranympah; uxor paranympih*. — *Dolazi od xviii vijeka i u Vukovu rječniku* (uxor paranympih'). a) *žensko čelade koje prati nevjestu među svatorima*. Možeš zovnut i ženskoga uha, jer je prez njih pir i gostba gluha, koje će ti uz bubanj igrati, djeveruše snažu zabavljati. M. A. Rejković, sat. F 2a. — b) *žena ručnoga djevera u Vukovu rječniku*.

DJEVERUŠIN, *adj. uxoris paranympih, koji pripada djeveruši*. — *I' Vukovu rječniku*.

DJEVICA, f. *dem. djeva, ali se obično u značenju ne razlikuje od pozitivnoga djeva (i to reč u praslavenskom), a i češće se govori nego ono*. — *Akc. se mijenja u gen. pl. djevičā. — Postaje od osnove imena djeva sufiksom ica*. — *Riječ je praslavenska, isporodi stslav. djevica, rus. дѣвѣна, češ. djevce, polj. dziewica*. — *Voc. sing. glasi djevice; ali se često nalazi (mañe dobro) i djevico, n. p. 1. Ančić, svit. 111a; F. Parčić 91; I. Kraljić 50; F. Lastrić, test. 327b, 348b, 394a. — U srijem je rječnicima, a) uopće, isporodi djeva pod a). Evo će divica začati i roditi sina. Bernardin (1586) 2b. isai. 7, 11. Jimaše dvi hčere, Eustokiju čistu divicu i Blezilu. Živ. jer. star. 1, 227. Mni, da je divica, a ona je oskrvřena. Naričen. 62b. Prikladno jest kraljevstvo nebesko desetijema djevicam. N. Rašina 173b. mat. 25. 1. Ako vidiš (u snu) da uzimješ djevicu, toj prilikuje radost. Zborn. 139a. O djevice čiste i blage (muse) ke vrh gore slavne i svete slatkom vlasti pješni drage svijem pjevocim naričete. I. Gundulić 285. Bi u očiju ponizna, u pameti i u životu divica. F. Glavinčić, evit. 227a. Koji jednu divicu ockrni. S. Matijević 95. Ova živina ima toliko nasladjenje stati s divojkama, koje su divice. P. Posilović, svijet. 164. Ali djevici svoj god, ali svoj bog. (D). Poslov. danić. 4. Nagla djevica hudu mužnu rada. (D). 68. U djevici da nečistu djeval ljubav užgao biše. A. Vitalić, ost. 43. Ova divica bi toliko čista. P. Maucak 27. Djeva 'o djevice (Marvija). J. Kavañin 520b. Čistih djetić i djevica. 523a. Djevicam darivaju čistoću. I. Đorđić, sat. xviii. Kad se usiluje divica. A. Bačić 107. Ova imadijaše jednu tetku duvnu, to jest divicu u manastiru. F. Lastrić, nel. 155. Neizbrojeno mnoštvo izpovidnika i divica. Đ. Rapić 13. Tri device gorom idu, uz goricu maslinovu, svaka nosi kitu cvjeka i u kiti svete masti, čim će Isusa namazati. Nar. pjes. herc. vuk. 321. Mica je sad vjenčana devica. V. Vrčević, nel. 248 — često o bogorodici. O majko djevice, o kćeri od sina, o slavna kraljice od nebes jedina! N. Naješković 1, 113. Zdrava da si po sve vijeko, o djevice plemenita! J. R. Gučetić 19. Zdrava, o djevice svijeh djevica od nebesa! 22 Sveta divico divica!... divice primudra! I. Ančić, svit. 111a. Marijo, divice i priliko svijeh ostalih divica! P. Posilović, nasl. 67b. Najprije bogu i djevici slavu vapijete. J. Kavañin 191b. Utrobu divice Marije. J. Banovac, pred. 21. Misrljiji bog i sreća dade, on cas svoju sakupio vojsku, pomogla ga djevica Marija. Nar. pjes. bog. 286. O djevice Marijo! Nar. pjes. herc. vuk. 332. I pročite djevice Marije. Nar. pjes. juk. 155. — u *praešenom smislu, o neuranju zemlji*. Zemlja tako budući sa svima divica. I. T. Marnavić,*

ist. 15. — o *orkri*: I kad erkuv ou (*bog*) divicu sebi združī zaručnicu. V. Došen 112^a. — *b*) *skup zvijezda, vidi* djeva *pod b*). Da znaši, zodio zove se iže na sinaksaru dny, a dobrlyih se iē i zlyih i srēdnyih. Dnyje že dobri iže imenuju se: riba, ovna, bliznica, dēvica... Mēseca marta rekše riba, luna mu imati 30 dni, a dni jemu 31... 14, 15, 16 dēvica (dobri)... Starine. 10, 119. (1500—1501). Mjeseca jula na 1 i na 2 raki, na 3 i na 4 lrvy, na 5 i na 6 djevica... Zborn. 127^a. — *e*) *vrijedi koliko djevica, isporēdi djeva pod c*). Ne mozi vazeti sebi za ženu devicu juže otac jego držal je na krste. Š. Kožičić 15^a. Žene i divice koje te poznaju. P. Hektorović 62. Iduć gorom u prošēt ja djevica mlaka s jutra dzorom, nadoh mlaca gli ležaše. D. Rašina 104^b. Ako bi zaručnica bila divica oli ti dvojkā. M. Dobretić 482. A devici riječ besjedio. Nar. pjes. vuk. 2, 616. Ma što će starcu devica? here. 270. — *f*) *jedna od djevoka šta prate nerjestu kod vjenčānā. u hrvatskom primorju. — isporēdi djevuša. Prvi ide bandiraš, onda kum s prvom divicom; divice bivaju najbliže rodice nevjestine, mladožeŋa s 'drugom divicom', za tim ostali ŋegovi svatovi. V. Bogišić, zborn. 223. — g*) *sluškina, isporēdi djevoka. u hrvatskom primorju Van ni trebe divice držat. Nar. prip. mikul. 2. Prosi, ako ŋin je trebe kakova divica, da će ona služiti. 25. Dnica, divičina! znači na Krku i u Sešu: sluškina; na Silbi dolazi već i u znamenovanu djevoka. I. Milčetić. Devica, služavka. na Rijeci. F. Pilepić. — h*) *styxar officialis L., ňeka biška, iz čije se kore vadi ňeka mirodija. na Braču. B. Sulek, im. 66. — i*) *ime planini u Srbiji u okrugu kneževačkom. Severozapadno od Bogdanice je planina 'Devica' koja se spaja s Ozrenom. Za ime 'Devica' kažu da dolazi otud što se u toj planini na mestu Koviļak nalaze nekoliko prirodni kamenovi u takoj formi, kao da su kakve devojke okamenē. M. D. Miličević. srb. 826. — h*) *ime rijeci u Srbiji u okrugu kneževačkom. Jugo-zapadnu granicu ovog okruga čini reka 'Devica' koja iz planine Device u Bašskoj izvire. Glasn. 19, 291.*

DJĚVICE, *f. pl. ime njestu u Bosni blizu Viđoša gdje je negda bio dumański manastir. Schem. bosn. 1864. 65.*

DJEVIĆ, *vidi* djevičiji. — *Postaje od osnove dēvic imena djevica sufskom js. cj se mijēna u ē. — Dolazi od xvi vijeka u knjigama pisanima crkvenijem ili miješanim jezikom, i u Daničičeru rječniku (dēvica). Vb dēvicu utrobu vsesħšaago se. Domentijana 236. Acēliš v dēvicom ruhi. Troj. prič. jag. ark. 9, 128. Ženu svoju Anbu vb dēvicem monastiry postrže. Glasu. 32, 249. (1634). — u ovom primjeru znači: koji pripada (niekoj) djevici, vidi djevica *pod d*): Ašte vb čislo dēvice pogrħmiti. Starine. 10, 122. (1500—1501).*

DJEVIČAN, djevčena, *adj.* virgineus, virginalis, djevčanski. — *Postaje od osnove imena djevica sufskom lny pred kojēem se c mijēna u ē. — Dolazi od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (djevičini 'virgineus' 760^a) i u Staličeru. Da srce djevično toj može trpiti? Ć. Držić 404. Djevično mladosti tužbe ne lipše. M. Vetranić 1, 296. (Tj) divično črēvo ne ourzi. Kotelj. 1561. E 4^a. Jezik tvoj divičan rec' mi: dom ov moj jeli ti običan? D. Rašina 29^a. Kā se snjesti na prjestolu djevične česti. J. Kavašin 217^a. Nego-vu (Isusovu) djevičnu košulu ne razlijeliše. V. M. Ćučetić 114. Ti sred krila djevčnoga čiste od krvi bi stvoreno. A. Boškovićeva u I. M.*

Matte 352. Vosak je dilo pčela čistih i divičnih živinica. A. Kanižlić, utoč. 540.

DJEVIČANSKI, *adj.* virgineus, virginalis, koji pripada djevicama, koji je unaki kaki je u djevica. — *isporēdi* djevičaski, djevički, djevčan, djevičiji. — *Postaje od osnove adj.* djevčan sufskom skka. — *Dolazi od xvi vijeka a između rječnika u Mikajinu, u Belinu 760^b i u Bjelostjenčevu, u Staličeru. Od djevčanske utrobe. Zborn. 170^b. Crkve Bogu posvećene, djevčanski sveti dveri. P. Kanavelić, dnbr 9. Divičanskim prsimam dojiti. I. Ančić, svit. 109. Divičanski zarucnici Marija i Josip. F. Lastrić, od' 163. Ovakvo Saverija divičansko tilo svoje moreći. A. Kanižlić, fran. 160. Da je on u divičanskom stanū tja do svrhe zaostao. E. Pavić, ogl. 469. Da se imaju pokazati otkrivenja djevčanska. J. Matović 311. (Biskup) učeva svoju divičansku čistocu. I. J. P. Lučić, isk. 16. Prigibaš k nami sina divičanskoga. B. Leaković, gov. 214.*

DJEVIČANSTVO, *n.* virginitas, stānje, osobina onc koja je djevica (i čovjeka koji je djevica). — *isporēdi* djevčanstvo, djevčivto, djevčivstvo. — *Postaje od osnove adj.* djevčan sufskom lstvo. — *U jednoga pisca xviii vijeka izostavljeno je i radi stħa: I on izvrsnost razmišljenja i djevčanstva vrati izučē. J. Kavašin 179^a. — Dolazi od xvii vijeka a između rječnika u Belinu 760^b i u Staličeru. Kako svjedoči i govori sveti Augustin u knjigah od divčanstva. M. Divković, nauk. 39^a. Učinila si zavit divčanstva. P. Posilović, nasl. 67^b. Promislimo cvijet od divčanstva. S. Margitić, fal. 17. Druge krune neće osim one od divčanstva. 105. Da će divčanstvo uzdržat. I. Grličić 61. Jer jesam dala divčanstvo bogu. P. Macukat 28. Grijev puteni uzima djevčanstvo. V. Mađarović 99. Cvitak mili djevčanstva. J. Kavašin 523^b. Matat po ulicah tude gladno djevčanstvo. B. Zuzeri 218^b. Silom djevčanstvo gladno uloviti. 295^b. Kad se uslijeje divica i uzme joj se divčanstvo. A. Bačić 107. Budaci da su andeli i oni koji divčanstvo Isusu posvete. J. Banovac, razg. 52. Divčanstvo jednom oskrvrueno. pred. 45. Progonili su divčanstvo i udovstvo. F. Lastrić, test. 396^a. Poluvjervstvo hudo ockvrnu Mariju u djevčanstvu. V. M. Ćučetić 41. Oskrvnuti divčanstvo svete crkve. A. Kanižlić, kam. 450. Postidnošć koja je čuvarica divčanstva. fran. 177. Rodi se ne nautdivši ništa neznu divčanstvu. F. Matić 36. Jedna redovnica koja bijaše divčanstvo bogu obetala. M. Zoričić, zrc. 46. Da me pustiš plakati divčanstvo moje. And. Kačić, kor. 131. Isukrste pričisti, za prisveto divčanstvo i upućenje tvoje. Ant. Kačić 255. Ako se u divojci ne nađe divčanstvo 521. Ne čuva se tako divčanstvo. M. A. Rejković, sat. C 5^b. Koji na silu uzmu divojci divčanstvo. M. Dobretić 221. Onu istu noć imadu se uzdržat u svomu divčanstvu. 460. Oslužili su sveto divčanstvo. 177. Da će u divčanstvu ponaškati. 510. I jedno i drugo u divčanstvu ostadoše. 511. Pribijeli ljer djevčanstva. A. Kačić 422. Od koga ste naučili, da je djevčanstvo cvijet boga ugodan? 468. Po stvarma naravnima ovo divčanstvo i zajedno materinstvo Marijino možemo tomati. B. Leaković, nauk. 52. Jedni su, koji su još u divčanstvu i čistoci svojoj. 333. Glasovite prilike od ovoga plodorođnoga divčanstva. Ćirguz iz Vareša 114.*

DJEVIČANSTVOVATI, djevčanstvovati, *impf.* djevčovati. — *Samo u Staličeru rječniku* ('virginitatis illibatam florem retinere'). — *nepozadano.*

DJEVIČASKI, *adj.* virgineus, virginalis, dje-

vičanski, djevički. — Postaje od osnove dēvic imena djevica sufixsom isk' pred kojijem se c mijenja u č, a ь u a; može i ispasti bez traga, a tad i s ispada iza č: djevički. — Dolazi od xiii do xviii vijeka, a između rječnika samo u Daničičevu (dēvičaskyj). Otkr' krvjyž dēvičaskyih. Domentijan^b 416. Vzel si človičastvo v črivu devičaskom. Transit. 120. Nisi se postidil divičaske utrobe. M. Alberti 24. Bože, ki divičasku polaču blažene Marije, u koj bi stanoval, izabratl dostojal se jesi. 51. U tvojih divičaskih prsih. M. Jerković 85.

DJEVIČASTVO, n. virginitas, djevičanstvo. — Postaje od dēvic osnoze imena djevica sufixsom bstvo, pred kojijem se c mijenja u č, a mješte ь stoji a; ь može i ispasti bez traga, a onda s ispada iza č: djevičstvo. — Dolazi xviii vijeka a nije u nijednom rječniku. Djelo s djevicom jest otkrnuvne ili uzetje djevičastva. S. Matijević 65. Misleći da bijaše izgubila divičastvo. P. Posilović, cvitjet. 165. A kaludrica sarani svoje divičastvo. 189. Uze divičastvo jednoj divojci. 198.

DJEVIČICA, f. virguncula, puella, dem. djevica, često po značenju isto što djevojičica. — Postaje od osnove dēvic sufixsom ica pred kojijem se c mijenja u č. — Dolazi od xvi vijeka a između rječnika u Vrančičevu (divičica, pupa), u Belinu (virguncula^a 760^b; puella^a 126^b, 597^b; pupula^a 597^b; adolecentula^a 347^a; virgo^a 278^a), u Rjlostjenčevu (divičica, puellula, virguncula, pupa, pupula, puera^a), u Jambrešičevu (dēvičica virguncula, pupa). Po sedmih letih ditići i divičice počnu initi pamet. Naručn. 59^a. Jedna djevičica koja je prem na dvor odkrila svoja lica ... krepka će moć biti da neće ljubiti! F. Lukarević 51. Djevičica gole tada van kazaše ruse bile. D. Zlatarić 48^b. Gledaj, kō me izkušje divičica nenaučna. M. Gazarović 47. Ako li bi divičicu porodila. F. Glavinčić, cvit. 42^b. Prid kih večerajučih ulize divičica kći Herodijade. 298^b. Ditić ovi ali divičica ova. L. Terzić 235. Među ovim bile su nike divičice od mala vremenena. I. Grlić 5. Dan današnji, koji je prvi od tri pridihodna začeu pristoisnu neockvnenom djevičice. B. Zuzeri 82^b. Evo sam ja ove dvi divičice porodila. J. Banovac, pred. 55. Zapovijadaje jednom sinčiću da načini ralo ili divičicu da prede. F. Lastrić, ned. 404. Priviknuti inađu dica i divičice na zabave ili ti dila krstjanskoga bogoljubca. I. Velikanović, uput. 3. 225. Ševa, mila ptistica, lipa kao divičica. M. Katančić 73. Zamirito uzdignutje, u kojemu vidi se, gdi divičica tako malahna sjeđihivase u sebi tako plemenite kriposti. Grgur iz Vareša 119. Ogañ gori v črnjoj gori na zelenoj travci, čuvala ga divičica po tri jutra sana. J. J. J. 19^b.

DJEVIČIĆ, m. prezime, djevičin sin. — Dolazi xv vijeka i u Daničičevu rječniku (Dēvičič) pa se pominje i xviii vijeku (sa zapadnijem oblikom Divičić). Knezu Milivoju Djevičicu. Spom. sr. I. 131. (1416). Štiju se u diplomama, kao no ti ... Divičić. And. Kačić, kor. 159.

DJEVIČIJI, adj. virgineus, virginialis, koji pripada djevicama, koji je onakav kakav je u djevica. — isporodi djevič, djevičan, djevičanski.

Postaje od osnove dēvic sufixsom iji pred kojijem se c mijenja u č; i može i ispasti: djevičiji.

Dolazi od xviii vijeka i u Stuličevu rječniku (djevijiji, djevičiji: Dēvičije bylje (ime nekakroj bije). Starine. 10, 126 (xiv ili xv vijek). isporodi djevojičaka trava. — djevičiji. Divicje čistoće. Nauk brn. 73^a. Slas onijeh rajsijeh djevičijeh (djevijijih) pjesni. B. Gradić 172. Ostavljajne

zapečatjenu utrobu divičiju. P. Radović, nač. 274. Nisi se pristrašio divičje utrobe. S. Badrić 92.

DJEVIČIN, adj. virgini, koji pripada djevici. — Dolazi xviii vijeka. Nisi se pristrašio utrobe divičine. A. Kanižlić, bogoljubn. 221.

1. DJEVIČINA, f. augm. djevica, ali po hrvatskom primorju znači isto što djevica, djevojka. Devičina, djevojka. na Rijeci. F. Pilepić.

2. DJEVIČINA, f. neke vrste grožđa. Divičina, 1) weisser räuschling; 2) grüner ortlieber. B. Sulek, im. 66.

DJEVIČITI SE, djevičim se, impf. nositi se i uopće podnositi se kao odrasla djevojka. — U naše vrijeme u rodovskom i azbukovačkom srezu podrinskoga okruga u Srbiji. Dijele se prvo na 'decu' koja se tim imenom sve dotle zovu, dok muški ne stane sve poljske poslove raditi; a ženske dok ne stanu se 'djevičiti' t. j. ljepše haljine nositi, kosu oko fesa zavijati i na sabore crkvi ići. V. Bogišić, zborn. 72.

DJEVIČIJA STIJENA, f. ime mjesta. — Dolazi xv vijeka. Dēviča Stēna, Domovičima i Tatarinu išla je međa u Devičju Stēnu. (Glasn. 15, 283 god. 1348?) D. Daničić, rječ. 3, 591.

DJEVIČIJI, vidi djevičiji.

DJEVIČKI, adj. virgineus, virginialis, djevičanski. — Postaje vidi kod djevičaski. — isporodi i djevički. — Dolazi od xv vijeka, a između rječnika samo u Belinu 760^b. A ne skup tri krat troj divičica okola (muse). M. Marulić 7. Libarce od djevstva i djevičkoga bitja. B. Gradić, djev. 1. Da je odlučila djevički život provoditi. 59. I pod silu s uagle sile djevički se boj razvrže. I. Gundulić 317. Koraju se rumenonuu sram djevički prilikuje. G. Palmotić I, 163. Velik bi sram uzrok temu i djevičko ne poštenje. 2, 231. I djevički sin zvan biti. I. Akvilini 113. Mlado doba od proljeća djevičkoga. I. Boričić, uzd. 18. Uputi se u djevičkoj utrobi. ben. 143. Učava podstavstvo svoga djevičkoga zavjeta. S. Rosa 27. Sree djevičko. I. M. Mattei 133. — na djevičku, adverbijalno, znači: kao djevica, kao djevice (i kao djevce). (Doz) s' nom (Marijom) živijaše na djevičku. S. Rosa 153^a.

DJEVIČNA, f. lappa major Grtn., veliki čičak. Divična divja lappa personata. J. Stulli, rječ. I, 112^a. B. Sulek, im. 66. Divična, lappa major Grtn. B. Sulek, im. 66.

DJEVIČNOST, djevičnosti, f. djevičanstvo. — u Stuličevu rječniku

DJEVIČTVO, vidi djevištvo.

DJEVIČ, m. djevac. — Samo u Stuličevu rječniku. nepouzdlano.

DJEVIN VRIH, m. ime mjesta blizu Lastre i Spica. — Dolazi (dēvins vrsh) u spomeniku xiv vijeka a otale u Daničičevu rječniku. Selima koja je kraljica Jelena dala i kraj Milutin potvrdio bogorodici rtačkoj išla je međa . . . Prčeške u Gradište i odu Dēvina Vrhna, odu Čapča u Kahlec' (Mon. serb. 68. 1305—1307). D. Daničić, rječ. I, 324—325.

DJEVIŠKI, adj. vidi djevički od čega postaje tijem što se č pred k mijenja u š. — Dolazi u dvojice pisaca xvi i xviii vijeka. Bi satvoreno ono malahno tilo od krvi diviske. P. Radović, nač. 272. Od velicajnoga posvećenja diviškoga. A. d. Costa I, 115.

DJEVIŠTVO, n. virginitas, djevičanstvo. — Stariji je oblik djevičstvo; č pred i mijenja se u š. Postaje obliku djevičstvo vidi kod djevičastvo.

— *Stariji oblik djevištvo dolazi u jednoga pisca xviii vijeka i u Stuličeru rječniku; mlađi djevištvo u jednoga pisca xviii vijeka Za prečistoga divičtva dostojnost. F. Glavinč, svitl. 132. U djevištvo stječ (stojčci) blaženom. J. Kavačin 259b.*

DJEVKA, f. dem. djeva. — *U Stuličeru rječniku u kojem se dodaje da je uzeto iz ruskoga — dolazi i kao ime ženske (isporedi 3. Djeva) prije našega vremena Djevka. S. Novaković, pom. 63.*

DJEVOČASTILAC, djevočastioac, m. čorjek koji časti bogorodicu (djevu). — *Samo u Stuličeru rječniku (griješkom djevočastioac) u kojem ima i djevočastitel' i djevočtovac i djevoštovac s istijem značenjem.*

DJEVOČASTITEL', *vidi djevočastilac.*

DJEVOČASTITELICA, f. ženska čejade koje časti bogorodicu (djevu). — *isporedi djevočastitel'. — Samo u Stuličeru rječniku.*

DJEVOČAŠĆE, n. beatæ virginis cultus, služba na čast bogorodice (djevi). — *U Stuličeru rječniku (djevočastje) u kojem ima i djevočastje (djevočastjenje) i djevoštovanje (djevoštovanje) s istijem značenjem. — see troje nepouzdamo.*

DJEVOČAŠĆE, ridi djevočastje.

DJEVOČTOVAC, ridi djevočastilac.

DJEVOGRABILAC, djevograbioac, m. čorjek koji grabi djeve, djevojke. — *U Stuličeru rječniku (griješkom djevograbioac). — nepouzdamo.*

DJEVOJ ili DJEVOJA?, m. dolaci na jednom mjestu u I Gundulića (acc. pl. djevoje s varijantom divoje, po čem se ne zna, jeli nom. sing. djevoj ili djevoja) i u Stuličeru rječniku (divoja s dodatkom da je uzeto iz Gundulića) gdje je tučanoću cinaduš, ovo značenje doista i odgovara smislu onoga mjesta. — Rječ je po svoj prilici načinena od osnove imenu djevojka, dignuši nastavak na i podarši joj muški rod i značenje. (Ibat baneč Osmanova vajska gorori) ... Od turskihjel cvijet mladića kijeh kozaci i još koju zvijerma i pitam leži piča na bogdan-skom ravnom polju Jer vojica ona utee, da je ne sijekn poljski mači, (Osman) iste da ju on isiječe i porazi i potlači, ter kad ona tako izigine, da ne svijetlo mjesto iskoči, crnce lupeže Arapine i gusare od istoči, nih će učinit jañičare; a spaljoan mjesto čeka česelbaške graničare i djevoje od Derbeka. I. Gundulić 517—518.

DJEVOJAČKÁ RŮŽICA, f. lycinis coronaria Lam. ňeka trava, zečje uho. Divojačka ružica, lycinis coronaria. B. Sulek, im 68.

DJEVOJAČKA STIJENA, f. mjesto u Srbiji u okrugu jagodinskom. Na Juhuru, južno od Jagodine a zapadno od Morave, kod Divojačke Stene' ima stara „građina". M. D. Miličević, srb. 150.

DJEVOJAČKÁ TRÁVA, f. capsella bursa pastoris Muhl., ňeka trava, gusomča, tarčučuk. — U naše vrijeme. Luštičast plod ili listica (silicula), to je plod u ovih krestatih biljaka: kравje trave, grbasticke, gronice, devojačke trave itd. K. Crnogorac, bot. 108. Divojačka trava, vidi oču — nečn. Srp. arh. za cel. lek. u, 16. vi.

DJEVOJAČKÁ VODA, f. ime izvornika. a) Divojačka voda, izvor u Eregerovini blizu Mostara. Schem. here. 1873. 120. — b) Divojačka voda, izvor u Srbiji u okrugu podrinskom. I. Stojanović.

DJEVOJAČKI, adj. virginicum, puellaris, koji pripada djevojkama (kojij mu drugo djevoje upođe ili nekijem djevojkama), koji je onaki kakij je u djevojaka. — Postoje od osnove djevojk imena

djevojka sufixsom tska; pred k se mijēna u č, zatijem k i s spadaju. a mda j i č umēce se a. — isporodi i djevojaški. — *Oblici su svayda slozeni, ali se u pjesmi nalazi i koji nominalni oblik samo radi stiba: Jedan junak lica devojačka. Nar. pjes. vuk. 3, 337. — Dolazi od xvi vijeka a između rječnika u Belinu (puellaris' 595a, 597b, 781a), u Bijelostjenčeru (divojački 'virginalis'), u Jambrišičeru (divojačka hiža 'gynaeceum'; divojačka čistoća 'virginitas'), u Voltijijinu (divojački 'virginale' 'jungferlich'), u Stuličeru, u Vukovu (maidehenhaft' 'puellaris').*

a. adj. Biti meju igrami i tanci divojačkimi. Transit. 8. Djevojačkijeh množ naprava hoću nima ja kupiti. G. Palmotić 1, 158. Ti si slava divojačka. P. Knežević, pism. 114. Pribivala je u kući skupštine divojačke. A. Kanižlić, utoč. 495. Što se dokazuje i iz one pesme devojačke. J. Rajić, pouč. 2, 128. Da promini divojačko ime. J. S. Pejković 151 Nešto jasno podvriskuje baš k'o grlo devojačko. Nar. pjes. vuk. 1, 213. Udovice lice objubjeno, devojačko jako za ljubjenje. 1, 227. Već su teške kletve devojačke. 1, 272. Od rodine vine loze ... od lepote djevojačke. 1, 363. Već sam junak da me obesite o zlu drvu, devojačkom grlu. 1, 397. Moja nedra ne mirišu niš dušiom ni narančom ... veće dušiom devojačkom. 1, 407. Tambura mu od svugoa zlata, žice su mu kose devojačke. 1, 451. Da joj bog da od srca poroda ja! muskoga, ja! devojačkoga. 1, 470. Pak s ne skida ruho devojačko, na ňu meće ruho nevjestinsko. 1, 585. Od boga je velika grijeta a od ljudi zazor i sramota devojačkn sreću zaloniti. 2, 532. Čija ruka ima na pengern? il' je ženska il' je devojačka? 3, 97. Il' seestra brata odujula bez bešike na desnicij ruci i na čistom krilu devojačkom. 4, 29. Oj junače, junače, komu me ti ostavjaš, v divojačkom vrimeni a va ženskom brimeni! Jačke. 68. Žitni kupac i devojački otac ne mogu srećni biti. Nar. posl. vuk. 81. Dojdi, dragi, v kolo djevojačko. Nar. prip. mikul. 167. Grabež djevojački biva u Boki često. S. Lužbiša, prip. 8 — u naše vrijeme često znači, kao djevojinu: koji pripada nekij djevici. Lada kaza studenog vodice a vodica devojačkoj majci. Nar. pjes. vuk. 1, 324. Kad su došli dvoru devojačkom, isetala devojačka majka. 1, 582. Svatovi sazovu djevojačke roditelje. Vuk, nar. pjes. 1, xi. Kad je mladoženina ili djevojačka kuća u žalosti. 1, 10. Kad mladoženina ulazi u kuću djevojačku. 1, 20. Momak se zagledao u obrve djevojačke. 1, 238. Dar djevojački. 1, 279. — i u jednoga pisca xviii vijeka dolazi na takovi način sa značenjem genetiva subjektivenoga (uprav — djevičin, bogorodičin): Na dvadeset i pet oktobra leta po divojačkom porodu 287. F. Glavinč, cvit. 318a. Leta po divojačkom porodu 252, 366a.

b. adv. djevojački, puellariter, kao što biva u djevajaku. Oploti me sitno devojački. Nar. pjes. vuk. 1, 567. i u Belinu rječniku 781a.

DJEVOJAČKI GRÖB, m. ime mjestima u Srbiji a) ris u okrugu kruševackom. M. D. Miličević, srb. 705. — b) mjesto u okrugu biogradskom Divojački grob, malo mjesto u ataru sela Rušnja kod Straže. Glasn. 19, 142.

DJEVOJAČKI PÖTOK, m. ime potoku u Srbiji u okrugu podrinskom. I. V. Stojanović.

DJEVOJAČKI VLAS, m. adiantum capillus Veneris L., gospin vlas, ňeka paprat. Divojački vlas (vlesica), adiantum capillus Veneris L. B. Sulek, im 68.

DJEVOJAČTVO, ridi djevojaštvo.

DJEVOJASTVO, *vidi* djevojaštvo.

DJEVOJAŠKI, *adj.* dolazi u jednoga pisca prošloga vijeka mješte djevojački. Slušaj pobre koji znađeš naški, da ti kažem mejdan divojaški. And. Kačić, razg. 163a.

DJEVOJASTVO, *n.* virginitas, *stađe* djevičanstvo ili djevojačko. — Postaje od djevojč osnove imenu djevojka sufixsom isto; k pred i mijenja se u č, a za ovjrem se ispada i unče se a među j i ě: djevojaštvo. od xv vijeka (u Vitezoviću) ě pred t mijenja se u š; što se u naše vrijeme nalazi pisano djevojaštvo, to je samo grafički. u Crnoj Gori i u Boči kotorskoj govori se i djevojaštvo (*vidi* primjer iz narodne pjesme). — Dolazi od xv vijeka a između rječnika u Bjelostjenčevu (divojaštvo), u Jambrešićevu (divojaštvo), u Voltigijinu (divojaštvo), u Stuličevu (divojaštvo), u Vukovu (divojaštvo s primjerom iz narodne pjesme: Za kim ćemo ostaviti majku i lijepo carstvo djevojaštvo. isporidi *dale*. treba još dodati da u preom Vukovu rječniku nema ove riječi i da je u predgovoru k nomom zavjetu god. 1847 stajla među riječi koje nije čuo u narodu da se gorore, nego ih je sam načinio. vii). Divojaštvo svoje Isukrstu jest obećala. F. Glavinčić, cvit. 47a. Divojaštvo kad odajše nikadar se već ne najde. P. Vitezović, cvit. 118. Za kim ćemo ostaviti majku i lijepo carstvo djevojaštvo (nije dubrovačka pjesma, nego bokaška ili crnogorska, premda je bilježeno da je Vuk čuo u Dubrovniku). Nar. pjes. vuk. I, 373. Već ja svoje djevojaštvo (divojaštvo) čuvam. Nar. pjes. juk. 247. Sedam je godina živjela s mužem od djevojaštva svoga. Vuk, luk. 2, 36.

DJEVOJČAD, *f. coll.* *vrjedi* kao množina imenu djevojčice. — Postaje od osnove djevojč sufixsom als. — Dolazi u naše vrijeme. Izbere najljepše žene i djevojke i djevojad i žensku djecu i uzme k sebi, i tako načini čitav harem. Vuk, prav. sovj. 73. Drugari dijele se u veliku i malu čelad ili djecu, moničad odnosno djevojad, i stariju čelad. V. Bogišić, zborn. 71.

DJEVOJČAR, *m.* — postaje od osnove djevojč imenu djevojka sufixsom jarj; kj mijenja se u č. a amasius, puellarum amator, čovjek koji miluje djevojke, koji rado š njima opči, asikuje. — u Stuličevu rječniku u kom je neko tumačeno. b. djetić koji se rodi poslije nekoliko sestara. u Dubrovniku. Slovinac. 1884. 31.

DJEVOJČARPI, djevojačarim, *impf.* puellas amare, *biti* djevojačar, ljubiti djevojke. — U Stuličevu rječniku.

DJEVOJČICE, djevojačica, *n. dem.* djevojka. — Postaje od osnove djevojč imenu djevojka sufixsom et pred kojijem se k mijenja u č. — Krajnje t otpada u nom, *acc.*, *voc. sing.* nema množine, nego kao množinu *vrjedi coll.* djevojad koje *vidi*. — Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. A djevojke ostade kod majke. Nar. pjes. vuk. I, 265. Stidne momče neg' djevojčice. I 425. Djevojčice joj plačući pripovedi. Nar. prip. vuk. 176.

DJEVOJČENE, *n.* djelo kojijem se djevojč, *supstantiv* verbalni od glagola djevojačiti i djevojačiti se. — U Vukovu rječniku: 1) 'das anstelletn als ob man ein mädchen wäre', 'simulatio actatis aut status puellaris'; 2) 'das begrüssen als ob sie ein mädchen wäre', 'salutatio puellae nominat'.

I. DJEVOJČICA, *f. dem.* djevojka. — U Dubrovniku je za ovo značenje drukčiji akcentat: djevojačica, i mijenja se u *roc. sing.* i *pl.* djevojačice. — Postaje od osnove djevojč imenu djevojka

sufixsom ica pred kojijem se k mijenja u č. — Dolazi od xv vijeka (*vidi* prvi primjer kod c) u između rječnika u Mikajinu (virguncula, puellula'; djevojčica od sise, puppa, puellula'), u Belinu (puella' 595a. 597b. 784a; virgo' 278a; djevojčica dorasla, ne još od udadbe, virgo acerba'; djevojčica dorasla, djevojčica od udadbe, virgo nubilis' 784a), u Bjelostjenčevu (divojčica, puella, virguncula'), u Jambrešićevu (divojčica, virguncula'), u Voltigijinu (fanciulla, zitella, verginella' jungfrau'), u Stuličevu (puellula, puella'), u Vukovu: 1) dem. djevojka, 'das mädlein' puellula'. 2) (u Dubrovniku) djevojka koja se nije udavala i koja nije sluškinja, pa makar bila i usidelica od pedeset godina. a) nedoraslo žensko čeljad, sve od rođena do 14 godina po prilici. Nije umrla djevojčica, ma spi. N. Rašina 169b. mar. 9, 24. Nijedna djevojčica bajnu od nijednoga reda ne može uzeti, ako nije dvanaest godišta svršila. B. Gradić, djev. 82. Divojčica od triju godišta. A. Kanižlić, uoč. xv. Jedna divojčica od malo godišta. M. Zoričić, zrc. 181. Naše male djevojčice rodene su da s vremenom matere postanu. D. Obradović, sav. 18. Dijele se na djecu do 10te (godine), na dječake i djevojčice do 15te, na monke i djevojke do ženidbe odnosno udaje. V. Bogišić, zborn. 72. — b) govori se i odrasloj djevojci kao od mila. Tudi prolazi mlada mama, progovara čobaninice: 'Djevojčice, belo lice!' Nar. pjes. vuk. I, 114. Na vodiči djevojka erpa. . . Tu dolazi star na kožu, stara delija: 'Božja pomoć, djevojčice, bjela rumena!' I, 294. Gazi, gazi, djevojčice, ne bi l' moja bila! I, 427. — c) *vrjedi* kao djevojka bez ikakva deminutivnoga značenja. Biše nika divojčica, imenom Katarina. ka imiše osamnadeste let od porođenja svojega. Živ. kat. star. I, 218. Za onu starežinu djevojin od šesnaes godišta! M. Držić 207. U družbi dvanaes ona djevojčica bojnih ima. I. Gundulić 331. Svijetla je ovo djevojčica, vid žudeni i zenica slijeпа starca, čačka svoga. 376. Suzami se sva obilila djevojčica prigizdava. I. V. Bunić, mand. 9. Oženi se s djevojećom jednom. P. Vitezović, kron. 46. Neka svom snagom nastoje da imaju poznanje od bitja i potrib od ubožih, udovje, divojčice potribnih. M. Bijanković 100. Djevstvo tužnijeh i gladnijeh djevojčica. B. Zuzeri 4a. Mlogo puta divojčice bivaju matere prije nego li zaručnice F. Lastrić, ned. 306. Blažena divojčica Marija, svet. 24b. Po komu je ona djevojčica izgubila sreću? A. Kalić 397. Kad bi znale djevojčice što je miris od ljubice. Nar. pjes. vuk. I, 226. — d) *ime* ovc. F. Kurelac, dom. živ. 32.

2. DJEVOJČICA, *f.* još ne posre dorasla djevojčica, po prilici od 12 do 16 godina. u Dubrovniku.

DJEVOJČIČICA, *f. dem.* djevojčica. isporidi 2. djevojčica. — samo u Belinu rječniku.

DJEVOJČIN, *adj.* virginis, puellae, koji pripada (iickoj) djevojci. isporidi djevojački. — Postaje od osnove djevojč sufixsom ma. pred kojijem se k mijenja u č. u čakavaca može k ostati nepromijenjeno, *vidi* djevojin. — Dolazi od xv vijeka, a između rječnika u Stuličevu i u Vukovu. Da nikomu ne glaso smrt ni uskrsnutja divojčina. I. Ančić, vrat. 7. Reče otcu divojčinu. J. Filipović 3, 244b. Niko ti se ne mogao sanku djevojinu domisliti. Nar. pjes. mikl. beitr. 32. A Stjepana Lazarovića u kamari djevojinici. 50. Kad dodote u kotare ravne g bijelomu dvoru divojčinu. And. Kačić, razg. 29b. Glas začula djevočina majka. Nar. pjes. vuk. I, 382. Neg,

sam junak, da me objesite o zlu drvu, devojčinu grlu. 1. 398. Divna ti je brata uzgajila u čistome skutu devojčinu. 1. 495. Zeļa devojčina. Vuk, nar. pjes. 1, 262. Kletva devojčina. 1, 381. Ne dade ni jednom uči osim Petra i Jovana i Jakova, i djevojčina oca i matere. luk. 8, 51.

DJEVOJČINA, *f. augm. djevojka*. — *Postaje od osnovne djevojke sufixsom ina pred kojijem se k mijena u č.* — *Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Ne vafas koliko devojčina. (Reče se — u Crnoj Gori — rdavu muškarcu, osobito koji nije junak). Nar. posl. vuk. 196.

DJĚVOJČITL, *djĚvojčim, impf. — postaje od osnovne imena djevojka sufixsom i pred kojijem se k mijena u č.*

a. *uprelazno. djeovati. — Samo u Stuličevu rječniku.*

b. *prelazno. pozdravljati koga (žensko čelade) nazivljući ga djevojkom. — U Vukovu rječniku: „als mädchen begrüssen“ saluto pro puella!*

c. *sa se. podnosiť se kao djevojka (i ko nije djevojka). — ispredi djevičiti se. — U Vukovu rječniku: „sieh als mädchen anstellen“ „puellam se ostentare“.*

DJEVOJČURA, *f. augm. djevojka*. — *Postaje od osnovne djevojke sufixsom jura; kj se mijena u č.* — *Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Nađe jednu sedu matoru devojčuru. Nar. prip. vuk. 91. One devojčure (sestre moje) drže stranu jedna drugoj, a za mene ne mare. M. D. Miličević, des. par. 58.

DJEVOJČURINA, *f. augm. djevojčura, od čije osnovne postaje sufixsom ina. — U Vukovu rječniku.*

DJĚVOJKA, *f. virgo, puella, žensko čelade neudato; obično mlado, ali ne svagda; kako se razlikuje od djeva, vidi kod oovoga, ali na više mjesta nema razlike. — Akc. se mijena u voc. dĚvojko, dĚvojke i u gen. pl. dĚvojčáká. — Postaje deminitivnijem sufixsom aka, od osnovne imena djevoja (ispredi čes. dĚvoje, polj. dziewoja, virago), kojemu nema potvrde u našem jeziku. dĚvojka postaje sufixsom oja od osnovne imena djeva.*

— *Dolazi od xv vijeka (vidi prvi primjer kod a, a), a između rječnika u Mikalčinu (dĚvojka i dĚvojka, u Belinu („puella“ 595^a), u Bjelostjenčevu (dĚvojka „virgo; puella; cosmeta, pedisequa“), u Jambrevičevu (dĚvojka „virgo“), u Voltijjinu (dĚvojka „fanciulla, zitella, verginella“ jungtrau“), u Stuličevu, u Vukovu: 1) „das mädchen“ „puella“; 2) (u Dubrovniku) svaka sluškinja, bila udata ili neudata, udovica ili baba od šezdeset godina „die magd“ „ancilla“); u Daničičevu (dĚvojka „virgo“). — U dat. i loc. sing. k pred nastankom i mijena se u: dĚvojci; ali ima primjera u kojima se ne mijena: dĚvojki. Nar. pjes. vuk. 2, 491; dĚvojki. 3, 548. — što gldjeđe u pjesmanu stoji ije mj. je, to je samo radi stihá: Poče ti mi ovako dĚvojci besjediti. Nar. pjes. mikl. beitr. 20. Za zlamene da je dĚvojka. F. Radman 34. Tere prosi Mandu dĚvojku. Nar. pjes. vuk. 1, 242. Onoga ču biti dĚvojka. 1, 558.*

a. *sa značením kaznijem sprijeda. a) uopć. (Konstantin filosof) napominje da je дѢВУШКА нарѣчюнь, a дѢВУШКА по dodaje k ovoj posljednoj: СЯ РѢВУ ДѢВОНКА, i možemo mu biti zahvalni što nam svjedoči da je riječ „dĚvojka“ bila u nekovo vrijeme u običaju. D. Daničić, konst. fil. star. 1, 38. Od jedne mlade dĚvojke. Mirakuli. 13. Tere razbiraj glasove, ča dĚvojka mlajakta klikuje. P. Hektorović 22. Pripovesti od pritvora junakov i dĚvojak u dube. P. Zoranić 1^b. Ako je neka mužata ali dĚvojka ruko-*

vana. Stat. polj. ark. 5, 296. Od bugarskih mladostela na igre se kupi ove; lijepe dĚvojke i gizdave i selani mladi š njima na ne udje. I. Gundulić 379. Ova živina ima toliko nasladjenje stati s dĚvojkami koje su divice. P. Posilović, cvijet. 164. Nike niš dĚvojke kad prati idošje i tako kraj mora tu škrižu najdoše. Oliva. 19. Kad se dĚvojka proti nežnoj volji otme. A. Pačić 108. Imadiše u svojoj kući jednu robinju dĚvojku. J. Banovae, prip. 129. K njemu su se kupile sve dĚvojke i neviste. Nar. pjes. mikl. beitr. 9. Kad dĚvojku vidi lipu u obrazu i u kipu. V. Došen 119^a. I lijepa robja zarobiše, dĚvojaka mladi neudani i ditića prija nežeñeni. And. Kacčić, razg. 275^a. Običajne su dĚvojke oovoga grada dolaziti na ovi bunar. kor. 23. Da si dĚvojku oli ženu privoe na tvoju opaku vojlu po čarima. Ant. Kadčić 197. Pak kad bude od dĚvojak hrpa, onda zgrabiv svaki svoju drpa. M. A. Rejković, sat. C5^b. Al su lipše Valpovke dĚvojke. M. Kataučić 66. Ne naučivši stogod dĚvojkom, ne vaju u kući ni udata. J. S. Rejković 70. Osvanu zvezda na vedrom nebu, rabar dĚvojci pred belim dvorom. Nar. pjes. vuk. 1, 21. Sve dĚvojke v'jene nose. 1, 190. Već ga ženi leptomom dĚvojkom. 1, 232. Oj dĚvojko dušice! 1, 235. Nut' ne luduj, Jelina dĚvojko! 1, 241. Pak dĚvojki belo lice ljubi. 1, 249. Nek te ženi, zejela te majka, tebe majka, a ti dĚvojka! 1, 265. Oj dĚvojko, dušo moja! 1, 276. Razbole se prosena dĚvojka. 1, 284. DĚvojci je cvijet potrgao. 1, 286. Car ja bijah dok dĚvojkom bijah. 1, 300. Oj dĚvojko, pitoma ružice! 1, 312. Luto kuće lepota dĚvojka. 1, 321. Oj dĚvojko, plava peruuiko! 1, 323. A meni se propoisi dĚvojka. 1, 364. Divno kolo dĚvojaka, dĚvojaka i momaka 1, 366. Sadih višnu, a prosih dĚvojku. 1, 375. Oj dĚvojko, rumena ružice! 1, 427. To začula nečubjena dĚvojka. 1, 447. DĚvojka junaku prsten povračala. 1, 438. Oj devo, dĚvojko! milog devovala! 1, 488. Teško zemlji kuda vojska prode! i dĚvojci koja sama dode! 1, 494. Rodi majka devet dĚvojaka 1, 560. Vimo služiti Cetiñki dĚvojka 1, 570. Bjež' odatle Turkinja dĚvojko! 1, 577. Oj dĚvojko, brigo materina! 1, 636. U Vlahinje čedo muško bilo, u Grkiñe nije, no dĚvojka. 2, 19. Kad to vide gospoda dĚvojka. 2, 162. Ja li š njime, ja l' s tankom dĚvojkom 2, 237. Jesam, mati, mirno putovao i dĚvojku sebe isprosio. 2, 333. Orde nema u našim Brdima ni dĚvojke niti udovice, da koja bi bila pašinica. 3, 89. Pod mehanom kolo dĚvojaka. 3, 144. Svak bi dao za mene dĚvojku. 3, 174. Kako raste trava na zavojke kako dojke u dobre dĚvojke. 3, 174. Ni Turkiñom ni vlaškom dĚvojkom. 4, 95. U svakoga ima po dĚvojka, u kog šćerca, u kog mila seja. 4, 260. Dijele se na dĚjuo do 10te (godine), na dĚjčake i dĚvojčice do 15te, na momke i dĚvojke do ženidbe odnosno udaje. V. Bogišić, zborn. 72. — b) u ovijem je primjerima značenje isto kao kod djeva, dĚjevica. S. Priska dĚvojka i mučenica. F. Glavinčić, cvit. xxi. Isus sin vrimeniti dĚvojke matere. F. Lastrčić, test. 145^a. Na prsi čes Hrista poroditi i opet čes ostati dĚvojka. Nar. pjes. petr. 1, 32. Pomoži nega bog i dĚvojka Marija. Nar. pjes. istr. 3, 6. — c) gldje-glje vrijedi gotovo isto što i zaručnica i nevjestica. Stari se sad ženi, dĚvojku je danas doveo u svoj dvor. M. Držić 23. Sablom našijem svijem vitezim dĚvojku je steći dika. G. Palmotić 2, 216. Ako li je ustriñen ne moreš, ni čes otić, ni odnuti glavu, ni odvesti lipotu dĚvojku. And. Kacčić, razg. 146^b. Kupi svate, ajde po dĚvojku. Nar. pjes. vuk. 1, 3. O tako ti, lĚjpa Mare, pod v'jenicem dĚvojko! 1, 40. Po svili će vjesti dĚvojka,

na stolovi svatovi sideti. 1, 51. Nek dovedo pod prstenom devojkju. 1, 317. De ja nadoh za te prijateljela, onde nema za mene devojke. 2, 330. Eno, mati, za mene devojke, eno za te dobra prijateljela. 2, 331. I da nadeš za sina devojkju. 2, 530. I prije su vodene devojke, i prije su momeci oženjeni. 2, 539. Kadle ide momak sa devojkjom u ložnicu, da ne nosi svjčće. 2, 551. Došao je Todor za devojkju. 2, 596. Koji ide na drun pred svatove, te otimlje kične devojke. 3, 14. Da mi budeš dever uz devojkju. 3, 229. Grijoza je nđrit' na svatove i devojci sreću ukiniti. 3, 458. Dever skide sa koña devojkju. 3, 520. De su svatvi? de ti je devojka? 3, 522. Kad svatovi s devojkjom hoće već da polaze. Vuk, nar. pjes. 1, xi. Kad prstenuju devojkju. 1, 6. *tako se u narodnoj pjesmi iz sjeverne Dalmacije naštampanoj godine 1774 zove „devojkom“ žensko koje je prije bilo udato i imalo petero djece.* Kad kadiji bjela kniga dode, gospodu je svate pokupio, svate kupi, grede po devojkju. Nar. pjes. vuk. 3, 532. *vidi cijelu pjesmu i što Vuk o ņoj piše.* — *d) može guljad biti gotovo isto što i keci, osobito ako stoji uz genetiv ili uz adjektiv posesivni koji postaje od očera ili materina imena.* Koje se zgrade na samrtni mojej devojke, da im se da pričija, koliko se može, z govorom, kako da se udome. Mon. serb. 416. (1442). Dokle bili sinu na ženidbu, a devojka bila na udaju. Nar. pjes. vuk. 2, 38. *Čar će dati za mene devojkju.* 2, 54. Bogom sestro, kraljeva devojko! 2, 380. Kad to začu careva devojka. 2, 389. Dok ne ženiš sve devet sinova a ne udaš devet devojaka. Nar. pjes. herc. vuk. 92. Kad je vjenčao moju devojkju, eto mu je, a da nisam sirak i nejak, znao bi on čiju je kćer silom vjenčao. Pravdomoša. 1852, 33. 4b. — *c) muško se isporučuje s devojkjom: aa) po lepoti.* Lipi koña a lipsi junaka, kano jedna kita divojaka. And. Kadić, razg. 314b. A lepši je od svake devojke. Nar. pjes. vuk. 2, 66. Svaki bješe lepši od devojke. 3, 18. Ta lepši si od mene devojke. 3, 20. — *bb) po plašivosti, nevaldstvu.* O Raduie, gori od devojke. Nar. pjes. vuk. 3, 552. O Osmane, grdi od devojke! 4, 156. Strašiviji sam od svake devojke. S. Lubiša, prip. 271. *tako se muško zove „devojkom“ kao u prijevku:* Muć' devojko, a ne mio sine! Ogled. sr. 10. — *cc) po tame što plaće.* Pišti, plaće kano i devojka. Nar. pjes. vuk. 1, 256. Zaplakaću kao i devojka. 1, 360.

b. ancilla, sluškinja, u Dubrovniku, *vidi u Vukovu rječniku.* — *ispoređi djetić pod f.* Ne požlje(j) žene negove, ni djetića, ni devojke. N. Rašina 62b. exod. (2 mojs.) 20, 16. Milica (*sluškinja*): Nemoj nas psovati, neg počni prvi dan devojke iskati, er čemo i mi stan. N. Najškovski 1. 245. Devojkja: Oh gospo, brižna ja! što je taj gorki plać? Sara: Devojkjo, podi tja, koje me bridak mać. M. Držić 475. Zapojevaji' djevojci, a devojka maćci, a maćka repu. (D). Poslov. danič. 156. Ako služba ne unni stvari potrebite, gospodarica ne samo ne uei, nu još ne dopušta da ide na nauk krstjanski; divojka ne ima čim se obući: ako pita ono malo plaće, na misto jaspri. iste priđe i psosti. A. d. Bella, razg. 64b.

DJEVOJKARA, *f. ime kozi, u Lici.* J. Bogdanović, *ispoređi djevojićca pod e).*

DJEVOJKIN, *vidi djevojin.* — *od xvi vijeka.* Odgovori oten divojkiju. Anton Dahn., nov. tešt. 97a. Odgovori divojkiju majka. Nar. pjes. istr. 1, 62. Najde zmaja na krilu divojkine. Nar. prip. mikul. 38.

DJEVOMUŽAN, *djevomužna, adj. dolazi jedan put u ženskom rodu kod jednoga pisca xviii vi-*

jeka koji je po svoj prilici sam tu riječ i načinio kao prijevku djevojci koja nepošteno živi. Mnoga biva mnogim žena prije neg' je izprošena: pak još hoće bit poštena, divomužna takva žena! V. Došen 91a.

DJEVŌSILJE, *n. stuprum u dvojice pisaca xviii vijeka.* Divošilje jest puteno poznahe jedne divice protiv a ve voj. Ant. Kadčić 528. Divošilje ili ti divice silom oskvrñioe. I. Velikanović, uput. 1, 350. 447.

DJEVOSTAVNIK, *m. đevac. — Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka koji će biti tu riječ i načinio po stilor. djevstvenik. (vidi kod djevstvenik.) u istoga pisca ima i djevoštak s istim značenim.* Andeo spljetski, anđel u puti, dubok meštar bogoslovac, djevostavnik koji (djevostavnih kojol's) sputi tijelo, da ga djavo lovac ne bi ufatio. J. Kavašin 308a.

DJEVOŠTAK, *vidi djevostavnik.* Djevošćice, djevoštaci i biskupi. J. Kavašin 310b.

DJEVOŠTAVSTVO, *n. virginitas, djevičanstvo. — Dolazi xviii vijeka u istoga pisca u kojega ima i djevostavnik (koje ridi) i djevoštak.* I sebi Isus kad ne sveti djevostavstvo tijela sama, neg i duha i pameti. J. Kavašin 368b.

DJEVOŠTOVAC, *djevoštovca, m. ridi djevoštasilac.*

DJEVOŠTOVAŃE, *vidi djevoštascē.*

DJEVOŠTOVATEL, *vidi djevoštasilac.*

DJEVOŠTOVLE, *vidi djevoštascē.*

DJEVOVĀNE, *n. stañe ženske koja djevuje. — Postuje od osnovne part. praet. pass. glagola djevovati sufixom (ije). — Dolazi u naše vrijeme, a između rječnika u Stuliceru i u Vukovu (virginitas). Devovañe, moje carovañe! car ti bijah, dok devojkjom bijah! Nar. pjes. vuk. 1, 300. S djevovañem prode i vesjele. Vuk, nar. pjes. 1, 301.*

DJEVOVATI, *djevujem, impf. biti djeva, djevojka, žrljeti kao djevojka. — Akc. je kao kod danovati. — Postaje od osnovne dev sufixom ov(n)-a u inf., u u praes. — Dolazi od xviii vijeka u između rječnika u Stuliceru i u Vukovu.* Dok je jošter divovala, to je ona dilovala. V. Došen 119b. Da li mi se natrag povratiti, umjela bih sada devovati. Nar. pjes. vuk. 1, 300. Oj devo, devojko! milogo devovala! milogo devovala, malo nevorala! 1, 488. Jeli kako devovati, Jane? here. 106. Devojka je malo devovala, sedamdeset i sedam godina. Nar. pjes. petr. 1, 191.

DJEVOVIĆIN, *adj. koji pripadu Djevoici (?). dolazi pisano Dėvoviciña na jednom mjestu xiv vijeka. imenu Dėvovicia (muško ili žensko?) nema poterdē. Dėvoviciña zeta. Glasn. 27, 292. (1851).*

DJEVŠKI, *adj. virginalis, djevičanski. — Postaje od osnovne dev imena djeva sufixom iskn. — Dolazi xviii vijeka u između rječnika u Stuliceru.* Molim te (blažena divice) za tvoje divsko poniženje. P. Radović, nač. 488. Koji djevski dvor blažene Marije za tvoje pribivañe obratiti jesi htio. I. Akvilini 173. Djevška dušo, prosvijetli me. 310.

DJEVSTVENIK, *m. ridi đevac. — Dolazi u Stuliceru rječniku s dodatkom da je uzeto iz ruskoga, a Vuk je upotrebio ovu riječ u novom značenju uzeši je iz (ruskoga) crkvenoga jezika: staroslavenskij je oblik devstvenniki. Ispoređi djevostavnik. Oni se ne opoganiše sa ženama, jer su djevstvenici Vuk, otkr. 11, 4. Zadržao sam 49 riječi slavenskih koje se u našem narodnom jeziku ne govore, ali se lano mogu*

razumjeti i s narodnijem riječima pomiješati; ovo i liih redom: ... djevstvenik ... nov. zav. predgov. (1847) v.

DJEVSTVO, n. virginita-, djeričanstvo. — *Postaje od osnovne djev ili supstantiva djeva ili adjektiva djev sufixsom isto.* — *Riječ je stara, a možebiti i praslavenska, isporodi stslav. djevstvo, rus. djevstvo, češ. devstvo. — I između rječnika nahodi se u Vrančićevu (divstvo, virginitas), u Mikičinu, u Belinu 760b, u Stulićevu, u Daničićevu (devstvo). Devstvo u Stojčevu. Mon. serb. 58. (1298—1302). Živila biše s mužem svojim sedam godišć od divstva svoga. Bernardin 9b, luc. 2, 36. Divstvo obslužiti. M. Marulić 269. Oskvrnjen je nepodobno devstva vzetje. Naručn. 87a. Devstvo čini človiaka jednaka anjelom. Transit. 81. Moje devstvo na čast i na hvalu slavne deve Marije hoću shraniti. Mirakuli. 47. Takoj dumna sahrani djevstva svoje. Zborn. 17b. Rad moje mladosti i djevstva jur moga imaju milosti. G. Držić 403. Ni dosti čistoće i divstvo imiti vikovne, tko hoće spasenje dobiti. P. Hektorović 42. Libarce od djevstva. B. Gradić. djev. 1. Da divstvo čisto i neoskrvleno uzdrži. P. Zoranić 36b. Porodi se od djevčice, koja ga u djevstvu začu. A. Gnučić, roz. jez. 123. Neka naš Dubrovnik štit isprosi vlastitomu gospostvu i čistomu djevstvu, u komu po višnjoj milosti naša sloboda uzdržala se. I. Gundulić 216. Ali je zaman, da itko sada ne ljepotu dvori mnogu, za što djevstvo ona mlada zavjetova višem bogu. 379. Divstvo uzdržeći ne samo srdome. I. T. Mrnavić, mand. 41. Stroje časti, djevstva svoga gospodara i silnika učinih te. G. Palmotić 2, 486. Nagovara na divstvo premda ne brani ženidbu. A. d. Bella, razg. 241a. Djevstvo, blago bez procjene. B. Zuzeri 4a. Svog divstva cvit izgubih. P. Knežević, živ. 5. Da je toliko mladici, koliko mladica u divstvu. Ant. Kralčić 428. Reče on, da je djevstvo cvijet svihjeh kreposti. A. Kralić 429. Tebe nije bog za djevstvo, ni za kalendarstvo stvorio. D. Obradović, živ. 63. Da djevstva ljer pribijeli koga bogu jur prikaza, neoskrvrenoj od udijehi od smrtnoga čuvat časa. P. Sorkočević 576b.*

DJEVSTVOVATI, djevstvujem, impf. djevovati. — *Samo u Stulićevu rječniku, u kom se dodaje da je uzeto iz ruskoga.*

DJEVUHLIĆ, m. prezime, izv. vijeka Miroje Dėvuhičić. Deč. bris. 14. Miroje Dėvuhičić. 82.

DJĚVURA, f. augm. djeva, ostarjela djevojka. — *isporodi djevojčura.* — *U Stulićevu rječniku (virgo acetate provecta).*

DJEŽEVICA, f. rječica u Bosni. Glasn. 22, 59.

DLAČĚTINA, f. augm. dlaka. — *Postaje od osnovne dlak sufixsom et-ina pred kojijem se k mijenja u č.* — *isporodi dlačurina.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.*

DLĀČICA, f. dem. dlaka. — *Postaje od osnovne dlak sufixsom ica pred kojijem se k mijenja u č.* — *Dolazi od xvi vijeka, a između rječnika u Stulićevu i u Vučkova. — Često znači vrlo malenu i nevrjednju stvar, ridi dlaka pod a, c). Pod' mu tkozdaji dlačicu s plašta dvigni sva. M. Držić 864. Ali jim nijednu dlačicu od njih kosa ne bješe tegnu. B. Kašić, per. 99. Od svega blaga ni gñihu dlačicu neć iznijeti iz svijeta ovoga. B. Zuzeri 4a. Od svega što si reko, ne propusti ni dlačicu. 9b. Pravredna negova ruka kađ pedepše, ne upire jače ni dlačicu, nego li je grijeh dostojan. 141b. Plaćat naše duge na onoj trpezi od razloga tako tankijeh da se cijer-*

paju i dlačice. (vidi dlaka pod a, c) dd). 144b. Ne seijenim ga ni dlačicu. 293a. Svaki put djavlu dlačicu jednu pridaješ. P. Knežević, osm. 112. Da neće pustiti ni dlačice kosa nogovih na zemlju pasti. E. Pavić, ogl. 233. Ja i moji sinovi i moja braća nećemo ni za jednu dlačicu odstupiti od zakona našega. 412. Da im ne ostajše koja dlačica od sumne o njihovu izgubljenu. D. Bašić 141a. Za svim time ogledalo pita, jel' još koja dlačica odvita. J. Krmpotić, mal. 23. — i na biljkama (vidi dlaka pod b). Zjezdanu dlake; to su dlačice koje na svom vrhu imaju žjezlice, n. p. u duvana. K. Crnogorac, brt. 17.

DLĀČINA, f. augm. dlaka. — *isporodi dlačurina.* — *Postaje od osnovne dlak sufixsom ina.* — *U Dubrovniku.*

DLAČURINA, f. augm. dlaka. — *isporodi dlačina, dlačetina.* — *Postaje od osnovne dlak sufixsom jur-ina; kj mijenja se u č.* — *U Lici. V. Arsenijević.*

DLAGA, f. daščica što se pristana uz slomljenu kost da se ne miče. isporodi daščica pod b). — *Premda nije potvrđena prije nasegju vijeka, vađa da je riječ praslavenska, isporodi češ. dlaha s istim značenom. — Nejasna je postać; osnova je u svezi s češ. dlāžiti, zbijati kaldrnu, kaldrmati, poš. dlatci, gaziti, tabati. — Dolazi u naše vrijeme u Dalmaciji. M. Pavlinović, i u Stulićevu rječniku.*

DLAK, m. convolvulus arvensis L., neka trava, slak. slavovina. — *u naše vrijeme u Cresu. B. Sulek, im. 70.*

DLĀKA, f. pilus, kao više ili mañe tanak nit (od rožine) koji raste iz kože u čoujka i u životinja. ako je jako debela, zove se četina, dekiha, struna, struñna itd.; ako je jako tanka, mala itd. kod čeladeta dlake na glavi zovu se i vlasi i kose. — Osnova dlak može biti da je praslavenska, ako je ista u drugom dijelu riječi vrvkodlak (vukodlak), ali je riječ dlaka potvrđena istom xiii vijeka (F. Miklošić, lex. 2). — Postaje nije poznato. — U svijem je rječnicima, osim Janbrešićeva.

a. sa značenom kazanjem sprjeda. a) u pravom smislu. Ne imah jošte mahi na licu ni dlake. N. Najšković 1, 822. Po svem kipu vlasi, dlako i mahi navršise mi se. P. Zoranić 7a. Hañnicu od kamilijeh dlaka nošaše. M. Divković, bes. 48a. Dlake (bjehu) na tijelu ñegovu duge a sijede. zlam. 41a. Nikomu se ježe sve dlake do vlasi. D. Baraković, vil. 55. Mrći i lašti dlake sijede i od obraza suhor tmasti. I. Gundulić 459. Jakov pokri ruke dlakami kozletijem. M. Radić 39b. Vuk preñiha dlake stare, ali čudi nikadare. P. Vitezović, cvit. 59. Kao dlake britva odnosi. A. Vitalić, ist. 159a. I bez brka i bez brade s ništa dlaka na rilici. J. Kavañin 173a. Oni su dlake iz brade iztržali. A. Kanižlić, kam. 225. Ne srani se nitit ono što neć mladici s prvom dlakom. D. Bašić 218b. Videći, da ni ajna na ñima ni dlaka od perñia izgorila ne biše. And. Kačić, kor. 292. Mirisom ih (kose) svakojakim maže, nek se ñozi svaka dlaka slaže. J. Krmpotić, mal. 22. Čisto mi se koža uzme ježiti i dlake na meni uz goru dizati. D. Obradović, basn. 401. Ilićio se za bradu, al' u bradi ni dlake. Nar. pjes. vuk. 1, 520. Vide dvades sijedijeh dlaka u junačju Muratovu glavu. 4, 519. Dlake po dlaka, eto bje-laća; zrno po zrno, eto pogača. Nar. posl. vuk. 59. Koji me pas uvjedao, svojom dlakom liječio. 143. Uzmi od mene jednu dlaku. Nar. prip. vuk. 26. Dlake na tijelu mojemu nakostrijesije se. D. Daničić, jov. 4, 15. Prije brkova izade monku

mah ili luda dlaka (*vidi kod lud*). S. Lubiša, prič. 36. — *b*) kao kolektivno ime znači: *svi dlake na tijelu, a gdjeje li: nekoliko dlaka; češće kad se govori o domaćim životinjama, ali se može reći i o drugoj životinji i o čeladetu*. Jedna junica zlatne dlake. M. Držić 417. I koš pod nom sivi soko sokolova nosi krila, sree ogañ, plamen oko, snijeg ñegova dlaka je bila. I. Gundulić 344. Jaše u koña crne dlake. J. Palmotić 76. Su ñegova dva ata zelena, jedne dlake kako jedne majke. Nar. pjes. vuk. 4, 421. Vuk dlaku mijenja, ali ñudi nikada. Nar. posl. vuk. 40. Koñ se kroz dlaku ne hvali, nego kroz brzinu. 150. I u ñoga mladeža na miñici, iz mladeža biñ dlake vuñje. Nar. pjes. petr. 2, 496. Ako dlaka na bojetici bude pobijeljena. D. Daničić, 3mojs. 13, 3. — *kolektivno je ime i kad se govori niz dlaku i uz dlaku, ridi kod niz i uz.* — *c*) često, osobito u *postovicama, stoji u prenesenom smislu i znači: vrlo malatna (ili nerijedna) stvar.* *aa*) *uopće: Kad budu svi uzkrñnuli, od mañe jedna dlaka neće se naći.* Zborn. 54^b. Od oblasti koje ni malatnu dlaku ne odstupam. S. Budinić, sum. 195^a. Ni jednu dlaku mañe, ne pilo quidem minus'. J. Mikajla, rječ. 72^a. Tko je svaku dlaku gledao nije oslovi orao. (D). Poslov. danić. 129. U ubogu mudros a u kurvi ljepos a u bastahu jakos nije vrijedna dlaku. (D). 143. Da se ni jedna dlaka na ñima ne suñeže. J. Banovac, pred. 29. Da svi pastiri jedne tanke dlake brez ñega ne bi učinili sebi il' komu drugomu. P. Knežević, živ. 55. Do je tvoja dlaka tu je naša glava. (Sve ñemo ñiniti za tebe. Ponajviše narod govori svojijem starješinama). Nar. posl. vuk. 74. Od dlake do grede. (Od najmañega do najvećega). 232. Koga god on preda i uzme na veru, da mu neće ni dlaka s glave poleteti. Vuk, miloš. 62. — *bb*) o dlaci, u dlaku, za dlaku (ne), *adverbijalno, znači isto što: o malo, u malo, malo (ne).* *aaa*) o dlaci Ujela je ova miso i stisnula tijem naćinom onega tuña kaludera da o dlaci nije udrio u neufañe i ludobi se metnuo u ruke. B. Zuzeri 118^b. O dlaci jarum ahfuit quin etc.' J. Stulli, rječ. 1, 635^b. O maloj me dlaci ne zarobe metaćke uhode. S. Lubiša, prip. 95. — *bbb*) u dlaku. U malu se dlaku ne isklasmo. P. Petrović, gor. vijen. 14. — *ccc*) za dlaku. Za dlaku ga ne proñirije more sampetoga. S. Lubiša, prip. 49. Za dlaku se ne dobvatih knezu nosa. 234. — *ce*) do dlake, na dlaku, *adverbijalno, kad se što vrñi do kraja, do konea, do cilka, tako da onoga niñtu reć ne ostaje.* *aaa*) do dlake. Sve ti to do dlake bez sumñe vjernju. M. Vetranić 2, 286. Evo t' se pravdedno do dlake sve kaže. N. Najeković 1, 216. Bog me sve do dlake stavit ću na razlog 1, 249. Bog me će sve znati do dlake najmañe. 1, 265. Sve mu razjagnaše, do dlake odriše. I. T. Mrnavić, osm. 168. Pazio je do tanke dlake u poslim veće vrijednosti. M. Pavlinović, rad. 107. — *bbb*) na dlaku. Na dlaku da reće kakav je dubak taj. M. Vetranić 1, 429. Mogu potanku svaku stvar procijenit na dlaku. 2, 145. Red je da bude svaka na dlaku istocijena. M. Pavlinović, rad. 110. — *dd*) *vijepati dlaku u postovici znači: preće potanku istraćivati, ili tvrdati, ispredi ćjepiladiti.* Ki dlaku na poli ne ćijepa rad blaga. M. Vetranić 1, 165. Ćijepat dlaku na dvoje, ali na pola. (f). Poslov. danić. 11. Ćijepa dlaku na stotero. (z). 11. Dlaku na ćetvoro ćijepa. (Kad ko što do najpoñjedne sitnice istraćuje). Nar. posl. vuk. 59. *ee*) *kaoniti tanki nit, metafirićki znaći najkrañnju sreću (u umnom smislu) koju nešto drži ili zdraćuje.* *aaa*) *govori se da nešto rñsi o dlaci, kad je ono u najkrañjoj po-*

gibi da propadne (da padne kad se dlaka prekine). Ali, o kraju, mudar ti si, i prividiñi i vjerujuješ da ti o dlaci kruna visi. I. Gundulić 453. O dlaci mu život visi. (D). Poslov. danić. 86. O dlaci mu turban visi. J. Kavañin 220^b. Život tvoj o pritankoj dlaci visi. A. Kanižlić, fran. 230. — *bbb*) Dlaka me drži (da ne ućinim to i to). Vuk, rječ. 123^a. A Solomon ga (*orla*) poćne rućiti govoreći: Dlaka me drži, da te sada ne pronkem da ti otpane kljun. Nar. prip. vrć. 194. — *ccc*) *u ovom je primjeru metafora uzeta od užeta kojijem je privezan brođ ili sidro.* Molio ih je, da ne propuste ni ovu dlaku tanku od ufaña. B. Zuzeri 143^b. — *ddd*) Prekinuli dlaku. (Pokvarili prijateljstvo). Nar. posl. vuk. 261. — *ff*) tražit il' naći dlaku u jaju (*moćebiti po talijanskom ćercare i trovare il pel nell' uovo*) znaći *istraćivati do najmañe sitnosti (vidi dd).* *oedje dlaka stoji ne samo kao nešto maleno nego kao nešto ćega ondje nema gdje se traži ili nalazi.* Iskat dlaku u jaju. (D). Poslov. danić. 33. Nać dlaku u jaju. (D). 67. Našao bi dlaku u jaju. Nar. posl. vuk. 192.

b. *po sličnosti zovu se dlake i koje ne rastu na tijelu u ćeladeta i u više životiñadi i nijesu od roñine, kao na prinjer u ñekijeh buba ili u bićaka.* Pokožiene izrasli predstavljaju sve ćelije koje se nađ povrñnom pokožice izdižu i koje se zovu pupuljca, dlaka, ćekina, žarak, ... J. Panćić, bot. 19. — *zovu se 'dlake' i sitne kosti u ribe.* U ribe dlaka, t. j. sitne kosti koje su kao dlake 'die gräte', 'spina piscis'. Vuk, rječ. 123^a.

c. *s drugom rijeći.* *a*) zle dlake, *vidi badje.* Zle dlake (u Risnu), vide badji. Vuk, rječ. 123^a. — *b*) pasja dlaka, *pahuljica, n. pr. na piletu, kad se izleže; paperje, mašak, mafe.* u Lici. V. Arsenijević.

DLAKAR, *m. strinar, mutarjija, u Nišu. S. Pelivanović.*

DLAKAST, *adj. pilosus, dlakov.* — *Postaje od osnove imenu dlaka sufixsom avñ.* — *Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Belinu (Lirtus' 551^a); villosus' 756^b), u Bjelostjenćevu, u Voltijijinu (kod dlakov), u Stulićevu.* — *u Belinu rječniku ima i komp. dlakastiji 551^a. Vaz dlakast i rutav kao i druga živina.* A. Kanižlić, uće 78. (*Duhan*) ima tamnozelen, debeo, dlakast ili rutav list. J. S. Reļković 81.

DLAKAV, *adj. pilosus, na kojem je (mnogo) dlaka.* — *Postaje od osnove imenu dlaka sufixsom avñ.* — *Dolazi od xvii vijeka, a između rječnika u Mikajlinu, u Belinu 551^a, u Voltijijinu, u Stulićevu, u Vukovu.* Jakov ne bijaše dlakov. M. Radnić 31^a. Obukavši na se ostru i dlakavu odiću. E. Pavić, ogk. 79.

DLAKAVICA, *f. riba puna dlaku (vidi dlaka pod b).* — *U Vukovu rječniku.*

DLAKAVITI, *dlakavim, impf. pilis conspergere, posipati dlakama, napuñati dlakama.* — *Postaje od osnove aljektriva dlakov sufixsom i.* — *Dolazi u Stulićevu rječniku: dlakaviti, 1. pilosum pedotentim evadere' (vidi dlakavjeti); 2. pilos in aliquem impingere, injicere'; i u Vukovu.* — *sa se: dlakaviti se, refleksirno, pilis conspergi, napuñati se dlaka.* — *u Vukovu rječniku. — ispredi dlakavjeti.*

DLAKAVLAHAN, *dlakavlahna, adj. dem. dlakov.* — *U Stulićevu rječniku, u kojim je pisano i dlakovlahan, a ima i dlakovlašan (pisano dlakovlašan) s istijem znaćenem.*

DLAKAVLAŠAN, *dlakavlašna ridi dlakovlahan.*

DLĀKAVĽĚNE, *n. djelo kojijem se dlakavi (vidi dlakaviti).* — U *Vukovu rječniku* („adpersio pilorum“).

DLĀKAVĽETI, dlākāvīm, *impf. postati dlakar, dlakaviti se.* — -vje- stoji mješte -v- koje u *južnom gorovu postaje -vje- ili -vje-; po istočnom bi gorovu bilo dlakaveti, po zapadnom dlakaviti.* — U *Stulićevu rječniku* pisano dlakaviti, *vidi dlakaviti.*

DLĀKOŠE, *f. pl. seoce u Ercegovini u bilečkom kotaru.* Statist. 108.

DLAMOČ, *f. kraj u Bosni. biće po svoj prilici sadašnji Glamoč u okrugu travničkom.* — Dolazi xv vijeka i u *Daničićevu rječniku* (Dlamoč, kraj u državi bosanskoga kraja Ostoje... valja da je sadašnji Glamoč). Vratismo mu njegovo gradj u *Dlamoči* i vse njegovo što je u *Dlamoči* bilo. Spom. sr. 1, 50.

DLĀN, *m. (ispred f.) vola, u ruke ona strana od zgloba do prsta koja, kad se stisne šaka, ostane unutra.* — U *starijem obliku* dlanъ (ženškoga roda) riječ je *praslavenska, isporodi stslav. dlanъ, rus. дланъ и длонъ, češ. dlaň i dlaně, polj. dłoń; vidi i lit. delna.* — *Može biti da postaje od korijena dlb (vidi dubsti), i da je u ispalo ispred n (ispoređi dljeto).* tomu se *dočekle protiviti litavski oblik, ali i ovaj može biti da je uzet iz slavenskoga jezika.* — *Ženskoga roda dolazi od prvijeh vremena pouzdano do xvi vijeka, i u Daničićevu rječniku* (dlanъ, palma manus). Iže poddržiti krpčkoju dlanju otkrsvitje svoje. Stefan, sim. šaf. 23. Duše naše vise vđ dlanu svojoj družiti. Domentijana 142. Dlanje svoje prostrla je k ubogomu. N. Rašina 187b. prov. 30, 20. Ka mjeri na dlanu i uzdrži svakoja. M. Vetranić 1, 126. Nebesa i svij svet na dlanu da mjeriš. 2, 44. Stisnuvši obje dlanu od ruka začrpe vode. D. Rašina 1xb. kao da je ženskoga roda i u ovom prinjeru xviii vijeka: Udari se dlanom po čelu. M. A. Rejković, sabr. 43. — U ovijem primjerima (od xvi do xviii vijeka) ne može se poznati rod. Put je kako dlan. M. Vetranić 2, 241. Ručnik dlanu tre. D. Baraković, vil. 277. Dlanu svoje prostri k ubogomu. I. Bandulavić 255a. prov. 31, 20. Drug druga zgleđaše, stiskajući dlanu. I. T. Mrnavić, osm. 34. Narav svim je upisala posred dlanu krpčka slova. J. Kavašini 389a. — Od xv vijeka dolazi muškoga roda; tako je i u rječnicima, osim *Jambriševićeva* gdje te riječi nema, a u *Vrančićevu* (palma; vola) i u *Bjelostjenčevu* (palma, vola, manus dilatata) nije naznačen rod: u *Mikašinu*, vola; palma; dilatata manus; u *Belinu*, manus vola 400a; manus palma 537a; palma 561b; u *Voltigijinu*, palma di mano, flache hand; u *Stulićevu*, palma manus; u *Vukovu*, die flache hand, vola. Ter svoj podstavi dlan. M. Marulić 32. Na dlanu nosi svijet saj. M. Vetranić 1, 378. S pleskanjem od dlanu. 2, 111. Vidismo zemlju ka se toži i lipu poljanu, kon kuće ka leži, kako no na dlanu. P. Hektorović 33. Na ruke i dlanu svoje. B. Kašić, iv. 95. Biše naslonila glavu na livi dlanu. D. Baraković, vil. 28. Ruke s dlanu otvoreni. Michelangelo 23. Nositi kako malo vode na dlanu. (D). Poslov. danić. 96. Od dlanu seko učiniti. (D). 88. Misnikom ne mažu se ruke iznutra na dlanu, nego izvanika. L. Terzić 13. Na dlanu od ruke. I. Grlić 34. S malo pjenez on na dlanu pusti Lopud. J. Kavašini 189a. Dlan o dlan nđrite. I. Borić, salt. 151. Svetom Prokopiju mučeniku krvnik napuni pune dlanu žerave. J. Banovae, prip. 225. Viruju cigankama, kad im u dlan baju. F. Lastrić, ned. 324. Držau je kako malo vode

na dlanu. (Z). Poslov. danić. 20. Klasje žita zmeljavajuć među dlanim. S. Rosa 64b. Zašto gladan linac trune? Jer u dlanu nezaplune? V. Došen 213a. Traži lulu pak nom o dlan tuca. M. A. Rejković, sat. G 7a. Ako moji dlanovi tako pravo pogadaju kao popa Mauka nos, neće godina proći, a ja ću više nego mi je od potrebe novaca inati, jer me sve srbki kad desni kad levi dlan. D. Obradović, basn. 418. Turčina je dlanom ošinula, ošinu ga po desnom obrazu. Nar. pjes. vuk. 2, 279. Udari je dlanom po obrazu. 2, 351. Po dlanu se dlanom ošinula. 2, 238. Brojio zube na dlanu! (Kad ko broji tudu stoku; jer ljudi nijosu radi da im se to čini). Nar. posl. vuk. 30. Dok bi dlan o dlan udario. (t. j. brzo, za trenuće oka). 63. Drži ga kao malo vode na dlanu. 70. Ravno kao po dlanu. 268. Ni na moru mosta, ni na psu roga, ni na dlanu dlaka, ni na moje čele uroka. Vuk, živ. 2 Ja poznau Bosnu kō paru na dlanu. M. Pavlinović, razg. 46. Valja da se dlanu grjuju (fervet opus). rad. 138. — *Može značiti i mjera za dužinu (kolika je u dlanu širina), palnuš, vidi dva prva Vetranićeva primjera.* Kada ova žita jur za stojeći dlanu izrastise I. Jablanci 58. — Dlan medvjedi, heraclum spondylium L., neka trava, blataria. B. Šulek, im. 70.

DLĀNAC, dlānea, *m. mali čekić u žitu; uprav dem. dlan od čije osnove postaje sufiksom acъ.* — U naše vrijeme u Bosni. B. Šulek, im. 70.

DLĀNCA, *f. dem. dlan.* — *Postaje od osnove ženskoga imena dlan sufiksom ca. isporodi dlanica. a) s pravijem značenjem.* — U *jednoga pisca xvi vijeka.* Tko dlanu pozlati a pravdu prodava. M. Vetranić 2, 129. — *b) vidi dlanca*

DLĀNCE, *n. balsamita suaveolens Pers., neka trava slična kaloperu. u gorovi se i dlanka (?) i dlanca. — uprav je sce troje dem. rjan. Dlanca (u Dubrovniku), herbae genus. Vuk, rječ. Dlanca, dlanca (dlanca), herba s. Mariae, balsamita suaveolens Pers. B. Šulek, im. 70.*

DLĀNČIĆ, *m. dem. dlan, dlančić u Lici. V. Arsenijević.*

DLĀNČINA, *f. augm. dlan. u Lici. V. Arsenijević.*

DLĀNICA, *f. dem. dlan.* — *Postaje od osnove ženskoga imena dlan sufiksom ca. isporodi dlanca. — Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka: značie je: udarac dlanom, zaušnica. Udari dlanicom Isusa. M. Alberti 503.*

DLĀNIC, *m. dem. dlan.* — U *Vukovu rječniku.*

DLĀNITI, dlānim, *pf. udariti (koga) dlanom.* J. Stojanović.

DLĀNKA, *vidi dlanca.*

DLĀNOČAR, *f. χειρομαρτα, gataie u ruke.* — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka koji će biti sam tu riječ i načinu, složišri osnove dlan i čar prema grčkome.* Imade jošte koja se zove „dlanočar“, „chironantia“ t. j. kad tko gleda u brazgotine od dlanu, pogadajući, da će ti se zgoditi to i to. J. Banovae, prip. 192.

DLĀNODORAC, dlānodorca, *m. udarac dlanom.* — *Samo u Stulićevu rječniku.* — *nepoznato.*

DLASKA, *f. ime ptici, ali se ne da dobro raspoznati ni oblik ni značenje.* — *Dolazi samo u tri rječnika: u Mikašinu pisano dlaska sa značenjem: suftuleno (sic! zar zuffolone, ciuffolone?), frangello montano, rubicilla, pyrrula, u Bjelostjenčevu (gdje je po svoj prilici uzeto iz Mikašina): dlaska, ptica, pyrrula, rubicilla; u Stulićevu (gdje je izrijekom kazano da je uzeto*

iz *Mikašina*): dlaska, 'suffolone, fringuello', 'rubicula, phyrnula', po češ. dlask, dlasek, llesak, loxia coccothraustes L. čini se da i u *Mikašu* treba čitati dlaska. — po latinskom značenju oru je ptica pyrrhula vulgaris Pall., nem. gimpel, bljesak (vidi bljesak pod 3), zimorka, čaćurin, antunac (B. Sulek, rječ. kod gimpel); ali bi po talijanskom značenju mogla biti i druga, vrsta zebe, fringilla montifringilla L. — Da je stara riječ svjedoci češki oblik, ako je nije kakogod sam *Mikaš* iz češkoga uzeo. — Nepoznata poštaća.

DLASNİK, m. na otočiću Premudu (na Silbi vele: Pärnuda) i Silbi zovu još gdje koji starci Premudu: Dlasnik. I. Milčetić.

DLAŠKA, *vidi* dlaska.

DLAŠKOVIĆ, m. ime mjestu. — Dolazi prije našega vremena. Dlašković. S. Novaković, pom. 131.

DLESNA, f. *vidi* l. desna. — Dolazi u drojice pisaca čakavaca xvi i xvii vijeka. — Nejasno je kako se je i uveklo. Jezik se pritiška k dlesnam. Korizm. 79a. Udri toliko kruto da mu dlesne sve naduše. Michelangelo. 35.

DLIJEĆE, n. dem. dljeto. — Postaje od osnove dljjet sufixskom lce; t pred c ne čuje se, ali se nalazi pisano. — Dolazi od xvii vijeka, a između rječnika u *Bjelostjencu* (dletce), u *Stuličevu* (dljetce), u *Vukocu*. Dlitcem izdubu na kremenu. B. Kašić, rit. 214.

DLIJEČA, f. ime selu u Srbiji. Najja sjenička Šume, Rošići, Svještice, Sačevac, Dlječca, Ivanica, Bjedina varoš, Crnevo. Vuk, dan. 1828. 231. bez sunne je isto selo koje se danas zove Glijčea a po istočnom gororu Gleča. Šume, zas. Raščić, zas. Sačevac, Sveštica, zas. Crnevo, Bjedina varoš, zas. Gleča, zas. Šjivici. K. Jovanović 151. Ivanica, Šume, Raščić, Sačevac, Svještica, Crnevo, Bjedina varoš, Glijčea, Šjivici. M. Đ. Miličević, Srb. 620.

DLIJETAK, m. dem. dljeto. — dolazi samo gen. pl dlitak (po zapadnom gororu) u jednoga pisca čakavaca xvii vijeka, po čemu se ne može uprav znati ni kakav je nom. sing., ni kojega je roda. Po koži od zlata mnogo biše cvitak novih premu spod mlata i spod hitrih dlitak. B. Krnarutić, vaz. 8.

DLIJETO, n. scalprum, caelum, grozdeni alat za dječije drva i kamenu; dug je u plosan; jedan mu je kraj (kojijem se radi) niden i ostar, a drugi je usaden u držak ili je deblji da se po njemu može kucati. — U južnom dijalektu stoji ije- mješte njeđlašnega -e; u istočnom je e: dléto, u zapadnom i: dlito — Riječ je praslavenska, ali s a na j č, isporedi stslor. dlato, rus. долото, češ. dláto, polj. dlóto. — Postaje od korijena dlb (vidi kod dupsti); l produženjem mijena se u la i lē, a b ispadu pred sufixskom -o. — U novije vrijeme gdjegdje se d mijena u g: glijeto, ili otpada: ljetto. — Dolazi od xvii vijeka, i u svijem rječnicima (u *Vrančičevu* dlito, u *Bjelostjencu* i u *Jambrošičevu* dletto) osim *Daničičeva*. (*Zasnovu brodu*) biše kraj dlita nadepa sve silom povisima savita suzazana ermilom. Đ. Baraković, vil. 281. Cipaju dliti i polugana. I. Zanotti, on. 30. Kipi od svijetlijeh dragostina ter raskoga dljeta i mlata. J. Kavanin 183b. Ah! tko će mi dopustiti da se urežu u olovo moje riječi, ali u živac kami dljjetom hitrijem udjelaju se? B. Zuzeri 62b. Dljjetom te je izrizao. P. Knežević, pism. 183. U silu nije dljjeta. (Z). Poslov. danić. 142. Učini u silu dljeto (Z). 144.

Na noj kano dlitom urizano zlatni slovi biše upisano. Nadod. 41. Rt kamenit, kao da si ga dljjetom odjelao. S. Lubiša, prip. 79. Propasti ču kao dljeto iza pasa. 190.

DLUGOJNICA, f. selo u Srbiji u okrugu vrančskom. M. Đ. Miličević, kraj. srb. 302.

DLĀTĀR, djetara, m. čovjek koji gradi dljjeta. — Samo u *Stuličevu* rječniku.

DLĀTINA, f. augm. dljeto. — Samo u *Stuličevu* rječniku.

DLĀ, *vidi* kod dug.

DĀIN, m. selo u Srbiji u okrugu čačanskom. K. Jovanović 168. — može biti da je isto što i Djino koje se pomije prije našega vremena. Dlino (Djino?). S. Novaković, pom. 131.

DĀINA, f. *vidi* dužina. — isporedi i dijina. — Stariji je oblik dužina. — Postaje od osnove komp. dji adj. dug (koje vidi) sufixsom ina — Riječ je stara, a možebiti i praslavenska, isporedi stslor. dazina, rus. длина, должина. — Dolazi do xvi vijeka, a između rječnika samo u *Daničičevu* (dužina longitudo). Priložiha dužinu i širinu. Sava, sim. šaf. 3. Džino trideseti lakt. Glasn. 33. 12L. (xiv vijek). Trista lakata budi džina arke a pedesot širina. N. Rašina 115a. gen. (Imojs.) 6, 15. Širina, džina, visina i dubina. 158b. paul. eph. 3, 18. Džina dni u desnoj njegovoj. 206b. prov. 3, 16. Po dđinu od dvanajseti noga. Zborn. 92a. Tri lakti u dđinu mu su zadosti. M. Vetranić I, 40. Umom dolita širine i dđine. 1, 377.

DĀINO, n. *vidi* Djin.

DĀJNSKI, adj. koji pripada selu Dđinu. (Opština) dđinska. K. Jovanović 168.

DĀJTI, dđim, impf. *vidi* dđiti. — Postaje od osnove komp. dji adj. dug (koje vidi) sufixsom i. — Dolazi xvi vijeka a nije u nijednom rječniku. Silim se a ja, vaj, sve život moj dđiti. D. Rašina 31b.

DMEŃE, n. flatus, djelo kojijem se duše (dme), puše, u svijem primjerimu (osim zadnega) o vjetru. — Postaje od osnove part. praet. pass. dmen glagola diti sufixsom (ije). — Dolazi xvi i xviii vijeka, a između rječnika u *Belinu* (dmeuje, il sofiar del vento, flare' 682a). sa starijim oblikom dmeuje. Jak na dmeujo od sjevera kad zapjeni siše more, vali uzrastu kako gore. I. Gundulić 490. Svijeh vjetara silno dmeuje. J. Kavanin 221a. — s mladim oblikom dmeuje. Nije mogo natrag se vrnut put Malake radi vjetra svet protivna, koji dmeujem neprestajnijem uzdržo ga je dv aesti i tri dni na sidrijeh. B. Zuzeri 400a. — mimo dmeuje dolazi i dmeuje koje je griješkom načineno kao da je od glagola dmeti koji vidi; i u *Stuličevu* rječniku, gdje stoji da je uzeto iz pisca B. Zuzeri u kojega je dmeuje. dmeuje: Silno dmeuje vihra binesa sve razgara i razliže. I. Gundulić 513. — dmeuje: Dmeujem vrućijeh od vjetara. I. Đorđić, salt. 46. — U jedinom primjeru kao da znači nadimac: Puk u bitju smijernu tako uzlignut se vik ne smije, što na pomoć dmeuje (ear. dmeuje i dmeuje) jako moguće mu glave nije. I. Gundulić 483.

DMIJA, ime, ne zna se jeli muško ili žensko. isporedi Dmitar i Dminko — Dolazi (pisano Dmija) prije našega vremena. S. Novaković, pom. 63.

DMINA, m. ime muško. isporedi Dmija, Dminko, Dmaitar. — Dolazi xv vijeka. To su muži ki su ondč bili: dvornik Grgur, ... Dmina Bratona, ... Stat. krč. ark. 2, 286.

DMĀNĀK, Dminka, m. *vidi* Dminko. — Dolazi

xv vijeka. Najprvo bi na kanti Kuril, drugo Dminak, treto Tomašić Ledolnici. Mon. croat. 111. (1472).

DMINČICA, *f. imc mjestu u Istri. isporodi* Dminko. — *Pomiće se xlv vijeka kao granica među Golom Goricom e Krlunom. (Iloše) po znamenih na Rožane Dolce i na Dminićis na dva topla. Mon. croat. 8. (1275. prijepis 1546).*

DMINČIĆ, *m. prezime. isporodi* Dminko. — *Dolazi xvi vijeka. Sinovac bivšega Antona Dminičića. Mon. croat. 218. (1526).*

DMINIĆ, *m. ime muško i prezime. isporodi* Dmina. *a) ime muško. — dolazi xiv vijeka. Paval Barić i njegov brat Dminić... Paval i Dminiće (sic) Barić. Mon. croat. 44. (1379). — b) prezime. — dolazi xv i xvi vijeka. Našega graščaka ozal-skoga po imeni Matija Dminića. Mon. croat. 57. (1483). Ivan Dminić. 244. (1544).*

DMINKO, *m. Dominicus, ime muško. isporodi* Dimko. — *Postaje od Dominicusu tijekom što glas o i drugo i (oboje bez akcenta) mijenjaju se u e koje na oba mjesta ispada poslije bez traga, samo ako u nom. nema krajnega o, drugo se e mijenja u a, vidi Dminak. — Dolazi prije našega vremena od xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Deminško, 3, 591). Dēds imē Deminško. Deč. hris. 6. 19. Dminko. Glasn. 15, 289. (1348?). Djasmo im drugoga kmeta, a to je mesto Jakova Čikulića Dminka od svetoga Vida. Mon. croat. 105. (1470). Deminško. S. Novaković, pom. 62.*

DMINOS, *m. Μίνως, Minos, ime kretskoga kralja koji je po grčkoj mitologiji sudac u paklu. — Čudnovato je što je d dodano; biće po svoj prilici po analogiji prema imenima Dminko i Dmitar. — Dolazi u jednoga pisca xv ili xvi vijeka. Djaval Kalabrin vodeći osujenih govori ovako Dminosu i ostalim djavolom: O Dminosu, sej zlo sime dobih hinbom i napasti... A ti im češ misto najti; kako ki dostojan bude, takov u stan da se zbuđe. M. Marulić 307.*

DMITAR, Dmitra, *m. Δημήτριος, Demetrius, ime muško isporodi* Dmitrije, Dimitrije. — *stariji je oblik Dmityrs. — Postaje od grčkoga imena tijekom što se prvo η (koje je bez akcenta) mijenja u e a ovo poslije ispada. — u naše vrijeme može i d pred m otpasti, vidi Mitar. — Dolazi od xiii vijeka, a između rječnika u Vukovu i u Daničićevu (Dmityrs). Viškan že, brats Stefanu prvoručanomu kralju i Save, rodi syna Dmitra župana, vā inoćskom obrazē narečēnē Davidē. Okáz. šaf. 60. Dmityr Menšetić. Mon. serb. 43. (1254). Dēds imē Dmityrs. Deč. hris. 4. Dmityrs. S. Novaković, pom. 62. Hvarski Dmitar. G. Palmotić 2, 517. Dmityru kralju sv se čudi. V. Došen 85^a. Jakišić Dmitar i Jakišić Bogdane. Nar. pjes. vuk. 2, 620.*

DMITI, *vidi* dmjeti.

1. DMITRA, *f. Demetria, ime žensko. vidi* Dmitar. — *isporodi* Mitra. — *Dolazi od prije našega vremena i u Vukovu rječniku. Dmityra. S. Novaković, pom. 62.*

2. DMITRA, *f. vidi* mitra, *od čega postaje dodavanjem slova d pred m po analogiji prema* Dmitar i Dmityra. *isporodi* i Dminos. — *Dolazi u jednoga pisca xv vijeka. Pape s gardenali jošte tuj vodahu, zlati pljuvalji na kihje se svijetlahu, i dmitre bogate nošahu, biserne i zlato s drazijemi kameni. M. Vetranić 1, 75.*

DMITRAŠIN, *m. ime muško. isporodi* Dmitar. — *Dolazi prije našega vremena. Dmityrašini. S. Novaković, pom. 62.*

DMITREŠILO, *m. augm. Dmitar. u Lici. V. Arsenijević.*

DMITRIĆ, *m. vidi* Dimitrović. — *xvi vijeka. Dmityrića Nikolu miło mi pozdravi. P. Hoktrović 75. Prika smrt ne ima milosti našemu u Nikoli Dmityriću da prosti. N. Nalešković 1, 328.*

DMITRIJE, *m. vidi* Dmitar. — *stariji je oblik* Dmityrije. — *Dolazi xiii i xiv vijeka i u Daničićevu rječniku (Dmityrije). Velikoga mučenika Dmityrića Stefan, sim. šaf. 10. Dmityrije. Glasn. 11, 196. (1319). Crkvy svetoga Dmityrija. Mon. serb. 564. (1322).*

DMITROFAN, *m. Δημήτριος, ime muško. — Dolazi prije našega vremena, kao kaluđersko ime, pisano i s hv i s v mješte f. Dmityrova. Dmityrofani, Dmityrohvani. S. Novaković, pom. 63.*

DMITROHVAN, *vidi* Dmityrofan.

DMITROV, *adj. Demetrii, koji pripada* Dmityru. — *Dolazi od xiii vijeka, a između rječnika u Vukovu (Dmityrov dan) i u Daničićevu (Dmityrov). Da daju krajevstvu mi na vsako godište dvē tisuć perzperg na Dmityrov dnrs. Mon. serb. 50. (1240—1272). Копь Dmityrova stlpa. Glasn. 15, 271. (1348?). Na Dmityrovo crkvy. 276. Po srēds Dmityrova dola. 279. Za dugo je Vuče odgodio, od Durdeva do Dmityrova dana. Nar. pjes. vuk. 2, 578. Dmityrov koñice vrlo omrašo. 3, 340. Ćeto prode, Dmityrov danak dode. 3, 369.*

DMITROVAN, *vidi* Dmityrofan.

DMITROVCI, Dmityrovaca, *m. pl. ime mjestu. — Dolazi jedan put xv vijeka i u Daničićevu rječniku (Dmityrovci) Ods despota Stefana Benku i Jakiši. Kupih smē u Miha kuću u Dmityrovcels, dajte mu za ňu potē litars. Spom. sr. 2, 64 (1405—1427).*

DMITROVICA, *vidi* Mitrovica.

DMITROVIĆ, *m. prezime, Dmityrov sin. — Dolazi od xiv vijeka i u Daničićevu rječniku (Dmityrović). Попъ Bogoje Dmityrović. Deč. hris. 22. Početnoga razložnika komore dubrovačke kneza Maroja Dmityrovića. Mon. serb. 497. (1466). Dmityrović Nikola, prijatelj tvoj milii. N. Dmityrović 105. (vidi Dmityrović). Nikola Dmityrović razdijeli s Davidom na pola, čijem ga bog nadijeli. N. Nalešković 322. u naše vrijeme. Šem. serb. 1882. 204b. J. Bogdanović.*

DMITROVO BRDO, *n. mjesto u Srbiji u okrugu čačanskome. Zabran u Dmityrovom Brdu. Sr. nov. 1865. 395.*

DMJEŃE, *vidi* dmeñe.

DMJETI, *dmim, impf. flare, spirare. — Samo u Staličevu rječniku (dmjeti i dmiti) za koji je i načinevo po nekijem oblicima glagola duti. — isporodi* dnuti se.

DMUTI SE, *dmem se, impf. turgere. — Samo u Staličevu rječniku za koji je i načinevo po glagolu duti se. — isporodi* dmjeti.

DNĀ, *f. morbus articularis, arthritus, kostobolja, ulož. — Dolazi u rukopisu xiv ili xv vijeka, a tumačeno je po češkom i poljskom jeziku u kojima je s onakovijem značenem. — Rijčć je prastarēnska nepoznata postava. Ols dne. Jegda kto bolite ote dne, da grizet ote vlićnje jablske korenē i izbudete. Starine. 10, 113.*

DNĀR, *m. vidi* dinar *od čega postaje tijekom što se je i promijenilo u e a ovo pak ispato. isporodi* dnara. — *U Dubrovniku i u naše vrijeme. Teško ti meni po mojijem kad ja ne bih imala moja dva dnara. (Dva dnara' mješte ,di-*

nara'; način govora našijeh starijeh, kad se brojilo na dinare dubrovačke). M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1868. 238.

DNĀRA, f. vidi dnar. — Dolazi u Dubrovniku od xvi vijeka. Bog te sam na razlog stavio tri dnare za skip sam ki se je razbio. N. Naješković I. 249.

DNĒ, vidi kod 1. dan.

DNEPOLJE, n. ime selu. — Dolazi xiv vijeka. Dnepoje, u Hvosnu zaselak selu Kosorićima koje sa svima zaseocima dade car Stefan ćeliji sv. Save u Karejama (u Hvosnĕnĕ selo Kosorić i sĕ vsĕmi zaseļci, zaseļku mu Dnepoje. Dolani, Ćeskoĕo, Ćelopeci. Mon. serb. 138. god. 1348). Isto je bez sumĕne poslije bilo selo Dnepoje koje carica Milica dade Deąanima (selo Dolanci, . . . selo Ćeskoĕo, . . . selo Dnepoje. Mon. serb. 265. god. 1389—1405). Đ. Danićić, rječ. 1, 323.

DNĒVAN, dnĕvna, adj. diurnns. isporĕdi daĕi, daĕi, danaĕi, dnevaĕni. — Postaje od osnove dneĕv (vidi kod 1. dan) sufiksom ĕnĕ. — obiĕni su samo sloĕni obiĕi. — Rječ je stara, isporĕdi stslor. днѣвнѣ, rus. днѣвнѣи. — Imedu rĕjĕnika nahodi se u Mikaĕinu (dnevni), u Belinu (dnevni 274^a, 345^b), u Bjelostjĕncĕvu (dnevni), u Voltiĕijĕnu (dnevni), u Stuliĕĕvu (dnevnan i dnevni), u Daniĕićĕvu (dĕvĕvĕni).

a. kao adjektiv. a) koji pripada danu, koji biva po danu; suprotno je noĕan. isporĕdi daĕi pod a. Oficij boĕastveni toliko dnevni, toliko noĕni. Naruĕn. 26^b. Vrijeme dneĕvo, vrijeme noĕno. J. Mikaĕa, rječ. 794^b. Lupeĕa oĕitoga dneĕvoga nije dopuĕtĕno ubiti. A. d. Costa 2, 158. Sluĕbe na svaku nru dnevni i noĕnu. I. M. Mattei 297. Iza dneĕvne rabote. M. Pavlinoviĕ, rad. 155. — b) koji se seaki dan povraĕa. Dĕlaĕuju i rabeĕi u vinogradu gospodina Isukrsta primljemo dneĕvo pinezo. S. Budiniĕ, sum. 147^a. Svidoĕi nam ĕezinu bogoljubnost red dneĕvi dilovaĕa. A. Kaniĕliĕ, utoĕ. 634. Dnevni, svakdaĕi 'giornaliero, cotidiano', taglich'. J. Voltiggi, rječ. b. adv. dnĕvno, danu, po danu. — U Stuliĕĕvu rĕjĕniku.

DNEVAĖNI, adj. dnevni. — Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka. Treĕi dio sunca i mĕseca i zvezda potavni i tako treĕi dio dnevaĕne svitlosti pristade a i noĕaĕne po isti naĕin. E. Paviĕić, oĕl. 673. Koji naimaĕe teĕake u svoj vinograd. s kojima se i pogodi o dnevaĕnu plaĕu. 584.

DNEVATI, dnevam, impf. dneviti. — U Stuliĕĕvu rĕjĕniku. — nepouzĕdano.

DNĒVI, vidi kod 1. dan.

DNĒVICĒ, adv. u onaj sam dan. kao da to znaĕi na jednom mjestu u naĕe vrijeme. Dnevce na Boĕiĕ dode pismo. Vuk, prav. sov. 78.

DNĒVITI, dnĕviti, pf. i impf. diem in aliquo loco transigere, daniti, danocati. — U Voltiĕijĕnu i u Stuliĕĕvu rĕjĕniku.

DNĒVLE, n. coll. dani, dnevi. — Postaje od osnove dneĕv (vidi kod 1. dan) sufiksom (i)je. — Dolazi sa starijim oblikom dneĕvi na jednom mjestu xviii vijeka gdje znaĕi: dva ĕiruta, ĕivot. Za dneĕva, to jest dokle si ŕiv, govori roĕario. M. Divkoviĕ, nauk. 236^b.

DNĒVLU, vidi kod 1. dan.

DNĒVNIĀAR, m. nadniĕar. Ć. Nenadoviĕ.

DNĒVNIĀ, m. dem. dnevnik. — U Stuliĕĕvu rĕjĕniku. — sasnu nepouzĕdano.

DNĒVNIĀK, m. ephemeris, commentarii diurni,

fasti, breviarium isporĕdi 1. danik. — Postaje od osnove dneĕv adj. dnevnan sufiksom ĕkĕ. — Dolazi od xviii vijeka a imedu rĕjĕnika u Belinu (ephemeris' 254^a, 'diarium' 345^b) i u Stuliĕĕvu (diarium, horae diurnae'). a) kniga ili posebni listovi u koje se biĕeĕe najglavniji dogaĕaji svakoga dana. Grci crkve iztoĕne u jednoj svojoj pisni od osobite slave nazvali su divicu Mariju dnevnikom boĕastvena moguĕstva, 'diarium unicum domini creaturae', dnevnik jedini gospodina svega stvoreĕa, i baĕ dobro: dnevnik je, jerbo ĕezina ĕudesa svaki dan vide se. A. Tomikoviĕ, gov. 300. U dnevniku careva izraĕiljevijeh. Đ. Daniĕić, ĕar. 14, 19. To se zapisa u knigu dnevnika jest. 2, 23. — b) kniga u kojoj su za svaku ili za ĕeku godinu dati naznaĕeni po astronomiĕkom, crkovnom, graĕanskom redu. Tvorcii almanaka koji od toliko taĕtih prireĕanja napuĕaju liste svojih dnevnika. Blago turl. 56^b. — c) breviarium, horae diurnae, vidi 1. danik pod 2. — u Stuliĕĕvu rĕjĕniku.

DNEVNOVAĖE, samo u Stuliĕĕvu rĕjĕniku, jamĕno ĕamparskom grĕjskom mjeste dnevoĕane.

DNĒVNI, vidi dnevnan. — Dolazi kod pisaca xviii vijeka. Svitlosti dneĕvne poĕetak. F. Lastriĕ, svet. 145^a. Koji smo trud i ŕestinu dnevnu podnosili. E. Paviĕić, oĕl. 584. Na dneĕvu zvezdu. D. Obradoviĕ, sav. 2.

DNEVOKRADAC, dnĕvokraca, m. ĕorĕjek koji krade dane, koji gubi vrijeme, dangubi; dangubac. — Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka. Tko posla svojega ne ĕini, veĕ oĕuĕa il' se drugaĕ ĕini, najmaĕe je 'dnevokradac' ime, ako niĕta, ostaje za ĕime. J. S. Reĕkoviĕ 298.

DNEVOVAĖE, n. djelo kojijem se dnevuje. — U Voltiĕijĕnu rĕjĕniku. — vidi i dnevnovaĕe.

DNEVOVATI, dnĕvujĕm, pf. i impf. vidi danovati. — U Voltiĕijĕnu i u Stuliĕĕvu rĕjĕniku.

DNĒVSKI, adj. dnevni. — Dolazi xviii vijeka i u Stuliĕĕvu rĕjĕniku. Naĕin jutreni . . . Naĕin dneĕski . . . Naĕin veĕerni. S. Badriĕ, prav. naĕ. 5—11. Od dneĕvske svitlosti plaĕi se, da se ĕogova zla ĕila ne oĕitujm. J. Rapiĕ 124.

DNEVSTVOVATI, dneĕstvujĕm, impf. dneĕvovati. — Samo u Stuliĕĕvu rĕjĕniku s dodatkom da je uzeto iz ruskoga.

DNI, vidi kod 1. dan.

DNIMKA, f. mjesto pod ĕivama u Srbiji u okrugu smedereĕskom. Sr. nov. 1873. 691.

DNINA, f. opera, jegerum. — Postaje od osnove dn (dĕn) imĕna dan sufiksom ina. — Dolazi u naĕe vrijeme. a) opera, radiĕa ŕto se u jedan dan moĕe obaviti, vidi 1. dan pod 1, b, b). — u Stuliĕĕvu rĕjĕniku ('diurnum'). — b) jegerum, koliko se zemĕ moĕe izorati u jedan dan, vidi 1. dan pod 3, b). — u Vukovur rĕjĕniku s dodatkom da se gorori u Srbiji.

DNITI, dnĕm, pf. i impf. daniti. a) vidi daniti pod 1. — u Stuliĕĕvu rĕjĕniku (comonarari, diem dncere'). — b) illucscere, seĕitati. — u jednoga pisca xviii vijeka. Gali god sunce dĕni i mraka. J. Kavaĕin 275^a. — c) refleĕivno dĕm se, impf. illucscere, seĕitati kao kod b). — u Stuliĕĕvu rĕjĕniku u kojem ima i frequ. dnivati se s istijĕm znaĕĕem.

DNIVATI SE, dnivĕ se, vidi dniti pod c).

1. DNŌ, n. fundus, najdoĕni dio kakeva suda ili uperĕ kojega mu drago mjesto ŕto je naokolo ograĕeno ili drukiĕije ograniĕeno. suprotno je vrh. — Stariji je oblik dĕno gdje s stoji mjesto negdaĕnjega ŕ. obiĕno s ispada bez traga, samo u

gen. pl. mješte *niema* ima a: *dāna*; u sjevernijem stranama našega naroda ima a i u drugijem: *padežina*; *dāno*, osobito kod ulišta, košnice i kod bačve, *vidi* kod a. b). — *Riječ je praslavenska, isporicli stvor. dāno, rus. dno, čes. i pol. dno.* — *Korijen je dzb, dupsti, a b je ispalo ispred n; ɳ stoji mješte u: isporidi lit. dugnas (gdje se b pred n promijenilo u g, vidi dubinti. dupsti, dubus, dubok, šupa), lit. dibbens, staroprus. dambo.* — *U svijem je rječnicima (samo dno, u Daničičevu dno).* — *S nekim prijedlozima, kao do, iz, po, na, u, vrijedi kao adverb, a i kao prijedlog, kad ima uza se supstantiv u genetivu (vidi primjere tamo i amo dale, i kod pojedinih prijedloga, a isporidi i 2. dno).* — *Još treba dodati, da za cilj primicaju i za mjesto stajanja stoji u acc. i u loc. toliko uz prijedlog u koliko uz prijedlog na; tako i za ođavane stoji u gen. toliko uz prijedlog iz koliko uz prijedlog s. vidi primjere tamo i amo dale.*

a. sa značenim *sprjeda kazanim. a) u suda, posuda uopće.* S krcinom juhe kojoj se dno uzvidi. M. Držić 261. Pa kad vidju dno bukari. J. Kavašin 170^b. Po sve vike piti uze čašu koju pune suze; a izpit se nikom ne da, da se suzom dno ugleda. V. Došen 81^a. Bludni mi se judi vide, da sud prazan vinski slide, u kom vina kad nestane, mteže na dnu vas ostane. 89^a. Koliko more pokrilit dno kaležu. M. Dobretić 347. Da u dnu čaše prisvete ne nadem moje osuđene. I. J. P. Lucić, bit 87. Na dnu zdalice najde pol prstena. Nar. prip. mikul. 27. Da se iz ove skrinite diže a ne meče, brzo biste joj dno videli. S. Lubiša, prip. 23. — b) u bačve, bureta dno je i donji i gornji kovan kraj; također i u ulišta, košnice. za jedno i drugo govori se i dano (vidi sprjeda). Dno od bačve. J. Mikaja, rječ. 72^b. A. d. Bella, rječ. 322^b. Oriandi bačve brez dāna nabija. (Z). Poslov. dančić. 91. Probuši burgicom dano. Orfelin, podr. 127. — Na stubjike žit pri dilaj dana, ta stvar našim pčelarom je znana. J. S. Rejković 285. Pak iznova i danom zatvori. 285. Zatim ozgor gotove se dana. 407. — c) u broda, lađe, carina, sentina. Dno od plavi carina. F. Vrančić, rječ. Nij već brod nego crip; već da se pogruze, bihu ga moje suze do poli nalile i dno mu probile. D. Baraković, vil. 286. Kornula, ka strahom ženskim u dnu navi sakri se. F. Glavinić, cvit. 346^b. (Korabja) izgubjenoj svoj družini, već utopna i razsutna, od dna svoga grob učini. J. Kavašin 212^b. Dno od broda carina. A. d. Bella, rječ. 322^b. sentina. 668^a. Na dnu bijaše korabja široka. J. Banovac, prip. 239. — d) u mora, rijeke, jezera, vode uopće (i u metaforičkom smislu). Clovik podvrgnut vodom i potegnut na dno. Transit. 280. Dno Dunaja melno i blatno je. Š. Kozličić 35^b. Tonihu na dno. N. Rašina 117^b. Exod. (2mojs.) 14, 25. Mfah, da će na dno past korabja i svi mi. P. Hektović 72. Od kad dinare skapalaju iza dna od Fara od Misine. M. Držić 341. Ako li potrebna gdje vide da gine, ruku mu potisknu, neka ga paka nom u dubje dno tisknu. F. Lukarević 159. Od mudrosti prez dna riko, Zadre grade naša diko! D. Baraković, vil. 96. Jedno more beza dna. M. Orbin 25. Dnom može li morskim vuk zdravo stupati? I. T. Mrnvić, osna. 15. Tja sa dna doli množ riba grediše na skorup gori. A. Vitičić, ost. 423. Potopiše ih u dno rika. J. Kavašin 307^b. Ja ću jri činit po dnu mora posrčati. J. Banovac, pred. 106. Bog je jedno brez kraja i brez dna neizmerno od bitja more. A. Kanižlić, uzr. 4. Kad silni vjetri skoče na drijevo, najveća je sreća pomoraca namjerit se na jedno dno

stavno, ter metnut sidro, da se neđa uliti. D. Bašić 213^a. Čas je božije majke more toliko široko i prostrano, da se ne vidi ni njegovo dno, ni njegov kraj. 243^b Oblak svijja, načina gromote, do dna muti sve morske valove. And. Kacić, razg. 312^b. Lada brez timuna ide u dno od mora. M. Dobretić 205. Pučinu vam rastvaram nedospjetnu i beza dna svakoga dobra istinotoga. I. M. Mattei 171. Ivan pade u dno vode ladne. Nar. pjes. vuk. 4, 127. Onda se brže boje vrati opet na dno mora. Vuk, nar. pjes. 2, 85. — misti se na dno od mora, od vode i u svakovijem rečenicama, ali u prenesenom, metaforičkom smislu: Daješ pomoć zlijem a šaše na dno krepodne. M. Radnić 135^b. — e) u jame, ponora, groba itd. često u prenesenom smislu o propasti (osobito u duhovnom moralnom smislu), o paklu itd. Kad leže na dno groba. M. Vetranić 1, 81. Jedna jama u vrhu tijesna, u dnu priširoka. M. Orbin 254. Bez tebe sam bez života i bez dobar svijeh ostala, udovica i sirota podušena u dno pala. I. Gundulić 549. Da s' zakopan u dno pakla. J. Kavašin 29^b. Kad ne sjeva iz dna greba. 30^b. Hteč ulesti u ovoga dno ponora. 456^b. Bačen sam jurve bio po moji dili u dno pakla. M. Zoričić, osm. 128. Daleko je toj dno jami. V. Došen 229^b. radi jačega ističana ima i dno dna: Toneš u dno dna pakla. I. J. P. Lucić, razg. 120. — u prenesenom smislu govori se o jami, jacu itd. kojemu nema dna, isporidi bezdana, propast itd. Beza dna ja sam puč. M. Vetranić 1, 858. Dubina brez dna. M. Zoričić, osm. 72. Što je grijeh smrtni? . . . jaz beza dna od grdoče. D. Bašić 47^a. Da je pakō rastvorio svoje jame beza dna. 161^b. Jami nosi svak bezdanu, gdi no mnoge stvari stanu, niti dosta kad inade jer joj narav dno ne dade. V. Došen 66^b. Ne bi li bila od sveg' svita . . . bez dna svoga jedna propast? 265^a. Proždrlos jami se beza dna sliči. N. Marčić 67. slično je i ovo: Koja li (duša) za bude, zlobni je čim tijem djelom trpjeti sve trude u mrkloj mrklosti, beza dna gdi je mraz. M. Vetranić 1, 105. — govori se i o dnu onoga (bezdana, propasti) što ga nema: Ja sam vas va dnu bezdna. Transit. 134. Dok dno propasti ne napija. V. Došen 11^b. — f) u gaća onaj dio na kojem se sjedi: po talijanskom fondo di calzoni. — dolazi u poslovcu dubrovačkoj xvii vijeka. Lud si kako dno od gaća (eufemizam mji stražnica). (D). Poslov. dančić. 57. — g) u zgrade (najčešće tavnice) najdonji dio, podrum. Puče templo do dna i stijene. I. V. Bunić, mand. 34. I vrže ga u dno tavnice. J. Kavašin 12^b. Bačiše ga na dno u tavnice. Nar. pjes. vuk. 2, 213. Ti me baci na dno od tavnice. 2, 274. Te ih pusti sa dna iz tavnice. 2, 500. Baci ga na dno u tavnice. Pjev. crn. 60^b. — i u grad: Sarajevo, ogñem izgorjelo! po vrhu te ogañ opalio a po dnu te voda zanijela! Nar. pjes. vuk. 1, 321.

b. uopće kraj čega koji je na nižemu nego je ostalo. a) u gore, planine mjesto odakle se počine uzližati, radice montis, mons infimus. Dno od gore. M. Vetranić 2, 294. Ne povrća se vazla na dno gore. B. Gradić, duh. 39. Getsemanski koje selo bješe pri dnu gore maslinske. S. Rosa 151^b. Pri dnu planine. And. Kacić, kor. 80. Prid fime (sunecem) biže magle, niki padu u dno planine. M. A. Rejković, sat. L5^b. — b) u svake stvari (n. p. u dreeta, u perjanice itd.) koja je obrnuta u vis najdonji kraj. Kako no mnoga stabla i drve u dnu su debela i jaka, a u vršici tanka i slaba. M. Divković, bes. 312^a. Za klobukom bela kita perja, u dnu perje srebrom zaliveno. Nar. pjes. vuk. 2, 302. — u lista (pisma):

Sam pripiši po dnu te kniže. S. Lubiša, prip. 235. — *po tome može značiti i temelj (u ovom primjeru u prenesenom smislu):* Nij' dosti ljudska slava, kad ne imas dno krcjeposti. J. Kavašin 88^a. — *c) u večega ili manjega prostora. može značiti i najdulji kraj bez obzira jeli na nižem mjestu.* Nega mi posadiše u dno čela od trpeze. Nar. pjes. mikl beitr. 45. Reči ću mu: pogled' s okom put istoka u dno poja. Nar. pjes. vuk. 1, 192. Svi se sveci redom posadili: navrh sofre gro-movnik llija, nasred sofre Sava i Marija, u dnu sofre Petka i Nedeja. 2, 100. Ja ću ići na dno od Rudina. 4, 47. Otiđoše u dno poja ravna. Pjev. crn. 128^a. Hodi meni na dno Sutorine. 233^b. Hoćeš stati ti na vrh megdana. al' ostati baš u dnu megdana? Nar. pjes. marj. 87. Na dnu staze lesica. Jačke. 45. — *d) može značiti najskrovitiji dio kakva mjesta. (Aristotel)* svem' da jake odgovore k' orako iz dna gore. J. Kavašin 96^b. Bog sad se čini čuti s ditinskiim plaćem u dnu Betlemskih gostionica. J. Banovac, pred. 24—25. Povećše ve u dno Sarajeva. Pjev. crn. 149^b. Kako se oglasio carem neki Pugačev u dnu Rusije. S. Lubiša, prip. 99. U dnu crkve nadu mrtvačka nosila. 196. — *tako se kaže i dno od zemlje.* Dno od zemlje 'centrum mundi, centrum terrae'. J. Mikaja, rječ. 72^b. Ponižujem se ća do dna zemlje. P. Radović, ist. 209. Dno zemlje 'centro del mondo' 'medius mundi locus'. A. d. Bella, rječ. 185^a. — *slično je i ovo:* Kao razen lav sa dna žigerice podjekarne. V. Vrčević, niz. 55. i *dno u srca u prenesenom smislu:* Iz dna svega srca tvoga. A. Georgico, nasl. 187. Kad jedno vaj izpusti tja iza dna srca svoga. J. Kavašin 434^b. U dno srca riječi tvoje ukopo sam. I. Dordić, salt. 407. U dno srca usadij (božju sliku). uzd. 90.

e, u nekijem rečenicama, osobito u postolicama, stoji kao suprotno vrhu ili uopće gornjoj strani a) kao suprotno vrhu u od vrha do dna, vrlo često. Pokrov (zarjes) od crkve puče se na dvoje od vrha deri do dna. N. Rašina 94^a. mat. 27, 51. Odilo crkve razdiri se od vrha do dna. J. Filipović 1, 90^b. Napunise je od vrha do dna. And. Kačić, kor. 261. Car je rasejepi uzduž s vrha do dna. Nar. prip. vuk. 157. — *tako je i ovo:* Od vrh glave do dna peto. I. Dordić, ben. 160. Zaognuti od vr glave do dna peto. I. J. P. Lučić, razg. 26. — *i od dna do vrha:* Raspara ga oda dna trbna do vrha. F. Lastrić, ned. 405.

b) i u ovoj postolici protivno je vrhu: Bio je i na dnu i na vrhu. (Z). Poslov. danić. 6. — *c) kao protivno gornjoj strani uopće u rečenici: obrnuti, obratiti dnom uz gore' i sličnijem. često u prenesenom smislu.* Smrt sve uz gori dnom obrati. M. Vetranić 1, 36. Svasma poginu i dnom se privrati. 1, 59. Moja sva rados svrnu se gori dnom. 1, 62. S koga se sva Troja gori dnom obrati 1, 112. Viteška gori dnom kopja svrnuite. 1, 152. Pokli se sniženje gori dnom obrati. 2, 73. Lasno poznat jes, prav prijatelj tko ć je bil, kad ti se dobra čas dnom gori obrati. F. Lukarević 280. Bojna se hvala sva meni svim prikati, moja se korugva gori dnom obrati. D. Rašina 130^a. Crkve bogu posvećene, sve ostaše obraćene vrhom do dna, dnom do gori. P. Kanavelić, dubr. 9.

d, u prenesenom smislu. a) o čem (u ovom primjeru o grlu) kazati da nema dna, znači da se ne može nasutiti. Grlu ne može se naći dno, ako kad (čook) umre. (Živ čook ne može se nasutiti. U Grblju). Nar. posl. vuk. 46. — *b) u stvari umne znači kraj, ono što je najkraje ili ono što je najdulje.* Izati iz dna smice i pobune. P. Kanavelić, iv. 222. Stavjen na dno od muke. M. Radnić 290^a. Nausan blaga pripun do dna što 'e,

kad guba nega cijepa? J. Kavašin 486^a. (Mudri) dna nikad ne dokuče stvāri, koje bog učini. V. Došen 262^a. — *c) do dna, iz dna (iza dna), funditus, stoji adverbijalno uz glagole koji znače uništenje, radi eeće jakosti, ističući da od onoga što je uništeno ništa ne ostaje.* I narječja imaju ticit bezzakona njeka i škodna, jeda bi ih moći smicat naše iz zemlje, i tja do dna izkorepit, da se opeta po zakouih hodi i šeta. J. Kavašin 156^b. Iza dua prodrije tvrde i gradove. I. Dordić, salt. 21. Varnu do dna raskopao. Pjev. crn. 90^a.

2. DNO, praep. in imum; in imo, na dno, u dno; na dnu, u dnu (čega), stoji s genetivom. — upravo je bio acc. imena dno, ali vrijedi po sve kao prijedlog, te iza drugih prijedloga (vidi 2 i 3) ne mijenja oblika. — mimo dno dolazi, ali vrlo rijetko, dno koje vidi; ovo može biti da je nekada bio loc. — Dolazi od xvi vijeka a nije u nijednom rječniku.

1. bez drugih prijedloga.

a. za stajanje. Soku dno mora nije vidjeti. M. Vetranić 2, 21. Vidil sam sred rike uhitit' tekuće ribu, ka lino gre, dno vrede plijuće. D. Rašina 91^b. Dno vječnoga leda i niraza, gdi su pukle ove gore, starijeg doba čejad kaza od oružja boga dvore. I. Gundulić 317. Dno ponora udubena dubja je jama još propala. 471. Tko nije mrtav, dno tamnice u verigah robstvo tjera. 317.

b. za primicanje. Zli će pasti u ponore dno pakljenih crnih jama. I. Gundulić 286. U sto dila isječene vrzite ih dno pućino. G. Palmotić 1, 174. Dno morske se zabi vrede ražen drukun. 2, 171. Ognjenjem će nega trijeskom dno pakljene vrće propasti. 3, 54^b. Kotore, mirau sjediš u potaju, me'u visoke dvije plamine dno Rizonske metnut luke k' u dragi sad jabuke. J. Kavašin 314^a. Prečno side udubjenih dno ponora. P. Sorko-čević 589^b.

c. u jednom primjeru xviii vijeka znači: do dna, do dno. Znam da 'e veću prokletstvo obuklo ga u način odjeće s vrh glave duo noga. I. Dordić, salt. 380.

2. s prijedlozimu na, u s kojima uzdrži nepromijenjeno svoje značenje. ano spadaju bez sumnje svi primjeri u kojima je stajanje, a mogli bi i mnogi (vidi kod 1. dno) u kojima je primicanje, kad uz dno ima samo jedno ime u genetivu (bez od).

a. na dno. Treti red na dno svijeh zamjerih i vidjeh. M. Vetranić 1, 359. Na dno tamne jame stoji u okovijeh gvodzja teška. I. Gundulić 464. Zelenoga na dno Mjeta ovo je luka. G. Palmotić 1, 93. Speći snijeva da nahodi na dno rala zlatnu rudu. 3, 29^a. Setka mu je srjed kreluta, na dno vrata kruna žuta. J. Kavašin 288^b. Na dno 'in imo'. A. d. Bella, rječ. 323^a. Imaje spjodjencu u jednom kutu na dno crkve B. Zuzeri 149^a. S mirom spjavamo kao Jona na duo broda. J. Banovac, pred. 113. Drugi stani na duo Malovana. Nar. pjes. vuk. 1, 558. Boje se na vrh vinograda dogovarati nego na duo nega karati. Nar. posl. vuk. 26. Na dno sela, na dno poja, na duo trpeze 'unten am ende' 'in inferiore urbe, in extremo campo, in ima mensa'. Vuk, rječ. 123^a.

b. u dno. Slavne gospode i krajiće, ah, vid, što su u ovo doba: malo praha u duo groba! I. Gundulić 234. Malo ujo u duo suda bi. I. Dordić, ben. 89. U dno mora care opazio. Nar. pjes. vuk. 2, 83. Sjedi Miloš dole u duo sovre. 2, 200. Stado eika tankijeh pušakah u duo Kite zelene planine. 3, 321. Boje u duo laza nego na vrh laza (dogovarati se). Nar. posl. vuk. 27. — *u ovom primjeru stoji adverbijalno bez genetica, ali je tad*

običnije u dnu. Tvrdo s gara zatvara se, s dala u dno otvara se. J. Kavačini 463^b. — *u ora dra primjera dno stoji kao pravi supstantiv i odijeljeno je od predloga u, ali to nije obično*: Kô u ove dno tavnice trpi lute bubalice. J. Kavačini 494^b. S inna krivci poraz, štete trpi u ono dno tavnice. 419^b.

3. s *prijedlozima*: do, iz, od, po, s koji mu *pričaju svoje značije*.

a. do dno. Za te bih izbijen od vrh glave do dno noga. M. Orbini 92. Od konopa pas pritvrđi visaje mu do dno peta. G. Palmotić 1, 24. Od vrh glave do dno peta. V. Andrijašević, dev. 156. I. Đorđić, salt. 112. B. Zuzeri 37^a. Od vrh čela do dno noga prikrila ga nepravda je. I. Đorđić, salt. 241. Pomaz proteče tja do dno haljine. 450. Sad ga podušavaju do dno blata. ben. 172. (*Pomast*) slazi u bradi Aarona ča do dno skuta oduče negove. J. Matović 181. Od Bablaka zelene planine do dno Lisca visoke planine. Nar. pjes. vuk. 4, 441.

b. iz dno. Taj požnka u koje izišla iz dno pakla. M. Bunić 18. Iz dno jame, u koj sada trpi muke sveđ nemile nije ufanja moć ikada slobodit ga s nijedne site. I. Gundulić 349—350. Izet' iz dno mora. (D) Poslov. danić. 35. Sad donih mu svu istinu iz dno groba. J. Kavačini 62^a. Iz dno pakla ti me izbavi. I. Đorđić, salt. 89. Izbavi ih iz dno jada. 370. Pak izpusti uzdah iz dno srca svoga. zvez. 36. Sjekiru iz dno vode je izveo. 195. Iz dna srca s uzdasima riječ je ovako ispustila. N. Marčić 45.

c. od dno. Od dno peta deri do vrh glave. A. Gučetić, roz. mar. 90. Od dno pete do vrh glave. And. Kačić, kor. 210.

d. po dno. Er ko u muke oni hode, u dno (*ear. po dno*) pakla ter se praže. (prže). I. Gundulić 116. Po polju je bosije sijala, po dno polja ranu mađuranu. Nar. pjes. vuk. 1, 39. Po dno noga vodu navrnuse, herc. 7. Svakom banu punu času daje, babu svome po dno čaše daje. Pjev. crn. 155^b.

e. s (*genetivom*): s dno, sa dno. Da se privuče na odar s dno noga. On pride sa dno odara. I. Đorđić, pjesn. 48. Sa sred Bišća Poprženovića, sa dno Bišća Ogojenovića. Nar. pjes. vuk. 3, 274. Sa dno vrha nosah kam u ruku. 5, 512. Od Zagorka sa dno Pješivaca. Pjev. crn. 301^a. Sa dno ravna polja Dragovića. Oglad. sr. 426.

DNŌLUKA, *f. općina u Bosni u okrugu Travničkom*. Statist. 65. Dnuluka, predjete od više sela krstjanskih i turskih. F. Jukić, zemj. 24.

DNŌPOLE, *n. selo u hrvatskoj krajini u kotaru donolapačkom*. Razdijel. kr. 7.

DNŌVODA, *f. mjesto pod livadama u Srbiji u okrugu smederevskom*. Livada na Dnovodi. Sr. nov. 1872. 456.

DNŪ, *praep. vidi 2. dno. — Dolazi u dva mjesta xvii i xviii vijeka za prijedlozima iz i do*. Nikad sunce iz dna mora zlatim vlasom ne izide. M. Gazarović 29. Da mogu, do dna pakla prignuo bi se. J. Filipović 1, 357^b.

1. DO, *praep. i adv. i conj. usque ad; usque; nisi, sed. Obično (osobito kao prijedlog) nema akcenta, nego se izgovara s riječi što slijedi kao jedna sama riječ: n. p. do duše, do mene izgovara se doduše, domene; ali, ako je jati akcentat (- ili -) na drugoj riječi, ova ga gubi, a do prima ake. - ili - : n. p. do čula, do pravde, do boga, do sina izgovara se dočula, dopravde, do boga, došina. — Pred riječi što počinje r- kalom o nalazi se, ali vrlo rijetko, i okruženo: D' ovoga dnevi današnjega. A. Gučetić, roz. mar.*

143. *vidi d' pod 3. — Riječ je praslavenska i nalazi se u sviej slavenskim jezicima; isporodi i lit. da koje dolazi samo složeno s glagolima, n. p. u da-daryti, sersiti. — postaje od indoavr. da, isporodi strobaktr. vasmenn-*da, kući, grč. oixóv-*de, lut, en-do, in-du, anglosaks. tó, střeisnem. zuo, novorišciem zu. — U sviejem je rječnicima.***

1. *praep. usque ad, naznačuje mjesto (u najširem smislu) gdje je svršetak micanju, stoji s genetivom, ali često i s rječnicima koje se ne mijenjaju po padežima. — radi reče sile može imati uza se riječi dori (dari, deri), ča (tija, tja), čak. 1. o mjestu u pravom smislu.*

a. *kad pravoga micanja. a) mjesto gdje je svršetak micanju uzimlje se u najužem smislu, te i ako je naznačeno imenom čega što na nem stoji (svagda, kao more, voda, drvo, kuća, grad itd., ili samo dok traje micanje, kao čelade, životina ili drugo što se pomiče), ne misli se da je ovo svršetak micanju, nego mjesto na kojem stoji; s toga ako je ono prostrano, kao n. p. more, voda, grad, kuća itd., svršetak je micanju na kraju onoga. (Mriže) padaju der do dna morskoga P. Hektorović 4. Velika ti hvala i poklon do zemlje. M. Držić 415. i s istoka do zapada od svetije glas negove po narodih leti sala. I. Gundulić 437. Mitovilu poklonih se tja do zemlje svim obrazom. J. Kavačini 494^b. Talasi koji se do nebasa dižu. J. Rajić, ponč. 1, 21. Plovi, plovi, moj zeleni venče, te doplovi do Đurdeva dvora. Nar. pjes. vuk. 1, 232. Ja sam bosu do Trogira došla. 1, 400. Bogom sestru, kupino, pridrži mi djevojku, dok ja dođem do tebe. 1, 440. Rasti, jelo, nebu u visine, spuštaj grane do zelene trave. 1, 442. Jabučilo krita popuštio, popuštio kroča do kopita. 2, 109. Tripit skoči, do grada doskoči. 2, 112. Skoči Miloš na noge lagane, pa se klanu do zemljice crne. 2, 311. Car s' odmiče, Marko se primiče, dok dotera cara do duvara. 2, 432. Kad dojezdi do bjela čadora. 2, 600. Krotko hođi, dok do noga pride. 2, 121. Jednom kroči, do koña dokroči, drugom kroči, koña pojahao. 2, 281. Ti do mene ni doskočit' nećeš, a kamo li mene preskočiti? 2, 399. Kraļ do Toša koña dogoñava. 2, 598. Umaće se jedan do drugoga i Nukići mjesto načiniše. 3, 238. Pa doćera koña do devojke. 3, 242. Boje je s mužem od gumna do gumna nego (sanog) od sina do sina. Nar. posl. vuk. 25. Boje se i od po puta vratiti nego rdavim (putem) do kraja ići. Nar. posl. vuk. 26. Da je pamet do kadlje kao od kadije! ili: Da je pamet do suda kao od suda! 50. Do groba: jao hoj! a od groba: ko je moj? (Kažu da tako žena muža žali). 62. Do sula kao krvnici, a od suda kao braća. 68. Zaredio od kuće do kuće kao voličar. 86. Još nije ni do vode došao, a gaće zasukuje. 114. Od nemila do nedraga (n. p. potucati se). 234. Kad doćeram trag do mora. Nar. prip. vuk. 203. Da ga otrpamit do groba i da bacim zemlje na ņ. 215. Došavši jež do jedne klade, uvuče se pod ņu. Vuk, posl. 152. govori se u prenesenom smislu dati do ruke, postati, doći do ruke, vidi ruku. Ne dajte nikad sinu dinare do ruke. M. Držić 243. Toľiko ili 25 forinti celi(h) neka pošje nam do ruke. Glasn. u. 3, 211. (1719) I to bi bio učinio, da nu bude došlo do ruke. F. Lastrić, ned. 51. Koliko si puta odluku učinio, zlo dilo učiniti, al ti nije došlo do ruke nećimti ga. 381. — mjesto genetiva može biti i adverb koji naznačuje mjesto: Do tamo čto no sad zovu more voće. H. Lucić 263. Kada je (drra) biše jure do gori donesla. F. Vrančić, živ. 89. Prut pod sobom gledaj riku*

razg. 166^a. Glas do neba, a kad dobro poglediš, a ono mućak Nar. posl. vuk. 42. — *orijem značenem Daničić tumači i riječi do boga u izvrcima, vidi bog pod 10.*

d. *Kad se što proteže do čega drugoga (rudi pod b), ono stoji blizu ovoga tako da u srijedi ne ostaje ništa. S toga do može značiti gotovo isto što pokraj, uz. u naše vrijeme.* Ukopaše jedno do drugoga, kroz zemlju im ruke sastaviše. Nar. pjes. vuk. 1, 240. Kad ti podeš dol' u poje, dol' u poje, dol' u kolo, ne vataj se do Tomaša. 1, 282. Uzabra(h) strućak do zemlje, dade(h) ga dragoj do sebe. 1, 390. Kad sjeđoše za stolove zlatne: uvrh svoje silan car Stjepane, a do nega stari Jug-Bogdana, a do Juga devet Jugovića. 2, 184. Ti ćeš, Marko, prvi carovati, a ja ću ti biti do koljena. 2, 195. Na obali do vode Sitnice jedan zelen tu bijaše čator. 2, 272. Koñ do koña, junak do junaka. 2, 313. Kad je bio blizu do Ubdine. 3, 178. Zavukao se crv u rotkvu, a do nega repa. Nar. posl. vuk. 82. Zrno do zrna pogača, kamen do kamena polača. 94. Stani do mene, nanjesti do zida. Vuk, rječ. 123^a. Jedan uhvati rukom na dno štapa, pa drugi do negove ruke. poslov. 341.

2. *o vremenu. trajanje u vremenu shvaćeno je kao micanje u mjestu.*

a. *kaže se koliko što traje, naznačujući vrijeme kad je sršetak onome trajanju: a) genitivom imena koje znači vrijeme što nastaje, počinje sršetkom onoga trajanja.* Kto je sdržrao do sijega doba sibirnago. Zakon. duš. okáz saf. 44. Da se dava odu velika dani do velika dne na vsako godišće peti sutl persper. Mon. serb. 159. (1357). Što smo imali do današnege dne. 404. (1440). Nu je kratka noć i rados od sanku ka prijat nije moć ner do bila danka. G. Držić 390. Bio je do sega doba der od vika običaj ozege grada Dubrovnika. H. Luceić 255. Vazda ste do zora naućni vi spati. M. Držić 460. Ter iz jutra do večera skupno vika. I. Gundulić 491. Slideći zle običaje od gršenja povolnoga od godine do godine. F. Lastrić, ned. 284. I imena moga mrtav do tog doba glas će iz nimoga probuditi groba. A. Kanižlić, rož. 21. Ali ćeš se prije predstaviti kao cvrčak pjevajuć do mraka. And. Kačić, razg. 2^a. Ostavljati od dneva do dneva. M. Dobretić 176. Sužan će se oprostiti, iz tavnice izoditi, ja slepoće ni do veka, ni do časa umrloga. Nar. pjes. vuk. 1, 140. Ne pust' glasa do bijela dana. 1, 246. Volim sama i do noći nego s tvojom pomoći. 1, 294. Lubiću ga do samoga mraka a grliti do sutrašnjeg danka. 1, 356. Tvoja naka govorila: ne dam sinku do proćaja; a moja je govorila: ne dam kćeri do jeseni. 1, 438. Što si toliko svate potrudilo, kad je Mara još sinoć umrla, do zore se mrtva nalezala? 1, 553. Neka gori s večer' do svijeta. 2, 92. Od dne do dne tri bijela danka 4, 455. Do božića nije ni gladi ni zime. Nar. posl. vuk. 59. Do svetoga Luke kud ti drago ruke, a od svetog Luke tur' u nedra ruke. 67. — *moğu stajati u genetivu i adjektivi srednjega roda kojima se adverbijalno naznačuje vrijeme, kao kasno, skoro itd.*: Do kasna na večer goste se. Nar. prip. mikul. 5. Jer su se do skora ljudi na silu hvatali u soldate. Vuk, rječ. 56^b. *tako je i oco*: Do nova ne bihu znani ner krađjani. I. T. Mrnavić, osm. 39. — *mješte imena koje uprac znači vrijeme može biti ime koje znači što biva, što se događa, što se jahtu onda kad je sršetak trajanja.* Da si se dohrani do surtiti svoje. Mon. serb. 116. (1342). Vsa gospoda ka su gospodovala do mene. 283 (1419). Vzměni se vsch' car 20 i 1 do hruda cara. Arkiv. 9, 97. (1468). Ja inu go-

spodu do smrti do moje da služit' ne podu. N. Najesković 1, 179. Aleksandar do obeda k Aristotilu hojaše, a Nektenu do večere. Aleks jug. star. 3, 227. Taki život provoditi do same surti. A. Gučetić, roz. jez. 196. Što je bilo, prošlo je veće, na hipu se brijeme vrti, jedan hip je sve do smrti. I. Gundulić 235. Uzdavajuć ti slave i hvale do svrhe života moga. M. Jerković 41. Št je se do pō rucka. M. Zoričić, osm. 146. Drži do potrebe. J. Vladimirović 21. Vladao je veliki posvetitelj samiju imenom od poglavitoga do naroda Ažmounajskoga. A. d. Costa 2, 2. Rajske slave uživala ta u carstvu nebeskome a do suda božijega! Nar. pjes. vuk. 1, 147. Oni su se iz ualena gledali, iz malena do golema djeteta. 1, 401. Oče li me do smrti (h)raniti? 1, 669. Mi dvorismo cara od malena, od malena pake do golema, i (do) sede nau brade do pojača. 2, 158. Do sunca joj bistra voda bila, od sunca se voda zamutila. 2, 340. Od povoja do sukova. Nar. posl. vuk. 235. Teško onom do surti, ko se u zlo uprti! 315. Čoek se do smrti nōi 319. Uzmi ovi orah. čuvaj ga do potrebe. Nar. prip. vuk. 117. O različnijem starješinama naroda našega do turske vlade u našijem zemljama. Vuk, nar. pjes. 1, xiv. Koji pretrpi do kraja, blago ņemu! mat. 10, 22. Šćepan ne spava ni do prvijeh kokota. S. Ľubiša, prip. 97. Nije se u Novakovoj kući lijevalo prije po noći, no do kokota uz gusle, u igri. 219. — *b) adverbom koji znači vrijeme kad se ono trajanje sršaje.* Od početka svita do sada Korizim. 41^a. Koja mi ne da san do sjutra od večer. S. Menčetić 169. Da nećeš moć vijeku do sjutra živjeti. N. Najesković 1, 271. Do sad nijesam čno besjediti takoj. M. Držić 19. Do malo prije sam bio Źuhlo, a sad sam Krpeta. 397. Jeste li gorčiju do danas boljezan vidjeli? 468. Rok vam do sjutra budi vrh ne misli. P. Zoranić 56. Ne zahvaluj se do zajutra, jer ne pakaš ča će donesti dan zautrasni. Nauk. brn. 70^a. Zauk do nigdi jur za time opet mramor progovori, i dvjესti se naglo gori prične glasit' tvoje ime. A. Čubrhanović 158. Ki do skoro u slobodi sam je sebi gospodio. I. Gundulić 864. Znam, do skori da e' tva Źubi živa bila. J. Palmotić 46. S većom silom ter se izbiše neg su do tad vjevali. 363. Podi ti ter družbi objavi da budu spraviti za puta sve plavi; a ja ću poći sad gdje zidu mire i grad do paka gledati. 150. Do sada smo pravili dila ali sada viditi čemo... A. Vitajić, ist. 482. Ki do negda produži je, a pokle se već obori... J. Kavanin 146^b. Kap do najposli pritvrdi kamen izdube. P. Knežević, osm. 239. Isusa do u jutru stavio pod stražu. F. Lastrić, test. 111^b. Da će se to izpuniti i do sutra. M. Zoričić, osm. 70. U kom (gradu) biše on do tada. V. Došen 33^a. Svuda slavo Zrinovića bana i mladoga kneza Frankopana... a ne znadu da su od tožaka, do jučer su uzbijali ovice. And. Kačić, razg. 161^a. Imadaše se ustaviti od jića i pića do prid podno. Ant. Kačić 168. Od kada se mi dva rastadosmo, i do sada još ne sastadosmo. M. A. Reljković, sat. H 2^b. Do jako si pila sinoćinu. Nar. pjes. vuk. 1, 45. Do sad si mi robitinja bila a od sad ćeš po bogu sestrica. 1, 458. 1 do sad su kniige dolazile, al' se nisu sa suzom učile. 2, 137. Jed' te, pije do u jutru, Turci! 3, 39. Kako tader tako i do sader. Ogled. sr. 29. Do jutros su tvoje ovice bile a po jutros moje ako bog da. 406. Pokopaj najprije one što si do sad pobio. Nar. posl. vuk. 253. Do prije nego dva-deset godina bio je običaj. Vuk, nar. pjes. 1, 188. Vazda ste vi skupa vjevali i niste se do danas izdali. Osvetn. 3, 126. *vidi i doslije, dosele, dokle,*

dok itd. — *mješete adverba može adverbijalno stati ime koje znači vrijeme u acc.* Ono mesto i do današnji dan je pusto Korizim. 26a. Do treći dan ima priti k pravdi. Zak. vin. 69. Ter će duh tvoj biti na nebi vijek slavan, a ime na sviti do oni sudnji dan. N. Najlašević 1, 302. Do smrtni da me čas u robstvo vam stavi. 1, 337. Da mene obrani od smrti do saj čas. 1, 337. Kroz ke (*pjesni*) će nrgov glas i slava i dika do sudnji živjet' čas a duša u vike. 1, 343. Do taj čas ja ne znah najmaži nepokoj. 2, 41. Ni ufam žalostan od tvoje ljeposti do smrtni do moj dan najmaže milosti. 2, 45. Čudno čndo, što se vijeku do današnji dan ne zgodi! 1. Gundulić 448. Bi ondi Luka, ter do treći, jedah i skrsne, počeka dan. F. Glavinčić, cvit. 343a. Spavaju do polovicu dneva. M. Radnić 114b. Meu vragovi kako stoji i kó stat će do sud svijeta. J. Kavašin 394b. Da je do dan današnji sveta djela viteškim krepostima prikupjala. B. Zazeri 344a. Ne velim dneve i misece, nego od god do god čekaju korizme. F. Lastrić, ned. 195. Goji mi, sele, cvijeće, goji ga, sele, do treći dan. Nar. pjes. vuk. 1, 23. — *c) genetivom imena za vrijeme koje kaže dužinu trajanja, tako da je sršetak trajanja na kraju anaga vremena. osobito često s takovijem značenom dolazi do vijeka.* Pravy prijatelji byti vam od selé i do véka. Mon. serb. 2. (1189). Daju imi milost do života mojega. Mon. serb. 50 (1240-1272). Da ne potvrću sije pisanije do moga života. 203. (1885). (*Muke*) od purgatorija jesu do vremena. Transit. 200. Neka se satvori do vika oni dan. Š. Menčetić 9. Koli krat sta se ket imat me na pamet do svoga života. 318. Ke (*dvi stvari*) nigdar do vika na maše ne hode. P. Hektorović 68. Do sto ljet na svijeti višnega ki slavi. N. Najlašević 1, 343. Ni se će vidjeti ljepši stvar i dika po vas vijek do vijeka. M. Držić 425. Jaoh moje sunače, vaj meni do vijeka. 467. I pak neka ljubav vaša skrovna bnde der do vika. A. Čubranović 154. Sedam slavnijež razumnika države ove porodiše od kih nfať nije do vika dohititi znamjen više. 1. Gundulić 369. Sudac odkraj jih u polaču do 30 dan. F. Glavinčić, cvit. 190b. Kraju slavni, živi, živi do sto ljeta, do sto vika! P. Kanavelić, iv. 95. Živit hoće tja do vika. J. Kavašin 146a. Da neće moći dobiti druge (*hrane*) tja do 12 miseci. M. Zoričić, arit. 83. Ove oblasi koje su nenu bile date do vremena. A. d. Costa 1, 35. Pričekaj me samo do po sata. Nar. pjes. vuk. 2, 347. Što ću jedna robiña do vjeka? 3, 435. Blago mene jutros i do vijeka. 4, 5. A dao mu (*hranu*) iz begluka da je nenu dosta do vijeka. 4, 465. Svačija je sila do vremena, a božija do vijeka. Nar. posl. vuk. 279. Kćerku Katarinu nutar postavite, nutar postavite do punch sedan let. Nar. prip. mikul. 140. — *nješete do vijeka dosta česta dolazi i do vijeka, isporodi zadnje primjere kod b); u jednom primjeru imu do vrijeme mj. do vremena.* Do vik duhovi od pakla ne dali t' plaču lik. D. Zlatarić 7b. Moć ju ćeš zamani na svjetlos do vik zvat. 1. Gundulić 99. Kraljoviću, živi, živi nedobitan do vik vika. 316. Slavov ćeš do vijek sjati. J. Palmotić 170. I da svaka do vik vike (*radi slike*) zla će primat kim nije slike. J. Kavašin 464a. Gospaska do vrijeme, a bratinska (ili drugovska) do vijeka. (D). Poslov. danić. 24 u jednom primjeru stoji do vike samo radi slike: Gospoje, slaviti ću tve dika u pjesnjeh ja poje od sada do vike. N. Najlašević 2, 62. — *i do vijek i do vijeka shvaćeno je gdjegdje u naše vrijeme kao jedna riječ.* Kuku onoj duši za dovijek. P. Petrović, gor. vijen. 19. Ostadosmo rajom za do-

vijeka. S. Ľubiša, prip. 18. — *d) adjektivom srednjega roda kojijem se kaže adverbijalno dužina trajanja: aa) u genetivu.* Da do duga ni'e se znalo. J. Kavašin 423a. I za toj ne more trpiti do duga. H. Lucić 284. Što vojnik dobiva po trudu i mući do mala uživa. M. Vetranić 1, 139. Svake svitovne slave do mala. P. Zoranić 8b. Sve će stvari ovdika do malahna stati. A. Vitalić, ost. 385. Da bi ga do mala, Jele, uživala, da bi ti mladahna dovica ostala. Nar. pjes. istr. 2, 12. — *bb) nepromiješeno.* Do malo ga ti vario. M. Držić 192. Ne znaš, do koliko ćeš ti moći u dobru postati. B. Kašić, nasl. 5. Bogastvo zlo stečeno do malo trpi. (D). Poslov. danić. 7.

b. kaže se da nešto biva na sršetku nekoga trajanja, do znači što i nakon. a) s do stoji riječ koja naznačuje ano trajanje. tako riječ može biti: aa) supstantiv (u genetivu). Do mala vremena obrnuše se. Korizim. 45b. I reče jabuka: ne posijecaj me i hoću ti dvojinu do ljeta roditi. Zborn. 37a. ark. 9, 147. Kojom ćeš živiti pun slavna imena, skončanja ne imiti do duga vremena. P. Hektorović 49. Do godišta Sara imaše začeti. A. Gučetić, roz. nar. 118. Do godišta ću te oženiti. M. Divković, zlam. 34b. Do godine vraćajući se. I. Držić 89. Do godišta, do ljeta 'ad anuum' J. Mikaja, rječ. 76a. Do miseca 'intra mensem'. 76(n)b. Da će ga još do jedne ure obisiti. M. Radnić 9b. Prodril laz do hipa. I. Zanotti, en. 32. Boje danas jaje neg do godišta kokoš. (D). Poslov. danić. 7. Blago onim, kim do ljeta i milosti teč donese. J. Kavašin 367b. Ter mu prorokova da do godine dana opet isti kraj ima na noga udariti. And. Kačić, kor. 244. Ako misnik ne može zadovoljiti starim misama do miseca dana. Ant. Kadčić 72. Ko to kune mojega ovcara? do jeseni u moem dvoru bila! a do druge i čedo rodila! Nar. pjes. vuk. 1, 381. Rodila mu hijlica šenića, a ja, majko, do godine sina! 1, 382. I mi onda svadbju ustovasno i ti kaza do prve godine, dok ti rodi vino i všenica. 2, 531. Na prstenu svadbju uzgovara: 'Ova svadba do mjeseca dana, dok ja dodem bijelu Novinu i pokupim kičene svatove'. 3, 229. Ne moremo vam toga načiniti, zač nam je do ure jadra otvoriti. Nar. pjes. istr. 2, 157. Ove godine na vratilo a do godine na grabilo. Nar. posl. vuk. 230. — *amo spadaju i ovi primjeri u kojima s do stoji ime koje znači broj te se ne miješa po padžima:* Do pet dan se hotihu pridati. M. Marulić 6. Do tri dni ćeš sa mnom gori s krunom poiti. P. Hektorović (?) 94. Do pedeset lit vsi ovi pol zemlj' pojdu. Aleks. jag. star. 3, 317. S kojijem do pet dana nade se u Gaeti. B. Kašić, in. 23. Nu misleli da opeta neće od onijeb svijeh junaka živ bit jedan do sto ljeta grozno u srecu svom proplaka. 1. Gundulić 335. Do tri dni hoćeš me nashilovati F. Glavinčić, cvit. 265a. Od danas do četrdeset dana Ninivn privatice se. M. Radnić 173b. Po odgovor do sto lita neka pride. J. Kavašin 437b. Do koliko pak vremena posli Antikrsta ima sud biti, ne zna se: jedni su rekli, do sedam godina, jedni do tri godine, a jedni do četrdeset dana. J. Filipović 1, 110a. Patrijarhu tako je izpribijao, da je do tri dni umro. A. Kanižlić, kam. 160. Pljvaka može se izmestunti po četvrtine od ure t. j. do tri virovaña. Ant. Kadčić 168. Prsten daje, svadbju uzgovara: 'Ova svadba do petnaest dana, dok ja odem dvorn bijelome i sakupim gospodu svatove'. Nar. pjes. vuk. 2, 520. I eto ga do petnaest dana, moj Todore, bijelu budumu. 2, 595. Do sto godina ni kostaju ni mesa (od nas neće liti). Nar. posl. vuk. 68. Zgoda dug i do sto godina naplaćuje. 88.

— tako se ne mijenjaju ni *adjektivi* i *zamjenice srednjega roda* (kao malo, nekoliko, koliko itd.) kojima se kaže *mnogo*. vrlo često dolazi do malo (dômalô) i *shratu se upõe kao adverb* za vrijeme. Do malo dan učini se redovnik. Korizm. 25b. Jer i mi do malo joste dan imamo poći svi u vječni stan. N. Najlašković 1, 329. Do malo dana dovedose ka ōj kolundrice. F. Vrančić, živ. 97. Do malo vremena od tvorca će se tijela leći crvi. M. Divković, nauk. 41a. I do malo prem vremena u Carigrad dode bijeli. I. Gundulić 358. Učini se glavar rãžbojnikã, do malo vrijeme pada u ruke pravde. J. Banovac, razg. 14. Cvitje koje danas cvate a do malo vrijeme usane i osuši se. F. Lastrić, od' 267. Do malo dakle dana nestaje vode u gradu. E. Pavić, ogl. 371. Da ti navisćuje smrt do malo dana. M. Zoričić, osm. 59. Do malo dana od kako ju je zarićio uzeli su mu život. A. Tomiković, gov. 69. Jer ću ja do malo dana umrijeti. Nar. prip. vuk. 228. Joste do malo i svijet mene neće vijliti. N. Rašina 188b. joann. 14. 19. Strah me je, do malo on da se ne kaže. S. Menčetić 175. I za tim do malo brzo se spraviše. P. Hektorović 47. A do malo po tom ne zna ća je rekao. 65. Da i on nevjesti nada se do malo. N. Najlašković 2, 71. Bogme te ću do malo još vijlet plakat. M. Držić 290. Do malo ondci se povrate. M. Orbim 45. Tko brzo odluči, do malo se kaže. (D). Poslov. danić. 127. Kad do malo svak opãće, što u pamet ludo zaće. J. Kavašin 160b. Da ćeš se u prah do malo obratiti. F. Lastrić, svet. 17b. I on ti se do malo s grešnom dušom razdijelio. Nar. pjes. mlk. beitr. 37. Do malo ga kãiga dopanula. Nar. pjes. here, vuk. 60. Kad do malo evo ga. Nar. prip. vuk. 6. Ne do vele golista bi uslovan sveti čakto tamo poslati Flaćida. I. Đorđić, ben. 42. I ne do vele uputi se kãima. 52. A za tijem ne do vele osta gospodar od Rima. 120. Do ne vele poslije ugledaše . . . 24. I povilaše mi do nekoliko vrijeme po tom. P. Hektorović 51. Da se ja od űega do nikogo vrijeme razlućim. P. Zoranić 6. Da bi ti istinito znao, da će se do nekoliko godina sve ove kuće soriiti. J. Banovac, razg. 90. Ali do nekoliko dana pada i opt u Jerusolim. E. Pavić, ogl. 589. Po tom do nekoliko dana pokupi mladi sin sve svoje i otide. Vnk. luk. 15, 13. Da će on do toliko i toliko dana sa dve ijadde momaka doći u pomoć. mlš. 47. može se malo *shvatiti kao supstantiv*, te se kaže do mala. Ona se ućinu i razbi do mala. Š. Menčetić 292. A mene jur veće do mala od danas naćin vam bit' neće imati polak vas. N. Najlašković 1, 120. Mi noćno tvrde gradove prijasmo, i vsu Asiju do mala primemo. Aleks. jag. star. 3, 245. Dali mi bi ovim nadom poginuti tać do mala? A. Čubrhanović 158. (Dijete) s punõme hrañeno do mala uzraste. M. Bunić 7. U njesti će ovenu bit tebi do mala, kako najvećemu lpužu, vješala. I. Gundulić 150. Tijem se oholit veće ustavi, silni ćovjeće i zlosrdi, znajuć da ćeš ti do mala n kã dospjet, ki si od kala. I. Đorđić, salt. 27. Ova slava do mala bi se bila okrenula u nesriću. E. Pavić, ogl. 342. u ovom *primjeru* uz do mala ima i *gen. partitivni*: U ništa svrnuti do mala godista ja bih se tać imal. N. Dimitrović 83. — *by adverb* (brzo, skoro, dugo, kratko). Biti će, neka znaš, do brzo zaloga; od űega drazi tvaš. N. Najlašković 1, 331. Ah luda mal sve ine do brzo mu sreća uzroći, da mu n jedno zrak pogine i od dva sina i od dvije oći. I. Gundulić 378. Do brzo ćeš tegnut rukom, kako ljubim slavu tvoju. G. Palmotić 1, 296. Koje i ja do brzo ufam uživati. V. An-

drijašević, dev. 53. Do brzo ćeš na gospodstvo predne uziti. P. Kanavelić, iv. 318. Al do brzo surt ga sulati. J. Kavašin 4709. Do brzo se učini do-tojna svoga imena. I. Đorđić, ben. 49. Do skoro ćeš kazat' dilom, ćije gospodstvo veće je palo. I. Gundulić 530. Do skoro pokajaje se. I. Đorđić, ben. 28. Ne do dugo imas pasti. G. Palmotić 3, 23b. Kã izvrši odluku, umrije do do dugo. I. Đorđić, ben. 106. Zambeli do kratko grad prosrvjetiva. J. Kavašin 149a. — *dugo* i *skoro mogu biti shvaćeni kao supstantivi i stoje u genitivu*. Da se neć do duga povratit. A. Kalić 531. I da steće toj do skora sto odluci u pameti. Osmanovoj glavi prijeti. I. Gundulić 342. Do skora svace oćien od milosrdja. F. Lastrić, nol. 207. Do skora poznate, kolika je briga biti bogatu. E. Pavić, ogl. 28. Zolpã steći, da se zbude toj do skora. P. Sorokõević 591b. — *cc supstantiv koji stoji adverbijalno u acc.* U kojoj do mal hip rukami zahitri na glavi vneće lip. S. Menčetić 4. Da dokli teće svijet, vaj, do sva vrijeme nije ćut ni vijlet od zlata s'omena. M. Vetranić 1, 167. Prijatõja uhvati, od koga pak se neć do mal čas kajati. N. Dimitrović 19. Er vam ću sad rijati, sto ćete odli pak do mao čas vidjeti. N. Najlašković 1, 201. Ja ću poć. opraviti sve ću toj i do čas opt doć. F. Lukarević 27. Vujtu: Danu mi kaž' sada: loće li brzo doć vrhu mas mrlka noć? Ljubini: Do uru, malo veće. 198. Svijem unutra gradjanime sree obãle straha jaka, ko'u do dugo jedva vrijeme utãžiti budu paka. G. Palmotić 3, 208a. Da imas umrijeti od sada do jednu urn, bi li usudivao se? M. Radnić 481a. Sad na tebi zelena dolana, do dan do dva zelena travica. Nar. pjes. vnk. 1, 446. Brže boje do nedelu dana. Bos. prijat. 2, 155. Ja joj se nadam do koji čas. S. Ljubina, prip. 30. — *b) s do stoji adverb što kaže vrijeme kad je sretak trajaju (u ovakvim primjerima do stoji po analogiji prema predšćenju, a može i izostati)*. Pać do njećli jur za tme besjedu istu glasit uze. I. Gundulić 239. Malo do posli doće kãima jedan mladić. J. Banovac, prol. 55. Oćide i do posli tri dni vraća se. J. Filipović 1, 521a. Boje je jaje sada negli kokoš do paka. (Z). Poslov. danić. 8. Kad je do naj posle bilo. D. Obradović, basn 155. Dali joste i isti do napokon apostoli posumnãše. Grgur iz Varesa 106. Pogledaj, vojno, pogledaj, jeli ti slika prilika; ako ti nije prilika, usedni koña, pa beži, da mi ne rećes do posle: „Prevara sto me prevari jo-te u dvora taštinom.“ Nar. pjes. vuk. 1, 5. Na bratinsku sve ñemu pokaza, sto će nama do posljed biti, kakve cemo dane doćekati. 5, 506. — *s ovakvim se znaćnem govori i dovećer, doveće (koje rudi) gdje većer i veće stoji nepromijeñeno (jamaćno u acc.)*.

3. od nješta i vremena može biti preneseno na velićina i sila kakve radnje.

a. kod radnje naznaćuje se i ogranićuje velićina i sila prijedlogom do s *genitivom* imena koje znaći koga postaje ona radnja kad je u naj većoj velićini i sili, ili u koje se stane onla onom radnom dolazi. nješte onoga imna može biti i konkretno ime ćega sto onom radnom postaje (n. p. krev' za protjevaće krevi, suze' za protjevaće suza, za pluć itd.), ili što se upotreblava kod radnje ili stauća te brna kak zrak (n. p. torba' za prošnit, siromãstvo, kudijã' kao ono ćim se odraslo' ženskõ ćelude buei itd.). a) *glagol u rćenici znaći micanje ili protzevaće u nješta; ali je to shvaćeno u prenesenom smislu, ne o nješta*. Da me će (tuga) do mala do smrti dovesti. N. Najlašković 1, 181. A to tvoga da umrloustva hiti uzdignut do blaženstva. J. Ka-

vašim 507^a. Dočerao do Miličeva krsta. (U kakvom poslu kad se slabo ide u napredak). Dočerao do pása (da ga mrtva pojedu, kao strvinu, t. j. osiromašio ili oboleo). Dočerao do torbe (do prošnje). Nar. posl. vuk. 68. Ja ovaj put gonih do same smrti, vežući i predajući u tamnicu i lude i žene. Vuk. djel. ap. 22, 4. Ako dilo ne došije do smrtnoga griha. Ant. Kačić 80. Ako su dičica doprli do razborišta. 176. Dok nejak Jovo ne doraste do vranoga koña i do sedla i do kopla i do britke sablje. Nar. pjes. vuk. 1, 575. Kad joj bilo sedamnaest leta, do udaje porasla devojka. 3, 180. Kad bi kada do vode dorasla, srebrnu bi vidru kupovala. rječ. 60^a. Ti su ljudi došli do glasa. M. Pavlinović, rad. 11. — *amo spadaju i oni primjeri u kojima nema onakovijeh glagola, ali se kod glagola biti ima u misli dorasti.* Rani majka Materino zlato dok je zlato do kudeje bilo, a kad zlato do kudeje bilo, skovaše joj srebrnu kudeju. Nar. pjes. vuk. 1, 471. Kada zlato do povoja bude, majka će mu povoj načiniti, načiniti povoj i pelene svo od svile i svoga zlata. 1, 500. — *b) u rečenici stoji koju mu drago druga radnja čijoj se veličini i sili naznačuje kraj prijedlogom do s genitivom.* Posēće ili okrvavi, a ne do smrtni. Zakon. duš. okáz. šaf. 47. Zalosna je duša moja do smrti. N. Rašina 90^b. mat. 26, 38. Do suz me nevjra ne grlo od sniga. S. Menčetić 20. Kad li te s prozora ne viju dan koji, srce do umora bolno mi uzstoji. H. Lucić 219. Tuj moje radosti sve mi se svrnuše u gorke žalosti i boles do duše. N. Najšković 1, 316. Jer se jest on za nas podnižio deri do smrti. A. Gučetić, roz. jev. 9. Bila jest do smrti nemoćna. F. Vrančić, živ. 55. Blagovahomo kruha do sitosti. I. Bandulavić 77^b. exod. (2mojs.) 16, 3. Nike pogane ki se z Vidom rugahu pomlati do smrti. F. Glavinčić, cvit. 159^a. Žao mi je, gospodine, do duše. I. Držić 81. Koji su se izopacili do osuđenja. 112. Žao mi je do srea. 345. Govorit uze s nima boleći se na nesreću ka 'e Dubrovnik porazila i kažući jutu smeću do uzdahla i do cvila. J. Palmotić 295. (Bog) ne pristane bogateć nas većma do daña samoga sebe za plaću našega spoznanja. M. Radnić 283^a. Tilo gosposko ostrim bičima do krvi frustati. F. Lastrić, test. ad. 105^a. Uboštvo te je do goloeće i bosoeće pritislo. A. Kanižlić, utoč. 37. On krunu svoju i do krvi brani. kam. 2. Ja do krvavoga znojga molitvu činim. M. Zoričić, osm. 104. Izvreti će do čistoga pjenu tvoju. J. Matović 403. Moći će dilovati sudbeno protiv istina do niova iskorenitaja. A. d. Costa 2, 181. Kuvaj sa stućenim šećerom do gustote. Orfelin. podb. 168. U loncu kuvati se do mekava. 238. Belance razbij do pene. 289. Videći moje sree toliko plašivo i slabodušno, da se boji do treta svake protivno riječi. I. M. Matić 292. Jele, sele, do boli udarac? Nisi, Ivo, do boli nadria. Nar. pjes. istr. 2, 125. Trpim zlo do samijeh okova kao zločinac. Vuk. pavl. 21m. 2, 9. Pa se krve do žalosne majke. Osvetn. 2, 66. *ovako Daničić tumači i riječi do zla boga, vidi bog pod 21. — u ovom primjeru ngrše imena u gen. stoji glagol u inf to je neobično u ovom značenju usporedi 1. bez pod g. bi.* Svih ubozih dani do svne sama sebe pomagao. P. Kanavolić, iv. 23. — *c) u rečenici stoji genitiv s do uz glagole doći ili biti budem i koji su tad impersonalni, te pokazuje naj krajnje stajne što postaje ili što je postalo, ime onoga čije je onakovo stajne stoji u dativu.* Fala bogu, dragoga drusta' . . . ja da bude negde na meglanu da mi nesto do nevoje dode, kako bi mi pomoć učinili? Nar. pjes. vuk.

3, 178. Došlo do gusta (do nevoje). Nar. posl. vuk. 69. Naručuje tu je bježati, ako dode do nuke S. Lubiša, prip. 101. Mnokrat bude još do plaća. M. Vetranić 1, 15. Sve na vašu voju, druge moje mile, buđi za nevoju, li kad je do sile. H. Lucić 253. Bit' ti će put prvi ne samo do znojga, nu bog me do krvi. N. Najšković 1, 189. Do čuda bi, pobratime, bilo. Pjev. crn. 82^a. Ako l' bide popu do bijesa. 172^a. Ludi se peže da visoko sjede; a kad bude do besjede, kaje se što onde sjede. Nar. posl. vuk. 171. Mački je do igre, a mišu do plaća. 176. Kad ti do naj veće muke bude. Nar. prip. vuk. 117. Kad mu bi do nevoje. Vuk, mar. 2, 25. Kad bi bilo do posla krvava. Osvetn. 6, 65. *vidi drugih primjera kod biti (budem) pod I, B, 1, b, b) 7) bb) bbb) (I, 353^b). — d) ovakovi genitivi s do često stoje adverbijalno, da pokazuju vrijeme, prigodu, ovo značenje nastaje od predšnje konstrukcije (kod e) tijem što se misli: kad dode, kad bude, kad je itd. (n. p. do nevoje, do potrebe).* Tužne mržeje moje do potrebe zamañ meću. M. Vetranić 1, 17. Dvije krune su u ke uzdati ti se možeš do nevoje. I. Gundulić 451. Dobro ih je znat do potrebe. I. Držić 206. Tu s pet kruha i dvije ribe čes djeteća iznije mala, što mu bješe do potrebe ljubežljiva majka dala. G. Palmotić 3, 131^b. Indi neće na sva usta vapit svagdi, već do gusta. V. Došen 254^a. Krv će svoju do potrebe za svoje starije proliti. D. Obradović, živ. 67. Hoću kupit' groše i haraće te bi do šta do potrebe bilo. Nar. pjes. vuk. 4, 471. Jer se mnoga lijepa puška nosi samo dike radi, a ružna se nosi baš do nevoje. Vuk, poslov. 194. — *e) može genitiv s do biti predikat i kod personalnoga glagola biti, te znači onda nešto krajnje što subjekt prouzrokuje, čini, pravi, ovakva se konstrukcija može protezati i na neke slučaje u kojima ono ne biva krajnje.* Poslušujući koj ona koja joj bilu do potrebe. Živ. kat. star. 1, 222. Ne haje za spasenje i prud duše i ohaja one stvari koji nemu bile bi do pomoći. S. Budinić, ispr. 71. Mogli bi ga tu ukrasti, pak nam biti do napasti. M. Divković, plać. 33. Bit mu će toj do skončauja. M. Gazarović 106. Svakomu drag, svakomu mil, svakomu ugoñan, a nikomur do znutiće ne biše. F. Glavinčić, cvit. 15^a. On ti more do nauka biti. P. Vitezović, odil. 73. Pisat' će bočkoj cesarici, da je meni Ive do potrebe. Nar. pjes. istr. 1, 39. — *služno je i ovo: Ime Isusovo jest alat do pridobitja.* F. Lastrić, test. 13^b.

*b) krajnje veličini ili sili radnje nije naznačen naj krajnjom radnjom ili stajenim kao kod a, nego učinim što izvan radnje stoji, kao što je u v. voja (onoga što radi ili drugoga koga, moć, mjera. a) voja do voje stoji adverbijalno i znači isto što došta, ali često nešto reće, vidi voje i dovoje. u naše vrijeme dolazi sa zidnjem. jačijem značenjem i do mile voje. Do voje se namu ruga. P. Hektorović (?) 131. Licu tvojeja nemoj nam braniti, neg li nas ti nega do voje nasiti. N. Dmitrović 23. Puno ti je sad poje travice i cvijetja, božanja do voje jak u sred proljetja. 103. Er ovo što vladat, tebi je do voje. N. Najšković 1, 220. H kratko, gospoje, rekla si do voje. 1, 232. Ede brašna do voje. M. Držić 83. H svakomu mudraci dovolje ljubosti. Aleks. nov. 28. Bi pokoja do mile voje i do zloga pričanja. Pravdonosa. 1851, 21. Učilo nas i zabavljalo do mile voje. M. Pavlinović, rad. 171 u ovom je primjeru slučajno kao jednu riječ, te ima pred sobom prijedlog za. A uzroka, kad uziste, mać će vazala za do voje. I. Gundulić 510. — *b) moć.* Al' ja radim, da do moći tebe osladim.*

J. Kavañin 494^b. — *ci mjera*. Govore lisicu da je znana do mjere. N. Dimitrović 17. Ter kako luk jedan otegnut do mjere grem sagnut po vas dan. 61.

c. *pokazuje se veličina radiće kad se kaže da kod ne ne izostaje kraj ili naj manji dio (anoga što je subjekt ili objekat). oraj kraj ili naj manji dio što stoji tad u genitivu s do kao ono do čega se pruža radića*. Tu oću dospalih do soldina. Mon. croat. 189. (1505). Ki tanko razmjeri do lakta vas svijet saj. M. Vetranić 1, 9. Oštiplu do jagode što na divjoj raste lozi. I. 15. Da rimske sve slavi do traga popleš. 1, 42. Sve je smeteno do zvjeri, do ptice. I. 95. Sve rataje do jednoga poklaše. I. 147. Mravje zgrizoše do zrna proso. do krpe šupaj mjeħ. 2, 81. Troj se vir vjekušti do kapje prisušil. 2, 116. Da umiš čitati i do slova četići da razumiš. H. Lucić 288. Evo t' se pravdedo do dlake sve kaže. N. Naješćović 1, 216. Jučer je dva lonca velika razbila; sve ti sam do konca na razlog stavila. 1, 244. Da braći od prve kom bude svanuti ne skažem do mrve. I. 252. Neka mi vukove sva stada do kusa pokolu. M. Držić 125. Svi redom do jednoga moga sinka pojnhite. 455. Gledajući sve deri do konca. P. Zoranić 9. Svak mu se veseli tko je živ porodjen, mali puk s vlasteli do dice i do žen. D. Baraković, vil. 8. Mogorkiina slavna robi do otraška teške puke, i kralević, ki pridobi cara, od ženske padi ruke. I. Gundulić 480. Dokle ne platiš dari do najzlahe mire. F. Glavinčić, evit. 357^b. Neka s tvojim vladanjem budem se od svakoga uvrijedenja božijega do najmañega čuvati. V. Andrijašević, put. 149. Sva čutjenja silovo je da podložna budu ñemu do najduble misli. B. Betera, čnt. 89. Sve do lista popasoše. A. Vitajić, ist. 260^a. Čim dug plati va do žice. J. Kavañin 129. Pokli je grijehom se oprtio. sva izvrrno do korena. 65^b. Nestorijo tvrdo i do riči je simbol ispovidao. A. Kanižlić, kau. 704. Svijeh će vas danaske do jednoga pogubiti. Nar. pjes. mikl. beitr 23. Nije koji bi činio dobro, nije do jednoga. J. Matović 475. More pokarati i depisati do jednoga crkovañaka. A. d. Costa 1, 50. Dok ne platiš do novea sav dug. J. Rajić, buk. 14. Zaniješće moju pamet do mrve. Nar. pjes. vuk. 1, 236. Bićemo se, more, do jednoga. 4, 150. Pij do kapje tvoju kupicu. Nar. pjes. istr. 3, 11. Sve opucka do mrve. Nar. prip. vuk. 36. Istraživati što do najpošljedie sitnice. Vuk, poslov. 174. Prodi se, da mi ne prevre, da ne izginem do kraja. S. Lubiša, prip. 175. — u ovom primjeru do je shvaćeno kao konjunkcija (vidi kod III) te uza ñ ime stoji u nom.: Sfi su u templu gor do jedan. M. Gazariović 59. — *amo spadaju i ovaki primjeri u kojima nema drugoga objekta nego genitiv s do, po tome što uz ovo što je najkrañe kod objekta lako je domisliti se ostalome objektu*. Vi li jeste gol, ki do ptic perjem obukujete? Michelangelo. 37. (Bog) naplaćuje do djela koja po zakonu od naravi jesmo dužni činiti. M. Radnić 282^b.

d. *do može stajati uz ime koje znači mnoštvo (osobito ako je broj), kad oro stoji uz glagol kao objekat ili poput adverbja, te naznaćuje naj reće što biva ili što može biti kod one radiće (isporedi i kod 5). (Ogazi) poza ih do vele tisuć. Korizm. 56^b. Koli krat sagrijesi menje brat moj i odpaštu ñemu? do sedam krat? N. Rafina 62^b. mat. 18, 21. Do sedam krat poliv me. P. Zoranić 66^b. Do toliko se mora pedjsati. B. Kašić, nasl. 123. Biškup zapovida puku do tri dni postiti. F. Glavinčić, evit. 134^b. (Ana) osandeset do četiri jur dospjela bješe lita. G. Palmotić 106^b. I kad*

ko da nevoñnima, da za jedan do sto prima. J. Kavañin 11^b. Potopise ih stranputnici ti do triest i dva redovnika. 307^b. Do triš ustegnuta na visinu do trikrat se čudnovito obori. I. Dordić, ben. 198. Ko ima misao krasti jednu po jednu do tisuća. Ant. Kačić 57. Razmeđu ženidbu do četiri puna kolna. M. Dobretić 558. u ovom primjeru broj stoji u acc. (isporedi kod 2, a, b) pri kraju). Da se bog smiluje griskom pokornim do ljudu naroda. I. Ančić, ogl. 171.

3. *može biti preneseno na svakakvo prostiranje (i u duhovnom smislu) te mu naznaćuje kraj*.

a. *uopće*. Svi krstjani tad skoćie (od) velikoga do maloga P. Bogašiniović 20. Dica i mladež sva do 21. godinu (acc, jer je shvaćeno adverbijalno). F. Lastrić, nedl. 137. Oti dlake do grede. (Od najmañega do najvećega). Nar. posl. vuk. 232. Kazaću ti sve od riječi do riječi. Vuk, rječ. 123^a.

b. *razlika između drjeje stvari shvata se kao dalečini što se od jedne prostire do druge*. Slijepac ne vije nikadar da od bijela razlući do crna nijednu stvar. M. Vetranić 2, 5. Velika jest i ima bit razlika od žene udane do jedne djevice. B. Gradić, djev. 41. Čine razliku od cvrnu putevne do pametne. 63. Vlas tva prosti, nije razlika druga od tebe do injeħ ljudi, neg' za povijek ka vrh puka uznoznijem te čini svudi. I. Gundulić 496. Nije veće nijedno razlikosti od mene do ñih. A. Vitajić, ist. 293. Kao od neba do zemlje (što daleko ili različito). Nar. post. vuk. 132. Od rećena do stvorena ka' od lista do korena. 235.

c. *kako se jedan podnosi prema drugome i izjencije, shvata se kao nešto što se među njima (od jednoga do drugoga) prostire*. Toj kako smo rekli od Poljćanina do Poljćanina; a ěa bi Poljćanin oteo za izvañskoga, more se sve platiti. St. polj. ark. 5, 291. Od brata do brata svu ljubav i milos od srebra i zlata rastavlja usilos. M. Vetranić 1, 115. U vremena njega stara boj veliki oni posta od Pompeja do Cezara, svemu svijetu štetan dosta. I. Gundulić 371. Svak besjedi da od Poljaka do Turćina mir žudeni veće slijedi. 456. Pokaraj ga skrovito od tebe do ñega samo. I. Ančić, vrat. 90. — *amo može spadati i ovo: (Isus je) posrjednik i parac od otea ter do nas* M. Vetranić 1, 314.

5. *od protezanja u mjestu (vidi I, b) preneseno je na veličinu uopće, mnoštvo, osobito kad je izrećeno brojem, najreće je mnoštvo shvaćeno kao kraj do kojega se mnoštvo proteže, do znači da je od prilike onoliko ili ne veće, a često uz to ističe da je mnoštvo i tako veliko. (amo mogu spadati i primjeri kod 3, d). Do trideset tisuć ih je. Aleks. jag. star. 3, 272. Kim neumrla svoj zelena do tri vijenca čela kite. J. Kavañin 298^b. Oj Četino, vodo ponosita, ti se sinoć krivo kumijase. da na tebe ñide broda nema, a ja jutros i podocene dodoh. i na tebe do tri broda nadoh. Nar. pjes. vuk. 1, 316. Za punijeh do devot godina ja nemadoh od srea poroda. 2, 55. Na Balaćku jesu do tri glave. 2, 152. Na ñiozi je do devot čemera, ispod grla do devot derdana. 2, 198. Udari me dlanou po obrazu, nagrlu mi prebijelo lice a pomjeri do tri zdrava zuba. 2, 352. Ku (košula) j' krojilo do dvanaest krojaća. Nar. pjes. istr. 2, 121. Turćin se obveže opreniti do sto tisuća vojske. S. Lubiša, prip. 114. Da ne vodiš muoñinu, do tri druga najviše. 152. — *vrlo često, osobito u pjesmi, orakoro do stoji bez ikakve potrebe, samo gjdjenje ističe da je velik broj*. Nemoj to mi vaditi sabbice iz srdaćea, mili brojone, dokle ti ne narućam do dvi i do tri besile. Nar.*

pjes. star. pis. 6, 18. Vazmi poni devesina bilja, gospo, i kalopera, rute i maka do dva pera. A. Čubranović 118. Ter kušćica do dva mesa sebi riza, noj udili. A. Vitalić, ost. 60. Dajte nama do dvije. Ne damo vam ni jedne, a kamo li do dvije. Nar. pjes. vuk. 1, 2. Do tri ču ti bija kazat'. 1, 182. Bogom bračo, do dva pobratima' 1, 247. Pde se mi vince do tri jetvice. 1, 429. Čujeto l' me, do dve mile čerke! 2, 52. Da ti kažem, do dve do tri reci 2, 73. Grad gradila tri brata rodena, do tri brata, tri Mrkavčevići... 2, 115. A sa bezom cigle do tri sluge, 2, 419. Nosi, brate, do tri sitne kuge, 2, 569. A ti zovi, sine, u deversivo do dva brata, dva Jakšina sina, 2, 580. Sa mojjeh do šest mile braco, 3, 164. De se staju do puta četiri, 4, 301. *u ovom je primjeru slučajno do s brojem kao nešto cijelo; u toga stoji atribut nepromijenjen u srednjem rodu:* Su njegovo do tri porodice, Nar. pjes. vuk. 4, 403. — *u otvoren primjerima do stoji gotovo udverbiljno (vidi kod 11), te je zato broj u are:* Imah sinke do četiri. A. Čubranović 112. Ja gi imam do trejcu. Nar. pjes. vuk. 1, 349. *tako je i otvije gdje ime jahnka (ima se u misli polna) ostaje u nom:* Na kitici do jabuka, na vrlanet do četiri. Jacke 311 — *može biti, da amo spada i ovaj primjer u kojem do prve znači: prvi put:* Kad podu do prve u mezan. N. Najfosković 1, 250.

6. praeter, kao osin, izuzično nešto iz množstva, i otvije je prevencio od protezaju u njesta, te se shvata kao da se množstvo proteže do onoga, ali ga ne zahvata, ova značenje dolazi od xvi vijeka. Ja imu gospodu do surti do mojo da služit' ne podu do tebe, gospoje. N. Najfosković 1, 179. Dobra nećeš nać do boga, J. Kavačević 3369. Nije nijedna stvar do ove, o kojoj nam je toliko urjeba češće i pomiljivije govornih. B. Zuzeri 39. Niko jim (andela) do boga odobit ne bi mogao. J. Filipović 1, 659. Do ljubavi ne iste imo sree moje. A. Boškovićeva u I. M. Mattei 363. A što zna do boga? (Z). Poslov, danic, 1. Nije draže stvari čeljadetu do života telesnoga. S. Rosa 399. Ako neina vrnu sebe starišno do pape. Ant. Kadičić 509. Ovo ne vidi nitko od svatoga koj na piru bijahu do samih sluga. M. A. Rejković, sabr. 26. Ali ko nas moće bolje u ovemu poslu uvjetovati, o komu bi jedino, do svetoga oca pape? I. M. Mattei 36. Koje plamenitije ime do ovoga možemo zamisljeti? 172. Nije rata do ovega rata. A. Kadić 129. Zakle(š) je nebom i zemljom, ljubi li još Log do mene. Nar. pjes. vuk. 1, 380—391. Ja nemam sto do kamena kazat, 2, 13. Ne boji se Liloga do boga, 2, 107. Majka nema do tebe jednoga, 2, 557. Nemam ti sto do gđila kazat', 3, 321. Ne damo ti ništa do kamena, 4, 35. Na Krmovo da bu' ništa neće a do zliča i krpovolca, 4, 122. Ko vidise, vjest se ne činše do jahnoga Lopušine Vuka, 1, 429. Na domo nejednemu nikoga do starije i starije majke. Pjev. crn. 79. Voda svasto opere do pogana jezika. Voda svasto opere do crna obraza. Nar. posl. vuk. 37. Oč rde do rde (menja ništa drugo), 235. Svega je maće do vaje božje, 239. Sve je nepo sarnu do oca 280. Sve se nićije do vaje božje, 281. Da se drugom nikakom d'vjakom neće ozieniti do koji govedaru iz toga i iz toga sela. Nar. prip. vuk. 219. Nemam vi e do dvije pare. To ne zna niko do boga. Vuk, ipoc. 1239. — *arabom do dobiti i s dragim riječima:* Božja od vas ne ostalo traga, do van zniije i kamena stanca. Nar. posl. 2, 128. Dobro strelko i oriža sjajna. Oglob. r. 41. Ti od toka svog nikoga nemaš do li svoje ostavile majke. Nar. pjes. kras. 1, 111. *riči dosim, li, van.*

7. djelo se u prenesenom smislu proteže do onoga što mu jest ili mu može biti uzrok.

a. *genetiv s do naznačuje ono što jest uzrok, obično, osobito ako je češće, shvata se u zlu smislu i znači da je ono izvećno krivo, u svijem primjerima glagol je ili maći (obresti), ili biti (kao kopulo), a gen. s do kao predikat.* Ako se obrće do nega takova vina. Mon. serb. 81. (1302—1321). Što li bi našla pravda do koga, da ga je voljam, gospodim herega karati. 159. (1453). Do mene krivica najti se ne mor: Oiva, 36. Da ma ne potvori u što što imi sinas zapisala, i dokle ne bude do mila, do mene da ne bude. Mon. serb. 231. (1389—1395). Nije do nas, ni se ne stajmo. A. Kadić 18. Što si, ljubi, unćela? ali ti je sto do mene, al' do moga vrana koia, al' do moj: britko sađe, al' do moje mile braće, al' do moje draže sebe, al' do moje stare majke? Nije meni što do tebe, . . . neg' do tvoje stare majke? Nar. pjes. vuk. 1, 307—308. Nije meni ni do toga, najko 1, 496. Pa do koga uz bude krivica, otgovar' bogu i narodu. P. Petrović, sčep. 138. Ne znam, al' je do plemena, do polneba ali do dobroga odgoja: ocedvidno je, da izgleda svo drugo ljude nadleža. M. Pavlinović, rad. 9.

b. *genetiv s do naznačuje ono što može biti uzrok, pa boga biti ili stajati do koga znači da je onome a časti da nešto bude, od svim riječa.* Da se uklanam, lediko je do mena, upasti u taku nesreću. I. M. Mattei 29. Samo da nastoji, koliko je do nega. T. Ivanović 69. Do nas je samih, da budemo upadni. M. Pavlinović, rad. 172. To stoji do tobe, hangt von dir ab, im te sitim ost'. Vuk, ipoc. 1239. Do neza stoji da nam da ili ne da. milos. 116. Koldo do vas stoji, imajte mir sa svijem ljudima. pavl. rim 12, 18. Nikad se neće mladi u kaci ozieniti ili djevojka udometi prije onoga, te ga je red, a osobit' sestra mlada javo starih, maće starija se već ne bi mladi utaka, zato što bi svijet rekao: jest nešto do obraza ili do čuruka? V. B. gilišić, zborn. 97.

8. *znajući pol' 7 sri se vide, te genetiv s do znači nešto što koga (čeljadetu) uzrok je ili može biti a roko stete, koristi ili čega mu dražo, pa s toga nastaje pretečajim za ono češće, po orome rečenica: meni je (stalo) do koga ili do čega znači: brija ne je, marim za koga, za što.* Nikomu nije do boga, nego svakomu do sebe. I. Ančić, vrat. 131. Nego nam bilo do spavanja. D. Obradović, živ. 75. Meder ti ovde nije do stajaju, basn. 304. Što je nama do nega? J. Rajić, pouč. 1, 77. Nije meni do vaše večere, već je meni do moje nevole. Nar. pes. vuk. 1, 384. Ostan' me se, Turcine prokleli! mene nije do streljača tvoja, već ovo me tola bolest našla, 2, 358. Jehuim tj) do zuba a drugom do zua. Nar. posl. vuk. 112. Tebi je do jela a vidiš gdje gazda hoće da omre. Nar. prip. vuk. 17. Što je tebi lo nos? Vuk, mat. 8, 29. Što je tebi do toga? joc. 21, 22. Nije mi do pjevanja nego do pluću. Prodi me se, nije ni sad do toga. Vuk, ipoc. 1239. Srijunim mi se stalo do slozani članaka. I. Miloradović 51.

9. *genetiv imen' istina, duša, bog itd. u prim. casu, zahorenom smislu pokazuje da je ono kao granica koja se kod nekoga ne prekoračuje, čim se terdi da je ova istinito ili dobro (a moralnom pravdom).*

a. *potvrđuje se da je nešto istina: a) uopće, bez osobitog isticanja, kao riječima za cijelo, a istinu, jamčeno. Svak zna do istine i stanovit je namu. P. Zoranić 52. Da bi moj gospodin bio pri proroku, do istine bi ozdravio nega od gube.*

I. Bandulavić 519. Jcg. 5. 3. Ali ko mi o istine može riti, plavi ope da su zaisto Terezeve? I. Gundulić 50. Djeta mati saje sija ra i vj pouče do istine. J. Kavačin 270.

1. riječima do boga, do duše, do moje vjere, sećamo, kao zakletom. Boga te vjke ne znam, ne do moje vjre. N. Nalješović 1. 270. Do boga i do moje duše! Vuk, rječ. 123^b. — *2. u kao riječima djelova, vidi 1. djelo pod 3. b, c, a, a), doista, zloja, ostičući da onako jest u ne da se samo misli da je, ali da može biti, ili da se hoće da bude.* Otkri mi sve onako kako te bio do istine. F. Lukarević 241. Kako se imase do istine dogoditi. A. Gučetić, roz. nar. 189. Tala mi do istine počimmo živiti, kada budemo doći na smrt. P. Posilović, nasl. 41^b. Koja je potvrdila da je sin nezin do istine ubijen. A. Tomiković, živ. 15. Dokle god nisu opazili da topovi i puške Interant-ske dozbija udaraju. 100. — *3. kad se kaže ništo što potvrdi ono što se prije kazalo:* Margarita bijaše mu (Jezusa) svoje (srce) posvetila ... do istine po ne smrti nade se jedno ne pismo kojemu darivaše božanstvenomu vjereknju svomu sve što bi unaprijeda djelovala ali podijelila. I. M. Mattei 172. — *4. dopuštajući, priznajući da je onako, i ako se prije kazalo ili se hoće da se kaže nešto suprotno, s tjem značenjem često stoji do duše.* Seraskir nam do duše potvra na pomoć, a! Rusi prepečeše, učinio otko. J. Bajić, voj 48. Do duše, wohl, allerdings! eguine: do duše ja ne mogu reći da nije tako. Vuk, rječ. 123^b. Do duše ja tjemna glav-ovima nije-nu vjerovao ali mi je draže čuti iz trojkih ustaju da nijesu istiniti. S. Ljubaša, prip. 171. Dosadi mi se sirotovati u tudjoj kući, a do duše, nije baše kriti, lijepo su me dižali negov otac i majka. Pravdomša. 1852. 23. 18.

b. riječima do duše, do obraza kaže se da je nešto moralno dobro. Ali mi nije do obraza bilo da vi tako u brzo dosad-jem. Pismo enogorskoga vladike Save Petrovića u ark. 3. 133. (1767). Ubist svoje dijete nije mi do duše, a odreći datu riječ do obraza. Pravdomša. 1852. 33. 14.

10. goror se shvati, kao da se u privesenom smislu proteče do onoga u kom se govori, tako zlo govoriti do toga dolazi u nekijih pasuca čakacua xvi i xvii vijeka. Su di porče govoriti veliko zlo do ne Mirakli. 9. Zlo govoreći očito do iskriega Korizan. 379. (Zve) govore izlo do muža. 62^b. Govoreći zlo do nega ... govoreći krivo zlo do iskriega. I. T. Mriavici, ist. 106.

11. stoji pred nekijem prijedlozima, dopuštajući im značenje scujjem drugo je kad stoji radi veće sile aderbijalno vidi 11) pred prijedloga u dopunjujući; istina da nije signda tako jednu od drugoga razlučiti.

a. kad stoji s prijedlogom blizu spoda amo: ali i kad toga ima slabažja u kajima blizav sa scujjem inenom vrijeđi kao adercah, vidi kod 2. a, b), a) o njesta. I. dolose do blizu kapije. Nar. pjes. vuk. 3. 455. Da ne mogu seli u nedara, u nedara do blizu srdaca. Nar. pjes. vil. 1868. 559. — *b) o vremenu.* Da Juraj dak svu oio izpravi i izpuni do bliz prišastoga dne svetoga Jurja. Mon erotat 214. (1514). Da bil do blizu tijerce mislio. B. Granić, duh. 56.

b. do dno, vidi 2. dno pod 3. a.
c. do kraj. Zamnjt' nasa ču s gorom gora od planine do kraj mora. N. Nalješović 1. 242. (Lesandra) oružje i desnica prostrijese se do kraj sveta. I. Gundulić 375. Celo odija krunja mnoga, čoha a kip mu do kraj nogu. J. Kavačin 530^a. Tako se radi baš do kraj sloga. I. Jablanci

66. I. Konaxji do kraj Dubrovnika. Nar. pjes. vuk. 5. 309. u jednom je primjeru do odijeljeno od kraj riječju saamo: Do samo kraj gore. M. Vetranić 2. 241.

d. do moda u u ovom primjeru shvaceno kao jedan prijedlog i ima azu se grutić kao i između. Raspeče ga do među ranama. Nar. pjes. vuk. 1. 87.

e. i do pred u ovom primjeru stoji pred govcitrom, s čega treba da se shvati kao jedan prijedlog. Taj stoji do prid svrhu mjeseca. S. Rosa 127^b. Do prid svrhu. Ant. Kadrić 165.

f. do sred. Rameca do sred misice oplazena. M. Vetranić 1. 32.

g. do vrh. O! nog polanka do vrh glave. I. Ivanišević 141. Da križ nosi do vrh gore. J. Kavačin 299. O! pete nožna do vrh glave. F. Lastrić, t-est. 159^b. O! lakatila do vrh nohtatah. Nar. pjes. vuk. 2. 39. Do vrh kape od Morače gerine. 4. 432. Baše sreće dovrh vrece. (Kaže se u šali kad se čina nađa). Nar. posl. vuk 14.

12. složeno s glagolima znači, da se različni onoga glagola dokazuje ono nu što je namijenena.

1. adu u que, etiam, po tome što kao prijedlog znači sršatak i kraj mićanja, aderbijalno, kao dori, ča, ističu daljina (u svakom smislu) kod početka ili kraja mićanja ili upoče ono što je kod čega najkraće.

a. stoji pred prijedlozima ne mijesja im ni dopuna značenje vidi 1. 11), nego samo ističu daljina i u privesenom smislu. — dolazi od xvii vijeka. Povedose ga do na vrh gore. I. Bandulavić 529. Jue. 4. 29. Na-didovase nega do unutra u dvor volikova p. pa. 92^a, mare 11. 51 (Msniki) pašči prištim rotarom) do na lakate. 129^a. Miloš ud, a Kulasa vodi do pred šator srpskog car-Stjepana. Nar. pjes. vuk. 2. 114. O!e Jovo do pod svojoj kuni. 3. 106. Odato se svati podigose do u Praču u kasaba mađu. 3. 156. Pa čes otič do na Duži bjele, 1. 473. Do na Vrbiš do čerase Turke. Ogled. sr. 477. Netineji koji zavljahu u Ošila do prema vrstina vodenjem. D. Daničić, nemij. 3. 26. Pa sad na me idonili zube, ter prijete do u mrtvu glavu. Osvetn. 2. 20.

b. etiam, ipse, stoji pred inenom ističu da je ono najkraće što se daje pomisliti. Bez milosti se i bez reda grabi, dere, vaju i žeže; do iz povika mala čedo razgrnuta po tleh leže. I. Gundulić 559. Nekrepija (čena) od trstica, s kijein do jedan vihar vije. J. Kavačin 45^a. — *s riječi jedan može biti tjesno scerano kao da sačinu jednu riječ.* Pod dojednim dilom. I. J. P. Lueić, nar. 15. Neka u do jedan razved uvede se hrvatski. M. Pavlinović, razl. spis. 82.

III. conj. praeterquam, nisi, sed, kod značnu kazama pod 1. 6, upotrebljavat se može daje si-rviti, te do, kao prava konjukcija, veže među sobom riječi i rečenice.

1. veže pojedine riječi s rečenicom.

a. kao samo ne, kod trvdna pokazuje da se u jednome ono ne trdi. Sa svijem se svijet dotamani do u Srijemu, u to mjesto župno. Nar. pjes. vuk 2. 6. Ja bil svasto, majko, rashinno, do prokletu drudarsko totivo. 2. 33. Svi biti može do broj coek. (U Primorju) Nar. posl. vuk. 279. Sve će biti do u čose brada. 281.

b. nisi, kao nego, izumije nešto kod poricania. Nikom' ne sudeno do memka Durdu. Nar. pjes. vuk. 1. 109. Ovcina nema obana, do jedno dete Radeje. 1. 162. Da ne padne lela nu snijega do jeden put u godini dana. 2. 3. A nema mu do petnaest letah. 2. 27. Sto ne nose po mlago oruža, do po jednu o pojaat sabju. 2. 266. A za

Markom ne ima nikoga do nekol'ko Grka i Bugara. 2, 360. Nigde ne bi na zemlju padnula do na koňa ali na Turčina. 2, 606. Ni bih ti se mlada pokrtila ni za kakvo blago od svijeta do za tvoju na ramenu glavu. 2, 615. A! to niko ne ču od svatova, do sam glavom od Erdeja baue. 2, 638. A! ne mogu medovine naći do u neke krcinarice Mare. 3, 39. Ni kod moje ni kod svoje majke, do u gori pod jelom zelenom. 3, 522. Ala mene ne rodila majka do kobila, koja doga moza. 4, 39. Nisu nikoga imali do samo jednu mater. Nar. prip. vuk. 175. Ne da nikome drugome do onome. 207. Niko ne zna sina do otac: niti oca ko zna do sin. Vuk, mat. 11, 27. Nemamo ovdje do samo pet hlebova i dvije ribe. 14, 17. Ka' da posla do misli! nemamo. P. Petrović, gor. vjien 19. Vještica ne udi do milome. S. Lubiša, prip 200. — *amo spadaju i ori primjeri u kojima se ne poriče izrijekom, nego u misli*: Od Turaka malo što ostade do sam care, vesela mu na ka! 3, 50. Kud će vještica do u svoj rod? Nar. posl. vuk. 163.

e. u jednom primjeru xviii vijeka stoji kao nego s komparativom. Sto je veća sad do posli zima. J. S. Rejković 98.

2. reže među sobom rečenice.

a. opet značije je kao kod 1, b, samo što uz do sed dolazi isti glagol, to tijem postaje nova rečenica u kojoj se za nešto osobito terdi ono što se u prvij poriče. Ali Dojcin nikoga ne ima do imade luba vijernicu. 2, 461. Od liľade jedan ne ostade, do ostala dva Jakšića mlada. 2, 584. Od nas, majko, niko ne ostade do ostade tvoj sine Ivane. 3, 225. A od ne me ništa došlo nije do me došla jedna čaša s vinom. Pjev. crn. 68^a. Iz grada ga niko ne začu do začu Čuprilićeviru. Nar. pjes. vil. 1867. 645. — *očaka se konstrukcija i značije može pak širiti i na one slučaje kad nije isti glagol u objema rečenicama*. Ne bojim se nikoga do boga ni na zemlji kakoga junaka, do što kažem Srijem zemlju ravnu i u njemu selo Kupinovo, a u selu Zmaj-Despota Vuka, neka s' bojim na zemlji junaka. Nar. pjes. vuk. 2, 257. A od Turske nije ostanulo, do pobije Boićić Alija. 3, 271. I mogah ih dočekati divno, dosta piva i dosta jestiva, al' ne ččešo od grada gradani, do mi tekaž zulum učiniše. 4, 38. Više mene ne dadose Turci, do me natrag ognjem otiskoše. 4, 10. Niko njima nije poginulo, do otale vojske sastaviše pa odoše niz Rudine s malom. 4, 49. Zanočiše, a ne osvauiše, do u Čacku osvauiše Turci. 4, 357.

b. kao samo, izuzimlje cijelom rečenicom nešto pojedino od onoga o čem se što trdi u prvij rečenici. I u njemu tridest i tri kule, ja sam svaku glavom nakitio, do nijesam kulu na čupriji. Nar. pjes. vuk. 2, 349. Pogibe malo i veliko, do utecao silan Ali-paša. Pjev. crn. 140^b.

c. značije kod a širi se toliko da može do, kao ali, stajati u rečenici u kojoj se upoče kaže nešto suprotno onome što se prije kazalo. — svi su primjeri iz Crne Gore. I ja sam ga čeo izgubiti, do imadali od neč poginuti. Pjev. crn. 135^b. Ti ne pitaš, ja ti ne kazujem, što sam pobro, nočas dolazio. Do mu veli Mitar: ... 160^b. Lagat odo, do mu ne pomaga, li slagao, do ne da mu brada. 219^a. Stijenu je selo izgorio, do se na kraj došlo malo brane. Ogljed. sr. 202.

2. DO, dola, m. vallis, pole oklojeno gorama, isporodi dolina. — osnova je dol, u nom. i acc. sing. I na kraju mijenja se u o koje s predasnjem o sačimlje se u ô. — Acc. kakar je u gen. sing. takovi je u svijem padežima osim nom. i acc. sing., loc. sing. dola, gen. pl. dola; mijenja se

tabođer u svijem padežima množine, kad se umeće ov: dlovi, določva, določvima, določve. — Rijec je praslavska, isporodi slov. dol, rus. долъ, češ. důl, polj. dół. — Osnova može biti indoev. dhara, isporodi got. dalath, nizbrdo, angelsaks. dal, engl. dale, stevicm, tal, novoricem. thal, grč. ῥόλος, obla, niska zgrada, snskrt. dharuna, temelj, tle, dno, sud; po ovome zadnje indoev. korijen bio bi dhar, držati (na sebi kao temelj? u sebi kao sud?). — Stariji oblik dol dolazi u naše erijeme kod čakaraca i kod nekijeh štokaraca (u sjevernijem stranama); mladi do potvrđen je od xviii vijeka (vidi kod b). — Kod nekijeh pisaca dolazi u ženskom rodu, vidi 3. do. — Između rječnika nahodi se u Bjelostjenčevu (dol, vallis, vallis' 1, 1241^a; descensus, declivitas' 2, 79^b), u Jambrešičevu (dol, declivitas; vallis, valles', 1011^a), u Voltigijinu (dol, discesa, pendio' ab-fahrt'), u Stuličevu (do i dol, vallis'), u Vukovu (do, vide dolina), u Dumičevu (dola, vallis'). a) sa značenjem kazivanjem sprijeda. Vyše toga sela u Gradcanici na dolč. Glasn. 49, 362. (1326). Uz doľ u Vlaška kućista. Deč. hris. 27. V dol Josnatski. S. Kožičić 25^a. Da nas (bog) v nebo prime iz otoga dola od nevoja. Kateh. 1561. B8a. Hodeći jednim dolom. F. Glavinčić, evit. 10^b. U dolu nas čeka, da k' nioj snidemo. A. Kanižlić, utoč. 811. Tužuj gaj, doli, gore, grmi, liľi postajni. M. Katančić 51. Posija dede po dolu diše. Nar. pjes. vuk. 1, 297. Na široku dolu Repovića. 4, 38. Na ravnome dolu Kobijemu. 4, 521. I izide dolu oranome. Ogljed. sr. 44. — često se ističe kao suprotno brdu, gori, isporodi dolje i gore. Jako slance osijajesi doly i brda. Domentijan^a 323. Po dolu do flanka a po brdu do koljena. Nar. prip. vuk. 203. Žarko sunce objaslo brda i dolove. Osvetn. 2, 173. Čovječje, čisto namješčaj, a ne s brda u dolove. M. Pavlinović, razg. 46. — b) u Dubrovniku veliki dolac, to će biti značije i u ovijem primjerima: Da te tridesti pinjeza bit će metnuti u crkvu i na njima da će bit kupjen od od koga se čine sudi i kipi. S. Rosa 11^b. Pilično je kraljevstvo nebesko sokrovištu (!) sakrivenu u dolu. 87^b. — c) nizbrdica, u Bjelostjenčevu, Jambrešičevu, Voltigijinu rječniku. — d) groblje, u naše vrijeme na Rijeci. F. Pilepić. — e) ime mjestima. aa) Do. aaa) selo u Dalmaciji u Ratu (u kotaru korčulanskom). Schem. rag. 1876. 31 — bbb) selo u Ercegovini blizu Lubiša. Schem. rag. 1876. 59. — ccc) dva sela u Srbiji u okrugu pirotskom. M. D. Miličević, kraj. srb. 231. 236. — ddd) seoce blizu Dubrovnika u Zatoni. Schem. rag. 1876. 26. — eee) seoce u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. 14. — fff) više mjesta pod njivama u Srbiji u okrugu biogradskom. Do, ravno mjesto u ataru sela Žarkova, pola pod njivama pojedinih ljudi a pola pod opštinskom šumom. Do, mjesto pod njivama za 50 dana u ataru sela Zeleznika ispod Aluga. Glasn. 19, 145. Niva u Dolu. Sr. nov. 1861. 62. — ggg) jedno ili dva mjesta pod njivama u Srbiji u okrugu smederenskom. Niva u Dolu. Sr. nov. 1863. 62. 212 — hhh) mjesto pod njivama u Srbiji u okrugu užičkom. Sr. nov. 1861 20. — iii) mjesto u Srbiji u okrugu varševskom. Sr. nov. 1863. 352. — ll) Dol. aaa) selo u Hrvatskoj u podžupaniji justrebarskoj. Pregled 35 — bbb) seoce u Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj. Schem. zagr. 1875 201. — ccc) Dol veliki i Dol mali, dva sela u Hrvatskoj u podžupaniji riječkoj. Pregled. 6. — ddd) selo u Dalmaciji na otoku Braču. Repert. 1872. 31. — eee) selo u Dalmaciji na otoku Ivaru. Repert. 1872. 17.

8. DŌ, dōli, *f.* *cidi* 2 do. = u dvojce pasaca xviii vijeka. Noć prikrje dolci. I. Dordić, uzl. 60 Sastavši se u doh Vučjaka izpod Sokolovca. M. Katančić 45. — može biti da amo spada i ovaj primjer iz xvi vijeka. Po pastoj gori i dolci. M. Držić 119.

DOABAR, doabra. *m. dabar.* Samo u Studičevu rječniku. nepoučlano.

DOAKA'TI. *cidi* dolakati.

1. DŌB, dōbi, *f.* *aetas, vrijeme* koliko je tko do nekoga časa živio, godine koliko mu ih u onaj čas ima. — *Akc. kakav je u gen. tukar je i u ostalijem padežima, osim nom. i acc., i loc. dōbi.* — množine nema. Postoje od osnove imena doba, zamijenirši nastavak a nastarkom a.

U jednom primjeru xviii vijeka roda je muškoga: Malalnu dićicu privedi na dob jak. P. Radović, nač. 487. a u jednom primjeru xvi vijeka srednjega je roda: Koji grih podnose oni tad u to dob. M. Marulić 33. — Dolazi (činskoga roda) od xvi vijeka, a između rječnika u Studičevu (*aetas, tempus*) i u Vakuru (*aetas*). a) sa značenjem sprijeda kazanim. Govorimo, ako je jedan na pravoj dobi a drugi ne, jer on ki je u pravoj dobi ina drugoga čekati. Naručn. 59b. Budući star, nejakl kad je moje dobi svaki. P. Hektorović 91. I u cvrjet tve dobi gorku smrt primiti. N. Dimitrović 25. (Patrijarka Jakov), upitan, ke dobi biše, odgovori: „Dni putovanja života moga jesu sto i trideset godišć.“ P. Radović, nač. 14. Dužno je od te dobi početi ispodviti se. I. Grlić 147. Zaziva naj posli od zapada starije one, koji su priuotali konopac života svoga i prikućili se k zapadu dobi svoje. F. Lastrić, od 108. Matere i oci koji me slišate ovdje, ne imate se tužiti i žalostiti kada vam bog digne dićicu od male dobi. 391. Jedna divojka vele željna Isusa viditi u onomu stasu i dobi. A. Kanižlić, uzr. 38. Kako se ina pripravit, tko ina primit s sakramenat krizmanja? Ako jest jur dobi sridovične, imade se prikazati i pristupiti dušom očištenom od griha. Blago turl. 225b. Dovodi se krava crvenkasta zrlie dobi. I. Veličanović, uput. 3, 316. Koji 25. godinu svoje dobi jest stiguno. I. J. P. Lučić, nar. 112. Rok je bio onda od nezrlie dobi. A. Tomiković, gov. 250. Kako god je rasla u godinalu i svojoj dobi, tako je po isti način raslo s nome zajedno bogoljubstvo. 353. Čovjek srednje dobi. Nar. prip. bos. 74. To j' bil čovik srednje dobi. Nar. prip. mikul. 13. Svake dobi ljudi. Mi smo jedne dobi. Vuk, rječ. 123b. — b) kao doba, može značiti i novije vrijeme kad što biva i koliko, što traje. Kojima nije dobi, kad mene ne rve. S. Menčić 44. Koliko jes dobi, juveno, jaoh! da me ljepotom zarobi! N. Najlašević 2, 1. Prijatelji od dumašće dobi. M. Držić 196. Kada ne gleda ni vrimena ni dobi od jela nego na živinsku. F. Lastrić, med. 425. Bili su u običaju pri krvi tja prija dobi velikoga Konstantina. Blago turl. 50.

2. DOB, *m. vidi* 1. dob.

3. DOB, *n. vidi* 1. dob.

4. DOB, *m. ili f.?* ime mjestu dolazi jedan put xiv vijeka pisano Doba. Selu Lubištu u Peku koji je car Lazar dao Ravanici išla je ueda „na Doba“. (Mon. serb. 199 god. 1381). Đ. Daničić, rječ. 1, 284.

1. DOBA, *f. i n.* tempus, tempestas, aetas, oportunitas, dugo ili kratko vrijeme, ali svakako ograničeno. — U činskom je rodu riječ praslavenska, isporodi stslav., rus., češ., polj. doba. — Od prilike je osnova ista što i u lit. dabinti,

resiti, u got. ga-duban, pristojati se, lat. faber, po čem bi indoer. korijen bio dhabi, resiti ili načinati. U dva rječnika nije naznačen rod u Francićeva (*aetas*) i u Mikalčinu (tempus, tempestas).

1. doba, n. ne mijenja se po padežima. — Dolazi kod svih stokavaca, u ne rječko i kod čakavaca, od xiv vijeka (najstariji je primjer u Dušanovu zakonu: do sijega doba, okáz. šaf. 41. nov. 25), a između rječnika u Belinu: *aetas* 296a; *stagnion, tempus*, *tempestas*; je *quattro stagnioni*, *quattor anni tempestas* četir doba od godišta. 705b; *tempus* (Štamparskom griješkom stoji da je gen. dobe) 726a; u Studičevu: tempus, aetas, hora; u Vakuru tempus; u Daničićevu: tempus.

1. upotrebljava se samo u nom., gen., acc. jednine i množine; moglo bi se čuti i u voc. (n. p. Brzo li ti prode, maldo moje doba! i u množini) ali nema potvrde kod pisaca; loc. sing. dolazi samo jedan put u naše vrijeme: žena na tom doba. Vuk, rječ. 123b. u jednom primjeru xviii vijeka ima i nom. duala: Mimosla dva doba bihu ali t' vika. Đ. Baraković, jar. 38. — kod genitiva stoji obično i atribut u genitivu; ali na nekim mjestima izu prijedloga do, od, oko stoji i atribut nepromijenjen (uprav u acc., vidi kod do i od): Er od njeko jošte doba ljubav mene na to sveza. N. Najlašević 1, 170. Ki nu je nač drugu do malu još doba. 2, 72. A ot vas ne imam nikakva odgovora ot toliko doba. Glasn. 1, 3, 107. (1708). Od ono doba uzmožavaše brižlive starišine. M. A. Rejković, sat. B5a. Ako mi nega do to doba od sinoć poslušimo. sabr. 44. Isto učini oko podne i oko večerije doba. F. Lastrić, od 184. to je i kod gen. pl. u ovom primjeru: I misleći ol ta doba svoje izgrdi püte bijele. J. Kavanin 308b.

2. značije.

a. vrijeme kad što biva.

a) bez obzira, jeli dugo ili kratko ono vrijeme: aa) uopće. Bio je do sega doba der od vika običaj ovega grada Dubrovnika. H. Lucić 255. Slaveći tve dike po svako ja doba. N. Najlašević 2, 52. Prišlo je već doba, prišao je hip i čas, kad mi se podoba razglasit naš poraz. D. Zlatarić 298. Duše ke prid nega dodoše u doba veselja nojeza. I. Gundulić 101. Svaka strana, ka je naj daja, svako doba, svako vime Matijaša sliša kraja. 314. Bog od nebi, pri niemu je pravda sveta po sve vijeko, po sva doba. I. V. Bunić, mand. 19. Niti su svađa doba prikla'na. Grgur iz Vareša 102. — bb) vrlo često i kod stokavaca i kod čakavaca pokazuje vrijeme kad što biva, stojeći uz zanjenice ovo, to, ono, koje, svako, jedno, nijedno, isto itd. u acc. s prijedlogom u. Slavne gospode i krajce, ah, vid. što su u ovo doba! I. Gundulić 234. Razmišljaj, kako je u ovo doba primjenu srce prisveto Jezusovo. I. M. Mattei 318. Ki su u toj doba pri nas. bili. Mon. serb. 329. (1423). Va to doba posla knez. Mon. croat. 125. (1486). I istući sto je ugodno, nadoh jade, brige i tuge, i u doba toj smeteno ostah kao drijevu odsječeno. I. Gundulić 232. Kraj Faranu u to doba dva od svojih službenika u taunicu stavi. P. Vulečić 25. U to doba stigose u varoš. M. A. Rejković, sabr. 39. U to doba ban Sekule b'jelu vilu ufatilo. Nar. pjes. ruk. 1, 182. Skuce nose da se ne obrose, a rukavce da se ne otrune; u to doba čelchija Imbro (izostarjen je glagol doh, dopade; tako biva često u narodnijem pjesmanu). I, 472. Teke Todor u slavu napija, u to doba junak pred taunicu! 2, 97. Mrtav pade kod vode čatrine. u to doba

Krsto priskočio. 4, 97. Pozna jere u ono doba bješe u ko reče nemu Jezus: sin tvoj živ je. N. Rađina 167a. Joann. 4 53. Kraju od Kandije, koja se u ono doba Kreta zvaše. I. Gundulić 3 U ono doba 'tunc'. A. d. Bella, rječ. 65a. Dojdeš u pustare u ono doba u koje će zločinci njihove ovce pokrasti. M. A. Rešković. sabr. 65. I ako pričuh u ke doba, da se o meni lo govori, ne-navidis, riječ, i zloba sve uzroči ovo i tvori. I. Gundulić 225. U koje godir doba dođe. P. Posilović, nasl. 16a. U njeko pak doba došad (?) istom bjeđ od M]kova groba, prid sobom kad vidjeh. N. Najšković 1, 216. Kako će mu u niko doba krijest potrebna biti. A. Kanižlić, kan. 3. U neko doba nije bez tog bio. J. Rajić, pouč. 1, 20. U svako pak doba neka se može znat. N. Najšković 1, 192. U svako vrēme i svako doba. S. Budinić, sum. 359. Vazda i u svako doba nadu rajska vrata otvorena. M. Divković, bes. 184—199. Grozne suze tog svjedoče, ke u svako lijevan doba. I. Gundulić 250. Primete doba u svako uzdal srca boležija. G. Palmotić 2, 40. U svako doba dužni smo ljubiti ga. I. M. Mattei 32. Ter u isto doba od zgara perje sniježi, a krz rosi. I. Gundulić 543. U jednoga kam-nika dugovalu u isto doba dva dužnika. I. V. Bunić inand 23. Gdi su tvoji mudri muži i bratreni u isto doba? J. Kavañin 176a. Moremo mi jedno i drugo ovo prosti tu molitvi, al' u isto doba podlagati božjoj našn volji. F. Lastrić, ned. 238. Ne sastaju se u jednomu istomu sve tuzge svijeta u isto doba zajedno. A. Kačić 134. Jednu snagu jedno u doba u jednakoj sili od ruke ukazase srca oba I. Gundulić 315. Kaozda da će oni biti u jedno doba neprijatelji vaši. A. Kanižlić, fran. 215. U nijedno viknu doba vi-tezu se Jezusovu željet' Turkiñ ne poloba. I. Gundulić 114—112. U drugo opet doba ukaza joj nebeski zaručnik valost. A. Kanižlić, uzr. 121. — *njeste aca, sing. dolazi dosta često i acc. pl.* U ta doba dvojca robu mlada (izostavljen je glagol; *vidi i dale i primjere iz narodnih pjesama kod u to doba*). Nar. pjes. bog. 254. I otide u goru zelenu; u ta doba izado silni Ali paša. Anl. Kačić, razg. 90b. U ta doba oha kapetana. Nar. pjes. vuk. 3, 244. U ta doba Kraljević Marko. Nar. pjes. juk. 49. U ta doba Miloš na ždrajnu. Nar. pjes. petr. 2, 230. Viknu Marko već u neka doba. Pjev. crn. 153a. Budi hvalen doba u svaka. I. Dordić, salt. 131. U svaka doba. P. Filipović 24. Ne može u ista doba biti duša prijateljca i neprijateljca božija. M. Dragičević 21. — *cc)* s istijem zamjenicama i s istijem zračenom kao kod bb) stoji u acc. bez prijedloga, često kod čakovaca Barakovića i Glavinčić, rijetko kod ostalih. Ja u sam malo lit to doba imila. D. Baraković, vil. 103. David kralj to doba prid gradom siljaše, jar. 58. Vladahu to doba u stranah onih tri kraja. F. Glavinčić, evit. 59. Pripovidaše to doba u Rimu Petar. 319. Koji ono doba lujaše sveo primnuo. D. E. Bogdanić 13. Koga služe svako doba. I. Akviliñ 15.

b) notas, sacculum, nera, poduje i vrlo dugo vrijeme koje može trajati i više godina i za cijeli naraštaj i za više naraštaja i vjekova. *aa)* ad fekturam star. slavan. sad sin ul' naznačuje se koje je ono vrijeme prema vrstini u koje se govori. Dno vjecnega leđa i mraza, gdi su pukle ove gone, starijeg doba nekad kaža od cruzju boga dvore. I. Gundulić 317. Ah, zaista za'o je vele taj, ki u stara doba stavi zlatan trkač, luk i strijele bogu ognjom od ljubavi 100. U staro doba antiquitus. A. d. Bella, rječ. 879. Jesu li imali krstjani u staro doba u poštovanju crkve

i otare? Blago turl. 74a. Plod davneja ja sam doba. G. Palmotić 2, 449. Koja u davne doba zapovijedaše Zuljelima. J. Matović 164. Er srećnoga kō proroka u staro davne doba jazovita i duboka silne srde drža utroba. G. Palmotić 3, 205a. Riječi prošastoga doba. S. Rosa vri. Od Jure Rajčića i njegovih sinova koji dođoše u Ungarije u zadna doba. Anl. Kačić, razg. 260. Ovakog je i u posljedna doba (božije providjenje) izabralo Inačica od Lojole D. Bašić 217b. *amo spada i ovaj primjer:* Tu u doba starijih ljeta Mark-Antonija razbi Augusto. I. Gundulić 370. Vi Poljaci glasoviti, ni u stara, ni u sadaña doba od tudin dobiti. I. Gundulić 449. Nije se čuditi da u sadaña doba učeni ljudi što lepše sastavo i upišu. D. Obradović, basn. 248. Do današneja doba 'haectenus'. A. d. Bella, rječ. 317b. U današna doba pedipsa od zatvorena u manastir obraća se u vikovitu taunicu. Ant. Kadičić 333. Stari velaju: 'uze ju, on ju žudi'; a ja, kako se sad u pozna doba običaji, riječ: 'uze je, on je žudi'. I. Dordić, nzd. vi. — *amo uprav spadaju i ova dva primjera:* Sečjenica oha, on u stara, ti u ova doba. J. Kavañin 177a. Er se staros u ono doba postovala. B. Zuzeri 157b. — *bb)* genetivom ili adjektivom posesivijem ili zamjenicom posesivnom naznačuje se doba po kojem čeladetu što je ondu žreftelo ili žiri. Povratili (?) su se doba Kuljen-baća. (Z). Poslov. danić. 99. Nu poljskoga posrel vica eto i naša paža doba kraja i mlada kraljevića. I. Gundulić 446—447. U doba ima naše slavna Troja izgorjeti. G. Palmotić 1, 239. Sad su ista svetotajstva koja bijahu u njihov doba. D. Bašić 211b. Izličit se od one kuzge, što u negova doba ožalostila bijaše Rim. Blago turl. 80. Pripovjest poborska našijeh doba. S. Lužić, prip. 188. — *cc)* drugijem se načinom pokazuje koje je ili kakvo je doba. Mir ki narod ljudski uživa u zlaćena doba ugodna. G. Palmotić 2, 421. Gvozdeno doba 'aetas ferrea'. A. d. Bella, rječ. 663b. Ovo su zla, koja se pomien još od viteškijeh doba. S. Lužić, prip. 8. Bani majka dva nejaka sina u zlo doba u gladne godine. Nar. pjes. vuk. 2, 75. U ratna i mutna doba. S. Lužić, prip. 46. Vlast je vojvode velika i u mirno i u ratno doba. V. Bogišić, zborn. 515. Tako sreća svim puziva u promjeni vjecnijeh doba pronajenivat' sved uživa roba u kraja, kraja u roba. I. Gundulić 367. U moje vrijeme narav ina i nauka bješe od ljudi; sve je drugoga sad načina. druga doba, druge čudi. 112.

c) kao razliho koje mjere za vrijeme. *aa)* kod dana i noći. Kad danak zorno u doba nebo pozlati. I. Dordić, salt. 10. U koje doba ustajesh? P. Knežević, osm. 289. Da vam kažem koga doba pode: prije zote i dana bijela. Nar. pjes. vuk. 4, 303. Kad je doba oko ručka bilo. 3, 335. Kad je doba po jaciñ bilo. 4, 176. Oko večer-nega doba. F. Lastrić, ned 315. I kad bi u nika doba noći, exo čuju da jedan s naglostju dode na vrata. J. Banovac, razg. 36. Koje li je doba noć? Nar. pjes. vuk. 1, 396. Ja ne gledam tavnoj noći doba. 1, 141. Snuć mene crna kuga dođe, crna kuga u u doba crno. 1, 395. Ustavši u gluho noći doba. N. Rađina 70b. 3reg. 3, 20. Ustnuo u gluho doba noći. Zborn. 153b. Budući gluho doba od noći. M. Dežić 416. Ona usred tuma, u naj gluše doba od noći, kad zasjede ke zapina, zovuć pako k svoj pomoći. I. Gundulić 390. U to doba gluho noći. P. Kanavelić, dubr. 6. U gluho doba, okolo po noći. F. Lastrić, od 384. Po akšamu baš u gluvo doba dohodio bijelaj Udubiñ. Nar. pjes. vuk 3, 131. I kad gluo doba nastanulo. Nar. pjes. petr. 2, 142. Mrtvo doba

noći. P. Petrović, gor. vijen. 49. — *Kod nekijeh pisaca znači sahat*: Oko devetoga doba, to jest tri doba prid zapadenjem od sunca. B. Kasić, is. 76. Doba, ura, hora¹. J. Mikaja, rječ. 73^a. Koje je doba? hora quota est? A. d. Bella, rječ. 370^b. U svako doba singularis horis². 370^b. Od doba do doba in singularis horas³. 371^a. Oko šestoga doba dnevi. S. Rosa 160^a. Tako tnaasta u crmilu pribiva do devetoga doba. 160^b. — *bibi kod godine, na nekijem mjestima dolazi s osobitijem značenjem za četiri dijela godine: zimu, proljeće, ljetu, jesen*. S križi dolohu u niko doba lita. F. Glavinic, cvit. 312^b. Od prolitja doba blaga, uživajmo prive zime. I. Gundulić 381. Jesen mila, doba od doba svijelj najdrže. G. Palmotić 3, 177^b. Jesenje doba antumnus⁴. A. d. Bella, rječ. 121^a. Svake godine u ono doba sastanu se kćeri. F. Lastrić, test. 147^a. U isto doba od godine. ned. 57. Doba od godišta na četvero razredjena. D. Bašić 133^a. U naj gora doba godišta postavi se na more. Blago turl 96. U zimna doba, koja su u Makarskoj veoma ledovita. I. J. P. Lučić, izk. 15. Ovo se slučilo u zimlje doba D. Obradović, basn. 112. U nozi su sluzjezi i mrazi u svaka doba godišta. Nar. pjes. vuk. I, 190. U naj boje doba od godine zumbul monče ode na krajino. (t. j. u jesen, kad se naj više ženi i udaje. Vuk) I, 265. Kad će care doba u devojku, u koje li doba od godine? 2, 193. I u jesen i u svaka doba. Nar. pjes. petr. I, 198. Do godine u ovo doba. Đ. Daničić, Imojs. 18, 10. — *eej kod života*. U najpokoše doba moga života. L. Terzić 121. U svako doba njihova života. I. M. Mattei 8. — *ddj kod kakve radie, posta, ili kod stana*. U koje si doba? (zapitaju onoga koji što radi, i znači: koliko si uradio, koliko li ti još ima neurađeno?) Nar. posl. vuk. 382. U naj pokoše doba njegova izdanutja. L. Terzić 52.

d) *aetas, dob, godine života*. Jere je (djeceni) jur zrela i od doba. B. Gradić, djov. 78. Kumovi već od doba človičjega da budu. B. Kasić, rit. 7. Clovik od starijega doba 356. Ni se muž i žena ugada. kad su oba razlika plemena, imanja i doba. I. Gundulić 146. Ugurabi ti (mbo) mladeca mila mladijeh doba sred proljetja, u komu je tebi bila sva kolika slava i sreća. 269. Mi zmluzismo u pokoju lijepe mlade doba istoga. G. Palmotić 1, 195. Da su tvoja doba malo dozriliija. I. T. Mrtavić, osm. 94. Koji si čok razložiti i od podpuna doba. M. Radnić 206^a. U mlado svoje i plaho doba. B. Zuzeri 111^b. Smrt odnese ga s ovoga svita kad u naj lipša bijaše mlade mladiosti. J. Filipović 1, 572^b. A ti što si činila kad si bila u mo'e doba? F. Lastrić, ned. 307. Uzdižuci nas na doba zriela. Ant. Kalčić 142. Djeca ne mogu razlučiti radi doba i vremenja. J. Matović 347. Nego morna od naj ljvšeg doba. Nar. pjes. vuk. I, 526. Dok sam i ja tvoja doba bio, mogao sam tako ulariti. 3, 10. Kad ma sinovi prispiju u neka doba godina. Nar. prip. vuk. 147. Kajmekam: Kaži mi samo dvije duševne sredovječne žene turske koje su čule to što ti kažeš. Beg: Valaj etendum! hoću i četiri, ako hoćeš. Kajmekam: Jok, jok, samo dvije od doba žene. Beg: Evo prve Dulse Ahmet-beginiče a druge Bezade Omer-aginiče, obe su prošle preko 50 svojih godina. V. Bogišić, zborn. 550.

e) *opportunitas, occasio; tempus rei gerendae, zgoda, zgodno vrijeme, prigoda; vrijeme na što određeno*. Nigdi o večerino, u najbolje doba, volik jim biše znoj. P. Hektorović 43. Velmi se još boju da jedan ili oba, kako sve u boju, ne umru prije doba. M. Bunčić 9. Sve je cvijetjem procvatilo, od cvijetja je doba milo. I. Gundulić

134. Na jednu su uru nami doba od mise a na drugu družim. I. Ančić, svit. 28. Al' je odlučit jurve doba, da i druge uzliguete. J. Kavačin 106^a. Nemi tu objeta staresinu na prigodno prvo doba. 113^b. Milo nu je saditi izabrane mladice, navrnatiť ji u svoja doba. A. d. Bella, razz. 105^b. U naj lipše doba od veselja nesta vina. F. Lastrić, of. 172. Kad ne liježe doba tomu vođu. S. Rosa 132^a. Da mlgoi, koji su izvan crkve katoličanske mru u bolesti svojoj brez lika, jest doba žaliti. D. Rapić 70. Dok ne svane i sunce ne grane i dok bude doba leturdiji. Nar. pjes. vuk. 2, 160. U dobra je doba dolazio. Nar. pjes. juk. 122. U naj ljepše doba dolazili. Nar. pjes. petr. 2, 629. — *s osobitijem značenjem kaže se, kad je vrijeme da žena rodi*. Žena na tom doba (t. j. gotova se poroditi). Vuk, rječ. 123^b. — *i suprotno*: Čutjeti žalosti njegove i pecali u protivno doba. I. M. Mattei 11. Al' u zla se dogodilo doba. Osvetn. 3, 41.

f) *u jednoga pisca prošloga vijeka znači na jednom mjestu vrijeme gramotikabno kod glogolaj*: Ova su u istomacruju latinskomu u minuto, a ne u sadaše doba postavljena. I. Dordić, salt 2.

b) *trajanje vremena*. Ako bi se po ko doba našlo. Mon. croat. 192 (1509). Nemoj se pogubit za malo još doba. skoro čes mirna bit, gospoje, kon roba. X. Najošković 2, 81. Sred guma se bismo gaja po dve doba mi stanili. G. Palmotić 1, 301. Mnogo doba pak po sviti s' nini putujuć bez pokoja. 2, 263. Tako ležeć drag doba. P. Kanavelić, iv. 459. Nismo jaki na užoženju svići ni za malo doba ruku držati. A. d. Bella, razz. 217^a. Nakon ure ruka poče mu dolivati takovo ležanje. 221^b. U malo doba podignuti duša do najviše svetije. I. M. Mattei 7. Ono malo doba postajalo. Nar. pjes. vuk. 4, 81.

h) *doba. j. dolazi od xv vijeka, ali samo kod čakavaca, a od stokaraca kod dvajec pisaca*: Staronije prošloga vijeka (J. S. Rejković i pisca Nabadanaj) a između sprjucika u Bjelostjencu, u Jambresčecu, u Voltigijinu.

a) *vidi I, 2, a, ajf*. Do se lobe. Mon. croat. 130. (1487. U dobu gola nki od njih bi u istinu pakosćen. Kapt. sen. ark. 2, 81. Zora ne prosvanu lipju do te dobe. M. Marulić 75. On bi inal s mirom stati do tih dob, dokle bi knez list donesal. Mon. croat. 251 (1552). Po tih dob pomaika rečeni knez 257 (1556). Dobra nauka, ki do svih dob naslidoval jesti. Anton Dalm. nov. tešt. 2, 107^b. paul. 1tim. 4, 6. Clovik se ne roli te sriće do svih dob. D. Baraković, vil. 5. Zato od onih dob narodi stražu držahu. F. Glavinic, cvit. 49. I po tih dob crkive prihaju se zidati na čast vojvode s. Mihovića. 135^a. Sada ti odlučis da čes se čuvati pak po jednoj dobi pocneš zo dilati. A. Georgicco, nasl. 51. Ka se za njegove dobe zgode. P. Vitezović, kron. n. U tebe ufaš od tej dobe. A. Vitajić, est. 65^a. Oti kib dobe slovu Slavi. J. Kavačin 241^b. Do te dobe natrjuje grane. J. S. Rejković 142. Do svih dob. Jačke. 72.

b) *vidi I, 2, a, b*). Vrimena stariih dob. D. Baraković, vil. 317.

c) *vidi I, 2, a, c) au*). Va onu dobu noći. Anton Dalm. nov. tešt. 198^a, act. ap. 16, 33. Ki niku dobu noći okol mučenikov svitleso zagleda veliku. F. Glavinic, cvit. 71^a. O rnočnja neg smotriše dobi. Nadod. 112. Ondi buhuće do večerine dobe. J. S. Rejković 295. Kad je bila doba večerati. Nar. pjes. istr. I, 62. — *i kao sahat*: Jedan dan od dvaes i četer ura ili doba ili sahata. B. Kasić, rit. 1^a. Doba, ura, hora¹. I Bjelostjenac, rječ. 2, 75^a.

d) *vidi* I, 2, a, c) *bb*). U zimsku dobu. Sejuna. 3. Oj kućo vesela svaku dobu leta. Nar. pjes. istr. 2, 92

e) *vidi* I, 2, a, d). Trnadesto hito svoje dobe Agnes izgubi smrt. F. Vrančić, živ. 33. Sedam jest vikov ili dob človiaka. F. Glavinčić, posl. 11. Budući Josef dobe svoje 69 let. evit. 76^a. Došadši na vrime dobe spodobne. 375^b. Uskrnuti će u onomu evitu doba. I. T. Mrnavić, ist. 11. Kada smo došli na dobu razloga. 164. I što god dobome već napridovase, kripoštju krotkome već obilovase. mand. 11. Koja ždribal k toj dobi se stize. J. S. Rejković 231.

f) *vidi* I, 2, a, e). Ote moji sluge za dobe priti. kada vrime bude. Mon. croat. 222. (1527). To sam inil dati na znanje za doba, da se vsak čuva. 245. (1545). Pače u dobu dojde, kad za svih dojde. F. Glavinčić, evit. 80^b. V dobi mu ne pride glas moje nevoje. P. Vitezović, odli. 5. I smiontvom da nestidim prii svoje dobe na nih udre. J. Kavaliin 351^a. Već i doba orat jim je prosla. J. S. Rejković 432. No još sam na dobu došal. Nar. prip. mikul. 85. Zač nisam došal va dobi. Jačko. 71.

2. DOBA, f. geranium robertianum L., *neka trava, igla*. — u naše vrijeme oko Gospića. E. Šulek, im. 70.

DOBĀBITI, dōbābim, *pf.* *vidi* dovabiti. — složeno: do-bābiti. — U Dubrovniku.

DOBĀBOVATI, dōbābovām, *pf.* *vidi* odbabovati. — složeno: do-babovati. — U Dubrovniku: 'Dosta sam muke vidjela, dok sam te dobabovala'.

DOBĀCATI, dōbācām, *impf.* dobaciti. — *ispoređi* dobacivati. — Postaje sufiksom a od glugola dobaciti. — U Dubrovniku.

DOBĀCITI, dōbācām, *pf.* adicere, baciti što tako da dođe na mjesto na koje je namijećeno. — *impf.* dobacivati, dobacati. — složeno: dobaciti. — *Akc.* kakav je u praes. takav je i u part. praet. pass. dōbācēn; u ostalijem je oblicima kao u *inf.*, osim aor. 2 i 3 *sing.*: dōbācī.

— Dolazi od xviii vijeka u između rječniku samo u Vukovu: 1) 'herbeiworfen' 'adicio': dobaci de mi to ano. 2) 'genug weit werfen' 'assecurat': nije mi ni dobacio, a kam li odbacio. Prvom baci, malo ne dobaci, drugom baci, svijeli pribaci. Nar. pjes. bog. 263. Jednom baci, dok Vidu dobaci, drugom baci, daleko odbaci. Nar. pjes. vuk. 3, 413. — isto je značenje i kod refleksivnoga dobaciti se, *vidi* baciti pod 3, a). Sa zidova obadva ova grada može se dobaciti iz puskne na crnogorsku granicu. Vuk, poslov. xvii. Koliko se može strijelom dobaciti. D. Daničić, Imojs. 21, 16.

DOBĀCIVANJE, n. djelo kojijem se dobacuje. — U Vukovu rječniku.

DOBĀCIVATI, dōbācivām, *impf.* dobaciti. — *ispoređi* dobacati. — *Akc.* je kao kod djeverivati. Postaje od glugola dohariti sufiksom iv-a u *inf.*, u*ij*) u praes. — U Vukovu rječniku.

DOBĀHTATI, dōbāhtām, *pf.* bahtiči doći. — složeno: do-bahtati. — Dolazi u jednoga pisca xvi vijeka. Trulan je koñ ovi na kom sam do-bahtal. H. Lucić 273.

DOBĀLETI, dōbāletām, *impf.* doboleti. — Postaje sufiksom a od osnove dobol (dobol-č); drugo se o produkuje u a. — U Stuličevu rječniku.

DOBAN, dōbna, *adj.* pasucirni što postaje od supstantiva doba sufiksom *nar.*

a. vivens, živući; postaj od doba sa značenjem pod I, 2, a, d). — na jednom mjestu xvi vijeka. Feoci i krave i orna govoda dvigli su sve glave

i k nebu sve gleda, i što je dobnoga rekao bi sve boga da hvali i slavi. M. Držić 424.

b. koji pripada sabatu: postaje od doba sa značenjem pod I, 2, a, c) *aa*) (sabat), samo u Stuličevu rječniku: 'horarius' dobne promjene mutationes horariae'.

DOBANOVAČKI, *adj.* koji pripadu selu Dobanoveca. — Dolazi i kao prezime. V. Arsenijević.

DOBANOVCI, Dōbanovčā, m. pl selo u hrvatsko-slavonskoj krajini u kotaru zemunskom. Razdijel. kr. 15.

DOBANOVCANIN, m. čorjak iz Dobanoveca. V. Arsenijević.

DOBANOVKIŃA, f. žensko čelade iz Dobanoveca. V. Arsenijević.

1. DOBAR, dobra, m. dobar. — Samo u Bje-lostjenčevu rječniku. — nije sasna pouzdano.

2. DŌBAR, dōbra, *adj.* bonus, o čemu što do-kućaje ono na što je namijećeno. shvata se u moralnom i u materijalnom smisla, a svagda erijedi kao pohvala (osim nekijih slučajja kod I, 2, h i II, 2, c). suprotno je zao (kod nekijih značenja i rdav i loš). — Stariji je oblik dobr od nepglasnoga dobra; a se umće samo u nominalni nom *sing.* m. i u acc. *sing.* m. kad je s orijem jednak tu nekijem se krajevima čuje je dobr dan i dobr večer). — *Akc.* kakav je u nom. *sing.* m. takav je u složenijem oblicima (dōbri, dōbroža *itd.*); kakav je u gen. *sing.* m., takav je u nominativnom oblicima (dat. dobra, nom. pl. dōbri *itd.*) i u složenijem koji su zamijenili nominalne, osim acc. *sing.* m. kad je jednak s nom. i voc. *sing.* m. po nekijem krajevima kad neki oblici (u pozdravu) staje pred riječima jutro, večer, dan, čas, izgovaraju se s orijem zajedno kao jedna riječ, te *akc.* stoji na drugoj stori: dobrojutro, dobarvečer (i dobrivočēr), dobdādan (i dobdādan), u dobnias; u Dubrovniku se kaže i dobdānoč. — Riječ je praslavenska; *ispoređi* stslav. dobra, rus. добрый, češ. dobrý, polj. do-bry.

— Po svoj prilici postaje od osnove dob imena doba sufiksom *ra*. — Komp. boji koje *vidi*; oro je negda erijedilo kao komp. adjektiva velik, *ispoređi* stslav. boŃij, rus. боиин, боиини, veči, gornesrp. bole, vece (*vidi* i boji pod I). indoevropski je korijen bal, *ispoređi* snsk. bala, snažan. — U serijem je rječnicima: u Vrančićevu 'bonus, probus'; u Mikaljinu 'bonus, probus'; u Belnu 'bonus' 136^b, 152^b; 'probus' 242^b; u Bje-lostjenčevu (kajkavski) dober 'bonus, probus, agathos'; u Jambresičevu dober 'bonus'; u Voltigijinu 'buono, ameno' 'gut, gutig'; u Stuličevu 'bonus, pius, probus, idonens, magnus, pulcher, propitius, utilis, opportunus'; u Vukovu 'bonus'; u Daničićevu dobn 'bonus'.

1. *adj.*

1. u moralnom smislu.

a. o svemu onome što svoju vošu ima te po ñaj može raditi, kao o čeladetu, o bogu, o anđelu i uopće o svemu onome što se kao čelude misli (a i o životinj), kad ne samo neće da drugoga erijedi ni da mu krivo čini, nego još mu rado čini ono što mu je korisno i угодно. od ovoga deoga (negativnoga i pozitivnoga značnja) gdje-gdje se jače ističe jedno ili drugo. a) uopće, u sirem smislu. Ou me darova kako dobn muž i počten Mon. croat. 94. (1163). Jedni se ljudi nahodo dobn anđeli. M. Držić 307. Svi dobn i pravi mulci vere Isukr-tove jubljahu ga. Živ. jer. star. I, 227. Dobar puk učini da i kraj dobar jes, a gdje puk 'dobar ni', taj ni kraj ne ima svijes. F. Lukarević 241. Mir dopusti svim ko-

licim dobrim i pravедnim. M. Jerković 82. O bože malo dobi! J. Mikaja, rječ. 22a. Dobru čovjeku malo je časti od potrebe. (D). Dobru čovjeku sve dobro stoji. (D). Poslov. danić. 18. Dobri bože! O deus bone! A. d. Bella, rječ. 259^a. Dati dobrijeza raj nebeski. I. A. Nenadić, nauk. 33. Dobar je kad spi, er kruba ne pita. (Z). (ironički). Dobar je ne tko dobro besjedi neg tko dobro djeluje. (Z). Poslov. danić. 17. Mlogi ima plemenitu ženu, dobru, lipu i vrlo poštenu. M. A. Rejković, sat. H^{sb}. Jeli lijep, koliko ga kažu; jeli dobar, koliko ga hvale. Nar. pjes. vuk. 1, 9. Budi, snaho, sobom dobra, to su darovi. 1, 61. Dobri ljudi o zlu govoriše. 2, 431. Dobra nam je gospoda banica. Hoće tebe dobru darivati. 3, 4. Bog je dobar, sinovi će doći. 3, 299. Jer me kore moje snahle mlade: da sam dobra, ja bil domaćin. 3, 525. Ema popu doberi bog pomaga. 4, 400. Dobri su ga kaluderi kleli. 4, 472. Ako čovek ne može biti lijep i bogat kao što bi čeo, može biti dobar i pošten. Nar. posl. vuk. 9. Boje je u dobra davoriti nego u zla goditi. 25. Dobar je bog. Dobar kao dobar dan u godini. 59. Za zlom devojkom reci dobro a za dobrom kako ti drago. 83. Ni žlu teći ni dobru ostavi. 213. Imao je jednu sćer blagu kao andio, dobru kao kruh. Nar. prip. vuk. 164. — *amo spala i ovo*: Dobra je peča čovjeka u niemu. M. Držić 250. — *b) jače se ističe voja ne čini kriva drugomu*. dobar znači gotovo isto što pošten. *aa) uopće*. Da pošćete mi dobre ljudi, da pozovu Zarka pređa carstvo mi. Mon. serb 175. (1356—1367). Poznasmu po starěh pisućih i po starěh pametarěh, dobreh ljudi. Mon. serb 217. (1391). Tomu im svidoči naši doberi ljudi. Mon. serb. 379. (1434). — *bb) dobar čovjek (još češe u pl. doberi ljudi), arbuter, zovc se onaj ko- jega kod parnice obje strane izabiru da im sudi, znajući za njegovo pošćene i zdrav razum. od xvi vijeka*. Povraćenje učinit se, kako doberi ljudi prosude. S. Budinić, ispr. 111. Dobar čovjek, ar- biter. A. d. Bella, rječ. 97^a. Ča ga osude doberi ljudi. H. Bonacić 63. (*Lupčić*) nije podoban biti za sudca, za svidoka, za dobra čovika. J. Banovac, prip. 172—173. Koliko bi mi pravo sud- njen od suda ili od dobrieh ljudi. I. A. Nenadić, nauk. 126. Da se oslone na dobre ljude (kmetove u Boči i u Crnoj Gori). Nar. prip. vrč. 183. Dobri ljudi, koji se pozovu da zadruga po- dijelje, jesu ljudi iz sela koji su u niem opće po- znati, pošteni i pravedi. V. Bogišić, zborn. 345. u jednoga pisca čakavca xvi vijeka ima s ovijem značenjem i dobar muž. Po sudu dobra muža, to jest kako dobar muž prosudi. S. Budinić, ispr. 106. Ima se povratiti ne stvar, nere onoliko, ko- liko vruđa jest po sudu dobra muža. 109. — *c) jače se ističe voja da se čini drugome ono što mu je korisno i ugodno*. Uzdamo na dobroga boga da se smiluje. Spom. sr. 1, 29. (1400). Dobra braćo milostiva! Nar. pjes. vuk. 1, 141. Reče se za dobra i bezazlena čovjeka. Vuk. poslov. 88. — *d) voc. doberi i dobar (često dobar čovjće) dolazi: aa) s praviem značenjem, kao od milu ili od štovania*. To upamti, moj doberi Slavonče, domorodče i dragi zemljače. M. A. Rejković, sat. C1^b. Dobar čoeće! dobro ti reče! Nar. pjes. vuk. 1, 30. — *bb) u čudu i u nezadovoljstvu, kad ko koga hoće prekoriti ali blagiem načinom. u Dubrovcniku*. Što činiš, dobar čovjće! ja ti se čudim! tako je i ovo: Što ove stvari, doberi ljudi, činite? M. Držić 182. — *sličan je i ovaj primjer u kom se čelade zove vuk! (u igri)*. Pak se oni igraju vukova, oni viju ko i drugi vuci; pak se pridruž hojadinom tuče, vika stoji: pristau!

dobar vuče! M. A. Rejković, sat. C5^b. — *e) može se kazati da je čelade dobro u nekog sejoj osobi (kod čega nije potrebno misliti da nije dobro i u ostalom)*. dobar stoji s imenom kojim se naznačuje čelade s onom osobinom. (u roc. se govori i od milu kao kod d) aa)). Na tom, doberi prijatelju, odgovarao tu. Spom. sr. 1, 5. (1396). Skupe, doberi i stari prijatelju. M. Držić 203. Dobra žena praznu kuću čini da je puna. (D). Poslov. danić. 17. Tako i ti, doberi zarueniče. M. A. Rejković, sat. E7^b. Ako budem dobru rabru data. Nar. pjes. vuk. 1, 40. Evo su ti gosti došli, doberi gosti, kolektani. 1, 116. Služio sam dobra gospodara. 1, 413. Što je tebe, doberi gospodaru! 2, 122. Ja sam za te našao devojka i za mene dobra prijatelja. 2, 182. U Rabula dobra ljub bješe. 2, 445. Vri! se natrag, doberi prijatelju! 3, 186. Ovo ti je dobar munsterja. 3, 471. Dobri brate, što ne gledaš na me? 3, 536. Koliko je bijelijeh vrana, toliko je dobrieh mućela. Nar. posl. vuk. 145. — *f) ako se izriče prena kome je ko dobar, onome ime stoji: av) u dat.* Bog hoće ljudem dobar i milostiv biti. Kateli. 1561. F3^b. Dobar je kraj dobria. F. Lukarević 240. Tko je samu sebi dobar, nije dobar. (D). Poslov. danić. 129. Vi nemojte raji gorki biti, veće raji vrlo doberi budite. Nar. pjes. vuk. 4, 131. Ko je sebi zao, kako će drugom biti dobar? Nar. posl. vuk. 142. Rijetko je maćuha dobra pastorki. S. Lubiša, prip. 38. — *bb) u acc. (igen.) s pridje- lom za: Dobar za družijeh, rdav za sebe*. (F). Poslov. danić. 17. Malo dobar za se i za dru- goga. M. Dobretić 128.

b. o čemu umiom ili tjelesnom n čeladeta, čim se pokazuje da je dobru a) o duši, čudi, sreću. Dobru dušu imaš. M. Držić 210. S čovikom raz- boritim i dobre duše. H. Bonacić 76. Budući dobre duše a mlohave panietti Ant. Kalčić 193. To je dobra duša, što ni musji zlo ne misli. S. Lubiša, prip. 145. (*drugo je kod f*). I sam čudi dobre biše. Duklanin 31. Tri daku dobre čudi i dobra nauka. M. A. Rejković, sabr. 31. Pače je človik razuman i dobra sreća. Korizna. 489. Čajte komedijn z dobriem srecem. M. Držić 184. Bio je čovjek dobroga sreća. S. Lubiša, prip. 129. — *b) o odluci, voji (drugog je dobra voja pod 2, k)*. Sa svim da je vizitator imao prve koje dobru odluku svrhu Mervija. M. Dobretić 129. — *do- bra voja može značiti gotovo što ljubav*. Da vidi i pozna našu dobru voju k sebe. Mon. serb. 328. (1423). Hoće F život s niom u dobroj voji? M. A. Rejković, sat. E7^b. — *voja je isto što nanjera; po tom dobra voja znači i nastojanje*. Vaša do- brota primi našu dobru voju. M. Držić 189. — *c) o oku, vidi oko*. Ne mogodijau gledati dobrim okom cara. A. Kanižlić, kam 252. Gledana si od gospara dobjriem okom. D. Bašić 70^b. — *d) o ustima*. To su njegova dobra usta. Nar. posl. vuk. 319. — *e) o ruci*. Dobra ga je ruka ručka. (Z). Poslov. danić. 17. — *dobra ruka, corollarium, što se kome (mlađemu, sluzi) daruje preko plate, kao znak zahvalnosti, kolač, jabuka, po tal- buona mano*. Dobra ruka, strenu. A. d. Bella, rječ. 456^b. J. Stullii, rječ. 120^b. Može li pravedno iskati našuju, ili za dužnost dobru ruku? I. A. Nenadić, nauk. 187.

e. o radnji (ili o stajnu), za to što je drugomu korisna i ugodna i tom je namjerom vršena a) o djelu uopće. Da uzreš dobraja vaša dela. Mon. serb. 73. (1302—1321). Želaje posćedovati učeniju i deloma dobrym svetyh roditelj. Deč. bris. 2. Dobro djelo izmjenlo prodano je skupo. (D). Poslov. danić. 17. Duše od purgatorija koje možemo pomoći naši doberi diti. J. Banovac, razg.

38. Gdi ne stoje dobra dela. Nar. pjes. vuk. 1, 115. *i o čičeću, učičeću*. Na dil dobroga činenja. Starine. I, 225. Oni jih imaju veseliti od njih dobra učinjenja. Daklanju 15. — *bez sapstancija stoji dobar u srećnom rodu kao predikat kojemu je subjekat rečenica s glagolom u infinitivu*. Dobro je caru carstvo obogatiti. Aleks. jag. star. 3, 320. Dobro je iskorijepiti zlobe, da ne zlobnjiki. (D). Po lov. danić. 18. Dobro je kakuda pokriti pomaknuto svoga iskriega. M. A. Rejković, sabr. 8. — *h) o životu i smrti*. Papa Liberi za vođu dobroga života i mudrosti učini ga kardinala. Ziv. jer. star. 1, 227. Nek kršćanski dobar život. Jidi. M. A. Rejković, sat. C5a. Bošja je clovčiku dobra smrt nego žal život. Arkiv. 9, 140. (1408). — *c) o običajima*. Kako to je bio naseba starih običaj dobri. Mon. serb. 237. (1399). I mnoge se dobre običaji pošeo. B. Kašić, in. 55. *d) o izgledu*. Puk u neđu dobar izgled nij snsjedu J. Kavanih 183a. Dobar izgled dobru tvorbu tvori. (Z). Poslov. danić. 17. Koji su dali svitu dobar izgled. Aut. Kadčić 3. — *e) o riječi*. Dobar znači gotovo što blag, koje ridi pod 1. c) bb). Ne zabivaj nevolnih utišiti dobrimi i slatimi reči. Arkiv. 9, 110. (1408). Nikadar im ne reče dobru riječ. B. Kašić, zrc. 56. Ne kti ni jedne dobru riječ za nega progovoriti. A. Kanižić, utič. 93. Dobra riječ ne koštuje novaca. Nar. posl. vuk. 60. To su vaše dobre riječi 319. Dajte vašemu djetetu dobru riječ. Nar. pjes. vuk. 1, xi. — *ušto je osobito dobra molitva. ridi kod molitva*. Kad otac daje djevoji dobru molitvu. Vuk, nar. pjes. 1, 30. — *f) o miru*. Dobri mir, jedinstvo ljube umijeni. M. Marulić, pjes. 108.

d) stoji s imenom apstraktnijem kojijem se kaže kako se to s drugijem podnosi. Od nas će ti biti priznan i dobro društvo. M. Držić 417. S dobrom milosti od parokijana. B. Kašić, fran. 27. D. ga povratu u se na dobru milost s bogom i s drugom. 36.

e) dobra vjera (močebiti po lat. bona fides), kad to neć da drugoga prevari i ne misli da će ga drugi prerariti. znače je u srezi s onijem što je pod a, b). Da ih pridamo tvomu carstvu dobromu verovu. Mon. serb. 36. (1253). Jer si dobrom virom držao. J. Banovac, uboj. 38. Ako si s dobrom virom t. j. neznanu i nehotino nupatio koji grijh. Aut. Kadčić 213. Tako u dobru viri prinu krizmu. M. Dobretić 58.

f) kao dobra vjera kod e, apotečlara se i dobra duša; ali se u nekim slučajima ističe i naručivo onoga koji misli da pošteno radi. Ovo mogu reći dobrom dušom i bogom se svidočim. Mon. croat. 220. (1527). Njm se ne pristoje nikako po nijedan način po razlogu, po pravdi i z dobrom dušom. M. Divković, bes. 698b. Niti bi s dobrom dušom mogao posidovati recena dobra. A. d. Costa 2, 110. More dobre duše pitat dužnost zemidneu. M. Dobretić 578. Bi li mogao dobrom dušom reći misu? M. Dragičević 183.

g) dobnā bez sapstancija u acc. (obično pl) s prijedlogom na znači: dobrijem, ljepijem načinom, bez sloruāna. dobnā znači gotovo što blag, biće po lat. alle buone. Na dobru nego ve taj se stvar napravla. X. Najšković 1, 283. Ako ne da na dobru, možemo istati sudom. M. Divković, bes. 849b. Ni da ih će tra hitima moć na dobre privariti da te u grad bez načina budu s vojskom upustiti J. Palmotić 137. Svarenberg ne mogu na dobre nikaj s nimu opraviti. P. Vitezović, kron. 179. Na dobre, ex civili more et acquitate. A. d. Bolla, zrc. 152b. U jednu riječ: ili o dobru ili na rje, ili molis ili vikaš, ne laje. 1. Zuzeri 53a. Da ga ne mogu ukrotiti ni na dobre

ni na zle. A. Kalić 371. — *ordje stoji s dobrim u srednjem rodu s takovijem značenjem: Daj mi dalje s dobrim novce, jer, ako nećes, ja ću te tužiti suden*. M. A. Rejković, sabr. 50.

h) o glasu, imenu, spomeni, kad se kaže da se govori o kom ili spomije da je dobar, ridi i kod glas. drugo je dobar glas kod 2. c, b). Balsam znaćunje miris dobra glasa. Naručen. 149. Pogrčnije dražiu dobar glas. Korizim. 523. Potriha je vratiti taju pratež i tuje stvaru, takojer dobar glas i čast. A. Komulović 80. Poštenje i dobar glas. J. Banovac, prip. 118. Boji je dobar glas nego zlatan pas. Nar. posl. vuk. 27. Dobar glase, na zlot li me napase! Nar. posl. vuk. 59. Boje je ime dobru nego veliko blago. Korizim. 58b. Ta samo mre, spomenu ki svu stre od dobra imena. D. Rašina 62b. Dobro i pošteno ime. M. Dobretić 152. Dobroga uspomenuja gospodina Stefana. Mon. serb. 210 (1387). Po Marinu Držiću dobre spomene. M. Držić 62. Miri zemlju i ostavi dobar spomene. S. Lužbića, prip. 156.

2. u materijalnom smislu.

a) u kojoj mu drago stvari kojom se dokućuje ono na što je namijenena. a) o nečijoj stvari (tjelsnoj, au) upoje. Otpravite ih u dobru dréve u kojem se nete bojati. Spom sr. 2, 28. (1886-1887). Svršena i dobra likarija. Naručen. 93a. Njeki z dobrom odličom, a s praznijem točecom. M. Držić 403. Dobro se drvo i na pole cijepa. (D). Poslov. danić. 18. Od sječenā u dobru zemlju usijana. I. Grlić 214. Jer on kroji sve od dobre vože. M. A. Rejković, sat. E2a. Nego nejma ni dobru p. steja. E5b. Jerba dobru ne ima halata. G8a. Jeli dobra bjelica šenica? Nar. pjes. vuk. 1, 158. Dobroj pušci dade vatru žicu. J. 106. Ja sam eno i kažu mi ljudi da je dobar cvijet provatio u bulome Beću česarevu. Nar. pjes. vil. 1363, 97. Dobar espap lasno kupca nade. Nar. posl. vuk. 59. Kakva je zemlja u kojoj živi, jeli dobra ili rdava? D. Dančić, Imojs. 13, 20 — *bb) o vjetru i vremenu*. Odjedriša s dobrijem vjetrou. B. Kašić, in. 29. Kako jedno puno drjevo, koje drugo ne čeka nego dobar vjetar. D. Bašić 188b. Dobar mu je vjetar zepuhao. Pjev. era. 224a. Mornar škodu prime i tinda dil veći, kada dobru vrime upusti kočeti. D. Paraković, vil. 161. Kada gospodar od broda ima dobro vrime. P. Poslović, cvijet. 81. — *u ovom primjeru dobru vrijeme znači veselo, raskošu (to je po talijanskom jeziku): Mi se dobru vremenu davamo*. M. Držić 257. — *cc) o glavni, samo u pjesmi*. Hi dobru glave otkinidi. Nar. pjes. vuk. 4, 50. I dobru mu posjekoše glavu. 4, 88. — *h) o domaćoj životini*. Vae dobre vitezje i dobre i brze kočje. Aleks. jag. star. 3, 230. Dobar koč kratak čini put. (Z). Poslov. danić. 17. Paka se je posadio na svojega koña dobra. Nar. pjes. mikl. beitr. 21. Oj u Marka Kraljevića sina dobar kočie u potaji ima. Nar. pjes. u. M. A. Rejković, sat. C8a. Pod imne je dobar kočie nejahan. Nar. pjes. vuk. 1, 153. Nije babo raskova zlotu na maćake ni na buzdovane. . . ti dobrijem kočma na ratove. 2, 101. Dobra kočia a loša junaka! 2, 110. Dobar koč ili će ohroniti ili očoraviti. Nar. posl. vuk. 59. Od plašliva žrebeta mnogo puta dobra koč izide. 235. Dobra ovać mnogo ne bleji, ali mnogo vune daje. Nar. posl. vuk. 59. Dobra jureca od sedam godina. Nar. pjes. vuk. 3, 286. U noj (plitici) dobra kokoš i pritila patka. M. Držić 262. Da nam pošle dva dobra kravajca i dobru piplicu. M. Držić 411. — *c) o stvari unnoj, au) upoje*. Molishe i prošide da bi-mo imo dobru blagosova za taj grad učinili. Mon. serb. 324. (1429). U ovomu prošnju dobru

ređom prosi se spasenje 1. T. Mrnavić, ist. 52. Danasheinu bivši miru i on dobar uzrok bio. G. Palmotić 2, 276. I premda post piću obisno dobar je ukrot J. Kavašini 196. Ne vidi se u čina nijednoga dobra naprdatka od toga pokaranja. Ant. Kadičić 298. Tri daka dobre čini i dobra nauka. M. A. Rejković, sabr. 31. Da su (razlož) po dnu dobi i sigurni po zakoni. M. Dobretić 74. Ima nu narediti dobru pokoru koju more izvršiti 79.

b. o *čeladetu*, kad se kaže da je za kakav posao (ili uopće) crjednu, bez obzira na moralnu dobrotu. a) *čelade se menuje po poslu (zvanatu) kojim se bavi, te je značije, da je ono u onom poslu rješto*. Abo je žena dobra tezakinja. Neruču 959. Titus, srećac dobar S. Kožičić 359. Ni vanu mogu ne ugoditi, ni sam dobar pisalac. M. Držić 3. Jesam dobar liječnik. 224. Dobar pastir ostriže ovce a ne dere. (D). Poslov. danic. 17. Dobro učenic i meštra priteče. (Z). 17. Posla mi jednoga dobra likara M. A. Rejković, -abr. 5. Dobar pop do smrti se ući. Nar. posl. vuk. 59. — b) o *junaku, vojniku, momku, i o čorjaku uopće, znači: hrabru, junački*. Dobar junak, idem iz tudeske zemlje. M. Držić 334. A što nemu bježaše, slugam dobrjeju ne mog.še. Nar. pjes. mikl. beitr. 22. A dobar junak svude trebue. Nar. pjes. vuk. 1, 78. Boje ljubeš trideset dobrih druga. 3, 14. Po izboru dobrih koičanka. 3 148. Zla pogleda u dobra nauka! 3, 121. Uzmi, Sujo, pedeset vandura od Drobhaka dobrjih momaka. 4, 500. Ko je dobar junak? — Dosta ljudi dobar junak. Nar. posl. vuk. 141. *jamuču i ovaj primjer ama spada, a ne pod a)*: Af se treće otvoriše ovce, a pred čina dobra dva ovcara, na ramena nose govedance, za posomom kotonice, male. Nar. pjes. vuk. 4, 508. — *isto crjediti i kod kolektivnih imena* vojska, četa, straža *itd.* 150 tisuć dobre vojske. S. Kožičić 575. Kake skupis taku dobru četa. 3, 360. Dobri strazi od Nikšića tura. 4, 48. — u *ovjem primjerju* dobro sree *ama spada, a ne pod 1, b, a)*: Tao dobra srea je, slabodno boj sljedji. M. Dimitrović 39. Mnogini ljudi rat ne biva, da dobrini hrabri srei Aleks. jag. star. 3, 221. — c) u *ovakvijem primjerju nazivajuće, katkoje je čelade rjetije, te crjediti gotoro što lijep*. Sineč mene lejon prjezlio a jurušice tri dobro djevojke. Nar. pjes. vuk. 1, 10. Ti si mene lijep davejega a dobru sa klični svatovi. 3, 491.

c. *kad predašijega značena (a i b) može se reći ono na što je stvar ili čelade namijeneno, čemu je podobno*: a) *imenom u acc. s prijedlogom na*. Da ni na to dobar ni pristal S. Budinić, ispr. 79. Nisam dobar ni vrljan na nijedno dobro. M. Jerković 40. — b) *imenom u acc. s prijedlogom za. au) upće*. Koga (zemlja) bijaše dobra za pasu. M. Radnić 799. Dokle dobar za misivo biva (keas). J. S. Rejković 341. A da vidiš mača zelenoga što bi dobar bio za hajduke. Nar. pjes. vuk. 3, 30. Kaža da su vrlo dobar za jelc. Vuk živ 225. Mlaci dobar za boj. P. Po-šlović, cvjet. 129. Da ovi nauč 10 može biti dobar za ova ženu a može za drugu. An. Kadičić 461. Koju je putu (čau) ona je i za posao doba. Vuk poslov. 119. — bb) u *ovakvijem je ime kojim se kaže, kao što biva isto dobra*. Da bi on bio dobar za proca one kraljeve sčeri. Nar. prip. vuk. 207. On govori sal s čina koji bi bio dobar za Lueta. M. D. Milčević, živ. srb. 1, 38. — c) o *čeladetu*, biti ili stajati dobar za koga, za što znači jamučti, ispredi hemučki gut sein, gut stelen. Ja sam dobar za ne. Starina. 11, 99. (1655). Mi smo dobru za čega i za čie-

govo dugovaše. 12, 30. (1703). Ne mogu biti dobar za čena planina na desnoj strani velike Morave. Vuk, dan. 1827. 25. Za to stojim dobar. D Obradović, basn. 396. Pak nek oni koj koča prodaje dobar zlobu za svaku ostaje J. S. Rejković 233. Ondi kol otca svoga za nas dobar stoji. B. Leaković nauk. 83. Pasa opet zapita Vukcu Vuličevića, stoji li oni dobru za Radica. Vuk, dan. 1829. 15. — *ono za što se jamučti stoji u rečenici s*. Da Durad Petrović stao dobar da pati za Ivka 37 groša. Glasu II, 1, 16. (1808). Tako mi presudili i dobru stali za Drezgici da ima do 1. Junija 1808 k snlu doći i naplatiti se. 31. (1808). Ja ti stojim dobar, da će svi krivci doći u tvoje ruke. Vuk, miloš. 61. — c) *imenom u dat. s prijedlogom k*. Ča je dobru ljudi k oružju. Mon. croat. 225. (1527).

d) *imenom u gen. s prijedlogom radi*. Ona (čelada) dobra rad kupusa biva. J. S. R. Po-šlović 173. — e) *imenom u loc. s prijedlogom u*: Ki se dobar u svem piše. J. Kavašini 124b. — *ili s prijedlogom na*: Ja sam dobar na moru. M. Držić 268. — *ti mjeste lokativ stoji uverba za mjesto*: Iste druge pomoći, ja nijesam ta dobar. M. Držić 224. — f) *infinitivom*. Koji bi mi sada dobar sranotu učini. M. Držić 361. Kal b h ga vidio, nmi ni se, razazanat da bih ga dobar bio. F. Lukarević 183. Dobri sebe obraniti mi snao sam. I. Gundulić 491. Vrijelne dikle da dobre su i polobne svijet vladati G. Palmotić 2, 391. Nije dobar kokošem paja zamesti. (D). Poslov. danic. 81. Kad ti nijesi bio dobar stavit istom za malo čana ni pomiriv jednu miso. B. Zuzari 282b. On je dobar uvidat vošku. Nar. pjes. vuk. 5, 355. Te delijo ništa ne valjaju, no dobru su po kahvan se livati. Pjov. crn. 809. — *infinitiv (prevoda je aktivni) ima značije pasivnu*. Stvar je dobra govorit (da se govori, lat. dictum. N. Dimitrović 29. — s *imulivom je prijedlog za upo tuđijem jezičenu, čel kod za*. Klipsi i njesta za mo dobu neg za tišnut i potegnut sobi. M. Držić 277. I nije veće dobar za vojevati. P. Po-šlović, nast. 49. Ja sam dobar za bulit divojke, još san bolj za ljub d divojke. Nar. pjes. istr. 2, 80. — g) *rečenicom u kojoj je da (vili i kod b) ce)*. Bremea promijenj na njesta dobra da zemlja da plod. 1. Držić, nauk. 248.

d. *predašije se značije dulje širi te je gotovo isto što koristan. a) o stvari (pješnoj)*. Da nijesu dobru ključ, ni gradovi se ne bi zatvorali. (D). Poslov. danic. 14. Da je kuća dobra, i vuk bi je imao. Nar. poslov. vuk. 59. — b) o *stvari umnoj*. Oni vmesio dobra svata rekose čemu. Naruču. 778. Dobru svijetu eijene nije. (D). Poslov. danic. 18. Dobra je namisljena nu je boja razmišljena. (Z). Poslov. danic. 17. Dobro su kletvo, a jos boje posti i molitve. S. Jurišica, prip. 246. — c) *stoji kao predikat kojemu je subjekat cijela rečenica (s glagolom u inf.)*. au) u *sredijem vuku*. Dobra bi se človek s smu i ne rofiti. Arki. 9, 113. (1488). Dobro je i u paklu imat prijatelja. Dobro je (kašto) i davolu sviježen zapaliti. Nar. posl. vuk. 60. Dobro je svašto znati, nu nije sse tvoriti. 61. — bb) *az ime stvar*. Ulat se je dobra stvar. M. Držić 134. Dobra je i korisna stvar ispoivijeti se u općenu. S. Matijević 18. — d) *može biti izrečena, konat ili čena je korisno: au) daticom*. Ja budući ubog ni seli nijesam dobar ni drugu. M. Držić 203. Nisto nije čovjeka dobru bez dobra. M. Pivković, bes. 218. — bb) *prijedlogom po acc.* Svaka ujednost dobra e po te. J. Kavašini 5109. Ako dakle hoćeš dobro dilo uiniti ko je bogu milo i po tvoju istu dnu dobru. M. A. Rejković, sat. E66.

— *cc*) u *nekom osobitom slučaju prijedlogom* u *s. acc.* Voda nije ni u čizmu dobra. Nar. posl. vuk. 37. — *dd*) *prijedlogom* u *s. acc.* Iстина jest da je putovao dobro stvar navlastito za mlade ljude. M. A. Rejković, sabr. 47. Sadenica za trbuh i prsa jeste dobra. J. S. Rejković 135. Ni za koga nije dobra kavga. Nar. posl. vuk. 213. — *e*) *može se izreći da je dobro, korisno (tj. što od nekoga brani; oro onda stoji; aa) u dat prijedlogom* protiv. Biše dobro one stine protiv neprijateljom. I. Ančić, ogl. 53. — *bb*) u *gen. s prijedlogom od, samo o lijeku*. Ovo vele da je dobro i od crna i od prišta. M. D. Miličević, živ. srb. 2. 55. — *cc*) *takoder o lijeku, u gen. s prijedlogima* polag i radi. Čiča negovi jajaca, zašto jesu veoma dobra polak nikije bolesti. P. Posilović, cvijet. 55. Čičica negovijeh jajaca, zašto jesu veoma dobra rad nekijeh nemoćih. K. Mađarović 30.

e. može značiti gotovo što ugodan. a) o hrani, mirisu. Pripravjaše dobrih jstvin. Korizim. 8^b. Ona pića nikim je podnosna i dobra na okuše. 82^b. U toj plitici bude još dobre slanina. M. Držić 263. Trbuh me nigla ne izdava na dobru obroku. 272. Dobro vino. 315. Da do večer dobru večeru večeramo. 403. Čin'te spravit večeri što-godi dobro. 408. Ješ' čemu rakija? Dobra, brate. M. A. Rejković, sat. G 5^b. Dobra je i voda tko vina ne ima (Z). Poslov. danić. 17. Dobar je sir, nego šteta što je u pasjoj mješini. Nar. posl. vuk. 59. Dobrog je vina i kisela dobra. 60. Stara kokoš dobra čorba. 294. O! tog kupus dobar miris ima. J. S. Rejković 409. — *o mirisu, u prenesenom smislu*. O glas veseli, pln vsake vođe dobre. Korizim. 17^a. Sveto vanjelje jest prosvitlilo svijet i napunilo ga dobrim mirišenjem slave božje. A. Komulović 56. — *b*) *o glasu, vijesti. drugo je dobar glas kod I, h.* Vesele i n. nogo drage i ugodne dobre glasove kazaše. Mon. serb. 319. (1123). O Toma, dobar glas! vidismo gospodina. Korizim 104^b. Dobri su glasi došle za nas. M. Držić 218. Nosim ti dobre glase. Ant. Kačić, kor. 209. Dobre glase odnijeti. Nar. pjes. vuk. I, 488. Radi bismo dobre kazač' glase. 4. 166. Koji javljaš dobre glase. D. Pantić, isai. 40. 9.

f. može značiti da je što potpuno te da mu nema nedostatka. slično je tad značije kao kod cion, prav. a) o mjeri. Miru dobru i nagujetomu i strepanu i priko tekuću dati će u krilo vaše. I. Bandulavić 161^a. luc. 6. 38. — *b*) *o zlatu u kojem nije smjes, i o nocu koji ima zakonitu vrijednost*. Dužan dobra zлата i pune potege. Mon. croat. 72. (1418). Ova vola, koju nosim ja uza se kud god hodim, u noj moći sve nahodim, dobri pjezic i s' nom kapim. Jeduka nez. pjesn. 237. — *c*) *o učičijem umijem stvarima, znači: po zakonu učinjen, naučen, odredjen; zakonit*. Da su dobre i prave granice. Mon. serb. 242. (1399). Potvrđiše sve povelje i dobre zakone i uvete. Mon. serb. 161. (1405). Nije dobro vineanje, zašto nije ugovor izvršen. J. Banovac, razg. 270. Jest dobro i vrsno novo kuzunao. A. Kanžilić, kam. 238. Krestie po poljivanju dato jest pravo i dobro krestie. kam. 275. Da se nigla primnja sveti sakramenti dobri i plodni. Ant. Kačić 119. — *d*) *amo može spadati i dobra cijena, u koliko je po pravi*. Običu se davati dobru cenu našim konikom. Mon. croat. 225. (1527). Dobra cijena, mudar oči otvori a lud zatvori. D. Poslov. danić. 17. Hoć' dobro cijene, podi u ludne potrebe. 27.

g. u nektjem slučajima znači gotovo što tvrd, čvrst, jaki, u pravom i u prenesenom smislu

a) u pravom smislu. Treba dobre drvene klinove udariti. Z. Orfelin, podr. 134. Te oseci dobar štap. Nar. pjes. vuk. I, 516. — *b*) *u prenesenom smislu. aa) o zdravlju*. Testament. jest učinila gospoda Jela u svom dobrobrm zdravlju. Mon. serb. 415. (1442). Odlučil i ostavil buduću u dobroj svojoj moći i zdravlju. Mon. croat. 92. (1463). Za naše dobro stanje i spaseenje. 99. (1466). Za toj žudi srce moje, moj izbrani prijateju, čuť za dobro zdravje tvoje. M. Pelegrinović 194. U dobru zdravlju gospodin bog tebe uzdrž. B. Kašić, in. 6. Još u dobru životu i zdravlju jemaaju se činiti kripostna dia. P. Rađević, nač. 5. — *bb*) *o pameti, srijesti, razumu, isporedi čitav, zdrav*. Upisa z dobrom svčstju svoju napokomu reč. u testamentu. Mon. serb. 425. (1443). Buduć i male moći, a dobre pameti učinil testament. Mon. croat. 195. (1501). Čujaše se lipoti neje i dobru razumu. Aleks. jag. star. 3, 322. Drugla imaju svitlo razborište i dobru svist. Ant. Kačić 152. — *tako je i oro*: Car posluša, jer je dobra glava. Osvetn. 2, 184. Sin dobre glave al' slaboga nastojaša. M. Pavlinović, rad. 41. — *cc*) *o čeladu koje je zdrava tijela ili čitave pameti*. Buduć u velikoj slabosti telom, a u pameti dobri. Mon. croat. 64. (1445). Biše mnogo jaki u životu i dobar na vreme. Dnkjanin 28. Nijesam vele dobar. t. j. slab sam, malo sam bolestan. (u Dubrovniku). Vuk, rječ. 123^b. — *po tome se u Dubrovniku (reč od xv vijeka) govori dobar došao!* dobra došla! dobri došli! mješte dobro došao! itd. Ako dojdju, budite dobri došli. Spom. sr. I, 168. (1422). Gospo, dobra došla! N. Najšković I, 242. Dode otar doma, ter mu žena govori: dobar si došao! što ne daš meni plaš? I, 282. I vi vele dobri došli i čestite vaše plavi! G. Palmotić 2, 219. Ti si došo dobar vele u grad ovi! 2, 286. I docka kad dodeš doma, rijet' ti će: dobar došao! (D). Poslov. danić. 28. Diklo mila, dobra došla na ove strane. N. Marčić 23. Dobar si došo! A. Kalić 201. Dobri došli, kičeni svatovi! Nar. pjes. vuk. I, 17. Dobri ste došli, svatovi! I, 19. A dobre mi došle, mile zaovice! I, 412. *tako je i oro gdje je izostavljeno došao: I nazvah joj: božja pomoć, draga i mila! Ona mene odgovara: dobar neznaui!* Nar. pjes. vuk. I, 423. — *s toga se i trava čvakuća, jer raste u kamenju i na zidinama, zove: u zlu dobru*. L. Nenadović, a u Dubrovniku: ruža u zlu dobru.

h. tijekom što značije pod e, a) postaje jače, uz imena koja znače mjeru (a i uz drugu) ističe da je mjera ne samo potpuna nego i da preko nje čega ima, po tome gljedak vrijeđi gotovo isto što velik, mnogi, s orakijem značienem često nije pohvala. Iskavši dobar hip po hiži. Transit. 217. Dobre sto lakata bjese širok. Zborn. 82^b. Od lova morskoga dosti gvorismo, i puta onoga dobar dil zbrojismo. P. Hektorović 44. Tuj postah dobar čas, kako no sebe van, a poslije pustoh glas od nebes žalostan. N. Najšković 2, 109. Od ovoga bitja ovdje se, ako ne sje, dobar dit govori. B. Gradić, djev. 8. Pristrašen i zasnučen za dobar hip ostaje. P. Zoranić 109. Pak u čistu sudu svari dobara kuto zmiđe rose. M. Pelegrinović 199. Posta s' nim doba dit ure. B. Kašić, in. 70. Krestivi u malo dana dobar broj od dusa. fran. 70—71. Objahlot dobar kus otocne glavice. D. Baraković, vil. 331. Četare dobre miše, jar. 133. I slišah i dobar dil gledah čudne zgoda. I. T. Mrnavić, osm. 3. Lijepa dikla i hlabrena dobar dio nase slave. G. Palmotić 2, 226. Mnoge duše zle i opakje s jednom nogom i z dobrom od druge polovicom jur u paklu. B. Zuzeri 120^a. Za jednu dobru kašiku I. Vladimirović 21.

Odsiei mi dobar komad mesa. M. A. Rejković, sat. E14. Uzmi jednu dobru šaku soli. Z. Orfelin, podr. 113. Metni u kalisan kako jednu dobru maramu višanja. 372. Dobar pedaj nek bude pro stora. J. S. Rejković 351. Dobaviš dobar broj od srećni vojnika A. Tomiković, živ. 63. *amo spadaju i ovi primjeri*: On me hoće velikom i dobrom plaćom platiti. Živ. jer. star. 1, 235. Od nega sam dobru plaću imao. D. Obradović, basu 390. Dobra letina, anomae affluentia. A. d. Bella, rječ. 74. Dobar prilog care upisao. Nar. pjes. vuk. 3, 72. Budući već starija u dobroj starosti. B. Kasić, is. 105. Radost nije u Prizrenu gradu, no dobra se žalost dogodila. Pjev. crn. 2814. Kolik jedno dobro jaje. I. Vladimirović 28. Ali im on dobrih puta potvrdi. J. Banovac, razg. 35

i, kod dobitka, šćara, lora itd. može biti značenje isto što kod b, ali u nekijim slučajima vrijednost dobitka nije u množini ni u rielicini. Dobar šćar ide uz planinu. Nar. pjes. vuk. 3, 301. A dobar ti šćar zadobismo. 4, 415. I dobar ste lovak ulovili. 4, 197. — i, rob' je dobitak za onoga koji ga je zarobio. Još su dobra roba zarobili. Nar. pjes. vuk. 2, 607. Jesi dobra roba zarobio. 3, 267.

k. o volji (i hoćeću) naznačuje da je ništa ne zaprećuje niti smeta (drugo je kod l, b, bi). a) kad ko što radi bez sile, slobodno. Kljemo se s mojom dobrim htenjenju. Mon. serb. 41. (1254). Bez njihne sile i bez nijedne nevoje, takmo s mojom dobrim vojnom. Mon. serb. 178. (1368). Učinim tako s moju dobru volju. Mon. croat. 51. (1422). Onoj nije dar što po sili daš, nego po dobru volji. Zborn. 3^a Svaki se grešnik ima po svojoj dobroj volji obratiti, preu ako nitko ne ponukuje ni nstiju. M. Divković, bes. 217^a Gredem dobre voje, da i mene ećako ubije. G. Palmotić 1, 180. Ja ću z dobre voje totu s vami biti. Oliva. 52. Z dobre voje ja ću poslušati. P. Vuletić 4. Ivan ide kraju sam od dobre voje. A. I. Knezović 195. Da mi dašes Rakelu za ženu'. Dobre voje', odgovori Laban. Amđ. Kasić, kor. 30. Ako dužnik od svoje dobre voje učini zajemniku koji dar. Ant. Kadić 263. Dobro sari dobru volju daje. Nar. pjes. vuk. 2, 453. Za nevoju, ka' za dobru volju. 3, 563. Na sramotu a ne s dobre voje. 1, 51. Al' i tebe da će obljubiti ol' po sili ol' po dobroj volji. Nar. pjes. istr. 1, 66. — b) kao vesle (u prvu dva primjera vidi se prijelaz od značnja pod a) k' ovome). Dobro se ina činiti veselo i z dobre voje. Korizun 8^a. Posluš ima biti s veselim srecm i s dobre voje. 35^a. Dajte se dobru volji i veselju 40^b. Igraj, pijavj i veseli lude, neka svaki dobre voje bude. M. A. Rejković, sat. F2^a. Ne kantan od dobra ni od dobre voje nego za okripit tužno srdce moje. Nar. pjes. istr. 2, 53.

l. o prigodi, prilici, vremenu, znači: zgodan, priličan. Prisdadi tada sjutra jdk v dobro vreme k tvoј erukvi. Mirakuli. 107. Dobro je prilika po ovom svetku da idemo. Mon. croat. 235. (1530). Bokčilo, sve će bit, mi smo na dobru skoku. M. Držić 339. Zatekosmo dobru doba. D. Baraković, vil. 210. Ne moč imat dobre zgode božjoj volji suprotiva. G. Palmotić 2, 111. — i o mjestu: Na dobro ga njesto pogodilo, u azilju među pleci žive. Nar. pjes. vuk. 3, 199. Na dobro ga njesto pogodilo, de spurava teke na prsima. 3, 143.

m. kao srećan, čestit, ali o onome po čemu čeđade jest ili postaje srećno, čestito, blaženo, a) s umovima sreća, čest, kod itd i bez potrebe. Ja sam po kom se doba kob narice. G. Držić 360. Dobra srječa sa mnogu je. M. Držić 315. Dok je s nim na svijeti njegova dobra čes. N.

Dimitrović 15. Tim zlamenjem s dobrom česti sve junake pomilova. I. Gundulić 506. Hoćmo s dobrom srećom sadruženi. G. Palmotić 2, 174. Ne dobra čes pravede je k spili 1. Dordić, ben. 193. On je brez svake dobre srjeće. J. Banovac, prod. 52. Još kada je kakva dobra srjeća. M. A. Rejković, sat. E14. Ako vojno dobre sreće bude. Nar. pjes. vuk. 1, 22. Ali mi je Kate dobre srjeće bila. Nar. pjes. istr. 6, 19. Dobra me sreća nagna na Dubrovčanina. S. Lubiša, prip. 11. često u pozdravu i čestitanju. Odk boga zahtevamo tvojeji milosti dobru srčeu i naroka. Mon. serb. 553. (1587). Kada mi nazove dobru čes i sreću. S. Menčetić 202. Dobra kob. juaće! M. Držić 48. Dobra kob. salve. A. d. Bella, rječ. 35^a. Dobra vami sreća budi, dva Jakšića mila brata! Nar. pjes. mikl. beitr. 30. Susreła vas dobra sreća i gospodin bog! Nar. pjes. vuk. 1, 32. Dobra kob! Nar. posl. vuk. 59. Dobra ti sreća! (Odgovori se u Crnoj Gori kad ko nazove boga). Nar. posl. vuk. 60. Dobra sreća neznađu gostu! S. Lubiša, prip. 90. — može se i ne izruci riječ sreća: Ako ti proročem dobru, mila ti je. S. Lubiša, prip. 27. — amo mogu spadati i ovi primjeri: Ti se si pod njeku dobru zvjezdu roho. M. Držić 282. Kad se k tomu dobru zvizda tvori. J. S. Rejković 153. — b) o djelu vremenu. a) o času: u dobar čas, u dobru čas, u dobre čase, s dobrim časem itd. često se govori, osobito u čestitanju. Da bi u dobru čas bilo! Spom. sr 1, 44. (1103). U dobar ter se čas on za me namiri. S. Menčetić 252. Pojli u dobar čas. B. Kasić, per. 13. Poj u dobre, rekoh, časi. D. Baraković, vil. 229. Potpuno će biti moja u čas dobar i veseli Captislava kćera tvoja. G. Palmotić 2, 203. Podi, podi dobru e case. 2, 306. U sto dobrjih časa. P. Kanavelić, iv 591. S bogom i u dobru čas pošli, a u bolji na svitu zauzlaž živinski voju F. Lastrić, ned. 7. Feris pasa zava Juru na mejdan, ma po se ne u dobar čas. And. Kasić, razg. 101. Jeli se jak kogod naostro protivu nemu zapjevati, bilo mu u sto dobrjih čas! 317. U ime boga, u čas dobar sunce isteće. Nar. pjes. vuk. 1, 14. Brzo se steće u dobre case. 1, 30. De Jovanu jubi vode u case dobro, 1, 11. Sve ti, sinko, u čas dobar bilo! 1, 55. Da bog glade, u sto dobrih časa! 3, 231. Podi sina, pošo u dobru čas! 3, 393. U dobru čas! Nar. posl. vuk. 327. U sto dobrjih časa! (Kad se što dobro dogodi, a i žela kad ko polazi kuda ili što poćine). 337. Nego sam čuo da se misliš s dobrim časom ulavati. Nar. prip. vuk. 128. — može se kazati i u dobar a ima se čas u misli. Ovakno nezna-božci svoga kraja nećahu ali ne u dobar i po se i po nega. And. Kasić, kor. 245. Ter dozivje Luku kapetana: (U dobar se odmetnuo Luko! Osvetn. 2, 78. — bb) o danu i o njegovim dijelima. S imne ne znam što je dobru ni što je dobar dan. M. Držić 161. Dobar se dan po dobru na večeri poznava. (D). Poslov. danie. 17. Te s' spomnie junak po junastvu kom dobar danak u godni. Nar. pjes. vuk. 2, 292. Dobar kao dobar dan u godni. Nar. posl. vuk. 59. Ona nije mala dobra dnevi od poroda do pokriva. S. Lubiša, prip. 89. Da mu svaka sprava z dobrim jutrom svane! D. Baraković, vil. 213. Odruga je značenje u ovom primjeru: Pokli se trudaš sad u dobre dni tvoje lijev, gizlav i nakad bez pomie nikoje. F. Lukarević 5. isporidi. Dobra godista. (autas media. J. Stulli, rječ. 1 1194) osobito često u pozdravu. Reče nemu vuk. dobar dan! Zborn. 37^a. Dobar dan, gospodaru! M. Držić 232. Ni dobar dan, ni kako si, no rekoše jedna drugoj B. Zuzeri 194^b. Luka dobar danak nahvalio knezu.

Osvetn. 3, 84. Dobro jutro da ti je momu Bušiću Stjepanu! Nar. pjes. mikl. beitr. 19. Dobro jutro počmu zvati. V. Došen 151^b. Dobro jutro, careva carice! Nar. pjes. vuk. 2, 127. Na jutru mi nazva dobro jutro. 2, 173. Nima Todor dobro jutro vice. 3, 160. Vidim ja tvoje dobro jutro! (Kad je kome zlo). Nar. posl. vuk. 31. Ko mene: dobro jutro! ja inemu: dobra ti sreća! (Kako ko sa mnom onako i ja sa njim). 147. Dobar veće, sijaška gospodo! Nar. pjes. vuk. 3, 191. Pa ti svijem dobar veće vice. 4, 178. Ženiku nazivnu dobru noć. M. Držić 397. Ako su posnule, bog ihm daj dobru noć. Nar. pjes. istr. 2, 145. Nazove Vračenu dobru noć. S. Lubiša, prip. 221 — *cc*) o drugom dijelu vremena. Dobro se proleće iz rana poznaje. Nar. posl. vuk. 61. — *c*) o drugom čemu. Dobar početak, muči. M. Držić 329. Dobar junak dobar san usnio. Nar. pjes. vuk. 2, 110. Dobre vi sjele! (Kad se dode ljudima koji sjede). Nar. posl. vuk. 60. Dobre hode! (Reče se, kad ko koga sretno ili stigne. U Crnoj Gori i u primorju). 60. — o stvari napće. U stvarima ljudskijema suprotivnijema i dobrijema. J. Matović 71. *tako je i oro*: Dvore meteš, suze roniš, to nije dobro. Nar. pjes. vuk. 1, 612.

n. o rodu, kolenu, kući, znači gataču što plemeniti. Lipa je i mudra je i velo od dobra roda je. Aleks. jag. star. 3, 275. Već to bila lepa Ruža od dobra roda. Nar. pjes. vuk. 1, 51. Dobra kada i od roda dobra. 3, 550. Gašpar kraj od dobra kolina. Nar. pjes. istr. 6, 31. Da ti djevojku naden-o od dobre kuće. M. Držić 200. Sve po izbor od dobrih kuća. 3, 173. — *u ovom primjeru i o čeladu*: Dosti š inim žlanih i dobrih ljudi z Bencak. Mon. croat. 4, (1275, pripis 1516).

o. u mlu imena vrijedi kao negativni objektivni supstantiv dobro, na primjer. a) u supstantiv što znače bijeg, znak. Tko se boji srama u mladosti, jest dobar biljež. Zborn. 20^b. Ja imam još jedan dobar srok. S. Lubiša, prip. 193. — *b) u supstantiv ufanje, uzbuđenje itd*. Mi ne hoćemo, da bi neka dobro ufanje brez plaće promulo. Mon. croat. 83, (1457). Potecite s dobriem uzdajem pod obranu cesarova stijega. Osvetn. 6, 21.

p. kao eufemizam nješte zao, tako se u Dubrovniku govori dobra rana nješte zla rana i doba nemoć nješte zla nemoć (saba balost): Sestro, reci mi koja je nemoć? kako to u jedan put tako se prevratilo? „A što služiš pitat? znaš koja je, dobra“. „Dobra“ ne se spomenu zlu nemoć od prsi koja zmice i nisti covjeka dok ga u grub svali. M. Vodopić, tuzn. jel. dubr. 1898, 180. „Eto u dobar isli po divokaj obitajno se rabi kad je napuko što otišlo u Dalmaciju“. J. Grupković.

B. ade dobro, uz to dobači i dobro (dobro, dobru) osobito u starija vremena: To vi znate dobro. Mon. serb. 49, (1265). Mi z bozijma hotenjem dobru smo. Spom. sr. 2, 26 (1369, 1386). Dobro razumeviše. Mon. serb. 516, (1472). Jutri, jutri oću dobru učiniti. Korizm 814. Dobri ste učinih. Spom. sr. 2, 12, (1398). *s oblikom dobro dobači i u naše vrijeme*: Dobro, b) osobito u Lici i Hercegovini u p. ima nas dobro, t. p. podosta „genju“ sadise: dobro puta, t. p. dosta puta „melramal“ „sacpust“: 2) u pjesmi. Vuk, rječ. 1254. Po s tri koplja u visinu skace, po s četiri dobru: u napredak. Nar. pjes. vuk. 2, 247. Dobro dode, dijete Mak-ino! 2, 519. *Kao adverb* *nahodi se dobro u sviejm rječnicima, osim Valtupina*, a dobro i dobro u Stalčeru (dobro psano dobroje s dodatkom da je nešto iz raskopaj) i u Duvčevcu (kod dobru).

1. u moralnom smislu, po onome što je kazano kod I, 1, a znači i pošteno i blago (tako da je drugome korisno i ugodno).

a. uopće. To malo vremena dobro strati čineći sveta dila. Živ. jer. star. 1, 236. Ako bi se dobro ponio, bjeđ odlučio sve mu u ruke dat. M. Držić 250. Inaš dobro podnijeti svaku muku. M. Radnić 27^b. Dobro radeć mlade nagovaraj. M. A. Rejković, sat. G 2^b. Postavši pošten čovik i dobro se vladajuć. sabr. 2. Sve si dobro učinio. Nar. pjes. vuk. 1, 95. — *dosta često dolazi s glagolima* stajati, pristojati se, ali to ne svagda u moralnom smislu; teško je to u mnogijem primjerima razlikovati. I. meni će dobro stati zajedno š inime vojevati. G. Palmotić 1, 199. Zašto bi se ukazali samoslaveci, što ne stoji dobro. And. Kacić, razg. 317. Noj se ne pristoji dobro prid muske glave doiti. F. Vrančić, živ. 79. Dobro mi stoji godišnicom se učinit. M. Držić 152. Tolika je dva ljepota, da je dobro stalo meni sve najveće podnijet trude. G. Palmotić 2, 152. Prve ne stoji niđnoj dobro. Nar. prip. mikul. 24.

b. jače se ističe pozitivno značenje, vidi I, 1, a, c). Majka sina dobro blagosija. Nar. pjes. vuk. 1, 201. — dobro hotjeti koga znači: *milo imati, milovati, ljubiti (tal. voler bene)*. Nije li za dosta, da ju dobro hoće ovaki gospodar? M. Držić 874. Nješi mu prijatelj niti ga hoćeš dobro. M. Radnić 391^a. Znaš li koliko te je ona hotila dobro i ti in? J. Filipović 1, 496^b. Zovnu onoga s kojim se dobro hotijase. M. Zorčić, zrc. 194. Zašto ga neće dobro kako ostale sinove. M. Dobretić 142. Mladici me dobro hoće. Nar. pjes. vuk. 1, 174. — dobro gledati kao gledati dobriem okom, vidi I, 1, b, c). Tu od svih sam dobro gledan, ali i jesam malo vrijedan. J. Kavačini 109^b. Dobro ne gleda onoga koji ga je privario. J. Filipović 3, 291^a. Imade jedan (prorok), ali ga dobro ne gledam, jer mi vazda stvari protivne pr-rukuje. And. Kacić, kor. 246. — dobro govoriti (besjediti) o kome, za koga: Tvoja duša, ako bude spasena, za te (tjlo) hoće prid sudcem dobro govoriti. J. Filipović 1, 133^b. Koliko suo dobro besjedili. B. Kasić, nasl. 7. I o svakom dobro besjedahu. Nar. pjes. vuk. 2, 198. — stajati dobro s kim. Pripravau podnijeti sve muke paklene za ljubav božu, istom da stoji dobro z gospodinom. M. Radnić 401^b. — dobro dočekati koga u ovijem primjerima kao da je ironički: No ga dobro Stevo dorekao, na dobru ga košu počerao. Nar. pjes. vuk. 2, 170. Nego da ih dobro dočekamo: vi udrite, koji koga može. 3, 208. — *dobro misliti*: Pak ti misliš da svit dobro prima, ako služim ja u kapetana. M. A. Rejković, sat. D6^a.

c. ističe se negativno značenje, tada dobro može značiti: po pravdi, po istini, pravo, istinito, te se upotrebljava kad se hoće pokazati zadoroštvo na nešto što je ko rekao ili učinio. a) kao pravi adverb stoji uz glagol. Vi me zovete mestrom i gospodinom, i dobro govorite. Korizm. 83^b. Dobro ho reće: iznošenje vremenoga kola ima sniženje mnogo veliko. Aleks. jag. star. 3, 265. Tim dobro rti mogu, proč meni nebugu, koga ti učvili, žestoca da s' voće neg pakao nemili. D. Raičina 127^a. Dobro se reklo: u svaki rod po jedan rog. S. Lubiša, prip. 62. Dobro mi si to naspomeno. B. Kušić, zrc. 15. — *b) može glagol izostati, te dobro vrijedi kao interjeckva kojom se pokazuje zadoroštvo*. Koju govore meni: dobro! dobro! I Ančić, svit. 117. Dobro! dobro! mudra glavu! stvar gđokaju sgodi pravo. V. Došen 216^b. — govori se (dobro!) o dobro! (ej dobro!) i kad se pristaje na ono što je ko rekao, i bez osobitoga zadoroštva. Hpta inih: „Jeli, dico, nakrivo

toran? Rekoše: „Jest'. 'Ej dobro', šlidi dunderin, mi ćemo nega sadla popraviti". M. A. Reljković, sat. A 1^b. Dobro, odgovori Jao, ostavi ga još tri godine da uči zanat. Nar. prip. vil. 1867. 321. Otac vidi ludost svog sina, pa na ručice: e dobro! Nar. prip. vrč. 50. — *upotrebljava se i kad čelade ne pristaje na tuđe riječi nego samo hoće kazati da je razumijelo što mu je drugi rekao.* Kad u vode dođe ala, zapita je: „Što nisi moju vatru stakla i moju kolebu počistila? A ona joj odgovori: „Nisam ni kod svoje kuće čistila“. „Dobro, dobro“, kaže ala, „a ti me malo počisti“. Nar. prip. vuk. 180. — *dolazi (osobito udvojeno) i kod prijevora ili prijetnje.* Dobro dobro! „bene, bene, quando si riprende o in simile molo“, at, at“. A. d. Bella, rječ. 136^b. — *c) ono na što se pristaje kuzano je rečenicom u kojoj je da, te dobro da stoji kao konjunkcija u podložnoj rečenici potvrđujući ono što se u njoj kaže, a ističući ujedno da ono što je u glavnoj bija unatoč onome, isporodi ako prem, prem ako (cidi ako pod 8, b) i premda — nije potrebno pomisliti na tal. benché. — dolazi od xv do kraja xvri rijeka (cidi Radniće primjere kod bb) aa) i ddd). aa) u glavnoj nema korelativne konjunkcije. aaa) podložna je pred glavnom ili je u nju unetula. One 4 Kotorane ke imamo u ta liče, dobro da su učinili nevrću, hoćemo slobodno pustiti. Mon. serb. 328. (1423). Dobro da toj vrijenje za ljubav ne bude, daj mi češ tuge me pozaliti i trude. N. Nafeskić 2. 35. Ako ti se vidi veći trud, dobro da je do istine mañi, veća je i plata. B. Gradić, djev. 31. Dobro da u staromu zakonu nahodimo da čovjek čovjeku noge jest umio, ne nahodimo da kralj služi ali ti sužni igdar se je dostojno noge umiti. A. Gučetić, roz. jez. 165. Jedan mladać dobro da evatjase mladostju, jošte veće evatjase divičanstvom. M. Divković, zlam. 50. Vrh u ovijeh riječi, dobro da su dijhoreće, ne ima se stavljati acent. R. Gamañić 66^b. — *bbb) podložna stoji za glavnom.* Čovjek ima . . . ne odijeli se nikadar od ljubavi ñегоvo, dobro da bi ga koje nu dragu tuge i nevoje objumlje. B. Gradić, duh. 31. Govorit ću i besjediti ću ja momu gospodinu, dobro da sam prah i pepeo. A. Gučetić, roz. jez. 73. Ne krenuši se on nigda od svoga posla, dobro da ga bješe strah. M. Orbin 111. — *bb) u glavnoj rečenici ima korelativna konjunkcija (podložna je sragda pred glavnom):* aaa) ali. Dobro da jesi črna ali si lija. Transit 100. Dobro da su djestvo i čistota andeoska djela, ali tko ih priko voje i pod silu obslužuje, sa mnomo ne ima što činit. B. Gradić, djev. 25. Dobro da u ñегоvoj mucu kazase priliku od grešnika, ali tada nebasa potmanješe, zemlja se strese. A. Gučetić, roz. jez. 119. Gnoj dobro da je nečist, ali vele lijepo i uzoritio čini ploditi vinograde. M. Divković, bes. 215^b. Dobro da mogu biti mu uzeta bogatstva, zdravje i život, ali ne Isus Krst. M. Radnić 541^a. — *bbb) da.* Dobro da je učinil grijh smrtni, da ne spomenuje se kim načinom. Naručn. 53^b. Dobro da je velika radost najti jednu rič ku želi, da veće je veća radost najti veće nego muni. Korizm. 98^a, i da zato: Dobro da vse duše osuñjenih jesu u pakli, da zato je vsaka mučena veće i mañe. Transit. 201. — *ccc) je.* Oci naši v pastinji dobro da jise manu, li ne prilose v zemlju obećanu. Transit. 129. — *ddd) ništa mañe, ništa nemañe.* Dobro da duša je veća od tela, ništar ne mañe stoji vnutri v telu zatvorena. Korizm. 82^b. Dobro da se vsi osuñjeni muće v jednom ognji nišće mañe nisu vsi jednako mućeni. 24^a. Dobro da se on nahodi kipom svojijem u svemu*

stvorenju, ništa ne mañe osobno se nahodi u onjezijeh koji mole i sream molitvu čine. A. Gučetić, roz. jez. 72. Dobro da bješe u suznanstvu, ništa ne mañe svaki dan se priporučivase bogu. M. Divković, zlam. 59. Dobro da u našem jeziku imamo ono izricanje, kojijem ga oni izricaju, ništa ne mañe ne izgovaramo ga nigda tujem izgovorenjem po sebi. R. Gamañić 66^b. Dobro da jednjem oće biti lasno nebahati za fale ljudske, ništa ne mañe ješit mućno . . . M. Radnić 30^b. — *cc) dobro da privezaje pojedine riječi glavnoj rečenici.* Nije tej stvari, dobro da trudne, da ju nebi zagrlile. B. Gradić, djev. 97. Veselje vlašitio djevic Isukrstovijeh nije ono isto koje nedjevic, dobro da Isukrstovijeh. 177. Ni jeñan grijeh, dobro da lagahan i koliko umu drago unalahan, onamo neće pustiti proći. duh. 80.

2. u materijalnom smislu.

a. *uopće kad se što tako radi da se dokućuje ono na što je radnja namijenena.* Vemo, kako litr est i dobro ućen. Arkiv. 9, 102. (1468). Ne dobro složene pjesni. M. Držić 3. Dobro Hero strijela, neg mu na krivo pljevnica stoji. (D). Poslov. danić. 17. Dobro igra, nu gubi (D). 18. Da Zudije dobro boja ne bijahu. J. Banovac, pred. 60. I dobro će Turke poslužiti. Nar. pjes. vuk. 4. 137. Puće puška iz gore zelene, dobro Muja bješe pogodila. 1, 486. Dobro gada, još boje pogada. 4, 129. — *osobito uz glagole koji znače: vidjeti.* Vidiš dobro da ne mogu ne poslušat moza udesa. J. Palmotić 161. Dobro viditko nevidom pazi. (Z). Poslov. danić. 18. Dobro sam ga, majko, zapazio. Nar. pjes. vuk. 1, 541. Te te, Roso, dobro ne sagledah. 2, 240. Radi bi ti dobro kazivati, ali smo slabo dobro i videli. 3, 563. *gledati, paziti, čuvati, čuvati se, držati se:* Strah joj veli: dobro gledaj u što se uzdaš. I. V. ĩunić, mand. 19. Pak pogledaj dobro na se. V. Došen 228. Dobro gleda i puškom i okom. Nar. pjes. vuk. 3, 310. Na dušu dobro pazi. V. Došen 234. Kad fisica predijuje, pazi dobro na guske. Nar. posl. vuk. 118. Čubra cvēda, da me dobro čuva. Nar. pjes. vuk. 1, 468. Čuvaj dobro digzen od kulaša. 2, 139. Dobro čuvaj brda i Gučeva. 4, 253. Dvignuši oči, stavih dobro pamet, vidjeh onuj krudelac smrt. Zborn. 61^a, ark. 9, 81. Da se dobro uzme u pamet. Nar. pjes. vuk. 2, 84. Dobro se čuvaj, da ne rasrđiš Jerolim. Živ. jer. star. 1, 228. Drž se dobro, momče Prijepolče! Nar. pjes. vuk. 2, 112. *čuti, slušati:* Čujte dobro. Nar. pjes. vuk. 3, 88. Dobro slušaj što mi sitna piše. 2, 579. Slušaj dobro što ću govoriti. 3, 367. *misliti, promisliti:* Držan si promisliti dobro i pomniivo grijehe tvoje. A. Komulović 5. Da ju barem dobro promislite. M. A. Reljković, sat. E8^a. *znati, poznavati, razumjeti, spominjati se:* Cigov sin bil je, ne znajet se dobro. Š. Kožičić 51^b. Zna se, te dobro. M. A. Reljković, sat. B14. Znam dobro da me miluje onaj čovik, znam da me hoće dobro ona žena. D. Papić 168. Ti znaš dobro da ja sestru imam. Nar. pjes. vuk. 1, 561. Znađem dobro Budimlju Jovu. 2, 611. Istina je, to ja dobro znađem. 3, 44. Dobro znađeš klanca i bogaze. 4, 50. Va onaj juhi ne more se poznati dobro voda. Naručn. 68. Djevički se glas čuñase . . . nu se dobro ne poznase dohobeći iz daleka. J. Palmotić 181. Ili bi sami kakovo rukotvorje dobro razumili. M. A. Reljković, sat. A2^b. Dobro ne razumijem. Vuk. nar. pjes. 1, 406. Ako se dobro spominjam. I. T. Mrnavić, ist. 115. Što dobro upamētie. J. Filipović 1, 1618. Jeste li vi dobro upamtili? Nar. pjes. vuk. 3, 376. Tada se dobro stavja da . . . B. Kašić, nasl. 20 *umjeti, znati:* Obojega jezika

dobro umiću. M. Marulić 3. Dobro umije zapovijedat' ko umije služiti'. (D). Poslov. danić. 18. Koji dobro puškom biti znade. Nar. pjes. vuk. 4, 276. *govoriti, besjediti, zboriti*: Koji dobro govorit' ne znade. M. A. Rešković, sat. B8^b. Dobro zbori kralju Mijailo. Nar. pjes. vuk. 2, 135. Nisko sjedi, al' dobro besjedi. 2, 204. — dobro jesti u *preom od ova dva primjera znači: jesti dobro, stakle hrane, a u drugome: rado jesti*: Dobro jedu carenici, ali umiru u tannici. (D). Poslov. danić. 18. Kad gospodin u štalu umide, ja mu kažem da koji dobro jede. M. A. Rešković, sat. D3^a.

b. *kad je stahe kod čedača (a i čega drugoga) takovo da može biti onijem zadovoljno. a) s glagolom biti (budem) koje stoji impersonalno; ako je izrečeno čedače čije je stahe, ono je u dativu. Ako ka zemlji grede tijelo da bi dušu dobro bilo. Zborn. 28^b. ark. 9, 79. Ali će meni s tobom dobro bit. M. Držić 128. Plači i umri vas svijet, meni e dobro. M. Držić 258. Najposlije mu će dobro biti. M. Divković, nauk. 6^b. Dobro joj je k'o godišnici brez gospode. (D). Poslov. danić. 18. Dobro mu je k'o bubregu u loju. (Z). 18. Da ti vidiš, kako mi je dobro. M. A. Rešković, sat. D2^b. Biće dobro i mene i tebe. Nar. pjes. vuk. 1, 15. Eda bi vam dobro bilo ovog sveta i onoga. 1, 137. Dobro ti mi kod tebe bijaše! 1, 229. Podi kćeri za očvara, dobro će ti biti. 1, 378. Dobro mu je kao u materinu truhlu. Nar. posl. vuk. 61. Dobro ti je Hajduru u hladu! 61. i kod čega što nije čedače: Kad je kozi dobro, onda ide na led te igra da se raščepi. Nar. posl. vuk. 117. *može izostati glagol, te onda dobro znači što i blago*: Dobro tóma iže živutu vs. domohu tvojih. Mon. serb. 65. (1802). — *mješte dativa može biti i ace. s prijedlogom po ili za*: Po nas dobro nije. Nar. pjes. vuk. 4, 132. A za te dobro biti neće. 1, 400. — b) s *personalnijem glagolima kojima se kaže stahe subjekta, kao što su stajati (státi)*: Ja pustinjak, ti puštenica, dobro ćemo stat. M. Držić 134. Koja je to živina koja more dobro stati izvan svoga stada? M. Zoričić, osm. 25. 'Ta vlastelin koliko može imati? jeli bogat? 'Stoji dobro, ma kod mene on je siromah'. N. Palikuć 51. *amo spada i oro*: Dobro stoji kuća Petrovića. Nar. pjes. vuk. 3, 475. — *proći*: Mi nećemo dobro proć. Nar. prip. mikul. 1. Nećeš dobro proć. 36 — *kod futura može se imati u misli onakav glagol kao što su predašni, te se ne izriče infinitiv nego samo pomoćni glagol* htjeti: Dobro ćemo, pasu gospodare! Nar. pjes. vuk. 4, 436. 'Sad što ćemo od života svoga?' Tađe reče Cerović Novica: 'Dobro ćemo, vojevoda Suijo' 4, 495. — c) s *glagolima ići, prohoditi itd., ali subjekt nije čedače kao kod b), nego stahe (u ovijem primjerima kazano riječima stvar, rabota, sve)*: Dobro stvari prohode. M. Držić 257. Od sote će dobro rabote prohodit 404. Da tako sve dobro ide. M. Dobretić 93. — d) o *zdravlju, s glagolima biti, stajati, imati se itd.* Jeli dobro knez, hoće li i on na vojsku? S. Lubiša, prip. 61. Státi dobro 'bene valere'. J. Mikaja, rječ. 174. Na nemoćnike budu ruke postavljati i dobro će se imati. 1. Bandulavić 150^a. marc. 16, 18. i o *pameti*: Kada su dobro u pameti. P. Radović, nač. 105. — e) s *glagolima doći, poći, naći itd. vrlo često u pozdravu kad se dolazi i odlazi. misli se obično o zdravlju. isporučiti I, 2, g, b) ec)*. Pokli si se na mene namjerila, ti si dobro došla i dobro si došla. M. Držić 131. Dobro si došal, brezcinnja glavu. Aleks. jag. star. 3, 317. Dobro došle, dobro došle, gospoje moj! F. Glavinčić, cvit 347^a. 'Ta(j)*

im ruku shiti, ta(j) di: dobro došli. B. Krnarutić 21. Sinko moj, dobro doša' na ovi svit, i útputio se u moju utrobu! J. Banovac, razg. 141. Stari svate gospodine, dobro došao! Nar. pjes. vuk. 1, 18. Dobro dođe, neznana deližo! 1, 3, 442. Dobro svati došli do djevojke, i zdravo se povratili s' home. 3, 532. Dobro pošo, dobro pošli! 'felix iter' A. d. Bella, rječ. 137^b. Dobro pošli! (Reče se u Sibeničko mjesto: s bogom pošao!) Nar. posl. vuk. 61. Budite dobro našati! Korizim. 102^b. Dobro te najдох sinu moj. Aleks. jag. star. 3, 322. Dobro našo! 'salvus sis' A. d. Bella, rječ. 137^b.

c. *znači silu, mnoštvo, kao adverbi* jako, mnogo, sasna, čvrsto *itd. bez obzira na dobrotu. a) uz glagole, kao vrlo, sasna, posve. Kada se (človik) dobro vzbolili, ne poznavu se v delih svojih. Transit. 47. Ka svada dobro biše trpila 10 let. Mirakuli. 138. Kako je dobro splinuto proročastvo. Korizim. 45^b. Ka! dobro ozdravim. M. Vetranić 2, 173. Kad sviha zasjede, dobro pojje. M. Držić 364. Ti na zemlji dobro poživil jesi. Aleks. jag. star. 3, 327. Neto dobro zora svanu. D. Baraković, jar. 69. Sam car dobro odstupi. B. Krnarutić 31. Prve rane još ne vidi da joj dobro zarasteže. F. Palmotić 155. Kako se bješe dobro obuoćilo. S. Rosa 53^b. 'I' da sudcu dobro plati. V. Došen 69^b. Ne diže se za trjést danaka, dok mu dobro ne počinu vojska. And. Kačić, razg. 215^a. Od neg dobro ponladina vridi. J. S. Rešković 159. Još se nisam dobro počastio. Nar. pjes. vuk. 2, 367. I dobro sam ugojila dora. 2, 463. Dobro četa podranila bila. 3, 143. Dobro bih ga junak darovao. 3, 145. Ona braćo, što se dobro fale. 3, 162. Pa u jutru dobro poranila. 3, 202. Ao kume, moje jarko sunce! dobro ti me bješe ogrijalo! 3, 495. Ma se Pero dobro osvetio! 4, 89. Dok se Luka dobro napojio. 4, 90. A Jovan se dobro nasrdio. 4, 119. Nega dobro zaboje tazbina. 4, 318. Dok im dobro odoljela žeda. Pjev. crn. 285^b. Piperi se dobro prepadoše. Ogled. sr. 238. — b) *znači posve i kad se drjema rečenicama kaže da se jedna radnja posve (dobro) ne svrši a druga da počne: prva je rečenica negatiena a druga je s' hom rezana: aa) adverbom* kad. Dobro još ne bjeh pokrio se očima, kad glasa množ njecijeh očutih usima. F. Lukarević 288. I dobro noktima na řu (*ribu*) zgor ne stupi (*orao*), kad ova traciama krija ma sva skupi. D. Rašina 77^a. Tu joštera klasje žitno ne dobro se počne bieliti, ... kad ... nezdravi ga vibri sprže. G. Palmotić 3, 52^a. Jošte dobro kralj ne bješe dovršio sej besjele, kad svi u kneza oči upriješe. P. Kanavelić, iv. 380. Ne bijaše dobro ove rječi dovršio, kad pada prida i na koljena jedan kalnder. B. Zuzeri 378^a. — bb) *konjunkcijom* a, da. Ne dobro iz raja izajdoše i plodit se počese a řih se djera nenavidit počese. B. Gradić, djev. 13. Dobro jedna tuga ne mine, a za řion izide pak druga s mukome veomi zlom. D. Rašina 127^a. Bog Bako ne dobro na isti otok stupaj postavi, a neviřenu mladicu ugleda. I. Gundulić 3. Rekal bi da se dobro ne rodi a umire. P. Radović, nač. 13. Dobro ne izustiš, da ti će sve dati. M. Marulić 40. Dobro očse sv. Jerolim ne biše svršil svoje beselo, da pride ondi jedan posal. Transit. 15. Ne dobro izreče te beside Eugenjija, da se tudje zemlja strese. F. Vrančić, živ. 80. — cc) *riježu otu ili nije ni priricana*. Ne dobro bijahu izišli iz grada, otu opeta objavla im se zviždava istočna. B. Zuzeri 28^a. Još ne bjeh iz usta dobro rič ispustil, čemernu jur pusti ta vila na me stril'. G. Držić 391. Nijesam dobro doma došao, s prošom me zove. M. Držić*

201. Ne dobro ja nogu na suh kraj postavih, naj brže će mogu u grad se odpraviti. D. Baraković, vil. 266. — c) *uz udjektivke stoji kao vrlo, jako, mnogo itd.* Budući nih čriva dobro plna jstvin. Transit. 60. Ispovidaše da toga biše dobro dostojan za svojo grihe. 219. Ptolomej muž ljubven i prav ka vsemu, dobro mil i veran Aleksandru mnogo. Aleks. jag. star. 3, 251. Vi-deći ga dobro zdrava u tijelu. B. Kašić, fran. 149. I s vruča se dobro kripke dižu. J. S. Rejković 404. On je bio dobro jak i dobro sklopljen. A. Tomiković, živ. 374. Zalijev je ovdje dosta dobro širok. S. Lubiša, prip. 3. — d) *uz neke glagole pokazuje kao jako, čvrsto, tvrdo silu radnje.* Oni dobro jedan s drugim svežu. M. A. Rejković, sat. (89). Dobro Šarcu kolane poteže. Nar. pjes. vuk. 2, 216. Dok ju dobro pasom utvrdio. 3, 184. Stisni mijeh dobro i dobro da ti ne popuzne da ne prospeš uje. S. Lubiša, prip. 244. Poteže se buzdovanom Marko pustiniče dobro nestedice. Nar. pjes. vuk. 2, 217. Dobro slugi leda namekšaše. 2, 431. On je lbra dobro obranio baš pod kalpak u čelo bijelo. 3, 93. Pa Murata dobro udario, po ramena osječe Turčin. 1, 88. Kad ju je dobro natukal. Nar. prip. mikul. 79. Kočima ili jasenovini dobro i dobro isprebijaju. S. Lubiša, prip. 154. Daci dobro spavaju. M. A. Rejković, sabr. 41. Pak se u vojevaišu dobro nzdži. 32

d. s glagolom roditelji se znači: a) *plemenito (isporedi I, 2, n).* Budući toliko lipa, dobro rojena i dobro krvi. Korizan, 58. — b) *dobro (isporedi I, 2, f, e).* Da je zakoniti i dobro rođen. A. Bačić 408.

DOBÁRCE, n. dem dobro. — *gen. pl. dobarača.* — *Postoje od osnove dobr sufixsom iec; pred r umeće se a, da ne ostane tri konsonanta zajedno.* — *Dolazi od xviii vijeka.* Oni su hotili svoja dobarca izgubiti. A. Kanižlić, kam. 143. Nisi dostojan ni najmaše dobarce od boga primiti. fran. 171. Dan i noć mlogi muževi iz mehane ne izlaze raspajajući ono dobarca što mu je žena donila. D. Rapić 89.

DOBARSTVO, n. dobarata. — *Načineno od osnove dobr adjektiva dobar sufixsom istvo; umrt-nuje je pred r a, da ne ostane pet konsonanta zajedno.* — *Samo u jednoga pisca xviii vijeka.* Od tvoga harnoga božanstva i plemenitoga dobarstva izgubili smo se. P. Posilović, nasl. 167a.

DORÁSATI, dobasám, pf. doći basajući. — *složeno: do-basati.* — *Ake. je kao kod basati, u a. aor. 2 i 3 sing. dobasá.* — *Dolazi od xviii vijeka.* Koja (žena) doma kad dobasat, cilo jato uz nu kasa. V. Dosen 106b. A kad svati dobasati i do dvora doštrapaše, tu se tutañ čini gori. 157a.

DÓBÁŠTICA, f. seto i seoce u Bosni u okrugu zvonikom. (grijeskomo) Dobastica I. Dobastica II. Statist. 81.

DOBÁTATI, dobatám, pf. doći batajući. — *složeno: do-batati.* — *Akcentat je bilježen po Yukuoru rječniku, te je isti kao kod dobasati; ali se može sumnjati jeli uprar tako i po prostome báti, bátám, i po Staličevu rječniku, gdje stoji dobatati; po orome trebalo bi da je dobatati, dobatám.* — *Dolazi od xvi vijeka u između rječnika samo u Staličevu (attrepidanlo pr-vernicé) i u Yukuoru (mühsan herböckommén).* Moje-muča meni o štapu dobatat pod borak. M. Vetranić 2, 158. Dobata sva bijela starica na vrata. 2, 191. Dobata na nogama i rukama do vode. Nar. prip. vuk. 108.

DÓBATRLATI, dobatrjám, pf. jedvu doći, bilo po vrlkom blatu, po zlu vremenu, po vraćini, po mraku. Jedva evo živ dobatrja(hy) u Licu. J. Boglanović. — *Složeno: do i batrjati kojemu glagolu nema poterdle; biće postalo od batati, isporedi i batragi se.*

DÓBAVA, f. djelo kojim se dobarla (dobav-*lañe*) ili ono što se dobarla. — *Samo u Belinu (comparatio⁵ 596b) i u Staličevu rječniku (comparatio, cibaria annona^a).*

DÓBÁVAN, dobván, adv. koji se može dobariti. — *Postaje od osnove dobav glagola do-baviti sufixsom iav.* — *Dolazi u Belinu rječniku (dobavni ‚parabillis⁵ 586b) i u Staličevu. — ispo-ređi dobavljiv.*

DÓBÁVITEL, m. onaj koji dobavi. — *Postaje od osnove dobavi glagola do-baviti sufixsom tel.* — *Dolazi xviii vijeka, u i Belinu rječniku (curator⁵ 586b; ‚provisor⁵ 593b) i u Staličevu (glje grijskomo stoji ‚provveditrice^a ‚quae providet, curat^a što bi pripadalo ženskom dobavitelca koje je također grijskomo izostalo).* Bio je on do-bavitelj i providitelj svega puka. A. Tomiković, gov. 380.

DÓBÁVITELICA, f. žensko čelade koje do-bavi, (isporedi do-bavitelj od čega postaje sufixsom ica. — *Dolazi samo u Belinu rječniku (curatrix⁵ 586b; ‚provistrix⁵ 593b), a bilo bi i u Staličevu, da nije grijskomo izostalo (vidi kod do-bavitelj).*

DÓBAVITI, dobvám, pf. instruere (aliquem aliqua re); adipisci. — *Ake. se mijenja u aor. 2 i 3 sing.: do-baví.* — *Po starijemu značenju (pod I) čini se kao da je kauzalni glagol prema dobiti (učiniti da ko dobije) te da je postao od do-biti onako kao što baviti postaje od biti; ali protiv toga ima što nije dosta stara riječ (starost. do-baviti znači ‚perducere, ruski: dopaniti, do-dat). biće dakle složeno: do-baviti, te od staro-slovenskoga značenja (lovesti koga do čega) biće se razvilo značenje pod I. — infj. do-bavljati.*

I. instruere aliquem aliqua re, učiniti da ko što ima (vidi sprjeda): obijekat je onaj (obično čelade) koji tad ima a ono što ima stoji u genetivu.

a. *aktivno. dolazi od xv vijeka a između rječ-nika samo u Belinu (dobaviti koga za ‚contagione quempiam inficere¹ 115a); u naše vrijeme samo u čakaraca.* Po tebi, dobavi, bog nas je izbavil djavalske tamnice a raje do-bavil. M. Marulić 166. A mene ništo ni da lika do-bavi. Š. Menčetić—G. Držić 517. (Bog) me do-bavi tolike žalosti. M. Vetranić 2, 258. O žestoka zla ljubavi, pokli na ovo imah doći, zaš me s prva ti do-bavi tve pomoći? D. Rašina 114b. (Osuvan) jih (baše) na zlo naše glavarstva do-bavi. I. T. Mrnavić, osn 183. Da ne bi (rane) okužile i do-bavile za sve ostalo monstvo. A. Vitajčić, ist. 335. Ako bi me do-bavio desne ruke Sekulove. Nar. pjes. mikl. beitr. 38. Hoću tebe do-baviti¹ ljepje Hrvatke dje-vojke. 53. Da bi nas do-bavio svakoga do-bra. I. M. Mattei 261. Lipše sam te ljube do-bavila. Nar. pjes. istr. 119. Moj dragi me ‚zbavil srebrna prstenka, za to me do-bavil tužnu olonoga. Jarke. 248

b. *sa se. reflektivno: do-baviti se čega, adipisci, consequi, nancisci, dobiti, steći što. ali u širem smislu, jer to može biti i bez truda i zasluge i bez pogibl.* — *dolazi od xvi vijeka a između rječnika u Belinu (dobaviti se hrane ‚quacitare sibi victum⁵ 586b; do-baviti se prijatelj ‚parere sibi amicis⁵ 72a; u Vöttigijemu (acquistare, procurariis⁵ ‚sich versehen, bekommen), u Staličevu (dobaviti koju stvar i do-baviti se koje stvari*

„quaerere, comparare, acquirere, assequi etc.“), u *Vukovu* („etwas erlangen“, „conseguire“).

a) *uopće*: *čovjek se može dobiti stari tjelesne, amne, čeladeta*. Gdi čista grimiza toli se dobavi. S. Menčetić 63. Tko želi dobiti brašna se za došti, dobav' se razuma. P. Hektorović 39. Tko dobro po sreći žene se dobavi. N. Dimitrović 16. Golema štita, gdje ga se si dobavio? M. Držić 371. Trijeba se rastavit životom, višnega hotec se dobavit. D. Rašina 57b. Sinov se dobavi. D. Baraković, jar. 26. Budući u zibelu (*Tomas od Akevina*) dobavj se cedulice jedne. F. Glavinić, evit. 66–67. Clovik kad umre dobavi se cvrov. posl. 11. Mehmet. . Bosne se dobavi. I. T. Mrnavić, osm. 85. Da kraljestvo slavne Troje zla se teška ne dobavi. G. Palmotić 1, 243. Misli naše nisu ine, neg se žita dobaviti. P. Vuletić 49. Mrnjavci su kao bisni psi, i gladni, koji kad se dobave izbine, oblo je žderu. J. Banovac, razg. 118. Ja se neću Jelice nikad veće dobiti. Nar. pjes. bog. 106. Kanonik kad se dobavi zdravja. M. Zoričić, zrc. 189. Dobavivši se vladala sirijanskoga. And. Kačić, kor. 344. Ne budući se misn'k dobavio novoga ujra. Ant. Kadičić 171. Da doisto žena prva bude umrla i muž se po zakonu druge dobavio. 445. Nećeš u vijeku dobiti se onoga mira, na koji hlepiš. I. M. Mattei 150. Ne bih li se dobavio druga. Nar. pjes. herc. vuk. 185. Da bi majki na probire bilo, volila bi čercu od srdajca, neg po dvoru nevu izmnicu: sinu bih se neve dobavila, al čerice nikad nikolice. Nar. pjes. istr. 1, 22. — *ništo je osobito u ovjerm primjercima*: Pak do Marka Milos dolazio, presječe mu sveze na rukama: kad se Marko ruku dobavio. . . Nar. pjes. petr. 3, 192. Pošto ti se dobavinog noga. Pravlo-voša 1851, 31.

b) *čovjek se dobavi čega, i kad ono ne ostaje njegovo nego samo bude kod čega, dođe mu do ruku* (kao dohvatiti se). Mača se dobavi. D. Baraković, jar. 53. U ruku se bijaše bojna koplja dobavio. Nar. pjes. mkl. bebr. 23. Dobavivši se noža, ubode ga. And. Kačić, kor. 212. Kad se svoga dobavi dogata. Nar. pjes. vuk. 4, 18.

c) *dobaviti se mjesta znači: doći s mukom do onoga*. Za tih se zariče, ako se dobavi poja ili gore, da veće ne stavi stupala na more. P. Hektorović 65. Hoću li se kada dobiti moga uboskoga stana? M. Držić 325. Kad se Sujo gore dobavio. Nar. pjes. vuk. 4, 477. Sirokog se poja dobavio. Nar. pjes. juk. 455. A kada se suha dobaviše. Nar. pjes. petr. 3, 38.

2. *adipisci, consequi, dobiti što, kao dobiti se čega* (*vidi kod 1, b*), *ali često i u naše vrijeme kad ono što ko dobavi ostane njegovo*. — *dolazi od xvi vijeka a između rječnika u Mikulinu* („inventire, adipisci“), u *Belmu* („comparare, 556b, 593b“; dobiti žito, vino, frumentum, vinum providere“ 594a), u *Djelostjenceru* (*kod doblavlja*), u *Stulicevu* (*vidi 1, b*), u *Vukovu* („verschaffen“ „procurare“).

a) *uopće*: *aa) kad nije izrijekom kazano, za koga (na čiju korist) subjekt što dobavi, razumije se da to učini za sama sebe*. Libra tvoja deset libar dobavi. Anton Dalb. nov. tešt. 117. lnc. 19, 16. Dade kajarn dok dobavi svu plaću. F. Lastrić, svet. 3b. Kada davao koju dušu u svoje panđe dobavi. E. Pavčić, ogl. 573. Da neće moći dobiti druge (*br*)rane. M. Zoričić, aritum. 83. A ne misli muz kukavi, kad za ženu nu dobavi. V. Došen 91a. Tko će želit takvog brata nagrdna da dobavi? 162b. Gdi tu mudrost dobaviste? 212a. Zato noge dobavismo da ležuća trulad misno. 213b. I dobavi iz drugih kraljevstva

koše plemenite. And. Kačić, kor. 202. Ja onakih imam u tavnici, i nega ču sada dobiti. Nar. pjes. vuk. 2, 250. Oružje sam skoro dobavio. 4, 423. Ko mi zabavi, nek me ne dobavi. (Vaja da je nekakva devojka ili ulovica kazala). Nar. posl. vuk. 118. u *ovom primjeru stoji kao objekat rečenica* (*s* da): Pankraeijo među to dobavi iz Rima da bude parok. M. Dobretić 300. — *pasivno*: Ljekarije dobatjene po naravi i nastojaju ljud-komu. J. Matović 519. — *sa se, s pasivnijem značenjem*: Ako ne bi se još novo dobavilo, more se starim pomazati nemonič dokle se novo dobavi. L. Terzić 139. — *bb) kad ko što dobavi za drugoga, orome ime stoji u dat*. Podi ti Sara, dobav' mi bančara. M. Divković, plač. 67. Lijepe otkole od Lastova i od Lupoda vam dobavi. J. Kavačin 188b. Ja ću tebi drobne spendze za dovoje dobiti. Nar. pjes. mkl. beitr. 48. Ja sam kući štošta dobavio. M. A. Rejković, sat. 18a. Dobavi mi vranca Komnenova. Nar. pjes. vuk. 2, 455. Koji ti je prsten dobavio. 4, 452. Pođe od kuće da dobavi otkud kruha svojoj dečici i ženi. Nar. prip. vuk. 136. *amo spada u ovo*: Pušci Arap vatru dobavio. Nar. pjes. juk. 610. — *i kad subjekt za sama sebe dobavi, to se može izreći dativom sebi* (sebe), si: Cim dobiti opet sebi sve, što 'e carstvu u potrebi. J. Kavačin 216a. Koga nejna čime uzorati, niti sobi hrane dobiti. M. A. Rejković, sat. E6a. S ovim poslom gleda se, da si dobavimo nebo. A. Tomiković, gov. 12. Ja ću Hajku sebe dobiti. Nar. pjes. vuk. 3, 144.

b) *kad je objekat čelade, značnje može biti: naći, doznati, dovesti* (*isporedi u stloc. jeziku*). Ka u strane blažene zgubljeni dobavi. I. T. Mrnavić, mand. 38. Prosimo da nau oćete vašega klueta Valenta Tuškanca prid vaše gos(*podstvo*) dobiti i pravicu učiniti. Star. 11, 132. (1679). Čar dobavi tri berbera mlada. Nar. pjes. vuk. 2, 404. Pak dobavi od mora hečime. 3, 413. On dobavi trideset terzija. 3, 418. Te on dobavi ovoga lažljivoga proroka. Nar. prip. vrc. 7.

c) *kad je objekat star tjelesna, može značiti dobiti se* (*vidi kod 1, b, b*). Poletila na bijelu kulu, dobavila divit i kalena pa nakiti knigu na koljenu. Nar. pjes. bos. prij. 1, 43. Tu je sjeo i otpočnuo, pa sa pleća dobavio torbu. Osvetn. 2, 33.

d) *kad je objekat star tjelesna ili mjesto, može značiti: doseći, doprijeti, dostignuti*. Jur sa suncem da dobavi topla mjesta (*ždral*). J. Kavačin 473b. Da se bolest i skrušenie od grila toliko pruži i raširi da barem s kriposnim načinom dobavi i pokrije sve kolike griho smrtne. M. Dobretić 180. Bakračlijom doru dobavio. Nar. pjes. juk. 456. Da se k nebu lastavica vine, zrnom bi je iz neg dobavio. Osvetn. 2, 101. „Dobaviti“, rukom doseći: „Ne mogu dobiti per“. Uberi mi krušaka, ja ne mogu dobiti. M. Pavlinović.

DOBAVIV, *adj.* *vidi* doblavliv. — *Samo u Stulicevu rječniku*.

DOBAVLĀNE, *n.* *djelo kojijem se dobavlja*. — *Dolazi od xviii vijeka a između rječnika samo u Vukovu* („comparatio; consequitio“). Spravljenio i doblavljanje njihova simena. J. S. Rejković 199.

DOBAVLATI, *dobavljam, impf.* dobiti, *od čije osnove dobavi postaje suhlesom a; pred ovijem se radi čijera i mijena n j a postaje* (*ica v u j*). — *isporedi* doblavljivati. — *Ake se mijena u aor.* 2 i 3 *smj.*: doblavlja

1. *vidi* dobiti *pod 1*.

a *aktivno. dolazi xvii i xviii vijeka*. Da grad

uzbudu dobavljati travom, drvim, ribom, vinom. P. Kanavelić, iv. 111. Koji jesu podnožje i temelji njihova reda i njih dobavljaju lijepoga uresa i privelike kreposti. I. M. Mattei 9.

b. sa se, *refleksivno, vidi dobaviti pod 1. b.* — dolazi u rječnicima: u *Belinu* 586^b, u *Bjelostjencevu*, u *Voltigijinu*, u *Vukovu*.

2. vidi dobaviti pod 2. — dolazi od xviii vijeka a između rječnika u *Belinu* 593^b, u *Bjelostjencevu*, u *Stulićevu*, u *Vukovu*. Dobavljaš mu (tijelu) ljekarije. M. Radnić 161^a. Duši svojoj pravu batinu dobavlja P. Vitezović, ožil. 38. Bakračlijom dogu dobavljaše. Nar. pjes. juk. 586. I de god je bilo hećima u svijetu svakoga je dobavljao da je liječi. Nar. prip. vrč. 3. Jer ti on daje snagu da dobavlja blago. D. Daničić, 5mojs. 8, 18. — sa se, *pasivno*. Sama gospođica silom se dobavlja. I. T. Mrnavić, osm. 81.

DOBAVLJENE, n. djelo kojijem se dobavi i što tijekom djelom postaje. — Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u *Belinu* (sa starijim oblikom dobavljenje, 'comparatio' 586^b; 'provisio' 593^b) i u *Stulićevu*. Zlih (plaću jest) truda dobavljenje. F. Glavinčić, posl. 17.

DOBAVLJIV, adj. koji se može dobaviti. — isporodi dobaviv, dobavan. — Postaje od osnovice dobav glagolu dobaviti sufiksom [ivz. — Samo u *Belinu* rječniku 586^b.

DOBAVLJIVATI, dobavljivam i dobavljivjem, impf. dobaviti, uprav frekventativ koji postaje od glagola dobavljati sufiksom iv-a. — Dolazi xviii vijeka a između rječnika u *Belinu* (dobavljivati, dobavljivam, 'comparare' 593^b) i u *Stulićevu*. Jerbo hranu kući dobavljuje M. A. Rejković, sat. L5^a. Jesi li dobavljivo stvari ne plaćajući ih? T. Ivanović 149. Tu se obilno dobavljiva i spremiva. A. Kalić 39.

DOBAVNICA, f. žensko čelade koje dobavlja. — Postaje kao dobavnik sufiksom ica — Dolazi u *Belinu* rječniku ('provisrix' 593^b) i u *Stulićevu*.

DOBAVNİK, m. čorjak koji dobavlja, isporodi dobavite]. — Postaje od osnovice dobav (vidi dobavan) sufiksom ick. — Dolazi u *Belinu* rječniku (provisor' 593^b) i u *Stulićevu*.

DOBAVRLJATI, dobavrljam, pf. vagando pervenire, doći bavrljajući. — složeno: do-bavrljati. — U *Vukovu* rječniku ('geschlenderet konnen', 'advenio lente et negligenter') s primjerom iz narodne pjesme: Kada vrta jedva dobavrlja.

DOBESJEDITI, dobesjedim, pf. sršiti besjedu. — Dolazi xvii i xviii vijeka a između rječnika u *Belinu* ('sermonem complere' 541^a) i u *Stulićevu*. Ovdje paša dobesjedi. I. Gundulić 454. — može biti i prelazno. Kô svu pjesam dobesjedi, sred usni mu riječ pogina. G. Palmotić 3, 107^b. Toj kad Ošin dobesjedi. J. Kavačinić 418^a.

DOBESJEDIVATI, vidi dobesjedivati.

DOBESJEDJENE, n. djelo kojijem se dobesjedi i što tijekom djelom postaje. — Samo u *Stulićevu* rječniku ('peroratio').

DOBESJEDIVATI, dobesjedivam i dobesjedjenu, impf. dobesjediti. — Samo u *Stulićevu* rječniku gdje stoji grješkom dobesjedivati, dobesjedivam.

DOBI, n. vidi doba. kao ovo pod 1, ne mijeña se po padežima. — Može biti da je koji osobiti oblik imena doba (pod II) ili imena dob, od prilike lokativ. — Dolazi u dvojice pisaca xvi vijeka i u jednoga xviii. — U srjem je prinjericima u ace. sing., samo u jednome u gen. sing. Do ovog dobi. M. Vetranić I, 394. Trpeći volik

trud na svako jur dobi. I, 395. U svako još dobi tko tu putuje. 2, 182. Pomoć svim umrlim u svako jur dobi, milostiv sve biti velmi se podobi. D. Rañića 137^b. Ne bi padao u povojna pomañkanja u svo'e dobi. J. Kavačinić 401^b.

DOBIĆA, f. dem. dobit. — Postaje od osnovice dobit sufiksom lea; t pred c ne čuje se, ali se nalazi pisano. — Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka sa značenjem koje ima 1. dobit pod b, b) i u *Stulićevu* rječniku (dobićca, vidi dobitak). Dvornik drugi dade mu ih pet od dobitce. S. Rosa 125^b. (vidi luc. 19, 18).

DOBIĆAJAN, dobićajna, adj. victor, koji je dobio, predobio. — Postaje je nejasno: kao da je načineno od dobitčan po analogiji prema običajan. — Dolazi u jednoga pisca iz Bosne xviii vijeka. Marijo, koja si bila obesjela i utišena od tvoga sinka Isukrsta svojom dobićajnim uskrnutjem. P. Posilović, nasl. 71^b. Slidi jošte tolike i tolike dobićajne mućenike. 126^a.

DOBIĆAN, adj. victor, vidi dobitčan pod b). — Postaje od osnovice dobitik imena dobitak sufiksom janr; kj se mijeña u č, a pred orijem se t ne čuje, ali se nalazi pisano. — isporodi dobićajan. — Dolazi u trojice pisaca iz Bosne xvii i xviii vijeka. Uskrnu od mrtvih slavim i slavno dobitčan. M. Divković, ncnk. 167^b. Dobitčanu ruku tvoju zajedno pohvališe. I. Bandulavić 243^b. svp. 10, 20. Kaša bi kapetan ali vojnici došli dobitčan s vojske. S. Margitić, fal. 42.

DOBIĆANIK, m. victor, onaj koji je dobitčan. — Postaje od osnovice dobitčan sufiksom ick. — Dolazi u jednoga pisca iz Bosne xviii vijeka. Virmi najdimmo se dobitčanicu smrti. I. Bandulavić 82^a.

DOBIĆA, f. lucrum, dobit, dobitak. — Dolazi od xvi vijeka. Muka i dobića slatka je svakomu. H. Lucić 262. Dići se dobićom izvrsne mudrosti. D. Baraković, vil. 8. Uživa dobiću bogatu va vike. jar. 124. Vratiti mu ih s dobićom od prve bradarine S. Lučića, prič. 19. 'dobića' dobivaše, što se radom dobiće: 'Moj je sin kovac, al' mu ja ne znam za nikakvu dobić'. M. Pavlinović.

DOBIĆAK, dobićka, m. vidi dobitak. — Dolazi u dvojice pisaca čakavaca xviii vijeka s osobitim značenjem ('praeda' 'plijen'), a u obliku kukljevskom dobićek u *Bjelostjencevu*, u *Jambrešićevu*, u *Voltigijinu* rječniku. Kad ih vojvoda z dobićekom vraćae se iz vojske. F. Glavinčić, evit. 315^b. 30 tisuć rojba i velike dobićko odpejase u Bosnu. P. Vitezović, kron. 127. Nazad se vrnu s velikim dobićkom. 140.

DOBIĆAN, dobićna, adj. quaestuosus, koji mnogo dobiva (o čeladetu). — isporodi dobitan. — U *Bjelostjencevu* rječniku: dobićni (dobićni?), človek koji vno go dobiava, 'homo quaestuosus'.

DOBIĆE, n. comparatio, quaestus, fenus; victoria, djelo kojijem se dobije, a i ono što se dobije. — Postaje od part. praet. pass. dobit glagola dobiti sufiksom ije, kojema i ispada, pa se taj mijeña u č. — Dolazi od xiii vijeka, u starijem obliku dobitije do xv (Mon. serb. 432, god. 1415); u mladem obliku dobitje do kraja xviii vijeka; najmlađi dobiće od druge polovice xvii (dobićie' P. Posilović, nasl. 44^a); a između rječnika u *Belinu* (dobitje 'lucrum' 380^b; 'victoria' 771^b), u *Bjelostjencevu* (dobitje, 1. vidi dobićchek; 2. 'victoria, palma'), u *Voltigijinu* (dobitje 'guadagno, vincita' 'gewinn'), u *Stulićevu* (dobitje 'victoria, triumphus'), u *Danićevu* (dobytje 'lucrum, fenus').

a. djelo kojijem se dobije, steće, i što postaje

tijem djelom. Dobitje dobra glasa po gradih. Korizim. 44^a. U komu (*erimenu*) stoji dobitje višnega pokoja ali vikovne muke. P. Radovčić, nač. 3. Drugo je nesvršeno (*skrušenie*), po komu se žalostimo za grihe radi groloče isti' griha, izgubljena raja, i dobitja muka pakleni'. J. Banovac, razg. 255. Od ovoga dobića blaženstva imaš istiniti put i način. J. Matović xviii^a. Koja nami skupnam zlijem načinima nijesu naša nego tuda; i češće putah jest nesrečno njihovo oli dobiće, oli uživanje. 190.

b. *ono što se dobije, steće. a) uopće.* Odi. više soli koja se prodaje polovina ods dobitja da ima sveto ti carstvo. Mon. serb. 38. (1253). Što imate dobitja ods mene i ods mojih ljudi na moju vėru, da bi mi davali 5 persperu na godište. Mon. serb. 247. (xiv vijek). Odi tuja ni od zla dobitja nima se činiti almušnu. Naručen. 93^b. Gdi mi je dobitje, ko s trudom misleći najdob? P. Hektorović 9. S umienim volim di skode imiti, nego li s cholim dobitje diliti 39. Lemozina koja se daje od svoga vlastitoga truda i dobitja. M. Divković, bes. 89^b. Umira kraj od istoka i od svih svojih dobitja sobom ništa ne nosi. J. Filipović 1, 286^b. — b) *fenns, dobit, korist, kamata.* Da stoji na dobitje na 5 po kentenar... Mi dajemo dobitje, kako je zgora rečeno, vsako godište 5 po kentenaru. Mon. serb. 132. (1445). Obćovasmo knezu Branjlin davati na vsako godište dobitja petu po kentinaru, do tole do kolc budu stojati ti rečeni dukati n našu komnu na dobit. Mon. serb. 330. (1427).

c. *u jednom primjeru xvi vijeka kao da znači živinog, životine isporodi dobitak pod c, b).* (*Bog*) sve stovni, nebo, zemlj i dobitje. P. Hektorović (?) 91.

d. *victoria, djelo kojijem se predobije, pobijedi (kod bitke a i kod drugoga čega), i ono što tijekom djelom postaje; pobjeda.* Dan dobitja ne svako godišće bi bržen. M. Marulić 5. To je dobitje ko dobiva svijet, vjera naša (haec est victoria quae vincit mundum, fides nostra'). N. Rašina 130^a. Ijoann. 5, 4. Gdi je sada, smrti, dobitje tvoje?... A mi bogu hvalu uzdajmo ki nam je dal dobitje. 225^a. paul. Icor. 15, 55. 57. Križ sveti jest... mlika zalih, dobitje proti djavlom. F. Glavinčić, evit. 125^b. Dobitje naše suprotiva nima jest nestanovito. I. T. Mrnavić, ist. 62. Da imamo slavu steći od dobitja svu koliku. G. Palmotić 1, 267. Jazon i družina s vijencima od dobitja i od igara. 2, 393. Ufatiti dobitje Isukrstovo i zasććenje svetih. P. Radovčić, nač. 262. Glava im je narešena jasnom krunom od dobića. J. Kavanin 516^a. David velikijem dobitjem razbi Filistej. I. Bordinić, salt. xiii. David pripovijeda svoja dobića više neprijateljskih država. 194. Kam je počeo, mać je dobiće dovršio. B. Zuzeri 131^b. Vide slavu i dobitje Isusova. J. Filipović 5, 108^b. Slavno dobitje Isusovo sruhu pakla i smrti F. Lastrić, test. 183^b. Vazda nam dajte dobiće suprema neprijatelju, moj veliki bože! Nar. pjes. beg. 177. Tursku vojsku razbiše i slavno dobitje kršćani inadoše. M. Zorčić, zrc. 206. Zafalješi mu na čudnovatu dobiti njihovih neprijatelja. And. Kačić, kor. 115. Na koji način moglo bi se odnijeti dobiće od naopasti? J. Matović 514. Po dobitju junak kćigru piše. Nar. pjes. vuk. 5, 316.

DOBIĆKA, f. litterae victiciae, *pismo, poslanica čim se jarla pobjeda.* — V. Bjelostjencu rječniku (dobilchka).

DOBIJATI, dobijam, *impf ridi* dobivati. — Dolazi od xvii vijeka. Stvari od neba ne dobijaju se nego sa željom. M. Radnić 85^b. Ko ništa

ne probira, ništa i ne dobija. Nar. posl. vuk. 150. Ako se ne dobija po mnogo, dobija se po što god. Vuk, poslov. 7.

DOBIJĚGATI, dobijegām, *impf.* Jobjeći. — *ispoređi* dobjegavati. — Samo u *Stuličecu rječniku.* — nije sasma pouzdana.

DOBIJĚLITI, dobijeljim, *pf.* seršiti bijeleće, obijeliti sve, do kraja. 'Kad negovnu kuću dobijelim, odmah ću onla tvoju.' u *Liei.* J. Bogdanović. — *šloženo:* do-bijeliti.

DOBINA, f. selo u hrvatskoj krajini blizu *Generalskoga Stola.* Schem. segn. 1871. 49.

DOBIRATI, dobirām, *pf.* birati, pobirati sve, do kraja. — *šloženo:* do-birati. Kada tko po nivi kupi zribe otučena graha, ili okolo gumna gdje se grah tuće, reče: 'Još nijesam sve dobioao.' u *Liei.* J. Bogdanović.

DOBISTRĚNE, n. *djelo kojijem se dobitiri i što tijekom djelom postaje.* — Dolazi u *Belinu rječniku* (u starijem obliku dobitstrenje) 44^b.

DOBISTRITI, dobitirim. *pf.* učiniti da što bude bistro, bistrilo do kraja. — *šloženo:* do-bistriti. — Dolazi u *Belinu rječniku* 44^b i u *Stuličecu.*

DOBIŠ, m. *prezime.* — u naše vrijeme. Šem. srb. 1882. 204.

1. DŌBIT, f. *vidi* dobitak, od čega se razlikuje u tome što se jače ističe apstraktno značenje. — *Ake* se mijenja u loc. sing. dobiti, u gen. pl. dobiti, u dat., instr., loc. pl. dobitima. — *Postaje od osnove* dobi (doby) *glagola* dobiti suškosm tt. — *Dolazi od xv vijeka* (civili prvi primjer kod b, b)) *a između rječnika u Mikičinu* (lucrum, quaestus; dobit od vojske, victoria, palma; stvar od dobiti, quaestuusus), u *Belinu* (adeptio' 29^a; lucrum' 360^b; emolumentum' 781^a; commodum' 586^a), u *Bjelostjencu* (quaestus, lucrum; usura, foenus), u *Stuličecu* (adeptio, comparatio, lucrum, quaestus; dobit u *Vukovu* (L. 'der gewinn' lucrum; 2. 'das interesse' 'interusariae'), u *Daničecu* (dobyty, fenns; lucrum).

a comparatio, adeptio, *djelo kojijem se dobije, steće, i što tijekom djelom postaje.* Koji učini veliku dobit. Zborn. 46^a. Budi nam nauk na dobit od spasenja. B. Kačić, per S. Nijedne stvari svjetovne ni htise imati, ni u njih se dobiti htise zabavljati. 30. Sto goli se na sevu svijeti bude opljienit, bude orobit, silnijem bojem bude oteti, zakona je ono dobit. G. Palmotić 2, 481. Isukrs zavza i Matea, kad ga nade za trpezom zabavljena o dobiti. D. Bašić 39^a. Zadrugar samo ako dopusti domaćin može otici na dobit za sebe. V. Bogišić, zborn. 69.

b. *ono što se dobije, steće. a) uopće, često znači isto što korist.* Kajorjē je nam bogi veliku radosti i dobiti, dala u sinoga i čestitoga cara životu. Mon. serb. 554. (1537). Ako viliš (u snu), da prináš celov od ljudi moćnijeh, toj prilijuje veliku dobit. Zborn. 131^b. Velike dobiti u malo vremena brzo će otiti i ne imat imena. N. Dimitrović 6. Koji drugomu izbija koju dobit iz ruku. M. Divković, nank. 16^b. Svaka je dobit mila i draga G. Palmotić 2, 313. Dobit sinova, što sin steće, peculium. J. Mikičaj, rječ. 73^a. Na jednu tereziju stave boga a na drugu svoju dobit. M. Radnić 211^b. Ni svaka dobit nije korisna. (D). Poslov. danić. 80. Zla dobit šteti je sestri. (D). 157. Ni'e oratstvo s lavom imat, sam jer dobit svu će primat. J. Kavanin 251^a. Sto te većna poteže, dobit ili pravda, božije prijateljstvo ili ljudsko, igra ili molitva. A. d. Bella, razg. 7^a. Prosimo ne za našu koris, ne za našu

dobit. V. M. Gučetić 53. Ti si dobit moje krvi. L. Radić 12. Nakon godišta prigledaju sve svoje razloge, duge i dobiti. Mišl. 80. Onda ćemo dobit podeliti. Nar. prip. vuk. 214. — *b*) fenus, *vidi* dobitak *pod b. b.* govori se dati (novce), uzeti, uložiti u dobit, na dobit. Šesta tisuć dukata postavije u komunu dubrovački na dobita, na vsako godište da mi daju šesta po kantonar. Mon. serb. 349. (1427). Dati pjenz na dobit. J. Mikaja, rječ. 66^a. Držati na dobit, habere quaestui. 85^b. I od stvari ka smrdi, dobit miriše, reče skup. (D). Poslov. danić. 29. Pinezi da se ulože u dobit. A. d. Bella, razg. 81^b. Kada radi zajma ja imam štetu, ali gubim dobit. I. A. Nenadić, nauk. 134. Osvem glavnoa stekoste dobit. Đ. Bašić 181^b. Devojku tvoju šcer za glavno a tvojo nož čudotvornu za dobit. Nar. prip. vuk. 153. Uzajmno nekakav turčin u raje deset dukata s ugovorom, da mu ih povratni nakon goštine i na njih dobit. Nar. prip. vrč. 95. Kamata se zove interes, dobit, fajda. . . uzeo sam novac na dobit V. Bogišić, zborn. 473.

c. victoria, *pojeda, vidi* dobitak *pod d.* Nad pako s pohvalom tve drage dobiti i s moći velikom u slavi prođe ti. N. Dimitrović 25. Primila si već korunu radi tvoje dobiti. B. Kasić, per. 179. Da će mućat grad Atene slavne dobiti i hrabrene. I. Gundulić 13. Koji strane, ki li puci oprijče se kraljeviću, ako dobit nosi u ruci, a na vedru čelu sriću? 308. On s kozacim, od kojih sada glava je stavljen, u dobiti do samoga Carigrada lasno sve će popljniti. 419. Da bog dobit svojim Poljaram suproč Rusom i Tatarom. J. Kavačić 301^b. Prikazujuć nemu pome od dobiti prečestite. 512^b. Nije tva dobit neg vištiega. I. Đorđić, uzd. 57.

2. DOBIT, *m.* (?), sedum maximum Sat., *nieka trava, kralja sisa, bobovniak*. J. Pančić, flor. beogr. 3 269.

1. DOBITAC, *dobica, m. onaj koji dobiva tu srakom singul.* — *a* se unieće samo u nom. singul. (*a* bilo bi i u gen. pl., ako ga ima): *t pred e* ne čuje se, ali se nalazi pisano. — *Dolazi na dva mjesta*: xv i xvii vijeka. Veće kralj ostane dobitcem ki je dobit. M. Marulić 134. Ter trga takova, gade ne človiče, celovom trgova, nečisti dobitce (*Juda*)! D. Baraković, jar. (1656) 101.

2. DOBITAC, *dobica, m. dem. dobit*. — *Samo u Stuličevu rječniku*. — *sa svijem nepouzđano, jer je muškoga roda a dobit ženskoga*.

DOBITAČAN, *dobitačna, adj. lucrosus, koji je na dobit, na korist*. — *U Stuličevu rječniku (gdje stoji vidi dobitan s dolačkom da dolazi u pisca Mattei) i u Jednoga pisca našega vremena*. Kakono će rodu biti drazi, i za naše poprište gojaćni, i našijem borecm dobitačim. Osvrtn. 5, 136. I zemlju bi učevali mirnu, a i sebi bili dobitačni. 6, 12.

DOBITAK, *dobitka, m. comparatio, lucrum, emolumentum, facultates, pecus, fenus; victoria* — *ispoređi i dobiče, dobiča, dobičak*. — *I starije vremena dolazi i pisano dobytka i dobitak; -a- stoji samo u nom. i acc. sing. i u gen. pl.* — *Alc. se mijenja u voc.*: dōbici, dōbici, i u gen. pl. dōbitakā. — *Postaje od osnove part. praet. pass. dobit* glagola dobiti *sufigskom* n.k. — *Riječ je praslavenska, ispoređi stslor. dobytka, rus. добыток, češ. i polj. dobytek*. — *Između rječnika nahodi se u Vrančićevu (lucrum; quaestus; victoria); u Mihaljinu (kod dobit), u Belinu (quaesitum) 29^a; lucrum; 360^b; emolumentum 287^a; utilitas 412^b; commodum 586^a; census 184^b; usura 352^b; 412^b), u Bjelo-*

stjenčevu (kajkavski dobitek kod dobiček; 'quaestus, lucrum; usura, fenus; spolium, manubiae'), u Voltigijinu (guadagno, vantaggio, vincita; 'gewinn'), u Stuličevu (lucrum, quaestus, victoria; 2. bruta, jumenta, pecus'), u Vukovu (kod dobit), u Daničeviću (dobytka, facultates; tako je dobitak i stoka; vectigal; fenus).

a. comparatio, adeptio, *djelo kojijem se dobije, steče i što postaje tujem djelom*. Koji bjehu trudili veće na dobitak i spasenje od duša. B. Kasić, per. 65. Za dobitak koga dobra. I. Ančić, svit. 169. Drugomju smete put na koje gospovstvo ili na dobitak koga dobra. I. Grličić 205. Ako uzgledate na dobitak baštine vičie ovoga oca. F. Lastrić, od 118. Koji čine dobitke s načinom nedopustenim. Ant. Kadčić 313. Kada se čini kakvi god zemaljski dobitak, jedu li se pazi na vrime? D. Rapić 347.

b. *ono što se dobije, steče. a) uopće. često znači isto što korist*. Da dohode slobodno s trgovim u zemlju caristva mi i opet da si pohode svojim dobitkomu bezv vsake zabave u Dubrovniku. Mon. serb. 168. (1360). O koliko mi je dobitak umrieti. Transit. 96. Oberi pri škodu neg sramu dobitak. P. Hektorović 38. Ki stinaju da božja ljubav jest dobitak. Anton Dalm., nov. test. 2, 109^b. 1 tim. 6, 5. Tvoje muke meni jesu za dobitak. F. Vrančić, živ. 30. Ali je šteta ali je dobitak. M. Divković, nauk. 86^a. Na poslidku stoji sve izgubljenje ali ti dobitak. P. Posilović, nast. 24^a. Lipse je ne zadobiti neg dobitak izgubiti. P. Vitezović, evit. 20. Dobiteima zlo stečenjem. B. Zuzeri 158^b. Izvadišij svoj trud od dobitka. A. Bačić 113. Jeda biste se ustegli od griha a navlastito krađe, kamate i drugih nepravednih dobitaka? J. Banovac, prip. 204. Odvede sa sobom plemeniti dobitak duša ss. otaca izjavljenije iz linba. F. Lastrić, od 327. Zaradi grdnog dobitka kogagodi vrimentoga. ned. iii. Tovarite vašu svist snopjem krivije dobitaka i lakomosti. 76. Činite i sinu moji za korist vašu i dobitak. 372. Među ostalom dobitkom ufatiše i Lota. E. Pavić, ogl. 30. Kamata jest oni dobitak ili ona korist koja se ima od zajma. F. Matić 70. Oli tratia oli dobitak. M. Zoričić, arim. 8. Gdi dobitak, gdi i kvar slidi. V. Došen 53^a. Trista puta proda boga rad dobitka na dan svoga. 120^a. I kako poradi vlastitog dobitka nisam išao, tako se nisam za dobitkom ni žestio. M. A. Rejković, sat. A 3^a. U staro vrime ne bijaše dobitka za mise. M. Dobretić 403. Gdi je bog tvoj . . . ? pitaj i traži, da nije u tvojoj volji? to ne; jere je tvoju volju odavna posidovao krivi dobitak i ljubav nečista. D. Rapić 75. Ove je misli bio i Teodorik cesar, koji kada ne razsirišave svoje kraljestvo s novim dobitkom od vladana, gradova i vilajeta, nemu se činaše, da kraljestvo njegovo sma-laksavaše. 152. Jer je to nemu radost i kao dobitak. Vuk, poslov. 331. Od svega što letina donosi, naj veći dobitak inaju od ufa. kovč. 39. — *b*) fenus, *kad se daju novci u zajam, ono što se prima preko glasnoga kao naknada za korist koju bi se imala od novca, ispoređi kamata. govori se dati (novce), staviti, položiti itd. na dobitak*. Privo do kola ne izvideta dvije godišti, da ih ne mogu pitati ni uzeti iz njih komunna, a da mi daju za ovije dvije godišti ods. njih dobitak. Mon. serb. 369. (1432). Primismo 250 dukata zlatehi za dobitak, odti dve tisuć i 5eat dukata, koje smo postavili u komunu dubrovački na dobitne na 5 po kentinare, za koji dobitak jesam plaćeni za vsa vremena minuta i za 2 godišti. Mon. serb. 397. (1439). I napokon od trgovca koji jest svoje blago dal na dobitak.

Postila. t^{3a}. One pineze tribuje staviti na dobitak. I. P. Marki 36. Uzaima bogu od koga će mu biti povraćeno na nebu s velikim dobitkom. I. Grčić 250. Stupi trgovati i dobitko činiti četrtrćim pinezom. F. Lastrić, test. ad. 83^b. Koji primivši ga (*tadenat*) ne kti položiti na dobitak. E. Pavić, ogl. 601. Postaviti na dobitak . . . koji je prijao na dobitak rečene jaspere . . . A. d. Costa 2. 101. I dobitak vraća i glavnicu. M. A. Rejković, sat. L^{3b}. I ja došavši nzeo bih svoje s dobitkom. Vuk, mat. 25. 27. — c) u *nekim krajinu malobno dijete*. Nikad žene za malo dijete ne će pitati mater: 'Šta ti radi dijete?' nego uvijek: 'Šta ti radi dobitak?' u Lici. V. Arsenjević.

c. *Što ko ima, kako god ono dobit, stekao; imaću, dobro.* a) o seemu imanju, facultates, opes. Vinogradu kuplj opatš crkviim dobytikom. Mon. serb. 10. (1222—1228). Zla da te ne učinimo nikogare ni tebe samouu gospodinu ni gospodi ženē tvojoj ni dēci tvojoj ni dobytku tvojemu vsakomu ni bojaromj tvojimj i ni vsakomu nikomure tvojemu ni dobytkom imj. Mon. serb. 22. (1234—1240). Ako Bošanin uzme dobitak dubrovački na veru i kniga bude u Dubrovnicu, da plati Dubrovčaninu. 102. (1332). — b) *stoka, isporēdi* 1. blago pod 2. b. — ovo je znaēenē praslavensko. Nepodobajntemu izdanju stoke i dobitka. Sava, tip. hil. glasn. 23. 206. Pašišta carinjskomu dobitku. Mon. serb. 60. (1293—1302). Da je zimoviste crkviinomu dobitku. Deē. hris. 56. Svoda kōnskyj i inyhil dobytka. Zak. duš. šaf. 49. Izajdoše vode pribolne po ta put da se napi puk i dobitak nih. Bernardin 32^b. num. (4mojs.) 20. 11. I koji i dobitci da ne okuse nistar. N. Rašina 81^a. jon. 3. 7. Ovi grijesi čine čovjeka prikladn(a) g zvjeri i g dobitku. Zborn. 168^b. Neće na volju vukovi ni lavi dobitak da koju. M. Vetranić 1, 286. Ta pase dobitak, ta pēcle izvodi. D. Baraković, jar. 14. On je iz nega pio i sinovi njegovi i dobitak njegov. J. Banovac, blag. 32. joann. 4. 12. Dobitak, što se onaladi od životine, što se okozio. ojanj. J. Grupković. — od stoke se može (kao blago) prenositi i na svaku životinu. I učini bog dobitak zemaljski po plemenu svojem. Bernardin 64^b. gen. 1. 25. Od člojevka do dobitka. N. Rašina 115^a. gen. 6. 7. Prvi čovjek radi grijeha na sjiyet u družbu nerazložitoga dobitka bi prognan. B. Gradić, djev. 17. Da gospoduje ribam morskim, ptičam nebeskimj i dobitkom svo zemlje. M. Divković, bes. 558^b. — *Kal se hoće razlikovati stoku od ostaloga imanja, zove se živ dobitak, a ostalo mrtavē*. Oto smis dalk odo mjeja doma ili živoga ili mrtvogoga dobytka. rekše jaže sutē vnutre crkve na službu i na ukrašenje crkviuioje, knižje, ikone, zavēsi, čestni krest i sasudi zlati i srebreni i ino vse malo i golēno, takože i izvija crkve. . . ili vinogradi ili maslice ili kobyte ili ovcē ili koze ili goveda. Mon. serb. 80. (1302—1321).

d. *victoria, djelo kojijem se predboji, pobijedi i ono što tjem djelom postaje; pohjeda*. Vijerni uzvišuju dobitke i kruno tvoje. B. Kašić, per. 43. Pogrduj psosti i održaćēš dobitak od tvojiye neprijateja. M. Radnić 8^a. Veselo, vojnici moji! dobitak je u ruka našē. S. Margitić, fal. 11. Iz ovi i drugi neizbrojeni dobitaka i junaštvi. F. Lastrić, test. 20^b. Razumivši kralj junačstvo Abrahamovo, dođe sam k nemu i čestitova mu dobitak. E. Pavić, ogl. 51. Saul nenavidi Davida radi slavnoga dobitka protiv Golijata. D. Rapić 131.

DOBITAN, dōbitna, adj lucrosus, victor, vin-

cibilis, koji pripada dobiti ili dobitniku. — Postaje od osnove supstantiva dobit sufixsom ins. — Dolazi od xvi vijeka. a između rječnika u Belinu (victoriosus^a 771^b; vincibilis^a 767^a), u Bjelostjencu (kajkavski dobiten 'quaestuosus'), u Stuličeu (lucrosus, victor, triumphans^a). a) lucrosus, quaestuosus, vidi 1. dobit pod b. s ovijem znaēenē dolazi samo u rječnicima. — b) victor, triumphans, vidi 1. dobit pod c. Polivališe, gospodine, ime sveto vojci i dobitnu ruku tvoju proslaviše. N. Rašina 211^b. zap. 10. 20. Neseći u ruci dobitnu pauu. Sborn. 99^a. Er dobitne svoje plavi čim po moru silne trče. I. Gundulić 251. Zenovskoga i naj boje još viteze makni sade, da na staro Nikopje tvoje dobitni stijeg usade. 420. Kala se David povrati s vojske dobitan. M. Radnić 179^a. Od dobitnijeh bojnika obkružen. I. Đorđić, salt. xiv. Zarad slave vojske dobitne. I. Zaničić 222. Slava koju on prima iz ovega proštanja može se slobodno nazivat slava dobitna. D. Bašić 123^a. Dobitnoj vojsci priprav pogaču. S. Lubiša, prip. 183. — c) s pasivnijem znaēenē: koji se može dobiti. samo u Belinu rječniku. — d) adv. dōbitno, s dobiti. u Belinu i u Stuličeu rječniku: 'cum victoria'.

DOBITAST, adj. kojijem se mnogo dobiva (o stvari). — Samo u Stuličeu rječniku ('multimumus, valde lucrosus^a') gdje ima i dobitav s istijem znaēenē. — oboje nepouzđano.

DOBITAV, vidi dobitast.

DOBITEL, m. victor, dobitnik. — Postaje od osnove dobi glagola dobiti sufixsom tel. — Dolazi prošloga vijeka, a između rječnika u Bjelostjencu (kajkavski dobitel), u Jambrešičeu (dōbitel), u Voltigijinu, u Stuličeu. Oni govorenja nenanēn i dobitel nauēenijeh nenauēen. K. Pejkić 96. Petar temelj crkve, oni žestoki ljubitel Isukrstov, oni govorenja nenauēen i dobitel nauēenih. S. Badrić, ukaz. 105. Sam jedan sriēnost zdravja steēe; a koji je to jedini dobitel zdravja? D. Rapić 108.

DOBITELICA, f. victrix, dobitnica. — U Bjelostjencu rječniku (kajkavski dobitelica) i u Stuličeu.

DOBITELNICA, f. vidi dobitelica. — Samo u Bjelostjencu rječniku (kajkavski dobitelnica).

DOBITI, dōbĭem (dōbdūēm), pf. adipisci, lucrari, accipere; vincere, superare. — suprotno: izgubiti. — impf.: dobitavati. — u starija vremena pisano dobyt; složeno: do-biti (budem). — Ake, kakav je u inf. takav je u ger. praet. dōbĭv, dōbĭvši; kakav je u praes. takav je u part. praet. act. dobio, dōbila (u Dubrovniku dobila), dōbĭlo, dōbĭli, dōbĭle, dōbila, ostalo vidi kod I. — Rijeē je praslavensko, isporēdi stslav. i češ. dobytĭ, rus. добыти, polj. dobyć. — U svrijem je rječnicima osim Jambrešičeva: u Stuličeu 'impetrare; lucrari; meritare; obtinere; potiri; vincere'; dobiti 'epeta, recuperare'; u Mikajinu 'lucrari, lucrificare, lucrum vel quaestum facere, parere; vincere, superare, expugnare'; dobiti 'opeta, recuperare'; u Belinu 'acquirere' 25^b; 'lucrari' 360^b; 'vincere' 766^b; u Bjelostjencu (kod dobitav, vidi dobitavati); u Voltigijinu 'gnadagnare, vincere', 'göwinnen, überwinden'; u Stuličeu 'acquirere, adipisci, consequi, lucrari etc.'; u Vakoru 'vincere, lucrari, accipere'; u Daničićeu dobytĭ 'obtinere'.

1. oblič. u prva vremena kod praes. i impf. osnova je bila -bud, ali je od xvi vijeka (vidi kod b) bb) ovcu počela zamjenjivati osnova -bi, ista što i u inf., te je dan današnji kod reēine

naroda nadeladala. a) praes. aa) od osnove -bud; dobūden (i starije dobūdu. M. Vetranić 1, 381; P. Hektorović 6; D. Zlatarić 2b; Oliva 16). dobūdš itd., dobūdū. uz *noćije oblike (kod bb)* drže se i *oci kod štokaraca preko xvii vijeka* (dobūdeš. Poslov. danić. 121 (D); dobude. M. Divković, nauk. 21a; I. Bandulavić 237a; I. Gundulić 475; G. Palmotić 2, 366. 3, 171b; J. R. Gučetić 15; dobūdemo. M. Divković, nauk. 90b) a još *gdjgdje i xviii* (dobūdeš. I. A. Nenadić, nauk. 275; dobude. I. Dražić 16. 56. Poslov. danić. 31 (Z)); *kod (nekijih) čakavaca i u naše vrijeme* (dobūdeš. Nar. prip. mikul. 142; dobude. 39, 108). — bb) od osnove -bi. aaa) dōbijēm, dōbijēs itd., dōbija. najstariji primjeri dolaze u *prvoj polovini xvii vijeka: kod štokaraca* dobijem. I. Gundulić 159; dobije. 138. 289. 401; dobiju. 502; *kod čakavaca* dobije. D. Baraković, jar. 92; I. Ivanišević 225. — bbb) *kao da se zaboravilo da je složen glagol i shvatilo kao da je osnova dobi, s toga se krajine i sačinje s rokalom sufixa:* dōbim, dōbiš itd., dōbē. *ovi oblici dolaze samo kod četiri pisca xvi i xviii vijeka, među kojijm su najstarija tri čakavci.* Dobina. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 36b; dobiš. 2, 1; dobi 2, 176. Pisanica. 64; dobimo. Anton Dalm., nov. tešt. 1, predgov. Kateh. 1561. B7p. Pisanica. 22. 78; dobe. J. Kavañin 261b. — b) *impt. au) od osnove -bud:* dōbudi, dōbūdimo, dōbūdite. *nema mu potrerde kod štokaraca* *poslije xvi vijeka.* — bb) *od osnove -bi:* dōbji, dōbjijm, dōbjite. *dolazi od druge polovine xvi vijeka:* dobište. D. Raiina 145b. pridobi. B. Građić, djev. 28. — c) *impt. ne dolazi nigda u naše vrijeme, jer je perfektni glagol, ali ima jedan primjer xvi vijeka u kojem postaje od osnove -bud:* dobūdiše (i = ē). Živ. jer. star. 1, 229. — d) *ostali svi oblici postaju od osnove -bi, tako aor. dōbī, dōbi, dōbismo itd.; što u jednoga pisca Dubrovčanina xviii vijeka ima dobūdoh* (I. M. Mattei 171) *to je sama pogreška. samo kod part. praet. pass. ima nekoliko različitijih oblika:* sufixom *tr* *postaje oblik dōbiti;* a sufixom *en* *umecūci radi zijača* *poslije i (ž) kons. v.* *dobiven, dobivēna* (akc. kakav je u *enskom rodu, takav je u svrijem nominalnijem oblicima, osim nom. sing. m. i acc. sing. m. kad je isti kao nominativ; kakav je u muškom rodu takav je u svrijem složenijem oblicima); ova dva oblika najčešće dolaze; rjeđe dolazi oblik dobijen* (akc. kao kod dobiven) *koji postaje istijem sufixom umecūci i G. Palmotić 1, 204. 2, 164. P. Kanavelić, iv. 513. D. Obradović, živ. 76. u dvojice pisaca xvii i xviii vijeka ima i oblik dobjen koji postaje od predašnjega tjem što se i mijenja u j a oro u l (za b): P. Vitezović, evit. 140. Pisanica. 55. a jedan put prošloga vijeka i jedan put našega vremena ima i dobjen. J. Kavañin 232b. Ogljed. sr. 132. jedan put kod pisca F. Vrančića (živ. v) dolazi dobūden što je grijeskom načineno od osnove -bud.*

II. značenje.

I. adipsici, consequi, lucrari; accipere, *govori se, kad ko učini da nešto postane njegovo, te je ovo objekt.*

a. *kao steći, kad ko trudi ili upće radi namjerom da ono bude njegovo, droje se često ističe jače kod dobiti te se tjem razlikuje od steći: jedno je korist (po čem je dobiti suprotno glagolu izgubiti), drugo je što radnia može biti takova da se kod ne može izgubiti koliko dobiti (vidi a) bb)). a) objekt je nešto od čega se ima materijalna korist. aa) radnia kojom se ono dobije ili je upće shvaćena u širem smislu, ili je obični,*

svagdañi trud kojijem se dobije što je potrebno čovjeku za živēne (hrana, noći, plaća itd.). Što starije sami priteži ili dobude ili isprosi otu kuće godē. Mon. serb 80. (1302—1321). Ako se ubozim daja ča se nepravdno dobado. Naruēn. 93b. S dinari tvojijem ja ih sam dobio deset. N. Raiina 220b. luc. 19, 18. Bogastvo bez truda nije moć dobiti. N. Dimitrović 6. Tvoji dukati, koje si s veliejem znojem dobio. M. Držić 257. Što trudi čoviku, da vas svit dobude, a duše svoje štetu bude trpiti? I. Bandulavić 237a. nat. 16, 26. Ča godir fratara dobude, klostru dobude. F. Glavinčić, evit. 443b. Kakono bludnica, ka nepravdno dobude. svitl. 99. Neka dobude veću plaću. P. Radović, nač. 92. Mañi je špot ne dobiti, neg dobljeno izgubiti. P. Vitezović, evit. 140. Što dobūdeš, izpeci mi na trbuhu. (D). Poslov. danić. 121. Zovu poja, vode, luzi na tezanja, neka hranu svak dobude. I. Dražić 16. Er je slađe i slavnije što se dobije svrijem znojem i kreposti, nego li je što bez truda i milodarno sasna daruje se. B. Zuzeri 65a. Stvar je velika ukrasti težaku koliko može danas dobiti. J. Banovac, uboj. 36. Na mistih s mašina litanijama štogod dobijemo. M. A. Rejković, sabr. 34. Što je nepravdno dobio po kamati. M. Dobretić 111. Neću blaga, uzeću mi glavu, da dobijem koña prena sebe. Nar. pjes. vuk. 2, 422. Da ti možeš dobiti agaluke, najrije je sebe izvadio. 2, 349. De se bijala dobije, stotina se može pokloniti. Nar. posl. vuk. 77. Brat projde po svitu, da ča dobude i sestre donese. Nar. prip. mikul. 39. — bb) *radnia kojom se dobije natjecanje se s drugijem (kao boj, igra itd. ispredi kod 2), te se može dobiti ili izgubiti.* Ča se na igri dobude, nepravdno se dobiva. Naruēn. 94a. Objesi na dub taj darove mnoge tad ke njekad dobil je za obklad. D. Raiina 139b. Grdahlote vi sva blaga i sva plemstva, razni ono, što dobije sabja i snaga vojujući sved smiono. I. Gundulić 239. Posli toga cesari iz Rima Slavoniju dobiše i Srina. M. A. Rejković, sat. B5b. Pak još meni da oči zamaže, dobio sam pet forinti, kaže. E2b. Na mejadnu sabju sam dobio. Nar. pjes. vuk. 2, 346. Oružje sam na boju dobio. 3, 427. Jesu l' Turci dobili Pipere? Ogljed. srp. 202. — b) *objekat je stvar umna ili duhovna.* Dobudi svitvono čistotu. Korizm. 67b. Da dobimo život večni. Anton Dalm., nov. tešt. 1 predgov. Trudom takime dobitiš divnu čas, dokli vi jes vrime. D. Raiina 145b. Da dobūdemo krunu od blaženstva. A. Gučetić, roz. mar. 275. Dobiti milosti i slave nesbeske. A. Konuñović 30. Neka se dobude iz njih korist. B. Kašić, per. vi. Ovako čineći dobit čemo vrijeme. M. Orbin 2. Čar Lesandro primogūci, u vremena starijih ljeta mlad k'o i ja vojujući, dobi carstvo svega svijeta. I. Gundulić 294. Ke protivke, koje trude, prije neg sreću tu dobude, inlad kraljevij podnijeti ima! G. Palmotić 2, 366. Štioče, podnesi ove slabe trude, da platu s nebesi tva krepes dobude. I. Dražić 56. Blažen ubog zaisto je, ki nebesa dobio je. J. Kavañin 75b. Dobiti proštenje consequi indulgentiam. A. d. Bella, rječ. 397b. Dobiti veliko proštenje consequi jubilaum. 348b. Dobiti inae neurlorio immortaltatem consequi. 380b. Opet je druga kripot od boga nami ulita, a druga je od nas dobita. J. Banovac, razg. 241. Igra plačku dobude. (Z). Poslov. danić. 31. Po niemu ti najveće dobiti materinstvo svega naroda čovječnoga. M. Zoričić, osm. vi. Dobice u ne izgubiti dobar glas. Ant. Kadčić 253. Dobro čini dilo ali ne dobije nijednoga dostojanstva kod boga. Ant. Kadčić 351. Taj je dan dobijen. D.

Obračdović, živ. 76. Ti si gaba gospodstvo dobio. Nar. pjes. vuk. 4, 250. — *c) objekat je čelade ili što se kao čelade misli. aa) glagol stoji u pravom smislu.* Od Slavojke Agankiše, ljubi svoje, ku na kopju dobi i ote simu kraja od Persije. I. Gundulić 329. Na pokonu te oženila majka, a u z'o čas snašicu dobila! Nar. pjes. vuk. 1, 611. Ako bog da i sreća junačka, te mi tamo dobijeno Hajku, pa s' odonud zdravo povrtno. 3, 175. Ko čer hoće da dobije, materi vađa da se umiljava. Nar. posl. vuk. 157. — *bb) glagol stoji u prenesenom smislu.* Boga dobude istinu. Korizm. 34b. A nijesam štedio vremenena ni truda, da bi se dobio prijatelj od svuda. N. Najesković 1, 333. Da luskrsta dobude. B. Kašić, nasl. 8. Ne daj dušu moju pako silni da dobute. P. Kanavelić, iv. 400. Kako bi lašne i temeljitje onu dušu dobio i obratio. M. Dobretić 79. — *cc) može biti izrečeno s kojom osobinom, kao što čelade se dobiva, ime koje pokazuje čelade u onaj osobini stoji u acc. s prjedlogom za.* Ter me češ dobiti za slngu i roba, da vjerno služiti budem ti do groba. N. Najesković 2, 103. Dobiti 'tkoga' za prijateľa. A. d. Bella, rječ. 360b. Ne mo'š je mladu videti, kamo l' za ľubu dobiti. Nar. pjes. vuk. 1, 591. Dobijem li Maru za ľuboveu, lepim ću je darom darivati. 3, 498. — *d) kad nema objekta (iti ako je objekat zamjenica koja potaie ne naznaćuje, kao što, ništa, ili komp. više, mañe), znači imati korist, biti na koristi osobito kod trgovača ali i kod drugoga posla od kojega se može imati materijalnu korist.* Ako si kupio stvar ukradenu i na ņoj dobio. J. Banovac, uboj. 38. Razmišľa, kako će jeftinije kupiti a skuplje prodati, na ćemu li će više dobiti. F. Lastrić, ned. 243. Zeko znađe po Bosni kamenoj da se može dobit', de l' izgubit'. Nar. pjes. vuk. 4, 275. Daćemo im ovce po jevtinu, kako mogu prodat' i dobiti. 4, 424. Lov ľovise po gori zelenoj, ni dobiše, ni šta izgubiše. 2, 183. Lov ľovio, ništa ne dobio. 3, 319. Boje je na mekinama dobiti nego na zlatu Stetovati. Nar. posl. vuk. 24. Najprije dobijmo, pa popijmo. 187. Na sviñama se sviñski dobjie, ali se sviñski i izgubi. 191. Dobio na kukuruzima, na sviñama. Vuk. rječ. 124a. Da se kakav ćovjek primi toga posla, ne bi maie dobio nego n. p. na marinama ili na šljivovici. Vuk. pism. 73. — *e) kao objekat ima rećenica s da: Dobila si tvojom grablom, da i tebe drugi svuku.* J. Kavalin 285b. — *ili infinitiv: Koji je po nuci dobio silit ob desnu.* I. Ančić, ogl. 23.

b. accipere, kao primiti, kad što čije postane bez njegova truda u i protiv njegove žele. 'Tko mater i oca počitat ne bude, višnegu vladaoća proklestvo dobude. N. Dimitrović 13. Ako mi ga (Kupida Vencri) od vas koji gali objaviti sada bude hoću, sa mnom da dobude bar, ku služba taj dostoji. S. Bobaljević 230. K srećina ćasnimu nije trjebi s darom it', ako u vik prid imu omraze neć dobiti. I. Gundulić 151. Ranu jednu u vojski dobitu inaše na ćelu. F. Glavinčić, cvit. 315b. Glas prikoran po svem sviti ovijem bijegom dobit ćemo. G. Palmotić 2, 395. A dobije tad vicie ćlosti. T. Babić 38. Da primi kretenje i po nemu zdravje dobjie. A. Kanizlić, fran. 59. Ako izgubimo raj i dobijemo pako. D. Bašić 39a. Da je ovaj obićaj od ovih krivih bogova svoj početak dobio. M. A. Reľković, sat. A 7a. Koje bi zapoviedi ol osiće generalikomande dobili. B 3b. Za fant dobi ćeterest krajcara. H 3b. Dobila sam (kao našla sam) raćena junaĳa na Marici na vodi studenoj. Nar. pjes. vuk. 2, 341. I daću joj dvanaest prstena kojeju sam od majke dobio. 3, 498. Dobili smo jednog jabanliju. Nar.

pjes. petr. 2, 592. Pas ćijeli dan prekasa, pa opet sadna ne dobjie. Nar. posl. vuk. 246. Oni su znali, da su dosti batin dobili. Nar. prip. mikul. 82. Umoće i treti put i sad dobude on oći kodi prvo. 108. Ovu sam pjesmieu ja dobio od Piroćanina. Vuk. nar. pjes. 1, 219. Jaje zdravo dobjie slonjeno. P. Petrović, gor. vijen. 35. 'Ta zlica dobjie pomilovanje i dođe naredba da ga oslobode. S. Ľubiša, prip. 65. Dok je mogao naj stariji vlastelin dobiti slobodu da govori. 69.

c. može znaćiti: ćiniti da što postane čije (koga drugoga); tad ime onoga čije postane stoji u dat. Isus je dobil nam život veću. Kateh. 1561. F 7b. Da dobude bogu kojegud dušu. B. Kašić, fran. 58. Mi hoćemo duši našoj raj dobiti. Oliva. 50. Ti ne boj se, moja snaħo draga! dobiću ti ja skoro ľvaua. Nar. pjes. vuk. 3, 541. Ja umrieh, vama dobil carstvo. 4, 134. — može se dativom istaći da subjekat dobjie za sebe. Bog koji nas i dobi sebi svojom krvju. J. Matović 328. A i sebe pošteće dobili. Nar. pjes. vuk. 4, 505.

2. vincere, superrare, kao odojeti, svladati, nadvladati, pobijediti itd. natjećui se kako mu drago s kim (u boju, kod igre, kod raspre, itd.) pokaći se od nega boji i jaći. ņo znaćenje koje je samo u južnijem slavenskiem jezicima polazi od predašnjega po tome što kao da se misli da onaj koji je dobioen postaje strar onoga koji dobjie.

a. objekat je onaj (obićno čelade ili što se kao čelade misli) koji se natjeće sa subjektom. a) natjećanje je u pravom smislu. Ja se kľaam vam v onom, v ćem se nas dobili. Mon. croat. 167. (1497). Bori se Herkules s Akelojom i dobi ga. M. Marulić 69. Gđo je dobit, ņega sluga je. Naručn. 54b. Ako li jaći od ņega dođe i dobude ņega, sve oružje ņegovo odnese. N. Raćina 59b—60a. luc. 11, 22. Ja dobil svit. Anton Dalm., nov. tešt. 159b. jov. 16, 33. Sada sam izusti, tko sviri boje od nas; dobit si i pusti od glumca meni ćas. I. Gundulić 138. Ab, nuti u što ufa erni vran nesvijesni, da bijeloga on kufa dobiće u pjesni! 139. Sva podolska zemlja i ruška Tatarinu bješe uska, dokli ņega jaći dobi. 331. Potlačio si Turke oħole i dobio cara kleta. 399. Tko dobjie da slobodno zapovijeda dobitomu. P. Kanavelić, iv. 80. Ne mogoše prigovaratiem svojim ņega dobiti. A. Kanizlić, gim. 614. Kraj Saul dobi innoge kraje. And. Kaćić, kor. 156. Jovau svoju poslušať majku pa je s ćome igru zametnuo; on mogaoe naligrati majku, on mogaoe nego ne hoćase, no je ņega majka nadigrala. 'Ja sam tebe, dijete, dobila.' Nar. pjes. vuk. 2, 30. Ako mene bog i sreća daće te dobjie kraja Bugarina. 2, 170. Da ti bog da, Sibiñska vojvod! da dobjieš cara na Kosovu. 2, 513. Pa ako mi bog i sreća daće te dobjie tebe na mećlanu. 3, 450. Ako bog da, dobićemo Turke. 4, 185. Da carevu silu dobjie mo. 5, 367. u orom prinjeru ľepota stoji za čelade (ľjepu djevorku): Tko dohude tvu ľipotu pridobiće mene istoga. I. Gundulić 341. — *b) natjećanje je u prenesenom smislu; od onoga droga što se natjeće ćesto je jedno ili oboje strar unna ili dħorna.* Ne htj da te zlo dobude, da ti dobuli dobrotom zlobu. Bernardin 12a. panl. rom. 12, 21. Koĳa li dohude budih dili napast. M. Marulić 91. Čuvaj se, da dobit šramom ne razdiliš spovid. Naručn. 81b. Trpeć glad i znoj dobiti vsaku napast. Transit. 282. Kada bude za tim u nikomu ćudu, ne znam, kako, ni vim, pisnu me dohodu. P. Hektorović 66. Nemoj da oħolas bude te dobiti. N. Najesković 2, 100. Sanak me dobi. M. Držić 50. Svaĳo tvrlo srce mladh dekleć lasno

se da dobiti. P. Zoranić 1b. U toj se ne daj ti nikako dobiti žalosti juvenoj. F. Lukarević 31. Ako vas grili ne dobude. D. Baraković, jar. S. Sto da molba ne ispita, kad je slatko naredjena? Nije me sreće od kamena, dobita sam, jaoh, dobita. I. Gundulić 118. Pod nebom truda ne ima, ki vi dobit ne možete. G. Palmotić 2, 368. Sržbe i rate mir dobije. I. Ivanišević 225. Koji jest dobit od srčbe, tako jest dobit od ostalje grila. P. Posilović, cvijet. 61. Dobiti ispraznosti ovoga svijeta. M. Rašnić 4b. Veće jakost i junaštvo nij, neg dobit našu voju. J. Kavašin 349a. Eto si dobita od vesela trgova. I. Dordić, uzd. 57. Dobiti sve kolike a ostati dobiven od nezaintne ljubavi i milosti spasiteља propetoga. M. Dobretić 142. — c) *takoder u prenesenom smislu znači da je boji nešto ili nešto od drugoga u seumu ili u nekoj osobini. ime ovc osobine obično je u instr.* Ne ruci pribile gđi su bil dobile. S. Menčetić 82. Koja je ljepotom sve vile dobila. D. Rašina 91b. Kako me nikada nitkore prid krajem službene dobiti ne more. M. Bunić 5. O Jezuse milosrdja trgova djelo sva ina djela dobi. J. R. Gučetić 14. Betulija glasovita ka se dobit gradu nijednom ne da u djela plemenita. G. Palmotić 3, 55b. — u očijem primjerima *objekat je sama osobina:* Koja svu svitlos dobivaš danici. G. Držić 402. Tebi ka s' lipos dobila svakoje mladici. D. Rašina 67a. Jak no zlatna dva oblaka, u ke upira sunce od lita, sjaju puni jasnijeh zraka, zvijezda je ljepos š njih dobita I. Gundulić 445.

b. *objekat je ime (kao boj, pravda itd.) koje pokazuje samo natjecanje.* Fratri dobiše tu pravdu. Mok. croat. 55. (1428). Nitkor dobiti ne mož š ņim boja. M. Vetranić 1, 51. Mući, er je dobio igru. M. Držić 411. Ja sam izgubio, vi ste pravdu dobili. 187. Sedam mejdan s prvim Turcim dobi u slavi. J. Kavašin 102a. Štije se takoder u istoj diplomu, kako dobi pravdu Hercegu Stjepanu. And. Kačić, razg. 183.

c. *nema objekta, ima se u misli objekat po a ili po b.* Zač uzgre oholo dosti kako kaj je do bila. S. Menčetić 21. Troja će dobiti i ostat gospoja. H. Lučić 199. Da dobiš kad sujen budeš. Anton Dalm., nov. tekst. 2, 4. pant. rom. 3, 4. Počni ti najprije natjecat' ki se hoć', ki od nas dobije, na pir će glumac, poć'. I. Gundulić 138. Dobio si, svijetli bane. G. Palmotić 2, 149. Da se opravdaš u besedešnjeh tvojijeh i dobudeš sudeći. I. A. Nenadić, nauk. 275. Tko dobije sutra na mejdanu. Nar. pjes. ruk. 3, 378. I dovedi vjerenicu ľubu, ja ć' odovud moju kadu mladcu: ko dobije, nek vodi objije. 4, 118. Jer svi u ľihl upru očima te gledaju ko će kome dobiti V. Vrčević, ig. 25.

DOBITIV, *adj.* koji vinici potest, meritorius a qui vinici potest, koji se može dobiti. — samo u *Mikaľinu* i u *Stalićevu rječniku* — isporodi dobivljiv.

b. meritorius, u *teologičkom smislu.* — u *devojić pisacu xviii vijeka.* Koliko je i koji su plodi od dila dilunjećega? Jest jedan osobito koji se zove dobitivi i čini nas dobiti prid bogom milosti ľogove. Ant. Kačić 65. M. Dragičević 126.

DOBITNICA, *f.* victrix, *žensko ćelude* (i stvar *ženskoga rola osobito ako se misli kao ćelude*) koje dobiva ili koje je dobitlo. — isporodi dobitnik. — *Postaje kao dobitnik sufiksom* ica. — *Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Belinu 767a, u Bjelostjenćevu, u Stalićevu.* — *U svijem primjerima znači: ona koja pobjeđuje ili koja je pobijedila (isporodi dobitnik pod b).* Od pojaćkih sila ova sama osta sred dobitih vitezova

đobitnica nedobita. I. Gundulić 333. Uzajde (*duša*) dobitnica s palinom u rukah u vikovnu slavu. P. Radović, nač. 72. Pridobiti Italiju dobitnicu od svijeta. I. Dordić, bon. 82. Ukaza se lijepijem redom sva vojska naša dobitnica. B. Zuzeri 401b. Dobitnice dvije tartane. I. A. Nenadić, šamb. 31. Nije ľiće dobitnici vojsci. Osveta. 7, 37.

DOBITNIK, *m.* qui consequitur aut consequens est: victor, onaj koji dobiva ili koji je dobio. — *Postaje od osnove dobitu (vidi dobitan) sufiksom* ica. — *Dolazi od xviii vijeka, a između rječnika u Mikaľinu* (koji dobiva victor); koji opet steće i dobude stvar izgubľenu recuperator'. 73b), u *Belinu* (victor' 767a), u *Bjelostjenćevu* (recuperator bonorum: victor); u *Voltigijinu* (recuperatore' wiedererlangter), u *Stalićevu* (gloriosus, triumphans). a) koji stjeće, koji je stekao, *vidi dobiti pod II, 1.* Da bude diom i dobitnik svih milosti. B. Kašić, rit. 444. Moja ľjepos podobna će biti plata dobitniku krvne glave. G. Palmotić 2, 444. Kakono se vesele dobitnici dobitku kad ga razdiľuju. J. Banovec, prip. 9. Gospodin bog jest satvoritelj milosti svoje, Iskrst dobitnik, jer nam ju je dobio svojom mukom. Ant. Kačić 11. — u *Mikaľinu, Bjelostjenćevu, Voltigijinu rječniku* ima i značenje: onaj koji opet dobiva stvar izgubľenu. — b) onaj koji pobjeđuje, koji je pobjedio, *vidi dobiti pod II, 2. aa) uopće, a osobito u boju.* Tako slavan dobitnik (*Tecco*) sebe hrabreno obranišvi i slobodivši plemenito rodni grad od haraća. I. Gundulić 3. Tolj blaga dobitnika razložno je sved ņeljeti. G. Palmotić 2, 165. Da dobudeš dobitnike i tlaćit budeš. J. Kavašin 66b. Netom Joab podpuno se dobitnik vidi, šje tekľie na ulake, da dobiće dogľase kralju. B. Zuzeri 383a. Dobitnik se nahodi i srećno se odlučuje svoijem dobićem. Nar. pjes. bog. 162. Dobitnik pun slave i veličanstva ulazi u neprijateljski grad. A. Kalić 205. A iz grada svijet susretava, dobitniku dićnu ľvalu dava. Osveta. 4, 53. — bb) *kod igre.* Ako li bi izgubio sve peće od igre i na svrsi dobio najposlidni purat i dao bi mu škakomato, bio bi dobitnik od sve igre. P. Posilović, nasl. 21a. Medu muzojjem, koji trče, jedan je dobitnik okrućeni B. Zuzeri 275b. Ovako se odijeli kad bi osudjen od druga dobitnika u igri djetinskoj. D. Bašić 215a. — cc) *kod pravde, suda.* Veoma teška onda suda bih dobitnik s mom kreposti. G. Palmotić 1, 215. Na sudu sam ja dobitnik. I. Akvilini 212. — dd) u *prenesenom, dućhornom smislu.* Trijebi je, od pakla na sramotu križ dobitnik da ostane. I. Gundulić 281. Tko se uklata i tko se rve u životu ter dobitnik izostaje može ufat veoma dobro, da dobitnik će izostati i na smrti. B. Zuzeri 39a. Ako vi ņudite ostat dobitnici kad budete napastovani. D. Bašić 13a. — ee) *ime onoga koji je dobićen stoji: aua) u gen.* Plemenita družba ova s dobitnikom turskijeh sila na odlučna mjesta od lova ovako se uputila. I. Gundulić 398. On dobitnik glasoviti smrti vjećne, doći ima svijet suditi. I. Dražić 24. Bulgari, one drzave dobitnici. A. Kačić, kan. 338. Slavni dobitnik grijeha i smrti uzide na nebu kraljevati. I. M. Mattei 140. *vidi i prei primjer kod cc) gđje genetic stoji s drugijem znaććem.* — *kod pisaca nalazi se i gen. s pridlogom* od: Bog Bako, dobitnik od istoćnijeh Indija. I. Gundulić 3. Od vas kad smo dobitnici, trpće jaram svikolici. J. Kavašin 416b. David obranen i dobitnik od svojijeh odmetnika. I. Dordić, salt. 2. Hotići da se vratu i svoje kraljevstvo dobitnik od svojijeh neprijatelja. D. Bašić 11a. — bbb) u *adj. posesivnom.* Glasoć carskijem dobitnikom kraljevća Vladislava. I. Gundulić 287.

Grad izdavnici, ki sad svomu dobitniku stijeg oholi po tle stere. I. V. Bunić, mand. 21. I častite i poznajte za vašo nas dobitnike. G. Palmotić 2, 357. Bijašo se naduo pred svomu dobitniku. I. Dordić, ben. 41. — ecc) s *prijedlogom* nad u instr. Ki oružani budu hoće ostati dobitnici nad svom paklenom silom. P. Radović, nač. 5.

DOBITNIV, *adj.* dobitan. — U *jednoga pisca* xviii vijeka. *isporedi* dobitven. Crkvu vratnu dragovojno dobitivom sklada u slavi. J. Kavačin 223a. — *adv.* dobitivno. Ki kao Decij za nu u boji dobitivno svejer stoji. 300b.

DOBITOBEŽALAC, dobitobježalca, *m.* lucrifuga, onaj koji bježi od dobiti, koji neće da dobjije. — Samo u *Stuličevu rječniku* gdje stoji grijeskom dobitobježalac. — *nepouzdan*.

DOBITOĀUBAC, dobitoĀupca, *m.* lucrifuga, onaj koji milo dobit. — Samo u *Stuličevu rječniku*. — *nije sasna pouzdan*.

DOBITOPOHLEPNIK, *m.* lucrifuga, onaj koji hljepe za dobitu. — Samo u *Stuličevu rječniku*. — *nepouzdan*.

DOBITOSLAVAN, dobitoslavna, *adj.* triumphalis, koji pripadu dobitoslavju. — Samo u *Stuličevu rječniku* gdje stoji da je uzeto iz *brevijara*.

DOBITOSLAVLE, *n.* triumphus, victoria, *pobjeda* i čim se *pobjeda* sluci. — U *Stuličevu rječniku* (dobitoslavje) u kojem ima i dobitoslavstvo s *dodatkom* da je oboje uzeto iz *brevijara*.

DOBITOSLAVOVATI, dobitoslavujem, *vidi* dobitoslavstvovati.

DOBITOSLAVSTVO, *n.* *vidi* dobitoslavje.

DOBITOSLAVSTVOVATI, dobitoslavstvujem, *impf.* triumphare, *slavno pobjedivati* (dobivati) ili *svekovati pobjedu*. — U *Stuličevu rječniku* gdje ima i dobitoslavovati sa *značenjem* za oboje: acquirere, adipisci, consequi, lucrari i s *dodatkom* da je oboje uzeto iz *brevijara*.

DOBITVEN, *adj.* dobitan. — *Dolazi jedan put u jednoga pisca* xviii vijeka. *isporedi* dobitniv. Da im pomoći dobitvene. J. Kavačin 9a.

DOBIV, *adj.* koji se može dobiti, predobiti. — Samo u *Stuličevu rječniku* (vincibilis, superabilis). — *nepouzdan*.

DOBIVALAC, dobivaoca. *m.* qui lucratur; victor, onaj koji dobiva. *Postaje od osnove* dobival part. *pract.* act. *glagola* dobivati *sufiksom* i. e. *nješte* preoga i *ima* a u *nom. sing.* i *gen. pl.* dobivalāca; u *scijem ostaljem oblicima* i *ispada bez traga*, i l (na kraju sloga) *miješa se u o.* a) koji lucratur, onaj koji stječe, koji je na koristi (osobito kod trgovine). — *dolazi u poslovici* našega vremena a *između rječnika u Stuličevu* (dobivalac, dobivalca) i u *Vukovu*. Kad bi trgovac svagda dobivao, ne bi se zvao trgovac, nego dobivalac. Nar. posl. vuk. 115. — b) victor, onaj koji *pobjeđuje*. — *dolazi u jednoga pisca* xviii vijeka. Ona od dobivalac bratje svoje trpe. I. Ančić, ogł. 178.

DOBIVALICA, *f.* žensko *čelude* koje dobiva. — *Postaje kao dobivalac* *sufiksom* i. e. — U *Stuličevu rječniku* (quae lucratur).

DOBIVĀNE, *n.* lucrum, acceptio, victoria, *djelo* kojim se dobiva, pa i *ono što se dobiva*. — *Postaje od osnove* part. *pract.* *pass.* dobivan *glagola* dobivati *sufiksom* (ije). — *Sa starijim oblikom* dobivānje *dolazi* xvi i xvii vijeka; s *mlađijem* dobivaōe od xviii, a *između rječnika u Jambresičevu* (dobivaōe nazad, recuperatio), u *Volttijinu* (guadagno, utilitas, 'gwinum, nutzeu'),

u *Vukovu*. Nastojimo dobivanju ili pribivanju imanja svitovnoa. S. Budinić, sum. 155a. Da ne ide na boj luti neg na očito dobivanje. P. Kavelić, iv. 97. Doći pred boga jest naše dobivaōe. J. Banovac, pred. 88. U povratku dobivaōa nema. Nar. pjes. petr. 2, 301.

DOBITIVATI, dobivām, *impf.* dobiti koje *vidi*. — *Akc.* *kakav je u inf.* *takav je u 3 pl. praes.* dobivaju. u *aor.* dobival. u *ger. praes.* dobivajući. u *ger. pract.* dobivāv, dobivāvši, u *part. pract. act.* dobivao, dobivala; u *ostaljem je oblicima* *onakav kakav je u 1 sing. praes.* — *Riječ je praslucenska*, *isporedi* rus. добывать, češ. do- bývati, pol. dobywać. — *Postaje od osnove* *glagola* dobiti *sufiksom* a *pred koji se umeće radi* *čelude* v (u mlada vremena i j; *vidi* dobitati). — *Između rječnika* *nalazi se u Betinu* (praes. dobivam uz inf. dobiti), u *Bjelostječevu* (vincere, superare, victoriam reportare, consequi, adipisci, victorem evadere, evincere; impetrare, exorare, obtinere; potiri), u *Jambresičevu* (lucrari, acquirere), u *Volttijinu*, u *Stuličevu*, u *Vukovu*. — *Kod značenja* *isporedi* dobiti *pod* II.

1. *adipisci, consequi, lucrari; acquirere, kad ko čini da nešto (objekat) postane negovo.*

a. *kad ko trudi ili uopće radi namjerom da ono bude negovo. vidi kod dobiti.* a) *objekat je nešto od čega se ima materijalna korist.* Na teg se spuvati svak dobivat hranicu. M. Vetranić 1, 140. Kantajući hljeb dobivaju. M. Držić 224. Dobivati hranu victum lucrari. A. d. Bella, rječ. 360b. Kruh tlesni trudeći dobivamo. J. Filipović 1, 433a. Sve od Turak' što smo dobivali. Nar. pjes. vuk. 4, 246. — b) *objekat je stvar unna ili duhoena.* Život večni dobiva. Naručn. 82a. Po almuštstvu se dobiva raj. Korizm. 10b. Koja se dobra dobivaju u ispovijesti. A. Komulović 3. Ali kō čas neumrlu tvoji djedi, slavom kitni, u požušnu boju vrlu dobivahu nedobiti! I. Gundulić 277. Tko kripisno ne djeluje, vijenica od slave ne dobiva. G. Palmotić 2, 175. Uči, kako se imaju dobivati kriposti. P. Posilović, cvijet. 5. Kakovu hasnu po krštenju dobivamo? E. Pavlić, jezgr. 49. I milosti božje dobivaju. M. A. Rejković, sat. K 1b. Mir koji se po pravivosti dobiva. B. Leaković, gov. 101. — c) *objekat je čelude.* Zasto prijatelj dobiva se i uzdrži za tri stvari. P. Posilović, cvijet. 20. — d) *kad nema objekta, značenje je: imati koristi, biti na koristi.* Lakom ne pazi ni gleda kako dobiva. M. Divković, bes. 309a. Malo valja dobivat a ne čuvat'. (D). Poslov. danić. 59. Jer si onda znajući na tudu dobivao. A. Bačić 113. Mnogo dobivamo poznajući sami sebe. D. Obradović, basn. 428. Kad bi trgovac svagda dobivao, no bi se zvao trgovac, nego dobivalac. Nar. posl. vuk. 115. — s *osobitijem značenjem*: Dobivati, grabiti! znači *upotrebljavati časove*, kad je vjetar ugodniji i tako *postizati cilj*. L. Zore, rib. ark. 10, 227.

b. *kao primati, kad što čije postaje bez negova truda a i protiv negove želje.* On dobiva veću muku. Korizm. 84b. Glusi čuveno dobivaju. A. Gučićić, roz. jez. 125. Dinaru ko ima što hoće dobiva. (D). Poslov. danić. 16. U erki se dobiva milost. S. Margitić, fal. 145. Koji se suprotivi isti sebi osudenje dobiva. A. Bačić 142. Ne dobiva se odrješenje. 388. Svaki brat i sestra dobiva *potpuno prošćenje*. A. Kanižlić, bogoljubn. 289. Zato l' pamet dobivamo, blatu sluge da bivamo? V. Došen 147a. Glas iz grla kako biva? kako l' uho neg' dobiva? 261b. Prava ljubav k narodu ne rada se s čovjekom, nego se dobiva kroz nauku i odgajanje. Vuk, kovč. 13—14.

c. ako subjekat čini da što postaje koga drugoga, ime oroga stoji u dat.; također se ističe dativom sebi da subjekat čini da što postane njegovo. Djavao scieneći da mu omo gine što se Isukrstu dobiva. M. Divković, bes. 265^b. Život njegov pripravedni dobivaše seinu i vlast nauku. B. Kašić, is. 28. Ranu otrovnu sam sebi dobiva. M. Vetranić 2, 175. Jerbo svatko sebi' novec dobiva. M. A. Relković, sat. 14^a.

2. vincere, superare, kod natjecanja pokazivati se boji, jači od drugoga. vidi kod dobiti.

a. objekat je onaj koji se natječe sa subjektom.

a) natjecanje je u pravom smislu. Mnogo dan pričaše se s filozofi, kojih razumom svojim dobivaše. Dnkljanin 11. Nepudložne neprijetele i susjede dobivati. P. Kanavelić, iv. 9. I soko je tica primalena, al dobiva orla velikoga. And. Kačić, razg. 908^b. — b) natjecanje je u prenesenom smislu; od onoga drugoga što se natječe često je jedno ili oboje stvar umna ili duhovna. Da te praznost ne dobiva. M. Marulić 206. Lulose te, mogu reć, dobiva, nebore, ako mniš... Š. Menčetić 55. Razuman tko no jes dobiva napokou svakoju svu boles. F. Lukarević 83. Dostojan svim da ja nijesam har za taku, nu dobros tva velja dobiva zled svaku. D. Rašina 146^a. Pūt, svijet, vraga uporeda ovako imam dobivati P. Kanavelić, iv. 64. I on odoliva i dobiva nastopavanje. P. Posilović, nasl. 36^a. — c) biti boji od drugoga, vidi kod dobiti. Ka slavnim životom Djanju dobiva. Š. Menčetić 15. Sve vil' visinom dobivaš. 17. Ružan evit sva cvitja dobiva. 207. Nu je zrak ljejši našijeh oči, na lieu u nas cvitje te draže; dobiva ureds naš veseli primaletje i dan bijeli. I. Gundulić 134. Nas brojem dobivahu deset krati. G. Palmotić 1, 302. (Nevjesta) kroz bjeloću dobivaše lijer pribili. J. Palmotić 221. Ružū dikle oholo svom bjeloćom dobivaju. J. Kavašin 196^b. — same osobina može biti subjekat: Lipota od danice sve zvizde dobiva. M. Držić 5. ili objekat: (Elena) lipost svih žena ostalih dobiva. H. Lucić 220. Svojom srećom sreće ostale sve dobiva. G. Palmotić 1, 286. ili oboje: Kojih žestoka (miku) tvrdina da tvrdine sve dobiva. A. Vitalić, ost. 142.

b. objekat je samo natjecanje. Ki dobiva pravdu. Stat. polj. ark. 5, 274. Kad vitez hrabrni trudu boj dobiva. M. Vetranić 2, 67. Za kripas za svoju tko bojak dobiva. M. Držić 469. S kim je bog, ta megdan dobiva. M. Kuhačević 141.

c. nema objekta. Ne mnij da človik lmd zgrišajuć dobiva. M. Marulić 134. Ova će se vaui dati, ki budete dobivati. J. Kavašin 491^a. Običaj jest reći: koji tira, onaj dobiva, a koji biži onaj gubi. D. Rapić 24. Da ja vidu čija gine vojska, čija gine, čija li dobiva. Nar. pjes. vuk. 4, 379.

DOBIVĚNE, n. djelo kojijem se dobije i što tijem djelom postaje. — isporodi dobiće. — Od part. praet. pas. Dobiven glagola d biti suplskom (lje. — U Stalićevu rječniku.

DOBIVLIV, adj. koji se može dobiti — U jednoga pisca xviii vijeka. Neznanstvo jest od dvi vrste, to jest dobivljivo i nedobivljivo (vincibilis et invincibilis). M. Dobretić 165.

DÓBJEĆI i DÓBJEGNUTI, dobjegućem, pf. efligere, evadere; confugere, bjegnuti od kraja. — složeno od do i bjeći ili bjegnuti. — Ake. i oblike vidi kod pobjeći. — Dolazi od xv vijeka (vidi prvi primjer kod d) a između rječnika u Stalićevu (dobjeći i dobjegnuti, ali nju fugiendo pervenire; a fugiendo desistere); u Vukovu (dobjeći 'confugere', u Daničićevu (dobjegnuti 'refugere').

a. ne hježati dafe, prestati od hježanja. u Stalićevu rječniku.

b. pobjeći, izbjeći od zla, pagibli. Sam (jeltnak) lovcu dobnigne. Š. Menčetić 39. Dva mi sta kraljevića od bojka ne dobnegla, ali sta ubijena, ali sta živa odvčena. Nar. pjes hekt. 22.

c. doći bježeći, u Stalićevu rječniku. U Dalmaciji iz Ungarije mnoga gospoda jesu dobnigla. And. Kačić, razg. 271.

d. kome, ka kome, kamo, pobjegavši spasti se kod koga ili gdje. Upisasmo lista našemu knezu u Stons, ako je koji človek dobnegals. da ga izrene. Spom. sr. I, 64. (1405). Neka otole njegov bojnik k uem' dobnegne. J. Kavašin 256^b. I tebi sam danas dobnegao. Nar. pjes vuk. 3, 205.

DOBJEGALAC, dobjegavac, m. transfuga, čovjek (asobito vojnik) koji utječe (dobjegne) k neprijatelju. — I- ostaje samo u nom. sing. i u gen. pl. dobjegalaca; u ostalijem se oblicima mijenja u o (jer je na kraju sloga). — U Vukovu rječniku.

DOBJEGAVATI, dobjegavâm, impf. dobjeci, dobjegnuti. — Ake. kakav je u inf. takav je u 3 pl. praes. dobjegavaju, u impf., u ger. praes., u ger. praet., u part. praet. act.; u ostalijem se oblicima onakav kakav je u 1 sing. praes. — Postaje od osnove dobneg suplskom a-v-a. — Dolazi u naše vrijeme. Može dočekati da joj deca dobnegavaju. M. D. Miličević, zlosel. 260.

DÓBJEGLICA, f. dječinja koja dobnegne (sama dođe) za morka. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku u kojem je otako tumačeno. Ukori dobnjeglici. Vuk, nar. pjes. 1, 494.

DOBJEGNUTI, vidi dobjeci.

DOBJEŠNETI, dobjješnuti, pf. bješneti do kraja, prestati od ljesnati. — složeno: do-bješneti. — U Stalićevu rječniku (dobjesnuti, vidi domahnitati). — isporodi dobjješivati.

DOBJEŠNIVATI, dobjješivâm i dobjješujem, impf. dobjješeti — U Stalićevu rječniku (dobjješivati, dobjješivam).

DOBJEŽATI, dobjježâm, pf. vidi dobjeci. — složeno: do-bježati. — Ake. se mijenja u impf.: dobjježi, u aor. 2 i 3 sing. dobjježa, u part. praet. act. dobjježao, dobjježala. — Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku ('confugere'). Dok do vode dobjježaše Turci. Nar. pjes. vuk. 5, 221. Dobjježaše od vojske glavari bezobrazni Skadru na Bojanu. Ogled. sr. 198. Koji je od svoje kuće bio dobjježao što je imao nekoliko kuća od svoga čitluka. Vuk, živ. 260.

DOBLAGOVATI, doblagujem, pf. dojesti, doobjedovati, dočverati. — složeno: do-blagovati. — Dolazi na dva mjesta xvi i xviii vijeka i u Stalićevu rječniku ('eoenam absolvere'). Bivši doblagovali, Abram govori družini. M. Vetranić 2, 332. Želio je oni napokou vazam zakona Mojsesova doblagovat. S. Rosa 143^b.

DOBLĀTATI, doblātâm, pf. dogaziti blato. Jedva dovde doblatah'. M. Ružičić.

DÓBLIŽE, adr. ista što pobliže, vidi pobliže i bliže pod 1, 7. — složeno: do-bliže. — U jednoga pisca xviii vijeka. Iduć bliže te doblize. V. Došen 192^a.

DOBLENE, n. vidi dobivene. — Samo u Stalićevu rječniku.

DOBLIV, adj. dolazi prošloga vijeka, na dva mjesta. a) koji se može dobiti: u Janbrevijsku rječniku (dobliv nazad, recuperabilis). — b) koji mnogo dobira (a stvar), kojijem se mnogo dobira: Tratiće za vrime nauku i majstorluka... te su

vrlu trpljive, skoro ništa za jedno bitje tako dobljivo. A. T. Blagojević, khin. 65.

DOBNA, *f.* hora, sahat, ura. — *Samo u Belinu rječniku* 370^b. — *nepouzdanost.*

DÖBNİK, dobnika, *m.* horologium, ure, sahat. — *Dolazi u Belinu rječniku* („horologium“); dobnik vodotekućí „klepsydra“; dobnik prabotekućí „horologium arenarium“; dobnik zvoneći „horologium rotale“; dobnik sunčani „horologium solarium“ 371^{a,b}) i u *Stuličevu* („horologium“).

DÖBNĀK, dobnāka, *m.* muško tele, kada nar-
eši pune tri godine, sposobno za rad. u *Lici*. J. Bogdanović.

DOBŃAKIŃA, *f.* žensko tele od dvije godine, sposobno voditi. u *Lici*. J. Bogdanović.

DOBO, *n.* vidi 1. doba pod I. — *Dolazi tri puta prošloga vijeka; ali može biti da na sva tri mjesta treba čitati doba.* Da oplođenja tvoga doba nigdi npiša prem osobu. I. Kavašin 390^a. Svoje u dobo dijeliš hranu. I. Dordić, salt. 483. U koje dobo dneva Isus na nebesa uzade? J. Filipović 1, 118^b.

DOBOČAR, *m.* mjesto pod nivamu u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Niva u Dobočaru. Sr. nov. 1866. 218.

DOBOČICA, *f.* ime manastira. — *prije našega vremena*. S. Novaković, pom. 131.

DOBÖDOLINA, *f.* vidi dubodolina. — U *Vukovu rječniku*.

DÖBÖJ, Döboja, *m.* ime dvjema mjestima u Bosni. a) varoš u okrugu baioholičkom. Statist. 43. — b) selo u okrugu sarajevskom. 23.

DOBOJEVATI, dobojújem, *pf.* svršiti boj — složeno: do-bojevati. — U *Stuličevu rječniku* (gričkom dobojovati).

DOBOJEVIĆ, *m.* prezime. — *Dolazi xiv vijeka*. Radoslav Dobojević. Deč. liri. 72.

DOBOLÖVATI, dobolöújem, *pf.* bolovati do kraja. — U *Stuličevu rječniku*.

DOBÖLETI, dobolím, *pf.* intolerantno dobre afficere; dedolere. — složeno: do-boleti. — *Ake vidi kod poboleti*.

a. zubolėti toliko da se ne može već trpjeti. — dolazi xvi vijeka i u naše vrijeme, a između rječnika u *Vukovu*. a) subjektat je ono što prozakuje bolst. Otudoh pomolit gizlavu onu vil', jela ju dobolit bude plač i moj evil. Š. Menčetić 178. Toli me dobolit boljezan taj tvoja da s tobom na poli skonča se svis moja. 305. — b) imper-sonalno. S tobom na poli ja čutim svu tugu, zašto me dobolit ne kako za slngu, nu kako za sree i kako za dušu. Š. Menčetić 284. Todora bijn buzovanom; kad jmnaka doholelo bese, i jmačko pleće utrnulo, baci Todor i kondir i vino. Nar. pjes. vuk. 2, 495. Ode biti mladu begoviu; no kad bulu doholelo hješo, na čardaku otvorila vrata, te iznose ruho i oružje. 3, 369.

b. ne osjećati dale bolst. — samo u *Belinu rječniku* („dedolere“ 275^b) i u *Stuličevu* s dodatkom da dolazi u *Menčetića*, ali je u oroga drugo značenje (vidi a) = nije sasna pouzdano.

DOBONA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu jagodinskom. Niva kod Dobone. Sr. nov. 1869. 303.

DOBONOVCI, Dobonovca, *m. pl.* ime mjesta. *Dolazi prije našega vremena* Dobonovci. S. Novaković, pom. 131.

DOBOR, *m.* ime mjestima. a) mjesto u Staronju. spominje se godine 1170. Star. 5, 118. — b) razvaline staroga grada u Bosni. F. Jukić, zemljop. 40—41.

DOBORA¹, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Niva u Doboracu. Sr. nov. 1872. 522.

DOBOROVCI, Doborovca, *m. pl.* selo u Bosni u okrugu zvorničkom. Statist. 87.

DÖBÖSTI, dobdöem, *pf.* bosti do kraja, svršiti što bodući. — složeno: do-bosti. — *Ake vidi kod nbosti*. — *Dolazi u naše vrijeme u Lici s osobitijem značenjem (o volu)*. Kada se dva vola bodu, te koji na roj jači bude, reče se: „dobode mu“ ili: „moj će vö svagde dobsti“. J. Bogdanović.

DÖBÖŠ, *m.* tympanum militare, maui bubai kao što se kod vojske upotrebljava, maj, dobos, dobošar. — *isporedi bubai*. — U naše vrijeme i u *Vukovu rječniku*. Začuše se jasni talanbasi i veliki česarški doboši. Nar. pjes. vuk. 4, 346. Doboš kuca do bijela dana. Nar. pjes. juk. 516. S dobošem se zec ne lovi. Nar. pjes. vuk. 283. Oglašuje se riješene pred varoškom kućom udarajući u doboš. V. Bogišić, zborn. 567.

DÖBÖŠĀR, dobošāra, *m.* tympanista, čorjek koji (po zanatu) udara u doboš. — *Ake kakav je u gen. sing. takav je u ostalijem paležima, osim nom. sing.* — *Postaje od doboš sufiksom ars.* — U naše vrijeme i u *Vukovu rječniku*. Opštine su bile dužne dobošarima i trubačima plaćati putninu. M. Đ. Miličević, opšt. 38.

DOBÖŠĀREVC, adj. tympanistae, koji pripada dobošaru. — U *Vukovu rječniku* u kojem ima i dobošarov s istim značenjem.

DOBÖŠĀREVICA, *f.* uxor tympanistae, dobošarova žena. — U *Vukovu rječniku* u kojem ima i dobošarovica s istim značenjem.

DOBÖŠĀREVIĆ, *m.* prezime (dobošarev sin). — u naše vrijeme. Sem. srb. 204.

DOBÖŠĀRLJA, *f.* plata dobošaru (kad se što na doboš prodaje). Ž. Radošić.

DOBÖŠĀRLUK, *m.* služba dobošarova, kao dobošar. — S turskijem sufiksom luk. — U naše vrijeme. Da ga otpusti iz dobošarluka, a da ga tera na stražu. Djelovol. prot. 110.

DOBÖŠĀROVC, vidi dobošarev.

DOBÖŠĀROVICA, vidi dobošarevica

DOBÖŠĀRSKĀ, adj. tympanistarum, koji pripada dobošarima. — U *Vukovu rječniku*.

DOBOVA MAHALA, *f.* ime mjesta — *Dolazi prije našega vremena*. S. Novaković, pom. 131.

DOBÖVAŃE, *n.* djelo kojijem se dobuje. — U *Vukovu rječniku*.

DOBÖVATI, dobovújem, *impf.* tympanum pulsare, udarati u doboš. — *Postaje od maj, dob, doboš, sufiksom ov-a u inf., u a praes.* — U *Vukovu rječniku*.

1. DOBRA, *m.* ime muško, vidi 2. Dobro. — U *Vukovu rječniku*.

2. DOBRA, *ime žensko, hyp.* Dobrosava, Dobrana itd. — *isporedi Dobre*. — *Ake se mijenja u roc. Döbro*. — *Dolazi od xiv vijeka (prvi put u latinskoj kúizi)*. „Cum Dobra matro diete Vele“. Mon. rag. 1, 142. (1343). Puscham teti Dobri jedan dukat. Mon. croat. 61. (1437). Dobra, M. Marulić 258. Dobra, S. Novaković, pom. 60. Dobra, žensko ime, iz Diptila manastira Gomirja, iz prošloga vijeka. V. Arsenijević.

3. DOBRA, *f.* selo u Srbiji u okrugu požarevačkom. K. Jovanović 141.

4. DOBRA, *f.* tri seoca u Hrvatskoj u podžupaniji domičkoj, radi razlike jedno se zove gornja, drugo doña, treće bukovska. Dobra gornja ... Dobra bukovska ... Dobra dolnja. Pregled. 12.

5. DOBRA, *f. ime vjesta u Hrvatskoj. XII ri-
jeka (u latinskom spomeniku)*. Meta predi Dobra
nominus incipit a Zawa et tendit ad lapideum
portum. Mon. ep. zagr. tklč. 1, 18. (1209).

6. DÓBRA, *f. ime vodama. a) mala rijeka u
Hrvatskoj što utječe u Kupu blizu Karlova.*
Kras. 206. Regal save. 24. 137. spomiče se od
xv vijeka. Oda pol vode Dobre. Mon. croat. 57.
(1433). Meju Kupom i Dobrom. 270. (1572). —
b) mala rijeka u Bosni. Preko mostova na Dobri,
Železnici i Bosni. Glasn. 21, 312. Između Dobre
i Železnice ima pokvarena kaldrma. 314.

DÓBRAC, dobráca, *m. bolest od koje dobije
čovjek u glavu jako sijevanje*. B. Mušicki.

DOBRÁČ, *m. ime muško*. — *Potvrđen je samo
adjektiv poseširni Dobračev koji vidi*.

1. DÓBRÁČA, *m. nadimak muški i prezime
u naše vrijeme*. Tu je ukopan junak Jova Do-
brača. M. Đ. Miličević, srb. 235. Sima Dobrača.
Rat. 421.

2. DÓBRÁČA, *f. ime mjestima. a) selo u Srbiji
u okrugu krugujačkom*. K. Jovanović 118. —
b) seoce u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist.
bosn. 22.

DÓBRÁČAN, dobráčna, *adj. o ženskom čela-
detu koje je doraslo do udaje (braka)*. — *Samo
u Stubičevu rječniku*. — *riječi saspa pouzdano*.

DÓBRÁČE, Dóbráčá, *f. pl. selo u Srbiji u
okrugu užičkom*. K. Jovanović 162.

DOBRÁČESNOST, *f. felicitas, dobra čest, čes-
tost*. — *Dolazi u dvojice pisaca XVII i XVIII
vijeka od kojih prvi jamačno je ovu riječ i
načinio*. Ulizlo, gospođine Isukrste, u kuću ovu
više blaženstvo, božja dobarčesnost, vedro ve-
sele. B. Kasić, rit. 77. L. Terzić 10

DOBRÁČEV, *adj. koji pripada Dobraču*. —
xv vijeka. Anton sin Dobračev. Mon. croat. 51.
(1422).

DÓBRÁČĀ, *adj. koji pripada selu Dobračí
ili Dobračama*. Dobračka (opština). K. Jova-
nović 162.

DÓBRÁ GLÁVA, *f. mjesto i stari porušeni
gradci u Srbiji u okrugu niškom*. M. Đ. Mili-
čević, kraj. srb. 23.

DOBRÁHAN, dobrahna, *adj. vidi kod Dobrana*.

DOBRÁJATI, dobrájám, *impf. dobrojiti*. —
U naše vrijeme. Kad se počnu dobrajati u od-
raslu čeljad V. Bogišić, zborn. 71.

DÓBRÁK, *m. selo u Bosni u okrugu zvor-
ničkom*. Statist. bosn. 93.

DOBRÁKLJA, *f. riječ načinena kao suprotna
riječ opaklja koju vidi*. — *Dolazi u naše vri-
eme u poslovici i otale u Vukovu rječniku*. Nije
ovo opaklja, već dobraklja, opak bio ko joj
ime nadeno. (U vojvodstvu). Nar. posl. vuk. 216.

DÓBRÁ KŪČA, *f. seoce u Slavoniji u pod-
župarnji pakračkoj*. Pregled. 97. — *isporedi Do-
brokuća*.

DÓBRÁ LÓZA, *f. vrsta ruzice loze bijela
grožđa u Dalmaciji*. B. Šulek, im. 70.

DÓBRÁ LŪKA, *f. ime vjesta u Srbiji*. —
prošloga vijeka. V leto 1763. . . . ota Mula Mu-
stafa kupisno zemlju Dobru Luku. Rad. 1, 183.

DÓBRÁLEVO, *m. seoce u Bosni u okrugu sa-
rajevskom*. Statist. bosn. 14.

DÓBRÁ MÍSAO, *f. origanum vulgare L. rra-
nilora trava*. — *S kajraskijem oblikom dobra
misel dolazi od prošloga vijeka*. Origanum, ori-
ganus? dobramisel trava. A. Janbrešić, rječ.

649^b. Dobra misel, nem. wohlgem'lt, pol. dobra
mysl (erythraea cent.), čes. dobrá mysl; origa-
num vulgare L. B. Šulek, im. 70.

DOBRAN, *m. ime muško*. — *Dolazi xiv vijeka*.
Dobran. Dec. hris. 28 i još na nekoliko vjesta.
— *Kao prezime dolazi istoga vijeka u latinskom
spomeniku*. Thomas de Dobran. Mon. rag. 1, 162.
(1344).

DÓBRANA, *f. ime žensko*. — *Dolazi xiv vi-
jeka u latinskom spomeniku, a i u naše vrijeme
u Vukovu rječniku*. Dobrana soror dieti Ma-
rini. Mon. rag. 1, 15. (1312).

DOBRĀNATI, dobrānān, *pf. branati do kraja,
do srhe*. — *složeno: do-branati*. — *U naše vri-
jeme u Lici*. Kada ostane u večer orača uzorana,
ali neposijana i nepobranata, onda sutradan reku:
„najprije ćemo ono jučeorače orače dojsjati i do-
branati, pak ćemo onda u drugu živu“. J. Bog-
danović.

DÓBRANIN, *m. čovjek iz Dobroga*. — *plur.*
Dóbrāni. — *Dolazi xviii vijeka*. Tako Dobri
zdrav ostade . . . što Dobranu kad poznaše . . .
P. Kuežević, pism. 132.

DOBRĀNO, *adv. dem. dobro. uprav dobralno,
ali dolazi samo kod naroda koji ne izgovara
slova h. adj. dobralan, dobrahna kojemu nema
potrede i adv. dobralno postaju od osnove dobr
sujksom ah-rah*. — *Dolazi u naše vrijeme
u Lici i u sjevernoj Dalmaciji, i u Vukovu rječ-
niku (kao dobru, podosta genug' s'atis' s do-
datkom da se govori u Lici)*. Dobrano se širi
sustav nabijača u pamet. M. Pavlinović, rad. 149.

DÓBRANOVIĆ, *m. prezime, Dobranov sin*. —
Dolazi xiv vijeka. Dobranović. Dec. hris. 27. 102.

DÓBRANSKĀ POČIVĀLKA, *f. stijenu u Du-
navu blizu sela Dobre (vidi 3. Dobra)*. Dobranska
Počivalka; i tu ima kamen u vodi na našoj
strani. M. Đ. Miličević, srb. 952.

DÓBRANSKĀ RIJEKA, *f. voda u Srbiji*. Do-
branska reka koja teče čitava tri sata ispod pla-
nine Babinog Masila, pa se u selu Dobri sliva
u Dunavo. M. Đ. Miličević, srb. 1022.

DÓBRANSKĀ, *adj. koji pripada selu Dobri
(vidi 3. Dobra)*. — *isporedi dobranski*. U planini
dobranskoj. M. Đ. Miličević, srb. 1026.

DÓBRANA, *f. ime mjestima a) ime vjesta u
Srbiji u staroj župi Bjelici (vidi Bjelica pod 2).*
xiv vijeka. Selo u Běllici Trnava više Dobra.
Glasn. 24, 273. (1395). — b) planina u Dalma-
ciji blizu Inoškoga. Vuk, rječ. — c) selo u Dalma-
ciji, vidi 2. Dobrahe. U selu Dobranu. M.
Dragičević 264.

1. DÓBRANE, *n. djelo kojim se dohere i što
tijem djelom postaje*. — *U Belini rječniku u sta-
rijem obliku dobrane* „il finir di cogliere“ 1953.

2. DÓBRANE, *n. ime drjema selima u Dalma-
ciji, jedno u kotaru imotskom, Repert. 1872. 14.
drugo u kotaru makaranskom, 20*.

DÓBRANSKĀ, *adj. vidi dobranski*. Dobranska
(opština). K. Jovanović 111.

DÓBRĀ RIJEKA, *f. selo na Lima*. — *Spomiče se (Dobra Rička) xiv vijeka*. Se mede Do-
broj Rječ: od Lima i od Lina u Lucima krasta
i od krsta u Bihinu. Dec. hris. 45. Dobra Rička,
selo koje je kraj Stefan Dečanski dao Dočaniću
(Mon. serb. 96), meda joj je išla do Lima (Mon.
serb. 96. 97). D. Daničić, rječ. 1, 277. Selo je
Selo na Srđi-skoj išla meda „po delu medu
Rašama i medu Dobrom. Rikom“. Glasn. 15.
280 god. 1318?). 3, 581.

DOBRÁ RŮŽA, *vidi kod ruža.*

DOBRÁ SĚLA, *n. pl. selo u Drobnačima.* Glasn. 40, 22. Ti pritisni sva sela šaranska, a sva sela do Dobrijež Sela, Nar. pjes. vuk. 4, 469. Te uzpti sva sela drobnačka od Mokroga do Dobrijež Sela. 4, 490.

DOBRAŠ, *m. ime muško. — isporodi Dobrašim. — Dolazi jedan put xiv vijeka.* Sinj mu Dobraš. Deč. hris. 41.

DOBRAŠEVCI, Dobraševca, *m. pl. selo blizu Kosora. — Dolazi xv vijeka i u Daničičevu rječniku (Dobraševci).* Prinesohom sije prinošenje brann svetoga otkca našega Pavla iže v. Svetěj Gorě: selo Dobraševco na Drenice . . . Mon. serb. 278. (1433).

DOBRAŠIN, *m. ime muško. — isporodi Dobraš. Dolazi od xiv vijeka, a između rječnika u Vukovu i u Daničičevu (Dobrašim).* Dobrašim. Stanković. Deč. hris. 23. Dobrašim. S. Novaković, pom. 60.

DOBRAŠINA, *f. seoce u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 22.

DOBRAŠINOVIĆ, *m. prezime, Dobrašinov sin. — Dolazi u knjiži xviii vijeka.* And. Kačić, kor. 451.

DOBRAT, *adj. kao da je dem. dobar. može biti da je pravi obilji dobrahat, dobrahta. isporodi dobrano. — Dolazi jedan put xviii vijeka.* Zaradi moje dobrate ljubavi i milosti. I. Ančić, vrat. 168.

DOBRATI, *döbernt, pf. svršiti braće. — složen: do-brati. — Dolazi od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu 198a i u Stuličevu.* Ako nis' dobrala za vječaće drobn ružu i cvitja ostala. S. Menčetić—G. Držić 506.

DOBRAV, *m. ime muško. — Dolazi, pisano Dobrav. krajem xiii ili početkom xiv vijeka i u Daničičevu rječniku.* Mon. serb. 59. (1293—1302).

DOBRAVA, *f. a) selo u Staroj Srbiji blizu Ibra. Za tim seće dobravsku reku, između sela Mutivode i Dobrave, pa se spušća Ibru. Rat. 192. — b) mala rijeka u Srbiji u okrugu šabačkom.* Vuk. rječ. 124a. M. D. Milčević, srb. 420.

DOBRAVAC, Dobravca, *m. ime muško. — isporodi Dobrav. — Dolazi xiv vijeka (u starijem obliku Dobravac).* Dödb imy Dobravac. Deč. hris. 31 i još na nekoliko mjesta.

DOBRAVČIĆ, *m. prezime, Dobravčev sin (vidi Dobravac). — Dolazi xiv vijeka.* Prvošob Dobravčić. Deč. hris. 102.

DOBRÁ VODA, *f. tako se mnogo voda i mjesta zove. a) mjesto u Bosni. — xv vijeka i u Daničičevu rječniku.* Sej se pisa na Dobroj Vode. Spom. sr. 101 124. (1413). — b) izvor u Srijemu. Dobra voda, česna i erkvica kod Vukovara. Vuk. rječ. — c) izvor u Srbiji u okrugu šabačkom. Lešica izvire u Ceru kod sela Trobosila i srezu jačranskim. Izvor joj se zove 'Dobra voda'. M. D. Milčević, srb. 420. — d) voda u Srbiji u okrugu podrinskom. 522. — e) mjesto u Srbiji u okrugu kruševčkom. 725. — f) voda ili mjesto u Crnoj Gori (?). Na mećaga s Dobre vode Vuka. Ogled. sr. 141.

DOBRÁ VODICA, *f. ime planini. Dolazi xiv vijeka.* Takoždere i plavске planine . . . Dobra Vodca. Deč. hris. 56. Dobra vodca, planina plavska koju je kraj Stefan Decanski dao Decanima. (Mon. serb. 95. 96). D. Daničić, rječ.

DOBRČ, *m. ime muško. — Dolazi (pisano Dobrč) xiii vijeka i u Daničičevu rječniku.* Dobrč (eluh). Mon. serb. 12. (1222—1228).

DOBRČANOVA TRÁVA, *f. vidi dobričavica. — U Vukovu rječniku i u Šulckovu imeniku gdje griješkom stoji dobričanova trava.*

DOBRČ DOL, *m. mjesto ne vele daleko od Dečana. — xiv vijeka.* Međe Babam i Dobričim Dolom . . . Deč. hris. 15. 'Dobrič Dol', selo je Babe međilo 'za Dobričim Dolom' (Mon. serb. 93). kao da je i on bio selo. D. Daničić, rječ.

1. DOBRČIN, *m. ime muško. — Dolazi xiv vijeka i u Daničičevu rječniku (Dobričim).* Dobričim. Mon. serb. 59. (1293—1302). Deč. hris. 4 i još na mnogo mjesta.

2. DOBRČIN, *m. zaselak u Srbiji u okrugu kruševčkom.* K. Jovanović 182

DOBRČINIĆ, *m. prezime, Dobričinov sin. — isporodi Dobričinović. — Dolazi (pisano Dobričinić) xiv vijeka i u Daničičevu rječniku 3, 587.* Raħoje Dobričinić. Deč. hris. 15. Bujak i Dobričim i Priboje Dobričinići. 9. Radoslav Dobričinić. Glasn. 15, 298. (1348?).

DOBRČINOVIĆ, *m. prezime, Dobričinov sin. — isporodi Dobričin. — Dolazi (pisano Dobričinović) xiv vijeka i u Daničičevu rječniku 3, 586.* Dobre Dobričinović. Glasn. 15, 294. (1348?).

1. DOBRE, Dobreto i Dobreta, *m. ime muško. — isporodi Dobreta. — Dolazi xiv i xv vijeka i u Daničičevu rječniku.* Dobre sa djetinj. Mon. serb. 60. (1293—1302). Dobre Ozrojević. Deč. hris. 23. Dödb imy Dobre. 87 i još na mnogo mjesta. Prěd Dobretomj (griješkom Dubretomj) Beučičimj. Mon. serb. 304. (1420).

2. DÖBRE, *f. vidi Dobra. — Akc. se mijeña u voc. Döbre. — Dolazi od xvi vijeka i u Vukovu rječniku: Döbre (u Crnoj Gori), hyp. Dobrana (akc. je krivo biježen po crnogorskom gororu). Dobre, to li me svjetnješ? dockna si uhranila ti svjet, Dobre. M. Držić 199.*

3. DÖBRE, *adv. vidi 2. dobar pod 2.*

DOBREĆ, *m. ime muško. — Dolazi xiv vijeka.* Dobrec. Deč. hris. 5. 58. 71.

DOBREČIĆ, *m. prezime, Dobrečev sin. — Dolazi krajem xv i početkom xvi vijeka.* Mikula Dobrečić. Mon. croat. 120 (1484). Jurkom Dobrečičem. 194. (1510).

DOBREL, *m. ime muško. — Dolazi, pisano Dobrel, xiv vijeka. — isporodi Dobril i Dobrilo.* Döbrě Radošević. Deč. hris. 23.

DOBRĚLI, Dobrelj, *m. pl. selo u Hercegovini u koturu gatačkom.* Statist. bosn. 114.

DOBRĚLSKÁ ČRĀKVA, *f. mjesto u Gacku. V. Lešević.*

DOBREN, *m. ime muško. — Dolazi xiv vijeka u dejama rukopisima istoga spomenika: u jednom je pisano Dobrens, u drugom Dobrens; i još jedan put u rukopisu istoga vijeka (odakle je i u Daničičevu rječniku: Dobrens. 3, 585) pisano Dobrens. Miho i Dobrens. Deč. hris. 5. Miho i Dobrens. 71. Priboje i Boššin, a dōdb imy Dobrens. 20. Priboje i Boššin a dōdb imy Dobrens 88. i još na nekoliko mjesta. Priloži carstvo mi Dragutina Vladača i Dobrena. Glasn. 15, 272. (1348?)*

DOBRĚNIĆ, *m. selo u hrvatsko-slavonskoj krajini u koturu ogulinskom.* Razdijel. kr. 8.

DOBRENKO, *m. ime muško. — Dolazi jedan put xiv vijeka, pisano Dobrensko, a trebalo bi uprat Dobrensko isporodi Dobren Radosta i Dobrensko.* Deč. hris. 43.

DOBRENOVIĆ, *m. prezime, Dobrenov sin. —*

Dolazi xiv i xv vijeka, pisano Dobrenović, Dobrenović, Dobrinović, i u Daničičevu rječniku (na sva tri načina). Bratoje Dobrenović. Deč. hris. 20. Bratoje Dobrenović. 88 (vidi kod Dobren). Boloje Dobrinović. 42. Stanilo Dobrinović. Glasn. 15, 296. (1348?) Božić Dobrenović. Mon. serb. 264. (1398—1405). Pisa Stipana Dobrenović krajevstva mi đćjaka. 232. (1398). Odu ruke Stipana Dobrinovića krajevstva mi đćjaka. 235. (1399).

DOBREŠ, m. ime muško. — *Dolazi xiv vijeka pisano Dobreš. Deč. hris. 9. 36 i još na nekoliko mjesta.*

DOBREŠEVIĆ, m. prezime, Dobrešev sin. — *Dolazi xiv vijeka i u Daničičevu rječniku (Dobrešević). Vojko Dobrešević. Mon. serb. 97. (1330).*

DOBREŠKO, m. ime muško, dem. Dobroš. — *Dolazi xiv vijeka, pisano Dobreškko. Deč. hris. 43. 44.*

DOBRETA, m. ime muško, mlađi oblik imena 1. Dobre. vidi Đ. Daničić, ist. obl. 12. — *Dolazi xiv vijeka. Deč. hris. 88. — u naše vrijeme kao prezime u Liei. J. Bogdanović.*

DOBRETIĆ, m. a) prezime, Dobretin sin. — *Dolazi od kraja xiii vijeka i u Daničičevu rječniku (Dobretić). Dragoslav Dobretić. Mon. serb. 61. (1293—1302). Marko Dobretić. Norini 60. — b) selo, vidi Dobretići.*

DOBRETIĆI, Dobretići, m. pl. selo u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 66. Dobretići, predijele krstjansko. F. Jukić, zemljop. 25. Dobretići, selo katoličko. T. Kovačević, opis. 31. — dolazi na jednom mjestu u jedini: Oдавде иде jedan put k Dobretiću i daje k Jajcu. Glasn. 21. 344.

1. DOBRETIN, m. ime muško. — *Dolazi xiv vijeka pisano Dobretin. Deč. hris. 13. 14 i još na mnogo mjesta.*

2. DOBRETIN, m. selo u hrvatsko-slavonskoj krajini u okrugu banskom. Razdijel. kr. 11.

DOBRETINA LUKA, f. planina u Bosni. F. Jukić, zemljop. 25.

DOBRETINIĆ, m. prezime, Dobretinov sin. — *Dolazi xiv vijeka pisano Dobretinić. Deč. hris. 80.*

DOBRETKO, m. ime muško, dem. 1. Dobre. — *Dolazi, pisano Dobretsko, xiv vijeka i u Daničičevu rječniku. Deč. hris. 11. 12 i još na mnogo mjesta.*

DOBREVO, n. selo, možebiti isto što i Dobrijevo. — *Dolazi prije našega vremena. Dobrevo. S. Novaković, pom. 131.*

DÖBRÉ VÓDICE, f. pl. ime mjestu. xv vijeka. Meda je selu Rijčanima išla u Dobre Vodice (Glasn. 15, 278 god. 1348?). takođe je i selu Vrančićima išla meda, 'ots Nerodimlje u Dobre Vodice, i ots Dobrihs Vodics u Bukovu Glavu' (278). D. Daničić, rječ. 3, 585.

1. DÖBRÍ, Döbröga, m. varoš u Spletu, tal. Borgo Pozzobon. Repert. 1872. 33. — dolazi od xviii vijeka. Koja na Dobromu prid Splitom častno stuje se. P. Knežević, pism. 130

2. DÖBRÍ, Döbröga, m. prezime u naše vrijeme. Sem. serb. 1882. 204.

DOBRIC, m. ime muško. — *Dolazi (pisano Dobrick) xiv vijeka i u Daničičevu rječniku. Vlasi Paskah, Ninac, Dobrick ... Spom. sr. 1, 22. (1399).*

1. DOBRICA, m. ime muško, dem. 1. Dobra i 2. Dobro. — *Dolazi u naše vrijeme a može biti*

i otprije (vidi 3 Dobrica), a između rječnika u Vukovu. Dobrica Vesković iz Teočina. M. Đ. Miličević, srč. 346. Dobrica Milosavljević. Rat. 33.

2. DOBRICA, f. žensko čelade dobre i mirne čudi, uprav dem. adj. dobar u ženskom rodu. — *ispoređi dobričak, dobričina. — U Stuličevu rječniku.*

3. DOBRICA, f. ime žensko, dem. 2. Dobra. — *Dolazi od xi vijeka u latinskom spomeniku. 'Cum uxore mea Dobriza'. Doc. croat. rač. 84. (1070). Dobrica (m. ili f.?). S. Novaković, pom. 60.*

4. DOBRICA, f. selo u Banatu. Sem. prav. 1878. 49.

DOBRIC, m. poše i planina u Srbiji u okrugu topličkom. prije se zvalo Dobriće (i sad na mjestu) i Dobriče (vidi jedno i drugo). Dobrić (neki izgovaraju Dobriče) poše među Jastrepcem, Moravom i Krajkovac'kom rekam. M. Đ. Miličević, kralj. serb. 367. Na e. kr. generalštabskoj karti (M. 11. Kruševac) zove se i danas gora na lijevom brijegu dolne Toplice 'Dobrić planina'. P. Matković, rač. 49, 131.

1. DOBRIČAK, dobričak, m. vir simplex; ali-quantum. — *Uprav je dem. dobar i postaje sufiksom ic-ikn.*

a. *čorjek dobre i mirne čudi koji ne misli na zlo te s toga se daje lako prevariti. — dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Mikajinu (dobričak, priprost, 'simplex' 72a) i u Stuličevu ('vir bonus et simplex'). Služaoše u kući profesij rimskoj za kuharča jedan naš brat dobričak; ovi nerazboritom pokorom užese sam sfoju ruku. B. Kašić, in 71. Kakvu vrlo dobru ili mirnu čovjeku reče se, na upit, kakav je taj čovjek? 'Kukavi dobričak'. u Liei. J. Bogdanović.*

b. *gotoro kao alcerah, podobro, ne mnogo ali koliko je dosta. u naše vrijeme u Liei. 'Reći mi da mi dobričak uspe'. J. Bogdanović.*

2. DOBRIČAK, dobrička, adj. dem. dobar. — *Samo u Stuličevu rječniku gdje ima složeni oblik dobrički sa značenjem 'bonus'. — nije sasma pozudano.*

DOBRIČANI, m. pl. selo blizu Gñilana. S. Novaković, nov. brd. 89.

DOBRIČANICA, f. vidi dobričavica.

DOBRIČANIN, m. čorjek iz Dobrice. V. Arsenijević.

DÖBRIČANKA, f. žensko čelade iz Dobrice. V. Arsenijević.

DOBRIČANOVA TRAVA, f. vidi dobričavica i dobričanova trava.

DOBRIČAVA TRÁVA, f. glechoma hederaceum L., dobričavica. — *U Vukovu rječniku ('gund-lrube' 'hedera terrestris') i u Šulekovu imeniku, vidi kod dobričavica.*

DOBRIČAVICA, f. glechoma hederaceum L., ňeka trava. — *Dolazi od xviii vijeka i u Stuličevu rječniku ('hedera terrestris, erba' 'chamae-cissus'). Dobričavica, 'hedera terrestris'. Z. Orfelin, podr. 490. Dobričanova trava (griješkom mj. dohrčanova trava), dobričanica, dobričava trava, dobričavica, dobričavka, dobričica, glechoma hederaceum L. B. Šulek, in. 70. Glechoma hederacea L., dobričava trava, dobričavica, dobričavka, dobričica, dobričanova trava, samobajka u Srbiji u biogradskom okrugu. V. Arsenijević.*

DOBRIČAVKA, f. vidi dobričavica. Samobajka, dobričica, dobričavka, glechoma hederacea. J. Pančić, flor. serb. 558.

DOBRICE, n. vidi Dobrić. — s ovijem oblikom

dolazi od xv vijeka. Na poje glagoljenoje Dobriće; to bo poje divno jests i veliko vs městě rekóměni Toplice, prilěža bo kš rěcě Moravě. Danilo 180.

DOBRIČEVICA, *f. vidi* dobričavica. Kad ba- jaše svrší uzme travu dobričevicu i zapali je. M. D. Miličević, živ. srb. 1, 107. Dobričevica, neka trava, valda isto što dobričavica. B. Šulek, ina. 70.

DOBRIČEVIĆ, *m. prezime, Dobričev sin* (vidi Dobrič). — Dolazi od xv vijeka i u Daničičevu rječniku (Dobričević). Ja Grupko Dobričevićs sluga vojvođe Sandaja. Spom. sr. 2, 69. (1423). Dobričević. Šem. karlov. 1883. 72.

DOBRIČICA, *f. vidi* dobričavica i dobričavka.

DOBRIČIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme.* Petar Dobričić. Rat 383.

DOBRIČINA, *m. caput festivum, čovjek dobre i mirne čudi* (govori se kao pohvala, ali ujedno kao i s nekijem prezirajem). — Postaje od osnove adj. dobar sufixsom ic-ina, po čem je deminutiv i augmentativ zajedno. — Dolazi od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu ('strabuono', 'optimus, bonus') i u Vukovu ('ein lieber mann, 'lepidum caput'). Drži se crkvo dobrčina. (Z). Poslov. danič. 20.

DOBRIČITI, *dobričim, pf. vidi* dobrijati. — složeno: do-bričiti. — U Belinu (603b) i u Stuličevu rječniku.

DOBRIČJE, *n. vidi* Dobrič. — dolazi xv vijeka. Na Dobričju i Arvenozu priđe. Glasn. 42, 308. (1416).

DOBRIČKI, *adj. a) koji pripada selu Dobriči. V. Arsenijević. — b) koji pripada poļu Dobriču. Dobrički srez. M. D. Miličević, kraļ. srb. 382.*

DOBRIČNICA, *f. mulier honesta, pošteno ženska čelade. — isporodi* dobrica. — Samo u Stuličevu rječniku gdje je onako tumačeno. — nije sasma pouzdano.

DOBRIČNIK, *m. vir integer, bonus, pošten, dobar čorjek. — isporodi* dobričak i dobričnica. — Samo u Stuličevu rječniku gdje je onako tumačeno. — nije sasma pouzdano.

1. DOBRIĆ, *m. prezime. — Ake. nije svajda jednak i pokazuje različito postajie: Dobrič (Dobrin sin), Döbrič (mješte Döbrijč, Döbrijin sin). — Dolazi od xiv vijeka i u Daničičevu rječniku (Dobrič). Duroje Dobrič. Mon. srb. 97. (1330). Petr Dobrič Temačić. Mon. croat. 182. (1501). Jovan Dobrič. Rat. 398. Šem. karlov. 1883. 72.*

2. DOBRIĆ, *m. ime mjestima. — dolazi s različitim akcentima. a) Döbrič, oravko se zovu tri sela u Srbiji. aa) selo u okrugu šabačkom. K. Jovanović 175. — bb) Gorñi Dobrič i Doñi Dobrič, dva sela u okrugu podrinskom. 136. — b) Dobrič. S. Novaković, pom. 131. može biti koji od predašnjih. — c) Döbrič, Dobriča, četiri mjesta, dva u Bosni a dva u Hercegovini. aa) selo u okrugu travničkom. Statist. bosn. 76. — bb) soece u okrugu zvoničkom. 96. — cc) selo u Hercegovini u općini blatskoj. 105. — dd) soece u Hercegovini u općini podrleškoj 106.*

3. DOBRIĆ, *m. govori se kao eufemizam mješte žlić (zli prišt). — isporodi* dobar pod 1, 2, p. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Bocu.

DOBRIČANIN, *m. čorjek iz sela Dobriča. U Dobriču selu osvanuo Dobričance Srbije dozivaše. Nar. pjes. vuk. 1, 195.*

DOBRIČANSKI, *adj. koji pripada Dobriča-*

nima ili selu Dobriču. — isporodi dobrički i dobričski. Dobričanske kmete isjekoše. Nar. pjes. vuk. 4, 196.

DOBRIČEVIĆ, *m. prezime. — Dolazi (pisano Dobričević) xv vijeka i u Daničičevu rječniku Knezs Vlatko Dobričevićs (vlastelin kraļa bosanskoga). Mon. srb. 294. (1419).*

DOBRIČEVIĆI, Dobričevići, *m. pl. soece u Hercegovini u kotaru koñičkom. Statist. bosn. 115.*

DOBRIČEVO, *n. manastir i soece u Hercegovini. — U Vukovu rječniku (manastir u Hercegovini) s primjerom iz narodne pjesme: Opremi je slavnu manastiru Dobričevu i Kosijerevu. Kosijerevo i Dobričevu (štamarskom grijeskom Dobričevu), samostani ristjanski. F. Jukić, zemļop. 58. Soece u kotaru bilekom. Statist. bosn. 106.*

DOBRIČKI, *vidi* dobrički. I Vilipa popa dobričkoga. Nar. pjes. vuk. 4, 196.

DOBRIČKI, *adj. koji pripada selu Dobriču. — Postaje sufixsom iska; s može i ispasti, vidi* dobrički. I to prepisano u manastir Dobričsku crkvu. Glasn. 11, 1, 97. (1809). Dobričska opština. K. Jovanović 136. 175.

DÖBRİ DÖ, Döbröga Döla, *m. ime mjestima. a) mjesto u Metohiji xiv vijeka. — i u Daničičevu rječniku (Dobryj Dol). Se mede vsemu Alstinu: ... po delu u Trěskavcs nađi Dobri Dol. Mon. srb. 94. (1330). Deč. hris. 39. — b) selo u Srbiji u okrugu užičkom. K. Jovanović 152. — c) selo u Srbiji u okrugu topličkom. M. D. Miličević, kraļ. srb. 390. — d) ponije se Dobri Dol kuo mjesto prije našega vremena. može biti koje od tri predašnja. S. Novaković, pom. 131. — e) soece u Hercegovini blizu Ravna. Schem. rag. 1876. 59.*

DÖBRİ DÖLAC, Döbröga Döca, *m. potok u Srbiji. Sa Beļevine silaze u Tisnicu dva potoka: Brusnik i Dobri Dolac. Glasn. 43, 299. Ispod savstavka Velike sa Crnom Tisnicom silazi u Tisnicu desno sa Beļevine Dobri Dolac. 338.*

DÖBRİ DÖLI, *m. pl. ime planini. — Dolazi krajem xiii ili početkom xiv vijeka. 'Dobri Doli' planina koju je kraļ Milutin dao Hilandaru. (Mon. srb. 69 god. 1293—1302). Đ. Daničić, rječ.*

DOBRIĞOŠE, *n. selo u Hercegovini blizu Koñica Schem. herceg. 1873. 176.*

DOBRIHNA, *m. ime muško. — Dolazi xiv vijeka i u Daničičevu rječniku (Dobrihna). Dobrihna. Mon. srb. 561. (1322). Dobrihna. Deč. hris. 39.*

DOBRIJ, *m. ime muško. — Pisano Dobrič dolazi xiv vijeka i postije. Deč. hris. 7 i još na mnogo mjesta. Dobrič. S. Novaković, pom. 60.*

DÖBRIJA, *f. ime žensko. — Dolazi od prije našega vremena i u Vukovu rječniku. Dobrija. S. Novaković, pom. 60. Dobrija udovica. Glasn. 11, 3, 72. (1706—1707).*

DOBRIJAK, *m. ime muško. — Dolazi xiv vijeka. Dobrijak. Deč. hris. 98.*

DOBRIJAN, *m. ime muško. — Dolazi xiv vijeka. Dobrijan. Deč. hris. 35.*

DOBRIJATI, *döbrijem, pf. svršiti brijanje. — složeno: do-brijati. — isporodi* dobričiti. — Dolazi u Belinu (603b) i u Stuličevu rječniku.

DOBRIJEVIĆ, *m. prezime, Dobrijer sin. — Pisano Dobričevićs dolazi xiv vijeka. Ćubislav Dobričević. Deč. hris. 18. Dobrijević u naše vrijeme. u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević.*

DOBRIJEVO, *n. selo blizu sela Bakova. —*

Pomiše se xiv vijeka, pisano Dobrijevo. Selo Bakovo... Selo Dobrijevo. Glasn 27, 290. (1317).

1. DOBRİK, *m. ime muško. — Dolazi krajem xiii ili početkom xiv vijeka i u Daničičevu rječniku (Dobriki). Manojlo se zetemsi si Dobrikom. Mon. serb. 62. (1293—1302).*

2. DOBRİKOVIĆ, *m. dobar čovjek. — isporodi dobrica. — U jednoga pisca čaravca xvii vijeka. vidi i dobriki. Raduju se pas človiiku, ne vsakom neg dobriku. P. Vitezović, evit. 145. Ako j' bos i grintav človiik, kad je pošten, još je dobriik. 156.*

DOBRİKOVIĆ, *m. uprav dobra čovjeka (dobrika) sin; govori se kao od mila. — U naše vrijeme kod naroda. — isporodi dragović. U razgovoru reče se: dobrikioviću! dobrikioviću moj! mein lieber! čare! Vuk, rječ.*

DOBRIL, *m. ime muško, isporodi Dobrilo. — Dolazi, pisano Dobrila, krajem xiii ili početkom xiv vijeka i u Daničičevu rječniku. Mon. serb. 60. (1293—1302).*

DOBRILA, *m. prezime. — U naše vrijeme. Schem. segn. 1871. 105.*

DOBRİLO, *m. ime muško. — isporodi Dobril. — Dolazi od xiv vijeka, a između rječnika u Vukovu i u Daničičevu. Dobrilo. Mon. serb. 561. (1322). Deč. hris. 18. 20. i još na nekoliko mjesta. Glasn. 15, 284. (1348?).*

DOBRİLOVIĆ, *m. prezime, Dobrilov sin. — Dolazi (pisano Dobrilovića) od xiv vijeka i u Daničičevu rječniku 3, 585. Deč. hris. 16, 49. Glasn. 15, 284. (1348?). Kod Dobrilovića kuće. Vuk, poslov. xxxv.*

DOBRİLOVINA, *f. manastir u Hercegovini. — pomiše se xviii vijeka, i u Vukovu je rječniku. Da se zna koliko je sreba monastira Dob(ri)lovine... Toga leta ogradio... košunšnicu kod manastira i drugu u dobie Dobrilovine. Rad. I, 182. (1749). Dobrilovina, namastir u Hercegovini (može biti da je sad i pust). Vuk, rječ. Manastir Dobrilovina (u Sarancima) zidan je onoga doba kad i Sokolac. nazad 58 godina opustio je... Sada ga Saranci podižu. Glasn. 29, 181.*

DOBRİLA, *f. dobra krava. — Samo u postroici u naše vrijeme. — vidi kod roguļa.*

DOBRİLIŃA, *f. seoce u Bosni blizu Zenice. Schem. bosn. 1864. 84.*

DOBRİMIRIĆ, *prezime, vidi Dobromirić. — Dolazi jeļan put xiv vijeka. Radoslav Dobrimirić. Deč. hris. 49.*

DOBRIN, *m. ime muško. — isporodi Dobron. — Dolazi xiv vijeka. Dobrins. Deč. hris. 8, 24 i još na nekoliko mjesta. — U naše vrijeme kao prezime. Tima Dobrin. Šem. pravosl. 1878. 88.*

1. DOBRINA, *f. bonitas, beneficium, bonum. — Akc. se mijeña u dat. sing. dobrini, u acc. sing. dobrinn, u voc. sing. dobrino u nom, acc, voc. pl. dobrine, u gen. pl. dobrinā. — Postaje od osnove dobr sukpsom ina. — Dolazi od xv vijeka, a između rječnika u Stuljčevu (bonitas, bona sors) i u Vukovu. a) kao dobrota, osobina onoga koji je dobar. Za zlih bogu vapit da jim da dobrinu. M. Marulić 61. Krjepos mudrijeh nenavidi: ... tmino svoje ere vidi, svjetlos družijeh sve progoni, i gdi' o bratska kļ dobrina s ñe mledni, tamña. J. Kavañin 588. — b) kao dobro djelo, dobroćinstvo. Sva dobra koja imaš držan si prikazati samu bogu od koga si i(h) primio a ne praznoslaviti se dobrinami božijem. M. Radnić 36a. Ocu Ivi a drugom Martinu tu rečenu učini dobrinu. Nadod. 188. — c) kao*

dobro uopće, vidi 1. dobro pod a, b. U šali kore jedan drugoga šta je bilo boje pre šta li sada. jednom sednu u porti i počnu razbrajati: stare dobrine na desnu stranu a nove na levu! posle dugoga razgovora i računa nvere se da je sada gotovo više dobrina nego pre. M. D. Miličević, zlosel. 37—38. — u naše vrijeme često kao cafeñizam mjeste zlo. nesreća. Ne znam koja mu je dobrina, was ihm fehlt, dem kranken'. Vuk, rječ. kod dobrina. Ne znam koja je dobrina, ali se u sobi popovoj zapati silvestvo stenica. M. D. Miličević, zim. več. 249. Ali ih je sada nzel neka dobrina te hoće da se dele. zlosel. 280.

2. DOBRINA, *f. selo u hrvatskoj krajini blizu Glinc. Šem. prav. 1878. 71.*

DOBRINAČKI, *adj. koji pripada selu Dobrinacima. V. Arsenijević.*

DOBRİNĀC, DOBRİNĀCĀ, *m. pl. selo u Srijemu u podžupaniji rumskoj. Pregled. 119.*

DOBRİNĀCANIN, *m. čovjek iz Dobrinaca. V. Arsenijević.*

DOBRINE, *f. pl. mjesto pod ñivama u Srbiji u okrugu požarevačkom. Sr. nov. 1868. 413.*

DOBRINIĆ, *m. prezime. — Dolazi xvi vijeka. Gašpar Dobrinić. Mon. croat. 280. (1577).*

DOBRİNKIŃA, *f. žensko čelade iz Dobrinaca. V. Arsenijević.*

DOBRINOVIĆ, *vidi Dobrenović.*

DOBRIN, *m. ime mjestina. — a) varoš na Krku. — dolazi od xi vijeka(?). Po kapitulu od Dobriña. Mon. croat. 315. (1100?). Pod Dobriñem. 205. (1514). Dobriñ je bili gral, nasred je otoka, k ñemu se ne more, nego prik potoka. Nar. pjes. ist. 2, 98 — b) ravnicu u Hercegovini u kotaru mostarskom. Schem. herceg. 1873. 72.*

DOBRİŃA, *f. ime mjestina i vodi. a) selo što je bilo u Srbiji ñedje blizu Ziće xiii vijeka (zar isto što kod b)?). U Jelskih sela: Doñña Vss, Borski, Gañña, Dobriña, Vitahovo. Mon. serb. 11. (1222—1228). — b) selo, uprav tri sela u Srbiji u okrugu užičkom. Dobriña, selo u nahiji rudničkoj (gdje se rodio Miloš Obrenović). Vuk, rječ. 125a. Dobriña, selo u užičkom okrugu... Ima tri Dobriñe: Gornja Dobriña, Srednja Dobriña i Doña Dobriña. U Srednjoj Dobriñi rodio se Miloš Obrenović. M. D. Miličević, srb. 606. Srednja Dobriña. Gornja Dobriña. Doña Dobriña. K. Jovanović 156. — c) selo u Srbiji u okrugu požarevačkom. kao da mu je praco ime Dobriñe (koje vidi). Dobriña, 2) selo u nahiji Požarevačkoj (odakle je bio Petar Dobriñac). Vuk, rječ. 125a. Ľuta guja Petar od Dobriñe. Nar. pjes. vuk. 4, 220. Šarka guja Petar iz Dobriñe. Pjev. crn. 106a. Petar Teodorović iz Dobriñe (po čemu se najviše i zvao 'Dobriñac'). Vuk, prav. sov. 15. — d) selo u Bosni u okrugu zavrničkom. Statist. bosn. 90. — e) seoce u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 9. — f) potok u Bosni. Potok Dobriña. Glasn. 22, 2.*

DOBRİŃAC, DOBRİŃACA, *m. čovjek iz Dobriñe. dolazi kao nadimak, vidi Dobriña pod c) i Dobriñac. Dobriñac je u nevojli teškoj P'jev. crn. 107a.*

DOBRİŃAK, *m. allium schoenoprasum L., tižji luk, luk drobiñak. u Bosni. Dobriñak (drobiñak?), allium schoenoprasum L. B. Šulek, im. 70.*

DOBRİNANIN, *m. čovjek iz Dobriña. — Dolazi prije našega vremena. Ako bi jel Omišlanin Dobriñanina ali Dobriñanin Omišlanina. Stat. krć. ark. 2, 286.*

DOBRİŃE, *n. ime mjestina. a) dva zaseoka*

u Bosni u okrugu zvrničkom. Statist. bosn. 81. 82. — b) tako se negda zvalo selo Krivaja u Srbiji i u njemu manastir. Selo Krivaja' zvalo se nekad Dobriine' (a tako se zvao i manastir t. j. sadašnja crkva krivajaska). M. Đ. Miličević, srb. 425. — c) tako se negda (po narodnom pričanju) zvala crkva u selu Metliču u Srbiji. Metlič, kažu, još u vreme cara Lazara bio je veliko selo . . . u njemu je bila crkva koja se zvala Dobriine. Nar. prip. vil. 1867. 656.

DOBRİŃKA, f. žensko čelade iz Dobriina. Dobriinke divojke, držte se oholo. Nar. pjes. ist. 2. 146.

DOBRİŃSKI, adj. a) koji pripada Dobriinu. xiv vijeka. Mojim parentam i kapitolu dobrinškomu. Mon. eroat. 3. (1821). — b) koji pripada Dobriini u naše vrijeme. Dobriinška (opština). K. Jovanović 156.

DOBRISLAV, m. ime muško. — isporodi Dobroslav. — Dolazi xiv vijeka. Dobrislav. Deč. hris. 42.

DOBRISLAVICA, f. selo u Srbiji u okrugu pirotskom. Rat. 15.

DÖBRİŠA, m. ime muško. — Dolazi xiii vijeka i u Daničičevu rječniku. Mon. serb. 12. (1222—1228).

DOBRİŠEVIĆ, m. prezime. — Dolazi (pisano Dobrišević) xv vijeka i u Daničičevu rječniku. Po zapovijedi hercega Stjepana upisa dijaka Radivoja Dobriševića. Mon. serb. 469. (1454). Po zapovijedi hercega Vlatka ja Radivoja Dobriševića dijaka njegovu unutrašnju svćodokuju. 505. (1466).

DÖBRİ ŠÖR. Döbröga Šöra, m. mjesto xiv vijeka. Međa je zemljana crkve arhijevičko išla na Dobri Šöri' (Mon. serb. 144 god. 1349). Đ. Daničić, rječ. kod Dobryj Šöri.

DOBRITELJAN, dobritejna, adj. meliorem reddens, koji čini da je što bolje, (koji dobri, koji dobriti od čega je načiñeno). — Samo u Stuličevu rječniku gdje je onako tumačeno. — nepouzdanost.

DOBRITI, dobrim, impf. meliorem facere vel reddere, emendare, corrigere, činiti da što bude bolje, ispravljati, popravljati. — Samo u Stuličevu rječniku gdje je onako tumačeno s dodatkom da je uzeto iz pisea Mattei. — nepouzdanost.

DOBRIVOJ, m. ime muško. — isporodi Dobrovoj. — Dolazi prije našega vremena. S. Novaković, pom. 60.

DÖBRİ ZDĚNCI, Döbrijeh Zđnćä, m. pl. selo u Hrvatskoj u podžupaniji zlatarskoj. Pregled. 62.

DOBRIZGLEJ, m. bonum exemplum, dobar izgled. — Samo u Stuličevu rječniku. — nepouzdanost.

DOBRIZVOLEN, adj libens, spontaneus, dobrovoljan. — Samo u Stuličevu rječniku gdje je onako tumačeno s dodatkom da je uzeto iz brevijara. — nepouzdanost.

DOBRKO, m. ime muško. — Dolazi, pisano Dobrko, xiv i xv vijeka i u Daničičevu rječniku. Mon. serb. 58. (1293—1302). Deč. hris. 8. 9 i još na nekoliko mjesta. Po Dobrku dijaku. Spom. sr. 2. 102. (1441).

DOBRKÖVCI, Dobrköväc, m. pl. selo u Hercegovini u kotaru mostarskom. zove se i Dobrkovići. Na jednome niskome izlanku doñeg Crnica vidi se malo selo Dobrkovići. Glasn. 22. 22.

DOBRKÖVIĆ, m. prezime, Dobrkov sin. — Dolazi xiv i xv vijeka i u Daničičevu rječniku

(Dobrkövić). Deč. hris. 46. 99. Ratka Dobrkovića. Spom. sr. 2. 118. (poslije 1461).

DOBRKÖVIĆI, m. pl. selo u Hercegovini, vidi Dobrkovci. Schem. herceg 1873. 74.

DOBRĹIN, Dobrlina, m. selo u Bosni u okrugu bihaćskom. Statist. bosn. 49.

DOBRĹANI, m. pl. pleme i bratstvo u Crnoj Gori. Glasn. 40, 19. čovjek iz toga plemena zove se Dobrljanin. Dobrljani i š njima Gradani. Nar. pjes. vuk. 5. 210. Od Ilije Sredanovića Dobrljanina. Pjev. orn. 78^b.

DOBRĹANIN, m. vidi Dobrljani.

DÖBRŃA, f. ime mjestima. — isporodi Dobriie. a) pisano Dobriina, dolazi prije našega vremena. S. Novaković, pom. 131. — b) selo u Bosni u okrugu bašohučkom. Statist. bosn. 33.

DÖBRŃAC, Döbrüca, m. čovjek iz Dobriia, dolazi kao nadimak u naše vrijeme. — vidi Dobriinae. Petar Todorović-Döbrüac. Petar se rodio u selu Dobriiu, u požarevačkoj nahiji. M. Đ. Miličević, srb. 1041.

DOBRŃCA, f. mjesto pod rivama u Srbiji u okrugu smederevskom. Niva u Dobriici. Sr. nov. 1873. 731.

DÖBRŃE, n. ime mjestima. a) selo u Srbiji u okrugu požarevačkom. K. Jovanović 139. vidi i Dobriina pod c). — b) selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 24.

DÖBRŃSKI, adj. koji pripada Dobriiu. Dobriiska (opština). K. Jovanović 139.

I. DÖBRO, n. bonum, ono što je dobro, i to ili po sebi (apsolutno, moralno) ili zu to što je korisno ili ugodno (relativno). uprav isprva adjektiv srednjeg roda shvaćen kao supstantiv, koji je uzdržao nominalne oblike u svrim padcima, te je po tome sad pravi supstantiv (isporodi franc. le bien, tal. il bene). tako je i u drugijem slavenskim jezicima, isporodi rus., češ., polj. dobro. — Ake. se mijenja u gen. pl. dobärä. — Između rječnika nahodi se u Mikajinu (dobra stvar, dobro, bonum' 72a; pl. dobra, to jest blago, imanje, bona, commoda, possessiones, fortunae res' 73^b), u Belinu (bonum' 136^b; roba, facultät' res' 629^b), u Bjelostjenčevu (pl. dobra, bona fortunae, possessiones, praelia'), u Voltigijinu (bene, podere, signoria, sostauza' gut'), u Stuličevu (bonum'; pl. dobra, bona, facultates, opes, substantia, res familiaris'), u Vukoru (bonum'), u Daničičevu (kod dohrs. bonum').

a. ono što je po sebi dobro, u apsolutnom, moralnom smislu. znači dobro djelo, dobro djelovanje, i apstraktno dobrotu, dobru osobinu. isporodi 2. dohar. I. 1. U koj (pravednoj duši) ni zla slova, dobrom vazda plodi. M. Marulić 78. Nemoj se svetit zlobom, da dobudi dobrom zlobu. N. Rašina 31^b. paul. rom. 12. 21. Mnokrat množto dohar oekvrni i mao grijeh. N. Dimitrović 11. Kada se dva tri u koje dobro združie, lašte im je, zašto jedan drugoga pomaže, ono se razumije koliko u stvari tjelesnije toliko u stvari duhovnije. M. Dirković, bes. 263^a. Ruke pohitne i skupljene bjehu, a noge k dobru lijeone. I. Gundulić 225. Nisam dohar ni vridan na nijedno dobro. M. Jerković 40. Pusti dobro i niz rijeku, ako riba ne pozna, a ono će bog. (D). Poslov. danić. 105. Tko bi imao bđiti u kom dobru, spava mu se. F. Lastrić, test. 109^a. Ti ga nečeš dobru naučiti. M. A. Rejković, sat. C2^b. I vi čete kako i bog biti, dobro od za razlučbit umiti. F5^a. Tu je tvoja vjerenica, syakim dobrom ispuñena. Nar. pjes. vuk. 1. 53. Čini dobro za

života. 1, 137. — *i bog se zove (apsolutno) 'dobro'* (značenje može gdjekad biti kao pod b). Ja sam mog bogu ostavit ki je dobro pravo i mnogo. I. Gundulić 242. Stvoritelju ki je dobro brez priroka. J. Kavačin 3^b. Dobro neizmijerno 'deus': A. d. Bella, rječ 258^b. Naslađene duhovno izbodeće iz ljubavi dobra neizmirnoga. Ant. Kadičić 166.

b. *ono što je korisno ili ugodno, i konkretno ono što se uživa kao takora, često može značiti isto što korist ili sreća. a) uopće.* Gospodi ne lišite dobra hodećih nezlobuju. Mon. serb. 9. (1222—1228). Vsakom vašem dobru veseli smo. 250. (1400). Od boga dobra ishode. Mon. croat. 140. (1490). Za dobro i korist cesarova ulozih u tempal ov. Živ. kat. star. 1, 218. Jer se rado uzbojaše tujim dobrom. M. Marulić 261. Kain dug plati svijem dobrom razdijelen. M. Vetranić 1, 299. Držimo, da je bog dopustit razboj ne za zlo ili pogibel dapače za dobro tomu rasugu. Mon. croat. 215. (1526). Ali se cić dobar i koristi naše veselit'. N. Najšković 1, 148. Državi dobro žele. M. Džirić 18. Ne mogu s tobome neg dobro imati. 26. S' nime ne znam što je dobro ni što je dobar dan. 164. Tu nije dobra ni veselja. 220. Vražica ona još je luda, ne zna svoje dobro. 234. Tako mi višna vlas dal' duga vremena uživat s tobom slas od dobra juvena. D. Rašina 44^b. Potrebna svih dobar provodina život. D. Zlatarić 5^b. Ni mu si zahvaljivao na darovih i dobrih prijaljih. B. Kasić, zrc. 128. Ganite se za općeno svačije dobro bez pripasti. I. Gundulić 569. Što mu donosi kojeg dobro, bare seičeno za dobro. I. T. Mrnavić, ist. 110. Od kuda meni toliko dobro da majka mog gospodina pride k meni? M. Jerković 19. Bog sam iz zlo stvari i hude unijie dobro izvadit. I. V. Bunić, mand. 6. Ti države braniš zdrave i napašas svijem dobrima. Ć. Palmotić 2, 100. Dobro koje se ima, boje se pozna kat se ne ima. (D). Dobro mi se kaže, ali na daleko. (D). Poslov. danić. 18. Znam bo, da zla biti neće, a dobru se jest nadati. P. Vuletić 59. Zašto je naravno da onoga ljubimo od koga dobra primamo. A. Bačić 2. Drage voje zlo i dobro primaš. M. A. Rešković, sat. F 3^a. Pak se možeš kućnom dobru nadat. K 1^b. Ja se mlada bojom dobru nadam. Nar. pjes. vuk. 1, 63. Do tri ću ti dobra dati. I, 151. Ko se skoro oženio, svakog dobra poželio. 1, 176. Radi bismo dobro kazivati, ali, kado, dobru čuli nismo. 4, 343. Zlo dobru donjieti neće. Nar. posl. vuk. 91. Ko zlo čini nek se dobru ne nađa. 138. Ona je mene karala i učila za moje dobru. S. Lučiča, prip. 71. — *u teologičkom jeziku razlikuju se dobra, zemaljska, svjetovna, vremenita' itd. od nebeskih, duhovnih, vječnijeh' itd.* Dobra vrimena, kako je i svite, hiže, pinezi. Korizm. 29^a. Dobra vremenita. A. Gučetić, roz. jez. 107. Ne propuštavajući dobru vrimenito od siromaha. B. Kasić, in. 38. Dokle smo u dobrih od ovoga svijeta i u taštinah. M. Orbin 45. Nu bi šteta mala bila dobru izvaša izgubiti, da me nije usilila blago lijepo potratiti unutraše me kriposti. I. Gundulić 224. Odljipiti srce od onih dobar mimohodljivih. P. Radović, nač. 49. Zaseći dobra zemaljska. 80. Govori s. Job, da je (smrt) svrha sviju stvari zemaljski, i izgubieće sviju dobara svitovnih. J. Banovac, razg. 95. Blago, zemlje i druga dobra vrimenita i svitovna. F. Lastrić, ned. 127. Uzdžranje od svih dobara nebeskih. A. Gučetić, roz. jez. 2. Na dobru vjekvječna. 8. Koji zavidi iskrenomu za dobro duhovno. S. Matijević 35. Da neurlo dobru u raju vječnom

steće. I. Gundulić 572. Da se veseli s tobom u dobrih nebeskih. L. Terzić 21. Od drugije dobara duhovnije. A. Bačić 199. Prokleti ne uživaju dionitvo od dobara duhovnijeh u crkvi. J. Matović 96. Dionitvo sakramenta i svih dobara duhovnih. Ant. Kadičić 16. — *b) takora dobro: aa) može biti (kome), imati se.* Ako ženu tvoju tebi vraću, ko dobro mi od tebe budu? Aleks. jag. star. 3, 302. Dobra u boju nije nami, teška u boju zla trpmo. Ć. Palmotić 2, 106. Bog će dati da će dobro biti. Ant. Kadičić, razg. 23^b. Bog bi dao da bi dobro bilo! Nar. pjes. vuk. 1, 258. Čini mi se, dobru biti neće. 1, 606. Dobro nije, niti mu se nadaj. 3, 156. Deno pasu dvije tice erne, da tu nema dobra nikakvoga. 4, 389. — *bb) može se činiti drugome.* Ako car zemlji budeš, ko dobro mani meštru tvomu učiniš? Aleks. jag. star. 3, 227. Činite dobro onijem koji nenavide vas N. Rašina 39^b. mat. 5, 44. Skot nesvijesti u vrlni ki u gorskoj stoji dubravi, spozna, ko mu dobru čini. I. Gundulić 245. Dobro u nebrijeme učineno obraća se u zlo. (D). Poslov. danić. 18. Gavan, odliš iskrjemu kad ni'e dobra učinio. J. Kavačin 34^a. Svaka sam učinio nima dobra zaradi imena moga. F. Lastrić, test. 23^b. Prigovoreti ti ona dobra koja ti je učinio. M. Zoričić, osm. 62. Pravo je rečeno: Ne čini dobra nepoznanu, da to zlo ne nade. Ant. Kadičić, razg. 7. Kakvo sam ti dobro učinio? Nar. posl. vuk. 2, 327. Što je tebi dobru učinio. 2, 328. Ko dobru čini, boje dočeka. Nar. posl. vuk. 137. Ne čini dobro, da te čudo ne nade. 211. *drugo je u ovijem primjerima u kojima činiti dobru znači: biti dobar, koristan (kao lijek) u pravom i u prenesenom smislu:* Da ove tri stvari čine dobro i za tulo i za duševno spasenje. P. Radović, nač. 357. Prah kovački ili pilotine u vodi jim vrlo dobru čine. J. S. Rešković 236. — *tvoriti, stvoriti, stvarati:* Dobro tvorim onim. I. T. Mrnavić, ist. 77. Da ti u svem dobru stvara. J. Kavačin 35^a. — *cc) može se dati:* Moleći ga da nam sačuva odu zla, ili da nam dade dobro. L. Vladimirović 40. Bog da' dobro, čelebija Imbro! Nar. pjes. vuk. 1, 472. Božju su mu pomoć nazivali: božja pomoć, dakone Stevane! A on nima lepšo odgovara: d'o bog dobro, dva putnika stara: 2, 7. Da ti bog da svako dobru sreću i svako dobru! 1, xi. — *vratiti:* Vрати mu dobru a ne zlo. I. Bandulavić 255^a. prov. 31, 12. Vratiti dobru za 'injuriam beneficio rependere'. A. d. Bella, rječ. 136^b. — *d) vratiti dobrom:* Da svim dobročincem našim vječnim dobrom uzvratiš. I. Bandulavić 131^b. Onim koji su nam zlo učinili, dobru vraćati. F. Lastrić, od' 389. To će mi vratiti zlo za dobru. Ant. Kadičić, razg. 917. A da bog da te mu dobrom vratim. Pjev. crn. 316^a. — *e) koje dobru (donosiš, jarlaš)? ovako se skladno, uđuno pitu potuznik, što hoće.* Ona pita dva ulaka mlada: koje dobru, dva ulaka mlada? Nar. pjes. vuk. 1, 406. Koje dobru, Senkoviću Ivo? koje dobru. Što si do nas doš'o? 3, 395. Koje dobru? anrede čines ansuchenden', cf. hairala. Vuk. rječ. 125^b. tako je i oro: 'Ja dodoh baš do tebe'. 'A kojim dobrom?' M. D. Miličević, zim. već. 349. — *d) zove se od mila 'dobrom' drago čeljad.* Sinko, dobru moje. M. Marulić 181. Ne bi rekla za istinu, majko, dobru moje milo, da se more u planinu punu dubja obratilo? I. Gundulić 11. Evo uza me moga dobru, evo uza me moga blaga, evo lijepa, evo draga, ku moj život služit obra. 173. Zoleć vidit sinka svoga svo koliko dobru svoje. M. Jerković 47. Ruđjvera istem, dobru moje. Ć. Palmotić 2, 8. Kćerco, dobru me

žudeno! P. Kanavelić, iv. 437. Don Anton dobro moje! J. Kavačić 150b. Već te molim, diko dobro moje. And. Kacić, razg. 30b. Prvi vojno, prvo dobro moje! Nar. pjes. vuk. 1, 229. O ti, Petro, sinko, dobro moje! 1, 235. Majko moja, vrlo dobro moje! 1, 416. Muć ne luđuj, brate, dobro moje! 1, 594. Da, moj čale, milo dobro moje! Nar. pjes. istr. 1, 10. Ode Luka mahom mimo majku, mimo svoje dobro svekoliko. Osvetn. 2, 3. *i drugo što, na primjer koñi.* Stani, koñu, stani dobro moje! Nar. pjes. vuk. 1, 15. Davor', Šaro, davor' dobro moje! 2, 439. Jao ždrale, moje dobro drago! 2, 505. Oj koñice moj koñice, lipo dobro moje. Jačke. 302. — *e)* na dobro, u dobro *upotrebljava se s glagolima* ići, prijeći, proći, doći, prispijeti, pasti, obratiti se, okrenuti, biti itd. i znači: na sreću, srećno. Ovo zlamenje na dobro ima prit. S. Menčetić 201. Taj stvar na dobro neće proć. D. Zlatarić 23b. Sve riči ke ciniš u dobro bi pale. A. Georgiceo, nasl. 78. Zlim sve u dobro videć ići. A. Vitajić, ist. 224b. Na dobro vam božić došao. P. Knežević, pism. 161. Da čudnovata videća u dobro se obrate. And. Kacić, kor. 323. Svemu selu na dobro prispije. J. S. Rejković 438. Ajde sine, na dobro ti bilo! Osvetn. 2, 24. Negova je trgovina okrenula na dobro. M. Pavlinović, rad. 35. *i bez glagola kod žefe.* Sve na dobro, veli, ako bog da. Nar. pjes. vuk. 3, 214. Na dobro mu božić i badiñ dan. S. Lubiša, prip. 134. *slično je i oro:* Pak u dvore bile uližose, na dobro mu božić nazivaše. And. Kacić, razg. 253a. — *f)* glagoli primiti, uzeti, imati itd. što za dobro, na dobro, u dobro, znače: ne urrijediti se čim, šavtititi kao da je dobrom namjerom učineno. Pišete, da mi je svitlost kraljeva za dobro imala. Mon. croat. 233. (1529). Za to ću čto pitaš, na dobro sve prijat. H. Lucić 241. Tumačenje od nas za dobro vazमितe. Kateh. 1561. A 1b. Za dobro imaj, o gospoje, ako rečom, što je istina: svijetlo i drago sunce tvoje sred tavnice krije taina. I. Gundulić 349. Sve što hitra dikla čini, drago i nilo sve je ņima; sve što tlapu, sve što luni, sve se u dobro od ņih prima. G. Palmotić 3, 12b. Justo primi te svjete i razloge u dobro. I. Đorđić, ben. 108. Primi dakle ovi moj posao za dobro. J. S. Rejković xvi. Luko će nam za dobro primiti. Nar. pjes. vuk. 4, 335. — *amo pripada i oro:* Uze stvar na dobro tolnačiti. M. A. Rejković, sabr. 9. — *g)* može značiti dobro stajeti, toliko tjelesno (zdravje), koliko i drugo (n. p. sreću, uživaće, bogstvo). Laćnih ter ubožih u dobro postavi. M. Marulić 213. Hodeći s dobra na bolje. A. Gućetić, roz. jez. 121. Ne znas do koliko ćeš ti moći u dobru postati. B. Kasić, nasl. 5. Provode svoje dneve u dobru i brez bolesti. M. Radnić 120b. Na bolje s dobra skaću. A. Vitajić, ist. 159b. Tijelo . . . u dobru držano. I. Grlić 259. Neka znate, moji vitezovi, da je od nas dobro odstupu, vedro se je nebo pomutilo. And. Kacić, razg. 69a. Ne kantan od dobra ni od dobre voļe. Nar. pjes. istr. 2, 53. Ni se u dobru ponosi, ni u zlu poništi. Nar. posl. vuk. 223.

c. res familiaris, opes, kao imañe, imovina, u konkretnom smislu što (tjelesno, materijalno) ko ima kao svoje. često stoji u množini. — isporodi 1. blago pod 2. Od ostaloga moga dobra čim red. Mon. croat. 87. (1160). Govore da je postavila mati rećene Stjepanide na postavu jedanać pasj srebanić (ste) i jednu čašu, pitaje pravde kako onaj kojij pristojie taj dobra po ñe matere smrlić. Spom. sr. 2, 117. (1462). Da se meñie da bratu ñegovu komu pristojie sva dobra rećenoga brata moga Mihajla. 2, 119. (1462). Možeš-

biti miranñ glavemñ svojomñ i inijemñ dobromñ svojimñ. Mon. serb. 500. (xv vijek, poslije 1466). Vse moje dobro gibunće i negibuće. Mon. croat. 180. (1500). Ima ostaviti dobra svoja ubožim. Naručn. 99b. Covik niki biše bogat, koji imiaše dvornika i ta bi ozloglašen pri ñem, kako da bi rasćinil dobra ñega. Postila b 1b. Bi bez dijela izagnan iz kuće i iz dobara oca svoja. A. Gućetić, roz. mar. 144. Bez tebe sam bez životia i bez dobar svihj ostala. I. Gundulić 549. Oni koji će iza mene moja dobra posjedovat. B. Zuzeri 178a. Ne udeći mu u dobrieh i u tilu. A. Bačić I. Smrt diže život čoviku i rastavlja ga od sviju dobara. F. Lastrić, test. 188b. Sto se ne polakomii za tudim dobrom. E. Pavić, ogl. 31. Stala i ostala dobra Labanova. And. Kacić, kor. 31. Rassipjućii svoja dobra u prožrlosti oli u igri. Ant. Kadić 508. Ako li se drugacijie muñić teknuć dobra, a knigu ne ućiš . . . M. A. Rejković, sat. C2a. Pošji meni do tri dobra tvoja: prvo dobro sabju navaliju, drugo dobro ždrala koñia tvoja, treće dobro tvoju ľubu vernu. Nar. pjes. vuk. 2, 502. Ištu, brate, do tri dobra tvoja: prvo dobro na moru Solilo, drugo dobro beo grad Skutara, treće dobro tanana žerava. 2, 569. Sudi selima u životie i u dobra. S. Lubiša, prip. 47. — *često u osobitom smislu o tukrom imanu koje se ne pomieće, kao što u kuće, baštine, vinogradi itd. (može biti po talijanskom beni pl. i po nemaćkom gut, güter).* Da mu otočka stećes dobra. J. Kavačić 151b. Nastojaju od dobara crkve antiokenske. A. Kanižić, kam. 329. U Palestini gdi imiadjaše svoji dobara. F. Radman 7. Dosavši prvi put na svoja dobra. M. A. Rejković, sabr. 11. Upravljenje dobara manastirski(h). I. J. P. Lucić, nr. 117.

d. u ocom primjeru znači dugo vrijeme. isporodi 2. dobar pod 1, 2, h. Stavši ta dvojica za dobro u vodi, sva se biše smrzuila. J. Banovac, pred. 143.

e. nije dosta jasan instr. dobrom u ovijem primjerima (vidi 2. dobar, 1, 2, c, b) cc). Krasni i vsakojimñ dobromñ obćni prijatelj. Spom. sr. 1, 122. (1414). Naši prvi jesu ņima za toj dobrob obćni bili. Mon. serb. 293. (1419). — *u jednom primjeru ima instr. dobriem:* Za tej zemļe moji praroditeljie dobriem obitovali im se su. Mon. serb. 233. (1399).

2. DOBRO, m. ime muško, hyp. Dobrosav ili kojega drugoga imena kojemu je prvi dio osnova dobr. — isporodi 1. Dobra. — *Ake se mieñia u voc. Dobro. — Dolazi od x vijeka (u latinskom spomeniku) a između rječnika u Vukovu (Dobro, hyp. Dobrosav). „A Bericino Čirnica (filio) Dobri“. Doc. hist. rač. 29. (1000). „Dobro de Ylia“. Mon. ragus. 1, 62. (1322). Dobro. S. Novaković, pom. 60.*

3. DOBRO, Dobroga, n. selo u Bosni u okrugu travnićkom. Statist. 70. — *pomnie se već u spomeniku pisanome krajem xiv vijeka a otale i u Danićićevu rječniku.* Osiđnici hlvanci: . . . trećije Bratko Klačićić z Dobrog. Glasn. 23, 51. (1400).

4. DOBRO, n. mjesto u Crnoj Gori. — xv vijeka. Ivan Crnojević dade manastiru cetinjskom pod vinograda svoga koji je bio „na Dobro“, a bilo je doñie i gorio: „što godć su imali Ostojić Ratko z bratomñ i sñ sinovcima doñie Dobro“, to Ivan Crnojević dade manastiru cetinjskom, a Ostojićima dade drugo u zamjenu (Mon. serb. 531 god. 1485). priložio je istom manastiru i „stupi zemļe na gorñie Dobro“ koji mu je bio založio „Đurđe Mrakčić“ (Mon. serb. 532). rekao bih da je sadašnje Dobro blizu Cetinja. D. Danićić, rječn. 1, 278.

DOBROBESJEDAN, dobrobėsjesdan, *adj.* *vidi* dobrogovoran. — *Samo u Stulićevu rječniku.* — *nije sasna pozvano.*

DOBROBOJ, *m. ime muško. dolazi na jednom mjestu xv vijeka, ali može biti da treba čitati Dobrovaj. Dobrovaj dijaks.* Spom. sr. 1, 36. (192). 'Dobrovaj', mislim da je pogreška mjesto 'Dobrovaj'. D. Daničić, rječn. 1, 278—279.

DOBRO BRDO, *n. seoce u Bosni u okrugu travničkom.* Statist. 66.

DOBROBUD, *vidi* Dobrobudić.

DOBROBUDIĆ, *m. prezime. Dobrobudov sin, ali imenu Dobrobud nema poterd.* — *dolazi xiv vijeka. Bogoje Dobrobudića.* Deč. hris. S. 74—75.

DOBROČASITI, dobročasim, *pf. pozdraviti, čestitati (željeti dobar čas ili dobre čase, vidi čas, 1, f).* — *Dolazi jedan put xv vijeka. Elijakim veli pop od Jerosolime . . . za nim ti grediše popovi mnogi zbor, s nim grede dopriše Botuliji na dvor; i kad pram nim od zgor Judita iskasi, svakoga ju govor s hvalom dobročasiti. riše joj: Slava si Jerosolime sve, sva radost naša si, počente zemlje se . . . M. Marulić 58.*

DOBROČASNIK, *m. dolazi jedan put (Gmačno grješkom) xviii vijeka sa značenjem: benefactor, dobroćinac.* Lutovid pobije u srbsku zemlju i bi primljen od vojvode srbskoga u dvor svoj; ali se Lutovid ukaza nepoznan i žestoko neharan, jer pogubivši svoga dobroćasnika učini se gospodar od njegova grada i svega bogatstva. And. Kačić, razg. 7.

DOBROČASTAN, dobročasna, *adj. venerabilis, častan.* — *Dolazi na jednom mjestu xvi vijeka. Protvén 'dobročastnoj' oblasti krkevoj sude. Š. Budinić, sum. 84^a.*

DOBROČEST, *adj. felix, kojemu je dobra čest, čestit.* — *složeno od osnova adj. dobar i supst. čest.* — *ispoređi dobročestan.* — *Akc. je biženec prema zločest.* — *Dolazi xvi vijeka. Još ufam ja biti dobročes i blažen. G. Držić 386. Gospoja se je sva stavila na onoga dobročestoga Mara. M. Držić 273. Na dobročestu mjestu ne umije zločes sjedit. 358.* — *u ovom primjeru znači dobar, isporodi zločest: Ovdje se tomače ostali (sic) dva načina po kojih djvice u manastire dohode, i kaže se, da, kako zločestijem prvi način ne pomaže, takoj dobročestijem drugi i treći način ne udi, ere sfekoliko u dobroj svrsi stoji. B. Gradić, djev. 93.*

DOBROČESTAN, dobročesna, *adj. felix, čestit, vidi* dobročest — *Postaje kao dobročest sufksom њт.* — *-a- stoji samo u nominatnom nom. sing. m. i u acc. sing. m. kad je isti kao nominat. u ostaljem oblicima ispada i t između s i n, ali se nalazi pisano.*

a. adj. Dobročesni će za isto biti i blaženi narod naš. B. Kašić, rit. xvi. Vrime ono dobročesno dojde. is. 81. Odmesu onu prisvetu i vele dobročesnu dnu u raj. M. Orbin 103. (David) prorokuje sinu Salamanu dobročesno krajevaše. I. Đorđić, salt. 236. Konea moza dobročesno dosvršeše. I. Kraljić 43—44.

b. adv. dobročesno. — *nahodi se i u rječnicima: u Mikašinu (kod česno, vidi čestan, b)), u Belinu (fortunate^a 308^b), u Stulićevu (dobročestno, feliciter, fortunate, prospere, fauste^a). Koji je ondi dobro živio i dobročesno dovršio. B. Kašić, nasl. 28. S česa bih uzmogal k vičnoj radosti dobročestno dopriti. M. Alberti 426—427. Tuge premda čemerno, nezgode premda teško vitri su i zle godine koje dobročesno tiskaju plav u luku. A. d. Eclla, razg. 116^a.*

DOBROČESTO, *adj. dobrovoľno.* — *Samo u Bjelostjencu rječniku.*

DOBROČIN, *adj. beneficus, koji dobra čini.* — *složeno od osnova supst. dobro i glagola činiti.* — *Dolazi samo u rječnicima: u Bjelostjencu (beneficus^a) i u Stulićevu (beneficus, liberalis, munificus^a).* — *U naše vrijeme posee krivo dolazi kod pisaca kao supstantiv sa značenjem 'beneficium' dobroćinstvo.*

DOBROČINAC (dobročinac), dobroćinca (dobročinca), *m. beneficii, beneficiorum auctor, čovjek koji čini dobra; ime onoga kojemu se čini dobra stoji u genitivu ili u adjektivu posesionem.* — *ispoređi dobročinilac, dobročinitelj, dobročinik.* — *složeno kao dobročin sufksom њс.* — *-a- ostaje samo u nom. sing. i u gen. pl. — U Vukovu je rječniku na dva načina biženec akcenat. prvim načinom akc. ostaje u svijem padežima kakav je u nom. sing., ostim voc. dobroćinac, dobroćinici, i gen. pl. dobroćinaca; drugim načinom akcenat je u svijem padežima onaki kaka je u gen. sing., ostim nom. sing. i gen. pl. dobroćinaca.* — *Dolazi od xv vijeka a između rječnika u Mikašinu, u Belinu 137^a, u Bjelostjencu (kod dobročinitelj), u Voltijijinu, u Stulićevu, u Vukovu. Ľubi dobroćinac. M. Marulić 120. Koji moć imaju svrhu ĩih, dobroćinaci se zovu. N. Rašina 228^b. luc. 22, 25. Ukazati se haran u čemu god dobroćincem reda našega. B. Kašić, is. v. Skot ne-svijesni . . . spozna, ko mu dobro čini, i haran mu je po naravi, a ja biću u grijeha zloga dobroćinca zlotvor moza? I. Gundulić 245. Zna živina dobroćinca. J. Armolušić 6. Moliao se za dobroćinac naše. L. Terzić 103. Bi dobroćinac svojijeh redovnika. I. Đorđić, ben. 146. Kako nazivat me zloćincem u jednomu poslu u komu sam dobroćinac? S. Rosa 66^a. Neharost prama dobroćincu. And. Kačić, kor. 175. Š nim izgubih strica, š nim oca i mater i š nim dobroćinca. M. Kuhačević 71. Ako bi te naš dobroćinac počem zaustavio. Nar. prip. vrč. 157.*

DOBROČINICA, *f. vidi* dobročiniteljica. — *U Stulićevu rječniku.*

DOBROČINIK, *m. vidi* dobroćinac. — *Dolazi nom. pl. dobroćinici samo na jednom mjestu xvi vijeka gdje može biti da treba čitati dobroćinici. Ki oblast imaju svrhu ĩih dobroćinici se zovu. Bernardin 55^b. luc. 22, 25.*

DOBROČINILAC, dobroćinica, *m. vidi* dobroćinac. — *složeno od osnove supst. dobar i part. pract. act. činio (činil) glagola činiti, sufksom њс.* — *-a- ostaje u nom. sing. i u gen. pl. dobroćinilaca; u ostaljem padežima kod štokavaica I (na kraju stoga) mijenja se u o. kod nekijeh pisaca xviii vijeka dolazi grješkom nom. sing. dobroćinice (J. Banovac, pred. 34. razg. 153. P. Knežević, osm. 133. F. Lastrić, svst. 145^a), i gen. pl. dobroćinica (J. Banovac, priset. ob. 42. A. Kanižlić, utoč. xv).* — *Dolazi od xvi do kraja xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu (dobročinice). Dvožni suko pozdravljati dobroćinice. M. Divković, nauk. 106^a. Izdati svoga meštra i dobroćinilca. P. B. Bakšić 26. Da svim dobroćinociem našim vična dobra podliš. I. Ančić, svit. 116^a. Imaš znati ime tvoga dobroćinica. M. Radnić 284^b. (Bog) je privehki dobroćinilac naš. 509^a. Dobročinice i mista naša u svakomu zdravju uočava. L. Terzić 350. Svi(h) oni(h) koji su od mog roda i plemena, svi(h) moji(h) prijatelja i dobroćinilaca. B. Pavlović 33. Priporučujem tebi sve kolike prijatelje i dobroćinice moe. 60. Imamo ga Ľubiti svrhu svako stvari, kako dobro naj veće, dobroćinica i oca prijtu-*

beznivoga. F. Lastrić, ned. 105. Veoma se nvrđuje jedan dobroćinilac, kada oni komu je dobro učinio ne spomina se zafajvati mu. 386. Pogubi svoga dobroćinilca A. And. Kačić, kor. 415. „Pecavii protivu tebi dobroćinilcu momu. D. Rapić 107. Z dopušteuem starešina, s troškom dobroćinilaca. B. Leaković, nauk. 1.

DOBRŌČINILICA, f. žensko ćelade koje dobra ćini, ridi dobroćiniteľca. — Postaje kao dobroćinilac suľksom ica. — Dolazi jedan put xvii vijeka. Jest dobroćinilica naša blažena gospa. M. Divković, nauk. 105^a.

DOBRŌČINITEĽ, m. ridi dobroćinac. — Postaje od osnova supst. dobro i (ćini) glagola ćiniti suľksom teľs. — Dolazi od kraja xvii do kraja xviii vijeka, a između rječnika u Belinu 137^a, u Bjelostjenceru (kajkarski dobroćinitel), u Jambrešćevu (dobroćinitel), u Voltijjinu, u Stulićevu. Kajem se i žao mi je da sam boga moga, neizmireno dobro i dobroćiniteľja moga nvrđio. Azbuk. 1690. 24. Pomozi roditelje, rodake, dobroćiniteľje moje, A. Kanižlić, bogojubn. 179. U putu spašena ĳezin dobroćiniteľ. A. I. Knezović 252. Kako je onaj nesrićnik svomu dobroćiniteľju doktoru nćinio. M. A. Reľković, sabr. 29. Zafalnost dobroćiniteľja opomina i prigiba da opet dobroćinstva svoja dili. B. Leaković, gov. 202.

DOBRŌČINITEĽICA, f. žensko ćelade koje dobra ćini. — isporedi dobroćinica, dobroćinilica. — Postaje od dobroćiniteľ suľksom ica. — Dolazi xviii vijeka a između rječnika u Belinu 137^a, u Bjelostjenceru (kajkarski dobroćinitelica), u Stulićevu. Falu dobroćiniteľji našoj uzdamo. A. Kanižlić, utoč. 54. Ćuvajmo ovoliko moguću našu dobroćiniteľju i odvitiicu. A. Tomiković, gov. 197.

DOBRŌČINITI, dobroćinim, ĳmpf. beneficis afficere, ćiniti (kome) dobru. — Uprav su dvije rijeći, ali je napisano kao da je jedna rijeć u ĳekijem rječnicima: u Belinu (beneficio afficere 137^a), u Voltijjinu (beneficere, riconoscere, wohlthun), u Stulićevu (benefacere, beneficis afficere^o).

DOBRŌČINO, n. dobroćinstvo. — Dolazi samo u jednoga pisca xvii vijeka. Ņegova odizgar rećena dobroćina bogojubno razmišľajući. B. Gradć, duh. 27. Razmišľat djela i dobroćina gospodića. 49.

DOBRŌČINŌST, dobroćinosti, f. beneficentia, osobina onoga koji je dobroćin. — U Stulićevu rječniku.

DOBRŌČINSTVO, n. beneficentia; benefici-um, osobina onoga koji dobro ćini; djelo kojijem se dobro ćini i ono što tjiem djelom postaje. — isporedi dobroćine, dobroćineće. — Akc. je biľžen kao što je u Vukoru rječniku; u Dobroćniku je dobroćinstvo, mođe biti da prvi akcent odgovara preome znaćenću a drugi drugome. — Postaje od osnova supstantiva dobro i glagola ćiniti suľksom istvo. — Dolazi od xvi vijeka, a između rječnika u Vranćićevu (beneficentia^o), u Mikaľinu (beneficium, officium, gratia^o), u Belinu (beneficium; beneficij collatio 137^a; „grazia, cioć favore o beneficio 357^b), u Bjelostjenceru (kod dobroćineće beneficentia^o), u Jambrešćevu (benefactum, beneficium), u Voltijjinu (beneficium, favore^o wohlthätigkeit^o), u Stulićevu (beneficium, meritum, beneficentia, benefactum), u Vukoru (beneficentia^o) gotoro u svijem promjerina ima drugu znaćenje (djelo i što djelom postaje: dobro koje se s jedne strane ćini a

s druge prima). Da svako dobroćinstvo bude spoznano. M. Držić 64. Kad se dvojica naticaju da jedan drugoga dobroćinstvima pridobije. A. d. Bella, razg. 129^a. Vi krstjani moji, budući osobito dobroćinstvo i milost primili od boga, osobito ćete i razlog davati strašnomu sucu, za ovo dobroćinstvo. F. Lastrić, ned. 379. Kako ću ja... na drugih dobroćinstvih dostojno zafaliti tebi? A. Kanižlić, bogojubn. 186. Istina je, da su dobroćinstva svidoćbe oćite ľubavi. uzr. 87. Kada jedno primljeno dobroćinstvo ili ne poznaje ili zaboravi. M. A. Reľković, sabr. 29. Harnost, kojom se izvrijeno dobroćinstvom ćeladi, koja nas ľube. I. M. Mattei 317. Dobroćinstvo jest takvo dilo koje se ne ćini od dućnosti, nego od milosti i dobrovoljnosti. B. Leaković, gov. 203. Onda se spomeni da mu imaš svako pošteće ćiniti i vazla poslušan i zafalan biti za toliko dobroćinstvo koje ti je ćinio. nauk. 44. Ćini da se nade ili za kar ili za zemľu ili za dobroćinstvo. D. Danićić, jov. 37, 13. — ĳeki pisci prevode tako lat. beneficium, kod znaći ĳeko imaće koje uz ĳeke dućnosti pripada kakuć svecćenku. Dobroćinstvo ili beneficij imati I. Zanotti, upit. 5. Kanunici koji imaju dobroćinstva, ali beneficije. M. Bijanković 117.

DOBRŌČIŅA, m. ime muško, naćiveno po lat. Bonifacius. — U jednoga pisca xviii vijeka. Kad dan bude svetog Dobroćine. J. S. Reľković 252.

DOBRŌĆIŅE, n. beneficium, dobroćinstvo. — Postaje od osnova supst. dobro i glagola ćiniti (ćin) suľksom iľje. — Dolazi kod ĳekijeh pisaca xvii i xviii vijeka, ispra sa starijim oblikom dobroćinje. Udiliti ovaka dobroćinja. P. Radovćić, ist. 186. Za tolika milosrdja i dobroćinja. nać. 206. Zivljenje prohodise brez prudnosti i dobroćinja I. Krajić 7. Isprošiti od boga darove i dobroćinja toliko duhovna koliko tilesna. Ant. Kadićić 65. Obilnije isprošavaju darove i dobroćinja boľja. M. Dragićević 127.

DOBRŌĆIŅE, n. djelo kojijem se dobro ćini, i ono što tjiem djelom postaje, dobroćinstvo. — Postaje od part. praet. pass glagola dobro ćiniti (isporedi dobroćiniti) suľksom iľje. — Dolazi xvii i xviii vijeka ispra sa starijim oblikom dobroćinje, a između rječnika u Vranćićevu (dobroćinje beneficium^o), u Belinu (dobroćinjenje 617^a), u Bjelostjenceru (kajkarski dobroćineće), u Jambrešćevu, u Voltijjinu i Stulićevu (dobroćineće). Za dobroćinjenje vjerno sluđe svomu gospodinu. M. Divković, bes. 81^a. Zaboravlj se od dobroćineća ųegovije. M. Radnić 199^b. Ćini se ispomnetnje od starih dobroćinjenjih. A. Vitićić, ist. 243. Voľu prigiba na dobroćineće. F. Lastrić, test. ad. 79^b. Zahvaliti mu na sva dobroćineća priunjena. I. A. Nenadić, nauk. 200. Zato mu hoti za ovo dobroćineće vratit. A. Kanižlić, utoč. 326. Zahvaljivati ųegovijem dobroćinećima T. Ivanović 65.

DOBRŌĆA, ridi dobrota. — Dolazi dosta rijetko od xvii vijeka, a između rječnika samo u Vukoru. Nijednom stvari more se veće nvrđiti dobroća (dobroćia) i boľzanstvo Gospodina, koliko ne uľajući. P. Posilović, nasl. 121^b. Tmina ka razgoni lijepu jasnost od dobroće. J. Kavaiuñ 55^b. Dobroće biseru. J. Rajić, pouć. 1, 13. Kad god je od bremena dobroća, sve treći ćela na ľoputu evijeca. Vuk, kovć. 69—70. (zdravica u Boći kotorskoj).

DOBRŌĆANIN, m. ćorjek iz Dobrote. — Akc. se mijeña u množini: Dobroćani, Dobroćana itd. — Postaje od osnove dobrot suľksom jan(in)ć; tj mijeña se u ć. — Dolazi u naše vrijeme i u

Vukovu rječniku. Dobročani sa svijem drukčije govore nego Kotorani. Vuk, poslov. xx.

DOBROČANKA, *f.* žensko čelade iz Dobrote. — *Akc. se mijenja u gen. pl. Dobročankā. — Postaje od osnovne dobročan (vidi kod Dobročanin) sufiksom -ka. — U Vukovu rječniku.*

DOBROČENSTVO, *n.* *vidi* dobročinstvo. — *Dolazi u jednoga pisca (iz Boke kotorske) xviii vijeka. Ljubav, dobročinstvo, dragost i zaudžbina. ove su stvari na neki način jednake. K. Mađarovič 7.*

DOBROČUD, *adj.* *vidi* dobročudan. — *Složeno je od osnovne adjektiva dobar i supstantiva čud. — Dolazi u Stuličevu i u Vukovu rječniku.*

DOBROČUDAN, dobročudna, *adj.* bonae indolis, koji je dobre čudi. — *ispoređi* dobročud. — *-a- stoji samo u nominalnom nom. sing. m. i u acc. sing. m. kad je isti kao nominativ. — Postaje kao dobročud sufiksom -an. — Dolazi od xvi vijeka a između rječnika samo u Stuličevu (u kojem ima i adverb dobročudno „humane, comiter“). Dobročudna treznost. Š. Budinić, sum. 149^a. S podniznenimi i dobrotivimi, s bogumilimi i s dobročudnima uziružuj se. B. Kasić, nasl. 13. Ki biše držan dobročudan i seineu od ostalih. P. Radović, nač. 260. Dobročudne dušo otima. I. Đorđić, salt 831. Staše na srcu ne malahno oca lubežljivomu iznaći mu vjerenicu vriednu, dobročudnu, razboritu. B. Zuzeri 359^b. Budi i ti dobročudna Rebeka. A. Kalić 516. Čovek potanka imađa, ali vrlo vredan i dobročudan. M. Đ. Miličević, let. već. 238.*

DOBROČUDNICA, *f.* žensko čelade dobre čudi. — *Postaje kao dobročudnik sufiksom -ica. — U Stuličevu rječniku.*

DOBROČUDNIK, *m.* čovjek dobre čudi. — *Postaje od osnovne adjektiva dobročudan sufiksom -ik. — U Stuličevu rječniku.*

DOBROČUDNONAČAN, dobročudnonačna, *adj.* *vidi* dobronaučan. — *Samo u Stuličevu rječniku gdje stoji vidi dobročudan. — posve nepouzdano.*

DOBROČUDNOST, dobročudnosti, *f.* bona iudoles, osobina onoga koji je dobročudan, dobra čud. — *ispoređi* dobročude i dobročudstvo. — *Postaje od osnovne dobročudan adj. dobročudan sufiksom -ost. — Dolazi xviii vijeka i u Stuličevu rječniku. To se nadam od tvoje dobročudnosti. S. Rosa viii. Nebeski nauk dobročudnosti. 111^a. Dijak vstan po dobročudnosti, po uauku. I. J. P. Lučić, nar. 39. Puku koji imade biti ogledalo svake dobročudnosti. Grgur iz Vareša 105.*

DOBROČUDSTVO, *n.* *vidi* dobročudnost. — *Samo u Stuličevu rječniku.*

DOBROČUDE, *n.* *vidi* dobročudnost. — *Postaje od dobročud sufiksom (i)je. — Sa starijim oblikom dobročudje dolazi u jednoga pisca xvi vijeka i u Stuličevu rječniku. Dobročudje kristijansko . . uzdržano da budet. Š. Budinić, sum. 47^b.*

DOBRODÁČE, *n.* *vidi* dobrođaše. — *Dolazi na jednom mjestu xviii vijeka. Promišljanje dobrođatja i darova božijih. M. Divković, bes. 672^a.*

DOBRODÁNSTVO, *n.* prosperitas, dobra čest, sreća, uživanje. — *Složeno sufiksom -stvo od osnovne adjektiva dobar i supstantiva dan. — Dolazi sa starijim oblikom dobrođanstvo u knizi pisanog xiii vijeka crkvenim jezikom a otale u Daničičevu rječniku. Vascni blagymi na zemlji vč dobrođanstvó zélo gobzuje. Domentijan^b 3.*

DOBRODÁNE, *n.* beneficium, munus, djelo kojim se dobro da i što tjem djelom postaje.

— *ispoređi* dobrođarje, dobročinstvo. — *Složeno je od osnovne supstantiva dobro i part. praet. pass. dan glagola dati sufiksom (i)je. — Dolazi (sa starijim oblikom dobrođanje) u jednoga pisca xvi vijeka i u Stuličevu rječniku (dobrođanje „donum, munus, beneficium“). Ovo pozdravljenje . . nas sponemá od velikoga dobrođanja i blagođtvorja. Š. Budinić, sum 22^a. Pogrdjenje dobrođanja. 131^b. Za velika dobrođanja i dobrođtvorja. ispr. 40.*

DOBRODÁRITI, dobrođárím, *pf.* učiniti, dati dobre dare — *Samo u Stuličevu rječniku (gdje stoji vidi dobrođaritati, a o roga glagola nema). — oboje nepouzđano.*

DOBRODARJE, *n.* *vidi* dobrođanje. — *Složeno je od osnovne supstantiva dobro i dar sufiksom (i)je. — Dolazi u dvojec pisca xvi i xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (beneficium; beneficij collatio¹ 137^a) i u Stuličevu. S umnožanjem dobrođarja božijega. Š. Budinić, ispr. 5. Da bi u našoj pameti probrhnila uspomenu poglavitijih vrhovnijih dobrođarja. I. M. Mattei 37. Svjedoče ovomu srcu harno spoznanje njegovijeh milosti i dobrođarja. 69.*

DOBRODÍ, *vidi* Dobrodo, *d*).

DOBRODÍJ, *m.* ime muško, uprav Dobrođčj, složeno od osnovne supstantiva dobro i glagola dĕjati. — *Dolazi ix vijeka u latinskom spomeniku, pisano Dobrođei. Doc. hist. rač. 583. (850—896).*

DOBRODÍJÁNE, *n.* djelo kojim se dobro čini (dije) i što tjem djelom postaje. — *Složeno od osnovne supstantiva dobro i part. praet. pass. glagola dĕjati (vidi dĕjati) sufiksom (i)je. — Dolazi s najstarijim oblikom dobrođĕjauje u knizi pisanog crkvenim jezikom xv vijeka a otale u Daničičevu rječniku. Mnoga dobrođĕjanija i milostiue stvori. Okáz. Šaf. pam. 51. (1453). — s mlađijem oblikom dobrođĕjanje u jednoga pisca xvi vijeka, u kojega je pomiješan jezik. Od kripotnoga dilovanja na dobrođĕjaujih. Š. Budinić, ispr. 52. — s oblikom dobrođĕjanje u Stuličevu rječniku gdje se dodaje da je zaeto iz ruskoga.*

DOBRODÍTI, dobrođím, *pf.* navigando pervenire, doći brodeći. — *složeno: do-broditi. — Akc. se mijenja kao kod glagola dovoditi koji vidi. — Dolazi od xvii vijeka i u Stuličevu rječniku. Enea k ŕoj brođi. J. Palmotić 470. Nisu daleko od željnoga briga kuda dobrođiti imadu. A. Tomiković, gov. 307. A do mora pojgmili straže, da ni ŕima ne dobrođe Turci. Osveta. 5, 131. — kao donijeti, dovesti (o vodi) u jednom primjeru iz narodne pjesme kod čakavaca u Ugarskoj: Kudaj sam hodila, tudaj sam molila, da b' mi ga Dunajska voda dobrođila. Jačke. 18.*

DOBRODÍJEL, *m.* dobro djelo. — *Acc. pl. dobrođjele dolazi na jednom mjestu xvi vijeka, ali može biti da u rukopisu grješkom stoji mj. dobra djela. Kad mladi bjeli, dobrođjele činah: davalh zlato ljudem blagodarnim. M. Držić 100.*

DOBRODÍJELATEL, *m.* dobrođinitelj. — *Samo u Stuličevu rječniku gdje stoji da je riječ ruska.*

DOBRODÍJELNICA, *f.* žensko čelade koje dobro dĕljuje, čini. — *Samo u Stuličevu rječniku.*

DOBRODÍJELNÍK, *m.* čovjek koji dobro dĕljuje, čini. — *Samo u Stuličevu rječniku.*

DOBRODÍJELNOST, dobrođjelnosti, *f.* dobročinnost, dobročinstvo — *U Stuličevu rječniku u kojem ima i dobrođjelstvo s istim značenim.*

DOBRODÍJELSTVO, *n.* *vidi* dobrođjelnost.

DOBRODJET, *f. virtus, vidi* dobrodjetelj. — *Dolazi* (dobroděť) u *knázi pisanju* xv vijeka *crkvenijem jezikom a otale u Daničićevu rječniku*. Dělo ljubve, vsaka dobrodět' prěiti moguše. Glasn. 11, 167.

DOBRODJETELJ, *f. virtus, dobra* (u *moralnom smislu*) *osobina, krepost*. — *ispred* pisano dobrodětelj a *bofe* dobrodětelj (vidi Miklošić, lex. palaeosl.). — *Šložen* je od *osnova supstantiva dobro* i *glagola* djeti ili dějati *sufigskom* eč; t je *umetnuto, možebiti po analogiji* prena dobrodjet. — *Dolazi od prijev vremena u knjigama pisanima crkvenijem ili mješanjem jezikom, i u naše vrijeme ali ne kao narodna riječ, a između rječnika u Stulićevu* (griješkom muškoga roda s dodatkom da je uzeto iz ruskoga) i u *Daničiću* (dobrodětelj, beneficentia, virtus⁴). Dobrodětelj si jest ljubve radi. Mon. serb. 3. (1197). Kako že i paki ikonoma hoćešte postaviti, tebe, izumelce i vsej bratiji izbrati po dobroděteli vasej podobna. Sava, tip. stud. glasn. 40, 157. Dvanadesde dobrodjetelji človičaskih ženskim obrazi izliti bihu. Aleks. jag. star. 3, 296. Ašće ka dobrodjetel', ašće ka pohvala, sija pomislajte (si qua virtus, si qua laus disciplinae, haec cogitate⁵). S. Budinić, sum. 57b. paul. philipp. 4. S. Lepa je i blagorodna dobrodjetelj blagodarnost. D. Obradović, živ. 45. Virtue never grows old⁶ dobrodjetelj (dobrodjetelj) nikada ne stara. basn. 439. Zadržao sam 49 riječi slavenskijeh koje se u našem narodnom jeziku ne govore, . . . evo i njih redom: . . . 'dobrodjetelj' . . . Vuk, nov. zav. (1847) predg. v—vi. Prosta klasa naroda ne ustupa ni jednome od obližnjih naroda ni u razumu ni u pošteću, niti i u kakvoj drugoj dobrodjeteli. kovč. 16.

DOBRODJETELJAN, dobrodjeteljan, *adj.* virtute praeditus, krepostan. — *a- ostaje samo u nom. sing. m. i u acc. sing. m. kad je isti kao nominativ*. — *Dolazi* (ispred pisano dobrodětelj) od *prijev vremena u knjigama pisanima crkvenijem ili mješanjem jezikom, a između rječnika u Stulićevu* (bona indolo praeditus s dodatkom da je uzeto iz ruskoga) i u *Daničiću* (dobroděteljnyj, beneficus, salutaris⁷). Dobroděteljnoje žitije. Sava, tip. stud. glasn. 40, 179. Dobroděteljnyj děly. Domentijan⁸ 189. Dostolěpno i dobroděteljno i bogorazumno vseгда slavu vsilati bogu. Mon. serb. 136. (1348). Prinosšte dobrodětelnije dary. 166. (1358). Na ovi način bi se među onim bratojbnim i dobrodjeteljnim narodom veća čast (čest) svetkovina praznovala. D. Obradović, sav. 61.

DOBRODJĚVA, *f. campanula persicifolia L.* ička trava. — *Dolazi u naše vrijeme u Srijemu po istočnom govoru* dobrodėva. Dobredeva (u Srijemu) 'pfirsichblättrige glockenblume', campanula persicifolia⁹. Vuk, rječn. 126b. G. Lazić 108. B. Sulak, im. 70.

DOBRODĚ (Dobrodě), Dobroděla (Dobrodola), *m. ime* mjestima. — *šloženo od osnova* adjectiva *dobar* i *supstantiva* do (dol). — *Stariji je oblik* Dobrodolh (tako je i u *Daničićevu rječniku*) a i u *naše vrijeme dolazi kod kajkaraca* Dobrodol. a) *kao mjesto u Srbiji u sadašnjem okrugu požarvačkom* pominie se xiv vijeka. Selu je Kamijevu išla meda „na Dobrodol¹⁰“ (Mon. serb. 199 god. 1381). Đ. Daničić, rječ. 1, 279. i u *naše vrijeme ima u istom okrugu više mjesta tako nazivanih*. Sr. nov. 1861. 730, 1863. 376, 1866. 609, 1867. 47. — b) *selo u Srbiji u okrugu pirotskom*. M. D. Mihčević, kraj. serb. 238. — c) *seoce u Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj*. Dobrodol

Pregled. 23. — d) *seoce (pustara) u Srijemu u podžupaniji rumskoj*. Pregled. 119. pominie se još xv vijeka. Među selima koja je *Jovan despot dao manastiru Krušedolu* ima „selo Indija i selo Lukovo i selo Dobrodo¹¹“ Sr. jetop. 1847. 4, 148. (1496). *na drugom mjestu stoji griješkom* Dobrodi. Mon. serb. 541. „Dobrodi“, selo koje je *Jovan despot dao Krušedolu* (Mon. serb. 541). biće pogrješka. Đ. Daničić, rječ. 1, 279. „Dobrodi“, dodaj: drugi je pročitao „Dobrodo“ (Sr. jet. 1847. 4, 148). 3, 585.

DOBRĚDĚLA, *m. pl. ime* jednome ili dejma mjestima u *Metohiji* blizu Dečana. — *Dolazi* xiv vijeka i u *Daničićevu rječniku*. Dabñ mu zaselak Čabiću Dobrodole. Deč. hris. 57. Zaselak Čabiću Dobrodoli. Mon. serb. 94. (1330). Otz Dobrodolh meda (selu Bohorićima). 76.

DOBRĚDĚLSKI, *vidi* dobrodoski.

DOBRĚDĚLAŃI, *m. pl. selo u Metohiji*. xiv vijeka (krajem xmi?). „Dobrodolane“ (stariji oblik), selo blizu Prizrena: polovinu „Dobrodolani“ dade kraj Milutin Hilandar a druga je bila bogorodice studeničke. (Mon. serb. 59 god. 1293—1302). i tu drugu polovinu „Dobrodolans“ dade kraj Stefan Dečanski Hilandar a, a bogorodici studeničkoj za nju selo „Jariñu na Ibru“ (Mon. serb. 86 god. 1327). Đ. Daničić, rječ. 1, 279.

DOBRĚDĚLE, *n. mjesto pod* nívama u *Srbiji u okrugu smeđereckom*. Niva u Dobrodoju. Sr. nov. 1875. 4.

DOBRĚDĚLSKĀ, *f. voda u Srbiji*. *vidi* kod dobrodoski.

DOBRĚDĚLSKI, *adj. koji pripada selu Dobrodolu ili Dobrome Dolu*. — *Stariji oblik* dobrodolskyj *dolazi* xiv vijeka. „Dobrodolskyj“, selu je Studenčanima crkve arhangelove u Prizrenu išla meda „do mede dobrodolske“ (Glasn. 15, 277 god. 1318?). Đ. Daničić, rječ. 3, 585. — *mlađi oblik* dobrodoski *dolazi u naše vrijeme*. Naj važnije je mesto na severoistočnom podnožju Koponika od stava „Reke Bele“ i reke „Dobrodoske“ do ispod „Graševaca“. M. D. Mihčević, serb. 711.

DOBRĚDĚSTOJAN, dobrodstojna, *adj.* benemeritus, koji je dobro saslužio. — *načineno po latinskom*. — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Belinu 137b i u Stulićevu*. Popraviteja istoga grada toliko dobrodstojna crkvi. A. d. Costa 2, 13.

DOBRĚDĚSTOJNICA, *f. mulier* benemerita, dobrodstojno žensko čelade. — *Samo u Stulićevu rječniku* — *nepouzđano*.

DOBRĚDĚSTOJNIK, *m. vir* benemeritus, dobrodstojan čorjek. — *Samo u Stulićevu rječniku*. — *nepouzđano*.

DOBRĚDOŠAN, dobrodošna, *adj.* saluatorius, pridjeva se *supstantivima* čaša i vino i s nima zajedno znači što i samo dobrodošna, koje *vidi*. — *Postaje od riječi* dobro došo sufigskom en, *isporedi* dobrodošlica. — *Dolazi u naše vrijeme*. Nećemo se nemu dizat, Marko, ni t' mu dati dobrodošnu čašu. Pjev. crn. 41b. Vlah mu dade listak knižu bilu, to je nemu dobrodošno vino. Nar. pjes. marj. 85.

DOBRĚDOŠJE, *n. salutatio, pozdrav* (riječima: dobro došo!) *komu na negovu dolasku*. — *Dolazi u naše vrijeme* scgdaj kao *objekat* *glagolu* dati ili davati. Pak preda ne u srećanje pode i tu nima dobrodoše daje, ruke šire, u lice se ljube. Nar. pjes. petr. 3, 466. Daleko ga opazila majka, a malo ga bliže susretala, svomu sinu dobrodoše daje, Nikola joj prihvatio zdravlje.

3, 515. — u ovom primjeru kao da znači dobrodošnicu. Pak natoči jednu kupu vina, . . . pak to daje milu bratu svome, s tijem bratu dobrodošje daje. 3, 471.

DOBRODOŠLA, *f. vidi* dobrodošje. — *ispoređi* i dobrodošna. — *Dolazi u naše vrijeme*. Bogdan Đuru božju pomoć daje, a Đuro mu prihvatilo zdravlje, pak on iemu dobrodošlu daje, ruke šire, u lice se ljube. Nar. pjes. petr. 2, 477.

1. **DOBRODOŠLICA**, *m. i f. hospes exceptus, čelade (gost) koje je pozdravljeno riječima dobro došao (došla)! — Postaje od riječi dobro došao (došla) shvaćenijeh kao osnova (dobrodošl) sufixsom ica.*

a. *m. (u množini f.) o muškome. u jednoga pisca našega vremena*. Posijedaju dobrodošlice na oko po poljani. S. Ľubiša, prip. 165. Mi dobrodošlice uhvatimo među ubojnicima vjern. prič. 30.

b. *f. o ženskom čeladetu. u narodnoj pjesmi našega vremena i u Vukovu rječniku* („lie willkommene“, „exoptata“). Naša snašiee, dobrodošlice! Nar. pjes. vuk. 1, 48.

2. **DOBRODOŠLICA**, *f. a) dar (jabuka) što se daje (uz riječi dobro došao!) gostu. — u Stuličevu rječniku* („munus adventient collatum“). — *b) vidi* dobrodošnica. *u narodnijem pjesmama našega vremena i u Vukovu rječniku*. On mu daje punu kupu vina oždeldije i dobrodošlice. Nar. pjes. vuk. 3, 144. Dadoše mu čaše tri, četiri oždeldije i dobrodošlice. 4, 478.

DOBRODOŠLICA, *f. vidi* dobrodošje. — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka*. U veselja čudna lupi dajući 'oj dobrodošljen. J. Kavačin 255^a.

DOBRODOŠNA, *f. vidi* dobrodošnica. — *može biti da je uprav adjektiv (vidi* dobrodošan) *uz riječ* čaša *da se ova izostavlja, jer se ima u pameti. — Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Pa mu dade dobrodošnu vina. Nar. pjes. vuk. 3, 214. Te Harapu dobrodošnu daju. Pjev. crn. 41^b.

DOBRODOŠNICA, *f. pocolum saluatorium, čaša vina ili rakije što se daje onome koji dođe, kažući mu: 'dobro mi si došao!' — isporēdi* 2. dobrodošlica, dobrodošna. — *Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Dadoše mu trideset čaša vina oždeldija i dobrodošnica. Nar. pjes. vuk. 3, 95. Dadoše mu trideset oždeldija, oždeldija i dobrodošnica. 3, 251. Pa mu redom daju . . . hoždeldije i dobrodošnice. Pjev. crn. 209^a.

DOBRODRAGOST, *f. beneplacitum, orako u smislu teološkom prevodi latinsku riječ jedan pisac xviii vijeka, koji upotrebljava i dobrodragostvo s istim značenem*. Druga (dila) bog sam diluje ne išeući naše dilovañe, i ova se zove voļa dobrodragosti, 'voluntas beneplaciti'; zašto po ovoj voļi bog čini sve ono što mu je drago učiniti, a bog ne može učiniti nego ono što je dobro i tako zove se voļa dobrodragosti. J. Filipović 1, 405^a. Po dva načina ova voļa božja nama se očituje: prvo, bog stvarajući i čineći ona koja on hoće po svomu osobitomu određenju, no gledajući što mi hoćemo ili nećemo . . . ovu voļu zovu bogoslovci dobrodragostva, 'beneplaciti'. 1, 400^a.

DOBRODRAGOSTVO, *n. vidi* dobrodragost.

DOBRODUŠAN, dobrodušna, *adj. koji je dobre duše. — Složeno od osnova adj. dobar i supstantiva duša sufixsom -nъ. — -a- ostaje samo u nominalnom nom. sing. m. i u acc. sing. m. kad je isti kao nominativ. — Dolazi od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu* („timoratus, pius, bonus, religiosus“). *a) vidi* 2. dobar, I, 1,

b, a). Oti meno si kušan, a za tvoje bogi: kal si dobrodušan, živi prez nevoļe (govori bog Abram). D. Baraković, jar. 43. — *b) vidi* 2. dobar, I, 1, f. Ne znađući čovjek dobrodušan ova zabrañenja, nije pri bogu grješan. S. Matijević 18. — *c) blage, mirne čudi, isporēdi* dobrobričak, dobrobrična. Omalen starić vrlo blaga i dobrodušna lica. M. D. Milićević, des. par. 43.

DOBRODUŠEVATI, dobroduševati, *impf. dobrodušno raditi. — Samo u Stuličevu rječniku* („sincera fide operari“). — *nepoznato*.

DOBRODUŠNOST, dobrodušnosti, *f. osobina onoga koji je dobrodušan. — U Stuličevu rječniku* („conscientia recte factorum“).

DOBROĐIVATI, dobrođivati i dobrođivam, *impf. dobrođiti. — Samo u Stuličevu rječniku* (dobrođivati, dobrođivam).

DOBROĐGLAS, *adj. vidi* dobroglaslan. — *U Stuličevu rječniku*.

DOBROĐGLĀSAN, dobrođglāsna, *adj. bona voce praeditus, sonorus; laeta nuncians; bene audiens, u kojega je dobar glas. — isporēdi* dobroglas. — složeno od osnova *adj. dobar i supstantica glas sufixsom -нъ. — -a- ostaje samo u nominalnom nom. sing. m. i u acc. sing. m., kad je isti kao nominativ. — Dolazi od prvijeh vremena (isporēdi i stvor. dobroglasnъ), a između rječnika u Mikajinu* (kod glasoviti, sonorus, ad cantus inflexus' 107^a), *u Belinu* („sonorus' 657^a; 'fide dignus' 24^b), *u Stuličevu* („famosus, sonorus, bona voce praeditus“), *u Daničičevu* (dobroglasnъ, laeta nuncians' 3, 585). *a) u kojega je jaki ili lijep glas, u pravom smislu*. PIRĀG 262. i tu postavi zvona dobroglasna. Danilo 106. Zvončić u cimbalu dobroglasne. A. Vitičić, ist. 537. Hvalite ñega u podričah dobroglasnih. I. Kraljić 41. Nek je fala podpuna, nek je dobroglasna . . . dobroglasna po slaganju glasa. P. Knežević, osm. 137. — *b) koji donosi dobar glas, dobre glase, vidi* 2. dobar, I, 2, e, b). ArĀngela Mihaila i dobroglasnago že Gavriila. Glasn. 15, 264. (1348[?]).

VinĀenco veliku grešniku na smrti pridava u ruke priporuku upisau; VinĀencu sutradan na oĀgled puka dolazi s neba otipis dobroglaslan. A. Kalić 557. — *c) o kome se dobro govori, koji je na dobru glasu, vidi* 2. dobar, I, 1, h. Jelika su istina, . . . jelika dobroglasna („quaeunque sunt vera, . . . quaeunque bonae famaē“). S. Budinić, smn. 57^b. paul. philipp. 4, 8. — *d) adr. dobrođglāsno*. Evo bo dobroglasno glasim vami rados (vidi kod b)). S. Rosa 184^b. *i u Stuličevu rječniku* („bona voce, sonore“).

DOBROGLĀSITI, dobrođglāsiti, *pf. podati čemu dobar glas, učiniti da bude na dobrom glasu. — U Stuličevu rječniku*.

DOBROGLĀSJE, *n. dobar glas. — U Stuličevu rječniku* („bona vox“) *s dodatkom da je uzeto iz ruskoga*.

DOBROGLĀSNĪK, *m. čovjek dobre glasa, na dobru glasu. — Samo u Stuličevu rječniku* („celeber, famosus“).

DOBROGLĒD, *m. ime mjestima. a) jedno ili više mjesta pod nĀvama u Srbiji u okruga kneževačkom*. Niva u DobroglĒdu. Sr. nov. 1867, 375. 1868. 267. 343. 1872. 249. 629. 1875. 11. 1283. — *b) mjesto u Crnoj Gori*. Koji ovice uz Trešnjevo javiše, ne obrni na Rokoće tvrde, a Āe ti se zatrije! kojeno; no obrni DobroglĒdom ovice, ka' Āeš saći doļe u Grahovo. OĀgled. sr. 191.

DOBROGLIJEDE, *n. dolazi kao ime mjestu xiv vijeka*. Među DobroglĒde (DobroglĒgje^a) i ArhidijaĀe. DeĀ. hris. 96.

DOBROGODAN, dobrogodna, *adj.* prosper; beneplacens.

a. *čestit, srećan*. — *dolazi samo adv.* dobrogodno *jedan put u jednoga pisca xvii vijeka*. — *ispoređi i dobrogodnost*. Neka tobom vidićem kako grelu dobrogodno dođu. B. Kašić, rit. 260.

b. *ugodan*. — *dolazi samo u ženskom rodu dobrogodna u Bjelostjenčevu rječniku*.

DOBROGODINOST, *f.* prosperitas, *dobra čest, sreća, čestitost*. — *Dolazi jedan put u jednoga pisca xvii vijeka*. — *ispoređi i dobrogodan*. Put tvojih službenika u dobrogodnosti spašeuja tvoga spravi. B. Kašić, rit. 260.

DOBROGOJ, *m.* ime muško. — *Dolazi xi vijeka u latinskom spomeniku*. Dobrogoj. Doc. hist. rač. 82. (1070).

DOBROGOJEN, *adj.* bene institutus, *vidi dobronaučan*. — *Samo u Stuličevu rječniku* (liberali educatione institutus, bene moratus^s). — *nepouzđano*

DOBROGOJEŃE, *n.* bona institutio, *dobro (u moralnom smislu) odgajanje*. — *Samo u Stuličevu rječniku*. — *nepouzđano*.

DOBROGOST, *m.* ime muško. — *Dolazi xi vijeka (u latinskom spomeniku) i xiv.* „Ego Dobrogost“. Doc. hist. rač. 89. (1071). Dobrogost. Deč. hris. 12. 89.

DOBROGOSĆE, *n.* ime mjestima. a) *selo u Slavoniji u podžupaniji požeškoj*. Pregled 92. — b) *selo u Hercegovini u kotaru košičkom*. Statist. 116.

DOBROGÖVÖRAN, dobrogövrna, *adj.* eloquens, *koji umije dobro govoriti*. — *Postaje od osnova adjektivna dobar i glagola govoriti sufixom -vra*. — *Dolazi u Belinu rječniku 286^b i u Stuličevu*. — *u jednoga pisca xviii vijeka ima adv. dobrogövrno*. Osam govoreña koja arki-biskup Borgija dobrogovorno složi. Grgur iz Varsa 15.

DOBROGOVOREŃE, *n.* eloquentia. — *Samo u Stuličevu rječniku*. — *nepouzđano*.

DOBROGOVERNICA, *f.* mulier eloquens, *žensko čelade dobrogovorno*. — *Samo u Stuličevu rječniku*. — *nije sasna pouzdano*.

DOBROGÖVÖRNĪK, *m.* vir eloquens, *čovjek dobrogovoran, koji umije dobro govoriti*. — *Dolazi jedan put xvii vijeka u između rječnika u Belinu 286^b i u Stuličevu*. Milosti i pripovidanja Isus daje dobrogovornikom. I. Ančić, vrat. 58.

DOBROHNA, *m.* ime muško. — *Dolazi xiv vijeka pisano Dobrohna*. Dēd. im. Dobrohna. Deč. hris. 15.

DOBROHOĆAN, dobrohoćna, *adj.* *vidi dobrohotan*.

DOBROHOĆE, *n.* *dobra voļa*. — *U Stuličevu rječniku (dobrohotje „alacritas“)*. — *nije sasna pouzdano*.

DOBROHOĆEN, *adj.* dilectus, *uprav part. praet. pass. glagola dobro hotjeti (vidi 2. dobar, II, 1, b)*. — *čto stoji mj. negđašuega -tō-, s čiega u starije vrijeme glasi po zapadnom govoru dobrohotin*. — *Dolazi (dobrohotin) jedan put xvi vijeka i u Stuličevu rječniku (dobrohoćen „amatus, charus, dilectus“)*. Navisti svojim prijateljem i dobrohotimim. Korizm. 102b.

DOBROHOĆENSTVO, *n.* benevolentia, *osobina onoga koji je dobrohotan, koji dobro hoće*. — *ispoređi dobrohoćenje*. — *Postaje kao dobrohoćenje sufixom -stvo*. — *čto stoji mj. starijega -tō- (vidi kod dobrohoćenje) s čiega dolazi po*

južnom govoru s oblikom dobrohotjenstvo a po zapadnom s oblikom dobrohotinstvo. — *Dolazi (dobrohotjenstvo i dobrohotinstvo) xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (dobrohoćenstvo)*. Neka bi nas većna užezao u ljubavi i dobrohotinstvu prema tebi. P. B. Bakšić 52. M. Lekušić 48. Uzdana od moga dobrohotinstva viokovnoga. I. Ivanišević 18. Ako žele imati milost božiju i papino dobrohotinstvo. I. Ančić, ogl. 181. Od dobrohotjenstva prema starijem. I. Dordić, ben. 86. Htio si dobrohotjenstvom tvojijem, kakono štitoi, oklopit nas. Štit. 14.

DOBROHOĆENE, *n.* benevolentia, *djelo kojijem se dobro hoće, vidi kod 2. dobar, II, 1, b i kod hotjeti*. — *Postaje od adv. dobro i part. praet. pass. glagola hotjeti sufixom -ije*. — *-nje mjeña u Ń od xvii vijeka (M. Radnić 164^a), ali dolazi još i xviii nepromijeñeno*. — *pošto bi starija osnova part. praet. pass. bila hotēn, stariji je oblik dobrohotēnije, te i zbija u zapadnom govoru dolazi od xv vijeka do xviii oblik dobrohotinje, a na mjestu s -e- mj. -i- (dobrohoćenje)*. istom druge polovice xviii vijeka ima najmlađi oblik dobrohoćenje. — *između rječnika nahodi se u Belinu (dobrohotjenje 137^b) i Bjelostjenčevu (dobrohoćenje), u Voltigijinu (dobrohoćenje), u Stuličevu (dobrohoćenje)*. *ali sa značenjem sprijedu kazanim; često znači što i ljubav, milovañe, milost, vidi i dobra voļa kod 2. dobar, I, 1, b, b)*. Da bismo mi nima milost učimili i dobrohotinje i obite. Mon. croat. 66. (1416). Čto može dobrohotinje bratsko užgati. Š. Budinić, ispr. 96. Ne budući oni dobrohotinjom potaknuti. P. Radović, nač. 149. I danas se uživaju obilne lemozine, mise, ljubav, pomagajna, dobrohotinja. L. Vladimirović 3—4. Dobrohoćenje bez sramote. M. Radnić 164^a. Zarad nikoga dobrohotenja, zarad onoga prijateljstva. J. Filipović 3, 25^a. Sa svijem zavezama ljubavi i dobrohoćenja. J. Matović 479. Sva ona dostojnos na kojoj se uzliče čovjek vrhu naravne nepodobnosti i nejakosti, dar je dobrohoćenja božijega. A. Kalić 527. — b) *beneplacitum, vidi dobrodragost*. — *kao da je to značenje u oviem primjerima*: Sve molbe naše imamo spodobiti s dobrohotinjem hoće božanstvene. B. Kašić, is. 47. Ne ispuniti spravno svako dobrohotinje božje. fran. 203. (Milosti) dili bog komu hoće, kako hoće, polak dobrohoćenja svoje voje. I. Velikanović, uput. 3, 9. — c) *u ovom primjeru može biti da znači ozbiljno nastojanje (ispoređi dobra voļa kod 2. dobar, I, 1, b, b) pri srvi*: Mislio sam da čete možebiti sumñiti od moga dobrohoćenja, ako vam ne bi dao u isto vreme kakvi god dobar način koji bi vas ugovino takve kakve vas želim. A. Tomković, gov. 10.

DOBROHOTAN, dobrohotna, *adj.* probus, libens, benevolus, *u koga je dobro hoćenje, dobra voļa*. — *-a- ostaje samo u nominalnom nom. sing. i u acc. sing. m. kad je isti kao nominativ*. — *isto je i dobrohoćan*. — *Oboje je složeno od osnova adjektivna dobar i glagola hotjeti sufixom -vra*. — *dobrohotan dolazi od xv vijeka, a dobrohoćan od xvii, oboje do kraja xviii, u između rječnika u Belinu (adv. dobrohoćno „libenter“ 776^b) i u Stuličevu (dobrohoćan „benevolus, benevolens“; adv. dobrohoćno i dobrohotno „libenter, libenter, studioso, amanter, amice, benevole“)*. a) *probus, dobar*. Isusov sludnik pon' al' Ńiemu podoban ne bude t' človik on ki ni dobrohotan. M. Marulić 204. — b) *libens, vidi 2. dobar, I, 2, k, a)*. Koji su dobrohotni većoj pokori. Š. Budinić, ispr. 31. Čast prema bogu dobrohoćna (honor in deum voluntarius). B. Kašić, per. 44.

Primiti od ne hotinje dobrohoćno, is. 3. Ono toliko uboštvu dobrohoćno koje nas (*Isukrst*) naućio jest. 29 — *c*) benevolus, *vidi* 2. dobar, I, 1, b, *b*). Ne samo með sobom dobrohotni da i svim jinim dobrovolji bihu. P. Zoranić 27^a. Nose li se dobro i ćastno s onimi ki su nim prikršni, koji su iste bašćine i dobrohotni li-hovi. Š. Budinić, ispr. 59. Meštr svomu kripotnomu i dobrohotnomu. I. Ivanišević 7. Ako sad imaju smije(*h*) u usti i štuju te, jest zašto hoće tvoju pomoć ali ti služiti se u ćemodji tobom, jere vide da si bogat ili dobrohotan ali pomožen. M. Radnić 26^a. Ľubav dobrohotna, koja želi da se bez broja uzmože sruća nema posvetjena. I. M. Mattei 69. — *d*) *adr.* dobrohotno i dobrohoćno. Koja dobrohotno i umijeno pristaju k nauku. Š. Budinić, sum. 58^b. Ako si ih slušao dobrohotno. B. Kašić, zre. 59. Kada ti blagi Jezus tako dobrohotno dodava ruku. I. M. Mattei 100. Primitvi mi dobrohoćno danu od nega pokoru. B. Kašić, zre. 134. Moje kniževno nastojanje uzdržalo je sved osobitu Ľubav svomu rodnom jeziku i svojoj pokrajini koju držim sćrano i dobrohoćno sved prid očima. I. Dordić, uzl. vii—viii.

DOBRHÖTĚĆI, *adj.* benevolus, koji dobro hoće; *uprav part. praes. act.* — *Dolazi u Belinu rječniku* 137^b.

DOBRHÖTINĀIK, *m. vidi* dobrohotnik. — *U Belinu* (137^b) i *u Stulićevu rječniku*.

DOBRHÖTIONIK, *m. vidi* dobrohotnik. — *Postaje od osnovne dobrohotić glagola dobrohotjeti sufixsom -nik-ik-.* -l- na kraju sloga mijenja se u o, a pred ovijem po južnom govoru ć glasi i. — *Dolazi u dvojice pisaca prošloga vijeka.* Ja sam rekao da svi Ľube svoje dobrohotionike. J. Filipović 1, 454^b. Zapovidaju neman grisi . . . ne kako dobrohotionici. P. Knežević, osm. 101.

DOBRHÖTJETI, dobrohoćno, *impf. vidi* dobrohtjeti. — *Dolazi u rječnicima: u Belinu* 777^a, u *Voltigijnu* (dobrohoteti, griješkom dobrohoćem), *u Stuliću*.

DOBRHÖTNIĀIK, *m. benevolus, ćorjek dobrohotan, koji dobro hoće, vidi* 2. dobar, II, 1, b. — *ispoređi* dobrohotnik, dobrohotinik. — *Postaje od osnovne adj. dobrohotan sufixsom -ik-.* — *Dolazi u Belinu rječniku* 137^b i *u Stulićevu*.

DOBRHÖTNOŠT, dobrohotnosti, *f. benevolentia, osobina onoga koji je dobrohotan. — ispoređi* dobrohotstvo, dobrohoćenstvo. — *Postaje od osnovne dobrohotn adj. dobrohotan sufixsom -ost-.* — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka u između rječnika u Belinu* (dobrohotnos 137^b) i *u Stulićevu*. Ti sad kažeš prema iskršnem dobrohotnos i Ľubav. A. Kalić 150. S unutrnjom pravom dobrohotnosti. 587.

DOBRHÖTSTVO, *n. vidi* dobrohotnost. — *Postaje od osnovna adjektiva dobar i glagola hotjeti sufixsom -stvo.* — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka i u Stulićevu rječniku.* Živjahu u krajem dobrohotstvu i Ľubavi. D. Obradović, basn. 344. Kako ne bi veselo bio videći na licu i očima ovi blaženi Ľudi dobrohotstvo? 405.

1. **DOBRÖHRAN**, *adj. koji svaku hranu jede, te ga je tako hraniti. — složeno od osnovne adverbja dobro i glagola hraniti. — Dolazi kod naroda u naše vrijeme u sjevernoj Dalmaciji i u Dubrovniku, i u Stulićevu rječniku* („omnivorus“). Dobrohran, koji slatko i svašta jede te mu prijia. M. Pavlinović.

2. **DOBRÖHRAN**, *m. vultur, vrsta jastreba. — Postaje kao kod 1. dobrohran. — Dolazi u*

jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Belinu 120^a i *u Stulićevu*. Služi za stan i obranu žirjivom dobrohranu (na kraju tumaćeno „milvo“). I. Dordić, salt. 351.

DOBRÖHRANAC, dobrohranica, *m. ćorjek dobrohran. — ispoređi* dobrohranik. — *U Stulićevu rječniku*

DOBRÖHRANĀCE, dobrohranćeta, *n. dem. dobrohran. — ispoređi* dobrohranće. *a) mladi dobrohran, vidi* 2. dobrohran. *u Belinu rječniku* 120^a. — *b) dobrohrano ćelade* (uprav djetete ili mlado ćelade), *u Stulićevu rječniku*.

DOBRÖHRANĀĆIĆ, *m. dem. dobrohran. — ispoređi* dobrohranće. *a) mladi dobrohran, vidi* 2. dobrohran. *u Belinu rječniku* 120^a. — *b) dobrohran djetetić, mladić, u Stulićevu rječniku*

DOBRÖHRANICA, *f. žensko ćelade dobrohrano. — U Stulićevu rječniku*.

DOBRÖHRANĀIK, *m. vidi* dobrohranac. — *U Stulićevu rječniku*.

DOBRÖHRANIV, *adj. nutriendi vi praeditus, koji dobro hrani (u hrani).* — *U Belinu rječniku* 516^b i *u Stulićevu. — nije sasna pouzdano*.

DOBRÖHTJELAC, dobrohtioica, *m. dobrohotnik. — Postaje od adverbja dobro i part. praes. act. glagola htjeti sufixsom -el-.* — *-a ostaje samo u nom. sing. i u gen. pl. dobrohtjelac; u ostaljem padežima i na kraju slove mijenja se u o, a pred nim je (ć) u i po južnom i zapadnom govoru. — Dolazi u jednom primjeru xviii vijeka u kojem je izostavljeno i h.* Koji nas prodaju i progone jesu naši dobrohtioici. M. Radnić 388^a.

DOBRÖHTJETI, dobrohoćno, *impf. diligere, dobro htjeti (vidi* 2. dobar, II, 1, b. *uprav su dvije rijeći združene u jednu. — ispoređi* dobrohtjeti. — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* („amari ad invicem; cupere“ 43^a; „amare“ 69^a). Zato me dobrohtio kraj I. Akvilini 180.

DOBRÖHVAL, *m. ime muško. — Dolazi xiv vijeka i u Danićevu rječniku* (Dobrohval). Dobrohval. Deć. hris. 36. može biti da tako treba ćitati i „Dobroqual“ koje dolazi istoga rječnika u latinskijem spomenicima. „Dobroqual Latetich“. Mon. rag. 1, 127. (1323). „Dobroqual“. 131. (1324). Kraj Milutin dade Graćanici s drugim Ľudima i „Dobrohva“, koje mislim da je pogrješka mjesto „Dobrohvala“. (Mon. serb. 363 god. 1322). D. Danićić, rječ. 1, 282.

DOBRÖHVALAN, dobrohvalna, *adj. kojemu je dobra heala. — U Stulićevu rječniku* („onestus, honoratus, laudatus“ s dodatkom da je uzeto iz breejvara). — *nije sasna pouzdano*.

DOBRÖIZGLEĐAN, dobroizgledna, *adj. exemplaris, recti exempli, koji daje (drugijem) dobar izgled. — Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka i u Stulićevu rječniku* („bonum exemplum praebens; imo i ad, dobroizgledno „bono exemplo, s dobrijem izgledom“). Susreću se dva mladića: jedan od njih dobroizgledan od djetinstva, drugi svevoljan i razpušten. B. Zuzeri 195^a.

DOBRÖIZVOLĀNE, dobroizvoljna, *adj. alacer. — Samo u Stulićevu rječniku u kojem je oraklo tumaćeno, a ima i dobroizvoln s istim znaćenjem. — oboje nepouzđano*.

DOBRÖIZVOLĀEN, *vidi* dobroizvoljan.

DOBRÖIZVOLĀENE, *n. alacritas, dobara volja. — Samo u Stulićevu rječniku u kojem je oraklo tumaćeno, u ima i dobroizvolnost s istim znaćenjem. — ni jedno ni drugo nije sasna pouzdano*.

DOBROIZVOĽNOST, *f.* *vidi* dobroizvoľné.

DOBROJANCI, Dobrojanaca, *m. pl.* *zapušteno arnautsko selo u Srbiji u okrugu vranškom.* M. Đ. Miličević, kraj. srb. 308.

DOBROJE, *m. ime muško.* — Dolazi xiv vijeka. Dobreje. Deč. hris. 5. 6 i još na nekoliko mjesta.

DOBROJEDIVAN, dobrojedivna, *adj.* dobar jesti. — U *Stuličevu rječniku* (vencus) gdje ima i dobrojestivan s istijem značenem. — oboje nepouzđano.

DOBROJESTIVAN, dobrojestivna, *adj.* *vidi* dobrojedivan.

DOBROJEVIĆ, *m. prezime, Dobrojev sin.* — Dolazi (pisano i Dobroević) od xiv vijeka i u *Daničičevu rječniku* (Dobrojević). Miľun Đobrojević. Mon. serb. (1336—1347). Dragoš Dobrojević. Deč. hris. 57. Dobroević, Srić, Papali. J. Kavaľin 1314. Dobrojević. Šem. prav. 1878. 29.

DOBROJITI, dobrojiti, *pf.* *svršiti brojéne.* — složeno; do-brojiti. — *impf.*: dobrojati. — *Akc.* kao kad izbrojiti. — Dolazi u *Belnu rječniku* (numerare' 222a) i u *naše vrijeme.* Ne dobrojiv, skopca se tijelo. Osvetn. 4, 44. Lute rane naroda slovinskih tko vas dobroji! M. Pavlinović, razl. spis. 132.

DOBROJUTRO, *n.* ipomaea coccinea L., *sieka bilka.* — u *naše vrijeme u Dubrovníku.* B. Šulek, im. 70.

DOBROKŔNSTVO, *n.* *vidi* dobrošćenstvo. — U *jednoga pisca* xvi vijeka sa starijim oblikom dobroktjenstvo. Bi teĝud od blagosti, milosti, dobroktjenstva, ljubavi. B. Gradić, djv. 15.

DOBROKOBAN, dobrokobna, *adj.* boni ominis, fanstus, u kojega je dobra kob (sreća, slutia). — Složeno od osnova *adj.* dobar i supstantiva kob *sufixom* љнѣ. — Dolazi u *drojice pisaca* xvi i xvii vijeku i u *Stuličevu rječniku* (bene vel prospere augurans; ima i *udr.* dobrokobno, bonis avibus, s *dobrom srećom*). Jer po hitrih čarovnicah u dobrokobno vrime začarana biše. P. Zoranić 40a. Primi Osmanšćicu koliko zlokobna Turačkomu, toliko dobrokobna narodu našem. I. T. Mrnavić, osm. 12.

DOBROKOBNICA, *f.* žensko čelade dobrokobno. — U *Stuličevu rječniku.*

DOBROKOBNIĆ, *m.* čorjek dobrokoban. — U *Stuličevu rječniku.*

DOBROKONŔIK, *m.* dobar konik. — U *kniži* xvi vijeka. Trista dobrokonikov sa sobom važeše. Aleks. jag. star. 3, 270.

DOBROKTJETI, *vidi* dobrohtjeti. — U *Stuličevu rječniku.*

DOBROKUĆA, *f.* ime mjesta u Hrvatskaj, *vidi* Dobra Kuća. — Dolazi xvi vijeka u *latinskom spomeniku.* In claustru fratrum heremitarum beate Anne, in pertinenciis possessionis Dobrokucha fundato et comitatu crisiensi existente habito. Starine. 5, 230. (1525).

DOBROLAGODAN, dobrolagodna, *adj.* mollis, debilis, mek, slab. — Dolazi samo *adr.* dobrolagodno u *Bjelostjenčevu rječniku.*

DOBROLOVIĆI, Dobrolovića, *m. pl.* ime mjesta. — Dolazi prije našega vremena. S. Novaković, pom. 131.

DOBROĽUBAC, dobroľupca, *m.* boni amator, čorjek koji ľubi dobro. — U *Stuličevu rječniku* s dodatkom da je uzeto iz ruskoga.

DOBROĽUBAČKŔ, *adj.* koji pripada selu

Dobroľupcima. Dobroľubačka (opština). K. Jovanović 125.

DOBROĽUBIV, *adj.* boni amans, koji ľubi dobro. — Složeno *sufixom* ivъ od osnova *adjektiva* dobar i *glagola* ľubiti. — Dolazi u *jednoga pisca* našega vremena složeno s rječnikom. — ne-dobroľubiv. Jer će Judi postati samoživci, ... bijesni, nedobroľubivi. Vnk. pavl. 2tim. 3, 2—3.

DOBROĽUPCI, Dobroľubāca, *m. pl.* selo u Srbiji u okrugu kruševačkom. — Složeno od osnova *adjektiva* dobar i *glagola* ľubiti *sufixom* љѣ. b pred e mijēna se u p. Dobroľubci. K. Jovanović 125.

DOBROĽUPSTVO, *n.* benevolentia, dobrohotnost. — U *Stuličevu rječniku* (dobroľubstvo) gdje je ovako tumačeno. — nije sasma pouzđano.

DOBROĽMAN, *m. ime muška.* — Drugi je dio riječi kao u Radnan, Vukoman. — Dolazi xiv vijeka. Dobroman. Deč. hris. 58.

DOBROĽMANI, Dobroľmāna, *m. pl.* seoce u Hercegovini u kotaru trebiškom. Statist. 122.

DOBROMIĽEROVIĆI, *m. pl.* seoce u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. 21.

DOBROMIŔ, *m. ime muško.* — Dolazi od xi vijeka (prvi put u spomeniku *latinskom*) i u *Daničičevu rječniku* (Dobromir 1, 280 i 3, 585). A filius Dobromiri'. Doc. hist. rač. 96. (1070-1073). Dobromir. Mon. serb. 12. (1222-1228). Deč. hris. 5. 11 i još na mnogo mjesta. Dobromir Janičević. Rat. 109. — i kao ime mjesta u *naše vrijeme.* Dobromir, zaselak u Srbiji u okrugu kruševačkom. K. Jovanović 129.

DOBROMIRAN, dobromirna, *adj.* pacificus, miran (dobro miran ili dobar i miran?). — Dolazi u *jednoga pisca* xvi vijeka a otale u *Stuličevu rječniku.* Dobromiran čovik takove je čudi da svaka u dobro obraća i sudi; koji je u dobru miru i pokoju sumāu na nikogar ne prostira svoja. A. Georgiceo, nasl. 80.

DOBROMIRIĆ, *m. prezime, vidí* Dobromirović. — Dolazi xiii i xiv vijeka i u *Daničičevu rječniku* (Dobromirić). Bogdan Dobromirić. Mon. serb. 31. (1249). Stepan Dobromirić. Deč. hris. 20.

DOBROMIRIŠAN, dobromirišna, *adj.* bene olens, u kojega je dobar miris. — U *Stuličevu rječniku* u kojem ima i dobromirišav s istijem značenem. — ni jedno ni drugo nije sasma pouzđano.

DOBROMIRISAV, *vidi* dobromirisan.

DOBROMIRNICA, *f.* žensko čelade dobromirno. — Samo u *Stuličevu rječniku.* — nepouzđano.

DOBROMIRNIĆ, *m.* čorjek dobromiran. — Samo u *Stuličevu rječniku.* — nepouzđano.

DOBROMIROVIĆ, *m. prezime, Dobromirov sin.* — *ispovrđi* Dobromirić. — Dolazi xv vijeku i u *naše vrijeme,* a između rječnika u *Daničičevu rječniku* (Dobromirović). Dobromirović Gojislavu. Spom. sr. 2, 61. (1415). Novak Dobromirović. Rat. 325. 373.

DOBROMIŠALAN, dobromišalna, *adj.* koji dobro misli, u kojega su dobre misli. — Složena *sufixom* љнѣ od osnova *adjektiva* dobar i *supstantiva* misao po čemu bi stariji oblik bio dobromyslнѣ, među s i i umeće se a, također u *nominatnom nom. sing. m.* (i u *acc. sing. m.* kad je isti kao *nominativ*) i među l i n. u svrijem oblicima gdje se oro a ne umeće, l (na kraju sloga) mijēna se u o može se prvo a ne umetnuti, ali se tad drugo umeće u svrijem oblicima:

dobromislan, dobromislana *itd.* — Dolazi samo u *Stuličevu rječniku* (griješkom dobromison, pa *gen.* dobromisaona, *dubrovački* dobromisona) u kojem ima i dobromislan sa značenjem za oboje: 'elemens, comis, humanus, placidus, tranquillus'.

DOBROMISAO (Dobromisal), Dobromisla, *m.* ime muško. — Dolazi pisano Dobromysl i Dobromisl XIII i XIV vijeka i u *Daničičevu rječniku* (Dobromysl). Dobromisl sa detinju. Mon. serb. 59. (1293—1302). Dobromisl. Deč. Iris 29. Dobromysl. 29. 32 i još na nekoliko mjesta.

DOBROMISAONICA, *f.* dobromisaono žensko čelade. — U *Stuličevu rječniku* (dobromisonica).

DOBROMISAONIK, *m.* dobromisalan čorjek. — U *Stuličevu rječniku* (dobromisonik).

DOBROMISAONOST, *f.* osobina onoga koji je dobromisalan. — U *Stuličevu rječniku* ima dobromislost, vidi dobromislost, a ooga zadnje nema napose.

DOBROMISAOSTVO, *n.* vidi dobromisaonost. — Postaje sufixkom istvo od osnov a adjektiv a dobar i supstantiva misao. — Dolazi sa starijem oblikom dobromyslstvo u knizi XIII vijeka pisanoj erkevenijem jezikom. Vse otičensko i b svršaše dobromyslstvo. Sava, tip. stud. glasn. 40, 163.

DOBROMISLAN, vidi dobromisalan.

DOBROMISLIĆ, *m.* prezime, vidi Dobromislóvić. — Dolazi XIV vijeka. Rad. Dobromislíć. Deč. Iris, 14, 82. Priboje Dobromyslíć. 44

DOBROMISLOVIĆ, *m.* prezime, Dobromislósin. — isporodi Dobromislíć. — Dolazi XIV vijeka. Tvrdioje Dobromyslóvić. Deč. Iris. 103. Tvrdioje Dobromislóvić. 28.

DOBRONADARITI, dobronádariti, *pf.* vidi dobrodariti. — Dolazi i u *Belinu rječniku*, ali samo *part. praet. pass.* dobronadaren 'beneficio affectus' 137a.

DOBRONARAVAN, dobronáravna, *adj.* dobre naravi, isporodi dobrođdan. — Dolazi u knizi XIII vijeka pisanoj erkevenijem jezikom (sa starijem oblikom dobrobravljavlj i u jednoga pisca XIII vijeka, a između rječnika u *Stuličevu* i u *Daničičevu* (dobrobravljavlj, virtute praefitus'). Dobronaravnijih carlj. Stefan, sim. šaf. 23. Dobronaravni ljudi. D. Obradović, živ. 6.

DOBRONARAVLE, *n.* dobra narav. — Dolazi u knizi XIII vijeka pisanoj erkevenijem jezikom sa starijem oblikom dobrobravljavlj i u *Daničičevu rječniku* (dobronravije, boni mores'). St vsakym poslušanijem i dobrobravljijem slusaše. Stefan, sim. šaf. 3.

DOBRONAROČIT, *adj.* felix, čestit, srećan. — Dolazi jedan put XIV vijeka i u *Daničičevu rječniku* (dobronaróčit'). Slavni i dobronaróčiti građi Dobrovnički. Mon. serb. 187. (1378).

DOBRONÁSTOJAN, dobronástojna, *adj.* perattentus, vrlo nastojan. — Samo u *Stuličevu rječniku* u kojem je onako tumačeno.

DOBRONÁŠAŠĆE, *n.* approbatio, djelo kojijem se nađe da je što dobro. — Složeno je od osnov a dobar i našast sufixkom (i)je. — Dolazi jedan put XVIII vijeka sa starijim oblikom dobronašastje. S dobronašastijem prividitelja drugi put na svitlo dat. M. A. Rejković. sat. 1.

DOBRONAUČAN, dobronáučna, *adj.* bene institutus, koji je dobru nauku primio, koji je dobro (u moralnom smislu) odgojen. — U *Belinu* (24^a) i u *Stuličevu rječniku* ('bene moratus').

DOBRONAZIVALAC, dobronáziavaca, *m.* čorjek koji dobronazije. — Samo u *Stuličevu rječniku* ('beneprecans'). — nepouzđano.

DOBRONAZIVALICA, *f.* žensko čelade koje dobronazije. — Samo u *Stuličevu rječniku*. — nepouzđano.

DOBRONAZIVÁNE, *n.* djelo kojijem se dobro nazije. — U *Belinu rječniku* (dobronazivane 'boni praecatio'). — nepouzđano.

DOBRONAZIVATI, dobronáživati i dobronáživljati, *impf.* kao blagoslivljati. — Samo u *Stuličevu rječniku* ('beneprecari'). — nepouzđano.

DOBROŃIĆI, *m. pl.* seoce u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. 21.

DOBROŃICA, *f.* jedno ili više mjesta pod njezima u Srbiji u okrugu smederevskom. Niva u DobroŃici. Sr. nov. 1869. 313. 1875. 621. 663.

DOBROŃOSAC, dobroŃoseca, *m.* equus gradarius, tolutarius, konj koji u hodu zajedno podize obje desne, pa obje lijeve noge. — isporodi prusac. — Dolazi u *Belinu rječniku* (jorga, konj dobroŃosac, konj prusac 'cavallo di portante' equus gradarius^{us} 179^a) a iz njega u jednoga pisca našega vremena. F. Kurelac, ina. 9.

DOBROŃUKÁNE, *n.* nukaŃe na dobro. — Dolazi (sa starijim oblikom dobroŃukanje) u jednoga pisca XII vijeka. Kao god utišenje ili dobroŃukanje ili poučjenje. Š. Budinić, ispr. 34.

DOBROŃA, *m.* ime muško. — Dolazi od XII do XIV vijeka i u *Daničičevu rječniku*. DobroŃa Starine 13, 207. (1185). DobroŃa (Dobrona) Lomoprídić. Mon. serb. 39. (1253). 'DobroŃa' jedan od vlaha koje kralj Milutin dade jepiskupiji liplavskoj (Mon. serb. 564 god. 1322. D. Daničić, rječn. 1, 280—281).

DOBROŃEŽDO, *m.* selo u Crnoj Gori u nahiji katunskoj. Glasn. 40, 18.

DOBROŃIČAJAN, dobroŃičajna, *adj.* u kojegu su dobri običaji. — isporodi dobroŃičan. — Dolazi u jednoga pisca XVIII vijeka koji će biti sam oru riječ i načinio po lat. bene moratus. Da vide svoju dičen dobroŃičajnu. F. Lastrić, od. 166.

DOBROŃIČAN, dobroŃičajna, *adj.* vidi dobroŃičan. — Samo u *Stuličevu rječniku* sa značenjem 'bonis moribus ornatus, imbutus' i s dodatkom da je uzeto iz ruskoga.

DOBROŃODHONICA, *f.* dar (jabuka) što se daje kad se pohodi (ophodi) više mjesta ili više čeladi. — isporodi dobroŃodhonia, dobroŃodhonia. — Samo u *Stuličevu rječniku* u kojem je onako i tumačeno: dobroŃodhonia 'bono dato nella visita di più luoghi o persone' 'strena, vel quodcumque munus inter amicos collatum' — nije sasna pouzđano.

DOBROŃODHONICA, *f.* dar (jabuka) što se daje gostu kad odlazi (otihodi). — isporodi dobroŃodhonia. — Samo u *Stuličevu rječniku* (dobroŃodhonia 'munus discedenti collatum'). — nije sasna pouzđano.

DOBROŃOHRÁŃEN, *adj.* (uprav *part. praet. pass.*) vidi dobroŃučan. — Samo u *Stuličevu rječniku* (dobroŃohraćen). — kao složena riječ, nije pouzđano.

DOBROŃPAMETAN, dobroŃpametna, *adj.* memor, koji dobro pamti. — Samo u *Stuličevu rječniku* u kojem je orako i tumačeno. nije sasna pouzđano.

DOBROŃPAMETŃIK, *m.* dobroŃpametán čorjek. — Samo u *Stuličevu rječniku*. nije sasna pouzđano.

DOBROŃPIRAN, dobroŃpirna, *adj.* commissator, hollu, koji dobro piruje, kao prijekor čorjeku

koji se dobro gosti i tako raspisa imaju. — U jednoga pisca xviii vijeka. Prijate!u dobropirni! razsapište ti nevirni! V. Došen 167b.

DOBROPIROVLJČ, m. čorjek koji dobro gosti na piru. — Složeno od osnova adjektiva dobar i supstantiva pir sufixsom ov-ič, kao da je patronimsko ime. riječ je načinena za narodnu poslovicu. Niko se nije nazvao dobropirovč, ma koliko trosio. u Lici. V. Arsenjević.

DOBROPIS, m. calligraphia, dobro (lijepo, krasno) pisaše. — kao da je to značenje na jedinom mjestu gdje ora riječ dolazi i to u jednoga pisca xviii vijeka, koji će je biti sam i načinio. Od pisaca i tetfedara cvijet od ljudstva tu se kupi, Foca, ... i živi Karalipeo ... Karalipej bistri Pavo dostojan je gorimim trojem, na dobropis er se 'e davu. J. Kavačini 128b.

DOBROPISÁNE, n. calligraphia, lijepo, krasno pisaše. — isporodi dobropis. — Samo u Stuličevu rječniku sa značenjem 'scriptura nitida, elegans' i s dodatkom da je uzeto iz ruskoga.

DOBROPLODAN, dobroplodna, adj. fructifer, fertilis, koji dobar plod daje, u pravom i u prenesenom smislu. — Dolazi xiii i xiv vijeka u knjigama pisanim crkvenim jezikom i u jednoga pisca xvii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (optimis fructibus abundans' s dodatkom da je ruska riječ) i u Daničeviću (dobroplođans). Raduj se, lozo dobroplodnaja. Stefan, sim. šaf. 26. Zemlj dobroplodnč. Domentijan^a 102. Dobroplođnoje začetje. Danilo 11. Dobroplođnijeh sred baština. P. Kanavelić, iv. 27.

DOBROPOBJEDAN, dobropojbedna, adj. koji dobro pobijedi. — Dolazi (dobropobédans) u knizi xiii vijeka pisanoj crkvenim jezikom a otale u Daničeviću rječniku (victor egregius'). Dobropobédnoje tělo jeho. Stefan, sim. šaf. 28.

DOBROPÓHODNICA, f. dar (jabuku) što se daje gostu. — isporodi dobroophodnica, dobrootodnica. — Samo u Stuličevu rječniku (munus in visitatione collatum'). — nije sasna pouzdano.

DOBROPÓLANA, f. selo u Dalmaciji u kotaru zadarskom. Repert. 1872. 37.

DOBROPÓLICI, Dobropóljčá, m. pl. selo u Dalmaciji u kotaru benkovačkom. Repert. 1872. 6.

DOBRO PÓLE, n. ime mjestima. a) seoce u Hercegovini u kotaru gatačkom. Statist. 114. — b) pomije se xv vijeka kao selo u Bosni ne daleko od Ključa na Sani. 'Dobro Polje', selo koje kralj bosanski Toma Ostojić 1446 dade s gradom Ključem sinovima vojvode Ivaniša Dragišica (Mon. serb. 539). D. Daničić, rječ. 1, 281. — c) selo u Srbiji u okrugu crnorječkom. K. Jovanović 166. — d) selo u Srbiji u okrugu niškom. M. Đ. Miličević, kralj. serb. 160. — e) Dobro Polje ili Masuričko Polje, ravan u Srbiji u okrugu vranškom. M. Đ. Miličević, kralj. serb. 280. — f) mjesto pod niraama u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Sr. nov. 1872. 136.

DOBROPÓMAN, dobropómna, adj. vidi dobropomni.

DOBROPÓMŃIV, adj. perantentus, vrlo pomir. — Samo u Stuličevu rječniku u kojim ima i dobropomnan s istim značenjem. — obaje nepouzdana.

DOBROPOSUŠLJIV, adj. obsequens. — Dolazi u knizi xiii vijeka pisanoj crkvenim jezikom a otale u Daničeviću rječniku (dobroposlušajiva). Dobroposlušjivy byste. Domentijan^b 36.

DOBROPOŠNICA, f. vidi dobrootodnica. —

isporodi i dobrodošnica — Samo u Stuličevu rječniku. — nije sasna pouzdano.

DOBROPOVIJESTAN, dobropojvjesna, adj. vidi dobroglasnan (pod c). — U Stuličevu rječniku sa značenjem 'optima existimationis' i s dodatkom da je uzeto iz brevijara. — nije pouzdano.

DOBROPOZDRAVLEŃE, n. dobar pozdrav. — U Stuličevu rječniku (amicia salutatio') s dodatkom da je uzeto iz ruskoga.

DOBROPOZNÁN, adj. pernotus, dobro poznán. — U Belinu rječniku 47^a i u Stuličevu.

DOBROPRAVUČI, adj. (uprav part. praes. act.) koji dobro uprava. — U Stuličevu rječniku (dobropravuč) sa značenjem 'sapienter moderans, dirigens' i s dodatkom da je uzeto iz brevijara. — nepouzdana.

DOBROPRIGNŪT, adj. (uprav part. praes. pass.) prignut na dobro. — Samo u Stuličevu rječniku (bene dispositus'). — nepouzdana.

DOBROPRIM, adj. koji prima u dobro. vidi 1. dobro, b, ff. — Samo u Stuličevu rječniku (in bonam partem sumens'). — nepouzdana.

DOBROPRŪDITI, dobroprŭditi, impf. dobro prŭditi. — Samo u Stuličevu rječniku ('prodesso'). — kao složena riječ, nije pouzdana.

DOBRORÁDAN, dobroródna, adj. koji dobro radi. — U jednoga pisca xviii vijeka. Gospodari dobroródni koji nisu tudog gladni. V. Došen 73^b.

DOBRORÁSADAN, dobroródna, adj. koji se daje dobro rasudi. — Samo u Stuličevu rječniku ('quod ex uno loco in alium transferri ac plantari utiliter potest'). — nepouzdana.

DOBRORÁZŪMAN, dobroródma, adj. u kojega je dobar razum. — Dolazi u knizi xiii vijeka pisanoj crkvenim jezikom (samo adr. doborazumne), a između rječnika u Stuličevu (sa značenjem 'optimo ingenio praeditus' i s dodatkom da je uzeto iz ruskoga) i u Daničeviću (dobrorazumnyj). Dobrorazumne reče. Domentijan^b 139.

DOBRORÁZŪMLE, n. dobar razum. — Dolazi xiv vijeka u knizi pisanoj crkvenim jezikom (dobrorazumije) i u Stuličevu rječniku (dobrorazumje, 'egregium ingenium' s dodatkom da je uzeto iz ruskoga). Služe jemu vs doborazumijje. Danilo 281.

DOBROREDAN, dobroredna, adj. u kojega je dobar red. — Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka; može se na mjesta shvatiti, kao: dobar, uredan, prav, složan. Jel' mišljenje dobroredno? A. Vitaljić, ist. 171b. Ki ima čud dobrorednu. 196b. Zlobna riječ ako je, za ku ruka tva me grdi, ti braćenje ti za tvoje tu svjedožbom sad potvrdi; nu da riječ bi dobroredna, ku prid ovijem pravih pukom, zašto mene ti pravdna nepravednom biješ rukom? ost. 130. — adr. dobroredno. Cvatu dakle dobroredno. ist. 313^a. Ah ko' e dobro da zajedno dobra bratja pribivaju milo, ugodno, dobroredno! 476b. Spivajte dobroredno na čast boga. 533^a.

DOBROREK, adj. eloquens, koji umije dobro i lijepo govoriti. — Samo u Stuličevu rječniku u kojem je onako tumačeno.

DOBROREČAC, doborrječca, m. čorjek koji dobre (ugodne) riječi govori, mazalica, udvorica. — Dolazi u jednoj knizi xvii vijeka a otale u Stuličevu rječniku (gdje je pisano doborrečac i tumačen 'eloquens'). A ti hoćeš sve imati prijate!e i doborrječce. B. Kašić, nasl. 64.

DOBROREČAN, doborrječna, adj. koji dobre riječi govori (koji je dobar samo riječima). —

U jednoga pisca xviii vijeka (po zapadnom govoru dobroričan). Dobroričan a zlotvoran sablast. V. Došen iv. — Dolazi u Stuličevu rječniku s drugijem značenjem eloquens, vidi dobroreke.

DOBRORODAN, dobrorodna, adj. nobilis, fructifer. a) koji je dobra (plemenita) roda. — dolazi xv i xviii vijeka (u zadnje vrijeme primjeno iz ruskoga jezika) a između rječnika u Stuličevu i u Daničičevu (dobrorodnyj). — ispredi blagorodan. Ne prostima ljudima ni dobrorodnyim. Mon. serb. 540. (1495). Dobrorodni gospodine! Glasn. II, 3, 256. (1720). — b) vidi dobroplodan. — u Stuličevu rječniku.

DOBRORODE, n. nobilitas, osobina onoga koji je dobrorodan. — ispredi blagorode. — Dolazi sa starijem oblikom dobrorodije u knizi xiii vijeka pisanoj erkenijem jezikom. Prémudrostiju i bogatstvoma i dobrorodijem. Sava, tip. stud. glasn. 40, 164.

DOBRORODEN, adj. (uprav part. praet. pass.) vidi dobrorodan pod a). — U Stuličevu rječniku s dodatkom da je uzeto iz brevijara. — kao složena riječ, nije pouzdana.

DOBRORODENICA, f. mulier nobilis, žensko čelade dobrorodno. — Samo u Stuličevu rječniku. — nepouzdana.

DOBRORODENIK, m. vir nobilis, čorjek dobrorodan. — Samo u Stuličevu rječniku. — nepouzdana.

DOBRORUČITI, dobroručim, pf. dati dobru ruku (vidi 2. dobar, I, 1, b, e). objekat je onaj kojemu se daje. — U Belinu (456^b) i u Stuličevu rječniku.

DOBROS, m. ime muško. — Dolazi prije našega vremena. Dobros. S. Novaković, pom. 60.

DOBROSALIĆ, m. prezime po ocu Dobrosavu. — ispredi Dobrosavić. — Dolazi xv vijeka i u Daničičevu rječniku (Dobrosalić). Radivoj Dobrosalić. Spom. sr. 2, 106 (1442). — Dolazi također prije našega vremena kao ime mjesta. Dobrosalić. S. Novaković, pom. 131.

DÓBROSAV, m. ime muško. — ispredi Dobroslav. — Dolazi od xiv vijeka a između rječnika u Vačovu i u Daničičevu (Dobrosav). Dobrosav Divošević (častelin kralja bosanskoga Stefana Dabiše). Mon. serb. 222. (1392). Dobrosavs. S. Novaković, pom. 60.

DÓBROSAVA, ime žensko. — Dolazi prije našega vremena. Dobrosava. S. Novaković, pom. 60.

DOBROSAVLEVIĆ, m. prezime po ocu Dobrosavu. — u rukopisu prošloga vijeka stoji Mihajlo Dobrosavlević kao tobožne ime srpskoga kralja xi vijeka. Glasn. 2, 206. (1786). vidi M. D. Miličević, serb. 232. — i u naše vrijeme. Nedejko Dobrosavlević. Rat. 370.

DOBROSELCI, Dobroselcâ, m. pl. ljudi iz Dobrosela. J. Bogdanović. — ispredi Dobroseljanin.

DOBROSELICA, f. ime mjesta. a) selo u Srbiji u okrugu užičkom. K. Jovanović 164. — b) selo u Srbiji u okrugu jagodinskom. 110. — pominje se nekakva Dobroselica i prije našega vremena. S. Novaković, pom. 131.

DOBROSELIČANIN, m. čorjek iz Dobroselice. — pl. Dobroseličani. Dobroseličani se otreku zemlje. M. D. Miličević, opšt. 8.

DOBROSELIČKI, adj. iz Dobroselice. U ovoj dobroseličkoj sudnici zastadli okružnoga načelnika. M. D. Miličević, zim. već. 206.

DOBROSELO i **DOBRO SELO**, m. ime mje-

stina. a) Dobro Selo. aa) prije našega vremena. Dobro Selo. S. Novaković, pom. 131. — bb) Dóbró Selo, selo u Hercegovini u kotaru mostarskom. Statist. bosn. 105. — cc) Dóbro Selo, selo u Crnoj Gori, može biti isto što Dobro Selo. Od lije Sredanovića s Dobra Sela. Pjev. crn. 25a. — b) Dobroselo. au) selo u Bosni u okrugu bihaćkom. Statist. bosn. 52. — bb) Dobroselo, selo u hrvatskoj krajini u okrugu ličko-otučkom. Razl. jel. kr. 7. — cc) orako se negda zealo, po pučkom pričanju, selo Metlič u Srbiji. Metlič kažu još u vreme cara Lazara bio je veliko selo kao i sad što je. Zvao se onda Dobroselo. Nar. prip. vil. 1867. 656.

DOBROSELANIN, m. čorjek iz Dobrosela. J. Bogdanović. — pl. Dobroseljani. — ispredi Dobroselci.

DOBROSEĽKA, f. žensko čelade iz Dobrosela. kaže se i Dobroselkija. J. Bogdanović.

DOBROSEĽKIŃA, f. vidi Dobroselka.

DOBROSI dolazi, jamačno grješkom, kao ime muško u rukopisu xiv vijeka. Dobrosi sin Builovič; treba čitati ili Dobrosi (vidi Dobros) sin ili Dobrosin.

DOBROSLAĽIĆ, m. prezime, Dobroslarov sin. — između a i | ispalo je v. — ispredi Dobrosalić. — Dolazi xiv vijeka i u Daničičevu rječniku (3, 556). Deč hris. 10, 12 i još na nekoliko mjesta.

DÓBROSLAV, m. ime muško. — ispredi Dobrosav. — Dolazi (vrlo često) od xi vijeka (pri put u latinskom spomeniku) a između rječnika u Daničičevu (Dobroslav). „Dobroslav filii Gorbine“. Doc. hist. rač. 151. (1089). Dobroslav (vlah). Mon. serb. 12. (1222—1225). Dobroslav. Deč hris. 5 i još na premnogo mjesta. Kralj Dobroslav vječne vijence s Krešimiro m slavnijem stječe. G. Palmotić 2, 518. Pisma od kralja Dobroslava. And. Kačić, razg. 36. u novija vremena nema potvrde; kao da je zamijenjeno oblikom Dobrosav koje vidi.

DÓBROSLAVA, f. ime žensko. — Potvrdeno je xiv vijeka. Glasn. 35, 121.

DOBROSLAVAN, dočorslavna, adj. gloriosus, egregius, slavan, kojemu je dobra slava. — Samo u Stuličevu rječniku s dodatkom da je uzeto iz ruskoga.

DOBROSLAVICA, f. ris planinski u Srbiji u okrugu kneževačkom. M. D. Miličević, serb. 825.

DOBROSLAVIĆ, m. prezime po ocu Dobroslavu. — Dolazi u Dubrovniku kao prezime rlatstvosko (ne zna se latinski ni talijanski oblik) xiii vijeka i u Daničičevu rječniku. Vita Dobroslavica (od velega vjeća). Mon. serb. 40. (1253); kao pučko prezime xiv. „Stephanus Dobroslauch, calegar de Budva . . . factus fuit civis ragusinus“. Mon. rag. 2, 263. (1359).

DÓBROSLAVIN, adj. koji pripada Dobroslavi. — xiv vijeka. Krsta Dobroslavim. Glasn. 35, 121.

DOBROSLAVLJE, n. bona gloria, dobra slava. — Samo u Stuličevu rječniku (dobroslavlje) s dodatkom da je uzeto iz ruskoga.

DOBROSLIČAN, dobrošlična, adj. sličan dobru. — Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka i u Stuličevu rječniku (bono similis) s dodatkom da je uzeto iz ruskoga). Dokli jedna (misao) priblizni je (Mandalijenu) dobrošličijem privarama. I. Đorđić, uzd. 47. „Dobroslično slično dobru. 206.

DOBROSLÓVITI, dobroslóvim, pf. benedicere, consecrare, ispredi blagosloviti. a) blagosloviti,

u jednoga pisca xvii vijeka. Da ovu vodu dobroslaviti, posvetiti i blagosloviti dostojlaš se. I. Baudulavić 273b. — b) posvetiti (čestice i kalež preko mise). — u *Belinu rječniku* („eucharistiarum consecrare“ 217b) i u *Stuličevu*.

DOBROSLAVLĚNE, *n.* benedictio, consecratio, djelo kojijem se dobroslaviti. — U *Belinu rječniku* (dobroslovljenje 217b).

DOBROSLAŽAN, dobrosložna, *adj.* bene affectus, dobro spreman. — Samo u *Stuličevu rječniku* u kojem je onako tumačeno s dodatkom da je uzeto iz ruskoga i u kojem ima i dobrosložan s istim značenjem. — oboje nepouzdana.

DOBROSLAŽEN, *adj.* *vidi* dobroslazan.

DOBROSRĚCAN, dobrosrěcana, *adj.* *vidi* dobrosrđ. Postaje od osnova dobr i srě (srědce) sufixsom љр, pred kojijem se c mijenja u ě.

DOBROSRD (dōbrośrd), *adj.* humanus, benignus, koji je dobra srca. — Složeno od osnova dobr adjektiva dobar i srd supstantiva srce (srědce). — Dolazi kao adjektiv samo u *Stuličevu rječniku* (u kojem ima i dobrośrdan i dobrośrdcan s istim značenjem), ali već xiv vijeka kao ime muško. Brat mu Dobrośrdi. Deč. Irlis. 12.

DOBROSRĚDAN, dobrośrdna, *adj.* *vidi* dobrośrd. — Postaje kao dobrośrd sufixsom љр. — U *Stuličevu rječniku* ima i *adv.* dobrośrdno.

DOBROSRĚDE, *n.* humanitas, dobro srce. — U *Stuličevu rječniku* (dobrośrdje) s dodatkom da je uzeto iz ruskoga.

DOBROSRĚČA, *f.* dobra sreća. — isporodi dobročest. — Dolazi u dvojice pisaca xvii i xviii vijeka. Da vična čestitost božanstvena, dobrośrd, bistro veselje, ljubav plodna, zdravje vične unide u kću ovu. P. Posilović, nasl. 140a. Videć upućenu dobrośrdnu brata svoga. I. Đorđić, uzd. 25.

DOBROSRĚČAN, dobrośrděana, *adj.* prosper, felix, u kojega je, s kojijem je dobra sreća. — a- ostaje samo u nominalnom nom. *sing. m. i u *acc. sing. m.* kad je isti kao nominativ. — Postaje sufixsom љр od osnova adjektiva dobar i supstantiva sreća. — e- (negda ě) ostaje u južnom i u istočnom govoru, a u zapadnom stoji -i- (dobrośrděan). — mjeste -ěn- u naše vrijeme često se izgovara -tj-; dobrośrděni. — Dolazi od xv vijeka u između rječnika u *Vrančevu* (dobrośrděan prosper), u *Belinu* (dobrośrděan felix 308a; biti dobrośrděan fortuna uti prospera 592a), u *Stuličevu* (felix, fortunatus), u *Vukovu* (dobrośrděni i dobrośrděni felix).*

a. *adj. a)* o čeladetu i onome što se kao čelade misli. Kad si dobrośrděan, protivšćine se blud. M. Marulić 128. Dobrośrděna dakle Ana u osmi dan prosinca miseca ili decembra u utrobi začne. B. Kašić, is. 83. Dobrośrděnijem Paulu apostolu i proroku Mojzesu. I. Đorđić, ben. 104. O tisuću tisuć krati dobrośrděni ljubovnici. P. Sorkočević 592a. — dobrośrděni: Taj mi je dobrośrděni zet podaleko. S. Lučić, prip. 13. Sad je ovome zlu lijek, da tega dobrośrděnoga (kao eufemizam mj. zlośrděnoga, isporodi dobrośrděnik) gosta spremite preko vrha. 111. — b) o drugom ěemu. U dobrośrděnu stvar protivšćine se čuj. M. Marulić 146. Svoj dobrośrděni život dovršise. B. Kašić, per. 112. Kada dan prosja nam čestiti, dobrośrděni i blagi. A. Vitaljić, ist. 129. Justin pisa liste papi Ormizdu rad dobrośrděnoga mira. K. Pejković 18. Dobrośrděnijem i neizmijernijem uživanom. I. Đorđić, salt. 13. Ponažu se među sobom u stvarih dobrośrděnih i suprotivnih. I. Velikanović, uput. 3, 207.

b. *adv.* dobrośrděno. Zlobnim tako dobrośrděno stvari hode. A. Vitaljić, ist. 227. Svoj ě život dobrośrděno zaglaviti. I. Đorđić, ben. 163. Gdje nije s koristi i dobrośrděno Dominikov prst pristupio. A. Kalić 501.

DOBROSRĚČNICA, *f.* dobrośrděno žensko ěelade. — govori se i dobrośrděnica. — Postaje kao dobrośrděnik sufixsom ica. — Dolazi u *Stuličevu* i u *Vukovu rječniku*. u ovome zadnjem (*vidi kod dobrośrděnica*) samo kao eufemizam prema ženskoj djetetu.

DOBROSRĚČNIK, *m.* dobrośrděno ěovjek. — Postaje od osnove adjektiva dobrośrděan sufixsom ick. — govori se i dobrośrdětnik (*vidi kod dobrośrděcan*). — Dolazi u *Stuličevu* i u *Vukovu rječniku*. u ovome zadnjem (*vidi kod dobrośrdětnik*) samo kao eufemizam, kad mati kara muško dijete te neće da ga nazove zlośrděnikom.

DOBROSRĚČNOST, dobrośrděčnosti, *f.* prosperitas, felicitas, osobina onoga koji je dobrośrděan, dobra sreća. — isporodi dobrośrděstvo. — Postaje od osnove adjektiva dobrośrděan sufixsom ostě. — Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka u između rječnika u *Belinu* (dobrośrděnos felicitas 592a), u *Bjelostjenčevu*, u *Stuličevu*. Drugo bog iziskuje u suprotivstinah, slugu u dobrośrděnostih. I. Velikanović, uput. 1, 355.

DOBROSRĚČSTVO, *n.* *vidi* dobrośrděnost. — Postaje od osnove adjektiva dobar i supstantiva srěcan sufixsom istvo. — Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka s oblikom dobrośrděstvo (-i- po zapadnom govoru), u kojem je ě ispalo (a može biti i da se je promijenilo u j te da ovo nije zabuđeno) ispred stv; između rječnika u *Stuličevu* (dobrośrděstvo felicitas). Zašto se po tebi čini prišastje pričestito od tuga na dobrośrděstvo i dragovolnost, od života sadašnjega na život vični. P. Posilović, nasl. 41b.

DOBROSRĚSTVO, *vidi* dobrośrděstvo.

DOBROSRĚTŃI, *vidi* dobrośrděan.

DOBROSRĚTŃNICA, *vidi* dobrośrděnica. — U *Vukovu rječniku*: „das weibliche von“ dobrośrdětnik.

DOBROSRĚTŃNIK, *vidi* dobrośrděnik. — U *Vukovu rječniku*: „glückskind!“ (als euphemismus, wenn die mutter ein kind ausschilt) „albae galinae filius“.

DOBROST, dōbrosti, *f.* dobrota. — Postaje od osnove adjektiva dobar sufixsom ostě. — Dolazi u dvojice pisaca xvi vijeka i u jednoga xviii, a između rječnika u *Belinu* 145a i u *Stuličevu*. Dokli živjese, kroz dobros toliku svakomu on bješe za jednu priliku. N. Naješković 1. 321. Tva dobros velika na ljubav gledaje, neće smrt grošnika, neg da se on kaje. D. Rašina 147a. Dobros, mudros, u kom vira jednokupno. jaoh, cvatiše. J. Kavanin 83a. Sviju trim sobstvom ista ě dobros prevlika. 536a.

DOBROSTANAC, dobrośtanca, *m.* vir satis dives, opulentus, ěovjek koji (imaćem) dobro stoji, koji je u dobrom stajnu, dovoljno bogat. — Može biti da je načičeno po tal. benestante. — Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka i u *Stuličevu rječniku* („dives, locupletus“). Zabranjava da se ne uzdrži tude, ili je jednoga dobrośtanca, ali jednoga ubogara. D. Bašić 165b. Premda su pali u ubožtvo, hoće hodit obučeni ko dobrośtanaci. 167a.

DOBROSTĚCAN, *adj.* (uprav part. praet. pass.) bene partus — Dolazi, kao složena riječ, u *Belinu rječniku* 28b.

DOBROSTIĆ, *m.* prezime. xiv vijeka. Hodoje Dobrostići. Deč. Irlis. 39.

DOBROSTINSTVO, *n.* *ridi* dobrostivost. — *U jednoga pisca xvij vijeka na jednom mjestu, ali može biti da je štamparskom griješkom mješt dobrostivostvo.* Prošire dobrostinstvo i milosrdije božje. P. Radović, nač. 231.

DOBRŌSTINA, *f.* *ridi* dobrostivost. — *Dolazi u jednoga pisca xvi vijeka i u Stulićevu rječniku (benignitas, clementia).* Po nji također možemo poznati dobrostiju i blagos božju. B. Građić, dul. 52.

DOBRŌSTIVŌ, *ridi* dobrostivstvo.

DOBRŌSTIVŌ, *adv.* benignus, clemens, *blag.* — *Postaje od osnovne supstantiva dobrost sufixskom izv.* — *Dolazi od xv vijeka u između rječnika u Vrančićevu (benignus; comis; mitis; pius); u Mikićinu (benignus, beneficus, liberalis); adv. dobrostivo (benigne, humaniter, humane); u Belinu (benignus 137a; clemens 196b); adv. dobrostivo (elementar 196b); u Bjelostjenčevu (benignus, comis, pius, facilis et suavis); adv. dobrostivo (benigne, comiter, suaviter, pie, mansuete et benigne); u Jambrišićevu (benignus); u Voltigijinu (benigno, soave, wohlthätig); u Stulićevu (benignus, clemens, lenis, humanus, comis).* — *Komp. dobrostiviji: clementior.* A. d. Bella, rječ. 196b. Dobrostivijega boga imamo nego li mi mislimo. A. Kanižlić, fran. 204.

a. *adj. ka značenju adjektiva blag (vidi blag, 1) može se dodati: koji prašta uvrede. a) o bogu i bogorodici.* Obratite se gospodinu bogu vašemu zač dobrostiv i milosrdan jest. Bernardin 16a. joel 2, 13. Isuse prikasni, ki jesi dobar vas, ki jesi dobrostiv, komu se daje glas da si sam milostiv. M. Marulić 192. Bog je dobrostiv i milosrdan. Transit. 63. Gospodin Isukrst naš pri-dragi, prislatki i pridobrostivi spasitel. M. Divković, bes. 2a. Bog dobrostiv, blag i mio me molenje usliš'o je. I. Gundulić 194. Bog ti pomoz, slatka i ugodna Marijo, ... ti jesi sva dragostiva, ugodna, sva svitla i sva dobrostiva. P. Posilović, nasl. 71a. Da je bog svemoguću dobrostiv. S. Margitić, fal. 141. Svim bo 'e ona dobrostiva (Marija). J. Kavašin 520a. Da je bog neizmarnim načinom dobrostiv. F. Lastrić, svet. 106b. Prignu se k zemlj dobrostivi spasitel i ... pisa po zemlj. D. Rapić 5. — b) o čeljadetu. Niki od nature jesu ljubzivi i dobrostivi. Korizm. 48a. Plemeniti i dobrostivi skupe. M. Držić 242. Zač i on utudan. dobrostiv i prikladnan biše. P. Zoranić 26b. S podnizenimi i dobrostivimi ... uzdržuj se. B. Kašić, nasl. 13. Svaki budi dobrostiv a ne udoban. P. Posilović, cvijet 92. Prijateju moj dobrostivi. I. Ivanišević, kit. 124. Ponizan kano Ižak, dobrostiv kano Jakov. S. Margitić, fal. 20. Izgubio je pomoć i utjelu dobrostiv čeljadi. A. Kalić 397. Dobrostiva sestro moja. Nar. pjes. istr. 5, 15. — c) o čem unum ili tjelesnom (u prenesenom smislu) u koga čim se pokazuje da je dobrostiv. Miloša podnosita jest i dobrostiva jest. Bernardin (1586). 13b. paul. Icor. 13, 1. Milim i dobrostivim načinom. S. Budinić ispr. 27. Usliši mene, gospodine, zašto dobrostivo jest milosrdje tvoje. M. Divković, bes. 585b. Biser neizrečeni dobrostive tvo naravi. G. Palmotić 2, 333. Podaj mi dobrostiv šćir od ustrjpenja. I. Ivanišević 131. Gledaj mene vazda tvojem očima dobrostivjem. P. Posilović, nasl. 68a. Ove riječi govoraše s dobrostiva srca mila. A. Vitajić, ost. 248. Tvč besjede dobrostive. I. Dordić, salt. 107. Običaja vrlo dobrostiva. A. T. Blagojević, pjesn. 31. — d) u prenesenom smislu o stvari tjelesnoj. Stvori aer koji je toliko do-

brostiv i daje put stvorenu priko sebe ... S. Margitić, fal. 93b. — e) ako je izrečeno prema kome je ko dobrostiv, ina onoga stoji: *adv* u *dativu*. Dobrostiv budi meni grešniku. M. Divković, nauk. 198. Kaže se ženi mio, blag, dobrostiv. B. Kašić, per. 93. Tim dobrostiv u nevoji Sionu se tvom objavi! I. Gundulić 201. Poznajem da si dobrostiv svim onim koji ... A. Vitajić, ist. 45. Car svima blag i dobrostiv. A. Kanižlić, kam. 69. — *bb) u dativu s prijedlogom k.* K svakomu dobrostiv, starim čast vasla daj. P. Hektorović 37. — *cc) u instr. s prijedlogom s.* Ljubav jest dobrostiva s ubogijem. M. Račnić 51b. Dobrostiv sa svakijem. 276b.

b. *adv. dobrostivo (benigne, elementar).* Slabost naroda človičaskoga dobrostivo pozri Bernardin (1586). 14a. Dobrostivo nju prosti i reče nju. Transit. 16. Molim da dobrostivo pogledaš mene. M. Divković, nauk. 194. On će svoga Izraela dobrostivo odkupiti od nepravd. I. Gundulić 206. Bičeš dobrostivo sudeu od gospodina. M. Radnić 25a. Ma se još dobrostivo i milostivo oprašaju sve pelepse. J. Matović 164. Odrane i(h) (dicu) dobrostivo. A. d. Costa I, 151.

DOBRŌSTIVAN, dobrostivna, *adj. dobrostiv.* — *U jednoga pisca xvij vijeka.* I tvojim ljud dobrostivan samo budi. J. Kavašin 32b.

DOBRŌSTIVŌST, dobrostivnosti, *f. dobrostivost.* — *Postaje od osnovne adjektiva dobrostivau sufixskom ostv.* — *Dolazi u jednoga pisca xvij vijeka.* Dobra djela dobrostivosti prema iskrnemu. J. Matović 122.

DOBRŌSTIVŌST, dobrostivosti, *f. benignitas, clementia, osobina onoga koji je dobrostiv, dobrostiva narac.* — *ispoređi dobrostivost, dobrostivstvo.* — *Postaje od osnovne dobrostiv sufixskom ostv.* — *Dolazi od xvi do xvij vijeka u između rječnika u Mikićinu (benignitas, beneficentia, humanitas, comitas, clementia); u Belinu (benignitas 137b; dobrostivos clementia 196b); u Bjelostjenčevu (benignitas, morum suavitas); u Voltigijinu (benignita' gutmützigkeit).* Proci-njujući milosrdje i dobrostivo' božiju Transit. 110. Procičevaše veliku dobrostivost ku jej nošase slavna deva Marija. Mirakuli. 30. Blagost ili dobrostivost. Š. Budinić, sum. 164b. Dobrostivost tvoju molim. B. Kašić, rit. 36. Da ti ih daje za harnost i dobrostivost. zrc. 86. Utiši me žalosna dobrostivostju tvojom. A. Kanižlić, bogoljubn. 132. Dobrostivost jest družbenica ljubavi. J. Matović 382. Nisu li i drugi sudeći bili, izvan kojije isti bog po dobrostivosti dava? I. Velikano- vić, uput. 1, 84. Ne pokazao ino, neg svestano ustrjpenje i dobrostivost blagohučnu. I. M. Mattei 57. Nije dostojan dobrostivost crkve kušati. I. J. P. Lučić, nar. 49.

DOBRŌSTIVŌSTU, *n. dobrostivost.* — *Postaje kao dobrostivost sufixskom istvo.* — *Dolazi od xv do xvij vijeka, a nije u nijednom rječniku.* Obu- cite se ... dobrostivstvom, umiljenstvom. Bernar- dinu 12b. paul. col. 3, 12. Prihićeni krivim dobrostivstvom. A. Georgec, nasl. 214. Moleći božanstveno dobrostivstvo. L. Terzić 68. Radosno uznose dobrostivstvo tvoje. I. Dražić 51. — *u jednom primjeru dolazi bez prvoga v:* Slobodan sam se učinio od dobrostiva vašega. P. Posi- lović, nasl. 191a.

DOBRŌSTOJAN, dobrostojna, *adj. koji dobro stoji. dolazi u jednoga pisca xvij vijeka te kao da je značenje: decens, honestus, koji se podnosi kao što se pristaju; ali bi moglo biti i: satis divos, koji (inačicom) dobro stoji (ispoređi dobro- stanac).* Negov otac zvase se Dominik Bijan-

ković a majka Laura od neznanu obitelji; oba poštena i dobrostoja u življenju. I. J. P. Lucić, izk. 8. Običavaše sazivati kipe ujedne i dobrostoje na svoju trpezu. 15.

DOBRŌSTŌJĚĆI, *adj.* (*uprav. part. praes. act.*) satis dives, koji (*imašiem*) dobro stoji. — *isporedi* dobrostojan i dobrostanac. — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka i u Stulićevu rječniku* (dobrostojeć, locupletus). Ako se naodi među vama dobrostojećije(h) neka se paze ne pogrdivati siromaha. F. Lastrić, od³ 367.

DOBRŌSTŌJŅIK, *m* homo satis dives, čovjek koji (*imašiem*) dobro stoji. — *isporedi* dobrostanac i dobrostojan. — *Postaje od osnove oroga adjektivna sufiksom* ikn. — *Dolazi u jednoga pisca našega vremena*. Rade je dobrostojniki, rađisan i viden. S. Ľubisa, prip. 44.

DOBRŌSTVO, *n.* dobrostivost. — *Postaje od osnove supstantiva* dobrota *sufiksom* istvo, t može ostati pred s ili ispasti, s čega ima dva oblika: dobrostvo i dobrostvo. — *Dolazi od xv do xviii vijeka*. dobrostvo. Budući ti (*Isuse*) kripost izvrvna dobrostva. M. Marulić 194. Šesta (*riječ*) skazuje privediko dobrostvo, blagost i tihost. M. Divković, bes. 4b. Za tvoje dobrostvo meni pomoz. P. Posilović, nasl. 97b. Prosimo milostivost tvoje, da primiš dusu z dobrostvom, koja okriče se k tebi. 167a. — dobrostvo. Po svomu neizmijernomu milosrdju i dobrostvu. M. Divković, bes. 663a. Gospodine, molim tvoje dobrostvo. nauk. 2 195. Molim tebe, najko božja puna dobrostva. 226. Nije dobrostiv razsapnik, zašto mu vitar od izpraznosti diže što god ima. dobrostvo jest kripost, dakle što ima činiti s opaćinom? M. Radnić 101a.

DOBRŌSTVOR, *adj.* beneficus, koji čini (*tvori*, *stvari*) dobro. — *isporedi* dobrotvor. — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka u kojega ima i dobrostvoran s istim značeniem*. I steći češ dobrostvore. J. Kavañin 199b. Svi sabori mudri, jaci, dobrostvorji. 207b. U fratare malijeh brata naskoļ je Isus dobrostvorni. 318a.

DOBRŌSTVORA, *f.* dobročinstvo ili dobro djelo uopće. — *Dolazi na jednom mjestu xviii vijeka*. Osuđen sam ako u pakle, zalihe su dobrostvore. J. Kavañin 15b.

DOBRŌSTVORAN, dobrostvorna, *adj.* *vidi* dobrostvor.

DOBRŌSTUDAN, dobrosudna, *adj.* bene iudicans, koji dobro sudi. — *Samo u Stulićevu rječniku s dodatkom da je uzeto iz ruskoga*.

DOBRŌSVJESNICA, *f.* dobrosvjjesno žensko čelade. — *Samo u Stulićevu rječniku* (dobrosvjjesnica). — *nepouzđano*.

DOBRŌSVJESNIK, *m.* dobrosvjjestan čovjek. — *Samo u Stulićevu rječniku* (dobrosvjjesnik). — *nepouzđano*.

DOBRŌSVJESTAN, dobrosvjjesna, *adj.* rectam conscientiam habens, u kojega je dobra svijest, savjest. — *Samo u Stulićevu rječniku*. — *nepouzđano*.

DOBRŌSVJESTVOVATI, dobrosvjjestvujem, *impf.* *vidi* dobroduševati. — *Samo u Stulićevu rječniku*. — *posve nepouzđano*.

DOBRŌSVJETAN, dobrosvjjetna, *adj.* bona consilia praebens. — *Samo u Stulićevu rječniku u kojem ima i dobrosvjjetujuć s istim značeniem*. — *oboje nepouzđano*.

DOBRŌSVJĚTUJUĆI, *adj.* (*uprav. part. praes. act.*) *vidi* dobrosvjetan.

DOBRŌŠ, *m.* a) *ime muško*. — *Dolazi xiv vijeka*. Dēdš imš Dobrošš. Deč. hris. 25. — b) *ime mjestima*. aa) *selo ne daleko od Dečana*. — *dolazi xiv vijeka i u Danićevu rječniku* (Dobrošš). *Meda selu Babama (vidi Babe pod a)) išlu je od Dobroša do Trnave*. Deč. hris. 15. 83. Selo Čabičš, . . . selo Dobrošš, . . . selo Českovno . . . Mon. serb. 265. (1389—1405). — bb) *mjesto pod Nivama u Srbiji u okrugu vaļeškom*. Niva na Dobrošn. Sr. nov. 1872. 845.

1. **DOBRŌŠA**, *m.* *ime muško*. — *Dolazi xiii vijeka (?)*. Z Ledenic Ratko prvad i Radoslav popove, Dobroša satnik. Zak. vinod. 55.

2. **DOBRŌŠA**, *f.* *seoce u Bosni u okrugu travnićkom*. Schem. bosn. 1864. 47.

DOBRŌŠARAN, dobrošarna, *adj.* bene tinctus, bene coloratus, dobro šaran, dobro bojadisan, dobro mašten. — *Samo u Stulićevu rječniku s dodatkom da je uzeto iz ruskoga*.

DOBRŌŠĚNSTVO, *n.* *vidi* dobrohoćenstvo. — *Postaje *vidi* kod dobrohoćenstvo i dobrošćenje*. — *Sa starijim oblikom dobrohtjenstvo (i po zapadnom govoru dobrohtinstvo) dolazi od xvi do xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (dobrohtjenstvo ‚benevolentia‘ 137b)*. — *isporedi i dobrohtinstvo*. Opojen neprocijenjenijem dobrohtjenstvom. B. Gradić, djev. 16. Ukaži tvoje samom dobrohtinstvo. I. Ivanšević 142. Da se nosi dobrohtinstvo isto nemu, ko i nam; da se prosj. J. Kavañin 312a. U brodniku vijek se dalo dobrohtjenstva niče ni malo. 420b. Zlatnijem uzam držanoga dugovañia i povoljnoga dobrohtjenstva. I. Đorđić, uzđ. iv.

DOBRŌŠĚNE, *n.* *vidi* dobrohoćenje. — *Postaje sufiksom (i)je od adverbja dobro i od part. praes. pass. glagola htjeti. oceme bi starija osnova bila htēn, s čega dolazi po jažnom govoru s oblikom htjen. u naše je vrijeme tē- postalo čē-, a h pred č mijēna se u š; ali najmlađemu obliku dobrošćenje nema potvrde*. — *Dolazi od xvi do xviii vijeka sa starijim oblikom (i po zapadnom govoru dobrohtinje), a između rječnika u Belinu (dobrohtjenje ‚amor 43; ‚amare‘ 69a; ‚benevolentia‘ 137b; ‚voluntas‘ 777a)*. Samo dobrohtinje meu ĩim opače. P. Zoranić 31b. Spominajući se od dobrohtinja ĩeje do mene. 72a. Ča može bratsko dobrohtinje omaliti. P. Radovčić, nač. 428. Poznat ĩu, da vam sam u dobrohtjenju. I. Đorđić, uzđ. iv.

DOBRŌŠEVAC, Dobroševca, *m.* zasetak u Srbiji u okrugu radnićkom. K. Jovanović 145.

DOBRŌŠEVIĆ, *m.* prezime po ocu Dobroša. — *Dolazi od xiv do xvi vijeka i u Danićevu rječniku* (Dobrošević). Bojan Dobrošević. Dec. hris. 25. Stěpaně Dobrošević. Mon. serb. 472. (1451). Gašpar Dobrošević. Mon. croat. 244. (1541).

DOBRŌŠEVIĆI, *m. pl.* selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 9.

DOBRŌŠEVO, *n.* ime mjestima u Srbiji. a) *seoce u okrugu crainskom*. M. Đ. Milićević, kraj. serb. 305. — b) *selo u okrugu pirotskom*. Sr. nov. 1879. 175.

DOBRŌŠIN, *m.* selo u Bosni u okrugu travnićkom. Statist. bosn. 75.

DOBRŌŠTINA, *f.* dolazi na dva mjesta. xviii i xviii vijeka, na prvom je nejasno značenje; na drugom (čakarski dobrošćina) znači: dobročinstvo ili milostina. Oviĳeje plodova (dħda sretoga) jest dvanaest. . . . 6. dobrota dobrošćina . . . M. Divković, nauk. 288a. Promislite, kako se ponosite s ulozima: ako ĩim činite sve dobrošćine ke ste irazni. I. P. Marki 61.

DOBROT, *m. ime muško.* — Dolazi prije našega vremena. Dobrota. S. Novaković, pom. 60.

1. DOBROTA, *f. bonitas, virtus, osobina onoga koji je dobar.* — Ispoređi dobroća, doborost. — Ake se mijenja u *dat. sing.* dobroći, u *acc. sing.* dobrotu, u *roc. sing.* dobroto, u *nom., acc., voc. pl.* dobrote, u *gen. pl.* Dobrotā. — *Rječ. je prastlavenska, isporodi stslor., rus., češ., polj. dobrota.* — Postaje od osnovc dobro *adjektiva dobar sukľskom ta.* — U sviejem je rječniku.

a. u moralnom smislu, *vidi 2. dobar, II, 1. a) upuć. kao osobina čeladeta koje je dobro, boga, anđela itd.* Kih dobrota i vernost razglasila se je. Mon. croat. 163. (1497). Ima P se v službeniku od kršćenija vzkovati dobrota života. Naručn. 9^a. Kada gršnik mišlja dobrotu božiju. 54^a. Živnći vazde va veliki dobroti svjetosti. Mirakuli. 36. Nitko se ne nađe, da ovu ljepotu urešnu tolikom dobrotom odkupi. M. Držić 405. Boje t' je jimit dobrote slavan glas. P. Zoranić 52^b. Ne hoti pozrit na moje zlobe nere na veliku dobrotu i milost tvoju. M. Jerković 12. Mila i milosrdna majko, koja si neizmirena dobrota i kripot neizrečena. 52. Ka je kako i Caputisla va rajske slike i dobrote. G. Palmotić 2, 266. Dobrota je boļa vele neg prčije nevesele. J. Kavañin 106^a. David je nadaren blagoćom, dobrotom i pravednošću. I Dordić, salt. viii. Kako komu bog oće dati po svojoj dobroti. A. Bačić 276. Sto bog većma nama prašća, to većma pokazuje svoju dobrotu pram nama. J. Banovac, razg. 28. Oće nam po milosti svojoj i dobroti neizmirlnoj dati svaka potribita za spasenje. F. Lastrić, ned. 105. Ukaži, da je veća dobrota tvoja. A. Kanizlić, uzr. 268. Dobrota je naj veće blago. (Z). Poslov. danić. 18. Okruniše za kraja Vlatana, koji u dobroti, pozinosti, pravdi nadade oca svoja Selnuira. And. Kačić, razg. 20. Da se koji ne bi postavio u ispovidnicu, nejmajući potribna nauka, spametnosti i dobrote od življenja. Ant. Kadčić 239. Prikazuje neizmirljnu dobrotu božju prema meni. J. Matović 36. Bog bijaše lipo uredio, i grilhoti stida naredio, a dobroti neka bude lako. M. A. Rejković, sat. Čša. Od ne zavisi va naša dobrota ili ti zloća. D. Obradović, živ. 1. Oj dobrote draga ļubi što je znaćno. Nar. pjes. vuk. 1, 44. Šta je derdan pri dobroti? I. 32^a. Nit' joj druge u Erdeju ima u lepoti niti u dobroti. 3, 500. Dobrota se po svijetu glasi, a na lepota knpus se vari. Nar. posl. vuk. 61. On to u svojoj dobroti nije mogao vjerovati. S. Ľubisa, prip. 103. — *b) riječima tvoja (vaša) dobrota naziefe se čelade s kojijem se govori, osobito kad se u njega što prosj.* Vaša dobrota primi našu dobru volju. M. Držić 189. Za to molim tvu dobrotu da mi odgovor istin poda. I. Gundulić 349. Tvoje dobrote bratućel i otac duhovni. P. B. Bakšić 215. Dobrota, milost: 'tvoja dobrota tak je hitela: tua bonitas ita voluit' t. j. tvoja milost. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 77^a. I nek znađe još dobrota tvoja. And. Kačić, razg. 177^a. 'Molim tvoju dobrotu' (reće se u primorju kad se ko kome molj). Vuk, rječ. 126^a. — *c) virtus, kao krepost, pojedina dobra osobina u čeladeta.* Iz ľubve izviraju vse dobrote. Transit. 86. Od ove dobrote ča je posluh očemo viditi 3 stvari. Korizm. 33^a. Posluh je mati svih dobrot. 34^b. Koren svih dobrot je ľubav. 76^b. Tako je umiljenost kraljea od svih kolecijeh dobrota. Zborn. 14^a. Sedmokriposni dnh ki sve dobrote nalife. P. Zoranić 50^b. Dobrota, *vidi:* krepost. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 77^a. — *d) u ovom primjeru ima konkretno znaćenje: dobro žensko čelade, dobra djevojka:* Pak gle-

date jel' kakva dobrota, ako će bit ona i sirota. M. A. Rejković, sat. G 88.

b. u materijalnom smislu, *vidi 2. dobar, I, 2. a) apstraktno, kao vrijednost, osobina onoga što je dobro, vrijedno. ad) kod čeladeta, životinje.* Kralj mimo sve ine pse, čića dobrote, ovuj viľlicu ľubjase. Dukljanin 29. Iz valjanosti i dobrota pastira poznaje se valjanost i dobrota ovaca, a iz valjanosti i dobrote ovaca poznaje se dobrota i valjanost pastira. B. Leaković, gov. 101. — *ľh) kod stvari tjelesne (i s apstraktnijem imenom).* Prodava se štegod od kogakod koji ne poznava vrijednost ni dobrotu od one stvari B. Kašić, zrc. 80. Ova dobrota od zdravlja. M. Orbin 48. Dobrota od jestojke i od hrane. 48. Dobrota vina. I. Jablanci 200. — *cc) kod stvari umne.* Dobrota od moga uma M. Držić 3. Ne znam po visini i dobroti moje pameti. V. M. Gućetić 1. — *dd) s osobitijem znaćenjem: vrijednost, zakonita vrijednost, zakonitost, vidí 2. dobar, II, 2, f, c).* Posidovanje stoji za dobrotu rukovaća. Ant. Kadčić 501. (Sakramenat) ne prima svoje dobrote i svrēibe od onoga koji ga čini. M. Dobretić 4. — *b) konkretno, znaći što dobro pod b. ľubimo vašb mirb i vašu dobrotu.* Mon. serb. 32. (1247). Vsakomb službom, i dobrotami harni smo bili. Spom. sr. 1, 129. (1115). Obetovanja nova ali nebeska ka nizdar se ne čte da biše obećana v starom zakoni nego samo dobrota telesna, i zato dobra telesna jesu minuća. Naručn. 24^a. Mnoštavo dobrot vrimenih. Korizm. 31^b. Adam na raj pogledajnić gorko plakaše dobrotu rajsku pomislajnić. Aleks. jag. star. 3, 281. S ostalijem ne pribrojenjem i sakrivenijem dobrotami koje jošte ti isti ne znaš a on (bog) jest tebi učinio. P. Posilović, svijet. 49—50. Koji mlode dobrote poćini za života. E. Pavić, ogl. 310. — *u ovijem primjerima znaći korist:* Treta korist ali dobrota ku po muci Isusovi primamo. Naručn. 21^b. Jest 2 dobroti od posta. Korizm. 2^a.

c. pulchritudo, lepota. ovo je znaćenje postalo krćivjem prevodećem grćkoga καλλος, te se je kod crkvenoga jezika ucetio i u kniģe koje nijesu prećedene s grćkoga. — ovo znaćenje ima i u Daniććeu rječniku. Ssudj svēstveny zlaty i srebrny ukraseny mnogoćmnyimi dobrotami. Danilo 79. Krasny ubo svizorom obraza i divnoju dobrotoju tēla. 215. On vidiv dobrotu ľica ne, ustrijen bi u sree ľubvom vľivenom. Aleks. jag. star. 224.

2. DOBROTA, *m. ime muško.* — Dolazi xiv vijeka i u Daniććeu rječniku. Mon. serb. 59. (1293—1302). Deć. hris. 10, 19 i još na nekoliko mjesta. — U naše vrijeme dolazi kao prezime. Sem. karlov. 1883. 72.

3. DOBROTA, *f. ime mjestima. a) varoš blizu Kotora.* dolazi od xiv vijeka u izmđu rječnika u Vukoru i u Daniććeu. Dobrota do ľute. Mon. serb. 151. (1851). Po D. Josifu Matoviju iz Dobrote. J. Matović 528. sud je varoš i općina u Dubneci i u kotaru kotorskome. Report. 1872. 9. — *b) selo u Konarlima blizu Moćica.* Schem. rag. 1876. 32.

DOBROTAN, dobrotna, *adj. dobar, doborastir.* — Dolazi u jednoga pisca xvi vijeka i u Stulićeu rječniku. Takovo dobro prihodi od škole ľudi dobrotnih. Korizm. 36^a. — *adv. dobrotno dolazi u jednom primjeru xvii vijeka; znaćenje kao da je: dobrovoljno.* Diliviš se dobrotno od muža, podle služiti gospodinu u mostiru. B. Kašić, per. 27.

DOBROTESI, *m. pl. ime mjestu.* — xiv vijeka. 'Dobrotesi' selo koje je car Lazar dao Ravanjić;

bilo je negdje između Morave i Kučajine. (Mon. serb. 197 god. 1381). D. Daničić, rječ. 1. 282.

DOBROŦICA, *f. dem* dobroti. — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka*. Ako li samo jedna tanana sina, jedna kapljica, jedna hoću reći dobrotica taštoga stvorela, na priliku jedna lipota koja se u pristalu bilorumenomu licu smije i laže; ako li je, rekoh, ona moguća primamiti i oslipiti oči . . . A. Kanižlić, uzr. 11.

1. **DÖBROŦIĆ**, *m. prezime*, Dobrotin sin. — *Dolazi od xiv vijeka*. 'Pervos Dobrotich' (u latinskom spomeniku). Mon. rag. 1, 258. (1347). Ranko Dobrotić. Deč. hris. 31—32. Radoica Jeremić Šapčanin tužio Ivana Dobrotića iz Metliča. Glasn. II, 1. 46. (1808).

2. **DOBROŦIĆ**, *m. selo u Srbiji u okrugu točičkom*. M. D. Milčević, kraj. srb. 383.

DOBROŦIMSTVO, *vidi* dobrotinstvo.

DÖBROŦIN, *m. ime mjestina*. — *isporedi* Dobrotino. *a) selo blizu Pristine*, pominje se od xiv vijeka i u Daničićevu rječniku (Dobrotina). Se mede selu Sloviću: . . . do stupa grebnoga više Dobrotina i do Stbla studenica i na Drugov stupa posredě Suhodola na Smolušu . . . Mon. serb. 122. (1336—1347). Sije mede Gadijli: kako grede putš otš Pristina i otš Dobrotina delomš medu Smolušu i medu Drėnovcš i delomš medu Gorju Gadijlu i medu Sloviću . . . 181. (1371). Komandant je . . . uputio: 1. bataljon sa eskadronom putom Pristinskim na Labjan i Mramor, a dobrovolce na Bresalovce, Žegovce i Dobrotiu s tim da sutra na Kosovo do željeznice budu. Rat. 133. — *b) selo u Srbiji u okrugu užičkom*. K. Jovanović 163. — *c) selo u Srbiji u okrugu niškom*. M. D. Milčević, kraj. srb. 118.

DOBROŦINO, *n. ime mjestu* — *isporedi* Dobrotin. — *Dolazi prije našega vremena*. Dobrotino (selo). S. Novaković, pom. 131.

DÖBROŦINSKĪ, *adj. koji pripada selu Dobrotinu*. Dobrotinski vsi blizu Dobrotina (*vidi* Dobrotin, *aj*) uz Moravu. Na desnoj obali (rijeka Morave) visovi: Dobrotinski sprani utoka Kopšnice . . . Rat. 115.

DÖBROŦINSKĪ VĪS, *m. vidi* kod dobrotinski.

DOBROŦINSTVO, *n. dobrostivost*. — *Postaje od osnove supstantiva dobroti sufixsom in-stvo*. — *S istijem oblikom i sa sličnijem značenjem dolazi i riječ dobrošćenstvo* (dobrotinstvo) *kod nekijeh pisaca xvii i xviii vijeku koji ne izgoraraju dobro h i pišu zapadnijem govorom. uopće je nužno razlikovati jedno od drugoga. jamačno je prvo značenje* (dobrotinstvo) *u orijem primjerima: Ne dobrotinstvo povidase. F. Vrančić, živ. 94. Skazalo se jest dobrotinstvo i pitomstina spasiteja našega boga I. Bandulavić 113. paul. tit. 3. 4. Neće zato izgubiti sinove dobrotinstvo. P. Radović, nač. 218. Veće ćeš dobiti z dobrotinstvom nego s strahom. M. Radnić 447b. — u jednom primjeru xviii vijeka stoji m nj. n: Stvorom dobrotinstvo rodno ne tajati. I. T. Mrnarić, mand. 55. — u orijem je primjerima drugo značenje* (dobrošćenstvo) *ili je sumorno, jeli prvo ili drugo: O s kolikijem dobrotinstvom vapju one riči nebeskomu oten. M. Lekušić 99. Po negovu dobrotinstvu. J. Banovac, blag. 345. Dobrotinstvo i milost spasiteja. A. Kanižlić, utoc. 585. Ognju od negova dobrotinstva i milosrda. Ant. Kadečić 107.*

DOBROŦIV, *adj. dobrostiv*. — *Samo u Stuličevu rječniku, ali isporedi i* dobrotivost.

DOBROŦIVOST, *f. dobrostivost*. *Dolazi u*

jednoga pisca xviii vijeka (isporedi i dobrotiv). *Jesi li toliku dobrotivost božju živo prociñivao? A. Kanižlić, fran. 205.*

DÖBROŦLIV, *adj. dobrostiv*. — *Dolazi u trojice pisaca čakavaca, od kojih su dva prva xvi vijeka a treći xvii. Jesu milostivi i dobrotljivi, vsim ljudim dobro čine. Postila. Nu3a. Budite meju sobu dobrotljivi. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 81b. paul. eph. 4, 32. On je dobrotljiv svrhu nezahvalnih. 91b. luc. 6, 35. Na veselja da dopela obranih svojih naš dobrotljivi obveselnik. F. Glavinčić, svitl. 133.*

DOBROŦOVIĆ, *m. prezime*. — *Pominje se xviii vijeka*. And. Kačić, kor. 454.

DÖBROŦSKĪ, *adj. iz Dobrote*. — *Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Kuće dobrotške. Vuk, poslov. xx.

DOBROŦSTVO, *vidi* dobrostvo.

DÖBROŦVOR, *m. čovjek koji dobro tvori*. — *Postaje od osnova adverbsa dobro i glagola tvoriti*. — *isporedi* dobrostvor. *a) dobročinac, vidi* 1. dobro pod b, a). — *dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Koji im upravljaju, zovu se dobrotvorji. Vuk, luk. 22, 25. Ja ću ti biti dobrotvor. Đ. Daničić, 1mojs. 32, 9. — *b) koji tvori, čini dobro uopće u moralnom smislu, vidi* 1. dobro pod a. — *u Stuličevu rječniku (vidi kod dobrotvorac, bj).*

DOBROŦVORAC, *m. dobrotvorac, čovjek koji dobro tvori*. — *isporedi* dobrotvor. — *Postaje kao dobrotvor sufixsom вьс*. *a) dobročinac, vidi* 1. dobro, b. — *s orijem značenjem dolazi od xv do xviii vijeka*. Za imenovanih pomoćnikova i dobrotvorac. Mon. croat. 144. (1490). Da budemo dobrotvorci svakomu. Š. Budinić, sum. 36b. Uzdarje podati dostoji se, gospodine, svim našim dobrotvorcem. M. Alberti 336. 356. 591. A hud čovjek sam ostaje, dobrotvorca sam izdava. A. Vitičić, ost. 3. — *b) koji tvori, čini dobro uopće u moralnom smislu, vidi* 1. dobro pod a. — *dolazi xviii vijeka i u Stuličevu rječniku* (dobrotvor, dobrotvorac bene operans, bene agens, benefaciens*). Na ovoj zemlji pribivaju zajedno i dobrotvorci i zlotvorci. Đ. Bašić 175b.

DOBROŦVÖRAN, dobrotvörna, *adj. bene faciens, bene agens, koji dobro tvori, čini (kome ili uopće)*. *isporedi* dobrotvorac. — *U Stuličevu rječniku*.

DOBROŦVÖRĚNE, *n. beneficentia, djelo kojijem se dobrotvorci*. — *Dolazi* (dobrotvorenije) xiii i (dobrotvorenje) xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu. Činiš inčje dobrotvorenija. Sava, tip. stud. glas. 10, 175. Ko je tako zavezalo ljubavju drugoga z dragovanji i dobrotvorenjem. P. Radović, nač. 215.

DOBROŦVÖRITELAN, dobrotvöritelna, *adj. vidi* dobrotvoran. — *Samo u Stuličevu rječniku u kom stoji vidi* blagotvoritelan.

DOBROŦVÖRITI, dobrotvörim, *impf. beneficis afficere, tvoriti, činiti dobro (kome)*, *vidi* 1. dobro, b, a) bb). — *Dolazi xvi vijeka i u Stuličevu rječniku (s dodatkom da je uzeto iz brežijara)*. Ne presta prepovedati i dobrotvoriti. Š. Kozčić 9b.

DOBROŦVÖRJE, *n. beneficium, dobročinstvo*. — *Postaje kao dobrotvor sufixsom (ije)*. — *Dolazi od xvi do xviii vijeka a između rječnika u Stuličevu*. Crkvu svoju dariva obětovanji i dobrotvorji. S. Budinić, sum. 50a. Almuštvo je dobrotvorje. 15b. Da toliko tvoje dobrotvorje ne bude zaludu. S. Matijević 97. Govoriti od dobrotvorja

i daril božastvenih. P. Radović, mač. 211. Za tolika dobrotvorja i čudesa koja si učinio. M. Lekušić 20. — *s osobitijem značenjem, vidi dobročinstvo pri kraju.* Jesi li primio ali davo pjezbe ili koju drugu stvar cijed da budeš steći duhovne stvari i duhovnijem prilružene ku na priliku dobrotvorja (beneficij)? T. Ivanović 139.

DOBROTŲVŲRNICA, f. dobrotvorno žensko čelade, isporodi dobrotvornik. — U Stulićevu rječniku.

DOBROTŲVŲRNİK, m. vidi dobrotvorac. Dolazi u naše vrijeme u narodnoj poslovići (o danu) i u Stulićevu rječniku. U četvrtak dobar početak, u utornik dobrotvornik. V. Bogišić, zborn. 249.

DOBROTŲVŲRNŲST, dobrotvornosti, f. osobina onoga koji je dobrotvoran. — isporodi dobrotvorstvo. — U Stulićevu rječniku.

DOBROTŲRSTVO, n. vidi dobrotvorje. — Dolazi xvii i xviii vijeka. Tako potače me ... dobrotvorstvo vaše. P. B. Bakšić v. Uzdati mi bvalu od tolikoga dobrotvorstva. M. Lekušić 37. Nегоva neizmizna dobrotvorstva s nepoznañem plaćamo. A. Kanižlić, uzr. 28.

DOBROUČINITI, dobroučiniti, pf. beneficijis afficere, prodesse. — Samo u Stulićevu rječniku. a) vidi dobrotvoriti. — b) koristiti, pružiti. — kao složena riječ, nije pouzdana.

DOBROUGŲDITI, dobrougŲditi, pf. placere, dobro ugoditi. — Samo u Stulićevu rječniku. — kao složena riječ, nije pouzdana.

DOBROŲMAN, dobroŲmana, adj. koji je dobra ama. — Dolazi u rukopisu xv vijeka. Vidě ga dobro brumna (! mjesto 'dobroumana') i reče: gđo si ti? Troj. prič. jarg. ark. 9, 124—125.

DOBROŲZROČNICA, f. žensko čelade koje uzrokuje dobro, kuje je uzrok dobru. — Samo u Stulićevu rječniku. — nepouzdana.

DOBROŲZROČNİK, m. čovjek koji uzrokuje dobro, koji je uzrok dobru. — Samo u Stulićevu rječniku. — nepouzdana

DŲBROVAC, DŲbrŲeva, m. prezime. — U naše vrijeme. Schem. segn. 1871. 195.

DOBROVAČA, f. mjesto u Slavoniji u podžupaniji pakraćkoj. Schem. zagr. 1875. 50. od 1872 ne postoji već kao osobito selo. Pregled. 95.

DOBROVAČE, f. pl. mjesto pod njevana u Srbiji u okrugu požarevaćkom. Niva u Dobrovaćama. Sr. nov. 1865. 194.

DOBROVANE, n. djelo kojijem se dobruje. — U jednoga pisca našega vremena. Od dobra se još bežalo nije: ka? ne žele Turci dobrovane, da u miru raširuju oves? P. Petrović, gor. vijen. 13.

DOBROVATI, dobrovatj. impf. živjeti u dobru, uživati dobro. — Dolazi u naše vrijeme. U dobru je lako dobrovati, na muki se gledaju junaci. Nar. pjes. vuk. 5. 472. Ar si ti dobroval, od nas si vse imal. Jaćke. 182. — *Nahodi se i u Stulićevu rječniku, ali s drugim značenjem: dobro djelovati (bene agere, bene operari).*

DOBROVANIN, vidi Dubrovčanin. — U Ije-lostenjeću rječniku.

1. **DŲBROVIĆ, m. prezime po ocu Dobru. — Dolazi od xiii vijeka i u Danićevu rječniku.** Petroña Dobrović (vlastelin dubrovaćki, tal. Dobro, Dabro, vidi An. rag. 151. 152). Mon. serb. 40. (1253). Kista Dobrović. Rat. 321.

2. **DOBROVIĆ, m. selo u Slavoniji u podžupaniji virovitićkoj.** Pregled. 110.

DOBROVIŠ, m. selo u Srbiji u okrugu niškom. M. D. Milićević, kralj. serb. 118.

DOBROVIT, m. ime muško. — Dolazi xi (u latinskom spomeniku) i xiii vijeka, i u Danićevu rječniku (Dobroviti). A. Dobrouito et filio suo Dedomiro'. Doc. hist. rač. 129. (1080). Dobrovits Radović (vlastelin humski). Mon. serb. 34. (1249).

DOBROVJERAN, dobrovjerana, adj. koji je dobre vjere. — Dolazi (po zapadnom gororu dobroviran) u jednoga pisca xviii vijeka sa značenjem: pouzdan, koji nefe prvariti (vidi) dobra vjera kod 2. dobar, I. 1. e). A Marković Frano miran svejer pomuñ u trgŲstvu skazovat se dobroviran. J. Kavañin 109b. — Nahodi se i u Stulićevu rječniku, ali s drugim značenjem: koji pravo vjeruje (recte credens) i s dodatkom da je uzeto iz ruskoga.

DOBROVLADAN, dobrovladna, adj. koji dobro vlada ili koji se dobro vlada. — Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka koji tako prevodi lat. suao domui bene praepositum: Sveti Pavao piše da se posvećuju ljudi koji su brez krivice, jednožen, trizan, razuman, narešen, gostljiv, postidan, naućan, nepobojan, ne parac, ne požudan, dobrovladan ... (vidi paul. Irim. 3, 2—4). I. Anđić, svit. 71. 'Domui suae bene praepositus' to jest, da dobro vlada svojom kućom i obitelji. 76 — Nahodi se i u Stulićevu rječniku sa značenjem: bene constitutus, bene rectus.'

DOBROVNIK, m. ime mjesta. a) vidi Dubrovnik. — u jednoga pisca xviii vijeka. Nahodi se s. križa u Rimu, u Dobrovniku. F. Glavinic, cvit. 126a. — b) mjesto u Srbiji u okrugu požarevaćkom. Zemlja u Dobrovniku. Sr. nov. 1861. 8.

DOBROVNOST, f. benignitas, dobrostivost. — Dolazi u rječnicima: u Vrančićevu, u Bjelostjenjeću, u Jambresićevu, u Voltigijinu, u Stulićevu.

DŲBROVO, n. mjesto u Hercegovini blizu Graca u koturu počitel'skom. Schem. ragus. 1876. 58.

DOBROVODICA, f. selo u Srbiji u okrugu kragujevaćkom. K. Jovanović 116.

DOBROVODIĆKI, adj. koji pripada selu Dobrovodići Dobrovodićka (opština). K. Jovanović 116.

DŲBROVOJ, m. ime muško, u naše vrijeme glasi obično Dobrovoje. — Dolazi xiv vijeka i u Danićevu rječniku. Dobrovoj. Deč. hris. 12. 16 i još na mnogo mjesta. (Knez Lazar) rodi velikago kneza Stefana. Vlika i Dobrovoja. Glasn. 32. 266. — U naše vrijeme dolazi kao prezime. Schem. zagr. 1875. 210.

DOBROVOJE, m. vidi Dobrovoj. — U Vukovu rječniku.

DOBROVOJEVIĆ, m. prezime, Dobrovojer sin. — Dolazi od xiv vijeka i u Danićevu rječniku (Dobrovojević). Vlatko Dobrovojević. Mon. serb. 102. (1332). Vrsnjak Dobrovojević. Deč. hris. 16. Vlah Dobrovojević. Mon. serb. 176. (1366). i u naše vrijeme. Sem. serb. 1882. 204.

1. **DOBROVOĀA, f. dobra roĀa, vidi 2. dobar. I. 2. k. u). — Dolazi jedan put xv vijeka.** Meni sam sebe po dobrovoji prida. M. Divković, bes. 32b.

2. **DOBROVOĀA, m. ime muško. — U jednoga pisca xviii vijeka.** DobrovoĀa, starac. M. Gazarović viii.

DOBROVOĀAN (dobrovoĀan), dobrovoĀna (dobrovoĀjna), adj. spontaneus, libens; benevolus, s kim je dobra roĀa, u koja je dobra roĀa. —a- ostaje samo u nominalnom nom. sing. m. i

u acc. sing. m. kad je isti kao nominativ. — U Vukovu je rječniku bižez na dva načina akcentat: prvi (dobrovoĀan) ostaje nepromijenjen u svim oblicima; drugi ostaje onaki kakvi je u gen. sing. (dobrovoĀna) u svrim oblicima, osim nom. sing. m. (dobrovoĀan) i acc. sing. m. kad je isti kao nominativ. — Složeno je od osnovu adjektiva dobar i supstantiva voĀa sufiksom nrv. — Riječ je praslavenska, isporodi rus. добровольный, češ. dobrovolný, polj. dobrowolny, spontaneus.

1. adj. — nuhodi se u svrim rječnicima: u Vrančićevu benevolus; u MikalĀinu: dobrovoĀan na koga benevolus; u Belinu: benevolus 137^b; alacer 223^a; u Bjelostjencu: (kajkavski) dobrovoĀan benevolus; u Jambršićevu: dobrovoĀen benevolus; u Voltigijinu: benevolu, woldthütig; u Stulićevu contentus, benevolus, benignus; u Vukovu: guter laune, hilaris; u Dančićevu: benevolus. — Komp.: dobrovoĀniji, u Belinu 137^b i u Stulićevu rječniku.

a. vidi dobra voĀa kod 2. dobar, I, 2, k.

a) spontaneus, koji lica, postaje dobrom voĀom (onoga koji radi), o radni (i o onome što radijom postaje) kad se čini bez sile, dobre voĀe. Činu testament moj naj posidi i dobrovoĀni. Mon. croat. 61. (1437). Dazmo inu i darovasmo novinu dobrovoĀnima darom. Mon. serb. 439. (1446). Da su dobrovoĀnim zakonom dopustili. Mon. croat. 72. (1448). Posluh brz, dobrovoĀan. Korizm. 35^a. Jesu puti od ubošta dobrovoĀnoga. A. Gučetić, roz. mar. 3. Da moja smrt naravna i dobrovoĀna bude. M. Orbin 86. (Isporiđ) vaĀa da je dobrovoĀna. A. Bačić 857. Osim svih dobrovoĀnijeh prinosa vaših. Đ. Daničić, žmojs. 2, 38.

b) libens, koji što radi dobrom voĀom, vidi 2. dobar, I, 2, k, a) i daje dobrovoĀno kod 2. a), obično o čeladtu ili o čemu što se kao čelade misti. aa) čelade se imenije po radni koju dobrovoĀno vrši. Koliku je veću slavu pripravio dobrovoĀnijem dječvem i dječvian. B. Kašić, per. vii. Ubojica dobrovoĀan. F. Glavinčić, svitl. 118. — bb) dobrovoĀan stoji kao predikat ili atribut uz subjekat (koji vrši radnu), radna se pokazuje glagolom ili supstantivom verbalnijem. S. Klara u obliju vesela, u poslulu svršena, u ubošta dobrovoĀna. F. Glavinčić, evit. 274^b. DobrovoĀni, blagodarni dajmo Uliisu slavne uresu. G. Palmotić 1, 228. — cc) o stvari umnoj ili tjelesnoj kojom se pokazuje da je ko dobrovoĀan. Naredih i utvrdih i pravo nančstih od svršena i dobrovoĀna srdca. Mon. serb. 457. (1453). Ove dare s dobre voĀe veličanstvo vaše primi i dobrovoĀno srce s nimi. G. Palmotić 2, 222. S dobrovoĀnijem duhom imamo ljubiti. J. Matović 41.

c) libens, hilaris, kao zadovoljan, veselo, miran, vidi dobra voĀa kod 2. dobar, I, 2, k, b). U tomu miran i dobrovoĀan ostah. Mon. serb. 520. (1478). Budi dobrovoĀna, bit češ u mom dvori prijata i voĀna. M. Marulić 41—42. Strane su kunte i dobrovoĀne. Mon. croat. 189. (1506). Tomu svet otac bi vesel i dobrovoĀan. Dukljanin 14. Otiđoše po svem svijetu veseli i dobrovoĀni. A. Gučetić, roz. jez. 267. Lasko će bit miran i u svih protivnih ričih dobrovoĀan. A. Georgeco, nasl. 87. Stoj dobrovoĀan i nemoj se bujati. P. Radović, nač. 175. Bivši veoma izbijen, snlačen, dobrovoĀan i veselo bijaše. S. Margitić, žal. 72. Na svitu vazla jesu jedni nevoĀni a jedni dobrovoĀni. J. Filipović 3, 347^a. Upraviti, otribiti i razkrčiti ovi put, da mu bude ugodan i da po ŀemu dobrovoĀan dodo, a ne srdit. F. Lastrić,

ned. 20. Vazda je veselo i dobrovoĀan. B. Leaković, gov. 102. Koji u sebi nije miran i dobrovoĀan. 102.

b. benevolus, u kojega je dobra voĀa, vidi dobra voĀa kod 2. dobar, I, 1, b, b). Tvoriti prijazni juvene i dobrovoĀne. Mon. croat. 66. (1446). Ne samo mej sebam dobrohotni i da svim jinim dobrovoĀni bihu. P. Zoranić 27. Da budemo mirni, kroci, dobrovoĀni, dobrostivi. Š. Budinić, 58. 36^b. Ti me uslihi dobrovoĀan. A. Vitajić, ist. 8^b. Stioće dobrovoĀni! A. Kanižlić, utoč. 872. I ŀu milostivnima i dobrovoĀnima ušima primi. G. Pešalić, utiš. 86. — u ovijem je primjerima adjektivom dobrovoĀan preveden latinski genitiv bonae voluntatis u zulgati: Slava u viših bogu, i na zemli mir juđem dobrovoĀnijem. N. Rašina 21^a, luc. 2, 14. Mir čeladi dobrovoĀnoj. S. Rosa 184^b.

2. adv. dobrovoĀno (dobrovoĀno), libenter, benevolus. — između rječnika dolazi u Vrančićevu sponte; u MikalĀinu libenter, libenti animo, animi alacritate, summo studio, summa voluntate 72^b; u Belinu libenter 776^b; u Bjelostjencu benevole; sponte, ultro volenti animo, voluntarie, spontanee, libenter; u Voltigijinu volentieri, gern; u Stulićevu libenter, lubenter, libenti vel volenti animo. — Komp.: dobrovoĀniji. a) libenter, kad se što dobre voĀe čini, ne samo ne od sile, nego još i veselo i sa želom. Hotće dobrovoĀno platiti. Mon. serb. 248. (1400). Koje imanje dobrovoĀno primismo i u našu komun postavismo. 496. (1466). Se mi daše u zajam dobrovoĀno. 502. (1467) Onde se obi strani dobrovoĀno utakmista. Mon. croat. 130. (1487). Ki nije hotio preuz parne dobrovoĀno platiti. Stat. polj. ark. 5, 273. U svaki boj dobrovoĀno hodit. M. Marulić 41. Ča godir mi rič tua voli, dobrovoĀna ja ču stvorit. P. Hektorović (?) 115. Neka mu dobrovoĀnije da imanje u ruku. M. Držić 312. Onih dobrovoĀnije i prije poslušati. Š. Budinić, ispr. 15. U noći čovik dobrovoĀnije spava, nego li u dne. M. Divković, bes. 364^a. Mnogo suprot ŀih hoći jahu a mnoge i dobrovoĀno. B. Kašić, per. 143. I sam bih se s stola moga dobrovoĀno nklonio. I Gundulić 557. Rekoh dobrovoĀno a ne po sili. F. Glavinčić, svitl. 97. DobrovoĀno tamo svi će putovati. I. T. Mrnavić, osm. 100. Ne budući neprijatelj ovomu slovu, ŀime se dobrovoĀnije sluzim, neg družjem novijem slovima. R. Gamašić 19. Kaže, kō se dava dobrovoĀno sa svom krvi za grad rodni svoja glava. G. Palmotić 1, 163. Pohodi dobrovoĀnije tužne i nevoĀne nego li zdrave. V. Andrijašević, put. 62. Za to pusti dobrovoĀno da se od tebe ja odijelja. P. Kanavelić, iv. 433. Mnogi dobrovoĀnije hoće živiti starešine nego biti podložni; dobrovoĀnije hoće biti bogati i osuditi se, nego ubozi. M. Radnić 9^b. Bi li se dobrovoĀno ispovidio od svih tvojih grihov, ako bi ti došli na pamet? L. Terzić 62. DobrovoĀno neg za viru laskovu svi umiru. J. Kavašić 306^b. Ako bi mu što dobrovoĀno dali. J. Banovac, uboj. 46. I ubošta dobrovoĀno prigrljo. A. Boškovića 27. Prigru se Jakov na taki ugovor dobrovoĀno. And. Kačić, kor. 30. Da bi on dobrovoĀno Golljatu na međan izašao. 162. Jer ga sva vojska dobrovoĀno slušaše i ljubšaše. 213. Koji dobrovoĀno praštaju pogrde. J. Matović 384. Vidići majster da dobrovoĀno pišem. D. Obradović, živ. 10. Svi dobrovoĀno pristanu. Pravdoneša. 1852. 23. — b) aequo animo, tranquille, hilariter, ako ko i ne čini što od same svoje voĀe, osobito kad što trpi, podnosi, kao mirno, veselo, dobrovoĀno podnosite bezumio ludih. N. Rašina 34^b. paul.

2oor. 11, 19. Neka mi znamo suprotivšćine dobrovoĽno podnašati. F. Glavinic, evit. 84^b. Živio bi veselo i dobrovoĽno. M. Radnić 309^a. Hodila bi po putu oĽigmenoe dobrovoĽno bosonoga. J. Kavañin 411^a. Pitajmo sve mućenike kako mogoe onako dobrovoĽno i veselo one muke podniti. J. Banovac, razg. 68. Smrt dobrovoĽno i sveto primiti. A. Kamžić, bogoĽubn. 596. Sa svakim mirno i dobrovoĽno živimo. utoč. 636. Osudu dobrovoĽno podnosim. kam. 173. Siromaštvo i nevoĽe dobrovoĽno podnešene. V. Došen 200^b. Moli Isukrsta za cesaricu da dojd dade milost da dobrovoĽno umre. F. Radman 22. David dobrovoĽno podnese pogrd. J. Matović 384. Podnijeti . . . ne samo dobrovoĽno, ma još s veselijem srcem. 523. — c) benevole, *vidi* 1, c. Dasmu i darovasmo milostivo i dobrovoĽno i vsesrdno. Mon. serb. 340. (1427). Ja se zgovoriš voĽo dobrovoĽno i milostivo s poklisari dobrovaćećmi. 367—368. (1432). Mnogo umijeno i dobrovoĽno prosi od nas. 418. (1442). Grihe dobrovoĽno odpušća. Kateb. 1561. B4². Kojih blagovoĽno i dobrovoĽno izbavo jest. S. Budinić, sum. 6^a. Primitie ovi darak malahan svesrod i dobrovoĽno. M. Divković, nauk xxv. Sa svakim „umijerno“ i dobrovoĽno živit. I. Grlić 24. Farann starca dobrovoĽno razgledavši. And Kačić, kor. 52. Primi ju (*knižicu*) dobrovoĽno, kako sam ti ju i ja dobrovoĽno pisao. M. A. ReĽković, sat. B2^b.

DOBRVOĽEŇE, *n.* kao Ľubav, *vidi* dobra voĽa *kod* 2. dobar, I, 1, b, b). — *Dolazi* sa starijim oblikom dobrovoĽenje u jednoga pisca xvi vijeka. Ľubav k veri i ka knižnikom dobrovoĽenje. S. Kožić 51^b.

DOBRVOĽITI, dobrovoĽim, *impf.* satisfacere (alicui), (aliquem) benevolum reddere, *ćiniti* da ko postane dobrovoĽan. — *Postaje* suĽiksom i od dobra voĽa. — *Dolazi* (dosta rijetko) od xvi do xviii vijeka, i u *Stulićevu* rječniku (dobrovoĽiti *vidi* blagovoĽiti, ali ovoga nema). Mi imamo zadovoljno ćinjenjem dobrovoĽiti riega (*boga*) Š. Budinić, sum. 93^b. Toiš — krotić, dobrovoĽiti. I. Bandulavić 299. Tako Osipa svi tišahu, da ga kako dobrovoĽe. P. Vuletić 19. Pokorom dobrovoĽiti se. S. Badrić 84. Istina nebeska ne slavi se u mloštvu zloćestih slišaoća, nego se slavi i dobrovoĽi u skupštini dobrih. B. Leaković, gov. 169. S kojima rijećma riega prama nami dobrovoĽimo i Ľemu se umijujemo. 415.

DOBRVOĽNIV, *adj.* dobrovoĽan. — *Dolazi* samo *adv.* dobrovoĽnivo na jednom mjestu xviii vijeka. Svi dobrovoĽnivo podgalgi bi se sudjenju biskupovu. A. d. Costa 2, 4.

DOBRVOĽNOST (dobrovõñost), dobrovoĽnosti (dobrovõñosti), f. benevolentia, aequus animus, *osobina onoga koji je dobrovoĽan*. — *ispoređi* dobrovoĽstvo. — *Postaje* od osnove *adjektiva* dobrovoĽan suĽiksom ostn. — *Dolazi* od xvi do xviii vijeka, a između rječnika u *Bjelostjenćevu*, *Jambresićevu*, *Voltigijinu*, *Stulićevu*. a) benevolentia, *vidi* dobrovoĽan *pod* 1, b. Imej dobrovoĽnost suprotivnikova tvojim brzo, dokle jesi Ž imn na putu. Postila, e4^b. Da mu ukazuje mo onu dobrovoĽnost koju smo i drugim obićajno. A. Bačić 48. Imati prijateljstvo, ili dobrovoĽnost onoga. J. Banovac, uboj. 46. Kolika jest prama nami Ľubav i dobrovoĽnost. I. Velikanović, uput. 3, 288. Ako se dakle ne more najti zlamćen veće Ľubavi, nego űegovu dobrovoĽnost poznati, još više toliko trpoteća vaĽa da Ľubi. D. Rapić 101. Ni jedno prijateljstvo, društvo niti dobrovoĽnost vrimenita toliko kruto ujediñuje i veže među sobom Ľude, koliko zavez ženidbeni muža

i ženu po Ľubavi veže. B. Leaković, nauk. 239. Držimo da ima materinju Ľubav i dobrovoĽnost prama nami. 433. Prijateljstvo jest kripost, s kojom Ľudi istinitu dobrovoĽnost jedan prama drugomu poraĽ pošteña pokazuju. 473. — b) aequus animus, *vidi* dobrovoĽan *pod* 1, a, c). Jer koji u sebi nije miran i dobrovoĽan, onomu ni isto bogastvo i dostojanstvo mir i dobrovoĽnost ne mogu dati. B. Leaković, gov. 102.

DOBRVOĽSTVO, *n.* animi aequitas, promptus animus; benevolentia, *osobina onoga koji je dobrovoĽan*. — *ispoređi* dobrovoĽnost. — *Postaje* od *adj.* dobar i *supst.* voĽa suĽiksom istvo. — *Dolazi* od xvi (*vidi* *kod* c)) do xviii vijeka a između rječnika samo u *Stulićevu* (benevolentia, benignitas, clementia). a) animi aequitas, *zadovolstvo*, *mirnoća*, *vidi* dobrovoĽan, 1, a, c). Mirniji (mijerniji) i skladniji vaza za dobrovoĽni, veseli, i dije živu. . . DobrovoĽstvo u istinu ćini život proćavo, to jest veselo. M. Divković, bes. 452^b. Kapelan, budući imao tako videnje, vas pun dobrovoĽstva, kaza mnogijem toliku veliku stvar od videnja. P. Posilović, nasl. 151^b. Ovakvo ti svako dilovañe dobro ućieno za Ľubav božu nosi sobom ćudno dobrovoĽstvo i utjenje duše. 164^b. — b) promptus animus, alacritas, *vidi* dobrovoĽan *pod* 1, a, a) i b). Što dobrovoĽstvom od usrpeñja i zanatom ne može ućiniti. F. Lastrić, svet. 195^a. — c) benevolentia, *vidi* dobrovoĽan *pod* 1, b. Gdi nas ući prijati bože dobrovoĽstvo. Naručn. 106^b.

DOBRVOĽNAV, *adj.* bene olens, *koji dobro voña*. — *Samo u Stulićevu* rječniku. — *nepouzđano*.

DOBRVRIJEDAN, dobrovijedna, *adj.* benemeritus, *koji je dobro zaslužio*. — *Samo u jednoga pisca xviii vijeka*. Od domovine dobrovidnomu Uriji. G. Pestalić, utiš. 16.

DOBRVOSTVO, *n.* dobroćinstvo. — *Samo u Bjelostjenćevu* rječniku.

DÖBRVOÜK, *m.* ime muško. — *U Vukovu* rječniku.

DOBRZOASLUŽEN, *adj.* benemeritus, *koji je dobro zaslužio*. — *Samo u Stulićevu* rječniku u kojem ima i dobrozasluženik i dobrozasluženica. — *sve troje posee nepouzđano*.

DOBRZOASLUŽENICA, f. žensko ćeĽade dobrozasluženica, *vidi* dobrozaslužen.

DOBRZOASLUŽENIK, *m.* ćovjek dobrozaslužen, *vidi* dobrozaslužen.

DOBRÖZRÄČAN, dobrozračna, *adj.* speciosus, krasan. — *Dolazi u knizi xvi vijeka* pisanoj crkvenijem jezikom a između rječnika u *Stulićevu* (vultu vel adspectu pulcher, venustus, speciosus; ima i *adv.* dobrozračno „venuste“) i u *Danićićevu* (dobrozračnъ „speciosus“). Stvori crkvene vö dobrozračnъs miramori. Okázk. řaf. 58. (1503).

DOBRZOVON, *adj.* *vidi* dobrozvoniti. — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka* koji ce biti sam tu riječ i naćinio. Tintilina dobrozvonih žica. J. Kavañin 498^b.

DOBRZOVOŇEĆI, *adj.* (uprav part. praes. act.) benesonans, *koji dobro zvoni*. — *ispoređi* dobrozvon. — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka* koji je ovu riječ po latnskoj naćinio. Hvalite ga u ćiubalih dobrozvonetići. B. Kašić, rit. 226.

DOBRZOVOŇENE, *n.* instrumentum musicum, sprava za svirañe, gudañe, udarañe. — *Dolazi* (dobrozvonjenje) u jednoga pisca xviii vijeka koji je sam ovu riječ i naćinio kao da je *supstantiv* verbalni od nepotrđnoga glagola dobrozvoniti.

Pivanje na zvon od citare oli drugoga dobrozvoŃenja. A. d. Costa 1, 187.

DOBROŃELAC, *vidi dobroŃelac*.

DOBROŃELAC, dobroŃelca, *m.* (alicui) bene cupiens, onaj koji (kome) dobro Ńeli. — *MoŃe biti da je naĉineno prema ruskome dobroŃelca. — Dolazi jedan put xviii vijeka (u potpisu kod pisma), te se ne zna, treba li ĉitati dobroŃelac ili dobroŃelac. Svadašnji dobroŃelac Ilija Jakišć. Glasn. II, 3, 265.*

DOBROŃELAN, dobroŃelna, *adj.* studiosus, amans, koji (kome) dobro Ńeli. — *Dolazi samo ad. dobroŃelno (studiose, peramanter, diligenter) u Stalićevu rĉjniku.*

DOBROŃELEŃE, *n.* studium, sollicitudo, djelo kojim se (kome) dobro Ńeli. — *Dolazi sa starijim oblikom (po zapadnom govoru) dobroŃeljinje u jednoga pisca xvi vijeka a izmeĊu rĉjnika u Stalićevu (dobroŃeljeŃe). U ljubavi i dragosti bratskoj i koliko veće jest u dobroŃeljinu dušam. Š. Budinić, ispr. 12.*

DOBROŃIĆE, *n.* *vidi* dobroŃivljene. — *Dolazi (sa starijim oblikom dobroŃitje) u jednoga pisca xvi vijeka u kojega je jezik pomiješan s crkvenijem, i u Stalićevu rĉjniku (boni mores' s dodatkom da je uzeto iz brevijara) Stvari pristojee nauku i dobroŃitju hristjanskomu. Š. Budinić, sum. 3a.*

DOBROŃIVLEŃE, *n.* ratio rectae honestaeque vitae, nauka dobra i poštena Ńivljena. — *ispoređi dobroŃitje, djelorednost, ĉudorednost. — Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka. Nauk, dobroŃivljene, obiaj, smrt, uskrsnuće. J. Matović 28. U nauĉeŃu nauka i vjere i dobroŃivljena. 93.*

DOBROŃIVUĆI, *adj.* (uprav part. praes. act.) bene vivens, koji dobro Ńivi. — *U Stalićevu rĉjniku s dodatkom da je uzeto iz brevijara. — nije pouzdano.*

DOBRSKI, *adj.* koji pripada selu Dobru (*vidi* 4. Dobro). — *Dolazi xv vijeka i u Danićevu rĉjniku (dobrskyj). Svěmi kmeti dobrskijemij (pisano dobrseinemy'). Mon. serb. 532 (1485).*

DOBRSKO SĚLO, *n.* selo u Crnoj Gori u rĉjeĉkoj nahiji. Glasn. 40, 19, negda se zvalo Dobro (*vidi* 4. Dobro i dobrski). u naše vrijeme. — *ispoređi i Dobroselo, a) cc). Pak kad dodeš selu Dobrskome. Nar. pjes. vuk. 5, 320. S Dobrskog Sela u Crnoj Gori. Pjev. crn. 181b.*

DOBRSŤ, *m.* mjesto pod Ńivama u Srbiji u okrugu kragujevaĉkom. Niva u Dobrstu Sr. nov. 1872, 333.

DOBRSAN, *m.* ime muško. — *Dolazi xiv vijeka, pisano Dobrsan. Tvrdioje i Dobrsan. Deć. hris. 20, 89.*

DOBRSĚVO BLATO, *n.* mjesto pod Ńivama u Srbiji u okrugu ĉuprijskom. Niva u DobrsĚvu Blatu. Sr. nov. 1875, 806.

DOBRSIĆ, *m.* prezime. xiv vijeka. Nenad Dobrsić. Deć. hris. 35.

DOBRSŤAK, *m.* planina u Crnoj Gori. DobrsŤak više Dobrskoga Sela. Glasn. 40, 27. — *Postaje od osnovre DobrsŤ adjektiva DobrsŤi sufixom jakr: skj mijena se u sĉ, Ńĉ, Ńt.*

DOBRSŤICA, *f.* planina više Novoga (izmeĊu Boke i Hercegovine). — *ispoređi DobrsŤak. — U Vukovu rĉjniku.*

DOBRUĀA, *f.* prijedjel meĊu Innavom i Crnjem Morem koji sad pripada Rumnskoj. — *Od xvii vijeka. Bugarska mu sela ostaju s lijeve strane, k desnoj kuca, gdi se k morskom stero*

kraju plodna i pitna svijem DobruĀa. I. Gundulić 818. Od DobruĀe, od Trnova. G. Palmotiĉ 2, 220. Od DobruĀe do Trnova. J. KavaŃin 239a. DobruĀa je bogata i obilna drŃava u bugarskoj banovini s ove strane od Dunaja, koja uze svoje ime od Dobre nekadaŃega kraja bugarskoga. A. Markoviĉ kod I. Gundulić, osm. (1826) I, 109-110.

DOBRUJ, *m.* ime muško. — *Dolazi xiv vijeka. Deć. hris. 4, 12 i još na nekoliko mjesta.*

DÓBRUJEVAC, Dóbrujevac, *m.* ime mjestima u Srbiji. a) selo u okrugu crnorijĉkom. K. Jovanoviĉ 166. — b) selo u okrugu aleksinaĉkom 91.

DOBRUJEVIĆ, *m.* prezime. Dobrujev sin. — *Dolazi xiv vijeka. Balsok Dobrujevĉiĉ. Deć. hris. 70.*

1. **DÓBRUĀA**, *f.*

a. ime Ńensko — *dolazi xv vijeka. M Maruliĉ 258.*

b. ime kravi, ovcu, kozi. — *u naše vrijeme. Ne daje (mljeka) dobruĀa nego mnoguĀa (narodna postovica). Z. RadoŃić.*

DÓBRUŃ, *n.* *vidi* DobruĀe. Dobrun, selo (u nahiji višegradskoj) 3 sata preko Drine, ovdje je bio samostan pravoslavni. F. Jukiĉ, zemljop. 44. — *drugo je grad Dobrun koji se pomije xv vijeka. Kraju (StĀvan Deĉanskom) zemljama mnogim drŃavju grĉeskojje predavašim se, i grady ihz za prijete, ihze imena si sutz: grady Veless, grady Proseky, grady Štipy, grady ĆreŃĉe, grady Dobruny. Danilo 197. i postije se pomije Ńekakav Dobrun. S. Novakoviĉ, pom. 131.*

DOBUNOVIĆ, *m.* prezime po ocu Dobrunu (kojemu nema potvrde). — *Dolazi xiv vijeka. Boja Dobrunoviĉ. Deć. hris. 46, 98. Bolĉim Dobrunoviĉ. 92.*

DÓBRUŃSKI, *adj.* koji pripada (manastiru?) Dobrunu. — *xvii vijeka. Vĉ darz svetĉij bogorodici dobrunŃstj vĉ lĉto 1614. Glasn. 23. (248).*

DÓBRUŃE, *n.* selo u Bosni u okrugu sara-jeskom, u kotaru višegradskom. Statist. bosn. 27. — *zove se Dobrun.*

DOBRSITI, dōbrsĉim, *pf.* srsĉiti bruŃenje, brusiti do kraja. — *sloŃeno: do-brusti. — impf.: dobruŃivati. — U Stalićevu rĉjniku (exactionem perŃeere').*

DOBRSŤ, *m.* mjesto u Crnoj Gori, *vidi* kod DobruŃta, a).

DÓBRUŠA, *f.* ime mjestima. a) seoce u Kona-vlima blizu Dubrovnika. Schem. ragus. 1876. 32. — *Daniĉić (rĉeĉ. 1, 282) misli da je ista DobruŃa koja se pomije xiv vijeka kao mjesto ili kraj u drŃavi gospode zetske Đurĉa i Balso: na DobruŃi. Spom. sr. 2, 27. (1374). ali vidi kod DobruŃta, a). — b) selo u Dukadinu u Ńupi Ńumi. Da su pored toga u Ńumi i Opoju stanovnici bili srpskog roda i porekla, moŃemo samo nanomenuti da su sva Ńiova sela i do danas srpska imena zadrŃala, n. p. Topoljane, Pobreg, KoleŃane ili KoleŃak, Vranica, DobruŃa, Šitke, Gostilj, Innije, Kalis, ViĀna, Novoseja (Novo Selo) i dr. Glasn. 43, 39. — *pomije se xiv vijeka s imenom DobruŃta (koje vidi) i DobruŃte (DobruŃŤ?). — c) selo blizu ĆiĀana, vidi kod DobruŃta, b).**

DOBRSUŠINAC, Dobrusineca, *m.* dolazi xiv vijeka kao ime Ńatunav koji se zove i Janĉista i kao potaŃie naznaĉenje Ńekijeh vlahu, a jedno i drugo blizu Prizrena. *ispoređi DobruŃa, b).* — *i u Daniĉićevu je rĉjniku (Dobrusinec. 3, 586). Katun Dobrusinac Janĉista. Glasn. 15, 291. (1348?). A kobile da pasu vlasi Dobrusinec. 307-308.*

DOBRUŠIVATI, dobrušujem i dobrušivam, impf. dobrušiti. — U *Stuličevu rječniku* (dobrušivati).

DOBRUŠKO, *m. ime muško.* — Dolazi xv rjeka i u *Daničevu rječniku* (Dobruško). Dobruško. Spom. sr. I, 119. (1413). Zapovjediju gospodina mi kneza (*dubrovačkoga*) Dobruška Benčulića. 2, 85. (1429).

DOBRUŠT, *m. vidi* Dobrušte.

DOBRUŠTA, *f. kao ime selu pomiče se na dva mjesta xiv vijeka.* a) Stefan je Dušan na Dobrušti potvrdio Dubrovčanima Stonski Rt... (Mon. serb. 109 god. 1334), a to mislim da je ,Dobruša' koju vidi (u *orom rječniku* Dobruša, a) pa je u prepisivanu pogriješeno. D. Daničić, rječ. 1, 282. S. Novaković misli, da je Dobruša (koje vidi pod a) i ora, ,Dobruša' jedno te isto mjesto, i to selo Dobruš u Crnoj Gori. O ,Dobruši' za koju u Pucićevim spomenicima II, 262 ima zapisano, kako se na noj gospoda zetska Đurađ i Balša izmiriše s Dubrovčanima, Daničić je u rječniku iz kn. st. mislio da je ,blizu Captata i Grude'. Pogledaoh još jedno mesto iz spomenika, pa će se brzo videti gde treba tu Dobrušu tražiti. Na ,Dobrušti' je 19 maja 1334 kralj i potonji car Stefan Dušan potvrdio Dubrovčanima ustupanje Stonskog Rta, ugovorivši s njima što još o tome treba. Oboje je to doista jedno mesto. Na aus. den. št. karti južno od Onogošta pri planini između Kćeva i Plešivaca sa strane Plešivaca vidim na karti selo ,Dobruš' koje ne nađoh u spiskovima crnogorskih sela ni u Milakovića ni u Dučića. Na svaki način se mesto nekakvo ovdje tako zove, i kako je pri planini, zgodno za izlazak u lov, ne sumnjam da je to ,Dobruša' i ,Dobrušta' gore pomenuta, te da je treba Onogoštu pribrojati. S. Novaković, obl. 83. — b) Pridoh (Stefan Dušan) tu mesto rekomo Dobrušta, izobrétohu crkve svetago... Nikoli zapustevšuju... i sziđahu i obnovih hramba... pače že kb toj crkvi da kraljevstvo mi i priloži selo Dobruštu, selo Žuri, selo Vrbanića, selo Kalodeni (? ,Kalogeni'...) Mon. serb. 110-111. (1321—1336). Daničić (I, 282—283) misli da je ta ,Dobrušta' sadašnje selo toga imena na bugarskoj Moravi blizu Gilana gdje ima i potok koji se tako zove. Hahn, reise 170, samo što mu je tu ime zapisano u knizi ,Dobrušecha' a na karti ,Dobruša', ali bez sumnje ima pravo N. Dučić koji tvrdi da je tu ,Dobrušta' današnja Dobruša u Dukadinu (vidi Dobruša pod b)). Među župama južno istočnoga dijela staroga Hvosua, a u sadašnjem Dukadinu nahodi se i Luma. U noj je među selima i Dušanova ,Dobrušta' i crkva sv. Nikole opet u razvalinama sada među Arbanasima. N. Dučić, dobrušta, rad. 70. 193. i zbija nedaleko od ovc Dobruše još se nahode sela Zur (negda Žuri) i Vrbnica. druga je potvrda što je ora ,Dobrušta' i ,Dobrušte' (koje vidi) ili ,Dobrušt' jedno te isto mjesto, kako se poznaje po selu Žurima što se pomiče da je blizu jednomo i drugome, a Dobrušte je opet ne daleko od Prizrena. i selo Kolešane blizu Dobruše može biti da je negdašnje Kalodeni. — od prilike je i Dobrušta pod a) ista što i ora.

DOBRUŠTE, *n. selo u župi Lumi u Dukadinu, danas Dobruša (koje vidi pod b)).* dolazi xiv vijeka u instr. Dobruštemu pa čemu se ne može poznati jeli nominativ Dobrušte ili Dobrušti (n). istoga se vijeka zove i Dobruša (koje vidi pod b)). I kćli gredch (Stefan Dečanski) iz Zete dah. svetěj crkvi uljanika kraljevstva mi koji je stojah u Žareh. i ukazah sam. je-

piskopu selište da ga postavi među Dobruštemu i među Milopusti... I jeste prida kraljevstvo mi selište Pustomljeju... da si je priloži k. Opolija. Glasn. 49, 264—265. (1326).

DOBRUŠTSKI, *adj. koji pripada Dobrušti* — Dolazi xiv vijeka i u *Daničevu rječniku* (dobrušt-kyjs). Sveti Nikola dobruštski. Mon. serb. 111. (1321—1336). na istoj strani dolazi pisano i dobroštanski.

DOBRUTOVCI, *m. pl. ime mjestu.* — Dolazi u spomeniku pisane krajem xiii ili početkom xiv vijeka, a otale u *Daničevu rječniku*. Dobrutovci, kao da je bio zaselak selu Lojanu koje s nim dade Hilandaru kralj Milutin (M-n. serb. 64 god. 1293—1302). D. Daničić, rječ. 1, 282.

DOBRŹO, *vidi* do brzo kod 1. brz. 2. đ) a) i 1. do. I, 2, b. ob).

DÖBŪJ, Döbuj, *m. ime mjestima.* a) u narodnijem pjesmama pomiče se kao grad u turskoj krajini, i otale u *Vukovu rječniku*. Ja sam junak odul iz krajine od Dobuja grada bijeloga, po imenu od Dobuja Mujo. Nar. pjes. vuk. 3, 134. Ja sam dizdar u Dobuju gradu. 3, 251. — b) seve u Bosni blizu Sutjeske kračeve. Schem. bosn. 1864. 20.

DOBUHLĀNA, *vidi* dambuhlana. — U narodnijem pjesmama našega vremena. Čas' viču, dobulhano ricu. Pjev. crn. 1789. Doblana, bubri i svirale. Nar. pjes. petr. 2, 697.

DOBUŽEVAC, Dobuževca, *m. mjesto pod nivolama u Srbiji u okrugu crnorječkom.* Niva do reke u Dobuževcu. Sr. nov. 1860. 499.

I. DŌCA, *m. hyp.* Dobroslav. — *Ake. se mi jeja u voc.* Dōco. S. Novaković.

2. DŌCA, *f. ime žensk, isporodi* I. Doca. — *Ake. se mi jeja u voc.* Dōco. — Dolazi u *Vukovu rječniku* s dodatkom da se govori u Bockoj i s primjerom iz narodne pjesme: Gde ćeš biti, baba Doco?

DŌCAN, dōcna. *adj. serus, tardus, koji što dozna radi, koji se dočevuje.* — Postaje od osnove docn adverbja dočna; a se umee samo u nominatnom nom. sing. m. i u acc. sing. m. kad je isti kao nominativ. — Dolazi (dosta rijetko) od xvi do xviii vijeka a između rječnika u *Stuličevu* (serus, tardus); — *Komp.* dōcniji (vidi Bašičev primjer); i u *Stuličevu rječniku*. Deručji sva lica reče mati: evo sam dočna pomoćnica, o sinči, došla vam. M. Bunčić 74. Pozni — dočni, koji poslije dohodi. I. Dordić, salt. 505. O budalasti i dočni na virovahe. A. Kanižić, uoč. 565. Ostavi unukom naj dočenijeh vijeka. D. Bašić 244b. — u ovom primjeru znači: večeriti, zapadati. Odkle sunce izasjaja, odkle sjever dune ledno, i odonud gdi u nemiru dočni i južni vali uzviru (a solis ortu et occasu, ab aquilone et mari). I. Dordić, salt. 869. — u naše vrijeme ima ad. dōcno. Dočno je, prenoćimo ovdje. V. Vrčić, niz. 134. U večje dočemo kući dočno. M. D. Mihević, let. več. 98. Poletje za lakovce koji često dočno stignu. zloest. 200.

DŌCĀRSTVOVATI, dōcārstvujem, *pf. srsiti carevanie, carstvovanie, ne carstvovati dale.* — složeno: do-carstvovati. — *Samo u Stuličevu rječniku* (iuparando vel imperio finem impouere).

DŌCESAROVATI, dōcesarujem, *pf. srsiti cesarovanie, ne cesarovati duže.* — složeno: do-cesarovati. — *Samo u Stuličevu rječniku* (uz do-carstvovati).

DOCI, *vidi* kod dolac.

DOCIJĀDITI, dōcijedim. *pf. srsiti cijedenie,*

ocijediti sve, do kraja. — *složeno:* do-cijediti. — *impf.:* docejđivati. — *U Belinu rječniku* (totum colare' 199^a; distillare totum' 423^a; docejđiti se purgare' 199^a) i *u Stuličeu.*

DOCIJĀDĀNE, *n. djelo kojim se docijedi.* — *U Belinu rječniku* (docejđjenje i griješkom docejđjenje 'stillaio' 423^a) i *u Stuličeu* (docejđjenje 'tota distillatio').

DOCIJĀP, *m. fragmentum, komad što se od čega ocijepio.* — *Dolazi* (sa zapadnijem oblikom docip) *samo u Mikalčinu rječniku:* ulomak, mrvica, docip 'fragmentum' 725^b.

DOCIJĀPATI, docejpām, *pf. srsšiti cijepanje, ne cijepati daće* — *složeno:* do-cijepati. — *impf.:* docejpivati. — *U Belinu rječniku* 314^b i *u Stuličeu* ('fissionem perficere').

DOCIJĀVATI, docejđivām i docejđivām, *impf. docejđiti.* — *U Stuličeu rječniku* (docejđivati, docejđivan).

DOCIJĀVIVATI, docejđivivām i docejđivivām, *impf. docejpivati.* — *Dolazi samo praes. docejpivam u Stuličeu rječniku kod docejpivati.*

DOČKAN, *adv. sero, kasno.* — *Složena je riječ: do-ek-an, drugi dio postaje od osnovne krasn adjektivna krasn tijekom što se je k i s premjestilo, a zatijem se s promijenilo u c i unetulo se a među k i n. pro je značije dakle do kasna. vidi i kašjeti — Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Vukovu Kad dočkan doleće. J. Rajčić, broj. 15. U večer sam rano lijegala, a u jutru dočkan ustajala. Nar. pjes. vuk. 1, 63. Draga unre dočkan u subotu. I, 240. Dočkan Simu na um pripanalo. 2, 68. Gradu vrata rano zatvoraje a u jutru dočkan otvorajte. 2, 363. Al' se večer dočkan pokajati. 4, 146. Dočkan je onda štedeti kad nestane. Nar. posl. vuk. 69. Što se danas može učiniti, sutra je dočkan. 360. — U jednoga pisca našega vremena ima komp. dočkanije. Dočkanije dozreva grozde. P. Bolić 2, 130. — Dolazi i složeno s riječom po, s čega je značije slabije. No podočkan junak izlazio. Nar. pjes. vuk. 5, 149. Ne nade se nikakva junaka, do podočkan sina pašinoga. Oglad. sr. 93.*

DOČKNA, *adv. vidi dočkan.* — *Postaje kao dočkan ali s nastavkom genetiva a (kao do kasna); a među k i n ne unče se a. — isporodi i docna. — Dolazi xvi i xviii vijeka, a između rječnika u Mikalčinu. — Komp. dočknije, i u Mikalčinu rječnika. Dočkna si uhranila ti svjet, Dobre. M. Držić 199. Da dočknije dođoh, stvar bješe učinjena. 218. Slijehad ih, nu vele na dalek, zač podoh dočknije. D. Zlatarić 64.* Kako ovako dočknja ja na tvoje spoznanje dođoh? kako li ovako dočknja tebe počeh ljubiti? V. Andrijašević, dev. 99. Rano i dočknja tko došo je. B. Betera, čut. 143. Hrom hodi, ali dočknja dohodi. (D). Poslov. danić. 27. I dočknja kad dođeš doma, rijet' ti će: dobar došao. (D). 28. Tko od veće pospiješ, dočknije izvrši. (D). 131. Tko prava (pravu?) ljub, dočknja zaboravi. (D). 132. Tko se od mahitosti razboli, dočknja ozdravi. (D). 133. Zimče sunce, koje dočknja izade a rano zade. (D). 157.

DOČKNE, *adv. vidi dočkan.* — *Postaje kao docna, ali (adverbijalnijem?) nastavkom e. — isporodi docne. — Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka. Dočkno je jur i jurve sunce zahodi. P. B. Bakšić 185.*

DOČKNETI, dočknīm, *impf. dočneti, kašjeti.* — *Postaje od osnovne dočkn (kol dočkna) su-fiksom č u inf., i u praes. — Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka i u Mikalčinu rječniku (sa za-*

padnijem oblikom dočkniti kod zakasniti). Cijecha zločestva moga sramujem se i dočknim u tebe ih iskati. V. Andrijašević, put. 77.

DOČKOVIĆI, *m. pl. zaselak u Srbiji u okrugu užičkom. K. Jovanović 159.*

DOČNA, *adv. vidi dočkan.* — *Postaje od dočknja tijekom što je ispalilo k između c i n. — Dolazi od xvi vijeka, a između rječnika u Mikalčinu (kod kasno), u Belinu (tarde' 722^b), u Stuličeu. — Komp. dočniji (i u Belinu rječniku 722^b i u Stuličeu). Tko se docna diže, za život ne hajje. N. Dimitrović 15. Hođno ve, docna je. N. Nalešković 1, 259. Neka ti dočnije prođavat budeš iu. 1, 268. Dobro, ti docna ležeš. M. Držić 213. Jere se dočnije i kasnije obratiš na molitvu. B. Kašić, nasl. 162. Pokle se svakako ima to učiniti, dokle si u ovomu životu ili docna ili rano. I. Držić 237. Docna leti soko sivi, letušta je strijela lijeva, kasno mine plam strašivi pri taštini, s kom prolodi brijege. G. Palmotić 2, 17. Koliko jest korisno umriti brzo veće nego umriti docna. P. Posilović, nasl. 141^b. Premda tko docna počne, nu zaglavi dobrijem tijek svoga života. I. Dordić, ben. 19. Veće je docna. M. Lekušić 140. Tko docna ustaje, i obojina mu nestaje. (Z). Poslov. danić. 128. Kažuci se što sam toliko docna tebe, srce pripubitelno, pozno. I. M. Mattei 264. Nijesu nego docna postali krajevi i ostali vladaoći. A. Kalić 365. U večer me rano lijegaše a u jutro docna ustajaje. Nar. pjes. vuk. 1, 231. Docna se vi pouđavaše. Nar. pjes. herc. vuk. 260. Veće je docna, pa se nijesmo nadale nikomu. M. Vodopić, tažn. jel. dubr. 1868. 203. Zaludna moma docna vida doma. V. Bogišić, zborn. 64.*

DOČNE, *adv. vidi dočkan.* — *Postaje od dočkne tijekom što je ispalilo k između c i n. — Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Vukovu. — Komp. dočniji. Ima bog čijem plati i onijem koji se dočne obrate. M. Divković, bes. 127^a. Kada se čovjek počne liježiti, za dugo ležati, dočne ustajati. 412^b. Koliko dočnije isprosi, toliko veća želi. nauk. 212^a. Dočne je jur i jurve sunce zahodi. M. Lekušić 141. Dočne se ositio ovi nesrični dvornik misliti o poslitku. F. Lastrić, ned. 312. Lika tražičeš, al' će dočne biti. A. I. Knežević 56. Ako je onima koji su dočnije došli u vinograd raditi, platilo jednako. D. Rapić 99. Sada je toprva, ali jurve dočne poznajemo. 278. Rano legnu a dočne ustanem. Nar. pjes. vuk. 1, 229. Dok je nemu dočne na uuu palo. Tjev. crn. 272^a. Ko dočne ustaje, obojaka mu nestaje. Nar. posl. vuk. 137. Iza toga malo dočnije dođe mu nekakav Turčin. Vuk, nar. pjes. 4, 461. Dočnije je on i kmetovao u Ravnu. M. D. Miličević, zim. veđ. 9. — Dolazi i složeno s riječom po, vidi kod dočkan. A ja jutros i pododne podoh. Nar. pjes. vuk. 1, 316.*

DOČNICA, *f. smokva što docna zri.* — *isporodi ozimica. — Dolazi u Belinu rječniku (ficus sera' 313^b) i u Stuličeu (vidi ozimica).*

DOČNITI SE, *impf. dočneti.* — *Postaje kao dočneti sufksom i. — Dolazi u jednoga pisca našega vremena. Kad mi je voja da voľa u školu, išao sam uredno; a kad mi nije voľa, izostajao sam, dočnio se. M. D. Miličević, des. par. 59.*

DOČNIV, *adj. cunctans, koji se dočni.* — *Samo u Stuličeu rječniku. — nepouzđano.*

DOČNO, *adv. vidi kod dočkan.*

DOCNOLĀGALAC, dočnolāgaoča, *m. čorjek koji docna liježe.* — *a- ostaje samo u nom. sing. i u gen. pl. dočnolāgalačū; u ostalijem padžima l na kraju stoga mijenja se u o. — Složeno je*

suškosm *vedi od osnova docn adē. docna ili docne i leg. glagola beći uz koju ima nastatak al (al) kao da je part. praet. act. — Dolazi u naše vrijeme u narodnoj poslovnici i otale u Vukovu rječniku gdje se dodaje da se govori u Boci. Rano-ranilac i docnolegalac kuću tece. Nar. posl. vuk. 270.*

DOČNAHAN. dočnâlna, *adj. dem. docan. — Samo u Stuličevu rječniku.*

DOČNETI, dočnîm, *impf. morari; vesperascere. — ñe- stoji po južnom gororu nješte negdašnjega nē; s toga je po istočnom gororu docneti, po zapadnom docniti. — Postaje suškosm ē u inf. i u praes. od osnove docn adverba docna ili docne.*

a. *vidi kašniti. — dolazi (svagda sa zapadnijem oblikom docniti) od xvii vijeka u između rječnika u Belinu (docniti 'moram facere' 722b), u Stuličevu (docniti, vidi kašniti) u Vukovu (docniti 'säumen' 'sero venio, moror'). Docniti primiti posvetilišta jest veoma nekorisno. P. Posilović, nasl. 140b. Ovakvo docneći i krznajući, stize vrime. A. Kanižlić, uoč. 66.*

b. *impersonalno, vesperascere. docni, nastaje večer, mrači se. — Samo u Stuličevu rječniku: docniti, docni 'farsi sera' 'noctescere'.*

DOČOK. 1.) kada se dvojica ili u šali ili prepirci razgovaraju ili prepiru, pak jedan od njih umjesnu ili zaglavnu riječ reče, da onda onaj dalje ni riječice ne može, onda reku: 'docok i tu' ili: 'ali mu docoka'. — 2.) kada se čobani plojavu na pule, spone, ili novčiće, pak ako ploča padne na pijl, i na njem ostane, reče se onda: 'docok je', ili 'coka'. u naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

DOČOKATI, dočokâm, *pf. vidi kod docok. 1.*

DOČOŃATI SE, dočonâm se, *pf. doći doñati se. — složno: do-čoñati. — u naše vrijeme u Lici.* Reče se kakvu bezobraznu prosjaku ili klatnici, koji nemalo svaki dan u pojedine kuće dode: 'taj i taj svaki se dan dočonia', 'evo ga de se opet dočonia', a i psu domaćem reku, kada de ude, do mu ne treba, 'orš vuk te ujo! tu si se dočoniao'. J. Bogdanović.

DOČULATI, dočulâm, *pf. sršiti čulâne, ne čulati dafe. — složno: do-čulati. — U Stuličevu rječniku.*

DOCVÁTÁŃE, n. *vidi docvjetáŃe. verbalni supstantiv od glagola docvetati kojemu nema poterde. — Samo u Belinu rječniku 673b.*

DOCVILJETI, docvilîm, *pf. elugere, sršiti cviljenje, ne cviljeti dafe. — složno: do-cviljeti. — Dolazi xvii vijeka u između rječnika u Belinu 561a i u Stuličevu: u oba su zapadnijem oblikom docviliti. Kad veće docvili sve jade, oslabi i pado. J. Palmotić 478.*

DOCVILJIVATI, docviljîm i docviljivâm, *impf. docviljeti. — Samo u Stuličevu rječniku (do-cvilivati, docvilivam).*

DOCVJĚTÁŃE, n. *djelo kojijem se docvjeta — Postaje od osnove part. praet. pass. glagola docvjetati suškosm (ije). — Dolazi u Belinu rječniku (do-cvjetanje 'florum amissio' 674a) i u Stuličevu.*

DOCVJĚTATI, docvjětâm, *pf. sršiti cvjetanje, ne cvjetati dafe. — složno: do-cvjetati. — U Stuličevu rječniku (de'flore-scere, de'flore-re).*

DOČAK, dočka, m. u narodnoj zagoneci: Skoči ovač preko dočka, te slomi trista i tri koca. od-gone[aj]: kosa. Nar. zag. nov. 98.

DOČAKAŃE, n. *vidi dočekaŃe. Dolazi xvii*

vijeka, u između rječnika u Bjelostjencu i a Jambrišićeva. Priobraženje taborsko, uskrisenje Lazara, i u vrtlu naj zadnje dočakanje dvoranov. F. Glavinić, evit. 237b.

DOČAKATI, dočakâm, *pf. vidi dočekati. — Dolazi od xvi do xviii vijeka u između rječnika u Bjelostjencu (u kojem ima samo part. praet. pass. dočakan 'expectatio, praestolatus, usque ad adventum'). A sad nije Ugrina, Čoha ni Poljaka, da s kopjem Turčina u polju dočaka (radi slika). M. Vetranić 1, 55. Čakali suo ... i ništar nijesmo dočekali. Starine. 11 89. (oko god. 1650). Koga kazan ne liti dočakati. P. Vitezović, kron. 178. Nego bi se moralo od onuljikota prostora dočakati. I. Jablanci 95.*

DOČAMITI, dočamîm, *pf. čamiti do kraja, kad dotuči čamljenje. — složno: do-čamiti. — U jednoju pisca našega vremena. I kad raja dočamila čajna, tužila je kud je kojoj drago. Osvetni. 7, 81.*

DOČANIN, m. *čovjek iz mjesta koje se zove Dolac. — pl. Dočani. — Postaje od osnove dočbe imena Dolac suškosm jan(um): ej mijena se u č. — isporodi Dočani. — Dolazi xv i xvi vijeka. Pri svetomu Martinu imeu Dočani. Stat. polj. ark 5, 289. (1480). Iz Dočega Doča; knez Ivan Susić, Matija Radičić, Mikula Brajčević, knez Pava Stazić; ovi su janci i odgovornici za sve Doče-Dočane. 310. (1562).*

DOČAPITI SE, dočapîm se, *pf. kao docapati se. — složno: do-čapiti. — U jednoju pisca našega vremena. Pa zbrav smokve na dlane uzete, brže časti dočape se svete. Osvetni. 1, 3.*

DOČEGRĀTATI, dočegrĀm, *pf. sršiti čegr-tanje, ne čegr-tati dafe. — složno: do-če-gr-tati. — Samo u Stuličevu rječniku (gije ima doče-gr-tati i griješkomo doče-gr-tati, a oboje se tunati 'a scalpendo aere cessare').*

DOČEK, m. *exceptio (hospitii), dočekaŃe, vidi dočekati, 1, c, a) aa). — Postaje od glagola dočekati. — Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Činiče ti doček i poštenje. Nar. pjes. vuk. 4, 381. Hvala tebi na dočeku tvome. Nar. pjes. stoj. 1, 145. Sto se tiče časti i dočeka. Vuk, poslov. 26. Stejpan nade lijepu gozbijn i doček. S. Ľubisa, prip. 92.*

DOČEKĀČ, dočekača, m. *u dovratniku ono za što se zaniče skakavca. — U Vukovu rječniku.*

DOČEKĀŃE, n. *djelo kojijem se dočeku, vidi osobito dočekati, 1, c, a) aa). — isporodi doček. — Postaje od osnove part. praet. pass. glagola dočekati suškosm (ije). — Dolazi od xvii vijeka (u Mikaljinu rječniku), a između rječnika u Mikaljinu (dočekanje 'expectatio'), u Belinu (dočekanje 'expectatio' 108a), u Bjelostjencu (kod dočakaŃe 'expectatio, praestolatio usque ad adventum'), u Stuličevu ('expectatio'), u Vukovu (vidi doček). Pa da vidiš časti i poštena u lopa, brate, dočekaŃa. Nar. pjes. vuk. 2, 355. Vidio sam tvoje dočekaŃe. 2, 355.*

DOČEKATI, dočekâm, *pf. expectare, expectere, sršiti čekanje kad ono što se čekalo dode ili postane. složno: do-čekati. impf. dočekivati i dočikati. — Akc. se mijena u aor. 2 i 3 sing. dočeka — Kod Čakavaca dolazi i dočkati i docakati, koje oboje vidi. — Ritje je pro-slavenska, najbudi s oblikom dočakati ili dockati; isporodi stlor. i novslor. docekati, gornj. dočakač, doŃs. dočaka, i li. polj. doczekati, ces. dočokati, dočokati. — U nišem je jeziku dočekati potvrđeno od xv vijeka (vidi kod 1. a. b), a u:*

među rječnika u *Milašinu* (expecto, praestolor¹), u *Belinu* (expectare usque ad adventum¹ 108^b), se insidiis locare¹ 55^a), u *Bjelostjenčevu* (*samo kod dočakan part. pract. pass. dočekan*), u *Voltijinu* (aspettare sino¹ 'erwarten his¹'), u *Stalićinu* (expectare usque ad finem¹, expectare¹; čovjeku, dvorno, ljudski koga dočekati 'comiter cum aliquo agere¹'), u *Vukovu* (1. 'erwarten¹ 'expecto¹'; 2. 'aufpassen, erhaschen¹ 'excipio'; 3. n. p. goste 'aufnehmen, empfangen¹ 'excipere'), u *Daničićevu* (expectare¹). — *Objekat može biti i u genitivu, vidi čekati, 1, b).*

1. aktivno.

a. sa značenjem sprijeđa kazanim, uopće. a) *istiće se da se je željelo ono što se dočeku.* Svrhu ožidlavše i ne dočekavše ju. Stefanin, star. 2, 293. Čekajući od vas pomoći i odkupa, nemogu ih dočekati. J. Banovac, prip. 44. Ona čeka Tatarina hana, čekala ga doke dočekala. Pjev. crn. 32^b. — *osobito jako ističe se želja kad se kaže, kako je nestrpljivo čekanje, mećući uz dočekati adv. jedva:* To je jedva od žeje dočekao. J. Banovac, pred. 25. Jedva jutra dočeka. M. Zoričić, zrc. 101. Odrisi mi svezu na rukama, a to Bogdan jedva dočekao. Nar. pjes. vuk. 1, 546. Pozivlje ih Leka kapetane, uvrh sovre mjesto načinio, vojvode je jedva dočekao. 2, 232. Mila zeta jedva dočekase, u naruče zeta zagrlise. 2, 263. Te pred cara idu u porodu, a car znače ko su i kako su, pa ih care jedva dočekao, dočekao, oba potučiše. 2, 566. Svjetina jedva dočeka zgodu, da razvije veselastu čud. S. Lubiša, prip. 64. Jedva sam dočekao. Vuk, rječn. 136^b. *rjeđe teško:* Pak je Nuki majka besjelja: ... Jer se ne šće oženiti, sine? ... Onda Nuko majci govorio: ... Već mi, mati, spremaj brašnišnice, hoću ići ka Gradašcu bjela. da ja prosim sirotu devojku! Stara mati teško (teško' ovdje znači jedva. Vuk) dočekala. pa Nukici sprema brašnišnice. Nar. pjes. vuk. 3, 228. To je care teško dočekao. Nar. pjes. juk. 64. *amo spadaju i ovu dva primjera: u prvom je kao objekat infinitiv, a u drugom cijela rečenica s dat:* Radimo po vazdan, teško dočekamo počinuti. F. Lastrić, ned. 310. Izraelčini koji hitise, zašto bo su teško dočekali, da se iz sužanstva izbave. A. Kanižlić, kam. 512. — *amo spada i ovo:* Ne mogu da dočekam. Vuk, rječ. 136^b. — *b) ističe se da se nešto ne radi dok ne dođe ono što se čeka, u ovakvim primjerima gdje je objekat vrijeme, prigoda, kod značnu ima se u misli i:* okoristiti se, upotrijebiti. Dočekavši svoje vréme. Mon. serb. 259. (1405). Dočekaj prigodu na polju Kosovu da Janka vojvodu nevirnim prozovu. D. Baraković, vil. 322. Dočekavši prigodu vitra. F. Lastrić, svet. 111^b. — *c) u ovjem primjerima nema osobitoga ističanja nego stoji samo kao perfektivni glagol prema čekati, isporodi čekati.* Dočekaj nebore, malo se ustavi M. Vetranić 2, 354. Dočekaj me tuka. M. Držić 161. Ako bi ne mogao dopustjenja dočekat brez golenue svoje sramote. I. Grličić 111. Do Blijza dana bijeloga, dođe čemo nega dočekati; ako li ga i dotle ne bude, onda čemo ići našom Seču. Nar. pjes. vuk. 3, 314. Onda mene hoćeš dočekati, onda s', pasu, sastati hoćemo. 4, 261.

b. *željiti, ne umrijeti dok ne bude, ne zgoti se nešto što čelude želi ih čega se boji, isporodi doživjeti.* a) *objekat je nešto duba, čas, dob, a može biti naznačen i čijem druženjem, i stoji.* aa) u acc a s negativnim glagolom i u gen. Svakomu vaj bude, tko tebe dočeku (starosti)! X. Najeković 1, 342. Živ dočekat noći nijedan ne more. P. Vitezović, odl. 24. To vrijeme doče-

kati mrim da neću. I. Đorđić, salt. 343. Ujezlo je godište novo ... a hoćemo li i svrhu od nega dočekati? B. Zuzeri 26^a. Od stotine u isto godište rođenijeh jedva se deset iznahode, koji su šeset godišta dočekali. 27^b. More biti dana sustrašnega neću dočekati. A. Kanižlić, bogoljubn. 577. Nismo stanoviti, hoćemo li večer dočekati. A. Tomiković, gov. 12. Daj mi, bože, zdravlja i veselja da dočekam svetoga Đorđija. Nar. pjes. vuk. 3, 319. Da mi dade dočekati danak. Nar. pjes. istr. 1, 51. U zdravlju da dočekas hožić. Vuk, rječ. 136^b. — *bb) u gen. i kad glagol nije negativan.* Ugodi čačku ako hoć' starosti dočekat. M. Držić 410. Nisi slobodan, da češ noći dočekati. F. Lastrić, ned. 21. Zivi godina mnogo i dočeka velike starosti. And. Kacić, razg. 31. Sto trpeleme, više ne možemo: bijelijeh brada dočekasmo, na kožima nam sedla potrunuše. Nar. pjes. vuk. 3, 88. U subotu, koja prva dođe, hoće doći Kosini svatovi, u nedelju danak predaniti, ponedjelak jutra dočekati i odvesti Kosu Smiljanića. 3, 147. Daj mi, bože, jeta dočekati. Nar. pjes. juk. 527. Kô l' će žarka dočekati sunca! Osvetu. 1, 26. — *b) objekat nije vrijeme nego što drugo.* Ovaki ne imaju naslađenja nego žalost dočekati od svoje dičice. F. Lastrić, ned. 40^b. Bivši toga veselja dočekali od svoji sinova. Norini 69. Što sam junak u boga želto, to sam danas jedva dočekao. Nar. pjes. vuk. 2, 231. Ča sam ja dočekal od mojeg sina. Jačke. 178. Jao našoj djeci nejačadi, gdje će oni bijedni dočekati i gorega jada. Osvetu. 3, 19. — *objekat je rečenicu s dat:* Hvala bogu, kad sam dočekao da ih i ovako vidim naštampane! Vuk, nar. pjes. 1, XII.

c. *excipere, Ovaki ne značiti gotovo što i primiti.* a) *kad je objekat čelude, ističe se kakav je način primanja.* aa) *u ljudnjem, lijepijem, prijateljskijem načinom, osobito kao gosta, isporodi pričekati.* Na koljenijeh Petar svoga meštra dočeka. Zborn. 112^a. Bi u veselju dočekan. A. Gučetić, roz. jez. 251. Da ga dočekaju kako no se pristivo dočekati i primiti svoega gospodina. M. Đirković, bes. 61^a. Hođmo večer vrijedne ljudi dočekati. G. Palmotić 1, 104. Car građani plemenite rimske goste pozdraviše i dočekase. A. Kanižlić, kam. 95. Poklisari s velikim postenjem i veseljem dočekani su i primljeni. 155. Ljepo ih je on kraju primio i dočekao. Nar. pjes. mikl. Beitr. 37. Za takve prijatelje dočekane na veselje. V. Došen 167^a. Ili gosta dočekati smiješ. J. S. Rejković 195. Ode bratac sestri u poode. Sestra brata lepo dočekala. Nar. pjes. vuk. 1, 538. Lepo ga je dočekala majka, pred neg' nosi slatku dakonija. 2, 76. Već izide pred našu avliju, pa junaka dočekajte lepo, pred time se smerno poklonite, pod tim dobra koža privatite, primite mu koža i oružje, pustite ga meni pod šatore. 2, 422. Pak izide kuja Vidosava, te dočeka kraja Vukasina, odvedo ga na bijelu kulu. 2, 113. Kada dođe bijelu Ledantu, lijepo ga kraju dočekao: vino piše nedelju dana. 2, 133. Lijepo ga svati dočekase: dobro došo, mladano Bugarcu! nek je jedan više u družini. 2, 139. Lijepo ih Đuro dočekao i drža ih petnaest danaka. 2, 479. Kako sam vas dočekao lepo, a jos lepše, braćo, i-pratio. 2, 495. Lijepo ih kraju dočekao: kođe vode u podrame dođe, a junake na bijele kule, pridrža ih tri četiri lana. 2, 516. Na selam ih Osman dočeka. 3, 150. Lijepo ih tamo dočekali: kožma daše zobi i sijena, a svatovima gospodsku večeru. 3, 188. I mogah ih dočekati divno: dosta piva i dosta jestiva. 4, 38. Dobro su ga dočekali. Vuk, rječ. 136^b. Mnogi begovi po Bosni imaju uz kuću osobiti konak gdje dočekaju goste. Vuk, živ. 263.

Paša ga doćeka s velikom slavom. S. Ľubiša, prip. 129. — *amo moće spadati i ovaj primjer u kojem nije objekat ćelade nego događaj; glagol stoji u prenesenom smislu*: Kako ćemo dostojno doćekati slavno porođenje spasitelja našega. B. Leaković, gov. 18. — *bb) neprijateljskim načinom*: aaaa) kad se ćeka neprijatelj koji prvi nasrće, udara, ili uopće kad se ko ćeka neprijateljskom namjerom. (Hrvat) izajdoše i doćekaaše ga na poje hlivansko i onđe biše meñ tima tvrdo rvanje i boji, i mnogokrat biše se. Dukljanin 24. Da na vratijeh budu od grada s oružjem ga doćekati. Ğ. Palmotić 1, 278. Srćano i kripko doćekati neprijateľa i na űega udariti A. Kanizlić, kam. 823. Doćekaj me na biljeću, ali ću te doćekati. Nar. pjes. mikl. beitr. 56. Doćekavši ga Sirijani, vojku nu razbiće. And. Kaćić, kor. 246. Kad pojašu vrane koñe, a pripašu britke sabje, pak nakrive vući-kape, straća se pogleda, a kamo li doćekati. Nar. pjes. vuk. 1, 365. Kad doćoše u zemlju bugarsku, doćeka ih kraju Mijailo ukraj Laba ukraj vode ladne; tu se kraje s carem udario. 2, 170. Loša kraju sreća preskoćila, te se kraje s carem susretno, no ga dobro Stevo doćekao, na dobru ga koñu poćerao: 2, 170. Dobro nije, moj brate Alile! doćekati: izgnuti listom, ne doćekati: zazor i sramota. 3, 159. Kada su se oni uplašili od živoga oćerana jarca, ja kako će sjutra doćekati, pobratime, Hasan-aga Kunu i njegovih tridest kraišnika! 3, 288. S belege se nkloniti neću, junaćki ću tebe doćekati. 3, 396. — *bbb) in insidiis esse, ex insidiis concurrere, udariti na koga iz zasjede*. Ispadnite na drum na busijn, doćekajte neznanu deliju, nit' ga bijte, nit' ga globite, već ga živa meni dovedite. Nar. pjes. vuk. 2, 78. Otići ću u Prolog planinu, doćekaću Voina trgovca kad on poće s mora debeloga. 3, 313. Tu me, brate, doćeka busija, te mi ota brata poginuše. 4, 10. Ali jesam vidio priliku, de bismo mi doćekali Turke. 4, 51. Hoće tebe doćekat hajdući. 4, 384. Doćekae maca vrapca na stožeru. Nar. posl. vuk. 69. Doćekali ga hajduci. Vuk, rječ. 136^b. — *cc) u ovijem primjerima ne ističe se ni prijateljski ni neprijateljski način*: Grediješe Toma za trgovcem i doćeka ga trgovac, i reće. Zborn. 29^b. Kraj doćeka šes svjetnika na oštro vijeće. P. Kanavelić, iv. 8. — *b) govori se i u prenesenom smislu, kad je subjekat što ne živo, koje moće opet biti dobro ili zlo, znaćeñe je slično kao kod dopasti, snaći itd.* Nih u vrijeme će potrebno pristojna plata doćekati i dostignuti. V. Andrijašević, put. 879. Da (a Isusa) ovdj smutna doćeka i neveseje. F. Lastrić, test. 152^b. U vrhu getsemanskiom Isusa doćeka druga sulica. 152^b. Oće li vas doćekati ova srića da uksrnete. 208^b. Svagdi će te nevoļa doćekati. A. Kanizlić, fran. 196. Dobra će stvar doćekati onoga koji je űe dostojan. Vuk. poslov. 91. — *c) objekat je űesto (moće biti i ćelade) što pada, leti, ćim drugi maše itd. koje je zaustavljeno od onoga što doćeka, ako je izrećeno ćim se doćeka, stoji u av. s prjedlogom na* Zasto će doći anđeli i doćekae te na ruke, da se ne ubješ. F. Lastrić, od 193. Momćil padje gradn niz bedene, krajeve ga doćekae sluga na maćeve i na kopļa bojna. Nar. pjes. vuk. 2, 113. Miloš drži zlatna šestoperca, na űega je kopje doćekao. 2, 116. Turćin namu, a doćeka bane, na sabju mu sabju doćekao. 2, 283. Pa doćeka ono Turu mlalo a na sabju i la desnu ruku. 2, 323. Već se propo on (koñ) na noge stražje, i kobila na predno doćeka. 2, 399. — *tako se u pjesmi govori prenesenjem smislom o zemљи kad ko umira, bez*

daše) pada: Taj ga bješ crna zemļa i bez duše doćekala. Nar. pjes. mikl. beitr. 30. Mrtva ga je zemļa doćekala. Nar. pjes. vuk. 4, 87. Te pogodi Mehmed-Arapina posred pasa, nkide ga s glasa, ni zemļa ga živa ne doćeka. 3, 13. — *d) govori se da ćelade doćeka i ono (dobro, zlo itd.) što ga dopadne, snade, kod űekijeh primjera nije lako razlikovati ovo od znaćenja pod b. b).* Dostojno tk davori, doćeka ćes svoja. S. Menćetić 120. I moj dil ćeš podati, kneže Marko, našoj majci, za što si ga niglar veće od mene ne doćeka. Nar. pjes. star. pis. 6, 18. Što se bogu pristoji dati a ćovjeku doćekati. M. Divković, nank. 48^b. Ajme, koju nevoļa doćeka(h), u koju žalost padnuo sam! J. Filipović 1, 266^b. Ćasu koju sam na zemљи teško doćekao. F. Lastrić, test. 150^b. Tužne glase doćekala sostra kraja Vladisava. Nar. pjes. mikl. beitr. 33. Što sam pod starost doćekao? „quid mihi in senectute evenit?“ J. Stulli, rječ. 1, 125^a. Za veje ga jade upitala što j' od majke ćedo doćekalo. Nar. pjes. vuk. 2, 36. Oj davori, ti Kosovo ravno! sta si danas doćekalo tužno, da Arapi sad po tebi snde! 2, 421. Što s' ćinio, to si doćekao. 3, 318. Ko dobro ćini, boje doćeka. Nar. posl. vuk. 137. Ko zlo radi, vaļa zlo i da doćeka. 138. — *i s objektom u genetivu, kao kod b, u b)*. Doćeka velikog siromaštva. M. Zorić, osm. 37. Zafaljujem bogu velikomu i mojemu caru ćestitomu, kad doćeka(h) ovoga vesela. And. Kaćić, razg. 119^a. Moženou li gorega za doćekati nego smo doćekali? kor. 256. O Ćapiću žalosti doćeko! Nar. pjes. vuk. 4, 209. Što želio, toga doćekao! Nar. pjes. juk. 527. — *mješite objekta imu rećenica s da*: Ne bi htio doćekati da ga družu moćti budu. P. Kanavelić, iv. 21.

2. sa se, reflektivno

a. doćekati se ćega znaći isto što doćekati što, vidi kod 1, c, d). — *u jednoku psea xviii vijeka*. Kako ću se teska zla doćekati. A. Kanizlić, uzr. 152. Šta ću se u zao ćas ja doćekati! utoč. 320.

b. doćekati se na što, kao naprijeti se, uprijeti se, primiti se, ostati, i u Ćakovu rječniku (doćekati se, n. p. na nogu, na ruku, sićh stuzen, erhalten' „excipere se“ 136^b). Pale dorat u zelenu travu, a Ivan se na noge doćeka. Nar. pjes. vuk. 3, 398. Pogodi ga u nogu lijevu, i a desnu se hajduk doćekao. 3, 413. i o pušci: Doćekala se puška na doñi zub, t j kad se zapeta puška prstom obori, pa ne skreše, nego se doćeka na doñi zub, kao što je bilo dok nije zapeta. Vuk, rječ. 136^b.

DOĆEKIVALAC, doćekivaoca, m. ćorjek koji doćekuje (osobito goste). — *Zadnje -a- ustjepe samo u nom. sing. i u gen. pl. doćekivalaća; u ostalijem padežima i l mijenja se u o*. — *Postoje od osnoće part. praet. act. glagola doćekivati suffixom -ica- — ispredi doćekivalo, doćekivaonik, doćekivateľ*. — *U Stalićevu rječniku (s gen. doć-kivaleca i sa znaćenem „expectatori“).*

DOĆEKIVALICA, f. žensko ćelad, koje doćekuje (osobito goste). — *Postuje kao doćekivalac suffixom -ica- — Dolazi od xviii vijeka, a izmudu rječniku u Stalićevu (vidi doćekivateľica*. Ako gostovaše gospodin u kući Martinu, ćinase za korist svoje doćekivalice M. Radnu. 33^b. Doćekivalica, planinica, koju doćekuje goste ili ćelad s posta, u Lici. V. Arsenjović.

DOĆEKIVALO, m. ćorjek koji doćekuje goste ili ćelad s posta, u Lici. V. Arsenjović. — *ispred i doćekivalac*.

DOĆEKIVAŃE, n. djelo kojijem se doćekuje. — *U Ćakovu rječniku (das empfangen „exceptio“).*

DOČEKIVAONIK, *m. vidi* dočekivalac. — *U Stuličevu rječniku.*

DOČEKIVATEL, *m. vidi* dočekivalac. — *U Stuličevu rječniku.*

DOČEKIVATELICA, *f. vidi* dočekivalica. — *U Stuličevu rječniku.*

DOČEKIVATI, dočekivati i dočekivam, *impf.* dočekati. — *isporedi* dočekovati i dočekati. — *Akc. je kao kod* djeverivati; *u impf. koji postaje od osnove praes. dočekivam ostaje kao kod prezenta:* dočekivaj, *a u ger. praes. od iste osnove onaki je kao što je u inf.:* dočekivajući. — *S praes. dočekivam dolazi od xviii vijeka; praes. dočekujem može biti da dolazi xviii vijeka (vidi primjere Margetičeve, Banovićeve, Lustričeve), ali ne prije (primjeri iz xviii vijeka jamačno pripadaju infinitivu dočekovati koje vidi), u naše je vrijeme kod većine naroda običnije dočekujem. — Između rječnika nahodi se u Belinu (dočekivati, dočekivam, expectare usque ad adventum), u Bjelostječevu (samo praes dočekivam kod dočakavam, praesolor, expecto), u Stuličevu (dočekivati, dočekivam, expectare), u Vukovu (dočekivati, dočekujem, I, empfangen, excipio; 2, erwarten, expecto, excipio).*

1. *aktivno.*

a. *vidi* dočekati, a Kurati neka dočekivaju mrce iz njihovih kuć. M. Bijauković 109 Dočekujemo kugu. S. Margitić, fal. 271.

b. *vidi* dočekati, B. Malo ih je koji staros dočekivaju. B. Zuzeri 289^b.

c. excipere, primiti. a) *vidi* dočekati, I, c, a) aa). Bijaše običajan svaki dan dočekivati i primiti putnike na svoju trpezju. M. Divković, bes. 275^a. Ako su od nega vrljike milosti primili, koji su ga u kuće dočekivali. J. Banovac, razg. 230. Vojvodu s tolikim poštenjem dočekujuć. F. Lastrić, test. 223^b. Tako li se konji provaljaju i gospođa svati dočekuju. Nar. pjes. vuk. I, 267. Divno dužno svate dočekuje. 3, 525. Vladika ih dobro dočekuje, poklađa im zlaćenje medjale. 4, 367. Lijepo ih bane dočekiva. Pjev. crn. 18^b. Svakoga rado dočekuju i ugoste. Nar. prip. vuk. 113. Da naš brat domaćin u svom domu a pod kutnem krovu sabira i dočekiva vrsne i izabraze lude. (Narodna zdravica). Vuk, živ. 75.

b) *vidi* dočekati, I, c, a) bb) uaa). No ga popo hitro dočekuje iz negova bistra geferdana. Nar. pjes. vuk. 4, 408. No na sebe dočekuju Turke. 5, 96. — c) *vidi* dočekati, I, c, a) bb) bbb). Lupež je, koji krađe, koji dočekuje. J. Banovac, prip. 171. Dočekiva iza nogla. (Z). Poslov. danič. 18. Jer ja čuvam druma kroz planinu, dočekujem Sarajlije mlade, te otimam i srebro i zlato. Nar. pjes. vuk. 3, 4. Što propušta deli Radivoje, dočekuje mladi Tatomire. 3, 13. U stara su vremena hajduci, kao što se i u pjesmama pjeva, naj radije dočekivali Turke kad nose novce od dajije. Vuk, živ. 267. Pa je Crnogorac dočekivao iz busije. Vuk, nar. pjes. 4, 91. Jedan goni, drugi dočekiva. Osvetni. 3, 33. — d) *vidi* dočekati, I, c, e). *ima primjera u kojih je prijedlog u mjestu na.* Na sahuju je Jovan dočekuje. Nar. pjes. vuk. 2, 32. Topuzinu baca u oblake, dočekuje u bijele ruke. 2, 407. On buzdolan baca u visinu a u desnu dočekuje ruku. 3, 305. Na gole ih prvi dočekuju. Nar. pjes. petr. 2, 605.

2. *sa se, reflektivno. vidi* dočekati, 2, b. — *u Vukovu rječniku:* 1, 'sich stutzen', 'se excipere', 2. dočekuje se puška na doći zub.

DOČEKIVATI, *adj. hospitalis, koji rado goste dočekuje.* — *U Vukovu rječniku.*

DOČEKOVATI, dočekujem, *impf. vidi* doče-

ktivati. — *Dolazi xviii vijeka.* Malo ljudi starosti dočekuje. M. Divković, bes. 212^a. Da i svete anđele u svoje kuće dočekovaše. 321^a. Svak starosti ne dočekuje. V. Andrijašević, put. 297.

DOČELITI, dočelini, *pf. intantum* obtinere, optata perficere, *izvršiti svoju namjeru (do čela, vidi čelo, 3, b) ce).* — *Samo u Stuličevu rječniku (dočeliti) u kom je onako tumačeno.*

DOČEM, *vidi* dočim. — *U jednoga pisca xvii vijeka, a između rječnika u Mikajinu i u Stuličevu.* U komu dočem staše bješe neumrla. A. Gučetić, roz. mar. 267.

DOČEPATI, dočepam, *pf. arripere, zgrabiti.* — *Složeno od do i čepati kojemu nema potvrde kao prostome glagolu, vidi* čepati.

a. *aktivno. u Vukovu rječniku:* dočepati što 'hastig ergreifen', 'arripio', cf. dokopati, čepati.

b. *sa se:* dočepati se čega, potiri, mukom ili na silu dobiti se čega. — *isporedi* dočepiti se. — *Dolazi od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (dočepati se i dočepavati se aliquid ingenio assequi, consequi) i u Vukovu.* Dočepat se raja. A. Kalić 513. Dočepao bi se vlašskog kazivanja iliti poučjenja. D. Obradović, živ. 23. U dlane zahuka, kako bi se dočepo hajduka! Osvetni 4, 50. Desetina pala je Turaka, ostali se Spuža dočepali. 5, 98. A oko ne vilovici mali, što se jako perja dočepali 6, 70.

DOČEPAVATI, dočepavam, *impf. dočepati.*

a. *aktivno. u jednoga pisca xviii vijeka.* A ovi ti kad jedno drugo dočepavajući sebi kao bolesniku na ponudu posveštava. D. Obradović, basu. 17.

b. *sa se. vidi* dočepati, b.

DOČEPITI SE, dočepim se, *pf. vidi* dočepati se kod dočepati, b. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Jedva gdigod vode se dočepi. J. S. Relković 315.

DOČEŠLJATI, dočesljam, *pf. svršiti česlajiti.* — *složeno:* do-česlajati. — *impf.:* dočeslajati. — *U Belinu (559^a) i u Stuličevu rječniku.*

DOČEŠLJAVATI, dočesljavam, *impf. dočeslajati.* — *U Stuličevu rječniku.*

DOČEŠTAK, dočestka, *m. finis, serhu, svršetak.* — *Postaje od osnove glagola dočeti sufixom* -šk. — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka i u Stuličevu rječniku.* Koji je početak i dočetak svijeli stvari. S. Rosa 5^a. Dočetak zala. 137^a.

DOČETI, dočeti, *pf. finire, dovršiti, svršiti.* — *složeno:* do-četi, *vidi* početi. — *Akc. i oblike vidi kod* početi. — *Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Boje je ne početi nego ne dočeti. Nar. posl. vuk. 24. Friško poče, friško i doče. 339.

DOČIĆ, *m. dem. dolac.* — *Postaje od osnove dote sufixom* -ić *pred kojim se c mijenja u č; a od kod štokaraca postaje o (dugo).* — *Dolazi (kao ime mjestu sa starijim oblikom Dolčić) od xi vijeka (2), a između rječnika u Stuličevu (areola, agellus) i u Vukovu. u narodnijem zagonetkama:* Pun dočić krivihj kočica. (odgonetljaj: zjelja i žlice). Nar. zag. nov. 55. Pun dočić zelenih obojčica. (Misli se na kupus u toru posaden). 108. Projde va jedan dočić. Nar. prip. mikul. 63. — *kao ime mjestima: blizu Dobritia.* Do zoinaj ke so zovu Dolčići. Mon. croat. 315. (1100?). *blizu Baqa:* Priko Tatine više Dolčića. Mon. croat. 159. (1495). — *Dočić, seoce u Bosni u okrugu travničkom.* Statist. bosn. 67.

DOČIJATI, dočijam, *pf. svršiti čijanje.* — *složeno:* do-čijati. — *impf.:* dočijavati. — *U naše vrijeme u* Lici. J. Bogdanović.

DOČLJAVANJE. *n. Djelo kojijem se dočijava.*
— *u naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.*

DOČLJAVATI. *dočijavam. impf. dočijati.*

DOČIJEM, *vidi dočim.* — *Dolazi kod nekijeh pisaca iz Dubrovnika, još kod jednoga iz sjeverne Dalmacije koji po onijem piše: od xvi do xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (quando, dočijem budeš doći quando verai. 5999) i u Stalićeva. Gorko sunce kad sve sprazi ter nije svijetka ni zeleni dočijem dažide zemlju svlaži. M. Vetranić I, 15. Čovjek podložan jes sve dni pod čemer, jad, dočijem od ovoga svijeta more brodi. N. Dimitrović 53. Dočijem naš spasitelj krštenje primaše, sta vrhu neza jedna golubica. A. Gučetić, rcz. jez. 142. Kojih dobro poznas, dočijem još živlaha. B. Kasić, nasl. 8. Dočijem svaka sebi spravja lijep vjeunače sred livala, pojmo drago primaljetje. I. Gundulić 71. I vi u to sve ostale dočijem dode na luvazan, pojte... pjesan. 107. U kojoj dočijem uzhoravim, svaka gorkos obratiće mi se u slasti. I. Đorđić, ben. 23.*

DOČIJEME, *vidi dočim.* — *U jednoga pisca iz Dubrovnika xvi vijeka. Trebuje u vrijeme rasržu satri, čovjeka dočijeme nijes' dovel do surti. N. Dimitrović 19.*

DOČIK, *m. vidi doček.* — *Postaje od osnove glagola dočikati.* — *U jednoga pisca našega vremena. Svaki bira zgodu za dočika. Osvetn. 4, 24. I nemoj se narugat dočiku. 5, 113.*

DOČIKATI, dočikam, *impf. dočekati.* — *ispocedi dočekivati.* — *Postaje od osnove glagola dočekati produženem vokala e u i.* — *Dolazi od xviii vijeka. Koja straga dočikaju klaso podkošene i primaju na se. J. S. Rešković 24. Dočikajuć s tim nedijh treću. 82. Dočikaju bale i trgovce. Nar. pjes. juk 90. Sve dočika Crnogorac Ivo. 119. A mi lutim nožim dočikajmo. Osvetn. 2, 125. Dočikati, dočekivati: dočika se zvir na tirini; dočika se prijatelj u goste. M. Pavlinović.*

DOČIM, *conj. dum, donec. vidi dok, dokle.* — *štoženo: do-čim, vidi kod što.* — *nalazi se pisano i dočijem, dočem, dočime, dočijeme, dočima, dočim koje se vidi.* — *uz dočim može biti i riječca god (koju vidi) radi čeće sile. Dočim god svit bude. B. Krnarutić 25. Da ga uza se nosimo, š him putujemo, dočim god na nebosa lojdemo. S. Margitić, fal. 2. — Dolazi od xvi vijeka (s oblikom dočima od xv), a između rječnika u Belinu (donec' 3164. 182a; dum' 481b) u Stalićeva. — u naše vrijeme nije narodna riječ.*

a. *radnja u glavnoj rečenici traje ču početka radnje što je u podložnoj, u ovoj je glagol perfektivni. a) u podložnoj glagol nije negativan.* Dočim se taj spravi večera i sredi, o božjoj ljubavi Jezus im besjedi. N. Najšković I, 127. Ondi da pribiva dočim mu opet navisti. B. Kasić, is. 96. Dočim sred mraka tmastu sjen stubeju od zlatnijeh od zraka strijeljanja izlenu, dražijem ču pokojom sred lijepe zeleni s gizdavom vil' nojom nasladit' sve me dni. I. Gundulić 15. Ter ga drža dočim zora i još bili dan desegun. J. Armoiašić 19. Ne čekajmo, dočim se vrata zavore. S. Margitić, fal. 233. Čini grih za grihom i porad prvih) upada u druge, dočim posve ostane poražen od dosnre božje. M. Zoričić, osm. 35. Posli otpadnutja Judina tijaše apostola) jedanaest, dočim na mi-to Jude bi odbran S. Matija. Grgruz iz Varesa 61. — b) u podložnoj je rečenici negativni glagol. Da tozaj (Jezusa) ne muci nitkore dočim ču ne sile. N. Najšković I, 133. Postavice bog svrluh tebe glad... dočim

te ne smalne. I. Ančić, ogl. 159. Neće manjiti narod ovi, dočim se svaka ne svrše. I. Zanotti, prv. ned. 31. Niti kti jesti ni piti dočim ga ne vidi od mrtvi uskrsnuti. S. Margitić, fal. 23. Misec ne može pomrčati dočim ne bude pun. 278. Jedno drugomu ne viruje dočim se bogom ne zakume, isp. 31. Ali ne smije pristupiti, dočim ne prilpiše glavu tilu. M. Zoričić, zrc. 62.

b. *radnja u glavnoj rečenici traje do kraja radnje što je u podložnoj. a) u ovoj je rečenici glagol imperfektivni.* Pogledaj dočim ti davo jes. M. Držić 8. Dočim sunce sja vrhu nas na sviti, s nfanjem vjernu ja vazla ču služiti. D. Rafina 59. Neka jezik moj slaviti bude iz glasa praydu tvoju, u životu dočim stoju po milosti tvčoj na sviti. I. Gundulić 201. Dočim bi u životu tvoj vjerenik privesitui, vik ne prista tvu dobrotu vjernu dvorici i ljubiti. 269. Već se ne odvrtaj dočim mlada jesi. M. Gazarović 1119. Dočim živ biše, bio je slava onoga mjesta našega. P. B. Bakšić v. Zovite ga dočim je blizu. S. Margitić, fal. 233. Dočim se žive, prikazanja varaju nas. I. P. Marki 19. Svak nek plače, dočim diha. J. Kavaliu 1749. Er dočim ču spavati, neće ni moć biti hvaliti moga boga. I. M. Mattei 297. — b) u podložnoj je rečenici glagol perfektivni. Ni me strah, dočim budem moći vladati rukami. B. Krnarutić 27. Al' ču u vike još eviliti, bog dočim bog bude biti. J. Kavaliu 3949. Pa dočim se bogu pomolio, dotle ctpro škrihu Milutine. Osvetn. 2, 22.

c. *radnja u glavnoj rečenici bira ili počinje u vrijeme kad traje radnja što je u podložnoj, u ovoj je glagol imperfektivni.* I dočim razbiram rionoga jazika, trudan znoj otiran. D. Baraković, vil. 153. Tako grešnik sred plauine u pustini divijjeh gora u nevoljah dočim gine, milos višitui ganu z gora. I. Gundulić 239. Ali dočim pute sliđi k Carigradu on najprece, eto se ulak jedan vidi. 391. Pod šatorom staše, dočim se vrvljase vojska. B. Krnarutić 24. Dočim bi misu govorio, vidila bi se duga. S. Margitić, fal. 98. Dočim svijetla ta priprava u carskom se dvoru čini, sred tamnice Krunoslava sužna u mrkloj osta tmini. P. Sorokočević 5799. Dočim lahjuk priteže opanke, u tom neza vojska sustignula. Osvetn. 2, 71.

d. *ono što je u glavnoj rečenici shratu se ne samo kao da bica u isto vrijeme s onijem što je u podložnoj, nego i da je ovo uzrok onome, dočim dakle vrijedi kao tijem što, zato što.* — *samo u jednoga pisca xvii vijeka. O božice, razlog nije, ako kćerca mila ti je, da jom' sreću sad zavidiš, krajem je dočim vidiš. I. Gundulić 110. Vas kolik puk zavapi u sve glase, da se voja božja izpuni, dočim lijepu lijepa da se. 170. Drugo donijet' nabuna ova ne može vam nek' sramotu, dočim svaki s ne osnova vječni prikor svom životu. 490.*

DOČIMA, *vidi dočim.* — *Samo u jednoga pisca xv vijeka. Služit ču t' dočima na zemlji pribudem. M. Marulić 191.*

DOČIME, *vidi dočim.* — *Dolazi xvi i xvii vijeka. Dočime bili čestiti, mnuzi t' me ljubše. S. Menčetić—G. Držić 198. Nu dočime sine vade crnae brodi mora ovoga, od njegove družbe ostale sve korabje sretose ga I. Gundulić 368. Dočime na svitu, Režepe, živimo, igdar stvar dospoti znati ne možemo. I. T. Mrnavić, osm. 28. Dočime vrvljase vojska u reč, Hasan beg moste ču naše. B. Krnarutić 16.*

DOČIN, *vidi dočim.* — *Dolazi u jednoga pisca čakavca xvii vijeka i u jednoga štokarca (možebiti štamparskom griješkom) xviii Dočim me ne*

pomilniješ, neću se diliti od tebe. M. Jerković 56. Udij je ostavite, dočoin ne primi osudu od gospodina. M. Zoričić, zrc. 31.

DOČINA, *f. augm. dolac.* — *Postaje kao dočić (koje vidi) sufiksom ina.* — *Dolazi (s l: dočina) u jednoga pisca xviii vijeka: (Lav) vijučić i rezuć u jednoj dolčini. J. Banovac, pred. 35; i u naše vrijeme u Lici s osobitijem značenjem: duboka draga ili dolina: 'Neš nikal iz ove dočine izaći'. 'Nijesam još ni one dočine izorao'. J. Bogdanović.*

DOČINITI, dočiniť, *pf. srsřiti čineće, djelo, ne činiti daće.* — *složeno: do-činiti.* — *impf.: dočinati.* — *U Belinu rječniku (peragere' 502b; absolvere' 317b; dočien' perfectus' 317b) i u Stuličevu (perficere, absolvere, peragere').*

DOČINATI, dočiniť, *impf. dočiniti.* — *Dolazi u jednoga pisca našega vremena i u Stuličevu rječniku (actu perficere'). S toga je mnogo započimala a malo dočinala. M. D. Miličević, let. več. 228.*

DOČISTITI, dočistiti, *pf. srsřiti čišćeće, ne čistiti daće.* — *složeno: do-čistiti.* — *impf.: do-čistivati.* — *U Belinu rječniku (depurgare' 494b; expurgare' 597a; finiri di affinare' 44b) i u Stuličevu (depurgare').*

DOČIŠĆENE, *n. djelo kojijem se dočisti.* — *U Stuličevu rječniku (dočistije, optima purgatio').*

DOČIŠĆIVATI, dočišćujem, i dočišćivati, *impf. dočistivati.* — *U Stuličevu rječniku (dočistivati).*

DOČITATI, dočitati, *perf. srsřiti čitanie, čitati sre, do kraja.* — *složeno: do-čitati.* — *U naše vrijeme. Pak čim misnik dočita vandeje. Osvetu. I. 15. 'Večeras ću tu i tu knjigu dočitati'. J. Bogdanović.*

DOČKA, *f. mjesto gdje lovac bez lovačkoga psa dočekuje u većer zećee.* — *u naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.* — *Postaje od osnovne dočk glagola dočkati sufiksom a.*

DOČKATI, dočkati, *vidi dočekati.* — *Dolazi kod nekijeh pisaca čakavaca od xv do xviii vijeka. Ako sunce zajde, nimamo nřati, kad opet izajde, da ćemo dočkati. M. Marulić 123. Da me češ u skore na ta kraj dočkati. II. Lucić 273. 'Proklete pogube dočkati. I. T. Mrnavić, osm. 94. 'To od vas dočkali, da svakoga veće od mene prijubi te. J. Kavañin 566a.*

DOČTITI, dočtiti, *pf. vidi dočitati.* — *složeno: do-čtiti.* — *Dolazi xvi vijeka. Ne daše ni listove dočtiti. Dukanjin 34.*

DOČUPATI SE, dočupim se, *pf. satis mirari, vidi namuliti se.* — *složeno: do-čupiti.* — *Dolazi u naše vrijeme u Vukovu rječniku (s primjerom iz narodne pjesme: Ne mogu se čudu dočupiti). Svakomu se mogu dočupiti i svakomu jadu dočupiti, a ne mogu svoj prizorskoj zemlji, ja na kome drži kapetanstvo. Nar. pjes. vuk. 2, 238. Nikako se nijesu mogle dočupiti. Nar. prip. vuk. 162.*

DOČUPATI, dočupati, *pf. srsřiti čupanie.* — *složeno: do-čupati.* — *U Stuličevu rječniku (ab ambulando vel circum edendo cessare, finire')*

DOČUPI, dočupjem, *pf. mandire, exaudire, uopće vrijedi kao perfektinri glagol prema čuti.* — *složeno: do-čuti.* — *Dolazi od xvi vijeka a između rječnika u Belinu (praesentire' 582b), u Stuličevu (audire, praesentire; dočuo san, 'accedit ad aures meas'), u Vukovu (1. 'vernehmen', 'mandire'; 2. 'aus der ferne her vernehmen', 'exaudire'). a) obaznati po čarčnu. Kad ve ja dočul. S. Menčetić 201. Ali viteza vi onoga dočuste li*

svi veljenje? I. Gundulić 34. Dočuvši ovo starac bižao je. A. Kanižlić, kam. 61. Dočuse, da je unišao u grad Gazu. E. Pavčić, ogl. 202. Poboja se, da ne dočuje muž. 266. Antipa doču čudesa. S. Rosa 92a. 'To dočnu majstore Manojlo. Nar. pjes. vuk. 3, 325. Kada Zrnčić dočnu riječi. Nar. pjes. herec. vuk. 23. Dočula ga sestra mu Jelena. Nar. pjes. petr. 2, 94. Ovo nekako dočuje carev sin. Nar. prip. vuk. 2, 233. — *b) čuti do kraja, čuti sve, čuti dobro. Ma nu me dočuj ti. F. Lukarević 25. Age čuše, ali ne dočnše, nego krešu a u lulu pušu. Nar. pjes. vuk. 4, 99. On nešto reče, ali ja ne dočuh). Vuk, rječ. 136b. — c) u jednoga pisca našega vremena stoji gotovo kao minutivno prema čuti. Dode tajno do mene riječ i uho moje doču je malo. D. Daničić, jov. 4, 12.*

DOČUVATI, dočuvati, *pf. čuvati do kraja, srsřiti čuvanie.* — *složeno: do-čuvati.* — *Dolazi od xviii vijeka i u Vukovu rječniku. Ako guždo i dočuva. J. S. Rejković 100. Nije sedmo mnogo dočuvan, ridi kod habine. isto je značie i kod: Nije treću noć dočuvan. Nar. posl. vuk. 218.*

DOČI, dočim, *pf. pervenire, venire, srsřiti mićanie, hod, kad onaj ili ono što se miće bude na mjestu ka kojemu je mićanie bilo upravljeno.* — *složeno: do-iti, s čega su stariji oblici doiti, dojt; vidi I. — impf.: dohoditi, dolaziti.* — *Akcentat vidi kod I. — Riječ je praslavenska, isporodi stslav. doiti, rus. дойти, češ. dojtiti, polj. dojsć. — U srijem je rječnicima, osim Jambršćevica: u Vrančevu (dojtiti 'venire'; dojtiti, priti 'appellere'), u Mikašinu (doći, priti, doprit 'venire, advenire, pervenire 72b; dojtiti, doći 'venire, advenire' 77b), u Belinu (doći 'pervenio' 104b; 'devenio' 169b; 'supervenio' 687b; 'venio' 758a), u Bjelostjenčevu (doći i dojtiti kod dolajam 'venio, advenio, appello'), u Goltijijinu (doći i griješkom doći, dojtiti 'venire', 'kommen'), u Stuličevu (doći, dojtiti 'venire, accedere, pervenire, advenire, attingere, pertingere, cadere, crescere, oriri'), u Vukovu (doći, I. 'venio'), u Daničićevu (doiti i doći 'venire').*

I. oblici. gdje je osnova drugom dijelu i (u inf.) ili id (kod rećine oblika), i promijenilo se u j; to je već bilo u prea vremena, ako se i ne da potvrditi prije xv vijeka (kod Marulića) za to što ni čirsko ni glagolsko i ne razlikuje se od j u pismu. da je stara ona promijena, može se poznati po tome što već od xvi vijeka nalazimo jt (u inf.) promijenjeno u č a jd (kod drugijeh oblika) u d, jamučno s toga što su se glasovi j i t ili d premjestili noviji oblici (doći, dođem itd.) u naše su vrijeme kod većine naroda izagnali posve starije dojtiti, dojdem itd., ali su oni još ostali kod čakavaca a oblici s jd (ne dojtiti) kod nekijeh štokaraca zapadnoga govora (vidi oblike dojdete, dojdu Nar. pjes. vuk. 3, 549. 550 u narodnoj pjesmi iz Šina). tako je bilo po svoj prilici već od xvi vijeka, premda pisci onoga vremena a i poznijei često zaimaju u drugoga dijela naroda oblike koji njima nijesu narodni: Dubrovčani već od ondu upotrebljavaju mlade oblike, ali uz to neki od njih i starije, kao N. Ravina (koji često prepisuje iz čakarske knjige), Zbornik, S. Menčetić i G. Držić (ne reć često), M. Vetranić (dusta često), A. Gućetić (rijetko), ta i još prošloga vijeka V. M. Gućetić; tako i J. Matorić iz Boke koji ima gotovo sragda starije oblike (ali ne dojtiti nego doći), između pisaca štokaraca zapadnoga govora koji upotrebljavaju sragda starije oblike s jd mogu se izbrojiti A. d. Costa, M. Dobretić, dva Reškorića; imaju jedne i druge J. Filipović, F. Lastrić, A. Kanižlić, Ant. Kadčić, A. Tomković; sami se mladi oblici

*nalaze u I. Ančiča, P. Posilovića, J. Banoreca, M. Zoričića, V. Došena, And. Kačića, i kod sa-
možebite čakavaca ima gđjekad (u P. Kanavelića
možebite svagdu) mlađijih oblika, kao n. p. u
H. Lucića, u J. Kavanina. — što se ovdje kaže
o ovom glagolu, vrijedi i za ostale (nač. poč. itd.)
koji postaju slagane glagola iti s prijedlozima
u kojih je zadnje slovo rokal.*

a. u drugom je dijelu osnova id. a) *praes.
aa) sa starijom osnovom dojd: dojdēm, dojdēs
itd., dojdī. u nekijeh pisaca ima do xv vijeka
kod 3 sing. i pl. na kraju t (vidi dat. I, a) bb):
dojdet. Bernardin 17a. F. Glavinčić, cvit. 68a.
post. xiii^a; dojdut. F. Glavinčić, cvit. xix. —
bb) s osnovom dod: dōdēm, dōdēs itd., dolū. od
xv vijeka: dōdēs (dōgje⁸). Spom. sr. 6. (1396).
21. (1399); dode (dōgje⁸). 32. (1400). I sing. do-
lazi xvi vijeka i sa starijom nastarkom u: dodu.
N. Rašina 31b. — cc) s osnovom doj. ova po
svoj prilici postaje od predašće tjem što d (po
čakavskom goruru) mijena se u j: doje. H. Lucić
230. P. Hektorović (?) 130. M. Orbin 41. 44. 107.
111; doju. J. Kavanin 565a; od svijeh ovijeh
primjera samo su Orbinovi dosta pouzdani. i
kod dea Dubročana dolazi doje, ali samo radi
slika: N. Najeskić 2, 28. 108. I. Gundulić 39.
— b) impf. aa) s osnovom dojd: dojdī, dojdīmo,
dojdīte. — bb) s osnovom dod: dōdi, dōdīmo,
dōdīte. od xiv vijeka: dodī (dōgī⁸). Spom. sr. 21.
(1399) — cc) s osnovom doj (isporedi a) cc):
dojte koje može biti da stoji i mj. dojto. P.
Hektorović (?) 116. — c) ger. praes. dolazi kao
particip. da pače kao subjektiv. od osnove dojd:
dojdući koje vidi. — d) aor. aa) s osnovom dojd:
dojdoh, dojdje, dojdjismo itd. — bb) s osnovom
dod: dōdoh, dōdje, dōdosmo itd. od xiv vijeka:
dode (dōgē⁸). Mon. serb. 174. (1356—1367). 202.
(1385); dodoh (dōgoh⁸). 183. (1373); dodoste
(dōgoste⁸). Spom. sr. 11. (1398); dōdoše (dōgoše⁸).
Mon. serb. 204. (1386). 207. (1387). — u) *Crnoj
Gori i u Boči dolaze u naše vrijeme skraćeni
oblici doh za 1 sing., i doše za 3 pl. Doh glavom.
S. Ćubiša, prip. 106. Doh na esap. 153. Doše.
Nar. pjes. 1, 356. 419. 4, 6. Pjesev. crn. 18a. 31b. 82a.
Ogled. sr. 436. Dōše, u pjesmi mjesto dōdoše:
Zdravo doše u Bjelopavliču. Vuk, rječ. 136b. —
cc) s osnovom doj (vidi a) cc): doje. B. Kašić,
iran. 143. Nar. pjes. juk. 54 (njesu dosta pouz-
dani primjeri). radi slika: M. Vetranić 2, 326.
N. Najeskić 2, 16. 20. I. Gundulić 41. 53. 334.
361. — e) kod ger. part. osnova je u drugom
dijelu šed (vidi c, aj), ali u jednoga pisca xvi
vijeka ima i sasna nepouzdanu oblik (od osnove
dojd) dojdīvis. P. Hektorović (?) 160. — f) impf.
nije u običaju u naše vrijeme, kaoniti kod pro-
fektivnoga glagola, ali dolazi xv vijeka u de-
rijeve pisaca čakavaca: dojdīše. F. Vrančić, živ.
101; dojdjāše. I. T. Mrnavić, osm. 55. dolazi ta-
kođer u jednoga pisca xviii vijeka, koji nije
dosta vjeran narodnome jeziku: dojdjāše. I. Ja-
blanci 1.**

b. u samome je infinitivu osnova drugoga di-
jela i; dva su oblika: stariji doiti, i mlađi doći.
ovaj je potvrđen od xiv vijeka. Mon. serb. 211.
(1387). (dōkī⁸). Spom. sr. 1, 6. (1396): doći se go-
vori u naše vrijeme i kod Stokaraca zapadnoga
gorora koji su uzdržali osnovu dojtī, osamlen i
bez sumnje griješkom dolazi oblik dojtī a jednoga
pisca xvii vijeka. B. Kašić, is. 54.

c. u drugom je dijelu osnova šed a) ger. i
part. praes. uct. i. aa) bez nastarka došad od xiv
do xviii vijeka. došadi. Spom. sr. 1, 14. (1398).
1, 83. (1406). Mon. serb. 394. (1438). M. Marulić
21. N. Najeskić 1, 203. D. Zlatarić 29b. B. Kr-

narutić 23b. P. Kanavelić 53b. J. Kavanin 165a.
— bb) s nastavkom ši: dōsadi. š. izgovaralo se
je kao ē, te se nahodi pisano različitim nači-
nima od xv do xviii vijeka došadi. Mon. croat.
103. (1468). P. Hektorović 43. F. Glavinčić, cvit.
13a. M. Radnić 32b; došadi. M. Marulić 84. B.
Gradić, djev. 37. A. Gučetić, roz. jez. 67. M.
Orbin 76. 99; došadi. B. Gradić, djev. 88; došadi.
Nauk. brn. 61. F. Glavinčić, cvit. 8a. 11b. V.
Andrijašević, dev. 2; došadi. M. Diskovitić, nauk.
29b. 106b. s krajnjem e: došado. N. Rašina 29a.
Aloks. jag. star. 3, 305. u dat.: došadišu. Mon.
serb. 187. (1378). — cc) s nastavkom v pred ko-
jijem ispada d: dōšāv. od xviii vijeka. S. Mar-
gitić, fal. 87. 150. 200. F. Laštrić, ned. 154. 190.
273. — dd) s nastavkom vši pred kojijem ispada
d: dōšāvši. od xviii vijeka do današnjega.
I. Gundulić 353. M. Gazarović 55. F. Glavinčić,
cvit. 8a. 115b. Poslov. danić. 37b. — b) part.
praes. uct. i: došal, došal, došao (dōšla). vidi
kod ići. — c) part. praes. pass. (s aktivnom
značenom) došava nastarak tv pred kojijem se d
mijena u s: došast, koje vidi napose.

II. značije.

1. subjekat je čelade ili što se kao čelade misli,
ili životina. glagol je u pravom (ali vidi i e) ali
širem smislu, jer se kod mićana ne misli svagdu
na pravi hod, nego subjekat primičući se može
voziti se, letjeti, plivati itd.

a. kaže se izriekom nješto što je kraj primi-
caju. ono može biti: a) u dativu. A ne znam
od kude došadiš dubravi. N. Najeskić 1, 229.
Koji došavši gostionici. P. Posilović, nasl. 37b.
Kad li Ana sretno domu dode. Nar. pjes. vuk. 1, 4.
Kad su došli Oneromov dvoru. 1, 254. Pa kad
dodeš Prijepoju tvome. 2, 143. Svud su brodi,
do god dodeš vodi. 2, 278. Kad dođeše gradu
Carigradu. 2, 365. Kad dođeše crkvi Petrovići.
3, 420. Kad dođeše mostu velikome. 4, 338. I
kad vezir biosni zemli dode. 4, 366. — b) u da-
tivu s prijedlogom k. Kada mi povidi došak
k mistu svomu. P. Hektorović 69. Dali došak
ka Dmaju slišah tojer. M. Pelegrinović 172.
Putem ide pače teče, da prije k dvorim svojijem
dole. I. V. Bunić, mand. 10. Došavši k žalu
hladom gledam ribe. J. Kavanin 80b. Kad k raz-
droj dođe kući. V. Došen 39b. Doći k sopri med
družinu. 165a. Došavši k Jordanu. And. Kačić,
kor. 106. Kad dođete ka Kosturu gradu. Nar.
pjes. vuk. 2, 370. Doklen k Risnu bijelome doše
4, 6. — c) u akuzativu s prijedlogom u (vii).
Došadišu mi (te) zemlje pomorskeje. Mon. serb.
187. (1378). Da bi om. . . hotič doći u gradu.
Dubrovnička. 211. (1387). U porat dojdōsimo. M.
Marulić 94. Dodi, Gojo moj brajane, u zabrdje
sam do mene. N. Najeskić 1, 241. (Kraj po-
liti) zapovijde, sa svih strana da vojvođe sve
najveće u varsovsko domu dojde. I. Gundulić
416. Doći u ložu appello! A. d. Bella, rječ. 94b.
Došavši u stan gdino mrtvo tilo primintu mla-
dića ležase, razg. 226a. Došavši u okoliš ognja.
A. Bačić 441. Došavši u kuću rećenoga pogla-
vara. F. Laštrić, od' 288. Jer kada mi on dojde
u primorje valovito. Nar. pjes. mkl. heit. 11.
A gospoda dođoše u kraljeve bijele dvore. 37.
Kad snašica u domu dole. V. Došen 157a. Nit
u nebo doći žele. 226a. Posli toga nazvan bi od
pape, da u Rim dode. And. Kačić, razg. 21. Do-
šavši u Slavoniju. M. A. Refković, sat. A 3b. Pa
ja dođem u Petrove dvore. Nar. pjes. vuk. 1, 8.
A kad došla u bele dvorove, 1, 212. Te ne može
u crkvu da dođe. 2, 159. Dode zdravo u Kotare,
3, 117. I dođemo zdravo u Sijenje. 3, 175. A
kad jeli u vrhove dole. 4, 54. Doći će vranac u

tijesan klanac. Nar. posl. vuk. 69. — *d*) u *acc.* s *prijedlogom* na. Došad na livadu i ne našad nikoga. N. Najšković 1, 203. Došadsi pak na stan. 2, 84. S neba na svijet radi tega hotjela sam doći odi. S. Bobajević 228. On moškovskiéh priko polja dode ruske na granice. I. Gundulić 418. Vjorenici tim se obeća, čestit na dvor doć' s odora. 543. Došavši na biskupiju svoju. F. Glavinčić, evit. 89. Došadsi na gore. 318^b. Tako i ti učinivši doć' čes' s nama na nebesa. J. Kavačini 501^b. Kada dojde Mandalina na grob. F. Lastrić, test. 204^b. Grigorija imade na sud doći. A. Kazničić, kam. 26. Došavši naj posli na Kalvariju. M. Zoričić, zrc. 17. Kupi vojsku, dođi na Kosovo. And. Kačić, razg. 69^b. Kad dođoše na sud pred sudiju. Nar. pjes. vuk. 1, 422. Kađ je došla moru na obalu. 1, 534. Dok on dođe na gradsku kapiju. 2, 478. Kad devojka na bijegu dođe. 3, 197. Kada dođu na Miletin vodu. 3, 519. Na Inogor malo poje doše. Pjev. crn. 18^a. Kada dođe na debelo more. Nar. pjes. juk. 54. Doć' će koka na sjedalo. Doć' će ova na solilo. Nar. posl. vuk. 69. — *e*) u *genetiv* s *prijedlogom* do. Brijeme utjece, ah, molim te, dođ' do žala. I. Gundulić 50. Pli-vjući nākā more, a do kraja doć' na more. V. Došen 11^a. Dok do grobnog' dode dvora. 203^a. Kad dođoše do vode stučene. Nar. pjes. vuk. 1, 157. Nisam, majko, ni do vode došla, a kamo li ubelila platno! 1, 382. Ja sam bosā do Trogira došla. 1, 400. Kad on dođe do ognu živoga. 3, 289. — *f*) u *acc.* s *jednijem* od *prijedloga* pod. nad. pred. Pod mire da došad ogañ tuž zadušo. H. Lucić 272. Kada mi dođosmo pod taj dub u sjencu. N. Najšković 1, 317. I došavši s vojskom pod Rim obsidnu ga sa svih strana. J. Banovac, razg. 9. Kad carica pod naranč došla. Nar. pjes. vuk. 1, 473. Nad jamu došadsi. F. Glavinčić, evit. 150^b. Došavši pred grad Nakor. And. Kačić, kor. 23. Mi dođosmo ovde pred popove dvore. Nar. pjes. vuk. 1, 101. — *g*) u *gen.* s *prijedlogom* sred. vrh (vrhu). Kad mi oni dođoše sred zelene sred planine. Nar. pjes. mikl. beitr. 27. Tvoj poje poznačes ti boje došadsi vrh gore. N. Najšković 1, 314. Nitkore bez ñih (*rija*) moć ne ima vrhu te doć' gore. 1, 314—315. A prije toga bivši doša' duh gospodnji vrhu voda. J. Kavačini 71^a. — *h*) *mjesto* se *može kazati adverbom*. Došavši Herud, kako rekosmo, opet nazad. F. Glavinčić, evit. 427^a. Kad umrije bez ostanka, kraj ugarski dojde vanka. J. Kavačini 47^a. Ako dojdemo gori po milosti ñegovoj. F. Lastrić, test. 230^b. Kada, bane, tamo došes. Nar. pjes. vuk. 1, 92. I tu mi doše devojke. 1, 419. A kad kome dođu blizu. V. Došen 123^a. Gospodinu došav doma poće misliti. S. Margitić, fal. 87. Sve su kōze donā došle. Nar. pjes. vuk. 1, 526. A ako li doma doći neće. 1, 269. I zdravo nam svuda hodi i veselo domom dođi. Nar. pjes. mikl. beitr. 9.

b. *kraj* je *primicavā* *čelade* (*i životā*) *ili mjesto* *blizu čelade*, *ime kojijem se kaže čelade stoji: a) u dativ*. Bog juveni hrlō će tebi doć. M. Votranić 2, 54. Evo ti kraj tvoj dode tebi tih. M. Divković, bes. 3^a. Slatkoj dragoj svoj ljeposti da Trezo sada doje, dijelo te je nedobitne tve kreposti. I. Gundulić 53. Ako jedan duh taki je, ki Martina došo biše. J. Kavačini 397^a. Pošli se Dombeg kapetane kada došes svetu Muhamedu kako si mi glavu odbikao. And. Kačić, razg. 232^b. Došavši kraju Ludoviku. M. A. Rejković, sabr. 2. Domaćinu dobri gosti dođoše. Nar. pjes. vuk. 1, 517. Al' joj dode ñena stara majka. 1, 572. Dode mene tancici na pengier. 2, 379. Opet dode poćinim tvome. 2, 401. Arap

dodo rañenu Voimu. 3, 318. — u *ocakovijem primjerima dativ je posesivni ili čitki*. Dođoše k carstvu mi poklisari dubrovčacsi. Mon. serb. 171. (1362). Evo su ti gosti došli. Nar. pjes. 1, 116. Za što mi, brate, ne dođeš? 1, 212. A dobre mi došle, mile zaovice! 1, 412. A kad mi je u dom došla. 1, 517. Još ti nisam ni ka dvoru došla. 1, 581. Došla ti je u poode majka. 1, 607. *tako je i u izreci* doći kome na oči: Ne ću snijet nigda na oči veće k mojoj teći doć. M. Držić 266. Ni mi veće dođi na oči. 411. Ako mi dođeš opet na oči. M. Divković, bes. 717^a. — *b*) u *dat.* s *prijedlogom* k. K nam došadsi. Mon. croat. 278. (1576). Od kuda toj bi meni, da dode mati gospodinova k menje? N. Rañina 16^b. lue. 1, 43. Anđeo dode k ñemu u obrazu čovječaskom. Zborn. 6. Došad ka ñoj jakost joj davase. F. Vrančić, živ. 13. Pustite dićicu dojti k meni. F. Glavinčić, evit. 7^a. Došar ka ostolom. S. Margitić, fal. 200. Grije placu, vaļa g bogu doći. And. Kačić, razg. 316^b. Kad devojka k majci dode. Nar. pjes. vuk. 1, 190. A ti, bane, danas k mene dode. 2, 276. Kad si došla k mene pod šatora. 2, 374. A kad dode k braći svatovima. 2, 551. A kad pope ka družini dode. 4, 396. — *c*) u *gen.* s *prijedlogom* do. Proseći ga, da do ñega u Ravenu dojde. F. Glavinčić, evit. 154^a. Pridrži mi djevojku dok ja dođem do tebe. Nar. pjes. vuk. 1, 440. Doklen dode do vojvode Draga. 4, 95. — *kraj micanā može biti i živiće*: Kada dode do dobrieh koñā. Nar. pjes. vuk. 2, 148. — *d*) u *acc.* s *prijedlogom* pred. Dojde prid Lovrinca. P. Hektorović (2) 113. Kad dođu prida te, razuišļaj i gleda' čine me. D. Rañina 93^b. Naj brže ućini da dode prida me. I. Gundulić 104. Uprosi otač, da bi ž ñim prid biskupa došal. F. Glavinčić, evit. 334^b. U jedan čas umriti, a sa svim svojim pogrdam prid strašnoga sudca doći. J. Banovac, razg. 95. Došavši dakle sluge prid kraja. And. Kačić, kor. 248. — *e*) u *acc.* s *prijedlogom* među (med) *ili u gen.* s *prijedlogom* sred. Dojde med ñih Fabijan. F. Glavinčić, evit. 23^a. Da među ñe dode jedan mladić. J. Banovac, razg. 64. Viknu došad sred junaka. I. Gundulić 569.

c. *ne izriče se gdje je kraj primicavā, nego se ima u misli. a) uopće*. Došadsi popove, postupiše bliže. M. Marulić 81. Ako tko hoće doći sa inom. N. Rañina 208^b. mat. 16, 21. Došad svaki glavu sklodu, sprid na prvi desnu stavi. I. Gundulić 298. Došavši nadose ga kakoti mrtva. P. Posilović, cvijet. 195. Dojloh, vidih, sebe gubih. J. Kavačini 200^a. Prosi ga da sada došavsi da te nigda ne ostavi. Pisanica. 83. Iđi, pomiri se s bratom tvojim i tada došavši prikazaćes dar tvoj. F. Lastrić, med. 290. Kada ga nadote poruċite mi da nu se i ja došavši poklonim. od' 295. Tw ih paša na tetter uzeo, al' Turaka sto hļada dode. Nar. pjes. vuk. 1, 241. — *može biti izrijekom kazano, odakle ko dode*: Pa ne može nitko ni od kula doći. Zborn. 39^b. Videć sred tvojega svijetla grada stat' kralja. Došli u njesta iz tudoga. I. Gundulić 23. Ova (*idea*) kada z vojske dojdose. F. Glavinčić, evit. 67^b. Ovo ni clovik, nego angel iz nebu došal. 331—335. S Bosne dode plene ova. J. Kavačini 120^b. Došavsi jednu većer s posla umorna. J. Banovac, prip. 64. Nije još nitko s onoga svita došao. M. A. Rejković, sabr. 56. No sam sinoć s vojske doša'. Nar. pjes. vuk. 1, 151. Sinoć mi je s puta doša'. 1, 194. Dokle ja dođem iz lova, 1, 309. *i ućin kojijem ka dode*: Družni ućenici u plavi dođoše. N. Rañina 127^a. joann. 21, 8. Dode vozom uz jezero Mahmud paša. S. Ľubiša,

prip. 116. Kako došao, tako pošao. M. Držić 273. Došavši na prijateljevo dok privari. F. Lastrić, ned. 82. Koji zdravo došavši, uložio pred prinčipa. And. Kačić, kor. 41. Kako je bludeći do njih došao. M. A. Rejković, sabr. 59. Premda bi na viru došli. M. Dobretić 301. U kuću dode vratna zatvorenim. F. Lastrić, test. 227b. kakar, kao što, ko dođe: Dokle bismo mi ne došli sami. Mon. eroot. 263. (1567). Ako pod mitom znojao dode. V. Došen 694. Tako dode prav, ne izide zdrav; ako dode kriv, ne izide živ. Nar. posl. vuk. 2. Virujem da ćeš doći na svit Isusom. F. Lastrić, test. 204. Isukršt dojdlet kako lav. F. Glavinčić, posl. xma, s čim ko dođe: Drugi s istim duhom prvoga došaci. B. Graduh, djev. 88. Došađši neki drobnati s oružjem raniju ga. F. Glavinčić, evit. 384. Došavši s rečenijem darovi, nade svoga prijatelja. P. Posilović, nasl. 1644. kad ko dođe: Koji o jedanaestom času ljevu došli. N. Rašina 314. mat. 20, 9. Noćom dode, noćom dode. Nar. pjes. vuk. 1, 490. Još san na dobu došal. Nar. prip. mikul. 86. — b) kao lat. venire, znači da je kraj primicajući samo čelade koje govoriti. Dode (doga) odi. vasp. Nikola Sorkočević. Mon. serb. 174. (1356—1367). Reku ovomu: pojdi, i pojdet; i drugomu: dojdi, i dojdet. Bernardin 174. mat. 8, 9. Pođi, ce-to, i brzo opet dođi. Zborn. 25b. S blagoslovom božijim pojte, tere s jutra opet dojto. P. Hektorović (?) 116. Kad ti dođeš, ko će ostati kletim Tarcinu mjesta općena ne dat' plijenit' i harati? J. Gundulić 339. Dodite, blaženi oca moga. J. Matović 73. Rekla mi je draga doći. Nar. pjes. vuk. 1, 396. Da zdrav otideš i natrag dođeš. I, 490. Dodider, sestro moja draga. I, 612. Od'te, dođ'te, ako boga znate. 4, 241. — često kod pozdrava. vild. 2. dobar, I, 2, g, b) ce) i H, 2, b, e). — c) ističe se kojom namjerom ko dode. namjera se izriče: a) podložnom rečenicom s da. Mi ćemo doći da je prosimo. Nar. pjes. vuk. 1, 1. Mi smo došle da te sestrimo. I, 620. Pa sam došo da ti vidu lice. 3, 198. Nisam došo da ti se predajem. 3, 396. — bb) infinitivom. Nijesan došao raščinit nauk. N. Rašina 178a. mat. 5, 17. Da i on hoće dojti ... pokloniti mu se. F. Glavinčić, evit. 59. Dode nega pohoditi ko prijatelja svoga i gosta. G. Palmotić 2, 176. Došavši tražiti ploča na noj. F. Lastrić, ned. 71. Jedna mlada gospođa dojde jednu pametnu gospoju moliti. M. A. Rejković, sabr. 10. Ja ću doći cveće zalivati, a ti dodi konje prepažati. Nar. pjes. vuk. 1, 428. I došo sam poteći na trku. 3, 251. Ja nijesam došo vino piti. 3, 388. Kao da si došao vatre uzeti. Nar. posl. vuk. 130. — u jednom primjeru xvi vijeka doći stoji u infinitivu, u glagol koji bi trebalo da je u inf. stoji u obliku u kom bi trebalo da je doći. u istogu se pisca nahodi često ovaku pogrešku i kod drugih glagola, ispredi činiti, I, 2 d) ce), str. 34b. Nu litač dobro da govori svak na tebe, diko moga, izbavi me zla pokolja, pri' nego me doč' unari suat žestoka. D. Rašina 111b. ce) priloženom rečenicom. Dojdi i vidit' čes. J. Kavaulin 4944. Dever će doći, venac doneti. Nar. pjes. vuk. 1, 1. 'Pa mi kaži, što si mi došao?'. 'A dobro sam do tebe došao. — došao sam, don'o svadbanut'. 2, 423. — osobito kad su oba glagola u impf., nije potrebno rezati ih nikakvom riječi. Uzamisi bridak nož, dodi me zakoji. N. Najeskić 2, 94. Dejdite, blagujto kruh moj. J. Matović 492. Dođ'te, vidite, za boga? koliko je ovdan jaja. Nar. prip. vrč. 204. — dt) supstantivom (osobito verbalnim): aaa) u acc. s prijedlogom na. Moju se van, na pomoć nani dojdite. Aleks. jng star

3, 294. Noseći križ n ruci na boj doje. I. Gundulić 437. Da će joj dojti na pomoć n čas smrti. P. Radlović, nač. 97. Bijau dva brata trgovca, koji dosavši na ispravu. M. Zoričić, zrc. 129. Dodi na pomoć moju tvojom milosti primogućom. I. M. Martić 195. — mogao bi amo spadati i ovaj primjer: Na to bo je došao da smrtnu otkupni gršnike. F. Lastrić, svet. 131b. — bb) u acc. s prijedlogom o. Ovi bi u pomoć mu došo prvi. J. Kavaulin 2649. Došavši u podpomoć. D. E. Bogdanić 49. — cc) u acc. s prijedlogom za. S him jnaka tries tisuću dodo za štit carske glave. I. Gundulić 323. — did) u dat. s prijedlogom k. Junaci s k igri došli. Nar. pjes. vuk. 1, 276. — ee) kad je namjera uzeti, oteti, dignuti, odnijeti što, ime ovoga stoji u acc. s prijedlogom po. Jer ću doć po tebe. D. Zlatarić 439. Tu Bogdancim vojevoda prišla, ki po u došli bjehu. I. Gundulić 336. Kako djavao biše rekao da će doći po nega. J. Banovac, razg. 82. Kad ja sutra po moj zubon dojdoh. M. A. Rejković, sat. E1b. Da je došo Todor po devojku. Nar. pjes. vuk. 2, 596. Doći će vrag po svoje. Nar. posl. vuk. 69. — ff) namjera upiće može se pokazati drugim načinom. A nema im Latinke devojke, a devojke oko što su došli. Nar. pjes. vuk. 2, 519. Koje dobro, što si do nas došo? 3, 345. Došao čipčija u age nekakvim poslom. Nar. prip. vrč. 208.

d. može kod primicajući namjera biti i nepriznata, te doći omda znači što i udariti, navaliti itd. ono k čemu je upravljeno micanje stoji: a) u acc. s prijedlogom na, te može biti: aa) čelade. Njeki divji čovjek dode na me. M. Držić 153. Kako no na lupeža došli ste na mene s mači. B. Kašić, is. 50. Z'o mi je samo, da bojnici moji istočni nijesu uz me, a neka ovi svi kolici došli bi i vas zapad na me. I. Gundulić 505. — bb) mjesto. Dijonižij car na Afinu dojde i vra ju mnogo vrimeca i ništor ne dobi. Aleks. jng star. 3, 239. Nadahu se s bojnou moći na Dubrovnik da će doći. J. Palmotić 113. Sta obieno radite, kad dodete kome na kuću? M. D. Milčević, zim. več. 187. — b) s prijedlogom protivu. suproč' id. Polaće velike suzeti neće moć trojanske vladike, protivu ke t' će doć. H. Lucić 190. Suproč' nemu car srditi od sto vojska s vojskom doje. I. Gundulić 421. — c) amo spada i ovaj primjer: Sad bih ovježjajem nokti u oči došla. M. Držić 182.

e. uz acc. s prijedlogom na značenje može biti kao kod prispjeti ili nabasati. Doći na isprovod venire ad finem. A d. Bella, rječ. 291b. Došo je na gotovo. (Z). Poslov. danić. 19. Došo je na meštra. (Z). 19. Ako sam ti na molbu došao. M. A. Rejković, sat. E6a. Kad god bi komu zetu na ručak došao, sabr. 17. Neg doveče na večeru dode. Nar. pjes. vuk. 1, 459. Teško tome, kom' na konak dođem. I, 486. Došao gost na golu kost. Nar. posl. vuk. 69.

f. doći za koga (muškoga), o ženskom čeladetu, znači udati se. A nut sad g'li kune kad dode za mene. N. Najeskić 1, 253. Da je proklet oni čas, kad za te dođoh. M. Držić 182. Četvrtu je došla udovicom, dovedena na priliku s diom. M. A. Rejković, sat. 15b. Mile snaha, za koga su došle. Nar. pjes. vuk. 1, 461. Nečo snaha koina da odjaše dok ne vidi za koga je došla. 2, 523. Od kako sam ja za Duru došla želja sam se kola naigrati. Nar. pjes. vil. 1868. 673. i o muškome se kaže da dode na udat'. Ako ostane kuća na Ečeri jedinici, prede k noj zet iz druge kuće i uzme imo kuće u koju je došao na ulaz. V. Bogišić, zborn. 19.

g. u prenesenom smislu. Otkle dojdoh na svit, i po nem putuju. P. Hektorović 7. Pravi i istiniti put, kojijem imamo doći u život vječni. M. Divković, bes. 10^a. Kaono zmija, koja ne progrižavši utrobu matere svoje ne može na svitlost doći. A. Kanižlić, kam. 278. Svetac došao popu u san. S. Lubiša, prip. 249. Dok ovoj kradi ne dodemo u drag. 189. Da mu gospoda ne dođu u trag. 228. Da joj ne dođete u stope. 199.

2. *pravo je (šire) značenje i kad je subjekat neživa stvar, pa mislilo se da se oca sama miše (u. p. vjetar, voda, sunce itd.) ili tijekom što se nosi ili vozi. a) uopće.* Ako vodu lin ne budu ja vodit da mi doje na mlin. H. Lucić 230. Dode veli jedan vjetar i udumu svijeću. M. Divković, bes. 374^a. I na njesece doć će sjena. J. Kavašin 292^a. Doš'o je brod poranemica. (Z). Poslov. danič. 19. Došla su kola do brijega. (Z). 19. Blato doć' ne može nego samo svrlhu kože. V. Došen 220^a. Među to jim već i ručak dojde. M. A. Rejković, sat. G 7^b. Dojde nam na glavu ovo pri-teško brime. M. Dobretić, predg. v. Došli su ti premnogi darovi. Nar. pjes. vuk. 1, 280. Kad tu dođe tudeg brata ruka, sama će se puca raspi-nati. I, 316. Kamen dođe Kaici vojvodi. 2, 485. Oblak dođe baš više Zablaka. 2, 540. Od kako je Erdel postannu, nije taka trgovina došla 2, 639. Kad Osmanu čas'a vina dođe. 3, 212. Doć' će kosa do brusa. Doć' će tilkva na vodu. Doć' će sunce i pred naša vrata. Došao mu luč do nokata. Nar. posl. vuk. 69. Došla voda, ange-schwollen! 'erevit'. Vuk, rječ. 135^b. Došlo more i sve proso poplavilo i odnijelo. Nar. prip. vuk. 204. Neće sultan na pašu, dok mu ne dode voda do usija. S. Lubiša, prip. 173. — b) često o pismu (kniž, poslanici), pa i o vijesti uopće, o glasu (i u pravom smislu), o čijim riječima (pisanjem ili govorenjem). Ovak uoja kniga kad'a k vanu. dode (doge'). Mon. serb. 529. (1433). Za to ja sa svima uenih odluku, da dojde kniga na tebi sad u rukh. P. Hektorović 58. Eto lista, ki iz nutra doš'o nam je iz saraja. I. Gundulić 485. Kniga u ruke njegove nije došla. A. Kanižlić, kam. 107. Sinoć moni crna kniga dode. Nar. pjes. vuk. 1, 395. Četir' knige od uje su došle, 1, 626. Još nau nijedan glas ne dode. M. Držić 475. Niki glas va usi moje dojde, da do Rina došal jeste. Aleks. star. 3, 252. Došo nam je glas, da nije ono vitez bio. G. Palmotić 2, 350. Malo posli dode mu glas, da je oni mladić umro. F. Lastrić, ned. 385. Budući molitvu svršila, dojde glas z neba. Živ. kat. star. 1, 224. Došal je prida me tvoj uzdah i tvoj plač. M. Držić 472. Kad nu odvjert takov dojde. J. Kavašin 186^b. Oli nije (naredba) došla na sji onomu. Ant. Kalčić 551. Ta zlica dobije pomilovahe i dode naredba da ga oslobode. S. Lubiša, prip. 65. Dode mi sinoć znače od suda. 198. Kakav nam odgovor dode? 209.

3. o vremenu, u prenesenom smislu.

a. *subjekat je ime koje znači vrijeme uopće ili osobito koje doba, ili što u ono doba bira (s oca-kojijem subjektom može gđekad značenje biti kao kod dogoditi se), može biti izreceno na čiju korist ili štetu vrijeme se pomiče, te ime onoga stoji u dat. (dativus commodi).* Jošte četiri mjeseci, i žetva dode. N. Rafina 66^b. Joanni. I, 35. I kad starost dojde, ka nas k smrti vodi. P. Hektorović 67. I tebi da dode sve dobro godiste! N. Nalešković I, 214. I vrijeme ko mine, da opet ne doje. 2, 28. Ter kad mi priđe noć, ja želim, gospojo, da bude u čas pruć, a bio dan do doje. 2, 108. Za slatkijem ljetom dode i gorka zima. M. Držić 255. I za lijepom godinom dode daž.

258. Još će doć danak taj. 292. Jeda brijeme dode kada. 455. A sebi smo i družim svijeme mrske kad nam staros dode. S. Bobajević 207. Tvom zelenom primaljetju zrelijeh dana jesen doć' će. I. Gundulić 298. Ja unijem prividjeti mojjem znanieh što ima doći. G. Palmotić I, 224. Dokle dode zora slatka došastoga dne. P. Posilović, nasl. 15^a. Još nije bio došao vazam, nego se je približao. A. Kanižlić, kam. 525. Došla je svrha rata i truda. 822. Izadi mi na mejdan jun-čački u nediju. koja dode prva. And. Kačić, razg. 267^b. Noć je prošla a dan došao. M. A. Rejković, sat. A7^a. Dojdoše svetkovine od du-hova. M. Dobretić 151. Jur je doš'o dan čestiti, da se svijetu svemu objavi plam razbludne tve ljubavi. P. Sorškočević 588^b. Kad je doš'a Spasov danak. Nar. pjes. vuk. 1, 189. Čudna ti mi go-dinica dode. I, 237. Doći će ti Durdev danak. I, 296. O jeseni koja prva dode. 1, 299. Kad će ouo krasno vreme doći. I, 314. A kad mi pak doše duge zimske noći. I, 335. U nediju, koja prva dode. I, 354. Godinice, loša ti mi dode. I, 361. Jedva čeka dok mu noćea dode. I, 382. A kad sjutra dan i zora dode. 2, 28. Dode vreme, breme da se ima. 2, 53. Nit ja znadoh kad mi leto dode, nit ja znadoh kad mi zima dode. 2, 377. Već kad meni sudni časak dode. 2, 509. Na zlo će ti sjutra zora doći. 4, 512. Doći će Vidov dan (videćemo ko je vjera, ko li je nevjera). Nar. posl. vuk. 68. Doći će i meni božić. Doći će i čemu lu jutro. Doći će i čemu crn petak. 69. Čekaj, magarče, dok ti Durdev dan dode. 345. Dede zgoda, da popravimo pogrešku. S. Lubiša, prip. 16. Sve da se izvrši do Petrova dnevi, koji prvi na zdravje dode. 164.

b. *govori se o erkovnoj svetkovini da dođe u koji dan u nedjelji. ime ovoga dana stoji u acc. s prijedlogom u ili na.* Kadgodi božić i u petak dode. (D). Poslov. danič. 41. Dan s. Andrije, ako u nediju dode. S. Badrić 21. Govorenje na s. Ma-tija, kad dođu na čistu srijedu. F. Lastrić, svet. 15.

c. *subjekat je čelude, misli se kao da tečenjem vremena čelude primiče se do nekoga doba; ovo stoji obično u acc. s prijedlogom na.* Kada budu doći (dooki') na vreme od 14 godista. Mon. serb. 114. (1412). Da će banovati, kad dode na lita. H. Lucić 235. Došadci na trinaesto godiste. A. Gučetić, roz. jez. 67. Kaduo je došao na vrijeme zakonito, to jest da zna razabrati dobro oda zla. S. Matijević 16. Nisan došal na godišća otac mojih. P. Račvolčić, nač. 14. Siromaše, kad dođeš na naj zadnji čas tvoga života, ter budeš ostav-ljati, koja si toliko ljubio. J. Banovac, razg. 95. Dode na smrt. privs. obit. 87. Došavši na go-dišta od snago. And. Kačić, kor. 134. Dok mu sin dode na godista od razuma. 331. — *amo spada i ovo:* Poseviti dode u razgovor od uje-diña. A. Kanižlić, kam. 551. Posli toga doji čemo na osobita besidovaña. Ant. Kalčić I. Kada smo veće u taj razgovor došli. M. A. Rejković, sabr. 69. Dok dode kazivañem na sinoviu ženiđu. S. Lubiša, prip. 37.

1. oriundum esse, originem trahere, *kad se kaže od koga ili od čega ko postane (po rodu).* Svi ste došli iz propasti jedan gori od drugoga, vrag od vraga oca svoga. V. Došen 235^a. — *i o riječi (po etimologiji).* Jer s početka Slovinci se zvaše, pak poslije Slavinci prozvaše, jel' od slova ovo ime došlo ... znati nije. M. A. Rejković, sat. B5^a

5. *subjekat je stvar umna ili duhovna; često znači što i dogoditi se. a) uopće.* Vele, da je ũih konac došal i da će Turci poginuti. Mon. ercat 231 (1529). Plačeš sad, jer prika došla je

po te smrt. N. Dimitrović 29. Ako li po sreći dođe koja protivština i nadzadak. M. Divković, bes. 49^b. Dode nesrića i osiromašiš. A. Bačić 72. Dobro došlo kraljevstvo božje koje sam odavna čekao. J. Filipović 1, 382^a. Jeda bi mi utišene s nebasa došlo od vičnega oca. F. Lastrić, test. 106^b. Da odide način novi koji dode u grad ovi, na se prime. V. Došen 146^a. Vidiš dakle da je od Turaka došlo kolo, da zla komišiluka; jerbo da je došlo od kršćana. . . M. A. Rejković, sat. C8^a. Jor će iz nenada doći sreća negova. M. Dobretić 176. S vama došla svaka sreća i sam gospod bog! Nar. pjes. vuk. 1, 18. S vama došla svaka dobra sreća! 1, 46. Sve će doći pred boga. 1, 136. — *b) kad je ono što dode nešto zlo, ono (obično) čeka da će ga doći, može biti u acc. s prijedlogom; značenje je tad često kao kod napasti, navaliti, isporučiti 1, d, a) au*. Prokletvo da dojde na onej. Mon. serb. 219. (1391). Dojde na ti guba. M. Marulić 96. Ljubav na koga bude doč da je tvrd kako lav. S. Menčić 330. Što dode toj na te? kamo t' um? kamo t' svijes? N. Najšković 1, 181. Jaoh, za što ne dode taj nemir na me sad? ja bih ga, gospode, podnosil tebe rad. 2, 135. Proklinu priku smrt ka na me ne htje doč. 2, 36. Ne štetu, da dode na mene sto tuga. D. Rašina 31^a. Mnoge tuge, nevoje i žalosti dodose gresnikom na glavu. M. Divković, bes. 314^b. Strašna groza na nu dode. plač. 9. Da ne dode na te sreća božija I. Ančić, vrat. 126. Pokaraše da ne dojde na te. M. A. Rejković, sat. K5^a. Tvrda muka kad dode na čoeka, vaja da trpi dok skapje. Nar. posl. vuk. 312. — *njeste na može biti i prijedlog vrh, svrhu s gen*. Kad godi, gospoje, promislil žalosti i nemir, ki dode vrh tvoje mladosti. N. Najšković 2, 64. Strah i trešnja došli su svrhu mene M. Orbin 76. Sve ono što je svrhu tebe došlo, jeste došlo od boga. J. Filipović 1, 414^a. — *c) o misli, osobito kad se hoće istaknuti da ko nešto iznenada ili bez dovoljno razloga pomisli, govori se da dode na pamet*: Ni mi već silna moć vladanja, ni zlato na pamet more doč. H. Lucić 190. Doći na pamet occurro. A. d. Bella, rječ. 755^b. Petar mi ne dode uba na pamet. M. Zoričić, osm. 5. Činit sve što ti dode na pamet. Đ. Bašić 186^b. *tako je i ovo*: To mi nije nika i ni na kraj pameti došlo. M. Pavlinović, rad. 56. — u pamet: Promisli i dođi ti u pamet. A. Georgiceo, pril. 32. Neka mu u pamet dođu pomankanja, koja je učinio. S. Matijević 29. Došla mi je u pamet lipa jedna stvar, koju ću vam prikazati J. Banovac, prip. 123. Kakva ti je to badalaština došla u pamet? F. Lastrić, test. 56^b. Došla mu ista zla misao i želja dode u pamet. ned. 56. Drugi nlijdu, da je grih svaka misao zla, kako u pamet dode. 883. U to vrime dojde mu u pamet rečeni grih. M. Dobretić 58. — na um: Doći na um occurro. A. d. Bella, rječ. 758^b. Misao ka vam na um doče. I. Đorđić, salt. 8. Nikomu na um ne dode, da će biti ono. A. Kazničić, uoč. 293. — u misao: Sve da bih hotil, što dojde mi u misal, ispisat. H. Lucić 195. — u glavu: Luciferu njeki vjetar i njeko misli dođe u glavu i tako se poholi. M. Divković, bes. 662^b. Premda mu je posli došlo u glavu pobignuti. M. Dobretić 313. — *d) o riječima, kad ko govori ne razmišlavi, kaže se da dođu na usta*. Koji govori što mu na usta dode. Vuk, poslov. (kod neslan čoejk). 209.

6. u prenesenom smislu govori se da dode i ono što se dobije, po čem je doći nekako kao pasivni glagol prema dobiti, ime onoga koji dobije stoji obično u dat., ali enli 7. a) subjekat je što

tjelesno, materijalno. aa) upoće, osobito kad je u subjektu materijalna vrijednost, korist. Imena biskupijama koje su došle župe. Mon. serb. 13. (1222—1228). Da mi znat' vi date po ki put vam dode (jubuka). N. Najšković 1, 216. Ne mogoh čekat toliko prije, ka mi ima doč. M. Držić 165. Doč će i nemu plata. G. Palmotić 2, 58. Da jednom dojde iznova kakva baština oli kakav miraz. M. Dobretić 435. — *često kod diobe*. A šta su doveta sats dukat. koje zajmi u mene vojvoda Ivaniša, a kojijeh s vami razlijelo, kada ste se dčili, što je tebe delu došlo hotelo bih da mi ih (milju) daš; ako li ih (lihu) nije s vami dčilo, ja hoću, što bi došlo dčlu vojvode Ivaniša od držanja vašega onej dukate sebe naplaćevati oli negova dčla. Mon. serb. 501. (sv. vijek, poslje god. 1466). Svakom dode sve po litra zlata. Nar. pjes. vuk. 4, 256. — *amo spadaju i očekivi primjci kod kojih subjekat nije potađe naznačen*: Što dode, i prolazi. V. Došen 71^b. Kako došlo onako i prošlo. Nar. posl. vuk. 125. — *bb) često s riječima u ruke, na ruku, na ruke, k ruci, rukoh, pod ruke, do ruke, ridi kod ruke*. Od grada Kotora koji je došao u ruke rečenoga gospodina duža i općine bnećake. Mon. serb. 326. (1423). Došavši mu u ruke. M. A. Rejković, sabr. 9. Udrit ga ću čijemu mi dode na ruku M. Držić 158. Kako vas se ću sad bačjelom vré, čijem mi na ruke dode. M. Držić 359. Kad će opet k ruci doći (zlato). V. Došen 58^b. Jer ako mi dogod ruke dodeu, da ć i mene ukinit glavu. Nar. pjes. vuk. 3, 530. Da ih svijeh zakolemu, ko mi pod ruke dode. M. Držić 360. Budući mi došle pod ruke klinge Isajje proroka. And. Kačić, kor. 299. Ča god him pod ruki došlo. Nar. prip. mikul. 42. Dodoše mi pod ruke Thomas-ova djela. M. Pavlinović, rad. 164. Kad do ruke dode tica lovu. V. Došen 94^b. *drugo je u ovom primjeru*: Došao hjeb za rukom, t. j. uskilo tjesto u načuvana, može se raznješivati 'in gährung gekommen' 'ferveo'. Vuk, rječ. 135^b. — *b) subjekat je stvar unna*. Zač vele nesreća podujesmo, nu ova dode nam najveća i puna jalova. N. Najšković 2, 87. Neće t' s me besjede zlo doći nikoje. F. Lukarević 66. Požuliti zlo družim u sržbi, ne imajući voju, da jim ono dojde, grijeh je vaodani. A. Komulović 15. Ura, da mu od ne same nar i pokoj može doći. I. Gundulić 10. Ako sam ikadar ostao kripak, po milosti tvojoj mi je toj došlo. M. Jerković 85. Kolike su tebi došle suprotivštine. I. Ivanišević 56. Zač je smrt naj veće zlo kō mi možo doći. P. Radović, ist. 28. Jeda bi mi ne došlo prokletvo. I. Ančić, ogl. xv. Jesmo li se dužni voji božjoj priložiti, kad nam dodu tuge i nevoje svitovne? J. Filipović 1, 414^b. Niti ina misnik čekati svoga vrimena dok mu prigoda na noge dojde. M. Dobretić 889. Niže mu došla smrtna. S. Lubiša, prip. 27. — *c) subjekat je osjećaje, stane tjelesno ili duhovno*. A dode nam opet snaga. N. Najšković 1, 155. Nea mi snaga, kad počnema, dode. M. Držić 326. Tijem dode meni smijeh. D. Zlatarić 53^a. Jedan put starješini ovoga redovnika dođu taki san i drijem. M. Divković, bes. 393^a. Doje him toliko velik strah. B. Kasić, fran. 143. Dosadci mu lolesti. M. Orbin 76. Ako gledaju u vodu, obienje mnogienj smutiti se glava i prikrenut mu se truhli i doč mu bljavane (bjubljanje). M. Radnić 390^a. Potom posli dode joj druga pamet i čud. Glasn. n. 3, 133. (1709). Dode joj um i želja. J. Banovac, pred. 130. Kad se zanj stiti klinge zivotu Isukrstova, udil mu dojde san. J. Filipović 1, 139^b. Jer mu je u p. nemuć prika došla. Ant.

Kačić 59. Jer jim dojde neki stid prokleti. M. A. Rejković, sat. ČS^a. Oli mu dojde jedno zanesvištenje. M. Dobretić 174. Ako bi komu od ni došlo nadanutje da se učini redovnik. 537. Ali banu druga snaga dode. Nar. pjes. vuk. 2. 286. *amo spadaju i ovački primjeri*: Nut riječi ogoti koje su došle sad! N. Najlašević 1, 258. Arkulin: Kucivate, no mogu se krenut, pomoz mi. Kucivrat: Gospodaru, što ti to dode? M. Držić 386. Došla mu je mala snaga. Nešto mu je došlo (*pač je u nesrijeci, pobudio je*). u naše vrijeme u Dubrovniku. — *mogao bi amo pripadati i ovaj primjer u kojem je subjekat osobina nežive stvari*: Iztok, s koga će doći svjetlost suncu. J. Kavačin 536b.

7. sa značenjem sličnjem značenju kod 6 dolazi i s acc. mjesto s dat. *janočno treba shvatiti nominativ ne kao subjekat, nego kao predikat, isprediti biti (budem), I, B, 2, b) (I, 354b). a) o dijelu, o onome što dode u dio*. Delove, što ih dojde u Konavlians. Mon. serb. 347. (1427). Dila, ki ih more dojtj. Stat. pol. arh. 5. 246. Arkadija, starijega brata, dode na dio sva istočna strana. And. Kačić, kor. 401. Svakoga bi došlo toliko od one mise. M. Dobretić 370. Kad je naša umirala majka, skupa smo si ruvo razlilile, tebe došla kruna biserova a mene je štito mile majke. Nar. pjes. istr. 1, 18. — *b) o osjećanju, stajau*. Doro žela jednoga krpca od crevji. M. Orbin 111. (*Božji sin*) kô čovjek glad čuteći, od vočke ga žela dode. G. Palmotić 3, 132b. Dode ga žela i njem da slika. M. Pavlinović, rad. 74. *tako se kaže i*: došla me je voja, tuga, došao me je sram, stid, strah, ako i nema potvrde kod pisaca. — *c) vidi 8, b).*

8. govori se da *red dođe, i to a s dat.* Evo meni tužno redak dode da dovače idem Arapiju. Nar. pjes. vuk. 2, 419. Dode red Vuku da progovori. S. Lubiša, prip. 178. — *b) češće s acc.* Koju (*djevojku*) oni dan bješe došao red. Zborn. 17. Dode Ahmeta red opea. I. Gundulić 561. Za Novakolu dode red Mijata. S. Lubiša, prip. 214. — *c) s prijedlogom na s acc.* Redak dode na tvoje dvore. Nar. pjes. vuk. 2, 463. Iza Kroje dode red na Skadar. S. Lubiša, prip. 82. — *d) s gen. ih s aljektivom posešćenjem, koji stoji uz red.* Kad i njegov red dode sa s ovoga sveta primne. Pravdonosa. 1852, 2, 2b.

9. stare, constare, kao stati, o cijeni kod kupnje; s dva akuzativa: jedan za čelade koje kupuje, drugi za cijenu; u jedinom primjeru (*Dubrovačima iz prošloga vijeka*) mjesto drugoga acc. ima adv. cijeno: Jo li cijeno raj vas doso? B. Zuzeri 320a. i u naše vrijeme čuje se u Dubrovniku: Došlo me je sve zajedno deset fjinara.

10. pondo valere, težiti, tegliti, s acc. mjere. — u naše vrijeme. Od čula su ploču izmjerili, sama ploča šest litara dođe. Nar. pjes. vuk. 3, 336.

11. od micaija je preneseno značenje na protezaie, pružanje (u obliku primjera u prenesenom smislu); kraj se protezauiu pokazanje genitivom s prijedlogom do. *Koji(b) dosoć nije moći, nit' s pameti do ni(b) doć.* V. Došen 262a. Koje bi (*pomaknute*) prišlo polovicu oli do polovice došlo. M. Dobretić 414.

12. od micaija i protezaia (u prenesenom smislu) širi se značenje dafje, te se misli kao da subjekat steće, dobije ono do čega se primiče (proteče). ako je kraj primicaiju (protezauiu) stajie tjelesno ili duhovno, misli se da űeka promjena biva kod subjekta.

a. što subjekat steće ili űegoro novo stajie stoji: a) u acc. s prijedlogom na. *na) novo je*

stajie fizično ili uopće tjelesno. u űekijem slućaju doći na što znači kao dobiti, steći što. Tuj češ na lik doć od želje ljubezni. S. Menćetić 199. Kad će taj biti dan, da na mir budu ja u ovi doći stan? N. Najlašević 1, 247. A ja sam došao na misli, na nesnan, na velika fastidija. M. Držić 297. Stari otac moj cijće moga pošastja na smrt došao jes. F. Lukarević 39. Ako je došao na uboštvo. M. Divković, nauk. 235b. Lasno tebi, care Osmane, bi na krunu doć od svijeta. I. Gundulić 497. Vajmeš ueni, na kakve sam došla jade. G. Palmotić 1, 179. Na zlo ti smo došle, kade djevojčice misle mlade o Veneri. 2, 97. Na ovoliku doć nevoju. P. Kanavelić, iv. 113. Doći na potrebu pauperem fieri. A. d. Bella, rječ. 386b. Svijet (tko bi reko) došo je na toli tužno biće. I. Dordić, ben. 89. Maslinište je nasadio a stopra su na red došla, drugi ih bere. B. Zuzeri 177b. Kako čoek dode na prosjački stap, svak ga se kloni. Nar. posl. vuk. 127. Foks dode na velik glas. M. Pavlinović, rad. 107. — *bb) novo je stajie duhovno.* Jedinu gospoje, velika hvala ti, na milos er doje, da me htje slušati. N. Najlašević 2, 16. Jur na junačku stav i pamet došadš. P. Zoranić 34b. Da bi se pogani obratili k tebi i došli na pravu i istinu viru tvoju. M. Jerković 82. Oj kojega nije moglo nitko dole doć na znaće. G. Palmotić 2, 174. Da sam došal na odluku obdariti ljubav tvoju. I. Ivanišević 108. Šinoc sam ih sedam puta brojio dok doh na esap. S. Lubiša, prip. 153. Doći na čud, steći ravnu čud: kad mi je žena razabnila, dođe pusta na čud. M. Pavlinović. — *cc) doći na maše, kao unauiti se.* Zgora rećeni poklad neće poginuti ni na maše dojtj. Mon. serb. 361. (1429). Da tolikaj ljubava, milošta i skladt na maše dojde. 445. (1451). Koje ti (*slavno ime*) ni čovjek ni vrijeme neće moć učiniti da u vijek na maše bude doć. N. Najlašević 1, 302. Od velike od radosti došo je život moj na maše. G. Palmotić 2, 15. Ne straši se, da će tebi doć na maše milos moja. A. Vitačić, ost. 68. Doći na maše labasov. A. d. Bella, rječ. 326a. Jeda bi ti zloće na maše doše. M. Zoričić, osm. 61. — *slično je i doći na gore, doći na ništa.* Ako se ne bi (*stvar*) promislila i na gore do-la iznatrnuű oli izvanskim ućinomu. M. Dobretić 131. Došal je na ništa, došal je na mašak. M. Vetranić 1, 50. Doći na ništar jin nihilnu redigi. A. d. Bella, rječ. 758b. Koliko je kua na ništo došlo. M. A. Rejković, sat. B1a. — *s osobitijem značenjem govori se doći na maše o riječi, obećanju, kad se ne drži što se obećalo.* Obećanja, ko na maše ne more dojtj. F. Glavinčić, cvit. 85b. Riči Isusove na maše doć ne mogu. J. Filipović 1, 186a. Erbo carska riječ visoka vik ne može doć na maše. P. Soroković 590a. — *što se u takom slućaju unlati rećeno o čeladetu, da dođe na maše od riječi ili svojaj riječi, to će biti po tal.* mancar di parola, alla parola. Usižen ja sam bio od me riječi doć na maše i ovu vjern obratio u nevjerno vojevanje. G. Palmotić 2, 103. Doći na maše riječi, fidem fallere. A. d. Bella, rječ. 308a. Može li gospodin bog doći na maše svojaj riječi? I. A. Nemačić, nauk. 77. Bog neće svomi obećau na maše doći. L. Vladimirović 63. *dd) novo je stajie djelo, djelovanje.* Kako da bi nigdar jemali dojtj na ubijenje. P. Radovčić, nač. 21. Kad mu bude potreba sa svimi djavli na ruke dojtj. 41. Doći na ruke, na oružje, venire ad arma. A. d. Bella, rječ. 758a. Doći na molbe, descendere ad preces. 758b. Da na dilažvan i ispušenie fizijaz dužnosti neće nikad doći. M. Dobretić 511. Da na to dilo ne inadijaše nikad doći. 511. Doći

na kar, zavadi se: „do sad smo u kući skladni, još nismo nikad došli na kar.“ M. Pavlinović. — *ee) novo se stajće pokazuje nojće riječima to, ovo, što itd.* A budu, srdačnem da zgoru, na toj doč. Š. Menčić 19. Na što je došao svijet i razlog i pravda. M. Vetranić 2, 87. O žestoka zla ljubavi, pokli na ovo imah doći, zač me s prva ti dobavi tvoj pomoći? D. Raiņa 111^b. Biše došla na te, da voj se spravlja ukop. B. Kašić, in. 94. Na to dođu i linčine, kad koristi već ne čine. V. Došen 242^b. Budući stvar na toliko došla, da . . . J. Matović 223. Na što će moje siromaštvo doći? M. A. Rejković, sabr. 70. — *b) u acc. s prijedlogom u. au) nojće.* Darih od velike skrbi i veliku radost dojde. Aleks. jag. star. 3, 271. Neka se neine neprijatelji ili da dođu u nesklad. S. Matijević 74. Doći u pamet „ad mentis sanitate redire“. A. d. Bella, rječ. 628^a. Dica prije nego dođu u razum. A. Bačić 201. Opet došavši u milost božju, 989. Svaki kad u razum dode. J. Banovac, uboj. 19. Ti ostavi svit a dode u red. M. Zoričić, osm. 75. Doći u razum i od ostalih događaji. Ant. Kadičić 331. Ne žele doći u nuke. M. A. Rejković, sabr. 87. Doći u krupne riječi: u inat, u kavgu. Pravdo-boša, 1851. 21. Dok tijesto dode u kvas. S. Lubiša, prip. 28. Neće vaga u krst doći. 250. „Stopyr me ostavila bolest, neću doći u život još do petnaest dana.“ M. Pavlinović. — *bb) vrlo često dolazi doći u poznaie (cega), te obično može značiti: poznati (što).* Došadši čovik u poznanje kratčine života ljudskoga. P. Radović, nač. 20. Neka dođu u poznanje, što li bješe, što su sada. J. Kavašić 277^b. Doći u poznanje: „certan ali-quin scire“. A. d. Bella, rječ. 159^a. Da duh pakleni ne dode u poznanje ovoga otajstva. A. Kanižić, utoč. 505. Da dode u poznanje nauka. Ant. Kadičić 230. Čovik po ovakovom ispitivanju dojde u poznanje samoga sebe. M. A. Rejković, sabr. 7. — *c) u gen. s prijedlogom do znači: steći, dobiti ono do čega se dode.* Da do blaga moge doći u svitovnoj lažac noći. V. Došen 230^b. Ko zna, nijesi li za ovako vrijeme doša do carstva? D. Daničić, jest. 4, 16. Ti su ljudi došli do glasa. M. Pavlinović, rad. 11. Dodoše do svoga plenstva svojim žljevi. 150. Prosuu svu svoju očovinu i dode do prosjačke torbice. 127. Prolavne kupcu dođe ne da ruke, dokle ne dode do svoje cijene. V. Bogišić, zborn. 423. Doć do umi, doumiti se. J. Grupković.

b. kaže se doći u se, u sebe, k sebi, sebi, kad se čeljadet, koje je posve ili nekoliko izgubilo svijest, ona porrati. Neka u se dojde. F. Vrančić. živ. 62. Doći u se „in potestate mentis redire“. A. d. Bella, rječ. 157^a. Izenesta dode u se. J. Filipović 3, 218^a. Da bude promišljajni tolika zločinstva u se došao. A. Kanižić, kam. 200. Bivši on u ovoj nevoji i tugji dođe u se. E. Pavić, ogl. 348. Da koji pravedan velikim strahom uplaskan zapovid božju pristupi i u sebe pošlje došavši, oporeče se, bi li prostno ili surtno sagrisio? I. Velikanović, uput. 311. Dodem u se i pomislim. D. Obradović, basn. 372. Neka se puk stravi i u sebe dode. S. Lubiša, prip. 231. Od nuke ne znanjući za se, kada došavši k sebi priporučić se majci od uočista, rodi ditišće. A. Kanižić, utoč. xx. Kada od smija malo k sebi dojdose. M. A. Rejković, sabr. 11. Dojde k sebi i razveseli se. Nar. prip. mikul. 26. Ljekovito piće što se osobito daje onome koji padne u nesvijest, da bi došao k sebi. Vuk, nar. pjes. 1, 94. Dode Petar k sebi. djel. ap. 12, 11. Jedva Anda sama sebi dode. Nar. pjes. vuk. 3, 181. — *suprotno je doći izvan sebe.* Došavši izvan sebe vidljiv ntvaru.

Vuk, djel. ap. 11, 5. Dode izvan sebe. D. Daničić, 1car. 10, 15.

c. uz imena vrli, svrha, kraj, konac dobiva značenje: srsšiti, dovršiti, ispuniti. Za dojni na svrhu o! ovoga moga dlovanja. M. Jerković 99. Imau krepko prem ulafue doć na svrhu me požude. G. Palmotić 1, 295. Ja ću s varkom nastojati na vrh misli mojijeh doći. 2, 121. Oni, koji jesu jurve došli svrhu života svoga, ne mogu postiti. P. Posilović, nasl. 3^b. Doći na svrhu „desinere“. A. d. Bella, rječ. 187^b. Doći na svrhu od požude, doći na vrh želji „optata perficere“. 34^a. Počet nije moći, a kamoli na kraj doći. V. Došen 3^a. Do konca li naša sve željah ljubvenoga dojni. P. Zoranić 1^b. Sada smo tomu ta konae došli. Mon. croat. 262. (1567). — *s istijem riječima, ali ne sragna s istom konstrukcijom često znači: odoljeti, nadladati, svladati, pokoriti, tako se govori doći do vrha kome: Koji ne slušaju, da ih pokarate; ako li neću se hajati, da im. do vrha dodete (dogođe)“.* Mon. serb. 529. (1483). — doći vrhu kome: I umje mi vrhu doći. G. Palmotić 3, 10^a. Iste doći vrhu neprijatelju. D. Bašić 127^a. — doći na kraj čemu: Izplatit nije moći, nić težkoći na kraj doći. V. Došen 27^a. — *tako je i doći kome do glave: Lav na svakog po na osobito udarajući svoj trojci dode do glave.* D. Obradović, basn. 30. Ako snahi do glave ne dodem. Nar. pjes. petr. 2, 314. — *s ovakijem značenjem još česse stoje genetivi vrha, kraja, glave uz dativ imena čeljadet ili stvaru čemu se odoli.* Jednu ću sad pristiti milos u tve moći, svakomu koja doći vrha more. N. Najšković 1, 204. Nemiloi smrti vrha doći. A. Gučetić, roz. jez. 178. Neprijatelju hndu i kletu vrha doći sad je vrijeme. I. Gundulić 511. Hitri Palamele vrha dode tvoj hitrini. G. Palmotić 1, 205. Da sva na me dode Troja, jaki sam joj vrha doći. 2, 119. Pakljenijh vrata moći ne mogu nu vrha doći. J. Kavašić 221^a. Ti ćeš lasno doć vrha tvomu grijehu. A. Kalić 127. Nigda vragu kraja ne dodosmo. Nar. pjes. vuk. 5, 72. Ne mogasmo tome kraja doći. 489. Doći kome glave „einu u den kopf bringen, aus dem wege räumen“ „e medio tollit“. Vuk, rječ. 135^b. Pošto čoban tako dode glave aždaji. Nar. prip. vuk. 62. Da će tebi ona puška doći glave. 82. — *isto je značenje i kod doći haka kome, haka glave kome: Izsjieće množ Turaka i iznebušen dojde im haka.* J. Kavašić 138^b. I kad nemu haka glave dodoh. Nar. pjes. vuk. 3, 361. Došlo mi je haka glave (n. p. to i to, t. j. tako mi dosadilo da sam već gotov namrijeti). Nar. posl. vuk. 69.

13. fieri, od micanā preneseno je značenje na promijenju upođe, ova se naznačuje adjektivom ili supstantivom (kaže se, kakav ili što subjekat postane promjenom) koji obično stoji u istom padžu u kojem je i subjekat. Kako će tovar taj pitom doć. M. Votranić 2, 168. Naša će ljubav doć u tugal krepčija. N. Najšković 2, 84. Oni čas probliđidi i doje takojer nejadi. M. Orbin 44. Kakav ti želiš doći u oni dan? P. Posilović, nasl. 13. Kada Dozafat bijaše posto niko vrhine u polati, dojde vele lip i lubeznu. P. Macukat 12. Nегоvo tilo dojde rumenije. 83. Cijenec, da grad po krepčosti mož doć opet slavan doći. J. Kavašić 95^a. Čin, da dojde bistvo vino. 475^b. Doći gori „deteriorare officio“ se. A. d. Bella, rječ. 252^b. Jur nam je miana došla usiona jestojska. V. M. Gučetić 9. Neka stoji doklen ne dode mlako. I. Vladimirović 29. Kad bi jedno od mi posli istih (zaručena) došlo bogatije od drugoga. M. Dobrotić 435. Taki je došo vas svijet. A. Kalić 595. Krav konić do usiju dode.

Krvav Marko do očiju dode. Nar. pjes. vuk. 2, 225. Došli smo i mi zli i opaei, pa i brijeve. Nar. posl. vuk. 69. *slično je i ovo*: Dode lice kao rujno vince. Nar. pjes. u Vukovu rječniku 135^b. Kako trideset napuni godina svaki dode kao babetina. P. Petrović, gor. vijen. 66.

14. impersonalno.

a. aktiveno. a) značenje je kao kod pređašnih brojeva, samo što subjekt nije naznačen. aa) *vidi 1, e, c) bb)*. Došlo ga strašit. Nar. prip. mikul. 12. — *bb) vidi 5 i 6*. Ako bi ti u razgovoru došlo. A. Bačić 254. Ovako smučenu na pamet dode, da se uteče. A. Kanižlić, utoč. 203. Onako kako im na um dode. M. Zoričić, osm. 16. A morete li vi ikada virovati, da je meni i na pamet došlo, da ja uvridim vaše veličanstvo? Đ. Rapić 17. Dode mu na um da obide braću. Vuk, djel. ap. 7, 23. Mučno mi dode, pogiboh. Nar. pjes. vuk. 1, 415. — *cc) vidi 12, a*. Na toliko da je veće došlo u običaj i na svit izišo pivat pisme koje ne valjuda. M. A. Reljković, sat. 67^b—8a. —

b) *u infinitivom ili s podložnom rečenicom u kojoj je da i s dativom, znači, da je čelade (u dat.) silovano nekijem unutrašnjem osjećajem da nešto učini. aa) radnja pokazana glagolom u infinitivu ili u podložnoj rečenici samo je fizično stanje koje nije u volji čelade, isporodi i 6, c)*. Dode mi još plakati. M. Vetranić 1, 15. Mnokrat mi, jaoh, dode od muke puknuti, kad suislina, gospode, život naš minutu. N. Najeković 2, 89. Došlo mi se braćo pomamiti. Nar. pjes. vuk. 5, 469. — *bb) glagolom se pokazuje prava radnja, kod koje se može pomisliti, da je čelade slobodno i ne vršiti je*. Bog t' ubio, goro Romanijo! de u tebi kapi vode nejma, došlo mi je moga koña klati, da s' napijem krvce od koñica. Nar. pjes. vuk. 3, 490. Došlo im se bješe poklat' tuna. Ogled. sr. 98. Došlo mi je da potknjem dora, da pregazim stulena Dunava. Nar. pjes. vil. 1866. 613. Došlo mi je da bježim od kuće, es ist mir dahin gekommen. . . . eo deveni ut. . . . Vuk, rječ. 135^b. — *c) s genitivom uz prijedlog do. vidi 11 i 1. do, I, 3, a, c)*. Dode mu do zgrade. J. Banovac, pred. 31. Opet počme misliti isto s odlukom učiniti, ako mi dode do ruke (*vidi kod ruka*). F. Lastrić, ned. 56. Kakono čine oni, kada jim do ruke dode. And. Kačić, razg. 266. Ukrast ako joj ruke dojde. M. Dobretić 442. Kada god bi do mejlana došlo. Pjev. crn. 280^a. Došlo do gusta (do nevoje). Nar. posl. vuk. 69. Kako j' čovik domisljat, kad mu do tepla dojde. Nar. prip. mikul. 85. Kad dode do nevoje. Vuk, poslov. 116. A kada jim pa do puške dode. Osvetn. 2, 155. — *d) s acc. uz prijedlog o (koji vidi) značenje je kao kod c)*. Sad je došlo o nihove glave. Osvetn. 6, 23.

b. *sa se, pasivno. značenje je kao kod a*. Tašla nije moguće, da se ne dojde na osvetu. F. Lastrić, ned. 12. Kadkad se dode i do krvi. 307. Koliko se muncim dok se do toga posla dojde test. 150^a. Podoći dode se. (Z). Poslov. danić. 26. Kad će se doći na svrhu. M. Zoričić, osm. 17.

DOČUKATI, dočukâm, pf. sa se u pasivnom smislu: dočukati se, o čem (glasu, rijesti) što čukničem (*vidi čukati se kod čukati do nekoga mjesta dopre, dočuje se, obana se. — složno od do i čukati (činiti) ču ču, septati*). — *U jednoga pisca našega vremena*. Jer kada se dočuka do grala kako se je odnetnuo Luka, potjera će potjerati Luku. Osvetn. 2, 29.

DOD, m. ime muško. isporodi 1. Doda. Dolazi krajem xiii vijeka ili početkom xiv i u Daničičevu rječniku (Doda). Doda (rtah) sv. diti. Mon. serb. 59 (1293—1302).

1. DODA, m. dolazi kao ime muško xi vijeka (*u latinskijem spomenicima*) i xiii, i u Daničičevu rječniku. Doe. hist. rač. 96. (1070—1073). 176. (1096). Mon. serb. 12. (1222—1228). — kao prezime xviii vijeka. Todor Doda. Glasn. 11, 3, 76. 80. (1706—1707).

2. DODA, f. hyp. dodola. — *U naše vrijeme u narodnoj pjesmi i u Vukovu rječniku*. Naša dola boga molu. Nar. pjes. vuk. 1, 112.

DODAJE, n. *vidi dodaje*. — *Dolazi sa starijim oblikom dodajte u Bjelostjenčevu rječniku kod dodaje*.

DODAJAK, dodátka, m. *vidi dodatak*. — *U Stuličevu rječniku. — nepouzdana*.

DODADBA, f. djelo kojijem se dodaje i ono što se dodaje. — *U Stuličevu rječniku*.

DODAJAŃE, n. *vidi dodavaše*. — *U Stuličevu rječniku gdje stoji da je uzeto iz ruskoga*.

DODÁNE, n. *djelo kojijem se doda. — stariji je oblik dodanje. — isporodi dodae*. — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka a između rječnika u Mikašinu (dodanje „porrectio“), u Belinu (dodanje „porrectio“ 573^b, 702^a), u Bjelostjenčevu, u Jambresičevu, u Stuličevu. U dodanju jizbine. A. d. Costa 1, 202. — u ovom primjeru ima osobito značenje „traditio“ u presnesnom, teologičnom smislu*: Ove knjige staroga zakona po dodanju crkve katoličanske jesu . . . I, 184.

DODÁTAK, dodátka, m. additamentum, ono što se dodaje, što se dodalo. — *a pred k ostaje samo u nom. i acc. sing. i u gen. pl. dodátáká. — Akc. se mijenja u voc.: dódáče, dódáci (ili dódáče, dódáci?) i u gen. pl. — Postaje od part. praet. pass. dodat glagola dodati suškosm rčk.* — *Dolazi u naše vrijeme, a između rječnika u Stuličevu i u Vukovu*. Pisma . . . o srpskome pravopisu sa osobitijem dodacima o srpskom jeziku. Vuk, pism. I. U dodatku k „Srpskim novinama“ nr. 31. 1842. 47.

DODÁTEL, m. čorjek koji doda. — *U Stuličevu rječniku gdje stoji da je uzeto iz ruskoga*.

DODATI, dódám i dodádám, pf. porrigere, tradere; addere. — *složeno: do-dati. — impf.: dodavati. — Akc. ostaje kao kod prostoga dati u onijem oblicima u kojima je akc. ' (n. p. dódám, dodádám) osim part. praet. act. f. dódála (u Dubrovniku dodála) i n. dódalo; u oblicima gdje je akc. „, oroga nestaje, a do prima ' (n. p. dódah, dodadoh) osim part. praet. act. m. dódao; u oblicima gdje je akc. „, slovka ostaje duga, a do prima ' (n. p. dódám, dódáj, dódávši) osim 2 i 3 sing. aor. od osnove da: dódá, i part. praet. pass. dódám, dódát. — Dolazi od xvi vijeka (vidi primjerc M. Držića kod a, b) i c) a između rječnika u Mikašinu (porrigere, admove, tendere, extendere) i u Belinu (aliquid alicui porrigere' 573^{ab}; porrigere' 702^a), u Bjelostjenčevu (kod dodajem), u Voltijijinu (amma-nare, porgere, „einländigem“), u Stuličevu (porrigere, praebere, dare, offerre, tradere), u Vukovu (1. „zulaugen, zureichen“ „promere“; 2. „hinzu-geben“ „addo“ cf. pridati).*

a. porrigere, prijedlog do s jedne strane značenje kraj protezanju, pružanju, a s druge nekako daje deminutivno značenje glagola. s toga dodati ima značenje kao dati pod II, A, 1, a, ističući da je ono lako dati s toga što i stvar koja se daje i onaj kojemu se daje nije daleko od onoga koji daje. a) uopće. Brašno ovamo dodajte. M. Divković, plač. 73. U pustiini istina je da moğaše Isukrst od ništa stvoriti kruh i na-

sitati vas narod koji ga slijedaše, ali hoti da mu ga apostoli dodadu. M. Radnić 457^b. Da mi tko čašu vode dodade. F. Lastrić, ned. 292. Dodaj nama kraj gajtana. Nar. pjes. vuk. 1, 115. Daj mi vidro, da ti dodam vode. 1, 595. Dođaše mu zlatnu kupu vina. 2, 200. Turiše ga doru na ramena, dođaše mu koplje ubojito. 2, 466. Dodaj mi malo vode (h)ladne. 2, 492. Po listu ću pisati jaziju, dodaćn je svimove sokolu, neka nosi staru babu mome. 2, 558—559. Ivan slugi dodado dogina, pa on ode uz tananu ruku. 2, 594. A sestra mu dodado oružje. 3, 551. Dodajte mi da s' napijem vode. Pjev. crn. 11^b. — *b*) dodati ruku govori se u pravom i u prenesenom smislu, *vidi* kod ruka. Da ti ruku dodam. M. Držić 82. — *c*) *objekat može biti i unna stvar, kao glas, pomoć. Pak ve mi dodaj glas, ki će put slijediti. M. Držić 461. Dodati pomoć, succurov'. A. d. Bella, rječ. 573^b. — d) deminutivno značenje može doći do toga da znači: krijući dati iz ruke u ruku, n. p. 'Ukradu pa dodadu drugom suvezniku'. J. Grupković.*

b. tradere, kao predati. objekat je: a) stvar tjeljesna. Ja sam još lani poslao po Ali čehaje što je na mene bilo; jeli dodano, ne li, da znam, knjigu mi piši i pošaji, da znam, jeli ti dodao, ne li. Starine. II, 101. (oko 1655). — b) stvar unna. Ako hoćeš da bog prolje u tvoje srce svoju božanstvenu milost, vađa da mu ga dodadeš prazno od ljubavi svitovne. M. Radnić 2^b. Negova cijeb hrabrenstva dužd mu dodad red vištenstva. J. Kavalin 139^a. Pristupaju naredbe dodate nama od starih. S. Rosa 96^b. — c) čeljad. To kad vide Juba Ikonija, stade hjevat' mlada niz avliju, ne daloše dva banova sina, veće odmah kuju uvatiše, u ruke je banu dodadoše. Nar. pjes. vuk. 2, 179. Panduri me tvoji uhvatiše, u ruke me tvoje dodadoše. 2, 274. — u ovijem primjerima znači: izdati, prodere: Juda ki ga proda (pinez ga bi žela) Žudijem ga dodad. D. Baraković, jar. 100. Ne izdadoh, ni dodadoh tebe. Nar. pjes. vuk. 2, 277.

c. addere, kao pridati. uz dativ može biti i prijedlog k. U 'skuhano' (mjesto 'skuhano') dato je 'o', da se ispuni stih. Vuk, nar. pjes. 1, 520. Da je ovaj stih dodat. 2, 303. Niti što dodajte k tome ni odzmito od toga. D. Daničić, 5 moj. 12, 32. — i o govoru, kad se još što reč. Pruži knezu glavu i dodad: glava ide glavi. S. Lubiša, prip. 34. 'Oče, ili je to božja, ili božje nema', ili vražja', dodade kaluder namrgodeno. 227.

DODAVAK, dodavka, n. ridi dodatak. — U Bjelostjenčevu rječniku (kajkavski dodavek), u Jambresičevu (dodavek), u Stuličevu.

DODÁVÁŃE, n. djelo kojijem se dodaje. — stariji je oblik dodavanje. — Dolazi od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu i u Vukovu (porreccio, additio). — u primjerima prošloga vijeka ima osobito značenje (preneseno), traditio, predavanje. Običaji i dodavanja crkovna. A. d. Costa 1, 3. Od dodavanja apostolskoga. 1, 125.

DODÁVATI, dodájém (dodájém) i dodávám, impf. dodati. — Ake. je kao kod glogolu davati, samo u oblicima kod kojijeh je u onoga ake. 'slovka ostaje duga a do dobitu ake. ' — I oblici su kao kod davati. — Postaje od dodati kao davati od dati. — Dolazi od xvi vijeka a između rječnika u Vrančiću ('porrigere'), u Bjelostjenčevu (dodajem 'addo, superaddo, infero, neutio; porrigo, extendo, admoveo'), u Jambresičevu (dodajem 'addo, attribuo'), u Voltigijinu (praes. do-

dajem kod dodati), u Stuličevu (dodavati, dodavam 'actu porrigere; fucum facere'), u Vukovu (dodávati, dodájém).

a. ridi dodati kod a. Sluzjenja od ruke do ruke dodavana. Š. Budinić, sum. 66^b. Oni dodavahu sudove, a ona ih nalivaše. I. Bandulović 52^b. Freg. (2car.) 1, 5. Vodit bojna koňa tebi i dodavati koplje toško. G. Palmotić 2, 437. Jakoj mišici svak strijele dodava. (D). Poslov. danić. 37. Skočila se Juba Nikolina, ter je 'Turkom vodu dodavala. And. Kačić, razg. 147^a. Dodavati podslužiteju oli ti podjakonu gostarice. Ant. Kadžić 35. Stvari koje su mi tribovale ruke su mi moje dodavale. A. d. Costa 1, 80. Kada ti blagi Jezus tako dobrohotno dodava ruku. I. M. Mattei 100. Koňa kuje mladi Pavle, a Jubi mu dodavaše sitne čavle i potkovi. Nar. pjes. vuk. 1, 307. Al' mu s vinom čaše ne dodaje. 1, 545. Te zavati vode u kondiru te junaku na koňu dodaje. 2, 492. Desnu ruku na jatagan metne, a lijevom porezu dodaje. 4, 139.

*b. kao davati, predavati, ispredi dodati, b. Ova dostojanstva tebi oružje dodaju. P. Knežević, osm. 172. Ova ista različitost namu dodaje priliku. I. Jablanić 16. Navratnik ne dodaje biskupu večega dostojanstva. A. d. Costa 1, 31. I slabim snagu dodavati. Z. Orfelin, podr. 200. A devojci koňa dodavaše, te devojka dobra ceke voda. Nar. pjes. vuk. 3, 243. — *vidi* davati, II, A, 1, γ, e (str. 312^a): Začebce Hrista gospodina dodava se osobno duhu svetomu. S. Rosa 33^b.*

c. ridi dodati, c. Dodajuć k tugi tugu. V. Došen 193^b. Ovako se u pjevanju kod svake vrste dodaje na kraju. Vuk, nar. pjes. I, 236. Stane joj govoriti da se pomire ... dodajuć da se ono već ne može povratiti što je učineno. poslov. 63.

d. kao varati. — u Stuličevu rječniku.

DODEBĚLITI, doděbelím, pf. dotoviti, dožvriti. — složeno: do-debeliti. — U naše vrijeme u Licu. 'S to malo krme nećeš ti tvoje volje dedebeliti'. J. Bogdanović.

DODĚRATI, doděrem, pf. tjerati derane do kraja. — složeno: do-derati. — ispredi dodrijeti. — Dolazi od xviii vijeka s osobitijem značenjem (terere, ridi derati, 1, a, e). Dok se ne dodere (košula). V. Došen 205^b. Već smo turske čurke dederali. Nar. pjes. juk. 429.

DODĚSITI, doděsím, pf. kao desiti s nešto silnijim značenjem. — složeno: do-desiti. — Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku (dodesiti se, vide dogoditi se).

a. aktivno. ridi desiti, I. Muškijem ga opasala pasom, junačkimjem dozivala glasom, i kod tebe danas dodesila. Nar. pjes. petr. 3, 598.

b. sa se, refleksivno. a) ridi desiti, 2, b, b). Kod nega se dodesile bile. Nar. pjes. petr. 2, 274. Daleko se bješe dodesio. 3, 432. — b) ridi desiti, 2, b, e). A tako se dodesi baš u svetu nedelu. Nar. pjes. vuk. 1, 129.

1 DODIĆ, m. nejasna riječ, kao da je nekakvu mjeru. — Dolazi jedan put xvi vijeka. Pokrade mi dodić grozija što kosovom bješe ostalo. M. Vetranić 1, 22.

2 DODIĆ, m. prezime. — u naše vrijeme. Šem. karlov. 1883. 72.

DODIJALAC, dodijaoea, m. vir molestus, čovjek koji dodjeca. — U Belinu rječniku 304^b.

DODIJÁŃE, n. djelo kojijem se dodije (ridi dodijati). — stariji je oblik dodijanje. — Dolazi xviii i xviii vijeka, najprije u Mikišinu rječniku (dodijanje 'importunitas, molestia, fastidium'), i još između rječnika u Belinu ('molestia' 86^a).

386b, 492b; fastidinum⁴ 304b; vexatio⁴ 492b; taedium⁴ 724b) i u *Bjelostjenceru*. Najmañe dodijanje od svije jest mućanje. M. Radnić 19a. Ne nalodi nego zlo vrijeme i dodijañe. 210a. Tražio nas je umoran brez dodijaña. A. Kanižlić, uzr. 123. Ukloniti čo se i ocvatiti od mnogih ponuñaka, dodijaña. 188. Sva dodijaña i muke lastnije podnosimo. J. Matović 74.

DODIJATI, dodijem (dodijam), *pf.* molestiam afferre, taedere, *dosaditi*. — *zloženo*: do-dijati (vidi dječati), *po čem bi prvo značenje bilo*: raditi što dok drugome dosadno bude. — *impf.*: dodijavati, dodijevati. — U *Vukovu je rječniku praes.* dodijam, ali je potvrđen na malo mjesta: dodija. D. Obradović, živ. 90. Nar. prip. vuk. 211; dodijaju. J. Kavañin 77a. (dodijaju). A. Kanižlić, uzr 267; mnogo češće dolazi drugi oblik dodijem. — *Ake. se mijenja u aor. 2 i 3 sing.*: dodija. — *Dolazi od xvi vijeka u između rječnika u Mikulju, u Belinu* (dodijati ‚molestiam afferre‘ 86a; ‚molestia afficere‘ 304b. 492b; ‚taedium facere‘ 724b; dodijati komu, dodijeva mi ‚taedet‘ 115b. 724b; dodijati što komu, dodijeva mu ‚molestia affici‘ 304b; dodijati komu koja stvar ‚molestie ferre‘ 367a; dodijati se komu ‚molestia affici‘ 86a) u *Bjelostjenceru* (dodejati, dodejam), u *Voltigijnu* (dodejati, dodejam ‚molestare, importunare, annojare‘ ‚ungelegen seyn‘; dodijati, dodijevam ‚tediare‘ ‚verdrüssen‘), u *Stalićeru*, u *Vukovu* (dodijati, dodijam ‚verdrüssen‘ ‚taedet‘).

1. *aktivno.*

a. *personalno*, molestiam afferre, *dosaditi, biti dosadan. subjekat može biti čelade i što se kao čelade misli, životinja, koja mu drago stear tjelesna i umna.* Da ti pri dodiju (praes. 1 sing) neg zgodim u temu. H. Lucić 235. Moj gorki jad s koga ću umrijeti, toli mi dodija. N. Naješković 1, 223. I svaka na svit stvar u dugo dodije, a mudros nikadar; taj se u ñoj slas krije. D. Raiña 132a. Komu ćvil moj dodije. D. Zlatarić 19b. Dodija duši moj život moj. M. Alberti 263. Neću od ñih razgovora duzjem odi dodijati. P. Kanavelić, iv. 12. Statkost medera dosadi se i dodije mnogo puta. M. Raiñić 297b. I lijepa igra najakon dodije. (D). Poslov. danić. 28. Gdi ajerska zla lutina ni naudi ni dodije. A. Vitaljić, ost. 158. Davida jedan put bijase žoda veoma dodijala. S. Margitić, fal. 124. Ni sve te mušice ne megu ti dodijati. J. Kavañin 155a. Vojvoda ñih Unija Korvin, Turkom ki dodija. 238b. Nima ne može dodijat ubožstvo, starost, glad, žeda, prognostvo. J. Filipović 1, 416a. Nitko nu ne bi dodijao, u koje bi godi vrime došao. A. Kanižlić, kam. 4. Ali mu nijedan trud ne dodija. fran. 219. Da mi od tvoje prama tebi ljubavi dodijan i omrznu sve stvari svita ovgova. uzr. 267. U dugu putu i košuja dodije. (Z). Poslov. danić. 139. Er su meni Milici lute rane dodijale. Nar. pjes. mikl. Beitr. 24. Ali ti jo gladak dodijao, al tannica jedna kuća tvoja? And. Karić, razg. 31a. Nitko nani veće ne dodija, što delija Barriću Martine. And. Karić, razg. 252b. Reci mi, ako ti nisam dodijao, zašto se redovnici olinjavu svijeta. Blago turl. 2, 37. Sve razkoše ovgova svijeta dodijale bi ti. I. M. Mattei 206. Vase nepoštene napravljene bogu je dodijalo. A. Karić 95. Tako ljeso bogu dodijo Dubrovnik. 604. Al jo znaju žeda dodijala. Nar. pjes. vuk. 1, 163. A čardače ognjem izgorio veće si mi mladog dodijao, šetajući sama po čarkatu. 1, 298. Ili ti je dodijalo bojno kopje Šimšitovo. 1, 451. Ili su ti dodijali česti puti na daleko. 1, 151. A kad oni raji dodijaše sa zulomom i svojim jordanom. 1, 191. Jeste ñomu tama dodijala te on

cvili jutrom i večerom. 2, 320. Tavnicia mi nije dodijala, dodija mi Arapka devojka dolazeći jutrom i večerom. 2, 377. Kada caru tužbe dodijaše. 2, 402. A Muju je muka dodijala. 4, 25. Pak čem' onda začu kroz nalije, te isjeći sve srpske kmetove. Kako bi nam raja dodijala? 4, 141. Mene Turci jesu dodijali svako veće dvoru dolazeći, ne mogu im vatre nadavati, ja kako ću jeba namjesiti? 4, 165. A kad umor koñu dodijao. Pjev. crn. 10a. Kad davijo caru dodijase. Ogled. sr. 83. Meni tvoji prosci dodijaše. Nar. pjes. juk. 127. Da mu vatra ne dodije živa. Nar. pjes. petr. 3, 147. Za rana mu život dodije. M. Pavlinović, rad. 129.

b. *impersonalno*, taedere. Meni dodija tuže se svaki hip. S. Menčetić 126. U ovoj nesreći živjet mi dodija. N. Naješković 2, 48. Komu je dodijalo, sjedi. (D). Poslov. danić. 48. Nije sit, jer mu ne dodije. I. Đorđić, uzl. 53. Mihajlu veće je bilo dodijalo čekati. A. Kanižlić, kam. 536. Vama bi štiti dodijalo. A. d. Costa 2, 31. Nije meni dodijalo gladi, već je meni dodijalo žedi. Nar. pjes. srem. 90. Malo mu veće bilo dodijalo. Nar. prip. mikul. 11. Dodijalo mi je. Vuk, rječ. 128a. Dodijalo mi je; neću do vijeka živjeti. D. Daničić, jov. 7, 16. Dodija mi podnositi. isai. 1, 14.

2. *sa se, impersonalno (ali vidi pri kraju). značenje je kao kod 1, b. — dolazi od xviii vijeka (najprije u Belinu rječniku).* Da se ispodvniku bijase dodijalo slušati. M. Zoričić, zrc. 122. Er će so i ñim dodijati stati s vani za toliko vremena. Đ. Bašić 12b. Govori mu starac: ‚bre! pij, pij, jer ćeš se kajati‘, i to mnogo krat, dok mu se dodija. D. Obradović, živ. 90. Već se meni dodijalo sve sjedeći na prozoru. Nar. pjes. vuk. 1, 263. Da ne gleda sunca ni mjeseca ni bijela danka ni jumaka, neće li se ñemu dodijati. 2, 611. Kad s' Milošu veće dodijalo. 4, 230. Već se mene dodijalo tvrdo šipić sitne kñige po brdima. 1, 376. Kad se onome čoeku što oraše veće dodija slušajući ga. Nar. prip. vuk. 211. Dodije se selu, te se jedan dan svi okupe pred crkvu i zavieću, da se onaj lupež ima kamenovati. Nar. prip. vrc. 41. Dodije se babi, te počeo u plaću i u ljeđu proklinjati sebe. 69. Obično se stariju ljudima i ženama dodije. V. Vrčević, igr. 77. — *u dea primjera stoji personalno*: Ako se komu posao dodijao. I. Jablanci 86. To se caru vrlo dodijalo. Nar. pjes. kras. 1, 68.

DODIJAVANJE, n. *djelo kojijem se dodijava. — U Vukovu rječniku* (‚der überdruss‘ ‚taedium‘).

DODIJAVATI, dodijavam (dodijajću), *impf.* dodijati. — *isporedi 1. dodijevati — Ake. kakav je u praes. takav je u impf. dodijavah i u impf. dodijavaj; u ostalijem je oblicima onuki kakci je u inf. — Postoje od dodija osmore infinitiva glagula dodijati subkons. (via. — Kod dvojice pisaca xviii vijeka praes. je dodijajem; dodijaje. J. Kavañin 5b. P. Knežević, pism. 9, 83. osm. 357. — Dolazi od xviii vijeka u između rječnika u Vukovu* (‚verdrüssen‘ ‚taedet‘). — *Odgovara svagda značenja perfektivnoga dodijati samo pod 1. a. Ako ti bolest dodijava. M. Radnić 118. Ako te (biće Stamparskom grijeskom mjestu ti) san dodijava, moli. 523a. Ako daž nam dodijaje. P. Knežević, pism. 88. Da bi nu malo kad mušice ovake dodijavale, osm. 140. Kad ti trud pošlaha dodijavati pome. 211.*

DODIJAVLJIV, *adj.* molestus, *dosadan. — isporodi* do-ljevjav. — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka, pisano dodijaviv. Sto su taune u jaklu? Jedna vikovika noć pma stralota dodi-*

javjivih. Blago turl. 2. 310. Ove će (*tuovr*) bit pristrahovitije od egiptskih, dali tako guste, da učinit će se dodjajvje. 2. 311.

DODJJEVAJUĆI, *riđi* dodjajvi

DODJJEVALAC, dodjjevaćac, *m. čorjek koji dodjjeva*. — *1-* se mijenja u o u svježem padežima osim nom. sing. i gen. pl. dodjjevalaća kod kojih a ne ispada. — *Postaje od part. praet. act. glagola dodjjevati sufixom -ovac*. — *Dolazi u Staličeru rječniku* (vezator, vezans' s gen. dodjjevalca i dodjjevaoca i grješkomi s nom. dodjjevaoc' u kojem ima i dodjjevaonik s istijem značenem).

DODJJEVALICA, *f. žensko čelade koje dodjjeva*. — *ispoređi dodjjevalac*. — *U Staličeru rječnika u kom ima i dodjjevaonica s istijem značenem*.

DODJJEVANOST, *f. molestia, dosada*. — *U jednoga pisca xviii vijeka (po zapadnom govoru dodjjevanost)*. Narav često se tuži od dodjjevanosti. B. Kasić, nasl. 219.

DODJJEVAŃE, *n. djelo kojijem se dodjjeva*. *stariji je oblik dodjjevanje*.

1. riđi 1. dodjjevati. — *dolazi od xviii vijeka u između rječnika u Belinu* (dodjjevanje fastidim' 304^b; vexatio⁴ 492^b) u *Staličeru*, u *Vukoru* (s dodatkom da se govori u *Dubročniku*). Osven svredilnoga dodjjevanja koje on čučase. B. Kasić, fran. 14. Jur peti put do dosade može biti i dodjjevaña povračam se. B. Zuzeri 214^a.

2. riđi 2. dodjjevati. — *dolazi od xviii vijeka u između rječnika u Vukoru* (das anrühren' attactus). Koje dodjjevanje može ti u pamet grih donit. J. Filipović 3, 373^a. Inamo se čuvati od mišl' nečisti. o dodjjevaña, o! pogleda nečista M. Zoričić, osm. 65.

DODJJEVAONICA, *f. riđi dodjjevalica*.

DODJJEVAONIK, *m. riđi dodjjevalac*.

1. DODJJEVATI, dodjjevám, *impf. dodjjevati*. — *Ake. kakar je u inf. takar je u 3 pl. praes. dodjjevaju*, u *aor. dodjjevah*, u *ger. praes. dodjjevajućii*, u *ger. praet. dodjjeváv, dodjjevávšii*, u *part. praet. act. dodjjevao*; u *ostalijem je obličinu onakak kakak je u praes.* — *Postaje od osnoce dođe glagola dodjjevati sufixom -va*. — *Dolazi od xvi vijeka u između rječnika u Mikaljinu* (dodjjevati kod dodjjevati), u *Belinu* 192^b, u *Bjelostjenčevu* (dodjjevam kod dolejam), u *Voltigijinu* (dodjjevam kod dodjjevati), u *Staličeru*, u *Vukoru* (s dodatkom da se govori u *Dubročniku*).

1. aktivno.

a. personalno. Tere mi tužnu glad dodjjeva na jedno. N. Dimitrović 40. Poče dodjjevati Ivanu. B. Kasić, fran. 136. Turška sila nam dodjjeva. B. Kmarutić 36. Grintanje ti i tužbe ne dodjjevaju. V. Andrijašević, put. 295. S dobrijem drugom put ne dodjjeva. (D). Po-lov, damé. 108. Gorko mi dodjjevaju s rasrdnosti neizročene. I. Dorčić, salt. 175. Nemoj ni dodjjevati. S. Rosa 109^b. Neka straviše dñse dodjjevaju ispozdjñicim. D. Bašić 217^a. Težka briga kod dodjjeva. V. Došen 25^b. (*Djacao*) ne pristaje na-pastovati nas i dodjjevati. J. Matović 523. Zivi i ne smeta i ne dodjjevaj. A. Kalić 315. Koliko sam ti preporučio da ne puštavaš vole dodjjevati joj! M. Vodočić, tužn. gl. dubr. 1868. 191.

b. impersonalno. Konu dodjjeva molestia atectus. A. d. Bella, rice. 192^b. Dodjjeva mi ponuio stratit jedan tužan ure dijelak. B. Zuzeri 215^b.

2. sa se, impersonalno, nema potvrde kod pisaca, ali se u Dubročniku govori: Ovdje mi se strasno dodjjeva. Dodjjeva mi se stat zabud.

2. DODJJEVATI, dodjjevám, *impf. dodjjevati*. — *Ake. je kao kod 1. dodjjevati*. — *Postaje od osnoce dođe glagola dodjjevati sufixom -va*.

1. aktivno i prelazno. — *dolazi na dva mjesta u naše vrijeme*. Moga milog belo lice mene dodjjeva. Jačke. 10. Jer je snahi muka dodjjeva, što je turska dodjjeva ruka. Osvetn. 1. 25.

2. sa se, reflektivno s genetivom. — *dolazi od xviii vijeka u između rječnika u Vukoru*. Tko se god negova mrtva tila dodjjevaše. J. Banovac, prip. 53. Jerbo se usta vočke dodjjevaju. prod. 87. Može se dogoditi da čovik ne sagriši, ali da se dotakne onoga šta so nejma dodjjevati a ne sagriši, ovo se mučno dogodi. J. Filipović 1, 474^a. Nemoj me se dodjjevati. M. Zoričić, zrc. 102. Trešase tako brzo, da se zemlje ne dodjjevaše. And. Kazić, kor. 295. Dodjjevajući se u isto vrime rukom ili prstom čela. M. Dobretić 51. Onda težak pluga se dodjjeva. J. S. Rejković 301. Da se zeko zemlje ne dodjjeva. Nar. pjes. vuk. 3. 242.

DODJJEVIĆI, *ger. praes. glagola dodjjevati (premda je ovaj perfektivan) dolazi u dva rječnika kao adverb*: u *Mikaljinu*: dodjjeviti, dosadivo anorose, importune, i u *Belinu*: 'molestae' 386^b. — *U Staličeru s istijem značenem ima dodjjevajući ger. praes. glagola dodjjevati*.

DODIRKIVÁŃE, *n. djelo kojijem se dodjjeva*. — *U Vukoru rječniku*.

DODIRKIVATI, dođirkivám, *impf. attingere, kao dodirnuti, samo što je imperfektivni glagol*. — *Ake. je kao kod dogradivati*. — *Postaje kao impf. dođirkati, ali osnoce glagola (složenu: do-dirkati) nema potvrde*. — *U Vukoru rječniku*.

DODJJEVATI, dođjjevám, *pf. attingere, kao dirnuti, ističući praviše ruke ili drugoga čim se dirne: razlikuje se od dirnuti i tijem što je prelazni glagol i objekat je u acc.* — *složeno: do-dirnuti*. — *Dolazi od xviii vijeka u između rječnika u Vukoru*. Nije za nitko ni prstom dođirno. Glasn. n. 3. 88. (1708). Sva kolika briga onoga argela bila je, da ih nikada sunce ne dođirne. A. Tomiković, gov. 272. — *Sa se: a) pasivno*. Ne da se moniku dođirnuti. M. D. Miličević, živ. srb. 1. 57. — *b) reflektivno; značenje je kao kod aktivnoga, ali objekat onoga stoji u gen.* — *dolazi od prošloga vijeka i u Vukoru rječnika*. Ne bi smio dođirnuti se prsiju moje mlade. D. Obradović, živ. 17. Ako se i jedne dovojke dođirne. V. Vrčević, niz. 51.

DODJJEVÁŃE, *n. djelo kojijem se dodjjeva*. *U Staličeru rječniku* (perfectio, absolutio, finis').

DODJJEVATI, dođjjevám, *pf. sršati djelo*. — *složeno: do-djelati*. — *U Staličeru rječniku* (p-ferre, finem alieui rei facere, imponere).

DODJJEVIVATI, dođjjevivám, *impf. dođjelati ili dođjelovati*. — *Samo u Staličeru rječniku* (uz dođjelati i dođjelovati s dodatkom da je uzeto iz ruskoga)

DODJJELOVATI, dođjjeļovám, *pf. sršati djelo*. — *složeno: do-djelovati*. — *U Staličeru rječnika* (uz dođjelati).

DODJJEVUTI, *riđi dođjeti*.

DODJJEVITI, *riđi dođjeti*.

DODJJEVITI, *riđi dođjeti*.

DODJJETI, dođjedem (dođjjeđem, dođjedem), *pf. attingere, dotaknuti se*. — *složeno: do-djeti*. *impf.:* dodjjevati. — *Oblici su kao kod 1. djeti, 1. koje riđi, samo nema potvrde obličima od osnoce*.

1. aktivno, ono čega se ko dotakne stoji u acc. u jednoga pisca xviii vijeka. Dobro jest ženu ne dođiti. Blago turl. 2. 151.

2. *sa se, refleksivno. ono čega se ko dotakne stoji u gen. — dolazi od xvi vijeka a između rječnika u Vukovu:* dodjesti se, dodjedem (dodjenem) se i dodjenuti se. Kako grom s nebasa, koga se dodit mož. Š. Menčetić 314. U ovu noć rodi božja sina žena, ke se muž ne dodi. H. Lucić 278. Kakonoti jedan sud, . . . ako je prazan, prem ako ga se malahno čijem dodijes, učini veliku zvuku. M. Divković, bes. 88a. Ne b' joj se dodio skuta. I. Ivanišević 146. Dodit se nogom ili rukom. J. Banovac, prip. 151. Koje se god bolesti dodije relikvija. pred. 151. Tko bi se nepošteno divojke ili žene dodio. J. Filipović 3, 190b. Slipi, hromi, nimi, klasti koji god se neg dodioše. P. Knežević, živ. 31. Vinac taj jest cvao, a kad ga se dodi ona, evit jest pao. A. Kanizlić, rož. 90. Kako se mrtac dodi kostiju Eliseovih, uskrсну. And. Kačić, kor. 265. Tko se bude dodit pakla, ostat će oskrvlen od nega. Blago turl. 2, 154. Sinoć me je potvorila da sam, jadna, muža bila; nisam ga se ni dodela. Nar. pjes. vuk. 1, 177. Još mene se nije ni dodio. Nar. pjes. jnk. 338. Tako se poplaši (vuk) da se jareta i ne dodene. Vuk, poslov. 295. „Dok se nismo vinčali, nije me se ni prstom dodio“. M. Pavlinović.

DODJÉVLIV, adj. molestus, koji dolijeva. — *isporedi* dodjavljiv. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Sad dodivlivi, sad ugodni. A. d. Bella, razg. 180b.

DODO, riječ nejasna značenja i postaja što se pripjeca uza svaku vrstu u dodolskijem pjesmama, n. p. Molimo se višem bogu, o j dodo, o j dodo le! da udari rosna kiša, o j dodo, o j dodo le! Nar. pjes. vuk. 1, 111. *ne zna se, treba li shvatiti dodo le kao jednu ili kao dvije riječi: i postaje li supst. dodola od vraga ili oro od onoga.*

DODÓJITI, dodójim, pf. srsšiti dojeće, odajiti. složeno: do-dojiti. — *U Stuličevu rječniku.*

DODOLA, f. u Srbiji i u vojvodstvu žensko ili muško čelade osobitijem načinom nakičeno koje kad je suša ide s drugom čeladi od kuće do kuće pjevajući neke osobite (dodolske) pjesme i sluteći da udari kiša. cijelo se tukovo društvo zove dodole, f. pl. — isporodi čarojice, prporuše. — *Nejasna postaja; može biti da postaje od riječi dodo le (vidi kod dodo) što se pripjeca u uz pjesme. Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Nekoliko djevojaka kad je suša idu po selu od kuće do kuće, te pjevaju i slute da udari kiša. Jedna se djevojka svuče do košule sa svijem, pa se onako gola vuče i olodži različnom travom i cvijećem tako, da joj se koža nigdje ne vidi nimalo, i to se zove „dodola“, pa onda zadu od kuće do kuće. Kad dodu pred kuću, onda dodola igra sana, a one druge djevojke staaun u red i pjevaju različne pjesme (vidi i Nar. pjes. vuk. 1, 111—114); po tom domaćicu ili drugo kakvo čelade uzme pun kotao ili kabao vode, te izlije na dodolu, a ona jednako igra i okreće se. U dodolskijem se pjesmama pripjeca na kraju uza svaku vrstu: „Oj dodo! o j dodo le!“ U Srbiji su od prije u dodole išle po selima naše kućevne djevojke, a sad ponajviše idu Ciganke, da bi što isprosilu. U vojvodstvu novi svostonici zabranivali su dodole, kao i kraljeve, ali se opet mogu još gdješto vidjeti. Vuk, živ. 61—62. Kao dodola n. p. načinio se, — kad se ko vrlo nakiti cvijećem). Nar. posl. vuk. 131. Načinila se kao dodola (treku djevojci ili ženi, koja se mnogo nakitila po glavu). Vuk, rječ. 128a. Kad preko leta zapuce suša, onda se koje muško obuču u ženske halme, i još se nakiti korovom i drugom travom, nadentu mu ime „dodola“, pa

onda sva omladina ide za him preko sela i kroz poja, posiplu ga vodom i pevaju: „Naša doda boga moli, o j dodo; o j dodole! itd. (Podibar). M. Đ. Miličević, živ. srb. 2, 14.

DÓDOLE, a) f. pl. vidi dodola. — b) vidi dodo.

DÓDOLSKÍ, adj. koji pripada dodoti i dodotama. — *Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Pjesme dodolske. Vuk, nar. pjes. 1, 111.

DODOMIR, m. mjesto u Srbiji u okrugu kneževačkom. Zabran u Dodomiru. Sr. nov. 1866. 451.

DODOŠ, m. prezime. — u naše vrijeme. Šem. karlov. 1883. 72.

DÓDOŠANIN, m. čovjek iz sela Dodoša. — pl. Dodošani. — U naše vrijeme. I njegovu braću Dodošane. Nar. pjes. vuk. 5, 109.

DÓDOŠI, m. pl. pleme i selo u Crnoj Gori u riječkoj nahiji. N. Dučić. rad. 40, 19. Rađen Mašan u Dodoše krenu. Nar. pjes. vuk. 5, 226. Sad će udrit' na selo Dodoše. Ogled. sr. 475.

DÓDOŠKI, adj. koji pripada Dodošinu. — U naše vrijeme. A dodoško roble porobiti. Ogled. sr. 475.

DÓDRJĀJĀTI, dōderēm (dōdrēm), perf. vidi doderati. — *složeno:* do-drijeti. — *U naše vrijeme.* Ne vez' veska, moja šćeri draga! da bog dade ti ga ne dodr!a! Nar. pjes. herc. vuk. 318. Dodro je vez' vrag opanke. (Kad se bože da kaže da su čija nevajala djela već na kraj izišla). Nar. posl. vuk. 62.

DODRŽATI, dodržim, pf. podržati, uzdržati do nekoga vremena, časa. — složeno: do-držati. — *Dolazi od xiv vijeka, a između rječnika u Vukovu i u Daničeviću* (dodržati „continere“). Odbivšiše dva na desetu dni što ne dodržaše rečene carine (earine). Spom. sr. 2, 35. (1392). Da je sluga naš Blaž Prišik nam kaštel v Letovanih, budući porkolab naš i stojeći v nem i braneći pravo i verno i za nas dodržal. Mon. croat. 331. (1572). Zafali bogu, što te je dodržao do onoga dana. B. Leaković, gov. 83. Bog t' ubio kupino! jera mene dodrža do junaka plav'oka. Nar. pjes. vuk. 1, 440. Blago bracu kad si tako verna! kad si bracu kolja dodržala. 3, 507. U Hercegovini još se samo gdjekoji nalaze koji su po koju kuću dodržali kojekakoo. Vuk, živ. 260.

DODŪRATI, dodūrām, pf. durati (trajati) do nekoga časa. — složeno: do-durati. — *U jednoga pisca našega vremena.* Dokle moje carstvo doduralo. Osvetn. 7, 39.

DODVĀRATI, dōdvārām, impf. dovdoriti, od čije osnove postaje suškosm a i produživanem druga o u a. — U Stuličevu rječniku. — Sa se. Dvdvarati se konu, udvarati se. J. Grupković.

DODVÓRITI, dōdvōrim, pf. srsšiti dvoreće, ne dvoriti dalje. — složeno: do-dvoriti. — *impf.:* dovarati.

a. *aktivno. dolazi od xvi vijeka a između rječnika u Stuličevu* („comitatum officiosum perficere“). Pod' tja, ovidi si dovdvoril. Š. Menčetić 312. Od tebe kad no se (dvorkine) dovdvoriv od-šile. H. Lucić 287. i kao *prelazni glagol.* Oni koji su pokojnoga Ignata često pohedili, koji su ga dovdvorili, i sveću mu dodali. M. Đ. Miličević, let. več. 304.

b. *sa se, refleksivno. — dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. a) udvoriti se.* I teško se kneže dovdvorio, za zvašto se umolit' mogaeše. Nar. pjes. vuk. 4, 195. I tako se bogu dovdvorila, te se zove majka Anđelija. Nar. pjes. vlt. 1866. 238. — *b) dobiti, steći što dvoreći. ono što se steće stoji u gen.* Jedno mlado jučoraće dote,

kako s' lepa dobra dodvorilo! Nar. pjes. vuk. 2, 158.

DÓDUBRITI, dódubrim, pf. dognojiti. — *složeno*: do-dubriti. — *U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.*

DOFAT', *vidi* dohatv.

DÓFITITI, *vidi* dohititi.

DOGA, f. brdo u Srbiji u okrugu šabučkom. Sr. nov. 1866, 19.

DÓGADĀJ, m. eventus, casus, *ono što se događa*. — *isporedi* događaj. — *Akc. se mijenja u voc. sing. događaju. — Postaje od osnove događa glagola dogadati sufixkom jš (uprav ь pred koje se radi zjevera umeće j, a za ovjeren ь mijenja se u ь).* — *Kod čakaraca ima i oblik dogajaj*: Stejnem od knig toliko potvrđenim, koliko od dogajajih od duše. M. Bijanković 130. — *Nalazi se i s gen. pl. događajji*: A od toliko je ovaki događajji tebe bog obranio sve vrime tvoga života. J. Banovac, razg. 156. — *U jednom primjeru xviii vijeka ženskoga je roda*: Ima taka prit događaj u vremenih, od kē nam se e varovati. J. Kavañin 468a. — *Dolazi od xvii vijeka (vidi prvi primjer kod b, b), a između rječnika u Vukovu.*

a. eventus, *uopće nešto što se događa, pa bilo dobro ili zlo, s poznata ili nepoznata uzroka*. a) *obično takovo je što da je po sebi jedno i cijelo, te se ne mijenja s čim drugijem što se događa u isto vrijeme, ili istom čeladetu ili narodu, ili u istom mjestu itd. gljekađ znači i samo pripovijedaće onoga što se dogodilo*. Privariše naša ufaña razliki događajji. M. Radnić 258a. Poslušajte je lan lip događaj, koji se dogodi onom velikom filozofu Krištipom. J. Banovac, prip. 103. Dogodi se kakov događaj i u jedan čas bogastva nestane. J. Filipović 1, 264a. Iz ovoga događajja, koji čusmo iz današnjega evanđelja, tri stvari moramo izvaditi. F. Lastrić, od 194. I drugi(h) takije(h) događaja na svitu događalo se. ned. 227. Za uspomenu događaja. A. Kanižlić, fran. 58. Dva samo događaja za svjedočanstvo stavjam. 67. Drugi događaj jest erniji i žalostniji. kam. 829. U događajji apostolski i pistola sv. Pavla često se uspomena čini od Marka. E. Pavić, ogl. 464. Jesu različite prilike i događajji koji se prošasti vrimena dogodise. M. Zoričić, zrc. 11. Kako ti čini sve događaje gorke da su ti slatki. osm. 104. Al' poslušaj, kazaću ti pravo va događaj, tako bio zdravo! And. Kačić, razg. 231a. Razumivši Abram sinoveca nesrični događaj. kor. 16. Tko je knige od historija ilini događaja štio. D. Rapić 373. Taj moja s dvora, vidiš, događaj nova tikvica kaže. M. Katančić 47. Poslušajte čudna događaja. 66. Ja ću pripovijediti istiniti događaj. Vuk, nar. pjes. 4, 458. Ja imam još četiri pjesme o ovome događaju 4, 502. Knjigu od znamenitijeh događaja. D. Daničić, jest. 6, 1. — *genetivom ili adjektivom posesivnijem može se naznačiti, kome se ono događa*. Eve i Adama tužni događaj svi poslušajte. I. J. P. Lučić, razg. 14. Događaje naroda našega slabo je kad rodeni Sribin opisivao Vuk, miloš. ix. Ne kazivat drugom svoje događaje žalosne. M. Zoričić, osm. 101. — *b) se ono što se događa od početka do srlice nekoga vremena. rijetko*. Koja mista svetoga pisna va događaj naroda čovijeka tomača. A. Bačić 222. Vas događaj naroda čovijekskoga tomači. J. Banovac, uboj. 25. Okrenimo oči u svagdanji događaj, i očito poznati hoćemo ovu istinu. D. Rapić 41.

b. eventus, casus, *ono što se može dogoditi, ili što se misli da se može dogoditi*. a) *uopće*. U

takvu događaju najprije rodjake vaja pomoći. A. Bačić 47. Ni u jednomu događaju može se očitovat' ono što je na ispovidi čuveno. J. Banovac, razg. 254. Kada bi se čovik našao u događaju, da ga tko oće nepravdno baš ubiti. F. Lastrić, ned. 140. Ovo nikada nije dopušteno izvan u jednomu događaju, to jest, kada bi te nadskoćio silnik. 288. Ako bi se pako dao događaj M. Dobretić 261. U ovom događaju bio bi se (*sin božiji*) učinio čovik, da zadosti učini svojoj ljubavi. A. Tomiković, gov. 51. Što bi valjalo učiniti u ova dva događaja? M. Dragičević 93. Koji bi se u ovakom događaju primio barem jednu korekturu da pročita. Vuk, poslov. xxvii. — *b) neki pisci prevode ovom riječi lat. casus u teologičkom smislu, kad znači nešto osobito što se može dogoditi kod čega se traži ili se odgovara što treba raditi*. Znanje misničko je . . . da za svete kanone i događaje od duše. I. Ančić, svit. 85. Od događaji ali kaži. L. Terzić (B. Pavlović) 115. Događajji pak koje papa sobi zabranjuje razlučuju se od događaja biskupovi. J. Banovac, razg. 253. Ispovidnika koji ima oblast od događaji zabranjeni. 254. Broje naučitelji šest događaji. 266. Od divi vrste ima događajji, koji zabranjuju ženidbu. 268. Iskuševati događaje ženidbene. A. d. Costa 1, 39. Događaje zabranjene papi i biskupu. M. Dobretić 71.

c. casus, kao sreća, slučaj, namjer, *kad se čemu što se događa ne zna uzroka, te se misli da postaje bez uzroka*. Ubiti čovika u događaju ili ti ne ote. A. Bačić 99. Ako što z događajem pogine. 127. Koji bi rekao, da su ova po zgodi i događaju brez svakih ruku učinena. I. Velikanić, uput. 1, 10. Po događaju Latini reku (per accidens). M. Dobretić 214. Što je on došo post bogatiji to je sama srića i događaj. 435. Da to bude po događaju i neotimice. 487. Koji bi nehotimice i po samomu nenadnomu događaju ubio čovika. B. Leaković, nauk. 823.

d. occasio, opportunitas, kao prigoda, zgoda, *ono što može namamiti čovjeka da što učini u teologičkom smislu*. Znañe i imaće koje ti bog dade . . . da mu služiš s većijem užgatem, ponizjenstvom, ti uzimaš za događaj da si većma prost nego ostali i veće isprazan i oho. M. Radnić 7a. Da ga izbavi od događaji koji su veoma blizu zgrija. 308a. Bježati događaje od sagriješena. 308b. Kad jedan nije sa svim skrušen, ili da neće da ostavi događaje po kojima sagriješuje. J. Banovac, razg. 247.

e. *neki pisci prevode ovom riječi lat. accidens u filozofičkom smislu i species u teologičkom, kad kod kakve stvari znači ne ono što je unutrañu narav nego nešto što je samo izvanje, kao n. p. oblićje*. Većma životno govori bistvo ono što jest stvar. nego njegov događaj. M. Radnić 162a. Mudar promislil pomitvno ne samo ono što govori. nego i vrijeme i kip s kojijem besidi i događaj mješta. 425b. Što razgledamo, tićemo i okusivamo u sakramentu, jesu isti događaji, što prija bijau u kruhu i vinu. Blago turl. 2, 238. Ostajne samo događaji i oblićja kruha i vina. 2, 244.

DÓGADĀNE, n. djelo kojijem se događa i ono što se događa. — *stariji je oblik* događanje. — *U rječnicima: u Mikalju (događanje), u Belinu (događanje casus 175b), u Bjelostančeru (događanje eventum, eventus, casus, successus, exitus rer.) u Studičeru.*

DÓGADATI, dógadām, *imperf.* dogoditi. — *Akc. kakar je u inf. takar je u 3 pl. pres. dogadajji, u aor. dogadaj, u ger. praes. dogadajjući, u ger. pract. dogadāv, dogadāvši, u part. pract. act.*

dogadao; u ostalijem je oblicima onakav kakav je u praes. — Postaje od osnovе dogodi glagola dogoditi produčivajem drugoga o u a i sufixsom a pred kojijem se i mijenja u j, a dj u d (kod čakavaca i u j).

1. aktivno, vidi dogoditi, 1. a). — u Vukovu rječniku: događati 'treffen', 'incido in casum': on događa da će tako biti, t. j. nagada, pogodaa.

2. sa se, reflektivno. — dolazi od xvii vijeka u između rječnika u Belinu (praes. dogada se griješkom pisano dogadaja se 51^{9b}), u Bjelostjencu (dogajam se ili događam se incido, casu advenio¹), u Voltigijinu (dogajati se 'accadere, accate' 'es geschicht'), u Stuličevu, u Vukovu.

a. vidi dogoditi se, 2, a, nemu potvrde ovom značenju, nego samo u Bjelostjencu rječniku.

b. vidi dogoditi, 2, b. a) vidi dogoditi pod a) i b). Druga nam se dogaja od družijeh ljudi. B. Kašić, fran. 89. Okolo otoga otajstva dogačaju mi se nikoja sumnja. I. T. Mrnavić, ist. 18. Nenadane gdje se smeece događaju među nama. G. Palmotić 2, 232. Događaju ti se sve stvari na tvoju voju. M. Radnić 150^a. San događa se naravnim načinom. A. Bačić 58. Što godi se zala od počela svita plenuu luskom dogodilo, što godi se ljudma suprotivstina dogadja i što godi će se do svrhe svita dogoditi, sve su plodovi griha smrtnije. F. Lastrić, od 192. I drugi takjio događaja na svitu događalo se, ned. 227. Ovakovo rastavljenje događalo se je u prva vremena. A. Kanžić, kam. 210. Kada bi mu se kakvogodi protivna stvar događala. uzr. 109. Ne događa se to svakomu. M. A. Rejković, sabr. 35. Od kuda se to događa. D. Rapić 70. Događaje naroda našega slabo je kal rođeni Srbin opisivao u ono vreme kad su se događali. Vuk, miloš. predgov. Kad se ko hvali da mu se što zlo nije događalo. poslov. 207. Kad se što protiv voje događa. 317. — b) vidi dogoditi pod 2, b, c). aa) s adverbom. Kako se događa onizijem. P. Posilović, nasl. 5^b. Još im se gore događa. J. Filipović 1, 250^a. Katarina prorokuje i tako se događa. V. M. Guretić 199. Kako se običaje naputim ljudem događati. E. Pavić, ogl. 21. Kako radi ko, tako mu se i događa. A. Kalčić 595. — bb) s rečenicom u kojoj je da. Tako svakom, vajuch meni, događa se, da izgine. J. Kavačin 65^b. Događa se, da se istom ošlice glava, koja zavapi. M. Zoričić, zrc. 62. Događa se, da ne možemo istonačiti. J. Matović 78. Čoviku događa se, da čini mu se kroz san da blaguje. i J. P. Lučić, razg. 53. Događalo se u naše vrijeme da momak s djevojkom otiđe u lajduke. Vuk, nar. pjes. 3, 193. — ce) s infinitivom. Ukloniti se i bižati od oni trgovina i ugovora, od oni mista i družtvi, gdje im se događalo sagrišiti. F. Lastrić, ned. 35.

DOGAĻAMITI, dogalāmiti, pf. s rikom (s galanom) doći. složeno: do-galāmiti. — U naše vrijeme u Lici. 'Nočas moj čovjek oko ponoći sa svojim drugom dogalām iz birtije kući'. On neće nikad mirno doći kući, nego uvijek dogalām. J. Bogdanović.

DOGAĀBATI, dogāmbāmi, pf. doći gambajući. složeno: do-gambāti. — U Vukovu rječniku

DOGAĀIZATI, dogāmižiti, pf. arropere, doći gamižiti složeno: do-gamižati. — U jednoga piscu xviii vijeka. Pak nek lako pamt stize, dok do znađa dogamize. V. Došen 314.

DOGAN, m. prezime, tur dogan, soko. — U naše vrijeme. Schem. zagr. 1875. 211.

DOGAŃĀJA, m. falcionarius, sokolar, tur doganĵy. Dolazi xvii vijeka (Kajmaklan) grad

bješe ostavio doganĵiji Mehmet paši. J. Palmotić 234.

DOGANIĆ, m. prezime, ispredi Dogan. — U naše vrijeme. Radomir Doganić. Rat. 31.

DOGANOVCI, Doganovića, m. pl. selo u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 66. — od tars. dogan, soko.

DOGAŃA, f. taberna, dućan, od arap. dukhān, tur. dukan preko majar. dogány, mesarnica (F. Miklošić, türk. elemente, 1, 51). — Dolazi od xvii vijeka najprije u Mihaljnu rječniku (dogaŃa, stacijun 'oficina'; dogaŃa gdje se prodaje 'taberna'), i još između rječnika u Vukocu (s dodatkom da je stajaća riječ, i s primjerima iz narodnih pjesama: Od dogaŃo jedne te do druge, Na dogaŃun torzišae Muje), a) sa značenjem sprijeta kazanjem. Niova činjenja od trgovina i od dogaŃe. P. Posilović, nasl. 86^a. Djavao, svijet i tijelo jesu tri limbena i lažjiva trgovca koji te zadržaju kupovati na njihovijem dogaŃama. M. Radnić 366^a. Koji ulazi u dogaŃun zlatarsku. 388^b. Tržnici krive mire ke činiše u dogaŃe. J. Kavačin 142^b. Ja sam juče na dogaŃo bila. Nar. pjes. vuk. 1, 81. Eno sude sjede na dogaŃe. Pjev. ern. 68^a. — b) DogaŃa, sobna pečka, n. pr. Ložun vatru pred dogaŃom pa mi je i soba topla. Z. Radonić. — c) dea mjesta u Srbiji. aa) u okrugu smederovskom. Niva u mestu DogaŃu. Sr. nov. 1865. 416. — bb) u okrugu užičkom. Livada u DogaŃi. 1875. 671.

DOGAŃATI, dogāŃāmi, impf. iterativni glagol prema dognati i dogoniti. — Postaje od osnovе dogoni produčivajem drugoga o u a i sufixsom a pred kojijem se i mijenja u j, a zatijem nj u Ń. — Dolazi u rječnicima: u Bjelostjencu, u Voltigijinu, u Stuličevu.

DOGAŃANE, n. djelo kojijem se dogara. — stariji je oblik dogaranje. — Dolazi od xvii vijeka samo u rječnicima: u Mihaljnu (dogaranje 'ambustio'), u Bjelostjencu ('conflagratio, consumptio pro ignem, exustio'), u Jambrišćevu ('kajkavski dogarjanje, conflagratio'), u Voltigijinu ('scottamento', 'brennen'), u Stuličevu ('extinctio, cessatio, finis, a flagrando. ab ardendo cessatio').

DOGAŃRATI, dogāŃāmi, impf. dogorjeti. — ispredi dogoravati, dogorijevati. — Iste je kao kod događati. — Postaje od osnovе dogorj glagola dogorjeti sufixsom a i produčivajem drugoga o u a; j iza r ispada. — Dolazi od xvi vijeka (vidi kod 1, d) u između rječnika u Mihaljnu ('amburo, circumuro'), u Belinu (praes. dogarām uz inf. dogorjeti 19. 99^b), u Bjelostjencu ('conflagrare, comburi usque ad finem, exuri, consumi igne'), u Jambrišćevu ('kajkavski dogarjam, conflagro'), u Voltigijinu ('scottare', 'brennen'), u Stuličevu (ignem lento mori).

1. neprelazno.

a. vidi dogorjeti, 1. e. Jedno je svijetla pogorena, drugo svijetla, ka dogara. I. Kavačin 43^b. Crne su joj oči dogarale. Nar. pjes. istr. 1, 71. — u prenesenom smislu. Eto živ moj dogara, više mrtav, neg živ ostade. A. Kanžić, uzr. 259.

b. vidi dogorjeti, 1, b. Kad k nohtom dogara, ni tribe čekati. I. T. Mrnavić, osm. 160.

c. vidi dogorjeti, 1, c. Razlikomu cvitju ne dogara goruste ljeto M. Držić 210. Febo zlatokosi kal zemji dogara, žudi li da rosi s oblaka od zgara? D. Baraković, vil. 261. OgaŃ nu dogara, ne da im odluke. B. Krnarutić 36. Ali o podne pak pripio (sunce) i vrucinom svud dogara. A. Vitajić, ost. 39. — u prenesenom smislu: dosadivati uopće. Da mu zled odvrati koja ga

umara, ka mu je prid vrati i ka mu dogara. D. Baraković, vil. 242. Dogarati, dogorijevati — dođjavati: njihova trka nama dogara. M. Pavlinović.

d. kao gorjeti uopće. — samo u jednom primjeru xvi vijeka, gdje stoji u prenesenom smislu: U gori zelenoj gdje živ plam dogara lje po božjem daru. Apolo gdje udara i zvonu u čitaru. M. Vetranić 2, 4.

2. prelazno. — u Mikaljinu i Voltijjinu rječniku.

DOGARGAŠATI, dogargášam, pf. sersiti gargašue. — složeno: do-gargašati. — U naše crijeme u Lici. J. Bogdanović.

DOGASITI, dogášim, pf. sersiti gaseše. — složeno: do-gasiti. — impf.: dogasivati. — Akc. je kao kod dograditi. — U Bjelostjencu rječniku (samo part. praet. pass. dogasen, extinctus, extinctus in totum, totaliter) i u Stuličeru (extinctioni finem dare).

DOGASENE, n. djelo kojim se dogasi. — U Bjelostjencu, Jambresičeru, Stuličeru rječniku.

DOGAŠIVATI, dogášujem i dogášivam, impf. dogasiti. — Akc. je kao kod dogradivati. — U Bjelostjencu rječniku (samo praes. dogášujem, pisano dogasujem), u Jambresičeru (dogášujem), u Stuličeru (grješkom dogasavati, dogasivam, ali kod dogasiti praes. dogášujem i dogasivam).

DÓGAZITI, dógazim, pf. doći gazeći. — složeno: do-gaziti. — Akc. se mijenja u aor. 2 i 3 sing. dógati. — Dolazi od xvi vijeka u između rječnika u Belinu 350^b, u Bjelostjencu kod dogazujem, u Voltijjinu, u Stuličeru, u Vakovic. Napokom na drugi kraj dogazih. P. Zoranić 67^b. Ako li na nju leži, da ne more ovik dogaziti. Stat. pol. arh 5, 302. Nu lažine, sad pazite, kamo lažne dogazite. V. Došen 143^b. I do brane druge ne dogazi. M. A. Rejković, sat. G 4^b.

DÓGAŽEŃE, n. djelo kojim se dogazi. — stariji je oblik dogazenje. — U Belinu rječniku (grješkom dogazenje, il. guadar o passar a guado^o).

DOGAŽIVATI, dogážujem i dogáživam, impf. dogaziti. — Akc. je kao kod dogradivati. — Dolazi (scaydu sa z mj. ž) u Bjelostjencu rječniku (samo praes. dogazujem) i u Stuličeru (dogazivati, dogazivam).

DOGĚGATI, dógěgam, pf. doći gěgajvi se. — složeno: do-gěgati. — U naše crijeme u Lici. J. Bogdanović.

DOGINE, f. pl. mjesto u Srbiji u okrugu radničkom. Zemlja u Doginama. Sr. nov. 1863. 248.

DÓGLÁS, m. nuncijs, fama, ono što se doglasi, kao glas, vijest. — Dolazi u jednogu pisca xviii vijeka i u Stuličeru rječniku. Nje potrajno da i ja sličan s inijem zetov doglas dicam. J. Kavaniin 84^b.

DOGLASATI, doglasam, pf. čidi doglasiti. — složeno: do-glasati. — Dolazi u dvojice pisaca Dubrovcana xviii i xviii vijeka, i u Stuličeru rječniku. Da bi doglasao gvardijam. I. Držić 177. Doglasae im kako bjehu vidjeli. S. Rosa 168^b. Andeo Jezusovo robljenje doglasa pastrom. 181^b.

DOGLÁSITEL, m. nuncijs, čorjak koji doglašuje, glasnik. — U Belinu rječniku 515^a i u Stuličeru.

DOGLASITELAN, doglasitelna, adj. nunciars, koji treba doglasiti — Samo u Stuličeru rječniku (v. navjesticeljani u kojim ima i doglasiteljski s istijem značenjem. — oboje nepouzdan.

DOGLASITELSKI, čidi doglasiteljan.

DOGLÁSITI, dóglašim, pf. nunciare, juriti,

navjesticiti (što kome što je podaje). — složeno do-glasiti. — impf.: doglašivati. — isporodi doglasati. — Akc. je kao kod dograditi. — Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Belinu 86^b, 514^b, 510^a, u Bjelostjencu kod doglasujem, u Voltijjinu, u Stuličeru. Karta meni doglasena bi junačka tvoja slava. G. Palmotić 2, 286. Koji ćete doglasiti kraju odgovor. P. Kanavelić, iv, 290. Ako koji mladić žudi podjačiti se, to nami na vrime neka doglasi kurat. M. Bijanković 61. Doglasi mu nesrećnu sgodu. I. Dordić, ben. 39. Netom Joab podpunno se dobitnik vidi, šje teklice na ulake, da dobiće doglase kraju. B. Zuzeri 383^a. Brzo Marku glas doglasili. Nar. pjes. bog. 242. Jedan doglasi zlo učineno. A. d. Costa 2, 165. S onijem si govorio, od kojijeh si se uzdo, da mu neće doglasiti. A. Kalić 90.

DOGLÁSIV, adj. čim se doglašuje. — U jednogu pisca xviii vijeka i u Stuličeru rječniku (vidi navjestic). Karta i štampa biti će prilična u svemu ovoj doglasivoj knigi. A. d. Costa 1, vi.

DOGLASIVLATI, čidi doglašivati. — U jednogu pisca xviii vijeka. Zato im doglasivlaju dobra. M. Orbin 141.

DÓGLÁSJE, n. čidi doglas. — U Stuličeru rječniku.

DOGLASNIK, m. nuncijs, glasnik. — U jednogu pisca našega vremena. Glas donio hitar doglasniće. Osvećen. 7, 57.

DOGLAŠAK, doglaška, m. čidi doglas. — U Stuličeru rječniku. — nepouzdan.

DOGLÁSĚNE, n. djelo kojim se doglasi. — stariji je oblik doglasenje — Dolazi sa starijim oblikom u jednogu pisca xviii vijeka (grješkom doglasenje) a između rječnika u Belinu (doglasenje 81^b) i u Stuličeru (doglasene). Takovo „doglasenje“ nčiniti se ima ostalima poglaviciami. A. d. Costa 2, 10.

DOGLAŠIVATI, doglašujem i doglašivam, impf. doglasiti. — Postaje od osnove doglasi sukksom iva pred kojim se i mijenja u j a zatijem sj u š. — Dolazi često grješkom pisano doglasivati) xviii vijeka (reč od xviii grješkom napisano doglasivlaji koje čidi) a između rječnika u Belinu (doglasivati, doglasivam 86^b), u Bjelostjencu (doglasujem), u Stuličeru (doglasivati, doglasivam ali i praes. doglasujem kod doglasiti i part. praes. act. doglašivajući, doglasujući napose). Nani olzgara doglasuje mir veseli. I. Dordić, salt. 291. Dodose listi iz otkoa od Sicilije doglasivajući. ben. 35. Jedan dan kraju uhode doglasuju, da s malo družbe oružane u prodoli od gore Akil sakriven David nahodi se. B. Zuzeri 124^b. Mandalijena doglasuje apostolima Jezusovo uskrnuće. S. Rosa 165^b. Doglasivaju jedan dan pastijeri kraju Saulu, da se David nahodi s malo ljudi na brijegu Hakilskomu. D. Bašić 145^a. Koji razneće pokrov od kuće i ne doglasuje onima koji prolodu. A. d. Costa 2, 161. Jedan dan vradajući se iz paš ostali sinovi i doglasivaju oca: odnekle izasla je zvijer i umorila Jozefa. A. Kalić 164. Ovi mu doglasuje: plemenita gospoda iste blagosov od tebe. 557.

DOGLÁVAČA, f. mahrama kojom se povezuje baš odmah od glave. B. Musički.

DÓGLÁVNI, adj. koji je prvi od poglavice (glave). — Postaje od do glave sukksom lrb. — U Vakovic rječniku: „der erste nach einem (z. b. oberhaupt) secundus a principe“.

DÓGLÁVNIK, m. onaj koji je prvi do pogla-

vice (glave). — Postaje od osnovne doglavni adjektiva doglavni sufiksom iks. — Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku, gdje je tumačeno: „die zweite person (nach dem oberhaupt)“, secundus a principe. U onoga cara bio je doglavnik stric onoga monka. Nar. prip. vuk. 82. Car i njegov doglavnik. 88.

DOGLĚDÁČ, doglĚdāča, m. čovjek koji dogleda (vidi dogledati, b). — U Stalićevu rječniku (qui aliquid a longe attingit).

DOGLEDATI, doglĚdatĭm, pf. složenno: do-gledati. a) gledati, čuvati, paziti što do kraja, dočuvati. — dolazi prošloga vijeka u Bjelostjenčevu rječniku (advigilare) i u naše vrijeme u pjesmi čakarskoj. Dva su brata, dve sestre rodene staru majku smrti dogledali, u svetu ju zemlju zahranih. Nar. pjes. istr. 1, 53. — b) ugledati što u najvećoj daljini dokle oko može doprijeti. — u naše vrijeme i u Vukovu rječniku (mit augen erreichen, „videre qua visus est“: daleko je, ne mogu dogledati). Pa pogleda Haimom planinom i dogleda Garvan barjaktara. Nar. pjes. vuk. 4, 364. — c) sersiti gledati. — u Vukovu rječniku: zu schenken auflören, „videre desino“: hoćeš dogledati.

DOGLĪBATI, doglĪbam, pf. doći glibajući. — složenno: do-glibati. — U naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani. — U Lici se govori s istijem značenjem doglĪbati i doglĪbati. J. Bogdanović.

DOGLĪMBATI, doglĪmbām, vidi doglĪbati.

DOGLĪNBATI, doglĪnbām, vidi doglĪbati.

DOGLĚDATI, doglĚdatĭm, pf. sersiti glodaće. — složenno: do-glodati. — Dolazi (griješkom doglodati) u jednoga pisca xviii vijeka. Glodući kosti brez ikal doglodati. I. J. P. Lucić, razg. 103.

DOGLODE, f. pl. selo u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 62.

DOGLĚDI, m. pl. selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 9.

DOGMIZNUTI, dogmiznutĭm, pf. arreperere, doći gnožići. — složenno: do-gmiznuti. — Dolazi samo part. praet. act. f. s kracijem oblikom dogmizla u jednoga pisca xviii vijeka. Da je teško do rečenog dvora dogmizla. E. Pavić, ugl. 207.

DOGNĀNE, n. djelo kojim se dožene. — stariji je oblik dognanje. — U Belinu rječniku (dognanje 33b) i u Bjelostjenčevu.

DOGNATI, doženim (dōrenēm, doženām), pf. propellere, advehere, dovesti ženući, dotjerati. — složenno: do-gnati. — impf.: dogoniti. — Akc. se mijenja u 1 i 2 pl. praes. (samo od osnovne dogna): dognamo, dognāte, u impf.: doženi, dorēni, ali doženā, u part. praet. pass. dognan, doženāt. — Neki pisci griješkom načinju inf. i prošla vremena od osnovne praes. dorēnim, vidi dorēniti, može biti da to posljedje i narod čini. — U jednoga pisca prošloga vijeka ima i aor. 3 sing. forma nje. dogna: i ovaj je oblik načinen prema praes. dorēnim. Dorna mnogo živim. And. Karić, kor. 158. — Premda je glagol perfektičan, u rukopisa xvi vijeka ima impf. 3 sing. dorēniše (po zapadnom govoru), vidi prvi primjer kod 1, a, a).

Dolazi od xvi vijeka (vidi prvi primjer kod 1, b, b)) u između rječnika u Belinu (advehere 33b, 212b), u Voltigijinu, u Stalićevu (aducere, adducere, impellere) i u Vukovu: dognati, doženim (dognamo, vide dotjerati s primjerom iz narodne pjesme: Ti doženi koña do bedna.

1. aktorno.

a. u pravom smislu. a) objekt za životina. (Lar) s poslanikom u pasu grolise; kad se napušio, donja ga dorēniše. Živ. jer. star. 1, 231.

Dogna Šarca caru do šatora. Nar. pjes. vuk. 2, 195. No ču dobra koña okrenuti, dognaću ga moru do obale. 2, 558. Mrtve nose, a dognaše ovce. 4, 124. — b) objekt je čežade. Treću vojsku pred cara dognao. Nar. pjes. vuk. 2, 368. Počeraše četu uz planinu, dognaše ih u Korita ravna. 4, 59. Pohvali se beže na Gusiću, da ćeš dognat svezana Milana. Osvetn. 3, 113. — c) objekt je ono što nose ili voze živinčad koja se gone. Doč će Voim i dognati blago. Nar. pjes. vuk. 3, 320. — može biti subjekat i životina što nosi. Deset hiljada kamija doženu ratnu spravu. S. Ľubiša. prip. 82. — d) u širem smislu, o onome što se samo ne miče nego tijem što ga drugo tiska. A među to dogna tamo ja Biria i dotjera jedan ravni oblak samo plahi vjetar od sjevera. P. Kanavelić, iv. 31. — e) impingere, kao primaknuti, dovući, ali brzo i silovito, o nožu, bruci ili Tek dogna britvu do grkljana Šćepanova, da ga podbrije, zadube gvoždem, prekine mu lijetlak i dogna tilut do vratnjeh žila. S. Ľubiša, prip. 129. Dohvati nož, dožene mu tilut do grkljana. 271.

b. u prenesenom smislu. objekt je čežade. a) subjekat može biti stvar umna, ili tjelesna shvaćena u prenesenom smislu. Budući me vjetar k vami dognao. M. Držić 239. I toj se sve jur sgodi, dognav me stupaj moj, gdje rasteš doz rodi. D. Rašina 614. — b) često dolazi sa značenjem: biti koše (objektu) uzrok kakva zla, činiti da ko (s božega) upane u kakvo zlo; ako je ovo zlo izrečeno, stoji u acc. s prijedlogom na ili u gen. s prijedlogom do. Nastojat svak ima sa svim dobro stati, jer ne zna još zima gdje ga će dognati. N. Dimitrović 19. Ako me kad jedan do smrti dožene, drugi tuj otjera pak zlu smrt od mene. D. Rašina 81b. Dognati na nevolju „paupero“. A. d. Bella, riječ. 386b. Do malo se vidi dognan na taku potribu da bi usilovan činit kovat pizeze midene. Blago turl. 2, 85.

c. ženući načiniti, uraditi, sersiti, n. p. vrpnu (u primjeru ipeboliki goru) ženući zemlju; Zemlju ku kopaju prida se meću van. . . U koj stvari takov način su držali, da goru na obrov zemlje su dognali; goru, dim, s ke od zgar mogu sa višine viditi svaku stvar, u gradu ku čine. H. Lucić 271. put (ženući u neprelacnom smislu: hodeći): Dognat drug put, a o malu brašnu. (D). Poslov. damić. 19.

d. neprelacno, kao dognati se, vidi 2, b. može biti da s takovijem značenjem stoji u ovom primjeru: Polagano uz Golju planinu dok dognašo u Noztre kaunene. Nar. pjes. vuk. 4, 40.

2. sa se. — i u Vukovu rječniku (vide dotjerati se, ali oroga nemo).

a. recipročno, kad goni jedan drugoga. Za nim trići, stići ga ne more; dognaše se Avali planini. Nar. pjes. vuk. 2, 591.

b. reflektivno. a) čežade koje jaše, ženući koña, žene i sama sebe. No se opet dogna do devojke. Pjev. ern. 251a. — b) kao doći, ali s trudom i mukom. Proz noć ernu . . . putovali, niti spali, niti četovali, niti znali gdje su se dognali. Osvetn. 2, 111.

DOGNĀVATI, doženāvātĭm, impf. dognati, vidi dogoniti. — Samo u Stalićevu rječniku.

DOGNĚJITI, doženĚjiti, pf. sersiti gnožiće. — složenno: do-gnožiti. — ispredi dođubriti. — U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

DOGŃAVITI, doženāviti, pf. sersiti gnaćice. složenno: do-gnāviti. — impf.: dogñāviti. — Akc. je kao kod dograditi. — U Stalićevu rječniku (contusionem perficere).

DOGŃAVLIVATI, dogŃavljivati i dogŃavljivati, *impf.* dogŃaviti. — *Akc.* je kao kod dograđivati. — U *Stulićevu rječniku* (griješkom dogŃavivati, dogŃavivam).

DOGŃEVAC, DogŃeveca, *m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji krapinsko-topličkoj kajkaski* DogŃeveca. Pregled. 57.

DOGO, *conj.* nisi, nego, *isporedi* 1. do, III, 1, b. — *Dolazi jedan put u crnogorskoj pjesmi; može biti da je upravo do god, i da se krajnje d ne čuje ispred* danas. Bi sudeno da se sastanemo, ni kod moje ni kod tvoje majke, dogo danas u gori zelenoj. *Pjev.* crn. 238a.

DÓGOBA, *f. vidi* događaj, b, b). *uprav* događoba, *ali je d ispalu ispred* b. — *Postaje od osnovе глагола* dogoditi *суфиксом* rba. — *Dolazi jedan put xviii vijeka.* Dogobe ali grisi zapričeni u erkvii. M. Bijanković 57.

DÓ GÓD, *conj.* quousque, *uprav* dok god (*vidi* oboje), *ali se k ispred g ne čuje.* — *isporedi* do god, do godi. — *Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Stulićevu i u Vukovu* (dogód, vide doklegod, ali ova nema) Do god se pokoran ne vrati oči svome. S. Bašić 4. Gubavac, dogod je gubav, stoji izvan ostalije sam. F. Lastrić, ned. 350. Dogod je voja suprotivna, kad se ositi zločín — ne, moćno duše otrovati misao nikakova. 383. Jesu vazda, dogod su živi. I. A. Nenadić, nauk. 123. Pristati ovdí neće kuga, dogod varoš svakolika ovdí milostivnu majku ne pohodi. Nadod. 81. Dogod ko može davati, svaki će mu blagodaran biti. D. Obratović, basn. 428. Dogod se tudima slovi služimio, dotle moramo ... J. S. Rejković xii.

DÓGODA, *f. eventus, casus, occasio, vidi* događaj. — *Postaje od osnovе глагола* dogoditi *суфиксом* a. — *Dolazi od xvi do xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (eventum? 519b) i u *Stulićevu.* a) što se događa, *vidi* događaj, a. O koj l misli da ti ja sad ovi besjedni dogodi? F. Lukarević 204. Navisti Saulu tužne i surtne dogode. J. Banovae, pred. 6. — b) casus, što se može dogoditi, *vidi* događaj, b. Ne ima se u takoj dogodi sinesti. A. Gućetić, roz. mar. 175. Na razl-kost od potribni dogoda. A. d. Costa 1, 247. — c) occasio, *prigoda, vidi* događaj, d. Nijesu imali ovaku ces i dogodu. V. M. Gućetić 59.

1. DOGODAN, dogodna, *adj.* futurus; ad tempus propositus. — *Složeno od prijedloga* do i *osnovе god* (*vidi* kod godina) *суфиксом* nъ. — *Dolazi xviii vijeka.* a) futurus, koji će biti u *napredak, buduć.* Primolge stvari došaste u razlikih mistih i vremenih dogodne prije navisti. A. Kanižić, fran. 30. Vinčeno sve zna, prošasto, dogodno, došasto. A. Kabić 550. — b) koji samo za neko vrijeme biva. *kao da je to značie na ovom mjestu:* Zakone činaše on poleg voje svoje, i za to bijahu dogodni; ništa ne znaše poslije kada bijahu jedan puta proglašeni, ne možaše ji više vladalac opoređi. D. E. Bogdančić 56.

2. DOGODAN, dogodna, *adj.* fortunus, koji se (*slučajno*) dogodi. — *Postaje od osnovе глагола* dogoditi *суфиксом* nъ. — *Dolazi s orakovijem značieom u jednoga pisca xviii vijeka, a u Stulićevu rječniku s drugim* (dogodan, *vidi* dogoliv). Stogol . . . dogodno . . . učieno je. I. Ančić, svit. 169.

DOGÓDATI SE, dogódati se, *pf.* *vidi* događati — *Dolazi od xv do xviii vijeka i u Danićevu rječniku.* Prvih koga se „događo“ sađ nasz zapis- ogledati. Mon. serb. 388. (1437). Komu se dogoda i „prieđ“ koga se iznese ove našz zapis.

Spom. sr. 104—105. (1442). Čto li se za time dogoda? H. Luceić 252. A ubogu se da vrieme (blagorati), kad uzmore i kad se dogoda, al' boje al' gore. P. Hektorović 31. A to im se dogoda za čia nemilosti. Š. Budinić, sum. 139b. Kada dogoda se da ljub uniti tve sreć. I. Ivanišević 315.

DÓGODBA, *vidi* dogoba.

DÓ GÓDÍ, *conj.* *vidi* do god. — *Dolazi u deo- jice pisaca xviii vijeka i u Stulićevu rječniku.* Postovani bit čete dogodi sto živi. S. Margitić, řal. 185. Pridađe ga na nuke dogodi vas dug plati. 279. Neću te pustiti, dogodi me ne blagosoviš. F. Lastrić, test. ad. 21b. Niti ga prima, dogodi ne vidi mra među braćom. od 244. Ono što se drži u ruci, dogodi je u ruci ne more se izgubiti. ned. 356.

DOGODÍČ, *m. prezime.* — *xiv vijeka.* Rajko Dogodić. Doč hris. 32.

DÓGODÍŠŃÍ, *adj.* proximi anni, koji će biti do godišta, do godine. — *isporedi* dogodístan. — *Postaje od do godišta* суфиксом *š*; t *ispada između š i í.* — *Dolazi u naše vrijeme.* Dogodišni zabavnik biće onoliki kolik i ovogodišni. Sr. nov. 1834. 136.

DOGÓDÍŠŃAN, dogodišna, *adj.* *vidi* dogodišni. — *t- ispada u svijem oblicima, osim nominalnoga nom. sing. m. i acc. kad je isti kao nominatio, u kojijeh a ne ispada.* — *Akc.* je kod složenijeh oblika onakav kakav je kod dogodišni. — *Postaje kao dogodišni* суфиксом *нъ.* — U *Stulićevu rječniku.*

DOGÓDÍTI, dogoditi, *pf.* destinatum ferire, offendere. — *složeno: do-*goditi. — *impf.:* događati. — U *svijem je oblicima akc. onaki kuki je u inf, osim prwes. i aor. 2 i 3 sing.* dogodi.

1. *aktivno.* a) kao pogoliti, udariti u ono na što se snjera. — *dolazi u orakovijem primjerima iz narodnijeh pjesama našega vremena u kojima je u prenesenom smislu, i u Vukovu rječniku* (trefen, errathear, „offendo“). Bog godio, i bog dogodio! na tebe se taki sanak zbio! Nar. pjes. vuk. 2, 541. Vrag dogodi, te Meha pogodi. 4, 236. Zlo dogodi, nesreća pogodi. 5, 226. — b) slučajno naći, desiti. — u naše vrijeme. Nije l majka rodila junaka, jal seka brata olgodila (kod mene ga danas dogodila) da nulož ogaži vatru živu? Nar. pjes. petr. 2, 65. Nije l majka rodila junaka (a danas ga ovde dogodila u moćno slavnu Carigradu!) da je čuo od starijeh ljudi . . . ? 2, 71.

2. *su se, refleksično.* — *dolazi od xv vijeka (vidi prvi primjer kod b. c) bb)* a između rječnika u Mikićinu (succedo, evenio, accido, contingo, obtingo, occurro, advenio, intervenio, cado, fio, usuevno, emerger), u *Belinu* (accidit 519b) u *Vultijijinu* (accidire, succedere, geschehen), u *Stulićevu* (accidere, evenire, contingere), u *Vukovu* (sich ereignen, accidere), u *Danićevu* (accidere).

a. *desiti se, naći se, biti slučajno na kojem mjestu.* U to vrijeme dogodi se jedan redovnik u istoj erkvii. S. Margitić, isp. 82. Jedan čovik spominući se sve često mrtvih, dogodivši se jedan put na pogibli vode, zazva dušu od purgatorija. J. Banovae, prip. 19. (*bićij*) ležeti rauien u postelj zaiska da mu se koje god knige daju; narebta božja bi da se drugo ne dogodiše nego rečene. F. Filipović 1, 439. Pripovijajući jedan redovnik vjele vruće, dogodi se u puku nika žena grisićna, koja pristiraš se toliko, koliko primomože se i izlatau. F. Lastrić, ned. 396.

Oče, da si se ovdje dogodio, kći moja ne bi bila umrla. A. Kanižlić, fran. 61. Kad si se u srjed bojeva dogodio, život tvoj nijesi mario. I. Zaničić ix. U led smrznute kapi padajući na zemlju sataru ono što se pod nama dogodi. M. A. Rejković, sat. LS^a. Zaradi tolikih i tolikih neomčenika koji mu se u to vrijeme dogodisje. M. Dobretić 261. Za Dunavom skela dogodi se. Nar. pjes. vuk. 2. 248. A! povika dubrovački kraju, na kuli se onaj dogodio. 2. 478. Nije li se u kog dogodilo ja višeka, da nama dokuči? 4. 173. U Tadije dobra sreća bila, dobar mu se košić dogodio, pa odmieše pred Turčinom. Nar. pjes. kras. 1, 43. — *od mjesta može biti preneseno u vrijeme*. Dokla se dogodi mojega roka čas. P. Baraković, vil. 298. Kad se dogodi vrime i misto tomu podobno. I. Grličić 42. Da se dogodi prigoda, lasno bi upao. A. Bačić 135. Kad se dogodi rečena svetkovina na veliki četvrtak. 351. Na božić, kad se u petak dogodi. P. Filipović 39. Ako se dogodi prilika, primi dragovoljno putnika. A. Kanižlić, uoč. 447. Četrnaesti dan dogodio se je u petak. kam. 507. Krsno nam se ime dogodilo. Nar. pjes. petr. 9, 475. Ovdje će se bude dogodilo *stoji impersonalno i znači: da se je dala, desila prigoda*: Da se bude dogodilo, bojim se, no bi se nztegao. S. Margitić, isp. 14. — *može biti izrečeno, kakav se ko dogodi*. A! se junak hitar dogodio. Nar. pjes. juk. 192. Dauri se pjani dogodili. Nar. pjes. petr. 2, 298. Koliko se silan dogodio. 3, 201. A! se Panja jači dogodio i Ivana po sridi fatio. Nar. pjes. marj. 44. b. accidere, evenire, slučajno pokazati se, postati, u kakvom stajni kojega prije nije bilo, češće u zlome nego u dobrome. ako je izrečeno ime onoga čije je ono stajne, stoji obično u dat. (ali ridi b) cc). a) subjekat je ime apstraktno kojim se pokazuje novo stajne uopće ili potajne naznačeno. Ako bi se dogodilo koje godće razmirje. Mon. serb. 471. (1454). Kad se od taj dva (čorjeka) jednomu dogode nezgode. N. Najeković 1, 304. Kō se sreća dogodila, htjejan nam rijeti. G. Palmotić 1, 190. Kō se ovi sud dogodi. 1, 241. Na očim svega svijeta ovi ti se rug dogodi. 2, 318. Kad se dogodi potriha. I. Grličić 88. Da se iskrnemu tu dogodi. I. Doričić, salt. 382. Poslušajte jedan lip događaj, koji se dogodi onom velikom filozofu Krisiponu. J. Banovae, prip. 103. Sagrišio sam, pak koje mi se zlo dogodilo? J. Filipović 1, 272^a. Ako bi se u napradak ņema nemoć dogodila. F. Lastrić, test. 151^b. Da mu se dogodi smrt prije nego li je imat mogao prigodbu ispovidit se, ned. 52. More biti, da će se ona nesrića meni dogoditi. 395. Stvari došaste koje će se dogoditi na svijetu. V. M. Gućetić 217. Dogodi se ovi rat dogdišta 812. A. Kanižlić, kam. 2. Ovo izagnane dogodi se iste godine. 37. Jelne noći dogodi se tresna. 109. Kakva so promina dogodi? 383. Čudna se stvar dogodi. M. Zoričić, zrc. 123. Da ti se nije koje zlo dogodilo? And. Kačić, kor. 276. Premda se po tinaa likarijem dogodi smrt ditečen. Ant. Kadičić 545. Upropastiše se od čuda što se dogodi. M. A. Rejković, sabr. 45. Ako bi se dogodila parba među sudeem i narednikom. I. J. P. Lučić, nar. 99. Namjeravom različne slučaje, koji su mi se dogodili, napisane ostaviti. D. Obradović, živ. 4. Nevjera se može dogoditi. Nar. pjes. vuk. 3, 371. Domaću se dogodi nesreća. 5, 535. Teži su se jadu dogodili. Nar. pjes. petr. 2, 391. Peco Isus vihati na gradove u kojima su se dogodila čudesa njegova. Vuk, mat. 11, 20. Kud bilh ja, da mu se što rdavo dogodi! S. Lužbiša, prip. 137. — *b) subjekat je zamjeniva to, ovo, ono, isto, što, ili sve,*

aa) uopće. Što godi se dogoditi u ovomu bude boju. G. Palmotić 2, 133. Ako vas je obružiti jedna dikla bila jaka, što vam će se dogoditi od ovaka tri junaka? 2, 356. Mnogi iznenada uuru ter se čudimo što im se dogodi. J. Banovae, prip. 10. Ma nije se ovo po namiri dogodilo nego nuredbom božicom. F. Lastrić, od 132. Da se to tebi i mojoj dječici ne dogodi, ned. 108. Erbo se i nama može isto dogoditi. V. M. Gućetić 12. Tebi će se isto, redovnije, dogoditi. M. Zoričić, osm. 2. Koliko ima vrimena da su se ova dogodila? aritmu. 20. Dogodilo se tebi sve što ti se moglo dogoditi. D. Bašić 5^a. To se dogodi na ovi način. And. Kačić, kor. 27. Koja nam se mogu dogoditi na čas od snrti. M. Dobretić 16. Sve mu каза što se dogodilo. Nar. pjes. petr. 2, 183. Upita ga komšija: što ti se dogodi? Nar. prip. vrč. 9. Da vidimo to što se tamo dogodilo. Vuk. juk. 2, 15. Pripovjediše mu sve što im se dogodi. D. Danicic. 1. mojsj. 42, 29. — *bb) subjekat što može stajati kao eufemizam da se ne izreče zlo koje može postati*. Da mu nikada ne oprosti, ako mu se što dogodi. And. Kačić, kor. 46. Treba kovangija u vreme rojibje da nadgleda košnice, da se ne bi zbog dogodilo. F. Dorđević, pčel. 34. — *slično je i u ovijem primjerima gdje uz kojagol ima se u misli nesreća*. Da se ne bi kojagodi na Kosovu dogodila. Nar. pjes. mikl. beut. 20. Ako bi se kojagol na Kosovu dogodila. 21. — *cc) što stoji kao subjekat u rečenici kojom se pita, kako se promijenilo čije stajne, ističući da je velika promjena, i misleći češće na zlo nego na dobro, ime onoga čije se stajne mijenja stoji: aaa) u gen. s prijedlogom od, isporedi biti (budem), I, A, 1, c, c) β) ce) (I, 315^a). Da mu kaže, što se od Adonije dogodilo. E. Pavić, ogl. 280. Što će se od mene dogoditi. M. Zoričić, zrc. 77. Što se dogodilo bijaše od tovarica izgubljeni. Grgar iz Vारेša 51. Pazi dobro, da ti se od ņie i od dvoje dece što ne dogodi. Nar. prip. vuk. 2. 233. Znaš li, što se od ņie dogodi? S. Lužbiša, prip. 211. — *bbb) u gen. s prijedlogom iz, isporedi biti (budem), I, A, 1, c, c) β) dd) (I, 315^b). amo spada ovaj primjer u kojem z stoji mj. iz (iz): Ča se je ž ņih dogodilo? Nar. prip. mikul. 18. — *ccc) u instr. s prijedlogom s, isporedi biti (budem), I, A, 1, c, c) e) ce) (I, 315^b). Što se s kćerom grofa dogodi. A. Kanižlić, uoč. 75. Što se je s kravom dogodilo. M. A. Rejković, sabr. 61. Ča se j' s vani i kako dogodilo. Nar. prip. mikul. 19. — *c) nema subjekta, te je glagol impersonalan*. aa) novo se stajne pokazuje adverbom. Meni se je dogodilo kao djetecu. I. Gundulić 231. Da nam se ne dogodi kako onoj smukovnici. S. Margitić, fal. 246. Uprav tako dogodi se Epolunu. J. Kavačić 9^b. I kako reče, onako se dogodi. And. Kačić, kor. 245. Meni se je još gorje dogodilo. A. T. Blagojević, klim. 39. Da se tako dogodilo nobrojene pute. M. Dobretić 502. Što će znati nrtve kosturime kako će se kome dogoditi. P. Petrović gor. vijen. 67. — *bb) novo stajne pokazuje se rečenicom u kojoj je da, vidi 1, da, I, A, 2, a, b, d) ce) (str. 179^b)*. Ako bi se takoj dogodilo da bi potriha bila. Mon. serb. 455. (1452). Koliko godir krat dogodi se da pomankaju. Mon. croat. 232. (1527). Noka mi se ne dogodi da žudim prije bremena što imam početi. I. Akvilini 332. Dogodilo se je, da car usilovan biše vojsku skupiti. A. Kanižlić, kam. 2. Ako li se kad dogodi, da što pravo reči sgoti. V. Došen 130^b. Dogodi se, da oba brata umriše. And. Kačić, kor. 110. Tako se može dogoditi da se gdjekoji uz ovo riječi i nasmije. Vuk, nar. pjes. 1, xii.***

— *ee*) *ново стаће показује се инфинитивом*. Jeli se ikada ikomu dogoditi ovaki primit dar od svoje drage vil? N. Najšević 2, 92. Blijeda ti to tegaj dana dogodi se vidjet meni! Ć. Palmotić 2, 139. Da joj se ne dogodi kad god ukora trpiti. F. Lastrić, test ad. 82^a. Koliko bi se puta dogodio sagriješiti poslije krštenja. J. Matović 232.

DOGODIV, *adj.* koji se lako može dogoditi — *ispoređi* 2. dogodan. — *Samo u Stuličevu rječniku* („quod evenire potest, successu facilius”). — *nepouzđano*.

DOGODIVATI, *dogodivam*, *impf.* događati. — *Dolazi u dvojice pisaca xviii i xviii vijeka, koji su sami ovaj oblik i načini*. Čudna djela, čudne vlasti! ovako se dogodiva ljubovnikom, da je strašiva ljepos, ka se od njih časti. I. Gundulić 183. Dogodiva ovako se čudi oholoj svijeh silnika! 564. U dogodaj(b) koji dogodivali bi se. A. d. Costa 1, 55.

DOGODLIV, *adj.* accidentalis, u jednoga pisca xviii vijeka *kad suprotno adjektivu* bivstven (essentialis). *ispoređi* događaj *pod e*. Koja su dobra dogodljiva s kojijema će blaženi obilovati? J. Matović 120.

DOGODNOST, *f.* događaj, *uprav osobina onoga što je dogodno*. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Ako ne po inoj (jinova) dogodnosti. A. Kalić 35. Vidjet i zaujerit uprav dogodnosti svjetovne. 423.

DOGODOVŠTINA, *f.* historia, *pripovijedañe (istinskih i pretežnjih) događaja*. — *U Stuličevu rječniku*. — *nepouzđano*.

DOGODOVŠTINICA, *f. dem.* dogodovština. — *U Stuličevu rječniku* (breviis historia). — *sasna nepouzđano*.

DOGODOVŠTNIK, *m.* historicus, *čovjek koji kaže, piše dogodovštinu*. — *U Stuličevu rječniku*. — *sasna nepouzđano*.

DŌ GŌD, *vidi* do god. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Te ga drža dogod greja sunce. Nar. pjes. vuk. 3, 180.

DOGODA, *f.* *vidi* dogoda. — *U Stuličevu rječniku*. — *slabo pouzđano*.

DŌGODAJ, *m.* *vidi* događaj, *mješte čega dosta se često nahodi kod ickijeh pisaca, s toga što se misli da postaje od dogoditi se*. — *Na mjestu se pisano dogodaj, kod čakarica i dogojaj*. — *u jednom primjeru xviii vijeka ženskoga je roda*: Hujet stati istinno na svaku dogodlaj i od zla i od dobra. I. A. Nenadić, nank. 131. *i u Stuličevu rječniku*. — *Dolazi od xviii vijeka u između rječnika u Belinu* (dogodaj „casus” 175^b), *u Valtijevu* (dogodlaj „arvenimento” „zufall”), *u Stuličevu* (dogodaj i dogodlaj, *m* i *f.* „eventus, successus, casus”). *Povratk od mnogijeh dogojaja*. B. Kasić, in. 62. Tako si duožan činiti službu neprijatelju kada možeš i kada imaš dogodaj. M. Radnić 391^a. Među svijem različijem ovoga života dogodajim. I. Akvibni 350. Razkrivajući sve otajstvo pripovijedna dogodaja. B. Zuzeri 43^b. Viruju u sve i niko dogodjaje. H. Bonatić 65. Kaživati dogodlaje i okoliše zaludne. I. A. Nenadić, nank. 43. Zato valja kazati vas dogodaj. And. Kačić, razg. 49. Sama vještina uloga puta i u mnogih dogodajih čovika često privari. I. Jablanci 14. Mučno se može namiriti ta dogodaj. Ant. Kadčić 51. Da zakon bude prividio ove dogodaje, ne bi jih uklopio među svoje naredbe. 473. Priručno Jesukrstovo bi dovišeno s dogodajem. J. Matović 43. Dogodlaji svijeta. D. E. Bogdanić 1. O 1 viteških dogodajaja pjeva. J. Krupčić, pjesm. 5.

DOGODAJAC, *dogodajaca*, *dem.* dogodaj. — *U Stuličevu rječniku u kojem ima i dogodajćac i dogodajčić s istijem značenjem*. — *sve troje nepouzđano*.

DOGODAJČAC, *dogodajčca*, *m.* *vidi* dogodajac.

DOGODAJČIĆ, *m.* *vidi* dogodajac.

DOGODAJSTVO, *n.* *vidi* dogodañe.

DOGODAJŠTINA, *f. augm.* dogodaj. — *U Stuličevu rječniku*. — *nepouzđano*.

DOGODAÑE, *n.* dogodaj. — *U Stuličevu rječniku u kojem ima i dogodajstvo s istijem značenjem*. — *oboje nepouzđano*.

DOGODENSTVO, *n.* dogodaj. — *Samo u Stuličevu rječniku (pisano dogodjenstvo)*. — *nepouzđano*.

DŌGODĒNE, *n.* *djelo kojijem se što dogodi, i ono što se dogodi*. — *stariji je oblik* dogodjenje. — *mješte d* *nalazi se pisano i dj.* — *Dolazi od xviii vijeka, naj prije u Mukačinu rječniku* (dogodjenje), *i još između rječnika u Stuličevu* (dogodjenje). Elijezer . . . sve dobro dogodjenje negova putovanja podili bogu. M. Radnić 32^b. Da će se viditi u tomu boju jedno dobrosrišno dogodjenje. A. Vitajić, ist. 135. Iskazanja od dogodjenja učinjena u vrime od 29 godina. A. d. Costa 1, 185. Dali Andriyani znati dogodjenje. Nar. pjes. istr. 2, 174.

DŌGŌMBATI SE, *dŏgŏmbám se*, *pf.* *svršiti gombati*. — *slučeno*: do-gombati. — *U Stuličevu rječniku*.

DŌGŌN, *m.* *čovjek koji se do šiekle dognao, govori se kao ukor čovjeku koji se gdje naselio iz drugoga mjesta*. — *Postaje od osnove glagola dogoniti*. — *Dolazi u naše vrijeme*. Ko se god naseli u selu kupivši kuću i bastinu . . . odmah postane članom općine. ipak, osobito ako se počne protiviti i svadati, odmah ga stanu opominati da on nije urođeni član toga mjesta, nego došao! došjak, a kad ga ruže reku mu i „dogone jedan!” (u *Heregovini i Konartima*). V. Bogišić, zborn. 533.

DOGŌNITI, *dogŏnim*, *impf.* dognati. — *Ako je kao kod donositi*. — *Postaje od dognati kao goniti od gnati*. — *Dolazi od xviii vijeka, naj prije u Belinu rječniku (praes. dogonim uz inf. dognati 33^b, 212^b)*, *i još između rječnika u Valtijevu (praes. dogonim kod dognati) i u Vukovu*.
1. *aktivno*.

a. *u pravom smislu*. a) *objekat je životina*. Dogonaše krave i volove. Nar. pjes. vuk. 4, 496. — *i onaj što jase dogoni žirince na kojem jase*. Već dogoni koña do devojke. Nar. pjes. vuk. 1, 436. Kraļ do Tosa koña dogonaše. 2, 598. — b) *objekat je čelade*. Te su dobro Turke povratili, do bjeļa ih Spuža dogonili. Pjev. crn. 24^b. — c) *objekat je upoñe ne samo što ide nego i ono što se nosi ili rozi*. Često turško plino dogonaše. And. Kačić, razg. 200^b. Da dogono hranu na sanaru. Ogled. sr. 439. Na koñu odgonio, na kolu dogonio. Magaz. 1868. 61. — d) *upoñe kao primicati, osobito kad to bira brzo i žestoko*. *vidi* dognati, 1, a, e). Do mesa je sabju dogonio. Pjev. crn. 197^a. Proviđnik Druška dogoni stčević, da sjedne. S. Lubiša, priš. 264.

b. *nečinjati, napravljati kojim osobitijem načinom, isporodi dognati*, 1, c. Svaki noñu po dvadeset pušaka. sve na jedan arzak izgoñeno a na jedan pakinak dogoñeno. Nar. pjes. vuk. 3, 333. Oko glave laor zavijase, kako koju burnu dogonaše. svoju dragu u leo ljubase. Nar. pjes. petr. 1, 162. Sjedi Mirko, a dogoni brke na zavojke. Osvetu.

2, 112. — *i o stvari unnoj: (Pjesme)* dogoñene prema narodnijem pjesmama. Vuk, nar. pjes. 4, 68. 2. *sa se.*

a. *recipročno.* Eto ozdo dva dobra junaka de s' čeraju uz goru zelenu i sad će se tuna dogoniti. Nar. pjes. vuk. 2, 591.

b. *refleksivno, vidí dognuti,* 2. b Osta Turčin čekat' na mojdana, na ñega se Vuče dogonio, ñega Turčin jeste dočekač. Nar. pjes. vuk. 3, 382. E se do ñe momče dogoñaše. 4. 84. Do ñega se Ture dogonilo. Pjev. crn. 79b. Srbi su se dogonili do sanca, i vatali rukama za ñega. Vuk. miloš. 85.

DOGÓÑENE, *n. djelo kojijem se dogoni.* — *stariji je oblik dogonenje.* — *Dolazi u Belinu rječniku* (dogonjenje 33^b) i u *Vukovu.*

DOGORÁVATI, dogorávam, *impf. vidí dogarati.* — *U jednoga piscu xviii vijeka.* Koji grui goršaše ali ne dogoravaše. E. Pavić, ogl. 102.

DOGORÉNE, *n. djelo kojijem se dogori.* — *stariji je oblik dogorenje.* — *U Mikašinu rječniku* (dogorenje „ambustio“), u *Belinu* (dogorjenje „extinctio“ 99; „il finir d' arderet“ 99a), u *Stulićevu* (dogorjenje).

DOGORIJÉVATI, dogorijevám, *impf. dogorjeti.* — *vidí dogarati,* 1. c.

DOGÓRJETI, dogórím, *pf. složeno: dogorjeti.* — *impf.: dogarati.* — *Dolazi od xvi vijeka u između rječnika u Mikišinu* (dogoriti „amburo, circumuro“), u *Belinu* (dogorjeti „deflagrare“ 99, 99a; dogoriti „extingui“ 119b), u *Stulićevu* (dogorjeti i dogoriti „extingui, ignem mori“), u *Vukovu* („ardeo usque“).

1. neprelazno.

a. *svršiti goréti, ne gorjeti daše* (kad već nema što gorjeti). a) u *prvom smislu.* Kako svići kad dogori do dospitka plami tanak. D. Baraković, vil. 214. U mkoje doba i vrime koji *ogai u pakla* neče dogorjeti. G. Palmotić 3, 197b. Kad je kuća dogorjela, (s) sudom si došla. (D). Poslov. danić. 41. Sunce uvik vatrom gori, a ne može da dogori. V. Došen 260a. Ako ni dogoril, bog daj ter pogori! Jačke. 184. — b) u *prenesenom smislu.* Mučat' ću jak kamen, do koli dogori u meni tvoj plamen, i smrt me umori. N. Nalešković 2, 34. Plam' će ovi moj' ljuveni s mím životom dogorjeti. G. Palmotić 1, 257. Rasap pride nam i Treje dan dogori. I. Zanotti, en. 23.

b. *kad ogai dođe do ñekoga mjesta koje može i ne biti kraj onome što gori* Dogorio je luc do nokata. (D). Poslov. danić. 19. Gorela je gora tri dni i tri noći, dok je dogorela sokolu do gnezla. Nar. pjes. vuk. 1, 487. Kad dogore do čarni očiju. 3, 44. Kad dogori zubja do nokata. (Kad dođe taka nevoja da se više ne može trpjeti). Nar. posl. vuk. 116.

c. *Kao dosuditi čemu ogiće, zručinom da ne može već trpjeti.* — *ono čemu se dosudaje stoji u dut. a) u prvom smislu.* Er toli san stadak ni kad jes pri zori, ni ljeti jur hladak, kad sunce dogori. S. Menčetić 91. Sunaće u ljetu ima vruć toli zrak, dogori ter cvijetu da želi noćni mrak. 111. — u *orom primjeru stoji impersonalno:* Posrjed ogña nije ni dogorilo. N. Rašina 173b, sap. 51, 6. — b) u *prenesenom smislu.* A kad ona (raja) bude nirovala, s Crno Gore dogorit im (Turčina) neče. Osvetn. 3, 119.

2. *prelazno. vidí kod gorjeti, a) kod izgorjeti, učiniti da goréćem čega nastane. (Osudnici) govoreći puni jada: Zestoki plami, jes tisuće godišta da nas plite, i još nas nijeste dogorjeli.* D. Bašić 160b. — *i u prenesenom smislu.* Kad ga bis dogori, zakon božji sursi. J. Armolušić

27. — b) kao pogorjeti, ili ožeđi, oprliti. Iz lava mu žarko sunce lice dogori, traži Kosto malo lađa da se zakloni. Nar. pjes. vuk. kovč. 55. *i u Mikišinu rječniku.*

DOGORŪHNUTI, *vidí dogorunuti.*

DOGORŪNUTI, dogorŭnŭm, *pf. kao dogorjeti, u orakoviri izrekama:* „Kada mi do nokata dogorune, bog me ja каза(h)“, „Bog me mu je dogorunulo, pušti ga, dosta mu je“. — *U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.* — *kao da je dem. dogorjeti; po svoj prilici pravi bi oblik bio dogorunuti.*

DOGOTÁVLÁÑE, *n. djelo kojijem se dogotavlja.* — *U Bjelostjencu rječniku i u Jambrešićevu.*

DOGOTÁVĹATI, dogotávĹam, *impf. dogotoviti, od čije osnove dogotovi postaje sufiksom a i produćivajem trećega o u a; i mijenja se u j pred a, pa u j iza v.* — *Akc. je kao kod dogovarati* — *Dolazi od xviii vijeka, naj prije u Bjelostjencu rječniku, i još između rječnika u Jambrešićevu i u Stulićevu (griješkom dogotovljati).* Dogotavljati i spravljati visala. A. Toniković, gov. 325.

DOGÓTOVITI, dogótovím, *pf. sersiti dogotavlje.* — *složeno: dogotoviti.* — *impf.: dogotavljati.* — *Akc. se mijenja u aor. 2 i 3 sing: dógotovi.* — *Dolazi od xviii vijeka, naj prije u Bjelostjencu rječniku (samo part. praet. pass. dogotovljeni), i još između rječnika u Stulićevu.* Kada je crkva dogotovljena. A. Kanižić, uoč. 387. Dogotoviti biča. A. T. Blagojević, khin. 50.

DOGÓTOVĹÉNE, *n. djelo kojijem se dogotovi.* — *stariji je oblik dogotovljenje.* — *Dolazi u rječnicima: u Mikišinu* (dogotovljenje), u *Bjelostjencu* (kajkarski dogotovleñe), u *Stulićevu* (dogotvleñe i dogotovljeñe).

DOGOVÁRÁÑE, *n. djelo kojijem se dogovara, ili se ko s kim dogovara.* — *stariji je oblik dogovaranje.* — *Dolazi od xviii vijeka u rječnicima: u Belinu* (dogovaranje „machinatio“ 218b), u *Bjelostjencu* (kajkarski dogovarjañe, idem quod dogovor), u *Jambrešićevu* (dogovarjañe „condictio“), u *Voltijijinu* („consulta, concertamento“, „verabredung“), u *Stulićevu* („colloquium“), u *Vukovu* („die berathung“, „deliberatio“).

DOGOVÁRATI, dogovárám, *impf. dogovoriti.* — *Akc. kakav je u inf. takav je u 3 pl. praes. dogovaráju, u aor. dogovarah, u ger. praes. dogovarájući, u ger. praet. dogovárav, dogovárávši, u part. praet. act. dogováráo; u ostalijem je oblicima onakav kakav je u praes.* — *Postaje od osnove dogovori perfektivnoga dogovoriti produćivajem trećega o u a i sufiksom a pred kojijem se i mijenja u j, a ovo postije ispada iza r.*
1. *aktivno, kao ugovarati, prema značnu perfektivnoga dogovoriti pod 1, d (za ostala značenja nemu potvrdu).* — *u narodnoj pjesmi našega vremena. Prsten stavlja, svadbu dogovara.* Pjev. crn. 117a.

2. *sa se, recipročno, vidí dogovoriti pod 2, b, ali treba dodati da se kod imperfektivnoga dogovarati se spradna jače ističe djelo.* — *dolazi od xv vijeka u između rječnika u Mikišinu* (dogovarati se od koga posla „ago, tracto, agito, molior, contendo“), u *Belinu* („colloquor cum aliquo“ 5b; i praes. dogovaram sa uz inf. dogovoriti se 21b, 218b), u *Bjelostjencu* (kajkarski dogovarjam se), u *Voltijijinu*, u *Stulićevu* („identidem congressi, convenire, colloqui“), u *Vukovu* („sieh berathen“ „delibero“), u *Danićevu* („consultare“), a) *uopće.* Dogovaraje se o dobromu miru. Mon.

serb. 466. (1454). Ako se dogovaraju s družijem trgovci. I. Držić 808. Budalast ne dogovarajući se s razlogom tegli ono što govori iz usta na jezik. M. Radnić 428^b. Kralj dogovaraše se veoma sa svojizijem. 489^a. Kapetan se s vojskom dogovara ter ovako caru odgovara. And. Kačić, razg. 101^b. I (s) svojim se drugom dogovaraj. M. A. Rejković, sat. 62^b. Pa se Niko s najkom dogovara: 'koje ćemo mi svate kupiti?' Nar. pjes. juk. 362. Boje se navrh vinograda dogovarati nego se nadno nega karati. Nar. posl. vuk. 26. Pa se odmah stanu dogovarati, kako bi se popeli. Nar. prip. vuk. 9. S ljudima koji bi se u glavnoj stvari sa mnom slagali, ja bih se u mnogijem sitnicama s velikom radošću dogovario. Vuk, pism. 95. — *b)* *ridi* dogov.iti se, 2, b, c). Ja ću kćeri sad ukazat što se je dogovarat s ribaodi i meni tezoro ukrasti. M. Držić 235. Šapće s nekijem i dogovara se da dođe k tebi. 311. No se kučka s dvom dogovara: 'Čuješ li me, divski starjošina! ti dofači ludoga Jovana, slijeva ga na Labuda bači'. Nar. pjes. vuk. 2. 33. Kako se nekakav čok s tudom ženom u družstvu dogovario zijevašem. Vuk, poslov. 87.

DOGOVOR, *m.* colloquium, consensus, conventum, conspiratio, assensus, *djelo* kojijem se *ko dogovori i ono što tijem postaje*. — *Ake može biti na dva načina: ili ostaje u srijem paležima, osim loc. sing. dogovora, onakav kakav je u nom. sing. (ovako je bilježen u Vukovu rječniku), ili se mijenja u gen. sing. dogovora i tukar ostaje u ostalijem paležima, osim acc. sing. koji je isti kao nom., loc. sing. dogovora, gen. pl. dogovorâ, a može biti da je tad u dat., instr., loc. pl.: dogovorima.* — *Postaje od osnove glagola dogovoriti supiksom ž.* — *Dolazi od xv vijeka (ridi prvi primjer kod b, a)) u između rječniku u Mitačinu (congressio, congressus, colloquium, sermo), u Belinu (colloquium; colloquium claudendum' 5^b; 'conventio' 226^b), u Rjelostjenčevu (colloquium, ex colloquio mutus consensus; conflictum, promissio sine pactam ad invicem, consilium ex mutuo sensu'), u Jambrišićevu (condictum'), u Stulčićevu ('conventus, conventio, pactio, assensus, conspiratio, foedus, colloquium'), u Vukoru ('der rathschluss', 'consilium'), u Daničićevu (consensus).*

a. colloquium, *kad se dvoje ili više čeladi sastanu i govore među sobom namjerom da bi što odlučili složno*. Imismo pun svit i cel dogovor mejn sobom. Mon. croat. 150. (1492). Sveta majka crkva čini mnoge skupe i dogovore. M. Divković, bes. 460^a. Gdje ga zvaše tad svekra na svim strašne dogovore. I. Gundulić 503. I paša išao u Budim k veziru na neki dogovor. Starine. 10, 18. (1652). Koji grad dođe na dogovor, blizu je za pridat' se. (D). Poslov. danić. 47. Dogovor činiasmo na Nikol' dan pred božić. Vladika crnog. Danilo i. glasn. 17, 315. (poslije 1707) Kad idete i kupite se na koje više, na dogovore. F. Lastrić, od' 231. Onda se čine ugovori i dogovori, onda trgovine i dobitci. 236. Jela je papa petajne dogovore s Turci imao? A. Kanižić, kam. 640. Pa stadoše činiti dogovore. Oglod. sr. 410. Poslije dogovora promisljavana i dogovora. Nar. prip. vuk. 9. Ti si usao u tajne dogovore s pašom. S. Lubiša, prip. 185.

b. što dogovarašim *postaje*. *a)* consensus, *ističe se jače složnost kod odluke nego sama odluka*. Ostala čeljad da se ponužuje s dogovorom, koliko se uzniože. Mon. serb. 416. (1442). Bi dogovor naravni među čovjekom i ženom. I. Držić, nauk. 226. Ako je koji čarovník, po svoji čara ali s kojom riječu ali uvitom ali dogovorom

z djavlom ali s kojom mu drago čarju tebe jest začara. L. Terzić 272. Nemojte jedno drugom krivice činiti, ne tjučiti biti među sobom poslušni, već kad biste se s dogovorom za niko vrime uzdržali. J. Banovac, razg. 80. Andronik imadijaše otajni logovor s Genuesi. A. Kanižić, kam. 642. (Josip) je jedan čovik koji ima dogovor s nebom. A. Tomiković, gov. 36. Bez zbora nema dogovora. Nar. posl. vuk. 11. Dogovor kuće ne obara. 62. Dogovor kuću teče. V. Bogišić, zborn. 41. — u dogovoru *znači kao složno*: Do sad s grčkom crkvom bili smo u dobrom dogovoru. S. Badrić 21. Da u dogovoru još sa nekoliko nežinijeh članova sastavi i odredi srpsku bukvicu. Vuk, pism. 3. — *b)* conventum, *što se dogovarašim odlučilo, isporodi dogovoriti, 2, b, b)*. U ovomu saboru učinise dogovor kako će pripovijedati vjern. M. Divković, nauk. 58^a. Pak svakomu, da se misri mišo ovoga dogovora, za koristan svjet odlučiti bogobjustvom skrit' ju z dvora. I. Gundulić 296. Učinivši dogovor s tovariši na drugo leto u Benetici najti se. F. Glavinici, cvit. 249^b. Sklopi s vele gospode opak dogovor. I. Đerđić, sat. xv. Jedni stave novce a drugi trud, kako je u dogovoru. A. Bačić 127.

c. conspiratio, *i djelo dogovarašim i što tijem postaje, kad bira u potaji i trećemu na štetu, isporodi dogovoriti, b, c)*. Slišaše dogovor tijeji vila, da mene umore. M. Votrčan 2. 131. S junaei dogovor stavivši Juda tu, podošo svi na dvor. N. Najeković 1, 128. Diko znana od Parnasa i Elikone svoto gore, ka potanko meni kaza strašne od pakla dogovore. I. Gundulić 480. Kad se dvoje dogovore, da ubiju čovika... i dogovor izvrše. J. Banovac, razg. 272. Razumivši jednom dogovor dvaju sluga, kako će zadaviti kralja, kaza kralju njegov dogovor. And. Kačić, kor. 305. Nabuna nije bez koga dogovora. A. Kalić 579. Snovati zaside i dogovore limbene činiti. A. Tomiković, gov. 325. Kada je Stofija snovala protivu životu negovomu strahoviti i nemili dogovor. živ. 50.

d. assensus, *kad se na što pristaje*. Dogovor plemenski tribuje kupiti. I. T. Mriavić, osm. 45. Papa s njihovim dogovorom svrši ovi posao. K. Pejčić 11. Ako brez niova znaña, dogovora i dopušteña kave nu drago ugovore teško i goleme učine. F. Lastrić, ned. 133^b. On prodaje (s dogovorom kućana) što je za prodaju. Vuk, živ. 249.

DOGOVORAN, dogovorna, *adj.* consentiens, qui convenit. — *-a-* *ostaje samo u nominalnom nom. sing. m. i u acc. kad je isti kao nominativ.* — *Postaje od osnove imena dogovor supiksom muž.* — *a.* u *aktivnom smislu, o čeljadtu koje je s kim u dogovoru, koje je složno po dogovoru*. — *U jednom primjeru xv vijeka*. Baluč plovac s plkom dogovoran. Mon. croat. 165. (1496).

b. u *pasivnom smislu, o stvari koja bira po dogovoru*. xvi i xvii vijeka Dogovorna je boja štetna, neg koris bez dogovora. M. Držić 265. Boja je štetna dogovorna negli koris samovolja. (D). Poslov. danić. 7.

c. dogovorna, *f. tima se u misli riječ, boje-đa) ono na što će pristati oni koji se dogovaraju*. — *u naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Dogovorna je najboja. Dogovorna selu odgovara. Nar. posl. vuk. 62. Dogovorna nepogovorna. V. Bogišić, zborn. 530. Neki veli tako, a neki ovako, pak sve ništa, jer im nijedna dogovorna zna boba vaļala nije. Vuk, tječ. 127^a. Ja ću rukuju selo i donijeti doma dogovornu. S. Lubiša, prip. 193.

d. *adv.* dogovórno, unanimi consilio, u dogovoru, po dogovoru. — *od xv vijeka i u Vukovu rječniku.* Ovoj Poljica kupno i dogovorno učiniše. Stat. polj. ark. 5, 249. (1485). Ne čine svjetno i dogovorno M. Divković, bes. 480^a. Ako se ktili oni skladno i dogovorno među sobom ostavili. M. Dobretić 491. Dogovorno knige napravise. Ogluš. sr. 439. Nas dva dogovorno kupismo. S. Ćubisa, prip. 166. Sada osudi dogovorno s družinom. 218.

DOGOVORENE, n. djelo kojim se ko dogovori, dogovor. — naj stariji je oblik dogovorenije. *poslije dogovorenje.* — *Dolazi xv i xvii vijeka a između rječnika u Belinu 5b, u Jambresićevu (dogovorjenje, conspiratio), u Stulićevu, u Daničićevu (dogovorenije).* Sa dogovorenijem podružija njegovo i synova mejliha. Mon. serb. 531. (1485). Dogovorenje učiniviši. Bernardin (1586). 105^b. S dogovorenjem i patom vražijem. I. Držić 149.

DOGOVORITI, dogovórím, *pf.* seršiti goror, ili dokučiti ono na što je goror namijenjen. — *složeno:* do-govoriti. — *impf.:* dogovarati. — *Akc.* kakav je u praes. takav je u part. *pract.* pass. dogovoren; u ostalijem je oblicima onakav kakav je u inf., osim 2 i 3 sing. *aur.:* dogovori.

1. *aktivno.* — *dolazi od xv vijeka, a između rječnika u Mikajinu (dogovoriti, razgovor zaglaviti, perorare), u Belinu (sermonem complere 541a), u Stulićevu (v. dobesje-liti), u Vukovu (dogovoriti kome (cinreden, durch reden zu etwas bewegen', persuadeo).*

a. *seršiti goror.* a) *objekat je ono što se je govorilo.* Toj on dogovore . . . svi usta rastvore. M. Marulić 53. Jedva ovo dogovori, a . . . ukopni se kamni otvori. G. Palmotić 3, 16^b. Vrlih misli kralj velika sva željenja dogovori. P. Kanavelić, iv. 10. Kad riječi ove dogovori. 68. Budući onu besjedu dogovori. S. Rosa 148^b. — *b)* *nema objekta.* Neka ova dogovori, pak češ ti govoriti. M. Držić 404. Kad ovako dogovori. P. Kanavelić, iv. 137. Eno je on njima dogovorio, eno izlazi. eno se zatvor razmeće. A. Kalić 533.

b. *nunciare, javiti gororom.* — *u jednoga pisca xvii vijeka.* Kad ovake nemilosti i ove zgode bude čuti; kad ti, vajneh, dogovore u smrt-nomu nepokoju da sred ove puste gore ti izgubi lijevu tvoju. J. Palmotić 182.

c. *persuadere, dogovoriti kome (u srijem pri-njermima bez objekta), kao nagovoriti koga, učiniti gororom da ko nešto uradi ili nekako misli.* — *u naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* „Ja mu govorih: nemoj . . .; on kaže: ja oću ovako“ . . . čoveku se dogovoriti ne more. Golubica, 5, 192. (1812). „Ne možeš mu dogovoriti“ ili „ne može mu se dogovoriti“. Vuk, rječ. 127^a.

d. *kao ngovoriti.* — *s orijem značenjem dolazi samo part. pract. pass. u jednoga pisca xvii vijeka. isporodi dogovarati, 1. Dojlohu na mjesto dogovoreno. F. Glavinčić, cvit. 433^a.*

2. *sa se, recipročno, colloqui, componere, pacisci, consentire, složiti se s kim, složno s kim odlučiti da se što uradi, kad dvoj ili više čeladi govoreći jedno s drugim (u širem smislu i drugijem načinom) dodu od takore odluke.* — *dolazi od xv vijeka a između rječnika u Mikajinu (dogovoriti se, sastati se, venire in congressum, in colloquationem, congregari, ad colloquium congressumque venire), u Belinu (convenio 21^b, 22^b; machinor 218^b); dogovoriti se suprot komu (conju-rare 216^a), u Bjelostjenčevu (kad dogovaraju se, consilio, consilior, consulto, consulo, consilium inco; venio in colloquium, in congressum venio mutuum, habeo mutuum colloquium, per mutuum*

colloquium in aliquod consensio), u Voltigijinu (consultarsi, concertarsi (sich verabreden), u Stulićevu (congregari, colloqui, convenire etc.); dogovorili smo se, convenit inter nos; dogovoriti se suprot, prema komu (conjurare, conspirare), u Vukovu (sich verabreden, consilium capio), u Daničićevu (consentire). a) *jače se ističe djelo (goror) kojim se došlo do odluke i složnost koja je tijekom postala, nego odluka.* Totu mi dogovorivši se odlučismo. Mon. croat. 72. (1448). Dogovorismo se i odlučismo s vlasteli dubrovačijem. Mon. serb. 466. (1454). Jeli se ona od toga s Jozipom dogovorila? A. Kanižlić, uoč. 501. Ja i ti hoćemo se dogovoriti, i naj poslije to odlučit. uzr. 151. — *u prenesenom smislu.* S nogami se dogovorili (b), pak poteško (h) k crnoj gori. V. Došen 127^b. — *b) jače se ističe sama odluka. ova se pokazuje: an) podložnom rečenicom s da. Jesu se dogovorili da tako bude obdržano. Stat. krč. ark. 2, 290. Dva prijateja plemenitoga i svetloga roda dogovoriše se da došasti život u svetioga provedu. A. Kanižlić, uzr. 169. Ja i moj drug Pravović dogovorismo se da ilemo putovati. M. A. Rejković, sabr. 51. Dogovoro se da jedan od njih svoga koga zaokje. Nar. prip. vuk. 9. — bb) infinitivom.* Kako su se bili dogovorili boga privariti (radi značenja vidi c). F. Lastrić, od 141. — *cc) interrogativnom rečenicom.* On se mora sam sa sobom dogovoriti, kojim će narječijem pisati. Vuk, pism. 67. Ja se nijesam selom dogovorio. hoćemo li lupeže sudom goniti. S. Ćubisa, prip. 192. — *c) conspirare, kad biva dogovor tajno od koga trećega, i obično orome na štetu.* Dogovorili su se ovi zli ljudi, da u njih moje tezoro ostane. M. Držić 236. Ona se dogovori sa svekrvom, pa mu košulu spale na vatri. Vuk, nar. pjes. 2, 60. Pešikani doznaviše to dogovore se, pa otidu te ih dočekati i otmu im vino i rakiju i sve ostalo. 4, 94.

DOGOVORJE, n. dialogus, razgovor. — *s orijem značenjem dolazi jedan put xvii vijeka.* Istumaćenje složeno po načinu dogovora. I. T. Mrnavić, ist. 7. — *Može biti da je štamparska griješka mj. dvogovora.*

DOGOVORNÍK, m. čovjek koji je s kijem u dogovoru, pa, u širem smislu, prijatelj. — *U naše vrijeme.* Za zdravlje našijeh plemenika i dogovornika! (narodna zdravica). Vuk, kovč. 70.

DOGOVORNŌST, f. osobina onoga koji je dogovoran. — *U Stulićevu rječniku (v. dogovor).*

DOGOVORSTVO, n. vidi dogovor. — *U Stulićevu rječniku.* — *nije sasma pouzdano.*

DOGRABITI, dograbím, *pf.* seršiti grabjenje, napće kao perfektivni glagol prema grabiti, isporodi zgrabiti. — *složeno:* do-grabiti. — *U naše vrijeme.* Ko će srpsku dograbiti glavu. Pjev. crn. 106^a. Pa je golu dograbio čorda. 197^a. Skoči bijesan ter dograbí dva Srbjina teška, za svilene zgrabio ih pase. Osvetn. 6, 46. „Amo to sijeno ili slamu dograbí“. J. Bogdanović. — *sa se, kao dočepati se, s gnetivom.* I on mrije od pohlapna bijesa, ne bi li se dograbio mesa. Osvetn. 4, 20. Lojo se je dograbio vlasti. 6, 41.

DOGRADITI, dogradím, *pf.* složeno do-graditi. — *impf.:* dogradivati. — *Akc.* kakav je u praes. takav je u part. *pract.* pass. dograden, u ostalijem je oblicima onakav kakav je u inf. osim *aur.* 2 i 3 sing.: dogradí. — *Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Belinu (ae-dificationem perficere 298^a), u Stulićevu (ae-dificationem absolvere), u Vukovu (1. zu endo banen, extruere); 2. banen bis . . .; struore usque . . .;*

3. 'anbauen, hinzubauen', 'adstruere' cf. prigraditi). a) *svršiti građenje*. aa) *uopće*, kao *perfektivni glagol prema graditi, skvrta cijelo građenje od početka do kraja*. I da brzo ne pobignu, kolok hti nam da dogradi. J. Kavačić 271^b. — bb) *obično se ističe svršetak građenja*. Nešto smrt doći meni tako brzo, . . . dopuštiti ču mi da dogradim onu kuću. B. Zuzeri II4^b. Ovi no hoće riječi da opet bude zgrađen Jerusalem, neg samo dograden. S. Rosa 18^a. Pošto crkvu dograđe, pokriju i narese. S. Lubiša, prip. 108. — u *prečenom smislu*, kao *dovršiti*. Kako će dograditi svoje izdajstvo S. Rosa 154^b. — cc) *svršiti ograđenje, ograditi suc, do kraja*. u *neće vrijeme u Lici*. Kala tko živu ograđu, bilo plotom, bilo kamenom, bilo živicom, reče: još nijesam te i te živu dogradio'. J. Bogdanović. — b) *graditi do ničke (do nekoga mjesta ili časa)*. Dokle si dogradio? Dogradio sam do penjera. Vuk, rječ. 127^b. — c) *kao prigraditi, zgraditi nešto uz drugo već zgrađeno*. — u *Vukovu rječniku*.

DOGRADĚNE, n. *djelo kojim se dogradi*. — *stariji je oblik dograđenje*. — U *Belinu rječniku* (dograđenje, 'aedificationis perfectio' 298^a).

DOGRADĪVĀNE, n. *djelo kojim se dograđuje*. — U *Vukovu rječniku*.

DOGRADĪVATI, dograđujem i dograđivam, *impf.* dograditi. — *Akc. kakav je u praes. takav je u impf. dograđivāh, u impf. dograđūj i dograđivāy, u ger. praes. dograđujūci (ali kod osnovce dograđiva kao u inf.: dograđivajūci), u part. praet. pass. dograđivān; u ostalijem je oblicima onakav kakav je u inf.* — *Dolazi u Stuličevu rječniku (griješkom dograđivati, dograđivam) i u Vukovu (s praes. dograđujem)*.

DOGRAJATI, dograjēm, *pf. svršiti grajanje*. — *složeno: do-grajati*. — U *naše vrijeme*. Nu kad graja vela dograjala. Osvetn. 6, 30.

DOGRAM, m. *vrsta duhana*. — *može biti od tur. dogramak, rezati, križati*. — *Dolazi u Vukovu rječniku (s dodatkom da se govori u Crnoj Gori) a iz űega u Sulekovu imeniku*.

DOGRĀNDATI, dograđām, *pf. iznenada doći s bukom ili s rikom*. — *složeno: do i grandati (nepoznata postaja)*. — u *naše vrijeme u Lici*. Istom se mi tako nešto razgovaramo, u tom i on dograđā'. J. Bogdanović.

DOGRĀTI, dogreām, *pf. doći grcajući*. — *složeno: do-greati*. — *isporedi dogrjati*. — U *Vukovu rječniku*.

DOGRĀJETI, dogrjēti, *pf. dosaditi kome tako da onaj ne može već trpjeti*. — *dje- stoji po južnom gororu mjestu negdašnjega -dē-, s čega glasi po hercegovačkom i crnogorskom govoru dogrjēti, po istočnom dogrjēti, po zapadnom dogrjēti*. *Složeno je od do i grjēti koje bi značilo: postajati grljenj; ova postaje od osnovce zrd sufixikom ē (i u praes.)*. — U *Vukovu rječniku*.

DOGREBAC, dogrepeac, m. *što od jela ostane na početku u posudi, pa se izgrebe; izgrebac*. u *Lici*. V. Arsenijević.

DOGREBĒNATI, dogrebēnām, *pf. svršiti grebenanje*. — *složeno: do-grebenati*. — U *naše vrijeme u Lici*. J. Bogdanović.

DOGRĪJATI, dogrjijēm, *pf. svršiti grjajanje, zgrjajati koliko treba*. — *složeno: do-grijajati*. — U *naše vrijeme u Dubrovniku*. 'Ako si dogrjajala juhu, donesi je!'. — *češe sa se, pasivno i reflektivno*. 'Je li se utija dogrjajala?' 'Kad ste se dogrjajali, dignite se ispred ognja'. — u *čakarskoj pjesmi našega vremena stoji dogrjajati (mj. do-*

grjajati se) sa značenjem: zgrjajati se toliko da se ne može već trpjeti: Mandaliua slugam govoriła: 'Boga vam!, virmo slugo moje! i vi oto (od'te) u srid gore crne, naložite dva ognja žestoka suprotiva žarkomu sunašu, da bi mladog lice izgorilo'. Kad je mladog lišće dogrjajalo, ona vadi štito iz nidařja, pa ga meće po obam obrazim. Nar. pjes. istr. 1, 17.

DOGRĪNTATI, dogrjntām, *pf. kao doći poklako i oklijevajući*. — *složeno: do i grjntati koje je nejasna postaja*. — U *naše vrijeme u Lici*. Kada se spor čovjek kuda opravi, da što donese, ili da kakav posao ovrši, reče se: 'Neće taj nikad dogrjntati'. J. Bogdanović.

DOGRĪLITI, dogrjrlīm, *pf. svršiti grljenje*. — *složeno: do-grliti*. — *impf.: dogrjrlivati*. — U *Belinu rječniku* 8^a i u *Stuličevu*.

1. **DOGRĪLATI**, dogrjrlām, *impf. dogrliti*. — U *Stuličevu rječniku*. — *nije sasna pouzdano*.

2. **DOGRĪLATI**, dogrjrlām, *pf. vidi dogrlibati*. — *isporedi i dogrcati*. — U *naše vrijeme u sjevernoj Dalmaciji*. 'Al' jo glibina! jedva smo dogrjrlali.' J. Grupković.

DOGRĪLJIVATI, dogrjrljijēm i dogrjrljivām, *impf. dogrliti*. — U *Belinu rječniku (praes. dogrjrljivam uz inf. dogrliti 8^a) i u Stuličevu (griješkom dogrjrlivati, dogrlivam)*.

DOGRĪMLJĒVATI, dogrjrlmjēvām, *impf. dogrmljeti*. — *Samo u Stuličevu rječniku*.

DOGRĪMĒTI, dogrjrlmēm, *pf. svršiti grmljenje, ne grmljeti dalje*. — *složeno: do-grmljeti*. — U *Belinu rječniku (dogrmljeti 'detono' 734^b) i u Stuličevu (dogrmljeti)*.

DOGRĪMLJIVATI, dogrjrlmjivām i dogrjrlmjivām, *impf. dogrmljeti*. — U *Belinu rječniku: samo praes. (griješkom) dogrmlivam uz inf. dogrmljeti 734^b*.

DOGRĪNUTI, dogrjrlnēm, *pf. svršiti grtanje*. — *složeno: do-grnuti*. — U *naše vrijeme i u Stuličevu rječniku (ab accumulando cessare)*. Kada tko žito na gumu progře i miješa i susi, reče: 'Dogrni de amo i tu rpu žita'. — *neprelazno, može značiti kao skupiti se (o vladji) na jedno mjesto*. Kada se de ureće sastanak više ljudi, te na urećeno doba i vrijeme svi skupa dodu, reče se: 'Svi u jedanput dogrnuše'. J. Bogdanović.

DOGRĪNIVATI, dogrjrlnjēm i dogrjrlnjivām, *impf. dogrnuti*. — *Samo u Stuličevu rječniku*.

DOGRĪSTITI SE, dogrjrstiti se, *pf. grstiti se do kraja, tako da se već ne može podnositi*. — *složeno: do-grstiti*. — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka kao aktivni glagol (bez se), u značenju m je: dosaditi*. Buduć nu dogrstito liovo dosadno pitanje u pritisno vrime. Blago turl. 2, 183^b.

DOGRĪBĒLETI, dogrjrlbjēm, *pf. deturpari, porgrabjeti, izgrabjeti*. — *složeno: do-grabjeti*. — U *jednoga pisca xviii vijeka*. Tim nastojat trjebje se svima, čas istine koju ljube, da im sva (dobra) za dopuñenje reše hoće se još dva slova s kripostima zla s jednoga ne dogrube. G. Palmotić 2, 500.

DOGRĪSTATI, dogrjrstām, *impf. dogrustjeti*. — U *jednoga pisca xviii vijeka*. Kad već žena 'o dogrustala, stari zakon dopustiva, prij' neg bi se o'ovala, da se od muža pusta živa. J. Kavačić 172^b.

DOGRĪSTITI SE, dogrjrstiti se, *pf. vidi dogrustjeti*. — *impf.: dogrustčati se*. — *dolazi u jednoga pisca čakarva xviii vijeka i u Bjelostjenčevu rječniku (kod dogrušca mi se 'taedet me,*

taedio jam afficior'). Abram se stat dogrusti. D. Baraković, jar. 36.

DOGRUSTJETI, dogrustím, *pf.* grustjeti do kraja, tako da se već ne može podnijeti, u svijem primjerima u prenesenom smislu, kao dosaditi. — *ispoređi* dogrustiti se. — *složeno*: do-grustjeti. — *Dolazi* (svagda po zapadnom govoru dogrustiti) u pisaca čakavaca xvii i xviii vijeka a između rječnika u Mikašinu (dogrustiti, omrznuti, facere nauseam, causare nauseam), u Voltijčinu (tediare, venir a noja', eckeln') i u Stuličevu (nauseam facere). Nikadar meni ne imae dogrustiti i dosadnjevati tebe služiti. B. Kašić, nasl. 121. Ako nam od prijia dogrusti ova stvar. D. Baraković, vil. 62. Pripovist duga dogrustiti more. 90. Pitoma (će) janica dvj majke pomuzti, a bisna kozica i jednoj dogrusti. I. T. Mrnavić, osm. 115. Neće ov trud dogrustiti meni. I. Zanotti, en. 46. Jeda mu ta biš dogrusti. A. V. V. ist. 248a. Bog već kad dogrusti, i vremene biće pusti. J. Kavašini 459b.

DOGRUŠČATI SE, dogruščam se, *impf.* dogrustiti se. — *ispoređi* dogruščivati. — *U Bjelestjencu rječniku*.

DOGRUŠČIVATI, dogruščujem i dogruščivám, *impf.* dogrustjeti. — *ispoređi* dogruščati se. — *U Stuličevu rječniku* (grješkom dogrustivati, dogrustivám).

DOGURATI, dogurám, *pf.* dotisnuti, dotjerati. — *složeno*: do-gurati. — *U naše vrijeme u Lici*. a) *prelazno*. 'Ded mi to i to amo doguraj!' J. Bogdanović. — b) *neprelazno, kao dotužiti, dogustiti*. Kada je što čovjeku tijesno reku: 'Bogme mu je doguralo'. J. Bogdanović.

DOGUSTITI, dogústí, *pf.* govori se da čeladetu 'dogusti' (dode do gusta', vidi gust), kad dođe u naj krajnju nepriliku, nevođu. — *Postaje* od do gusta sufixsom i. — *Dolazi* u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Kad čovjeku dogusti. Dogustilo mu je, t. j. došlo mu je do gusta. Vuk, rječ. 127b. Kad vidjela vila sa Ilguda, da je carskog dogustilo vojski. Osvetn. 7, 90.

DÓGUZ, vidi doguzac.

DÓGUZAC, doguzca, m. goruá kratka hašina. — *U naše vrijeme* u goruáj krajini. — *govori se* i doguz. V. Arsenijević.

DOH, *interj.* kao u čudu. — *ispoređi* doj. — *Dolazi* u narodnoj pjesmi čakavskoj našega vremena. Počela je tičica žejno spropirvati, začula ju Ane v devetu kamaru: 'Doh, bože moj mili, jel' ovo tičica? al ovo ulad junak?' Nar. pjes. istr. 2, 105.

DOHADAŃE, n. djelo kojim se dohada. — *U Bjelestjencu* i u Voltijčinu rječniku: u obadae s kajkarskijem i čakavskijem oblikom dohajade.

DOHÁDATI, dohádám, *impf.* iterativni glagol prema doći i doholiti. — *Akc.* je kao kod dobiti. — *Postaje* od osnoec doholi prodajivacem drugou o u a i sufixsom a pred kojim se i mijenja u i. pa se dj mijenja u d (čakavski j) — *Dolazi* od xv do xviii vijeka kod pisaca čakavaca (svagda s j mjesto d) i u jedinoga pisca štokavca xviii vijeka, a između rječnika u Bjelestjencu (dohajam), u Jambučevu (dohajam), u Voltijčinu (dohajati), u Stuličevu (dohadati i dohajati s dodatkom da je uzeto iz Habelčeva rječnika). Nisu dužni poli purgarov nego jedan glas, ča na ihil dohajaj. Mon. croat. 173. (1899). Iže dohajaju vsaki dan od jazik na veru. S. Kozičić 9b. Ka slasta dohajaj (pisano 'dohajaj') ja malo lastujuć. P. Hektorović 71. Na pripovijanje

koga šestokrat Augustin dohajaše. F. Glavinčić, cvit. 294b. Ob noć k nemu dohajaše. I. Velikanić, uput. 1, 140. Počeli se mladi meju sobom biti, vili su mi hele pene dohajale, ali Marku bele i krvave. Nar. pjes. istr. 1, 29. Žabica j' bila vavek vane va trsu i malo kad doma dohajala. Nar. prip. inkul. 15.

DOHÁKATI, dohákám, *pf.* kome, doći mu haka glavc. — *Akc.* se mijenja u prae. 1 i 2 pl.: dohákám, dohákáte, u aor. 2 i 3 *impf.*: doháká, u *part. praet. act.* dohákao, dohákála. — *Složeno*: do i hakati (nema poterde) koje postaje od haka. — *Dolazi* u naše vrijeme (kod onoga dijela našega naroda koji ne izgovara glas h s oblikom doakati) i u Vukovu rječniku (doakati 'zu grunde richten, verderben' 'perdo'). U cara se ne nade junaka da dobaka mene i obrani. Nar. pjes. vuk. 2, 287. Ni naši mu sileni sultani nisu mogli dohakati glavci. Osvetn. 6, 27. — *sa se, pasivno i impersonalno*. Ali mu se dohakalo radu. Osvetn. 5, 55. Da ustnice viječaju sami, kako bi se dohakalo smeći. 5, 61.

DOHARATI SE, doharám se, *pf.* harati se do kraja, do smrti. — *složeno*: do-harati. — *U jednoj piscu Dubrovčanina xviii vijeka*. Ki (tki') je slobodan pleso zemlju, doharo se ('defecit') i dospio. (isai. 16, 4). B. Zuzeri 253b.

DOHÁŠATI, dohášám, *pf.* govoreći 'haša', oprati se od čije tužbe. — *ime onoga od čije se tužbe subjekat opere staji u acc.* — *složeno*: do-hašati. — *Akc.* je kao kod dohakati. — *U naše vrijeme*. M. Pavlinović.

DOHÁŠTRITI, doháštrím, *pf.* svršiti haštrene. — *složeno*: do-haštriti. — *impf.*: dohaštrivati. — *U Belinu rječniku* 259b i u Stuličevu.

DOHAŠTRIVATI, doháštrujem i doháštrivám, *impf.* dohaštriti. — *U Stuličevu rječniku*.

DOHÍČĚNE, n. djelo kojim se dohiti. — *stariji je oblik* dohichenje. — *U Belinu rječniku* (dohitjenje zubima 'morsu apprehensio' 6b).

DOHIJA, f. hospitium, culina, (u manastirima) mjesto gdje se gosti primaju i hrane, ili kuhinja (madupnica), grč. *δοχεια*. — *Dolazi* xviii vijeka i u Daničevu rječniku. Dojde voda Kosatica velmi silna i strašna i otnese igumnariju i dohiju i vse sžaditi služivniji iže belu va nej. Bišeska god. 1623 u Vuk, dan. 1826. 33. — *Sad se govori* samo kod onoga dijela našega naroda koji ne izgovara h, te glasi dovija što vidi.

1. **DOHIJĀR**, dohijára, m. hospitalarius, u manastirima onaj koji prima goste, koji dijeli hranu, od grč. *δοχειαρος* ili *δοχειαρος*. — *Dolazi* (pisano dohijars, dohijars, dohijars) od xiii do xv vijeka i u Daničevu rječniku (dohijars. 3, 587). Dohijaru (dohijeru), ikonomu i parikonomu. Sava, tip. hil. glas. 24, 207. Dohijarju, ikonomu i parikonomu. tip. stud. glas. 40, 166. Da se stavi ikonoms i eklisiarhs i dohijars i parikonoms kalndera. Glasn. 15, 306. (1348?). Dohijars Isaiia. Glasn. 24, 285. (oko 1420). — *u naše vrijeme* kod onoga dijela našega naroda koji ne izgovara h, kaže se dovijar koje vidi.

2. **DOHIJĀR**, m. ime muško, grč. *δοχειαρος* ili *δοχειαρος* (?). vidi 3. Dohijar pri kraju.

3. **DOHIJĀR**, m. manastir u Svetoj Gori, grčki se zove *δοχειαρος*. — *Dolazi* od xiv vijeka i u Daničevu rječniku (Dohijars. 1, 296). Dohiar igumens Romils ieronomahs. Mon. serb. 127. (1317). Manastir Dohijar. . . . Naj pre je na ovom mjestu bila mala crkvice koju je neki srpski velmoža sazidao i ovdje kao monah živio, a ime mu

beše Dohjar; pa njegovim se imenom monastiri do danas naziva. D. Avramović 151.

1. DOHITAJ, *m.* *vidi* dohitaće. — *U Stuličevu rječniku* (*actio qua aliorum mens attingitur*) *u kojem ima s istijem značenjem i dohitaj, f. i dohitajstvo. — sve troje (osobito treće) nepouzdatno.*

2. DOHITAJ, *f. vidi* 1. dohitaj.

DOHITAJSTVO, *n. vidi* 1. dohitaj.

DÓHITALAC, *dóhitaoca, m. čovjek koji dohita.* — *U Stuličevu rječniku* (*dohitalac i griješkom dohitaće „qui aliorum mentem attingit“*).

DÓHITALICA, *f. žensko čeljad koje dohita.* — *U Stuličevu rječniku* (*„quae aliorum mentem attingit“*).

DÓHITAN, *dohitna, alj. postaje od osnove glagola* 1. dohititi *sufixskom* *nlz.*

a. *s pasivnijem značenjem, koji se može dohititi (u prenesenom smislu, vidi* 1. dohititi, 1, a, b) *bb*). — *u jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (*„comprehensibilis“ 209a; dohitan razumom „quod sub intelligentiam cadit“ 411b*) *u Stuličevu* (*„quod percipi potest“*). S nevijđenja nesrjebnoga, od vas nikad dohitnoga. J. Kavačin 426a.

b. *s aktivnijem značenjem, koji lako dohiti (u prenesenom smislu, vidi* 1. dohititi, 1, a, b) *bb*). — *u jednoga pisca xviii vijeka.* Oni koji bi imo pozor čet veoma iztančen i dohitan. B. Zuzeri 543a.

DÓHITÁNE, *n. djelo kojim se dohita.* — *Dolazi xviii vijeka i u Vukovu rječniku.* Dopriti na svršenost pravu i podpunu duše i na dohitaće spaseša vječiga. I. J. P. Lučić, bit. 71. U većoj se čini držat imade jedan mračni osih poznaša stvari nebeski(h), nego li dohitano bistro i podpuno stvari zemaljski(h). Grgur iz Vareša 30.

1. DÓHITATI, *dóhitám, impf. 1. dohititi. — isporodi dohvatači. — Akc. se mijenja u aor. 2 i 3 sing.: dóhitá. — Postaje od dohititi kao hitati od hititi. — Dolazi od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu 22a, 209a, u Stuličevu* (*aliorum mentem penetrare, perspicere“*), *u Vukovu* (*vide dohvatači*).

1. *prelazno.*

a. *aktivno, dosezati. u)* comprehendere, *subjekat uzme, hvata ono što doseže.* Često s njega (*stabra*) ljudi dohitahu plod. G. Palmotić 3, 132b. Lud ki obra i ko pita, štap pastijerski ne dohita. J. Kavačin 93b. Nebeska te moć dohita. N. Marči 63. — *b)* attingere, *subjekat se samo dotiče onoga što doseže. aa) u pravom smislu.* Ka (*pravda*) zločinac svud dohita. M. Vetranić 2, 402. Jedva se tile malim rukami dohitah na voćci prignute granice. D. Zlatarić 41b. Kako zvir letěća da sunce dohita. D. Baraković, vik. 140. Svako gvozdič siječe i tlači i tvrdine ko dohita. G. Palmotić 2, 323. Neprijateljske strijele Dominika ne dohitaju. V. M. Gučetić 97. — *bb) u prenesenom smislu.* Umom dohita od mora dubine M. Vetranić 1, 377. Znam da bog dao t' je razum, kijem dohitáš da prazno nistor nije. N. Najlašćković 1, 323. Ako ne razumíš ni dohitáš koja su niža od tebe. B. Kasić, nasl. 295. Počinem dohitat i poznavati stvari. M. Orbin 19. Svijesti mjoča, tko ova stvori, poj mu otajstva znamenita, krepka vjera ter govori, što tva slabos ne dohita. I. Gundulić 210. Gđj svijes ljudska ne dohita slaba vjla i naravi. G. Palmotić 2, 238. Misao ljudska ne dohita kako mi se seer smuti. P. Kanavelić, iv. 165. *Ko (svijetje) mirisom svojim dohita nas i naše sve slabosti.* A. Vitaljić, ost. 12. Sile od tma-to vječne noći kratak moj gled ne dohita. J. Kavačin 391a. Može ne razumjet be-

sjedovaće, er riječi ne dohita. I. Đorđić, salt. 12. Benedik dohitaše još i zgrade daleke. ben. 126. Tobe nigla ne dohita ljudska pamet svega svita. N. Marči 41.

b. *sa se. refleksivno je značenje kao kod dohvatiti se (vidi i 1. dohititi, 1, b, bb), ali nu nema poterde kod pisaca.*

2. *neprelazno. vidi* 1. dohititi, 2. Svud li huda ces dohita. M. Vetranić 2, 436. Kraci ljudi visoko ne dohitaju. M. Držić 243. Dohita od kraja tija do kraja. M. Divković, bes. 78a. Na svijetu nije toga mjesta otajna i skroviata, gđi iz luka juvenoga zlatna strijela ne dohita. I. Gundulić 460. Veće daje nego sunčan zrak dohita. G. Palmotić 2, 308. Na svakomu kapenka bila ka nu dohita doli niz pleća. B. Krnarutić 12. Do kijeh naša ne dohita pamet. P. Kanavelić, iv. 481. Svud pomoći svomi dohita. A. Boskovičeva u I. M. Mattei 311. Kad vrh rogá ramena mu s krivijem plećim dohitaju. N. Marči 60.

2. DÓHITATI, *dóhitám, pf. srršiti hitaće (hvataće). — složeno: do-hitati. — impf.: dohitati. — isporodi pohitati. — Akc. je kao kod 1. dohitati. — U naše vrijeme u Dubrovniku.*

3. DÓHITATI, *dóhitám, impf. 2. dohitati. — Akc. je kao kod dohvati. — Postaje od osnove glagola dohitati produljenjem vokala i. — U naše vrijeme u Dubrovniku.*

1. DOHITÁVATI, *dohitávám, impf. iterativni glagol prema* 1. dohititi *i 1. dohitati. — U Bjelostjenčevu rječniku.*

2. DOHITÁVATI, *dohitávám, impf. 2. dohititi. — U Bjelostjenčevu rječniku.*

1. DÓHITITI, *dóhitím, pf. comprehendere, attingere. vidi dohvati. — složeno: do-hititi (vidi kod uhititi). — impf.: dohitati. — Akc. se mijenja u aor. 2 i 3 sing.: dóhiti. — Kod narola koji glas h ne izgoveara dolazi s oblikom dohititi. a u jednoga pisca xviii vijeka iz Boke kotorske (J. Matovića) dohititi po analogiji prema dohvati. — Može biti da je riječ praslavenska (isporodi češ. dochytiti, pol. dochwyćić), u našem je jeziku potvrđena od xiv vijeka (vidi prvi primjer kod 2) a između rječnika u Mikuliju (pertingo, extendor, pervenio; dohititi razumom, poznati, razumiti, nosco, cognosco, percipio), u Belinu (dohititi zubom „aboccare, diceci del cane quando prende la fiera“, morsu apprehendo' 6a; dohititi „comprehendo' 209a; „adverto' 22a; „renu acu tangere' 93b; „sapio' 290a; dohititi s pameti „percipio' 169a; dohititi razumom „intelligo' 412a; dohititi se kraja „appello' 94a; dohititi se česagodi „apprehendere' 460b), u Stuličevu (tangere, attingere, percipere, cognoscere, perspicere, comprehendere, penitus introspicere, penetrare, intellectu consequi), u Vukovu (vide dohvati), u Daničićevu (dohytiti „asssequi“).*

1. *prelazno.*

a. *aktivno, doseći. a)* comprehendere, *subjekat uzme, uhvati ono što dosegne. aa) u pravom smislu.* A kad je da se ije, umijes i moje ljiljebine dohitit. N. Najlašćković 1, 243. A jela ga prigasi oni Turčin; dinar ti, dohiti ga. M. Držić 174. Ako bi po sreći mogao dohititi šticu kojugođ od broda razbijena. J. Matović 232. Te Arapu odsiječe glavu, pa na sablj glavu dohitio, Arapove oči izvadio. Nar. pjes. ruk. 2, 168. — *bb) u prenesenom smislu, kao steći, dobiti.* Ki s nim krunu dohitíše Jezusove vjero čića. J. Kavačin 306a. Svoju svrhu dohititi. A. Boskovičeva 13. Niš mogao tvoj žudjeni kraj dohititi. D. E. Bogdančić v. — *b)* attingere, *subjekat se samo dotakne onoga što dosegne. aa) u pravom smislu.*

Da me ne bi onom fastulesijom dohitio. M. Držić 361. Rekao medvjed za nekakve kruške, kad ih nije mogao dohititi. Vuk, poslov. 218. — *bb*) u *prenesenom smislu*. Što mi pametini dohitit ne mogu. B. Gradić, djev. 174. Tko može dohititi pametju . . . boles tvoju? A. Gučetić, roz. mar. 179. Stvar koju um i pamet ljudska ne može dohititi ni dosegnuti. M. Orbin 3. Sedam slav-nijeh razumnika države ove porodice, od kih ufat nije do vika dohititi znanjem više. I. Gundulić 369. Da dohitim prorocke valtine nezaplenjenjem istomacem. I. Dordić, salt. II. Prije bi mogao s zemlje ove broj svih zvijezda dohititi A. Boškovićeva kod I. M. Mattei 342. Ne možemo veličanstvo njegovo s pameću dofititi. J. Matović 47. Koja umrla pamet može ih viku dohititi! Mishi. 43. Dnda dohititi tamne odluke brata u vrijeme. D. E. Boglanić 71. — u *ovijem primjerima u kojima mješte objekta ima podložnu rečenicu, značenje je: razumjeti, shvatiti*. Bez koga dohititi će da ne more nijedno dobro steći. B. Kašić, nasl. 19. Moć ćemo lasno dohititi koliko napredova. I. Dordić, ben. 49.

b. *sa se*.
a) *pasivno, svi primjeri spadaju pod a, b) bb*). Ne može se človičanskim poznanstvom dohititi nezrečeno veselje. B. Kašić, is. 9. Tvoje bogu zahvalene tadar bi se veoma lasno dohitilo. B. Zuzeri 42a. Niti se mogu s misliju dofititi od nas (*ove stvari*). J. Matović 119. Ne može se s čućenem dofititi ono. 214. Ono se ima virovati niti dvomiti, ili se moglo pametju dohititi i dokučiti ili ne. I. Velikanović, uput. I, 16.

b) *refleksivno, aa) značenje je kao kod aktivnoga glagola; ono što bi kod ovoga bio objekt stoji u gen.* Dok s' doiti Vršaičke planine. Nar. pjes. vuk. 2, 481. Pa se dobri doitiše kolia. 2, 488. — *mješte genitivu stoji acc. s prijedlogom za:* Za ostre se sabje dohitise. 2, 521. — *bb*) se excipere, kao *nasaditi se, dočekati se*. Na dobre se kofie dohitise. Nar. pjes. vuk. 2, 210. Na dobra se dora dohitio. 2, 384.

2. *nepravilno, značenje je kao kod 1, b, b) bb*) a *što se dosigne kaže se adverbom ili genitivom s prijedlogom do*. Po vsemu mojemu vladaniju i gdi godi ja uzmoguh dohititi. Mon. serb. 220. (1391). Gdi kopje dohitit i sabja. M. Vetranić I, 51. Na visoko s' pogledao, gdje ne mož' dohitit. M. Držić 411. Gdi ne može molba mila ni riječ blaga dohititi. G. Palmotić I, 260. Ako do nebesa dohitiš svojijem djeli. M. Divković, hes. 220a. Da mogu dohititi do vode. Ant. Kadčić 122. Preuda i misu dohititi do sedmoga godista. 220.

2. DOHITITI, dohitim, *pf.* jaculando assequi, projicere. — *složeno:* do-hititi. — *Dolazi xviii vijeka, a) jaculando assequi, dobaciti se do čega, doseći što bacanjem (huciem).* — u *Bjelostjenčevu rječniku (kod dohitavam jaciendo, projiciendo assequendo) i u Voltajjinu (arrivare, raggiugnere gitando, "durch werfen erreichen")*. — *b) projicere, dobaciti.* — u *jednoga pisca*. Nim jednom krih dohitit, a vam s nebes ki sniše je. J. Kavaun 453a.

DOHITIV, *adj.* *vidi* dohitan. a. — U *Belinu rječniku (quod sub intelligentiam cadit 411b) i u Stuličevu (ad percipiendum aptus)*.

DOHITJETI, dohitim, *pf.* accurrere, hitno doći. — *složeno:* do-hitjeti. — U *jednoga pisca xviii vijeka*. Lovorikom ter se kitit, da k Apolu s' nim dohitit. J. Kavaun 176b.

DOHLABATI, dohlabam, *pf.* srsšiti hlabatē, složeno: do-hlabati. U *Stuličevu rječniku:* a) *potanlo cessare (tantum de quadrupelibus)*.

DOHLĚPITI, dohlĚpim, *pf.* srsšiti hlepleē. — *složeno:* do-hlepitit. — *impf.:* dohleplivati. — U *Stuličevu rječniku (optata consequi)*.

DOHLEPLIVATI, dohleplujem i dohleplivam, *impf.* dohlepti. — U *Stuličevu rječniku (grješkom dohleplivati, dohleplivam)*.

DŔHOČAC, dŔhočca, *m. dem.* dohodak. — *isporedi* dohodaačac. — *Postaje kao dohodaačac, samo što prvo b' ispada bez traga.* — U *Stuličevu rječniku (dohodaačac u kojem imu i dohočić (pisano dohodčić) s istijem značiem)*.

DŔHOČIĆ, *m. vidi* dohočač. — *Postaje kao ovo sufixsom ič.*

DŔHOD, *m.* adventus, aditus, reditus. — *isporedi* dohodak. — *Akc. se mijenja u gen. pl. dŔhŔdĚ.* — *Postaje od osnovog glagola dohititi sufixsom č.* — *Riječ je pravoslavenska, isporodi stslav. dohodz. rus. доходъ, češ. důchod, polj. dochód.* — U našem jeziku dolazi pouzdano od xiv vijeka (*vidi prvi primjer kod c*), a između rječnika u *Belinu (adventus' 101b, 319b), u Bjelostjenčevu (v. dožestek), u Jambrešičevu (adventus')* u *Voltajjinu (arrivo' ankunf')*, u *Stuličevu (uz dohodak s dodatkom da je riječ ruska), u Vukovu:* 1. die ankunf' adventus' cf. dolaz. 2. kuća mu je u selu odmah s dohodaa, t. j. odovud idući, der zungang', aditus'. 3. (u Crnoj Gori) vide dohodak 2, cf. dovod; u *Daničičevu (dohoda, vide dohodak).* a) *adventus, djelo kojijem se dohodi.* Ne žali si o tomy po riječ k nam zdravo prišals jesi. ni priidi k nam dnss da obĚdujem i da poradujem se o tvojem dohodĚ. Stefanit. star. 2, 282. A zač me gospoda zadarska znadihu rad česta dohoda kad liste primihu. D. Baraković, vil. 296. Ah, da u što možeš rijeti da se uzlaž veće odi? jeda u brijeve? brijeve leti, i u dohodu svom prohodi. I. Gundulić 235. Mraznoj zimi dode svrlha s primajetna jur dohoda. 811. Ostani srsčan u pohodu a u dohodu srećniji. I. Dordić, ben. 46. Dohod narečeni . . . izvrsio se je. S. Rosa 100a. Svatovi su na dohodu, brzo će nam doč'. Nar. pjes. vuk. 1, 44. — *b) mješto kud se dohodi.* — u *Vukovu rječniku.* — *c) reditus, vidi dohodak.* c. Kako jesmo mi ovulĚ postavjeni na suhu kamenivi i kako velĚhs dohodĚ nĚmamo i kako dukate naša općina nĚma. Spom. sr. I, 19. (1399). Nih ulazak i dohŔdĚ J. Kavaun 175a. Osim toga dijele između sebe što se skupi od nuriša i od čitania molitava i to su im svi dohodi. Vuk, živ. 88.

1. DŔHODAC, dŔhoca, *m. čovjek koji dode u ženinu kuća (u ulaz), ulĚz.* — *a- stoji mješte neglasnjega Ě i ispada u svrjem padežima, osim nom. sing. i gen. pl. dŔhodačca; u ostalijem padežima d ne čuje se ispred c.* — *Postaje od osnovog dohod glagola dohoditi sufixsom čec.* — U *Vukovu rječniku*.

2. DŔHODAC, dŔhoca, *m. dem.* dohod. — *Obliče je kao kod 1. dohodac.* — *Postaje od osnovog supstantiva dohod sufixsom čec.* — U *Stuličevu rječniku, ali pisano dohodac s dodatkom da je ucto iz ruskoga*.

DOHODAČAC, dohodaačca, *m. dem.* dohodak. — *isporedi* dohočac. — *i prvo i drugo u stoji mj. neglasnjega Ě, te drugo ispada u svrjem padežima osim nom. i acc. sing. i gen. pl. dohodaačca.* — *Postaje od osnovog dohodak imenu dohodak sufixsom čec. pred kojijem se k mijenja u č.* — *Dolazi xvi vijeka i u Daničičevu rječniku (dohodĚcer).* Da onaj dohodaačec, dajote u taj dva manastira . . . Nijeste im dali togju dohodaačca odĚ nekoliko godine. Mon. serb. 516. (1501).

DŌHODAK, dōhotka, *m.* adventus; aditus; redditus, tributum, djelo kojijem se dohodi, mjesto kud se dohodi, ono što dohodi. — isporodi dohod, dolazak. — *a-* ostaje samo u nom. i acc. sing. i u gen. pl. dōhodākā; u ostalijem padežima d pred k mijenja se u t, ali se često nalazi pisano. kod pisaca koji ne igrarajuju h. nalazi se i doolak (naj prije u F. Lastrica) i (sažimanem draju u u jedno) dōlak (naj prije u J. Filipović). — Postaje od osnove glagola dohoditi sufixsom *akz.* — Dolazi od xiii vijeka (vidi prvi primjer kod c. b) *cc*) pisano dohodak, a od xiv s a mješte *z* (vidi drugi primjer kod c. b) *cc*) u između rječnika u Vrančiću ('veetigal'), u Mikajšnu (dohodak, desetina, decuma, decimae; carina, 'veetigal, portorium, gabella'; prihodiše od blaga, od dobara, 'census, proventus, veetigal'), u Belinu ('veetigal' 285^a; 'annuum' 83^b; 'canon' 442^a; 'census' 184^b; 'usura' 412^b; 'pensio' 553^a; crkveni dohodak, 'veetigal ecclesiasticum' 137^a), u Bjelostjenjcu (kajkarski dohodak, 'census, proventus, redditus, veetigal; nauum, portorium, gabella'), u Janbrišiću (dohodek, 'proventus, veetigal, portorium'), u Voltigijinu (finanza, entrata, imposta, 'einkunft'; dohodak ugovorni, 'entfensi, livello', 'erzbins'), u Stulčicu (reditus, proventus, veetigal, beneficium ecclesiasticum'), u Vukovu: 1. dio ankunft, 'adventus'. 2. po jugozapadnim krajevima) što gospodar uzima od seljaka na svoju zemlju (u Crnici daje se treći dio ili polovina od onoga što zemlja donese) 'die einkunft', 'reditus', t. j. dovod. 3. 'der zugang', 'aditus': s dohotka, t. j. ovuda idući; u Daničiću (dohodak, 'reditus, tributum').

a. adventus, djelo kojijem se dohodi. — s orijem značiem dolazi od xv vijeka. Tko hoće doći za mnom, neka se odreće samoga sebe, govori gospodin. Ovi dohodak nije po micanju nogu. M. Radnić 396^b. Na koga dohodak svi ljudi vaju da uskrsnu. A. Bačić 495. Jošter podražuje naselca jednoga dareživa narav dohodkom pramalica. M. A. Rejković, sat. L6^b. Ako prije nego u moju sobu unideš, na vrati budeš kurala i tvoj dohodak meni objavlja. D. Rapić 418. Fala tebe, Ture, na dohodak. Nar. pjes. vuk. rječ. 136^a.

b. aditus, mjesto kudu se dohodi. — s orijem značiem dolazi u jednoga pisacu xviii vijeka i u Vukovu rječnika. Uresni su svi dohodi, ki se k nemu upravljaju. J. Kavanin 480^a. — u jednom primjeru xvii vijeka znači mjesto odakle se dohodi. Ako te potreba usiljuje izaći vanka povrativši se k tvomu dohodku kako no k pristaništu od pokoja, stavi u nega ustavljalo od tvrdosti. M. Radnić 423^b.

c. redditus, korist, dobit što ko prima od svojega imanja ili od kakva njegova dijela ili od svojega truda za neko osobito naznačeno vrijeme, obično za godinu dana. — s orijem značiem dolazi naj prije i naj češće. *a)* uopće. Sa vsini dohodki i prihodištem. Mon. croat. 84. (1457). Umnoži ga hisani i dohodkom. S. Kožić 27^b. Ki od dohodak ili od truda dobiva svojega. P. Glavinčić, svitl. 99. (Scijet) neće povrići dohodaka. M. Radnić 10^a. Svitl. zapovida ali ne dava dohodke, ni puzee kojima možeš na tolika tratena odoliti. A. d. Bella, razg. 26^b. Količak je dohodak ljetni tvoga imanja? Dvije tisuće. B. Zuzeri 26^b. Niki troše priko razloga na odliču i na kičenje ne motreći svoga stanka. komu se onoliko ne pristoji, ni svoji dohodaka, koji se onoliko ne pružaju. F. Lastrica, nedl. 335^b. Koji je imao deset hiljada talira dohodka na godinu. M. A. Rejković, sabr. 15. Umeri svoj trošak prema svome dohodku. D. Obradović, basn. 300. — *b)* s osobitijem zna-

čiem. *aa)* kad ko ostarla što svoje kod drugoga, ono što po pogodbi za ono prima na godinu ili uopće za koje naznačno vrijeme. Selo imenem Kucovo se vinogradu i se dohodak. Mon. serb. 74. (1302—1321). (Dajem mu) sve zemlje nasajene da ima prihatai od njih dohodak četvrtinu od početija kada počnu roditi. Mon. croat. 64. (1145). Što gode je zemlja radotnijeha, svekoliko, ali je drago crkvi da sama rabota, ili da daje na dohotke; i kto gode vi na dohodaki usćajao žito, da daje crkvi četvrtinu. Mon. serb. 531. (1485). Posla sluge svoje k težakom, da vaznu dohodak od vinograda. Bernardin 27^a, mat. 21. 34. Od onih niva tribuje uzdignuti dohodak. I. P. Marki 36. Niki subaše iliti pisari dohodke od desetoga gospoška siromahom težakom krivo zaobilizaju i uzinaju. F. Lastrica, nedl. 335. Ne daju ni pare ni dohotka. Nar. pjes. vuk. rječ. 136^a. Raja neće da nam dohodaka dava. Osvetn. 2. 73. — *bb)* osobiti je slučaj predložega ono što se plaća za norce primjene u zajmu, isporodi dobitak, b, b), kamata. Tri sta dukata zlatijeha za dohodak od 6 tisuć dukata. ko je postavio gospodina vojevoda Sandala u komnu dubrovački na dobitke peti po kentener. Mon. serb. 492. (1465). — *cc)* tributum, veetigal. Što vlada ili vladar prima, kao danak, carinu, porez. Ako li si kto onelj uzubi stati bliza radi ili na Senci ili gdje, da si stane, i vina da daju dohodaki gospodski. Mon. serb. 41. (1253). Vi znate što je dohodak od vase krajevstva mi. Spom sr. 2. 5. (1325). Općina dubrovačka da mi daje na vsako godiste na velik dan 5-ats perper vnetakih od togazi mjesta dohotka krajevstva mi... i da posla krajevstvo mi vnu na velika dan, uzeti dohodak više pisani. kako i drugi dohodak dubrovački uzima krajevstvo mi. Mon. serb. 101. (1333). I branoci davati dohodak cesaru. Bernardin 59^b. Iue 23. 2. A ovi (Jezus) ne daje da se da dohodak. N. Najeskić 1. 131. Mani vojsku i dohodak davaj. Aleks. jag. star. 3. 294. Ja sam mnogo puta tuđe prifatito ili pravo ne plaćajući deseto ili dotak. J. Filipović 1, 130^b. Ne daju mi pare ni dohotke. Ogled. sr. 211. — u prinesenom smisla. Ovo je boljezan ka na se svijeh prima jak dohodak jedan ki narav dat ima. N. Dimitrović 53. Drugi vam prida iz daleka koji godi dohodak u pisnu u biljeg od svoje službe. D. Zlatarić viii. Da sam vašemu vrietnomu imenu poklonio koji godi dohodak rosom od pjesni. 84^b. *dd)* crkveni dohodak, beneficium. Što kakav svećenik prima na godinu za izvršave dužijeh dužnosti, isporodi dobročinstvo i dobrotvorje pri kraju. Kada je drzan zavjetom dohodka radi crkvenoga. S. Matijević 52. Dostignuti koju dobu baština ili dohodak crkveni. Ant. Kadić 2. Ima biti svržen s posla i dohodka crkvenoga. 261. Ako se ne bi nima podao kojigod obilati crkveni dohodak. J. Matović 286.

1. DOHODAN, dōhodna, *adj.* futurus, koji dohodi, ali samo kad je riječ o vremenu, pošto onaj koji dohodi nije još došao, znači, koji će doći, budući. — isporodi dohoditi. — *a-* ostaje samo u nominubum nom. sing. m. i u acc. kad je isti kao nominativ. — Postoje od osnove glagola dohoditi sufixsom *akz.* — Dolazi xvii i xviii vijeka, u između rječnika u Belinu ('futurus' 335^a; 'venturus' 730^b; i u Stulčicu ('futurus, venturus, proventus, proximus'). *a)* o vremenu i o njegovim djelima. Biese vrijeme, u sutu milom trudni umh kad borave i dohodnom danu bilom poslo i djela svo ostave. G. Palmotić 3. 37^a. Kon dohodnijeh vele vika ugodno vam sa mro-

hudi. 3, 49^a. Naši unuci svijem putnicim da u dohodna kažu lita, ko se s dražijem učenicim gos nebeski ovdje čita. 3, 61^b. Ne odmiče na dohodna godišta početak spašena našega. A. d. Bella, razg. 5^a. Dohodna u vremena tvoj Mateo neće li u vandeju upisati: ...? B. Zuzeri 210^b. Ukazat ću vam da se nejnato uzdat u vrijeme dohodno. D. Bašić 247^a. Koja se imadu u dohodna vremena dogoditi. G. Peštalić, utiš. 108. — *b*) o onome (strari, događaju, sreći *itd*) što će biti u dohodno vrijeme. Ter s dohodna paka dila za se izabrať svjet na boji. I. Gundulić 552. To li bi nas želja bila, da dohodno stvari znamo. G. Palmotić 2, 370. Vješć odkrivat ja sam ljudem sve dohodne sreće i zgode. 2, 310. Toj činjenje bješće biljeg i znamenje od zakona dohodnoga. 3, 31^b. Bog zna naše dohodno sagriješenje. I. Dordić, salt. 187. Ovu dohodnu nezgodu privida u duhu David 270. Prostire svoje gospodstvo samovoljastrito vrh svake vrste od stvorca i sadašnjega i dohodnoga. B. Zuzeri 82^a. Sreće ke ne vara čin dohodne sluti česti. P. Sorkečević 580^a. — *c*) o *čeladi koja će u dohodno vrijeme živjeti*. Obrni se da dađ hodi na dohodno tvoje pleme koje će slovit slavno svudi. G. Palmotić 2, 33. Očito prem neka je svijem pucim dohodnima. B. Betera, čut. 81. Neka lice isto stvara ponositoga pripovijeda svijem naredim dohodnijem blagolarnos graditeľa. B. Zuzeri 8^a. U svemu ljudskomu narodu sadašnjemu i dohodnomu. Štit. 24.

2. DOHODAN, dohodna, *adj.* koji pripada dohodu, dohotku (*vidi oboje pod c*). — *isporedi* 2. dohoditi. — *Obličje je isto kao kod* I. dohodan. — *Postoje od supstantiva dohod sufiksom* *lyz*. — *Dolazi* xv i xvii vijeka. Ukažite mi dohodni pinez. Postila. Q4^b. Dohodni pinez. Anton Dalm., nov. test. 31. mat. 22, 19. Zač na vrhine pride zgoda da dohodnih ni pinezi. D. Baraković, vil. 181.

DOHODARNIK, *m.* čorjek koji apravlja dohociu. — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka, u između rječnika u Belnu 162^a i u Stulicera, na svu tri mjesta s adjektivom općeni i sa značenem:* quæstor, čorjek koji apravlja općijem, javnijem, državijem dohocima. Uprva na daju dobar i pravedan račun dobara drugih, koja su ili za uživañe ili za nastojanje oko njih imali; na priliku: ... dohodaruci općeni ... I. Velikanović, uput. I. 357.

DOHODARSTVO, *n.* služba dohodarnikora. — *U Belnu rječniku 162^a i u Stulicera s adjektivom općeni i sa značenem:* quæstura, *vidi kod* dohodarnik.

DOHODIŠTE, *n.* aditus, *vidi* dohod, *b*) i dohodak, *b*. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Zatorya dohodišta milosrdja božanstvenoga i čini se nedostojan oproštenja oni koji zaštićuje svoj grijeh i ogovara se. M. Radnić 10^a.

DOHODITI, dohodim, *impf.* pervenire, venire, ventitare, *impf.* doći. — *isporedi* dolaziti. — *složeno:* do-hoditi. — *Ake, je kao kod* donositi. — *Kod onoga djela našega naroda koji ne izgavara ni dolazi ne samo bez onoga slova (prosluga vijeka kod F. Lastrića), nego se i deo o sačinju u jedno dugo (n. p. dođiti; takovi oblici dolaze već prošloga vijeka kod F. Lastrića i J. Filipovića, a i u čakarskoj pjesmi našega vremena: dohita. Nar. pjes. istr. I, 11.). Riječ je prastavenska, ispredi stslor. dohoditi, rus. do-zodati, češ. dohoditi, polj. dohodzić. — Između rječnika nahodi se u Mikulčinu (venio, advenio), u Belnu (venio 178^a, a præs. dohodim svud uz *inf.* doći), u Bjelostjenčuru (dohodim, v. do-*

lajam), u Voltijjinu (raggiungere, assegnire, erreichen), u Stulicera (v. doći), u Vukoru (vide dolaziti), u Daničicera (venire). — *Kao što biva uopće kod imperfektivnijeh glagola, može značiti ne samo jedno djelo (dohodak) koje traje i nije svršeno, nego i više djela koja mogu biti i svršena, ili jedno djelo ali kod više subjekata od kojih svaki napose vrši. ovakovo čemo (iterativno) značenje istaknuti kod primjera kod kojih se mogude to učiniti.*

1. *subjekat je čelade ili što se kao čelade misli, ili životina: vidi doći, II, 1.*

a. *kaže se mjesto koje je kraj primicañu.* I dohoditi k mjestu tomu. I. Gundulić 547. U crkvu dohoditi. M. Marulić 79. Kudi dohoditi Grubeša i Nikula poklissar na Stepañ dñu na Dlsgo Poje. Mon. serb. 51. (1210-1272). Koje mnoštvo, družba koja dohodice na me dvore plemenitijeh od gospoja. G. Palmotić 1, 260. Dominik dohoditi na rijeku. V. M. Gučetić 122. Na Goransko selo dohodise. Nar. pjes. vuk. 4, 382. Divnu kitu nakitila, do Dunava dohodila. I, 336. A kad blizu graña dohodio. Nar. pjes. vil. 1867. 426. A kad sluga doma dohodila. Nar. pjes. vnk. 2, 62. — *iterativno.* Gdi za tri godine ne dohoditi kući. M. A. Rejković, sabr. 58. Svojoj kući ne dohode. Nar. pjes. vuk. I, 92. Tri put sam mu dohodio kući. I, 14. Mlogi dohodah k tavnici. F. Lastrić, test. ad. 86^b. U ove strane opći dohodit jedan junak. M. Držić 102. Ljuvene su naše strane, blažene su svudi zvane, a to er u ñe tko dohoditi, veselo se svak nahodi. I. Gundulić 115. U dvore ovo ugodne dohodase na mnokratu. G. Palmotić 3, 60^a. Kad dolite u crkvu. J. Filipović 3, 263^b. Isukrst voljno dohoditi u naše prsi. V. M. Gučetić 26. Ne bi mnogi u crkvu ni dohodili. I. A. Nenačić, nauk. 16. Od kada je započeo dohoditi u ova mista. I. J. P. Lučić, izk. 28. Na mjesto sad moje ja vidim gdi družu dohode i stoje, a ja nrem u tuzi. N. Najšković 2, 96. Nevjerenne djevojčice na tuj vodu dohodjahu. G. Palmotić 3, 20^a. Dohodio je na zečju lekvu. (Z). Poslov. danić. 19. Dari pod zide mesta dohodeći. F. Glavinčić, cvit. 100^b. Bogovi od nebesa tuj dohode i božice. G. Palmotić I, 210. Ja ovdí poslú dohodio nisam. M. A. Rejković, sabr. 50. Dokle Tale zahodaše, zdrave doma dohodase. Nar. posl. vnk. 65. Hodila, doma dohodila. 342.

b. *kraj je primicañu čelade ili životina.* Krajica dohoditi kraju i kaže mu. A. I. Knezović 224. Svu braću zove na svadbú, sva braća ñemu dohode. Nar. pjes. vuk. I, 58. Dohodí joj nomče najamniće. Nar. pjes. petr. I, 54. Noj dohodí gizdav junak. Nar. pjes. istr. 2, 48. Ovo se dogodí, slavni ures jednu noć da k meni dohodí. N. Najšković 2, 54. Nikodem ob noć bise k Isusu dohodio. J. Filipović I, 108^b. I ja sam se jedan potrudio i ka tobe care dohodio. Nar. p. es. vnk. 2, 55. Da ovo dohodí pred nas Miklouš dijak Klasinić. Mon. croat. 285. (1585). Vidje duha božijega dohodčega svrhu ñega. F. Lastrić, test. 60^a. — *iterativno.* Da na radosti dohode jedna družojzi u čast i u poštenje. Nar. pjes. vuk. I, 81. Ko god caru bjeso dohodio, svakome se care potajuje. 3, 78. Olavno ti dohodio nisam. 3, 396. Otac často dohodí k svojoj nepoznatoj kćeri. B. Kašić, per. 7. Puci k ñemu dohodahu. P. Kanavelić, iv. 21. Prjatelj, koji k ñoj dohadu. F. Lastrić, test. 205^a. Ko god k meni dohodí, da mi se ljepo pokloni. Nar. pjes. mikl. beitr. 22. Gledaj, kako k onome kupci i trgovci dohode. D. Rapić 131. Tja dijeli se, ni mi ni oči već dohodí. G. Palmotić 2, 311. Ako pak počme opet u ono društvo dohoditi. D. Rapić 363. Zašto je

doodio duh sveti svrhu ove divice. F. Lastrić, test. 349^a.

c. *ne pokazuje se izrijeckom kraj primicainu. a) uopće ili se ina u misli da je kraj primicainu čelade koje gorori (lat. venire), vidi doći, II, 1, e, a) i b).* Kada dohodiše poklisari dubrovački. Mon. serb. 184 (1975). Blagosloven koji dohodi u imo gospodinovo. B. Kasić, is. 40. Pa je junak porlho naglo i u dobra dohodio doba. Osvetn. 3, 112. — *iterativno.* Dohodil je oni pijanac. M. Držić 179 (u orakorom primjeru može glagol i ne biti iterativan; te imperfektni glagol tad znači da djelo nije seršeno s toga što je dolazak bio zaludan jer subjekat nije našao onoga ka kojemu je dohodio). O jednako prihud vikn, il vraćaš se, il dohodiš, kako smrti da slobodiš, komu poda ti smrt priku? I. Gundulić 187. Tko ne dohodi, ne donosi. (D). Poslov. danic. 131. Vidjećeše anđele dohodit i odhodit. S. Rosa 509. Dohode mlogi koji ga na pokoru i ispovid nagovaraše, ali zaludu. D. Rapić 72. Kako koji junak dohodaše. Nar. pjes. vuk. 3, 269. Dohodili, žene zimovali. 3, 357. Pok je moja korta sagrađena, ni ovača dodila delija. Nar. pjes. istr. 1, 11. I stravitl majku i ljuboven, rano raneč, kasno dohodači. Osvetn. 2, 11. — b) *istiše se kojom namjermom ko dohodi, vidi doći, II, 1, c, e).* Kaluder je dohodio da kupi ujam ujanoga mlina. S. Lubiša, prip. 203. Da dohodi kupovati prateži. B. Kasić, zrc. 86. Dohodiće podlagati sebe pod tvu moć izbranu. P. Kanavelić, iv. 16. Koji mu dohodi na susrete. M. Pavlinović, razl. spis. 249. — *iterativno.* Koja se (mudrost) dohodi učit u redu. I. Držić 263. Vidim . . . gdi sve zemlje, gdi svi puei dohodo se klanat nina. G. Palmotić, 2, 156. Svi svlatovi dizat' je dođiše. Nar. pjes. vuk. 3, 546. Tri puta sam na vojsku hodio, sva tri puta zdravo dohodio. 1, 462. Ne dohodi veće po ogañ. M. Držić 190.

d. *kao uharati, nacafivati, vidi doći, II, 1, d.* Na frote dohodiše na Arkulina kao i hvrlci na ruinu od smokava. M. Držić 379. Ako na divje judi dohodil jesi. Aleks. jag. star. 3, 305.

e. u *prenesenom smislu.* Djevica slavna i sveta na čestiti svijet dohodi. G. Palmotić 2, 485. Vrime u koje svi judi dohodo pod ruke božje. P. Ralotvić, nač. 111. Kako svijet čini povlasticu onizijem koji neman dohodo. M. Radnić ix. Prosvitljue svakoga čovika dođećega na svit. F. Lastrić, svet. 146^a. Niti po ovima putovi bog u duše naše dohodi. D. Rapić 50. Prid oči dohodi mi s. Petar dvima lancu svezan. 111.

2. *subjekat je nečira stvar, vidi doći, II, 2.* Tudinaca plav dohodi. G. Palmotić 1, 158. Kaži meni, lpi misec, koji dohodiš s istoka. Nar. pjes. mikl. beitr. 15. Jug koji doodi od podne. F. Lastrić, test. 248^b. — *iterativno.* Zli glasi i nezvani dohole. M. Držić 229. Kada dar dohodi od gospode velike. B. Kasić, fran. 113. Tmine ni oblaci nigdar mrakom ne dohodo. D. Baraković, vil. 169. U životu čezne svonuu Korevskog vjerenica, a to, er sami ne dohodo noj u glasu mira općena mirni glasi od slobode gospodara ñe ljublena. I. Gundulić 457. Svo uzima turska sabja gdje dohodi. I. Palmotić 62. Nagli vjetri, trusi, građi, ki dohodo iz Zagorja. J. Kavañin 166^a. Od svud paši dohole pokloni. Ogljed. sr. 495.

3. o vremenu.

a. *subjekat je vrijeme ili koje doba osobito ili što u ono doba bita; vidi doći, II, 3, a. uopće je značenje iterativno.* Ja čin dohit meni da bi mi taki dni često dohodili. P. Hektorović 49. Kako noć za dnevi izlati i hodi, tako jur huda zgod

za ugodnom dohodi. D. Rašina 97^a. Viliti stvari dohodaće (vidi kod 1. dohodan). B. Kasić, fran. 134. Ovo dan je, ki dohodi jednou nami na godište. I. Gundulić 125. Jedan (don) odhodi a drugi dohodi. M. Radnić 161^b. Koji vidi i dopire sve što je prošlo i dohodi. A. Kalić 272. Rados je svud naj veća, iza saka ka dohodi. P. Soroković 583^b.

b. *svetkovina erkovna dohodi u neki dan u nedjelji ili u mjesecu, vidi doći, II, 3, b. ime onoga dana može biti i u gen. i u acc. bez prijedloga na ili u. značenje je uopće iterativno.* Koja (kruna gospodinova) dohodi na sedam muga. A. Guečić, roz. mar. 62. U ki dan koga misca svaki svetac dohodi. M. Alberti xiv. Naj posljedni dan od godine dohodi ñogova svetkovina I. Ančić, ogl. 111. Jednom božić dohodi. A. d. Bella, rječ. 2, 136^a.

c. *subjekat tčeeim vremena kao da se primiče do nekoga doba.* Kada bih počel dohoditi na razborstvo. A. Vitajić, ist. 216. Katarina dohodi na godišta od poznanja. V. M. Guečić 181. — *iterativno.* Mali dan danasli dotle (do 70 godina) dohodo. M. Orbin 19.

d. *kad se kaže, od čega što postaje (vidi doći, II, 4), n. p. riječ po etimologiji.* Rič (satir dohodi od latinske riči 'satyra'). M. A. Reljković, sat. A 1^a. Rujnu ime od rumenila grožđa dohodi. J. S. Reljković 347.

5. *subjekat je stvar nima ili duhovna, često kao događati se. a) uopće.* Da ovi dar dohodaše od boga. M. Orbin 37. Čekaju smrti i ne dohodi jim. I. Ančić, vrat. 183. S jednom dragostu dohodi hiljala nedragosti. M. Radnić 109^a. Ovdi dohodi jedno pitane. D. Rapić 235. — *iterativno.* Kojiko zlo dohodi čija grla. M. Marulić 71. Kad ti srječa sama u kuću dohodi. M. Držić 274. Od kojega dohole sve svitlosti i mišti. M. Jerković 40. Ispraznos je gora od boja, s kom dohodo sve protivne. G. Palmotić 2, 6. Ne zovi zla, er i samo dohodi (D). Poslov. danic. 77. Od čega izhodi i dohodi k nam dobro svako. A. Vitajić, ist. 171. Dohoditi po voji accidere ex voluntate. A. d. Bella, rječ. 758^b. — b) *vidi doći, II, 5, b).* Na Ivana bolest svo veća dohodi. A. I. Knezović 16. — *iterativno.* I sva koja na tebe dohoda na hralu Isukrstovu imaš trijeci. B. Kasić, nast. 78. Nevoje, koje na nas dohodo. J. Banovac, prip. 109. Jerbo kuga živim škodi, al' na mrtve ne dohodi. V. Došen 129^a. — c) *vidi doći, II, 5, c).* Jeru im ino ne dohodi na pamet. I. T. Mrnavić, ist. 81. Dopustite mi da vam ja recem ono što meni na pamet dohodi. D. Bašić 509. Dohodi mi na pamet jedan strašan događaj. D. Rapić 197. Ne samo joj ne dohodi srđaba u pamet toga rija. G. Palmotić 1, 253. — *iterativno.* Nikako mi misal na um ne dohodaše od vas. Aleks. jag. star. 3, 276. Što veće puta čovjeku ni na pamet ne dohodi. M. Divković, naruk. 29^b. Prem ako im naj nepoštenije misli u pamet dohodo. bos. 259^a.

6. *značenje je gutoru kao pasici — prena dohivati; ime onoga koji dohiva stoji a dat. ai subjekat je stvar materijalna; u seruju je primjerica značenje iterativno. aa) uopće.* Ako li to nije gohi ništa toga meni dati, ni mi ñaj to ne zakrati, što ć za pinez ne dohodi. A. Čubravinović 162.

bb) *subjekat je ono što se dohiva serke godinu od svojega imanja (ili od svojega trova), sponrdi dohodak, e. Čto dohodi ili ota, popova, ili ota vlahu, ili zoujma popovska bari, eto dohodi ota popova, polovina da se uzima stjejk erkivi. Mon. serb. 13. (1222-1228). Nijesam redovnikom davao desetine od ostaloga što mi je dohodiho s moćbastine na godiste. M. Divković, znan. 149.*

cc) u ovom primjeru dohoditi komu znači: *prispadati mu, biti njegov*. Tko koža kupi jularom svezana, doodi li i jular kupcu? F. Lastrić, ned. 332. — b) *subjekat je stvar umna, o nekijem primjerima nije lako znati, spadaju li amo ili pod 5. značenje je uopće iterativno*. Za toj se ne čudi, ako nam nezgoda i jadi i trudi to veći dohode. N. Nalešković 2, 67. Dohodi nam toj zlo s mraka, s noćne šetnje i studeni. M. Pelegrinović 198. Zla koja nam dohode od ljudi. B. Kašić, fran. 93. Dobra, koja nama od božje milosti dohode. D. Rapić 306. — c) *subjekat je osjećanje, stane tjelesno ili duhovno*. Smijeh mi dohodi od trata siñora Mara. M. Držić 290. Dohodi mi voja uzet nož, ter se ubosti. M. Držić 302. Ovdj mi sada devota žela doodi znati, zasto gospodin ranu na boku svomu u srce oteje primiti kad izdanu. F. Lastrić, ned. 205. — *iterativno*. Razumijem one sne koji nam dohode od prijašnjega zamislenja N. Marči 7.

7. *vidi doći*, II, 7. *nema potvrde kod pisaca*.

8. *subjekat je red. a) s dat.* Komu red dohodaše. Zborn. 47. Dohodi svim svoj red. M. Vetranić 2, 419. — b) *s acc.* Vas se Siren redom obredio, pak je redak kraja dohodio. Radman 28.

9. *stare, constare, kao stajati, o cijeni kod kupovanja, vidi doći*, II, 9. *ime onoga koji kupuje stoji: a) u acc.* Tko dariva sta ga dohodi veoma drago, dariva s svoje strane nemalazno. B. Zuzeri 1199. — b) *u dat.* Grihoje li brž trgovci, tkojji su običajni klet se bogom, dušem, da to i to njima toliko dohodi? Deisto. Blago turl. 2, 90.

10. *od micaña je preneseno značenje na protezanie, pružanje. vidi doći*, II, 11. Niz potoka kako dohodi ptočki podj Golozlova mlins. Dec. bris. 67. Zagradiše sve pute, koji dohodahu h kući Abramović. Zborn. 39b. ark. 9, 86. Da dohodi (raj) do neba njesečkoga. M. Orbin 22. Da mu (jezik) dohodaše do zemlje. I. Držić 179. Gdi no ne dohode ruke lpužeke. M. Radnić 89b. Jedan drugomu dohodio bi glavom stati pri jrsima. S. Rosa 142b. — *u prenesenom smislu*. Da ča se nahodi potajno i dubčko, k čemu ne dohodi unije visoko? P. Hektorović 29. A znanje jim od kreposti do dubine ne dohodi. P. Kanavelić, iv. 565.

11. *vidi doći*, II, 12.

a. *što subjekat stječe ili njegovo novo stane stoji: a) u acc. s prijedlogom na. aa) novo je stane žično ili uopće tjelesno*. Svak na to dohodi ki se je rodio. M. Marulić 157. Koliko mnogi narodi na veliko nbožstvo dohode i spadaju! M. Divković, bes. 299b. Trijeba e, na padanje da dohodi svaka sgrada. J. Kavañin 277b. Na rod mi jur dohode novi moji vinogradi a druge cu raztrapiti. B. Zuzeri 186b. Vicoenc razbaja se i dohodi na smrt. V. M. Gušetić 174. — bb) *novo je stane umno, duhovno*. Vazda se neće i naglar na mudrost istine dohodeći. P. Zoranić 76b. Er vrlu na svoju dohodi svaka stvar. D. Rašina 7a. Na toliku opačinu dohodaju. Ant. Kadčić 461. — cc) *na mañe, vidi kod doći*. Tijelo Isusovo nikako na mañe ne dohodi. M. Divković, bes. 609a. Dohoditi na mañe, decrescit. A. d. Bella, rjec. 263b. — b) *u acc. s prijedlogom u*. Baram bi izgubili onaj halat, po kome u nuke viñe dohode. D. Rapić 122. Dohodi u poznanje, što god pripjeti zvjezdoznanje. J. Kavañin 284b.

b. *dohoditi u se, u sebe, vidi doći*, II, 12. b. Ako nigda u se ne dođe. J. Filipović 3, 218b. Ovim načinom mnogi u sebe dohode, oholost (ovimst mj. olost) ostavljaju i k bogu se povraćaju. I. Velikanović, uput. 1, 396.

c. *dohoditi vrha kome, vidi doći*, II, 12, c.

Smrt dohodi sama vrha plaču. M. Vetranić 2, 414. Umjetelan čovjek svemu vrha dohodi. M. Držić 328. Moć s mudrosti sjeđinena vrha trudijem svijem dohodi. G. Palmotić 1, 123. Ma desnica vrha ovako izlavinicam svijem dohodi. I, 396.

12. *fieri, vidi doći*, II, 13. Ovi se svijet stara i huđi dohodi. D. Zlatarić 53b. Panet slaba dohodi. M. Orbin 73. Na kome se duša čisti i svjetla od zlata dohodi. V. Andrijašević, pat. 280. Tko slijedi u grijehu dohodi utvrđnuti. M. Radnić 269a. Po ovomu što ñe virenik srićnjiji dohodi. Ant. Kadčić 404. — *iterativno*. Ali koliko više traže obogatiti se s nepravdom, toliko više nevolji doode i potribiti. F. Lastrić, od' 370. Grješnik ako ne omeška, koliko veće sluša, toliko tvrdi dohodi. A. Kalić 32.

13. *impersonalno*.

a. *aktivno. a) značenje je kao kod 5, samo što nema subjekta*. Pišuć svak prije kako mu na pamet dohodi. R. Gamanić A3a. Kako tkomu na um dohodi. I. Dordić, uzd. v. — b) *vidi doći*, II, 14, a, b). Meni se smjejtaji dohodi od njećijeh, na oči velicijeh prem ljudi na sviti. D. Rašina 108a. Ne mnij tko godi, da meni od zlobe ovo reć dohodi. S. Menčetić 331. Nu mi se života dohodi odreći, er tvoja ljepota podnosi trud veći. N. Nalešković 2, 77. Dohodi mi sada da ga zakolej. M. Držić 408. Hodi na solac, kud ti od voje dohodi. M. Držić 164. — c) *po tome što znači pripadati (vidi kod 6, a) cc)*, *može, u prenesenom, moralnom smislu, značiti pristojati se. aa) s dativom*. Imš dohodiť paće otpustjenim biti. Sava, tip. stud. glas. 40, 144. — bb) *s akuzaticom*. Ako ga dohodi reći. K. Magarović, evijet. 105.

b. *sa se, pasivno*. Lasno se dohodi u poznanje. A. Vitajić, ist. 158. Neavidost kud vas vodi, na što li se s ñom dohodi. V. Došen 143b. Jere se po krstjenju dohodi na svetu viru. Ant. Kadčić 58.

DÖHODNİK, m. *čovjek koji dohira ñeke dohotke*. — *U dvojice pisaca xviii vijeka*. Ako žakan nije dohodnik crkveni. Ant. Kadčić 527. Koji su primali ove litine bili su zvani dohodnici. A. d. Costa 1, 213.

DÖHODNİK, adj. *vidi 1. dohodan*. — *Postaje kao dohodan sufiksom ññ*. — *Dolazi xviii vijeka i u Stalićevu rječniku (dohodañ)*. David prorokuje dohodniemu narodu. I. Dordić, salt. 493. Promisli . . . svoje dohodne osudeñe. ben. 166. Da se ne imamo briñati s dohodnijem potrebam. T. Ivanović 48.

DÖHODSKĪ, adj. *koji pripadu dohodu, dohodima*. — *U Stalićevu rječniku (accusalis, ad census pertinens)*.

DOHODSTVO, n. *vidi dohode*.

DOHODE, n. *dohod*. — *Samo u Stalićevu rječniku (sa starijim oblikom dohodje, adventus, accessus) u kojem ima i dohodstvo s istijem značenjem*.

DOHÖDENE, n. *djelo kojijem se dohodi*. — *stariji je oblik dohodenje*. — *Dolazi xvi i xvii vijeka (u čakarskom obliku dohojenje) i u naše vrijeme, a između rječnika u Belinu (u ništa dohodenje, in nihilum versio) 84a i u Vukovu*. Kako da kazuje ñej dohojenje boga Amona. Aleks. jug. star. 3, 221. Brzinom dohojenja. P. Radović, ist. 63. Mene majka i bije i kara, a ni s kakva luđa dela moga, nego s tvoga cesta dohodaña. Nar. pjes. u Vuk. gov. 54.

DOHRANITI, dohraniti, pf. *hraniti do nekoga časa*. — *složeno: do-hraniti*. — *impf.: dohranivati*. — *Akc. je kao kod dobaciti*. — *Kod onoga*

dijela našega naroda koji ne izgovara h govori se bez ovoga: doraniti. — Dolazi od prijevih vremena, a između rječnika u Belinu (alfo' 65a; repono' 219a), u Stuličevu (alere, conservare'), u Vukovu (I. „bis zu ende ernähren' alere', 2. „aufhalten' servare' cf. dočuvati), u Daničičevu (conservare'). a) u naj užem smislu; objekat ne može biti nego čelade ili živinče. čas do kojega traje hraniče stoji u gen. s prijedlogom do, a kod prvoga primjera u dat. Dohrani me smrti a moja dedina vsa budi vs crkovi. Starine. 13. 207. (1185. u prijepisu god. 1250). Da si se dohrani starac Joann do smrti svoje u crkvi Mon. serb. 116. (1342). Ja sam bio do sadašega časa dohranen. B. Gradić, duh. 23. I kad sam jih jedna bila do viteštva dohranila. Nar. pjes. u D. Baraković, vil. 199. Na ovo li me, jaoh, dohrani, teška i trudna ma starosti? I. Gundulić 391. Ja do smrti dohraniš ga, ondi pokopah ga. F. Glavinčić, cvit. 257b. On ga... biješe dosle dohranio, da ga zajedno s nom ubije. G. Palmotić 1, 193. Dati ću onoj koja me dohrani do smrti. M. A. Rejković, sabr. 22. Ko l' će babu lehom doraniti? Nar. pjes. vuk. 3, 392. Gdje god kojeg podgojila majka i do muškog dohranila pasa. Osvetn. 5, 74. — b) servare, conservare, kao dočuvati, ne pustiti da što pogine, propane objekat može gdegdje biti i čelade. Osvaj vil... meni dohrani vinu cvit za kosom. Š. Menčić 236. I nas na tvojoj službi tja (tča) do konca dohrani. M. Alberti 409. Veselaše se da spametno bijaše dohranio one pinezce za onu potrebu. A. d. Bella, razg. 31a. U davnjem prorocima koje Žudili isti naš nejuvezući nama su dohranili. S. Rosa 6b. Kako da uzimavši otrov, razrušio bi iznutreno, što narav svakako nastoji dohraniti i uzdržati. Blago turk. 2. 136. Svoj miraz do svoje smrti dohrani. V. Bogišić, zborn. 116. — c) može se kazati, kad se što hrani namjerom da se kome poda, po tome može dobiti i značenje: dočekati koga čim, dati mu, ponuditi mu što na dočeku. Za službu dohrani prisilnavi svoj obraz. Š. Menčić 273. Dohraniti ti (bog) pokoj čestiti na nebi. P. Hektorović 61. Al zasto nijeste vi mogle mi boji glas dohraniti neg ov? N. Našćković 1, 272. Dohranio bjeħ da rucamo. M. Držić 135. Dohraniti sve dohrani spravno niimi. G. Palmotić 3, 63b. Ke (žene) im dohraniše što će blagovati. J. Palmotić 208. Prida se im ne da sjesti ni im stola tu dohrani. 244. A Stana mu kavu doranila. Nar. pjes. vuk. 4, 449. Otrovn suahi vodom doranila. Nar. pjes. herc. vuk. 147. Doran'to mi drva. 341. Kako u majke radila tako i doranila. Nar. posl. u V. Bogišić, zborn. 214. Ondar ih (hajine) nikomu neću kazivati nego ću ih dohraniti svojoj nevjesti. Nar. prip. vuk. 128. Pričekat ih kad dodu s posla i dohraniti im objed. V. Bogišić, zborn. 274.

DOHRANITI, adj. dolazi u Stuličevu rječniku sa značenjem 'servare'. — nepozidano.

DOHRANŠEŃE, n. djelo kojijem se dohrani. — stariji je oblik dohranjenje. — Dolazi u Belinu rječniku (dohranjenje 'educatio' 65a) u Stuličevu ('conservatio').

DOHRANJVAŃE, n. djelo kojijem se dohranjuje. — U Vukovu rječniku.

DOHRANJIVATI, dohranjujem i dohranjivam. impf. dohraniti. — Ake. je kao kod dograđivati. — Dolazi od xvi vijeka u između rječnika u Belinu (dohranjivati, dohranjivam i dohranjujem; repono' 219a), u Stuličevu (dohranjivati, dohranjivam, ali ima i praes. dohranjujem az inf. dohranjiti), u Vukovu (dohranjivati, dohranjivam, ali

Vazda ti ću i od ručka i od večero štogodi dohranjivat. M. Držić 128.

DOHRKATI, dohrćem, pf. svsršti hrkaše. — složeno: do-hrkati. — impf.: dohrkavati. — U Stuličevu rječnika (a stertendo cossare').

DOHRKAVATI, dohrkāvam, impf. dohrkati. — U Stuličevu rječniku.

DOHRLITI, dohrlim, pf. accurrere, doći hrleći. — složeno: do-hrliti. — impf.: dohrljati. — Ake. se mijenja u aor. 2 i 3 sing.: dohrliti. —

Dolazi od xvii vijeka u između rječnika u Belinu 22a i u Stuličevu. Tatar vrli u naš ovi kraj dohrlji. G. Palmotić 2, 303. Prema nemu kraj dohrlji. P. Kanavelić, iv. 266. Vi dusi blaženi, vi dohrlite na pomoć. A. d. Bella, razg. 202a. Nek bi i on na to videno dohrlio. I. Đorđić, ben. 132. To izreče pak dohrlji na grob. N. Marčić 55. Pa u Livno dohrlile vojske. Osvetn. 7, 77.

DOHRLJEŃE, n. djelo kojijem se dohrlji. — stariji je oblik dohrljenje. — U Belinu rječniku (dohrljenje 'accursus' 22b).

DOHRLJIVATI, dohrljujem i dohrljivam, impf. dohrliti. — U Belinu rječniku (praes. dohrljujem az inf. dohrliti 22a) i u Stuličevu (griješkom dohrljivati, dohrljivam).

DOHRTJETI, dohrtim, pf. dolazi jedan put xviii vijeka sa subjektom prt. značenje kao da je: ne moći dalje lociti kao hrt. Lj, kad pride staru zina, maću'o 'e veće sredu snijega tjerat stopim mlohavina kosuticu hitra bijega, trudno 'e hrtu, ki dohrti, u luvenoj stat obrti. J. Kavačin 6a.

DOHŪKŪTI, dohūknem, pf. tisući hućući (o vjetru). — složeno: do-huknuti. — U jednog pisača xviii vijeka. Zavrnuhu ju (burku) vitri, ter ju dohuknuhu u porat od Ostije. F. Glavinčić, cvit. 221a.

DOHŪKTJETI, dohūktim, pf. doći hukteći (o vjetru). — složeno: do-hukttjeti. — U naše vrijeme. U isto vreme dohukti crveni vetar. Nar. prip. vil. 1868. 450.

DOHVATAŃI, dohvāčam, impf. dohvatiti, vidi dohvatati. — Postaje od osnove dohvati perfektivnoga dohvatiti supskom a pred kojijem se i mijenja u j, a zatijem tj u č. — Dolazi od xviii vijeka. Koji se za nina hita s kamenom, strilom i priličnim, premda jih ne dohvāča. Aut. Kadčić 285. Dofačaju plane i mirinče, da ban vidi, jeli ono Luka. Nar. pjes. marj. 98. I dofača čenu joster tinto. 103.

DOHVĀLITI, dohvāliti, pf. hvaliti koliko je dosta. — složeno: do-hvaliti. — Dolazi (pasivno) u jednog pisača xviii vijeka. Po veliku čudu višneħa boga i po molbām nelohavljena našega parca dan danasni žives ti, živem ja. A. Kalić 95.

DOHVĀT, m. dolazi samo adverbijalno u acc. ili u loc. s prijedlogom na, te znači: koliko se može dohvatiti. — Ake. se mijenja u loc. dohvātu. — Postaje od osnove glagola dohvatiti supskom n. — Kod onoga dijela našega naroda koji ne izgovara h čuje se dovat i dofat. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (dohvat i dofat 'der erreicht' ut assequi potui': Udario ga nā dohvāt). Udari ga maćem na dovatu. Nar. pjes. vuk. 8, 471. Prema seħe udario Meħa na dovatu po bijelu vratu 4, 236. Sto god beše vodi na dohvatu, bilo je u opasnosti. M. D. Milčević, zin. već. 260. Na dovat noħa. J. Grupković.

DOHVATAŃE, n. djelo kojijem se dohvata. — U Vukovu rječniku: 1. 'das herlangen' 'correctio'. 2. 'das erreichen' 'asseritio'. 3. 'das groifen, be-rühren' 'attractio'.

DOHVATATI, dohvátâm, *impf.* dohvátiti. — *isporedi* dohvátati. — *Akc.* je kao kod dočekati. — *Postaje* od dohvátiti kao hvátati od hvátiti. — *Dolazi u naše vrijeme a između rječnika u Vukovu.*

1. *prelazno.*

a. *aktivno.* Ustavla ga demom od čelika, a dovata malo babračlijom. Nar. pjes. vuk. 2, 549. Kako koza rukam' dovataše, te o zemlju nime udaraše. 3, 119. Hajka za za ruku dofata. Pjev. crn. 316^b. Pa u ruke dohvata šišanu. Ogljed. sr. 396.

b. *sa se, refleksivno.* Svaki joj se ruke dovataše. Pjev. crn. 113^b. Za svoje se lice dofataše. 283^a. Dobro je čovjeku da se ne dohvata do žene. Vuk, Ikor. 7, 1. Ne dohvatajte se do nečistote. 2kor. 6, 17. Strva se negova ne dohvatajte. D. Daničić, 5mojs. 14, 8. Ne dohvataj me se. isa. 65, 5.

2. *neprelazno.* A pod grlo zubom dovataše, zakla nega kako vuče jagrje. Nar. pjes. vuk. 2, 286.

DOHVATITI, dohvátiti, *pf.* comprehendere, attingere. — *složeno:* do-hvatiti. — *impf.:* do-hvatati i dohvátati. — *Akc.* se mijenja u *aor.* 2 i 3 *sing.* dohvati. — *Kud onoga dijela našega naroda koji ne izgovara h čuje se i dovatiti i dofatiti (ovako je i u Boei i u Crnoj Gori).* — *Može biti riječ praslavenska (isporedi rus. дохватитъ, češ. dohvátiti), ali joj u našem jeziku nema potvrde prije xviii vijeka, te do onoga je vremena drugi dio hititi mjesto hvátiti (isporedi dohititi) a tako je još u nekijem mjestima (daj-budi u Dubrovniku). — Između rječnika nahodi se samo u Vukovu: 1. ‚berlangen‘ ‚porrigo‘. 2. ‚er-reichen‘ ‚attingo‘. dohvátiti se 1. čega, do čega ‚greifen, berühren‘ ‚atingere‘. 2. ‚erreichen‘ ‚asse-quor‘. 3. n. p. na noge ‚sich stützen‘ ‚se excipere‘.*

1. *prelazno.*

a. *aktivno, doseći pružajući ruku ili što drugo:* a) comprehendere, kao kod dokučiti, subjekat uzme, uhvati ono što dosegne. aa) uopće. Pasi-jaše nihov sinčić od 12 godišta ništo ovaca od kojih jedna upade u jedan bunar prisušen, i dite dozva roditelje koji dotrčavši ne mogahu je dofatiti. J. Banovac, prip. 214. Ona baci u zobnicu ruku, ono pleće mesa dofatila. Nar. pjes. vuk. 2, 21. Te dofatati sa bukve jabuku. 2, 32. Tadar Marko . . . Andriju glavu dofatilo. Pjev. crn. 9^b. Dohvatilo bi s neba tarane (tako je visok). Nar. posl. vuk. 69. Nojevi želeći da bi pecivo dohvati-tili. Nar. prip. vuk. 200. — *ono što se pruža da se objekat dohvati stoji u instr.:* Nu dofatiti rukami naglo želaše lakim. M. Katančić 49. — *gdje se što dohvati (dio cijeloga što se dohvati) stoji u acc. s prijedlogom za:* Dostiže ga na nebeska vrata, za desnu ga nogu ufatio, što dofatiti, ono i okile. Nar. pjes. vuk. 2, 83. Te dohvati Hajkunu devojku, dovatiti ju za bijelu ruku. 3, 184. Dovatati ga za grlo bijelo. Pjev. crn. 12^a. *u loc. s prijedlogom po (samo u ovakovijem primjerima):* On dovatiti pušku po srijede. Nar. pjes. vuk. 3, 323. Po srijedi puško dohvatiše. Ogljed. sr. 107. — *bb) kad subjekat uzme ono što dosegne da ga doda drugome, može značiti i gotovo što dofatiti. vidi u Vukovu rječniku gdje ima i primjer:* Dohvatite mi to, Dovatati mi divit i artiju, da ti pišem do dvje do tri rječi. Nar. pjes. vuk. 1, 255. ‚Dovat‘ der mi vode u mastravi, da s' napijum studene vodice. 2, 590. Kad se kome rove da mu što dohvati ili učini. Vuk, poslov. 195. *cc) kao uhvatiti, uzeti uopće, bez osobito-toga isticanja da se kod toga pruža ruka ijetko je lerdan dofatila i bači ga na zelenu travu. Nar. pjes. vuk. 1, 201. Ti dofatiti luloga Jovana,*

slijepa ga na Labuda bači. 2, 33. Ona mlada ođe u riznicu, dovatila sabju Momčilovu. 2, 109. No dovatiti trista neimara, povede ih u Šaru planinu. 2, 125. Pa dovatiti đakona Jovana i njegove deće trista lude, u čeliju te ih zatvorio. 2, 128. Pak dovatiti onu kupu s vinom. 2, 431. Brže koña svoga dovatilo, sedla koña što ga lepše može. 2, 566. Da do pašu u odaju pođem, da dovatim divan-kabanicu. 2, 616. Dovatiše račune i mrtve, i veliki plijen okrenuše. 4, 524. Dohvatiti nekto sviralu dugu prevjenu. Nar. prip. vuk. 192. — *ruka, ruke može biti u acc. s prijedlogom u:* U ruke mi dofatila svilena lijepa pasa. (*gen. mj. acc.*). Nar. pjes. mkl. beitr. 58. Ode Ture u kulu bijelu te dovatiti koña debelega i u ruku okovnu dordu. Nar. pjes. vuk. 3, 354. Dovatiše torbe uprtinače, tanke puške u ruke desnice. 4, 75. A u ruke kape dovatilo. 4, 517. U ruku je vode dofatila. Pjev. crn. 140^a. — *može se i na drugi način (u ovijem primjerima akuzativom s prijedlogom na) pokazati gdje se primi, metne ono što se dohvati: I na glavu kami dofatilo. Nar. pjes. vuk. 2, 83. Te ugrabi Mičunović-Vuka, dovatiti ga na pleći junačke. 4, 9. — dd) kao zgrabiti, spopasti. Skočii hrće i odmah dotrča, te banovu jbu dovatilo. Nar. pjes. vuk. 2, 285. Pak dovatiti Ćuticu Bogdana, dovatiti ga zubi za oždreje. 2, 453. Ona (voda) provre preosred Kosova, i dofatiti ujaka mojega, ponese mu koña i oružje. 3, 218. i u prenesenom smislu. Kad kucnem na vrata, svako mi čeljade dohvati trostruka groznica. S. Ćubiša, prip. 240. — b) attingere, subjekat se samo dotakne onoga što dosegne. takovo je dotičaće i kod udarca, rane. ono što se kod toga pruža stoji u instr. Zamaivauci na ne s rukom oli s drvom prem da jih ne dohvate. Ant. Kadičić 513. Dovati ga malo topuzinom. Nar. pjes. vuk. 2, 251. I malo je dovatiti zubima. 2, 399. No ga jelen rogom dovatilo. 2, 632. — *kad se ističe mjesto kojega se subjekat dotakne, ono stoji obično u loc. s prijedlogom po.* Dovati me po svilenou pasu, pobratime, sapom od topuza. Nar. pjes. vuk. 2, 220. Dovatati ga po ramenu desnom, desnu mu je ruku osjekao. 3, 271.*

b. *sa se.*

a) *recipročno, vidi a, a) cc).* Za bila se grla dovatilo, te se dvije ale poniješe. Nar. pjes. vuk. 2, 281. Svaki od dolaznika kad se dohvate za ruku. Pravdonoša 1851. 27.

b) *refleksivno. aa) značenje je kao kod a. ono što ko uhvati, uzme, ili čega se dotakne stoji: aaa) u gen.* Pak se bješe dofatilo Ugrin Jauko koña svoga. Nar. pjes. mkl. beitr. 34. I Jovanu oči satvorila: kad se Jovan očih dofatilo. Nar. pjes. vuk. 2, 36. Devojke sa rukom dofatilo. 2, 553. Dovati se pomama vrančića. 2, 593. Dovati se sablje okovane. 3, 468. Posječe mu konopac na ruke; kad se Luka ruku dofatilo, skoči Luka, ka' četiri vuka. 4, 92. Dofati se kola devojakah, do-broga se dofatilo druga, baš za rukov jevodinu Jehu. 4, 157. Ja se moga ne dovatih blaga. Pjev. crn. 190^a. Kad se Gašo puško dohvatio ka' da se je krila dohvatio. Ogljed. sr. 158. Kad se davo dohvati skuta, otkini skut. Nar. posl. vuk. 120. — *u prenesenom smislu.* Mlali Uroš soja gosposkoga dovatiti se snage i pameti. Nar. pjes. vuk. 2, 188. Vlašće joj se srca dofatilo, već Hajkuna nije za Turakah. Pjev. crn. 287^b. Posjedaje jedan do drugoga, svakoga se zbora dofatili. 297^a.

Kad se govori o mjestu, znači: doći s mukom do mjesta, dohvatiti ga se, vidi kod dohvatiti, 1, b, c). Kad se Marko zemlje dovatilo. Nar. pjes. vuk. 2, 240. Tek da mi se dvora dovatiti. 2, 275. Hajlući se gore dovatilo. 3, 367. *tako se govori*

i o vremenu: Pa se mrkle noćce dohvatise. Nar. pjes. vuk. 5, 102. — *bb*) u acc. s *prijedlogom* za. Za britke se sablje dovatiše. Nar. pjes. vuk. 3, 21. Za platno se Momčilo dofatilo. Pjev. crn. 267b. Za grlo se rukom dovatiła. 286a. — *ccc*) u gen. s *prijedlogom* do: u *Vukovu rječniku*. — *ddd*) u jednom primjeru iz narodne pjesme u acc. s *prijedlogom* na. Na tanke se puške dofatise, obadivje puške zavatišo. Nar. pjes. vuk. 4, 329. — *bb*) se excipere, kao uprijeti se, nasloniti se, nasaditi se, ostali. isporodi dočekati se kod dočekati, 2, b. Dovati se Sarcu na ramena. Nar. pjes. vuk. 2, 217. Na dobre se košice dofatise. 2, 242. Na noge se s košica dofatilo. 3, 310. 2. *neprlazno*. značenje je kao kod 1, b. Ona maučke koja dohvatiti ne može. Nar. posl. vuk. 239. — *ono što ko uzme, uhvati stoji u acc. s prijedlogom* za. Za brniću rukom dovatio. Nar. pjes. vuk. 4, 8. Pa on junak u vodu skočio i za ladu rukam' dofatilo. 4, 127. — *ono čega se ko dotakne stoji u gen. s prijedlogom* do: Ovu šalu mladli ljudi čine samo za to da bi im usta dohvatila do djevojačkih usta. Vuk, živ. 37. — u ovom primjeru mjesto kojega se subjekat dohvata stoji u loc. s *prijedlogom* po (subjekat nije čelade nego ono čim se čelade drugoga dotiče). A po sreću sablje dovatiše. Nar. pjes. vuk. 2, 563.

DOIGRATI, doigrām, pf. *sršiti igrahe, doći igrajući, prelazno i neprlazno*. — složeno: doigrati. — *impf.*: doigravati. — *Akc.* kaki je u *inf.* taki je u 3 pl. praes. doigrāju, u aor. doigrāh (osim 2 i 3 sing. doigrā, u ger. praet. doigrāv, doigrāvši; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes., osim part. praet. act. doigrāo, doigrāta, i pass. doigrān. — Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u *Belinu* (finir di ballare 244a), u *Stuličevu* (a ludo, a saltatione cessare), u *Vukovu* (1. „gesprungen kommen, advenio saltans“). 2. doigrāo je već „sein taufen ist schon aus“, saltare jam non potest“).

a. *sršiti igrahe, ne igrati dafe, igrati može značiti i ludere i saltare. uopće je neprlazno*. — samo u rječnicima.

b. *doći igrajući. a) skaući, neprlazno*. — u *Vukovu rječniku*. — b) *igrājući koha, prelazno: objekat je koh, ali može i izostati*. Izvedu mu žrala velikoga, kušao ga i kušao Rade, odigra ga pak opet doigra. And. Kadić, razg. 292b. Kupih koha za hijadu, poigrah ga niz livadu, doigrah ga do vodice. Nar. pjes. vuk. 1, 305. Doigra Kosto iz lova. vuk. kovč. 49.

DOIGRAVĀNE, n. *djelo kojijem se doigrava*. — U *Vukovu rječniku*.

DOIGRAVATI, doigrāvām, *impf.* doigrati. — *Akc.* je kao kod blagoslavljati. — U *Stuličevu rječniku* i u *Vukovu* (advenio saltans“).

DOIJĒDATI, doijēdām, *vidi* dojelati.

DOILNUK, m. praeda, *plijen, tur.* dojmluk. — U *jednom rukopisu xviii vijeka*. Princ Evge-nije razbi Turke pod Varadinom, i mnogi doilnuk dobiše Nemci. Glasn. 20, 10.

DOINĀDITI SE, doinādim se, pf. *sršiti ina-dene (inacene)*. — složeno: do-inaditi. — *impf.*: doinadivati se. — U *Stuličevu rječniku* (disputatiōni finem imponere“).

DOINĀDIVATI SE, doinādivām se, i doinādivām se, *impf.* doinaditi se. — U *Stuličevu rječniku* (grajeskou doinadivati se, domadivam se).

DOISKORJĒNITI, doiskorjēnim, pf. *iskorjēniti do kraja, posre*. — složeno: do-iskorjēniti. — *impf.*: doiskorjēnivati. — Dolazi u *jednoga pisca xviii vijeka, a iz űega u Stuličevu rječniku*

(exstirpationi finem dare“). Žitje žudjelsko yidjesto doiskorjēneno sa svrijem. S. Rosa 41b. Nihove ostatke doiskorjēniše. 129a.

DOISKORJĒNIVATI, doiskorjēnivām, i doiskorjēnivām, *impf.* doiskorjēniti. — U *Stuličevu rječniku*.

DOISPUNITI, doispunām, pf. *ispuniti do kraja*. — složeno: do-ispuniti. — *impf.*: doispunati. — U *jednoga pisca xviii vijeka i u Stuličevu rječniku* (pericere“). Doispunit uradjehe izustjeno u proročanstvu. S. Rosa 19b.

DOISPUNĀNE, n. *djelo kojijem se doispunia*. — U *Stuličevu rječniku*.

DOISPUNĀTI, doispunām, *impf.* doispuniti. — U *Stuličevu rječniku*.

DOISPUNĒNE, n. *djelo kojijem se doispunia*. — U *Stuličevu rječniku*.

DOISTA, adv. *vidi isti i doisto*.

DOISTI, *vidi doći i iti*. — U *Vukovu rječniku*.

DOISTINE, adv. *uprav su deije rječnici: do istine (vidi I. do, I. 9, a), vidi i doisto*. — Dolazi sastavljeno xviii vijeka i u *Belinu rječniku* (asserantur 14a; nojstine sada „nunc enim vero“ 34b). Doistine troj bog jest svrhu svih bogova. And. Kadić, kor. 289.

DOISTINITI, doistinim, pf. *comprobare, ad effectum perducere*. — složeno: do i istiniti koje postaje od osnove supstantiva istina suffixom i. — *impf.*: doistinivati. — *Akc.* se mijenja u aor. 2 i 3 sing.: doistinī, — Dolazi od xvi vijeka a između rječnika u *Belinu* (probo 598b; „comprobo“; doistiniti se „comprobor“ 761a) i u *Stuličevu* („comprobare, confirmare“; doistiniti se „comprobari“).

1. *aktivno*.

a. *comprobare, pokazati, dokazati da je što istina*. Isilovahu se doistiniti binbenimi računai da duše imahu se drugoć saiti s telesi. Transit. 187. Mnogi veljau, da on iznesvistjen besidjaše, dali jur svuise to doistini űegova smrt što se do mala dogodi. Blago turl. 2, 30. Vi svidoci morete biti i doistiniti što govorim. I. J. P. Lučić, razg. 5. Što je god od potribe bilo nadostaviti ili s svidočanstvom doistiniti. (Grgur iz Varosa 73. Doistiniti, dokazati da je istina; „hoćeš li mi doistiniti da sam ja rekao to što ti kažeš?“ M. Pavlinović.

b. *declarare, pokazati, kako je što u istinu*. Vele mučno jest dojistiniti od koga načina i masti ima biti odića crkoviška, buduć da na razlikost od vrmenaa i mista različite imahu (imaju?) biti i odiće. A. d. Costa 1, 79.

c. *ad effectum perducere, učiniti da bude što se reklo da će biti*. Nemoj me se odvrći, jer sam tvoja ovića . . . da budu doistiene tvoje rici kako jesi obećal. Transit. 116. Ako se ne doistine ovi ugovori i uviti. Ant. Kadić 434. Svrha doistini jedno i drugo proročanstvo. I. J. P. Lučić, izk. 11.

2. *sa se*.

a. *pasirno, značenje je kao kod 1*. Zakon zabraűiva pogubiti pravednika, ako se prija ne doistine uzroci. I. J. P. Lučić, izk. 18. Uđij netom se doistinit bude ugovor, uđij netom budem ozlrvatio od nemoći. Blago turl. 2, 97. Prvo nego se dojistini pogodba. A. d. Costa 2, 71.

b. *reflexivno, učiniti se da je što istina*. Čuvši od űe, da ga (pripo) bijaše primila od anđela, ktiile doistinit se, dodivši joj glavu i našavši da istina bijaše, uze od toga i on i űine čelo sebi opepeli. Blago turl. 2, 47. Ustadoše se i svidočanstvom űineva i ogledlom ispoćenoga tla doisti-

nije se to veće, da strahovito vidinje nije bilo zamišljeno. 2, 146.

DOISTINIV, *adj.* probabilis, koji se može doistiniti (*vidi* doistiniti, 1, a). — *Samo u Stulićevu rječniku.* — nepouzdan.)

DOISTINOVATI, doistinjujem, *vidi* kod doistiniti.

DOISTINUĆE, *n.* djelo kojijem se doistini. — *Dolazi* (dojstinutje) u jednoga pisca xviii vijeka koji je sam načinio kao da postaje od doistiniti. Pedipsa zadana s pogodbom ne podvezuje prvo dojstinutnja pogodbenoga. A. d. Costa 2, 71.

DOISTINIVATI, doistinjujem i doistinjivam, *impf.* doistiniti. — *Dolazi* xvi vijeku i u Stulićevu rječniku (griješkom doistinivati, doistinjivam). Doistinjujući nepravdanimi i lastivimi računima ovu odluku. Transit. 211. — *Oblici praes.* (griješkom) doistinjujem *dolaze* i u jednoga pisca xviii vijeka, ali može biti da odgovaraju infinitivu doistinovati kojemu nema potvrde. Obranje trpeće doistinuje se (*Stamparskom griješkom* 'dojstinuje se') u oni(h) koji mogu i imaju ('imahu') biti obrani. A. d. Costa 1, 69. Ne doistinuje se pogodba utvrđena. 1, 154. Ovo doistinuje Ribera. 1, 192.

DOISTIT, *adj.* verus, istinit. — *Samo u jednoga pisca xviii vijeka.* Rijeka . . . ka ne kaže doistita nijednoga svoga vrila. J. Kavañin 117^b. Na Korčuli nije tjelėsä doistitih. 317^b.

DOISTO, *adv.* vere, revera, certo, quidem, do istine, u istinu. — *ispoređi* doista, zaisto, zaista. — *Uprav* je ista riječ što doista, ali je shvaćena kao *prosti adverb* s čega se je nastavak a promijenio u o (*ili* može biti po analogiji prema zaisto). — *Kod nekijeh pisaca* i se mijenja u j: dojsto. F. Lastrić, test. 152^b. L. Radić 9. I. J. P. Lučić, razg. 113. — *Dolazi* od xviii vijeka u između rječnika u Belinu ('certe' 186^b) u Bjelostjenčevu ('certe'), u Voltijijinu ('certamente' 'gewiss'), u Stulićevu ('serio, vere, certe, sane, quidem, mehercule etc.').

a. vere, kao u istinu, bez sumnje, kad se što tvrdi kao posve istinito. Taci misnici nisu moji misnici nego istiniti izdavnici, oni doisto i mene prodaju kao Juda i izdaju. I. Ančić, ogl. 188. U ovoj čaši neprocina krv ma sveta doisto je. J. Kavañin 476^a. Da ga obraniš od smrti a da on tebe udre nožem, doisto bi ti vapija od boga i od pakla osvetu pram onom neharniku. J. Banovac, razg. 155. Jeli od potrebe da krstjanin zna nauk krstjanski? jest doisto od potrebe. J. Filipović 1, 5^b. Ako to ucinite, vaš je raj doisto. F. Lastrić, ned. 378. Moreš li ti ubiti jednu zmiju, kada unide u kuću tvoju te se sakrije? ne moreš doisto. od' 105. Kada se izgubi ključ od jedne brave, ne moreš je doisto otvoriti svakojakim iliti isto kakvim godi. 106. Neću doisto otvoriti, ako mi ne kažoš, tko si. A. Kanižlić, uoč. 70. Koje je zlo učinio tebi David? Nije doisto nikakovo. And. Kačić, kor. 167. Jeda li se ponosiš svjetlosti tač davnijoh plemena i bogatstvom aliti dikama tvoje rožbine i svojte, aliti slavam djeda i pradjeda glasovitijeh? no doisto. I. M. Mattei vn. Koji dakle želite nebesku slavu uživati, doisto i brez svake sunje jest potrebito stogod trpiti. D. Rapić 32.

b. revera, reapse, kao zbija, od istine (*vidi* 1, do, 1, 9, a, c), djelom (*vidi* 1, djelo, 3, b, c) au), kad se ističe kako što jest prema onome što se može pomisliti ili reći. On drže da se šale . . . dali kad ga jur stukoše i skripuse nad ihm zubi . . . onda pozna, da doisto od smrti nu nastojahu. P. Vuletić 8. Ako je ovo istina, kako

je doisto. A. d. Bella, razg. 11^a. I to otje gospodin biti ukopan za svidoču, da je doisto bio umro. F. Lastrić, od' 130. Pokaza z dvora niko začudenje, zašto iznutra doisto bog ne more se začuditi ničemu. 175. Kako oni redki jesu na falu, tako imaju biti i ovi, i doisto jesu. A. Kanižlić, kam. 91. Da, ako će doisto proći i vaša dobra svjetovna, zašto ih uzmažate? Đ. Bašić 98^a. Govore niki može bit, ali što velim može bit, kada doisto govore? A. Tomiković, gov. 13. Pridoh na Kuntradu, doisto nad more. Nar. pjes. istr. 2, 102.

c. certo, kao za cijelo, pouzdano, u rečenicama u kojima je glagol što znači misliti ili govoriti, može potvrđivati ne da se misli ili govori nego ono što se misli ili govori. Ako bi redovnik znao doisto, da je ti nemoćnik u grihu. L. Terzić 147. Ako budeš poznati doisto da je mučen. (B. Pavlović) 232. Tada joj Isus reče: znaj doisto, da ćeš jti čuti. J. Banovac, razg. 6. Zaisto ne biste ga (boga) s tolikom slobodštinom uvriđivali, kad biste doisto znali, da će svit brzo svršiti. 90. Ja sada poznajem doisto, da je ogledalo. N. Palikuća 13. Oni koji mlči ne ispovida, ma doisto ne more se reć ni da taj. M. Dobretić 506. Doisto ti tursku vjeru dajem. Nar. pjes. vuk. 5, 496.

d. quidem, kad se što tvrdi, da se boje istakne nešto onome suprotno. Ne bismo doisto uživali život . . . nego bili bismo u nevoljah. A. d. Bella, razg. 154^{ab}. Duš je doisto pripravan, ali put slaba je. F. Lastrić, test. 107^b. Stara mudrost grčka, ako i nije posanula, doisto je poventla pod turskim jarmom. A. Kanižlić, kam. 838. Indi moramo li nega i u ovomu naslidovati, da se i mi ovako pribrazujemo? doisto to bi lijepo bilo, kad bismo se mogli ovako pribraziti. B. Leačković, gov. 76. To kazuju i pričaju ljudi da doisto pobjeći mogaše, al' ne može Turčin od junaštva. Nar. pjes. vuk. 4, 482.

DOIT-, *vidi* dobit-.

DOIZBOJAVATI doizbojijujem, *pf.* seršiti izrojerane, izrojerati do kraja. — *složeno:* do-izbojavati. — *Samo u Stulićevu rječniku.*

DOIZDJELITI, doizdjelim, *pf.* izdjeliti do kraja, sve. — *složeno:* do-izdjeliti. — *impf.:* do-izdjelivati. — *U Stulićevu rječniku.*

DOIZDIRATI, doizdirəm, *impf.* doizdrijeti. — *U Stulićevu rječniku* (*samo u praes.* doizdirem kod doizdrijeti).

DOIZDJELIVATI, doizdjeljujem i doizdjeljuvam, *impf.* doizdjelivati. — *U Stulićevu rječniku.*

DOIZDRIJETI, doizdrēm (doizderēm), *pf.* izdrijeti sve, do kraja. — *složeno:* do-izdrijeti. — *impf.:* doizdirati. — *U Stulićevu rječniku* (scindere violenter, excoriare, pellem detrahere^o).

DOIZLIŃATI, doizliŃam, *pf.* izliŃati po sve, do kraja. — *složeno:* do-izliŃati. — *U Stulićevu rječniku* (griješkom doisliŃati 'evanescere').

DOIZVRŠITI, doizvršim, *pf.* izvršiti do kraja. — *složeno:* do-izvršiti. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Ovi san nije se doizvršio (*Stamparskom griješkom* 'doizvrnio') u Jozefa. S. Rosa 51^b.

DOJ, *interj.* glus u žalosti, u čudu, i kad se ko moli. — *Može biti* da postaje od tal. doh kod kojega je isto značenje. — *Dolazi* u dvojice pisaca Dubrovčana xvi vijeka, i u Stulićevu rječniku u kojem je uzeto iz S. Menčetića. Doj, visini moj bože, veliku t' ima moć, poznati tko može, što će bit ali do! S. Menčetić 63. Doj bože, tva kripas moljenje usliši! 106. Doj bože, pogledaj! 128. Doj nebeska krpjivosti, zasto vili toj malo

mañe ne da ljeposti? 326. Jadi su zled stisli, da oči me suze, dođ medne me misli, ko mi vas sad uze? D. Rašina 1429. Doj ma dñšo, s ke vse ginu, bivši u sroču dana meni, što neč' pustit' hudo sjeni, zagrlivši pravu istinu? 1439.

DOJA, *m. ime muško*. — *isporedi* Dojak. Dojan, Dojin, Dojko, Dojka, Dojčin. — *Dolazi prije našega vremena od xiv vijeka i u Daničevu rječniku* 3, 587. Brat' mu Doja. Deč. hris. 75. Doja Kokorića. Glasn. 24, 294. (1348?). Doja. S. Novaković, pom. 61.

DOJAATI, *vidi* dojahati.

DOJABUŠOLITI, dojabušolim, *pf. doći jabušoleti, polagahno i s mukom doći*. — *složeno: do-jabušoliti*. — *U naše vrijeme u Lici*. Osobito kaža polubolestan čovek ili starac kuća ide, reče se: jedva evo dojabušoli! J. Bogdanović.

DOJAČA, *f. muletra, muzlica*. — *isporedi* dojonica, dojljšte, dojljstvo. — *Ake. se mijenja u gen. pl. dōjāča*. — *U naše vrijeme u Slavoniji*. T. Maretić.

DOJČATI, doječām, *pf. odoleti*. — *složeno: do-jčati (vidi kod nadjačati)*. — *Dolazi od xviii vijeka*. Ne dojačamo negovoj sili. A. d. Bella, razg. 215. Dojačati kome, nadjačati ga. M. Pavličević.

DOJADATI, dojadām, *pf. vidi* dojaditi. — *Postaje kao dojaditi sufixom a*. — *U jednoga pisca našega vremena*. No bi gradu jadi dojadali. Osvetn. 5, 108.

DŌJADITI, dojadim, *pf. doći do jada, dograjeti, dosaditi*. — *Ake. se mijenja u aor. 2 i 3 sing. dōjādī*. — *Postaje od do jada sufixom i*. — *Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku (dojaditi i dojaditi se)*.

a. *aktivno*. Meni tvoji prosci dojadiše ... E Turčiji zemlji dojadiše. Nar. pjes. vuk. rječ. 129^a. Svoj su Bosni, pašo, dojadili. Pjev. crn. 51^a. Već su paši dave dojadile. Ogled. sr. 61.

b. *sa se, refleksivno*. a) *personalno*. Pak se čemu dvorba dojadila. Pjev. crn. 163^b. — b) *impersonalno*. Čekaše ih ... dokle im se bilo dojadilo. Pjev. crn. 78^a. Dojadi se zadržasnoj banici. Nar. pjes. vuk. 472.

DŌJADRITI, *vidi* dojdriti.

DOJAGANČATI SE, dojagančām se, *pf. dočepati se*. — *složeno: do i jagančati; može biti da ovo postaje od osnove jaganča jagmiti*. — *U naše vrijeme u Lici*. 'Da se ja mogu ikako toga i toga dojagančati, bogme čo mi nučno iz ruke izaći! J. Bogdanović.

DOJAGMITI, dojagmīm, *pf. složeno: do-jagmiti*.

a. *prelazno, osvojiti jagmeći*. — *u jednoga pisca našega vremena*. Al' se krvni ne smetaju Turci, no juriše da dojagme vise. Osvetn. 5, 99. b. *neprlazno, doći jagmeći se*. — *u narodnoj pjesmi Hreata u Ugarskoj*. Pod Haimburški varos jesu dojagmili. Jačke. 210.

DŌJAJIĀNE, *n. djelo kojijem se dojaše*. — *U Bjelostjencevu, Jambrešićevu, Stuličevu rječniku*.

DŌJAHATI, dojašēm, *pf. doći jašeti; srsiti jahanje. može biti neprlazno i prelazno (objekat je samo koñ ili uopće žirvinče koje se jaše)*. — *složeno: do-jahati*. — *impf.: dojahivati*. — *Ake. se mijenja u aor. 2 i 3 sing. dōjāhā*. — *Dolazi od xvi vijeka, a između rječnika u Mikajinu, u Belinu 178^a, u Bjelostjencevu (kod dojalujem), u Voltigijinu, u Stuličevu, u Vukovu (dojahati i dojaati i dōjāti), u adequitate, doći jašeti*. Amiviz blizu k Aleksandru dojala Aleks. jug.

star. 3, 264. Na ravnine tad dojaha nedaleče od Varšova. I. Gundulić 423. Nek dojaše dvoru bijelome. Nar. pjes. vuk 3, 417. Kad dojaha vilena knuša a galešu svede u povodu. pa u mlade posestrime pade. Osvetn. 1, 12. — b) *srsiti jahanje*. Dojahao je već. Vuk, rječ. 129^a.

DOJAHĀVATI, dojahāvām, *impf. dojahati, vidi* dojahivati. — *U Jambrešićevu rječniku*.

DOJAHIVATI, dojahivēm i dojahivām, *impf. dojahati*. — *isporedi* dojahavati. — *Dolazi u rječnicima: u Belinu 178^a, u Bjelostjencevu (samo praes. dojalujem), u Voltigijinu (praes. dojalujem kod dojahati), u Stuličevu (dojahivati, dojahivam), u Vukovu: dojahivati (i dojaivati), dojahujem*.

DOJĀIVATI, *vidi* dojahivati.

1. DŌJĀK, *m. ime muško*. — *isporedi* Doja. — *Dolazi xiv vijeka*. Dojaka. Deč. hris. 17, 21 i još na nekoliko mjesta.

2. DŌJĀK, dōjka, *m. dojka, sisa*. — *Dolazi samo u narodnoj pjesmi našega vremena i to gen. dojka, po čemu se ne zna, jeli nom. dojak ili dojko*. Fati joj se rukom u nedarca, ali nema dojka ni jednoga (U govornu nigla nijesam čuo 'dojak' muškoga roda ili 'dojko' srednjega, nego sve 'dojka', a uaj više u mn. broju 'dojke'. Vuk). Nar. pjes. vuk. 3, 15. Ti ne imaš dojka ni jednoga. 16.

DOJĀKO, *adv. dostije, vidi* jako.

DOJAKOSTAN, dojakosna, *adj. satis firmus, dosta jakostan*. — *U Stuličevu rječniku (dojakostan, dojakostni)*. — *nepouzdana*.

DOJĀKOŠŃI, *adj. vidi* dosadašiti. — *Postaje od do jako sufixom šns*. — *Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Uzdlajući se u svoju dojakošnu sreću. Vuk, miloš. 3.

DŌJAMITI, dojamim, *pf. odalečiti, dignuti do kraja, sve*. — *složeno: do-jamiti*. — *U jednoga pisca našega vremena*. Odgovara iz pećine Luka: 'Jami vilo, zla ne dojamila!' Osvetn. 2, 81.

1. DŌJAN, *m. ime muško*. — *isporedi* Doja. — *Dolazi xiv vijeka*. Dojans. Deč. hris. 21, 28 i još na nekoliko mjesta.

2. DŌJAN, dojna, *adj.*

a. *koji doji ili koji se muze*. — *u jednoga pisca xviii vijeka*. Dojna koza već je dična neg dliovjka ka je mlučna. P. Vitezović, cvit. 30. Tko za kuću dojne drži krave. J. S. Relković 408.

b. *koji je dojen, koji sisa*. — *u Jambrešićevu rječniku (dojne dece napitok 'bua'), i u Stuličevu sa značenjem: kojega treba dojiti (lactandus)*.

DOJANOVIĆ, *m. prezime po ocu Dojanu*. — *U naše vrijeme*. Šem. Karlov. 1883. 72.

DŌJAŠITI, dojašim, *pf. dojahati*. — *U narodnoj pjesmi našega vremena i u Stuličevu rječniku*. Ujokno dobro koñ dojašili. Nar. pjes. juk. 429.

DŌJAŠIVATI, dojašivēm i dojašivām, *impf. dojašati*. — *Samo u Stuličevu rječniku (s praes. dojašivam)*.

1. DŌJĀTI, *vidi* dojahati.

2. DŌJĀTI SE, dojmēm se, *pf. dohvatiti se, prihvatiti se, latiti se*. — *isporedi* i dojmiti se. — *oblici su kao kod oteci, uzeti (u inf. i prošlim vremenima stoji -ja- mješte -e-)*. — *Složeno od do i jati; kod ocoja je ista osnova što i kod oteci i uzeti; ali po čakurskom govoru u inf. i u prošlim vremenima mješte e (negdašnja e) ima ja (jer je na početku sloga), a u sadašnjem vremenima jm (od jsm)*. — *U prav*

je riječ čakavska, ali su je od čakavaca primili i štokavci u sjevernoj Dalmaciji. — U naše vrijeme. — a) sa značenjem sprijeda kazanim, osobito često s gen. imena koje znači kakav posao. Držimo da su se poljudjelska društva zadržala posla dojala. M. Pavlinović, razl. spis. 60. Nego se još valjalo dojati izbraja novoga kraja. 118. Dojati se posla, vojno i vojski latiti se posla, tal. lavorare a tutt' uomo. (na Braču). A. Ostojić. — b) prionuti uz koga pitajući što, tako mu dosadajući. Dojati se koga, uz koga prionuti, pitati: 'Doja me se ka' vrag krštene duše.' Dojmi se strica, on će ti zajati jaspi. M. Pavlinović. — i dosaditi upće: 'Što si me se doja' sinko'. M. Pavlinović. Dojati se koga, dosaditi komu, tražiti kakovu ljubav, navlaš uznemiriti, pravdati koga. A. Ostojić.

DOJÁVITI, dōjāviti, pf. složeno do-javiti. — Ake. je kao kod dobaciti. a) javiti što kome koji je podaje. — u naše vrijeme u Dubrovcu. — b) dovesti (stado, orce itd.) ilući sprijeda. — u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Pa njegove ti dojavi ovce. Nar. pjes. vuk. 2, 631. Dojavi mi stotinu ognuva. 4, 439. Da Nikčevo stado dojavimo. Oglad. sr. 118. Dako oklen šičar dojavimo. 357.

DŌJAZDITI, vidi dojezditi.

DŌJBA, f. vidi dojtva. — U jednoga pisca xviii vijeka. Troja dojba do Bartolova. (Do poznatog Bartolova dneva marvu doji po tri puta dneva). J. S. Rejković 337.

DŌJCI, dōjčā, m. pl. gemini, blizanci. — Jumačno postaje od dvojci tijem što je ispalo v, a može biti za to što se shvatilo kao da postaje od dojci. — Dolazi xviii vijeka u Mikičinu rječniku (dojci, blizanci, gemellus) i xviii u jednoga pisca; između rječnika još u Stuličevu. Jednjem porodom dvoje sinova porodila (je). Ovi dojci drugo nijesu nego pravadni i grešnici. B. Zuzeri 172^a.

DŌJČA, m. kao hyp. Dojčević. Lakomu kulu Vuka Dojče (s ruge, mjesto Dojčević). S. Ljubisa, prič. 99.

DOJČETIĆ, m. prezime. — isporodi Dojčević. — U narodnoj pjesmi. Elci-bašu Dojčetića Vuka. Nar. pjes. vuk. 2, 482.

DOJČEVIĆ, m. prezime. — isporodi Dojčić i Dojčetić. — U narodnoj pjesmi. Pobratiša Dojčevića Vuka. Nar. pjes. vuk. 2, 568.

DŌJČICA, f. dem. dojka, od čega postaje suškosom ica pred kojim se k mijena u č. — U Stuličevu rječniku (parva mamma; nutricula).

1. DOJČIĆ, m. prezime. — isporodi Dojčević. — xviii vijeka. Stipanu Dojčiću popu. Starine. 11, 136. (1681).

2. DOJČIĆ, m. u rukopisu xvi vijeka nudimak Patroliku u trojanskoj prič. I pride Protokološ Dojčić i reče: Aceliš gospodine. Troj. prič. jag. ark. 9, 130. načiniu od osnove glagola dojiti, vidi u drugom rukopisu: Pride otrok Acileševu imenom Potricolušu. Doničk (čitaj Dojčić) koji bese sa nim. jedino mlako saž, i reče jenu: O gospodine Acilešu. Troj. prič. mikl. star. 3, 178.

DŌJČIL, vidi 1. Dojčilo.

1. DŌJČILO, m. ime muško, kao da je isto što Dojčin. — U narodnijem pjesmanu. O Dojčilo, bogom pobratime. Nar. pjes. vuk. 2, 382. Poznado ga Dojčilo vojvoda. 2, 383. nominativ može biti i Dojčil. Uže Dojčil onu sitnu kugu. Nar. pjes. vuk. 2, 383. Pobratišu Dojčil-kapetanu. Pjev. crn. 116^a.

2. DOJČILO, m. u zagoneci (tele). Zamumla roguša (krava) iz vrbika, odmumla dojčilo iz planika. Nar. zag. nov. 102.

DŌJČIN, m. ime muško. — isporodi Dojčil i Dojčilo, Dojko, Doja. — Dolazi od xiv vijeka, a između rječnika u Vukovu i u Daničićevu (Dojčine). Dojčine z bratijami. Mon. serb. 564. (1322). Dojčine. S. Novaković, pom. 60. Vino pije Dojčin Petar, Varadinski ban. Nar. pjes. vuk. 1, 456. Razboje se vojvoda Dojčine. 2, 460. Čera ga Dojčin na labudu. Pjev. crn. 117^a.

DŌJČINOV, adj. koji pripada Dojčinu. Redak dode dvoru Dojčinovu. Nar. pjes. vuk. 2, 461.

DŌJČINOVICA, f. mjesto pod nivama u Srbiji u okrugu biogradskom. Niva u Dojčinovici. Srp. nov. 1867. 705.

DŌJČINOVIĆ, m. prezime po ocu Dojčinu. — U naše vrijeme. Sem. karlov. 1883. 72.

DOJDEŽE, conj. dokle (po crkvenom jeziku). — U kuzi xvi vijeku pisanoj mješanim jezikom. Ne otimet se žagal od Jude dojdeže ne pridet, iže pošim je. S. Kožičić 3^a. Dajakon šuju ruku pokrvenu imat, dojdeže služiti se. 11^b.

DŌJDŪČI, adj. (uprav part. praes. act. glagola doći koji vidi pod I, a, c)) venturus, koji će doći, budući. — U jednoga pisca xviii vijeka. Kad izadeš iz dojdučje boja. A. I. Knezović 177.

DŌJĚĆI, part. praes. act. dojiti, dolazi samo u ženskom rodu, u ženskom čeljadetu i žirvinčetu koje doji (cidi dojiti pod a) obično bez objekta. — Od xviii vijeka, naj prije u Belinu rječniku 62^b, i između rječnika još u Stuličevu (dojeđ). Žene trudne i dojeće. A. Bačić 184. Žene, noseće i dojeće djecu. B. Leaković, nauk. 386. Neg dojeća nek ne pije žena. J. S. Rejković 395. Tako zdrave biće ti dojeće (krave). 228.

DOJĚDAN, vidi kod 1. do, II, b pri kraju.

DOJĚDATI, dōjĚdam, impf. dojesti. — U Stuličevu rječniku. gdje uz dojesti ima praes. dojedam što se može čitati i dojedam.

DŌJĚDRITI, dōjĚdrim, pf. appellere, doći je-dreći. — složeno: do-jedriti. — impf.: dojedrivati. — Ake. se mijena u aor. 2 i 3 sug. dojedri (u Vukovu je rječniku grješkom drukčije bižen akcentat: dojedriti; vidi i D. Daničić, akcenti u glagola. rad. 6, 107). — Po zapadnom se govoru kaže i dojdriti, a po čakavskom i dojdriti i dojdriti. — Dolazi od xvi vijeka, a između rječnika u Mikičinu, u Belinu 104^a, 75^a, u Voltigijinu (dojadriti i dojdriti), u Stuličevu, u Vukovu (s dodatkom do se govori u primorju). Za tim dojdritismo... u naj lipju luku. P. Hektorović 7. Dojdritivši u Puču rečeni kraj. Dukljanin 28. Dojedri naj poslije na otok. B. Kašić, fran. 49. Na koje (krajine) svete djevojčice bjehu na drijevihel dojedrile. per. 144. U toliko dojedrila plav bješe. P. Kanavelić, iv. 482. U toliko drijeva na kraj dojedriše. B. Zuzeri 403^b. Dojdriti u otačbinu. J. Banovac, pred. 46. Genuesi u Carigrad dojedriše. A. Kanižlić, kam. 820. Od Budima šajke dojedriše. And. Kačić, razg. 144^b. Pokle jesu, majko. Bnetci sagradeni, ni takova driva neta dojadrilo. Nar. pjes. istr. 2, 156.

DOJĚDRIVATI, dōjĚdrivam i dōjĚdrivam, impf. dojedriti. — U Stuličevu rječniku (s praes. dojedrivam).

DOJEK, m. ime mjestu xvi vijeka. Selu je Koretinu išla meda, na Dojeku (Mon. serb. 565^b god. 1322). D. Daničić, rječ. kod Dojeka.

DŌJENAC, dōjĚnca, m. mlada seina. F. Kurlac, dom. živ. 41.

DOJENCI. Dojenaca, m. pl. *zaselak selu Plavianima*. — *Dolazi krajem xiv ili početkom xv vijeka i u Daničičevu rječniku* (Dojenci). Zaseteli Plavianem: Dojenci, ... Mon. serb. 265. (1389—1405).

DOJENICA, f. žensko (dijete) dojeno. — *Postaje kao dojenik sufixom ica*. — *U Stuličevu rječniku* (quae lac suscit) s dodatkom da je uzeto iz brevirjara.

DOJENIK, m. muško (dijete) dojeno. — *ispoređi dojenik*. — *Postaje od part. praet. pass. dojen sufixom ica*. — *U Stuličevu rječniku*.

DOJĚNE, n. djelo kojijem se doji. — *stariji je oblik dojenje*. — *Dolazi od xvii vijeka, naj prije u Mikašinu rječniku* (dojenje lactatus) i još između rječnika u Belinu (dojenje lactatus 62b), u Bjelostjenčevu (lactatio, lactatus, mulsio, emulsio), u Stuličevu (lactatus), u Vukovu (1. 'das süngen', nutritio), 2. 'das sangen', lactatio). To dojenje (vidi dojiti, b) do Bartola biva. J. S. Rejković 232.

DOJĚSTI, dojedēm i dojēm, pf. svršiti jedeže: ne jesti dafe. — *složeno: do-jesti*. — *Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Stuličevu* (griješkom dojestiti po dubrovačkom govoru, 'exedere, absumero') i u Vukovu (dojesti, dojedem i dojesti se, dojedem se).

1. *aktivno: a jesti do kraja, dok već ništa ne ostane*. Da su krnji jeli a ne mogli nigla dojesti ga. A. Kalić 545. — *b) ne jesti dafe*. Već si dojeo 'du wirst nie mehr essen' non amplius comedes'. Vuk, rječ. 1299.

2. *sa se, reflektivno, kad omrzne hrana, jer se je mnogo jelo*. — *ime koje znači čelade stoji u dat*. Već mi se dojelo meso 'ich bin schon dessen überdrüssig', satiety ejus me tenet'. Vuk, rječ. 1299.

DOJEZDITI, dojezdīm, pf. adeoquitate, doći jezdeći, dojahati (pod aj). — *složeno: do-jezditi*. — *Akc. se mijenja u aor. 2 i 3 i sgn. dojezdi*. — *U jednog pisca čakavca ima i oblik dojazditi: Koji . . . biše dojazdil pod naši šatari. I. T. Mrnavić, osn. 57*. — *Dolazi od xvii vijeka a između rječnika u Belinu 178a, u Stuličevu, u Vukovu*. K vam dojezdih u radosti. G. Palmotić 1, 218. Dojezdiše u manastijer od Kazina. I. Đorđić, ben. 44. I već su ti dojezdili blizu tvoga perivoja. Nar. pjes. mikl. beitr. 31. Sprnja danak trinajesti biše, kada pod Beč Turci dojezdiše. And. Kačić, razg. 218^b. Kum dojezdi, dvori zavoniše. Nar. pjes. vuk. 1, 31. Kad dojezdi do b'jela čadora. 2, 600. Dojezdiše Jankovića kuh. 3, 141. Pred dvore mi svati dojezdiše. 3, 517. — *u prenesenom smislu, o kniži (poslanici)*. Do tri knjige meni dojezdiše. Nar. pjes. kras. 1, 20.

DOJEZDĽIVATI, dojezđivēm i dojezđivām, impf. dojezditi. — *U Stuličevu rječniku* (griješkom dojezdivati, dojezdivam).

DOJICA, f. dojilica. — *U Bjelostjenčevu, u Voltijjinu, u Stuličevu rječniku*.

DOJIC, m. prezime po ogu Doji. — *U naše vrijeme*. D. Avranović 268. Sem. prav. 1878. 81. Rat. 139.

DOJILICA, f. nntrix. *ispoređi dojica, dojka (kod b)*, dojkiha, dojitejica, dojla, dojlica, dojnica. — *Postaje od osnove dojił part. praet. act. glagola dojiti sufixom ica*. — *Dolazi od xvii vijeka (vidi prvi primjer kod b) a između rječnika u Stuličevu i u Vukovu*. a) žensko čelade koje doji uopće (svoje ili tuđe dijete). U post jisti mogu težaci, kovači, dojilice. F. Matić 75. Teško trudnima i dojilicama u te dane. Vuk,

mat. 24, 19. Kao što dojilica neguje svoju djecu. pavl. 1 sol. 2, 7. — *b) žensko čelade koje doji tuđe dijete (obično za platu), ispoređi 1. baba, 4 i 1. babica, 3. Djelica, objube nitijsko dojilica. M. Radnić 185^b. Kate . . . ni dala dojkam blud-nijeh dojilica, da 'u nadoje, J. Kavašin 302^b. Dojilica biše ga sakrila J. Filipović 3, 339^b. Pristupi Justini djava u prilici nežine dojilice. M. Zoričić, zrc. 8. — c) žensko žirnice koje doji. Tri-doset kamila dojilica. D. Daničić, 1 mojs. 32, 15. Krave dojilice. 1 sam, 6, 7.*

DOJILICIN, udj. koji pripada dojilici. — *Od xviii vijeka* Dojihicino mleko. Z. Ortelin, podr. 13.

DOJILĽSTE, n. muzlica, dojača. — *U Stuličevu rječniku* (s dodatkom da je uzeto iz ruskoga) u kojem imu i dojiłstvo s istjem značenim.

DOJILĽTVO, n. vidi dojiłšte. — *nepouzđano*.

DOJILJA, f. vidi dojilica. — *Postaje od osnove dojił part. praet. act. glagola dojiti sufixom ja; lj se mijenja u j*. — *Dolazi od xvi vijeka (vidi prvi primjer kod b) i u Vukovu rječniku*. a) žensko čelade koje uopće doji. Dojile s gladi obezmiļene nosile bi porod u povojama. S. Ľubiša, prip. 52. Svaku bejku neka zanuzo svojim mlakom žena dojiła pa će proći samo muškono ona koja muško doji, a ženskono ona koja doji žensko dete. M. D. Miličević, izv. serb. 2, 68. — *b) žna koja doji tuđe dijete*. Ali joj pomaga dojiļa i mati. D. Zlatarić 52^b. Dobavi mu mladano dojiļe. Nar. pjes. petr. 2, 514. Dojile po dvije dojiļe. Nar. pjes. stojad. 2, 35. Dobavi dojiļu i pothrani ih do oružja. Nar. prip. vuk. 230.

DOJILJE, n. nutriticio, dojenje. — *Postaje kao dojiļa sufixom je (ije?)*. — *Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Ne šće davat' čedo na dojiļe. Nar. pjes. vuk. 2, 61. Pa je babo daje na dojiļe, na dojiļu tri godine bila. 3, 129.

DOJIN, m. ime muško. — *ispoređi Doja i Dojan*. — *Dolazi prije našega vremena od xiv vijeka*. Dojina. Dec. hris. 4, 12 i još na nekoliko mjesta. S. Novaković, pom. 60.

DOJINA, f. mjesto pod uvacima u Srbiji u okrugu smederevskom. Niva u Doini. Sr. nov. 1861. 433.

DOJINE RUPE, f. pl. mjesto u Srbiji u okrugu pužarevačkom. Bašta u mestu zvanom Dojine Rupe. Sr. nov. 1873. 1133.

DOJINO SELO, n. selo u Srbiji u okrugu vranjskom. M. D. Miličević, kraj. serb. 302.

DOJIONICA, f. mulier lactans; muletrum. — *Postaje od dojił osnove part. praet. act. glagola dojiti sufixom -ica*. — *1 (na svrhu stoga) mijenja se u o kod štokavaca*.

a. *žena koja doji*. — *na jednom mjestu xviii vijeka i u Stuličevu rječniku* (dojilnica s dodatkom da je uzeto iz brevirjara). Jao pribornicam i dojionicam (dojionicam) u dni one. I. Bandulavić 185^b. mat. 24, 19.

b. *muzlica, ispoređi dojača*. — *dolazi u obliku dojilnica u Bjelostjenčevu i Jambrišičevu rječniku, a u Stuličevu dojionica*.

DOJIONIK, m. muzlica, dojača, *ispoređi dojionica, b*. — *U Stuličevu rječniku s dodatkom da je uzeto iz ruskoga*. — *nepouzđano*.

DOJITEĽAN, dojiłtelna, adj. lactandus, *kojega treba dojiti*. — *Samo u Stuličevu rječniku*. — *slabo pouzđano*.

DOJITEĽICA, f. vidi dojilica. — *Postaje od osnove glagola dojiti sufixom -ica*. — *Dolazi od xvii vijeka naj prije u Mikašinu rječniku* (kod baba i dojnica), a između rječnika još u

Belinu 62^b. 125^b i u *Stuličevu*. a) žena koja doji uopće. Dojiteljice, prisobnice iliti noseće. I. Velikanović, uput. 1, 526. — b) žena koja doji tuđe djetete. Babe i dojiteljice ņiove dice. M. Pavišić 13. Potrebu ima od dojiteljice i voditeja. J. Matović 154. Čuvati se, da za godinu dana oni s djetetom u jednoj postelji ne leže ili dite (s) svojom dojiteljom i to radi pogibili utušenja. I. Velikanović, uput. 3, 224. — c) žensko živinče koje doji. S ņijma se ovece dojiteljice hrane. I. Jablanci 131.

DOJITELJICA, f. dem. dojiteljica. — U *Belinu rječniku* 126^a i u *Stuličevu*.

DOJITI, dōjim, impf. ņberibus alere; sugere (mamam); mulgere. — Akc. se miješa u praes. 1 i 2 pl.: dojimo, dojite, u aor. 2 i 3 sing. dōj, u impf. s kraćijem oblikom: dōj, dōjmo, dōjte (ali dōji, dōjimo, dōjite), u part. praet. pass. dōjen. — Riječ je praslavenska, ispredi stslor. i češ. dobiti, rus. доить, pol. doić. — Po svoj prilici treba shvatiti ovaj glagol kao kauzalni prema drugome glagolu (sa znaćem sisati) kojemu nema potvrde u ņjednomo slavonskom jeziku; o ovome bi korijen bio di (vidi i djetje), koji opet postaje od indoer. dhā, ispredi snskrt. dhā i dhē, sisati, dhi, nasitati, dhēnu, hrana muzara; grē. θήσα, podojiti, θήσθαι, pomusti; lat. fellare; got. daddjan, steniem. tajan, dojiti.

a. ņberibus alere, (o ženskom ņladetu i živinčetu) hraniti svojiem mljekom dajući ga sisati iz svojijeh sisa. — s ovijem znaćem nahodi se u svijem rječnicima. a) u pravom smislu. aa) subjekat je žensko ņladete ili živinče. aau) uz glagol je izrećen i objekat. Mati poće me dojiti. M. Vetranić 1, 435. Baba ju je dojila i hranila. M. Držić 185. Hoti ona sama dojiti Katarinu, B. Kašić, per. 63. Žene koje dieu doje i nose. F. Lastrić, ned. 137. Budući ona mati ņegova, od potrebe je bilo, da ga sama doji. A. Kanižlić, uoć. 529. Ja ću ti naći dojilicu koja će ti ga dojiti. And. Kačić, kor. 60. Mene je vila dojila. Nar. pjes. vuk. 4, 65. Ko se žene boji, neka dieu doji. Nar. posl. vuk. 153. Tu je knjiue morala nevesta gojiti i dojiti. Nar. prip. mikul. 21. — Ne dojiše nas zviri u toj dubravi. M. Držić 78. Svinja prasad tri nedije doji. J. S. Rejković 61. Bil je rutav kodu ona medvedica ka ga je dojila. Nar. prip. mikul. 80. — uz glagol može biti i ime mljeko u instr. Blagosloveno je mliko kim te dojih. M. Marulić 181. Kako će djeteece ne- jako mljekom dojiti. M. Držić 20. Mljekom ga ona jes dojila. I. V. Banić, mand. 35. Za ono mliko kojim sam tebe dojila, prosti, sinko! A. Kanižlić, uoć. 214. U svilen povoj pivila, majčinim mljekom dojila. Nar. pjes. vuk. 1, 65. — u istom padežu može biti ime koje znači sisu, dojku. Prsmi ovim dojih Kupiđa. M. Držić 37. Koga si u nidrije tvoojje pripremenitije vlasti- tijom sisam dojila. P. Posilović, nasl. 150^b. Pokaza mu (*Koriolanu mati*) prsi, s kojim ga doji dojila, pak mu ovako govoraše. J. Banovac, razg. 141. — bb) može i ne biti objekta, te glagol znači uopće: biti u onom stanju u kojem je žena ili živinče što doji. Žena koja doji. B. Kašić, zc. 121. Dokle baba dojila, dotle baba brojila. (Z). Poslov. danić. 19. Žene koje nose ili doje. I. Grlićić 78. — Lijepo bleji, ali zlo doji. Nar. posl. vuk. 169. — bb) subjekat je sisa, dojka, prsi itd. Blaženo . . . prsi koje ne doje. N. Raņina 105a. Iuc. 23, 29. Blaženi saski . . . koji do- jiše tebe. S. Budinić, sum. 230^b. Ja s početka rođih ņega, prsi ga ove me dojiše. S. Bobajević 231. Proklone sisu, što ga je prokletova dojila. S. Lučić, prip. 276. — cc) subjekat je mljeko. Blaženo mljeko, koje te doji. M. Držić 264. —

b) u prenesnom smislu. aa) kao hraniti, pitati uopće. Zmijo je jadovne ņih mljekom hranise, a trave otrovne s čemerom dojiše. D. Raņina 45^b. Bojnom trublom nješte pjesni sved je šika i pokoji, a gdje sjever dme nesvijesni, od lavice mljekom doji. I. Gundulić 337—338. Tako ptići svoji mrtvi jur matice krvi svojom doji lubez- niva ptica. I. T. Mrnarić, ist. 186. — bb) metaforički, o onome što se švaća kao duhovna hrana. Koje crkva dojiše mlikom nauka. F. Lastrić, test. 62^b. Mlikom od nauka doje se pravov- irni po svemu svijetu. 65^a.

b. mulgere, musti. — s ovijem znaćem do- lazi od xviii vijeka u Slavoniji a između rječ- nika u Bjelostjencu i Jambrešićevu. Krava jako nek brez ņeg (teleta) se doji. J. S. Rej- ković 57. A ovece ti tripud daju mlika, kad je tripud priko dneva dojiš. 232.

c. sugere, sisati, sati. — s ovijem znaćem dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. S kojim no si ti dojio mljeko. Nar. pjes. juk. 540. Doji sisu, moj Nenade sine. Nar. pjes. petr. 2, 385. Umileno jaguje dvije ovece doji. Nar. posl. vuk. 333. Ono dvoje bliznova, kao dva crvića, doje mater. Nar. prip. vil. 1867. 462.

DOJITVA, f. muzeje, vidi dojiti, b. — ispo- redi dojba, dojivo. — u jednoga pisea xviii vijeka. Tako slabja i dojitva biva. J. S. Rejković 276.

DOJIV, adj. u *Stuličevu rječniku* sa znaćem: koji doji (lactans, lactens). — Nije (osobito s timjem znaćem) pouzdano.

DOJIVO, n. vidi dojitva. — U jednoga pisea xviii vijeka. Pričača se marva uz dojivo bašenim zelenem. J. S. Rejković 316. S ņim i treće do- jivo pogine. 337.

I. DOJKA, f. mamma, nutrix, ona koja doji: sisa, dojilica. — Akc. se miješa u gen. pl. dō- jākā (nalazi se i dōjki, Nar. pjes. vuk. 2, 179. 3, 44, a griješkom i dojka). — Postaje od osnove doj glagola dojiti suflskom ika.

a. mamma, sisa (ali je pristojnija riječ nego sisa i kače se samo o ženskoj, niglu o muškoj). — s ovijem znaćem dolazi od xvi vijeka a iz- među rječnika u Vrančićevu (dojke ņberna), u Mkašinu, u *Belinu* 455^b, u *Stuličevu*, u *Vukovu*. (Gdje bi me u dojke počeli štipati. M. Vetranić 2, 283. Planin hvojke bile mi su brašno hode, i poskupo hladne vode, ja trim dajuć ćedom dojko. A. Čubranović 142. Odsiće joj desnu dojku. F. Vrančić, živ. 63. Pri dojkah mē lubejne majke. I. Dorić, salt. 64. Iz dojaka sasne se uliko. F. Lastrić, oP 16. Sitlujć ih izmstu mliko iz dojka. M. Pavišić 23. Vadi majka svoju bjelu dojku, pa zakliue svojom b'jelom dojkom. Nar. pjes. vuk. 1, 254. Ko li će ga dojkom odojiti. 2, 120. Kade dode da podoji dojke. 2, 123. Kad dogore do bijelih dojki. 2, 179. A u zemlju pogledali eruu kako raste trava na uvojko kao dojke u mlade devojke. 3, 145. Poznaćeš joj na prsima dojke. 3, 295. Ruke su joj krila ljadova, b'jelo dojke dva siva goluba. 3, 543. Kamo biš ti bile dojko svoje? „Hranit ću ih, ko drugo devojke“. Nar. pjes. istr. 1, 26. — u ovom primjeru zore se dojkom ņeku ersta sira (tal. trottina) po obliću sira: Erbo tvrdi i slani su, svim nam gruste vlaški siri, a od Pjaćenoe prijati su još da pregaž iz ņih vri: svim drago su dojke iz Puje (Puje), er su izvanske, er su tuje. J. Kavaņin 21^b).

b. nutrix, dojilica. — s ovijem znaćem do- lazi od xvi vijeka a između rječnika u Vrančićevu (nutrix), u Bjelostjencu, u Jambrešićevu, u Voltigijinu (kod dojica), u *Stuličevu* (s do-

dotkom da je uzeto iz brevarija). Kad dojka hrani otročeta svoja. Anton Dalma., nov. tešt. 2, 97. 1 thes. 2, 7. Dito svoje ne doji nego drugoj dojki daje. A. Kanizlić, ufoč. 530. Na poštebe božje dojke ukup majke i divojke. M. Kulhačević 89. Dojka oli ti goinica. Ant. Kadrić 133. Dojke i gojnice dice. M. Dragičević 260. Ilođ'te, dojke, hođ'te, pridote sirote! Jačke. 168.

c. po značenju kod b, dolazi u naše vrijeme kao ime: a) kravt. F. Kurelac, dom. živ. 24. — b) oeci. 32.

2. DOJKA, m. ili f.? ime, ne zna se jeli muško ili žensko. — isporodi Dojko i Doja. — Dolazi prije našega vremena. S. Novaković, pom. 60.

DÓJKE, Dójkã, f. pl. kãmen u Dunavu. M. Đ. Miličević, srb. 952. — biće tako nazvan po obliću.

DOJKINAČKI, adj. koji pripada selu Dojkinicama. jedan od pritoka Visočnice ili Visočke rijeke zove se Dojkiinačka rijeka (u Srbiji u okrugu pirotskom). Od tih pritoka najveća je Dojkiinačka Reka. M. Đ. Miličević, kralj. srb. 173.

DOJKINCI, Dojkinaca, m. pl. selo u Srbiji u okrugu pirotskom. M. Đ. Miličević, kralj. srb. 235.

DÓJKINO VRĚLO, n. izvor Trgoviškome Timoku. M. Đ. Miličević, kralj. srb. 174.

DÓJKIŃA, f. vidi dojilica. — Postaje od dojka sufskom ina (yña). — Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Stuličevu i u Vukovu. a) sa značenjem sprijeda kazanim. Dojkiña dajo mljeko djetetu. M. Radnić 354^a. Koja ... zloj dojkiñi svoje djetete daje. I. Grličić 53. — u prenesenom smislu. Laskavac je dojkiña djavarska. M. Radnić 318^a. Kraji će ranitje crkveni postati a kraljice dojkiñe iste. E. Pavić, ogl. 199. Carevi će biti hranitjei tvoji i carice njihove tvoje dojkiñe. D. Daničić, isa. 49, 23. — b) u ovom primjeru znači: babcica, primajfa. isporodi 1. baba. 3. (Bog) daje sinove i postaje od obitili onijem dojkiñama od Edipta, zašto nijesu hotile ubiti sinove koje radahu žudjelke. M. Radnić 282^b.

1. DOJKO, m. ime muško. — isporodi Doja. — Dolazi prije našega vremena od xiv vijeka. Deč. hris. 17, 55. S. Novaković, pom. 60.

2. DÓJKO, n. vidi 2. dojak.

DOJKOVIĆ, m. prezime po ocu Dojku. — U naše vrijeme. Schem. zagr. 1875, 260.

DÓJLA, f. vidi dojilica. — Na jednom mjestu xviii vijeka. — isporodi dojlica. Kao dojla kada doji mlado čedo. V. Došen 260^b.

DOJLICA, f. dojilica. — Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka, te se ne zna, treba li shvatiti kao dem. dojla ili kao samu riječ dojilica grješkomo pisamu bez i. Ja ću ti naći dojlicu Izraelčanku. And. Kačić, kor. 60. Ovoga dakle z dojlicom sakri u crkvi totka njegova. 262.

DOJMITI SE, dojmám se, pf. attingere, dotaknuti se, doirnuti se. — složeno: do-jmíti (vidi kod primiti). — isporodi 2. dojati se. — U naše vrijeme. 'Kad sam divojkom bila, nije me se ni dojnila muška glava'. M. Pavlinović. — i u prenesenom smislu: progovoriti o kome, o čem, pomenuti koga, što. u Vukovu rječniku: dojmiti se koga, čega, 'mit Worten beruhren', attingere, mentionem facere'.

1. DÓJNICA, f. vidi dojilica. — Postaje od osnoze dojn adj. dojan sufskom ica. — Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Mikalínu (nutrix, educatrix, mater nutricia^a), u Belinu (nutrix^a 125^b), u Stuličevu (nutrix, altrix^a), u Vukovu (s dodatkom da se govori u Imoskome).

a) žena koja doji uopće. Učinjeni jesmo kano dojnica dojčca sinove svoje. I. Zanotti, prv. ned. 3. Jao prisobnim i dojnicam! J. Kavañin 558^a. Jao trudnicama i dojnicama u one dnove B. Leaković, gov. 263. — b) koja doji tude djetete. Jone ne doje porod svojim mlikom bez uzroka oli jim nahode dojnice malo dobre. Ant. Kadrić 507. Niti mogu uzdržati babe ni dojnice niti službenice kršćanske. A. d. Costa 2, 181. Neka obru dojnice bogojubne, naravi dobre. I. Velikanović, uput. 3, 225. — c) kravu koja doji ili koja se muze. Onda drži dojnice u štali. J. S. Rejković 228.

2. DÓJNICA, f. muletra, muzlica. — u naše vrijeme u Posavinu. F. Itefele.

DÓJNIĆICA, f. dem. I. dojnica. — U Belinu rječniku 126^a i u Stuličevu.

DÓJNIČKI, adj. koji pripada dojnici ili dojnicama. — Dolazi xviii vijeka. Dojnicã plata 'nutricia'. A. d. Bella, rječ. 126^a. Studenac nazvan imenom prva dojnički svekolike zemlje. A. Tomiković, gov. 193.

DÓJNIĆI, m. pl. selo u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 73.

DÓJNĪK, m. vidi dojenik. — Postaje kao dojenik, ali od osnove adj. dojan (pod b). — U Stuličevu rječniku.

DÓJSTO, vidi doisto.

DOJUL, m. ime muško. — Isto je što Doja s rumanskijem sufskom uln. — Dolazi xiv vijeka i u Daničevu rječniku (Dojull 3, 587). Dojull Popovici (otah). Glasn. 15, 289. (1318?)

DOJŪRITI, dojŭrím, pf. doći brzo, hitno. — složeno: do-juriti. — Ake. je kao kod dograditi. — U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

DOJUTRAVNICA, vidi Dojutrovia.

DOJUTROVICA, f. selo u Hrvatskoj u podžupaniji jastrebarskoj. Pregled. 36. zove se i Dojutravnica. Schem. zagr. 1875, 98.

DŌK, conj. quoad, donec, dum, simul ac; quum. vidi dokle, II i isporodi doka, doke, doku. dočim. — veže rečenice. — Postaje od cijelih oblika dokle, dokli, dokla, doklu tjem što su otpali krajnji glasovi. — Radi veće site može imati uza se riječju god (god, godi, godir), n. p. Dog je godi bog. M. Zoričić, osm. 69. Dok bo godi tko svatuje. V. Došen 155^b. Ali dok godir nami ne bude očito ... do toga imadem ... I. Jablanić 68. vidi i do god, do god, do godi. — u jednom primjeru narodne pjesme ugarskijeh Hrvata ima uza se riječju der: Da pučokam malo na ñu, dok der vidu, sam li za ñu. Jačke. 49. — Dolazi naj prije u dva primjera xv vijeka: Doki bogz hoće tere smj, ja vjevođa živs. Spom. sr. 2, 68. (1419). Dok im smio ni živi. Mon. croat. 88. (1460); a poslije istom od xviii, s čega ona dva primjera nijesu sasna pouzdana: prvi je uzet s razdrta i oštećena lista (vidi Spom. sr. 2, 67), a u drugom treba čitati dokim. između rječnika nahodi se u Bjelostjenčevu (kod dokle), u Stuličevu, u Vukovu, u Daničevu (dok s prvim primjerom sprijeda kazanim).

1. rečenica u kojoj je dok podložna je drugoj (glavnoj), uopće se podložno naznačuje vrijeme u koje biva radnja glavne rečenice.

a. radnja što je u glavnoj rečenici traje do početka radnje što je u podložnoj, mještje radnje koja uprav traje može biti u glavnoj i radnja koja se ponavlja ili koja se zbira jedan put bez trajanja, ali je svakako vrijeme preko kojega to može biti ograničeno onijem što se izriče u pod-

ložnoj. prema tome u glavnoj može biti imperfektivni i perfektivni glagol; u podložnoj je svagda perfektivni koji je često u praes., osobito kad se samo misli da može biti ono što je u noj izrečeno. po tome što se shvata kao da se radiña u glavnoj srsšaje u isti čas u koji se počinje radiña u podložnoj, ili da se ona srsšaje čas prije nego se ora počne, glagol je u podložnoj afirmativan ili negativan. — u glavnoj može biti korelativ dotle, donde itd. a) podložna je rečenica afirmativna. aa) radiña u podložnoj nije posljedak radiña u glavnoj, te počinje ili bi mogla početi i kad one ne bi bilo. aaa) u podložnoj je praes. Strah od pokaranja ili ti pakla jest sluga. a ljubav božija jest gospođa; da ne posiduje djavao srca tvoga, nek unide sluga te pazi, dok dođe gospođa. F. Lastrić, ned. 210^b. U rane tvoje utičem se, o Isuse, u nima sakrij me i brani danas i vazda, dok mi lopustiš milost tebe viditi. A. Kanižlić, bogoljub. 213. Dade mi jednu polacu lipu u kojoj će stati dok sveto pismo prinesu. And. Kačić, kor. 316. Žetvu žele tri jetrvo, legose mi pospavati dok sa žita rosa spane. Nar. pjes. vuk. 1. 170. Majka tebe pjevat' loheć dok ti sanak oči sklopi. 1. 193. Pridrži mi djevojku dok ja dodem do tebe. 1. 440. Te se rani i oda zla brani, dok se vratim iz Hercegovine. 2. 176. Dok pamet dođe, blago prode. Dok se neva obuče, svađba se provuče. Nar. posl. vuk. 66. Ne lipsi, margarice, dok trava naraste. 202. Ovo nikomu ne kazivaše dok jednu noć u snu javi mu se nekakva prelijepa žena. Nar. prip. vuk. 139. — bbb) u podložnoj je aor. Mnoge vrsti od mučenja podni, dok Aristid na ņ se uzgrsti i glavu mu s trupa odni. J. Kavañin 305^a. Tekla zvjezda danica da preteče mjeseca, ne more ga preteći, dok zajedno zadoše za visoku planinu, za studenu vodiću, na vodići djevojka. Nar. pjes. vuk. 1. 294. Piše vino i veseliše se, dok u jutru beli dan osvane. 3. 4. — ccc) u podložnoj je perfekt. Oćina je zažurnio dok je babu poljubio. Nar. pjes. vuk. 1. 350. Dosta ti sam straha podnijela dok sam s tnu knjigu naučila. 1. 479. — bb) radiña u podložnoj rečenici postaje iz radiña u glavnoj, te je potpuna, sarsšaje; glagol koji je pokazuje može biti od iste osnove od koje je glagol u glavnoj. podložna obično dolazi iza glavnice. uaa) u podložnoj je praes. Tim iz jaza u jaz tone, dok u vječni jaz potone. J. Kavañin 3^a. Ažđaju po srid srca udre, dok se zakopra. V. Došen 10^b. Slipac slipca vodi, dok u jamu š nim pogodi. 27^b. I bludnice tako zovu, bludni pazar dok sazovu. 102^b. Tako linac pravdu tare, dok s nepravdom puk satare. 248^a. Krocko hodi, dok do niega pride. Nar. pjes. vuk. 2. 121. Svu ću vojsku tursku uvoditi, dok ja nadem dušmanina moza. 2. 269. Jednu ruku u ġepove tura, drugu ruku bratu u niećarca, dok ukrade ključe od tavnice. 3. 121. Već ga vućć kano jare vućće, dok dovnuć gdje je mjesto svući. Osvetn. 4. 11. — bbb) u podložnoj je aor. Što se ovide poponuć(h), linu sablast dok dokući(h). V. Došen 250^a. Oni bježe zemljom i svijetom, dok dodoše u divsku planinu, tu nadoše studenu pećinu. Nar. pjes. vuk. 2. 28. Piše vino tri bijela dana, dok se rujna ponapiše vina. 2. 54. Nošise se letni dan do poduce, dok Turćina pjene poponuse. 2. 284. Arsić grede od ruke do ruke, dok zapado u carove ruke. Nar. pjes. istr. 1. 32. — ccc) u podložnoj je perfekt. I dotle su ga progonili, dok su ga umorili. D. Rapić 31. Te prenjiće drjele i kameće dok je našla ġnju otrovnicu. Nar. pjes. vuk. 1. 215. Ona misli misli svakojake, dok je mlada na jedno smislila. 2. 10.

Raniła ih dok ih odraniła. 2. 38. Uze torbu na lijevu ruku, od zobnice jedne te do druge, dok je svoju punu napunio, pa on ode tražit' mehanġiju. 2. 143. Te omanu tamno i ovamo dok Turćina s nogu ukينو. 2. 286. — ddd) u podložnoj je optativ kao i u glavnoj. Neg' te žena bubala dok ti duša ispala! 1. 89. — ee) nešto je osobito kad je u glavnoj rećenici glagol čekati; podložna onda nije nigda negativna. Treći čeka, dok nasrnu na ņ, tad i on se k nima svrnu. J. Kavañin 350^b. Ne samo imade milosrdje čekati ga, dok platiti uzmože, nego mu oprosti i pokloni vaskoliki dug F. Lastrić, od' 282—283. Čekajte me u belome dvoru, dok otidem na nove pazare da ja kupim svile svakojake. Nar. pjes. vuk. 2. 23. Čekaj mene za tri godinice dok se vratim iz zemlje Buğarske. 2. 169. — ako uz čekati nema drugoga objekta nego samo podložna rećenica, da može zamijeniti dok, osobito ako je s čekaniem združena i žela. Teško čekaš dok se to izvrši. F. Lastrić, test. 104^b. Jedva čeka dok mu noća dođe. Nar. pjes. vuk. 1. 382. — b) podložna je rećenica negativna. češće to biva kad je negativna i glavna. aa) u podložnoj je praes. Ne mogao ni po jedan način znati, dok ne dojde željna golubica. S. Margitić, fal. 24. Malo ih zna se ispoviditi po sebi i razumiti dobro otajstva, dok ne počnu dospiti na misu. F. Lastrić, od' 16—17. Neće uspjevat' pijevac dok triš me ne budeš ponijekati. S. Rosa 147^b. Već se lasno ne razstanu dok sabora ne utvrde. V. Došen 97^a. Ne kti blagovati, dok jim ne kaza svrlju za koju došao biše. And. Kačić, kor. 24. Onda zgrabiv svaki svoju drpa, dok jih tkogod od nud ne rastira i spavati doma ne protira. M. A. Reļković, sat. C5^b. Goruščica ima zrnca sitna, koja, dok se ne stuku, ne poznaje se, koliko kripost i jaćinu u sebi imadu. B. Leaković, gov. 51. Luda bi bila kad bi mu došla, dok ne dotera kola sedmera. Nar. pjes. vuk. 1. 17. Neću tebe pohoditi dok ne rodiš maško čedo. 1. 219. Ne pust' glasa do bijela dana, dok se braća vina ne napiju. 1. 255. Neka spava Naode Momire dok ne svane i sunce ne grane. 2. 160. Nemoj koji pušku da isturi, dok ne pukne moja puška prva. 3. 307. Dok dijete ne zaplaće, mati ga se ne sjeća. Nar. posl. vuk. 63. Dok jedne koze ne legnu, a druge ne ustanu (n. p. sjedićemo, t. j. zadugo). 64. Dok puška ne pukne, ćuti se ne može. Dok se jedan ne otegne, ne može drugi da se protegne. Dok se jeduome ne smrkno, ne možo drugome da svane. Dok se ne namuču, donde se ne naući. Dok se čok dima ne nadimi, ne može se vatre nagrijati. Dok se čok sam ne osramoti, ne može ga niko osramotiti. 66. Dok srce ne zaboli, no može oko zaplakati. Dok čok s čokom vreuć brašna ne izije, ne može ga poznati. 67. Nema čara ni sićera dok ne dođe Karo iz Mostara. 204. — amo može spadati i oraj primjer u kojem je glagol podložne rećenice uprav u prošlom futuru: Iz neba neće pasti ni rosa ni daž na zemlju, dok me drugi put ne vidio budeš. And. Kačić, kor. 237. — bb) u podložnoj je aor. Ne vjeruje od Jańoka kralju dok no vide crnijem oćima. Nar. pjes. vuk. 3. 102. — cc) u podložnoj je perfekt. Obratite se dakle dok nije izvadio (mać). F. Lastrić, ned. 72^a. Af' dok nisu došli svati, vaja mladu obuvati. V. Došen 154^a. Bila, me, majko, od prede zvati . . . dok nisan stala uz milog kuma. Nar. pjes. vuk. 1. 33. — rali veće sile stoji u perfektu radiña koja se nije izvršila, nego se može izvršiti. Pomozí me dok nisan od glada umro. M. A. Reļković, sabr. 19. Majko moja, oženi me mlada, dok me nije obuzela brada.

Nar. pjes. vuk. I, 380. Reci mi dok ti nijesam rekao. Nar. posl. vuk. 271. Bjoži, dok te nijesam ubio. Vuk, poslov. 226.

b. *radia glavne rečenice traje (može i ne biti pravo trajane, ridi kod a) do kraja radie što je u podložnoj, nekako ističući da dađe od onoga kraja ne može ili ne smije biti ili ne treba da bude. — korelativ može biti kao kod a.) u podložnoj je glagol imperfektivi, i stoji: aa) u praes.* Neka najprije budu jesti, dok su živi, krul u trudu. J. Kavanin 25^a. Dok se može obslužiti, sagrišnje protivu zavitu ne obsluživši. A. Bačić 72. Dok ste mladi i zdravi tovarite svijest snopjem poganije misli. F. Lastrić, ned. 76. Niste li se svi kolici podfatili dok ste na zemlji u životu vrimenitomu, dvore na nebese za život včići sagradivati? 422. Obratimo se oda zla i činimo dobro dok vrimo imamo. 431. I dosta se pronapati glada dok sin tako gospodarstvom vlada. M. A. Rejković, sat. 12^a. Dok hie božije prouišljaju, donio i paze se. B. Leaković, gov. 218. Ne bojim se tebe, vilo, dok su mene dva sestrića. Nar. pjes. vuk. I, 182. Dok je meni po Skadru junaka, ne bojim se tvovije Turaka. I, 601. Ime ti se svuda spominjalo dok je sunca i dok je mjeseca. 2, 198. Požali me dok sam u životu. 2, 268. Dok imaš, donde i čuvaj. Dok ja gledam moj rep, a ti tvoga sina grob, nema pravog prijateljstva među nama. Nar. posl. vuk. 63. Dok je boga i dobrih prijatelja, donde se ništa ne vaja bojati. Dok je glave, biće kapa. Dok je komada, dosta pasa. Dok je sreće, nije štete. Dok je telaca, biće i novaca. Dok je aša, dotle je kuća naša. Dok je čook zdrav, i voda mu je slatka. Dok je šiba tanka, treba je ispravljati. 61. Dok peče dotlo i teče (rakije). 66. Dok se čook čuva, i bog ga čuva. Dok smo nek smo, kad unremo nek se spominjemo. 67. Krpi rpu dok je maña. 161. Dok se ovo pjeva, svak po nešto meće na skrifu. Vuk, nar. pjes. I, 29. — *avo spada i oraj primjer u kojem je izostavljen glagol (kopula je).* Dok devojka, dur devojka; kad nevjesta, baš ni s mjesta. Nar. posl. vuk. 63. — *bb) u impf.* Dok zdrav bijaše, nije živio brez pokore. F. Lastrić, ned. 81. Jer dok Adam ženu ne imaše, on se ničim tađa ne brinaše. M. A. Rejković, sat. F7^b. Dok bijaše, dobar ti bijaše. Nar. pjes. vuk. I, 230. Dok bijaše u milo majčice sve bijaše mamom pomamila. I, 301. Dok mi, brate, skupa prebivamo i majka nam dvori upravljaše, tad se naši dvori biješe. 2, 634. — *cc) u perfektu.* One niti su se bojale, ni stidile dok su grišile. F. Lastrić, ned. 84. Drag i mio dok je io i pio. (Z). Poslov. dani. 19. Dok sam i ja tvoga doba bio, mogao sam tako udariti. Nar. pjes. vuk. 3, 10. — *b) u podložnoj je glagol perfektivi koji znači potpunirane ili svršetak radie što bira (traje ili se ponavlja) u isto doba kad bira radia glavne rečenice. onaj glagol stoji: av) u praes.* Dok se sakupi sinod, ništo čemo zabilježiti. A. Kanžlić, kam. 96. Dok se ovo na plugu opravi, do taj čas marva se okrene. I. Jablanci 51. Dok zapali prošlo ftral sata. M. A. Rejković, sat. G7^a. A leti je vodom zalevala; dok devojka uzgoji naranču, rodilo joj tri naranče žute. Nar. pjes. vuk. I, 625. Vi čuvajte po planini ovce dok ja odem i natrag se vratim. 2, 137. Dok isprosi lijepu devojku, stroši Duro ti tovara blaga. 2, 469. Tu je malo počينو s vojskom, dok pričesti i naredi vojku. 3, 48. Ustavite zile i borije a savijte svilene barjake, dok prodemo kroz Korita ravna. 3, 457. Dok se spusti, on dušu ispusti. 3, 523. — *bb) u avr.* Dok Omeru raku iskopaše, dotle sanduk Merimi ssesaše. Nar. pjes.

vuk. I, 259. Dok s' okrenu nekoliko puta, svih dvanaest od koña rastavi. 2, 221. I zaiti vode u kondiru. Dok se žedni vodom obrediše, kad su crnoj zemlji pogledali, ništa glava sa zelene travo. 2, 325. Te se biše i sekoše s Turci dok pogibe šezdeset vojvoda. 2, 504. — *cc) u perf.* A vrag mu je u pomoći bio dok je lipse stvari izmislio. M. A. Rejković, sat. C8^a. Dok Ćutica doga opremio, stara majka spremila kolače. Nar. pjes. vuk. I, 512. Dok je Svetu goru podigao. . . tu je dao dvije kule blaga. 2, 103. Pa udara sa Kladuše Muja, dok je nega tri put udario, s Tadijom je nega rastavio. 3, 166—167. Ondu sedo za petnaest dana dok se siña sustignula vojaka. 4, 218. Dok su mededa navukli na kruška, otrgli mu uši; a dok su svukli s kruška, otrgli mu i rep. Nar. posl. vuk. 67. — *dd) u kondicijonalu.* Dok bi dlan o dlan udario. (t. j. brzo, za trenuće oka). Nar. posl. vuk. 63.

e. *uz značenje, kakoro je kod b, b), pokazuje se i nanjera da što bude ili ne bude.* Ovo će biti uzrok moje lanašnje prolike, koja mi je otac iz svoje udilio lemosine, dok ja opet vama udilim, vi otvorite žepove. D. Rapić 36. I nemoj lagati dok nisi ovdje ostao pod gomilu (t. j. dok nisi kamenovan). Pravdonoša 1852, I, 3^a.

d. *dum, radia glavne rečenice biva preko trajanja radie koja je u podložnoj, ali nije potrebno da ona traje do kraja ovc. — korelativ bi mogao biti tad, onla, u to, preko toga itd. — u podložnoj je svagda imperfektivi glagol i stoji: a) u praes.* Od koga si meštra naučio, dok naški piše se metati ae'? F. Lastrić, test. xii. Isus dok se vodi k Pilatu koliko trpi! 112^a. Evo, dok meštra pitam, učenik mi odgovara. 270^a. Prorok govori od slatkosti blaga ovoga, dok pjeva. ad. 59^b. I dok one tako se nadmeću, kuća trpi sve škodu to veću. M. A. Rejković, sat. 15^b. Koja dok ovako promišlja, nek se spomene da je grišnik. B. Leaković, gov. 92. Sjeditu tu dok ja idem tamo da se pomolim bogu. Vuk, mat. 26, 36. — *b) u impf.* Sto vidičti Isus, otje ga utišiti i dok ilitaše s nim k domu negovu, evo jedna žena pristupi. F. Lastrić, od. 287. Dok sudac ovako nima pitanje postavljaje, evo udari zvonu. M. A. Rejković, sabr. 43.

e. ubi, sinul ac, kao netom, istom da, samo da, pokazuje da radia glavne rečenice postaje u isti čas u koji i radia podložne ili odmah postaje ovc. kao korelativ u glavnoj može biti onda, tad itd., ili odmah, namah, baš, ta, glagol u podložnoj stoji u onom vremenu u kojem bi stajao kad bi bila prosta rečenica. a) misli se na vrijeme u užem smislu. Seineći da je u nima prava ljubav bogu prijatna, dok čine niko pokore. F. Lastrić, ned. 339^a. Dok s klučnem zakrenuše, odmah se vrata otvorise. A. Kanžlić, utoč. 188. Dok sunce pripeče, već rosa opado. A. I. Knezović 28. Sva ona tijela . . . dok se u žestoku vatru metnu, baš onakvo praskaše . . . načinjaju. I. Jablanci 34. Zaradi toga jest vrijeme da gospoda poglavari i spaljuje dok opaze da seljanski puk vođu dobije okolo saletna linija pomjivo nastajati, odmah naredbu učine. 168. Dok u svetač bio dan osvane, i iz svoje postepe ustane, odmah ide u bašće zelene. M. A. Rejković, sat. C6^b. Ja već znadem sve mašć žustore, dok što sprave, ta se i podere. E2^a. Mi čemo nemu obećati dnuš, dok on nami donese vriču novaca. sabr. 35. Nemila bo zapovjed kralja bijaše, da nijesmo od male dičice mužke rodene nejma živiti nego se ubiti, dok se rodi. I. Velikanović, uput. I, 58. Odmah posta pravdi božjoj dužan, dok zapovjed koja jedna bija, on pristupi. J. S.

Rejković 3. Dok ožnjak pojači rogove tad ćeš činit oko sitve ove. 81. Dok se koje razgovarat zine, oimah ruke sa svog posla skine. 255. Dok u selu je što priko reda ili kvarno, ta se na neg gleda. 298. Marva dok poslabi, likom se pomaže. 351. Dok maline zrele budu i same će opalati Nar. pjes. vuk. 1, 374. Sad ćeš videt' dok se starac krene. 2, 251. Na troje se kople salomilo do jabuke i do desne ruke. Dok satrše ona koplja bojna, potegoše perne buzdohane. 2, 282. Dok ja prodam hijadu volova, kupiću ti svijetlo oružje. 3, 451. Dok od kraja zaiskalah divojku, namah mi je lipu poklonio. Nar. pjes. marj. 5. Vješt čok svakoga od njih, dok progovori, može poznati. Vuk, poslov. xx. — b) quum, kao kod pošto, ono što biva prije shvata se kao uzrok onome što biva poslije. Jer već vidim da on nije miran, dok ni svomu gospodinu viran. M. A. Rejković, sat. D2b. Vađa da si u Egiptu bila dok si takve čarolije svila. F3b.

f. u jednom primjeru prošloga vijeka znači što i kal uopće ili od kad. Dok se momčad s Turadna mučiše, od onda se psovat nančiše. M. A. Rejković, sat. B7b.

2. quum, rečenica u kojoj je dok nije podložna nego priložena rečenici što je pred nom. nasuprot značenju pod 1, drugom se rečenicom kaže nešto što postaje u vrijeme kad biva radnja što je u prvj. u drugj se često javlja nešto neudno, a mješte glagola mogu biti riječi ovo ti, eto ti. — u naše vrijeme. Šator peño Ugrin Janko ukraj Save vode ladno ... dok eto ti b jela vila Ugrin-Janku govorila. Nar. pjes. vuk. 1, 181. Istom oni u besjedi bijelu, dok se pramen zapođe tame, pogledaše tri srpske vojvode. 2, 220. To su oni u riječi bili, dok eto ti Kune sa družinom. 3, 208. Svi govore da harače daju, ... dok eto ti Mrčarića Peja. 4, 32. Još zorica ne zabiljela ni danica pomolila lica, i od dana ni spomena nema, dok poklika sa Javora vila. 4, 293. Taman turku kafu prijario, dok grom puče, a sinuše muše. 4, 500. Malo vrime za dugo ne bilo, dok eto ti Ćutiće Bogdana. Nar. pjes. petr. 2, 526. Pak i narod izide iz crkve, dok eto ti devet dencerala. 2, 575. Taman sjeli te se odmorili i hladna se vina napojili dok eto ti Toplice Milana. 2, 663. — u orijem primjerima stoji dok bez potrebe, jer u prvj rečenici ima kad s čega je ova podložna drugj: A kad treće jutro osvsnulo i na popas sunce iskočilo, dok eto ti Stankovića Steva. Nar. pjes. vuk. 4, 441. Kad svanulo a granulo sunce, dok viknuše ognjeni čauši. Nar. pjes. bos. prij. 1, 46. A kad trećeg nasto polovina, dok zavika troglav Arapine. Nar. pjes. petr. 3, 149. slično je i orđje: U tu riječ koju besjedaše dok bijela pokliknula vila. Nar. pjes. vuk. 4, 452.

1. DOKA. f. ime žensko, hyp. Evdokija. — Akc. se mijenja u voc. Dōko. — Dolazi od prije našega vremena (ako se shvati u prvom primjeru da je žensko ime, kako i jest po svoj prilici), i u Vukovu rječniku (hyp. Dokuza?). Doka. S. Novaković, pom. 60. Cizanka Dōka. M. D. Miličević, let. voć. 118. Dōka, žensko ime. u hrvatskoj krajin. V. Arsenijević.

2. DOKA, vidi dok od čega postaje dodavañem glasa a da se u pjesmi dobije slog ciše. — Dolazi u naše vrijeme u narodnijem pjesmama, osobito bosanskim, i u jednoj postovici, a između rječnika u Vukovu. Da izgramo, da pjevamo, doka vojna ne imamo. Nar. pjes. vuk. 1, 301. Doka Vuće Zlato izprosio. Nar. pjes. juk. 86. Doka svane i ograno sunce. 125. Doka meno

u životu bude. 557. Ne sjeti se jada, doka ne postrada. Nar. posl. stoj. 173.

DOKAČATI SE, dōkáčam se, pf. kao doručiti se, dosmucati se (kaže se s preziraviem mješte doći). — složeno: do-kacati (koje može biti da je dem. kačati). — U naše vrijeme u Lici. Kada se njih više u društvo sastano, to hoće koga da pohode, a ovaj tu pohodu kao preo srca primi, kaže reče: 'šta ih se danas tu meni dokacalo!' — ili: došao mi je taj i taj danas u pohode, ajde milo mi je, ali ne znam šta se s' him N. dokacao'. J. Bogdanović.

DOKAČITI, dōkáčim, pf. istom dotaknuti se mašući rukom ili čim drugijem; objekat je ono čega se subjekat dotakne. — složeno: do-kačiti (vidi kod okačiti). — U naše vrijeme. Ako ovi ne pobegnu, nego ih koji rukom dokači ma gde, onda je onaj okačeni 'rob'. M. D. Miličević, živ. srb. 3, 29.

DOKADITI, dōkadim, pf. srsiti kađenje. — složeno: do-kaditi. — impf.: dokadivati. — Akc. je kao kod dograditi. — U naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani. — Posve drugo značenje ima u Lici: O kakvu mladu djeticu, koji se nigdje nastaniti ne može, nekoliko dana probavi kod jednog gazde, a nekoliko kod drugog itd. i naj posle dođe kući, reku: 'bogme je dokadio kući' ili: jesi li brže dokadio kući? J. Bogdanović. — postaje li s ovijem značenjem od do kad?

DOKAĐIVATI, dokadujem i dokadivam, impf. dokaditi. — Akc. je kao kod dograđivati. — U naše vrijeme u Dubrovniku.

DOKALÉ, conj. vidi dok i dokle. uprav je isto što dokle, samo što se umeće a među k i l. — Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. A polako, neznanu junače, dokale te ja upitam samo, od koga si kraja iz svijeta. Pjev. crn. 198b.

DOKANAVALC, Dokanavca, m. mjesto u Srbiji u okrugu vufeskom. Dokanavca u Dokanaveu. Sr. nov. 1873. 836.

DOKANČAÑE, n. djelo kojijem se dokanča. — U Jambrišćevu rječniku.

DOKANČATI, dōkančam, impf. dokončati i dokončiti. — isporodi dokončavati. — Dolazi u jednoga pisca čakavca xvi vijeka (s neprelaznijem značenjem) a između rječnika u Bjelostjenčeru i u Jambrišćevu. Muke ... koje nikadar ne dokončaju. Š. Budinić, ispr. 27.

DOKĀNI, m. pl. selo u Bosni u okrugu zvonikom. Statist. bosn. 81.

DOKAÑATI, dōkañam, impf. dokoñati. — isporodi dokonavati i dokoñivati. — Dolazi xvii vijeka u jednoga pisca čakavca. Smrt dokañi vse nevoje. P. Vitezović, civit. 17. Vse nevoje smrt dokañi, v' noj spi človik, a no saña. 64.

1. DOKAPATI, dōkaplōm i dōkapām, pf. srsiti kapaoñe, ne kapati dafe. — složeno: do-kapati. — isporodi dokapiti. — U Bjelostjenčevu rječniku (dokapjem) i u Staličevu.

2. DOKĀPATI, dōkapām, impf. vidi dokopavati. — U Bjelostjenčevu rječniku.

DOKAPITI, dōkapim, pf. vidi 1. dokapati. — složeno: do-kapiti. — U naše vrijeme u Dubrovniku.

DOKĀRATI SE, dōkārām se, pf. srsiti karaoñe, ne karati se dafe. — složeno: do-karati. — U Staličevu rječniku.

DOKASATI, dōkasām, pf. doći kasujući. — složeno: do-kasati. — impf.: dokasivati. — Akc. se mijenja u aor. 2 i 3 sing. dokasā. — U Vukovu rječniku.

DOKASIVAŃE, *n.* *djelo kojijem se dokasuje.* — *U Vukovu rječniku.*

DOKASIVATI, dokasujem, *impf.* dokasati. — *Akc. je kao kod dogradivati.* — *U Vukovu rječniku.*

DOKASKATI dokaskám, *pf. dem.* dokasati. — *složeno:* do-kaskati. — *impf.:* dokaskivati. — *Akc. je kao kod dokasati.* — *U naše vrijeme u Liei.* J. Bogdanović.

DOKASKIVÁŃE, *n.* *djelo kojijem se dokaskuje.* — *U Vukovu rječniku.*

DOKASKIVATI, dokaskujem, *impf.* dokaskati. — *Akc. je kao kod dokasivati.* — *U Vukovu rječniku.*

DOKASNO, *adv. sastarčeno:* do kasno. *vidi* 1. do, 1, 2; *ispoređi* dockan. — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka.* Koja ne mogu dospit dokasno. M. Dobretić 399.

DOKÁSTITI, dokástim, *pf. dosaditi, dodijati.* — *složeno:* do i kastiti *nepoznata postava (od pers. tur. kást, mahana?).* — *U naše vrijeme u sjevernoj Dalmaciji.* Zaludu pitaš, ukloni se od mene, jer si mi dokastio do duše. M. Pavlinović.

DOKÁŽÁŃE, *n.* *djelo kojijem se dokáže.* — *Dolazi od xvii vijeka (u jednoga pisca xviii, A. d. Costa, i sa starijim oblikom dokazanje).* Ovo dokazáŃe ganu kraja. M. Radnić 203a. Ovu viru prija sakramenta krštenja po dokazáŃu apostolskomu katekumeni od crkve prose. J. Banovac, razg. 216. Po dokazáŃu pravdomnu ličnika. A. d. Costa 1, 181. Ima dokazáŃe učiniti od negova izvršena namisnikom od pravde. 2, 50. Po dokazáŃu ljudi pravedi(h). Grgru iz Vareša 37.

DOKÁŽATI, dokážem, *pf. složeno:* do-kazati. — *Akc. kakav je u praes. takav je u part. praet. pass. dokážán; u ostalijem je obličina kao u inf.* — *Dolazi od xvii vijeka (vidi Dirkoricev primjer kod b) aa), a između rječnika u Stuličevu (suggerere, monere) i u Vukovu (1. 'begreiflich machen', 'facere perspicuum'. 2. 'heimlich sagen, hinterbringen', 'defero, denuncio'). a) srsiti kazane, kazati sve, do kraja. aa) u pravom smislu.* Neću dospiti moju besidu prije neg vam dokážem što se jednomu redovniku dogodi. A. d. Bella, razg. 162b. — *bb) kazati što kome tako da posre razumije. (znacenie: probare, comprehendere, poterit, doinstinui, posredjočiti, s kojijem pisci u naše vrijeme upotrebljavaju ovaj glugol, ne da se potvrditi.)* Kako će raznu voji dokazati i nu provistiti, ako je on isti od griba zaslipen? J. Banovac, pred. 8. Naumi da mu dokáže da to nije istina. Vuk, poslov. 354. — *b) kao javiti, kazati, pripodijeliti: aa) kad subjekat odlike dođe samom namjerom da kaže. Gledite, jeda koji glasnik glasove dokáže. M. Divković, plač. 94.* Iz recenoga boja izmarče jedan i dokaza Abrahamu, da je Lot u sužanstvo odveden. E. Pavić, ogled. 30. Otrka dakle sv. Mandalena i dokaza apostolom. 630. — *bb) ističući da je onome kojemu se dokáže stalo do onoga i da na drugi način mično bi mogao obuznati.* Kad je dijeto doma u potrebi bilo kršteno, jeli dužno dokazati paroku? I. A. Nenačić, nauk. 101. Zena, iznamišvi iz nega razvezáŃe zagonetke i dokaza društvu. E. Pavić, ogled. 199. Kraju budući dokazano Davidovo govorenie. And. Kačić, kor. 162. I u ribi kjučeve našose, dokážeš starcu ignarant. Nar. pjes. vuk. 2, 70. Vide vezir, pa dokaza caru, ja kakav sam junak za megdana. 2, 276. Kad iz Čacka Turci pobjogoše a Milošu straže dokážeše: O Milošu, slavan gospodaru! iz Čacka ti utekoše Turci. 4, 350. i kad se kome tajom kaže. I tu božju vjeru zašlabaše, da ni

jedan jabi ne dokáže. Nar. pjes. vuk. 2, 118. *ce) uopće.* Ne male stvari dokáže do u Isukrsta. A. d. Costa, zak. 1. 189—190. Nije od potribe, da mi drugi dokáže, sam ću viditi. B. Leaković, gov. 28. I to su mi dokazali ljudi. Nar. pjes. juk. 515. Jedno drugom dokáže da se jube. Nar. prip. vuk. 152. Materij svojjoj nekako dokáže da je i ona kao i ostale žene, 199.

DOKAZITEL, *m.* *explorator, emissarius, uhoda.* *vidi* dokazati, *b) bb).* — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka.* — *Nije pouzdana riječ jer ne postaje od dokazati nego od dokaziti kojega glagola nema.* Sve bi se tako dogodilo, da Jure nije imao svoje virne dokazitelje koji mu svu naredbu Balabanovu očitovaše. And. Kačić, razg. 131. Doeg Idumeanin, prikaza aliti dokazitelj Saulov. kor. 170.

DOKAZIVÁŃE, *n.* *djelo kojijem se dokazuje.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku:* 1. *Das ersagen (begreiflichmachen):* 'curatio ut quis rem norit'. 2. *das heimliche angeben:* 'delatio'. Vjera je ... dokaziváŃe onoga što ne vidimo. Vuk, pavl. jevr. 11, 1. Zaokupo s dokaziváŃem da to ne može biti istina. poslov. 212. I g. je Svetič poslije svega pređašnega svoga dokaziváŃa, da je drugo pravilnije od prvoga, to priznao. pisma. 38.

DOKAZIVATI, dokážujem i dokáživám, *impf.* dokazati. — *Akc. je kao kod dogradivati.* — *Dolazi od xviii vijeka (vidi Banovčev primjer kod e), a između rječnika u Stuličevu (griješkom dokáživati, dokážujem i dokáživám) i u Vukovu (dokazivati, dokážujem). a) vidí dokazati, a) bb).* Kako podpuno dokážuju pisaceni onoga vika. Norini 8. Čoek dokážujući da je košeno a žena da je striženo. Nar. prip. vuk. 181. Dokážujući da je skupla vuna od oraha. 213. Neka duboko zamišljeni Solarčić istražuje i dokážuje kakijem su jezikom govorili zemljaci i vrsnici Rema i Romula. Vuk, nar. prip. II. Kad ko što dokážuje ili se pravda za sup. poslov. 78. Kao što se u Srijemu mnogi ljudi opominu i pripovijedaju da su im se stari doselili iz Srbije, tako u Srbiji dokážuju da su iz Hercegovine. 341. — *b) vidí dokazati, b) bb).* Da je Elizeo prorok ta koji mu sve odluke izvrće i kraju izraelskom svaka dokážuje. E. Pavić, ogled. 325. Kraju dokáživaje neka se čuvati more. And. Kačić, kor. 251. Jelisije prorok u Izraelu dokážuje caru frailevu riječi, koje govoriš u ložnici svojjoj. D. Daničić, 2car. 6, 12. — *c) vidí dokazati, b) cc).* A što čuješ od tudih usta, i po tvoji se dokážuje. J. Banovac, razg. 119. U komu (ogledalu) sve što vidí dokážuje, onj uspomenu svoga lubeznika P. Knežević, osm. 62. Dau danu dokážuje. D. Daničić, psal. 19, 2.

DOKE, *conj. vidí dok od čega postaje prida vašem vokala e (kao iime, nome, jeste itd.).* — *Dolazi od xviii vijeka (naj prvi je primjer iz xvii. ali kod nega po svoj prilici stoji Stamparskom griješkom mj. dokle). u naše crp me naj češće nalazi se u pjesmanu, ispoređi dok, između rječnika samo u Vukovu.* Taki človik doke jest u navi tela ovoga ... E. Glavinčić, posl. VII. Ja dotle ne mogu doći, doke ne dođe pismo od vas. Glasn. II, 3, 107. (1708). Ode pravo preko Vlaha Starog doke stiže u Hercegovinu. Nar. pjes. vuk. 2, 176. Da ih rani medom i seferom doke nam se care podditiš. 2, 210. Doke tako izredili hili, duho bilo i vrijeme prođe 2, 261. Da joj moću lica obljubiti doke jednom u četu ne odem. 3, 207. Čekala ga doke dočekala. Pjev. crn. 32b.

DOKÉNTATI, dokéntám, *pf. vidí dogrutati.* — *složeno:* do i kentati *nepoznata postava.*

U naše vrijeme u Lici. „Ne šaji ga, neće on nikad dokentati“. J. Bogdanović.

DOKES, *m. ribanje ostima u ludi obmoć uz srjetlost luča.* — *Rječ je nejasna postava, jamučno tuđa (od lat. decessus?).* — *U naše vrijeme (svakako od prošloga vijeka, vidi dokesati) u Dubrovniku.* — *Govori se ribati na dokes, ići na dokes, biti na dokes-u itd.*

DOKESATI, dokēsām, *impf. ribati na dokes.* — *U Belinu rječniku (pisces fuscina venari 558^a) i u Stuličevu.*

DOKIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Rat. 85. 319. 421. Šem. serb. 1832. 204.

DOKIJA, *f. žensko ime, jamačno Evdokija.* *isporedi Doka i Dokna.* — *Dolazi prije našega vremena.* Dokija. S. Novaković, pomn. 60.

DOKIM, *vidi dočim.* — *složeno: do-kim (vidi kod koji).* — *isporedi dokom.* — *Dolazi xv vijeka u dva spomenika pisana čakavskijem govorom.* Tu misu da imajte služiti dokim (dok im, vidi kod dok) smo mi živi. Mon. croat. 88. (1460). Da ja držu zajedno... dokim sam živa. 180. (1500).

DOKINUĆE, *n. djelo kojijem se dokine.* — *U naše vrijeme u Lici, ali nije čuti kod prostoga naroda.* J. Bogdanović.

DOKINUTI, dōkinēn, *pf. ukinuti, svršiti ukidanje.* — *složeno: do-kinuti.* — *Akc. se mijenja u aor. 2 i 3 sing.: dōkinū.* — *U jednoga pisca našega vremena.* Koji hoće da izkine jade što te zounje od vajkada dave. Osvetn. 6, 19. *čuje se i u Lici, ali ne kod prostoga naroda.* J. Bogdanović.

DOKISNUTI, dōkīsnēm, *pf. uskinsuti do kraja, koliko treba.* — *složeno: do-kisnuti.* — *Akc. je kao kod dokinuti.* — *U Belinu rječniku (fermentari perfectē 310^a) i u Stuličevu.*

DOKLĀ, *vidi dokle.* — *isporedi doklam.* — *Dolazi od xv do xvii vijeka a između rječnika u Hantičevu.*

1. *ade.*

a. *o mjestu samo relativno.* Da ga nije voljan svršiti drugi do mesta dokla se oni bude namito. Mon. serb. 467. (1451). Do mesta ugovornoga, dokla je ugovoreno. 168. (1451).

b. *o vremenu. interrogativno:* Dokla dori dužu našu uzimlješ? N. Rašina 83^b. joann. 10, 24. — *relativno vidi kod 2.*

2. *conj.* Da nitko ne uzmože ni smēt bude uspomenuti dokla stoji svēt. Mon. serb. 370. (1432). Da im se ne može nijedna nepravda ni zlo učiniti, dokla mi stoje u poslulu. 458. (1453). Pa on Juraj drži... dokla Martin oslobodi... Mon. croat. 80. (1451). Čekajte ofide dokla se vratimo k vam. Bernardin 20^b. exod. 24, 14. Misal mā vele me grize i jī dokla ne vidim ja... M. Marulić 10. Nikomuro ne recite vidjenje ovog dokla sin človecanski od mrtvijeh uskrnuti bude. N. Rašina 50^a. mat. 17, 9. Dokla svjetlost imate, vjerujte u svjetlost. 88a, joann. 12, 36. Ovomu se ne more dati prostenje, dokla povrati. Zborn. 165^a. Ako, dokla si živa, stojiš... Nauk. brn. 68^a. Drža me i vodi dokla se dogodi mojeza roka cas. D. Baraković, vil. 298. A gršnik ne buje, dokla je gori živ (žif). 303.

DOKLĀM, *vidi dokle i dokla.* — *Isto je što dokla samo što je pridam glas m, isporedi doklam.*

U jednom primjeru xv vijeka ima uza se, radi reče sile, rječē godlar: Ja nigdar tamo Habiba ne dan, doklam godar on sve one družine ne da. Starine. 11, 108. (oko 1682). — *Dolazi*

xvii i xviii vijeka kod jednoga pisca čakavca i kod štokavca u Slavonije i susjedstva, a između rječnika u Bjelostjenčevu, Voltigijinu, Stuličevu. — *U svijem primjerima kao konjunktiva.* Vira moja, da i(h) ne ima sada, doklam ne donesu. Starino. 11, 147. (oko 1686). Doklam vino glavu grije, pijan muž se vesel smije. P. Vitezović, cvit. 55. Trgaj cvitje, doklam cvita, doklam živeš vživaj svita. 121. Doklam ovo ne ukažete, ne možete reći. A. Kanižić, kam. 9. Doklam je vrime, činite pokoru. A. I. Knezović 59.

DOKLAM GODAR, *vidi doklam.*

DOKLANĀTI, dōklañām, *pf. svršiti klanje (tursku molitvu), ne klanati dafe.* — *složeno: do-klanati.* — *Akc. se mijenja u aor. 2 i 3 sing. dōklañā.* — *U Vukovu rječniku: 1. n. p. podne .bis ende beten (von den türkischen serben) orationem finio: čekaj dok dōklañā. 2. dōklañao si .du wirst nicht melir beten' non amplius orabis: Neka klanja, već je dōklañao.*

DOKLAPATI, dōklapām, *pf. dogrintati, dogrcati, doglibati.* — *složeno: do i klapati (vidi klapiti).* — *U naše vrijeme u Lici.* Doklapati, mučno ili jedva doći, u govoru: jedva evo doklapa: obično se ovako reče, kada se po blatu ide, ili kada slabuav čovjek mučno ide. J. Bogdanović.

DOKLATI, dōkoļēm, *pf. svršiti klanje, posve (do smrti) zaklati.* — *složeno: do-klati.* — *Akc. klati je u inf. taki je u ostaljem oblicima, osim praes., imperat. dokōļi, part. praet. pass. dōklān, dōklāt.* — *Dolazi od xv vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (samo part. praet. pass. doklan) i u Vukovu.* Nećeš, nećeš već živjeti, dōklaće te moja sila. G. Palmotić 2, 121. On ga zakla, ali ga ne dokla. Vuk, rječ. 129^b. Živ klan ne doklan. Nar. prip. vuk.² 216. Luko, da si lane po ređu počeo, do godine doklao bi teško. Osvetn. 2, 81. — *U jednoga pisca čakavca xvii vijeka doklati je neprelazno, i kao da znači: doći kraja, glave.* Gremo l' mu doklati? D. Baraković, vil. 62. Tač jući ogari priteći dōklaše. 75. Za radi nevoje koja nam hti doklat. 349. — *tako je značene i u naše vrijeme u Lici:* Kada se dva pijevca ili dva čovjeka izmed sebe koln, inate i pravdaju, onda onom koji dojačao bude reku: bogme mun je doklao. J. Bogdanović.

DOKLATITI SE, dōklatīm se, *pf. docoñati se, dosmucati se.* — *složeno: do-klatiti.* — *U naše vrijeme u Lici.* „Doklati se i on među nas“. J. Bogdanović.

DOKLĒ, *ade. i conj. quousque, pokazuje uopće kraj micanju (interrogativno i relativno).* — *Složeno je od do i kle; kod ovoga je ista osnova što i kod koli i kolē (vidi dokoli) samo što je o ispalu. pošto je jamačno to ista osnova koja je i kod kolik, prijem značenjem pokazuje veličinu uopće, ali je oro značene kod reče osrove (kol) ograničeno na vrijeme, a kod druge (kl) pruža se na mjesto i vrijeme. isporedi otkle, pokle itd.*

— *drugi se dio eor rječē shvata često kao gen. ili kao drugi koji padaž te znto dobira različne nastavke, isporedi dokla, dokli (dōklē), doklu: može biti i okrneno, isporedi dok, doku.* — *radi reče sile može imati uza se riječē kod (isporedi dōkle godi, dōkle godir) i koli (kuje vidi):* Zabrañnje se slnžiti dōkle koli su v pokorah Naručen. 19^b. Da bude zignan dōkle je koli živ. Korizn. 59^b. Dōkle koli mi je duša u tilu. Starine. 1, 227. Da ne pušca nikakova sužna u vašu zemlju, dōkle koji ne dode Ivan Luceić. Starine. 11, 78. (1567).

Dolazi poznatno od xiv vijeka (vidi na prv primjer kod 1, 1, b); ima i primjer od kraja

xii ili od početka xiii, ali nije dosta pouzdan (vidi naj prvi primjer kod I, 1, a, b): a između rječnika u Vrančiću (quatenus; quousque; quoad; dum?), u Mikuljnu (dokle, dočem donec, dum, usquedum, usque donec, adeo, usque eo-lum, tamdiudum, quoad, eo usquedum, quo adusque?; dokle, dokli usqueque, quousque?; dokle, do koliko vremena quandiu? quousque tandem?); u Belinu (quatenus? 329b; donec? 316a, 382a; usque dum? 317b; tja dokle usque quo? 316b); u Bjelostjenčevu (dum, usque dum, usque, donec, quoad, quoadusque, tamdiu dum, eousque dum, quousque, quamdium, tantisper, dum et donec?; 2. dokle usquequo?; 3. dokle, do koliko vremena quamdium, quousque tandem?); u Stuljčevu (usque dum, quoad, donec, quousque, usquequo?; kod dokli quandiu? quousque tandem?); u Vukovu (1. „so weit als“ quousque?; dokle se može oćima vidjeti. 2. „so lange als“ quousque?; čeka dokle kiša prestane?, cf. dok. 3. „wie weit“ quousque?; dokle si išao? 4. „wie lange“ quousque?; dokle će ovako biti?); u Damičevu (quousque?).

I. ade.

1. o mjestu, znači: do kojega mjesta. može biti i u prenesenom smislu.

a. interogativno. a) pitanje je u glavnoj rečenici. Dokle mi ćeš, moji sine, gdje li si se otrpavio? Nar. pjes. bog. 181. Dokle si mi, Mujo, prolazio? Nar. pjes. vuk. 3. 100. Dokle li si četu podigao? 3, 279. Dokle si se, Aso, podigao? 4, 100. — b) pitanje je u podložnoj rečenici. Da jesti vedomo vasesi hostesimi znati, dokle jesti meda monastirske zemlje. Mon. serb. 8. (1195—1224, u prijepisu god. 1619). No samo da bog svaka ožalošćenja nam šale, nego im i mejaše pripíše i zabilži, dokle, za koliko vremena i po koji način inaju koga žalostiti. F. Lastrić, ned. 214. Pokazuje dokle je snijeg lanu bio. (Reče se u šali, kad žensko idući po rosi ili po blatu podigne skute povisoko). Nar. posl. vuk. 252.

b. relativno. Selo Vilska i meda mu oće Crenoga Vrsna . . . na Skrlke dokle dćla teče. Mon. serb. 114. (1319). Od visoke Alpe i od Apenina dokle krilo Kalpe. D. Baraković, vil. 88. Da i ja doprem do one časti dokle su došli i moji stari. B. Zuzeri 114b. Prestane ovdje, dokle je ispjevala. Vuk, nar. pjes. 1, 128. — u Dubrovniku otkle dokle znači (veliku dalečinu. u. p. Hodio je otkle dokle dolgi put). Isko sam te otkle dokle. isprediti doklen, 1, a, b).

2. o vremenu. znači: do kojega časa, do kad. a. interogativno. a) pitanje je u glavnoj rečenici. Dokle ćeš dake, milostivi gospodine, rasrghom milosrdje tvoje pokrivati? kada ćeš, utjeho naša, nas tužnijeli razgovoriti? A. Gučetić. roz. jez. 92. Dokle srdit hoćeš biti na me? F. Glavinčić, cvit. 295a. Dokle će čekati i kula ću viditi tebe? M. Jerković 97. Dokle ćete usionii srećem biti? I. Đorđić, salt. 8. Dokle se uzdrži tijelo Jezusovo pod oblicima kruha i vina? T. Ivanović 75. Ali dokle ga je slušao? donle, dokle mi ne reće . . . D. Rapić 30. — b) pitanje je u podložnoj rečenici. Ne znam, dokle može stati ova ljubav ne gorušta. G. Palmotić 2, 29. No znao dokle će nam se život produžiti. M. A. Rejković, sabr. 17.

b. relativno. On bi imal s mirom stati do tih dob, dokle bi knez list donesal. Mon. croat. 254. (1552). Pojle va Siriju i va ime razlike strane dotle dokle naući jezik jevrejski. Transit 5. Ali dokle ga je slušao? donle, dokle mi ne reće. D. Rapić 30 u sprijev slućajima kad je ovakovo dokle relativno. može se shvatiti kao konjunkcija, vidi dakle pod II.

II. conj. quoad, donec, dum, vidi dok. 1.

a. radna što je u glavnoj rečenici traje do početka radnje što je u podložnoj, u ovoj je svrgda perfektivni glagol. a) podložna je rečenica afirmativna. aa) radnja u podložnoj nije posljedak radnji u glavnoj. aaa) u podložnoj je praes. Da je vojna kunsulo i njegove sudije onogazi svezati, dokle plati. Mon. serb. 209. (1387). To im je zajedno općeno dokle se razdile. Stat. polj. ark. 5, 250. Činiasje oficij dar dotle dokle se rečena redovnica povratii. Mirakuli. 48. Neće za petii peteh dokle tri krat zatajiš. Korizm. 92b. Nećeto vidjeti od sada dokle rečete: blagoslovenu koji dode u ime gospodinovo. N. Rašina 23b. mat. 23, 39. Take nije diko pod nebom sad ime, niti će biti u vike, dokle svijet pogine. N. Našćković 2, 17. Mući dokle to upitaju. Nauk. brn. 14b. Prigriliti ćeš ovii moji dar za sala, dokle mi se druga zgoda prikaže. B. Kašić, in. 6. Trnem strahom sva lelelenim, dokle uzaznam, žvi jesti li. G. Palmotić 2, 140. Ostari će podložan, dokle sva ugrabljena bude povratiti. I. J. P. Lučić, nar. 131. Nikome dvor ne otvoraj dokle ja dodem iz lova. Nar. pjes vuk. 1. 309. Dokle tvoji Kotarani dodu, hoće tebe Turci pogubitii. 3, 123. Ostavili do Durdeva dana, dokle bude trave za koćica. 3, 491. — bbb) u podložnoj je aor. Zvonimir živi u kraljevstvo, dokle bi ubijeli, lit 35. Duklanin 36. Dokle dode, pola noći prode. Nar. pjes. vuk. 1, 225. — ccc) u podložnoj je perfekt. Tomu drže strime, dokle ji koća odsel. B. Krnarutić 22. Oko šta li se je zabavio, dokle je dopro na tridesiti godišta. S. Rosa 39b. — ddd) u podložnoj je plusqpf. Boga mole Turci za tri dana, dokle im se dosadilo ljese. Nar. pjes. vuk. 3, 71.

— eee) u podložnoj je kondicional. A da bih plać imal, plašal bih tolikoj, dokle bih prikralii jadovni život moji. D. Rašina 94a. bb) radnja u podložnoj postaje iz radnje u glavnoj, te je participii, surršaje. aaa) u podložnoj je praes. Pop ma dhati vrh kalez, dokle se (surrašna krv) rastopi. Naručn. 114. Ki tebe hvalioć, usta i ne stisne, dokle to gladloć u jama potisne. P. Hektorović 41—42. Toliko da ih tepu, dokle onomu poklone se balvanu. F. Glavinčić, cvit. 363a. Neka za mnom lete, dokle doprate me plaćna i ružna. G. Palmotić 2, 351. Jide dokle se zasiti. M. A. Rejković, sabr. 66. Već ti bih preko gore carne dokle dodeš dvoru gospodskome. Nar. pjes. vuk. 2, 98. Obaljuje koće i junaće, dokle dode koćna carevijem. 2, 140. — bbb) u podložnoj je aor. Rvasno se snažno dosta, dokle s mnogo jada i muke zli nevjernik mrtav osta. G. Palmotić 2, 181. Kafu piše, dokle je popise. Nar. pjes. vuk. 1, 473. Ode pravo preko Bosne slavne dokle stize Drini valovitoj. 2, 172. — ccc) u podložnoj je perfekt. Račila ih dok ih odranila, dokle bili sinii za zemlud. Nar. pjes. vuk. 2, 38. cc) u glavnoj je glagol koji znači čekati. Čekaj dokle Andrijaš pride. Mon. croat. 207. (1548). Bole je čekati dokle se očisti. Naručn. 20b. Čekajte me dokle se vrnem. Transit. 203. Da čekamo dokle djete izide iz kuće. M. Držić 261. Povećaj dokle srgba prođe, dokle se krv sniri. F. Filipović 1, 164b. Čekajnić dokle nam se oštro zapovadi. P. Filipović 13. Povećaj me, mila moja majko! dokle zađe za goruće sunce. Nar. pjes. vuk. 1, 572. Da čekamo dokle noćna dode. 1, 389. — b) podložna je rečenica negativna. aa) u podložnoj je praes. Ne more drugoga priti dotle dokle se ona i prva pravila ne svrši. Stat. polj. ark. 5, 250. Znajte da se misa nina reći dokle se ne svrši jutria. Naručn. 28a. Ne prašća se grih, dokle se ne vrati vzeće. Korizm. 52a. Ne dajj u kućii

nikomu, dokle ja ne dodem. M. Držić 207. Bog mu grijeha neće prostiti, dokle ga ne ispovjedi. A. Komulović 6. Da smrću okusiti neće, dokle sina človičanskoga ne viditi bude. F. Glavinčić, cvit. 41^a. Iz ove se ja države ne imam . . . odjeliti, dokle na put vječne slave ne budem te uputiti. G. Palmotić 1, 155. Dokle čovjek s čovjekom star soli ne izije, neće mu čud poznat'. (D). Poslov. danić. 19. Ne skidajte ga s križa, dokle ga ne ukažem. F. Lastrić, test. 119^b. Ne smijući izaći, dokle mu brada ne naraste. A. Kanižlić, kam. 227. Dokle ne okusi njegovu slas, imat će svad grka usta, dokle ne uzblaguje za njegovom trpezom, bit će svad gladna. D. Bašić 31^a. Niti željan ima mira (*lirt*) dokle zeca ne udavi. V. Došen 71^a. Ne ostavi svoj započeti posao dokle ga ne dovrši. M. A. Rejković, sat. 112^b. Pijte vino i bistru rakiju dokle i ja u Kostur ne dodem. Nar. pjes. vuk. 2, 370. Al' nemojte pušaka metati dokle moja naj prije ne pukne. 4, 148. Neću stati dokle sunce ne prosveti. Nar. pjes. istr. 4, 8. Dokle nekome ne bude žje, ne može nekome da bude dobro. Nar. posl. vuk. 65. Koza ne prska dokle ne vidi vuka. 138. Ne vaju lećeti dokle krila ne narastu. 195. Nije zime dokle božić ne mine. 215. Ovakvo se priprijevaj i ostaljem svatovima dokle ne podu. Vuk, nar. pjes. 1, 32. — *bb*) u *podložnoj* je *aor.* Stahu luto svi zabjeni, dokle ih Juda nesmiljeni ne razabra i ne uputi. G. Palmotić 3, 70^a. Ovi ne pripovijadae ga (*nauk*) dokle svrha diš duh sveti ne sade. J. Filipović 1, 161^b. Dokle ne bi nekome zlo, ne bi nekome dobro. Nar. posl. vuk. 65.

cc) u *podložnoj* je *perfekt*. Dokle nismo im vrba došli, dotle u nasi(*h*) kuća(*h*) mi ne možemo naći mira. A. d. Bella, razg. 215^b. Brže tri dokle ga nisu pogubili. F. Lastrić, svet. 92^b. Bio se zabrinuo kako će on toliko kuća pograditi, dokle mu nije nekakav starac pokazao. Vuk. poslov. 45. Da ga vidim dokle nijesam umro. D. Daničić, 1mojs. 45, 28. Uđrmo na Turke, dokle na nas udarili nisu. Osveta. 3, 71. — *dd*) u *podložnoj* je *plusqpf.* (*Juda*) najde veće se gori nego biše prvo dokle ne biše prijat hlčba Isusova. Korizm. 84^a. Da neće ikakvu stvar okusiti, dokle ne biše pogubili s. Pavla. J. Matović 347. — *ce*) u *podložnoj* je *kondicional*. Dokle ne bih sam ti glasi upisani vidi' čisto, ne bih reka da je isto. D. Baraković, vil. 207. Bješe uzeo u običaj . . . ništa ne okusiti, dokle ne bi došo prida š. I. Đorđić, ben. 125. Ne bi mi dopustile živjet mirno u kući, dokle se ne bih zaduzila. D. Bašić 15^a.

b. *radnja glavne rečenice traje do kraja radnje što je u podložnoj, ističući da preko onoga kraja ne može ili ne smije biti ili ne treba da bude.*

a) u *podložnoj* je *glagol imperfektni. aa*) u *praes.* Za vsaku rabotu da stoji dokle je on živ. Mon. serb. (1300—1350). Da su voljni i oblasni žmii, dokle svčtka stoji. 231 (1399). Ispovij se, dokle si zdrav. Naručn. 73^a. Svak mono razgleda dokle sam ovdje Zborn. 147^a. Dokle je noć nije dan, a dokle je dan nije noć. M. Divković, bes. 287^a. Čovik dokle žive, vazda jest nemoćan. P. Posilović, nasl. 11^b. Dokle je dužnik živ, dug je na nogal. (D). Poslov. danić. 19. Dokle ima zlata tužni puk ima i hrane. I. Đorđić, ben. 122. Hei, da je žena svezana zakonu dokle muž ne žive. A. Bačić 111. Dokle ovdje nevoje i tuge podnosimo, vazda imamo kojigod razgovor. J. Filipović 1, 236^a. Častimo oca i mater dokle su živi. I. Z. Nenadić, nauk. 122. Jer sam niemu tvrdu viru zadat', da ma neću pridat Svetigrada, dokle mi je na ramenu glava. Anđ. Kačić, razg.

103^a. I biću te dokle dušu čujem. M. A. Rejković, sat. G 1^b. Dokle bog uređuje sve stvari po njegovoj čudi, dokle i(*h*) u tugi i nesrići uzdiže, dokle i(*h*) u siromaštvu podpomaže i provida, dotle oni savijaju i glavu i kolina. A. Tomić, gov. 142. Nek su tvoji dokle ti je traga. Nar. pjes. vuk. 2, 455. Te ti nisi dokle si nam mlada. 2, 522. Dokle prosi, zlatna usta nosi, a kad vraća, pleća obraća. Dokle ružica miriše, dotle svak je begeniše. Dokle ti je kod majčice, mirnija je od ovice. Nar. posl. vuk. 65. — *bb*) u *imperfektu*. Dokle Tale zahodaše, zdravo doma dohodaše. Nar. posl. vuk. 65. — *cc*) u *aor.* Oni zvaše nas dotle dugo na ručak i na večern, dokle ja imadoh čim darivati. M. A. Rejković, sabr. 18. Dokle mudri mudrovaše, ludizi grad primise, (U Crnoj Gori). Nar. posl. vuk. 65. — *dd*) u *perfektu*. Dokle je živil ni se spomenul od boga. Korizm. 39^b. Dokle si bio mlad, služio si moje neprijatele. P. Posilović, nasl. 4^b. Dokle baba dojila, dotle baba brojila. (Z). Poslov. danić. 19. Dokle žičla dotle jela. Dokle trajalo, dotle lajalo; a kad nestalo, onda prestalo. Nar. posl. vuk. 65. — *b*) u *podložnoj* je *glagol perfektivni kojijem se vukazuje potpunaše ili sorsetak radnje što biva u isto doba kad biva radnja glavne rečenice. aa*) u *podložnoj* je *praes.* Cocami počmu frustati Lovrinca, dokle cesar zapovidi. P. Hektorović (?) 134. Za to vazda ja ću tebe, dokle u meni duh se nade, kako samu ljubost. G. Palmotić 1, 128. Bržana ću tvom mladiću biti dokle buden živa. 1, 306. Desnica će za sad moja dokle uzrasteh posred boja tebe čuvat i braniti. 2, 87. Pokrijte se grañem jelovijem dokle prode sila i svatovi. Nar. pjes. vuk. 3, 196. — *bb*) u *podložnoj* je *perfekt*. Dokle Porča sedlo opremio, dotle sluge izvedoše dogu. Nar. pjes. vuk. 2, 588. Dokle ju j' malo umirila, već su sini se pojili. Nar. prip. mikul. 18. — *cc*) u *podložnoj* je *kondicional*. Slobodan bi bio, dokle bi se ubojstvo na sudu proteralo. A. Kanižlić, uoč. 1. Maše bi(*h*) se izumčio, dokle bi ga naučio. V. Došen 114^a.

c. *uz značenje kakovo je kod b pokazuje se i namjera da što bude ili ne bude.* Kako jedna lavića vzdignue se od sna, dokle poji plčn. Korizm. 99^b.

d. *dum, radnja glavne rečenice biva preko trajanja radnje što je u podložnoj, ali nije potrebno da ona traje do kraja ovc. u podložnoj je imperfektivni glagol. a*) u *praes.* Većma (*ga*) zasmragnje dokle ga uzvisiva. B. Kačić, nasl. 210. Bog dokle se čini malašan i snizuje toliko, u isto doba umloža svoje veličanstvo. F. Lastrić, test. 298^b. — *b*) u *imperfektu*. Dokle svaka u pomućanju stahu, svemoguća riječ tvoja zgar od pristolja kraljevskih dode. A. Gučetić, roz. jez. 106. Dokle ona tako govoraše prostri se na postelji. B. Kačić, is. 108. Dokle ove . . . riječi majka Isusova govoraše, Marija Mandalina . . . također i apostoli s učenici potoke suza iz očiju prolivaahu. F. Lastrić, test. 225^a. Dokle bješe vojvoda Mirko, bješe tada mnogo vojvoda. Nar. pjes. vuk. 3, 53.

e. *ubi simul ac, kao netom, istom da, samo da, pokazuje da radnja glavne rečenice postaje u isti čas u koji radnja podložne.* Dokle ih je Asan ugledao, Asan žmii dobre koñe prima. Nar. pjes. vuk. 1, 596. Dokle mene to vesenje prode, obojicu hoću objesiti. 2, 135. — i *uopć kao kad.* Te po poju društvo pokupio; dokle Vuće svate izbrojio, al' mi nena sedam stotini' svata. 2, 586.

f. *od cravenja je preneseno na širi smisao, te*

ograničujuć sud izrečen u glavnoj rečenici na osobi slučaj što se kuže u podložnoj. *vidi naj zadnji primjer kod doklen, 2.*

DOKLECIJAN, Doklecijāna, m. Dioeletianus. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Masimian kad ponudi Doklecijana. J. Kavašin 165^a. Nerum, Komod, Doklecijana. 453^b.

DOKLECIJANSKI, *adj.* Dioeletiani, koji pripada Doklecijanu. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Glasne od polaže Doklecijanske. J. Kavašin 323^b.

DOKLĚGOD, *adv.* aliquatenus, *do kogagod mjesta ili časa, donekle.* *vidi* dokle i god. — *ispoređi* doklegod i dokligod. — *U naše vrijeme u Dubrovcniku i u Staliciu rječniku (vidi kod doklo god).* „Mogo bih još doklegod hoditi, nijesam umoran“. Čekaću ga doklegod, ali neću cijeli dan“. P. Budmani.

DOKLĚ GÖD, kao *relativni adverb i konjunkcija dokle (vidi dokle kod I, a, b) i b, b) i II i god), ali s većom silom.* — *ispoređi* dokle god, dokle gode, dokle godijer, dokle godijere. — *Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Belinu (usque dum? 317^b) i u Staliciu (dum, donec, usquedum, aliquatenus).* — *U svijem primjerima vrijedi kao konjunkcija.* Svega ovoga dobra jest ulisen, dokle god stoji u grijehu. A. Komulović 30. Tako ih je (*zidore*) dugo strijal, dokle god ih je našalja i pada se polbil. A. Georgiceo, pril. 21. Hranj ptiče, dokle god operejate. I. Bordić, salt. 488. Zašto se čovik izbaviti od ovoga duga ne more dokle god je živ. F. Lastrić, ned. 78. Čovik taj svoju zloću na sudu dokle god može. M. A. Rejković, sabr. 43. I ova u nemu pribiva dokle god smrtno ne sagriši. M. Dobretić 19.

DOKLĚ GÖDIJER, *vidi* dokle god. — *ije-stoji mj. negdašnjega -e-, s toga je u svijem primjerima gödir po zapadnom gororu.* — *Dolazi od xviii vijeka.* Vrže ga u tamnicu, dokle godfir dug plati. I. Bandulavić 181^b. mat. 18, 30. Zato ja, dokle godfir ova nemoć bude durati, običem ti se podniti ju dobrovoljno s ustrpljenjem. L. Terzić 4. Al' te evo nastaviti neće dokle godir skule ne pomoće. M. A. Rejković, sat. C1^a.

DOKLĚ GÖDIJERE, *vidi* dokle godijer. — *U jednom primjeru xvi vijeka (po zapadnom gororu dokle godire).* Ovomu našemu razumu i ludoj mudrosti (dokle godire ona ni od duha svetoga ponovljena) se ne vidi. Postila 11^a.

DOKLĚGOD, *vidi* doklegod. — *U naše vrijeme u Dubrovcniku.*

DOKLĚ GÖD, *vidi* dokle god. — *U naše vrijeme.* Dokle god bog (čoveku) ne uzme um, ne može mal. Nar. posl. vuk 65

DOKLĚ GÖDE, *vidi* dokle god. — *de stoji po južnom gororu mjeste negdašnjega -e-, a po zapadnom stoji -di.* — *Dolazi od xvi vijeka.* Jere se sam tuži, da jest grišnik dokle godi je v plte. Ant. Dalm., ap. 60. Nitko se ne sarani ni pode u raj, dokle godi se nije Isukrst i dokle ne podnese muke. M. Divković, nauk. 15^a. Dokle smo godi na ovome svitu, sve smo u svaglađem napastovanju i nemiru. J. Banovae, razg. 109. Nećemo te pustiti, dokle godi nas ne blago-ovis. F. Lastrić, test. 21^b. To se mući, dokle godi ne dostigne ono što želi. 115^b. Misleć da se tko ne sniče, dokle godi sobom miče. V. Dosen 189^b. Te brat brata zlati ne sčede, dokle gode jedan tečjaše. Nar. pjes. vuk. 2, 291.

DOKLĚM, *isto što dokle samo što primu na*

kraju glas m (koji vidi), ispoređi i doklam. — radi veće sile (kad je relativno) može imati uza se riječće god, gode itd., ispoređi doklem god, doklem gode. — *Dolazi od xvi vijeka (vidi naj prvi primjer kod 2) a nije u nijednom rječniku.*

1. *adv.*

a. *o mjestu.* Ukazavši im sva krajevstva, države i lirove mejaše koje će osvojiti i doklem se razširiti imadu And Kačić, kor. 103.

b. *o vremenu, za relativno značiev ispoređi 2.* Doklem četa, djeco, ljubiti djotinstvo? M. Radnić 241^a. Doklem misli ovi puk od mene zlo govoriš? And. Kačić, kor. 87. Doklem ćeš, puće Izraelski, na dvi strane hramati? 239.

2. *conj. vidi* dokle, II i dok, I. Ovu ću daleče toliko sliditi, doklem mi doćeča na sviti živiti. Š. Menčetić 81. Misliti snprot iskrunu, doklem mohš boga. S. Matijević 42. Koji hoće jedriti ne izlaze iz kraja, doklem dode vitar priklađan. M. Radnić 35^a. Fabijan papa razluči od crkve Filipa I, doklem pokoru ne učini. A. Bačić 175. Da ga narav istirat ne može, doklem se ne uteče k pomoći. J. Banovae, pred. 7. Da mi svitiš, doklem cilovitu učinim osvetu. F. Lastrić, test. ad. 12^b. Nije dotle mirovao, doklem nije nega digao. A. Kanižlić, kam. 35. Šest miseci potračiše, doklem pribivalište božije učiniše. And. Kačić, kor. 84. Neka stoji, doklem samo ne odpađe. J. Vladimirović 41. Zapovidi in, da bi među to iz Jerusalema ne otišli, doklem se kripistju nebeskom ne provsite. I. Velikanović, uput. 1, 195. Doklem se trn ne izvadi, ne ima lika. D. Rapić 48. Da ne sudimo odma drugoga za zla čovika, doklem ga sama dila negova ne sapri i ne očituju da je takvi. B. Leaković, gov. 9. Ali mu je tada zabrađeno posvetivati, doklem se podpuno ne redi. M. Dragičević 93. Doklem im se vojska iskupila, onde vojsku na broj udariše. Nar. pjes. vuk. 4, 396.

DOKLĚM GÖD, *vidi* kod doklem, *ispoređi* dokle god. — *Dolazi od xviii vijeka.* Doklem god ovo krivo i svitovne vesele uzstoji u tvomu sreću, neće nlisti Isus u dušu tvoju. M. Radnić 320^a. Doklem god čovik živi, pakla neka se plaši. D. Rapić 105. Ovakvi zaludu se ufa u milosrđe božje, doklem god je u ovakvomu rdavoumu stanju. B. Leaković, gov. 99.

DOKLĚM GÖDE, *vidi* kod doklem, *ispoređi* dokle gode. — *Dolazi od xviii vijeka.* Doklem godi uslužiš svijetu, sve ćeš živiti u vovejauju. M. Radnić 3^a. Doklem god oćito ne poznađemo negovo pomañkañe, niti ćemo nega za skimuta, niti tebe za patrijarhu držati. A. Kanižlić, kam. 122.

DOKLĚN, *isto što dokle od čega postaje tijem što primi na kraju glas n (koji vidi).* — *ispoređi* doklena. — *radi veće sile (kad je relativno) može imati uza se riječće god, gode, vidi doklen god, doklen gode.* — *Dolazi od xviii vijeka (vidi naj prvi primjer kod 2) a između rječnika u Vukovu.*

1. *adv.*

a. *o mjestu, a) interogativno.* Ta doklen si koña zanućio? Ogled. sr. 251. Srpsko monučo, od koga si grada? doklen si se potežilo ludo? Nar. pjes. peti. 2, 583. — *b) relativno.* Zašto sam se odklen doklen mućio? (*vidi* dokle, I, 1, b *pri kraju*). M. Pavlinović, razl. spis. 103

b. *o vremenu, a) interogativno.* Strašno pleme doklen ćeš spavati? P. Petrović, gor. vijen. 21. — *b) relativno, vidi 2.*

2. *conj. vidi* dokle, II i dok, I. Bi lišov otac Kloofa, mati Marija Alfej, koja doklen rani veoma

se ljubau među sobom. S. Margitić, fal. 91. Ništa ne odrede doklen se u Rim ne povrate. S. Badrić 26. Ne virujem, doklen ne postavim prsta moga n rane negovu. J. Banovac, razg. 37. Kojino je oko tebe puno truda i nevoje vidio, doklen te je uzližao. prip. 50. Izprid neha ne ide, doklen je bog ne ušliša. L. Vladimirović 41. Doklen ljube, dotleu vjeru daju Nar. pjes. vuk. 1, 389. Ne bojim se nikakva junaka, doklen mi je gojeni Labude. 2, 29. Prelećeše Grahovo i Zvršno, doklen tice na Crkvice doše. 4, 6. Pa otoleu na noge skoćio doklen dode u Cuce krvave. 4, 520. Doklen sam nosila svitu ino bumbak, rado me je vidil vsaki mladi junak. Jačke. 39. Ne umije magarac plivati, doklen mu voda do usiju ne dode. Nar. posl. vuk. 211. Jedva doćeka doklen mu dan dode. Nar. prip. vuk. 150. I zaspe šenicu u koš pa sjede doklen se samele. Nar. prip. vrč. 73. Koji žive doklen sunca grije. P. Petrović, gor. vijen. 3. — *vidi* dokle, II, f radi *ovoga primjera*: Doklen jedan slipac patne u jama, ima štogod ogovora. J. Banovac, pred. 71.

DOKLENA, isto što doklen *mješte čega stoji u narodnoj pjesmi našega vremena da se dobije stog više*. Čimlo jako tri nedelje danah doklena se paši dojadilo. Pjev. crn. 906.

DOKLEN GÖD, *vidi* kod doklen. — *isporedi* dokle god. — *Od prošloga vijeka*. Pribivaće svrhu ić. doklen se god ne iskorene. J. Banovac, razg. 177. Sud osudi da Stana ostane kod potoñega muža doklen god rodi ono dijete. Pravdonoša 1852. 23, 4a.

DOKLEN GÖD, *vidi* kod doklen. — *isporedi* dokle god. — *U naše vrijeme*. Koji se bješe zakreakao da se neće oženiti dotlen doklen god u snu ne vidi devojku. Nar. prip. vuk. 139.

DOKLEN GÖDE, *vidi* kod doklen. *isporedi* dokle gode. — *Od prošloga vijeka*. Niti ću se k vama obratiti dokleu ga godi između sebo ne izkorenete. J. Banovac, prip. 170. Slidi doklen godi reće: jest svršeno. M. Zoričić, osm. 133.

DOKLER, isto što dokle *samo što prima na kraju glas r (koji vidi)*. — *U narodnoj pjesmi čakaškoj našega vremena*. Junak dokler ľubi, do tad virn daje. Nar. pjes. istr. 2, 127.

DOKLEVEĆE, n. mjesto blizu rijeke Kupe i potoka Jagodna. — *x. vijeka*. Koji zemļi poćimlje od vode Kupe . . . , od vrb na potok Jagodno, i tako Jagodnom na put do Dokleveća. Mon. croat. 170 (1498).

DOKLI, *vidi* dokle. — *Pošta xv vijeka dolazi DOKLE* (Mon. serb. 298 god. 1420) i **DOKLE** (354 god. 1428), *moglo bi se pomisliti da je stariji oblik dokle te bi dokli bilo samo po zapadnom gororu*. ali dokli dolazi istoga vijeka i još prije (*vidi* naj prvi primjer kod 2) i to u spomeniku pisanu čisto po južnom gororu: s druge strane nijedan od ona dva primjera nije pouzdan: prvi je u spomeniku napisanu od nekoga komu je obični istočni govor te ne zna svagda gdje je mjesto slovu č, jer piše n. p. s e onle, pobeći, nesi, drevo, hoteli, a opet s č vlastelć, nđlave; drugi je doista u spomeniku nu kojem je potpisan Rusko logofet (isti koji je pisao i treći naj stariji spomenik gdje je dokli) ali je do nas došao u poznijem prijepisu i od nerješite ruke (*mješte č dolazi na mjesta e: človeka, kolenu, delo, mestoma, vcri, leto itd., na mjesta ic: vicki, piencei, na mjesta i: viće, viku vikoma, svita, miseca, na mjesta o: viku vikoma, prida; a opet mješte i ima č: prejamsie, prejamsio, prejmaio, prćniti, Marćnom*) a na istoj strani ima

i dokle; s čega svega naj veća je prilika da na oba mjesta treba čitati dokle. iz toga se vidi da -i kod dokli ne postaje od -e, i da je naj stariji oblik dokli koji se i unako daje *isporediti s osnovom koli*. tomu ne smeta ni riječ dokle (koja vidi) u naše vrijeme kod ugarskijeh Hrvata, jer očito ne postaje od dokle nego od dokle *tijelo što se je i promijenilo na j*. — *Radi veće sile može imati uzu se riječee god, godi, isporedi dokli god, dokli gode*. — *Od xv vijeka dolazi do početka xviii, a između rječniku u Mikićinu (kod dokle), u Belinu (Donec 316a), u Stulićeru (interrogativno i relativno), u Dančićeru (dokle).*

1. *adv.*
a. *o mjestu*. *dolazi samo u jednom primjeru, interrogativno*. Ogan užeć vriu slame, ako i ma, lasno e svima; al' kad veće postu piame, tho zna, gorit dokli ima, god li će se ndnuti, kad se bude protegnuti? J. Kavašin 222a.

b. *o vremenu*. *a) interrogativno*. Dokli ovako u mrtvihu podnosić nam sudeno je plijen općeni, smrt ueimila, bezakone, zlo svakoje? I. Gundulić 515. — *b) za relativno znaećie vidi 2.*

2. *conj.* *vidi* dokle, II i dok, I. Dokli jest živ gospodini vojvodu Sandalja da ihš imamo držati. Spom. sr. 2, 69. (1419). Blago više rećeno da drži moj brat Marko dokli je živ. Mon. eronat. 132. (1457). Da obslužite ovej zapovijedi dokli se ja vratim. Zborn. 8^b Dokli se stvar želi, dotle je u seimu. S. Menčić 278. Ne štećedć moju dokli živ putujem. P. Hektorović 75. S krepostju vjećni mir ima svak držati, s zlobom rat i nemir, dokli ga smrt skrati. N. Dumitrović 7. Nu mistim sve vijeke slaviti i dvorit, dokli se od prike ja bulu rastvorit. N. Najeković 2, 80. Sara strahom mre, dokli prije pridemo. M. Držić 478. Da zakon vlada v človiku dokli jest živ. Anton Dalm., ap. 9. Dokli se djevica radi djevstva oholi, platu djevičku gubi B. Gradić, djev. 71. Odlie ti, dokli se ne vratim, nemoj se dijeliti. F. Lukarević 116. Što ne stvorih, što ne rekoš, što ne prosuh od svudi, dokli od ne ono stekoh? I. Gundulić 226. Ah, u istok, care Osmane, mladlajan se još ne puti, dokli vjerne i uzlane tve svjetnike budeć ćuti. 297. Sva podolska zemļa i ruska Tatarinu bješe uska, dokli neha jaći dobi. 334. Ali kako tiho more vik po sebi ne uzrastu, dokli silni vihar s gore ne smuti ga svojom vlašću. 483. Dokli od svud mi krv propaka, na očitu podnijeh mjesti ružne udorce tećkijeh štapa. 484—485. Dokli žarko sunce svijeti, tva će slava sved živjeti. G. Palmotić 1, 100. Iznađimo za vremena ljek polohan tvojoj rani, dokli može bit lijećena. 1, 151. Svijetijom banom hrvatskećine ja te ćinim s mojom vlašću, dokli od kraja stećeć ime. 1, 101. Ne imam mira ni pokoja, dokli Enea moj ne bude. 2, 125. Ki lijepo svud evali su, dokli kō cvijet opali su. J. Kavašin 259^b.

DOKLIĆI, dokliknćm, pf. dozrati (subjekat je u drugom primjeru rita, a u prvom Marko Kraljević). — *složenje: do-klieći*. — *U naše vrijeme*. Svog sokola bješe doklikao. Pjev. crn. 132^b. Jasno klieć, dokle me doklieć. (S. Milutinović) 335a.

DOKLIGOD, *vidi* doklegod. — *U Stulićeru rječniku*.

DOKLI GÖD, *vidi* dokle god. — *U Stulićeru rječniku*.

DOKLI GÖBE, *vidi* kod dokli *isporedi* dokle gode. — *Dolazi jedan put xvi vijeka (po zapadnom gororu dokli godi)*. Dokli godi smo živi. Anton Dalm., ap. b1.

DOKLIKOVATI, doklikujem, *impf. dozivati (triećiv) u glase*: švata se i kao *impf. doklići*.

— *složeno*: do-klikovati. — *U naše vrijeme*. Vuče doklikuje Vuka. Pjev. crn 37^a. Procvilile dvije zlogučne vile, dvije nelranke doklikuju majke. Osvetn. 4, 57.

DOKLIMATI, doklimám, *pf. doći klimajući* — *složeno*: do-klimati. — *U naše vrijeme u Lici*. Ova riječ skoro da ima isto značenje sa „dogriniti“. „Ne saji toga, neće nikad on doklimati“. „Uz a doklima i on“. t. j. tko iduće kao da više glavom klima nego li nogama. J. Bogdanović.

DOKLINIĆ, *m. prezime*. xv vijeka. Ja, Matij Doklinić. Mon. croat. 319. (1440).

DOKLIŠIĆ, *m. prezime*. xvi vijeka. Petru Doklišiću. Mon. croat. 326. (1555).

DOKLONITI SE, doklonim se, *pf. nakloniti se (do)neki*. — *složeno*: do-kloniti. — *Akc. je kao kod donositi*. — *Dolazi u jednoga pisca xvi vijeka i otale u Stuličevu rječniku* (so deprimere, infectere). Jak oni, u putu ki susta ter se pit dokloni. S. Menčetić 247.

DOKLONATI SE, doklonam se, *impf. dokloniti se*. — *Akc se mijenja u aor. 2 i 3 sing.*: dokloñá. — *U naše vrijeme*. Svi svatovi koje razigraju, no ne igra djetete Joviću, do figea se Bajo dokloñáše (s koñá). Pjev. crn. 148^b.

DOKLU, *vidi* dokle *ispoređi* dokola i doku. — *Dolazi xiii i xiv vijeka i u Daničeviću rječniku*. — *U svjcm primjerima samo u vremenu a) interogativno*. Semuzi miru ne ureče kraljevstvo mi nroka, doklu hoće byti. Mon. serb. 55. (1281). — *b) kao relatiivni udverab ili konjunkcija*. Sije pripisane da imamo i hoćemo držati, . . . doklu bude sveto ti carstvo i mi. Mon. serb. 39. (1253). Da im je miru živu pravu sv kraljevstvom mi. 55 (1281). Da ksto držne prvym naukom doklu né bito crkvi odano. Deč. hris. 56

DOKLE, *vidi* dokli. Isal sam po polju, nič nisam bil boji, dokje si nis zibral rožicu po volji. Jačke. 24. — *u istijem pjesmama dolazi i s glasom k na kraju*: Dokjek nas razluci naša ura zadna. 20. — *i s n, ispoređi* doklen. Onde mi ga pasi, dokjen dojdu glasi. 30.

DOKLEK, *vidi* dokje.

DOKLEN, *vidi* dokje.

DOKMAN, *m. prezime u naše vrijeme*. Šem. karlov. 1883. 72. *isprrva je bez sumne bilo ime. ispoređi* Dokmanov.

DOKMANOVAC, Dókmanovca, *m. ime vrela u Plaškom*. V. Arsenijević. — *ispoređi* Dokman.

DOKMANOVIĆ, *m. prezime, po ocu Dokmanu u naše vrijeme*. Šem. karlov. 1883. 72. *poniše se od xvii vijeka*. Dokmanović knez Gomijski. P. Vitezović, kron. 190.

DOKMANOVIĆI, *m. pl. zaselak Komorskih Moravica u Hrvatskoj u podžupaniji dioničkoj* Pregel. 13.

DOKMET, *m. kmetor (knežev, kazničev) pomoćnik. složeno*: do-kmet. — *U naše vrijeme*. Dokle se kmet zvao knez, dotle se u njegovu pomoćnici na više mesta zvali kmetovi a u rudničkoj Moravi „dokmetri“. M. D. Miličević, opšt. 21.

DOKMIR, *m. selo u Srbiji u okrugu važeškom; u nem je prije bio manastir koji se pomije xviii vijeka*. Izgore . . . mon. Dokmir. Starine. 10, 269. Dokmir, selo 3 sata na severoistok od Valjeva. U ovom je selu stara crkva koja je nekad bila manastir. M. D. Miličević, serb. 403. Dokmir. K. Jovanović 101.

DOKNA, *f. ime žensko, ispoređi* Doka i Doko. — *U Vukovu rječniku*.

DOKNADITI, doknadim, *pf. složeno*: do-knaditi (*vidi* naknaditi). *a) u jednoga pisca prošloga vijeka kao dopuniti, dograditi, načiniti*. Sva crkva, kao grad nekakav, od dna do vira sazidana, čudo da su je i za toliko (120 godina) doknadili i savršili. D. Obradović, basn. 394. — *b) u jednoga pisca našega vremena kao naknaditi, nadoknaditi*. Lijepo im napisali riječi: da će im se meda popraviti, i svakoja šteta doknaditi. Osvetu. 3, 57.

DOKNADATI, doknadám, *impf. doknaditi (pod b)*. — *U jednoga pisca našega vremena*. Dnša se dušom razmijena i doknada. M. Pavlinović, rad. 163.

1. **DOKO**, *m. ime muško, hyp. Evdokije*. — *Akc. se mijenja u voc. Doko*. — *U Vukovu rječniku*.

2. **DOKO**, *praep. praeter, do, osim, s genetivom*. — *Kao da je načinióo tjem što se ujedno mislióo na do i dok, i na nego; ispoređi* dogo, nego. — *U naše vrijeme u Crnoj Gori*. Od svatovah niko ne vidaše doko kuma dužda Mlačana. Pjev. crn. 218^a.

DOKOBITI, dokobim, *pf. složeno*: do-kobiti. — *Akc. je kao kod donositi*.

a. *aktivno, doslatiti*. — *Samo u Stuličevu rječniku*.

b. *sa se, refleksivno, a) personalno, s dat. kao da znači što i dobaviti se s gen. ili dobiti (slučajno)*. — *u jednoga pisca xvii vijeka*. Pogle bogat harač neprijatelj dobi, zatičue na zatič, Adama zarobi; tomu se dokobi pakleni vojvoda, Adama oglobi, zakova i proka. D. Baraković, jar. (1656), 14. Spjati se postavi (Oloferne), smrti se dokobi. 77. — *b) impersonalno, dogoditi se u jednoga pisca xviii vijeka u između rječnika u Belinu 519^b i u Stuličevu*. Zlamen ko'ga (križa) u visini liti se Kosti prikazati, rešši da će u vrlini s nim sve dušmane odrvati, kako mu se i dokobi. J. Kavanin 299^a.

DOKOBLJENE, *n. djelo kojijem se dokobi*. — *Samo u Stuličevu rječniku* (dokobljenje).

DOKOBLIVATI, dokobljivám i dokobljivám, *impf. dokobiti*. — *Samo u Stuličevu rječniku* (grješkom dokobivati, dokobivam).

DOKOČIJATI SE, dokočijám se, *pf. doresti se u kočijama*. — *složeno*: do i kočijati koje postaje od osnovce kočije. — *U naše vrijeme u Lici*. „Nekakva se gospoda dokočijáše crkvi“. J. Bogdanović.

DOKOČIVATI, dokočivám i dokočivám, *impf. dokočiti*. — *U Stuličevu rječniku* (grješkom dokočivati, dokočivam).

DOKOL, *conj. vidí* dokle, *II. — okružno dokole ili dokoli*. — *Dolazi u tri pisca čakavca xv, xvi i xviii vijeka*. Dobrosrični bilju dokol ne padihu u prezpravda. M. Marulić 21. Da vesel pribiva dokol uza i sidis. 46. Ol zme tresiše se, dokol dihom ga ne zgrija tovarac tere vol. II. Lucić 279. Proseći slobodi da je voljan priti, stati dokol hoće i voljan otiti. Oliva. 54.

DOKOLA, *conj. dokle, vidí* dokoli. — *U jednoga pisca xvi vijeka*. Nečarna dokla bila si, do kola srića ti jest tekla. II. Lucić 244.

DOKOLAN, dokóla, *adv. kojemu ima vremena, koji ima kud što uraditi. ispoređi* dokolica.

a. *ostaje samo u nominalnom nom. sing m i u adv. kad je isti kao nom.*; u ostalijem oblicima ol se mijenja u ó (*mp. oo*), ali može ostati i neprimjerenio: dokóla. *po oblicima dokona*

itd. naćia se gđjglje i nom. sing. m. dōkōn. — Postaje kao dokolica sufixom *лукъ*. — Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku: dōkōlan, dōkōlna (dōkōna), „zeit wozn habend“ cui tempus est; nijesam dokolan. — dōkōn (dōkōon), vide dokolan. Ako čovjek dokolan ne priaña uz posao. M. Pavlinović, rač. 147.

DOKOLE, adv. i conj. dokle. — ridi dokoli. — Dolazi od prvijeh vremena, a između rječnika u Vrančićeru (donce), u Stulićeru, u Daničićeru (kod kolē).

a. *adv. a) interogativno.* Dokole novojna nevolne misli produžuješ? F. Vrančić, živ. 43. — b) *relativno.* Dokle se uzdrži tijelo Jezusovo pod obličima kruha i vina? Dokole se uzbuđu sasma razēiniti ti isti oblići. T. Ivanović 75. — c) *o vremenu kad nije potaĳne naznaćeno, do kojegod vremena, donćke.* — samo u Stulićeru rječniku.

b. *conj.* Da podaju krivca samoga do uroka, do kole sudce ureku. Mon. serb. 46. (1251). Tako i mi dokole bihomo malajni, . . . bihomo služeći. Bernardin 9a, paul. gal. 4, 3. Nisam živ ni ću bit, dokle ja želim je lipos obazrit. S. Menćetić 8. A za tođ, gospode, smiluj me juveno, dokole ne pođe pamot ni svršeno. 19. Gvozđje se bit ima, dokole jes vruće. N. Dimitrović 9. Reće gospodin gospodini monni, sedi na desnu moju, dokole polođu neprijateļe tvoje podnožije nogam tvojim. Postila, u 4a. Prilićan ti jesi u svemu k zviri onoj, ka videć snilove pritiļo, tolikoj kljeje ih, dokole mledne ih učini. D. Raĳina 119b. Dokole Žrni, takav strah biše ugnal u drave. I. T. Mrnavić, osm. 3.

DOKOLI, adv. i conj. quousque, ridi dokle, I, 2 i II. — Sastarĳeno od do i koli (obićno se nalazi razdijeljeno); kod ovoga zadnjega dijela osnova je ista što i kod kolik, po ćemu bi prvo znaćenje bilo: do koliko, do koje rēćine, do kojega mnostva, ali je ogranićeno (dajbudi kud o ostaje u osnovi) na vrijeme (ispoređi do koliko kod 1. do, I, 2, b, a) aa) i kolik). bez promjene znaćenja mođe mijenati nastarke i glasiti kola, kolē, kole, kolu. (koli neće biti isto što kolē, jer s onakovijem oblikom dolazi već u stovlenskom). mođe se i daje promijeniti izgubivši -o-, ali onda znaćenje nije sasma isto, jer se širi i na mjesto i na vrijeme. oraka kraća osnova kl- prima različite nastarke te postaje klj, klē, kle, klu, kla (po svoj prilici treba ove nastarke shvatiti kao padežne genetiva i dativa i kao da za jedne osnova k(o)lā a za druge k(o)lā). — Rijeć je stara a između rječnika nahodi se u Belinu (donce 316a), u Stulićeru (lum, donce), u Daničićeru (kod kolē).

1. *adv. do kojega vremena. a) interogativno.* Rad bih vidit, dokoli smo i u duhu i u puti na blaženstvo uzdignuti. J. Kavaĳin 465a. — b) *relativno.* Da svak ljude, što bog hoće i dokoli i kako će. J. Kavaĳin 223b. ridi 2.

2. *conj. ridi dokle, II i dok, I.* Da odbijaju dotole dokoli se isplati vsu dugu. Mon. serb. 232. (1338). Neka su od mene . . . vjekušte spomene, dokoli teće svijet. M. Vetranić 2, 5. Vazda hrom ostane dokoli bude živ. 2, 138. Oli ih će-ka'mo, dokoli bude moć. N. Najlošćević 1, 235. Negda se život tvoj još malo uzdrži, dokoli tve oči izgube krjeposti. 2, 35. Veselo živļaj ja, dokoli vil moja milosna bi meni. D. Raĳina 71b. Da moreš bit biran dokoli biše mlad. D. Baraković, vil. 152. Tako se veseloći bi nam ljubko s nama stati, dokoli nas mjesec treć u rodjene dvore vrati. G. Palmotić 3, 97. Nit ću nazal pojđ, dokoli svih ne vidim pasti dolj. A. Vitić, ist. 54b.

DOKOLICA, f. tempus otii. vrijeme kad ko nema posla. — Postaje od dokoli sufixom ica. — Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Otići ću gljgled na dokolici. Vuk, rječ. 129b. Srpkĳina, razbudena haremskom dokolicom i neradom. M. D. Milićević, zim. veđ. 142. Videle su . . . na jednoj maku, a na drugoj dokolicu. jur. 83.

DOKOLIJE, ridi dokoli. — Stariji je oblik dokolē, te se ne zna bi li po sadašnjem govoru glusdo dokoje ili dokolije; ovdje je pisano dokolije jer tako stoji u trećem primjeru, ali ovaj nije pouzdan, jer nam je došao u poznijem prijepisu nevjeste ruke (ridi što je o takovom prijepisu kazano kod dokli). — Rijeć je stara, ispoređi stvor. do kolē, rus. доколѣ; a u našem jeziku dolazi od XII do XIV vijeka, između rječnika u Stulićeru (do kojeļ quousque? s dodatkom da je uzeto iz brećijara) i u Daničićeru (kod kolē).

1. *adv. interogativno. — u Stulićeru rječniku.*
2. *conj.* Prisezaje pravz goj držati se vami, do kolē sams žive. Mon. serb. 2. (1159). Da im se sije ne potvori do kolē stoje se mnovy u pravdē. 27. (1234—1240). Do kolije sime moje bude dasmo i darovasmo. 106. (1389).

DOKOLITI, dokolim, pf. kao da znać dovršiti. — Postaje nije jasno: mođe se misliti na dokoli (ispoređi dokolica i dokoleti) i na kolo. — Dolazi u naše vrijeme. A šteta je život žrtvovati s jutra rana ne dokoliv dana! (sam pisae tumać: dokoliti—dospjeti). Osvetn. 4, 6. Dokolilo se—ispunilo se. J. Grupković.

DOKOLU, ridi dokoli. — Dolazi (samo kao konjunkcija) od xv do xvij vijeka, ispoređi otkolu i pokolu. Dokolu ja pojđu molit otuj, vi posidite tuj. M. Marulić 206. Da je blažen i ćestit, dokolu teće svijet. M. Vetranić 2, 6. Uživaj tvu mladost, dokolu imas moć. H. Lucić 213. Venac ki ć (ćes) nosit u slavi dokolu vridnije vićni te odije. I. Ivanićević 12.

DOKOLĀ, ridi dokolije.

DOKOLĀN, m. prezime. — Dolazi (pisano Dokolēn) XIV vijeka. Miloš Bogoje Dokolēn a sinu mu Smiļ. Deć. hris. 60. 96.

1. **DOKOLĀNA, f. ridi dokoljenica. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.**

2. **DOKOLĀNA, f. evijet planinski koji se zove i gorska ruža i turćin-cvijet. — U Vukovu rječniku u kojem je orako tumaćeno (s dodatkom da se govori u Crnoj Gori) a iz ųega u Šulekovu imeniku 71.**

DOKOLENAK, dōkolēnka, m. tibia, noga do koļena. — U jebljoga pisca našega vremena. Viliš, vilo, vojevolo Mirka, kako su mu ogorili breć, kol' u noga goli dokoļeneć. Osvetn. 3, 151.

DOKOLĀNAČA, f. kod narodnoga odijela ono (obićno sukucuo) što pokriva nogu od članka do koļena. — ispoređi dokoļena, dokoļenaća. — Postaje od do koļena sufixom ica. — Dolazi od xviii vijeka (naj prije u Belinu rječniku; tibiale brevins' 161a), i još između rječnika u Stulićeru i u Vukovu. Gornja sela risanska nose guų, dokoļenice, struku i opanke. S. Luĳiba, prip. 8.

DOKOLĀNIĆICA, f. dem. dokoļenica. — U Stulićeru rječniku.

DOKOLĀNAČA, f. dokoļenica. — Postaje kao dokoļenica sufixom jaća. — U Belinu rječniku 161a i u Stulićeru.

DOKOĀETI, dokolim, pf. dospjeti, uspjeti (jer

je bila dokolica). — *Postaje kao dokolica sufiksom č u inf. i u praes. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku* („musse haben“ otium est“ cf. dospjeti). Da li se samo ono opjevalo, ja ne mogoh dokoliti radi neprekidne stiske mojih dvostru-kih službovanja. Osvetu, 5, 11.

DOKOM, *conj. ridi dokle. — Sastavljeno: dokom (vidi kod koji). — isporodi dokim. — Dolazi u jednoga pisca xv vijeka. Pak počam od boka Cilicije, dokom Jafeta široka mejaš takieš nogom. M. Marulić 16.*

DOKÓN, *ridi dokolan.*

DOKÓNÁNE, *n. djelo kojijem se dokona. — Dolazi xv vijeka pisano dokonanije prema crkvenome jeziku i u Bjelostjencu rječniku* (dokonaše v. dokonaše). Otdane na magistrat varoški radi razgledaša i dokonanija slobodno jest otok. Glas. 11, 3, 27. (1695).

DOKÓNATI, dokónám, *pf. ridi dokončati. — isporodi dokonati. — Postaje od neglasnaša do koni (vidi F. Miklošić, lex. palaeosl.² kod koná), od kraja, do konca (vidi i konac), sufiksom a. — Dolazi pouzdano od xv vijeka (u primjerima xv vijeka ne zna se za ećelo, treba li čitati dokonati ili dokonati, jer su svi uzeti iz kniga pisanijeh glagolskijem slovinu) kod pisaca čakavca i kod sjevernijeh štokavaca, a između rječnika u Vrančičevu („diffinire; terminare“) i u Vukovu (s dodatkom da se govori u Slavoniji).*

1. *prčazno.*

a. *aktivno. a) uopće, finire, perficere, dovesti do kraja, do srhe.* Prsjanskiju rat po svojoj voji dokonaviš. S. Kožičić 369. Potie na pentikostni dan, ovo obitovanje jest celo nalopnil i dokonal. Postila. Hh1b. Odlučiti je Enfrasiya četrdeset dan dokonati u ovom stanju. F. Vrančič, živ. 88. Popravljajući što je ostalo nedokonato, jesmo veće dokonali. Glasn. 11, 3, 54. (1706). — b) s osobitijem značenjem, consilium capere, statuere, odlučiti (osobito postije vijedaša, uprav dočrsiti vijedaše odlučivši što, ili postije poduje kolebaša i neodlučnosti. Govornici med imi postavjeni to su dokončati bili. Mon. croat. 253. (1552). Fridrik rimski cesar s Friderikom sinom, Filip kr. francoski, Rikard kr. Anglije s vnujini ostalimi kršćanskimi poglavnikimi u spraviču dokonaše, da se kršćenikom pomoć da. P. Vitezović, kron. 88. Naj postije jest dokončano da sabor ništa ne vaļa. A. Bačić 171. Zapoviedi da se sva obslužuju koja su u saboru Vienskomu učinena i dokončana. 238. Dokončano učiniti ga na sliku i priliku svoju. F. Lastrić, ned. 333. Ondi obavlja dokončamo da ne idemo dalje. M. A. Rejković, sabr. 51. Nije čudo dakle, ako je ovo crkva, kako članak vire, veće puta naredila i dokončala, da se drži. I. Velikanović, uput. 1. 185. Što odrediste i dokončaste? prip. 43. Kako dokonaše otcu sabora Florontinskoga. B. Leaković, nauk. 156. Divan je dokončao da se mora utišiti oni princip. A. Tomiković, živ. 356.

b. *sa se, reflektivno, srsiti se.* Da čo se (putana) do posledka na obšti drum dokonati. D. Obradović, basn. 448.

2. *neprčazno, desimere, srsiti se.* Tako dokona gotskoje krajevstvo. S. Kožičić 149.

DOKÓNČÁNE, *n. djelo kojijem se dokonča i što tjem djelom postane. — Starije je oblik dokončanje. — Dolazi od xvi vijeka (vidi kod by) a između rječnika u Bjelostjencu: „statutum, constitutum, definitum, decretum, scitum, constitutum, definitio: 2. lex, constitutio, decretum.“ 3. dokonaše senatorsko „senatus consultum“. 4. dokonaše općine maše („mensae“, puka „plebscitum“; u Voltijijinu („complemento“, „enligung“), u Stuličevu („absolutio, perfectio, finis“). a) *srha, kraj, konac.* Dokončanje carstva da budem viditi. I. T. Mrnavić, osm. 95. — b) *odluka.* Svidoci toga našega teštamenta i posljednoga na smrtnoj posteli našoj naručenja i dokončanja. Mon. croat. 267. (1572). Da svojom oblastju potvrdi dokončanja skupa niova. A. Bačić 249. Skrušeše iliti pokajaše po dokončanju sabora Tridentinskoga jest žalost duše. B. Leaković, gov. 78.*

DOKÓNČATI, dokónčám, *pf. finire, perficere: consilium capere; desimere, dočrsiti, srsiti. — isporodi dokonati, dokonati. — impf.: dokonča-*

vati. — *Akc. se mijenja u praes. 1 i 2 pl. dokončamo, dokončate, a aor. 2 i 3 sing. dokonča, u part. praet. act. dokončaó, dokončála, u part. praet. pass. dokončán. — Postaje od do konca (vidi konac) sufiksom ja; eć mijenja se u č. — Dolazi od xiv vijeka (pisano dokončati) a između rječnika u Bjelostjencu (samo part. praet. pass. dokončan perfectus, absolutus, terminatus, finitus: 2 „statutum, constitutum, decretum, definitum, deliberatus“), u Voltijijinu („finire, compiere“, „endigen“), u Stuličevu („perficere, absol-vere, finire, determinare“), u Vukovu („beendigen“, „finire“ cf. dokrajčiti), u Daničičevu (dokončati „finire“).*

1. *prčazno.*

a. *aktivno i pasivno. a) finire, perficere, dočrsiti, srsiti.* Nedokončana ja mnoju isplniate. Glasn. 11, 190. (1319). On jest sve zakone i zapovedi božje srsiti i dokončál. Postila. P3a. Pođmo dokončati ovi svi prijuti. I. T. Mrnavić, osm. 125. Ja hoću letě život dokončati. P. Vitezović, odil. 54. Vazda svaki troj posao od tebe u svoj svojoj svršenosti dokončan bio je. J. Filipović 3, vi. Idaše mimo jedne jalače koje naredio baš dokonaše. A. T. Blagojević, khm. 43. Pre nego to dokonča, prelazi u drugo. D. Obradović, basn. 124. — b) *consilium capere, statuere, odlučiti, osobito postije vijedaša, uprav dočrsiti vijedaše odlučivši što, ili postije poduje kolebaša i neodlučnosti.* Govornici med imi postavjeni to su dokončati bili. Mon. croat. 253. (1552). Fridrik rimski cesar s Friderikom sinom, Filip kr. francoski, Rikard kr. Anglije s vnujini ostalimi kršćanskimi poglavnikimi u spraviču dokonaše, da se kršćenikom pomoć da. P. Vitezović, kron. 88. Naj postije jest dokončano da sabor ništa ne vaļa. A. Bačić 171. Zapoviedi da se sva obslužuju koja su u saboru Vienskomu učinena i dokončana. 238. Dokončano učiniti ga na sliku i priliku svoju. F. Lastrić, ned. 333. Ondi obavlja dokončamo da ne idemo dalje. M. A. Rejković, sabr. 51. Nije čudo dakle, ako je ovo crkva, kako članak vire, veće puta naredila i dokončala, da se drži. I. Velikanović, uput. 1. 185. Što odrediste i dokončaste? prip. 43. Kako dokonaše otcu sabora Florontinskoga. B. Leaković, nauk. 156. Divan je dokončao da se mora utišiti oni princip. A. Tomiković, živ. 356.

b. *sa se, reflektivno, srsiti se.* Ovom se dokonča rat. P. Petrović, ogled. sr. 508. I kad kom se namota klubace, tada mu se konci dokončaju. Osvetu, 6, 25.

2. *neprčazno, desimere, srsiti se.* Ali ne dokonča strah u strahu tomu. I. T. Mrnavić, osm. 30. Reći Diku, da sam dokončao, pak da mi dovede popa S. Lubiša, prip. 234. Na Glasincu borba dokončala. Osvetu, 7, 60

DOKÓNČÁVATI, dokónčávám, *impf. dokončati. — isporodi dokončati. — Dolazi od xv vijeka a između rječnika u Bjelostjencu, u Voltijijinu, u Stuličevu. a) dočrsivati.* Kad jur dokončava trudenje, kakov dar ziskava trulan brodar? P. Vitezović, odil. 67. Kuća tila našega svagdanju pati vatru od vrúne narave koja brezpristanice vlačnost tila dokončava. D. Rapić 115. — b) *odlučivati.* Neće naći, da su cesari od zakona dokončavali nego biskupi. A. Bačić 257.

DOKÓNČEVATI, dokončevám, *impf. dokončati. — ridi dokončavati i osobito dokončivati. Dolazi samo praes. jedan put xv vijeka. Kako crkva dokončuje. F. Glavinić, svitl. 97.*

DOKONČITI, dokončim, *pf.* vidi dokončati. — Dolazi u jednoga pisca prošloga vijeka i u jednoga našega vremena i u Stuličevu rječniku. Nu dokončit i ispuniti. S. Rosa 15b. Počem riječ dokončio Luka. Osvetn. 2. 71.

DOKONČIVATI, dokončujem i dokončivam, *impf.* dokončati i dokončiti. — *isporedi* dokončavati. — U Stuličevu rječniku (*s praes.* dokončavam), *praes.* dokončujem doista dolazi u jednoga pisca čakavca xvii vijeka, ali može biti da je od *impf.* dokončavati, *premda ovome nema potvrde*, vidi dokončevati.

DOKONOBATI, dokonobam, *pf.* dovršiti konobajući se. — *složeno*: do-konobati. — *Akc.* se mijena u *praes.* 1 i 2 *pl.*: dokonobámo, dokonobáte, u *aor.* 2 i 3 *sing.* dokonobá, u *part. praet.* act. dōkonobao, dōkonobála, u *part. praet. pass.* dōkonobán. — U Vukovu rječniku: „mühselig durehbringen“ aegre transigere: jedva ću godinu dokonobati.

DOKONĀNE, n. djelo kojijem se dokañu. — U Jambrešičevu rječniku i u Stuličevu (*s dodatkom da je uzeto iz Habeličeva*).

DOKONĀTI, dokonām, *pf.* vidi dokončati i dokonati. — *impf.*: dokonāvati. — Dolazi xvi vijeku (*vidi i kod dokonati*) kod pisaca čakavaca, a između rječnika u Bjelostjenčevu (*kod dokonavam* „statuo, constituo, decerno, statuo et delibero“, „definio“; v. dokončavam) i u Stuličevu („decernere, constituere, sancire“ *s dodatkom da je uzeto iz Habeličeva*). Jeri vsaki kmet ima vsako svoje delo i službu prigodno, verno i dobro dokonati i dovršiti. Postila. v 1^a. Bi to med nimi dokonano. Mon. croat. 259. (1556). — U naše vrijeme u Liei dolazi sa značenem: *dohakati, odoljeti*. Dokoñati u govornu: „bogne mu dokoñu“, ili: „bogne mu je dokoñao“, t. j. kada se dvojica ili rvu, ili riječima prepiru, pa koji rvući se padne na zemlju, reče se: „jedva mu dokoñu“, ili, prepirući se riječima, koji prvo prestane govoriti, i tadaj reče se: „ne može daje ni rječice; dokoñao mu je“. J. Bogdanović.

DOKONĀVAŃE, n. djelo kojijem se dokoñava. — U Bjelostjenčevu rječniku i u Stuličevu („definitio“ *s dodatkom da je uzeto iz Habeličeva*).

DOKONĀVATI, dokonāvam, *impf.* dokonati. — Dolazi od xviii vijeku u Bjelostjenčevu i u Stuličevu rječniku, a u naše vrijeme u narodnjem pjesmama ugarskih Hrvata. S ovim dokonavam i ljubav predavam. Jačko. 37. Sač ja v Trakanavi žitak dokonavam. 120.

DOKONĀIVATI, dokonājum i dokonāivam, *impf.* dokonati. — U jednoga pisca iz Slavonije xviii vijeka (*samo impf.*). Samo dokonāivase dan od boja. E. Pavić, ogl. 182.

DOKOPATI, dokopām, *pf.* složeno: do-kopati. — *impf.*: dokopavati. — *Akc.* je kao kod dogirati.

a. *kopajući doći do kakva mjesta, neprelazno.* — *s ovijem značenem dolazi od xvii vijeka a nije u nijednom rječniku.* Ovi težaci ... tako dokopáše i dodóše tja do nega. M. Divković, nauk. 178ab.

b. *svršiti kopanje, kopati, iskopati sre, do kraja, neprelazno i prelazno.* — *s ovijem značenem dolazi u rječnicima: u Belinu* („confodio“ 782b), u Stuličevu („confodere, perfodere“), u Vukovu („zu ende graben“ „perfordio“).

c. *izraditi kopacim, iskopati, prelazno.*
a) u pravom smislu — u rukopisu xv vijeka. Koreni od osta ježe rastu po polju i korenu jego v. glubine veličij i nitkože jego ne možeta dokopati. Starine 10, 111.

β) u prenesenom smislu kao dočepati, ščepati, zgrabiti, uhvatiti, uzeti što (ili koga) hitno, silom, mukom, protiv voľe drugoga (i samu objektu). — *s ovijem značenem dolazi od xvii vijeka naj prije u Mikajčinu rječniku* (*samo refleksiivo* i *s osobitijem značenem o mjestu, vidi b) bb) aa)* blizu kraja) i između rječnika još u Vukovu: „ergreifen“, „apprehendo“. dokopati se čega „etwas erwischen“, „apprehendo“.

a) *aktivno.* A dokopa pušku po sredini. Nar. pjes. vuk. 3, 287. Ali skoči Anđeliću Vuče te dokopa dvoje dece ludo 3, 415. Sjutra će me bude dokopati da im premed sano i kašike. 3, 135. Kada Srbi dokopáše Turke zulumčare u baje ruke. 4, 151. Iz ruke mu času dokopao. Pjev. crn. 62^a. Za bijelu dokopa ga ruku. Nar. pjes. petr. 2, 210. Sv. Sava dokopa halu rukama za vrat. Nar. prip. vil. 1863. 522. Koga Turci živa u ruke dokopaju onoga nabiju na kolac. Vuk, živ. 268.

b) sa se. aa) *recipročno, dokopati jedan drugoga.* Za bijela se gria dokopáše. Pjev. crn. 111^a. — bb) *refleksiivo. aa)* dokopati se čega, mukom ili na silu dobariti se čega *isporedi* dočepati se. Teško bi bilo ne kosama i ledim kač bi je se ti dokopao. F. Laustrić, ned. 221. Kač se Marko nogu dokopao. Nar. pjes. vuk. 4, 271. Dokopao se kao čelav kapiće. Nar. posl. vuk. 66. — i *s osobitijem značenem kao dobariti se mjesta* (*vidi dobariti, i, b, c*), *doprjeti dokle, doći što, dolazi već u Mikajčinu rječniku:* dokopati se, dosegnuti „arrivare“, „pertingo“, i u jednom primjeru prošloga vijeka: I sa svim tim, kada se aera dokopa (magla), spušta iz sebe gromove. Đ. Rapić 141. — *bbb) koga, dosaditi kome molbama i drugijem govorom.* — *samo u Stuličevu rječniku* („aliquem adire, ad aliquem accellere frivolis rationibus, vel levissima ex causa ita ut contemptui sit“).

DOKOPĀVATI, dokopāvam, *impf.* dokopati. — *isporedi* dokopati. — *Akc.* kaka je u *inf.* taki je u *praes.* 3 *pl.* dokopāvajú, u *aor.* dokopāvah, u *ger. praes.* dokopāvajúci, u *ger. praet.* dokopāvāv, dokopāvāvši, u *part. praet. act.* dokopāvāvao; u *ostalijem je oblicima onaki kaka je u praes.* 1 *sing.* — U Stuličevu rječniku.

DOKOPĀNETI, dokopānim, *pf.* svršiti kopnētie, kopnēti do kraja, *posve.* — složeno: do-kopnēti. — U Stuličevu rječniku („dōkopniti“, „deliquescere“).

DOKOPŃĪVATI, dokopŃijam i dokopŃivam, *impf.* dokopŃeti. — U Stuličevu rječniku (*grješkom dokopŃivati, dokopŃivam*).

DOKORĀBLĪTI, dokorābljam, *pf.* dohoditi. — U Stuličevu rječniku. — *slabo pouzdano.*

DOKOSITI, dokosim, *pf.* svršiti kušētie, kositi do kraja, *sre.* — složeno: do-kositi. — U Belinu rječniku 300^a, 721^a i u Stuličevu, i u naše vrijeme u Liei. „Danas čemo tu ili ovu livadu dokositi, pak čemo onda na drugu riječti“. J. Bogdanović.

DOKOSNUTI SE, dokosnēm se, *pf.* čega, dođirnuti se čega, dokačiti što. — složeno: dokosnuti. — Od prošloga vijeka. Čuvaj da ne bi plamen rakije dokosnuo se. Z. Orfelin, pođr. 278.

DOKOŠENE, n. djelo kojijem se dokosi. — *stariji je oblik dokosēnje.* — U Belinu rječniku (*grješkom dokosenje* 300^a).

DOKOŠIVATI, dokošijam i dokošivam, *impf.* dokositi. — U Belinu rječniku: *praes.* (*grješkom*) dokosivam *uz inf.* dokositi, i u Stuličevu (*grješkom* do-kosivati, dokosivam).

DOKŌTITI, dokotim, *pf. seršiti kočnje, ne kotiti dufe.* — *složeno:* do-kotiti *impf.:* dokočiti. — *Ake. je kao kod donositi* — *U Stuličeru rječniku* (a fortando cessare, tautum de quadrupedibus).

DOKOTURATI, dokoturām, *pf. složeno:* dokoturati. — *Ake. je kao kod dokonubati (u Dubrovniku je drukčiji: dokoturati, dokōturām, ridi kod koturati).*

a. *prelazio, dotjerati, dovesti koturajući.* — *u naše vrijeme u Dubrovniku, u p.* Dokoturaj mi amo te obručee. — *sa se, reflektivno, znači: doći koturajući se, i dolazi od xviii vijeka.* Stup oboriti tja do dna od pobjrđa dokotura se. I. Dorčić, ben 109.

b. *neprelazio, duteturati.* — *u Vukovu rječniku.*

DOKŌVATI, dokōvjam, *pf. seršiti kovanje, ne kovati duže (neprelazio); kovati do kraja (prelazio).* — *Ake. je kao kod potkovati* — *U naše vrijeme u Lici.* Dok samo Petrova kola dokujem, odna onla tvoja na redu? Drugač sam ovu riječ i ovaako čuo: neki seoski kovač ovdje odavno boluje, te ljudi jedan drugog pitaju: svaj kuje li još što Pavao? drugi na to: bogzme je dokovao? J. Bogdanović.

DOKOVO, n. selo u Međumuru. — *xvi vijeka.* Dali smo mu sel kmetiskih sedem i pol . . . u Mejumuru, po imeu: . . . Dokovo selo poldrugo. Mon. croat. 266. (1570).

DOKRĀDĀŅE, n. djelo kojijem se ko dokrada. — *U Vukovu rječniku.*

DOKRĀDATI SE, dokrādām se, *impf. dokrasti se.* — *Ake. je kao kod dobivati.* — *Postaje od osmore dokrad glagola dokrasti sufixsom a.* — *U Vukovu rječniku.*

DOKRAJAK, dokrājāk, *m. kraj ili ono što je pri samom kraju.* — *Druga a ostaje savu u nom. i acc. sing. i u gen. pl. dokrājākā.* — *U srijem oblicima u kojijem nema drugoga a preo je duzo.* — *Postaje od do kraja sufixsom āk.* — *Dolazi u jednoga pisca našega vremena, ali, premda nije u Vukovu rječniku, narodna je riječ, čiti i dokrajčiti. Na dokrajku divna drugovaña. Osvetn. 7. 1.*

DOKRAJAN, dokrājna, *adj. koji se proteže do kraja.* — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka i u srijem primjerima stoji u prenesenom smislu i znači: potpuno, cjelovito, dovršeno.* Ovo je prilika ako i ne domjerna i dokrajna onega srama. A. Kalić 151. Muke i ogan nije dokrajno zlo. 165. Ovaako stralovito prikazuje pristojna je plata grješnicima; ali nije zadovoljna domjerna i dokrajna. 148. Jes nešto više, nešto plemenitije što nije zemla, što se nad zemljom uzdiže, što zemljom gospodi. što je prilika božja ako i nije dokrajna. 517. — *adv. dokrajno, potpuno, cjelovito, dovršeno.* Cjelovito i dokrajno. 1. Dokrajno ispunit taj poso. 466. Nu kad mislite da se dopnuo i dokrajno dovršilo proročanstvo Marije? 517.

DOKRĀJČITI, dokrājčim, *pf. finire, dotjerati do kraja, dovršiti.* — *Ake. se mijenja u avr. 2 i 3 sing.: dokrājči.* — *Postaje od osmore imenu dokrajak sufixsom i.* — *Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Dokrajčio je već. Vuk, rječ. 130a.

DOKRĀJŅI, *adj. proximus ab extremo, koji je prei do krajnjega.* — *složeno:* do-krajnji. — *U naše vrijeme.* Između krajnjega i dokrajnjega provlače se ispod ruku. Nar. igre. vil. 1898. 731.

DOKRAJĖVATI, dokrajvēm, *pf. seršiti krajevanje, ne krajevati dufe.* — *složeno:* do-krajevati. — *U Stuličeru rječniku.*

DOKRĀSITI, dokrāšim, *pf. ukrasiti do kraja, posre.* — *složeno:* do-krasiti. — *Ake. je kao kod dobaciti.* — *U jednoga pisca našega vremena.* Ko je manastir ogradio, ko ga je dokrasio. S. Lubiša, prip. 272.

DOKRĀSTI, dokrāšēm, *pf. seršiti krađenje (neprelazio); pokrasti sre, do kraja (prelazio).* — *složeno:* do-krasti. — *Ake. kuki je u praes. tuki je u impf. dokrādi; u ostalijem je oblicima onaki kuki je u inf., osim avr. 2 i 3 sing.: dokrāde.* — *sa se, reflektivno, doći kradom, dovući se kao kradlivač.* — *ispoređi prikrasti se.* — *impf.:* dokradati se — *U Vukovu rječniku (samo dokrasti se).*

DOKRĒTATI, dokrēčēm, *impf. seršivati kretanje, micanje.* — *S ovakovijem značenjem dolazi u Belinu rječniku (finir d'agitare 52b) i u Stuličeru (agitacioni finem dare).*

DŌKRITI, dokrījēm, *pf. pokriti do kraja, sre.* — *složeno:* do-kriti. — *Ake. je kao kod pokriti.* — *U naše vrijeme u Lici.* Nisam sve kuće još dokrio, vali mi šimle? J. Bogdanović.

DOKRĀMITI, dokrāmim, *pf. dotiči, istrajati s jednom krmom do druge.* — *složeno:* do-krmiti. — *U naše vrijeme u Lici.* Bojmu se da sa ovo malo krme ili piće neću ove zime blaga dokrmiti? J. Bogdanović. Pusti govoda na sijeno i čelaj na vruć kruh, pa niti ćeš dokrmiti niti dokrāšiti? V. Arsenijević.

DOKRŌČITI, dokrōčim, *pf. jednijem korakom doći, doprijeti.* — *složeno:* do-krōčiti. — *Ake. je kao kod donositi.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Jednom krōči, do koña dokrōči. Nar. pjes. vuk. 2, 281. Ko kraće više nego može dokrōčiti, prebiče giatove. Nar. posl. vuk. 144.

DOKRPITI, dokrāpim, *pf. seršiti krpjenje.* — *složeno:* do-krpiti. — *impf.:* dokrāpivati. — *Ake. se mijenja u avr. 2 i 3 sing. dokrpi.* — *U Belinu rječniku 607a i u Stuličeru.*

DOKRPLĖNE, n. djelo kojijem se dokrpi. — *U Belinu rječniku sa starijim oblikom dokrpljenje 607a.*

DOKRPLĖVATI, dokrplvēm i dokrplvām, *impf. dokrpi.* — *Dolazi u Belinu rječniku (samo praes., grješkom dokrpivam uz inf. dokrpi 607a) i u Stuličeru (grješkom dokrpivati, dokrpivam).*

DOKRŪSITI, dokrūšim, *pf. dotiči, istrajati s jednijem kruhom do drugoga.* — *složeno:* dokrāšiti; *drugi dio krūšiti (kajemu kao prostome nema potrebe) postaje od kruh sufixsom i.* — *U Lici i sjevernoj Dalmaciji.* Pusti govoda na sijeno i čelaj na vruć kruh, pa niti ćeš dokrmiti niti dokrāšiti. Nar. posl. u Lici. V. Arsenijević. Očeš li ti ove godine dokrūšiti? Taj i taj koliko žito u jesen u kuću zgrne, ali nikad ne može dokrūšiti. J. Bogdanović. Dokrūšiti, dostignuti kruh kruhom (kad dotee od novoga do novoga); u Dalmaciji kad Zagorac dokrūši, kaže se da je bogat. M. Pavlinović.

DŌKSAT, n. solarium, *mjesto otvoreno na kući ili pri kući za sunčanje po danu ili hladovane po noći, isporodi divanhana* — *Riječ je tuđa, možebiti grčka, isporodi notogr. doqanā, seod.* — *Dolazi od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličeru (sa značenjem scialae! i s dodatkom da je uzeto iz nekakva bukera) i u Vukovu (die altane, der altan! solarium, subdiale, mooniamum). Mladi prolaze koji kud po doksatih). D. Obradović, živ. 86. Sagradi doksate. Rad. 1, 188. (poslije 1797). Da ja tebe ljubim na doksatu. Pjev. ern. 232a. Na doksatu ih dokčaju dvije djevojke. Vuk, živ. 312.*

1. DOKŠA, *m. ime muško*. — Dolazi xiv i xv vijeka (vidi Dokšin). Podknežin Dokša. Stat. krč. ark. 2, 281.

2. DOKŠA, *f. ime mjestu*. — Dolazi prije našega vremenca pisano Dokaša. S. Novaković, poni. 131.

DOKŠIN, *adj. koji pripada Dokši (vidi 1. Dokša)*. — xv vijeka. Sinu Dokšinu. Mon. croat. 67. (1447). Stefan sin Dokšin. 68.

DOKTOR, *m. doctor, vidi doktor*. — Može biti da je uzeto i iz latinskoga jezika, ali u novije vrijeme jamačno iz nemačkoga. — Dolazi kod sjevernijeh čakavaca i štokavaca od xv vijeka. Navadna je crikav nauke četirih doktorov prijete. Mon. croat. 107. (1470). Mnogi doktori drže. Korizm. 22^a. Kako piše Filon doktor židovski onih vrinen. F. Glavinic, cvit. 107^a. Slipac niki. komu doktori likarije najti nemogahu. 241^b. Na to persijanski doktor caru odgovori. M. A. Rejković, sabr. 5. Doktor medicine. D. Obradović. basn. 367.

DOKTOROV, *adj. doctoris, koji pripada doktoru*. — Dolazi xviii vijeka u jednoga pisca iz Slavonije. Po trudu i nastojažu doktorovu ozdravi. M. A. Rejković, sabr. 25.

DOKTRINA, *f. nauka kršćanske vjere, lat. doctrina*. — xvi vijeka. Zapovalidamo, da plovani i ostali popi svaki blagdan učiti imaju puka doktrinu krstjansku. Nared. modr. ark. 2, 87. (1569).

DOKTŪR, *doktūra, m. lat. doctor*. — isporedi doktor. — Dolazi od xv vijeka. a) kao časno ime koje se svečano prima uz oblast da se nešto ulti ili vrši. Častni i posvećeni doktor dekreta. Mon. croat. 178. (1499). Versi gospodina Antuna Rožena doktora i vlastelina krkarskoga. N. Nažeković 1, 348. Odvode njih doktor Ortić. B. Kašić, in. 57. Doktor Johnson. M. Pavlinović, rad. 140. — osobito liječnik. Toliki doktori i likari. D. Rapić 70. — b) mudrac, učitelj uopće. Nadoše nega u crkvi sjedeći među dokturi. N. Rašina 29^b. luc. 2, 46. Najdoše ga va templi si doći po sridu doktorov. Postila. E14^a. Doktor onih ki ne znaju. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 3^b. paul. rom. 2, 20. Dvanadesete rabinov, t. j. doktorov židovskih. F. Glavinic, cvit. 150^a. — c) tako se zovu i naj veće vijećeni učenači i učitelji crkveni. Pokazuje se od dokturev. Naručn. 14^a. I to je diferencija ku čine doktori mej paklom i purgatoriju. Korizm. 18^a. Jerolim ju doktor i učitel od istine. Živ. jer. star. 1, 230. Molitva sv. Tomaša doktora andelskoga. F. Parčić 88. Pape i doktori, naučitelji crkve iste. J. Kavanin 522^b.

DOKTŪRIJA, *f. znače, učnost, prema tal. dottorja*. — U jednoga pisca xv vijeka. Slava je umiti knjige dokturiju. M. Marulić 146.

DOKU, *conj. donec, dum, dok*. — Postaje od dokolu i doklu tijem što ispadaju glasovi ol i l. — Dolazi xiii vijeka i u Daničeviću rječniku. Da ima se ne pomete, doku stoje u pravde kraljovstvu mi. Mon. serb. 17. (1222—1228). Da mu se ne uzme ni tanki komec, doku pojdo u svoje mjesto. 21. (1231—1240). Da vy ne stvorju nikojegare zla nikimre komec, doku ne stvorju sa vami tureh sud. 25. (1231—1240). Da mu se ne uzme ni tanki komec, doku pojdo u svoje mjesto. 34. (1249).

DOKUČATI, *dokučam, impf. dokučiti*. — isporedi dokučivati. — U jednoga pisca xviii vijeka (posve je drugo u Staličevu rječniku dokučati, vechare, infostare' koje je ruska riječ). Ako crkvene

običaje sve pamotju razumije i dokuća. I. Veličanović, uput. 3, 376.

DOKUČĚNE, *n. djelo kojim se dokuči*. — Stariji je oblik dokučenje. — U Belinu rječniku (dokučenje 103^a) i u Staličevu.

DOKUČILAC, *dokučioaca, m. vidi dokučitelj*. — -a- ostaje samo u nom. sing. i u gen. pl. dokučilaca; u ostalijem se padčima l mijenja na o. — U Staličevu rječniku (griješkom dokučioac).

DOKUČIT, *adj. vidi dokučiv, b)*. — U naše vrijeme. Dokučiti (koji lako dokučuje pameću): čeljade dokučito pameti; žono nisu dokučite pameti. M. Pavlinović.

DOKUČITELJ, *m. čovjek koji dokuči* — isporedi dokučilac. — U Staličevu rječniku.

DOKUČITELJICA, *f. žensko čeljade koje dokuči*. — U Staličevu rječniku.

DOKUČITI, *dokučim, pf. prvo i pravo značenje bilo bi: dokučiti kukom iz dalega, ali su se od toga razvila različita značenja*. — isporedi dokučivati. — složeno: do-kučiti. — impf.: dokučivati. — Ake. je kao kod dobaciti. — Dolazi od xvi vijeka (vidi kod 1, a, d), a između rječnika u Mikaljinu (inuncare), u Belinu (assequere 104^a), u Voltigijinu (rialzare, rizzare, attirare', aufrichten, an sich ziehen), u Staličevu (aliquid ex aliquo loco manū vel uocno extrahere, arripere'), u Fukoću (1. vide dohvatiti. 2. što pameću dokučiti 'begreifen', 'capio').

1. prelazno.
a. u pravom, materijalnom smislu. a) značenje je kao što je sprieda kazano, zaljesti kukom pružajući je iz dalega. Iz peći pakleno izodahu noseći kuke gvozdeno i mene se hitahu, da bi me dokučili. M. Divković, bes 185^b. Tko kući dokuči, tko prosi izpita. D. Baraković, vil. 35. — b) u širem smislu, bez kuke, uzeti, zgrabiti, dohvatiti (isporedi dohvatiti i 1. dohiti pod 1, a, u) kad je objekat podaje te treba pružiti ruku ili se još kako potruditi. Hajline im dokučiše ke na vodi iznadoše. J. Palmotić 187. Nu dofatit rukami naglo željaše lakim, al ne dokuči nikog. M. Katančić 49. On načera vranca na dogata, dok Turčina za grlo dokuči. Nar. pjes. vuk. 3, 382. Pokuči, (pa) dokuči. (Naj prije podaj, pa onda gledaj da ti se da). Nar. posl. vuk. 253. — često kad se podigne što sa zemlje, s tli. Tekući tako plaho štīt s zemlje bi dokućio. J. Palmotić 75. Dokučiti s tle kojuzod stvar alzare da terra gualche cosa' 'elevaro'. A. d. Bella, rječ. 68^b. Dokučiti što s tala 'aliquid humo elevare'. J. Stulli, rječ. 1, 130^a. — c) doseći, ako se i ne uzme ono što se dosegne. Sama sina nek dokuči sude. J. S. Rejković 163. — d) pogoditi, zgoditi, bacajući se čim. Ja bih ga i daleće dokućio pračom. M. Držić 103. — e) pružiti, dodati drugome. isporedi dohvatiti. Siromaško čeljade, komu ne ima tko svoj ni vode lade dokučiti a kamno u drugom poslužiti. F. Lastrić, ned. 136^b. Nije li se u kog dogodilo ja višek, da nama dokuči. Nar. pjes. vuk. 4, 173.

b. u prenesenom smislu. a) daljijem širećim značenja pod a, b), dobiti, steći (obično trudom i mukom): objekat može biti i unna stvar. Dokučiti dionistva nebeskoga. J. Banovac, privs. ob 7. Svakoji koji u druztvu pod stanovitijem vladavim živi, dužan jest djela svoja onako upravljati da druztvo može svoj kraj dokučiti. D. E. Bogdanic XII. Koji svašta obilno dokuči. J. S. Rejković 1. Kad bo fitij ne dokuči vlage. 393. Neznabošci koji ne tražije pravde dokučiše pravdu. Vuk, pavl. rinal. 9, 30. Ne daj mu da

dokući što je naumio. D. Daničić, psal. 140, 8. — *kao objekt može biti infinitiv*. Kad veliki Alešandro s velikim harcom dokući uzeti život kraju Darju. J. Banovac, prip. 83. Dokuće mnogi osvetili se svom iskriem u životu. 149. *b) kao doseci. aa) o vremenu*. Ošim mladeža, koji još nije dokućio dvadesete godine. E. Pavić, ogl. 152. Guskio masec dokući i leže. J. S. Rejković 158. — *bb) o dragome*. Oko nije dokućilo preugodno radosti. E. Pavić, jezgr. 167. Da ognica zdrave ne dokući. J. S. Rejković 424. — *c) od tjelesnoga dokućenja preneseno je na duhoeno, te znači razumjeti, shvatiti. subjekat može biti pamet, um, razum, ili čelade (pamet, um itd. može tada biti u instr.) isporodi I. dohititi pod 1. a, b) bb)*. Virom dokući uskrnutje. I. Ančić, vrat. 9. Jer koliko je ovo drugo mučno istomacit' s jezikom, toliko je prvo mučnije s pametju dokućiti. J. Banovac, razg. 47. Da budemo dokućiti neizmirnost bista tvoga. P. Knežević, pism. 21. Ne mogući oni ovoga otajstva svojom mudrostju i razumom dokućiti. F. Lastrić, test. 274. To naša pamet dokućiti ne more. od' 313. Ovo su otajna, koja razum ne more dokućiti. A. Kanižić, utoč. 196. Veća i viša ti moreš učiniti, nego pamet naša dokućiti. bogobjubn. 160. Koji godir ovo ostrim razumom dokućiti bude mogao. kam. 187. I prem ako dubljin sv. pisma sv. oci s razumom svojim podpuno dokućise E. Pavić, ogl. xi. Da moreš dokućiti strahotu od suda. M. Zoričić, osm. 61. Elo što svit ne dokući to nas sveta vira uči. V. Došen 224b. Kojim to načinom biva, ni pametju dokućiti, ni ričma iznomačiti ne možemo. I. Velikanović, uput. 3, 48. U tom Pavla koj' narode uči, svaki stari redovnik dokući. J. S. Rejković 35. Niti je pamet čovičanska naravnim načinom dokućila ona, koja je pripravio bog onima koji neaga ljub' B. Lea-ković, nauk. 143. Nije mogao to dokućiti, kako je kraj s malenom vojskom mogao razsuti niovu. A. Tomiković, živ. 119. Ovakva slipoča mene straši i koliko više mislim, maše ja mogu dokućiti. gov. 13. Možeš li ti tajne božije dokućiti? D. Daničić, jov. 11, 7. — *kao objekt može biti podložna rečenica s da ili interogativna*. Samim prosvitlješem razloga naravnoga notremo dokućiti, da na kclu od godine ne ima dneva i slavijnega gospodinu ni radosnijega anđelom od današnjega. F. Lastrić, svet. 60b. Da je dokućim, koliko se ima nenaviditi grih mali. M. Zoričić, osm. 26. Da smo mi dokućili i poznali, kolika so slava u nebu daje. B. Leaković, gov. 182.

2. *neprerazno. kao doseci. mjeste objekta stoji adverb ili ime s prijedložcima do, u, na. a) u pravom smislu (vidi 1. a, c))*. Kratak čovjek u soko dokućiti ne može. (Z). Poslov. danić. 50. Ogradimo jedan toran koji neka dokući od neba. M. Radnić 65b. Lado k brigu putujući idu; srićna, koja do nega dokući! A. Kanižić, rož. 72. Jere kada vapaj gruha tija do boga dokući. D. Rapić 435. Da inekošci u neaga od sve strane dokućiti mogu. I. Jablanec 141. — *b) u presencnom smislu (vidi 1. b, b) i c))*. Makariju, sa svom tvojom svetinom nisi dokućio na izvrsnost dviju žena sruženih) s dvama braćom po sakramentu ženidbe. J. Banovac, razg. 78. Da ova prilika dokući u sree moje. privs. ob. 28. Kako ostrim razumom svojom dokući sveti Ambrožio. F. Lastrić, svet. 122a.

3. *sa se.*

a. *pasivno*. Ne može se dokućiti, kakvi jest. A. Bačić 5. Ne znadete li vi, da se maćem sićo na blizu, ali strilom iz luka na daleko se dokući i povali? F. Lastrić, nod. 25. Ova se pametju

luskom zamislit ni dokućiti ne more. svet. 168a. Ono se ima virovati niti dvomiti ili se moglo pametju dolohiti i dokućiti ili ne. I. Velikanović, uput. 1, 6.

b. *refleksivno. a) do čega, pružiti se. isporodi 1. a, c) i 2. II' se vlaga do zrna dokući*. J. S. Rejković 303. — *b) čega, kao dobaviti se*. Kad se patrijara dokući patrijaršije. S. Lubiša, prip. 113. Tek da se dokući crkvnog pervaža. 197.

DOKUĆITOST, dokućitosti, f. *osobina onoga koji je dokućit*. — *U jednoga piscu našega vremena*. Negov razbor i dokućitost trgovačca. M. Pavlinović, rad. 37. Poslovaću se loče hitre dokućitosti i postojanosti. 110.

DOKUĆIVALAC, dokućivaoca, m. *čorjek koji dokućuje*. — *a- ostaje samo u nom. sinj. i u jen pl. dokućivalčaci; u ostaljem se padčima i mješa na o.* — *U Stulievcu rječniku (dokućivalac i griješkom dokućivaoc)*.

DOKUĆIVALICA, f. *žensko čelade koje dokućuje*. — *U Stulievcu rječniku*.

DOKUĆIVANJE, n. *djelo kojijem se dokućuje*. — *U Vukovu rječniku*.

DOKUĆIVATI, dokućujem i dokućivam, impf. dokućiti. — *isporodi dokućati* — *Dolazi od xvii vijeka (vidi kod 1. c))* a između rječnika u *Betnu* (dokućivati, dokućivam, 'elevare' 68b, a praes. dokućujem uz inf. dokućiti), u *Volttijevu* (praes. dokućujem kod dokućiti), u *Stulievcu* (s praes. dokućivam, a kod dokućiti, dokućujem i dokućivam), u *Vukovu* (s praes. dokućujem).

1. *prelazno. a) dosezati, viditi dokućiti, 1. a, c)*. Listve koje stajau na zemlji a s vrhom dokućivan nebo E. Pavić, ogl. 64. — *b) dobavati, viditi dokućiti, 1. b, a)*. Josip sveti kao namisto-otca Isusu dokućuje diostva božijega radi mnogih) virmosti i kriposti. J. Banovac, razg. 125. Po nevoja(h) koje trpi, dokućuje poznati, ljubi li ga bog. prip. 100. — *c) razumijevati, shvatiti, viditi dokućiti, 1. b, c)*. Razumom dokućujemo a vojom uzdržimo i virujemo. I. Ančić, vrat. 14. Poznaćemo nuoga sragisenja koja sad ne dokućujemo. M. Radnić 112a. Tancine bogoslovske bistro dokućivaše. J. Banovac, pred. 141. Otajstva od privs. trojstva ne dokućuju niti razumiju. F. Lastrić, test. 274b. Ne dokućuješ vakom ili sina. 279b. Razumom ne dokućujemo, kako može biti, da jedna narav božja u tri sobstva jest i stoji. I. Velikanović, uput. 1, 361. Ona je boľma dokućivala ovo otajstvo i boľma je promišjala dostojanstvo božje, nego ga ni promišljamo i poznaćemo. B. Leaković, gov. 21. Ja razumom mojma ne dokućujem drugo, nego da ima jedno bitje najvišje. G. Peštalić, utiš. 45.

2. *neprerazno. viditi dokućiti, 2*. Na po crkve dokućuje ona grada. M. Radnić 161b. Znade, dokle dokućuje negova krepost. 298a. Koga vrli dokućivaše tja do neba. E. Pavić, ogl. 404. Dokle mođa dokućuje čorda. Osvetu. 7, 39.

DOKUĆLIV, adj. *perspicuus, prudens*. — *Po- staje od osnove glagola dokućiti sufixom liv*. a. *u pasivnom smislu, koji se može dokućiti, razumjeti*. — *dolazi od prošloga vijeka (u prvom primjeru složeno s ue)*. — *Komp.*: dokućljiviji. Ovo nedokućljivo skroviste trojstva. Grgur iz Voroša 5b — *adv.* dokućljivo. Ja sam pazio da se razumljivije i dokućljivije izloži. P. Bolić 1, xv. b. *u aktivnom smislu, koji tako pameću dokućuje, shvata*. — *isporodi dokućiti*. — *! Vukovu rječniku (vidi došetjiv)*.

DOKUDJELITI, dokudjelim, pf. *dopresti ku-*

djeću (kudjela). — U Stalićevu rječniku. — slabo pouzdano.

DOKUDJELĚNE, *n.* djelo kojijem se dokudjeli. — U Stalićevu rječniku (ponsi pars residuala). — nepouzdanu.

DOKUDJELIVATI, dokudjeljućim i dokudjeljavam, *impf.* dokudjeljati. — U Stalićevu rječniku (dokudjeljivati. dokudjeljivani). — nepouzdanu.

DOKUHATI, dokuhām, *pf.* srsiti kuhauć, skuhati koliko treba. — složno: do-kuhati. — *Akc.* se mijenja u aor. 2 i 3 sing. dōkūhā. — Kod onoga dijela našega naroda koji ne izgovara h kaže se dokuvati. — Dolazi od xviii vijeka naj prije u Belinu rječniku (elixare' 64^b) i još između rječniku u Stalićevu. Nič u sudu dokuva se lako (rimo). J. S. Rejković 374. 'Ovo je jelo dobro dokuvano.' 'Još nijesam ni krava dokovala, a morado van izleteti.' u Lici. J. Bogdanović.

DOKUHÁVĀNE, *n.* djelo kojijem se dokuhava. — U naše vrijeme u Lici. 'To tvoje dokuhavanje dugo traje.' J. Bogdanović.

DOKUHÁVATI, dokuhávām, *impf.* dokuhati. — isporodi dokuhavaće.

DOKUKATI, dokukām, *pf.* srsiti kukauć, nekukati dalje. — složno: do-kukati. — *Akc.* je kao kod dokuhati. — Dolazi od prošloga vijeka. Dokukala je kukavica. (Z). Poslov. danic. 19.

DOKULATI, dokulām, *pf.* dati sporo idući. — složno: do i kulati nepoznata postanja (može se pomisliti na neki talijanski supstantiv). — U naše vrijeme u Lici. 'Ne šaji Petra tamo, neće on cio dan dokulati.' 'Jedva evo dokula.' 'Slab ti je koš, neće na nem nikad tamo dokulati.' J. Bogdanović.

DOKULECATI, (dokulecam ili dokulečem?). *pf.* u jednoga pisca našega vremena. kao da znači što i dokulati. Uza nadu pola im se radu: prva (puška) uzdi, ubi beže zeca i k nem odli plijen dokuleca. Osvetn. 4, 26.

1. DOKUPITI, dokupim, *pf.* srsiti skupljauć; skupiti, pokupiti sre; skupiti do ņekle. — složno: do-kupiti. — *impf.*: dokupliti i dokupljivati. — *Akc.* se mijenja u aor. 2 i 3 sing. dōkupī. — U Belinu rječniku (finir di accumulare 25^a), finir di adunare' 38^b) i u Stalićevu (ab accumulando cessare'), i u naše vrijeme u Lici. 'Dokupidere amo to sijeno ili slamu.' J. Bogdanović.

2. DOKUPITI, dōkupim, *pf.* složno: do-kupiti. — *impf.*: dokupovati. — *Akc.* je kao kod dobaciti. a) srsiti kupovauć; kupiti do kraja, see. — u Belinu rječniku (finir di comprare' emere' 209^a) i u Stalićevu. — b) još kúpti, prikúpti. — u naše vrijeme u Lici. 'Ludi se obično u proleće međusobno pitaju: 'Oće li ti žita za rann ovog leta do novog žita doteti?' deko reče: 'Ja ću morati nešto malo dokupiti.' J. Bogdanović.

DOKUPLATI, dōkuplām, *impf.* 1. dokupiti. — isporodi dokupljivati. — *Akc.* je kao kod dobivati. — U Stalićevu rječniku.

DOKUPLIVATI, dokupljūćim i dokupljivām, *impf.* 1. dokupiti. — isporodi dokupljati. — *Akc.* je kao kod dograđivati. — U Belinu rječniku (samo praes. dokupljajem uz inf. dokupiti 25^a).

DOKUPOVATI, dokupujūćim, *impf.* 2. dokupiti. — *Akc.* je kao kod gospodovati. — U Belinu rječniku (praes. dokupujajem uz inf. dokupiti 209^a) i u Stalićevu.

DOKUSURITI, dokusūrim, *pf.* solvero residualu, isplatiti što je ostalo duga. — isporodi

izmiriti, namiriti. — *Akc.* je kao kod izjednačiti. — Složno: do i ksuriti koje postaje sufiksom i od (turskoga) supstantiva kusur. — U Vukovu rječniku.

DOKUSURIVĀNE, *n.* djelo kojijem se dokusuruje. — U Vukovu rječniku.

DOKUSURIVATI, dokusūrujūćim i dokusūrivām, *impf.* dokusuriti. — *Akc.* je kao kod dograđivati. — U Vukovu rječniku (samo s praes. dokusurujem).

DOKUVATI, DOKUVÁVĀNE, DOKUVÁVATI, *vidi* dokuhati, dokuhávāne, dokuhavati.

DOKVAČITI, dōkvačim, *pf.* *vidi* dokućiti, osobito pod 1, a. — složno: do-kvačiti (od kvaka). — *impf.*: dokvaćivati. — *Akc.* se mijenja u aor. 2 i 3 sing. dōkvačī. — Dolazi od prošloga vijeka i to naj prije u Bjelostjencevu rječniku (kod dokvaćujućim inuncare'). Petar ndara prvoga koga je dokvaćio. A. Tomiković, gov. 231. Nešto lakih zadobio rana, kó kad drača dokvaćio kopača. Osvetn. 2, 96. I nčuva moći Vasiline, da ih turske ne dokvaće ruke. 5, 100.

DOKVAČIVATI, dokvačūćim i dokvačivām, *impf.* dokvaćiti. — *Akc.* je kao kod dograđivati. — Dolazi u Bjelostjencevu rječniku (dokvaćujućim) i u jednoga pisca našega vremena. 'Lutijem gvozdem koča dokvaćiva. Osvetn. 3, 49.

1. DOL, *vidi* 2. do.

2. DOLA, *m.* u glagolskom rukopisu god. 1468: Hoću mu dati tri doli zlata. Trojan. prič. ark. 9, 123. riječ je dosta nejasna. kao da znači: njera (isporodi rus. доля, dio), i zbilja u drugom rukopisu stoji tri mēry (vidi Starine. 3, 153); ali se ne zna, bi li nóm. sing. bio dola (dola) muškoga roda ili dola ženskoga; da nije dola ženskoga roda, srjedobi bugarski rukopis xiv vijeka u kojem je pisano tri doly.

3. DOL, *adv.* okrieno doje (dolje) ili doli. — Može se i promijeniti na o, te se oo sažimlje na ó, *vidi* ozlo. — Dolazi od xv vijeka a između rječnika u Mikašinu (niz dol 321^b) i u Stalićevu. Prignuše glavu dol. M. Marulić 53. Kako ćemo dol u ispitovniku pokazati. S. Budinić, ispr. 24. S Elenom on nizdol ide. M. Gazarović 97^b. Dol vrhom padu gore. I. Ivanišević 212. Kud se shodi dol Kocitu. J. Kavašini 391^b. Te mu pusti dol jednu kapljicu vode. F. Lastric, svet. 166^a. Neg s pristolja dol vrgoše. Nadod. 203. I Slankamen dol nižje Karlova. M. A. Rejković, sat. B3^a. Gdi je pravo dol u zemlji vrilo. J. S. Rejković 291. Kad ti pođeš dol u poje. Nar. pjes. vuk. 1, 282. Onaj davi zeca oko vrata, ovaj srnu niz dol sunovrata. Osvetn. 4, 25.

1. DOLA, *f.* hyp. dolina, ali može značiti svaku dolinu i veliku. — Dolazi od xiii vijeka (*vidi* kod b)) i u Vukovu rječniku (*vide* dolina). a) uopće. Ne ima vodu koji bi mu kazao gdi je brdo, gdi je dola, gdi li je strmo. A. Tomiković, gov. 129. Da bi mi ga vrano po dolah razdrle. Nar. pjes. istr. 2, 46. Rastvara ti se odaga dola. M. Pavlinović, razl. spis. 423. — b) kao ime mjestu (u latinskom spomeniku xiii vijeka). 'In loco Dola'. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 217. (1285).

2. DOLA, *f.* *vidi* 2. dol.

3. DOLA, *adv.* *vidi* doje. — Dolazi xiv i xv vijeka s prijedlozima s i iz te krajnje a treba shvatiti kao nastavak genitiva; između rječnika u Danićevu. Koji su z dola pisani. Spom. sr. 2, 39. (1393). Kako se iz doola budo ndržežat u ovomu listu. Mon. serb. 368. (1432). Za izabra-nijemi vlasteli koje imenujemo iz doola. 382.

(1435). — xv i xvi vijeka dolazi kod pisaca ča-
kavaca bez prijedloga ili s prijedlogom niz, te
po svoj prilici treba shvatiti kao okrenuti oblik
od kojemu je pristupilo krajinu a. Sviti obraz
luteće zamaknuti dola. M. Marulić 27. I eto, vrh
stine gora brez prodola žila se masline prostrla
niz dola. H. Lucić 217. Koja (rosa) kapljani se
stvorí, ter bude kapati niz dola od zgori. P.
Hektorović 15.

1. DOLAC, dóca, m. dem. 2. do. — *Ėglašii*
je oblik bio dolca, dolca: mjeste -b- sud je -a-
u nom. i acc. sing. i u gen. pl.; u ostalijem pa-
dežima -b- ispada bez traga, a ol (dajbudi kod
štokavaca) mijenja se na o koje se sažimje na o.
— Akc. je u svijem padžima onaki kakí je u
gen. sing., osim nom. i acc. sing. i gen. pl. do-
lač (i dolčac). što u Vukovu rječniku ima nom.
pl. Dóci (vidi c) bb) eee), to će biti po crno-
gorškom govoru (vidi i D. Daničić, akc. glasn. S,
8, 23, 24). — Postaje od osnoce dol sufixsom -b-
— S nom. dolca dolazi od prijevremenosti;
s novijim nom. dolac od xiv vijeka; bez 1 od xv;
između rječnika u Mikalínu (kod dolina), u Stu-
ličevu (dolac, dolca, 1. parva vallis; 2. arcola,
horti divisio), u Vukovu (dólac, dem. do. dólac,
vide vrt s dodatkom da se govori u Dubrovniku),
u Daničićevu (dolca, vallis dem.). a) uprav mali
do, mala dolina, ali često dolina uopće, i velika.
Na Trčbošné jediné dolca ... na jugu Grinače
tože téšeni dolca, od néga dolgi dolca. Starine
13, 207. (1185), u prijevusu god. 1250). V dolac
Priban. Mon. croat. 2. (1309). Se mede Stita-
rić: ... pžeđu dolb Dlhobčaka, uz drugi dolca,
na Vlaški laz. Mon. serb. 94. (1830). Sa vismi
trsi, docí, gorani. Mon. croat. 147. (1492). Ostali
sno u docu suznom. M. Marulić 286. I eho mej
bri od odgovara dolcem. P. Zoranić 14b. Ne osta
ni gora prez krvi ni dolac. D. Baraković, vil. 74.
U ovomu docu od plača k tebi uzdišem. M. Jer-
ković 32. Dovedi ih jih u dolac Jozafata. P.
Radović, ist. 75. Ovo misto Josafat' ece reći
'gospodin sudac: ovo je misto obrao Isus, jer
je ovi dolac među Kalvarijom i planinom ma-
slinskom. J. Banovac, razg. 3. Ėtute klanca Turci
prijezdíše, ter u dolac oni uližose. And. Kačić,
razg. 262a. A kad komu do tiješna dođe, otac
dolca, a šuma mu majka. Osvet. 7, 11. — b) u
Dubrovniku i u obližnj Hervegovini komadi
zemlje ograđeni suhomedinim koji stoje uz stranu
poput stuba zovu se docí a srčki od njih dolac
(što je u Vuku drukóje bižezen akcemat, to je
zato što Dubrovčani izgovaraju sve orakove ri-
ječí prodajujući prvi slog, vidi P. Budmani,
dubrov. dijtal. rad. 65, 156—157); pa se komad
zemlje onako ograđen zove dolac i kad je u pošu.
jamačno je ocao značene u ovijem primjerima:
Ni ova ne može nač' doca. M. Vetranić 2, 264.
Grilu kapulu il' u dolac il' na košo. (Z). Poslov.
danić. 24. U docu tvoga vinograda iznač' češ
mnoštvo blaga. B. Zuzer 229b. Koje jedan čovjek
usiye u svoj dolac. S. Rosa 87a. Preko doca kri-
jući od oca. Nar. pjes. here. vuk. 117. Ja posijah
sitan bobac na dolac. V. Vrčević, igr. 34. —
c) ime mnogijem mjestima. aa) u sing.: aaa) selo
u Srbiji u okrugu čačanskom u srezu studeničkom.
K. Jovanović 172. pomíne se od prijevremenosti:
Meda je zemljama manastira Studenice išla, do
Jasenice upravo na Dolac'. (Mon. serb. 8 god.
1195—1224, u prijevusu god. 1619). D. Daničić,
rječ. 1, 290. — bbb) selo u Srbiji u okrugu prot-
skom. M. D. Miličević, kraj. srb. 234. — ccc) selo
u Staroj Srbiji ne daleko od Peči. pomíne se
krajem xiii ili početkom xiv vijeka. jamačno je
bilo négdje blizu rijeke Gline i Drina, gdje još

ima nekíjeh sela koja se uz Dolca onda pomínu.
Upisali u Hrisovnuj síj (među selima što pripa-
daju Hilandaru): selo Đurdovića, ... Kruševa
(sad Kruševa?), ... Dršćevnik (sad Trsnik?), ...
Dolca, ... Vidjenje (sad Vidaja?). Mon. serb. 58.
(1293—1302). D. Daničić, rječ. 1, 290. — ddd) čé-
tiri sela u Bosni: selo u okrugu i kotaru sara-
jevskom. Statist. bosn. 9. — seoce u okrugu sara-
jevskom u kotaru fojničkom. 14. — selo u
okrugu travničkom. 64. — u okrugu maglajskom.
92. — eee) selo u Hercegovini blizu Gabele.
Schem. here. 112. — ffff) dva sela: Doći i Gornji
Dolac u Dalmaciji u Počicima (u sudalšiem suš-
skom kotaru). Repert. 1872. 28. pomínu se od
xvii vijeka. Iz Dónega Doća ... Iz Gornjega
Doća ... Stat. pol. ark. 5, 310—311. (1662). —
ggg) varoš u Šibeniku, tal. Borgo di mare.
Repert. 1872. 27. — hhh) dva seoca u hrvatskoj
krajini u otočkom kotaru, u župi Seetoga Križa
(Drage) i Jablanca. Schem. segn. 1871. 19, 21.
— ii) selo u Slavoniji u podžupaniji pošekojoj.
Pregled. 59. — kkk) selo u Hrvatskoj u podžu-
paniji riječkoj. Pregled. 8. — može biti da je
isto mjesto koje se pomíne xvi vijeka: Sudac iz
Bovića, ... sudac iz Berkuševine, ... sudac iz(z)
Sračić, sudac Jakov iz Dolea ... Mon. croat. 237.
(1535). — ll) dra seoca u Hrvatskoj (oba kaj-
kavski Dolca) u podžupaniji zagrebačkoj: u op-
ćini stećevačkoj i u podršnoj. Pregled. 18, 20. —
mmm) Dolca. S. Novaković, pon. 131. ne može
se naznačiti koje je mjesto, može biti jedno od
pomenutih kod aaa), bbb), ccc). — bb) u plur.
aaa) mjesto u selu Stavici. xiv vijeka. U Stavici
stápe zemlje Dolei. Glasn. 15, 275. (1348?). Đ.
Daničić, rječ. 3, 586. — bbb) selo u Bosni u
okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 14. — ccc) selo
u Slavoniji u podžupaniji đakovačkoj. Pregled.
106. — ddd) seoce u Dalmaciji u korčulanskom
kotaru (u Ratu). Schem. rag. 1876. 43. — eee)
ne zna se koje je mjesto u Vukovu rječniku:
Dóci, Dolca, nekako mjesto s primjerom iz na-
rodne pjesme: Na Krstaće na debele Doce.

2. DOLAC, doca (dolca), m. u jednom primjeru
iz čakaeske pjesme našega vremena kao da znači
čovjeka koji živi u dolu (dolini). Još Gorinici,
Dolci, ki kuhaju žabu u lonci. Nar. pjes. istr. 4, 15.

DOLAČA, f. dolina. — U naše vrijeme. Dolača
kraj Porečke reke. Đ. Popović, pozn. 170. — i
kao ime mjestu. Dolača, űva u Srbiji u okrugu
podrinskom. Ĺ. V. Stojanović.

DOLAČKI, adj. koji pripada mjestu Docu. —
Postaje od osnoce dolca (dolac) sufixsom -sku-;
c pred b mijenja se na č a za ovijem s ispada.
— Dolazi od xvi vijeka. Sudac Dolački. Mon.
croat. 250. (1550). U župi Dolačkoj. F. Jukić,
zemj. 22. — u naše vrijeme dolazi i kao primjer.
Schem. zagr. 1875. 260.

DOLAF, vidi dolap.

DOLAGATI, dolažem, pf. složeno: do-lagati.
— impf.: dolagivati. — Akc. kakav je u inf.
takav je u svijem oblicima, osim praes, i aor. 2
i 3 sing. dolađa, i part. praet. act.: dolađao,
dolađala. a) neprelazno, sersiti lagane, ne lagati
daje. — od xviii vijeka i u Vukovu rječniku
'(sich auslügen' 'satis esse mentium'). Tako se
ova blagorodna parađaža (majmun kojega je nu-
sila pliskavica) utopi i dolaže. D. Obradović,
basn. 96. — b) prelazno, lažno dokazati (koje
vidi pod b) bb), javiti. — u Vukovu rječniku:
dolagati kome što 'lügenhafte nachricht hinter-
bringen' 'defero mendacium'.

DOLAGIVANE, n. djelo kojijem se dolaguje.
— U Vukovu rječniku.

DOLAGIVATI, dolagivjem i dolagivâm, *impf.* dolagati (*pod b*). — *Ake.* je kao kod dogradivati. — *Dolazi od xviii vijeka i u Vukovu rječniku.* Da nisi nemir i nesklad dolagivajuću među drugima učinio? A. Kanižlić, bogoljubn. 133.

DOLAHALAC, dolahaoca, *m.* čovjek koji dolaha. — *U Stuličevu rječniku* (dolahalac, dolahala i grijeskom dolahaoc).

DOLAHALICA, *f.* žensko čelade koje dolaha. — *U Stuličevu rječniku.*

DOLAHĀNE, *n.* djelo kojijem se dolaha. — *U Stuličevu rječniku.*

DOLAHATI, dolahâm, *pf.* doći lahajući. — *složen:* do-lahati. — *U Stuličevu rječniku* (accurreo) i u naše vrijeme u Dubrovniku.

DOLAJĀNE, *n.* djelo kojijem se dolaje. — *U Belinu rječniku* 2^a i u Stuličevu.

DOLAJATI, dolajâm, *pf.* složen: do-lajati. — *Ake.* se mijenja u *aor.* 2 i 3 *sing.* dolajâ i u *impf.* dolaj. *a)* seršiti lajaje. — *u Belinu rječniku* 2^a, *u Stuličevu,* u *Vukovu* (dolajaje on „mit seinen nachreden wird es aus sein“ „desinet incusare“; dolajao je već). — *b)* doći lajaje. — *u Vukovu rječniku:* „herbeibellen“ „advenio latrans“.

DOLAK, dolka, *m. dem.* do, isporodi dolac. — *Fostaje kao dolac sufixom* ѣкъ. — *Dolazi (rijetko) od xiv vijeka, a između rječnika u Daničeviću (dolak).* Otk. toli dohodi na dolaki. Mon. serb. 131. (1318). Razredi vojsku ... po dolku kod Loboseica. I. Zaničić 25. Uteče mi volak u popov dolak (odgonelaj: vreteno). Nar. zag. nov. 24.

DOLAKTAŠ, *m.* kožuh s rukavima samo do lakata. — *Postaje od lakta sufixom* ашъ. — *U naše vrijeme.* Z. Radolić.

DOLAM, *m.* vidi dolama. — *U naše vrijeme u narodnoj pjesmi* čakavskoj Na mojem dolamu dva svilina žepa su. Nar. pjes. istr. 2, 84. U mojem dolamu dva su žepa svilna. 2, 130.

DOLAMA, *f.* narodna suknjena haljina duga do kolena ili još duža s rukavima, po kojoj se opasuju; obično je zelena ili modra ili crvena (ako je bijela, zove se bjelača); pa (osobito kod pisara) i uopće svaka haljina s rukavima, duga dajbudi do kolena. — *Ake.* se mijenja u *gen. pl.* dolâmâ. — *Jamačno je tur.* dolama, javičarska stajača haljina; ali je odavna primljeno u naš jezik. — *Dolazi od xv vijeka, a između rječnika u Mikajinu* (tunica' i kod čoha „chirodrotta“), *u Belinu* („chlamys“ 175a; „tunica“ 343a), *u Bjelostjenčevu* (tunica, vestis, tunica manulenta'), *u Jambresičevu* (tunica'), *u Voltigijinu* (clamide, velada, tonaca' „langer rock“), *u Stuličevu* (tunica'), *u Vukovu:* „das serbische lange unterkleid wörter der gürtel kommt' tunica(?)“. Lipo ga odviše dolama. M. Marulić 14. Brzo se ukoše (rubari), jačo upirniči, dolame svukoše i potni i vruci. P. Hektierović 32. Našadsi jednu dolamu od kanave crnu. B. Kašić, fran. 57. Pamuhne dolame jimaše, ne spasan. D. Baraković, vil. 288. Biše svukal dolamu od svile. A. Krnarčić 10. Svoje krajevske odore i svoje zlatno dolame. A. d. Bella, razg. 213^a. Ako ima dva čurka, dvi dolame od skerleta, da jedan čurak ili jednu dolamu daje голу ubogomu. J. Filipović 3, 325b. Kano sadašnje dalmatike ili dvorničke dolame E. Pavić, ogl. 146. Blizu je košnja negli dolana. (Z). Poslov. danić. 6. Oko sebe savio svilenu dolamu bješe, Nar. pjes. bog. 73. Osvoji mu kofa i odoru, mur dolamu, čurak od skerleta. Ant. Kačić, razg. 245b. Kupi mi do-

lamu plavetnu i čakšire. D. Obradović, basn. 319. Uči Isukrst, da se od svake svadhe pazimo, čak tako, da, ako bi nam tko čurdiju oteo, da mu i dolamu ostavimo. D. Rapić 41. Na ņemu je mormeneviš dolama, pod dolamom od kadife dečerna. Nar. pjes. vuk. 1, 153. Daćemo ti mor dolamu 1, 185. Po dolami kadifli dečerna. 1, 373. Pak dolamu sa trideset putaca, po dolami toke sakovane. 2, 138. A u tursko ruho oblaćiti: oko glave bijele kauke, a na pleći zelene dolame. 2, 268. Na pleći mu zelena dolama od kadive, izvezena zlatom. 2, 483. Klonu ruka niz čošnu dolamu. 3, 341. Pa obuče crvenu dolamu. 3, 350. Dao bili mu mavenu dolamu 4, 323. I dajte mi zelenu dolamu. Nar. pjes. istr. 1, 33. Ar moj mili ima lipu kujnu kapu i škuru dolamu. Jačke. 61. O ramenu struka šarenica i dolame pasom potpasane. Osvetn. 1, 55.

DOLAMĀNGUK, *m.* francuska prekraćena dolama. M. Pavlinović.

DOLĀMATI, dolāmâm, *impf.* dolomiti. — *Ake.* je kao kod dobivati. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.*

DOLAMĒTINA, *f.* augm. dolama. — *U Vukovu rječniku.*

DOLĀMICA, *f.* dem. dolama. — *Dolazi od xvii vijeka, a između rječnika u Mikajinu, Bjelostjenčevu, Jambresičevu, Stuličevu, Vukovu.* Uzo dako dvije dolamice kratke. B. Kašić, ih. 20. Koliko imaš nahranica, koliko svilnijeh dolamica? B. Zuzeri 26b. Vrh košuje dolamice. Nar. pjes. here. vuk. 235. U crjenoj dolamici. 330.

DOLAN, *m.* vidi Dojvac.

DOLAŠKI JARAK, Dolaiškoga Jarka, *m.* seoce u Hrvatskoj u podžupaniji jastrebarskoj. (tajkaski) Dolanski Jarek. Pregled. 34.

DOLĀP, dolâpa, *m.* orman; čekrk kojijem se voda izlaci, pers. dilâb, tur. dolap, sve što se okreće, a s osobitijem značenjem obli orman u zidu u haremima koji se obrće oko svoje osovine, te se po ņemu šale i prima što (n. p. hrana) tako da onaj koji šale ili prima ne može vidjeti bula ni one ņega (ista sprava što je u ženskim manastirima kod kršćana i u sirotinjskim kućama), i čekrk za vodu. — *Ake.* kuki je u gentaki je u srijem padežima, osim nom. i acc. sing. i po svoj prilici voc.: dolâpe, dolâpi. — *Govori se i s f. mješte* to: dolaf. — *Dolazi u naše vrijeme a između rječnika samo u Vukovu:* „ein kasten“ „cistae genus“ cf. dolaf (ocoga nema napose) s dodatkom da se govori u Srbiji i u Bosni po varošima. I po kuli rafi i dolafi. Nar. pjes. here. vuk. 133. Pak se maši na rafi dolafa. Nar. pjes. juk. 154. Iz dolafa divit prifatilo. 255. U kući ti tri dolafa. Nar. pjes. petr. 1, 169. Po muzici, koja dolazi iz tih dolapa, bulie same igraju. M. D. Miličević, zim. već. 137. — *Dolap,* ona sprava kod baščovana što zavati vodu iz rijeke te zaljeva baščovanluk. J. Stojanović.

DOLARI, *m. pl.* seoce u Hrvatskoj u podžupaniji dioničkoj. Pregled. 14.

DOLĀTITI SE, dolâtiti se, *pf.* dohvatiti se. — *složen:* do-latiti. — *Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka.* Što me se je, veli, dolatila, kad znam i čud i ņezina dila. M. A. Rejković, sat. D4b.

DOLAZ, *m.* adventus, dolazak, dohod. — *U Stuličevu rječniku.*

1. DOLAZAJ, *m.* dolazak. — *U Stuličevu rječniku.* — *neupodabno.*

2. DOLAZAJ, *f.* dolazak. — *U Stuličevu rječniku.* — *neupodabno.*

DOLAZAJSTVO, *n.* dolazak. — *U Stuličevu rječniku.* — *sasma nepouzdan.*

DOLAZAK, *dolaska, m.* adventus, reditus, dohod, dohodak. — *Drugo -a- ostaje samo u nom. i acc. sing. i u gen. pl. dolazaka; u ostalijem padžima z pred k mijenja se na s. — Postaje od osnovne glagola dolaziti sukobom rka. — Dolazi od xviii vijeka (vidi kod b), a između rječnika samo u Vukovu (dio ankunf' 'adventus' cf. dohod).*

a. adventus, djelo kojim se dolazi. Sava voda na dolasku, moje drago na polasku. Nar. pjes. vil. 1868. 560. Tako će biti i dolazak sina čovječijega. Vuk, mat. 24. 39. Ali su se opet dolasku ovakoga junaka vrlo obrađivali. nar. pjes. 3. 445.

b. reditus, *vidi* dohodak, c. Dolaske opštinske pod ključem držati. Glasn. II, 3, 290 (1726). Da im se sva ... iz dolaska krajevskog u pomoć dadu. E. Pavić, ogl. 357.

DOLAZITEL, *m.* čorjek koji dolazi, dohodi. — *Samo u Stuličevu rječniku.*

DOLAZITELICA, *f.* žensko čelade koje dolazi, dohodi. — *Samo u Stuličevu rječniku.*

1. DOLAZITI, *dolazim, pf.* arrepere, doći lazeći. — *složeno:* do-laziti. — *isporodi* doljesti. — *Akc. se mijenja u 1. or. 2 i 3 sing. dolazi. — U Belinu rječniku 23^a. — može biti da bi amo spadao i ovaj primjer:* Lazi, lazi, Lazare, te dolazi do mene. Nar. pjes. vuk. 1, 119.

2. DOLAZITI, *dolazim, impf.* doći, isporodi dohoditi. — *Akc. je kao kod 1. dolaziti. — Postaje od doljesti kao ulaziti od uljesti (koje vidi). — Dolazi istom od xviii vijeka (vidi a. b), ali se u naše vrijeme kod većine naroda (u Dubrovniku samo dohoditi) češće čuje nego dohoditi (kojega nema u prvom Vukovu rječniku; između rječnika u Voltigijinu (venire, arrivare' ankommen), u Stuličevu (venire, advenire, pervenire), u Vukovu (venio)).*

a. subjekat je čelade ili životinja. a) kaže se mjesto što je kraj primicaju. I na željni dom dolazi. V. Došen 60^a. Čušla se Omerova majka da joj Omer ne dolazi dole. Nar. pjes. vuk. 1, 250. Tu djevojke dolaze, 1, 366. Doma ne dolazi, 1, 379. On dolazi tavnicu na vrata, 2, 320. Hajduci su k vodi dolazili, 3, 336. Jel' ko danas dvoru dolazio? 3, 407. I zdravo su gori dolazili, 1, 49. — b) kraj je primicaju čelade. K čoj dolazi i sve upira oči u glade ije juvene. J. Kavačin 36^a. Surjak k zetu svom dolazi, sestru svoju da polazi. V. Došen 168^b. K čem dolazi Ilija. Nar. pjes. vuk. 1, 131. Noj dolazi mlado umče. 1, 269. Otišla je, pak mi ne dolazi, 1, 274. Nojzi mi dolaze prekupci trgovci, 1, 279. Kako koji Marku dolazaše? 2, 343. Danas mi je dragi dolazio, i veliki zumum počinio, 1, 384. — c) ne izeže se kraj primicaju. Neka znado da sam dolazila. Nar. pjes. vuk. 1, 352. Kade Turske čete dolazahu, 3, 376. Kad dolazi da kupi harače, 1, 485. Kad dolaze svatovi po djevojku. Vuk, nar. pjes. 1, 17. Kad stanu dolaziti da meju poslov, 47. — d) primicaje je s neprijateljskom namjerom. Od njeza je jelen uzbjegnno, na Sčepana brzo dolazio. Nar. pjes. vuk. 2, 632. — e) u prenesenom smislu. Dolazio je sveti Srd izumnu na san. S. Ćubiša, prip. 208.

b. subjekat je nečija stvar. Kiša odkud dolazi. V. Došen v. Svaki vitar, kako koji dolazi M. Dobretić 68. I do sad su knige dolazile. Nar. pjes. vuk. 2, 137. Pročulo se, da veliko brodolovje dolazi. M. Pavlinović, rad. 12.

c. o vremenu. *vidi* doći, II, 3. i dohoditi, 3.

Sjutra dan po latinskomu vodokrstju, u koji dan dolazi rišćanski Ivañ dan. And. Kačić, razg. 209. Od uskrša do uskrša koji dolazi sad kasno sad rano. M. Dobretić 160. A kad sjutra zora dolazila. Nar. pjes. vuk. 2, 19. Kad na veće nojca dolazila, 2, 630. Dokle Marku doba dolazilo, dolazilo doba od kretaja. Pjev. crn. 250^b.

d. postajati od koga, od čega. *vidi* doći, II, 4. i dohoditi, 4. Rič litanija' dolazi od grčke riči litomai'. A. Kanižlić, utoč. 742. Treće vrilo od zloča svagdanji dolazi od nepomje. M. Zoričić, osm. 47. Od holosti to dolazi, da se mañi s većim mravi. V. Došen 11^b. Godina jer od godbe dolazi. J. S. Rečković 7. Kakve bolesti od nesnagne dolaze, 207.

e. subjekat je stvar umu ili duhovna. dolaziti može gylkad značiti događati se. Duh gli oće puše i glas űegov čuješ, ali ne znaš odkud dolazi ili kuda ido. A. Bačić 415. Potribe i nevoje orovga svita, koje na vas dolaze. J. Banovac, razg. 192. Sveudlij dolaziše joj na pamet riči ove. A. Kanižlić, utoč. xxi. Od potribe je znati, budući da će nam on još pod pero dolaziti. kam. 22. Kada na te smrt dolazi. V. Došen 45^a. Bolesti koje na krnke dolaze. I. Jablanci 145. Vrutak živi, po konu sve milosti od boza k nam dolaze. M. Dobretić 38.

f. značeje je kao pasivno prema dobirati. Neće da dobrovoljno podnesu ona koja jim dolaze. J. Filipović 1, 397^b.

g. stajati, o cijeni kod kupovanja. Pitajte Isukrsta odkupiteja, koliko ga jedna duša dolazi, ta čete je i znati paziti. J. Banovac, prip. 17. Da svaki kvartuñ dolazi soldina 7. M. Zoričić, arim. 114. Da je toliko dolazi ona stvar koju prodaje. M. Dobretić 93. Dade miemu laka ševerdara, on dolazi pet stotiju groša. Nar. pjes. vuk. 4, 393.

h. *vidi* doći, II, 12. i dohoditi, 11. Od ovud dolazimo u poznađe, da se ujediniše. A. Kanižlić, kam. 183. Polhvirci olazi odpadnici od vire svete koji se obraćaju i dolaze na viru. M. Dobretić 30. Baba dolazeći na smrt. 48. Srčbu na toliko načina zapisuju bogoslovci i sveti oci ali svi dolaze na isto histvo. 205. Dolazio bi u nesvestion. D. Obradović, živ. 100. U se dolazi. A. Kanižlić, fran. 249. Covik koji je budalast i koji ne dolazi u se izvan jelan put na masec. M. Dobretić 517. Zašto joj dolazimo na kraj po iztomačeñu. M. Zoričić, osm. 5.

i. fieri. *vidi* doći, II, 13. i dolaziti, 12. Nakovan kovački, koji što se veće na űem tuče, to to tvrdi dolazi. J. Banovac, razg. 60. Sree sve tvrdo dolazi, 1. A. Nenadić, nauk. 94. Po kojjoj milosti covik dolazi prijatelj bogu. M. Dobretić 477. Al' što nosi kitu po sunašu, to mu ľepša kita dolazaše. Nar. pjes. vuk. 1, 235.

k. *impersonalno, isporodi* doći, II, 14. i dohoditi, 13. I ništa se nikim ne čini reći: pasja dušo, i još gore, odkle dolazi reći, da je taka i čina (duši). J. Banovac, razg. 99. Kako mu je na pamet dolazio. A. Kanižlić, kam. 51.

DOLAZNIK, *m.* čorjek koji dolazi. — *U naše vrijeme.* Svaki od dolaznika kad se dohvato za ruku. Pravilošosa, 1851. 27.

DOLAZENE, *n.* djelo kojim se dolazi. Dolazi od prošloga vijeka (u prvom primjeru grješkom pisano dolazeno) i u Vukovu rječniku (ventitativo). Dolazno i prolazno vrijeme. A. Tomiković, gov. 10. Da mi tobe lijn i karaju sa upojega česta dolazna. Nar. pjes. vuk. 1, 377.

DOLČANI, *m. pl.* *vidi* dočani. — *seto u hratsko-staronjskoj krajini u okrugu banškom.* Razlije]. kr. 12.

DOLDĚMA, *f. smrzlo slatko (što neki zove sladoled), tur. dondurma. — U naše vrijeme kod naroda.* Glasn. 59, 75.

1. DOLE, *f. pl. ime mjestima. a) selo u Hercegovini.* Schem. herc. 1873. 232. — *b) dva seoca u Bosni u okrugu sarajevskom: jedno u kladaškom kotaru.* Statist. bosn. 18; *drugo u visočkom* 23. — *c) seoce u Slavoniji blizu Šopļa.* Schem. zagr. 1875. 151.

2. DOLE, *adv. vidi doje.*

DOLĚĆI, dolĚžem, *pf. izletci do kraja. — složeno: do-lĚći. — U jednoga pisca našega vremena.* Kō sokolici, gdje ga kruta ne doleže majka. Osvetu. 3, 7.

DOLĚĆIVATI, dolĚćujem i dolĚćivām, *impf. doletjeti, vidi doljetati. — U jednoga pisca xv vijeka.* Koji suprot vetru pljuje, na bradu mu doletjuje. P. Vitezović, cvit. 37. — *U jednoga pisca našega vremena dolazi s t mj. Ć.* Do stadoše hitro doletivat'. Ogled. sr. 448.

DOLEKA, *vidi doje.*

1. DOLEN, *m. valeriana officinalis L., vidi odojan.* B. Sulek, im. 71.

2. DOLEN, *vidi donle od čega postaje premještanem slova. — U jednoga pisca xviii vijeka.* Ter je dukato samo doleu bio di se je rodio Aleksandro veliki. Norini 5.

DOLENČIĆ, *m. prezime. u naše vrijeme.* Schem. zagr. 1875. 220.

DOLENAK, *m. vjetar sa sjevero-istoka, isporodi doljanin, doljnak. — U jednoga pisca čakava xv vijeka.* Vitar tifonikus, ki se zove ugrska (ili snežna ili doleña) bura (ventus typhonicus, qui vocatur euroaquilo). Anton Daln., uov. tešt. 21b. act. ap. 27, 14.

DOLĚRIJA, *riječ nejasna. čini se kao da su se riječi hoja, lero, dolerija pripojevale uz kakve narodne pjesme, te da su ih iz ovijeh dubrovački pisci xvi i xvii vijeka primili shvativši ih kao imena muška i ženska iz slavenske mitologije.* Zovuć Pana, Hoja, Lera, Dolerija i babu od zlata (po tal. chiamando e Paue e Pale e Priapo e Pomona ed Ecate notturna). D. Zlatarić 72a. Hoja, Lero, Dolerija, na kletvu vas zovem doli. I. Gundulić 41. Na ovo čudo vas puk stoji k'o zapanen, ter ne pristu Dolerija, Lero i Hoja zvat' na pomoć segaj mista. 170. Kad moj slatki glas začina kako slavici ki se izvija, na h doteku iz planina Hoja, Lero, Dolerija. 140. Sveutilište on naj prije po običaji davnoj čini, Hoja, Lero, Dolerija, vapijaše vas puk im 169—170. Da se ije, da se piće, Hoja, Lero, Dolerija! 172. Dolerija, Hoje i Lera tad ponurca stara slava, i krstianska poče vjera sred ovezijeh sjat država. G. Palmotić 1, 28. Dolerija i Lerjana za tijem uzeh zaklañiti, nam protivnijeh ovijeh strana da mi budu čes kazati. 1, 76.

DOLĚTAVATI, dolĚtāvām, *impf. doletjeti, vidi doljetati. — Dolazi samo u Bjelostjencern rječniku (pravc. doletavam kod dolećem), u Jambrešćeru, u Stulićeru (gdje je uzeto iz Habelićeva). — Može biti da -e- po kajkavskom gororu stoji mj. njeđalšegna -ĉ- (vidi doljetati), te bi tad trebalo čitati doletjavati, doletjavam.*

DOLĚTIVATI, *vidi dolećivati.*

DOLĚTJETI, dolĚtjem, *pf. advolare, doći letjeti. složeno: do-letjeti. — impf.: doljetati. Akc. je kao kod letjeti. — Dolazi od xvi vijeka (vidi primjere Š. Menčića kod c) i e) aa), a izmđu rječnika u Francićeru (doletati, advolare), u Mukačinu (doletiti) u Belinu (advolare 776a, ac-*

curro' 22b), u Bjelostjencern (doleteti kod dolećem, vidi doljetati), u Voltigijinu (doletjeti i doleteti), u Stulićeru (dolećeti i doleteti), u Vukovu. a) u pravom smislu, o ptici i drugom krlatom žirniću. Golubica jedna iz neba doletivši. F. Glavinić, cvit. 332a. Pćele, ke su od skora sjediene i vesele u grad ove su doletiti mora iz daleka doletjele. G. Palmotić 2, 89. Tri sokola Prolog priletiše, u Cetinu ravnu doletiše. And. Kačić, razg. 203a. I kad veće (pćele) dolete kud hoće. J. S. Rejković 237. Odoleće, dolećeše sivi sokoli. Nar. pjes. vuk. 1, 10. Dolećeše dva vrana gavrana, 2, 292. — b) u pravom smislu također o čeljadetu i o onome što se kao čeljadu drži, kad se misli da može letjeti. Ali je (bog od ljubavi) zgar s nebes na zemlju doletit? M. Vetranić 2, 57. Ipogrižo kod krlati, s kijem dolete Ruđiger odi. G. Palmotić 2, 10. Vidio sam stavnu ženu s neba gdje je doletjela k ovoj strani. 2, 38. I kad, diklo, jur doleti s kruga Askrea visokoga. J. Kavañin 313b. Doletivši dakle k uoj arhandeo. F. Lastrić, test. 185b. No ga čula od planine vila, k Jovanu je brzo dolećela. Nar. pjes. vuk. 2, 36. — c) o neživaj stvari koja se miće po vazduhu ili jer je ko bacio, ili jer je vjetar nosi, ili po samoj svajaj naravi. Mnoge t' mi dolete u srce još strile. S. Menčić 31. Da bi jedan gori (na nebu) stojeći vrgal jedan kamik, komaj bi pet sto let na zemlju doletit. F. Glavinić, cvit. prih. 7a. Trak jedan svital iz neba doletivši. cvit. 332a. Gdi doleteje zlatna strijela iz rĉegova luka. G. Palmotić 2, 124. Tu s neba plam doleti. N. Marč 37. Doleti listak od nika poja. Nar. pjes. vuk. 1, 73. Doleće cvjetak iz tude zemlje. 1, 87. I doleće jedan pramak magle. Ogled. sr. 45. — d) u prenesenom smislu (metaforički), o stvari umnoj. Doleti jedan glas zalatima krlima. G. Držić 408. I ja ti se šteti ovoj ne nadijah, koja mi doleti, ajme, kad ne mujah. H. Lucić 238. Pristati će riječi kada dolete bići. B. Kašić, per. 196. Glas tvoga imena, ki je, slavan po svem svijetu, u veselu k nam doleti. G. Palmotić 2, 470. Al je Marku sreća doletela, da je vila sanak uhitila. Nar. pjes. istr. 1, 28. — e) ipeboliki, o micainu koje nije po vazduhu, kad se hoće pokazati da je jako brzo. aa) subjekat je čeljadu. Kada joj drag u skut kako stril' doleti. Š. Menčić 176. Tvu ljepotu od svijeh višu svi pastjeri da prije vude, žude i žele i uzdišu i svuda te sliđom slide, tim svi dauas doletjeće gdi tva suncem sjaju lica. I. Gundulić 127. Mladić u dvorove me doleti. I. Đorđić, uzd. 25. Al' doleće ljub nevjernica. Nar. pjes. vuk. 2, 113. To začulo trideset čobana, u mah oni Đurn dolećeše. 3, 91. I pripasa svijetlo oružje, pa doleće do koña dorata. 4, 229. — bb) subjekat je žirniću. Strauših riba jata vrla, hrlim plovnu doletite. I. Gundulić 47. Ali ni čas kncok' lrti za nom doletješe nauceani. B. Zuzeri 37a. — cc) subjekat je nečiva stvar. Plav ugrska ponosita doletjeće strjelovito. G. Palmotić 2, 251.

DOLĚTNUTI, dolĚtnem, *pf. dem. doletjeti. — Akc. kuki je u inf. taki je u svrijem oblicima, osim praes. i aor. 2 i 3 sing. doletnu. — Dolazi od xvi vijeka i u Vukovu rječniku.* Moma slavlja zaklinala: 'Bor ti krioca ne obloni, kazuj meni za istinu, od kuda si doletnuo'. Nar. pjes. xvi vijeka u Star. pis. 2, 511. Brzo k meni doletni ka bijelu Bećn gradu. Nar. pjes. bog. 47. Poletni mi, doletni mi, sivi sokole... Okle ste mi jntros doletnule? Nar. pjes. vuk. rječ. 130b.

DOLFIN, dolfina, *m. delphinus, pliskavica, tal. delfino, isporodi delfin. — U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani. — S istijem oblikom

dolazi i metačko prezime Delfin u jednoga pisca xviii vijeka, isporodi Dolfinac. Molin, Dolfin, Močenigo. J. Kavačin 202a. Dolfin, Zagreb, Fokskarinj. 203b.

DOLFINAC, Dolfinca, *m. metačko prezime Delfin. isporodi Dolfin. — xviii vijeka. Vaš Navajer i Dolfinac. J. Kavačin 206a. Tu Cereno metački bijaše po imenu Lorenzo Dolfinac. Nar. pjes. bog. 166.*

1. **DÖLL**, *döla, m. pl. (uprav pl. 2. do), selo u Dalmaciji u okrugu dubrovačkom. Repert. 1872. 24.*

2. **DÖLI**, *adv. vidi doje.*

3. **DOLI**, *praep. i conj. praeter, praeterquam, osim, samo, vidi I. do, I, 6 i III. — sastavljeno: do li, koje oboje vidi. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Za nom neće nitko da izade, doli jedna dva mlada unuka. Nar. pjes. vuk. I, 125. Ti od roda svog nikoga nemaš doli svoje ostarile majke. Nar. pjes. kras. I, 114.*

DOLIBA, *f. dolina, dubina. J. Grupković*

DÖLİBAŠA, *m. čovjek koji kod gozbe sjedi u gornjemu čelu, i vladu i upravlja zdravicama. — složeno od turskih riječi dolu (vidi dolija) i baša (vidi baša). — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (onaj koji sjedi u gornjemu čelu, der den ersten sitz an der tafel einnimmt, „qui primum locum occupat in triclinio“). Izvila se zlatna žica vrhom iz mora, savila se dolibaši oko dolje. Nar. pjes. vuk. I, 39. De je svadba da si delibaša, de je sofrta da si dolibaša. Nar. posl. vuk. 74. Stoji i do recitosti samoga nazdravljaca (dolibaše). M. D. Miličević, slave. 56. U Lici zove se dolibašom onaj koji pri gošćenju u domaćim kućama razdaje vino, počem u domaćim seoskim kućama rjetkost je da svaka zvanica ili gost ima svoju čašu, nego dvije ili tri čaše metnu se na pladaju, a nalije se pun kahao ili kraječa od 5 do 10 litara vina, i metne se pred jednog vjestog već izbranog čovjeka taj pun sud vina i te čaše na pladaju; i on onda, kad već red dođe pića, zahvati te čaše pune vina i razdaje, i taj se razdavalac zove „dolibaša“, i pri tom, ako je vjestak ili govorgija, ujedno razdajući vino i napija zdravice, ako li nije, drugi se odredi. J. Bogdanović.*

DÖLİBAŠIN, *adj. koji pripada dolibaši. — U Vukovu rječniku.*

DÖLİBAŠITI, *dölibašin, pf. hiti dolibaša. — U naše vrijeme u Lici. „Ti ili nećeš ili ne znaš dolibašiti, deder pazi na tvoju znanj“. J. Bogdanović.*

DÖLİBITI SE, *dölibim se, pf. tajno i mukom dopući se, dokrasti se. — složeno: do-libiti. — U jednoga pisca xviii vijeka. David, dolibivši se polagano iza nega, odriža mu jedan komad kabanice. And. Kačić, kor. 173.*

DÖLİCA, *f. dem. dola. — U Vukovu rječniku — Orakova riječ dolazi već od prošloga vijeka kod kajkavaca i čakavaca, ali po svoj prilici drugi joj je akcentat (dölíca) i postaje ne od dola nego kao dolina sufixkom ica; značenje je: dolina uopće; u Bjelostjencu rječniku (dölíca, dolina, prodol ‚vallís‘; dölíca gluboka, dolina duboka ‚convallís‘), u Jambrešćevu (‚vallís‘), u Voltijevu (kod dolina), u Stuhćevu (v. dolina s dodatkom da je uzeto iz Hablčičeva). Zđenci teku po dölícah. Jačke. 224.*

DOLİČ, *u jednoj narodnoj pjesmi našega vremena kao da znači: dosta, do volje; može biti od tur. dolu, pun. Dolič sam se vinom okatio, i ne mogu više piti vina. Nar. pjes. marj. 75.*

1. **DÖLİČ**, *m. prezime. — xiv vijeka. Dobravčev Dolič (‚Doliki‘). Deč. hris. 15, 83.*

2. **DÖLİČ**, *m. dem. do. — Dolazi u naše vrijeme kao ime mjestina (isporodi i Dolič) u Srbiji: a) u okrugu podrinskom. Zemlja u Doliču. Sr. nov. 1872. 470. — b) u okrugu požarevačkom. Livada u Doliču. Sr. nov. 1875. 1023.*

DÖLİČI, *m. pl. selo u Hrvatskoj u potlupanji krapskono-topličkoj. Pregled. 51.*

DÖLİHATI, *dölíhām, pf. seršiti lihaše, ne lihati dafe, govorí se o lisci (i metafizički o lukavom čeladetu) kad već lukarštinom ne može da uspije, kad joj je već zaludu sve lukarstvo. — složeno: do-lihati. — U naše vrijeme kod onoga dijela našega narodu koji ne izgovara li, mješto oroga glasa stoji j: dolijati, dolijam. — Akc. je kao kod dobivati — Dolazi od xvi vijeka, a između rječnika u Vukovu: dolijati ‚anfuehsen (von‘ lija), ‚d. i. zu ende sein mit seinen fuchskünsten‘ ‚deprehendor‘. Dölíha lísica, kad se u lov nakani, or mnokrat stupica stuče joj moždani. M. Vetranić I, 214. Dölíhala je lísica (D). Poslov. danič. 19. Dolijao! (Poljvalate mu se laži). Nar. posl. vuk. 67. E lijo, sad si dolijala! 78. — u orom primjeru (s dat.) znači kao dosjetiti se, domisliti se čemu (lukarstvu): Mah se Turčin zloništu dölíha. Osvetu. 4, 42.*

DÖLİJA, *f. čaša kojom se napija, tur. dolu, pun, isporodi dolusyn čđdik, napili smo oko (punu negoru papili smo). — Akc. se mijenja u gen. pl. dölíja. — Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Izvila se zlatna žica vrhom iz mora, savila se dolibaši oko dolje. Nar. pjes. vuk. I, 39. On okreće sofrom i dolijom. Nar. pjes. petr. 2, 70. Naša slava a naša dolija. 2, 478. Buklija; u valjevskoj se to zove dolija. M. D. Miličević, slave. 54.*

1. **DÖLİJATI**, *dölíjam, impf. doliti. vidi dolijevati. — Postaje od osnove doli sufixkom a pred koji se radi zjevca uneeć j. — U naše vrijeme u jednoj narodnoj pjesmi. Pa joj dade pola puna jada a pola je vina (stamparskom griješkom ‚vila‘) dolijala. Nar. pjes. kras. I, 115.*

2. **DÖLİJATI**, *vidi dolihati.*

DÖLİJÉČITI, *dölíječím, pf. izliječiti (do kraja). — složeno: do-liječiti. — Akc. je kao kod izliječiti. — U jednoga pisca xviii vijeka. Podpuno doliječiti ih... Slabosti duša našijeh doliječiti. B. Zuzeri 143b.*

DÖLİJÉTAŃE, *n. djelo kojijem se dolijeće. — U Vukovu rječniku.*

DÖLİJÉTATI, *dölíječém (dölíječām), impf. doletjeti. isporodi dolećivati, doletavati. — ije-stoji po južnom gororu mješte neglašena -e-; po istočnom je gororu doletati, dolećem, po zapadnom dolitati, dölíčém. — Akc. kuki je u praes. taki je u impf. dölíječáh (dölíčah, dölítah) i u impf. od osnove dolijeta: dölíječáj (ali dölíječít); u ostalijem je oblicima onaki kuki je u inf. — Postaje od osnove dolet gljuga doletjeti sufixkom a (u praes. j. te tji mijenja se na č) i produženjem glasa e na č. — U jednoga pisca xviii vijeka od osnove doljeć prezenta načinena je griješkom osnora za inf. i prošta eremena: dölíjeća: Dölíčah ptice svrlju oni tlesia. J. Filipović I, 288a. — Dolazi od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjencu (kajkavski praes. dolećem), u Stuhćevu (s praes. dolijetam), u Vukovu (dölíječati, dölíječēu i po istočnom gororu doletati). Česti glasi iza glasa kraleviću dölíječahu... I. Gundulić 445. Vidil sam po gori bil snig kad prolita prez lažja od zgori bili gdi dolita. M.*

Gazarović 110b. Ustarala se je zla običaj, da puštinaci na način od stada kakono prugovi u sela dolijata. M. Bijanković 137. Dolijetajte, pomozite. A. Vitajić, ost. 265. Svi veselo k tebi kako no k evitu pčele dolitahu. 114. Strilo na ņih naglo dolitahu. ist. 241a. Ah što u pomoć ne dolitah proč nevojam ke nastaje? I. Đorđić, salt. 308. Vran često k nemu dolijetaje. ben. 38. Mlogi golubovi kol bi dolijetali iz grada zobat oćinke oko vojske. F. Lastrić, ned. 305. Vinčenco odlijeta, dolijeta trista miļa tamo, trista amu. A. Karić 559. Ali ga je soko okrunio doliećući jutrom i večerom. Nar. pjes. vuk. 1, 319. Skakavci što jatima dolijecu kasto iz Azije. Vuk, poslov. 252

DOLIJEVĀNE, *n. djelo kojijem se dolijeva*. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Kvasac doljevaña iziskuje. P. Bolić 2, 340.

DOLIJEVATI, *dolijevam, impf. doliti, isporedi dojevati i 1. dolijati*. — *i-je- stoji mješte negdašiega -e-, te po istočnom gorovu glasi doljevati a po zapadnom dolivati*. — *Ake, je kao kod do- bivati (prema i stoji i-je a prema i i-je bez akcenta)*. — *Postaje od doliti kao lijevati od liti*. — *Dolazi od xviii vijeka i u Vukovu rječniku*. I. priležno dolivati. Z. Orfelin, podr. 96. Do po čaše pivom naljevaše, a od poli suzom doljevaše. Osvetn. 1, 24.

DOLIKA, *vidi doje*.

DOLIKOVATI, *dolikujem, impf. decere, con- vonire, pristojati se, biti prema kome, prema čijemu licu, s dat.* — *Ake, se mijenja u nor. 2 i 3 sing.*: *doliková*. — *Postaje od do lika sufixsom ova u inf, u praes.* — *Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Ako l' nosim zelenu dolamu, mlad sam junak i dolikuje mi. Nar. pjes. vuk. 2, 432. Ne dolikuju bezumnoću miline, ni sluzi da vlada knezovima. D. Daničić, prič. 19, 10.

DOLIMAN, *m. vidli dolama, od mađarskoga dolmány*. — *U Vrančićevu rječniku* (tunica).

DOLIN, *m. ime muško*. — *xiv vijeka*. Dolin. Doč. hris. 8, 14 i još nu mnogo mjesta.

1. **DOLINA**, *f. vallis, poje okoloeno gorama, vidl 2. do*. — *Ake, se mijenja u gen. pl. dolinā*. — *Postaje od osnovne od imena do suñksom ina*. — *U jednoga pisca čakarca xvii vijeka stoji gri- ješkom doljena*: U ovoj doljeni od suza. B. Kasić, nač. 33. — *Riječ je praslavenskā, isporedi stslav., rus., češ., polj. dolina*. — *Između rječnika nahodi se u Mikašinu (convallis, vallis)*, u Belinu (vallis¹ 750b; convallis² 226a, 750b), u Bjelostjenčevu (idem quod dolica), u Voltijijinu (val- lata, vallone, vallo¹ thal¹), u Stuličevu (vallis¹), u Vukoru (1. „das thal“ vallis², 2. palo na dolinu, t. j. doje, na zemlju „auf den boden“ in terran¹), u Daničićevu (vallis¹). *a) s pravijem značenjem sprijeda kazanjem*. Na doline kameni postavi- smo. Mon. serb. 131. (1438). Svetlost, koja se svijetlaše svrhu jedne doline. Zborn. 43b. Svaka će se dolina povisiti i svaka planina i vršetak poniziti. M. Divković, bes. 25b. Skupivši se sa svijeh strana u dolinu od Josafata. M. Orbin 227. 1 s visine u dolino sagna jata. G. Palmotić 2, 256. Dolino i brda. P. Posilović, nasl. 73b. Doline će napuniti klas trepetići. I. Đorđić, salt. 211. Ne nastava se voda na visoki planina, nego se slijeva u doline nizoke. F. Lastrić, ned. 34. Ka- striotić... doćeka ga u jednoj dolini. And. Karić, razg. 96. Kula ćeš se povlačiti po brdina, po dolina. Nar. pjes. vuk. 1, 133. Slegoše se brda u doline. 3, 91. Baba vreći, a dolina jeći. Osvetn. 2, 174. — *b) preneseno na što mu drago što je niže nego ono što je naokolo*. Proz sto vrata i

zaklopa s Krunoslavom paša krede gdi Korevski živ se ukopa. Proz mostove, gi se dižu zaneseno u zahode, u dolinu svak čas nižu po stranu i usku putu shode. 1. Gundulić 471. Put ravan, koji nejma ni dolina ni prigrada. A. Kanižlić, utoč. 2. I tako bog uredi, te u svijeh Judi po- stane na tabanima u obadvije noge kao mala dolina. Vuk, nar. pjes. 2, 85. — *c) kod pisaca metaforički: aa) o stvari umnoj o kojoj se hoće kazati da je nizoka, duboka*. Potopiti će se u dolini od ništete moje. B. Kasić, nasl. 116. Svako scienjenje hoće se naj mañe u dolinu topit nevrid- nosti moje. A. Georgiceo, nasl. 138. — *bb) ovaj se svijet zove dolina suzna, od suza (lacrimarum vallis)*. U ovoj suznoj dolini. M. Alberti 44. U ovoj dolini od suza. V. Andrijašević, put. 106. Mene najku tvoju ostavljaj u ovoj dolini od suza. F. Lastrić, test. 224b. Iz doline od suza k tebi cvilimo. A. I. Knezović xlv. Skupi ako moreš svekolike u ovoj dolini od suza do sada prolite suze. D. Rapić 77. — *amo spadaju i ovaki primjeri*: Zaman ih ištoč ovdje srujed doline plaća i vaja. I. V. Bunić, mand. 40. Dolina ona puca drača. J. Kavañin 486a. Saći u ovu dolinu od nevoja. J. Banovac, privs. ob. 20. U ovoj dolini, koja bez pristanka jekti uzdasima. I. M. Mattei 233. Hodite iz te doline zalostne u veselo vijeñe. D. Rapić 9. Koji živimo u ovoj plačevnoj dolini. J. Rajić, ponč. 1, 24. — *d) s prijedlozima na, po, do, o, s može značiti zemlju, tle u ovakovijem primjerima (možebiti po analogiji prema doje), u naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Divno ga je momče pogodilo, skoćiše mu oči na dolinu. Nar. pjes. vuk. 3, 551. Dok mu skoći na dolinu glava. Pjev. crn. 225a. Pade Turčin na dolinu mrtav. Ogled. sr. 258. Na ćadoru od zlata ja- bukka, niza ni jesu tri gajtana zlatna, zlatne kite pale na dolinu. Nar. pjes. vil. 1867. 350. Udari ga nožem po pojasu, i prosu mu trbuh po do- lini. Nar. pjes. vuk. 4, 102. Prosuše se pera po dolini. Pjev. crn. 279a. Rasputi joj kosu koja pade po dolini sva crna kao ugalj. Nar. prip. vnk.² 228. Petru daše ćurak do doline. Pjev. crn. 157a. Pa navlašć bujne o dolinu kao da je po- ginuo. V. Vrećević, igr. 54. Odskoći s doline te njegovoj istoj šćeri na skut. Nar. prip. vuk. 141. — *e) u ovijem primjerima na dolinu znači: na poje, na dror*: Komareu digni nogu, i crijeva na dolinu. Nar. posl. vuk. 146. Od jeftina mesa ćorba na dolinu. 233. — *f) ime mjestima. aa) u sing. aaa) u Bosni dva sela jedno blizu dru- goga*: Dolina Doña i Gorja u okrugu baño- lućkom. Statist. bosn. 38. — *bbb) selo u hrvatsko- slavonskoj krajini u gradiškom okrugu*. Razdije- kr. 13. — *ccc) niza u Srbiji u okrugu vafevskom*. Sr. nov. 1872. 419. — *bb) plur. Doline. aaa) u Srbiji zaslek u okrugu užičkom*. K. Jovanović 161. — *bbb) roce blizu Sena*. Schem. segn. 1871. 22. V. Sablar 81.

2. **DOLINA**, *m. prezime, u naše vrijeme u hrvatskoj krajini*. V. Arsenijević. — *isto je što 1. dolina uzeto isprva kao muški nadimak*.

DOLINAV, *adj. u kojemu su doline, po ko- jemu ima dolina*. — *isporedi dolinav*. — *U Stuličevu rječniku*: *abi sunt plures valles*.

DOLINAV, *adj. ridi dolinast*. — *U Stuličevu rječniku u kojemu ima primjer*: *moro dolinavo mare portuosum* (?).

DOLINAST, *dolinaći, m. pl. (uprav ljudi koji žive u dolini) ovako ljudi na sjernom dijelu otoka Čresa zovu susjedne Istrane*. I. Miketić. — *i selo u Hrvatskoj u podžupniji riječkoj*. Pregled. 7.

DŌLINICA, *f. dem. dolina*. — *U rječnicima: u Belinu* 751^a, *u Stuličevu* i *Vukovu*. — *Dolazi i kao ime mjestu pod livadama u Srbiji u okrugu biogradskom*. Livada u Dolinici. Sr. nov. 1863. 285.

DŌLINICE, Dŏlinića, *f. pl. mjesto pod nĳicama u Srbiji u okrugu valjevskom (plur. predašnje)*. Niva u Dolinicama. Sr. nov. 1875. 1079.

DŌLINIĆ, *m. prezime u naše vrijeme*. Šom. karlov. 1883. 72. — *isporedi 2. Dolina*.

DŌLĪNSKĪ, *adj. koji pripada dolini, dolinama*. — *U jednoga pisca našeg vremena i u Stuličevu rječniku*. Vrata dolinska opravla Anun. D. Daničić, nemij. 3, 13.

DŌLĪNA, *f. vidi dolina*. — *U jednoga pisca xviii vijeka radi slika: Da su biljeg od svetiĳe srijedu plaćue sej dolĳie*. J. Kavaĳin 371^a. — *Ime mjestu pod nĳicama u Srbiji u okrugu valjevskom*. Niva u Dolĳni. Sr. nov. 1870. 752.

DŌLĪNAC, dŏlĳnaca, *m. vidi dolinjanin*.

DŌLĪNANIN, *m. čovjek koji živi u dolini, pl. dŏlĳnanci*. — *U Stuličevu rječniku (vallis incola) u kom ima i dolinac s istijem značenjem*.

DŌLĪNANKA, *f. žensko čelade koje živi u dolini*. — *U Stuličevu rječniku (vallis incola) u kom ima i dŏlĳnankĳna s istijem značenjem*.

DŌLĪNANKĪNA, *f. vidi dŏlĳnanka*.

DŌLĪNĪ, *adj. doĳni, uprav koji pripada dolini*. — *Postaje od osnoce imena dolina sufixom j*. — *Dolazi od xv do xviii vijeka*. Ta kola rižu i siku dŏlĳnom stranom. Živ. kat. star. 1, 222. I postavi ga iz polaće u dŏlĳnu ližu. Bernardin 39^b. 3reg. 17, 23. I dŏlĳni žrnov to je. Naručn. 49^b. Obuća od nada od strane dŏlĳne do mĳta gdi klada noge nu sapiĳe. D. Baraković, vil. 319. Krst od dŏlĳnih uskrnu. I. Bandunavić 112^b. Kako složuost svita ovoga u gorĳnu i dŏlĳnu razdiĳuje se stran. F. Glavinić, cvit. 443^a. Gdi more gorĳe se z dŏlĳnim prisnaja. I. T. Mrnavić, osm. 90.

DŌLĪS, *praep. i conj. vidi 3. doli*. — *Sastajeno: do i liš, vidi liho i liše*. — *U naše vrijeme u Bosni*. Crne oči k zemĳi oboriše, dŏlĳi nje ogojeni Ibro. Nar. pjes. juk. 444. Sve se kolo istrĳalo biše, dŏlĳi nje momče i djevoje. 565. Nije više od vaših dvora uđaljena dŏlĳi tri mĳe. Nar. prip. bos. 1, 103. Kad na svijetu ništa bilo nije, dŏlĳi zemĳa i pučina siĳa. Osvetn. 1, 1. Al' nikomu sudeno ne bilo da mi kadgod dođe u pohode dŏlĳi tebe u sreću junačku. 5, 113.

DŌLĪŠTE, *n. do. dolina*. — *Dolazi (po čuĳanskom govoru dŏlĳiše) xv vijeka*. Kako smo kupiti tri kneta sideće u dŏlĳiĳih. Mon. croat. 93. (1463).

DŌLĪTI, dŏlĳĳem, *pf. složenno: do-liti*. — *impf. dolĳjevati, doĳjevati*. — *Akc. se mĳeĳu u aor. 2 i 3 sing. dŏlĳ, u part. praet. act. dŏlĳo, dŏlĳa (u Dubrovniku dolĳa), u part. praet. pass. dŏlĳit; dolĳiven, dŏlĳivĳena; doĳĳeven, doĳĳevĳena; u ostalĳijem je oblicima, osim praes., onakav kakav je u inf. (drugi je slog dug u impf. dŏlĳj i u ger. praet. dŏlĳv, dŏlĳvĳi)*. — *Dolazi od prošloga vijeka a između rječnika u Stuličevu (samo part. praet. pass. dolĳiven 'ex toto fusus') i u Vukovu: dŏlĳiti: 1. času, bure 'voll giessen', 'impleo'. 2. 'nach-giessen', 'auffüllen': dŏlĳj još malo. a) ako je objekat onu što se lije, još utiti, priliti. Kad već svomu smireniku ne mogalu dŏlĳit više. J. Kavaĳin 139^a. Dŏlĳj vode, dospĳi brašna, sve veća pogača. Nar. poslov. stoj. 214. — b) ako je objekat sud, dopuniti još lijevujući. Svako bure dŏlĳiti. Z. Orielin, podr. 105.*

DŌLĪZATI, dŏlĳĳem, *pf. svršiti lizaĳe, polizati se, do kraja*. — *složenno: do-lizati*. — *impf. dolizivati*. — *Akc. je kao kod dopisati*. — *U Belinu rječniku 430^a i u Stuličevu*.

DŌLĪZĪVATI, dŏlĳizujem i dŏlĳizĳvam, *impf. dolizati*. — *Akc. je kao kod dograđivati*. — *U Belinu rječniku (praes. griješkom pisan dolĳizujem uz inf. dolizati 430^a) i u Stuličevu (griješkom dolizivati)*.

DOLKO, *vidi Doĳko*.

DŌLMA, *f. impensa; agger, naljev (osobito isječkano meso i pirinač, vidi japrak); nasap; tur. dolma*. — *U Vukovu rječniku glje ima za drugo značenje dodatak du sc govoru u Banatu*.

DŌLMAČA, *f. pakriĳa široka za dolmĳe, nije ĳuta*. L. Stojanović.

DŌLMIȲI, dŏlĳmĳi, *impf. napravlati, nadijevati dolnu, vidi dolmĳe i dolmača*.

DŌLMIĳĳENE, *n. djelo kojĳem se dolmi. vidi kod dolmača*.

DOLNICA, *f.*, *mjesto pod livadama u Srbiji u okrugu biogradskom*. Livada u Dolnici. Srp. nov. 1875. 709.

DOLNĀKI, *m. pl. vidi doĳak*. — *selo u hrvatsko-staroslavnoj krajini u okrugu banskom*. Razdiĳel. kr. 12.

DŌLŪNĪ, *vidi doĳni*.

DOLŌKĀNE, *n. djelo kojĳem se dŏlŏčĳ. J. Bogdanović*.

1. **DOLŌKATI**, dŏlŏčĳem, *pf. svršiti lokaĳe; polokati do kraja, sec. — složenno: do-lokati*. — *Akc. je kao kod doorati*. — *U Stuličevu rječniku: 'a potando cessare (de canibus)'; i u naše vrijeme u Lici*. 'Ne nosi korita ispred psa, još nije dŏlŏkao'. J. Bogdanović.

2. **DOLŌKATI**, dŏlŏčĳem, *impf. pjevati kako ųeki govedari u Lici pjeraju*. Zapjeva, pak onda palcem po doĳoj vilici ozlo mahne, te mu s tĳjem mahaĳem palca glas kao poskoči, i takovu pjesmu zovu 'dŏlŏkaĳe'. 'Moĳ govedar cio dan samo doĳŏe, a ne pazi na blago'. J. Bogdanović.

DOLŌMITI, dŏlŏmĳi, *pf. svršiti lomĳe, polomiti se, do kraja*. — *složenno: do-lomiti*. — *impf. dolamati*. — *Akc. je kao kod donositi*. — *U naše vrijeme u Dubrovniku*. 'Lomi, lomi, dok sve dolomiš'.

DOLŌVAC, Dolŏvca, *m. čovjek iz Dolova u Banatu*. V. Arsenĳjević. — *Dolazi i kao prezime*. Vuk, nar. pjes. 2, 651. Rat. 355.

DŌLOVACKĪ, *adj. koji pripada selu Dolovu. ispredi dolovski*. V. Arsenĳjević.

DŌLOVI, Dŏlŏvĳi, *m. pl. ime nĳestina, uprav plur. 2. do. a) u Bosni: selo u okrugu zvonĳskom. Statist. bosn. 81 (pisano Dolove)*. — *deva seoca u okrugu sarajevskom, jedno u visočkom kotaru (griješkom Dolovi)*. 25; *drugo u rišegradskom*. 28. — *b) u Srbiji: aa) zaselak u okrugu užičkom*. K. Jovanović 152. — *bb) bara u okrugu požarevačkom*. 'Dolovi' su velika jedna udolina za koju se priča da je za Rimĳana bila ribnik. U te se Dolove slivaju mnogi potoci. M. D. Milĳević, srb. 1083. — *cc) zemĳe pod nĳicama u okrugu valjevskom i biogradskom*. Niva u Dolovima. Sr. nov. 1861. 408. 1863. 807. — *c) nepoznato mjesto, prije našeg vremena*. S. Novaković, pom. 131. — *d) seoca u Hercegovini u kotaru trebiĳskom*. Statist. bosn. 122. — *e) selo u Crnoj Gori u katunskoj nahĳi*. (Glasn. 49, 18).

DŌLOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme*. Milĳa Dolović. Rat. 356.

DOLOVITI, dōlovim, *pf. srršiti lorlene, lociti do kraja*. — *složeno*: do-loviti. — *Akc. je kao kod donositi*. — *Dolazi od xviii vijeka*. U kratko imamo zviri doloviti. I. T. Mrnuvić, osm. 163. i u *prenesenom smislu*: Pokli je mudrac hiru do-lovio. Osvetn. 4, 53. — doloviti se, *refleksivno, s gen., dobiti se loceti. u jednoga pisca našega vremena (u prenesenom smislu)*: A pak neće da pod krovom strada, već se crna do-lovio mraka. Osvetn. 3, 41.

DOLŌVKA, *f. žensko čelade iz Dolova; isporodi Dolovkiša. V. Arsenijević.*

DOLŌVKIŠA, *f. žensko čelade iz Dolova, Dolorka. V. Arsenijević.*

DOLŌVLĀNI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu bihačkom. Statist. bosn. 50.*

DOLŌVO, *n. ime mjesta. a) selo u Banatu. Šem. prav. 1878. 53. — b) mjesto (ili dva mjesta?) u Srbiji u okrugu smederevskom. Zabran u Dolovu. Sr. nov. 1873. 691. Zemlja u Dolovu. 1875. 663.*

DOLŌVSKĀI, *adj. koji pripada selu Dolovu, dolovački. Javor. 1880. 19.*

DOLŌŽIĆ, *m. prezime. — xiv vijeka. Voihsna Divs (?) Doložić (Doložik?). Deč. hris. 52.*

DOLSKĀI, *adj. koji pripada dolju ili dolima. — Dolazi (o mjestu Dolu) xviii vijeka a s općijem značenjem u Stuličevu rječniku (v. dolinski). Za otar Dolski ter se broji. J. Kavašin 152b.*

DŌLU, *adv. deorsum, vidi dole. — Postaje kao dole sujskom dativa u, te bi uprav značilo samo kraj micanu. — Riječ je stara, isporodi stslav. i rus. dolu. — Dolazi do kraja prošloga vijeka, a između rječnika u Belinu (abbasso, avverb. di moto' infra' 3b), u Stuličevu, u Daničičevu. a) kao kraj micanu i protezanju. Ods gornjega studenka dolu do ruzca. Starine. 13, 209. (1185 u prijevusu god. 1250). Ods Brzno dolu niz Sutšku. Mon. serb. 12. (1222—1228). Kako se kami vali dolu k vinogradom. 164. (1857). Vidih kako te dolu svrže Menelaus. Troj. prič. jag. ark. 9, 129. Mando, sidi dolu. M. Držić 184. Jur bi sunce, misec, zvizde mogal s visin priteč' dolu. A. Čubranoić 156. Otide dolu na srid poja u crkvu. B. Kašić, per. 119. Položi dolu moguće z stola. F. Glavinčić, evit. 210b. Strmoglav se buši dolu tmastijeh ogañ u potope. I. Gundulić 473. Vrz' ih u kolovrat dolu. I. Đorđić, salt. 176. Proz koja i svjetlos ulazeza u knu dolu. S. Rosa 63a. Pri otakañu vina dolu spušta se. Z. Orfelin, podr. 108. — b) mjesto kod stajanja. Tko kuca dolu? M. Držić 175. Ako rad tvoga zla guñva, ma gospode, neniš, život moj u pakal da pode, od moje nepravde pokore, znaj, imat' bolesti neću ja, čim budu dolu stat'. D. Rašina 103a. Kako ovd' dolu oćito će se rijeti. M. Orbin 247. Na ñem s ñudnijeh devet kruga dolu i goru svud okoli ljubijemeh se božijeh sluga izredljeni paze stoli. G. Palmotić 3, 174a. Mi dolu pisati ištemo. Glasn. II, 3, 55. (1706). — c) s prijedlogom niz. Posla zaklati svu djecu . . . od dva golišta niz dolu. N. Rašina 24b—25a. mat. 2, 16. I tako vozeći na pospih niz dolu. P. Hektorović 27. S uzvišena vrha ovoga nizdolu se vrzi sada. G. Palmotić 3, 141b. Ako . . . uzmeš počamši od osmoga godišta brojiti niz dolu. S. Rosa 17b. Tekući nizdolu. M. Lekušić 83.*

DOLŪČITI, dōlūčim, *pf. odlučiti. — složeno*: do-lučiti. — *Na jednom mjestu xviii vijeka, nije sasma pouzdano. Dolučiti (dolučie' a može biti da treba čitati odlučiti) po ovomu putu osvetiti se. B. Kašić, fran. 14.*

DOLUKAVITI, dōlukavim, *pf. srršiti luka-rleñe, ne lukaviti dañe, isporodi dolihati. — složeno*: do-lukaviti. — *U Stuličevu rječniku (v. doopakovati).*

DOLŪŅATI, dōlūñam, *pf. jedva doći. M. Pavlinović. — složeno*: do-lunati.

DOLUŠ, *m. seoce u Hrvatskoj u podžupaniji dioničkoj. Pregled. 11. — pomine se još xvi vijeka. Selo po imenu Doluš. Mon. croat. 323. (1551).*

DOLUŠA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu šabačkom. Sr. nov. 1872. 834.*

DOLUŠE, *f. pl. seoce u Hercegovini u kotaru bilečkom. Statist. bosn. 107.*

DOLŪTATI, dōlūtām, *pf. doći lutajući; jedva, s mukom doći. — složeno*: do-lutati. — *Akc. je kao kod dobiti. — Od xviii vijeka i u Stuličevu rječniku (reptando pervenire, advenire, cum difficultate pervenire)*. Da zla duša tu doluta. J. Kavašin 392a.

1. **DOĀA**, *m. ime muško. — xiv vijeka. isporodi Dolko ili Dojko. Doja a brats mu Radnja. Deč. hris. 11. 78.*

2. **DŌĀA**, *f. dolina. — U naše vrijeme. S. Vučević. — babina doja. vidi babin, 4, c). — kao ime mjesta: a) istočni kraj sela Rušna u Srbiji u okrugu biogradskom. Glasn. 19, 145. — b) mjesto pod livadama u Srbiji u okrugu biogradskom. Livada u Doji. Sr. nov. 1874. 403. — c) mjesto pod ñivama u Srbiji u okrugu požarevačkom. Niva u Doji. Sr. nov. 1866. 4. — d) ime brdu. Brdo Doja. P. Bolić 1, 22.*

DOĀAC, (Dojca?), *m. seoce u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 59.*

DŌĀAČA, *f. podužu dolina. — Akc. se mijenja u gen. pl. dōlača. Dojačom zovemo dngljustu vršaču. Glasn. 43, 276. — orako se zore i mjesto pod ñivama u Srbiji u okrugu požarevačkom. Niva u Dojači. Sr. nov. 1869. 424.*

DŌĀAČAST, *adj. poduži (o dolini, vrtaci), vidi dojača. — U naše vrijeme. U glavnome ima do Mlave dve terase, i na dolnoj su sve same dojačaste vrtace. Glasn. 43, 274.*

DOĀAĀJA, *m. prezime. Zaprozio Salko DojaĀija. Nar. pjes. vil. 1866. 800.*

1. **DOĀAK**, *m. ime muško. isporodi Dojko, Doja. — xiv vijeka. Dojaka. Deč. hris. 12, 30 i još ne nekoliko mjesta.*

2. **DOĀAK**, *m. ime mjesta. a) mjesto, ne znam jeli u Hrvatskoj ili na otoku Krku. — xv vijeka. S Dojaka jest put opći. Mon. croat. 140. (1490). — b) mjesto u Hrvatskoj. — xv vijeka. Jedan kus zemlje u Dojaku. Mon. croat. 292. (1590). — c) zemlja pod ñivama u Srbiji u okrugu požarevačkom. Niva na Dojaku. Sr. nov. 1867. 31.*

3. **DOĀĀK**, dojāka, *m. nejasna riječ. — U posloviceama pobiježenjem xviii vijeka. — može biti i ime mjesta, isporodi 2. Dojak. Tebi se pāš s dojāka (akcenti su pobiježeni po rukopisu). (D). Poslov. danić. 125. Z dojaka si. (D). 152.*

1. **DOĀAN**, *m. ime muško. — isporodi Dojko. — xiv vijeka. Dojan. Deč. hris. 32. 43.*

2. **DOĀAN**, *m. ime mjesta. a) selo u Hrvatskoj u podžupaniji varaždinskoj. Pregled. 44. — b) mjesto u Crnoj Gori (?). Od krvave na Dojanu kule. Ogled. Sr. 486.*

3. **DOĀAN**, *m. alschingeria, verticillata Vis, ñeka trava, diñli komorač. B. Sulc, im. 71.*

4. **DOĀAN**, *adj. vidi doji. — U Stuličevu rječniku s dodatkom da se nahodi u pisca Mu-*

liha i s primjerom: Na dojanu ustnicu položiti. — nepouzđano.

DOĻANAC, Dojanca, m. a) selo u Hrvatskoj u podžupaniji križevačkoj. (kajkavski Dojanec). Pregled. 65. — b) vidi Dojanci, b).

DOĻANCI, Dojanaca, m. pl. ime mjestima. a) selo u Hvosnu blizu rijeke Drina. — xiv vijeka. Selo Dojaneci. Doč. iris. 48. Selo Dojaneci 101. Od Dojanca u rudniški potoku, i gde upada rudniški potok u Drimu. 49. 101. — b) selo u Slaroniji u podžupaniji požeškoj. Pregled. 91. — c) selo u Hrvatskoj u podžupaniji kriškoj. Schem. zagr. 1875. 109. pisano je Dolanec. Pregled. 85.

DOĻANČANIN, m. čovjek iz Dojana. isporodi Dojanin. J. Bogdanović.

DOĻANČEVIĆ, m. prezime u naše vrijeme. M. D. Miličević, srb. 100. Rat. 135.

DOĻANE, vidi Dojani.

DOĻANI, m. pl. ime mnogijem mjestima. uprav pl. Dojanin. kod nekih dolazi i nom. Dojane ili po tome što je uzet akuzativ kao nominativ, ili po starijem obliku. a) u Dalmaciji: aa) nepoznato mjesto. pomine se xi vijeka u latinskoj knjiži 'Terram in Dollani'. Doc. hist. rač. 162. (1070—1078). — bb) u kotaru dubrovačkom, zaselak sela Osanika. Schem. rag. 1876. 25. — b) u Bosni: aa) selo u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 10 — bb) selo u okrugu bihačkom. 47. — cc) selo u okrugu travničkom. 71. — c) u Hercegovini: aa) selo ne daleko od Gabele. Schem. rag. 60. — bb) seoce u kotaru kozičkom. Statist. bosn. 111. — d) selo u Zeti. Paša pade na Dojane ravne kraj Zlatice više Podgorice. Nar. pjes. vuk. 131. i u Vukovu rječniku (nekako mjesto u Zeti). — e) zaselak selu Kosorićima u Hvosnu. — xiv vijeka. Darova carstvo mi u Hvosnu selo Kosoriće i sa vćami zaselci, zaselci su Dnepoje, Dojani, Čuško, Čelopeci. Mon. serb. 138. (1348). D. Daničić, rječ. 1, 290.

— f) zaselak selu Baćinu. — xiv vijeka. Seliste Baćinu... zaselskoma st. Dojany (Doľny). Glasn. 11, 132. (1336—1346). D. Daničić, rječ. 1, 290. — g) u Srbiji: aa) selo u okrugu krusćačkom. (Dojanec). K. Jovanović 128. — bb) zaselak u okrugu čačanskome. 171. — cc) zemlja pod njevama u okrugu biogradskom. Niva u Dojanima. Srp. nov. 1861. 311. — h) u hrvatsko-slavonskoj krajini tri sela: aa) u okrugu ličko-otočkom u doholupačkom kotaru. Razdijel. kr. 7. Dojane. Schem. segu. 1871. 36. ovo je po svoj prilici koje se pomine xv vijeka. Vpeljamo ga u Bročano i u Dojane. Mon. croat. 108. (1497). — bb) u otočkom kotaru. Razdijel. kr. 8. Dojane. Schem. segu. 1871. 25.

— cc) u okrugu ogulinsko-slavonsku u kotaru kostanjevačkom. Razdijel. kr. 10. — d) selo u Slaroniji u podžupaniji pakračkoj. Pregled. 96. — k) u Vukovu rječniku: varoš u Mačedoniji (ili u Bugarskoj?). Pripovijelaju da su od prije bivali veliki panaluri na Dojanima. s prunjevima iz narodnih pjesama: Plavi zrnubul ode na Dojane (Nar. pjes. vuk. 1, 401). Radovane, kad ćeš na Dojane?

1. DOĻANIN, m. čovjek koji žiri u dolu (i u mjestu Dolu i Dolina). — plur. Dojani. — Postaje od osnovne dol sufijskom jantim; lj se mijenja na j. — dolazi i kao neodimam naski i kao prezime reč od xv vijeka. Leonardu plenicem Dojanin. Mon. croat. 128. (1846). To je glavom Dojanino Vide. Nar. pjes. srem. 121. — pošto se množinom Dojani (koje zove) naznačuje selo, čovjek iz onoga selu zove se Dojanin. Dojanin, čovjek iz Dojana. V. Arsenijević.

2. DOĻANIN, m. rjetar koji s dola puše, s donjih krajevca, sa zapada. M. Pavlinović. — isporodi doľnan.

DOĻANKA, f. žensko čelade iz Dojana. V. Arsenijević. J. Bogdanović. — isporodi Dojankina, Dojankuša.

DOĻANKIŃA, f. vidi Dojanca. J. Bogdanović.

DOĻANKUŠA, f. vidi Dojanka. V. Arsenijević.

DOĻANOVAC, Dojanovca, m. vidi Dojanovci.

DOĻANOVCI, Dojanovčaci, m. pl. selo u Slaroniji u podžupaniji požeškoj. Pregled. 91. na drugom se mjestu zove Dojanovac. Schem. zagr. 1875. 42.

DOĻANSKI, adj. koji pripada selu Dojaninu. V. Arsenijević. — Dolazi od xvi vijeka kao prezime. Knez Grgur Dojanski. Mon. croat. 284. (1581).

DOĻAŠICA, f. dolinica, jamica (na bradi u čelade). — Kao da je dem. doľša, ali ocome imenu nema potvrde. — U jednoga piscu našega vremena (Djevčika Stanku) na vrhu brade ima jednu malu doľšicu, kao da je tu prstom ubodeno. M. D. Miličević, let. več. 15.

DOĻAŠNICA, f. selo u Srbiji u okrugu požarevačkom. K. Jovanović 140.

DOĻAŠNIČKI, adj. koji pripada Doľšnici. Doľšnička (opština). K. Jovanović 140.

1. DOĻE, ade. infra, deorsum, pokazuje mjesto niže od drugoga. — suprotno je gore. — Stariji je oblik dol i uprav je lokativ imenu do (dol), te bi prvo značenje bilo: u dolu, na dolu (isporodi gore); po južnom govoru glasi isprva dolje, postaje dolje (potvrđeno istom u naše vrijeme), po istočnom dote, po zapadnom doli; zadnji oblik doli čuje se i kod južnoj govora po tome što krajnje č u nekih riječi i po ovom govoru postaje i, isporodi jeti, zimi. — Riječ je prastarska, isporodi stolor. dolē, rus. долъ, češ. dole. — Od istoga imena do postaju i drugi mjesni adverbji padežijem nastavnica: dola, dolu (vidi oboje). — Na kraju se mogu dodati neki slagori i glasori (ka, na, n. koje se vidi) što mu ne mijenjaju značenje ili ga samo po nešto ističu prodnujući riječ: doľeka, doľeka, dolika (od xvi vijeka, vidi primjere II. Lucieca kod b); doľena i doľen (u naše vrijeme). — Između rječnika nahodi se u Vrančeviću: doli infra; deorsum; u Belinu: doli infra 3^a; u Bjelostjenčeviću i Jambreševiću: dole infra, inferius, deorsum; u Voljigijinu: dole gđi, abbasso', ljunuter, unten; doli, odzol sotto, disotto, gđi', unten; u Stuličeviću: dole (iz Habdelićeva rječnika), v. doli; doli infra, in infimo loco; doje iz ruskoga longius (orakovo rusko doli drugi je riječ i odgovarala bi našoj dje, vidi kod drug), deorsum; dolika (iz Habdelićeva) v. doli; u Vukovu: dolo (ist.) vide dolje; doli (zap.) vide dolje; doľe (juž.) I. unten' infra; 2. ljunuter' infra; doľena, dolika; u Daničeviću: dolē (deorsum; infra; a) pokazuje mjesto stajitnu. ovo je pravo i najstarije značenje, kao što se i po sumarne obliku (lokativu, vidi sprijeda) poznaje. aa) uopće. Zlamenja na zemli dolje. N. Rašina 111^a. act. ap. 2, 19. Tko je doli? M. Držić 171. Od pusa zori človik a niže pusa doli kod. Aleks. jag. star. 3, 286. Pakal dolika jest u sreću položen zemaljskomu. 359^b. Velnozi su to oholi, doli rije, zori žene. J. Kavašin 409^b. Ja posnli vinograd tamo dolo pod zapad. Nar. pjes. vuk. 1, 278. Eto doje pod bijelom kulom tu imaju tri koňa zove. 2. 176. Veliku silu sakupio dolen. P. M. Nenalović, nem.

315. — *bb*) može značiti: na zemlji, na ovom svijetu, kao što gore tad znači: na nebu, u rajju. Da ne možemo razgovora na ovomu doli i na onemu gori životu imati. A. Gučetić, roz. mar. 194. Dokle su dolika na dobro nakajju. D. Baraković, vil. 118. Jedan (angel) sagriši gori, a drugi (člorik) doli. F. Glavinčić, cvit. 3^b. Nećeš zato drugu primit gori jere si ju već imao doli. M. A. Rejković, sat. E6^a. — *cc*) koji žire podaje od mora kao da misle, da je zemlja u primorju na nižemu nego nižova, te doje često u goru znači: u primorju, kraj mora. Udaj nam se doli u spridmorje. Nar. pjes. istr. 1, 22. — *dd*) na listu (pisanome) doje naznačuje mjesto bliže dna nego vrha (gdje se počine pisati), pa otale uopće u knjiži ono što će se postije pisati. Doli rečeno župu. Mon. serb. 289. (1419). Dohodak dolē rečenoga dijela. 335. (1427). Kako u semu zapisu dole niže piše. 418. (1442). Kako će se skazati doli niže. P. Radovičić, nač. 82. Još ćemo šire vrh ovoga svega doli niže. Ant. Kadčić 195. — *ee*) u ovom primjeru i u drugijem orakovijem može ne značiti niže mjesto (u pravom smislu) nego podaje (od gazdina mjesta u ovom primjeru); vidi 1. dno, b, c). Sjedi Miloš doje u dno sovre. 2, 200. — *ff*) u prenesenom smislu. Tko bi gori, eto je doli, a tko doli, gori ustaje. I. Gundulić 285. — *b*) pokazuje mjesto ka kojemu je upravljeno micanje, ili protakanje. — s ovijem značenem dolazi već od xiv vijeka. *aa*) uopće. (Meda ide) na dēb među obē vrbice dolē na Vranovu stēnu. Mon. serb. 198. (1381). Ako sin božji jesi ti, vrzi se doli. Bernardin 19^a, mat. 4, 6. Poniži so doli. M. Marulić 207. Poklekните dolje. N. Rašina 122^b. dan. 3, 5. Mūci, oēe ti sata doli glava pojti. Mon. creat. 203. (1513). Da te neću gorje dvignuti ni dolje staviti. Zborn. 172^a. Mišjaše tinsnuti dolika strmoglav. H. Lucić 238. Radi oholije svaka čas i dika sobom zalelije i pade dolika. 243. Popadoše kolač od kamika, mrižu prvogorje, spustiv ga dolika. P. Hektorović 5. Djavla hižo, pad! dole! P. Hektorović (?) 104. Stavi doli luk i strile. M. Držić 147. Prignu se dolje. M. Divković, nauk. 105^a. Doli se potule. D. Baraković, vil. 56. Da bi prem tad palo nebo zgor ter doli. 75. Na misto naj pridne sidōse dolika. 87. Sudac mrtav dolika pade. F. Glavinčić, cvit. 236^a. Ti pogledaj s neba doli. I. V. Bunić, mand. 38. Na svakom kapenka bila, ka dolita doli mu niz pleća. B. Krmarčić 12. Ja vidjeh svijetlijeh zgrada vrhe obračat zemlji doli. P. Kanavelić, dubr. 8. Er češ i ti past dolika. A. Vitajić, ost. 106. Sji Lazara s neba doli. J. Kavačin 400^b. Oči doli prignute običavaše imati. A. Kanižlić, utoč. 639. Na zemlju dole vi nega bacite. A. I. Knezović 166. Ulizi, grišniče, s pametju doli u strahovitu jamu paklenu. M. Zoričić 34. S drveta si ponorio u paklenu doli jamu. Ant. Kadčić, razg. 16^b. Baca doli lis. Ant. Kadčić 26. Trisak prasne iz oblaka doli. M. A. Rejković, sat. L5^b. Kad posmotre dole. J. Rajčić, pouč. 1, 35. Okreni ga strmoglavco doli. J. S. Rejković 61. Već podoh dole do kola. Nar. pjes. vuk. 1, 223. Ona strča dole niz čardake. 1, 247. Okreni se amo dole. 1, 325. Pa okreće dole niz vodien. 1, 603. Te i(h) baca dole u bezdanu. 2, 167. Sjedi dole, moja mila kuno. 2, 336. Doje leže, gore ne ustado. 2, 443. Paka ide doli u podtrune. 2, 619. Evo ti ga niz koña doljena. Nar. pjes. vuk. rječ. 131^a. Već ti bajde doli niz planinu. Nar. pjes. juk. 16. On odjaše dolika od koña. Nar. pjes. istr. 2, 64. Prešećem se junak krez selo dolika. Jačke. 130. Rečite noj neka gre dole. Nar. prip. mikul. 16. — *zdručeno* s gore *poka-*

zuje micanje put svake strane. Proskačemo gori doli, sjemo tamo udaraje. N. Najlašević 1, 157. (Sreća) kolom vaļa i velike gradbe vlašti i plemenit gori i dole u vremouih. J. Kavačin 214^a. Ja pošeta dole gore sokakom. Nar. pjes. vuk. 1, 343. Ivan gleda i gore i doje. 2, 506. — *bb*) u prenesenom smislu. Vas opominam, da vi postavite doli vsaku zled, podjamstva, nenavidost. Transit. 80. (Razbojnici) doli staviše vsaku velku jutost ku prvo imihu. 230. Baustvo doli položiti. F. Vrančić, živ. 77. Daj mi, gospodine bože, svere bđiteljno, . . . daj mi ga plemenita, da ga nijedna ne povuče dolika nedostojna poblep. M. Alberti 431. Da bi te tuge doli obalile. A. Georgiceo, nasl. 234. Sudbu i vjeru doli mečab. J. Kavačin 45^a. Koji bi hotili ukinuti iskrnje doli. J. Benovac, pred. 101. Da te žalost na jedanput doleka obori. A. I. Knezović 104. Dok je pamet na visini, . . . al' kada se doli sleže . . . V. Došen 62^b. — *c*) dolazi s nekijem prijedlozima. *aa*) niz, shvata se često kao jedna riječ, vidi nizdole. — *bb*) do (koje vidi); pokazuje se kraj primicanju i protakanju. — od xv vijeka. Od vrha do doli. M. Marulić 255. A veo na poli razdrijo se u crkvi odizgar do doli. N. Najlašević 1, 142. Prignu sam se tja do doli. A. Vitajić, ist. 115^b. Do doli infra. A. d. Bella, rječ. 3^b. Kad već idu do doli upravno. J. S. Rejković 392. — *cc*) na: dole znači što i samo doje. — u jednom primjeru našega vremena. Te se kule po Trešnjevnu pale pa na doje proz goricu Crnu. Nar. pjes. vuk. 4, 452. — *dd*) iz, pokazuje mjesto odakle se što odalečuje. — isporedi 3. dola. — u jednom primjeru xv vijeka: Dojdoše iz dolē druge vaše vojske. Spom. sr. 1, 134. (1416). — *ee*) s (s gen.); značenje je kao kod *db*. — isporedi 3. dola. — od xiv vijeka. Počanac z dole ods Zavoda. Mon. serb. 249. (1400).

2. DŌLE, n. collect. do, od čega postaje sufixsom (i)je. — U Stuličevu rječniku ('vallis' s dodatkom da je uzeto iz brevijara). — tako se zovu i dva sela u Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj: jedno u sesvetskoj općini, drugo u steznačkoj. Pregled. 17. 18.

DŌLEKA, DŌLEN, DŌLENĀ, vidi 1. dole.

DŌLENOVIĆ, m. seoce u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. posf. 28.

DŌLESTI, dŏlježēm, pf. arrepere; advenire. — složeno: do-lesti (vidi kod ŏlesti). — impf.: do-laziti.

a. doći lazeći, gamižući, isporedi dogamiziti. — oro pravo i starije značenje ima samo u Bjelostjenčevu rječniku (kajkavski dolesti kod dolozujem [arrepo]); a može biti da bi i prvi primjer kod b amo spadao.

b. doći. — samo u četiri primjera (kod prvoga nije dosta pouzdano, jeli oro značenje) od xvi do xviii vijeka. — jamačno su mu sami pisci dali oro značenje po analogiji prema današnjemu značenju glagola ŏlesti i drugijeh kojijem je drugi dio jesti, i prema imperfektivnome dolaziti. Da drugo ovoj zlo, od koga hoću reć. blizu je dolizilo. H. Lucić 269. Kozaci sve nas nasturše . . . u tabor naš isti umiše dolisti. I. T. Mrnavić, osm. 61. Luteca viku zmaja dolizit neće, da peca. J. Kavačin 334^a. No doljezo do trpeze, ni na gozbu mi zasjeda srco koje oholo je. I. Dordić, sat. 339.

DŌLETAN, dŏletna, adj. vidi dogodištan, dogodišni. — Postaje od do leta sufixsom lnt. — U Stuličevu rječniku.

DOĀETĀVATI, vidi doletavati.

DOĽEVAC, Dôļevca, *m. selo u Srbiji u okrugu topličkom* M. Đ. Miličević, kraj. srb. 383. — zove se i Dolan. Sr. nov. 1879. 176.

DOĽEVAK, dôļevka, *m. ovo vino kojim se bure doļeva (kao što se staro vino sracke godine doļeva)*. — Akc. kakav je u gen. sing. takav je i u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing. i gen. pl. dôļevākā. — Postaje od osnove doļev glagola doļevati sufixkom n.k.r. — Dolazi od xviii vijeka i u Vukovu rječniku (akc. je u gen. krio pobižen: dôļjevka) u kom je onako tumačeno. Otišlo 2 hakova doļevka. Glasn. II, 3, 166. (1712).

DOĽEVĀNE, *n. djelo kojim se doļeva*. — U Vukovu rječniku.

DOĽEVATI, dôļevām, *impf. doliti, vidī doļevati*. — Akc. se mijča u aor. 2 i 3 sing. dôļevā. — Postaje od doliti kao ļevati od liti. — samo po južnom govoru. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Kako koju čašu najevato sve je groznim suzom doļevato. Nar. pjes. petr. 2, 626.

DOĽEVE ČESTE, *f. pl. mjesto pod širama u Srbiji u okrugu biogradskom*. Nive u Doļevim Čestama. Srb. nov. 1868. 185.

DOĽEZĪVATI, dôļezūjē, *impf. doļesti, a. — Sano u Bjelostjenčevu rječniku (dolezajem, dolesti, 'arrepo' v. doplazujem) i u Jambresičevu (dolezajem 'adrepo')*.

DOĽIČ, *m. zemlja pod širama u Srbiji u okrugu požarevačkom*. Niva u Doļiču. Sr. nov. 1873. 295.

DOĽIN, *m. u zagoneci*. U našega doļina zlatno noge do kolina. odgonetlaj: kukuruz. Nar. zag. nov. 107.

DOĽINA, *vidi dolina*. — U jednoga pisca xviii vijeka. U doļini i u jarku. I. Jablanci 196.

DOĽKO, *m. ime muško*. — Dolazi u jednom spomeniku xiv vijeka pisano Dolčko po čemu bi se moglo čitati i Dolko (ali isporodi Doļak, Doļan, Doļa). Dolško a sinu mu Vojslava. Deč. hris. 19. Dolško Milojević. 28 i još na mnogo mjesta.

DOĽNAC, *m. vjetar koji puše s donjih strana (sa zapada?)*. isporodi doļnac, doļnak, 2. doļanin. — U jednoga pisca iz Slavonije xviii vijeka. Nek te kao virni drug putem sadružī doļnac vitrac mirni. A. Kanižlić, rož. 2.

DOĽŃI, *vidi doñi*.

DOĽŃAC, *vidi doļnac*. Doļnac vjetrac pušuć mirno bez pristanka nima služi. J. Krmpotić, kat. 92.

DOĽŃAK, *vidi doļnac*. Tih je doļnak. L. Milovanov 108.

DOĽŃAŠI, *m. pl. koji u doļnem selu prebivaju*. J. Grupković.

DOĽŃI, *vidi doñi*.

1. DŃM, dŃma, *m. domus, kuća, ali ne kao zgrada (ipak vidi d) nego kao mjesto gdje čovjek sa svojima živi*. — Akc. kaka je u gen. taki je i u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing. i loc. sing. dŃmu; i u svojem padežima množine, kad se umeće ov, akc. je kao u loc. sing.: dŃmovi, dŃmŃvā, dŃmŃmovima, dŃmŃmove. — Su starijim oblikom domz riječ je praslavenska, isporodi stslav. domz, rus. домъ, češ. dŃm, polj. domkrajne 2 stoji mješte negdašnjega u, kako se poznaje po oblicima u staroslovenskom jeziku (vidi F. Miklošič, vergl. gramm. 3^a, 30—33) od kojih neki dolaze i u knjigama pisanijem krckvijem ili mješavijem jezikom, kao n. p. gen. domu: Sizardnje domu božija. Deč. hris. 3. Porabotanjio domu. 67. Opijut se od ohilija domu tvojegou.

Naručn. 40^b. Kada je divojka z domu oća vzeta. 57^a. Iže v dvore bihu domu jego. S. Kojičić 19^b; loc. domu (a ne domē): vs domu. Mon. serb. 74. (1302—1321). Deč. hris. 1. 58. 65; oblik domov (domovs) koji vidi napose. ovo je u zamijenilo indoer. a (ali isporodi i lat. domus), te je cijela osnova ista što indoer. dama s istijem značenem, isporodi lit. namas (po svoj prilici n stoji mj. d asimilacijom prema m), snskr. dama, grč. δῆμος, lat. domus. korijen je dam, graditi, isporodi grč. δῆμιρ, got. timranj, graditi, a ne dam, krotiti, pitomiti (snskr. dam, grč. δῆμιρ, δῆμιρ, lat. domare). — U svrijem je rječnicima: u Vrančićevu (domicilium¹ dom, hiža, stan), u Mikišinu (kod kuća), u Dclinu (casa, fabbrica di muraglie per habitation d'huomini², domus³ 175^a; habitatio⁴ 366^a), u Bjelostjenčevu (dom, staće, prebivališće, hiža, kuća, domus, aedes, sedes, tectum, domicilium, habitatio⁵ v. stan), u Jambresičevu (habitatio⁶), u Voltijijinu (casa, dimora⁷, haus, aufenthal⁸), u Staličevu (domus, aedes, habitatio⁹), u Vukovu: das haus (meist in moralischem sinne, sonst¹⁰ kuća), domus (familia¹¹); u Daničićevu (domu, domus¹²). — U jednoga pisca čakavca xvii vijeka dolazi genitiv domi kao da je praslavenska osnova bila domz: Jeda izajde prija iz domi. I. Ivanišević 167. tako je i u ovom primjeru iz narodne pjesne kod sjevernijeh čakavaca: Pak počee do domi svojega. Nar. pjes. istr. 2. 91. drugo je gen. domi (ženskoga roda) kojemu je nom. doma (vidi 2. doma). da ima primjera u kojim je dom ženskoga roda, vidi kod 2. dom.

a. kuća i uopće mjesto gdje čovjek živi sa svojom čeladi, osobito gdje se rodio i gdje svagda živi; značie se širi na sve ono što je oko čovjeka kuće i što je njegovo ili njegovijeh; još dalijem širenem može se misliti na selo ili grad i na držaru gdje se rodio ili gdje živi; isporodi kuća, stan, zavičaj, domovina, otačbina. a) uopće. kod većine primjera mučno je razabrati, treba li shvatiti značie u širem ili u užem smislu. Ostanet vam dom vaš pust. N. Račina 23^b. mat. 23. 33. Jer mnogi stan i dom čie nega ostavi. S. Menčetić 22. Ribam da je more dom, toj mož¹³ viditi. P. Hektorović 7. Dosta smo podnili pogube i smeće, vrijeme je, dom mili da vidi svak voće. I. Gundulić 14. Ki si vazla branil susedstvo kot dom svoj. P. Vitezović, odil. 36. Blizu iste tad imaše svoj rodni dom mladac mili. A. Vitaljić, ost. 43. I obra (Isukrst) rodit¹⁴ se na putu, i daleko od svoga doma. J. Banovac, razg. 48. Uskok, kada dom odbigne. V. Došen 14^a. Koji nigdi nejmaju stanovita doma olti prebivalista. Ant. Kadičić 466. U ovoga doma dobra domaćina. Nar. pjes. vuk. 1, 98. Kud te sila slomi preko mora na daleko četrest konaka, preko mora, da ne vidiš doma! 2. 530. Avaj. Vuće, dom to ne vidi! 3, 277. Dokle domom bijah pod Golijom. Pjev. crn. 241^a. ženi je dom¹⁵ muževa kuća, a rod¹⁶ očeva. Jedna kita roda tvoga, druga od doma. Nar. pjes. vuk. 1, 25. Nikom ne bih obraz zastidila, ni ja rodu, ni ja domu mome. 2, 553. Ženskiñe, doklen su u oćinoj kući zovu je i dom¹⁷, a pošto se uđadu ovijem imenom zovu muževju kuću, oćinu, rod¹⁸. . . V. Bogišić, zborn. 8. Svoj je dom a tud je rod. Nar. posl. u V. Bogišić, zborn. 8. Zaludna moma docna vidi doma. 64. — u ovijem je primjerima naj už smisao (kuća, nije lako svagda razabrati od značie kod d): Ja oću važgati dom tvoji. Korizm. 57^a. Domi suvija na klostar obrati. S. Kojičić 14^b. Nima uloviti ni hižu ili dom toga. S. Budinić, ispr. 33. Jer nam se držaše ujedno dom uz dom. D. Zlatarić 45^a.

Imaše ovi Turčin hudi na dvorovijeh svoga doma dvije diklice blage čndi. I. Gundulić 458. Imaj prije neg se ulomiš dom u kom ćeš pribivat, zemlju ku ćeš orat, vinograd ki ćeš rezat. (D) Poslov danić. 32. Nij' Isusovim redovnikom dom i odar inat zlati. J. Kavačin 378b. Muž ženu korotuje od doma do groba, pa od groba do doma. Nar. posl. vuk. 184. Iz ovoza doma izlegla u dobri čas! Nar. pjes. vuk. 1. xiii. Glavari so skamenili, kam im u dom! P. Petrović. gor. vijen. 79. *tako je i ovdje, ako i dom nije kuća u pravom smislu*: Mal dom paukov pred vetrom. Transit. 23. Spilica kad biše čovjeku dom i stan. M. Vetranić 1, 6. Znaj, pauk er trudeš u svojoj osnovi napokon žuden dom na'eduo zgotovi. D. Rašina 100b. i o *manastiru*: On ode u dom redovnički. Nadod. 190. Četredset i osam domova sve za Jude duhovničkog slova on uzdigao biše. 193. On otide domu duhovnomu. 193. Sve su ovo domovi fratarski. M. A. Rejković, sat. B3a. — u *jednom primjeru ima varoški dom kao općinski* (nem. stadthaus, franc hôtel de ville). Da znate svi, gospodari i bratijo, koji ste sazvani na ovaj opšti dogovor i varoški dom... Sto smo dojako davali porciju carsku u grad gospodinu purgmajstoru i u čin varoški dom... Glasn. II, 3, 69. (1707). — b) *kao mjesto stajaću, kraj i početak micanju dom stoji u nekijem osobitijem oblicima i s nekijem prijelozima. aa) doma koje vidi. — bb) dat. domu, kao kraj micanju*. Nu sam poslo mnogo druga, da je ureda domu zovu G. Palmotić 1, 158. Svom domu onda se povrat. Nadod. 81. Kad li Ana sretno domu dode. Nar. pjes. vuk. 1, 4. Zeman dode, te ti domu pođe. 2, 525. Nek svatovi svaki domu ide. 2, 539. — u *jednom primjeru xviii vijeka ima domu za stajaće, ali nije dosta pouzdano*. Domu vidu Papalica me'n svojim mudra i časna. J. Kavačin 101a. — cc) domov, domom, vidi oboje. — dd) s *prijedlogom na uz loc. kod stajaća a acc. kod micanja*. na uprav stoji kad se shvata dom u širem smislu, a u u užem (kao kuća), ali se na to često ne pazi. isporedi i ff) i gg). aaa) s loc. Željno taj cvijeli na domu rasevijelom. M. Vetranić 1, 129. Čeka vas na domu. N. Najšković 1, 128. Da sam na mom domu gospodar počtovan i svijetao. M. Držić 247. Što veće nevojo pate ki putuju, pokoja to bolje na domu slas čuju. D. Rašina 20a. Da uzdrži višna vlas u bitju vas tomu, a tko ište zlo na vas, zlo našo na domu. I. Gundulić 129. I drže na domu ženu k'o robinju. 147. Il' na domu il' na boju (po lat. domi bellique) svijem suđeno umrijeti je. 571. Da im nitko ne bude pribivati na domu. I. Ančić, svit. 58. Negov sin na domu bješe se teško razbolio. S. Rosa 59b. Sretan bio, gdi god bio, i na putu i na domu. Nar. pjes. vuk. 1, 147. Ja na domu inam ljub vernu. 2, 361. A na domu ima staru majku. 3, 299. Kako ste na domu? Vuk, rječ. 131a. — bbb) s acc. Kada tko prijateľa odkupi na dinar i na dom odpravla. N. Dimitrović 89. Vratit se na dom oca svoga. A. Gačetić, roz. jez. 250. Otac jeko na dom svoj dojde počnuti. F. Glavinić, cvit. 369b. Dočim (težak) s tega na dom hodi. G. Palmotić 3, 100a. Da s mirom... vratimo se na vlastite dome. I. Ančić, svit. 96. Jedne izpiju med vesele, jedne site na dom hode. A. Vitajić, ost. 7. Iz doma kad pođeš, i na dom kad dođeš. I. Dordić, salt. 432. Kad na dom bješe došo. S. Rosa 89a. Otidu na negov dom. 90a. I na željni dom dolazi. V. Došen 60a. Težak trudan s tega na dom stupaj svoj upravi. N. Marčić 19. Mene opeta k' čakku momu na rođeni dom povrati. P. Sorokočević 577b. Na dom se zdravo povraušo.

Pjev. crn. 284a. — cc) s *prijedlogom u, kod stajaća u loc., kod micanja u acc. vidi kod dd. aaa) s loc.* Jegda nešto mruža jeje vs domu. Zak. duš. šaf. 38. Kolici godišnici u domu oca moga nasićen su. N. Rašina 55b. luc. 15, 17. Tad scijenih velik dar od boga svakomu, koga smrt na ostar obali u domu. P. Hektorović 72. Držahu ju u domu svomu leta tri. F. Glavinić, cvit. 377a. Djevojčice da u svom domu, ... vunu rabe, pređu žice. J. Kavačin 172a. Ne kti inat' jedno mjesto u domu tudemu, nego obra jednu spiju. J. Banovac, razd. 48. Motriše (nišiono) vladane u domu. M. A. Rejković, sat. A2a. Zastara se domačine u domu. Nar. pjes. vuk. 1, 317. Slepa čoda ne imali ni u domu ni u rodu. 1, 139. I tko izda u nevoji druga, u domu mu čedo ne plakalo. Osvetn. 1, 51. — bbb) s acc. Vsaki muž koji budet pustili ženu da ju vuzvrati vs dom svoj. Mon. serb. 14. (1222-1228). Razađoše se u svoje dome. F. Vrančić, živ. 69. Vrača(h)u se u svoje dome. I. Ančić, svit. 212. Zašto ga bijaše zavao na ručak u dom svoj. F. Lastrić, ol' 271. Od kad mi je u dom došla. Nar. pjes. vuk. 1, 517. Kad sam došao u vaš dom. Nar. prip. vuk. 207. Da se vratim u dom svoj. Vuk, nat. 12, 44. — ff) s *prijedlogom s s genetiivom, kad je dom mjesto gdje počinje micanje (odačivanje), rijetko, vidi gg)*. Idem z doma. I. Zanotti, en. 44. Zašto s doma pođe? A. Kanižlić, roz. 25. — gg) s *prijedlogom iz s genetiivom, obično kad je mjesto gdje počinje micanje (odačivanje), i kad se shvata u naj širem smislu, isporedi dd) i cc)*. Boje li ne steće on vrime nikada, iz doma daleče, da pojde, neg sada? H. Lucić 195-196. Ona jedan dan iz doma uteče. B. Gradić, djev. 105. Ako je družjem živo veoma ostaviti rodno mjesto, iz čakova bježeć doma. I. Gundulić 216. Iz doma li si sad ali s' vojnik bio? I. T. Mrnavić, osm. 27. Stvari kē tjeraju bijedno Jude svog' iz doma. J. Kavačin 406b. Ako bi iz doma u varoš izlazio. A. Kanižlić, utoč. 238. Mloga marva iz doma se šale. J. S. Rejković 434. — hh) s *prijedlogom kod u genetiiv, za stajaće, u naše vrijeme*. A kada mu Đurđev dan osvane, onda ti ga kod doma nestane. Osvetn. 1, 23. Čuvaj doma i kod doma blaga. 2, 4. — ii) s *ostalijem prijelozima koji mogu biti u ime što znači mjesto, n. p. k: Ovlodešo ju opeta ka domu Triferne*. F. Vrančić, živ. 5. Potom k domu vrati se svomu. F. Glavinić, cvit. 367b. Oddilih se od tud k domu oca mojeja. I. Zanotti, en. 42. Ako ćeš se k domu zdravo vratit. J. Kavačin 542a. — do: Ali ču prije tegaj do doma nješto pođ. D. Zlatarić 43b. — od: Kadano je odvedena od svog' doma. V. Došen 96a. Vam već nije od cara prošajta, il' od doma poseliv potoma. Osvetn. 4, 15. — e) pl. domi, domovi može se ne razlikovati u značenju od singulara, nije veće često. O polnoće iz carskih domov izide. Aleks. jag. star. 3, 222. Neću ti živa na domove doći. Nar. pjes. bog. 260. Ki te hranit može va tvojeih domovoh. Nar. pjes. mikul. 156. — d) u *prenesenom smislu. aa) crkva je dom božiji ili seetaca*. Zivustiji vs domu presvetyje bogorodice hilandarskijue. Mon. serb. 74 (1302-1321). Načehz zdati domy gospodety bogu. Doč. hris. 3. Priide krajevstvo ni vs domy pansdokratovoh. 63. Turci domi božije paleče ognjem. Mon. croat. 155. (1493). Sred božjeja slava doma. G. Palmotić 3, 21b. Da mi dopusti pribivati u domu gospodinovu. L. Terzić 132. — u *ovom primjeru znači sveto shranitiše (činiti)*. I trpeza mramorita, na kov (koj?) božji dom lasketa, gdi se Isusa hrani tijelo. J. Kavačin 320a. — bb) mjesto gdje će biti duša u drugom životu. Budu vs primlje u

vječne domove. N. Rafina 153^a, luc. 16, 9. Naš je dom na nebesi. J. Filipović 1, 345^b. Otići će svaki u dom svoje vikovčnosti, dakle i ja, i ovi dom svaki sebi načina u životu. A. Kanižlić, bogoljubn. 46. U oni čas srjesti ćeš dom vječni od pokoja. A. Kalić 141. Tako mi vječnoga doma. Nar. posl. vuk. 301. Nas dva prevalimo pō vi-jeka; dosukasmo čjrlju vječnoga doma. S. Ľubiša, prip. 156. — *ćj metaforički. aaa) u zemlji, grobu.* Govik što je niže, to je svoga doma bliže. V. Došen 17^b. Niti oči pune blata doma svoga vide vršak. 45^b. — *bbb) u prsima, srcu, duši kod duhovnoga osjećaja i kod pravoga primanja.* U prsi me stanovit dom (*lyubav*) stavi, da većma muči me i u sau i javi. G. Držić 381. Primiti u dom tvoga srca i duše svemogućega gospodina boga (*kod pričeštenja*). J. Banovac, pred. 134.

b. *sec ono što ima u domu (kod a u naj širem smislu) i čim vlada domaćin; čeljad i imanje.*
a) *nojeć.* Čto sme dati ota doma kraljevstva mi živoga ili mrtvoga dobytka. Mon. serb. 75. (1802—1821). Koji jest sjezrešile, togova i doma da platiti. Zak. duš. šaf. 33. Človiča mnogoga nauka, dom svoj dobro strojeća. Š. Kožičić 24^a. Tko sebe ni svoj dom ne unajie vlačati. N. Dimitrović 19. Za spasenje svega doma moga. I. Ančić, svit. 108. Huda žena dom satire. J. Palmotić 122. Jer ćeš po tom svoj dom oslabiti. M. A. Rejković, sat. M1^a. Veselio mi bog kuću i vas dom. Nar. pjes. vuk. 1, 80. Pomog'o bog kuću i ņogov dom! 1, 85. Mi što spengali, to bog namirio domu i domaćinu. (*Narodna zdravica*) 1, 81. Zvan domu no sudj. Nar. posl. vuk. 88. Ima domova, u kojima je najmladi brat domaćin. V. Bogišić, zborn. 31. Dom ti se da bog da iskopa! 303. — *b) osobito kućna čeljad (porodica i mladi).* Vjerova on i dom ņegov vas. N. Rafina 167^a. Joann. 4, 53. Ti budi, Abrame, desetnik domu mojemu. Arkiv. 9, 85. (1520). Ku stvar videći Asterio, krtsti se sa vsm domom svojim. F. Glavinčić, cvit. 54^a. Zaradi mira i prijateljstva, koje vaia u domu uzdržati. A. Bačić 413. I Vide je krasan prijateju, prema tebe, prema doma tvoga. Nar. pjes. vuk. 3, 516.

c. *predašne znaćenje (kod b, b) širi se dalje, te znači: rod, plemo.* Mene izubrav domu otkca mojego byti mi namoštuniku stola otkca mojego. Mon. serb. 9. (1222—1228). Muž oni nijesam ja mrtvoga, zuaj, doma, ki kad psos ku prija, ni trijeska i groma. D. Rafina 68^a. Marul Marko dobra glasa, svijetla doma. J. Kavašin 95^b. Obrnu se na dom Davidov. S. Rosa 7^a. Slušaj ovo, o holti, bi l' se moglo dogoditi da ti većma tvoj dom ružiš, neg se od ņeg' slavam služiš? V. Došen 32^b. Dom će joj se ugasiti i iskopati od devete stijene. S. Ľubiša, prip. 37. — *i s osobitijem znaćenjem plemeniti, visiki rod, u Vukovu rječniku (2, 'vornehmo familie' 'familia nobilis').* Oženi se siroma, uze momu od doma. (t. j. od velike, gospodske kuće. Vuk). Nar. pjes. vuk. 1, 514.

d. *kuća, zgrada.* Sijemu hrisovulju zapisavajemomu vs domu kraljevstva mi u Porodimji. Deč. hris. 65. Uljeze u dom. N. Rafina 16^b. luc. 1, 40. Krstijanska crikva ili obćina ni jedan zidan dom ili tempal. Postila. p3^a. Skupe zlato, metnug u a dom zakopato. J. Kavašin 119^b. Svati u dom kad ulazo. V. Došen 157^a. Domovi plamte. J. Rejčić, boj. 77. Sudac odluču da se u jekarni dom pvede. Pravdonoša 1852, 8, 3^a.

2. DOM, f. *vidi l. dom. — Dolazi samo u jednoga pisca Dubrovčanina xviii vijeka; nije pouzdano (može biti da je kod oroga pisac mišio na lat. domus) jer se ne nahodi ni u dru-*

goga pisca ni kod naroda u naše vrijeme u Dubrovniku. Taki što će kušat, kad bude iznio život zdrav otdolek, ter bude sresti svoje rodno mjesto, na dom očinu nastupit. A. Kalić 141. U inomu gradu daleko od tebe jes drag srčan prijatelj i ņegovu dom. 250.

3. DOM, m. *ime muško. isporedi Doman. — xiv vijeka.* Domj a sinj mu Đuriđs. Deč. hris. 39, 113.

4. DŌM, *pred imenima popova katoličkijeh i kaludera benediktinaca stoji ne mijenjajući se po padćima; okrićeno latinski dominus (tal. don), isporedi dum i don. — Dolazi od kraja xiv vijeka (vidi naj zadnji primjer) od xviii, a između rječnika u Daničičevu (doms, 'dominus').* Ja dom Juraj Zubina pop. Mon. croat. 61. (1437). Gospodinu dom Dujmu Balistriliću. M. Marulić 3. Govorio sam gospodinu dom Pavlu i dom Grguru. Mon. croat. 189. (1508). Časti vele dostojnomu dom Mavru kalujeru Dubrovčaninu. P. Hektorović 1, 65. Pazim živa i Dom Brhu. J. Kavašin 179^a. — *tako se i u naj starijem primjeru nazivje protovistijar (da nije bio kaluder?) kaluderiće Jevdenije (Milice udovice cara Lazara) i sina joj kneza (poslije despota) Stefana. Protovistijaru dom Jovanu.* Spom. sr. 1, 29-30. (1400).

1. DŌMA, *adv. domi; domum, na domu, u domu; na dom, u dom. — Riječ je praslavenska, isporedi stslor., rus., češ., polj. doma, 'domi'. — Nejasni je oblik imena dom, po znaćenju ne može biti genetić. — Može bez promjene znaćenja primiti na kraju glasove ka, karice, vidi domaka, domakarice. — Između rječnika nahodi se u Belinu (u meno doma 'apud me' 175^a), u Stuličevu (kod dom u primjeru ukloniti se doma), u Vukovu (1. 'zu hauser' 'domi'. 2. 'nach hauser' 'domum'), u Daničičevu (kod doms, 3, 556).*

a. *domi, na domu, u domu: kod kuće, u svojoj kući, u svojem zavičajju, u svojoj otadžbini (vidi l. dom, a). ovo je znaćenje (o stajaaju) starije, kako se vidi po ostalijem slavenskiem jezicima; poznije je postalo drugo (za micanje, vidi b). Da oru crikvi i seno kose doma. Glasn. 15, 807. (1348?). Ni doma biskupa. Mon. croat. 122. (1484). Doma otašće. S. Kožičić 57^a. U kojoj (gospoji) pitoma i čista dobrotu stanjuje jak doma. H. Lucić 290. Da kudgod putuju, neka me doma ni. P. Hektorović 4. Vjelohute, da kudjele žene predu doma u tmini. I. Gundulić 290. Tko isprazan doma sjedi ne zna stvari vrijedne i znane. G. Palmotić 2, 201. Kad se čuje vele groma, tad je dobro stati doma. (D). Poslov. danić. 42. Bricuće se on o meni, gdi me dosle doma ne bi. P. Vuletić 11. Neka doma za živa i mrtve boga mole. A. Kanižlić, bogoljubn. 287. Ne prociunjući, što doma posidujemo. uzr. 78. Ni doma to ne poznali. (Z). Poslov. danić. 79. Nije ga bilo doma kad su mu krojili. (Z). 81. Da mu doma radit smrdi. V. Došen 210^b. Ne budući u to vrime Kačića doma. And. Kačić, razg. 207. Ostaje jedan s otcem doma. kor. 45. Da je doma bio kršten. J. Matović 169. Jere ņejma doma gospodara, u mehani on se razgovara. M. A. Rejković, sat. E3^b. Nikole nije tada bilo doma. D. Obradović, živ. 36. Da do Dalmacije dovojno imam a onde sam doma! basn. 359. Doma ga jubi s poštenjem čeka. Nar. pjes. vuk. 1, 84. Doma mi je zla svekrva. I, 177. Ali Duke doma ne bijaše. 2, 176. Sekula je doma ostauuo. 3, 217. Jesi l' doma ali ne? Jačko. 69. Da je Božo dobar bio, na božić bi doma bio. Nar. posl. vuk. 49. Uđala se moma da je nije doma. 826. Ali za sv. Tomu kaže se: 'Sv. Toma a sneg doma'. M. Đ.*

Miličević, živ srb. 1, 35. *proklinjući kaže se*: 'ne bilo te doma!' Kamo li ti Rejanović Toma, Mjelovane, ne bilo te doma! And. Kačić, rzg. 227^b. — u *prenesenom smislu kaže se u Dubrovniku* 'da ko nije domu, da ga nije doma' kad se hoće u šaliti reći, da nije pri sebi, da je slabe pameti, n. p.: 'Što govoriš? ti nijesi doma!' 'On ne zna što čini, nije ga doma.' — *prema doma razp. 207*no je: van, vani, vanika (kod čakavaca): Ča more doma i van oblast i jakost ma. M. Marulić 9. Volik pokoj bisi doma i vanika. Š. Kožičić 46a. Zaman vani sila blijje, ako doma sveta nije. P. Vitezović, cvit. 160. Plaću ga naši i vani i doma. odil. 74. — na dvoru: Ima se ljubiti i u zdravlju i u napridku, i u suprotnosti ... i doma i na dvoru. F. Lastrić, ned. 276^b. I doma i na dvoru. A. Kanižlić, uzr. 206. — na putu: Kada bi te lupež ili razbojnik otio ili porobiti doma il na putu oteti svu tvoju srmiju. F. Lastrić, ned. 288.

b. domum, kod micañi, na dom, u dom: kući, u svoju kuću, u svoj zavičaj, u svoju otađbinu, vidi a. — od xvi vijeka. Došađi doma. N. Raniña 149a. luc. 15, 6. Za to doma brlo slazi. P. Hektorović (?) 124. Vazda li na nemir dohodim doma ja? N. Nalešković 1, 247. Vračam se doma. M. Držić 133. Opet a se doma vratu u Ikoniju. F. Vrančić, živ. 6. Došađi doma Katarina obori sve idole. M. Divković, kat. 140. Kojih malo posli odasla doma. B. Kašić, ih. 11. Nazad se vratiše i doma gredihu. D. Baraković, jaz. 97. Mladinać vratu se doma. F. Glavinčić, cvit. 28^b. Večer podi na brijeme doma. I. Držić 74. Ab što biste doma odnijeli? G. Palmotić 1, 217. Sred kojih ću s dobrom česti doma drugu mu povesti. 2, 170. Malo jih se doma vratu. J. Armolušić 42. I dockna kad dođe doma, rijet' ti će: dobar došao! (D). Poslov. danić. 28. Ni goru posijeci, ni bez drva doma se vratu. (D). 79. On ga doma odpravi, da počine. I. Đorđić, salt. xv. Ovim putem vaļa odit tko će doma doć. J. Filipović 1, 345^b. Krijuču uzima, doma nosi. I. A. Nenadić, nauk. 136. Vratu se ona doma vesela. A. Kanižlić, utoč. 49. Put isti vodi i doma i iz doma. (Z). Poslov. danić. 105. Jezus posla ga doma. S. Rosa 98^b. I kriv s mirom doma pode. V. Došen 69a. Sad se baka doma vuće. 235^b. Neka Turci s mirom doma idu. And. Kačić, rzg. 145^b. Dok jih tskog odnad ne rastira i spavati doma ne protira. M. A. Rejković, sat. C5^b. Sav ostrizhen doma dođe. D. Obradović, basn. 16. Pak je vodi majci doma. Nar. pjes. vuk. 1, 53. Domaćine, puštaj nas doma. I, 173. Sve su koze doma došle. 1, 526. Za godinu doma doći neće. 2, 63. Već hoćemo doma putovati. 2, 521. Boje je i zaći a zdravo doma doći. Nar. posl. vuk. 23. Ko s čeram ratuje, žle doma nosi. 156. Sveti Toma čera planinke doma. 281. Svud je počel al je doma doći. (Narodna poslovice). V. Bogišić, zborn. 8.

2. DŌMA, f. vidi 1. dom. — Dolazi u naše vrijeme u sjevernijeh čakavaca s gen. dome i domi, s dat. (i loc.) dome (vidi D. Nemanic 2, 18—19). Počela ona moliti da bi šal silac do dome. Nar. pjes. istr. 4, 23. On projde ča i pošaje ņoj z domi bologa petoha. Nar. prip. mikul. 17. Sad ihu ča, svojoj dome. 98. Preveć smo se od domi odaljevoj. 59. Ona projde svojoj dome, a on svojoj. 107.

3. DŌMA, m. hyp. Dominik, ispredi 1. Domo. — Akc. se mijenja u voc. DŌmo. — Po zapadnijem krajevima nom. DŌmo, a voc. DŌme. — Dolazi od prošloga vijeka. Kih naprjedak za svoj skupi Frane i Domo red presveti. J. Kavañin 93^b. Ti ga svjetuj, mudri Domo. 151a. Petra, Domo,

Frane, Benedeta. 373a. Pred nima je sveti Frane, sveti Domo. 523a.

4. DŌMA, f. hyp. Dominika. — Akc. se mijenja u voc. DŌmo. — Po zapadnijem krajevima nominativ je DŌme, a voc. DŌme. — Dolazi od xvii vijeka i u Belinu rječniku (DŌme, gen. DŌmē, Dominika 276^b). Čestitoj Domi Matijevića Picokari ... Domo, je ta molim da me ne uhišiš. M. Gazarović 125^b. Domaćica, gospa Domo. J. Kavañin 86^b. Domo, čer Mate Frankovića. I. J. P. Lučić, izk. 38.

5. DŌMA, m. hyp. domaćin. — ispredi 2. domo. — Akc. se mijenja u voc. dŌmo. — U narodnoj pjesmi našega vremena. Ovo vino nije ukradeno; bog je dao, doma zaradio desnom rukom i motikom tupom. Nar. pjes. vil. 1866. 709.

DOMAC, m. prezime u naše vrijeme. T. Boca 30.

DOMAĆEDAC, domaćeca, n. vidi domoćedac. — Dolazi jedan put xvi vijeka (griješkom pisano domaćedac kao da postaje od domaći). Petra ti ne prodaju (ja), 'domaćedac' mi je. Zborn. 29^b. ark. 9, 82.

DOMAĆENE, n. vidi kod domačići.

DOMAĆITI, domaćim, impf. vraćati se kući, doma. — U Stulićevu rječniku (domum reverti') u kojem ima i domaćeho (domuitio') kao djelo kojim se domaći. — oboje slabo pouzdano.

DŌMAĆ, adj. domesticus, familiaris, koji pripada domu. — Riječ je praslavenska, ispredi stslor. domastenz što postaje od domašt koje se ne da potvrditi, čes. domáci. — Postaje od dom ili od doma sufiksom atjz ili tje. — Nominativ oblik vrlo rijetko dolazi i to samo sa značiem kod 1, c. — Između rječnika nahodi se u Vrančićevu (domači, domesticus; familiaris; vernaculus'), u Mikaljinu (domači, od kuće domesticus, familiaris'), u Belinu ('domesticus' 276^b; 'vorna' 506^b), u Bjelostjenčevu (domači, domesticus, familiaris, necessarius; vernaculus'), u Jambrešićevu (domači, domesticus'), u Voltigijinu (griješkom domači i domaći, domesticus, casalingo', häuslich'), u Stulićevu (domač, familiaris, domesticus'), u Vukoću (domači, n. p. l)eb, haus-', domesticus' cf. domašni, kućevni).

1. kao adjectives.

a. koji pripadu domu u užem smislu (kući) ili imati (vidi 1. dom, b, a). a) koji se na domu, kod kuće čini, radi, spravlja, sprema, dobiva. Domaći i dobar kruh i djeci omrzne. (D). Domaći objed najbolje probude. (D). Poslov. danić. 19. tako se kaže i domaće tkaño, platno, sukno itd., domaće vino, žito, brašno itd. Žene molile nekako dijete i poklonile mu nešto da ne kaže ljudma što su one domaće brašno davale za nešto. Vuk, poslov. 192. — b) o odjeći što se samo po kući nosi, ako i nije kod kuće rađena. Čepica domaća 'haushaube'. A. Hajdenak 26. — c) o čeljadu koje živi u istom domu, kao član porodice (a i kao sluga). Prizva otroka domaćega. Zborn. 30^b. Da se od djece, od službe ne zaboravi nastojeći da sva domaća čeljad u stralu žive božijemu. B. Zuzeri 270a. Kazao je čeljadi domaćoj, što mu se dogodi. A. Kanižlić, utoč. 41. Jerbo si čeljade moje domaće. S. Rosa 102a. Nijesu bez istoga grijeha sinovi domaći i žene. J. Matović 400. u ovom primjeru znači: koji pripada domu kao gost, a ne koji živi svagda u domu. I svatove koji su došli po djevojku i domaće goste djevojačke. Vuk, nar. pjes. 1, 81. — takovo čeljade može biti i domaći lupež, lopov, hruszin i domaći neprijatelj. Od domaćega lupeža ne može se učuvati. (D). Poslov. danić. 88. Od domaćeg hrusu-

zina teško je sačuvati. Nar. posl. vuk. 232. Od domačega lopova teško je učuvati. 621. Lakše je paziti tuđog lupeža nego domačeg. V. Bogišić, zborn. 619. *tako se kačič i domača krađa: Biva često i domaće krađe. V. Bogišić, zborn. 620. — (u prenesenom smislu) Duh nečisti i naš domaći neprijatelj. A. Kanizlić, fran. 183. Od domačega neprijatelja, to jest neizkazana glada moreni Bulgari. kam. 145. — d) o životinji koja je u kući ili na imanju hranića. Psi domaći uvijek laju pri kupusu, ki čuvaju. J. Kavašini 31a. Da ne naude domaćim životinam. J. Banovac, blag. 328. Pseto i druge živine domaće. F. Lastrić, ned. 388. Od domaće živadi. A. Kanizlić, kam. 558. — zove se 'domaća' i cvijer što nije hranića od domaće čeladi nego nima usprkos živi u kući. Domaća se zimija u kući ne ubija. (Z). Poslov. danić. 19. Da! domaći miš bit rade. V. Došen 101a. — e) o zgradi u kući ili pri kući. Krsta bo v domačij svetihi vsagda ime (imate). S. Kožičić 36b. — f) o imanju ili o njegovu dijelu što pripada domaću. Zeļan na domaće baščine dojtj put uprosih. P. Zoranić 70b. U dobrih domađijah. A. Bačić 120. Ako smo pritisnuti od tješkoće imuća domačega. J. Matović 481. Ako li bismo imali štetu od stvari domaće. 519. — g) o vladauu, uzdržauu doma i imauju, uopće o postu koji od onoga nastaje ili o pojediniem poslovima. Na uzdržau i vladauie domaće iliti kućno. F. Lastrić, ned. 133b. Koje (stvari) pristaje pomji kućnoj i dobru uzdržauju domaćemu. A. d. Costa 1, 151. S teškijem bremenom od posala i domađijeh i općenijeh. B. Zuzeri 63a. Ja znam da je dobro pribivat u kući ter nastojat na svoje domaće posle. D. Bašić 9b. Dosta me glava boli od domačega posla. S. Lubiša, prip. 135. Domaći razlog na trgovištu ne izlazi. (D). Poslov. danić. 19. Domaći konat na putu ne vaju ništa. (U Crnoj Gori). Nar. posl. vuk. 67. U osobite i u domaće skupštine. J. Matović 414. Prikoristno je da u domaćemu skupu reče se... I. M. Mattei 293. — h) o onome što se na domu događa, biva. Životi njegov domaći. B. Kašić, fran. 175. Ostavivši svoja gospostva i domaće raskoše. 15. Poznada, da lasnoće građanske, mekšine domaće u kući oćinoj razasipahu pamet njegovu. F. Lastrić, od' 304. Dobra... obratila bi se u domaće razblude. J. Matović 595. Nek je lemeš jakosti domaće. J. S. Reļković 18. Domaća se dođodi nesreća. Nar. pjes. vuk. 5, 535. Fer domaća smrt je bez zasluge. Osvetn. 1, 56. — i) uopće o semu što pripada domu. U razgovorima stvari domađijeh i malanjoma. J. Matović 849. Pa kad knaže naredi domaće. Nar. pjes. vuk. 5, 318. Ako li ko za svoje a osobito za domaće ne promišlja. Vuk. pavl. 1 tim. 5, 8.*

b. koji pripada domu u naj širem smislu, državi, narodu. a) uopće. Slovinski naš jezik domaći. I. Bandulavić, predgov. Zvijet u pameti od naroda i domađijeh i inostranijeh. B. Zuzeri 8a. Da ne naude domaćim kršćjanom. J. Banovac, blag. 328. U domaćemu jeziku. D. E. Bogdanić xv. Čuvajte se od domađijeh pasa i begova. S. Lubiša, prip. 180. — b) (bellum) domesticum, civile, o ratu, boju, kad je među ljudima koji žive u istoj državi ili koji su izjedna naroda. Ah, da je proklet tko zameće u rodnomu nemir gradu i domaće vriježi smeće u zavadi i neskladu. I. Gundulić 872. Ab, nemojte pocrniti slavu vašu, slavu moju, hteć nevjernos caru otkriti u domaćem štetnom boju. 486. Boj domaći štetni ustavi. P. Kanavelić, iv. 381. U domaćemu razmirju bijući se. I. Doričić, ben. 198. Uzrok velike bune i domađijeh boja. A. Kanizlić, kam. 638.

c. familiaris, preneseno na one koji žive jedan

s drugim kao da su u jednom domu pokazujući ljubav, prijateljstvo, pouzdanost kao što treba da bude među čeladi u istom domu, ali obično bez spoľasnijeh znakova stovańja kakvi se pokazuju tuđinima. — s ovijem znaćenem ima i komp. domađiji, vidi prvi primjer. a) o čeladi. Da bi stvorcen bili tako domađiji kako su od svita svake smućne dalj. A. Georgiceo, nasl. 46. Bratja... neka se ukažu domaći i ukučni među sobom. P. Knežević, osm. 330. — u ovom primjeru stoji u mañe dobrom (uprav u ironičkom) smislu, ističući da uz pouzdanost i prijateljstvo, što se kome pokazuje kao domaćemu čeladetu ne pokazuje mu se dostu stovańja: Česar oćide vćekrat u njegov (elastelinov) dvor i bi primjen kako se pristojao njegovu veličanstvu, ali jednokrat ne primi ga vlastelin kć česara nego kć prijatelja na uzdanu. Stavi se česar u rasrību prema ñenu za malu cjenu, ter mu reče: 'Nigda ne cijehaju da sam ti toliko domać'. D. Bašić 91a. — bb) o unuťriem osjećauu jednoga prema drugome i o naćinu kako se pokazuje. S Isusom domaće prijateljstvo imat. A. Georgiceo, nasl. 90.

2. kao supstantiv.

a. domaći, m. a) čelade koje živi u istom domu kao član porodice ili kao mladi; često u množini. aa) u pravom smislu. Ča je veća žalost, da se najde veće žestok obiteļjanem neprijal znanac i domaći moj, s nami kupno jide krhu... Mon. croat. 107. (1470). Zgibe otrovami danimi od domađijeh. S. Kožičić 43a. Treći (dio) . hranihau sobi i domaćima svojim. B. Kašić, is. 83. Velekrat bo domaći odmiću služenje svetiħ sakramentov. P. Radovčić, nać. 122. Za nas, za naše domaće i ostale iskrñie. H. Bonacić 48. Svitovao bi braću svoju... i ostale domaće. A. Kanizlić, bogoljubn. 452. Da Noe pripravu (h)ranu za sebe i za svoje domaće. E. Pavić, ogl. 16. On domaćem i putniku vaju. J. S. Reļković 433. Domaći, m. pl. 'die hausgenossen' 'domesticii'. Vuk, rječ. 131b. Pozdravite domaće Aristovulove. pavl. rim. 16, 10. — bb) u prenesenom smislu. Činimo dobro svakomu, a navlastito k domaćim vire. I. Bandulavić 173a. paul. gal. 6, 10. Jur niste gosti i prišljaci, nego jeste građani svetije i domaći božji. F. Lastrić, ned. 331. Hristjani nijesu građova zemaļsćijeh građani, jesu nesboksoga Jeruzalema grada rajskoga, i domaći božijoga dvora. I. M. Mattei 149. — b) domaćin, muž. — u jednoga pisca xvi vijeka. Moj domaći kovać je. M. Držić 169. (S) svojijem se je domaćim svadila. 176.

b. domaća, f. domaćica. — dolazi od xv do xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (materfamilias' 450b; 'domina' 277b; 'hera' 534b; 'lospita' 59a) i u Stulićevu. Kada domaća tva spravi plać. M. Marulić 41. Domaća dobra jes kruna muža svoga. N. Dimitrović 16. Arkulini: Kilava trago, još te tu vidim! Kotoranin: Ima bit da ti je tu domaća spovidjela. M. Držić 369. Veže mu gaće domaća. (Z). Poslov. danić. 150.

DOMAĆAN, domaćna, adj. vidi domać. — Dolazi u dvojice pisaca čakavaca xvi i xviii vijeka (radi znaćenja vidi domać, 1, c) i u Stulićevu rječniku. (Mahomet) ime (imate) jošće domaćna Sergija mniha. S. Kožičić 42b. Bogu i anđelom budi ti domaćan. A. Georgiceo, nasl. 15.

DOMAĆEDAC, vidi domaćedac.

DOMAĆI, dōmaknēm, vidi domaćknuti.

DOMAĆICA, f. materfamilias, domaćinova žena, žensko čelade koje kućom vladat. — isporodi domaća (kod domać, 2, b), domaćinica, domaćinovic, domaćnica, domoćnica, domovic. — Postaje od domać sufiksom ic. — Dolazi od xviii vijeka

a između rječnika u *Belinu* (*paterfamilias*, 450^b; *domina*' 277^b; *hera*' 534^b; *hospita*' 598^a), u *Stulićevu*, u *Vukovu*. a) *žensko čelade koje vlada kućom (obično uz domaćina kao njegovu ženu)*. Blago stanu gdje je domaćin Jata. J. Armolušić 28. Uhitu me tijem naj brže domaćica stara. P. Kanavelić, iv. 415. Riječ je da djeca i domaćice nijesu bile obvezane hoditi na rečeni pripis, neg da sami domaćini idahu. S. Rosa 183^b. Domaćini i domaćice dužni su doisto veće se brinuti spasenjem svojih mladih negli telesnijem zdravljem. I. M. Mattei 47. Besedi mu domaćica u domu. Nar. pjes. vuk. 1, 327. Pošje domaćicu svoju ženu. Nar. prip. vuk. 279. Da ni gospodini bog pomože sestru domaćicu. (Nar. zdravica). Vuk, nar. pjes. I, 81. — u ovom primjeru nije domaćinova žena: Ženska je domaćicom samo onde do odraslih muških nema. V. Bogišić, zborn. 33. — b) *domaćin zove svoju ženu domaćicom*, te po tome može značiti: žena (uxor) uopće. Sagrišiti s tujinom domaćicom. I. T. Mrnarić, ist. 99. Vladislavova domaćica bila je kćer Đurđa Brankovića. S. Lubiša, prip. 81. Zato sam ja mojoj domaćici, još kako smo se uzeli, čitao neka i neka mesta iz jevanđeja. M. D. Miličević, zlosel. 273.

DOMAĆIČIN, *adj. koji pripada domaćici*. — U *Vukovu rječniku*.

DOMAĆIČKI, *adj. koji pripada domaćicama*. — U *jednoga pisca našega vremena*. Sada uz majku uči pravu domaćičku školu. M. D. Miličević, zlosel. 204.

DOMAĆIN, *m. paterfamilias, gospodar od kuće ili čovjek koji je naj stariji (ne samo i ne svagda) po godinama u domu, koji vlada kućom. — ispravno domaći (kod domać, 2, a), I. domaćina, domaćnik, domovnik; vidi i gazda. — Postaje od domać sufixom in-.* — Dolazi od xvi vijeka, a između rječnika u *Mikašinu* (domaćin, gospodar od kuće, *paterfamilias*), u *Belinu* (*paterfamilias*' 534^a; *herus*' 534^b; *hospos*' 598^a), u *Stulićevu*, u *Vukovu*. a) *s pravijem značenjem*. Dim, kuća kapljiva, domaćiu ne kužan, i žena karljiva izgone gosta van. N. Dimitrović 16. Ako tko pridobude starijeinu ali ti domaćina, lašte može pridobiti ostale mlaje. M. Divković, bes. 263^b-264^a. Vrijedni i dobri domaćine, pleme tvoje spojved meni. I. Gundulić 885. Kad domaćin na svom stanu opazi me. P. Kanavelić, iv. 415. Skrb kâ drži u zlom strahu domaćina i obitelj. J. Kavaljin 56^a. Od gosta se učini domaćin. J. Banovac, pred. 16. U mirna domaćina svojevojni gosti. (Z). Poslov. danić. 141. U koliko se kuća događa da domaćini ne vraćaju u svoje vrijeme ono što su držani! D. Bašić 82^a. Kućna čeljad, kojihje vlada jedan domaćin. J. Matovič 84. Ej davori takvi domaćine koji piješ a kuća ti gine. M. A. Rejković, sat. E 4^a. Kad su razumni i priježni domaćini. D. Obratlović, basn. 66. U ovoga doma dobra domaćina. Nar. pjes. vuk. 1, 98. Domaćinu dobri gosti dodoše. 1, 317. Jel' u kući kućni domaćine? Nar. pjes. juk. 351. Mi hvalimo, ni častimo kućno domaćine. Nar. pjes. istr. 3, 14. Kom domaćinu polovica čeljadi ne moli boga za smrt, a polovica za život nije dobar domaćin. Nar. posl. vuk. 146. U dobra domaćina gosti razbludeni. (U Crnoj Gori). 327. Kad putnik dode pred kaku kuću a ne zna čija je, on viče: 'O domaćine!' Vuk, rječ. 131^b. — b) u *prenesenom smislu*. Luciferu, domaćine muka paklenih. J. Banovac, blag. 199. Ja nisam ni čuvar ni domaćin ovome hramu. S. Lubiša, prip. 189. — c) *domaćica zove muža domaćinom*, po tome može značiti muža uopće. Elektra: ... Na toj oni ju po-

tiče domaćin vrijedni (*Egipto Klitemnestru*). D. Zlatarić 7^b. Znajete da sam ja kćer vjerila, kad mi je domaćin po svijetu bio. Pravdonoša 1852. 1, 3^b. — d) *jedan se od svatova tako zove u Konavlima*. Neve zove domaćina (t. j. od svatova. Vuk). Nar. pjes. vuk. 1, 28. Posadi se, domaćine, neka ti je čast. 1, 52. Pala magla na Bojanu a svatovi na livadu; tuda šeta mlada neve, četrunom se pometala, domaćinu u štit pala. 1, 67. Među svatovima ima svaki svoju rolu: 'stari svat, djever, kum, domaćin' itd. V. Bogišić, zborn. 248.

1. DOMAĆINA, *m. vidi domaćin*. — *Od prošloga vijeka u Hrvatskoj i Slavoniji, a između rječnika u Bjelostjencu*. To bude znao vruci, pametan i pomjivi domaćina. I. Jablanci 38. Koga prvoga nahodaše dobrovoljnoga domaćinu, k čemu na putu svračaše se. I. Velikanović, uput. 1, 140.

2. DOMAĆINA, *f. kod velike porodice što živi zadržano u više kuća, ona kuća (gdje živi domaćin?) u kojoj se domaći čeljad sakupljaju. — Dolazi u naše vrijeme (gdje? vidi kod primjera)*. Kuća do se sakupljaju na blagovanje i na dogovor zove se 'domaćina', stanovi pojedinih zadržugara 'kleti'. (Mjesto gdje se ovakogovori pobiženo je dug?) V. Bogišić, zborn. 7.

DOMAĆINICA, *f. domaćica*. — U *jednoga pisca našega vremena*. Domaćinica uzme vode i prespe dodolu. S. Tekelija, letop. 119, 5.

DOMAĆINOV, *adj. koji pripada domaćinu*. — *Dolazi od prošloga vijeka a između rječnika u Stulićevu i u Vukovu*. Vraćajući bo se kući ovi prorok na magarčiju domaćinovomu. E. Pavič, ogl. 301. Domaćinova krsnoga imena. Nar. pjes. herc. vuk. 351. Tada dodoše sluge domaćinove. Vuk, mat. 13, 27.

DOMAĆINOVATI, *domaćinujem, impf. biti domaćin*. — U naše vrijeme i u *Stulićevu rječniku* (u kojem ina s istim značenjem i domaćinstvovati; ovo nije pouzdano). Običnije stariji domaćinuje. V. Bogišić, zborn. 32. Ako su samo braća u kući te naj stariji nije lošiji od drugih, on obično domaćinuje. 37.

DOMAĆINOVICA, *f. domaćinova žena (samo s tjem značenjem, ne kao žensko čelade koje vlada kućom)*. — U naše vrijeme. Naj običnije je domaćinovica (domaćicom). V. Bogišić, zborn. 58.

DOMAĆINOVIC, *m. prezime. u naše vrijeme*. T. Boca 26.

DOMAĆINSKI, *adj. koji pripada domaćinu (isporedi domaćinov), domaćinima*. — U naše vrijeme. Da miloga boga pomenemo ... i lijepe domaćinsko zdravlje. Nar. pjes. petr. 2, 475. Djevojkine drugarice na domaćinskim kolima prate jabučare pjevajući pjesme. Vuk (?), živ. 305. Cinovnik dode jednoj domaćinskoj kući, naj češće kmetovoj. M. D. Miličević, opšt. 38.

DOMAĆINSTVO, *n. osobina, posao onoga koji je domaćin*. — S ovijem značenjem dolazi u naše vrijeme. Domaćinstvo ne ide samo po starosti. V. Bogišić, zborn. 29. Domaćinstvo, vladanje kuće. J. Grupković. — ova riječ dolazi već xvii vijeka u jednom primjeru, ali čini se kao da je apstraktno ime prema glagolu domaćiti, te da je značenje: življenje s kijem u istom domu (u prenesenom, duhovnom smislu): (Bog govori:) Nici još na prvo svi se prikazuju, ali kad se potle oni napustaju, na vlasna se svoja oni povraćaju, zato u kripistih nič ne napreduju. na slobod od srca ovi neće priti, i slatkost milosti moje okusiti, nit će domaćinstvo moć š čuome imiti. M. Georgiceo, nasl. 211.

DOMAČINSTVOVATI, domačinstvujem, *impf.* *vidi* domačinovati.

DOMAČITI, domačim, *impf.* *prelazno, u jednoga pisca našega vremena kao da znači: postupati s kim kao da je domaće čelade.* Neće Turčin tobaž da popušta, i sad brujti da smo mi negovi, radi toga on nas i domači. P. Petrović, šćep. mal. 144. — *sa se, refleksivno, s kim postajati domaći, živjeti kao s domaćijem.* — *U dvojice pisaca xvii i xviii vijeka.* Kako se sa svakim ni treba domačiti . . . S nijednomo ženom nemoj se domačiti. M. Georgeico, nasl. 15. A ta je ista persona, koju kći pozdravlja . . . i s kojom se pitomi i domači. D. Rapić 92.

DOMAČNICA, *f.* *vidi* domačica. — *isporedi* domačnik. — *Dolazi u jednoga pisca xvi vijeka s osobitim značenjem (vidi domačica pod b)).* Uzmi Mariju domačnicu tvoju. N. Rašina 20^b. mat. 1, 20.

DOMAČNĀK, domačnika, *m.* *domaćin; domaće čelade.* — *U Bjelostječevu rječniku (familiaris; pater familiaris), u Voltigijinu (grješkom domačnik, domestico, casalingo, häuslich), u Stuličevu (v. domačin).*

DOMAČNŌST, *f.* *osobina onoga koji je domaći, domačan.* — *Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Voltigijinu (grješkom domačnost, domesticlezza, intrinsicchezza, häuslichkeit).* a) *vidi* domać u pravom smislu kod 1, a. Domačnost se prolati ne može. V. Bogišić, zborn. 27. — b) *familiaritas, vidi* domać, 1, e i domačan. To mi svidoči domačnost i posluh živina. F. Lastrić, test. ad 61^b. Ova bo se (*ptica*) upitomi po ti način i uzme domačnost. svet. 97^a. O koliko bi mlogi kapelani više pošteja imali kod puka i straha, da im ne dadu onoliko domačnosti i ne pristaju s nima u niko maskare izprazne, od' 10. Koji je toliku slobodu i domačnost imao s I-usom. 129. S nikom ljubavu sinovskom zaželi još na ovom svitu i s devotom slobodom i domačnošću zaprosi, da vidi obraz božji. ned. 295.

DOMAČSKĀ, *adj.* *vidi* domać. — *U jednoga pisca xviii vijeka i u Stuličevu rječniku.* U kući domačskoj. I. T. Mrnavić, mand. 58. — *Adv.* domačski *dolazi u jednoga pisca xviii vijeka s osobitim značenjem: familiariter, kao s domaćijem, vidi* domać, 1, c. s *istijem je značenjem i u Stuličevu rječniku.* Koji beside š nima (*bogom*) domački i obitilno. M. Radnić 490^a.

DOMAČSTVO, *n.* *familiaritas, osobina onoga koji je domaći (vidi* domać, 1, c), *življenje i općenie s kim kao da je domaći.* — *U jednoga pisca xviii vijeka a iz nega u Stuličevu rječniku.* Od nega prijmije slatko govorenje, drago naslaenje, mnogi mir i pokoj, i tako domačstvo kak da bi on bil svoj. A. Georgeico, nasl. 74.

DOMADĀR, domadāra, *m.* *domaćin.* — *Akc.* *kaki je u gen. taki je i u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc.: domadāre i domadāru, domadāri.* — *Složeno je od osnove imena dom (stariji je oblik domodar koje vidi) i od pers. tur. dar, koji drži, isporodi čuvadar.* — *Dolazi od xviii vijeka (u naj starijem primjeru s osobitim značenjem o glavnom misniku kod crkvoznoga obreda), a između rječnika u Vukovu.* Naj stariji misnik od redovnikov uzišađi na otar postavi ali ti obluži misnika domadara. I. Bandulavić 29^a. Veselio bog ovaj dom i u donu domadara kntjeg gospodara! (*Nar. zdravica*). Vuk, rječ. 400^b. M. Đ. Miličević, slave. 61—62.

DOMADĀRICA, *f.* *domaćica, vidi* domadar. —

U naše vrijeme. Pornučeje domadar domadarici. Nar. zag. nov. 25, 220.

DOMAGOJ, *m.* *ime muško. isporodi* Domamir, Domaslav, *glasilo je i* Domogoj. — *U latinskijem spomenicima ix vijeka, 'Adversus Dommagoum'. Doc. hist. rač. 364. (865—866), 'Domagoi duci glorioso'. 6. (873—876). Mortuo Domogoi'. 866. (876), 'Filios Domogoi'. 373. (878).*

DOMAGOVIĆ, *m.* *selo u Hrvatskoj u podžupaniji jastrebarskoj.* Pregled. 34.

DOMĀH, *m.* *tolika dužina koliko može ruka doseći mašuci.* — *U naše vrijeme u Hercegovini oko Trebiña. N. Dučić. — Dolazi u jednoga pisca s prencesenijem značenjem na vjil, te znači: koliko oko može dopledati.* Pročeže se Župa ravna i ruda daleko na očii domah. S. Ľubiša, prip. 3.

DOMĀHATI, domāšem (domāhām), *impf.* *domahnuti.* — *U naše vrijeme u Dubrovcu.* — *U Lici s drugim značenjem: Do ko idući vije maše rukama nego li nogama, te gde dode reku mu: jesi li domavao? i staru kļsetu vrsući leti koje maše glavom reku: bogne je već domavalo ili izmavalo'. J. Bogdanović.*

DOMAHIVĀNE, *n.* *djelo kojijem se domahuje.* — *U Vukovu rječniku.*

DOMAHĪVATI, domahujem i domahivām, *impf.* *domahnuti (kod b)).* — *Akc. je kao kod dogradivati.* — *U Vukovu rječniku (domahivati, domahujem, n. p. rukom, 'einem mit der hand winken damit er herbeikomme', 'manu quem vocare') s primjerom iz narodne pjesme: Grlom viće, rukom domahuje.*

DOMAHNĪTATI, domāhnitām, *pf.* *složeno: do-mahnitati.* — *U Stuličevu rječniku sa značenjem: srsiti mahnutiće, ne mahnutiati dale (ab insaniendo cessare'). — U naše vrijeme govori se u Dubrovcu su značenjem: doći mahnutajući, kao mahnut (trčeti, skačući, vjčući): 'Trvdno sam spala; pa je mali amo domahnito i probudio me'.*

DOMAHNUTI, domāhnūm, *perf.* *složeno: domahnuti.* — *impf.* *domahati, domahivati.* — *Akc. kaki je u inf. taki je u seijem oblicima, osim praes. i part. praet. pass. domāhnūt.* — *U naše vrijeme. a) mašuci doseći.* Mahnu sablom al ga ne domahnu. Pjev. crn. 247^a. — *b) mašuci dozvati (koga).* — *u Dubrovniku.*

DOMAHOVO, *n.* *selo u Hrvatskoj u podžupaniji krapinsko-topličkoj.* Pregled. 55.

DOMĀJA, *f.* *solum natale, zavičaj, postojbina.* — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Baravi i s primjerom: Poteglo marvinče na svoju domaju.*

1. DŌMAK, dōmka, *m.* *dem. dom.* — *a-ostaje samo u nom. i acc. sing. i u gen. pl. domākā.* — *Postaje od dom sufixsom kāk.* — *Dolazi od xvii vijeka a između rječnika u Stuličevu i u Vukovu.* Zašto ne imāše svoje kuće ni domka. M. Divković, bes. 80^a. Na ljubcu, majko, u svoj domak, majko! . . . sjedi, mati medena, smiri domak, majko! smiri, mati medena, evo domak, majko! (Govori onaj koji čete zove u košnicu, U Grbju). Nar. posl. vuk. 188—189.

2. DŌMAK, *m.* *samo kao adv. rab u acc. s prijedlogom na: na domāk (pisano i nadomak), i znači: blizu, s gen. — Osnova je kao kod domahnuti, domāči.* — *Dolazi od xviii vijeka (vidi kod b)) i u Vukovu rječniku (nadomak, n. p. Beča, Biograda, 'nahe' ad, prop'e 387^a). a) o mjestu. I Trojicu nadomak Tasliže. Nar. pjes. vuk. 2, 103. Kad su bili nadomak Jezera. 2, 110.*

— b) o vremenu. Prizivje ti veliki svetac na zavbravu onu unutrašnju bogojužnu dušu na domak vrijeme korizmenoga. I. M. Mattei 184.

DOMAKA, *vidi* 1. doma. — *Dolazi* xvi vijeka i u naše vrijeme kod čakavaca Trajan domaka svet, vani svetac. Š. Kožičić 35a. Kada j' došal domaka. Nar. pjes. istr. 6, 11. Iden malo domaka. Nar. prip. mikul. 141.

DOMAKARICE, *vidi* 1. doma. — U naše vrijeme. Ti sad ideš kući domakarice i ondekarice da pitaš. Magaz. 1868. 61.

DOMAKLITI, *dòmaklīm, pf. brzo dođi. — složeno: do-makliti. — U naše vrijeme u Lici.* Kada tko koga kuda opravi, te ovaj brzo natrag dođe, reče se onda: „Ali ga brzo domakli“. J. Bogdanović.

DOMAKNUĆE, n. djelo kojijem se domakne. — *Dolazi* sa starijim oblikom domaknutje u jednoga pisca xvij vijeka. Spoznanje vlastitoga nedomaknutja jest jedno veliko domaknutje. M. Radnić 37a.

DOMAKNUTI, *dòmaknŃm, pf. admoveo; pervenire. — isporodi* domaći, domknuti. — *složeno: do-maknuti. — impf.:* domaciti. — *Oblike* *vidi* kod maknuti. — *Akc. vidi* kod dotaknuti.

a. *prelazno. a) aktivno, primaknuti, dometnuti, dodati. — u jednom primjeru xv vijeka i u Daničičevu rječniku (domaknuti).* Vaša milostu tomuj domakni što vam je voja. Spom. sr. 2, 110. (1444).

b. *neprrelazno, doći, stići, dohvatiti. — od xvi vijeka a između rječnika u Belinu (domaknuti, pertingere) 104a, u Stuličevu (domaknuti, pertingere), u Vukovu (domaći, „gelangen“ „pervenire“).* Bolan se po tleh prostrijeh ne domakši k momu stanu. M. Vetranić I, 24. Kud neće živ čovik domaknut i proći. N. Dimitrović 100. Opet pođeše da noge pribiju, i ne mogući do zamirjerke domknuti, opet počeoš potezati. M. Divković, bes. 386b. Teško domknuvši . . . teško uljeze u crkvu. zlam. 62b. Između deset lada teško jedna k luki domakne. A. Kanižlić, utoč. 409. Ah malo (ih) domakne k tomu brigu srićno! rož. 73. Petar crče, malo ne domaće. Nar. pjes. vuk. I, 558. Svi su lepi, ne domakli doma. Nar. pjes. vuk. rječ. 131b. Kada čovjek ide kroz selo te hoće da u koju kuću svrne, ne lupa na vrata nego dovikno: „domaći!“ ili: „domaćino!“; ako je tko u kući, onda mu odvikne: „domaći si!“ i otvori mu vrata. u Lici. J. Bogdanović. — o vremenu. Dobro stečeno u ruke trećega kolina ne domakne. A. Kanižlić, fran. 175. Nije domakla do 20 godina. J. Grupković.

DOMALA, *vidi* 1. do, I, 2, b, a) aa) i ma0.

DOMALDO, m. ime muško, čuenačkoga postava. — *Dolazi* u latinskom spomeniku (pisano „Domaldu“) xi vijeka i u jednoga pisca xviii. isporedi Domaldović. „Domaldu tistis“. Doc. hist. rač. 156. (1091). (Posikoše) i Domalda otimljava koga i Klis po neviru dvaes vlastela usinđiri. J. Kavañin 230b.

DOMALDOVIĆ, m. prezime po ocu Domaldu. — isporedi Domandović. — *Dolazi* xvi vijeka. Blaž Domaldović. Mon. croat. 236. (1533).

DOMALO, *vidi* 1. do, I, 2, b, a) aa) i ma0.

DOMALJATI, *dòmālĵam, impf. domoliti. — isporodi* domaljvati. — U Belinu rječniku (samo

praes. domaĵam uz inf. domoliti 526a) i u Stuličevu (praes. domaĵam kod domoliti, i domaĵam se kod domoliti se).

DOMALJEVAC, *Dòmālĵevca, m. selo u Bosni u okrugu zvrničkom koje se dijeli u dvoje: Domaljevac doći, Domaljevac gornji. Statist. bosn. 98.*

DOMAMIR, m. ime muško. — isporedi Domagoj, Domaslav. — U latinskom spomeniku ix vijeka. Doc. hist. rač. 854. (850—896).

DOMAMITI, *dòmāmĵim, pf. allicere, mameći učiniti da objekat (zvijer u lovu, pa preneseno na čelade) dode k subjektu. — složeno: do-mamiti. — impf. domamjati, domamjivati. — Akc. je kao kod dograditi. — Dolazi od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu 34b, u Stuličevu, u Vukovu.*

Nemoj se od mene odijelat, da kragujca divjaka iz neba domamimo. M. Držić 408. Piva, lovi, mami, da goluba koga ureće, domami. A. Kanižlić, rož. 30. A vojvode naše prevario, na tvrdu ih vjeru domamio. Nar. pjes. vuk. 4, 19. A kad Srbji Turke domamise, namah puče stotina pušaka. 4, 270. Da započnu kolo . . . ne bi li ga u kolo domamile. Nar. prip. vrč. 82. Djevojka domamljena na jabuku. Vuk, nar. pjes. I, 489. — kraj mieušu koji može i ne biti sam subjekat naznačenje se prijedlogom do ili dativom. Ali Turke domamise do tabora latinskoga. Nar. pjes. bog. 174. Kad mu vrata otvorila, ognuštu ga domamila. Nar. pjes. vuk. I, 350.

DOMAMJLATI, *dòmāmĵam, impf. domamiti, vidi* domamjivati. — U Stuličevu rječniku (praes. domamĵam kod domamiti).

DOMAMJIVANJE, n. djelo kojijem se domamjivje. — U Vukovu rječniku.

DOMAMJIVATI, *domāmĵijem i domāmĵivam. impf. domamiti. — isporedi* domamjati. — U Vukovu rječniku (samo s praes. domamjajem).

DOMAN, m. ime muško. isporedi Domaña, Domanija, Dom, Domaslav itd. — *Dolazi* xiv vijeka. Domañ. Deč. hris. 23. 55. 92. Glasn. 24, 245. (1853).

DOMANDOVIĆ, m. prezime. isporedi Domaldović. — xvi vijeka. Marko Domandović. Mon. croat. 284. (1581).

DOMANIJA, ime muško ili žensko. ako je muško biće isto što Domaña. — prije našega vremena. Domanija. S. Novaković, pom. 60.

DOMANKOVIĆ, m. prezime. u naše vrijeme. Schem. zagr. 1875. 260.

DOMANKUŠ, m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji bjelovarskoj. Pregled. 78.

DOMANOVCI, Domanovaca, m. pl. selo u Kosovu ne daleko od Kumanova. — *Dolazi* xiv vijeka i u Daničičevu rječniku (Domanovci). Selo Arhijevca, . . . selo Rudinici („Ruginici“), . . . selo Domanovci . . . Mon. serb. 191. (1379).

DOMANOVIĆ, m. prezime, Domanov sin. — xiv vijeka. Draica Domanovića. Deč. hris. 23. 92. i u naše vrijeme. Sem. serb. 1882. 204.

1. DOMAŃA, m. ime muško. isporedi Domanija, Doman. — *Dolazi* od xi vijeka do prije našega vremena, isprva u latinskim spomenicima. „Tempore domini Domane, natione absarenensis, arbunensis episcopi“. Doc. hist. rač. 455. (1075). I Domaña tvoj Bobali. J. Kavañin 178a. — i kao prezime u Dubrovniku prije xvi vijeka. Annal. rag. 151.

2. DOMAŃA, f. imañe, baština, srlat. domanijum. — U jednoga pisca xvij vijeka. Koji svojo kuće i domañe imaju. M. Divković, bes. 37ab.

DOMAŃKO, *m. prezime u naše vrijeme*. Schem. zagreb. 1875. 211.

DOMAR, *m. domaće čelade, domaći (vidi domaće, 2, a, a)*. — *Dolazi od xviii vijeka po sjevernijem stranama našega naroda*. Ali tužni gosti sigetskimi domarom! P. Vitezović, odil. 23. Pustivši se u proždrllost, tare svoje zdravlje i krađe domare. J. S. Rejković 72. Žena kađa govori o zadruci gdje je rođena kaže: „moji domari“, idem k domarom! „bila sam pri domarih“ (*U stubičkoj župi i hrvatskom zagorju*). V. Bogišić, zborn. 297.

DOMARÁŃE, *n. djelo kojim se domara. — Stariji je oblik domaranje. — U Belinu rječniku (domaranje 192b) i u Stuličevu.*

DOMÁRATI, *dómárám, impf. domariti. — Akc. je kao kod dobivati. — Dolazi od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (defatigo 710b; komu domara „molestia affectus“ 492b; pracs. domaram iz inf. domariti 86a. 304b. 492b. 724b) i u Stuličevu (defatigare“). Oh cvjete, . . . kratka t' je tvoja čas, a večer povelješ; oni ti domara, oni te postara. S. Menčetić—G. Držić 472. Tko psuje, tko vika, tko griši, tko kara, tko vili svojojzi za milos domara. D. Rađina 86a. Kad mati domarav u sina što pita. D. Zlatarić 36k. Mnogo dan trpeći strah i jim domara. D. Baraković, jan. 107. Prijatelja pokara(i), na mu ne domara(i). (D). Poslov. danic. 101.*

DOMARITI, *vidi domariti. — Dolazi na dva mjesta xvii i xviii vijeka i u Stuličevu rječniku gdje stoji da je uzeto u Zlatariću, ali kod orega pisca te riječi nema. Dosta sam te i trpio, već mi domari. V. Menčetić, app. not. 2, 277. Domarivši im zaludni trud. I. Dordić, ben. 186.*

DOMASLAV, *m. ime muško. — isporodi Domman, Domagoj, Domamir. — Dolazi xviii vijeka i u Daničeviću rječniku (Domaslavu). Domaslava Gunetića (Gunetićs“). Mon. serb. 33. (1249).*

DOMASLOVAC, *Domaslovca, m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj. kajkarski Domaslovac. Pregled. 20.*

DOMÁSTITI, *dómástím, pf. sversiti mašećie, omastiti do kraja. — složeno: do-mastiti. — U naše vrijeme u Dubrovniku.*

DOMAŠAJ, *m. prostor kojemu do kraja može se domašiti, dokučiti. — isporodi domah. — Postaje od osnove glagola domašiti sufiksom ja. — Dolazi od xviii vijeka. Videći (i/h) lisica izvan svoga domašaja. D. Obradović, basn. 197. Duga dijka s čima igre nema, a ni ltu nožu domašaja. Osvetn. 3. 106.*

DOMAŠATI, *dómašám, impf. domašiti. — Akc. se mijeha u aor. 2 i 3 sing. domašá. — U Vukovu rječniku.*

DOMÁŠEVO, *n. selo u Lubomiru u Hercegovini. Sadašnji predeo Luboinir, Trebišnu na severu, koji se i sada drži kao celina, i u čemu je ovih 11 sela: Domaševo, . . . S. Novaković, ser. obl. 25. Domaševo, selo u Trebišnu. V. Čučević.*

DOMAŠINAC, *Domašincea, m. selo u Medumorju. (kajkarski Domašince). Schem. zagreb. 1875. 136.*

DOMÁŠITI (*dómašiti*), *dómaším (dómaším), pf. attingere, dokučiti, dohvatiti. — složeno: domašiti. — impf.: domašati. — Akc. može biti kao kod dograditi ili kao kod dobivati. — Dolazi od xvii vijeka a između rječnika u Vukovu. Ja imam kniha svakojacije, mogu (i/h) domašiti i učiti. M. Divković, bes. 225a.*

DOMAŠŃI, *adj. vidi domaće. — Postaje od doma kao sadašnji, sjutrašnji od sada, sjutra; -a-*

će biti dugo prema domaće. — Riječ je praslavenska, isporodi stslor. domašiti, rus. domašiti, češ. domašiti. — Između rječnika samo u Vukovu.

a. kao adjektiv. Oni su birovi i sada živi, ovdešnji ljudi domašiti s kućom i s domom. Glasu. u, 3, 85. (1708). Slaveći domašije praznike. Z. Orfelin, podr. 37. Za svoju domašitu potrebu. 138. b. domašiti, m. domaći (vidi domaće, 2, a, a), domaće čelade. Nikako meno misle nahodaše o vasi i o domašiti. Aleks. nov. 75. Domašiti, m. pl. vide domaći. Vuk. rječ. 131b. Ko je taj sluga, kojega je postavio gospodar njegov nad svojima domašima? Vuk, mat. 24, 75. Čno sam za vas od Hlojinjeh domašijneli. pavl. 1 kor. 1, 11.

DOMÁTATI, *dómátám, pf. domamiti. — složeno: do-matati. — Akc. je kao kod dobivati. — U Dubrovniku od prošloga vijeka i u Stuličevu rječniku. Recí, ko ih je pritego, domato? A Kalić 532.*

DÓMAZATI, *dómažém, pf. sversiti mazavie, pomazati se, do kraja. — složeno: do-mazati. — U naše vrijeme u Dubrovniku.*

DOMÁZESTVO, *vidi domazetstvo.*

DOMAZET, *m. dohodac, ulež. — isporodi domazetoviti. — sastavljeno: doma-zet. — Dolazi u naše vrijeme po jugozapadnijem stranama, i u Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori. Domazet ima isto pravo u kući kao i zakonito rođeni sinovi iste kuće. V. Bogišić, zborn. 275. — i kao prezime. Sem. karlov. 1883. 72. J. Bogdanović. isporodi i Domazeti.*

DOMÁZETI, *m. pl. seoce u Hercegovini bližu Goranuca. Schem. herceg. 1873. 160.*

DOMÁZETOVÍČ, *m. po postavi bi bio domazetov sin, ali po jugozapadnijem krajevima znači što i domazet. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori. — kao prezime pomije se od prošloga vijeka. Kneza Domazetovića. And. Kačić, kor. 459. I na ovece Domazetovića. Ogled. sr. 45.*

DOMÁZETSTVO, *n. osobina onoga koji je domazet, ulaž. — -t- ispred s može i ispusti: domazetstvo. — U naše vrijeme po jugozapadnijem krajevima i u Vukovu rječniku: Domazetstvo (u Crnoj Gori), pošao na domazetstvo, t. j. ušao ženi u kuću, postao domazet. Tudica se udvori na domazetstvo. S. Ľubiša, prip. 93. Svi su muški svoji po krvi, osim rijetkoga slučaja posinovljeha ili domazetstva. V. Bogišić, zborn. 20.*

DOMÁZLUK, *m. onaj dio stoke što se ne prodaje, nego ostaje kod kuće, isporodi pripasa. — Postaje od doma turskijem sufiksom luk; -z- je nejasno. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Kada dete doraste i doživi, onla je vlasan od svoga domazluka i očevine. Glasn. II, 4. (1808). Ostavio za domazluk. Vuk, rječ. 131a.*

DÓMČATI SE, *dómčám se, pf. dokopati se, dočepati se. — Akc. je kao kod dobiti. — Složeno: do i mčati; kod drugoga dijela (isporodi stslor. mčati, rus. мчати, češ. mčati, pomicati) korijen je po svoj prilici isti što i kod maknati. — Dolazi u naše vrijeme u Lici (V. Arsenijević) i u Vukovu rječniku (s dodatkom da se govori u Dubrovniku, što nije pouzdano). Domčao se kao mahnit kape. Nar. poslovia u Lici. V. Arsenijević.*

DÓMČÍČ, *m. prezime xvi vijeka. Matej Domčić. Mon. croat. 241. (1514). Mike Domčić. 250. (1549).*

1. DÓME, *m. vidi 3. Doma.*

2. DÓME, *f. vidi 4. Doma.*

DOMÉČITI, *dóméčím, pf. sversiti mećenie. —*

složeno: do-mečiti. — *impf.* domečivati. — *Akc.* je kao kod dograditi. — *U Belinu rječniku* 72b. 555b i *u Stuličevu*.

DOMEČIVATI, domečivjém i domečivám, *impf.* domečiti. — *Akc.* je kao kod dogradivati. — *U Belinu rječniku* 72b i *u Stuličevu:* u oba samo *praes.* domečivam uz *inf.* domečiti.

DOMĚDĀR, domedāra, *m.* *vidi* domadar. — *samo u zagoneci:* Poručio domedar domedarići. *Nar. zag. nov.* 25.

DOMĚDĀRICA, *f.* *vidi* domadarica. — *samo u zagoneci:* Poručio domedar domedarići. *Nar. zag. nov.* 25.

DOMEDEŽA, *m.* u pripovijeci: 'Ja sam jarac domedeža', kazao jarac kurjaku. *Vuk, rječ.* 131b.

DOMEHČAVATI, *vidi* domekčavati.

DOMĚKČĀNE, *n.* djelo kojijem se domekča. — *U Bjelostjenčevu rječniku.*

DOMĚKČATI, domēkčām, *pf.* *vidi* domekšati. — *složeno:* do-mekčati koje postaje od osnovne mekāk (*vidi* mek) sufiksom ja; kj mijenja se na č. — *U Bjelostjenčevu rječniku (kod domekčavam) i u Voltigijinu.*

DOMĚKČĀVATI, domēkčāvām, *impf.* domekčati. — *U Bjelostjenčevu rječniku, u Jambrešićevu (kajkarski domekčavam), u Voltigijinu (kod domekčati).*

DOMĚKŠĀNE, *n.* djelo kojijem se domekša. — *U Stuličevu rječniku.*

DOMĚKŠATI, domēkšām, *pf.* *složeno:* do-mekšati. — *impf.:* domekšavati. — *ispoređi* domekčati. — *Akc.* je kao kod dokopati.

a. *prelazno.* a) *aktivno, učiniti da što bude dosta mekše.* — *u Mikašinu rječniku:* domekšati, omekšati zadosti sātis emollio'; *u Belinu* 'emollio' 493a; *u Stuličevu* 'emollire'. — b) *sa se, refleksiivno, postati dosta mekšijem.* — *u Mikašinu rječniku (mollasco) i u Stuličevu (emollescere).*

b. *neprlazno, postati dosta mekšijem (vidi a. b)).* — *u Belinu rječniku (morbidirsi bene' 493a).*

DOMĚKŠĀVATI, domēkšāvām, *impf.* domekšati. — *Akc.* je kao kod dogovarati. — *U Belinu rječniku (praes. domekšavam uz inf. domekšati) i u Stuličevu.*

DOMĚLĀTI, domēlām, *pf.* *svršiti* meļauē, iz-meļati sve, do kraja. — *složeno:* do-meļati. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.*

DOMĚLĀVITI, domēlāvīm, *pf.* *svršiti* meļarēnē, pomeļariti sve, do kraja. — *složeno:* do-meļaviti. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.*

DŌMENIG, *m.* *vidi* Dominik, *tal. mlet.* Domenego. — *xiv vijeka.* Sveti Domenig. *Mon. croat.* 24. (1325).

DOMENTĪJĀN, Domentijāna, *m.* *vidi* Domentijan. — *radi unetuna u isporēdi* Melentije. — *Dolazi od xiii vijeka a između rječnika u Daničićevu (Domentijani).* Vb lēto 6751 (1243)... *togo* prošvestenango kirn Savy poslēdneimu jeromonahu Domentijānu bogē prēdložī urazumōti žitije sego prošvestenango kirn Savy. Domentijānā 314-315. Domentijān, kaludersko (*ime*). S. Novaković, *pom.* 60.

DOMĚNUTI SE, domēnēm se, *posvrjetovati se.* *složeno:* do-mēnuti (*vidi* pomenuti) — *U naše vrijeme u Lici.* Neznam ti na to ništa odgovoriti, nego pričekaj dok se sa mojim kućanima o tom domēnū' ili: 'Ajmo se ja i ti lijepo domēnuti, što da učinimo.' J. Bogdanović.

1. DOMĚSTI, domēstēm, *pf.* *svršiti* mētēnē, *prelazno i neprlazno.* — *složeno:* do-mōsti. —

Akc. je kao kod dovuci. — *U naše vrijeme.* Dōmesti, do kraja vareniku u stapu izmosti, u govoru: 'Stani, dok ovo u stapu dometem', ili: 'Još evo nijesam domela' ili: 'Još to u stapu nije dometeno.' u Lici. J. Bogdanović. Jesi li kašu domela? u Dubrovniku.

2. DOMĚSTI, domēstēm, *pf.* *svršiti* mētēnē, *prelazno i neprlazno.* — *složeno:* do-mōsti. — *Akc.* je kao kod dovēsti. — *U naše vrijeme.* 'Daj ovu sobu brže meti.' 'Sad na dok ovu samo dometem.' u Lici. J. Bogdanović. 'Kad svo dometeš, pristavi meso.' u Dubrovniku.

DŌMET, *m.* koliko može ko dometnuti (*iz puške, kamenom itd.*) — *Postaje od osnovne glagola dometnuti.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku:* 'wurfwerteit', 'teli jaetus': ubiti (*iz puške*) naomet. Koji može stići i uteći i naomet tankom puškom ubit'. *Nar. pjes. vuk.* 3, 300.

DŌMETAK, dōmetka, *m.* ono što se domēce, *dolatak.* — *-a- ostaje samo u nom. i acc. sing. i u gen. plur. dōmetākā.* — *Postaje kao domet sufiksom* ѣкъ. — *Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku (der Zusatz', 'additamentum').*

DOMĚTĀNE, *n.* djelo kojijem se domēce. — *U Vukovu rječniku.*

DOMĚTĀTI, dōmētēm, *impf.* dometnuti. — *Akc.* je kao kod dolagati.

a. *vidi* dometnuti, a. — *od xviii vijeka i u Vukovu rječniku.* Dal' sve radi da ostane gđi top bojni ne domēce. V. Došen 122b.

b. *vidi* dometnuti, b. — *u naše vrijeme i u Vukovu rječnika.* Jer domēce na grijeh svoj bezakoñe. D. Daničić, *gov.* 34, 37. Odakle se uzima a ne domēce, tuj mora nestati. F. Đorđević, *pēel.* 20.

DOMĚTĪJĀN, Dometijāna, *m.* ime muško (*kaludersko*), Domitianus, preko grčkoga Δουμιτιανός, *ispoređi* Dometijan. — *Dolazi prije našega vremena i u Daničićevu rječniku (Dometijani).* Togo prošvestenango prvāgo Savy poslēdneimu učēniku Dometijānu ijeromonahu Hristoss... obavjaji jemu žitije prēpodobnago otēca našēgo Sinaeona. *Mon. serb.* 49. (*u rukopisu god.* 1663?). Prēpodobnyu Dometijanomā inokom. Dometijanā x. (1663).

DOMĚTĪJE, *m.* ime muško (*kaludersko*), Domitius, preko grčkoga Δουμιτιος. — *xiii vijeka i u Daničićevu rječniku.* Prēpodobnyj protv Dometije (*za vremena svetoga Sava*). Dometijanb' 75.

DŌMETNUTI, dōmetnēm, *pf.* *složeno:* do-metnuti. — *impf.* dometati. — *Akc.* se mijenja u aor. 2 i 3. *sing.* dometnū

a. *dobaciti, prelazno i neprlazno.* što bi bio objekat kod prelaznoga, kod neprlaznoga stoji u instr. — *od xviii vijeka i u Vukovu rječniku:* 2. 'eben so weit werfen' 'aequo longa jacio' cf. do-baciti, dovrēti. Kada otide od njih koliko bi kamenom dometno. M. Divković, *bes.* 362b. 'Isus odstupi i vrtlu od svojih učēnika daleko koliko se može kamenom dometnut. J. Filipović 1, 311a. — i sa se, refleksiivno, znači isto što i neprlazno, n. p. dometnuti se kamenom.

b. *kao dostaviti, pristaviti, dodati. svagdu prelazno.* — *u naše vrijeme i u Vukovu rječniku:* t. 'hinzusetzer' 'allo'. Dometnūce se vama koji slušate. *Vuk, mar.* 4, 24. Na to još neka dometno peti dio. D. Daničić, *3 mojs.* 5, 16.

DOMĚOVAN, *m.* ime muško (*Don Juan d' Austria*), po tal. Don Giovanni. — *u pjesmi xviii vijeka.* I još ņemu u knži kraj špañulski opisuje: 'Ne mogu ti ja doći u pomoć na siño more,

ma ti hoću poslati Domgovana brata moga. Nar. pjes. bog. 141—145.

DÓMICA, *f. dem.* 4. Doma — *U Belinu rječniku* 276b.

DÓMICATI, *dōmicēm, impf.* domaknuti. — *Akc. se mijenja u aor. 2 i 3 stg.* dōmica. — *Postaje od domaknuti kao micati od maknuti.*

a. *prelazno. a)* *aktivno. samo u Belinu rječniku* (finir d' agitare' 52b) i u *Stučičevu* (v. dokretati) u kojima se shvata kao da je složeno od do i micati, te znači: *svršivati (ili svršiti?) micati*. — b) sa se, *refleksivno, u jednom primjeru xviii vijeka znači primicati se.* Čeonik ovoga svijeta dōmicē se. S. Rosa 148b.

b. *neprelazno, dohvatiti, dokučivati (i u prenesenom smislu).* — *od xvi vijeka.* Pokli telesna gnusoca do duše dōmicē. B. Gradić, djev. 47. Mnogi uzlaze po skali od izvrsnosti i trče i dōmicē do sred ũe ali na vrh ũe ne prihode. dnh. 81. Nigdā ne dōmicū na svrhu ũihova pozeļjenja. M. Radnić 40b. Akoprem u pustoši gdi stup ljudski ne dōmicē. J. Kavañin 482b. u *jednom primjeru o vremenu; može biti da treba čitati odmicē: Ne dōmicēte do drugoga vremena.* J. Banovac, pred. 19.

DOMICIJĀN, Domicijāna, m. Domitianus, *po latinskom obliku i po tatijanskom* Domiziano, *izporedi* Dometijan i Domentijan. — *Od xvi vijeka.* Domicijan, rimski kralj, krunom ga darova. D. Rašina, ya. Vladaše tada Domicijan cesar. F. Glavinčić, evit. 96. Od preminuloga cesara Domicijana. F. Lastrić, test. ad. 35b. — *u jednom je primjeru xvii vijeka nom.* Domicijano. Biše u ovoj vojski kita jedna od četrdeset soldatov kršćenikov iz Kapadocije, t. j. Domicijano, . . . F. Glavinčić, evit. 70a.

DOMICŪ, *m. prezime, u naše vrijeme.* Schem. rag. 1876. 63. Sem. karlov. 1883. 72.

DOMLJAN, *m. vidi* Damijan, *od latinskoga* Damianus *ili od tal.* Damiano; *prvo a, jer je u onijem jezicima bez akcenta, mijenja se na o, vidi* korizma. — *isporedi* Dōmlān. — *Dolazi od xiii do xvii vijeka (u kojem primjeru može biti da treba čitati Domjan).* Domijan satnik. Zak. vinod. 55. Ukopaše ga u veliku crkvu protivā oltaru svetoga Kusine i Domijana. Ivan trog. 11a. U crkvi svetoga Domijana blizu Asisa. F. Glavinčić, evit. 334b.

DOMIJĒRATI, *dōmijērām, impf.* domjeriti. — *U Belinu rječniku (praes. domijeram uz inf. domjeriti 195a) i u Stučičevu.*

DOMIJĒSITI, *dōmijēsīm, pf.* svršiti miješćine. — *složeno: do-mijesiti.* — *Akc. je kao kod do-graditi (prema a ije, a prema ā ije).* — *U Belinu rječniku* 382a.

DOMIJĒSĀTI, *dōmijēsātī, pf.* svršiti miješćine, *pomiješati, izmiješati se, do kraja.* — *složeno: do-miješati.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.*

DŌMLITI SE, *dōmilīm se, pf.* omiljeti (nakom nekoliko vremena). — *složeno: do-militi.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.*

DOMILOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Rat. 107.

DŌMIĒLETI, *dōmilīm, bofe* dohmijeti, dohmilim, *pf.* arripere, doći hmičē. — *složeno: do-hmijeti.* — *Dolazi u naše vrijeme. (Zmija) po ruci do-mili do vrata.* Nar. prip. vuk. 13.

DOMIN, *m. stoji pred imenima popova katoličkih, lat.* dominus, *isporedi* dom, dum. — *Dolazi xv i xvi vijeka.* Redovnici i oči duhovni... naj prvo poštovani muž plovān Blažević, drugo

domin Šimun, treći domin Anton, četvrti domin Frančisko. Mon. croat. 52. (1423). Ja domin Tomaš Partinić. 64. (1445). Domine plovane! 245. (1545).

DŌMINĒZ, *prezime u naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

DŌMINIČŪĆ, *m. prezime. — pomiče se xviii vijeka.* Crnota, Dominičić, Nimir, Skafa . . . J. Kavañin 144a.

DŌMINIĆ, *m. prezime. — pomiče se xviii vijeka.* Dominić Jero otide. J. Kavañin 145b.

DŌMINIG, *m. Dominik, vidi* Domenig. — *Dolazi xv i xvi vijeka.* Dominiga Mavrovica. Mon. croat. 101. (1446). Dominig Vinturić. 229. (1527). Otac sveta Dominiga. Ivan trog. 34.

DŌMINIK, m. Dominicus, *ime muško, po latinskom.* *isporedi* Dominoko, Dominiug, Domenig, Dminko, Dimko, Dinko. — *Dolazi od xv vijeka a između rječnika u Daničičevu (Dominiku).* Na koje mi priseže u svetomu Dominiku (u crkvi) pri Splētu. Mon. serb. 501. (xv vijeka poslije 1166). Ni sveti Dominik, ni sveti Frančisko. B. Gradić, djev. 120. Sveti Dominik, molji za nas. B. Kašić, rit. 92. Sveti Petar, . . . dika reda s. Dominika. F. Glavinčić, evit. 111a. Buduć ljubī Dominika nečteja. J. Kavañin 148b. Petrom od Alkantare, Dominikom. F. Lastrić, test. 71b. O koliko će se tada S. Dominik veseliti! D. Rapić 7. — *i s nom.* Dominiko. Ivan Krstitelj, Frančisko, Dominiko. F. Glavinčić, evit. 6b.

DŌMINIKA, *f. Dominica, ime žensko, isporedi* Dominik, 4. Doma, Domica. — *U Belinu rječniku* 276b.

DŌMINIKĀN, *dominikāna, m. fratar reda svetoga Dominika, bijeli fratar, isporedi* bio, I, e, i) (I. str. 315b). *od lat.* dominicanus *ili od tal.* dominicano, domenicano. — *Od xvii vijeka (u naše vrijeme u Dubrovniku).* F. Desiderija Veroneža, pripovijedaoca dominikana. S. Matijević 27. Dominikani, Frančeskanī, . . . I. Ančić, ogl. 30. Mi dominikani na izgled svetoga Dominika. V. M. Gučić 131. Redovnika dominikana dmbrovčanina tri besjede. A. Kalić, tri besj. 1.

DŌMINIKĀNSKI, *adj. koji pripada dominikanima. — Dolazi od xvii vijeka.* Otac . . . od svetoga reda dominikanskoga. I. Ančić, ogl. 11.

DOMINIKAR, *m. vidi* dominikan. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Milinović dominikar. J. Kavañin 326a.

DŌMINIKO, *vidi* Dominik.

DOMINISAR, *m. vidi* dominikan. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* S ovima trudina naj večo zabavljali su se dominisari. A. d. Costa 1, 97.

DOMINIŽAR, *m. vidi* dominikan. — *U jednoga pisca xvii vijeka.* Dominižar kaŭ ubodan pram nauku tom proti se. J. Kavañin 372b.

DOMINK, *vidi* Dominoko.

DŌMINKO, *m. vidi* Dominik, *isporedi* Dminko. — *Dolazi od xiii vijeka (naj prije u latinskom spomeniku).* Mancipia cum suis hereditibus: Dominco . . . Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 42. (1232). Po Dominku Zlatariću. D. Zlatarić 1a. Blaženi Dominoko mojaše. M. Divković, zlam. 15a. Dominoko ũih sin. B. Kašić, rit. 391. — *u jednoga pisca xvii vijeka otpada krajnje o u nom.:* Dominik otac koji čuva carigradski stražak. J. Kavañin 298b. Benedetlo, Dominok, Frano. 361a.

DOMINKOVAC, *Dominkovca, m. vidi* Dominokovica

DOMINKOVICA, f. selo u Hrvatskoj u podžupaniji bjelovarskoj. Pregled. 77. — na drugom se mjestu zove Dominkovae. Schem. zagr. 1875. 172.

DOMINKOVIĆ, m. prezime, po ocu Dominku. u naše vrijeme. Schem. bosn. 1874. II. XIX.

DOMINOŽAR, m. vidi dominikan. — U jednoga pisca XVIII vijeka. Andeo Gozze dominožar. J. Kavačin 179^b.

DOMIRITI, domirŕiti, pf. dodati što čemu (osobito o novcima) da se dopuni, da bude potpuno. — složen: do-miriti (u prenesenom smislu: ono čemu čega nedostaje nije još mirno). — impf.: domirivati. — Akc. je kao kod dograditi. — U Vukovu rječniku (dureh Zusatz voll maehen 'explero additione') s primjerom: Nemam deset groša punijeh, domiri mi (da bih imao toliko).

DOMIRIVÁNE, n. djelo kojijem se domiruje. — U Vukovu rječniku.

DOMIRIVATI, domirujem i domirivám, impf. domirati. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (s praes. domirujem). Te im tajin divno domiruje. Pjev. ern. 179^a.

DŌMÍSĀO, dŏmĭšlĭ, f. consilium, ono čemu se čovjek domisli. — Postaje od osnove domisl glagola domisliti sufxskom ĩ; u nom. i acc. sing. muće se a i e s mijenja na o. — Dolazi od XVI vijeka i u Stalićevu rječniku (domisl, v. domišljan s dodatkom da je riječ ruska). Imaju... prociniti nič po zakonu i običaju, a nič po domisl. Stat. polj. ark. 5. 256. Pak domišljom i oblašući lti da ih složi i gospodi. J. Kavačin 261^a. Radost, briga i domisao. Vuk, nar. pjes. I. 359. 'On to reče bez domislit' (nije promislio ni smislio). u Crnoj Gori. ĩ. Nenadović.

1. DŌMĪSLĪCA, m. i f. domišlat čovjek. — U narodnoj pjesmi našega vremena. Al je Marko neka domislca, brže smisli a politro zbori. Nar. pjes. petr. 3, 203.

2. DŌMĪSLĪCA, f. nekakva trava. — U jednoga pisca našega vremena. Domislceom preljiela (preliela) travom... Domislca da bi domišljao. G. Martić, nar. pjes. juk. 21.

3. DŌMĪSLĪCA, f. selo u Bosni u okrugu bašnićkom. (griješkom Domistia). Statist. bosn. 43.

DŌMĪSLĪTELĀ, m. domišlat čovjek, isporodi domislca. — Dolazi u dvojice pisaca XVIII vijeka (u jednoga svagda a u drugoga često griješkom domišlitelj) i u Stalićevu rječniku (s dodatkom da je uzeto iz ruskoga). Ti si bio velik domišlitelj. N. Palikuća 19. Kralj poznado da je veliki domislitel. 39. — u starijega pisca znači: prorok, gatar. Budući mu kazano od svojizih domišljetaja, da ga je bog Abramov pokarao radi Sare. And. Kačić, kor. 15. Mudraci domišljetelj, koji pogadahu stvari došaste. 61.

DŌMĪSLĪTELĀN, domislitelja, adj. koji se može misljenem dokučiti, kojemu se može čestito domisliti. — U Stalićevu rječniku s dodatkom da je uzeto iz ruskoga. — nepouzdatno.

DŌMĪSLĪTELĪCA, f. žensko čelade koje se domisli, domišlato. — U Stalićevu rječniku.

DŌMĪSLĪTI, dŏmĭšlĭti, pf. excogitare, misleći dokučiti. — složen: do-misliti. — impf.: domišljati, domišljavati. — Akc. je kao kod dobaviti. — Riječ je pravoslavna, isporodi stvor. domysliti se, rus. думать, додуматься, češ. domysliti, domysliti se, polj. domyslić się.

a. aktivno, su značenem sprijeda kazanijem (vidi potaie kod b). — dolazi (rijetko) od XVII vijeka a nije u nijednom rječniku. Ja i ljubav,

nitko veće ni domisli, ni se stavi od goruće, nu mućeće i otajno me ljubavi. I. Gundulić 260. Izkusi i domisli, što on snuje, što li želi. J. Kavačin 254^b. Mislio sam na svakoju ruku, pa sam jedno domisljo, kume. Osvetu. 2, 11. — sa se, pasivno. Jedva se može od nas domisliti, da naše spaseño visi o istomu križu. J. Matović 44.

b sa se, reflektivno. značenje je kao kod a. ono što se misljenem dokučiti (kod a objekat) izriče se imenom (naj običnije i naj bofe u dat.), ili podložnom rečenicom, ili adverbom. — u našem je jeziku potvrđeno od xv vijeka, a između rječnika dolazi u Mikišinu: (kod domišljati se) domisliti se, adverto, animadverto, deprehendo, cognosco, conjicio, intellego, conjectura consequor'; domišljati se, gonetati conjicio, conjectura prospicio vel provideo, conjecturam facio, conjectura ductor'; domisliti se prija praveideo, praesentio, praesagio, prospicere in posterum'; u Belinu: 'adverto' 22^a; 'praesentio' 582^b; u Bjelostjenčevu: kod domišljam se, animadverto, adverto, conjicio, conjecto, conjectura consequor, conjectura propicio, praesentio, praesagio, cognosco, deprehendo'; u Voltigijinu: ricordarsi, risovvenirsi 'sich erinnern'; u Stalićevu: 'animadvortere, re-medium invenire, excogitare'; u Vukovu: čemu 'rath schaffeln' 'expedio'; u Daničićevu: 'mente percipere'. a) misljenem se dokučiti znače omoga što jest ili će biti. aa) conjectura assequi, pošto se misleći o čem tražilo da se obazna što je ono doći do toga znána, poznati, obaznati, saznanati, ugonenati. Ino ni inako ne moremo se domisliti videvaši vaš veliki truds. Spom. sr. I. 166. (1422). Mož' li se domisliti, povij mi, jeda znaš, da pri lti razmisli, neg mi odgovor daš. P. Hektorović 6. Reče Osip: 'Meni pravi, kakovi su ti sni bili, ... jere s božjom ja pomoću lasno će se domisliti, ter stumačit tebi hoću, ča se hoće dogoditi. P. Vuletić 28. Domisliti se mogoste, ali vam velika ljubav misao ov odvratí. A. Kanižlić, utoč. 547. Kralj: Ja cinim da si ti bio uzrok od one vike. Nasradin. Ti si se domisljo. N. Palikuća 19. Svi mudroznanci i vraćari san tomaćeši, ali se do sama Danijela domisliti ne može niko. And. Kačić kor. 293. Ah da mogu progovoriti oni svijetli miri, oni slavni otari... što bismo čuli mi, što bi oni povelidi? znali bismo sladost riječi, ... ginuće srca Dominikova. Ali hoću ja, da se štogod (acc. adverbijalno), ako ne sa svijem, domislite vi, pravovijerni. A. Kalić 487. — s dativom. Mojojzi tuj misli ona se vil tada njekako domisli. N. Naješković 1, 319. Nu bih ktil, želo ma, od tebe tolikoj, domišliš da sama misli se ti mojoj. D. Rašina 42^a. Mogu ti se, Milice, sanku tvomu domisliti. Nar. pjes. mikl. beitr. 20. Niko ti se ne mogaše sanku djevojinu domisliti. 32. — u jednom primjeru s acc. Domislivši se ono što biše istina. M. Lekušić 57. — s podložnom rečenicom u kojoj je da. Veliki potres učini se... videći to puk. domislí se, da radi muke i trpljenja Agato ova se čuhau. F. Glavinčić, cvit 48^a (Bog) cesara čvrstim jednim taknu betegom, ki domislivši se, da to za grih proti Atanasu bi mu nadloženo. 122^b. Od koje (kako ufanu) vi izvaličete toliki nauk i domisliti se, da je život naš bogu drag. P. Posilović, nasl. xiv. Lako se domislí, da se to tad zgaljaše, kad se za nega misa govoraše. Blago turl. 2, 219^b. — s podložnom interrogativnom rečenicom. Ne mogući se domisliti, od koga bi bil umoren. Mirakuli. 9. Ne mogući se domisliti, za ki bi uzrok ov činil to. 141. Ni maño se domisliti ja ne umijem s moje strane, tko je tač snion mogo biti. G. Palmotić 1, 171. Nu lijepo se domislíše,

kako uzraste taj zla drača. A. Vitajić, ost. 250. Nije razum nigda razumio, ni mudri se čovik domislilo, kakva je paklena tamnica. T. Babić 22. S vrimenom more se lasno znati i domisliti, more li se usuditi učiniti zavit. M. Zoričić, osm. 33. Vaje se domisle, ča je. Nar. prip. mikul. 25. — *bb*) animadvertere, *kad, pazeci na što, čovek obazna što nije prije znao (i zato što nije na ono pazio); sjetiti se, stariti se. (do takovoga znaña može čovek doći ne samo mišleñem nego i tješmijem osjećañem, n. p. vidom). s dat.* Tomu se ne domislilo učenici. N. Rašina 87^a, joann. 12, 16. Da so ne mogu domisliti ni sumltji ova-kvoj privari. And. Kacić, razg. 117. — *s gen.* Ne domislil se s otac himbe heretika. F. Glavinčić, cvit. 154^a. — *s prijedlogom* od. Dlgo vrime biše bila vani iz molstira, zato nijedna se veće ne domislil od te stvari. Mirakuli. 47. Al da se od moga trbuha domislil (*gospoda*), što ve bih neboga? N. Najševski 1, 267. Ambrož . . . rukani svojimi proti obrazu cesara zatvori crikvu; tada cesar od bezakoua domislivši se svoga, reče. F. Glavinčić, cvit. 406^b. — *s acc.* Ja se toj domislil i ništa ne rekoh. D. Zlatarić 53^b. — *s prijedlogom u i loc.* Kandarqus reče: 'Ov macedonjski poklisar sam Aleksandar je . . . Aleksandar domislil se v tom. Aleks. jag. star. 3, 269. — *s podložnom rečenicom u kojoj je da.* Ako djavao domislil se, da nemoćnik štogodir misli hotiti se ispodiviti. P. Posilović, nasl. 85^b. Domislil se, mej Trojane da upade. I. Zanotti, en. 26. Prem da bi se po tomu domislilo pokornik da se ispodivnik služi od znaña ispodivnoga. Ant. Kadžić 325—326. — *s podložnom interogativnom rečenicom.* Po ñegovu uskrnuću domislil se što im je rijet hotio. S. Rosa 147^b. — *cc*) *kad mišleñem čoveku padne na um ono što je prije znao pa zaboravio, spomenuti se, sjetiti se.* Ako bi zabil ki grh a potle domislil se. F. Glavinčić, svitl. 73. 'Domislil se, morda su ti još ča obečale, a ti si pozabil'. 'Ja, domislil sam se, jedna mi je dala moć da će ni bit ča god pomislit'. Nar. prip. mikul. 45. — *s dat. (u jedinom primjeru može biti i gen.)* Domislil se Petar riječi Isusa, jere mu bijše rekao: prjede nego kokot zapoje, trikrat me čes zatajati. N. Raiina 95^b. mar. 14, 72. — *b*) *gotovo kao izmisliti, kad čovjek misleći iznade novu misao, aa) uopće.* Od koga nitkore ne može se domisliti ni izmisliti riječi vekše. Š. Budinić, sum. 4^b. On, kako je bil bedast ni se niš mogal domisliti, ča bi zaželel. Nar. prip. mikul. 45. — *bb*) *često je nora misao odluka, nešto što treba raditi kod kakva većnoga posla, te padne čoveku na um osobito kad se hoće da izbavi kakva zla.* Samoga Antona nigdor ne prošaše, kako od svih neznan tako i malo Lasnovit vijāše se. domislil se zato sam po sebi, ter ministru rimsko provincije ponizno priporuči se. F. Glavinčić, cvit. 182^a. Mene slijepa i nerazborita koji nijesam umio doprijet dotlel i domislil se! srećni vi i veoma razboriti koji ste iznašli način . . . ! A. Kalčić 121. Prepade se Strahiniću bane de pogibe ludo i bezumno, a nešto se bane domislilo, viknu bane iz bijela grla nekakoga hrta Karamana. Nar. pjes. vuk. 2, 285. A kad caru dari dopanuše, od dara se care poplašio, jere ne ima dara za uzdarje; sve mislio, nije s' domislilo. 3, 78. — *s dat.* I po tom posla poklisare ka Sinagripa caru govore: 'Sinagripa, zidi mi grad ni na nebu ni na zemlji nego li na oblacjel'. I sliša toj Sinagrip car i poče misliti na sruću svojem, i prizva ka sebi svoje vijećnike i veća s' ñimi i ne more se nitkore od ñih tomu proumjeti ni domisliti što je onaj zapovijed.

Zborn. 35^a, ark. 9, 114. Al' se i tom domislilše kojim mita mila biše, kad pravedne one vage okrenuše na bisage. V. Došen 69^b. Ali se Jakov i tomu domislil, usikavši mnoge šipčice zelene. And. Kacić, kor. 31. Al' se Turčin ne smāje obazreti, veće bježi s glavom bez obzira. Zlu se Miloš poslu domislilo: on poteže pušku kuburljnu, pušci Miloš živu vatra dale. Nar. pjes. vuk. 4, 236. Za Novicu za krvnika tvoga što se tvome jadu domislilo: on je tebe davu učinio. 4, 485. — *s acc.* Kakove godir moreš se domisliti nauke, ne kratil ni jih podati. F. Glavinčić, cvit. 386^a. — *s inf.* Domisle se oprijatelji sa Šećepanom. S. Lušiba, prip. 128. — *s podložnom interogativnom rečenicom.* Ne mogući domisliti se, kako bi mogal škapulati. Mirakuli. 57. Misli, misli i naj zada se domislil, kako bi jih mogal prevarit. Nar. prip. mikul. 40.

DOMIŠEVIĆ, *m. vidi* Domiševina.

DOMIŠEVINA, *f. selo u Srbiji u okrugu topličkom. M. D. Milčević, kraj. srb. 391. — na drugom se mjestu zove* Domišević. Sr. nov. 1879. 176.

DOMIŠLAČA, *f. žensko čelade domišlato (govori se u šali). — isporodi* domišlanjka. — *U naše vrijeme.* Imam strica domišljana i strikaču domišljaču. Nar. pjes. zemljak 1871. 2.

DOMIŠLALAC, domišljaoca, *m. čovjek koji se domišla, domišlat čovjek. isporodi* domišljan, domišljavac. — *U Stulićevu rječniku* (domišljalac i grijeskom domišljaoc 'astutus, perspicax, sagax, callidus').

DOMIŠLALICA, *f. žensko čelade koje se domišla, domišlanjka. — U Stulićevu rječniku* (kod domislitelja ima v. domišljatica, ali ove riječi napose nema).

DOMIŠLAN, *m. domišlat čovjek (govori se u šali). — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (s dodatkom da se govori u šali).* Imam strica domišljana. Nar. pjes. zemljak 1871. 2.

DOMIŠLANKA, *f. žensko čelade domišlato. — isporodi* domišljan i domišljača. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Moja diko, ne prolazi često, jere je moja majka domišlanjka, pa će reći da se mlujemo. Nar. pjes. vuk. 1, 632.

DOMIŠLANOV, *adj. koji pripada domišlanu. — U Vukovu rječniku.*

DOMIŠLAÑE, *n. djelo kojim se ko domišla. — Stariji je oblik* domišlanje. — *Dolazi od xvii vijeka a između rječnika u Mikajinu* (domišlanje 'animadvertens, reprehensio; conjectura') u *Belinu* (domišlanje 'animadvertens' 22^a) u *Stulićevu* ('perspicacia, sagacitas, conjectura, praecognitio, praevisio') u *Vukovu.* Teže sagrešuje on koji smišljajući se nego li bez domišlanja. S. Matijević 39. Tko bi igdar pomislilo da od jednjije priprostiše krpa . . . može se činiti hartija . . . ? i ovo čini sve domišlanje ljudsko. M. Radnić 113^b. Nu ostavimo domišlañe, prođimo na videñe. A. Kalčić 145.

DOMIŠLĀR, domišljara, *m. čovjek domišlat. M. Pavlinović.*

DOMIŠLAT, *adj. vafer, callidus, acutus. koji se lako domišla onome što može biti i tuđoj namjeri, i onome što treba raditi u mućnom poslu. — Postaje od osnovе glagola* domišljati *suftksom* atz. — *Dolazi od xvii vijeka a između rječnika u Belinu* ('cautus' 23^a, 252^b; 'vafer' 114^a), u *Stulićevu* ('cautus, callidus, astutus, providus') u *Vukovu* ('leicht rath schaffend' 'plenus consilii'). — *Komp.* domišljatiji, u *Belinu rječniku* 23^a. Ne

da trubljam glasa dati, nu mučea svim zlamenja stavi od svoga odijeljenja tad himbenik domišlati (Tezeo). I. Gundulić 39. (*Na Širu*) man kriše ženske odjeće domišlatom Grku Akila. 367. Domišlati lovac različite pripravja meštrije. F. Glavinčić, posl. 4. Ako ne budeš veoma domišlat, mnogo ćeš puta biti privaren. M. Radnić 521a. Još li Ulisa vi ne znate domišlata? I. Zanotti, en. 7. Al' ja vrag sam domišlati. J. Kavalin 420b. Pokli ovi šlipac jest toliko domišlat i nudar. A. d. Bella, razg. 68a. Al' j' u braće sestra domišlata, kradom braći koše izvodila, pod skutima došlo iznosila. Nar. pjes. vuk. 3, 550. Jer je moja domišlata majka, svemu bi se čemu domišlata. Nar. pjes. vuk. rječ. 132a. Al' su mlade domišlate bile, sokola su mlikom zadajale. Nar. pjes. istr. 1, 7. Mladici siromah nu provrtan i domišlat. Nar. prip. vuk. 127. Ako si ti lukava, ja sam domišlat. Nar. prip. vrč. 15. Kako j' čovik domišlat, kad mu do tepla dojde. Nar. prip. mikul. 85. Jako si domišlata i pametna. 146. — o pameti. Ukazat se duboke i domišlate pameti. A. d. Bella, razg. 75a. — Adv. domišlato, u *Belinu rječniku* (caute, prudenter' 22b; astute' 114a; predomišlato, cauttissime' 23a) i u *Stuličevu* (v. hitro). — komp. domišlătije, u *Belinu rječniku* 22b.

DOMIŠLATAN, domišlatna, adj. domišlat. — U *Belinu rječniku* (samo adv. domišlatno, caute, prudenter' 22b) i u *Stuličevu*.

DOMIŠLATI SE, domišlám se, *impf.* domisliti se (vidi domisliti, b). — *ispoređi* domišlativati se. — *Akc. je kao kod dobivati.* — *Postaje od osnovne domisli* (domysli) *glagola* domisliti *sufiksom* a; i *mijenja se na j, a l j na l pred kojijem se s mijenja na š.* — *Riječ je prastarenska, isporodi stvoro.* domyšlati se, rus. домыслитъ, polj. domyslać się. — *Između rječnika u Mikajlunu, u Belinu* (22a; *praes.* domišlam se *uz inf.* domisliti se 582b), u *Rjelostjenčevu, u Jambrešičevu, u Voltijijinu, u Stuličevu, u Vukovu.*

a. *mišljenem dokučivati znanie onoga što jest ili što će biti.* *vidi* domisliti, b, a). Od to stvari nigdor se domišlaše ini. Mirakuli. 45. Od ovoga ništa se puk ne domišlaše. Zborn. 57a. Srčie moje oko tad hoti počati u mene ne toko veselo zrcati. nu joj se domišlat meni ne bi moći. H. Lucić 233. Što hoću riječ' ovoj, mrim da se domišlaš. N. Naješković 1, 323. Da se domišlaš da znam ča reći hoćeš. P. Zoranić 64b. Tudi je se tužna i brižna majka poče domišlati da oni veći križ iže sinku pripravljahu. M. Divković, bes. 374b. Premda se tomu ne domišlamo. I. T. Mrnavić, ist. 123. Što imaš činit, brzo čini, neharniku još prikriči: nu se nijedan u družini ne domišla teoj od riči. G. Palmotić 3, 66b. Kada se veće domišla, da veće ne more živiti. P. Posilović, nasl. 3a. On se svemu domišlaše, što će mu se dogoditi i ne (h)ti svoga života na bolje prominiti. J. Banovae, pred. 106. Dogovaraje se, kako bi ga zgrabili i učinili svojijem 'kralom' o čemu domišlajući se Jezus . . . pobjegnu u goru. S. Rosa 93b. Domišlam se zašto ovako govoriš. D. Bašić 51a. Svakome se jadu domišljaju. Nar. pjes. vuk. 4, 465. Zlotkaja se jadu domišlaše. Nar. posl. vuk. 92.

b. *mišljenem dolaziti do odluke, do onoga što treba raditi kod kakva ničuna posta.* *vidi* domisliti, b, b) bb). Jošće miku drugu domišlahu se hudo bija. F. Glavinčić, cvit. 122a. Nitko so ne domišla, nitko odlučuje uzimati pristojne likarije. M. Pavišić 49. Potom se Vukasović poče domišlati od izdajstva. Zgode. 16. One druge dvije sestre pošto videše da im se sestra naj mlada vjeri preko njih živijeh i starijih, počnu joj o

glavi raditi i domišlati se kako će je obestrviti. Nar. prip. vuk. 141. Ovaj je siroma poslije domišlao se, što će i kako će. 268.

c. *kao izmišlati, zamišlati, razmišlati, rijetko.* *ispoređi* domisliti, b, b) aa). Ona more biti ono ča ja željah domišlajući se. P. Zoranić 71a. Hoćeš li da te svak poznađe? domišlaj se da te nitkor ne poznađe. M. Radnić 127b. Domišlaj se imati s tobom mudrost božju. 158b.

DOMIŠLATNOST, f. osobina onoga koji je domišlatan, domišlatost. — U *Belinu rječniku* (domišlatnos 22b) i u *jednoga pisca xviii vijeka*. Domišlatnost, to jest izkušaje sviju okolovistina vrimenta, mista i čeladi. I. Velikanović, uput. 1, 402.

DOMIŠLATOST, f. osobina onoga koji je domišlat, *ispoređi* domišlatnost. — U *Belinu rječniku* (astutia' 114a) i u *Stuličevu* (gdje s istijem značenjem ima i domišlatstvo koje nije pouzdan) i u *jednoga pisca našega vremena*. Koliko li izgledá velemnja i domišlatosti. M. Pavlinović, rad. 20.

DOMIŠLATSTVO, n. *vidi* domišlatost.

DOMIŠLAV, adj. *vidi* domišlat. — U *Stuličevu rječniku*

DOMIŠLAVAC, domišlavca, m. čovjek koji se domišla, *ispoređi* domišlajac. — U *Jambrešičevu rječniku* (kajkavski domišlavec, animadversor).

DOMIŠLAVATI SE, domišlavám se, *impf.* domisliti se (uprav iterativni glagol). — *Akc. je kao kod dogovarati.* — *Postaje od domišla osnovne glagola* domišlati *sufiksom* (va). — *Dolazi od xviii vijeka naj prije u Rjelostjenčevu rječniku* (*praes.* domišlavam se *kod domišlam se*) i *između rječnika još u Vukovu* (nachsinen, rath schaffen' , cogito'). Ne domišlavaše bo se mlogo, primivši zapovid. E. Pavić, ogl. 494.

DOMIŠLEŃEN, adj. (uprav part. *praes.* *glagola* domisliti), *vidi* domišlat. — *Dolazi (složeno s ne) u jednoga pisca xvi vijeka*. Pokol slobodni mir nedomišleŃen gubim. P. Zoranić 11b. Krotku i nedomišleŃenu deklicu pritihiš jesi. 39a.

DOMIŠLEŃE, n. djelo kojijem se ko domisli. — *Stariji je oblik* domišleŃje. — *Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Mikajlunu* (domišleŃje od prija praesentio animi, divinatorio, praesagittio'), u *Belinu* (domišleŃje, animadversio' 22a), u *Rjelostjenčevu* i u *Jambrešičevu* (kajkavski domišleŃje), u *Stuličevu*. (Car ne posla (pomoć) ne znavši leško domišleŃje. I. T. Mrnavić, osm. 49. Ukazuje on svoje mogućstvo kada pomañka sve domišleŃie i mogućstvo ljudsko. M. Radnić 527b. DomišleŃje, koje jest jedno poznanje od stvari došasni. A. d. Costa 2, 124.

DOMIŠLITELJ, *vidi* domislitej.

DOMIŠLIV, adj. *vidi* domišlat. — *Dolazi od xviii vijeka i u Stuličevu rječniku*. Štaje se sotonka kakono očititelj domišljivi od skroviti i došasni zgođa. A. d. Costa 2, 126. 'On je čovjek domišljiv, pak ga ne moš nigđe uvatiti'. u *Lici*. J. Bogdanović.

DOMIŠLIVATI SE, domišlujém se i domišlívám se, *impf.* domisliti se. — U *jednoga pisca xviii vijeka i u Stuličevu rječniku* (*praes.* domišlujem se i domišlivam se *kod domišlati se*). Misal zlim umićna zlu se domišljuje. I. T. Mrnavić, osm. 129.

DOMIŠLIVOST, domišlivosti, f. osobina onoga koji je domišliv. — U *naše vrijeme* u *Lici*. 'U mucu ne pomaže domišlivost'. J. Bogdanović.

DOMIŠTE, n. *vidi* dom. — *Dolazi u jednoga*

pisca čakavca xvii vijeka (s čakavskim oblikom domište) i u čakavskoj narodnoj pjesmi našega vremena. I bih kako noćni vran na domišću. M. Alberti 323. Pojdi, dušo, s manom na domište moje. Nar. pjes. istr. 2, 31.

DOMIT, *m. ili domito, n.? nejasna riječ u jednom spomeniku čakavskom xv vijeka u kojem ima instr. domitom, te se ne može znati kakav je nom. i kojega je roda. ako je složeno: do-mito, može značiti što se kod kakve pogodbe daje preko onoga što je pogođeno (vidi I. dar, b, n)). Oni ju (zemlju) mani lipo platise, ja ju tim prodah s domitom. Mon. croat. 57. (1433).*

DOMITAR, Domitira, *m. Demetrius, vidi Dmi-tar. — U jednom spomeniku čakavskom xv vijeka (pisano Domitr) i u jednoj pisca čakavca xvii vijeka. Domitr Novačić. Mon. croat. 86. (1459). Domitar Macedonskoj općini slobodstvu zhođi. P. Vitezović, kron. 19. Domitar Nikanor. 24.*

DOMITI SE, *dōmĭt se, impf. namještat i se u svoj dom ili kao u svojem domu. — Moglo bi postati od dom, ali će biti načineno od odomiti se kao imperfektivni glagol prema ovome. — U Stuličevu rječniku (v. odomiti se).*

DOMITO, *vidi domit.*

DOMITROVAC, Domitrova, *m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji varaždinskoj (isporedi Domitar). Pregled. 44.*

DOMITROVIĆ, *m. prezime po ocu Domitru. — Dolazi od xvii vijeka. Sudecem ogulinskim Miku Domitroviću. Mon. croat. 127. (1697). Domitrović. And. Kačić, kor. 390. i u naše vrijeme. Sebem. zagr. 1875. 260.*

DOMJAN, *vidi Domijan. — Od xv vijeka. Préd Domjanom pridivkom Črčkom. Mon. croat. 49 (1419). Domjan Klokočić. 228. (1527). Domjan s osam mučenikov. J. Kavañin 306a. i kao prezime, u naše vrijeme. Sebem. zagr. 1875. 260.*

DOMJANAC, Domjanca, *m. vidi Domjan. — xv vijeka. Domjanca Radmančića. Mon. croat. 139. (1490). 168. (1497).*

DOMJANČIĆI, *m. pl. seoce u Hrvatskoj u podžupaniji riječkoj. (Štamparskom griješkom Damjančići). Pregled. 7.*

DOMJANI, *m. pl. seoce u Hrvatskoj u podžupaniji riječkoj. Pregled. 7.*

DOMJANIĆ, *m. prezime. — Od xv vijeka. Antona Domjančića. Mon. croat. 49. (1419). Jurka Domjančića. 308. (1598). Zarić, Naložić, Domjančić. J. Kavañin 374a.*

DOMJERAN, *dōmjĕrana, adj. koji je do mjere. — Dolazi s različitim značenjima u dvojice pisaca Dubrovnana xviii vijeka i u Stuličevu rječniku (vidi c)). a) koji je ograničen mjerom, dakle uopće ograničen: protivno je bezmjeran. Vi se kažete toliko lakomi, da vam je mučno posvetiti jednomu bogu ovako dobru i ovako veliku vašu ljubav domjernu. . . U stvorih osvem što su izvrstnosti domjerne i dospjete. D. Bašić 315a. — b) koji nije manji od mjere, dakle: potpun, cjelovit, isporedi dokrajan. Ovako strahovito prikazane pristojna je plata grijesnicima: ali nije zadovoljna, domjerna i dokrajna. A. Kalić 148. Ovo je prilika, ako i ne domjerna i dokrajna onega srama. 151. — c) koji nije ni reći ni manji od mjere, dakle: onoliko koliko je dosta. — U Stuličevu rječniku (sufficiens, aptus). — U Stuličevu rječniku ima i adv. dōmjĕrno (sufficiens, omnino, plane).*

DOMJEREŃE, *n. djelo kojim se domjeri. —*

Stariji je oblik domjerenje. — U Belinu rječniku (domjerenje 'limitatio' 439b) i u jednoj pisca xviii vijeka s osobitim značenjem: osobina onoga koji je domjeren, ograničen. Kad krepos stvorena ne bi imala drago pomažkanje; ima sved ovo od domjerenja, ali su kreposti božanstvene bez mjere. D. Bašić 314b.

DOMJERITI, *dōmjĕrĭm, pf. složeno: do-mjeriti. — Akc. je kao kod dobaviti. — Dolazi od xviii vijeka, naj prije u Belinu rječniku (emetiri; finir di misurare' 490b; circumscribo' 195a. 439b) i još između rječnika u Stuličevu (circumscribere, definire, limitare, emetiri). a) srsiti mjereće. Mjerili su i mjerili (vrijeme) ali nijesu mogli neg li samijem vjekuvječanstvom domjerit. A. Kalić 13. — b) postaviti čemu mjeru da ne bude veće od one, ograničiti. Stvorena, zašto bo su srsvena i domirena. A. Kanižlić, uzr. 92. Tko bi imao smionstvo domjeriti i postaviti (boga) među granice kojega mjesta? J. Matović 459. Andeo u bitju svomu duhovnomu, premda domirenomu. Grgur iz Vareša 22.*

DOMJERIVATI, *domjĕrĭvĕm i domjĕrĭvĕm, impf. domjeriti, isporedi domjerati. — U Belinu rječniku (praes. domjerivam uz inf. domjeriti 195a. 439b) i u Stuličevu.*

DOMJĚRNOST, *dōmjĕrnost, f. osobina onoga što je domjerno. — U Stuličevu rječniku (sufficiens, concinnitas, concinnatio) u kojem ima s istijem značenjem i domjerstvo; ovo nije poznato.*

DOMJERSTVO, *n. vidi domjerno.*

DOMJEŠIĆ, *m. seoce u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 12.*

DOMJESIVATI, *domjĕsĭvĕm i domjĕsĭvĕm, impf. domjesiti. — U Belinu rječniku: praes. (griješkom) domjesivam uz inf. domjesiti 982a, i u Stuličevu: griješkom domjesivati, domjesivam.*

DOMKNUTI, *vidi domaknuti.*

DOMLAČITI, *dōmlāčĭm, pf. srsiti mlačenje, smlačiti koliko je dosta. — složeno: do-mlačiti. — U naše vrijeme u Dubročniku.*

DOMLATITI, *dōmlātĭm, pf. složeno: do-mlatiti. — U naše vrijeme u Dubročniku a) srsiti mlačenje. — b) doći neredno s bukom i trkom. Odonle su ga potjerali, pa je amo domlatio.*

DOMLESTVO, *n. žitak: Stekao domlestvo, bogatstvo, pa se poslilo M. Pavlinović. — Kao da postaje od dom, ali je nejasna i čudnovata riječ.*

DOMLIJEVATI, *dōmlĭjevĕm, impf. domjeti. — U Belinu rječniku (praes. domlijevam uz inf. domjeti) i u Stuličevu.*

DOMLAŃNOVIĆ, *m. prezime. Luka Domljanović. Stat. polj. ark. 5, 311.*

DOMLETI, *dōmleĭm, pf. srsiti mlačenje, prelazno i neprelazno. — složeno: do-mjeti. — impf.: domlijevati. — Akc. vidi kod samjeti. — U Belinu rječniku (domljati, finir di macinare' 450a) i u Stuličevu, a u naše vrijeme u Dubročniku.*

DOMNIJEVATI, *dōmnijevĕm, impf. dokuvati što panceri, misleći (mneći); srsivati mišljenje. uprav impf. domnieti (složeno: do-mnieti) kojemu nema potvrde. — Dolazi sa zapadnijem oblikom domnirati u Voltigijinu rječniku (approfondiare' 'vertiefen') i u Stuličevu (percipere, intellectu percipere, ab opinando cessare' s dodatkom da je uzeto iz brevijara).*

DOMNIKA, *f. ime žensko. — prije našega vremena. S. Novaković, pom. 61.*

DOMNITI, domnim, *impf.* habitare, *prebivati* (u svojem domu ili kao u svojem domu). — *ne može se znati, jeli -i- u infinitivu samo po zapadnom govoru i stoji li mj. -ē-; onda bi po južnom govoru glasilo domnieti.* — *Postanje nije dosta jasno; kao da postaje od nepotvrđenoga adj. doman (doman-), sufiksom i ili ē.* — *Dolazi u jednoga pisca xvi vijeka i u Stuličevu rječniku s dodatkom da je uzeto iz brevijara.* U tebi gdi domni sve divno počenje. S. Menčetić 88. Ovdje da domnu, pače bih još vazel. 272. Hotih tu da domnim na silu oni čas. 310. U stanu onom domnih pokojno životom. 323.

DOMNIŽAR, *m. vidi* dominikan, domnižar. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Jacent reda domnižara. J. Kavašin 301b.

DOMNIŽARSKI, *adj. koji pripada domnižarima, dominikanima.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Domnižarska skupna kuća. J. Kavašin 178a.

DOMNAN, *m. vidi* Domjan i Damjan. — *xviii vijeka.* Sveti Kuzma i Domjane. L. Terzić 99. J. Banovac, blag. 209.

DOMNETI, *vidi* domnijevati i domniti.

1. DŌMO, *m. hyp.* Dominik. — *ispoređi:* 3. Doma. — *Akc. se mijenja u voc.* Dōmo. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.*

2. DŌMO, *m. hyp.* domaćin. — *ispoređi* 5. doma. — *Akc. se mijenja u voc.* dōmo. — *U naše vrijeme.* Pij, domo, pij! veseli smo svi! M. D. Miličević, slave. 53.

DOMŌCEDAC, domŏceca, *m. verna, ko je rođen u kući, u domu, osobito sluga.* — *ispoređi* domācedac, domŏcedac. — *-a- ostaje u nom. sing. i u gen. pl.* domŏcedācā; *u ostalijem se padežima d ne čuje pred c.* — *Složeno je od osnova imena dom i čedo sufiksom ces.* — *U Stuličevu rječniku s dodatkom da je uzeto iz brevijara.*

DOMŌCEDAK, domŏcetka, *m. vidi* domŏcedac, *od čega se razlikuje sufiksom cks.* — *U Stuličevu rječniku plur.* domŏceti (pisano domŏcedci), domŏcedaka familia, servitium, servitus'.

DOMŌČITI, domŏčim, *pf. srsiti moćeć, pomoćiti sve, do kraja.* — *složeno:* do-moćiti. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.*

DOMŌDĀR, domodāra, *m. vidi* domadar. — *Dolazi xvi vijeka i u Stuličevu rječniku.* Tuj mi se obečaj, taj samo hoću dar, Derenci da će taj tvoj biti domadar. H. Lncić 217. Toj ve si domodar ne u zloj haljini. P. Hektorović 26. Er se janih domodara, ter ljubec ga dvorno i ljubko. M. Pelegrinović 175.

DOMODIČAN, domodična, *adj. koji se svojijem domom diči.* — *ispoređi* domoglasan. — *U jednoga pisca xviii vijeka koji će biti ovu riječ sam i načinio složeni dom i dičan.* Ovo indi, domodični svome domu sinu slični, misli, jel' ti daje cinn? V. Došen 33b.

DOMŌGLASAN, domoglasna, *adj. vidi* domodičan. — *Dolazi u istoga pisca xviii vijeka u kojega ima i domodičan, te će biti i onu riječ načinio kao i ovu.* Sad mi reci, domoglasni, što ti veće misto hasni? V. Došen 32a.

DOMOGOJ, *vidi* Domagoj.

DOMOJ, *m. vidi* Domovići.

DOMŌLITI, domolm, *pf. srsiti mošeje; skloniti molciem.* — *složeno:* do-moliti. — *impf.:* domajati. — *Akc. je kao kod donositi.* — *Dolazi od xv vijeka (vidi prvi primjer kod b, a)) a između*

rječnika u Belinu (finir di pregare' 526a; domoliti se, finir di pregare' 580b), u Stuličevu (domoliti se, „precis absolvere"), u Vukovu (domoliti se, vide umoliti se).

a. *aktivno.* a) *srsiti mošeje, molitvu, molbu.* Čim ljepote drage toli naglihem okom svaki kupi, čačka božij sin domoli i nenadan k nima stupi. G. Palmotić 3, 23a — *u neprelazno.* Kad je sveta domolila, ide ončas tad k Zozimu. N. Marčić 98. — b) *exorare, molciem skloniti, umoliti. objekat je onaj koji se molj.* Moli Ivo i domoli boga: razbi Janko na Dunaju Turke. And. Kačić, razg. 141b. — *u ovom primjeru kao da ima i drugi objekat: ono što se izmoli:* Sto molila boga domolila. Nar. pjes. vuk. 2, 304.

b. *sa se, reflektivno, vidi* moliti se *kol moliti, onaj koji biva moljen (obično bog ili sveta) stoji u dat. a) srsiti molciem, molitvu.* Jure svi uviti sada svršše se, sva pisma na svitu sad doskončaste se, jur domoliše se z limba sveti oci, skupa stakmiše se svi sveti proroci. M. Marulić 188. — b) *umoliti se, vidi a, b).* Boga moli, pa se domolijo: golema se čudstva stvorise. Nar. pjes. vuk. 3, 74. Boga moli i svetoga Savu, dok s' iguman bogu domolio; molio se tri bijela dana, dok se jedva svetać povratio. 3, 77.

DOMŌLIVATI, domoljvam, *impf.* domoliti, *ispoređi* domajati. — *U Belinu rječniku samo praes. (griješkom) domolivam se uz inf. domoliti se 580b.*

DOMŌM, *adv.* domum; domi, *vidi* doma. — *ispoređi* domome. — *Postaje od domov tijekom što se je v promijenilo na m, kao što se dogodilo i kod instrumentalna ženskih supstantiva na a* — *U jednom primjeru pisca čakurca xviii vijeka pisano je domon:* Ni domon hod' prazan. J. Arnolušić 71. — *u jednom primjeru prošloga vijeka ima uza se prijedlog k:* Hotijuci se povratiti k domom oni učeni. M. Lekusić 142. — *Dolazi od xiv vijeka (u naše vrijeme samo kod Hrvata u Ugarskoj), a između rječnika u Stuličevu (domum', vidi i kod domome) i u Daničevu (domom's kod dom's).*

a. *domum, kao kraj micanu (starije značenje).* Da se može vsaki odu nima vratiti slobodno domoms. Mon. serb. 186. (1300—1376). Tako se domom razidomom. Mon. croat. 252. (1552). Nego su vtilce domom prošli. 280. (1577). Domom se vnuše. M. Marulić 5. Ke kad odsia domom. 85. Pojde domom. Naručn. 1a. Ki je v tamnici ne more priti domom. Korizm. 21a. Pojde domom v Parinu. 21b. Svišvi dolami skut ter domom poteče. P. Hektorović 5. S koga puma nakon dvadeset i pet dan vrativši se domom. 53. Proči ću domom tja. N. Najeković 1, 287. Djevojkju plenku vodi domom sinu. M. Držić 90. Inako ne bi moć ni domom. . . poč. D. Zlatarić 14a. Ne može domom dovesti. . . zaručnicu. M. Divković, nauk. 135a. Toga domom grede vode kao slipa. D. Baraković, vil. 5b. Svak vojničanin može domom iti. I. T. Mrnavić, osm. 64. Hotijuci se povratiti domom oni učeni. P. B. Bakšić 187. Misli o tudem teocu, da i tvoj domom zdravo dode. (D). Poslov. danić. 61. Čijem oko podne domom vraća se. I. Dordić, ben. 141. I zdravo sam svuda hodi i veselo domom dođi. Nar. pjes. mikl. Beitr. 9. Kad sam domom došal. Jačke. 25. Da ja morem pojti domom pogledati. 59.

b. *domi, mjesto za stajanje (mlade značenje, ali dolazi već od kraja xiv vijeka).* Ako oni ljudje hote doći, voja ostati domom's. Spom. sr. I, 6. (1396). Kada se uzbojši trudan domom i van. . . M. Marulić 147. Neć domom umrit. 151. Da bi mi trajes i grom ubio tečenja i čeljad svu domom.

N. Najšković 1, 188. Ne znaš, ku domom za toj rat nepravo sved imaš? D. Zlatarić 6a. Egista domom ni. 30a. Na putu i domom priklonit, miran, tih. D. Baraković, vj. 11. Ter gleda očima, jesmo li domom vrod. 266. Domom č' imat ste ča god hoć'. M. Gazarović 48. Čestiti domom stoje. (D). Poslov. danić. 12.

DOMÓME, vidi domom, od čega postaje tijekom što prima e na kraju (kao nime, home). — Dolazi xvi i xvii vijeka, a između rječnika u Stuličevu koji bez razloga hoće da razlikuje ovu riječ (koju on tumači 'domi') od domom.

a. domum, kod micaña. Što ne greš domome? Š. Menčetić—G. Držić 510. Veselo t' me lice s tobom gre domome. 490. Poslah te domome. M. Vetranić 2, 417. Al nudijer podno tja mi veće domome. F. Lukarević 19. Pastir jednome divjega človlaka dovede domome. D. Rafina 44a. Pojdo Hiera domome. F. Vrančić, živ. 54.

b. domi, kod stajaña. Držim ja za diku tvu sliku domome. Š. Menčetić—G. Držić 491. Ovdí sam domome. M. Vetranić 2, 471. Tad stoje domome. M. Držić 89. Ka ti će djeteta domome zabavit. 90. Svak još spí domome. F. Lukarević 5. Ti koji domome sve živěš opako. D. Rafina 27a. Tebe mirujući kadija domome tko može dvigniti i na boj tirati? I. T. Mrnavić, osm. 27. Lav domome, a zec u boju. (D). Poslov. danić. 54.

DOMONAREDNIK, m. sluga koji uređuje kućom. — U Stuličevu rječniku: 'maestro di casa, maggiordomo', domi praefectus, rei familiaris enator'. — nepouzđano.

DOMONOSLAV, m. prezime. — Pomiñe se u latinskom spomeniku xiii vijeka. Limites nobilium Domonozlav'. Mon. ep. zagr. tkačl. 1, 63. (1227).

DOMONSTVO, n. dom? domovina? — U jednoga pisca xviii vijeka. — nepouzđano. Dragi roditelj, tebi koji poslije kada si mi bitje dao, nastojao si ono sveuđiti ne samo meni ugodno veće i općenomu domonstvu našem učiniti prudu. D. E. Bogdanić v.

DOMORÉNE, n. djelo kojim se domori. — Stariji je oblik domoreuje. — U Belinu rječniku (domorenje, 'fastidium' 304b) i u Stuličevu (fastidium, molestia, defatigatio').

DOMORITI, domorim, pf. složeno: do-moriti. — impf.: domarati. — Akc. je kao kod donositi. — Dolazi od xvi do xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (domoriti komu 'molestiam afferre' 8a; 'molestia afficere' 304b, 492b; 'taedium facere' 724b) i u Stuličevu (supra modum defatigare, maximam molestiam afferre'). a) dosaditi, do-dijati, neprelazno. s dat. Ovaj moć juvena ne poni radosti, jer mi tač domori. Š. Menčetić 125. Ljubav mi domori, ljubav mi dodija. G. Držić 365. Zeđa mi domori. M. Vetranić 2, 309. Snačee vručo tvrdo mi domori. 2, 327. Da se vridnost tvoja, kad joj što domori, četeći pisma moja, o tom razgovori. P. Hektorović 69. Jere mi sasna prem ubožtvu domori. N. Dimitrović 40. Svaka miñ govori kako muž koji čini; taj: meni domori. N. Najšković 1, 254. Kad bi zima došla, hlad bi ti domorio. M. Držić 402. Mrtvi mi san trudahn domori. 431. Slasti sve na svit u dugo domore, a celov dosadit nigdare ne more. D. Rafina 21a. Toliko nesrića toj ženi domori. D. Baraković, jar. 12. Poču (poči ču) tja, ako ti domorih. I. Đorđić, uzl. 149. Mañak mañku domori. (Z). Poslov. danić. 59. — može biti i impersonalno. U Belinu rječniku: domoriti komu 'tedet' 115b; komu je domorilo 'molestia afficere' 86a. — b) versiti moreñe, ne moriti dufe, prelazno i neprelazno. Ovi će erv do vijeka mo-

riti i crvotočiti i nigda neće domoriti. V. Andrijašević, put. 315. — c) sa se, refleksivno, sasma se umoriti. — U Stuličevu rječniku: domoriti se, 'penitus defatigari, lassari'.

DOMORODAC, domoroca, m. domesticus; indigena; popularis. — -a- (mješte neglasna -e-) ostaje u nom. sing. i u gen. pl. domorodaca; u ostalijem se padežima d' pred c ne čuje, ali se nalazi pisano. — Složeno je od osnova imena dom i glagola roditi (rod) sufiksom -ca. — Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Belinu (verna' 506b) i Bjelostjenčevu (kajkavski domorodec 'verna, nativus' v. domaći. 2. v. staroselec. 3. v. zemljak), u Voltigijinu (domesticus, patriota', 'landsmann'), u Stuličevu (civis, contrerannus, domi natus), u Vukovu (ein eingeborner, inländer', indigena'). a) čovjek koji se rodio u domu a ne da je u n' poslije došao kao što su n. pr. ulež ili sluga. Dok je pak sluga dakako da svaki zadrugar (domorodac) neko si pravo prisvoji naglati mu. V. Bogišić, zborn. 146. — b) indigena, čovjek koji se rodio u nekom kraju, a suprotno je tuđinac, stranac, došjak. Nego je bilo u svakom viku ljudi i domorodaca, koji, hoćeći po drugih zemalj, sabiraše u hrpu gđi što lipšeg i koristnijeg smotriše. M. A. Rejković, sat. A 2b. Ni domorodac ni došjak koji se bavi među vama. D. Daničić, 3 mojs. 16, 29. I stranac i domorodac. 8, 33. Ali one dućančije, bojažije i druge sumajstorice iz sveta nisu tako smerne... ponekad, igrajući, govorili bi devojkama tak šale kakve momci domoroci jedva ako govore kad su sami sanciti. M. D. Milčević, let. več. 234. — u ovom primjeru znači onoga kojemu su stari bili iz onoga kraja: Budući i on i ona (Jozef i Marija) rođjeni od kuće toga kraja (Davida), bjehu domoroci ovoga grada (Betlema). S. Rosa 31a. — c) popularis, prena drugome čovjeku onaj koji je iz istoga kraja, zemljak. Ovu pismu nim na diku domorodac verni spravi. Sejnčica. 8. Sa svojima domorodci jest se priselio. A. Kanižlić, kam. 470. Koje ne mogaše imati kod žudija svojih domorodaca. E. Pavić, ogl. 305. Ne bojte se, moji domorodci. S. Stefanac 9. Ljubav prama domovini i domorodcem. A. T. Blagojević, pjesn. iv. To upaniti, moj dobri Slavonče, domorodče i dragi zelačče. M. A. Rejković, sat. C 1b. Koji bi radi ljubavi svojih domorodaca vojno unutra skočio. D. Rapić 288. Rok je četiri putna nesričan: nesričan s rođbinom, nesričan s domorodci, nesričan s likom, nesričan s bolestjom. A. Tomkovića, gov. 227.

DOMORODAN, domorodna, adj. koji pripada domu, domovini, rodnome mjestu (uprav koji se rodio u domu). — -a- ostaje samo u nominalnom nom. sing. i u acc. kad je isti kao nom. — Postaje kao domorodac sufiksom -an. — Dolazi od xvii vijeka (vidi prei primjer kod c) a između rječnika u Belinu (domorodni 'verna' 506b) i u Stuličevu (v. domorodski). a) o čeladetu (isporedi domorodac), puku. Da oni novci među domorodnim pukom ostanu. I. Jablanci 168. — b) o žirivčetu. Jest potrebno da si samo domorodne ovce dobiti može. I. Jablanci 127. — c) o mjestu (gdje se ko rodio). Dijalekcijska cesara domorodno mesto porušie. P. Vitezović, kron. 53. U nebo kanoti u domorodno misto naše potežati se. A. Kanižlić, utoč. 543. Da će se odvesti u Babiloniju i opet u domorodno misto svoje povratiti. I. Velikanović, uput. 1, 95. — d) o jeziku, govoru. Osim svoga domorodnoga jezika govorio je grčki. A. Kanižlić, kam. 815. Domorodnu govoreñem visoke nauke tumačći. 176. — i o slovima. Samo tisak domorodnih slova.

J. S. Rejković 443. — *e)* o običaju. Brijati se nikojima je domородно a drugina je zabraneno. A. Kanižlić, kam. 116.

DOMORODICA, *f.* domородно žensko čelade, *vidi* domorodac. — *U Stuličevu rječniku* (civis, domi nata etc.).

DOMORODSKI, *adj.* koji pripada domorocima, ili domovini, otačbini. — *U Stuličevu rječniku* (in patria civitate usitatus, ad conterraneos spectans).

DOMORODSTVO, *n.* patria, rodno mjesto, domovina. — *d)* može ispasti: domorodstvo. — *U dvojice pisaca xviii vijeka.* Ova su jur davno prikazana domorodstvu i tebi. D. E. Bogdanić vi. Pokaza se kopno, koje će jedan puta biti domorodstvo národâ i mnogijeh životina. 2. Umoriti kano izdajicu domorodstva. A. Tomiković, živ. 157.

DOMOROVCI, Domorovaca, *m. pl. selo u Kosoivu. onaj narod zamjenjuje nominaliv akuzativom:* Domorovce, i tako stoji na karti. U selo Domorovce na Krivoj Reci. Rat. 133.

DOMOTATI, dômotâm, *pf. sveršiti motaše, prelazno i neprelazno.* — *složeno:* do-motati. — *impf:* domotavati. — *Akc. je kao kod doigrati.* — *Dolazi od xviii vijeka, naj prije u Belinu rječniku* (explere glomerationem' 51a; perficere glomerationem' 352b), i između rječnika još u Stuličevu. (Stani dok ovo klupko ili rašak domotam'. J. Bogdanović. Knjige, što se zovu mota domota i svako zlo domota. M. Pavlinović, razl. spis. 260. Motalo se i domotalo. 315.

DOMOTÁVATI, domôtávâm (domôtájêm), *impf.* domotati. — *Akc. je kao kod dogovarati.* — *U Belinu rječniku* (praes. domotajem uz inf. domotati 51a; praes. domotavam uz inf. domotati 352b) i u Stuličevu.

1. DOMOV, *adv.* domum, *vidi* 1. doma, b i domom, a. — *Kao da je negdašnji dativ domovi okričen.* — *Riječ je stara, ispredi stslav. domov, rus. (u dijalektima) домъв.* — *Dolazi do xviii vijeka, ali samo kod čakavaca (kod Stokavca u i kod čakavaca zamijenio ga je mladi oblik domom koji vidi i svagda za micaše.* Idose veselo domov. Mon. croat. 5. (1325). Prije nere pride domov. Stat. krč. ark. 2, 281. Pojdo grčka vojska domov. Troj. prič. jag. ark. 9, 134. Kada se vrati ova žena domov. Mirakuli. 124. Vrativši se domov. Anton Dalm., nov. tešt. 93. luc. 7, 10. Dopejavši ga domov otač. F. Glavinčić, cvit. 188b. Da je se je malo domov povrnuo. P. Vitezović, kron. 181.

2. DOMOV, *adj.* koji pripada domu. — *U jednoj pjesmi našega vremena.* Ovi domov dar. Nar. pjes. vuk. 1, 79.

1. DOMOVAC, domovca, *m.* domaće čelade, *domaći* (*vidi* domac, 2, a, a). — *U jednoga pisca xvi vijeka.* Učišeni prijatelji i prěsni ili domovci božji. Š. Budinić, sum. 185b.

2. DOMOVAC, Domovca, *m. selo u Hrvatskoj u podžupanji zlatarskoj. (kajkavski Domovec).* Pregled. 61.

DOMOVAN, domovna, *adj.* koji pripada domu, domaći. — *a-* stoji nj. negdašnjega i ostaje samo u nominalnom nom. sing. m. i u acc. kad je jednak nominativu — *Dolazi u jednoga pisca xvi vijeka koji piše mješanim jezikom i u rukopisu prošloga vijeka pisanom crkvenjem jezikom* (domovъnъ) i u Stuličevu rječniku: domovan, res domi facta vel naa, domesticus, familiaris'. Da bi ga izbio od kućne ili domne

pečali. Š. Budinić, sum. 127b. O strojeniji domovněmъ. Danilo 38. Iměnja domovnaja. 80.

DOMOVĀNE, *n.* djelo kojim se domuje. — *U naše vrijeme i u Stuličevu rječniku.* Pa što bi mi tako domovane? Osvetn. 2, 20.

DOMOVATI, dômujêm, *impf.* prebivati (*u svom domu ili kao u svom domu*). — *Akc. je kao kod blagovati.* — *Dolazi od xviii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (kod prvivati), u Belinu (habito' 365b), u Stuličevu.* S Bobojnovcem tri lita domova (kao žena s mužem). I. T. Mrnavić, mand. 44 Ne mogu nikako zajedno domovat. A. Kalić 77. Druge dvore de ću domovati. Nar. pjes. petr. 1, 81. Stojte mirno kô u dobru svoium, kakono ste dosad domovali. Osvetn. 5, 115.

DOMOVICA, *f.* domačica, žena udata. *ispred* domovnica. — *U jednoga pisca čakavca xviii vijeka.* Da bi bog hotio mene domovnicu, ne bi me stvorio trač bez udviciu. I. T. Mrnavić, mand. 52.

DOMOVIĆI, *m. pl. ime mjesta koje se pomine xiv vijeka i po svoj je prilici sadašnje selo Domoj u Metohiji (Heosnu). i u Daničićevu rječniku.* Meda kô Tmavê Domovićemъ i Tatarinu. Glasn. 15, 283. (1848?). Među medama u kojima se pomine 'patkovski deš' spominju se i mede Pantokratorove a to su dečanske . . . pominiu se 'Domovići' koje u Milojevića čitamo 'Domoj'. S. Novaković, zeml. 62.

DÔMOVINA, *f.* patria; patrimonium; familia. — *Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Mikašinu* (domovina, mjesto u koje se tko rodi patria, patrii lares'), u Bjelostjenčevu (patria, sedes natalis, patrium solum, patriae solum, natale solum, patrii lares'), u Jambrešićevu ('patria'), u Voltigijinu ('patria' vaterland'), u Stuličevu ('patria, natale solum etc.), u Vukovu (haus und hof' arneta et praedia'). a) mjesto gdje se ko radio, rodno mjesto, otačbina. Vrativši se iz Atene na domovinu svoju. F. Glavinčić, cvit. 135b. Pjevat sladke pjesni izvan naše domovine, na daleko od našijeh svetilišta. B. Zuzeri 29b. Nikola Prvi, domovinom Rimljanin. A. Kanižlić, kam. 77. Vraćajući se Jakob k svojoj domovini. D. Bašić 170b. Al' nek ti je domovina grad izvrsni od starina. V. Došen 32b. Koji domovinu, ne jezik, slavu i diku raširiti želi i trudi. A. T. Blagojević, khin. iv. Znadeto li baš pravo, gdi je prava nenavodnosti domovina, i gdi ona osobito prviba? D. Rapić 134. Braniti domovinu. A. Tomiković, živ. 172. Hrvati primivši krst, urediše svoju novu domovinu. M. Pavlinović, razg. 26. — *često u prenesenom smislu, raj, nebo.* Doklo pridemo k domovini nebeskoj. I. T. Mrnavić, ist. 59. Ki nas u nebeske domovine pokoj dopejav. P. Vitezović, kron. ii. Nebo je oćinstvo naše i domovina naša. A. Kanižlić, fran. 256. Mogla bi brez svake smetnje u domovinu svoju nebesku unići. B. Leaković, gov. 209. — *b)* oćevina, baština, imanje. u jednoga pisca prošloga vijeka: Što god moja domovina ima blaga od starina virno ću vam sve doniti i od srca pokloniti. V. Došen 123b; i u Vukovu rječniku. — *c)* ženi su domovina muževa kućna čelad, braća itd. u naše vrijeme u Crnoj Gori. To su mila braća tvoja a moja je domovina. (snaha djevera, narivčić). Nar. pjes. vuk. 5, 460. Gospoda Mirkova, kad spomenu sve redom domovinu. 5, 461.

DOMOVINAŠ, *m.* domorodac. — *u jednom mjestu xviii vijeka. (Nemci)* među nama i domovinaši pomešani jesu. Glasn. ii, 3, 171. (1712).

DÔMOVINSKI, *adj.* patrius, koji pripada domovini. *U jednoga pisca xviii vijeka i u*

Stuličevu rječniku. Ki se trsi čistoću slavnoga domovinskoga jezika odvetku zaluraniti. P. Vitezović, cvit. viii.

DOMOVITI, domovim. *impf.* vidi domovati. — *U Stuličevu rječniku* ('in patria morari'). — *ne-pouzđano.*

DOMOVNICA, *f.* domačica. — *Dolazi kod pisaca čakavaca xv i xvii vijeka, i u Stuličevu rječniku.* Razdili ubozim domovnicam. Mon. croat. 62. (1437). V. Što će reti: blagoslovljena ti meu ženami? N. Ovo je tretja pohvala koja se podaje b. gospoju u koj se kaže da ona ne samo je puna svakih milostih koje se mogu pristojati jednoj divici, dali jostje (!) onih koje se mogu pristojati jednoj domovnici. I. T. Mrnavić, ist. 68. Osvetit svoji muži ki jim drazi bihu družu, nigda budne domovnice. J. Armolušić 39.

DOMOVNIK, *m.* domačin. *isporedi* domovnica. — *Dolazi na jednom mjestu xvii vijeka (gdje može biti da znači domaće čelade) i u Stuličevu rječniku.* Všem domovničkom i obiteljaniom tvorjim zapovędao jesi da tebe nadstojęćega poslušaju. Š. Budinić, sum. 194^b.

DOMOVRAČANJE, *n.* vraćanje doma, kući. — *U Stuličevu rječniku* ('domućiće'). — *ne-pouzđano.*

DOMOVSTVO, *n.* a) u *jednoga pisca xvii vijeka dolazi sa značenjem: stajęće žene udute (domačice, domovnice).* Mene boraviti pustite udovstvo, pokle mi hraniti ne da bog domovstvo. I. T. Mrnavić, mand. 46. — b) *domaće imać.* *isporedi* domstvo. — *U Stuličevu rječniku:* 'la roba di casa', 'res familiaris' s dodatkom da je uzeto iz Gundulića (?).

DOMRÁČITI SE, domrāčiti se, *pf.* impersonalno, smrāčiti se, smrknuti se po sve. — *složeno: do-mrāčiti.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* 'Domrāčilo se, višo se ništa ne vidi'.

DOMRAZITI SE, domrazim se, *pf.* taedere, omrznuti (od kraja, posre). — *složeno: do-mraziti.* — *Akc. je kao kod dobaviti.* — *Dolazi (samo impersonalno) xv i xvii vijeka.* Jur mi se domrazi živjeti na saj svijet. Š. Menčetić—G. Držić 459. Da mi se domrazi živjeti s tužicom. 481. Da jim se bišo domrazilo svaki dan manu blagovati. And. Kačić, kor. 84.

DOMRČITI, domrčim, *pf.* svršiti mrčęće, izmrčiti, pomrčiti po sve, od kraja, ili koliko je dosta, ili donekle. — *složeno: do-mrčiti.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.*

DOMRDÁŠ, *m.* u zagoneci. Otud ide domrdaš, ili lezi da mu daš, ili beži kud god znaš. *odgovnetlaj: san. mj.* domrdaš govori se i demrdaš, namrdaš. Nar. zag. nov. 196.

DOMRKE, *f. pl.* seoce u Hercegovini u kotaru gatačkom. Statist. bosn. 114.

DOMRSITI, domrštim, *pf.* svršiti mršęće (brisaie), pomrsiti (izbrisati) od kraja. — *složeno: do-mrsiti.* — *impf: domršivati.* — *U Stuličevu rječniku* ('penitus delere, obliterare').

DOMRŠIVATI, domršujem i domršivam, *impf.* domrsiti. — *U Stuličevu rječniku* ('griješkom domrsivati, domrsivam').

DOMSTVO, *n.* vidi dom. — *Dolazi u jednoga pisca xvii vijeka u kojega kao da znači rod, i u Stuličevu rječniku* (v. domovstvo). Uklonit svo'u Susanu Galerijeva siona domstva. J. Kavačin 297^a.

DOMŠA, *m.* ime muško. — *xiv i xv vijeka.* Domša satnik. Mon. croat. 3. (1321). Donša z Vladihović, Daluacije i Hrvat banovac. 56. (1431).

DOMŠIĆ, *m.* prezime po ocu Domši. — *xvi vijeka.* Mihal Domšić. Mon. croat. 249. (1549).

DOMŠINAC, Domšince, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu vafevskom. Niva za Domšincem. Sr. nov. 1866. 615.

DOMUĆITI, domućim, *pf.* složeno: do-mućiiti. — *impf: domućivati.* — *Akc. se mijenja u aor. 2 i 3 sing. domući* — *Dolazi od xvii vijeka (vidi kod b)). a) svršiti mućenje, ne mućiti više.* — *u Belinu rječniku* ('finir di straziare' 712^a) i *u Stuličevu* ('vexationi finem dare'). — *b) mićkđm dobiti, steći.* — *u jednoga pisca xvii vijeka.* Ča su bili oni u polih domućili. A. Vitajić, ist. 248^b. Plod koji bihu utrudili i domućili ili trudom svojim uredili i dotekli. 253. Inostranci pograbili sve ěa su oni domućili. 387^b. — *c) učiniti da ko donekle s mićkđm dođe.* — *u naše vrijeme u Dubrovniku.* 'Što ste stara čovjeka dovle domućili?' — *i sa se, refleksično.* 'Žo nam je da ste se za to do nas domućili'.

DOMUĆIVATI, domućujem i domućivam, *impf.* domućiti. — *U Stuličevu rječniku* (domućivati, domućivam).

DOMUHATI SE, domuhām se, *pf.* vidi doštrklati se. — *složeno: do-muhati.* — *U naše vrijeme u Lici.* Kada se ļeti blago štrkļa, te se koje goveće prvo od ostalih kući doštrkļa, te ga opet natrag tjeraju, vraćajuć govore: 'Muļ, što si se tu domuvao', a i čovjeku reku: 'Jesi li se i ti domuvao?' J. Bogdanović.

DOMŪKATI, domŭćim, *pf.* svršiti muķaie. — *složeno: do-mukati.* — *U Stuličevu rječniku.*

DOMUS, vidi domuz.

DOMUSOVINA, *f.* vidi domuzina. — *U jednoga pisca xvii vijeka (gdje tako govori Turčin).* (Memija derviš:) Za glad ne žellli (h)ić domusovine. I. T. Mrnavić, osn. 157.

DOMUSTI, domuzēm, *pf.* svršiti muzeie, prelazno i neprelazno. — *složeno: do-musti.* — *Akc. je kao kod dokrasti.* — *U Belinu rječniku* ('finir di manguere' 502^a) i *u Stuličevu* ('muletum perficere').

DOMUŠIĆ, *m.* prezime. — *Dolazi u spomeniku pisanom krajem xiii ili početkom xiv vijeka u kojemu dolazi pl. Domušići možebiti kao ime selu, a otale u Domićevu rječniku.* U Zeć polovina Kamenice sĵ ljudmi a imenem Domušići ('Domušiki'). Mon. serb. 59. (1293—1302).

DOMŪTITI, domŭtim, *pf.* svršiti mućenje, prelazno i neprelazno. — *složeno: do-mutiti.* — *Akc. je kao kod dobaciti.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* — *Dolazi i u narodnoj pjesmi Hrcata u Ugarskoj, ali kao da znači domamiti.* To znaš, da me nećeš već domutit k tebi. Jačke. 93. Da bi mi ti stazu sis zlatom zlatila, još me ne bi va ūu nazad domutila. 111.

1. DOMUZ, *m.* sviņa, prasac, tur. domuz. — *Dolazi od xvii vijeka (obično samo kad Turci govore), ali prije našega vremena s glasom s mj. z: domus. (Memija derviš govori: U zemļi žiriti ne dadu domusa. I. T. Mrnavić, osn. 143. Gđi ni zelja ni domusa težak űlovik tu zlo kusa. P. Vitezović, cvit. 46. (Vrazi) ki gubicom vućjom prite i ograđom od domusa. J. Kavačin 409^a. Vidiš li, hoća? dina mi, boje zna popov domuz no ti. Nar. prip. vrē. 108. — kao psotka čovjeku: To vidić vezir: 'Ah medet!' vapije, 'ah Turci domusi, tako se boj bijo!' Radojević Gizl. 20. Turčin: Domuze od domuza vra da nasi tin!' Nar. prip. vrē. 111.*

2. DOMUZ, *m.* nekakav otok na koivu. — *U*

Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Srijemu. — Bice ista riječ što predašna, ali se ne da razumjeti sveza u značenju.

DÓMUZIN, m. prezime. u naše vrijeme. Šem. karlov. 1883. 72.

DOMUZINA, f. krmatina, vidi 1. domuz. ispo- redi domusovina. — U naše vrijeme u sjevernoj Dalmaciji. „Najila se mesa domuzine (turkiña)“. M. Pavlinović.

DOMUZIVATI, domúzujem i domúzívám, impf. domusti. — U Belinu rječniku (praes. domuzivam uz inf. domusti 502^a) i u Stuličevu (domuzivati, domuzivam).

DÓMUZOVINA, f. vidi domuzina. Caro sagi- nata: domuzovina. F. Kurelac, dom. živ. 41.

DOMUZ-POTOČKI, adj. koji pripada Domuz- potoku. Domuz-potočka (opština). K. Jovanović 117.

DÓMUZ-PÓTOK, m. selo u Srbiji u okrugu kragujevačkom. K. Jovanović 117.

1. DON, *vidi 2. don i dum. tal. don. a) s ime- nima popovskijem. — pouzdano dolazi od xvii vijeka.* Tebi, oče don Justine. P. Hektorović (?) 101. (u rukopisima xvii vijeka). Gospodina don Zambatiste Rozanica. M. Gazarović 121^b. I sad običaju gospoda biskupi pridivati imena, kad posvećuju Jude za misnike, jer svitovlenu tko je Petar primetne mu don Petar i don Ivan što se more re: đarovati na službu božju Petar i Ivan, od riči „latine donoi“ darujem, al' ti po „figuri sinkopoj“: gospodin Petar, Ivan. I. Ančić, ogl. 71—72. Ivanović pop don Krste. J. Kavašin 132^b. *tako je i u naše vrijeme po sjevernoj Dal- maciji. — poseve je neobično da don stoji poslije imena kao što je u ovom primjeru: Bratju Jere don mudroga. J. Kavašin 108^a. — b) špaliolska riječ pred imenom špaliolskih plemića. Po vlasti viteza don Govana od Austrije. A. Gučić, roz. mar. 59. Bijanke, kćere Don Alfonsa kraja. F. Glavinčić, cvit. 292^a. — c) u jednom primjeru pisca Dubrovačana xvi vijeka stoji pred tali- janskom riječi patrona (parčica, gospodarica) i znači kao velika, glavna. to je rijetko i u tali- janskom jeziku. Dubrovačka je mrtarica don pa- trona i krajca od svijeh plavi. M. Vetranić 1, 225.*

2. DON, *vidi doñ.*

3. DON, *m. Tanais, rijeka u Rusiji. Iz sje- verne jošte strane, odkli rijeka Don istječe, gos- podičije mlad dotječ. I. Gundulić 535. Gdi se rika Don stiče. I. T. Mrnavić, osm. 40. Don, Neretva i Marica. J. Kavašin 275^a. Uže ključe Dona, Dnjepra i Dnjestra. J. Rajić, boj. 42.*

DÓNA, f. ime žensko. — U naše vrijeme. Dona Marković iz Culkovića tuži Mitra Mrcajla, što joj ostao dužan. Glasn. 11, 1. 52. (1808). Baba Dona iz Selačke u Zaglavku. M. D. Miličević. živ. srb. 1, 90.

DONĀBITI, donābijem, pf. nabiti do kraja, sve. — složeno: do-nabiti. — U naše vrijeme u Lici. Konoplu ili pušku ili kuću u govoru: „Da mogu ono konopaja već jednom donabit' ili: „Donajib mi ovu pušku, ili: „Još nijasam sve kuće iznutra zemljom donabio“. F. Bogdanović.

DONAČINITI, donāčinim, pf. načiniti do kraja, sersiti načinače. — složeno: do-načiniti. impf.: donaćināti. — U Belinu rječniku (finir di racconciare' 602^b).

DONAČINATI, donāčinám, impf. donaćināti. — U Belinu rječniku (praes. donaćinam uz inf. donaćināti 602^b).

DONĀČI, donāčēm, pf. naći, ali ističući da to biva ne lako i nakom nekoliko vremena. do- lazi samo sa se, pasijeno impersonalno. — složeno: do-naći. — Akc. je kao kod iznaći. — U naše vrijeme. Donalo se, da su Cigani ukrali koña Glasn. 11, 1, 73. (1808).

DONADEK, m. ime muško. pominje se xviii vijeka kao ime čovjeka koji bi živio u xi vijeku. Tribiñani učinije za svoga bana jednoga kneza tribiñskoga koji se zvašo Donadek . . . Donadeka bana živa ufatviši . . . And. Kačić, razg. 36.

DONĀGLEDATI SE, donāglēdam se, pf. na- gledati do kraja. — složeno: do-nagledati. — U Stuličevu rječniku (ad finem usque intueri').

DONĀKNADITI, donāknadim, pf. vidi nado- knaditi. — složeno: do-naknaditi. — U naše vri- jeme (vidi donaknadavati).

DONAKNADĀVATI, donaknadāvám, impf. donaknaditi. — U jednoga pisca našega vremena. Zemlja se može s vinovom lozom posaditi onde gdi izobilije vina slabost negovu donaknadava P. Bolić 1, 99.

DONALIJĒVATI, donālijēvám, impf. donaliti. — U jednoga pisca xviii vijeka. Pak kad kradom donaliva vode. J. S. Rejković 248.

DONĀLITI, donālijem, pf. doliti. — složeno: do-naliti. — vidi donalijevati.

DONAPLĀČIVATI, donaplāčujem i donaplā- čivám, impf. donaplātiti. — U Stuličevu rječniku.

DONAPLĀTITI, donaplātím, pf. vidi doplatiti, isplatiti. — složeno: do-naplatiti. — impf.: do- naplāčivati. — U jednoga pisca xviii vijeka i u Stuličevu rječniku (ad unguem satisfacere'). Dr- žzan je donaplatiti, koliko da je ukrel. H. Bo- načić 83.

DŌNAPOKON, vidi napokon i 1. do, I, 2, b, b).
DONĀPREDOVĀNO, adv. (uprav part. praet. pass. n. glagola donāpredovati), perseveranter, postojano. — U Stuličevu rječniku (ad finem usque perseverando').

DONĀPREDOVĀNE, n. djelo kojijem se do- napreduje. — Stariji je oblik donapredovanje. — U dvojice pisaca Dubrovačana prošloga vijeka i u Stuličevu rječniku (perseverantia, constantia'). Proseći u gospodina dar od donapredovanja u dobrih djelih. D. Bašić 269^b. Primi ih, da se radi nih ganeš nadarit me svijem milostima koje su mi potrebne, a nad sve ine donapredovanjem u tvojoj svetoj ljubavi. I. M. Mattei 283.

DONĀPREDOVATI, donāpredujem, pf. samo (ali vidi i donapredovano) u Stuličevu rječniku sa značenjem (ad finem usque perdurare, perseverare' ne okaniti se do kraja; prvno bi značenje bilo: napredovati do kraja. — složeno: do-napredovati.

DONĀPUNITI, donāpunim, pf. dopuniti. — složeno: do-napuniti. — U jednoga pisca xviii vijeka. Dopršil je i donapunit rasap i razrušenjo negovo. A. Vitajić, ist. 395.

DONARĀSTI, donarāstēm, pf. dorasti. — složeno: do-narasti. — U naše vrijeme. Dok dono- rastu djeca, bavi se s nimi mati. V. Bogišić, zborn. 288.

DONASĀDITI, donāsādím, pf. svsřiti nasadi- vane (prelazno i neprelazno), nasaditi do kraja. — složeno: do-nasaditi. — U Stuličevu rječniku.

DONĀŠĀNE, n. djelo kojijem se donasa. — U Vukovu rječniku.

DONĀŠATI, donāšám, impf. iterativno doni- jeti i donositi. — Akc. je kao kod dobivati. — Postaje od osnove donosi glagola donositi pro-

dufivašem drugoga o na a i sufiksom a pred kojijem i postaje j; pa se sj mijenja na š. — Dolazi od xvi vijeka, a između rječnika u Bjelostjencu, u Jambrešićevu, u Stulićevu (s dodatkom da je uzeto u Kanžilića), u Vukovu. Ku korist i ča donša krst? Kateh. 1561. C1a. Kako onim ki to činiše u voju žela donšaše. P. Zoranić 68b. To ufanje donša nam veliko utješnje. Š. Budinić, sum. 26b. Kada tako vrme donša. 113a. Vede mu u klobuku donšahu. F. Glavinić, cvit. 121a. Ka zla donšaš človiku smrtini grih? svitl. 25. Što im je od sad pliva i strnište za črpiče donšano. E. Pavić, ogp. 104. Oko opet nu (zvizdu) donšaš kao plamen jetlan mali. V. Došen 258a. On prid oči nama no donšaš što slavonska narav ne podnaša. A. T. Blagojević, pjesn. 63. U kluuu mu vode donšašela. Nar. pjes. istr. 1, 35.

DONATEVIĆ, m. prezime vlasteosko u Dubrovniku xiii vijeka. Matija Donatević... Prugl. Donatević (vječnici većega vijeka). Mon. serb. 40. (1253). Đ. Daničić, rječ. 1, 291. rano je ove obitelji nestalo, jer se poslije nigdje ne pominje.

DONAŪČITI, donaučim, pf. naučiti (koga) do kraja. — U Stulićevu rječniku (perdocere).

DONČIĆ, m. prezime u naše vrijeme. Šem. karlov. 1883. 72.

DONDĀ, adv. vidi donle, od čega postaje tijekom što se l promijenilo na d možebiti po analogiji prema ondje. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. a) o mjestu. Kad se momci bacaju kamena, vaļa bijegu svoju posvjedočiti, t. j. po drugi put baciti donde. Vuk, nar. pjes. 2, 486. — b) o vremenu. Dok imaš donde i čuvaj. Nar. posl. vuk. 63. Dok je boga i dobriješ prijatelja, donde se ništa ne vaļa bojati. 64. Dok se ne namučī, donde se ne nauči. 66. Od toga časa ne mogošo čeljad ni polak jesti koliko su donde jela. Nar. prip. vuk. 98.

DONDEŽE (dondže), adv. i conj. dokle (relativno). — Samo (pisano dondeže i dondže) u krugama pisanima krivenjem ili mješanjem jezikom a između rječnika u Stulićevu (dondže s dodatkom da je uzeto iz ruskoga) i u Daničićevu (dondže i dondže). Dondže človečskoje jeststvo... nastavit se. Mon. serb. 17. (1233). Dondže stojiht monastyr Hilandars, i sije zapisanije da jest tvrdō i nepokolčbjimo. 80. (1302—1321). Da ni davaju prilēvaks, dondže bude monastirr. 543. (1499).

DONDOLĒN, adv. vidi donle, od čega postaje tijekom što mu je opet pridano do bez potrebe (isporedi ozgo, ozdo, odozgo, odozdo) čim postaje dodone, a pak premještanjem slova i dodanem krajnoga n. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku gdje se dodaje da se govori u Risnu.

DONEKLĒ, vidi dočekle.

DONESATI, donesam, kao impf. donijeti (donesti) u jednoj pjesmi čakavskoj našega vremena, ali je svakako čudnovata riječ i zato nepouzdana. Ive kosi, rukavice nosi, sestrice ručat mu donesala. Nar. pjes. istr. 2, 79. — doista ima i aor. 3 sing. donesa u pisca Dubrovčanina xvi vijeka, ali jamačno treba čitati doveza (donesa) kako je priličnije po smislu i po stiku. Sila je da sličim gizdavi ne pogled, odko je odluka, koja me donesa' gdi strila od luka na me se oteza. Š. Menčetić 20.

DONESĀNE, n. djelo kojijem se donese. — Stariji je oblik donesenje. — U Mikišinu rječniku (donesenje), u Belinu (donesenje 83b), u

Bjelostjencu (grijeshkom donešene, vidi donijeti, I, e) aa), u Stulićevu.

DONESILAC, donesioca, m. čovjek koji donese. — Samo u Mikišinu rječniku (donesilac ladom vector). — nepouzdana.

DONĒSTI, vidi donijeti.

DONICA, f. zemļa pod ūivama u Srbiji u okrugu požarevačkom. Niva nad brežjem u Donici. Sr. nov. 1861. 285.

DONIĆ, m. prezime. — xv vijeka i u naše vrijeme. Petrom Donićem. Mon. croat. 166. (1497). Milić Donić. Rat. 137.

DONIJĒĆE, n. vidi doneseše. — Postaje od part. praet. pass. donijet (vidi donijeti, I, e) bb) sufiksom (ije). — Samo u Bjelostjencu rječniku (stariji oblik po zapadnom govoru donitje s dodatkom da se govori u Dalmaciji). — slabo pouzdano.

DONIJĒKATI, donijetōm, pf. versiti njekeane. — složeno: do-nijekati. — Akc. je kao kod dopisati. — U Stulićevu rječniku (s praes. donijekam a, negatione desistere, cessare).

DŌNIJĒTI (donesti, donēsēm, pf. afferre, doći nosēći, vsršiti nošeње tijekom što se učini da ono što se nosi bude na mjestu do kojega se nosilo. kraj nošeња može biti mjesto ili čelade (ovo stoji na) češe u dat.). — složeno: do-nijeti (nesti koje vidi, vidi i I). — impf.: donositi; iterativno: donšati. — Akc. kaka je u praes. taku je u impf. donēsi; praes. može biti i s drugim akcentom: donēsēm; za ostale oblike vidi kod I. — S oblikom donesti riječ je prastavenska, isporodi stslav., rus., češ. donesti, polj. donieść. — Između rječnika u Vrančićevu donesti na sridu proferre; u Mikišinu donesti, doniti, afferro, apporto; u Belinu donijeti afferro' 33a, 571a, 609a; defero' 607a; u Bjelostjencu donesti kod donšam afferro, apporto; u Voltigijinu donesti apportare, arrecare' holen'; u Stulićevu donijeti i donesti (po Mikišinu) ferre, afferro, portare, allegare, citare, adducere, producere; u Vukovu donijeti bringen' afferro'; u Daničićevu donesti afferro'.

I. oblici. praes. i impf. imaju u drugom dijelu samo osnovu nes; ali inf. i prošla vremena mogu imati osnovu nes i ne, vidi nesti. a) inf. donēsti i donijeti; oba su dva oblika potvrđena od xvi vijeka: donesti. Zboru. 124a. N. Najeković 2, 133 (radi slika). Mon. croat. 269. (1572). F. Glavinić, cvit. 39a, 125a i još na nekoliko mjestu. P. Vitezić, odil. 31. Oliva. 44 (radi slika). Glasu. n. 3, 17. (1635). F. Lastrić, test. 145b. A. Kanžilić, kam. 9. 75. Z. Orfelin, podr. 263. donijeti je običnije, osobito u naše vrijeme i dolazi mnogo češe. u nekih piscu ima jedan i drugi oblik: tako donijeti u Zbornu. 71a (doniti i donit) F. Glavinić, cvit. 206b. 297a. F. Lastrić, test. 61a. 179b. svet. 169b. A. Kanžilić, kam. 12. 877. vidi i rječnike. (u M. A. Reškovića oblik je doneti, vidi kod d) bb). — b) aor. od osnove nes: donēsō, donēso, donēsōsmo itd.; od osnove ne: donijeh, donjije (ili donjije?), donjjesmo itd. oboje jednako često dolazi u prošla vremena, a u naše kao da je prei oblik običniji, osobito za 2 i 3 sing. (donije u naše vrijeme samo u jednoga pisca: Osvetn. 3, 48). aa) donesoh. F. Glavinić, cvit. 157a. — donih. Spom. sr. 2, 51. (1407). 60. (1409). donijeh. I. Gundulić 485. — bb) donesoh. Spom. sr. 2, 51. (1406). N. Rašina 85a. Š. Menčetić 274. N. Najeković 1, 230. M. Držić 475. Aleks. jag. star. 3, 235. 245. I. Gundulić 446. 544. (bilo bi i nekoliko veće primjera, ali se ne može sagdat

poznati, jeli aor. ili praes.). donč. Spom. sr. 2, 55. (1407). 1, 178. (1418). 1, 164. (1422). 2, 58. (1424). doni. M. Marulić 45. 188. Š. Menčetić 237. 276. M. Vetranić 2, 403. H. Lucić 188. D. Zlatarić 18b. I. Gundulić 41. 298 i još na *nekolika mjesta*. I. Zanotti, en. 24. P. Vuletić 4. J. Kavañin 92b i još na *nekolika mjesta*. donuje. I. Gundulić 129. 416. G. Palmotić 2, 143. 247. 398. I. Đorđić, salt. ix. xiv. P. Sorkočević 552a. — ce) donesoše. Mon. serb. 207. (1887). Aleks. jag. star. 3, 226. A. Kanižlić, kam. 140. 148. E. Pavić, ogl. 90. M. A. Rejković, sat. B^{8a}. Nar. pjes. vuk. 2, 67. 179. 405. — donesoš. Spom. sr. 1, 51. (1404) 105. (1411). doniješe. N. Rašina 31b. 71a. Zborn. 31a. N. Najošević 1, 185. G. Palmotić 1, 94. I. Đorđić, ben. 111. V. M. Gučetić 34. Nar. pjes. vuk. 1, 10. doniše. J. Kavañin 296a. And. Kačić, kor. 33. donesoš. Nar. pjes. vuk. 2, 88. 404. — c) part. ili ger. pract. aa) od osnovne nes. donesāš. Spom. sr. 1, 133. (1415). donesavši. Mon. serb. 549. (1513). E. Pavić, ogl. 21. 276. — bb) od osnovne nē. donivši. B. Kašić, rit. 330. — Može se kazati da bi bile u naše vrijeme jednako obične obje osnovne: donesāv, donesāvši i donijev, donijevši. — d) part. pract. act. aa) od osnovne nes: donesaoš (donesal, donesals, donesal), donesala. donesals. Spom. sr. 1, 42. (1402). 2, 117. (1427-1456). donesaoš. Spom. sr. 2, 98. (1441). D. Zlatarić 68a. Glasn. II, 3, 187. (1715). Nar. pjes. vuk. 2, 550. donesal. Mon. croat. 219. (1527). H. Lucić 188. donesa. D. Baraković, jar. 3 donesli. Mon. serb. 276. (1410). 321. (1423). doneslo. Mon. croat. 308. (1598). (D). Poslov. danić. 83 (ali po sliku trebalo bi da je donijelo: Nije što bi se babi doneslo, nego što bi se babi izjelo). donesla. Nar. pjes. istr. 2, 132. Nar. prip. mikul. 9. — bb) od osnovne nē: donio (doněš), donijela (u Dubrovniku donijela). ovaj oblik mnogo češće dolazi od prroga, osobito u naše vrijeme (dajbudi kod štokavaca). naj stariji je primjer xv vijeka: donio. Spom. sr. 2, 51. (1407). (u jednoga pisca iz Staronije, M. A. Rejkovića, koji u ostalom piše po zajednom govoru dolazi ovaj part. s-e- mj. -i: doneli. sat. A^{6a}. donela. H^{6a}. I^{6a}. — e) part. pract. pass. aa) od osnovne nes: donesen, donesena. Zborn. 89. P. Hektorović 13. M. Divković, bes. 32a. M. Orbin 235. G. Palmotić 1, 178. J. Mikala, rječ. 76b. A. d. Bella, rječ. 574b. J. Stulli, rječ. 1, 133b. već od xvii vijeka često kod ovoga oblika mijenja se s na š, i to grijehom, jamačno prema nošen. to se događa ne samo kod pisaca nego i djelovnice kod naroda u naše vrijeme. vidi B. Krnarutić 17. A. Kanižlić, kam. 29. 96. 174. V. Došen 63b. 135b. M. A. Rejković, sat. B^{4a}. sabr. 66. Nar. pjes. vuk. 1, 121. — bb) od osnovne nē: donijet. nema nu potvrde, i svakako je prvi oblik mnogo običniji.

II. značenje.

1. aktivno (i pasivno).

a. sa značenem kazanimjem sprijeda, ističući da se ono što se nosi ostavi na mjestu gdje je kraj ničemu (ispoređi e). a) objekat je stvar tjelesna (može biti i čedule). Vlasti zakonitum solis da nose od dohoditka crkvnogova, a četo večo donesu, da jesti polovina crkvi a polovina vlahomu. Mon. serb. 99. (1330). Ovaj dva lista donoše u Dubrovniku starac Mišljen i starac Lelko i Stojan krestaninje. Spom. sr. 1, 51. (1404). Zena... kako pozna da Isus bješe sio u kući od farizea donese blustro ponasti. N. Rašina 85a. luc. 7, 37. Ogañ ki prid tobom ni se sad ukrosal, da ki sam sam s sobom z daleče donesal. II. Lucić 188. Kozle je donio i jedan sir. M. Držić 47. Eleno Alošandar Pariz na veri uzam u Troju donese.

Aleks. jag. star. 3, 248. Od oružja stoje gomile, ke kralj vitez ote i doni, kad moškovske razbi sile. I. Gundulić 431. Dijete mu je doneseno. G. Palmotić 1, 178. Donese mo koñ do vrata od bijeloga Smederova. 2, 179. Jā li ti ki pogrebu kamen donest imam? P. Vitezović, odl. 31. Donesi s tobom a izjedi sa mnom. (D). Poslov. danić. 19. Donijeti na trpezu „appono“. A. d. Bella, rječ. 544a. Donijete Severa i ukazaše. I. Đorđić, ben. 111. Hoće l' donet na glavi miricu? M. A. Rejković, sat. G^{6b}. Što je na stol doneseno. sabr. 66. Dvor pometi i vode donesi. Nar. pjes. vuk. 1, 60. I donese mnogo suho zlato. 2, 52. Donesoše vino i rakiju. 2, 67. Kad donese naše krsto časne. 2, 88. On otrča na tananu kulu, te donese onu čašu zlatnu. 2, 187. Pa on (koi) žali svoga gospodara što ga nije na sedi donio. 2, 306. I donese gospodsku večeru. 3, 5. Poliče se lijepa devojka, ona ide na tavićka vrata, i donese jednu kovu vina. 3, 121—122. Kad se vrnem od Šijeña bela, donecu ti dilber Ardeliju. 3, 182. — b) objekat je glas, eijest, ili čije riječi uopće. Jer slišamo čuda totu donesena, ne znamo od kuda. P. Hektorović 13. Meni tužnoj donese glas od sina. M. Držić 475. Kad ti budu glas donijeti, da je tva kćerca zarobjena. G. Palmotić 1, 169. Da mi glase tve slobode Sjevernica nije donijela. 2, 286. Ko god je bude sresti, donesi mi hrle glase. 2, 328. Bi take stvari glas donešen u Siget. B. Krnarutić 17. Nevesele glase Jakovu doniše. And. Kačić, kor. 33. I donese zle glasove. Nar. pjes. vuk. 1, 95. Žalosoñ će glase donijeti. 1, 547. Radi bismo dobar glas donijeti. Nar. pjes. juk. 81. Počnu ga rasplitivati o glasovima, što je tamo skupio i amo donio. S. Lubiša, prip. 10. — Poklon ĩnemu od Olimpijade donesoše, o rojenju ĩteta ĩnemu kazaše. Aleks. jag. star. 3, 226. Donesoše poklisari nikoja pitaña. A. Kanižlić, kam. 148. Jā ću okupiti selo i donijeti doma dogovornu. S. Lubiša, prip. 193. — amo spada i ovaj primjer u kojem kao objekat ima podložna rečenica s da; donijeti znači javiti. Donije drugi (ulak), kō je veselo kralj i š ĩnue vas puk ĩni. I. Gundulić 416. — i) objekat je stvar umna, duhovna. Jaoh, jeli vjetra ĩuh, koji će t' donesti ovi moj tužan ĩuh i moje bolesti? N. Najošević 2, 133. Nauk od istine nam donešen od visine. V. Došen 138b. Taj mać sramote nije nikad doma donio. S. Lubiša, prip. 59. — amo može spadati i donijeti na pamet, spomenuti: Kad se ovo donese na pamet. M. Rašnić 242a. Koja mi može đjaval na pamet doniti. L. Terzić (B. Pavlović) 64. Dužan je neistomačena na pamet donijeti mu. A. Bačić 379. — i ovo: Tada sve misli i sva djela moja budu donesena prid boga. M. Divković, bes. 32a. Nuder sebe svak pretresi, i prid oči sve donese. V. Došen 232b. — d) kad čedule (osobito iznenada) dođe ili se što dogodi, govori se, da ono donese bog, vrag, sreća, nesreća itd. Kde bi bogz donesals tvojju dćcu u našu kuću. Spom. sr. 1, 42. (1402). Ovo me je bog donesal dovle. Mon. croat. 219. (1527). Ako ga bogz zdravo do vasz donese. Mon. serb. 560. (1618). Na ku (vilu) me namjera donese za moj grijeh. N. Najošević 1, 180. Prom moja huda čes tebe sad, Ljubmire, donijela odi jes za moje nemire. 1, 184. Što željah naj veće da nitkor sa mnom ni, to ĩega nesreće doniješe sad k meni. 1, 185. Jā cijemim, nije bila oćud neg napas, koja je donila ovu stvar meu vas. 1, 216. Velik te je vrag danas k nam donio. M. Držić 217. Jeda to kad na Igalo dobra sreća donese! 370. Pokli me je sreća k tebi donjela. 400. Ah, mladice, oda svudi ku nemila sreća tira, poprav ti te udes hudi doni

na kraj naš ovdira. I. Gundulić 41. Bog i naše svete moći u ovi nas kraj donijese. G. Palmotić 1, 94. Naj posljedje me ma namjera na kraj mora donije ovd. 2, 247. Ka žestoka čes i sreća vas donije vrh nasega sega otoka? 2, 398. Donije zgoda, da se Filisteji podigoše. I. Đorđić, salt. ix. Donije nezgoda, da David ugleda Botsabeu. xiv. Da vrag tebe ne odnese, dal' da greg' ne donese. V. Došen 235a. Bog mu dade i sreća donese. Nar. pjes. vuk. 2, 71. Bog donese Kraljevica Marka. 2, 329. Vrag donese jednu dervišinu. 2, 352. Da ve nije sreća donijela od Trebišna od Hercegovine? 4, 7. Što je mene Miloš razorio, to je sreća vojnička donijela. 4, 184. Ka je tebe nevoja k nam donesa? Nar. prip. mikul. 9. Kad te moja sreća donijela, izdaj mi ženu. S. Lubiša, prip. 91. Nesreća ga naša donijela, da izginemo. 98. Proletos donese grijeh Brđanina u selo. 199. Mneć da Turčin tu me naći neće; al' i tu ga doniješe vrazi. Osvetn. 2, 68. Al' tako je sudba donijela. 3, 51. — e) o vremenu, kad je vrijeme subjekat ili objekat ili oboje. Zoro lijepa, zoro bijela, zlatnim stupom nebo ustre, zrak objavi, dan donesi. I. Gundulić 28. Od jutrije straže o zori, dokli tminu noć donese. 206. Zima bjese narazno vrijeme i godinu zlu donijela. J. Palmotić 327. Subota je nedelju donela. Nar. pjes. vuk. 1, 640.

b. uz nošenje može se istaknuti davanje onoga što se donese. a) uopće. Donesi je synu svojemu i bogu našemu. Glasn. 46, 365. (1326). Donesi mi lova tvoga Bernardin 27b. gen. 27, 7. Zapovida him, da od tri lita harać donesu. Aleks. jag. star. 3, 248. Donijeh caru glavu ubijena protivnika. I. Gundulić 485. Kralji arapski i od Sabe darove doniti će. F. Lastrić, test. 61a. Donesavši mu nekoliko kruha na magarčići. E. Pavić, ogl. 276. Nek pedepsu svak podnese, koji ništa ne donese. V. Došen 67a. Kako nam vaļa od naših poslova dar bogu na oltar doniti. J. S. Reļković xi. Otleće, dolećeše svi sokoli, doniješe domaćinu kitu masline. Nar. pjes. vuk. 1, 10. Ko li bi mi vodice doneo. 1, 172. Drino vodo, sto s' se ponijela? ... ako si mi drago zanijela, bolji si mi sićar donijela. 1, 316. Donesoše drevinuu Marku. 2, 405. Dones' der (vidi 1. der, b) aa) mi divan-kabanicu — kao objekat može biti i inf. glagola koji znači jesti ili piti. Kad si piti nam donila. V. Došen 165a. Sestrica nu ručati donesa. Nar. pjes. istr. 2, 132. — b) kaže se da nevjesta (snaha, žena) donese u kuću prěiju i drugo što je nežino te onda puštane imaće muževje kuće. Ili ti je ļuba donijela, donijela ļuba od miraza. Nar. pjes. vuk. 2, 343. Otkud tebe sabla dimišćija? ili ti je od baba ostalo? ili ti je ļuba donijela? ili si je degod zadobio? 2, 346. Te uzimaa čašu molitvuu, što je ona od oca donela. 2, 627. — c) objekat može biti stvar unna, duhovna. Slidila bi misli ove i još lijepa Krunoslav, na 'oj donese misli nove časna ļubav, bojna slava. I. Gundulić 355. Er ni dostaje moje neće razvr vaše tance i pjesni, donijet vam gorke suneće. 365. Nu gozdena cijev razdrize se ter Justufu smrt donese. 544. Gdje ti malu pomoć more snaga i suneļie moje donijeti. G. Palmotić 2, 38. Treća (stvar) mi je donijela veliku sržbu. K. Mađarović 34. Donijeti boles ,dolorem affere'. A. d. Bella, rječ. 609a. Donijeti san ,sommum conciliare'. 81b—32a. Ki donijet će nećni pokoj trudnom' svijetu. J. Kavañin 401b. Svim život donijeti. P. Knežević, pism. 64. Mir donijeli! Nar. pjes. vuk. 1, 20. Zlo dobra donijeti neće. Nar. posl. vuk. 91. Nije mislio da će mu ova skitnica donijeti toliko glavoboļa. S. Lubiša, prip. 100. — d) o zemļi, drvetu kaže se da donese plod, voće, i u širem smislu o čem mu

drago da donese korist. Ako zrno pšenice padše na zemļi ne umre, onor samo u sebi ostane; ako li umre, mmogi plod donese. N. Rañina 87b. Joann. 12, 21—25. I mal stupak malo j' voća donesa'. D. Baraković, jar. 3. Donijet će ti plod na lito (zemļa). J. Kavañin 18a. Evo koja nam korist bi od naše holosti, što nam donese naše pofajeñe u naših bogastvih? J. Filipović 1, 266a. Riči ñegove u srdcu uzdržase i plod doneseo. A. Kanižlić, kam. 140. Odkinuta od paña loza ne more plod doniti. 877. Talente on izdaviš, drugi(h) pet su donili. A. I. Krzović 30. Ako ćeš voćka biti i korisni plod doniti. V. Došen 17a. — c. razlikuje se od značenja kod a, tjem što i pošto subjekat dođe na mjesto noseći što, oro (objekat) ostaje pri nemu. Slobodština da si imaju s' deomka ... i s' imajunib koje bi donesli. Mon serb. 276 (1410). Da svaki donese djela tijela, kako je učinio. M. Divković, bes. 8b. Lasno panu i posrnu i donesu dušu ernu. V. Došen 92b. Što donese živu glavu. 157a. Jer da svoju žalio je glavu, on je ne bi ni donio tudje. Osvetn. 2, 150.

d. kao prinaknuti, kad subjekat ne mićući se s' mjestu na kojem je mijela čemu drugome (objektu) mjesto. a) uopće. Doni na moj ust voj celov. S. Menčetić 276. Naglo triba mu je doniti pod kosu svu grlo. N. Dimitrović 35. Došad svaki glavu skloni, sprid na prsi desuu stavi, skut na usta carski doni i ponizem svijem se objavi. I. Gundulić 298. I ko carski s' prva doni lis na glavu pak na usta, kraļu prinije ga i pokloni. 447. Donesi ruku tvoju, i položi na prsi moje. F. Glavinčić, cvit. 415a. Pa izvadi dvije puške male, donese ih do oči junaku. Nar. pjes. vuk. 4, 10. Pa donese bistra ģevdarua, donese ga oku i obrazu. 4, 429. tako se može shvatiti i u ovom primjeru u kojem je objekat stvar unna i glagol je u prenesenom smislu: Ako tolikoj ti želiš mi život moj na svrhu doniti. D. Rañina 55b. — b) može amo spadati i ovaj primjer i drugi ovakovi, u kojima znači dobaciti, dometnuti. Daleko je bane izmakao, ne bi duga puška donijela. Nar. pjes. vuk. 3, 211. — u ovom je primjeru preneseno od puške na oko. Istor nemu oko donijelo, gdje ne može dijka doprijeti. Osvetn. 2, 87.

c. u prenesenom smislu, kod govora, razložena (u pravom govoru ili u pismu) kad se što kaže što se shvata kao da nije bližu onoga koji govori (piše) ili onijeh koji slušaju (čitaju). a) uopće, kao kazati, pripovijediti. Za veliko čudo u sebi pismo staro nam donese, što njekada dva na nebi sunca u jedno vidješe se. I. Gundulić 446. Neizbrovete bi vam mogao doniti događaje. F. Lastrić, svjet. 169b. Moga je on počinio koja ... doniti čemo posļije. A. Kanižlić, kam. 12. Donesti čemo nikoje događaje. 75. — b) kad se kaže što je ko rekao (ili pisao). Donijeti, allegaro, citare' ,profuro'. A. d. Bella, rječ. 62b. Nadostavlja onim ozgor donešenim rićma slideće. A. Kanižlić, kam. 29. Doñuo je beside svetoga Vasilje. 674. — slično je kad je objekat svjedogbe ili svjedok. Koji su donijeli svidočbu. A. Bačić 255. Treći svidok od Menijate donešen: Ivan episkop. A. Kanižlić, kam. 179. — c) objekat je razlog (uzrok). Donijeti razloge ,rationes afferre'. A. d. Bella, rječ. 33b; ,rationem adducere'. 574a. Ne donese razloga I. Đorđić, ben. 20. Ako donesu temelj razloga. A. Kanižlić, kau. 312. Rad bi donit ja uzroke. V. Došen 51a. Donit mu razloge i prikazañia taka. M. Dobretić 91.

f. donijeti na imaće, vidi kod mno. Eda li bistuo ovoz zgora rećeno potvorili ali na mañe do-

nesli kojom hitrostju ali lakomostju. Mon. serb. 321. (1423).

2. sa se.

a. *pasivno*. Donivši se prisveti sakramenat u crkvi. B. Kašić, rit. 330. Nije što bi se babi doneslo, nego što bi se babi izjelo. (*dat. babi nije kraj micaju nego agent glagola donijeti i izjesti*). (D). Poslov. danič. 83. Ima se dite donit k crkvi na krštenje. M. Dobretić 50.

b. *refleksivno, doći, primaknuti se*. Drugo sunce donijelo se biše na oči krajevića ljubovnika. I. Gundulić 536. Na pomoć se k Troji doni. I. Zanotti, en. 24.

DONIKLICE, f. pl. kratke ljčve, kako ih sad obično muški nose, n. socken, franc. chaussons, tal. scappini. — (*Potvrđeno od . . . ?*)

DONIZATI, donižem, pf. ponizati, iznizati do kraja, srsiti nizaše; ponizati donekle. — složenno: do-nizati. — Akc. je kao kod dopisati. — U naše vrijeme u Dubrovniku.

DONKA, vidi Doika.

DONLE, adv. eo usque, do onoga mjesta; do onoga vremena. isporedi donle, dondolen. — *Sastavljeno*: do i onle koje postaje od osnove onol (što je i kod onoliki, isporedi i dokle, dovle, dotle i odovle). — *Može se dodati na kraju riječa ka, vidi donleka*. — Dolazi od xvi vijeka a između rječnika u Mikajinu (illuc usque, eo usque), u Belinu (illuc usque? 317^b. 421^b), u Bjelostjenčevu, u Stuličevu, u Vukovu (s dodatkom da se govori u Baraui). a) o mjestu (u prvom primjeru u prenesenom smislu), do onoga mjesta. Vsaki čovjek ga ostavi (na suiti), nigdor ga združiti neće donle, u koliko je to taman put. Korizm. 39^a. Hoćemo l' se uđrit na Grahovu, ako donle hrupe Cnrogorci? Osvetn. 2, 119. Pođi samo donle, nemoj daj^o. u naše vrijeme u Dubrovniku. — kod govora (molitve) može se shvatiti kao mjesto neka riječ, kao što je u ovijem primjerima: [Ispovjednik] ina mu rijeti . . . da se prikrsti i reče općenu ispovjed tja donle gdje se govori: „moji grijesi . . .“ M. Divković, nauk. 194^b. Govori ga (očenaš) tja donle: i oslobodi nas . . . B. Kašić, rit. 34. — b) o vremenu, do onoga vremena, do onoga časa. Koji donle bilnu zlovolni, počеше spivati. F. Vrančić, živ. 77. Ne vidite li da na misto uzmložati milost božju, koju bijaše donle zadobio, bio bi mogao izgubiti i onu prvu? F. Lastrić, od¹ 168. Koji bi primili duha s. govorili bi novim jezici, koji donle nisu znali. ned. 248. Divica koja donle nije priko praga izašla. A. Kanižlić, utoč. 346. Doklem zapoviedi njegove obslužujemo, donle ga i poštuemo. B. Leaković, gov. 135.

DONLEKA (donlčka), vidi donle. — U jednoga pisca xviii vijeka a između rječnika u Belinu (317^b, naj stariji primjer) i u Stuličevu. Hotijaše uređit mu život lastan donleka dokle bi on rečeni život provodio u pravdnosti bez grijeha. S. Rosa 2^a.

DONOS, m. djelo kojijem se donosi; ono što se donosi, s osobitijem značenjem što se donosi kući, kao dobit, dohodak. — Postaje od donositi. — U naše vrijeme, a između rječnika u Stuličevu (portatio, portatus¹) i u Vukovu (zutrag¹, quod affertur¹). Zenski donos, prazni donos. Nar. posl. vuk. 80. Muški donos, bogati donos. 184. Što bi rekla, bako, kad sam ovako sirotina ostala, a bez ničijega donosa. Nar. prip. vrč. 52. Nema donosa ni dohoda (reče se za samohranicu). Vuk, rječ. 132^a.

DONOSAC, donoseca, m. onaj koji donosi. ispo-

redi donosilac, donosionik, donositelj, donosnik. — a- ostaje samo u nom. sing. i u gen. pl. donosilac; u voc. sing. c pred e mijenja se na č, a onda pred nim s na š: donosioče. — Postaje od osnove glagola donositi sufixom ЁСЬ. Moj sokole pod krilima! Moj stečnuče i donosioče! Vuk, živ. 205. Kad vojvoda procijenio glavu, na noge se izdiže junačke, pa donoscu vedro čelo jubi. Osvetn. 2, 152.

DONOSAN, donosna, adj. u Stuličevu rječniku sa značenjem translativus¹ koji se može donijeti. — nepouzđano (dajbuli s tijem značenjem).

DONOSILAC, donosioca, m. vidi donosac. — a- ostaje samo u nom. sing. i u gen. pl. donosilac; u ostalijem padežima l (na kraju sloga) mijenja se na o. — Postaje od part. praet. act. glagola donositi sufixom ЁСЬ. — Dolazi u jednoga pisca xviii vijeka i u Stuličevu rječniku (donosilac i griješkom donosioč). Sva zla dohode od donosilaca riječih. K. Mađarović 107.

DONOSILICA, f. žensko čelade koje donosi. isporedi donosionica, donositeljica, donosnica. — Postaje kao donosilac sufixom ica.

DONOSIONICA, f. vidi donosilica. — isporedi donosionik. — U Stuličevu rječniku.

DONOSIONIK, m. vidi donosac. — Postaje od part. praet. act. donosio (donosil) sufixsom ЁН-ИКСЬ. — U Stuličevu rječniku.

DONOSITEL, m. vidi donosac. — U Stuličevu rječniku.

DONOSITELAN, donositeľna, adj. u Stuličevu rječniku sa značenjem „afferendus“ koji treba donijeti. — nepouzđano.

DONOSITELICA, f. vidi donosilica. — U Stuličevu rječniku.

DONOSITI, donosim, impf. donijeti. — Postaje od donesti kako nositi od nesti. — Akc. kaki je u praes. laki je u impf. donosih i u part. praet. pass. donosen, u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf, osim aor. 2 i 3 sing. donosi. — Riječ je praslavenska, isporedi stslav., češ. donositi, rus. доносить, polj. donosić. — Između rječnika u Belinu 33^a, 57^a, 609^a, u Bjelostjenčevu, u Voltigijinu, u Stuličevu, u Vukovu, u Daničičevu.

a. ono što se nosi ostaruje se nu mjestu do kojega se donose. a) objekat je stvar tjelesna. Davano je tretija dohotka, a sada to učinimo, da se daje crkvy četvrtta, da ga vsakay donosi sam u manastyr. Mon. serb. 532. (1485). A. Odkle s' ti? B. Od kud se papagalj donose. M. Držić 397—398. Pak u čistu sduš svari dobar kitó zimiše rose, toj mož' lasno nač' s dinari, jer to s dvora nam donose. M. Peligrinović 199. I donose gospodske ponude. Nar. pjes. vuk. 1, 284. Kad donosah glave od Turaka, 4, 63. Pod čadore prinos donosaše. 4, 195. Dijete stane donositi bogu. Nar. prip. vuk. 202. Listove mu nosio i donosio sestrić. S. Ľubiša, prip. 50. — b) objekat je glas. I božicam donositi gorke glase. G. Palmotić 1, 115. Ovi ti se od vjernoga poklisara glas donosi. P. Sorkočević 583^b. Ni glasova Bosni donosili. Nar. pjes. vuk. 4, 350. — c) objekat je stvar umna. Misl svakojake u našu pamet djavano donosi, kad molitvu činimo. J. Banovac, razg. 22. Donosaše mu djavano u pamet jizbene plemenite, donosaše ono žene koje bijaše prijia vidio, . . . donosaše mu misli sasvim nepoštene. J. Filipović 1, 285^a. Nesriča, koju krij svrhu Ľubi prinosi i donosi. D. Rapić 493. Nesreću donosih na Izraija. D. Daničić, 1 car. 18, 17. Donose mu poveče razmirice da razurša i prekida. S. Ľubiša, prip. 110.

b. *ono što se donese daje se onome kome se donese. a) uopće. objekt može biti stvar tjelesna i umna. Drva, o rođinstvu Hristovu koja donose Vreľane i Ugľane. Mon. serb. 532. (1485). Svetilnike žge mu, krune donošahu, M. Marulić 18. Ostavljam ti zakoni danak, ki otac tvoji carstvu momu donosaše. Aleks. j. bag. star. 3, 252. Donošahu ņoj piću i jestojku B. Kašić, is. 86. Da mu pogrdne riječi donose tešku nećast. zrc. 97. Koje inijem slas donose. P. Kanavelić, iv. 23. Milosti koja resi dušu i donosi joj spaseńe. I. Dordić, sait. 150. Dal' li mito donosili. V. Došen 66a. Braća seju vrlo milovala, svaku su joj milost donosila. Nar. pjes. vuk. 2, 15. Tu dopade soko tica siva, u kľunu mu vode donosio. 2, 327. Mnogo mu je donosio dara. 4, 330. — b) o zemľi i drvetu kaže se da donosi plod, pa u prenesenom smislu o čem mu drago da donosi korist. Grišne žete krepke bihu da plod smrti donose. Anton Dalm., ap. 9. Mnogo vije prosi nego zemľa sva donosi. V. Došen 77a. Karanfile, moje drago cvete! nemoj mi se u skut zalevati, jer ti evatiš i seme donosiš. Nar. pjes. vuk. 1, 617. Koje rod svoj donosi u svoje vrijeme. D. Daničić, psal. 1, 3. — Jer donosi vam hasnu veliku. M. A. Rejković, sat. C7a.*

c. *ono što subjekat nije ostaje pri ņemu i kad donese. Vajma mi se caru potužiti, i prija sam k ņemu odlazio i od ņega ferman donosio. And. Kačić, razg. 296b.*

d. *kođ govora, vidi donijeti, e. Ne donosim druga čudesa, nego ona koja kaže s. evanđeľe. J. Banovac, razg. 48. Kako iz Sũareca donosi Tamburin. P. Knežević, osm. 176. I druge mloge razloge donose naučitelji. F. Lastrić, svet. 4a. S mlogima događaji mogao bih potvrditi, ali druge ostavivši samo nikoje na prvo donosim. A. Kanižlić, utoč. xvi. Pisaoći između kojih dva donosim. kam. iii. Odgovorití mi vaju na razloge koje on donosi. 72. Rečeni rukopis u naš jezik istomaćen donosim. 227. I donosi priliku od jedne sviće. M. Dobretić 15. Donoseći različite uzroke. 439. Donosi u pomoć svoju mnoge naučitelje. 73. Donosim za ugledalo priliku od jedne žene neznabožice. D. Rapić 89.*

e. *'donositi koje kakvu radiću' može značiti: silovati ga (samo u moralnom smislu) na onu radiću, ili ne brani ti mu je, dopuštati mu je, kođ ovakovoga znaćna subjekta je obično stvar umna, a kao objekt može biti i podložna rećenica s da, ili adverb. a) silovati u moralnom smislu. ćelude (ćije ime, ako je izrećeno, stoji u dat.) silovano je na radiću ili s toga što misli da je ova za ņega korisna, ili jer je želi zato što mu je mila, ili jer mu je radiću moralna dužnost. Da prodaju i kupuju i trguju kako komu trguj donosi. Zakon. nov. 41. Cine kako im pamet donosi. Zborn. 1a. U ništa svrnuti do mala godišta ja bilh se tać imal, toj narav donosi. N. Dimitrović 83. Narav ti donosi, da imaš vedza štogodi ljubiti. A. Kanižlić, uzr. 43. Ako boga ljubite, kako donosi vaša dužnost. I. J. P. Lučić, razg. 123. Pravda i ljubav donosi, da se i mi prama ņima milosrdni i ljubeznivi ukažemo. B. Leaković, gov. 139. — b) ne brani ti, dopuštati. s ovijem znaćenem dolazi od prošloga vijeka i u Vukovu rječniku (ertragen, erlanben'fero, permitto: donosi mi vjera 'mein glaube erlaubt mirs'). au) uopće. ćelude, ako je izrećeno, stoji u dat. Što li mi je tvoje robińice? kada meni zakon ne donosi da se mogu oženiti drugom dokle mi je prva u životu. Nar. pjes. bog. 235. Ako pijem, vera mi donosi. Nar. pjes. vuk. 2, 432. — bb) u ovakovijem rećenicama u*

kojima je subjekat glas, ćelude je u acc. Pa podviknu što ga glas donosi. Nar. pjes. vuk. 3, 188. Pa privika što ju glas donosi. 3, 326. Zena koliko je grlo donosaše dovikne. Nar. prip. vil. 1867, 287.

f. *nositi koliko treba, koliko je dosta (dijete u utrobi, dok doraste i razvrije se tako da može žićeti po rođenju). isporodi donošće, nedonošće. — u jednoga pisca xvii vijeka. Djeca koja nisu donošena u utrobi od matera. M. Orbin 216.*

g. *kao vońati, udarati, zadajati. — u jednoj narodnoj pjesmi našega vremena. Ovo nije od oćnova meso, već je ovo od junaka meso, de donosi vinom i đuvanom. Nar. pjes. petr. 2, 668.*

DONOSIV, adj. koji se može donositi. — Samo u Stulićevu rječniku.

DONOSNICA, f. vidi donosilica. — U Stulićevu rječniku (kođ donosnik).

DONOSNĀK, m. vidi donosac. — U Stulićevu rječniku

DONOSTVO, n. vidi donos. — U jednoga pisca xviii vijeka. (Dobar kućnik) mora (goditi) bašći i svoji drugoj stvari, da ga svojim donostvom nadari. J. S. Rejković 8.

DONOSĆE, donošćeta, n. dijete (ili mlado u živicńeta) rođeno u svoje vrijeme, vidi nedonošće i donositi kođ f. — U naše vrijeme. Dijeta nije donošće kamo li prenošće. S. Ĺubiša, prip. 2f2. Donošće, rođeno ili izleđeno na vrijeme. M. Pavlinović. Donošće, dijete u vremenu. Slovinać. 1884. 143. Kađa koja žena slabo, mršavo i mrtvulavo dijete rodi, onda okolne žene to dijete gledajući jedna drugu zapitkuje: 'Bože moj je li donošće!' t. j. jeli bio zeman roditi mu se. u Lici. J. Bogdanović.

DONOSĀNE, n. djelo kojijem se donosi. — Stariji je oblik donošnje. — U Belinu rječniku (griješkom donosenje), u Stulićevu, u Vukovu.

DONOSĀVATI, donošujem i donošivam, impf. vidi donasati. — Samo u jednoga pisca našega vremena (u kojega griješkom stoji s mj. s). I tako po 100 i 100 oćnosivali i donosivali. S. Tekelija. letop. 120, 22.

DONOSĀŃI, adj. a) importatus, koji je donesen iz tuđega kraja, koji nije donaći (o trgovcu itd.). — U naše vrijeme u Dubrovniku i u Stulićevu rječniku: donosań, donošii, 1. importatus; 2. 'adventus'; 3. 'quod amplius non geritur' (drugo i treće znaćenje nije pouzđano) s primjerima: živine donošie 'jumenta importata'; đubovi donošii 'arbores importatae'. — b) o djetetu koje se na vrijeme rođilo, vidi donošće i donositi, f. — u naše vrijeme u Dubrovniku.

DONOTATI, donotam, pf. kao domisliti se. — složeno: do i notati nepoznata postana (tal. notare, bićežiti?) — U naše vrijeme u Lici. 'Jesi li već donotao, šta ćeš u tom i u tom poslu raditi ili ćiniti?' J. Bogdanović.

DONSKI, adj. koji pripada rijeci Donu. Srid rike stani Donske pogradiju. I. T. Mrnavić, osm. 41. Među kosakima Donskima. A. Tomiković, živ. 186.

DONSTVO, vidi domstvo. — U jednoga pisca ćakavca xviii vijeka. Smrt, nesreće svoga donstva. J. Kavańin 349a.

DONUKATI, donukam, pf. docesti nukaćem. — složeno: do-nukam. — U jednoga pisca xviii vijeka. K ovomu (Natanuelu) posavši, k Isukrstu donuka ga. F. Glavinić, cvit. 116b. I posavši (Andrej k Isukrstu), Petra donuka sobom. 201a.

DOŃ, m. ime muško. — U jednom spomeniku

prije našega vremena: Doň: Doňa raba svojego. S. Novaković, pom. 61. ima i na drugom mjestu, ali se ne zna, treba li čitati Don. Dons, acc. Dona. 61. — isporodi Doňka.

DOŇAČA, f. zemlja pod nívama u Srbiji u okrugu kneževačkom. Níva u Doňaći. Sr. nov. 1866. 615.

DOŇA GORA, f. selo u Konavlima blizu Dubrovnik koje se zove i Čilipi, te se s toga talijanski svagda piše Cilippi. Repert. 1872. 23. u starija vremena pomiješe se napose uz Konavle i Vitičinu, te je močbiti ondar bilo sa širijem značenjem i shvatalo vas bregoviti dio Konavala koji je pri moru. — Dolazi od xiv vijeka a između rječnika u Daničičevu (Dolnja Gora). Zupu konavalsku i za Doljnom Gorom i gradš Sokols. Mon. serb. 217. (1891). Polj župe Konavli z Doňom Gorom i s Vitičinom. 284. (1419 u poznijem prijepisu).

DOŇA GREĐA, f. zemlja pod livadama u Srbiji u okrugu biogradskom. Livada u Doljoj Gređi. Sr. nov. 754.

DOŇAK, doňaka, m. onaj koji je doňi, ali dolazi samo s osobitijem značenjima. — Akc. kako je u gen. taki je i u ostalijem padežima, osim nom. sing. i acc. sing. kad je jednak nominativu (kod a i c) i voc.: doňače, doňaci. — Postaje od doňi sujskom akz. — Dolazi u naše vrijeme. a. meta molendinaria, doňi kamen kod vode-nice. — u Vukovu rječniku („der bodenstein“ „meta“). — isporodi goriak.

b. u kartama kod igre, treća (po vrijednosti) od onih na kojim se vidi čefade, nem. der untere, bube, franc. valet, tal. fanto. — načiüeno je po ñemackome. — u naše vrijeme po sjevernijem krajevima našega narodu i u Vukovu rječniku. — isporodi goriak.

c. ime mjestima. a) jedan dio plemena Cekliña u Crnoj Gori. Po bratstvima Cekliñe se dijeli na dvoje: Goriak i Doňak. . . U Doňaku su (bratstva): Vujanovići, Vukmirovići, Lopitići. . . Glasn. 40, 19. — b) zemlja pod nívama u Srbiji u okrugu požarevačkom. Níva na Doňaku. Sr. nov. 1867. 31.

DOŇA KOSA, f. kosu u Srbiji u okrugu jagodinskom. Doňa kosa, između Premovog i Osredskog potoka, na desnoj strani Nadrjske reke. Glasn. 61, 56

DOŇA MÁHALA, f. tri sela u Bosni. a) u okrugu travničkom. Statist. bosn. 68. — b) u okrugu zorničkom u oraškom kotaru. 92. — c) u okrugu zorničkom u vlasiničkom kotaru. 99.

DOŇA NÁHIJA, f. ime mjestu. prije našega vremena. Doňa Nahija (Jelovik). S. Novaković, pom. 132.

DOŇANIN, m. (kozak) koji živi na rijeci Donu. — U jednoga pisca xvii vijeka. Drugi dil Doňani od njih se glasuju, jer srid rike stani donske pogradjuju. I. T. Mrnavić, osn. 41.

DOŇA VAPA, f. selo. prije našega vremena. S. Novaković, pom. 132.

DOŇA VAS, f. u starom obliku Dolnja Vasz dolazi xiii vijeka kao ime selu negdje blizu Žiće. U Jelovik sela: Dolnja Vasz, Borzka. . . Mon. serb. 11. (1222—1228).

DOŇA VAST, f. selo u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 72.

DOŇE BRDO, n. ime mjestima. a) kosu u Srbiji u okrugu jagodinskom. Doňe brdo, kosa koja se sa Jagodňaka, a između Krñševačkog i potoka Ržista pruza Moravi do iznad Krñševačkog

puta. Glasn. 61, 56. — b) zemlja pod vinogradima u Srbiji u okrugu crnorječkom. Vinograd u Doljñem Brdu. Sr. nov. 1875. 769.

DOŇE ČESTE, f. pl. mjesto pod livadama u Srbiji u okrugu biogradskom u viračarskom srežu. Glasn. 19, 145.

DOŇEGORAC, Doňegorca, m. čovjek iz Doňe Gore. — U jednoga pisca našega vremena. Bog izvede onde iz ulice jednuga Doňegorca. Dubrovnik. 1870. 8.

DOŇEKLĚ, adv. aliquo usque, do ñekoga mjesta; do ñekoga vremena. — Sastavljeno: do i ñekle koje postaje od iste osnove od koje i ñekoli (vidi ñekoli) izgubivši -o- isporodi dokle, — ñe- stoji po južnom govoru (ispred donjekle) mjesto neglašñega ñe- te po istočnom glasi do- ñekle a po zapadnom doñikle; a i u južnom kod većine naroda glasi kao u istočnom govoru, a opet u istočnom kao u zapadnom (vidi u Vukovu rječniku). — Dolazi od xv vijeka (vidi kod b) a između rječnika u Bjelostjencu (do ñekle „aliquosque, aliquantulum, aliquantum, non procul, non multum“) u Stuličevu (doñekle „aliquandiu vel ad certum usque tempus“), u Vukovu: donekle „bis zu einer gewissen strecke“ „usque aliquo“; donikle (u Srijemju i u Bačkoj) vide donekle. a) o mjestu, do ñekoga mjesta. aa) u pravom smislu. Nemoj ti žao biti, ere ču za malo do ñekle ja otit, gzdava ma hvalo. . . Tvoj sluga, gospođe, komu je usilos, do ñekle da pode, piše ti za ñilos. N. Najesković 79. Donikle na putu gošćahu kot brata, pa cić moga biga pratiše kot tata. M. Kubačević 49. — bb) od mjesta je preneseno na veličinu radie. Imamo zakon kojega i Turci donekle snose S. Lubiša, prip. 75. Ako mi milost božja udjeli kreposti, da ñegovijem vrlinam barem donekle podražim 253. Težie, koje bi sama ñihova nesvjestica donekle podupirala. M. Pavlinović, razg. 66. — b) o vremenu, do ñekoga časa, do ñekoga vremena. Počtenje i viru donikle uznose, a pak srama miru zavrgu za kose. M. Marulić 60. Opet još do ñikle prominuh kroz ñe dvor. Š. Menčetić 252. Pak kad se savrati donjekle k meni ti. F. Lukarević 184. Grajanin niki s. Ivanu koña posudi donikle. F. Glavinić, cvit. 153^b. I donikle bistrom slavom množ sinova ñemu uzdrža Bodin. J. Kavañin 250^b.

DOŇEKOLE, DOŇEKOLI, vidi ñekoli.

DOŇEKRAJAC, doňekrājca, m. vidi doňokrajac. — U narodnoj pjesmi našega vremena. Sve Baice, s ñima doňekrajci. Nar. pjes. vuk. 5, 359.

DOŇE LAZINE, f. pl. mjesto pod livadama u Srbiji u okrugu užičkom. Livada u Doñim Lazinama. Sr. nov. 1868. 361.

DOŇE LÍVADE, f. pl. ime mjestima u Srbiji. a) u okrugu biogradskom. Níva u Doljñim Livadama Sr. nov. 1861. 299. — b) u okrugu požarevačkom. Níva u Doñi(h) Livada(h). 1863. 260.

DOŇEMORAČANIN, m. čovjek iz doňe Moraće, pl. Doňemoračani. — U naše vrijeme. I za ñime Doňemoračani. Ogljed. sr. 440.

DOŇE POĽE, n. ime mjestima. a) u Hercegovini seoce u kotaru nevesskom. Statist. bosn. 120. — b) jedan dio Poljca u Dalmaciji. Budaći u Doñemju Polju u svetoga Martina. Stat. polj. ark. 5, 290. — c) tri mjestu u Srbiji. aa) u okrugu biogradskom u srežu viračarskom. Glasn. 19, 45. — bb) u okrugu čupriñinskom. Sr. nov. 1863. 162. — cc) u okrugu jagodinskom. Sr. nov. 1864. 58.

DOŇE SĚLO, u ime mjestima. a) selo u Bosni u okrugu travničkom što se zove i Staro Selo (koje vidi). DoŇe Selo (neki pišu i Staro Selo) 1/2 sata od Varcar-vakufa, selo kod Crne Rijeko. F. Jukić, zemljop. 25. — b) dva seoca u Bosni u okrugu sarajevskom, u kotaru čajničkom. Statist. bosn. 11, i u kotaru fojničkom. 13. — c) seoce u Hercegovini blizu Zastieja. Schem. herc. 1873. 174. — d) selo u Crnoj Gori u Bjelopavličima. Glasn. 40, 20.

DOŇEVAC, DoŇevca, m. mjesto Ňegda naseljeno a sad pusto u Srbiji u okrugu podrinskom. M. P. Milićević, serb. 565.

DOŇI, adj. inferior, koji je doŇe, koji je na nižem mjestu. suprotno gornji. svajda se upotrebljava da se ono o čem se kaže razlikuje od čega drugoga s čim se isporučuje, i što se obično naznačuje istijem imenom (ali vidi kod a) aa) ili je dio iste stvari. — Postoje od osnoce dol imena do snifskom kn s čega mu je naj stariji oblik dolbŇ, a nominalni dolhŇji. -l- na kraju sloga kod štokaraca promijenilo se na o, te se je oo sašelo u ō: oblik doŇi dolazi pouzdano od xv vijeka (u DoŇoj Gori. Mon. serb. 301 god. 1420); stariji primjeri (goš od xiv vijeka, vidi kod DoŇi Kraji) nijesu pouzdani; nije sasma rjeđak ni kod čakaraca (vidi M. Marulić 36. P. Zoranić 15b. 18b. 41a. Ivan trog. 16b. D. Baraković, vil. 290. 303. M. Alberti 465. J. KavaŇin 59a. 493b). a s druge strane oblik dolŇi čuje se gdjegdje i kod štokaraca (n. p. F. Lastrić, svet. 119a. A. Kanižlić, kam. 849. M. A. Rejković H4b. J. S. Rejković 23). oblik dolŇi dolazi u jednoga pisca prošloga vijeka i u Vukovu rječniku. obliku dolŇi koji upotrebljavaju neki pisci našega vremena nema potvrde prošlih vijekova. u dvojice pisaca Dalmatinska xviii vijeka ima i oblik doŇi koji je to načinen od doŇi (vidi Anđ. Kačić, razg. 51. kor. 390. 457. N. Palikuća 3). na jednom mjestu xvi vijeka (Mon. croat. 266 god. 1570) ima oblik doleŇi koji će biti pisarska ili štamparska pogreška. — Riječ je praslavnska, isporodi stslav. dolŇŇ, češ. dolŇi, (rus. долѣмаи, polj. dolny). — Između rječnika u Vrančićevu dolŇi ‚inferus‘, u MikauŇinu doŇi (kod Zrvan 602a), u Belinu doŇi ‚inferior‘ 399b; ‚inferus‘ 691b, u Bjelostjenčevu dolŇi ‚infernus, inferior‘, u Voltigijinu dolŇi ‚inferiore, soggetto‘ ‚geringer, niedriger‘, u Stučićevu doŇi i dolŇi (!) ‚inferior‘, u Vukovu doŇi i dolŇi ‚inferior‘, u Daničićevu dolŇi ‚inferior‘. — Pošto je značenje kao kod komparativa, može se načiniti i superlativ: naj doŇi (najdoŇi). a) o onome što stoji na nižem mjestu pod čim drugim ili pod drugim dijelom iste stvari te je od ozoga pokriveno. aa) upoje, osobito kod dijelâ sreaga onoga što stoji dupke, kao n. pr. drva, zgrade, ljudskoga i žvinskoga tijela. DoŇe pode i pribivališta. N. RaŇina 115a. gen. 6, 16. Opona crkvena razdari se od gornega kraja do doŇega na dvoje. M. Alberti 465. Zemlja je naj doŇa i naj niŇna od svega. M. RaŇnić 354b. (KorabŇa) u dolŇi kraj široka. F. Lastrić, svet. 119a. Gornje i doŇe nebo. V. M. Gućetić 181. DoŇi kraj (kriŇa) koji se u zemlju stavja. L. Vladimirović 20. DoŇa mu se strana tila u snu ruŇno bi odkrila. V. DoŇen 147b. Te si BaŇsku sine ojadio i živijem ognem popalio i naj doŇi kamen rasturio. Nar. pjes. vuk. 2, 266. Okretan kao doŇi zrnaŇ. Nar. posl. vuk. 237. u ovijem primjerima zocu se doŇi‘ neki dijeli od kuće zocu štoj pod ostalijem dijelima, ako se ozi i ne zocu istijem imenom: Pa silazi u doŇe ahare. Nar. pjes. vuk. 1, 577. Ode pravo u doŇe polume, 2, 172. Idi, dušo, u rizinice doŇe. 2, 372. Idi,

ljubo, u pivnice doŇe. 2, 504. — supstantiv uz koji stoji doŇi može se ne shvatiti s potpunijem značenjem, nego da znači samo onaj dio koji je doŇi. I uze Ilija dijeto i izneso ga iz komore u doŇu kuću. N. RaŇina 77a. 3 reg. 17, 23. Pribivati budem u naj doŇa mora. Ivan trog. 24a. A tko doŇe tilo kara, tojagom Ňega dere... V. DoŇen 253b. DoŇije gubice vsajŇu nu. N. Palikuća 3. DoŇu žvalu vuče po zemlji. Nar. pjes. juk. 110. — bb) o paklu, jer se misli da je pod našijem svjetlom. U prezdanje doŇe pada Ňih obolost. M. Marulić 36. U doŇoj propasti. M. Vetranić 2, 66. Poslana z doŇih muk gdi sudi kraŇ Plutan. D. Baraković, vil. 290. — u narodnijem pripovijetkama govori se o svjetlu pod našijem koji nije pakao. Sad gre po stepu se daje, se daje i doŇe naj zada na dolŇi svit. Nar. prip. mikul. 85. — cc) o zemlji (svijetu) na kojoj živimo i o onome što je na Ňoj prema nebu. Vidješe se u Ňouu (Jesusu) uzdignuta dva hotjeŇa, jedno čovječansko i doŇe koje poljnjet smrt i muke otimaše se, a gornje drugo koje zapovijedi oca vjekvijecnoga podlaŇaše se. S. Rosa 152a. Jeda l' doŇa pravda mora biti luća neg ozgora? V. DoŇen 70a. A kada se pamet prigne da na zemlji blago stigne, prignuta će i ostati i doŇe će blago brati. 77b. — dd) u jednoga pisca xvi vijeka o strani našega svijeta suprotnoj onoj strani na kojoj mi živimo i o ljudima koji ondje žive (antipodes). Hteć odrinuti jur noć na doŇi stan. P. Zoranić 15b. Pak u doŇe strane svititi ide (Apollo). 41a. Jure sunce u nazapadje more svitlo lice ukri doŇim, ako su ki, dan vodeći. 18b. — b) o onom što je čim pokriveno, ako i nije na nižem mjestu, kaže se da je ‚doŇe‘ prema onome drugome. Uzmi doŇe koro od brista. I Vladimirović 22. DolŇa sukŇa ‚unterrock‘. A Hajdenak 44. — c) o čem što je na nižem mjestu, ali nije pod čim drugim tako da ga oeo pokriva. aa) upoje. NiŇe ribnika dolhega. Mon. serb. 563. (1322). Na dolŇni putk doŇe. 93. (1330). Dolhe celo Slatine. Deč. hris. 56. Tamo su nam stađa na doŇem plandistu. M. Držić 474. Bude sjesti u naj doŇe mjesto. I. Držić 340. Kad je proć imala preko Jordana arka, doŇe vode iztekle su i log prisusen ostavile a gornje u svom tijeku ustale su se. B. Zuzeri 105b. Crkve i dobara s. Lovrinca u MorŇine u doŇem polju cvoga grada (Šibenika). J. Banovac, razg. viii. Tada Turci počese topovima udarati iz doŇega grada. Nar. pjes. bog. 172. 11' od one koje zemlje doŇe. M. A. Rejković, sat. H4b. Dmtar uze doŇi kraj od grada. Nar. pjes. vuk. 2, 626. I sve doŇe selo opališe. 4, 113. S drugu stranu na doŇu kapiju izliječe Bakal Milosavo. 4, 244. U Sjeuici po doŇem sokaku. 4, 359. amo spada i oeo: GredŇi, vazda noza stanovita dolŇa biŇe (si čie il pie' fermo era sempre il piŇ basso'. Dante). P. Zoranić 7a. Kad se koji iz Hercegovine sasele u ‚doŇi zemlji‘ (Srbiji). Vuk, živ. 72. — bb) o dijelu trpeze koji je suprotan začehu, ako i nije niŇe ili na niŇemu. Zašto je vazda običaj ljepše i čistije jezbeine u gornje celo stajati, nego li u doŇe. M. Divković, bes. 227a. One meće u doŇu trpezu. Nar. pjes. vuk. 2, 356. — cc) na listu (hartije) na kojem se piŇe (i kod štamparijeh kniga) ‚gornje‘ je dio onaj s kojega se počinje pisati i čitati, a suprotni je ‚doŇe‘, te se ‚doŇe‘ zove upoje ono što se postije čega drugoga piŇe i čita. isporodi 1. doje, a) dl). Odsici gornji broj s jednim redkom, a doŇa oba dva skupi. M. Zoričić, aritm. 14. Koji biva broj naj doŇe. 27. — dl) vrlo često dolazi uz imena gradova, zemalja, krajeva da se razlikuju od drugoga dijela istoga

mjesta ili od drugoga mjesta kojemu je isto ime. obično se doŃijem' zovu mjesta koja su uprav na nižem, ili jer su u polju, a gorŃa' na gorama, ili jer su na nižoj struji kakve rijeke, ili jer su nakraj mora, ili često i bez toga; a gŃeljad narod zove doŃijem' i gorŃijem' koje mjesto bez ikakva doroljna razloga, nego samo jer mu se nekako čini da je ono niže ili više kud put Ńega putuje. isporodi primorje. Obě Hotki, dolŃa i gorŃa. Mon. serb. 59. (1293—1302). Pod dolŃim Belgradom. F. Glavinć, evit. xvi. I da hrljem tijekom nije preko Istrije preletjela, a vrh doŃe (sjeverne) Dalmacije da je tiho put uzela. P. Kanavelić, iv. 601. U gornjemu i dolŃnemu Egiptu. A. Kanižlić, kau. 819. U Kani gradu doŃe Galileje. S. Rosa 50a. Jure i Balša uzeše svu Zenttu gorŃu i doŃnu. And. Kačić, razg. 51. U doŃjoj Slavoniji. kor. 390. Koju gorŃa Slavonija ima, dolŃa, što znam, još je se ne prima. J. S. Rejković 23. Jeste l' skoro od doŃe krajine? Nar. pjes. vuk. 4, 204. Od Morače i gorŃe i doŃe. 4, 366. Kupi doŃe Cuce svokolike. 4, 521. vidi daŃe kod imena napose. — mogu se svati doŃijem' čeljad koja žive u doŃem' mjestu. Ako bi se gospoda gorŃa ili doŃa rasrdila. Stat. poj. ark. 5, 315. — d) u prenesenom smislu, o kome (ili o čem) što maŃe vrijeti, maŃe je vijeŃen po svojem stoŃu, studežu. Anjeli biše razdijeljeni u tri jerarkije, to jest: jerarkija viša, sredŃa i doŃa. M. Orbin 5. Anđeli koji su u doŃnemu koru ne mogu proći u gorŃe. S. Margitić, fal. 86.

DOŃI BRŃD, m. mjesto u Srbiji u okrugu jagodŃskom. DoŃu Brod, prelaz u kŃnu, preko reke Belice, u hataru bunarskom, na istočnoj strani. Glasn. 61, 56.

DOŃICA, f. doŃi dio od kuće. — U Stulićevu rječniku: doŃica, doŃa strana kuće, appartamento di sotto, domus pars inferior'. — slabo pouzdano.

DOŃIĆI, m. pl. selo u doŃem SkopŃu u Bosni. T. Kovačević, op. 34.

DOŃI DŃB, m. ime selu prije našega vremena. DoŃi Dubš. S. Novaković, pom. 132.

DOŃI KRAJ, m. ime mjestina. a) dva sela u Crnoj Gori: aa) u plemenu ČetiŃu. Glasn. 40, 18. — bb) u plemenu Čecu. 18. — b) pl. DoŃi Kraji, prijedjel blizu rijeke Sane što je Ńegda pripadalo Hrvatskoj a poslije Bosni. xiv i xv vijeka i u Danićevu rječniku (DolŃni kraji). Bana Stepana, gospodina svemir zemŃama bosanscem i humšcem i doŃnem krajem gospodinu. Mon. serb. 102. (1332 u poznijem prijepisu). Pisano u DolŃneŃh KrajiŃu u LusciŃh. 222. (1392). Mi gospodine Štefan Stepan Tomašević, kralj SrbŃeni, Bosni, primorju, humsci zemŃi, Dalmaciji, Hrvatom, DoŃnim Krajem, zapadnim stranama, Usorē, Soli, Podrinju i k tomu. 485—486. (1461). Onaj kraj u porijeku Sane dolazi u spomenicŃh pod imenom „DolŃni Kraji“, lat. partes inferiores, te je sačinjavao posebni dijel bosanske države. F. Rački. rad. 56, 101.

DOŃI LAZ, m. mjesto pod livadama u Srbiji u okrugu čičanskom.

DOŃI LUG, m. ime mjestina. a) mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom u viraarskom srezu. Glasn. 19, 145. — b) pl. DoŃi Lugovi, aa) mjesto u Crnoj Gori. No hajdemo u DoŃe Lugove, da čekamo eckinske trgovce. Nar. pjes. vuk. 4, 126. — bb) mjesto pod Ńivama u Srbiji u okrugu krajevnaćkom. Sr. nov 1861, 16.

DOŃI STUP, m. selo u Bosni u okrugu sara-jerskom. Statist. bosn. 9.

DOŃIŠTE, n. pakao. — U jednoga pisca xviii

vijeka koji ovako tumači lat. infernus, inferi, i u Stulićevu rječniku („infernus“) u kojem ima i doŃništvo s istim značenem. ovo je sasna nepouzdano. I ti, o Kafarnaume, jeda ćeš biti uzdignut do nebesa? ča do doŃišta sit ćeš (mat. 11, 23). S. Rosa 92a. Dvor doŃišta neče promoci suproc Ńoj. (mat. 16, 18). 98b. Duša Ńegova sade k doŃištu što reku, nad pako'. 164b.

DOŃIŠTVO, n. vidi doŃište.

DOŃKA, f. ime žensko. prije našega vremena. može biti da treba čitati Donka (isporodi DoŃ). Donka. S. Novaković, pom. 61.

DOŃOKAMENIĆKI, adj. koji pripada DoŃoj Kamenici. DoŃokameničku (rijeku). M. Đ. Milićević, srb. 827.

DOŃOKRAJAC, doŃokrajca, m. čovjek iz doŃiega kraja, iz doŃijeh krajeva, isporodi doŃokrajanin. — -a- ostaje samo u nominativu sing. i u gen. pl. doŃokrajca. — Postaje od doŃi kraj sufixom -ca. — U naše vrijeme i u Stulićevu rječniku. Osnde Radanovića doŃokrajca ubicu svog brata. S. Lužbića, prip. 127.

DOŃOKRAJANIN, m. vidi doŃokrajac. pl. doŃokrajanin. — U Stulićevu rječniku.

DOŃOKRAJKA, f. žensko čelade iz doŃiega kraja, iz doŃijeh krajeva. — gen. pl. doŃokrajka. — Postaje kao doŃokrajac sufixom -ka. — U Stulićevu rječniku u kojem ima i doŃokrajkiŃa s istim značenem.

DOŃOKRAJKIŃA, f. vidi doŃokrajka.

DOŃOREPSKI VŠ, m. granična straža u Srbiji u okrugu topličkom. M. Đ. Milićević, kraj. srb. 835.

DOŃOSELAC, doŃoseoca, m. čovjek iz doŃiega sela. isporodi doŃoseljanin. — -a- ostaje samo u nom. sing. i u gen. pl. doŃoselaca; u ostalijem se padežima l (na kraju sloga) mijenja na o. — Složeno je od osnova doŃi i selo sufixom -ca. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku u kojem ima i primjer iz narodne pjesme: Da se bije s doŃoseocima.

DOŃOSELANIN, m. vidi doŃoselac. pl. doŃoseljanin. — Postaje kao doŃoselac sufixom jan(in). — U naše vrijeme u dubrovačkoj okolini.

DOŃOSELANKA, f. vidi doŃoseoka. — isporodi doŃoseljanin. — Ake. se mijenja u gen. pl. doŃoseljanika. — U naše vrijeme u dubrovačkoj okolini.

DOŃOSEOKA, f. žensko čelade iz doŃiega sela. — -eo- stoji mješte -el-, te se ovo povraća u prvom obliku u gen. pl. doŃoselakā.

DOŃOTREŠNIĆKI, adj. koji pripada DoŃoj Trešnici. Rijeka DoŃotrešnića, voda u Srbiji u okrugu podrinskom. Reka DoŃotrešnića dolazi od BoraŃe i Košuce Stope i kod Amajića stiče se u Drinu. M. Đ. Milićević, srb. 520.

DOŃOZEMAC, doŃozemca, m. čovjek iz doŃie zemŃe. — -a- ostaje samo u nom. sing. i u gen. pl. doŃozemaca. — Složeno: doŃi i zemŃa (osn. zem) sufixom -ca. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Kad to vidješe doŃozemci istrčašo (ordje kod bahaŃa s osobitijem značenem, vidi doŃi, a) bb) i ce). M. Đ. Milićević, živ. srb. I, 114.

DOŃOZĚMKA, f. žensko čelad iz doŃie zemŃe. — Ake. se mijenja u gen. pl. doŃozemakā. — Postaje kao doŃozemac sufixom -ka. — U Vukovu rječniku.

DOŃOZEMSKI, adj. iz doŃie zemŃe. — Postaje kao doŃozemac sufixom -sk. — U naše vrijeme

i u *Vukovu rječniku*. Bošnjake i Hercegovce povata groznica od dođozemske voda i pomru u Biogradu i oko Biograda. Vuk, dan. 3, 213. Kad su se koji iz Hercegovine ili iz Crne Gore saseli u Srbiju, oni su počevši se zvati po ovome dođozemskome običaju prezimena svoja malo po malo izostavljali. živ. 93.

DŃNUŠITI, dođušim, *pf. naći Ńušeci (o psu, a i o čeladetu u šali)*. isporedi nanušiti, iznušiti. — *složen*: do-đušiti. — *Akc. je kao kod dobaviti*. — *U naše vrijeme u Dubrovcniku*.

1. DOŃBRIJATI, dođbrijem, *pf. srsiti brijaie, prelazno i neprelazno*. — *isporedi doobriti*. — *složen*: do-obrijati. — *U naše vrijeme u dubrovačkoj okolini*.

2. DOŃBRIJATI, dođbrijam, *impf. doobriti*. — *U Stuličevu rječniku*. — *nepouzđano*.

DOŃBRITI, dođbrijem, *pf. vidi 1. doobrijati*. — *složen*: do-obriti. — *U Stuličevu rječniku*. — *slabo pouzđano*.

DOŃBRUČITI, dođbručim, *pf. obručiti dvoje koje je podaleko jedno od drugoga*. — *složen*: do-obručiti. — *U jednoga pisca xviii vijeka (Marija) na ime čovječanske naravi dajuć vjere ruku naravi božanstvenoj, doobrūčila bi s naravnim božanstvenom čovječansku narav s kojom u njetrotbi i od ne puti imaše se sin božiji kŃ vjerenik s vjerenicom stisnuti*. S. Rosa 177^b-178^a.

DOOD - *vidi* dohod.

DŃONDAŠŃI, *adj. koji je do onda, koji je bio do onda*. — *Postaje od do onda kao dosađši od do sada*. — *U naše vrijeme*. Da bi bila čista od sve rdavštine doondašie. M. D. Miličević, živ. srb. 2, 7.

DO ONLE, *vidi* donle. — *U Stuličevu rječniku*.

DOŃPAKOVATI, dođpakujem, *pf. srsiti opakovanje*. — *složen*: do-opakovati. — *U Stuličevu rječniku*.

DOŃRĀNE, *n. djelo kojijem se doore*. — *U Stuličevu rječniku*.

DOŃRATI, dođrem, *pf. srsiti oranie, prelazno i neprelazno; doći orući*. — *složen*: do-orati. — *impf.*: do-oravati. — *Akc. je kao kod dolagati*. — *Dolazi od xviii vijeka, naj prije u Belinu rječniku (peraro^o 96^a) i između rječnika još u Stuličevu*. Dok čovik čitavu mekotu dooraao. I. Jablanci 52. Dok mekota čitava doorana bude. 53. 'Danas ćemo ovu livu doorati.' u *Lici*. J. Bogdanović.

DOŃRĀVATI, dođrāvām, *impf. doorati*. — *Akc. je kao kod dogovarati*. — *U Belinu rječniku (praes. dooravam uz inf. doorati 96^a)*.

DOŃRUŽATI, dođružam, *pf. oružati do kraja*. — *složen*: do-oružati. — *impf.*: dooružavati. — *Akc. se mijena u praes. 1 i 2 pl.*: dooružamo, dooružate, u *aor. 2 i 3 sing.* dooružā, u *part. praet. pass.* dooružān. — *Dolazi (samo reflektivno) u Belinu rječniku (dooružati se, inducere arma^o 102^a) i u Stuličevu (dooružati se, jam arma inducere^o)*.

DOŃRUŽĀVATI, dođružāvām, *impf. dooružati*. — *Akc. se mijena kao kod dogovarati*. — *U Belinu rječniku (praes. dooružavam se uz inf. dooružati se 102^a) i u Stuličevu (dooružavati se)*.

DOŃŠTRĒNE, *n. djelo kojijem se dooštri*. — *Stariji je oblik dooštrjenje*. — *U Belinu rječniku (dooštrenje 44^a)*.

DOŃŠTRITI, dooštrim, *pf. srsiti oštrienie, prelazno i neprelazno*. — *složen*: do-oštriti. —

Akc. je kao kod donositi. — *Dolazi od xviii vijeka, naj prije u Belinu rječniku 14^a, i između rječnika još u Stuličevu*. 'Dok ove sikuru dooštrim, onda ću bradvu uzeti oštriti.' u *Lici*. J. Bogdanović.

DOŃŠTRIVATI, dođštrujem i dođštrivām, *impf. dooštriti*. — *U Stuličevu rječniku (s praes. dooštrivam)*.

DO OVLE, DO OVLEK, DO OVLEKA, *vidi* dovlle. — *U Stuličevu rječniku*.

DOŃZDRAVITI, dođzdravim, *pf. ozdraviti (neprelazno) od kraja, posve*. — *složen*: do-ozdraviti. — *impf.*: doozdravjati. — *U Stuličevu rječniku (satis firmo corpore esse, persanare^o)*.

DOŃZDRAVLJATI, dođzdravljam, *impf. doozdraviti*. — *U Stuličevu rječniku*.

DŃPADAK, dŃpataka, *m. portio, dio koji koga dopada*. — *-d- ostaje samo u nom. i acc. sing. i u gen. pl. dŃpadākā, a u ostalijem padežima pred k mijenja se na t*. — *Postaje od osnove dopad glagola dopasti sufixom akv*. — *Samo u Stuličevu rječniku (portio rei cajuuscuque, v. g. haereditatis, quae ad aliquom pertinet^o)*.

DŃPADĀNE, *n. djelo kojijem ko dopada ili se dopada*. — *U Stuličevu rječniku (s drugijem, konkretnijem značenem, vidi dopadak) i u Vukovu*: 1. 'das herbeieilen', 'adcursus'. 2. 'das fallen ins unglück u. s. w.' 'acceptio mali, valnerum'. 3. 'das gefallen', 'probatio' (*vidi* dopadati se kod dopadati, 2, c).

DŃPADATI, dŃpadām, *impf. 1. dopasti*. — *Akc. se mijenja u aor. 2 i 3 sing.* dŃpadā. — *Dolazi od xv vijeka (vidi 1, c, a) bb)* i *između rječnika u Rjelostjenjcu*: dopadam po sreći, 'obtingo'; dopadam se, *vidi* kod dopasti; dopada mi se, 'placet, arridet, praepiacet mihi, praeligo, praefero'; u *Volligijinu*: 'praes. dopadam kod inf. dopasti; dopada mi se, 'mi piace', 'es gefällt mir'; dopadati se, 'piacere, agrradire', 'gefallen'; u *Stuličevu*: praes. dopadam kod inf. dopasti; dopadati, 'cadere'; dopadati što koga, 'pertinere, spectare'; u *Vukovu*: dopadati, 1. 'herbolaufen', 'adcurro'. 2. 'fallen ins unglück', 'adfligor': dopadati rana, muke. 3. 'zu theil werden', 'obtingo, in manus venio'; dopadati se, 'gefallen', 'placere, probar': to mi se dopada.

1. aktivno.

a. *pravo naj starije značie: rjadati doñekle, nema potvrde nego u Stuličevu rječniku, potvrđeno je značie: dotrćavati, dolijetati (isporedi 1. dopasti, 1, a), dolaziti i to kad subjekt nije čelade, obično u prenesenom smislu*. Pokojno grem leći, kad vrime dopada. D. Baraković, vil. 275. Piple i meso kad dopada iz kŃošnice i iz stada. J. Kavašin 81^b. A kada mi glasovi iza glasa dopadahu. Nar. pjes. mikl. beitr. 46. — *amo spada i ovaj primjer (isporedi dohoditi, 4)*: Rajnu ime dopada od vina. J. S. Relković 347.

b. *incidere, vidi 1. dopasti, 1, b. U suzdanstvo ludobe paklene dopadaju. A. Kanižlić, utoč. 86. Koji neznanim naćinom u ovakve nesriće dopadaju. E. Pavić, ogl. 612. Kuda takovi idu, kuda li takovi pijanci dopadaju potlam kako umru? D. Rapić 266. Vidite li kuda duša dopada, u što se pribraća? 352. U troje sam dopadala ruke. Nar. pjes. vuk. 2, 373.*

c. *vidi 1. dopasti, 1, c. a) s acc. aa) obtingere, dohoditi kome u dio. Svih tuga dopada. M. Votrančić 2, 419. Ali kruna dopada Matijaša Jan-kovića. Nar. pjes. bog. 83. U ovoj dolini tuga svakoga dopada štogod trpiti. Grgur iz Varosa 94. — bb) postajati ćijim, biti ćiji, pripadati. Ča ga dopada po njegovu dilu. Mon. croat. 58.*

(1434). Dopada me polovica vinograda. 79. (1451). Mene stvorca sve dopada što zemlja plodi. I. Đorđić, salt. 162. Tko radi o neprošastom svjetlilu od kreposti, ne obzire se na zdrake od roda koji nas dopada po sreći a ne po dostojanstvu. ben. 10. Da bi svaki uzdržao ona koja ga po zakonu dopadaju. J. Matović 396. — *amo spada i ovo*: Za time jest paka trideset hiljada ostalih puška kib svaku dopada što puškar opravno vazda ki ju nosi. H. Lucić 271. *i ova dva primjera*: Jer zna slika kud dopada. V. Došen 255^b. Holda u prostu zemju dopada. J. S. Relković 120. — *cc*) *deberi, decere, convenire, preneseno od predašnja značenja, u moralnom smislu znači: pristojati se*. Ne može znat, kad ga bđiti dopada, s pol noći al' zorom. D. Baraković, vil. 109. Tomu sruu pristojati sva priklonstva, službe i bogočastjenja, koja dostojno dopadaju sina božijega. I. M. Mattei 144. — *b*) *s dat. aa*) *vidi a*) *aa*). A mnogim pak inim, ki živu bez truda, dobro im sve sa svim dopada od svuda. D. Rašina 125^a. Koliko je veće bratje, toliko im manje dopada na dio. M. Divković, bes. 790^b. — *bb*) *vidi a*) *cc*). Veći dijeli neće pnka primit nauk ki im dopada. J. Kavašin 76^a. — *c*) *s prijedlogom na i acc*. Na nahiju valesku dopada 30.000 gr(ošā). Golubica 5, 167. (1811).

d. nancisci, *dobivati* (koje zlo), *s gen.*, *vidi* 1. dopasti, 1, d. Tko rob biva kod Turaka, on dopada vežna jaka. V. Došen 86^a. Kad se bolan čuvat neće, on dopada boli veće. 94^b. Sirotiña s nas muke dopada. Nar. pjes. vuk. 4, 246.

e. *placere, militi se, videti 2, c i 1. dopasti, 2, c. — u jednoga pisca čaraka xviii vijeka*. Niti zlatu človičanskim očima i želi tako dopada samo, da je naj lipše izdelano i osvitlano, kako kada drago kamenje po nem se razigrava. P. Vitezović, cvit. ix.

2. *sa se, refleksivno*.

a. *kao pripadati, isporodi 1, c, a) cc), i b) bb)*. Ovdje se dopada jedna lepa arapska istorijica. D. Obradović, basn. 162. Toliko se k ovoj materiji dopada. 295.

b. *videor, dopada mi se, čini mi se, mislim, isporodi 1. dopasti, 2, a*. No se mene dopada da će svi Turci okrenuti niz Drinu. Golubica. 5, 187. (1811). 'Dopada mi se da sam ga video tu i tu'. L. Stojanović.

c. *placere, militi se (barbarizam, videti 1. dopasti, 2, c)*. Stvar se ovakova meni ne dopada. A. I. Knezović 203. To ti se ne dopada. D. Obradović, basn. 265. Ti vidiš ili čuješ za kakva koña, vola ali za koju drugu stvar koja ti se dopada. B. Leaković, nauk. 373. Ne vjerujemo da je ono sve polezno, što se prostoti dopada. Vuk, pism. 70. A što mi se naj više dopada. P. Petrović, gor. vijen. 101. Dopada li ti se ova? Nar. prip. vrč. 131.

DOPADAVICA, *f. videti padavica*. M. Pavlinović.

DOPADNUTI, *videti 1. dopasti*.

DOPAJATI, *dopajām, impf. dopojiti. — Akc. je kao kod dobivati. — U naše vrijeme u Dubrovniku*.

DOPAKLITI, *dopaklim, pf. domazati paklom. — složeno: do-pakliti. — impf. dopaklivati. — Akc. je kao kod donositi. — U Belinu rječniku (finir d' imepiare' 383^a) i u Stuličevu (inpicando finem imponere')*.

DOPAKLIVATI, *dopaključim i dopaklivām, impf. dopakliti. — Akc. je kao kod dogradivati — U Belinu rječniku: samo praes. (griješkom) dopaklivam uz inf. dopakliti, i u Stuličevu: (griješkom) dopaklivati, dopaklivam*.

DOPÁLITI, *dópálim, pf. svršiti pažehe, popaliti od kraja. — složeno: do-paliti. — impf: dopalivati. — Akc. je kao kod dograditi. — Od xviii vijeka, naj prije u Belinu rječniku (deuro' 9^a) i između rječnika još u Stuličevu (exurere, ex toto, ex integro comburere')*. Da ogañ s neba side i dopali ih. S. Rosa 104^b.

DOPALETKOVATI, *dopajetkujēm, pf. svršiti pačetkovahe. — složeno: do-pajetkovati. — Akc. se mijenja u aor. 2 i 3 sing. dopajetkovā. — U naše vrijeme u Dubrovniku*.

DOPAĻIVATI, *dopajljēm i dopajlivām, impf. dopaliti. — Akc. je kao kod dogradivati. — U Belinu rječniku (praes. dopajlivam uz inf. dopaliti) i u Stuličevu (samo s praes. dopajlivam)*.

DOPANUTI, *videti 1. dopasti*.

DOPÁRATI, *dopárām, pf. svršiti parahe (prelazno i neprelazno). — složeno: do-parati. — Akc. je kao kod dobivati. — U naše vrijeme u Dubrovniku*.

DOPÁRBITI, *dopárbēm, pf. svršiti parbu; dobiti parbom. — složeno: do-parbiti. — U Stuličevu rječniku (aliquid litigando lucrari; litem absolvere')*.

DOPARITI, *doparim, pf. svršiti parehe (prelazno). — složeno: do-pariti. — Akc. je kao kod dobivati. — U naše vrijeme u Dubrovniku*.

DOPARKIVÁNE, *n. djelo kojijem se doparkuje. — U Vukovu rječniku*.

DOPARKIVATI, *doparkujēm, impf. dotrčavati. — Kao da postaje od perfektivnoga glagola (do-parkati?) kojemu nema potvrde; ne zna se postaje drugom dijelu ooga (dem. pariti?) — Samo u Vukovu rječniku: 'herlaufen' ad-cursu (?)'*

DOPASATI, *dopášēm, pf. svršiti pasahe, opasati sve, od kraja. — složeno: do-pasati. — impf: dopasivati. — Akc. se mijenja u aor. 2 i 3 sing. dopasā. — U Belinu rječniku (praecingere' 193^a) i u Stuličevu*.

DOPASIVATI, *dopasujēm i dopasivām, impf. dopasati. — Akc. je kao kod dogradivati. — U Belinu rječniku: samo praes. (griješkom) dopasujem uz inf. dopasati; i u Stuličevu*.

DOPASKE, *Dopasākā, f. pl. selo u Bosni u okruhu zvoornikom. Statist. bosn. 98*.

1. DOPASTI (dopadnuti, dopanuti), *dopadnēm (dopānēm, dopācēm), pf. accurrere, incidere, obtingere, nancisci, pravo bi značenje bilo: pasti donckle, ali je seagda u prenesenom smislu i znači: doći brzo (ili iznenada) kao padajući. — složeno: do-pasti (padnuti, panuti). — Oblici mogu biti različni bez razlike značenja, po tome što drugi dio može biti pasti ili padnuti (panuti), videti dalje kod 1. pasti. upoče je prvo (pasti) običnije u inf. i prošijem vremenima, a drugo u praes. i impf., dpače u naše vrijeme oblici praes. dopādēm i impf. dopādi, osim Dubrovniku, može biti da kod ostalih Stokavaca nijesu ni poznati; a i prije dolazet rijetko (praes. dopade. Zborn. 2^a. P. Hektorović 39. J. Palmotić 123. B. Zuzeri 22^b. 100^b; dopadu M. Vetranić 2. 364. A. Kanižlić, kam. 463; impf. dopali. S. Menčetić 312). — kod Dubrovčana griješkom se govori u infinitivu dopastiti od prošloga vijeka (naj prije S. Rosa 134^b), videti kod pasti. — gljeglje se u naše vrijeme čuje aor. 3 sing. dopa i 3 pl. dopaše koji su oblici zlo načinjeni po analogiji prema sličnijem oblicima glagola dati i znati: dopa. Osvetn. 4, 39. 65. dopaše. Pjev. crn. 298^a, tako ima još prošloga vijeka i ger. praet. dopavši. E. Pavić,*

oglj. 221. — *Akc. kaki je u inf. taki je u svijem oblicima osim aor. 2 i 3 sing. od osnove dopadnu: dopadnu, dopanū, dopanū i praes. i imp. od osnove dopad: dopādēm, dopādī, — Može biti riječ praslavenska, isporodi stslav. dopasti, dopadnati, rus. допастъ, čes. dopásti, dopadnouti, pol. dopasć. — Iznadu rječnika u Mikajčinu: dopasti, doći, 've-nio'; dopasti po sreći 'obtingo, contingo'; dopasti, opet pasti 'recido' (zadnje nepouzdanō); u *Belnu*: dopasti po sreći, na sreću 'sortito evenire'; dopasti po baštinstvu 'haereditate obvenire' 734^a; u *Bjelostjenčevu*: dopasti se kod dopadam se 'placeo, arriredo, praepiaceo'; u *Vol-tigjinu*: dopasti 'toccare, risguardare' 'angeben, betreffen'; u *Stulčevu*: griješkom dopadsti 'attingere'; dopadsti što koga 'aliquid sorte obtingere; pertinere, spectare'; u *Vukovu*: dopasti, dopadnem, 1. 'herbeilaufen' 'accurreo'; 2. 'fallen (ins unglück)' 'accipere': dopasti rana, muke; 3. 'zu theil werden' 'obtingo': ovo mi je dopalo; dopasti se (s dodatkom da se govori u vojvodstvu) 'gefallen' 'placeo, probor'; u *Daničevu*: dopasti 'obvenire'. — Premda je neprelazni glagol, može imati acc. uza se, i biti refleksivan.*

1. aktivno.

a. *accurrere*, sa značenjem kazanjem *sprjeda*, kao doletjeti (kod e), dotrčati, a) subjekat je čelade. Kad godi sridu dne ugledaš, dopadi. Š. Menčetić 812. Tijekom ču na moj stan dopasti. M. Vetranić 2, 289. Lugove zapriše sa svima tako, da mi ne bi umozno dopasti k vodi. H. Lucić 266. I brzo dopanuu pokla lupeže. S. Margitić, fal. 126. Al' ne biva onda sama, kad kćer (nominativ) rodi, kod ne māmā, dal' su tetke tu i strine; tu je jato sve rodbine; nit' rodbina s tanke strane tamo sama ne dopane, dal' muževa jato krvi na babine sve dovri. V. Došen 168^b. Damjan pade a ljubā dopade. Nar. pjes. vuk. 1, 406. Zavi oči da u more skoči, al' dopade od Mletaka Marko, pak je uze za svilenā pasa. 1, 534. Kraj dopade na krkvena vrata. 2, 197. U to doba i Bogdan dopade. 2, 221. Ture pade, a Janko dopade. 2, 323. Tu dopade soko tica siva, u kļunu mu vode donosio. 2, 327. Tada sluge nima dopadoše, vitezove koñe prifatiše. 2, 230. Onda hitre dopadoše sluge, te sa sovre kupe podigoše. 2, 232. Viknu Marko, ne šće na čardake, viknu Marko oba pobratijma; 'Hajte, braćo, k zemlji niz čardake...'. Pobratimi Marka poslušāše, dopadoše k zemlji i kaldrmi 2, 241-242. Kad dopade Todor do 'Tadije. 3, 165. On dopade do zelenā svoga. 3, 244. A kad začu lijepa devojka, pa dopade svojemu rodaku. 4, 64. Kad ih vide Bancetiñ Rade, on dopade, probudi i Stanojla. 4, 334. Moravcima crkvi dopadoše. 4, 144. To su oni u riječi bili, al' hajdučka straža dopadnula, i nima je 'vako besjedila. 4, 386. Pade Savo u travu na glavā, a na nega Đuro dopanuo. 4, 516. Po noći (je) u Spuž dopanno. Pjev. crn. 29^a. — b) subjekat je neživa stvar (isporodi doći, II, 2) ili stvar umna, duhovna (isporodi doći, II, 5). glagol može biti u presencnom (metaforičkom) smislu. aa) *uopće*. Moje suzice... neka prid lice višnega dopadu. M. Vetranić 2, 364. Da ne bi pjesna ma jur k tebi dopala, poklon ti sa svima umijem pridala. P. Hektorović 70. U čas, dok se okom gane, pamet u Rim već dopane. V. Došen 261^b. — bb) subjekat je glas, kniga itd. Neugodni glasi dopadoše do Danila i do Mihaila. Pjev. crn. 257^a. Glas dopade na Cetinje ravno. Osvetn. 2, 185. — ime čeladeta koje je kraj micañu stoji u dat. Kad bijaše Margariti tanka kniga dopadnula. Nar. pjes. bog. 32. Glas dopade kralju bosanskomu. And. Kacić, razg.

64^b. Glas dopade dragoj sa krajine. Nar. pjes. vuk. 1, 265. I igumnu kad kniga dopade. 4, 372. E su nama glasi dopanuli. 4, 397. može biti u dat. i ime mjesta. Kada kniga Gacku dopanula. Nar. pjes. vuk. 4, 466. — često (u naše vrijeme) i u acc. isporodi c. a). Kad je Petra kniga dopanula. Nar. pjes. vuk. 1, 3. Tanka ga kniga dopade. 1, 74. Kad me glasi dopadoše. 1, 362. Kad je Janu haber dopanuo. 2, 35. Glas dopade vojvodu Voina. 3, 525. Glas preko Druška dopade gospodu kotorsku. S. Lubiša, prip. 228.

b. incidere, slučajno, iznenada doći. a) kad je subjekat čelade, kraj micañu biva obično kakvo zlo. aa) kraj je micañu mjesto, ali može biti i u presencnom smislu. Naj posli dopade caru u šake i zatvoru ga. A. Kanižlić, kam. 61. Junak rañen dopade izpod turske brlate sablje. Nar. pjes. mikl. beitr. 35. Pak kad glava postadoše, tad pod noge dopadoše. V. Došen 220^a. Niti i sada znam, kuda je majka moja dopala. D. Rapić 205. Tu li si mi, bolan, dopadno. Nar. pjes. vuk. 2, 247. — bb) kraj je micañu apstraktno ime koje znači zlo. Zato smo u ove pritužne muke dopali. M. Divković, bes. 635^b. Uklonivši se Isus od progosnva, u koje s. Ivan dopade. E. Pavić, ogļ. 514. Da i oni u ovu nevolju ne dopadnu. 580. — cc) u orijem primjerima u kojima je kraj micañu množina ili ime kolektivno u acc. s prijedlogom među (međ), značenje je da subjekat postane jednak jednome od onih što su naznačeni množinom ili imenom kolektivnim. Kad čovik bit pristana, med živinu da dopane. V. Došen 146^a. Indi kad to činit staneš, ni med zvirad ne dopaneš. 188^b. — b) subjekat je neživa stvar ili stvar umna. Ter bi rad, do mladih da ovo (pismo, pjesma) dopade neka se čuvati umiju od žene. Š. Menčetić 331. Sve udarac vrže prvi na tle ravno gdje dopade. P. Kanavelić, iv. 272. Da ne znadu, kako novci dopadoše u vriće. E. Pavić, ogļ. 90. Nitko ne znade, kud mu je tilo dopalo. 165. Korabja dopavši u ruke Filistea. 221. Bila je raj zemaljski pače nebeski naša kuća, a sada nije višje takva. Nije višje? kuda je indi dopala? kako se taj raj zemaljski izgubi? D. Rapić 295. Kuda su onolika tvoja dobra dila dopala. 297. Sto god im na um dopadne. J. Rajić, pouč. 2, 102. Jagluk ide od ruke do ruke, dopanuću zlotvoru u ruke. Pjesma ide od usta do usta, dopanuću zlotvoru u usta. Nar. pjes. vuk. 1, 405. — ano spada i ovaj primjer u kojem je glagol u nepravom smislu, jer se subjekat ne niče s mjesta, nego se mjesto oko ñega mijeña. Jerbo je ovaj zdenac bilo daleko od puta...; sada je u pol sela Vrbove dopao. M. A. Reljković, sat. H3^b.

c. obtingere, kao pasivno prema dobiti, primiti, kad što postane čije, isporodi pripasti, pasti (u dio), doći, II, 6 i 7 i 8. ime onoga što dobije stoji: a) u acc., viñi doći, II, 7 i 8. a) subjekat može biti stvar telesna, čelade, stvar umna (često sreća, još češće nesreća, zlo); može se dobiti kojijem mu drago načinom, osobito dijeljenom i slučajem. Primisno od rečenoga kneza i vlasteo dubrovaćebū što ni dopade dobitija od njih komuna od više rečenih postavñih penezi i dukatū Mon. serb. 399. (1439). Ako bi ih koja teškoća dopala oti koje godē strane. 337. (1427). Bolest češ biti ma, od mene da odjade; radost, da sa mnom sta, kada me dopade. M. Marulić 88. Ako ga zlo dopade. Zborn. 2^a. Jeda me dopade za zlobu juven dar Š. Menčetić 141. I da me dopade naj lišā gospoñja, prem s neba da pade, neću da je moja. H. Lucić 215. Da koga dopade nekoristna žena, al ku mu nasvade da

je nepočtena. P. Hektorović 31. Nesrična nikade nemoj pogrditi, da te ne dopade čim češ se boliti. 39. Ona pribivanja da bi nas dopade, gdi su ljubka stanja nada sva ostala. 45. Uda se za mene mlada, da te stari ne dopade. M. Držić 211. Mene dopade u sreću svemoguću ogañ. D. Zlatarić 36k. Igrajući se dopade ga smrtna rana. M. Divković, zlam. 96. Znam da zla prigoda onda nas dopade. D. Baraković, vil. 69. Dopade ga ždrib službe ove. I. Bandulavić 198a. act. ap. 1, 17. I da veće sunca dio ne može me š šie dopasti. I. Gundulić 227. A dopade smrtna rana Vlada od guse u planini. 378. Pokle apostoli svit sebi razdilihu, dopade Filipa Asija gorña. F. Glavinić, cvit. 116b. Mandalenu grad Mandalo, a Martu Betanija dopade na dil. 243a. Gdi me ne bi carstvo jednom dopadnulo. I. T. Mrnavić, osm. 141. Konopac al' bi me al kolac dopao. 143. Družbu ostalu, kako sreća njih dopade, sadružimo. G. Palmotić 2, 405. Ka će me čest ali srića dopasti. P. Radovčić, nač. 389. Oni koža bješe dopanuo mañi dio. K. Mažarović 66. Taj srećni daž dopade same baštine kaluđerske. I. Đorđić, ben. 184. Ja ću te naučiti, kako će te na toj igri dobra sreća dopasti. B. Zuzerić 22b. Spomenimo se i mi sadara od ove osude, koja nas čeka nakon malo ili srećna ili tužna, i kakva jednom dopade nas, tako će nas u sve vijekje nasljedovat. 100b. Od kud bih se nađo pogaći od tud me dopade boban. (Z). Poslov. danić. 88. Nisu ti jih, stara majko, turske ude dopadnule. Nar. pjes. mikl. Beitr. 14. A ovo ti Ugrin Janko svjetla kraja krune zlatne da bi tebe dopala ili Matiju sina tvoga. Nar. pjes. bog. 82. Slepilo bijaše ga dopalo. S. Rosa 122a. Jer ga dopade velika bolest. M. Zoričić, zrc. 236. Koliko će svakoga dopasti. aritm. 37. Bolji junak od babajka biše, al ga biše dopalo sužanstvo. And. Kačić, zrc. 274a. Ako trgovca cica toga odmaknutja vrimena ne bi dopala koja šteta. Ant. Kadžić 263. Družba, koja (gen. mj. acc. jer je negativno) ne dopade ove nezgoda. I. J. P. Lučić, izk. 19. Smrt dopade rečenoga redovnika. 30. Lijep ti te dar dopade. Nar. pjes. vuk. 1, 67. Te Aćima puška pogodila, luta ga je rana dopanula. 4, 411. Sad ne eva muka dopanula. 5, 64. Da mu rane koña ne dopaše. Pjev. crn. 298a. Eda te je mejdan dopanuo. Ogled. sr. 100. Blago majci koja ih rodila i devojci koja ih dopane! ako bog da, i mene će jedan. Nar. pjes. kras. 1, 5. 'Koga si dopala Jele? Vojvodu turskoga'. Nar. pjes. istr. 2, 12. Koliko me dopade od cijeloga krajevstva. Nar. prip. vuk. 106. Dade mu toliko para koliko je vrijedilo ono što ga je moglo dopanuti na dio od zemlja i kuća. Nar. prip. vrč. 42. Dijete se raduje što ga je kolač dopao. S. Lubiša, prip. 36. Dopade me zvaće od gospodara, da mu nosim poklon. 205. — kao subjekat može biti inf. Besidit me ni dopalo. Đ. Baraković, vil. 178. Ili rečenica s da. Mene dopade, da mu napravljam kolijevku. S. Lubiša, prip. 237. — bb) subjekat je tjelesno ili duhovno osjećanje, stajie, isporedi doći, II, 6, c). Jeda te počao dopade, prizivo mudra muža, da te utješ. Zborn. 33a. ark. 9, 141. Ta ga sau dopade . . . srce mu da vade lav. oral i pastir. D. Baraković, vil. 60. Uhitu me drhat jut i čemerni strah dopade. A. Vitajić, ist. 164a. Velike ga misli dopanule. Pjev. crn. 122b. Da ga je i sad ta voļa dopala. Nar. prip. vuk. 187. — cc) stare, constare, stati, o cijeni kod kupie, isporedi doći, II, 9, — u jednoga pisca našega vremena. A na pleća da im sukno kupiš, teško bi to dopanulo skupo. Osvetn. 2, 100. — b) s dat. subjekat i značenje kao kod a) aa). Za drugu (suknu Isv-

sovu) igraše metajući žrčb, komu bi dopala. Korizm. 295. Zašto jur tuga ova joj dopade. Š. Menčetić 96b. Neka im muskoza po veće dopade. N. Dimitrović 101. I dopade knezu hiža s dvema vrtoma. Mon. croat. 290. (1588). Arapi dodoše iznenadnie, utiivši Ivana i s djetcom odnoseše za robje . . . , prodaje i razdijelise svekolike. Sveti Ivan po sreći i po volji božijoj dopade čovjeku vele dobnu. M. Divković, zlam. 30a. Dopade Petru Ponto, Galatija, Kapadocija. F. Glavinić, cvit. 202b. Kada im dopade koji dio. M. Radnić 299a. Znat ne more, kō za grobom ima njesto nemu dopast. J. Kavañin 2a. Ždrijebi nisu svi jednaci, dobar dopast svijem ne more. 73a. Drugoj kćeri kōj dopade knez i vitez Kanajeti. 84b. Kom' goparu ti dopade? 394a. Koma kruna i sreća dopade na rusu glavu, da se broji njegova u Budimu krajevina. Nar. pjes. bog. 83. Loša srića niemu jest dopala. Nadod. 31. Da svakom isto po nekoliko dopasti može. M. A. Rejković, sat. A 6a. Europa Jafetu dopade. K 6a. Kad je Petru kita dopanula. Nar. pjes. vuk. 1, 235. Red dopao prošenjoj devojci. 1, 424. Da ti draga drugom ne dopadne. 1, 462. Da mu Šarac Turkom ne dopadne. 2, 441. Kome li je dopao u ruke. 3, 169. Ter sam ja dopala turskomu vojvodi. Nar. pjes. istr. 2, 10. Da svakome po jedan kraj od slanke može dopasti. Vuk, nar. pjes. 1. 173. Uzimajući jela ispred sebe slaše iima, i Venijamiju dopade pet puta više nego drugima. D. Daničić, 1 mojs. 43, 34. — c) s prijedlogom ua i acc. Red na tebe prvi dopade. J. Rajić, boj. 39.

d. nancisci, od micanã siri se značenje dafie, te se misli kao da subjekat dobije ono čega dopane; po tome dopasti znači: slučajno dobiti, osobito (svagda u naše vrijeme) ako je kakvo zlo ono što se dobije. isporedi doći (II, 12, a, c) do čega. a) uopće. — ono što se dobije stoji: aa) u gen. Kad nimaš blaga part a sinov si dopal. M. Marulić 180. Ako si zla koga dopal i nevoje. 146. Oči sam izgubil, slipoće dopadoh. 157. Sad se čudim, gore da nisi dopala muke i pokore, deklice pristala. H. Lucić 242—243. Ti dopade dobre sreće s hrabra, koga nije veće vrijedna, roda ponosita i razumna i bogata. S. Bobaljčić 225. Ako bi ti oba dva turske uze dopadnuli. Nar. pjes. kod Đ. Baraković, vil. 200. Ne bi l' mi reka svit: budi te do mala, koli si mladih lit sramote dopala! Đ. Baraković, vil. 270. Job dopade nevoje. S. Margitić, fal. 276. Čovik raue dopade. isp. 10. Jošte tužno tilo čovičje dopane drugša kojih rana J. Bauovac, prip. 180. Grčki narod tolike nevoje dopade. A. Kanižlić, kam. viii. Proklet dopade vodostaja, to jest ne može naravne vode pustiti. 839. Starac teške nožne bolesti dopade. bogoljubn. 410. Kavka si to siromas'tva dopadnuo. M. Zoričić, osm. 37. Kada smrada što dopane, naj pri glava smrdit stane. V. Došen 82a. Tko b' u vatrau s tave pag, velikog bi zla dopao. 89b. Ortak s paklom tko postane, izgubļa on dopane. 138b. I kad naglo žderat stane, nagle smrti on dopane. 176a. Med kućani jedno drugo krive, koje stagod odvise dopade i od drugog' boje ukrast' znade. J. S. Rejković 15. Eda bog da, tavnice dopao! Nar. pjes. vuk. 1, 383. Ja kavka je, jada ne dopala! 2 223. Teške sam ti muke dopadnuo. 2, 246. Kod šureva neću poginuti jali rane lasno dopanuti. 2, 269. Vukašin je grdnih rana dop'o. 2, 297. Evo ima tri godine dana ka' je Janko tame dopanuo. 2, 320. Teške sam ti muke dopadnuo. 2, 382. Jal' poginut, jali rana dopast. 2, 541. Tako grdne rane ne dopao! Nar. posl. vuk. 297. — bb) (rjede) u acc. Promišljajući nečisto bitje koje bijaše dopao. M. Rad-

nić 366^a. S žene mnogi smrt dopanu. P. Macukat 89. Desnica vam cvjećem cvala, a dušica raj dopala. Nar. pjes. vuk. 1, 146. — *b*) s genitivom mjesta, znači doći, doletjeti, upasti, ispredi do- bavit, i, b, c). Koga ti dobude hudihi dili na- past, uzletav hoće past, tere dopast paklenih djavlih ruk. M. Marulić 91. Hvala, jer ovacih dopadoh dvorcva. H. Lucić 250. Tamnog' groba kad dopane. V. Došen 49^a. Kad (snaša) dopane mnogi ruku tamo amo da ju vuku. 101^a. Ne bješe mi Turčin junak živ zemlje dopanuo. Nar. pjes. bog. 140. Dok dopade Kunare planine. Nar. pjes. juk. 250. Ip' u živi ogañ ugaziti, il Trebiña dopanuti grada. Osvetn. 2. 69. Četa bjeга, a tje- rajju Turci, dokle četa dopala saauca. 5, 103. 'Ako mu dopaneš rúkū, živ ne uteće.' F. Kurelac. rad. 3, 183.

2. *sa se, refleksivno.*

a. kao pasti na um. — u naše vrijeme u dubrovačkoj okolini i u Boci kotorskoj. 'Nesto mi se dopalo kao da to nije tako'. *može biti da je isto značenje i u ovom primjeru prošloga vijeka (ako ne spada pod c):* Men' se samo pisati dopade čim se vladat svaki kućnik znade. J. S. Reljković 6.

b. kao aktivno dopasti pod 1, d, a), u jednom primjeru prošloga vijeka: Ele Mijat vojujuć vi- težki dopade se baš rana pritezkih. S. Štefanac 19.

c. placere, ugoditi, omiljeti, s dat. po niemačkom gefallen. — dolazi od prošloga vijeka (ali vidi i dopadati, 1, e) naj prije u Bjelostjenčevu rječ- niku, kod kajkavaca i kod sjevernijih čakavaca i štokavaca, kojima je po sroj prilici došlo od Slo- venaca, u naše vrijeme većina pisaca (i naj božijeh, među ostalijem Vuk) upotrebljava ouu riječ s ovijem značenjem koje se sve to veće širi po varošima, ali je većina naroda i ne razumije. pravi je bar- barizam kojega se treba čuvati (vidi i F. Kurelac, placere. rad. 3, 179—202). Tužila je ona za svojom suknjom i ne dopade joj se grad u komu se djevojkam krade. A. T. Blagojević, klin. 54. Ono više dopade se onima dvojici. M. A. Reljković, sabr. 41. Vidio je oni glasniviti okrug svita i to- liko mu se je dopao . . . A. Tomković, živ. 287. Momak mi je sruo se dopao. Nar. (i) pjes. juk. 307. Da se on mora više truditi prostoti da se dopadne, da ga ona rado čita i hvali. Vuk, pism. 61.

2. DŌPASTI, dopásēm, *pf. svršiti pasciue (pre- lazno), napasti.* — *složeno:* do-pasti (osn. pas). — *Akc. je kao kod dokrašti.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* 'Neće doći prije nego ovce do- pase.'

DOPĚČĚNE, *n. djelo kojijem se dopeće.* — *U Belinu rječniku (sa starijim oblikom dopečenjo, perfecta assatio' 105^a).*

DOPĚČI, dopěčem, *pf. svršiti pećenie (prelazno i neprelazno), ispeći dok bude dosta pečeno.* — *složeno:* do-peći. — *Akc. je kao kod 1. dovesti. — Dolazi od xviii vijeka naj prije u Belinu rječniku (assare' 105^a), i još između rječnika u Stuličevu (percoquere, assum absolvere') i u Vu- kovu (ausbacken' pismo'). Živ pečen ne dopečen. Nar. prip. vuk. 2 246. Ovaj hleb nije dopečen. Vuk, rječ. 132^b. Da se (ugaļ) dopeće. M. Đ. Mi- ličević, let. već. 268. Dopeći rakiju, sve ispeći, svršiti peću. M. Pavlinović.*

DOPĚLALAC, dopělaoca, *m. čovjek koji do- peļa.* — *ispoređi dopeļavac. — Samo u Stuličevu rječniku (dopeļalac i grijeskom dopeļaooc).*

DOPĚLALICA, *f. žensko čelade koje dopeļa.* — *U Stuličevu rječniku.*

DOPĚLĀNE, *n. djelo kojijem se dopeļa.* — *U Bjelostjenčevu i Jambresičevu rječniku.*

DOPĚLATI, dopěļam, *pf. adducere, dovesti (vidi 1. dovesti).* — *složeno:* do-peļati. — *impf.:* dopeļavati. — *Dolazi (samo u čakavaca) od xv vijeka a između rječnika u Vrančićevu (addu- cere'), u Mikišinu (dopeļati), dovesti, adduco, affer'), u Bjelostjenčevu (kod dopeļavati, u Vol- tičijinu (condurre, menare', herbeibringen'), u Stuličevu (s dodatkom da je uzeto u Barakoviću).* Manenu starost do jame dopeļa. M. Marulić 90. Usilili da bi se dopeļati ga v Beč. S. Kožičić 56^b. Zato ni dopeļam sužna. Mon. croat. 280. (1577). Kako Lovrincu još dijaku svih dopeļa nam na muku. P. Hektorović (?) 80—81. Ki te grih dopeļa . . . podnosti te muko? Đ. Baraković, vil. 259. Prošu tebe, da k onomu neizrečenomu sobetu mene grišnika dopeļati izvoliš. M. Alberti 404. A po ovoga života promiñuju na veselja da dopeļa nas. F. Glavinčić, svitl. 133. Neizbrojeno vnoštvo na pravu dopeļa veru. cvit. 202^b. Kad dopeļase pred cara Osmanu. I. T. Mrnavić, osm. 172. Stvari toliko teške i pogibilne, da dopeļaju človika na skocñanje. P. Radovič, nač. 162. I1. I gradu dopeļa ne jednu odoru. M. Kulačević 42.

DOPĚLAVAC, dopěļava, *m. vidi dopeļalac.* — *U Bjelostjenčevu rječniku (kajkavski dopeļavec) i u Stuličevu (također dopeļavec s dodatkom da je uzeto iz Bjelostjenčeva).*

DOPĚLĀVATI, dopěļavam, *impf. dopeļati.* — *U Bjelostjenčevu rječniku, u Jambresičevu, u Vol- tičijinu (praes. dopeļavam kod dopeļati).*

DOPERŪŠATI, doperŪšam, *pf. svršiti peru- šaše (prelazno).* — *složeno:* do-perušati. — *Akc. je kao kod dokonobati.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.*

DOPĚTAN, dopětna, *adj. talaris, koji je dug do peta (o odijelu).* — *Akc. se mijena u slože- nijem oblicima: dōpětni, dōpětna. — Postaje od do pete sufiksom žn.* — *Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Belinu (hajina dopetna, ta- laris' 721^a) i u Stuličevu.* Do dopetne duge čo- šice . . . vrh dopetne hajine . . . B. Kašić, rit. 141. Dopetnu dolamu. M. Pavlinović, razl. spis. 122.

DŌPĚTI SE, dōpětnem (dōpětnēm) se, *pf. doći peñući se, svršiti peñanie.* — *složeno:* do-peti. — *impf.:* dōpěñati se. — *Akc. je kao kod početi, samo je drukčiji kod praes. od osnove -peñ, i kod ta- koroga imperativa: dōpěñi.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* 'Sve se peñe a ne može da se do- peñe.'

DŌPICATI, dōpěčem, *impf. dopeći.* — *vidi upicati.* — *U jednoga pisca našega vremena.* Posledni se (ugaļ) još dōpěće pod stupom. M. Đ. Miličević, let. već. 268.

DŌPIJĚHATI, dōpějaham, *pf. doći pijehajući.* — *složeno:* do-pijehati. — *Akc. je kao kod doli- jetati.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* 'Jedva je dopijělu.'

DŌPIŅATI SE, dōpěñem se, *impf. dopeti se.* — *Akc. se mijena u aor. 2 i 3 sing. dōpěñi.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.*

DŌPIPATI, dōpěpām, *pf. svršiti pipañie; naći što pipañi, napipati.* — *složeno:* do-pipati. — *Akc. se mijena u aor. 2 i 3 sing. dōpěpā.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* 'Ne pipañ više; kad ćeš dopipati?' 'Pipañ, pipañ, jedva sam dopipo.'

DŌPIRALAC, dōpěraoca, *m. čovjek koji dopire.* — *U Stuličevu rječniku: 'manu aliquod attin- gens, met. perspicax'.*

DŌPIRALICA, *f. žensko čelade koje dopire.* — *U Stuličevu rječniku (uz dopiralac).*

1. DŌPIRĀNE, *n.* djelo kojijem se dopire. — U *Stuličevu rječniku* (actio qua aliquid manu attingitur, met, perspicacitas) i u *Vukovu*.

2. DOPIRĀNE, *n.* djelo kojijem se dopira (vidi 8. dopirati). — U *Stuličevu rječniku* (lotionis pæne absolutio^o).

1. DOPIRATI, dŏpirēm, *impf.* doprijeti. — *Akc* je kao kod dolajati — *Postaje od osnovne dopr glagola doprijeti sufixom a u inf., j u praes.* (rj mijena se na r), i *prođujućem vokala r na ir.* — *Dolazi od xv vijeka* (vidi *Marulićev primjer kod 1, a, b* aa), u *Mikašinu* (može se čitati i dopirati), u *Belinu* (praes. dopirem uz *inf.* doprijeti 104a), u *Stuličevu* (pervenire, attingere manu, imminere, inem attingere, intellectu adsequi^o) i u *Vukovu* (do čega .gelaugen, erreichen, sich erstrecken^o, attingo^o). — U *primjerima spadaju amo bez sumnje samo oblici sadašnjega vremena, a ostali, ne zna se, spadaju li amo ili pod 2. dopirati.*

1. *neprelazno, vidi kod doprijeti, 1.*

a. *kraj je micaču mjesto ili čelade. a) dohoditi, dolaziti. aa) u pravom smislu.* Na nebu gdi ne dopiru lupeži. M. Zoričić, *osn.* 107. Pa kud godir knjige dopirale Osvetn. 2, 78. A vikli ste vojevati vojni i do Beča dopirati (griješkom 'dopje-rati') bojna. 6, 93. — bb) u *prenesenom smislu.* Nihove molitve do neba dopirahu. J. Banovac, *prep.* 289. Po križu se dopire do kraljevstva. L. Radić 37. — b) *protežati se, pružati se do nekde. aa) u pravom smislu.* Gdi su njih mejaše deri dopirući. M. Marulić 57. Gdi Save prvi kraj do-pire u Dunaj. Đ. Baraković, *vil.* 87. Dokle granice od njihovih zemalja dopirahu. I. Đorđić, *ben.* 184. Jakov jednoč vidje čudnovate nike listve, koje stojeći na zemlji na nebo dopirahu. F. Lastrić, *ned.* 153. Ovdj zrak sunčani ne dopire. V. M. Gučetić 210. Sanak snula, u saunku vidila, da je juta zmaja porodila, krila su mu Epir pokrivala, k Carigradu glava dopirala. *And. Kadić*, *razg.* 86b—87a. Priduboka prodolina lipo do pakla dopire. I. J. P. Lučić, *razg.* 87. — bb) u *pre-nesenom smislu.* Poštenje kojega do nebes dopire Đ. Baraković, *vil.* 11. Mudrost božja dopire od jednoga kraja do drugoga. M. Radnić 158b. Kuda je godir turska sila dopirala. Norini 3.

b. *o vremenu.* Dopiraše pokora do dvanajest godina. *Ant. Kadić* 360.

c. *u prenesenom smislu, o čem unnom, duhovnom što je mučno steći ili što je naj krajnje kod kakve radnje. a) uopće.* Do visocijeh ovijeh čnda ljudska kripnos ne dopire. G. Palmotić 3, 43a. Nijesi dopirao na podpuno pogrdneće samoga sebe. M. Radnić 404a. Gdi dopire moja snaga ,pro-meis viribus.' A. d. Bella, *rječ.* 104a. Koja u lu-peštvu ne dopire do smrtnoga griha. *Ant. Kadić* 250. Ovi izgled od podružinstva i posluha u Izaku toliko je velik, da do čnda dopire. A. Kalić 371. Lijenci ne dopiru nikad do izvrsnosti. M. Pavlinović, *rad.* 15 — b) *kao shvatati, razumi-jerati.* Vjera ne dopire (hde non capitur^o). V. Andrijašević, *put.* 244. Gdi čučenstvo ne dopire i vid slabosti. I. Đorđić, *uzd.* 122.

d. *u prenesenom smislu, o mnoštvu, te se shvata kao da mu je kraj naj veće mnoštvo, naj veći broj koji može dostignuti.* Dokle dopire tvoj dohodak. M. Radnić 100a. Sva glavuica nije im do-pirala do 500 sterlina. M. Pavlinović, *rad.* 37

2. *prelazno, vidi kod doprijeti, 2.*

a. *u pravom smislu.* Te klisure ni kozja stopa ne dopire. S. Lubiša, *prep.* 4.

b. *u prenesenom smislu. a) uopće. aa) kao obje-kt ima infinitiv.* U komu ne dopiru znati što je. B. Betera, *čut.* 80. Vazda učahu i nigla ne

dopirahu znati istinu. M. Radnić 54b. Kasno do-pire biti krepostan. 176a. Komu je sve bilo prazno, dopire imat što pribrojiti. A. Kalić 377. — bb) *kao objekt ima podložna rečenica s da.* Da iz-punim djelo ovo moja jakost ne dopire. A. Boško-vičeva *kod I. M. Mattei* 345. — b) *razumijerati, shvatati. aa) s acc.* Koji ima srce čisto i dopire stvari duhovne. M. Radnić 298a. Ne dopirući on pameti zlamen od toga vidijeta. I. Đorđić, *ben.* 181. Nebeskoga uvijek suda pamet tvoja ne do-pire. N. Marči 82. — bb) *s podložnom rečenicom u kojoj je da.* Danas vidim i dopirem, da se ja teško privarim. A. Kalić 254. — cc) *s podložnom interogativnom rečenicom.* Ko ima razum dopire, što hoću reći. *Ant. Kadić* 444. Koji veoma do-bro dopireš, što je u svetijem Mojzesa i prorôka listima upisano. A. Kalić 438.

2. DOPIRATI, dŏpirām, *impf.* iterativno prema doprijeti i dŏpirati. — *Akc. je kao kod dobivati. — Postaje od dŏpirati produćivanjem glasa i.* — *Dolazi od xv vijeka a između rječnika u Mi-kašinu* (? vidi 1. dopirati) i u *Belinu* (praes. do-piram uz *inf.* doprijeti. 169a, 412a). — U *prim-jerima su samo oblici sadašnjega vremena, vidi 1. dopirati.*

a. *neprelazno.* Dokle sunce dopira i dohodi po okolišu nebeskomu svoga obruča. I. Bandulavić, *predgov.* Tko s poštenjem umira, vični mu glas do nebes dopira. A. Krnarutić 26. Gdi rda i lupež ne dopira. B. Betera, *čut.* 129. Moibe do-piraju hitrim letom na visine. J. Kavašini 20a. S. Luka kolika progovstva podnese kud god odi i dopira u društvu sa s. Pavlom. F. Lastrić, *odj.* 368. Mlogi naglo k visini dopira. J. S. Rešković 149.

b. *prelazno. a) s acc.; u svijem primjerima znači razumijerati, shvatati.* Koje (stvari) pamet tvoja ne dopira. V. Andrijašević, *put.* 319. Svijes sve što ti ne dopira, potvrđuje krepka vira. B. Betera, *čut.* 122. Neka klišta stavna vira, što poznae ne dopira. I. Đorđić, *salt.* 464. — b) *s inf.* Nikako ne dopira pamet moja sve izrijeti. A. Boškovičeva 48.

3. DOPIRATI, dŏpirām, *impf.* doprati. — *Akc. je kao kod dobivati. — Postaje od osnovne dopr sufixom a i produćivanjem glasa r na ir.* — U *Belinu rječniku* (praes. dopiram uz *inf.* doprati 428a) i u *Stuličevu*.

DOPIRAV, *adj.* do čega se može doprijeti. — U *Stuličevu rječniku* (quod manu attingi potest^o). — *nepouzđano.*

1. DOPIRITI, dŏpirim, *pf.* doći pirci, pušuci (teško dišući). isporidi dopuhati. — *složeno: dopiriti.* — *Akc. je kao kod dograditi.* — U *Vu-kovu rječniku* (schnaufend herankommen^o, an-helans advenio^o).

2. DŌPIRITI, dŏpirim, *pf.* dorasti. — *složeno: do-piriti.* — U *Stuličevu rječniku* (accretionem absolvero^o). — *nepouzđano.*

DOPIRIVATI, dŏpirivam, *impf.* 2. dopiriti. — U *Stuličevu rječniku.* — *nepouzđano.*

DOPIRLATI, dŏpirlām, *pf.* adigere, dotjerati. — *složeno: do-pirlati* koje može biti da postaje od piriti (kao tjerati pirci). — *Akc. je kao kod dokončati.* — U *Vukovu rječniku.*

DOPISATI, dŏpisēm, *pf.* svršiti pisanje (pre-lazno i neprelazno), napisati sve, do kraja. — *složeno: do-pisati.* — *impf.: dopisivati.* — *Akc. kaki je u praes. taki je i u part. praet. pass. dŏpisan; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf.* — *Dolazi od xv vijeka a između rječ-nika u Belinu* (finir di scrivere^o, scribo^o 661a),

u *Stuličevu* (perarare, scriptionem perficeret), u *Vukovu* (ausschreiben, zu ende schreiben, perscribo). Ostavili na duhovnika Joanica da je dopiše. Rad. I, 179. (1635).

DOPISIVÁNE, *n. djelo kojijem se dopisuje.* — *U Vukovu rječniku.*

DOPISIVATI, dopisujem i dopisivám, *impf.* dopisati. — *Akc. je kao kod dogradivati.* — *U Belinu rječniku: praes. (grjėskom) dopisivam uz inf. dopisati 661a; u Stuličevu: grjėskom dopisivati, dopisivam i dopisujem; u Vukovu: dopisivati, dopisujem, perscriptio.* — *sa se, re-fleksivno: literas dare et accipere, (često) pisati kome i primati od njeга pisma; s prijedlogom s i instrumentalom.* — *u naše vrijeme.* Dopisivao se i sastajao s Ivanbegom. S. Ľubšić, prip. 50.

1. **DOPITATI**, dōpitám, *pf. srsšiti pitáne, dolazi s osobitijem značenima.* — *složeno: do-pitati.* — *impf.: dopitivati.* — *Akc. je kao kod dobivati a) osuditi, srsšiti pravdu (pitáne) osudom.* — *xvi i xvii vijeka.* Tko se ne bi kuntentao o odluci ča dopita kupak zbor. Stat. poj. ark. 5, 271. Onomu sudu i pitanju prid kim bude učinena zastava i dopitana. 280. Polag ovih sentencij i polag dopitane pravde . . . Med sobom po zakonu i običaju opatinskom i polag duše naše pravde-nim zakonom tako dopitasmu, da sentencija banova nima nijedne moći. Mon. croat. 331. (1566). — *b) kao zapitati.* Pitaču što j' bilo; ti kazat obitaj, ter sobi dar dopitaj. P. Vitezović, odil. 58.

2. **DOPITATI**, dōpitám, *pf. srsšiti pitáne, ná-pitati, dokraniti.* — *složeno: do-pitati.* — *Akc. se mijēna u aor. 2 i 3 sing. dōpiti.* — *Dolazi u dva primjera prošloga vijeka (ali je u oba dva nejasno i sumnjivo značije).* — *u naše vrijeme.* Jedna je veselje s kim se život pitá da mi tako vridna bog strica dopita. M. Kuhačević 78. Kadkad se i dvadeset dopita. J. S. Rejković 166.

DOPITI, dōpitiēm, *pf. srsšiti piće, popiti, ispiti (prelazno i neprelazno); popiti doniekle.* — *složeno: do-piti.* — *Akc. je kao kod dohiti.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku i u Stuličevu rječniku (v. popiti).* Kad dopijēš, digni se da idemo'. ,Dopij do bijlega, nemoj sve'.

DOPITIVATI, dopitujem i dopitivám, *impf.* I. dopitati. — *Akc. je kao kod dogradivati.* — *xv i xvi vijeka i u Stuličevu rječniku (inquirere' s dodatkom da je uzeto iz ruskoga).* a) *vidi 1. dosudivati.* a). Zato tako dopitujemo i sada polag zakona i običaja staroga našega. Mon. croat. 331. (1566). — *b) s acc. stvar i dat. čefádetu, osudivati da je što čije, dosudivati.* Jere űegov vinograd dopituju Jurju. Mon. croat. 80. (1451).

DOPITOMITI, dopitomim, *pf. srsšiti pitomije (prelazno); dovuci, dovesti, dovabiti pitomenem (u prenesenom smislu može biti objekat i čefáde).* — *složeno: do-pitomiti.* — *Akc. je kao kod dogovoriti.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* ,Ne mogu nikako ovu mašku (mačku) da dopitomim.' ,Jeda bi dopitonula oneга divljaka!'

DOPJETI, dopjēēm, *pf. dopjevati.* — *složeno: do-pjeti.* — *U jednoga pisca xvij vijeka.* Dopješe sve pjesni troje se na sviti. D. Rašina 90b.

DOPJEVATI, dopjevám, *pf. složeno: do-pjevati.* — *Akc. se mijēna u aor. 2 i 3 sing. dōpjevá.* a) *srsšiti pjevanje (prelazno i neprelazno).* — *od xvij vijeka a između rječnika u Belinu (cessare canere' 167a) i u Vukovu (zu ende sein mit seinem singen' ,cantare desino').* Kad do pjevah, sruu u momu oguēna se žēla usta. P. Kanavelić, iv. 461. — *b) pjevajući naslutiti.* — *u naše vrijeme.* Bog dopusta da će što drugomu

pjeva, sebi dopjeva. M. Pavlinović. — *c) doći pjevajući.* — *u naše vrijeme i u Vukovu rječniku (singend herbeikommen' ,advento cantans').* Al' ga maši vojška pjevajući i dopjeva pod Zenicu ravnu. Osvetn. 7, 28.

DOPLAČIVÁNE, *n. djelo kojijem se doplaćuje.* — *U Vukovu rječniku.*

DOPLAČIVATI, doplaćujem i doplaćivám, *impf.* doplatiti. — *U Vukovu rječniku: doplaćivati, doplaćujem ,daraufzahlen' ,solvo'.*

DOPLADNICA, *f. ime mjesta u Srbiji u okrugu požarevačkom.* — *Postaje od doladne (podne) sufiksom ica.* Sr. nov. 1861. 167.

1. **DOPLAKATI**, dōpláčēm, *pf. složeno: do-plákati.* — *impf.: doplakivati.* — *Akc. se mijēna u aor. 2 i 3 sing. dōpláká.* a) *srsšiti plakánie (prelazno i neprelazno).* — *od xvi vijeka a između rječnika u Belinu (olugoo' 561a) i u Stuličevu.* Oči, što ne plačete, ali ste doplakalo? M. Držić 245. — *b) doći plaćući.* — *u Vukovu rječniku.*

2. **DOPLÁKATI**, dōpláčēm, *pf. srsšiti plákánie (prelazno i neprelazno), isporidi doprati.* — *složeno: do-plákati.* — *Akc. je kao kod dopisati.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku i u Stuličevu rječniku.* ,Doplaći sude, pa čēs činit ostalo'.

DOPLAČIVÁNE, *n. djelo kojijem se doplaćuje.* — *U Vukovu rječniku.*

DOPLAKIVATI, doplakujem i doplakivám, *impf.* I. doplakati — *Akc. je kao kod dogradivati.* — *U Vukovu rječniku: doplakivati, doplakujem, plaćući dolaziti.*

DOPLATA, *f. n. p. kad se pazari stvar rdavija za boju pa se uz rdaviju još što doplati, ili kad je meni ko što dužan pa mi da ili učini što što vrijedi više od duga, te ja nēmu valja da doplatim, ,der zusehuss' ,additamentum' cf. prid. Vuk, rječ. Mijēnaju i zemlje i životinju. Suvršak vrijedno-ti koji jedan drugome nadoplaćuje zove se doplata (u Konavlima).* V. Bogišić, zborn. 468. — *Postaje od osnove doplat glagola doplatiti sufiksom a.*

DOPLÁTITI, dōplátim, *pf. složeno: do-platiti.* — *impf.: doplaćivati.* — *Akc. je kao kod dograditi.* a) *srsšiti plaćanje, platiti cijeli dug ili ono što je još trebalo platiti da se cijeli dug isplati.* — *od xiv vijeka a između rječnika u Stuličevu (v. donaplatiti) i u Daničićevu (persolvere residua'). aa) u pravom smislu.* Nēšto mu su platili a nēšto mu nē doplaćeno. Spom. sr. I, 18. (1599). Plati nam ju i doplati poslédnit pēnez. Mon. croat. 86. (1459). Ima pojti doplatiti dug. 247. (1545). N. Da ne bi tko platio pravo crkvi, ali da bi dao maše, ali rdavo za dobro, bi li sagriješio? U. Sagriješio bi koliko da krade i držan je doplatiti. I. A. Nenadić, nauk. 153. — *bb) u prenesenom smislu.* Kad budeš doplatiti čovječanski dug zgódećom smrtnu. B. Kašić, rit. 119. Kada doplatiš dug čovječanski. A. Kanžilić, bogoljubn. 537. Zadovoljnost koju je Jesukrst doplatio bogu oću za grijehe naše. J. Matović 52. — *b) platiti još nešto.* — *u naše vrijeme i u Vukovu rječniku (zuzahlen, anzahlten' ,addere').* Ča čēs, vilo, jošte da ti ja doplatim? Nar. pjes. istr. 1, 29.

DOPLÁVATI, dōplávám, *impf.* doplaviti. — *Samo u rječnicima: u Bjelostjencu (adnato'), u Jambriševu (adnato'), u Valtijiniu (annatare, natando accostarsi' ,heranschwimmen').* — *(oblik doplava dolazi i jedan put u piscu čuhavca xvij vijeka, ali kao da je aorist perfek-*

trignoga glagola i kao da stoji mj. doplavi samo radi slika: Kada na sva jidra gospodin doplava, komu j' bilig idra, guja sedmoglasva. D. Baraković, vil. 50).

DOPLAVITI, dōplavim, *pf. doći plaveći se (ploveći). isporedi impf.: doplavati. — složeno: do-plaviti. — Dolazi u jednoga pisca čakavca xvi vijeka.* Jedva doplavismo suprot Gnidu. Anton Valm., nov. tešt. 215^b. djel. ap. 27, 7. — *U naše vrijeme u narodnoj pjesni čakavskoj kao prelazni glagol, znači: donijeti, dovesti plaveći se.* Plavi plavi plavčica i doplavi mladića. Nar. pjes. istr. 2, 162.

DOPLAZATI, dōplazâm, *pf. vidi doplaziti. — složeno: do-plazati. — U naše vrijeme.* Izvuče se guja iz duvara, doplaza se kožu i devojci. Nar. pjes. petr. 2, 36. Obično lazavu čovjeku, koji se na zadnem kraju tijela vuče reku: 'Kada će doplazati?' ili: 'Jedva ovo doplaza', to isto i malom djetetu reku koje se plaza. u Lici. J. Bogdanović.

DŌPLAZITI, dōplazim, *pf. arrepere, doći plazeći. isporedi doplaziti. — složeno: do-plaziti. — impf.: doplazivati. — Dolazi xviii i xviii vijeka a između rječnika u Vrančićevu (adrepere), u Mikičinu (doplaziti, prisnucati se 'adrepo, correpo, irrepo'), u Belinu 23b, u Bjelostjencu (kod doplazujem), u Stuliću. Doplazi od nikuda u jedno jezero jedan strašan drakun. F. Glavinic, cvit. 244^a. Zmija k' noj doplazi. A. Kanižlić, utoč. 490. Ľudi iz tmina doplazivši. kam. 166.*

DOPLAZIVATI, dōplazim, *impf. doplazivam, impf. doplaziti. — U Bjelostjencu rječniku (doplazujem), u Jambrešićevu (doplazujem), u Stuliću (doplazivati, doplazivam).*

DŌPLAŽEŃE, *n. djelo kojijem se doplazi. — Stariji je oblik doplaženje. — Samo u rječnicima: u Mikičinu (doplazjenje), u Bjelostjencu (doplazene), u Stuliću (doplazene).*

DŌPLEŠTI, dōpletâm, *pf. složeno: do-plesti. — impf.: doplemati. — Akc. je kao kod dovesti. a) srsiti pletenje (prelazno i neprelazno). u Vukovu rječniku: 'zu ende flechten', 'pertexto'. — b) s mukom doći (kao pletući nogama? vidi kod plesti). u Vukovu rječniku: jedva sam dopleo 'mit mühe herbeikommen (z. b. von einem kranken)', 'aegre advenio'.*

DŌPLETĀNE, *n. djelo kojijem se dopleće. — U Vukovu rječniku.*

DŌPLETATI, dōplecêm, *impf. doplesti. — Akc. se mijena i aor. 2 i 3 sing. dōpletâ. — U Vukovu rječniku: 'pertexto'.*

DOPLIJĚVATI, dōplijevâm, *impf. dopletiti. — U Belinu rječniku samo perf. doplijevu (dopljevao) sam uz inf. doplijevsti, i u Stuliću.*

DOPLIJĚVSTI, *vidi dopletiti.*

DŌPLĪNUTI, dōplinêm, *pf. plinuti, poplaviti, kad voda do naj reće visine dođe; plinuti do-Ńekle. — složeno: do-plinuti. — Akc. je kao kod domahnuti. — U Stuliću rječniku (gŃje nije dobro tumačeno: 'alluvionem pedetentim cessare').*

DŌPLITI, dōplim, *pf. vidi doplaviti. — složeno: do-pliti. — U jednoga pisca xviii vijeka.* Istom da naj poslije u luku i porat od spasenja doplijem. B. Kašić, nasl. 229.

DOPLIVĀNE, *n. djelo kojijem se dopliva. — Stariji je oblik doplivanje. — U Belinu rječniku (doplivanje 513^b) i u Stuliću.*

1. DŌPLIVATI, dōplivâm, *pf. adnatare, doći plivajući. — složeno: do-plivati. — Dolazi od xvii vijeka a između rječnika u Vrančićevu (adnatare), u Belinu 513^b, u Bjelostjencu, u Stuliću,*

licevu, u Vukovu. I rosom usiva jak drobnim biserom koji vri ter dopliva s istočnim jezerom. G. Držić 361. Na otok ovi s kraja umije lav i medvjed doplaviti. G. Palmotić 1, 137. Ikone gospojine ka dopliva na skorupu. J. Kavašin 818^a. Na daski k' brigu dopliva. A. Kanižlić, fran. 57.

2. DOPLĪVATI, dōplivâm, *impf. dōplivati. — Samo u Belinu rječniku (praes. dōplivâm uz inf. dōplivati 513^b).*

DOPLOVATI, doplovam, *pf. vidi doploviti. — složeno: do-plovati. — Dolazi u jednoj narodnoj pjesmi xvi vijeka.* Plovaj mi, plovaj, moj zeleni venče ter mi doplovaj do hrabrova dvora. Nar. pjes. star. pis. 2, 510.

DŌPLOVITI, dōplōvim, *pf. doći ploveći. isporedi doplovati, doplaviti, doplaviti. — složeno: do-ploviti. — Akc. je kao kod donositi. — Dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Plovi, plovi, moj zeleni venče! te doplovi do Đurđeva dvora. Nar. pjes. vuk. 1, 232. Kad mletačko plavi doplove d' Omišja. Nar. pjes. istr. 2, 3. Doplovivši u Sirakuzu ostasmo ondje tri dana. Vuk, djel. ap. 28, 12.

DOPLŪTATI, dōplūtâm, *pf. doći plutajući. — složeno: do-plutati. — Akc. je kao kod dokončati. — U naše vrijeme u Dubrovniku, 'Mrtno je tijelo doplutalo na kraj'.*

DOPLUTI, doplovem, *pf. doploviti. — složeno: do-pluti. — U knizi xiii vijeka pisanoj crkvenim jezikom a otale u Daničićevu rječniku (dopluti, doplov, appelleré). Vsi dopluvšej. Documentian^b 172.*

DŌPLĚSKATI, dōplĚškâm, *pf. doći plĚskajući (gazeći po vodi ili po blatu). — složeno: do-plĚskati. — Akc. je kao kod dobivati. — U Vukovu rječniku: 'daher geplatscht kommen', 'advenio per viam luto et aquis inviam'.*

DŌPLETI (doplijĚvsti), dōplijĚvêm, *pf. srsiti plijevći, opletĚ sve, do kraja. — složeno: do-pletĚti (plijevsti). — Oblike vidi kod pletĚti. — Akc. kaki je u praes. taki je u impf. doplijĚvi i u part. praet. pas. doplijĚven; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf. dopleti. — Dolazi od xviii vijeka, naj prije u Belinu rječniku (doplijĚvsti 'purgare segetes' 494^b), i između rječnika još u Stuliću (dopleti i doplijĚvsti). Kada tko plijevĚ žito, ili gređice, te mu što ostane, onda reĚe: 'Prvo moram ovo doplijĚvsti, pak Ěu onda to'. u naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.*

DOPLEZATI, doplezam, *pf. vidi doplaziti. — složeno: do-plezati. — U jednoga pisca našega vremena.* Doplezao k' BaŃi namastiru. Osvotn. 5, 55.

DŌPLEZITI, dōplezim, *pf. vidi doplaziti. — složeno: do-pleziti. — impf.: doplezivati. — U Belinu rječniku (dopleziti 'adrepo' 23^b; 'repo' 741^a) i u Stuliću.*

DOPLĚZIVATI, dōplĚzujem i dōplĚzivâm, *impf. dopleziti. — U Belinu rječniku (praes. doplezivam uz inf. dopleziti) i u Stuliću (s praes. doplezivam).*

DŌPŌDITI, dōpŏdim, *pf. donaciŃiti pod (prelazno), popŏditi do kraja. — složeno: do i pŏditi (vidi kod popŏditi). — U naše vrijeme u Lici.* 'Kada Ěeš doći meni ono sobe dopŏditi?' Još nešto imam samo malo dopŏditi kod Ńega.' J. Bogdanović.

DOPOGŌDITI SE, dōpŏgodim se, *pf. srsiti pogadaŃe. — složeno: do-pŏgoditi. — Samo u Belinu rječniku ('contractum perficere' 225^a).*

DOPÒJITI, dōpojím, *pf. sversiti pojeñe, napojiti*. — *složeno*: do-pojiti. — *impf.*: dopajati. — *Akc. je kao kod donositi*. — *U naše vrijeme u Dubrovniku*.

DŌPOKŌN, *vidi* napokon i pokon.

DOPOKŌNČATI, dopokŏnčām, *pf. vidi* doknčati. — *Samo u Stuličeru rječniku u kom krivo stoji v. dopoleviti*.

DOPOKŌNČAVATI, dopokŏnčāvām, *impf.* dopoknčati. — *Samo u Stuličeru rječniku u kojem stoji uz dopoknčati koje vidi*.

DOPOLŌVITI, dopolŏvím, *vidi* raspoloviti. — *U Stuličeru rječniku*.

DOPOLOVLĪVATI, dopolŏvljūēm i dopolŏvljīvām, *impf.* dopoloviti. — *Samo u Stuličeru rječniku (dopolovivati, dopolovivan)*.

DOPOMĀGATI, dopomāžēm (dopomāgām), *impf.* dopomoći. — *U Stuličeru rječniku (samo s praes. dopomagam)*.

DOPOMŌĆI, dopomŏgnēm, *pf. pomoći do kraja, sversiti pomagaje*. — *složeno*: do-pomoći. — *impf.*: dopomagati. — *U Stuličeru rječniku i u jednoga pisca našega vremena*. Franklin je naj više dopomogao slobodi svoje domovine. M. Pavlinović, rad. 13.

DOPŌRAVITI, dopŏravím, *pf. oporaviti, pokrijepiti po sve, do kraja*. — *složeno*: do-paraviti (*vidi* kod oporaviti). — *Akc.* se mijena u aor. 2 i 3 sing. dŏporaví. — *U naše vrijeme u Dubrovniku*. 'Nešto šam malo izio i popio, pa sam se dŏporavio'.

DOPOSĻŌVATI, dopŏsljūēm, *pf. sversiti posao, poslove*. — *složeno*: do-poslovati. — *Akc. je kao kod gospodovati*. — *U Stuličeru rječniku*.

DOPOSTITI, dŏpostím, *pf. sversiti post*. — *složeno*: do-postiti. — *Akc. je kao kod donositi (u Dubrovniku dŏpostiti, dŏpostím kao dobaviti)*. — *Dolazi od prošloga vijeka, naj prije u Belinu rječniku 256b, i između rječnika još u Stuličeru*. U pustiñi post cijeljih četrdeset dana dŏpostio. B. Zuzeri 39b.

DOPOTĚZATI, dopŏtĚžēm, *pf. potegnuti do ñekle, dovuci*. — *složeno*: do-potezati. — *Akc. je kao kod potezati*. — *Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Belinu (šinir di tirare 733a) i u Stuličeru (a trahendo cessare)*. Bješe boga skup zlijev ljudi jur gdi ktijaše dŏpotezo. Ć. Palmotić 3, 73a. Dopuzetan prid pristole sudca boga. I. Đorđić, ben. 172. Ovi konopčići dŏpotežu naj pošlje grijeh smrtni. B. Bašić 82b. Kad budeš u smrad među mrtva tjelesa dŏpotezan. A. Kalić 438. i u naše vrijeme u Dubrovniku. 'Dŏpotezali su ga na silu'; i sa se, reflektivno. 'Što si se amo dŏpotezo?' *isporedi* dosmucati.

DŌPŌTITI SE, dŏpŏtím se, *pf. vidi* doznajiti se. — *složeno*: do-potiti. — *U Stuličeru rječniku*.

DOPŌVIDJETI (dopŏvjdjeti), dopŏvjdjēm (dopŏvjdjēm), *pf. složeno*: do-povidjeti (povjediti). — *impf.*: dopovijedati. — *Radi oblika vidi* povjediti, *radi akcenta vidi* ispovjediti. — *Dolazi od xvi vijeka a između rječnika u Mikašinu*: dopovjediti, refero, defero, renuncio'; i *Bjelostjencu*: samo *impf.* dopovjed (*kajkavski* dopoveč) *kod* dopovedam, refero, defero, renuncio'. 2. 'persnadeo, sermone persnadeo'. 3. 'sermonem absolvo, finio, termino, perficio'; u *Stuličeru*: dopovjediti, referre, deferre etc.'; i *Damičeu*: dopovĚdjeti, referre'. a) nunciare, referre, deferre, javiti, dojaviti. Kako vam hoće vaš vlastelin knež Benko dopovjediti. Spom. sr. 2, 113. (1448—1449). More ga pošad kući pozvati, ako je itkor doma,

tko more dopovjediti gospodaru kada dojde. Stat. polj. ark. 5, 275. Tvu lipost naj prija glas mi dopovidi. H. Lucić 188. Povrativši se sluga, dopovidi ova gospodinu svomu. I. Bandulović 163b. luc. 14, 21. Vij, jesu li braća zdravi, ter mi brzo dopovidi. P. Vulečić 11. — b) kazati, pripovijediti sve, do kraja. Nisam ti dopovijedla deseti dio. M. Držić 133. Reče, i od tuge ne mogući svaka meni dopovidit. J. Kavañin 444b.

DOPŌVIDĚNE, n. *djelo kojim se dopovjedi*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka, pisano* dopovjĚne. Svojjem zlobnijem dopovjĚñem bijaše dorabio, da cio skup ostane poražen. I. Đorđić, salt. 163.

DOPŌVLĚDĀNE, n. *djelo kojim se dopovjĚda*. — *Stariji je oblik* dopovjĚdanje. — *Od xviii vijeka*. Krivo dopovidanje jest grijh koji se čini s promjnjem i privraćenjem istine šĚtom drugoga. A. d. Costa 2, 178.

DOPŌVLĚDATI, dopŏvlĚdām, *impf.* dopovjĚdjeti. — *Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Bjelostjencu* (dopovedam, *vidi* kod dopovjĚdjeti) i u *Stuličeru*. Bi dopovidano Pompeju od jedne službenice da Blesila jest viru krtjansku prijala. F. Vrančić, živ. 78. Kada Blesili cesarova odluka bi dopovidana. 79. Koja dopovidaše što porućaše. 82. Astrologija došasne stvari dopovida. A. d. Costa 2, 125.

DŌPRAČĀTI, dŏpračām, *impf.* dopratiti. — *Akc. se mijena u aor. 2 i 3 sing. dŏpraća*. — *U naše vrijeme*. Predusreta redom te goste i dŏpraća do pred kuću. M. D. Milićević, živ. Srb. I, 130.

DŌPRAČĚNE, n. *djelo kojim se doprati*. — *Stariji je oblik* dopraćenje. — *Dolazi xviii vijeka a između rječnika u Belinu* (dopratrjenje 19a) i u *Stuličeru* ('comitatus'). Postavise ga u grob novi s sprovodom i dŏpraćenjem s. Ivana. B. Kašić, is. 101.

DOPRAČĪVATI, dopraćūjēm i dopraćīvām, *impf.* dopratiti, *isporedi* dopraćati. — *U Belinu rječniku (praes. dopraćivam uz inf. dopratiti 18b) i u naše vrijeme u Dubrovniku*.

DOPRAHATI, dopraćhām, *pf. sversiti prahañe, napravati*. — *složeno*: do-prahati. — *Akc. je kao kod dokončati*. — *U naše vrijeme u Dubrovniku*.

DŌPRASKATI, dŏpraskām, *pf. u jednoga pisca xviii vijeka, kao da znači: doći pleskajući*. — *složeno*: do-praskati. Daska po kŏj grješnik na žuđeni kraj dopraska. J. Kavañin 64a.

DŌPRATI, dŏperēm, *pf. sversiti prañe (prelazno i neprelazno)*. — *složeno*: do-prati. — *impf.*: (3.) dopirati. — *Akc. kaki je u inf. taki je u aor. dŏprah, osim 2 i 2 sing. dŏprać, i u ger. praet. dŏprać, dŏpraćvši; u ostaljem se oblicima mijĚna: u impf. dŏperi. u part. praet. act. dŏpraŏ, dŏpraćla (u Dubrovniku dopraćla), dŏpraćlo. u part. praet. pass. dŏpraćn, dŏpraćt*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (šinir di lavare 428a) gdje naj prije i dolazi, i u Stuličeru*. 'Prićekaj me malo, sada ću i ja moje prañe doprati, pak ćemo skuća ići kući'. u *Lici*. J. Bogdanović.

DŌPRATITĚL, m. *čovjek koji doprati*. — *U Mikašinu i u Stuličeru rječniku*.

DŌPRATITĚLICA, f. *žensko ćećade koje doprati*. — *U Stuličeru rječniku*.

DOPRATITI, dopratím, *pf. sversiti praćeñe (prelazno), pratiti do koga mjesta*. — *složeno*: do-pratiti. — *impf.*: dopraćati i dopraćivati. — *Akc. je kao kod dobaviti*. — *Dolazi od xvi vijeka, a između rječnika u Mikašinu (deducere, reducirere)*,

u *Belinu* („comitari usque ad aliquem locum“ 18b), u *Stulicevu*. Ja vas ću doma dopratiti. M. Držić 412. Sedno je djelo od milosrdja mrtca do groba dopratiti i ukopati. M. Divković, bes. 597^b—598^a. Dušu njegovu angelske sile u nebesku dopratite slavu. F. Glavinčić, evit. 27^b. Neka za muom lete, dokle doprate me plačna i ružna. G. Palmotić 2, 354. Nu kad bješe doma poći, svi nevjestu dopratite. J. Palmotić 227. Navistiti će puku prošćenje, koje dopuštaju svoti oeci pape onizim, koji doprate s. sakramenat. L. Terzić 8. Patrijarhu do dvora patrijarškoga dopratite. A. Kanižlić, kam. 832. Redovnika dopratite svićami do manastira. M. Zoričić, zrc. 185. Koje će sve imaće dovesti i dopratiti. And. Kačić, kor. 51. I ostaloj braći tvojoj koji su se potrudili, tebe (mrtva) plaću dopratili. Nar. pjes. vuk. 1, 92. Stražani ga jedva dočekaše, do bjela dvora dopratite. 4, 300. — i sa se, *passivo*. Tim u srednji mešet tada (*Osman*) doprati se i dovede. I. Gundulić 561.

DOPRÁVDATI SE, dôprávdam se, *pf. svršiti pravdaće*. — *složeno*: do pravdati. — *U Stulicevu rječniku* (v. doparbiti).

DOPRAVITI, dôpravim, *pf. složeno*: do-praviti. — *impf.*: dopravljati. — *Akc. se mijenja u aor. 2 i 3 sing. dopravi. a) dokazati, dogovoriti (svršiti govor), dopripodijeti.* — xvi vijeka. Nebeš nas ostavit pri neg nam od toga sve budeš dopravit. H. Lucić 253. — *b) doraditi, s. dat.* — u *naše vrijeme* i u *Vukovu rječniku* u *kom ima vide dograditi s primjerom*: A mene si malo učinila a sebe si gore dopravila. (Nar. pjes. vuk. 2, 60).

DOPRAVLĀNE, *n. djelo kojijem se dopravla*. — *U Vukovu rječniku*.

DOPRAVLĀTI, dôpravlĀm, *impf. dopraviti*. — *Akc. se mijenja u aor. 2 i 3 sing. dopravĀ.* — *U Vukovu rječniku* (vide dogradivati).

DOPRĀIVATI, dôprĀivĀm, *impf. davši (kćeri) prĀija, činiti da se obreće* ne tražiti drugo od očinstva, s. *acc.* — *Samo u Stulicevu rječniku*: doprĀivati kojigod, prĀijom kojigod zadovoljiti, sa znaćiem (*uprav pasivnijem*): „post dotem acceptam, post dotem collatam haereditatis jure carere“. — *nepouzđano*.

DOPREBĀVĀNE, *n. djelo kojijem se doprebiva*. — *U Stulicevu rječniku* (dopribivaće). — *nepouzđano*.

DOPREBĀVATI, dôprebĀvĀm, *pf. u Stulicevu rječniku* (po dubrovačkom govoru dopribivati) sa znaćiem „perseverare, persistere etc.“ — *nepouzđano*.

DOPREDĀNE, *n. djelo kojijem se dopreda*. — *U naše vrijeme u Lici*. „Dopredaње tvoga raška nekud sporo ide“. „Tvoje dopredaње oduljilo se“. J. Bogdanović.

DOPREDĀTI, dôpredĀm, *impf. dopresti*. — *Akc. je kao kod dobivati*. — *Dolazi od xvii vijeka a između rječnika u Belinu* (praes. dopredam *uz inf. dopresti* 315^b) i *u Stulicevu*. Ne misle ni haju da Kloto dopreda. D. Baraković, jar. (1720). 14—15.

DOPRĒMITI, dôprĒmim, *pf. složeno*: do-premiti (*vidi* opremiti). *a) donijeti, dovesti*. — *s ovijem znaćiem i sa zapadnijem oblikom doprimiti dolazi xviii vijeka u jednoza pisca Ćukavca a u naše vrijeme u pjesmi ugarskih Hrvata*. Kada Helena iz Jerusolima križ prenese, tada i telo jego doprimi u Rim. F. Glavinčić, evit. 59^a. Zato bi doprimjen i on, ter u tamicu položen. 424^b.

Angel Abakuka proroka zgrabi za vrhunac vlas glavo jego ter u lavov jamu Danijelu rabu božjemu doprimi ga. posl. 78. Šest vidric su napunili, ter je nutar doprimili. Jačka. 196. — *b) opremiti, opraviti*. — *u naše vrijeme u Dubrovniku*. „Dopremi sve posle pa onda počini“.

DOPRĒSJEĆI, dôpresjĕĕm, *pf. presjĕći do kraja*. — *složeno*: do-presjĕći. — *U jednoza pisca xviii vijeka*. Evo prisjećeno drvo, al ne doprisjećeno, ako vitar ne pune, neće se oboriti. F. Lastrić, ned. 188.

DOPRESTI, dôprĕĕm, *pf. svršiti predieće (prelazno i neprelazno)*. — *složeno*: do-presti. — *impf.*: dopredati. — *Akc. je kao kod dokrasti*. — *Dolazi od xvi vijeka a između rječnika u Belinu* („perneo“ 315^b) i *u Stulicevu* (griješkom dopredsti). Jedna od gospoj mi koje vreteno ne da mi dopresti. M. Vetranić 1, 260. „Večeras moram rašak dopresti“. *u naše vrijeme u Lici*. J. Bogdanović.

DOPRETI, dôprĕm, *pf. dobiti prući* — *složeno*: do-prĕti (prĕti). — *U knizi xv vijeka u poznijim pripisima*. Tko li bi se naša lupež meusobac, da ga oni mogu pozvati i priti prid knezom... što koli oni dopru, prokaraturi, da je tim trem 4 (četvrti) dio od dila što upada u općinu. Stat. polj. ark. 5, 244. Ki dobre i dobude plemenitku. 273.

DOPRETUMĀČITI, dôpretumĀĕim, *pf. pretumaĕiti, tumaĕiti (iz tudega jezika u naš)*. — *složeno*: do-pretumaĕiti. — *Na jednom nještu xvi vijeka*. Ove knjige . . . . . dopretumaĕene po veće redovnikih. Naručn. 116^a.

DOPRĒŽATI, dôprĕžĀm (doprĕžim), *pf. vidi* dovrebat. — *složeno*: do-prežati. — *Akc. je kao kod dobivati (drukćije kod praes. doprĕžim i impf. doprĕži)*. — *U Vukovu rječniku s praes. doprĕžam; u Dubrovniku s praes. doprĕžim. vidi* prežati.

DOPRIGATI, dôprigĀm, *pf. svršiti prigavie* (prelazno i neprelazno), *isprigati dok je dosta prigano*. — *složeno*: do-prigati. — *U Belinu rječniku* 331^a i *u Stulicevu*.

DOPRIJETAN, doprijetna, *adj. do kojega se može doprijeti*. — *U Stulicevu rječniku* (v. dostižan). — *nepouzđano*.

DOPRIJETI, dôprĕm, *pf. attingere, assequi, tiskajući doći ili pružiti se do nekoga mjesta, doseći, dokućiti, dohiti, dohvatiti*. — *impf.*: dopirati. — *Složeno*: do i prijeti koje prosto ne dolazi. — *Drugi dio prijeti riječ je praslavenska, isporodi staroslavenski (podĀ-prĕti, rus. nepri, donepĕrĕ, ĕĕs. (pode)-pĕti, polj. pzeć; pravo znaćie kao da je premore, tiskati, ugnjati*. — *korijen je prt, isporodi lat. p-emere, gr. πρῆ-ωσ; obično se misli da je sprijeda otpalo s, te da indoev. korijen glasi spar, isporodi snskrt. sphur, praĕti se, kopraci se, zend. spar, ĕpĕati, grĕ. σπῆρω, lat. spernere, lit. spirti, tisuuti nogom, spardyti, tiskati nogom*. — *Oblici za sadašna vremena postaju od osnove -pr (s r konsonantom): praes. dôprĕm, impf. dôpri; za inf. i prošla vremena od osnove -pr (s r vokalom), ali se često iza ovoga umĕće ĕ (južno je, istočno o, e, zapadno i, isporodi mrijeti): inf. dôprijeti, rijetko dôpĕti (S. Margitić, fal. 33. M. A. Rejković, sat. H. 4^b. A. Tomiković, ger. 78); aor. dôprijev, dôprije, dôprijesno itd.; *ger. praet. dôprĕ, dôpĕrvi (M. Radnić 437^a), rjeđe dôprijev, dôprijevsi; part. praet. act. dôpro (u Dubrovniku dôpro, u Buci kotorskoj dôparo, vidi J. Matović 115, u zapadnom govoru i dôpra, vidi kod mrijeti), dôpĕla**

(u Dubrovniku doprla), dôpflo; *part. praet. pass. dôpřti* (vidi kod uprijeti). — *Dolazi* od xv vijeka a između rječnika u Mikašinu (dopřiti, doći, pervenio, advenio), u Belinu (perringo' 104^a; doprijeti na kraj, appello' 94^a; doprijeti u luku zdravo, in portum salva nave pervenire' 104^a; doprijeti na visinu poštenja, ad supremum dignitatis fastigium evebi' 201^a; doprijeti udorcem, plagam infligere' 309^a; doprijeti, adverto' 22^a; ,percipio' 169^b; doprijeti svijesti, intelligo' 412^a), u Stuličevu (dopřiti i doprijeti, ,advenire, pervenire, adventare, accedere, attingere, pertingere'), u Vukovu (,gelangen, reichen', ,attingere').

1. neprelazno. *kraj* se micanju naznačuje *pađežima* i *prijedlozima* kao kod drugih *glagola* što znače micanje.

a. *kraj* je micanju mjesto ili *čelade*. a) *doći*. aa) u pravom smislu. S him grede dopriše Betuliji na dvor. M. Marulić 58. Prem na kraj dopriše Bračkoga otoka. P. Hektorović 23. Što išteš? ali što k nam ovdje ti dopri? D. Zlatarić 26^a. Vila sam iz gore na poje doprla. Đ. Baraković, vil. 31. Do Hlivna (,Hlivna') da doprem. 296. Na koju se mnokrat ona tište poljskijeh iz tabora, i slobodna i smiona doprije do istijeh tvojijeh šatora. I. Gundulić 308. Da će car dopřiti pod Siget očito. A. Krnarutić, vaz. 23. Kad k Egiptu već dopriše. P. Vuletić 19. Neću moći dopřiet k nemu. I. Đorđić, uzd. 75. Niže moguće da putnik u daleko mjesto dojde i dopre, već valja da na putu ostane ako ne bude blagovati. J. Filipović 1, 437^b. Idući putem još prije nego dopriše k misnikom ostaše čisti. F. Lastrić, od' 264. Da bih doparo k onomu mjestu. J. Matović 115. Dopri naj posli okolo pol noći k onoj vatri. M. A. Rejković, sabr. 59. Ni doprla tamo, ni ovamo! već ostala sredi gore carne! Nar. pjes. vuk. 2, 24. — bb) u *prenesnom* ili u *metaforičkom* smislu. Iz hrana ili templa onoga dopriše do neje ušiju razlicij glasi. Ziv. kat. star. 1, 218. Kojimi (,pomocni') pogodno može se priti i dopřeti cesarstvu nebeskomu. Š. Budinić, sum. C5^a. Ako bi grabša i sila mogla doć i dopřiti, gdi ne može molba mila. G. Palmotić 1, 260. Riječi dopru do srca. M. Radnić 56^b. Dopru u luku od spasenja. J. Kavašin 541^a. Molitve njihove do neba ne dopriješe. I. Đorđić, ben. 79. Ako očemo dopřiet gdi su oni dosegnuli i dopřli, pribitvo je da odimo po njihovim stazama. F. Lastrić, od' 225. Neka, vjerno te slijedeći na Kalvariju do smrti, doprem s tobom do slave vječne. I. M. Mattei 291. Grijesi težini dopriješe tja do neba. Vuk, otkr. jov. 18, 5. — b) *protegnuti se, pružiti se do neke*. aa) u pravom smislu. Na križu bjehu mjesta zabilježena gdi će pribiti čavli ruke i noge, i pribiži jednu ruku, podoše da pribiju drugu, i ne mogući dopřijeti na zamijerku, počеше potezati užem. M. Divković, bes. 386^b. O anđeli pakleni koji u ovomu maglenomu ajeru pribivate prognani, gdi udaraše zrakca sunčenih dopřiti ne može. J. Banovac, blag. 303. Trnovu mu krunu stavše na glavu, i tako neulio nabise i natisnuše da mu mlogi trnovi tja do moždani dopriješe. F. Lastrić, test. 114^a. Upit. Da se nahode mnogi koji hoće biti kršteni, i redovnik uzme vodu i po svima proljuđi, reče: „Ja vas krstim u ime oca i sina i duha svetoga“, bi li dobro krstio? Odgovor. Ako bi doprla voda vrhu svih zadovoljna, dobro bi krštenje bilo. Ant. Kadčić 124. — bb) u *prenesnom* smislu. Nije stvari, gdi ne more vlas dopřijeti božije ruke. G. Palmotić 3, 91^b. Da jakost i krepost negova samo ondi doprije. J. Matović 54. Dokle dopřiti more naša snaga. Grgur iz Varesa 139.

b. o vremenu. a) *kaž* se da *čelade* i *drugo* što živi „dopre“ do nekoga vremena, ako ne umre prije ovoga. *isporedi* doživjeti, dočekati. vrijeme do kojega dopre subjekat može biti: aa) *neka* dob u njegovu životu i naznačuje se brojem godina itd., ili osobinom tjelesnom ili duhovnom koju onda subjekat steće. Nekolicu kadgodijer doju i dopru jošter na osamdeset (godišta). M. Orbin 51. Koji nam se vidjaše da će jih (godišć) do sto dopřiti. P. Radovčić, nač. 15. Zli... ue dopriješe na polovicu njihovije dana. M. Radnić 164^a. Kada dopru do dvadeset godišta. 269^a. Prije neg... bude dopro uzrastom do zrelijeh ljeta. S. Rosa 7^a. Čeladi, koja su doprla do uma. Đ. Bašić 74^b. Ako su dićica dopřli do razborišta. Ant. Kadčić 176. Nadajući se i on do starosti doprijeti. A. Kalčić 55. — bb) *koje mu drago vrijeme, čas*. Koji na početak ovega dnevi nami si činio doprijeti. V. Andrijašević, put. 209. Niti znaoš, hoćeš li doprijeti do sjutra. M. Radnić 171^b. — b) *značenje* kod a) može se prenijeti i na neživiu stvar, ako ostane, ne izgubi se (ne pogine) do nekoga vremena. Njihova uspomena... do nas doprla nije. I. Đorđić, ben. 52. Da bog bude hotio, da budu k nami doprle ostale pisme. Grgur iz Varesa 106. — c) *kakvom radnjom* može se „dopřijeti“ do čega što je *dio* one radnje. Čim se dopre do lita, od koga iščeš najti slovo. M. Alberti xvii. Prije nego dopremo na tomačene zapovijedi J. Matović 418.

c. u *prenesnom* smislu, o čem unnom, duhovnom (stajnu, osobini, radnji) što se misli kao da je *mično* steći ili kao da je naj krajnje kod kakva stajna ili radnje, te se shvata kao da subjekat (obično čelade ili što duhovno čim se naznačuje čelade) miče se ili radi da od onoga dođe ili da ono dobije. a) *subjekat je čelade*. Bješe jedan čovjek toliko taman i opak grešnik da se drugi ne nahodaše k nemu priličan, tako da bješe u svako zlo dopro. M. Divković, bes. 206^b. Tad na božje znanje moći ćeš dopřiti. A. Georgeco, nasl. 222. Viděd da je jur doprla do ispunjenja svoj požudi. P. Kanavelić, iv. 567. Jakos, h koj dopřijeti neče od vijeka svi bojnici. J. Kavašin 352^b. Doprijeste do opatstva. I. Đorđić, ben. iv. Ako želite doprijeti na ovu potpunost. F. Lastrić, od' 284. Dode dakle od misli na želju, žela na privođenje, doprije do griha. F. Lastrić, ned. 155^b. Ovim redom života dopri na tu svetiynu, da dostojna bi nad sve ine dvojice bit odabrana za majku spasiteja. Blago turl. 2, 5. Ne bi mogli ljudi doprijeti na toliku mudrost. J. Matović 1. Sto imam činiti, da doprena do čistoće te lijepe ljubavi. I. M. Mattei 21. Znao je dopřiti do evropskoga glasa. M. Pavlinović, rad 48. Wellington dopri u Indiji do pukovnika. 110. — b) *subjekat je radnja ili ljudska osobina*. Dilo do svršnosti dopřiti je dopustio. A. Vitaljić, ist. 1^a. Da to ponavljanje (odrišćeno) ne dopre do smrtnoga griha. Ant. Kadčić 193. Kuda nije mogla dopřiti pomama Savla. A. Tomiković. gov. 78. Jeli smionstvo kaludersko dopro toliko daleko? S. Lubiša, prip. 256. — c) *značenje je: razunjati, shvatiti; isporedi* dokučiti. Oko razuma i mudrosti naše ue more ne dopřiti onamo. F. Lastrić, svet. 79^b. Ako do svega ne može dopřiti pamet tvoja. Ant. Kadčić 557.

2. *prelazno*. *objekat* je *kraj* micanju; *može biti* u *genetivu* (vidi dočekati i čekati, 1, b); *kao objekat* može biti *podložna* rečnica ili *infinitiv*.

a. *kraj* je micanju mjesto ili *čelade*. a) *doći*. Mesopotamiju projde, ter tu dopri Idumiju gdi ne palme restu. M. Marulić 19. Dokla (sukol) dopre stinu gdi je gaizdo svijal. 51. Dopřit 01q-

ferna ne bran'te mi. 40. Ufanja ne bi već da kraja brod dopre. D Baraković, vil. 280. — *u prenesenom smislu*. Kad ga zlo dopre, veće mu bude žal. M. Marulić 136. — *b) protegnuti se, pružiti se donekte*. Kako rumen cvit koga jošće doprit ni mogal daž silan. P. Zoranić 21a.

b. o vremenu. a) s acc. S česa neće doprit žitku odlučen rok. P. Zoranić 51b. Istom doprije dvanaes ljeta, kad je tegnu plam juveni. N. Marčić 16. — *b) s gen.* Mnogi su starosti živoči doprli. M. Marulić 151. Ridko ti ovo gre, vladalac ki dere, starosti da dopre. P. Hektorović 28—29. — *amo spada i ovaj primjer*: Človik će svak umrit, star, mlad, ubog, bogat, kad će toga doprit, on ti ne more znat. M. Marulić 224.

c. u prenesenom smislu, shrata se kao kraj micanju nešto što je mučno ili što je naj krajnje kod kakve radnje. a) upoće. aa) s acc. Ono što moje požude i molbe ne mogu doprijeti, čini da molba tvoja isprosi mi. V. Andrijašević, put. 87. Hvalit ću te bes pristanka koliko slabos moja može doprijeti. 147. Jest toliko slatko utješene pisama i pustila srca, da ju ntkor ne može doprijeti ni dostignuti. M. Radnić 436b. — *bb) s inf.* Ako ja u tomačenju ne budem dopro istakmit se k izvrsnosti. D. Zlatarić viii. Tako je mučno sahraniti dobra djela do svrbe brez rasutja da dopru biti podpuna. M. Radnić 307a. Kako bi mogli doprijet svršiti jednom Jezusa. S. Rosa 67b. Razumu tvomu, koga prosin oprostiva i nadomjerna ondi, gdje ja uredno razdrobiti i vrijedno složiti nijesam dopro. T. Ivanović 4. Sasvijem tijem doprije sijeda godišta dočekat. A. Kalić 55. — *cc) s podložnom rečenicom u kojoj je da.* Pluta (korabla), ne mogu dopriti, koju luku da pogodi. J. Kavačić 438a. Kad budeš dopro da ti je sladka suprotiva. L. Radić 41. — *b) shvatiti, razumjeti. aa) s acc.* Doprijet sude tvoje, o bože, ljudska svijes ne može. I. Dordić, salt. 242. Naj skrovitije dubine od izvrsnosti božanstvenih koje na zemji ni mi pogled zamjeri, ni ino uho sliša, koje ni doprije ino sreo umrlo. ben. 128. Držimo da smo doprli istinu. S. Rosa v. Moju miso, moje sreo još nijeste doprli. 104b. Ovo mi je čudo koga ne mogu da doprem. M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1868. 239. — *bb) s podložnom interogativnom rečenicom*. Tko može doprijeti, tvā rasrba kŭ vlas ima? I. Dordić, salt. 312. Nada sve sudimo tu istinu po razlicijeh prigodah po kojijeh doprijećemo koliko Benedik nastoji na spašene svojijeh redovnika. ben. 165. Da ni uljezemo u goruču peč, još ne bismo mogli doprijet, što je oni oga. A. Kalić 290.

DOPRIMAKNUTI, doprimaknēm, *pf. svršiti primaći*. — *složeno*: do-primaknuti. — *U naše vrijeme*. Kad se brod kraju doprimakne. S. Lušića, prip. 2.

DOPRIMATI, doprimām, *impf. uprav bi bilo impf. doprimati, ali dolazi u poslovi našega vremena sa se, refleksično, sa značenjem: dodijevati se od primača (kad primače dosadi onome što prima)*. Primaocu se ne doprima, ali se davaocu nadodava. M. Pavlinović.

DOPRINĀŠATI, doprināšām, *impf. iterativno prema doprinijeti (koje vidi pod a))*. — *U jednoga pisca čakavca xvii vijeka (s pr mj. pri)*. U ņoj (crikevi) božije doprnašati službe. F. Glavinčić, cvit. 134b.

DOPRINIJETI (doprinēsti), doprinēsēm, *pf. složeno*: do-prinijeti. — *impf.*: doprinōsiti, doprināšati. *a) dovršiti, svršiti*. — *s ovijem značenjem dolazi u dvojice pisaca čakavaca xvi i xvii vijeka (u obadva primjera stoji pr mj. pri,*

vidi kod pri i prinijeti). Z ovim ņegovim uskrišenjem jest on ova naše odrīšenje doprnesal i zvršil. Postila. S 1a. Boje jest ne zagovoriti se, nego po zagovoru obećanja ne doprnesti. F. Glavinčić, cvit. 377. — *b) u naše vrijeme, kao prinijeti, ističući da je nedostajalo onoga što se prinosi*.

DOPRINŌSITI, doprinōsīm, *impf. doprinijeti (koje vidi pod b))*. — *U naše vrijeme*. Radna naj nezatnijega težaka doprinosi općoj dobrobiti. M. Pavlinović, rad. 19.

DOPRIPŌVIDJETI, dopripŏvjudēm (dopripŏvijēm), *pf. pripovidjeti do kraja, svršiti pripovijedanje*. — *složeno*: do-pripovidjeti. — *impf.*: dopripovidjati. — *Od xviii vijeka*. Potom ovo dopripovide, ... prida duh gospodinu. D. Bašić 278b.

DOPRIŠAŠUĆE, *n. dolazak*. — *U Stulićevu rječniku*: doprišašje ,ad metam adventus, accessus' s dodatkom da je uzeto iz brevijara.

DOPRITEĻ, *m. čovjek koji dopre*. — *U Stulićevu rječniku*: ,qui pertingit, met. comprehensus, intelligens' s dodatkom da je uzeto iz brevijara.

DOPRNĀŠATI, *vidi doprināšati*.

DOPRNĒSTI, *vidi doprinijeti*.

DOPROCIJĒDITI, doprocjēdēm, *pf. procijediti do kraja, svršiti procjēdvanje*. — *složeno*: do-procijediti. — *impf.*: doprocjēdvati. — *U Belinu rječniku 44b i u Stulićevu*.

DOPROCIJĒDĒNE, *n. djelo kojijem se doprocjēdi*. — *Stariji je oblik doprocjēdenje*. — *U Belinu rječniku (doprocjēdenje 44b)*.

DOPROCIJĒDĪVATI, doprocjēdvudēm i doprocjēdvām, *impf. doprocjēditi*. — *U Belinu rječniku praes. (griješkom) doprocjēdvam uz inf. doprocjēditi 44b*.

DOPRŌDATI, doprŏdām (doprŏdādēm), *pf. svršiti prodavaće (prelazno i neprelazno)*. — *složeno*: do-prodati. — *Akc. je kao kod prodati, osim aor. 2 i 3 sing. dŏprŏdā (ali doprŏdade)*. — *Dolazi od xv vijeka a između rječnika u Belinu (totum divendere' 757b), u Stulićevu (divendere)', u Daničićevu (vendere quae restant')*. Budi ti milostē narediti da onoj soli što su do sude tamo dovezli naši trgovci da si doprŏdade kako su počeli. Spom. sr. 1, 58. (1404). Er nijesam ono malo lopiza doprŏdao. M. Držić 369.

DOPRŌDĀVATI, doprŏdāvēm i doprŏdāvām, *impf. doprŏdati*. — *U Belinu rječniku 757b i u Stulićevu: u oba samo praes. doprŏdvam uz inf. doprŏdati*.

DOPRŌROKOVATI, doprŏrokudēm, *pf. svršiti prorokovanje*. — *složeno*: do-prorokovati. — *U jednoga pisca xviii vijeka a iz ņega u Stulićevu rječniku. (Jakob) budući doprŏrokovo Rubenu, Simunu i Levi, zauze Judu. S. Rosa 5b*.

DOPROSTRĀNITI, doprŏstrānīm, *pf. svršiti prostrānivanje*. — *složeno*: do-prostrāniti. — *impf.*: doprostrānivati. — *U Belinu rječniku 62a i u Stulićevu: u oba sa značenjem ,finem dilatandi facere'*.

DOPROSTRĀNĪVATI, doprostrānvudēm i doprostrānvām, *impf. doprostrāniti*. — *U Stulićevu rječniku*.

DOPROVŌDITI, doprovŏdīm, *pf. dopratiti*. — *složeno*: do-provoditi. — *Akc. se mijēna u aor. 2 i 3 sing. doprovŏdi*. — *U knizi xiii vijeka pisanoj crkvenjem jezikom a otale u Daničićevu rječniku. Simoona synove ... kš ugovannomu jęgo grobu doprovŏdiše. Domentijan' 84*.

DOPRŠITI, *dopršim, pf. svršiti pršće.* — *složeno:* do-pršiti. — *U narodnoj poslovići xviii vijeka.* Tko prši, doprši. (D). Poslov. danić. 132.

1. **DOPRŠITI**, *dopršim, pf. svršiti pršće, naprtiti.* — *složeno:* do-pršiti. — *Akc. je kao kod dobaviti.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.*

2. **DOPRŠITI**, *dopršim, pf. doći pršće po snijegu.* — *složeno:* do-pršiti. — *U naše vrijeme u Lici.* Prvi tko cijelijem snijegom ode, te mora sam prtinu nogama probijati, reče, kada već dođe da je naumio: 'Jedva evo doprši(h)'. J. Bogdanović.

DOPRUŽITI, *doprružim, pf. pružiti doniekle.* — *složeno:* do-pružiti. — *Akc. se mijena u aor. 2 i 3 sing. dopruž.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* 'Dokući mi ono. — Ne mogu da donie dopružim ruku'.

DOPRŽITI, *dopržim, pf. svršiti pržće, pržiti koliko treba.* — *složeno:* do-pržiti. — *Akc. se mijena u aor. 2 i 3 sing. doprži.* — *U naše vrijeme.* 'Ova kava ili žito nije dobro doprženo'. J. Bogdanović.

DOPRSIN, *m. selo u Slavoniji u podžupaniji osječkoj.* Pregled. 99.

DOPRSOVATI, *doprsovam, pf. svršiti psovanie (prelazno u neprelazno).* — *složeno:* do-psovati. — *Akc. vidi kod opsovati.* — *U Stuličevu rječniku (injuriarum vel maledictorum finem facere).*

DOPUĐA, *m. prezime. u naše vrijeme.* Šem. karlov. 1883. 72.

1. **DOPUĐATI**, *dopuđam, pf. dognati.* — *složeno:* do-puđati (*impf. puditi*). — *U' jednoga pisca xviii vijeka (s j mj. d po čakavskom govoru).* Joakim, vesel kruto, nikoliko u grad dopuđa ovcie. F. Glavinčić, evit. 303a.

2. **DOPUĐATI**, *dopuđam, pf. svršiti puđanie, opudati (n. p. dijete od usijue, kupus od gusjenica).* — *složeno:* do-puđati. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.*

DOPUĐATI, *dopuđam (dopuđam), pf. složeno: do-puđati.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* a) *svršiti puđanie, ne puđati dafr.* 'Kad će veće ova bura dopuđati?' — b) *doći pušaći (teško dišaći), ispredi 1. dopiriti.* 'Evo ga! jedva je dopuđo.' — c) *doći brzo, iznenada (kao vjetar).* 'Odmele i on dopuđa, kad mu se nijesmo ni nadali'.

DOPUN, *adj. completus, potpun.* — *složeno:* do-pun, *isporedi dopuniti.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Ovi razlog jes velik, ali nije dopun. A. Kalić 111. Nu svaka ta oblas nije cjelovita i dopuna. 365. — *adv. dopuno, potpuno. u istoga pisca i u Stuličevu rječniku (omnino, prorsus, plane, cumulate, plene etc.).* Ako je on dake cjelovito i dopuno gospodar naš... A. Kalić 64. Nu kad mislite, da se dopuno i dokrajno dovršilo proročanstvo Marije? 517.

DOPUNITI, *dopunim, pf. comple, explere, svršiti napunanie, napuniti, lijevanji ili sipljaci koliko još treba da bude pun sud.* — *složeno:* do-puniti. — *impf.: dopunati, dopunjavati, dopunivati.* — *Akc. se mijena u aor. 2 i 3 sing. dopuni.* — *Dolazi od xvi vijeka (vidi kod b) u između rječnika u Belinu (impleo' 287b), u Bjelostjenčevu (kod dopunjavam, v. napunjavam), u Stuličevu (complere'), u Vukovu (anfullen, nachfullen' ,explere'). a) u pravom smislu.* Dopuni (bure) drugim bistriim vinom. Z. Orfelin, podr. 129. Terkije ču vama dopuniti. Nar. pjes. vuk. 4, 184. — *metajforički:* Kad puk dopuni grijihā mjeru. A. Kalić 600. — b) *u prenesenom smislu, kao potpuniti, naknaditi, kod umne stvari, radne,*

posla, učiniti, uraditi ono što još nedostaje da bude potpuno. A posli s rukami ne grlo okrunih, ter željnim suzami ostalo dopunih. S. Menčić 281. Jer bil se jest k smrti približal... da bi dopnil na mni ono što od vas mankaše. Anton Dalm., ap. 87b. Dopuni naše nedostatke. J. Rajić, pouč. 1, 131. Dopuniju tvoje riječi. D. Daničić, 1 car. 1, 14. Ako što izopacim, zatajim ili preskočim, evo on će me ispraviti i dopuniti. S. Ľubiša, prip. 159. — c) *o vremenu, sa se, releksivno, ispuniti se, dovertiti se.* I kad su bili ovi ne dni od očišćenja doplneni, ako je bogata bila, tako je bila dužna jednoga jačica od leta va Jerusolinski tempal prikazati. Postila. Z3b. Dok se dotoči vrijeme i dopuni. A. Kalić 294.

DOPUNOST, *dopunosti, f. osobina onoga što je dopuno.* — *xviii vijeka u istoga pisca u kojega ima i dopun i u Stuličevu rječniku (expletio).* Tot' je jača i teža ispraznost stvara, neg li je dopunost stvoriteja? A. Kalić 65. Ovo je ona dopunos, koju sam došo nadostavit svijem zakonima prošastjem. 245. Da ne mogu te žeje dopunos imati. 482.

DOPUŃANJE, *n. djelo kojijem se dopuđa.* — *U' Vukovu rječniku.*

DOPUŃATI, *dopuŃam, impf. dopuniti.* — *Akc. je kao kod dobaviti.* — *Od xviii vijeka a između rječnika u Belinu (praes. dopunam uz inf. dopuniti 287b) gdje naj prije i dolazi, u Stuličevu, u Vukovu.* Kada misec dopuđa se ovi. J. S. Relković 134. Trećina se dopuđala općijem izborom. S. Ľubiša, prip. 214.

DOPUŃAVANJE, *n. djelo kojijem se dopuđava.* — *U' Vukovu rječniku.*

DOPUŃAVATI, *dopuŃavam, impf. iterativno prema dopuniti i dopuŃati.* — *Akc. je kao kod dogovarati.* — *Od xviii vijeka a između rječnika u Bjelostjenčevu gdje naj prije dolazi i u Vukovu.* Gnoj izgubjevanu snagu zemlje dopuđava. P. Bolić 1, 242.

DOPUŃENJE, *n. djelo kojijem se dopuni.* — *Stariji je oblik dopuŃenje.* — *U' Belinu rječniku (dopuŃenje 287b) i u Stuličevu.*

DOPUŃIVATI, *dopuŃivam i dopuŃivam, impf. dopuniti.* — *U Belinu rječniku (praes. dopuŃivam uz inf. dopuniti 287b) i u Dubrovniku u naše vrijeme.*

DOPURITI, *dopurim, pf. svršiti purcie (prelazno).* — *složeno:* do-puriti. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.*

DOPUSNOST, *f. permisso, dopušteie.* — *Samo na jednom mjestu xviii vijeka (pisano dopustnost).* Gdi (u paklu) u gorćini od plamena (Muhamed) uči bludne da svoje sladi i dopustnost tocih žena nisu žembe. J. Kavačin 457a.

DOPUSTAK, *dopuska, m. permisso, dopušteie.* — *Dolazi (samo acc. sing.) krajem xvii vijeka u pismima iz turske Hrvatske.* Imamo dopustak od mojije starije. Star. 12, 6. (1698). Odosmo... našema begu i prosismo dopustak. 13. (oko 1700).

DOPŪSTAN, *dopŪstna, adj. indulgens, koji lako dopušta.* — *Dolazi s ovijem značenem u Stuličevu rječniku u kojem stoji grijeskom dopuštcan, dopuštca, kao da postaje od dopustati što ne može biti, jer postaje od osnovce glygrylu dopustiti; u Belinu (397b) i u Stuličevu rječniku ima i adv. dopusno (grijeskom dopuštčno) su značenem 'indulgenter'. isti alderab (pisan dopuštano) ima i u jednoga pisca xviii vijeka su značenem: licito, s dopuštčenem. Sveti još živuē na ovom*

svitu, mogu dopustno i koristno bit zazivani od nas. Blago turl. 2, 65.

DOPUSTI, dopuzēn, pf. *vidi* dopuzati. — *složeno*: do-pasti. — *Dolazi samo aor. 3 sing. dopuze (inf. bi mogao biti i dopuznuti) u jednoga piseu xv vijeka.* Budući u trudi babilonske uze puk božji, zaludi proljube tad suze; od ne bo ne odpuze dokol obitćne svit sunce ne dopuze nakon šezdeset lit. M. Marulić 75.

DOPUSTITELJ, m. čovjek koji dopusti. — *Od xviii vijeka u između rječnika u Belinu (grješkom dopustitelj 556a) gdje naj prije dolazi i u Stulićevu. 'Gubu' li ove kniže nadarnu svoju oblast smrtnu dopustitelja? A. d. Costa 1, 243. Činiti ona djela koja imenuje 'dopustitelj' rečenijeh prošena. T. Ivanović 88.*

DOPUSTITELJAN, dopustiteljna, adj. koji (koga) treba dopustiti. — *U Stulićevu rječniku (permittendus). — nepouzdan.*

DOPUSTITELJICA, f. žensko čelade koje dopusti. isporodi dopustite. — *Samo u Belinu rječniku (grješkom dopustiteljica 556a).*

DOPUSTITI, dopustim, pf. *admittere, permittere, concedere, prvo bi značiec bilo: pustiti (koga ili što da ide, du se miće) donekle, ali je malo u običaju, te je već od praslavenskoga doba (vidi dalje) zamijeneno drugjem: ne brani, podati (obično nešto što onaj kojemu se da želi imati, ili mu je korisno ili ugodno). — složeno: do-pustiti. — impf.: dopustati (dopusćati), dopustavati (dopusćavati). — Akc. je kao kod donositi. — Rječ je praslavenska, isporodi rus. допустить, češ. dopustiti, polj. dopuścić. — Između rječnika u Vrančićevu (admittere; concedere; sinere) u Mikišinu (dopustiti concedo, do, tribuo, permitto; dopustiti, dati testir ili licenciju dare, permittere, largiri, concedere facultatem, veniam vel licentiam, facere potestatem); dopustiti, pustiti (permittere, sino'), u Belinu (concedo' 210a; permitto' 556a; sino' 426a; facere potestatem' 300a; facultatem: concedere' 438b; a lege aliquem solvere' 267a; indulgeo' 397b; dopustiti štojed komu, alicui aliquam rem indulgere' 357a; dopustit se, sese demittere' 372b—373a), u Bjelostjencu (kod dopuščam, recipio, recipio et admitto, kak ti: dopustiti vu ližu, in domum admittere, recipere in domum).*

2. dopuščam, slobodu dajem, do vel largior facultatem, licentiam, veniam, veniam tribuo'. 3. dopuščam, t. j. prepuščam, permitto, admitto, sino'. u *Voltijijinu* (dopustiti, concedere, erlauben); dopustim, do permittere ecc.; ich werde erlauben ecc.), u *Stulićevu* (concedere, sinere, permittere, dare, relinquere, cedere, potestatem dare, facultatem vel copiam dare, facere etc.); dopustiti se, se deprimore, submittere), u *Vukovu* (erlauben, permitto), u *Daničićevu* (admittere). — *Kod oblika treba spomenuti da je part. praet. pass. dopuščan (vidi kod pustiti), a dopuščan kod čakavaca i obično kod zapadnijeh a gdje gdje i kod ostalih štokaraca — od prošloga vijeka izgovara se gdje gdje s m. s (dopuščiti, dopustim, vidi i kod pustiti) prema dopustati, vidi J. Banovac, razg. 164. M. Zoričić, zrc. 150. V. Došen 9a, 223a. J. Matović 7, 47 i još u nekoliko mjesta. Nar. pjes. vnk. 2, 44. 4, 320. Nar. pjes. petr. 2, 676. S. Ľubiša, prip. 65. — gdje kad (u pjesmi) izostaru se krajnje i u impf.: dopust'. S. Menčetić 102. S. Bobalević 222. J. Kavalić 69b, 201a. Nar. pjes. mkl. beitr. 36. kod Dubrovčana može tad otpasti i krajnje t: dopus'. N. Dimitrović 39. 40. 46. N. Najeskić 2, 29. A. Čubranić 159.*

1. aktivno.

a. u pravom, naj starijem smislu, o mjestu. rijetko. a) *admittere, pustiti (koga ili što da dođe) do nekoga mjesta ili u neko mjesto, u Bjelostjencu rječniku i u nekijem primjerima u kojima je u prenesenom smislu.* Ne htij se bojati, neću te k paklu dopustiti. Tondal. star. 4, 114. (*Sin božiji*) smrt ka sebi dopusti. F. Vrančić, živ. 22. Ne dopustio nega u ruke neprijatelja njegovih. A. Kanjišić, bogojubn. 379. Što smo kroz uši u dušu našu dopustili? J. Rajčić, pouč. 1, 92. — b) *dimittere, pustiti, ne držati veće (koga), samo u jednom primjeru xvi vijeka.* Ako dopustimo nega takoj, budu svi vjerovati u n' (si dimittimus eum sic, omnes credent in eum). N. Rašina 86a, joann. 11, 48.

b. *permittere, kao dati oblast kome da što radi, dakle pustiti (koga da što radi), ne brani (kome što), ali to ne samo kad subjekat riječju ili djelom ne zabranjuje, ne ometa radnju, nego kad izriječkom ili drukije pokazuje da na nju pristaje. obično se shvata takovo dopušenje kao milost. radnja je pravi objekat, a onaj koji prima oblast da je vrši nepravi objekat i, ako je izrečen, stoji u dativu (ipak vidi a), aa) i cc) pri kraju). a) uopće. aa) radnja što je pravi objekat stoji u podložnoj rečenici u kojoj je da. Dopustit' noj, slobodno da reče sve ča hoće. Živ. kat. star. 1, 218. Bog ne dopusti, da jih ogañ uvridi. 222. Dopusti da bi se blagosloviti mogle svieće. Š. Kožičić 11b. Dopusti mi, milosrdni gospodine, da budem dostojno doći na pir od skupa svihjeh vijernijeh i tebi ugodnijeh. A. Gučetić, roz. jez. 168. Ispovjednik prije ima dopustiti tisuća puta da mu glavu odsijeku nego li očitovati toga grijeha. A. Komulović 6. Dopusti, milosrdni gospodine bože, da trud moj ovi bude komugodir prudan. P. Radovičić, nač. 8. Gospodine, molim te da mi dopustiš da izajdem vanka iz ove polace. P. Macukat 15. De moji dragi slšaoci, dopustite mi, da vas duhovnim načinom zagrlim. J. Banovac, prip. 123. O nožice umorne, dopustite da vas poljubim. razg. 164. Dopustite mi, da vam napomenem i prvu pašu i drugu. F. Lastrić, od' 9. Dopusti mi da (i/h) prikažem mome starešini. M. Zoričić, zrc. 150. Da ti hoćeš meni dopustiti, da ja krenem u tilo njegovo. And. Kačić, kor. 58. Carska nije dopustila vlada da idemo knazu na vesele. Nar. pjes. vnk. 5, 290. Naj posle ma dopusti otac da ide da uči zanat. Nar. prip. vnk. 45. Dopusti mi naj prije da idem da ukopam oca svojega. Vuk, mat. 8, 21. u ovom primjeru stoji acc. m) dativa što je neobično: Zaručnika pridragoga da stoji prid 'vratih' srca tvoga, ti si dopustila. A. Georgeico, pril. 21. — bb) u podložnoj rečenici mješte da može biti neka. Ja mu sve dopustim neka čini, samo da vidim šta zna F. Đorđević, pčel. 4. — cc) infinitiv je kao objekat. Vas prosimo, da nam dopustite liv seć. Mon. croat. 5. (1325). Dopustismo Filipu učiniti malin. 94. (1464). Ne dopustite proći jednoj uri vrimena, ku ne stratite v nepodobnih grishih. Transi. 59. Ako bi dopustil drugomu prisieći znadući da će krivo prisieći. F. Glavinčić, svitl 61. Zamoli ju, da joj dopusti u nižu. E. Pavić, ogł. 213. Ne kti se prignuti, da dopusti kupu izaći iz Edipta. And. Kačić, kor. 66. Ako bi mi bog dopustio uteći iz te pogibli. Ant. Kadžić 341. Dopusti nam pivat lije razgovore. Nar. pjes. istr. 2, 26. Dopusti joj preneciti s njime. Nar. prip. vuk. 73. — što u nekijem primjerima uz infinitiv stoji siegov subjekat u acc. to čć biti po latinskom jeziku. Dopustite mla-lence priti ka uni. Naručn. 3b. Ľubav u misli vašoj gospoditi*

dopustite. P. Zoranić 67a. Nemoj me dopustiti odiliti se od tebe. I. Ančić, svit. 108. — *dd*) *radia* se pokazuje zamjenicom ili apstraktnijem imenom, te stoji u acc. (*i* u gen. u negativnoj rečenici). Odk. česa bogu ukloni i ne dopusti toga. Mon. serb. 258. (1405). Ali mi odgovor ki godi, kruno, daj, ako mi razgovor dopusti nećeš taj. N. Najlašević 2, 30. Prija nego dopuste tako odij. P. Filipović 32. Papa dopustio jest ujediniom Grkom niiov običaj. A. Kanižlić, kam. 212. Odgovorise bratja nežina da oni toga ne mogu po zakonu dopustiti. And. Kačić, kor. 36. Ja to tebi dopustit ne smijem. Nar. pjes. petr. 2, 676. — *ee*) *radia* se može izreći glavnim rečenicom koja je priložena rečenici gdje je glagol dopustiti, i k *noj* privezana konjunkcijom te, ter. Da komu bogu dopusti ter se skupimo. Spom. sr. 1, 29. (1400). Što s' Jerini, Đurde, dopustio, te pogubi tolike vojvode. Nar. pjes. vuk. 2, 500. — *ff*) *pravi objekat nije izrečen, jer se ima u misti po onome što se prije ili poslije kaže*. U naprtdak živiti meju nama, koliko bogu i pricista dopusti. Mon. serb. 445. (1451). Oću činiti mašćenje za se, a neću dopustiti drugomu. Korizm. 51b. Sin more (*činiti amušteo*) kad mu otac dopusti. F. Glavinić, svit. 100. Ja ti neću otvoriti vrata dokle mi ne dopusti kralj. P. Macukat 14. Što se dogodi, ako bog dopusti, vidićemo. A. Kanižlić, kam. 495. Ako mi dopustiš, ja ću na nega udariti. And. Kačić, kor. 162. Ovo ćemo još bistrije viditi, ako bog dopusti po svojoj milosti. M. Dobretić 224. — *b*) *kad se dogodi kakvo zlo, u teologičkom se smislu gorori da bog ono dopusti*. Vlastele se bēhu razbēgli od skrabi i ods nevoje koju bēše bogu dopustila. Spom. sr. 1, 31. (1401). Kako bog dopusti, pade on i s košem v riku. Mirakuli. 96. Da je bog dopustil ta razboj nad Ugri. Mon. croat. 215. (1526). Štetu ... kŭ odmetna za bić puka on dopusti tad na svitu. J. Kavašin 293b. Tako dopusti otvrdnutoj Farauuu. M. Dobretić 236. — *c*) *u prenesenom smislu kaže se da vrijeme, stane itd. kome što dopusti, kad onaj ima vremena, prigodu, način itd. da ono učini*. Hotio sam je (*komeđiju*) drugi put na dvor izvesti kako sam mogo i kako mi e brijeme dopustilo. M. Držić 62. Dokle nam život dopusti, činiti ćemo. A. Kanižlić, kam. 136. Ako bi biskup daleko bio niti bi kratkost vremena dopustila te isprobiti od biskupa, mogao bi i župnik dopustiti. Ant. Kadčić 79. Iztraj vas dan, koliko ti tvoje biće dopusti, u crkvi prid svet. sakramentom. I. M. Mattei 265. Neizbrojno mnoštvo pomaknanja nije mi dopustilo svaka upaziti. And. Kadčić 596. Kad ti domaći posli dopušte, trkni u Paštroviće. S. Lubiša, prip. 65.

c. concedere, kao podati, udjeliti kome kao milost ono što onaj želi i prosi, i što subjekat nije dužan dati, nepravi objekat, kad je izrečen, svagda je u dativu. obično je pravi objekat što umno (često milost) ili stane duhovno ili tjelesno ili radia ili vrijeme (prigoda) a može biti i čelade, rijetko je stvar materijalna (kao što je n. p. zemlja u prvom primjeru kod a). — često u molitvama kad je subjekat bog. a) *objekat je ime ili zamjenica u acc.* Dopustismo im tu zemlju. Mon. croat. 62. (1410). Poni ne upusti vremena ni hipa koga t' bog dopusti M. Marulić 99. Ako ti bog dopusti život. Naručn. 31a Da bi mu bog dopustil ono ča bi on otel. Korizm. 32b. Ako mi bog dopusti toliko milosti. 78a. Tuj mu milost dopusti gospodin. Zborn. 89a ark. 9. 86. Bud da toj čudo ni' čut od tvojih usi, jer, ča se meni nmi, bog ti loj dopusti. P. Hektorović 57. Dopusti

mi plač i suze, da se od grijeha mojih boj. N. Dimitrović 42. Tko prode ovudaj, vruć uzdah izpusti i reci: bog ti raj dušici dopusti! N. Najlašević 2, 126. Zdravje, pokoj, život miran vrj ostalih dobrih dara dopusti ti višiti zgara. S. Bobašević 212. Molim tebe, da budeš mi dopustiti jakos. A. Gučetić, roz. jez. 89. Dopusti mi život tebi ugodan. 212. Ajer zdrav i plodan dopusti, prijatelem i neprijatelem našim pravu ljubav dopusti. M. Divković, nauk. 207b. Dopusti nam, o milosna, dobro koje još ne imamo. I. Gundulić 118. Dopusti nam dar da plodimo u dobrom dilovanju. I. T. Mrnavić, nauk. (1708). 40. Ja bih nima, što pitaju, s drago voje dopustila. G. Palmotić 2, 383. Dopustite nam proštenje od svije(h) grija I. Ančić, ogl. xv. Bog dopusti daž. 67. Koju slavu da i nam dopusti bog. S. Margitić. fal. 25. O Isuse i Marijo, dopustite ustrjenje i jakost duši mojoj. L. Terzić 37. Zahvaljujući negovoj božanstvenoj dobroti za življenje, ko mi je dopustil. 71 Što umljeno i ponizno od tebe prosimo, milostivo da nam dopustiš. 316. Da nam hoće i može dopustit svako dobro I. Grličić 20. Dug mu život ti dopusti. I. Đorđić, salt. 61. Toliko je mogućstvo Marijino, da joj je isti bog taku oblast dopustio i milost udilio. J. Banovac, prip. 130. Ono, što biste rada imat' na čas smrti, činite sada, jer čete onda ostat' radosno, što svakom' bog dopustio! razg. 89. Proseći od Boga da joj dopusti porod od utrobe svoje. F. Lastrić, svet. 120ab. Crkvi carigradskoj pastira mudra i sveta bog je dopustio. A. Kanižlić, kam. 20. Car dopusti mu vrime da se promisli. 618. Dopust' meni, moj bože, tihu rosu u ravini. Nar. pjes. mikl. beitr 36. Kad papa dopušta oltaru prošćenje za duše od mrtvih, običaje dopustiti pol ovi uvit i ugovor. Ant. Kačić 94. Da bog dopusti nam obilatnu litiju. M. Dobretić 374. Koliko je zemlja prostrana? Svu je on dopustio čovjeku A. Kalić 218. Tada mu je lice dopustila. Nar. pjes. vuk. 2, 44. Turcima su aman dopustili. 4, 320. Baš ne krivim u to Crnogorce, nego krivim kuću Petrovića, kula im se panet inudra dela, da slušaju takve Crnogorce, što im takve vlasti dopustiše. 5, 27. Dopusti mi, mlada, ča ću besiditi. Nar. pjes istr. 2, 114. — *uz objekat se može izreći kao što se dopusti*. Vele nastojaše da bi mu ju (*djevorku*) dopustil za ženu. Mirakuli. 23. Daj dopusti mješte dara ovi jedan tužnoj meni. I. Gundulić 550. — *b*) *u onjem primjerima mješte acc. ima gen. partitiveni*. Dopusitiv' mani gospods. bogu gospoctva. Mon. serb. 445. (1451). Oće li mu bog dopustiti vremena ispodivanja Naručn. 69. Vieni mi pak ploda dopusti u ženi. D. Baraković, jar. 14. — *c*) *kao objekat je podložna rečenica s da*. Dopus' mi, da budem odlojet napasti. N. Dimitrović 39. Dopust', s ne vrijednosti da i ja stignem tvo'e milosti. J. Kavašin 69b. Ako bi ti bog dopustio da ozdraviš. A. Kanižlić, bogoljubn. 488. — *d*) *kao objekat je inf.* Dopus' mi skrušene imati i boles za moje zgriješene. N. Dimitrović 40. Da dopus' mu za svu službu istom tako izdvoriti, da se može sgovoriti s tobom jedan hip u družbu. A. Čubrnović 159.

d. concedere, sumere, velle, kod razloženia, kad se primi kao istinno nešto što drugi tvrdi; preneseno od predashegu značenja Ali da im i ovo dopustimo, neka bude istina. A. Kanižlić, kam. 513. Dopustimo, da niik iko ne progoni. J. Matović 404. Da bismo i dopustili, da je to rečeni papa dopustio. M. Dobretić 25.

2. *pasivno*.

a. *sa značenim kod 1, a, a), samo u Bjelo-*

stjenčevu rječniku (*part. praet. pass. dopušćen, upušćen, ureden, admissus, acceptus, ascitus*).

b. sa značenjem kod 1, b *part. praet. pass. dopušćen* (dopušćen) može biti shvaćen kao *adj. i značiti licitus, koji je dopušćen od zakona (božjega i ljudskoga) dakle koji je po zakonu, pristojan, koji nije grijeh itd. s takijem značenjem dolazi u rječnicima: u Mikašinu (licitus, fas, jus), u Belinu (licitus; biti dopušćeno, licet; ne biti dopušćeno, nefas esse⁴ 439a), u Stuličevu (licitus, permissus; dopušćeno, n. licitum, honestum). u nekijem ima s tijem značenjem i *adv.* dopušćeno: u Mikašinu (licite, bonis et honestis rationibus), u Belinu (jure⁴ 439a), u Bjelostjenčevu (dopušćeno .concessive; permissive; licite), u Stuličevu (licite). a) *mješte subjekta podložna je rečenica* s da. Dopušćeno će i Latinom biti, da protresu. A. Kanižić, kam. 55. — b) *mješte subjekta je inf.* Nam ni dopušćeno reći. Katal. 1561. E2a. Dokle ti je dopušćeno blago uživati tve juveno. Ć. Palmotić 2, 17. Jeli dopušćeno u subotu ozdravljati? F. Lastrić, ned. 371. — c) *subjekat je supstantiv ili zamjenika koja može i izostati. aa) uopće.* Ni da nastojimo nijednomu svetovnomu i nedopušćenomu delu. Š. Budinić, sum. 34b. Ljepše 'e kušat u radosti dopušćene slas razblude. I. Dordić, uzl. 178. Ako je siromah, nije mu dopušćena privara i nevinost. Ant. Kadčić 71. Mišljahu da je sve dopušćeno nilovim bezrazložnim požudama. D. E. Bogdanić 5. Postadoše . . . tri jezika slavna, to jest slovinski, grčki i latinski u koji(i) se govore nise, liturđije i oficija u Europi a u druge niipošto dopušćeno nije. Ant. Kadčić, kor. 12. — bb) *može biti subjekat pasivnoga glagola ne sama radiña nego način kojijem se ona vrši ili vrijeme u koje se vrši. to biva osobito kad je partiej praet. pass. bez pomoćnoga glagola biti.* Buduć u potribi svaka voda naravska dopušćena i dobra. Ant. Kadčić 121. Koji čine dobitke s načinom nedopušćenim. 313. Misnik more reći misu mrtkaču u taj dan, buduć dan dopušćen. M. Dobretić 375. — c) *neobično je da nepravilni objekat aktivnoga glagola postane subjekat pasivnoga kao što je u orom primjeru:* Za takova pohvalen od istoga biskupa i napokon dopušćen ispovidati. Ant. Kadčić 235.*

c. sa značenjem kod 1, c. a) *subjekat je ime ili zamjenica.* Dopušćeno bisi Kurilu, ježe prošaše. Š. Kožičić 19b. Ne pogrdimo vrime ovoj, koje nam je na pokoru dopušćeno. A. Gučetić, roz. jez. 309. Ja s oblastju meni od istoga boga i s. majke crkve katoličanske rimske dopušćenom razdrišujem sva ona zavezanja. L. Terzić 272. Ako Davidu bi obećano, da će njegovo kolino saći na veliko dostojanstvo, koliko dostojanstvo bi dopušćeno današiem svetom Josipu? J. Banovac, razg. 125—126. Ta milost da ti je dopušćena. N. Palikuća 62. Ku li har ću dopušćenu za slobodu odvrati' ti? P. Sorokočević 578b. — b) *mješte subjekta ima podložna rečenica* s da. Vele bi sad dopušćeno bilo Prijamu da ne zide branit može. I. Zanotti, en. 21. — c) *mješte subjekta ima inf.* Nego jest dobro umriti malim dopušćeno. P. Posilović, nasl. xiv.

3. sa se.

a. *pasivno.* I sva mora ovd' prolići da bi mi se dopustilo. J. Kavañin 400b. Ako je u dvoru kraljevskoga gospodara koja inkuna . . . , tako se čuva, da se jedva dopusti i pogledat je. B. Zuzeri 157b. Nima se ne dopusti da govore. Vuk, pavl. 1 kor. 14, 31.

b. *refleksivno.*

a) *kao podati se, predati se, otići (ne branići*

se daše). xvi i xvii vijeka. Ľubav u ruke moje se dopusti. Š. Menčetić 244. Dopustivši se u nogte onim risom. P. B. Bakšić 95. Pak se dopusti u ruke djavaocke. I. Ančić, ogl. 91.

b) *kao podložiti se, poniziti se.* xvi vijeka, a između rječnika u Belinu i Stuličevu. Ali ja kako gluh radi umiljenja tej psovke niñ ne čuh . . . jošte se dopustih, jak čovjek da sam ja, komu nije u ustih nigdar pokaranja. N. Dimitrović 64. Smislite za vaš grijeh na što se dopusti (Jesus). N. Najlašćević 1, 112.

c) *kao zapustiti se, zanemariti se, pa po tome dangubiti. u jednoga pisca xvii vijeka.* Nemojte se dopustiti do onoga najposljednoga časa. P. Pesilović, nasl. 6b. Govorim, da se čovik ne dopusti do naj posljednoga vremena, do svrhe svoga života za učiniti pokoru. 9b.

d) *sa značenjem kao kod 1, b. aa) s inf. drugoga glagola. se kao da pripada objema glagolima te s nim dopustiti postaje refleksivan a drugi glagol pasivan. od xvi do xviii vijeka.* Da bi jej se dopustil viditi. Korizn. 27a. Nemoj se žalosti dopustit dobiti. N. Dimitrović 4. Dafne, koja se dopusti svrnuti u lovor. N. Najlašćević 2, 59. Dopusti se ljubiti meni grišniku tvomu. M. Jerković 20. Dopusti se i jahati. J. Kavañin 155b. — *amo spadaju i ova dva primjera u kojima ima umrijeti kao pasieni glagol prema ubiti:* I da se od grešnik dopusti umrijeti (Jesus) N. Dimitrović 54. Koji (Jesus) za naš grijeh umrijet' se dopusti, N. Najlašćević 1, 114. — bb) *s podložnom rečenicom u kojoj je da. u jednom primjeru xvii vijeka:* Ni ima dopustiti se da izgubi djevstvo. M. Orbin 40.

DOPUŠTIV, *adj. koji se može dopustiti.* — U Belinu rječniku („quod potest concedi" 210a) i u Stuličevu („concessu facilis").

DOPUŠTIVATI, *vidi dopuštivati.*

DOPUŠĆ, *vidi dopuše.*

DOPUŠITI, *dopušim, pf. složeno:* dopušiti. — *Akc. je kao kod dobaviti a) srsiti pušene (duhañene), prelazno i neprelazno. — u naše vrijeme u dubrovačkoj okolini.* „Počekaj da dopušim (ovu lulu)". — b) *vidi dopuhati, c).* — u jednoga pisca našega vremena. Tegetov dopušio pod Jakim gdi je na sidru stalo sve brodovlje talijansko. M. Pavlinović, rad. 87.

DOPUŠTAN, *vidi dopustan.*

DOPUŠTANJE (dopušćanje), *n. djelo kojijem se dopušta.* — U Stuličevu rječniku (dopuštane) i u Vukovu (dopuštane i dopušćane).

DOPUŠTATI (dopušćati), *dopuštam (dopušćam), impf. dopustiti.* — *Akc. je kao kod dobivati.* — *Postaje od dopustiti kako puštati (pušćati) od pustiti.* — *Oblici sa šć obično dolaze kod čakavaca i kod zapadnijeh štokavaca, rjeđe kod ostalih; vidi daļe kod puštati.* — *Dolazi od xiv vijeka (vidi kod 1, c, c) a između rječnika u Belinu (dopušati i, concedo⁴ 210a; „permitto" 556a; praes. dopustam uz inf. dopustiti 397b, 426a), u Bjelostjenčevu (dopuščam, vidi kod dopustiti), u Jambresićevu (dopuščam, permitto, admitto, concedo), u Voltigijinu (dopuštati „permittere" „erlauben"), u Stuličevu (dopušati), u Vukovu (dopuštati i dopuščati), u Daničičevu (dopuštati „mittere").*

1. *aktivno.*

a. *puštati do mjesta, u mjesto. samo u jednom primjeru xv vijeka i u Bjelostjenčevu, u Jambresićevu, u Daničičevu rječniku.* Knež i vlastele dubrovaći da dopuštajut na poretu carstva mi vsako godište poklisara z daroms. Mon. serb. 411. (1442).

b. *permittere, darati oblast, a) uopće, aa) kao objekt je podložna rečenica s da. Ja ne dopuštaču da se služi tako misa. Naručn. 298. Kada dopuštamo, da se nećini koje zlo ali grijeh. P. Posilović, nasl. 116^b. Ne dopuštaju u naj većoj potribi da se pristupaju božje zapovijedi. A. Bačić 189. Dopuštaš li mi da ovu stoku pobliježim? V. Vrčević, igr. 49. — bb) kao objekt je inf. Ako dopuštaču mu prolati. Mon. croat. 72. (1418). Učiti ženani ne dopuštam. A. Bačić 275. Kojima dopuštaju živiti njih umirati ne silo. A. Kanižlić, kam. 363. — *nepravil objektat stoji u acc. (nobično), isporodi kod dopustiti. Ne dopušta ni poiti v tamnosti. Naručn. 93^a. — cc) objekt je supstantiv ili zamjenica. Jesu mnoga zapaćanja, ka ne dopuštaču matrimoniju. Naručn. 62^b. Nijednog ne dopuštać ogovora. S. Balčić, prav. nač. 38. Sto zabranjuju episkopom, ono dopuštaju sveštenikom. A. Kanižlić, kam. 215. Momu tijelu dopuštaš sve razblude. D. Bašić 97^b. — dd) objekt nije izrčen. Jest dal za onoliko, koliko zakon dopušta. Mon. croat. 137. (1459). Više rekao jest, nego nauk apostolski dopušta. A. Kanižlić, kam. 812. Ego sam ti kameću pripravio, ... načinaj gospodske polaće, ja ti dobrovoljno dopuščam. And. Karić, razg. 1. — b) subjekat je bog, a objekt kakvo zlo, isporodi kod dopustiti. Bog dopušta da ja budu iskušeni. Transit. 69. Bog svojim dragim nam ovomu svijetu dopušta goteme napasti. S. Margitić, fal. 151. Nevoje, koje na nas šale ili dopušta, jesu zlamena njegova ljubavi. J. Banovac, prip. 99. — c) u prenesenom smislu, kod je subjekat vrijeme, tjesno ili duhovno stanje, razlog itd. Zato svaki razlog dopušta želiti, teći i providati tako dobra. F. Lastrić, ned. 127. Reći će koji, da mu ne dopušta vrijeme. A. Kanižlić, fran. 171. Ni starost tvoja to tebi više ne dopušta. M. A. Reljković, sabr. 68. U koliko nam mlohavost nasi ociju dopušta. Grgur iz Vareša 139. — u orom primjeru nepravil objektat stoji u acc. (isporodi a) bb) pri kraju): Togota od plti ne dopušta mo od toga imiti spomenutje. Transit. 205.**

c. *concedere, davati kua milost što subjekat nije dužan darati. a) s acc. ili s gen partitivnjem. Apolo slavan s gara hoj dopušta tacić dar. G. Palmotić 2, 451. Kojim dopušta dobrotu. I. Ančić, ogl. 65. Otac papa dopušta oblas u takomu događaju svakomu redovniku. L. Terzić 141. Bog meni još vrime za pokora dopušta. A. Kanižlić, uoč. 653. Jer dužniku dopušta vrijeme za platiti. Avr. Kadrić 263. Koliko bog vidi da nam je potriba tolika nam i dopušta na svoja vrijeme. M. Dobretić 371. I drugom je dopuščala lice. Nar. pobj. petr. 2, 15. — b) s podložnom rečenicom u kojoj je da. Koji si meni dopušta' da te slavim ovoga sata. M. Zoričić, osm. 1. — c) s inf. Vam dajemo, darujemo i dopuščamo pasti živine. Mon. croat. 5. (1825). — d) objekt nije izrčen. Tada dopušta proseću molaćega otac neboski. J. Matović 418.*

d. *concedere, sinere, velle, agnoscere, kod se kod razložna prima, priznaje što kao istinito. To je istina i to dopuštamo. M. Dobretić 756.*

2. *passivo. S koje ljudi e dopuščano (dopuštano) s velim bogom da govori. J. Kavalin 537^a.*

3. *sa se, passivo.*

a. *sa značenjem kod 1, b. a) mješte subjekta podložna je rečenica s da. Covik se dopušta umirati da pode. S. Menčić 22. Dopušta se da se može stampati. M. Divković, bes. xv. Sinovi suprot ocu ... ne dopušta se da čine svidoćbn. A. Bačić 130. — b) subjekat je ime (radi zna-*

čenja u orom primjeru vidi 1, b. b)). I ostale se novole od boga dopuštaju. S. Margitić, fal. 272. — c) prema kontraktaciji infinitiva s aktivnijem glagolom (vidi 1, a, a) bb)) glagol ostaje u inf. a njegov objekt postaje subjekat kod passivnoga dopuštati se. Dobra i narešena pauceti dopuštaju se prositi. J. Matović 437.

b. *značenje je kao kod 1, c. Mućnije se nemu i oprostenoje dopušta. F. Lastrić, test ad. 20^a. Po naj poslihnemu pomazaću dopušta nam se milost. M. Dobretić 16.*

DOPUŠTAVATI (dopuščavati), dopuščavām (dopuščavām), impf. iterativno prema dopustiti i dopuštati. — *Ake, je kao kod dogovarati. — () oblicima sa st i šć vidi kod puštati i dopuštati. — Dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Belinu (dopuštavati, facere potestatem' 300^a; facultatem concedere' 438^b) i u Stalićevu (dopuštavati). a) vidi dopustiti i dopuštati pod 1, b, a) au). Ne dopuštavajući da ju kojagod tuga i žalost tpi i mori. B. Kašić, per. 80. Višini tebi dopuštava, da pedepšeš vilu kletu. G. Palmotić 2, 38. Ako ti ne trudiš u svetae, zapovijedaš li, ali dopuštavaš li tvojijem mladjem da oni trude i posluju? D. Bašić 143^b. Pope, ne dopuštava ni tebe tvoja vjera, ni meno moja, da iz jednoga vagana srkamo. Nar. prip. vrć. 36. — b) vidi dopustiti i dopuštati pod 1, b, e). Koliko mi dopuštava b-j istoćni. G. Palmotić 2, 439. Kratćina od pripovijedaña ne dopuštava mi zalaziti u dugo. I. Doričić, ben. 92. Niti moje bitje dopuštava mi. A. Boskovićeva iv. Zalte li tužne, pomogate li ih u potrebali koliko vam dopuštava vaše bitje? D. Bašić 26^b. — c) vidi dopustiti i dopuštati pod 1, b, e). Koji prosjakom dopuštavaš što pitaju. I. Akvilini 351. Nemu dopuštavaš sve što loće. I. Doričić, salt. 484.*

DOPUŠTENOST, dopuštenosti, f. u Stalićevu rječniku u kojem ima i dopuštenstvo a kod oboga stoji v dopuštenje. — oboje, osobito dopuštenstvo, nepouzvano.

DOPUŠTENSTVO, n. vidi dopuštenost.

DOPUŠTENJE (dopuščenje), n. admisio, permissio, facultas, concessio, commentus, djelo kojijem se dopusti. — Postaje od part. praet. pass. dopušten (dopuščeu) glagola dopustiti suffixom (tj. se šć dolazi obično kod čakarava i kod zapadnijeh štokavaca, rjeđe kod ostalijeh. — S naj starijim seršetkom -nije napisano je samo u Danićevom rječniku: sa starijom -nje dolazi od xv do xviii vijeka; s mladijem -ne od xviii vijeka (M. Radnić 554^b, 555^b; dopuštenem. G. Palmotić 1, 395 nije pouzvano, jer je nastampano po rukopisa xviii vijeka). — u svijem je rječnicima: u Vrančićevu (dopuščenje, facultas; permissio'), u Mikaljuvu (dopuščenje, concessio, concessus, permissio, permissus, venia, licentia, potestas), u Belinu (dopuščenoje, permissio' 556^a; tal. licitezza' 439^a; potestas' 300^a; facultas' 438^b; indulgentia' 397^b; concessio' 210^b; a lege exemptio' 267^a; abeundi facultas' 215^b; s dopuščenjem, con buona pace, con buona grazia, pace' 533^b; po bozjemu dopuščenju, permissive deo' 556^a), u Bjetostjenčeva (dopuščenoje, oblast, concessio, facultas, venia, licentia, potestas', 2. prepuščenoje, permissio, admisio'), u Jambriševiću (dopuščenoje, facultas, admisio, permissio, concessio'), a Voltijijinu (dopuščenoje, permissio, licentia, erlaubniss'), u Stalićevu (dopuščenoje, concessio, permissio, assensus, licentia, facultas, potestas'), u Vukovu (dopuščenoje i dopuščenoje, die erlaubniss', permissio'), u Danićevu (dopuščenoje, admisio, djelo kojijem se

*pusti da ko dođe do mjesta ili u njesto. samo u Bjelostjenčevu i u Jambrešičevu rječniku. — b) permisso, facultas, licentia, vonia, djelo kojijem se dopusti da ko što čini ili ne čini. aa) samo djelo. genitivom ili adjectivom posesivijem kaže se ko dopusti. Togo (boga) dopuštjenjem. Mon. serb. 308. (1420). Prez dopuštjenja papina. Mon. croat. 107. (1470). Mnogo lit živiše po dopuštjenju onogaj ki sve može. Dukljanin 10. Posadši dva fratrića van iz molstira prez dopuštjenja sv. Brnarda. Mirakuli. 48. Po pravednu dopuštjenju božjemu. M. Orbin 42. S dopuštjenjem tve vedrine na mjestu ču ovdj ovemu ukazati mačem ņemu da su riječi moje istine. G. Palmotić 1, 395. S dopuštjenjom od starišin. P. Radović, ist. 1. Š ņegovinu dopuštjenjem imadijaše odrišen biti. A. Kanižlić, kam. 130. Tako bi za kraja okružen naj stariji sin, s dopuštjenjem ostale braće. And. Kačić, razg. 36. Darivajući dobra crkvena izvan dopuštjena. Ant. Kadčić 293. Bez dopuštjena u pismu od svojih zakonitih starišina. 293. Ako među misec dana ne uzmakne (skupština crkvena) to dopuštjenje. 315. Ne smijomo prez ņihova dopuštjena i cedule sići. M. A. Rejković, sat. G 3^a. To je dopuštjenje božije. M. Dobretić 237. S dopuštjenjom dužda od Metakah. Pjev. cru. 20^b. Nije slobodno . . . bez dopuštjena turskoga. Vuk, dan. 1827. 107. Budi rečeno s vašim dopuštjenjem. M. Pavlinović, razg. 47. — bb) ono što postaje djelom kojijem se dopusti, oblast. Nije imao dopuštjenja ali oblasti odriješiti. S. Matijević 18. Važa da pazi dobro, da to dopuštjenje izvan potrebe no metne u običaj. P. Filipović 33. Iza toga dignuto je ovo dopuštjenje. A. Kanižlić, kam. 237. — cc) dopuštjenje se može pitati, prositi, iskati. On-la si držan pitati dopuštjenja od biskupa. Korizan. 3^a. Da bi mogo izpitati kraljevsko dopuštjenje. B. Zuzeri 9^b. Testir aliti dopuštjenje pitati. And. Kačić, kor. 202. Da pojedš uprositi dopuštjenje. P. Macukat 14. Iskat dopuštjenje. P. Filipović 51. uzimati, stjecati, do-
ljećati. Da prija uzme dopuštjenje od biskupa. Ant. Kadčić 78. Ako prvo ne bude doteci dopuštjenje od svoga starešine. A. d. Costa I, 104. *culiti (u pismu)*. Da izvade dopuštjenje. Vuk, dan. 1828. 174. *imati*. Imajući dopuštjenje ili licenciju (pektno mrsiti). A. Komolović 22. *vidi i prvi primjer kod bb)*. — *dopuštjenje se može dati*. Koji ņina dade dopuštjenje. M. A. Rejković, sat. B 3^b. Slobodno vi dajem dopuštjenje. Nar. pjes. vuk. 5, 286. Turci nikako ne dade dopuštjenja, da se ide iz Beograda. Vuk, milos. 71. *dignuti. vidi zadnji primjer kod bb)*. — *dati u jednom primjeru xviii vijeka kao da znači potulost*. Ne dati veliko dopuštjenje svomu sru. P. Radović, nač. 51. — *e) concessio, djelo kojijem se što kome dopusti, udijeliti, daruje (vidi dopustiti, l, c). aa) upće*. Dopuštjenja milosti i prošćenja, koja su čudnovata. M. Jerković 9. Čudnovata čuda od tvojih dopuštjenja i milosti. 91. Veliko dopuštjenje bi to Ivanu vandelišti, jer mu Isus ostavi u testamentu i priporuču svoju istu majku; ma koliko je veće dopuštjenje imao sveti Josip, jer mu bi data i ostavljena od prisvetoga trojstva mater Marija! J. Banovac, razg. 126. — *bb) pismo u kojem je izrečeno ovakoro dopuštjenje. na jednom mjestu xviii vijeka*. Imadoše velika dostojanstva i gospodstva kako se štije u ņihovinu dopuštjenju iliti diplomim. And. Kačić, razg. 180. — *cc) privilegium, što to čuva a nije drugijem dopuštjeno. u dvojice pisaca xviii i xviii vijeka*. Ne poznavaoše svijet osobstina ni dopuštjenia i dobara ubožstva. M. Radnić 55^{1^b}. Ne more se ovi redovnik odroći dopuštjena vlastiti olti privile-*

gija svoga reda. M. Dobretić 151. — *d) commentus, djelo kojijem se dopusti kome da otide ču, da se odijeli, i što tijem djelom postaje (oblast da otide), oproštaj. — jedan put kao objekat glagola uzeti u jednoga pisca xviii vijeka i u Belinu rječniku*. Uzamši dopuštjenje gospodin od svojije dragije učenika na naj posljednoj večeri. M. Radnić 84^a.

DOPUŠTEVAN, dopuštjeva, *adj. u Stuličevu rječniku sa značenjem licitus futurus, koji će biti dopušten. — sasna nepouzdana.*

DOPUŠTEVATI (dopuštjevati), dopuštjenjem (dopuštjenjem), *impf. dopustiti. — Postaje od osnove dopusti sufixsom u praes., ev(n)-a u inf. pred kojijem se i mijenja na j, a zatijem stj na šć (čakavski) i št (štokavski). — Radi značenja vidi dopustiti i dopuštati. — Nije u nijednom rječniku. — Pošto je praes. jednak praes. glagola dopuštivati načno je kazati u nekijem primjerima kojemu od ova dva glagola pripadaju oblici sadašnjega vremena. inf. i impf. od osnove dopuštjeva dolaze u dvojice pisaca čakavaca xviii vijeka i u jednoga pisca (A. d. Costa, ali vidi i dopuštivati, a) xviii. po tome pripada amo praes. 3 sing. dopuštjeva u jednoga od onijeh pisaca i po svoj prilici oblici sadašnjega vremena u kojima je šć kod pisaca čakavaca xviii vijeka i starijih. amo spajaju dakle ovi primjeri od kojijeh naj prvi može biti iz xv vijeka, a svakako su druga dva za ņim iz xvi: Bog dopuštjeva zlamenja i pomoći po molbi Katarine dvice i mučenice. Ziv. kat. star. 1, 224. Ča se dopuštjeva sv. pismo čitati. Naručen. 45^a. Na pričješćenje ne dopuštjeva. 48^a. Prek ne dopuštjevasse. F. Vrančić, živ. 66. Bog dopuštjeva, da bi napastovani bili slugo ņegove. A. Georgicco, pril. 68. Sobi poņinuti sam ne dopuštjeva. I. T. Mrnavić, osm. 71. Oblast dopuštjevati prošćenja. P. Radović, ist. 231. Ne dopuštjevati pohođenja prijatelj i druge rodbine. nač. 112. Da se dopuštjeva ovo vrime prikratko. 47. Papa more dopuštjevati nadira crkvoja. A. d. Costa I, 22. Počeše dopuštjevati se oslobodjenja. I, 108. — *inf. od osnove dopuštjeva na jednom mjestu u pisca Dubročanina xviii vijeka biće jamačno štamparska pogreška jer na drugom mjestu u istoga pisca ima inf. od osnove dopuštiva: Dopuštjevat da stoje tu žene. I. Držić 301. dopuštjevat. 282. — ne da se naznačiti infinitiv glagolima u ovijem primjerima: kod prvoga je pisac Dubročanin koji često prepisuje iz čakavskoga rukopisan preinačujući po štokavskom govoru; kod ostala je tri pisac čakavac koji obično piše štokavski. Ja dopuštjujam vam. N. Rašina 229^a. Dru-
zijek u miru živiti ne dopuštjuju. B. Kašić, nasl. 68. Koji prošćenja upitana dopuštjuješ rit. 355. Ti vele puta dopuštjuješ huloban nač. 41. — u jednoga pisca čakavca xviii vijeka ima praes. 3 sing. dopuštjuje, kojemu se također inf. ne da spoznati; svakako je, ako i nije štamparska pogreška, lo načien oblik: Kada se dopuštjeje truditi u dan svetačni. M. Bijanković 21. — u jednoga Dubročanina prošloga vijeka ima i dopuštjevati koje je jamačno načieno od sama pisca: Griješni ne dopuštjevali ma toliko. I. Dorđić, ben. 141. — vidi još kod dopuštivati.**

DOPUŠTITI, vidi dopustiti.

DOPUŠTIV, *adj. kojijem se dopušta ili koji pripada dopuštjenju. — s ovakovijem značenjem u obliku dopuštiv dolazi u jednoga pisca xviii vijeka uz supstantiv kniga. Imati kniga dopuštjeva od biskupa. A. d. Costa I, 81. Knige dopuštjeve. 2, 81.*

DOPUŠTIVATI (dopušćivati), dopuštujem (dopušćujem) i dopuštivam (dopušćivam), *impf.* dopuštiti. — *Akc.* je kao kod dograđivati. — *Rudi* št i še *vidi* što je kazano kod dopuštati. — *Rudi* značenja *vidi* dopustiti i dopuštati. — *Dolazi* po svoj prilici od prvih vijeka (*vidi* kod b) bb)) a bez *stinje* od kraćta xvii (*vidi* kod a)); između rječnika u *Belinu* i u *Voltigijumu* (*vidi* kod b) bb)) i u *Staličevu* (*vidi* kod a)). — *Oblici* sadašnjega vremena od osnovce dopuštati (dopuštiti) u *nekijem* primjerima *možno* je kazati, *spadaju* li *amo* ili *pod* *glagol* dopuštivati (koji *vidi*). a) *primjeri* u kojima je *inf.* ili *oblik* prošloga vremena ili *oblik* sadašnjega od osnovce dopuštiva. Gospodin je bog dopuštavao i dopuštaju svojim pravim slugam. M. Divković, *zlam.* 5b. Ne imaju dopuštivati republike *meštare* (*vidi* kod dopuštivati). I. Držić 282. Ne bi dopuštivati svitovijem ljudna priznati samo tilo. A. Bačić 332. Premda su pape mnogima dopuštivali. 357. i u *Staličevu* rječniku: dopuštivati, dopuštivam; i ovi u kojima je *st. mj.* št, *može* biti i *stamparskom* grijeskom. Stari zakon dopuštiva. J. Kavaniūm 172b. Ti si bio malo vrijeđan, ti nesvijestan, koji si im se dopuštivo. B. Zuzeri 159b. Zašto su i apostoli niske stvari dopuštivali. A. Bačić 332. Dopuštivajući Jeruzalemlina slobodno upotrebljuje svoga zakona. S. Rosa 17b. Koji poglavicam dopuštivaste držat. 153a. Toliko blizu stat joj ne dopuštivalu. 192b. Dopuštavao je vrime od tri mjeseca (*vidi* i kod dopuštivati). A. d. Costa 1, 75. — b) *primjeri* u kojima je *oblik* sadašnjega vremena od osnovce dopuštati (dopuštiti). *amo* spadaju: aa) bez *stinje* *primjeri* istijeh pisaca *čiji* su kod a). Sve koliko mu bog dopuštaje i dariva. M. Divković, *nauk.* 182a. Kada im daju i dopuštaju sveti red. 191a. Ako je tkođod u ovom zboru. koga je u mladost svoje i plabo doba ljubav bila pod svoju silu ujamrila, dopuštujem mu, neka se samo za jedan čas napomene. B. Zuzeri 111b. Bog ti tri godišta joster dopuštaje, da se iz srea na pokoru vratiš. 152b. Koji dopuštaju da se čine. A. Bačić 59. Dopuštajući. 333. — bb) *po svoj prilici* *ori* *primjeri* pisaca *štokavaca* i u *Belinu* rječniku (*praes.* dopuštujem *uz inf.* dopuštiti. 210a, 267a, 300a, 373a, 426a, 438b, 556b; dopuštujući .permittens' 556a; dopuštujući' .dator' 210b) i u *Voltigijumu* (*praes.* dopuštujem *kad* dopuštiti). Urban papa četvrti dopuštaje tridesti dana proštenja. A. Gučetić, *roz. jez.* 53. Proštenja koja se dopuštaju na dan od svetkovine imena Jezusova. 55. Naravn i zakon oni koji obranu dopuštaje. G. Palmotić 2, 480. I tako se .dopuštješ', da tva ljeta sva kolika služiš, tužiš i boluješ? 3, 39b. Tako j' i ja dopuštujem. I. Ančić, *vrat* 116. Budi istinit, da bog ne dopuštaje nijednu stvar ni zlu ni dobru brez velika razloga. P. Posilović, *cvijet*. 111. U ostala vrimena pirovati dopuštaje. *našl.* xv. 1 ne dopuštaje, da čovik nosi stvar nijednu na dvor. 21b. Bog mnogo puta produji ono što dobrovoljno dopuštaje. M. Radnić 536a. Biskup dopuštaje ispodniknu oblast. Ant. Kalčić 273. Koji se darovi dopuštaju još i ljudna zlijema. J. Matović 97. Koliko nam naši posli dopuštaju. I. M. Mattei 123. U istomu zakonu dopuštuje se. M. Dragičević 262.

DOPUŠTOVATI, *vidi* dopuštivati *pri* kraju.

DOPUŠTITI, dopuštiti, *pf.* *vidi* upuštiti, upuštiti. — *U* jednoga pisca xviii vijeka. Tko bi ukrao, . . . ponukovao, nagovorio, doputio, pomogao sagrijuje smrtno. J. Banovac, *uboj.* 85.

DOPUŠTOVATI, dopuštujem, *pf.* *doći* putujući, *srčšiti* putovani. — *složeno:* do-puštovati. — *Akc.*

je kao kod gospodovati. — *U* naše vrijeme u *Dubroveniku* i u *Staličevu* rječniku (i^{ter} conficere). 'Jeste li zdravo dopuštovati?'

DOPUZ, *m. onaj* koji je dopuzao, kao *psorku* čovjeku koji se nastanio u tuđem mjestu, *isporedi* dogon, došlo. — *U* jednoga pisca našega vremena. To su ti svo goliši dopuzi. M. Pavlinović, *razl. spis.* 310. Prava što ga kod nas tudinao i dopuz uživa. 338.

DOPUZATI, dopužem, *pf.* arreperere, *doći* pužući. — *složeno:* do-puzati — *U* naše vrijeme. 'Dijete moje već moro do mene dopuzati'. J. Bogdanović. — *i* *refleksivno* su se *ima* isto *znucenje*. Kad se on (*mladić-gud*-*zmija* *mladožena*) va kamara dopuže. *Nar. prip.* mikul. 8.

DOPUZJETI, dopuzim, *pf.* *vidi* dopuzati. — *Dolazi* u *knižu* xiii vijeka *pisavoj* crkvenjem jezikom u *obliku* dopužeti (*složeno:* do-plužeti) a *otale* u *Daničevu* rječniku. Ne mošti jemu svoje rogozinu dopužeti. Domentijanb 210.

DOPUZNUTI, *vidi* dopusti.

1. **DOR**, *conj. dok, dokle.* — *Postaje* od *do-že*, *vidi* r. — *U* *poslovi* našega vremena. Dor se baba nakani, kolo se rasturi (u G. Studenju). S. Pelivanović.

2. **DOR**, *m. zemlja* pod *šćinama* u Srbiji u *okruju* *knjevačkom*. Niva u Doru. *Sr. nov.* 1870. 108.

1. **DÓRA**, *f. hyp.* Dorotija, Dorontija. — *Akc.* se *mijenja* u *roc.* Doro. — *Dolazi* od *prije* našega vremena a između rječnika u *Vukovu*. Dora. S. Novaković, *pom.* 61. Razboli se Dora sestra moja. *Nar. pjes.* vuk. 1, 595. — *po* *zapadnijem* *krajevima* u *nom.* i *roc.* na *kraju* *ima* e *mj.* a: Dóre, Dóre. Ne morem vas, Dore, za pravu jubu zet. *Nar. pjes.* istr. 2, 60. — *s* *drugijem* je *akcentom* *augmentativ:* Dóra.

2. **DÓRA**, *m. vid.* doró. — *U* *roc.* se *mijenja* *akc.* doró. — *U* naše vrijeme. Ona skoči dori na ramena. *Nar. pjes.* vuk. 1, 599. Tvoja doru vodim svome dvoru. 1, 604. Nemoj dere uzdom zabuniti. 3, 333. — *po* *zapadnijem* *krajevima* u *nom.* i *roc.* *ima* e *mj.* a: dóre, dóre. Hajde, dore, daleko je more! (u Hrvatskoj). *Nar. posl.* vuk. 339.

DORÁBITI, dorábim, *pf.* *vidi* doraditi. — *složeno:* do-rabiti. — *Akc.* je kao kod dograditi. — *Dolazi* u jednoga pisca xviii vijeka u *između* rječnika u *Belinu* (perago? 302b) i u *Staličevu*. Svojijem zlobijem dopovidenem bješe dorabio, da cio skup ostane poražen. I. Đorđić, *salt.* 169.

DORABLIVATI, dorabljuem i dorabljivam, *impf.* dorabiti. — *U* *Belinu* i u *Staličevu* rječnika: u *oblatu* samo *praes.* (griješkom) dorabivam *kad* dorabiti.

DORABOTATI, dorabotám, *pf.* *srššiti* radotu, radna. — *složeno:* do-rabotati. — *U* *Staličevu* rječniku.

DORÁČIĆ, *m. dem.* dorat. — *Postaje* od osnovce *dorat* *sufiksom* -ic-ic; e *pred* i *mijenja* se *na* é a *pred* *ovijem* t *ispada*. — *U* *Vukovu* rječniku.

DORÁČUNATI, doráčunám, *pf.* *srššiti* račun. — *složeno:* do-računati. — *U* naše vrijeme u *Lici*. 'Zašto nijesi ovaj račun doráčunao?' J. Bogdanović.

DORÁČIVATI, doráčujem i doráčivam, *impf.* doratiti. — *Samo* u *Staličevu* rječniku (griješkom) dorativati, doratavam).

DORADAK, doratka. *m. kraj*, *srššetak* radnje, *djelo* kojijem se *doraduje*. — *U* naše vrijeme. 'Na doracku smo', *sud* *čmo* *srššiti*. J. Grupković.

DORÁDITI, dorádim, *pf. složeno*: do-raditi. — *impf.*: doradivati. — *Akc. je kao kod dograditi.* — *Dolazi od xviii vijeka (vidi kod b, b) a između rječnika u Belinu (far tutto, cioè compire l'opera', perago' 302b), causare o cagionare, far un effetto' (facio' 182a), u Voltigjinu (finir il lavoro', verarbeiten'), u Stulićeu (1. 'acquirere, nancisci'; 2. 'peragere, opus perficere, finem alicui rei imponere'; 3. 'efficere, gignere').*

a. *sršiti raditi, isporidi dorabiti, a) prelazno.* Nije ni toliko trudan posao, ni toliko teško breme, da nije svak podoban doradit, do kraja donijet. A. Kalić 83. Doradi tvoj posao. J. Rajić, pouč. 2, 148. — b) *neprelazno.* To poslanik svaki radi da dospije i doradi i da s vrata breme skine, satko za him da počine. V. Došen 181a.

b. *steći, dobiti, dobariti (sebi ili drugome) raditi.* onaj (nepravi objekt) kojemu se steće stoji u dat., a ako nije izrečen, misli se obično da subjekt steće sam sebi. kao pravi objekt može biti i podložna rečenica s da. subjekt može biti i neživa stvar. — *isporidi dopraviti, a) uopće.* Moći sebi ljepotu i mladost vjekovitu, bogastvo i plemstvo i uživati vjekovito doraditi. B. Zuzeri 238b. Sva prošetna i odriješena doradi mu. 376b. Neka bi doradila, da bude poznano; ljubeno i proslavljeno srce Jezusovo. I. M. Mattei 225. — b) *često (dajbudi kod Dubrovčana) kad je objekt koje zlo, te se misli na zlo i kad nije izrečeno kakav je objekt.* Može iziti s malom časti, a doradit teške štete. G. Palmotić 1, 241. Neka ostanu ukopani u pustošnoj goloj gori doradjeni u ovoj strani moji ruzi, moji prikori. 2, 354. Ah, ovo li grijesi kleti doradili ljudski jesu, da ti za ih loč umrijeti? 3, 186b. Ako su me krivine zla ova meni doradile. P. Kanavelić, is. 161. Tko neće ostat malom časti i doradit protivštinu. J. Kavanin 81a. Da bi bog do, da nijesam jošter tjesniji mjesto mojej duši na onu stranu doradio. B. Zuzeri 178b. Čijem mislite, da je čovjek smrt sebi doradio? A. Kalić 47. Svakomu je grehota doradit štetu iskriernu. 397. Što smo nesrećni s našijem grijesima doradili? 451. Biću, rodu štetu doradit. 584. Eto ti što sam doradila! a sad što ću? M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1868. 184.

DORÁDOVATI, dorádujem, *pf. sršiti rado-vaće, poradozati, použivati do kraja.* — *složeno:* do-radovati. — *Akc. se mijeha u aor. 2 i 3 sing. dorádova.* — *U jednoga pisca xviii vijeka a i u naše vrijeme u Dubrovcniku.* Kad ogañ bude dorádo svjetovna dobra. Đ. Bašić 175b.

DORÁDITI, dorádim, *impf. biti na kraju radaña, sršivati radañe.* — *Postaje kao impf. doroditi (do-roditi) ali ovome nema potvrde.* — *U Stulićeu rječniku.*

DORÁĐENE, n. djelo kojijem se doradi i što se doradi. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Rane, koje krivine i naša nelarnost otvorile su sreću ovomu božanstvenomu, jesu stvar našijeh ruka, jesu doradjenje naše priropake zloče. I. M. Mattei 216.

DORÁDÍVATI, dorádujem i dorádivám, *impf.* doraditi. — *Akc. je kao kod dogradivati.* — *Od xviii vijeka a između rječnika u Belinu (praes. dorádivam uz inf. doraditi) gdje naj prije i dolazi, i u Stulićeu (praes. dorádujem i dorádivam kod doraditi, a napose grijeskom doradivati, dorádivam).* Er se grijeseći gubi raj, dobiva pako... doráduju se sve ostale tuge. T. Ivanović 120.

DORÁLATI, dorálam, *pf. sršiti radañe.* — *složeno:* do-rajati. — *U Stulićeu rječnika.*

DORÁMAK, dorámka, m ženski zubur bez ru-

kava. isporidi doramče. — *Drugo -a- ostaje samo u nom. i acc. sing. i u gen. pl. dorámáká; u ostalijem je paležima prvo -a- dugo kao što je u gen. — Postaje od osnove doram riječi do ramena rječnikom тѣр. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku gdje se dodaje da je Vuk čuo u Branjevu.*

DORÁMČE, dorámčeta, n. muška hajina bez rukava. — *Postaje od osnove doramčik (vidi doramak) deminutivijem sufiškom et(čt).* — *U naše vrijeme u Slienici. Đ. Daničić.*

1. **DORÁNITI**, doránim, *pf. doći rano (u jutro).* — *složeno:* do-raniti (vidi 2. raniti). — *Akc. se mijeha u aor. 2 i 3 sing. doránf.* — *Od xviii vijeka a između rječnika u Vukovu (mane venio').* Da mi ne bi car čestiti prije nas u Kosovo doranio. Nar. pjes. mikl. beitr. 50. Otkud ste mi jutros doranile? Nar. pjes. vuk. 4, 6. — *u ovom doraniti znači rano se uputiti:* Kud' si, Savo, s vojskom doranio? Nar. pjes. vuk. 5, 23.

2. **DORÁNITI**, *vidi dohraniti.*

DORÁŃIVATI, *vidi dohrañivati.*

DORASLOST, f. osobina, stañe onoga koji je dorastao. — *U Stulićeu rječniku (perfecta statura' s dodatkom da je riječ ruska).*

1. **DORAST**, m. samo u Stulićeu rječniku (v. dorasteñe).

2. **DORAST**, *adj. vidi doratast.* — *Postaje kao doratast, ali od osnove dor.* — *U Vukovu rječniku s primjerom iz narodne pjesme:* Evo junak na koña dorasta.

DORASTATI, dorastam, *impf.* dorasti. — *Samo u Stulićeu rječniku gdje stoji da je uzeto iz ruskoga.*

DORÁSTĚNE, djelo kojijem se doraste. — *Samo u Stulićeu rječniku.*

DORÁSTI, dorástem, *pf. složeno:* do-rasti. — *Kod čakavaca a i kod zapadnijeh štokavaca nj. a ima e:* dorásti, dorástem; u Dubrovcniku *inf. glasi* dorastjeti; *vidi još kod rasti.* — *Akc. se mijeha u aor. 2 i 3 sing. doráste, i u mušk. kom nominalnom obliku part. praet. act. dorástao (ali dorásla, doráslo) i u svrijem složenijem oblicima: doráslu, doráslu itd.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (vidi kod a, b) gdje naj prije i dolazi, u Bjelostjancjevu (dorasti kod dorásam, accresco) u Stulićeu (dorastjeti, accretionem absolvere'), u Vukovu (u dodatku: dorasti, 'heranwachsen', 'adulesco').*

a. *sršiti rasteñe, ne rasti dañe, kod ko ili što rastući dode do naj veće veličine koju može postići. (kod četuleta se često shvata kao da to biva oko 14 godina, premda iza ore dobi četule još po nešto uzraste.) u) uopće.* Ne samo od onijeh koji jesu dorasli u godišta, ma još od dječice teke rodene. J. Matović 157. Da se iz toga odeva i rani, dogle dete ne doraste, to jest do 15 godina. Glasn. II, 1, 4. (1808). — b) *part. praet. act. dorastao (i složeno dorasli) dolazi sa značenjem: (četule) koje je doraslo, između rječnika u Belinu (dorastao, 'adultus' 38b) i u Stulićeu (dorastao i dorasli).* Ovu knjigu može čitati dete i dorasli. J. Rajić, pouč. 1, 6. — *može biti i složeno s ne:* Nedorasla još djeteta ja te naručih. G. Palmotić 2, 312.

b. *uzrasti donekle, do ñeke veličine. ovaj kraj rasteñu naznačuje se prijedlogom do (koje vidi pod 1, 3, a). I Nenad je majci dorastao, a do koña i do bojna sedla. Nar. pjes. vuk. 2, 75. Dorasla do udaje. Nar. prip. vuk. 219. Dok sam*

do čovjeka dorestao. M. Pavlinović, rad. 36. Mlaci stoku pasli, do sile dorasli. Osvetn. 4, 2. — i prijedlogu za (s acc.), *kad se kaže kao kraj rasteću radnja kojoj subjekat postaje podoban rastešem*. Kad dorastu za ženidbu ili udaju ... Potpuna zakrugsarska prava počme uživati za drugoga kad doraste za teži posao. V. Bogišić, zboru. 73. u orom je prinjeru inf. za za prena tuđim jezicima: Kad su braća za ženit dorasla. Nar. pjes. istr. 1, 50.

c. dorasti, biti dorastao čemu sa značenjem: *biti čemu podoban, kao što se nalazi u piscava našega vremena, junačno je načineno po nemačkom jeiner sachle gewachsen sein*.

DORÁSTJETI, vidí dorasti.

DORÁŠŪTI, dôraspěni, pf. rasuti do kraja, po sre. — složeno: do-rasuti. — U rukopisu xvi vijeka. Primorske gradove dorassu i u hlapšćinu obrati. Dukljanin 9.

DORÁŠČATI, dôrašćani, impf. dorasti. — Stano u Bjelostenčecu rječniku.

1. DORAT, m. equus spadix, *koji mrke, tamno ríde boje, isporédi dorin, mrkov. — od tur. doru at, mrki koň. — Dolazi od xviii vijeka (ali rídi i durat) a između rječnika samo u Vukovu. Kad prodade ridu il' dorata M. A. Relković, sat. 12^b. Oj dorate grive pozlaćeno! Nar. pjes. vuk. 1, 299. Posjede koňa dorata. 1, 590. Pa posjede pretila dorata. 3, 228.*

2. DORAT, m. u narodnoj pjesmi nušega vremena, *ne zna se, jeli ime mjestu ili čovjeku*. Od Dorata i od kapetana do mramora Zrna barjaktara. Pjev. ern. 70^a.

DORÁFAST, adj. fuscus, spadix, mrk, tamno ríđ (o koňu). — Postuje od dorat suffixsom ast. — isporédi dorast i durat. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Pa okrenu koňa doratasta. Nar. pjes. vuk. 2, 412. Na njegovu atu doratastu. 3, 196.

DORÁFITI, dôratim, pf. srsšiti rítt. — složeno: do-ratiti. — U Stuličevu rječniku.

DORÁTOV, adj. equi spadiceis, koji pripada doratu. — U Vukovu rječniku.

DORÁTOVATI, dôratujěm, pf. srsšiti rato-vañe. — složeno: do-ratovati. — U Stuličevu rječniku.

DORÁVNITI, dôravnim, pf. srsšiti ravniće, poravniti do kraja. — složeno: do-ravniti. — impf.: doravñivati. — Akc. je kao kod dograditi. — U Belinu rječniku (complanare⁶ 92^a; finir di pareggiare⁶ 540^a) i u Stuličevu.

DORÁVNĚNE, n. djelo kojijem se doravni. — Stariji je oblik doravñenje. — U Belinu rječniku (doravñenje 92^a.)

DORAVŃIVATI, dôravñijem i dôravñívam, impf. doravniti. — Akc. je kao kod dogradivati. — U Belinu rječniku: samo praes. (grješćkom) doravnívam uz inf. doravniti; i u Stuličevu.

DORAZÁBRATI SE, dorazáberěm se, pf. razabratí se po see, do kraja. — složeno: do-razabratí. — U jednoga piscu xviii vijeka. Na ove riješi Gabrijelevo Marija još se ne dorazabra. S. Rosa 179^b.

DORAZGÓVARATI se, dorazgóvárěm se, pf. srsšiti razgovaraje. — složeno: do-razgovarati. — U jednoga pisca xviii vijeka. Iza kako dorazgovaro se je s Samaritankom. S. Rosa 57^b.

DORAZUMJĚVATI, dorazumjěvam, impf. dorazumjeti. — U Stuličevu rječniku.

DORAZÚMJETI, dorazumjijem, pf. razumjeti

do kraja, posse. — složeno: do-razumjeti. — impf.: dorazumjijevati. — U jednoga pisca xviii vijeka i u Stuličevu rječniku (perfecte intelligere⁶). Možemo promisliti ali ne lasno dorazumjeti. S. Rosa 193^b.

DORBARÍŠKI, adj. pomiñe se dubrava dorbariška kao mjesto ne daleko od Prizrena u spomeniku xiv vijeka u otale u Daničevu rječniku (dorbariški. 3, 586—587). Selo Žeravina ... a meda mu ... u dubravu u dorbarišku. Glasn. 15, 310. (1348?⁷).

DORČOL, m. dio Biograda u Srbiji uz Duvanovo gdje su prije Turci živjeli. tur. dörč-jol, četiri puta (raskršće). Glasn. 59, 76.

DORDA, f. uadimak nespretno djevoici. — u Posavini. S. Hefele. — isporédi dorogañ.

1. DÓRE, f. vidí 1. Dora.

2. DÓRE, m. vidí 2. dora.

DORĚCI (dörjeti), dôrećem (dörkněm), pf. složeno: do-reći, isporédi dokazati. — impf.: doricati. — Akc. vidí kod izreći, oblike kod reći. — Od xvi vijeka, u između rječnika u Belinu (nuncio⁶ 516^a) i u Stuličevu (doreći ,edicere, amuntiare⁶; dorijeti, v. dobesjediti).

a. reći sve, do kraja, srsšiti kazaje. Kad ovoj doreće ne ljepos gazdava. S. Menčetić 213. Kad ovo dorih ja S. Menčetić 232. Moreš nam do-reći, što si počela. H. Lucić 253. Dobro si rekao, nu nijesi dorekao. M. Držić 400. Dobro ovoga ne doreče Mogorkinja dikla vrla, a tište se i zateče na brzomu koňu lrla. I. Gundulić 401. Toj dorekši, ukloni se. J. Kavañin 462^a. Kad mu je (dijete isporjedniku) doreklo običajna djetinska pomañkanja. D. Bašić 329^b. Ko (ako) ni pisma dorečena bila, neka piva koji boje znade. Nar. pjes. istr. 1, 44. Ne doreče, er ... grom tresne ondje negdje blizu. M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1968, 212.

b. vidí dokazati pod h) aa) i bb). Izdaše ga uhođe i dorekoše sve Saulu. I. Doričić, salt. xi. Ko ti je to dorekao? Ko dorekao taj i odrekao? Z. Radonić.

DORENUČE, n. djelo kojijem se dorene. — U Belinu rječniku (dorenutje 33^b). — sasma nepouzđano, vidí kod dorenuti.

DORENUTI, vidí kod dognati. — U naše vrijeme kod pisaca a od prošloga vijeka u rječnicima: u Belinu 33^b, u Voltijijinu, u Stuličevu, u Vukovu (gdje stoji da je Vuk čuo u Lucí; ali je jamčeno sam Vuk načino inf. po obličima sadašnjega vremena koje je ondje čuo). — Isto su ocao nepouzđani supst. dorenuće i impf. dorěñivati koje obje vidí.

DORĚŃIVATI, dorěñívam, impf. dorenuti. — U Belinu rječniku 33^b i u Stuličevu. — sasma nepouzđano, vidí kod dorenuti.

DORĚŠTI, vidí dorasti.

DORĚŠĚTATI, dorěšětam, pf. srsšiti rešetañe. — složeno: do-rešetati. — impf.: dorěšetavati. — U Stuličevu rječniku.

DORĚŠĚTÁVATI, dorěšětavám, impf. dorěšetati. — U Stuličevu rječniku.

DORĚVÁNE, n. djelo kojijem se doreve. — Stariji je oblik dorovanje. — U Belinu rječniku (dorevanje 604^a).

DORĚVATI, dorěvěm, pf. srsšiti revañe, ne revati dufe. — složeno: do-revati. — Akc. je kao kod dorvati. — U Belinu rječniku (finir di ragghiare⁶ 601^a) i u Stuličevu (a ruditu desistera⁶).

DÓREŽAŃE, n. djelo kojijem se doreže. —

Starije je oblik dorezanje. — U *Belinu rječniku* (dorezanje 577a).

DÓREZATI, dōrežĕm, *pf. složenō*: do-rezati. — *impf.* dorezivati. — *Akc. se mijēia u aor. 2 i 3 sing.*: dōrežā.

a. *svršiti rezānje. u Belinu rječniku* (deputo' 577a) i u *Stuličeu*.

b. *izrezati do nekoga mjesta, na ņekom mjestu odrezati u naše vrijeme u Dubrovniku*.

DŌRI, *adv. i conj.* donec, *kad se istiĕe da je daleko kraj micanu ili prostiraju u pravom i u prenesenom smislu*, *vidi ĕak, ĕa, dari, deri*. — *PostaŃe vidi kod dari*. — *Od xiii vijeka (vidi kod 1, b)) a između rječnika u Vukoru* (dori do „usque ad“ s dodatkom da se govori po istoĕnjem krajevima) i u *Daniĕiĕeu*.

1. *adv. usque, ĕak, ĕak. a) o mjestu. aa) u pravom smislu*. Dā krajevstvo mi ribunio vse oĕi izvoda rodim'skago dori kako utĕe u Sitnien. Mon. serb. 563. (1322). Jer ĕe namj vratiti i dori na naša vrata vse priŃeti. Spom. sr. 1, 168. (1422). On je pobunio vse naš puk i smutio utĕĕi po svoj Zadeji poĕanši od Galileje dori dovlē. P. B. Bakšić 85. Uzidaše dori do pojasa. Nar. pjes. vuk. 2, 122. — *bb) u prenesenom smislu*. Kojoj kakono strijele oĕiglene prohodjahu dori do duše P. B. Bakšić 97. — *b) o vremenu*. Oĕi dĕĕt vašiĕh i oĕi oĕtĕv y dori do vasi do dnrs. Mon. serb. 20. (1234). Tja od zaĕtja ņegova dori do napokoli ĕas smrti ņogove. P. B. Bakšić 149. Muke trpiti dori do napokolēga vrijemea i ĕasa. 166. — *c) o veliĕini radie ili stāia*. Da gredu sĕ veliĕh trgōniĕ na trige krajevstva mi, jemaše oĕi kavada dori do svilē. Mon. serb. 46. (1254). Duša moja jest oĕalostena dori do smrti. P. B. Bakšić 46. Uĕiĕen jesi poslušan dori do smrti. 112.

2. *conj. donec, dori dokle. xv vijeka*. Kako mi sluĕimo i uzdrĕzimo obĕti i krasno nauĕenije našĕih prvĕĕh i naprĕdi mislimo dori jedān našĕ teĕe Ńto ne primĕkemo na slavu i na ĕast krajevstva bosan'skoga ne mislimo umĕknuti. Spom. sr. 1, 39. (1402). Da mu se prodlj dori proda. 1, 110. (1412). Da ni davajni prilĕvaki dori godĕ su oni živi. Mon. serb. 543. (1499).

DORIBABA, *f. selo u Bosni u okrugu travniĕkom*. Statist. bosn. 65. — *zore se i Doribabinci*. Schem. bosn. 1864. 45.

DORIBABINCI, Doribabinaĕa, *m. pl.*, *vidi* Doribaba.

DŌRIBATI, dōribāĕm, *pf. svršiti ribānje*. — *složenō*: do-ribati. — *Akc. se mijēia u aor. 2 i 3 sing* dōribā. — U *Belinu rječniku* (piscationem explere' 558a) i u *Stuliĕeu*.

DŌRICA, *f. ime žensko, isporēdi 1. Dora*. — *xvi vijeka*. Gospa Dorica gore imenovana. Mon. croat. 286. (1586).

DORICATI, dōriĕĕm (dōriĕām), *impf.* doreĕi. — *Akc. je kao kod* dopisati. — *Od xvii vijeka a između rječnika u Belinu (praes. doriĕĕm uz ĕif. doreĕi 516a; doricati potajno ali u potaj, secreto dicere' 260a) i u Stuliĕeu: doricati, doricam (praes. doriĕĕm kod doreĕi), v. rijeti s primjerom: potajno ili u potaji doricati, secreto dicere'*. Jedan drugom vitez s prva ovi u potaj (*griješkom ovi po taj*) glas doricā: ali uzavre svak topva i uzbuĕni se sva vojnika, kad put Skudra ĕnše oni da na crno snosi more ĕar s povejam i zakoni pisma, blago i šatore. 1. Gunduliĕ 484.

DORICĀCI, *m. pl. selo blizu Bakra*. V. Sabjar 86.

DORIĕ, *m. prezime (Dorin sin)*. — *poimie se*

xvi i xviii vijeka. Martin Doriĕ. Mon. croat. 292. (1590). Marko Doriĕ. Nadod. 78.

DŌRIĕI, *m. pl. seoce u Bosni u okrugu sarajevskom*. Statist. bosn. 13.

DŌRIJETI, *vidi* doreĕi.

DORĀKATI, dōriĕĕm (dōriĕām), *pf. svršiti riĕkaĕe*. — *složenō*: do-riĕati. — U *Stuliĕeu rječniku*: doriĕati, doriĕĕm i doriĕam (a, fremitu cesare (de leonibus)').

DORĀLO, *n. mjesto u Srbiji u okrugu krajin'skom*. Livaĕa u mestu Dorilu. Srp. nov. 1869. 493.

DŌRIŃ, dorina, *m. vidi* dorat, *od ĕije osnoze dor postaje sufiksom in (kojijem se ĕesto naĕinaju koŕska imena)*. — *Akc. kāk je u gen. sing. taki je u ostalijem padĕzima osim nom. sing. i voc.*: dōrine, dōriŃi. — U *naše vrijeme i u Vukoru rječniku*. Pake uzja pomamna dorina. Nar. pjes. vuk. 2, 206. On oĕsjeĕo od koĕa dorina. 2, 600.

DORĀNAC, dorinca, *m. vidi* dorin i dorat. — U *narodnoj pjesmi našega vremena*. [Kad oĕuti Tankoviĕ Osmana, on opremi sebe i dorinca'. A. Ostojĕiĕ.

DŌRINUTI, dōrinĕĕm, *pf rinuti do kraja, ili do nekoga mjesta*. — *složenō*: do-rinuti. — *Akc. je kao kod* dometnuti. — *Od xvii vijeka u rĕĕnicima: u Mikaĕinu, u Belinu 700a, u Stuliĕeu*.

DORĀŃIVATI, dōriŃijĕm i dōriŃivāĕm, *impf.* dōriŃiti. — *Akc. je kao kod* dograĕivati. — U *Belinu rječniku: samo praes. (griješkom) dorinivam uz inf. dorinuti i u Stuliĕeu*.

DORIVATI, dorivam, *impf.* dorinuti. — U *Djelostjenĕeu i u Voltijijinu rječniku*.

DORJANA, *f. ime žensko, isporēdi 1. Dorka*. — *prije našega vremena*. S. Novakoviĕ, pom. 61.

1. **DORKA**, *f. ime žensko, isporēdi* Dorotija, 1. Dora, Dorjana. — *prije našega vremena*. Dorka. S. Novakoviĕ, pom. 61.

2. **DORKA**, *f. doratasta kobila, doruša*. F. Kurlac, dom. živ. 11.

DŌRKĀCI, *m. prezime (Dorkin sin)*. — u *naše vrijeme*. Letop. 112, 156.

DŌRO, *m hyp. dorat. isporēdi 2. dora*. — *Akc. se mijēia u voc. dōro*. — U *naše vrijeme i u Vukoru rječniku*. Doro ti se sam po polju voda. Nar. pjes. vuk. 1, 462. Pred gradom je osjedao dora. 2, 206. Pa izvede dobra koĕa dora. 2, 384. Turie ga doru na ramena. 2, 466.

DŌRŌĕ, dorĕĕa, *m. ņĕkakra gorŃa haĕina, guĕ, maĕ, darĕĕ, grubo sukno, isporēdi* dorovac, darovac. — *Akc. je kao kod* dorin. — U *naše vrijeme i u Vukoru rječniku: pallii genus' s dodatkom da se govori u Srijemu i u Baĕkoj*. Mara nosi sukū od pargala, . . . a u oca nema ni doroca. Nar. pjes. vuk. 1, 631. Doroc, guĕnac, dorovac. u *Banatu*. Javor 1880. 87. 181.

DORŌG, *m. ime mjestu*. — *prije našega vremena*. Dorog (kod Tone). S. Novakoviĕ, pom 132.

DORŌNGAĕA, *f. kaĕe se visokoj ženskoj. moĕe biti od maĕ. dorong, tojaga. isporēdi* dorōŃga. B. Mušĕiĕi.

DORONTĀCI, *m. prezime u naše vrijeme*. Šem. karlov. 1883. 72.

DORONTĀJA, *f. Dorotija*. — *Radi umetnuta n isporēdi* Domentijan i Melentije. — *Prije našega vremena*. Sveta Dorontija divica i muĕnica. M. Divkoviĕ, nank. iii. Dorontija. S. Novakoviĕ, pom. 61.

DŌRŌŃGA, *f. kao psovka lijenome ženskom ĕeladetu*. — *isporēdi* dorōŃgaĕa. — *gdjeko reĕe*

i doruša. — u naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

DOROSLOVO, *n. selo u Bačkoj*. Šem. prav. 1878. 30.

DOROŠEVAC, Doroševca, *m. prezime*. — u naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

DOROTEJA, *f. Dorotija*. — Od xvii vijeka. Blažena Dorotea rodom iz Cesarea. F. Glavinčić, evit. 48^b.

DOROTEJ, *m. Δωροθέος*, Dorotheus, *ime muško*. isporodi Doroteo, Doroteuš. — Od xiv vijeka i u Daničičevu rječniku. Azs Dorotej (Δωροθέη). Glasn. 24, 261. (1382). Sluga božji Dorotej. F. Vrančić, živ. 101.

DOROTEJA, *f. Dorotija*. — xiv i xv vijeka i u Daničičevu rječniku. Kraljica kira Doroteja (кыра Δωροθεία). Mon. serb. 189. (1378). Od gospode Doroteje. Spom. sr. 1, 171. (1423).

DOROTEJ, *m. Dorotej*, po lat. Doroteo. — U jednoga pisca xviii vijeka. S. Doroteo. P. Knežević, osm. 122.

DOROTEUŠ, *m. Dorotej*, po lat. Dorotheus. — U jednoga pisca xvii vijeka. Ja se zovem Dorotenš. F. Vrančić, živ. 100.

DOROTIĆ, *m. prezime*. — xvi i xvii vijeka. Petar Dorotić. Mon. croat. 208. (1521). Vojevoda j' ovijeh vlada Dorotića Lode stari. P. Kanavelić, iv. 501.

DOROTIJA, *f. Δωροθέα*, Dorothea, *ime žensko*. isporodi Doroteja, Dorotea, Doroutija. — Od xiv vijeka i u Daničičevu rječniku. S^z gospojom^z kraljicom^z kira Dorotijom^z (Δωροθέουσα). Mon. serb. 189. (1378). Za gospoju Dorotiju. Mon. croat. 62. (1440). Dorotija divica i mučenica. M. Albert xxxii. Dorotijo, draga sestro moja! Nar. pjes. vuk. 1, 593. A to je doznala lipa Dorotija. Nar. pjes. istr. 2, 59.

DOROVAC, dorovca, *m. vidi doroc*. — u naše vrijeme u Banatu. Javor 1880. 52.

DORPATI, dorpam, *pf. srsiti rpaie*. — složeno: do-rpati. — *impf.*: dorpavati. — U Belinu rječniku (finir di accumulare^z 25^a) i u Stuličevu.

DORPĀVATI, dorpāvam, *impf. dorpati*. — U Belinu i u Stuličevu rječniku: u oba samo praes. dorpavam uz *inf.* dorpati.

DORŪBITI, dorūbiti, *pf. srsiti rubleie*. — složeno: do-rubiti. — *Akc. je kao kod* dograditi. — U naše vrijeme u Dubročniku.

DORŪČAK, doručka, *m. jentaculum, prandium, prvo jelo iz jutra, ili uopće jelo prije glavnoga jela (objeda, ručka)*. isporodi ručak. — složeno: do-ručak; pravo je značenje: ono što je do (prije) ručka (objeda). — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu i u pravom smislu. Pak pojdoše tada na užinu, jer doručak rdav inadiše. I. Zaničić 233. Pošaje onog što je trista oka kačamaka pojeko za doručak. Nar. prip. vuk. 273. 'Ručak' u Dubrovniku znači 'doručak'. Vuk, posl. xlix. — *b)* kao mjera za vrijeme. *a)* doba kad se doručuje. Delovi dana zovu se: Zora, jutro, mali doručak ili mala ručunica. . . . (Bosanska krajina) M. Đ. Miličević, živ. srb. 2, 7. — *bb)* vreme od jutra pa do ručka, 1/2 dana; tako nićica, koja se za 1/2 dana uzorati može, zove se 'doručak orača'. Podunavka 1848. 54. isporodi 1. dan, 1, b i 3, b).

DORŪČATI, doručati, *pf. srsiti ručak, ručie*. — složeno: do-ručati. — *Akc. je kao kod* dobivati. — U Vukovu rječniku.

DORUČKOVĀNE, *n. djelo kojim se doručuje*. — U Vukovu rječniku.

DORUČKOVATI, doručujem, *impf. i pf. biti pri doručku, jesti doručak*. — *Akc. se mijena u aor. 2 i 3 sing. doručkova*. — U naše vrijeme a između rječnika u Stuličevu i u Vukovu. Pošto doručkuje. Nar. prip. vuk. 77. Posle molitve knez doručkuje. M. Đ. Miličević, jur. 53.

DORUD, *m. (ili f.?) ime mjestu*. — prije našega vremena. Durud. S. Novaković, pom. 132.

DORUNGA, *f. moka što pripaja ajtaže za vreteno u kolu suvačkom*. — u Srbiji oko Biograda. M. Đ. Miličević. — od mađ. dorung, motka.

1 DORUŠA, *f. doratata kobla*. isporodi 2. dorka. — Postaje od osnove dor imena dorat sufiksom uša. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. F. Kurelae, dom. živ. 11.

2 DORUŠA, *vidi dorouga*.

DORVĀNE, *n. djelo kojim se dorve*. — Stariji je oblik dorvanje. — U Belinu rječniku (dorvanje 110^b. 292^b) i u Stuličevu.

DORVATI, dorvēm, *pf. složeno: do-rvati*. — *Akc. se mijena u aor. 2 i 3 sing. dorvā, u part. praet. act. dorvava, dorvala, u part. praet. pass. dorvān*.

a. prelazno, osvojiti rući se, seladati. — od xvii vijeka a između rječnika u Belinu (dorvati zatočnika ali protivnika 'luctando devincere' 444^b; 'expugnare' 292^b; dorvati grad 'expugnare civitatem' 110^a; dorvati vrata 'fores perfringere' 674^b) i u Stuličevu (urbem expugnare). *a)* objekat je protivnik. Ja hoću dobiti i dorvati djavla. P. Posilović, nasl. 88^a. — *b)* objekat je borba. Jer su divi borbu dorvali. Osvetn. 7, 52.

b. neprelazno, odoleti rući se. a) sa dat. Jedan drugom dorvat ne može. And. Kačić, razg. 115^b. Pa su brzo gradu dorvali, a bojni se sami sarvali. Osvetn. 7, 79. Dorvati komu, rući se dobiti koga. M. Pavlinović. — *b)* s prijedlogom protiva. Sva sila neprijateljska ne bi dorvala protiva nemu. Grgur iz Varesa 58.

c. sa se, refleksično, srsiti reaiie, ne rvati se daje. — U Belinu rječniku ('luctam finire' 444^a) i u Stuličevu.

DOSĀBRATI, dosāberēm, *pf. srsiti sabirane (prelazno)*. — složeno: do-sabrati. — U jednoga pisca xv vijeka (samo refleksično dosabrati 19). Dokla dohodeći svi se dosabraše. M. Marulić 89.

1 DŌSAD, *adv. vidi 1. do, I, 2, a, b), i 1. sad*.

2 DŌSAD, *m. vidi dosala*. — U naše vrijeme u Dalmaciji. 'To je meni veliki dosad'. M. Pavlinović.

1 DOSĀDA, *vidi 1. do, I, 2, a, b) i sada*.

2 DŌSADA, *f. vexatio, molestia, fastidium, djelo kojim se dosaduje, ali često, u pasivnom smislu, stane onoga kojemu se dosaduje, a može biti i ono što dosaduje*. — Postaje od osnove glagola dosadati sufiksom a. — Riječ je stara, isporodi stloc. i rus. dosada (kod polj. dosada drugo je značenje: 'angenessenheit, genaueigkeit; genaues anpassen'). — Između rječnika u Mikaljinu: dosada, dosadenje, incommoditā, disagio, incommodum, incommodatio, incommoditas, difficultas; dosada, dodljanje, inopportunitas, molestia, morositas; u Belinu: 'molestia' 86^a. 386^b. 492^b; 'vexatio' 492^b; 'incommodum' 261^b; 'fastidium' 304^b; 'taedium' 724^b; u Bjelostječevu: 'molestia'; u Stuličevu (kod drugih riječi s istim značenjem, *n. p.* dosalnost, ima v. dosala, ali ove riječi nema napose); u Vukovu: 'taedium, molestia'; u Daničičevu: 'vexatio'. *a)* u aktinom

smislu: djelo kojijem se dosaduje i uopće ono što dosaduje. Ni otk koga da ima ne je (*nije*) zabava i dosada. Mon. serb. 550. (1517). Oslobođi puk i kraljevstvo svoje od straha i od dosade od neprijatelja. A. Gučetić, roz. mar. 300. Zaradi njegove dosade ustati će i dati mu će. M. Divković, bes. 503a. Ja sam težkoća i brime sam sebi i dosada. M. Radnić 399a. Toj dosadi odoliti Prijama straže sve ne mogu. I. Zanotti, en. 33. Podnijet hoću suprotive i dosade svijeta ovoga. J. Kavačić 196b. Dosadom sile smione svud nasrću. I. Đorđić, uzl. 47. Kad bog pristupi svoje progonoštvu ili dosade svitovne ili svoj crkvi u općeni ili komu na pose. B. Leaković, gov. 43. U svemu bez dosade vama sebe držali i držaću. Vuk, pavl. 2kor. 11, 9. — *b) u pastenom smislu: staoće onoga kojemu se dosaduje.* Zeda, s ke dosadu na svitu svak prijā. D. Račina 108a. Koga ćemo bez svrhe vidjeti, bez dosade ljubiti. M. Divković, bes. 577b. Ne ima truda ni dosade, koju ne mogu podnijeti. M. Radnić 245b. Gorućnost, koja sve protivništvo i dosade nadeže. A. Kanižlić, fran. 12. Razmišljajući dosade i nevoje ovoga života. J. Matović 110. Sličić vesele i radost, pokoj i mir, koga nijedna briga ni dosada ni trud neće uznemiriti. I. Velikanović, uput. 1, 323. Čića dalečine ne moro puk bez velike dosade pristupiti. I. J. P. Lučić, nar. 70. — *c) kad je (sa značenjem pod a) ili pod b)) združeno kao objekat ili drukčije s nekim glagolima, sve zajedno znači: dosaditi, dosadivati.* *seagda ime onoga kojemu se dosaduje stoji u dat. aa)* dati dosadu. Nigda nam zli ljudi ne daše dosade. N. Najlašević 1, 224. Neka sve u jadu nevoje i tuge daju mi dosadu. D. Račina 75a. Sokrat imaoše dvije žene koje mu davahu dosadu. M. Orbin 25. Čuto grisaici prve grihe, ali poslije, kada i(h) se natovare, ne daju im nikakve dosade. M. Radnić 22b. Jedan udri čaovlom brez vrha, neka mu da veću dosadu i muku. M. Lekušić 96. Ne kti dati redovnicima ovu dosadu. I. J. P. Lučić, izk. 13. — *bb)* činiti dosadu. Gostu i siroti i udovici ne učinite dosade. N. Račina 61a. jer. 7, 6. Da ovdje ne čini nitkore dosadu. N. Najlašević 1, 229. Živine naj sitnije koju, štijaju i dosadu čine. D. Rapić 112. Dosada, koju činiš. J. Rajić, pouč. 1, 71. I veliku dosadu činiti. Nar. pjes. vuk. 5, 29. — *cc)* biti s dosade. xvi vijeka. Veliku ni malu s dosado bit nemoj. N. Dimitrović 12. Bez tebe odkle sam, mogu reć, ja sado nikomu da nijesam neg meni s dosade. N. Najlašević 2, 89. Ne bi mi nikako vik bila s dosade. D. Zlatarić 13b. — *dd)* biti od dosade (*vidi kod od*). Da ne bi bili od dosade i od togote sironašadi. S. Rosa 61b. Da voće produženje ne bude od većće dosade i škode crkvi. A. d. Costa 1, 238. Paziti će, da ne budu tkomu od dosade. I. J. P. Lučić, nar. 66. — *ee)* biti na dosadu. Da ne budemo na dosadu nikome od vas. Vuk, pavl. 2sol. 3, 8. Siromahu su čoeka česta deca tako na dosadu kako gol da ga naj veći grad bije. poslov. 69. — *ff)* doći u dosadu. Doće ti u dosadu i mrziti ćeš na nega. M. Radnić 230b.

DOSADAN, dosādna, *adj.* molestus, koji dosaduje, koji je na dosadu (*kome, čemu*). — *ispoređi* dosadiv, dosadiv. — *a-* stoji mj. neprašćeg -s- i ostaje samo u nominalnom nom. sing. m. i u acc. kad je jednak nominalivu. — *Postaje od osnovne dosad supstantiva dosada ili glagola dosaditi (to je priličnije po akcentu) sufiksom -na.* — *Dolazi od xvii vijeka a između rječnika u Belinu (dosadni, molestus¹ 304b; 492b; 724b; ,aerumuosus² 261b), u Voltijijinu (importuno,*

avverso, seccante¹, ungelegon¹, i dosadni kod dosadiv¹, fastidiosio, importuno¹, verdriesslich, beschwerlich¹), u Vukovu (molestus¹). — Komp. dosadnjij, u Belinu rječniku 493a.

a. adj. Za što toliko dosadni mrmući? P. B. Bakšić 6. Biti dosadan komugodir iskršemu. P. Posilović, nasl. 67b. Eđiptu bihu date mahle dosadne. M. Radnić 375a. Mučen dosadnom bolesti od glave. I. Đorđić, ben. 142. Koliko tužno i jadovno ter dosadno bišo srcu tvomu to videnje. M. Lekušić 107. Ne budi vam dosadno poslušati. F. Lastrić, nosl. 250. Dobra su ostala srcu mom dosadna. A. Boškovićeva u I. M. Mattei 356. Noo bi porugan od brezobraznoga i dosadnoga Kama. Blago turl. 2, 114. Oni će provoditi život nevoljan i nesričan, sebi trudan i oštar, drugima dosadan. I. Velikanović, uput. 3, 199. Svi ste dosadni tješioći. D. Daničić, jov. 16, 2. Dosadni posao piskarski. M. Pavlinović, rad. 45.

b. adv. dosādno, *komp.* dosadnjij. — *u Belinu rječniku:* dosadno, ,molest¹ 304b; 386b; 492b; ,cum taedio¹ 724b; ,incommod¹ 393a; dosadnije, ,molestius¹ 492b.

DOSADAŃI, *adj.* *vidi* dosadašnji. — *Od xviii vijeka.* Dosadašnji (*štamarskom griješkom dosadnji*) naših običaj. J. S. Rejković 387. ,Kiko i Zelić¹ nije samo kao dosadašnji osvjetnici. Osvetna. 4, viii. Negova je dosadašnja borba dobrim uruđila. M. Pavlinović, rad. 95.

DOSADĀR, *vidi* doslije i dosad.

DOSADAŠŃI, *adj.* koji je bio do sada. *ispoređi* dosadašnji. — *Postoje od do sada kako sadašnji od sada. — Od xvii vijeka a između rječnika u Vukovu (der bishorige¹, ,qui adhuc fuit¹).* Pistole i evanđelja novo istomačena, dosadašnja od mnogih pomaćaniki očistena. I. Bandulavić (1665). 1. Jeda je rič Isusova sada snagu izgubila? jeda glas njegov ne ima one dosadašnje (*štamarskom griješkom dosadšij*) kriposti? F. Lastrić, svet. 55a. Koji podpuno ore dosadašnim običajem. J. S. Rejković 110. Što je tibi, Pavle gospodine, da se nećeš k meni da okreneš? to nij' tvoja dosadašnja bila. Nar. pjes. marj. 179. Ako toga ne učiniš, zabavlaj si se dosadašnje delo opravil. Nar. prip. mikul. 92.

DOSĀDE, *vidi* doslije i dosad.

DOSĀDITEL, *m. čovjek koji dosadi (vidi dosaditi, 2, a).* — *U Mikajinu rječniku:* koji dođiva, dosaditelj, ,importunus, molestus, morosus¹ 73b; *u Belinu:* ,molestiam afferens¹ 86a; *u Stuličevu (vidi* dosadivalac).

DOSĀDITI, dosāditi, *pf.* složeno: do-saditi. — *impf.:* dosadivati. — *Akc. je kao kod dograditi.* — *Su svijem je značenjima riječ praslavenska, ispoređi stslav. i češ. dosaditi, rus. docaдитъ, polj. dosadzic.*

1. *seršiti sadeće, prelazno i neprelazno.* — *u Belinu rječniku (finir di piantare¹ 561b), u Stuličevu (plantationem perficere¹), u Vukovu (l. vino-gral, knpusnu liychu, ,vollends setzen¹, ,insero¹).*

2. *molestiam afferre, često illi neprestano rađeći što, učiniti da drugi (neprvi objekat) ne može eć ono podnositi, neprelazno, nepravi objekat stoji u dat. (gamačno je preo značće bilo: saditi, stavljati što toliko dugo dok drugome omrzne i dotuži).* — *ispoređi* dođijati.

a. aktivo. — *između rječnika u Mikajinu:* dosaditi, dati nevoje ,onus imponere¹; dosaditi, dođijati ,afficere aliquem molestia; facere, exhibere molestiam; incommodo; incommodum invenere vel inferre; molestus sum; gravo¹; *u Belinu:* ,molestiam afferre¹ 86a; ,molestia afficere,

304b; 492b; 'taedium facere' 724b; 'incommodo' 261b; *dosaditi* komu koja stvar 'molesto ferre' 367a; *dosaditi* komu 'taedet' 115b; u *Rjelostjenčevu*: (kod dosadnivanu) v. dodejam; u *Voltigijinu*: 'importunare, seccare', 'beschwerlich fallen, belästigen'; u *Vukovu*: 2. kome 'schalen', 'noere'; on meni ne može ništa dosaditi. 3. dosadilo mi je to, 'dies verdriest mich schon, ich bin es überdrüssig', 'taedet me'; dosadio mi je, 'molestum esse', cf. dolijati; u *Daničičevu*: 'yozare', a) *radnja može i ne biti po sebi neugodna ali takova biva s toga što dugo traje ili se često povraća, te ovrzne nepravom objektu. to može biti i bez namjere subjekta. aa) subjekat je čelade ili uopće što živo.* Koliko ih gñovnijeh učiniš ili rečeš ili pomisliš, tolikoj bogu dosadiš. Zborn. 167b. Komarice koje bijahu dosadile. P. Posilović, svijet. 90. (*Relonci*) otvrdniti u odluci toliko mu dosadiše da se prignu na njihovo prošenje i uze vladane od njihova manastijera. I. Dordić, ben. 28. Zvat' ću na svidočanstvo suprot vam ove zidove, kojim sam dosadio višnji na vas. J. Banovac, prip. 122. Ne bi rađ bio dosaditi vam dugim govorenjem. F. Lastrić, ned. 61b. Ne lubo iz srca svojoj roditelja, nego im omrznu i dosado. F. Lastrić, ned. 133. Ako bi ti tako dosadio, ne pogrdi ga. A. Kanižlić, fran. 191. Mna ako i ne ujeđa, a često na obraz naskakuje, dosadi nam. D. Obradović, basn. 131. Hoće mene sestra dosaditi, pitajući kakva bješe Rosa. Nar. pjes. vuk. 2, 240. Te on cvili jutrom i večerom, dosadio studenu kamenu, a nekmlori caru Sulejmanu. 2, 320. Dosadi mi juta sirotiña svo tužeći na Musu prokletog. 2, 401. Vidi da joj ovako dosaditi ne može. Nar. prip. vuk. 178. Naj poslije mu dosadi to stane moliti boga da umre. 297. Za tebe moleći, bogu sam dosadio S. Ľubiša, prip. 260. — bb) *subjekat je sama radnja ili ne-živa stvar koja ovrzne nepravom objektu.* Neka ti djelovanje ne bude mu u dugo dosaditi. M. Orbin 52. Duja poglavja mkome neće dosaditi. A. Kanižlić, utoč. xxv. Dosadivši kraju ova tasča slava. M. A. Rejković, sabr. 2. Agine mi kñige dosadiše, roditelja na meĽlan zaziva. Nar. pjes. vuk. 3, 395. — cc) *glagol je impersonalan i kome subjekta ili mješte subjekta ima infinitiv.* Neka nije dosadilo trpiti muke. A. d. Bella, razg. 41b. Da tko tri noći zaselice samo pije i jede, bi mu dosadilo. B. Leaković, gov. 31. Kad mu već dosadi trpjeti. Vuk, živ. 265. — b) *radnja je već po sebi štetna i neugodna za onoga koji je podnosi. aa) subjekat je čelade ili što živo.* Gñi znađihu da poglavice ne bi smjeli dosaditi mu. P. B. Bakšić 3. Kišunani su na glasu junaci, dosadiće i mene i tebe. Nar. pjes. vuk. 3, 245. Naj više nam bješe dosadio, on naj više robla odvođašo. 3, 377. Teško mene dosadiše Turci, dosadiše topom i kumbarom, nloga mi je vojska izginula. 4, 221. — bb) *subjekat je sama radnja.* Mađe će ti moć druga dosadit ka nemoć. N. Dimitrović 102. Ako trudoj litna vrućina dosadi. A. Kanižlić, rož. 2. Niti će mu ostale suprotivštine i nevoje dosaditi. B. Leaković, gov. 163. A kad banu muka dosadila. Nar. pjes. vuk. 2, 284. No je mene tama dosadila. 2, 320. Kad junaĽu bojak dosadio i junačka pleća utrnula. 2, 434. Jesu li mu rane dosadile? 2, 562. No kad vide sirotiña raja, do zulumi Žozi dosadišo. 4, 344. Jedno zlo ne može čouku dosaditi. Nar. posl. vuk. 113.

b. sa se, *refleksivno. sama radnja (ili stauć) koja može i ne biti neugodna po sebi postaje neugodna te je nepravi objekt ne može već podnositi ili zato što neprestano traje ili što često*

biva. znaćeje je dakle kao kod aktivnoga glagola pod a, a), ali subjekat ne može biti čelade ni što živo. — između rječnika u Vukovu: 'lästig werden', 'taedet'; dosadilo mi se (i u *Belinu* kao *personalni i pasivni glagol*: 'subire incommodum' 656b što je nepouzđano). a) *glagol je impersonalan. aa) uopće.* Papagali kada su veseli govoro kakono Ľudi, ali ako im se dosadi, ali se ularo, tuže se kakono papagali. M. Raltnić 264b. Dosadi vam se, ako se zalržeite u crkvi za po ure. J. Banovac, prip. 20. Kad počnemoga boga moliti, odma nam se dosadi i omrzne. 215. A kada se Marku dosadio, diže Marko rato i volove. Nar. pjes. vuk. 2, 439. Družini se dosadio bilo. Ogljed. sr. 10. Kad so već detetu dosadi. Nar. prip. vuk. 201. Samoj se dosadio. Vuk, nar. pjes. 1, 298. — bb) *radnja što se ne može podnositi može se izreći: aa) infinitivom.* Neka ti se ne dosadi kod polubljenoga tvoga pribivati. A. Kanižlić, uzr. 79. Devojici se čekat dosadio. Nar. pjes. vuk. 3, 524. 'To se popu voće dosadio svaki danak svato pričekivat. 3, 172. Već mu so dosadi žvjtveti. Nar. prip. vuk. 199. — bb) *gerundijem.* A staroj so dosadio majci sve perući krvave hajine. Nar. pjes. vuk. 2, 438. Nekome so dosadio sjedeći besposlenu. Vuk, dan. 3, 196. — cc) *podložnom rećnicom.* Kad se Turćinu naj poslije dosadi što Hero očevidnu laž protiv sebe jednako potvrđuje. Vuk, poslov. 254. — b) *subjekat je sama radnja ili stauć.* Slatkost medena dosadi se i dodije mnogo puta. M. Raltnić 297b. Nemoć duga dosadi so likaru. F. Lastrić, svet. 41b. Tko ne bi mislio, da će se Iliji dosaditi molitva? A. Kanižlić, utoč. 125. Jedni kažu da se bratu dosadilo ñeno kukanje i jaukane pa je on prokleo to se protivorila u ticu. Vuk, živ. 224.

DOSADIV, *adj. vidi dosadan. — xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Mikajinu (gdje naj prije i dolazi):* dosalivi, težak 'molestus, gravis'; dosadivi, koji doliva, 'importunus, molestus'; stvar dosadiva, tuĽhva, trulna 'res operosa et molesta'; u *Belinu*: 'importunus' 267b; 'molestus' 358a, 356b, 493a; 'molestiam afferens' 86a; 'insolens' 409b; u *Stulićevu* (kod dosadljiv stoji v. dosaliv, ali onoga nema napose). Budu paka ñoko nemoći tako gañice i dosadive. B. Zuzeri 151b. Da im olgovori kako svojijem dosadivijem prijatelju sveti Job. 379b. Drijovo bijaše ostalo dosadivom mlakajicom bez čuška vjetra za puno dana osidrano. 405b. Dobro znate, da krijes ne pjeva samo, nego jošter dosadiv je u pjevanju. 418b. — Adv. dosalivo, između rječnika u Mikajinu: dosadivo, mućno, 'incommodus'; dosadivo (*griješkom stamparskom dosadivo*), dodijñi 'morose, importune', i u *Belinu*: 'molestus' 304b, 356b, 492b; 'incomode' 306a. Kratčina ne dopuštava mi zakone dosadivo pretresati. I. Dordić, ben. 92. Neću je ovdí dosadivo ponavlj. 207.

DOSADIVAC, dosadivca, *m. vidi* dosadivalac. — U *Stulićevu rječniku* (*vidi* kod dosadnik).

DOSADIVATI, *vidi* dosadivati.

DOSADIVOST, dosadivosti, *f. osobina onoga koji je dosadiv ili onoga što je dosadivo. — U Stulićevu rječniku gdje se dodaje da je ućeto iz ruskoga; s istijem znaćenjem ima i dosadivstvo koje je slabo pouzđano.*

DOSADIVSTVO, *n. vidi* dosadivost.

DOSADLIV, *adj. vidi* dosadan. *ispoređi i dosaliv. — Od xvi do xviii vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* ('importunus'), u *Belinu* ('molestus' 304b, 356b), u *Bjelostjenčevu* (kajkavski dosadliv, v. zabavliv), u *Voltigijevu* (*vidi* kod

dosadan), u *Stuličevu* (v. dosadiv). — *Komp.* dosadljiviji (M. Zoričić, osm. 94). Žena dosadljiva i rogoborna. S. Budinić, sum. 127^b. Težak ili dosadljiv u ispitivanju. ispr. 25. Ni triba čovjku dosadljivi biti u poslu A. Georgiceo, nasl. 214. Ne imaš biti oštar ni dosadljiv s tvojem mladijem. M. Radnić 49^b. Oduzi te molitve ispriđ priplova našega boga, jer su mu dosadljivo. J. Filipović 1, 291^a. Nemoj vam biti dosadljivo, da promotrimo. F. Lastrić, test. 397^a. Ne mogući više podniti car dosadljivo opomeniteja. A. Kanižlić, kam. 252. Lulit svojo neprijatele oli one koji su ti digod bili dosadljivi. M. Zoričić, osm. 98. Nikada neka im se ne ukažu srdite, lute, mučne, dosadljive. I. Velikanović, uput. 3, 227. Nastojali su odvratiti ovu toliko dosadljivu vojsku. A. Tomiković, živ. 211. S dosadljivim pitašem dopriše. Grgur iz Vareša 104. — *Adv.* dosadljivo, u *Belinu rječniku* (,molestia' 386^b).

DOSADLJIVAC, dosadljivca, m. dosadljiv čovjek. — U *Belinu rječniku* (,molestiam affertens' 86^a).

DOSADLJIVOST, dosadljivosti, f. osobina onoga koji je dosadljiv. — U *jednoga pisca xvii vijeka*. Neka bi po kojoj ti dosadljivosti u razvucenje pal misli i kriposti. A. Georgiceo, nasl. 146.

DOSADNĀ, adj. vidi dosadašni. isporodi i dosadni. — U *jednom primjeru xviii vijeka*. Među to niti ona napridna niti ova dosadna mogu se sasvim očita zla nazvati. B. Leaković, nauk. 450.

DOSADNICA, f. vidi dosadivalica. — U *Stuličevu rječniku* (kod dosadnik).

DOSADNĀK, m. vidi dosadivalec. — U *Stuličevu rječniku*: v. dosadivac kojega napose nema.

DOSADNOST, dosadnosti, f. osobina onoga koji je dosadan, dosada (u aktivnom smislu). — U *Belinu rječniku* (po dubrovačkom govoru dosadnos, ,molestia' 386^b; ,vexatio' 492^b; ,incommodum' 261^b) i u *Stuličevu*.

DOSADNĀ, adj. vidi dosadašni. isporodi dosalni i dosadaši. — U *naše vrijeme*. Dosadni, koji je do sad bio. M. Pavlinović.

DOSADNĀVATI, dosadnjujem i dosadnjivam, impf. biti dosadan, vidi dosadivati. — U *Vranječevu rječniku* (dosadnjivat, ,infestare' i u *Bjelostjencu* (kajkavski dosadnjivam, v. dođejam).

DOSADOVATI, dosadovati, impf. vidi dosadivati. — U *dojvice pisaca čakavaca xvi i xvii vijeka*. Da nam veće ne bude udilo ni dosadovalo pohotenje tēlesnoje. S. Budinić, sum. 69^b. Kako uvridjenje ne dosaduje ni škodi onomu. ispr. 94. Da joj nitko već ne dosaduje. B. Kašić, per. 67.

DOSADSTVO, n. vidi dosada. — U *Stuličevu rječniku*. — slabo pouzdano.

DOSADA, f. vidi dosada. — U *narodnoj pjesmi xviii vijeka*. Ovo ti je, svjetli kraju, tvoj veliki zatočnic, koji ti je pogubio sedamdeset Ugričića, i tibi je dosadu, svjetla kruno, učinio. Nar. pjes. bog. 45.

DOSADATI, dosadām, impf. dosaditi, vidi dosadivati. — *Dolazi xiv vijeka sa stslav. oblikom* dosadžati u *spomeniku pisanom erkenjem jezikom i u jednom primjeru xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjencu* (kajkavski dosajam) i u *Daničevu* (dosadžati ,vexare'). De ne imate kto dosadžati našej obitelji. Mon. serb. 131. (1348). Već da putnik selu ne dosada. J. S. Rejković 439.

DOSADĀNE, n. djelo kojijem se dosadi, dosada. — *Stariji je oblik* dosadenje (stslav. dozaždenije, čakavski dosajenje). — *Dolazi od xiv vijeka naj prije sa staroslovenskijem oblikom u*

knigama pisanijem erkenjem jezikom, a između rječnika u Belinu (dosadjenje ,molestia' 86^a; ,taedium' 721^b; ,incommodum' 261^b), u *Stuličevu* (dosadjenje s dodatkom da je uzeto iz *brevijara*), u *Daničevu* (dosaženje). Prijemlje sebe dozaženje. Sava, sim. 10. V. dozaženje. tip. stud. glas 40, 166. Ozloglašenje, dosajenje, oholost. Naručn. 85^a. Mučno jedan na svitu žive a da kojgod dosadehe ne podnese. J. Filipović 1, 499^a. Dosadjenje ogora življenja. P. Knežević, osm. 64. Rvi se protiv dozaženja. A. Kanižlić, utoč. 330. Dosadjenje zle žene. A. Tomiković, gov. 143.

DOSADEVANE, n. djelo kojijem se dosaduje (od dosadevati). — *Stariji je oblik* dosadevanje. — U *Belinu rječniku* (griješkom dosadjevanje ,molestia' 86^a; ,vexatio' 492^b).

DOSADEVATI, dosadujem, impf. do-saditi, vidi dosadivati. — U *jednoga pisca xvii vijeka a između rječnika u Mikajinu i u Belinu* (s praes. dosadivam ,molestia afficere' 492^b). Nikadar meni ne ima dosadevati tebe služiti. B. Kašić, nasl. 121.

DOSADIV, adj. dosadiv, dosadan. — U *jednoga pisca xvii vijeka*. Za sve da su dosadive (napasti). B. Kašić, nasl. 20.

DOSADIVAC, dosadivca, m. dosadiv čovjek. — U *jednoga pisca xvii vijeka*. Čovjek ne ima biti dosadivac u poslijeh. B. Kašić, nasl. 180.

DOSADIVALAC, dosadivalec, m. čovjek koji dosaduje. — U *Stuličevu rječniku*: v. dosaditelj, ali ogora nema napose.

DOSADIVALICA, f. žensko čelade koje dosaduje. — U *Stuličevu rječniku* (kod dosadivalec).

DOSADIVĀNE, n. djelo kojijem se dosaduje (od dosadivati). — *Stariji je oblik* dosadivanje. — *Između rječnika u Belinu* (griješkom dosadivanje ,molestia' 386^b), u *Stuličevu* (dosadivane i dosadivane) u *Vukovu* (1. ,das vollends-setzen' ,insitio'. 2. ,das lüstig-werden' ,molestia'. 3. ,das schaden' ,noxa'). Bi dat dosadivašu tijela. M. Radnić 149^a.

DOSADIVATI, dosadujem i dosadivam, impf. dosaditi. isporodi dosadati, dosadevati, dosadovati, dosadivati. — *Akc. je kao* kod dogradivati. — *Mješte -d- gljega je griješkom pisano* dj i d.

1. *svršivati sadene. u Belinu rječniku* (praes. dosadjujem *uz inf.* dosaditi 561^b), u *Stuličevu* (dosadivati, dosadivam) u *Vukovu* (1. ,vollends-setzen' ,insero').

2. *molestiam afferre, biti dosadan. isporodi* dođijevati.

a. *aktivno. — od xvii vijeka a između rječnika u Belinu* (dosadivati, dosadivam ,incommodo' 261^b; *uz inf.* dosaditi praes. dosadivam 724^b; dosadjujem 86^a, 492^b; dosadivam 65^b; dosadjujem 261^b, 304^b; komu dosadiva ,molestia affectus' 492^b), u *Bjelostjencu* (dosadivam kod dosadivana), u *Voltigijenu* (praes. dosadjujem kod dosaditi), u *Voltigijenu* (dosadivati s dodatkom da je uzeto iz *brevijara*, i *gr.* dosadjuć), u *Vukovu* (2. ,lüstig werden' ,molestus sum'. 3. ,schaden' ,nocere'). a) *kad radnja može i ne biti po sebi neygodna, vidi* dosaditi 2, a, a). Dosaduje svijem dan i noć. P. Posilović, nasl. 20^a. Dosadivati nemu čia robe. 87^b. Čoeku situ dosaduje i sat meda. M. Radnić 298^b. (*Bog*) hoće da mu dosadjuć molitvom. 533^a. Kada se bogu dosaduje takim molbama neslanim. F. Lastrić, nod. 235. Ne dosadivajte mi veće. A. Kanižlić, utoč. 359. Da mi ne dosadjuć, eto ti kjuć. fran. 34. Sve dosaduje moleći. D. Obradović, basn. 169.

Neću ti više dosadivati. 295. S važom nevirom dosadivati ne samo prorokom. Grgur iz Vareša 58. Umornog liseici i rep dosaduje. Nar. posl. vuk. 333. Pa će vam prosti ljudi zaglušati i vikom dosadivati. Nar. prip. vuk. 80. — *b*) *kad je radija po sebi štetna i neugodna, vidi* dosaditi, 2. a, b). Dakle ti veće dosaduje žeda nego li ti teški križ? M. Divković, nauk. 26^a. Dvorani carski mlogo dosadivase Ignatiji. A. Kanižlić, kam. 99. Muhe ovu stoci tako dosaduju da kašto i erkava od ūli. Vuk, živ. 228.

b sa se, *refleksirno, vidi* dosaditi, 2. b. — *u Vukoru rječniku* (Lästig werden, 'tadeti'). Ne dosaduje nam se. Vuk. pavl. 2kor. 4, 8.

DOSAĀNATI, dosāženem (dosāženem), *pf. stići, doći*. — *složeno: do-sagnati. — Radi oblika vidi* sagnati i gnati. — *U Jednoga pisca čaravaca xvi vijeka, i u naše vrijeme kod sjevernijeh čaravaca*. Takva nevolja ne bi počimula i ostala, nego ošće susede i takoje i Nmcce dosegla i dosagnala. Postila, posveta 9^b. Tako hodi, dosareni je i dopelaj je nazad. Nar. prip. mikul. 56. Daj mi brzo čizmi, da jih dosarenem. 93.

DOSAĀA, *f. prut i udarac pratom. — nepoznata postaša. — U naše vrijeme u sjevernoj Dalmaciji*. 'Daću ti sto do-saja'. M. Pavlinović.

DOSAMOVOLITI, dosamovoljim, *pf. srsšiti samovolje*. — *složeno: do-samovoljiti. — impf.: dosamovoljivati. — U Stuličevu rječniku* (obstinationi finem imponere^o).

DOSAMOVOLIVATI, dosamovoljujem i dosamovoljivam, *impf. dosamovoljiti. — U Stuličevu rječniku*.

DOSAZRETI, dosazrim, *pf. dozreti. — složeno: do-sazreti. — impf.: dosazrijevati. — U Stuličevu rječniku*.

DOSAZRIJEVATI, dosazrijevam, *impf. dosazreti. — U Stuličevu rječniku* (po zapadnom govoru dosazrivati).

DOSEĆI (dosēgnuti), dosēgnem, *pf. attingere, comprehendere, pružiti se dotaknuti se čega što je na rišem mjestu ili što je vanje podaje. — složeno: do-seći (segnuti). — impf.: dosezati, dosizati (dosigati, dosegnivati). — -e- stoji mj. praslavenskoga -e-. — Ake. eidi kod 1. — Riječ je praslavenska, isporodi stslor. dosesti, rus. dočnu, dočnnyb, češ. dosici, dosāhnouti, polj. dosiac, dosięgnąć. — Između rječniku u Vrančićevu: doseći 'pertingere'; u Mikašinu: doseći, dostignuti 'pertingo' i kod dohititi; dosegnuti kod dokopati se; u Belinu: dosegnuti koga ali do koga 'pertingo': doseći i dosegnuti 'assequor' 104^a; dosegnuti 'consequor' 215^b; doseći i dosognuti 'percipio' 169^a; rem acu tangero' 93^b; u Bjelostjenčevu: (kod dosegam) 'pertingo, attingo, assequor, pervenio'; 2. dosežem, t. j. doprijemem 'atingo, pertingo'. 3. 'contingo, capio, demo, depono ex alior'. 4. dosežem, dostižem, dohajam 'assequor'; u Voltigijinu: (griješkom) doseći i dosegnuti 'raggingere, arriver a toccare', 'erreichen'; u Stuličevu: doseći i dosegnuti 'pertingere, attingere, pervenire, contingere, assequi etc.'. u Vukoru: doseći i dosegnuti 'erreicht', 'atingo'; u Daničićevu: doseći 'pertinere' (može biti da treba čitati 'pertingere').*

1. oblici. a) oblici sadašnjega vremena imaju nastavak u praes. dosēgnem, *impt. dosēgni; bez toga nastavka dolaze vrlo rijetko i samo kad se ne mogu pomiješati s jednakiem oblicima glagola dosezati: praes. 3 pl. doseđu. P. Radović, nač. 47 (u primjeru: Niki se ne gane kad ga mač doseže. D. Baraković, jar. 59 neće biti 3 sing. praes. nego aor.)*; *impt. doseži. I. Bjelostjenac, rječ.*

2, 82^b. Nar. pjes. istr. 3, 19. — *b*) oblici prošlih vremena i infinitiva mogu imati nastavak nu ili biti bez nega. a) aor. aaa) dosego, doseže, dosegosmo itd. dosega. M. Marulić 112. D. Baraković, jar. 59 (vidi kod a); dosegaste. I. J. P. Lučić, razg. 122. — *bbb*) dosegnuti, dosegnu, dosegnusmo itd. dosegnu. F. Glavinčić, cvit. 9^a. 114^b. J. Armolušić 19; dosegnuše. S. Rosa 101^b. — *bbj* ger. praet. aaa) dosegāv, dosegāvši nema potvrde kod pisaca. — *bbb*) dosegnūv, dosegnūvši. I. J. P. Lučić, razg. 12. — *ccj* part. praet. act. aaa) dosēgāv (dosēgāv, dosēgāv, dosēgāvō), dosēgāvla, dosēgāvlo. D. Baraković, vil. 3, jar. 63 74. 108 M. Bijanković v; dosegav. P. Radović, nač. 232; dosegla. A. Vitaljić, ist. 7^a. Ant. Kadčić 254; dosego. I. Dordić, salt. 212; dosogao. A. Kanižlić, utoč. 596. A. d. Costa 1, 197. — *bbb*) dosegnūno, dosegnūna, dosegnūno. I. Držić 6^b; dosegnūno. F. Lastrić, test. 206^b. J. Matović 93; dosegnuli. F. Lastrić, od' 2ella. — *dlj* part. praet. pass. samo dosegnūt. A. d. Bella, rječ. 101^a, 169^b. dosegnuto. M. Dobretić 61. — *ee*) *inf. aav*) doseći. Mon. serb. 183. (1373). Spom. sr. 1, 102. (1411) itd. — *bbb*) dosegnūti. od xvi vijeka. dosegnut. M. Vetranić 1, 213. N. Dimitrović 50 itd. dosegnuti. A. Čubranović 163 itd.

2 značenje.

a. *prativno.*

a) *aktivno. a) značenje je kao što je sprijeđeno kazano aa) u pravom smislu*. Niki se ne gane, kad ga mač doseže. D. Baraković, jar. 59. U to odmetna sini djavla drugu svetu ruku uzdvižu uprav gori k mjestu čavla za pribiti ju k teškom križu. nu, jer doseč ne mogose vrtočinu slavnom rukom; nu potezat silno iđoše s njegovome smrtnom mukom. A. Vitaljić, ost. 231. Hti ga udrtjoti (udriti), ter ne mogući prsi doseč, stegno probi. J. Kavašin 323^a. Da ruka smisao dosegnut' moro, svijet bi bio užezeno more. (Z). Poslov. danic. 14. 'Dohvati de mi tu kiguč'. 'Ne mogu ju doseći (daleko je ili visoko)'. Vuk, rječ. 133^b. — *bb*) u *prinesenom smislu. aaa) od liceva može biti prineseno i na koje mu drago drugo tjelesno osjećanje*. Ča pogled od oka mogāše doseći. D. Baraković, jar. 29. Ne mogu ni jastreba bistro oči doseč izvor zlata. J. Kavašin 192^b. Budući bog duh pričisti, ni po jedan način ne može ga koje uāše čućeše dosegnut. J. Filipović 1, 163^a. — *bbb*) u *uunom, duhovnom smislu*. Ako bih ja govoril vsimi jazici, ne bi mogal doseći ūegovo hvale. Transit. 23 Biljeg, koji mi želimo vrijednijem djelim do-egnuti. G. Palmotić 2, 375. Mislim kako dosego bih pravu istinu. I. Dordić, salt. 242. — *ccc*) *o vremenu, isporodi dostići*. Jur biše dosega' i konac i vrime. D. Baraković, jar. 108. Koji nije dosegao 14 godina. A. d. Costa 1, 197. Dosegao bijaše svojih dvadeset i pet godina. Vuk, rječ. 133^b. — *b*) *ne samo dotaknuti se nego i uzeti ono čega se subjekat dotakne. isporodi dohvatiiti, dokučiti. aa) u pravom smislu*. Nima čim vodu doseći. Naručn. 6^a. Prsten u volu pale mu, a on doseći hteći ga... P. Zoranić 31^a. Dosezi mi ovu stvar 'contingo hanc rem, vel porrigo, demo rem hanc, depone rem hanc'. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 82^b. Ter posezi na policu ter dosezi kobasicu. Nar. pjes. istr. 3, 19. — *bb*) u *prinesenom, duhovnom smislu*. Dostojna je vicia blaženstva doseći. M. Marulić 100. I da bih dosega' pisnikov starih slog. D. Baraković, vil. 3. Da 'b' vičnega od života duša moja mir dosegla. A. Vitaljić, ist. 7^a. Kuru čovik kad protegno, vične suze dok dosegne. V. Dosen 144^b. — *cc*) *također u prinesenom smislu, objekat može biti nešto (kakvo djelo) koje je mučno izvršiti*.

isporedi doprijeti, 2. c. Neg doseće toliko ne bih ja do suda mogao, ma diko. N. Najšković 2, 22. — *njeste objekta može biti infinitiv ili podložna rečenica*. Što učenići ne dosegnuće razumjet svojem pametni. S. Rosa 101b. Ko da dosegne cje-lovito spoznati plemensvu tvoje? I. M. Mattei 159. Rađeć da će on doseći, da se s bogom izpo-redi. V. Došen 41b. — *e) ne pružanjem, nego pri-micanjem ili bacanjem dotaknuti se, isporedi do-stići*, pogoditi. Pri neg nas juvena dosegne strla. M. Držić 79. I brz vjetar da nije vrijedan njegov hrli tijk doseći. A. Vitaljić, est. 240. — *d) u prenesenom smislu doseći znači razumjeti, shva-titi nešto što se lako ne da shvatiti, isporedi do-kućiti*, 1, b, e) i doprijeti. *aa) objekat je ime. aaa) subjekat je čelade (uz glagol može biti instr. pameću, umom, mišju itd.)*. Kojemu nitkore po-četak i konac dosegnut ne more. M. Vetranić 1, 213. Nu misli ti malo, koji mož' pameti do-segnut' ostalo, što me je sram rijeti. N. Najš-ko-vić 1, 324. Er ne umješće me duboke riječi umom dosegnuti. M. Bunić 69. Človik veličanstvo svetoga trojstva neizmireno ne more doseći. F. Glavinčić, evit. 163a. Izpovidiše da nije nijedan toliko mogao dosegnuti mudrostju. S. Margitić, fal. 83. Sveti Augustin doseć kuša nedolihnu tu višinu. J. Kavašin 508b. Metnite ga u misto od muka, kojizije žestine ni dosegnut ne moremo pametju. F. Lastrić, ned. 390. Škot nije dosego u razumio nauk sv. otaca. A. Kanižlić, uoč. 506. Da dosegnuvši privare svitovne od svita se odvzete. I. J. P. Lučić, razg. 12. Dosegoste li opačinu grijja? 122. — *bbb) subjekat je pamet, um, razum, svijest itd.* U kom se nahodim broju ja, ne može toj nikad dosegnut svijes moja. N. Dimitrović 50. Koja je pamet koja može doseći muku tvoju? A. Gučetić, roz. jez. 206. Stvar koju um i pamet ljudska ne može dobiti ni dosegnuti. M. Orbin 3. Provejčnoga jedno znanje doseć more vječno stanje. J. Kavašin 434a. Ovo razum naravno naravno dosegnut ne može. J. Filipović 1, 77b. Da i(h) ni razum ljudski niti more dosegnuti naravnim načinom. F. Lastrić, test. 100a. Što ovdj nije dosega pamet ljudska. Ant. Kadžić 251. — *bb) njeste objekta ima podložna interogativna rečenica*. Ni pamet može dosegnuti što je bog pripravio. S. Margitić, fal. 175. Tko bo more, jaoh, doseći, naše ugodne jesu! I pravde viđenem kraju? J. Kavašin 339b. Ah da bi mo-reće dosegnut razumom, što je grih smrtui! F. Lastrić, od' 191. Ne mogadijaše pametju svojom doseći, kako bi se smijati mogao. A. Kanižlić, uoč. 337. Koliko je bog prisveti od stvorenja svoga veći, tko će izreć il' doseći? V. Došen 198a. — *e) objekat može biti u genetivu (partitivnom)*. *aa) često s negativijem glagolom*. Čnda svijes moja ne može doseći. N. Najšković 1, 112. Ne more dosegnuti ovoga otajstva. F. Lastrić, ned. 254. Što stvar takva ima reći, koje nije ni doseći. V. Došen 114a. Sakramenat, koga ne mogu dosegnuti ni anđeli nebeski. M. Dobretić 61. — *bb) i kad glagol nije negativen, isporedi čekati, i, b) i dočekati*. Taj plemenjem slovnč te slave doseže. M. Marulić 112.

β) pasivno. Dosegnut, quem aliquis assequitur'. A. d. Bella, rječ. 104a; 'porceptus'. 169b. Nedo-segnuto otajstvo. M. Dobretić 61.

γ) sa se, s pasivnijem značenem. Glavu ne raz-biv mogao doseći se ne more. Aleks. jag. star. 3, 243. Ča jest u truhbu, ne more se doseći. F. Glavinčić, evit. 359b. Naše su muke, koje se lu-skim jezikom izreći ne mogu niti dosegnuti pa-metju. F. Lastrić, ned. 381. Koliko je blaženstvo blaženstvo, ono se samo doseći može od njih sa-

mijeh. J. Matović 116. Visina neba i dubina zomji i sreć carevima ne može se dosegnuti. Đ. Daničić, prič. 25, 3.

b. neprelazno. ono što je objekat kod a nazna-čuje se adverbima ili prijedlozima (do, k; u, na s acc. itd.) kojima se pokazuje kraj micanju. *a) pružiti se dotaknuti se*. Druga (ruka) ne mogaše do škjupe doseći. Korizum 97a. I uzdižnu vrh oholi dosegnuti k zvijezdan prite. I. Dordić, ben. 201. Buduć da on (bog) može sve što oće, i dosegnut u svako misto od neba i zemlje. J. Banovac, razg. 21. Može doseći s rukom do di-tešca. Ant. Kadžić 129. Da može kroz vrućevu jamu do dna dosegnuti. Z. Orfelin, podr. 214. Neg se more sikrom doseći. J. S. Rejković 52. — *subjekat može biti i stvar umna (ime apstraktno)*. Da pomagams vašemu gradu Dubrov-niku i vašemu građaninu vsudé kudé obladam i kudé mogu doseći. Mon. serb. 183. (1873). Gdē more gospodstvo ti doseći. Spom. sr. 1, 102. (1411). Gdi ne može doseći njegova moć. Ant. Kadžić 200. Udarac neće dosegnuti do kolibe tvoje. Đ. Daničić, psal. 91, 10. *amo spadaju i ovi primjeri u kojima oko znači očini vid*. Telesno ijedno oko ni telesno ijedno oćutjenje ne može k bogu dosegnuti. B. Zuzeri 24b. Ili koja je (stvar) privisoko, gdi ne može doseć oko. V. Došen 114a. — *b) ničući se doći (podaje)*. Mislah doseći na otok uzoran. Đ. Baraković, vil. 279. Ter ga drža dočim zara i još bili dan dosegnu. J. Araculović 19. Vaja da dosegne do kraja i svrši put početi. F. Lastrić, ned. 421. Pala riba u dubinu, gdje ne može da dosegne uđica. S. Lubiša, prip. 30. — *c) u prenesenom smislu, kad je kraj micanju nešto umno, duhovno, kao dobiti, steći, isporedi doći*, II, 12, doprijeti. Umrlj je človik dosegnut' do toga mogao ne bi vik bez duha svetoga. N. Najšković 1, 322. Da budeš doseći do izvrsne dobrote. Michelangelo. 53. Či-neći milosrdju pravodnim, neka veće restu u sve-tiñi i dosegu do onoga čija i zamirka. P. Ra-dovčić, nač. 47. Išteš na priliku koju čas(t) u gradu a do še pak ne dopreš: mučno ti je; ali istuči drugu sluhnu i u drugoj prigodi onu istu, veoma lano da do še dosegneš. B. Zuzeri 19b. Doseći do istine. H. Bonadžić 99. Mogli bi do-segnuti na poznanje svrhunaravno svoga stvo-ritelja. F. Lastrić, test. 272a. Procijenite, kako malo otaca i matera dosegne na ovu sriću da vide svoju dičicu dobroobćajnu. od' 166. Ne mogneći doseći voja gdi razum i poznaše ne do-siže. Ant. Kadžić 486. Pomiluj nas, da dosegnemo do rajskoga kraljevstva. I. M. Mattei 73.

DOSEĀATI, dōsēgām, impf. doseći, *vidi* do-sezati. — *U Bjelostjenčevu rječniku, u Jambre-šičevu, u Voltigijinu (s praes. dosežem), u Stu-ličevu (s dodatkom da je uzeto iz Habeličeva)*.

DOSEGNIV, adj. koji može doseći. — *U Stu-ličevu rječniku (qui pervenire valet)*. — *ne-pouzđano*.

DOSEGNŪĆE, n. djelo kojijem se dosegne — *Stariji je oblik* dosegnutje. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Berlinu (dosegnutje 'assequi' 104a) gdje naj prije i dolazi, i u Stuličevu (do-segnutje 'adventus, accessio')*. Tri dara koja će imat duša blažena: videće, dosegnutje i uživaće boga. S. Badrić, prav. nač. 29. Irvan bi u do-segnutju skrovišta naj uzdignutiji. F. Lastrić, svet. 156a. Ja ovoliko po znanju i dosegnuću. Osvetn. 5, 11.

DOSEGNUTI, *vidi* doseći.

DOSEGNUTSTVO, n. djelo kojijem se dosegne. — *U Stuličevu rječniku. — nepouzđano*.

DOSEĀŅIVATI, doseĀŅujuĉm i doseĀŅivĀm, *impf.* doseĀgnuti, *vidi* dosezati i dosizati. — *Dolazi* (grjeĉskom s -n- mj. -n-) u *jednoga pisca xviii vijeka i u Stuliĉevu rĉjĉniku* (doseĀgnivati, doseĀgnivam). DoseĀgnivaĉo novo poznaĉe. S. Rosa 185^a.

DŌSELE, *adv.* *vidi* doslije. — *isporedi* doseli. — *sastavljeno*: do-sele (*vidi* kod oslele). — *Na dva mjeseca xvi i xviii vijeka a izmeĉu rĉjĉnika u Vranĉiĉevu* (adhuc). Ludi ki su bili od Alama dosele. Transit. 199. Ki (sin) razmotan bi dosele i tlaĉi te. J. Kavaĉin 52^b.

DŌSELI, *adv.* *vidi* doslije i dosele. — *U jednoga pisca xvi vijeka i u Stuliĉevu rĉjĉniku* (s dodatkom da je uzeto iz brevarja). Od prvoga dne dari doseli. Anton Daln., ap. 85.

DŌSELICA, *m.* *ĉovjek koji se doseli*. — *U naĉe vrijeme*. „Doseleti se“ t. j.: doĉi na selo ili u zadrugu ali ne onim pravom kao kad se ko „priseli“ nego veĉinom nepozvan i negledan rado iz malo dalega sela, te takovoga ĉovjeka i zovu „doselica“. (U stubiĉkoj Źupi i brvatskom zagorju). V. Bogiĉiĉ, zborn. 12. Ima i priselica i doselica i naselica. 18.

DŌSELITI, *dŌselim*, *pf.* *prenijeti, namjestiti* (ĉelule, porodice, ĉelud uopĉe) u *drugo selo* (ili *mjesto uopĉe*). — *sloŹeno*: do-seliti. — *impf.*: do-seljavati, doseĀivati. — *Ake. je kao kod donositi*.

1. *prelazno*.

a. *aktiveno. sa znaĉenem srijeda kazanijem. — u Vukovu rĉjĉniku*: „ansiedeln“, facio ut quis luc migret et hic consistat“.

b. *sa se, refleksivno, commigrare, prenijeti se, premjestiti se, namjestiti se u drugo selo* (mjesto uopĉe). — *od xviii vijeka, a izmeĉu rĉjĉnika u Mikiĉiĉu* („transsterre domicilium“) *gdje naj prije i dolazi, u Bjelostjenĉevu* (kod doseĀujem se), *u Stuliĉevu, u Vukovu*. Premla se nije u istomu mjestu rodio ma iz drugoga mista doselio. M. Dobretiĉ 291. Dok se silni Turci doseliĉe. Nar. pjes. petr. 2, 271. Da su im se stari dosĉili iz Srbije. Vuk, poslov. 341. — *i s uŹijem znaĉenem*: „Doseleti se“ t. j.: doĉi na selo ili u zadrugu ali ne onim pravom kao kad se ko „priseli“, nego veĉinom nepozvan i negledan rado iz malo dalega sela. V. Bogiĉiĉ, zborn. 12.

2. *neprlazno, znaĉi Źto i doseliti se, vidi* i, b. — *od xviii vijeka*. Poslije ovoga doseli iz Bosne knez Jovan Todoroviĉ. M. A. Reĉkoviĉ, sat. B5^a. Nekakav ĉovjek doselio iz tude zemlje pa u onom selu nabavi kravu i kolibu. Nar. prip. vrĉ. 21.

DOSELJAVĀNE, *n.* *djelo kojijem se ko doseĀljava*. — *U Vukovu rĉjĉniku*: „das heransiedeln“, adnigratio“.

DOSELJAVATI, doseĀĵavĀm, *impf.* doseliti. *isporedi* doseljavati. — *Ake. je kao kod dogovarati*. — *U Vukovu rĉjĉniku*: „heransiedeln“, colloco“.

DŌSELENĪK, *m.* *ĉovjek koji se je doselio*. *isporedi* doselica, doĉlak. — *U naĉe vrijeme*. DoseĀlenici ti behu mahom ljudi vredni, otrsni, bistri, viĉni svakom teŹaĉkom radu i tekovini. s toga ne prode mnogo a oni se zaimaĉe hoje od mnogih starosedelaca. M. D. Miĉiĉeviĉ, let. veĉ. 256. Negov otac, doseĀlenik iz Pipera. M. Pavlinoviĉ, rad. 177.

DOSELJIVATI, doseĀĵivĀm i doseĀĵivĀm, *impf.* doseliti, *vidi* doseĀjavati. — *U Bjelostjenĉevu rĉjĉniku* (doseĀujem se, doselivam se) *i u Stuliĉevu* (doselivati se, doselivam se).

DOSEĀŹĀNE, *n.* *djelo kojijem se doseŹe*. — *U Vukovu rĉjĉniku*.

DOSEĀZATI, doseĀĉem (dŌseĀŹem), *impf.* doseĉi. *isporedi* dosizati, doseĀgati, dosigati, doseĀgnivati. — *Oblici sadaĹnjega vremena od osnove doseza* (dosezam *itd.*) *dolaze samo u dubroĉakijeh pisaca xvi vijeka* (*vidi* dalje). — *Ake. kako je u praes. taki je u impf. od osnove doseza: doseĉĀŹaj* (ali doseĉi), *a part. pract. pass.* doseĉĀŹan, doseĉĀŹat; *u ostalijem je oblicima onaki kako je u inf.* — *Postoje od starijeg oblika doseĀgati* (doseĀgati) *tijem Źto su naĉivĉu proĉla vremena i inf. prema praes.* doseĉem (doseĉĀ) *a po njima opet praes. dosezom*. — *Rijeĉ je stara, isporedi stslon.* dosezati, *praes.* doseŹĀŹ i doseŹaj. — *Izmeĉu rĉjĉnika u Belinu* (dosezati, dosezau, per-tingo“ 104^a; *praes.* doseĉem *uz inf.* dosognuti 169^a, 204^a), *u Bjelostjenĉevu* (doseĀem kod doseĀgam), *u Stuliĉevu* (dosezati, doseĉem i dosezam; ima i doseŹati, doseŹam *koje je sasna nepouz-đano*), *u Vukovu* (dosezati, doseĉem).

1. *prlazno*. Zle doseza tvoja strila. M. Vetraniĉ 2, 400. Sreĉa vaĉa ako tuŹnih dosezaju tuŹbe koje. 2, 403. Vruĉine, ka ima toku moĉ, ĉa vlaŹno doseŹe, sve k sebi poteŹe. P. Hektoroviĉ 14. Volja tvoja vasa doseza koga zgar deĉnicom u propas. N. Dimitroviĉ 91. Er koja nebesa uzdrŹi od trudno, pamet ih doseza i razum tvoj ĉudno. N. Najĉkoviĉ 1, 300. Kripos vaĉa taj s nebesa svo otajna na svit stvari razbiraje zgar doseza. D. Raĉina 53^a. Źto doseza naĉa pamet. D. Zlatariĉ 58^b. Imamo pristat istraŹivati ga i dosezati razumom naĉim. F. Lastriĉ, svet. 186^a. Oĉito, koliko svakoga pamet doseŹe. J. Matoviĉ 114.

2. *neprlazno*. Do ĉuli doseza uzdah moj i suze. S. Monĉetiĉ—G. DrŹiĉ 471. Ognjeni a stril moj i u pakao doseza. M. DrŹiĉ 97. Rozi ovnu od juga na siver dosezu. Aleks. jag. star. 3, 245. Glas mudrosti njihove i kriposti boŹanstvene doseŹe tja do naj zaluhih meĉajih zemlje. P. Radoviĉ, naĉ. 147. Ne znaĉ, krajevka kud ruka doseŹe. A. I. Knezoviĉ 153. Loze negove, koje dosezahu do Jazira. D. Daniĉiĉ, isai. 16, 8. Vinsina mu doseŹaĉe do neba. dan. 4, 11. Traĉ komu se krajevi spuĹtaju nevjesti niz oba obraza i doseŹu joj do izniŹe vilica. S. Luĉiĉa, priĉ. 123-124.

DOSIGĀNE, *n.* *djelo kojijem se dosiŹe* (*vidi* dosigati). — *U jednoga pisca xviii vijeka sa starijim oblikom* dosiganje. Puke sobi priporuĉene nek napitaju po svojem u minju i po njihovemu dosiganju spasonosnima riĉi, uĉeĉi njih. I. Gaĉin 9.

DOSIGATI, (dosigam *ili* dosiŹem?), *impf.* doseĉi, *vidi* dosezati. — *Postaje od osnove doseg produŹivanim vokala e na i*. — *Ne moŹe se znati, kakav je praes.* oblika dosigam *nema poterde*, a dosiŹem *moŹe biti od inf.* dosizati. — *U tri pisca ĉakavae xvii i xviii vijeka*. Źkalu, ka od noba do zemlje dosiŹaĉe. F. Glavinĉiĉ, evit. 52^a. Umom dosigati ĉa ova kaŹe pisan mila. A. Vitajiĉ, ist. 6^b. Nek ne budeĉ izpod bilja nogom mazo dosigati. J. Kavaĉin 58^b.

DŌSIJATI, dosiĹjem, *pf.* *srsŹiti sijaĉe*. — *sloŹeno*: do-sijati. — *impf.*: 1. dosijevati. — *Ake. je kao kod dolajati*. — *U naĉe vrijeme u Lici*. J. Bogdanoviĉ.

1. **DOSIJEVATI**, dosiĹjevĀm, *impf.* dosijati. — *ije-* *stoji po juŹnom govoru; po istoĉnom e*: doseĉvati; *po zapadnom i*: dosivati. — *Ake. je kao kod dobivati*. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Graĉka dosivati vrime. J. S. Reĉkoviĉ 172.

2. **DOSIJEVATI**, dosiĹjevĀm, *impf.* splendorem aequare, *jednako se sijajati kao Źto drugo* (ime ovoga stoji u dat.) — *Oblik i ake. kao kod* 1. do-

sijovati. — *Kao imperfektivni glagol prema do-sijati (kojemu nema potvrde), a ovo je složeno: do-sijati. — U jednoga pisca xvi vijeka a iz nehu u Stuličevu rječniku: seud su zapadrijem oblikom dosivati. Slavnom ljeposti sunačen do-siva. Š. Menčetić 61. Prospe zlati vlas, kim suncu dosiva. 219.*

DOSILITI, *dôsîlîm*, *pf.* dotjerati na silu (*subjekt je vazda vjeter, a objekt brod ili pomorci*). — *složeno: do-siliti. — Ake. je kao kod do-baviti. — U jednoga pisca xvii vijeka. Vitar u Siciliju priko voje dosili ih. F. Glavinčić, cvit. 182a. (Vitar) priko voje mornarova na usta velike rike Reno ih dosili. 316a.*

DOSIĀLATI, *dôsîlâm*, *impf.* doslati. — *Na jednom mjestu xv vijeka (s l mj.) po starijemu obliku, vidi kod posijati i otale u Daničičevu rječniku (dosylati). S kojim postoma dosilahs po vasz slugu i komornika našega. Mon. serb. 426. (1448).*

DOSĪM, *praep. praeter. sastacjeno: do-osim, vidi l. do, I, 6 i osim.*

DOSĪNUTI SE, *dôsîněm se, pf.* potiri, dočepati se, dokopati se. — *složeno: do i sinuti koje po svoj prilici postaje od osnove imena sila kod koje je otpalo krajnje l, vidi F. Miklošić, vergl. gramm. I², 128. — Ake. je kao kod donahnuti. — U Vukovu rječniku s primjerom: Dosine li se on čega, to već nije više moje.*

DOSĪPĀNE, *n. djelo kojijem se dospje.* — *U naše vrijeme u Licu. 'To vaše dospaće sporo ide'. J. Bogdanović.*

DOSĪPĀTI, *dôsîpâm (dôsîpčm), impf.* dosuti. — *Ake. je kao kod dočekati i dolajati. — U naše vrijeme (ispoređi dospaće).*

DOSĪSĀTI, *dôsîsâm (dôsîšm), pf.* svršiti si-saće, *prelazno i neprelazno. — složeno: do-sisati — Ake. je kao kod dočekati i dolajati. — U Belinu rječniku 717a i u Stuličevu.*

DOSIT, *adv. vidi dosta. — Dolazi (pisano dosyts) u spomeniku xiv vijeka u kojem je jezik pomještan s crkvenijem i otale u Daničičevu rječniku gdje je dodato: ako je dobro prepisano. Vsi ribolovi praznika i jemu što je dosyts. Mon. serb. 563. (1322).*

DOSĪTEJ, *m. Δοσίτης, Δοσίτης, ime muško, kaludersko. — isporodi Dositije. — Od xiv vijeka. Dositaj (Δοσίτην). Glasu. 24, 283. (1396). Dositaj, ace Dositaja, Dositea. S. Novaković, pom. 61. Dositaj Obradović. D. Obradović, živ. 16. Dositajem Obradovićem. slov. 1. — kod istoga pisca neki su padeži bez j (vidi i primjer iz Novakovićevijeh pomenika): Dimitrija Obradovića, narac-enoga u kaluderstvu Dositea. D. Obradović, živ. 17. tako i *adv. posesivni glasi* Dositov: Tako se raznese i razplodi pod imenom Dositovoe bukvice. basn. 330.*

DOSĪTEOV, *vidi kod Dositaj pri kraju.*

DOSĪTI, *adv. vidi dosta. — xiii vijeka u kniži pisanoj crkvenijem jezikom (do syti). Ježe jesta stvorila, do syti jesta na spasenje vanu. Domentijana 58. Do selo do syti nakazanija budi. 113*

DOSĪTIJE, *m. vidi Dositaj. — u naše vrijeme.* Dositije, kaludersko ime, daju ga i djeci, no rijetko. Z. Pavlović.

DOSĪTOST, *dôsîtosti, f. satietas, sitna. — složeno: do-sitost. — U jednoga pisca xviii vijeka. Punu dositost i razkošje ćutim. G. Pestalić, utis. 167.*

DOSĪZĀTI, *dôsîzčm, impf. iterativni glagol*

prema doseći i dosezati. — Ake. kaki je u praes. laki je u impf. dôszâh i u part. praet. pass. dôszân; u ostalijem je oblicium onaki kaki je u inf. — Postaje od osnove glagola dosezati produživanem vokala e na i. — Od xvi vijeka a između rječnika u Belinu (praes. dôszčm uz inf. doseći i dosegnuti. 93b. 104a. 169a. 218b), u Eje-lostjenčevu (praes. dôszčm kod dosegam), u Voltijijem (praes. dôszčm kod doseći), u Stuličevu.

1. prelazno. Lipo t' bi viditi, kada jih (ribe) lovljahu, kraj plavi siditi, gdje mriže dvizahu; on, ki jih dosiže, gdje cije ribne kosti s strahom jih podviže, bojeće se nabosti. P. Hektorović 33. Niki se propiše ter grano dosiže. D. Baraković, jar. 99. Sve dosižeće tvom kprostoj. P. Kanavelić, iv. 16. Koje kripot gori diže, ni moj jezik ne dosiže. V. Došen 126a. Ka l putnici koje na moru ne dosižu okom geru. 255b. Ne dosiže mudrosti. M. Pavlinović, razl. spis. 403.

2. neprelazno. Da pameti oko moje ne dosiže, gdje se on visoko jak oral podiže. H. Lucić 278. U onoj škali, ka iz neba do zemlje dosižaše. F. Glavinčić, cvit. 117b. Na ovo vrijeme ne dosižući ljudi općenim načinom na polovicu godišć rečenih otac. P. Radović, nač. 11. Stvari skrovito, do kih ne dosiže razum ljudski 152. Bradu mu smudna preči i dosiže do očiju. J. Kavačin 113b. Ako dilo ne dosiže do smrtuoga grila. Ant. Kadčić 80. Ne mogu ti srcu oholiti, sto mi nožu domet ne dosiže. Osvetu. 1, 72.

DOSĪJEČĀNE, *n. djelo kojijem se ko dosjeća.* — *U Vukovu rječniku.*

DOSĪJEČĀTI SE, *dôsîječâm se, impf.* dosjetiti se. — *Ake. se mijenja u aor. 2 i 3 sing. dôsjječâ. — U naše vrijeme a između rječnika u Stuličevu (po zapadnom govoru dosićeati se, dosićeam se i dosićeam so, odorari, praesentire, animadvertere, recordari) i u Vukovu. Od svata se nitko ne dosiće. Nar. pjes. vuk. 1, 243.*

DOSĪJEČĀNE, *n. djelo kojijem se ko dosjeti i ono čega se dosjeti. — Sa zadnjem značiejem u jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (po zapadnom govoru dosićeće, 'industria'). Dostojno za čuti: se bi dosićeće prijakoga Samsona. Boj bijući ovi suprot Filišteom, odluči im popaliti sva žita po polj(h); al nut' dosićeća njegova: ufati trista lisica... F. Lastrić, test. ad. 105b—109a.*

DOSĪJEDNŪTI, *dôsîjednčm, pf.* dobiti u ruke, *pod svoju vlast, kao svoje vlastito. — složeno: do-sjednuti. — impf.: dosjednjivati. — U Stuličevu rječniku: in aliquid rei possessionem venire. — slabo pouzdano.*

DOSĪJEDNŪVĀTI, *dôsîjednčm i dosjednjivâm, impf.* dosjednuti. — *U Stuličevu rječniku: gri-jeskom dosjednjivati, dosjednjivam. — nepouzdanu.*

DOSĪJESTI, *dôsîjedčm, pf. složeno: do-sjesti, vidi i dosjednuti. a) u jednom primjeru xvi vijeka kao da znači sjesti uopće ili sjesti blizu (do) kojega mjesta. U zao čas, tamo nu dosjedj, ne tiči! N. Našoković 1, 249. — b) u jednom primjeru xvii vijeka kao da znači sjesti na ristočije mjesto. Na ma pleća, oče, sedi a rukami vrat zagrlj (i) dosedi; neće ov trud dogrustiti meni, oče. I. Zanotti, en. 46.*

DOSĪJETAN, *dôsîjetna, adv. vidi dosjetljiv. — Postaje od osnove glagola dosjetiti suffixom nâ. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku, u kojem (kod istočnoga oblika dosetan) ima primjer iz narodne pjesme: Ja sam mlada, ali sam dosetna, mnogou sam se dosetila sauku.*

DOSĪJETITI SE, *dôsîjetim se, pf. animalver-*

tere, sjećanjem dokučiti, obznati. — složno: dosjetiti. — *impf.*: dosjećati. — *Akc.* se mijeha u aor. 2 i 3 *sing.* dosjeti. — *Od* xviii vijeka (vidi a) bb)) a između rječnika u Stuličevu (po zapadnom govoru dositi se) i u Vukovu: čemu merken, gewahr werden', animadvertere' (tal. accorgersi). a) mišljenjem ili tjesnijem osjećanjem obznati što se prije nije znalo ili za to što se na ono nije pazilo ili što se ono nije osjećalo, isporodi domisliti se (kod domisliti, b, a) bb)), staviti se. aa) nije izrečeno što se obzna nego se ima u misli. Sna' zaovu papučicom čepa, ne bi li se ona dosjetila, ne bi li svome bratu otkazala. *Nar. pjes.* vuk. I, 457. U čudu se brzo dosetio, te govori kćmarice Jele. 3, 180. I ne bi se ni tadar dosjetila. *Nar. prip. vuk.* 2, 213. — bb) ono što se obzna naj češće stoji u dat. Niti se mogao tome dosjeti. A. I. Knezović 171. Svakome se mogu dočuditi, i svakome jadu dosjetiti. *Nar. pjes.* vuk. 2, 238. Tom se svati ništa ne sećaju, doseti se ljuba Stojanova. 3, 171. Svome se je jadu dosjetio. 3, 460. — cc) ono što se obzna izriče se podložnom rečenicom u kojoj je da. Da se oni ne dosite, da je on isti djavac. M. A. Rešković, *sabr.* 46. Da se barem prvi dan niko ne doseti da smo očistili. D. Obradović, *živ.* 75. Kad Hija sestru razumio, odmah ti se bješe dosjetio da je glavom Mara Đurkovića. *Nar. pjes.* vuk. 3, 485. Dosjeti se da su ga uzeli na mjesto brata. *Nar. prip. vuk.* 149. — dd) ono što se obzna stoji u acc. samo ako se izriče zamjenicom srednjega roda (ovo ono, to, što itd). Tomaš kolom uzmaluje, a na slugu namiguje: Prikućite kofe kolu'. To se sluga dosjetije, prikućije kofe kolu. *Nar. pjes.* vuk. I, 282. — b) obznati, razumjeti, shvatiti uzrok ili značenje nečega što se je već prije opazilo, osjetilo, obznalo. s dat. Kada blizu vode dolazio, dosetio žurba na vode studene! tu se Komnen čudu dosetio. *Nar. pjes.* vuk. 3, 188. Noćas sam ti čudan san sasnila, de mi raste po kraj srea drve, ne mogu se dosjetiti sanku. *Nar. pjes.* *herc.* vuk. 312. Zlu se Turci dosjetili znaku. *Osvetn.* 2, 56. — c) spomenuti se, sjetiti se, *vidi* domisliti, b, a) cc). ovo čega se subjekt spomene može biti: aa) u gen. U tom s' Turčin puške dosetio. *Nar. pjes.* vuk. 3, 397. — bb) u acc. s prijedlogom za. Pado na um, pa se dosjetio za njegova hrta Karamana. *Nar. pjes.* vuk. 2, 271. — cc) u podložnoj interogativnoj rečenici. Pa se dockan Stevo dosjetio kako ga je Limo sjetovao. *Nar. pjes.* vuk. 3, 309.

DOSJETLIV (dōs-jetl'iv), *adj.* ingeniosus, *uprav* koji se lako dosjeti čemu, ali dolazi s osobitim značenjima. — Postaje od osnovе глагола dosjeti sufskom živ. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (der sich ausfindet' consilii plenus'), a) koji svojaj ili tudaj nevolji lako nude pomoći, isporodi domišlat. Sve je lako opiti na kuli, ali je babu teško prevariti, nebe baka vina ni rakije, potje jednu šerbet-medovinu. Evo bulče dosjetljivo bješe, u šerbet joj afjunj mećase, dokle babu bulče opojilo; pale babu glavom bez uzglavlja. *Nar. pjes.* *stojal* 2, 75. Dosjetljiv kao šijak (u vojvodstvu). *Nar. posl. vuk.* 67. Ček je li u nevolji dosjetljiv. 349. Inačo je jednoga starca dosjetljiva, pa ga upita: Sto ću sada raditi, stari? *Nar. prip. bos.* I, 42. Uz to je Leka tako vešt, tako dosjetljiv, da nema, misli, neprimlike u kojoj se on ne bi mneo naš. M. D. Miličević, *let. več.* 187. — b) kojemu lako pada na um riječ vesela, šaliva u i upuć takova kakovoj se ljudi ne nadaju, franc. spirituel, tal. spiritoso, niem. geistreich, witzig. Osobito je bio dosjetljiv i na podsnielj gotov. *Vuk, prav. slov.* 88.

1. DOSKÁKATI, dōskákĕm, *pf.* doći skačući isporodi doskočiti, a. — složno: do-skakati. — *Akc.* je kao kod dopisati. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku: I. v. *pf.* herbeispringen' ,ad-silio'. Obadva mladenca do bijurna doskaču kladence. *Osvetn.* 4, 30.

2. DOSKÁKATI, dōskákĕm, *impf.* doskočiti. — *Akc.* je kao kod dopisati. — Postaje od doskočiti kao skakati od skočiti. — *Od* xviii vijeka a između rječnika u Stuličevu (*praes.* doskacem kod doskočiti) i u Vukovu (*vidi* dafje). a) dolaziti skačući. Sunce da opet k nam podiže se i doskače. J. Kavačin 473b. — b) jednako skakati koliko drugi ko. u Vukovu rječniku. — c) pomagati, braniti (od zla, nevole, s dat, *vidi* doskočiti, b, b) ce). — u jednoga pisca xviii vijeka. Jest lik ovi protiva bulaču, kojim čemu pomjivi doskaču. J. S. Rešković 188.

DOSKAKIVÁNE, n. djelo kojim se doskakuje. — U Vukovu rječniku.

DOSKAKIVATI, dōskákujĕm i dōskákivám, *impf.* iterativno prema doskočiti i doskakati. — *Akc.* je kao kod dograđivati. — U Vukovu rječniku: doskakivati, doskakujem: I. skačući dolaziti ,herauspringen, springend herankommen' ,ad-silio'. 2. kome ,so weit springen als ein anderer' ,saltu assequor'. 3. ,nicht der betrogene sein' ,assequor'.

DOSKAZATI, dōskázĕm, *pf.* iskazati, *pripovidjeti* od kraja. — složno: do-skazati. — *Jedan put* xvi vijeka. Jer ti ću pećali moje doskazati. H. Lucić 235.

DOSKĪTATI SE, dōskītám se (dōskīčĕm se), *pf.* doći skitajući se. — složno: do-skitati. — *Radi* akcenta *vidi* dosezati. — *Od* xvi vijeka. Njeki se doskita bez ruke oružne. M. Vetranić 2, 226. Jaohi meni, gdje mi se je skitija doskita. M. Držić 259. Savise htih vjerovat tebi ka doskita ovdje se u ova mjesta. F. Lukarević 29. Koji si se pak doskito u ove strane. G. Palmotić 2, 146. Niki se onli k nam doskita. S. Margitić, *isp.* 231. i u naše vrijeme u Dubrovniku. — u ne rekle pouzdanom primjeru xvi vijeka stoji aktivo (bez se) i kao da znači: dati, darovati, ili donijeti (skitajući se?): Er se jamih domodara, ter lubeće ga dvorno i ljubko, koj ni vazda, brižna jeupko, doskitaše svakih daru. M. Pelegrinović 175.

DOSKOČICA, f. u Vukovu rječniku: cf. doskočiti 3. kao da je značenje: djelo kojim se kome doskoči (*vidi* doskočiti, b, b) ce).

DOSKOČITI, dōskočĭm, *pf.* složno: do-skočiti. — *impf.*: 2. doskakati, doskakivati. — *Akc.* je kao kod donositi. — *Od* xvii vijeka a između rječnika u Stuličevu (I. saltar quanto un altro, fig. giugnere nell' onore dove un altro è giunto, eo saltando quo alter pertingere, transl. eo quo alter pervenire'. 2. v. iskočiti. — doskočiti čemu, v. zaskočiti) i u Vukovu (I. do čega, do koga ,herbeispringen' ,ad-silio'. 2. kome ,so weit springen als ein anderer, erspringen' ,saltu assequor'. 3. kome ,erreichen, einholen, fig. nicht der betrogene sein' ,assequor').

a. skočiti donkle. Ja potroškom mojim k Damašku doskočim. F. Glavinčić, *cvit.* 34b. Niki doskočivši k niemu, porinu ga doli. 120a. Zivina u trenuće oka doskoči i ditešće zgrabu. A. Kanižlic, *utoč.* 190. Tript skoci, do grada doskoči. *Nar. pjes.* vuk. 2, 112. Ti do mene ni doskočit nećeš. 2, 399. K niemu brzo Mitar doskočio. 2, 432. Po avazu Jovan doskočio. 3, 322. Ono do čega se skoči može biti u gen. Oni sedla ne doskoči, a

oni ga i priskoči. V. Došen 155^b. Jednom skoči te im ga doskoči, drugom skoči daleko preskoči. Pjev. crn. 128^a. — u *preusenom se smislu kaže da kome doskoči (dobra ili loša) sreća*. Bješe to im junakn dobra sreća doskočila. Nar. pjes. bog. 45. Kad ulize u luze zelene, loša mu je doskočila srića. And. Kačić, razg. 95^a.

b. *jednako skočiti koliko drugi ko, s dat. a) u praveu smislu*. S vitezovim kad se uskakaše, doskoči mu niko ne mogaše. And. Kačić, razg. 247^a. Svdje sam ti mogo doskočiti i junakčim skokom odskočiti. Nar. pjes. marj. 22. — b) u *preusenom smislu: aa) polcačiti kuga koliko zaslužuje, dostići mu djela hrabrom*. Vrat' se vilo, kud si zaskočila, još Mijatu nisi doskočila; nečeš, vilo, ni doskočiti lasno. S. Stefanac 22. — bb) *doći do iste časti ili dobiti istu čast što i drugi. u Staličevu rječniku. — cc) pokazati se kome jednak u rještaju, u lukavstvu, ne pustiti se od neja prerariti*. „Doskočiću ja nemu“, „Dobro mu je doskočio“. Vuk. rječ. 134^a. — *tako je i u ovom primjeru: Dal' privari da doskoči, on otvori dobro oči*. V. Došen 132^a. — dd) *ne samo kao kod cc), pokazati se jednak, nego bolji, jači, po tome može značiti: aaa) odoleti*. A ostaše dva dobra junaka, sve se nose po bijeloj kuli, namjeri se detić na detića, jedan drugom doskočit ne more. Nar. pjes. petr. 2, 480. Sve gledaju baše Jedrenlije, kad s' namjeri sila na bijesa, koj' će prije doskočiti kome. 3, 310. — bbb) *nauditi, kao da je takoro značije u jednom primjeru xviii vijeka: Ti drugoga nenavidiš, misliš kako ćeš mu doskočit J. Filipović 1, 286^a. — cc) doskočiti čemu (zlu, jadu, nevolji), na vrijeme pomoći, obraniti (od jada, nevole)*. Svake brige Kadam boravio, čijem bi kivnu vajn doskočio. Osvetn. 2, 61. Već kako bi za života živi, da za rana jahtu doskočimo. 6, 4. Htjelo bi se doskočiti nevoljam zajedničim M. Pavlinović, rad. 149.

DOSKOČLIV, *adj. koji umije doskočiti (u preusenom smislu), domišlat* — *U naše vrijeme u Liei*. „On svačemu doskočiti umije, doskočljiv je kao davo“. J. Bogdanović.

DOSKOČLIVOST, *doskočljivosti, f. osobina onoga koji je doskočljiv*. — *U naše vrijeme u Liei*. „Neće mu njegova doskočljivost pomoći“. J. Bogdanović.

DOSKOKNUTI, *doskoknê, pf. skoknuti do- i* — *U naše vrijeme u Dubrovniku*.

DOSKONČANJE, *n. djelo kojijem se doskonča. Stariji je oblik doskončanje*. — *Od xvi do xviii vijeka. a) u aktinom smislu. vidi doskončani, a)*. Očemo viditi od grila vlašće odlučenje ali doskončanje. Korizam. 55^b. — b) u *pasivnom smislu. vidi doskončati, b)*. Da je doskončanje leško toj sutjasa. I. T. Mrnavić, osm. 49. Promida u tom stanju i smrtnom doskončanju. P. Knežević, muk. 45.

DOSKONČATI, *doskončam, pf. srsšiti, ispredi dokončati*. — *složeno: do-skončati*. — *Od xv (vidi a) pri kraju) do xviii vijeka i u Staličevu rječniku (v. dokončati, a) prelazno*. Doskončavši i dovršivši djelo S. Budinić, sum. 8^b. Kuda se jošće snovah, priiza mene; od jutra do večera doskončaš mene. M. Alberti 289. — *sa se, pasivno*. Sva pisma na sviti sad doskončase se. M. Marulić 188. — b) *neprecizno, srsšiti se*. Skažujući trude i boleznj ke si za nas budnih podnil, da su jure doskončali. M. Alberti 43.

DOSKORA, DOSKORO, *vidi 1. do, 1. 2, b, a) bb) i skoro*.

DOSLA, *vidi doslije*. — *Od xvi do xviii vijeka, a između rječnika u Staličevu (s dodatkom da je uzeto u Zlatariću)*. Za koju u muci život je moj dosla. Š. Menčetić 221. Koji je (blago) crkivo bio dosla. P. Hektorović (?) 94. Ku (poruku) taštu napokon ne nadoh ja dosla? D. Zlatarić 5^b. Ti Zadre u noj dosla dar vedni imaš vjekoviti. J. Kavačič 329^a. — *u jednom primjeru xvi vijeka ina na kraju (koje vidi)*. Koji deri doslaj jesu svjedoci. N. Rašina 125^b. act. ap. 13, 31.

DOSLAŃE, *n. djelo kojijem se došale*. — *xv vijeka sa starijim oblicima doslantje i doslanje, i u Daničičevu rječniku (doslanije)*. Doslanjeme. k meně kneza Radoja Živinića. Mon. serb. 398. (1439). Doslanjeme svježih dobrieh ljudi. Spom. sr. 2, 105. (1442).

DOSLATI, *došajem i došjê, pf. poslati do- i* — *impf. do-slati*. — *impf. do-slati*. — *Akc. je kao kod poslati*. — *xiv i xv vijeka (po svoj prilici može se čuti i u naše vrijeme) a između rječnika u Daničičevu (mitterer)*. Dosla mi ju (kôigu). Mon. serb. 178. (1368). Da biste doslali svoje dobre ljudi u Dubrovnik. 368. (1432). I nemu negova dno doslaše po Damijanu Žuteviću. 479. (1457).

DOSLAVITI, *došlavim, pf. srsšiti slavjenje (zvonjenje, vidi kod slaviti)*. — *složeno: do-slaviti*. — *U posloviću prošloga vijeka*. Doslavili su djaci. (Z). Poslov. danić. 19.

1. DÖSLE, *vidi doslije*. — *Može imati na kraju glasove j (vidi prvi primjer), k, ka, n (vidi doslek, dosleka, doslen napose)*. — *Od xiv vijeka u između rječnika u Mikalčinu, u Belinu (adlinc' 77^b; etiam nunc' 316^b; haetonus' 317^b) i Bje-lostjenčevu, u Staličevu, u Vukovu (samo po istočnom gororu), u Daničičevu (dosle i dosleq)*. Koja se su zla činila doslej Mon. serb. 174. (1356—1367). Koji je dosle zakon bio. 481. (1461). Dosle bilo je vrime od mlčanija. Miraku. 31. Znamo da svako stvorenje uzdiše i porada deri dosle. N. Rašina 149^b. rom. 8, 22. Ne čuh ja dosle spivanje tač medno. Š. Menčetić 92. Ne bi dosle človik ostal. Mon. croat. 216. (1526). Luda sam dosle bila. M. Držić 164. Prijatelj koji dosle jesno bili, budimo i odsle. M. Divković, kat. 114. Ah, oružje me prikorno, dosle ufanje razgovorno, a sad smrtna na ponudu! I. Gundulić 186. Kako i dosle smiono srce i veliko nastoj kazat posred boja. G. Palmotić 2, 87. Ukaži se onada, ako si ikadar dosle, da si majka. P. Radović, nač. 394. Brinuće se on o meni, gdje me dosle doma ne bi. P. Vuletić 11. Razsap gradstvim biti neće, kô ni dosle, ni u naprida. J. Kavačič 363^a. Ponizit ću se veoma neg dosle. I. Đorđić, salt. xiii. Ova koja su dosle istomačena. J. Matović 209. Belci dosle nije ni videla. Nar. pjes. vuk. 2, 235. Kog' su lube dosle sjetovale, koga dosle, koga li č' od-sele? 2, 532. Dosle sam te srebrom okivao, otsele ću ženjenjem zlatom. 4, 358. De su dosle mnoge prokukale. Ogled. sr. 161. Dosle sam ti hodil ja pod tvoja vrata, otsele ti već neće. Jačka. 27. Pa živite kao dosle što ste. P. Petrović, gor. vijen. 42. — *u jednom primjeru xvi vijeka kaže se o mjestu, kao dosle, do oroga mjesta: Počunaji od Galileje deri dosle*. A. Rašina 101^a. luc. 23, 5.

DÖSLEK, *vidi dosle i doslije*. — *Od xvi do xviii vijeka kod pisaca Dubrovačana, a u naše vrijeme a jednoj pjesmi ugarskih Hrvata (isporedi dosl-ek)*, a između rječnika u Staličevu. Doslek bili bogne tris. N. Najesković 1, 262. Vidim ljubav tvoju i vjernu, kako je doslek viku ne bi. G. Palmotić 2, 15. Man doslek su iskali. I. Đorđić, salt. 204. Vjerujte mi, iza ovake isповijest.

očutjet čete mir od srca i zamjernu rados, kakovu nijeste doslek možebiti u životu očutjeli. B. Zuzeri 154^{ab}. Boje oslek negli doslek sa zedom. (Z). Poslov, danič. S. Doslek Ivan krstitelj ne bjеше „itkomu“ ukazo Jezusa. S. Rosa 49^a. Jesi li doslek to činila? Misli. 67. Jeli doslek gospodila u vami bludnos, nek odslek gospodit bude čistoća. A. Kalič 182. Doslek si m' bil klinčac, sunce, misečina, odslek češ mi biti magla pred očima. Jačke. 110.

DOSLEKA, *vidi* dosle i doslije. — xvi i xviii vijeka kod pisaca Dubrovčana. Kō hvaljen bio je s početka dosleka. N. Dimitrovič 68. 76. Dosleka ufo sam u boga. I. Đorđić, salt. 170. Kako biše sved dosleka. 428. Što smo dosleka skazali. S. Rosa 6^b.

DOSLĚN, *vidi* dosle i doslije. — Od xviii vijeka. S kojijema smo se doslen služili. J. Matovič 527. Sedamdeset i četiri prosca što su sestri doslen dohodila. Nar. pjes. vuk. 2, 234. — *Kod Hrvata u Ugarskoj znači i dokle (relativno), isporodi kod dosle i doslek. Mi te va red ne puščamo doslen braca ne umoriš. Jačke. 137.*

DOSLI, *vidi* doslije. — U dva primjera xvi i xvii vijeka, ali u obadva može biti da stoji po zapadnom govoru mj. doslije (i u Vukovu rječniku samo po zapadnom govoru). Dobro stvar ide dosli. M. Držić 216. Ništa te, joh mene, dosli ne privari. I. Ivanišević 286.

DOSLIJE, *adv.* usque adhuc, do sada, do oroga časa, do oroga doba. — i-jo stoji u južnom govoru mj. negdašnjega ē; u istočnom glasi dosle, u zapadnom dosli. — *Sastavljeno: do-slě; drugi dio postaje od osnove sel koja je i u negdašnjeo zamjenici selikb, ovoliki; -e- može ostati (vidi dosle) ali običnije ispada; na kraju prima nastavke ē, e, a, i (vidi dosle, dosla, dosli). prvo bi značenje bilo: do ovoliko, ali je svagda ograničeno na vrijeme (ipak vidi dosle pri kraju), isporodi još odsle, poslije, i dokle, dotle, dovlje, donle. — (Kod Hrvata u Ugarskoj osnova sel može primiti i relativno značenje kao kod; vidi kod doslen, dosle, doslek). — Od xvii vijeka (ali vidi i kod dosli) a između rječnika u Vukovu. (u svicijem primjerima treba jamačno čitati doslije, a ne doslije kako je pisano ili stampano). Nije trijebi kazat meni, vitezovi nabuheni koliko su doslije smjeli. I. Gundulič 494. Kako učinili doslije. L. Radič 55. Prijazan koju doslije rat zabavja. P. Sorkočević 593^a. Doslije ne iskaste ništa u ime moja. D. Daničić, jov. 16, 24. Doslije ništa imo kazat' nije. Osvetu. 3, 162.*

DOSLIJĚDITI, *dosljēdīm, pf. dobiti ili naslijediti (?)*. — *složeno: do-slijediti. U jednogova pisca xvii vijeka (može biti po lat. consequi ili po tal. conseguire). Svak se može sahraniti i slavu nebesku doslijediti. M. Divković, bes. 277^a.*

DOSLIJĚPATI, *dosljēpām, pf. doći kao slijepac, pipajući*. — *složeno: do i slijepati koje postaje od osnove adj. slijep. — U naše vrijeme u sjevernoj Dalmaciji. Doslipati, doći kroz mrak, pipajući, slipački. M. Pavlinović. Do moga sam konaka doslijepao. razl. spis. 409.*

DOSLIŠATI, *dosljēšīm, pf. doslušati; uslišiti*. — *složeno: do-slišati. — xvi vijeka. Kada jur rič ova dosliši ne obraz. S. Menčević 225. Ter molbe ne htije doslišati moje. H. Lucić 194.*

DOSLUČIVĀNE, *n. djelo kojim se doslučuje*. — *U Vukovu rječniku.*

DOSLUČIVATI, *dosljēčūjēm i dosljēčūvām, impf. doslutiti*. — *U Stuličevu rječniku: (griješkom)*

doslutivati, doslutivam, i u Vukovu: doslučivati, doslučujem.

DOSLUK, *m. prijateljstvo, tur. dostlyk. isporodi dostluk. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. S popovima u dosluku bud'te. Nar. pjes. vuk. 4, 142. Več ču s tobom u dosluku biti. 4, 192.*

DOSLUŠATI, *dosljēšām, pf. svršiti slušanje, ne slušati daļe, prelazno i neprelazno. — složeno: do-slušati. — impf.: doslušivati. — Akc. se mi-jeña u aor. 2 i 3 sing. do-slušā. — U Belinu rječniku 107^b i u Stuličevu.*

DOSLUŠIVĀTI, *dosljēšūjēm i dosljēšūvām, impf. doslušati*. — *U Stuličevu rječniku (s praes. doslušivam).*

DOSLŪTITI, *dosljētīm, pf. sluteći domisliti se, sluteći ugonutati (što će biti)*. — *složeno: do-slutiti. — impf.: doslutivati. — Akc. je kao kod dograditi. — U naše vrijeme a između rječnika u Stuličevu (1, „sincero et cum desiderio augurari“; 2, „augurium adinaplari“) i u Vukovu („erahnden“ „omine assequi“). Rđav li si nočas san usnio! ostan!, care, na polju široku, dok ja pođem do Prizrena grada da ja vidim što si doslutio. Nar. pjes. petr. 2, 123. Ne, serdare, još nije pokoļa, ema bi se mogo doslutiti. P. Petrovič, gor. vijeñ. 53.*

DOSLUŽITI, *dosljēžīm, pf. svršiti slučenje, služiti do kraja ili koliko treba, prelazno i neprelazno. — složeno: do-služiti. — impf.: dosluživati. — Akc. je kao kod dograditi. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu (famulatum explorē 671^a) i u Vukovu („bis zu ende dienen“ „servisse usque od finem“ s primjerom: Nije godine doslužio). Moj je (štit) veče doslužio na neizbrojne supaj rane. G. Palmotić 1, 210. — sa se, reflektivno, svršiti upotrebljavane. samo u Belinu rječniku (doslužiti se, „finir di adoperare o servirsi“ „uti“ 36^b).*

DOSLUŽIVĀNE, *n. djelo kojim se doslužuje*. — *U Vukovu rječniku.*

DOSLUŽIVATI, *dosljēžujem i dosljēžūvām, impf. doslužiti*. — *Akc. je kao kod dogradivati. — Od xvii vijeka; a između rječnika u Belinu (praes. dosluživam uz inf. doslužiti 36^b. 671^a) gdje naj prije dolazi i u Vukovu. — i s osobitijem značenem: služiti vinom dotačući punu čašu (i u Vukovu rječniku: 2. n. p. čašu, t. j. dotakati punu „anfullen“ „impleo“ s primjerom iz narodne pjesme: Svakom Grujo čašu doslužuje). Kako kome čašu dolavaše, tako ņemu doslužuje vinom. Nar. pjes. vuk. 3, 23.*

DOSLE, *vidi* doslije. — *Po govoru ugarskijeh Hrvata mj. dosle, isporodi dokje. Dosje sam te ljubil kot pečla zopred, strat ču te ostavit kotno siroticu. Jačke. 14. — Može značiti i dokle (relativno): Taj, mila, taji, dosje budeš mogla. Jačke. 55.*

DOSLEDNI, *adj. posljedni*. — *U jednogova pisca Dubrovčanina (dosledni) xvii vijeka (nije pozudano ni po obliku ni po značenju). Ima pisalac dobro stavi na pamet, kako se dosledna slabla ima izrijeti, ali dijnorečno, ali kratkorečno. R. Gamašić 68^a.*

DOSLEK, *vidi* dosje. — *Samo s relatiivnijem značenem dokle. Sad ču ti se tužit, doslek bude zora. Jačke. 73. Nigdar moje srce neće bit veselo, doslek sis klinčacom ne bude združeno 97.*

DOSMOČITI, *dōsmōčīm, pf. svršiti smočenie, prelazno i neprelazno. — složeno: do-smočiti. — Akc. je kao kod donositi. — U naše vrijeme u Lici. Kada tko mesa ili sira ili sto god misnog*

skupa sa kruhom jede, te tako jednu ili mu prvo nestane sira ili mesa, reče: 'Da mi je još malo sira ili mesa, da ovo kruha dosmočim' ili: 'Da mi je još malo kruha, da ovo sira ili mesa dosmočim'. J. Bogdanović.

DOSMRĐIVATI, dosmrđivati, *impf.* dosmrđjeti. — *Akc. je kao kod dogradivati.* — U *Belinju rječniku: praes.* dosmrdivam *uz inf.* dosmrđjeti 245^a. 304^b. 400^b; *prema tome biće pogreška dosmrđjevati (pisano dosmrđjevati) s praes.* dosmrdivam, *molestiam afferre* 86^a; i u *Stuličevu*.

DOSMRĐJETI, dosmrđjeti, *pf.* jako dosaditi, dogrdjeti (*uprav smrđjeti tako da se ne može podnijeti, dosaditi smrdom*). — *složno: do-smrđjeti.* — *impf.* dosmrđivati. — *Od xv vijeka a između rječnika u Belinu (molestiae esse 245^a; obtundo 400^b), u Stuličevu (non amplius foetere); dosmrđjeti komu, v. dodjevati etc.), u Vukovu (vide dogrdjeti).* Dosmrđiste jure bogu. M. Marulić 288. Lakomosti, ka si svijetu i bogu istom dosmrđjela. P. Kanavelić, iv. 585. 'To mi je već dosmrđjelo', 'On mi je već dosmrđio'. Vuk, riječ. 134^a. 'Već si mi dodjio i dosmrđio' (*u naše vrijeme u Dubrovniku*). — *impersonalno. samo u Belinju rječniku: dosmrđjeti komu, molestia affici.* 304^b.

DOSMÚCALAC, dosmúcaoca, *m.* čovjek koji dosmuče ili koji se dosmuče. — U *Stuličevu rječniku: dosmucalac i (griješkom) dosmucac, qui clam ingreditur*.

DOSMÚCATI, dosmúčëm (dosmúčëm), *pf.* dovesti smučiti, potežiti, isporidi dopozetati. — *složno: do-smucati.* — *impf.* dosmucivati. — *Akc. je kao kod dosezati.* — *Od xviii vijeka.* Na božji sud i on dosmucan J. Kavašin 65^b. Griješni potežu smrt za sobom i kad ne bi došla, silom je, rijet ću ovako, dosmucaju. B. Zuzeri 289^a. U prošastoj mojoj besjedi dosmucio sam prid vas ovdí i prid vami ko prid pravdom opovidio jednoga lupeža. 345^a. Da dosmucam jednoga osudjenika iz dom pakla. Đ. Bašić 248^b. — *sa se, refleksivno, doći smučiti sc. između rječnika u Belinu (dosmucati se, adrepu 23^b) i u Stuličevu (irrepero, clam intrare).* Dosmucua se u narečnu crkvicu. I. Đorđić, ben. 192. S trešnom nogu oslabljenijeh htio se u crkvu dosmucati. B. Zuzeri 162^b. Kad bi se dosmucalo iz pakla na svijet jedno tijelo osudjeno. D. Bašić 15^a.

DOSMUCÍVATI, dosmúčëm i dosmúčívam, *impf.* dosmucati. — U *Stuličevu rječniku: do-smucivati se, dosmucivam se.*

DOSNA, *vidi* docna. — U *jednoga pisca Bošnjaka xviii vijeka (nekoliko puta dolazi, po čem neće biti štamparska pogreška).* Premda dosna se okrene na pokoru. P. Posilović, nasl. 9^b. Na svrsi dosna spomenutvi se od pomañkanja. 16^a. Tada oni otvore oči ali mnogo dosna. 21^b. — *i u drugoga pisca iz Bosne xviii vijeka ima dosne nj. docne:* Dudovi aliti murve koji dosne aliti malo cvatu. S. Margitić, fal. 149^b.

DOSNAŠICA, *f.* djevojača (?). — *složeno od do i osnove imena snaha diminutivnijem nastar-kom ica.* — U *pjesmi ugarskih Hrvata.* Vušćica mu zaručnica, gñidica mu dosnašica, buhica mu posnahuja. Jačko. 268.

DOSNE, *vidi* dosna *pri kraju.*

DOSNOVATI, dosnujëm, *pf.* svršiti snovati. — *složeno: do-snovati.* — *Akc. je kao kod darovati.* — U *Vukovu rječniku: anzettein, ordior (tolam) s primjerom: 'Malo imam prede, neću moći osnutka dosnovati'.*

DOSŃOL, dösola, *m.* ime apstraktno načineno od glagola dosoliti u narodnoj pripovijeci našega vremena. Priča se kako je jedan čovjek zapitao svoju ženu, koja mu je neslano jelo na sto iznijela, zašto joj je jelo neslano, a ona mu odgovorila: 'Dosl na stolu, presol na leđima'. (t. j. da je jelo presolila, bila bi kriva i bijena, a što je neslano, laško ga je dosoliti). Z. Radonić.

DOSŃOLITI, dösolím, *pf.* svršiti sojenje, osoliti do kraja, koliko je dosta. — *složeno: do-soliti.* — *Akc. je kao kod donositi.* — U *naše vrijeme.* Živ sojen ne dosoljen. Nar. prip. vuk. 2246.

DOSPATI, dösparm, *pf.* vidí dospavati. — *složeno: do-spati.* — U *naše vrijeme u Dubrovniku.* 'Sani smo; nijesmo noćas dospali'.

DOSPÁVATI, dösprávam, *pf.* dospajati do kraja, koliko je dosta, naspajati se. — *složeno: do-spavati.* — *Akc. je kao kod dobivati.* — U *naše vrijeme u Lici.* 'Šta me probudi, još nijesam pravo ili dobro dospavao'. J. Bogdanović.

DOSPE, *f. pl.* ime selu. prije našega vremena. S. Novaković, pom. 132.

DOSPIJÉČE, *n.* vidí dospjeveno. — *Stariji je oblik dospijetje.* — U *jednoga pisca xviii vijeka a između rječnika u Mikišinu (dospitje kod svrba), u Belinu (po zapadnom govoru dospitje, cessatio 187^b; finis 316^b), u Stuličevu (dospitje).* (Bog) ki je dobro brez priroka, prvi počët, prvo bitje, visok uzrok od uzroka, zadnje česno svijem dospitje. J. Kavašin 3^b.

DOSPIJEN, *adj.* vidí dospjeti, 2, c, b).

DOSPIJEŃE, *n.* vidí dospjevene. — *Stariji je oblik dospijenje.* — U *jednoga pisca xviii vijeka i u Belinu rječniku (dospijenje, cessatio 187^b).* Za dospijenje od ovoga desetoga razgovora. M. Orbin 211.

1. **DOSPJET**, *f.* vidí dospijetak. — *Postaje od osnove glagola dospjeti sufiksom te.* — U *jednoga pisca xviii vijeka Čeka svijeta do dospiti.* J. Kavašin 537^a.

2. **DOSPJET**, *n.* vidí dospijetak. — *Može biti da mj. -ije- treba čitati -je-.* — *Postaje od osnove glagola dospjeti sufiksom tv.* — U *jednoga pisca xviii vijeka, svagda u loc. s prijedlogom na: na dospjetu (dospjetu) što znači: na svrhu, na kraju.* Oddajivamo se od ponora u koji se na dospjetu (dospjetu) općeno sunovrataše. D. E. Bogdanić xv. Poslije kada se dugo dvoumnno srećom boriše, na dospjetu Semiramis izgubi glavu. 32. Vojeva u počelu srećno, ali na dospjetu bi do glave razbijen. 33. U počelu vladana svojega bi nesrećan, ali na dospjetu (dospjetu) mežebiti naj mogućniji kraj. 60.

3. **DOSPJET**, *adj.* vidí dospjeti, 2, c, b).

DOSPJETAK (döspjetak), dospjëtka (döspjetka), *m.* finis, seršetak. — *-ije- (-je-) stoji po južnom govoru mj. negdašnjega -e-, te po istočnom glasi dospjetak (döspetak), po zapadnom dospitak (döspitak).* — *Postaje od glagola dospjeti sufiksom tkv.* — *Od xvi vijeka a između rječnika u Vrančićevu (dospitak, definitio; finis), u Belinu (dospitak, finis; bez dospitka, siue ullo fino 316^b), u Valtigijinu (dospitak, terminie, compimento, ente), u Stuličevu (dospijetak i dospitak), u Vukovu (dospijetak i dospjetak).* — *Akc. je drojak već od prošlijeh vijekova; ali se ne može svagda poznati kakav je: koñ nekijeh pisaca (kao što su n. p. Vrančić, Bandulavić, Alberti) koji osobitijem znakom bižede duge vokale, stoji bez ikakva znaka, po čemu se vidi da je kod njih srednji slog kratak (döspjetak); dug je bez sumnje*

u *Belinu* i u *Stulićevu rječniku*, a po *svj. prlici* i u *pisaca Rose* i *Matovića* treba čitati s -ije- a ne s -je-. *treba još dodati da u Vukovu rječniku kod dospjetak ima da se tako govori u Boci a kod istočnoga i zapadnoga oblika (dospjetak i dospetak, dospitak i dospitak) nema nikakva dodatka. — kod dospjetak akc. se mijerja u gen. pl. dospjetakā, i u voc.: dospiječo, dospijeci. Svrhi i dospetku ovoga simbola prilaga se ona rječ: amin. S. Budinić, sum. 15^b. Budi ovdj konac, svrha i dospitak ovoga nauka. 180^a. Veselja koje jest bez nijednoga dospitka. F. Vrančić, živ. 21. To nam bi dospitak mudroga zgovora. D. Baraković, vil. 92. Kako sviči kad dogori do dospitka plami tanak. 214. Na dospitku ove molitve strigu se vlasi. I. Bandulavić 291^b. Za nim se na dospitku govori oštenaš. M. Alberti 41. Za dospitak ostaje mi upitati. I. T. Mrnavić, ist. 96. Poznanje početka i dospitka človičjega. P. Radović, ist. 125. Koji želi dobro i čestito učiniti dospitak života sadašnjega. nač. 82. Muke viče biti će nim odlučene po sva lita prez dospitka. A. Vitajić, ist. 273. Da nakon dospitka putovanja ovoga života dostojan bude prići u vičnu slavu. L. Terzić 199. I ostavljam dospitak i konac svakoj živini škodljivoj, da ne mogu u napradak nauditi. 288. Bože, kojemu dobroti nije dospitka ni milosrdju broja. 302. (Meso) dospitak takav ima, da se meče jest crvina. J. Kavašinić 63^a. Neima kraja ni dospitka. L. Ćubuški 57. Imamo sliditi u dobrih dilih do dospitka našega života. J. Banovac, prip. 87. U doba ove smrti imale su svoj dospjetak (dospjetak^a) rečene sedmice. S. Rosa 16^a. Kraljevašu njegovu neće biti dospjetka (dospietka^a). 179^b. Dospitak pisma staroga. And. Kačić, kor. 358. Pustili su ga na dospetku. A. T. Blagojević, khin 23. Većere koja se uzima pod dospjetkom (dospietkom^a) dnevi. J. Matović xxvi. Mučno je da se dobrim svrši dospitkom. I. L. Garašinić 26. Koji se tu prle, gore, tope bez dospjetka. A. Kalić 42. Sve naše utajne uzdržaje se u dospitku i u svrhi. Đ. Rapić 342. S *prijedlogom na kad naznačuje vrijeme kad što biva može stajati u acc. (vidi kod na)*. Na dospitak reci kako si se ispovidio. A. Komulović 12. Izajde iz utrobe materine na dospitak devetoga mjeseca. I. T. Mrnavić, ist. 17. Na dospitak života uživali su čudnovati mir. P. Radović, nač. 28. Ukaži meni u životu i na dospitak života mogla tvoje milosrdje. L. Terzić 60. — u *ocum primjeru znači cilj, namjeru*: Znaš svrhu ili dospitak ljuski na koji se jest odpravilo i upravilo svako moje dilovanje. A. Vitajić, ist. 497. — u *jednom primjeru xviii vijeka kao da znači djelo kojijem se dospijeva do neke namjere (vidi dospjeti, I, b, b)*: Kada pomaikše svaka pomoć i dospitak ljuski. M. Radnić 203^b.*

DOSPIJEV, *adj. koji se može dospjeti. — U Stulićevu rječniku: (po zapadnom govoru) dospiv, qui terminari potest. — sasna nepouzđano.*

DOSPIJEVALAC, *dospijevaoca, m. čovjek koji dospijeva (prelazno). — U Stulićevu rječniku: colui che finisce, termina qualche cosa, qui finit etc.*

DOSPIJEVALICA, *f. žensko čelude koje dospijeva. isporidi dospijevalac. — U Stulićevu rječniku.*

DOSPIJEVĀNE, *n. djelo kojijem se dospijeva. — Od prošloga vijeka a između rječnika u Vukovu: 1. „das reifen“, maturitas; 2. „die musse“, otium; Svrhu prolazećih vode“ znamenje dospijeva kadkol onih nevoja. J. Banovac, prip. 48.*

DOSPIJEVATI, *dospijevām, impf. dospjeti. — -ije- stoji po južnom govoru mj. negdašnjega -ē-, te po istočnom glasi dospévati, dospěvām, po zapadnom dospivati, dospivām. — Akc. je kao kod dobivati; po južnom govoru ima ijē prema ē i i drugijeh dvaju gorora, a ije (bez akcenta) prema ē i i. — Rječ je praslavenska, isporidi stslor. dospěvatŭ, rus. доспѣвать, češ. dospěvatŭ, polj. dospiewać. — Između rječnika u *Belinu* (cessare o mancare, haver fine^a 317^a; i *praes. dospijevam; u inf. dospjeti* 23. 187^b. 302^b. 317^b, i dospivam 554^b), u *Bjelostjenčevu* (dospavam, vidit kod dospjeti), u *Jambrešičevu* (dospavam „assequor“, u *Volligijinu* (terminare, finire^a „endigen, vollziehen“), u *Stulićevu* (*praes. dospivam i dospijevam* kod dospiti i dospjeti i *ger. praes. dospijevajuć, v. svršavajuć*), u *Vukovu* (1. „reifen“, „maturare“. 2. „musse haben“, „otium est mihi“). — U nekijeh pisaca xviii vijeka uz *praes. dospijevam* ima i dospjem s *dujgijem i koje stoji mj. dugoga ē*: Sada u veselju i u radosti dospije (dospije^a) i svršuje ovu pisan. A. Vitajić, ist. 64. U ime boga otca rasiplem vas i dospijem vas. L. Terzić 322. Smućenje ajera, koje ja dospjem, tjeram i u ništa obraćam. J. Banovac, blagos. 130. Vašu vlast dospijem, razspjem, prospjem. 198. a u *jednoga pisca xviii vijeka* ima i *ger. praes. dospijući što na isti način postaje (vidi prei primjer kod 2, a, d)*.*

1. *neprlazno.*

a. *mature venire, dolaziti na vrijeme, a i dolaziti uopće. u svijem je primjerima u prenesenom smislu. a) (o međi?) da se prostire, pruža. (Među?) od toga četvrtoga kamena dospjeva suprotiv zrešti... ot tulu paky dospjeva do velikago potoka. Glasan. 25, 308. (1193 u prijevusu xiv vijeka). — b) o neživoj stvari koja se sama ne miče nego se nosi i vozi. Pošto knjige odlazile bijele, pa na svoje dospijevale ruke. Osvetn. 3, 121. Iz Mağarske dospjeva mnogo ovog korena u trgovinu. Đ. Popović 222 — c) dolaziti u dio. Starijem zemlja naj boja dospiva, mladi što je naj gore dobiva. J. S. Rejković 388. — d) dospijevati k čemu, kao dohoditi do čega (vidi doći, 11, 12, a, c). Da je on nas izvestio na koji se način k istinosti dospjeva. D. Obradović, basn. 442. — e) u ovom primjeru s dat. kao da znači dolaziti ili pripadati: Kad Jupiter četvrtku dospjeva, neću topal on i vlašān biva. J. S. Rejković 10. — f) u jednom primjeru xviii vijeka kao da je značenje: (anonno) dopirati, dokučivati. Svijet drži za budalaštinu sve ono gdje on ne dospiva i ne razumi. M. Radnić 155^b.*

b. *maturescere, dozrijevati, risti dospjeti, I, b, d)*. Ovo veće ranije dospiva. J. S. Rejković 86. Ove godine voće rano dospijeva. Vuk, rječ. 134^b.

c. *imati kad, vremena (što raditi), isporidi dospjeti I, b, e)*. — u *Vukovu rječniku*.

d. *finiri, dolaziti do kraja, svršivati se*. Da ne upadeš u muke koje ne dospivaju. F. Vrančić, živ. 43. Sve suprotive i srečnosti od ovoga života dospivaju i imaju svrhu. B. Kasić, per. 215. Vidim gdje dospijeva vlas rinaske slobode. G. Palmotić 2, 480. Premda i dospjem moju muku, ne dospijeva ona u mojih udjeh. I. Dordić, salt. 130. Negov život skoro dospijevaše. I. Dordić, ben. 58. Spoznah u lie čicu smrlečomu gdje naj poslije dospijevaju sve ljepote. B. Zuzeri 6^b. Krstjani, od potrebe je dobiti oni život blažini koji nigda ne dospiva. J. Banovac, razg. 86. Sa svim razlogom ovi članak apostoli sveti naj poslidni stavise i u čemu virovaće dospise, jer u ovomu životu koji nigda ne dospiva svaka do-

spivaju. J. Filipović 1, 228^a. Rič 'ave' od 'a' počinje a u 'e' dospiva. 1, 512^b. Tvoje ime ne dospijeva. I. A. Nenadić, šamb. 20. Ko zlo žive, zlo i dospijeva. Đ. Bašić 138^b. Radost i vesele da u brzo dospijeva. A. Kalić 25.

2. *prelazno.*

a. *srvšivati, dovršivati.* a) *ističući da subjekat došavši do kraja radne daje ne radi.* I ljubvena boja i rati dospivam. P. Zoranić 5^b. Nit' dospivam tebe moliti. P. Knežević, pism. 53. Crkva sveta svaku molitvu dospijeva govoreći: po Jezukrstu gospodinu našemu. I. A. Nenadić, nauk. 209. Dominik dospijeva svetu molitvu. V. M. Gučetić 115. *i bez objekta.* Sa psostju si počela i sa psostju dospivaš. F. Vrančić, živ. 30. Dospivajuć pozdravljam te lijepo. And. Kačić, razg. 2^b. — *sa se, pasivno.* Dospiva se svada ka sedam lit to je da rateč obvlada rano srce moje. P. Zoranić 4^a. Tadara ubah dospijevahu se četrdeset i dovet godišta. S. Rosa 19^b. — *b)* *desinere, cessare, kud se radia ili staše subjekta srsšuje i bez negova djelovanja.* Ne dospivaju nikadare skončavati se. I. T. Mrnavić, ist. 47. Jedva treto lito ona dospioše. mand. 41. Zvijezde u jedan dan svoj tijek okolozemalški dospijevaju. I. Dordić, salt. 57. Dospijevam živjet, er za ljubav od mojih dospijevam patit: „consummatum est“. B. Zuzeri 259^a. Na isti način svoj život dospiva grišnik. I. J. P. Lucić, razg. 59. — *c)* *finem afferre, dirimere, činiti da se nešto srsši što sam subjekat može ne biti počeo.* ako je objekat što živo, može značiti što i ubijati. Vidi se, da ga krvnik ne dospijeva, nego ga u dugo davi i muči. B. Zuzeri 368^a. Dospivam vas (*darvole*) po križu, ključu od raja. L. Terzić 823. Vlas djavaosku dospivam. J. Banovac, blag. 277. — *d)* *ad finem perducere, perficere, absolvere, dopunivati radnom što još kod čega nedostaje.* Kako čini jedan pitur koji naj priučni svu priliku prez kolnirih i razlučenja udah i paka malo po malo gre dospijujući jih. P. Radović, ist. 21. Boje, vitezovi, stvari dospivajte. I. T. Mrnavić, osm. 26.

b. *u jednom primjeru prošloga vijeka kao da znači dobirati, stjecati.* Jer kad čovjek srdcem vjeruje dospijeva pravdom; a kada vjeru ustma izpovijeda zadobiva spaseće. (paul. rom. 10, 10). E. Pavić, jezgr. 14.

DOSPJET, *m. vidi* 2. dospijet.

DOSPJETAK, *vidi* dospijetak.

DOSPJETAN, dospjetna, *adj.* finalis, finitus.

— *xviii vijeka i u Staličeru rječniku* („facile terminans, finiens“) a) *koji pripada dospijetku, srsšetku.* Paklenoga plam jezera prikriti će zemlje lice, pune a škole i „nemijera“ svoje će smut kobilice . . . nek bjeležjom kažu vrijeme, da dospioje došlo 'e brijenje. J. Kavanić 543^b. — *b)* *koji se srsšuje (dospijeva), koji treba da se srsši (dospije).* Kad bi pako dospjetan bio, hotio bih na ieki način od govora okrvavljene bice ičibove i kostreti pokornikom ugrabiti. B. Zuzeri 240^b. Ne poznaju drugoga života, osvem ovega dospjetnoga. Đ. Bašić 253^b. U stvorih osvem što su izvrsnosti domjerne i dospjetne, još su izmiješana s tolicijem načinima neljubivijem. 315^a. Dospjetno jest u istinu po naravi naše življe A. Kalić 47.

DOSPJETI, dospijem, *pf.* maturare; finire, cessare; *pravo je najstarije značenje: dohijetati, ali noma potvrde u našem jeziku. iz negu se razvilo drugo: doći na vrijeme, pa iz onoga: doći do čifa, do izvršena svoje namjere, a još dale: doći do srshe, do kraja.* — *-je- u inf. i u obli-*

*cima prošloga vremena stoji po južnom govoru nj. negdašnjega -e-, koje po istočnom govoru glasi -e-: dospjeti, a po zapadnom -i-: dospiti. u oblicima sadašnjega vremena pred nastarcima em, eš, . . . u praes. (pred kojima je umetnuto j radi zveja) i j, jmo, jte u impt. è glasi i po južnom kao po zapadnom govoru: praes. dospijem, dospijesh, . . . dospijju (rijetko kod Dubrovčana dospijehi. B. Zuzeri 109^a. Đ. Bašić 2^a, 40^a, 278^a), impt. dospij, dospijmo, dospijte (kod nekijeh Dubrovčana ostaje je ili ije u impt. è) dospij. Nar. pjes. bog. 337; dospijj. Đ. Bašić 137^b; dospijjete. 160^b; prema tome bi trebalo da je po istočnom govoru praes. dospiejem, dospiejesh, . . . dospiejju, impt. dospiej itd., ali se tu glasovi eje sažimlju u jedno è, te praes. glasi: dospiejm, dospiejsh, . . . dospiejju (vidi u Vukovu rječniku dospeti, dospem i Đ. Daničić, obl. 7 84); i po zapadnom govoru mješte običnijeh oblika u praes: dospiejem, dospiejsh itd. nahode se na mjestu oblici: dospijm, dospijsh itd. (dospji. M. Katančić 50 i u Vukovu rječniku: dospiti, dospim). — *oblike part. praet. pass. vidi kod 2, c.* — *Akc.* se mijeha samo u oblicima kazanim sprijeda i kod part. praet. pass. (vidi kod 2, c). — *Riječ je praslavenska, isporodi stlov. dospjeti, rus. допустить, čes. dospěti, polj. dośpiąć. — Složno: do i spjeti koje je u običaju samo složeno. — Osnova se spē pokazuje ne samo kao praslavenska, nego i kao litavska, isporodi u ovom jeziku spėti, inati kad, biti do-koľan, pa-spėti, prispjeti. po litavskom vokalu čili se da spē postuje produćivanom od spe, koje odgovara inducer. korijenu spa, pružati se (to se znaćene dale širi: rasti, ići za rukom, prispjivati itd.), isporodi snskr. sphā, sphāj, dohātī, rasti, grč. σπῶν, vracem, φέρω, pretjećem, lat. spatium, spes, stovem. spuon, ići za rukom. — Između rječniku u Francičeru: dospiti „consummare; definire, desinere; finire“; u Mikajinu: dospiti, srsšiti „perficere, absolvo, expleo, termino, finio“; u Belinu: desino“ 187^b; „perago“ 302^b; „absolvo“ 317^b; „perficio“ 554^b; „dospjeti lajanje, cessare a latratu“ 2^a; u Bjelostjenčeru: dospeti kod dospevam „assequor, supervenio; perficio, absolvo, expleo, desino, termino“; u Volligijinu: dospeti, dospiti, dospjeti „asseguire, terminare“ „erreichen, vollenden“; u Staličeru: dospiti i dospeti „finire, complere, terminare, conficere, perficere, constituere, decernere“; u Vukovu: 1. „reifeu“ „perveno ad maturitatem“; 2. „zu recht kommen“ „venio“; 3. „müsse haben“ „otium est“: 4. (po zapadnijem krajevima) vide srsšiti; u Daničiću: dospjeti „pervenire; perficere“.**

1. *uprelazno.*

a. *mature pervenire, doći na vrijeme, prispjeti.* a) *u pravom smislu* Jednom ju vrime zatoče ježa izvan negove jame i, hodeći da dospije, ne može, svrati se u jaunu k lisici. J. Banovac, pred. 16. Ako se i ne dospije doma, ima se gdi noćiti. M. Zoričić, zrc. 201. Kad to bude, onda sjat (*lan*) idi, jutrom k tomu da dospijesh, vidi, jer rećeno tko vrime promaši, lau neje-nak onoga uplašī. J. S. Reļković 129. Tu je Turčin sada prebrolio de je koji dospjeti mogao. Nar. pjes. vuk. 4, 259. Gledaj da dospijesh na rućak. Vuk. rječ. 131^b. — *b)* *u prenesenom smislu.* Ako hoćeš opočnuti u kući tvojoj, kada ti svrhu dospije smrt. M. Radnić 174^b. Ni Absalon ni Juda ne biše nigda tako oholi ni zli, kakono kada im dospi surt. 329^a. *i o vremenu.* Kad li vrime tomu dospi, da se tito sarani. M. Katančić 50. — *c)* *kad ocajuga znaćena kraj micava u knjigama pisanima crkvenijem jezikom može biti u gen. ldy žo pomoštiju božijuju rekomy Meto lije igumens i dospē vlu-*

dučinstva syna jago i doide krajinje vlasti jago. Stefan, sim. šaf. 16. Svjrsnaaago vızrasta dospjebu Danilo 207.

b. *predašie je značie preneseno na dostizaije cilja, svrhe, namjere. a) kao doći a ujedno dostignuti ono što se želi ili što je uzrok micaihu.* Ovu oblast ima papa . . . papa ne mogući dospjeti po svemu svijetu naređuje na svoje mjesto biskupe. M. Divković, nauk. 264b. Pa govori božur cvet: 'Oj ti ružo rumena! ta je meni tvoj miris, na mloga bi dospoe: junacima za kalpak, devojčama za kosu, nevestama u nedra'. Nar. pjes. vuk. 1, 278. — b) *poći za rukom.* Ov trud boje od prvog ti dospji. J. S. Rejković 138. — c) *doći, istrajati.* Od Ivañu brinu se kućani da se kuća zelenim izrañu, priko zime i da posli ima šta iz bašće kuvarića prima, da do lita druga dospije. J. S. Rejković 307. Jedni kojim dospit neće slame, list po šumi iznad drvja jame. 411. — d) *maturescere, dozreti.* Kada voće jest zriło i dospilo, otpade samo. M. Radnić 303b. Kad mu ono malo žita dospje. D. Obradović, basn. 165. Dospjele trešnje. Vuk, rječ. 134b. i u prenesenom smislu (metaforički). Imaju dušu dospjeli i otiskuju se same od grane tijela ūihova. M. Radnić 309. Mlada ot 14 godina činila mi se nedospela za ženu. S. Tekelija. letop. 120, 42. — e) *vacare, mući (što uraditi), kad ostane na to vremen, dokolice (može se ovo značie izvesti odmah iz onoga kod a, jer se može shvatiti kao: doći na vrijeme do radnje).* Doći ću ti kad dospjem. Vuk, rječ. 134b. — *radnja se može izveći infinitivom, koji se ne može shvatiti kao objekt (ispoređi kod 2) nego kao supin.* Szazda myje božstavnije hrany ūiže ne dospěhom vspromenuti. Okázk. šaf. 51. (1453). O semь umь svoj upravnivše, pisati vamь ne dospěhom. Aleks. nov. 7b.

c. *assequi, doći do čega (vidi doći, II, 12, a) osobito do kakva zla: uz to se misli kao da je ono do čega se dođe kraj kojij radni ili kao da je sršetak samoga subjekta.* Ne bi on tužan i žalostan na to bio dospio, da ne ne bude toliko ūubio. A. Kanižlić, uzr. 99. Na što je ūezina pomla dospila. kam. 17. Na tugu i žalost ne bi on dospio. A. I. Knezović 272. Kamo dospio strašna sila, što ga biše sad obsila? V. Došen 124a. Ako sviñar zlo nagazi, kud će dospit starešine, božjeg jata kud ne cine? 220b. Jer ćeš vidit, kud će dospjet' sjerotiña jata. Osvetn. 3, 85.

d. *doći do kraja, do sršetka, svršiti se: subjekat može biti sve ono što traje, dule vrijeme, radnja, stajie, čitade i što god je živo (tad dospjeti može značiti što i umrijeti) itd. Što plačes ti veće, o ženo? eto sad sve hude nesreće dospješe i tvoj jad.* F. Lukarević 264. Kako ne dospise dui tvojji i kako se ne raspade sreće tvoje. M. Jerković 47. Kad se rimski puk pobije ter dovrši i dospije, tko će nastat? G. Palmotić 2, 484. Držeć, da će u isti čas dospjeti, ka ju nosi, nezdrav jata. 3, 138b. Sve skupštine nevinimh brzo dospjaju. P. Radović, ist. 98. Naš vañječni život mili ki niglare ne dospje. A. Vitañić, ost. 70. Blagdan sveti juri dospjeli. L. Terzić (B. Pavlović) 291. Svijet će dospjat, a on počeo će. J. Kavañin 440b. Ne dospje molitva a dijete usta zdravo. I. Đordić, ben. 111. Bez ruka žive se i bez noga, a kad glava ali srce budu teško uvrijedjena, dospio si. B. Zuzeri 75b. Jeli dospjela po ulicah pakljena kupovina od ubozijeh djevojčica? 181b. Jer im muka dospiti ne more. T. Babić 19. A bojim se, da ćete do malo dana dospit. J. Banovac, razg. 184. Daj, gospodine, čini, neka svit dospije! J. Filipović 1, 351b. Dospjela

je dika tvoja. I. A. Nenadić, šamb. 7. Jeli učineno, dospjelo je. (Z). Poslov. danić. 37. U ovo nesreću vrijeme, veli Amos prorok, dospjedu lijepe i čiste djevojčice. D. Bašić 2a. Ako se kadgod po sreći našemo u crkvi, u kojoj se riječ božija pripovijeda, ako je duža, čekamo kad će prije dospjeti. 2a. Kad pada zastor i dospije prikaza, dospjet će i tvoje gospostvo. 70a. Neki dospješe u hali i smradu od tamnica. 228b. Dospji dan a noć se ufati. And. Kačić, kor. 88. Zloće matere tvoje nisu dospile nego su još u evitu. 259. Ovoga svijeta, koji stvoren bi, i dospjeti ima. J. Matović 469. Kadano dospije po sve uzrok zakona . . . dospije po sebi zakon kada dospje sa svim uzrok. A. d. Čosta 1, 14. Stvari s mirom mogu proći i dospiti korisno i spaseno. M. Dobretić 112. Kad bih reko samo: otišla je Marija n Aleksandriju a iz Aleksandrije u Jeruzalem, to bi se dospjelo u malo riječi. N. Marčić 7. Kad bi pristali božiji namjesnici riječ božiju propovijedati, kršćanska vjera i zakon u brzo dospjeli bi. A. Kalić 20. Juda je bio i dospio; Židovi su bili i dospjeli. 199. Kuga je dospjela. 549. Kad me vidiš da sam dospjela, reci: 'blago ūoj!' svršila je pačene na svijetu'. M. Volopić, tužn. jel. dubr. 1868. 185. Ja bih rekla štogod, ti bi se najedio, pa — dospio poso! 198.

2. *prelazno, finire, dovršiti, svršiti. — ne može se kazati kako je s neprelaznoga značie glagol došao do prelaznoga. može biti da je su značieñem kod 1, d (svršiti se) isprca mogao imati uza se infinitiv kojim se dopuñia smislu, u da se je poslije taj infinitiv shvatilo kao pravi objekt. jamačno je ta promjena postala već u praslavenskom jeziku (ispoređi prelazno značie u slavenoskom, ruskom, češkom jeziku). po dodatku u Vukocu rječniku prelazno značie dolazi samo po zapadnijem krajerima našega naroda.*

a. *aktivno a) desinere, cessare, kao dovršiti, svršiti, prestati, kud je objekt kakva radnja koju crši sam subjekat, ističući da svršiti je subjekat se ūom daje ne bari. av) mjesto objekta ima inf.* Kako cocani (kocani) dospjaju govoriti P. Hektović (?) 134. Bjeħmo veće mi dospjeli pripraviti smrtne slave. G. Palmotić 1, 90. U grijehu uzresli smo, srjelohvati ne dospjue. J. Kavañin 370b. Kad mi bjeħu dospjeli večerieu večerati. Nar. pjes. bog. 95. Ah dospjete nas jednom prilit! dospjete nas jednom mućit! D. Bašić 160b.

— b) *objekat je verbalni supstantiv.* Dospivši duša govorenje, dojde jedan djaval. M. Marulić 324. Dospivši putovanje. B. Kašić, fran. 114. Pastiri, pokli svi i riječma i djeli sva smo voće n crkvi činjenja dospjeli. I. Gundulić 175. Plača vojnikom ne ima se dati nego dospiv vojevanje. I. Ančić, ogl. 169. Kad budeš dospio tvoje poslovanje. I. M. Mattei 287. — c) *objekat je ime apstraktno koje znači radnju.* Moreš nam doroei to što si počela . . . i posal dospiti, ako te ki peka. H. Lucić 258. Tako dospi molitvu. F. Vrančić, živ. 88. Dospivši tako svoju ispovijest. B. Kašić, in. 12. Dospiti izvršito s ūom put početi od naj glavnijeh umiteostva. fran. 6. Kako dospio sej govore, uprije u me svē pozore. G. Palmotić 1, 306. Kad bi dospjeli do dvaes godišta sve mudroznanje zabave. I. Đordić, ben. 12. Netom dospje svoje molbe Skolastika. ben. 48. Od potrebe je da sudac sud dospje davši svakomu sve ono što je tko po sudu dostojan. J. Filipović 1, 153a. Dobro je i korisno zaglaviti i dospjiti našu ispovijed. I. A. Nenadić, nauk. 176. Dospivši blagoslove. And. Kačić, kor. 55. — d) *objekat je supstantiv koji znači nešto što se izriče, govori, pjeva, čita, te je značieñe da subjekat ono*

daje ne govori, ne pjeva, ne čita. Kad pisan dopisje u vrime obroka. P. Hektorović 23. Dospji Vlade pisanec P. Zoranić 12^b. Misu dopisvi reče oca. B. Kašić, in. 68. Druga strana od kora neka ne počimje pismu, ako druga nije svoju dospjela. M. Bijanković 113. Kad dospjedu sve oficije. D. Bašić 278^a. Podslužitelj kako je dospio pistulu. Ant. Kadčić 99. — *amo spada i ovaj primjer u kojem dospjeti zavjet znači: dovršiti, izvršiti ono što se je subjekat zavjetovao da će učiniti:* Dospjela Mare zavjet. Nar. posl. vuk. 67. — *ee) nije izrečen objekat nego se ima u misli (obično govori ili govor).* Dospisvi Merkurija. Bonifacii odgovara. P. Hektorović (?) 81. Ne bismo dospili ikadar, da hoćemo rijeti svekoliko. B. Kašić, in. 69. Hođa dospje; ali smino slidi za njim hadum crni. I. Gundulić 307. Slavni vezirer dospje ovako, i na njegov svak svjet prista. 506. Ali ovdje dospit ne valja. P. Filipović 56. — *b) desinere, cessare, kaže se da ko dospje radnju koju vrši ili stavi u kom jc, i kad se ovo svršši bez njegove volje. aa) znače objekta ima inf. (može se shvatiti kao da značenje nije prelazno, te bi onda spadalo pod 1, d).* Da nigdar ne dospije plakati. I. T. Mrnavić, nauk. 1708. 38. Čijem ne zruci ne dospije još pod sunceom gospoditi. I. Dordić, ben. 58. Ako (čovik) i dospje život tilesno, duša žive u vike. J. Filipović 1, 7^b. Ovi nesrećni moj sin Asalon, koji iza opaka života osta naj poslije viseći o brastu i dospje živjet na zemlji. D. Bašić 6^b. Kad se grožle tiješti toči se vino, ali kad se dotješti dospje vino izhodi iz suha dropa. 32^a. Kada zakon dospje biti ol koristi puku. A. d. Costa 1, 14. — *bb) objekat je ime koje: aa) naj češće znači život ili vrijeme življenja.* Ki u svetom divstvu dospje dni svoje. M. Marulić 121. Košta trudna i na smrt izrañena žitak dospi. P. Zoranić 30^b. Srdačce probode i vik dospi. 39^a. Kada dospijete vaše vrime tere unarete. F. Vrančić, živ. 26. Ima Turno moj brat poginuti i dospjeti ljeta svoja. G. Palmotić 2, 79. Osamdeset do četiri jur dospjela bješe lita. 3, 106^a. Dobro jesam počeo teći, dobro tijek sam taj dospio. A. Vitičić, ost. 316. Umro vam je sin i dospio je tjelesni život. D. Bašić 5^a. Dokle dospijem osamdeset godišta. 247^b—248^a. Čemerno dospit imadjaše dneve života. I. J. P. Lučić, razg. 127. — *bbb) znači stajne uopće u kome se ko nalazi.* Ne mogu dospjet, razni samom smrti, me nemire. G. Palmotić 3, 187^b. Premda i dospjeh moju muku, ne dospijeva ona u mojjih udijeh. I. Dordić, salt. 130. Nu će i goro proći i dospjet svj diku. 436. — *c) finem afferre, dirimere, kao svrššiti, učiniti da se svršši (ili prekine) nešto što može sam subjekat ne biti počeo. aa) objekat je supstantiv koji znači radiju, stajne.* On protivan već ča ni je veće ljubav mo'u dospje. I. Ivanišević 255. Kako svojijem dosadivijem prijateljima sveti Job odgovori: „Medu mojjim tugam i nevojam ovi vaš posjed nije naj maña, ah! radi boga, kad čete je jednom dospjet, da mi glava malo oblakša? B. Zuzeri 379^b. Da dospje herežiju ikonoklastu. S. Badrić, ukaz. 36. Vapio je da mu ko živit dospio. A. Kalić 147. — *bb) objekat je čelude; kao umoriti, isporodi svrššiti.* Ljubavi nenula, ča bi već hotila? jur si me dospila i vrgla n žalost. D. Baraković, vil. 273. Svrsi me, dospjeaj me, neka veće dospje ovo moje skenčanje. D. Bašić 137^b. — *d) ad finem perducere, perficere, absolvare, kao dovršiti, ističući da subjekat svojom radnjom dopuni ono što još nedostaje kod čega što je on sam (gdjekad i drugi) počeo. aa) kao objekat ima inf. Pade s koña i dospise ubiti ga. Du-*

klanin 6. Hodmo dospjet ukopati vitezove. G. Palmotić 2, 88. Evo gredem da dospijem čačka ispanit moga ktjenja. 3, 65^a. — bb) objekat je ime ili zamjenica što znači: aa) stvar tjelesnu koju se može graditi, načiniti itd. Turj Grci morari s vrimeonm prispise, Argo i Jažon stari ki Zadar dospise. D. Baraković, vil. 141. To manstijer slavni bješe, koga izvrsna svijem dospjese ne otrpije mnogo dana. J. Palmotić 36. Dospisvi Mojsije pribivalište božje. And. Kačić, kor. 84. Dospisvi Salomonu erkvu božju. 226. Va koliko bi mogoo dospit istu kuću? M. Zoričić, arit. 83. Sješi doli, dospijej mi rašu. Nar. pjes. bog. 337. — *u ovom je primjeru objekat malo živinče:* Nađe se među njima (živinama nerazložitijem) koja ne budući plod svoje utrobe sasma dospijen i izvrstan postavila na ložnicu dospje ga malo po malo svojijem jezikom. D. Bašić 1^a. — *bbb) unno djelo.* Pjevanje četrnaesto i petnaesto ostalo je u peru prvotvoritelja alit' autora, komu ih smrt dospjet' ne daje. kod I. Gundulić xvi. 482. Sa svim razlogom ovi članak apostoli sveti naj posliđni stavise i u njemu virovañe dospise, jer u ovomu životu, koji nigda ne dospiva, svaka dospijaju. J. Filipović 1, 225^a. — *ccc) stvar unnu uopće.* Izvršiti i dospiti ono što toliko zdjase. B. Kašić, is. 40. Dakle dospisvi okupitelj i spasiitelj naš sve stvari, posle i dilo od posluha. 70. Poče snovat još od tada onaj red koji paka svršeno dospje i prosu po sve četr strane od svijeta. I. Dordić, ben. 27. Što naš okupitelj počeo, duh sveti dode da dospje. J. Filipović 1, 162^a. Što on ne mogaše, to dospi sin njegov. D. E. Bogdanić 14.

b. sa se, pasivno. a) subjekat je supstantiv uopće ili zamjenica. Golubica slize na glavu svetoga biskupa i toliko dugo sidi dokla misa se dospi. Ivan trog. 8^b. To rvanje dospisvi se. B. Kašić, per. 88. U koj s bogom pravi posluh se dospje. I. Ivanišević 296. Pokle se dospje misa, misnik svučo planitu. L. Terzić 157. Kad se dospje molenje. I. Dordić, ben. 108. Kad se dospje ova pripovijest. B. Zuzeri 245^b. Ovako se dospje nauk krstjanski. H. Bončić 24. Dok se ne dospje priniešene pisma svetoga. Aul. Kačić, kor. 317. Podlem se boj dospio. 491. Da bi se ova stvar cjelovito dospjela. J. Matović 84. Što se ne počne, to se ne dospje. Nar. posl. vuk. 360. — *b) subjekat je ime što znači vrijeme ili trajanje.* A dva vika sama svitu se dospise. D. Baraković, jar. 33. Pokle Moizesa lita se dospise. 51. Kad se dospi druga nadija dana, opet ga starac pita. J. Filipović 1, 163^b. Da bi se svrššili i dospjeli oni dnovi. J. Matović 262. — *c) mješte subjekta ima infinitiv.* dospjeti se može se shvatiti kao impersonalni glagol. Kada se dospje pomazati naj pokole čuñenje tila. L. Terzić 150.

c. pasivno. part. praet. pass. naj običnije je dospjeven, dospjevena, rjeđe dospijen (-i pred j mj. negdašnjega -e i po južnom govoru) i dospjeti (-ije- po južnom govoru mj. negdašnjega -e, a po zapadnom dospiti). a) uopće. (Zadar) zasnovan jur biše i zidom odiven, pak oni rabiše, dokle bi dospiven. D. Baraković, vil. 141. Časom na svijeti postanu narodi i budu dospjeti. G. Palmotić 2, 478. Kō sve ovo bi dospjeno, sta veselje neizrječeno. 3, 92^a. Nrči: dospjeno je. Michelangelo. 14. Ti ne kti nmrti, dokle ne bude dospjeno i ispuñeno sve ono što gospodin bog biše odredio. L. Terzić 111. Dospjeno je „actum est“. A. d. Bella, rječ. 697^a. Posli smrti ni dva lita još ne bilu dospjevna. P. Kuzević, živ. 17. Krañ naredi, da se sagradi grad lip i jaki kojekad bi dospiven, zavza se Dubrovnik. And. Kačić,

razg. 28. Posli kako bi boj dospiven. kor. 113. Budući dakle rečeno pismo dospiveno, donesoše ga prid kralja. 317. Ali važa da još nije dospivena osveta tvoje uvriđene? G. Peštalić, utiš. 175. — *b*) *part. praet. pass. dosta često skrtačen je kao adjektiv, te kao od takovoga može se načiniti komparativ* (dospjebeniji: Priti će tada u stanje jedno dospjebenije i svršnije. A. Vitaljić, ist. 220.) i *adverb* (vidi daje kod bb)). *aa*) *adj. između rječnika u Mikašinu* (dospiven, absolutus, finitus, completus, perfectus), u *Belinu* (dospjeben, perfectus¹ 317b; dospiven, finitus¹ 187b; factus¹ 305b; perfectus¹ 208a; dospjeben, finitus¹ 187b; perfectus¹ 208a, 317b), u *Bjelostjenčevu* (dospiven, v. dokončan), u *Stuličevu* (dospit, dospiven i dospjet, v. dospjeben, ali *ovoga nema napose*). *aaa*) *svršen uopće*. Uzdrža se četres dana ke dospjene kad vidjesmo . . . G. Palmotić 3, 104a. Poso ne nahodi se dovršen i dospjen S. Rosa 20b. Kad stupe na dvadeset i jedno godište dospiveno. And. Kalčić 369. Da ne ostane posvetilište nedospiveno, more ga dospit. M. Dobretić 62. — *bbb*) *kao ograničen*. Pri nebeskom stolu jest slast dospivena, blaženstvo nedospito. A. Georgeco, pril. 86. Bitje čovijeje malahno jest i dospito. I. T. Mrnavić, ist. 4. Nedospiveni grijeh je kleti, nedospiven vaj pakleni, s koga neće zli se izneti, ni igla imat mir blaženi. A. Vitaljić, ost. 27. (*Isus*) nedospjetan i dospijeti, kaono bog je neumrlj, kaono čovjek pak umrlj. J. Kavašin 534a. — *ccc*) *perfectus, kao dovršen, izvorstan*. Da vikom bude zvast dospiven učitelj. Đ. Baraković, vil. 6. Dospiven sa svima narafskimi dari stvor potribe nima nikakove stvari. 18. Pri nebeskom stolu jest slast dospivena, blaženstvo nedospito. A. Georgeco, pril. 86. Dočime na sviti, Režepo, živemo, igdar stvar dospitu znati ne možemo. I. T. Mrnavić, osm. 28. Ako ni toliko dospiveno ali u čem godir skladno s italijanskim ovo moje istamačenje. P. Radovčić, nač. 7. Nijedan ne bi bil dospiven ni izvrtan. ist. 14. Dila božja sva kolika su svršena i dospivena. 109. Imati pravu, ali dospivenu čistoću. K. Mađarović 97. Celov nije slas dospivena, neg neslanu more zvati. J. Kavašin 39b. To je znanost dospjevera, i toj mudrost preblazena. 356b. Budi dospiven u svakoj kriposti. J. Banovac, pred. 65. Blaženstvo dospiveno jest vidit boga. J. Filipović 1, 1b. Živite, neka budete u svemu dospiveni. 1, 13b. Dospiveni posluh. A. d. Costa 1, 92. — *bb*) *adv. dospjebenje, dospjebenje. aaa*) *ograničeno*. Zašto si nedospiveno dobar, ne moreš privariti. I. J. P. Lučić, doct. 53. A jer je nedospiveno mudar, ne more privaren biti u svomu nauku. 53. — *bbb*) *perfecte, dovršeno, izvorno*. Da čisto i dospiveno pridaju razlog svojim gospodarom. P. Radovčić, nač. 85. Neka čeka to dospijeno gor' na nebu opraviti. J. Kavašin 380b.

DOSPJETNĀK, *m.* čovjek koji dospije (vidi dospjeti, 2). — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Blaženstvo putnika i dospitnikā koji su dospili jur putovaše. F. Lastrić, svet. 20b.

DOSPJETNŌST, dospjetnosti, *f.* osobina, stanje onoga što je dospjetno. — *U Stuličevu rječniku gdje je tumačeno: finitā determinatā, quantitas determinatā. — slabo pouzdano.*

DOSPJEVEN, *adj.* vidi dospjeti, 2. c.

DOSPJEVENŌST, dospjebenosti, *f.* perfectio, osobina, stanje onoga koji je dospjeben (vidi dospjeti, 3, b, b). — *ispoređi dospjebenstvo. — U dvojice pisaca xvi i xviii vijeka*. Pravomu bugu ne može pomañkati nijedna dospivenost

P. Radovčić, ist. 14. Ukazati izgled dospivenosti kršćanske. A. d. Costa 1, 202.

DOSPJEVENSTVO, *n.* vidi dospjebenost. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Svak ne ima u svijet dospivenstva pojednaka. J. Kavašin 523b.

DOSPJEVĒNE, *n.* djelo kojijem se dospje. — *Stariji je oblik dospjebenje. — Postaje sufiksom (dije od part. praet. pass. dospjeben, kao što dospjebenje postaje od dospjen a dospjeben od dospjet. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (dospjeben, svrha, finis, terminus), u *Belinu* (dospjeben, finis¹ 316b), u *Bjelostjenčevu* (dospjeben, idem quod dokončavanje). *a*) *svršetak, svrha*. Dospitak iznutrni od svake stvari jest dospjebenje i svršenje. P. Radovčić, ist. 145. Dospjebenje i dovršene posvetilišt. M. Dobretić 392. — *b*) *perfectio, osobina, stanje onoga koji je dospjeben, vidi dospjeti, 2, c, b*. *ispoređi dospjebenost, dospjebenstvo*. Nije ovoga dospjebenja u tebi. I. Ivanšević 70. Prava je jakost dospjebenja zapovijedat svojem duhu. J. Kavašin 319b. — *c*) *completa, molitve kojijem se dovršuje večerā po kršćanskom obredu*. Sveta crkva svim redovnikom sedam vrmena naredila je, u koja boga imadu falit i slaviti. ova vrmena zovu se: jutrea, prv vrime, treće, šesto i deveto, večerā i dospjebenje. J. Filipović 1, 320b.

DOSPLĀTITI, dospļātīm, *pf.* vidi doplatiti. — *složeno: do-splātiti. — xvi vijeka*. Tu cenu dospļati do soldina. Mon. croat. 189. (1505).

DOSPŌVIDJETI, dospŏvjetīm (dospŏvjetīm), *pf.* vidi dopovijediti. — *složeno: do-spovjetiti. — xvi vijeka*. Ja ću tebi dospovjetit martorija. M. Držić 135.

DOSPŌZNATI, dospŏznām (dospŏznādēm), *pf.* svršiti spoznaće. — *složeno: do-spoznati. — U jednoga pisca xviii vijeka*. Tijem pokazahem vđjenjem i čuvenijem dospozna ga. S. Rosa 49a.

DŌST, dŏsta, *m.* prijatelj, *pers. turs. dŏst. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu*. Našemu dostu i prijatelju. Starine. 12, 88. (1719).

DŌST', okrieno dostā ili dosti. — *samo u pjesmi*. Grusti mi se dost' krat mnogo šit. M. Georgeco, nasl. 7. Sve što 'o zlata, da se udijeli, i svijet zlatan dost' još nije. J. Kavašin 37b. Što sam reko, dost' bi bilo i trim kraljem. 281b. (*i još na nekoliko mjesta*). Dost' je lve boja prtrpio. Nar. pjes. istr. 1, 40. — *ispoređi i dostkrat.*

1. DŌSTA, *adv.* satis, abunde, ne mañe (*a može biti i veće*) od onoga koliko treba da bude. kaže se i dosti. — *Oblik dosti postaje od praslavenskih riječi do syti (syti je gen. imena syti, sitina, dakle do syti znači: do sitine), ispoređi stslav. do syti, biti i dosti (krajnje i može se promijeniti i na s, ispoređi stslav. dosyts, rus. достъ, polj. dosyć, vidi i dosti); oblik dostā postaje od praslavenskoga do syta (syta je jamačno gen. nominalni adj. sytz, sit, u srednem rod), ispoređi rus. достъ, u srjedji je y ispalo (po svoj prilici promijenivši se prije na z) i to može biti već u praslavensko doba, ispoređi polj. dość, češ. dost', dost, dosta. — U našem jeziku dosta jarča se od xvi vijeka (vidi kod a, b) bb)) a između rječnika u Mikašinu (sat, satis, abunde, copiose, uberrime; sat est, satis est), u *Belinu* (satis¹ 109b, 564a; sat¹ 131b; dosta dobro, satis bene¹ 136a; multum¹ 494a), u *Bjelostjenčevu* (abunde, satis, copiose, sat, uberrime), u *Jambrišičevu* (satis¹), u *Volltigiuvu* (abustanza¹, genug¹), u *Stuličevu* (multum, admodum, satis, valde etc.), u *Vukovu* (genug¹, satis¹). — *Može biti okrieno, vidi dost'.* — *Može imati uza se**

neke prijedloge, kao po (vidi po i podosta), za (vidi zadosta i zadosti); u jednom primjeru xvii vijeka do: Potuče do dosta (dokle je dosta?) D. Baraković, jar. 66.

a. *satis, ne mañe od onoga što treba. a) kao pravi adverb uz glagole i adjektive. aa) uopće.* I ovoga su unuci dosta vrijedni na svijet bili. J. Kavañin 112^b. Svako od ñih napose dosta je kriptosno. A. Kanižlić, nuzr. 130. Plašt moj dosta mene krije. A. I. Knežović 160. I tako se tobom dosta diñla i podnosila. Nar. pjes. mikl. beitr. 21. I građani drum imaju dosta širok. V. Došen 93^a. Ovo je dosta prilično istini. M. A. Rejković, sat. A 5^b. Oni se dosta dobro braniše, sbr. 46. Poľubi(h) je jednom dosta, ostaše mi medna usta. Nar. pjes. vuk. 1, 396. Kad se dosta napojše vina. 3, 262. Zalijev je ovdje dosta dobro širok. S. Ľubiša, prip. 3. — *bb) učiniti dosta, zadovoljiti, po lat. satisfacere (vidi i kod dosti).* Učiniti po neki način dosta i dužnosti mojoj i koristi vašoj. B. Leaković, nauk. 237. — *b) kao prelika za glagolom biti: biti dosta, satis esse, sufficere (kod dosta je može kopula je izostati). aa) uopće. aaa) subjekat može biti ime, zamjenica, broj itd.* Nu vi sami dosta niste, mnoga žrtva pomoć iste. J. Kavañin 375^b. Dosta je tvoja jedna rič, odma će sluga moj biti ozdravljen. F. Lastrić, od' 175. Al' što reko(h) nije dosta. V. Došen 50^b. Dosta su dva. M. Dragičević 181. Koliko će dosta biti vojske? Oglad. sr. 195. — *bbb) subjekta nema.* Od koga je, i dosta je. Nar. posl. vuk 234. — *mješte subjekta ima polložna rečenica u kojoj je da.* Kad se izgube, do se kajni, nij' veđ dosta. J. Kavañin 168^a. Dosta je da se i koja druga stranu od tila polije. A. Bačić 281. *ili infinitiv.* Kad se grijeh djelom učini, dosta je ispojavljati se od toga grijeha samo. A. Komulović 11. Nu što zaman veće stoju? nije vas znane trijebi učiti: čas paklenu, vašu i moju dosta var: je priporučiti'. I. Gundulić 480. Da ne prolužam govoreña, dosta je reći. . . F. Lastrić, ned. 426^a. Nije dosta ñu (rana) mazati. V. Došen 251^a. — *bb) ime onoga koji ima koliko je dosta, ako je izrečeno, stoji u dat. (rijetko drukije, vidi kod dosti). aaa) značenje je apsolutno, kad se misli da je kome što dosta uopće ili rudi čega osobitoga bez obzira, jeli onaj onijem zadovoljan ili nije.* Dvijeći dinara kruha ne bi dosta bilo ñim. N. Rañina 70^a. joann. 6, 7. Dosta im su rodni dvi, neka po ñih tance vode. Ğ. Palmotić 1, 156. Ovo je ñima dosta. F. Lastrić, od' 86. Jedna dosta je malanomu selu. J. S. Rejković 51. Dosta mu je plaćati kovače. 429. Dosta su ti moji beli dvori. Nar. pjes. vuk. 1, 609. Izješi ništa nije dosta. Nar. posl. vuk. 99. — *bbb) značenje je relativno, kad je što kome dosta s toga što je onijem zadovoljan (dosta mi je, contentus sum).* Časti svoje dosta je Čavčić. M. Držić 18. Nije li dosta tvoj požudi, da ja u tminah vik moj vodim? I. Gundulić 67. Dali dosta, srečo huda, djedinstvo oteť mē ne bi ti? 391. Nije ti dosta da si meno u tvom dvoru odhranio, nego za sina Ľubenoga još me hotje prigrliti. Ğ. Palmotić 2, 273. Ne bi vam dosta pogrdit' moj zakon misli, ričma i ne kti-jući dobra dila činit, nego jošte hotiše dila opakā dilovat. J. Filipović 1, 150^b. Ti se meni daruj i biće meni dosta. M. Zoričić, osm. 90. To hofitom dosta biva, kad nad drugim slavno pliva. V. Došen 72^b. To on kupi danke i harače, pa i to mu jošte dosta nije, veđ devojke ľubi na sramotu. Nar. pjes. vuk. 3, 446. Da bi tako, Stoko, i ne bilo, dosta mene što govoriš (h)rabro. 4, 291. Dosta mi je kad je još živ. Đ. Daničić, 1 mojs. 45, 28. — *cc) kad se kaže radi čega je*

što dosta, ono se može izreći: aaa) imenom u acc. s prijedlogom za. U desnici sablja teška za cijelu joj vojsku je dosta. I. Gundulić 409. Ovo je za sve zle nesgode dosta, na svijet ke se sgode. J. Kavañin 41^b. Što je dosta za sam žitak. 81^b. Misliše, da vam je dosta za spasenje post. A. Kanižlić, kam. 245. Nisu dosta za lijek suze same. Osvetn. 4, 61. — *bbb) polložnom rečenicom u kojoj je da.* Er sve vode dosta nisu, da se toki grijeh izmije. J. Kavañin 458^a. Dosta biva da dotakne kužnik zdravog' da ga smakne. V. Došen 93^a. Jedan je perjanik dosta, da red održi u cijeloj nahiji. S. Ľubiša, prip. 230. — *mješte da može biti što: Da b' oćinstvo dosta bilo, što bi sina uzvisilo.* V. Došen 30^a. — *ccc) infinitivom.* Smrt tvoja ne bi dosta bijos Mahmudov utaziť. Zgode. 5. — *ddd) infinitivom s prijedlogom za (prema tuđijem jezičima, vidi kod za).* Ako ne bi ovo dosta za omekšati ona pasja srca, bi zaisto dosta prikazanje ovo. B. Kašić, is. 59. Kada para da lijeći nisu dosta za ozdravit. I. Držić 219. Što je dosta za sretiti dikom kraja. J. Kavañin 256^a. — *e) kao druge riječi (n. p. znače, malo, ñekoliko, odveć itd.) koje znače mjeru veličine, mnoštvo, sheata se kao pravi supstantiv, ali se ne mijeña po pudežinu, ono čemu se kaže mjera, veličina, mnoštvo stoji u gen. U moju se mladost meni dosta ovega dogodilo. Ğ. Palmotić 2, 251. Uja, masla, meda, octa, za načubne ima dosta. J. Kavañin 81^b. Od svoga bo gospodara veđ imaju dosta dara, da brez ništa služiti mogu. V. Došen 74^a. Jamu nosi svak brezdanu gđino mnoge stvari stanu, niti dosta kad imale. 66^b. Neđe, veli, bit damaške dosta. M. A. Rejković, sat. E 1^b. — *nešto je osobito u ovom primjeru u kojem dosta stoji kao apstraktno ime i znači: onoliko koliko je dosta, dovoljno mnoštvo.* Koji dosta za bogatstvo prima. M. A. Rejković, sat. L 1^a.*

b. *značenje je kao kod a, ali se osobito ističe, da veće od onoga ne može ili ne smije biti, ili da bi bilo zlo, kad bi veće bilo. a) uopće.* Dosta, dosta bi svijet dvoren s običaji svim nečasne! I. Gundulić 247. Hođ'mo kući, dosta smo sidile. M. A. Rejković, sat E 3^b. Ta dosta si mlada tugovala. Nar. pjes. vuk. 2, 177. Dosta je bilo na Kosovu. Dosta je kad biju. Dosta je tvoga! (Mnogo činiš koješta što ne valja. Mješte, tvoga! reče se u ñegovā). Nar. posl. vuk. 68. Naj milijeg gosta tri dana je dosta. 187. Zlopatnike, kiñ je dosta sjeromaštva svoga. Osvetn. 2, 127. Dosta Luki tih besjeda bilo. 3, 44. s takijem se smislom govori: dosta i odveće (satis superque'. J. Mikala, rječ. 80^b. A. d. Bella, rječ. 131^a. J. Stulli, rječ. 1, 135^b), dosta i savšo (J. Stulli, rječ. 1, 135^b s dodatkom da je uzeto iz Gundulića). — u ovakijem primjerima dosta (bez je) s polložnom rečenicom u kojoj je da, ističe da je prema ostaloñe glavno i pretežno ono što se kaže u polložnoj rečenici s da, i da drugo ne treba kazati: Il' je ovo od stvoreña svita, il' općenski potop ispromita, dosta da veđ neradjenom (zemlom) ništa nisi osteko. J. S. Rejković 27. — *b) s impt. glagolu biti (neka bude dosta, a u starija vremena budi dosta) kažući da ñečega veće ne treba, kao da se zapovijeda da se ono dañe ne čini.* Budi ti dosta va istoćnih stranah prebivati. Aleks. jag. star. 3, 238. Budi ti to dosta. B. Kašić, zrc. 143. Za sad i o ovome neka bude dosta. Vuk, poslov. xxi. — *c) zapovijeda se kao kod b) i samom riječi dosta kupa je onda kao interjekcija.* Nu dosta, ostavi praćicu! M. Držić 106. Nehora, dosta riječi! 267. I to dosta za sada. F. Glavinčić, svitl. 90. Dosta dosta, veđ smo razumjeli. Pravdonoša. 1852. 31.

c. *abunde, misli se ne samo da nije mave nego da je veće od onoga koliko treba da bude. po tome je značenje kao kod mnogo, puno, vele, veoma itd. ali je upođe nešto slabije. (radi jačega značenja može opet imati uza se riječi vele, veoma itd.; vidi kod dosti). a) kao pravi adverb. Ali ću jadovan tobom se (uzom) objesit, neka sam tuga van, kojih sam dosta sit. N. Našković 2, 54. I dosta se ponapati glada. M. A. Rejković, sat. 12^a. Jer jih oli dosta malo prođa. J. S. Rejković 199. Dosta su vas mljekom zadobile. Nar. pjes. vuk. 2, 179. Al' ti drugu hoću besjediti, besjediti, a dosta je stidno. 2, 293. Al' mu kniga dosta grdno kaže. 2, 264. Dosta si me vinom napojio. 2, 277. Dosta su ti ruku pretištale, dosta si i(h) junak poljubio. 3, 44. Dosta nama ginuše junaci. 3, 211. Evo sabje roditelja moga, koja j' dosta na međanu bila. 3, 398. — b) kao supstantiv kojijem se pokazuje veličina, mnoštvo, njeru; isporodi kod a, c). Milosrdlje čineći na dosta tisuća onim, ki jube mane. Kateh. 1561. A3^a. S mnogim molbam razlog dosta slavni vitez još besjedi. I. Gundulić 339. Veće ste vi nego dosta i dosta bravaca. S. Rosa 91^a. Besjedjaše Jezus učenicom svojijem prid dosta puka 110^a. Znam da ima dosta toga: starješina brez razloga. V. Došen 42^b. Abari na Dalmaciju udariše i dosta zla učinise. And. Kacić, razg. 6. Gospoda se igraše od sada koji dosta imaju novaca. M. A. Rejković, sat. E3^a. U boga je svašta dosta. Nar. pjes. vuk. 1, 374. Ima dosta gore nesječene i gospode mlado neobjubene. 1, 376. U Janka je dosta pusta blaga. 1, 444. Dosta ti sam straha podnijela. 1, 479. Dosta sam ti dobra dala. 1, 517. Dosta si ih puta poljubio. 2, 179. Srega dosta u dvoru tvojemu. 2, 181. U nas dosta koña i sokola, u nas dosta pera i kaljaka. 2, 185. Ima dosta vojske u Turaka. 2, 314. Dosta bilo boja po krajini. 3, 211. Dosta juhih počimše jada. 3, 459. Dosta je davno opakana poderao, dok je to i to učinio. Dosta je kupusa izio. (Ima mu dosta godina). Dosta će dotle vode Dunavom proteći. Dosta će dotle pustih kapa ostati. Dosta (n. p. novaca) ka' i Balatina. Dosta se hoće bolu i bogatu domu Nar. posl. vuk. 68. Kad se kola slome, putova dosta. (Kad se kakva šteta učini, onda je dosta kazivati kako je vajalo raditi da se to ne učini). 120. Malo pjeve, dosta vjetra. (Više se govori nego je u Risnu). 175. Jer i meni ima dosta godina. Nar. prip. vuk. 238. Krvnik dosta puta uteče u drugu nahiju. Vuk, živ. 266.*

2. DOSTA, f. ime žensko, hyp. Dostana. od prije našega vremena i u Vukovu rječniku. Dosta. S. Novaković, pom. 61.

DOSTAČAN, dostaćina, adj. sufficiens, koji je, kojega je dosta. — isporodi dostotan — U Stuličevu rječniku u kojem ima i adv. dostačno, v. dosta. — oboje nepouzđano.

DOSTAČITI, dostaći, impf. sufficeere, biti dosta. — U Stuličevu rječniku. — nepouzđano.

DOSTAČNOST, f. stative onoga čega je dosta, vidi dostatak. — U Stuličevu rječniku. — nepouzđano.

DOSTAJAN, dostajna, adj. sufficiens, koji je, kojega je dosta. — kao da je takovo značenje u jedinom primjeru (xviii vijeka) guje ova riječ dolazi. Taki kruh, kruh je naš umjerni, životvorni, dostajni, to jest kruh vazdašii oli češ rijet svakdašii. S. Rosa 108^a. — nepouzđano.

DOSTAJĀNE, n. a) djelo kojijem se dostaje (vidi 1. dostajati). — b) vidi dostajaše. — U

Vukovu rječniku: 1. ‚das hinreichen‘ ‚sufficientia‘. 2. ‚ler anstand‘ ‚decor‘.

1. DOSTAJATI, dostajēm, impf. dostati. — Ake. je kao kod dolajati. — Postaje od dostati kao 1. stajati od stati. — Dolazi pouzđano od xviii vijeka (može biti od xv, vidi pri kraju primjer iz Statuta poličkoga), a između rječnika u Belimu (praes. dostaje uz inf. dostati 131^a), u Bjelostjenčevu, u Voltigijinu (praes. dostajeim kod dostati), u Stuličevu (praes. dostaje kod dostati komu), u Vukovu (dostajati, dostaje, ‚hinreichen, sufficeere‘).

1. neprelazno.

a. perseverare, vidi dostati 1, a. može biti da amo spada ovaj primjer: Tad bo zob se na slanu izdaje i u zrnu baš malo dostaje. J. S. Rejković 112.

b. sufficeere, vidi dostati, 1, b. Dostaje (može biti da treba čitati: dostaje) učenicu da bude kako meštar njegov. I. Bandulavić 203^b. mat. 10, 25. Kaži nam, ako ti vremena dostaje, ali ga nestaje čudom se čuditi. I. T. Mrnavić, osm. 111.

c. fundum attingere, vidi dostati, 1, c. Tko dostaje, ne tone. (D). Poslov. danić. 128.

2. prelazno, assequi, vidi dostati, 2. Koliko si živovala, nisi raja dostajala. Nar. pjes. vuk. 1, 133. Posla majka po vlakancu, da bi raja dostajala. 1, 134. — sa se, pasieno. Polag kneza imaju biti tri sudci . . . i oui se dostaju kada i knez i prominjaju. Stat. polj. ark. 5, 243. Gube se po nemu svaka dobra a naj veća se zla dostaju. B. Leaković, natk. 463.

2. DOSTAJATI, vidi 1. dostajati.

DOSTAKRĀT, adv. saepius, dosta (vidi dosta pod c) puta, češće. — uprav su dvije riječi: dosta krat; druga je stariji gen. pl. imeu krat. — vidi i kod krat. — xviii i xviii vijeka i u Stuličevu rječniku (u kojem ima i dostkrat). Ne jednoč da dostakrat zatiskal sam obadva uha inoja. A. Georgeico, pril. 22. Do-takrat je meni u noći zabraula dužnu želju. J. Kavašii 85^b. Puk izraelshi bi dostakrat podložen. I. Dordić, sat. 443. — U jednoga pisca xviii vijeka ima dostikrat: Da se i likari dostikrat privare. P. Radović, nac. 101.

DOSTAN, m. ime muško. — prije našega vremena. — isporodi Dostana. Dostans. S. Novaković, pom. 61.

DOSTANA, f. ime žensko. — od prije našega vremena i u Vukovu rječniku. — isporodi Dostan. Dostana. S. Novaković, pom. 61.

DOSTANAK, dostānka, m. perseverantia, postojanstvo. — isporodi dostāne. — U Stuličevu rječniku u kojem je onako tumačeno. — slabo pouzđano.

DOSTANIĆ, m. prezime (Dostanin sin). — u naše vrijeme. Od Alekse Dostanića. Glasn. II, 1, 53. (1808). Stevan Dostanić. Rat. 356.

DOSTANUTI, vidi 1. dostati.

DOSTĀNE, n. djelo kojijem se dostane. — Stariji je oblik dostanje. — Dolazi od xv (?) vijeka u između rječnika u Stuličevu (perseverantia⁴). Nu li bi ga gospodar prez uzroka dostojna odlagnao prije dostanja (času u koji se seršije stajaše). Stat. polj. ark. 5, 289. O komu (redu Benediktovu) svršeno dostaje jest pričestita kruna od slave neumrle. I. Dordić, ben. 165.

DOSTAŇIVATI, dostānjēm i dostānjēm, impf. dostati (dostanuti), vidi dostajati. — U Stuličevu rječniku (samo s praes. dostānjvam). — slabo pouzđano.

DOSTASTEČAN, dostastečna, *adj.* koji dosta stće. — *U Stuličevu rječniku.* — *nepouzdan.*

DOSTATAK, dostatka, *m.* sufficientia, stanje čega kad ga ima dosta. — *ispoređi dostatčnost.* — *U Stuličevu rječniku* (copia, vis, abundantia, affluentia, ubertas, exuberantia, magna vis').

DOSTATI (dostanuti), dostanēm, *pf.* persistere, sufficere, fundum attingere; assequi, *uprav stāti dočekle, ali su se iz ovoga razvila neka osobita značenja.* — *složeno:* do-stati (stanuti). — *impf.:* dostajati. — *Oblike vidi kod stati, akcentat kod ostati.* — *Riječ je praslavenska, ispoređi stlov. dostati, sufficere, rus. достать, sufficere, assequi, češ. dostati, assequi, polj. dostać, perseverare.* — *Između rječnika u Vrančićevu* (perstare'), *u Mihaljinu* (dostati, biti dosta), *u Belinu* (sat esse' 131^a), *u Bjelostjenčevu* (kod dostajem ,persto, persisto, persevero, permaneo'), *u Voltigijinu* (,perseverare' ,beharren'), *u Stuličevu* (dostati komu, v. dostaćiti; dostati ,usque in finem manere, persistere' s dodatkom da je uzeto iz pisca *Mulha*; dostanuti ,u Aquivore, adsequi, consequi, lucrari, nancisci'), *u Vukovu:* dostanuti i dostati ,hinreichen', ,sufficio'. 2. ,den boden (im wasser) mit füssen erreichen', ,fundum attingere'.

1. neprelazno.

a. perstare, persistere, perseverare, ostati dočekle ili do kraja (na nekom mjestu), ne ostaviti mjesto, opstati, pa u prenesenom smislu: ne promijeniti se (u čem). Zato ima se svaki verni čuvati i ostaviti se od grihova i dostati u pravoj pokore do smrti. Postila. Q3^a. Ja ću dostat u redu Benediktovu. I. Dordić, ben. 165. — *u ovom se primjeru akuzativom pokazuje trajanje vremena:* Ako bi najamnik pošao od gospodara ne dostavši vrime svoje. Stat. polj. ark. 5, 289. — *može biti da amo spada i ovaj primjer u kojem stoji kao subjekat genetiiv partitivni:* Blagoslov... koga svemogućí Abrahamu obita, da mu blagovita naroda dostane, da ga pak napita bog nebeske mane. D. Baraković, jar. 43—44.

b. sufficere, biti dosta (po predašnjemu značenju, jer kad ono, što je kome potrebno u trati se dotraje dokle treba da traje, onoga ima dosta). *ispoređi* nedostati. Hliba i soli vazda vam dostalo. I. T. Mrnavić, osm. 157. Po drugom se pak raspisa hazna koju imaš kod kuće od (hrane, da ti jedva do žetve dostane. J. S. Rejković 115. Biće tebe vina izobila, ako caru neće ni dostati. Nar. pjes. vuk. 2, 143. Jer mi ne bi dostalo vremena kad bih stao pripovijedati o Gedeonu. Vuk, pavl. jevr. 11, 32. Eda li će im se poklati ovice i govoda da im dostane? ili će im se pokupiti sve ribe morske da im bude dosta? D. Daničić, 4mojs. 11, 22. Vaja da spremi hajine bar toliko koliko bi joj za 10 godina dostalo. V. Bogišić, zborn. 132.

c. u vodi gazeći ili plivajući doći na mjesto gdje čelade stojiči dupke tiče nogama u dno a izlazi iz vode (nuj muije) glavom. Hoti bog da dostah; jur daje ne mogući, nogami kraj poznah; jah prsti po dnu tuć. D. Baraković, vil. 287. Jeli duboko? možeš li dostati? Vuk, rječ. 131^b.

2. prelazno.

a. activo, assequi, dobiti, dostići, steći (čelade mikašvi se dobije ono do čega dođe i stane, ispoređi doći, 11, 12, dostići). Da b' ga mogla dostat ona luba mlada, pošla bi ga iskat prik Harada. P. Vitezović, odil. 65. Čujte, koliko je lasno dostati milost tko se hoće ostat od griha. F. Lastrić, ned. 234. Ele ne dostadoše više nego š' nima bi pogodeno. E. Pavić, ogl.581. Zato cesar svrhe ne dostade. I. Zaničić 30. A ti radi, ne bi li dostala što do sada još nisi imala. M. A. Rej-

ković, sat. C2^b. O gospodine, takni, takni nešto srce moje, da željno zdravje i čistoću dostanem! D. Rapić 98. Bogatstvo dostati. I. Rajčić, pouč. 1, 12. Kada tko nebo izgubi a sužanstvo pakleno dostane. B. Leaković, gov. 229. Desnica ti cvetkom cvala, a dušica raj dostala. Nar. pjes. vuk. 1, 147. Ki on snig pregazi on će Julu dostat. I've snig pregazil, on je Julu dostal. Jačke. 1. Kad dostanem muža, spade s mene roža 31. Ide musulimu (na tužbu), ali i tu dostane nekoliko čušaka'. M. Pavlinović. — *u prenesenom smislu:* kao dokučiti, doprijeti. Da u selu nitko ne ostane koga lihov jezik ne dostane. M. A. Rejković, sat. D1^b. pa po tome i razumjeti, shvatiti: Oceana gdi ne more svu dubinu dostat pamet tva umrijetna. J. Kavañin 436^a.

b. sa se, refleksivno. značenje je kao kod a; što je onaj objekt, ovdje stoji u gen. u naše vrijeme u Lici. ,Da se ja mogu te i te stvari dostati, bog me će mi mućno iz ruke uteci'. ,Jesi li se već dostao toga što si želio?' ,Bog me se on nekako, ako i mućno, dostao dva vola, dvije kravice'. — *u ovom primjeru stoji acc. jer je zamjenjica srednega roda:* ,Ma jedva se i to mukom dostado(h)'. J. Bogdanović.

DOSTAVATI, dostavam, *impf.* dostati, *vidi* dostajati. — *U Stuličevu rječniku* (v. dostaćiti). — *nepouzdan.*

DOSTAVITI, dostavim, *pf.* apponere, staviti do kraja, ili dočekle. — *složeno:* do-staviti. — *Akc. je kao kod dobaviti.* — *Od xvi vijeka* (vidi *Vetrančevu primjer kod a).* a) staviti posve, do kraja. Izneseše joj verugu koju dostaviš svrhu ruke uzete, odma se maknu. J. Baonac, pred. 151. i u prenesenom smislu. Čemu je taj rados, ke ko se izbavi, gorku mu svu žalos u srce dostavi? M. Vetrančić 2, 414. Sto ja ne dostavih, duh će sveti pamet tvoju prvosvijetliti. V. Andrijašević, put. 439. — b) apponere, adijecere, pristaviti, dodati, pridati. I od risa podstavi lisicine dostavi. (D). Poslov. danić. 29. — *u razgovoru, kad se još što reče, ispoređi dodati pod c pri kraju:* ,Gdje su ti ostala kutija čeljad?' dostavi Stevan. S. Lužbiša, prip. 59. ,Ti si, pope, kao paprika!' dostavi providor. 171.

DOSTEGNICA, f. femoralia, muško odijelo od pasa do koljena ili do pod koljena (do stegna), kratke gaće. — *ispoređi* dostegnāca. — *Postaje od do stegna sufixsom ica.* — *xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (dostegnica ,calzoni, vestimenti che cuoprone le coscie' ,femoralia' 161^a; ,calzoni, proprio degli Ongheri, Polacchi, Armeni, Boemi e Slavi' ,femoralia illyrica' 161^b), *u Stuličevu* (calza, gambiera' ,tibialis genus' s dodatkom da je uzeto iz *Gundulića*). Š' nima upored od Poljaka gledaj drugu družbu mladu dokli stari Krak od Kraka pada ime svomu gradu... korda o bedri, štit o pleću, dva na sedlu samopala, zgar oklopie, a za odjeću dostegnice svione ozdala. I. Gundulić 441. Odsgr im je ugarštica srebrijem pucim pobivena, zdol sviona dostegnica ljepšim zlatom našivena. J. Kavañin 173^a.

DOSTEGNĀČA, f. tibiale, lječva. — *Postaje kao dostegnica sufixsom jača.* — *Od xvii vijeka samo u rječnicima:* u *Vrančićevu* (dostegnāče ,tibialia' ,calze'), u *Bjelostjenčevu* (dostegnāče, hlačice, štumfi ,tibialia'), u *Jambrešičevu* (dostegnāče ,tibiale'), u *Stuličevu* (vidi dostegnica).

DOSTI, *vidi* 1. dosta. — *Dolazi (obično po zapadnijem krajevima) od xiv vijeka* (vidi kod c, b), a između rječnika u *Vrančićevu* (,satis'), u *Mihaljinu* (zadosti kod dosta, a naposc nema), u *Belinu* (,valde' 109^b), u *Bjelostjenčevu* (kod

dosta), u *Stuličevu* (v. dosta). — *Kao i dosta, može imati uza se prijedlog za, vidi zalosti.*

a. *satis, ne manie od onoga što treba. a) kao pravi adverb. aa) uopće.* Dosti je očito odrišenje te sumnje. *Transit.* 200. Jer rekao nisam dosti od tvog vika prisilavnoga. P. Knežević, živ. 21. Ti, dobri naučitelju, dosti si do sada služio svitu. M. Zoričić, zrc. 29. — *bb) učiniti dosti, zadovoljiti, po lat. satisfacere.* Lahko će oniu dosti učiniti. A. Georgiceo, nasl. 79. Da zadovoljim za grihe sve moje i dosti učinim. 349. Učinit mnogim dosti. V. Došen 51^a. — *b) kao predikat s glagolom biti: biti dosti, satis esse, sufficere. aa) uopće. aaa) subjekat može biti imc, zamjenika, broj itd.* Dosti je sada ovo. *Mirakuli.* 116. Dosti jedan niš ljubovnik. J. Kavačin 40^b. Ono samo što je dosti. S. Rosa iv. U potribi jedna bi dosti bila. M. Dragičević 177. — *bbb) subjekta nema.* Misleć, da je jurve dosti. A. I. Knežović 149. — *mješte subjekta ima podložna rečenica u kojoj je da.* Nije dosti, da štiješ koji naš upit i odgovor. *Ant. Kadčić* 557. Jeli dosti, da jih izreče kakono namješene samo? M. Dragičević 96, ili *infinitiv.* Dosti je rijeti, da jest. S. Matijević 64. Dosti 'e rijet, da žena sama jedan uzrok bi od smrti. J. Kavačin 45^a. I u lovu od bludnosti raniti je srce dosti. V. Došen 99^b. — *bb) ime onoga koji ima koliko je dosta, ako je izrečeno, stoji u dat. (u nekijem primjeru u acc. s prijedlogom za: Jakno karta tanci da su, to 'e za slabost dosti našu. J. Kavačin 397^a. u jednome u gen. s kod: Kod kužnika nije dosti, nemu kuga što ne prosti. V. Došen 256^a). aaa) značeje je apsolutno, vidi I. dosta, a, b) bb) aaa).* Jimže dosti je znati imena arhijereov. Š. Kožičić 33^b. Mani dosti je tri lakti zemlje. Aleks. jag. star. 3, 291. Cinim da ovo biva dosti mome učeniku. M. Zoričić, aritm. 7. Još mi neće bit ni dosti. *Nar. prip. mikul.* 78. — *bbb) značeje je relativno, vidi I. dosta, a, b) bb) bbb).* Dosti je meni da ovako vazda sja iše ures jedin. N. Naješković 2, 46. Zlom Hrvoju ne bi dosti smesti kćercu tvu jedinu, neg s izdavnomo nemilosti posla zaklat i Jerinu. G. Palmotić 1, 395. Meni 'e dosti, da ih taknuh. J. Kavačin 21^b. Pak to nije lažcu dosti, dal' ni bogu ne oprost. V. Došen 138^b. — *cc) ono radi čega je što dosti može se kazati: aaa) imenom u acc. s prijedlogom za.* Za naš nauk kē su dosti. J. Kavačin 343^b. A ne želit neg za žitak što mu 'e dosti. 379^a. — *bbb) podložnom rečenicom u kojoj je da.* Mala i buna tim je dosti, da g svrgnu u naglosti. J. Kavačin 270^a. — *ccc) infinitivom.* A kamo P' bi bila dosti kraj doseći lakomosti? V. Došen 76^a. A sve drugo nije dosti doći u dvor od radosti. 267^a. — *ddd) infinitivom s prijedlogom za (prema tuđijem jezicima, vidi kod za).* Da toli ni grana ni snaga nije dosti za krenut jednine kamenom? F. Lukarević 106. Ako i to ne bi bilo za ozdravit rane dosti. J. Kavačin 510^a. Nizok čovjek nije dosti za doseć ju. 532^b. Da bi pleme bilo dosti za dodati kome cinu. V. Došen 30^a. — *c) kao supstantiv koji se ne mijenja po padežima, vidi I. dosta, a, c).* Komu vremena bi dosti moći mnoge stvari čitati. *Transit.* 1. Odivše je nego dosti što podnese. A. Kanižlić, uzr. 238. Pokore je dosti. rož. 112. Bilo toga čekaia dosti. *Nar. prip. mikul.* 25.

b. *značeje je kao kod a, ali se osobito ističe, da veće od onoga ne može ili ne smije biti, ili da bi bilo zlo kad bi veće bilo. a) uopće.* Aleksandre caru, dosti je nam smrti nas prijasmno od carev zemajskih, a ti povel jesti nas poginuti od divjih ljudi. Aleks. jag. star. 3, 278. — *vidi I.*

dosta, b, a) *pri kraju:* Djelo je fino sve propasti, dosti da su puk otoka. J. Kavačin 154^a. — *b) s impf. glagoliva biti, kažući da nečega već ne treba, kao da se zapovijeda da se ono dalje ne čini.* Budi ti dosti poznati, da imaš virenicu plodnu. P. Hektorović 54. Dosti toga bud' cviljenja! P. Hektorović (?) 94. Tvojih stril dosti budi! A. Georgiceo, pri. 23. To ti sad za sada budi dosti! V. Došen 51^a. — *c) zapovijeda se kao kod b) i samom riječi dosti koja je onda kao interjekcija.* Neg ču sveder za milosti ņega (boga) uvrijedat? ne, ne, dosti! J. Kavačin 18^b. Zapoznavši sva dobra ova slijep ež smrut na nesreće? dosti, dosti, ne, ne, veće! 19^b.

c. *abunde, misli se ne samo da nije manje nego da je veće od onoga koliko treba da bude. (radi jačega značenja može imati uza se riječi vele, veoma itd. Zahvaljuju vele dosti, sladki Isuse, na milosti P. Hektorović (?) 105. Blaga ti imaš i eto s' gospodar, i dosti vele znaš. N. Naješković 1, 221. I buduću nebu draga cijeta toga veoma dosti. J. Kavačin 217^a. On se diči veoma dosti. 311^a. Porazi ih dosti vele ognjem, drijevom. 318^b. Bol je trudna veomi dosti s jedne sglobe oštete. 427^a. Uvrijedio sam veomi dosti gospodina. V. M. Gučetić 15).* a) *kao pravi adverb.* Sad vesela dosti za mnom pij ter blaguj. M. Marulić 46. Vi ste plaćni dosti. 61. Dosti dlgo živi. Š. Kožičić 43^b. Zač uzgre oholo dosti kako kaj je dobila. Š. Menčetić 21. Po našem sluzi, koga je dosti dugo krajeva svitlost pri sebe držala i državši paki s ničimre otpravila. *Mon. croat.* 223. (1527). Koje (kose) imaše prilijepe dosti. B. Kašić, per. 66. Zahvalih mu lipo dosti: Bog ti plati, rekoh, brate! D. Baraković, vil. 194. Taku u tminah svijeta ovoga, zametena svega u sebi, kad čovjeka umrloga vlas privara visua s nebi, provitli ga blago dosti naj prije zrakom sve milosti. I. Gundulić 229. Biše sabju pripasal lipo spravnu dosti tolike vridnosti, da se zreć ne more. B. Krnarutić 10. Ja te molim snižno dosti. P. Kanavelić, iv. 254. Kō dopliva s mora davno dosti čudno, dosti slavno. J. Kavačin 322^b. Stale motrit dugo dosti. V. Došen 44^a. — *b) kao supstantiv, vidi I. dosta, c, b).* Prile v Sovinak i dosti s žim ljudi. *Mon. croat.* 4. (1825). Kadi bo je vele govorenja, tu je dosti laganja. *Transit.* 91. Zajmi dobru pedan a zlu daruj dosti. D. Baraković, vil. 162. Grozno plaću s dosti tuge. P. Kanavelić, iv. 514. U našoj) zemlji duga turskoga dosti. *Starine.* 11, 142. (1679–1688). Naj tvrda je povelja dosti imit' pineza. (Z). Poslov. danić. 68. Vi imate tuge dosti, vaš je život pun tamnosti. V. Došen 270^a. Rad junaštva i virstosti tvojoj(h) starijoj(h), zemlo plaćna, imala si časti dosti. *And. Kačić, razg.* 3^a. Imat čete tuge i zalosti i prognošta svakojakog dosti. M. A. Relković, sat. F 5^b. Svak rekao: 'Ovde bi dosti, da jaki bog prosti dom i domačina' (*Nar. zdravica u Hercegovini*). *Nar. pjes. herc. vuk.* 355. Ima dosti ruha u djevojke. *Nar. pjes. juk.* 129. Jer me dosti posluša puta. *Nar. pjes. petr.* 2, 103.

DOSTIČI (dōstignuti), dōstignēm, pf. assequi, consequi; adveure, perveure, vidi stiči od čega se razlikuje što se jače ističe da je subjekat izvršio svoju namjeru i da je to s nekijem trudom. — *složeno:* do-stiči (stignuti). — *impf:* dostizati. — *Akc. je kao kod dometnuti. — Oblike vidi kod stiči. — Riječ je praslavenska (dajbudi dostignuti), isporuča stslav. dostignati i dostiči, rus. достигнуть i достичь, češ. dostihnouti, pol. dośięgnąć. — Imedu rječnika u Vrančićevu (dostignuti, assequi), u Mikafinu (dostignuti, stignuti, dotęci, assequor, consequor; dostignuti po*

stopah, vestigiis consequi aliquem), u *Belinu* (dostignuti, assequor' 104a. 687^b—688a; praetergreddor' 604b; consequor' 218^b; aequiro' 28^b; dostignuti ljubav, milos, conciliare sibi amorem' 357^a), u *Bjelostjencu* (dostignuti kod dostigavama; assequor', consequor'. 2. adpiscor, nau-ciscor'. 3. vestigiis aliquem consequor'), u *Vol-tigijinu* (dostignuti, consequire, ottenere', erhal-tenen, erlangen'), u *Stuliceu* (dostići i dostignuti, aliquem attingere, adsequi), u *Vukoru* (dostići i dostići, 1. 'einholen', consequor'. 2. vide doteci), u *Daničičeu* (dostignuti, assequi').

1. prelazno.

a. *aktivno*. — *objekat može biti i u gen., kao kod glagola dočekati, doprijeti itd., kad se može pomisliti kao da je objekat i ne sve ono što je naznačeno imenom koje je objekat.*

a) s acc.

a) *kad se subjekat tako brzo miče da dođe do objekta, premda se ovaj miče kao da od onoga bježi. aa) u pravom smislu.* Pojđite i dostignite ona dva človiaka. *Transit.* 228. Zač su naši ljudi dostigli slovinsku gospodu jošše z ovu stranu Derave. *Mon. croat.* 216. (1526). Dilavera ne dostiže negli izvan Carigrada. I. Gundulić 542. Što godi mogahu dostignuti, pod sablu okrenuše. A. Kanižlić, kam. 2. A daleko tko odbigne, dim takvoza ne dostigne. V. Došen 114^b. Dostigavši ga, čini, da mu dade sve ono, što Eliseu darovati hotiše. *And. Kačić, kor.* 254. *Kad, Milošu, dostignuše svatove.* *Nar. pjes. vuk.* 2, 139. Brzo Sarac dostigao vilu. 2, 217. U putu ga klliga dostignula. 2, 515. *Đe ga vlaška riječ dostignula, onde stade nemu na bijegu* 4, 411. Nijesu ga ni zrna iz pušaka dostigla. S. Lušića, *rip.* 117. —

bb) *u prenesenom smislu. aaa) o vremenu. kad je vrijeme subjekat i objekat, metaforički se kaže kao da jedno (objekat) bježi a da drugo (subjekat) za nim trči.* Prije neg si dan dostigne tamna noć. D. Zlatarić 101^b. *ako je subjekat čelade ili uopće što živo, dostići znači doživjeti:* Kojeza (vrimenu) nećeš veće moći dostignuti. M. Radnić 125^b. — *bbb) postati kao ko ili što, izjednačiti se kome ili čemu.* Dal' se na to žlernič mečeš, ne živinu da dostigneš, dal' još niže da se prigneš. V. Došen 179^b. Što i dobri oči rode, dica malo kad pogode roditelje da dostignu a kamoli da pristignu. 205^b. — *u orom je primjeru objekat osobina kojom se subjekat kome izjednači:* Starijih slavu ne samo dostignu na i predje. Š. Kozčić 50. — *ccc) često, kad kakro zlo napadne na koga, snade ga, kaže se da ga stigne, jer se misli kao da bi ček od onoga bježio.* Uboštvo me je dostiglo. *Mon. croat.* 72. (1448). Ako bi ga u tom proklectvu dostigla smrt. *Stat. polj. ark.* 5, 249. Jer gdi je nevolja, tuj razum odbigne, nasa stvar naj boja, a zlo ga dostigne. P. Hektorović 70. Majde prem njeki grijeh odi nas dostiže. N. Najeskić 1, 234. A nega dostiže velika potreba. *Mon. croat.* 213. (1525). Dobro mu još tuga jedna, vaj, ne mine, a za nom pak druga ončas ga dostigne. D. Rašina 43^b. I njih dostignut moge bi taki glad. F. Lukarević 239. Gdi ga zla čes ka dostigne. J. Kavačini 236^a. Tko neće bižati i zla se ukloniti, zlo će ga i posli dostignuti. J. Banovac, *razg.* 129. Andriju je dostignula žeda. *Nar. pjes. bog.* 241. Sta na kofnu il' na brodu proždričnā smrt dostigne, da se duša časom rigne! V. Došen 176^a. Danas su te jadi dostignuli. *Nar. pjes. juk.* 425. Kad tebe smrt dostigne, tebi zvona zavoniše. *Nar. pjes. istr.* 6, 28. Tamo me neće dostići zlo ženino. S. Lušića, *rip.* 102.

b) *kao doći uopće i kao dospjeti (koje vidi pod*

1, a), *ali često ističući da je namjera kod subjekta bila doći do onoga mjesta. objekat je mjesto (ili čelade) do kojega se dođe. u svijem je primjerima u prenesenom smislu (ali vidi i kod β) a).* aa) *kad je objekat vrijeme a subjekat čelade ili uopće što živo, ali kad se ne misli, kao kod a) bb) aaa), kao da objekat bježi ispred subjekta.* Mremo i ginemo, dok kraj smrtni dostignemo. V. Došen 47^b. — *bb) subjekat je čelade, a objekat raj ili drugo što znači isto što raj. moglo bi se shvatiti kao i da ovi primjeri spadaju pod c).* Mšli, ki su raj dostigli kolike su trude imili! M. Marulić 265. Porat večnosti dostignut ufa se. F. Glavinčić, *cvit.* 445^a. Duša ako dostigne kraljevstvo. I. Zanotti, i ned. priš. 9. Koji takva čine, kraljevstvo božje neće dostignuti. A. Bačić 106. Dostignuti raj nebeski. I. A. Nenađić, *nauk.* 78. — *cc) s instrumentalom, kao doći (do koga) s čim, po tome donijeti mu što, dakle kao darovati, nadariti (u jednom primjeru prošloga vijeka).* Blagosovom tvojim dostigni svijeh nas. I. Đorđić, *uzd.* 193. — *dd) subjekat je kakro dobro a objekat čelade. jedini primjer (iz xv vijeka) ne može spadati pod a) bb) ccc) po tome što se ne može pomisliti da objekat bježi od subjekta.* Mogla bi dostignut taj srića i tebe. M. Marulić 161.

c) *kao nekoliko glagola (n. p. doći, dopasti, doprijeti) koji znače micanje, kad su složeni s prijedlogom do, znači dobiti, steći, često ističući da je objekat nešto daleko ili što se tesko može dobiti. aa) u pravom smislu. aaa) objekat je ime ili zamjenica i obično je stvar umna ili duhovna (erlo često).* Ča godi čovik dostigne sobom i svojim trudom. *Stat. polj. ark.* 5, 259. Veri radi i tihosti počtovanago predivak dostignu. Š. Kozčić 17^a. Jedno i toje leto dostignu biskupiju. 32^a. Hoću prošćenje i milost dostignuti. *Kateh.* 1561. C3^b. Po kom jesno sada mir dostignuli. *Anton Dalm.* ap. 7. Odlučise ne diliti se od vrat legatovih prvo nego bi od nega dostigli ono ča od nega pitahu. *Ivan trog.* 5^a. Dostignuti ču od prisvijetloga dvora nebeskoga slavu. B. Kašić, *pr.* 49. Život vični dostignuti i steći. *rit.* 114. Molitvom Tobija svitlost očiju dostignu. F. Glavinčić, *cvit.* 114^b. Koji žude dostignuti svršenost. I. T. Mrnavić, *nauk.* 1702. 19. Neumrću čas i ejenu s bojnijem djelim dostignimo. G. Palmotić 2, 586. Od naukov, po kih bismo mogli dostignuti ovi dobar konac P. Radovičić, *nač.* 20. Blaženi milosrdni, zašto će oni dostignuti milosrdje. M. Radnić 459^a. Iskali smo pomoć od zapovidi svitovne i dostignuli smo. M. Bijkanković 155. Kad nim otei dostignuše slobod od ūz Faranovih. A. Vitajić, *ist.* 245^a. Neka po dostojanstvu tvomu i molbah dostignem život vični. L. Terzić 54. Dostignuvši svoju želju. P. Vulečić 66. Al' obadva malo slasti dostigoše s te propasti. J. Kavačini 119^b. Sva dostignut, rodni grade, hoćeš, ako s bogom budeš. 168^b. U zapadu i u iztoku dostignuše dobit tōku. 210^a. Da čete poroditi i vašu dicu uzdignuti i od njih svaku radost i veselje dostignuti i uživati. J. Banovac, *rip.* 138. Ljubavju, kojom dostignuše duha svetoga blagos. 106. Blaženstvo koje ufamo dostignuti. F. Lastrić, *od'* 11. Plaće koju vam dao dostignuti bog! *test.* 398^b. Ako su mi, bila vilo, turske uze dostignuli. *Nar. pjes. mikl. beitr.* 13. Da pobigne, crn glas sebi dok dostigne. V. Došen 194^a. Malo kad se linac digne neg' da kraduč što dostigne. 210^a. Da jedan dostignu koji dohodak crkveni. *Ant. Kadčić* 23. Biskupa u kojega si državi dostignu beneficij. 105. Ne mogući dostignuti svoje djavaoske želje. 339. Posli dugo

neploidnosti dostigoše ovoga sina. I. J. P. Lučić, izk. 3. Po uspomeni žezina okruženja na zemlji, po kojemu zlamenovano je ono koje ona dostignu na nebesi. Grgur iz Varesa 17. Dostigomo baštinu duha. 34. Mladji je bio dostigao neku službu M. Pavlinović, rad. 108. — *bbb) mješte objekta ima inf.* Jaže ne dostigmo svršiti svety roditelji krajevstva mi. Glasn. 49, 352. (1326). (*Justin*) s velikom slavom vojačkom dostignu biti general. K. Pejkić 14. Mogu dostignut podložnici negovi krajevati. F. Lastrić, test. 65^a. *ili podložna rečenica s da.* I dostignut srčno želi, da se uvijek š' nim veseli. V. Došen 266^a. — *bb) kao razumjeti, shvatiti, isporučiti kod doći, doprijeti.* Što razlog čovjčanski i razum ne bi mogao dostignuti. J. Matović 17. Ne dostignuti otajstva. M. Dobretić 409. — *mješte objekta može biti i podložna interogativna rečenica.* Pak razumi i dostigni kako ona (zemlja) rada zlato. V. Došen 261^a. Može se daj mladi dostignuti, koliko si nas ljubio. I. M. Mattei 160.

d) u pušičkom statutu ima osobito značenje: (kod praveda) pokazati, dokazati razlozima ili svedožbama, dostinuti, posjedovati. ovo je značenje preneseno od predašnjega (kao doći do istine, dobiti istinu), s acc. i s drugim objektom. Ako li bi tko porekao pristava, tere ga dostigne za krivoga pristava. Stat. pol ark. 5, 272. — *s podložnom rečenicom u kojoj je da.* Kada li jur čovik dostigne da mu je dužno. 276.

β) s genetivom. a) vidi u) b). u pravom smislu. Dostig grčeskyje zemlje i siju povinuv. Okázk. šaf. 53—54. (1453). — *b) vidi u) b) u).* Kako neć dostignuti nedospjete vječne smrti. J. Kavašin 428^a. — *c) vidi u) c) aa) aaa).* Svetjy i prpodobnyj otnos naš Simovne dostiga istinunje blagodeti. Domentijan* 80. Abrame, te srčice pri meni dostiže. D. Baraković, jar. 42. U ubožtvu tu živeći dostignu će srčice boje. J. Kavašin 337^a.

b. sa se.

a) pasivno. Mlčim, i ako glas ikada stan žestocijeh muka utere, od bozani i od jada dostigne se i prisijee. I. Gundulić 260. Vrime prošto ne može se do-tignuti. M. Radnić 7^a. Niti se po njima može dostignuti slava nebeska. J. Banovac, uboj. 42. Ako ne dostigne se oblast od biskupa. I. J. P. Lučić, nar. 118. — *vidi a, a) d).* Ako se dostigne na onom, na koga se govori, to je na nem; ako li se ne dostigne, nego on se prav najde na koga je rečeno, tada odsud pada opet na onoga; ki je spomenuo silu i nepravu se tužio. Stat. pol ark. 5, 257. Ča se godi po pristavu pre, tere se pripita i dostigne, togaj gre pristavu deseto. 273.

b) refleksivno; značenje je dobariti se, durasti; što bi kod aktinoga bio objekt, stoji u dat. — u naše vrijeme u sjevernoj Dalmaciji. Dostignuti se pameti. — Dostignuti se djevojaštva, dorasti do djevojaštva: „Ne mogu ti dati moju čer, jer je curica, nije se još dostigla djevojaštva. M. Pavlinović.

2. *neprelazno. značenje je kao kod I, a, u) b), ali kraj micanja, koji je onlje objekat, ovdje se naznačuje paležima i prijedložna kao uopće kod glagola neprelaznijeh što znače micanje. a) u pravom smislu.* Poslanjy dostiga vž zemlju otčinstva jago. Domentijan* 216. Malo bilo, za dugo ne bilo, jeste srpska vojska dostignula, i pred vojskom Šariću Cvijane. Nar. pjes. vuk. 3, 269. Okle tebi kliša dostignula? Nar. pjes. vil. 1866. 646. — *b) kao pružiti se, prostrjeti se (i u prenesenom smislu).* Gosposka na daleko dostigne. (D). Poslov. danić. 24. Da naj manje naj prva

rič dostigne svrlu praša. Ant. Kadčić 124. — *c) u prenesenom smislu, kao dokučiti, doprijeti, dospjeti.* K poznanstvu boga dostignuti. D. Obradović, živ. 83. Da bilh kako dostigao u vaskresnije mrtvijeh. Vuk, pavl. filih. 3, 11. — *d) kao doteći, dotrajati, ne iscrpiti se. — u Vakocu rječniku.*

DOSTIGATI, dostigam, *impf.* vidi dostizati. — *Samo u jednoga pisca xviii vijeka.* Kilh dostiga, tih napada. J. Kavašin 265^b. Smrti nenadine koji se veće ne nadaju ... er ih kao kvai čas dostigaju. 453^b.

DOSTIGÁVÁNE, n. djelo kojijem se dostigava. — *U Bjelostjenčev rječniku.*

DOSTIGÁVATI, dostigávám, *impf.* dostići, vidi dostizati. — *U Bjelostjenčevu, Jambršičevu, Voltigijinu, Stuličevu rječniku (u ovom s dodatkom da je uzeto iz Bjelostjenčeva).*

DOSTIGÍVATI, dostigújem i do-tigívám, *impf.* vidi dostizati. — *Naj česće dolazi praes. dostigujem a rijetko inf. i prošli oblici; te se ne može znati, jeli svegda prema praes. dostigujem oblik infinitiva dostigivati ili dostigovati: prvi je oblik potvrđen kod dvojice pisaca stokavca xviii vijeka (Banovca i Lastrića); a na drugi može biti da treba pomisliti kod nekijeh pisaca čakavaca kao što je n. p. Mrnarić. — Akc. je kao kod dograđivati. — Od xvi do xviii vijeka a između rječnika u Bjelostjenčevu (praes. dostigujem uz inf. do-tignuti i dostići kod dostigavani) i u Voltigijinu (praes. dostigujem kod dostigavati). Aleksandar njih dostiguje (ger. praes.) mnogo ih ubi. Aleks. jag. star. 3, 293. Što ne vidiš ni poznaješ tvrdom vrom dostignujsje priko ređa naravi. I. Bandulavić 162^a. Evo drugo lito jesen dostiguje. I. T. Mrnarić, osm. 28. Sve što 'e ke utiše u svakom velom gradu dostiguje. J. Kavašin 196^a. Sve što čovik želi može dostiguje. A. Bačić 451. Svojim odvitovašem ne samo njina dostigiva dobra. J. Banovac, pred. 145. Ubožtvom, s kojim dostiguje se baština nebeska. blagos. 57. Druga dila dostiguju veliku plaću. P. knežević, osm. 44. Mlateći špagom po vratu, gdi koga dostigavaje. F. Lastrić, ned 318. Mali se saračaju, mali život vični dostiguju 394. Vsi oni koji dostigaju slavu vičnu. Grgur iz Varesa 132*

DOSTIGNOVATI, vidi dostigivati.

DOSTIGNŪĆE, n. djelo kojijem se dostigne.

— *Stariji je oblik dostignutje. — Od xvi vijeka a između rječnika u Mikajinu (dostignutje, stignutje, consecutio, ascentio, adeptio; dostignutje, došastje, adventus, accessus), u Belinu (dostignutje, assequi 104^a), u Stuličevu (dostignutje, attingere).* Na dostignutje drugoga ploda. Š. Budinić, ispr. 37. Ovi pepel koji za dostignutje proštenja na glave našo odlučili jesmo postaviti. I. Bandulavić 25^b. Za dostignutje dobar zemaljskih. P. Radović, ist. 148. Po dostignutju svrhe. M. Radnić 457^a. Man bi razlog molbe vruće, da ne sljedi dostignuće. J. Kavašin 540^a. Svaku teškoću i zapriku, koja nas smeta u dostignutju ovoga sjedineša. A. Kanžilić, uzr. 201. Dostignutje rečenih dobara. Ant. Kadčić 2. Posli šest meseci od dostignuća 11. Zivota vičnega dostignuće. I. J. P. Lučić, nar. 9. Inako dostignutje dohodka neistinito suditi će se 79.

DOSTIGNUTAN, dostignutna, *adj.* vidi dostizan, a). — *U Stuličevu rječniku. — nepouzdan.*

DOSTIGNUTI, vidi dostići.

DOSTIGNUTSTVO, n. djelo kojijem se do-

stigne, vidi dostignuće. — U Stulićevu rječniku. — nepouzđano.

DOSTIGNĪVATI, dostignūjēm i dostignīvām, *impf. vidi dostizati. — Dolazi (samo praes. dostignūjem ali pisano dostignujem) u trojice pisaca xvii i xviii vijeka (kod kojih može biti da n nije pogreška, ali da je inf. dostignovati, isporidi dostigivati).* Jere človik onde veće napridkuje i veću od boga milost dostignuje. A. Georgeico, nasl. 68. Kojimi dostignujemo milost božju. I. T. Mrnavić, ist. 115. Ne živu životom od milosti niti dostignuju krunu od slave. J. Banovac, prip. 107.

DOSTIGOVATI, *vidi* dostigivati.

DOSTIKRÁT, *vidi* dostakrat.

DOSTITI, *vidi* dostići. — *U Stulićevu rječniku gdje ima i dodatak da je uzeto u pisca Muliha. — sasna nepouzđano.*

DOSTIV, *adj. na tri mjesta u jednoga pisca čakavca xvi vijeka; značeće kao da je ugodan (?) ili ufuldan (?). — Nejasno je i postane: može biti da je srodno s dosta ili s dostojan; na tursko dosti (vidi dost) ne može se pomisliti.* Biše vsm katolikom lubezniv i dostiv. Transit. 150. Pokripišvi ga s dostivim govorenjem. 188. Ki (mladac) biše vele lipa tēla i vele dostiv. 260.

DOSTIVIT, *adj. sufficiens, koji je, kojega je dosta. — Na dva mjesta u jednoga pisca xviii vijeka. — nepouzđano.* Nisu ogri pakla ovoga dostiviti to čeljadi; trebova' bi ogañ veći za taj narod presmrdeći. J. Kavañin 415b. Psošti nisu dostiviti (sic), zato i muke hti kušati 537a.

DOSTIŽÁNE, *n. djelo kojijem se dostiže. — U Stulićevu rječniku i u Vukovu: 1. 'das einholen', 'consecutio'. 2. vide dotjećañe.*

1. **DOSTIŽATI**, dōstīžēm (dostizam), *impf. dostići. — isporidi* dostigati, dostigavati, dostigivati, dostigovati, dostignivati, dostignovati, dostizivati. — *Postaje od osnove dostig glagola dostići tjem što se g pronijeno nu z, nastavkom a u inf. a j u praes. (zj mijēla se na ž); nastavak a može biti i u praes. (dostizam), ali rijetko: praes. 3 sing. (po erkevom jeziku) dostizajeta. Okázk. šaf. 59. (1503); dostiza. I. Gundulić 324, 332; 3 pl. dostizaju. N. Marčič 44; ger praes. dostizaje. M. Marulić 57 (vidi i u Belinu i u Stulićevu rječniku. ovi oblici (a to je jumačno kod Dubrovčana) može biti da odgovaraju infinitivu dostizati koji postaje od dōstizati produćenim vokala i, i tjem dobiva iterativno značenje. u primjerima infinitiv i prošla vremena, ne može se kazati, kojemu od ovijeh glagola pripadaju. — Akc. je kod dōstizati, dōstīžēm kao kod dolajati, u kod dostizati, dōstīžām kao kod dobivati. — Od xv vijeka, a između rječnika u Belinu: dōstizati (pisano 'dostizati'), dōstīžām ('dostizam'), 'pertingo' 104a; praes. dōstīžēm uz inf. dōstignūti 28b. 104a. 215b. 688a; u Ejelostjenčevu: praes. dōstīžēm kod dostigavam; u Voltijijinu: dōstizati, do tīžēm 'appartenere, risguardare, toccare', 'belangen, angehen', i praes. dōstīžēm kod dōstignūti; u Stulićevu: dōstizati, dōstīžām ('dostizati, dostizam') i dōstīžēm (grješkom s dugijem i: 'dostizem'); u Vukovu: dōstizati, dōstīžēm, I. 'einholen', 'consecutio'. 2. vide dotjecati; u Danićevu: dōstizati 'assequi'.*

1. *prelazno.*

a. *aktivno.* a) *vidi* dostići, I, a, a) a). Gđi ki dostizaje biše koga ubil. M. Marulić 57. Vitar se podvizat tađa peće od zdola, val vala dostizati. P. Hektorović 6. Spaložana pak vojnica tješe skrla mjesta daļa, kih gvozdena svjed desnica

što dostiza, rva i vaļa. I. Gundulić 324. Po planinah, priko gora vrle zvijeri traži i diza, i slobodna bez umora i tjera ih i dostiza. 332. Il' su hitre kada biže, da ni(h) svašto ne dostiže. V. Došen 191a. Suze druge dostizaju. N. Marčič 44. Da dostizati ñe ne mogu ptice. J. S. Relković 237. Bježi jadno momče Prijepolče, dostiže ga Miloš na kulašu. Nar. pjes. vuk. 2. 142. — b) *vidi* dostići, I, a, a) b). Oti vsēha utajaju se svetuju goru dostizajete. Okázk. šaf. 59. (1503). Sred boga tvā nas pomoć ne dostiže. I. Dordić, salt. 307. Kakva li nas dostiže sudbina. Nar. pjes. petr. 2. 476. — c) *vidi* dostići, I, a, a) c). Dostizūt plno otpušćenje grēhov. Š. Kožičić 30a. Opet a se ispovijeda i dostiže milost božju. A. Komulović 34. Znanjem dostižemo znati i umjeti. M. Divković, nauk. 288b. Kojie koristi dostižu koji obslužuju zakon božji? J. Matović 323. Ako mi svaka dostižemo od oca privićnoga. Grgur iz Vareša 132.

b. *sa se.*

a) *pasivno.* Kojimi blaženstvo dostižet se. Š. Budinić, ispr. 52. Neka im se naspomene od duhovne rodbine, koja se u ovoj stvari dostiže. M. Bijanković 30. Jošt se dostiže oni veliki plod od razmišljanja. J. Matović 113.

b) *refleksivno, na jednom mjestu xvi vijeka, kao da znači žuriti se, hitjeti:* Biše sve priprave, mlajši se dostižu, ništo teplo stave, a ništo podvizu. P. Hektorović 11.

2. *neprlazno.* a) *vidi* dostići, 2, a). Eto snašin rod dostiže, da ostanke još obliže. V. Došen 167a. Već se rano prije sunca diže i k pčelama pripravan dostiže. J. S. Relković 163. — b) *vidi* dostići, 2, b). Moć božjih ruk ka svuda dostiže. M. Marulić 83. Za kuliko mu kućanskoga sinora prostor dostiže. I. Jablanci 88. Jer je glēla, a ne pregledala, ni' vranijem oćim dostizala Osvetn. 2, 7.

2. **DOSTIŽATI**, dōstīžām, *vidi* 1. dostizati.

DOSTIŽIVATI, dostizujēm i dostizivām, *impf. iterativno prema dostići i dostizati. — Akc. je kao kod dograđivati. U dva pisca prošloga vijeka (u jednoga ima grješkom -ž- mješte -z-). Da su kraljčini u svemu vrijednost i jaćinu četa moskovskih dostizivali. I. Zaničić 225. Dostizaju nepošteno ime. A. d. Costa 2, 165.*

DOSTIŽAN, dōstīžna, *adj. koji može biti dostignut; koji može dostići. — Postaje od osnove dostig glagola dostići nastavkom ĩn pred kojijem se g mijēnu nu ž. a) u pasivnom smislu. — xviii vijeka i u Stulićevu rječniku (qui attingi potest). Nije dostizan časnoj sreći. J. Kavañin 81a. — b) u aktivnom smislu. — od xviii vijeka i u Vukovu rječniku (qui assequitur). Bog je dugotrpiv, to jest istina, i neće svakoga zloćinca odmah pokarati, ali je on dostizan i neće propustiti pokarati. M. A. Relković, sabr. 53. Bog je spor, ali je dostizan. Nar. posl. vuk. 18.*

DOSTIŽEÑE, *n. vidi* dostignuće. — *Stariji je oblik dostiženje. — Postaje od part. praet. pass. dostižen (vidi kod stići) nastavkom (i)je. — U jednoga pisca xvi vijeka (grješkom stoji -ē- mješte -i-). Na dostiženje i isprosenje dobra. Š. Budinić, sum. 78b.*

DOSTKRAT, *vidi* dostakrat i dost'.

DOSTLUK, *vidi* dosluk. — *ovako je pisano u Nar. pjes. juk. 618 na mjestu gdje se tumače turske riječi koje se nalaze u pjesmama.*

DOSTOBLAŽEN, *adj. αξιοπαιστος, dignus qui beatus praedicatur, dostojan da se zove blažen. — Naćivno po grčkom. — U knizi xv*

vijeka pisanoj crkvenjem jeziku u otac u Daničeviću rječniku (dostoblaženi). Arhijereje dostoblaženni. Okázk. šaf. 51. (1453).

DOSTOČUDAN, dostočudna, adj. dostojan čuđena, vidi dostodivan. — U Stuličevu rječniku s dodatkom da je uzeto iz ruskoga.

DOSTODIVAN, dostodivna, adj. ἀξιωματικός, dignus admiratione, dostojan da mu se divi. — isporodi dostočudan. — Načineno po grčkome. — U knizi xv vijeka pisanoj crkvenjem jeziku, i otac u Daničeviću rječniku (dostodivnъ). Krasn i dostodivnъ viđenijemъ. Okázk. šaf. 54. (1453).

DOSTODUŽAN, dostodužna, adj. ἀξιόζωος, dostojan, pristojan. — Složno po grčkome od osnova adj. dostojan i supstantiva dug nastavkom ътъ. — Dolazi sa starijim oblikom dostodžnъ u spomeniku xv vijeku pisanoj crkvenjem jeziku i u Daničeviću rječniku. Blagočestno i velelêpno i dostodžno. Glasn. 24, 232. (1849).

DOSTOHALAN, dostohvalna, adj. ἀξιωματικός, laude dignus, dostojan hvale. — Načineno po grčkome. — Dolazi (ispred sa starijim oblikom dostohvalnъ) xiv i xvi vijeka u knigama pisanim crkvenjem jeziku, a između rječnika u Stuličevu (s dodatkom da je uzeto iz ruskoga) i u Daničeviću (dostohvalnъ). Ostavljše namъ dostohvalnjegu pameti na zemli. Mon. serb. 88-89. (1830). Monastir dostohvalnъ. Okázk. šaf. 62. (1503).

DOSTOIMENOVAN, adj. ἀξιωματικός, fama dignus, dostojan imenovanja, imena. — Načineno po grčkome. — U knizi pisanoj crkvenjem jeziku xiv vijeka (u poznijem prijepisu). Kogo bi vjezmozgê obrêsti takova dostoimenovana muža jezgože ostaviti vъ mjesto sebe. Danilo 246. — u drugom rukopisu stoji dostojnoimenit, koje vidi.

DOSTOIN, vidi dostojan.

DOSTOINSTVO, n. vidi dostojanstvo. — Postaje od dostoin kao dostojanstvo od dostojan. — U knizi pisanoj xiii vijeku crkvenjem jeziku i na četiri mjesta od xvi do xviii vijeka (na kojima može biti i stumparskom griješkom), a između rječnika u Stuličevu (majestas' s dodatkom da je riječ ruska) i u Daničeviću (majestas'). Dostoinstvo jeho. Domentijan^b 129. Za dostojinstvo blažene dive Marije. Mirakuli. 13. U velikoj časti i dostojinstvu. M. Držić 63. Po tvome dostojinstvu. V. Andrijašević, put. 162. Po dostojinstvu prisvete tvoje lauke. dev. 147. Osobno dostojinstvo. S. Rosa 4^b.

DOSTOJ, m. dostojanstvo, dostojanje. — U jednoga pisca xviii vijeka. — isporodi rns. достои. I nek svak zna da kralj pravi dobro plaća svoje viteze, i u teferu nemu stavi sve dostoje, sve pjezoze kê za vjernu službu prima. J. Kavañin 130a. Koji ne jednak svo'em dostoju, taki u raj u samom stojiu. 159a.

DOSTOJA, f. dostojanstvo, dostojanje. vidi i dostoj. — U Stuličevu rječniku (v. dostojanje) gdje ima i dodatka da je uzeto u Gundulića (?). — nepouzđano.

1. DOSTOJAN, dostođna, adj. dignus, o kom ili o čem kad se kaže da je pravo da što ima (aktivni smisao); ili da je pravo da ga drugi ima (pasivni smisao). — -a- ostaje samo u nominalnom nom. sing. m. i u acc. m. kad je jednak nominativu; u svjem oblicima gdje nema a, drugo je o dugo. — (U Vukovu je rječniku drukčiji akc.: dostojan, dostođna; ali on dodaje da je oeu riječ čuo u Dubrovniku, a u Dubrov-

niku je akc. kako je sprijeda zabilježen). — Riječ je praslavenska, isporodi stslor. dostojan, rus. достоинный (nominalni nom. sing. m. достоинъ), češ. důstojný (dustojen), polj. dostojny (dostojen). — Kod nominalnoga oblika nom. sing. m. dostojnъ kad je krajnje ъ prestalo glasiti kao vokal, ili se je j promijenilo na i: dostojnъ (kao u ruskom jeziku, vidi i dostoinstvo), ili se je meda j i u umetnulo ъ (isporodi češ. důstojen, polj. dostojen); u našem je jeziku ovo zadnje nadcladalo, te se oblik dostojan (s -a- mj. -ъ-) jačea od xv vijeka (Mon. serb. 458 god. 1453). — Postaje nije dosta jasno, pošto bi trebalo da postaje ili od substantiva dostoj ili od glagola dostojati, a ni za jedno ni za drugo ne da se poterditi da ih je bilo u praslavenskom jeziku. očito je samo da postaje nastatkom ѣтъ od osnove dlostoj, a ova je složena od do i stoj (koje je ojačano sti, vidi kod stojati), radi značnca isporodi dostati, 2. a. — U svjem je rječnicima: u Vrančeviću: 'dignus; meritus'; hvale dostojan 'laudabilis'; u Mikašinu: 'dignus'; biti dostojan 'meritor, promereor, dignus sum'; biti dostojan dobra 'benemeror, optime mereor'; biti dostojan zla 'commereor'; u Belinu: 'dignus' 247^b; 'quegli cho merita o ha meritata una cosa, meritus'; 'meritato' 'meritus'; biti dostojan 'promereor' 483a; u Bjelostjenčevu: 'kajkavski dostojen 'dignus, honeratus, praestans'; v. vredni; dostojen sem. merore et meroor, promereor, dignus sum'; u Jambrešičevu: dostojen 'dignus'; u Valtigijinu: 'degnu, meritevole' 'würdig'; u Stuličevu: 'dignus, benemeritus, optime meritus'; u Vukovu (vidi sprijeda) i u Daničeviću: dostoinъ 'proprius; debitus, justus; dignus'.

1. adj. — Komp.: dostojniji.

a. u aktivnom smislu, kad se o kome (ili o čemu) kaže da je pravo, dobro, vrijedno, da onaj (ili ono) prema svojoj naravi (čuti) ili prema kojoj osobini ili prema čemu što je radio, dobio, primi, ima što ili da što čini ili da mu se što učini. ovo može biti dobro ili zlo. a) kad se ovo izriče, to može biti: aa) imenom, koje stoji: aaa) u gen. (naj češće). Česa je nihi, tko dostojanъ. Mon. serb. 458. (1453) Vekso vridnosti dara bi dostojan. Mon. croat. 83. (1457). Dostojni su uze i smrti. M. Marulić 17. Dostojan je težak plaće za trunje 205. Da budeš dostojan neba. Naručen. 96^b. Dostojan sam guñva tvojego. Transit. 114 Jesam šisal od svedokov dostojnih vere. 226. Ime dostojno svakoga počtenja. Korizin. 79^b. Tko služi vjerno, dostojan je velikoga plaćenja. Zborni. 12^b. Kara je dostojan. M. Vetranić 1, 6. Otcu i gospolinu hvale i časti vele dostojnomu dom Mavru kaluđeru. P. Hektorović 65. Naberito mu vijenac, er ga je dostojan. M. Držić 418. Ter (češ) hrabra vazeti ki te je dostojan. D. Zlatarić 22^b. Nisam dostojan nijednoga dara. M. Jerković 66. Žudjene vjerenice dostojni se ukaziše. G. Palmotić 2, 131. Dostojan čes bit milosti. I. Ivanšević 223. Rici dostojne spomene vičine. P. Radovičić, nač. 40. Nije dostojan boga koji ne pogruđuje svijeta. M. Radnić 8a. Šlikari dubovni vele veće su potale i plaće dostojni. L. Terzić vii. Djela draga bogu i dostojna plaće nesbeske. I. Griličić 27. Da moja duša dostojna je osuđena. F. Parčić 71. Dostojnije što je hvale? unjet sbrunit' ali dočeti? J. Kavañin 189^b. Nitkor krune ni dostojan. 208a. Dostojni svačije onrazе ostaju. I. Dordić, takt. 171. Blaženi oni koji su bili dostojni savore gozbe. M. Lekusić 31. Dostojan bo je poslanik (h)rane svoje. A. Bačić 62. Stvar smija dostojna. 306. Biti ček dostojuju muža nego drugi nevirući.

J. Banovae, pred. 71. Koji si svake ljubavi dostojan, kako bi ja sada tebe ljubiti ostavio? J. Filipović 1, 214^a. Nismo ništa zadobili ni učinili što bi dostojno bilo plaće vične. F. Lastrić, ned. 285. Nismo dostojni odgovora. A. Kanižlić, uoč. 130. Kao da je u nemu ništo dostojno začuda smotrio. kam. 3. Ignatija je naj dostojniji dostojanstva ovoga. 19. Dostojna je pošteća ženidba. 214. Njegova je kniga vatre dostojna. 277. Dostojna bi bila ruga i kod druge i kod druga. V. Došen 126^b. Da jedan zakan dostojan jest reda. Ant. Kadčić 5. Koje bismo pedese dostojni bili. J. Matović 34. Za moje grijeha bio sam dostojan pakla. L. Radić 9. Lip običaj i dostojan fale. M. A. Rejković, sat. E5^b. Sva kolika pokora, koje smo dostojni za naše grihe. M. Dobretić 88. To više dostojan si sržbe božje ako zaludu jedeš kruh erkovni. I. J. P. Lučić, bit. 35. Provoditi život svet i dostojan pečata nisičnoga. M. Dragičević 95. Da mi je ovo od boga, ovoga njesam dostojna. Nar. pjes. vuk. I, 224. Toga dara njesam dostojna. herc. vuk. 136. Nego sam iz svijta njih ove izabrao, kao naj ljepše i naj dostojnije društva ostalih naših narodnih pjesama. Vuk, nar. pjes. I, 629. Dobra će stvar dočekati onoga koji je lie dostojan. postov. 91. — *dosta često uz gen. stoji kod pisaca prijedlog od (ne dobro)*. Od smrti ne bjese dostojan. Zborn. 88^b. Koji grijeh dostojan može bit od muka od ovijeh? N. Nalješković 1, 131. Dostojna su ga učinile od lovnora vijenca. M. Držić 68. Tužne zgode, ah žalosti, ah privari vrle i prike. jaoh, dostojne od milosti i od grozna placa u vike! I. Gundulić 42. Troje tužbe dostojne su ove od službe. G. Palmotić 2, 20. Koji ste mnoga djela ovdj od vječne uspomene dostojna ostavili. M. Radnić III. Da je mnogo dostojan od hvalje svake. A. Vitajić, ist. 144. Od naj višega poklona dostojni sakramenat. F. Lastrić, test. 307^a. Ja njesam dostojna od tvoje ljubavi. V. M. Gučetić 199. Nije dostojan od mene. S. Rosa 91^a. Roda, od koga te je ktio učiniti dostojna bog. J. Matović 438. Nisu dostojni od odpušćenja. A. d. Costa 1, 168. — *bbb*) u dat. (*dosta često u starija vremena, a u naše vrijeme neobično*). Iže ne ostaviti vseh i vs slěds, mene ne idets, nešto mi dostojns. Mon. serb. 3. (1197). Vsakoj počtennoj česti i hvalje dostojnims. 516. (1473) Gola je to laža i smijeha dostojna. M. Vetranić 1, 215. Znam, drag cvijete glizlav, dostojan da njesam tvojoi zi ljubavi. N. Nalješković 2, 16. Koga vijtu dostojna carstvu, onoga carstvovati vam pošaja. Aleks. jag. star. 3, 235. Viđeci Paval Timotea ponizna i dostojna pripovidanju. F. Glavinčić, cvit. 33^b. Dostojan je ognj paklenomu. T. Babić 36. Premda je zakan oli redovnik tomu bio dostojan. Ant. Kadčić 300. — *ccc*) u acc. (*rijetko ako nije acc. zamjenica što, to, ovo itd.*) Blizu je milost božja, ku nisi dostojan. Tondal. star. 4, 111. Ča je dostojan on ki razbija viru? Korizna. 15^a. Za toj mi dar jedan, gospode, dopusti, da budem ja vrijedan troj celov od usi, da budem dostojan razgovor, vilo, tvoji. S. Menčetić 66. Kaješ li se od svih tvojih grihova a to ne radi pakla koji si dostojan radi tvojih grihova ni čija raja kojega nisi dostojan? L. Terzić 61. Što biste rekli, bratjo, što je dostojan bio ovi cesar za ovo dilo? J. Banovae, razg. 155. Sndac valja da vidi što je tko dostojan. J. Filipović 1, 128^a. Što si dostojan posli tolikih i tako gadnih opačina? Ant. Kadčić 347. Ako i ne onoliku (*pokoru*), koliku je dostojan. M. Dobretić 79. Jerho je bog vridan i dostojan po sebi za svoja dobročinstva svaku falu. B.

Leaković, gov. 204 — *ddd*) u acc. s prijedlogom za i na (*oboje dosta rijetko*). Ka slove od sebe, dostojna za slavu. S. Menčetić 124. Dostojan svim da ja njesam har za taku, nu dobros tva velja dobiva zled svaku. D. Rašina 146^a. A poznaje se da za ono nije dostojan. A. Bačić 228. Smažkahe muka vrimeniti dostojni za grije. I. J. P. Lučić, doct. 37. u ovom primjeru za koñuba znači kao: *biti koñuh (vidi kod za)*. Jeli liste od poslaha Dilaver ti učinio koji njegda za koñuba dostojan ti nije bio? I. Gundulić 510. — Dostojan je na onu muku ku i on. Korizna. 66^b. Za sve jer me grišno tilo ni dostojno na toj dilo. F. Hektorović (?) 100. — *bb*) *podložnom rečenicom ili infinitivom, čim se kaže što je pravo da se učini onome koji je dostojan ili da on sam učini. aa)* *podložnom rečenicom u kojoj je da*. Nisam dostojan da ulize u podkrof moj. Bernardin 12^a. mat. 8, 8. Ki me je učinil dostojna da me je svit imil v nenavist. Transit. 20. Komu ja njesam dostojan da odrješu remik od obuke negove. N. Rašina 15^a. joann. 1, 27. Ni jošte, gospoje, ne bilh ja dostojan, bolesti da moje skažem ti jedan dan. N. Nalješković 2, 29. Dostojan jesi danas da vsm svitov gospodju. Aleks. jag. star. 3, 303. Rič dostojna, da ju vazmemo i obimemo. Kotel. 1561. G3^a. Koja sama dostojna bi da bude mati. Š. Budinić, sum. C8^b. Njesam ja dostojan, da budem pogrden. D. Zlatarić 51^a. Koliko krat sam dostojan bil, da bi me ostavil i zapustio? A. Georgiceo. pril. 25. Nijesi dostojan da ti se vjeruje. M. Radnić 395^b. Dostojni su neharnci da se od njih ne odili nijedno zlo. J. Banovae, pred. 37. Bijaše dostojan, da se naziva Nikola Veliki. A. Kanižlić, kam. 78. Dostojni da bi uživali. J. Matović 165. Nisi dostojan da živis. M. A. Rejković, sabr. 29. Pogrdno ime nije dostojno da se čuje. I. J. P. Lučić, razg. 95. Što ti veljš, jeli dostojna da se kamenuje? D. Rapić 5. Što se niko ne nađe dostojan da otvori i da pročita knjigu. Vuk, otkr. jov. 5, 4. — *bbb*) *podložnom rečenicom u kojoj je relativna zamjenica. to je po svoj prilici (a jamačno u drugom primjeru) načineno po latinskom jeziku*. To ču vam posvidočiti svidočbama dostojnima, kojim se more i ima virovati. F. Lastrić, ned. 394. Da bude dostojan koji se postavlja. J. Matović 6. — *ccc*) *infinitivom s prijedlogom za (po tuđijem jezicima, osobito ta liltjanskom)*. Čijeniti se dostojna za biskupat ili za pasti duše, grijeh je. S. Matijević 78. Za primit ga dostojniji. J. Kavañin 98^b. — *ddd*) *infinitivom; samo kud je onaj koji je dostojan, subjekt glagola što je u inf.* Ašte i ne dostojns roba Hristu naresti se. Mon. serb 5. (1198—1199). Jerolim je dostojan biti papa. Živ. jer. star. 1, 225. Kojemu nisam dostojan ja avlake od postolof odvezati. Bernardin 2^b. joann. 1, 227^b. Zal človik dostojan je biti sažan. Transit. 223. Dostojan jesi otvoriti knjige. Korizna. 91^a. Jur njesam dostojan zvati se sin tvoj. N. Rašina 58^b. luc. 15, 19. Dostojan je izgubiti službu. Zborn. 14^b. Za vojna imat ga u sriči bila bi dostojna. H. Lucić 194. Za sve da njesam ja podbro dostojan primati kruh oni u moje jedenje. D. Rašina 148^a. Duše, koje budu dostojne uljesti u kraljevstvo nebesko. A. Gučetić, roz. jez. 281. U čemu sam tebi vika ja mladabna sagrijeshila, probuditi da toliku dostojna sam sržbu bila? I. Gundulić 75. Ti li, izrode, ime od sina dostojan si nosit? moga? 219. Čjedne kripotji jesu dostojne po svemu svitu spjunevane biti. G. Palmotić 2, 297. Dostojan umrijeti je svak, tko umrijeti strah ima. B. Betera, or. 20. Ja sam ona, ja! koja sam smrt dala ovonae, ja sam dostojna umrit. J. Banovae, razg.

150. Koja si istoga stvoriteja u tvojoj svetoj utrobi dostojna bila nositi. B. Pavlović 49. Nije dostojan Ivana imati za zaštititelja, tko se ne usiljuje naslidovati nega u kriptostma. F. Lastrić, od' 342. Mati koja bi dala ditišcu svomu ostar nož, kojim bi znala da će se ubosti, ne bi dostojna bila zvati se mati. ned. 312. Da dostojan budem poglavciam apoštolskim pokloniti se. A. Kanižlić, kam. 248. Jeli dostojan poštenim čovekom nazivati se? D. Obradović, živ. 63. Dostojna j' ta glava nositi kronicu. Nar. pjes. istr. 2, 133. Kome ja nijesam dostojan odriješiti remena. Vuk, jov. I, 27. — *b) nije izriječom kazano čega je ko dostojan; aa) ali se razumije po smislu ili po supstantivu uz koji stoji ili po adverbu što ima uz se. Da ne budetš zđe igumen postavljen, a ne bude dostoini. Sava, tip. stud. glas. 40, 157. I ti tamo poj, linčno, gdi s' dostojan. M. Marulić 308. Mašu mi muku daje nego su dostoini grisi moji. Nauk brn. 50^b. Da bude dostojne platiti a krivce pedepsati. A. Gučetić, roz. mar. 188. Koji se češće pričestiva dostoiniji pristupa k slavnomu pričestjenju. B. Kasić, zrc. 155. Dostojan ter češ rič da ti sam ljubovnik. I. Gundulić 77. Dajući svakomu plaću ali muku, kako tko dostojan jest. I. T. Mrnavić, nauk. 1702. 8. Nemu dostoinju smart prostiše, a tebe pravedna na ūs odsudiše. J. Banovac, privs. ob. 32. Sudac hoće odsudit svakomu, kako je tko dostojan. J. Filipović I, 149^b. Kako sam ja ljubio ne samo prijatele i dostojne, nego i nedostojne iliti neprijatele. F. Lastrić, ned. 247. Primaljući dostojne a izgoneći nedostojne. Ant. Kadčić 32. — *bb) može stajati apsolutno, i to seagda u dobrom smislu (ima se u misli: dostojan dobra uopće, hvale itd.). Foskari, po božjoj milosti dostoini duž bnetaćki. Mon. serb. 325—326. (1423). Učini bog jedno stvorenje vele dostoino i plemenito, ča je anjela. Korizam. 57^a. Hjeronimu Brtučeviću, vlastelinu Hvraskomu, vitezu dostoinomu. P. Hektorović 63. Gospodin Dinku Rašini kavalijeru dostoinomu svetoga Stejana. N. Najšković I, 389. O majko, ter hoć' to, nemila meni prem, da od družbe toliko dostojne utečem? I. Gundulić 116. O dostoini vrh svijeh kraja kraju! 447. Bosne argentine kustodu dostoinomu. V. Andrijašević, dev. in. Gdi se slavi naj izvrsnija i dostoinija stvara i žena. J. Kavašini 170^b. A vrhu svih Spljet dostoini. 183^b. Pridostoini bože. M. Zoričić, osm. I. Mislak dobar, izgledan i dostojan. Ant. Kadčić 112. Da bude časna i dostojna žiova ženidba. M. Dobretić 481. Alesandra kraja bojna svi u pjesnjihel hvale i slave vrhu kraja svijeh dostojna. N. Marčić 35.**

b. dignus, aptus et accommodatus, par, debitus, justus, sufficiens, u pasivnom smislu (uopće kao pristojan) o čemu, kad se kaže, da je pravo da se da kome (ili čemu), da onome pripada, pristoji se, da je prema onome. može se kod toga misliti i na samu (cijelu) stvar ili na veličinu, mnoštvo koliko je pravo da se dade, koliko pripada itd. a) kad se izriče kome ili čemu što pripada, pristoji se itd., to može biti: aa) ime u gen. Milosti, štodrots, človekoljubija, dčvstva tvjogo, pčestiva vladčice bogorodice, pohvaly dostoiny primesti ne mogući. Mon. serb. 58. (1293—1302). Da bude dar boga dostojan. F. Lastrić, test. 305^a. Ni ikakva krepost dostojna čovjeka krsćanina. J. Matović 510. I pokora dostojna toga griha. M. Dobretić 21. — bb) ime u dat. (dosta često). Vzdam tebi naznađ dostoinije delom tvojim. S. Kožičić 57^a. Ni jedna stvar nije tolikoj ljepa ni tolikoj dostojna ljudem kako imati u sebbe krpjnost i istino nastojanje. Zborn. 8^a.

Sami ćete vidjeti, jesam li dostojan vašemu društvu. M. Držić 417. Da osnujem dostojan dar, Jeronime, kriptosti toj. M. Gazarović 137^b. Stanišće dostojno gospodskoj prasinini. I. T. Mrnavić, osm. 38. Da se ljepa Biserica pjeva u pjesni noj dostojne. G. Palmotić 2, 298. Lip doisto odgovor i dostojan jednom krsćanjinu pravom. F. Lastrić, ned. 3. Podnijet pedepsu dostojnu grijesima. S. Rosa 13^a. Polaće, dostojne veličanstvu negovu. And. Kačić, kor. 407. S pofalom dostojnom negovoj dobroti. I. J. P. Lučić, izk. 3. Može li ko blagorodan biti bez blagorodni i čelovečestvu dostoini čuvstvovanjaja? D. Obradović, basn. 269 — u ovom primjeru ima osobito značenje: koji pripada po zakonu, po pravdi, svoj, vlastit: Sija vlsa priobređe dostojna jemu srbskoje zemlje. Sava, sim. I. — *cc) ime u acc. s prijedlogom za. Videći plaću dostojnu za vernu službu. Mon. croat. 83. (1457). Kad bi se vas svijet saj satvoril, za rajski ures tvoj dostojan ne bi bil. N. Najšković 2, 44. Slični dari i dostoini za junaka tač hrabrena. G. Palmotić 2, 222. Bila bi dostojna za odkup svega naroda ljudskoga. I. Arkilini 326. Oprašta se od nuke vrimente za grih dostojne. A. Bačić 373. Da bi oprostito pedepsu dostojnu za grijeh. J. Matović 267. — *dd) podložna rečenica s da, kad je značenje: pristojan da što učini, da se što učini, da bude. Kada bude sin mi u vrimenu dostoinomu da im sje zakune. Mon. serb. 376. (1433). — mješte takove rečenice ima u ovom primjeru inf. s prijedlogom za (po tudijem jezicima, ispredi i kod a, a) bb) ecc)). Tolikomu veličanstvu za prikazati se dostojan. F. Lastrić, test. II. — *b) može se izriječom ne kazati, prema čemu je dostojno ono o čem se govori, te je značenje uopće, da je ono onako (ili onoliko) kako (koliko) treba da bude, pa bilo to u apsolutnom smislu: prema pravdi, istini itd., ili u relativnom: prema čemu drugom o čem se prije ili poslije govori. Mi slišavši Jurjevo dostojno prošenje. Mon. croat. 75. (1450). Nu li bi ga gospodar prez uzroka dostojna odagnao. Stat. pol. ark. 5, 289. Dostoinim zakonom pripodabla se Marija k zori. Korizam. 11^b. Očemo se pripraviti na dostojno pričestjenje. 83^a. Ne bješe dostojna svjedočba nih. N. Rašina 98^a. marc. 14, 56. Dostojan i pravedan svaki sud božji jest. P. Zorančić 9^a. Dostoinju prošenjeju nica se jistina šćediti. 65^a. Poslaše mu jedan odar dostojan. B. Kasić, in. 50. Donijeh caru glavu ubijena protivnika, ni u dostojnu primik daru čas podobn za bojnika. I. Gundulić 485. Čin suproti ovoj zapovijedi ina se rijeti z dostoinijem okolovinami i z dužnijem poštenjem. S. Matijević 64. Hoće učiniti pri dostoini pun rashće i pun slave. G. Palmotić I, 195. I ja imam plemenite na dostojnu mjestu rane. I, 219. Koliko dostojno i prikladno mjesto hoj pripravla. P. Radović, ist. 176. Slavnu utrobu nie kad obra za dostoini stan sin božji („Sinožji"). J. Kavašini 518^b. Kad nam zapovijadju stvari dobre i dostojne. J. Banovac, pred. 82. Ne promišljajni ili je istina ili laž, ili je stvar dostojna i poštena ili nedostojna. F. Lastrić, od' 72. Da se učini plemeniti i dostojan ukop. A. Kanižlić, kam. 790. Dati mu dostojno pđipsanje. And. Kačić, kor. 201. Da se riječi s dostoinim i pravednim glasom čisto mogu izgovoriti. I. Jablanci 8. Kada pristupe na svoje dostojno vrimo. A. d. Costa I, 145. Kad ima koju dostojnu zapriku. M. Dragičević 11.***

c. par, similis, u orijem primjerima kao da znači jednak ili priličan, sličan. s dat. Ni človiku zemalnomu dostojan bih. Aleks. jag. star. 3, 263. Sada jesi ditinemu bezumiju dostojan.

238. Karalipej bistri Pavo dostojan je gornim trojem. J. Kavašić 128^b.

2. *adv.* *důstójno*, *digne*, *merito*, *jure*, *decenter*, *satis*, *abunde*, *kako je pravo*, *kako treba*, *iz čega se razvijaju različita značenja*. — *između rječnika u Vrančićevu* (*decenter*, *merito*^o), *u Mikalčinu* (*dostojno*, *pristojno*, *digne*, *merito*, *jure*, *optimo jure*, *non injuria*^o), *u Belinu* (*digne*^o 247^b; *jure*^o 350^b; *merito*^o 483^a), *u Bjelostjencu* (*congrue*, *congruenter*, *convenienter*, *decenter*, *decore*^o), 2. *merito*, *jure*, *merito et jure*, *citra injuriam*, *jure optimo*^o. 3. *digne*, *honorifice*^o), *u Janbrešićevu* (*digne*, *decenter*^o), *u Voltigijinu* (*legnamente*^o 'würdig'), *u Stuličevu* (*digne*, *merito*, *jure*); *dostojno* jest 'decent', *convenit*^o). — *Komp.*: *dostojnije*. *a)* *digne*, *kako treba*, *uopće*. *Jeda* bi ona koja su od moga brimena dostojno mogao izvršiti. I Ančić, svit. 95. Bratje, molim vas, da dostojno odite u zvanju, kojim dozvani jeste. F. Lastrić, ned. 379. I zato te dostojno štinaju. M. A. Rejković, sat. L3^a. — *u ora dva primjera izričito je prema čemu se (u prvom primjeru genitivom, u drugom dativom) misli da ono bude dostojno*. Služe mi napasti s početka starih dob držeč za u časti dostojno svojih zlob. D. Baraković, vil 303. Prijlad se vas bogu i živiti češ dostojno nemu M. Radnić 481^b. — *b)* *jure*, *merito*, *kako treba po pravdi*, *po zakonu*, *kako je pravo* (*kako je od zakona naredeno ili dopušteno*). *aa)* *u glagol*, *kao pravi adverb*. Tako da se dostojno nareći može i otac otacstva. Š. Kožićić 34^a. Ako gluv dostoja tko slavi tvoj ured, dostojno svis moja skončana sada jes. S. Menčetić 6. Dobro i dostojno mogu ja potvrditi da si ti primio obilnu har. F. Lukarević 2. Ti prva dostojno ubijena imaš bit. D. Zlatarić 14^a. Dostojno imao bi ti štogod malhalno trpjeti radi Isukrsta. B. Kašić, nasl. 91. Pravo žalit' nije ovoga; mre dostojno, tko odkriti ne htje nreći sreca svoga. I. Gundulić 255. Dostojno i pravedno bog od svih sreca prosit. A. Georgiceo, pril. 95. Er po tebi dostojno ču bit rajskoga diokil blaga. A. Vitajić, ost. 291. Oslobođi nas od nevoj naših, koje dostojno trpimo radi zloca naših. L. Terzić 301. Koji se ne uspe dostojno na naj viša vladalca. I. Dordić, ben. 7. Dostojnije se zvati mogahu pokornici neg redovnici. 17. Koliko nesrećnije sagraši, toliko dostojnije iz raja bi istiran. F. Lastrić, test. 13^a. Svetoga krizmalia dar primivši zavete se dostojno krstijani. A. Kanižlić, kam. 240. Nemu takova čast nije se pristojala, tebi se dostojno pristoji. A. d. Costa 1, iv. I dostojno jest bio zaslužio ovu pokoru, jere drugojače jest ime imao, a drugojači jest u seli bio. D. Rapić 40. Sva lipota i gizla odpade od Jerusolima; pravo i dostojno! jere je Jerusolim svu lipotu sa sina božjega skinnu. 375. — *bb)* *u kopulu* je, *kao predikat*: dostojno je. *aaa)* *oportet*, *treba*, *kad je naredeno*. Pravo i dostojno jest usvakomu vratiti i dati svojju pravu. Mon. serb. 217. (1391). Za što bi dostojno plemenitim ljudem glave odsići. 378. (1344). Kakono je dostojno i zakonito. Stat. pol. ark. 5, 280. Vazda sam te Agustina poštova' za o' je pravo i dostojno. Živ. jer. star. 1, 228. Pravo e i dostojno da te poslušamo. M. Držić 413. Zlamenujemo vsim kim je dostojno. Mon. croat. 263. (1569). Zato je dostojno da se uvik mači. J. Banovac, izkaz. 32. Kralj, koga je dostojno slušati. F. Lastrić, test. 70^a. Mučno je ostale kapinosti, kako bi bilo dostojno, iskazati. A. Kanižlić, kam. 3. Koji je junak postavljen u dohem čelu od trpeze nije dostojno da sjedi u dohem čelu od trpeze. Nar. pjes. bog. 45. — *bbb)* licit,

dopušteno je, *može se*. Jeli dostojno jednomu čovjeku pustiti svoju ženu? N. Rašina 227^{ab}, mat. 19, 3. Reče učenicim od zakona i fariseom: Jeli dostojno u sobotu ličiti? a oni omučaše. Postila n1^a. Ako ljubit nije dostojno ženi jednoj muža svoga, ja dostojim radi toga da vik živem nepokojno. F. Lukarević 230. Jeli dostojno platiti cesaru harač? M. Radnić 266^a. Nij' dostojno žih psovati. J. Kavašić 380^a. — *c)* *decenter*, *kao što se pristoji*, *pristojno*. *aa)* *u glagole kao pravi adverb*. Da verni dostojno pristupe k posvetilištu. Naručn. 1^a. Koji nastoje pripravno i dostojno i bogoľubno se pričestiti. A. Komulović 48. Spraviti svetilište i sva ina, dostojno se čim slaviti današnja će svetkovina. I. Gundulić 127-128. Ja krstjanin spjevalac, ki pravoga boga poznam, vele dostojnije imam početi s pjesni svotijeh i božanstvenijih. 192. Prisivjetloj u strani dostojno stanuju. G. Palmotić 2, 487. Lijep trokrunac, k dostojno sja na mudroj neĝa glavi. J. Kavašić 223^a. Isus kralj od mira, . . . k nemu se brez mira pristupit ne more dostojno. J. Banovac, razg. 180. Koji ga (*ime*) štiju i dostojno zazivaju. F. Lastrić, test. 14^a. Drugi se pričesti dostojno. M. Dobretić 19. — *bb)* *s kopulom* je: dostojno je, decent. Tebi je dostojno stvoriti milost onim. M. Marulić 21. Ni se na promišljenja pripravil kako bi dostojno i potribno bilo. A. Georgiceo, pril. 9. Nijo dostojno da tva dika plačnijom suzom grdi lice. G. Palmotić 2, 56. Nje dostojno, ki čuvaju narod, kralji da se ognuša. J. Kavašić 347^b. Dostojno jest ovdj promotriti zašto se duh sveti ne prilikuje jednom jezeru nego riki vođe žive. F. Lastrić, ned. 252. Zato vridno i dostojno jest, da se mi od nje posobitim načinom dobro razgovorimo. B. Leaković, nauk. 111. K ovomu dostojno je opomenuti. Pravdonoša 1852. 5. — *može biti i s dativom*. Nije dostojno tolikoj ljeposti, tko te ljubi da ovako za tvoje nemilos vene. M. Držić 401. Neka prešeš s njim bude ko je dostojno kraljeviti. G. Palmotić 1, 181. Slovinske sve kraljice, ko je dostojno tvojoi dci, biće tvoje dvorkinice. 2, 305. — *d)* *satis*, *kad se govori o veličini radie*, *o kakru mnoštvu*, *dostojno znači: koliko je dosta*. Pravu službu spomenuti i dostojno platiti. Mon. croat. 83. (1457). Za koje moglo bi se dostojno roka pitati. Stat. pol. ark. 5, 270. Onja se i obילו prima kad no se dostojno dava. F. Lukarević 2. Da češ mu platit više nego je dostojno. A. Bačić 70. Ma tko bi ikada mogao svršit faliti i dostojno pofaliti zvana? F. Lastrić, od' 341. — *u ovijem primjerima kao da znači: reče nego treba*, *abunde*, *isporedi* 1. *dosta*, *c*. Paskoj se boleći čič toga dostojno, vas taj put nosići srce nepokojno. P. Hektorović 26. Dostojno bil hudan bil, ako bil mojega starijega brata ostavil u pozibilu. F. Vrančić, živ. 18. Dostojno pomračito jest bezumno srdce niovo. A. Tomković, gov. 128.

2. DOSTOJĀN (důstójān), *vidi* 1. dostojati, 2.

DOSTOJĀNĀK, *m.* *vidi* dostojnik. — *Postaje nastarkom* *ikt.* *od dostojan part. praet pass. glagola* dostojati. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Neće pristojati kapitulju, manajstirnu oli dostojjaniku. A. d. Costa 1, 230.

DOSTOJĀNSTVEN, *adj.* *augustus*, *gravis*, *s dostojanstvom*, *pun dostojanstva* (*vidi* dostojanstvo, *a, d*). — *U pisaca našega vremena*. Siromaštvu može postati dostojanstveno i štovano. M. Pavlinović, rad. 145. — *adv.* dostojanstveno. Nastavi iguman hladnokrvno ali dostojanstveno. S. Ľubiša, prip. 75. Iguman se digne dostojanstveno. 256.

DOSTOJANSTVJE, *n.* vidi dostojanstvo. — U *Stuličevu rječniku s dodatkom da je uzeto iz brevijara.*

DOSTOJANSTVO, *n.* dignitas, dignatio. — *ispoređi dostojanstvo, dostojstvo, dostojenstvo, dostoj, dostoja, dostojanje, dostojanje, dostojnost.* — *Akc. je ovdje zabilježen kao što je u Vukovu rječniku; u Belinu je drakcije: dostojanstvo (vidi kod dostojan).* — *Postoje od osnoze dostojn adj. dostojan nastarkom istvo, s čega je naj stariji oblik dostojstvo; u našem se jeziku umjeć a među j e i (ali vidi i dostoinstvo). jamačno je ovo pravo postać ove riječi, sudći po ostalijem slavenskim jezicima, a ne od dostojan, part. praet. pass. glagola dostojati, kako bi se moglo i pomisliti: Daničić u rječniku razlikuje dostoinstvo, dignitas, od dostojanstvo, meritum, ali to nije potrebno, jer i jedini primjer u kojem je našao dostojanstvo stoji u spomeniku (Mon. serb. 324 god. 1423) u kojem sud ima a m). i onako kao što je u sadašnjem jeziku. prije bi se dalo kazati da ovako postoje dostojanstvo sa značenjem dignatio (vidi b); ali bi i tome trebalo potrdre. — Rječ je praslavenska, ispoređi stslor. dostojnstvo, rus. достоинство, čes. důstojenství (s nastarkom kstvijc), pol. dostojenstwo. — *Uzmeđu rječnika u Mikalčinu (dostojanstvo, dostojnost, dignitas, amplitudo, auctoritas, splendor), u Belinu (dignitas 247^b; meritum 488^b; portamenti buoni 573^b; grado, digniti 4 gradus 351^b), u Rjelostjenčeru (kod dostojnost, dignitas, honor, honestas, amplitudo, auctoritas), u Voltigijinu (degnazione, onoranza, würdigung), u Stuličeru (dignitas, decus, munus, honor, praestantia, excellentia, amplitudo, auctoritas, splendor), u Vukovu (die würde, würdikeit, dignitas s dodatkom da se govori po zapadnijem krajevima), u Daničićevu (vidi sprijeda).* — *Kod jednoga pisca prošloga vijeka ima i gen. pl. dostojnvi, vidi F. Lastrić, test. 123^a. ad. 32^a. 124^b; na jednom mjestu xvii vijeka dolazi griješkom instr. dostojanstvami. M. Radnić iii.**

a. dignitas, stasie ili osobina onoga koji je dostojan; može značiti i ono čega je dostojan, obično se shrata u dobru smislu, ali vidi i kod a) dd). a) *uopće kao stasie koga koji je dostojan ili čega što je dostojno. aa) kod čeladeta.* Ako bih vas živih vidili, čast po dostojanju vam učinil bih. Aleks. jag. star. 3, 250. Ja čujem, da me grih smućnje, moje malo dostojanstvo rascvijuje me. J. Banovac, prisv. obit. 69. Neka promišli da su ono darovi božji, kojije on nije dostojan niti bi imao po svojoj vrsnosti i dostojanstvu. F. Lastrić, ned. 163. Da on poznade i pohvali tu vrednost i dostojanstvo misnika. Ant. Kadčić 232. Po dostojanstvu treba mu suditi (reku u Slavoniji). Vuk, rječ. 134^b. — *bb) kod čega drugoga; te se može dostojanstvo i zamijeniti riječju vrijednost ili drugom takovom.* Dar moj ni tolika dostojanstva. M. Marulić 4. Da se po dostojanstvu veličanstva i izvrstnosti ima dati i učiniti čast i poštenje. M. Divković, bes. 53^a. Ako gledaj samo naredbu od zakona a ne dostojanstvo od kanze. I. Držić 303. Ovo je blago naše duše, koje lipotu i dostojanstvo poznajući Lucifer obećaje našem odkupiteљу sva kraljevstva. J. Banovac, razg. 96. Ona koja su dostojnija da nam naš otac nebeski dade valja naj pri pitat, pak ona koja su manjega dostojanstva. J. Filipović 1, 420^a. Poslušna dostojanstvo ima promišlat. P. Filipović 13. Križu slatki dostojanstva pun svakoga, jer bi boga mnog postaja. P. Knežević, živ. 44—45. Zaradi dostojanstva japije i

izvrstnosti, niti želja moja niti dar imaju biti za odbaciti se i pogrditi. F. Lastrić, test. u. Ovi sabor nije manjega dostojanstva od sedam općenih sabora. A. Kanižlić, kam. 410. — *po smislu spada amo i ovaj primjer: O veliko dostojanstvo od duše! Korizm. 69^b. — cc) uz dostojanstvo može se izreći čega je ko (ili što) dostojan, i to onakijem načinom kao što biva kod dostojan (koje vidi pod 1, a, a)).* Dilujte onako kako imate dilovat za imat dostojanstva da vam budu rečene... J. Filipović 1, 158^b. Al' ne izgube nikada oblasti i dostojanstva biti poštovani. F. Lastrić, ned. 133. Ova ne mogu imati dostojanstva na spašenje. ned. 284. Tako izgubi i sebi poštenje i dilima dobrim koja čini, dostojanstvo plaće vične. 285. Tako je nepoznan dobroćinstvima primljenim, izgubi dostojanstvo primati i(h) u napriak. 387. — *dd) u orijem je primjerina ono čega je ko (ili što) dostojan, kakvo zlo: Po dostojanstvu da će se pedespati. J. Matović 75. Pridvostruča i uvriđene božije i dostojanstvo muka paklenih. M. Dobretić 290. Grih nosi sobom dva pomaćka to jest uvriđene božije i dostojanstvo pelipsa. 242. — b) meritum, kod čeladeta (ili onoga što se kao čelude misli) kao kod a) aa) ali ističući da je ono (dobra) dostojno radi neke osobite radie ili radi žičeha uopće. ispoređi zasluga. može se prisvojiti čeladetu i samoj radii s koje je čelude dostojno. — često u teologičnom smislu aa) o čeladetu. Po dostojanstvu i molbi Katarine divice i mučenice dopušćuje bog zlamenja i pomoći. Živ. kat. star. 1, 224. Da ta (dobra) imaš po tvojih dostojanstvih, a ne po milosti božji. Naručn. 86^a. Ima bogactvo neizrečeno u rukah svojih, to jes od dostojanstva Jezuseva. A. Gučetić, roz. mar. 40. Prosi gospodina boga, da ti dade po dostojanstvu Isukrstovu. A. Komulović 8. Da po molbi i po dostojanstvu dobrije prije oprosti zlijem. M. Divković, bes. 202^b. Koji biće i dostojanstva ljudska miri. B. Kašić, nasl. 22. Ima ufanje u bogu i u dostojanstvih Isukrstovih, ne u svojih vlastitih. A. Georgiceo, pril. 6. Imamo dostojanstvo pri bogu. I. T. Mruvić, ist. 109. Dar od produženja u dobru do konca ne dotiče se po dostojanstvu nego po daru i mlrosrdju gospodina boga. P. Radović, nač. 96. Po dostojanstvu pro merito. A. d. Bella, rječ. 483^a. Brez nikakva dostojanstva onoga koji prima, sakramenti od sebe diluju milost božiju. J. Banovac, razg. 197. Kada se vojnik na vojsci junački podnese, tađa slavu i dostojanstvo dobije kod kralja. F. Lastrić, ned. 383. Da od nega čekamo život vječni po njegovoj milosti i našijem dostojanstvima. I. A. Nenadić, nauk. 155. Da je Jakob glasovit pustinja izgubio s jednijem grijehom sve što je dostojanstva bio steko s oštrinom i pokorom. D. Bašić 41^a. Inajdući po duši suditi dostojanstvo svakoga. Ant. Kadčić 5. Koga nam daje isto posvetilište po sebi bez nijednoga dostojanstva misnika. 61. Dobro čini dilo, ali ne dobije nijednoga dostojanstva kod boga. 351. Brez nikakva našeg dostojanstva to jest po milosti dopušten. M. Dobretić 3. — *bb) o radii.* Da je dostojanstvom svoga dobara života svrhu ostalije nuziven. M. Divković, bes. 264^a. Kakono da bog dariva milost čovjeku za dostojanstvo njegova posta. S. Matijević 78. Radi milosrdja tvoga i dostojanstva muke tvoje. P. Radović, nač. 10. Molitva onoga grišnika koji hoće da u grihu nastiduje, ne ina nijedno dostojanstvo kod boga. J. Filipović 1, 294^a. Dao nam je u onom sakramentu sva dostojanstva prižestoke muke svoje. F. Lastrić, test. 300^a. Dobrota življenja i dostojanstvo dobra*

dilovanja. Aut. Kačić 7. Skratilo bi se dostojanstvo vjere naše. J. Matović 67. Po dostojanstvim tvoga života i smrti prosti sve moje grijeha. T. Ivanović 122. Značudi dostojanstvo poslušna. Grgur iz Vareša 121. — e) *ono čega je ko dostojan*. Hoće nam biti učinena pravda i dostojanstvo. Mon. serb. 328. (1423). — d) *štoraiće koje se pokazuje čeladetu koje je neka dostojno, pa i postupaće kojijem ko pokazuje da zna koliko je dostojan i vrijedan (u dobrom smislu) i čini da drugi to znadu*. Koji, reč bi, da "e ponosit, al' to nij' mu po naravi, radi se u svemu dobro nosit, s svakim stāti u ljubavi, buduć naučen, dostojanstvo zna da štiti vrhustanstvo. J. Kavašin 99^a. 'Dulja' jest poklon, s kojim se klađama stvorenu zaradi vrhunaravnoga dostojanstva svetiine i slave. J. Banovac, razg. 77. Da je na nižem mjestu, nego iste liegovo dostojanstvo. J. Matović 484. — *može se i o čemu kazati što nije čelade*. Stvar dostojanstvu domorodstva prikladna. D. E. Bogdanić 7. — e) dignitas, honos, munus, čast, časno mjesto, visoka časna služba. Ni podobio človiaka visoka dostojanstva v mjesti da bi se bojal. Naručn. 66^b. Slobodan ali sluga, v dostojanstvi ali v oficiji postavljen. 79^a. Prva okolovina pristoji se kipu čovjeka koji je sagriješio, to jest kakovoga jest bitja, dostojanstva, čina i reda. S. Matijević 32—33. Koji vlada crkvom, vađa da ima dostojanstvo duhovno što ne imaju principi ni krađi. A. Bačić 175. A tko ti dade one sinove, ono dostojanstvo, nauk, pošteine i ostala, koja imaš, izvan bog? J. Banovac, razg. 153. Sveti red i krizna oće veće dostojanstvo od misnika. 207. Vađa ostaviti bogastva, dostojanstva, naslade. prip. 4. Sadašnji naraštaj ne traži drugo, nego meksinu, lipotu i gidzu u ođiđi, izpinajući se jedno prau drugim milogo puta više nego može i nego pripušta stanak liov i dostojanstvo. F. Lastrić, od' 342. On je od cara darovan dostojanstvom logotete. A. Kanžlić, kam. 5. Nega japa uzvisi na dostojanstvo kardinalso. 798. Ako si na koje dostojanstvo uzvišen. fran. 190. Knez Luka i Ivan Vladimirović imadoše u kriposti stariji dostojanstva, dukalu od principa. And. Kačić, razg. 184. Ako bi u dostojanstvom kraljskim sjao. I. J. P. Lučić, nar. 131. O uzvišenju na dostojanstvo bankso. M. Katančić 61. U svakomu vladau imadu biti redovi različiti ili vam dostojanstva po različnosti posala i zabava, veći, sriditi i mañi. Grgur iz Vareša 29. Stevan dobije potvrđene despocko dostojanstva. S. Ćubisa, prip. 84. *može biti od čeladeta preneseno na što drugo*. Zenidbu uzdiže na dostojanstvo svetoga sakramenta. F. Lastrić, svet. 8^b. — u znak štoraića zove se čelade s kojijem se govori: *časte dostojanstvo*. Trud vašijem dostojanstvom darivan. M. Radnić m. Da knezu Markiolu oću vašeg dostojanstva bi zaručena vaša majka Antica Verancio. J. Banovac, razg. vi. Vaše dostojanstvo (reku vladici). Vuk, rječ. 134^b. *amo spuda i ovo: Veličini dostojanstva V. P. G. (vašega plemenitoga gospođevca) posvećujem moje spjevanje*. B. Bettera, or. (prodg.). — f) bonum, possessio, u jednoga pisca xviii vijeka znači imanie, dobro (vidi dostojanje, d). Stada Ćiova, kuće, polja, zemlje, vrtle, vinograde, i sva dostojanstva Ćiova i imanstva. F. Lastrić, test. 123^b. Naolade se jedan čovik hogat, koji imadijaše nikođ dvornika ili Ćubasu, koji nastoji svrhu dostojanstvi i doodaka. od' 251.

b. dignatio, djelo kojijem se ko dostoji što učiniti ili ustojiti koga drugoga. — u Voltigijinu rječniku — o postanu vidi sprijeda.

DOSTOJÁNE, n. meritum; dignitas; dominium, bona. — *Naj stariji je oblik (od prijevih vremena, osobito u knjigama pisanima crkvenijem ili pomiješanim jezikom) dostojanje, mladi dostojanje (od xv do xviii vijeka), naj mladi dostojanje (od xviii vijeka). — Postaje od dostojan part. praet. pass. glagola dostojati nastavkom ije. — Između rječnika u Vrančićevu (dostojanje, meritum⁴), u Belinu (dostojanje, meritum 483^a), u Stuljčevu (vidi dostojanstvo), u Vukovu (hereditas⁴), u Daničićevu (dostojanje, dominium; meritum⁴).*

a. meritum, djelo kojijem se dostoji (zasluži) i ono što se dostoji. Cine milosti i zapisanja, svakomu po dostojanju jeho. Mon. serb. 221. (1392). Što su komu dali, dali su s pravdom i z dostojanjem. 508. (1470). Carstvo mi onogaj človeka po dostojanju da pedepšete. 528. (1481). Ne išće hvalu od svoga dostojanja. Korizm. 1^a. Po dostojanju muke Isukrstove daje se Ćim milost. S. Budinić, sum. 184^a. Da se po tvomu pristvetomu moljenju i po tvomu dostojanju sva kolika djela moja isprav. M. Divković, nauk. 119^b. Razumij da su bođži dari, a ne dostojanje kakove tve stvari. A. Georgiceo, nasl. 96. Samo moje s Ajačovijem dostojanje izmjerite. Ć. Palmotić 1, 212. Koga preni dostojanje na crkveno stolovanje. J. Kavašin 309^a. Porad razlikih i vlastitih dostojanja, što ima ova svetkovina nad ostale. Blago turl. 2, 103.

b. dignitas, vidi dostojanstvo pod a, e). Vsi baruni i knezi i vladavci naredi (Aleksandar) po dostojanju sest. Aleks. jag. star. 3, 318. Velik plemstvom, dostojanjem, ki u četverom sivaš vijeću. J. Kavašin 119^a.

c. dignatio, djelo kojijem se ko dostoji (vidi 1. dostojati, 3, c), milost. — u jednom primjeru xv vijeka. O čudnovato k nam je tvoje milostiđe dostojanje! (O mira circa nos tuae pietatis dignatio!). Bernardin 63^a.

d. dominium, bona, fortunae, što je čije, imanie, baština (i s osobitijem značenjem hereditas, vidi u Vukovu rječniku), od značenja: što ko dostoji, postaje: što ko dobije, ima, ispredi dostojanstvo pod f). — od prijevih vremena do našijeh. Dasta selo svoje i vinogradi i zemlje i vse dostojanje. Starine. 13, 208. (1185 prepisano 1250). Gosposdi moj svetyj, pridose jezici vs dostojanje tvoje. Stefan, sim. šaf. 24. Inje carje pobediħ i razbiħ i vazeh dostojanja ih. Deč. hris. 65. I s vodami i s pašami . . . i sa svakime Ćimne dostojanjema. Mon. serb. 234. (1399!). Lisac, Inoćica i Tranovica jest ođ dostojanja i ođ kotara rečenoja primortja. 255. (1405). Ne đat dostojanje tvoje na pogrdenje (ne des hereditatem tuam in opprobrium). N. Rašina 37^b. Joel. 2, 17. Naše bude dostojanje. Anton Dalm., nov. tešt. 69^a. mar. 12, 7. Na čast tebe moji beli dvori i u dvori moje dostojanje. Nar. pjes. vuk. 2, 358. Reci bratu mojemu da poljeli sa mnom dostojanje. Vuk, luk. 12, 13. I da nama ostane dostojanje njegovo. mar. 21, 38. Ako li bi ko zavjetovao gospodu Ćivu kupljen, koja nije dostojanje njegovo. D. Daničić, 3mojs. 27, 22. A koji prije nastavahu na dostojanju svojem. Idnevn. 9, 2.

DOSTOJANIV, adj. vidi dostojljiv. — U jednoga pisca xviii vijeka. — riječ nepouzdana. Svakako nastojat činit mnoga dila dostojanjiva na postenje našega spasiteļa. Blago turl. 2, 261.

DOSTOJASTVO, n. meritum, dignitas, vidi dostojanstvo i dostojstvo. — Postaje kao dostojstvo, samo što se među j i s umee a. — U četverice pisaca od xvi do xviii vijeka. a) meritum, djelo kojijem se zasluđuje, i ono što se zasluđuje.

Ne po dostojastvih naših ni po miri sladosti naše, da po obilju milosrdja tvojega pomozhi virne tvoje. I. Bandulavić 294b. Veliko dostojastvo ima, koji oprost svomu neprijatelju. P. Posilović, cvijet. 68. Koji je tebi tolike darove zajedno dao brez nijednoga dostojastva tvoga. 144. Ako ju (*lemozinu*) činiš s odlukom pokazati se za taštu slavu, ne samo joj digni dostojastvo nego otruje pomaknjem. F. Lastrić, svet. 4b. — *b*) dignitas, *vidi* dostojanstvo, *e*). Vladčestvo, oblast i učitelstvo crkveno dostojastvom svojim nalhodi i mnogo nadstupa vladčestvija i gospodstva vremena ili svćtovna. Š. Budinić, sum. 54b.

1. DOSTOJATI, *dostojim* (dostojam), *impf. i pf.* decere; dignum esse. — *Riječ je stara, ali nije praslavenska, ispredi stloec.* dostojati, *oportere, licitum esse, convenire, reservari, rus. dostoyat' (drugo je dostoyat', *vidi* 2. dostojati). — Po tome što je imperfektni glagol i što je mlada riječ nego je dostojan, ne može biti složen od do i stojati, nego postaje od iste osnove od koje i dostojan, a prema stojati ima u inf. i prošlim vremenima osnovu dostoj, a u sadašnjem vremenima dostoji. — U nekoliko primjera od xv do xviii vijeka sadašnja vremena imaju osnovu dostoja: praes. sing. dostoj. F. Glavinić, svitl. 130. I. Grličić 284. B. Pavlović 51. A. Kanižić, bogojubn. 32. 156. 353. 391. 446. 523. uzr. 87. 269; 3 *sing.* dostoja. Narnen. 88a. S. Menčetić 6. H. Lueić 204. 253. P. Hektorović (?) 98. 162. N. Dimitrović 44. Postila. Q4b. Anton Dalm., nov. test. 34. A. Čubrarnović 143. 155. D. Rašina 2b. 14a. 23b. 25a. 31b. 63a. 74a. M. Gazarović 85. P. Kanavelić, iv. 211. S. Margitić, isp. 70. F. Lastrić, od' 260. test. 355b. 869b; 1 *pl.* dostojamo. I. T. Mrnavić, osm. 184; 2 *pl.* dostojate. F. Lastrić, od' 3; 3. *pl.* dostojaju. Š. Budinić, sum. 46a. J. Kavašin 23a. 79b. F. Lastrić, ned. 133; *impf.* 2. *sing.* dostojaj. Bernardin (1586) 14a. M. Marulić 20. 88. H. Lueić 241. A. Komunović 51. I. Bandulavić 25b. 299b. P. Kanavelić, iv. 107. A. Vitajić, ost. 72. ist. 158. L. Terzić 209. 363. F. Parčić 76. J. Banovac, blag. 362. F. Lastrić, od' 4. 287. test. 371a. A. Kanižić, fran. 90. bogojubn. 332. utoč. 740; 2 *pl.* dostojajte. A. Kanižić, fran. 12. — *tome nasuprot, kod nekijeh pisaca, dolaze inf. i prošla vremena od osnove dostoji, *vidi* dostojiti. — u jednoga pisca čakavca xv vijeka ima (jamačno griješkom) *impf.* dostojij: Dostojij se slugu ti utišit tvoga. A. Georgiceo, nasl. 252. — u naše vrijeme, u inf. i u prošlim vremenima osnova mo: biti dostojati (*vidi* u *Vukovu rječniku*), ispredi stojati i stajati. — U *Vukovu rječniku* akc.: dostojati, dostojim, kao da je složeno: do-stojati; ali po postanju u *Belinu rječniku* trebalo bi da je dostojati, *dostojim*, i tako je doista u naše vrijeme u *Dubrovniku*. prvi je akcentirao kao kod dotrčati, osim *impf.*: *dostój*, *dostójmo*, *dostójte*; drugi je kao kod nastojati. — *Između rječnika u Vrančevu* (anereor'), u *Mihaljinu* (dostojati se, dignus sum'), u *Belinu* (dostojim, dostojam, promeror' 453a; dostojati se, *degnarsi*, *dignor* 247b), u *Bjelostjancu* (dostojam se, dostojim se, *dignor* v. račun se; dostoji se, *convenit*), u *Jambreševu* (dostojam se, *dignor*), u *Voltijinu* (dostojati se, dostojim se, *degnarsi*, *sich würdigen*), u *Stulčevu* (dostojati, dostojim, v. dostojiti), u *Vukovu*: dostojati se, dostojim se; *pf.* *sich würdig machen*, *dignum se praebere*; dostajati se, dostojim se, 1. *pf.* (u pjesmi ima i bez, *se*), *sich würdig machen*, *dignum se praebere*. 2. *impf.* dostoji se kome što, *sich geziemen*, *decet*; u *Daničevu* (dostojati, češće sa se, *deberi*, *perinere, convenire*).**

1. *aktivno.*

a. *impf.* decere, deberi, convenire; *češće sa se, *vidi* 3, a.* Da vhiditi podsičnomu na vektoraja jadenija i da ispravljajet kynm dostojalo vs prvih jasti i ostali sut. Sava, tip. stud. glasn. 10. 151. Obeznan imjeje oči svoji, jakože dostojiti slćpomu. Danilo 169. Dragoje s bratijomu plati što ih dostojaje platiti. Spom. sr. 2. 31. (1392). Kada tko učini stvar ka ne do-toji. M. Marulić 140. Daj meni dio imanja što me dostoji. N. Rašina 58a. Jer tebe čestita slava dostoja, ja kupovita raba sam li tvoja. H. Lueić 253. Dotu meni dostojću podaj mi. F. Glavinić, cvit. 112a. Da je crkva u čistoti *ko* dostoji. P. Kanavelić, iv. 603. Nijednoj razni meni ne dostoji rob ljubeni. J. Kavašin 252b. *Ko* držanstvu mojem dostoji. 270b. — *mješte dativa može biti i acc.*: Ruha tva vazima (*tvoj vojno*), ter po bludih svim razmeće, jeda brže koj gospoiji, ka polipša jes od tebe, il' ka može hit' uz tebe, il' ka ruho tve dostoji. A. Čubrarnović 145. *tako je i u naše vrijeme u sjevernoj Dalmaciji*: „Ne dostoji mene s tobom spavat'. „Ne psuj tako, jer to neja ne dostoji". M. Pavlinović.

b. *impf. i perf.* dignum esse, *biti* dostojan. a) kao imperfektni glagol često kod pisaca od xv do xviii vijeka. aa) *objekat je u acc.* (Ovu plaću svi dostoje. M. Marulić 325. Ako žniv dostoja, tko slavi tvoj ured. S. Menčetić 6. To li ma dostoja ljubav, trud i vjera? tuj dava vi moja, tko ljubav ne tjera. N. Najšeković 2. 91. To li je plata ma, to li ja dostoja, toli se dat ima službu za moju? 2. 25. 113. Dostoji li tvoja mladost, tvoja vera, tva lipota tuj gorčinu od života? A. Čubrarnović 146. Hvalu dostoji tko na čas(t) nastoji. F. Lukarević 116. Ovdj ja verni pas ukopam sad stoju, ki taku vernu čas za vernos dostoja. D. Rašina 55a. Počne u iste (*grijehe*), aliti u druge upadati i novu pokoru za ne dostojati. A. Gučetić, roz. jez. 49—50. Ne samo ne može dostojati kojngod stvar duhovnu nego još ne more se ustati od grijeha. S. Matijejić, isпов. 10. Pedepsu on dostoji goru nego zli Paride. G. Palmotić 1, 168. Negova mudra svijes dostoji taki ured, tet dike, tet časti. I. 228. Ah ovo li od tebe sam dostojala? 1, 278. Primi platu, ku si dostojala tvojim djelim prikornimi. 2, 62. Ča ma dila ne dostoje tva je muka dostojala. I. Ivanišević 41. Vele sam pital u tebe a nisam ni malo dostojal. 133. Teška moja zloba tvoju milos ne dostoji. P. Kanavelić, iv. 573. Ni izaradi priprostita (*oca*) dostojimo sramotu ni izaradi plemenita slavu. M. Radnić 75b. Očee, nas pomozhi, ako pomoć dostojimo. I. Zanotti, en. 45. Radi mnoštva mojih grihova, za koje premda ispoovidam da dostojim muko paklene. L. Terzić 67. On nastoja čest sebi odbiti, ku dostoja. J. Kavašin 95a. Nepravde ljudske taku sreću ne dostoje. I. Dordić, uzd. 133. Sto sam ja dostojao po dostojanstvih muke moga odkupitelja, jesam izgubio po mojim zločama. J. Banovac, privs. obit. 68. Oklelo ikada dobro tako mi smo mogli dostojati? A. Boškovića *kod* I. M. Mattei 342. Tko vjeruje u sina dostoji život i slavu rječnu. S. Rosa 55a. Koja ima stvar prema ovoj dostoji pravo ime od posla? A. Kalić 31. Da čovik zato dostoji muke vičće. I. J. P. Lueić, nar. S. — *bb*) *objekat je u gen. (partitivom) i kad nije negativna rečenica (isporedi čekati, dočekati)*. Kad človik srdit je, dostoji pokore. D. Baraković, vil. 165. Nu er velika čuda često vjere lasno ne dostoje. I. Gundulić 322. Ako s vašim mirom toga dostojamo. I. T. Mrnavić, osm. 184. Tvoza imena ko i dostoji vječne slave, živjeti će svla spo-

mena. G. Palmotić 1, 111. Melenao nije dostojno trojih diha. 1, 279. S njih da i dostojim osuđenja. J. Kavašin 575^a. Zaradi one ljubavi, kojom te dragovaše i ono prem u doba, kada ti ne dostojāše nego vječne pedespe. I. M. Mattei 23. — *ce*) *mješte objekta ima podložna rečenica u kojoj je da*. Tim si dostojala da pri mni milosti ku želiš imala budeš u radosti. M. Marulić 46. Tijem dake dostojiš, da tebe svak slavi. N. Dimitrović 98. Dostoji ne gizza, da ju svak proslavi, i u broj od zvizda da mladost ne stavi. N. Naješković 2, 78. Ako ljubit nije dostojno ženi jednoj mužā svoga, ja dostojim radi toga da vik živem nepokojno. F. Lukarević 230. Ne dostojim, gospodine, da u me ulježeš. B. Betera, čnt. 117. Dostojan je da mu krati svoje darove; nu budući da je život dar naj veći od svih darova naravnih, dostoji grešnik, da život digne mu se. B. Zuzeri 123^b. Čijem je dostojno da vjernu i ufaše polože u nje. S. Rosa 95^a. — *dd*) *mješte objekta može biti infinitiv kad mu je isti subjekat koji je kod dostojati*. Kolik trud i poraz dostoji po vas dan patiti svaki nas? N. Dimitrović 52. Dobrota jere taj, koja je u tebi, dostoji vas svit saj vladati pol nebi. N. Naješković 1, 337. Mañe zlob biti i sužan gospoiji koja se slaviti za lipos dostoji. M. Držić 70. Vaša vira ne dostoji to od gospodina prijati. F. Vrančić, živ. 37. Nu što velim? ne dostojim, ne, jaob, sin se tvoj nazvati. I. Gundulić 249. A ka je spoznana blaga diklica, dostoji bit zvana nebeska božica. G. Palmotić 2, 335. Ja mu obuće božanstvene odvezati ne dostojim. 3, 125^b. Za ljub si stvorio mene ki dostoja? nisam biti. I. Ivanšević 33. (*Mandalijena*) dostoja bit od Isukriža učienia, apostolorum apostola. I. Dordić, uzd. 11. Dostojim grijeha cijeka svakom stvoru bit mrzeća. N. Marci 80. Ja grešnica k nebu uzdignu ne dostojim oči moje. 96. — *ee*) *nije izrečen objekt, ali se razumije po onome što se prije ili poslije kaže ili po adverbu*. Koga sa mnoim, gospe, obdari, ne čim stanje mō dostoja, da velikos tvoje slave. A. Čubranović 143. Dati hoće vsim plaću ili muku, kako budu dostojala delovanja vsakoga. S. Budinić, sum. 10^b. Diklica je lijepa mene za dvorkiñu svoju obrala š ne dobrote nezrečene, ne er ja sam dostojala. G. Palmotić 1, 293. Ako se lijeja vila, tve ljepote ko dostoje, tebi kaže draga i mila. I, 300. Svim zalim daj i vrati kako budu dostojati. A. Vitajić, ist. 81^b. Mañe patim neg dostojim. J. Kavašin 425^b. Onako nas ti pohodi, naša djela k dostoja. I. Dordić, uzd. 128. Ako ti se ne poklomi kako sećeniš da ti dostoji. A. Kalić 61. — *ff*) *objekta nema, značenje je: upuće raditi dobro, zasluživati bene mereri*. Ne sagrišuju ni smrtno ni prihodne, paće dostoja. Narićen. 88^a. Boje jest za dostojati pri bogu. S. Budinić, ispr. 31. Ne mogu živine nerazložite uvrijediti boga, ni dostojati ni ne odlostojati ni u kakvoj stvari. M. Radnić 308^b. — *b*) *u nekijem primjerima prošljeg vjekova može biti da je perfektivni glagol, te kao da je značenje: zaslužiti, tako je i u naše doba kod oblika dostajati (vidi u Vukovu rječniku)*. Marija dostoja ča sve žene svita ovega ne dostojāše. M. Jerković 11. Jest dakle dobro činiti sećenju od onoga što se govori, jere, ako mrmñaju s istinom, služioe ti za pokorit se, a ako s lažju, biće ti prilika dostojati i još zajedno znanje za živiti s većijem čuvanjem i paženjem. M. Radnić 20^b. Gubiš sve ono što si dostojao i zaslužio u svijem zlopaćenima. 212^b. Sluga Isukrstov ne ima iskati drugo nego samoga boga, ako hoće dostojati a ne izgubiti plaću 325^b.

Premda može nam bog dati nebe po sebi neće nego da činimo štogodi i da ga dostojimo. 457^b. Sree Benediktovo dostoja imati istoga boga za blagajnika. I. Dordić, ben. 81. Da to ime po razlogu dostojite. 93. Svojom prisvetom imakom na drvu križa nama opravdañe dostojao je. J. Filipović 204^b—205^a. Milost, koju je on nami dostojao na otaru od križa. J. Matović 130. Kako je Jesukrst u svojoj muci dostojao i zadovoljio za nas. 228. Ona, koja kako glava u uda, svetijem svoijem ljudna dostoja i zaplati. 270. Ono što je Jezus učinio, steko i dostojio prid oem vječnijem. A. Kalić 303. Nisi raja dostajala, već si pakta zaslužila. Nar. pjes. vuk, rječ. 134^b.

2. *pasivno. kod pisaca od xvi do xviii vijeka. part. praet. pass. dōstojan (dōstojan) razlikuje se od adj. dostojan i akcentom i tijem što ne gubi -a- u nijednom obliku*. Ka si dostojana biti blažena. Transit. 130. Koje te dostojanu s početka jur učini za moć začeti. A. Gučetić, roz. mar. 133. Dostojan bi kruni za živa Davida. D. Baraković, jar. 56. Ako Josip sveti bi zaručnik Marijin, a Marija bi dostojana okruniti se za kralju nebesku. J. Banovac, razg. 124. Hoće li u oni čas bit dostojana pomilovana ili pokarana? prip. 3. Radi dostojani muka pakleni. I. J. P. Lučić, doct. 11.

3. *sa se, refleksivno.*

a. *impf.* decere, deberi, liceo, kao pristojati se, pripadati, biti dopušten. *mješte subjekta može biti infinitiv ili podložna rečenica u kojoj je da. često s dativom*. a) decere, pristojati se. Dajemo sa koristju i sa ljubovju, kako se dostoji udržati. Mon. serb. 106. (1333). Zavezujemo se početi rats sa vsomom našom gospoekomu kraljevstva moćju i našemi slugami i našimi prijatelji vojstavnim načinom, kako mi se gospoectvu i kraljevstvu dostoji, ne imijuće teškoće ali vojske tursk e na sebi. 448. (1451). Po zakonu kako se dostoji. 496. (1466). Kakono se dostoji svetim. Bernardin 29^a. paul. eph. 5, 3. Dali se dostoji tolikoj gospoiji nemilos za ljubav? Š. Menčetić 118. Ali je pravo toj, ali se dostoji, ostavljen sluga tvoj u tuzi da stoji? N. Naješković 2, 49. Ni pravo, cvite moj, niti se dostoja, u pole poje bit boj, pak uteo iz boja. D. Rađina 25^a. Tim mene ugledaj tač, kao se dostoja. 74^a. Vridnjia kruna tebi se dostojāše. M. Jerković 57. Poč ču ja skupiti djevojčice, tance i pjesni za spraviti, ke se piru tvom dostoje. G. Palmotić 2, 207. Mañe dostoji se grijeh duši našoj nego jedno brvno našemu oku. M. Radnić 24^b. Govoriti kad se dostoji 29^b. Gdi se pristoji misniku mazati, neka on pomaže, a gdi se nemu ne dostoji, neka pomaže sam sebe bonik. L. Terzić 274. Ako ovi nisu pokarani od crkve i poglavica, kao se ina i dostoji im se. J. Banovac, razg. 107. Lipo su se, kako se divojkām plenenim dostoji, odivale. A. Kanižlić, ntoč. 51. Ti si me primila kako se pristoji, ti si gorivila kako se dostoji. Nar. pjes. istr. 2, 114. Djevojci se ili ženi ne dostoji u oltar uči. 'Nemu se dostoji'. Vuk, rječ. 134^b. — *u ovom je primjeru mješte dativa pripadaj za s acc.* Ne dostoji se za kralja da sam po sebi lemosinu dili ubogima. A. Tomiković, gov. 266. — *b*) *deberi, pripadati*. Dajemo viditi vsakomu človiaku komu se dostoji. Mon. serb. 248. (1400). Damo viditi vsim, kim se dostoji. Mon. croat. 55 (128). Što bi se komu po rečenom testamentu dostojalo. Mon. serb. 496. (1466). Kupljeni jest, ne dostoje se nemu ovec. N. Rađina 25^b. jounu. 10, 13. Nu sada, juveni, smislite malo stav, kako se smrt meni dostoji za ljubav. N. Naješković 2, 72. Vami se dostoji ovo moje pogrednje. M. Radnić 111. Stvarima, kojijema

se dostoji pošteće. J. Matović 351. — c) licere, biti dopušten. u primjerima xvi vijeka. Ne dostojit se postaviti tih pinez u škriću. Korizm. 95^a. Riječi koje ne dostoje se šlovkje govoriti. N. Rašina 35^a. Sabota jest, ne dostoji se tebe nositi odar tvoj. 47^b. Dostoji li se dohodak dati cesaru? 168^b. Ne dostoji se tebe imati ženu brata tvoga. 193^a. Sužanstvo velje toj, ako se dostoji, od mene, bože moj, daleko da stoji. N. Dimitrović 88. Dostoja li se dati dohodak? Anton Dalm., nov. tešt. 34^a, mat. 22. 17.

b. *pf.* i *impf.* dignum fiori; dignum esse, mereri, zaslužiti; biti dostojan, zasluživati. — od xvi vijeka, u naše vrijeme samo perfektivo, vidi u Vukovu rječniku. (samo kod primjera u kojima je očito glagol imperfektivan, to je naznačeno; u ostalijem je perfektivan ili se ne zna što je.) a) *objekat je u gen.* Toliko vrime jest da se ja dostoja(h) pakla. P. Posilović, nasl. 135^b. Nebeskog se carstva dostojati. Nar. pjes. vuk, rječ. 135^a. — *impf.* Ti za Isukrstom jesi prva koja se dostojiš svake hvala andeoske. P. Posilović, nasl. 73^a. I premda se ja ne dostojim ovoga, budući nepravedan. 77^a. — b) u jednom primjeru xviii vijeka *objekat je u acc. što je sasma neobično.* Uvridilo sam na mnogo načina moga gospodina i za moje gribe ja dostojao sam se pakao. P. Posilović, nasl. 149^a. — c) *mjesto objekta ima podložna rečenica* s da. *impf.* Oni koji . . . nije se stidio uvrijediti boga, ne dostoji se, da po svojoj smrti ima odpuštenje griha svojije. P. Posilović, nasl. 1^b. — d) *mjesto objekta ima infinitiv kojemu je subjekat isti što je i glavnom glagolu.* Za t' grih ne dostojat se imati milosrdije od boga. Transit. 253. Samo da mi je jedan put dostojati se vidjeti ljepotu gospinu. M. Divković, zlam. 57^a. Zašto sam ja živio kako jedina živina, dostojao sam se imati ovaku priliku. P. Posilović, cvijet. 97. — *impf.* Zavidnik njekoji sve huli me pjesni, ki se zvati dostoji u svemu nesvijesni. D. Rašina 64^b. I kolikije muka jesi se dostojao i jošte ti se dostojiš ni trpiti. P. Posilović, cvijet. 179. Opovidam da ne dostojim se počti u raj za moja dila dobra nego počti za pomoć i dostojanstvo mulke Isukrstove. nasl. 122^a. — e) *objekat nije izrečen, ali se razumije po adverbu.* I nizda mene izrijeć pokarao i osudio, kako moji grijesi dostojali su se. P. Posilović, nasl. 28^b. — *impf.* Ne sveti se ni kara nas, kako naši grisi dostoje se. 29^a.

c. *pf.* i *impf.* dignari, naći (nalaziti) da je što dostojno da se učini, pa po tome ljekiti, odlučiti se (odlučivati se) što učiniti, kad subjekat pomisli da ona radnja koju hoće da učini nije čega nedostojna, ali obično drugi radi kojega se čini prima onu radnju kao milost. zato se često, kad se ko molti, upotrebljava ovaj glagol. isporedi izvolyeti. — glagol je obično perfektivan; ovdje će biti naznačeni samo primjeri u kojima je bez sumnje imperfektivan. — s orijem značenjem dolazi pouzdano od xv vijeka. a) radnja je izrečena infinitivom. Dostojaj si se, Isukrst, s nebes slisti. Živ. kat. star. 1, 223. Ti nas poni shranit dostojaj se, bože. M. Marulić 20. Da bi se ne dostojal nim biti jednak, a ta vsa ishajaju ot kurenja superbije. Naručn. 86^a. Pravda i milos tvoja, koja se grješnika pomilist dostoja. N. Dimitrović 52. Taj mi se dostoja u mene prit' na stan. N. Najšković 1, 329. Rad ti bih znati ja, luveni bože moj, kako se dostoja u njesto prit' ovaj. 2, 21. Da se je gospodin dostojao gnusnijeh vas oprati. B. Gradlić, djev. 117. Bješće odlučila toliko se poduziti, da ti dostoja se u ne utrobu ištupiti. A. Gučetić, roz. jez. 90. Moleći, da bi se dostojao tanni život moj provstitili. 82. Ne

nahodimo, da kraj sluzi, aliti sužnju igdar se je dostojao noge umiti. 165. Dostojaj se, gospodine, bez griha nas čuvati. A. Komulović 54. Moliti boga da se dostoji obratiti sve kolike grješnike. M. Divković, nauk. 86^a. Dostojaj se poslati svetoga andela tvoga s nebes. I. Bandulović 28^b. Mene osloboditi dostoj se od svih, ki mene neuvade. M. Alberti 434. O višnje kreposti, dostojte se drugdje odnijeti sve zlo, ke se nami prijeti. I. Gundulić 81—82. Molim tebe da na ono gošćenje mene grješnika dopejati dostojaj se. F. Glavinčić, svitl. 130. Ako se dostojiš mene utišiti. A. Georgeico, nasl. 160. Tebe molim, da se dostojiš imati za dragu i za primljenu moju ispovijed. S. Matijević 15. Dostojte se zajedno sa mnom doć paziti. G. Palmotić 2, 330. I molitve pulka tvoga dostojaj se uslišati. P. Kanavelić, iv. 107. Isuse, spasitelju moj, hvala ti velika, da si se dostojao mene nedostojnoga grješnika stvoriti. Azbukav. 1690. 26. Molim tvoje milosrdje, da po tvoji prisveti molitva dostoja se meni oprostiti isti gospodin Isukrst. S. Margitić, isp. 70. Koja po nemu višnje svemogućstvo dostoja se djelovati. I. Dorčić, ben. 14. Ivau drugi portugiski samodržac dostoja se jedan dan on isti svojom glavom otiti u kuću jednoga od svojih podložnika. B. Zuzeri 25^a. Rane naše izvoljeli dostojao se jesi. J. Banovae, blag. 33. Tebe molim, da ti isti sam sebe faliti i slaviti dostojaj se. P. Pavlović 51. Dostojaj se primiti tvor ovi. J. Filipović 3, vii. Dostoj nam se pomoć dati. P. Knežević, pism. 3. Kapelani i misijonari, ako očete imati korist od ovi kiziče, dostojte se štiti rečene ozgor i k vama upravjene riči. F. Lastrić, od' 17. Dostoja joj se zaručnik nebeski jednok ukazati lipotu jedne duše u milosti božijoj. ned. 333. Dostoj se opet povratiti se k meni. V. M. Gučetić 193. Papa nije se dostojao odgovoriti. A. Kanižlić, kam. 124. Car dostojao se je čega pohoditi. 832. Svetce prošci da se oni dostoje za nas moliti. bogobudn. 55. Dostoj se prikazati potrebe moje Isnu. 405. Pribivati dostoja se u malom gradiću. M. Zoričić, osm. 40. Govoriti počese, da se dostoji od sviju dobara uzeti sebi polovicu. And. Kačić, kor. 277. S ovima ne dostoj se blagovati. A. d. Costa 2, 197. Kamo cesar s mlogina plemići na šetanje dostoja se ići. M. A. Rejković, sat. B7^a. Betlehem, gdje se je Isus dostojao čovikom roditi. D. Rapić 53. Neka se dostoji tvoje veličanstvo izgovoriti virovače. A. Tomiković, živ. 368. Na to Rizvan: Greu mnogomu u veselu izvršiti, sve što meni sluzi tvomu dostoja se narediti. P. Soroković 586^a. — *impf.* Tva čes u momu (sreći) život se dostoja. D. Rašina 23^b. Ali dočim tač požudan misao ispuniti svit nastoji (Pilat) božinu se porod trudan odgovarat ne dostoji. G. Palmotić 3, 78^b. Koji se dostojaje biti od čega neizrečenim načinom ljublen. P. Posilović, nasl. 2^a. Bog dostoji se da ga ti oteem zoveti. J. Filipović 1, 356^b. Sagrišaju dakle sinovi i kćeri kad ne ljube iz sreća svojih roditelja . . . nego s nikom slobodom nezauzdanom podnose se prid njima, niti se dostojaju činiti im pošteće. F. Lastrić, ned. 133. Niti se dostojimo slišati vašu pridaña. A. Kanižlić, kam. 206. Ukazati očinsku brigu, koju se dostojalu nositi. fran. 9. Tako kraljica andeoska Marija dostoji se biti prozvana jošte i kraljeom ljudi. Grgur iz Vareša 33. Dostojati se, izvolyeti: „On se sa svakim dostoji, nije ohol, nego se dostoji sa siromalom govoriti.“ M. Pavlinović. — u orijem primjerima stoji se za glavni i za podložni glagol: O bože, dostojaj smilic se. M. Marulić 88. Sada se dostojiš

spustiti u ruke i u oblas od zlobnijeh. A. Gučetić, roz. jez. 192. Kada stupi na carsko pristoje, neka se dostoji od crkve spomenuti. A. Kanižlić, kam. 255. — *b) radija se izriče podložnom rečenicom u kojoj je da.* Dostoj se, da sam ja, gospode, sluga tvoj. N. Najošević 1, 176. Da se je tač k meni dostojal da dođe vaš ures juveni, gidačev gospode. I, 214. Dostojja se, da bude kršten, stvoritel. A. Gučetić, roz. jez. 136. Gospoju moja, dostojaj se, da to falim. A. Kanižlić, bogoljubn. 332. Ako bi se ona dostojjala i ktla da joj plati nezimu steću. M. Dobretić 114.

2. DOSTOJATI, dostojim, *impf.* dostati, *isporedi* 1. dostajati. — *Akc. je kao kod dotrčati, osim impf. dōstjōj, dōstjōjmo, dōstjōte. — Postaje prema dostati kao stojati prema stāti.*

a. *aktivno.* a) *persistere, perseverare, ostajati na mjestu donekle, trajati (i u prenesenom smislu).* — u dva primjera xvi i xviii vijeka, i u *Stuličevu rječniku* (*praes. dostojim kod dostati*). A na tebi dobrotu, ako do konca dostojš. Anton Dalm., ap. 151. A nezrile (*lubenice*), što boje znaš, goji, do zrilošta da svaka dostoji. J. S. Rejković 310. — *b) sršivati stajaće.* — u *jednom primjeru xvii vijeka.* Koji čovik radi fale čini dobra, prilikuje se zločestu najmeniku koji svu plaću izjede dočim stoji u gospodara, a kad dostoji, go brez ništa izajde. S. Margarić, fal. 148.

b. *sa se, reflektivno, s gen.; vidi* 1. doticati, a, c, e) *cc.* Ima se uspenutim ne samo koliko se dostoji broja nego koliko od težine. S. Matijević 38. Što se pisma dostoji, ne najdhod još nijednoga pisca ni knjižnika, koji bi s malocem dijačkih aliti latinskih slov obilje hrvatskoga našega jezika dobro ali pravo pisal. P. Vitezović, evit. vii. Što se pak dostoji pomañkaia od mene uñiñeni(h) od ni ništa ne govorim. V. Došen ix.

DOSTOJAVATI, dostojajem, *impf.* iterativno *prema* 1. dostajati. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Pravda božja svakom^u daje kaono svaki dostojaje. J. Kavañin 230^b.

DOSTOJENIK, m. princeps, *čovjek koji je na (visokom) dostojanstvu (vidi dostojanstvo, a, c).* — *isporedi dostojnik.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* — riječ *nepouzdana.* Od biskupa i ostali(h) dostojenik crkvoñi(h). A. d. Costa I, 56.

DOSTOJENIŠTVO, n. *vidi dostojanstvo (pod e).* — *U jednoga pisca xviii vijeka (pisano dostojenistvo) u kojega imu i dostojenik, od čega postaje.* — *nepouzđano kao i dostojenik.* Ime od popa kadkodi dostojenistvo a kadkodi stareñinstvo prikazuje. A. d. Costa I, 56.

DOSTOJENE, n. *vidi dostojañe.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* — riječ *nepouzđana.* Crkva, iskriñi, sva stvorenja tpe grijeħa cić smrtnoga: crkva gubi dostojenja dobrieh djela vijerna svoga. J. Kavañin 4^b.

DOSTOJEVATI, dostojujem, *impf.* kao iterativni *glagol* *prema* 1. dostajati. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Da budu umoreni kako ñihov griħ dostojevaše. M. Radnić 22^b.

DOSTOJIT, *adj.* *vidi dostojan.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* — *nepouzđano.* Psoj je ñemu dostojita. J. Kavañin 420^a.

DOSTOJITI, *vidi* dostajati. — *Od xv (vidi kod b) do xviii vijeka ne vele rjetko, a između rječniku u Stuličevu (dostojiti i dostojiti se, dignari etc.); dostojiti se komu, convenire, decere).*

a. *aktivno.* Koji sam za službu veće krat dostojl. S. Menčetić 178. To li ja od tebe dostojl? M. Držić 357. Tko je dostojl veće na ovomu svitu, on će imati veću plaću. I. T. Mr-

navić, ist. 46. Izprositi kako jednu milost i dar ono ča ne može dostojiti po pravdi. P. Radović, nač. 96. Možeš dostojiti u ñemu (*životu*) vječni pokoj. M. Radnić 178^b. Kako stoji danguban tko postuje vazda z bogom i nigdi ne pristaje dostojiti? 489^b. Dostojiti i dostignuti slavu nebesku. H. Bonačić, nauk. 22. 57. Stipan za dostojit krunu sebi, služi se s oružjem ljubavi. J. Banovac, razg. 53. Nu čaš i ti, o ma mila, ove uživat čestitosti, ke si ñemu dostojila svom ljepotom i jakosti. P. Sorkočević 588^b.

b. *sa se, reflektivno.* Htj se dostojiti slišat, gospodine. M. Marulić 22. Da se bude dostojit postaviti mir. B. Gradić, duh. 45. Dostojio si se uliti svrhu tmina razuma moga zraki tvoje svjetlosti. M. Divković, nauk². 247. Ki si se dostojil roditi. M. Alberti 409. Ki si me nasititi dostojil se. F. Glavinčić, svitl. 129. Ki nas uboge dostojil si se htiti krvju nasititi. A. Georgiceo, nasl. 290. Bog primiti dostojice se. I. Velikanović, uput. 3, 440.

DOSTOJLIV, *adj. (djelo) kojijem čovjek biva dostojan, zasluzuje.* — *isporedi dostojnljiv, dostojanliv.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* — *nepouzđano.* Posti, molitve i druga dila dostojliva. J. Banovac, prip. 114.

DOSTOJNICA, f. *žensko čelade dostojno.* — *U Stuličevu rječniku (mulier optime merita).*

DOSTOJNĀK, m. *čovjek u kojega je (visoko) dostojanstvo (vidi dostojanstvo, e).* — *isporedi dostojenik.* — *Od xiii do xviii vijeka.* Dostojniky carstva nebesnaago. Domentijan^a 286. Raduj se, arhistratžo Mihovilo, prčstolu vladicu dostojniče. Arkiv. 9, 111. (1468). Po običaju od neki crkava ispovidnik pokorni poznaje se kakono dostojnik i zato ispovidnik pokorni nahodi ostale kanunike u oblasti. A. d. Costa I, 56. — *s drugijem je značenjem u Stuličevu rječniku: dostojan čovjek (vir optime meritus); tako je i u jednoga pisca xviii vijeka.* Prid bogom se čini dostojnik za isprosit. A. Kalić 491. *isporedi dostojnica.*

DOSTOJNLJIV, *adj.* *vidi dostojnljiv.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* — *nepouzđano.* Misa uzdrži u sebi tri osobite kriposti, to jest dostojnljivu, isprosnjuću i izvršujuću. M. Dobretić 368.

DOSTOJNOIMENIT, *adj.* *vidi dostojnoimenovan.* — *U knjiži pisanju crkvenijem jezikom xiv vijeka (u pozñijim prijepisima).* Jedinogo ots dostojnoimenitihy črnkesc takovyihy imě. Danilo 42. Vlječestnjanje i pēpodoñbnje i dostojnoimenitje črnkuce Svetyje Gory. 166. *vidi i kod dostojnoimenovan.*

DOSTOJNOST, *dostojnosti, f. dignitas, meritum, stāñe, osobina onoga koji je dostojan, vidi dostojanstvo, a.* — *Postaje od dostojan nastarkom ostn.* — *Od xvi vijeka a između rječnika u Mikañinu (kod dostojanstvo), u Belinu (dostojnos, dignitas^a 247^b; meritum^a 483^a; dostojnost, meritum^a 137^b), u Bjelostjenčevu (vidi kod dostojanstvo), u Jambresičevu (honestas, dignitas^a), u Voltigijinu (v. dostojanstvo), u Stuličevu (v. dostojañe).* a) *vidi dostojanstvo, a, a).* Za voju dostojnosti grisiñka. Naručn. 102^b. Malahan dar mojoj želj i vašoj dostojnosti. I. Dordić, uzd. iv. Ako vide u nami krepas i dostojnos od hvale. salt. 202. Za majku uzimam te, premda ne imam dostojnosti. P. Knežević, pism. 184. Jeli potrebna dostojnost podiliteľa oli misnika? Ant. Kadčić 117. Kolika je podobnos, kolika dostojnos čovjeka? A. Karić 194. Trebuje ne samo dignit krivinu grijeha nu još i dostojnost vremenite pedepse za svaki grijeħ. 518. — *b) vidi dostoj-*

janstvo, a, b). Prosvitjen po utežanju ili dostojnosti s. Pavla. F. Glavinici, evit. 36—37. Čoviku za dostojnost i zaslužije naj koristnija. A. Kanižlić, uzr. 157. Koja je moja dostojnost, koje je moje zaslužije da si me stvorio? G. Pešalić, utiš. 148. — c) *vidi* dostojanstvo, a, d). Češ, veličanstvo i dostojnost vaše duše. A. Kalić 2. Naše časti i poklon tvojoj dostojnosti. 539. — d) *vidi* dostojanstvo, a, e). Jeli brz nedopustjeno prodatv dostojnosti oli zadržanja i beneficije crkvene? Blago turl. 2, 175. Dostojnosti crkvene. A. d. Costa 1, 106.

DOSTOJNOVJERAN, dostojnovjerna, *adj. vidi* dostovjeran.

DOSTOJSTVO, *n. vidi* dostojanstvo, a. — *Postaje nastarkom istvo od osnove dostoj (ili ad) dostojan ili glagola dostojati?* — *Od xv vijeka a između rječnika u Belinu* (dignitas' 247b; meritum' 483a) i u *Stulićevu* (v. dostojanstvo s dodatkom da je uzeto iz brevijara). a) *vidi* dostojanstvo, a, a) i b). Mene ne mojim dostojstvom meu redofnikof broj dostojal so je prilučiti. Bernardin 63a. Budi grih ali bud' dostojstvo i vira u meni, li me trud jednako svej tira. H. Lučić 247. Brez nijedne moje vridnosti i dostojstva. Kateh. 1561. B3a. S oštrm pravdom ljudska osudi sva dostojstva i krivine, ter pomili dobre ljudi a zlijem poda vrčene tuaine. G. Palmotić 153b. Za dostojstvo gospodina našega Isukrsta. P. Posilović, nasl. 93b. Sve milosti jesu blagodarno dane, jerbo sve iz same božje dobrovolnosti i blagodarnosti brez svakih dostojstva naravnih. I. Velikanović, uput. 3, 3. — b) *vidi* dostojanstvo, a, d). Za pošten glas i dostojstvo imena vašega. M. Gazarović vr. Dostojstvo i veličina gospode tako svjetle. B. Zuzeri 256a.

DOSTOJSTVOVATI, dostojstvujem, *impf. uživati dostojanstvo*. — *U Stulićevu rječniku* (essere in dignita' dignitate fulgere' s dodatkom da je uzeto iz ruskoga. — sa se, refleksično, biti dostojan, cijeniti se dostojnjem. u istom rječniku (dignum esse, dignum censeri'). — nepouzdanio.

DOSTOLIJEPAN, dostolijepna, *adj. αξιοπρεπής, decorus, pristojan*. — *Naćineno po grčaku riječi*. — *Dolazi* (dostoljépnj) u knjigama pisanijem crkvenijem jezikom od xiv vijeka (*vidi* zadnji primjer), a između rječnika u *Stulićevu* (dostolijepan 'decore dignus' s dodatkom da je riječ ruska, i u *Danićevu* (dostoljépnj). Žitije i posleđovanje dostoljépnjima človočkom i vojnomje ustrmjajuštims se na brani. Aleks. jag. star. 3, 218 (iz drugoga rukopisa). Žitije i povésta, dostoljépnj i divno. Aleks. nov. I. — *ade*, dostolijepno (dostoljépnj). Dostoljépnj i dobrodéteľno i bogorazumno vsegda slavu vpsilati bogu. Mon. serb. 136. (1345).

DOSTOLÓVATI, dostólujém, *pf. svršiti stolovaće (na prijestolu)*. — *složeno*: do-stolovati. — *Akc. je kao kod* gospodovati. — *U Stulićevu rječniku* (a regnando cessare').

DOSTOSTAN, dostosna, *adj. sufficiens, koji je, kojega je dosta*. — *U Stulićevu rječniku* s dodatkom da je uzeto iz brevijara i s primjerom: Ne biše li ukrali dostosna sebi?

DOSTOVJERAN, dostovjerna, *adj. αξιοπρεπής, fide dignus, dostojan vjere (da mu se vjeruje)*. — *Naćineno po grčkome*. — *U spomeniku xiv vijeka pisanome crkvenijem jezikom, a između rječnika u Danićevu* (dostovjépnj) i u *Stulićevu* (credibilis, fide dignus' s dodatkom da je uzeto u *Dardića* (?), i u ovom rječniku ima s facijem značenjem i dostojnovjeran ('autentic' 'res certae

fidei, monimentis publicis res consignata') što je još slabije pouzdano. Takovomu dostovjépnomu i mnogo ljubimomu i vseradićenomu i bratu carstva mi. Mon. serb. 143. (1349).

DOSTRĀGATI, dostrgam, *pf. vidi* dostrugati. — *složeno*: do-strugati. — *U Belinu rječniku* (samo part. praet. pass. dostrgan, scagliato, finito di squamare' 'desquamatus' 646b) i u *Stulićevu* (v. dostrugati).

DOSTRÍCI, dostríčím, *pf. svršiti stričevje (prelazno), ostríči do kraja*. — *složeno*: do-stríeti. — *impf.*: dostrizati. — *Akc. je kao kod* dokrasti. — *U naše vrijeme a između rječnika u Stulićevu* (a secando forficibus cessare'). Još nijesmo sviju ovaca dostrigli'. J. Bogdanović.

DOSTRÍJĀLITI, dostríjélím, *pf. svršiti strijele; baciti strijelu dočekle*. — *složeno*: do-stríjeliti. — *impf.*: dostríjelati. — *U naše vrijeme u Dubrovniku*.

DOSTRÍJĀLITI, dostríjélám, *impf. dostríjeliti*. — *U naše vrijeme u Dubrovniku u Stulićevu rječniku* (griješkom dostríjelati 'a projiciendis telis cessare').

DOSTRÍZATI, dostrízám, *impf. dostríči*. — *Akc. je kao kod* dobivati. — *U Stulićevu rječniku*.

DOSTRŪGATI, dostrŭžám, *pf. svršiti strugaće (prelazno), ostrugači do kraja*. — *složeno*: do-strugati. — *Akc. je kao kod* dopisati. — *U naše vrijeme a između rječnika u Stulićevu* (s praes. dostrugam: a 1. desquamando, 2. scabendo cessare'). 'Daj to šimle brže dostruži, da se pribija'. J. Bogdanović.

DOSTŪDJĀTI, dostŭdí, *pf. složeno*: do-studjeti. — *Akc. je kao kod* doživjeti. — *bez subjekta i s dat. znači da je kome tako bladno da će se može podnositi, n. p.* Dostuljelo mi je. — i u prenesenom smislu: dotužiti, dogrđjeti. M. Pavlinović.

DOSTUL, *m. nejasna riječ* (jamačno turska) u narodnoj pjesmi našega vremena: ili treba razumjeti dosluk, dostluk (*vidi* oboje) ili dozluk (dokolenica, *vidi* tozlici), ili je složeno od dost, prijatelj i vel (arap. vel'), laž, te bi značilo: lažno prijateljstvo ili što slično. Nemoj držat vjere u Turčinu, u Turčina dostul na kojenu. Nar. pjes. juk. 405.

DOSTŪPALAC, dostŭpaoca, *m. čovjek koji dostupa*. — *U Stulićevu rječniku* (dostupalac i griješkom dostupaoc).

DOSTŪPALICA, *f. ženska čejade koje dostupa*. — *U Stulićevu rječniku*.

DOSTŪPĀNE, *n. djelo kojijem se dostupa*. — *Stariji je oblik* dostupanje. — *U Belinu rječniku* (dostupanje 'accessus' 23a) i u *Stulićevu* ('accessio, adpropinquo').

DOSTŪPATI, dostrŭpám, *impf. dostupiti*. — *Akc. je kao kod* dobivati. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (praes. dostupam uz inf. dostupati 23a) gdje naj prije i dolazi i u *Stulićevu*. Muhamed k Benderu dostupa. J. Rajčić, boj. 94.

DOSTŪPITI, dostrŭpím, *pf. accedens, vidi* pristupiti. — *složeno*: do-stupiti. — *impf.*: dostupati (dostupjati). — *Akc. je kao kod* dograđiti. — *Od xvi vijeka a između rječnika u Mikajinu, u Belinu* 23b, u *Bjelostenčevu, u Voltigijinu, u Stulićevu*. a) kraj se micaču naznačuje, kao i ostalijem glagolima koji znače micanje, supstantivima s nekimijem prijedlozima i ulverbinu. Naša su začula gospoda, ... kako te iznašad hitro je izkupil, i s tobom izašad ovdika dostupil... H.

Lucić 257. Dostupimo do konaka moga. I. T. Mrnarić, osm. 65. Gdi tvoj mrtuš stari more dostupiti. 121. Dostupiti se zemlje na nebo. ist. 154. Dostupiti na oni napokohi konac. 5. Dostupiti do onoga konca. 55. Da bi dostupila do trideset i tri godišta. 44. Da možemo dostupiti do savršenstva življenja. 153. Da ćemo moći dostupiti do toliko velika dobra. 148. Dostupiti k blaženstvu. 155. — *b*) u dva prinjera xvi vijeka kraj je micaču u gen. Ako me izkupiš, ter paka po tome Budina dostupni na zdravju sa mnome. H. Lucić 241. I listo bog da dā Budina dostupit. 258.

DOSTUPLATI, dostuplam, *impf.* dostupiti, *vidi* dostupati. — *U Bjelostjenčevu rječniku.*

DOSTUŽITI, dōstūžim, *pf.* vexari, *doći u stane kod što dotuži*; subjekat je onaj koji bi bio nepravi objekt (*u dativu*) kod dotužiti. — *složeno*: do-stužiti. — *Na dva mjesta u kžizi pisanoj crkvečujem jezikom (u rukopisu xvij vijeka)*. Glademš održimš dostuži. Stefanit. star. 2, 272. Nekogda po mnozeih dnehh oskude voda oth istočnika, i dostužišve si noraci vshotehu bēžati oth mjesta onogo. 279.

DOSUŠKI, *adj.* koji pripada selu Dosudu. — *Dolazi xiv vijeka i u Daničevu rječniku (dosudskyy)*. A se mede Dobroj Rēčē: ... po delu mimo dosudskyy planinu. Mon. serb. 96. (1330). Deč. hris. 46.

DOSUDA, *f.* judicium, sententia, *ono što se dosudi*: odsuda, presuda. — *Postaje od glagola dosuditi nastarkom a*. — *U jednoga pisca xvij vijeka i u Stuličevu rječniku*. Posli kak se svi pridaju razlogi, onda će sudac izreči onu vikovitiu dosudu. B. Leaković, nauk. 92. Sudac ne bi znao svoje dosude svrhu krivaca dovršivati, kad ne bi poznao nirove krivice. 210.

DOSUĐITI, dōsūdīm, *pf.* složeno: do-suditi. — *impf.*: dosuđivati. — *Ake. je kao kod dograditi*. — *Od xvij vijeka (vidi naj zadni prinjer kod a)* i između rječnika u Stuličevu (*de aliquo sententiam, iudicium ferre*). *a*) *svršiti suđenje, izreči osudu, osuditi*. Poklisari koji su saborom vladali tako dosuđiše. A. Kanižlić, kam. 340. Svrhu toga bi od boga dosudito, da nigla negova lica ne vidimo. B. Leaković, nauk. 201. Dosudismo, da Ilija nije kriv. Glasu. II, 1, 49. (1808). Tako dosudismo da Doka traži 50 groša. 50. Nu sulbina dosudila slijepa, da se zmaje sam ujede s repa. Osvotn. 6, 80. — *kao da su u ovom prinjeru dva akuzativa od kojih jedan nije izrečen*: Da (te) velika, ko ti ljudi time daše, bog dosudi. J. Kavašin 222b. — *b*) *s dativom, osudom izreči da je što čije*. Neka bude negova kuća, komu episkop dosudi. A. Kanižlić, kam. 867. Što kome one (sudeńice) dosude, ono neka mi i bude. Nar. prip. vil 1867. 305.

DOSUĐDATI, dōsūdām, *impf.* dosuditi, *vidi* dosuđivati. — *Ake. je kao kod dobivati*. — *U jednoga pisca xvij vijeka*. Po kojim se crkve upravljan, pak i svoci sudci dosudau. A. T. Blagojević, pjesn. 58.

DOSUĐE, *n.* selo u Plavi. — *Dolazi prije našega vremena od xiv vijeka i u Daničevu rječniku*. Selo Trebča: a mede mu z Dosudemš (Dosugemš) ... Meda Grnščarevu z Dosudemš (Dosugjemš). Mon. serb. 95. (1830). Deč. hris. 41. 42. Dosude. (moglo bi se čitati i Dosuće). S. Novaković, pom. 132.

DOSUĐEŃE, *n.* djelo kojijem se dosudi. — *U jednoga pisca xvij vijeka*. Što je posljedni sud? Jeste dosuđeŃe Isukrsto. E. Pavić, jezgr. 150.

DOSUĐIVATI, dōsūdījēm i dōsūdīvām, *impf.* dosuditi. — *U Stuličevu rječniku (praes. dosuđujem kod dosuditi, a napose griješkom dosuđivati, dosuđivam)*.

DOSUĀKATI, dōsūāčēm, *pf.* svršiti sukave; *sučūci dočekle doći (i u prenesenom smislu); sučūci dodati (vidi kod dosukivati)*. — *složeno*: do-sukati. — *impf.*: dosukivati. — *Ake. je kao kod dopisati*. — *U naše vrijeme*. Nas dva prevalismo po vijeka, dosukasmo ždrijelu vječnoga doma. S. Ľubiša, prip. 156.

DOSUKIVATI, dosūkījēm i dosūkīvām, *impf.* dosukati. — *Ake. je kao kod dograđivati*. — *U naše vrijeme*. Kad je malo pamuka iti prede da se može snovati, onda se dosukuje. B. Mušicki.

DOSUNITI, dosunim, *pf.* *vidi* dosunuti. — *složeno*: do-sunuti. — *U Mikičinu rječniku (trudere, protrudere usque ad aliquem locum)*.

DOSUNUTI, dōsūnēm, *pf.* *sunuti, tisući do-čekle, ispredi dosunuti*. — *složeno*: do-sunuti. — *impf.*: dosunivati. — *Ake. je kao kod domotnuti*. — *U Stuličevu rječniku (trudere vel protrudere usque ad aliquem locum)*.

DOSUŃIVATI, dōsūŃījēm i dōsūŃīvām, *impf.* dosunuti. — *Ake. je kao kod dograđivati*. — *U Stuličevu rječniku (samo s praes. dosuŃivam)*.

DOSUŠITI, dōsūšīm, *pf.* svršiti sušehe, osušiti *po sve, do kraja*. — *složeno*: do-sušiti. — *impf.*: dosušivati. — *Ake. je kao kod dograditi*. — *U Belinu rječniku 655b, 663a i u Stuličevu*.

DOSUŠIVATI, dōsūšījēm i dōsūšīvām, *impf.* dosušiti. — *U Belinu rječniku (praes. dosušivam uz inf. dosušiti 655b) i u Stuličevu (dosušivati, dosušavam i praes. dosušujem kod dosušiti)*.

DOSŪTI, dōsūtim, *pf.* složeno: do-suti (*vidi* nasuti). — *Ake. i oblike vidi kod nasuti*. — *Od xvij vijeka (vidi kod b)*. *a*) *ako je objekt ono što se sipje, još usuti, prisuti koliko treba*. Dolij vode, dospi brašna, sve veća pogača. Nar. posl. stoj. 214. — *b*) *ako je objekt sud, vrea itl., dopuniti sipluči*. 'Dovati mi još žita, da ovu vrea dospem'. 'Ovu vrea treba punu dosuti'. J. Bogdanović. — *u ovijem prinjerima znači što i doliti*: Ozgor dostpi vodom. Z. Orfelin, podr. 129. I dospi dobrim starim vinom. 170.

DOSŪZITI, dōsūzīm, *pf.* svršiti sušehe (*plākahe*), dōplakati. — *složeno*: do-sūziti. — *Ake. se mijēna u aor. 2 i 3 sing. dōsūz i*. — *U Stuličevu rječniku (elugero)*.

DOSUŽIVATI, dosūžījēm i dosūžīvām, *impf.* dosužiti. — *Ake. je kao kod dograđivati*. — *U Stuličevu rječniku (dosuživati, dosuživam)*.

DOSVANUTI, dōsvanēm, *pf.* *svanuti po sve*. — *složeno*: do-svanuti. — *Ake. je kao kod doletnuti*. — *U naše vrijeme u Dubrovniku*. 'Ne vidi se ništa; nije još dosvanulo'.

DOSVEVOĀITI, dōsvevōijēm, *pf.* svršiti svervōleŃe, prestati svervōliti. *isporedi* dosamovōliti. — *složeno*: do-svervōliti. — *impf.*: dosvevōlivati. — *U Stuličevu rječniku (obstinationi finem imponere)*.

DOSVEVOĀIVATI, dosvevōījēm i dosvevōīvām, *impf.* dosvevōliti. — *U Stuličevu rječniku. — nepouzdanu*.

DOSVIJESTITI SE, dōsvijestīm se, *pf.* saznati *kako je što uprav, s gen.* — *složeno*: do-svijestiti (*vidi* kod osvijestiti se). — *impf.*: dosvijestivati se. — *U Belinu rječniku (certum aliquid scire 189a) i u Stuličevu (koje stvari in re aliqua se instruere)*.

DOSVIRITI, dôsvîrím, *pf. svršiti svirene, ne svirati dalje, prestati svirati.* — *stlozeno:* do-sviriti. — *Akc. se mijena u aor 2 i 3 sing. dôsvîri.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* 'Sviri, sviri pa i dosviri!'

DOSVJEDOČEŃE, *n. djelo kojijem se dosvjedoči.* — *U jednoga pisca xviii vijeka sa starijim nastatkom je i s konkretnijem značenem:* svjedožba. Ako jedan redovnik bude prikazan za biskupa, zadosta je da ima dosvjedočenje od svoji vlastiti stareašna. A. d. Costa 1, 226.

DOSVJEDOČEVATI, dosvjedočujem, *impf. dosvjedočiti.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Sokrat i Sozomeno dosvjedočuju da na isti sabor skupilo se je 376 biskupa. A. d. Costa 2, 25. Dosvjedočuje krivo, 2, 77. Ako osvajdenje dosvjedočevalo bi se, 2, 197.

DOSVJEDOČITI, dosvjedočim, *pf. osvjedočiti, posvjedočiti do kraja, pose.* — *stlozeno:* do-svjedočiti. — *Akc. je kao kod dogovoriti.* — *U dva pisca xviii vijeka.* Kako dosvjedočiše i rekoše oci sabora. A. d. Costa 1, 134. Imao bi ovo dosvjedočiti s kojim načinom, 1, 218. Ovo (je) davno dosvjedočeno. J. Rajić, pouč. 2, 82.

DOSVJEŠĆIVATI SE, dosvjješćujem se i dosvjješćivám se, *impf. dosvjjestiti se.* — *U Belinu rječniku: praes. dosvjješćujem se (griješkom dosvjestajem se) uz inf. dosvjjestiti se 189a; i u Stuličevu: praes. dosvjješćujem se (dosvjestajujem se) kod dosvjjestiti se, a napose (griješkom) dosvjjestivati se, dosvjestivám se.*

DOSVJETOVATI, dôsvjetujém, *pf. svršiti svjetovanje.* — *stlozeno:* do-svjetoovati. — *Akc. je kao kod doradovati.* — *U Stuličevu rječniku (consilia dandi finem facere').*

DOSVRSTOVANE, *n. djelo kojijem se dosvrstuje.* — *U Stuličevu rječniku (animi firmitas, usque in finem perseverantia'). — nepouzđano.*

DOSVRSTOVATI, dosvrstujem, *pf. ostati tvrd (čvrst) u čemu, ne mijenati se.* — *stlozeno:* do-svrstovati (koje vidi). — *U Stuličevu rječniku (in sententia constare'). — nepouzđano.*

DOSVRŠEŃE, *n. djelo kojijem se dosvrši, svršetak.* — *S naj starijim oblikom dosvršenije u jednom primjeru xv vijeka, sa starijim dosvršenje xvi i xvii vijeku, s mladjem dosvršenje u Stuličevu rječniku (finis, terminus').* Dosvršenije knig svetoga Bernardina. Mon. croat. 128. (1486). To isto je sve Isus Krist ispunil i dovršil, i ovo njegovo dosvršenje jest svim veruim daroval. Postila. P. 3a. Produženje i dosvršenje moleći i prosci jest kako njeje usilovanje da bog daje što se prosil. M. Divković, bes. 503a. Prozbe, ke se govore na počalu i na dovršenju skupšćine. M. Alberti xiv. Uzmijte proštenje (proštenje) drug od vitezgrice na 'vo dovršenje žitka i vojnice. P. Vitezović, odil. 11.

DOSVRŠEVATI, dosvršujem, *impf. dosvršiti, vidi dosvršivati.* — *U tri pisca čakavea xvi i xvii vijeka.* On je takoje zvašku božju službu s kstom dosvrševal. Postila. C2b. Što nim zapovidano jest verno dosvršuju. F2b. Ofri i blagdani, koji oni soprotiva Isukrstovomu nauku i zakonu dosvrševahu i činahu u templi i u Jerusolimu. 2b. I dosvršuje govoreć: . . . Anton Dalm., ap. 91b. Ovi dan danasii lito dosvršuje. I. T. Mrnavić, osm 31.

DOSVRŠITI, dôsvršim, *pf. dovršiti, svršiti.* — *stlozeno:* do-svršiti. — *impf. dosvršivati.* — *Akc. je kao kod dograditi.* — *Od xv do xviii vijeka a između rječnika u Stuličevu i u Daničevu*

(dosvršivati, porficere'). Pisaše se i dosvršišće. Mon. serb. 253. (1401). Kad se sve dosvrši. M. Marulić 186. Da bude dovršen jure blagoslov moj. 181 V sobotu dosvrši bog sve riči učinene. Korizm. 11a. Istom Izak govorenje dosvrši. N. Rašina 57b. gen. 27, 30. Dosvrši besjedu M. Držić 241. Da ovo voljno i verno nčinimo i dosvršimo. Postila. A3b. Koji do konca dosvrši, on spasen bude. Anton Dalm., nov. tešt. 71b. mar. 13. 13. Kad človik vik svoj po božanstvenom odlučuju dosvrši. P. Zoranić 65a. Da produžno i dosvršimo dobro djelo činoci. M. Divković, bes. 503a. Ako tko dosvrši nasljedujući Isukrsta. nauk. 31a. Dosvršivši devetnadoste lit. M. Alberti xx. Sve je dosvršeno. I. T. Mrnavić, osm. 187. Junački umrimo dosvršivši žitak. P. Vitezović, odil. 94. — *u ovom primjeru znači ograničiti:* Ostavi svojoj crkvi oblast, prenuda dosvršenu s krestpostju, i podložnu sakramentima. J. Matović 289.

DOSVRŠIVATI, dosvršivám i dosvršivám, *impf. dosvršiti.* — *isporedi dosvrševati.* — *U Stuličevu rječniku (dosvršivati, dosvršivám, a kod dosvršiti ima i praes. dosvršujem).*

DOŠ, *m. ime muško. isporedi Doša.* — *xiv vijeka.* Bratani mu Doša. Deč. hris. 100.

DOŠA, *n. ime muško (možebiti i žensko). isporedi Doš, Došen.* — *Prije našega vremena od xiv vijeka.* Sinu mu Doša. Deč. hris. 37. Doša. S. Novaković, pom. 61.

DŐŠADSTVO, *vidi došastvo.*

DŐŠALJIV, *adj. kao šalje, malo šalje, pošaljiv.* — *kao da tako treba čitati i shvatiti adv. 'došaljivo' u jednoga pisca xvii vijeka.* Karajuci prigodno, došaljivo, karajuci u svakomu ustrjpenju i bogoljubnosti, s blagoćom i s milima načinu. M. Bijanković 10.

DŐŠANSTVO, *n. dolazak, vidi došastvo od čega postaje unetašem slova n.* — *U naše vrijeme.* Zdrav si mi bane stari svato! za našega dobroga i sretnoga došanstva! (Narodna zdravica u Boei kotorskoj). Vuk, kovč. 71.

DŐŠANTATI, došántam, i došántavati, došántám (došántám), *pf. doći šantajuci; svršiti šantane, ne šantati dalje.* — *stlozeno:* do-šantati. — *impf. došantavati.* — *Kod proga je akc. kao kod dokončati, kod drugoga kao kod opravdati.* — *U Stuličevu rječniku (došántati, došántám, claudicando pervenire; a claudicando cessare') a u naše vrijeme u Dubrovniku (oboje) P. Budmani, i u Lici (došántati, došántám) J. Bogdanović.*

DŐŠANTÁVATI, došántávám, *impf. došantati.* — *Akc. je kao kod dogovarati.* — *U Stuličevu rječniku.*

DŐŠAPTATI, dôšapćém, *pf. stlozeno:* došaptati. — *Akc. je kao kod dolazati.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku. a) svršiti šaptavie.* 'Došapći mi i ostalo'. — *b) došarši prišaptati.* 'Kad obaznam, došaptaću ti'.

DŐŠAST, *adj. uprav part. praes. pass. (s aktivnijem značenem) glagola doći, koji vidi pod I, c, c).* — *Jačja se od xvi vijeka (vidi a, b) bb), ali je riječ starija, ako od ne postuje došašće i dosastan (koje oboje vidi); a bez sumnje je osnova drugoga dijela šest praslavenska, isporedi stslor. šstuje, češ. prišti (praslav. prišstuje), pol. ście (praslav. śstuje), koje sve troje od ne postuje; između rječnika u Belinu (došasti futurus' 335a) i u Stuličevu (venturus, futurus').* a. venturus, futurus, kao što je bivalo kod part. praes. act. perfektivnih glagola, stoji za buduće vrijeme i znači: koji će doći (biti) a) koji

će doći. u pravom značenju, samo o čeladetu i o onome što se kao čelade misli. (u svijem primjerima o Isusu Hristu kao mesiji ili sucu). Tomaćići, da su se izvršila pisma i prorocanstva od mesije došastoga. F. Lastrić, ned. 59. Da Krst jest pravi mesija čekani i došast. M. Pavišić 46. Po kriptosti mnke i dostojanstva došastoga Isukrsta. M. Dobretić 5. Hoće li se moć radovati i veseliti došastomu pravdomu sudcu? B. Leaković, gov. 3. Po viri i ufañu u došastoga spasišiteja. M. Dragičević 222. — b) koji će biti, budući. aa) o čeladetu: aaa) koje se još nije rodilo, koje će se roditi. Voćkom čakko prvi vas rastvora rod došasti. I. Đorđić, uzd. 10. Djela koja vjerovana mučno bit' će u vremena došast'jeh unuka. Nar. pjes. bog. 100. Na došaste ñihove porode. S. Rosa 3^b. — došasti, m. pl. po tome može značiti: potomci. Dica i došasti tvoji iz Jerusolima odvedeni oće biti. E. Pavić, ogl. 347. Došasti, došast'jeh .posteri, successors, nepotes'. J. Stulli, rječ. 1, 137^a s dodatkom da je uzeto iz Gundulića (?). — bbb) (i o čeladetu koje se već rodilo), koje će dobiti nieku osobinu, koje će nešto postati. Mi smo dužni prikazat posluh u kriptost zavita vlastitoga koga obeća naš patrijarka Frančeško na ime sve bratje (frataru) sadašnje i došaste. P. Filipović 5—6. Matatija isprosió je i prstenozav za se divojku, ali ne more je tako brzo sobom vinčati; među to on slidi prijateljstvo (s) svojom došastom zaručnikom. M. Dobretić 105. — bb) o vremenu, koje će doći, koje će biti. Ne proć nikada u vas vijek došasti. N. Dimitrović 78. Čekajući vremena došastoga. P. Posilović, nasl. 7^a. Misléć, kô bih lice moje uredila dan došasti. I. Đorđić, uzd. 39. Vrime se razdiñuje u prošasto, . . . u došasto koje nije još došlo. J. Banovac, pred. 46. Od ovoga ćemo se razgovarati, ako bog da, u nediju došastu. F. Lastrić, ned. 21. Ona rič: 'uzeti ćeš' zlamenuje vrime došasto. A. Kanižlić, kam. 749. Razlikost došastoga ('došastoga') i prošastoga ('prošastoga') vremenama. J. Matović 28. Covik ne zna došaste godine. M. A. Rojković, sat. Lsb. Što će nam došasti božić dati? Đ. Rapić 52. — cc) o stvari (naj češće umno). aaa) o radñi (i o onome što radñiom postaje) koja će biti, koja će se dogoditi, koja će se učiniti. Kada no se kajje prošastije grijeha a čuva došastije. M. Divković, nauk. 3^a. Nije ina oblasti svrhu sabora došast'jeh. A. Bačić 29. Ođ došasti griha smrad. F. Lastrić, test. 256^b. Čekajući došasto uskrnutje. A. Kanižlić, uoč. 566. Ufañe dakle došastoga odkupljenja. E. Pavić, ogl. 10. Ploče od svjedozbe došaste ('došaste'). J. Matović 319. Ako li bi bila (pomañkavija) štetna i sramotna došastoj ženidbi. M. Dobretić 410. Došasto tilesa naših uskrnutje. B. Leaković, nauk. 129. O da bi poznao ti, Jerusolime, rasutje tvoje došasto, zaisto bi plakao! gov. 180. — bbb) o osobini, stajnu, dobru ili zlu do čega će se doći, što će se dobiti. Da nas . . . obaruje oda zla došastoga. M. Divković, nauk. 94^{ab}. Moje sadašnje i došaste potrebe. P. Posilović, nasl. 100^a. Lippota došasta biti će vikovña. M. Radnić 71^b. Gledaj slavu došastu koju čekaš. 390^b. Da od plaćo došaste ne sumñimo. F. Lastrić, test. 297^a. Zlamenja došaste ñegove sriće. A. Kanižlić, kam. 254. Ođ koje se (smrti rikovične) on (Adam) oprosti po došasti dostojanstvi odkupiteja svita. M. Dobretić 195. U čudi, o kojoj sva visi srićnost došastoga jarna i žvjenja. Đ. Rapić 91. Premda je on zapasno temeje došastomu bogastvu. M. Pavlinović, radl. 37. Odljaja se sadaña naslada, da se zajamñi veće dobro došasto. 119. — ano spadaju i ovi primjeri. Na ovomu svitu ili na

došastomu. A. Bačić 367. Koji tako gospodariš na ovom svitu, da od došastoga nimalo ne misliš. Đ. Rapić 36. Ovdí ne imamo stalna grada, nego tražimo došasti grad Jerusolim, koji jest gori. 280. — cc) uopće o stvari, o zgodi što će biti, što će se dogoditi. Vjerovati u san za znati stvari došaste ili skrovite, grijeh jest. S. Matijević 46. Uznati stvari došaste. I. Grličić 32. Nike stvari došaste gatate. S. Ľubuški 33. Stvari prošaste, sadañe i došaste. A. Kanižlić, uoč. 609. Koji pogadahu stvari došaste. And. Kačić, kor. 61. Prividiti zgode došaste djelo je osobito. I. Đorđić, ben. 115. — dd) došastó, n. kao supstantiv, znači što i stvar, zgoda došasta, vidi ce) eec); po svoj prilici prema latinskom jeziku. Koliko godi jest na svijetu ili jest prošasto ili sadañe ili došasto. M. Radnić 6^b. Pjesni Davidove došasta prorokuju. I. Đorđić, salt. xvii. Prividiti željom došasto brez uspomienka od prošastoga. J. Banovac, pred. 18. Koji duhom proćoñanskim vidaše došasta. F. Lastrić, test. 227^a. Budući da je samoga boga vlastitost, došasta kano i prošasta viditi i imati kano sadašña. E. Pavić, ogl. 424. Zašto ciniš, da bog dopustja, da kadgod djalval prireće došasta? Blago turl. 2, 54. — u onom se primjeru kaže došasto o vremenu: Starišinami kojim se pristoji i u došasto pristojaće se. I. Ančić, ogl. 179.

b. posterus, o čemu što je bilo poslije čega drugoga, bez obzira na vrijeme u koje se govori ili piše. u dva pisca prošloga vijeka. Maura i Plaćida koji u došasta doba izpod Beneditkovih nauka toliko sveti izidoše. I. Đorđić, ben. 29. Zatvorena dakle Skolastika u stan kreposni, moćemo lasno dohitić, koliko napredova u dobroti, ako ñe došasti život uzgledamo. 49. Noć došastu ukaza mu se bog. And. Kačić, kor. 30.

c. u jednom primjeru xvii vijeka ostaje značenje pri prošlom vremenu: koji je došao. Ki tudije čini ga (Leonarda) iskati i našasta k tebi dojtí i došasta zavetno uprosi. F. Glavinčić, cvit. 362^a.

DOŠASTAK, došaska, m. vidi došaste. — U Bjelostjenjevu rječniku (došastak i kajkavski došestek) i u Jambrešićevu (došestek).

DOŠASTAN, došasna, adj. vidi došast, od čega postaje nastavkom nrv. — a- ostaje samo u nominalnom nom. sing. m. i u acc. sing. m. kad je jednak nominativu; u svijem ostalijem oblicima ispada i t' između s i n, ali se nalazi pisano. — Ođ xv vijeka (vidi Marulićev primjer kod e) a između rječnika u Belinu (došastni, 'futurus' 335^a) i u Stulićevu; i u naše vrijeme. M. Pavlinović. a) vidi došast, a, d). Vira untreña u Isukrsta došastnoga. M. Dragičević 221. — b) vidi došast, a, b) aa). Do voje došasnoga glavara. I. J. P. Lučić, nar. 45. Ostavi došastomuu naraščaju vikovitu uspomenu. Grgur iz Vareša 12. Fale, koje bi dali došastni naraščaji Mariji. 55. — c) vidi došast, a, b) bb). Na došasno vrime jñh hraniti. A. Georgecico, nasl. 62. Ki češ nakon mene došasnoga doći vijeka. P. Kanavelić, iv. 169. Došastni dan suda. I. Zanotti, i ned. 4. Dopusti, da ovi sluga tvoj bude tako podoban ovu ođiću nositi, da moći bude dostignuti tvoju milost sadañega vrimena i slavu došasnoga. L. Terzić 259. Ođ vrimena sadašñega oli prošastnoga a ne došastnoga. Ant. Kadčić 67. Koji ne bi primio u došastomuu ('došastomuu') vijeku život vječni. J. Matović 401. O početku novoga došasnoga godišta. A. d. Costa 1, vi. Saranimo ostala za došasna godišta. Grgur iz Vareša 21. — d) vidi došast, a, b) cc). U došasnom životu.

Nauk brn. 24^a. Djaval na stvari došastnc. I. T. Mrnavić, ist. 88. Neka izgube plaću došastnu. M. Bijanković 74. Stuzivši se Isus čita došastno muke. M. Lekušić 35. Prorokova puku izrael-skomu došastnu sušu. A. d. Costa 1, 189. Oni koji navištaju pucina stvari došastne. Grgur iz Vareša 48. — *e*) *vidi* došast, a, b) *dob*). Ne misleći mimosasna, ni sadaña, ni dosasna. M. Marulić 298. Sva ka su još došasna kazuju se, jak i časna, već komu jih bog objavi. M. Pelegrinović 184. Misleći na četiri došasna. A. Georgiceo, pril. 55. Znanjem tvojim ti oblišaš i držiš svaka prošastna, došastna i prišastna. A. Vitalić, ist. 497.

DOŠASTVO, *n. vidi* došašće. — *Postaje od osnove došad (vidi 1, doći, i, c) nastavkom isto, te bi pravi oblik bio došastvo, ali to d'ispred se obično ispada, te se zato svud nalazi pisano došastvo (s d samo jedan put prošloga vijeka. S. Rosa 188^b); po seoj su prilici pisci kod toga više mislili na postojne od došast nego od došad. — xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Stuličeu. a) uopće. Pri došastvu slavnom tvomu. Ć. Palmotić 2, 314. Obećane izvršeno u došastvu svoga sina. I. Akvilini 171. U svojem natrak (natrag) došastvu. Glasu. II, 3, 28. (1695). O došastvu kraljevstva. S. Rosa 101^b. O bilježih ñegova došastva. 188^b. Glasite došastvo kraljevstva nebeskoga. A. Kalić 103. — b) *vidi* došašće, b). Samo se propuštaju u vrijeme od došastva gospodnuova mjeseca decembra. I. Akvilini 186.*

DOŠAŠĆE, *n. adventus, dolazak, dohod. — Po-taje od osnove došast (došast) nastavkom ijo. — Dolazi s naj starijim oblicima došastje, doša-stje xv vijeka, sa starijim došastje od xvi do xviii, s mladijem došašće od xvi (P. Radović, ist. 75. I. Akvilini 164. 187); između rječnika u Francićeu, u Mikiñinu, u Belinu 104^a. 349^b. 759^b, u Stuličeu (u sea četiri došastje), u Dani-čićeu (došastje). a) uopće. Hotni sino došastju vašemu. Spom. sr. 1, 69. (1405). Da mu je slobodno došastje, stanje i pošastje. Mon. serb. 473. (1455). Svjedokuju prijed bogom . . . i došastje ñegovo i kraljevstvo ñegovo. N. Rañina 26^b. paul. 2 tim. 4, 1. Ime tvoje kaza nam Iraklij car na naše došastje ovdj. Aleks. jag. star. 3, 280. Od slavnoga došastja duha svetoga. A. Ćučić, roz. jez. 263. Došastje Isusovo na ovi svijet. M. Div-ković, bes. 5^b. Očitova nrok došastja svoga. B. Kašić, per. 101. Er došastje moje neće razvrće naše tance i pjesni. I. Gundulić 385. Svijetla mlada na došastje podignu se. Ć. Palmotić 1, 192. Da čekamo zvanje i došastje tvoje. P. Ra-dović, nač. 9. Kada jena biti ti došašće, nikor ne zna. ist. 75. Od prvoga došastja u ovo vladanje. M. Bijanković 155. Koji će kraljevat od došastja Isukrstova. I. Đorđić, salt. 199. Tko će moći prociniti dan došašća ñegova? . . . Kada će biti došastje ñegovo? A. Bačić 496. Došastje kralja istočnije k mesiji. F. Lastrić, test. 61^a. Radost se. otaca u limbu na došastju k ñima Isu-ovsu. 20^b. Ne daj grade ti moj bano došašća gospodskoga. Nar. pjes. bog. 148. Sva je prilika da su take grobnice učineće od bosanski uskoka za jednu uspomenu od svoga došastja i gospod-stva. And. Karić, razg. 183. Došašće (došašće) slavo velikoga boga. J. Matović 115. Molim te, da pri mojoj smrti tvoje došastje ne zaskoči me ko lijena, speća i nepripravna. I. M. Mattei 294. Da navisti svitu došastie sina božjega. B. Lea-ković, gov. 16. — b) došašće gospodnuovo (gospodje), Isukrstovo i samo došašće, božićni post kod krsćana, vrijeme (oko četiri nedjele) pred*

božić u koje se pripravljaju postom i osobitijem molitvama na božić. dolazi samo kod pisaca, a kod narodu se čuje advenat. — *ispredi* prišašće, prihod. Počinaju nedjele od došastja gospodnjega. M. Divković, bes. 2^b. Od prve nedjele došastja gospodnuova do vodokršta. I. T. Mrnavić, nauk. (1702) 18. Prid prvom nedjeljom mjeseca prosje-nca aliti došašća Isukrstova. I. Akvilini 164. Po trećoj nedji došastja gospodnuova ali adventa. L. Terzić xii. Razgovori duhovni pastira s otara u svetkovine došastja gospodnuova i korizme. J. Banovac, razg. 1. Nedjela prva došašća (do-sastća). J. Matović xiii. Od prve nedjele doša-stja a to jest četvrte prije božića. T. Ivanović 70.

DOŠAŠIĆ, *adj. vidi* došast, od čega postaje, ili po rećoj prilici od došašće. — *U jednoj pisca xviii vijeka i u naše vrijeme. Riči prilice koje zlamuju vrime došašće. Ant. Kačić 16. Došasti, futurus, budući, u Boci u mjestima po-kraj mora kažu došašić. V. Bogišić, nar. pjes. 360.*

DOŠICI, *Došića, m. pl. seoce u Bosni u okrugu bihaćkom. Statist. bosn. 54.*

DOŠICA, *f. seoce u Hercegovini u kotaru ko-ničkom. Statist. bosn. 115.*

DOŠEČIVATI, došćućijem i došćivam, *impf.* došetati. — *Akc. je kao kod dograđivati. — U Belinu rječniku: praes. (griješkom) došetivam se uz inf. došetati se 545^b; i u Stuličeu: (griješkom) došetivati, došetivam kod došetati i došetati se.*

DOŠEN, *m. ime muško. V. Arsenujević. — Po tome i prezime u hrvatskoj krajini. od xviii vijeka. Vid Došen. V. Došen i. Schem. bosn. 1864. v. xxvi. Sem. prav. 1878. 60. Sem. karlov. 1883. 72.*

DOŠENDABAR, *vidi* Dabar-Došen. Schem. segn. 1871. 33. V. Sabjar 86.

DOŠENOV, *adj. koji pripada Došenu. Veliko je ime Došenovo. A. T. Blagojević, pjesn. 48.*

DOŠENOVAC, *Došenovca, m. a) ime vrela u Počitelju. V. Arsenujević. — b) prezime u Lici. J. Bogdanović.*

DOŠEPATI, došopam, *pf. doći šepajući, vidi* došautati. — *složeno: do-šepati. — U naše vri-jeme u Lici (J. Bogdanović) i u Dubrovniku (P. Budmani).*

DOŠETATI, došetam (došććem), *pf. složeno: do-šetati. — impf.: došććivati. — Akc. je kao kod dosezati.*

a. *aktivno. a) doći šetajući. — od xvi vijeka a između rječnika u Vukova. K paklu došeta. M. Vetranić 2, 205. Zvir na vodu došeta. M. Držić 72. Da ovdj sama ti došetaš. F. Lukarević 60. A i mi ćemo s vjerenicani ljubjenima na korablu došetati. Ć. Palmotić 2, 406. Šetajnić došetasno već na vrata. I. Ivanišević 240. Tu mi bješe došetao Stjepaue Lazaroviću. Nar. pjes. mikl. beitr. 49. Crnogorske poglavice k ñnem u Kotor doše-taše. Zgode. 14. Kad došeta sovri sva zlata. Nar. pjes. vuk. 2, 89. Kaš na mu Jelka u dvore došće. Nar. pjes. petr. 2, 117. Zeni, majko, tvoga sina Đurda, ako li ga oženiti nećeš, sama ću ti do dvora došetati. Nar. pjes. u Dubrovniku. — b) *seršiti šetanje, ne šetati dafe, u Mikiñinu rječniku (conficere ambulacionem) i u Stuličeu (ambulacionem absolvere).**

b. *sa se, reflektivno, s istijem značenjem kao kod a. dolazi u dva rječnika u kojima je zapi-sano samo drugo značenje: u Belinu (finir di passaggio? 543^b) i u Stuličeu (uz došetati).*

DOŠEVIĆ, *m. prezime (Došev sin). — xiv vijeka. Radj. Došević. Deč. kris. 21. 89.*

DOŠIKATI, došikām, *pf.* doći (ali kad se govori s prezirañem), isporedi dokaditi (pri kraju), dosmucati se. — *složeno*: do-šikati. — *Akc. je kao kod dobivati.* — *U naše vrijeme u Lici.* Kada roditelji svoje već odraslo dijete u svijet na zanat daju, te to dijete ne okrene sreći, nego potje malog bayčeva u zanatu bježi kući natrag, reku onda: 'Bogme je Petar opet došikao kući' ili: 'Aja! taj se nigde nastaniti neće, gde ga god kukavi otac ostavi, opet će došikati'. J. Bogdanović.

DOŠIRITI, doširim, *pf.* raširiti doñekle. — *složeno*: do-širati. — *impf.* doširivati. — *Akc. je kao kod dograditi.* — *U Stulićevu rječniku.*

DOŠIRIVATI, doširujem i doširivam, *impf.* doširati. — *U Stulićevu rječniku (kod doširiti).*

DOŠISATI, došišam, *pf.* svršiti šišanje, ošišati do kraja. — *složeno*: do-šisati. — *Akc. je kao kod dobivati.* — *U naše vrijeme.* Ova se riječ ne kaže za ovce, nego za ljude: kada čovjek obično dijete šiša, pa ono preko toga uteče, ne da se više šišati, onda mu se dovikne: 'Amo brže, da te došišam'. J. Bogdanović.

DOŠITI, došijem, *pf.* svršiti šćenje (prelazio i neprelazno). — *složeno*: do-šiti. — *impf.*: došivati. — *Akc. je kao kod doliti.* — *U naše vrijeme.* 'Danas ću oca došiti košulj'. J. Bogdanović.

DOŠIVĀNE, *n.* djelo kojijem se došiva. — *U naše vrijeme.* 'Tvoje došivanje sporo ide'. J. Bogdanović.

DOŠIVATI, došivām, *impf.* došiti. — *Akc. je kao kod dobivati.* — *U naše vrijeme (isporedi došivanje).*

DOŠKATI, doškām, *pf.* viditi doškati, od čega postaje tijekom što se je č rudi lakšega izgovora promijenilo na š. — *U jednoga pisca čakavea xvii vijeka, a u naše vrijeme kod sjevernijeh čakavaca.* Koga sudcem ne smim doškati, spasite!a imati uzdišem. M. Alberti 400. Ona ne budi lena, komad to doškala, pa teče kuliko ju mogle nogi nosit. Nar. prip. mikul. 23.

DOŠLAC, došlāca, *m.* čovjek koji dođe, dolazi, s osobitijem značenjima. — *Postaje od part. praet. act. došao glagola doći sufixom -lac (isporedi mrtvac, mudrac). a) venturus, koji dolazi, koji će doći, isporedi došast, a, b) aa).* — *u jednoga pisca xvii vijeka.* Ova oblast dura u vike; već ako bi ju drugi papa digao, more, i trila je da ju digne po svomu brevu al' ti buli, i ako ima prva koje klanžule kano su: 'dopušćamo i dajem(o) ovo prošćenje u vike, i nećemo da se razumije da je dignuto općenim dignutjem, nego kadla se od ovoga našega dopušćenja i danja učini uzpomena u drugoga došlāca za nami pape pismur. I. Ančić, vrat. 149. — b) peregrinus, hospes, tuđinac, putnik koji dolazi u kuću kao gost. Zašto ja došlac jesam prid tobom i putnik. L. Terzić 129. — to znači i (dobri) došlac (u prenesenom, metaforičnom smislu) u ovom primjeru; a ujedno se misli i na pozdrav: 'dobro došao! kojijem se dočekuje gost. Nemoj držati grijeha za toliko dobre došlāce na tvoje nočište. M. Radnić 473a. — c) advena, vidi došlak u naše vrijeme. M. Pavlinović. Zašli bi misleć da je to građanstvo, zgolni došlac talijanski. M. Pavlinović, razl. spis. 129.

DOŠLIČ, došlića, vidi došlac pod b). — *U jednoga pisca našega vremena.* Lijepo ih serdar dočekao, pokraj sebe mjesto namjestio i kafu im dobranio crnu, pa došlići prikazali vijesti. Osvetn. 3, 161.

DOŠLO, *m. hyp.* došlak, kaže se s nekijem prezirañem o došlaku. — *isporedi dogon.* — *Akc. se mijēna u voc. došlo.* — *U naše vrijeme.* Ko se god naseli u selu kupivši kuću i baštinu, odmah postane članom općine. ipak, osobito ako se počne protiviti i svadati, odmah ga stanu opominjati, da on nije urođeni član toga mjesta, nego 'došlo' došlak. (u Hercegovini i Konavlinama). V. Bogišić, zborn. 635.

DOŠLĀČKI, *adj.* koji pripada došlaku, došlacima. — *U naše vrijeme.* Da ne bi se usudio nikakov od starinaa u što došlāčko dirnuti. Djelovod, prot. 142.

DOŠLĀK, došlāka, *m.* advena, čovjek koji se doseli u tuđe mjesto, isporedi došlac (pod c)), došlo. dosejenik, doselica. — *Postaje od osnove doši part. praet. act glagola doći nastavkom jak-; lj mijēna se na l.* — *Akc. je u svijem padežima onaki kakti je u gen. sing., osim nom. sing. i voc.: došlāče, došlāci.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Posta došlak u zemlji Madijanskoj. Vuk, djel. ap. 7, 29. Ljubite dakle došlāka jer ste bili došlāci u zemlji misirskoj. Đ. Daničić, 5 mojs. 10, 19. Narodu su hudi no Turci došlāci. S. Lubiša, prip. 132. Odele u ovih došlāka beše drugojače nego u starosedelaca. M. Đ. Miličević, let. već. 257.

DOŠMIGNUTI, došmignēm, *pf.* smignuti doñekle. — *složeno*: do-šmignuti. — *Akc. je kao kod dometnuti.* — *U naše vrijeme u Dubrovcniku.* 'Dijete došmigne k meni kako mišić'.

DOŠTĀPATI SE, doštāpām se, *pf.* doći štapajući se. — *složeno*: do-štapati. — *Akc. je kao kod dobivati.* — *U naše vrijeme u Dubrovcniku.* 'Stari se jedva doštāpo'.

DOŠTEDJETI, doštedim, *pf.* svršiti štedenje. — *složeno*: do-štedjeti. — *U naše vrijeme u Dubrovcniku a) comparcere, kao uštedjeti, zaštedjeti, kad se štednom sačuva ili dobjē nešto. b) štedjeti (ne trošiti) do nekoga vremena.* 'Platu sam dosijē doštedio, ali ne znam, hoću li moć u naprijed'.

DOŠTICA, *f.* ime mjesta. — *prije našega vremena.* — *isporedi Došćica.* Doštica. S. Novaković, pom. 132.

DOŠTIPATI, doštīpām (doštīpēm), *pf.* svršiti štipanje. — *složeno*: do-štipati. — *impf.*: doštīpivati. — *Akc. je kao kod dosezati.* — *U Stulićevu rječniku (vellicationem absolvere)*.

DOŠTIPĪVATI, doštīpujem i doštīpivām, *impf.* doštīpati. — *Akc. je kao kod dograđivati.* — *U Stulićevu rječniku (sano s praes. doštīpivam).*

DOŠTIŠTE, *n.* ime selu. — *prije našega vremena.* — *isporedi Doštica.* Doštišto (selo). S. Novaković, pom. 132.

DOŠTITI, doštījem, *pf.* viditi dočitati. — *složeno*: do-štiti. — *Akc. je kao kod doliti.* — *U Stulićevu rječniku (lectioni finem dare)*.

DOŠTĪVATI, doštīvām, *impf.* doštiti. — *U Stulićevu rječniku.*

DOŠTRĀPATI, doštrāpēm (ili doštrāpam?), *pf.* u jednoga pisca xvii vijeka kao da znači: doći s bakom. — *složeno*: do-štrāpati; ovo je po sroj prilici od iste osnove od koje je i štropot. A kad svati dobasāše i do dvora doštrāpāse, tu se tutaū čini gori nego da se gora orid. V. Došen 157a.

DOŠTRKLATI SE, doštrklām se, *pf.* doći bježēći od štrkāja (o goredima). — *složeno*: do-štrklati. — *Akc. je kao kod dokucati.* — *U naše vrijeme u Lici.* 'Evo se sva govēda već doštrk-

jalu u štalu'. 'Kako su se to danas goveda ranije doštrkjalala nego obično; biće kiše'. J. Bogdanović.

DOŠŪLATI SE, došŭlām se, *pf.* doći *polagano* *da drugi ne opazi, doručiti se.* — *složeno:* do-šŭlati. — *Akc. je kao kod dobivati.* — *U naše vrijeme u Lici.* 'Mi se istom tako nešto razgovarano, u tome se i on došŭlja'. 'Došŭlja se; niko ga i ne opazi'. J. Bogdanović.

DOŠVĀGATI, došvāgām, *pf.* doći *švagajući se.* — *složeno:* do-švāgati. — *Akc. je kao kod dobivati.* — *U naše vrijeme u Lici.* Staru, slabu, mrtvujavu i bolnu čovjeku, kađa kuđa ide, reče se: 'Jedva evo došvāga'; ili: 'Jesi li, starče, došvāga?'. J. Bogdanović.

DOT, f. dos, *dar (vidi osobito 1. dar, b, c) i d)*, *tal. dote.* — *Isپoredi dote.* — *U jednoga pisca čakavca xviii vijeka.* 'Jemajuti neumortu i sve ine doti i urehe nebeske'. P. Radović, *ist.* 146.

DŌT, *otkriveno dotle.* — *U jednoga pisca xvi vijeka.* 'Da zanimjem dot' dokle mi ti ne rečeš'. M. Držić 139.

DŌTA (dōta), f. dos, *prčija, tal. dote.* — *Isپoredi dot.* — *Od xv vijeka kod čakavaca, a i kod štokavaca u Lici i u sjevernoj Dalmaciji.* Očemo da ništar ne ima od muža prvoga nego samo da vazme dotu koju je k hēnu bila donila. *Stat. pol.* ark. 5, 310. Ne žel' mnogu dotu. M. Marulić 161. Muž v dobril od dote ima vlast. *Naručn.* 95^a. Udati kēer hoću, pomozu mi dotom. *Aleks. jav.* star. 3, 321. Dotu meni dostojēću podaj mi. F. Glavinčić, *cvit.* 412^a. Dužan je otimać dati joj dotu. I. Ančić, *vrat.* 226. Bijednim djevcam poda dote. J. Kavačin 299^a. Ne je li ti dat isto dote? N. Palikuća 51. Divojka očema pristojne pratežici oli dote od svoje rodbine. A. d. Costa 1, 168. Da će mu donit u kuću toliko dote oli ti prčije oli kako drugi reku rua i blaga. M. Dobretić 435. Ne bi mo platilo tvoga oca blago ni majčina dote. *Nar. pjes.* istr. 2, 18. Prčija se dijeli na 'dotu' i 'ruho' a oboje se zove 'dota' u širem smislu. (U Novome u hrvatskom primorju). V. Bogišić, *zborn.* 212. 'Ta i ta djevojka ima veliku dotu'. 'Ta i ta djeva donijela je veliku dotu'. (*u naše vrijeme u Lici*). J. Bogdanović. — *u ovom primjeru kao da znači dar.* 'Sacerdos' tomačimo da je sveta dota ali dar. I. Ančić, *ogld.* 18.

DŌTAČI, *vidi* dotaknuti.

DŌTAD, DŌTADĀ, *vidi* 1. do, 1, 2 i tad, tada.

DŌTADASŊI, *adj. koji je bio do tad (uopće ili kao nešto osobito).* — *Postaje od do tada kao dosadašnji od do sada.* — *U naše vrijeme.* 'Knez Miloš je našao za potrebno da sve seoske šume i gore dotadašnjih alija oglasi kao dobra opštenarodna'. M. D. Milčević, *opšt.* 36.

1. **DŌTAKĀNE**, *n. djelo kojim se dotae,* *vidi* 1. dotakati. — *U Bjelostjenčevu rječniku, u Stuličevu, u Vukovu.*

2. **DŌTAKĀNE**, *n. djelo kojim se dotae,* *vidi* 2. dotakati. — *U Bjelostjenčevu rječniku.*

1. **DŌTAKATI**, dotācēm (dotākām), *impf.* dotočiti, *od čije osnove dotok postaje nastarkom a i produćivacem vokala o na a.* — *U rječnicima: u Bjelostjenčevu (dotakam i dotaćem 'affundo'), u Jambrišičevu (dotačem 'affundo'), u Voltigijinu (dotakati, dotakam i dotaćem 'versare, infondere' 'abergissen'), u Stuličevu (dotakati, dotakam 'krivo tumačeno' 'in elutriando esse'), u Vukovu (dotakati, dotaćem 'volleschenen' 'impleo').*

2. **DŌTAKATI**, dotācēm i dotakam, *pf.* advolvere, *doračati.* — *složeno:* do-takati — *Od pro-*

šloga vijeka kod čakavaca, između rječnika u Bjelostjenčevu (dotakam 'advolyo') gdje naj prije dolazi, u Jambrišičevu (dotačem 'advolyo'), u Voltigijinu (dotakati, dotakam i dotaćem 'volto-lare' 'umwalzen'). 'Kralj zapovjeko neka mu jednu velu bačvu daju. Kad su mu ju dotakali klade on nutar kēer, dite i toga bedastoga. *Nar. prip.* mikul. 45.

DŌTAKĀVATI, dotākāvām, *impf.* dotaknuti. — *Samo u Jambrišičevu rječniku: (kajkarski) dotekavam se 'tango'.*

DŌTAKMITI, dotakmim, *pf.* izjednačiti (?), *osuditi (?).* — *složeno:* do-taknuti. — *U jednom primjeru xvi vijeka.* 'Da nigdar neće jedan drugoga za veće iskati, nego da će ostanu pri tom ča ni med hini dobrovoljno zakonom dotaknismo. *Mon. croat.* 259. (1566).

DŌTAKNITI, *vidi* dotaknuti, *od čega je postalo tijekom što se je u promijenilo na i, močbiti po slovenskom jeziku.* — *U narodnoj pjesmi čakarskoj našega vremena u Istri.* 'Ko se koga prija dotaknia. *Nar. pjes.* istr. 1, 12.

DŌTAKNŪĆE, *n. contactus, tactus, djelo kojim ko dotakne.* — *Stariji je oblik dotaknutje te dolazi od xviii do kraja xviii vijeka; mladi dotaknuće javlja se prvi put u drugoj polovini istoga vijeka (vidi Lucičev primjer blizu kraja) između rječnika u Bjelostjenčevu (dotaknutje kod doteknefe).* U dotaknutju hajine Iskrstove. M. Radnić 203^b. Zašto je Iskrst dotaknutjem prislavnoga tila svoga posvete sve vode. J. Banovac, *razg.* 217—218. Onako češ i sina zaeti svrlunaravno u čistosti divjačkovski, a ne po dotaknutju muškomu. F. Lastrić, *test.* 349^a. S dotaknućem njegova groba. I. J. P. Lučić, *izk.* 36. Glas zapoviedi njegove: 'amundare', i dotaknutje Iskrstove: 'tetigit eum'. D. Rapić 99.

DŌTAKNUTI (dotāči), dotācnēm, *pf.* attingere, tangere. — *a- stoji mješte neglasnoga -b-.* — *složeno:* do-taknuti. — *impf.*: 2. doticati. — *Akc. vidi kod 1.* — *Može biti da je (s oblikom dotaknuti) riječ praslavenska, isپoredi rus. dotknŭtŭca, češ. dotknouti, dotknouti se, polj. dotknąć, dotknąć się, ali se u našem jeziku javlja istom od xv vijeka (vidi Bernardinov primjer kod 2. c, a i aa) aaaa); između rječnika u Vrančićevu (dotaknuti 'attingere'), u Bjelostjenčevu (kajkarski dotaknuti kod dotičem se), u Voltigijinu (dotaknuti 'toccar leggermente', 'leicht anrühren'), u Stuličevu (dotaknuti, v. doteginti), u Vukovu (dotaknuti se i dotaći se čega ili do šta 'otwas anrühren' 'tango'). — *isپoredi dōtegnuti i dotaknuti.**

1. *oblici (vidi i kod taknuti) a) oblici nastarkom nu i bez ŭega. aa) aor. aaa) dotāknnli, dotāknni, dotāknnismo itd. dotaknnh. M. Marulić 263; dotaknu. Anton Dalm., nov. tošt. 1, 129. F. Vrančić, živ. 47. F. Glavinčić, cvit. 239^b. J. Banovac, prip. 67. E. Lastrić, oč. 175. 215. 259. 269. A. Kanizlić, kam. 506. bogojubn. 268. fran 73. M. Dobretić 273. M. Katancić 47. — bb) dotākoh, dotāče, dotākosmo itd. dotakoše. F. Vrančić, živ. 5; dotāče. D. Baraković, vil. 52. 133. J. Kavačin 515^a. A. Kanizlić, utoč. 50; dotako(h). V. Došen 214^a. 250^a. — bb) ger. praet. aaa) dotāknnŭšŭ. F. Glavinčić, cvit. 263^b. M. Radnić 92^a. A. Kanizlić, utoč. 490. bogojubn. 483. E. Pavić, ogled.*

72. I. Velikanović, nput. 1, 93. — *bbb* dotákavši. M. Radnić 309^b. F. Lastrić, test. 278^a. svet. 80^b. — *cc*) *part. pract. act. aa)* dotáknuo (dotáknu), dotáknuili. Transit. 273. J. Matović 321; dotáknu, *f. sing. S. Margitić*, fal. 86; dotáknuo. J. Banovac, pred. 122. J. Matović xxxi^b. 333. 451. 510. M. A. Rejković, sat. A 4^a. I3^a. Magaz. 1868. 73; dotáknuła, *n. pl. A. Kanižlić*, kam. 675. J. Matović 29. — *bbb*) dotákao, dotákla, dotákla. Stat. pol. ark. 5, 315. J. Banovac, prip. 46. A. Kanižlić, uoč. 190. E. Pavić, ogled. 612. S. Lubiša, prip. 230; dotákao. S. Margitić, fal. 112. A. d. Costa 1, 244. Đ. Daničić, 1 mojs. 20, 4. 3mojs. 11, 27; dotáklo. Blago turl. 2, 232; dotákli. S. Lubiša, prip. 251. — *dd*) *part. pract. pass. samo* dotáknuti. E. Pavić, ogled. 612. — *e*) *inf. aa)* dotáknuti. Anton Dalm., nov. test. 91^a. F. Glavinčić, cvit. 94^a. 118^b. S. Margitić, fal. 105. 111. A. Bačić 118. 313. 415. A. Kanižlić, kam. 173. uzr. 160. A. d. Costa 2, 27. M. Dobretić 449. — *bbb*) dotáči, *samo u Vukovu rječniku*.

2. značenje.

a. prelazno. objekat može biti i u partitivnom genitivu, kad se misli ne o cjelome nego o kakvom njegovu dijelu.

a. aktivno. a) u pravom smislu, kad čelade ili što živo uopće prazi koje udo ili koji dio svoga tijela (u osobito ruku kod čeladeta) do čega tako da u srijedi među onijem i njegovijem tijelom ništa drugo ne može biti, te takovijem pružanjem osjeti da je na onom mjestu. aa) uopće. Tad dotáknu oči njihove. Anton Dalm., nov. test. 1, 12^b. mat. 9, 29. Žena koja dotáknu leto gospodinove haše i ozdravi od nemoci. F. Vrančić, živ. 47. Tko bi smio dotáknuti ono tijelo. S. Margitić, fal. 105. On vidje i dotáknu rane meštra božanstvenoga. F. Lastrić, od' 215. Dosta biva da dotákne kužnik zdravog' da ga smakne. V. Došen 93^a. Kad ju (*marginu*) čovik dotákne i među prste prima, čini se baš onako kao da čovik masla opijao. I. Jablancić 34. Ako bih dotáknuo samo skuta odice, J. Matović xxxi^b. Prijatelji se razdvioje puni vina, da bi ga prstom u grlo dotákli. S. Lubiša, prip. 251. — *bb*) *može se istáknuti čim se subjekat dotákne.* Rukom da bude dotákao vrata crkovna. A. d. Costa 1, 244. — *cc*) *u osobitom smislu, de concubitu.* Za tri dni prije bi rečeno svijem, da bi oprali haljine, da ne bi dotáknuili žene. J. Matović 321. — *dd*) *onaj koji što dotákne može to učiniti nanjermom da od onoga digne, ili da onu drukčije ošteti, pokrvari, ozledi, isporedi dirnuti, dodirnuti.* Da ne bješ rekao bog djavlu . . . , ne bi bio dotáknuo ikakvu stvar njegovu (*Jobovu*). J. Matović 510. A ne kaže, šta je namaknuo i zašto je novec dotáknuo. M. A. Rejković, sat. I3^a. — *amo spadaju i ovi primjeri u kojima je subjekat zvijer.* Ali ju zviri ne dotákose. F. Vrančić, živ. 5. Ne brani li živinam da ih ne dotáknu nego se poklanjaju kano lavi Danijelu? S. Margitić, fal. 91. — *b*) *kad značenja kao što je kod a), subjekat može biti udo (ruka). (u jedinom primjeru, a ruci božjoj u prenesenom smislu).* Ukazati se ima, kada nas dotákne ruka božja, da gospodin ne čini ovo neprijateljski i suprotnivo na da ozdravi udarajući. J. Matović 455. — *c*) *subjekat je čelade kao kod a), ali je ralnja u prenesenom smislu. av) kao doči, dospjeti, prispjeti, pristupiti aa)* do mjesta (u jedinom primjeru može biti da je po tal. toccare). Putuješ li k Risnu, dotákneš otoke sv. Dorda i bogorođičin u sred luke. S. Lubiša, prip. 3. — *bbb*) *do vremena.* Elizabet tva rodica u starosti sina

zače, šestu masec jur dotáče ka se zove neploodnica. D. Baraković, jar. 88. — *bb*) *u gororu pomenuti što ili koga. aa)* uopće (*osobito ističući da je opomena kratka*). Bila bi stvar mnogo duga ispisati sva kriva zborišča. ovde će biti dosta dotáknuti one. A. d. Costa 2, 27. Što ja kako vojnik u satiru gdkojki redak svetoga pisma dotáknuo jesam. M. A. Rejković, sat. A 4^a. — *bbb*) *pomičući može se prekorigi, uvrijediti; isporedi dirnuti, dodirnuti.* Pravdu svita s tim dotako(h). V. Došen 224^a. A što krive gdi dotako(h). 250^a. — *d*) *subjekat može biti neživa stvar, te je onda značenje da je subjekat do něčega tako blizu donesen da u srijedi nema mjesta ničemu drugome. aa) u pravom smislu.* Kad usta medena ta zeleno dotáče. D. Baraković, vil. 133. Ke (*strile*) u aeru ili u zraku ostajući nijedna ga ne dotáknu. F. Glavinčić, cvit. 239^a. Milosrdje naše jest kakono rosa jutarna, koja, kako zraci sunčeni dotáknu ju, uđi pomahnika i skonča se. P. Radović, nač. 131. Svu okolo da planu zemlju s gar dotákne. A. Vitalić, ost. 27. Muñe i gromove toliko ognjevite, koliko dotákavši samo govodje rastapaju. F. Lastrić, test. 278^a. svet. 80^b. (*Mana*), netom bi je sunce dotáklo, rastapaše se. Blago turl. 2, 232^b. Voda tijelo dotákne, a srce opira. J. Matović 188. Mrtae, budući dotáknuo' tijelo njegovu. 333. U čoj (*tikvici*) pitja ne bi, moja nit još usta dotáknu. M. Katančić 47. Da ga voda ne dotákne ladna. Nar. pjes. vnk. 2, 614. — *bb*) *sa subjektom srce u jednom primjeru stoji u prenesenom smislu i znači škrutati, isporedi dokučiti, doprijeti.* Dobro . . . koje oko ne zamjeri, koje uho vijek ne sluša, ljudska misao vijek ne zače, ljudsko srce ne dotáče. J. Kavañin 515^a. — *c*) *sa subjektom srce kod nekijeh pisaca (možebiti po tudijem jezicima) znači ganuti, učiniti da ko što (žalost, ljubav itd.) u srcu, u duši osjeti.* Tolik se plač proli, svim srce dotáče. D. Baraković, vil. 52. Dostojat će tko ga izmakne tve isto srce da dotákne. I. Ivanšević 215.

b. pasivno. Budući da bolesni i potribni samo od njegove osine dotáknuti ozdravjaše. E. Pavić, ogled. 642.

*c. sa se, reflektivno. značenje je kao kod a), ali što je onlje objekat, ovdje je u gen. ili stoji (također u gen.) s prijedlogom do. — reflektivni oblik čeće dolazi (osobito u naše vrijeme) nego aktivni. a) s genitivom aa) vidi a), a) aa), aaa) subjekat je čelade. I koliko godi jih se dotákniše, ozdravljeni bihu. Bernardin 18^b. mar. 6, 56. Ter je listo dotáknuh se. M. Marulić 263. Ki su se dotáknuili onoga presvetoga tela. Transit. 273. Da bi se mogli něga dotáknuti. Antou Dalm., nov. test. 91^a. luc. 6, 19. Koprive žegu ako i(h) se dotákneš. M. Radnić 187^b. Koga bi se dotáknuła, sve kolike ozdravjaše. S. Margitić, fal. 86. Ni dotáknut se krađena. A. Bačić 118. Što se Oza nepristojno skrniče božje dotáknu, udari ga gospodin. J. Banovac, prip. 67. Tko se dotákne katrana, opoganiče se od něga. F. Lastrić, med. 149. Da se ne dotáknu vočke zabrañene. 414. Isukrst pljunuši dotáknu se jezika njegovu. A. Kanižlić, bogojubn. 268. Nije se zemlje dotákla ni umrjala (*Murija*). uoč. 490. Tako vrnću odicu najđose, da se je ne smijahu dotáknuti. uzr. 160. Kad se dotáknu ušij u onoga gluog i minoga. M. Dobretić 273. Donošanu k nienu djecu da ih se dotákne. Vuk, hnk. 18. 15. Tko bi se dotákao strva. Đ. Daničić, 3mojs. 11, 27. — *i* *u prenesenom smislu:* Neću se u napradak nikakve službe crkvene dotáknuti. A. Kanižlić, kam. 173. — *bbb*) *subjekat je živinče.* Zimja, ne dotáknući se korena, po-*

bigne. A. Kanižlić, utoč. 490. — *bb) ističe se čim se dotakne subjekat, vidi a, a) bb)*. Voli mu (Mojsiju) bog: „Dotakni se čim (šipkom) mora”. S. Margitić, fal. 230a. Odgovori im, da neće mirovati, dokle god ne vidi zlameña čavala s vlastitima očima i dok ji se rukom ne dotakne. E. Pavić, ogl. 634. — *u ovom primjeru stoji grješkom uz instr. prijedlog s*: Postavi mu prst u nši i s pljunom svojom dotaknu se jezika njegova. F. Lastrić, od' 259. — *cc) vidi a, a) cc)*. Da je se ne ima dotaknut puteno. M. Dobretić 449. Ne bješe se ni dotakao. Đ. Daničić, 1 mojs. 20, 4. — *dd) vidi a, a) dd)*. Vaja da se rvemo boj bijući s onim neprijateljem kojino se svojim otrovom i nebesa dotaknuo. J. Banovac, pred. 122. Andeo se kam dotaknu knuća izračičanskih. A. Kanižlić, kam. 506. — *subjekat je zvijer*: Lav je strašan rad lutine, jerbo koje i razlike; ali kralj se zviru snakue, neće ga se da dotakne. V. Došen 129b. — *u metaforičkom smislu može biti subjekat i neživa stvar*. Vrata paklena nikada ju (crkva) nisu nadvladala; pače nisu se ne ni dotaknula. A. Kanižlić, kam. 675. Ako se nas koja druga nevojica dotakne. fran. 198. Ta se kuga nije još dotakla ovijeh brda. S. Ľubiša, prip. 230. — *ee) vidi a, b)*. Smilujete se meni barem vi, prijatelji moji, zašto se ruka božja dotakla mene. J. Banovac, prip. 46. — *ff) subjekat je neživa stvar, vidi a, d)*. Šibka, koja šta se god dotakne... A. Kanižlić, uzr. 149. Da jih se voda ne dotae, utoč. 50. Da bi Petrova osina ni se dotakla. E. Pavić, ogl. 642. Dotaknuvi se njegovih kosti mrtvo tilo oživilo je. I. Velikanović, uput. 1, 93. — *b) s prijedlogom do i genetivom*. Budući se dotakla nepristojna rič do poštovanoga vojvode Stat. pol. ark. 5, 315. Da se onaj koji gubljaše prvorođeno ne dotakne do njih. Vuk, pavl. j-vr. 11, 28. Ako se i zvijer dotakne do gore, biće kameđem ubijena. 12, 20.

β. neprelazno. značenje je isto kao kod prelaznoga (aktinoga i reflektivnoga). mjeste objekta ima gen. s prijedlogom do (isporedi a, e, b). — *u jednom primjeru našega vremena*. Niko ni prstom ni do jednoga nije dotaknuo. Magaz. 1868. 73.

DOTAKNĒNE, *n. vidi dotaknuće*. — *U Bjelestjenčevu i u Jambrešičevu rječniku: u oba kajkarski doteknjenje.*

DOTAKNĪVATI, dotaknūjem i dotaknūvām, *impf. dotaknuti, vidi 1. doticati*. — *U Bjelestjenčevu rječniku (kajkarski praes. doteknjem).*

DOTALĒ (dotalē), *vidi dotle, od čega postaje tijem što se među t i l uneeće a, kao da je negda bilo dotle. isporodi dokale i otale*. — *U naše vrijeme u Slavoniji*. T. Maretić.

DOTALITI, dotālīm, *pf. rastaliti, rastopiti do kraja, posve*. — *složeno: do-taliti*. — *Akc. je kao kod dograditi*. — *U Stuličevu rječniku (gdje kriao stoji v. dokopati).*

DOTAMĀNITI, dotāmānim, *pf. delere, excidere, uništiti do kraja, zatriti, iskopati*. — *složeno: do-tamaniti*. — *Akc. je kao kod gospodariti*. — *U naše vrijeme*. Dotamaniti gūnzlich zu grunde richten'. M. Bogović. — *I su se, refleksivno i pasivno, funditus interne, uništiti se, zatriti se, izgnuti, nestati*. Sa svijem se svijet dotamani. Nar. pjes. vuk. 2, 6. i u Vukovu rječniku: „nach einander völlig aufgehen, bis aufs letzte stück verloren gehen, funditus pereć, cf. zatriti se, iskopati se.

DOTANCATI, dotāncām, *pf. svršiti tancanje, prestati tancati*. — *složeno: do tancati*. — *impf.*:

dotancavati. — *Akc. je kao kod dokončati*. — *U Stuličevu rječniku (a tripudiando cessare)*.

DOTANCĀVATI, dotāncāvām, *impf. dotancati*. — *Akc. je kao kod dogovarati*. — *U Stuličevu rječniku*.

DOTĀNĀČĒNE, *n. djelo kojijem se dotaneć*. — *U Belinu rječniku (stariji oblik dotančanje 113a)*.

DOTĀNĀČITI, dotānāčīm, *pf. attenuare, istaniti, otaniti do kraja, posve*. — *složeno: do i tančiti koje postaje od osnove tank udjeljika tanak nastarkom i pred kojijem se k mijenja nu č*. — *Akc. je kao kod dograditi*. — *U Belinu rječniku (šinir d'assottigliare; teneuare' 113a) i u Stuličevu*. — *U naše vrijeme u Dubrovniku običnije je dotaniti s istijem značenjem*.

DOTĀNĀČIVATI, dotānāčūjem i dotānāčūvām, *impf. dotančiti*. — *Akc. je kao kod dogradivati*. — *U Belinu rječniku (praes. dotančivam uz inf. dotančiti 113a) i u Stuličevu (dotančivati, dotančivam)*.

DOTĀNĀITI, dotānāīm, *pf. vidi dotančiti*. — *složeno: do-taniti*. — *Akc. je kao kod dograditi*.

DOTĀPATI, dotāpām, *impf. dotopiti*. — *Akc. je kao kod dobivati*. — *U Belinu rječniku (praes. dotapam se uz inf. dotopiti se 141a) i u Stuličevu (praes. dotapam kod dotopiti, a napose dotapati se. liquationis fini accedere)*.

DĀTAPKATI, dōtapkām, *pf. doći tapkajući*. — *složeno: do-tapcati*. — *Akc. je kao kod dočekati*. — *U naše vrijeme u Lici*. Dotapkat' izganz leise herbeikommen'. slijep ili nemoćan čovek idući kao da tapka, t. j. nogama kao da pija: „Jedva evo tapkam, jedva evo dotapka(h)”. „Jesi li, starče, dotapkao?” — *Evo jedva!*. J. Bogdanović.

DĀTĀR, dotāra, *m. dotazi u narodnoj pjesmi čakarskoj u Istri, gdje je načineno od sustantiva dota kao i druge riječi s istijem nastarkom*. Vola ja imam, volara nimam... Dore ja imam, dvorara nimam... Zlata ja imam, zlatara nimam... Dotu ja imam, dotara nimam... Nar. pjes. istr. 2, 50

DĀTĀRICA, *f. djevojka s prćijom (dotom)*. — *Načineno od dota nastarkom ar-ica*. — *U naše vrijeme u dolini rijeke Cetine u Dalmaciji*. Otmaciñi djevojaka naj više je uzrok bio prćija ili drugi interesi koje bi mladoženja pristvojno, kad bi vjenčao takovu dotaricu'. V. Bogišić, zb. 191. Naj više se žene iz svoga sela i iz svoje okolice, već da jednoga neće nikakova djevojka iz njegova sela ili da koji traži u drugome kakvu dotaricu. 211.

DĀTATI, dotām, *pf. lat. ili tal. dotare, isporodi i dota*. — *Od xiv do xvi vijeka kod čakavaca. a) oskrbiti, oblariti koju crkvu imaicom, glavnicom*. Plovan jest čiml dotat crkvu svojim blagom. Mon. croat. 2. (1321). Budući dotane onimi intradami crkve. Naredbe modr. ark. 2, 89. (15-9). — *b) dati djevojci prćiju (djevčjka je objekat)*. Ima ju vazeti za ženu, ... ali ju napraviti i dotati. Stat. pol. ark. 5, 296. Žena od roditelj zaručuje se i dota se. Naručn. 61b.

DĀTAVRĀLATI SE, dotavrājam se, *pf. kao da znači: doći nepoznatijem putem ili pipujući po mraku*. — *složeno: do-tavrjati (nepoznati postati: da nije od tal. travagliare, traditi, mučiti se?)*. — *U narodnoj pripovijeci bosanskoj našega vremena*. Dode do nekoga varoša, a već je bio mrak. Ne poznavajući nigdje nikoga, nije mogao konaka naći, nego dotavrja se do u jednu avlju. Nar. prip. bos. 27.

DOTEČAN, *dotečna, adj. u jednom primjeru prošloga vijeka kao da znači: dotečen (vidi doteći, 2, a), a može biti da se štamparska pogreška te da treba čitati dotečen.* Svršuje se oblast određenikova... smrtju odrediteľa, ako ne bude jošćer odrednik počeo služiti se s dotečenom objašču. A. d. Costa 2, 40.

DOTEČENE, *n. djelo kojim se doteče.* — *Stariji je oblik dotećenje. (u) vidi doteći, 1, a. u rječnicima: u Mikašinu (dotećenje, dotrčanje, adventus praeproperaus, praeproperus; accursus); u Bjelostjenčcu (dotećenje, doskočenje, accursus, properus adventus, accursio); u Stuličeu (v. dotrkahe).* — *b) vidi doteći, 2, a. — u dva pisca xviii vijeka. Hlepit imadu na pravu izvršnost, što se nadrži u dotečenju kriptostiju. Blago turl. 2, 54. Upravljati dilovanja virmikov za dotećenje vikovičnoga blaženstva. A. d. Costa 1, v. Po istom dotečenju dostojanstva. 1, 83.*

DOTEČI, *dotečim, pf. accurrere, obtingere, affluere, sufficere, deficere; assequi; — složeno: do-teći. — impf.: dotjecati. — Akc. se mijenja u pracs. 1 i 2 pl.: dotečemo, dotečete, u aor. 2 i 3 sing. doteče, u part. praet. act. nom. sing. m. dotekao (ali dotekla, doteklo itd.), u part. praet. pass. osim nom. sing. m. dotečena, dotečeno itd. (ali dotečen).* — *Oblike vidi kod teći. — Može biti riječ pravlenska, isporidi stvor. dotešti, rus. дотечн, дотечь, čes. doteči, pol. dociec, u našem se jeziku jačša od xv vijeka (vidi Maruličevu primjere kod 2, a), a između rječnika u Vrančičeu (acquirere; potiri), u Mikašinu (doteći, dotrčati, accuro, curro); doteći, biti dosti, sufficio, satis esse^a; i kod dostignuti), u Betinu (accuro^a 22a, 231a; conuenio^a 211a; acquirro^a 28b; consequor^a 218b; doteći moleći impetro^a 385a; doteći zvijer zubim, abboccare, dicei del cane quando prende la fiera^a, morsu apprehendo^a 6a; doteći svijesti svojom štogodi, accorgersi, auuedersi^a, aduerto^a 22a), u Bjelostjenčcu (accuro^a), u Jambresičeu (accuro^a), u Voltigijinu (grješkom doteći i doteći, accorrere^a, zulaufen^a), u Stuličeu (doteći tko kudgod, accurrere, dimissis pedibus peruenire^a; doteći tko koje stvari ili koju stvar, acquirere, assequi, consequi; doteći komu koja stvar, sufficere, satis esse), u Vakovu (1. hinreichen^a, sufficere^a. 2. već je doteklo, t. j. nestalo, prestalo dotjecati, ausgehen^a, deficio^a).*

1. neprelazno.

a. accurrere, *dotrčati, brzo doći, s dat. ili uopće s onijem pažčima i prijedlozima kojim se naznačuje kraj mičaua. a) uopće.* Ivan prije doteče ka grebu. Zborn. 108a. Osuimen dotečem da vidim. S. Menčetić 60. Vidih vil jednu da k meni doteče. 123. Luveno dotekoh vili. G. Držić 390. Da je Marte dotekao hraniti Dubrovnik. M. Vrančić 1, 219. Merkurio doteče pod borak zeleni. 2, 146. Nikola skoči, i noseć meda u satju, doteče. P. Hektorović 16. Svakomu spravna je svaki čas doteći na pomoć. N. Najeković 1, 118. Vila dotekši sama govori. 1, 223. Da potom zakucam dotečeš na vrata. 1, 259. Evo tudije drugi učenić doteče, i našatći gospu skaza joj vele tužne i gorke glasove. M. Divković. bes. 373b-374a. Ča brže i boje mogae doteče. D. Baraković, jar. 53. Sve su vile, svi pastiri s vrstom svakom žena i Julji i gorani i pastiri dotekli su oda svudi. I. Gundulić 163. Doteče k nemu vitez niki, ter palicom jednom razbi mu glavu. F. Glavinčić, evit. 120a. Na ovi tužan plač dotekoše svi apostoli. P. B. Bakšić 23. Ter ureda doteći ni glas podati. G. Palmotić 2, 211. Ne doteče neg dlati medvjed. P. Kanavelić, iv. 32. Glas od svetilić Benediktove doteče i do njih. I. Dordić,

ben. 79. Dotekoše na vapaj pripadena mladića. 137. Dozove pomučka od nemoćnih, koji odmah doteče. A. Kanižlić, fran. 97. Nitko nije zapušten i tako bio zabačen, komu ne bi ljubav njegova u pomoć dotekla. 211. Pak su Isusa dotekli govoreći. D. Rapić 1. Rizvan paša doteče poljske sužnje sloboditi. P. Soroković 589b. Mlada na balkunu zaspala. Dotekli su dva ter i tri ter su je probudili. Nar. pjes. istr. 2, 148. Doteče k nemu divjaka. Nar. prip. mikul. 37. — *b) u jednoga pisca xviii vijeka kao da znači što i dospjeti. Dijete kad doteče do razborstva. A. Kalić 22. Nu ti ćeš znat put, po komu imaš doteč na to slavno i čestito dobiće. 438. Tako putnik, iza kako bjera vazdan sve ravnom planinom hodio, na kraj mora dohodeć, na sve inu prostranos i pučinu nastupa: uesti i za brodit je? ne mogu li ja pribrodit je svukoliku danaske? neće li noć mene snać na po puta? Nije svijes počeo od podne što je trijeba jutrom prehit. boje je pristat negli ne doteče, urednije je ulititi jutrom inoga dana odovlek a ovdj danas staviti dospjetak. 538.*

b. obtingere, *od predašnjega se razvilo drugo značenje, onako kao kod 1. dopasti, 1, b i doći, II, 6 i 7 (moglo bi se kod onoga pomisliti i na litavski glagol tekti, koji ima isto značenje u ovom primjeru: avis teko vilku, oeca dopade vuka; ali se to ne da potvrditi ostalijem slaven-skijem jezicima). ime onoga koja što dopane: a) stoji u dat. Misal mi doteče, da želim smrt svoju. Š. Menčetić 293. Ovomu doteče sreća. Čestitosti. 43. Erbo iz voje tako dobre, kakva je tvoja, ne može mi doteći neg ono što je dobro. I. M. Mattei 91. — b) stoji u acc., ali se ne može raditi toga shvatiti kao da je doteći u ovijem primjercima prelazni glagol, kako nijesu prelazni ni doći ni dopasti. Tko već za sebe uzima, može ga neg doteč, taj stječe omrazu. M. Bunić 29. Načinom daj time da mogu grad steći, krajevstvo pokli me ne može doteći. 75. Ne bi me doteklo prsta omočiti, da rijeka medom teče. (D). Poslov. danič. 70. — c) nije izrečeno. Škoda će doteći, sramota j' od svude. A. Krnarčić 21.*

c. affluere, *(o čem žtku) tekući doći.* Privede ovijeh muka i strahos ovijeh zala potisuše svu krv Jezusovu prema njegovu srcu; ali bi taj čas otisnuta od ljubavi, ter van proteče i naj poslije doteče do zemlje, koja se napoji i ogrežnu u temu krvavomu znoju. D. Bašić 304a. Krv Isukrstova dotekući i dovirući k nami. J. Matović 237. — i u prencsenom smislu (po lat. manare). Milost po sakramentima u nas istijeh doteče. J. Matović 130.

d. o vremenu, *od predašnjih značenja (kod a ili još većom prilikom kod c) u metafiričkom smislu (vidi i kod dotečiti, b). a) kao isteći, ispuniti se.* Ovu ču daleče toliko sliditi dokli mi doteče na svitu živiti. S. Menčetić 80. Brže bi svitu rok i konac dotekal. 183. Jeda ču vrijeme pitat? koje vrijeme? ako je vrijeme jur doteklo? tempus non erit amplius^a. B. Zuzeri 106a. — b) kao prispjeti, dospjeti, nastati. Rasti mi vesela; kad vrime doteče, na ti moju viru, nom ti se obriču, ja da ti namira česmenitu sriču. H. Lucić 235. — c) k drugome vremenu pridoci, priteći. Ako mi životu doteče koji dan. S. Menčetić 50.

e. sufficere, *dostati, biti dosta, upravo dotrajati do nekoga vremena (isporidi d). subjekt može biti i gen. partitivni; ako je izrečeno ime onoga kojemu je dosta, stoji u dat. Ča večer lovismo po moru sviteći, za nestvu dilismo gdi može doteći. P. Hektorović 49. Kad nam snage ne doteče. A. Gučetić. roz. mar. 210. Ako sve povra-*

tite, oštačete siromasi, i bojim se, neće doteći. J. Banovac, prip. 211. Pameti neće sa svim meni doteći. P. Knežević, pism. 31. „Ah moj sinko! samo reče, pak joj riči ne doteče. muk. 39. Kojim brašno ne samo do žetve, nego i posli doteče. A. Kanižlić, bogojubn. 139. Ako bi vrmena dotečlo. Ant. Kadčić 130. Kad bi vidio da mu neće doteć uje sveto. M. Dobretić 262. Mlogom ništa ne doteče mrsa. J. S. Rejković 68. Sve svatove redom darovala, ne doteče ručnome deveru, na snahu se dever rasrdio. Nar. pjes. herc. vuk. 199. Jednome detetu ne dotečlo panaije. Nar. prip. vrč. 161. Nije vam dotečlo pameti. Nar. prip. bos. 45. Prošundranac je, da mu je careva kesa, ne bi mu dotečlo. V. Bogišić, zborn. 175. f. deficere, nestati. *premda se ovo značenje čini da je suprotno onome kod e, ipak je isto, samo što se ovdje ističe da se tečenje (trajanje) svršuje u neki osobiti čas, a kod e, da se ono ne svršuje prije onoga časa. — vidi u Vukovu rječniku.*

2. *prelazno.*
 a. assequi, adipisci, nancisci, kao i neki drugi glagoli složeni s do koji znače micanje (isporedi doći, dopasti, dostići), i ovaj može značiti: dobiti, steći. *objekat može biti i gen. partitivni.* I ča dotekoše svim više da dile. M. Marulić 57. Ako ćeš doteći dubar glas. 144. Sad veću doteče tva majka bolizan. 187. Boje vam doteći služicu jest virma. H. Lucić 228. O, tako svih dara počtenih doteći 251. Tko će poboljšati duševno živeći, taj more ufati milosti doteći. P. Hektorović 39. Tko ti posvuku reče, lažuću po nauk svoj, on sebi doteče grižnju i nepokoj. 43. Zato mi iščimo oni stan doteći, koji nahodimo od svih vikov veći. 45. Neka možete doteći onoga vičnega života pravo veselje. F. Vrančić, živ. 21. Koji si nepravdom, limbeno i opako dotekao i stekao, pakier meni ostavio. M. Divković, bes. 154^{ab}. Bez boga ni što ne možemo učiniti ni doteći. nauk. 92^a. Da čto virmo prosimo svršeno dotečemo. M. Alberti 340. Od kad razum pravi tva glava doteče? I. T. Mrnavić, osm. 17. Lute rane dotečene posred rati. G. Palmotić 1, 126. Omrazu do vika ko god hoće doteći. J. Arnošlić 21. Da im zlobni ne ockvrne čas od starijeg dotečenju. P. Kanavelić, iv. 324. Neka vičinu po noj slavu gor dotečem. A. Vitaljić, ist. 70^a. Koločep i Mijet na grošje neizbrojne dotekoše. J. Kavačin 189^a. Dostojnje što je hvale, umjet sbranit, al' doteći? 189^b. Sva svoja podat teče, spasio ubožtvu da doteče. 381^b. Zlo dotečena zlo se rastiču. Blago turl. 2. 85. Pomoli jednoč gospodina, da joj promni srce i to doteče. 2, 165. Ako prvo ne bude doteći dopušćenje od svoga starešine. A. d. Costa 1, 104. — *može se izreći dativom, radi koga se što doteče.* Vele su neharne kćeri i sinovi koji ne providaju svojijem roditeljem kada no sami sebi ne mogu providjeti ni doteći. M. Divković, bes. 157^b. Jak da bih raj duši prem hotil doteći. D. Baraković, vil. 82.
 b. kao dostići (u prenesnom smislu) u jednom primjeru xviii vijeka. Nije dosta rodu doteč, hoće i priteč svoje roditelje. A. Kalić 340.
 DOTEĀNŪCE, n. djelo kojijem se doteĀnč (vidi 2. doteĀnuti). — U dva pisma Dubrovčanina xviii vijeka. Otjera iz telesa nečiste duhe samijem doteĀnčenu. I. Dordić, ben. 31. Na doteĀnuće od tijela tolika slavna ta stijena omeksa. 114. DoteĀnčenu svoga tijela u vodu. S. Rosa 46^a.
 1. DOTEĀNUTI, dotēgnēm, pf. složenno: do-tēgnuti (-e- mj. negdašnega -e-) — impf.: dotezati. — Oblike vidi kod tēgnuti; akc. kod istegnuti. — Može biti riječ prastavenska, isporedi rus.

дотянуть, čēs. dotāhnouti, polj. dociągnąć, ali se u našem jeziku javlja istom xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (vidi kod 2) i u Vukovu (vidi kod 3, c).
 1. *prelazno.*
 a. attrahere, potežući dovesti do sebe ili do čega drugoga, dovuci (vidi i potegnuti, istegnuti). Pazite, neka svih hiubenika . . . polovimo, ja mojom tvrdno vežem ih rukom, vezane neka se zadave, k pravdi doteĀnem. F. Glavinčić, cvit. 34^b. Kako kamik kalamite svako železo poteži k sebi, oni vični kamik, t. j. Isukrst, svako pametno i razgovito na sud doteĀne svorenje. 396^a. Da opasu ribu tratom, ku promine oni zlatom, kad doteĀnu ribe velu. M. Gazarović 60. Doli hita i potegne zlata množtvu i tegota, gori diže i doteĀne pristalište od života dušu, ubožtvu koja ļubi. J. Kavačin 2^a. Da im on rukam glavu tegne, za tijeĀm doteĀnut im u zlatve i blagosov s neba. S. Rosa 125^b. — i u naše vrijeme. DoteĀnuti, k sebi privući. „Sad sam doteĀa mržiću. M. Pavlinović; i metaforički: doteći na durbin, kao da onaj što kroz durbin gleda sebi stvar privlači iz daleka: „Na durbin je poje doteĀao“. M. Pavlinović. — i u prenesnom smislu kao (pameću) dokuziti, shvatiti: „Brez vidivša i brez čuvša ja to ne mogu doteĀnuti“. M. Pavlinović.
 b. s. objektom koji znači vrijeme, kao dočivjeti (može biti da se metaforički shvatu kao da čok ono vrijeme k sebi privlači). — samo na dva mjesta xvii i xviii vijeka. DoteĀnu s. Romanulo tel 120. F. Glavinčić, cvit. 51^b. Koji doteĀgi su vrijeme od 14 godina. A. d. Costa 1, 196.
 2. mereri, zaslužiti, dobiti, ili raditi (tēžiti) dok se zasluži. — korijen je jamačno isti što i kod 1, ali je značenje nekoliko preinačeno (vidi težak, tēžiti). — samo u jednoĀu pisa xvii vijeka i u Stuličevu rječniku („demereri“) gdje ima dolatku da je uzeto iz Gundulića (?). na oba dva mjesta ne zna se, može li imati objekat i po tome jeli prelazni ili neprelazni glagol. Na ovom svitu jest misto, gdi ne more se odteĀnuti, ni doteĀnuti; tako vele naučitelji: „quia ibi animae non possunt mereri nec demereri“. F. Glavinčić, cvit. prih. 15^b.
 3. *neprelazno.*
 a. eniti, s trudom doći, po svoj je prilici u svezi sa značenjem kod 2, te uprav znači: potruditi se donekle. — u jednoĀu pisa xvii vijeka. I na svrbi nekoliko đan doteĀnu pod jednu goru. F. Glavinčić, cvit. 18^b. Na goru nebeskoga krajevstva doteĀnuti. 62^a. Blagoslov prijamsi papin, doteĀnu do Benetak. 247^b. K ovaj (crikvi) dakle doteĀnu. 335^a.
 b. expandi, pružiti se, raširiti se (isporedi kod rastegnuti) donekle. — kao da je takovo značenje nu jednom mjestu prošloga vijeka. More rjet se da doteĀnu tja od zenje do mejaši. J. Kavačin 274^b.
 c. sufficere, vidi doteći, 1, e. — samo u Vukovu rječniku: doteĀnuti, doteĀne, vide doteći. — (ako nije kod toga kakav pogreška) značenje jamačno postaje od predašnjega (kod b).
 2. DOTEĀNUTI, dotēgnēm, pf. attingere, tangere, dotaknuti, dotaknuti se. — složenno: doteĀnuti. — Oblike vidi kod tēgnuti. — Akc. je kao kod donetnuti. — Samo kod Dubrovčanu (ostim jednoĀu primjera koji nije ni posve pouzdan, jer može biti da treba čitati dosegnue: Da ulije vodu na taki način da voda doteĀne i oplae put od glave. M. Bijanković 30; u čakavci Kušić i Kanavelić obično pišu dubrovčickijem govorom) od xvi vijeka (vidi naj krajnji primjer), i u naše vrijeme u Dubrovniku svagda se kaže doteĀnuti

mješte dotaknuti i dotaknuti se, *ali kao imperfektivni glagol ima samo doticati; između rječnika u Stulićevu* (leviter attingere)

a. *prelazno*. Oni čas očiti da boles dosadna sva prode i minu, ali toj s kriposti od onih bi rijeci, ali, što prije mimis, s kriposti od nstik mogu ozdravit što godijer dotegnu. D. Zlatarić 45^b—46^a. Dotegnu ga malo usnami. B. Kašić, nač. 62. Za božijem se slavnijem sinom tač bolesna ona uputi, da bi mogla s kijem načinom odjeću mu dotegnuti. G. Palmoti 3, 138^b. Vidom iskrom nu dotegnu. P. Kanavelić, iv. 68. Vran bojaše se dotegnuti tu smrtnu jestojku. I. Dordić, ben. 38. Ovo je žica, koja na uho kad zazveči, dotegne nam živo srce. B. Zuzeri 153^a. Sve istina, koju možemo rukom našom dotegnuti. 248^a. Evo si i ti kraj žudeni dotegnuo. 323^a. Kako je trijeba podnost se u nemoći, ... kad bog nome dotegne nas. 379^a. Stavimo je prid naše oči ko zamjerak, put koga imaju svi sved trčati, dokle naj posljedje po božijemu milosrdju dotegnu ga. 422^b. Očuča da ga neko dotegnu u kraj dohli haljne. S. Rosa 88^b. Dotegnite je, kako je studena. D. Bašić 11^a. Da gospodin dotegne svojom šibkom one žene. 182^b. Ako kad bog dotegne, šine, udari ga šibikom. A. Kalić 402. U toliko vlas moguća grčno srce ne dotegnu. N. Marčić 44. — *i sa se, pasivno*. Kad daj da i naj bistriju ljudskom svijesti mogla bi se dotegnuti. I. Dordić, ben. 61. Kad se namigno okom, ali dotegne laktom čeljade, koje se nahodi blizu. D. Bašić 43^a.

b. *nepr. izno. ono što je objekt kod a, stoji u acc. s prijedlogom: a) u*. Ali silom, hoću, očitom da bojnici ne smiju čuti tebi caru pričestitom u kraj skuta dotegnuti. I. Gundulić 501. U početak od svijeta zabrani Adamu da ne dotegne u vojku od znaña. D. Bašić 33^b. Za tolike nedragosti koje si od mene primio i nijesi u mene ni dotegnulo, nu si još zabranio drugomu da u mene dotegne. 148^b. — *i sa se, pasivno*. Koji bi podnio dobrovoljno svako zlo vremenito, samo da mu se u čas(t) ne dotegne. D. Bašić 44^a. — *b) na*. Da kruto ne budu dotegnuti na kami noge tvoje. N. Račina 42^a, mat. 4, 6.

DOTEKAŃE, *n. vidi* dotjecanje. — *Samo u Jambrišćevu rječniku* (accursus).

DOTEPAŃI, dōtepām, *pf. srršiti tepaŃe, dogovoriti tepajūci*. — *složeno: do-tepaŃi*. — *U naše vrijeme u Dubrovniku*. 'Kad sve dotepa, tad ga baš ništa ne razumijem'.

DOTEŃPSTI SE, dōtēpēm se, *pf. doći tepući se*. — *složeno: do-tepsti*. — *Akc. je kao kod dovesti. U jednoga pisca našeg crvenena*. Dotepa se u Inglesku, da dobije koru hleba. M. Pavlinović, rad. 60.

DOTEPUH, *m. čorčak koji se dotepe, kaže se s preživanjem u dušaku, isporodi dogon. U naše vrijeme u sjevernoj Dalmaciji*. Pet šest prikomorskih doteputa. M. Pavlinović, razl. spis. 310.

DOTEŠATI, dōtešēm, *pf. srršiti tešaŃe, otešati do kraja*. — *složeno: do-tešati*. — *Akc. je kao kod dolagati. U naše vrijeme*. 'Samo dok ogo šimle dotešem i dostružem, odma ću početi pokrivati'. J. Bogdanović.

DOTEŠČAŃE, *n. djelo kojijem se dotešča*. — *xvii i xviii vijeka*. Imao bi polinjati s velikim poniženstvom i ustrpljenjem doteščaŃa i bolesti. M. Radnić 220^a. Podložnici i mladi podnose doteščaŃa i o znañju za sta rad. 538^b. Jest toliko sutavljeno na svitu pregonstvo s uboštvo, da

ne ima ubogoga koji nije prognan, i da u mnogim stvarima svaki dan ne trpi mnoga doteščaŃa. M. Zoričić, osm. 108.

DOTEŠČATI, dōteščām, *pf. degravare, otežati tako da se ne može podnositi. s dat. — isporodi* dotežati, doteškati. — *Akc. je kao kod dokončati. — Složeno: do i teščati koje postaje od osnove težak (ž se mijenja na š, ali se gljeglje nalazi pisano) adjektiva težak sufixskom ja; kj mijenja na č, a šć (po analogiji prema iskati, istem) može se promijeniti na št (u Vukovu rječniku)*. — *Od xvii vijeka (vidi kod b) bb) a između rječnika u Vukovu* (dotešati i doteščati 'schwer, lästig werden', 'degravo'). a) *u pravom smislu*. Cesto Lazo na grob izlazio, pa je pit'o svoju zaručnicu: 'Jel' ti, dušo, zemlja doteščala?' Nar. pjes. vuk. 2, 26. — b) *u prenesenom smislu, dosaditi, dotužiti, dogrđjeti. subjektat je: aa) stane u kojem je čeljade, zlo koje trpi itd. Samoća ni vrlo doteščala*. Nar. pjes. vuk. 3, 498. Još mu rana nije doteščala. 3, 560. Turški zulum kad dotešča raji. Nar. pjes. juk. 605. — bb) čeljade. Mnoge starešine ... ne oblake i(h) (podložnike) nego za doteščati im sa zapovjedna. M. Radnić 49^a. Mene j' tvoja doteščala majka. Nar. pjes. vuk. rječ. 135^a. — ce) *infinitiv ili je glagol impersonalan*. Zemlja će često velikim ganutjem potrasa se pod grešnikom; kako da se je ona ista zdrhlata od straha, ili da joj je doteščalo tolike zloće na sebi trpjet. I. Grličić 261. Ne bohnete na pjevača trudna što će spriječiti priče nemione, jere bi nu doteščalo ruci, kad bi pero nabralo sivo što je gljelo moje oko živo. Osvetn. 6, 48. — Pisac je Radnić načinio i pasivni oblik kao da je prelazni glagol: Ideš zlovojan, dotežčan, nemijan. 223^a. Toliko veće da se ne ima držati za doteščan ni osramoćen zarad nikakve sramote. 391^b.

DOTEŠČAVĀNE, *n. djelo kojijem se doteščava (u jedinom primjeru: ono što doteščava)*. — *U jednoga pisca xvii vijeka*. Za ići lagahnije digne se zaogrjač i svakojako dotežčavaŃe za trčati boje. M. Radnić 528^b.

DOTEŠČAVATI, dōteščāvām (doteščājēm), *impf. doteščati*. — *U jednoga pisca xvii vijeka*. Ako ti doteščavaju nevoje i tuge i bojeña. M. Radnić 481^a. Digni teškoću tvoje vlastite voje, koja te toliko trudi i dotešča je. 543^b.

DOTEŠKATI, dōteškām, *pf. vidi* dotecati. — *Postaje kao doteščati nastarkom a*. — *U naše vrijeme u sjevernoj Dalmaciji*. M. Pavlinović.

DOTEŠTATI, *vidi* doteščati.

DOTETURATI, dōtetūrām, *pf. doći teturajući*. — *isporodi* doteturiti. — *složeno: do-teturati*. — *Akc. je kao kod dokonobati. U Vukovu rječniku* (mülsam herbeikommen 'aegro advenio') s primjerom: 'Jedva sam doteturao'.

DOTETURITI, dōtetūrīm, *pf. vidi* doteturati. — *složeno: do-teturiti*. — *Akc. je kao kod gospodariti. U Stulićevu rječniku* (vacillando infantium more accedere).

DOTEŽATI, dōtēžēm (dōtēžām), *impf. 1. dotegnuti*. — *Akc. je kao kod dopisati. — Postaje od osnove doteg perfektivnoga dotegnuti nastarkom a u inf, j u praes. (vidi kod lizati)*. — *Od xvii vijeka a između rječnika u Stulićevu*: dotežati, dotežem i dotežam, 1. 'pertingere, contingere, comprehendere'. 2. 'trahendi finem imponere'; u istom rječniku ima i dotežati se s istijem značenjem kao aktivni glagol (značnu su kod I nejasna i nepozadana; nepozadano je i značenje kod 2, a tako i refleksivni oblik). — u pri-

mjerima xvi i xvii vijeka kao da je značenje prema dotegnuti, 1, a, ali u prenesenom smislu (u prvome dobitati, ali vidi i dotegnuti, 2; u drugome skvatati, dokučevati). Jer taj hvala ne dozeza, ki htje drugim čias uzeti. M. Pelegrinović 197. Naše znanje ne dozeže prave svrhe od kreposti. J. Palmotić 439.

1. DOTĚŽATI, dotěžam, pf. vidi doteščati. — složen: do i težati koje postaje od osnov tež adj. težak nastavkom a. — Akc. je kao kod dokončati. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Da bi još ponio torbu, koja joj bila dozežala. Vuk, poslov. 101. — i sa se, reflektivno, s istijem značenem u prenesenom smislu (ispoređi dodijati se). Možda oni ne znaju šta mi ovamo trpimo, dozeže se svetu ne dozeža, pa kad učini neko zlo, onda oni ozgo grunu: šta bi? kako bi? M. D. Mihičević, zim. voč. 326.

2. DOTEŽATI, dotěžam, pf. sršiti težavie (tēžēnē, radūu). — složen: do-težati. — U Stuličevu rječniku: v. dorabiti.

1. DOTICĀNE, n. djelo kojijem se dotiče. — Stariji je oblik doticanje. — Od xviii vijeka a između rječnika u Vukovu. Sramotne stvari toliko u doticaću, koliko u govoreću čine se. A. Bačić 253. Da je Isukrsti naredio ovi sakrament, kada se je krsio u Jerlamlu, zašto je onda s doticačem svoje pričiste puti posvetio vode Jordanske. J. Banovac, razg. 212. Ovakva doticanja uzrokuju putena naslađenja. J. Filipović 3, 301b. Imamo znat, da dotičaće jaspre nije nam zabrañeno nego samo ñe služba. P. Filipović 8. Kad pružiš desnicu na krađu ili' na ona pogrđna, smrdjiva doticanja. F. Lastrić, ned. 4. Vi velite: ašikovañe jest i doticañe kadkad maskarjilo. 306a. Sagrišće doticañem, jere plod rukom ustrgnuše. D. Rapić 226. — tactus, jedan od pet načina kojijem čovjek osjeća stvari što su izvan ñegova tijela. Također ima pet mogustva duša čujuća izvanskoje i zovu se izvanska, zašto su s kojim udom tlesnim sastavljena, i jesu ova: videñe, čujeñe, okušeñe, mirisañe i doticañe. A. Bačić 472. Peto očučieñe jest doticañe. J. Banovac, pred. 92. Dao si mi doticañe da mogu mloga koja oko vidi doticati. G. Peštalić, utiš. 137.

2. DŌTICĀNE, n. vidi dotjećañe.

1. DOTICĀTI, dotičem (dotičaću), impf. dotaknuti. — Akc. je kao kod dodavati. — Postaje od dotaknuti kao ticitati od taknuti. — Vrlo su rijetki oblici sadašnjega vremena od osnov dotica: ger. praes. doticaje. M. Marulić 14; praes. 3 pl. dotioaju. A. Kanižlić, utoč. 22. J. Matović 119. 129. — Od xv vijeka, a između rječnika u Belmu (rem acu tangerē 93b), u Bjelostjenčevu (dotičem i dotičem se), u Voltijijinu (doticati, doticam, toccare, berühren; dotiče mene, me tocca, riguarda, es geht mich an), u Stuličevu (? vidi kod dotjecati), u Vukovu (doticati, dotičem. 1. koga čim, berühren, attrahet; doticati se, dotičem se, čega ili do šta, berühren, contingo. 2. do čega, reichen, attingere).

a. prelazno.

a. aktivno. Tla ne doticaje, tako se dvizahu. M. Marulić 14. Gdi zglob zgloba ne dotiče, ner su velma razmaknuti. M. Vetranić 1, 327. Tko godir jednoga od vaših dotiče iz rebra carskoga žive kosti zmiče. I. T. Mrnavić, osm. 115. Onih ričih vruih i ke dotiču sree. P. Radović, nač. 194. Grih je. . . doticat žensku glavu. I. Grlić 61. Govoreći spovist nizoko jima se pokloniti što se razumi da lahte rukovne kolima dotiču. I. Kraljić 56. Evo mu posljedni čas življenja dotiče. A. I. Knezović 18. Tako mrtve tko dotiče, kad

laživo na ñi viče. V. Došen 130a. Jedan duh nezgovorne veličine, koga vrh nebi dotičaše. And. Kacić, kor. 292. Da ne bi kojigod imao smiñstvo doticati svete sudove. J. Matović 226. Jedan sam grijeh malomañ dotiče sve ljudi. 406. Koni okolo ñega jednako skakahu i vrištjahu, na ga ne doticahu. Nar. prip. vuk. 123.

b. sa se.

a) pasivno. Koji padaju pod ñučieñem, to jest, koja se ,vidu' i doticaju. J. Matović, 129. Da se pustila doticati. M. Dobretić 43. 234. 235.

b) recipročno. Dva krila svakoga 1. se doticahu a dva pokrivalu telesa ñih. N. Rañina 179ab. ezech. 1, 11

c) reflektivno, vidi dotaknuti, 2. a, c. aa) u pravom smislu. Vatra ožije koga se dotiče. M. Radnić 70a. Fali se sveti Toma aposto da se dotica prsa i rana Isukrstovi. S. Margitić, fal. 14b. Bijase izvan grada ali mu se sjen grada doticaše. 86. Koji su se istom obučie ñegove doticali. A. Bačić 316. Prste mu meće u uši, dotiče mu se jezika. F. Lastrić, ned. 335. Prilikovan po skalini steojejoj na zemlji koje se vrh neba istoga doticaše. A. Kanižlić, utoč. 26. Zamočivši prst u krv posvetnice, dotica sa strane desne i lijevo otara žrtve. I. Velikaniović, uput. 3, 315. Ne dotiče se ñiega nečista. D. Daničić, isa. 52, 11. — bb) kao dirati, vrijetati. Uzamuduje ga srčbom i gnivom, da nikomu ne prasća, nego se dotiče ñom svakoga i istoga stvoriteja. I. Ančić, svit. 1. Razumiste od koliko je vrsta posvka i kako biva suprot bogu ne samo da se dotiče ñegova pošteña kada se čini uprav, nego se i sa stranu bog psuje. F. Lastrić, ned. 173. Jer na krivce kada vičem, pravdnic(h) se ne dotičem. V. Došen 250a. I kad bih ja na sve ovo stao odgovarati kao što bi trebalo, onda bih morao nepovoljno doticati se mnogijeh lica Vuk, odg. na laži i opad. 10. — cc) attinere, spectare, pripadati kome ili čemu, biti čiji posao, biti u ñekoj svezi s kim ili s čim. Znano činim vsim kim se pristoji i kih se ovo dotiče. Mon. croat. 268. (1572). Kad jim koju istinu govore, koja se ne dotiče ñiovi stvari vrimenitje. F. Lastrić, ned. 165. Ovi posao doticao se je više Focija nego Barde. A. Kanižlić, kam. 70. Starijoj se to dotiče. V. Došen 67b. Svih stvari koje se vire dotiču, ovo je skup i sabrañe. I. Velikaniović, uput. 1, 2. Nijedna naša dužnost nije veća, niti nas veće se dotiče, nego znati sva koja crkva viruje. 1, 375. Za tuđe stvari ne mariti, koje se ñega istoga ne dotiču. 3, 201. Ta se briga kućnika dotiče. J. S. Reljković 194. Podložnici Isusa, vas se sala dotiče da uñemite i ukazete novomu principu vaše dužnosti, vas se dotiče, koji ste puk ñegov, da mu se poklonite. A. Tomković, gov. 9. — riječima: koliko se (što se) dotiče (koga ili čega) ograničuje se misno na ono samo; često kad se s jedne stvari gororom prelazi na drugu. Ja, koliko se ovoga posla dotiče, nisam pod oblastju vašom. A. Kanižlić, utoč. 547. Što se pravde ñem Focijom i Ignacijom dotiče, imadu biti složni kam. 123. Što se toga, Marjane, dotiče, grih je smrtni. M. A. Reljković, sat. D3b. Koliko se dotiče naravi i bivstva, uvijek je među bogom i stvoreñem jednane neizmerna različnost. A. Tomković, gov. 89. Što se ñega dotiče, može posvjedočiti. Vuk, odg. na utuk. 2.

β. neprlazno. a) s prijedlogom i u acc. — u jednoga pisca xviii vijeka. Grješnik . . . vrijeđa, tlači, grdi boga; ali još nije vidjet da mu dotiče u život. Tice, tice s grijehom grješnik bogu u život, upi Bernardo sveti. A. Kanižlić 68. —

b) s prijedlogom do i gen. — u Vukovu rječniku gdje ima i primjer: Gore do mjeseca dotiču.

2. DOTICATI, *vidi* dotjecati.

DOTICIVATI, dotocijem i dotocičvām, *impf.* iterativno prema dotaknuti i doticati. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Koji su ga u kuće dočekivali i koji su se istom odioe njegove doticalivali. J. Banovac, razg. 280.

DOTIČENITI, dotičesnim, *pf.* dotučiti, dograđiti. — *dotičeno*: do-tičesniti. — *Akc.* je kao kod dotičešiti. — U jednoga pisca našega vremena. Kad se smogne u okolo raja, i tebi će dotičesnit, kneže. Osveta, 8, 85. Eto niha k meni na Četini, i mojoj će dotičesnit glavi. 3, 125.

DOTIČEŠITI, dotičeštim, *pf.* svršiti tiješeše, istiješiti do kraja. — *stoženo*: do-tiješiti. — *Akc.* je kao kod dograđiti (prema a i je, a prema i je). — Od xviii vijeka. Kad se grožđe tiješti, toči se vino, ali kad se dotičešti, dospje vino izhodi iz suha dropa. D. Bašić 32a. — u drugom (naj starijem) primjeru u prenesnom, metaforičkom smislu o čovjeku koji gubeći svoje imaie kao da se tiješti, te se tako donekle dotičešti: 1 sad jednijem načinom sad drugijem od svega bi ib ogulio, dokle bi se na prijašnje svoje uboštvo dotičeštili. B. Zuzeri 12b—13a.

DOTIKATI, dotikām, *impf.* dotaknuti, *vidi* doticati. — Od xvi do xviii vijeka (vrlo rijetko) a između rječnika u Bjelostječevu i u Stuličevu (s dodatkom da je riječ ruska). Marha, ka osobujim zakonom bi se dotikala plemenite gospe Katarine (kao da znači pripadati). Mon. croat. 269. (1572). Siha jego, koga se dotikaše betžnika, tudje ozdravljase. F. Glavinici, cvit. 202. Neizumirne stupe, koji nebo dotikati vidau se. A. T. Blagojević, khin. 1.

DOTIKNUTI, dotiknēm, *pf.* kao dem. dotaknuti. — U dva pisca xviii vijeka. Dotiknuše je s verugom. J. Banovac, pred. 151. Dotiknu ga se s onom relikvijom. 152. Da se ispodnik i pokornik mogu rukama dotiknuti. Ant. Kadčić 189.

DOTIMARITI, dotimārīm, *pf.* svršiti timareie (prelucno). — *stoženo*: do-timariti. — *impf.* dotimariivati. — *Akc.* je kao kod gospodariti. — U Stuličevu rječniku (expoliendi strigili finem dare).

DOTIMARIVATI, dotimārīvām, *impf.* dotimarivati. — U Stuličevu rječniku (dotimariivati, dotimarivam).

DOTISKATI, dotiskām, *impf.* dotisnuti. — *Akc.* je kao kod dočekati. — Postaje kao tiskati prema tisuuti. — Od xviii vijeka. Sadar spoznam, na što me je moje sljepilo dotiskalo. B. Zuzeri 192b.

DOTISNUTI, dotisuēm, *pf.* tisuuti donekle, *vidi* dotjerati. — *stoženo*: do-tisuuti. — *impf.*: dotiskati. — *Akc.* je kao kod domotrnuti. — *Oblike* *vidi* kod tisuuti. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Mikaljinu (dotisnuti, dorinuti, protrudere, trudere, impello, detrudō) u Belinu (protrudere 700a), u Voltijijinu (spinger ad-dentō, 'zusammendrängen') u Stuličevu. a) *prelucno*, *vidi* dotjerati, 2, a). Tja do svrhe dotisnuti i dovršiti dobro djelo čineći. M. Divković, bes. 279b. Dobro djelo čineći imamo tja do naj posljednjega časa dotisnuti i dovršiti. 644b. — b) *prelucno*. Tje do dotisnu do smrtnoga skančanja. I. M. Mattei 330.

DOTIŠIVATI, dotišīvām, *impf.* dotisnuti. — *Akc.* je kao kod dograđivati. — U

Belinu rječniku: samo praes. (griješkom) dotisnuvam uz *inf.* dotisnuti 700a; i u Voltijijinu: (griješkom) dotisnujem kod dotisnuti.

1. DOTIŠTATI, dotištam, *impf.* kao da je *impf.* dotisnuti, *vidi* dotiskati. — U Stuličevu rječniku gdje je tumačeno: 'reducere, redigere' s dodatkom da je uzeto iz pisca Dordića (?). — slabo pouzdano.

2. DOTIŠTATI SE, dotištam se, *impf.* dotištiiti se. — xviii vijeka u jednoga pisca Dubročanina i u Stuličevu rječniku (ultimum fere momentum expectare). Ah! nemojmo ne, dotištat se do časa onega za progledat i osvijestiti' se. B. Zuzeri 193b.

DOTIŠTITI SE, dotištim se, *pf.* dočekati naj krajni čas za izvršenje kakve radie. — *stoženo*: do-tištiiti. — *impf.*: dotištiiti se. — xviii i xviii vijeka kod pisca Dubročana. Koji se dotište u grijehu do časa od smrti. I. Držić 171. Da se do toga ne dotištim doba. V. Andrijašević, put. 361. Ako se dotištimō svjete od smrti na smrti uzimat, bit će od koristi u bah male sva iie svjetlos. B. Zuzeri 196b.

DOTJECĀNE (dotičāne), *n.* djelo kojijem se dotječe. — U Vukovu rječniku: dotičāne 'das hinreichen, in hinlänglicher menge dasein', 'sufficientia'; dotjēcāne 'das hinreichen', 'sufficientia'.

DOTJECATI (doticati), dotjēcēm (dotičēm), *impf.* doteci. — -je- stoji po južnom govoru nješte negdašnjega -e-, te bi po istočnom govoru glasilo dotecati (što nije potvrđeno) a po zapadnom doticati. nješte -e- može biti i -i- te u svu tri govora glasi doticati; u primjerima ne može se često znati, oblici s -i- kojemu od ova dva glagola pripadaju. — Postaje od osnovе dotek glagola doteci kao 1. doticati od dotaknuti produčivāem glasa e na e ili na i. — *Akc.* se mijēna u aor. 2 i 3 *sing.* dotjēcēm, dotičić. — Od xvi vijeka (*vidi* kod 1, c) a između rječnika u Belinu: uz *inf.* doteci praes. dotjēcēm 22a. 28b. 211a. 218b. 231a. 385a; dotičēm 6a; u Stuličevu: doticati (!) 'pertingere, extendi'; doticati i dotjēcati 'pervenire, advenire, assequi, obtinere, acquirere'; doticati se i dotjēcati se 'spectare, pertinere, attinere' (može biti da prvo i treće ne spadaju ama nego pod 1. doticati, tad je svakako dotjēcati se *pogrčka*), u Vukovu: doticati, dotičić, *vidi* dotjēcati; dotjēcati, dotjēcē, 'klecken', 'sufficit' s dodatkom da je po južnom govoru.

1. neprelucno.

a. accurrere, dotrčavati, dolaziti brzo. Malo pridilžni k ognišću dotiče. P. Hektorović 15. Brahenomu našem kraju nemir nosit tko dotjēce. G. Palmotić 2, 396. Z obih stran pomoći verno dotičaše. J. T. Mrnavić, osm. 57. Dica i žene na put doticahu. 171.

b. affluere, o čem žitku, *vidi* doteci, 1, c. Sve rike iz mora ističu, i opet od zgora u moro dotiču. P. Hektorović 13.

c. sufficere, biti dosta, *vidi* doteci, 1, e. Gdi pasje hranice jedva im dotjēce. M. Vetranić 1, 100. Svud ga puno jes i svud ga dotjēce. 1, 378. Ubogi neće ono što mu ne dotiče a ima što želi. M. Radnić 550b. Jer ne dotičaše njegovo imaie, prosaše po gradu. I. J. P. Lučić, izk. 10. Nemu nije nikad doticalo glavica. M. Pavlinović, rad. 37.

d. kao pružati se, prostirati se, može biti da bi nekoliko primjera spadala pod 1. doticati. Gora koja bi od zemlje do neba doticala. Zborn. 172a. Bježi kud hoć, zli griješnice, svud te iznade, svud dotiče božja ruka. G. Palmotić 1, 404. Dotiču do nebesa dobre misli. S. Margitić, fal. 112. Nomu ruke dotiču do zvizda. 171.

Buduć da ne dotiču do 9. M. Zoričić, arit. 30. Dotiče od svrhe, ič'a' do svrhe. J. Matović 25.

2. *prelazno.*

a. assequi, *stjecati, dobirati, viditi* doteti, 2, a. Clovik poslušna dotiče dobitje. Nauk brn. 23^a. Od toga vadi i detiče znanje. P. Radović, ist. 157. Tva milos koju lasno svak dotječe. P. Kanavelić, iv. 599. Opet život nov dotiče, opet se je pomladio. A. Vitičić, ost. 51. Tko naj mađu stvar tvoju dotičaše skupio ga stajaše. S. Margitić, falj. 115. A od onizih 'tkoji' pinezma i ugovorima nedostojnim dotiču sebi beneficije što veliš? Blago turl. 2, 86. Kradfom i privarom dotječe žitak ubogomu i ukornomu svomu životu. 2, 58. Muoge stvari zabrajuju se činiti, dali nčinjene dotiču vridnost. A. d. Costa 1, 152. — i sa se, *pasivno*. Jere se voće puta s nepravdom dotječe i dobiva. M. Divković, bes. 651^b. Kojom se radost takova dotiče. A. Georgiceo, nasl. 145. Dar od produženja u dobru do kconca ne dotiče se po dostojanstvu nego po daru. P. Radović, nač. 96. Put po kom se raj dotječe. P. Kanavelić, iv. 102. Nut dakle ova se svrha dotiče ljubeć boga. Blago turl. 2, 15.

b. *dostizati*. — *kao da je to značeće u oom primjeru*. Zlo je ne dotjecat', a nije dobro ni pretjecat'. (Z). Poslov. danić. 158.

c. u dva primjera xvii vijeka kao da znači pružati se, prostirati se, protezati se (u prenesenom smislu); *objekat je kraj micavni. ali na oba dva mjesta može se shvatiti kao da spada pod 1. doticati*. Krv nebasa dotiče. D. Baraković, jar. 16. Nih broj dotičaše četrdeset hijad. I. T. Mrnavić, osm. 45

DOTJERATI, dotjerām, pf. *tjerajući dovesti doņekle; svršiti tjeranje (kraj je micavni naj čeće u gen. s prijedlogom do; ali može biti i u dat. i s drugim prijedlozima kao i ostali glagoli što znače micanje)*. — *složenje*: do-tjerati. — *impf.*: dotjerivati (dotjeravati). — *Ak.* je kao kod dočekati. — *Od xvi vijeka (vidi kod 1, a, c)* a između rječnika u *Belinu* (dotjerat u ništa 'ex-terminare'), u *Stuličevu* (v. dognati), u *Vukovu*: 1. 'herbeitreiben' [adigo: dotjeraj ga meni. 2, 'treiben bis —' ago usque ad —: dotjeraj ga do vode. 3. n. p. dije, koña 'abrichten' 'con-ducefacio': dobro ga je dotjerao. 4. dokle si dotjerao (kakav posao), 'wie weit bist vorgeschritten' 'quousque proficisti?' daleko je dotjerao 'er hat es weit gebracht'. 5. dotjerao do torbe, do prošne 'kommen auf —' 'venire'. — *U jednogla pisca Dubrovčanina xvi vijeka ima pracs. 3 sing. dotiri, o čemu vidi dale kod tjerati*. Jednom se namiri da nemog naj gora život moj dotiri na konac umora. Š. Menčetić 282.

1. *prelazno.*

a. adigere, *tjerajući dovesti doņekle. a) uopće*. Ali te tuj juvene želje dotiraše. M. Držić 81. Vračajući se po moru, dotira jih fortuna na jedan pust otok. F. Glavinić, evit. 360^a. Sila od sjevera izvrže me i dotjera od Libije na zle kraje. G. Palmotić 2, 472. Dotjera jedan ravni oblak samo plahi vjetar od sjevera. P. Kanavelić, iv. 34. Da ga doteraju u školu. D. Obradović, živ. 37. Ne bi li te majka oterala i mom belom dvoru doterala. Nar. pjes. vuk. 1, 377. Car s' odmiče a Marko primiče, dok dočera cara do duvara. 2, 344. Sveza ņemu ruke naopako i dočera ņega do devojke. 3, 128. Zubacki junače, jel' te koja muka dočerala? Osvetn. 3, 84. — i sa se, *recipročno (dotjerati jedan drugoga)*. No budući, da više imenovani potričari nisu potom hotěli, kako je ugovoreno izdati, doterali su se pred nas, i mi im presudismo. Glasn. II, 1,

152. (1810). — b) *objekat može biti domaća životinja*. O magare dotirano sad iz bare! V. Došen 36^b. On dotira stotinu bravaca. M. A. Rejković, sat. D7^a. Jednog vola s kravom dotirala. 15^b. Ja dočerah na more volove. Nar. pjes. vuk. 3, 449. Dojavu mi stotinu ovnova i dočerah trideset volova. 4, 439. *pa i kola*. Luda bi bila kad bi mu došla dok ne dotira kola sedmera. Nar. pjes. vuk. 1, 17. Brže digni sedmore kočije, doteraj i(h) mome belom dvoru. 1. 609. i *uopće ono što se vozi ili što nose koñi ili drug. životinje*. No veliki plijen dočeraše. Nar. pjes. vuk. 4, 524. Jer što žita i donila raja, u mlin nema tko ga odnijeti, niti drva u grad dotjerati. Osvetn. 2, 76. — *može se kod dotjerati i kad se na ņem jaše*. Kad dočera šarca do devojke, on pogubi kuma i devera. Nar. pjes. vuk. 2, 398. Pa dočera koña do devojke; kod devojke odsjede zelenka. 3, 242. — c) *kaže se i kad ko trčeti za kim nanjerom da ga uhvati (tjerajući ga, goneći ga) učini da bježeći doņekle dođe (vidi i b)* Do satorov Turke dotiraše. I. T. Mrnavić, osm. 51. Pak počera po polju Latinče, dočera ga do Ledanskib vrata. Nar. pjes. vuk. 2, 146. Sve po tragu Turke počeraše, do Sibnice sela dočeraše. 4, 148. — u *prenesenom se smislu kaže da se dotjera trag kad se po ņemu za čim ide*. Kad dočeram trag do mora. Nar. prip. vuk. 203. — d) *kao brzo donijeti, dovesti što, zahvatiti (u. pr. sablom, kao što je u oom primjeru)*. Pa do lve sablu doterao, da ga nije zadržalo drusto, i ņega bi onde pogubio. Nar. pjes. vuk. 3, 216. — e) u *prenesenom smislu, prognoštvom usidovati koña na nešto*. Kad na smrt dotira ljubav jur moj žitak. Š. Menčetić 89. Dotira ga glad i nevoja, da morade službu primiti. E. Pavić, ogl. 577. — f) *ta-kođer u prenesenom smislu, čineći što ili uopće barćci se čim ili kim, učiniti da ono dođe do nekoga mjesta ili u nešto stane. objekat može biti: aa) stvar koju subjekat čini*. Kada se prva brazda na kraj mekote dotira. I. Jablanci 52. On taj izum dotjera do svrsnosti. M. Pavlinović, rad. 79. — bb) *stvar koju nije subjekat učinio, ili čelale, kojim se subjekt bavi gojći ga, upravljajući ga (vidi i u Vukovu rječniku, 3)*. Ki (s. Augustin) i pope i fratre pod posluh, uboštro i čistoću dotira. F. Glavinić, evit. 296^b. Promislino cvitje, koliko je iz prva pripresto, neugledno i divje, dok ga narav ne dotira na svoj izvrsnost. A. Tomiković, gov. 378. Dobro je lasno dočerati i na ruku okrenuti. (Ovo se naj više govori za ženu i za ostale mlade). Nar. posl. vuk. 61. — i sa se, *pasivno*. Ova dotle u sebi razbirah dok se pamet k znañu ne dotira. J. S. Rejković 2

b. *svršiti tjeranje, kao dostignuti*. Koje sam ja stigao i dotirao. M. A. Rejković, sabr. 45.

2. *neprelazno (ili dajbudi bez objekta)*. a) *svojom radnom doņekle dospjeti (vidi i u Vukovu rječniku, 4)*. Nahodio sam u žitijam da neki od pustinjaika po celi sedam dana a neki po četrdeset ništa ne bi u usta uložili; silio sam se ne bi li i ja kako mogao do jednog dna doterati. D. Obradović, živ. 100. Mi svi vaju da se trudimo, dotle da dotjeramo, da nam jezik u knigama bude jednak. Vuk. pism. 20. — i sa se, *impersonalno pasivno*. No svečaso se saba i ostale žudinske svetkovine i dotira se do toga, da skoro nitko ne kijaše ispoviditi, da je Zudija. E. Pavić, ogl. 436. — b) *žirjenim ili postupanjem doći do kakva dobra ili (češće) zašta (vidi i u Vukovu rječniku, 5)*. Dočerao do pila (da ga mrtva pojedu, kao strvinu t. j. osiromašio ili obojeo). Nar. posl. vuk. 68. Frane dotjera do

kapetanstva na velikoj korabli. M. Pavliuović, rad. 113.

DOTJERÁVATI, dotjêrâvâm, *impf.* dotjerati, *vidi* dotjerivati. — *Akc. je kao kod dogovarati.* — *U naše vrijeme.* Bell je svoje iznašasće dotjeravao. M. Pavliuović, rad. 60.

DOTJERÍVĀNE, *n.* djelo kojijem se dotjeruje. — *U Vukovu rječniku* (1. 'das herbeitreiben', ad. actio: 2. 'das abrichten', 'to condocere').

DOTJEŠĀVATI, dotjêrjêšm i dotjêrívâm, *impf.* dotjerati, *isporodi* dotjeravati. — *Akc. je kao kod dogradivati.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu.* Pored sebe i nas u laž doteruje. Glasn. II, 3, 210. (1719). I puni su od marve torovi (kuda se s kvarova u zalogu dotiruju). J. S. Rejković, 155.

DOTKĀTI, dôčêm (dôtkâm), *pf.* pertexere, *svršiti tkane, prestati tkati.* — *složeno:* do-tkati. — *impf.* dotkivati, dotkavati. — *Akc. je u svijećem oblicima kao u inf. osim praes. dôčêm, dôčês, dôčê, dôčêm, dočête, dôčû (dôtkû), avr. 2 i 3 sing. dôtkâ, part. pract. pass. dôtkân, dôtkât. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (dotkati, dotkam 'pertexo' 730^b), u Stulićeu, u Vukovu (dotkati, dočêm).* Osnova nije duga, ka još nije dotkana. M. Vetranić 2, 5. Kad devojka nagradi tkane, ona тка a nikad ne mari koliko je otkala, pa kad dotka, onog istog večera metne to nemereno platno pod glavu. Vuk (?), živ. 324.

DOTKÁVĀNE, *n.* djelo kojijem se dotkava. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

DOTKÁVATI, dôtkâvâm, *impf.* dotkati, *vidi* dotkivati. — *Akc. je kao kod dobivati.* — *U Stulićeu rječniku.*

DOTKĪVĀNE, *n.* djelo kojijem se dotkiva. — *U Vukovu rječniku.*

DOTKĪVATI, dôtkĭvâm, *impf.* dotkati, *isporodi* dotkavati. — *Akc. je kao kod dobivati.* — *U Vukovu rječniku.*

DOTLA, *vidi* dotle, *isporodi* dotlaj i dotlan. — *U spomeniku xv vijeka a otale u Daničićeu rječniku.* Ako bi dotla ja ne uzeo poklada. Mon. serb. 373. (1433).

DOTLAJ, *vidi* dotla i j. — *xv vijeka i u Daničićeu rječniku.* Dotlaj ne uzetš delš. Mon. serb. 353. (1429). Ako bi dotlaj no uzetš pokladš. 395. (1438).

DOTLAN, *vidi* dotla i n. — *Dolazi (ali nepozudano) u spomeniku xv vijeka i otale u Daničićeu rječnika (dotlan).* Dotlani ne uzetš ūhš delš. Spom. sr. 2, 86. (1429). *kod istoga primjera Daničić u rječniku dodaje:* Samo u tom spomeniku, pa i on je samo drugi prijepis od spomenika u kome na istom mjestu stoji 'dotlaj' (Mon. serb. 356, *vidi* *prei primjer kod dotlaj*), za to mislim da je pogriješka.

1. DÖTLE, *adv.* eo usque, *do toga časa ili mjesta, isporodi* dokle, donle, dovle, dosle, *prema značenju zamjenica taj i tolik trebalo bi da naznačje vrijeme ili mjesto što je blizu onome s kojega se govori, ali se upotrebljava uopće kad ne treba istaknuti da je ono (vrijeme ili mjesto) blizu ili daleko od onoga koji govori, i kad je združeno s relativnijem ili korelativnijem udvorom ili konjunktivom (vidi a, b) i c. b)).* — *Postavni ridi kod dotole.* — *Mjeste -o može imati i nastavak a, ridi dotla; može također bez promjene značenja primiti na kraju neke glasove, ridi dotlej, dotlek, dotleka, dotlem, dotlen, dotlesi, dotlezi.* — *Od xv vijeka (vidi kod a, b) aa) a takod r i dotlej) a između rječnika u Vran-*

čićeu: 'eatenus; tandiu; tantisper'; *u Mikajinu:* dotle, do tamo 'istuc usquo'; dotle, do toliko vremena 'tantisper, tandiu, eatenus'; dotle da 'tandiu quoad, usque eo quoad, eatenus quoad'; *u Bjelostjinecu:* dotle, do ta dobe, do tam 'illucusque'. 2. dotle, t. j. do toliko vremena 'eatenus, tam diu, tantisper'. 3. dotle do (očito grješkom mjesto da kako i jest u Mikajinu rječniku iz kojega je uzeto) 'eatenus quoad, tandiu quoad, usque eo quoad'; *u Jambričićeu:* dotle, do te dobe 'tamdiu'; *u Voltigijinu:* 'sin allora' 'bis dahin'; *u Stulićeu:* 'illuc usque, eatenus, tandiu, eousque'; dotle da 'donec, usque dum'; *u Vukovu:* 'bis dahin' 'usque eo'; *u Daničićeu:* 'ad id tempus'.

a. o vremenu. a) *uopće.* Davši red ostalim ljudem, da tretai dan za manu pridu, nastanivši se po bližih selih dotle. Mon. croat. 222. (1527). Dotle se ima prodžiti. Naručn. 72^b. Česar Oktavijan do peset, veli, lit ako tko svojih dan ne bude dovršit, ali ima umrijeti ali se čin't ubit; jer dotle živjeti život se može rit. N. Dimitrović 31. Šesta i naj posljednja (etat) od sedamdeset godišta do svrhe od života; ma mali dan današni dotle dohodo. M. Orbín 19. I krstjanski nauk primi slavski, boje neg dotle ini. J. Kavašin 101^b. Dotle slavna dobitnika, pak prikorna pobjednika. 303^a. Kada vidje, da prisveta ona duša ne kako one druge dotle u tmina nego sjajući zrakama od svitlosti božanstvene ... uputi se k limbu. F. Lastrić, test. 202^a. Kobila ti godine dočika ... dotle nosi još i magarica. J. S. Rejković 190. Do Ilijna daua bijeloga, dotle čemo nega dočekati. Nar. pjes. vuk. 3, 314. Dotle pope, otle rasplog Luka. Osvetn. 2, 94. Od pohteva u gamiju Turci navrvili kako nikad dotle. 6, 30. — b) *stoji u glavnoj rečenici kojoj je podložna druga a u ovoj ima relativni ili korelativni udverab ili konjuktija: aa) dokle, dok (do godi). aaa) glavna rečenica stoji prije podložne.* Dotle dokle budu nam nastojati. Mon. serb. 455. (1452). Dotle je voljan volove napasti dokle se težak pribuje. Stat. polj. ark. 5, 267. Udržati ga oću dari dotle dokle mi ti povratiš. Mirakuli. 113. Lijevat oda svudi rijeke od suza dotle ima, dokle u goruku vodu onu zloće sve potone. I. Gundulić 239. Umići lovcari dotle zvir šegaju, dokle u privari lov zgleđaju. I. T. Mruavić, osm. 121. Dotle te sebar služi, dokle mu prs' u ustijeh držiš. (D). Poslov. danić. 19. Nije dotle mirovao, doklem nije nega digao. A. Kanižlić, kam. 35. Oni zvaše nas dotle dugo na ručak i na večeru, dokle ja inađoh čim darivati. M. A. Rejković, sabr. 18. Bijući dotle dugo dok ubi tele. 57. I dotle su ga progonili dok su ga umorili. D. Rapić 31. — *bbb) podložna stoji prije glavne.* Dokle je u nas duša, dotle hodimo, govorimo, pijemo, jedemo. M. Divković, bes. 17^b. Do godi sam način i složnost dila ovoga razgledao, dotle sam se strašio. F. Lastrić, test. II. Doklem se ne ukaže, da je krivac, dotle ga zakon drži za pravedna. A. Kanižlić, kam. 892. Dokle baba došla, dotle baba brojila. (Z). Poslov. danić. 19. Dok se, rekoh, zajedno vlašade, dotle Turci zao izgled daše. M. A. Rejković, sat. B 7^b. Dok on bio nasred poja ravna, dotle Merja u bijele dvore. Nar. pjes. vuk. 1, 596. Dok ljubio, dotle i branio. 2, 179. Dokle Porča sedlo opremio, dotle sluga izvedoše doga. 2, 588. Dok je aša, dotle je kuća naša. Nar. posl. vuk. 61. Dokle žnela, dotle jela. Dokle ružica miriše, dotle svak je begeniše. Dokle trajalo, dotle lajalo; a kad nestalo, onda prestalo. 65. Dok poče dotle i teče (rakije). 66. Dok ja gledam moj rep a ti svoga sina grob,

dotle pravog prijateljsva među nama biti ne može. Vuk, poslov. 64. — *bb*) čim, dočim. Ter da ondi stoji dotle, čim po i cesar opet pošje. P. Hektrovic (?) 92. Sluga gospodinu dotle služiti ima, dočim bezsudbinu od nega ne prima. I. T. Mrnavić, osm. 131. Zlobu grijeha dotle znamo, čim nas bude ngrizati. J. Kavašić 4b. Pa dočim se bogu pomolio, . . . dotle odpro škriču Milutine. Osvetu. 2, 22. — *ce*) u jednom primjeru xv vijeka mjesto podložne rečenice s konjunktivom ima ger. *pract.*: Dokle ne bi pokojan ne isplniv voju svoju. *Transit.* 258.

b. o mjestu. Do pitoma lomna Vlaha starog, dotle su ih, kado, dotjerali. *Nar. pjes.* vuk. 4, 353. Dotle je tvoje. (Reče se u šali onome koji padne na zemlju). *Nar. posl.* vuk. 63. Ne vidi se otle dotle (*isporedi* dokle, I, 1, b *pri kraju*). 196. Dotle vaše; a amo je naše! *Osvetu.* 4, 49.

c. *preneseno od mjesta na veličinu kakve radnje, pokazuje dokle radnja doseže. a) upuć.* Otkud ti umiješ dotle? *M. Držić* 192. Dotle li se zulum oglasio od sestrića od Voinovića! *Nar. pjes.* vuk. 2, 135. — *b*) *stoji u glavnoj rečenici, a ima i podložna u kojoj je da (vidi 1. da, I, A, 2, β, a).* Ah, ter jedan zrak na sviti tamna lica umrloga lijepu svjetlos od razloga moč' će dotle zasjeniti, da kraljestvo i čas tvoju zaboraviš ti neredno? *I. Gundulić* 25. Paček se oko dotle vara i poznanja svačija gube, da gdi bubaš svaki udara čujes i gdi trublje trube. 435. Niti ona gleda dole, da se diteše od sebe pripomože. *F. Lastrić*, ned. 379.

2. DOTLE, u ugarskih Hrvata mjesto relativnoga dokle. *isporedi* dosten, dosje, došjek. Ne preteži moji nete (*neće*) zamučati dotle me ne vide va grobi ležati. *Jačke.* 98.

DŌTLĚJ, *vidi* dotle i j. — *U knizi xv vijeka i u Daničičevu rječniku.* Zgodilo bi se ter ne bilo odt kneza Stepana sinova a dotlej ne uzeta, više rečeni poklads, tada da se ima dati više rečeni poklads ovem kućam. *Mon. serb.* 373. (1433).

DŌTLĚK, *vidi* dotle i k. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu.* Dotlek se uzdrži božanstveno ustreljenje, dokle se broj dovrši od dugova. *B. Zuzeri* 46b. Dokle ti nega na boga, dotlek će on tebe za boga. (*Z*). *Poslov. danić.* 19. Dotlek bješe se ustrazio da još i nađane prošetnja gubijaše. *S. Rosa* 157a. I dotlek je plako on i sva društva negova, dokle su im oči prisušile. *A. Kalić* 74. Da bi bil dotlek zaklet, dokle god ga ne bi divojka Rožica bušnula. *Nar. prip.* mikul. 7.

DŌTLĚKA, *vidi* dotle i ka. — *xviii vijeka.* Dotleka svim je dopušteno očitovati skrovite krivine pristupnika. *A. d. Bella*, razg. 72b. Dotleka bjehu ništa. *I. Dordić*, salt. 466. Dotleka ste bezobrazni da mene madijonom činite. *S. Rosa* 85a.

DŌTLĚM, *vidi* dotle i m. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Molimo dotlem našega kneza. *M. Pavlinović*, razl. spis. 104.

DŌTLĚN, *vidi* dotle i n. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu.* Dokle među krstjani nahodaše se mir i sklad, dotlen se među nama nahodaše svaki napradak i srića. *J. Banovac*, razg. 182. Doklen ljubi, dotlen vjeru daju. *Nar. pjes.* vuk. 1, 389. Koji se bješe zarekao da se neće oženiti dotlen doklen god u snu ne vidi divojku. *Nar. prip.* vuk. 139.

DŌTLESI, *vidi* dotle i si. — *U jednoga pisca čakava xvii vijeka.* Kad (*Apolo*) svojih kolezi uz nebo potoci, ter doli dotlesi nam svitlost uzroči. *Đ. Baraković*, vil. 92.

DŌTLEZI, *vidi* dotle i zi. — *U knizi xiv vijeka.* Dotlezi meda *Kristcu.* *Glasn.* 15, 301. (1348?).

DŌTLIČ, *m. prezime. u naše vrijeme.* Šem. *karlov.* 1883, 72.

DŌTĻE, *vidi* dotle. *isporedi* dotoje. — *U jednoga pisca našega vremena.* Dotje bijasi suparnici bili. *Osvetu.* 3, 141.

DŌTMĀ, *adv. dosta.* — *Riječ nejasna; jamčno složena od do i od tma koje se ne zna što je; može se pomisliti na stslor. supstantiv tma, veliki broj (vidi 2. tama), ili na utomah.* — *U naše vrijeme u Lici.* „Ma sam se dotma naio i napiro!“, „Ma sam dotma pokisao“. *J. Bogdanović.*

DŌTOČAK, dotočka, *m. ono gdje se nešto dotoci (vidi dotočiti, b). takovo značenje ima ova riječ na jedinom mjestu (xviii vijeka) gdje dolazi; biće je sam pisac načinio.* Bog, koji svojijem providjenstvom sve je potanko odredio „in pondere, numero et mensura“, odredio je i svakom od nas broj od grijeha koji hoće u niemu pritrpjeti tjem načinom, da, ako broj ovi dotoci se, ili će te prikrom smrti bog porazit, ili, ako ostanee u životu, zaslijepljen u pameti i otvrdnut u tvomu sercu uzmažat ćeš po tvojoj krivini grijesim novijem plame od ognja vjekovitoga jur za tebe pripravjena. tako nam kaže sveti prorok Ecekiel, zveći ovi dotočak grijehā: „Dies . . . iniquitatis praefinita“. *B. Zuzeri* 47a.

DŌTOČĖNE, *n. djelo kojim se dotoci.* — *U Stuličevu rječniku: „elutriandi (!) finis“.*

DŌTOČITI, dotočim, *pf. složeno:* do-točiti. — *impf.:* dotakati. — *Abc. je kao kod donositi.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Voltgijinu:* v. dotakati; u *Stuličevu:* „elutriandi (!) finem facere“; dotočiti se vrime „finire, deficere“; u *Vukovu:* „vollschlenken“ „imploc“.

a. *aktivo. a) pravo je značenje: srsiti točenje, utočiti dok bude pun sud.* Utočila po kondira jeda, ono drugo vinom dotočila. *Nar. pjes.* vuk. 1, 215. — *b) u jednoga pisca xviii vijeka znači doći, isporedi dotoči.* Daleko li put činimo, dok do kraja dotočimo? *V. Došen* 47b. Broj narode od starina od Adama sva kolina; pak do tebe tja dotoči. 226b.

b. *sa se, refleksivno, kod tri pisca Dubročanina xviii vijeka znači (o vremenu) dotoči, ispuniti se (ovo je metaforički uzeto od negdašnjega suda koji je pretakajem pijeska ili vode mjerio vrijeme, vid: Sturt u toliko glada i preži, kalar će se prah dotočit „finitus est pulvis“.* *B. Zuzeri* 254a). Kad ura tvoja dotoči se, trave krepos, a ljudi znahe izgubiše. 151a. I prije godišta urice im su se dotočile. 254b. Dotočivši se to vrijeme. *S. Rosa* 15a. Počne godište, godište je u dvanaest mjeseca razdijeljeno: što će od nas bit kad se dotoči? *A. Kalić* 15. Dok se dotoči vrijeme i dopuni. 294. — *i o čem drugome što se vremenom vrsi.* Može biti da mu se broj broj od grijeha dotočio. *B. Zuzeri* 47b. *vidi i kod dotočak.*

DŌTOČIVATI SE, dotočujem se i dotočivam se, *impf.* dotočiti se (*vidi* dotočiti, b). — *U Stuličevu rječniku (kod dotočivati se vrijeme ima praes. dotočiva se).* — *nepouzđano.*

DŌTOL, *vidi* dotole. — *U jednoga pisca xv vijeka (u stihu).* Ako li daj dotol dokla zemlja ova bude na karte foj sloviška čit slova, trudna toga plova ovdj jidra kala plavca moja nova. *M. Marulić* 66.

DŌTOLA, *vidi* dotole. — *Dolazi (s glasom j*

na kraju) u spomeniku xv vijeka, a otale u Daničičevu rječniku (kod tola). Dotolaj ne uzeti lišb poklad. Mon. serb. 364. (1431).

DOTOLAJ, *vidi* dotola.

DŌTOLĚ (dotólě), *adv. vidi* dotle. — *Sastavljeno*: do i tole; kod zadnjega je dijela osnova to što i kod tolik, te bi prvo značeno bilo: do toliko. bez promjene značenja može imati različite nastacke (*vidi* dotoli, dotole, dotola, dotolu), i -o- može ispasti, *vidi* dotle, dotla. — *ispoređi* dokoli i otale, potole. — *Od* xiv vijeka. Da odbijaju do tole, do koli se isplati viss dug. Mon. serb. 232. (1398). Do tole i kada godē budu gospodovati. 303. (1420). Dotole da čine, kako je boje. Mon. croat. 87. (1460). Budi onde dotole, dokle reku tebi. Bernardin 5b. mat. 2, 13. Od koli ženskom ljubvom ustrijen bih v srce, od tole o miru načeh misliti. ne marah do tole, gdi li ubiti hoću gdi li ubiti me hote. Aleks jag. star. 3, 276. Oni dotole ljube te i žele, dokoli srećome tvojom se vesele. D. Raičina 89a. Koji list brzo ćemo očitovati putom podobnim. do tole primi Osmanšćicu. I. T. Mrnavić, osm. 12. Da se učinila krajica ka vlada, dotole nikada ne ne pridobije J. Arnolusić 56. — *i u naše vrijeme u Dubrovníku (o vremenu i o mjestu)*. ,Dotole sam sve trpio, dokle mi nije dotožilo'. ,Dotole sam bio došo dje ti sad sjediš'.

DŌTOLI, *vidi* dotole. — *U spomeniku xv vijeka i otale u Daničičevu rječniku (kod tole)*. Davati do toli. Mon. serb. 290. (1419).

DŌTOLU, *vidi* dotole. — *U spomeniku xiv vijeka a otale u Daničičevu rječniku (kod tolu)*. Do tolu sčljudi Spom. sr. 1, 33. (1400).

DŌTOL, *vidi* dotole i dotole. — *U Stuličevu rječniku s dodatkom da je uzeto iz brevijara*.

DŌTOLE, *vidi* dotole. — *Dolazi (pisano do tole) xv vijeka i u Daničičevu rječniku (kod tole); a i u Stuličevu (do tole) s dodatkom da je uzeto iz brevijara*. Do tole, do kolē da jamsee. Spom. sr. 1, 100. (1410). Do tole, do kolē budu stojati. Mon. serb. 351. (1427).

DŌTŌPITI, dōtopim, *pf. svršiti topleine (prelazno i neprelazno)*. — *složeno*: do-topiti. — *impf.*: dotapati. — *Ake. je kao kod donositi*. — *U Stuličevu rječniku (liquefaciendi finem facere)*. — *Sa se, pasivno i refleksivno*. — *U Belínu rječniku (deliquescere 411a) i u Stuličevu*.

DŌTRAJATI, dōtrajēm, *pf. složeno*: do-trajati. — *Ake. se mijēna u aor. 2 i 3 sing. dōtrajā*. — *U Vukovu rječniku (i. čeha, danern bis — ,durare usque'. 2. što, afhören zu danern', ,durare jam non posse') iz kojega su uzeti dađe primjeri. a) trajati donekle. subjekat može biti i partitivni genitiv. ,Neće sijena dotrajati do božića'. — b) svršiti trajaње, ne trajati dađe, prestati, nestati. ,Već nam je žito dotrajalo'.*

DŌTRAJATI, dōtrajām, *pf. doći* trajajući. — *složeno*: do-trajati. — *U naše vrijeme u Lici*. ,Metni mi u te prodrte opanke kakvu god zalogu, i okрпи mi to obuće, jer neću u njima do Gospića dotrajati'. J. Bogdanović.

DŌTRĀPATI, dōtrāpām, *pf. doći* trapajući. — *složeno*: do-trapati. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Do kluseta dok dotrapam. V. Došen 155b.

DŌTRĀPITI, dōtrāpim, *pf. svršiti* trāpljenje (*prelazno i neprelazno*). — *složeno*: do-trapati. — *Ake. je kao kod dobaviti*. — *U naše vrijeme u Dubrovníku*. ,Jesi li dotrapio vinograd?'.

DŌTRĀTITI, dōtrātim, *pf. potratiti, istratiti* do kraja. — *složeno*: do-tratiti. — *Ake. je kao*

kod dobaviti. — *U naše vrijeme u Dubrovníku*. ,Kad ovo malo dotratim, čijem ću živjet?'

DŌTRĀŽITI, dōtrāžim, *pf. svršiti* traženje, naći. — *složeno*: do-tražiti. — *Ake. je kao kod dograditi*. — *U poslovici xviii vijeka*. Dotraži pas (hrt) ki se tražit' ne mori. (Z). Poslov. danič. 19.

DŌTRČITI, dōtrčim, *pf. kao* da znači dotaknuti. — *složeno*: do i trčiti nepoznata postava. — *Ake. je kao kod dobaviti*. — *U naše vrijeme u Lici*. Kada je čovjek vrlo bolan, ili ina kakovu ranu na sebi, onda se reče: ,Tako je bolestan, da se ne da nigde dotrciti' ili: ,Ne smijem ovo rukom ni dotrciti a kamo li u ruke uzeti'. J. Bogdanović.

DŌTRČĀNE, *n. djelo kojijem se dotrči*. — *Stariji je oblik* dotrčanje. — *U Belínu rječniku (dotrčanje ,accursus' 22b)*.

DŌTRČATI, dōtrčim, *pf. accurere, doći* trčēći, *ispoređi* dotrkati. — *složeno*: do-trčati. — *impf.*: dotrčavati. — *Ake. se mijēna u praes. 1 i 2 pl*: dotrčimo, dotrčite, *u aor. 2 i 3 sing. dōtrčā*, *u part. praet. act. dōtrčao, dōtrčāla*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikajinu (kod dotēći), u Belínu 22a, 231a, u Stuličevu, u Vukovu*. Ovdje satiri dotrče. M. Držić 36. Dite dozva roditelje, koji dotrčavši ne mogahu je dofatiti. J. Banovac, prip. 214. Čuvši ovi njegov vapaj bratja redovnici, dotrčase. M. Zoričić, zrc. 63. Ugleda ga, poznade i dotrča kazati starcu Tobiji. And. Kačić, kor. 277. Koji prije dotrči u krilo. Nar. pjes. vuk. 1, 558. Skoči hrće i odmah dotrča. 2, 285. Al' dotrča jedan od svatova. 2, 584. Dotrčase Turci Arapin. 4, 306. Dotrčite mene po avazu. Ogled. sr. 500.

DŌTRČĀVĀNE, *n. djelo kojijem se dotrčava*. — *U Vukovu rječniku*.

DŌTRČĀVATI, dōtrčāvām, *impf. dotrčati. isporēdi* dotrčivati. — *Ake. je kao kod dogovarati*. — *U Vukovu rječniku*.

DŌTRČIVATI, dōtrčivēm, *impf. dotrčati, vidi* dotrčavati. — *U Belínu rječniku (praes. dotrčujem uz inf. dotrčati 22a)*.

DŌTRĒSĀTI, dōtrēsām, *impf. dotresti*. — *Ake. je kao kod dobaviti*. — *U Stuličevu rječniku*.

DŌTRĒSTI, dōtrēsēm, *pf. svršiti* tresenje, *prestat i tresti*. — *složeno*: do-tresti. — *impf.*: dotrestati. — *Ake. je kao kod dovuci*. — *U Belínu rječniku (finir d' agitare 52b) i u Stuličevu (conclusionis finem facere)*.

DŌTRGATI, dōtrgām, *pf. složeno*: do-trgati. — *Ake. se mijēna u aor. 2 i 3 sing. dōtrgā*. a) otkinuti, očupati do kraja. — b) svršiti trgaње (berbu). — *S obadva značenja u Stuličevu rječniku*.

DŌTRGNUTI SE, dōtrgnēm se, *pf. svršiti se, prekinuti se, dospjeti*. — *složeno*: do-trgnuti. — *Oblike vidi kod* trgnuti, akcenat kod istrgnuti. — *U jednoga pisca čakavca xviii vijeka*. Dotrgnu se kraljestvo korintijansko u Antumenu kraju P. Vitezović, kron. 13. Kilj se zapovidništvo za vsim dotrže pod Konstantinom. 122.

DŌTRIJĒBITI, dōtrijebim, *pf. svršiti* trijebljenje, *otrijebiti do kraja*. — *složeno*: do-trijebiti. — *impf.*: dotrijebivati. — *Ake. je kao kod dotijebiti*. — *U Belínu rječniku 494b i u Stuličevu (dotrijebiti i u zapadnom govoru dotribiti ,depurgare')*.

DŌTRIJĒSKATI, dōtrijeskām, *pf. rastrijeskat i do kraja*. — *složeno*: do-trijeskat i (*vidi kod* rastrijeskat i). — *Ake. je kao kod doljevati*. — *U Stuličevu rječniku (ictu frangere')*.

DOTRINA, *f. nauk vjere kršćanske što župnici daju u blagdanе poslije podne, tal. dotrina. vidi doktrina.* — *U Dubrovniku se kaže dotrinica.* — *U jednoga pisca Dalmatina xviii vijeka. Ostavlja (!) se molitve, predike, dotrina i druga dila duhovna. J. Banovac, razg. 168. Zvoni na dotrinu. pred. 47.*

DOTRINICA, *f. vidi dotrina.*

DOTREJBLIVATI, dotrèbljujem i dotrèbljivam, *impf. dotrèbjehi.* — *Akc. je kao kod dograđivati.* — *U Stuličevu rječniku: (griješkom) dotrèbjivati, dotrèbjivam.*

DOTRÉKÁNE, *n. djelo kojijem se dotrče.* — *Stariji je oblik dotrkanje.* — *U Belinu rječniku (dotrkanje, accusus' 22b) i u Stuličevu.*

DOTRÉKATI, dotrètëm, *pf. accurrere, doći trčúci, isporèdi dotrčati.* — *složeno: do-trkati.* — *impf.: dotrčivati (dotrčavati).* — *Akc. je kao kod dopisati.* — *Od xviii vijeka a između rječnika u Stuličevu i u Vukovu. Posli puno muke i umora (psoto) ufati lovinu; ma što? dotrče lovac nada ň i ufati ga za vrat bućèci na ň: pušti! J. Banovac, razg. 91. Muštulukèije dotrčavši vapijahu. F. Lastrić, test. 228b. I selani dotrkaše tute. S. Štefanac 14. Čuvši podložnici ňegovi dotrkaše da vide kraja svoga. B. Leaković, nauk. 61. Tad dotrka ostarjela majka. Nar. pjes. juk. 310.*

DOTRÉKÁVATI, dotrèkávam, *impf. dotrčati, vidi dotrčivati.* — *Akc. je kao kod dogovarati.* — *U jednoga pisca xviii vijeka i u Stuličevu rječniku (pracs. dotrčavam kod dotrčati). Viditi dvora i grada dotrčavati zbog ňezina posla. A. T. Blagojević, khin. 74.*

DOTRÉKÍVÁNE, *n. djelo kojijem se dotrkuje.* — *U Vukovu rječniku.*

DOTRÉKÍVATI, dotrèkujëm i dotrèkívam, *impf. dotrčati, isporèdi dotrčavati.* — *Akc. je kao kod dograđivati.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (dotrčivati, dotrčivam 22b), u Stuličevu (dotrčivati, dotrčivam), u Vukovu (dotrčivati, dotrčujem). K carskoj prizidnici smino dotrčuju. I. T. Mrnavić, osm. 90. Jedan za drugim dotrčujući. And. Kačić, kor. 57. Dotrčavati zbog ňezina posla, kako se za vaš dotrkuje. A. T. Blagojević, khin. 74. Premako je na svaku stranu dotrčivao. A. Tomiković, živ. 126.*

DOTRÉNUTI, dotrètnëm, *pf. utrnuti do kraja, pose; prestati trnuti.* — *složeno: do-trnuti.* — *impf.: dotrñivati.* — *Akc. je kao kod domahnuti.* — *U Belinu rječniku (finire d'instupidirsi i denti' 63a) i u Stuličevu: (dentes a crepitu et stupore, quos acidi cibi producere solent, cessare').*

DOTRÉŠITI, dotrèrošim, *pf. svršiti trošeše, istróšiti, potrošiti.* — *složeno: do-trošiti.* — *Akc. je kao kod donositi.* — *U naše vrijeme. Bili su već skoro sve novce dotróšili. Nar. rip. bos. 1, 71.*

DOTRÉPLETI, dotrèpim, *pf. potrèpleti donekle.* — *složeno: do-trpjeti.* — *Akc. je kao kod dotrubititi.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku. 'Trijo sam i trijo, ali dotrèple nijesam mog dotrèpleti'.*

DOTRÉTATI, dotrètam, *pf. doći trtajući.* — *složeno: do-trtati.* — *Akc. je kao kod dočekati.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku. 'U tmici jedva smo dotrétali'.*

DOTRÉTI, dotrètëm, *pf. svršiti tréće, otrti do kraja.* — *složeno: do-trti.* — *Akc. vidi kod istrti.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku. 'Evo sam pod dotrét'.*

DOTRÉBITI, dotrèbim, *pf. svršiti trubljenje.* — *složeno: do-trubiti.* — *impf.: dotrèbjivati.* —

Akc. se mijcía u aor. 2 i 3 sing.: dotrèbì. — U Belinu rječniku 747a i u Stuličevu (ga buccinando cessare').

DOTRÉBLIVATI, dotrèbljujem i dotrèbljivam, *impf. dotrèbjehi.* — *Akc. je kao kod dograđivati.* — *U Belinu rječniku (pracs. dotrèbjivam uz inf. dotrèbjivati 747a) i u Stuličevu (griješkom dotrèbjivati, dotrèbjivam).*

DOTRÉDITI, dotrèdím, *pf. dosaliti, dotužiti, dogrdjeti, s dativom. — isporèdi dotrudnjeti.* — *složeno: do-truditi.* — *impf.: dotrudnjevati.* — *Akc. je kao kod dograđiti.* — *xvi i xvii vijeka kod Dubrovcana, a između rječnika u Belinu (taedium facero' 724b; 'valde torquore' 735b) i u Stuličevu (taedio aliquem afficere, defatigare aliquem'). Luvenu kunem vlas... cič koje nemilo, vaj, svemu dotrudnih i dušu i tìlo i ime izgubih. M. Držić 73—74. Još ču ja jednomo učinit igru ovu, pak ču po domome, er mi već dotrudni vrtjet se sved zaman oko vas ovudi. F. Lukarević 74. Životu, ki meni istomu dotrudu. D. Rašina 61a. Zakon ki dotrudu ishòdèti svak čas lući. D. Zlatarić 45b. Vitezove razgovaram, da im dug boj ne dotrudu. G. Palmotić 1, 216. Zao dobru dotrudu, er se zlu ne osudi. (D). Poslov. danić. 155. — Sa se, refleksivno, dolazi u naše vrijeme u Dubrovniku s pose drugim značenem: doći s trudom, s mukom, imèi domèiti pri kraju. 'Što ste se amo dotrudnili?' — u Stuličevu rječniku ima značenè: 'nimium defessum esse'*

DOTRÉDNETI, dotrèdñim, *pf. vidi dotrudniti.* — *impf.: dotrudnjevati.* — *—ne—stoji po (salašnem) južnom gororu nješte -nè-, te je prije po istom govoru glasilo dotrudnjeti; po istočnom glasi dotrudnjeti (nepotvrđeno), po zapadnom do-trudniti.* — *Akc. je kao kod doživjeti.* — *Složeno: do i trudnjeti (trudnjeti) koje postaje od osnove trudu adjectiva trudan nastavkom è, te bi preo značenè bilo: toliko trudan postati da se već ne može podnositi.* — *xvi i xvii vijeka kod Dubrovcana a između rječnika u Stuličevu (aliquem vexare, divexare, alicui nimis molestum esse). Taj sinrad bogu je dotrudni. M. Vetranić 1, 80. Ma oto vam ja brže i dotrudnih duzijem riječmi. M. Držić 243. Kad li se imaju, tadaj se mrze i dotrudne. B. Gradić, djev. 111. Ne dotrudnjet vam s dñjem govorenjem. D. Zlatarić 36s. Da moje govorenje ne bude vam dotrudnjeti. M. Orbin 2.*

DOTRÉDŃIVATI, dotrèdñujëm i dotrèdñívam, *impf. dotrudnjeti.* — *Akc. je kao kod dograđivati.* — *U Stuličevu rječniku: (griješkom) dotrudnjevati, dotrudnjevam.*

DOTRÉBIVATI, dotrèbujëm i dotrèbívam, *impf. dotruditi.* — *Akc. je kao kod dograđivati.* — *U Belinu rječniku (uz inf. dotruditi pracs. dotrudivam 724b i griješkom dotrudivam 735b) i u Stuličevu (griješkom dotrudivati, dotrudivam).*

DOTRÉHNUTI, dotrèhñëm, *pf. istruhnuti do kraja, pose.* — *složeno: do-truhnuti.* — *Akc. je kao kod doznemnuti.* — *U jednoga pisca xviii vijeka (bez glasa h). Da svak, kada već dotrune, u čeljusti smrti grune. V. Došen 47b. Da na zemlji trulad trune a nikada ne dotrune. 229a.*

DOTRÉŽITI, dotrèžim, *pf. svršiti tržèje, prestati tržiti.* — *složeno: do-tržiti.* — *Akc. se mijcía u aor. 2 i 3 sing. dotržiti.* — *U naše vrijeme u Licu. Dotržiti, nesretno dokončati trgovački rad, t. j. kada mali trgovčić bankrotira, i prestane trgovati, reku mu: 'Bogme je taj i taj trgovac dotržio'. J. Bogdanović.*

DOTUĆI, dotućëm, *pf. svršiti tućenè, istući,*

natučē, potučē koliko je dosta. — složeno: dotučē. — *Akc. je kao kod dovučē. — Od xviii ričeka, između rječnika u Belinu (samo part. praet. pass. dotučōn) gdje naj prije dolazi, u Stuličevu (contusionem absolvere), u Vukovu (percusio satis). Al' ga dobro Miloš ne dotučē. Nar. pjes. vuk, rječn. 135^b. Dok su Nakić i Radnić pod Livnom tukli i dotukli vojsku paše. M. Pavlinović, razg. 43.*

DOTUGA, *f. stae u kom je čovjek kojemu što dotuži. — Postaje od osnove dotug glagola dotužiti nastarkom a. — U naše vrijeme. „Prodi me se, dotuga mi je“. M. Pavlinović. — Kad čovjeku što dotuži gleda i hiti kako će se što prije onoga osloboditi, po tome može značiti i: hitna. — u Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Boci i s primjerom: „Nije mi dotuga nijedna“.*

DOTUPAVAN, dotupavna, *adj. zdrave pameti (čovjek). isporidi nedotupavan. — Nejasna postaja. — U Vukovu rječniku: dotupavan, n. p. nije dotupavan „nicht vollkommen gesunden verstandes“ „non sanae mentis“.*

DOTUPITI, dotupim, *pf. istupiti do kraja. — složeno: do-tupiti. — Akc. je kao kod dograditi. — U naše vrijeme u Dubroniku. „Neću oštriti britava prije nego ih dotupim“.*

DOTURANE, *n. djelo kojim se dotura (vidi 1. doturati). — U Vukovu rječniku.*

1. **DOTURATI**, doturām, *impf. doturiti. — Akc. je kao kod dobivati. — U Vukovu rječniku (vide dobacivati).*

2. **DOTURATI**, doturām, *pf. dotjerati, dovesti koturajući, isporidi dokoturati. — složeno: do-turati. — Akc. je kao kod dobivati. — U Vukovu rječniku („herbeiwälzou“ „advolvo“).*

DOTURITI, doturim, *pf. složeno: do-turiti. — impf.: doturati. — Akc. je kao kod dobivati. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (vide dobaciti).*

a. *dovesti turajući.* Orlovima da smo lećivijem, ne bi sjenku k tebi doturili. Pjev. crn. 133^a. Dok doturim Nikoli devojku. 158^b.

b. *dobaciti. a) objekt je ono što se baci. On uzimje reškoga kamena, jednom turi pa im ga doturi. Pjev. crn. 128^a. — b) objekt je ono do čega se baci. Pred Turcima odmakao, ne bi nega puška doturila. Nar. pjes. vuk. 3, 305. — c) nema objekta. Kolik' Halil pred Muju izmakao, ne bi duga puška doturila. Pjev. crn. 45^b.*

c. *kao doći.* A kad do tog sela doturite. Osvetn. 3, 145.

DOTURKATI, doturkām, *pf. dem. 2. doturati. — složeno: do-turkati. — Akc. je kao kod dočekati. — U Vukovu rječniku.*

DOTURKIVATI, doturkijem i doturkivām, *impf. doturkati. — Akc. je kao kod dograđivati. — U naše vrijeme u Lic. „Cio dan sam to i to mu doturkivao, a on dočekivao“. J. Bogdanović.*

DOTUŽATI, dotužim, *vidi dotužiti. — U Vukovu rječniku s primjerom: „Već mi je dotužalo“.*

DOTUŽENE, *n. djelo kojim se dotuži. — Stariji je oblik dotuženje. — U Belinu rječniku (dotuženje „molestia“ 492^b) i u Stuličevu („vexatio „molestia“).*

DOTUŽITI, dotužim, *pf. jako dosaditi ili do-dijati, dogrdjeti, s dat. — složeno: do-tužiti (vidi 3. tužiti). — U inf. i u prošlijem vremenu može biti osnova i dotuža (vidi dotužati). — Akc. je kao kod dotrubiti (u Dubroniku kao kod dograditi). — Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu („molestiam afferre“ 86^a; cum da-*

tivo „molestia afficere“ 492^b), u Stuličevu, u Vukovu. Jurve mi juvena boljezan dotuži. S. Menčić 178. Za ono, čto bolest moja ti dotuži. H. Lucić 234. Kad starost vičjiva svakomu dotuži. P. Hektorović 67. Ne puca mi bez nevoje lute, besni su mu dotužili Turci. Nar. pjes. vuk, rječ. 135^b. Kad Vuku rane dotužiše. Pjev. crn. 234^b. Na posletku joj dotuži pa naumi tražiti svoga muža. Nar. prip. vuk. 70. Vama, braćo, da ne dotuži dobro činiti. Vuk, pavl. 2 sol. 3, 13. Lada se jujala, da je Gašparu dotužilo, tor uze paļ da crepa more. S. Lubiša, prip. 49. Patrijara dotuži narodu gore nego paša. 147. Kad im brene dotuži. 192. — i sa se, refleksivno, bez subjekta, s istijem značenem kao i aktivno. Zvek od oružja i klopot ščitov, koliko zemļi toj dotužiti se. Aleks. jag. star. 3, 262. Dotuži se daku, te počne se braniti. Nar. prip. vrč. 113. Eda bi se i svetome Jovanu dotužilo. S. Lubiša, prip. 189.

DOTUŽIVATI, dotužujem i dotuživām, *impf. dotužiti. — Akc. je kao kod dograđivati. — Od kraja xviii vijeka a između rječnika u Belinu (uz inf. dotužiti praes. dotužujem 492^b i dotuživām 86^a) i u Stuličevu (kod dotužiti praes. dotužujem i dotuživām a napose dotuživati, dotuživām). Da nam dolazi dozba (tužba?) od siromaha Todora, da mu („mo“) dotužuje („dotožoē“) Jovan. Star. 12, 9. (1700).*

DOTVĀRATI, dotvārām, *impf. dotvoriti. — U Stuličevu rječniku. — slabo pouzdano.*

DOTVĀRITI, dotvorim, *pf. svršiti tvorene, dovršiti. — složeno: do-tvoriti. — impf.: dotvariti. — U Stuličevu rječniku („perficere, explorare, absolvere“) — slabo pouzdano.*

DOTVĀDITI, dotvrdim, *pf. svršiti tvrđene, utvrditi. — složeno: do-tvrditi. — impf.: do-tvrdivati. — Akc. je kao kod dograditi. — U Stuličevu rječniku: „permanire“.*

DOTVRĐIVATI, dotvrdijem i dotvrdivām, *impf. dotvrditi. — U Stuličevu rječniku: praes. dotvrdijem kod dotvrditi, a napose (griješkom) dotvrdivati, dotvrdivām.*

DOUBITI, dōubijem, *pf. svršiti ubijane (prelazno), ubiti posse. — složeno: do-ubiti. — Akc. kaka je u inf. taki je i u aor. dōubih, u impf. dōubij, u ger. praet. dōubiv, dōubivši, u part. praet. act. dōubio, dōubila: a mijena se u praes. i u part. praet. pass. dōubijen (dōubjen), dōubijena, dōubijeno (dōubjena, dōubjēno) i dōubit. — Od xviii vijeka. Ondi ga na molitvi kameñem posipajući i jedan tolagom udrivis po glavi, dōubise. F. Lastrić, od' 136. Kameñem i koļem dōubise ga. svet. 56^a.*

DOUČITI, dōučim, *pf. svršiti učeñe (prelazno i neprelazno), naučiti do kraja, posse. — složeno: do-učiti. — impf.: doučiti. — Akc. je kao kod donositi. — Od xviii vijeka. a) vidi učiti, docere. — u Belinu rječniku („plene docere“ 408^b). — b) vidi učiti, discere. — između rječnika u Belinu („perdisco“ 881^b) i u Stuličevu. I oni koji su sve donučili, da se i oni namijeraju na nauku. I. A. Nenadić, nauk. 22. Nije Mula knigu do-učio. Nar. pjes. petr. 3, 504. „Zašto nijesi svu zadaću doučio?“ „Još nijesam svo zadaće doučio“. J. Bogdanović.*

DOUČIVATI, dōučujem i dōučivām, *impf. do-učiti. — Akc. je kao kod dograđivati. — U Belinu rječniku (praes. dōučivam uz inf. doučiti 881^b) i u Stuličevu (dōučivati, dōučivām).*

DOUGLĀVITI, dōuglāvim, *pf. uglaviti posse. — složeno: do-uglaviti. — impf.: douglavijvati. — Akc. je kao kod gospodariti. — U jednoga*

pisca xviii vijeka (sa se, refleksišno) i u Stuličevu rječniku (također refleksišno: douglaviti se, plane animum in aliquid inducere^a). To učini za da učenici douglave se i spoznaju istinu. S. Rosa 82^a.

DOUGLAVLJIVATI, douglavljujem i douglavljuvâm, *impf.* douglaviti. — U Stuličevu rječniku (samo refleksišno: douglavljavati se, a kod douglaviti se ina i praes. douglavljujem se).

DOUGODITI, dougodim, *pf.* ugoditi posve, do kraja. — složeno: do-ugoditi. — *Akc.* je kao kod dogovoriti. — U jednoga pisca xviii vijeka. Dougoditi zakonu Moizesovu. S. Rosa 142^a.

DOULLJEVATI, doulljuvâm, *impf.* doulliti. — U Stuličevu rječniku.

DOULITI, doulijem, *pf.* srsiti uljevanje. — složeno: do-uliti. — *impf.*: doulijevati. — U Stuličevu rječniku (infundere, replere^a).

DOUMĚTATI, doumočem, *impf.* doumetnuti. — U Stuličevu rječniku (praes. doumečem kod doumetnuti).

DOUMETNUTI, doumetnem, *pf.* srsiti umešanje, umetnuti po sve, do kraja. — složeno: doumetnuti. — *impf.*: doumetati. — U Stuličevu rječniku.

DOUMIRATI, doumirâm, *impf.* iterativno prema doumrijeti i doumirati (doumirem) kojim nema potvrde. — *Akc.* je kao kod umirati. — U jednoga pisca xviii vijeka. Dok živješa to ostalo doumiram i dospijem. V. Došen 47^a. I da prije doumira. 183^a.

DOUMITI SE, dôumf se, *pf.* excogitare, domisliti se, dosjetiti se. — *impf.*: doumlati se. — *Akc.* se mijenja u aor. 2 i 3 *sing.* dôumf. — Postaje nastackom i od riječi do uma (vidi naumiti). — U jednoga pisca našega vremena. Pošto vezir jute tužbe dobi, mudro mrio pa se doumio. Osvetn. 4, 55. — s gen. Nu! česa se doumili Turci! potrgali žice brzojavke. 7, 24.

DOUMLATI SE, dôumfâm se, *impf.* doumiti se. — U jednoga pisca našega vremena u kojega ima i doumiti se. Tad se umni doumjali mladi, što bi čima za spasenja bilo, i dobro se doumili umni. Osvetn. 6, 61.

DOUOČĚNE, n. *vidi* suočene. M. Pavlinović.

DŌUPITI, dôupim ili dôupijem, *pf.* srsiti upljenje (vapjenje), prestati upiti (vapiti). — složeno: do-upiti. — drugi dio može biti i vapiti. — U jednoga pisca xvi vijeka a iz nega u Stuličevu rječniku (samo dôupiti s tumacjenem, vociferando lassari^a). Kad ovo dôupih (u drugom rukopisu dopapih). S. Menčetić 269.

DOUPORAVITI, douporavim, *pf.* uporabiti do kraja, posve. — složeno: do-uporaviti. — *Akc.* se mijenja u aor. 2 i 3 *sing.* dôuporavf. — U jednoga pisca xviii vijeka. Nehemija douporavivši (stamparskom grijeskom douporavši) vladanje crkva. S. Rosa 19^a.

DŌUSITI, dôušim, *pf.* javiti; prisaptati. — *impf.*: doušivati. — *Akc.* se mijenja u aor. 2 i 3 *sing.* dôušf. — Postaje nastackom i od osnoce douh a ova od riječi do uha (ima se u misli: dati, kazati ili što tako); h pred i mijenja se na š. — U naše vrijeme i u Stuličevu rječniku (certiorem facere aliquem, notificare alicui^a). Već se primakli pokolu i trgli stotinu noževa iz korica dok mi jedan pobratim dôušf: „Evo zlo, ako ga ti ne pretečeš“. S. Lubiša, prič. 31.

DOUŠIVATI, doušnjem i doušivâm, *impf.* doušiti. — U Stuličevu rječniku (doušivati, doušivam, a kod doušiti i praes. doušnjem).

DOUZRAŠTI, douzrastêm, *pf.* dorasti. — složeno: do-uzrasti. — U jednoga pisca xviii vijeka. Bivši jur douzrasla zaruči se. S. Rosa 26^b.

DŌUŽINATI, dôužinâm, *pf.* srsiti užinavanje, užinu. — složeno: do-užinati. — *Akc.* se mijenja u aor. 2 i 3 *sing.* dôužina. — U naše vrijeme. „Još nijesmo ni dôužinali, a on rupi u kuću“. Tako je prešlo poći, da nije ni dôužinao. J. Bogdanović.

DOUŽIVATI, douživâm, *pf.* srsiti uživanje, prestati uživati. — složeno: do-nživati. — *Akc.* je kao kod dogovarati. — U Belinu rječniku (amplius non frui^a 352^a) i u Stuličevu (perfrui^a).

1. DŌVA, f. turska molitva, arap. tur. du'a, molitva. — Od xviii vijeka a između rječnika u Vukovu. Sjutra čemo dovu proučiti i ramazan žestok učiniti. Ad. Kaeić, razg. 159^a. Air dovu bogu učinila. Nar. pjes. vuk. 4, 343. — kod pozdravljanja može se „davati dova“. Miralaj mu hair dovu dava: „Hajde s bogom, aga Small-aga!“ Nar. pjes. vuk. 4, 471. Bijelu nu ruku polubiše i falu mu i dovu dadeše. Pjev. crn. 318^b.

2. DOVA, ime žensko. prije našega vremena. S. Novaković, pom. 60.

DOVĀBITI, dôvâbim, *pf.* allicere, vabeći dovesti do sebe ili doniekle. — isporodi dobaviti. — složeno: do-vabiti. — *impf.*: dovabljati. — *Akc.* je kao kod dograđiti. — Od xvi vijeka (vidi kod b) a između rječnika u Mikajčinu, u Belinu 34^b, u Bjelostjencu (kod dovabljujem), u Voltigijinu, u Stuličevu, u Vukovu. a) aktivno. Puna lutijeh znaja koje bješe čarami jevan vilenik (vilenijek^a) dovabio. B. Kašić, per. 106. Kê (rič) iz pučine mora siha tu uletiša na valovo gdi neizhitna nih (pjesni) sladiha dovabi ih i dozove. J. Kavačin 189^a. Hilar teklić Selam-pašin musulmu reče; a musliman dovabi hajduke. Osvetu. 4, 55. — b) sa se, pasivno. Neka bi sve iue daj tada pozabil, sokole, lovine, ter mi se dovabil. H. Lucić 219. Dovabio se si na odor od njekijeh kapuna. M. Držić 317.

DOVABLJIVATI, dôvabljujem i dôvabljuvâm, *impf.* dovabiti. — U Bjelostjencu rječniku (dovabljujem i grijeskom dovabivam) i u Voltigijinu (kod dovabiti praes. dovabljujem i dovabivam).

DŌVADITI, dôvadim, *pf.* srsiti cađene (prelazno). — složeno: do-vaditi. — *Akc.* je kao kod dobaviti. — U naše vrijeme u Dubrovniku.

DOVĀDATI, dôvâdam, *impf.* iterativno prema 1. dovesti i dovoditi. — *Akc.* je kao kod dobivati. — U dva pisca xviii vijeka. Prigoda dovađa ga na psovanja. I. J. P. Lučić, razg. 91. Koji istinu dovadam iz današnjega svetoga evanđela. B. Leaković, gov. 6. U tom pristaju mloge prilike naravne iz koji se dovada uskrsnuće tijela naših. 130.

DOVALE, interj. pozdrav na rastanku. riječ je turska; po seoj prilici postaje od arapskoga pozdrava: tawwel allâh 'umrak, bog ti život produžio! — U naše vrijeme u Bosni. — isporodi 2. dovaliti. Rekavši svojoj ženi dovale (s bogom) ode. Nar. prip. bos. 81. Bog zua, hoće li oni meni oprostiti i pustiti me živa, zato ću reći životu dovale (dovahle^a). 100.

1. DOVĀLITI, dôvâlîm, *pf.* jedan put tismući učiniti da što dođe doniekle cađajući se. isporodi dovaljati. — složeno: do-valiti. — *Akc.* je kao kod dotužiti. — U naše vrijeme u Dubrovniku, a između rječnika u Bjelostjencu (kod dovaljujem) i u Voltigijinu (retolare^a, walzen^a).

2. DOVALITI, dovalim, *pf.* (?) u pozdravu

kod rastanka kaže se onako kao i ostati s bogom. — Postaje od dovale (koje vidi) nastavkom i. — U naše vrijeme. Mostarini pjesmu ispjevaše: „Ostaj s bogom, naše stare majke, dovalite, naše vjerne ljube; vi se, mlade ljube, preudajte. Bos. prij. 1, 40.

DOVÁLATI, doválám, *pf.* dovesti dočekle va-lajući. *ispoređi* dovaliti, dokoturati, 2. dotakati. — *složeno:* do-valjati. — *impf.:* dovaljivati. — *Akc. je kao kod dobitvati.* — Od xviii vijeka a između rječnika u Bjelostjenčevu (kod dovaljujem), u Valtijijinu ('voltipolaro', umwalzen'), u Vukovu a) aktivno. Ako na brijegu stoji koji kamen otisnut, plusak morskopolagano dovađa ga u dubinu. M. Radnić 526^a. Iksijona koji je osuđen bio da valja uz jednu previsoku goru vođenički kamen, kako bi ga s velikom mukom dovaljao baš na vrh. . . D. Obradović, *bnsm.* 291. Dovađajte sada k meni velik kamen. D. Daničić, 1 sam. 14, 34. — b) sa se, *refleksivno.* Dovađavši se jedan kamen razvrže ga. M. Radnić 257^b. Na udarac jednoga kamenčića koji se jo dovaljao s planine pala su na zemlju. A. Toniković, *gov.* 326.

DOVALIVATI, dováljém i dováljívám, *impf.* dovaljati. — *Akc. je kao kod dograđivati.* — Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (dovađujem i kajkaški dovalivam) gdje naj prije dolazi i u Valtijijinu (*praes.* dovaljujem i dovalivam kod dovaljati). Neiznimna veličina dala dušu u smrdljivije i dublje vazda lokve dovaljiva. G. Peštaljić, *utiš.* 20.

DOVAN, dova, *adj.* nejasna riječ: dolazi samo *dat. pl. m.* dovnim u *spomeniku glagolskom xv vijeka*, može biti da je *pisarska pogreška i da treba čitati dobrim.* Preporučamo ga svim dovnim i prostim, komu je bog dal na 'vom sviti stvar vrimenu, da bi pomagao koliko more ali oće. *Mon. croat.* 164. (1496).

DOVAPITI, *vidi* dopiti.

DOVARATI, dovarám, *impf.* dovoditi prijevaram, na prijevaru. — *složeno:* do-varati, *po tome bi trebalo da je perfektniji glagol, ali će biti shvaćen kao da je imperfektniji prema dovariti kojega nema nego je izmišljen prema prevariti.* — *Akc. je kao kod dočekati.* — U Vukovu rječniku ('mit betrug herführen', 'deceptum adduco') s primjerom iz narodne pjesme: AK' uzmožeš dovarati Turke.

DOVÁRITI, dovárím, *pf.* svršiti varene (*prelazno*) kad je vareno koliko je dosta. — *složeno:* do-variti. — *impf.:* dovarivati. — *Akc. je kao kod dograditi.* — Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu ('elixare' 64^b) gdje naj prije dolazi i u Stuličevu. Nade pun kotao pure višo vatre, što jedva i dočeka, dok se dovari. Nar. prip. hos. 23. 'Bogme je već i ovo jelo dovareno'. 'Ovo jelo nije još dovareno'. (u naše vrijeme u Lici) i u *prenesenom smislu:* Kada kakav lopov ili nevaljao čovjek dokončava svoj život ili dugom bolom, ili prijekom smrti, reče se i tadaj: 'Bogme je taj i taj dovario'. J. Bogdanović.

DOVARIVATI, dovarújém i dovarívívám, *impf.* dovariti. — *Samo u Stuličevu rječniku (dovarivati, dovarivam).*

DÓVÁRJE, *n.* brijeg na istočnoj strani da l'čica. L. Stojanović. Kuća na Dovarju. *Sr. nov.* 1866. 249.

DOVAT-, *vidi* dovat-.

DOVÁŽÁNE, *n.* djelo kojim se dovađa (*vidi* 1. dovažati). — U Bjelostjenčevu rječniku i u Stuličevu (gdje stoji dovasanje, v. dopejaše s do-

datkom da je uzeto iz Bjelostjenčeva u kojemu je Stulli zlo riječ pročitao).

1. DOVÁŽATI, dovážám, *impf.* iterativno prema 2. dovesti i 1. dovoziti. — *Akc. je kao kod dobitvati.* — Kod pisca čakavca xviii vijeka i u Bjelostjenčevu rječniku. Dovažuć se (jamačno griješkom mj. dovažajuć se) blizu luke, Maslinicom koju zovu. Sejnčica. 5.

2. DOVÁŽATI, dovážám, *impf.* 2. dovoziti. — U Belinu rječniku (*praes.* dovažam uz *inf.* dovoziti 611^a).

DOVDA, *vidi* dovde. — U jednoga pisca čakavca xviii vijeka. Dojdoh dovda. I. T. Mrnavić, *osm.* 27. K vam se po tragu dovda zavratismo. 102.

DÓVDĚ, *vidi* dovle, od čega je postalo *tijem što se je i promijenilo na d po analogiji prema ovdjo.* — U naše vrijeme (ali vidi i dovda) i u Vukovu rječniku. Kad sam došao dovde. *Nar. prip. vuk.* 194. Dovde sam ovu pjesmu i ovako slušao. *Vuk, nar. pjes.* 1, 352.

DÓVEČĚ, *adv.* sastavljeno do i več, *vidi* 1. do, 1, 2, b, b) pri kraju i kod več, *prvo bi značenje bilo: k večeru, kad se smračí (vidi kod dovečer), ali je sad primilo značenje: u večer, a još češe: večeras.* — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku ('auf den abend', 'in vesperum'). Dod' doveča, dragane. *Nar. pjes. vuk.* 1, 180. Nek doveče na večeru dode. 1, 459. Ako ti nikne bosiljak, dođi mi bosu po noći; ako l' ti nikne ljubica, ljubičemo se doveče. 1, 467. Evo meni tužnoj redak dode, da doveče idem Arapinu. 2, 419. Kad doveče tavná noća dode. 3, 104. — *U našoj je prvi dio do izgubio svoje pravo značenje, može ga opet imati pred sobom:* Koliko ćeš mi uzeti dobiti od sad do doveče? *Nar. prip. vrč.* 140.

DÓVEČĚR, *vidi* doveče. — U Mikišinu (do večer, k večeru 'sub vesperum'), Stuličevu, Vukovu rječniku.

DOVĚČERATI, dověčérám, *pf.* svršiti večeru. — *složeno:* do-večerati. — *Akc. se mijenja u aor.* 2 i 3 *sing.* dověčerá. — U naše vrijeme. 'Još nije ni dověčerao, a ode spavati'. 'Još nijesmo ni dověčerali, a u tom se to i to dogodí'. J. Bogdanović.

DOVĚČATI, dověčám, *pf.* dovršiti što se obećalo. — U jednoga pisca xviii vijeka koji je jamačno sam ovu riječ i načinio prema obećati. MIMOŠASTO lito što ov dan obeća, sad poznah očito da danas doveča. I. T. Mrnavić, *osm.* 187.

DÓVĚDEN, *m. ulež, domazet (koji je 'doveden' u tuđu kuću).* — *ispoređi* dovdnica. — U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

DOVĚĐENE, *n.* djelo kojim se dovede. — Stariji je oblik dovedenje. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Mikišinu (doveđenje) gdje naj prije dolazi, u Belinu (doveđenje 480^b i griješkom dovedjenje 212^b), u Bjelostjenčevu, u Stuličevu. Veliko zlo da su ljudi toliko neprijatelji istini, da, budući stvar toliko nima naprična, nitko ne usuduje se reći ju nego po dovedenju. M. Radnić 293^a.

DOVĚSLATI, dověslám, *pf.* dovesti veslajući. — *složeno:* do-vestlati. — *Akc. je kao kod dokončati.* — U naše vrijeme u Dubrovniku (obično sa se, *refleksivno:* 'Vjetar i more u provu, jedva smo se doveslali'. P. Budmani. i u Lici gdje je značenje neprelazno kao kod refleksivnoga: 'Dovestla pun brod kukuruza'. J. Bogdanović.

1. DOVĚSTI, dověđém, *pf.* adducere, *hodći s kim ili s čim, učiniti da dođe na ntko mjesto.*

— *složeno*: do-vesti (*od osnove ved*). — *impf.*: dovoditi. — *Akc. se mijena u praes. 1 i 2 pl.*: dovodimo, dovodete, u *aor. 2 i 3 sing.* dovode, u *part. praet. act. nom. sing. m.* doveo i doveo (*ali dovola, dovolo*), u *nominalnim oblicima (osim nom. sing. m. doveden) part. praet. pass.* dovedena, dovedeno *itd. (ali dovedeni, dovedena itd.)*. — *Riječ je prastavenska, isporodi stslav.* dovesti, rus. довести, češ. dovésti i dovesti, polj. dowieść. — *Oblike rídi kod vesti; ovdje se može dodati da kod ger. praet. dolaze različiti oblici*: doved. Aleks. jag. star. 3, 275. dovedši: (dovedši). Spom. sr. 1, 135. (1416). (dovedši). N. Naješćković 1, 144. 194. P. Hektorović (?) 90. Aleks. jag. star. 3, 315. D. Zlatarić v. (dovesti). Nauk brn. 23^a. (dovetći). M. Divković, nauk. 233^b; do-vevši. A. Vitičić, ist. 375^b; sadašnji oblici dovedáv i dovedávši *poterđeni su od xvii vijeka*: dovedavši. M. Radnić 25^a, 120^a. J. Banovac, pred. 55. razg. 180. F. Lastrić, test. 165^a; dovedav. S. Margitić, fal. 92. — *Između rječnika u Mikašinu*: dovesti, privesti, *duco, conduco, adduco, deduco, perduco*; u *Belinu*: *adduco* 33^b, 212^b; *huc ducere* 480^a; *redigo* 33^b; *induco* 398^a; dovesti na mjesto *ducere ad locum* 450^a; u *Bjelostjencu*: *samo part. praet. pass.* doveden, v. dopejan; u *Voltiđjinu*: *gnidare, condurre*; *anföhren, begleiten*; u *Stulićevu*: *griješkom dovedstiti (po dubrovaćkom govoru, rídi P. Budmani, dubrov. dij. rad. 65, 175) i dovesti, ducere, perducere, adducere, ferre, transferre*; u *Vukovu*: *herführen*, *adduco*; u *Damićevu*: *adducere*.

1. aktivno.

a. *subjekat ili silujućí, ili zapovijedajućí, ili nagovarajućí ili kojijem drugijem načinom uprav uzrokuje micanje objekta, a) objekt je čelade. aa) uopće.* Koje si je (*tuđe*) iz Grčĳk dovel. Mon. serb. 59. (1298—1302). Dovedši stražana sve gíate pribiše objema ki (s) strana Jezusovijeh biše. N. Naješćković 1, 144. Aleksandar vratí se i sa sobom petnadeste tísud Kumanov živih dovede i reče ih pred Filipa dovesti. Aleks. jag. star. 3, 232. Kada ga dovedoše na vješala. M. Divković, bes. 110^a. Meni Teodora dovedite. P. Kanavelić, iv. 549. Kad čer materi dovedoše M. Zoričić, zrc. 36. I dovede sobom trideset obitila. M. A. Rejković, sat. B5^a. Dovesiti ću njih u zemlju svoju. J. Matović 327. Sutra će mi moja majka doći, dovešće mi brata jedinoga. Nar. pjes. vuk. 1, 621. Dovedi mi onoga junaka 2, 250. Sve muškine pod mač udarite a ženskiñe pod robje doved'te. 4, 262. — *kad se ne izriče kraj micanja, često se ima u misli da je to čelade koje govori (isporedi doći, II, 1, c, b)*. Hodi najbrže, liječnika da dovedeš. M. Držić 214. Písaše mu da veće izabrane djevojčice sve dovede. I Gundulić 394. Hodmo čekat, ma gospoje, hoće li ga tko dovesti. Ğ. Palmotić 2, 591. Pa dovedi moju milu majku. Nar. pjes. vuk. 1, 605. Kad u jutru robje dovedete. 3, 39. — *bb) s osobitim značenjima. aaa) vojvoda zapovijedu dovede vojsku.* Harać i vojsku k mani dovedite. Aleks. jag. star. 3, 254. S vojskom ku je on doveo gradove bi tvrde oteo. Ğ. Palmotić 1, 273. Doveo sam tri iljade vojske. Nar. pjes. vuk. 2, 505. Doveo je tri tabora vojske, 3, 69. Ako l' nećeš više dovest' vojske. 4, 167. — *slično je kad su objekt svatovi.* I dovede kićene svatove. Nar. pjes. vuk. 1, 553. — *bbb) može se 'dovesti' na sud, pred suca (i kraja itd.). objekt je onaj koji je tužen.* Valerijan pojde slugami, i dovede Sista prid cesara. P. Hektorović (?) 102. Da bi ne bio zločinac, ne bismo ga doveli prida te. A. Komulović 65. Dovesiti na sud, sistere aliquem ad

judicem'. A. d. Bella, rječ. 552^b. Dovedavši je na sud, uzdiže oči k nebu. J. Banovac, razg. 117. Mi moramo tebe svezanoga spahiji dovesti. M. A. Rejković, sabr. 60. — *ili svjedok.* Dovedavši svidoke ovdí prid vas. F. Lastrić, test. 40^b. I dovede lažlive svjedoke. Nar. pjes. vuk. 2, 2. — *amo spada i ovo*: Svaka će bog dovesti na sud. I. Ančić, ogl. 27. — *ccc) nešto je osobito, kad se ko 'dovede' u koju kuću da ondje u naprijed žive (kao n. p. pastorec).* Lepša od majčine kćeri koji je dovela. Nar. prip. vuk. 167. Druga mu žena dovede pastorku 172. — *vrlo često se kaže kod vjenčanja da se 'dovede' nerjesta u muževu kuću. subjekat može biti sam muž, te je često značenje isto kao kod oženiti se (isporedi lat. usorem ducere).* Ako bi se zgodila smrti Katarini, da ne imamo dovesti u kuću žene za kućnicu na mjesto gospoje Katarine. Mon. serb. 274. (1110). Vazda li na nemir dohodim doma ja, od koji ovu zvir dovedoh? N. Naješćković 1, 247. Dovedi u tvoju voju i vodi djevojkú doma u tvoju voju. M. Držić 221. Ja sam se oženio. skoro sam doveo ženu, zato ne mogu doći. F. Lastrić, od' 235. Koji god odpusti svoju ženu, neg ako ćia cía prijubodinstva, i drugu dovede, prijuboduje. Ant. Kadčić 493. Koji bi ostavio ženu svoju, a drugu doveo. J. Matović 312. Nisam tebe za sestru doveo, već sam tebe za ženu doveo. Nar. pjes. vuk. 1, 618. A ženu sam za sebe doveo. 2, 502. Kad te sila silni preko mora na daleko četrest konaka, preko mora da ne vidiš doma ni bez jada doredeš devojkú! 2, 530. Selo prođe, pak devojkú najde, čini svato i dovede mladu. Nar. pjes. istr. 1, 51. — *subjekat može biti i drugi ko (obično svatovi).* Kada bi rukovana mati Isusova Marija Jozefom, prjede nego li ju dovedoše, našasta jest u utrobi imajuće. N. Rađina 20^a, mat. 1, 18. I od njih dovesti imaš divojku za moga sina. And. Kačić, kor. 23. Za rau' mama snahu dovedite. Nar. pjes. vuk. 1, 16. Već na silu oženila sina i na silu dovela devojkú. 1, 245. Sinoć malu momu dovedoše a jutros je na vođu poslaše. 1, 306. Kupi svate, hajde za devojkú, na moje je ime prevarite, za tobom je, brate, dovedite. 3, 525. — *cc) u prenesenom smislu. aaa) kad se ševtita (metaforički) kao kraj micanja dobro, zlo, raj, pakao, bog itd.* Svih verujućih u nega na nebeska krajevstva dovel jest. Živ. kat. star. 1, 219. Da su mlodo duše doveli na put spašena. A. Tomiković, gov. 23. — *bbb) kad se hoće kazati da je ko do kojega mjesta srećno (na sreću, na dobro) ili nesrećno (na nesreću, na zlo) došao, reče se da ga je 'dovela' (dobra) sreća, bog itd ili nesreća, erag, zlo itd.* Gdje te huda ćeš dovede. M. Držić 140. Sreća me dovede u ovi vaš grad. 239. Oto nas naš grijel dovede u ove strane. 319. Scijenim da te u dovelo nebo. F. Lukarević 105. Koja ćeš vesela ovdí te je sad dovela? Ğ. Palmotić 2, 470. Namjera na Slovana dovede ga. P. Kanavelić, iv. 412. Ja za sreću držim moju, er te odi čest dovela. J. Palmotić 435. — *ccc) kad se u govoru s jedne stvari prjede na drugu, kaže se metaforički da sam govor 'dovede' na onu zadržu.* S riječi na riječ dovede ih razgovor na Mijata. S. Lubiša, prip. 239. — *b) objekt je životinja, te značenje može biti kao kod dognati.* Koji trgovac dovede konje kupivši iz tuđe zemlje. Mon. serb. 147. (1319). Tuliije čete naći ondí tovaricu privezanu i palica s nom; odriješite ju i dovedite k meni. N. Rađina 88^a, mat. 21, 2. Velikoga junca iz grada dovestit mi vi podite. Ğ. Palmotić 2, 134. — *kad je objekt konj, često ne znači dognuti, nego da se konj kod*

rođeña drži za uzdu ili ular. Doveo mi je vranoa koñica. Nar. pjes. vuk. I, 491. Te joj sluge koña dovedoše. 2, 36. Doveo me pomamna Sarina 2, 378. *drugo je značenje u ovom primjeru (ispoređi donijeti, II, I, b, b):* Nisi koña od baba dovela, već si moja koña umorila. Nar. pjes. vuk. 2, 523. — c) *objekat nije ništa živo, nego je:* aa) *stvar tijelna.* aaa) *subjekat je čelude te svojom radiom donese donekle objekat (ističe se da to biva malo po malo), vidi kod 2, c).* — često je *objekat voda, te je značenje da subjekat svojom radiom učini da voda teče donekle (do drugoga mjesta nego je prije tekla).* Da dovedeta vodu otu reke Bystrice vnuntru Dečanyj monastira. Mon. serb. 558. (1613). Dovesiti vodu, ducero aquam, derivare aquam. J. Mikaja, rječ. 82a. Te nadoše do trista izvora, na jednu ih zicu sastavili, doveli ih Misirzenu ravnoj. Nar. pjes. vuk. 2, 125. *moгу amo spadati i ovi primjeri:* Gospodin bog dovede potop svrlu sve zemlje. M. Divković, bes. 829b. Ako l' ti ovo nije zadosta sūzā dovesti na oči. F. Lastrić, test. 116b. — bbb) *subjekat može ne biti čelude, nego neživa sila (n. p. rjetar).* Kako vjetar cine oblake iz nebeske stene tjera i dovede svijetle zrake. Ć. Palmotić 2, 14. — bb) *stvar umna; glagol je svagda u prenesenom smislu; i subjekat može biti umna stvar.* Grih doveo je i uveo je na svit tolike nevoje. P. Knežević, osm. 94 — dovesti na pamet kao spomenuti, napomenuti: Dovedavši mu na pamet grijeh. M. Rađnić 25a. *tako i u govoru dovesti može značiti spomenuti ili pripodijeliti.* Menijata ne dovede svidoke Montakutia, Haucia i ostale. A. Kanižlić, kam. 53. Od ijadu priměra dovesti ću jedan. D. Obradović, basn. 252. — u ovom primjeru dovesti stupaj (loći) *metafora je po tuđijem jezici:* Noć mućeća na pō tijeķa bješe stupaj svoj dovela. P. Kanavelić, iv. 563.

b. *subjekat može biti nešto što nosi objekat na sebi i s tim se miče (vidi 2. dovesti i donijeti).* Da ih hitro plav dovede na Trogirске srećne žale. P. Kanavelić, iv. 499. — u ovom se primjeru to kaže (u šali) o nogama: A. Tko je tebe doveo orđi? B. Noge me su dovele. M. Držić 897. c. *subjekat doređe objekat samo tijekom što mu kaže put.* Učenići stvarahu, ma ne svi, jer Juda dovede ćetu na meštra. J. Banovac, razg. 159. Zvizda je ni dovela svojom svitlostom do štalice. A. Tomiković, gov. 19. Ne vidi on gdje je sofa; zato ga je morao kum dovesti i posaditi za mjesto. Nar. prip. bos. 88. — u prenesenom smislu. Da svijetla tva danica tu dovede dan zamijeni. J. Kavañin 225a. Staše klanec poznavači družu, kuda ih je noć dovela crna. Osvetn. 2, 111. — može subjekat biti i put kao što je u ovom primjeru (u metaforičkom smislu): Jer put kazan od naravi sam ne može dovest k slavi. V. Došen 266b.

d. *značenje je preneseno od micanja na promjenu, koja postane kod objekta a uzrok joj je subjekat.* a) *promjenom objekat dođe do novoga (često zla) stanja, te se ovo stanje shvata kao kraj micanja i naznačuje se:* aa) *prijedlogom na s acc. (naj češće).* Jer tako od gospoj prije bi na mañe dovela život svoj, nego li vjeru ne. N. Najlašćović 2, 30. Moja starosti, na što me si dovela, da se po svijetu tućem! M. Držić 244. Vsa od smrti na život dovedši bežiji promisle. Aleks. jag. star. 3, 315. Na to me dovede ljuvezan prokleta, ka svaku mñ misla jadovno sve smeta. D. Rañina 82b. Oti vaše toj zlatu na što će dovesti vaš život zločesti. 108a. Dovedši ju (pripovijes) na izvrsnos. D. Zlatarić v. Ah, na ovo li bludnos tvoja dovela me, izdavnice! I. Gundulić 229. Na

oñite često štete dovedu ga svoji bludi. Ć. Palmotić 1, 256. Dovesiti na pogibiju, adducere, perducere in discrimen'. J. Mikaja, rječ. 82a. Dovesiti na izvršenje, 'exequor'. A. d. Bella, rječ. 33b—34a. Dovesiti na svrlu, 'perago'. 213a. Dovesiti na siromaštvo, 'pauper'. 386b. Da me na sržbu ne dovedu. J. Banovac, privs. obit. 31. Vidiš, u što me vrže, na što li dovede tvoje posteñe obrañeno? A. Kanižlić, uoč. 47. Takve li mu ti daješ nauke koji će ga dovesti na muke. M. A. Reļković, sat. C3a. Dovesiti je (stvar) često na konac. Ant. Kadćić 254. — amo spada i ovaj primjer (ispoređi dovesti na mañe u Najlašćoviću primjeru): Ne ima broja dobrom svito(e)ñim ni duhovnim, . . . al' ćemo i(h) dovesti na četiri broja samo. I. Ančić, svit. 31. — bb) *prijedlogom u s acc.* Kada pamet razabrana dovede me u poznanje. J. Kavañin 310a. Dovesiti u ništar, ad nihilum religere'. A. d. Bella, rječ. 84b. Koji je svoje sklonosti u dobar red dovec. J. Rajić, pouč. 1, 4. U udivljeñe dovesti. I, 13. — cc) *prijedlogom do s gen.* Da me će (tuga) do mala do smrti dovesti. N. Najlašćović 1, 181. Od oca tebe vidjet bolestit, ke ga će do konca života dovesti. M. Držić 459. Očajanje dovelo ih do toga, da zaborave prošlost. S. Ľubiša, prip. 273. — dd) *adverbom koji znači mjesto.* Ali gdje će te dovesti tvoja djelovaña? Misli. 12. — ee) *podložnom rečenicom u kojoj je da.* O umrli, ponizite vaše misli i požude, zlobnu oblas poplesite, kōm vas trnju zmije hude, ke nastoje vas doveste da padete iz aera, kō i zmaj pade u nesvijesti, kad htje uzpet se vrh sjevera. P. Kanavelić, iv. 552. — ff) *infinitivom.* Pristan'te urede davati veće trud onijem, kijeħ dovede odi stat' griħ prihud. I. Gundulić 100. Naš hudi udes dovedeš nas predati se kraju. P. Kanavelić, iv. 274. — b) *značenje se razlikuje od predašnjega tijekom što se ne shvata kao kraj micanja stanje nego ñeka radnja samoga objekta do koje ga usiluje ili češće nagovoriti subjekat (ispoređi navesti, zavesti).* takova radnja stoji: av) u acc. s *prijedlogom na.* Na prvi griħ grijeh Adama dovede. N. Dimitrović 13. Na to me dovede prijatelj jedan moj. P. Hektorović 69. Damon pitagorik pojanjem od pjesni dovede na dobro i počeno živinje jedne mlace. D. Rañina vi. Kako ga ponukovanjem pritegne i dovede na grijeh. M. Divković, bes. 40a. Prignuti te i dovesti na milost. M. Jerković 64. Kralj odluči lieumirstvom dovesti kralju na čitovañe. A. I. Knežević 101. Po kojoj ću ja tvoje zetove i kćeri na ñihovu dužnost natrag dovesti. M. A. Reļković, sabr. 20. Koje su ga (prigode) mogle dovesti na griħ. Ant. Kadćić 249. Opačina ñegova u kroćkost hoće nas priveni i ñegovo progonoštu na ustrpljenje dovesti. D. Bapić 24. — amo može spadati i ovaj primjer: Razumnoga vitezā tako bjeħu sve besjede, da svakoga s ñima svezu i na voļu svu dovede. Ć. Palmotić 1, 194 — bb) *podložnom rečenicom u kojoj je da.* Ovakō ćeš ga dovesti, da promijeni djevojku. S. Ľubiša, prip. 44.

2. *pasivno.* a) *vidi I, a, a).* I pred boga dovedeni, ne budemo osuđeni. J. Kavañin 31a. Koja videći se dovedena na smrt i na sažganje. F. Lastrić, test. ad. 14a. — često o nejesti. Dovedena nupta. A. d. Bella, rječ. 463b. J. Stulli, rječ. 1, 142a. A jutros mi bila kriħa dođo, da će ñega brzo pogubiti, mene jadiu lñbu razvećili kojano sam skoro dovedena. And. Kačić, razg. 39a. Kao da si jućer dovedena. M. A. Reļković, sat. F3a. Ovdje nama kažu mlado i zeleno skoro dovedeno. Nar. pjes. vuk. I, 101. Koje mlade s tobom dovedene, svaka nosi čedo u na-

ručju, a i drugo nosi pod pojasom; ti ga jošto pod pojasom nemaš. I, 616. Kojano je skoro dovedena, dovedena, jošto neobjena. 2. 461. Od kako sam dovedena, nije mi ždela ogrebrana. Nar. posl. vuk. 127. — *b) vidi* 1, a, b). Nije zato samo koñ doveden sudcu tamo, da zaludu rže. V. Došen 64^b. — *c) vidi* 1, a, c). I po ņojzi (*spirali*) guja opletana, na sredi joj glava dovedena. Nar. pjes. vil. 1866. 437. — *d) vidi* 1, d, a). Stvar je dovedena gli ima doč. M. Držić 238. Koja (*Elektra Sofoklova*) bi dovedena od mene na svrhu. D. Zlatarić vi. U ništo jesu dovedeni nli moji. M. Divković, bos. 380^a. Od kili sam već na skončanje doveden. A Vitaljić, ist. 23. Doveden u ništa, ad nihilum redactus. A. d. Bella, rječ. 84^b.

3. *sa se.*

a. *pasivno. a) vidi* 1, a, a). Na mjesto se jur dovede (*Osman*), gdi cijenaše ostat' veče. I. Gundulić 569. Nareli, da se nliji ima prila u dovesti svezan Mavricio i dovedavši ga čini mu na oči pogubiti pet sinova. J. Banovac, prip. 102. Zapovida da se zločinci k ņemu još jedan put dovedu na ispitivanje. M. A. Rejković, sabr. 43. Dovesiti će se ondi soldati, koji plaćom svojgom nisu bili zadovoljni. D. Rapić 6. — *i o nevjesti (vidi* 1, a, a) *bb) ccc)*. Može se žena pustiti i druga dovesti. A. Bačić 418. Od kad sam se dovela od majke. Nar. pjes. herc. vuk. 153. — *b) vidi* 1, d, a). Kamen kad se na tancin dovede lako se razbit more. M. Dobretić 395. Zli običaji ne mogu se inače u obrznu dovesti i iztrebiti. D. Obradović, živ. 92.

b. *refleksivno. a) značienje je kao kod* 1, d, a), *samo što je čelade samo sebi uzrok promjene*. Došadi jošt ogučie, biše se dovela na smrt. B. Kašić, lii. 99. Dovesiti se „deducere so' A. d. Bella, rječ. 618^b. Dovesiti se na siromastvo „pauperem fieri“. 386^b. Dovede se na toliku potreba da malo uja u dno suda bi ņogovo sve inače. I. Đorđić, ben. 89. Iza osam mjesec od bulaše izvarelnijeh bila se na smrt jur dovela. B. Zuzeri 381^a. — *amo spadaju i ova dva primjera u kojima dovesti se znači kao oklijevaćem dotjerati*: Nemoj se dovesti do naj pokoñega časa. M. Orbin 46. Odveče je strašna stvar seklujeti za obratiti se i dovesti se, kako se reče, dokle se stavi glava na tug-djela. 66. — *b) vidi* 1, d, b). *u Belinu rječniku (indarsi' „inducere so' 389^a)*.

2. DOVĚSTI, dověžem, *pf. advehere, vozeti (na kolima ili u lađi) dovesti (vidi* 1. dovesti) *ili donijeti. — složeno*: do-věsti (od osnove vez; *u inf. z pred t glasi s)*. — *impf.*: dovoziti. — *Ake, je kao kod* 1. dovesti. — *Može biti riječ prastarsvenska (ispoređi rus. dovesti, češ. dovesti, polj. dowieźć; u našem se jeziku jarla od xiv vijeka, a između rječnika u Belinu (part. praet. pass. dovezem „convectus“; ano bi po talijanskom i latinskom tumačenju spadalo i dovesti adlure, inteso di cose che si portano con vettura „advehere“ 33^b; „condurre con carri, cavalli e simili“ adveho' 212^b, ali nu obalva mjesta stoji praes. impf. dovodim, kao da je 1. dovesti), u Bjelostjenčenu (kod dovažama), u Staličevu (samo part. praet. pass. dovezem), u Vukovu, u Daničevu.*

a. *aktivno a) objekat je ono što se na lađi ili na kolima vozi*. Da veče ne smiju soli dovesti. Spom. sr. I, 11. (1397). Jerz je solz dovezena u Novi i u Sušorinu. I, 12. (1397). I za sve ima počieno platismo, za soli, koje su dovezli. Starine. 10, 7. (1531). U carskomu brodu Ignatiju doveze. A. Kanžilić, kam. 257. Topova zaradi duga i mučna puta dovezao ne biše. And. Kačić, razg. 105. — *b) objekat je lađa ili kola*. Dođi,

babo, i dovezi lađu. Nar. pjes. vuk. 1, 201. — *c) u Dubrovcniku se u naše vrijeme kaže s osobitijem značenjem samo kad se lađa tiska naprijed vesloma, vidi dovestiati*. „Ako ne bude vjetra, a vi dovezite so' ili „dovežite barku“. P. Budmani.

b. *sa se, refleksivno. a) subjekat je ono što je na lađi ili na kolima*. One u lađu uljezoše, i pastijera slijedeće svoga s ņim na plav se dovezoše. J. Palmotić 25. Da bi sveti Andrija dovezao se po riki Njoper. A. Kanžilić, kam. 472. — *b) subjekat je lađa ili kola*. Galije... pod Trogir se dovezoše. P. Kanavelić, iv. 581. — *c) vidi* a, c). *u naše vrijeme u Dubrovcniku*. Jedva smo se s vjetrom u provu dovezli. P. Budmani.

3. DOVĚSTI, dověžem, *pf. srsiti rězēne (prelazno i neprelazno)*. — *složeno*: do-věsti (od osnove vez, *vidi* 3. vosti; *z u inf. pred t glasi s*). — *Ake, je kao kod dovuci*. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Ostaje joj rukav nedovezen, nema majke, da joj ga dovez. Nar. pjes. vuk. 1, 30. „Ja sam navezala, ali nijesam dovezla“. Vuk, rječ. 126^a.

DOVĚZATI, dověžem, *pf. složeno*: do-vezati. — *Ake, je kao kod dopisati. — Od xviii vijeka, naj prije u Belinu rječniku (finir d' allacciarsi „illaqueare“ 61^b)*.

a. *aktivno. u naše vrijeme u Dubrovcniku. a) srsiti rězēne (prelazno i neprelazno)*. „Počekaj, nijesam još dovezo“. — *b) vidi* privzeti. „Iskrali smo se i dovezali barku“. P. Budmani.

b. *sa se, refleksivno, u prenesenom smislu, čvrsto se kome ili čemu priljepe, z gen*. Dovězati se koga, dosadno kega uljaviti, kao što čini bolest, siromah it l. „Dovezala me se bolest, evo ina po godine“. M. Pavlinović. Kad vidi da je se dovezalo zlo kuće. Nar. prip. bos. 48. Dode k ņemu careva kei te zaiste od ņega jedno jaše... Mali kad vidi da se je dovezala kao srab du...a. 91.

DOVĚZĚNE, *n. djelo kojijem se doveze (vidi* 2. dovesti). — *Stariji je oblik dovezenje. — U Mikajinu rječniku (dovezenje „vectio, vectura“)*.

DŌVICA, *vidi* udovica. — *U naše vrijeme kod sjevernijeh čakucava*. Da bili ja neboga dovcia ostala. Nar. pjes. istr. 2, 11.

DOVIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu baio-lučkom Statist. bosn. 36*.

DŌVIDJETI SE, dovidim se, *pf. animadvertere, osjetiti, opaziti, doznati, staviti se. — složeno*: do-vidjeti (može biti da -i stoji nješte ņeglašnega -e-, ispoređi dovjelati se). — *U naše vrijeme kod ugarskijeh Hrvata*. Po malom vrijeme brat se je dovidil da je svoje stanje brat gori postavil. Jačke. 180.

DŌVIJA, *f. vidi* dohija. — *U Vukovu rječniku*: dovoja (po manastirima), vide madupnica.

DOVIJĀNE, *n. djelo kojijem se čovjek dovcia (vidi* 3. dovcijati). — *U Vukovu rječniku („das ersinnen“ „excoꝑitatio“)*.

DOVIJĀR, dovcijara, *m. čovjek koji upravlja dovcijom, vidi* dohijar. — *Ake kuki je u gen. sing. tuki je u svijem padežima, osim nom. sing. i voc.*: dovcijaru i dovcijare, dovcijari. — *U Vukovu rječniku*: „der kichenaufseher“ „gui curat culinar“.

DOVIJĀRICA, *f. žensko čelade koje upravlja dovcijom. — Postaje od dovcijar nastarkom iča. — U Vukovu rječniku*: „die kichenaufseherin“ „uae curat culinar“.

DOVIJĀRKA, *f. u Vukovu rječniku*: dovcijarka, planinčina pomoćnica, a kad sidu s planine, onda dovcijarka nadgleda i služi svu djecu u grijalici

„die helferin der sennerin“ ‚adjutrix curatricis ovium‘ (s dodatkom da se govori u nahiji rudničkoj). — Ne znam, postaje li od dovijar ili od dovijati se (vidi 3. dovijati)?

1. DŌVLJATI, dŏvljēm, pf. složeno: do-vijati (vidi 2. vijati), dozvati vjānem (zavijevānem). — kao da je takovo značenje u narodnoj poslovcici našega vremena. Vuk ne vije, da ga gora čuje, već on vije da druga dovije. Nar. poslov. u Lici. V. Arsenjević.

2. DOVLJATI, dŏvljām, pf. svršiti vjāne; do-tjerati. — složeno: do-vijati. — Akc. je kao kod dobivati. — U rječnicima: u Belinu (finir d'agitaré 52b), u Stuličeu (agitationem absolvere?), u Vukovu (herbeijagen? ‚apellere‘ cf. do-tjerati).

3. DOVLJATI, dŏvljām, impf. doviti. — Akc. je kao kod dobivati. — U naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani. — Sa se, refleksivno, domišliti se, izmišliti — između rječnika u Vukovu (sinnen? ‚meditor‘). Stadoše se dovijati, da ga nakite. Nar. pjes. vuk. 1, 450. Pak Nikšićke bule i kadune dovijaju s' junake radati. Pjev. crn. 247b. Sad se svi dovijahu tome, ali niko ne mogaše pogoditi. Nar. prip. vil. 1867 287. ‚Dovija se kako će živjeti. ‚Dovija se od svake ruke. Vuk, rječ. 126b.

DOVLJĚČATI, dŏvljěčām, pf. svršiti vjěčāne. — složeno: do-vjěčati. — Akc. je kao kod dopijevati. — U jednogu pisca xvi vijeka. Neka vjěčāju; dovjěčāšo za mene, a bogmo i za sebe. M. Držić 327.

DOVLJEDAŃE, n. djelo kojijem se ko dovijeda. — U Bjelostjencevu rječniku (dovědaŃe, v. domišlěne) i u Jambrešićeu (dovědaŃe ‚animadversio‘).

DOVLJEDATI SE, dovijedam se, impf. domišlěti se. — Postaje kao impf. dovjedjeti se (složeno: do-vjedjeti, a ovo je od korijena věd, znati) kojemu u našem jeziku nema potvrde (ali vidi i dovijětjeti). — U Bjelostjencevu rječniku (dovědam se, v. domišlěvam se) i u Stuličeu (dovělati se s dodatkom da je uzeto iz Hablečeva).

DŌVLIJEK, DŏVLIJEKA, vidi 1. do, 1, 2, a, c) i vjek.

DOVLĪKATI, dŏvlěčām (dŏvlěkām), pf. složeno: do-vikati. — impf.: dovikivati. — Akc. je kao kod dopisati. a) svršiti vikāne (prelazno i neprelazno), prestati vikati. — u Belinu rječniku (cessare clamare? 359a) i u Stuličeu (a clamore desistere?). — b) věčāti dozvati. — od xviii vijeka i u Vukovu rječniku. Dar pokore, bog s kojim ti srce tiče, da to budi, i dověče. V. Došen 197b. Da bi mene ne rodila majka ni muškijem opasala pasom ni junačkim dověkala glasom. Nar. pjes. vuk. 3, 273. Pa ga vila na zbor dověkala. Osvetn. 2, 64.

DOVLĪVĀŃE, n. djelo kojijem se dověkuje. — U Vukovu rječniku.

DOVLĪVĀTI, dověkijēm i dověkivām, impf. dověkati. — Akc. je kao kod dogradivati. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (samo s praes. dověkujem). U komšiluk dověkuje. Nar. pjes. vuk. 1, 309. Sa tavnice grlom dověkuje. 3, 122. I gradane svagde dověkuje: ‚Čujete li vi, Turci gradani? 4, 150. Viče vila po svu Goru Crnu, a Nikolu dověkuje kneza. Osvetn. 3, 122.

DOVLĪNUTI, dŏvlěnūti, pf. dověkati věčūti jedan put. — Akc. je kao kod domahnuti. — Postaje od dověkati nastarkom n u inf, n u praes. — U naše vrijeme Viknu jednom, pa ga

ne dověknu; drugom viknu, doke ga dověknu. Nar. pjes. vuk. 2, 557.

DOVLĪATI, dovilam, pf. svršiti vilāne (n. p. sijena). — složeno: do-vilati. — U naše vrijeme u Lici. Pri kupljenju sijena, odrede se dvojica ili trojica, koja će naj prije vilati sijeno, a drugi za nima grabljama grabe, te kad oni prvi svrše svoj posao, věču: ‚Mi smo sve dovilali, šta ćemo sad raditi?‘ ili: ‚Jesmo li već dovilali?‘ J. Bogdanović.

DŌVĪRATI, dŏvěrēm, impf. dovreći. — Akc. je kao kod dolajati. a) vidi dovreći, a). — u Belinu rječniku i u Stuličeu. u oba dva s praes. doviram (u Belinu samo praes. uz inf. dovreći 144b) koje, ako nije pogreška, trebalo bi da glasi dŏvěrām, a inf. bi tad bio dovirati što je iterativno prema dovreći i dŏvěrati. — b) vidi dovreći, c). u jednogu pisca xviii vijeka. Krv Jesukrstova dotekuci i dovirući k nami oprala bi grijehe. J. Matović 287.

DŌVITI, dŏvljēm, pf. složeno: do-viti. — impf.: ŏ. dovijati. — Akc. je kao kod dobiti.

a. aktivno. a) svršiti odvějāne, odviti do kraja, posse. — s lakovijem značenjem (ali metaforički o odvěješenju od grijeha) dolazi part. praet. act. dovio u jednogu pisca xvi vijeka; da tako treba shvatiti, u ne kao da je štamparska pogreška nj. dobio, svjedoci riječ otegnuo kojom se daje produkuje istu metafora. Blago odrěšenje grěhov Isukrst gospodin naš dovio i otegnuo nam jest. S. Budinić, sum. 14a. — b) svršiti savějāne, saviti do kraja, posse. — xviii vijeka (a i u naše vrijeme u Dubrovniku, vidi b, a)). Za Dominika je kruna svita i dovita. V. M. Guđetić 124.

b. sa se, refleksivno. a) u pravom smislu, saviti se do kraja, posse. — u naše vrijeme u Dubrovniku. ‚Nijesu se još sve (svilene) bube doville. — b) u prenesenom smislu, domisliti se, s dat. po seoj prilici ovo značenje postaje od predašnjega, ako se oco shvatu metaforički kao viti se, precijuti se (uopće trudit se) dok se do nečega dođe, dok se nešto dobjie; nije potrebno pomisliti na korijen věd — u naše vrijeme i u Vukovu rječniku (doviti se čemu ‚ersinnen‘ ‚excogito‘). Ne mogu se doviti Latini gospodske na obrazu licu i gosposlskom oku junačkome. Nar. pjes. vuk. 2, 536. ‚Ja se nikad njegovu mudroljji ili petljanji, ili kakovu poslu doviti ne mogu ili ne znam. J. Bogdanović. — c) u ovom prmjeru kao da znači dohevatiti se, doći (s gen.): Hajdukom se razgališe lica, što im mili svi naroci bili prvog svitka, kim su se dovili tvrda klanca. Osvetn. 4, 80. — kao da je takovo značenje (u prenesenom smislu) i vrdje gdje stoji s prijedlogom do: Dovio se do izvrsnosti u toj umjetnosti. M. Pavlinović, rad. 64.

DOVLĪLATI, dovlělām, pf. složeno: do-vitlati. — Akc. je kao kod dokončati. — U naše vrijeme. a) skupiti (n. p. oće) ritlějući, goněći. — u Vukovu rječniku: ‚heraatreiben‘ ‚cogo (oves)‘. — b) vidi doviti, b, b). — u naše vrijeme u Lici. Dovitlati ‚ersinnen‘ u govoru: ‚Ja se tome ne mogu dovitlati‘ ili: ‚Ko bi se njegovu delu ili misli dovitlao?‘ J. Bogdanović.

DOVJEDIV, adj. koji se za cijelo zna ili može znati. vidi dovjedati. — U Stuličeu rječniku (certus, tutus?). — nepouzđano.

DOVJEDJETI, vidi dovjedati se i dovijětjeti.

DŌVJEROVATI, dŏvjerijēm, pf. svršiti vjěrovaŃe. — složeno: do-vjerovati. — Akc. je kao kod doradovati. a) prestati vjěrovati, ne vjěrovati dafe. — u poslovcici xviii vijeka. Tko sviše

vjeruje, brzo dovjeruje. (Z). Poslov. danič. 132. — *b*) *vjerovati do kraja, posve, uvjeriti se.* — *u jednoga pisca xviii vijeka.* Ne umijaja bo još dovjerovati da je on uskrsnuo. S. Rosa 167a.

DOVLA, *vidi* dovle. — *U jednoga pisca čakava xviii vijeka.* Pokle je človek prišal dovla. P. Radović, ist. 90.

DOVLAČEŃE, *n. djelo kojim ko dovlači ili se dovlači.* — *U Stuličevu rječniku* ('reptatio') i *u Vukovu* (1. 'das herbeischleppen' 'attractio'. 2. 'das herbeiführen' 'advection').

DOVLAČITI, *dovlačim, impf. dovuču.* — *Akc. je kao kod dograditi.* — *Postaje od dovuci kao vlačiti od vući.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (uz inf. dovuci praes. dovlačim 480a, a napose dovlačiti se 'adrepo' 23b), u Stuličevu (dovlačiti. v. dovuci; dovlačiti se 'repere, reptare'), u Vukovu (dovlačiti: 1. 'herbeischleppen' 'atralho'. 2. 'herbeiführen' 'adveho'; dovlačiti se 'sich herbeischleppen' 'ventito lente').* Pokli se smrt dovlači svakomu od nas gola i bosa, taku je trijeba prid očima vašijem da je ukažen. B. Zuzeri 249a. 'Što dovlačiti te Jude amo?' Vuk, rječ. 126b. Al' je loše što se popi vlače pa dovlače lire i talire. Osvetn. 6, 5.

DOVLAČIVATI SE, *dovlačujem se i dovlačivam se, impf. iterativno prema dovuci se i dovlačiti se.* — *Samo u Stuličevu rječniku: dovlačivati se, dovlačivam se, a kod dovlačiti se praes. dovlačivam se i dovlačujem se (kao da je Stulli shvatio da je dovlačiti se perfektni glagol što je posve krivo).*

DOVLADATI, *dovládám, pf. seršiti vladáje, prestati vladati.* — *složno: do-vladati.* — *Akc. je kao kod dobivati.* — *U Stuličevu rječniku (abire magistratu').*

DÖVLĚ, *adv. hucusque, usque adhuc, hactenus, do ovoga mjesta, do ovoga časa. isporedi* dovde i doslije. — *Postaje od do ovaliko, kako donle i dotle od do onoliko i do toliko.* — *Može imati na kraju glasure k, ka, n, vidi* dovlek, do-vleka, dovlen. — *Od xvi vijeka a između rječnika u Mikašinu (dovle, do ovamo huc usque, usque adhuc'), u Belinu (hucusque' 317b. 598a; 'fino a questo tempo' 'hactenus' 317b), u Bjelostjencvu (hucusque, usque huc'), u Voltigijinu (fin qui' 'bis jetzi'), u Stuličevu (v. do ovle, kod čega stoji 'huc usque'), u Vukovu (hucusque'). a) o mjestu. aa) u pravom smislu. Ovo me je bog donesal dovle. Mon. croat. 219. (1527). Počamsi od Galileje dovle. M. Alberti 494. Tvrde šite, mače klete, ke šte dovle vi nosili već slobodno vrč možeš. G. Palmotić 2, 422. Kad smo dovle zamučili vojsku. Osvetn. 2, 114. — *bb*) kod govora se može koja riječ shvatiti kao mjesto (isporedi kod donle, a). Mislík govori: ... i oće naš i ona govori šta dovle: i oslobodi nas ota zla. B. Kasić, rit. 34. Dovle rečeni sveti. F. Lastrić, svet. 101a. Dovle su riči s. Pavla apostoła. M. Dobretić 455. — *cc*) od mjesta je preneseno na veličnu radnje. Dovle li se, mlađe hudi, smione misli tve prostira? G. Palmotić 1, 254. Čije uztrpljenje jest došlo dovle, dokle je došlo uztrpljenje Ane? A. Tomiković, gov. 201. — *b*) o vremenu (rjeđe). u Mikašinu, Belinu, Voltigijinu rječniku, u primjerima samo kod govora. Dovle smo rekli četiri dijela od oćenša. M. Divković, nauk. 92a. Dovle razabrasmo viru živu ... sada da vidimo. I. Ančić, vrat 11. Vidismo dovle veličanstvo od vire katoličanske. D. Rapić 324.*

DÖVLĚK, *vidi* dovle i k. — *xviii vijeka kod Dubročana (u Stuličevu rječniku do ovle). Do-*

vlek li te moja ljubav pritegnula i podnizila? B. Zuzeri 284b. Edipkiña dovlek zbori. N. Marči 100

DÖVLEKA, *vidi* dovle i k. — *U Belinu 317b i u Stuličevu rječniku (do ovleka).*

DÖVLĚN, *vidi* dovle i n. — *Od xviii vijeka i u Vukovu rječniku.* Dovlen nije velika zla. J. Banovac, pred. 7. Dovlen ti čisto ukaza(h) narredbe od izvadēja. M. Zoričić, arim. 20. Lažeš, nije tvoje zemlje no dovlen. V. Vrčević, igr. 21.

DÖVLET, *vidi* devlet. — *U naše vrijeme u narodnijem pjesmama crnogorskim. a) (turski) carski deor.* Za cara bi sultanija bila, bi mu dovlet čestit učinila. Pjev. crn. 311a. — *b*) *turski car.* Gospodaru Mahmutu dovlete! 85b.

DÖVLIČI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu sara-jerskom.* Statist. bosn. 10.

DÖVOČE, *dovočeta, n. dijete koje dorede žena mužn ili muž ženi, pastorče. isporedi* dovodac i dovodak, c. — *e*) *stoji mj. neglaslioga -e-.* — *Mješte plurala ima coll. dovčeta.* — *Postaje od osnove dovod glagola dovoditi nastavkom -k- -et u kojem k pred e mijenja se na č, a pred ovijem se d ne čuje.* — *U Vukovu rječniku.*

DÖVOD, *m. adductio; rivus; reditus.* — *Akc. se mijenja u gen. pl. dövôdâ.* — *Postaje od osnove glagola dovoditi nastavkom -a) djelo kojim se dovodi, vidi* dovodeše. — *u Belinu rječniku 33b i u Stuličevu i u jednoga pisca xviii vijeka.* Ova (mudrost) ... uzmožila se je s dovodom od svjetlosti naravsko po djelu učinenu. J. Matović 13. — *b*) *voda što se donekle dovodi i jarak kojim se dovodi, isporedi* dovodak, a). — *u jednoga pisca xviii vijeka.* Kako dovod od vode slijedi narav vrutka od kuda izlazi, tako puk slijedi narav i običaje poglavice. M. Račnić 19a. — *c*) *vidi* dohod, c) i dohodak, e. — *u Vukovu rječniku: dovod, što gospodar uzimaj od seljaka na svoju zemlju, vide* dohod (s dodatkom da se govori u Crnoj Gori). isporedi dovodak. I agačke hake i dovode. Oglad. sr. 194.

DÖVODAC, *dövoca, m. muško dijete koje žena dorede mužn ili muž ženi (kao voj ude u kuću), pastorak.* — *isporedi* dovodak, c). — *-a- (m). neglaslioga -a-)* *ostaje samo u nom. sing. i u gen. pl. dövodacâ; u ostalijem se padežima i d pred c i é (u voc. dövöche) ne čuje.* — *Postaje od dovoditi nastavkom -ca.* — *U Vukovu rječniku.*

DÖVODAK, *dövotka, m. rivus; reditus; privignus.* — *-a- ostaje samo u nom. i acc. sing. i u gen. pl. dövodâkâ; u ostalijem padežima d pred k glasi t.* — *Postaje kao dovod nastavkom -kâ. a) vidi* dovod, b). — *u jednoga pisca xviii vijeka.* Holoferan zatusnu vrutak i dohodke od vode od Betulije. M. Račnić 111b. — *b*) *vidi* dovod, c). — *u Vukovu rječniku.* — *c*) *vidi* dovodac. — *u naše vrijeme.* Z. Radonić.

DOVÓDITEĽ, *m. čovjek koji dovodi.* — *Postaje od osnove glagola dovoditi nastavkom -tej.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Mikašinu gdje naj prije dolazi, u Bjelostjencvu, u Voltigijinu, u Stuličevu.* Dovoditelj toga lipa društva. J. Banovac, privs. obit. 82.

DOVÓDITEĽICA, *f. žensko čeljad koje dovodi.* — *Postaje od dovoditelj nastavkom -ica.* — *U Bjelostjencvu i u Stuličevu rječniku.*

DOVÓDITI, *dövodim, impf. 1. dovesti.* — *Akc. je kao kod donositi.* — *Postaje od 1. dovesti kao voditi od 1. vesti.* — *Riječ je praslavenska, isporedi stslav. i češ. dovoditi, rus. доводить, pol. dowodzić.* — *Između rječnika u Belinu 180a (u praes. dovodim uz inf. dovesti), u Voltigijinu, u Stuličevu, u Vukovu, u Daničićevu.*

I. *aktivno.*

a. *vidi* 1. dovesti, 1, a. a) *objekat je čeljade.*
aa) *Lastrić.* Indijane bezumno na zaklanje dovodiš. Aleks jag. star. 3, 291. Isus dakle noseći na sebi priteški križ, vodahu ga po gradu tamo ovamo za veću pogrdu, svakomu ga na vrata dovodahu. M. Divković, bes. 383a. Dovodo mu gluha i nima. F. Lastrić, nedl. 381. Sva tri puta zdravo doholio, dovodi roba i robište. Nar. pjes. vuk. 1, 462. Leti agda ide po četama te dovodi tanane robište 3, 200. — bb) *s osobitijem značenjima.* aaa) *objekat je vojska. (Turke)* on z družinom svojom dovodaše. B. Krnarutić 6. Tko naj više čete dovodaše. Nar. pjes. vuk. 3, 376. — bbb) *vidi* 1. dovesti, 1, a, a) *bb) ecc).* Koji pušti ženu svoju, a drugu dovodi. J. Matović 312. O moj brato da se oženimo? tude ćemo sestre dovoditi, bile će nam dvore perušiti. Nar. pjes. istr. 1, 51. I devojku doma dovodiše. 3, 5. — cc) *u prenesenom smislu.* aaa) *vidi* 1. dovesti, 1, a, a) *cc) aaa).* Dovodiš sluge tvoje na vesela pribivanja od kraljevstva nebeskoga. M. Jerković 83. Na pravi put od spasañja dovodi. A. Kanižlić, fran. 224. — bbb) *vidi* 1. dovesti, 1, a, a) *cc) bbb).* U misli mu tu dovodi sreća znanca prijateļa. J. Palmotić 97. — ecc) *vidi* 1. dovesti, 1, a, a) *cc) ecc).* Niti koga pisaoca za svidoka dovode. A. Kanižlić, kan. 88. Ne mogaše Focio Guntarija dovoditi za svidoka. 173. Manijata govori dovodeći za svidoka knigu Fociovu. 356. — b) *objekat je životinja.* Svaki pastijer tuj se stresa dovoditi mirne ovice. G. Palmotić 1, 240. Svakoga vojvode dovode koće. B. Krnarutić 22. Pa izide nasred Kosovoga i šezdeset koña dovodio. Nar. pjes. vuk. 3, 221. Dobra sam nu koña dovodio. 3, 318. — c) *objekat je stvar nečija: aa) tjesna.* Ustrpinja brode dovode na pokoj (metaforički). M. Marulić 87. — bb) *umna, duhovna.* Mnogu krivu svjedočbu dovodiše. M. Divković, bes. 372a. Čiđ mnogizijeh promjena, ke sobom dovodi dijina vremena. G. Palmotić 2, 487. Smrt nam na oči dovodahu. P. Kanavelić, iv. 355. Druzim davajuć život sebi smit dovode. B. Betera, or. 26. Slavna smrti, smrti blaga, s tu jevezni ka dohodiš, ti si od tuže svrha draga, ljepši život ti dovodiš. I. Dordić, uzl. 103.

b. *subjekat je put, vidi kod* 1. dovesti, 1, c. Koji drugam dovodi putnika na rečenu svrhu. A. Guetić, roz. mar. 2. Imaš bježati od svijeta i od svakoga puta koji dovodi na svijet. M. Radnić 308a.

c. *značenje je preneseno od micanja na promjenu, vidi* 1. dovesti, 1, d. a) *vidi* 1. dovesti, 1, d, a). Tada nam dohode zla ka nas na svrhu svih zala dovode. F. Lukarević 3. Zlo je, gdi se lici taj stvar, ka nas dovodi na smrtni pakljen vaj. D. Rañina 145b. Onako ti ogañj privelikoga i nerazložitoga poželjna lakomce užije i na mañe dovodi. M. Divković, bes. 196a. Ah, kako poče ti, najprjednij i hodi, poznaeš, malmiti bijes na što dovodi. I. Gundulić 142. Evo, na što te dovodi, grišniče, tvoja izopañena volja. J. Banovac, razg. 148. Ploda ovoza na zrilost ne dovode. F. Lastrić, svet. 61b. Koji na srebu dovodi i smućuje svoje roditelje. M. Dohretić 501. — b) *vidi* 1. dovesti, 1, d, b). Nemoj mñit tkogodi da mene jur nesam ovaj reć dovodi. S. Menčetić 296—297. Dovodi na milos cviljenje javno paklenu milos i sree kameno. S. Menčetić—G. Držić 471. Dovodi li nas kadgod mali grijeh na smrtni? B. Kašić, zrc. 25. Stid na grili dovodi. I. J. P. Lučić, razg. 39. Oh duše bogoljubne, što činite, kuda ovoga događaja otajstvo srea vaša dovodi? D. Rapić 2.

d. *također u prenesenom smislu, od čega što se govorilo, mislilo, obaznalo dolaziti na ñeku misao i ujedno je onijem potvrđivati i svjedočiti.* Dovodim iz istije listova, da su tri sulice udarile i Isusa. F. Lastrić, test. 147b. Razlog, koji dovodim iz nauka i svidočbe istoga apostola. 271a. Ovu istinu dovodim i potvrđujem svidočbom iz pisama s. pisama. 353b. — *sliuño je i ovo:* Pisuć svak prijlo kako mu na pamet dohodi, neg' kako mu razlog dovodi. R. Gamañić A3a.

2. *sa se, pasivno.* Da se dovode na mlakost od srea. B. Kašić, per. 66. Dok on (Toma) na viru pipajuć dohodi se. F. Lastrić, svet. 183a. — (*vidi* 1, d). Da su mudraci bili kralji, dovodi se iz isti riči. F. Lastrić, test. 62a. Drugo se ne dovodi iz svidočbe ss. listova. test. 411a. Iz ovoga iskazanja dovodi se, da ako je ikoja stvar koja nam more dati koegod zlamenje, jeli tko određen i obran za raj li osuden, to je promotriti, sliša li dragovoljno rić božiju. od' 204—205.

DOVODIV, *adj. koji se može dovoditi.* — U *Mikañinu rječniku* („ductilis“) i u *Stulićeu*.

DÖVODNICA, *f. snaha, nevjesta* (žensko čeljade dovedeno u kuću, *vidi* 1. dovesti, 1, a, a) *bb) ecc).* *isporeli* dovodać. — U *naše vrijeme.* Dovodnica, nadimak nevjesti: „Dovodnice otrovaše nau kolino“ (po onoj poslovice: Oklo čovik ženu vodi, otle i dieu). M. Pavlinović.

DOVODĚNE, *n. djelo kojijem se dovodi.* — *Stariji je oblik* dovedenje. — U *Belinu rječniku* (dovodjenje 33b) i u *Vukocu*.

DOVOJĚVATI, *dovodjujém, pf. složeno:* dovojevati. — *Ake. je kao kod* gospodovati. a) *neprelazno, svršiti vojevanje, prestati vojevati.* — *od xviii vijeka a između rječnika u Stulićeu* („conficere bellum“) i u *Vukocu* („belli ñnem facere, ab armis discedere“). Već je tvoja sila dođjala, dođjala i dovojevala; vira moja, vlaški arambaša, brzo će te sići sabļa naša. And. Kačić, razg. 199b. — b) *dobiti vojevanjem.* — *u jednoga pisca našega vremena.* No hoćmo da dovojevamo što je našim kućam potrebočno. Osvetu. 5, 105.

DOVOJŠTITI, *dovojštím, pf. svršiti vojšćene, prestati vujštiti.* — *složeno:* do-vojštiti. — *Ake. je kao kod* dograditi (u *Dubroeniku* je *inf* do-vojštiti i *taki ake. ostaje u svijem oblieima, osim aor. 2 i 3 sing. dovojšti*). — U *Stulićeu rječniku:* 1. „bellum conficere“. 2. „desiderium ex-pleri (dicunt prop. Ilyrii de iis qui quasitas dignitates, munera obtinueri)“.

DOVOJŠTIVATI, *dovojštívám i dovojštivám, impf. dovojštiti.* — U *Stulićeu rječniku* (*praes. dovojštujem i dovojštvam kod dovojštiti*).

DOVOLA (*ili* Dovoļa?), *ime muško ili žensko.* — *Prije našega vremena.* Dovolja (?ļa). S. Novaković, pom. 60.

DOVOLIĆ, *m. prezime xviii vijeka.* — *može biti da treba čitati* Dovoļić. *isporeli* Dovolja. Petar Dovoļić. Arkiv. 2, 317. (1613).

DOVOLITI, *dovólím, pf. odlučiti (prav svršiti voļu, hoćeño).* — *složeno:* do-voľiti (*vidi* voľiti i voľeti). — *Na jednóm njestu xviii vijeka.* Kada si sina božjega roditi dovolila. Pisanica. 95.

DOVOLJ, *adv. satis, dosta.* — *li je okrieno* dovoļe ili složeno od do i osnove voļ (*vidi* voļa i voļeti). — *Mož* biti stara riječ, *isporeli* stslav. dovoli. — U *rukopisu čakarskom xvii vijeka.* I dovoļ („dovolj“) budu tebi obrok svojih. Aleks. jag. star. 3, 238. Dovol (dovoļi) je nam vsu zemļu prijamiši malo pocinuti. 278

1. DOVOĻA, *vidi* DovoĻa.

2. DŌVOĻA, *f. pravoslavljni manastir na desnoj obali rijeke Ture prema Saracima, zidan 1707, sad razoren. Glasn. 29. 182. rihl i S. Novaković, pom. 131. Rad. 1. 182. F. Jukić, zeml. 59. i u Fukoru rječniku. Dok načini crkvu od Trebiña Miševeku na Hercegovini i Dovoĵu blizu Gore Crne. Nar. pjes. vuk. 2, 103.*

3. DOVOĻA, *f. nejasna riječ u narodnoj pjesmi bosanskoj našega vremena. Ti nijosi vidio nevoĳe, ja kamo li junacke dovoĳe! Nar. pjes. petr. 3, 178.*

DŌVOĻAN, dŏvoĳna, *adj.* sufficiens; contentus. — *a- ostaje samo u nominalnom nom. sing. i u acc., kad je jednak nominativu. — Postaje od iste osnoĳe od koje je i adv. dovoĳe nastavkom њъ. — S prvijem je značenjem riječ praslavenska, s drugijem stara riječ, ispodredi stslor. довольнъ i rus. доволенъ, sufficiens, contentus, čes. dovolný i pol. dowolny, sufficiens. — Iznadu rječnika u Belnu (dovolny, sufficiens 131a), u Voltijjenu (*adv.* dovolno, largamento, a piacimento, uach dem willen), u Stulicēu (idoneus, aptus, sufficiens, habilis, capax etc.); *adv.* dovolno, satic), u Fukoru (contentus); *adv.* dovolno, satic), u Daničićēu (sufficiens; contentus).*

a *adj.* a) koji je dosta, dovoĳe, ali u nekijem primjerima (osobito u drugome) može biti da je isto što poveljan koje *vidi*. Vesakomnu dovoljna jemu potreba od manastirja da byvajete. Sava, tip. stud. glas. 40, 159. On će vani sud dovoljan satvoriti. Glasn. 11, 3, 207. (1718). I kad ogledajući uridiš dovoljnu dobru kiselinu. Z. Orfelin, podr. 473. Imamo daj uzrok dovoljan i krepak nati da će uslišiti molitvu. I. M. Mattei 173. Kapital dovoljan sastave. D. Obradović, bas-n. 341. Kad bi ova razlika u govoru mogla biti dovoljan uzrok da se oni koji govore, dite, vira, sime' ne mogu zvati Srbij. Vuk, kovč. 7. Zar ruka gospodna neće biti dovoljna? D. Daničić, 4 mojs. 11, 23. Nijedna besjeda nije dovoljna, da iskaže čudesna tvoja. S. Ľubiša, prip. 245. Ona su djela dovoljna, da ga postave u broj pglavlitih ućeňaka. M. Pavlinović, rad. 48. — b) contentus, zadovoljan. Naućajemъ въ malēhu dovoljnoimъ byti. Sava, tip. stud. glas. 40, 150. Niko srećan a niko dovoljan, niko miran a niko spokojan. P. Petrović, gor. vijen. 103. — *može biti s instr.* Ovoštem obrćajemъmъ dovoljni budēte. Sava, tip. hil. glasn. 24, 194. Dovoljan budi obrokom svojim. Aleks. jag. star. 3, 261. Jer se ja navikli biti dovoljan onijem u čemu sam. Vuk, pavl. filib. 4, 11. Ko nahiskijem sudom nije bio dovoljan, mogao se tužiti sovjetu. prav. sov. 10. u ovom primjeru uz instr. ima i prijedlog s što nije narodno: Moram dovoljan biti s jednim taelom plaće. A. T. Blagojević, khin. 44. — u ovom primjeru mj. instrumentala stoji od s gen.; to je po talijanskom jeziku: Da si mi vesco i dovoljan od mene. Vuk, kovč. 68. — *može imati uza se podložnu rečenicu s da.* Za vezira ni kraj uha nema, dovoljan je da ga glavom znadu. Osvetn. 4, 13.

b. *adv.* dŏvoĳno. a) satic, dosta (prema a, a)). Da mu je vųsega dovoljno. Zak. duš. šaf. 40 Gdi ću primit časti i blaga dovoljno. A. I. Knezović 29. Kako je napred dovoljno pokazano. Z. Orfelin, podr. 80. Dadoše vojnicima dovoljno novaca. Vuk, mat. 28, 12. Vojška turska nije imala dovoljno piće. S. Ľubiša, prip. 119. — b) u jednom primjeru xv vijeka kao da znači ugodno. Da bogz da terz imъ bude dovoljno doći vćdēt (vidjet) svoju kuću. Spom. sr. 1, 42. (1402).

DOVOĻANĒ, *adv.* dovoljno, dosta. — U Fukoru rječniku s dodatkom da se govori u Bačkoj.

1. DOVOĻATI, dovoljan, *impf.* 1. dovoĳiti. — U jednom primjeru xviii vijeka. Po kriposti ovoga pisma dovoĳamo. E. Pavić, ogl. viii.

2. DOVOĻATI, dovoljan, *vidi* 2. dovoĳiti. — U Stulicēu rječniku. — nepouzđano.

1. DOVOĻAVATI, dovoĳavām, *impf.* 1. dovoĳiti. — U jednoj pisca našega vremena. Pio šerbe u ćadoru zlatnu i ćeĳu dovoĳavo svomu, što je Bosnu pretasnio divnu. Osvetn. 7, 37.

2. DOVOĻAVATI, dovoĳavam, *impf.* 2. dovoĳati. — U Stulicēu rječniku. — nepouzđano.

DOVOĻAVATI SE, dovoĳavām se, *impf.* dovoĳiti se — U jednoj pisca našega vremena. Pa se kršnin slavjem dovoĳava. Osvetn. 5, 112.

DŌVOĻĒ, *adv.* satic, *vidi* dosta. *uprav* je sastavljeno: do voĳe, a nadizi se gdjeĳe i rastavljeno, *vidi* 1. do, 1, 3, b, a) i voĳa. — *može*, kao dosta, imati pred sobom prijedlog za, *vidi* dovoĳe. — *isporedi* i dovoĳ, dovolno (kod dovoljan, b, a)). — Od xiv vijeka do xviii, a izmedu rječnika u Belnu (abundanter 6b; abunde est 119a), u Stulicēu (do voĳe satic, sufficienter), u Daničićēu (satic). Slisēć dovoĳe krat, da kmeti ne ziahu. Mon. croat. 46. (1395). Jerz je u nas i u naše mēsto dovoĳe (dovolē) gospode velike i plemenite dohodilo. Spom. sr. 1, 42. (1402). Biše va toj svojti dovoĳe dobrih muži. Mon. croat. 128. (1486). Zato je učinil dovoĳe dobra. Mirakuli. 68. Ćlovik ima slisati dovoĳe, a govoriti malo. Korizm. 2b. Jeda ne bude dovoĳe nam i vam. N. Raĳina 223a, mat. 25, 9. Ne vodi svakoga na stan, jere je dovoĳe ĳudi nevjernijem. Zborn. 4a. U kom je dovoĳe razlika jur evitja. Š. Menćetić 72. Bog nam je duhovnih i telesnih rići dovoĳe obećal. Kateh. 1561. E7a. Toga razgledanja budi za sada dovoĳe. P. Zoranić 10. Gospodine, evo dva maća ovide, a on im reče: dovoĳe jest. M. Alberti 487. Reče: Osta ti vele z dobro voĳe jere ti sam trudan i laćan dovoĳe. Oliva. 35. Tako dovoĳe dan pritužna Oliva i va dne i noći suzice proliva. 48.

DOVOĻENSTVO, *n.* *vidi* 1. dovoĳene. — U Stulicēu rječniku s dodatkom da je uzeto iz brevijara.

1. DOVOĻĒNE, *n.* djelo kojijem se dovoĳi, *vidi* 1. dovoĳiti. *isporedi* dovoljstvo. — U Stulicēu rječniku (voluntas, assensus, permissio).

2. DOVOĻĒNE, *n.* djelo kojijem se ćovjek dovoĳi (*vidi* dovoĳiti se). — U jednoj pisca našega vremena. A tijem ti je istor dovoĳene, što živ doprije mrtvu u pobode. Osvetn. 5, 78. Al' mu nije puno dovoĳene. 5, 134.

DOVOĻIĆ, *vidi* Dovoĳić.

1. DOVOĻITI, dŏvoĳim, *pf.* učiniti (drugome) po voĳi, dopustiti. *isporedi* poveljiti. — *Ākc.* je kao kod dostati. — *Jamaćno postaje od do voĳe (do voĳe) nastarkom i.* — *Može biti i praslavenska riječ, ispodredi rus. доволитъ i čes. dovoliti s istijem značenjem; u našem jeziku dolazi xiii vijeka u kųzi pisanoj crkvenijem jezikom, a zatijem istom xviii vijeka. Da vųzmogu glogolati jako dovoĳiti tjavo tvojeĳe smatrotinja. Documentjan 250. Ovo razloženje sadrži jli malo i dovoĳiše, da apostole frustaju. E. Pavić, ogl. 645. — u dva primjera (xviii vijeka i našega vremena) prelazni je glogol kao zadovoljiti. Koga krutost da dovoĳe. J. Kavanin 297a. Ćveje je hire sledovao, i ųegove kobovao kobi, i mladaĳne dovoĳio dobi. Osvetn. 5, 77.*

2. DOVĀĀITI, dovoĀim, *pf.* biti dosta. — Samo u StuliĀeu rjĀniku.

DOVĀĀITI SE, dovoĀim se, *pf.* satis habere, *zadovoljiti se.* — Postaje kao dovoljan nastavkom i. — *RijeĀ je stara, isporodi stslor.* dovoĀiti se, rus. довольаться; u našem jĀziku dolazi xiii vijeka u knjiŀi pisanoj crkvenijem jĀzikom, pak opet istom u jednoga pisca naŀega vremena; a izmeĀu rjĀnika u DaniĀĀeru. Vrsnemi da dovolji se synu naju i niĀimŀe oskudnŀu budet. Domentijan^b 27. Dovolji se beg razkoŀija budna. Osvetu. 4, 16. Tomu ne hĀu ni beg protiv rijeti, jer se i sam dovoljio trka. 4, 26.

DOVĀĀIVATI, dovoĀujem i dovoĀivam, *impf.* 2. dovoĀiti. — U StuliĀeu rjĀniku (samo s praes. dovoĀivam).

DOVOĀSTVO, n. sufficientia, satisfactio, osobina, stave onoga ŀto je dovoljno ili onoga koji je dovoljan. — Postaje od osnove od koje je dovoljan i dovoljan nastavkom *Āstvo.* a) stave onoga Āega ima dovoljno. — u knigama xiii i xiv vijeka pisanim crkvenijem jĀzikom, i u naŀe vrijeme (ali nije rijeĀ narodna, *vidi:* Zadrŀao sam 49 rijeĀi slavenskih koje se u naŀemu narodnom jĀziku ne govore, ali se lasno mogu razumjeti i s narodnijem rijeĀima pomijeŀati; evo i ŀih redom: . . . 'dovoljstvo' . . . Vuk, nov. zavj. 1847. v—vi); a izmeĀu rjĀnika u StuliĀeu (sufficientia, activitŀ, idoneitŀ, peritia, habitas) s dodatkom da je uzeto iz brevijara i u DaniĀĀeru (dovoĀĀstvo, sufficientia). Obogativŀ vsaĀkiŀkiŀmi dovoljstvom. Domentijan^a 139. VsaĀikiŀmi potrebami vŀ dovoljstvo isplniti. Glasn. 24, 234. (1349). Svako dovoljstvo imajuĀi. Vuk, pavl. 2kor. 9, 8. RoĀena u bogastvu, odrasla u dovoljstvu. M. Đ. MiliĀeviĀ, zim. veĀ. 356. — b) stave onoga koji je zadovoljan (u prvom primjeru ono Āim se zadovoljuje Āemu). — u dva primjera xvii i xviii vijeka. Za pokora i za dovoljstvo mojih grihov. P. RadoviĀ, ist. 211. Danas oseĀam dovoljstvo. J. RajiĀ, pouĀ. 1, 74.

DOVOŀTINA, f. samo u StuliĀeu rjĀniku u kom je tumaĀeno: ductio, ductus, conductus (dĀelo kojijem se dovodi). — nepouzĀano.

DOVOŀTITI, dovoŀtim, *pf.* srsŀiti voŀteĀe, ovoŀti do kraja, *posve.* — sloŀeno: do-voŀtiti. — *Akc.* je kao kod donositi. — U Belinu rjĀniku 391^a i u StuliĀeu.

DOVOŀTIVATI, dovoŀtujem i dovoŀtivam, *impf.* dovoŀtiti. — U StuliĀeu rjĀniku (samo s praes. dovoŀtivam).

DĀVOTKA, f. pastorka. isporodi dovodak. — U naŀe vrijeme. S. RadoŀiĀ.

1. DOVĀZITI, dovoĀim, *impf.* 2. dovesti. — *Akc.* je kao kod donositi. — Postaje od 2. dovesti kao voziti od 2. vesti. — RijeĀ je praslavenska, isporodi rus. довозить, Āeŀ. dovoziti, *poĀ.* dovoziti. — IzmeĀu rjĀnika u Vukovu (dovoziti i dovoziti se) i u DaniĀĀeru. VsaĀi merophŀa da dovozi po vozu drevŀ. Mon. serb. 565. (1322). Izajde galija, stasmo se ĀuĀiti, kako vesli svijja put od nas vozeĀi: i k nam dovozivŀŀ, od kud smo, pitaŀe. P. HektoroviĀ 31. Oudi se tereti dovoze i odvoze. B. LenkoviĀ, nauk. 302. Od kamena, koji dovoŀalzu sa svijem prigotovljen. Đ. DaniĀĀ, 1car. 6, 7.

2. DOVĀZITI, dovoĀim, *pf.* srsŀiti voŀteĀe (vestiĀe). — sloŀeno: do-voziti. — *impf.*: dovaŀzati (dovozivati). — *Akc.* je kao kod donositi. — U Belinu rjĀniku (finir di remaro⁶ 611^a) i u StuliĀeu (inhibere remos).

DOVOZIVATI, dovozivam, *impf.* 2. dovoziti, *vidi* 2. dovaŀzati. — U StuliĀeu rjĀniku. — sasma nepouzĀano.

DOVĀŀENE, n. dĀelo kojijem se dovozi. — U Vukovu rjĀniku.

DĀVRATAK, dovratak, m. *vidi* dovratnik. — -a- ostaje u nom. i acc. sing. i u gen. pl. do-vratakŀ — Postaje kao dovratnik nastavkom *Ākŀ.* — U Vukovu rjĀniku.

DOVRĀTATI, dovratŀm, *pf.* doĀi vratajuĀi. — sloŀeno: do-vratati. — *Akc.* je kao kod dokonĀati. — U jednoga pisca DubroĀanina xviii vijeka. Slijedim spovijedati dĀelo kraja mrkŀe tmine, kĀ pakljenih iza vrata u ponore tu dovrata. N. MarĀi 69.

DĀVRATNĀK, m. postis, drvena ili kamena greda s jedne i s druge strane na vratima. isporodi dovratak. — Postaje od do vratŀ nastavkom *Āu-ikŀ.* — U naŀe vrijeme i u Vukovu rjĀniku. Napiŀi ih na dovratnicima od kuĀe svoje. Đ. DaniĀĀ, 5mojs. 6, 9. Dovratnik, prag sa strane oko vrata. Slovinac 1884 31.

1. DĀVRĀI (dovrgnuti), dovrgnem, *pf.* viĀi dobaciti. — sloŀeno: do-vrĀi (vrgnuti). — *Akc.* se mijenja u aor. 2 i 3 sing. od osnove vrgnu: dovrgnuŀ. — Od xv vijeka a izmeĀu rjĀnika u Vukovu. Āistosrid hitaje cokulom dovrĀe. M. MaruliĀ 255. Lukin sin meta na ŀih, no mu zrno ne dovrĀe. S. Luŀiŀa, prip. 154. Koliko ki dovrĀgo top. 161.

2. DOVRĀĀI, *vidi* dovrjĀeĀi.

DOVRĀBATI, dovrĀbam, *pf.* uloviti vrebajuĀi. — sloŀeno: do-vrebatŀ. — *Akc.* je kao kod dobiti. — Od xviii vijeka a izmeĀu rjĀnika u Vukovu. Nastojaŀe, kako bi ga dovrebao i smakao. E. PaviĀ, ogl. 295. Āuje ga (dĀelta) lovac de kljuje pa ga dovreba i ubije. Vuk, poslov. 78.

DĀVREĀE, n. dĀelo kojijem se dovre. — Stariji je oblik dovrjenje. — U Belinu rjĀniku (do-vrenje 144b).

DĀVRETI, dovrŀim, *pf.* sloŀeno: do-vreti (e-po juŀnom i istoĀnom govoru mj. negdaŀnjaĀe -Āe, po zapadnom -i). — *impf.*: dovrŀiti. a) srsŀiti vretiĀe (n. p. o vodi na ognju) kud vruĀi nestane onoga ŀto vri. isporodi uvreti. u Belinu rjĀniku: finir di bollire o consumarsi bollendo⁶ 144b. — b) prestati vreti. u Belinu rjĀniku (deferveresco⁶ 144b) i u StuliĀeu (defervere⁶). — c) doĀi vruĀi (tekuĀi iz vrela). uprav o vodi, ali metaforiĀki u obadau primjera proŀoga vijeka u kojima dolazi. Korist koja dovre k narodu ĀovjeĀanskomu iz vjere. J. MatoviĀ 26. Milost po sakramentina u nas istijeh doĀeĀi i dovre. 180. — d) u prenesenom smislu, kao dogrdjeti, vrlo dosaditi, s dat. ŀvaĀeno je metaforiĀki kao da u ĀeĀadetu nemir, ŀutina vri dok mu na svrhu preteĀe. — u naŀe vrijeme i u Vukovu rjĀniku (im hĀosten gradŀ verdriessen⁶, summe taedet⁶ s primjerom: NeĀova mi je sila dovreĀa do kostiju). Nekomu dovreĀo i stukao paŀte da jade ne zadata. Pravdonoŀa 1851. 8. Muke su mi dovreĀe, kaĀ su me na rigaŀi rastezali. S. Luŀiŀa, prip. 223.

DĀVRGNUTI, *vidi* dovrĀi.

DOVRH, *vidi* 1. do, I, 11, g i vrh.

DOVRĀTATI, dovrĀtam, *impf.* dovrjĀeĀi. — U StuliĀeu rjĀniku.

DĀVRĀJEĀI (dovrĀi), dovrŀem, *pf.* srsŀiti vŀŀeĀe, vŀŀidbu. — sloŀeno: do-vrjĀeĀi. — *Akc.* je kao kod dovuĀi. — U naŀe vrijeme i u StuliĀeu rjĀniku (Stamparskom griĀeŀkom dovreĀi). Danas Āu dovrjĀeĀi. u Lici. J. BogdanoviĀ.

DOVRŠA, *f.* *vidi* dovršetak. — *U Staličevu rječniku*. — *nepouzdanu*.

1. DOVRŠAJ, *m.* *vidi* dovršetak. — *U Staličevu rječniku*. — *slabo pouzdano*.

2. DOVRŠAJ, *f.* *vidi* dovršetak. — *U Staličevu rječniku*. — *slabo pouzdano*.

DOVRŠAJSTVO, *n.* *vidi* dovršetak. — *U Staličevu rječniku*. — *nepouzdanu*.

DOVRŠAK, dovrša, *m.* *vidi* dovršetak. — *Postaje od osnove dovrš glagola dovršiti nastavkom žtk.* — xviii vijeka, a između rječnika u Staličevu. Dobri koji budu, oni će reći: vado ad patrem... O srična i čestita dovrša! D. Rapić 320.

DOVRŠANCIJA, *f.* *vidi* dovršaonica. — *Nastavak neija po talijanskom jeziku*. — *U naše vrijeme u Lici*. J. Bogdanović.

DOVRŠANICA, *f.* a) *posledni dan vrsidbe*. — b) *jelo što se tada kuha*. B. Mušicki. — *ispoređi* dovršancija. — *u sjevernoj Dalmaciji* dovršancija (-a-*m*). -ao-. Dvršancija, dovršenje i vesele na zaldu naš poljske radiše. M. Pavlinović.

DOVRŠEN, *vidi* dovršiti, 1, b, a) bb).

DOVRŠENOST, *f.* *vidi* dovršenje. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Ljubav izkrnjega vodila jest Ivana svetoga na dovršenost življenja među talasi Moldave. A. J. Knezović xi.

DOVRŠENE, *n.* *djelo kojim se dovrši*. — *Stariji je oblik dovršenje*; dovršenje dolazi od kraja xvii vijeka (*vidi* Radničeve primjere). — *Od xvi do xviii vijeka a između rječnika u Mikičinu* (dovršenje, dospjete, perfectio, absolutio), u *Belinu* (dovršenje, executio^o 33b, conclusio^o 211a, perfectio^o 554b), u *Bjelostjenčevu*, u *Staličevu*. U kojoj stvari stoji svrha i dovršenje trećega puta. B. Gradić, duh. 26. Izvršno dovršenje želimo. 70. Početak i uzrastajstvo i dovršenje istoga tega. B. Kasić, rit. 275. Imaju pamet zadržanu u njihovijem počtetima i izpraznostima i dovršenima svitovnijem. M. Radnić 353b. Hoće da budu poštena a ne izgubili polohena i dovršena koja imaju sa svijetom. 362a. U dovršenju iztomačenja vire. J. Banovac. izkaz. 28. Sto je naj prvo u odlučenu, ono je naj posljednje u dovršenju dila. F. Lastrić, ned. 358. Da je dovršenje dao zakonu staromu, svet. 4a. U zaglavi iliti dovršenja. A. Kanižlić, uzr. ix. Jerbo je ovo posljednja likarija duhovna, koja je kakono dovršenje i popuhoće ne samo sakramenta pokore, nego i svega krstjanskoga života. B. Leaković, nauk. 215.

DOVRŠETAK, dovršetka, *m.* absolutio, *djelo kojim se dovršuje, ispoređi* dovršivaše, dovršenje, dovrša, 1. i 2. dovršaj, dovršajstvo, dovršak. — *a-* ostaje samo u *nom.* i *acc. sing.* i u *gen. pl.*, a u oblicima gdje se k mijenja na *č* i na *c*, t se pred ovima ne čuje: *roc. sing.* dovršete, *nom., acc., voc. pl.* dovršeci, *dat., instr., loc. pl.* dovršecima. — *Akc. se mijenja po svoj prilici u roc.:* dovršete, dovršeci, i u *gen. pl.* dovršetáká. — *Postaje od dovršiti kao svršetak od svršiti*. — *U Vukovu rječniku*. — *U jednoga pisca xviii vijeka s osobitim značenjem (vidi* dospevanje, c). Ako od subotne večerite iliti dovršetka do zapada sunca iste nedije ispovrđivši se pohodi crkvi. A. Kanižlić, bogoljubn. 289. u istoga pisca s istim značenjem ima i dovršetka, *f.* Po večerni u dovršetki crkva svaki dan piva pismicu. uoč. 538.

DOVRŠETKA, *f.* *vidi* dovršetak pri kraju.

DOVRŠITEL, *m.* *čovjek koji dovršuje*. — *Po-*

staje od dovršiti nastavkom teš. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (perfector^o 208a) gdje naj prije dolazi i u Staličevu. O Isuse početnice i dovršitelje spasena našega. A. Kanižlić, bogoljubn. 328. On je početnik i dovršitelj vire naše. I. Velikanović, uput. 1, 198.

DOVRŠITELICA, *f.* *žensko čefude koje dovršuje*. — *Postaje od dovršitelj nastavkom ica*. — *U Belinu rječniku* 208a i u Staličevu.

DOVRŠITI, dovršim, *pf.* absolvere, cessare, finire; finem capere, učiniti do svrhe, do kraja. — *Akc. je kao kod dograditi*. — *Složeno: dovršiti (može biti da to nije pravo postuše, nego da postaje od do vrha nastavkom i)*. — *Može biti riječ praslavenska, ispoređi stslav. dovršiti, rus. dopeuniti, češ. dovršiti, a našem se jeziku jača od xvi vijeka a između rječnika u Mikičinu* (dovršiti, svršiti, finio, perficito, efficio), u *Belinu* (absolvo^o 317b, perago^o 213a, 302b, concludo^o 211a, perficio^o 554b, exequor^o 33b), u *Bjelostjenčevu* (kod dovršujem, v. dokončavam), u *Voltičijinu* (finire, perfezionare^o, enridgen, vollziehen), u *Staličevu* (peragere, conficere, perlicere, terminare, absolvere, finem alicui rei imponere), u *Vukovu* (vollenden^o, absolvo^o).
1. prrlazno.

a. aktieno. a) absolvere, conficere, perficere, kod radiše koju je obično sam subjekat i počeo, učiniti što još treba da radiša ili ono što radišom postaje bude cijelo. aa) *objekat je ime (supstantiv ili zamjenica, koje naj češće znači radiša*. Činiti svoju stvar a ne dovršiti. Zborn. 1a. U subotu dovrši bog zgradu svita. I. T. Mrnavić, st. 90. Dovršivši sve posle. L. Terzić 230. Tako sva dila od ponovljenja svita i našega otkupljenja dovrši u nediju. F. Lastrić, ned. 124. Dopusi Žudilom dilo početo dovršiti. And. Kačić, kor. 304. *ali može biti i ono što radišom postaje*. Ne mogući mi sami po sebi ni jedno dobro dovršiti. B. Kasić, nač. 47. Neka se podfate majstori načiniti dvore, ako i(h) ne dovrše zaludu sa počeli. F. Lastrić, ned. 421. Živo su prionidi toran zidati, tako da se neće ostaviti, dokle ga ne dovrše. E. Pavić, ogk. 24. Ujua će ti rukav dovršiti. Nar. pjes. vgl. 1, 31. Car poslušna vilu i s pomoću nezinom načini grad Kotor i dovršivši ga sa svijem, pozove na čast mnogu gospodu i vilu. Vuk, živ. 234. — bb) *mješte objekta ima inf.* Ki istom onada dovrši vezat je. D. Zlatarić 61b. Dovršiti sveti otac utemeljiti družinu od svojijeh sinova. B. Kasić, ivn. 74. Poče brojiti ali ne dovrši. D. Daničić, Idnev. 27, 24 — cc) *nema objekta ali se razumije po smislu*. Tako dokončamo i dovršismo. Mon. croat. 254. (1552). Ako ljudi i počne, ali ne dovrši. (D). Poslov. danić. 2. Da ne bi ne porugali njeki: ovo poče, ne dovrši. J. Kavačin 80a. Kada bog stvori svijot, u šest dana dovrši. F. Lastrić, ned. 124. — b) u ovijem primjerima, s objeptom želja, voja, znači: izvršiti, ispuniti. Dovrših(h) moju želju i trud. M. Radnić iii. Otčo dobri, ja dovrših tvoju tvoju. P. Knežević, muk. 47. — c) desinere, cessare, kod radiše koju je počeo sam subjekat kao kod a), ali ističući samo da se daje nom ne bavi, bez obzira jeli radiša cijela ili nije. ispoređi dospjeti, 2, a, a) i prestati. aa) *objekat je ime*. Jes' li dovršita govor? I. T. Mrnavić, osm. 143. Činiš molitvu, ali brez poštovanja; jerbo ju trkom govoriš, da ju isto dovršiš. A. Kanižlić, fran. 171. Posli kako Natan svoje govorenje dovrši. And. Kačić, kor. 198. — bb) *mješte objekta ima inf.* Slavni bojnik u toliko dovršio harat bješe. G. Palmotić 2, 183. Kad bješe dovršio zboriti. S. Rosa 61b. Dovršite izpijati mu iz žila krv. I. J. P. Lučić, razg. 107. —

ce) bez objekta *aaa*) ima se u misli da je izostavljeni objekt imae govor ili glagol govoriti ili tako što (ispoređi dospjeti 2, a, a) ee)). Kad dovrši, kraj mu veli. P. Kanavelić, iv. 111. Tim dovrši i utiša. J. Kavačić 526^a. — *bbb*) dovršiti s kim, kao prekinuti prijatelstvo, ne općiti daje. Mnogi boće da imaju dva pogleda zajedno, i dajući se bogu ostedjaju se dovršiti sa svjetom. M. Radnić 2b. — *d*) desinare, cessare, kad čija radu ili stanic u kojem je prestane i bez voje i djelovanja sama subjekta. ispoređi dospjeti, 2, a, b). često je objekt život ili koje doba u životu. *aa*) objekt je imc. Imala bih doli pasti u strašive ke propasti za dovršit tuge moje. F. Lukarević 262. Ili se trijeba odkriti ili teške trude moje samom smrtim dovršiti. G. Palmotić 2, 200. Dovršiti vladanje „imperii tempus explore“. A. d. Bella, rječ. 354^a. — *o* života, godinama, danima, dobi itd. Do deset lit ako tko svojih dan ne bude dovršit. N. Dimitrović 31. Ovi slavnijem mučenstvom svoj dobro srećni život dovršise. B. Kašić, per. 112. Vojele bih danke moje dovršiti, nego neka vprjuditi. G. Palmotić 2, 113. Dovršiti ljeta svoja. P. Kanavelić, iv. 523. Zalostan ču ja od jada dovršiti moje vrimo. P. Vuletić 56. Pojde u Taliju, tam umriši lijepi svoj tek da dovrši. J. Kavačić 95^a. Dovršiti godišta „conferre annos“. A. d. Bella, rječ. 208^a. Kao možemo svetom smrti i veoma mirnom ovi tužni život dovršiti. B. Zuzeri 163^a. U ljubavi je život dovršila. A. Kanizlić, utoč. 634. Bješe dva ljeta dovršio. S. Rosa 39^a. Kad ditinstvo ti dovrši, onda neka smrt ukrsi. V. Došen 46^b. — *bb*) mjesto objekta ima inf. Kad budete dovršit živjet. S. Rosa 116^a. — *c*) finem afferre, dirimere, učiniti du se što svrši ili prekine: kad je objekt čelade, kao umoriti, ubiti, ispoređi dospjeti, 2, a, c). Probij sree moje, me dovrši nepokojje. G. Palmotić 2, 52. Koja (smrt) dovrši ga malo prije vazmenijeh svetkovina. S. Rosa 38^a. Nemile hudobe, jes tisuća godišta da nas mućite, i još nas nijeste dovršile? D. Bašić 160^b.

b. *pasينو*. a) *vidi* a, a). *aa*) *uopće*. Pogodaji sve su veće među nami dovršene. G. Palmotić 2, 136. Dovršeno biše dilovanje prvo. A. Kanizlić, kam. 101. Prirječje Jesukrstovo bi dovršeno s događajem. J. Matović 43. — *bb*) *praet. pass.* dovršen *dolzi* često kao *adjektivi* da značenjem perfectus, *ispoređi* dospjevem kod dospjeti, 2, c, b) *aa*) *ccc*) i *savršen* kod savršiti. Nasiećenje puno, veselje vječno, radovanje dovršeno i blaženstvo prizvršno. B. Kašić, zrc. 171. Dovršeni perfectus, absolutus omnibus suis numeris, finitus, perfectus et absolutus. J. Mikala, rječ. 81^b. Dovršeni „compito, compiuto, che ha la sua perfectione“, perfectus“. A. d. Bella, rječ. 208^a. Na po dovršen „mezzo finito“, semiperfectus“. 317^b. Pun mulrosti i dovršen lipotom. F. Lastrić, test. 41^a. Sree izpušeno, čisto i u svem dovršeno. And. Kačić, kor. 220. Dovršeni „compito, perfetto“, vollkommen“. J. Voltiggi, rječ. 48. — *s* *istijem* značenjem *ima* i *adv.* dovršeno. Dovršeno, svršeno „perfecto, plene, cumulate“. J. Mikala, rječ. 81^b. Dovršeno „compiatamente, intieramente“, integro“. A. d. Bella, rječ. 208^a. Pokarati grihe i opaćine svoga svita dovršeno i podpuno. F. Lastrić, test. 100^b. — *b*) *vidi* a, c). I za sve je dio veći njih (*igaru*) dovršen. G. Palmotić 2, 321. Svi su trudni njihov i nemiri dovršeni. B. Betera, or. 89. — *c*) *vidi* a, d). Dovršeni(h) da ima dva-deset i pet godina. A. d. Costa, zak. 1, 57. Mladić od osamnaest dovršeni(h) godina. I. J. P. Lucić, razg. 68.

c. *sa* se, *pasينو*. Neka se u dušah vašijeh

dovršiti ono što govoraše s. David. B. Kašić, nač. 4. Kad se lake sva dovrše, kã sam reko tebi od zgora. J. Kavačić 440^a. Kad se dovrši ovi život. B. Zuzeri 218^b. Napuni neka blagosovi, da dovrši se. J. Banovac, blag. 281. Nije koristan početak ako se ne dovrši. F. Lastrić, svet. 75^b. Da se dovrši moja žeja. test. 150^b. Ni ovde se ne dovrši čudo. A. Kanizlić, bogojubn. 438. Kad puk dopuni grijehã mjern, broj određen, koji netom se ispuni, dovrši, zaludu je sve. A. Kalić 600. Tako se dovrši nebo i zemlja i sva vojska njihova. D. Daničić, 1mojs. 2, 1.

2. *neprelazno*, finem capere, desinare, *svršiti* se, *vidi* i dospjeti, 1, d. a) *uopće*. I na ovomu da bi ruzi dovršili našijem štetam! sramotni su raspi druzi, kih prividim i gonetam. I. Gundulić 476. Kad se rimski puk pobije ter dovrši i dospije, tko će nastat? G. Palmotić 2, 484. Da nevoje puka ovoga odi budu dovršiti. P. Kanavelić, iv. 283. Trudi moji ovako su dovršili. 444. Daž je jur dovršio I Akvilini 180. Neće vičnost niglar dovršiti. L. Lubaški 19. Ali kad dovrši komedija, od tebe što će biti? B. Zuzeri 232^b. Kada devet dana dovrši. A. Kanizlić, fran. 100. — *b*) *kad je subjekt čelade, znači umrijeti*. Koji je ondi dobro živio i dobročesno dovršio. B. Kašić, nasl. 28. Po njima smo naućeni, kako možemo mirnom smrti i blaženom dovršiti. B. Zuzeri 160^b. — *što bi bilo objekt kod a, može stajati u instr.* Svetijem životom dovršivši u monastiru dni svoje. B. Kašić, per. 7. — *c*) *vidi* dotjerati, 2, a). Tja do svrhe dotisnuti i dovršiti, dobro djelo čineći. M. Dvarković, bes. 276^b. Zla dobrovoljno polnosti i dobra činiti i tako tja do svrhe dovršiti. 439^a.

DOVRŠIV, *adj.* koji može biti dovršen. — *U Staličevu rječniku* (perfectionis capax^a). — *slabo pouzdano*.

DOVRŠIVÁNE, *n.* djelo kojijem se dovršuje. — *U Vukovu rječniku*.

DOVRŠIVATI, dovršujem i dovršivám, *impf.* dovršiti. — *Akc.* je kao kod dogradivati. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu* („concludo“ 211^a; *a uz inf.* dovršiti *praes.* dovršujem i dovršivám 33^b, *samo* dovršujem 211^a, 213^a, 302^b, 317^b, 554^b), u *Pjertostjenčevu* (dovršivám i dovršujem), u *Volltígijinu* (dovršujem kod dovršiti), u *Staličevu* (dovršivati, dovršivám, a kod dovršiti i *praes.* dovršujem), u *Vukovu* (dovršivati, dovršujem).

1. *prelazno*.

a. *aktivno*. a) *vidi* dovršiti, 1, a, a). Ja sam počeo, ja i dovršujem. M. Držić 188. Pomañkanje od očućenja božja vira dovršuje. B. Kašić, nač. 71. Dobri dovršuju dobro koje počmu. M. Radnić 261^b. Misce brže od ostalih svitlista put svoj dovršuje. A. Kanizlić, utoč. 197. Onda će svekolike poslovu kućne i poljske dragovolno dovršivati. B. Leaković, gov. 32. Trpjenje noka djelo dovršuje. Vuk, jak. 1, 4. — *b*) *vidi* dovršiti, 1, a, c). Dovršivám s dokazañem trećega događaja. I. J. P. Lucić, razg. 69. — *c*) *vidi* dovršiti, 1, a, d). Dovršivát čistotom smrtim umrli život. A. d. Bella, razg. 162^a. Zakon dovršuje snagu imati. A. d. Costa 1, 14.

b. *sa* se, *pasينو*. Duh vrijedan, s kim se trojstvo dovršuje. J. Kavačić 533^b. Tri su stvari, kojim se dovršuje grih. F. Lastrić, ned. 383. Ovakva molitva zove se pametjiva jerbo se samim promišljajem pameti dovršuje. B. Leaković, nauk. 396.

2. *neprelazno*. *vidi* dovršiti, 2. Takoj rečeno govorenje dovršuje. B. Gradić, djev. 116. Sve

(na svitu) prigrbo dovršiva i prolazi. I. J. P. Lucić, razg. 10.

DOVRVLEŃE, *n.* djelo kojijem se dovrri. — *U Belinu rječniku* (stariji oblik dovrvleŃje, *aeursus* 22^b).

DOVRVLETI, dovrvin, *pf.* concursare, confluere, *stručiti se* (kad mnogo svjeta dotrči na isto mjesto). — *složeno*: do-vrvleti (koje vidi). — *Akc. se mijenja u pres. 1 i 2 pl.*: dovrvino, dovrvite. — *Od xvii vijeka a između rječnika u Staličeru* (dovrviti) i *u Vukovu*. Dovrvije puk od svudi. J. Palmotić 23. Sva dovrvi po gotovu vojska dvoru Pilatovu. P. Knežević, muk. 26. Da! muževe jato krvi na babine sve dovrvi. V. Došen 165^b. Već ubojne dovrvile vojske. Osvetni. 7, 77.

DOVRZATI, dovrzám, *pf.* vidí dovrebatí. — *složeno*: do-vrzati. — *Akc. je kao kod dobivati*. — *U Vukovu rječniku*.

DOVUĆEŃE, *n.* djelo kojijem se dovuče. — *U Voltigijinu rječniku* (*strascinalement, schleppen*).

DOVUĆI, dovućém, *pf.* dovesti rukúci. — *složeno*: do-vući. — *impf.*: dovlačiti (dovukivati). — *Akc. se mijenja u aor. 2 i 3 sing* dovúče i *u part. praet. act. m.* dovúkao (dovúkla, dovúklo itd.). — *Itijč je praslavenska, isporodi stvor.* dovúčsti, *rus.* доволочу и довлести, *čes.* товúчти, *pol.* dowlec, *u našem se jeziku* javu od xvi vijeka, *a između rječnika u Mikalju* (dovúči se, doplaziti, irrepo, adrepo, corepo^o), *u Belinu* (pertraho^o 480^a; dovúci na se šogod, tirasi addosso qualche cosa; aliquid in se transferre^o 733^a; dovúci se, adrepo^o 23^b), *u Voltigijinu* (griješkom dovúci, strascinare, menare seco^o, mitschleppen^o), *u Staličeru* (ferre, adferre^o; dovúči se, domnucati se), *u Vukovu* (1. herbeiziehen^o, attraho^o; 2. herbeiführen^o, adveho^o; dovúci se, sich herbeischleppen^o, se trahere, trahi^o).

a. aktívno. A glavare liš, tvrdo vezane, u Rim dovuku. F. Glavinčić, evit. 129^b. Po onog^o sudi voji, tko dovúče dar naj boji. V. Došen 27^a. Kučku ne stidi se dovúci k ručku. 161^a. Te glade štogod kući uraditi i dovúci. 214^b. Da ga doteraju u školu, ili dovuku. D. Obradović, živ. 37. Noži teški, a dete nekako, jedva nože dovúče do bábe. Nar. pjes. vuk. 3, 41. Već ga vuče kano jare vuče, dok dovúče gdje je mjesto svúci. Osvetni. 4, 11. — *objekat može biti i stvar umu.* Ja po momu krivom svidočanstvu dovúčem k sebi sve njegovo siromastvo. M. A. Rejković, sabr. 53.

b. tu se, refleksívno, doći rukúci se. I. sa se on muče kako pas od lova k Jezusu dovúče. N. Najškovčić 1, 129. K nam se je srdit dovukal. B. Kmarutić 26. Njeko u sliči grda vuča lupeski se tu dovúče. J. Palmotić 51. Od kuda se indi on ovamo dovúče kao kurjak u ovčarnicu? M. A. Rejković, sat. B2^b. Već se vuče od jela do jela, dovúče se drumu na raskršće. Nar. pjes. vuk. 3, 196. — *i u prenesenom smislu*: Dokli se toje dílo ka svrsi dovúče. H. Lucić 228.

DOVUDE, *vidi* dovle i dovde. — *sastarčeno*: do-ovude. — *U Vrančićevu rječniku* (hactenus).

DOVUKIVATI, dovúkivám i dovúkivám, *impf.* dovúci, *vidi* dovlačiti. — *Akc. je kao kod dograđivati*. — *U dva pisca našega vremena jedan je iz Crne Gore a drugi iz Budve*. To dovukuj blago iz svijeta. P. Petrović, gor. vijen. 57. Iz svijeta dovukuju blago, da naknade donaućj ne dači. S. Ľubiša, prip. 7.

DOZACŃNATI, dozacŃnám, *pf.* srsŃiti začínáŃe (pjevanje). — *složeno*: do-zacŃnati. — *Akc. je kao kod dogovarati*. — *U jednoga pisca xvii vijeka*

(sa starijim oblikom dozacŃnati), *a između rječnika u Belinu* (dozacŃnati, cessare canere^o 167^a) i *u Staličeru* (dozacŃnati a canendo cessare^o). Kaduo prista, i taj čas se š num u tane sví hitaju; dva začínu a u sve glase skladno ostali odpijevaju. u šapat se igra obrati, kó se u tancu dozacŃna. I. Gundulić 382.

DOZAGASŃTI, dozagásím, *pf.* srsŃiti zagašćavie. — *složeno*: do-zagásiti. — *impf.*: dozagásivati. — *U Staličeru rječnika*.

DOZAGASŃIVATI, dozagásivám i dozagásivám, *impf.* dozagásiti. — *U Staličeru rječniku* (griješkom dozagásivati, dozagásivam a kod dozagásiti i praes. dozagásijem).

DOZÁKLATI, dozákloŃm, *pf.* zaklati posre, do kraja. — *složeno*: do-zaklati. — *U jednoga pisca xvi vijeka*. Ti me, ribaode, dozakla! M. Držić 350.

DOZÁPĚTI, dozápĚm (dozapĚm), *pf.* srsŃiti zapĚnávie. — *složeno*: do-zapĚti. — *impf.*: dozapĚnávati. — *Akc. je kao kod dopeti*. — *U Belinu rječniku* (finir d'abbottinare^o 7^b; finir di affubbiare^o 43^b) i *u Staličeru* (fibulationi finem dare^o).

DOZÁPĚTLATI, dozápĚtlám, *pf.* srsŃiti zapĚtlavávie. — *složeno*: do-zapĚtlati. — *impf.*: dozapĚtlavati. — *Akc. je kao kod dokonobati*. — *U Staličeru rječniku*.

DOZÁPĚTLÁVATI, dozápĚtlávám, *impf.* dozápĚtlávati. — *U Staličeru rječniku* (praes. dozápĚtlavam kod dozapĚtlati).

1. DOZAPĚŃATI, dozápĚŃám, *impf.* iteratívno premo dozapĚti i 2. dozapĚnávati. — *Akc. je kao kod dogovarati*. — *U Belinu i u Staličeru rječniku* (u obadva po starijem obliku s n mještú iz: dozapĚnávati 7^b).

2. DOZAPĚŃATI, dozápĚŃám, *impf.* dozapĚti. — *Postoje od dozapĚti kao zapĚnávati od zapĚti*. — *U Belinu rječniku* (praes. dozapĚnávam uz inf. dozapĚti 7^b, 45^b) i *u Staličeru* (praes. dozapĚnávam kod dozapĚti).

DOZÁPUCATI, dozápucám, *pf.* srsŃiti zapucávie. — *složeno*: do-zapucati. — *impf.*: dozapucavati i dozapucivati. — *U Belinu rječniku* (finir d'abbottinare^o 7^b) i *u Staličeru* (uz dozapĚti).

DOZÁPUCÁVATI, dozápucávám, *impf.* dozapucavati. — *U Staličeru rječniku* (praes. dozapucavam kod dozapucati).

DOZÁPUCÍVATI, dozápucívám i dozápucívám, *impf.* dozapucivati. — *U Belinu rječniku* (praes. dozapucavajem uz inf. dozapucivati 7^b).

DOZAVATI, dozavam, *impf.* vidí dozavati. — *Samo u Bjelostenciću i u Jambrišćevu rječniku*.

DÓZBORITI, dózborím, *pf.* uprav srsŃiti zborúne, zbor, ali u jedinom primjeru znači: odlúčiti u zboru. — *složeno*: do-zboriti. — *Akc. je kao kod obaviti*. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Skupiše se i dozboriše da svi nasrnu. I. Dordić, ben. 153.

DÓZDRETI, *vidi* 2. dozreti.

DOZET, *m. prezime*. — *u naše vrijeme*. Šem. karlov. 1853. 72.

DOZGŃNITI, dózgoním, *pf.* složeno: do-zgoniti. — *Dolazi na dva mjesta xvi i xvii vijeka; na preome kao da znači doznati* (ali u prenesenom smislu), *na drugom kao da znači dobiti, steći*. Vaj. smrti srdita, kako brez uzroka svakoga čestita dozgoniš pri roka. H. Lucić 233. Blažena bi bila tva lipa skladenja da bi dozgonila visoka hvaljenja. M. Gazarović 17.

DOZIDAK, džozitka, *m. zgrada zidana (dozidana) pri drugoj.* — *-a- ostaje samo u nom. i acc. sing. i u gen. pl. dozidaka; u ostalijem padežima i pred k glasi t.* — *Postaje od dozidati nastabkom žkt.* — *U jednoga pisca našega vremena. Oni obično onaj grubi dozidak sa zapadne strane crkve. M. D. Mihčević, zlosel. 310.*

DOZIDANJE, *n. djelo kojim se dozida.* — *Stariji je oblik glazanje.* — *U Belinu rječniku (dozidanje, 'aedificationis perfectio' 298^a) i u Stuličevu.*

DOZIDATI, dozidám (džozidém), *pf. složeno: do-zidati.* — *impf. dozidivati.* — *Akc. je kao kod dosezati. a) sršiti zidanje.* — *od xv u rijeku, a između rječnika u Belinu (aedificationem perficere' 298^b) i u Stuličevu.* Takijem redom dozidana zgrada crkve svete veće i oda svuda oružana nijedna bajat sile neće B. Betera. čit. 65. 'Dok Petrovu kuću dozidem, odma ću tvoju početi' J. Bogdanović. — *b) sugraditi, zidati uz drugu zgradu. vidi dozidivati.*

DOZIDIVATI, dozidujém i dozidívám, *impf. dozidati.* — *Akc. je kao kod dogradivati.* — *U jednoga pisca našega vremena. Posle dozidivao do kuće, pravio štale i nad stalama sobe. S. Tekelija, let. 120, 59.*

DOZIV, *m. vidi dozivanje.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena (iz Budve). Ukide joj dobro jutro, a mnače dobar veće, mihi doziv, slatki celiv. Vuk, živ. 199.*

DOZIVALAC, dozivaoca, *m. čovjek koji doziva.* — *U Belinu rječniku 418^b i u Stuličevu (dozivalae i grijeshkom dozivaoc).*

DOZIVALICA, *f. žensko čelade koje doziva.* — *U Belinu rječniku 418^b i u Stuličevu.*

DOZIVÁNE, *n. djelo kojim ko doziva ili se doziva.* — *U Stuličevu rječniku ('vocatío, convocatio, invocatio') i u Vukovu (I. 'das crrufen, das berufen' 'advocatio'. 2. 'das besserwerden', 'to redire ad fruges').*

DOZIVATI, džozívám (džozívěm), *impf. dozvati.* — *ispoređi dozavati.* — *Akc. kuki je u inf. taki je u impf. od osnove doziva: džozíváj (ali dozívj), u part. praet. pass. džozíván i džozívát, u ostalijem je oblicima onaki kuki je u praes. (u Dubrovniku se razlikuju dva oblika po akc. i po praes.: džozívati, džozívěm kod čega je akc. kao kod dolagati, i dozvati, džozívám; prvi je uprav impf. dozvati, a drugi je iterativan prema dozvati i džozívati).* — *Postaje od dozvati produženjem korijena zv (vidi kod zvati) na zvy (sud u našem jeziku živ). -- Dolazi od xvi vijeka (vidi kod 1, a, d) a između rječnika u Francičevu ('advocare'), u Belinu (dozvati, dozivám, 'nominatio' 188^b, i praes. dozivám uz inf. dozvati 188^b, 418^a), u Bjelostjenčevu (dozivám kod dozivám), u Vulligijinu (dozvati, dozivám), u Stuličevu (dozvati, dozívjém i dozivám), u Vukovu (dozvati, dozivám i dozívjém).*

1. aktivno.

a. *zvati koga da dođe. a) vidi dozvati, 1, a, a). Ako je hudobu dozivao. B. Kasić, zrc. 35. Grešnike k meni vodim i dozivám. G. Palmotić 3, 30^b. Tannici je vrata otvorala, Vladimira sužnja dozivaše. And. Kazić, razg. 34^b. Hitro dvije dozivala sluge, te joj sluge kođe dovedoše. Nar. pjes. vuk. 2, 35. Po imenu zeta dozivaše, dozivaše pa ga ogrtaše. 2, 551. Nije l' majka rodila junaka jal' sestrica brata odgojila na čistome devojčakom krilu, i muškim ga opasala pasom i junackim dozivala glasom? 1, 103. — osim objekta mogu biti izrečene i riječi kojima se doziva. Dozivlje*

Petra imenom: 'Izidi amo, delijoj!' Nar. pjes. vuk. 1, 64-65. Uleže s mladom Janicom, milu mi majku doziva: 'O moja majko rođena, prostri mi meka duseka!' 1, 311. Pak doziva Tolora vezira: 'Od' ovamo, Tudore veziru!' 1, 538. On doziva slugu Radosava: 'A nu hodi, meja vjerna slugo!' 2, 62. Al' pripazi poštu klišenošu, pa dozivlje Miloš od Pocerja: 'Bogom brate, pošta klišenoša, donesi mi jedan list hartije!' 2, 246. — *ime kojijem subjekat zove objekta može biti u instr.* A brat sestru sestrom ne doziva. Nar. pjes. vuk. 2, 2. Moj ti babo uz koljeno sjeda, meja majka gospojom doziva. Nar. pjes. petr. 2, 626. — *b) vidi dozvati, 1, a, b). Ubozumi, kih on svaki dan 12 k stolu dozivaše svomu. F. Glavinčić, evit. 74^b. Doziva Jezusa na večeru. S. Rosa 109^b. Onda sebi vezire doziva. Nar. pjes. vuk. 4, 134. — c) vidi dozvati, 1, a, c). Car je činil pređa se nut junaka dozivati. Nar. pjes. mikl. beitr. 15. — d) u prenesenom smislu, isporodi dozvati, 1, a, d). Boga dozivašte svomogućega milosrdij (dei omnipotentis misericordiam invocare'). N. Rahina 111^b.*

b. *kaže se i kad subjekat iz daljega zove (po imenu) koga bez namjere da ovaj k niemu dođe, te do ističe onda dašnu subjekta od objekta. a) uopće. Ču u snu glas plaćan koji ga dozivaše i mojaše. F. Lastrić, svet. 169^b-170^a. Poče dozivati po imenu građane. And. Kazić, kor. 126. Nemilo je Petar dozivaše, nemilo se Joka odzivaše: 'Što me zoveš, moj devero Petro?' 'Ne zovem te da ti zapovjedam, već te zovem da te nešto pitam'. Nar. pjes. vuk. 1, 616. Jedno drugo dozivlje i razgovore vode. S. Lubiša, prip. 195. — b) u prenesenom smislu (u pjesmi) ne o čeludetu nego o neživju stvari koja ispušta glas. A sve zeljoš zeljoša doziva. Nar. pjes. vuk, jrječ. 208^a. Sve bajemez bajemeza viče a lubarda lubardu doziva. Nar. pjes. vuk. 4, 251. — c) može biti izrečeno kojijem riječima subjekat zove i što daše kaže. Pak je milu majku dozivala: 'Nuti' ti boru, moja mila majko, da me budeš za Ivana dala, sad bi ono moji svati bili'. Nar. pjes. vuk. 1, 242. Bela vila iz gore dozivala: 'Malo selo, što si neveselo?' 1, 571. Pa dozivlje iz planine vila: 'More ću li, Vukašine kralju! ne mti se i ne harči blaga'. 2, 117. Već iz glasa stae dozivati: 'O družino braćo Srbadijo! nije li se u kog dogodilo ja viška da nana dokučij?' 4, 173. — d) može se kazati da se zove put kakva mjesta ili put kakva mnoštva ljudi. ime kojijem se ovo izriče stoji: aa) u acc. s prijedlogom u. On doziva u tursku orđiju. Ogled. sr. 126. Luta majka ka i šarka. . . pa u selo dozivala: 'Ima l' glegod bol u selu, onaka je snaha moja!'. Nar. pjes. vil. 1868. 294. uz to može biti izrečeno (kao objekat) i ime onoga koji se između ostalih izričekom zove. Bijela je vila klikovala s Košutice visoke planine te doziva u Crncu kamene a na ime Jovanović Vela. Nar. pjes. vuk. 4, 122. Bijela je klikovala vila od Javorja zelene planine, te doziva u Moraču goru a na ime Minu vojvodu. 4, 375. — bb) u dat. Ključ vila prije jarkog sunca, savrh Cera visoke planine, dozivati srpskome logoru. Nar. pjes. vuk. 4, 263. Vila . . . dozivala solu Orloj Laci. Pjev. ern. 301^b.*

2. sa se

a. *recipročno. Na žudeno uživanje veselo se dozivaju. P. Kanavelić, iv. 84. Jetrve se u dvor dozivaju. Nar. pjes. vuk. 1, 424. Ovako se dozivaju dokle se god mogu čuti. Vuk, kovč. 78.*

b. *refleksivno. a) vidi dozvati, 3, b, a). U Vukovu rječniku: dozivati se 'in sich gehen, besser werden' 'ad fruges redeo'. — b) vidi dozvati, 3,*

b, b). Posli mnogo vremena poče se čovik dozivati od svoga stanja nesrećnoga. M. Zoričić, zrc. 61. Kada se od sna razbudi, doziva se da je gladan. I. J. P. Lučić, razg. 53.

DOZLOGRĐITI, dozlogrđim, *pf.* dogrđjeti. — *Akc.* je kao kod dograditi (*u aor.* 2 i 3 *sing. akc.* je na prvom slogu dozlogrđi). — *Kao da su osnova riječi do zla (i) grla, a nastavak je i. — Od xviii vijeka a između rječnika u Vukovu.* Da mu dozlogrđi pokoru činiti. I. J. P. Lučić, razg. 17. „Dozlogrđio mi je već.“ Vuk, rječ. 128^b.

DOZLOVIDJETI, dozlovidim, *pf.* dogrđjeti, dozlogrđiti. — *Nejasno je i postuće i sam oblik, jer se ne zna, treba li čitati je (č) nj. i i i nj. je (č). ispredi stslav. zlovidnъ, deformis, i rus. зловидный, kao vidjeti. — U naše vrijeme u jednoga pisca iz Bosne (koji piše dozlovjediti i dozlovidjeti) i kod naroda na Korčuli.* Već ako vi dozlovede Turci ili za zulum, ili za moju glavu. Osvetn. 2, 11. A nekomeu dozlovjedilo, čas komore a čas vojevanje. 3, 21. Eto su se sagrađili hrami; a od njih vam dozlovidi neće. 3, 24. Dozlovidit, nešto jače nego: dodijati. Slovinac 1881. 418.

DOZLUKA, *f.* zemlja pod živama u Srbiji u okrugu kneževačkom. Niva u Dozluci. Sr. nov. 1875. 657.

DOZNÁJATI SE, doznájám se, *impf.* dozuoiti se. — *Akc.* je kao kod dobivati. — *U Staličevu rječniku.*

DOZNÁNE, *n.* djelo kojijem se dozna. — *U Staličevu rječniku.*

DOZNATI, doznám (doznádém), *pf.* cognoscere, compere, doći do znaná, kad čovjek (kojijem mu drago načinom, ali naj češće kad mu drugi kaže) počne nešto znati. — *složeno:* do-znati. — *impf.:* doznavati. — *Oblike vidi kod znati.* — *Akc.* káki je u *inf.* taki je u *impf.* od osnove znad: doznáti i u *part. praet.* akt. doznáo, doznála; káki je kod doznádém, taki je i u ostalijem oblicima *praes.* od iste osnove: doznáděš, doznáděš itd.; káki je kod doznám taki ostaje u jednini istoga vremena: doznáš, dozná, u *impf.* od iste osnove doznáj, u *ger. praet.* doznáv i doznávši; miéna se u množini *praes.* od osnove zna, doznáo, doznáte, doznájú, i u *part. praet. pass.* doznán i doznát. — *Dolazi od xvi vijeka (vidi kod b) a između rječnika u Staličevu i u Vukovu.*

a. *aktivno.* a) ono što se dozna kaže se *podložnom interogativnom rečenicom.* Bog li zajor ne doznade, što linčine s pukom rado? V. Došen 245^a. Nit' doznaše otkud su joj vrata. Nar. pjes. vuk. 3, 87. Doznavši do je Premudri. Nar. prip. vuk. 200. Nijesam mogao doznati dali se onuda gdje kakovo mjesto tako zove. Vuk, nar. pjes. 2, 210. Ovako ču doznati jeste li pošteni ljudi. D. Daničić, 1 mojs. 42, 33. — b) *ono što se dozna kaže se položnom rečenicom u kojoj je da.* Nigdje na drugem mjestu nijesam doznao da ima postojano naričanje u stihovima. Vuk, nar. pjes. 1, 89. — *subjekat položno može biti u glavnoj kao objekt.* Ki likara nikoga doznavši, da jest kršćenik. F. Glavinčić, cvit. 110^a. — c) *ono što se dozna kaže se akuzativom zamjenice središjeg roda.* Doznávši to rečeni Julijan, čini ju prida se dojtí. F. Glavinčić, cvit. 397^b. To svak može doznati. Vuk, nar. pjes. 1, 90. — *uz acc. to može biti i položna rečenica s da.* Malo kad je to doznati, da kad mladi što povrti. V. Došen 73^a. — d) *u jednom primjeru objekt je čelade; to nije posebe obično. vidi i b (u istom je primjeru i to ne-*

obično, što je glagol, premda je perfektivan, u imperfektu). Kala sliša da meštra niki učeník hoće izdati, nožinom. da ga doznaše, ubijaje ga. F. Glavinčić, cvit. 202^a. — c) *kad se hoće kazati da se doznalo da nešto jest, ovo može biti u acc. s prijedlogom za.* Doznavši za to. Vuk, nar. pjes. 4, 94. Niko ne dozná za grob njegov. D. Daničić, 5 mojs. 34, 6. — f) *ne izriče se objekt, nego se ima u misli.* Kada vide bežo Ľuboviću de će doznat' Pivljanine Bajo. Nar. pjes. vuk. 3, 464. Da i neće, doznati će ljudi. Osvetn. 3, 52. — g) *kad je izrečeno ime čeladeta koje je kazalo ono što se dozná, stoji u gen. s prijedlogom od.* Doznávši on to od slugu svoga. Vuk, nar. pjes. 2, 61. a *uopće način kojijem se dozná može biti u loc. s prijedlogom po.* Kao što sam po tom raspitivánu doznáo. Vuk, ovl. na laži i opad. 25. Po ovomu se može doznati za što . . . stoji. nar. pjes. 1, vi.

b. *pasivno. u jedinom je primjeru subjekat bog, te pošto s aktivnijem glagolom neobično bi bilo da je u acc. (bóle bi bilo u acc. s prijedlogom za, vidi a, f)), neobična je i pasivna konstrukcija.* Bog jedva razumno doznán je. Aleks. jag. star. 3, 289.

c. *sa se, pasivno.* Neko je obere (jabuku), a nikako se nije moglo doznati ko. Nar. prip. vuk. 18.

DOZNÁVÁNE, *n.* djelo kojijem se doznaje. — *U Vukovu rječniku.*

DOZNÁVATI, doznájóm (doznávám), *impf.* doznati. — *Akc.* je kao kod dosezati. — *Postaje od doznati nastavkom (v) a u inf., nastavkom j ili (v) a u praes. — Od xviii vijeka i u Vukovu rječniku (samo s praes. doznajem).* Moj blagodětel počeo je doznavati moja čudnovita želanija. D. Obradović, živ. 24.

DOZNOJITI SE, doznójím se, *pf.* svršiti znojenje, prestati znojiti se. — *složeno:* do-znojiti. — *impf.:* doznájati se. — *Akc.* je kao kod donositi. — *U Belinu rječniku 715^b i u Staličevu.*

DOZÓBATI, dozóblém, *pf.* svršiti zobati, zobati sve, do kraja. — *složeno:* do-zobati. — *Akc.* je kao kod dolagati. — *U Belinu rječniku 455^b i u Staličevu.*

DOZÓRETI, dozórim, *pf.* vidi dozreti. u Lici. V. Arsenijević. — *složeno:* do-zoreti.

DÓZORIT, *adj.* zrio. ispredi dozoreti. — *U naše vrijeme u sjevernoj Dalmaciji.* Nije još dozorete pamoti. M. Pavlinović.

DOZOVNUTI, dozovnem, *pf.* vidi dozvati. — *Postaje od osnove praes. dozovem nastavkom nu (na) u inf., n u praes. — Od xviii vijeka (vidi kod c)) a nije u nijednom rječniku. a) vidi dozvati, i.* Kade koji brat hoće da se pristavi, prvo pozovne dva čoveka (čilveka) zakleta od tanača, i prid njima da iskaže, što je kome dužan. Glasn. II, 3, 135. (1709). Ak' imate koga bolesnika, dozovnite náda n' redovnika. L. Ľubuški 32. U kúzi se š' nime razgovara, ponukuje ter ga nagovara, da dozovne od Braća plemići. And. Kačić, razg. 297^b. Dozovnuła Kafazliju Anu. Nar. pjes. petr. 1, 242. Dozovni u pamet vremena, mista . . . P. Knežević, osm. 13. — b) *vidi dozvati, 3, b.* Da pametju se dozovne, razumom razbere zlo i dobro. I. Antičić, svit. 31. Nek se dozovnu da kano promijuju imena tako i život. ogl. 66. Dozovni se i vidi, jesi li obećanja i odluko tozovne obslužio. P. Knežević, osm. 71. Nukujom gršnika, da se dozovne od tužnoga bitja svoga. I. J. P. Lučić, razg. 37. Dozovnuti se pameti, poslije djetinstva doći u pamet. M. Pavlinović.

DOZRELOST. dozrelosti *f.* maturitas, staće ili osobina onoga što je dozrelo. — U Stuličevu rječniku.

DOZRELETI, dozrelelim, *pf.* vidi 2. dozreti. — U Bjelostjencu rječniku (dozreleti) a iz njega u Stuličevu.

1. DOZRETI, dozrím, *pf.* ugledati. — *e-* stoji po južnom govoru mješte *-e-*. — složeno: do i 1. zreti. — Dolazi xvi vijeka u knjigama pisanijem crkvenijem jeziku u Daničićevu rječniku (dozrėti). Siju že radostí dozre i sij hristosjubek. Domentijana 265. Takyje krasoty dozrėti. Mon. serb. 58. (1293—1302).

2. DŌZRETI, dozrím (dozrém, dozrímjém), *pf.* permaturescere, sazreti *posse*, do kraja. — *e-* je po južnom i po istočnom govoru mješte *negdašnjega -e-*; po zapadnom glasi dozrítí. — složeno: do i 2. zreti. — *impf.*: dozrijevati — *Oblike rídi kod prostoga 2. zreti.* — U Dubrovcana nahodi se i *suncelutni d među z i r*: dozdrío. A. Kalić 541. — Dolazi (u pravom i u prenesenom smislu: o čovječjoj dobi, o vremenu uopće *ítd.*, vidi i kod zreta) od xvi vijeka u između rječnika u Belinu (dozreti i dozrjeti 467^a), u Stuličevu (dozreti, dozrjeti, dozrítí), u Vukovu (*sama dozreti*). — *Part. praet. art.* dozrio (dozreo), dozrela dolazi i kao *adjectiv*, kao i zrio (i u Belinu rječniku: dozrio, maturus¹ 467^{ab} i u Stuličevu: dozrio, dozreli, maturus, permaturus¹). može imati i *komp.*: dozréljij (vidi drugi primjer). U brime dozrio. M. Vetranić 1, 205. Da su tvoja doba malo dozrilija. I. T. Mrnavić, osm. 94 Voće hitro ko dozrije, ono hitro i zagrije. P. Vitezović, cvit. 39. Ti još nijesi dozdrío plod čovjeka. A. Kalić 541. Jer nijesam ni dozrio bio. Nar. pjes. vuk. 5, 536.

DOZREVĚNE, *n.* djelo kojijem se dozri (vidi 2. dozreti). — U jednoga pisca xviii vijeka (po zapadnom govoru dozrievne) koji će biti i načinio ovu riječ. Vas grad Jerusolim začuden ostade, čuvši dozrievne prišasta novoga kraja. E. Pavčić, ogl. 488.

DOZRIJEVATI, dozrijevám, *impf.* dozreti. — *i-*je stoji po južnom govoru mješte *negdašnjega -e-*, te po istočnom glasi dozrétí, a po zapadnom dozrivati. — *Akc.* je kao kod dobivati. — Od xviii vijeka, u između rječnika u Belinu (*praes.* dozrivam uz *inf.* dozreti, a dozrijevam uz *inf.* dozrjeti 467^a) gdje naj prije dolazi i u Stuličevu. Kad dozriva i voće i žito. J. S. Reljković 294. Rani bi mrazovi zabrañivali grozdu dozrevati. P. Bolić 2, 190.

DOZVĀNATI, dozvānám, *impf.* dozvoniti, *isporedi* dozvonivati. — *Akc.* je kao kod dobivati. — Od xviii vijeka, naj prije u Belinu rječniku (*praes.* dozvanam uz *inf.* dozvoniti 686^a). A zvoni prenajno na ulo dozvanaju. Jačke. 153.

DOZVĀNE, *n.* djelo kojijem ko dozove ili dozove se. — Stariji je oblik dozvanje. — Od xviii vijeka, u između rječnika u Mikajinu (dozvanje, vocatio¹; dozvanje k sebi, skupljenje, convocatio, congregatio, concio¹; dozvanje na pomoć, vapljenje, invocatio, imploratio¹), u Belinu (dozvanje, advocatio¹ 188^b), u Bjelostjencu. Da nami dade dozvanje i osićenje iz grija izaci. I. Aneić, svit. 233. Ovi prvi dio očenaša zove se zazvañe ili dozvañe. F. Lastrić, ned. 231. U pamet dozvañe svih svojí griha. M. Dobretić 140.

DOZVATI, dozovém, *pf.* advocare. — složeno: do-zvati. — *impf.*: dozivati. — *Akc.* kuki je u *praes.* taki je u *impf.* dozóvi; kuki je u *inf.* taki je u *aor.* dozvali (*ali ne u 2 i 3 sing.* dozvám i

u *ger. praet.* dozváv, dozvávsi; *miješa se u part. praet. aet.* dozvao, dozvala, i u *part. praet. pass.* dozvám i dozvát. — Može biti i riječ *praslavenska*, *isporedi rus.* дозвать, *češ.* dozvati; u našem se jeziku jarla od xiv vijeka (vidi kod 1. a, b) bb). između rječnika u Mikajinu (dozvati, činiti doći, accerso, accio¹; dozvati k sebi, skupiti (advoco, convocaco, congrego¹), u Belinu (advoco¹ 188^b; invito¹ 418; dozvati k sebi, convoc¹ 227^a), u Bjelostjencu (kod dozavam), u Voltijajinu (chinnare, citare¹, rufen, vorfordern¹), u Stuličevu (vocare, convocare¹), u Vukovu (1. 'rufen' advoco¹; Zvao sam ga, pa ga nijesam mogao dozvati t j. nije mogao čuti, da mi se odzove¹, 2. 'herrufen' advoco¹: 'Dozvao sam ga k sebi¹'), u Daničićevu (advoco¹).

1. aktivno.

a. zvučim učiniti da ko dođe. a) u naj užem smislu, kad subjekt sam zvuči koga učini da ovaj k nemu dođe. Poću dozvat svu svojtu. M. Držić 182. Nit' ćeš braca dozvati, nit' ćeš sinka dočekati. Nar. pjes. bar. 203. mikl. beitr. 15. Dozva gospodin jedno dječete. M. Radnić 51^b. Jakob stari dozva k sebi sine svoje. P. Vuletić 15. Dozvañši je stano joj govoriti da se pomire. Vuk, poslov. 63. — b) accessere, accessiri jubere, može subjekt ne zorući u sam nego po kome drugome ili kojijem drugim načinom učiniti da ko (objekat) dođe. au uopće (u nekijim primjerima znači što i sazvati). Došadić duma dozove prijatele i susjede. N. Rañina 149^a, luc. 15, 6. Tad bi iz svake dozvo strane inostrance i tudine, tve kraljevstvo da oni brane. I. Gundulić 151. Ljekare ste dozvali, da mu izgubjen duh povrate. G. Palmotić 2, 244 Dozva po neobičajnoj vizdi i dovede mudrace od istoka. F. Lastrić, test. 53^b. Dozove zvonceom pomika. A. Kanižić, fran. 97. Dozvala joj devet drugarica, da je uće na derdefu vesti. Nar. pjes. vuk. 1, 471. — bb) citare, excire, kad sudac, kralj ili uopće starješina učini da ko dođe preda ņ (na sud *ítd.*). My dozvasmo pređt nasz decu našoga vlastelina Vitka Gućetica Spom. sr. 1, 3 (1395). Dozvaše rođjake njegove. N. Rañina 74^b, joann. 9, 18. Pravda najprvo dozva svidoke. Mon. croat. 283. (1581). Ali isti večer ovi sultan Osman dozva pasu Husuñia. I. Gundulić 556. Sudac Niceta biskupa svetoga preda se dozva. F. Glavinčić, cvit. 87^b. Dozva svoje generale. M. A. Reljković, sabr. 32. — cc) kao pozvati, kad ko učini da mu dodu gosti na gozbu, pir *ítd.* Da mene dozvati danaska na tvoju trpezu budeš ti. N. Dimitrović 91. Tebe su dozvali za glumca pastiri, ki ne imasz svirali, ni ko se znaš sviri? I. Gundulić 187. Dozvati na obid il' na večeru. J. Mikaja, rječ. 82^b. Gospodina, ki na svoj pir i veselje dozva svake prijatele. J. Kavañin 524^b. Sve je kade na mobu sazvala i dozvala prošenu devojku. Nar. pjes. vuk. 1, 566. Sobet čini care u Kruševcu, sve vojvode na sobet dozvao. 2, 202. — dd) in auxilium vocare, kaže se dozvati na pomoć, u pomoć. Menelausz vse libijske i nilijske viteze i care na pomoć sebi dozva žene cíc svoje. Aleks. jag. star. 3, 248. Dozvati na pomoć, invocare, implorare, appellare, obtestari aliquid, opem aliquid implorare¹. J. Mikaja, rječ. 82^b. A. d. Bella, rječ. 188^b. — kaže se i dozvati pomoć. Nikako ne možeš obraniti se, ni uteci, ni dozvati pomoć. A. Bačić 98. — e) subjekt sam glavom zove ali ne k sebi nego k drugome koji ga je na to poslao. Dozovi ga da pride ovamo. M. Držić 476. Dozovi pridragu majku moju. P. B. Bakšić 2. Haduma mi pod' dozovi. G. Palmotić 1, 149. Naše goste sve kolike pod'

na srećni pir dozovi. 2, 348. Zapoviedi otac nastojniku, da dozove težake. E. Pavić, ogl. 581. Dozovi mi nerotihnu, koja ne rodi, da umesi pogačicu triput sejanu. Nar. pjes. vuk. 1. 512. Bržo posla svojega gavaza, te dozvaše starca prijatara. 3, 79. — *d) u prenesenom smislu, upoće činiti da ko ili što dođe, dovesti, dovanati, dozavati. aa) objekat je čelade.* Kaže im lice, da ih dozove. J. Kavačin 40b. Gdi neizhitna ŋih sladiña dobavi ih i dozove. 189a. — *bb) objekat je stvar tjelсна.* Smeue u jstok vratit mogu, s neba dozvat daž krvavi. G. Palmotić 2, 432. — *cc) objekat je stvar umna (često kakvo zlo).* Tko je dozvati komu rad boljezan. Š. Menčetić 124. Zlobom sam sebi dozva zlo. D. Zlatarić 13b. Gencio, koji dozva treći boj Rimljana. J. Kavačin 246a. Moć sve u dušu dozvat jade. I. Dorčić, uzd. 65. — *e) također u prenesenom smislu, u jednom primjeru xv vijeka dozvati do sebe kao da znači spomenuti, isporučiti 3, b.* Sintu mi knezu Vladisavu, kada dojle ka mně i směri se předa mnohě i dozva do sebe što je učinio koju sgrěhu gospodaru velikomu i što je učinio bezpravdno i suprotivno maně roditeju svomu. Mon. serb. 461. (1453).

b. *svršiti zvanje tijekom što onaj koji se zove čuje i to pokaže odzvučujući se (vidi u Vukovu rječniku, 1).* Zvala i ne dozvala; zvala, te i ne ozvali se! M. Držić 151. Djo može dozvat', nigda ne kucea'. (Z). Poslov. danić. 16. Otidu k ŋemu na duo mora i dozvavi ga kakvu mu zašto su došli a on im iz kovčega odgovori: „Kako ću vas ja iz kovčega namiriti, kad niti vidim vas ni onoga oko čega se svadate?“ Nar. prip. vuk. 200. Koga zove uz one glavice? Ja mrim ga jo doista dozvao. P. Petrović, gor. vijen. 36.

2. *pasivno. a) vidi 1, a, b) cc).* Er se nigdje gozba ni pir ne čitaiše, gdje oni ne bi dozvaući bili. M. Držić 241. Ili tu je u vojli, ili nije, staeć tja, ko glumac naj boji dozvan sam na pir ja. I. Gundulić 139. Bi dozvan i Jezus s učenicima. S. Rosa 50a. — *b) u prenesenom smislu, isporučiti 1, a, d).* Da čim okom svojim izučim (bog) svud razgleda sve dozvane. J. Kavačin 12b. U ovina kralima i mi smo zavani i dozvani na istu viru. F. Lastrić, test. 66b. Bratjo, molim vas da dostojno ođite u zvanu kojim dozvani jeste. ned. 37b.

3. *sa se.*

a. *recipročno (značije je u ovom primjeru kao kod 1, b).* Prčanane i Dobročane razdvaja samo otoka, preko koje se dozvati može. Vuk, poslov. xx. *vidi dalje kod dozvati.*

b. *refleksivno, u prenesenom smislu. a) ad bonam frugem se recipere, popraviti se, povratiti se na pravi put (u moralnom smislu), pokajati se, obratiti se. — od xv vijeka i u Vukovu rječniku (dozvati se „in sich gehen, besser werden“ ad frugem redeo: „Dozvao se malo.“ „Nigda se ne neće dozvati“). Ako se ne dozovete i ne obratite na ovom svitu dok vrime imate. I. Ančić, vrat. 115. I nećemo da se dozovemo, već u grislh naslidujemo. J. Banovac, prip. 205. Dozvati se u se, skupiti pamet. F. Lastrić, ned. 241. Dogada se, da se Teofilo dozove i poče plakati svoje grije. M. Zoričić, zrc. 56. Mućno se dozovu, pokaju i sarane. osm. 50. — tako je i u ovom primjeru gdje dozvati se ima uza se inf.: „Mestar bija štopom učenića jeda bi se dozvao učiti. I. Ančić, vrat. 141. — b) animalverte, reminisci, sjetiti se, staviti se, shvatiti, spomenuti se. — od xv vijeka. Ovo je posao djavaocki pokrit svoje zloće kojom svetinom jeda bi se ljudi ne dozvali. I. Ančić, ogl. xiv. Dozvati se,*

opomenuti se: „Ja se ne mogu dozvat, kako ću još jednu pismu znati.“ M. Pavlinović. — *može imati uza se gen. (griješkom s prijedlogom od):* Da me očisti od moji grija skroviti i družije od koji se ne mogu ositići ni dozati. I. Ančić, vrat. 167. *podložnu rečenicu s da:* Spomeni se koliko si ti boga nvrudio prije nego si se redovnik učinio; dozovi se, da si i u redu nepomljivo živio. J. Filipović, prip. 1, 153a. Žudjeli ne dozvaše se niti dolhiše da Jezus govoraše o templu tjela svoga. S. Rosa 53a. *podložnu interogativnu rečenicu:* Kad bi svaki misnik dozvao se, koliko je mućno bogu dati razlog od svoga misništva. I. Ančić, svit. 62. Ne umijāše se dozvati među tolikijem glasovima što ljēše istina. S. Rosa 92a.

DOZVONITI, dozvonim, *pf. svršiti zvonēne, prestati zvoniti. — složenno:* do-zvoniti. — *impf.:* dozvaniti (dozvonivati). — *Akc. je kao kod donositi. — U Belinu rječniku (finir di sonare' 686a) i u Stulićevu.*

DOZVONIVATI, dozvonijem i dozvonivam, *impf. dozvoniti, vidi dozvaniti. — Akc. je kao kod dograđivati. — U Stulićevu rječniku (griješkom dozvonivati, dozvonivam). — slabo pouzdano.*

DOZVRŠENE, vidi dosvršene i 1. s. — *Su starijim oblikom dozvršene u jednoga piscu čakavca xvi vijeka. Koji već dijvala z dozvršenim grihov, nego boga i njegovu slovo poslušaju. Postila. K2b.*

DOZVRŠITI, vidi dosvršiti i 1. s. — *U jednoga pisca čakavca xvi vijeka. Čto jest obećal, jest nima i njegovoj ditić iskazal i dozvršil. Postila. E3a.*

DOŽALITI SE, dožali se, *pf. miserere, biti toliko žao da se već ne može podajeti, s dat. — složenno:* do-žaliti. — *Akc. je kao kod dobaviti. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Dožali se Turkiñi devojci. Nar. pjes. vuk, rječ. 128b. To se paši tesko dožalilo. Pjev. crn. 305a. Ja čekaj tri sata pred vratina, dok se jednome slugi dožali. S. Lubiša, prip. 12.*

DOŽELI, doželēm, *pf. složenno:* do-žeći. — *impf.:* dožizati. — *Akc. je kao kod 1. dovesti. a) neprelazno, s dat. vidi dogorjeti 1, c. u rukopisu xv vijeka. Posipaj ideće jeste bolćzn i s trudom vježdeg; da jegda dožećet bolćstomu, a ty otmēni. Sredovj. lek. jag. star. 10, 112. — b) svršiti žećenje (prelazno i neprelazno), u Belinu rječniku („deuro“ 9a) i u Stulićevu (igne consumere, perurere).*

DOŽELETI, doželēm, *pf. svršiti žećenje (prelazno) tijekom što se dobije ono što se želi. isporučiti dožadjeti. — složenno:* do-želeti. — *Akc. se mijēna u praes. 1 i 2 pl.:* doželimo, doželite. — *U Stulićevu rječniku.*

DOŽELIVATI, doželijem i doželivam, *impf. doželeti. — Akc. je kao kod dograđivati. — U Stulićevu rječniku (doželivati, doželivau, ali kod doželeti ima i praes. doželijem). — slabo pouzdano.*

DOŽEŃAONICA, *f. vidi dožnevanie B. Mušićki.*

DOŽEŃENE, *n. djelo kojijem se dožanje (doženje). — U Stulićevu rječniku. — nepouzđano.*

DOŽETI (dōžeti), dožām (dōžēm) i dōžēm, *pf. svršiti žetvu. — složenno:* do-žeti (žneti). — *Oblike vidi kod žeti. — Akc. koki je u inf. taki je i u ostalijem oblicima, osm. praes. od osnove žh: dōžēm, i impf. od osnove žah: do-žāti. — Od xviii vijeka, a između rječnika u*

Belinu (samo dožeti 186^a) gdje naj prije dolazi, u *Stuličeu* (dožeti i dožiñeti), u *Vukovu*: dožeti i dožiñeti (u dodatku), oboje s praes. dožañem. Kad se nija dožañe. Vuk, nar. pjes. 1, 173.

DOŽIÑANCIJA, *f.* vidi dožiñañe. — *Nastavak* neija po talijanskom jeziku, isporodi dovrñancija. — *U naše vrijeme u Lici*. Kada žeteoci jedne prilično ili dobro živuće kuće posljednu živu žita dožiñaju, onda dovikjuju: „Danas je vala bogu dožiñancija“, i onda toga dana mora kućna planinka (gazlarica) žeteocima što lepšu večeru sigurati. J. Bogdanović.

DOŽIÑAÑE, *n.* djelo kojijem se dožiñe. — *U Vukovu rječniku*.

1. **DOŽIÑATI**, dožiñâm, *impf.* dožeti, vidi dožñevati. — *Akc.* je kao kod dolajati. — *Postaje od osnove dožñ tijem što se radi produñeñu umeće i meñu ž i ñ.* — *U Vukovu rječniku*.

2. **DOŽIÑATI**, dožiñâm, *impf.* iterativno prema dožñeti i 1. dožiñati. — *Akc.* je kao kod dobiti. — *Postaje od 1. dožiñati produñenim glasa i.* — *U naše vrijeme u Lici*. „Danas moji žeteoci dožiñaju“. J. Bogdanović.

DOŽIOČITI, dožiočim, *pf.* svršiti žiočeñe. — *složeno*: do-žiočiti. — *Akc.* se mijenja u aor. 2 i 3 sing.: dožiočih. — *U naše vrijeme u Lici*. „Dok ovo još malo krova dožiočim, omlua ću početi pokrivati“. J. Bogdanović.

DOŽIVLETI, doživim, *pf.* složeno: do-živjeti. — *isporodi* doživiti.

a. *svršiti žiočeñe*. — *od xviii vijeka a između rječnika u Stuličeu* (doživjeti ‚vitaee cursum implete‘; doživio ‚vitaee perfectus‘). Sila je doživjet da budem u trudu. G. Palmotić 2, 129. A jednom se ina umrijeti ili rano ili kasno, potrebno je doživjeti, kad godi se zgodi časno. 2, 513. S slavom sružen doživjeti u veselju on će izpunu, a Vladislav sin mu uzeti ngarsku će svetu krunu. P. Kanavelić, iv. 470. — *b) prelazno, objekat je koja dob ili vrijeme u životu, te je značeñe: žiočjeti dočekle*. Život ki bjeħ doživjela na daleke tebe. P. Kanavelić, iv. 308. Hoću li staros dočekati ali neću ni mladost doživjeti? B. Zuzeri 234^b.

b. vidi dočekati, 1, b. — *prelazni je glagol, ali objekat može i izostati (kao što je u prvom primjeru)*. — *od xviii vijeka i u Vukovu rječniku* (erleben ‚video‘). Promišlavajući na ovaj način, kada se svrši rat, ako doživim, šta bi ja mojoj otačbini donio. M. A. Rejković, sat. A 3^a. Nesretno li dane doživեսno! Nar. pjes. vuk. 5, 461. Čudno li ćeš nešto doživjeti. P. Petrović, gor. vijen. 66.

DOŽIVSTI, doživêm, *pf.* vidi doživjeti. — *složeno*: do-živsti. — *U Vukovu rječniku* (vide doživjeti) s dodatkom da se govori po zapadnijem krajevima. vidi kod živsti.

DOŽIZATI, dožizêm, *impf.* dožeći, od čega postaje produñenim glasa o na i. — *Akc.* je kao kod dolajati. — *U Belinu i u Stuličeu rječniku*: samo praes. dožizem uz inf. dožeći.

DOŽNETI, vidi dožeti.

DOŽÑEVATI, dožñevâm, *impf.* dožñeti. — *Akc.* je kao kod dobiti. — *U Stuličeu i u Vukovu rječniku*.

DOŽUDJETI, dožudim, *pf.* svršiti žudeñe (prelazno), tijem što se dobije ono što se žudjelo, isporodi dožñeti. — *složeno*: do-žudjeti. — *U Stuličeu rječniku*. — *part. praet. pass.* dožudjen, jedva doživjeni; obično se rekne o detetu, na

koje roditelj ni muvi pasti ne dadu. Podunavka. 1848. 54.

DOŽUDIVATI, dožudujem i dožudivâm, *impf.* dožudjeti. — *U Stuličeu rječniku* (praes. dožudujem i dožudivam kako dožudjeti). — *slabo poznano*.

DOŽVÁKATI, dožvácêm (dožvákâm), *pf.* vidi dožvatati. — *složeno*: do-žvakati. — *U Stuličeu rječniku*.

DOŽVÁTÁÑE, *n.* djelo kojijem se dožvaće. — *Stariji je oblik* dožvatanje. — *U Belinu rječniku* (dožvatanje 465^b) i u *Stuličeu*.

DOŽVÁTATI, dožvácêm, *pf.* svršiti žvatane, isporodi dožvakati, dožvati. — *složeno*: do-žvatati. — *Akc.* je kao kod dopisati. — *U Belinu rječniku* 465^b i u *Stuličeu* (dožvatati i grijeskom dožvaćati).

DOŽVATI, dožvêm, *pf.* vidi dožvatati. — *složeno*: do-žvati. — *U Stuličeu rječniku*. — *nepoznano*.

DRABANAT, drabanta, *m.* vidi barabanat. — *U rječnicima (svagdje pisano drabant): u Vrančićeu* (satelles), u *Bjelostjenčeu*, u *Jambrešičeu*.

DRABIĆ, *m.* a) prezime. Schem. zagr. 1875. 260. — *b) mjesto na rijeci Drini*. Bijahm se (Tarci) iz svojega lagera uz Drinu povukli na mesto zovoto Drabić. Golub. 5, 225.

1. **DRÁČ**, *m.* sentis, herba, drača, trava. vidi drača, a i b. — *U Bjelostjenčeu rječniku* (herba, gramin, germen), u *Jambrešičeu* (herba), u *Voltigijinu* (spina ‚distel‘), u *Stuličeu* (herba inutihil‘ s dodatkom da je uzeto iz *Habeličeu*). — *Jedan pisac našega vremena upotreblava ovu riječ s istim osobitijem značeñem što je kod 1. drača, a, b) bb) (palurus aculeatus Lam), isporodi čalija. Drač, čalija, palurus australis Gärtn. J. Pančić, šum. drv. glasn. 30, 162. flor. biogr. 2 452.*

2. **DRÁČ**, Drača, *m.* Dyrriachium, tal. Durazzo (isporodi ploča, puč), grad u *Arbaniji*. — *Akc.* kako je u *gen. sing.* tako je i u *ostalijem padežima, osim nom. i acc. i voc.* Draču. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* 282^a, *Vukoem, Duničičeu* (Drač). *Kralj Radoslav izgnan, bystí i vs Drač grad pribégajets. Domentijan*^b 177. I *Piralju* š nim iz Drača. I *Gundulić* 522. I od leša i od grada Drača. *Pjev. crn.* 105^b.

1. **DRÁČA**, *f.* sentis, spina. — *Akc.* se ne mijenja, samo u *gen. pl.* produñuje se a: drača. — *isporodi* diraća, drac, drača. — *U seoj prilici postaje od istoga korijena od kojega je i drijeti nastaeom ča. tako bi i diraća postajalo od dirati.* — *Dolazi od xvi vijeka; muški oblik drač (koji vidi) može biti i stara riječ, isporodi stslav. drač, salianca, noroslav. drač, sentis.* — *Između rječnika u Vrančićeu* (sentis; spina), u *Mikašinu* (drača, trnje; spina; dñmus, sentis, vepres), u *Belinu* (vepres³ 352^b), u *Stuličeu* (spina), u *Vukovu*: 1. svako trñe jeler dorustrauch¹, sentis² s dodatkom da se govori po jugozapadnijem krajevima. 2. u trñe ono što bude ‚ler dorn (stachel)‘ spina s dodatkom da se govori u *Crnoj Gori*.

a. sentis, vepres, biše (uprav samo trava i nizoko gmeñie) bodljivo, na kojem ima bodlaja i trñu: a) uopće. Jeda beru od trnja grozdje ali od drača smokve? N. Rašina 152^a, mat. 7, 16. Žal to me sve gore, sve ptice, svaka zvir, sva dubja ... Plaći me trn drača. S. Menčić—G. Držić 465. Bogata poja ne zatvaraju draecom

slatko voće. M. Držić 240. A tko gre bosonog, gdi drača sve nikne, trijeba je napokon oboden da vikne. D. Rašina 97^a. Listje bodjive drače. A. Gučetić, roz. jez. 19. Nemila drača i trava svuda po njoj porasla je. G. Palmotić 3, 51^a. Ovo je ona drača koju vidje Mojzes. 3, 94^b. I drača rusu rada. (D). Poslov. danić. 28. Gaj pun trnja i drač zali u perivoj obrače se. J. Kavađin 379^b. Drača u koju se vrže sveti Benedik bi gojena dugo vrijeme. I. Dordić, ben. 26. Da mu je drača pod nogam a ploča nad glavom, nek ne može ni gori ni doći. (Z). Poslov. danić. 14. Kako je drača naj nevaljalja od svih stabala. And. Katić, kor. 127. I zapoje tica ševrljuga u pitomoj pokraj Save drači. Nar. pjes. vuk. 3, 364. Porasla je sitna drača. Nar. pjes. herc. vuk. 260. Iz drače ruža se rada. Nar. posl. vuk. 98. Ne vise nigde kolači o drači. 196. Ozdo more, a odozgo gore, s desna ploča, a s lijeva drača. 237. Kad nosioei prođu jednom uskom ulicom, de je bila velika jata drača s jedne i s druge strane. Nar. prip. vrč. 50. Ona ti vrata dračom zarasla. Vuk, kovč. 126. — *b*) znači neke osobite bilje, osobito kad je združeno s drugim riječima. *aa*) bijela drača, *crataegus oxyacantha* L., *glog*, *bijela drača*, *glog*, 'spina alba'. A. d. Bella, rječ. 700^a. *Bijela drača*, *spina alba*, *crataegus oxyacantha*. B. Sulek, im. 15. *Drača bijela*, *dipsacus*, *spina alba*, *crataegus monogyna* L. 71. — *bb*) crna drača, *trnova drača*, *drača zadjevača* i *samo drača*, *paliurus aculeatus* Lam. *Drača*, *ramno terzo*, *berbero*, *rhamnus*, *ramno*, *paliurus aculeatus* Lam. *Drača crna*, *ramno*, I. *rhamnus* L.; 2. *paliurus aculeatus* Lam. *Drača trnova*, *maruca*, *martanigla*, *paliurus aculeatus* Lam. *Drača-zadjevača*, *paliurus aculeatus* Lam. B. Sulek, im. 71. — *po sevoj prtilici* i *morska drača* u ovijem primjerima ima isto značenje: Sveti naučitelji vele da ona kruna bješe od morske drače. M. Divković, bes. 351^b. Na božanstvenu glavu postaviše mu krunu od drače morske. M. Lekušić 82. — *c*) *drača gospina*, *vidi* *gospina drača*.

b. herba inutilis, trava koja sama niče i raste i nije korisna čovjeku, travurina. — *S orakovijem značenjem čuje se u naše vrijeme po Slavoniji*. T. Marečić. — *isporedi* I. drač. — *po Lici znači što* i česta, sitnogorica, *isporedi* drača. *Drača*, sitnogorica, 'das dickicht'; obično čobani koji čuvaju blago po sitnogorici, nakupe obdan svakojakijeh subijeh grana po pun naramak, te u večer donesu kući, i reku: 'Svaku večer donesem pun naramak drače kući'. J. Bogdanović. *cr. spina*, u *bodljive bilje ovo što bude, bodlja*. *trn. a*) u *pravom smislu*. Zecaparila m se je trnova drača u petu. M. Držić 415. A što utrgnuh jednu (rusu) sadu, zlo mi drača dlan probode. D. Rašina 49^b. Glava inasač biti probadana ostrimi dračami. B. Kašić, is. 46. Nu što žalos ta pomaga, ako opade lijeva rusa, svitla dika od proljeća, i ostavi vrhu busa drače smrtne mješte cvjetča? I. Gundulić 267-268. Bi okružen jednom krunom od drača žestokijeh. P. Posilović, nasl. 134^b. Mao je rat od drače, ma koga obode mačno zabude. (D). Poslov. danić. 59. (*Ruža*) stražu od drača ostrijeh ima. I. Dordić, uzl. 179. Drače mu bihu došle tja do možjanih. H. Bonacić 130. Koji si hotio biti ubolen bodežljivim dračam. V. M. Gučetić 27. Kad sama sebe može izvaditi draču iz pete. Nar. prip. vrč. 215. Iglu glavicu ili draču. V. Vrčević, igr. 17. Zabajali truoce drače pod kutni prag. S. Lubiša, prip. 210. — *b*) *koletivno*. Odvznim draču tja, a vazmi ružicu. Š. Menčetić 3. Tuj mu još staviše kornu od drače. N. Najlašević 135. Kad bi krunen dračom

trnovom. A. Gučetić, roz. jez. 135. Karlnu koji ima bosti, s dračom iznikne. (D). Poslov. danić. 46. — *c*) *preneseno na drugo što bude (može biti i kolektivno, isporedi b)*, *na primjer: aa*) *na tanku ostru kost u ribe*. Itjejt' ribu bez drače. (D). Poslov. danić. 51. Nije ribe bez drače. (D). 83. U maloj ribi nije drače. (D). 141. Zvanice pred kućom, a od ribe ni drače. S. Lubiša, prip. 27. Očebrsnite dračom od ribe. 265. — *bb*) *u ježa*. Lisića se brani s veće načina, a jež samo dračom. (D). Poslov. danić. 55. Zaludu mečeš ježa u svilu, on neće no u dračama. S. Lubiša, prip. 89. — *d*) *u prenesenom, metaforičkom smislu, o čem što dušu (srce) boli, muči, grize*. Smerno sam se obratio na nevoju moju sada, čim me vrti i probada ostru draču grijeh nemio. I. (Gundulić) 195. Ono lice, gli mi siva u ružičah zora bila, sad je drača bodežljiva. 231. Gli mi sre probada lutom dračom mē spoznaše. I. Dordić, salt. 97. Uspomena grijeha prošnjastijeh bule bez sumnje drača veoma bodežljiva sreću tužna nemoćnika. B. Zuzeri 54^b. Ovo je mačno i puno drača! Ant. Kadčić 517. — *amo može spadati i ovaj primjer*: Svaka ti drača bude oči. (D). Poslov. danić. 117. *d. prezime, isprea nadimak, u naše vrijeme*. J. Bogdanović. Šom. karlov. 1883. 72.

2. DRAČA, *f. dolina, kotlina*. — *Biće po sevoj prtilici istoga postana kao i* 1. drača, s razlikom što je *ovdje glagol* drijeti *slučačen pasivno* (njesto kad je prodira voda). — *U naše vrijeme u Topolovcu*. P. Brandner.

3. DRAČA, *f. ime njestima a) manastir i selo u Srbiji u okrugu kragujevačkom*. — *pomiče se kao manastir od prije našega vremena: Drača* (mon.). S. Novaković, pon. 132. *a između rječnika u Vukovu: manastir u Srbiji više Kragujeva, vidi i* M. D. Miličević, srb. 235 i glasn. 21, 27. *kao selo, u naše vrijeme*. K. Jovanović 116. — *b*) *njesto u Srbiji u okrugu požarevačkom. xiv vijeka. vidi* 2. Dabar, 3. i u Daničičevu rječniku.

DRAČAKLUN, *m. coccothraxtes vulgaris* Vieill. *neka ptica, batoklan*. — *U naše vrijeme u sjevernoj Dalmaciji*. Progr. real. prip. 1879-80. 32.

DRAČAN, *drvena, ačj. koji pripada drači ili dračama, pun drača*. — *-a- ostaje samo u nom. sing. m. i u acc. kad je jednak nominativu*. — *Postaje od drača (ili od 1. drač) nastaočkom* 3^{tr}. — *Od xvi do xviii vijeka, a između rječnika u Bijelostjenčevu* (dračni, herbaceus, herbeus, vidi 1. drač), u *Voltijijinu* (dračni, spinoso, 'mit disteln bewachsen'), u *Stuličevu* (spinalis'). *a*) *po kojem raste draču* (vidi 1. drača, a). Gomila ka se je pokrila pustoši trnovom i dračnom. M. Vetranić 2, 190. Neplodna je i suha i pustihi dračnoj prilična svaka duša, koju tvoje ne natapa duh. F. Lastrici, ned. 251. Zasad zemlje neuredue, kamenite i dračne. 281. To j' put tesan, dračan i tugi spodoban. M. Kulašević 101. — *b*) *pun drača, po kojemu su drače* (vidi 1. drača, c). Dračnijem vencom kruniše glavu tvoju. M. Vetranić 1, 324. Prignuo k zemlji glavu dračnu. M. Divković, plač. 20. Na krvave kutla kaplje dračnijem bićim u te lupu. I. Gundulić 475. Rusa... iz zelenijeh dračnijeh grana razbludno je procaptjela. G. Palmotić 2, 423. Dračnu krunu. A. Vitičić, ost. 171. Cvijet Benedik djevstva svoga dračnijem plotom punno opstro je. I. Dordić, ben. 201.

DRAČANA, *f. nekakva riba*. — *Kao da se govori u Dubrovniku*. Tarantola, dračana. Progr. gimn. karl. 1878. 41.

DRAČANIN, *m.; pl. Dračani. a) čovjek iz*

Drača. Tako meni u bogu. Dračani, u velikomu. Nar. pjes. bog. 210. Od Turaka Dračana. And. Kačić, kor. 492. — *b) čovjek iz Drača.*

DRAČAST, *adj.* *vidi* dračav. — *U Stuličevu rječniku.*

DRAČAV, *adj.* *po kojemu su drače, pun drača, isporodi* dračan, dračast, dračovani, dračevast. — *xviii vijeka i u Stuličevu rječniku* (spinosus¹). *Vidi* odječu dračavu. V. M. Gučetić 209. Da su nda mekoputna pod dračavom glavom. J. Matović 523.

DRAČEV, *adj.* *koji pripada draču i drači.* — *U rukopisu xiv ili xv vijeka i u jednoga pisca našega vremena.* Listije dračavo da siseti (s osobitijem značenom, isporodi 1. drača, a, b), ali se ne zna s kojijem. Sredovj. jek. jag. star. 10, 107. Gučezlo vije: ne vije ga od rumova vlasa, no ga sklaňa od dračeva graňa. Osvetn. 1, 3.

DRAČEVA, *f.* prunus spinosa L., *šeka biljka, trnodrijevan, trnina.* B. Šulek, im. 71.

DRAČEVAC, *Dráčevca, m.* ime dvaju mjesta u Dalmaciji i u okrugu zadrskom. a) selo i razvaline blizu Zadra (tal. Malpaga). Repert. 1872. 37. i u Vukovu rječniku: Dračevac, zidine od stare kule blizu Zadra. — b) selo blizu Nina. Repert. 1872. 36.

1. **DRAČEVAN**, *dračevana, adj.* *vidi* dračan i dračav. — *xviii i xviii vijeka i između rječnika u Belinu* (spineus¹; spinosus¹ 700^b) i u Stuličevu. Vrlo mu zabijahu dračevnu krunu u glavu. B. Kašić, is. 58. Zakliem vas onom dračevnom krunom. J. Banovac, blag. 325. Koji hridan, koji dračevan put! A. Kalić 135.

2. **DRAČEVAN**, *adj.* *dručama orjenčan, okružen, uprav part. praet. pass. glagola* dračevati kojemu nema poterde. — *U jednoga pisca Dubrovačana xviii vijeka.* Biti bičevan, biti dračevan. V. M. Gučetić 36. Zgleda se u svoga sina ranava, dračevana i propeta. 106.

DRAČEVAST, *adj.* *vidi* dračav. — *U Stuličevu rječniku.* — *nepouzđano.*

DRAČEVAV, *adj.* *vidi* dračav. — *U Stuličevu rječniku.* — *nepouzđano.*

1. **DRAČEVICA**, *f.* ime mjestima. a) *negdašnja župa blizu Konavala; u ňoj je Hercegovini od xiv vijeka i između rječnika u Daničičevu.* Ovomzi zemljom primorskomu: Trébiniem i Konavlima i Dračevicom. Mon. serb. 188. (1378). U župi Dračevici tri sela: Sut Stipan, Kuti, Mokrine. 494. (1465). *sud joj jedan dio pripada Dalmaciji (okrugu kotorskomu) a drugi Hercegovini:* Ovanio (trébinijskoj nahiji) spada manastir Duži... kao i predeli: Zupci, Dračevica... T. Kovačević, op. 90 — b) selo u istoj župi. Dračevica, selo do Satorine. V. Lešević. — c) selo u Hercegovini blizu Grača u kotaru počiteljskom. Schem. rag. 1872. 31.

2. **DRAČEVICA**, *f.* paliurus aculeatus L., *crna drača (vidi* 1. drača, a, b)) B. Šulek, im. 71.

DRAČEVIČANIN, *m.* čovjek iz Dračevice: pl. Dračevičani. — *Od xv vijeka i između rječnika u Daničičevu* (Dračevičanin). Da ne imamo nijednoga človka primiti (primititi) u Konavli, što je Vrsinjanini i Dračevičanini. Mon. serb. 286—287. (1419).

DRAČEVIČKI, *adj.* *koji pripada Dračevici.* — *Od xv vijeka i između rječnika u Daničičevu* (Dračevički). V. primoriti) vi župe dračevičkoj. Mon. serb. 201. (1382). Do meje i granice dračevičke. 215. (1391).

DRAČEVIĆI, *Dráčevčiča, m.* pl. selo u Hercegovini u kotaru mostarskom. Statist. bosn. 106.

DRAČEVI KAL, *m.* mjesto blizu 'Kupel'nika' ne daleko od Prizrena. — *U spomeniku xiv vijeka u otale u Daničičevu rječniku* (Dračevyji Kal. 3, 588). Ot tuda (međa je 'Kupel'nika' išla) preko uzg goru na Dračevyji Kal. Glasn. 15, 288. (1848?)

DRAČEVILE, *dračevilňa, f.* pl. ríle na kojima se nosi drača. — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Imoskove.*

DRAČEVO, *n.* ime mjestima. a) selo u Popovu u Hercegovini. Statist. bosn. 118. T. Kovačević, op. 88. — b) selo u Hercegovini blizu Počitelja. Schem. rag. 1876. 60. zove se i Visić. Statist. bosn. 121. — c) *vidi* 2. Drač. u dva pisca prošlogu vijeka. (Kračica Teuta) diže vojsku na Skenderce, osvoji Korčulu na otoku i grad Dračevu u Skenderiji. And. Kačić, kor. 318. (Teuta) biše došla do Dračeva i drugi građova. Nadod. 121.

DRAČEVO SĚLO, *n.* selo u Rijeci blizu Dubrovnika. Schem. rag. 1876. 24.

DRAČICA, *f.* dem. 1. drača. — *Od xviii vijeka i u Stuličevu rječniku* (veprecula¹). Sva bili moja djela načinom tako pravdujem učinio, da mi ne bi izostala dračica jedna cigla, koja bi me na strašnom onem času mogla bosti. B. Zuzeri 414^b. Trudno je iznaći u istinu ovu rnsu bez dračica, ovi lijer od pravednosti. D. Bašić 213^b-214^a. Kotorska su gospoda učna ležati u pamuku, da ko dračica ne zadedno. S. Ľubisa, prip. 268. — *u naše se vrijeme s osobitijem značenom zove tako šeka biljka u Dalmaciji.* Dračica, gonista dalmatica Bart. B. Šulek, im. 71.

1. **DRAČIĆ**, *m.* prezime. u xv vijeku i u Daničičevu rječniku (Dračić). Ja Trvrtko Dračić, ja Ivan Dračić. Mon. serb. 545. (xv vijek).

2. **DRAČIĆ**, *m.* selo u Srbiji u okrugu vaľevskom. K. Jovanović 109.

DRAČIŠTE, *n.* vepretum, dračavu česta. — *xviii vijeka i između rječnika u Mikajinu* (dračiste, mjesto od drača spinetum, sentietum, dumetum, robotum¹), u Belinu (vepretum¹ 418^b; spinetum¹ 700^a), u Bjelostjenčevu s kajkarskijem oblikom dračišće (čakavski bi bilo dračišće), mesto gle trave rastu 'herbetum¹ u Stuličevu. (Bog je) u prikazah strašan mnogo i ponosit, kad goručijeh poroel dračišta... B. Zuzeri 222^a.

DRAČIŠTVO, *n.* *vidi* dračište. — *U Stuličevu rječniku.* — *nepouzđano.*

DRAČIV, *adj.* *vidi* dračiv. — *U Mikajinu rječniku* (dračiv, pun drača spinosus, senticosus, dumosus¹) i u jednoga pisca xviii vijeka. Tvoje neplođno i dračivo sreć. A. d. Bella, razg. 199^a.

DRAČJE, *n.* scutes, spinac, collect. drača i drač. — *Od xv vijeka, i između rječnika u Belinu:* spinetum¹ 700^a; u Bjelostjenčevu: herbae¹ (vidi 1. drač), sentietum¹; u Voutigjinu: dračija pun 'voll distel'; u Stuličevu: spinetum, dumetum, spinac¹. a) *vidi* 1. drača, a) drače, mjesto puno drača, česta, dračište. A niko (stine) palo meju dračje. Bernardin (1586). 13^a. luc. 8, 7. Vidio je za sobom u dračju ovna roznii (rozniće) zadjevena. N. Rašina 117^a. gen. 22, 13. Po ovomu tijesnomu putu dračjem ogradenom. B. Gradić, djev. 75. Jeda trgaju na trnju grozđe ali ti na dračju smokve? M. Divković, bes. 668^a. Dračje okolo htij nu klasi. I. Ivanišević 66. Zemlja iz koje dračje luto niće. S. Margitić, fal. 136. Iznice istoga šimena dobra i lijepa pak posije po kameču i po dračju. F. Lastrić, ned. 251.

Kako god Dračje davi dobro sime E. Pavić, ogl. 510. Nevaljalo je dračja roli. I. Jablanci 16. Trn i dračje nek ti ona nosi. M. A. Rejković, sat. F69. Prišao je brdine veoma strme i pune dračja. A. Tomiković, gov. 373. Znao se pošteñak kroz to dračje probiti. M. Pavlinović, rad. 181. — b) babino dračje, *vidi* kod babin, 4. a). — c) vidi 1. drača, c. Vazda ih dračje toj zlo sama izbode. D. Rašina 89. Kruna od dračja glavu priteže mu. S. Margitić, fal. 188. Gledao je od priostro dračja kruna. A. Kanižlić, uzr. 97.

DRAČKA POLANA, *f. pl. zemlja pod livadama u Srbiji u okrugu krajevračkom.* Niva u Dračkoj Poljani. Sr. nov. 1872. 506.

DRAČKE POLANE, *f. pl. zemlja pod livadama u Srbiji u okrugu smedrevačkom.* Cair u Dračkim Poljanama. Sr. nov. 1898. 97.

1. **DRAČKI**, *adj. vidi* dračav. — *U jednoga pisca xviii vijeka. — nepouzđano.* Morske čabe, ježi drački. J. Kavañin 409b.

2. **DRAČKI**, *adj. a) koji pripada Draču.* V. stranu dračesćej. Stefan, sim. šaf pam. 24. Balša, duka drački. Mon. serb. 202. (1855). Ma im stade Rejsa riječi odgovarati dračijem zumčarom. Nar. pjes. bog. 210. i u *Daničičevu rječniku* (dračkosj i dračskysj). — b) koji pripada Drači. Dračka (opštinu). K. Jovanović 116.

DRAČKIŃA, *f. vrsta loze (iz Drača?). — U naše vrijeme u jednoga pisca iz Bude.* Posade se na vrježe dračkina, ulvata i gratošija, pitome loze. S. Lušića, prič. 129.

DRAČKI POTOČ, *m. zemlja pod livadama u Srbiji u okrugu jagodinskom.* Niva u Dračkom Potoku. Sr. nov. 1871. 421.

DRAČLIV, *adj. vidi* dračav. — *isporedi* dračiv. — xvii i xviii vijeka, a između rječnika u *Frantičevu* (sentus) gdje naj prije dolazi, u *Bjelostjencu* (herbosus, herbesens), *vidi* 1. drač), u *Jambrešičevu* (herbeus, herbo-us), u *Voltigijinu* (spino-o' mit distel bewachsen), u *Stuličevu* (herbidus' s dodatkom da je uzeto iz *Haldeliceva*). Ove stvari dračjive i mučne. Ant. Kadčić 254. Naj pokojna likarija u ovomu tisnu i dračjivu putu. 487. Zemlja, koja nikad nije dračjiva bila. I. J. P. Lucić, doct. 41.

DRAČOPROBĀDATI, *dračoprobādām, impf. probadati dračama. — U Stuličevu rječniku* (spinis lacerare). — *sasma nepouzđano.*

DRAČOSIJEK, *m. kosor kojijem se drača siječe. — U naše vrijeme na Draču (gdje se po zapadnom govoru kaže dračosik).* A. Ostojić.

DRAČE, *n. ili f. pl. (?) zemlja pod livadama u Srbiji u okrugu kneževačkom.* Niva u Drače. Sr. nov. 1871. 746.

DRAĐMUŽ, *m. ime muško. — U spomeniku xiv vijeka pisano* Drađmuž. Synh mu Drađmuž. Dec. hris. 15.

DRAĐA, *m. ime muško. isporidi* Drađo i Drađeta. — *xiv vijeka u Dančićevu rječniku* 3, 588. Drađa (Dragja) a sinu mu Hranislavu. Dec. hris. 51. 123. Drađa (Dragja). Glasn. 15, 290. (1848?).

DRAĐE, *m. ime muško, isporidi* Drađo i Drađeta. — *U spomeniku xiv vijeka.* Drađe (Dragje) a sinu mu Radomiru. Dec. hris. 53. 125.

DRAĐETA, *m. ime muško, isporidi* Drađo i Drađe. — *U spomeniku xiv vijeka.* Drađeta (Dragjeta) a sinu mu Voilhna. Dec. hris. 53. 125.

DRAĐEVIĆ, *m. prezime po ocu* Drađi (*vidi* Drađa i Drađe). — *xiv vijeka.* Priboje Drađevič (Dragjevič). Dec. hris. 46. 98.

DRĀG, *adj. carus, dra su glavna značenja kao što su i u latinskom i u germanskijem jezicima (isporedi nem. theuer, engl. dear itd.), jedno: koji mnogo vrijedi (objektivno), a drugo: koji drugi (subjektivno); uopće se misli, da je proo starje, te da od nega postaje drugo. — Akc. kuki je u nominativu drač, taki je u složenijem oblicima: drači, drača, dračgō, dračgōž itd.; kuki je u gen. drača, taki je u nominativu i u složenijem koji zamjenjuju nominativ: dračo, dračgō, dračnu, dračgōž itd., osim nom. sing. m. i acc. kad je jednak nominativu (ali vidi i kod 1 2, a, u) cc) uau) i ecc). — Osnova drag postaje produženom od korijenu drg (vidi kod držati). — Riječ je praslavenska, isporidi stslor. draga, rus. dorogō, češ. drahy, polj. drogi. — Komp. draži (potvrđeno od xv vijeka: draži. Spom. sr. I. 40 god. 1402), što postaje nastavkom j, te se g mijenja na ž; u nekijeh pišaca čakavaca i zapadnih štokavaca mjeste ž ima žj: dražje. M. Bijanković 24. J. Banovac, pred. 25. A. d. Costa I, 80; draži. P. Macukat 11. Ant. Kadčić 208; dražja. P. Macukat 75; dražjom. A. d. Costa I, 80; može biti do gdje i narod po onijem krajerima onako govori; oblik dražiji (s nastavkom ij) pred kojijem se g mijenja na ž) dolazi kod nekijeh pisaca a i u jednoj narodnoj pjesmi našega vremena: dražja. A. Čubranović 152. Nar. pjes. petr. 2 74; dražije. J. Rajić, pouč. 1, 28; dražjemu. Gregur iz Vareša 72; u jednoga pisca čakavca (iz sjevernijeh krajeva) ima oblik drački s nastavkom š: draški. P. Vitezić, odil. 55; drašje. evit. 40; što na jednom mjestu xviii vijeka ima draja mjeste draža (Ja ću draja biti i milija momu Isukrstu. B. Kasić, per. 40), to je jamačno štamparska pogreška. — U svjem je rječnicima: u *Frantičevu* (carus); drag biti (placero) u *Mikašinu* (drag, mio, lubeživ, carus, jucundus, gratus, amabilis, pretiosus, antiquus, acceptus); drag, skup, pretiosus, res magni pretii, multorum nummorum; u *Belinu*; drag (caro, cioè grato ed accetto), charus; draži (charior 173b; drag acceptus; draži acceptior 15a; drag g-malis 340b; gratusus 306b; caro, che vale carus; draži carior 173b); u *Bjelostjencu* (kao u *Mikašinu*); u *Jambrešičevu*: draži, charus; u *Voltigijinu*: caro, acceptivole, augenlich, lieb; u *Stuličevu*: carus, gratus, dilectus, jucundus, acceptus, gratiosus, pretiosus, magni pretii; draži (carior; naj draži, pridrag, carissimus); u *Vukovu*: 1. (po jugo-zapadnijem krajevima) theuer (loch im preise), carus, cf. skup 2, theuer (heb), carus' cf. mio; u *Daničičevu*: carus; pretiosus; gratus; lubeus. I. adj.*

1. carus, magni pretii, pretiosus, koji mnogo vrijedi, kojema je cika vrijednost, cijena, a) kao skup, za kojega, kad se kupuje, treba dati vrijuku cijenu. au) uopće. Papar ali inc. specijo drage. Naručn. 49a. Da će novo (šito) draže biti od staroga. B. Kasić, zec. 88. Zlato draže je i od veće cijene nego h kositer. M. Orbini 279. Vadeć drage masti, vode izbrane. I. Đorđić, uzl. 40. Ona je stvar draga s kojom se mogu druge stvari kupiti. J. Banovac, pred. 45. Izli skrabioću drage pomasti na glavu gospodinu. F. Lastrić, ned. 361. Dragi je prsten na prstu dražo. A. J. Knezović 195. Da bude draža i skupija hrana. J. Matović 399. Drag zaloga na s'olu imadu. J. S. Rejković 281. Ali je danas na rajnu sve dražo; u *Lici* J. Bogdanović. — bb) dragi kamen, gotuma, prozrni kamen cikle cijene, kao što je dijamant, rubin itd. i ovo je praslavensko, isporidi stslor. drago kamenije, češ. drahy kámuu.

pol. drogie kamienje. između rječnika u Vrančiću (dragi kamen, gemma), u Mikišinu (dragi kami, gemma, lapillus pretiosus; od dragoga kamenja, gemmae), u Belinu (dragi kami, dragi kamenak, gemma 339a, 364b), u Bjelostjenčevu (dragi kamen, gemma, lapis pretiosus; v. biser), u Jambresčevu (dragi kamen, gemma), u Poltigišinu (dragi kamen, gemma, brillante, edelstein), u Studičevu (drag kami, gemma, lapillus), u Vučkoviću (dragi kamen, edelstein, gemma). Takovi tragove ne dostojeto se ni mogu plaćati kožami, voskoms i sirenjensm razmē srebroms, zlatom i dražem kamensjensm. Spom. sr. 1, 138. (1417). Pln obilnostiju svit zlatih i kamikov dražih. Transit. 67. Prstenac, u kom je kami drag. Š. Menčetić 65. Na zlatoj žici nizana bisera z dražim kamici. H. Lucić 249. Nevista imavši drag kami srid zlata pričista. N. Najšević 335. Prstenak s dragim kamaćem u nem. P. Zoričić 31a. Er čin lip ja nosim na ruci dra(g) kami. D. Rašina 94b. A u kamenu dragu oholo sunce sja mi vrhu čela. I. Gundulić 299. I drag kami ki je bisera draži i zlata. I. V. Bunić, mand. 9. Vazmi ča češ i zlata i srebra, dragoga kamenja i inoga dobra. Oliva. 38. Ovi dragi kamen jest toliko plemenit. P. Maucukat 24. Oručij zemlju nađe dragi kamen. F. Lastrić, nod. 331. Različnostju dražih kamaćena. A. Kanizlić, kam. iv. Sitno drago kamaće iz neba je padalo. Nar. pjes. vuk. 1, 175. Orne oči dva draga kamena. I, 219. Sitan biser i drago kamaće. 2, 150. U noj sjaji besecu kamen dragi. 2, 482. — u dvojici pisaca xviii vijeka mjeste kamen ima stijena, što nije obično: Ti si ona stijena draga, kã po žalih nahodi se. J. Kavašić 152b. Srebro, zlato, drage stine. M. Kuhačević 162. — b) o samoj cijeni, plati, mtu, novcu (kojijem se što kupuje i uopće), te znači: velik, mnogi. Za č bi radja, moja kito, tebi za bar poslužiti, neg za drago družijem mito. S. Bobajević 208. Koju toliko dragom cijenom kupovalu. B. Kašić, fran. 20. Van grada ne snuju, zač vele drag harač platit se naliju. D. Baraković, vil. 77. Medu nam se vjetiri vrli na drag pjenez prodavaju. G. Palmotić 2, 254. Za dragu ona bjese platu sej kupila dragu masti. 3, 14b. Kupio je na drag dinar sramotu. (Z). Poslov. danie 52. Dražjom cinom pripredaje se. A. d. Costa 1, 80. — c) uopće: velike vrijednosti, vrlo vrijedan, o stvarima kod kojijeh se ne misli na prodaju, i o umijem. Početno se nosit naj draže imanje noj bise. M. Marulić 77. Jesi profil tvoju dragu krv. Transit. 121. Koliko vaia i koliko je draga ova milost božja, mučno se može poznati. A. Komulović 32. Ovi život drugi draži se od nas vele broji od prvoga od života. G. Palmotić 2, 70. Koliko veća jest izvrsnost i dražje blago od sakramenat. M. Bijanković 24. Milost božju (od koje nijedna stvar nije draža). K. Magarović 59.

2. carnis, gratus, kojega drugi žubi (ine je ologa u dutica), mio, ugodan, milokrean.

a. kojega drugi žubi, ispradić mio. a) o čeladetu. an) izrečeno je duticom ime onoga koji žubi. Dragomu mi prijatelju. Mon. serb. 42 (1253). Jerb bi voljelo da bi mi draži bile. Spom. sr. 1, 10. (1402). Da bisnu mi vsi bogu ne bili draži. J. 41. (1402). Ni uznoženo prez vore da je elokiv bogu drag. Naručn. 1039. To ti li sam draži star. M. Držić 51. Kralj Kazimir slavni, ki je tebi ko brat drag i mio. G. Palmotić 2, 220. Bogu na sudni dan drag kralj je pravedan. (Z). Poslov. danie. 7. Koji češ mi biti naj dražij čovik. P. Maucukat 11. Sinu moj publjeni koji mi je vele mio i drag. M. Zoričić, osm. 18. Da je tebi draži

bog nego li sva dobra svijeta. A. Kalić 140. Majka mi je draga. Nar. pjes. vuk. 1, 195. S očiju sam svemu rolu draga. 1, 371. Što si tako mome sreću draga? 1, 381. Al' ti nije moja Mara draga? 3, 488. Dragi mi je kano i sestrica. Nar. pjes. istr. 1, 20. Oba ste mi mila, oba ste mi draga. 2, 116. — bb) bez dutica. aaa) o bogu. ima se u misli da je seakome drag. Moli milostivoga i dragoga i slatkoga gospodina. Mon. croat. 318. (1368). Gospodin Isukrst, naš pridrag, pristlatki i pridobrošiti spasitelj. M. Divković, bes. 2a. Pak (če) nas s dragim bogom pomiriti. M. A. Rejković, sat. F 7b. Koji dragog boga ne poznaju. Nar. pjes. vuk. 4, 191. Ema popu dragi bog pomaga. 4, 403. Bog se dragi na Srbe razljuti. P. Petrović, gor. vijen. 8. — hbb) o čeladetu. ko žubi, zna se po smislu ili po genetivu ili po posesivnom adjektivu. onaj koji je drag naznačuje se obično imenom po kojem se zna radi čega je drag; takovo čelade može biti na primjer svojta po debeloj ili po tankoj krvi: Ako me ljubite kako dragoga sina. Mirakuli. 2b. Reče svojoj dragoj materi. Korizm. 87b. Sad te uzimamo za našega brata i draga zeta. M. Držić 887. Navlaš drago dijete vaše. 480. Ni sestricam ni dragomu roditelju. G. Palmotić 1, 159. Mã utroba da ti uzplodi drago unuke. J. Kavašić 253b. Ne prudeći iskrnemu, kamo l' dragom' redju i plenu. 119b. Ako imamo drage roditelje. J. Matović 867. Kod mite majke, kod drage braće. Nar. pjes. vuk. 1, 22. Al' do moje drage sele. 1, 307. Te dariva svoju snahu dragu. 2, 46. muž, zaručnik, ljubovnik, žena, zaručnica itd.: Koja (zlica) ne bi bil' dostojna takoj kruni sve dni služiti, a neg da ju čini tužiti, ugrabiv joj draga vojna. S. Bobajević 207. Vik ne štedje zlata i blaga, vjerenika mila i draga da iz teška robstva otkupi. I. Gundulić 157—458. Dražiji je ljubovnik neg otac i mati. P. Vitezović, odil. 55. Žene kē braniste muže drage. J. Kavašić 247b. Što ostavi dragu ljubā? Nar. pjes. vuk. 5, 457. prijatelj, pobratim, gost itd.: Prijateljom dragim i počtovanim. Mon. croat. 119. (1482). Za drage prijatelje molitva. B. Kašić, nađ. 97. Pošto dajem naj dražemu prijatelju S. Margitić, fal. 63. Što ima ostaviti svoga draga pobratima. J. Kavašić 100b. Draga gosta pod imenom. 236a. Inuete znati, da je ovo dan, u koji crkva slavi svetkovinu od naj dražega prijatelja i naj milijega učenika među svima. F. Lastrić, od' 127. I Filipa draga pobratima. Nar. pjes. vuk. 1, 465. učenik: Ivanu, naj dražijemu oda svi učenika. Grgur iz Vareša 72. narod, puk: Da mi se otme sabja iz ruka od vas vernijeb mojijeh junaka, i od dragoga moga puka. I. Gundulić 565. Koji nared draži do svojijeh publjenijeh građana? A. Kalić 95. — ecc) često se kaže od milu kome, kad se s ōnim govori, te zato stoji u roc. uz supstantiv koji može i ne biti maki kao što su kod bbh). Draguj otyče naše. Domentijan 37. Draguj brate! Danilo 26. Bratjo i sinu moji draži P. Hektorović (?) 85. Draži prijatelji! M. Držić 3. Djetece moje drago. 33. Joh si, moje dijete drago, gdi te odvede jar ulakā. J. Kavašić 237a. Jostar mi je, drag štivače, krunu me riti. 250a. Gospodine dragi i mio. 555a. Krstjanine moje dragi, ja ti neću više govoriti. J. Banovac, razg. 186. Te upamti, moj dobri Slavonče, domorodče i dragi zovjače. M. A. Rejković, sat. C 1b. To ti kažem ja, moj dragi pobro. C 3a. Ah mili bože i dragi! Nar. pjes. vuk. 1, 196. Alaj beže, dragi gospodaru! (govori žena mužu). 1, 210. Ne kuni ga, draga neuo moja! 1, 251. Ne budni, draga kćeri moja! 1, 251. Dorotijo, draga sestro moja. 1, 593. Božja pomoć,

draga snao moja! 1, 619. Dobro doša', moj dragi divere! 1, 622. Nu vidite, moja braćo draga. 2, 84. A evo ga, dragi gospodar! (*vele sluge*). 2, 98. A ne plači, dragi pobratime! 2, 82. Desimire moje čedo drago. 2, 116. Draga sestro, Kolskovo devojko! 2, 418. Muć ne boj se, draga moja Jubo! 2, 459. Bože dragi, ognjevit vojske 4, 397. Aga dragi, života mi tvoga! Ogled. sr. 449. — *može biti i bez supstantiva (isporedi kod ce)*. Drazi, ukaza se milost boga spasiteļa. N. Raniina 20b. paul. tit. 2, 11. Dakle, pridrazi, oprostimo svakomu. M. Dirčković, bes. 15b. (*Hjodi*, (*h*)odi, moj dragi i mili. F. Lastrić, test 151a. Moja draga! bog ne veli tako. M. A. Rejković, sat. D5a. O Ivane, draži od oćiju. Nar. pjes. vuk. 1, 241. — *ddd*) stoji i uz druge supstantive koji po sebi ne znače čelade nego se ĩima ko zove od miline, to biva osobito često u noc. Petrušnice, draga pticee. M. Držić 316. Jeli tako, dragi sokoliću? M. A. Rejković, sat. C8b. Zasto, Ivko, moja dušo draga? E2b. Što me gledaš, draga dušo moja? Nar. pjes. vuk. 1, 60. — *moju se ovaki supstantivi upotrehtii i kad se o kome govori*. Nemo(j), gospodaru, za ljubav one tvoje drage duše. M. Držić 367. Ako ne znam gdje pribiva ma razbluda mila i draga. I. Gundulić 104. — *cc*) bez supstantiva, stoji samo kao supstantiv i to ili u nominalnom ili u složenom obliku (*isporedi i kod bb*) *ccc*). *aaa*) m. drag i sami imena osobito znaćen: ljubovnik, zaručnik, muž, s orakovijem znaćenem i nominalni oblici imaju isti akcenat kao i složeni u Vukovu rječniku: dragi, dragoga (i draga) 'der geliebte', 'amatus' s dodatkom da je stajuća riječ. drag: Tko je dragu drag. Š. Menčetić 203. U kom (*lišku*) se darivaš ti meni za draga. N. Najšković 1, 333. More li igdar bit na sviti gora tuga, višna moći, draga u krilu mrit viditi a ne moć mu dat pomoći? M. Držić 112. Neka druzi draguju, ti draga imaš. 346. Kako brštan stabla dubi grli, a golub golubice ljubii, tako, ma danice, vik te tvoj drag grli i ljubii. M. Pelegrinović 191. Ne vjerne i vjerne što od draga svoga sluša. I. Gundulić 466. Tvoj drag s tobom da se svadi. I. Ivanišević 222. Videć draga svoga uza se, slabijem glasom progovori. P. Sorkočević 581a. U mog draga boļu majku kažu. Nar. pjes. vuk. 1, 50. A da je kniga od draga, meni je dragi daleko. 1, 224. Ljubice, ja bih tebe brala, nemam draga, kome bih te dala. 1, 227. A na ruke milu dragu mome. 1, 233. U moga su draga oči plave. 1, 314. Svaka mlada plače svoga draga. Nar. pjes. istr. 2, 20. — dragi: Ili ogañ ngasi ili slugu tvoga svasma ognjem porazi ili užeć dragoga. M. Držić 9. Veselo tvoga čeka(j) tu dragoga. F. Lukarević 102. Moj je dragi bio i rumen. I. Držić 351. Vrijeme 'e, lipjea m̄a pance, da dragoga već zagrliš. J. Kavañin 39a. Svekar bostan ovi spravi, dragi ñega lipše stavi. M. Katančić 72. U mog dragog boļu majku kažu. Nar. pjes. vuk. 1, 25. Eto ti dragog, idi s ĩim. 1, 181. Draži je dragi od brata. 1, 196. Oj devojko, imaš li dragoga? Inala sam brata i dragoga. 1, 217. Volim s dragin po gori ođiti neg s nedragim po dvoru šetati. 1, 220. Ako b' te dragom trgala, dragi je od men' daleko. 1, 226. Dragi si mi, ne mogu te kleti. Nar. pjes. herc. vuk. 190. Da te ja popitam o mojem dragomu malenu stvarćicu. Nar. pjes. istr. 2, 7. — *bbb*) f. draga, obično u složenom obliku (*drag*), uli se u primjerima ne može znati je li nominalni ili složeni oblik. obično znači: ljubovnica, zaručnica, žena. Želeći, i mene čes s dragom da sdruži. N. Najšković 2, 58. Ja za ovu samo hajem, sama

je ona moja draga. I. Gundulić 222. Neg razstave od miloga dragu. M. A. Rejković, sat. E8a. Dragi dragoj po x'vezdi porući. Nar. pjes. vuk. 1, 240. Sad tvoj Onner drugu dragu ljubii. 1, 247. Prođoh dragoj ĩmno dvor. 1, 287 i u *komparativu*: Jubić moj na daleć, ča se ne spominaš, ali dražu imaš, pri koj me zabivaš? Nar. pjes. istr. 2, 117. — *dolazi i s drugim znaćenem*: Dragaa, ime što ga mlada pribjega mladem ženskom. Skoroteca 1814 249. — *ccc*) n. nominalno, ali s akcentom kao što je u složenij obliku: dragoo, *isporedi kod aaa*). znaćen: je kao kod *aaa*) i *bbb*). kaže se o muškom i ženskom: Kada se draga dva viditi namire. Š. Menčetić 258. Za c vjeru dva draga i ljubav kad slijede, ti živu jednoga. N. Najšković 2, 72. Dva se draga vrlo milovala. Nar. pjes. vuk. 1, 239. Dva se draga u selu gledala. 1, 265. Dvojke mi se drago milovalu. 1, 266. — o muškom: Pokisnuće moje dragoo u poļu; na ñemu je moraućenje dolane. Nar. pjes. vuk. 1, 153. Da reknu da je od dragog, moje je dragoo daleko. 1, 223. Da ja vidim moje miloo dragoo, evati li mu ruža na kormanu. 1, 263. Ni te berem ni to dragu dajem, jer se na me dragoo rasrdilo. 1, 344. — o ženskom: On potegne sablu okovanu, pa posika svoju desnu ruku, okrvavi na sebi rubacu, ĩak se seće mladoj u čardake. Viliš, dragoo, krvave rubaće? Nar. pjes. istr. 1, 52. Milo moje dragoo, ni to mauo pravo, da sam te ja služil, pa da gren drugoano. 2, 75. — i s drugim znaćenem: Žen' se, ženi, dragoo ĩmaterino, i ja sam se junak ozenio. Nar. pjes. istr. 2, 140. često mati a i drugi ko kaže djetetu: dragoo moje. — često stoji zajedno s adj. n. miloo. znaćen: može biti kao kod *aaa*) i *bbb*), ili šire. Daleć rastavljaju od dragaa miloga M. Marulić 244. Prijazan sastavi od dragaa do mila s pravdom ljubavi. M. Vetranić 1, 11. Mlogi bo idu u crkvu za viditi se s rođinom, ali sto velu s rođinom? s ĩilim i s dragim. F. Lastrić, ned. 319. Majka ne da da se dragi jube, već rastavi i miloo i dragoo. Nar. pjes. vuk. 1, 240. Prokleta je vsaka taka najka, ka onrazi miloo ter i dragoo. Nar. pjes. istr. 2, 77. — *ddd*) pl. m. dragi (drazi) znači: noćje dragoo čelud. Sirot se rasevili ke draziñ ĩimaju. M. Marulić 215. Negovi ĩili i drazi. Zboru. 174b. Komu bivoš protive so, toga bližiñ i drazi ñegovi i druzi otavljaju. Aleks. jag. star. 3, 265. S većom željom draziñegovijeh. B. Kašić, ĩñ. 35. Al' joj trudnoj nije snage, da uzdrži svoje drage. I. V. Bunić, mand. 31. Bog ne opći ĩnjem dati nego svojijem naj draziima. P. Kanavelić, iv. 426. A njekomu nač se zgodi svojijeh draziñeg mrtve kosti. J. Palmotić 42. — znaćen: može biti kao kod *aaa*), *bbb*), *ccc*). Sveti ĩmenoo, ljubav te zove, da drage ove razbludno združiti budeš na sviti. I. Gundulić 59. Na daleć se drazi jube... drag za draziñ kopni. I. Ivanišević 212. Poređ Jele Ivu ukopaš, nek se znae da su drazi bili. Nar. pjes. vuk. 1, 244. — *b*) ono što se ľubi, može ne biti čelade, nego što drugoo, kao: aa) žinćen: tako u jednom primjeru govori se s koñem kao s čeladetom (*vidi a*) *bb*) *ddd*). Jao ždrale, moje dobro dragoo! Nar. pjes. vuk. 2, 505. — u ovijem je primjerima m. dragi i f. draga (*vidi a*) *cc*) *aaa*) i *bbb*) preneseno od čeladeta na žinćen: Ptioć om̄ po gori ki ĩita pojñi, rekao bi da gori svũ dragoo zovući. F. Lukarević 10. Tuži ĩak grlica, ka u gori s dragimem se svim razdruži. I. Gundulić 457. — *bb*) duša u pravom ĩmislu (ono u čeladeta što nije tjelesno). Da mi je dražja duša moja nego je vas svit. P. Matuckat 75. Duše, tolikoo bogu drage. Ant. Kadić

226. Kako je danas meni draga bila duša tvoja, tako neka bude draga duša moja pred gospodom. P. Daničić, 1 sam. 26, 24. — *cc) ime apstraktno kojim se pokazuje kako je što ili stajie koga ili čega, ili djelovanje aktivno ili pasivno, n. p. istina: Istinu bogu dragu. V. Došen 136^b. sloboda: Sloboda draža je... neg služba. F. Lukarević 217. Ako je tebi draga tva sloboda. G. Palmotić 1, 304. Dragu slobod izgubismo. P. Kanavelić, iv. 145. Sada stide se knigi u ruke uzeti i druge neiti kada je mir i draga kršćanska sloboda. Pisanica. 5. Radi vjere i slobode drage. Nar. pjes. vuk. 4, 72. *šepota: Da je ne lipos draga i mila lijepu i mladu ljubovniku. G. Palmotić 1, 253. krepote: Koliko je mila ova kripost bogu i draga i nama izvršnita. F. Lastrić, ned. 295. pošteie: Čoviku je za dušom naj draže pošteie. J. Banovac, prip. 186. Draži je meni moj obraz no muž i sin. S. Lučića, prip. 128. pokoj: Pravo dobro bez oblaka, gdje su moji slaci i drazi svim pokoji. I. Gundulić 231. dobro: Kazuj, vlase, na postavi draga, ako ti je tvoje dobro drago. Osvetn. 1, 23. život: Tvoj mi je život drag. D. Zlatarić 69^a. Drag ti je život i pun sreće, jaoh, ovoga sad pastira. I. Gundulić 354. Ako ti je drag život. And. Kačić, kor. 79. dar: Sloboda, pogledaj na mene odžarg, i ovi kus meda htje primit za drag dar. I. Gundulić 177. Koju (nemče) inano prijati od njegove ruke kako no jedan dragi dar. L. Terzić (B. Pavlović) 3. svako stajie ili radia: Kušaj, kušaj, er tko kuša samo jednom, ljubav ča je, reče, meda slada da je i dražija, nego duša. A. Čubranović 152. Ali ti je taj gospoja, ali draža ljubav moja. G. Palmotić 2, 214. Koliko vam je draga duše spašene. A. Kanižlić, kam. x. Drago i slatko hoće mi biti tvoje pokaranje. Ziv. jer. star. 1, 228. Veće liste moj se odpravu, gdi u družbi misli dražih srce i duša ma boravi ponesena u uzdasih. I. Gundulić 261. Od oče naša dakle nit ima molitve izvršnitije ni bogu draže. F. Lastrić, od' 42. i djelo uopće koga nije izrečeno nego se naznačuje srednjim rodom adjektiva. Milo za drago. (Kad se kome kako — po naj više rdavo — delo vrati). Nar. posl. vuk. 178. ime: Ne ostavlja tim nikada od sebe ovo drago ime. I. Gundulić 541. Ne mogah(hu) dražim imenom Isusova usta zognuti svoj(h) misnika I. Ančić, og. 54. — *dd) stvar tjelesna. Draga i mila kćerice moja, prem na vrijeme ja pozirem draga i mila lica tvoja. F. Lukarević 251. Ovi koraj primum ugođan je i drag meni nad ostale sve urese. G. Palmotić 1, 163. Nade trgovinu koja mu je draga i mila. F. Lastrić, svet. 3^b. U moga su draga oči plave, jesu plave, al' su meni drage. Nar. pjes. vuk. 1, 314. Oj djevojko, draga dnušo mja: draga mi je i košulja tvoja. I, 322. — *stvar tjelesna može značiti i što umno, kao što koga i glava u ova dva primjera znači život: Zato kom je koža draga, krasti lako ne odlazi. V. Došen 210^a. Ako ti je tvoja glava draga, pošalj mi ključe Kruje grala. And. Kačić, razg. 134. slično je i u ovom primjeru u kojem kesa znači norac: Mnogom bo je draža kesa. V. Došen 7^a — i ime materijalne stvari može biti u voc., isporodi a) bb) ccc) i ddd) i b) aa). Kanižlić, moje draga cvieće. Nar. pjes. vuk. 1, 617. — *cc) imena zemlja, grad itd. koja mogu biti shvaćena u pravom materijalnom značenju ili mogu značiti čelad koja onđe žive. Dražina je i mila svakomu zemlja taj ka ga je rodila. F. Lukarević 151. Ovi samo grad slobodan drag krajevini, nebu ugodan slobodom se vječnom hvali. G. Palmotić 2, 524. — *ff) uopće što, te se na-******

značuje imenom stvar (riječ). Bog mira draže riči od duše. Korizim. 70^a. Dražu ja imah stvar, moj cvijete gizzdavi, što jutros na solar biljeg mi postavi. N. Naješkoski 2, 102. A koja jest stvar boja i draža. P. Posilović, cvijet. 28. Oda stvari drage i mile uklonit se krjepos 'e mnoga. J. Kavañiñat u pameti draže stvari i milije. A. G. Paoli u I. M. Mattei 364 — imenom posao. Ovo mi je sad naj draži poso. D. Obradović, živ. 3. — *znanjenicom srednjega roda. Od smrti nemile ništa mu nije draže. S. Menčić 151. Ono drago, a ono draže, onoga nije, a ono se hoće. M. Držić 216. Ništa na ovom svetu meni ne može biti ni radostnije ni draže. D. Obradović, basn. 317. Ina li što draže od brata? Nar. pjes. vuk. 1, 196. Što je jednom mijo, to je drugom drago. Nar. posl. vuk 356. Što ko miluje ono mu je i drago. 357.*

*b. gratus, acceptus, jucundus, ugodan; značenje se razlikuje od predašnjega tijem što je slabije, jer se pokazuje da onaj kojemu je što drago, dobro misli o onome, zadovoljan je onijem, ne ističući da ono njegovo sjećanje doseže do ljubavi. češće o stvari, ali se može kazati i o čeladetu. a) kao prebikat: drag biti, placere, militi se, ugoditi. Post mi ni drag. M. Marulić 271. Ta strah je dobar i drag bogu i prijatan. Korizim. 29^b Ove mi slatke riječi nijesu drage. M. Držić 208. Ako vam komedija ne uzbuđe toliko draga. 243. Privar se ne čini, gdi privare draga ni. F. Lukarević 128. Ruse . . . toliko jesu drage i ugodne ljudskom očujenju. A. Gučetić, roz. mar. 22. I bi drago govorenje njegovo pred gospodinom. F. Glavinčić, svitl. 44. Drag je boj nevješta. (D). Poslov. danić. 19. Znam, da vam na uskrš govorene dugo nije drago, radi bi se brzo omrsiti. F. Lastrić, ned. 183. Dim uzdigne se s ugodnim i plemenitim mirisom, koji je drag svakomu. 242. Pripovisti ove puku će našemu drage biti. A Kanižlić, utoč. xxvi. Čovik koji muči, meni nije drag. N. Palikuća 20. Ovi treći nauk draži mi je od prva dva. M. Dobretić 128. Take pjesme nisu vele drage. Osvetn. 3, 69. — *b) kao atribut. Jer nas naša dila jednim povidaju, draga al' nemila, po kil nas poznaju. P. Hektorović 43. U krajeva, ko puk scijeni, nije života draga i slatka. I. Gundulić 482. Zemlja žitom blaga i židna vodama, od svud gostu draga. I. T. Mrnavić, mand. 39. Miran u životu provodiće vrijeme drago. G. Palmotić 2, 33. Činiti djela draga bogu. I. Grlić 27.**

*c. amabilis, venustus, koji je tako da treba da bude drag komu ili svakome, a to ili po spošastijem obličju, ili po naravi, ili po djelovanju, postupaju itd. isporodi mikrovan. a) o čeladetu (u svijem primjerima o ženskom). I svaka (vila) uznazna sv' dke jedine i cijeni da je draža i ljepša neg' sve ine. I. Gundulić 147. Tako lijepa, draga i mila nije božica vuk ljubena. B. Bettera, or. 13. — *b) o licu, šepoti, ili o kakvom dijelu tijela u čeladetu. Jedna lijepa djevojčica, od ke, ne znam, zora bila jeli ikada objavila u istoku draža lica. I. Gundulić 38—39. Vas mladahan plam je ožgneni s drage, rajske ne ljepote. 332. Bi ovi mladići lica mila, i pogleda slatka i draga. 526. Dopušteno daj da mi je na izgled drage ne pomasti. I. V. Bunić, mand. 13. Laživ pogled dražijeh oči. P. Kanavelić, iv. 73. A od oči zrak sunčan i krajiv siva sred žalosti. P. Sorokočević 576^a. — *c) o kojoj mu drago stvari, umno, duhovnoj, tjelesnoj. Danica voli dan draži neg ikad. M. Držić 122. Veselo drago prolitje. 271. O djevice čiste i blage, ke vrh gore slavne i svete, slatkom vlasti pjesni drage svijem pjevocim***

naričete. I. Gundulić 285. Bugarkinje jur pristale i pjevanja bjehu draga, kad smete igre sve ostale svim došastjem Kazlar-aga. 383. Rnsica jes jedan svijet mio i drag. I. Držić 92. Tanaćac se drag i mio na čas vau pripravio. Ć. Palmotić 2, 28. Gđi okolo sunce oholo s dragijem zdraim zemlju grije. 2, 155. Da mu bude (žena čvrjeka) u sva dila drag razgovor, druga općena. 2, 136. U drag način nakičena. P. Kanavelić, iv. 30. Drag privoj pun miline I. Dordić, uzd. 5. Blistaju se (stvor) ka dragu suncu. Nar. pjes. vil. 1867. 398. — d) *infinitivom glagola (kao latinskijem supinom na u) može se pokazati na koji je način ko drag*. Draža jest viditi, lipša ner sunaće. Š. Menčetić 16. Ar si drag viditi, moj venče gizlavi 68. Svakomu je pogledati drag i mil. D. Baraković, jar. 4.

d) *čim što postaje ili biva drago, ili se jarla da je drago (sa značenom kod a ili b) a) uz supstantive koji znače ljubav ili vopće dobro mišleće, daje im veću silu u značenju, ističući jače da se onijem supstantivima pokazuje da je ko drag*. Za dragu prijazan. M. Votrančić 2, 182. Er poznam, da sasma u tvojoj ljeposti još nijesam, kruno ma, bez drage milosti. N. Naješćević 2, 102. Da je srećom taku stvar učinio, ja bih mu imala dragu har. F. Lukarević 110. Tim on želeć, da bi steko dragu milos prid tvim licom. I. Gundulić 375. — *amo spada po svoj prilici i ovaj primjer*: Ja se mlada bojem dobru nadam, od svekrova mudroj zapovijedi, od svekruva mudru sjetovaću, od devera daleku setaću, od zaova dragu milovaću. Nar. pjes. ruk. 1, 63. — b) *libens, uz supstantive voļa i srce, osobito često adverbijalno u gen. (i s prijedlogom s), jače ističe da ko što radi slobodno, od svoje voļe, ta i da mu je drago ono raditi*. Mi vele miłosrdno i z drage voļe da damo dręvo. Spom. sr. 1, 44. (1408). Dim voļe naj draže. Ć. Držić 402. Iz svoje drage voļe zlobno govore. Š. Budinić, sum. 135^a. Imah voļu dražu sliđit toga traga. D. Baraković, vil. 26. Moj bih život s voļe drage darovo ti. Ć. Palmotić 2, 151. Ja bih nima, što pitaju, s drage voļe dopustila. 2, 383. Da z draže voļe i oni... trpe. I. Ančić, vrat. 42. Mlgi krstjanj, kad je služiti puti, svitu i djavlu, drage voļe trće, sve im je lasno. F. Lastrić, ned. 376. Tko ga je usilovao, da za me ovo trpi? nitko, s drage voļe svoje. A. Kanižlić, bogoljub. 276. Tim slobodu nenadanu povraćam ti drage voļe. P. Sorkočević 578^a. Drágé vóļe ‚bereitwillig, gern, nit vergnügen‘, animo lubentí. Il je sila il je drága voļja? ‚freier wille‘, libera voluntas. Vuk. rječ. 137^a. Prinosite je drage voļe. D. Daničić, 3mojs. 19, 5. — Primate dake i vi s draga srca ovi trud moļ. B. Gradić, djev. 4. S draga i vesela srca. 25. Što ću z dražega srca još učiniti. D. Zlatarić 52^a. Sliđiše ga s dražim srecm. B. Kasić, is. 33. I vele s draga je srca vami u dar poklaćam. I. Gundulić 2. Primam srca vele draga i vas. Ć. Palmotić 1, 148. S dražijem srecm za to niemu zahvaljam ja na svemu. 2, 222. Primi dakle dragim srecm ovo moje dilo. J. Banovac, uboj. 3. Koji z drage voļe i z draga srca primaju. J. Matović 160. Učinio stvar z draža srđea i lasno. I. Velikanović, uput. 3, 523. Ja bin te z dragoga srca priĵela na konak. Nar. prip. mikul. 9. — c) *uz imena koja znače riječi ili radnju kojom se pokazuje ljubav, kao n. p. pozdrav*: Gospodine vikariju, drago pozdravljenje kako bratu. Mon. croat. 181. (1500). Aĵati vele drago pozdravljenje. B. Kasić, nač. 3. Saļu ti drag pozdrav I. Ivanišević, kit. 307. Pozdrav drag pođa mu. P. Kanavelić, iv. 505. Čestitome zboru paštrowskome

milu i dragi pozdrav. S. Ćubiša, prip. 182. — *molitva*: Tada jī nauči očenašu vele dragoj i ljubeznijoj molitvi. I. Ančić, vrat. 177. — *ljubac*: Kala ljepo: poljublena dragi ljubac ne odvraiti. J. Kavañin 39^a.

3. *zajedno s vas stoji uz imena dan i noć (naj češće adverbijalno u acc.) jače ističući dućinu vremena, biće uzeto značenje od predišnjega (kod 2). ali ironički, jer se obično o radnji koja preko onoga vremena traje, govori kao o čemu što je neugodno*. Po moru glolaju vas drag dan. Ć. Držić 434. Pak se svaki nas loviti opravi vas dragi dan danas. N. Naješćević 1, 225. Svu dragu ter ću noć kon vrate kon ne stat. 1, 287. Svu noć dragu tu pribiļese. M. Divković, plać. 33. Ne zdruju me tik san tihl. Sve sam drage noći bilo. I. Gundulić 203. Svaki dragi dan. A. Georgiceo, nasl. 166. 262. Bješe se svu dragu noć vrtio oko pribivalista. I. Dordić, ben. 185. Lovac, koji dan vas dragi tuko se je priko brđā. B. Zuzeri 267—268. Koliko svojih dragijeh noći proveće. Čestitosti. 28. Koji krstjanj trude po vas dragi dan, koje krstjanke trude po svu dragu noć. D. Bašić 96^a. Koliko je drage noći bilo. Pjev. ern. 173^b. Svu dragu noć. M. D. Milčević, let. već. 138. — *u jednom primjeru našega vremena o letu*: Po planini traja leto drago. Ogled. sr. 10.

II. *adv. drágo, care, komp. drážé (radi obliku dražje, dražije, drakše vidi sprijeda na str. 737^b)*.

1. *care, magno pretio, skupo, uz glagole koji znače prodati, kupiti, platiti, cijeniti itd.* Ima ga prodati po ovi puti a draže ne. Stat. pol. ark. 5, 294. Veće draže ga scijeni nego li sve bogatstvo. Zborn. 74^b. Ja sam drago kupil plemenščinu. Anton Dalma., nov. tešt. 209. diĵ. ap. 22, 28. Ne imaju kupovati drago. B. Kasić, jar. 78. Tako su Turci građ uzeli, koga su i samoga cara Solimana snrtjom kruto drago platili. P. Vitezović, kron. 154. Drago mi proda(ĵ), a pravo izmjeri. (D). Drago se kupuje što se izmoli. (D). Poslov. danic. 20. U salańa vremena ne gleda se cina općenska od zakona, već more li se draže prodat, a cinije kupit. J. Banovac, razg. 134. Trgovci draže prodaju svaka. J. Matović 399.

2. *suaviter, jucunde, venuste, vidi I, 2.*

a. *uz glagol kao pravi adverb. a) dragijem načinom (vidi I, 2, c), milo, miľokreno*. Ljkeć jes, diklice, u tvomu pogledu, da drago očice otvorić kad gređu. Š. Menčetić—Ć. Držić 493. Bez oblaka u vedrini vrhu ne se nebo kaže. tihl vjetric u noj draže zorne hladke ćuti čini. I. Gundulić 178. Jedne (cile) posmjehlj blazni draže, zlatni druge pram ol kosi. P. Sorkočević 575^b. — b) *uz glagole kojim se kaže ljubav, a i uz drage, jače ističe ljubav; isporodi I, 2, d, a)*. Jer kako no, vriedna slavo, očima te gleda draže, prem onako srecm kaže, ljubiti te vjerno i pravo. M. Pelegrinović 195. Drago se š nim grli. D. Baraković, vil. 135. I ljubim ja űega u dragu postujem. Ć. Palmotić 2, 204. Ah! da 'e blazon ko pod nebi s dragom svojom drago žive! J. Palmotić 124. Ljublaju se toli drago. 163. — c) *kao drage voļe (vidi I, 2, d, b))*, dragovoljno. Pribiže ka kraju, i on ga drago primi. Đukjanin 29. Komu da sluga tvoj milije i draže se kniģe prikaže? N. Dimitrović 54. Ćlovika što poraz s prva već snebiva, to draže paka sa s u dobru uživa. D. Raićina 20^a. Narav požo Ćnica jest i draže prima nego dariva. B. Kasić, e. nasl. 218. Naj draģše se pišće loĵi. P. Vitezović, cvit. 30. — *amo mogu spadati i ovi primjeri u kojima je još jače značenje, od prilike I. no: veselo*. Čuvenju ćeš momu dati mir, veselja i radosti, po-

nizene ter će kosti milo i drago nigrati. I. Gundulić 200. Suze srećne i čestite, ke skrušena duša liva, ah drago ti izludite iz srdačca bolešljiva! I. V. Bunić, mand. 26. — *d) uz glagole koji znače da se drugome riječima jačta ljubav, zavolnost, ili drago takoro sjećanje, ili da se drugoj moli, ističe način kojijem to biva; isporedi I. 2. d. e.* Drago ju pozdravi. S. Menčetić—G. Držić 474. Molim te tijem drago za ljubav jedinuu. M. Vetranić 1, 49. Pěra vas i Baro drago pozdravlahu. N. Najošković 1, 284. A glasom do nebes drago t' se prirućam. D. Baraković, vil. 21. Zahvaljam ti ja naj draže na velikuu ljubav mnoguu. G. Palmotić 2, 289. Drago te je Ogien Vuk tvoj pobratim pozdravio. Nar. pjes. bog. 50.

b. kao predikat.

a) s kopulom (biti, budem) koja može gđjgđje i izostati. drago mi je tad često znači što i ugodno mi je, mili mi se, plaćet (isporedi I, 2, b, a). *aa) kao subjekat stoji inf. aaa) uopće.* Koliko vam je bilo drago čistost uzdržati. Naruč. 61^b. Ali t' se drago jes pogizdat niimi sad? S. Menčetić 28. Bješe mi toj svirenje vele drago poslušati. M. Držić 415. Svakomu je draže staviti mađu zakrpu nego može. M. Radnić 419^b. Oni se čini vele molit', komu ni drago dobro tvorit'. (D). Poslov. danić. 91. Da joj je vrlo drago često čut iste rici. I. Grlić 26. Bježah ljubav, nu mi biše prijatelevat drago odviše. I. Đorđić, uzd. 19. Nikoji, kojim je drago spavati. A. Kanižlić, uoč. 605. Počinut je svakom drago. V. Došen 242^a. Ostariti svakomu je drago. Nar. pjes. juk. 52. Ja sam, ako ti je drago znati, zatočnik duždev. S. Lučibaš, prip. 19. Draže mi je čuti iz tvojih ustiju. 171. Čuvat' svoga i bogu je drago. Osvetn. 3, 78. — *bbb) u nekim primjerima (koje nije svagda lako razlikovati od prethodnih) jačta se ne samo da je onaj kojemu je drago zadovoljan radionu koju znači glagol, nego da je spravan, da hoće, da ima volju, sam je činiti.* isporedi izvolet. Ako bude drago Srbinu uzeti svoga kođa. Mon. serb. 205—206. (1387). Moleći nas da bi nam bilo drago učiniti volju rećenoza gospodina duža. 326. (1423). Ako ti drago je k nam priti, skoro pridi. Aleks. jag. star. 3, 319. Bi drago bogu otvoriti nu vrata od nebesa. B. Kasić, frau. 49. Molim te, da ti bude drago učiniti me dostojna milosti tvoje. M. Jerković 77. Budi ti drago, otće moj, odneti mi toliku gorkost. P. B. Bakšić 49. A meni je drago zapjevati. Ogled. sr. 35. — *bb) mješte subjekta ima podložna rećenica: aaaa) s konj. da.* Da ga si nnao drago ti je bilo. B. Kasić, zrc. 67. Bogu je draže da ga zavome oćem nego gospodinom. J. Filipović 1, 357^a. Draže mi 'e da vi činite djela od milosrdja potribituu nego li povostilište. F. Lastrić, ned. 372. Kada mi je ugodno i drago, da se ono dobro u niemu nahodi. A. Kanižlić, bogojubn. 120. — *u ovom je primjeru značenje kao kod aa) bbb):* Drago bi i ugodno erkvi božjoj, da bi se posvetila čast. J. Matović 360. — *bbb) s konjunkcijom (ili adverbom) kad.* Kada me ti pozdravlaš, vele mi je drago. Mirakuli. 13. Ljepo ti je, drago ti je, kad dva mlada zaljubieni sva čestita vode lita. G. Palmotić 2, 334. Drago ti je sruć tvome kad ti pogledaš. Nar. pjes. vuk. 1, 25. — *cc) subjekat je zamjenica srednjega roda: što, to, ovo, ono, ništa itd. po značenju moglo bi se pomisliti da je predikat drago u orijem primjerima adjektiv, ali se poznaje po akcentu (drago) da je adverb.* Vojvodi tozi neće drago biti. Spom. sr. 1, 23. (1399). Ča ni drago bogu, je proti naturi. Koriznu. 57^a. Ča jednomu to i drugomu ali

drago ali mrsko biše. P. Zoranić 27^a. Ča tebi ni drago, drugomu ne čini. F. Glavinčić, svitil. 103. Prosimo ono, što je tebi naj draže. Čestitosti. 29. Ne čini drugomu što tebi nije drago. J. Filipović 1, 462^a. Činnu sve što je niemu drago a trpim drugovoljno sve što meni nije drago. M. A. Rejković, sabr. 11. Što će meni sve carevo blago kad ja nemam što je meni drago? Nar. pjes. vuk. 1, 221. Nije blago ni srebro ni zlato već je blago što je kome drago. Nar. posl. vuk. 213. (i u Vukovu rječniku s akcentom: drago). Što je pravo i bogu je drago. 356. — *dd) mješte subjekta stoji adverb a uza ņ se ima u misli cijela rećenica po onome što se prije kazalo.* Ili ima draže zajedno ili vsaki niju u svomu dijelu bućue. Mon. serb. 462. (1453). I pripravu ona jizbine kakono znaše da je drago i ugodno oćem niegovu. Bernardin 27^b. gen. 27, 14. Kada je drago vanu ne kad je god niemu. M. Marulić 33. Poligo bi se, kada bi bilo niemu drago i ugodno. V. M. Gućetić 157. Da pripravu, kako znašide, da je niemu drago blagovati. And. Kačić, kor. 27. Josip upravlja koraćaje Isusove kuda je niemu drago. A. Tomiković, gov. 33. Ide snijeg kako je milom bogu drago. Nar. posl. vuk. 96. Mogao je načiniti kuću po pustoj zemlji gdje mu je drago bilo. Vuk, živ. 248. — *ee) nije izrečen subjekat, nego se ima u misli po onome što je prije kazano.* Uljeze hći od Erodijade i počeo skakati, i bi drago Irudu. N. Rašina 193^a. marc. 6, 22. 'Ti si našjenao, drago mi 'e. M. Držić 245. Onda se veseli i drago mu je. A. Bačić 231. Neka ovako bude; kad je tebi drago, drago je i meni. J. Filipović 1, 406^b. Nek miriše, i nek mu je drago. Nar. pjes. vuk. 1, 291. Gledaju ga, no im nije drago. 3, 27. Ja ne branim, noj ako je drago. Nar. pjes. juk. 362. i u oćukovijem primjerima u kojima riječima ako je drago od ućudnosti pita se dopušteu u koga; može se imati u misli subjekat po onome što slijedi. Dvije riječi, ako je tvojoj milosti drago. M. Držić 316. Tko ste vi, ako vam je drago? 407. Ako ti je drago, jime tvoje povi(j) nam. P. Zoranić 14^b. Ako ti je drago, ne hodi. P. B. Bakšić 6. — *često se kaže drago mi je sa značenjem tako hoću, osobito kad se neće da se izreče razlog djelovanja:* Drago mi je, mir belieht es, so will ich, 'sic volo'. Vuk, rječ. 137^a. — *ff) mješte subjekta stoji zamjenica relativna u kojemu god padežu ili relativni adverb. predikat drago s kopulom (koja često izostaje) znači: voljeti, htjeti. aaaa) eijelom se rećenicom kaže da se kome u čemu daje potpuna oblast.* More pojti kamo niemu drago. Naruč. 96^a. A ti čini što t' drago, makar mi smrt zadaj. N. Najošković 2, 33. Pij iz mojih rana koliko ti drago. B. Kasić, nač. 61. Tim dobrostv i nevolji Sijonu se tvom objavi, koliko je tvoj ljubavi i tvoj svetoj drago volji. I. Gundulić 201—202. Oživi ga, ter ga krsti, ako potle uure, kako ti drago. F. Glavinčić, cvit. 369^b. Kud ti je drago, ti me vodi. G. Palmotić 1, 274. Što ti drago čini od mene. I. Đorđić, salt. 89^b. Uzmi i oberi koju ti stranu drago. J. Banovac, prip. 117. Neka sotona napastuje, koliko mi drago, u noj (našoj volji) stoji 'iti i ne 'otit'. razg. 103—110. Neka plaće, koliko joj drago, ja ne marim. F. Lastrić, ned. 385. Neka izvan simbola, gdi godi je niima drago, metnu oni natoštavak. A. Kanižlić, kau. 713. Neka ljudi od mene govore što jim drago. bogoljubu. 95. Što vam drago! progovori Marta. M. A. Rejković, sat. 70. Iđi sada kud ti drago. Nar. pjes. vuk. 1, 350. Svata kupi koliko ti drago. 2, 135. Sad im sudi kako ti je drago. 2, 210. Neka pade za koga joj

drago. 2, 227. — *slično je značenje i u ovijem primjerima*: Da smo voljni sopet vzeti tu zemlju i dati komu nam drago. Mon. ornat. 70. (1417) Gdi ne može činiti svaki ču mu drago. P. Radović, nač. 24. Obćevam podnijeti koju ti drago muku. P. Posilović, nasl. 195^b. Gredem, kud godi jest drago, s vami. I. Zanotti, on. 46. Čine što im drago, niti se boju boga ni starijega. F. Lastrić, ned. 807. Svjetli mouče dokle nama drago. Nar. pjes. vuk. 1, 323. Već on čini što je nemu drago. 2, 77. Imam blaga koliko mi drago. 2, 200. Daću blaga koliko ti drago. 2, 404. Ode roble kud je kome drago. 4, 202. Ja je ljubim kad god mi je drago. Nar. pjes. herc. vuk. 210. Na mene boga meće, a sam čini šta mi je drago. Nar. posl. vuk. 189. Neka je nama napitak, a ūima kakav im drago žitak. (Kažu da govore, ili misle svatovi za mladijence). 200. — *bb)* drago s *duvnom lične zamjenice, kao lat. cunqne, libet, vis, daje neograničeno značenje relativnoj zamjenici ili adterbu. vidi i kod zamjenica i adverbala napose. obično se tad izostarja kopula, u nekijem primjerima dodano je i god (godijer) radi veće sile. Neće moći mene ozdraviti ni likar ni čovik koji ti drago. P. Posilović, nasl. 86^b. Sakrivajte na ovome svitu vaše grihe i nečistoće koliko vam drago, sve će se odkriti. J. Banovac, prip. 24. Pravedni nasrid lava, nasrid gromova vdi ti drago stoji slobodno. I. Filipović 1, 174^b Zadosta je űegova voja i razsići i ustričiti koga godi mu drago, kad godi oće. F. Lastrić, ned. 25. Ako upitam koga mi drago. A. Kanižić, uzr. 250. Vidićeš s koje ti drago strane pogledati. M. Zorić, aritm. 10. — *naj češće stoji dat, nu koju tad ne naznačuje nikakva osobitojuga čeladeta (vidi kod on).* Trijeba je da mu se ova žena navrže na ki mu drago naću. M. Držić 373. O! koga mu drago reda i pod kojom mu drago rečom da su, i pod čigovom mu drago stražom, ili pod kaluderim, ili pod fratrim od koga mu drago reda, ili na koji mu drago naćin da su. B. Gradić, djev. 126—127. Obrati za ispozvednika koga mu drago redovnika. A. Gućetić, roz. jez. 59. Tko ima knću, aliti koju mu stvar drago. M. Divković, nauk. 209. Prem da bihu vidili koja mu drago zlanjenja i koliko mu drago čulnovata. A. Vitičić, ist. 243. Neka je grišnik za slipleu koliko mu drago, ako ovo ime Isus spomene, nudić će biti prosvitljen. F. Banovac, razg. 70. Dobra i svetinja koliko mu drago visoka i velika more biti napastovana. F. Lastrić, od 194. Neka čini dobra dila koja mu drago. neka trudi koliko mu drago, što godi čini, čini u tmini, trudi ob noć. ned. 285. Jest kripot, po kojoj svekolike suprotivštine dragovoljno primamo i podnosimo odkud nu drago došle. 294. Dakle ne ina se činiti kako mu drago i sprešna. I. A. Nenadić, nauk. 181. Ne ištite dakle pogibnijeh imanja od koje mu drago su vrste. S. Rosa 77^a. Sada neka dojde tko mu drago, neće na ovom tornu nikave mahane naći. M. A. Rejković, sat. A 1^a. Zla običaj u komu godi drago grijelju. I. A. Nenadić, nauk. 118. i *bez nu*: i kaži nu da je to cijena koga drago glave crnogorske. P. Petrović, gor. vijen. 45. — *može biti i izrećena kopula, ali ne veće često. Što nu drago bud, űe lipos i dika postavi u nov trud ljubeno ćlovika. S. Menćetić 76. Na ki nu drago bud naćin svoj život stre. D. Zlatarić 70^b. Što nu drago bilo, ova sva ravno ukazuju, da prokleti, kako i poluvirci, jesu izvau puta spašena. I. Velikanović, uput. 1, 246. Može li biti ikada koja prilienošti i prikladnost među zadovoljima našima, kakva nu ona drago bila i grisima premda naj maćima?**

3, 101. — *gy)* drago li — drago li u ova dva primjera stoji kao konjunkcija (ili ti je drago). Ja ću pripraviti jednoga brava, drago li ti pecena, drago li varena. Nar. prip. vrb. 68. Više vam ništa dati neću osim ovu vreću kolaća i vode, a vi gledajte između vas kako ćete dijeliti, pa drago li vam živjeti svi, drago li umrijeti. 209. *b)* s *prelaznijem glagolima, kao što su u ovijem primjerima činiti, imati, može biti drago podložni predikat. ne veće često. Da draže se ljubnikom űemiti. P. Zoranić 35^b. To čine űu (spućauć) koji drago imadu. J. S. Rejković 263*

I. DRAGA, *f. vallis, dolina*. — *Rijeć je praslavenska, isporodić slovo. draga, vallis, rus. d-pora, via, iter, ćeš. dráha i draha, via, poľ. droga, via, po isporoćevauu jednoga i drugoga znaćenja, sva je prilika da je naj starije znaćenje: gudura, iz kojega su oba dea sadašau mogla poteći, kod jednoga (dolina) istićući dubina, kod drugoga (put) istićući daćina. — Nejasna postana; može se pomisliti na korijen drug glagola držati: tad bi u naj starije doba znaćilo od prilike: sud, vas, te bi se isticala samu dubina, a istom poznije i daćina. — Između rjećnika u Hrvatćevu: draga, luka, vallis; u Bjelostjenćevu: draga, l. dol. v. dolica. 2. convallis; u Janbrešćevu: convallis; u Voltigijinu: valle, vallata, vallone, thal; u Stulićevu: istmo, lingua di terra in mezzo a due monti, istmus; u Vukoeu: vide dolina (s dodatkom da se govori u Hrvatskoj). — U naše vrijeme (a jamaću i prije, pošto nema ove rijeći u Danićevu rjećniku) može biti da se govori samo po nekijem zapadnijem krajevima: Draga, poćana ili dolina ćista, opkoćena šumom ili brdima, u zapadnoj bosanskoj krajini, Lici i Dalmaciji. M. Ružićić. vdi i u Vukoeu rjećniku. a) uopće. Senokose, pasića i dolci i drage. Mon. croat. 115. (1475). Sřaka draga se napuni i sřaka gora i vršak se pociži. Bernardin (1586). 4^b. luc. 3, 5. Ona ishoditi ja k dragi slaeći, k potoku hoditi. M. Marulić 45. Najdoh tamne i dloke drage i ľute vrho i kameuitu. Transit. 8. Dragom jednom dumbokom grele. P. Zoranić 88. Prošad dragi i prodje. D. Baraković, vil. 232. Blagoslovi naše more, poća, drage tere gore. P. Radović, nač. 569. L. Terzić 347. Mjesto sulbe tej svlene bit' će draga Jožafata. J. Kavaćin 561^a. Da ste prokleti u dragah. J. Banovac, blag. 178. Po brigih i dragah. Jaćke. 98. — i *metforićki, vdi 1. dolina, c) bb)*. Poteži se izneti me iz ove drage plue od nevoje i plaća. Transit. 118. Euzebij preminu od drage sega života. 193. U ovoj dragi pravo od plaća. J. Kavaćin 485^b. — *b)* *ine űjestina. an) u Hrvatskoj i Slavoniji. ana) tri selu u pođzupanjij rjećkoj. Draga gornja i doña u općini tratskoj. Pregled. 5. Draga u općini grižanskoj. 8. — i jednu seoce u općini tratskoj. Schem. seg. 1871. 65 — jednu od tjeħ űjesta pomicie se xvii vijeka. Anno 1657 die 4. junij in pago Draga, ratiōne differentiae et coutroversiae linitum inter illinos comites Tersachsum et Zrivois. Arkiv. 2, 314. — *bbb)* selo u pođzupanjij karlovaćkoj. 32 — *ccc)* dva űjesta u pođzupanjij jastrebarskoj: selo u općini sv. Jure. Pregled. 31. — *zaselak sela Vrhovca u općini krasićkoj. Schem. zagr. 1875. 97. — ddd)* selo u pođzupanjij poćrškoj. 91 — *eee)* Draga srednja, seoce u pođzupanjij diñićeškoj. 13. — *fff)* selo u hrvatskoj krajini u okrugu banškom. Razlijeľ. 11. — *gyy)* selo u hrvatskoj krajini u lićko-otloćkom okrugu. Razdijeľ. 8. — *zare so* i Draga Tomaćić. Schem. sogn. 1871. 22. — *bb)* selu u Istri. ana) u kotaru voloskom. — *pomicie se od xiv vijeka. Zlanjenje je od javora***

Dragu na Škalnicu. Mon. croat. 46. (1895). Mošeniće gradu, ke ste mi nad Dragu. Nar. pjes. istr. 2, 87. — *bbb*) *dea sela u kotaru labinskom. — ccc*) Draga Iovranska, u kotaru rolorskom — *ddd*) Draga Sveta Marina, u kotaru voloeskom. V. Sabjar 504. — *ce*) *mjesto u staroj Srbiji. — u narodnoj pjesni našega vremena:* On pokupi sve Gusišne redom, Svudola i Bijora ravna, i pokupi Dragu i Rožaja. Nar. pjes. vuk. 4, 216, i *otale u Vukovu rječniku:* nekako mjesto u južnoj Srbiji. — *dd*) *mjesto blizu sela Kručevića u Hercegovini.* Schem. herec. 1873. 105. — *ce*) *planina među Illicenom i Palmacijom.* Glasn. 40, 28. — *ff*) *tri mjesta na otoku Krku.* *aaa*) Draga baštanska (čakarski bašćanska) blizu Baške. — *od xiv vijeka.* V. Drazi bašćanskoj. Mon. croat 45. (1381). 100. (1466). Stat. kr. ark. 2, 287. (1470). — *zore se i Draga baška.* V. Drazi baškoj. Mon. croat. 50. (1420). *latinski Vallis bescae* (parocia). Schem. vegl. 1876. 14. — *bbb*) Litina (*čitina*?) draga. — *xv vijeka.* Na Kudini (sini) na Kuzmaši (i na puti pod Ceroni) u Litini Drazi. Stat. kr. ark. 2, 295. (1443). — *ccc*) Zla Draga. — *xv vijeka.* Nad Ozriin, na vrh Zle Dragi. 295. (1443).

2. DRĀGĀ, *vidi* drag, 1, 2, a, a) *cc*) *bbb*). — *U Vukovu rječniku stoji i kao hyp. ženskoga imena Dragina, ali mislim da bi tad drukčiji bio akc.: Drāga, voc. Drāgo. — kao ime žensko dolazi od xiii vijeka.* „Lupcko et uxor eiusdem Dragua“. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 149. (1269). Dobra. Draga, Vidra, Vara. M. Marulić 258. — *i ime oreci.* F. Kurelac, dom. živ. 32.

3. DRĀGA, *f. vidi* 2. draga.

4. DRĀGA, *m. vidi* 1. Drago. — *Akc. se mijenja u voc.: Drāgo. — Od xiii vijeka u između rječnika u Vukovu (s dodatkom da je oro po istočnom govoru) i u Daničeviću.* Draga (elak). Mon. serb. 12. (1222—1228). Draga (može biti žensko). S. Novaković, pom. 61.

DRAGA BAŠĆANSKA, *vidi* 1. draga, b) *ff*) *aaa*).

DRAGA BAŠKA, *vidi* 1. draga, b) *ff*) *aaa*).

DRĀGAC, drākca, *m. postaje od drag nastarkom ves. — a-* (mješte њ) *ostaje u nom. i acc. sing. i u gen. pl. dragaca; u ostalijem paležima g pred c i è glasi k. — Akc. se mijenja u voc.: drākce, drākci i u gen. pl. (dragacā ili drāgucā?). — U naše vrijeme*

a. *drag čorak.* Ne pitaj, drakče Jovane. Nar. pjes. petr. 1, 202.

b. *uz ime kamen i bez űega.* a) *dragi kamen. — u Vukovu rječniku:* Dragac, t. j. kamen, u pjesni mjesto dragi kamen s primjerom iz narodne pjesme: A u űeji dragac kamen sjaje. — b) *aerugo cypria, enprum subacetienn, zelenilo što postaje na mjeđi.* Dragac, enprum subacetienn, nem. grūnspan. u Bačkoj. V. Arsenijević. Zelenu boju neki prave od drakea kamena i bele masti. D. Popović, poznav. rob 44.

1. DRĀGAČA, *m. ime muško. — xiii vijeka u latinskom spomeniku.* Wilkonog, filio Dragacba de altera parte. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 191. (1278).

2. DRĀGAČA, *f. rijeka u Bosni.* Rijeke mnoge su (u fojničkoj nahiji), od kojih znatnije su: Dragača, Lepenica i Kozica. F. Jukić, zemljop. 35.

DRĀGAČANA, *f. voda blizu selu Riječana ne daleko od Prizrena. — Na jednom mjestu xiv vijeka i otale u Daničeviću rječniku* (3, 589). A Rječani meda . . . pravo nizdoli u rēku u Dragačanu. Glasn. 15, 278. (1348?).

DRĀGAČEVC, *adj. kao da postaje od imena muškoga Dragač kojemu nema potvrde. — xiv vijeka pomije se Dragačevci vinogradl kao mjesto blizu sela Lubiņa u Peku, i u Daničeviću rječniku.* U Peku selo Lubiņje, i meda mu . . . na Dragačevč vinogradl. Mon. serb. 199. (1381).

DRĀGAČEVAČ, Drāgāčēvca, *m. čovjek iz Dragačeva. — U naše vrijeme.* U si űime mladi Dragačevci. Nar. pjes. vuk. 4, 351. S. Novčićem i s Dragačevcima. 1, 526. — *i kao prezime.* Jovan Dragačevac. Rat. 953. — *i mjesto u Srbiji u okrugu šabučkom.* Sr. nov. 1874. 300.

DRĀGAČEVAČKĀ, *adj. koji pripada Dragačevcima. — U naše vrijeme.* Kako smo pisali užičkim, starovlaškim vojvodama i dragačevčkim. Djelovod. prot. 64.

DRĀGAČEVO, *n. srez okruga čačanskoga u Srbiji.* K. Jovanović vi. M. D. Miličević, serb. 686. — *prije knežina u nahiji požeškoj, tako je u Vukovu rječniku. — U naše vrijeme.* Ono jeste užička nahija i sa űome lomno Dragačevu. Nar. pjes. vuk. 4, 177. Više Čačka ukraj Dragačeva. 4, 528. (Knežini) najje požeške: Dragačevu, Podibar i Morava Vuk, dan. 1827. 55. (*vidi:* Kako se zvao u staro vreme onaj kraj koji se danas zove „čaćanski okrug“, ja upravo ne znam, tek u Karadordevo vreme on se piše požeška nahija“. M. D. Miličević, serb. 641).

DRĀGAČEVSKĀ, *adj. koji pripada Dragačevu. — U naše vrijeme. — Dragačevski (srez).* M. D. Miličević, serb. 686.

DRĀGAČICA, *f. rijeka u Srbiji u okrugu čačanskom.* U Belicu se sliva . . . s desne strane Dragačica koja izvire iz Jelice u selu Goračiću i od koje misli se da je selo Dragačevu dobilo današnje ime. M. D. Miličević, serb. 646.

DRĀGAČIĆ, *m. a) prezime. — xvi vijeka.* „Nobilis Martinus Dragachyeh de Othok“. Star. 5, 151. (1512) Imenjem bivšega Martina Dragačica. Mon. croat. 214. (1525). — *b) seoce u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn 15.

DRĀGADOL, *m. ili f. (?), draga, dolina. — U Stuličevu rječniku. — nepouzđano.*

DRĀGAHAN, drāghana (drāghāna), *adj. dem. drag. — Postaje nastarkom др-агн-а, isporodi dragašan. — a-* (mj. њ) *ostaje samo u nominalnom nom. sing. i u acc. kad je jednak nominativu. — Od xviii vijeka u između rječnika u Belinu (samo adv. drāg. lmo, tenerē' 727b; blandē' 761a) i u Stuličevu (v. dragostiv). Proliče pride i spomla' nam dragahni. J. Kavanin 511b. 'Ko je premlajalna, junaku dragahna. Nar. pjes. istr. 2, 135. Svinja u dragahna. 2, 157. — mislim da u ovijem primjerima osnovna glasi dragan po tome što se li ne izgovara, a da bi i oni ama spadali: Na gajtanu tri kamena sva tri dragana. Nar. pjes. vuk. kovč. 50. Nečete se braćo zagrljeti sa svojijem rodnu draganijem. Osvetn. 3, 150.*

DRĀGALICA, *f. ime mjestu. — Prije našega vremena.* Dragalica (na Jaričistihi). S. Novaković, pom. 132.

DRĀGALIĆ, *m. selo u hrvatskoj krajini u okrugu gradišćkom.* Razdijel. 13. — *i prije našega vremena pomije se mjesto s tukijem imenom.* Dragalics, moglo bi se čitati i Dragaliks (Dragalik). S. Novaković, pom. 132.

DRĀGALŌVCI, Drāgalŏvca, *m. pl. selo u Bosni u okrugu laševl'čkom.* Schem. bosn. 1864. 38. (griješkom) Dragolovci. Statist. bosn. 42.

DRĀGĀĀ, Drāgāa, *m. ime mjestima i vodi. — Akc. kuki je u gen. tuki je i u ostalijem pa-*

dežima osim nom. i acc. sing. i voc. Drăgălu(?). a) *seoce u Boci kotorskoj*. Repert. 1872. 11. i u *Vukovu rječniku*: DragaĽ, njestvo više Krivošija, gdje se sastaju tri granice: austrijska, turska i crnogorska. — b) *plovina u Hercegovini u narodnoj pjesmi našega vremena*. Drugi konak na Bezube dođe, . . . otole je preturio vojsku pr'o DragaĽa zelene planine, dođe aga na kamene Duži. Nar. pjes. vuk. 4, 491. — c) *rijeka u Bosni*. Rijeke natapaju je (bjeŕšinsku nahiju): Drina, Sava, Ľubastica, Jaŕa, DragaĽ i Ľadavica. F. Jukić, zemljop. 13.

DRAGAĽEJEV POTOK, *vidi* DragaĽev potok.

DRĂGĂĽEVAC, DrăgăĽevca, *m. selo, uprav tri sela u Bosni u okrugu zvrnićkom*. DragaĽevac doŕi, gorii, sredŕi. Statist. bosn. 84.

DRAGAĽEVO, *n. planina između Pire i Drob-naka*. V. Ľešević.

DRAGAĽEV POTOK, *m. voda na međi sela Dobre Rijeke*. — *xiv vijeka* Se međe Dobroj Rječ: . . . u DragaĽev potok i niz potok u rėku i niz rėku u Lima. Deč. hris. 45. — u *drugom je rukopisu pisano DragaĽev potok a otale je i u Danićevu rječniku (cidi i kod Kom)*. Mon. serb. 96. (1330).

DRAGAĽIK, *vidi* kod DragaĽić.

DRAGAĽIN, *m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji riječkoj*. Schem. segn. 1871. 44. 1881. 42. — *na drugom se njestu zove DragoĽin*. Pregled. 8.

1. DRĂGAN, *m. drag čorjek*. — *Postaje od drag nastavkom anr. a) govori se od mila, osobito žensko muškome (ľubovniku, zarućniku, mužu). ispredi dragi kod drag, I, 2, a, a) ce) aar)*. — u *narodnjem pjesmama našega vremena i u Vukovu rječniku (vide drag u dodatkod da je stajaća rijeć)*. Čuj, dragane, odoh za drugoga. Nar. pjes. juk. 1, 375. U kniži je cura nakitila: „Moj dragane, Nuko Novjanine!“ 3, 229. Pa nu ľuba rijeć govorila: „Moj dragane, bane od Viper!“ Nar. pjes. juk. 56. — u *ocom primjeru muški zove tako muskogu*: Odgovara Udbiřanin Ale: „Ne pitaj me, moj dragane pobro!“ Nar. pjes. juk. 364. — b) *ime usko*. — *od xvi vijeka (u latinskijem spomenicimu od xi: Dragani scitono-se, Doc. hist. rać. 79 oko god. 1069) i između rječnika u Danićevu (Dragan)*. Dragan (řlah). Mon. serb. 12. (1222—1228). Dragan. Deč. hris. 7. 12 i još na *premnogo mjesta*. Dragan. S. Novaković, pom. 61. Dragana buľugbaš. Ljelovod. prot. 25. Do bana Dragan-derenala. Pjev. crn. 304a. — c) *nadijeva se i domaćem žitovinama: aa) ovnu (s drugijem akcentom: drăgan)*. J. Bogdanović. — *bb) psu*. F. Kurelac, dom. živ. 45.

2. DRĂGAN, Dragana, *m. ime usko*. — *xiii vijeka (pisano Dragn)*. Mon. serb. 12. (1222-1228).

3. DRAGAN, *adj. vidi* kod dragahan.

1. DRĂGANA, *f. postaje od dragan suřskom a a) od mila se kaže dragoj ženskoj, vidi* draga kod drag, I, 2, a, a) ce) bbb). — u *naše vrijeme i u Vukovu rječniku gdje se dodaje da je stajaća rijeć*. Op cup, cup cup, dragana! što mi nisi kazala da moj dragi boluje? Nar. pjes. vuk. 1, 179. U kolu moja dragana sve moje pesme ispeva. 1, 222. Dragana, ime što ga mlada pridjeva mladom ženskom. Skoroteća 1844 219. — b) *ime žensko*. — *od prije našega vremena i u Vukovu rječniku*. Dragana. S. Novaković, pom. 61.

2. DRĂGANA, *f. trachinus draco L., ŕeka riba, vidi* pauk. — *po svoj prilici iz talijanskoga jezika*. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (nekaka morska riba s dodatkom da se govori u*

Dubrocniku). „Riba dračasta, ima 3 draće na ľrbatu“, pauk, trachinus draco. Lambl. čas. Ľes. muz. 1854. 2, 184 (s dodatkom da se govori u *Boci kotorskoj*).

DRĂGANAC, drăganca, *m. vidi* drăgan od čega postaje nastavkom ecs. a) *kaže se od mila čorjeku*. — u *jednoj narodnoj pjesmi našega vremena*. Dobro došo, moj draganć! Nar. pjes. petr. 1, 171. — b) *ime muško*. — *sa starijim oblikom Draganec u spomeniku xv vijeka*. Deč. hris. 10. 14 i još na *nekoliko mjesta*. — c) *ime nještima, aa) vis blizu sela Prijeľnice*. — *xv vijeka i u Danićevu rječniku (Draganec)*. Tomu međa Prilėpnici . . . upravn na vrľh Draganca. Mon. serb. 198. (1381). — *bb) (kajkavski Draganec) selo u Hrvatskoj u podžupaniji kriškoj; jedan se dio zove Draganec stari*. Pregled. 85.

DRAGANĆIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. T. Bocz 9.

DRAGANELA, *f. vrsta rimove loze bijela grođiu: po obliku je rijeć talijanska*. — *na Cresu*. B. Šulek, im. 71. — *isporedi* draganuela.

DRĂGANIĆ, *m. a) prezime*. — *od xviii vijeka (ali vidi i Dragančić)*. Vrlovita Mihovila ima plemo Draganića. J. Kavařin 121a. Dragančić. Sem. karlov. 1883. 72. — b) *ime nještima, aa) seoce u Hrvatskoj u podžupaniji bjelovarskoj*. Pregled. 77. — *bb) selo u Bosni u okrugu travnićkom*. Statist. bosn. 64. — *cc) zaseľak u Srbiji u okrugu Ľaćanskom*. K. Jovanović 174.

DRĂGANIĆI, *m. pl. općina u Hrvatskoj blizu Karlorca*. — *Postalo joj je ime od plemena Draganića*. — *Od xiv vijeka (vidi naj zadu primjer)*. Ja župan Mihal Benetić, budni va to vrime plemenite braće Draganić. Mon. croat. 235. (1533). Nema dvojbe, . . . da je Dragoš uz Dragana, koji se spomnie u listinah g. 1312 i g. 1343, posljedne godine kao župan podgorski bio jedan od praljedova Draganićkih, po kojem se kašne řitavo plemo prozvalo. G. 1485 bio je plemić Blaž Draganić po nalogu kraja Matije uvodio Paulina Kamenskih u neki posjed, a još g. 1650 spomnie u se Bosľevu plemić Dragančić, stojić i prije u službi knezova Frankopana R. Lopašić, općina draganićka. 3. Po uvodnici za Tomu kneza Okrićkoga od g. 1395, što ju čuva općina Stupnićka, dopirala je međa građ Okrića prema jugu preko Draganića sve do tada slobodne općine Sišľavićke. 4

DRĂGANIĆKI, *adj. koji pripada (mjestu) Draganićima ispredi draganićki*. — *xvi vijeka*. Filip Kontovrić, župan draganićki. Mon. croat. 323. (1550).

DRĂGANIĆSKI, *vidi* draganićki. — *xv vijeka*. Do draganićko meje. Mon. croat. 57. (1433).

DRAGANIŠTE, *n. jedan od izvora Trgovištkome Tomoku*. Drugi je izvor ispod Ľeljaka i zove se vrelu „Draganište“. M. D. Milićević, kraj. srb. 174.

DRĂGANĽIJA, *f. pola bijela pućala crvena trešna*. — *U Dalmaciji (Visiani)*. B. Šulek, im. 71. — *vidi* dragaĽa.

DRĂGANOV, *adj. koji pripada Draganu* — *xv vijeka*. Na prekrižje Draganovo. Mon. croat. 169. (1498).

DRĂGANOVIĆ, *m. prezime po ocu Draganu*. — *Od xiv vijeka*. Draganović. Deč. hris. 12, 22 i još na *nekoliko mjesta*. Draganović. D. Avramović 234.

DRĂGAN-SELO, *n. selo u Hercegovini u koturu koŕićkom*. Statist. bosn. 116.

1. DRAGAŃA, *f. kisjela trešnja*. — *U naše vrijeme u Mostaru*. N. Ducić. — *zar od arap. tur. durrakin, vrsta breskve?* — *isporedi draganlija*.

2. DRAGAŃA, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Schem. rag. 1876. 68.

DRAGAŃE, *n. djelo kojijem se draga*. — *U jednoga pisca našega vremena*. I trista im daju nadjevaka od dragaŃa i od radovaŃa. Osvetn. 2. 31. Gdje se radost na žalosti mijeni, a nemilost za dragaŃe vrati. 3. 6.

DRAGAŃE SELO, *n. seoce u Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj*. Schem. zagr. 1875. 202. Dragana selo. Pregled. 20.

DRAGAŃIĆ, *m. prezime. isporedi Draganić*. Ostavili silna Draganića. Ogljed. sr. 459.

DRAGAŃ, *m. koji živi u drazi*. — *Kao nadimak u hrvatskoj krajini u naše vrijeme*. V. Arsenijević.

DRAGASIĆ, *m. mjesto (ili prezime?) kod Svarču* — *xvi vijeka*. Dasmo i darova-mo im Svarču sa vsm imenjem Dragasića. Mon. croat. 241. (1541).

DRAGA SRĔDŃA, *vidi 1. draga, b) aa) ccc)*.

DRAGAŠ, Dragša, *m. ime muško*. — *Od xiv vijeka u između rječnika u Vukovu i u Danićevu (Dragaš)*. Dragas̃ Kosačić. Mon. serb. 184. (1873). Dragas̃. S. Novaković, pom. 61. — *Od xiv vijeka i kao prezime*. S̃ sinovi carstva mi despotom̃ Joanom̃ Dragasem̃ i Kostadinom̃. Glasn. 24. 250. (1877). Despot Dragas̃ i gospodiñ Kostandiñ. 256. (oko 1380). Pr̃stavi se Kostandiñ Dragas̃. Mon. serb. 227. (1395). *i u naše vrijeme*. Sem. karlov. 1883. 72.

DRAGAŠAN, dragašna (dragšna), *adj. vidi dragahan*. — *Postaje nastarkom ah-nar; h pred i mijenja se na š*. — *U naše vrijeme u Dubrovníku i u Stulićevu rječniku (v. drago-tiv)*, „Malašan, svojoj majci dragašan“. P. Bulman.

DRAGAŠEVIĆ, *m. prezime po ocu Dragašu*. — *U naše vrijeme*. Sem. Srb. 1882. 261.

DRAGAŠEVO, *n. niva u Srbiji u okrugu vaļeckom*. Sr. nov. 1875. 1027. 1231.

DRAGAŠI, *m. pl. seoce u Bosni u okrugu zvorničkom*. Statist. bosn. 98.

DRAGATI, dragām, *impf. pokazivati kome (objektu) da je drag, milovati*. — *U jednoga pisca našega vremena, u između rječnika u Stulićevu (v. dražati)*. Sto me draga, od mene se nami. Osvetn. 3. 5. Lale moja! jer me izda starea, sto me draga toli ćedoļubno! 5. 65. Nemu (caru) milo vidjeti nas bilo, a nas carsko dragalo gledaŃe. 7. 91. — *sa se: a) refleksivno, omiljati. u Stulićevu rječniku: „gratum, acceptum se reddere“*. — *nepouzđano*. — *b) recipročno, milovati se. kod ugarskih Hrvata*. Mat i otac mi zaspaļi a mi dva sino se dragali. Jačke. 71. S kimi si se htla do zore dragati. 118.

DRAGA TOMAIĆ, *vidi draga, b) aa) ggg)*.

DRAGAVAC, Dragavca, *m. ime muško*. — *xiv vijeka sa starijim oblikom Dragavacel*. Deč. hris. 4. 12 i još na nekoliko mjesta

DRAGBRAT, *m. ime muško, vidi Dragobrat*. — *Prije našega vremena*. Dragibrats. S. Novaković, pom. 61.

DRAGE, *f. pl. ime mjestima. a) dva selu: Drage malo i Drage velike u Hrvatskoj u podžupaniji dioničkoj*. Pregled. 12. — *b) selo u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-slunjskom*. Razdijel. 10.

DRAGEĽ, *m. ime muško*. — *Prije našega vremena*. DrageĽ. S. Novaković, pom. 61.

DRAGEĽEVIĆ, *m. prezime po ocu DrageĽu*. Sem. karlov. 1883. 72. — *U naše vrijeme*.

DRAGEĽI, Dragelja, *m. pl. selo u Kozari u okolini Kozarca*. M. Kužićić.

DRAGETA, *m. ime muško*. — *xiv vijeka*. Synm Drageta. Deč. hris. 8. 75.

DRAGI, dragoga, *m. a) vidi drag, 1, 2, a, a) cc) aaa)*. — *b) ime muško*. — *xiv vijeka*. Bratsmu Dragi. Deč. hris. 5. Dragošti i Dragi i Hvaloje. 6 i još na nekoliko mjesta. vidi i Dragij.

DRAGIBRAT, *m. ime muško, vidi Dragobrat*. — *xiv vijeka*. Dragibrats. Deč. hris. 10. 26 i još na nekoliko mjesta.

DRAGIBRATIĆ, *m. prezime po ocu Dragibratu*. — *xiv vijeka*. Ivans Dragibratić. Deč. hris. 44.

I. DRAGICA, *f. dem. draga, vidi drag, 1, 2, a, a) cc) bbb)*. — *U naše vrijeme*. Jelinko, dragice moja. M. Pavlinović, rad. 37. — *i ime kravi. isporedi dragulja*. F. Kurelac, dom. živ. 21.

2. DRAGICA, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. T. Boca 13.

DRAGIĆEVAC, Dragićevca, *m. ime djetima mjestima u Hrvatskoj u podžupaniji kriškoj. može biti da treba čitati Dragićevac (isporedi Dragićević)*. a) selo u općini čazamskoj. Schem. zagr. 1875. 109. Pregled. 85. — *b) kajkarski Dragićevac, seoce blizu Dubrave*. Schem. zagr. 1875. 110.

DRAGIĆEVIĆ, *vidi Dragićević*.

DRAGIĆIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. D. Avramović 241.

DRAGIĆINA, *f. selo u Hercegovini u koturu ľubuškom*. Statist. bosn. 119. Schem. herceg. 1873. 228.

1. DRAGIĆ, *m. dem. dragi, vidi drag, 1, 2, a, a) cc) aaa)*. — *U narodnim pjesmama našega vremena i u Vukovu rječniku s dodatkom da je stajuća riječ i s primjerom iz narodne pjesme: Drag dragiču Jovo Kajungijću, jaļ me prosi, jaļ ću sama doći*. — *Pojļ s bogom, dragiču, kamo si navadan*. Nar. pjes. istr. 2. 12. Jednoga san, majko, brajnu darovala, drugoga san, majko, dragiču mojomu. 2. 89.

2. DRAGIĆ, *m. ime muško*. — *Od xiv vijeka u između rječnika u Vukovu i u Danićevu (Dragić)*. Dragić. Deč. hris. 5. 29 i još na nekoliko mjesta. Dragić. S. Novaković, pom. 61. Dragić Minajlović. Rat. 236. Dragić Anđelković. 358. — *Dolazi od xviii vijeka i kao prezime, ali može biti s drugim akcentom: ako je Dragić, tad je isto što Dragijć koje vidi*. Dmitar Dragić. Glasn. 11. 3. 72. (1706—1707). Filip Dragić. Rat. 236.

DRAGIĆEVAC, *vidi Dragićevac*.

DRAGIĆEVA GREDA, *f. mjesto pod livadom u Srbiji*. Livada u Dragićevoj Gredi. Sr. nov. 1867. 59.

DRAGIĆEVIĆ, *m. prezime po ocu Dragiću*. — *Od kraja xiv vijeka i u Danićevu rječniku (Dragićevina 1. 300. 3. 587)*. Pr̃stavi od dvora (Stjerpina Ostoje) Juraj Dragićević. Glasn. 23. 53. (1100). Knezt Juraj Dragićević. Mon. serb. 294. (1419). 318. (1121). 428. (1444). Knezt Durad. Dragićević. 471. (1454). Dura Dragićević. Stat. pol. ark. 5. 312. (1692). Knięe posvećene F. Pavlu Dragićeviću, biskupu Dumeuskonu i namistniku apostolskonu u Bosni i u biskupatu

Duvanskomu. J. Filipović 3, m. Andrija Dragićević. Norini 64. Tanasije Dragićević. Rat. 397. Josim Dragićević. D. Avramović 270. Dragićević. Sem. karlov. 1883. 72. — što se našega vijeka nalazi pisano Dragićević, to je bez sumnje pisarska pogreška: Damjan Dragićević. Glasn. 11, 1. 67. (1808). Vasil Dragićević. 122. (1809). Trendafil Dragićević. D. Avramović 219. Dragićević. Sem. karlov. 1883. 72. — također grješkom stoji Juraj Dragićević. Mon. serb. 250. (1400) a otale i u Daničičevu rječniku; ovo je uzeto iz Arkiv. 2, 37 po prijepisu, veoma hitro i see na silu načinenu, a isti je spomenik nastampau većom pomnom u Glasn. 23, 50—53 odakle je ovdje uzet prvi primjer sprjeda.

DRAGIĆEVIĆ DOLAC, m. seoce blizu Lukova u hrvatskoj krajini. Schem. segn. 1871. 22.

DRAGIĆINA, f. selo u Hercegovini u kotaru mostarskom. Schem. hereg. 1873. 98. (grješkom) Dragićina. Statist. bosn. 105.

DRAGI DIO, Dragoga Dija, m. selo u Srbiji u okrugu topličkom. po istočnom govoru Dragi Deo. M. D. Miličević, kraj srb. 386.

DRAGI DRUŽAC, Dragoga Druša, m. selo u Bosni ne daleko od Kličua na Sani. — xv vijeka. 'Dragy Družac', selo koje je s gradom Ključem kraj bosanski Tomaš Ostojić dao sinovima vojvode Ivaniša Dragišića: 'Dragi Družac'. (Mon. serb. 439 god. 1446). D. Daničić, rječ. 1, 304.

DRAGIHNA, vidi 2. dragina.

DRAGIJ, m. ime muško. — Dolazi često u spomeniku xiv vijeka, ali samo u nominativu, te se ne može znati jeli mu gen. Dragija ili Dragoga (onda bi Dragij bilo isto što Dragi, samo drukčije pisano). Dragij ('Dragir'). Deč. hris. 6, 9 i još na mnogo mjesta.

1. DRAGIJA, m. ime muško. — Od xiv vijeka a između rječnika u Vukovu i u Daničičevu. Deč. hris. 4, 5 i još na premnogo mjesta. Dragija Miličević. Mon. croat. 280. (1577). Dragija. S. Novaković, pom. 61. Podiže se vojvoda Dragija. Nar. pjes. vuk. 2, 450.

2. DRAGIJA, f. ime žensko. — U Vukovu rječniku.

DRAGIJAN, m. ime muško. — U jednom spomeniku xv vijeka. Dragiša i Dragijan ('Dragjan'). Mon. croat. 69 (1447).

DRAGIJEVICA, f. selo u Srbiji u okrugu zašeskom. K. Jovanović 101.

DRAGIJIĆ, m. prezime po ocu Dragiji. ispredi Dragić. — xiv vijeka. Brataš Dragijić. Deč. hris. 22 Rajko Dragijić. 55 i još na nekoliko mjesta.

DRAGIJIN, adj. koji pripada Dragiji. Ode brže dvoru Dragijinu. Nar. pjes. vuk. 2, 451.

DRAGI KÄMËN, vidi drag, I, 1, a) bb).

DRAGIKO, m. ime muško. — Na jednom mjestu xiv vijeka; može biti da je pisarska pogreška i da treba čitati Dragik (Dragič). Dragiko Momenić ('Momenik') Glasn. 24, 270. (1388).

DRAGILO, m. ime muško. — xiii u latinskom spomeniku i xiv vijeku. 'Mancia cum suis hereditibus: Dragilo'. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 72. (1232). Brat mu Dragilo. Deč. hris. 17. Dragilo. 18 i još na nekoliko mjesta. — Kod pisaca se pomiješe kao još starije: 'Fratribus regis Grubessae, Dragichnae et Dragilo'. Duklanju 57. Tri brata Grubišina, to jest Predisna, Dragilo i Dragina. And. Kačić, razg. 42.

DRAGILOVIĆ, m. prezime po ocu Dragilu —

U narodnoj pjesmi xviii vijeka (gdje bi trebalo da je Kobilović), A davori, davori, Milice Luza-rovic, punice moja, a to li me ne poznas? Miloša Dragilovića? Nar. pjes. mikl. beitr. 25.

DRÄGIMIR, m. ime muško, vidi Dragimir. — Kod pisaca se pomiješe kao vrlo staro. 'Dragimirus frater beati Vladimiri'. Duklanju 46. Ravnoga srijed Trebiña ki sjediše Dragimire. J. Kavañin 251a. Dragimir kraj slovinski xviii And. Kačić, razg. 35.

DRAGIN, m. ime ovm. F. Kurelac, dom. živ. 32.

1. DRAGINA, m. ime muško. — xiv vijeka i u Daničičevu rječniku Dragina Hrelčić. Deč. hris. 27. Brat mu Dragina. 32 i još na nekoliko mjesta. — Kod pisaca se pomiješe kao starije, vidi Dragina.

2. DRAGINA, f. vidi kod 2. Dragina.

DRAGINA PADINA, f. mjesto u Srbiji u okrugu crnorječkom. Parlog u Draginoj Palini. Sr. nov. 1870. 285.

DRAGINCA, vidi Draginčin.

DRAGINČIN, u spomeniku xiv (?) vijeku dolazi dva puta uz ime brat kao posesiven uljetnik koji postaje od imena (muškoga ili ženskoga?) Draginca ili Draginka, ali ni jednome ni drugome nema potvrde. Manu Draginčinu bratu. Glasn. 35, 121. Manu Dragi(n)činu bratu. 122.

DRAGINKA, vidi Draginčin.

1. DRÄGINÄ, f. dragoga. dragost. — Od xv (vidi kod d) do xviii vijeka (samo kod čakavaca) u između rječnika u Staličevu ('penuria, caritas, inopia, egestas'). a) caritas annona, skupoć. — naj običnije značenje. Bila je tolika dragina, da mati vlašćega je sina žila. Korizin. 45b. Na zemlji paki budu dragine i glavli. Postila. A 4b. Dragine, glad, kuge, rati. P. Radović, ist. 7b. Veliki strašni: glad i velika dragina bi u slovinskom orsagu. P. Vitezović, kron. 188. — b) pretium, cijena, vrijednost. Ova je još pomast od dragine mnoge. A Georgiceo, nasl. 251. — c) gratia, caritas, milina, ljubav. U dragini ovih (sinov) i pridragih prijateljli. P. Radović, nač. 51. — d) dilectus, drago čelude. Evo t' dragina moja govori meni. ('En dilectus meus loquitur mihi'). Bernardin (1586). 91b. cant. 2, 10.

2. DRÄGINÄ, m. ime muško. — Po seoj prilici treba tako čitati Dragichna i Draginca (ehn će biti prepisano s čirilskoga hu = ä) u latinskoj knizi gdje se pomine kao staro ime. Fratribus regis Grubessae, Dragichnae et Dragilo. Duklanju 57. Cum Gradigna et Draginca. 58. (vidi i Gradiña) po tome jedan pozniji pisac imu Dragihna: 1141. . . po surti Dragihne kraja hrvatskoga. P. Vitezović, kron. 83. u drugi ga pišu Dragina i Dragina. Kraj Grubiša i Dragina. J. Kavañin 251a. Radoslava ki sin kraja bi Dragine. 185a. Tri brata Grubišina, to jest Predisna, Dragilo i Dragina. And. Kačić, razg. 42. Dragina kraj slovinski xxxviii. 45. Komu ime biše kraj Dragina. Nadl. 186. — i u naše vrijeme: Za nećake Miloša i Draginu (ako nije žensko ime) D. Avramović 185.

3. DRÄGINÄ, f. ime žensko. — xiv vijeka (ako u jedninoj primjeru treba tako čitati, kao što i Daničić čita) i u naše vrijeme, u između rječnika u Vukovu i u Daničičevu. V. 160 6882 (1374) mēseca januara 31. prestavi se raba božija Dragina zovomu Vito-slava, dčisti Uglješo Nenalaća i sestrična Olivero despota a žena Brajka Jekpala. Mon. serb. 184.

DRÄGISLAV, m. ime muško, vidi Dragoslav.

XIII vijeka (u latinskim spomenicima) i XIV. Dragislav. Mon. ep. zagr. tkač. 137. (1268). Dragizlao. 117. (1269). Dragislavi. Deč. hris. 30.

DRAGIŠ, m. nazivani ješnici na koncu; oba su kraja zavezana. u Srbiji u okrugu užičkom.

1. DRAGIŠA, m. ime muško. — Od XIV vijeka a između rječnika u Vukovu i u Daničićevu. Dragiša. Deč. hris. 6, 32 i još na nekoliko mjesta. Sudac Dragiša. Mon. croat. 69. (1447). Dragiša. S. Novaković, pom. 61. Vino pije vojvoda Dragiša. Pjev. orn. 197^b.

2. DRAGIŠA, f. ime žensko. — U latinskom spomeniku XI vijeka. „Coram Preda filio Stepaniti et Dragisse“. Doc. hist. rač. 98. (1065—1074).

DRAGIŠIĆ, m. prezime po ocu Dragiši. — Od XV vijeka i u Daničićevu rječniku (Dragišić). Ivanuš Dragišić. Mon. serb. 379. (1434). Stjepan Dragišić (Mon. serb. 388 god 1437) i Kralosav Dragišić Kosača (391 god 1438) sinovi su Dragiša Gojislavića (vidi Đ. Daničić, rječ. 1, 299). — i u naše vrijeme Sem. karlov. 1883. 72. — i seoce u Dalmaciji u kotaru šibenskom. Repert. 1872. 25.

DRAGIŠNICA, m. planina između Pive i Drobniaka. V. Lešević.

DRAGIŠTAN, adj. pisano dragyštyn dolazi XII (ili XIII) vijeka. po svoj je prilici posebitni adjektiv, ali se ostalo ne da poznati. Dragyštyn. doh. Starine. 13. 206. (1186 prepisano 1250).

DRAGLAN, vidi Draglan.

DRAGLICA, f. selo u Srbiji u okrugu užičkom. K. Jovanović 164.

DRAGLIČKI, adj. koji pripada selu Draglici. Draglička (opština). K. Jovanović 164.

DRAGLA, m. ime muško, ispredi Dragje. — XIV vijeka. Dragla a sinu mu Radenko. Deč. hris. 20. Sinu mu Bojko i Dragla. 88.

DRAGLAN, m. ime selu. — XV vijeka. — U Gorsknoj župi selo Draglanj („Draglanj“). Mon. serb. 378. (1434). „Draglanj“ (može biti da bi trebalo „Draglanj“), selo u Gorsknoj župi koje je vojvoda doh. krajeva Juraj sinovac Hrvojev vratio braći Jurjevićima s drugim selima što im bješe uzeo vojvoda Sanda, to je bez sumne sadašnje selo u Dalmaciji blizu Makarske koje na kartama pišu „Dragljane“. Đ. Daničić, rječ. 1, 300.

DRAGLANE, vidi Draglan.

DRAGLE, m. ime muško, ispredi Dragje — XIV vijeka. Brat mu Dragje. Deč. hris. 22. Brat mu Dragje („Dragle“). 53. 90.

DRAGLEVCI, Dragjevnac, m. pl. selo u Metohiji. — Prije našega vremena. Dragjevneci. (selo. Metohija). S. Novaković, pom. 182.

DRAGLI, Draglali, m. pl. seoce u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 17.

DRAGMA, f. δραγμα, drachma, mjera za težinu i srebrni novac (oko franuka 0,95) kod Grka; biće načieno po latinskom a ne po grčkom obliku. — ispredi drakma. dram. — Od XVI do XVII vijeka. Ijula Mahaboj posla u Jerusalem 12 tisuć dragam srebra. Korizm 20^b. Nasadci dragmu onu koju bješe izgubila A. Gučetić, roz. mar. 170. Juna dvanadesete tisuć dragam srebra posla u Jeruzolim. I. Bandulović 271^a. 2 machab. 12, 13. — i kao mjera kod lijeke Slatke korice, dumbira . . . od svakoga 2 dragme ili 2 kvintlike. I. Jablančić 160.

DRAGMAN, m. ime muško, vidi 1 Dragoman. — XIV vijeka. Dragmanj. Deč. hris. 25. Dragmanj. 91.

DRAGMIL, m. ime muško, vidi Dragomio. — XIV vijeka. Dragmilt. Deč. hris. 23. 47 i još na nekoliko mjesta.

DRAGNA, f. ime žensko. — Prije našega vremena. Dragana. S. Novaković, pom. 61. Dragna amancina. N. Najlašević 1, 285.

DRAGNIĆ, m. selo u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 67.

DRAGNIĆ-PODOVI, m. pl. selo u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 67.

DRAGNEJ, m. ime muško. — XIV vijeka (Dragneji i Dragneji), i u Daničićevu rječniku (Dragneji, 3, 588). Dragneji. Deč. hris. 23. 26. 33. Dragneji. 6. 19 i još na nekoliko mjesta. Dragneji Berislajić. Glasn. 15, 295. (1348?).

DRAGNEJEVIĆ, m. prezime po ocu Dragneju. — XIV vijeka. Dragnejević. Deč. hris. 17. 85.

1. DRAGO, m. ime muško, hyp. Dragić i Dragutin. ispredi 4. Draga. — Akc. se mijenja u voc. Drago. — Od XIV vijeka (u latinskom spomeniku od XI) a između rječnika u Vukovu i u Daničićevu. „Tribunus Drago testis“. Doc. hist. rač. 41. (1033). Dva svjedoka Drago i Pavale. Mon. serb. 69. (1305-1307). Drago. S. Novaković, pom. 61. Bjelogi kuli Draga vojevode. Nar. pjes. vuk. 4, 95. Knižu Drago Lopušina piše. Ozled. sr. 438. — i kao prezime dolazi možebiti već od kraja XII vijeka. Vasilj Drago se djetuju. Mon. serb. 62. (1293—1302). „Vite de Drago“. Mon. rag. 1, 52. (1313). „Jace filio condam de Grube de Drago de Cataro“. 1, 87. (1323). Frid. meser. Trifunom Drago. Mon. croat. 248. (1546). Biskup Drago, živ Kotoran. J. Kavašini 94^b.

2. DRAGO, m. u narodnoj poslovići našega vremena. Drago je sam sebi naj pride vrat slomio. (Koji svašto čini bez ikaka drugoga uzroka, nego samo što mu je tako „drago“. U Crnoj Gori). Nar. posl. vuk. 69. otale i u Vukovu rječniku: Drago, (u Crnoj Gori) koji čineći svašto govori: „drago mi je“.

3. DRAGO, n. vidi drag, 1, 2, a, a) cc) ccc).

DRAGOBIL, f. mjesto negdje u Staroj Srbiji. — XIV vijeka. Logofeta Luka priloži crkveni mater. božiju u Dragobil sa soli i š. sa metohom i s meadami i pravinama crkve te što si je držala pri Detošu. Glasn. 24, 274. (1395).

DRAGÓ BLATO, n. seoce blizu Bañe Luke. Schom. bosn. 1864. 46.

DRAGOBRAČA, f. selo u Srbiji u okrugu krajnjeračkom. K. Jovanović 118. U selu Dragobrači. M. Đ. Miličević, srb. 230.

DRAGOBRAČA, m. ime muško, ispredi Dragibrat i Dragibrat. — Od XIV vijeka (vidi i Dragobratov) a između rječnika u Vukovu i u Daničićevu (Dragobrat). Dragobrat (otah) z Babe. Spom. sr. 1, 22. (1399). Dragobrat. S. Novaković, pom. 61.

DRAGOBRAČIĆ, m. prezime po ocu Dragobratu. — XIV vijeka i u Daničićevu rječniku (Dragobračić). Miralj Dragobračić. Mon. serb. 97. (1330). — još se prije pomiču vlasti Dragobračić, jamačno kao ime mjestu: Za vlahs Dragobračić koje dahn svetomu Stefanu, dahn za ne zamenu jepiskupiji lipjanskoj Komajine vlahs. Mon. serb. 561. (1322).

DRAGOBRAČOV, adj. koji pripada Dragobratu. — U spomeniku na kraju XII ili na početku XIV vijeka, a otale u Daničićevu rječniku (Dragobračove). Grozo. Dragobračove synj. Mon. serb. 62. (1293—1302).

DRAGOBUŽDE, *n.* napušteno arnautsko selo u Srbiji u okrugu eravskom. M. D. Miličević, kralj. srb. 308.

DRAGOCIJENITI, dragocijenim, *impf.* cijeniti *drago*. — *isporedi* dragocijeniti — *Sam part. praet. pass.* dragocijenen dolazi i to od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (u kojem ima i *komp.* dragocijenijiji i *adv.* dragocijenjeno) 581^a i u Stulićeru. Češalj dragocijenjena među dvoranima. S. Rosa 34^b. Stvari koje su dragocijenjene od Judi. 116^b. — *češće vrijedi kao adjektiv te ima isto značenje što i dragocijen.* Kad je komu na izgoru kuća, ne poteži li se naj prije sahraniti stvari draže i dragocijenije? A. d. Bella, razg. 154^a. Ovo su dari dragocijeniji J. Filipović 3, 11^a. Duša „ dragocijenija je od dragoga kameña. P. Knežević, osn. 39⁸. Hoće im se otvoriti i očitovati, da ih obogati blagom dragocijenijem. I. M. Mattei 31.

DRAGOCIJENĚNE, *n.* djelo kojim se dragocijeniti. *isporedi* dragocijenjenje. — U Stulićeru rječniku (v. dragocijenost).

DRAGOCJEN, *adj.* pretiosus, velike cijene, vrijednosti, drag (*vidi* drag, I, 1); o stvari tjelesnoj i umnoj. — Složeno od osnoće adjektiva drag i supstantiva cijena nastarkom њ (ili њъ). — Od xvi vijeka a između rječnika u Bjelostjenčevu (dragocni) i Voltigijinu (dragoceni) i u Stulićeru; u Vukovu nije, premda se nalazi u narodnijem pripovijetkama. — *Komp.*: dragocijeniji: Ne imajte nositi dragoceni ili izbranije rizi. S. Kojičić 15^b. — Poveći da bi redovnici ni oka ni dragocennih riz ne nosili. S. Kojičić 51^a. Izvede ono dragocino zrnca. I. T. Mrnavić, ist. 16. Rasipajući ovo dragocjeno vrijeme. M. Radnić 32^{8b}. Ovomu biti će dobra smrt i dragocijena prd bogom. 334^a. Kamen i biser dragocijeni. J. Kavañin 479^b. Kako se more dostignuti toliko dragocina smrt. Grgr iz Vereša 93. Dragocijeniji bajna Nar. prip. vuk. 160. Opisanije dragocijenije ostataka naše starine. Vuk, dan. I, 1. Dragocijene i svete stvari Nar. pjes. 3, 83.

DRAGOCJENA, *m* i *f.* čerjek ili žensko čedude koje skupo (*drago*) prođuje. — U Stulićeru rječniku („qui vel quae caro pretio vendit“). — *slabo pouzdano.*

DRAGOCJENIV, *adj.* *vidi* dragocijen. — U jednoga pisca xviii vijeku. Vi govorite da je vrime kratko i dragocijenivo. A. d. Bella, razg. 7^b.

DRAGOCJENŌST, dragocijenosti, *f.* uprav bi bila osobina, stavić onoga što je dragocijeno, i tako je u Stulićeru rječniku (pretium, aestimatio“); ali u jedinom primjeru (našegu vremenu) ima konkretno značenje: stvar dragocijena. Da imade i srebra i zlata, oružja i mnogo drugih dragocijenosti. Nar. prip. vuk. 194

DRAGŌ CVIJEČE, *n.* erythraea centaarium Pers., ņeka biljka, kičica, kitica. — U uparskih Hrvata (drag cvitje). B. Šulek, im. 484.

DRAGOCVLJET, *m.* selo u Srbiji u okrugu jagodinskom. (po istočnom govoru) Dragocvet. K. Jovanović 107.

DRAGŌĆ, Dragŏća, *m.* planina u Cucama. — U Vukovu rječniku. — U narodnoj pjesmi našega vremena kao da je Dragŏća ženskoga roda. Iz Dragŏće visoke planine. Ogled. sr. 191.

DRAGŌĆA, *f.* *vidi* Dragŏć.

DRAGŌĆAJ, Dragŏćaja, *m.* voda u Bosni. Potok Dragŏćaj izvire tri sahata severozapadno od Bañe Luke i južno od okoline Ivañske, teče ...

u Vrbas. Glasn. 20, 350. — *b)* selo u Hercegovini u kotaru koñičkom. Statist. bosn. 115.

DRAGŌĆAVA, *f.* scece u Hercegovini u kotaru foćanskom. Statist. bosn. 112

DRAGŌĆA, *f.* caritas, osobina čega što je drago ili koga što je drag, *vidi* dragost; *isporedi* i dragota — *Abc.* se mijenja u *dat. sing.* dragŏći, u *acc. sing.* dragŏću, u *voc. sing.* dragŏću, u *nom., acc., voc. pl.* dragŏće, u *gr. pl.* dragŏća. — *Postuje* od drag nastarkom oća. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vrančićeru (pisano dragotyja „penuria“) gdje naj prije dolazi, u Belinu („amabilitas“ 69^a), u Bjelostjenčevu („caristia, caritas amonae etc., penuria“), u Jambrešićevu („caritas“), u Voltigijinu (grješkom dragŏća „carestia, penuria“), u Stulićeru („penuria, magnam pretium, amabilitas, amor“), u Vukovu (vide skupoća s dodatkom da se govori u Dubrovniku). a) carita- annuae, vskupoća. Velik glad jest bil na Ugrih; dragŏća, skape vrsti. P. Vitezović, kron. 78. — *b)* amabilitas, osobina onoga koji je drag (*vidi* drag, I, 2, c). S kom dragŏćom, s kom ljubavi s ņom zavrže svu bjesjedu? G. Palmatić 1, 251. S kom dragŏćom svā juvena pripovijela predna dila? 1, 252. Lijepu Elenu ka nadhoi svom bjelŏćom i dragŏćom kuća i majku ka ju rodi, I, 261. Bog neizmjeran u ljepoti, u dragŏći i dobron. I. Đorđić, salt. 43. U njegovih djeljih sivaše ņeka auđelska uđudnos i dragŏća. ben 86. — e) caritas, amor, aktivo, spećivie da je ko drag, dakle milina, ljubav. Uputjenje gospolina Hrista jest djelo bože dragŏće (dragŏće). S. Rosa 33^b. Tvoj je pogled pun dragŏće i milosti. L. Radić 23. Ljubav pri kojoj nije ljubavi, pri kojoj gine dragŏća i naj veća. Stat. 17. Priuzet inojtom radosti s toliko uznožitiće tvoje česti, s dragŏće kojom češ primiti male ove kuge. I. M. Mattei x. Tu se ino ne nahodi razmi ljubav i dragŏća. 85.

DRAGŌĆUDAN, dragŏćudna, *adj.* *vidi* koji je drage (*vidi* drag, I, 2, c) čudi. — U Belinu rječniku („moribus elegantibus politisque inbutus“ 459^b) i u Stulićeru („comis, urbanus“).

DRAGŌĐŌ, Dragŏđŏla, *m.* selo u Srbiji u okrugu podrinskom K. Jovanović 134

DRAGŌHOĆAN, dragŏhoćna, *adj.* *vidi* dragŏvoljan. — U Stulićeru rječniku u kojem ima i *adv.* dragŏhoćno a također i dragŏhotan i dragŏhotno s istim značenjem. — *see* slabo pouzdano.

DRAGŌHOTAN, dragŏhotna, *adj.* *vidi* dragŏhoćan.

DRAGŌHOTJETI, dragŏhoću (?), *impf.* ili *perf.?* *vidi* blagovoliti i izvoleti. — U Stulićeru rječniku u kojem ima i dragŏtjeti, a uz oboje stoji v. blagovoljeti. — *oboje nepouzdan.*

DRAGŌHTJETI, *vidi* dragŏhotjeti.

DRAGŌJ, *m.* ime muško. — Od xii vijeka, u naše vrijeme obično u obliku Dragŏje (koje cvit). Rućko. Dragŏj, Priben. Starine. 13, 208. (1185 prepisano 1250). Azž Dragŏj pisah. Glasn. 24, 289. (1487).

DRAGŌJE, *m.* *vidi* Dragŏju. — Od xiv vijeka a između rječnika u Vukovu i u Daničićeru. Dragŏje. Deč. hris. 44. 48 i još na nekoliko mjesta. S. Novaković, pom. 61. Od oćvara Dragŏja Drekalovića. Pjev. crn. 160^a. — i ka prezime u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

DRAGŌJEV, *adj.* koji pripada Dragŏju. — Od xiv vijeka i u Daničićeru rječniku (Dragŏjevŏ). Alovizu bratu Dragŏjevu. Spom. sr. 35. (1392).

DRAGOJEVAC, Dragojevca, *m. selo u Srbiji u okrugu šabačkom.* K. Jovanović 176.

DRAGOJEVIĆ, *m. prezime po ocu Dragoju* — *Od xiv vijeka i u Daničičevu rječniku* (Dragojević 3, 588). Dragoš Dragojević. Deč. hris. 11 i još na nekoliko mjesta. Za Jakšu Dragojevića našega građanina (Dibrovanina). Spom. sr. 2, 62. (1415). *vidi i* Bevenutić (tal. Benvenuti). Dragojević. Sem. karlov. 1883. 72.

DRAGOJEVIĆI, *m. pl. selo u Hercegovini u kotaru fočanskom.* Statist. bosn. 112.

DRAGOJEV PÓTOK, *m. zemlja pod uvama u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Niva u Potoku Dragojevom. Sr. nov. 1867. 427.

DRAGÓJLA, *f. ime žensko.* — *Od prije našega vremena i u Vukovu rječniku.* Dragojla. S. Novaković, pom. 61.

DRAGÓJLE, *m. ridi Dragojlo.* — *U naše vrijeme.* Grlom više Duždević Dragojle. Nar. pjes. vil. 1867. 645.

DRAGÓJLO, *m. ime muško* — *ispoređi Dragojle.* — *Od xiv vijeka a između rječnika u Vukovu i u Daničičevu.* Dragojlo. Deč. hris. 5. 7 i još na nekoliko mjesta. Dragojlo. S. Novaković, pom. 61. Pod tim spava neženjen Dragojlo. Nar. pjes. vuk. 1, 369.

DRAGOJLOVAČA, *f. niva u Srbiji u okrugu raferskom.* Sr. nov. 1872. 204.

DRAGÓJLOVIĆ, *m. prezime po ocu Dragoju.* — *U naše vrijeme.* Sem. karlov. 1883. 72.

DRAGOKAMAC, dragokamca, *m. dragi kamen.* — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Tizijem križ je osmorati, zlato i savat nega rese, dragokamci me bogati zlamenu'e ih. J. Kavañin 385a. — *nepouzđano.*

DRAGOKAMEN, *m. dragi kamen.* — *Na jednom mjestu xviii vijeka; na drugom mjestu u istoga pisca s oblikom dragokami.* Cvijet a ona perivoje; dragokamen a ona žalo. J. Kavañin 519b. Dragokami, blago i zlato. 218b. — *oboje nepouzđano.* — *U Staličevu rječniku ima coll. supst. dragokameñe. nepouzđano.*

DRAGOKAMENAR, *m. gemmarius, čorjek koji obraduje i prodaje dragokameñe. isporedi dragokameñak i dragokamičar.* — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Himbeni dragokamenari varaju one koji znadu malo prodajući sebično eklo za čisto caklo. M. Radnić 365b. — *slabo pouzđano.*

DRAGOKAMENAST, *adj. gemmifer, u kojem se nalazi drugo kameñe.* — *U Staličevu rječniku gdje ima i dragokamenav s istim značenjem.* — *oboje nepouzđano.*

DRAGOKAMENAV, *vidi dragokamenast.*

DRAGOKAMENIT, *vidi dragokamičan.*

DRAGOKAMENITI, *dragokamenim. impf. gemmis ornare, kititi dragijem kameñem.* — *U Staličevu rječniku (v. odragokameniti).* — *nepouzđano.*

DRAGOKAMEÑAK, *m. ridi dragokamenar.* — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Da imaš jedan rubin od velike vrsnosti, ne bi hotio da mu učini plaću jedan sejanin pastir nego jednoga velika dragokameñaka. M. Radnić 88b. — *nepouzđano.*

DRAGOKAMEÑE, *n. ridi dragokamen.*

DRAGOKAMI, *vidi dragokamen.*

DRAGOKAMIČAN, dragokamičana, *adj. od drugoga kameña načinjen.* — *U Staličevu rječniku (ex gemmis) gdje ima i dragokamenit s istim značenjem.* — *oboje nepouzđano.*

DRAGOKAMIČAR, *m. ridi dragokamenar.* — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Dragokamičari, za poznati da jedan uzjenak jest pravi dragi kam, što čine? A. d. Bella, røzg. 137b. — *nepouzđano.*

DRAGOKRVAN, dragokrvna, *adj. ridi mlorkrvan.* — *U naše vrijeme.* M. Pavlinović.

DRAGOKRVNOST, *f. osobina onoga koji je dragokrvan.* — *U jednoga pisca našega vremena.* Lijepi načini boće reći ljudstvo i dragokrvnost. M. Pavlinović, rad. 172.

DRAGOKŪP, *m. (rob) drago (skupo) kupljen; sheaćeno je i kao ime muško.* — *U narodnjem pjesmama našega vremena i u Vukovu rječniku (der theuer erkaufte, caro emptus s dodatkom da je stajaću riječ).* Bula vodi roba Dragokupe. Nar. pjes. vuk. 3, 5. Gospodaru, robe Dragokupe! što mi šetaš tako neveseo? 3, 7. — *i o ženskom.* Pa je uze za bijelu ruku, odvede je dvoru veljelo. kad su bili nasred druma puta, onda vele tursko momće mlado: 'O bogu ti robe dragokupe! daj mi jednom da poljubim lice'. Nar. pjes. herc. vuk. 179.

DRAGOL, *m. ime muško.* — *U spomeniku prije našega vremena samo ace. Dragola, po čemu bi nom. mogao biti i Dragolo (ispoređi Dragojlo); a može biti da treba čitati Dragojla, te bi nom. bio Dragoj koje ridi. Dragols (ili Dragolo). ace. Dragola. S. Novaković, pom. 61.*

DRAGOLA, *m. ime muško, isporedi Dragol.* — *xvi vijeka.* Videći vernost sluga našega Dragole Kukućice. Mon. croat. 273. (1575).

DRAGOLEŽ, *m. zemlja pod uvama u Srbiji u okrugu smedererskom.* Niva u Dragoležu. Sr. nov. 1874. 537. 1875. 959.

DRAGOLOVIĆ, *m. prezime.* — *xviii vijeka.* Dragolović drugi miran i on svet ovčar. J. Kavañin 92a.

1. DRAGOJ, *m. ime muško.* — *U naše vrijeme.* P. Dordević; ali može biti i dosta starije, *vidi* Dragol, Dragojevac.

2. DRAGOJ, *m. selo u Srbiji u okrugu rudničkom.* K. Jovanović 145.

DRAGOJEVAC, Dragojevca, *m. selo u Braničevu.* — *xiv vijeka pisano Dragojevsky.* U Braničevu . . . selo Dragojevsky. Glasn. 24, 264-265. (1882).

DRAGOJEVCI, Dragojevaca, *m. pl. a) katun u Staroj Srbiji blizu (sela i rijeke) Istoka.* — *xiv vijeka i u Daničičevu rječniku* (Dragojević 3, 587). Катунъ Dragojevsky. Glasn. 15, 297. A se međa Dragojevskyem: ot Istoka kako se razdělata puti konj katuna: jedus putu u Istok a drugi u Gojno preko běloputskoga puti. 299. (1348?). — *b) kameniti brijeg na putu iz Užice u Zbojštinu.* L. Stojanović.

DRAGOJEVSKI, *adj. koji pripada Dragojevima (vidi Dragojevci, a).* — *xiv vijeka i u Daničičevu rječniku* (dragojevskyj 3, 587). Putъ dragojevskyj. Glasn. 15, 296. (1348?).

DRAGOJI, *m. pl. selo u Bosni u kotaru bañolučkom.* Statist. bosn. 88.

DRAGOJICA, *f. a) convallaria majalis L., biljka u cvijet, đurđica.* — *u naše vrijeme kod ugarskihje Hrvata.* B. Sulek, im. 484. — *b) potok u Srbiji u okrugu rudničkom, isporedi 2. Dragoj.* Više potoka, a na ime: Ostrovačka Reka, Dragojica, Velika i Mala Bosuta i Bukujka, kad se sliju u jedan voći potok, onda so ovaj počinje zvati Kačer. M. D. Miličević, srb. 809.

DRAGOJLIĆ-MODRAŠ, *m.* delphinium Ajacis L., *neka biljka, modrica*. — *Iz starina rukopisa.* Dragojlić-modraš, consolida regale, delphinium Ajacis L. B. Šulek, im. 71.

DRAGOJLIN, *vidi* Dračajin.

DRÁGOJLSKÍ, *adj.* koji pripada selu Dragojlu. Dragojska (opština). K. Jovanović 145.

1. DRÁGOJLUB, *m.* ime muško. — *Od xi vijeka (naj prije u lat. spomeniku) a između rječnika u Vukovu.* Dragojubi capellani. Doc. hist. rač. 139. (1083). Dragojubi i Vidomir Vlečić. Zak. vinod. 55.

2. DRÁGOJLUB, *m.* ime nekijem biljkama i crveću, naj češće tropaeolum, isporodi dragomilo i ljubidrag. — *Od xvii vijeka a između rječnika u Belinu* (dragjúb, 'satirio, erba', 'sathyrum' 643b), *u Bjelostjencu* ('lilium convallium'), *u Vukovu* ('der kapuziner kress', 'tropaeolum minus'). Ako čelija, moja kruno, vojnu biti draga luba, nego zvižja dragoluba zanjedragi vazda puo A. Čubranović 146. Dragojúb, stsl. dragojúb(нъ), rus. драголюбъ (= lycopus europaeus, mentha arvensis), 1. (aconitum) napellus L.; 2. lilium convallium, convallaria majalis (Lamb); 3. coda di leone, orobanche L.; 4. satirium, testiculus vulpis, plantanthera bifolia Rehb.; 5. amarantus purpurascens Otto; 6. tropaeolum minus L. Dragojúb veći, tropaeolum majus L. B. Šulek, im. 71—72.

3. DRAGOJLUB, *adj.* amatorius, *vidi* dragojuban, *d.* — *Postaje od osnove adj. drag i gluglo ljubiti.* — *U Belinu rječnika* (amatorius, ut poculum amatorium' 70^a) *i u Stuličeu* (amatorius, amorem inspirans').

DRÁGOJLUBAC, dragojlúpa, *m.* convallaria majalis L., *đurđić, đurđevak u Iliratskoj.* V. Arsenijević. — *isporodi* 2. dragojúb.

DRÁGOJLUBAN, dragojlúba, *adj.* postaje kao dragojúb nastarkom љуб. — xvii i xviii vijeka *a) koji drago ljubí.* Pripionizni i dragojúbni sluga. P. Posilović, nasl. xli. Očete da vam dica budu dobra, dragojúbna i ostalo. F. Lastrčić, nel. 401. — *u oviem primjerima shvata se kao milostiv:* Molna dragojúbnog' štioeva. V. Došen ix. Nečete se moći zadosta nakajati, da ovakova dragojúbna boga niste ljubili. D. Rapić 451. Marija . . . ukazuje se dragojúbna. A. Tomiković, gov. 194. — *b) o umnoj stvari kojom se pokazuje ljubav.* Vrh nega cvatjet će moja milos dragojúbna I. Dordić, salt. 449. Negova dragojúbna odluka. A. Kanžilić, uz. 117. — *c) kao ljubazan, drag* (*vidi* drag, I, 2, d). Ako se tko želi s nami uzprijažeti i u dragojúbno društvo sastati. A. Kanžilić, uz. 55. — *d) amatorius, o stvari kojom se čini (osobito čaraneu) da ko koga protivu stoji rofi ljubí.* Kano da bi bila nikom dragojúbnom stvarju urećena, za mladićem gorāše. A. Kanžilić, uz. 7. — *Adv.* dragojúbno, *drago* (*vidi* drag, I, 2, a, b)). Bog dragojúbno gledajućí pravdnike. I. Dordić, salt. 96.

DRÁGOJLUBOST, *f.* u Stuličeu rječniku sa značenjem: 'medicina concitatrice vinu habens ad libidinem excitans'. — *susma nepouzđno.*

1. DRAGOMAN, *m.* ime muško. — *složeno od osnovu drag i man* (*vidi* Radman i Vukoman). — *isporodi* Dragman. — xiii i xiv vijeka, *i u Daničeviću rječniku* (Dragoman 1, 301 i 3, 587). Dragoman. Mon. serb. 12. (1222—1228). Deč hris. 9. 11 i još na mnogo mjesta. Mon. serb. 179. (1868). — *i ime mjestu u Bugarskoj.* Godine 1689. srpski dobrovoľci . . . držali su Pirov. 29.

oktombru izidu oni na Dragoman, napadnu Turke i pobeđe ih. M. D. Miličević, kraj, serb. 225.

2. DRÁGOMAN, *m.* interpret čovjek koji tumači iz tuđega jezika (osobito u javnoj službi); *arap, targuman* (tur. tergiiman); *nije preko turskoga u naš jezik došlo, po tome što se uzdržao glas g stariji od sadašnjega arapskoga ğ* (isporodi halbalj, targum) *i što već srediću rječika ima u grčkom jeziku dragomānos, dragomānos, a u latinskom dragomanus, dragomanus itd. (odarte i u romanskiem jezicima: tal. dragomanno, franc. drogman itd.). naš je jezik dakle ovu riječ primio ili iz grčkoga ili iz talijanskoga.* — *Od xv vijeka a između rječnika u Mikajinu* (kol tomač), *u Belinu* 749^a, *u Stuličeu*, *u Daničeviću* (dragoman). Stjepko Kaluderović kanželjer i dragoman srpski (u Koluru). Mon. serb. 465. (1451). Svomu dragomanu glavu otkiše. Aleks. jag. star. 3, 240. Sudei, odvjetnici, dragomani, govorničine. S. Budinić, sum. 39^b. Po dragomanu aliti tomaču govoraše s njima. Aud. Kacić, kor. 45. Neobitan našemu narodu, uzim srdara Bujovića kao dragomana. S. Ľubiša, prip. III. — *i o onome koji upće što (u orom primjeru sne) tumači.* Oni sluga kraja Farana ne drža već uspomenu od svoga dragomana (Josipa). M. Radnić 282^a.

DRAGOMANAK, *vidi* dragomanka.

DRAGOMANAT, dragomanta, *m.* dijomanat. — *U jednogu pisca xviii vijeka (s nom. dragomant); bice sam pisac ovu riječ načinio sustavieši dragi kamen i dijomanat ali vidi i dragomanka.* Jedna gora od pretvrdih dragomanta. J. Kavašin 439^a. Minos, . . . Radomant, tvrda srca kô dragomant. 459^b. Ploča od mramora, napisana hitro odzgora dragomanta tvrdim slovi koga vrijeme vijek u hara. 490^a.

DRAGOMANĆI, *m.* prezime po ocu Dragomanu. — xiv vijeka. Mihajlo Dragomanić. Deč hris. 20. Radina Dragomanić. 21 i još na nekoliko mjestu.

DRÁGOMANITI, dragomanim, *impf.* služiti kao dragoman. — *U jednogu pisca našega vremena.* Da mu dvorim i dragomanim. S. Ľubiša, prie. 13.

DRAGOMANKA, *f.* kao da znači dijomanat, isporodi dragomanat. — *U jednogu pisca xviii vijeka; u jedinom primjeru dragomanka može biti i gen. snag, tad bi nominativ bio dragomanak muškoga roda.* Lijepoga je stasa i obraza, još ljepšega hoda i pogleda, tauka boka, ravna i visoka, črna oka kao dragomanka. J. Krmpotić, mal. 18.

DRAGOMAN, *adj.* Dragomanov, koji pripada Dragomanu. — xiv vijeka *i u Daničeviću rječniku* (Dragomañ). Dragomañ laz. Mon. serb. 95. (1330).

DRAGOMASNICA, *f.* ecballion elaterium Rich., *neka biljka, štrkac, štrkavac.* — *U Sulekova imeniku po bližei prošloga vijeka; može biti da treba čitati dragomosnica.* Dragomasnica (dragomosnica), momordica, viticella, balsamina, ecballion elaterium Rich. B. Šulek, im. 72.

DRAGOMAST, *f.* draga mast, mirodija, balsam. — *U jednogu pisca xviii vijeka a između rječnika u Voltigijinu* ('balsamo' 'balsam') *u Stuličeu* (balsamum, unguentum). Dao si mi mirisañe, da se u svakojakoga cvita mirisu i dragomasti milodisnoj zavedem. G. Peštalić 136.

DRAGOMASTITI, dragomastim, *impf.* (corpus) medicare condimentis, omazati balsamom (mrtvo

tijelo). — U *Belinu rječniku* („balsamo condire“ 376a) i u *Stalićevu* („balsamo iilnire“).

DRAGOMEDAN, dragomedna, *adj.* *sladak* (o pjesmi). — U *jednoga pisca xviii vijeka koji će biti sam načinio po grč. usudžjs*. Jakno i glavnu hjetelj pjevati dragomedne bugarkine. J. Kavanin 20^b.

DRAGOMIDO, Dragomidola, *m. selo* u Čeklićima u Crnoj Gori. Glasn. 40, 18. — *isporedi* Dragodo

DRAGOMIL, *vidi* dragonio.

D. AGOMILIĆ, *m. prezime po oeu Dragomilu*. — *xiv vijeka*. Milentij Dragomilić. Deč. hris. 22.

DRAGOMILIĆI, *m. pl. seoce* u Hercegovini u kotarcu fočanskom. Statist. bosn. 111.

DRAGOMIJE, *n. nekakvo cvijeće* — U *naše vrijeme* i u *Vukovu rječniku* (nekako cvijeće s primjerom iz narodne pjesme: A ružice milijem zaovani, a viole milim jetrvina, dragomiļa ko mi bude suden). Dragomije, tropaeolum minus L. B. Šulek, im. 72. *vidi* i dragoljub.

1. DRAGOMIO, Drāgomila, *m. ime* maško. *isporedi* Dragmio. — *Sa starijim nominativom* Dragomilom *dolazi* *xv vijeka* i u *Daničićevu rječniku*. Deč. hris. 5. 6 i još na nekoliko mjesta.

2. DRAGOMIO, drāgomila, *adj.* *drag, mio, drag i mio*. — U *jednoga pisca xviii vijeka*. Jedne su rado-na lica, jedne dragomila. A. Kanižlić, rož. 39.

DRAGOMIR, *m. ime* maško. — *isporedi* Dragimir. — *Od ix vijeka* (u *latinskim spomenicima*) i između rječnika u *Vukovu* i u *Daničićevu* (Dragomir 1. 301 i 3. 587). „Dragamer“. Doc. hist. rač. 383. (850—896). „Dragomir iujanus de Cetina 74. (1069). Dragomir. Mon. serb. 12. (1222-1228). 59. (1293-1302). S. Novaković, pom. 61. Dragomir Milić. Rat. 360. Dragomir Tapić. 419.

DRAGOMIRA, *f. ime* žensko. — U *Vukovu rječniku*.

DRAGOMIRIĆ, *m. vidu* Dragomirović. — *xiv vijeka*. Bojaks Dragomirić. Deč. hris. 25. Lagoš Dragomirić. 94.

DRAGOMIRIS, *m. drag* (*skup*) *miris, mirodija*. — U *Stalićevu rječniku* („aromata“). — *nepouzdano*.

DRAGOMIRISAN, dragomirisna, *adj. koji* *drago mirise, mirisan*. — *xviii vijeka* i u *Stalićevu rječniku* („aromata olens“). Zemlja plodna razlicijem dragomirisnijem travami. I. Dordić, salt. 259. Dragomirisne trave. Grgur iz Vareša 115.

DRAGOMIROV, *adj. koji* *ripada Dragomiru*. — *Od kraja xiii ili od početka xiv vijeka* i u *Daničićevu rječniku* (Dragomirov). Bratoslavl, Dragomirov zeti. Mon. serb. 60. (1293—1302).

DRAGOMIROVIĆ, *m. prezime po oeu Dragomiru. isporodi* Dragomirić. — *xiv vijeka*. Lagoš Dragomirović. Deč. hris. 26.

DRAGOMITAN, *adj. ičan*, *n. p. živina, osobito* se *veli* o *purih* u Topolovcu. P. Brantner.

DRAGOMOSNICA, *vidi* dragomasnica.

DRAGONEZ, *m. zemlja* *pod livadama* u *Srbiji* u *okragu šabačkom*. Livada u Dragonežu. Sr. nov. 1868. 411.

DRAGONOŠ, *m. seoce* u *Hrvatskoj* u *podžupaniji zagrebačkoj*. Pregled. 20.

DRAGONOŽAC, Dragonoša, *m. selo* u *Hrvatskoj* u *podžupaniji sisačkoj*. (Kojkavski) Dragonoše. Pregled. 41.

DRAGOŃA, *m. ime* *volu*. J. Bogdanović. F. Kurelac, dom. živ. 24.

DRAGOPOMASTITI, dragopomastim, *impf. vidu* dragomastiti. — *Drugi je dio riječi supst. pomast*. — U *Belinu rječniku* 376a i u *Stalićevu*.

DRAGOPROCJENA, *f. u jednoga pisca xviii vijeka* *sa zapadnijem oblikom* dragoprocinia, *kao* *da znači procjenjivanje druge (vrjednog, skupog) stvari*. Iz ovoga razmišljana sliditi će i radati se u nami jedna podpuna slika, prilika i dragoprocinia upućena sina božjega. iz ove dragoprocinie izvirati će puna i stalna ljubav. A. Kanižlić, uzr. 164.

DRAGOPRODAJA, *f. prodaja* u *kojoj se drago* (*skupo*) *prodaje*. — U *Stalićevu rječniku* („cara venditio“) *gđe* *ima* *s istim značenjem* i *dragoprodane* (*s dodatkom* *da je ruska riječ*) i *dragoprodavanje*. — *see* *troje nepouzdano*.

DRAGOPRODAŃE, *n. vidu* dragoprodaja.

DRAGOPRODAVAŃE, *n. vidu* dragoprodaja.

DRAGORAD, *m. ime* maško. — *x1* (u *latinskim spomenicima*) i *xiv vijeka*. Dragorado dedit aliam parten. Doc. hist. rač. 163 (1070—1078). Dragorad. Deč. hris. 23. 24 i još na nekoliko mjesta.

DRAGORADI, *m. pl. selo* u *Bosni* u *okragu sarajevskom*. Statist. bosn. 11.

DRĀGORAJ, *m. selo* u *Bosni* u *okragu bihaćkom*. Statist. bosn. 48.

DRAGORAJAC, Dragorajca, *m. prezime*. — U *naše vrijeme*. Sem. karlov. 1883. 72.

DRĀGORESA, *f. ime* *kozi*. — U *Vukovu rječniku* s *dodatkom* *da se govori* u *Grbfu*.

DRAGOSAĻIĆ, *m. prezime po oeu Dragosavu, vidu* Dragosajlić. — *xiv* i *xv vijeka* i u *Daničićevu rječniku* (Dragosajlić). S knezem Gojakom Dragosajlićem. Mon. serb. 222. (1392) (*isti se na drugom mjestu zove* Dragoslavlić: Gojak Dragoslavlić. Spom. sr. 2. 34. (1392)). Radoje Dragosajlić. Mon. serb. 256. (1405).

DRĀGOSAV, *m. vidu* Dragoslav. — *Od xiv vijeka* i između rječnika u *Vukovu*. Ja Dragosavi Alilugija pisah szi hrisovnja u Strumnici gradu. Glasn. 24, 252. (1377). Dragosavl. S. Novaković, pom. 61.

DRAGOSÁVAC, Dragosávca, *m. prezime*. — *Postuje* od Dragosav. — U *naše vrijeme*. Sem. karlov. 1883. 72.

DRAGOSÁV LEVIĆ, *m. prezime po oeu Dragosavu*. — U *naše vrijeme*. D. Avramović 277.

DRAGOSCIJENITI, dragoscijenim, *vidu* dragoscijeniti. — *samo part. praet. pass. dragoscijenjen* u *jednoga pisca xviii vijeka*. Mudroznanca koji bjehu dragoscijenjeni i slavjeni. S. Rosa 35^b. — *kao adj.* Donesse jedan suš pun pomasti dragoscijejene. 130^a.

DRAGOSCIJEŃEŃE, *n. kao* *verbalni supstantiv* *glagola* dragoscijeniti: *djeo* *kojijem se drago stvar procjenjuje, isporodi* dragoprocinia. — U *jednoga pisca xviii vijeka*. S dragoscijeŃeŃa otajstva božjih prohodit Jezus na molitvu. S. Rosa 79^a.

DRAGOSILNO, *adv. dragom silom; kad* *ko što čini silovan, a drago mu je da je silovan*. — U *Stalićevu rječniku* („vi grata“). — *nepouzdano*.

DRAGOSILNOST, *f. drago sila, vidu* dragosilno. — U *Stalićevu rječniku* („vis grata“). — *nepouzdano*.

DRAGOSIN, *m. ime muško, ispredi* Draksin. — *xiv vijeka.* Dragosin. Deč. hris. 52.

DRAGOSIJAČKI, *adj. koji pripada Dragosiñcima.* Dragosiñacka (opština). K. Jovanović 170.

DRAGOSIŃCI, Dragosiñćaci, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu čačanskom.* K. Jovanović 170.

DRAGOSIVIŠTA, *m. pl. mjesto u Staroj Srbiji blizu Jančišta.* — *xiv vijeka i u Daničičevu rječniku* 3, 587. A se meda Jančištem . . . kako spada dëb u Dragosivišta. Glasn. 15, 292. (1348?).

DRAGOSLAVIĆ, *m. prezime po ocu Dragoslavu (uprav Dragoslavić), ispredi* Dragoslavić. — *xiv vijeka i u Daničičevu rječniku* (Dragoslavljić 1, 302 i 3, 587). Vojslavi Dragoslajić. Deč. hris. 8. Dragoslajić Dobroje. 19 i još na nekoliko mjesta. Knež Hegen Dragoslajić. Mon. serb. 190. (1378).

DRAGOSLAV, *m. ime muško.* — *Od xi vijeka, naj prije u latinskijem spomenicima; u naše je vrijeme običniji oblik* Dragosav *koji vidi; između rječnika u Daničičevu* (Dragoslave). „Priore Dragoslaov“. Doc. hist. rač. 167. (1070—1078). „Dragoslavi dridisti“. 151. (1089). Župani Dragoslavs. Starine 13, 203, 210. (1186, prepis. 1250). Dragoslavy. Deč. hris. 6, 7 i još na vrlo mnogo mjesta. S. Novaković, pom. 61. — *dolazi prije našega vremena i kao ime mjestu.* Dragoslavy. S. Novaković, pom. 132.

DRAGOSLAVAC, Dragoslavca, *m. ime trina selima u Međumurju.* (kajkavski) Dragoslavac. Dragoslavac „mons“. Dragoslavac „pagus“. Schem. zagr. 1875. 141.

DRAGOSLAVIĆ, *m. prezime, vidi* Dragoslajić. — *xiv i xv vijeka i u Daničičevu rječniku* (Dragoslavić). „Miloslaus Dragoslauch de Zernagora“. Mon. rag. 1, 218. (1347). Matijaš Dragoslavić. Mon. croat. 179. (1500).

DRAGOSLAVLEVIĆ, *m. prezime, vidi* Dragoslajić i Dragoslavić. — *U naše vrijeme.* Sem. karlov. 1883. 72.

DRAGOSLAVSKI VRIL, *m. mjesto u Međumurju, vidi* Dragoslavac „mons“ kod Dragoslavac. — *xv vijeka.* Gornik Dragoslavskoga vrha. Mon. croat. 307. (1598).

DRAGOSMOLA, *f. draga smola, vidi* dragomast. — *U Stuličevu rječniku* (v. voñomast). — *nepouzđano.*

DRAGOSMOLNICA, *f. sud za dragosmolu.* — *U Stuličevu rječniku* (v. voñomastnica). — *sasma nepouzđano.*

DRAGOSNICA, *f. drago žensko čelade.* — *U Stuličevu rječniku* (dragostnica „dilecta, cara, amica“). — *slabo pouzđano.*

DRAGOSNIK, *m. drag (dragostan) čorjek.* — *U Stuličevu rječniku* (dragostnik „dilectus, carus, amicus“). — *slabo pouzđano.*

DRAGOSRČNO, *adv. vidi* dragosrdno. — *U Stuličevu rječniku.*

DRAGOSRDNO, *adv. dragu srca, dragovoljno, ispredi* dragosrdno. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Ustrpljivo i dragosrdno opravši te od gñusnosti tvoje. I. J. P. Lučić, razg. 51.

DRAGOST, dragosti, *f. caritas, osobina čega što je drago ili koga što je drag; osjećanje da je ko drag.* ispredi dragoga, dragota, dragiña, dražina. — *Akc. kako je u gen. sing. tako je u ostalijem padežima osim nom. i acc. sing., loc. sing. dragosti, gen. pl. dragosti, dat., instr., loc. pl. dragostima.* ovakvo je u Dubrovniku *akc. (isprediti i ludost, mladost); u Vukovu je rječniku*

drukčiji: dragost, dragosti, ali, po tome što sam kaže da je ovu riječ čuo samo po jugozapadnijem krajevima, vidi se da je zlo zabilježen akcent. — *Postaje od drag nastatkom ošt.* — *Od xv vijeka (vidi Maruliće primjer kod b, b) aa) a kao žensko ime od xiii (vidi b, a) bb) pri kraju, a između rječnika u Vrančićevu („caritas“; „carestia“, „teure“), u Miškajnu („amabilitas“), u Belinu (dragos „amabilitas“ 69a; „comitas“ 560; dragost u riječih „affabilitas“ 39b), u Bjelostjenčevu („amabilitas“; „charitas, dilectio; affabilitas, comitas, festivitas“), u Jambrešičevu („affabilitas“), u Voltijijinu („dilecto“, „amchulichkeit“), u Stuličevu („amor, dilectio, amabilitas, benevolentia, studium, humanitas, oblectatio, delectatio, jucunditas“), u Vukovu („theures wesen“ „caritas“; vidi i sprjeda).*

a. vidi drag, I, 1. a) *skupoća.* Da je zlato i svila i biser za ništa, kako je prije bila u stara godišta, i skarlat, moj bože, čim dragos da skрати. M. Vetranić 1, 11. Kamatnici i oni koji puku čine dragos od življenja. M. Orbini 255. Da ne bismo imali skupu i dragost hrane ljetine. J. Matović 521. — *b) cijena, vrijednost* Pril pukom koji ima običaj seiniti stvari ne po pravoj njihovoj dragosti, nego li po ritkositi. M. Bijanković 43. Tko zna . . . dragost od kamenja? S. Margitić, fal. 229.

b. vidi drag, I, 2. *isprediti* milina.

a) *amabilitas, jucunditas, venustas, (u pasivnom, objektivnom smislu) osobina onoga koji je drag* (vidi drag, I, 2, c). aa) *uopće.* Nu ako ja danas s me mile dragosti vilami svijem čas dobijem s liposti? I. Gundulić 159. I dragostim odsijevaju bijele u puti, svijele u duci, jasnom suncu i danici. J. Kavañin 206a. Tako bi nu sa lice, oči i čelo naobladio, da bi se sa svim čim odmah opet jednom dragostju i milinom razvedrio. A. Kanižlić, lic. 158. U ke (kčeri) blaga narav stavi s hca uresom svo dragosti. P. Sorkočević 575a. — bb) *s konkretnijem značenjem, dragost čelade ili draga stvar.* Kad smo izgubili oca, brata i ine dragosti. P. Radović, ist. 195. Dragos „cosa cara, mio caro, mia cara“ „delitiae“. A. d. Bella, rječ. 173b. O moj dragi družo, o dragosti srca moga! J. Banovac, pred. 128. Moj bože, jedina dragosti srca moga! L. Radić 6. — *i kao ime žensko (u latinskom spomeniku xiii vijeka).* „Filie prelati Volcheta, nomine Dragost“. Mon. ep. zagr. tkač. 1, 61. (1227).

b) *(u aktivnom, subjektivnom smislu) osjećanje da je ko drag ili da je što drag.* aa) *caritas, amor, osjećanje prema dragome čeladetu (ili onome što se kao čelade misli), ljubav.* O koliko radost očutit čes tada, kad svih svetih dragost reče: „Hođ' k nam sada“. M. Marulić 101. Plamnik gorući ki se zove dragost. Korizm. 4b. U ljubavi i dragosti bratskoj. S. Budinić, ispr. 12. Ovdj bi od potrebe opeta rvati se . . . s dragosti od rođjaka. B. Kasić, in. 55. Uzdržati krepku i neuvredjenu dragost prema bogu. fran. 39. Oni sa svetom vrućinom i dragostju izvrsnom srce tvoje ki sebi pritiskuju. A. Georgeco, pril. 14. Drugi skalin jest milina ili dragost; zač pokle se je človin pokajal od svojih grihova, bogu mu darje jednu milu i dobru volju ljubiti boga kako oca i obslužiti njegove zapovidi: ne samo radi straha, da navlastito za ljubav; i ova hitna voje i dragost zove se milina ili „pieta“. P. Radović, ist. 90. Ovo poznanje jest prvi uzrok i početak također pravi od ljubavi . . . kako govori Aristotili, da naj prvo volja človičanska gane se po ovomu poznanju potom toga gane se uspomem, i tako se okrene u dragost čno mišljenje od stvari. P. Po-

silović, cvijet. 8. Ljubav je doisto iliti dragost njegova pram istim neizmerna. F. Lastrić, ned. 267. Cijeća one neizrečene dragosti, kojom mene nedostojna ljubis. I. M. Mattei 263. Srđce njegovo je kano ti plivalo od dragosti. A. Tomiković, gov. 186. *amo spada i ovaj primjer*: Učuvaju se od dragosti plene. Korizim. 54^a. — *bb*) gratia, milost (u teologičnom smislu). rijetko. Nije bio put njegov bez dragosti božijeh. B. Kašić, in. 28. Činimo se dostojni njegovijeh božanstvenijeh dragostih. I. A. Nenadić, nauk. 203. — *cc*) blanditiae, milovane. Poslije običajnijeh dragosti prida mu knige. B. Kašić, fran. 112. Licumjerne dragosti Dalidino doveđoše na smrt jakoga Samsona. M. Radnić 270^b. — *dd*) desiderium, volun- ta, osjećanje da je što drago (sa slabijim zna- čenjem: ugodno, vidi drag, I, 2, b), a po tome žela, voļa da ono bude, i uopće žela, voļa. Reci po svojoj dragosti. Korizim. 14^b. Nek drže i ob- služuju na dragost običaj svoj. I. Ančić, vrat. 210. Sagrađi sebi po voļi svojoj i dragosti kuću. F. Lastrić, test. 344^b. — i konkretno, ono što je kome drago, što želi, hoće. Ti, ženo, činiš svomu mužu dragosti i ugodbe. Korizim. 29^a. — *ce*) delectatio, voluptas, živo sjećanje da je drago stae u kojem se ko nahodi ili radna koju čini: uživa- vanje, naslada; i samo stae ili radna što se uživa. često i u zlu smislu. Kada koli mu pride na pamet od griha i na dragost da ga je učinil. Naručn. 52^b. U dragostih i plakirijeh od sĳeta radoval (se). B. Gradić, duh. 14. Radi dragosti koju čuti u jestojskah. B. Kašić, zrc. 119. Oču- ćenje od okušenja s velikom dragosti i nasla- ženjem biti će izpuheno u blaženijeh. M. Orbñ 277. Neka se ne da ni pusti (srce) prilipiti i pri- tisnuti na dragosti zemaljsk. P. Kadovčić, nač. 51. Komu ona reče: 'Videći ja ove moje oči, da vam daju toliku dragost'. P. Posilović, cvijet. 188. Stratiti život u nepritrgnute dragosti. M. Radnić 117^a. U palače, sopre, žene i u dragosti sve naj slađe. J. Kavañin 10^a. Ali barem čovik u ovizim nahodi kojogod korist, dragosti ili što drugo. J. Banovac, prip. 231. O radosti, velika dragosti! Nar. pjes. vnk. 2, 618. — *ff*) animi commotio, često i duboko unutrañe sjećanje koje se obično jača kakovijem spolañijem a i nhot- nijem djelom (n. p. plačem), te postaje od ra- dosti da se što vrlo ugodno a i nenadno dogo- dilo. često stoji u genetivu s prijedlogom od da pokaže uzrok onakovome spolañijem djelu. Pla- čući za dragost, prociñevaše veliku dobrostivost. Mirakuli. 30. Prijaše nas sve u smihu, kako restuć u dragosti. I. Ivanišević 198. Putnici s poniznošću padaju na zemļu i ona (sveta) mista s velikim bogoljubstvom ľube, i od dra- gosti vesele suze prolivaju. J. Banovac, razg. 44. Jedni plaću od dragosti. P. Knežević, pism. 86. Od dragosti poigravaše. F. Lastrić, svet. 172^b. Brađu od dragosti često glade. A. Kanižlić, kam. 222. Uzavri u nemu od dragosti srce. E. Pavić, ogl. 91. Od dragosti zamuknu im glas. 93. Kad razumi Kosara divojka da će biti krajica slo- vinska, od dragosti suze prolivaše. And. Kacić, razg 34^b. Od dragosti na noge dipio. Nar. pjes. juk. 310. Obraz mu se od dragosti sminu. Osvetn. 3, 67.

DRAGOSTAN, drāgosna, adj. pun dragosti, drag, vidi dragostiv. — *a-* ostaje samo u no- minatnom nom. sing. m. i u acc. kad je jednak nominativu; u ostalijem oblicima ne čuje se t između s i n, ali se gdjegdje nalazi pisano. — Postaje od dragost nastaoim lntz. — Komp.: dragosniji (adv. dragosniji. B. Kašić, nasl. 83). — Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu

(blandus' 764^a; adv. dragosno 'blande' 764^a; 'libenter' 776^b), u Bjelostjencu (kod dragostiv), u Stulićeu (carus, amabilis').

a. adj. a) drag, ugodan (vidi drag, I, 2, a i b). Koji se boje gospodina, iskati će koja dragosna jesu nemu. N. Rañina 212^a. ecclesiastic. 2, 19. Dragosni moj Isuse. J. Banovac, privs. ob. 32. — b) vidi drag, I, 2, c. Očutiše dragosnu sladost. B. Kašić, in. 80. Dragosnim pogledom. J. Banovac, privs. ob. 249. — c) dragovoljan, vidi drag, I, 2, d, b). U dragosnoj odluci. B. Kašić, in. 92. Lastno bismo i s dragosnijem duhom obstužili sva djela. J. Matović 123.

b. adv. drāgosno. a) vidi drag, II, 2, a, a). Vino ulazi slatko i drāgosno, ali uaj poslije ujesti će. M. Rañin 476^b. Sunce u srid prolitja, koje drāgosno rasladuje. J. Banovac, razg. 157. — b) dragovoljno. u Belinu rječniku.

DRAGOSTIJEN (ili dragostjen?), adj. zgrađen od dragoga kremenja (dragijeh stijen). — Po zapadnom gororu dragostin u jednoga pisca xviii vijeka u kojega ima i drāgstijena (ili drāgstijena?). f. (tkođer po zapadnom gororu drago- stina), dragi kamen, i drāgstijeh, n. drago ka- mene. — see troje će biti sam pisac načinio. Svud ugodno gledaš sgrade i biserno i drago- stine. J. Kavañin 525^b. Stupi jesu saba zlata, kipi od svjetlijeļ drāgstina. 483^b. Srebra, zlata, drāgstijenje za naprjelak i poštenje. 566^b.

DRAGOSTIJENA, (ili drāgstijena?), vidi drā- gostijen.

DRAGOSTIJEÑE, vidi drāgstijen.

DRAGOSTIV, adj. vidi drāgstian. — Postaje od dragost nastavkom izv. — Od xvii vijeka (vidi kod b) a između rječnika u Mikiñinu ('gratio- sus, gratia florens'; dragostiv papi 'gratiosus apud pontificem'), u Belinu ('lenis' 560^b; 'blandus' 764^a; adv. drāgstivo 'amañter' 76^a), u Bjelo- stjencu ('gratiosus, blandus, gratia florens, comis, lenis'), u Jambrišćeru ('gratiosus'; dra- gostivo 'gratiose'), u Voltigijinu ('gentile, amo- revole' 'liebvol, liebreich'), u Stulićeu ('carus, amabilis'). a) adj. Ti jesu sva drāgstiva, ugodna, sva svitla i sva dobrostiva. P. Posilović, nasl. 74^a. Zagleda prilipo i pridragostivo od triju go- dišta detesce. A. Kanižlić, uzr. 38. Ah tko dakle ne bi tako drāgstiva i dobroga boga ľubiti hotio? 148. — b) adv. drāgstivo. Upitaj drāgstivo i slušaj mućeh. B. Kašić, nasl. 10. Uzamši ñega drāgstivo za ruku. P. Posilović, nasl. 52^b. Tu kad Isus družbu vidi, pogleda ju drāgstivo. P. Knežević, uuk. 36.

DRAGOSTIVOST, f. osobina onoga koji je drāgstiv. — U Belinu rječniku ('comitas' 560^b), u Bjelostjencu ('gratiositas, comitas'), u Volti- gijinu ('gentilezza, graziosità' 'leutseligkeit, artigkeit'), u Stulićeu ('amabilitas').

DRAGOSTIVSTVO, n. vidi drāgstivost. — U Stulićeu rječniku. — nepouzđano.

DRAGOSTJEN, DRAGOSTJENA, vidi drā- gostijen, drāgstijena.

DRAGOŠ, m. ime muško. — Od xiii vijeka a između rječnika u Vukovu i u Danićeu (Dra- goš). Dragoša. Mon serb. 12 (1222—1228). Deč. hris. 4. 5 i još na vrlo mnogo (preko 90) mjesta. N. Novaković, pom. 61. — i u narodnoj poslo- vici našega vremena (u Lici) kaže se mješte drago kao i Miloš mj. milo: Miloš za dragoš. V. Arse- nijević.

DRAGOŠEVAC, Drāgoševca, m. selo u Srbiji u okrugu jagodinskom. K. Jovanović 107.

DRAGOŠEVCI, Dragoševčaci, *m. pl. selo u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-slunjskom*. Razdijel. kr. 10. — *i prije našega vremena poimane se mjesto s takovim imenom*. Dragoševci. S. Novaković, pom. 132.

DRAGOŠEVICA, *f. mjesto u Istri*. — *xiii vijeka u poznijem prijepisu*. Kako Dragoševica stoji. Mon. croat. 4, 9. (1275 prepisano 1546)

DRAGOŠEVIĆ, *m. prezime po ocu Dragošu*. — *xiv i xv vijeka i u Daničičevu rječniku* (Dragoševića). Gojachus Dragosevich' *u latinskom spomeniku*. Spom. sr. 2, 36. (1357). Préběnu Dragoševiču 1, 106. (1411).

DRAGOŠEVINA, *f. seoce u Hercegovini u fočanskom kotaru*. Statist. bosn. 112.

DRAGOŠEVO SELO, *n. seoce u Boci kotorskoj*. Repert. 1872. 11.

DRAGOŠTA, *f. selo blizu Jančista*. — *xiv vijeka*. Selo Jančista . . . selo Dragosta i pročaa što jest baština Magzidova. Glasn. 24, 235. Baštinu Magzida . . . i što je držal selo Dragoštu. 296—237. (1349).

1. **DRAGOTA**, *m. ime muško*. — *Od prvijeh vremena do xiv vijeka i u Daničičevu rječniku* 3, 587. Starine. 13, 207, 210. (1186 prepis. 1250). Glasn. 13, 292. (1948?).

2. **DRAGOTA**, *vidi dragoča, dragost*. — *Od xviii vijeka a između rječnika u Stuličevu*. Takovom dragotom služeše drugim. F. Glavinčić, evit. 334. Prikrasna dragota (*jest*) pogledati. I. Jablanci 64. Još vam more biti velika lakota, a mojemu srci velika dragota. Jačko. 186.

DRAGOTIN, *m. a) ime muško, vidi Dragutin*. — *prije našega vremena*. Dragotini. S. Novaković, pom. 61. — *b) selo u Slavoniji u podžupaniji đakovačkoj*. Pregled. 104.

DRAGOTINA, *f. selo u Bosni u okrugu bihaćkom*. Statist. bosn. 50.

DRAGOTINCI, Dragotinčaci, *m. pl. selo u hrvatskoj krajini u okrugu banskom*. Razdijel. kr. 12.

DRAGOTINA, *f. selo u hrvatskoj krajini u okrugu banskom*. Razdijel. kr. 12.

DRAGOTINE, *n. zemlja pod njezima u Srbiji u okrugu jagodinskom*. Niva u Dragotini. Sr. nov. 1875. 971.

DRAGOTNO, *adv. dragovoljno*. — *U Stuličevu rječniku*. — *nepouzđano*.

DRAGOV, *adj. koji pripada Dragu*. — *Od xiv vijeka i u Daničičevu rječniku* (Dragova). Stass Dragova. Glasn. 13, 376. (1356—1367).

DRAGOVAC, Dragovca, *m. a) ime muško*. — *pismo Dragovъ dolazi na jednom mjestu xiv vijeka a otale u Daničičevu rječniku*. Dragovъ s dječani. Mon. serb. 564. (1332). — *b) mjesta u Srbiji. aa) selo u okrugu požarevačkom*. K. Jovanović 138. — *bb) selo u okrugu topličkom*. M. D. Miličević, kraj. serb. 386. — *cc) brijeg u Srbiji u kneževčkom okrugu*. Glasn. 19, 293.

DRAGOVAČKE LIVADE, *f. pl. mjesto u okrugu vukevačkom*. Livada u Dragovačkim Livadama. Sr. nov. 1864. 66.

DRAGOVAČKI, *adj. koji pripada selu Dragovca*. Dragovačko Polje, zemlja pod livadama u okrugu požarevačkom. Livada u Dragovačkom Poju. Sr. nov. 1871. 156.

DRAGOVALAC, dragovaoa, *m. čovjek koji druguje*. — *U Stuličevu rječniku*.

DRAGOVAN, *m. ime muško*. — *xiv vijeka* Dragovans. Deč. hris. 45.

DRAGOVANIĆ, *m. prezime po ocu Dragovanu*. — *xvi vijeka*. Ivanca Dragovanića. Mon. croat. 267. (1572).

DRAGOVANŠČAK, *m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji jastrebarskoj*. Pregled. 35.

DRAGOVANE, *n. dilectio, blanditiae, djelo kojim se druguje*. — *Stariji je oblik drugovanje*. — *Od xv ili xvi vijeka (vidi kod b), a između rječnika u Belinu* (drugovanje, blandimentum' 11^b); blanditiae' 764^a) i u Bjelostjencu (drugovanje, blanditiae'; draguvaše, 'palpum'). *a) vidi* dragovati, 1, a, a) aa). *Ko je (steorenje) tako zavezalo ljubavlju drugoga z drugovanji i dobrotvorenjem*. P. Radović, nač. 215. *Vojaše milosrdno drugovaše ved neg posvetliše*. S. Rosa 63^b. *Ljubav prema bogu a drugovanje prema iskriemu*. I. M. Mattei 85—86. — *b) vidi* dragovati, 1, a, a) bb). *Naj prija laskanjem i drugovanjem počeo ju iskuševati*. Ziv. kat. star. 1, 222. *Mi odmah taknuti prijateljstvom i takovim drugovašem*. A. Kanižlić, ur. 55. *A kad bile u napun djevojke za ljubavi i za drugovaša*. Osvetn. 1, 4.

DRAGOVATI, *drágujém, impf. diligere, blandiri; carum esse*. — *Abc. kaki je u praes. takti je u impf. drágovâh, u impf. dráguj, u ger. praes. drágujúci; mijena se u aor. 2 i 3 sing. drágovâ, u part. praet. act. drágovao, drágovála, u part. praet. pass. drágováu, drágováti; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf. u praes.* — *Od xv vijeka (vidi kod a, a) aa) i b) a između rječnika u Belinu* (blandior 11^b), u Bjelostjencu (assessor, blandior, palpo et palpore), u Voltigijinu (accarezzare, innamorarsi, liebkosen, gern haben), u Stuličevu (blandiri, permulcere, subblandiri, comiter accipere, adamare, vultu, oculis, verbis alicui benevolentiam significare).

1. *prelazno*.

a. *sjećati ili pokazivati da je ko drag. a) aktivno. aa) diligere, amare, sjećati da je ko drag, ljubiti, paziti*. Samo pomenimo muzičkim ženam tere jim recimo: Oto bog kaže vam, koli druguje sam onih ko počtenje uzdrže i viru. M. Marulić 94. *Ter do vika neće inu gospodinu veseliti (tvoj vojno), ni drugovat', ni želiti*. A. Čubranović 145. *Ovo 'e milos, kôm umrle bog druguje*. I. Dordić, uzd. 67. *Ovijem sam rañen bio na domu onijeh koji me drugovahu*. S. Rosa 12^a, zach. 13, 6. *Koji pravednavaše, božju volju druguju*. 69^b. *Kako se izusti svetog Ćeltrudu drugovani učenik Ivan*. I. M. Mattei 110. *Bog je ljub i druguje*. N. Marči 111. — *bb) djelima ili riječima pokazivati kome (objektu) da je drag, milovati*. *Ja ću najti sve tej riči, ja te tovit' i bluditi, ja drugovat' i ljubiti*. A. Čubranović 149. *Dare unnoži vrh darova i milosti na milosti, drugova ih i milova, gleda, seijeni, časti i gosti*. I. Gundulić 463. *Haju lipu na me stavi ter me često drugovaše*. P. Vuletić 16. (*Davud u psalmu*) prikazuje došastje bezaušteno i ñegov sud na kômu (*bog*) polhvaljiva i druguje pravedne i pravovjerne. I. Ćordić, salt. 160. *osobito grñenim i cjelivanem*. Neža hita i zagrala i drugujo. J. Kavañin 169^a. *Vjerenicu srčano drugova i celiva*. I. Dordić, ven. 72. — *b) sa se, recipročno. aa) vidi a) aa)*. *Dva mi sta siromala dugo vrime drugovala; lipo ti sta drugovala i lipo se drugovala*. Nar. pjes. hekt. 17. *K ñiemu (bogu) ćemo priti, s ñim se drugovati*. P. Hektorović 47. *Doše jestu dvi druge na sajam, ove su se skupa dra-*

govale. Jačke. 52. — *bb)* *vidi a) bb)*. Dragovati se na izmjenu jinter se blandiri. A. d. Bella, rječ. 11b.

b. u jednom primjeru sv rijkva kao da znači uživati; ali može biti da je pisarska pogreška. Da budu dragovati i držati i uživati ta (*dev*) vinograda ti fratri. Mon. croat. 88. (1160).

2. *neprelazno. a) živjeti s dragijem čeladetom, ili opčiti s kijem kao s dragijem čeladetom. — u jednom primjeru xviii vijeka.* Sto hoće rijeti, Isukrsta u sfetog ostiji blagovati? Hoće rijeti, sadružiti se s Isukrstom; veće, hoće rijeti, prijateljevati s Isukrstom; veće, hoće rijeti, dragovati s Isukrstom. V. M. Gučetić 16. — *b) biti drag, s dat. — u jednom primjeru xviii vijeka.* Katarina, vidiči svoje tijelo ukrotjeno, žudi vidjeti ga jošte većma ukrotjena, jošte većma izmučena, za većma dragovati svomu vjerniku Isukrstu mučeniku. V. M. Gučetić 186—187. — *c) u jednom primjeru xvi vijeka kao da znači iskati dragoga; ali je po sevoj prilici načiniena riječ za šalu (u poslovici ili u pjesmi):* Draga, neka družu draguju, ti draga imaš. M. Držić 316.

DRÁGOVCI, Drágovcá, *m. pl. selo u hrvatskoj krajini u okrugu gradiškom. Razdijel. kr. 13.*

DRAGOVÍČ, *m. prezime po ocu Dragovecu. — xiv vijeka.* Tolsko Dragovčić. Deč. hris. 55. 97.

DRAGOVE, *f. pl. selo u Dalmaciji u kotaru zadarskom. Repert. 1872. 36.*

DRÁGOVĀTAN, drágovĀtna, *adj. umeće se među riječi vas dan i svu noć radi veće sile, kao što se govori vas dragi dan i svu draga noć (vidi drag, I, 3). — Načineno od drag kao što je bogovetni od bog. — U Staličeu rječniku:* dragovetan, 'continuus, assiduus, integer'; vas dragovĀtni dan, 'ota die'; svu dragovĀtnu noć, 'ota nocte'.

DRAGOVETIĆ, *m. ime mjesta. — Prije našega vremena.* Dragovetičić. S. Novaković, pom. 132.

1. DRÁGOVIĆ (Drágović), *m. prezime po ocu Dragu. — Od xiv vijeka i u Daničićeu rječniku (Dragović).* Rajko Dragović. Deč. hris. 33. Draža Dragović. 61. Drugo bješe pope Dragoviću. Nar. pjes. vuk. 4, 321. Radi voje Dragović. Rat. 391.

2. DRÁGOVIĆ, *m. sin draga čorjeka (prijatelja). — U prijateljskom razgovoru kaže se tako (uz imena brat, kum, pobratim) kome čije ime ne zna se ili ne padne odmah na um. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku:* dragović, 'in der redensart': brate dragoviću! (als ein liebes surrogat jedes andern namens, den man weiss oder auch nicht weiss). Kuno moj dragoviću! M. Pavlinović, razg. 12. 41. 'Pobratimo dragoviću! (u dubrovačkoj okolini). P. Budmani.

3. DRAGOVÍČ, *m. ime mjestima. a) Dragović, manastir pravoslavni i parohija u Dalmaciji blizu rijeke Cetine, tako se zove i rijeka što blizu manastiru izvire i teče u Cetinu. — Pomiće se od xviii vijeka i u Vukovu rječniku:* Dragović, manastir u Dalmaciji oko dva dobra puškometa od rijeke Cetine (s lijeve strane) više izvora rijeke Dragovića koja ondje odmah utječe u Cetinu. Ondje se pripovijeda da su Dragović zapalili Turci 1691 godine, pa se poslije s dopuštenjem Mletackijem ponovio. On ima sad mnogo zemlju koju su mu ponajviše Mlečići poklonili; i osim toga ima četiri parohije: Plavno, Imoski, Vrjliku i Dragović. — Iz Kosova predem u manastir Dragović. D. Obradović, basn. 330. — *b) Drágović, selo u Bosni u okrugu bañolučkom. Statist.*

basn. 36. — *c) selo u Slavoniji u podžupaniji pakračkoj. Pregled. 95. — d) daše nepoznato selo. — pomiće se prije našega vremena.* Dragović (selo). S. Novaković, pom. 132.

DRÁGOVĀANIN, *m. čovjek iz Dragovića (vidi 3. Dragović, a)); pl. Dragovičani. — Od xviii vijeka* U Kotari naméra me nameri na nekog Spiridona Torbica Dragovičanina. D. Obradović, basn. 300.

DRÁGOVIČA PŌLE, *n. selo u gornjoj Morači u Crnoj Gori. Glasn. 40, 22.*

DRÁGOVIĆI, *m. pl. ime mjestima. a) seoce u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 26. — b) zaselak Komorskihje Moravica u Hrvatskoj u podžupaniji dioničkoj. Pregled. 13.*

DRÁGOVĀKIĆI, *adj. koji pripada manastiru Dragović. — U naše vrijeme.* Jer(omonah) Dragovićki. Vuk, nar. pjes. 3.

DRÁGOVIČA, *f. izvor u Hercegovini. Schem. herceg. 1873. 17.*

DRÁGOVIČE, *n. mjesto u Hercegovini blizu Stoca. Schem. ragus. 1876. 57.*

DRÁGOVIT, *adj. vidi drag, I, 1, a) bb). — Na jednom mjestu xviii vijeka. — nepouzdanost.* Svi kamenici dragoviti. J. Kavañin 488a.

DRÁGOVITA, *f. selo u Srbiji u okrugu pirotskom. Sr. nov. 1879. 175.*

DRÁGOVĀ, *n. dva sela u Srbiji u okrugu niškom. Gornje i Doñe Dragovlje. M. D. Miličević, kraj. srb. 120.*

DRÁGOVOLI, *m. (ili f?) pl. mjesto. — Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 132.

1. DRÁGOVOĀA, *m. ime muško. — xv vijeka.* Mon. croat. 71. (1448).

2. DRÁGOVOĀA, *f. dragovojnost. — U Staličeu rječniku. — nepouzdanost.*

DRÁGOVOĀAC, dragovojca, *m. veli se o čovjeku koji je svoje voje, a pritusano je po nešto i škrtosti koja ga otklaña, da ne učini ljubavi iskrñeu, napokon može se uzeti i u tom smislu: kad bude moja draga voja, učiniću ti to i to: ono je pravi 'dragovojca'. u Topoloveu. P. Brantner.*

DRÁGOVOĀAN (drágovĀjan), drágovĀjna (drágovĀjna), *adj. libens; hilaris; gratus et acceptus. — Akc. i oblike vidi kod dobrovojan. — Složeno od osnova adjektiva drag i supstantiva voja sukjsom lrv. — Komp.: dragovĀjniji, vidi kod b. — Od xviii vijeka (vidi kod b), a između rječnika u Staličeu: 'libens, spontaneus'; adv. dragovojno, v. dobrovojno; i u Vukovu: samo adv. dragovojno 'gern, mit vergnügen, bereitwillig', 'libenter' et. drag (drage voje).*

a. adj. a) libens, koji je drage voje (vidi drag, I, 2, d, b). aa) o čeladetu koje drage voje što radi, isporidi dobrovojan, 1, a, b), od čega se razlikuje tijekom što radia biva ne samo bez sile nego je i ugodna onome koji radi. Vrat kim pod jaram tvoga vojna preklañas se dragovojna (radi slika). J. Kavañin 511a. Evo sam dragovojan izvršiti je. J. Banovac, pred. 76. Volim dragovojna sada za života bit srota. A. Kanižlić, rož. 50. Hotio bi dragovojan dvaest lihad redom leta s Muhamedom prinevojan cvilit. J. Krupotić, kat. 141. — bb) o voji, sreću, duši. In prvij vidi se dragovojna voja s kojom gubavca želi pomoći. D. Rapić 98. Ko god bješe dragovojna srca. D. Daničić, 2mogu. 35, 22. Služi mu cijelijem srecem i dušom dragovojnom. I dnev. 28, 9. — cc) o onome što se drage voje čini. Zašto bo jo ugodnije bogu i zato nami korisnije prikazaliste dra-

govoĀno. A. Kanižlić, bogojubn. 62. DragovoĀno prinose. D. Danićić, 5 mojs. 12, 6. Osim dragovoĀnoga priloga na dom božiji, jezdr. 1, 1. — *b*) hilaris, *reseo, miran, ispredi* dobrovoĀan, 1, a, *c*). Nego će ti se ukazati sudac Isukrst dragovoĀan i vesela obrazu. F. Lastrić, nel. 311. 'Kad sam dragovoĀan, onda samo mi ide (pjesma ili radnja)'. J. Grupković. — *c*) gratus et acceptus *drag, ugodon, milokrevan. — na jednom mjestu xviii vijeka.* Bijase i bogu povoljno, polak bezine (*Juditine*) naravne lipote i nakićena učiniti ju svakom milu i dragovoĀnu. E. Pavić, ogl. 375.

b. adn. dragovoĀno (dragovoĀno); *kamp.* dragovoĀniji. F. Lastrić, svet. 123b, test. 397b. A. Kanižlić, utoč. xxvi. — *dolazi češće nego atj.* DragovoĀno trpiti. 1. Ančić, svit. 26. Toliko čete me danas dragovoĀno poslušati. F. Lastrić, nel. 291. Tko će dragovoĀnije poslušati bole-nike? svet. 123b. Sabor ovoj prošni dragovoĀno pristade. A. Kanižlić, kam 624. Ne samo ustrijelo, nego i dragovoĀno sve tuze vrimenite podnositi. fran. 198. Nevoje primam dragovoĀno. bogojubn. 97. Primi dakle dragovoĀno ovi darak uzr. 83. Primiše ga redovnici dragovoĀno. M. Zoričić, zrc. 49. Što ti ja iz pravog istinskoga zora dragovoĀno želim. I. Jablanci 10. Koji bi se dragovoĀno primio barem jednu korekturu da pročita. Vuk. poslov. xxvi. Nadgledajte ga, ne silom, nego dragovoĀno. 1 petr. 5, 2.

DRAGOVOĀETI, dragovolim, *vidi* dragoboh-tjeti. — *U Stulićevu rječniku. — nepouzđano.*

DRAGOVOĀLIĆI, *m. pl. selo u Lukovu u Crnoj Gori.* Glasn. 40, 19.

DRAGOVOĀLNOST (dragovoĀlnost), *f. uprav osobina onoga koji je dragovoĀan, ali dolazi i s nekim osobitim značenjima. — ispredi* dragovoĀstvo. — xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu (*libera voluntas*), *a) vidi* dragovoĀan, a, *b*), *vesele, mirnoća.* Zašto se po tebi čini prisasite pričestito od tuda na dobrosvrsto i dragovoĀnost, od života sadašnjega na život višnji. P. Posilović, nasl. 41b. — *b*) arbitrium, *voĀa (uopće) i samovoĀa.* Da zapovijima i dragovoĀnosti krđaj poslušni budu. A. Kanižlić, kam. 290. — *c*) *zadovolnost.* Obradova se Salomonu da bog boti pokazati svoju dragovoĀnost u onomu mjestu koga mu on pripravio biše. E. Pavić, ogl. 291. — *d*) benevolentia, *vidi* dobrovoĀnost, *a*). Sotona koji znadijaše ovu njegovu (*Irudocu*) dragovoĀnost prama Ivanu iskoriniti. E. Pavić, ogl. 513.

DRAGOVOĀLSTVO, *n. vidi* dragovoĀnost. — *U jednom piscu xviii vijeka i u Stulićevu rječniku.* Ukazati dragovoĀstvo, s kojim primaše gorku času. F. Lastrić, test. 109a.

DRAGOVOĀN, *m. drag (mio) voĀ.* — *U Stulićevu rječniku (v. milovoĀn).* — *nepouzđano.*

DRAGOZETIĆI, *m. pl. selo na otoku Cresu* Schem. veglen. 1876. 27.

DRAGUJ, *m. ime muško. — xiv vijeka i u Danićićevu rječniku.* Deč. hris. 7. 17 i još na nekoliko mjestu.

DRAGUJA, *f. ime žensko. — Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 61.

DRAGUL, *m. ime muško. — Na jednom mjestu xiv vijeka.* Dragulj. Deč. hris. 74.

DRAGULA, *f. ime žensko. — Na jednom mjestu xv vijeka.* Dragula nevěsta plovana Kuševića. Mon. croat. 53. (1123).

DRAGULETIĆ, *m. prezime. — xiv vijeka.* VoĀbna Draguletić. Deč. hris. 51.

DRAGULIĆ, *m. prezime po ocu Draguli ili Dragula.* Sem. srb. 1882. 204.

DRAGULIN, *m. ime muško. — xiv vijeka.* Dragulini. Deč. hris. 5. 9.

DRAGULOVIĆ, *m. prezime po ocu Dragulu. — U narodnoj pjesmi xviii vijeka.* Sekulo Draguloviću. Nar. pjes. bog. 60.

DRAGUĀA, *f. ime domaćoj životinji. — u naše vrijeme. a) ime kravi.* F. Kurelac, dom. živ. 24. J. Bogdanović. I šareno od dragule june. Nar. pjes. herc. vuk. 225. — *b*) *ime kokoši* F. Kurelac, dom. živ. 64.

DRAGUĀAN, *m. ime muško. — xiv vijeka.* Draguljans. Deč. hris. 21. 89.

DRAGULEVIĆ, *m. prezime. — Pisano* Dragulević *dolazi xv vijeku i u Danićićevu rječniku.* Mon. serb. 504. (1469). — *i u naše vrijeme.* Sem. srb. 1882. 204.

DRAGULEVIĆI, *m. pl. srece u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 22.

1. DRAGUN, *m. ime muško. — Od xii do xiv vijeka a između rječnika u Danićićevu (Draguni).* Dbraguni Mojstru (*Dubrovcanin*). Mon. serb. 7. (xii vijeka). Dragun (*vlah*). 11. (1222—1225). Dragun (*vlah*) z dōtiju. 564. (1322).

2. DRAGUN, draguna, *m. tal.* dragone, *zmaĀ, bosilak. a) zmaĀ. — xviii vijeka.* Mihoil skoči glavom suprot dragunu. . . arkandeo s dragunom prigovarajući se . . . F. Lastrić, svet. 152b. Posli ovoga u istom mistu izabdo otrovni draguni. M. Zoričić, zrc. 167. — *b*) diospyros lotus L., *neko drvo. — u naše vrijeme u Dalmaciji.* Lambl. čas. čas. muz. 1852. 2, 49. B. Sulek, im. 72.

DRAGUNA, *f. ime žensko. — U naše vrijeme.* Sr. nov. 1863. 294.

DRAGUNELA, *f. vrsta vinove loze bijela grožđa. jamaćno riječ talijanska, ispredi* draganela. — *Po nekakvu rukopisu iz Dalmacije.* B. Sulek, im. 72.

DRAGUNICA, *f. a) drago žensko čelade. — u narodnoj pjesmi našega vremena.* O bogu vi, dva sokola mlada! nijesto li od Hercegovine? vidoste li moju dragunicu? capti li joj hatmer i garanil? bere li ga moja dragunica? glada li je Mujo poturica? Nar. pjes. herc. vuk. 220—221. — *b*) *ime ovc.* J. Bogdanović. — *c*) *selo u Bosni u okrugu zvoničkom.* Statist. bosn. 81.

DRAGUNJA, *vidi* Draguna.

DRAGUŃA, *f. selo u Bosni u okrugu zvoničkom.* F. Jukić, zemljop. 43. T. Kovačević, opis. 60. Schem. bosn. 1864. 24. — *na drugom je mjestu pisano* Dragunija. Statist. bosn. 81.

DRAGUSJENAC, *m. Ńicka bilka.* Dragusjenac, anthoxanthum odoratum L. K. Crnogorac, bot. 86.

DRAGUŠ, *m. ime muško. — xiii i xiv vijeka i u Danićićevu rječniku (Draguša).* Draguša (*ime šesterici vlahu*). Mon. serb. 12—13 (1222—1228). Kanižlić sa dētiju, Draguša synu mu (*vlasti*). 60. (1293—1392). Ozroje a otaću mu Draguša. Deč. hris. 88.

DRAGUŠA, *f. a) drago žensko čelade, kaže se od mila. — u jednom piscu xviii vijeka.* Srkni, dušo! uategni se ti, dragušo! V. Došen 169a. — *b*) *ime mjestina. aa) selo u Staroj Srbiji.* I dan današnji mnoga arnaćska sela nose srpska imena, kao: Prebreza, Protošica, Popova, Draguša . . . M. D. Milićević, srb. 730. — *bb) dva sela u Srbiji u okrugu topličkom.* Gornja i Doña Draguša. M. D. Milićević, kraj. srb. 395. — *pomiće se selo Draguša i prošloga vijeka.* Ot Poturčijo Pavle, ot

Draguše Milovani, ot Pretežana Stanoje. Glasn. 49. 12. (1734). — *ce*) planina u Bosni. Ramška (*nahija*) graniči se sa Skopalškom, od koje rastavlja je planina Draževo i Draguša. F. Jukić, zemljop. 37. — *c*) voda u Srbiji u okrugu pirotskom. U nju se (u *Crvenu Reku*) slivaju s leve strane Draguša i Vetska Reka. M. D. Miličević, kraj. srb. 172.

DRAGUŠAC, dragušca, *m. ime biljkama, isporodi* 1. dragušica. — *U naše vrijeme i u Stuličevu rječniku* (dragušac, herbae genus*). a) senecio vulgaris L., *badejac, badešćac*. — b) nasturtium officinale RBr., *garboć, drezga*. B. Šulek, im. 72

1. DRAGUŠICA, *f. ime biljkama*: a) cynara scolymus L. i cynara cardunculus L., *gardun, artičok*. — b) senecio vulgaris L., *vidi* dragušac. a). — *U naše vrijeme i u Stuličevu rječniku* (dragušica, vrsta trave, scolimus*). Dragušica, senecio vulgaris. Lambl. čas. čes. muz. 1852. 2, 49. Dragušica, češ. drahnšice (= scolymus), 1. (cynara) scolymus L.; 2. carduncello, nardo, cynara cardunculus L.; 3. senecio vulgaris L. B. Šulek, im. 72.

2. DRAGUŠICA, *f. selo u Srbiji u okrugu krajevačkom*. K. Jovanović 118.

3. DRAGUŠICA, *f. fulgur, scjetlica, muća*. — *U jednoga pisca xviii vijeka, a iz nje u Stuličevu rječniku* (v. muća). Počeše pucati gromovi strahoviti, sivati bez pristanka dragušice i gusta magla vidi se svu planinu pokriti (*vidi* 2 mojs. 19, 16). And. Kačić, kor. 77.

DRAGUŠIČKA, *f. seoce u Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj*. Pregled. 24.

DRAGUŠIN, *m. ime muško*. — *xiv vijeka*. Odb. Dragušina Bobina. Glasn. 24, 269. (1388).

DRAGUŠLA, *f. ime žensko*. — *xiii vijeka i u Daničičevu rječniku*. Udovica Dragušla (*među vlasima*). Mon. serb. 13. (1222—1228).

DRAGUT, *m. ime muško* — *xiii vijeka i u Daničičevu rječniku* (Dragut). Dragut (vlah). Mon. serb. 12. (1222—1228).

DRAGUTIN, *m. ime muško*. — *Od xiii vijeka a između rječnika u Vukovu i u Daničičevu* (Dragutin). Dragutins. Deč. hris. 16. 54 84. S. Novaković, pom. 61. Beg Dragutin bratu gororio. Nar. pjes. vuk. 2, 43.

DRAGUTINAC, Dragutinca, *m. pastara u Srijemu u podžupaniji ramskoj*. Pregled. 119.

DRAGUTINOVAC, Dragutinovec, *m. pastara u Slavoniji u podžupaniji dakovačkoj*. Pregled. 106.

DRAGUTINOVIĆ, *m. prezime po ocu Dragutinu*. — *U naše vrijeme*. Tanasije Dragutinović. Rat. 143.

DRAGUTINOVIĆI, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu užičkom*. K. Jovanović 158.

DRAJLO, *m. ime muško*. — *U Vukovu rječniku*. — *može biti da bi se boje pisalo* Drajlilo. *isporedi* Drajak, Drajko.

DRAJA, *m. ime muško*. — *Od xiii vijeka i u Daničičevu rječniku* 1, 305 i 3, 588. Deč. hris. 17. 85. Glasn. 15, 291. (1348?). S. Novaković, pom. 62. — *U naše vrijeme u Lici kao hyp*. Dragosav. J. Bogdanović.

DRAJAK, *m. ime muško*. — *xiv vijeka*. Drajakl. Deč. hris. 35.

DRAJIC, *m. ime muško*. — *xiv vijeka*. Draič. Deč. hris. 23. 92.

DRAJICA, *m. ime muško. isporodi* Draja. —

U spomeniku xiv vijeka i otale u Daničičevu rječniku 3, 588. I priloži carstvo mi Drajicu Grikovića. Glasn. 15, 302. (1348?).

DRAJIĆ, *m. ime muško*. — *Prije našega vremena*. Draič. S. Novaković, pom. 62. — *U naše vrijeme kao prezime*. Sem. srb. 1882. 205.

DRÄJILLO, *vidi* Drailo.

DRÄJINAC, Dräjinca, *m. ime mjestima u Srbiji*. a) selo u okrugu kneževačkom. K. Jovanović 112. — b) mjesto u okrugu krajevačkom. Livada u Drajincu. Sr. nov. 1875. 358. — c) nekoliko mjesta u okrugu smederevskom. Niva u Drajincu. Sr. nov. 1873 687. 775. 1874. 351. 363. 1875. 1875. Vinograd u Drajincu. 1874. 357. Zemlja u Drajincu. 1875. 35.

DRÄJINAČKÄ JÄRUGA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom*. Zabran u Drajinačkoj Jarugi. Sr. nov. 1868. 455.

DRÄJINAČKÄ PLANINA, *f. gora u Srbiji*. Drajinačka planina pola pripada Znepoju a pola niškom okrugu. M. D. Miličević, kraj. srb. 2.

DRAJINCI, Drajinaca, *m. pl. zaselak u Srbiji u okrugu topličkom*. M. D. Miličević, kraj. srb. 386.

DRÄJINSKI, *adj. koji pripada Drajincu*. Drajinska (*opština*). K. Jovanović 112.

DRAJKA, *f. ime žensko*. — *Prije našega vremena*. S. Novaković, pom. 62.

DRAJKO, *m. ime muško*. — *Od xiv vijeka do prije našega vremena i u Daničičevu rječniku*. Deč. hris. 4. 5 i još na vrlo mnogo mjesta. S. Novaković, pom. 62.

DRAJKOVIĆ, *m. prezime po ocu Drajku*. — *xiv vijeka*. Staniislav Drajković. Deč. hris. 53.

DRAKA, *f. vidi* drača. — *U jednoga pisca iz Bugarske xvii vijeka*. Kruno od drake morske. P. B. Bakšić 100. — *i jedno mjesto (ili dva mjesta) pod njezima u Srbiji u okrugu kneževačkom*. Niva u Draki. Sr. nov. 1872. 261. 408.

DRAKČIĆI, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu čačanskom*. Dragčići. K. Jovanović 170.

DRAKČUJ, *m. ime muško*. — *Dolazi xiv vijeka samo u dečanskoj hrisovući, ali u svoj vrlo često: u jednom je rukopisu (u prvom) pisano* Dragčuj (*4. 5 itd.*) a u drugome Dragčuj (70. 71 *itd.*).

DRAKČUJEVIĆ, *m. prezime po ocu Drakčuju*. — *Samo u dečanskoj hrisovući (vidi* Drakčuj): u prvom rukopisu pisano Dragčujjević (4. 42), u drugome Dragčujjević (71).

DRAKMA, *f. vidi* dragma. — *xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Mikajinu* (drakma, pjenec) gdje naj prije dolazi i u Stuličevu. 12.000 drakme posla u Jeruzolim. K. Pejkić 90 12 ijada drakma. S. Badrić 99.

DRAKMAR, *vidi* drkmar.

DRAKOVANIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Vuk, nar. pjes. 2, 660. (*među prenumerantima*).

DRAKSENIĆ, *m. selo u Bosni u okrugu bihačkom*. Statist. bosn. 50.

DRAKSIN, *m. selo u Srbiji u okrugu užičkom*. Dragsin. K. Jovanović 163. — *biće sastavljeno: drag-sin*. — *može biti da je isto mjesto koje se prije našega vremena piše* Dragsina. S. Novaković, pom. 132.

DRAKSINA, *vidi* Draksin.

DRAKŠA, *m. ime muško. isporodi* Drakšan. — *U Vukovu rječniku*.

DRAKŠAN, *m. ime muško*. — *Stariji je oblik* Dragšans, *a otkud se prvo e ne izgorara g pred š glasi k*. — *Od xi (latinski pisano Dragisanus) do xiii vijeka a između rječnika u Daničeviću (Dragšans 1, 304 i 3, 588), Presbitero Drag(is)ano? Doc. hist. rač. 127. Dragisani filii Semiani? 128. (1080). Dragšans. Starine. 13. 208. (1186 prepis. 1250). Dragšans. Mon. serb. 12. (1222—1228). — Dolazi i kao ime mjesta i to do xiv vijeka. Planina Ograđenje i pašiste Crvena Poljana, sinorž Vasilica, sinorž Stibica i Drakšans. Mon. serb. 64. (1293—1302). A et Koriše Lubižani meda Dragšans dolk. Glasn. 15. 273. (1848?). u ovom zadnjem primjeru može biti da treba čitati Dragšans, te da je adlj. posesiven sa značenjem: koji pripada Drakšanu.*

DRAKŠAŃ, *adj. vidi Drakšan pri kraju*.

DRAKŠEVIĆ, *m. prezime, isporodi Drakšić*. — *xv vijeka (pisano Dragsević)*. Šimuna Dragševića. Mon. croat 91, (1461).

DRAKŠIĆ, *m. prezime po ocu Drakši*. — *xiv vijeka*. Dragij (grješkom Dragi i) Dragšić (Dragšiki?) a syns mu Nikola. Deč. hris. 7. Dragij Dragšić (Dragšiki?) a sinj mu Nikola 74.

DRAKUL, *m. ime muško, isporodi Drakula*. — *I po osnovi i po nastaku riječ je rumunška*. — *Prije našega vremena*. Drakul. S. Novaković, pom. 62. — *kao prezime dolazi xi vijeka u latinskom spomeniku*: „Dedimus Petrum Draculum quem comparavi a Catarinis pr in solidis. Comparavi Zorzi Draculum a Bartholei setnico pr vii solidis“. Doc. hist. rač. 134. (1080). *vidi i* F. Miklošić, bildung der slav. personennamen. 61.

DRAKULA, *m. ime muško. vidi Drakul*. — *Prije našega vremena*. S. Novaković, pom. 62. — *i u naše vrijeme kao prezime*. Sem. karlov. 1883 72.

DRAKULICA, *f. brdo u Hercegovini*. Od Čepelice ide se uz Drakulicu brdo. T. Kovačević, op. 102.

DRAKULIČKI, *adj. koji pripada Drakulici*. Dove ima dva blanca: drakulički u gatačkoj nahiji... T. Kovačević, op. 103.

DRAKULIĆ, *m. prezime po ocu Drakuli*. — *Od xv vijeka*. „Vlađk Drakulić“, brat Radulov, vojvoda vlaški 1462. (Okáz. saf. 80). D. Daničić, rječ 1, 305. *i u naše vrijeme*. J. Bogdanović, Sem. karlov. 1883. 72.

DRAKULIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu bašvolučkom*. Statist. bosn. 33.

DRAKULOVIĆ, *m. prezime po ocu Drakulu*. — *U narodnoj pjesmi xviii vijeka*. Ono ti je, seite moja, Sekulo Drakuloviću. Nar. pjes. mišk. beogr. 36.

DRAKŪN, *drakuna, m. zmaj, vidi drakun*. — *Od xv do xviii vijeka a između rječnika u Mikalju (kod pozaj)*. a) u pravom smislu, često simbolički u davoči. Ali drakonof i fahih ptie i zmaj otrove. Bernardin 190. Psi jih će derati tere žuti vuci, drakuni žerati u velikoj mucu. M. Marulić 116. Plina kačak, drakunov i družih zviru javoditih. Korizin. 45^b. Tu vide drakune i kimere. M. Vetranić 1, 160. Uhiti drakuna, staru zmaju, ki jest djaval i soton. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 203. apoc. 20, 2. Izije meno i razdrije mene i poždrije mene kako no drakun. M. Divković, bes. 177a. Biše blizu Rima u nikoj jami drakun jedan. F. Glavinčić, cvit. 150^b. Kako drakun prosuće svoj jid. M. Radnić 13a. Srditi se prihikuju drakun. S. Margitić, isp. 36. Drakuni biže, krvosei zamuknu, škorpjipni pobignu. L.

Terzić, pokr. 227. Zinije i drakuni krilati. I. Grličić 128. Kakono se jedan drakun raziruje u mnoge glave onako se i ova ožuća raziruje u mnoge vrste. J. Banovac, prip. 180. Vidje jednoga drakuna golemoga, i rep njegov vucijaše treći dio zvizda nebeski. F. Lastrić, ned. 149. Drakuni aliti znajni. And. Kačić, kor. 309. Ugodnije je pribivati s lavom i z drakunom, nego ženom zločestom. D. Rapić 95. — *b) u jednoga pisca xviii vijeka ne samo simbolički znači drakula, nego uprav zamjenjuje imena vrag, davo*. I ozdravi jednog zlosnog, koji biše posidovan od drakuna. F. Lastrić, ned. 152. Vidje jednoga drakuna u prilici mladici. 170. Tada će se viditi na svitlosti i očtovati prid svim anđeli, judma i drakuni. 384. Uslova iste idole ispoviditi da su drakuni a ne bogovi. svet. 51^b. — *c) simbolički za državu po uzimu grba*. Drakun silen od Baltika. J. Kavašin 283^a. — *d) ime muško, isporodi Drakul*. — *prije našega vremena*. Drakun. S. Novaković, pom. 62.

DRAKŪNINA, *f. augm. drakun*. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Ona drakunina stara priuze govoriti. F. Lastrić, ned. 171. Ova drakunina strahovita. svet. 103^a.

DRAKŪNOV, *adj. draconis, koji pripada drakunu*. — *xviii vijeka*. Drakunova krila uhrili. J. Kavašin 414^a. A po repu drakunovu znamenije se bludnost. F. Lastrić, ned. 149. Upasti u vicije suzanstvo drakunovo. 267. Ufajnci u nike izpraznosti, koje nisu drugo nego iznašastje drakunovo. 323.

DRAKŪNSKI, *adj. draconteus, draconum, koji pripada drakunima, koji je kao što je u drakuna*. — *U dvojice pisaca xvi i xviii vijeka*. Četiri drakunske noge jimiše P. Zoranić 7a. U limbo, koje je pod zemljom više pakla drakunskog. F. Lastrić, od' 36. Od slugu drakunskog postati brat Isusov. ned. 261. Taki život provodaše pakleni i drakunski. 281. Biti će žuč drakunska pitje ņivo. 391.

DRAČIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme u Lici*. J. Bogdanović.

DRAČANE, *f. (iti m.?) pl. selo u Dalmaciji u kotaru makuranskom*. Repert. 1872. 20.

DRAČM, *m. dráχmā, drachma, mjera za težinu (vrijednost vidi dalje u rječnicima), po grčkoj riječi, ili po pers. tur. direm, novac, a oco je iz grčkoga. vidi i* dragma, drakma, drama. — *Od xviii vijeka a između rječnika u Bjelostjenčevu (drachma?, t. j. osmi del uncije ili četrti tal lota, t. j. „kvintica“ kak govorimo) i u Vukovu (1^a 100 od oke, ili onoliko koliko je težak jedan dukat)*. Ne osta im drama ni hiže ni dvora. D. Baraković, jar. 33. Dvanajest tisuća drama srebra. I. Ančić, svit. 203. Trgovci mireći gdi zakinu dram, gdi unćicu. J. Filipović 3, 152^b. Ne miran začine na drame i lote, veće doneseo oko sto tunti. E. Pavić, ogl. 627. Podaj u vručoj vodi po drama. I. Vladimirović 9. Imaš li barem jedan dram čovijete pameti? D. Rapić 198. Svaka sačma od dvanaest drama. Nar. pjes. vuk. 3, 303. Boji je dram sreće nego sto oka pameti. Nar. posl. vuk. 27. Na litre uhodi, na drame ishodi. 188.

DRAČMA, *f. vidi dram po tal. dramma*. — *U Belinu rječniku (dramma, sorte di peso di sessanta grani, „drachma“ 280^b), u Bjelostjenčevu (kod dram), u Stuličevu (osmi dio od unče)*.

DRAČMALIJA, *f. vidi dramlija*. — *U naše vrijeme u Dubročniku*. P. Budmani.

DRAMALUK, *m. kubični komadići olova koji*

se upotrebljavaju mjesto sačme zovu se „dramaluci“ na Braču. A. Ostojić. *isporedi dramlija.*

DRAMAĀ, m. selo, koje se zove i Sveta Jelena, u Hrvatskoj u podžupaniji riječkoj. Pregled 7.

DRAMANIĆ, m. prezime. — U naše vrijeme. Toma Dramanić. Rat. 419.

DRAMATAN, dramatna, adj. sterilis, neplodan. — isporodi dramatica. — Nepoznata postać; jamačnu riječ tuda. — U jednoga pisca čakavca xvi vijeka na jednom mjestu. (Vila Hrvatica govori Zoraniću.) Jabuke ke na krilih od vil vidiš, znam da znaš da sloge i pisma od pisac rečena izkažuju: nut Latinki, kolike i kako lipe jabuke u krilu jesu . . . a meni, ah nepomnio i nebaju jezika hirvačkoga! ovo ove same za nevoju pribiram i razgledam, i tebi budi da na nezrili i trpki jabuci pri roka utrigni zahvaļam za sa sifma dramatna se ne ozvati. P. Zoranić 70a.

DRAMATNICA, f. mulier sterilis, (žena) nerotkna. — Postaje od dramatn osone adjektivu dramatan nastavkom ica. — Na jednom mjestu kod pisca čakavca xvi vijeka. Eto, počtena sestro, po milosti duha sveta prez bolizni od utrobe neockviruene porodila si Isukrstu sedam sinov, da se ispuni u tebi ěa pisano jest: Dramatnica porodi mnogih. Nauk brn. 26b.

DRAMČE, n. mjesto negdje u Kosovu. — xiv vijeka. Na Dramčij niva. . . našle put kĵ Dramčju idušte . . . Glasn. 27, 293. (1347).

DRAMETINA, f. ime mjestu. — Prije našega vremena. Drametina. S. Novaković, pom. 132.

1. **DRAMICA, f. zemļa pod nĳivama u Srbiji u okrugu ĉuprijskom. Nĳiva u Dramici. Sr. nov. 1873. 700.**

2. **DRĀMICA, f. dem. drama. — U jednoga pisca Dubrovĉanina xviii vijeka. Unĉe i dramice. B. Zuzeri 145a.**

DRAMICĀ, m. selo u Staroj Srbiji. Iznad sela Dramića na sadašnĳu granicu kneževino Srbije, blizu Grmiĉka. Rat. 193.

DRĀMIŠEVO, n. seoce u Hercegovini u kotaru nevesinjskom. Statist. bosn 120.

DRAMLIĆ, m. prezime. — U naše vrijeme. Aleksij Dramlić. Rat. 97.

DRĀMLIJA, f. zrno (teško dram?) krupne sačme s kojom se puca na zecore. — isporodi dramalĳija, dramaluk, dramuša a i zeĉar. — Akc. se mijena u gen. pl. drāmlĳiā. — Po obliku je rijeĉ turska, ali ne znam, ima li u turskom jeziku rijeĉ derhanly ili diremlĳi koja bi joj uprav odgovarala; ako je nema, onda je postala u našem jeziku od dram turskijem nastavkom li. — U Vukovu rjeĉniku: ‚ein schrott von der schwere eines dram‘ ‚globulus plumbeus drachmae ponderē.‘

DRĀMŌSER, m. ĉorĉek koji s. . e po malo (na dramu), u šahi o tvrdiĉi. rijeĉ prostaĉka. — U Vukovu rjeĉniku: Ovako (u Srbiji) selaci zovu trgovce varošane (koji od tvrde na dramove sve ĉine) ‚ein spitzname für kaulente‘ ‚convicium im mercatore‘. — i s drugijem ne dosta jasnijem znaĉenjem (i to u šahi) u narodnoj pjesmi našega vremena: Kada vidi ženske niti: kakvi s' ovo dramoseri? Vuk, rjeĉ. 138a.

DRĀMŌSERĒNE, n. djelo kojijem se dramoseri, tvrdoća. rjeĉ prostaĉka. — U Vukovu rjeĉniku (illiberalitas*).

DRĀMŌSERITI, dramŌserim, impf. illiberalem esse, tvrdovati, biti tvrd. prostaĉka rijeĉ. — Akc.

se mijena u aor. 2 i 3 sing. drāmoseri. — Postaje od dramoser nastavkom i. — U Vukovu rjeĉniku s primjerom: Šta si uzeo dramoseriti?*

DRĀMUŠA, f. vidi dramlija. — Akc. se mijena u gen. pl. drāmūša. — U naše vrijeme i u Vukovu rjeĉniku. Poslato u mag. vaļevski da nam poštu 3000 kremaĉi i saĉne dramuše. Protokol nenad. 81. Sedamdeset i sedam dramuša. Nar. pjes. vuk, rjeĉ. 138a.

DRĀNĉENE, n. djelo kojijem se dranĉi. — U Vukovu rjeĉniku.

DRĀNĉITI, drānĉim, impf. vidi drĳanĉiti. — U Vukovu rjeĉniku.

DRĀNGULIJE, f. pl. sitne stvari što se nose na odĳelu, osobito na prsima i oko pasa, te obiĉno maĉe trebaју ili su samo ares, kao n. p. kite, a i palacke, maše za vatru i tako daļe. — Može biti da postaje od tur. turu-(turu) engüle, razĉiĉta puca. — U naše vrijeme u Srbiji. Palacke, arĳija, mašice za vatru i sve druge drangulije. M. D. Miliĉević, zim. veĉ. 226.

DRĀNAĀ, Draĉna, n. mjesto pod nĳivama u Srbiji u okrugu smederevskom. Nĳiva u Draĉcu. Sr. nov. 1873. 695.

DRĀNEHNA, m. ime muško. — xiv vijeka. Dēdĳ imĳ Draĉehna. Deĉ. hris. 21. 89.

DRAP, m. moļe biti ĉa je isto što trap. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Zema drĉe, kupi more, drap prĉek drapa polje riļe, poskakuju brda i gore, val svrh vala pleĉa diļe. J. Kriapotiĉ, kat. 103.

DRĀPA, vidi apa drapa.

DRĀPAC, Drapac, n. zemļa pod nĳivama u Srbiji u okrugu smederevskom. Nĳiva u Drapcu. Sr. nov. 1873. 459.

DRĀPĀNE, n. djelo kojijem se drapa (vidi 1. drapati), ĉesaĉe. — U Vukovu rjeĉniku (frictio*).

1. **DRĀPATI, drāpām, impf. ĉesati. — Akc. kaka je u inf. taki je u praes. 3 pl., u aor., u ger. praes., u part. pract. act., u ger. pract.; u ostalijem je obiĉima onaki kaka je u praes. 1 sing. — Rijeĉ je praslavenska, isporodi pol. drapaĉ, ĉeš. drapati s istijm znaĉenjem, ipak je u našem jeziku potvrđena istom u naše vrijeme (ali vidi i 2. drapati) i u Vukovu rjeĉniku (drapati i drapati se). — Sa se, refleksiĉno, ĉesati se. Ove devojĉice, koje se zed beļe jedna na drugu, ĉepkaju prsima svojo nosiĉe, drapaju se bez obzira. M. D. Miliĉević, zlosel. 258.**

2. **DRĀPATI, drāpĳem (drāpām), impf. lacerrare, strazrti, raskiđati. — Kod kajkavaca i sjevernijeh Stokavaca. — Jamaĉno je ista rijeĉ što 1. drapati, ali s novijim znaĉenjem; ipak dolazi od prošloga vijeka, a između rjeĉnika u Bjelostjenĉevu (drāpĳem ‚dilacero‘) gđje naj prije dolazi, u Voltigĳijnu (praes. drapam i drāpĳem ‚stracciare, logorare‘ ‚zerreissen, abnutzen‘), u Stuliĉevu (v. drpiti) s doĉatkom da je uzeto iz Bjelostjenĉeva. — isporodi drpiti, drapiti. Narav im je kao i lisice, jere tvoje drapa srec. A. J. Knezović (verš.) 19b.**

DRĀPAV, adj. vidi hravp. — Postaje od (1. i 2) drapati nastavkom vs. — U Vukovu rjeĉniku (vidi rapav).

DRĀPITI, drapim, impf. vidi 2. drapati. — U Bjelostjenĉevu rjeĉniku (kod drāpĳem).

DRĀPNIĆI, m. pl. seoce u Bosni u okrugu zvorničkom. Statist. bosn. 97.

DRASAVICA, f. mjesto u Srbiji u okrugu uziĉkom. Livada u Drasavici. Sr. nov. 1872. 590.

DRASKOVIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Mine Drasković. Rat. 141.

DRASKOVO, *n. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom*. Livađa u Draskovu. Sr. nov. 1868. 413.

DRASTIN, *m. seoce u Hrvatskoj u podžupaniji riječkoj*. Pregled. 5.

DRAŠČEVIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Jevreim Draščević. Rat. 841.

DRAŠČIĆ, *m. prezime, isporodi Drašković*. — *Dolazi (pisano Draščić)* xiv vijeka. Radoslav Draščić. Deč. hris. 8—9. 76.

DRAŠČIĆ VRIH, *m. selo u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-sluškom*. Razdijel. kr. 11.

DRAŠE, *f. pl. selo u Hrvatskoj u podžupaniji krapinsko-topličkoj*. Pregled. 56.

DRAŠKI, *adj. koji pripada Plavčoj Drazi*. V. Arsenijević.

DRAŠKIŃA, *f. žensko čelade iz Plavče Drage, između Jasenice i Plaškoga*. V. Arsenijević.

DRAŠKO, *m. ime muško*. — *Naj stariji je oblik Dražko; odakle ne glasi, ž je pred k postalo š; nalazi se pisano i Draško, Dražko*. — *Postaje od drag nastavkom lko; g pred k mijenja se na ž*. — *Od xii vijeka a između rječnika u Vukovu*. Bratnjega Draško. Starine. 13, 209. (1186 prepis. 1250). Dražko. Deč. hris. 6. 7 i još na mnogo mjesta. Draško. 70. 71. Draško. 103. Draško. S. Novaković, pom. 62. Kod mog brata Draška kapetana. Nar. pjes. vuk. 3, 363. Drugo bješe Popovića Draško. Pjev. crn. 151^b.

DRAŠKOVAC, Draškovec, *m. ime mjestima i vodama*. a) selo u Srbiji u okrugu topličkom. M. D. Miličević, kraj. srb. 353. — b) selo u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-sluškom. Razdijel. kr. 11. — c) selo u Medunurju (kajkavski Draškovec). Schem. zagr. 1875. 136. — d) potok u Gornirju. V. Arsenijević.

DRAŠKOVA KUTINA, *f. selo u Srbiji u okrugu niškom*. M. D. Miličević, kraj. srb. 120.

DRAŠKOVIĆ (Drašković), *m. prezime po ocu Drašku*. — *Od xiv vijeka (ispred pisano Draškovića, vidi Draško)*. Draškovič. Deč. hris. 10. 16 i još na nekoliko mjesta. Draškovič. 101. Matiju Draškoviću. Mon. croat. 139. (1490). Bani Drašković. And. Kacić, kor. 485. Drašković, prezime. J. Bogdanović. Sem. karlov. 1883. 73.

DRAŠLJAR, *m. tornator, čovjek (zanatlija) koji obrađuje drvo i drugo postavio ga na os što se okreće a dječajući ga nožem ili djetelom što se polagahno pomiče, od nem. drechsler*. — *U naše vrijeme na Rijeci*. F. Pilepić.

DRAŠLJEVO, *n. selo u Gackom*. V. Lješević.

DRAŠNA, *f. ime mjestu*. — *Prije našega vremena*. Drašna. S. Novaković, pom. 132.

DRAŠNICE, *f. pl. selo u Dalmaciji u kotaru makaranskom*. Repert. 1872. 19. — *pomiče se prošloga vijeka*. Koji hoće da su došli iz Mostara naj pri u Drašnice. Norini 46.

DRAT, *m. žica, šem. draht, vidi drot*. — *U naše vrijeme*. U to vrijeme drat poteže u bijelu Beču, pozdrav nami od česara dode. Nar. pjes. kras. 1, 98.

DRAVA, *f. Draus, Dravus, rijeka, što dijeli Hrvatsku u Slavoniju od Ugarske i utječe u Dunavo*. — *Akc. se mijenja u voc. Drāvō*. — *U latinskom jeziku s oblikom Draus dolazi od i vijeka (u Plinija starijega)*. — *Ako nije tuđa riječ, postaje od istoga korijena od kojega je i drjeti*.

— *U našem jeziku potvrđeno je od xvi vijeka (i s oblikom Derava koji vidi), a između rječnika u Mikajinu, u Bjelostjenčevu, u Jambrišičevu 1, 232^b, u Voltijijinu, u Vukovu*. Savu i Dravu . . . učini krvavu. M. Vetranić 1, 48. Plave rijeke Sava i Drava. P. Kanavolić, iv. 11. Dunav, Tisa, Drava, Sava. J. Kavačić 283^b. A kad dođe do studene Drave. Nar. pjes. vuk. 3, 45. I načini na Dravi mostove. 3, 46.

DRAVČINE, *f. pl. mjesto na Krku*. — *U rukopisu xviii vijeka (po spomeniku xiii)*. Do Dravčin. Mon. croat. 316. (1230).

DRAVICA, *f. uprav dem. Drava*. a) voda blizu Varaždina. — *xvi vijeka*. Čuli smo da nekako nemarljivo pomažete Dravicu navraćati. Mon. croat. 303. (1596). — b) selo kod Mostavine u Slavoniji u podžupaniji osječkoj. Schem. zagr. 1875. 147.

DRAVKA, *f. velika šajka koja samo po Dravi može plivati*. — *U Vukovu rječniku*.

1. DRAŽA, *m. ime muško, isporodi Dražo*. — *Akc. se mijenja u voc. Dražo*. — *Postaje od drag nastavkom ja; gj mijenja se na ž*. — *Od xiv vijeka (ali vidi i Dražin) a između rječnika u Vukovu*. Brat mu Draža . . . Draža Hraustajčić. Deč. hris. 22. 90. Draža Stanišorov vnučk. Glasn. 27, 292. (1347). Draža. S. Novaković, pom. 62. — i kao prezime. Sto ču osorskih od kuć inih, Draža, Šaja, Mojsje, Gabiije? J. Kavačić 150^a.

2. DRAŽA, *f. ime žensko*. — *Akc. i postaje kao kod 1. Draža*. — *xiv vijeka u Dubrovcu, ali po dubrovačkom govoru s nom. Draže (voc. Draže), i to u latinskim spomenicima (pisano „Drase“)*. „Drase uxori Marci de la Selaua . . . pro ipsa Drase . . .“ Mon. rag. 50. (1313). „Drase uxor condam Vrsii de Zereua“. 252. (1347).

1. DRAŽAC, Drašca, *m. ime muško, isporodi 1. Draža*. — *drugo a (iegda k) ostaje samo u nom. sing.; u ostalijem padežima ž pred e glasi š*. — *xiv vijeka Dražec*. Deč. hris. 8. 16 i još na nekoliko mjesta. Dražec. 75. 98.

2. DRAŽAC, Drašca, *m. zemlja pod niva u Srbiji u okrugu smederevskom*. Niva u Draču. Sr. nov. 1875. 1327.

DRAŽAJ, *m. ime muško, isporodi Draža*. — *xiv vijeka*. Deč. hris. 38.

DRAŽAK, draška, *m. labrus fostivus, neka riba*. — *U Dalmaciji (u Spjetu?)*. J. Kolombatović.

1. DRAŽAN, *m. ime muško*. — *isporodi Draža*. — *xiv vijeka i u Daničičevu rječniku (Dražan 1, 304 i 3, 588)*. Dražan. Mon. serb. 564. (1322). Deč. hris. 46. 98. Glasu. 15, 291. (1348^b).

2. DRAŽAN, dražna, *adj. kojega treba dražiti (vidi 1. dražiti)*. — *U Stuličevu rječniku (v. dražitejan)*. — *nepouzdan*.

DRAŽANIN, *m. čovjek iz Plavče Drage*. V. Arsenijević.

DRAŽANOVAC, Dražanovec, *m. selo u Srbiji u okrugu topličkom*. M. D. Miličević, kraj. srb. 353. — *pomiče se i prošloga vijeka*. Ot Dražanovca Jovanb. Glasn. 49, 12. (1734).

DRAŽANOVIĆ, *m. prezime po ocu Dražanu*. — *xiv vijeka u latinskom spomeniku*. „Budenam filiām Mūteni Drasanovich“. Mon. rag. 1, 216.

DRAŽAN, Dražna, *m. selo u Srbiji u okrugu biogradskom*. K. Jovanović 98.

1. DRAŽAŃE, *n. selo u Braničevu xiv vijeka*. U Braničevu na rječ. Vitelnice selo Dražanje. Glasn. 24, 265. (1382).

2. DRAŽAŃE, *n. djelo kojijem se draža.* — *U Vukovu rječniku* (das theuerer-werden' ,to constare majori pretio').

DRAŽATI, dražam, *impf.* cariorum fieri; placere; magui facere. — *Ake. se mijenja u praes.* 1 i 2 *pl.*: dražamo, dražite, u *avr.* 2 i 3 *sing.* dražā, u *part. praes. pass.* dražān, dražāt. — *Postaje od komparativa draži nastarkom a (pod a) od ili od drag nastarkom ja (pod a) bb) i b)).* — *Od xviii vijeka a između rječnika u Stuličevu* (pretium angere; magui facere, aestimare, placere, arridere, desiderare) i *u Vukovu* (im preise steigen, theuerer werden' ,flo carior, consto majori pretio') s *dodatkom da se govori u Dubroniku a) neprelazno. aa) cariorum fieri, skupjeti. — u naše vrijeme u Dubroniku (vidi u Vukovu rječniku. — bb) placere, biti drag, mio, ugodan, s dat. — u jednogu pisca xviii vijeka.* Ne draža bo bogo nevirno i nevistino obitanje. Blago turl. 2, 96. Nek svak besidi, što mu draža. 2, 192. — *b) prelazno, cijeniti. — u Stuličevu rječniku.*

1 DRAŽE, *m. ime muško. isto što 1. Draža ili što Dražeta?* — *xi vijeka u latinskom spomeniku (pisano Draze i Drase). Draze tribunus testis. Doc. hist. rač. 42. (1033). Drase. 87. (1070). 133. (1080).*

2. DRAŽE, *f. od mila se tako zove ešelade; kuže se i muškome. — Postaje od drag nastarkom j. — Dolazi (samo voc. draže) u jednoga pisca xvii vijeka a između rječnika u Belinu (blanditiis corruptus' ,le madri per delizia chia-mano i figliuoli': moja draga, ali ti moja draže 12^a) i u Stuličevu (filius dilectus, filia dilecta').* Lubi mene ti, Ljubdraže, celijem ja kada i ti celiješ, moja draže. M. Gazarović 98^b. Nu Ljubdraže, moja draže, život mi ti s'. 102^b.

3. DRAŽE, *vidi 2. Draža.*

DRAŽEĽA, *f. selo u Kosovu. — xiv vijeka.* Glasn. 24, 255. (oko 1350).

DRAŽEN, *m. ime muško. — Od xi vijeka (u latinskom spomeniku pisano Drasen) od prije našega vremena. Drasen. Doc. hist. rač. 54. (1059). Dražen. Dec. hris. 28. 102. S. Novaković, pom. 62.*

DRAŽENOVIC', *m. prezime po ocu Draževu. u naše vrijeme. T. Boca 6. Sem. srb. 1882. 204.*

1. DRAŽEŃE, *n. djelo kojijem se draži (vidi 1. dražiti). — Stariji je oblik draženje. — Od xvii vijeka a između rječnika u Vrančićevu (draženje irritamentum' glje naj prije dolazi, u Mikalju (draženje, razdraženje, irritatio, exulcoratio'; draženje, nevojenje, vexatio, exagtitatio'). u Belinu (draženje irritatio' 420^b), u Bjelostjenčevu, u Jambresičevu (irritabilitas'), u Voltigjinu, u Stuličevu, u Vukovu (irritatio). Draženje kojim je dražio gospoda D. Daničić, 1car. 15, 30. Za sve draženje kojim ja bješe dražio. 2car. 23, 26.*

2. DRAŽEŃE, *n. ocatio, djelo kojijem se draži, rlači, arlu (vidi 3. dražiti). — U Bjelostjenčevu i Jambresičevu rječniku.*

DRAŽESLAV, *m. ime muško. isporodi Drago-slav. — xiv vijeku i u Daničićevu rječniku (Dražeslav). Dražeslav. Dec. hris. 13. 17 i još na nekoliko mjesta. Mon. serb. 176 (1367).*

DRAŽETA, *m. ime muško. — Postaje od drag nastarkom eta; g pred e mijenja se na ž. isporodi Draža. — Od xvi vijeka a između rječnika u Vukovu. Dražeta. Dec. hris. 44. S. Novaković, pom. 62.*

DRAŽETIĆ, *m. prezime po ocu Dražeti. — Od xv vijeka i u Daničićevu rječniku (Dražetić). Kuzo Graguru Dražetiću. Spom. sr. 1, 135. (1416).*

DRAŽETINA, *f. augm. drağa. — U Vukovu rječniku.*

DRAŽEVAC, Draževca, *m. dva sela u Srbiji. a) u okrugu biogradskom. K. Jovanović 95. — b) u okrugu aleksinačkom. Sr. nov. 1879. 2.*

DRAŽEV DO, Draževa Dola, *m. selo u Bosni u okrugu travničkom. Draževdol. Statist. bosn. 75.*

DRAŽEVIĆ, *m. prezime. — Od xiv vijeka. Dražko Dražević. Dec. hris. 54. Miloš Dražević. Rat. 357. — i ime mjestu prije našega vremena. isporodi Draževići. Dražević. S. Novaković, pom. 132.*

DRAŽEVIĆI, *m. pl. ime mjestima. a) dva seoca u Bosni u okrugu sarajevskom: jedno u fojničkom kotaru. Statist. bosn. 13; drugo u rišočkom. 27. — b) nepoznato selo prije našega vremena. Draževići (selo). S. Novaković, pom. 132.*

DRAŽEVINA, *f. ime mjestima. a) mjesto u Boci blizu Perasta. vidi Dražev Vrt. Glasn. 40, 8. — b) dva sela u Crnoj Gori u Ješanskoj nahiji: Draževina gorina i doña. 20.*

DRAŽEVO, *n. ime mjestima. a) planina u Hercegovini. Rumska (nahija) graniči se sa Skopajskom od koje rastavlja je planina Draževu i Dragušā. F. Jukić, zemlj. 37. — b) seoce u Hercegovini u koturu fočanskom. Statist. bosn. 111. — c) selo u Srbiji u okrugu pirotskom. M. D. Miličević, kraj. srb. 234.*

DRAŽEV VRT, *m. mjesto u Boci kotorskoj. isporodi Draževina, a). — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (od Perasta oko po sahata idući ka Koturu prema Markovu vrtu nekoliko kuća, među kojima na samoj vodi ima stara zidina za koju se pripovijeda da je bila kula Lima arambaše). Oko po sahata od Perasta nekoliko rastak-nijeh kuća zovu se 'Dražev vrt'. Vuk, poslov. xvii.*

DRAŽIC, *m. mjesto pod livadama u Srbiji u okrugu čuprijskom. Livada u Dražicu. Sr. nov. 1866. 146. 254.*

1. DRAŽICA, *f. ime žensko, dem. Draga (vidi 2. i 3. Draga). — Prije našega vremena. Tebi Dražica jes ime. Š. Menčetić 66. Dražica. S. Novaković, pom. 62.*

2. DRAŽICA, *f. dem. 1. draga. — Pred nastarkom ica g se mijenja na ž. — Od xiv vijeka (vidi dalje pod d)) i u Vukovu rječniku. Dražica pod Ričjaenli. Stat. krč. ark. 2, 295. (1443). Dasmu dražicu i pored drugu dražicu. Mon. croat. 142. (1490). — i kao ime mjestima: a) selo u Hrvatskoj u podžupaniji bjelovarskoj. Pregled. 80. — b) seoce u hrvatskoj krajini blizu Rueljana (Ramjana). Schem. segn. 1871. 28. Razdijel. kr. 18. — c) kao mjesto na Krku pominje se xv vijeka. V Dražica (?). Stat. krč. ark. 2, 295. (1443). — d) selo u Istri u kotaru voloskom. V. Sabjar 504. — može biti da se oco pominje xiv vijeka: Od gromačo (v) Dražicu. Mon. croat. 46. (1395). — e) mjesto u Srbiji u okrugu čuprijskom. Branik u Dražicu. Sr. nov 1873. 700. — Kao ime mjestu dolazi i plur. Dražice. Dražice velike i Dražice male, dva sela u Hrvatskoj u podžupaniji ri-ječkoj. Pregled. 6. Dražico, selo u Dalmaciji među Brgdudom i Dobropolcima. V. Sabjar 89.*

DRAŽIĆIĆ, *m. prezime (po majci Dražici). — xiv vijeka u latinskom spomeniku pisano Drasi-eich. Famulum June Drasicich'. Mon. rag. 1, 198. (1344).*

DRAŽIĆ, *m. prezime. — Od xv vijeka. Šimun Dražić z Bužan. Mon. croat. 90. (1460). Ljepos duše još ostavi Dražić Ivan svoj državi. J. Ka-valjin 127^b. Dražić. Sem. karlov. 1863. 72.*

DRAŽIKUJA, *m. vidi draživaška.* — *U naše vrijeme* Hoćeš, čeri, kapurala? Neću, majko, kapurala: kapural je dražikuja. *Nar. pjes. u Lici.* V. Arsenijević.

DRAŽILO, *m. ime muško.* — *U vijeka.* Deč. iris. 16. 19 i još na nekoliko mjesta.

DRAŽILOVIĆ, *m. prezime po ocu Dražilu.* — *Od xiv vijeka.* Prvošib Dražilovec. Deč. iris. 27. 102. Dorde Dražilović. Rat. 93.

DRAŽIN, *adj. kojemu pripada Draži (vidi 1. Draža).* — *Krajem xiii vijeka i u Daničeviću rječniku (Dražina)* Rao, Dražina syn. Mon. serb. 63. (1293—1302).

1. **DRAŽINA**, *f. vidi dragoća.* — *Akc. se mi je u dat. sing. dražini, u acc. sing. dražinu, u voc. sing. dražino, u nom., acc., voc. pl. dražine, u gen. pl. dražina.* — *Postoje od drag nastavkom ina pred kojim se g mijenja na ž.* — *U Stuličevu rječniku (penuria, annuae difficultas.* 2. v. dragoća).

2. **DRAŽINA**, *f. augm 1. draga.* — *S osobitim značenjem i kao ime mjesta govori se na Krku:* Dražine zovu u Dubašnici na Krku općinsko obično golo i pusto zemljište pokraj mora, gdje pasu ovce zimi. Tu riječ sam čuo u istom značenju i drugdje po Krku. I. Milčetić.

DRAŽIN DŌ, *Dražina Dŏla, m. seoce u Hercegovini u kotaru trebiškom.* Dražin dol. Statist. bosn 124.

DRAŽINIĆ, *m. selo u Srbiji u okrugu čačanskom.* K. Jovanović 172.

DRAŽINOVIĆ, *m. prezime.* — *xiv vijeka.* Radoslav Dražinović (Dražinovik'). Deč. iris. 93.

DRAŽINOVIĆI, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu užičkom.* K. Jovanović 156.

DRAŽINA, *f. caritas, skupoća isporodi dražina.* — *U naše vrijeme.* u Lici. V. Arsenijević. Udarila velika dražina i u žito i u blago i u sve, neš živ ostati'. J. Bogdanović.

DRAŽIONICA, *f. vidi dražiteljica.* — *U Stuličevu rječniku (kod dražiteljica).* — *nepouzđano.*

DRAŽITEL, *m. čovjek koji draži (vidi 1. dražiti).* — *U Jambresićevu rječniku (irritator) i u Stuličevu (irritans, irritator).*

DRAŽITELJAN, *dražiteljan, adj. kojega treba dražiti (vidi 1. dražiti).* isporodi dražan. — *U Stuličevu rječniku (elie si dee provocare' lacesendus).*

DRAŽITELJICA, *f. žensko čelade koje draži (vidi 1. dražiti).* — *isporodi dražionica.* — *U Stuličevu rječniku (irritans, quae irritat').*

1. **DRAŽITI**, *dražim, impf. commovere, concitare, irritare, vexare, djelom ili riječju buditi u kome (objektu) koje žestoko sjećanje, poticati, namiti, uckati.* — *Akc. kako je u praes. taki je u impf. dražāl, u aor. 2 i 3 sing. draži, u part. praet. pass. dražen; u ostaljem je oblicima onaki kako je u inf.* — *Postane nije dosta jasno: kao da je kauzalni glagol prema korijenu drag, tristi se, isporodi slov. drgati, rus. дрогнуть, дрожать, čes. drhati, polj. drgnąć, drgać, držeć, ali je kod toga nejasan oblik u drugom staveškim jezicima: rus. дразнить, polj. drażnić, slov. draždžiti, čes. draždžiti; po ovijem zadnjem oblicima kao da je korijen drag, isporodi polj. droszcz, droszcz, groza i naše draždžati.* — *U našem se jeziku potvrđuje od xvi vijeka a između rječniku u Vrančićevu (instigare, irritare, lacesere) i u Mikaljinu (dražiti, poticati, razdraživati irrito, provoco, exulcero, lacesere; nevojit, žalostiviti, exagito,*

vexo, insector, facere negotium, exhibere negotium'), u Belinu (irrito' 420b; instigo' 410b; iracundiam movere' 35a; provoco' 594a; dražiti se irasci' 35a), u Rjelostjenčevu (instigo, provoco, irrito, lacesso, stigo, prorito, exulcero, incito; vexo, exagito'), u Jambresićevu (irrito'), u Volčijinu (aizzare, stuzzicare, esacerbare' aureizen, aufofderu'), u Stuličevu (exacerbare, exasperare, iram aliequz asperare, aniam aliequz exulcerare, aliequz irritare, provocare, affligere'; dražiti se irasci, succensere'), u Vukovu (reizen, zergen' irrito').

a. *aktivno. a) uopće u kojem mu drago sjećanju. objekat može biti čelade ili životinja ili samo sjećanje.* Vi otei, ne dražite vaših sini. Kateč. 1561. D4. Mnoga dobra kana češ ovdj, koja samo draže a ne nasiaju. M. Radnić 439b. Sto većma on dobiva, to sve većma želu draži. V. Došen 74b. Jer sastanke kada traži, bolest svoju bludnu draži. 94b. U toj muci, koja draži čut a nrači um. S. Ľubisa, prip. 94. i u tjesnom sjećanu. Nemoj... dražiti plač moj ļuti. M. Gazarović 113. Dražiti smaš cibi cupiditate excitare'. A. d. Bella, rječ. 92a. Ruža draži očajnija i užije poljublenu M. Katančić 72. — b) stimulare, provocare, poticati na što. Kako orao dražeći ili ti savajajući na letenje ptice svoje. F. Lastrić, ned. 41. Na to mene dražiš. J. Rajčić, boj. 19. — c) irritare, osobito o jedu, ļuti, isporodi ļuti, jediti. objekat može biti: aa) čelade. Jesu mnogi ļudi đjvaoskoga srea, koji, kako vide da je jedan čovjek srdit i nestrpljen, draže ga, uzbuduju i probuduju na jĳed i na srebnu. M. Divković, bes. 203a. Proždenu űih, jere su dražili tebe, gospodine. B. Kašić, rit. 185. psal. 5, 11. Grisi toliko boga draže. J. Banovac, pred. 105. Tko draži ili ti na srebnu navodi majku svoju. F. Lastrić, ned. 60. I ne draži po vojsci junaka. Nar. pjes. vuk. 1, 601. — bb) zvijer, životinja. Tko će žalit onoga koga je zanjga űjila jer ju je otišao dražiti? J. Filipović 1, 469a. Vidla stvar ovu, velike i male ptice kad na sovu jurisom navale... trostokljun i žune s diteli na strani draže, svoje kljune oštreći o grani. A. Kanižlić, rož. 6. Draži osiĳnak. (Z) Poslov. danic. 20. Nje mudro dražiti pse, koji spavaju. S. Ľubisa, prip. 173. — d) u prenesenom smislu o vatri, isporodi poticati. Žif ogañ potiče, podnitom plan draži. Đ. Baraković, vil. 317. — e) vexare, mučiti. Što je kapla sama za zagasit veličati požog ovijeh živih plama? ogañ draži, ne dobiva jedna kapla. J. Kavañin 395b. Gdi se srce praži koje nagla vatra draži. V. Došen 203b.

b. *sa se, refleksivno.* Narav... rad naj mañe psoiti draži se i smuti. A. Georgeico, nasl 259. Zato sebe lipu kaže, da se za űom srca draže. V. Došen 103b. Tim mirisom đoj se žela draži. J. S. Reļković 286.

2. **DRAŽITI**, *dražim, impf. u dva pisca Slavonca xviii vijeka, kao da znači: činiti (ili govoriti) kome (objektu) što ugodno (drago).* — *Postaje od drag nastavkom i.* Posla poklisare papu dražeći i varajući. A. Kanižlić, kan. 606. Mšec zemlj da i Venus vlaži, i još (h)ladom svrlu toga draži J. S. Reļković 10. Kadkad jećmom, kad zobjom űu (kravu) draži, kadkad podaj űoj lizati soli. 93. Grahor zemlje onizite traži, š űih kućnika i rodivom draži. 114. Kada žita dobrih kućanina pojem stoji gori kano stina, oči dražiš i kano čestitas gazdi sriću. 297.

3. **DRAŽITI**, *dražim, impf. occare, drĳati, vlatiti.* — *U Bjelostjenčevu i Jambresićevu rječniku.*

DRAŽIV, *adj. vidi draživ.* — *U Stuličevu*

rječniku, gdje je posve nepouzđano značenje: 'incitativo', 'incitans'.

DRAŽIVAŠKA, *m. čorjek koji draži vaške (pašcad); tako se po selina u šali i za rug zove seoski sudac, ili čuši, panduri i drugi ljudi koji idu po kućama da opomenu o (neugodnijem) dužnostima, te tjem draže pašcad da na njih laje. u Lici dražikuja (koje vidi). — U Vukovu rječniku: draživaška 'ein spitzname der dorf-schulzen (gleichsam störehund)' ,turbans canes'. U vojvodstvu zovu draživaše po miliciji vraj-tove, a po paoriji birove i pandure, koji idu po selu od kuće do kuće, te zovu ljude na robiju i na zapovijesti (i „draže vaške“).*

DRAŽIVOJEVIĆ, *m. prezime. — xiv vijeka i u Daničičevu rječniku (Draživojević). Miotens. Draživojević. Mon. serb. 102. (1332).*

DRAŽLEVO, *n. selo u Hercegovini u kotaru gatačkom. Statist. bosn. 114.*

DRAŽLIV, *adj. koji se lako draži (vidi 1. dražiti). — isporodi draživ. — U Jambrešičevu rječniku (irritabilis).*

DRAŽMIR, *m. ime muško. — xiv vijeka. Draž-mirs. Deč. hris. 12. 79.*

DRAŽMIROVAC, *Dražmírovca, m. selo u Srbiji u okrugu čuprijskom. K. Jovanović 181. — Fo-miše se xiv vijeka, ali je pisano Daržmirovci (jamačno pisarskom griješkom mješte Dražmi-rovci), vidi kod Danakovići. To je bez sumnje sadašnje selo Dražmirovci blizu Ravаницe u srezu resavskom. Đ. Daničić, rječ. kod Daržmirovci. 1, 301.*

DRAŽMIROVAČKI, *adj. koji pripada Draž-mirovcu. Dražmirovačka (opština). K. Jovanović 181.*

DRAŽMIROVCI, *vidi Dražmirovac.*

DRAŽNIK, *m. ime muško. — U jednoga pisca xvi vijeka. Od jednoga netja njegova jimenom Dražnika. P. Zoranić 309.*

DRAŽO, *m. ime muško, vidi Draža. — Krajem xiii vijeka i u Daničičevu rječniku. Dražo, Pilov's syn. Mon. serb. 62. (1293—1302).*

DRAŽOJE, *m. ime muško. — xiv vijeka i u Daničičevu rječniku 3, 588. Dražoje. Deč. hris. 4. 6 i još na mnogo mjesta. Dražoje Radomi-rović. Glasn. 15, 295. (1348?).*

DRAŽOJEVIĆ, *m. prezime po ocu Dražuju. — xiv i xv vijeka i u Daničičevu rječniku (Dra-žojević 1, 301 i 3, 588). Rajko Dražojević. Deč. hris. 7—8. Miloslav Dražojević. 10. i još na nekoliko mjesta. Rajko Dražojević. Glasn. 15, 294—295. (1348?). Pavao Dražojević. Mon. serb. 468. (1454).*

DRAŽUJ, *m. ime muško. — xiv vijeka i u Daničičevu rječniku 3, 588. Dražuj. Glasn. 15, 294. (1348?). 24, 273. (1395).*

DRAŽUJEVIĆ, *m. prezime po ocu Dražuju. — xiv vijeka. Rađ Dražujević. Deč. hris. 14. 83. Bogoje a brats mu Rađ i Dragany Draž-ujevići. 14. 82.*

DRAŽUJEVO, *n. (uprav koje pripada Dra-žuju) mjesto u Srbiji. — xiv vijeka i u Daničičevu rječniku. Selo Kumany i meda mu oty Du-nava na Jazvine s Resave i a s Topoljivnicom među Dražujevo („Dražuevo“) i medu Črtovto. Mon. serb. 199. (1381).*

DRAZUL, *m. ime muško. — U jednom spo-meniku xiv vijeka i otale u Daničičevu rječniku (Dražul) 3, 588. Dražul Mrčina. Glasn. 15, 294. (1348?).*

DRAŽUT, *m. ime muško. — xiv vijeka. Brat mu Dražuts. Deč. hris. 44.*

DRBIČE, *n. mjesto u Srbiji u okrugu rud-ničkom. Zemlja u Drbiču. Sr. nov. 1874 245.*

DRBIČSKO POLE, *n. mjesto u Srbiji u okrugu podrinskom. isporodi Drbiče. Zemlja u polju drbič-skom. Sr. nov. 1868. 157.*

DRČANJE, *n. djelo kojijem se drca. — U Vu-kovu rječniku.*

DRČATI, *drčam, impf. dem. drmati. — Akc. je kao kod drmati. — Od xvi vijeka, a između rječ-nika u Stuličevu i u Vukovu: vidi drmati (als dim.). a) strasiti (o groznici). — u jednoga pisca Dubrovčanin xvi vijeka. Taj ona (groznica) dr-cajuć a ja zubni svijeme rozinu leutajuć. N. Dimitrović 99. — b) lako udarati, dirkati. — u Stuličevu rječniku (v. drčutati).*

DRČMICE, *adv. kao mimogred. isporodi dr-cati, b). — U naše vrijeme u Lici. „Što god on radi, ili čita, ili piše, ili uči, sve drčmice radi“. J. Bogdanović.*

DRČKA, *f. voda u Crnoj Gori. Dreka, rječica, izvire ispod Koma od istočne strane i utječe u Taru kod Mateševa. Glasn. 40, 36.*

DRČKULA, *f. vrsta ženarice što je vrlo mekana i vodena, pa kad se uzme u usta, u jedan put se prolje voda iz nje čim se malo pritisne. J. Stojanović.*

DRČNUTI, *drčnem, pf. kao drcati, ali samo jedan put. može se shvatiti i kao dem. drmnuti. — U Vukovu rječniku.*

DRČA (Drča), *m. prezime. — U Lici. J. Bog-danović.*

DRČAD, *vidi drčurlija. — U Lici.*

DRČANJE, *n. djelo kojijem se drči. — U jed-noga pisca čakavca xvi vijeka (sa starijim obli-kom drčanje), a između rječnika u Bjelostjen-čevu („eursns“), u Jambrešičevu („cursatio“), u Voltigijinu („corsa, il corso“, „laufen“). Naj provoje drčanje stvorise v Prsiju. Š. Kožičić 499.*

DRČATI, *drčim, impf. vidi trčati, od čega postaje promjenom glasa t na d. — U tri pisca čakavca xvi i xvii vijeka a u naše vrijeme kod ugarskih Hrvata; između rječnika u Bjelostjen-čevu („curro“), u Voltigijinu („correre“, „laufen“), u Stuličevu (pisano drčati, v. trčati). a) currere, trčati napje. Hiro drčah. I. Zanotti, en. 39. Vse na lipo zvrije, listor da no drči. Jačke. 304. — b) incursionem facere, udarati (neprijateljski), na-valivati (na tuđu zemlju). Ugro po Europi i Ita-liji drčaju. Š. Kožičić 41a. Drča čestokrat na Morovlave, Ugre i Nimce. 599. Turci drče u po-žeško polje. P. Vitezović, kron. 133. Kosaci Ni-sovski drčaše u turske i tatarske kotare. 171.*

DRČE, *drča, f. pl. drhtalice, pače, pitje. — Po svoj prilici pravi bi oblik bio drčee, te po-staje od osnove glagola drhtati. — U Vukovu rječniku.*

DRČELA, *m. prezime. — U jednoga pisca na-šega vremena. Joksím Drčela. M. D. Miličević, zima već. 211.*

DRČKATI, *drčkam, impf. dražiti, ukati. — može biti da je dem. drcati. — U Stuličevu rječ-niku (incitare, irritare, instigare°).*

DRČURLIJA, *f. vidi djječurlija, isporodi i de-ran, deričte. — U naše vrijeme u Lici. „Sastalo se sila drčurlije, te se igraju“. J. Bogdanović.*

DRČANJE, *vidi drhtađe.*

DRČATI, *vidi drhtati.*

DRČEVAC, Drčevca, *m. selo i seoce u Srbiji u okrugu niškom: preo u zaplanskom srezu, drugo u šekovačkom. M. D. Miličević, kraj. srb. 120. 123.*

DRĐAN, *m. ovan. — U Dubašnici na Krku. I. Miličević.*

DRDĽATI, drđem, *impf. brbljati. — Na Rijeci. F. Pilepić.*

DRDURITI, drdurim, *impf. purani se drdure kada perje naježe. u Prigorju. F. Hefele.*

DRĚČA, *f. česta. — Nejasna postaja; čudnovato je, ako je isto što drača, da je a postalo e, ali isporedi kod čakavaca resti, vrebac. — U Vukovu rječniku: 'das dickicht'.*

DRĚČAN, *vidi driječau.*

DRĚČANE, *n. djelo kojijem se dreči. — U Vukovu rječniku.*

DRĚČATI, drčim, *impf. ispuštati kakav osobiti (neugodni) glas. — Osnova drek postaje po svoj prilici od drr čijem se hoće da pokaže kakav je sam glas (onomatopeja). — Od xviii vijeka a između rječnika u Vukovu ('plären' 'ploro': dreči koza, dreči i dijete kao se dere). a) mutire, večati (o kozi). Jer ni drugo nije boje, za svatove što se kole; prid ni među prde stare, dok se malo pouzpare; dosta samo da ne dreče, nitko više ni ne peče. V. Došen 158a. — b) plorare, derati se (o djetetu) u Vukovu rječniku. — c) o pići, kričestati. Posla caru na dar šarenu prekomornu tiju nalik naše šojke, koja drečeći vikaše iz svega glasa: car, car, car. S. Lubiša, prip. 114. — d) mussitare, o psu, vrčati, rečati. Vaška stane drečati. Nar. prip. vuk. 171. — e) fremere, o četaletu, vrčati. Baka dreči, a Grahovac ječi. Osvetn. 2, 174. Zvjerke vreče, strvni lovcu dreče. 4, 25.*

DRĚČINA, *f. seoce kod Petriine. Schem. zagr. 1875. 134.*

DRĚČINOVAC, Drččinovca, *m. selo u Srbiji u okrugu kneževačkom. K. Jovanović 113.*

DRĚČITI, drčim, *impf. vidi bečiti, I, c). isporedi drečati. — U jednoga pisca xviii vijeka i u Stuličevu rječniku (v. izbečiti etc.). Celo mrska, oči dreči, najviše se da govori. J. Krmpotić, kat. 27. — U naše vrijeme običnije sa se, reflektivno; znače je: 'lutilo vikati, bečiti oči, bečiti se. Počme po putu vikati i drečiti se. Nar. prip. bos. 2. Počme se drečiti na flegu. 49. Sa po grla drečeo se Loja. Osvetn. 6, 82. Drečiti se na koga, srdito vikati. razvajenim očima iskati. M. Pavlinović.*

DREGA, *f. vidi drezga, a. — U jednoga pisca našega vremena po starom rukopisu. Drega, sio volgare. B. Sulek, im. 72.*

DRĚHA, *f. (običnije pl. dröhe), vestis, hašina. — U istočnoj Srbiji. — U Vukovu rječniku.*

DREHAO, drehla, *adj. vidi dresao. — U Stuličevu rječniku drelj, tristic's s dodatkom da je uzeto iz misula; ako je zbilja tako, to je h ispalilo, što je dosta čudnovato.*

DREK, *m. a) ime upori na kolima: 'Uzmi dreka sobom, da podupreš lojtre' (jesteve). — u Podravini. F. Hefele. — b) kola poljivama za strta, da se pšenica na njima nesiti može. Podunavka. 1848. 51.*

DRĚKA, *f. glas što se ispušta drečeći, isporodi drečane. — Postaje od osnove drek od koje je i drečati. — Od xviii vijeka a između rječnika u Vukovu ('das geschrei', 'clamar': stoji dreka koza; stoji dreka djece). Ko to ne vjeruje,*

za to se plaši i stoji ga dreka. D. Obradović, basn. 212. Užas napadne na koze, stane i dreka. 267—268. Graua dirne, stoji dreka jarca. Nar. pjes. vuk. 3, 287. Veka stoji koza za jarići a jarića dreka za kozama. 4, 187. Svrake stane dreka. Nar. prip. vuk. 117. Vaška stane drečati, a kad lav dreku čuje doleti pa šepca devojkju. Nar. prip. vuk. 171. Stane ga (jarca) dreka oko kuće mehehe. 245. Na jedan put očutiše vikju i dreku na dvoru. Nar. prip. bos. 65. Žena i deuce stane dreka. Vuk, dan. 5, 38.

DRĚKALO, *m. zove se strašilo, ide noću, nevidljivo je. Gdje mu čuju glas, vele, da će neko umrijeti. — vidi i drekavac.*

DRĚKALOV, *adj. koji pripada Drekalovićima. — Ima oblik kao da postaje od imenu Drekalo kojemu nema potvrde. — U naše vrijeme. Nagrdišie kuću Drekalovu. Nar. pjes. vuk. 5, 139. Nagrdišie ime Drekalovo. 5, 229.*

DRĚKALOVIĆ, *vidi Drekalović.*

DRĚKALOVIĆI, *m. pl. pleme u Kućima u Crnoj Gori. — Od xviii vijeka i u Vukovu rječniku. Gligorije arhimandrit otz Drekalović. Glasnik. 22, 21. (1768). Prati knigu u Drekaloviće, kupi svate sve Drekaloviće. Nar. pjes. vuk. 2, 535. I odoše u Drekaloviće. 3, 506. — jednina Drekalović bilo bi uprav pretime (Drekalov sin), ali sad znači čovjeka iz onoga plemena (i u Vukovu rječniku), a i imenu Drekalo nema potvrde. isporedi i Drekalov. Lale Drekalović. Nar. pjes. vuk. 5, 531. Doekaa dode Drekalović Lale. Pjev. crn. 42a.*

DRĚKAVAC, drčkävca, *m. onaj koji dreči: narod misli da obnoć ide po polju nekakve čukveronožne zvijer koja dreči kao kozu kad je čuk ugrabi, te je ovako zove. — isporedi drekaloo. — -a- (t) ostaje samo u nom. sing. i u gen. pl — Akc. kaki je u gen. taki je i u ostalijem paležima osim nom. sing. i u gen. pl. drčkävčaa. — Postaje od osnove drek imena dreka i glugola drečati nastatkom av-ica. U Vukovu rječniku: 'der schreier, ein (vermeintliches) thier, das in der nacht schreit, wie eine ziege die vom wolfe weggetragen wird', 'animal nocturnum, quadrupes, clamosum'.*

DRĚKĚNĀNE, *n. djelo kojijem se (jarac) drekeña. — U Vukovu rječniku.*

DRĚKĚNATI SE, drčkėnām se, *impf. mutire, drečati, ali samo o jarcu (vidi drečati, a). — Kao da je dem. drecati. — Akc. se mijenja u praes. 1 i 2 pl.: drekėnuđm, drekėnātė, u aor. 2 i 3 sing. drekėnā, u part. praet. akt. drekėnāo, drekėnāla. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku: kaže se za jarca, vide drečati ('als dim'). Eto ti jarca kući pa se stane drekeñati oko kuće: mehehe. Nar. prip. vuk. 243.*

DREKIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme. Šem. karlov. 1883. 73.*

DRĚKNUTI, drčkėnm, *pf. ispuštiti jednom dreku, zadržati, zakriješati, zavikati, kao perfektivni glagol prema drečati, od čije osnove drek i postaje. — Akc. kaki je u inf. taki je i u ostalijem oblicima osim prezenta. — U naše vrijeme. Puška dreknu iz kamena luta. Osvetn. 2, 108. Pa kad Stanku muka dodjaja, dreknju momak u golemu jađu. 2, 143. Dok top dreknu s Huna visokoga 7, 35. Pop Živko čim vidi to mesto, pomisli da je neka podvala pa drekne: 'Neću ja te prlušie!' M. D. Miličević, zinu. več. 255. U taj mah dreknju paun. jur. 76.*

DRĚKO, *m. ime muško. — U naše vrijeme. I sokola Dreka Ksovića. Nar. pjes. vuk. 4, 512.*

I de si mi Dreko moj rođače! 4, 515. To ih daje Dreku Kosoviću. 4, 516.

DREKOL, *vidi* drkol.

DREL, *m. mjesto u Srbiji u okrugu krajinskom* Bašta u Drelu. Sr. nov. 1871. 488.

DRELI, *vidi* drehao.

DREMAK, drémka, *m. vidi* dremovac. — *Onako stoji u Vukovu rječniku bez ikakva dodatka; ne zna se zašto je onlje ova riječ napisana samo po istočnom govoru, a ne po južnom, po kojem bi trebalo da glasi* drijemak

DREMAN, drémna, *adj. vidi* dremovan. — *U naše vrijeme. Ode kući tako sanjiv i dremnan.* Nar. prip. bos. 1, 116.

DREMAR, *m. mjesto u Srbiji u okrugu šabačkom.* Čair u Drenaru. Sr. nov. 1875. 683.

DREMAVKA, *f. vidi* dremovac, *b).* — *U jednoga pisca našega vremena u kojega ima i dremenka s istim značenjem i s dodatkom da se oboje govori u Istri.* Dremavka, dremenka, galanthus nivalis L. B. Sulek, im. 72.

DREMENKA, *f. vidi* dremavka.

DREMĚŽLIV, *adj. vidi* dremljiv. — *U jednoga pisca našega vremena. Napoljun je podložio dremĚžlive narode.* M. Pavlinović, rad. 85.

DREMINOVAC, Dremínovca, *m. mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom.* Livada u Dremínovcu. Sr. nov. 1874. 61.

DREMLJIV, *adj. somniculosus, kome se često drijema. isporodi* dremĚžliv. — *Po zapadnom govoru* drimjiv. — *Postaje od osnovne drēm glagola* drijemati *nastavkom* živ. — *Od xviii vijeka a između rječnika u Stuličevu (drjemljiv) i u Vukovu.* Da sanjiv ili drimjiv udari redovnika. J. Banovac, uboj. 16. Nebi se toliko drimjiva i studena u službi tvojoj ukazao. A. Kanižlić, uzr. 31. Jedni kažu: oda zla si roda; drugi kažu: ljeta kao guja; treći kažu: sanjiva, dremljiva. Nar. pjes. vuk. 1, 555.

DREMLJIVAC, drémjlivca, *m. dremljiv čovjek.* — *U jednoga pisca xviii vijeka (po zapadnom govoru* drimjivac), *a između rječnika u Stuličevu (drjemljivac).* Nit će spati od drimjivca na priliku. A. Vitaljić, ist. 415b.

DREMLJIVOST, drémjlivosti, *f. osobina, staše onoga koji je dremljiv.* — *U Stuličevu rječniku (drjemljivost, veterinus).*

DREMLJIVSTVO, *n. vidi* dremljivost. — *U Stuličevu rječniku (drjemljivstvo).* — *nepouzdanu.*

DREMODOŃOSAN, dremodŃosna, *adj. vidi* dremonosan.

DREMŃOSAN, dremŃosna, *adj. superifer, koji uspara (nosi, donosi san).* — *U Stuličevu rječniku (drjemonosan) gdje ima i dremodonosan (drjemodonosan) s istim značenjem. — oboje sasima nepouzdanu.*

DREMOVAC, drémŃovca, *m. ime biljkama.* — *Po zapadnom govoru* drimovac. *a)* orchis L, kačanak. — *u Vukovu rječniku (s dodatkom da se govori u Slavoniji) i otale u Sulekovu imeniku.* — *b)* galanthus nivalis L, visibaba. — *u Sulekovu imeniku gdje stoji da ima to značenje u Istri.* — *c)* leucojum aestivum L. — *u Sulekovu imeniku.* — *Dremovac (drimovac, drimovac, drimjivak), slov.* dremavka, dremaljica, dremuljika, rus. dremuk (orchis morio), drema, dremujica (lychnis viscaria), dremka (periploca). I. orchis L., cf. drimovac; 2. galanthus nivalis L. (Istra). B. Sulek, im. 72. Drimovac, I. galanthus nivalis L.

(Gospić); 2. (drinovac), Leucojum aestivum L. (u Dalmaciji). 74.

DREMOVNA, drémŃovna, *adj. somno gravis, kome se drijema da spava.* — *Po zapadnom govoru* drimŃovna. — *-a- ostaje samo u nominalnom nom. sing. m. i u acc. kad je jednak nominativu.* — *Postaje od drēm osnovne glagola* drijemati *nastavkom* ov-ънъ. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* No su zorum bubnji zabubniali i podigli dremovne soldate. Osvetn. 7, 53. Kad pričáš ti, i dremovan bi se razdremao. M. Đ. Miličević, let. već. 327.

DREMUCATI, drémŃećam, *impf. dem. drijemati.* — *U Stuličevu rječniku (drjemucati).*

DREMUĽA, *f. dremŃivo žensko ćelade.* — *U narodnoj pjesmi ugarskih Hrvata (po zapadnom govoru* drimuĽa). Ti drimuĽa Jele, ča žmiriš kot' jazlak? Jačke. 258.

DREMUŠA, *m. ime izmišljeno u šali za dremŃiva čovjeka.* — *U jednoga pisca xvi vijeka (po zapadnom govoru* Drimuša). Drimuši fra Bilo... pribi šćap o rilo. M. Marulić 255.

DREŃ, drēna, *m. vidi* drijen. — *U Vukovu rječniku.*

DRENA, *vidi* Drina.

DRENAJIĆ, *m. selo u Srbiji u okrugu vaŃevskom.* K. Jovanović 101.

DRENAR, *m. mjesta u Srbiji. a) u okrugu ćuprijskom.* Zemlja u Drenaru. Sr. nov. 1875. 32. — *b) u okrugu požarevačkom.* Niva pod Drenarom. 1864. 262. 1865. 20. Niva na Drenaru. 1866. 411

DREŃČA, *vidi* Drijenča.

DREŃČINA, *f. ime mjesta.* — *Nejasna postaja; ne zna se, jeli -e- mješte negdašnjega č. a) selo u Hrvatskoj u podžupaniji sisačkoj. Pregled. 39. — isto ili drugo koje mjesto pominje se već xiii vijeku u latinskijem spomenicima. Prodia: Drencina . . . Mon. ep. zagr. tkač. 1, 36. (1215). Terra Drenchina 1, 42. (1217). — b) selo u hrvatskoj krajini u okrugu banskom. Razdijel. kr. 11.*

DREŃICA, *f. ime vodi i mjestu.* — *-e- stoji mješte negdašnjega č po južnom i istočnom govoru. a) kao ime jednog ili više voda u Staroj Srbiji. — od xiv vijeka (pisano* Drēnica) *i u Daničičevu rječniku* 1, 311 i 3, 589. Utesaše mede SrēbŃijemu Selo . . . u Drēnicu što je zatekŃ Drēnica se sijezi strane do kamenoga broda. Deč. bris. 26. 95. (ovo može biti da je rijeka Glina kod koje sad ne daleko od izvora ima selo Drenica). Selo Brēzi . . . a meda mu potokoms Jelševičkiyma kako pristaje u Drēnicu i niz Drēnicu do Slavičevića kuć. Glasn. 15, 284. (1348?). Selo Dobraševce na Drenice. Mon. serb. 278. (1413). — *b) ime jednome ili više mjesta (po svoj prilici blizu rijeke Drenice). — u naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* U Drenici bijela Devića. Nar. pjes. vuk. 2, 199. I Drenicu ispod Čićavce. 4, 217. Ali odma i Peć privatise; pa i otlo koŃo pojedah, otiđoše niz Drenicu ravnu, kod ordija vodi preturila i iskoći u pole Kosova, u Prištini konak učinili. Pjev. crn. 101b. (biće dolina niz rijeku Glinu). — *i kao ime selu kod rijeke Gline, vidi* prvi primjer kod a).

DREŃIĆ, *m. dem. drijen, mladi drijen.* — *-e- (nj. č) u zapadnom govoru glasi i: drinić.* — *Postaje od osnovne drēm nastavkom* ić. — *U Vukovu rječniku.* — *U Laci znač štó i drijen.* B. Sulek, im. 73. — *S drugijem akcentom (Drēnić) ime je mjestu u Bosni.* Glasn. 22, 4. 53.

DRENĀK, drenika, *m. cornetum*, šuma gdje rastu sami drvenjaci. isporodi drenište, drenovište. — *-o-* (mj. *ē*) *po zapadnom gororu glasi i: drenik*. — *Akc. kako je i u gen. sing. tako je i u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc. drenište, dreniuci*. — *Postaje od osnove drēn nastavkom ikv*. — *U Vukovu rječniku*.

DRENKA, *f. drijen*. — *U naše vrijeme u Lici (po zapadnom gororu drenika)*. B. Šulek, im. 74. — *Drenika krvna, cornus sanguinea L., sevib. u istoga pisca po rukopisu xviii vijeka*. 71.

DRENINA, *f. drijen*. — *U naše vrijeme (po zapadnom gororu drinina)*. Drinina, cornus mascula L. (po M. Sabharu). B. Šulek, im. 74.

DRENIHOVICA, *f. rakija od drešina*. — *U naše vrijeme u Lici*. J. Bogdanović.

DRENĀŠTE, *n. vidi drenik. isporodi i drenovište*. — *U Staliću rječniku*.

DREŅKA, *f. ime žensko*. — *U Vukovu rječniku*.

DRENOPOL, *m. vidi Drenopole*. — *U jednoga pisca xviii vijeka (po zapadnom gororu Drinopol)*. Od Drinopola grada. A. Kanižlić, kam. 2. Nega u Drinopolu našavši. 629.

DRENOPOL, *m. vidi Drenopole*. — *U dvojice pisaca xvi i xvii vijeka; u prvoga po zapadnom gororu Drinopol*. Meju Drinopoljem i Dunajem. S. Kožičić 92a. Jedva nbeuu v Drinopol. 44b. Vidi Drenopole Glasnik 22, 222. (1614—1646). vidi i Andrijanov grad.

DRENOPOŁAC, Drenopólca, *m. čovjek iz Drenopola. isporodi Drenopoljanin*. — *-a- ostaje samo u nom. sing. i u gen. pl.* — *Akc. kako je i u gen. sing. tako je i u ostalijem padežima, osim nom. sing. i gen. pl. Drenopólca*. — *Od xvii vijeka (u prvom primjeru ima -i- mj. -e- po zapadnom gororu a -e- mj. -a- po kajkarskom), a između rječnika u Vukovu. Maximin Drinopolec. P. Vitezović, kron. 37. Eto idi Turei Drenopoleji. Nar. pjes. vuk. rječ. 1399. Oni kažu paši Drenopoleju. Nar. pjes. vuk. 3, 38.*

DRENOPOLANIN, *vidi Drenopolec*. — *pl. Drenopóljani*. — *U Belinu rječniku 37b i u Bjelostjenčevu (Drinopoljanin)*.

DRENOPOLE, *n. Hadrianopolis, Jedrene, grad u Bugarskoj*. — *Postaje od latinskoga oblika ili od grčkoga Δρινοπόλις; narod je shentio kao da je složeno od osnova drēn i pole, s toga po zapadnom gororu glasi Drinopole. isporodi Drenopol, Drenopol, i Adrinopol, Andrnopol, Andrijanov grad*. — *Od xv vijeka a između rječnika u Belinu 37b, u Bjelostjenčevu (Drinopole), u Voltigijinu (Drinopole, 'campagna d'Adrianopoli', 'dio adrianopoliske ebene' što je sam pisac izmislio po drugom dijelu riječi), u Staliću, u Vukovu, u Daničićevu (Drempole)*. Kako je (č) zakon u Drenopoli, u Plovidinu i u Vratovu. Mon. serb. 525. (1451—1481). U Drnopolje i u Plovidin. 527. (1481). Šal je iz Carigrada i dojde u Drenopole. Mon. eroot. 234. (1529). Ako nećemo pod tursku oblast priti . . . kako jest Bosna. Drenopole, Lika, Krbava, Hrvatska zemlja. Anton Dalma, ap. 63. U rumelska jezdi polja, opet srbska naprid sliđi, gđi su od grada Drenopola vrh Marice rijeke zidi. I. Gundulić 312. Ter na kožu ubježe u lijepo Drenopole. Nar. pjes. bog. 224. U planini više Drenopola. Nar. pjes. vuk. 3, 94. — *po zapadnom gororu: Drinopole (noj prije xvi vijeka u latinskoj knjiži pisano 'Drinopolis', vidi Rad. 49, 121). Kad jur Drinopole u Plovidin pribavi. I. T. Mrnavić, osn. 20. Nek na staro Drinopole tvoj dobitni stijeg se usadi. J. Kašanin 220a. — u narodnoj pjesmi čakavskoj na-*

šega vremena mijena se po padežima i prvi dio riječi: Jedan kraj gospodin Drinompoji biše. Nar. pjes. istr. 3, 20.

DRENOPOŁSKĀ, *adj. koji pripada Drenopoli*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu 37b gdje naj prije dolazi, u Bjelostjenčevu (drinopolski), u Vukovu. Kad su došli paši drenopolskom. Nar. pjes. vuk. 3, 38.*

DRENOV, *adj. corneus, koji pripada drjemu*. — *-o-* (mj. *ieglašnoga ē*) *stoji po južnom (u starije vrijeme i drjenov) i istočnom gororu, a po zapadnom -i-: drinov*. — *Dolazi i sa sastavljenijem oblicima: Ali on u to štap dreuovi u obje ruke stišće i hvati. I. Gundulić 543. vidi i Drenovi Do, Drenovi Lug*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (drjenov 229a), u Bjelostjenčevu, u Jambrešićevu (drenovo drvo, 'cornus'), u Staliću, u Vukovu. Šćap duba drinova. D. Baraković, vil. 240. Traži drvo ob zinu drinovo J. S. Rejković 23. Koji meću i drimovo zrúe. 123. O ramenu iskrpjenju torbu, a u ruke dreuovu batinu. Nar. pjes. vuk. 3, 133. U jošiku dreuovu batinu tražiti. Nar. posl. vuk. 832. — u prenesenom smislu znači: jaki, čvrst, zdrav, čio (o četadetu), vidi drenovina na kraju. Baš je dreuovi! u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.*

DRENOVĀ, *f. ime mjestima*. — *-e- stoji mješte ieglašnoga ē*. — *Uprav je ženske složeni oblik adj. drenov. a) u Srbiji. aa) dva sela u okrugu jagodinskom: Velika Drenova. K. Jovanović 108. Mala Drenova. 110. — bb) selo u okrugu rudničkom. 146. — cc) zaselak u okrugu kruševčukom. 126. — dd) zaselak u okrugu čakavskom. 169. — ee) zemlja pod livadama u okrugu biogradskom. Livada u Drenovoj. Sr. nov. 1873, 699. — b) nepoznato mjesto koje se pominje prije našega vremena. može biti koje od predašnjih. Drnovo. S. Novaković. pom. 132. — c) selo u Bosni u okrugu bašičukom. Statist. bosn. 36. — d) selo u Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj. Pregled. 22. — pominje se od xvi vijeka. U Drenove ka se pristoji Kaštelu Bukovcu 'in comitatu zagabriensi'. Mon. croat. 311-312. (1599).*

DRENOVAC, drēnōvca, *m. baculus corneus; cornetum*. — *-o-* (mj. *ē*) *po zapadnom gororu glasi i: drinovac*. — *Akc. kako je i u gen. sing. tako je i u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing. i gen. pl. drēnovāca*. — *Postaje od adj. dreuov nastavkom scb. a) drenova palica, dreuov štap*. — *u Vukovu rječniku. — b) drenik*. — *samo kao ime mjestima. aa) jedno ili više mesta (sela) u Staroj Srbiji. — xiv vijeka (pisano Drenovca) i u Daničićevu rječniku (Drenovca) 1, 314 i 3, 589. Vinogradi u Drnoveci. Glasn. 15, 270, 271. (1348?). Sije mede Gadijnji: kako grede puti oti Pristina i oti Dobrotina deloma među Smolnuš i među Drnoveci (to mislim da je selo. D. Daničić, rječ. 1, 314). Mon. serb. 181. (1371). — bb) nekoliko sela u Srbiji. uaa) u okrugu kneževčukom. K. Jovanović 114. — bbb) u okrugu krajevučukom. 116. — ccc) u okrugu šćabčukom. 178. i u Vukovu rječniku (selo u Mačvi). — ddd) u okrugu čuprijskom. 179. — eee) D. velik i mali u okrugu aleksinačkom. 94. — fff) u okrugu crainskom. M. Đ. Miličević, kraj. serb. 303. — zove se i Drenovo, koje vidi pod b). — ggg) u okrugu topličkom u srezu prokupačkom. 396. — hhh) dva sela u istom okrugu u srezu dobričkom. Goru i Doži Drenovca. 383. — medu ova može biti da spada selo što se pominje prije našega vremena: Drnoveca (selo). S. Novaković, pou. 132. — ce) dva sela u Hrvatskoj i Slavoniji.*

aaa) u podžupaniji virovitičkoj. Pregled. 111. — bbb) u podžupaniji varaždinskoj (kajkavski Drenovac). 45. — dd) četiri sela u hrvatskoj krajini. aaa) u doholapačkom kotaru. Razdijel. kraj. 7. — bbb) u gospićkom kotaru. 7. — ccc) u glušskom kotaru. 12. — ddd) u oriovačkom kotaru. 13. — c) ime vodi. Potok Lipovac i Drenovac na sever od Deligrada. M. D. Miličević, srb. 801. — može biti da ima i drugih voda s istim imenom: U pjesmama nekakav potok. Vuk, rječ. 139a. Devojka se u Drenovcu kupa. Nar. pjes. vuk. 1, 380.

DRENOVAČ, Drenovča, m. ime selu, vidi kod Danakovci. — i u Daničičevu rječniku (Drēnovčâ).

DRENOVAČA, f. postaje od adj. drenov nastavkom ača. — Po zapadnom govoru drinovača a) drenova batina. — u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Ne more te sjeći oštra dorda ni probiti puška iz kubura, a more li moja drenovača? Nar. pjes. vuk. 3, 162. U ruke mu drenovača teška. Osvetn. 6, 9. — b) vrsta trešnje. — u Vukovu rječniku: Drenovača je naj poznija trešnja, tvrda je kao i rušt, ali je od njea sitnija. — c) vidi drenik. — ovako se zovu dva ili više mjesta u Srbiji u okrugu biogradskom. Drenovača, dva mjesta u ataru sela Zeleznika (vidi Gorja i Doja Drenovača). Glasn. 19, 146. Ljivada u Drenovači. Sr. nov. 1863. 166. 1864. 66. Niva u Drenovači. 1867. 39. 1874. 31.

DRENOVAČKĀ ĀDA, f. ostrvo u Savi. Na velikom ostrvu Drenovačkoj Adi, koja je Kleuku na sjeveru a kraj desne obale. Regul. sav. 193.

DRENOVAČKĀ RIJEKA, f. dvije vode u Srbiji. Drenovačka reka sa dva izvora od kojih jedan izvire s leve strane, dolazi iz brega nazvanog Veligden, drugi pak s desne strane baš u selu Koželu, obe se stiču i teku daje u Timok. Glasn. 19, 295. Trestenska reka prima u se reku Drenovačku koja izvire iz osoja brda Plačevice koje je nad samom Vrahom. M. D. Miličević, kraj. srb. 9.

DRENOVAČKĀ, adj. koji pripada selu Drenovcu. V. Arsenjjević.

DRENOVAČKI PĀTOK, m. dvije vode u Srbiji. a) Drenovački Potok, voda koja se sliva od Gorje Drenovače pa ide pored sela Zeleznika i utječe u Makš. Glasn. 19, 146. — b) Drenovački Potok dolazi iz Bukovika od Jezerske Polane, teče pored starog selišta Drenovca i pored Deligrada, pa pada u Moravu. M. D. Miličević, srb. 780. — I mjesto u okrugu ernoriječkom. Šljivar u mostu: Drenovačkom Potoku. Sr. nov. 1866. 475.

DRENOVAČKŌ BRĀDO, m. mjesto u Srbiji u okrugu ateksináčkom. Vinograd u brdu Drenovačkom. Sr. nov. 1863. 552.

DRENOVĀ HĀLUGA, f. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom. Ljivada u Drenovoj Haluzi. Sr. nov. 1871. 731.

1. DRENOVAK, m. vidi drenovac, a). — U jednoga pisca našega vremena. Nosači u jednoj ruci naočare a u drugoj svoj kuklajsti drenovak. M. D. Miličević, zim. već. 30. Uz njea je i njegov svaglašni drugar, kuklajsti štap drenovak. let. već. 301.

2. DRENOVAK, m. mjesto u Srbiji u okrugu ateksináčkom. Niva u Velikomu Drenovaku. Sr. nov. 1875. 754.

DRENOVAKOVIĆ, m. prezime. — U naše vrijeme. Zivojin Drenovaković. Rat. 388.

DRENOVĀ MĒDA, f. ime mjestima. a) soce u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 70. — b) jedno ili dva mjesta u Srbiji u okrugu biogradskom. Niva u Drenovoj Medi. Sr. nov. 1861. 722. Ljivada u Drenovoj Medi. 1863. 181.

DRENOVĀ PŌJĀNA, f. mjesto u Srbiji u okrugu šabackom. Zemlja u Drenovoj Pojani. Sr. nov. 1868. 476.

DRENOVĀ RŪPA, f. mjesto u Istri. — Po miše se xiv vijeka (u poznijem prijepisu). Pod Drenovu (podrenovu?) Rupu . . . poli te Drenove Rupi . . . Mon. croat. 30. (1275 prepis. 1546).

DRENOV BŌK, m. selo u hrvatskoj krajini u okrugu banskom. Razdijel. kr. 11.

DRENOVĀCI, Drēnovčâ, m. pl. ime selima. — -e- stoji mješte negdašnjega è, te po zapadnom govoru glasi i: Drinŏvci. — isporodi drenovac. a) selo u Srbiji u okrugu ažičkom. K. Jovanović 160. — b) selo u hrvatsko-slavonskoj krajini u okrugu brodskom. Razdijel. kr. 14 — c) selo u Hercegovini u kotaru jušackom. Drinovci. Statist. bosn. 119. — d) selo u Dalmaciji u kotaru kninškom. Drinovci. Repert. 1872. 15. — Kao ime selima dolazi i xiv vijeka i u Daničičevu rječniku (Drēnovci). a) Drēnovci, među selima što je potonji car srpski Stefan Uroš dao manastiru Treskavcu. Glasn. 13, 371. (1356-1367). — β) Dva sela u Bitvi koja je car Lazar dao Ravanići: Drenovci i dony Drenovci (S. letop. 79, 54 god. 1381). jedno od ova dva sela može biti da je sadašnji Drenovac, cf. Bitva. Đ. Daničić, rječ. 1, 314.

DRENOVĀCANIN, m. čovjek iz Drenovca. V. Arsenjjević.

DRENOVĀČANKA, f. žensko čelade iz Drenovca. V. Arsenjjević.

DRENOVĀČI, m. mjesto pod nĀcama u Srbiji u okrugu smederevskom. Niva u Drenovčicu. Sr. nov. 1863. 62. 1867. 188. 1875. 1148.

DRENOVĀČIN, m. zemlja pod nĀcama u Srbiji u okrugu krajujevačkom. Niva u Drenovčinu. Sr. nov. 1873. 760.

DRENOV DŌ, m. mjesto u Kosovu. — xiv vijeka (Drenŏv DolĀ). U DrēnovĀ DolĀ crkva svetoga Prokopija. Glasn. 27, 290. Se že selo Globica . . . i se že ottesi selo toga . . . prežz brĀlo kĀ Drēnovu Dolu i PrĀčevu . . . 291. (1317).

DRENOVICA, f. vidi drenovača, a); može značiti i batinu opće. — xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (bastone, inteso di un pezzo di legno rozzo comunque sia, 'baculus' 131b) i u Stuliczeru ('baculus cornuus').

a. sa značenjem sprjeda kazanimjem. Zatijem podriješ drenovicu, dvaš jej primjerih. V. Menčetić, app. not. 2, 277. A on stoji krepko i jako s drenovicom u desnici. I. Gundulić 512. Jedni nose bridke mače, jedni teške drenovce. G. Palmotić 3, 69a. Jedan na drugoga teške meće drenovce. J. Palmotić 226. A u ruku uzeo tu palicu drenovicu. Nar. pjes. bog. 107.

b. vidi drenik. — samo kao ime mjestima. a) selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 23. — b) mjesto pod nĀcama u Srbiji u okrugu krajujevačkom. Niva u Drenovici. Sr. nov. 1873. 753 — c) soce u Hrvatskoj u podžupaniji kartorvačkoj. Pregled 29. — d) u bifešci xv (?) vijeka kao da je mjesto u Istri, ali je nejasno. 1172 pridlože prvi Turki na tu dečulu pred Kopar, . . . po tom na letu četvrto spašena (? , spašo na?) Drenovica. Mon. croat. 320. (1476?).

DRENOVĀ DŌ, DrēnovĀga Dŏla, m. ime mje-

stima. a) selo u Bosni u okrugu travničkom. Drenovidol. Statist. bosn. 66. — b) dva seoca u Hercegovini, jedno u bihaćkom kotaru. 108, drugo u trebiškom. 125.

DRENOVIK, *m. dva mjesta u Srbiji. a) u okrugu knježevačkom.* Livada u Drenoviku Sr. nov. 1873. 395. — b) u okrugu kragujevačkom. 943.

DRENOVI LŪG, *vidi* Drenov Lug.

DREŃOVINA, *f. lignum corni masculae L. drenovo (drijena) drvo. — isporodi* drvinova. — *-e- (mj. neglašnege ě) stoji* po južnom (u starije vrijeme i drjenovina) i istočnom govoru, a po zapadnom -i-: drvinova. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Mikaljinu (drenovina, drinovina) gdje naj prije dolazi, u Belinu (drjenovina 229^a), u Bjelostjenecu, u Stulićeu, u Vukovu.* Klini od drvinove, J. S. Rejković 23. Doneše mu svu drvinovu. Nar. pjes. vuk. 404. — *u tvrdošću, čvrstinom drva isporođuje se zdravlje, čvrstina u čeladeta. isporodi* drenov na kraju. Od obilate majke obilata i deca; rastjahnju kao iz vode . . . zdravi kao drenovina. V. Vrčević, niz. 154. Jaki je kao drenovina. u Dubročniku. P. Budmani. — *Kao da znači što i drenik, te dolazi kao ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskom.* Zemlja u Drenovini. Sr. nov. 1861. 309.

DREŃOVIŠTE, *n. cornutum, drenik. isporodi* drenovišto. — *U Belinu rječniku 229^a, u Bjelostjenecu (drenovišće), u Stulićeu (locus corni consitus).*

DREŃOVIŠTVO, *n. vidi* drenovište i drenik. — *U Stulićeu rječniku. — nepouzdan.*

DRENOVITI POTOK, *m. mjesto u Srbiji u okrugu crnoričkom.* Niva u mestu Drenoviti Potok. Sr. nov. 1871. 149.

DREŃOVKA, *f. žensko čelade iskraj rijeke Drenovec. — U narodnoj pjesmi našega vremena.* Devojka se u Drenovec kupa . . . Ćuto kune Drenovka devojka. Nar. pjes. vuk. 1, 380.

DREŃOV KLÁNAC, *m. mjesto u hrvatskoj krajini.* Desna otoka Gatsko udara kroz Otočac te prošav mimo Drenova Klanca, Kompoja i Brloga . . . J. Wessely, kras. 205.

DREŃOV LŪG, *m. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom.* Drenov Lug, mjesto u ataru sela Kumodraža do atara sela Velikog Mokrog Luga, pod Ćivom za 10 dana oraňa. Glasn. 19, 145. — *nije dosta jasno, jeli Drenovi Lug drugo mjesto.* Drenovi Lug, mjesto na granici između sela Kumodraža i Velikog Mokrog Luga, za 15 dana oraňa. 146.

DREŃOVLJE, *n. collect. drijen. — U jednoga pisača čukarca xvi vijeka (drinovje).* Dubje, hrastje i cerje, drinovje, jelje i borje. P. Zoranić 42b.

DREŃOVO, *m. ime mjestima (uprav adj. drenovo, n.). a) selo u Kosovu. — xiv vijeka.* Crkveni mater. božiju u Drenovo . . . selo Drenovo . . . Glasn. 24, 251—255. (1880). — *b) rihl Drenovac, b) bb) fff).* Od sela u Vinogoštu idu: . . . Lepenica, Mazarac, Drenovo, Kacapun . . . S. Novaković, nov. brl. 50. — *c) selo kod Rijeke.* Schem. segn. 1871. 80.

DREŃOVO PŃLE, *n. vidi* Drenopoje. — *U Bjelostjenecu rječniku*

DREŃOVSKI, *adj. koji pripada selu Drenovecima. — xiv vijeka i u Daničićevu rječniku:* Drenovskij, tvor Drenovskij: selu crkvo treskavačke po imenu 'Jelenščić' bila je meda, do drčnovske međuć. (Glasn. 11, 134 god. 1336-1346).

— *b) koji pripada selu Drenovi. Dronovska (opština). K. Jovanović 108.*

DREŃOVŠTICA, *f. selo u Pješevcima u Crnoj Gori.* Glasn. 40, 19. Te do Zete niže Drenovštice. Oglad. sr. 47.

DREŃAK, *dreňak, m.*

a, *vidi* drenik. — *U Vukovu rječniku. — Dolazi i kao ime mjestima. a) u Srbiji u okrugu biogradskom. aa) Dreňak (Dreňaka), mjesto pod Šumom u ataru sela Vinće ispod Karlica. Glasn. 19, 145. — bb) Dreňak (Dreňaka), mjesto pod Ćivama za 200 dana oraňa između atara sela Kaluderice i Leštana. 146. — cc) Šuma u Beđalici. L. Stojanović. — b) u Srbiji u okrugu smedereškom. Niva u Dreňaku. Sr. nov. 1863. 61. Livada u Dreňaku. 1874. 363. — e) u Srbiji u okrugu kruševačkom. Niva u Dreňaku. Sr. nov. 1865. 273. 1874. 351 — d) u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Niva u Dreňaku. 1869. 105. Niva kod Dreňaka. 1871. 143. — e) mesto u hataru dračkom. L. Dordević.*

b, *cyaneum vinetoxicum RBr., Ńeku biljka, dieća paprika, lastovjŃak, pasja riga, pasji kupus. — U naše vrijeme u Bosni (po zapadnom govoru driňak). B. Šulc, im. 75.*

DREŃAKOVIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme.* Rat. 82. Šem. srb. 1882. 205.

DREŃANIN, *prezime. — U naše vrijeme.* Stevan Dreňanin. Rat. 337.

DREŃANSKA DOLINA, *f. ime mjestu blizu sela Kamijeva xiv vijeka.* Selu je Kamijevu išla voda na Dreňanski Dolinu (Mon. serb. 199 god. 1831). D. Daničić, rječ. kod drŃuňanskyj.

DREŃAR, *Dreňara, m. ime mjestima u Srbiji. a) brdo u Homofu.* Od tih glavica u oči padaju Crveno Brdo, Dreňar i Veliko Brdo. Glasn. 43, 318. — *b) zemlja pod vinogradima u okrugu požarevačkom.* Vinograd u Dreňaru. Sr. nov. 1863. 434. — *c) zemlja pod Ćivama u okrugu kragujevačkom.* Niva u Dreňaru. Sr. nov. 1867. 227. — *d) zemlja pod Ćivama u okrugu Ćiprijskom.* Niva u Dreňaru. Sr. nov. 1875. 412.

DREŃARA, *f. mjesto u okrugu požarevačkom.* Niva kod Dreňare Sr. nov. 1866. 4.

DREŃINA, *f. cornum, plod na drijenju. — Ake se miješu u gen. pl. drŃiňina. — isporodi* drŃina. — *-e- (mj. neglašnege ě) stoji* u južnom (u starije vrijeme i drjeňina) i u istočnom govoru, a u zapadnom -i-: drŃinina. — *Postaje od osnovce drŃen nastavkom jina; nj miješa se na Ń. — Od xvi vijeka a između rječnika u Mikaljinu (dreňina i drŃinina), u Belinu (trjenina 229^a), u Stulićeu, u Vukovu. a) sa značenjem spriedja kazanjem.* Drjeňine i magiňe slatke, želudi i smrjekine M. Vetranić 1, 8. Dreňime ali pak gdje se tuj rumene, pri Ńih bi ošal svak sve stvari medene. 2, 274. Jedni meću u vino drŃinine. J. S. Rejković 217. Ćekajući da dreňime sazre. Nar. prip. vuk. 312. Imao Ćovjek tikava i droňina u kući o jeseni. Nar. prip. vrč. 158. — *b) samo drvo, drijen.* Padje listak dreňime usred Ćaše dećine; da je znala dreňina da je Ćaša dećina, vrhom bi se povila, pa bi Ćašu popila. Nar. pjes. vuk. 1, 88. Zakućaka kukavica više mlinu u dreňina. Nar. pjes. kras. 1, 133. — *c) drenik. — samo kao ime mjestu: zaslak u Srbiji u okrugu radničkom.* K. Jovanović 145.

DREŃINOV, *adj. koji pripada dreňinama, koji se pravi od dreňina.* Dreňinova rakija. u Lic. V. Arsenjević.

DREŃO, *m. trom i ljen Ćorjek. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Boći.*

DREŇULA, *f.* vidi drešina. — U jednoga pisca našega vremena s dodatkom da se govori u hrvatskom primorju. Dreñula, cornus mascula L. fructus. B. Šulek, im. 73.

DREPINAC, drepinca, *m.* ruscus aculeatus L., *neka trava, koštrika.* — U naše vrijeme u Dalmaciji. Čas čes. muz. 1852. 2. 49. B. Šulek, im. 73.

DRESAN, dresna, *m.* polygonum persicaria L., vidi praskvinac. — U naše vrijeme u Slavoniji. B. Šulek, im. 73.

1. DRĚSEL, *adj.* vidi dresco.

2. DRĚSĚL, *f.* vidi dresceje. — Postaje od osnovne dresel adjektivna dresco nastavkom *l.* — U jednoga pisca čakavca xvii vijeka. I sfa vesel ide u dresel. M. Gazarović 101b.

DRĚSĚLITI, dresĚlĭm, *impf.* contristare, dolore afficere, činiti da ko (objekt) bude dresco, erijeliti, žalostiti. — Ake. je (po svoj prilici) kao kod veseliti (vidi kod dresco). — Postaje od dresel osnovne adjektivna dresco nastavkom *i.* — Od xv (vidi kod a, b)) do xviii vijeka.

a. prelazno.

a) aktivno. samo u dva primjera xvi i xvii vijeka. Nego smihom i (s) veseljem, kim svit mogu veseliti, i pak tojer dreseliti gnivom gnivju (?) i dreseljem. M. Pelegrinović 188. Ni kogar dreseli posilnim uzrokom. D. Baraković, vil. 14.

b) su se, refleksivno, biti dresco. — mnogo češće od predašnjega, i u rječnicima: u Vrančićevu (jugere) i u Stulićevu (tristari, queri, moerore conficere). Nen o j se veseliti nagloj smrti zalih, da prija dreselit osuša dopalih. M. Marulić 149. Neka se dreseli svaki nas vijek vijekom M. Vetranić 1, 79. Nam se dreselit podobno ni za nom. D. Zlatarić 91a. Prem ako se grešnicič zdvora vesele, raduju i razgovaraju, ali se unutra vazda dresele i imaju ranu na sreću. M. Divković, bes. 634a. Za što se djavao o zlu veseli a o dobru dreseli. nauk. 275b. Naši se vesele, oni se dresele. B. Krnarčić 20. A ovi s djavim dreselo se. K. Javalić 412b. Dreseli se i žaluje. I. M. Mattei 220.

b. neprelazno. značenje je kao kod refleksivnoga, vidi a, b). — u jednom primjeru xvii vijeka. — ne može se znati, jeli osobiti glagol dres-eliti (po značenju trebalo bi da je nastavak *č* a ne *i*) ili je kod refleksivnoga dreseliti se izostarjeno se. S koje sfaj dreselim. M. Gazarović 17.

DRĚSELIV, *adj.* vidi dresco. — U Stulićevu rječniku. — nepouzđano.

DRĚSĚLE, *n.* maeror, maestitia, tristitia, aegritudo, stanje onoga koji je dresco, žalost. — Stariji je oblik dreselje; ngriji dreselje dolazi od xvii vijeka (vidi primjer G. Palmotića). — Postaje od osnovne dresel adjektivna dresco nastavkom *l*ije. — Od xvi do xviii vijeka, a između rječnika u Mihaljinu (dreselje, žalost, maestitia, moeror, aegritudo, animi cruciatus), u Belinu (dreselje, afflictio¹ 46a; tristitia¹ 454b), u Stulićevu (moestitia, moeror, tristitia, querimonia, dolor, angor). Smrt mu ga (veselje) obrati u plačno dreselje. M. Vetranić 1, 40. Do tužni ovi dan, ki od nas s veseljem budući pričekan pride nam s dreseljem. N. Najekšević 2, 87. U žalost i dreselje obrati. P. Zoranić 33a. Kako toliko brzo promijniš moje dreselje u veliko veselje? Tondal. star. 1, 115. Žalosti i tuge i nevolje i razliko dreselje. A. Komulović 47. Razlika veselja i slavo, takojer razlike nuke i dreselja. M. Divković, bes. 54b. Dosle cviloe u dreselju moć sam trgo moje snage. I. Gundulić 193,

Zaplaka se od dreselja Jezus. G. Palmotić 3, 7a. Utišenja koja nisu smišana s dreseljem. P. Radlović, nač. 331. Uživanje rajsko gdje neće biti dreselja ni jeduoga. V. Andrijašević, put. 242. Misto . . . puno svake tuge, dreselja, žalosti. I. Ančić, vrat. 41. Nami radlost još veselje, pakleniku već dreselje. P. Posilović, nasl. 62a. Vas grad u dreselju tako tužan staše. Oliva. 43. Kad dni uztraje i on bolan u dreselju. I. Dordić, salt. 132. Još nije ni svršilo veselje, kad evo opet dreselje, žalost i plač prizume. F. Lastrić, od¹ 110. Priuze ga jedno dreselje tako jako i žestoko, da se mogāše smrtnomu dreselju prilikovat. D. Bašić 53b. Čezne moje srce pritisnuto lutijem dreseljem i ernom žalosti objunjemo. I. M. Mattei 120. Gorkoga sred dreselja prid očima smrt mu oblita. Zgode. 13.

DRĚSELETI, vidi dreseliti, b.

DRĚSELEV, *adj.* dresco. — U Stulićevu rječniku. — nepouzđano.

DRĚSELO, drĚselo, *adj.* maestus, tristis, *no-cesco, žalostan.* — Ake. je kao kod veselo (po Belinu rječniku). — Prvo e stoji mj. negdašnjega *e*; o (u nominalnom nom. sing. m. i u acc. kad je jednak nominativu) mj. l: oblik dresco jača se xviii vijeka (u Dordićevu primjeru). — Riječ je stara, isporodi stvor. drĚselz (i drĚhlz, rus. дрѣсули); korijen je nejasan, ali vidi i lit. drunsti, mutiti. — Dolazi od xv do xviii vijeka kod zapadnjek pisaca, a između rječnika u Mihaljinu (dresel, žalostan, tristis, maerens, afflictus, conturbatus), u Belinu (maestus¹ 21a; afflictus¹ 46a; tristis¹ 454b), u Bjelostjenčevu (dresel, v. žalosten i ostala), u Stulićevu (dresel i dresco, maestus, tristis, maerens). Viděvi bogorodica anđeli umijeni i dreseli (drĚseli) grĚsnih radi. Arkiv. 9, 116. (1468). Ki no biše veselo zlu tujemu, dobru dresel. M. Marulić 308. Glas dreseli ponavja dreselje M. Vetranić 1, 89. Ki razveseli losti čačka vrimenita i majku dreselu učini i bratju. P. Hektorović 61. Još na pamet staviste li čine, ke mu drugi ukaza; gorku žalos, jad dreseli i uzrok svoga vas poraza? I. Gundulić 31. Sto dreselo kažeš lice? za što tako žalosna si? G. Palmotić 2, 232. Znaše da Oliva biti će dresela. Oliva. 36. Kih pokosi smrt dresela. A. Vitičić, est. 546b. Ti si nam jad dreselo naveo. I. Dordić, salt. 212. — adv. drĚselo. između rječnika u Mihaljinu (moeste, triste, anxio¹), u Belinu (dolentor¹ 31a; maest¹ 46a, 484a), u Stulićevu. Drže me dreselo u žehal žalosti. Š. Menčić 24. U mrklom tainulju dreselo stojte. M. Vetranić 1, 152. Potrebuje . . . tuž do svrhe, ili vam veselo ili vam dreselo, da boravite. B. Gračić, djev. 100. Prea ako skopore lud človik veselo, ter pada na gore, ostane dreselo. D. Baraković, vil. 113.

DRĚSKA, *f.* calluna vulgaris Salisb, *neka bilka, vrjesuk, vidi* drijeska, drezga. — U jednoga pisca našega vremena po starom rukopisu. B. Šulek, im. 73.

DRĚŠAL, *m.* vidi dreselje. — U jednoga pisca xviii vijeka, u kojega na drugom mjestu ima s. istim značenjem dresel; obje nepouzđano. Negove žene padoše u ti dresal (iliti tugu). A. T. Blagojević, khin. 8. Od strane dviju matera bijāše dresel, zlovoja, prikorene. kar. 83.

DRĚSEL, vidi dresal.

DRĚŠEROVAC, Drešerovca, *m.* scece u Hrvatskoj blizu Trga. Schem. zagr. 1875. 96. — zove se i Trešerovac.

DRĚŠKO, *m.* nadimak muški. I. Pavlović.

DREŠKOVIĆ, *m. prezime po ocu Drešku. I. Pavlović.*

DREŠNI, *adj. antiquus, darni. — U Staličevu rječniku s dodatkom da je uzeto iz misala — nepouzđano.*

1. DRETA, *f. vidi dretva. — U Bjelostjenčevu rječniku* (dreta Sostarska, filum sutorium, zona sutoria, funiculus sutorius quo calcios consuit⁴), *u Jambresičevu* (dreta Sostarska, cheleuma⁵), *u Voltigijinu* (kod dretva).

2. DRETA, *f. izlzt koň. 'To nisu koňi, već su dret'e. — U Topolovcu. P. Brantner.*

DRETEL, *m. selo u Hercegovini u kotaru počitelškom. Statist. bosn. 122.*

DRETEZA, *f. fragum, jagoda. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Paštrovičima.*

DRETUŠA, *f. voda u hrvatskoj krajini. — U Vukovu rječniku: voda u Hrvatskoj, koja izvire iz Kapele i poslije jednoga sahata ponire.*

DRETVÁ, *f. funiculus, (franc. ficelle, it. spago, něm. spagat), vrlo tanko uže, ali drble od nita (koneca), isporodi kanap. — -e- (mj. neglasna-ega è) stoji po južnom i istočnom gororu a po zapadnom -i-: dritva. — Rijec je tuđa, jamačno od srednjem. drät, noroñem draht, žica, nastarkom žva; dolazi u nekoliko slvenskih jezika, ali, da je tuđa, svjedoči i nejednakost vokala, isporodi rus. дрѣвѣ, češ. dratva i dratev, pol. dratva vidi i dreta. — U našem se jeziku jarča od xv vijeka, a između rječnika u Mikulinu (dritva, vrveca, spago⁶, funiculus); dretva kod vrpca) guđe naj prije dolazi, u Belinu (spago, cordicella sottile⁷, funiculus⁸); dretva crevčarska, filum sutorium⁹ 693^b), u Bjelostjenčevu (dritva kod dreta), u Voltigijinu (spago, cordicella¹⁰, schusterdraht¹¹), u Staličevu (spago¹², funiculus¹³), u Vukovu (der bindfaden, spagat¹⁴, funiculus¹⁵). Kožari izmisliše kožu, užari dretvu. A. T. Blagojević, khin. 49. Naška dretve, šila nij¹⁶. Nar. pjes. istr. 3. 19. Od konoplje se pravi: kanap, dretva . . . Đ. Popović, poznav. roba. 370.*

DRETVICA, *f. dem. dretva. — U Vukovu rječniku.*

DRETVIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme. T. Boca 15.*

DREVÁD, *f. coll. arborea, dretva, vidi drvo i drijevo. — Na jednom mjestu u crnogorskoj pjesmi našega vremena. Puna brda jela i borova, puna smrće i druge drevadi. Nar. pjes. vuk. 5, 494.*

DREVA, *n. pl. na podu gljše se grede vide (u takvih kuća n. p. gdje nije pod maltom izravnani) zabiju za te grede nekoliko dasčica (drevaca) uporedno te im to mjesto ormara služi. F. Afrić.*

1. DRĚVEN, *adj. ligneus; arboreus, vidi drven. — -e- (mj. neglasna-ega è) stoji po južnom (u starije vrijeme i drjeven) i istočnom gororu; po zapadnom -i-; driven. — Postaje od drijevo kao drven od drvo. — Rijec je praslavenska, isporodi stloev. дрѣвѣнъ, rus. древенный, češ. dřevěný. — Između rječnika u Vrančićevu (driven, ligneus), u Bjelostjenčevu (ligneus, duratus, durius, lignosus; metaph. rigidus¹⁷), u Jambresičevu (ligneus, arboreus¹⁸), u Voltigijinu (ligno, di legno¹⁹, hölzern²⁰), u Staličevu (driven i driven, v. drven), u Daničićevu (drěvėn²¹ 1, 314 i 3, 589). — U naše vrijeme samo kod ugarskih Hrvata. a) drven, (naučien) od drva. U drěvėnu crkve. Glasn. 15, 274. (1348?). Kuće drěvėne. Spom. sr. 1, 130. (1415). Čaša jedna drěvėna. Mon. serb. 498. (1466).*

Sta tada Ezdra pisac na pirak driveni. Bernardin 135. ezdr. 8, 4. Sta tada Hezdra pisac na pirak drjeveni. N. Rašina 1609. ezdr. 8, 4. Aleksandru posla kolo driveno. Aleks. jag. star. 3, 237. Kada ga drevenom pilom pritarahu. A. Gučetić, roz. jez. 223. Mju da bilh usaha i ostal driven kip. D. Baraković, vil. 27. Da oltari kameni, a ne driveni zidati se imaju. F. Glavinčić, cvit. 374. Ne može drevan pas lajat²². (D) Poslov. dritva. 73. Vendar postol driveni veća je muka meni. Jačke. 263. — b) koji pripada dretvu. S²³ drěvėny²⁴ masloni. Sredovj. jek. jag. star. 10, 112.

2. DREVEN, *m. mjesto gdje je bila crkva sv. Jelisija koja je pripadala crkvi arhangelovoj u Leskovcu: u Drěvėnu? (Glasn. 13, 293 god. 1341). D. Daničić, rječ. 1, 314 (Drěvėn²⁵). — isporodi 1. drevan.*

DRĚVĚNDA, a) *m. obično tromu čovjeku, koji se nije kadar ni dosno ni lijevo okrenuti, reku: 'drevenda u govoru: Kakav je taj čovjek?' 'Drevenda, no bi na vatri pregorio'. — b) f. nepodna zemlja. 'Kuda ču, čaća, danas govoda goniti?' 'Goni tamo u tu drevendu! J. Bogdanović — U naše vrijeme u Liei.*

DREVENIK, *m. ime mjesta. — Oba -e- stoji mjesto neglasna-ega è: po zapadnom gororu prvo glasi i a drugo e: Drivenik; a) mjesto u Srbiji. — xiv vijeka. Selo je Črnilovcu²⁶ manastira Ravanice isla meda, u Drěvėnik²⁷. (Sr. letop. 79 god. 1351). D. Daničić, rječ. kod Drěvėnika. — b) selo u Vinodolu u primorju hrvatskom. Drivenik. Schena. segn. 1871. 45. — pominje se od xv vijeka. Stipan z Drivenika. Mon. croat. 55. (1428).*

DREVENI POTOK, *m. ime mjesta. — xiv vijeka. Selo je Riječanina isla meda, u Drěvėni Potoka? (Glasn. 15, 280 god. 1348?). D. Daničić, rječ. 3, 589 (drěvėný potok²⁸).*

DREVENKA, *f. postaje od drevan nastavkom aka. pisano je i drevėnka koje vidi. a) mjeru za žito. — u Bjelostjenčevu rječniku (mensura frumentaria²⁹ 2. drevanka, vagan (modius³⁰) i u Voltigijinu (staro³¹ metzen³²). — isporodi drevėnka. — b) drevno sedlo (samar³³). — isporodi drevėnica. — u Voltigijinu rječniku (sella di legno³⁴, hölzerner sattel³⁵).*

DREVENO, *n. selo u Kosovu. — xiv vijeka pisano Drěvėno. — vidi 1. drevan. Selo Drěvėno s³⁶ crkviju svetoga Eliseja i s³⁷ zaseokom Peštynj³⁸. Glasn. 27, 290 — može bit da je isto koje se pominje na drugiem mjestima prije našega vremena: Drěvėno (selo) S Novaković, pom. 132.*

DREVENAK, *m. vidi drevanka, a) i drevėnka. — U Bjelostjenčevu rječniku (kod drevanka).*

DREVENKA, *f. vidi drevėnka, a). — U Jambresičevu rječniku (mo-lius³⁹).*

DREVENA, *f. selo u Srbiji u okrugu topličkom. zove se i Krui Grad. M. Đ. Miličević, kraj. srb. 396.*

DREVINKA, *f. artemisia abrotanum L., neku travu, srčano zle, pelin muški. — -e- stoji mj. neglasna-ega è (postaje od drijevo, drėvo), te se zato po južnom gororu nalazi pisano i drjevnika. — U Staličevu rječniku (drjevnika abrotanum⁴⁰) i u jednoga pisca našega vremena: Drjevnika, abrotano maschio, artemisia abrotanum L. (po rukopisu xviii vijeka). B. Šulek, im. 73. Drevinka, rus. дрѣвѣнка (potentilla argentea), češ. drěvėnka (cherleria), pol. drzewianka (tormentilla), (artemisia) abrotanum (u naše vrijeme u Bosni) 73.*

DREVO, *n.* *vidi* drjevo, *b, b) cc) bbb).*

DREVODJELAC, drevodjelca, *m. vidi* drvodjela. — *U jednoga pisca čakavca xvii vijeka* (drivodjelac). Kako razumam drivodjelca, hteći kakov sud ponoviti z jednim klinom zna i drugi klin izbiti. F. Glavinčić, *cvit.* 84b.

1. DREVODJELA, *m. vidi* drvodjela. — *Od xvi do xviii vijeka a između rječnika u Vrančićeva (abietarius; carpentarius) i u Stulićevu (gdje se dodaje da je ruska riječ).* Da mu ima polag štimanja zidarov i drivodijl dati. *Mon. croat.* 258. (1556). Ili ni ovi on drivodjeļa? Anton Dalm., *nov. tešt.* 57. mar. 6, 2. Pokoran . . jednom drivodijli. S. Budinić, *sum.* 169b. Gdi su drivodjele, ki lozu na krasotu obratihu uorlih? F. Glavinčić, *posl. 8.* Kamenari, drivodije, ki vrst pljavja mnogijeh gradu. J. Kavašini 142b.

2. DREVODJELAC, *f. ime* mjestu. — *Na jednom mjestu xiv vijeku (pisano Drvodđelca).* Selo je Grmočić medilo „z Drvodđeljom“ (*Mon. serb.* 93 *god.* 1350), i to mislim da je bilo selo. D. Daničić, *rječ.* 1, 313.

DREVODJELAC, drevodđjelca, *m. vidi* drvodjela. — *U Voltigijinu rječniku (falognome, marangone, tischler, zimmermann).*

DREVODJELAN, drevodđjelna, *adj. koji pripada drevodjelama.* — *U jednoga pisca čakavca xviii vijeka (po zapadnom govoru drivodijlan).* Drivodijlane ruke ako ga (*bor*) ostrane, bradve mnogostrukte ter mu koreu rane. I. T. Mrnavić, *osm.* 167.

DREVODJELJEV, *adj. koji pripada drevodjelji (drevodjelju).* — *U jednoga pisca čakavca xvi vijeka (po zapadnom govoru drivodijlev).* Drivodijlev sin. Anton Dalm., *nov. tešt.* 21.

DREZA, *f. vidi* dereza. *isporodi* i drezga. — *U jednoga pisca našega vremena po starijim rukopisima.* Dreza, apium silvestre, peucedanum oressinum L. B. Šulek, *im.* 74

DREZGA, *f. nasturtium officinale* RBr., *neka trava, garboc.* — *-e- stoji mješte negdašnjega e.* — *Riječ je staru (s drugim značenjem), isporodi stloze drezga, šuma, rus. дрѣзга, сушат.* — *Nepoznatu korijenu.*

a. *u značenju sprijeda kazanim, isporodi* drijezga i drijeska. — *u Dubrovniku od prošloga vijeka.* B. Šulek, *im.* 74. — *Drezga vodena, sium latifolium L.; sium sisarum L. — u Dubrovniku od prošloga vijeka.* B. Šulek, *im.* 74.

b. *ime* mjestima (*vidi* staroslovensko i rusko značenje). a) *poje* u Piperima. — *u naše vrijeme i u Vakovu rječniku.* U Drezgu so Turci okupše. *Pjev. orn.* 299a. Te na bega noću udariše a na Drezgu na poje široko. *Ogled.* sr. 85. — b) *zemlja pod* nitama u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Niva u Drezgi. *Sr. nov.* 1561. 156. c. *prezime. u naše vrijeme.* Sem. karlov. 1883. 73.

DREZGIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* J. Bogdanović. Sem. karlov. 1883. 73.

DREŽAN, Držna, *m. dva sela u Hercegovini u kotaru neresinskom.* Drežan doñi i Drežan gornji. *Statist. bosn.* 119.

DREŽANĀKA, *f. voda u Hercegovini.* Schem. herceg. 1873. 16. 162. — *vidi* i Drežnica, a).

1. DRŽBĀNE, *n. djelo* kojim se držeđi (*vidi* 1. držeđati). — *U Vakovu rječniku (das stehen und warten, expectatio).*

2. DRŽDĀNE, *n. djelo* kojim se držeđi (*vidi* 2. držeđati). — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani; i *u Stulićevu rječniku (bou-*

bus, murmur, fremitus; držeđane u glavi „dolor internus capitis instar bombi“).

1. DRŽĀDATI, držeđim, *impf. expectare, cupidis oculis inhiare in aliquid, stajati čekajući što i zagledarši se u ono što se čeka ili odluke se čeka.* — *Korijen je drezg nepoznata postava.* — *U naše vrijeme i u Vakovu rječniku (stehen und warten, expecto).* Držeđi kao (gladnan) koñ u praznim jaslina. *Nar. posl. vuk.* 70. Kad tamo a volovi držeđe oko valova, čekaju da im se da voda. *Nar. prip. vuk.* 211. — *u zapadnom govoru dolazi i sa žd mj. žd.* Bañaluka držeđi opasana, a malaha u gradini straža. *Osvetn.* 7, 70. Što držeđis u me, kao koñ iza praznih jaslala? M. Pavlinović, *razg.* 25.

2. DRŽĀDATI, držeđim, *impf. vibrare (?), kaže se o kojem udu našega tijela ili o glavi, kad u ñoj sjecamo negudno treptanje uz bolest, osobito poslije udara.* — *Kao da postaje od korijena drezg ili od drezg, tresti se (vidi kod 1. dražiti).* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* „Kako sam se nemilo udrio, sva mi glava (ruka, prst, kojeno itd.) držeđi“. P. Bulmani. — *i u Stulićevu je rječniku su sličijem značenjem, ali s inf.* držeđjeti, što nije saspa pouzdano, jer kao verbalni supstantiv ima samo držeđane: Držeđjeti komu glava ili držeđjeti komu što u glavi „rimbare che si sente in testa per il dolore“, rebare caput ex dolore.

3. DRŽĀDATI, držeđim, *impf. vibrare, bacati (sulica).* — *Samo praes. u ne dosta pouzdanom primjeru xviii vijeka.* — *Kao da je kausalni glagol prema predašnjemu: činiti da se (sulica) stene. Vidim cara gdi na kojnu u srjed srca pteca ježli i sulicu svoju bojnu u naj luću zniuju držeđi.* J. Kavašini 291b.

DRŽĀDJETI, *vidi kod 2. držeđati.*

DRŽĀNICA, *f. ime* vodi i mjestima. a) rijeka u Hercegovini. *isporodi* DrežanĀka. F. Jukić, *zemlj.* 53. 54. Schem. herceg. 1873. 152. i dolina kroz koju teče. 163. — b) selo u Hercegovini u kotaru mostarskom. F. Jukić, *zemlj.* 55. Schem. herceg. 1873. 168. *Statist. bosn.* 105. — c) tri sela u Hrvatskoj krajini: Srednja, Gornja i Doña Drežnica. Razlijeļ. kr. 9

DRŽĀNĀCANIN, *m. čorjek iz Drežnika. V. Arsenijević.*

DRŽĀNĀČKĀ, *adj. koji pripada selu Drežniku. V. Arsenijević.*

DRŽĀNĀČKIĀ, *f. žensko* čeļade iz Drežnika. V. Arsenijević.

1. DRŽĀNĀK, *m. selo u Srbiji u okrugu užičkom.* K. Jovanović 161. — *Ako je isto što se pomije prije našega vremena (Drežniks. S. Novaković, pom. 132), -e- stoji mješte negdašnjega e.* — *a može biti da se pomije x vijeku u grčkoj kniži pisano ἰστρονίχ.* S. Novaković, *obl.* 142.

2. DRŽĀNĀK, *m. ime* mjestina u Hrvatskoj i Slavoniji. a) selo i seoc u podžupaniji zagrebačkoj: prvo u općini Rakovu Potoku, drugo u općini Odrji. *Pregled.* 20. 21. — b) selo u podžupaniji karlovačkoj. 26. — c) selo u podžupaniji požeškoj. 92. — d) selo u hrvatskoj krajini u kotaru ogulinsko-slunskom. *Razlijeļ.* kr. 8. — *ovo se zadnje pomije u kniži xviii vijeka u pripovijedaju dogadaja xvi. (1578) 28. kolovoza, dojde s vojskom pod Drežnik Jeremijaš Slun i Juraj Križanić. P. Vitezović, kron.* 161.

DRGUDOVAC, drgudovca, *n. neku* zvrjeka slična puhu. — *U naše vrijeme u istočnoj Srbiji.* Myoxus nitella Schrb., myoxus dryas Schrb. Obe

ove poslednje fele nalazio sam nekoliko puta po šumama istočne Srbije. Za obe su mi fele seljani kazivali da ih zovu „drgudovac“. J. Pančić, glasn. 26, 82.

DRĤAT (drĥât), drĥata (drĥâta), *m.* tremor, horror, *vidi* drhtanje. — *Noviji oblik drĥat kod kojega u ispadu u svrijem padežima, osim nom. i acc. sing., dorožno je potvrđen istom od kraja xviii vijeka (u pisca Rapića u kojega ima gen. sing. drta. 177; na drugom mjestu ima i u ňega loc. sing. drĥatu 272), ali treba dodati da već u jednoga pisca xviii vijeka ima i nom. sing. drĥt: Od straha me drĥt popada. I. Zanotti, en. 16; stariji drĥât kod kojega â ostaje u svrijem padežima dolazi od xvi vijeka u Vrančićevu rječniku, te da je a dugo sjedloči nam u nekih pisaca ili dvostručie (u Vrančića) ili akcenat (u Bandulavića, Bačića, P. Kneževića i u naše vrijeme u pisca Osvetnika), a u drugih (u Mrnavića, Radovića, Lastrića) sjedećie nam drugi padeži tijekom što kod njih a ne ispada. u Divkovića, Barakovića, Kavačina, Banovca ne zna se jeli a dugo ili kratko, ali je po svoj prilici dugo. dugo je a i u svrijem rječnicima (osim Vukova) u kojima dolazi: u Vrančićevu (darhaat*) tremor; u Mikišinu (drĥiât*) tremor, trepidatio; u Belinu (darĥât*) tremor 745a; u Voltigijinu (darhat, darhata*); u Stulićevu (darhat, darhata*); u Vukovu (drĥat, drĥta i drĥat, drĥta; *vidi* kod drĥtati) „das zittern, der schauder“, horror. — Kod novijega oblika akcenat je u svrijem padežima gdje ispada a onaki kako je u gen. sing. — Dolazi i bez h i s k mješte h (*vidi* u Vukovu rječniku). — Nejasna postaja: korijen je drh kao i kod glagola drĥtati, ali ga u ostalijem slavenskim jezicima (osim slovenskoga) nema, nego mješte ňega drg s istijem značenjem (ispoređi rus. дрохтеть, дрожать, češ. drĥati, pol. drgać, drgać, drzeć) te se ne da pomisliti da bi naše h postalo od praslavenskoga g. kod starijega oblika nejasan je i nastavak atz; kod mlađega se može shvatiti da je osnova drĥi ista što i kod glagola drĥtati. a) trepet, trĥšna (u ljudskom tijelu) od zime, od groznice, ili od kakva dušernoga osjećanja i draženja, osobito od straha. Drĥat i strah dođoše svrhu mene. M. Divković, bes. 314a. Tad me plać zadavi i drĥat studeni. D. Baraković, vil. 271. Strašni drĥat (drĥât*) srce gane. I. Bandulavić 270a. Ki umiraju u strahu i drĥatu. P. Radović, nač. 259. Uhitio me drĥat luti. A. Vitičić, ist. 164a. Ježen drĥat naskoči me. J. Kavačin 431b. Bojaz vaš i drĥat (drĥât) neka je svrhu svih živina. A. Bačić 464. Al' mu se prikaza soton, od koje se pristrasi, uiti ga drĥat i svrši iznenada život. J. Banovac, prip. 194. Strah i drĥat (drĥât*) došli su svrhu mene. P. Knežević, osm. 104. Vojnike Moabove obuze drĥat od velika straha. F. Lastrić, test. 180b. Ufati ga drĥat i groznica. Nar. pjes. vuk. 3, 305. Uhitio me drĥat* (u Dubrovniku). Vuk, rječ. 112a. Junake Moavske spašao drĥat. D. Daničić, 2mojs. 15, 15. Strah poduze me i drĥat. jov. 4, 14. — b) paralysis, uzma. — u jednom primjeru xviii vijeka. Slijepe, gubece, zdravio nije li, i klimtica drĥat? J. Kavačin 337a. — c) strah uopće. Z drĥatom duše, koja straši se izajiti. P. Radović, nač. 293. Ne more sakriti drĥata nikoga i straha u srcu. F. Lastrić, test. 120b. Ki koji vidiči, da se Klemens pod batinama ne razbaja, on se od velikoga drta razboli. D. Rapić 177. U strahu i drĥatu (darhahatu*) pakla. 272. Sne mu brću suzni zaplaćeni, . . . drĥat (drĥât*) duši zadavaše redom. Osvetn. 4, 68. — d) trĥšna u zemlji. — u jed-*

noga pisca xviii vijeka. Ki (topovi) strahovnim drĥatom zemlje raztruniše. I. T. Mrnavić, osn. 46. Prid naglim drĥatom gore se razpale, orećim bahatom stine razpršale. ist. 183.

DRĤAVAC, drĥavca, *m.* *vidi* drĥtavac. — Na jednom mjestu u rukopisu xvi vijeka; može biti da je t ispalio pisarskom griješkom. Na groh slipin vid davaše a drĥavci zdravj' imahu. Ivan trog. 32a.

DRĤŪ, *vidi* drĥt.

DRĤOLA, *vidi* drĥola.

DRĤT, *vidi* drĥat.

DRĤTĀČICA, *f.* *vidi* drĥtavica, a, a). — U Stulićevu rječniku. — slabo pouzdano.

DRĤTALAC, drĥtaloce, *m.* *vidi* drĥtavac. — U jednoga pisca xviii vijeka (bez h). Također imaju zapriku gubavi, drtaoci. A. Bačić 203.

DRĤTALICE, *f. pl.* *uz* gelatum, smrzla gusta juha koja dršće, ako se je što dotakne (nem. gallerte, sulze). isporodi drće, paće, pitije. — U Vukovu rječniku (drĥtalice i drĥtalice; *vidi* kod drĥtati).

DRĤTĀNE, *n.* djelo kojijem se dršće. isporodi drĥat. — Stariji je oblik drĥtanje. — Dolazi i bez h i s k mj. h, a griješkom s ě mješte t, *vidi* kod drĥtati. — Od xvi vijeka a između rječnika u Mikišinu (drĥtanje i drĥtanje tremor), u Belinu (drĥtanje tremor 744a; agitatio 53a; paralyss 539b), u Bjelostjenčevu, u Šambrevićevu, u Stulićevu (drĥtaće*), u Vukovu (drĥtaće i drĥtaće). a) *vidi* drĥat, a) i drĥtati, a, a) aa) i bb). Drĥtanje ali treptanje. Naručn. 66b. Posvotilište slaviti strahom i z drĥtaćem. B. Pavlović 24. Strahom i z drĥtaćem spašaoe vaše dilutje. J. Filipović 1, 173b. Tuguju . . . živime svekolike čudnovatim strahom, bukom i drĥtanjem. F. Lastrić, test. 98b. U strahu i drĥtanju uzdisem. A. Kanižlić, bogojubn. 94. — b) *vidi* drĥat, b) i drĥtati, a, a) c). Da ga oprosti od drĥtanja. I. Ančić, vrat. 172. Koju nemoć ili od gute, ili od srdoboje, ili od drĥanja, ili od ognja. A. d. Beila, razg. 18b. Koja bolest, kakono ti guba, drĥtae. A. Bačić 428. Zena pade u bolest drĥtanje. J. Filipović 3, 218b. — c) *vidi* drĥtati, a, b). Starost drĥtanje ruku uzrokuje. J. Filipović 3, ix. Pade od trepeta i drĥtaña srca. A. Kanižlić, fran. 93. Drĥtae i poskakiwaše glasa jest zlamene od voje mekalne. M. Radnić 470b. — d) *vidi* drĥat, c). (Pakao) ne ima naredbe nikakve nego nenaredu i vjekovite drĥtae. M. Radnić 285a. — e) *vidi* drĥat, d) i drĥtati, a, c). Što drĥaie ili potrese čini, kad se zemlja tresse? V. Došen 261a.

DRĤTATI, dršćem, *impf.* tremere, *tresti* se, osobito o čeladuti i o ljudskom tijelu. — *Akc.* kako je u *prac.* taki je u *ger.* *prac.* dršćući i u *impf.* drĥtâh; u ostalijem je oblicima onaki kako je u *inf.* — U oblicima, u kojima od t bica ě, h se mijenja nu š; ali je to potvrđeno istom od prošloga vijeka (naj stariji su primjeri u Bjelostjenčevu rječniku: dršćem; dršćući. A. Kanižlić, kasn. 36; dršću, pisano „derxchu“. rož. 14; dršćem. I. Velikanović, prik. 21; dršće, uput. 3, 87; dršćeni, pisano „derstjuchi“. B. Leaković, gov. 4; dršćući. A. Tomiković, gov. 20). u starije se doba h nije mijenalo, i tako je ostalo i u naše vrijeme kod čakavaca (drĥće. Nar. prip. mikul. 34). s toga što jedan dio naroda ne izgorara h, već od xviii vijeka kod nekoliko pisaca (Divkovića, Ančića, Posilovića, Radnića) nalazi se drĥati, drĥem; ali pošto su neki pisali gljegdje h premda ga nijesu izgovarali (kao Div-

kovič, Banovae, Kačić i drugi), što se kod ovijeh nalazi h pred č, to pokazuje samo da je u nekim mjestima nestalo h prije nego se promijenilo na š. Sto na dva mjesta xvi vijeka (N. Rašina 174^a, P. Hektorović (?) 72 po rukopisu xviii vijeka) ima drčeni bez h, to je jamačno pisarska pogreška. u naše se vrijeme čuje i s k mješće h: drkati, drčkem, kod nekijeh pisaca (naj prije u Mihaljinu rječniku, zatijem u Macukata, Della-belle, Banovae, J. Filipovića, Peštalića) a i gdje-gdje kod naroda (Arhcau. Nar. prip. bos. I, 80; drhčati. Nar. prip. mikul. 102) griješkom je u inf. i prošlijem vremenima č iz praes. zamjenilo t. vrlo je rijetko i u praes. osnova drhta kao u inf., vidi: Drhtaj, zemlo, svakolika. A. Vitajić, ost. 127. Na mlaku i drhtaju molitvu. G. Peštalić, utiš. 143. — Nejasna postava, vidi kod drbat. — Od xv vijeka (vidi Marulićev primjer kod a, b) a između rječnika u Vrančićevu: drhtati, tremere; trepidare; drhčeni, tremulus; u Mihaljinu: drhtati i drhčati; u Belinu: drhtati i drhčati, drhčem, tremo; 744^b; drčati od zime i drhtati, frigore tremere; 329^b; drhtati od straha, horresco; 382^b; drhtati i drhčati, agitari; 53^a; u Bjelostjenčevu: drščem, drhtati i drhčem, tremo; u Jambresičevu: drhčem, tremo, trepidat; u Vol-tigijinu: drhtati, (griješkom) drhčem; u Stubičevu: drhčati, (griješkom) drhcam i drhtati i drhtati se; u Vukovu: drkati, drčkem i drhtati, drščem, horreo, tremo; drščee od zime; drščee kao prut'.

a. aktivno. a) subjekat je ljudsko tijelo ili čelade i što se kao čelade misli, riječ žirnice (vidi dva naj zadnja primjera kod bb). an) uzrok je drhtanju zima. Nag drhču (ja) od zime. Transit. 134. Od zime drhčeni. M. Jerković 28. Poroti se u pojati, ter iz mala lti drhtati. J. Kavačin 338^a. (H)otje malašan drtati od zime. F. Lastrić, test. 329^a. Na oguštu dica drču. V. Došen 203^b. — bb) uzrok je drhtanju duševno sjećanje, dražeće, osobito (i vrlo često) strah, s čega drhtati može značiti i uopće strašiti se. Vas drhče u srci svojom. Naručn. 55^a. Po tom se vrlo obrazom na zemlju i vapijaše govoreći: 'Pomozite me, bratja, pomozite me, da ja ne poginim!' ku stvar videći fratri, plačuci i drhčuci opitaše ga ... Transit. 195. Otijuci on krstiti Isuhrista drhtaše vas čica početinja njegova. Korizm. 74^b. Sve drhče i preda i sumnji na svak čas. N. Dimitrović 38. Zena bojeći se i drhčeni. Anton Dalm. nov. test. 56^b. mar. 5. 33. Sfimi pristrašen bh ... ostah vas drhčeni i trnči. P. Zoranić 7^a. Drhčeni i čudeći se opet reče. F. Glavinic, evit. 35^a. Djavli ... drhču od straha. I. Ančić, ogl. 157. Vas pristrašivi se i drčeni počeo vapiti jako. P. Posilovič, nast. 4^a. Drtati č ... ljudi zaradi griha prošasti. S. Margitić, fal. 290. Kralj vidi da njegov brat imadiše velik strah, da rekši on vas drčae. P. Macukat 38. Tako moguće, da će svi kraji od ovoga svita prid tim drčati. J. Banovae, prip. 27. Koji drče od govoreña moji. J. Filipović I, 244^a. Koji učini tolika druga jumaštva suprot Filišteanom, tako da bi drtali na spomenutje imena njegova. F. Lastrić, ned. 362. Od jida ili od straha drčuci. A. Kanižlić, kam. 36. Vaja da divice drču (drčurč) i na svaki se koravaj mužke glave boje. utoš. 516. Od straha drhčem. bogojubn. 161. Ljudi od velika straha drhtahu kakono jedan prut. A. Kačić, kor. 106. Kako čemo ... od stida i straha drtati. M. A. Rejković, sabr. 31. Drču na krute zapovidi. G. Peštalić, utiš. 183. Jeda li moram drtati prid tobom? 196. Ona se prestraši, počme na sen telu drhtat. Nar. prip. m kul. 5. Vas je drhtat po telu. 54. Uplašio

sam se i drčkem. Vuk, pavl. jevr. 12, 21. — amo spadaju i onaki primjeri u kojim se subjekat shruta kao ime kolektivno. I pakao prid tim drče. S. Margitić, isp. 124. Prid kojim drče po svijeta. fal. 30. Nebesa ... vazda po njegovaj narodbi drču. J. Banovae, pred. 26. Narav čovičanska ... drče žalosna. F. Lastrić, test. 155^b. Tada će plakati svi krajevi zemlje i drtati. od' 155. — u ovijem primjerima ima uza se inf. kao i drugi glagoli koji znače strah: Za to se napuno drhčee izručiti voji družih. A. Georgieco, nast. 151. Pristupiti strahim se i drhčem. I. Kraljić 32. — i o žirnici. Golub ... drče prid jastrebom. M. Radnić 234^a. Lavi i ostale živine drču. F. Lastrić, test. 115^b. — ee) uzrok je drhtanju kakva tjelesna bolest, osobito uzma. Biše vsi paraliziti i hodeći drhtahu vsimi udi. Korizm. 35^b. Gospodine, dite moje leži u kući drčuci i zlo se muči. F. Lastrić, ned. 71. Donesoše prid ňega na postelji jednoga siromaha drtavca koji ne mogadijaše se ni oprit na noge od one bolesti, kojom vas od glave do petu drtaše. od' 276. — b) subjekat je koje udo ili uopće dio ljudskoga tijela; uzrok je drhtanju kao kod a) bb) ili ee). Hronu, strepi sobom, drhta ruka s nogom ... M. Marulić 51. Rekoh ove riči sa drhčeni nsti. Transit. 168. Počemu mu noge od straha drhtati. F. Glavinic, evit. 233^a. Srce u njih sve drhtaše. P. Vuletić 27. Od drtavice, koja je jedna nemoč kala drču sva uda broj pristañka. F. Lastrić, od' 174. Da mi dršće srčce kada promišlam koliki krstjani leže i smrde u neznanstvu veliku. I. Velikanović, uput. 3, 87. Drčku ruke, pisati ne može. Nar. pjes. vuk. 4. 247. Kŕgu štije, mila ňemu nije, on je drži, desna ruka drhče. Nar. pjes. marj. 97. Drčku mu ruke kao da je tud auaet pojeo. Nar. posl. vuk. 70. — i o glasu se može kazati da dršće. Al' drhče joj glas groča bijela. Osvota. I, 53. — c) može se kazati i o dragome, kad se misli da se ovo trese i dršće poput ljudskoga tijela ili ula. Drčnu grane od straha. A. Kanižlić, rož. 14. Neobično progovara, pune srde hita riječi, Muhameda ruži i kara, dvor svijetli drče i jeci. J. Krmpotić, cat. 45. Pak Janičar i Harnaut od svih strana hrli i srne, drče mjesto svako i kut, sve prohode mrzle strane. 64. Ne bi barem zemlja pod nogam drtala. Grgur iz Vareša 75. Svi greznušo grozom obajani, kô kad ljud nož drhče u lutej rani. Osvetn. I, 50.

b. sa se, refleksivno. — samo u dva primjera xvi i našega vijeka, gdje je značenje kao kod a, a) bb) i u Stubičevu rječniku. Drčuci se i čudeći se. N. Rašina 174^a, act. ap. 9. 6. Ona od straha se drhče. Nar. prip. mikul. 34.

DRHTAV, adj. koji dršće. — Dolazi i bez h i griješkom s č mjesto t, vidi kod drhtati. — Postaje od osnove drhta glagola drhtati nastavkom vs. — Od xvii vijeka a između rječnika u Mihaljinu (drhčavi, trepetivi, tremulus, tremebundus, tremens) i u Stubičevu (drhčav, tremens, tremulus, tremebundus, paralyssi affectus; drhtav, paralyticus). — U primjerima dolazi samo s dva osobita značenja, a) tremebundus, o glasu. Glasom drhtavim reče. P. B. Bakšić 46. M. Lekušić 44. Kakav duh od bogoljubstva ili od skršenoća imati će oni koji kada pjova običaje glasove drtave i razširene? M. Radnić 470^a. — b) paralyticus, uzet, vidi drhtati, a, a) ee) i drhat, b). Dade zdravje sljepim, drtavcem i mnogim bolesnijem. M. Radnić 287^a. Dite moje leži u kući drtavo. F. Lastrić, od' 174. Ozdravjela bi drtave. A. Kanižlić, fran. 70. O slipi, drtavci, roniti i klasti. D. Rapić 65.

DRHTAVAC, drhtava, *m.* čorjek koji dršće, drhtav čorjek — *Drugo -a- ostaje samo u nom. sing. i u gen. pl. — Ake. kako je u gen. sing. tako je i u ostalijem padežima, osim nom. sing. i gen. pl. drhtavaća. — Dalazi i bez h, vidi drhtati. — Postaje od drhtav nastatkom vev. — Od xvi do xviii vijeka a između rječnika u Belinu (paralyticus' 539b), u Bjelostjancu (kajkarski drhtavec, tremulus, tremebundus, tremens; paralyticus'), u Valtijinu (pisano 'darhtavae', 'paraliticus', 'gloediericht'); pisano 'derhtavae', 'tremolante, paraliticus' zitternd'), u Stuliću (paralyticus'). — Samo u jednom primjeru s općem značenju (čorjek koji dršće): Drtavac sam se učinio ja i strahim se (tremens factus sum ego et timeo'). L. Terzić 158. (B. Pavlović 134). — naj češće znači: paralyticus, ucet čorjek. Pripovida se evangelije, kako Isus sobotni dan jednoga drhtavae ozdravi. Postila. m^b. Koji biše mnoga lita bil drhtavae s izučim ustrpljenjem. P. Radović, nač. 264. Drtavac stajaše kod loke trideset i osam godišta. M. Radnić 270a. Zapovidi drtavcu da ustane. J. Filipović 1, 207b. Donesoše prid nega na postelji jednoga siromaha drtavca. F. Lastrić, od 276. Stio si ti drtavcu ozdravlenu rekao. A. Kanižlić, bogoljub. 149 Zapovidjeda drtavcu da skoči on čas. Đ. Bašić 100a. Kakono su drtavca prid nega stavili. B. Leaković, gov. 227. — po nekakru rukopisu, aegilops L., neka trava. B. Šulek, im. 74.*

DRHTAVICA, *f.* postaje od drhtav nastatkom ica. — Dalazi i bez h i s k mj. h, vidi drhtav i drhtati.

a. kauzalno: ona koja čini da ko dršće, ali samo s osobitijem značenjima. a) paralyticus, uzma, vidi i drhtati, a, a) cc), drhtav, b), isporodi i drhat, b). — xviii vijeka a između rječnika u Belinu 539b, u Bjelostjancu, u Valtijinu (pisano 'darhtavae', 'paraliticus', 'gloedierichtung'; pisano 'derhtavae', 'tremolio, paraliticus' zitternd'), u Stuliću (paralyticus); tremor, tremendi voluntas). U izabvjenju jednoga sluge nikog kapetana od drtavice, koja je jedna nemoć kada dršu sva uda. F. Lastrić, od 174. Imao je ženu mlogo godina od drtavice nemoćnu. A. Kanižlić, uoč. 43. Ja žudim ozdravit veće krtstjana razbojenjeh od nemoći veoma gore i veoma teže, neg je drtavica. Đ. Bašić 149a. Bješe se nemu razbolio službenik . . . drtavicom. A. Kalić 379. — b) drhtavice (od zime) kad hvata groznica. — u naše vrijeme u Lici. Drktavica, vorfieber. 'Uvati me naj prije drktavica, pa onda groznica'. 'Ma nekakva me drktavica cio dan drži'. 'Napalo na noga nekakvo zijevanje i drktavica, ne mogu na nogu da stojim'. J. Bogdanović.

b. ona koja dršće. a) mulier paralytica, žena drhtava, uceta, kojoj je bolest drhtavica. isporodi drhtavac. — xviii vijeka i u Stuliću rječniku. Bičeš drtavica u sve vrime tvoza života. J. Filipović 3, 215b. U kraljevstvu France jedna divojica plemenita i bogostrasna dali drtavica Blago turk. 2, 45. — b) kod ženske naprave nešto trepti na igli u kosama, trepteljka. — u naše vrijeme. U kosu upletu i lumbačami pribodu vrpeo i drhtavice. V. Bogišić, zbor. 127.

DRHTAVINA, *f.* tremor, drhtanje, drhat. isporodi drhtavica, a. — U jednoga pisca xviii vijeka (bez h) a iz nega u Stuliću rječniku (v. drhtanje). Na kraja dode strah i drtavina. And. Kačić, kor. 321.

DRHTAVSTVO, *n.* vidi drhat, b), drhtanje, b), drhtavica, a. — U jednoga pisca xviii vijeka (bez h). Ozdravivši ga prid njima od drtavstva. E. Pavić, ogl. 522.

DRHTĀVCI, vidi Drteveci.

DRHTJETI, drhtim, *impf.* vidi drhtati, od čega se razlikuje samo nastatkom. — Kao kod drhtjeti, k može zamijeniti h. — U naše vrijeme u Cunoj Gori. Dular drhti, a grad ni se tresse. Nar. pjes. vuk. 5, 195. Pop Duk drktoči. 3, 497. I sal drhtim od nečoga straha. P. Petrović, gov. vijen. 53. Baba se prepada i drhti. 90. Stevan drktoči kao prut na gori reče. S. Lubiša, prip. 65. Putnik drkti od studeni. 90. Na koga si ovu silu skupio od koje zemlja drkti? 120.

DRHTLIV, *adj.* tremulus, trepidus, koji dršće. — U Jambrišićeu rječniku (drhtliv).

DRHTUJA, *f.* raka torpeda L., neka (električna) riba, koje kad se čorjek dotakne, zadržse mu ruka. isporodi trn. — Od xviii vijeka, naj prije u Belinu rječniku 744b i u Stuliću. — i bez h. Trn ili drtuja (jer ko je krene živu, utrne). L. Zore, rib. ark. 10, 335. Drtuja (po sjelskom govoru), torpedo narce Rizzo i torpedo marmorata Rizzo. Đ. Kolombatović, pesci. 25.

DRĀKĀNE, *n.* djelo kojim se drička. — isporodi driskaha, drisnica, drstavica. — U Vukovu rječniku.

DRĀKATI, drīkām, *impf.* deicere alvum eum strepitu. — Po postavinu je bez sumnje srodno s glagolom dristati. — isporodi i driskati. — U Vukovu rječniku.

DRĀNUTI, drīnēm, *pf.* deicere alvum eum strepitu. vidi drīkati. — isporodi drisnuti. — U Vukovu rječniku.

DRĀHATI, drīhām, *impf.* terdo, slatko sparati. — Ake. kako je u inf. tako je u praes. 3 pl. drihaju, u aor. drihah, u ger. praes. drihājū, u ger. praet. drihāv, drihāvsi, u part. praet. act. drihao; u ostalijem je oblicima onaki kako je u praes. 1 sing. — Riječ je (ili dajudi osnova drih) praslavenska, isporodi rus. dpxah, češ. drihmati, drihnati. — Biče od istoga korijena od kojega je i trijemati. — U Stuliću rječniku (jueucno quodam sopore dormire') i u naše vrijeme u Dubrovniku (kaže se svagda kao s preziranjem). Driha kako pjan'. P. Budmani.

DRĀJECA, drīječna, *adj.* vrijedan, važan; jaki, čerst. — ije- (ē-) po žnžnom govoru) nije potvrđeno nijednjem primjerom; uješte onoga ima samo -e- (drēcan) po istočnom i -i- (drīcan) po zapadnom govoru. — -a- (-i-) ostaje samo u nominalnom nom. sing. m. i u acc. kad je jednak nominativu. — Oblik i drugo značenje odgocearaju pošte dobro češkome drījen (praslav. drēcny) -stāmmig, wohl bei leibe, fleischig, dick vom leibe' (lungmann) koje postaje od drih (praslav. drēkn). pun; i u mađarskome jeziku ima derék, vorzüglich, vortrefflich, sehr gut; tüchtig; gut gewachsen, ansehnlich; bieder, wacker; gerad, recht' (Ballagi). koje postaje opet od one slavenske osnove. — Potvrđeno je u jednoga pisca čakavca xviii vijeka i u naše vrijeme po sjevernijem krajevima našega naroda. Amfion dročen (kajkarski) popivalec ovo vreme bi. P. Vitezović, kron. 8. Nikostrata, žena, ali Karmentos, vučena u pismu drečna pojka. 9. Slipee, hromce i pijance ne voli u drične tance. evit. 39. Drečan, pun, jedar pa i zdrav čovek. Podumavka 1878. 54.

DRIJEM, drijēma, *m.* stane onoga koji drijēma, žefu sparati. isporodi drijēnaja. — Ake. kako je u gen. sing. (po istočnom govoru drēma, po zapadnom drima) tako je u ostalijem padežima, osim nom. sing. (drēm, drim) i voc. drijēmo. — Postaje od osnove drēm glagola drijemati nastatkom v. — Od xviii vijeka a između rječnika

u *Mikašinu* (drim, drimanje, vidi drimež), u *Bjelostjenčevu* (drem i drim, dormitatio^o), u *Jambrišičevu* (drem dormitatio^o), u *Stuličevu* (sominus, sopor), u *Vukovu*: „der schlummer (schlaflos)“, dormitatio^o. a) *stane onoga koji drijema*. Stavši ga u ložnicu ... gdje za trudna drijem uhvati J. Palmotić 150. Ni drijema ni trjeska. (D). Poslov. danič. 79. Al' se nemu malo za-trijema, u drijemu čašu upustio. Nar. pjes. vuk. 2, 100. U to piće ... turicemo ... bjele od drijema. Pjev. crn. 164^a. Ne daj sna očima svojima, ni vjedama svojima drijema. D. Daničić, prič. 6, 4. — b) *želja, potreba drijemati, spavati*. Jedan put starješini ovoga rodovnika dođe taki san i drijem tako, da mu se čiuše, da će u ti čas umrijeti, ako ne pospi. M. Divković, bes. 393^a. Trga ga drim. J. Banovac, pred. 58. Ja kad vidih zelen drijem, predadoh mu vas moj drijem i lijen. Nar. posl. vuk. 108. — c) *leucum aestivum L., nieka biljka, pelecica. isporodi dremovac, c). S. Petrović, lekov. bilj. 417.*

DRIJEMAK, drijemka, m. medicamentum quod somnum facit, piće (osobito makor sok) koje čini da čorjek tvrdo zaspi. isporodi atijum, bendeluk. — *Od osnove glagola drijemati nastavkom* ѣкт. — *U Belinu rječniku* (opium^o); dati drijemak, napojiti drijemkom „opium propinare“ 525^b) i u *Stuličevu*. — vidi i dremak.

DRIJEMALAC, drijemalca, m. vidi drijemalo. — *Drugo -a- (-i-) ostaje samo u nom. sing. i u gen. pl. drijemalčaci; u ostalijem padežima I na kraju sloga mijenja se na o* — *Postaje kao drijemalo nastavkom* ѣѣ. — *U jednoga pisca xvii vijeka i u Belinu rječniku* (somniaulosus^o 686^b). Toliko bdijeci na pripovijesti tašte, toliko drimalac na sveta bdijenja. B. Kašić, nasl. 264.

DRIJEMALICA, f. dremljivo žensko člade. isporodi drijemalac i drijemalo. — *U naše vrijeme u Licu*. Zenu, koja je vrlo lijena i spora pri svakom ženskom spolu, zovn „drijemalicom“, n. p. „Zalosna drijemalica!“ „Šta će ti ona kuka drijemalica, van da te samo okuje!“ J. Bogdanović.

DRIJEMALO, m. dremljivo čorjek. — isporodi drijemalac, drijemalac, drijemavac, drijemljavac, dremljavac, drijemčina. — *Postaje od part. praet. act. glagola drijemati*. — *U Vukovu rječniku*, ali već xvi vijeka kao izmišljeno ime muško u komediji: Drijemalo, malni bandijerom. M. Držić 215.

DRIJEMĀNE, n. djelo kojim se drijema, vidi drijem. — *Stariji je oblik drijemanje*. — *Između rječnika u Mikašinu* (drijemanje kod drim), u *Belinu* (drijemanje „semisopitio“ 32^a); „sopor semisomnus“ 686^b), u *Stuličevu*, u *Vukovu*. Ovo drijemanje i spavanje svetijeg apoštola. M. Divković, bes. 364^a. Ako ispovidnik ne bi čuo oda sua, od drijemanja. B. Kašić, zrc. 20. Pomrsi u meni .. drijemanje. J. Ivanišević 132. Vaše drijemanje jest mramorsko otvrdnuće. J. Banovac, pred. 108.

DRIJEMATELJAN, drijemateljca, adj. dremljivo. — *U Stuličevu rječniku*. — nepozvano.

DRIJEMATI, drijemati i drijemati, impf. dormitare. isporodi drijemati. — *ije- (čeglašne -č-) stoji po južnom gorovu; po istočnom -e-: drijemati, po zapadnom -i-: drimati*. — *Ik. kako je u inf. taki je u 3 pl. praes. drijemaju (ali drijemaju), u aor. drijemah, u impf. drijemaji (ali drijemajaj), u ger. praes. drijemajuči i drijemajuči, u ger. praet. drijemāvaj i drijemāvaji, u part. praet. act. drijemāno; u ostalijem je oblicima onaki kako*

je u 1 sing. praes. u druga dva govora mješte ije stoji č i i, a mješte ije č i i. — Riječ je pravoslavenska, isporodi stlov drimati, rus. дремать. češ. drimati, polj. drzemać i drzymać. — Korijen je indoer. dar, isporodi grč. διαδράμα, lat. dor-mire, snsh. drā, drāš, spavati. — Između rječnika u Mikašinu (drimati, drimati se „dormito, urgeri somno“; drimajući, bez pomne „somniaulosus, negligitor“), u *Belinu* (drijemati, drijemajem „dormito“ 686^b); „caput nutare somno“; drijemajući „semisopitius“ 32^a); drijemati se komu „dormito“ 278^b, 686^b), u *Bjelostjenčevu* (dremajem „dormitto, urgero somno“), u *Jambrišičevu* (dremajem „dormitatio“), u *Voltigijinu* (drimati, drimjem i drimam „dormicciare, sonnacchiare“, schlumern“; drijemati, v. drimati), u *Stuličevu* (drijemati koga, drijemajem i drijemam; drijemati se komu, drijemje se „dormitare“), u *Vukovu*: drijemati, drijemam (drijemajem) „somo capior“.

a. *aktivno, slabo spavati*. Na krilu mu drim ovi sam apostol. M. Marulić 205. Počeh drijemati. M. Vetranić 2, 166. Stojimo drimajući. P. Posilović, nasl. 16^a. Tvoj stražnik ne drijemlje trom i lijen. I. Dordić, salt. 431. Molitva se ima činiti ne kao kroz san i drimajući. F. Lastrić, neč. 233. I do sad smo pili lažno vino, al' nijejmo, brate, drijemali. Nar. pjes. vuk. 2, 100. Poče ljeho dremat' na dogatu. 4, 236. Drijema kao kobila pred suvačom. Nar. posl. vuk. 70. Kome je putovati, nije mu koje drijemati. 147. Ne drijemlje čuvar tvoji. D. Daničić, psal. 121, 3. — *metaforički može značiti: biti lijen, ne mariti*. Gdi se u zlobah već ne drijemlje. G. Palmotić 93^b. Kaogrosović bistri Niko, kako i ti s inijem drijemješ? J. Kavačič 106^a. Oni svojom uad nesričom drima. J. S. Reljković 198.

b. *sa se, impersonalno, s dat.*: drijema mi se, urgero somno, spava mi se, hoće mi se spavati. Prikaza mu se tada gospodin: naš, drimajući se nemu. B. Kašić, nač. 62. Na molitvi dok on staje, nam se vrlo svim drimaše. P. Knežević, muk. 14. Spava mu se i drima. F. Lastrić, test. 103^a. Jerbo mu se je drimalo, moljaše pomnika da bi ga sama pustio. A. Kanižič, fran. 96. Koji hoće da mu se leti ne drijema. Vuk, poslov. 108. Ali ti se drijemati počelo. P. Petrović, gor. vijen. 110.

DRIJEMAV, adj. dremljivo. — *U Stuličevu rječniku* („dormitans, somniculosus“), u kojem ima i adv. drijemavo „somniaulosus“.

DRIJEMAVAC, drijemavca, m. vidi drijemalo. — *U jednoga pisca xviii vijeka i u Stuličevu rječniku*. Hoćeš li indi, o drimavčo sanjivi, da tebi kažem, kaka tebe hoće smrt pritisnuti? D. Rapić 114. — *u rukopisu prošloga vijeka dolazi i kao ime crijeta, narcissus L., sunovrat. (po zapadnom gorovu)* Primavac, nar-isso, narcissus L., v. drimovac. B. Šulek, im. 74. isporodi drijemak. vidi i dremovac, c).

1. **DRIJEMAVICA**, f. drijem, drijemčine. — *U naše vrijeme u Dubrovcu*. „Svo me lita drijemavica; jedva stojim“. P. Bulnani.

2. **DRIJEMAVICA**, f. žensko člade drijemavo. — *U Stuličevu rječniku*.

DRIJEMČINA, m. vidi drijemalo. — *U Belinu rječniku* 278^b i u *Stuličevu*.

DRIJEMEŽ, m. vidi drijem. — *Od iste osnove nastavkom* ѣѣ. — *po istočnom govoru* drimež, po zapadnom drimež. — *Od xvii vijeka a između rječnika u Mikašinu* (drimež „torpor, sopor, somnus“) gdje naj prije dolazi, u *Belinu* („sopor

semisomnus⁴ 686^b), u *Stuličeru*, u *Vukovu*. Zvizde živim drimež (drimež) nose. I. Zanotti, en. 4. Mio im je drimež. P. Daničić, isai. 56, 10. U neakvom mrtvom drimežu. S. Ľubiša, prip. 271. A mene spopala klimavica i drimež. prič. 23.

DRIJEMĽALAC, drijemĽalca, *m.* vidi drijemalac i drijemalo. — U *Belinu rječniku* 278^b i u *Stuličeru* (drijemĽalac i griješkom drijemĽalac).

DRIJEMĽAVAC, drijemĽavca, *m.* vidi drijemavac. — U *Bjelostjencu* i u *Jambresičeu rječniku* (u ova kajkavski drijemĽavce).

DRIJEMĽAVICA, *f.* vidi drjem i drijemavica. — U *Bjelostjencu rječniku* (kod drjem) i u *Stuličeu*.

DRIJEMĽETI, drijemĽim, *impf.* vidi drijemati. — *Samo ger. praes.* drimeći (drijeme) i *impf.* drijemi u *trojice pisaca* od xvi do xviii vijeka, *samo u zapadnom obliku* (s i m). Ije. A sada sam obljubila tvom pripravom dobro vrime, kleti ću te bdeć i drime. M. Pelegrinović 175. Ne drimeći. M. Bijanković 54. Al' drimeći da ćeš čuvat puk. J. Kavašin 358^b. 'Otvor' oči, a ne drimi. 510^b.

DRIJEMŃAK, *m.* narcissus počitcus L., *neki cvijet, sunovrat.* isporodi drjemavac. — *Po nekakvu rukopisu u jednoga pisca našega vremena.* (po zapadnom govoru) Drimnák, narcisso, narcissus počitcus L. B. Šulek, im. 74.

DRIJEMOVO POĽE, *n.* u *šali* se kaže: ići u drjemovo poĽe, ići spavati. — U *vojnoj krajini.* — *Naćineno je od drjem* prema Dreuopole.

DRIJEN, drjēna, *m.* cornus mas, *grm što rađa drešine, isporodi dren, drn, drenika, drenić, drenina.* — *Ije- stoji* po južnom govoru *njeste -ē-, po istočnom e: drēn, po zapadnom i: drīn.* — *Ākc.* *kaki je u gen. taji je i u ostalijem pačućina, osim nom. i voc. drjēne.* — *Po istočnom i zapadnom govoru prema ije stoji ē, Ń, a prema ije ē, i.* — *Riječ je praslavenska, isporodi rus. дренъ, češ. drin — Nepoznata postana; može biti da je korijen srodan korijenu imena drvo, isporodi i lič. driutas, čvrst; ili imena trn (isporodi oblik drn). — Izedu rječnika u Mikočinu (drin, cahlo od drinno), u Bjelostjencu (dren i drin), u Voltigijinu (dren), u Stuličeru, u Vukovu, u Daničiću (drēn 1, 314—315, 3, 589). a) sa značenjem sprjedu kazanijen. So mede sela togo (Brčela): . . . sč. Bēloga VĽka pŃeko na Drēn, sč. Drēna na Lēškovycs . . . Mon. serb. 114. (1321—1336) (Daničić misli da ovdje drēns nije ime mjesta. rječ. 1, 314—315). Meda mu (selu Ograđeniku) . . . pŃečnikomu do drēna, i ot drēna uz dēb na lokvu (može biti da je ime mjesta). Glasn. 15, 279. (1345?). Se meda Jančistemy: . . . u veliku rupu a u Ńeč drēns . . . 292. Pri stupu trišjice, drjēna i zelenike. M. Vetranić 2, 284. Drijen žestoki, kitni javor, vita jela. I. Gundulić 402. O zlu drvu o drjēnu. Nar. pjes. herc. vuk. 250. Ja kad vidoh zelen drijen, predadoh mu vas moj drjem i lijen. (Koji hoće da mu se jeti ne drijēna, reće ovo kad ugleda u pŃečće prvi drijen s cvijetom). Nar. posl. vuk. 108. Bila je (devojčica) svakad zdrava kao dren (isporodi kod drenov i drenočina). M. D. Miličević, let. več. 148. Drijen, cornus mascula L. B. Šulek, im. 74. — b) kad ima koji adjectiv usa se, znači koju drugu vrstu drveta. aa) drijen divji, drijen mali (u Dubrovniku), drijen vučji (u Dalmaciji), cornus sanguinea L. B. Šulek, im. 74. — bb) drijen pasji, pseći, rhamnus cathartica L., pasidrenovina, pasjakovina. Drijen pasji (na lijeci). B. Šulek, im.*

74. Drijen pseći. J. Pančić. glasn. 30, 164. — c) ime mjestina i vodi. aa) mjesto blizu Suhogrta. — xv vijeka. U Suhogrta . . . livada nal putem koji grede od Zakove na Drēns. Mon. serb. 123. (1336—1347). — bb) Dren, selo u Srbiji u okrugu vaŃerskom. K. Jovanović 104. — cc) Dren, selo u kolubarskom srezu okruga biogradskoga koje se do 1879 zvalo Kuke. Sr. nov. 1879. 41. — dd) Dren, ime mjestina u Srbiji. aaa) u okrugu biogradskom. Vinograd u Drenu. Sr. nov. 1872. 452. — bbb) u okrugu jagodinskom. Niva kod Drena. 1875. 571. — ccc) u okrugu vaŃerskom. Livada u Dronu. 1863. 278. — ddd) u okrugu smedererskom. Livada u Drenu. 1868. 97. — ce) selo u Bosni u okrugu baiolučkom. Statist. bosn. 41. — ff) dva sela u Hercegovini blizu Graca. Drijen gorii i dofi. Schbam. gr. 1876. 57 — gg) Kula u Hercegovini blizu Dubrovnika. P. Budmani. — isporodi Drijē, a. — hh) kao ime riječi u jednoga pisca xv vijeka, jamačno mješte Drim ili Drin radi slika. Tibiška i Bošterijen, Tisa i Marica, Noretva, Timot, Drijen. M. Vetranić 1, 263.

1. DRIJENAC, drjenca, *m.* vidi drjenak, c).
2. DRIJENAC, Drjēna, *m.* velika glavica u Divošetu. u Liči. J. Bogdanović.

DRIJENAK, drjēnka, *m.* dem. drijen, ali se upotrebljava i za druge bilke. — *Po istočnom govoru drēnak, po zapadnom drinak.* — *Ākc.* se mijēna u voc. drjēnce, drjēnci, i u gen. pl. drjēnáká. *po istočnom i zapadnom govoru stoji ē i i prema ije a ē i i prema ije. — Postaje od drjen (drēn) nastavkom ukr. a) mali, mladi drijen. — od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu* (I. 'eine kleine kernelkirsche', 'cornus parva'). Gdi pak ne ima ni jelovine, služe se drinikom procvetanim ili drugim dubjem. F. Lastrić, od' 208. Grane od palme ili ti pome, od masline, jelice, drinka . . . A. Kanižlić, bogojubn. 218. Za bašću je (plot) drinak i ružica. J. S. Rejković 123. Zaspala devojka drenku na koronku. Nar. pjes. vuk. I, 171. — b) vidi drešina. — u *Bjelostjencu rječniku: (kajkavski) drenek, drinina, drenov sad 'cornum', i u Jambresičeu: drenec, 'cornum'. c) parietaria diffusa M. K., travu što raste po zidinama i tako se lomi poput stakla, isporodi crkvena, b). — od xv vijeka (vidi prvi primjer iz Šulekova imenika), a može biti da je i starija riječ, isporodi češ. drnavec s istim značenjem; između rječnika u Mikočinu (drijenak, crkvena, trava, herba muralis, herba parietaria, helisine), u *Belinu* (herba parietaria⁴ 540^b; parietaria⁴ 771^a), u *Stuličeu* (parietaria, herba muralis), u *Vukovu* (3. nekaka trava za koju kažu da je od očiju dobra). Drugoga ime lijeka. . . ner bokvice, sljeza i drenka. M. Vetranić 1, 14. Drijenka s bokvicom kamenkom natuče. 2, 92. Dje koga protjekuje, tu paru udara (drijenak privija). (Z). Poslov. danič. 16. Drijenak (drijenac), češ. drenka (pastinaca), drnavec; parietaria, vitriola, herba vitri, vitrago (po rukopisu xv vijeka), parietaria officinalis L. (Poslovica: Izbiču te prutom od drijenka — kad so prijeti u šali u Dubrovniku. — u naše vrijeme). Drijenak crljeni, herba muralis, parietaria, vitriola, muratoria (u Dubrovniku od prošloga vijeka), parietaria officinalis L. B. Šulek, im. 74. Drinak, drijenak, parietaria diffusa. V. D. Lámbil, časop. čas. muz. 1852. 2, 49. — d) lythrum salicaria L., *neka trava, erbica.* Drijenak, lythrum salicaria L. (u Sisku). B. Šulek, im. 74. Drijenak, lythrum virgatum. M. Ružičić. — e) *neke vrste grožđa.* Drenak beli,*

weisse geisdlutte (*u Srijemu*). Drenak crljoni ili crveni, svrstr vinove loze (*u Srijemu*). Drenak crni, schwarzer geisdlutte (*u Srijemu*). B. Sulek. im. 73. Drijenak bijeli, weisser melleler (*u Glini*). Drijenak crni, blaue eicheltraube (*u Glini i Požezi*). Drijenak rijetki, weisse schopatna (*u Glini*). 74. — *f*) ime mjestima. *aa*) nepoznato selo. — *prije našega vremena*. Drénak (selo). S. Novaković, pom. 132. — *bb*) selo blizu Kolašina. V. Lješević. Pa opali Bablak i Drijenak. Nar. pjes. vuk. 5, 497. — *cc*) Drinak, selo blizu Krmputa Schem. segn. 1871. 17. — *dd*) Drenak, selo u hratskoj krajini blizu Sluša. Schem. segn. 1871. 57. — *ee*) Drenak, zemlja pod njevama u Srbiji u okrugu čaprijskom. Niva u Drenku. Sr. nov. 1867. 103.

DRIJENCI, *m. pl.* nepoznato selo. — *Prije našega vremena*. Drénici (selo). S. Novaković, pom. 132.

DRIJENČA, *f.* ime mjestima. — *-ije-* stoji po južnom gororu mješte negdašnjega č, te zato po istočnom gororu glasi Drénča. *a*) Drénča, selo u Srbiji u okrugu kruševačkom. K. Jovanović 125 — *ponašne se xiv vijeka (i u Daničičevu rječniku: Drénčca) s potokom istoga imena*. Azb, blagocinstvi i hristoljubivi vs. inočchi Dorotej i sv. prézvzjublennijima sinomi svojimi Daniloma . . . crklyv szidlasmo vs. mčsté rekóméni Drénča. Glasn. 24, 261. (1882). Réku Drénču . . . 264. Manastir Drénča, kod sela Drénče, 6 sata na jugozapad od Kruševca, kraj potoka koji to isto ime nosi stoji i danas razvaline stare crkve „Drénče“. tu su bogomolu podigli monah Dorotej i sin mu Danilo. M. D. Miličević, srb. 719. — *b*) selo u Bosni u okrugu zvoničkom. Statist. bosn. 86.

DRIJENČAC, *m. seoce* u Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj, kajkarski Drénčec. Pregled 23

DRIJENČINA, *vidi* Drénčina.

DRIJENI, *m. pl.* mjesto na Krku. — *xv ili xvi vijeka*. V. Drenih. Stat. krč. ark. 2, 295.

DRIJENOK, *m. selo* blizu Štipa. — *Na jednom mjestu krajem xiii ili početkom xiv vijeka (pisano Drénok) i otale u Daničičevu rječniku*. Brésti i Suhogrubi i Lěškovicia i Vityče i Drénok, a meda Armasana. Mon. serb. 63. (1293—1302)

DRIJENSKI, *adj.* koji pripada mjestu Drijenu. (*po istočnom gororu*) Drenska (opština). K. Jovanović 104.

DRIJEN, *m. ime mjestima*. *a*) vis u Hercegovini blizu Dubrovnika. isporédi drijen, *c*) ggg. Na južnozapadni obronak Drijéna, predgorja Vlastice. Glasn. 22, 23—24. — *b*) Dren, mjesto pod njevama u Srbiji u okrugu biogradskom. Niva u Drenu. Sr. nov. 1861. 311. — *c*) Dren, mjesto pod njevama u Srbiji u okrugu kruševačkom. Niva u Drenu. Sr. nov. 1870. 89.

DRIJENAK, drijénka, *m. a*) dretna. — *u Hrvatskoj gdje se izgorara drénak*. V. Arsenijević. — *b*) (*po istočnom gororu*) Drénak, povečiko mjesto između atara sela Rusnja i Kneževca (*u Srbiji u vračarskom srezu*). Glasn. 19, 146.

DRIJENANI, *m. pl.* selo u Hercegovini u kotaru ljubinskom. Statist. bosn. 118. — *U dvije dubrovačke poslušnice xvii i xviii vijeka Drijenani stoji po priči mješte Driani. vidi Driani* u Jedna bratja Drijéni. (D) Poslov. danic. 38. Neka ti brate Drijéni. (Z). 77.

DRIJENÉ, *n. upravl.* col. drijen, ali dolazi samo kao ime mjestima. — *po istočnom gororu Dréne*. *a*) u Srbiji (Dréne). *aa*) zaselak u okrugu

kruševačkom. K. Jovanović 132. — *bb*) šuma i mjesto pod njevama u okrugu biogradskom. Šuma u Begalici. L. Stojanović. Niva u Drenu. Sr. nov. 1863. 322. — *cc*) mjesto pod njevama u okrugu smedererskom. Sr. nov. 1861. 590. 1875. 667. — *dd*) Driječe, mjesto pod livadama u okrugu požarevačkom. Livada u Driječu. Sr. nov. 1867. 143. — *b*) dea sela u Hrvatskoj (Dreče): jedno u podžupaniji zagrebačkoj. Pregled. 18, drugo u podžupaniji sisačkoj. 42. — *c*) Dreče, selo u Slavoniji u podžupaniji dakovačkoj. Pregled. 101.

DRIJEŃI, *adj.* vidi drenov. — *Na jednom mjestu xviii vijeka (po zapadnom gororu s imješte -ije-)*. Držiš zaodno ti u ruci zlatne čorde, driše štape. J. Kavatić 888b.

DRIJESKA, *f.* vidi drozga. a. — *U Stuličevu rječniku: drijeska* vodena, trava, apium palustre.

DRIJĚŠATI, drijěšam, *impf.* vidi drijěšiti. — *U jednoga pisca našega vremena*. Nemoj mudrovati, nego drijěšaj i praštaj. S. Ćubiša, prip. 223

DRIJĚŠENE, *n.* djelo kojijem se drijěši. — *Stariji je oblik drijěšenje*. — *U jednoga pisca xvii vijeka i u Vukovu rječniku*. Ovo se ne razumi od ručnoga vezanja ni drijěšnja. I. Ančić, vrat. 176.

DRIJĚŠITI, drijěšim, *impf.* solvere, činiti da što ne bude dalje vezano razmećući uzao, odrěšivati, razdrešivati (često u metaforičkom i prenesnom smislu). — *-ije-* stoji po južnom gororu mješte negdašnjega č-, te u istočnom gororu glasi -e-: drěšiti, u zapadnom -i-: drijěšiti. — *Ake. kaki je u praes. taki je u impf. drijěšah, u aor. 2 i 3 sing drijěši, u part. praet. pass. drijěšen; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf. — prema ije u istočnom i zapadnom gororu ima é i i, a prema ije é i i. — Uprav bi glasilo rijěšiti (koje vidi): d je došlo od odrěšiti, ili po većoj prilici od razdrijěšiti. gdje je narod shvatilo da d unetvuto među z i r pripada prostomu glagolu. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Stuličevu i u Vukovu. Da vežu i drijěše . . . krstjane ki griješe. M. Vetranić 1, 42. Desnica lje tvoja . . . svakoja i drijěši i veže. 1, 366. Od visocijeh gl. se plavi jedra driše, sidra vade. I. Gundulić 40. On drijěši veze, rane zdravi. I. Dordić, uzd. 151. Da ne driše nikad kese. V. Došen 218a. Ko tvrdo veže, lasnije drijěši. Nar. posl. vuk. 156. Sto zborova pazar čine, a jedna (rijēč) veže i drijěši. 295. Deca po selima obično ne oblače gača do 6 do 7 godina, dok ih ne mogu sama drijěšiti i svezati. Vuk, posloven. 145. Zasto drijěšite magare? mar. 11, 5. Vjenčanje ne drijěši no samo smrt. V. Bogišić, zbor. 284. Druzi jadne mučenike drijěše. Osvetn. 1, 31.*

DRIJETAN, *m.* među selima nahije užičke u Srbiji Vuk broji i Drijetan. Danica. 2 (1827), 63. ali u sadašnje doba kao da ga već nema: Pri poređivanu imena koja je Vuk u nahiju užičku stavio nismo našli u našim spisковима sela: . . . „Drijetan“ . . . M. D. Miličević, srb. 621.

DRIJETI (drėti), dërēm (drēm), *impf.* značenje vidi kod derati. — *Infinitivu i prošlimcu vremena osnora je sam korijen dr, kod kojega je r vokal; u inf. i aor. dolaze se korijenu é koje po južnom gororu glasi ije, po istočnom e, po zapadnom i; i tad je r konsonant. rijetko je inf. bez é: o-drti. M. Marulić 10; drti. A. J. Knežević 177. V. Došen 79a, u oblicima sadašnjega vremena osnora je der (vidi kod derati), rijetko dr (s konsonantom r): praes. 3 sing. va-dre. Š. Menčetić 195; po-dre. M. Vetranić 2, 159; dre. D. Baraković, vil. 295. 313; 2 pl. raza-dreto.*

Mon. serb. 426. (1448); 3 pl. u-dru. N. Najlošević 1, 234; *impt.* 2 pl. o-drite. Zborn. 30b. — *Akc.* kuki je u inf. toki je u aor. pl. driješmo, driješte, driješbe; a mijena se u aor. sing. drijet, drije, u ger. pract. drv, drvši, u part. pract. act. drfo (*ali* drla, drlo *itd.*), u part. pract. pass. drt; kuki je u praes. 1 sing. drēm tuki je i u ostalijem oblicima od iste osnove, osim 1 i 2 pl. drēmo, drēte, i *impt.* drī, drīmo, drīte; *akc.* oblika od osnove der *vidi* kod derati. — *Riječ* je praslavenska, isporodi stslor. drōti, dera, češ. driti, dru, pol. drzeć, dre, *vidi* i rus. dpar, dpeč, drati, deru — *Korijen* je dar (der, advepropski, isporodi it. driti, derati, snsk. dr, razbiti, raščiniti, grč. drōw, derem, got. tairan, cijepati. — *Vrlo* rijetko dolaze oblici od osnove dr kod prostoga glagola; obično ga zamjenjuje glagol derati. između rječnika u Voltigijinu (drijeti i dreti, derem, scorticare, spellare, stracciare¹ schinden, zerreißen¹), u Stuljčevu (drti i drijeti, derem), u Vukovu (drijeti, derem, vide derati; drijeti se, derem se, schreien¹ clamare¹, cf. derati se, vikati). Zvalo mi jazič dre. D. Baraković, vl. 295 Zač mu svetl jut oral noktima srce dre. 313. Lijenos kleta, kâ obrazom ošjim dri me. J. Kavačin 417a. Sve crkvene lude drti budu iz kože. A. J. Knezović 177. Al' lakomi i po smrti mišli tude dobro drti V. Došen 73a. Što je od nieg' (*halina*) drta bila. 91b. Nemoj drijet' ti to jaube živo. Nar. pjes. vuk, rječ. 139b. Nit' je mojoj materi milo mrijeti, nit' se mene za nom drijeti. Nar. posl. vuk. 223. Tako me živina ne drla! 298. U svu vrisku drijeti se. Nar. prip. vuk. 122. Ja sam jarac živoderac, živ drt, ne odrt; živ pećen, ne ispećen. (u pripovijeci). Vuk, rječ. 141b. Ne mogahu drijeti svihjeh žrtava. D. Daničić, 2dnev. 29, 34. Gdje češ drijeti svila i sukno. S. Lubiša, prič. 58. A pašama smrtne kazni prijeti, da će niha na nje-hove drijeti. Osvetn. 3, 14.

DRIJEVA, n. pl. xiv i xv vijeka mjesto u južnoj Dalmaciji, možebiti današnja Gabela na Neretvi (*vidi* dria zadnja primjer). — *Po* postau je pl. drijevje koje *vidi* pod b, b) cc) ccc) (*vidi* naj zadnji primjer). — *Dolazi* (pisano Drēva i po zapadnom govoru Driva) u spomenicima xiv i xv vijeka i u Daničićevu rječniku (Drēva). Držatoha Driva i Ostružicu i Gradec i Dvoršte, četiri trge moje. (*piše ban bosanski Trtko*). Spom. sr. 2, 22. (1352—1354) Pišu nam naš trgovci z Drēva. 1, 20. (1399). Da nėsami vojani ba da mogu učiniti gabelu otu prodaje soli nigdiru u vsemu našemu kotaru razma od onih gdi su naretila gospoda stara prēva bosanska i srpska, a toj jests jedno na Drivini a drugo u Dubrovniku, tretije a Kotaru, četvrtio u Zeti u svetoga Srda na Bojani. (*piše knez Vlatislav, sin hercega Stjepana*). Mon. serb. 446. (1451) Bēla Uroš, ki tvrdelj zemji Zachlanjima pribēga... stvorio crkvo v. Drēvčih v. ime svetago Stefana prvomučenika. Okázk. šaf. pam. 57. (1503). Kako su brata Jurjevići, sinovi vojvode Đurda, inali Gorsku Zupu i carinu drijevsku, po tome mislim da su Drijeva bila ili u Gornjoj Zupi ili sa svim blizu nje; čini mi se da to može biti sadašnja Gabela na Neretvi. D. Daničić, rječ. 1, 112. Znanost Gabele (više Metkovića) koja se u staro vreme zvala Drēva¹ (t. j. Brodovi ili današnja Skela) ... S. Novaković, obl. 67.

DRIJEVAN, drijevna, adj. koji pripada drijevju. — *Na* dva mjestu: xiii i xviii vijeka, a između rječnika u Daničićevu (drēvna). a) *vidi* drijevo, a. Sumom drēvnymi oglašajemi. Domentijan^b 23. — b) *vidi* drijevo, b, b) cc) cc). Onomu drugomu mrkijente blize (*stamparskom*

griješkom mrkenite bliste^a) prite drvno razbi-jeje i pogubu. A. d. Bella, razg. 43a.

DRIJEVCE, n. dem. drijevo, *vidi* i drvece. — *-ije-* stoji po južnom govoru mješte *iegdášnega -ē-*, po istočnom glasi -e-; drēvce, po zapadnom -i-: drivce. — *Postaje* od drijevo nastarkom *ice*. — *Od* xiv vijeka (*kao* ime mjestu, *vidi* kod a) cc), a između rječnika u Mikišinu (drijevce, brodac, navicula, navigiolium¹), u Belinu (navigiolium¹ 752b), u Bjelostjencēvu (drvece, 1, lignillum, parvum lignum¹; 2, arbusculum¹; 3, navicula, navigiolium¹ s dodatkom da oro značie ima u Dalmaciji), u Stuljčevu (navigiolium¹), u Daničićevu (Drēvce kao ime mjestu). a) *vidi* drijevo, a. aa) *uopće*. Sedela tužna grlica na subin drvcu kraj vrha. Nar. pjes. istr. 2. 48. Nagulno se j' drvice orihovo. Nar. prip. mikul. 162. — bb) s adj. božji *ima osobito značie, vid* božji, 11, f) cc) (1, str. 572b). — cc) *kao* ime mjestu. Kičeno Drēvce, u Metohiji Selo Trubača, a mede mu ... pak u Vysitoru u Kičeno Drēvce ... Mon. serb. 95. (1330). Se mede Trobači i Goranemu Gradu s Visatora u Kičeno Drēvce. Deč. bris. 15. — b) *vidi* drijevo, b, b) aa) *uopće*. Tim ljubav od jele sve struga i dija kripnosne te strile kima me prostrija, nom da se ne stidim, ner dičim očito, od jele kad vidim ko drvice uzvito. G. Držić 416. Zabolje joj se jedno drvice u čelo. F. Vrančić, živ. 89. Ar češ se osužit kot va lozi drvice. Jačke. 108. — bb) navicula, brodac, *vidi* drijevo, b, b) cc) ccc). On u svoje djvetske dnevi čini drijevce. V. M. Gučić 142.

DRIJEVKA, f. *vidi* drijevo, b, b) cc) ccc). — *Na* jednom mjestu xviii vijeka (po zapadnom govoru drvka). Krijepi vodom, miesom (*mesom?*) drvice srjed pustošne njegda livke. J. Kavačin 86a.

DRIJEVLE, n. collect. drijevo, *vidi* drve. — *-ije-* stoji po južnom govoru mješte *iegdášnega -ē-*, po istočnom -e-; drēvje, po zapadnom -i-; drivje. — *Naj* stariji je oblik drivje, mladi drijevje, a naj mladi drijevje. — *Postaje* od drijevo nastarkom (ije). — *Od* preijeh vremena, a između rječnika u Bjelostjencēvu (drēvje, rjetac¹) i u Daničićevu (drēvje, lignum¹). a) *vidi* drijevo, a. Raštie svake vrsti drēvje. M. Marulić 77. A drugi sicihu kite od drēvla i rastiralu po puti. Postila. A 2b. Pomna iz duše tako divje neplodno vadi drivje. J. Kavačin 379b. — b) *vidi* drijevo, b. Drēvijem pomostive. Domentijan^b 106. Učini tobi korablu od drivja Bernardin 95. Nosite klak i kami i drijevje. Zborn. 30b. Čto razore puške i raziju, opet malo gore slože i saziju drijevem, zemljom, kalon. H. Lucić 272. Voda nosi drivje i kamele. Jačke. 53.

DRIJEVO, n. eiv. drvo. — *-ije-* stoji u južnom govoru mješte *iegdášnega -ē-*, u istočnom glasi -e-; drēvo, po zapadnom -i-; drivo. — *Akc.* se mijēna u plur.: drijevā (drēva, driva), gen. drijevā (drēva, drivā) *itd.* — *U* svijem je rječnicima: u Vrančićevu (drivo, lignum¹), u Mikišinu (drijevo, brod, navigium, navis¹; drivo, *vidi* drvo); u Belinu (navigium¹ 433a; navis¹ 507a, 752a), u Bjelostjencēvu (drivo, lignum¹; arbor; navigium¹ s dodatkom da oro značie ima u Dalmaciji); materia¹; drivo v. drvevo), u Jambričevu (drvevo, v. drvo), u Voltigijinu (drvevo i drvo legno¹ holz¹), u Stuljčevu (navis, navigium¹), u Vukovu (s dodatkom da se govori u Crnoj Gori i u Dubrovniku: 1. vide drvo. 2. das schiff, navis¹, cf. lada U Dubrovniku se danas govori drvo¹, ali kad ko u šali pripovijeda kako jo kakav ondašnji vlastelin govorio, onda se i

ondje može čuti 'drijevo', u *Daničićevu* (drvo arbor; lignum; navis' 1, 313 i 3, 589). — *U naše vrijeme kao da je još obična riječ kod čakavaca, a kod štokavaca čuje se samo u Crnoj Gori (sa značenjem pod a i b, b) cc) ecc) i u Dubrovniku gdje je vrlo rijetka i ima samo značenje pod b, b) cc) ecc), a ne drugo, kako bi se moglo pomisliti po Vukovu rječniku.*

a. arbor, *vidi* drvo, b. *dosta često*. Međa mu (*zascok Krstima*) . . . putem preko na velje drvo. Glasn. 15, 286. (1348?). U rečenju župo konavaoskoj sa svemi seli i zaseoci, s ljudmi, s pašama, s vodami i z drvetami, z dubravami, sinokosi. Mon. serb. 284. (1419). Bog ukrasi zemlju nasajenjem driv. Korizm. 15b. Ne može drvo dobro plod zao učiniti, ni drijevo zlo plod dobar učiniti. N. Rašina 152a. mat. 7, 18. Na drvo bi navišen da zatare grih koji po drivu bi učinjen. F. Vrančić, živ. 22. I istuču što je ugodno, nadoli jade, brige i tuge, i u doba tog smeteno ostah kao drijevo odsječeno. I. Gundulić 232. Trava i driva voće ili sād na vrime podaju. F. Glavinčić, evit. 3. Imala sam milih, kot va lugi drivij. Jačke. 18. A ti me pričekaj ovden pod ono drijevo (*iz Crne Gore ili iz Boke kotorske*). Nar. prip. vuk.² 218. — s *adj.* božji ima osobito značenje, *vidi* božji, II, f) cc) (I, str. 572^b). — *vidi* i slatko drijevo kod sladak.

b. materia, lignum, *vidi* drvo, a. a) *vidi* drvo, a. a). *dosta često*. (*Kalež*) nima biti od driva. Naručn. 26a. Ke (*bojove*) od driva ali gnile za pinezi mestri čine. P. Hektorović (?) 91. Taj drijevo i kami nosi. M. Držić 54. Duh sveti . . . od driva čini popel. F. Glavinčić, evit. 162a. Pridao je cvjetiti luče drjeva i kamena. Nar. pjes. mikl. beitr. 49. Suho drvo javorovo. Nar. prip. mikul. 146. — b) *vidi* drvo, a. b). aa) *uopće*. u jednom primjeru xvi vijeka. Korabaž od drev tesanih. Korizm. 12^b. — bb) *za ogañ*, u jednom primjeru xviii vijeka. Nosć breme suhlih driva. J. Kavañin 475a. — cc) *kakva sprava načinena od drva, pa ili od jednoga ili od više komada*. aaa) *uopće*. u dvojice pisaca xvii i xviii vijeka Dacijan zapovida Vincenca gola svući, i na jednom drivu raztezati. F. Glavinčić, evit. 30b. Porazi ih dosti vele ogñem, drijevom, gvozdom, stinom. J. Kavañin 318b. — bbb) *križ, krst, često*. Petš komats častnoga drva (*vidi* častan, b, a) aa)). Mon. serb. 70. (1273—1314). Snimiše ñega s drjeva. N. Rašina 125^b. aet. ap. 13, 29. Koji k drjjevu pribiše i noge i ruke. M. Vetranić 2, 206. U vrtlu poče Isukrst muku trjeti i na drjjevu križa Adamov duog plaćati. M. Divković, bes. 362a. Isukrst na drivu križa boreći se proti djavlu. F. Glavinčić, evit. 86^b. Zač obra smrt od driva? I. Ivanšević 94. Z rívim križom na ramenu. M. Jerković 62. Da sam sebe na ono drijevo za vaš odkup. J. Kavañin 565a. Prizikanje bi ispuñeno, potvrđeno i dovršeno na drivu prisetvoga križa. M. Lekušić 38. — u *naše vrijeme kod pravoslavijeh Hrišćana u obliku* (časno) drvo, *ali to po crkvenome jeziku*. Drvo, t. j. časno „das kreuzes-holz“ lignum erucis, i. e. erux qua Christus supplicium obiit, et drijevo. Vuk, rječ. 138^b. I krstove od časnoga drva. Nar. pjes. vuk. 2, 3. — ccc) *navis, brod, osobito veliki, vrlo često*. Da neki krajanima se imnu nekoje drvo čini pre(z) se što jest zdo pisano. Mon. serb. 31. (1247). Kada na ny po(j)du drva zamorska i bñetorska na naš grad. Mon. serb. 54. (1210—1272). V drivu ali v plavi nigdar se nima misa služiti. Naručn. 26a. Prido drivo v porat. Mirakuli. 78. Drjjevu vjetar tvrdlo pomagaše. Zbor. 86. I ñega li češ dat u drijevo, da nam

beškoto konsumi? M. Držić 268. Pritegnu u dobru luku drijevo ejelo. B. Kašić, fran. 10. O kolike prihlabrene čete, svaka na po na se, s ñim s visocijeli drjjeva slaze pod oružjem narešene! I. Gundulić 11—12. Jazon i Argonauti u drjjevu. G. Palmotić 2, 368. Privelike navi i driva. P. Radović, ist. 161. Brod ne umiješ vladat', a hoćeš drjjevo. (D). Poslov. danić. 10. Kako drjjevo, koje velike oči ina, a malo vidi. (D). 44. Star je kraj, ali naj tvrde drjjevo razbiju. (D). 114. Ne brodihu smiona drjjeva valovite morske pjene. J. Kavañin 257a. Oruža udij šeset lakijeh korabjica svijeh na vesla, sadruženijeh s puno drjjeva, na koje ukrea pet tisuća janičara. B. Zuzeri 396a. Ili vam se drjjevo razbiju ili raz-šija u morskoj pućini. Đ. Bašić 98^b. Knez Ivan O(h)jaučević bi poglavica od svi bojni driva. And. Kačić, razg. 181. Na moru u veliki korabja oli ti drivi. M. Dobretić 399. A' se vozi niz vodu drjjevo. Pjev. crn. 79a. Pokle jesu, majko, Bñetci sazradene, ni takova driva nutar dojadriilo. Nar. pjes. istr. 2, 156.

DRIJEVONA, f. ñekovo selo. — *Prije našega vremena*. Drěvona. S. Novaković, pom. 132.

DRIJEVSKI, adj. koji pripada drjjevu, drjjevicima (brodu, brodovima), ili mjestu Drjjevicima. — *Daničić (u rječniku) misli da u svijem primjerima (xiv i xv vijeka) riječ ima zadnje značenje, ali to nije bez seake sumne. — Između rječnika u Stučićevu (v. korabjski) i u Daničićevu (drěvskij, 107 Drěva). Primismo od ñega plñns razlogo ođ komoro i ođ carinjs drěvskěhs i olovñehs. Spom. sr. 2, 42. (1398). Prve godišine carino drěvskě. 2, 85. (1429). „Drivskě gabele dio i mire zakonje drivskě“ vratio je braći Jurjjevićima vojvoda Juraj Vojislajić sinovac hercega Hrvoja 1431. (Mon. serb. 378). Đ. Daničić, rječ. 1, 313. Ako bi kada carina drivska i sona došla u naše ruke. (*piše vojvoda humski Ivanji Vlatkovića*). Mon. serb. 452. (1452). Ako bi došla carina drěvskā u naše ruke. (*pišu Dubrovčani*). 456. (1452).*

DRIJEZGA, f. *vidi* drezga, a — U Vukovu rječniku: drijezga vodena, nekaka trava s dodotkom da se gozori u Dubrovniku. — *isporedi* i drjeska.

DRIK, m. *ļestre kojima se s jedne i druge strane zatvoraju kola. isporedi* drek. — U Stučićevu rječniku (pars currus scalao instar).

DRIM, *vidi* Drin. — *Od kraja xiii ili od početka xiv vijeka a između rječnika u Daničićevu (Drims 1, 306 i 3, 588). Kako utiče Lubižna u Drim. Mon. serb. 61. (1293—1302). Kako upada Bistrica u Drim. Deč. bris. 48, 101. Gđe se stajao Bystrica z Drimom. Glasn. 15, 279. (1348?). Stado pasa vojske sabirati po Prizrenu i okolo ñega, iskraj Drima lute Arnaute. Pjev. crn. 105a. Jedna (vojska) pravo proko Zeto ravne, druga ile preko volo Drima. 248^b.*

DRIMAC, Drimea, m. *rijevka pod Skadrom (sadašnji Drinaš?)*. — *xiv vijeka (Drimьcъ)*. Podi građomь Skadromь na bręgu rěky Drimьca. Danilo 209

DRIMKA, f. *vrsta grožđa. zove se i drinka*. Narodnik 1877. 136.

DRIN, m. Drilo, voda u sjevernoj Arbaniji: *istjeće u adrijatičko more blizu Leša; u ñu se sastaju: sa sjevera Bijeli Drin što teče preko Mětohije, s juga Crni Drin iz hrišćavska jezera*. — *U starija se vremena običnije zove Drim koje vidi. — Od kraja xiii ili od početka xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Drims). Kako*

utiće Ribnik u Drin (na drugom mjestu u istom spomeniku Drims, vidi prvi primjer kod Drim). Mon. serb. 61. (1293—1302). Kako vjaja rijeka Drin. S. Ćubiša, prič. 90.

1. DRINA, *f.* Drinus, voda što teče preko Hercegovine i na granici među Srbijom i Bosnom; i kao ime mjesta. — *Ake. se mijela u voc.* Drino. — *Na jednom je mjestu pisano Drena, i atale u Daničičevu rječniku:* To leto 1688 izgi-boše (Srblji) pod Višegradom u Bosni na Dreni. Okazk. šaf. pam. 87. — *Od xiv vijeka (vidi kod b) aa), ali vidi i kod drinski) a između rječnika u Mikašinu:* Drina rijeka „Drilonis flumen“ (grješkom, vidi Drin), „Drinus, Drinius“; u Bjelostjenčevu (po Mikašinu), u Vukovu, u Daničičevu. *a) voda.* Na reku zovomuju Drinu juže Bošnjacii mlenuh neprohodnu. Glasn. 12, 317. (xv vijeka). Izidoše na Fočansku rijeku Drinu. J. Kavašin 275^a. Drino vodo, što s' se ponijela! Nar. pjes. vuk. 1, 315. Dokle stiže Drini valovit. 2, 172. Drina ne ima vlastitog vrijela, već rijeke Piva i Tara više Foče na 1 sahat kod Sarana druže se i noj ime novo daju, od Ruda do Rače, gdje se sa Savom mijesa, dijeli istoenu Bosnu od srpske kneževine. F. Jukić, zemlj. 2—3. — *b) kao ime mjesta. aa) u Hercegovini kraj uz Drinu.* Dogodivši se u Drini hercegovacke naljuje. V. Vrčević, niz. 137. — *može biti da je isto mjesto o kojem se govori u latinskom spomeniku xiv vijeka:* „Presentasse dictas litteras in Drina eidem Vite“. Mon. rag. 1, 194. (1343). *a jamačno je isto mjesto u spomeniku xv vijeka:* Uda se Jelača za Mihoča Utvicića u Hotču a nda se Vladislava za Ivanšića Pičevića u Dabar, i onč obé (oné obée) umršta, Jelača u Drině (Driněc) a Vladislava u Dbru. Mon. serb. 544. — *bb) kraj u Srbiji uz vodu Drinu suprot Zvoniku. — u Vukovu rječniku s primjerom:* Otisao u Drinu. — *cc) seoce u Bosni u kotaru sarajevskom.* Statist. bosn. 12. — *dd) Drina, grad, Delminium u Mikašinu i Bjelostjenčevu rječniku. — kod ovoga je možebiti Mikaša mislio na selo kod ce).*

2. DRINA, *f.* žensko ime. — *Iz diptiha manastira Gonirja. — Prošloga vijeka.* V. Arsenjević.

DRINALEVO, *n.* ime mjestu. — *xv vijeka.* Knez je Vladisav sin hercega Stjepana pisao ugovor s Dubrovčanima u Drinaljevu (Mon. serb. 447 god. 1481). D. Daničić, rječ. 1, 306.

DRINAŠ, *m.* voda što združuje Drin s Bojanom. *isporedi* Drimac.

DRINAVA, *f.* ime kravi. F. Kurelac, dom. živ. 24.

DRINČAŃE, *n.* djelo kojijem se drinca. — *U naše vrijeme u Lici.* „Kakvo je to drinčaŃo uvijek!“ J. Bogdanović.

DRINČATI, drinčam, *impf.* vrijeme naj više u spavaŃu sprovađati ili se iz jutra vrlo kasno dizati. „Eno ga de uvijek drinčat.“ — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović. — *Može biti da po-staje od drijenati.*

DRINČIĆ, *m.* prezime. — *U naše vrijeme.* Po-gibo nam Drinčičev vojvoda. Nar. pjes. vuk. 4, 528. Milić Drinčič. M. D. Miličević, srb. 346.

DRINČIĆI, *m. pl.* seoce u Bosni u okrugu ba-šočkom. Statist. bosn. 41.

DRINIČA, *f.* otoka Drine pod Lužnicom. — *U Vukovu rječniku. — U rukopisu xiv vijeka ima:* Selo Bělačevac na Drinici. Glasn. 49, 363.

(1326). *ali tu jamačno treba čitati Drēnici. vidi Drenica i Bjelačevac.*

1. DRINIĆ, *m.* selo u Bosni u okrugu bihačkom. Statist. bosn. 52. U Driniću konak učinišo. Nar. pjes. kras. 1, 177.

2. DRINIĆ, *m.* prezime po materi Drini. — *U hrvatskoj krajini.* V. Arsenjević.

DRINIĆ BRJEG, *m.* selo u Bosni u okrugu bihačkom. Statist. bosn. 52.

1. DRINKA, *f.* vodenica na rijeci Drini. — *U Vukovu rječniku.*

2. DRINKA, vidi drinka.

DRINSKI, *adj.* koji pripada vodi ili mjestu Drini. — *Od xiii vijeka, a između rječnika u Vukovu i u Daničičevu (drinskij)* Oh, reke drinske do Neretve. Mon. serb. 58. (1253). Stěpan, herceg od svetoga Save, gospodar huianski i primorski i veliki vojvoda rusaga bosnaskoga, knez drinski i k tomu. 441. (1450). Drinski vuče, što si obradio? — Nevoja je mene obrditi: oko Drine ne ima ovaca. Nar. pjes. vuk. 1, 501. — Drinski Otok, mjesto u Srbiji u okrugu podrinskom Zemlja granici Otokom Drinskim. Sr. nov. 1868. 157.

DRINSKO, *n.* selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 28.

DRINAČA, *f.* rijeka u Bosni što utječe u Drinu. F. Jukić, zemlj. 4. Glasn. 20, 275. — *i planina u Bosni.* Ova je (Staromajdanska nahija) cijela planinama prepletana, od kojih naj veća jest Beregnica i Drinača, preboga ta rudama. F. Jukić, zemlj. 49.

DRINAČKI, *adj.* koji pripada Drinačima ili Drini. — *U naše vrijeme.* Hero i drinačke kirigije. Nar. prip. vrč. 107.

1. DRINAČ, Drinača, *m.* vidi Drinani. — *U naše vrijeme.* De nestane niz Drinu Drinači. Pjev. crn. 144b. Drinači gonili vnuu u Dubrovnik... pa kad upazi Drinače. Nar. prip. vrč. 107.

2. DRINAČ, Drinača, *m.* planina u Srbiji u okrugu podrinskom. J. Stojanović.

DRINANTIN, *m.* čorjak iz Drine, vidi 1. Drina, b) aa) i bb). *pl.* Drinani. *isporedi* 1. Drinači i Drijenani. — *Od xviii vijeka (vidi naj zadnji primjer), a između rječnika u Vukovu. a) vidi 1. Drina, b) aa).* Istina je, svak je ko se roli grješan, ama zašto mi Drinani mimo svijeta? V. Vrčević, niz. 140. — *b) vidi 1. Drina, b) bb).* Braća Drinani. (to su, sve su, jedan kao i drugi). Nar. posl. vuk. 29, i u Vukovu rječniku — *c) u jed-nomu piscu Starocna xviii vijeka kao da znači: Srbini.* Dardani pak Traci (sala Drinane, Race zovemo). M. Katančić 58.

DRINANKA, *f.* ime žensko. — *Prije našega vremena.* Drinanska. S. Novaković, pom. 62.

DRIOČE, *n.* (?) *šćakro* mjesto. — *Prije našega vremena.* Drioče. S. Novaković, pom. 132.

1. DRIPITI, dripiam, *impf.* vidi dapiti. B. Mušicki.

2. DRIPITI, dripiam, *perf.* (?), skočiti ili pasti (?). — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Dripi i skubeč se obori za'eduo s štražcem Ošiu tužan. J. Kavašin 461b.

DRIPLJENE, *n.* vidi drapaŃe. B. Mušicki.

DRISAK, *m.* ime volu. F. Kurelac, dom. živ. 61.

DRISKA, *f.* žensko čelade koje driska; govori se o ženskom kao driskoŃa o muskom. — *U naše vrijeme u Lici.* „Gdje je ono žena, ta ona nije prave žene ni vidila, ona je ona žalosna driska!“ J. Bogdanović.

DRISKANE, *n. djeo kojijem se driska.* — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

DRISKATI, driskâm, *impf. vidi dričkati.* — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

DRISKOŃA, *m. čovjek koji driska, prostačka riječ kojom se ruži čovjek rđav, nečajan.* — *U naše vrijeme u Lici.* „Odlazi, zalosni driskoŃo, šta se ti u Jude miješaš!“ J. Bogdanović.

DRISKUŃA, *f. ime kravi.* F. Kurelac, dom. živ. 61.

DRISNICA, *f. vidi dristavica.* — *U Bjelostjencu rječniku (kod dristavica) i u Voltigijinu.*

DRISNUTI, drisŃem, *pf. kad se jednom po malo driska.* — *U naše vrijeme u Lici.* „Dijete nešto malo drisnulo.“ J. Bogdanović.

DRISTATI, dristam, *impf. profluvio laborare.* — *isporedi dričkati, driskati.* — *Riječ je praslavenska, isporodi češ. dristati.* — *U Bjelostjencu rječniku.*

DRISTAVICA, *f. profluvium alvi.* — *isporedi drisnica, dričkavica.* — *Postaje od dristati.* — *U Bjelostjencu rječniku (diarrhoea, profluvium ventris sine inflammatione et exulceratione, coeliacus morbus) i iz Ńega u Stulićeu.*

DRIŠĆE, driščeta, *n. dijete koje driska.* — *U naše vrijeme u Lici.* Mati slabuŃavu, mršavo svoje dijete šalivo zove „driščetom!“ „Ovo moje zalosno i kukavo driščet.“ J. Bogdanović.

DRIŠERUCI, *m. pl. mjesto (u Modrušama?).* K dvoru našemu Drišerncem (govori knez Bernardin Frankapan). Mon. croat. 170. (1498).

DRIŠLIV, *adj. koji driska. prostačka riječ što se upotrebljava kao posrka.* — *U naše vrijeme u Lici.* „Šta imaš s tujem drišljivijem gadom?“ „Mani se te drišljive kukavice!“ J. Bogdanović.

DRITANA, *f. nekakvo selo.* — *Prije našega vremena.* Dritana (selo). moglo bi se još čitati: Dritana. S. Novaković, pom. 132.

DRITNA, *vidi Dritana.*

DRJEM, DRJEN-, DRJEŃ-, DRJEV-, *vidi dren-, dren-, dreŃ-, drjev-.*

DRJEVOPROVRĆI, drjevoprovrgem, *pf. naufragium facere, razbiti brod (drjever).* — *U Stulićeu rječniku u kojem ima i drjevorazbiti s istim značenjem.* — *oboje sasna nepouzdana.*

DRJEVORAZBIJAŃE, *vidi drjevorazbijenje.*

DRJEVORAZBIJEŃE, *n. naufragium, razbijenje drjeva, broda.* — *Riječ načiŃena po latinskoj i nepouzdana.* — *U jednoga pisca xvii vijeka (drjevorazbijenje) u kojega na drugom mjestu ima drjevorazbijanje (također nepouzdana), a između rječnika u Belinu (drjevorazbijenje 507^a) i u Stulićeu.* — *isporedi brodorazbijenje kod brodorazbiti se.* Ako si ... uzeo prateži kojegod od drjevorazbijenja. B. Kašić, zrc. 69. Drjevorazbijanja bliŃina ... fran. 117.

DRJEVORAZBITI, drjevorazbijem, *pf. vidi drjevoprovrci.*

DRJEVOSHANA, *f. vidi drjevoshraniste i brodoshrana.* — *U Stulićeu rječniku (drjevoshrana).* — *nepouzdana.*

DRJEVOSHANISTE, *n. navale, brodarница, isporodi brodoshraniste i drjevoshrana.* — *U Belinu rječniku (drjevoshraniste 106^a).* — *nepouzdana.*

DRJEVOSREĆNO, *adv. vidi brodosrećno.* — *U Stulićeu rječniku.* — *sasna nepouzdana.*

DRKALO, *m. ili n.?* u zagoneci. Odanle runo,

odavle runo, a u polak drkalo. odgonetaj: koŃ (u kolima). S. Novaković, nar. zag. 96.

DRKMAR, *m. uneus, kvaka, kuka. dolazi i s oblicima drkmar, drakmar, trkmar.* — *Nepoznata postanja, možebiti od srlat. tremaculum (lamina denticulata suspendens lychnis. Duncange).* — *Samo u Ńekijem rječnicima: u Frančićeu (drkmar, kŃuka ‚harpago‘); u Mihaljnu: drkmar, ganac, čenkin ‚uneus, harpago‘; drkmar (može biti da i ovo treba čitati drkmar), ganac, kŃuka ‚harpago‘; drakmar, drkmar, ganac, čenkin ‚harpago, uneus, lupus‘; u Bjelostjencu: drkmar ‚harpago‘; u Voltigijinu: drkmar (može biti drkmar) ‚uneino, raupino‘ ‚hacken‘; u Stulićeu: drkmar ‚uneus‘ s dodatkom da je uzeto iz Mihalja.*

DRKOL, *m. clava, batina. vidi drkola.* — *U Stulićeu rječniku gdje je pisano drkol s dodatkom da je uzeto iz brevijara; ali to ne može biti, jer bi u brevijaru (prema stvor. drkolz i drakoli) glasilo drkol, po tome je jamačno Stull uzeo riječ iz ruskoga.*

DRKOLA, *f. clava, batina.* — *Osnovu je drkol praslavenska, isporodi stvor. drkolz i drkolk, rus. дреколье, češ. drkoli.* — *Nejasna postanja; može biti da je korijen dr isti što i kod drvo, ili kod drjeti.* — *Na jednom mjestu xvi vijeka i u Stulićeu rječniku (v. drhola, a kod ovoga ima da je uzeto iz brevijara, što nije pouzdano). Jako na razbojnika, pridoste na me s meci i z drkolami. Korizm. 93^b.*

DRKT-, *vidi drht-.*

DRLAČA, *f. selo u Srbiji u okrugu podrinskom.* K. Jovanović 133.

DRLAČKI, *adj. koji pripada selu Drlači.* Drlača (opština). K. Jovanović 134.

DRLIJEK, *m. vidi nestaško.* — *Okolo TrebiŃna.* N. Dučić.

DRLUPA, *f. selo u Srbiji u okrugu biogradskom.* K. Jovanović 96.

DRLUPE, DrlŃpâ, *f. pl. selo u Srbiji u okrugu krajevajačkom.* K. Jovanović 117.

1. DRŃA, *f. graminæ, krmel.* — *vidi drŃav. isporodi i drŃoć.* — *Samo u Stulićeu rječniku.*

2. DRŃA, *m. vidi drŃo.* — *U Vakovu rječniku gdje stoji da je ženskoga roda (može biti griješkom) i da se govori po istočnijem krajevima.*

3. DRŃA, *f. scardinius dergle Heck, Ńeka riba koje mnogo ima u Krki i u ZrmaŃu. koja je i kakeva. vidi kod J. Panceća ribe. 103—104, gdje na kraju ima i ovo: Heke! je našao ovu ribu u Krki i ZrmaŃu u Dalmaciji, a dobio ju je i iz Livna u Bosni. Dahnatinci je zovu po Heke! ‚dergle‘, imo koje u ovoj formi baš ne liči na srpsku reč. Pravo joj je ime: drŃa. L. Monti*

DRŃAČ, drŃača, *m. čovjek koji drŃa (drŃačom).* — *U naše vrijeme u Lici.* V. Arsenijević.

DRŃAČA, *f. oca, težački alat (obično drveni, a na doŃoj strani ima drvene ili grozdne zube) što ruku volovi ili koŃi, te se Ńim zemlja ravni, razbijaju grude, guli trava itd.* — *isporedi brana, 3 (osobito pri kraju) i zubača.* — *Ake. se mijenja u gen. pl. drŃača.* — *Postaje od osnove drŃa glagola drŃati nastavkom ča.* — *Od xviii. vijeka, a između rječnika u Stulićeu i u Vakovu. Plug, drŃaca, žetva i kositba. J. S. ReŃković 68. Ne mogu duboko da oru, i tako im ne treba drŃača, nego samo brana. Vuk. poslov. 260. — I kao ime mjestu: Drlača, selo u hrvatskoj kra-*

jinu u okrugu banskom. Razlijeđ. kr. 11. — I kao prezime. Šem. karlov. 1883. 73.

DRĀLAN, *m. prezime. Šem. karlov. 1883. 73.*

DRĀLĀNCĀNE, *n. djelo kojijem se drĀlanči. — U Vukovu rječniku.*

DRĀLĀNCĀCITI, *dĀlĀncĀm, impf. neprestano prosjaćiti. — isporodi drānciti. — Akc. se mĀjeua u aor. 2 i 3 sing. dĀlĀncĀ. — Nejasna postaua, isporodi pers. tur. derjuz, prosjaćuće, derjuze, prosjak. — U Vukovu rječniku.*

DRĀLANOVAC, *DrĀlanovec, m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji bjelovarskoj. Pregled. 79.*

DRĀLĀNUTI, *dĀlĀncĀm, pf. vidi drnuti, a, a) i c). — U naše vrijeme u Lici. Kada se tko od domaćeć psa brani, to ga tko iz kuće izade brani, upita ga: 'Ujedo li te?' 'Ma nije me ujio, nego nešto malo drĀlanu'. — i kada se tko pobije, i tadaj se reče: 'Bogme ga dobro drĀlanu'. J. Bogdanović.*

DRĀLĀNE, *n. djelo kojijem se drĀja; podrĀnau ņiva. — U Vukovu rječniku: 1. 'das eggen' 'ocatio': danas je lijepo vrijeme za drĀnje. 2. 'der geegte necker' 'ager occatus': pale krave po drĀnju. 3. 'das kritzeln' 'conseribillatio': to nije pisaŃe nego drĀnje.*

DRĀLĀPĀNE, *n. djelo kojijem se drĀlapu. — U naše vrijeme u Lici. 'Ej! ostavite se tog drĀlapa!' J. Bogdanović.*

DRĀLĀPATI, *drĀlĀpĀm, impf. vidi dirati, 1, a, c) i Ćupati, II, 1. — U naše vrijeme u Lici. Kad se djeca Ćuvajne blago, ili koji su dokoni kod kuće, cio dan rvu i gozaju, reće se: 'DrĀlapaju se uvijek ili već odrasli momak i dĀjevokja, kada se počnu međusobno šaliti, reće se: 'Počeli su se već drĀapati', a i posovnim ljudima i ženama reće se: 'Vidio sam de se drĀlapaju'. J. Bogdanović.*

DRĀLAST, *adj. lusens, razrok, strangled. — isporodi drĀv. — U Bjelostjencu rječniku.*

DRĀLATI, *dĀlĀm, impf. ocare, ravniti zemĀ drĀcom. — Akc. kaki je u inf. taki je u praes. 3 pl. dĀlĀju, u aor. drĀlat, drĀla itd., u ger. praes. dĀlĀjući, u part. praet. act. drĀao, drĀlala, u ger. praet. dĀlĀv, drĀlavi; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u 1 sing. praes. — Postaje nastarcom ja od korijena dr (vidi kod drjeti) — Od xviii vijeka a između rječniku u Stulićeu (v. smcati) i u Vukovu a) su znaćiem sprjedu kaznijem. Tako drĀj uzduž i popriko. J. S. ReĀković 176. Ori, ori, ali kad staneš drĀjati (znaćeš). Nar. posl. vuk. 241. — b) preneseno na pisaŃe, znać: nerjeto ili nemaru pisati, isporodi brĀkati. 2. — u Vukovu rječniku (2. 'kritzeln' 'conseribillo').*

DRĀLAV, *adj. lippus. — Nepoznata postaua. — U naše vrijeme, a između rječniku u Stulićeu i u Vukovu. a) o oku što je bolesno te se u ņemu čini krmelj, isporodi krmeljiv. Jedno oko i ono drĀvo. Nar. poslov. stoj. 85. — b) o Ćeljadetu u kojega su onake oči. Bila nekakva dĀvojka pro Ćetrdeset godina, otveć kabasta i drĀva. Nar. prip. vrĀ. 51. Ni grĀv, ni drĀv, ni ko ima bionu na oku. D. Daničić, 3mojs. 21, 24.*

DRĀLAVAC, *dĀlĀvac, m. drĀve Ćojek. — isporodi drĀo i 2. drĀja. — -a- (neglašne Ć) ostaje samo u nom. sing. i u ger. pl. drĀvavāc. — Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padćevima, osim nom. sing. i gen. pl. — U Stulićeu i u Vukovu rječniku.*

DRĀLĀVOST, *drĀlavosti, f. lippitudo, osobina oćiju koje su drĀve, bolest od oćiju s koje su*

drĀve. — U Stulićeu rječniku gdje ima i drĀvastvo s istijem znaćiem.

DRĀLĀVSTVO, *n. vidi drĀvast.*

DRĀLE, *n. nadimak Ćeljadetu na licu zadrĀnu, oparenu, zguljene kože. M. Pavlinović. Ako bi skobio kakvo drĀje, kakva kusmeĀja, nacrtao bi taj oblik. rad 64.*

DRĀLENE, *n. djelo kojijem se drĀji. — U Vukovu rječniku.*

DRĀLIĆ, *m. muški nadimak. — U hrvatskoj krajini. V. Arsenijević. — I prezime. Toma DrĀjić. Rat. 220.*

DRĀLINA VODA, *f. izvor u vvaćarskom sreću u Srbiji. Glasn. 19, 146.*

DRĀLITI, *drĀjim, impf. nudare, otkrićati tijelo ili dvo tijela (osobito prsi) selaćuće ili podižući odijelo. — Akc. kaki je u praes. taki je u impf. drĀlĀh, u aor. 2 i 3 sing. drĀj, u part. praet. pass. drĀjen; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf. — Postaje jamoćno od glagola drjeti. — U Vukovu rječniku: drĀjti, t. j. prsi 'entblössen' 'nudo'.*

DRĀLOĆ, *m. hyp. drĀlavac. isporodi 2. drĀja. — Akc. se mijena u voc. dĀjo. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori po jažnjem kraćevima.*

DRĀLOĆ, *f. (?) vidi 1. drĀja. — U jednoga pisca xviii vijeka. Izvrnuće su mu vĀje s kima drĀjeć tripa i mlati, iz kih žute snze lije, da ga 'e velik gĀus gledati. J. KavaĀim 413^b.*

DRĀLĀCĀTI, *dĀlĀcĀm, impf. vidi dreati, b) prema kojemu je kao deminutiv. — U Stulićeu rječniku (Joviter percutere, tangero')*

DRM, *m. mjesto pod ņivama u Srbiji u okrugu poćarevaćkom. Niva u Drmu. Sr. nov. 1870. 37.*

DRMĀL, *m. muški nadimak. — Postaje po svoj prilici od osnovi glagola drnati. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.*

1. **DRMAN**, *m. ime muško. — xiv vijeka i u Danićevu rječniku (DrĀman). DrĀman (vlab), Spjom. sr. 1. 22. (1899). Ne po unozje to vremenio novo prijembu vlasti zemĀje sreŃuskoje kraĀju Stefanu, obrćtosta se dva neka velmnuža ukorenivša se v. drĀvazje zemĀje braŃievskijske v. mēstē rekoućim Zlrcić . . . brata jedinije matere, jaže glagoĀju DrĀmana i KudĀlina. D. vilo 114—115. Još ima više razvalina od kula i od starih gradića s jedne i s druge strane Mlave. narodno prićaue sve to pripisuje braći DrĀman i KudĀlinu. Glasn. 21, 57. — i kao ime mjesta (o kojem se govori u preĀludnom primjeru) u Srbiji u okrugu poćarevaćkom. G. Draga-oviĀ gradinu u selu Ribarima zove DrĀman, ona pak u KĀcu, nedaleko od ušća reke Osanice, naziva KudĀlin M. D. Milićević, srb. 1033. Vinograd u DrĀmanu. Sr. nov. 1867. 516. 1868. 195.*

DRMĀNIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme. Šem. srb. 1882. 205.*

DRMĀNOVINA, *f. planina i zaselak u Srbiji u okrugu vukovskom, a) planina. Daje k jugu stoji (planine): Kozomor, Subjel, DrĀmanovina. . . M. D. Milićević, srb. 577. — i u Vukovu rječniku: planina (ili brdo?) u Srbiji s primjerom iz narodne pjesme: Zjavila tri zelena vuka, jedan vĀje navr Makovišta, drugi vĀje na Povlen planini, treći vĀje na DrĀmanovini. — b) zaselak. K. Jovanović 161.*

DRMĀNE, *n. djelo kojijem se drĀma. — Od xviii vijeka, a između rječniku u Stulićeu i u*

Vukovu. (More) svojim drmaŃem uzbući mu sva iznutarnia. F. Laštrić, od' 68.

DRĀMATI, drmaŃ, *impf.* quassare, *tresti*, *potresati*. — *Akc. ostaje bez promjene (u aor. 2 i 3 sing. a je dugo: drmaŃ), u Nepoznata postava; može biti da je korijen srodan s korijenom glagola drijeti. — Od xvii vijeka, a između rječnika u MikaŃinu (concutio^o), u Belinu (scuotere uno accioche senta, o in simil senso^o, excutio^o 662a), u Stulićevu (concutere, vellicare, succutere, attrahere^o), u Vukovu (quasso^o).*

a. *aktivno.* Silnimi rukama nici ga drmahu. I. T. Mrnavić, osm. 171. Videći ga više odra izvajena rukami tamo i ovo protegnutijem, drma ga prešno da se probudi. B. Zuzeri 205a. Neci ne čine drugo, kada djeca ne odgovaraju dobro, nego ih karaju, nego im prijete, nego ih drmaju za uši, nego ih potežu za kose. D. Bašić 320b. Družba zveo, drma, poteže, zaludu! A. Kalić 513. Neko drma alkom na vratima. Nar. pjes. petr. 2, 273. Koji je drmao carstva. D. Daničić, isai. 14, 16.

b. *sa se, refleksirno, tremere, trresti se.* Poslušajte, što more čini u čoviku koji nije običajan voziti se . . . : Drmajudi se uzbući, i smuti iau utrobu. F. Laštrić, od' 100. Stupio je na carsku stolicu, koja se je od slabosti luŃala i od straha drmala. A. Kanižlić, kam. 613. Svi humovi drmaju se. D. Daničić, jer. 4, 24.

DRMČIĆ, *m. prezime.* Sa priloženjem kneza Raosava Drmčića. Magaz. 1868. 162.

DRMEKATAR, *m. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Meda u Drmekataru. Sr. nov. 1864. 375.

DRMITAR, Drmitra, *m. ime muško, bez sumie isto što Dmitar, Dimitrije. — Na dva mjesta xiv i xv vijeka.* Drmitar škof pičanski. Mon. croat. 24. (1325). U koludrice svetoga Drmitra. 112. (1473).

DRMLJEŃE, *n. djelo kojijem se drmi. — U Vukovu rječniku.*

DRMLJETI, drmiŃ, *impf.* kao namrgodno kuŃati. — *Srodno s glagolom drijemati. — S onijem značenjem u Vukovu rječniku (drmiti po srijemskom govoru, vidi daję) i s dodatkim se u govori u Srijenu; s ponešto drukčijim značenjem u Hrvatskoj: Drmeti, besposličiti. 'Što si počeo drmeti? poprimi se kakva posla.' u Topolovcu. P. Brantner. — Po drugom obliku i po akcentu prezenta vidi se da bi po južnom govoru glasilo: drmljeti.*

DRMNA, *f. tijesnac poznati pod imenom 'Jan-kova klisura'.* Sr. nov. 1834. 35.

DRMNO, *n. selo u Srbiji u okrugu požarevačkom.* K. Jovanović 138.

DRMNUTI, drmnŃ, *pf. postaje od iste osnove od koje i drmati nastatkom nu u inf., n u pracs. — Akc. ostaje bez promjene (u aor. 2 i 3 sing. u je dugo: drmnŃ). — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.*

a. *prelazno. a) (jedan put) zadrmati, potresti. — u Vukovu rječniku: 1. 'erschüttern' (concutio^o). Noću dode yuk: drume krajbega za nogu. M. D. Milićević, živ. srb. 2, 28. Pa mu skide glavirinu crna, pa Ńom drmnu o ledim tvrdu. Osvetu. 3, 141 — b) učiniti da što drme (vidi kod b). — u Vukovu rječniku: 'erbeben lassen' s primjerom: Pa on drmnu na gradu topove. Nar. pjes. vuk. 2, 251.*

b. *neprelazno, fragorem edere, gurnuti, puknuti (o topovima tako da se na okolo tresę). A drmnuse la gradu topovi. Nar. pjes. juk. 459.*

Drmnuse ma avlijske lubarde. Nar. pjes. marij. 151.

DRMOVČIĆ, *m. mjesto, pod nĳivama u Srbiji u okrugu smederevskom.* Nĳiva u Drmovčiću. Sr. nov. 1863. 568.

DRMPURA, *m. muški nadimak.* I. Pavlović.

DRMSKIĀ, *adj. koji pripada selu Drmnu. Drmska (opština).* K. Jovanović 138.

DRMSKŃ BRĀDO, *n. mjesto pod vinogradima u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Vinograd u Drmskom Brdu. Sr. nov. 1869. 293.

DRMUN, *m. ograđena dĳubrava, grč. δρυμῶν.* — *xiv i xv vijeka u spomenicima pisanijem na otoku Krku i u naše vrijeme kod sjevernijeh čakaraca.* Ako bi zdvignul pravdu za rečene zemlje i drmun. Mon. croat. 41. (1379). Bašćane tužahu da im Vrbićane potiraju drmunu i žita. Stat. krę. ark. 2, 288. (1470). V razgrajenih drmunih. 288. Da nemozi nigdor nijedan drmun v rečenom zaroci ni držati ni zagraditi. 291. Drmun, šumica zagradaena i čija vlastiost. u Kastavu u Istri. K. Kulišić. Drmaun, lug, pasište. Arkiv. 2, 298.

DRMUSĀŃE, *n. djelo kojijem se drmusa.* B. Mušići.

DRMUSATI, drmusatŃ, *impf. vidi drmati.* B. Mušići.

DRMZLĀŃE, *n. djelo kojijem se drmuzla.* — *U naše vrijeme u Lici. 'Tvojim drmuzlaŃem ispašće dijeto iz kolijevke.'* J. Bogdanović.

DRMZLATI, drmuzlĀm, *impf. vidi drmati.* — *U naše vrijeme u Lici.* Kada se dijete u kolijevci luŃa, te onaj koji luŃa neće da polagano luŃa, nego kolijevkom izi sviju ramena drma, onda mu dovikuju: 'Što drmuzlaš tako kolijevkom, strese djetetu mozak!' J. Bogdanović.

1. **DRN**, *m. scopolus, hrid u moru. — U Bjelostjenjcu rječniku.*

2. **DRN**, *vidi drien. — U Stulićevu rječniku gdje se dodaje da je uzeto iz MikaŃina, ali u ovome te riječi nema.*

DRNĀJICA, *f. ime vrelu u Laptu.* V. Arsenijević.

DRNARNA, *f. (uprav adj.) zemlja pod nĳivama u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Nĳiva na Drnarnoj. Sr. nov. 1867. 47.

DRNĀICA, *vidi drŃica.*

DRŃDA, *f. sprava kojom se razbija (drnda) vuna. — Od osnove glagola drndati. — Zore se i drndalo. — U Vukovu rječniku: 'der fackhogen' instrumentum carpendae lanac.' U Srbiji je drnda dugačka gotovo tri aršina i prava, pa je uza Ńu raspeta tetiva, u koju drndar objesivši drnda više vune udara malicom, te zahvata i razbija vunu. U Srijenu je drnda (n. p. u šeširgija) kao pruglo. — Kao muško ime ili nadimak u narodnoj pjesmi našega vremena: Jeste l' vid'li mlogu tursku vojsku? jeste l' vid'li Bećir-pašu moga, . . . i staroga Drnda barjaktara, i ostale turske poglavare? Nar. pjes. vuk. 3, 562.*

DRŃDALO, *n. vidi drnda. — U Vukovu rječniku.*

DRŃDĀŃE, *n. djelo kojijem se drnda. — U Vukovu rječniku.*

DRŃDĀR, *m. čovjek koji drnda. — U Vukovu rječniku. — I zemlja pod nĳivama u Srbiji u okrugu kragevačkom.* Nĳiva na Drndaru. Sr. nov. 1873. 307.

DRŃDĀREV i drŃdarov, *adj. koji pripada drndaru. — Obje u Vukovu rječniku.*

DĚNDÁROV, *vidi* drndarev.

DĚNDÁRSKÍ, *adj.* koji pripada drndarima, koji je kao u drndara. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Ja bih svašto, najko, raskinuo do prokleta drndarsko tetivo. Nar. pjes. vuk. 2, 33. — i kao prezime. Sem. pravosl. 1878. 46. 49. 54.

DĚNDATI, dĚndám, *impf.* carpere lanam, razbijati jarinu. — Riječ je onomatopajska: osno-
vom drnd hoće se da se pokaže zvuk drude pri drudaču. — U prenesenom smislu znači i: gororiti koješta. — S oba značenja u Vukovu rječniku.

DRNDIĆ, *m. a)* seoce u hrvatskoj krajini blizu Jablanca. Schem. segn. 1871. 21. — *b)* prezime. Od Plevaja dva Drndića mlada. Nar. pjes. vuk. 3, 365.

DRĚNEK, *vidi* dernek. — U sjevernoj Dalmaciji. Što su se u prvom drneku na sajam protukle. M. Pavlinović, razl. spis. 209.

DRĚNKUŠA, *f.* neke vrste loze crnoga grožđa u Dalmaciji. — U naše vrijeme. Drnekuša mala, vrst vinove loze crna grožđa. Drnekuša vela, suvrst vinove loze crna grožđa. B. Šulek, im. 75.

DRNICA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu užičkom. Zemlja u Drnici. Sr. nov. 1861. 208.

DRNĚŠ, Drniša, *m. varoš* u Dalmaciji u kotaru kninskom. Repert. 1872. 15. — Pomiše se od xviii vijeka (naj prije u knizi pisanoj talijanskoj). 'Dernis, città murata, ha poche case dentro et ha un castello, ma fuori vi è il borgo che è di doicento case'. Starine. 17, 140. Stipan Badrić iz Drniša. S. Badrić, ukaz. 1.

DRNĚŠANIN, *m.* čovjek iz Drniša, *pl.* Drnišani. — Od xviii vijeka. K tebi trču i Knižani, vapaj šaju Drnišani. P. Knežević, pism. 114.

DRNĚŠKI, *adj.* koji pripada Drnišu, koji je iz Drniša. — Od xviii vijeka. Glavari drniški. And. Kačić, kor. 487. Kricka drniški. D. Obradović, basn. 327.

DRNKATI, drnkam, *impf. dem.* drnuti ili drnuti, *vidi* drcati, *b)* i drnuti. — U Staličevu rječniku (*v.* drnuti) s primjermom iz nekakva dubrovačkoga rukopisa: Djepovke mrdahu i drnkahu okolo neĝa do toliko da se očuti nebog mladac vele smućen. (Život svetoga Jozafata preveden od jednoga Dubrovčanina).

1. DRNOV, *vidi* drenov. — U Staličevu rječniku.

2. DRNŌV, drnŏva, *m.* čorjek koji više kao bijesan. — Radi postača *vidi* drnuti, *b.* — U Vukovu rječniku (*der tolle schreier* 'clamosus, furiosus').

DRNŌVAN, drnŏvna, *adj.* furiosus, bijesan, mahnut. *vidi* 2. drnov. — U Vukovu rječniku u kojem ima i drnovit s istim značenjem.

DRNOVINA, *vidi* drenovina. — U Mikičinu i u Staličevu rječniku.

DRNOVIŠTE, DRNOVIŠTVO, *vidi* drenovište, drenovišтво. — U Staličevu rječniku.

DRNŌVIT, *vidi* drnovan.

DRNOVIT POTOK, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu bioĝradskom. Niva do Drnovita Potoka. Sr. nov. 1867. 351.

DRNUTI, drnuti, *pp. uprav.* offendere, dotaknuti se čega, udariti u što (isporodi darnuti, dernuti, drnuti), a po tome ima i osobita značenja. — *Akc.* kaka je u praes. taki je u part. praet. pass. drnut; u ostalijem je oblicima onaki kaka je u inf. (u Dubrovcniku drnuti; te taj akc.

ostaje u svijem oblicima). — Postaje od korijena dr glagolu drijeti nastavkom nu (na) u inf., n u praes. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu.

a. *aktiivo.* potvrđeno je samo za neka osobita značenja. a) malo pojesti, zagristi. — u Vukovu rječniku: Drnuti, jemen bissen essen (um dann sogleich z. b. an die arbeit zu gehen)' paullulum comedo: drnutlo ga pseto, t. j. ujeo ga malo. isporodi drnutiti. — b) trgnuti, zdrucnuti. Drnula (bi) srlito žicu prediva, dok jednom naj potje i prekine je. M. Vodopić, tužn. jol. dubr. 1868. 200. — c) percutere, ferire, udariti. 'Što s' buzdovan sebi primaknuo?' Čini mi se, drnutu te s' nime'. (Nar. pjes.) A. Ostojić.

b. sa se, *refleksivno,* pomamiti se. — i u Vukovu rječniku (toll werden' 'insano'). Drnuo se i opsovo Lojo. Osvetn. 6, 64. Kad nu lise s ruku odapeli, drnuo se kao rise luti. 7, 56. — u Dubrovcniku: drnuti se na koga, alianjuz amore capi, uľubiti se u koga. 'Netom je vidio, drnuo se na nu'. P. Budmani.

DRNŪICA, *f. dem.* drŭica. — isporodi drŭčule i drŭčulice. — U jednoga pisca xvi vijeka, a između rječnika (s n. mj. ū) u Mikičinu (drŭica, mala stvar, res minima, res parvi vel nullius momenti, nugae) u izviru u Staličevu. Ako se u toj maloj drŭčici pridobit ne može. B. Gradčić, dj. v. 100.

DRNŪULE, *f. pl.* kao ništa, ništarija, *vidi* drŭica i drŭčica. isporodi i drŭčulice. — U naše vrijeme u Lici. 'Sva su zelja pri kupusu drŭčule'. J. Bogolanović.

DRNŪULICE, *f. pl. dem.* drŭčule. — U naše vrijeme u Lici. 'Nemoj boga ti ni ti na svake drŭčulice paziti!' J. Bogolanović.

DRNE, *n. selo* u Hrvatskoj u podžupaniji koprimenčkoj. Pregled. 72. — Pomiše se i prošloga vijeka. U Drnu. A. Kanižlić, fran. 6.

DRNINA, *f. vid.* drešina. — U Mikičinu i u Staličevu rječniku.

DRNĚVANĚ, *n.* insania, djelo kojijem se ko drnuje, bjesnoća. — U Vukovu rječniku.

DRNĚVATI SE, drŭnjem se, *impf.* drnuti se (*vidi* drnuti, *b.*) — U Vukovu rječniku.

DRŔKA, *f.* res parva, stearca, mala stvar, stvar male vrijednosti, sitnina. isporodi drŭčica. — Postaje po svoj prilici od drnuti nastavkom jka. — U jednoga pisca xvi vijeka. Kask bi nas za drŭku ubitili za koso i vukli nas po svoj kući. M. Držić 406.

DRŔKALICA, *f.* u zagoneci. Trbuh uz trbuh, među ūima drŭkalica. odgonet[aj]: ruđa (u kola). Nar. zag. nov. 195.

DRŔKĀŔNE, *n.* djelo kojijem se drŭka. — U Vukovu rječniku.

DRŔKATI, drŭkām, *impf.* offendere, nehotice i nenadno ticati, dirati u što; uprav dem. drnuti. — U Vukovu rječniku: 'anschlagen gegen etwas' 'offendo'.

DRŔULIĆ, *m.* drešina. — U hrvatskom primorju. B. Šulek, im. 75.

1. DRŔB, drŕba, *m.* intestina, crijeva. — *Akc.* kaka je u gen. taki je u ostalijem padežima osim nom. i acc. sing. drŕb, i loc. sing. drŕbu. — Postaje od osnove glagola drobiti nastavkom ŕ; pro bi značene bilo: drobu stvar, drobne stvari. — Može biti i riječ praslavenska, isporodi ne samo slov. drob s istim značenjem, nego i češ. drob, droby, drŕbek, pol. drŕb, droby, drŕbka, drŕbki sa sličnijem značenjem. — U našem je

jeziku potvrđeno od xv vijeka, a između rječnika u *Belinu* (intestina¹; drob kravlj, venter bubulus¹ 746^a), u *Bjelostjencu* (exta¹), u *Jambrešićevu* (exta¹), u *Voltigijinu* (le budella, trippa¹, die eingeweidle¹), u *Stulićevu* (exta¹), u *Vukoru*: 1. „das eingeweide“ „intestina“ 2. svrči drob (s dodatkom da se govori u *Boči*), vide strunici so. Vze ta drob i žle i shrani. Arkiv. 9, 101. (1468). Treti drob i criva okol sebe mota. M. Kulahević 121. Gledašiem u drob živina mrtvih. I. Velikanović, uput. 1, 429. Šarac . . sa sveg droba rza. Pjev. crn. 153^a. Kosti kuckom polhitaju, drob i mjevo oni vzimaju. Jačke. 220. Nego joj dode nekakva muka u drob. Nar. prip. vuk. 213. Neko poče večeru bljavati, neko za drob od muke stiskati. V. Vrčević, niz. 211. Drob mi se nategnuo da prsne. S. Lubiša, prip. 11. Udari ga mazga u drob, kad je tovario. 153. Na ženu me drob boli, da me je prosočila gospodi. 233. Ruse glave šćenad oglodala, a drobove vlačili gavrani. Osvetn. 7, 22.

2. DROB, m. *drobna domaća životinja* (ovčja ili kozja), *vidi* droban, 1, e) aa) dld). — xv vijeka. Kapitul za drob od živini kozje i ovčje. Ote tako vsi, sudac i plk, da vsaka glava kozja droba i ovčjega i praza da gre za jedan soldin. Stat. krč. ark. 2, 294.

3. DROB, m. *niekako mjesto*. — *Prije našega vremena*. Droba. S. Novaković, pom. 132.

DROBA, f. *ime kravli*. F. Kurelac, dom. živ. 24. — *ispoređi* drobae, 2, a).

DROBAC, drōpa, m. — -a- (mješte 1) *ostaje samo u nom. sing. i u acc. sing. kad je jednak nominativu* (kod 3) i u gen. pl. — b *pred c mi-jeću se na p.*

1. *čovjek koji drobi*. — *postaje od osnove* drob *glagola* drobiti *nastarkom* ces. — u *Vukoru rječniku*, gdje mu i primjer: Ubi drobae kusca. *ispoređi* kusca. — i kao *prezime*. Šem. karlov. 1883. 73. i u *Pubroniku*. P. Budmani. — kao *prezime može imati i drugi akc.*: Drōbac, prezime. J. Bogdanović.

2. *ime životinja*. a) rolu. F. Kurelac, dom. živ. 24. — b) sviži. 41. *ispoređi* dropeac.

3. *dem. drob, može značiti isto što i drob*. — *postaje od supst. drob nastarkom* ces. — od xviii vijeka, a između rječnika u *Bjelostjencu* (kajkarski drobec kod drob) gdje naj prije dolazi, u *Jambrešićevu* (drobec kod drob), u *Vukoru*. Čekala sam i dva i tri sata, dok odsice komad suha vrata i održa ništo malo ulu . . . pak krijaše da metne i drobae. M. A. Rejković, sat. E14. Kobac je donesal drobae, šoja je donesla loja, vrana je donesla graha. Nar. pjes. istr. 4, 3.

DROBAHAN, drōbahna, adj. *dem. droban*. — *ispoređi* drobahān. — U *jednoga pisca xvi vijeka*. Ter ti je hranica . . . drobahna travica. M. Vetranić 1, 98. U drobahnoj rosi sjedeći vrh duge. 2, 189. Drobalni šturak. 2, 290.

DROBAK, dropka, m. *vidi* drobnica, a) aa). — U *Stulićevu rječniku* (frustulum, exigua particula¹). — *slabo pouzdano*.

DROBAN, drōbna, adj. *minutus, o stvarima iste vrste, kad ih ima mnogo zajedno i skakuje je po sebi malena; kaže se i o množtu i o samijem stvarima napuse, suprotno* krupan. *ispoređi* sitan *koje se razlikuje tijem što je jače značenje* (mnoštvo više u stvari manje). — -a- (mješte inglasiega 1) *ostaje samo u nominalnom nom. sing. m. i u acc. kad je jednak nominativu*. — *Riječ je praslavenska, ispoređi* stslor. drobny,

rus. drobnyj, češ. drobny, polj. drobny. — *Postaje od osnove* drob *od koje je i glagol* drobiti *nastarkom* ѣр. — U *svim je rječnicima: u Francićevu* (samo adv. drobno minutim¹), u *Mikašinu* (drobni minutus¹), u *Belinu* (drobni minutus¹; drobno minutatim¹ 488^b), u *Bjelostjencu* (kajkarski droben, sitni minutus¹; drobno, sitno minutim, minutatim, assulatim, frustatim, pedetentim¹), u *Jambrešićevu* (droben minutus¹; drobno minutatim¹), u *Voltigijinu* (minuto, sminnuzato¹, sehr klein, zerbröckelt¹), u *Stulićevu* (minimus, minutus, tritus¹; drobno minute, minutatim¹), u *Vukoru* (dicht und klein aneinander¹, minutus¹), u *Daničićevu* (drobnъ, exiguus¹). — U *jednom primjeru našega vremena* (*vidi* kod 1, b) ee) b *pred n promijenilo se na m* (asimilacijom). — *Komp.*: drōbniji. u *Stulićevu rječniku*.

1. adj. a) o množtu koje se sastoji iz vrlo malih dijela, kao što je n. p. aa) pjesmak, pržina. Fso zlato na priliku neje salbn drobni jest. Bernardin 152. sap. 7, 9. Beteg od gube, od ke po svim životu na priliku drobnoga piska bi posipan. F. Glavičić, evit. 430^a. Drobnu pržinu. P. Kanavelić, iv. 548. Jedno zrno drobne pržine. V. Andrijašević, put. 293. i o žalu. Gdje se o drobni žao razbije val od mora. P. Kanavelić, iv. 352. — bb) prah. Kako nu vjetra guiv zemaljski drobni prah promiñu, i obraća na svako hotinje. D. Rašina 150^a. — ce) biser. aa) upoće, o svakom biseru. Sve bjeloće: . . . drobni biser od istočić, jasno srebro . . . kon biloče mile i draže bojnijeh diklice tamno ostaju. I. Gundulić 405. A drobni biser od pasa. Nar. pjes. vuk. 1, 65. A drobni biser prosula. 1, 309. amo spak i ovo: Oko grla tri drobna derdana. 2, 491. — u prenesenom smislu o suzama: Po rumenom licu prosu drobni biser groznijeh suza. I. Gundulić 536—537. — bb) jedna vrsta bisera zore se drobna, da se razlikuje od druge, krupnije. Venci tri z drobnijem biseromъ Mon. serb. 498 (1466). — b) o samijem stvarima koje jesu ili nam se čini da su vrlo malene. aa) upoće o drobnici, kusa, dijelka itd. Na drobne drobnice. D. Baraković, vil. 279. Pri sn ga u kuse drobne razmaknuli. I. T. Mrnavić, osm. 155. Zemlja se u naj drobneje dijelke razmrvi. I. Jablanci 27. — bb) o zrnu. Drobnoga zrna sap. D. Baraković, vil. 52. Naj drobnije zrnce piska morskoga. P. Radović, nač. 319. Drobnno zrno od goruñice. A. d. Bella, razg. 48^a. i ovdje jagoda znači zrno: Suha olova ko budući raskova na drobne jagode. D. Baraković, vil. 78. — ce) o iskri. Drobnie li iskrice velincom strkane. I. T. Mrnavić, ist. 181. — dd) o zrijedli. Sliene drobnimem zvezdicam. G. Palmotić 1, 131. A drobne ti zvjezde padahu pod polaće od Budima. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 32. — ee) o kaplj, suči. Drobnie suze roui. Nar. pjes. vil. 1866. 631. — c) o novcima male vrijednosti, *vidi* kod sitan. Ne prodaju li se pet vracak za dva drobna pineza? Anton Dalm., nov. tešt. 105. luc. 12, 6. Pjenez nam se ermi meče, bijela i drobna jaspna ugrabja. I. Gundulić 485. — nalazi se i o spendzi i o blagu, ali upoće, te se ne kaže tijem, da je male vrijednosti. Ako spendzu ti brojš spendze te se ne nabrojio, drobne l'pje spendze! Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 32. Tere stani po putu drobnu spendzu propisati. 35. Daču mu dosta drobnih blaga. Pjev. crn. 202^a. — d) o biljkama i o njihovim dijelima, n. p. aa) o travj, traviči. Zovijese prolitje travien drobnu van. Š. Menčetić 3. Na drobnu travicu se položi. M. Vetranić 2, 96. Navoljno drobnie travice pasti živinam dlaše. P. Zoranić 26^a. Drobnom travom, ra-

nijem cvijetjem zemlja žudno nakičena. P. Kanavelić, iv. 83. — *i o zelju*. Drobnjo zelje. I. T. Mrnavić, osm. 17. — *bb) o grmu*. Za gustijem tu granami drobnja grna. P. Kanavelić, iv. 257. — *cc) o cvijeću uopće*. Svađa svako polje ima svud po sebi drobnju cvijetju. N. Najlašević 1, 226. Radosno je primalitje gđi mirisa drobnju cvitje. D. Baraković, vil. 95. — *dd) o nekom cvijeću osobitom, n. p. o ruži*: „Za toj će pri posahnut kon vođe ruža drobnja. G. Držić 399. Drobnjom ružicom bedru mu zavismo. M. Vetranić 2, 138. Drobnju ružu dikle ohole svom bjelocomu dobivaju. J. Kavašini 1969. U gori je drobnja ruža. Nar. pjes. vuk. 1, 174. — *e) o bosiljku*: Drobnjo bosilje. D. Baraković, vil. 267. Drobnja bašelak sijal. Nar. prip. mikul 146. — *o mažurani*: Sva se svačea zemljom posipala, posostrima drobnjom mažuranom. Nar. pjes. istr. 1, 16. Da mi zalijemo drobnju mažuranu i sitan basiljak, 2, 82. — *ee) o voću, n. p. o lešiacima*. Su u Kasele drobnji lešiaci. Nar. pjes. istr. 3, 16. — *ff) o lišću*: Si ječe sve grane one divje masline, padaju na zemlju drobnji i tmasti listi. V. M. Gučetić 16. — *e) o životinjama*. *aa) ņeke se zoru* „drobnje, da se razlikuju od drugih većijeh, n. p. *aaa) ptice*. Meu drobnjim pticama. G. Držić 361. Ptiće drobnje i veliko. M. Vetranić 1, 70. Uzimaš za dinar drobnijeh sto ptica. N. Dimitrović 103. Cvilu to mi cvijaše drobnja ptica lastovica. Nar. pjes. bar. 197. I lav mrokot u planini pića ostane drobnijeh ptica. I. Gundulić 501. Tako i drobnja ptica liti zračicom se sama uhititi. A. Vitajlić, ost. 23. Nad njima je drobnja tica, sitno žumbori. Nar. pjes. istr. 2, 82. — *bbb) ribe, isporedi* drobnica. *c)*. Drobnje lovcći ribice po blatu. D. Baraković, vil. 156. Drobnje ribe noćno kolo vode morskog po tišini. G. Palmotić 3, 12b. — *ccc) mali pas (stenač)*. Kom zrakom pokrjuje zruja velikoga, onom istom grije i ščenač drobnoga. I. T. Mrnavić, osm. 136. — *ddd) mañe domaće životinje (orve, koze) zovu se* „drobnje, da se razlikuju od višijeh (volova, koñia), isporedi 2 drobn. Živina velika, ča su govoda i koñi i tovarci . . . svaka glava plaća dinar, a živina drobnja dužna je svaka glava bolanču. Stat. polj. ark. 5, 267. Vuoci ti tjere drobnjo i veliko. M. Držić 425. Nu ako ju (vodu) smute i splešu gnusnijem stapom drobnja stada. I. Gundulić 52b. Ni virna plandišča drobnju skotu dosta. I. T. Mrnavić, osm. 17. Mialo klasje, drobnja stada. G. Palmotić 2, 53. Porazili su u pored s čobanima drobnja stada. B. Zuzeri 126b. Pet hiljada drobnje životinje a hiljada koñia i volova. Ogled. sr. 238. — *i o mladoj kravi*. Dvi rečene upregnuvi kravice . . . Dvi drobnje živinice ko jošće ne bihu plodile . . . dovohi . . . F. Glavinčić, cvit. 312a. — *eee) o zvierjima uopće*. Meu cvitjem drobnje zvirii goli se igraju. I. Ivanišević 199. — *bb) ņeke se zoru* „drobnje, jer su malene i bez isporedičanja s drugijem, n. p. *peće*: Zlatna vojska drobnijeh čela. G. Palmotić 2, 14. Ko dubina drobnijeh peela u pustoši ostanemo. J. Kavašini 40a. *srijetihak*: Ter ko sunce kad prosviti, drobnji svjetinak veo ne svitii. J. Kavašini 479b. — *f) o čeljadetu*. *aa) o djeći*. Žene z drobnju dječicu k niu dolajahu. F. Glavinčić, cvit. 190b. A to drobnje dete sebi prorokovaše. 401a. Drobnja djeca stav gledaju. P. B. Bakšić 222. S troje drobnijem sirotami. P. Kanavelić, iv. 229. Da vidite učitelja o l dječice jošter drobnje. B. Zuzeri 40b. Nič su drobnja dječica sisu sisali. A. J. Knežević 61. Jer su oni meća još drobnja dječica. S. Rosa 66b. Ah drobnje i malahne (sirote)! Nar. pjes. istr. 5, 7. — *bb) o ljudima vrlo malena stasu*

(*Pignejima kao narodu*). Povede nas u krajine, gdje Pignejci, ljudi mali, nepristavne boje čine s letušijem vrlim ždrali, koji bivši pridobiti i u velikoj tad zavadi u nebasa množ ponili kratke i drobnje tej čeljadi. G. Palmotić 2, 198. Od Pignea ja gospodim drobnje puke. 2, 252 — *cc) drobnji puk (u jednom primjeru drobnja čeljad) kod trojice Dubrovčana xvij vijeka znači: čeljad nižega stališa, po talijanskom popolo minuto*. Sam drobnji puk . . . kupi se oko nega. S. Rosa 120a. Od drobnje čeljadi bihu držani u velikoj scijeni. 42b. Gospoda plemenita i puk drobnji. D. Bašić 29a. Kako se srame oni kraji hoditi s drobnijem pukom! 175b. Imajući ih po vas dan u ustijeh i isti puk drobnji. Predgov. B. Zuzeri. iv. — *u jednom primjeru xvij vijeka (kod pisca Zadranina) ima drobnja vojska sa sličnijem značenjem*: Pobijenje bisi ne malo ugarske gospode, više drobnje vojske. A. Kožičić 50a. — *drugo je u ovom primjeru u kojem drobnja vojska znači što i malena*: Krstjanska vojska prema turskoj jest ko mrav prema lavu. Nasa vojska, ako i drobnja . . . pridobiva silnu tursku vojsku, i mrav se učini stvari. V. M. Gučetić 97. — *g) o kojoj mu drugo stvari koja je po sebi ili prema drugima malena, sitna*. Ikony velikiji i drobniji. Glasn. 21, 161. (xvi. vijek). Ja hoću sve more u drobnju sud isplit. S. Menčetić 6. Zubići su drobnji, gusti, kako biser, ki se sklada. H. Lucić 210. Ja ću najti sve te riči, ja te tovit' i bluditi, ja dragovat' i ljubiti, veog tresn drobnje nići. A. Čubranci 149. Košula od žice železne pletena, na drobnje vitice dočeka pletena. D. Baraković, vil. 349. Nij moć djela zatvoriti vrsna Herkula u list drobnji. J. Kavašini 227b. Luci . . . vrli kih stere bulta jaka drobnijeh stinčić, zlatna klaka. 481a. Naj veća niñova ludobasna hitros jes ukazati za velike stvari drobnje i malahne. A. d. Bella, razg 191b. Sve je stvoreno i tijesno i drobnjo i malahno. I. Đorđić, ben. 134. Naj više drobnjim i malo većim od nokta mramorima. G. Zelić 60. — *h) o stvarima u kojijeh je nešto drobnjo, isporedi* sitan. *aa) o piscu, kniži, jer su drobnja slova*. Od cara mu drobnja kniža došla. Nar. pjes. istr. 1, 25. Nego mi ti drobnju listak piši. 1, 44. — *bb) o šću*. I pod nom je drobnju sav sivala. Nar. pjes. istr. 2, 6. Ka ne uni tkati ni presti neg drobnju šivak šivati. 2, 122. — *i) u jednoga pisca xvij vijeka zovu se* „drobnima“ kratki i brzi koraci. D. Baraković, vil. 74. — *slično je tome i oro*: Isal mi je Ive drobnji tanac tancat. Jačke. 154. — *k) drobnja trgovina, trževare, trževie*. Provalavci drobnje trgovine. A. T. Blagojević, khin. 50. Va ņegovu drobnju trgovinu. Ogled. sr. 446. — *u jednoga pisca xviii vijeka ima i drobnji trgovac*. Ja sam drobnji trgovac (takovi su po Slavoniji Cincari iliti kalajgije, lat. Graeci). A. T. Blagojević, khin. 63. — *l) o godinama (letima), kad se govori o dobi mlada čeljadeta, djeteta, isporedi f) aa)*. Ki buđući jošće drobnih let. F. Glavinčić, cvit. 372a. Sina izgubila, koga bijaše još nemila smrt u drobnja još lita ugrabila. A. d. Bella, razg 226a. — *m) drobnji čas, horač sexagesima, višć čas, 2*. — *u rakopisu prstoga vijeka i u Stubičuru rječniku (minuto d' ora, horač momentum)*. Drobnji čas minuto. S. Budmani 415a. — *n) o stvari unnoj, duhovnoj, može značiti što i malen*. Mene drobnim strahom i ne proštrkuje. I. T. Mrnavić, osm. 76. Kako u dobro, tako i u zlu dila jošter pred drobnja jesu čestokrat početak o komu naše vikovito blaženstvo visi. A. d. Bella, razg. 48a. Kad iste g. bog koju drobnju službu.

I. M. Mattei 178. Sijaset drobnijeh grehova. S. Lubiša, prip. 222. — *o) sredije drobno s pridjezima na i po stoji kao adverb aa) na drobno, u male, drobne dijele, kad se kaže kako je što dijele* Rassikoše Vriouša na drobno. Aleks. jag. star. 3. 328. Na drobno, minutatim'. A. J. Bella, rječ. 488^b. — *bb) po drobno, kao potanko. — u starija vremena.* Po drobnu ne bývá ny létz ukazati vs pisaniji sems. Danilo 197. Urazmne sva po drobnu. Stefanit. star. 2, 283. 2. *adv. drobno, minutatim. vidi u rječnicima.* Drobnó hodi ,pedetentim ambulat'. I. Bjelostjenac, rječ. 2. 87^a. — *Komp.: drobnije.* Tkati drobnije. D. Baraković, vil. 838. i u *Stuličeu rječniku.* — *može imati pred sobom po što mu slabí značenie.* Rade каза sve po drobno i na razniđerke. S. Lubiša, prip. 48.

DROBANAT, drobant, *m. vidi drabanat i barabant. od nem. trabant. — U pisaca čakavaca xvi i xvii vijeka.* Ulizal je z dvisti drobantov. Mon. croat. 222. (1527). Po tom je neđa vznesenjem na nebesa, ove naše zale neprijatele, drobante i babare, smrt i dijavle pobital, svezal. Postila. Ee1^b. Pelajući s. biskupa nemili drobanti. F. Glavinici, evit. 40^a.

DROBARCI, *m. pl. nekakvo mjesto — Prije našega vremena.* Drobarci. S. Novaković, pom. 132.

DROBĀRICA, *f. žensko čelade koje pere ili prodaje drob. — U Stuličeu rječniku (quae instestina lavat vel vendit).*

DROBĀRIČAR, *m. čovjek koji pere ili prodaje drob. — isporodi drobarica — U Stuličeu rječniku — slabo pouzdano.*

DROBEŃE, *vidi drobeŃe.*

DROBIČAK, drobičak, *m. vidi drobnica, a) aa).* — *U Stuličeu rječniku.*

DROBIČ, *m. tri sela u Srbiji u okrugu podrinskom, sad pusta.* Najja sokoska... Drobič... Vuk, dan. 2. 60. (1827) Najja zvonrička... Drobič gorŃi, Drobič doŃi... 3. 232. (1828). U Danicama' Vukovim za 1827 i 1828 godinu imaju imena sela nahije zvonričke (s ove strane Drine) i nahije sokoske koja je danas većinom u podrinskom okrugu. Po tom spisku bila su onda naseljena a danas su pusta ova mesta: Brdani, Drobič (srb. u nahiji sokoskoj) ... M. Đ. Miličević, obra. 564—565.

1. DROBINA, *f. vidi drobnica, a) aa).* — *U Jambrešičeu rječniku.*

2. DROBINA, *f. augm. 1. drob. — U Vukovu rječniku.*

DROBIŠAK, drobiska, *m. drobni komadić, mrvca. — U Belinu rječniku (drobisak, pl. drobiski minutu' 188^b); drobisak assula' 616^b) a iz Ńega i u Stuličeu. — slabo pouzdano.*

DROBIŠ, drobiša, *m. sitnina, isporodi drobnina. — U Stuličeu rječniku (minutarum partium congeries, frustula').*

DROBITI, drobŃim, *impf. friare, stiskujući ili lomiti što rukama činiti da se rastavši u male (drobne) dijelke, komadiće. — Akc. se mijenja u praes. 1 i 2 pl.: drobimo, drobite, u aor. 2 i 3 sing. drŃbi, u part. praet. pass. drŃbŃen. — Riječ je prastarensku, isporodi stvor. i češ. drobiti, rus. drobiti, polj. drobić. — Radi korijena drob isporodi lit. trupŃiti, drobiti, got. galtraban, isijecati; po oronmu zadiemu trebalo bi da je u indocur. korijenu dh i bh mj. d i h. — Izmedu rječnika u Mikaljinu (drobiti, razdrobiti diminuto, frio, sulfrio, comminuo), u Belinu (sminuzzare*

con le dita o in modo simile', comminuo'; drobiti se comminuo' 680^b), u Bjelostjenču, u Jambrešičeu, u Voltigjinu (drobiti, razdrobiti sminuzzare, frastagliare, zerschneiden, zerbröckeln'), u Stuličeu, u Vukovu (brockeln', intero').

a. *aktivno. a) sa značienim sprijeda kazaniem, upće.* Te se hvata do Mišića seje i drobi joj ruku i prsteue. Nar. pjes. vil. 1868. 416. — *b) interere, često što se kaže, kad se hoće umakati hleb ili takovo što u koje piće (n. p. u mlijeko), te se vrh ovoja rukama lomi i mrci. kao perfektivni glagol odgovara ovome udrobiti.* Lijepo je da ti druzi drobó. (D). Poslov. danie. 55. Nitko meni ne drobi. (D). 85. Ludi drobte a mudri papaju. (Z). 57. Jedan drobi a drugi kusa. Nar. posl. vuk. 111. Ko se prije rodi, prije mu se i drobi. 155. Ne zna onaj koji kusa, nego onaj koji drobi. 199. Ni mi (oni) soli ni drobi. (Ne marim za Ńega, bilo mu pravo što ja činim, ili ne bilo; jer me on ne hrani, niti šta drugo imam od Ńega). 221. Sto god jedeš, drobi, a što nosiš, prti. (Kažu da govore Hercegovci). 354. Nit' se zna ko drobi, ni ko kusa. Vuk, rječ. 141^a. Počevši svoj sinit drobiti u mlijeko pređa se odgov. na laži. 13. — *c) govoriti brzo i mnogo (drobno) a nestano.* Hajd otolen! što kojesta drobiš? P. Petrović, gor. vijeŃ. 106. Ja nijesam drobio ni pjan bio neko lijevo govorio. S. Lubiša, prip. 13. Ja sam rekao, da ja ne vjerujem što puk drobi. 171. Drobiti, govoriti suvišno: Ostavi već, što tu drobiš'. M. Pavlinović. Drobiti, bezputno govoriti. znači i sitno govoriti. u ovom posljednem značieniu dolazi i u poslović: Drobi kao jare na lupatak'. I. Pavlović. — *u jednoga pisca našega vremena sa subjektom: top, puška itd. u čestom pucanju.* Opet drobte paklene lubarde. Osvetn. 3, 138. Topi riču i sokole druge, puške drobte, da im broja nema. 7, 47.

b. *sa se, reflektivno.* Da su ljudi, ne bi se drobili. Osvetn. 3. 32. Površje se drobi u vesela i nadignuta brdašca. M. Pavlinović, razl. spis. 424.

DROBIV, *adj. friabilis, koji se lako drobi. — U Stuličeu rječniku.*

DROBLANICA, *f. mjesto pod livadama u Srbiji u okrugu biogradskom. Livadu u Droblanici.* Sr. nov. 1875. 464.

DROBLĀN, drobljena, *m. drobni komad, mrvca. — U Vukovu rječniku: ‚der brocken' ‚mrvca, frustum'.*

DROBLĀNAK, drobljenka, *m. mali komadić (n. p. krah), dem. drobljen. — U sjevernoj Dalmaciji.* J. Grupković.

DROBLNIK, *m. vrsta sira (koji se drobi). isporodi sirahe. — U jednoga pisca našega vremena.* Gdje dofatih sira drobljenka. Osvetn. 5, 113.

DROBEŃE, *m. stariji je oblik drobljenje. a) djelo kojijem se drobi. — u Belinu rječniku (drobljenje comminutio' 680^b), u Jambrešičeu (pi-sano drobeŃe ‚minutio'), u Vukovu (1. ‚das bröckeln' ‚intritio'). — b) hleb udrobljen. — izmedu rječnika u Mikaljinu (drobljenje, kruh polit ‚offa'; drobljenje s sirom ‚offa caseata') i u Vukovu (2. coll ‚die brocken' ‚mrvca, frusta intrita'). Uzme kašiku, te ono drobljenje izmiješa po mlijeku. Vuk, odg. na laži. 13. — c) ađrobu zriie iz topora, nem. kartatscho, franc mitraille. — s takovijem značienim dolazi u jednoga pisca Crnogorca našega vremena. Krupa od karteca (drobljenje'). P. Petrović, ogl. sr. 510.*

DROBNICA, *f. drobna stvar. — Akc. se mijenja u gen. pl. drobnica. — Postaje od osnoze drob adj. droban nastarkom ica. a) sa značienim sri-*

jeda kazanjem. aa) uopće. — u jednoga pisca xvii vijeka. Sve skladno pristalo na drobne drobnice. D. Baraković, vil. 279. — preneseno, o zvižd. Kad zlatne drobnice nebo napisuju. I. T. Mrnavić, mand. 47. — bb) atomus, naj manja čest tjelesne stvari, koja se ne da dalje dijeliti. — u Belinu rječniku 114b i u Stuličevu. — b) neki plodovi i njihovo drvo. — u naše vrijeme. aa) vrsta masline. isporodi drobnica i sitnica. Vrsta masline. što raste visoko i granato, lista produga. (na Korčuli). Slovinac. 1881. 418. Maslina (stablo), kojoj su uljike (plod) drobne, sitne. Dubašnica na Krku. J. Milčetić. — bb) ime drobnoj štvi i trešni (Vogelkirsche). u Prigorju. F. Hefele. — c) mala, sitna riba. — u Mihaljine rječniku (drobnica riba pisciculi minuti, pisciculi parvi) i u Bjelostjenčevu.

DROBNICA, f. dem. drobnica. — U Stuličevu rječniku (parva atomus).

DROBNIKI, udj. koji pripada drobnicima. — U jednoga pisca xviii vijeka. Provadaše svoje oči po s(h)rahaču drobnikom. A. T. Blagojević, khin. 67.

DROBNIC, m. seoce u Dalmaciji u kotaru buđanskom. Repert. 1872. 7.

DROBNICI, Drobnici, m. pl. ime mjestima. a) seoce u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 21. — b) nepoznato mjesto. — prije našega vremena. Drobnici. S. Novaković, pom. 132.

DROBNIK, m. vidi drobnu trgovac kod droban. 1, k) pri kraju — U jednoga pisca xviii vijeka. Ja vidim jedan silni broj drobnika u ovomu poglavitomu gradu. A. T. Blagojević, khin. 65.

DROBNINA, f. res parva; nugae, stear drobna, sitna (što malo vrijedi); kao kolektivno ime: steari drobne, sitne, sitnina. — isporodi 1. drobnina. — U Bjelostjenčevu rječniku (drobnina, sitnina, minutiae) i u Valtijinu (minutezza, bagatella, selnitzeri, kleinigkeit).

DROBNOST, drobnosti, f. osobina onoga što je drobno. — U jednoga pisca čakava xvi vijeka (s ne dosta jasnijem moralijem značenjem), a između rječnika u Belinu (drobnos .parvitas' 488a) i u Stuličevu (parvitas). Albrta hrcegu od Austrije je gože liinska gospoda cesarom prozvala behu, ne moguće trpiti Adolfove drobnosti i častolubstvo. S. Kožićić 51a.

DROBNOSTASAN, drobnostasna, udj. koji je malena (drobna) stasa. — U Stuličevu rječniku. — nepouzdana.

DROBNOSVJEZDICA, f. via lactea, vidi kumovska slama kod kumovski. — U Belinu rječniku 761a i u Stuličevu. — U Belinu rječniku na istom mjestu ima i drobnosvježdini put s istim značenjem. — oboje nepouzdana.

DROBNÁCI, Drobnáka, m. pl. a) hercegovačko pleme, sad u Crnoj Gori. — od xvi vijeka (vidi kod bb) a između rječnika u Vukoru i u Daničeviću (Drobnáci). aa) zemlja i narod. Od mene Mamut Alal bega iz Biora, u Drobnáke knezu Vučiću. Starine. 10, 20. (xvii vijek). Nahije ježe nariče se Drobnáci, Onogošte, Nikšiće, Podstenske. Glasn. 25, 44. (xvii vijek). Ja ću skupit' svu pitomu župu i Drobnáke sve do vode Tare, svu krajinu od Horcegovine. Nar. pjes. vuk. 4, 108. Vodi Turke u pleme Drobnáke. 4, 468. Pa on ode u Drobnáke ravne. 4, 470. Proz Drobnáke četa prelazila. Pjev. crn. 111b. Sve Drobnáke tice prelećeše. Ogled. sr. 393. Da bude vojvoda u Drobnácima. Vuk, nar. pjes. 4, 460. — bb) ljudi iz onoga plemena. V. l. 7105 (1597)

biše so Drobnáci i Nikšići i Pivljani st. Derviš begom na Gacku. Okázk. saf. pam. 85. Drobnáci su krvavi junaci. Nar. pjes. vuk. 4, 489. Koje Drobnáka koje uskoka i Moračana bilo se skupilo više od 400. Vuk, nar. pjes. 4, 461. — jedan se čorjak zore Drobnák (u Vukoru rječniku). — b) s ovijem je imenom bilo selo u Srbiji u sadašnjem podrinskom okrugu, ali je sad pusto. Najta zvonička . . . Drobnáci . . . Vuk, dan. 3, 232-233. (1828). U 'Danicama' . . . Vuk, dan. 3, 1828 godinu imaju imena sela nahije zvoničke . . . po tom spisku bila su onda naseljena a danas su pusta ova mesta: . . . Drobnáci . . . M. D. Milčević, srb. 564—565.

DROBNÁČA, f. vidi drobnica, b) aa). — U Vukoru rječniku: olivarum genus' (koje se zove i 'male' i drže se za naj boje) s dodatkom da se govori u Dalmaciji.

DROBNÁČKI, udj. koji pripada Drobnácima. — U naše vrijeme i u Vukoru rječniku To začula tri bana drobnáčka. Nar. pjes. vuk. 4, 172. Te uzapiti dva sela drobnáčka. 4, 490. Hajte pravo niz pleme drobnáčko. 5, 78.

DROBNÁHAN, drobnáhna, adj. dem droban. — U drugice pisaca xv i xvi vijeka. Drobnáhne ribice diju da jidiše. M. Marulić, pjes. 203. I vi travice drobnáhne. P. Zoranić 42b.

DROBNÁK, drobnáka, m. a) drobno, maleno čelude. au) dijete, isporodi droban, 1, f) au). u jednoga pisca xviii vijeka. Tko god napoji jednoga od ovijeh drobnáka. S. Rosa 91a. — bb) vidi droban, 1, f) bb). u jednoga pisca xvi vijeka Daju te dubrave . . drobnáke male, ki s ždrali biju boj. M. Vetranić 1, 160. — ce) kao prezime. Evtimije Drobnák. Sem. prav. 1878. 31. Milisav Drobnák. M. D. Milčević, srb. 190. — b) pleme Drobnáci, vidi Drobnáci, a) au) u naše vrijeme i u Vukoru rječniku. Pa ih vodi našem Drobnáku. Nar. pjes. vuk. 4, 461. Činili bi po našem Drobnáku, činili bi što je nama drago. 4, 466. Sve junaci od krsna Drobnáka. 4, 478. U Drobnáku u plemenu jaku. 4, 497. Jesu li Turci Drobnák opalili? Ogled. sr. 391. — e) čorjak iz onoga plemena, vidi Drobnáci, a) bb) pri kraju — d) vidi drobnica, a) au). u Stuličevu rječniku.

DROBOPRODAVALAC, droboprodavaoca, m. čorjak koji prodaje drob. — U Stuličevu rječniku (grješkom droboprodavaoc). — sasna nepouzdana.

DROBULITI, drobuljin, impf. pjevati kao staruj. — U naše vrijeme kod ugarskih Hrvata. A slavicač dragi ptičak lipše drobulji. Jačke. 224.

DROBŪŠINA, f. augm. drob. — U naše vrijeme. Posijecima devet trnovijeh kolaca, pak izbodimo Mijatu drobušinu, a grob nasipamo bobicom. S. Ćubiša, prip. 241.

DROČA, m. ime muško. — xiv vijeka. Droča a sunu mu Laloše. Deč. hris. 37. — U naše vrijeme kao prezime. Mihajlo Droča. Glasn. 11, 1, 26. (1808).

DROČIN, adj. koji pripada Droči. — Italazi stano: a) Dročini Kamy kao ime mjesta blizu Altina xiv vijeka i u Daničeviću rječniku. — Među visemu Altinu . . u Dročini Kamy . . . Deč. hris. 38—39. — b) Dročini Dol, kao ime mjesta blizu sela Ćesnova, Bakova, Dobričera, Drevna. xiv vijeka. Se že ottesi i medo selomu tēmē . . . do Dročina Dola . . . Glasn. 27, 290 291. (1847)

DROČINA, f. zaselak u Srbiji u okrugu valetskom. K. Jovanović 99.

DROČINAC, Dročina, m. muški nadimak ili

prezime. — *U naše vrijeme.* Došo k sudu Mijalo Droćinac iz Krniča. Glasn. 11, 1. 181. (1811).

DROČINE, *f. pl. selo u Hercegovini u kotaru foćanskom.* Statist. bosn. 111.

DROČINA, *m. prezime.* — *Na jednom mjestu xiv vijeka i otale u Daničićevu rječniku* 3, 588-589. Račoslav Droćina. Glasn. 15, 296. (1348?).

DROFA, *f. vidi drop, trop.* — *U naše vrijeme na Korčuli* Slovinac. 1880. 86.

DROHNITI, drohnim, *impf. tvrdo spavati.* — *Na Rijeci.* F. Pilepić.

DROJIĆI, *m. pl. zaselak u Srbiji u okrugu užičkom.* K. Jovanović 158.

DROKAN, *m. soce u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 28.

DROKŪN, drokūna, *m. draco, zmaj.* od latinske riječi, ili, *boje, od romanske dracone.* a (bez akcenta) promijenilo se na o (ispoređi korizua, ormar). *ispoređi* drakum, 2. dragun, a). — *Akc. kaka je u gen. taki je u ostalijem padžinu osim nom. sing. i voc.: drokūni, drokūni.* — *Od xvi vijeka (kao ime muško xiv, vidi pri kraju), a između rječnika u Mikašinu, u Belinu 280^b, u Stulićevu.* Odsijeci drokūnu glavu. Zborn. 46^b. Bijesnoga drokūna na uzdu uesteža. M. Vetranić 1, 63. Nas drokūnu iz usti goruštijeh uze svijeh. N. Dimitrović 36. Potlaciti češ lava i drokūna. B. Kašić, rit. 102. Hvalte boga vi, zemaljski strahoviti još drokūni. I. Akvilini 44. Sada siće na sve boke žuč drokūna. J. Kavašini 411^b. Mnoglava drokūna skrši. I. Dordić, salt 247. Kō drokūn juš pogleda. N. Marčić 60. — (*vidi* drakun, c). Još Dubrovnik s davnom krucnom stoji cijelē vjere u slobodi među lavom (*Mlecima*) i drokūnom (*griješkom drakūnom*) — *Turčinom*. I Gundulić 389. — *I kao ime muško. xiv vijeka.* Drokūns. Deč. hris. 4. 5 i još na nekoliko mjesta.

DROKŪNAC, drokūnca, *m. vidi drokūnić.* — *U Stulićevu rječniku.*

DROKUNČAC, drokunčca, *m. vidi drokunčić.* — *U Stulićevu rječniku.* — *slabo pouzdano.*

DROKUNČICA, *f. mala drokunica.* — *U Stulićevu rječniku.* — *nepouzđano.*

DROKUNČIĆ, *m. dem. drokunac.* — *U Stulićevu rječniku.*

DROKUNICA, *f. ženska drokun.* — *U Mikašinu (drokunica, zamjica 'dračena')* i *Stulićevu rječniku.*

DROKUNIĆ, *m. dem. drokun.* — *ispoređi drokunac, drokunčac, drokunčić.* — *U Mikašinu rječniku ('dragunculus')* i *u Belinu ('draconis catulus' 280^b).*

DROKUNIT, *m.* — *U Stulićevu rječniku:* kami nprocijeñeni koji se vadi iz moždani drokūna 'draconites'.

DROKUNOKOČEN, *adj. draconigena.* — *U Stulićevu rječniku.* — *sasma nepouzđano.*

DROKUNOV, *adj. draconis, koji pripada drokūnu.* — *U Stulićevu rječniku.*

DROĀA, *f. nečisto žensko čelade, kao prijekor.* *ispoređi droāa.* — *U Vukovu rječniku ('convincium in mulierem squalidam')* s dodatkom *da se govori u nevjedstvu.*

DROM, *m. vidi drum.* — *U dvojice pisaca čakavcu xv i xvii vijeka.* Da bludu droma i klance zaskoče. M. Marulić 19. Drom ili drum zove se put općeni. 67. Ugleda hodeći tri dīci na dromu. Đ. Baraković, jar. 83.

DROMADAR, *vidi dromedar.* — *U jednoga pisca xvii vijeka.* Na dromadare skočivši idohu. F. Glavinčić, cvit. 5^a. Na dromadarih jizdjahu. 5^b.

DROMAK, dromka, *m. dem. drom.* — *U rukopisu xvii vijeka* Puti ñegovi lijepi, i svi dromci ñegovi mirni. N. Rašina 206^b. prov. 3, 17.

DROMBUĀA, *f. i pl. drōmbuĀe, crembalum, mala geozdena sprava, što se jednom rukom nasloni na zube u drugom udara, te tako zeći.* *ispoređi* brunda i bronza, 3. — *Akc. se mijenja u gen pl. drōmbūĀa.* — *Od ñem. trommel, mozebiti preko maj. doromblya.* — *U Vukovu rječniku.*

DROMBŪĀĀNE, *n. djelo kojijem se drombuĀa.* — *U Vukovu rječniku.*

DROMBŪĀATI, drombūĀam, *impf. canere crembalo, udarati u drombuĀe.* — *U Vukovu rječniku.*

DROMBUĀE, drōmbūĀĀ, *f. pl. vidi drombuĀa.* — *U Vukovu rječniku.*

DROMEDĀR, dromedāra, *m. camelus dromedarius L., vrsta kamile s jednom grbom. od lat. dromedarius ili od tal. dromedario. ispoređi dromadar, dromedarij, dromilarac, dromodev.* — *U jednoga pisca xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu i u Belinu 281^a.* Za oni kraji dodoše na dromedarjih. M. Divković, bes. 140^b.

DROMEDARIJ, *m. vidi dromedar.* — *Nominativu sing. nema poteriĀe, ali ima ñekijem drugijem padžinau kod dvojice pisaca xv i xvii vijeka.* Dromedariji iz Madjajana i iz Efe. Bernardin 14. isai. 60, 6. Od dromedarija madjanskih i je-fanskih. N. Rašina 28^b.

DROMIDARAC, dromidarca, *m. vidi dromedar.* — *U jednoga pisca xvii vijeka.* Za timi kamile, veli dromidarci B. Krnarutić 12.

DROMODEV, *m. vidi dromedar.* — *U Belinu rječniku 281^a;* *jamačno je sam pisac ovu rijeĀ načinio složiĀi tude dromas i deva.*

DROŃINA (droñina?), *f. augm. droñak.* — *U naše vrijeme u Dalmaciji.* Pokupi ono mojih droñcina, što je tamo na sušilu. M. Pavlinović.

DROŃ, *m. turdus musicus L., vidi drozd, drozak.* — *Postaje po svoj prilici od drozd, ali nije jasno kako.* — *Od xvi vijeku kod čakavaca, između rječnika u Vrančićevu ('turdus') glje naj prije dolazi, u Mikašinu (droñ, drozd, ptica 'turdus'), u Bijelostjencēvu (kajkavski drom, v. drozd), po ovome i u Stulićevu (dron, v. drozdel).* Droñ, cvrļuge, kosić, beuc. J. Kavašini 22^a. Turdus musicus Linn. Droñ. J. Kolombatović, progr. spal. 1880. 19. Turdus pilaris Linn. (Droñ derak), droñ, derak, plem. Turdus musicus Linn. (Droñ stablar), droñ. imen. kralješ. 18

DROŃA, *f. droñavo žensko čelade. ispoređi droñavica, droñeška, droja, pruā, pruāvica. u Lici.* V. Arsenjević.

1. **DROŃAK**, droñka, *m. lacinia, star i prijav komad tkānu ili odijela. ispoređi* krpa. — *Akc. se mijenja u voc. droñce, droñci, i u gen. pl. droñākā.* — *Postaje po svoj prilici od korijena dr glagola drijeti.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Nakite se različitim repovima i droñcima. Vuk, živ. 18. — *u naše vrijeme i kao prezime.* J. Bogdanović. V. Arsenjević.

2. **DROŃAK**, droñka, *m. turdus iliacus L. vidi drozd.* — *ispoređi droñčić, cikavac.* — *Uprav dem. droñ.* — *U naše vrijeme.* Turdus iliacus Linn. droñak cikavac. J. Kolombatović, progr. spal. 1880. 20.

DROŃAV, *adj. lacer, pannosus, o tkānu i odi-*

jelu koje od starosti i deraña raspada se na komade i o četvrtu s takorijem odjelom, isporodi prijav. ritav. — *Kudl postaja* vidi I. droñak. — *U naše vrijeme* i u *Vukovu rječniku* („lumpig; pannosus; cf. ritav). a) o odijelu. Nežno je droñavo odelo pokrivalo toliko ljubavi. M. D. Miličević, let. ver. 176. — b) o četvrtu. Mi, ovačo čupavi, čadavi, droñavi, sirotui. M. D. Miličević, let. već. 269. On doista beše čupav i droñav. zlosel. 22.

DROŃAVAC, droñavca, m. vidi droño. u *Lici*. V. Arsenijević.

DROŃAVICA, f. vidi droña. u *Lici*. V. Arsenijević.

DROŃČIĆ, m. vidi droñak. *Turdus iliacus* Linn. (Droñ postjenar), droñčić. J. Kolombatović, imen. kraješ. 18.

DROŃESKA, f. vidi droña. — U *Lici*. V. Arsenijević.

DROŃO, m. droñav čovjek. — isporodi droñavac, odrlija. — *Akc. se mijenja u voc. droño.* — U *Vukovu rječniku*.

DROP, drōpa, m. vinacea, što ostane od izmećena grožda, kud se istiješti vino. isporodi trop, komina. — *Akc. kati je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing. drōp, voc.: drōpe, drōpi, gen. pl. drōpā.* — *Pošto se nahodi samo u južnijeh Slavena, biće tuđa riječ, isporodi stōnen. trēber (vidi Miklošić, vergl. gramm. I², 63).* — *Od xvi vijeka, između rječnika u Vrančićevu (faex⁴) gdje naj prije dolazi (ali vidi i dva naj zadnja primjera), u Mikićinu, u Belnu 766b, u Bjelostjencu, u Voltijćinu, u Stulićevu, u Vukovu (vinova komina s dodatkom da se govori u Ršinu). Iube drop od grozolja. M. Divković, bes. 716b.* — *Koja će ga pritisakivati i dnušiti vele jače, neg pod tijeskom pravitjem dropi budu pritisnuti. B. Zuzeri 272b.* — *Kad se grožde tiješti, toči se vino, ali kad se dotiješti, dospoje vino izihodit iz suha dropa. D. Bašć 32a.* — *Vino drže pod dropom i kominama. S. Ćubiša, prič. 129* — *U dva primjera xvi vijeka oblici njeseu dosta jasni: dropav (gen. pl. od dropav²), dropami (od dropav²).* — *Sesti del vina z dropav. Mon. croat. 50. (1119) Vina z dropami brenat pet. Mon. croat. 64. (1445).*

DROPČAC, m. ime sviñi. F. Kurelac, dom živ. 41. — isporodi drobae, 2, b).

DROPCEVAC, Dropčevca, m. seoce u *Hrvatskoj* u podžupaniji križevačkoj. (kajkavski) Drobcēvec. Pregled. 69.

DROPIŃA, f. vidi drop; uprav je augm. — *Akc. se mijenja u gen. pl. dropiñā.* — *Od xvii vijeka, između rječnika u Mikićinu (kod drop i koinina) gdje naj prije dolazi, u Belnu (vinacea² 766b), u Voltijćinu (kod drop), u Stulićevu. Nametui jednu kaeu dropiina. I. Vladimirović 25.*

1. DROPIŃI, dropiñim, impf. ili pf.? kao da znači zakopati. — *U jednoga pišca Slavonca xviii vijeka. Ne tribuje da ju (rasada) prsti dropiñi. J. S. Rejković 218. Ne vaju rasedu prsti u zemlju dropiñ. 218—219.*

2. DROPIŃI, dropiñim, pf. povaliiti se, jednom sjesti na zemlju (ne pogledači kakvo je mjesto). — *U Vukovu rječniku: „sieh niederlassen (ohne zu sehen, ob der ort sauber etc.)“ „humi consido“.*

DROPKOVAC, Dropkovec, m. selo u *Hrvatskoj* u podžupaniji križevačkoj. (kajkavski) Drobkovec. Pregled. 67.

I. DROPLJA, f. otis tarda L. ñeka ptica, potrk. — *Od ñem. trappe.* — *Od xvii vijeka, između*

rječnika u Mikićinu gdje naj prije dolazi, u Stulićevu, u Vukovu. Dropja, otis L. J. Pantić, ptice, 58 (gdje vidi i ostalo). Dropja ili drvja (mrka ‚otis tarda‘ ‚die grosse trappe‘. J. Etlinger 178.

DROPLUŠA, f. u *zagoneci* Otac kotac, mati droplušā, sitna djeca, al' obijesna. *odgonetlaj:* loza. *Nar. zag. nov. 117.*

DROPTINA, f. mica, *drobnj dio čega, mrva, mrvica.* — *Postaje po sroji prdici od ñem. tropfen, kapfl, ali se misli da je postalo od glagola droboti, te se nalazi pisano s b mj. p.* — *U Bjelostjencu rječniku (drobotina, opadək ‚mica‘. 2. drobotine ili ostanki koji na stolu ostaju ‚analecta‘), u Jambresičevu (drobotina ‚mica‘; drobotine koje na stolu ostaju ‚analecta‘), u Stulićevu (drobotina, v. mrvica s dodatkom da je uzeto iz Habdeličevu).*

DROPULIĆ, m. prezime. — *U naše vrijeme. Schem. spal. 1862. 28. — isporodi Dropuljić.*

DROPUĀA, f. rakija od dropa. A. Ostojić.

DROPUĀIĆ, m. prezime. isporodi Dropulić. — xviii vijeka. Jozip Dropuljić od Jezera krajine neretvanske. *Norini 69. i u naše vrijeme. Schem. bosn. 1864. 99.*

DROSATO, n. aqua rosacea, ružina voda, dulsā, grč. ῥοδοσάτορ, ῥοδοσάτορ (Ducange). — *Jedan put u rukopisu xv vijeka. Drosato da držiti vñ usta. Sredovj. jek. jag. star. 10, 107.*

DROST, m. lolium L., [u]. — *U jednoga pišca našega vremena po postarijem rukopisu. B. Sulek, im 75.*

DROŠČAC, droščca, m. ñem. droždac. — *U Stulićevu rječniku (drožđcac, drožđca). — slabo pouzdano.*

DROŠČIĆ, m. ñem. droždac. — *U Stulićevu rječniku (drožđčić).*

DROT, m. žica, ñem. draht. isporodi drat. — *U Bjelostjencu i u Voltijćinu rječniku.*

DROZ, m. vidi drozak na kraju.

DROZAK, drozga, m. *turdus, ptica slična kosu, ali nije sva crna. ima je nekoliko vrsta. isporodi drozd, drozdel, drozadl, droñ.* — *Akc. se mijenja u množini, kad se umeće ov: drozgovī, drozgovā, drozgovima itd.* — *Riječ je stara (isporodi stolor. drozga, caruelis), ali je svakako mlada od oblika drozd od kojega postaje nejasnijem načinom. — Krajić u osnovi droz, kad je odjeljeno od (rokalom a) mijenja se na k, te je nom. sing. drozak, u gen. pl. drožākū (isporodi mozak i mazga); drukčije je na jednom mjestu xvi vijeka, gdje je nom. pl. droskovi, kuo da je osnova drozk. Vloglavi i droskovi. M. Vetranić 2, 270. — ovo je naj stariji primjer u kojem dolazi ova riječ, između rječnika u Stulićevu (s gen. drozka) i u Vukovu. *Turdus pilaris. Slovinac. 1880. 30b.* — *I ime ribi: labrus festivus Risso. S. Brusina. rad. 27, 189. — od xvi vijeka: Salpe se lovlahu, vrane, drozgi, pici. P. Hektorović 34. — biće ista što se u naše vrijeme zove droz. L. Zore, rib. ark. 10, 338.**

DROZD, m. vidi drozak. — *Riječ je prastaroslavna, isporodi rus. дрозда, češ. i pol. drozd. — Postaje od mdoevr. osnore tarda (trda), kod koje se po asimilaciji t ispred r promijenilo na d (vidi drati = trati), isporodi lit. strazla. snskr. tarda, ñekaka ptica. lat. turdus, turdelus, stnord. thrōst, anglosaks. thrise, throslie, striem. drocsa, droscela, noviorim. drossel. može biti da je u prastaroslavni jekuz primjenio iz germanskoga. — U naše vrijeme kod većine štokavaca običnije je*

drozak. — *Između rječnika u Mikašinu (kod drož), u Bjelostjencu (turdellus, turdulus²), u Jambrešićeru (turdellus), u Voltigijinu, u Stuličeru, u Vukovu.* Drosd glavu protuži. A. Kanižlić, rož. 6. Drozd, weindrossel, turdus iliacus. G. Lazić 56. Drozd melas ili imelaš, turdus viscorvus, die misteldrossel. J. Ettinger 114. Bjeivotrati drozd, turdus torquatus, die ringdrossel. 116. Pravi drozd, turdus musicus, die singdrossel. 117. Crvukasti drozd, turdus iliacus, die rothdrossel. 118.

DROZDA, *f.* vrsta ptice: drozda čevrljugo. M. Pavlinović. — *isporedi drozd i drozak.*

DROZDAJ, drozdaj, *m.* vidi drozd i drozak. — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Boci.* — *isporedi drozdej.*

DROZDEJ, drozdéja, *m.* turdus pilaris L, vidi drozd i drozak. — *U naše vrijeme u Dubrovniku i u Stuličeru rječniku gdje je pisano drozdel (turdus), govori se u istom mjestu i drozel. Drozdej i drozel, turdus pilaris. Slovinac. 1880. 30b.*

DROZDOVIĆ, *m.* vidi drozd i drozgović. — *U jednoga pisca iz Slavonije xviii vijeka. Svako u ņu dira, sad kjunom drosdović. A. Kanižlić, rož. 7.*

DROZEL, vidi drozdej.

1 DROZGA, *f.* nejasna riječ na jednom mjestu xvi vijeka; po smislu je značenje: grm ili česta. može biti i pisarska pogreška. Od trišje u drozgu tjem se ja sakrih. M. Vetranić 2, 123.

2. DRÖZGA, *f.* što otpada od gvožđa, kad se kuje. — *U Lici. V. Arsenijević. J. Bogdanović.*

DRÖZGAV, *adj.* o gvožđu od kojega otpada kad se kuje. vidi drozga. — *U Vukovu rječniku: ovo je gvožđe drozgage, schält slich.*

DROZGIN, *m.* ime psu. F. Kurelac, dom. živ. 45. — *isporedi drozgo.*

DRÖZGINA, *f.* nekakva trava. — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.*

DROZGO, *m.* ime psu. F. Kurelac, dom. živ. 64. — *isporedi drozgin.*

DROZGÖMËTVA, *f.* selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 9.

DROZGÖVIĆ, *m.* mladi drozak. — *U Vukovu rječniku.*

DROZGÖVLJ, *adj.* koji pripada drozgovima, *n. p.* drozgovlje gnijezdo. — *U Vukovu rječniku.*

1. DROŽD, *m.* vidi drožda. — *U Mikašinu rječniku (drožd), kiselica od vina faex, sanies vini, crassamentum), u Belinu (vini fex³ 307b), u Stuličeru (feccia di vino⁴ flores, floeces).*

2. DROŽD, *m.* vidi drozd i drozak. — *U Belinu rječniku 735b i u Stuličeru.*

DRÖZDA, *f.* faex, ono što kod čega žitka (*n. p.* vina, u naše vrijeme češće kod ņu, masti) pada na dno suda i ondje ostaje kad se ono istoči, talog. *isporedi droždina, drožd, drožde.* — *Osnova drožd postaje od drozg nastatkom j; zgj mijenja se na žd. žd (isporedi moždani) — Osnova je praslavenska, *isporedi stslav.* droždžja, rus. drozka, drozka, drozku, drozkie, čes. droždi, poš. drozde. — *Prema osnovi drozg u literarnom jeziku ima drag: drage, dragios; ova osnova može biti došla iz germanskoga jezika, *isporedi stnord. dregg, engl. dregs itd.* — Oblik drožta, *premda može biti star (vidi rus. apozaka), potvrden je istom u naše vrijeme i u Vukovu rječniku (drožda i droždina, od masti i od drugog koječega ono što ostane na dnu kao gad). Kad***

se olaj iscedi, onda se drožda ņegova ukalupi kako se hoće. D. Popović, poznav. robe. 348.

DROŽDAC, drošca, *m. dem.* 2. drožd. — *isporedi drošac, drošić.* — *U Stuličeru rječniku.*

DROŽDAN, drožna, *adj.* vidi droždav.

DROŽDAST, *adj.* vidi droždav.

DRÖŽDAV, *adj.* faeculentus, pun drožde. — *U Stuličeru rječniku u kojem ima i droždan i droždast s istim značenjem.*

DRÖŽDËNE, *n.* djelo kojim se ko droždi. — *U Stuličeru rječniku (praecipitium, praecipitatio).*

DRÖŽDIĆ, *m. dem.* 2. drožd. *isporedi droždac.* — *U Stuličeru rječniku.*

1. DRÖŽDINA, *f.* vidi drožda, od čega se ne razlikuje značenjem, *premda je uprav augmentatio.* — *Ake se mijenja u gen. pl. droždina.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (vidi kod drožda). S debele droždine ili kiselice pretočiti. Z Orfelin, po-tr. 100. Pohodiču Jude koji leže na svojoj droždini. D. Daničić, sofon. 1, 12.*

2. DRÖŽDINA, *f.* škrip ili procijep u grmatoj pećini. M. Bogović.

DRÖŽDINAČ, *m.* turdarium, mjesto gdje se hrane drozgov (droždi). — *U Stuličeru rječniku.* — *slabo pouzdano.*

DRÖŽDITI SE, drožditi se, *impf.* corruiere, padati s cisoka s lupom. — *vidi zdrožditi se.* — *U jednoga pisca Dubrovčanina xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (ruere⁵ 156b; in praeceps ruere⁶ 579b) i u Stuličeru. Iz smrknutijeh gustijeh magla jazovite u ponore strahaća se jata nagla gromiñaju, drožde i ore. I. Gundulić 173. — nije dosta jasno značenje nu jednom mjestu xviii vijeka gdje stoji bez se. I zli dusi u onom vaju drožde, motre, gromiñaju. J. Kaviñin 414b.*

DRÖŽDIV, *adj.* a) u kojem je droždina, drože, pun droždine. — b) tiješten iz droždine (o vinu, ņu itd.). — *Samo u Bjelostjencu rječniku s kajkavskim oblikom droždív (faeculentus, faeculentus², vinum faecutum, vinum faecibus pressum, sic oleum etc.).*

DRÖZDE, *n.* vidi drožda. — *Stariji je oblik drožje. — U Mikašinu rječniku (puno drožja, puno muteži faeculentus²; vino istisnito iz drožja, vinum faecutum, vinum faecibus pressum⁴ 85a), u Bjelostjencu (faeces vini, sanies vini, crassamentum, flores vini, faex a vinaceis expressa⁵, 2. drožde od oja amurca⁶, 3. drožde oja zadie faeces, sanies olei⁷, u Jambrešićeru (droždo od oja amurca⁸; drožde od vina faex⁹), u Voltigijinu (čakarski drožje faecia, vinacco¹ treber²), u Stuličeru (droždje faex, crassamentum).*

DRP, *m.* nekakvo selo. — *Prje našega vremena. Drpъ. S. Novaković, pom. 132.*

DRPANA, *n.* djelo kojim se drpa. — *U Vukovu rječniku (laceratio).*

DRPATI, drpaju, *impf.* 1. drpiti. *isporedi drapati.* — *Ake. kaki je u inf. taki u praes. 3 pl. drpaju, u aor. drpah, u ger. praes. drpajući, u ger. praet. drpāv, drpāvsi, u part. praet. act. drpao; u ostaljem je oblicima onaki kaki je u praes. 1 sing. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Stuličeru (lacerare, laniare, atraherere) i u Vukovu. Pочеše ga gristi, ujedat, drpiti. I. Držić 172. Kai k bebi povuče što, s nokti drpa. A. Kanižlić, rož. 86. Pak kad bude od divojak*

hrpa, onda zgrabiv svaki svoju drpa. M. A. Relković, sat. C5^b. De mi, bratae, ponoštri srpa, neće žeti, nego istom drpa. I^{3b}. Orao, koji kljunom i pangama nemilo tvoje srce drpa. Đ. Rapić 274. Nit' su Bakke kojeg mog ljubena drpale. M. Katančić 56. Nosom srkaj, svobe kose drpaj. Nar. pjes. vuk 5, 453. Koga kaluderi biju i sviže drpaju, ne treba mu gore nevoje. Nar. posl. vuk. 136.

DRPATKA, f. nekakva trava u Dalmaciji. B. Šulek, im. 76.

DRPAV, adj. lacerus, paunosus, *droňav, prijav*. — U *jednoga pisca našega vremena*. On je bio ubožan i drpav. M. Pavlinović, rad. 33.

DRPE, Drpá, f. pl. selo u Bašanima. V. Lješević.

DRPIĆ, m. prezime. — U *naše vrijeme*. On zapita svoga pobra Drpića Nikolu. Vuk, nar. pjes. (1824) 1, xxi.

DRPITI, drpiti, *impf. i perf.* arripere, lacerare. — *Osnova drp postaje od drap (kao drapati), a obje su jamačno srodne s korijenom dr kod drjeti*.

1. *impf. grabiti, nemilo vući, potezati, na mjesta i raskidati*. — od xvi vijeka (naj više kod Dabrovcana) a između rječnika u Mikaljinu (samo sa se: drpiti se, grabiti se: „diripio, certatim rapere“), u *Belinu* (sa se: drpiti se „certare ad rapiendum“ 337^b; „mutuo sibi erines evellere“ 11^a), u *Stalićcu* („lacerare, laniare, atterere“; drpiti se „certare ad aliquid rapiendum“).

a. *aktivno*. Sa značenjem *sprjeda kaznijem*. Zlosrda zač je čud zvijeraja od gore: kad živu smrtni trud zašat se ne more, mrtvoga ... i drpe i koju i u zubijeh raznose. M. Vetranić 1, 94. Ter kako vukovi jagućica gli drpe, drplaju ňega (*Jesusa*) svi (*stražani*). N. Najlašević 1, 131. Drpi, ňim rasteže kakono jaše vuk, a on se oteže. Đ. Baraković, vil. 318. Dva psa drplaju joj ruke. I. Držić 239. Imam (*vas*) zaklet i vrć psma, da vas drpe zljem načinom. G. Palmotić 1, 173. Isto iz prvi srce drpi. P. Kanavelić, iv. 117. Zubni drpe i razdiru. J. Kevanin 410^b. Zujjela bi sadar za tvoju ljubav bićinu, draćam tijelo drpit i hoditi bosonoga po ugļevju gorućan. B. Zuzeri 20^a. Sved će ih drpit isti zmaj. D. Bašić 160^b. Utopljenik milostivo ruku, koja ga drži i vodi na kraj da izbavi, grize i lom, paček plova drpi da utopi. A. Kalić 70. Bije, drpi za uši, za ruku poteže. 401. Ovi drpi amo, oni potiskuje onamo. 415. Trće na igalo, drpe čelo. skaću u plavice. M. Vodopić, tužn. knj. dubr. 1868. 207. Ako je jako velika riba, te jako tuće u udicu, zovu: drpi. L. Zore. hrv. lip. 131. — i u *prenesenom, duhovnom, moralnom smislu*. Da ňegove slave izbrane ňemu iz ruku itko drpi. P. Kanavelić, iv. 202. Tudu čast gore od pasa drpimo i razkidamo. A. d. Bella, razg. 191^b. Drpi tamo i amo svakdanijem mrašenem svakoga. B. Zuzeri 35^a. Plesti mreže tudu gladnu djevičanstvu i rijećina i rukami drpit čas i čistoću. 362^b.

b. sa se.

a) *pasivno*. Nu vrženo (*tijelo Dilacerorovo*) da se drpi pasijem nokti. I. Gundulić 551. Mrmošenem očitijem drpi se tuda čas po skupštinal, po posjedijeh. B. Zuzeri 295^b.

b) *refleksivno*. aa) *drpiti (raskidati) sama sebe*. Kako pas razjedjen drpit ču se moijem zubima. B. Zuzeri 358^a. — bb) *truditi se, mučiti se*. Zuoji mi se protoći, ruke se li drpe. Đ. Baraković, vil. 280. Drpeć se kako mrav ob litnem simenu. 286. Množih znam, nižinom ki hodeć hramaju, drpeć

se višinom večkrat vrat slanjaju. I. T. Mrnavić, osm. 74. (*Grešnici*) drpeći se u srđbi i u ijedu proklinaju i proklinaće po sve vijekje svoju nesvijes. B. Zuzeri 74^a.

c) *reciprocno*. a) *drpiti jedan drugoga (sa značenjem kao što je kod a)*. Zubina kako psi jedoljviti drplaju se među sobom. B. Zuzeri 159^a. — bb) *rixari, kavžiti se, čupati se (vidi i u rječnicima)*. Drpljahu se među sobom ko koji rićim i dilim. A. d. Bella, razg. 56^b. Drpi se na okolo s susjedami. B. Zuzeri 182^a.

2. *pf.* lacerare, raskinuti, rastrgnuti, raspapati. — u *Vukovu rječniku*. — *ispoređi drpiti*.

DRPIV, *vidi* drpiv. — U *Stalićcu rječniku (kod drpliv)*.

DRPLEŃE, n. *djelo kojijem se drpi (vidi drpiti, 1)*. — *Stariji je oblik drpljenje*. — U *jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Mikaljinu*: drpljenje; „direptio“; u *Belinu*: drpljenje „in diversa nisis“ (*vidi* drpiti, 1, b, c) 674^b; u *Stalićcu*: drpljenje „direptio, rapiendi contentio“. Dani na oplijenje, na drpljenje neprijateljem. A. Vitalić, ist. 261.

DRPLIV, adj. koji drpi (ili koji može drpiti). — *ispoređi drpiv*. — U *drojice pisaca xviii i xviii vijeka a između rječnika u Stalićcu* („dilaniandi vel discerpenti vi polens“). Po srijedi blagijeh ovćica, meju kojijimi bijaše izmješano on vuk drplivi. P. B. Bakšić 29. M. Lekušić 32.

DRPNUTI, drpnem, *pf.* *vidi* drpiti, 2. — U *Vukovu rječniku*.

DRPOVINA, f. selo u Srbiji u okrugu užičkom. K. Jovanović 160.

DRSAVICA, f. neka vrsta bolesti koja drsa (ustresa) životom. J. Grupković.

DRŠNIK, m. selo ne daleko od Feći na Bijelom Drinu (na karti generalš. Trsnik). — *Dolazi (pisano Drštniki i Dršnički) xiv vijeka i u Danićevu rječniku (Drštniki)*. Selo Đurđević, Petrović, Krušev, Knina, ... Drštniki. Mon. serb. 58. (1293-1302). Meda Cabiću (s) Šćitariciima ... do putu koja se stajeta iz Drštnika i iz Đurđevića. Dec. hris. 25. Selo Krušev i zaselci jęgo Đurđević i Petrović, ... selo Knina, ... selo Dršnički. Mon. serb. 140-141. (1318).

DRŠTERO, n. kraj u Bugarskoj. — U *jednoga pisca xviii vijeka*. Nikopole od zapada, Drštero od kuć sunce siva. I. Gundulić 319. Drštero je u bugarskoj zemlji jedna ravna i lijepa pokrajina koja se pruža sve do Dobruče. A. Marković kod I. Gundulić, osm. (1826) 1, 111.

DRŠČIĆ, m. dem. držak. — *Pred nastavkom ić k se promijenilo na č a pred ovijem ž na š*. — U *Vukovu rječniku (štamparskom griješkom držčić)*.

DRŠICA, f. mjesto u Srbiji u okrugu erovriješkom. Zemlja Kosaća u Dršici. Sr. nov. 1875. 411.

DRŠKÁŃE, n. *djelo kojijem se drška*. — U *Vukovu rječniku*.

DRŠKATI, drškam, *impf.* instigare, dražiti, uckati. — *Ako š stoji mj. ž (pred k), korijen je kao kod dražiti, ali ispoređi i drčkati*. — U *Vukovu rječniku*: drškati, n. p. pseto na sviže.

DRŠKO, m. ime muško. — *-š- stoji pred k mj. ž*. — *Postaje od osnove glagola držati*. — *xiv vijeka (pisano Držsko)*. Dec. hris. 32 i još na nekoliko mjesta.

DRŠKOVCI, Drškovaca, m. pl. selo u Slavoniji u podžupaniji požeškoj. Pregled. 89.

DRŠKOVINA, *f.* nepoznata zemlja što se po-
miće XIII vijeka. — Pisano Držškovina, vidi
Drško — Između rječnika u Daničičevu (Držš-
kovina). (Stefan Nemaña) priobriete . . . ot
grčeskyje zemlje Patškovo, Hrovstno vise i
Podrimje, Kostreč, Držškovinu, Sitnicu, . . . Sava,
sim. šaf. pam. I. vidi i S. Novaković, zemlj. 67.

DRŠLJIVKA, *f.* vrsta smokve. — U hrvatskom
primorju. Dršljivka, suvrst bijele naj lošije smokve.
B. Šulek, im. 76.

DRŠT, *m.* nekakva ptica, zar trste]? — U na-
rodnoj pjesmi čakavskog našega vremena s ča-
kavskim oblikom dršč. Dršč je donesal drv,
kosič je donesal kotlić. Nar. pjes. istr. 4, 3.

DRT, *adj.* vidi I. drtan i nadrt. — U Stuli-
čevu rječniku (inclinatus, proclivis, propensus)
gdje stoji da je uzeto iz pisca Đorđića.

DRTA, *f.* vidi dert. — U jednoga pisca XVIII
vijeka. Zato od velike drte i jada ne mogadijući
više tugu i nevolju svoje dčice gledati. D. Rapić
265.

I. DRTAN, drtna, *adj.* vidi nadrt. isporodi
drt. — U jednoga pisca XVII vijeka. Tote na
zlo drtni. D. Baraković, vil. 314.

2. DRTAN, drtna, *adj.* vidi derti i drta. — U
naše vrijeme. Drtan soko jade jadovaše. Osvetn.
1, 5. I vojvodi spale magla s vida, pa gledačima
drtno srce vida. 2, 138. Nuto, poltro, drtna
(drhtna) poseļaja! kuka baka na šljaku savrta,
jeća neva zīpkom poluprta. 5, 118. 'Drtno runo,
dijete', kaže se mjesto lijepo, da se ne ureče.
M. Pavlinović. — *adv.* drtno. Taj delija zaha-
laka drtno očajano. Osvetn. 3, 157.

DRTARINA, *f.* što se preko globe na silu pod-
ložniku sadre. 'Što globarine, što drtarine'. M.
Pavlinović.

DRTE, dīteta, *n.* dijete. isporodi drēad, drčur-
lja. — U naše vrijeme u Lici.

DRTEVCI, Dītevēcā, *m. pl.* zaselak u Srbiji
u okrugu kruševačkom. K. Jovanović 126. —
može biti da je između r i t ispušto h.

DRTI, vidi drijeti.

DRTINA, *f.* nevaljalo domaće žirniče, a oso-
bito kluse. — Akc. se mijenja u gen. pl. drtinā.
— Postaje od drt (vidi kod drijeti). — U jednoga
pisca Slavonca XVIII vijeka i u Vukovu rječniku
(vide kluverina). Kupče marvu zaostavlja bolu
da se rani u kupljenom poļu, što ne više k go-
lepu pribira to drtine sve k mesari zbira. J. S.
Reļković 435.

DRTUTOVA KLJJET, *f.* mjesto blizu sela Je-
lencā. — Na jednom mjestu XIV vijeka i u Da-
ničičevu rječniku (kod drtutova 3, 589). Meda
Jelencu . . . na Drtutovu Klēt. Glasn. 15, 302.
(1348?).

BRUCATI, samo u Stuličevu rječniku gdje
stoji: drūcati, v. mečiti.

DRUČINA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu ču-
prjskom. Livađa u Dručini Sr. nov. 1873. 1161.

I. DRUĀ, *m.* socius, sodalīs, onaj koji živi i
opri s kim, ili s nim nešto osobito radi, ili se
s nim gdje nalazi. izriče se prema kome je ko
drug genetirom (ili posesivnijem adjektivom) ili
dativom. — Akc. se mijenja u gen. pl. druĀ, i
u svijem padežima množine, kad se umiče ov:
drugovi, drugōvā, drugōvina, drugōve. — Riječ
je praslavenska, isporodi stslav. drugu, rus. другъ,
čes. druh. i u litavskom jeziku od iste osnove ina
draugas s istim značenjem. — Korijen drug

može biti da je srodan s korijenom drg u držati.
— U svijem je rječnicima, osim Jambresičeva.

a. u naj širem smislu, čovjek koji s kim svagda
ili dugo vrijeme živi i opri, ako mu i nije svojta.
može se misliti da žive među sobom u ljubavi i
prijateljstvu, ali se to ne ističe kao kod imena
prijatelj. a) u pravom smislu Ribare zva k sebi
da su druzi nemu. M. Marulić 198. Kliment . . .
drug Petru. S. Kožičić 5a. Iziti meju vrsnike i
druge svoje. B. Kašić, zrc. 110. Nije druga vrhu
brata. D. Baraković, jar. 140. Mješte boga dinar
služe, drug u druga ne uzla se. I. Gundulić 325.
Ne ima uzdaa druga sebi. P. Kanavelić, iv. 14.
Drug drugu zrealo. (D). Poslov. danić 20. Brata
i druga želi imati tebe. A. Kanizlić, kam. 401.
Bijahu dva druga virma M. Zoričić, zrc. 236.
Kog' se vridnost znati ne da, na druga se nemu
gleda. V. Došen 16a. Znaš da te ja milujem
kanoč' mog druga. M. Katančić 41. Tesko drugu
bez druga i slavuju bez luga! Nar. pjes. vuk.
1, 483. 'Tu drug druga poznat' ne mogase. 4, 406.
Ni u tikvi suda ni u strašljivcu druga. Nar. posl.
vuk 225. OI zle žene i rdava druga ukloni se,
da te ne obruga. 235. Dva drugu prođu na lov.
Nar. prip. mikul. 81. Gle čovjeka izjelice i pi-
janice, druga caruicima i grješnicima. Vuk, luk.
7, 31. Drug ti zrealo a srmija (imaše) pamet.
Pravdonoša. 1872. 12, 4a. — b) u vokativu, često
kao prijatelj. Reče vkup vleželim: druzi, zgubih
dan sa. S. Kožičić 35a. Stanče, dobri drugu! M.
Držić 54. I ti indi, virni družu, vići sluge! V.
Došen 67a. Neki vili: prijati me, družu! Nar.
pjes. vuk. 3, 162. Mio družu! nemilijeh gosta!
Osvetn. 1, 21. — u ovom primjeru ženska žensku
zove drugom: O ti Mare, vjerni družu, vjernā ti
bješe! Nar. pjes. vuk. 1, 25. — c) u prenesenom
smislu, o neživjoi ili duhovnoj ili unajnoj stvari.
Dal ti je (bog) razum taj za druga tvojega, ki
ina prvi kraj od straha božjega. P. Hektorović
56. Ja sam s mačem s mojmjem najvjernijem
drugom. M. Držić 268. Nigda nami dan ne osvita,
ki nam ne da sto zlijeh tuga, a vami je vik za
druga sve blaž-nstvo sega svita. D. Rašina 52a.
Zli drug 'diabolus'. A. d. Bella. rječ. 251b. Naš
drug noćni, misecina. . . V. Došue 29b. Vojsku
bo će, strah me, kuga izminiti, svoga druga.
235b. Ova kop ti naslijeđe pluga i u svemu liega
ima druga. J. S. Reļković 257. Geferdare moj
uzdani družu. Ogled. sr. 108. Dug je zao drug.
Nar. posl. vuk. 71. I od žude druga najgorega.
Osvetn. 5, 111. Kal se bijel danak rastajao
s crnom noćom nemilijem drugom 3, 41.

b. muž i žena drugovi sa jedno drugome; tako
se kaže i u ljubovnicima. a) o muškome (mužu
ili ljubovniku). Onu (Klitenestru) ka porazi
svoga druga. D. Zlatarić 12a. Koje (žene) nisu
vjere drugu svomu sahranile. M. Orbin 254. I
zakonom za svo od nebi mnozi iskašo i prošie
vjerni druzi da su tebi (Kulandrići), te im molbe
za man biše. I. Gundulić 271. Laodanija druga
svoga svega u bojne pokri oklo. G. Palmatić
1, 155. Drug 'maritus'. A. d. Bella. rječ. 464a.
Ona žena čini svomu drugu nevirstvo. J. Fili-
pović 1, 302b. Ona jest priļubodivica i nevirna
svomu drugu vičanomu. F. Lastrić, od' 292. I'
lubi il mrzi žena druga svoga. A. J. Kuezić
99. Tuži se roditelj na sina, a sin na roditelja,
žena na druga, a drug na ženu. D. Bašić 36a.
Oj Avrame, nesudeni družu! Nar. pjes. vuk.
3, 505. Družu moj, mužū moji, rano moja! Nar.
pjes. ist. 5, 3. A pustinja zajnijem gluha, kao
vjerna kad izgubi druga zavjerna ļuba. Osvetn.
1, 6. — b) o ženskom (ženi ili ljubovnici). Slavan
ču živiti pustoga srid luga, da si samo ti vilo

mi za druga. H. Lucić 215. Privjerni moj družo, od gospod ka si svijet. N. Najlesković 2, 107. Oto sam sad sluga pastira od gore, a nekjad za druga imat me ne more Marte, na nebu sužan ki moj se zvati dostojta. M. Držić 36—37. Bješe jedan čovjek, koji svojijem pravijem drugom bješe mnogo vrijeme pribivao u mjeru i ljubavi. M. Divković, bes. 132b. Jer nu je drug, a ne služavka. A. Bačić 94. Da se jedaju čovik fali, da nije nigda tudega druga pozna'. J. Banovac, razg. 108. Ah moj družo neharni, zašto si mi ovliko zlo učinila? J. Filipović 3, 218a. Mladić, koji je učinio prijubodinstvo s tudim drugom. F. Lastrić, ned. 116. Zamilovao se on bijaše u mladu udovicu odnagnavši zakonitoga druga. A. Kanižlić, kam. 83. Uzinajući on tako nepoštenu čelade za svoga druga. M. Dobretić 431 — c) o obome (mužu i ženi, ljubovnicima). Dva druga bogobojna u zakonu združena kršćanima. F. Glavinčić, evit. 331a. Drug vićunici, to jest muž ili žena „cousors”. J. Mikača, rječ. 87a. Dužan je drug opet k nemu doći i s nim pribivati, i ne 'tijući može se usilovati. J. Banovac, razg. 267. Koji posli svoga druga uzdrže so u čistoći. F. Lastrić, svet. 190b. Bijašu dva druga plemenita, muž i žena s čercom. A. Kanižlić, uoč. 49. Jedno drugoga uzima za pravoga ženidbenoga druga. B. Leaković, nauk. 242. Nema druga do vjenčana druga. V. Bogišić, zbor. 284. Drug „der gemahl, der gatte (für beide geschlechter)”, „conjux”. Vuk, rječ. 141b. — u *prenesenom smislu*, o *grlicama*. Grlica trudi cvileći za drugom. M. Vetranić 1, 73. Bez tebe ostah, vaj, u tuzi čemernoj, kako no ptica taj, kad druga dragoga izgubi na svit saj. D. Rašina 138b. Grlica čistoću drugu održuje. F. Glavinčić, evit. 43a.

e. *čovjek koji (neko vrijeme) s kim ide, putuje, stoji, a) u pravom smislu*. Drug od puta „comes”. J. Mikača, rječ. 87b. Drug „sociator”. A. d. Bella, rječ. 19a. Drug na putu „comes”. 206b. Pitaju druga, ako je skuhal večeru. Nar. prip. mikul. 82. — i o *ženском čeladetu*. No imaju nepogodna druga, a na kojin nesretan devojku. Nar. pjes. vuk. 2, 557. — i kod *igrana (također o ženском čeladetu u ovom primjeru)*: Dofati se kola devojakih, dobroga se dofatito druga, baš za ruku vojvodinu Jelu. Nar. pjes. vuk. 4, 157. — b) u *prenesenom smislu*. Učini se drug našega putovanja k nebesom. M. Divković, bes. 517b. Dal' ti grem reć uzrok, Plutauu zač sam drug, zač vidih suda rok i nauke silh verug. Đ. Baraković, vil. 294.

d. *kod koje radić ili stajati onaj koji zajedno s kim radi ili biva u onom stajati*, ako je izrečena radića ili stajati, može biti u loc. s pridjelovima u, na, ili u gen. a) ko nešto s kim radi ili mu pomaže kod radić. Jerz mu je dlježan si drugom. Spom. sr. 1, 136 (1417). Bog učinio je vas ovi svit brez druga, brez oruđa, brez truda. P. Radović, ist. 20. Vi moji družu i krvavo radi. B. Krnarutić 25. Drug u trgu aliti u trgovanju „socius mercaturae”. A. d. Bella, rječ. 206b. Drug u trgovini „socius”. 681b. Drug u nauku „discipulus”. 212b. Jao družo i ortaoč!... V. Došen 71a. i u *prenesenom smislu*. Tilo koje je bilo drug daše u svima dilima. B. Leaković, nauk. 134. — b) *sceleri affinis, kod zla djela, zločinstva, vidi dionik, 1, b, b)*. Drug u grijehu „socius, particeps criminis”. A. d. Bella, rječ. 208b. Drug u zločinstvu ne može biti zakoniti svjodok. A. Kanižlić, kam. 51. *amo može spadati i ovo*: Tuj kod Orlande je nihičen jedan usok; ovomu koga smo mi uhitili, ovomu je drug. Starine. 11, 80. (1605). — c) *koji biva s kim u istom*

stajati (Dobra ili zlu), isporodi dionik, 1, a. Ako li bi se tko za ne vrao proti takovoj posobi, da je drug takovu krivicu (u *pedepsi*). Stat. pol. ark. 3, 285. I druga č(oš) imiti u tuženje tvoje. P. Zoranić 21a. Mojih buga družo vrijedni. G. Palmotić 2, 245. Kako smo drugi u trulu budimo i u pokoju I. Dordić, ben. 125. Učini ga car druga sriće, koga imadjase druga nesriće. A. Kanižlić, kam. 447. Uteha je ne mala druga imat' u trulu. (Z). Poslov. danić. 148. Ako mu budeš drug u muci, bit' čoš drug i u slavi. L. Radić 37. — d) *kod eladajna*. Galerij Severa i Maksimijana drugo sebi cesarstva prijest. S. Kožićić 39a. Koga bješe uzeo za druga u vladanju. B. Kašić, per. 108. Car uze za druga od vlade Vasiliju. A. Kanižlić, kam. 142. On nega uzet za druga na česarovanje. S. Rosa 43b. *slično je i ovo*: Župnik ne more zatajati viru od dobra stajati i života svomu drugu i pomoćniku na župi. M. Dobretić 130.

e. *čovjek koji je član kakva društva, družine, devojako se shvata kao drug; na jedan način prema ostalijem članovima, na drugi prema onome koji je društvu na glavi. a) kod vojske, čete itd.* U busiji z nekoliko drugič zgrabihu Franciska. F. Glavinčić, evit. 333b. Knez Nikola Vladimirović samo (s) četiri druga virna osvoti kultu od Norina. And. Kačić, razg. 184. Ostvo Miloš u gori zelenoj i sa imne tri stotine druga. Nar. pjes. vuk. 2, 152. Koji od rane jaoknuti neče, pored sebe uplašiti druga. 3, 301. A dozivlje Gavran harambaša, on dozivlje svoje mlogo društvo, al' mu druga nema ni jednoga. 3, 312. Sakupiču do trideset druga. 3, 313. Kad ugleda dvije harambaše i sa njima devedeset druga. 3, 368. — b) o *marnarima na istom bradu*. — u *Dubrovcniku*. „Strašna je bila noć; izgubli smo dva druga” (pripovijetla kapetan). P. Budnani. — *slično je i ovo*: Ako gospodar (marče ili barke kod ribaša) ide za druga t. j. ako radi kao prosti član družne. V. Bogišić, zbor. 494. — c) o *služavama, kalfama itd.* Pokleknu drug njegov. N. Rašina 167b. mat. 18, 29. To je isti gospodnin sluga, moj drug tobož, popala ga tuga! M. A. Rešković, sat. D2b. On umora svrta toga i još šest godina drug (kalfa) biti. A. T. Blagojević, khin. 34. — d) o *apostolima*. Dvanesa druga on još ima. G. Palmotić 3, 10b.

f. *čovjek (može biti žensko čelade a i stvar) koji je kome jednak*. Ako ina svađu Dubrovčanin z drugom svojijem („svojem”). Mon. serb. 101. (1332). Ako li kad grlim ide ljepšoj zidavru, neću drug umrlim činit se na pravu. S. Menčetić 25. Mislim, čistoj kô Suzani starci zasjede učiniše i kô sijedi Lot uzgani ni svoj krvi prostio biše, ter trepećem, da ja nisan tjeah takvih druga obisan. J. Kavačin 8a. *amo spada i ovaj primjer*: Udri svaki na druga svojega: kum Boroje nek ide na kuma, a starojko neka na starojka, svi svatovi redom na svatove. Nar. pjes. vuk. 3, 27. — često u *ovakovijem rječenicama*: Ovomu čeloviku ni druga na sviti. S. Menčetić 192. U razum i u svjies druga nu nije sada. N. Najlesković 1, 211. Djevica, prilika kojoj nije pod nebom ni druga. 2, 345. Marul ki za imne u državi ne ima druga. J. Kavačin 97a. Komu nije druga „non aequiparabilis”. A. d. Bella, rječ. 382a. Ima propast svakog' ruga al' proždoru nejma druga. V. Došen 186b. „Nema druga, nema mu druga” ihm gewachsen, gleich' par. Vuk, rječ. 141b. i o *neživjoj stvari*: To je rugo svrnu ruga, da mu nije uaci druga. V. Došen 146b. 150a.

g. *drug druga, drug drugu itd. znači što i jedno drugo (jedan drugoga, jedna drugu), jedno*

drugome (jedan drugome, jedna drugoj) *itd.* Ispovedajte drug drugu grliju vaše. Naručn. 78a. K večeri idoš drug druga čtjući. B. Krnarutić 23. Videći to dvorani reče drug drugu. F. Glavinčić, *evit.* 27. Jer drug druga ne razumi. V. Došen 13a.

h kao ime muško. — u spomeniku xiv vijeka. Krajislav i Drug i Bogoslav. Deč. bris. 14. Syla ma Druga. 15 i još na nekoliko mjesta.

2. DRUG, adj. vidi drugi.

3. DRŪG, m. *peritica, motka — isporodi drnk — u- stoji mj. negdašnjega a. — Riječ je pravoslavenska, isporodi stslor. drugъ, rus. друкъ, češ. drouh, pol. drag. — Samo u Bjelostjencu rječniku (drug ili stanga, prička, motka, peritica, baculus longus'. 2. drug dug, peritica, longa, longarius'. 3. drug brodarski, a navlastito brodovr mor-skoh, zalola železom okovan .contus'. 4. drug koji se med kože polaže, longarius, longarius'. 5. drug, vlačica, na koje dva med sobom kaj nose phalangae'. 6. v. zasnu) i u Jambresičevu (peritica'; drug brodarski, contus'). — isporodi i 3. druga.*

1. DRŪGA, f. *soeia, ženski drug, žensko čeljad kao drug. — Ako. se mijenja u voc. sing. drugo, u nom., acc., voc. pl. druge, u dat., instr., loc. pl. drugama. — Postaje od supstantiva drug nastavkom a. — Od xiv vijeka (vidi primjer iz Dušanova Zakonika kod F), a između rječnika u Belinu, u Bjelostjencu, u Voltigijinu, u Stuličevu, u Vukovu, u Daničevu*

a. u naj širem smislu, vidi 1. drug, a. a) u pravom smislu Ova koludrica kako skazivala druge neje nigdare ne ishojaše. Transit. 246. Vidjet' u tve druge pri tebi, gospoje, kako no da sluge s gospojom gdi stoje. N. Najšković 1, 178. Da nije mene bila Lubić hitros na drugom učinila, što bi mi pridulo sad ovo? F. Lukarević 50. I toj nosim za čas, di je ma Biserka s drugom sjela. I. Gundulić 159. Da mu bude (žena čovjeku) u sva dila drag razgovor, druga opteua. G. Palmotić 2, 156. Ištu se igrat s svojim' druganim. J. Kavašin 7b. Ide . . . svoju koju drugu poboditi. J. Filipović 1, 103a. Drugu svoju laktom gruha: gl-daj drugo! V. Došen 118b. Kad tvoje druge na vodu podu. Nar. pjes. vuk. 1, 24. Gle-dale je druge. 1, 106. Al' ovo mi druge kažu da drag s mene oči smeće. Nar. pjes. vil. 1868. 465. Zakonu se da će biti muškarci pobratimi a ženskihe druge. Vuk, živ 27. — b) u vokativu, može značiti što i prijateljca. Sve na vašu vojnu, druge moje mile, buđi za nevoju, li kad je do sile. H. Lucić 253. Lijepe vile, druge moje, eto izteče zora bijela. I. Gundulić 133. Tada reče imenom Milica: 'Jel' vam, druge, još što god ostalo? M. A. Rejković, sat. E3a. Neka ga, druge, neka ga! Nar. pjes. vuk. 1, 12. Blago tebe, drugo! 1, 106. Druge moje, molite se za me. 1, 311. O! pjevni mi pjevalico drugo! Ovest. 3, 134. — c) u prenesenom smislu. Srića jest druga kriposti A. Kanižlić, kam. 256. I u svakog dvije druge (puške) male do noža su u pojasu. Osvetu. 1, 55. Lute guje i jesu joj druge. 2, 175.

b. uxor, concubina, destinata uxor, vidi 1. drug, b. a) žena (ulata), žaba. Ako imaš, k'o reče, domaću tvu drugu, kud stupaj tvoj teče za vilam po lugu? I. Gundulić 166. Sved ljubiti muži je držan svojom drugu. G. Palmotić 2, 126. Priži u krtvi svojom drugom blagosov od vjenčanja. D. Bašić 236ab. Bože bi se ne ženiti, brajue, leg porednu drugu dohaviti. Nar. pjes. istr. 2, 30. Toško družu koja pane bratu na kosti. V. Bo-

gišić, zbor. 139. — b) *suložnica.* Jedva vas (sluškiće) od uši mogla sam otrijebiti, a sad nam od muži hoćete druge bit! N. Najšković 1, 245. A Irud prikla cije zle druge (Lovaia). J. Kavašin 568b. — d) *zaručnica, vjerenica.* Djevstvo druge tvoje bludi. G. Palmotić 3, 87a. — d) *preneseno, o živinčetu.* Golub . . . celiva pridragu svoju drugu. D. Zlatarić 41b. i o neživju stvari. Jer svak pušku sebi dugu hrani, k'o vjenčanu pri ramenu drugu. Osvetu. 1, 62.

e. vidi 1. drug, e. Pridruži li on ņoj koju dobru ženicu za virnu na putu drugu? A. Kanižlić, ntoč. 520.

d. vidi 1. drug, d. O sveta Orsulo sa svijem tvojijem drugama! A. Gućetić, roz. jez. 331. U lovnoum teauu trudu i ja ću ti biti druga. G. Palmotić 1, 157. Da se on vrže posred plama i ja bih mu druga bila. 1, 297. Ako kojagodi u gnijezdu ovemu sa mnoa želi ođi bit druga u svemu. A. Boškovića u I. M. Mattei 357.

e. vidi 1. drug, e. Luk strijami otežuću p gori z Dijanko drugami . . . D. Baraković, vil. 130. Da još po toj krajevini (počuckoj) za osvetit' cara mlada s drugami ona (Sokolica) rasap čini. I. Gundulić 395. Za podobur dar joj (Sokolici Vladislav) paka uhićene druge odprav. 413.

f. vidi 1. drug, f. Ašte li (sebr) svoju drugu vzmneti po silē. Zakon. duš. okáz. 33. Ka s' . . . druga sunačeu. S. Menčić 41. Ne bi ti za slugu ni jedna od ņib bila, a neg li za drugu, gospoje od vila. N. Najšković 1, 178. U božanstvu druga meni. N. Marčić 25. Ni vila joj, brate, druga nije. Nar. pjes. vuk. 2, 223. — često u ovakovijem rečenicama: A toj će bit vila, koj druge ni na svit. H. Lucić 189. Od razuma što ću t' reći na taj jita, koja imaš, ner da druge ovdj nimaš? A. Čubranović 151. Da joj druge u svu zemlju nije. Nar. pjes. vuk. 2, 223. Nema druge, nema joj druge, ihr gewachsen, gleich', par'. Vuk, rječ. 141b. i o neživju stvari. I vrag bo se pazi kuge kojoj drugast nejna druge. V. Došen 237a.

2. DRUGAČ, m. vidi 1. drug. — Na dva mjesta u jeđnoga pisca xiv vijeka. Čeljad niku robeč z drugami mojimi (vidi 1. drug, e, a). M. Marulić 275. Tko je moj druga na svitu sad? (vidi 1. drug, f). 273.

3. DRŪGA, f. *fnusn duplicandis filis, drvo, kao veliko vreteno, što žene konce prepredaju na ņegu i pletivo predu. — Od osnove, od koje je i 3. drug, nastavkom a. — U našu vrijeme i u Vukovu rječniku gdje je onako tumačeno; Vuk još dodaje: Vreteno se obrne doje kad se prede, a druga se obrne uprieko od sebe. cf. stijega. — Uzeš drugu i preslicu. Nar. pjes. vuk. 1, 527. Poslaću ti drugu i preslicu. 3, 462.*

1. DRUGAČ, adv. *drugako, drukčije, drugačije. — isporodi i drugače. — Postaje kao drugako nastavkom ač (ak-č), isporodi tač. — xvii i xviii vijeka, osobito kod pisca čakavaca i Staronuca, a između rječnika u Bjelostjencu, u Jambresičevu, u Voltigijinu, u Stuličevu.* Ovako se rabi(?) učte, tere drugač ljudi mućte. P. Hektorović (?) 161. Ako li tak nećete učiniti, mi drugač nećemo viru pisati. Starino 11, 117. (1678). Sto ne more drugač biti dobrovoljno se podiniti. P. Vitozović, *evit.* 23. Drugač obćit sobom neda, ni poljubit holo lice, neg akoli pustimice. V. Došen 19b. Ali što ćeš? kad on drugač ne da. M. A. Rejković, sat. D8b. Zao mi je da drugač odgovoriti ne mogu. A. T. Blagojević, khin. ud. Za vidit trčahu i mladi i stari, ne drugač, neg' kad s' ki pod višala vodi. M. Kulačević 57. Al' se drugač koš na leđa prima. J. S. Rejković 64.

2. DRUGAČ, drugača, *m. vidi* 1. drug. — *Samo u Stuličevu rječniku. — slabo pouzdano.*

3. DRUGAČ, *adj. vidi* drugak. — *Samo u Stuličevu rječniku. — nepouzdan.*

DRUGAČE, *vidi* drugač. — *xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu.* Ali mi ne znamo drugače pisati. Starine. 11, 92. (oko 1655). Drugače stvoriti ne liti srce vruće. P. Vitezović, odil. 25. Imena, budući da u mlogi nesti drugače govore, ovdje redom postavljam. A. T. Blagojević, khin. 24. Da drugače posao i trud njegov za ludo ne proide. I. Jablanci 15. Ja tebe drugače prizivam. J. Rajić, pouč. 3, 111.

DRUGAČIJI, *adj. vidi* drukčiji. — *Uprav je komparativ adjektiva drugak. — Od xvi vijeka (vidi kod b, a), a između rječnika u Stuličevu (vidi i kod b).*

a. *adj. a) u običnom smislu.* Da bude drugačija pokora, ja bi je dragovoljno ispunio. M. Zoričić, zrc. 123. Kazuje satiru, da je Slavonija sada u drugačijemu stanju nego je onda bila. M. A. Rejković, sat. H1a. Četiri velike zvijeri izidoše iz mora svaka drugačija. D. Daničić, dan. 7, 8. — *b) ističe se da ono što je drukčije, tjem je i više, jače, bolje itd.* Da se viruje, da je u onoj oštiji pravi bog, s drugačijom bismo čistocim na onu svetu trpezu izlazili. J. Banovac, razg. 43. U onom mjestu od vikovnosti, u kom će grisiuk podnositi drugačije muke nego prikazane. prip. 209. Ali se je car na drugačijega viteza namirio nego bijau prvšašni poklisari. A. Kanižlić, kam. 415.

b. *adv. drugačije. — između rječnika u Bjelostjenčevu (drugačije), u Voltigijinu (drugače kod drugak), u Stuličevu, a) u običnom smislu.* Drugačije piše se. Naručn. 60. Čim se večkrat i drugačije jedna reč izreči more. P. Vitezović, kron. 1. Drugačije podnosi se poznačemo jedan dan ludost našu. A. d. Bella, razg. 232b. Ne valja da mi drugačije isteno blaga ni bogastva na ovom svitu već ko i Salomonu. J. Banovac, prip. 9. Drugi drugačije ovi događaji ispisuju. A. Kanižlić, kam. 142. Ne mogući se drugačije saraniti. F. Matić 66. Učiniti drugačije nego je naredeno. M. Zoričić, zrc. 73. Ne mogući se drugačije osloboditi, valjašše dati. And. Kačić, razg. 62. Ne može drugačije kazati nego kako je istina. M. A. Rejković, sabr 33. Inati valja mir i ljubav s onima, koji drugačije od nas čute. I. Velikanović, uput. 1, 374. Varavo je bogoljubstvo djelovati drugačije. I. M. Matić 276. Nije mogao drugačije učiniti. A. Tomiković, gov. 52. Drugi drugačije tumače. M. Dragičević 202. — *b) u ovom primjeru znači: drugijem rječima:* Ažlaja sedmoglava . . . a drugačije ukor malovrnosti čovičanski. V. Došen 1. — *c) vidi a, b).* Puk poče drugačije štovati b. d. Mariju koja se ovako dostojala braniti pošteće svoji službenica. M. Zoričić, zrc. 42. Kad bismo virovali, drugačije bismo na svitu živili. J. Banovac, prip. 2. Da ti znađeš tvoju sriču, drugačije bi falio boga koji ti je udilio mlogu. M. A. Rejković, sat. L3a. — *d) aliquot, sin secus, ni ita esset, zamjenjuje cijelu rečenicu:* da je drugačije, da nije tako, ili: ako je drugačije, ako nije tako. Mnogi za ovi prokleti stid tvore one zloče, od koji bi se drugačije čuvali. A. d. Bella, razg. 245b. Duša . . . naj prije dužna je imati odluku primiti sakramente onako, kako ga je Isukrh naredio da se ima primiti; drugačije sakramente ništa ne valja. Pisanica. 37. Ruzgaju se vani vilajeti, da od toga vi ništa ne znate, jere skula takvih ne imate: drugačije, kad bi to imali, bolje biste i nu poslu-

žili. M. A. Rejković, sat. D1a. Sasvim od tebe se ima odbaciti, sasvim uztegnuti se od onih koja tebi budu prigoda griha, drugačije znaj, da češ se poslati u ogañ vikovični. I. Velikanović, uput. 3, 79. Imao bi i misnik sve po dukata dati drugom misniku, jere bi drugačije učinio nepravicu. M. Dragičević 136. Alo drugi dan moraš nazad doć, aš drugačije je po me i po te! Nar. prip. mikul. 5. — *c) caeterum, u ostalom.* Griši koliko god puta niku čeljad, drugačije postenn, pohodi. I. Velikanović, uput. 3, 78. Ono stablo smokvenice koje je prokleo naš odkupitelj Isus, nije bilo drugačije neplodno, niti ga je učinio gospodin izkoreniti. A. Tomiković, gov. 13. Takva je bila svrha od vladaiša Sofije, gospoje drugačije od oštra razuma ali od velike oholosti. živ. 59.

1. DRUGĀK, *adj. alius, diversus, različan, vidi* drukčiji. — *Postaje od osnovne adj. drugi nastarkom akr. (ispoređi kaki, taki, ovaki itd.). — Kao adj. dolazi vrlo rijetko, između rječnika samo u Stuličevu, ali često kao adverb (vidi b).* a. *adj. — na dva mjesta xvii i xviii vijeka.* Da ni drugaku voju imati uzmožem. B. Kašić, nač. 66. I zato sam sva drugaka. A. Boškovičeva 15.

b. *adv. drugāk, aliter, drugijem načinom. — od xiv vijeka a između rječnika u Mikašinu (kod iuako), u Belinu 67b, 272b, u Bjelostjenčevu (kod drugak), u Voltigijinu (kod drugak), u Stuličevu.* Ako bude činiti drugako, da pravdu svoju izguba. Stat. krč. art. 2, 282. Nego da on takajše zna i razumi . . . da bog neće drugako ni imi putem čovika spasiti, nego po svojem sinu. Postila. Aa3a. Ki drugako uti i žive nego slovo božje kaže. Kateh. 1561. C5a. Malo blagovaše ni drugako nego kako ga proseći nalohaše. B. Kašić, fran. 53. Akoli ravno niki drugi i drugako rekoše. F. Glavinčić, cvit. 15a. Kad nebeski kraj odluči, da drugako slijedit bude. G. Palmotić 2, 277. Sto nam reče, sve se zgodi, a drugako ništa ne bi. P. Vuletić 34. A drugako ću ja danaske besjedit boga. B. Zuzeri 25b. Ne mogući drugako. I. A. Nenadić, nauk. 16. Ako nadete da izpuštite sve do kraja, možete se uzlat, da ljubite Boga; toli nadete drugako, recite i rijet ćete pravedno da nije u vašemu srcu ove ljubavi. D. Bašić 128b. Što se ne nadaše sve drugako izišlo je. N. Marčić 62.

2. DRUGĀK, *okrieno* drugako, *vidi* 1. drugak. b. — *Na jednom mjestu xvii vijeka.* Ako drugak vrime ne bi svitovalo. M. Bijanković 74.

DRUGAKAV, drugakva, *adj. vidi* 1. drugak. — *ispoređi kakav, takav itd. — Samo na dva mjesta xvii vijeka.* Ako si raspešatio drugakva pisma. B. Kašić, zrc. 92. Bez nijedne sušnje ni drugakva razmišljanja. V. Andrijašević, put. 426.

DRUGAM, *adv. vidi* drugamo. — *Samo u rječnicima: u Bjelostjenčevu, u Jumbrišćevu, u Voltigijinu, u Stuličevu (s dodatkom da je uzeto iz Habdelčeva).*

DRUGAMO, *adv. alio, na drugo mjesto. isporodi* drugam. — *vidi i drugdje. — Postaje od drugi nastarkom amo, isporodi* kamo. taumo, ovamo *itd. — Samo kod dva pisca xvii i xviii vijeka a u naše vrijeme u narodnoj pjesmi čakarskoj iz Istre; između rječnika u Bjelostjenčevu (kod drugam), u Voltigijinu (kod drugam), u Stuličevu Drugamo na pamet vazla biše let.* D. Baraković, svl. 11. Onda zabluđi drugavano govor moj. 326. Stak drugamo nega šaje. V. Došen 210b. Drugamo se sad okreni. 264a. Šali mo drugamo. Nar. pjes. istr. 2, 75

DRUGAN, *m. ime muško. — isporodi* 1. drug, h i Drugana. — *U latinskom spomeniku xii vijeka*, *Castrenses de Glannicba, videlicet: ... Drugan, ... Coram hominibus nostris: ... Laztych, filium Drugan'*. Mon. ep. zagr. tkač. 1, 154. (1270).

DRUGANA, *m. ime muško. isporodi* Drugan. — *U latinskom spomeniku xi vijeka*, *De filiis Semidragi, Prodano et Drugana'*. Doc. hist. rač. 130. (1080).

DRUGĀR, drugāra, *m. vidi* 1. drug, a—e. — *Akc. kako je u gen. sing. tako je u ostalijem pačezima, osim nom. sing. i roc.: drugāru ili drūgāre, drugāri. — Postaje od drug nastarkom arb. — Od xv vijeka, a između rječnika u Mikafinu (kod drug), u Belinu (sociator' 19a; socins' 206a; drugar od nauka 'condiscipulus' 212b), u Vukovu. Drugara uzdana koga ste kušali. I. T. Mrnavić, osm. 114. I sa imne trideset drugara. Nar. pjes. stoj. 1, 4. Nade jednoga od svojih drugara. Vuk, mat. 18, 28. Pozdravite moje drugare u sužalstvu. pavl. rim. 16, 7. Grede junak, s nom se razgovara, kô da ima vijerna drugara. Osvetn. 2, 15.*

DRUGĀRAC, drugārca, *m. dem.* drugar. — *isporodi* drugarić. — *Samo u Stuličevu rječniku.*

DRUGĀRENE, *n. djelo kojijem se drugari. — Stariji je oblik drugarenje. — U Belinu rječniku* (drugarenje, 'consuetudo' 226b) *u Stuličevu.*

DRUGĀRICA, *f. vidi* 1. druga, a—e. — *Postaje od drugar nastarkom ica. — Od xv vijeka, a između rječnika u Mikafinu, u Belinu (sociatrix' 19a; socia' 206a), u Stuličevu, u Vukovu.* Ova je ... drugarica i uživitelja božanstvene naravi. B. Kašić, per. iv. Uzimje proštenje drug od drugarice. P. Vitezović, odil. 11. Zato nije iza ņe z drugaricam u erkvi žamorila. B. Zuzeri 211b. Spomenite se, ljudi, da žene nisu vaše najmenice, ni sužnice, veće drugarice i zaručene. J. Banovac, razg. 83. Ne znajute još za to ni Marija Mandalina ni druge dvi Marije ņe drugarice. F. Lastrić, od' 211. Ako moje puste drugarice dolete ptice. A. Kanižlić, rož. 58. I ovo sam ja čula od mojjih drugarica. Nar. pjes. bog. 117. Bludnost jest drugarica nerazdijeliva proždilosti i pijanstva. Blago turl. 2, 114. Marija je bila nerazdijelna drugarica u svakom dilu nestvorene mudrosti A. Tomković, gov. 41. Devojke joj tiho govoriše: 'Oj Milice, naša drugarice!' Nar. pjes. vuk. 1, 432. A pored ņe deset drugarica, te joj nose skuce i rukavce. 1, 471. Koju no samu plela tri godine a sa moje do tri drugarice. 2, 558. Kod kraljeve drugarice bile. Nar. pjes. juk. 118. Ostanite mi s bogom, moje drugarice! Nar. pjes. istr. 2, 5. — *I kao ime mjesta: zemlj. put u irama u Srbiji u okrugu pažarevačkom.* Niva na Drugarici. Sr. nov. 1872. 366.

DRUGĀRIĆ, *m. dem.* drugar. *isporodi* drugarac. — *U Stuličevu rječniku i u Vukovu gdje stoji: vide drugar s dodatkom da se govori u Dobroti.*

DRUGĀRITI, drugārīm. *impf. vidi* drugovati. *Akc. kako je u pres. tako je u impf. drugārīb; u ostalijem je oblicima ovako kako je u inf. osim aor. 2 i 3 sing. drugārī. — Postaje od drugar nastarkom i — Od xv vijeka, a između rječnika u Belinu ('versor' 226b) gdje naj prije dolazi, u Voltijjinu (conversare, intratenseri mit emem umgehen, umgang pflegen), u Stuličevu (krivo, accompagnare, consociare, jungere). Susjedje koje se ljube i po vas dan drugarite šijunč. S. Lubiša, prič. 42. Ono monče što je s lykom drugarilo i šaporalo na piru. 121.*

DRUGARIV, *adj.* sociabilis, *koji lako drugari. — U Stuličevu rječniku. — nepouzđano.*

DRUGĀRLUK, *m. stane onoga koji je drug (drugar), kalfa, vidi* 1. drug, e, c). — *Načineno od drugar turskijem nastarkom luk. — U jednoga pisca xv vijeka.* On će se osloboditi od nauka u vrijeme od sedam godina brez drugarluka (kalfaluka). A. T. Blagojević, khin. 31.

DRUGĀRSKI, *adv.* socialiter, *kao drugar. — U Stuličevu rječniku. — slabo pouzdano.*

1. DRUGAST, *adj. samo u Jambriševu rječniku gdje je tumačeno: perticialis. — isporodi* drugovat.

2. DRUGAST, *adj. samo u Stuličevu rječniku gdje je tumačeno: secundarius. — nepouzđano.*

DRUGDA, *adv.* alias; interdum; olim. — *Postaje od osnove adj. drugi nastarkom d(a), isporodi* ņekal i ņegda, nikad i nigda itd. — *Osnova je drugalj praslavenska, isporodi* češ. druhdy, polj. drugly, oboje sa značenjem interdum. — *Od xv vijeka (vidi kod c) a između rječnika u Belinu (alias' 67b; aliquando, alias' 598b; interdum' 777b; identidem' 599a; olim' 726b), u Bjelostjenčevu (alias, alio tempore), u Jambriševu (alias), u Voltijjinu (talvolta, bisweilen), u Stuličevu (subinde, alias, alio tempore, identidem; drugda drugda identidem), u Vukovu (dann und wann, 'quandoque', cf. katkad).*

a. alias, u drugo doba, u drugo vrijeme, drugi put. — *premda bi po postatnu trebalo da je ovo naj starije značenje, ipak je već od praslavenskoga doba zamijenjeno drugijem (pod c). O miholj jesenjoj a drugda ne. Mon. croat. 338. (1585). Davaše mu duh sņeti tada veća neg nigda drugda duhovna prošjetjenja i nasljedjenja. B. Kašić, nač. 55. Ča godir u meni vzmanka, sada ili drugda. F. Glavinčić, svitl. 128. Povratu se dvignući srce k bogu ... drugda češ se povratiti svrhu sebo. I. Držić 25. Ako u čenu ja pomañkahi sada ili drugda. V. Andrijašević, dev. 35. Može li se i zdravi čovik kada pričestiti, ako je oni dan jio ali pio? Ne može drugda nego ako bi vidio ... Pisanica. 43. Dud koji se sad sije, jer ga vrime drugda sijat nije. J. S. Rejković 267. Gdje je drugda i dan hođa bilo, tad paloše do užine Turci. Osvetn. 2, 58.*

b. drugda—drugda, alias—alias, koji put—drugi put, jedan put—drugi put. — *mješte drugda može biti i drukša. Ubojstvo drugda je smrtno jer daje smrt, a drugda nije jer ne daje smrt. J. Banovac, prip. 183. (Bog) u s. pisnu zove se s nikim različitim imeni. zove se lav slobodni a drugša jaganać krotki. ... drugda, da je saħba britkoga riza a drugda da je svirala sla(t)koga svirena. 258. Drugda se zovu oblak a drugda svitlost nedokućna. M. Zoričić, osm. 72. Bosna kako bi joj se boje vidilo, drugša bi stala s cesari rimskim, a drugda carigradskim. Norini 5.*

c. interdum, katkad. Drugda nejaćemu s vremenom se podlož. M. Marulić 131. Bog drugda dopušća. Transit. 192. Tako je bolizan, ter drugda ja ne mrim da ću prit niki dan. S. Menčetić—G. Držić 157. Na harać izhodeć drugda koga gusar, tursku zemlju roboć, čudnu čuñase stvar. B. Krnarutić 6. Možeš reći da se ozgor rećeno prilike daju ... svetim angelom, za što su se drugda u takovih prilikah ljudem ukazali. I. Grlić 39. 10. (Mahavitin) kojim se drugda vraća svist. Ant. Kadeić 152. Isukrst poslije uskrsnutja nije općio sa ljuda umrlna, nego ņima do dana uzastaja samo drugda ukazivo se. I. Velikanović, uput. 1, 194. Po tri dni drugda ništa ne bi okusio. D.

Obrađović, živ. 99. Da bi mu čovjek drugda morao pući od smijeha. V. Vrčević, nar. prip. viii. 2. olim, *negda, nekad*. — *samo u Belinu rječniku i možebiti u ovom primjeru*: Opomenu se da drugda biše on veoma uživao ujednost od uda svojijeh. B. Kašić, fran. 13—14.

DRUGDAŠ, *adv. vidi drugda, od čega postaje nastarkom šb, isporodi dvaš, triš*. — U *Vukovu rječniku*.

DRUGDJE, *adv. alibi na drugom mjestu*. — *isporodi drugovdje, družje, indje*. — *je stoji po južnom gororu nj. negdašnje do, te po hercegovackom glasi drugdje, po istočnom drugle, po zapadnom drugdi*. — *Postaje od osnove adj. drugi nastarkom dč*. — *S nastarkom de riječ je praslavenska, isporodi stslav. drugzde, češ. družde, polj. drugozie*. — *U našem se jeziku jača od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (alibi) 18a. 447a; od drugdje aliunde⁶ 68a, u Kjestjenčevu (drugle, alibi, alio loco), u Jambričičevu (drugde, alibi), u Voltigijinu (altrove, di quiete⁷, anderswo), u Stuličevu (drugde, drugdi, drugdje, alicubi, alibi), u Vukovu (alibi)*. Da bi znal nikoga eretika u svojoj svojiti ali drugdi. Naručn. 92a. Drugdi se jeda li budemo god vidit. H. Lucić 250. Da spasenja drugdi išču, a ne poli Isusa. Anton Dalm., nov tset, predgov. Drugdje i odi u koliko s' nom si bio. G. Palmotić 2, 132. O komu drugdje besjedisimo. I. Đorđić, ben. 61. Da ga drugdi ne b' dobila. V. Došen 169b. Izpivje također i sveti Augustin, da je duše lasnost, dobra čineći koji ju ima ... I drugdi: Lasnost naravi ... I. Velikanović, uput. 1, 359. — *U jednoga pisca Dubrovčanina xvii vijeka i u Belinu rječniku (68a) dolazi su značenem: alio, na drugo mjesto, uz micanie*. O višnje kreposti, ... dostojte se drugdje odnijeti sve zlo, ke se nami prijeti. I. Gundulić 81-82. Poklisara tijekom ostavi, i put drugdje slijediti uz. 350.

DRUGLI, *adj. alius, alter*. — *Riječ je praslavenska, isporodi stslav. drugl. rus. другой, češ. druhý, polj. drugi*. — *Postaće vidi kod drug*. — *Nominativ je oblik drug erlo rjeđak: i dolazi možebiti samo u orijem primjerima*: Ma ništor ne maše, budući na svijet pak tebi brat od maše a majci drug sinak, trudno će vam biti. N. Naješćević 1, 321. Kadla lubi drug drugoga. B. Kašić, nač. 92. i *nekoliko puta u piscu Kava- niina, u ocijem primjerima može biti drug supstantiv*: Ježe tebi ne hoćeš čuvaj da drugu ne stvoriš. S. Kožićić 349. Ne čini drugu, ča neč' sebi. H. Lucić 280. Ne znas, ča je tuga, ni šteta ka je stvar, jer ništar u drugu ne pitas nikadar. P. Hektorović 57. Mudrost bo je stavna i duga, poznat sebe prij' neg druga. J. Kavašin 79a. — *U svijem je rječnicima: u Vrančićevu (alter; secundus), u Mikajinu (alter; drugi; to jest koji je za prvim, secundus, secundarius, alter), u Belinu (alter⁶ 67b; secundus⁶ 663b; alius⁶ 67b, 773a), u Stuličevu (secundus, alter, alius), u Vukovu (1. der andere⁷, alius, alter. 2. der zweite⁸, secundus), u Daničičevu (drugj, secundus, alter, alius⁹)*. — *U jednom primjeru uz vijeka dodaje se radi veće sile obliku drugi riječca de (koju vidi)*: Drugide ovakide listi. Mon. serb 433. (1415). *vidi i u Daničičevu rječniku drugyjde*. 1. alius, koji nije isti, isporodi ini.

a. ne ističe se da je ono što je 'drug^o različno od onoga s čim se isporudje, nego da uz ovo ima i ono, ovo značenem može biti naj starije, jer se naj veće približuje značenju supstantiva drug. a) o onome što se prireduje, pribraja, dodaje čemu što je iste vrste. an) ono što se pribraja

nije sve što još može biti od one vrste. Svionu odječa ņoj mladinoj donese se s mnozjem družijem napravami. I. V. Bunić, mand. 5. Krži z drugo 38 biskupa podoše k zapadu. S. Badrić, ukaz. 59. Također ima jii' (dila milosrdja) drugo sedam duhovni. J. Filipović 3, 313a. (Misc) za 15 dana raste a srasta se za drugo 15. F. Lastrić, test. 326a. Dolazili su ne samo Carigradani, nego također iz Aleksandrije, Jerosolima i drugih država. A Kanižlić, kam. 131. Il' s bogastvom il' s oblasti ili s kojom drugom srićom. V. Došen 47b. Ljubavne i druge različne ženske pjesme. Vuk, nar. pjes. 1, 196. Ne samo vune nego i drugoga svašta. 1, 501. Ocu ili drugome kome od roda. poslov 122. — *bb) ono što se pribraja sve je što još može biti od one vrste, isporodi ostali*. Po gubav more družim bavavcem služiti. Naručn. 33a. Srce . . u drugomu hrabreno. B. Kašić, fran. 33. Petru i družijem učienikom. J. Kavašin 49b. Dakle što mi vidimo, čujemo i druga, sve po duši imamo. J. Banovac, razg. 97. Ah bog bi dao, da se ne nahodi ovoga smrada i veće među nama nego među Turci i drugi nevirnici! 107. Da su nezabožci držali još i onla bal, poklade i druge sliparije. M. A. Rejković, sat. A 7a. Domaćin se prijesna hleba masa, ter ga s družijem u vis diže gori. Osvetn. 1, 44. — *s tijem značenem može imati uza se i vas. Zločie i sve raspi druge*. J. Kavašin 72b. Da mu drugo sve uteče. V. Došen 218a. *slično je i ovo*: Ako vam se kamenite svačije druge prsi kažu. I. Gundulić 186. — *bez potrebe može imati uza se ostali*: Stipan i drugi ostali vaši sluge. Kateh. 1561. A 1b. Drugi grisi svi ostali reč' se mogu ljudsko dilo. V. Došen 135a. Pravdaše smirevalu i ostale druge uzroke zloča. J. Matović 394. Košuju i drugo ostalo. Nar. prip. vuk. 128. ili ini: Rak morskii ime druge rake pomani Ales. jag. star. 3, 279. — *cc) kul se nekoliko čega iste vrste nabraja, za prvo što se pamiće može se kazati jedan, neki itd. a za ostalo drugi*. Jedna (pokora) ka se daje ohalvni zakonom a druga očita a ina otajna. Naručn. 47a. S jednu stranu vode, s drugu vitri biju; s drugu pak turska vlas, prem dalek da stae. P. Hektorović 72. Jedan veli: . . . Drugi glasi: . . . Priuzima drugi ovdira: . . . I. Gundulić 485. Jedne pol-nijeh blazni draže, zlatni druge pram od kosi, pleustvo stupom njeka kaže, stas ponosno njeka nosi. P. Sorkočević 575b. Niki umiruju dijeca, drugi mladoi a drugi stari. I. T. Mrnavić, ist. 44. Nikoinu se dogodi duga bolest, drugomu pomru inovi, drugomu izgori zgrada, drugi . . izgubi blago. F. Lastrić, svet. 58b. Božite, bužite neki k miloj majki, drugi teče ka svojoj ljubovi, a ti k meni, Aščiču Stipane. Nar. pjes. istr. 1, 34. u ovom primjeru za prvo stoji drugi a jedan na naj zadnjem mjestu. Drugi reko-e da je izvan Rima, a drugi, da je u Svab-koj, a jednu u Bavar-skoj. A. Kanižlić, kam. 87.

b) 'Drug^o se ne prireduje onome što se prije kazalo nego se stavla prema onome kao isporudjući. aa) upoće. On umije od družijeh boje trgovati. Zborn. 4b. Što je moja, razlog da da je moje, a ne da mi ga drugi silom uzimaju. M. Držić 232. Ako su druži razlika moja složenja Galateu, Dijanu . . . prikazivali . . . I. Gundulić iv. Sad ničija slava druga tvoza urosa ne prijete. G. Palmotić 2, 291. Odvede ga u jednu drugu kuću. P. Posilović, cvijet. 110. Drugi drugačije pišu. A. Kanižlić, kam. 642. A sad čujem i družu mi kažu. Nar. pjes. bog. 160. Kupi sađa od zlata prstene, ujno moja Jankova dvojkoj, ako li se koja druga maši, odšiču joj ruke do lakata. And.

Kaćić, razg. 147^b. Mene majka ne da za te, nego me je drugom dala. Nar. pjes. vuk. 1, 315. Nit' je kogod drugi za nu znao. 1, 370. Kad je vid'la brata obešana, udri licem o zemlju čarnu, pa s' i ona mlavla obesila o davinu o drugojzi grani. 2, 165. Hvalila se Jovan-begovica: 'Nije druga stekla gospodara k'o što sam ja bega Jovan-bega'. Nar. pjes. vil. 1867, 377. Iz Taljine ili od kud drugo P. Petrović, gor. vijen 62. — *bb*) *amo spada drugi put (krat) kad znači: rursus, još jedan put, opet* Neka u tmine iz svjetlosti i drugi put ne bi upala. I. Gundulić 300. Drugi put, opet. J. Mikaja, rječ. 85^b. Drugi put, 'rursus'. A. d. Bella, rječ. 258^b. Ni bili se obit' rijeke i gore drugi opeta krat štedjela. P. Soroković 581^a. — *cc*) u *nekim primjerima zamjenjuje imena bliži, iskriši, osobito kad je stavljeno prema refleksivnom sebe. Sebe ali inomu drugomu napast učiniti. Naručn. 51^b. Preľubodještvo je drugoga postelj silovati. 87^a. I mi da prostiti budemo družime. N. Dimitrović 92. Reći laž brez kletve i brez štete drugoga, grijeh je vaodani. A. Komulović 16. Kako možeš drugoga suditi a ne možeš na sebi viditi? M. A. Reľković, sat. D6^a. Ponukujemo se moliti za družijeh. J. Matović 221^b. — *dd*) u *afirmativnijem rećenicama znači: još koji. Jeda što drugo aj? N. Naľsković 1, 191. Jeli što drugo? M. Držić 238. Za ovim i ća drugo u ruke hoćemo prijati. F. Glavinčić, cvit. xix. Al' ti drugu hoću besjediti. Nar. pjes. vuk. 2, 233. Ali banu druga snaga dođe. 2, 286. — u *negativnoj (a i u interogativnoj) znači da je ono s čim se isporuđuje jedino, samo* Samo ju pozdravi, a drugo ne misto. N. Naľsković 1, 286. Ne čuteći druge na svijetu radosti. M. Držić 62. Ki drugi čovjek znan pntio bi proć zaman iz ruke taku čes? F. Lukarević 224. Neće nam dati u drugo se zabavljati. A. Gućetić, roz. mar. 106. Ništa drugo od sebe ne znadol. M. A. Reľković, sat. E2^a. Takvog sanku drugo ne usnio. Nar. pjes. vuk. 3, 73. — u *ovakovijem rećenicama: nije (nema) drugo, druga, druge znači: ovo samo ostaje. kod druga, druge ima se može biti u misli pomoć, pomoći. vidi i drugijeh primjera kod cc*). Nije drugo, valja umriti. J. Banovac, pred. 99. Vajalo bi mu poginuti, nije drugo, da mu nije milostive majke. F. Lastrić, ned. 379. Ja bi rad da ne grisiim, ali ne može druga biti. B. Leaković, gov. 146. Druga ĩemu biti ne mođaše. Nar. pjes. vuk. 2, 630. To detetu milo ne bijaše, a druga mu biti ne mođaše. Nar. pjes. vil. 1866, 436. Kad carici druge nije bilo, dala je od tamnica ključe. Nar. pjes. istr. 1, 34. Nije druga, moran poćutar. Nar. prip. mikul. 2. Omere Serdar, valja bit se, ako druge nema. Osvetn. 3, 120. — u *ovijem primjerima znači da je ono s čim se 'drugoj' isporuđuje, jedino onako (ispoređi 1. drug, f i 1. druga, f):* Čas je i sreća prem velika, kakve druge nije na svijeti. G. Palmotić 2, 165. Od večega glasa i sciene nije drugoga cara i kraja. 2, 225. — *cc*) *ono s čim se 'drugoj' isporuđuje stoji: aaa) s prijedlozima izvan, osim, razmi. Zarućnika drugoga izvan Isukrsta ne poznavam. F. Glavinčić, cvit. 412^a. Koje nuke mogu dati poglavice svitovne jednom krivcu? ne druge, izvan mu uzet' što ĩna i život vrimeniti. J. Banovac, razg. 30. Niti more reći drugo izvan istinu. F. Lastrić, test. 67^a. Kraľ od slave drugi, izvan boga, biti ne more. 229^a. Ovo učinio jesam za službu oni ljudi, koji izvan slovinski drugim jezikom govori ti ne znadu. And. Kaćić, razg. 317. U jednom primjeru nije izvan ĩna nadvor od: Komu je plać hrana a sreć jadovno, sa svijeh***

prem strana sve ijedom otrovno, što ć drugo da ti da vik na dvor od jada? S. Bobaľević 210. Da gđi ĩna druga srića, osim bludnog' sradra slasti. V. Došeu 85^a. Nigdje na drugome mjestu, osim Paštrovića, nijesam doznao da ĩna postojano narićauće u stilovima. Vuk, nar. pjes. 1, 89. Umrļa je, utekļa je od nas dikļa božauštvena, i drugo nam ne ostaje, razmi stvara ĩe ĩmena. I. Gundulić 268. Gđi se druga stvar ne vidi razmi samo zamrseće strme hridi. G. Palmotić 2, 31. — *bbb*) u *jednom primjeru s prijedlogom nad. Ukazaše s mnogom časti, da drugoga nije junaka nad ĩihovom bojnom vlasti. G. Palmotić 2, 318. — ccc*) s *konjunkcijom* nego (neg, nego li, neg li), već, leh. Sad mi ne ostaje drugo neg da uzmem konopac, ter da se objesim. M. Držić 385. Ne drugo, nego Isukrsta na pomoć k sebi zavahau. F. Glavinčić, cvit. 180^a. O bojnice mila moja, ka se od mene sreća druga željet' može, neg' sred boja ĩmat' ljepos tvu za druga? I. Gundulić 339. Jesu li još druge zapoviedi nego ove? Azbukv. 1690. 9. Drugo se hoće na trpezi neg bijela napa opredena. (D). Poslov. danić. 20. Kraľ ovi ne ĩmale rata ni s kim, zato se od ĩega drugo ne kađe, nego da je ućnauć za kraļa dalmatinskoga. And. Kaćić, razg. 32. Već ti drugo ne umim što rijet', moj putniće, već da t' bog da živjet' zdravo. S. Bobaľević 218. Sad ni druga, leh oženit kćer. Nar. prip. mikul. 24.

*b. istiće se da 'drugoj' nije ono s čim se isporuđuje a) uopće. Tać hoće jur moj grijeh, er za ĩu pustih svjeh, da od ĩih za drugijeh ostavljen sada bjeh N. Naľsković 2, 96. Pođ, ĩsti drugu kuću. M. Držić 165. Posta suľac drugi, ĩmenom Fabijan. F. Glavinčić, cvit. 191^a. Ah, za družih k'o ću moći igla ostavit' tvu ljepotu? I. Gundulić 167. Družijeh lijećiš, a ti si vas ranav. (D). Poslov. danić. 20. Družijem dobro učini, a sam sebe pogubi. (D). 20. Lijepo je da ti družu drobje. (D). 55. Bog poznaće, da ouo što ĩsteš nije ti korisno, ili ĩe ti dati drugo korisnije. J. Banovac, razg. 20. Premda se ovo sobstvo duh sveti i drugi ĩmeni zove. J. Filipović 1, 161^a. Družu me ĩuju, a ja se znam. (Z). Poslov. danić. 20. Něk sam drugi, ako te izdajom. And. Kaćić, razg. 153^a. Drugi dan druga navaka. (Što drugi dan treba — za jelo — to će bog dati). Nar. posl. vuk. 70. Drugom na voľu, a sebi nevoľu (učiniti). 71. Dokle god ćud i življenje ne okrene na drugu ruku. M. Pavliuović, rad. 6. — *b*) *amo spada drugi put (druge pte), kad znači: ne ovaj put (ne sad), ne ovaj put (ne onda). Neka po tugi tvoji umiľ pak boľe razumjet put drugi sve tude nevoľe. D. Raićina 42^a. Drugi put, u drugo vrijeme alias, alio tempore. J. Mikaja, rječ. 87^b. Drugi put alias. A. d. Bella, rječ. 67^b. Drugi put govoreći ovi sveti pril pukom misu. J. Banovac, razg. 56. A drugi put daću ti i razlog obilniji. F. Lastrić, test. xii. Čuli ste drugo pute, da zlamenuju iziskivaće. F. Lastrić, ned. 308. — *c*) *kad se nabrajaju dijele ili riše steari o kojima se istiće da ĩjesu iste: aa)* za pruu može se *upotrebiti rijeć* jedan. Jedno misli, drugo čini. I. Gundulić 222. Jedan dvigne zeca a drugi ga uliti. (D). Poslov. danić. 37. Čuĩni su posijaľi a družu ĩe požnjet. (D). 38. Jedno se goľoj a drugo sjeľoj brać pristoj. (D). 39. Jedno misli pop a drugo popatija. (Z). Jedno misli kto kupuje a drugo kto prodaje. (Z). 38. Jednoga mećdan a drugoga dar bit ne more. (Z). 39. Ti jednu misliš a drugu bog čini. M. Zorić, osm. 25. Jedan drobi a drugi kusa. Nar. posl. vuk. 111. Jedno misli pijanica a drugo meľanćija. 113. Jedno mu je na sreću a drugo na jeziku. 113. —**

bb) za svaku se može upotrebiti drugi. Drugi bo je kip oca, drugi sina, drugi duha sveta. Kateh. 1561. E1^a. Drugo misle ljudske glavo, drugo nebom koji vlada. G. Palmotić 2, 270. Drugo naređuje zakon, a drugo razdijenje krajevstva. A. Kanižlić, kam. 338. Drugo je vinčat se a drugo je posli ispunit vinčana. M. Dobretić 476. Jerbo drugo zvizdonanci pišu, drugo zvizde svrhu zemlje dišu. J. S. Reļković 9. — d) riječima drugi i drugi, drugi a drugi kaže se da se što jednako čim izmjenjuje. Iz majstorov dva pred naredbe cehmajstora svaku noć drugi i drugi da se naredo. Glasn. II, 3, 30. (1695). Zato im i nauk nijedan nije po voji nego sve drugi a drugi nauk traže. B. Leaković, gov. 38. Moć sve druge a druge promiivati drugove. nauk. 246. — e) može značiti što i drukčiji. Ki ozdraviti drugi odluči pelati žitak. F. Glavinčić, cvit. 247^a. Da je nega (dugo vrime) već opralo i lice mu drugo dalo. V. Došen 34^a. — kod toga se može isticati da je što ne samo drukčije nego i bolje, ispodredi drugačiji, a, b). Drugi je vitez vrli Akile i Diomedee bojni bio. G. Palmotić 2, 117. — f) ono s čim se drugo ispodređuje može stajati: aa) s prijedlogom od. Ovi sin jest bog, ne drugi doisto od roditelja, nego s roditeljom svojim jedan isti. F. Lastrić, test. 323^a. On je drugi i različiti od Simeona Arhimandrite. A. Kanižlić, kam. 5. Nije drugi bog od onoga. J. Matović 457. — bb) s konjunkcijom nego (neg, nego li, neg li), već. Od drugoga da se more dati nego od biskupa. Naruč. 15^a. Drugu ti hoću rit neg rekoh, još boju. P. Hektorović 13. Ne velim ja drugu neg što ste rekli vi. N. Najšković 1, 225. Nije to milosrdno djelo od tebe za drugo učineno nego li za spasenje. A. Gučetić, roz. jez. 136. Milost nije drugo nego li stvar božastvena. A. Komulović 28. Ah, nije život lučki drugo, neg smuleno jedno more. I. Gundulić 233. Da se nejnaš za glavu u drugoj odići prikazati na sudu nego u kaluderskoj. A. Kanižlić, kau. 98. Što je drugo nilo zlato, neg pečeno žuto blato? V. Došen 23^b. Budući se protivu niemu sve uzdiglo, ne za druge nego jer nastojaše sjediniti Grke s Latinim. And. Kačić, razg. 150. Ne more se drugo učiniti, veće za ne podnit' strahovitu smrt, prominiti način od živjeća. J. Banovae, razg. 92. Ta nikom je drugom napit' ne ču, već u zdravje Miloš-Obilica. Nar. pjes. vuk. 2, 311.

2. alter, o onome što je jedno od deoga, i to o kojem se kasnije govari. i jedno i obudvoje može biti po sebi u množini.

a. obje se nabraja riječima jedan i drugi; a obje riječi mogu biti i u množini. a) o „drugome se kaže nešto suprotno onome što se kaže o jednome.“ 2 knjige: jednu knjigu uzeli bans veliki Nimoslavz a drugu knjigu uzeli Nikolavz Tonisno kneze. Mou. serb. 29. (1240). Nemoci jesu nike kratke . . . druge nemoci jesu duge. Naruč. 58^a. Rijeti jednu stvar jednomu a poslije inako drugomu. Zborn. 22^b. Jedna jednu sprijed desnicom za snježane prsi hvata, druga drugu nicea licom stere koju priko vrata. I. Gundulić 401. Njemački je cesar jedno, drugo španiški kraj moguć. 451. Nosim dva misnika . . . jedno bi Petar . . . a drugo Juda. I. Ančić, ogl. XII. Jednjem okom pazit' mačku a drugijem razah. (D). Jedno kolo iz kala a drugo u kao. (D). Poslov. danić. 38. Jednom čeoš a drugom reže. (D). 39. S jedne strano dvanaes stoje, s druge dvanaos. J. Kavañin 516^a. Jerbo je on (Isus) dvi muke trpio, u duši jednu, u tilu drugu. J. Banovae, razg. 157. Da jedan il' drugi vara se. F. Lastrić, test. 324^a. Jedan za se, drugi u so. (Z). Poslov.

danić. 38. Jedno šupje, drugo prazno. (Z). 39. Dal' nek jednom rukom priti, a darovno drugom miti. V. Došen 231^a. Jedna kita roda tvoga, druga od doma. Nar. pjes. vuk. 1, 25. Jedni viču iznad kuće, drugi viču ispod kuće. 1, 374. Ta jedno je Kraljević Marko, a drugo je vojvoda Milošu. 2, 215. Jedan dušom, drugi česom. Nar. posl. vuk. 111. Jedan rekao binšaše a drugi birasha, pa su se pogodili. 111. Jedan u klinac, drugi u ploču (ulara). 111. Jednim do zuba a drugim do suza. 112. — b) kad dvoje radi među sobom tako da je obje subjekat i (pravi ili nepravi) objekat radiši (recipročno), to se pokazuje riječima jedan i drugi, tako da je jedan *seogda* (gramatikalni) subjekat a drugi (gramatikalni) objekat, a) nema čise od dvoja da se recipročno radijom bari. Tada da jedan drugomu odumiro. Mon. serb. 391. (1438). Nijedna od ovi (dvi)u kreposti ne more stati prez drug. Korizm. 23^a. I da vode dni vesele živeć jedan u drugomu. I. Gundulić 382. Dvije stvari jesu vazda jedna drugoj protivna. P. Posilović, cvjet. 18. Jedan nož drukizjem se oštri. (D). Poslov. danić. 38. I ne hotiueći jedno drugomu ovi posluh ispunit', sagrišice. J. Banovae, razg. 108. Da će jedan drugoga do smrti pazit. I. Grlićić, put. 172. Jedno drugom na rastanku govori. Nar. pjes. vuk. 1, 402. De su s' jedan drugom zavjerali. 2, 221. Jedno drugo suzama univa. 3, 171. Jedna mu nega drugoj dobra ne misli. Nar. posl. vuk. 112. Hlita jedan drugoga sad simo sad tamo. Nar. prip. mikul. 37. — bb) kod većega broja od dva, istijem se načinom kaže da svi među sobom recipročno rade. Da jedan od drugoga zlo ne govori. Naruč. 31^b. Jedan doktor drugomu zavidi. Korizm. 36^b. I vi imate jedan drugomu umiti noge. N. Rañina 107^a. joan. 13, 14. Da i vi jedan drugoga ljubite. Anton Dalma., nov. tešt. 155. joan. 13, 34. 'Od lutog' ovcu glada jedna s druge ruo skine. V. Došen 149^b. I ostale ne sestre i kćeri da na radosti dohode jedua drugozji u čast i u počteće. Narodna zdravica u Nar. pjes. vuk. 1, 81. I posliju ognene čauše, sve potajno jedan od drugoga. Nar. pjes. vuk. 2, 190. Jedno drugomu (va) da pomaze) a bog (će) svakomu. Nar. posl. vuk. 112. — c) što se kaže o jednome, kaže se i o „drugome“. I jedno i drugu taj satvar iskusili. D. Rañina 24^a. Er kakov je jedan, i drug onakov je. J. Kavañin 76^a. I jedno i drugo živući u jedinstvu boje se briu na stvari potribite žitku. J. Banovae, razg. 266. Odgovara da nije ni jedno ni drugo. S. Rosa 18^b. I jedan i drugi zakon potvrđuju običaji. A. d. Costa, zak. 1, 8. amo spadaju i ovakovi primjeri: Ukopae jedno do drugoga. Nar. pjes. vuk. 1, 210. Već on čeo s jedne ruke na drugu. 1, 351.

b. prvo od deoga ne izriče se riječju jedan, nego: a) kojom drugom riječju. Na lokvu i na drugu lokvu. Deč. bris. 83. Budući da se različitim načinom služimo, jedni ovim i drugi drugim. A. Kanižlić, utoč. xxvi. Suze drugo dostizaju. N. Marčić 41. Popij i tu i drugu. Nar. pjes. vuk. 1, 89. Za dan pase, za drugi boluje. 1, 273. Misleći svaki da je drugoga prevario. Nar. prip. vuk. 312. Iz ovoga doua izgleda u dobri čas, a u drugi dom ulegla u bolji čas. Narodna zdravica u Nar. pjes. vuk. 1, XII. — b) ina se u misli n. p. o krajima, stranama (obalana) kod rijeke. Na rijeci smo onko veće, gdi Karonto glasoviti na kraj drugu duše izmeće. G. Palmotić 2, 452. Mnogo volika oko ove se rijeke koju, da na drugu stranu stupi. 2, 153. prema srijetju nu kojem živimo zore se „drug“ svijet mjesto gdje

duša biva poslije smrti. Da su četiri mista na onom drugom svitu. F. Glavinčić, cvit. 12^a. Ki za nime brzo otide na svijet drugi. J. Kavačin 150^b. Kada smrtna već sikira ni na drugi svit otira. V. Došen 254^a. Koliko je ovdje žudljivo krajevstvo Jesukrstovo po milosti, a u drugomu po slavi? J. Matović 472. *takovo je značenje u ovom primjeru kod imena stane*: On jure iz svita ovoga na drugo stanje primulnat biše. Ziv. kat star. 1, 218. *a u ovom kod imena vijek*: Otpusti nima grijeha, da se vijek drug ne skončaju. J. Kavačin 294^b. — *drugo je značenje u ovom primjeru (vidi kod svijet)*: Mladić došao na drugi svit. Nar. prip. mikul. 79.

3. alter, secundus, koji je u redu poslije prvoga, a (kad je onoga što se broji više od dvoje) prije trećega, te kao ordinalni broj odgovara kardinalnom dva.

a. u pravom smislu. a) kod reda u vremenu, koji dolazi poslije prvoga a prije trećega. aa) o mjeri za vrijeme. 1390 i drugo leto. Mon. serb. 222. (1392). Tisuću i četiri sta i sedmā deseti i drugo leto. 514. (1471). Petinaestete dan miseca drugoga pokoli bihu izlizi iz zemlje Egiptove. Bernardin 68. exod. 16, 1. I bi večer i jutro, dan drugi. 93. gen. 1, 8. Dan dvadeseti i drugi. A. Kanižlić, bogoljubn. 40. — *često uz riječi što znače mjeru vremena, ističe da je ono koje odmah dolazi poslije prvoga, proximus, sequens*. Drugi dan „postridie“. F. Vrančić, rječ. 80. A na drugo leto papa . . . u broj svetih položi ga. F. Glavinčić, cvit. 184—185. Drugi dan čini ga cesar prida se dojti. 304^a. Drugi dan „postero die, postridie ejus diei“. Drugi dan po uskrsu „postridie paschae vel paschatis“. J. Mikaja, rječ. 87^b. Kad pak ova čast pristane, i kad drugi dan osvane. V. Došen 172^b. Ali oduču staru nismo još odbacili nego ostavili do drugih poklada. M. A. Rejković, sat. A7^b. Od prvoga petka do drugoga. Nar. pjes. vuk. 3, 62. — bb) amo spada drugi put (krat), kad znači: iterum, drugi put koji je poslije prvoga a prije trećega. Nar. pjes. „un' altra volta, cioè la seconda volta“, iterum“. A. d. Bella, rječ. 773^a. Drugi put ga udario Janko. Nar. pjes. vuk. 3, 115. Ovako se u pjevaštu svaka vrsta po drugi put govori. Vuk, nar. pjes. 1, 278.

— u ovom se primjeru ima put u misli: Po jednom se vatrom preturismo, a po drugi biti započesmo. Nar. pjes. vuk. 3, 225. — ce) o čemu što dolazi poslije jednoga što je iste vrste (može i ne biti odmah za ovijem); takovo što može biti n. p. događaj. To bi drugo progonoštvu za Nerunomu crkive svete. F. Glavinčić, cvit. 108^b. — *koja mu drago star utičena poslije jedne od iste vrste*. 38 iz druge knjige, 14 iz četvrte. Vuk, nar. pjes. 1, xiv. Druga zbirka. M. Đ. Miličević, živ. srb. 2, 1. — *čelade*. Znamo, da i Noem, drugi otac po potopu . . . J. Kavačin 26^a. Puče puška, eto košanika; puče drugan, eto i drugoga. Nar. pjes. vuk. 1, 44. *osobito kod imena careva, kraljeva, vladalaca itd., da se razlikuju od drugih istoga imena*. Lutovikom družim kraljem. J. Kavačin 113^a. Decij. Sever, drug Konstantin. 272^a. — b) kod reda u mjestu, koji je za prijem a pred trećim. Na putu koji ishodi na mramor; drugij mramor nasrē dubrave; na trećij mramor . . . Deč. hris. 78. Ona tri, što ovdje side, jedno je moj prađid, drugo moj did, a treće moj otac. J. Banovae, razg. 36. (Broj) drugi (slamnuje) stranu iliti polovinu lista. V. Došen m. Na jednoj trpezi knjige nečaćene, na drugoj trpezi blago nebrojeno. Nar. pjes. vuk. 1, 107. Jedna vrata sva od zlata, druga vrata od bisera, treća vrata od škerleta. 1, 152. Prođoh goru, prođoh

drugu i treću. 1, 332. — c) u govoru, onaj o kojem se govori poslije prvoga. Nu Abela on (bog) ljubāše, a Kaina naviđaše, s toga prikaz od prvoga primi, a grusti od drugoga. J. Kavačin 16^a. Milost prva i milost druga. Ant. Kadčić 10. Jedni vele: sanjiva djevojka, drugi vele: ĩuta kano guja, treći vele: neĩupjka je roda. Nar. pjes. vuk. 1, 275—276.

b. u prenesenom smislu. a) koji je u kakvoj časti čije je mjesto odmah iza prvoga. Koja biše druga za opaticom. F. Vrančić, živ. 54. Drugi u časti, u vlasti etc. „dignitatis ordine secundus“. A. d. Bella, rječ. 664^a. — *slično je i ovo*: Adam koji je bio drugi Evin u grijehu, ne ktijaše pak biti drugi u muci. M. Radnić 27^b. — b) dodaje se drugi imenu čeladeta (ili čega drugoga), kad se hoće kazati da je ko (ili što) onome jednak. Raduj se, drugi prekrasni Josipe i drugi hrabri Acilišu. Aleks. jag. star. 3, 226. Jak drugi Salamanur duje me u puci. D. Baraković, vil. 112. Čovjek cvili, kad je ubio drugā, drugi kokodrio. J. Kavačin 77^a. On je naše dobro općeno, i za bogom otac drugi. 165^b. Zašto bi sin boži, kako drugi Gedeon. . . F. Lastrić, test. 183^a. Benedikt izlazi drugi llija u božjoj ljubomornosti. V. M. Gučetić 217. Morebit si u jakosti Samson drugu. V. Došen 20^b. Gospodski li biva sluga zatvorena sviņa druga. 214^b. Jesukrst pravo se zove drugi Adam. J. Matović 39. Kum jest ditetu po duhu kako drugi otac. M. Dobretić 40. Jer bi se onda među nami tako svitli vidili, kano da bi svaki po sebi drugo sunce bio. B. Leaković, nauk. 136. Vodi me u krilo jedne mile vrste, koja je meni vrlo prilična i samo što nije drugi ja. G. Peštalić, utiš. 169. — *slično je i ovo*: Ovo uzroči, me bojnike leški mači da posijeku, i od krvi druge rike kraj Nesterā da proteku. I. Gundulić 292—293.

c. instr. sing. f. drugom često znači: drugi put. nije jasno koje se ime kod ovoga isprva imalo u misli. isporēdi jednom, prvom, trećom itd. kod jedan, prvi, treći itd. — od xv vijeka, a između rječnika u Vukovu (zum zweiten male' „altera vice“). Pokle se jednome na ov svit radjamo i na ű se drugome već ne povraćamo. I. T. Mrnavić, osm. 162. Odagnan jednom, drugom, desetom, stotom povraćam se. B. Zuzerić 67^a. Jednom reče: „Jezus i Marija!“; drugom reče: „Primi, gospe, dušu!“; trećom reče: „S bogom, vitezovi!“ And. Kačić, razg. 304^a. Ako se paka drugom, tretom i četvrtom povrati na grih. Ant. Kadčić 298. Jednom kroči, do koņa dokroči, drugom kroči, koņa pohao. Nar. pjes. vuk. 2, 281. Što si mi se, srce, uplašilo? jednom si se od majke rodilo, a drugom češ, srce, umrijeti. 3, 197. Jednom mjeri, drugom broj. Nar. posl. vuk. 113. — u ovom je primjeru mjesto instrumentalu akuzativu s prijedlogom po: Po jednom se pićem obrediše, a po drugi piti započese. Nar. pjes. vuk. 4, 186.

d) kod ordinalnoga broja dvanaesti u starije vrijeme mogao je biti prvi dio drugi mješte dva. vidi druginaest.

II. adr. drugō.

1. aliter, vidi I, 1. znači gotovo isto što i drukčije, drugako. Ali nije drugo, ovako se događa. J. Banovae, pred. 20. Drugo bi bilo, da se jedan zaveća. Ant. Kadčić 410.

2. vidi 1, 2. razlikuje se od značenja pod 3 tijem što mu se isporēduje (na prvom mjestu) jedno. Žena . . . osta posređu valova jedno teška a drugo od straha. M. Divković, zlam. 21. — amo spada i ovo: Svi široki a drugo upravni, mogu reći da su mlogo slavni (drugovi). M. A. Rejković, sat. H2^b.

3. secundo, *vidi* I, 3, kao *ordinalni adverb*, na drugom mjestu postije prvoga a prije trećega. Naj prvo ja bogu na temu zavaljam, a za timjem što mogu zalvaljam drugo van. N. Najeskovici 1, 295. U limb gredu ki nisu kršćeni; drugo, ki nisu u smrtnom grihu; treto, ki takojer jesu prez hodotajnoga zriba. F. Glavinici, evit. prihod. 16b. Prvo vajda da ima odluku, ... drugo vajda da viruje ... a treće vajda da ... J. Banovac, razg. 215. Daj ti mene do dva poglavara: prvo daj mi Osman-barjaktara, drugo daj mi Tuzlu kapetana. Nar. pjes. ruk. 4, 261. Iz logora zove poglavare: prvo zove Lazarević Luka, drugo zove Čupića Stojana. 4, 263.

DRUGICE, *adv. drugi put, drugom, vidu drugo*. — *Sano u Staličevu rječniku*.

1. DRUGIĆ, *m. koji je drugi kod igre „pod klečak“*. — *U naše vrijeme u Hercegovini*. Zove se oni te je naj bliži novcem bacio k klečku „prvi“, drugi za nim „drugić“. V. Vrčević, igre. 73.

2. DRUGIĆ, *adv. drugi put, drugom, vidu drugo*. — *U naše vrijeme kod ugarskih Hrvata*. Nigdar nisam k tebi došal, da ti ne bi ča donesal: prvić dunde, drugić čizme. Jačke. 82.

DRUGINAESTE, *vidu druginaest*.

DRUGINAEST, *adj. duodecimus, dvanaesti*. — *Prei se dio (drugi) mijenja po padežima, drugi (naest) stoji nj. na desete, ali se nalazi i neokričen (vidi dafe)*. — *U jednoga pisca xvii vijeka*. Nadoše ga druginaest dan po porođenju. M. Divković, bes. 78a Rečeno je u besidi druginaest nedije po dუსijeh. 82a. Na hiljad i šesat i drugonaest (godiste), nauk xvii. Drugogonaest članka istomačenje. 77b. *ima i adv. drugonaest (u jedinom primjeru pisano drugonaest)*. Drugonaest, pokornik ima biti pripravlan ... M. Divković, nauk. 202b. — *U tri spomenika xv vijeka ima stariji oblik drugi na desete*: I jako bi mi se po kom vremenju zgodilo dojtj u Dubrovnik ... da bude u mně u vojvodji Radosavu ili mi sinu knezu Ivanišu vlastelins i knez i večnik i sudija kako u kojems gode vlasteo dubrovačkih drugo na desete. Mon. serb. 337. (1427). (Ako) bi se toj vremenju zgodilo ter prišao gospodin vojda Radosav (ili) mi sinu knez Ivaniš, da bude u vojdi i u knezu Ivanišu vlastelin ... knez i večnik i sudija kako koji gode vlastelin dubrovački drugo na desete. 344. (1427). Eda li bi se zgodilo toj vremenju, terz pošao gospodin vojda Ivaniš ili knez Petrz ili knez Nikola u Dubrovnik, da bude u vojdi u Ivanišu ili u knezu Petru ili u knezu Nikole knez i vlastelin večnik i sudija kako u kojems gode nasi vlastele (h) dubrovačkih drugo na (desete), kako se udreži u prvih zapisih. 421. (1442). *Danić* (rječ. I, 308) misli da drugo na desete na ova tri mjesta treba shvatiti kao kardinální broj; ali to nije potrebno. čini se kao da je smisao (ako je i nejasno izrečen) da Radosav Pavlović i drugi mogu biti članovi (dvanaesti) maloga vjeća dubrovačkoga; *vidi*: Diversis pišo: „Huic (rectori) adduntur xi nobiles quorum quinque iudices, super autem consilium nuncupantur, hi cum rectore consilium minus constituunt“. Spom. sr. I, xvii. — *U rukopisu xv vijeka sma oblik druginaeste*: Drugonadeste lito gospodstva svoga umri. Duklanin 7. — *Na jednom mjestu xvii vijeka ima oblik drugonadesti kod kojega se samo drugi dio mijenja*: U jednonadestomu (stupu) pokazanje, u drugonadestomu broj nedija od duhov do prišastja, u tretjonadestomu prišastje gospodje. I. Bandulavić vi.

DRUGISLAV, *m. ime muško*. — *xiii vijeka u*

latinskom spomeniku. Drugizlo filio Zibizlai. Mon. ep. zagr. ikalč. I, 197. (1278).

DRUGIVIP, *m.* — *U rukopisu xvi ili xvii vijeka pisanom crkvenim jezikom ima drugivip (ДРУГИВІПЪ) i drugovip (ДРУГОВІПЪ) kao ime ptici*: Slovo u jestsupu i drugovip. Jestsup i drugovip i drugovip oba jedine ustavi imat. Physiol. nov. star. 11, 196. *ali je to pisarska pogreška mješte drugi vip, kako se vidi po primjeru iz drugoga rukopisa*: Jestsup i drugovip i oba jedine ustavi imajut. F. Miklošić, lex. palaeoslov. 115a kod vjpr.

DRUGOBOJNIK, *m. commilito, drug u boju*. — *U Belinu rječniku („commiles“ 205a) i u Staličevu*. — *nepouzđano*.

DRUGOBRATUČED, *m. djeca (prvo)bratučeda jedno drugome su „drugobratučedi. vidi (bratuched, a) blizu kraju; isporodi i bratučedi*. — *Od xvii vijeka* Tretja je vrsta na desnu stranu prvobratučed, drugobratučed, tretjebratučed, četvrtobratučed. M. Divković, nauk. 255a. Što mi zovemo prvobratučede, ono crkva zove drugobratučede; što mi zovemo drugobratučede, ono crkva zove tretjebratučede. 256a. Skanderbeg ... bi drugobratučed Gojka. I. T. Mrnavić, osm. 4. Drugobratučedi, to su djeca prvobratučeda. Vuk, rječ. 40b.

DRUGOBRATUČEDA, *f. što je kei jednoga (prvo)bratučeda sinu ili keeri drugoga. vidi i drugobratučed*. — *Od xvii vijeka*. Četvrta je vrsta na lijevu stranu kako reksi prvobratučeda, drugobratučeda, tretjebratučeda, četvrtobratučeda M. Divković, nauk. 255a. — *U ovom primjeru stoji „po crkvenom smislu, vidi drugi Dickoviće primjer kod drugobratučed“ mješte prvobratučeda*: Da Petar učini zaručica s Katarinom, pak se vinča s nežinom drugobratučedom, dobra bi bila njegova ženidba. „Impedimentum publicae honestatis non extenditur ultra primam gradum“. M. Dobretić 430.

DRUGOČ, *adv. drugi put, drugom. isporodi drugoče, drugoč, drugice, 2. drugič, drugovici, drugovici, drugovija, drugovlje*. — *Može biti postalo od starijega oblika drugočaj. isporodi i prvoč*. — *Od xv vijeka u pisaca čakavaca i Bošnjaka i u naše vrijeme u narodnim pjesmama iz Bosne, a između rječnika u Mikalčinu, u Bjelostjenčevu, u Jambrešičevu, u Staličevu (s dodatkom da je uzeto u pisca kujkavca Muhli), u Daničićevu (drugoč), a iterum, rursus, secundo, vidi drugi, I, 1, a, b) bb) i 3, a, a) bb)*. Drugoč takođe zajasmo. (pisano u Jajcu). Spom. sr. I, 176. (1412). Mjesec jun svetičič drugoč se kazashe. M. Marulić 19. I tudje drugoč peteh zape. Bernardin 78. marc. 14, 72. Kršćenje nima se drugoč činiti. Naručn. 12b. Ili more u utrobu matere svoje opet vlisti i drugoč se roditi. Postila. 1b. Opet drugoč ide i moli se. M. Alberti 455. Kad se jednoč skruši, jeli triha i drugoč skrušiti se? F. Glavinici, svitil. 30. Pokaraj ga jednoč i drugoč. I. Ančić, vrt. 97. Što jedući dovođi, to drugoč odvadja. P. Vitezović, odil. 3. (Zivinc) kad upadu jednoč u stupicu, neće se u ūn drugoč vratiti. F. Lastrić, od' 111. Jednoč skoči, malo ne doskoči; drugoč skoči, daleko odskoči. Nar. pjes. juk. 198. Jednoč reče: „Jezns i Maria“; drugoč reče: „Pomoz mi, bože!; trećoč reče: „Drž me, Marijane!“ 610. — b) alias, vidi drugi, I, 1, b, 3). Kako smo i drugoč rekli. P. Radlović, ist. 37. Nije sad vrmena tomačiti nego čemo drugoč. F. Lastrić, ned. 50. — c) alias, interdum, vidi drugda, c. Djavli pakleni drugoč

ulizovahu u njih. I. T. Mrnavić, ist. 77. Biseri koji drugoč nalode se ukraj mora. 103. Da će se najti drugoč jedan glavar. P. Radović, nač. 61.

DRUGOČE, *adv.* vidi drugoč. — *Na jednom mjestu xvi vijeka s nejasnijem značenjem; može biti da znači olim, negda, isporodi* drugda, d. Najde svetoga biskupa Urbana koji pokle biše drugoče ispovidnikom postal staše ondi sakriven. F. Vrančić, živ. 17.

DRUGOČED, *adj.* vidi drugorodeni. — *U Stuličevu rječniku.* — *nepouzdan.*

DRUGOČIJE, *adv.* vidi drugačije kod drugačiji, b. — *Na jednom mjestu xv vijeka; može biti i štamcarskom griješkom mj. drugačije.* Niti je igda od kog drugočije štitu. A. J. Knezović 5.

DRUGOČIN, *adj.* koji je drugoga čina, reda (vidi I. čin, 1). — *U Stuličevu rječniku u kojem ima i supst. drugočinac, oboje sa značenjem: 'secundi ordinis, secundae classis'.* — *oboje nepouzdan.*

DRUGOČINAC, drugočinca, *m.* vidi kod drugočin.

DRUGOČ, vidi drugoč, a). — *Radi postaña isporedi stslor. drugočsti.* — *Dolazi samo u jednom rukopisu xvi vijeka.* Drugoč zatrubi i reče puku riči ove: 'Dvignite se, drugoč trubi trubla sveta'. M. Marulić 281.

DRUGOGREŠNIK, *m.* sceleri affinis, drug u grijehu, vidi I. drug, d, b). — *U Stuličevu rječniku.* — *nepouzdan.*

DRUGOIGRAČ, *m.* drug u igri. — *U Stuličevu rječniku (collusor).* — *nepouzdan.*

DRUGOJÄČI, *adj.* vidi drugojačiji od čega je postalo. — *Od xviii vijeka.*

a. *adj.* Isti je Isus . . . ali ste vi drugojači nego je bio Filip. F. Lastrić, svet. 55^a. I dostojno jest bio zaslužio ovu pokoru, jere drugojače jest ime imao, a drugojači jest u sebi bio. D. Rapić 40. I drugojača kojekakva izmišlela. D. Obradović, živ. 66. Da sasvim drugojače naredbe mogu sjutra dan osvanuti. M. Pavlinović, razl. spis. 279

b. *adv.* drugojačč. Bog sve drugojače sudi. I. Grličić 211. Poruču mu, da kad drugojače ne more bit, da će ga priko Saksionije proći pušćati. I. Zaničić 4. Sa svim drugojače vađa da misli. D. Obradović, basn. 403. Ne onako kako bi on rad, nego sasvim drugojače. 435. Drugojače neće ti bog nikada biti pomoćnik. D. Rapić 66. Viru svrhunaravnu ne dobivamo drugojače, nego od istoga boga. B. Leaković, nauk. 22. Dostojan jest, da ga slušamo . . . drugojače bi pali pod kaštitu vićnega odsudeña. 351. Drugojače biti ti ne može. Nar. pjes. vuk. 5, 530. Da Đordija misli drugojače. 5, 535. Drugojače je rdavo čekati zimu. M. D. Miličević, živ. srb. 1, 28. Ali je u ono vreme i sve bilo drugojače. zlosel. 283.

DRUGOJÄČIJI, *adj.* vidi drukčiji i drugačiji. *uprav komp. drugojak.* — *isporedi i drugovajiji.* — *Od xvii vijeka (vidi Ančičev primjer kod b, a)) a između rječnika u Vukovu (drugojačiji i adv. drugojačije).*

a. *adj.* a) *uopć.* Spustit se zaradi mišljenja drugojačijega. M. Radnić 14^a. U svemu drugojačija . . . ukazuje se smrt pravednomu. I. Grličić 260. Ovi su učinili zakone po nama sve drugojačije nego su zakoni principovi. J. Filipović 1, 43^a. I prid nama priobrazi se, to jest, učini se drugojačiji i u obrazu i u odlič. F. Lastrić, od' 196. Drugojačija krv od Abelove. test. 117^a. Sinovi negovi koji drugojačije čuli bijahu. E. Pavić, ogled. 228. Drugo pak vino jeste nebesko

i mlogo drugojačije. 507. Treći dan vrati se k istomu ispovničniku sasvim drugojačiji. L. Vladimirović 95. Seljak u bolesti na samrti sa svim je drugojačiji. M. Đ. Miličević, zlosel. 300. — b) vidi drugačiji, a, b). Vađa da sa svim drugojačiji život počmemo. J. Filipović 1, 48^a. Ah da bi krtjani u nivoj pameti ova zlameña imali . . . drugojačije bi bile nirove ispovidi i nirove molitve. 1, 146^b.

b. *adv.* drugojačije. a) *uopć.* Da ne bi počeo drugojačije pripovidati. I. Ančič, ogled. 45. Kad misnik ne bi drugojačije otio sakramente služiti, nego da mu se plati. A. Bačić 62. Znaš li drugojačije govoriti? J. Banovac, prp. 64. Drugojačije je bog otac otac negova sina Isukrsta a drugojačije je otac naš. J. Filipović 1, 357^b. Ona, budući zatvorena u manastiru, niti mogući drugojačije, poče se nadpisivati s' im. F. Lastrić, ned. 155. Bre, da znate što ja znam, drugojačije bi govorili! 178. Kad nam ukazuju drugojačije nego li je on rekao. svet. 74^a. Ne bijaše mu drugojačije, nego kano da je od sna ustao. E. Pavić, ogled. 93. Vidičeš svaka drugojačije nego i sada vidiš. M. Zoričić, osm. 53. Ne kažeš mu kako je kralj naredio, nego drugojačije. And. Kačić, kor. 352. Mnogo drugojačije govorimo 'duge naše' nego rekosmo 'kruh naš'. J. Matović 501. Ako li bi drugojačije razumio. M. Dobretić 32. Drugojačije danas misle nego juče. D. Obradović, živ. 32. Koji drugojačije ('drugojače') dihlju nego oni. B. Leaković, gov. 253. Samo u sebi da je sve drugojačije. Vuk, odg. na utuk. 19. Ne verujem da ne bi bilo drugojačije. M. D. Miličević, zlosel. 275. — b) vidi drugačiji, b, b). Za im kraljevaše Joakim, koji se drugojačije Jehonias zvase. E. Pavić, ogled. 352. Uzdaše se također u virnost i snagu kapitana Mojsije, koga drugojačije zvalju 'Musa Arbanasin'. And. Kačić, razg. 89. Grad Botsan koji se drugojačije zove Citopoli. kor. 182. — c) vidi drugačiji, b, c). *isporedi a, b).* Već bi se drugojačije pripravljali. J. Banovac, pred. 3. Ah da bi krtjani u nivoj pameti ova zlameña imali, . . . drugojačije bi se pripravljali na sud poči i zato drugojačije bi živili, drugojačije bi trčali dobra dila činiti. J. Filipović 1, 146^b. — d) vidi drugačiji, b, d). Vađa da imaju dobru glavu, jere drugojačije upasti će. M. Radnić 129^a. Imaju biti slusani, kada su nirove zapovijedi prilične k onizjemu što bog zapovida, za što drugojačije imaju biti nenavijeni. 323^b. Jer bi se drugojačije opet na isto povratilo. A. Bačić 59. Misnik primivši lemozinu za misu ne može dati mañe drugomu da istu misu reče, jer drugojačije sagrišuje smrtno. J. Banovac, razg. 239. Imaju stati u vlastiti manastiri, drugojačije poznavati se imaju kakono odmetnici reda. A. d. Costa, zak. 1, 101. Kada ste na nanku, vađa da dobro slušate i pamtite ono, što se govori; drugojačije ('drugojače') ne biste se mogli naučiti. B. Leaković, nauk. 18.

DRUGOJAGŃENICA, *f.* *ovca koja se po drugi put jagni.* — *isporedi drugojañka.* — *U Vukovu rječniku.*

DRUGOJÄK, *adj.* vidi drugak, drukčiji. *isporedi i drugojačiji.* — *Riječ je stara, isporedi stslor. adv. drugojako, rus. pyroakii, adv. pyroakii, pyroakii.* — *Postaje kao drugak nastavkom akn; osnoza je drugoj kao u stslor. drugojamo, drugojci, drugojde, drugojsti itd.* — *Od xvii vijeka a između rječnika u Stuličevu i u Vukovu (samo adv. drugojak s dodatkom da se govori u Crnoj Gori).*

a. *adj.* Drugojaka je svjetlost sunca, a drugojaka ujeseca, a druga zvijezda. M. Divković, bes.

399^a. Nebeska večera mnogo jest drugojaka nego su večere svitovne A. Georgeice, pril. 88. Ovacije(h) i drugojacije(h) prilika pune su knjige. I. Ančić, ogl. 176. Koje dare drugojake hotjelo se pripraviti. A. Boškovičeva 44.

b. *adr.* drugojaki. Ali su drugojako po blagdanih odredjena. I. Baudulavić m. Gledaj drugojako kako ćeš živiti. A. Georgeice, nasl. 56. Ovakoe drugojako događa se tužnomu čoviku. P. Posilović, nasl. 4^b. Koji bi drugojako učinia. Stat. polj. ark. 5, 315. (1670). Tako i ti čini; drugojako, izvan što je ružno viditi, more se uzeti jedno slovo za drugo. M. Zoričić, arit. 10. Da bi se drugojako od boga primili na milost. J. Matović 268.

DRUGOJAM, *adv.* *vidi* drugamo i drugam. — *Postaje* *vidi* kod drugamo i drugojak. — *Riječ* *je* stara, *ispoređi* stslav. drugojamo, *ali* *dolazi* samo jedan put xviii vijeka. Čini se izbašuo ter gleđa drugojam. S. Menčetić 35.

DRUGOJANKA, *f.* *vidi* drugojagñonica. F. Kurelac, dom. živ. 63.

DRUGOJCI, *adv.* *vidi* drugoč. *ispoređi* i drugovic. — *Riječ* *je* stara. — *U* *knjigama* *pisanijem* xiii i xiv vijeka *crkvenijem* *jezikom*, *i* *u* *Daničičevu* *rječniku*. Drugojci i samy posilaše. Domentijan^b. 6. Privoditi že i drugojci glagole. Danilo 38.

DRUGOJDE, *adv.* *vidi* drugdje. — *Postaje* *nastartkom* *de* (*ispoređi* gdje *itd.*), *vidi* drugojak. — *Riječ* *je* stara (*ispoređi* stslav. drugojde); *dolazi* u *dubrovačkijem* *spomenicima* xiv i xv vijeka *a* *iz* *ih* u *Daničičevu* *rječniku*; *sad* *je* u *Dubrovaniku* *zamjenjuje* *riječ* drugovdje (*koju* *vidi*). Po otocelb i drugojde. Spom. sr. 1, 24. (1399). Ovčed i drugojde. 1, 103. (1411). — *U* *ovom* *primjeru* *znači*: na drugo mjesto: Da ne gredu u naše mjesto nu da gredu drugojde. Spom. sr. 1, 122 (1414). — *U* *dva* *spomenika* *xiii* *vijeka* *pisana* *crkvenijem* *jezikom* *dolazi* s ē mj. e, *ali* *je* *prvi* *nastampjan* *po* *rukopisu* *xviii* *vijeka*, *a* *drugi* *je* *nepomnično* *nastampjan*: Reče bo gospođa naša: „Siće zapovjedaju vam da ljubite drug drugoga, jakože i az vas vszljubihs“. I drugojde: „O semy razumejut(š) vy, jako moji učeniци jeste, ašte ljubite drug drugoga“. Sava, tip. stud. glasn. 40, 163. tip. hl. glasn. 24, 204.

DRUGOKRSNIK, *m.* anabaptista, *čovjek* *koji* *se* *drugi* *put* *daje* *krstiti*. — *U* *jednoga* *pisca* *xvi* *vijeka*. Čiē toga ovi drugokrsnici, koji se drugoč krste. Pestila. G1^a. Kako ovi limbeni, bezumni drugokrsnici čine. v4^a.

DRUGOLOŽNIK, *m.* drug u ložnici (sobi, klijeti). — *U* *Stuličevu* *rječniku* („contubernalis“). — *nepouzđano*.

DRUGOĽUBAC, drugoĽupca, *m.* *čovjek* *drugoĽuban*. — *U* *Stuličevu* *rječniku*. — *slabo* *pouzđano*.

DRUGOĽUBAN, drugoĽubna, *adj.* *koji* *lubi* *drugove*, *prijatele*; *prijateljski*. — *ispoređi* drugoĽubiv. — *Dolazi* u *knjigama* *pisanima* *crkvenijem* *ili* *miješanjijem* *jezikom* *i* *u* *jednoga* *pisca* *xviii* *vijeka* *u* *kojega* *ima* *i* *drugijeh* *crkvenijeh* *riječi*, *a* *između* *rječnika* *u* *Stuličevu* (*gdje* *ima* *da* *je* *uzeto* *iz* *ruskoga*) *i* *u* *Daničičevu* (drugoĽubny). Ta drugoĽubni sastanak. D. Obradović, sav. 10. Kroz vzaumno i drugoĽubno pomagaje i Ľublove. 116. — *Adv.* drugoĽubno. DrugoĽubno učređajets. Okazk. šaf. pam. 63. Ja tu se s tobom drugoĽubno razgovarati. D. Obradović, basn. 5. Kao da se jedan na drugoga drugoĽubno uaslonio. Živ. 81.

DRUGOĽUBIV, *adj.* *vidi* drugoĽuban. — *U*

istoga *pisca* *xviii* *vijeka* *u* *kojega* *ima* *i* *drugoĽuban*. DrugoĽubiva lasta. D. Obradović, basn. 302.

DRUGOĽUBLE, *n.* *Ľubav* *prema* *drugu*, *drugovima*, *prijateljstvo*. — *U* *Stuličevu* *rječniku* (drugoĽubje ‚amicitia, socialitas‘) *s* *dotudkom* *da* *je* *riječ* *raska*.

DRUGOĽUBOVNIK, *m.* *drug* *u* *Ľubavi*, *čovjek* *koji* *lubi* *isto* (žensko) *čelade*. — *U* *Stuličevu* *rječniku* („rivalis“). — *nepouzđano*.

DRUGOM, *vidi* drugi, 3, c.

DRUGONADESTI, *vidi* druginaest.

DRUGONESREČNIK, *m.* *drug* *u* *nesreći*. — *ispoređi* drugosrečnik. — *U* *Stuličevu* *rječniku* *u* *kojem* *ima* *i* *drugonevojnik* (*drug* *u* *nevoĽi*), *oboje* *sa* *značenem*: ‚aerumnae et mali socius‘. — *oboje* *nepouzđano*.

DRUGONEVOĽNIK, *vidi* drugonesrečnik.

DRUGOPČENIK, *m.* *drug* *u* *općenu*. — *U* *Stuličevu* *rječniku* („congerro“). — *sasna* *nepouzđano*.

DRUGOPIČE, *n.* *piće* *u* *društvu*, *s* *drugovima*. — *U* *Stuličevu* *rječniku* (drugopitje ‚compotatio‘). — *sasna* *nepouzđano*.

DRUGOPOLAN, drugopolna, *adj.* *sesquialter*, *podrug*. — *U* *Stuličevu* *rječniku* *u* *kojem* *ima* *i* *drugopolovan* *s* *istijem* *značenem*. — *oboje* *nepouzđano*.

DRUGOPOLOVAN, drugopolovna, *adj.* *vidi* drugopolan.

DRUGOPUTNIK, *m.* *drug* *u* *putu*. — *U* *Stuličevu* *rječniku* *gdje* *je* *tumačeno*: ‚socius et conscius laborum‘ (sic). — *nepouzđano*.

DRUGORAČNIK, *m.* *vidi* drugobojnik. — *U* *Stuličevu* *rječniku*. — *nepouzđano*.

DRUGOREDAC, drugoreca, *m.* *vidi* drugoredan.

DRUGOREDAN, drugoredna, *adj.* *koji* *je* *drugoga* *reda*. — *U* *Stuličevu* *rječniku* *u* *kojem* *ima* *i* *supst.* drugoredac, *oboje* *tumačeno*: ‚secundi ordinis‘. — *oboje* *slabo* *pouzđano*.

DRUGORODAN, drugorodna, *adj.* *drugoga* *roda*, *druge* *vrste*. — *U* *jednoga* *pisca* *xvi* *vijeka* *i* *u* *Stuličevu* *rječniku* *gdje* *je* *tumačeno*: ‚secundi generis‘. Naj prvo, jel' človek držan ljubiti vse Ľudi, prijatele i neprijatele? Drugo, ka je plaća veća, prijatele ljubiti ali neprijatele? Treto, ka rič nas priziva ka ovomu drugorodnomu i bratarskoj Ľubvi? Korizm. 50^a.

DRUGORODEN, *adj.* secundo loco genitus, *prvi* *koji* *se* *rodi* *poslije* *naj* *starijega* *djeteta* (*prvorodenoga*). — *U* *drojice* *pisaca* *xviii* *i* *xviii* *vijeka*, *a* *između* *rječnika* *u* *Belinu* (drugorodjeni 664^a) *i* *u* *Stuličevu* (drugorodjen). Drugorodeni je sin boži Adam. M. Divković, bes. 820^a. On (Jesuskrst) jest prvorođeni . . . a mi drugorodni, űegovi zajednobaštinići. J. Matović 457.

DRUGORODENICA, *f.* drugorodena kći. — *U* *Stuličevu* *rječniku*. — *slabo* *pouzđano*.

DRUGORODENIK, *m.* drugorodeni sin. — *U* *Stuličevu* *rječniku*. — *slabo* *pouzđano*.

DRUGOSLUŽBENIK, *m.* *drug* *u* *službi*. — *U* *Stuličevu* *rječniku* („conservus“). — *nepouzđano*.

DRUGOSREČNIK, *m.* *drug* *u* *sreći*. *ispoređi* drugonesrečnik. — *U* *Stuličevu* *rječniku*. — *nepouzđano*.

DRUGOŠ, *m.* *ime* *muško*. — *Na* *jednom* *mjestu* *xiv* *vijeka* *i* *otale* *u* *Daničičevu* *rječniku* (Drugoš). Роръ Drugoš. Mon. serb. 123. (1336-1347).

DRUGOŠEVCI, Drugoševaca, *m. pl.* selo sevastokratora Dijana koji ga je priložio crkvi bogorodičnoj u Arhijevici na svojoj baštini a car Stefan potvrdio, a poslije ga carica Jevdokija sa sinom Kostadinom dade Hilandaru priloživši Hilandaru i crkvu u ostala sela Źezina. (Mon. serb. 112 god. 1349; 191 god. 1379). Đ. Daničić, rječ. 1, 307.

DRUGOTRIJEVNICA, *f. druga, prijatelica*. — *U Stulićevu rječniku* (mulier intima, familiaris). — *nepouzđano*.

DRUGOTRIJEVNİK, *m. drug, prijatelj*. — *U Stulićevu rječniku* (amicus intimus, familiaris) s dodatkom da je uzeto iz brevijara. — *nepouzđano*.

DRUGOTRPEZNIK, *m. drug kod trpeze (kod jela)*. — *U Stulićevu rječniku* (compransor, convictor). — *nepouzđano*.

DRUGOUCENIK, *m. condiscipulus, drug u učenju*. — *U Stulićevu rječniku*. — *nepouzđano*.

DRUGOV, *adj. socii, koji pripada drugu*. — *U jednoga pisca našega vremena*. Tešku suzu Zelić na se vrati, nu mu drugov grozan uzdah prati. Osvetn. 4, 62. — *vidi i Drugov Stup*.

DRUGOVAC, Drugovčica, *m. selo u Srbiji u okrugu smedereškom*. K. Jovanović 149.

DRUGOVAČLIJĀ, *adj. vidi drugojačiji, od čega postaje*. isporodi drugovdje. — *Od xviii vijeka (kao adverb) u Dubrovniku i u južnoj Hercegovini, a između rječnika u Vukovu s dodatkom da se govori u Dalmaciji*. Da je to ribaće posve u razvitku drugovačije nego li je talijansko. L. Zore, rib. ark. 10, 322. — *Adv. drugovačije*. Da se nigdje drugovačije ne može iznać. A. Kalić 343. Čifutin nije ih već stio primiti drugovačije no da mu naj prije reže meso. Nar. prip. magaz. 1868. 37. Drugovačije nećeš se kurtarisati. 61.

DRUGOVAČKI, *adj. koji pripada selu Drugovcu*. Drugovačka (opština). K. Jovanović 149.

DRUGOVĀNE, *n. djelo kojijem se druguje*. — *Stariji je oblik drugovanje*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Berlinu (drugovanje 206a, 226b) gdje naj prije dolazi, u Bjelostjenčevu, u Voltigijinu, u Stulićevu, u Vukovu*. Da u kuća vašim i u svakomu drugovađu bude među vama sklad. F. Lastrić, od' 519. Kako ćeš se zaboraviti od drugovanja oniziju mladića? test. ad. 56b. Žensko s ljudna drugovaće. V. Došen 93a. On je svoje vrline drugovaća (kalfaluka) ispunio. A. T. Blagojević, klin. 56. Bez reda dobra posla nema, ni u zvađu ni u drugovaću. Osvetn. 3, 23.

DRUGOVARALAC, drugovaralaca, *m. čorjak koji vara druga*. — *U Stulićevu rječniku* (drugovaralac i grijeshkom drugovaralac, sociofraudus). — *nepouzđano*.

DRUGOVAT, *adj. vidi 1. drugast*. — *U Bjelostjenčevu rječniku* (perticalis).

DRUGOVATI, drugujem, *impf. uti aliquo familiariter, biti komu drug, žicjeti s kim kao drug*. — *isporodi drugariti*. — *Akc. kuki je u praes. taki je u impf. drugovāh, u impf. drugūj, u ger. praes. drugujūći; u ostalijem je oblicima onaki kuki je u inf., osim aor. 2 i 3 sing. drugovā i part. pract. act. drugovao, drugovāla*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Berlinu (associor' 206a; versor' 226b; drugovati u trgovanju, societatem inire' 206a), u Bjelostjenčevu (associor'), u Voltigijinu (associarsi, accompagnarsi, gesellschaft leisten), u Stulićevu (comitari, comitem se praebere, conversari, uti*

aliquo familiariter), u Vukovu (mit einem häufig umgehen, sein' drug, sein' sodalis sum, utor aliquo familiariter'). Dva mi sta siromaha dugo vrime drugovala. Nar. pjes. hekt. 17. Bog te meni darova, da sa mnomu druguješ. M. Držić 473. Ne općiti ni drugovati ni živiti s onimi. S. Budinić, ispr. 94. Nitko ne ima sa zlijemi i opacijemi općiti i drugovati. M. Drvković, bes. 743—744. Ter mi ćemo biti s vami i zajedno drugovati. P. Posilović, nasl. 202b. Ali kako gospodin znadijaše, da mi ne moremo živiti na zemlji brez uvridenja božijega, onako ni drugovati među nama brez uvridenja živkriega. F. Lastrić, ned. 239. Svaka vrsta od živina druguje i sjediniuje se u svom plenu i to po naravnomu prigntuju. 291. Sva vaša dićica naućice dobro i zlo od društva; s kakvim uzdruguju onaki će i biti. 352. I sam voli tugovati, nego s lažcem drugovati. V. Došen 137b. Nego ćemo ondi uvik sa svetim drugovati. B. Leaković, nauk. 141. No ja s tobom drugovati neću. Nar. pjes. vuk. 3, 199. Dvije druge vjerno drugovale. Nar. pjes. petr. 1, 231. On druguje s nim, oni druguju. Vuk, rječ. 141b. Koji je drugovac s Bajjom Pivljaninom. (vidi 1. drug, e, a). Nar. pjes. 3, 300. Kao da nijesu ni kumovali ni drugovali. S. Lubiša, prip. 99.

DRUGOVĐJE (drugovdije), *adv. vidi drugdje*. — *je (-č) stoji po južnom govoru, ali je zamijenilo negdašnje e; od prošloga vijeka govori se i drugovde*. — *Postaje od starijega oblika drugodje, kao što drugovačiji od drugojačiji*. — *Od xvi vijeka (samo kod Dubrovčana); između rječnika u Berlinu (alibi' 68a, 417a; alio' 68a; od drugovdje 'aliunde' 68a) i u Vukovu (drugovdje s dodatkom da se govori u Dubrovniku)*. Išti drugovdije. Zborn. 147a. Pokoja drugovdije izvan tebe nije. V. Andrijašević, put. 203. Kako bi drugovdije rećeno. I. Dordić, ben. 90. Misliš nać mir drugovdje izvan mene? D. Bašić 68a. Neće ti biti drugovdije radosti take kakvu ćeš kušati u crkvi. I. M. Mattei 129. Neće ti biti drugovdije iznać života. 185. — *I kod micaña*. Zato je tebi Isukrstu pleća obraćo a drugovdije upravo svoje uzdahe. B. Zuzeri 96a. Da se drugovdije pristanimo. A. Kalić 594. Seljak treba da se drugovdije za kruhom obrne. L. Zore, rib. ark. 10, 322.

DRUGOVIC, *adv. drugi put*. — *isporodi drugović*. — *Postaje jamaćno od starijega oblika drugojeji, kao što postaje drugovačiji od drugojačiji*. — *xv i xvi vijeka u dubrovaćkiem rukopisima, a između rječnika u Danićićevu (drugovic)*. Ter ihz boćemo takoj podepsati da drugovic takozni ne smeju učiniti. Spom. sr. 1, 28. (1400). Drugovics nemoj nu ni u inom vćrovat. 1, 152. (1421). I paki drugovic pode. N. Rašina 91a. mat. 26, 42. Prjede nego drugovic kokot uspoje, trikrat me se odvřeš. 97a. marc. 14, 30. Drugovic Pilat reće nim. 104b. luc. 23, 20.

DRUGOVIĆ, *adv. vidi drugovic*. — *Na dva mjesta xv i xvi vijeka*. Ako tat bi se mogal prvić moliti, drugović se nemozi. Stat. krć. ark. 2, 283. Drugović pribile otvori prsi sprid. S. Menćetić 29.

DRUGOVIĆ, *m. a) prezime*. — *xiii i xiv vijeka, i u Danićićevu rječniku* (Drugović 1, 307 i 3, 589). Radoje Drugović (sic). Mon. serb. 33. (1219). 'Dabisco Drugovich' (u latinskom spomeniku). Mon. rag. 1, 162. (1344). Priboje Drugović. Glasn. 15, 303. (1348?). — *b) seoce u Hercegovini u kotaru gataćkom*. Statist. bosn. 114.

DRUGOVIĆI, *m. pl. seoce u Hercegovini u kotaru foćanskom*. Statist. bosn. 112.

DRUGOVIJA, *vidi drugovlja.*

DRUGOVIP, *vidi drugovip.*

DRUGOVIŠ, *vidi drugovišt.*

DRUGOVIŠT, *adv. drugi put. vidi drugoč.* — *Dolazi samo jedan put (pisano drugovišt)* xv vijeka i u *Daničeviću rječniku*. Da drugovišt nemaju. Spom. sr. 1, 39. (1402). — *Sa starijim oblikom drugovišt na dva mjesta u knjiži pisanoj xiii vijeka crkvenijem jezikom (u drugom je primjeru značenje: dva puta)* Otide drugovišti ostaviv zemlju svojego otkrštenstva. Domentijan^a 263. Na tomže mjestu drugovišti Iordaan otk straha gospodnja suho šastvije svoje pokazavšu, prveje Israija probodeštu se kivotom gospodnjim, i na končinu lěta paky samoumu gospodu krištajnuše se vь němь 271. — *Otkrieno drugovišt u rukopisu xvi vijeka*. On se drugovišt odvrže. N. Rašina 95b. marc. 14, 70.

DRUGOVIŠTI, *vidi drugovišt.*

DRUGOVJA, *vidi drugovja.*

DRUGOVJE, *vidi drugovje.*

DRUGOVĽA, *adv. iterum, rursus, secundo. alias, drugi put. vidi drugoč. isporodi drugovje.* — *Naj stariji je oblik drugovja.* — *Nejasn je nastavač.* — *Naj stariji oblici drugovja i drugovja dolaze samo po jedan put xv vijeka i u Daničeviću rječniku.* Da sam ja uzeo ... naj prvo deset tisuć dukats, u drugovja uzesmo devet tisuć dukats. Mon. serb. 503. (1467-1470). Drugovja da mi ne govore. 530. (1484). — *Mladi oblik drugovja dolazi dosta često od xv do xviii vijeka.* Pojde tada Filip i reče Jadriju, a Jadrij drugovja i Filip rekoše Isusu. Bernardin 67. joann. 12, 22. Drugovja, li buduć razbojnik, puštiom vidih ženu greduć. M. Marulić 276. Vratu se tada andeo gospodinov drugovja. N. Rašina 44b. 3reg. 19, 7. Neg da za drugovja hrane odlutiše. P. Hektorović S. Prijem mi smrt zadaj, nego mi drugovja učini nemir taj. N. Najlašević 2, 93. Bit ti će uzdarov, drugovja me ćeš nač. M. Držić 136. Kada bi kto drugovja kristol li povratil kršćenje. S. Budinić, ispr. 159. A drugovja Židovi nega slisajuć govora. A. Gučetić, roz jez. 294. Da mogab drugovja uariti, bi(š) bi me čini strah drugu smrt požriti. D. Baraković, vil. 320. Nahodimo da je trikrat plakao, jednokrat na smrti Lazarovj ... drugovja svrh grada Jeruzolima ... P. B. Bakšić 9. Kada ga nade spavajuć i drugovja u špiji. I. Ančić, vrat. 134. Kad bi bili grisi drugovja izpovideni. svit. 90. Kako i drugovja jest rečeno. A. Vitajić, ist. 251. I opet drugovja pojde na ono isto mjesto M. Lekusić 47. Dijak drugovja može reći. H. Bonačić 122. *(u ova dva primjera može biti da znači: na drugo mjesto, drugamo, isporodi drugovje: Ti bivši obećao posluh isteš biti promijejen drugovja. M. Radnić 547a. Ako može biti, neka se drugovja prinesu. M. Bijanković 81).* — *Naj mladi oblik drugovlja dolazi samo na dva mjesta xvii i xviii vijeka.* Obrativši se drugovja k onim svetim. P. Radović, nač. 264. Drugovja ću t' ja praviti od pravičnij jošter gora. J. Kavašin 418a.

DRUGOVLE, *vidi drugovlja.* — *Dolazi samo pisano drugovje (ali vidi i naj zadnji primjer) u dvojice pisaca xvii vijeka i u Mikašinu rječniku (vidi dafe).* Koji biše bio obadjen drugovje. B. Kašić, in. 57. Da je bio dvakrat bičevan: jednom za utaziiti Židove, drugovje za običaj. is. 57. Ima politu prvo, ... ima politu drugovje. rit. 16. U ono vrime ne drugovje, nego li po našoj oblasti pričestjenje da se ima podati. M.

Bijanković 40. — *U ovijem primjerima kao da znači: na drugo mjesto:* Bi drivo odnešeno drugovje. B. Kašić, in. 26. Da nitko ne bude smiti prinositi svete moći iz naše crkve metropolitane drugovje pod nijedno ogovaranje. M. Bijanković 86. — *U Mikašinu je rječniku značenje: na drugom mjestu (drugovje, inđi, alibi).* — *U ovom primjeru znači: na drugom mjestu, druglje, ali je očito griješkom nastupano, te treba čitati drugovlje: Vi ga istete drugovje gdi ne može biti. A. d. Bella, razg. 214b. tako je i u ovom primjeru gdje je nastupano drugovje: Još u Jobu 'dicebat deo: recede a nobis', a drugovje 'omnes vias ejus intelligere noluerunt'. A. d. Bella, razg. 61b.*

DRUGOVNUTI, drugovnem, *pf. kao dem. drugovati.* — *U jednoga pisca našega vremena na jednom mjestu.* Drugovnuti kako rukovnuti uzgred možeš s kim se god sukobueš. S. Milutinović u Pjev. crn. 329^b.

DRUGOVJONIK, *m. vidi drugobojnik.* — *U Stuličevu rječniku s dodatkom da je uzeto iz Belina, ali u ovome te riječi nema. — nepozudano.*

DRUGOVĚSTAN, drugovisna, *adj. druge crste.* — *U Belinu rječniku (drugovrstni 'alterius generis' 297a) a iz nega u Stuličevu ('diversi generis').*

DRUGOVSKI, *adj. socorium, koji pripada drugovjama.* — *U postorici xvii vijeka i u jednoga pisca xviii. Gospoška do vrijeme a bratinska (ili drugovska) do vijeka. (D). Poslov. danič. 24. Drugo dobro ženidbe jest ona drugovska virmost, koju zaručnik i zaručnica paze među sobom. B. Leaković, nauk. 244.*

DRUGOV STUP, *m. mjesto kud je išla međa selu Sloviću.* — *Na jednom mjestu xv vijeka i otale u Daničeviću rječniku (kod Drugovje).* Se međe selu Sloviću: ... na Drugovje Stěpě posredě Suhodola ... Mon. serb. 122. (1336-1347).

DRUGOZAKOŃE, *n. deuteronomium, drugi zakon (peti kniga Mojsijeva).* — *Samo u Stuličevu rječniku (v. utorozakone).*

DRUGUD, *adv. alio, na drugo mjesto, drugamo.* — *isporodi drugude, drukud, drukuda.* — *Postaje od osnove adj. drugi nastarkom udn, isporodi kud, tud, ovud itd.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Nek sad drugud ne odlazi. V. Došen 12a. Nit' se drugud već okrene neg' ... 84a. Dal' i drugud još se maše. 87a. Nit' na stranu drugud hodi. 196b. — *Na jednom mjestu od drugud znači: od drugoga mjesta: Što po sebi cinu ima od drugud ja ne uzima. 87a. tako je i ovdje gdje mj. drugud ima druguda (isporodi kuda, tuda itd.):* Dokle godi niem u oči od druguda posviđoči. 132b.

DRUGUDA, *vidi drugud na kraju.*

DRUGUDE, *adv. alibi, na drugom mjestu. vidi drugud.* — *U dvojice pisaca čakavaca xvi vijeka.* Kako sveto pismo drugude mnogo krat daje sviđočastvo. Postila. m 2a. Današnje evanjelije, ni drugude sveto pismo, od rojstva dje Marije ništar ne govori. Kk 4b. Ora beseda pri svetom Pavlu i drugude. Anton Dalm., ap. 61b.

DRUGUJ, *m. ime muško.* — *xiv vijeka.* Druguj i Milovanb. Deč. hris. 40.

DRUK, *m. ime odebelom kocu.* — *U Posavini. F. Hefele. — vidi 3. drug.*

DRUKUĆI, *adj. vidi drukčiji, od čega postaje tijem što je ij ispalo.* — *Od xviii vijeka.* Niko Omira ne naziva drukčim. D. Obradović, basn.

171. Baš su drukci oni od serdara. Nar. pjes. vuk. 5, 550. A ja nosim drukče odelo. M. Đ. Miličević, zlosel. 255. — *Adv.* drukčē. Zao mi je, ali drukče nije. Nar. pjes. vuk. 5, 225. Nije drukče, Lazo, viš kako je! M. Đ. Miličević, let. već. 196.

DRUKČIJI, *adj.* diversus, koji nije jednak (u čemu ili ni u čemu), različit. *vidi* drugačiji, a *ispoređi* i drugočiji, drugovačiji. — *Po svoj je prilici ista riječ što i drugačiji, samo što se kod oroga shvatilo da a (kao da je postalo od neg-dasnoga k) može ispasti. g pred č mijenja se na k, ali se gljegdje nalazi pisano. — Od xviii vijeka (vidi kod b), a između rječnika samo u Vukocu. a) adj.* A česa će biti drukčijega. Nar. pjes. vuk. 5, 482. Ova se pjesma u glavnoj stvari nitalo ne razlikuje od pete, samo što je malo drukčija. Vuk, nar. pjes. 3, 445. Nošnja je ženska gotovo u svakoj najli drukčija. dan. 2, 105. Zakon drukčiji od nihovoga. kovč. 5. — *b) adv.* drukčijē. Er kada bi drugčije bilo. J. Kavačin 74. Drugčije more živiti. I. J. P. Lučić, nar. 39. Drukčije mu biti ne mogae. Nar. pjes. vuk. 4, 154. Da drukčije biti ne može nego da treba ići. Nar. prip. vuk. 185. Opet to, ali drukčije, Vuk, nar. pjes. 1, 41. Ja sam ovu pjesmu, u mnogome kojećemu drukčije, slušao još kao dijete. 2, 205. Dobročani sa svijem drukčije govore nego Kotorani. poslov. xx. Kad ljudi prosti čuju da kakav gospodin govori drukčije od nih. pjesm. 18. Tako ih desetorica mogu raditi svaki drukčije. 94. Koji u ovome djelu misle drukčije od mene. 95.

DRUKŠA, *adv.* alias, interdum, katkad, *vidi* druga, b i c. — *Postaje kao druga nastavkom ša (ispoređi dvaš, tris, drugaš) pred kojim se g mijenja na k, ali se gljegdje nalazi pisano. — xviii vijeka u dvojice pisaca iz Dalmacije, a i u naše vrijeme kod naroda u sjevernoj Dalmaciji.* Jer niko ne bi dao svoje duše za vas ovi svit, a dajete je druga za ništo. J. Banovac, razg. 99. Da za se drukša ne znađiše od naglosti bolne. pred. 153. Drukša žena bi mu rekla. M. Zoričić, zrc. 197. Drukša se nahodi u velikoj studeni. 249. Drukša, druga. M. Pavlinović. — *drukša—drukša, koji put — drugi put, vidi* druga, b. Poradi stida grih drukša ne bi ispo-vidila, a drukša bi imala odluku ispoviditi ga. M. Zoričić, zrc. 135. Od sami dakle aršina razdijeni drukša na 2 dila, drukša na 3, drukša na 4, drukša na 5. ariban. 63. *kako se može izmijeniti stamjem druga, vidi u drugom i četvrtom primjeru kod druga, b. — Na jednom mjestu ima drukšaj (vidi j) s istijem značenjem:* Učini čovik isto, znado se i očito, drukšaj drže i tomu se ne čude, pače čini im se nika dika. J. Banovac, prip. 187.

DRUKŠAJ, *vidi* drukša na kraju.

DRUKUD, *vidi* drugud. — *U Vukovu rječniku (drukud i drukuda, na drugo mjesto s dodatkom da se govori u Crnoj Gori).*

DRUKUDA, *vidi* drukud.

DRULIŠĆE, *n.* mjesto pod livadama u Srbiji u okrugu biogradskom. Livada na Drulišću (Drulišće). Sr. nov. 1875. 415.

DRULIATI SE, *drujam se, impf.* nejasna riječ na jednom mjestu u pisca Staronca xviii vijeka. *kao da znači: pretvarati se ili tukovo što.* Glas tanak Taljo i šumske mandure nek vam mrzak nije, diplo i tambure; obraz lip je zore i glasak slavuja, kad po stablih goro pivajuć se jula: narav višo more kada se ne druja. M. Katančić 78.

DRŪM, *druma, m.* via militaris, glavni, veliki put, grč. *δρόμος*. — *ispoređi* costa, testa. — *Akc. kaka je u gen. sing. taki je u ostaljem padežima, osim nom. sing. i voc. drūme, drūmi (bez ov a kad je oro umetnuto: drūmovi).* — *Od kraja xiii ili od početka xiv vijeka, a između rječnika u Mikašinu (drum, put velik via publica, praetoria, consularis, militaris, regia), u Belnu (via 710b; ,trames' 668a), u Bjelostjencu (drum, cepaš, veliki put oršački), u Stuhčeu (via), u Vukovu (drum, veliki put ,die heerstrasse' via regia), u Daničičeu (drum, via publica). a) sa značenem sprijeda kazanijem.* Sinori ots Pupa ... na drumu ... Mon. serb. 64. (1293—1302). Se že ottesi sela togo ... drumom na Vrbicu. Glasn. 27, 291. (1347). Drom ili drum zove se put općeni. M. Marulić 67. Vidēv drumom greduć. Transit. 285a. Ko je put pogriješil, vrati se na drum prav. D. Rašina 108b. Gubar po planinah drumove zasijeda putnicima. I. Đorđić, salt. 239. Uz drum mloge staze različne se vide. A. Kanižlić, rož. 91. Drum preko Velebita. D. Obradović, basn. 326. Zatvoricu skele oko mora i drumove okolo primorja. Nar. pjes. vuk. 2, 401. Već on ore careve drumove. 2, 488. Ko god prode drumom širokijem. 2, 443. Snijeg pade, drumi zapadoše. 3, 370. Kad pogleda drumom zelenijem. 4, 130. — *u pjesmama često uz drum stoji i put:* Pa počinu nasred drum a puta. Nar. pjes. vuk. 2, 19. Razboje se Krajeviću Marko pokraj puta drum a junačkoga. 2, 327. Da zapauu oko drum a puta. 4, 55. Zapadoše oko drum a puta, ... ne vrže ga nasred drum a puta. Pjev. crn. 25b. Pokraj puta drum a juačkoga. Nar. pjes. istr. 1, 35. — *b) kakav mu drago put.* Ka zmijam pozna drum. Š. Menčetić 80. Poznava ... po zemli zmijam drum i pticam po nebi. M. Vetranić 1, 179. Zvijezda im (kražima) drum kaže. M. Držić 447. — *c) put, putovanje.* Kud upravi svoj drum slatka ma razbluda? G. Palmotić 2, 8. Ovdi tvomu drumu u isto doba svrha ima bit i tvomu životu. A. Kalić 500. — *d) sa značenem kod b) ili e) u prenesenom smislu. često kod pisaca.* Ni ostavlja drum a duhovne kriposti. M. Marulić 79. Ka je svim štetam drum. Š. Menčetić 174. S poštenjem lipota u jedan grede drum. 220. Pridje se pust' umrit ner slidit juven drum. 327. Zle ljudi na pravi drum stavi. M. Vetranić 1, 42. Dopust' mi tvoja moć pravednijem drumom it. N. Dimitrović 40. I hoću t' pravi drum pokazat od nebi. 59. Drum prave mudrosti. M. Držić 17. Ganu me na taj glas, čuv lijepe dvije kćeri da ima kraj Adras, ke ište da vjeri, ter da je od viših znat isk'o drum i svjet, kako će vjerit nih, tko mu će biti zet. M. Bunić 24. Svijeh nas ljubav vodi i vlada, i što od ne mi imamo naručeno, ono samo naš je zakon i drum sada. I. Gundulić 36. On je (bog) otac od sirota, drum, istina, život, vrata, moje ufanje. 247. Trag od uzdah mojihch slidi (liste!), koje upravjam sved bez broja, gdi se draga ljepos vidi, drumi otajni, duša moja. 254. Isti su drum tiralvi svi oni koji su htili prid svitom Isukrsta služiti. A. d. Bella, razg. 243b. Muozijeh jer nauči od spasēta drum blaženi. I. Đorđić, ben. 56. Stupa po grešnomu drumu. V. M. Gučetić 10. Običajni put i drum od križa. A. Kanižlić, uzr. 215. I gradani drum imaju dosta širok i pod nogu da se k paklu vozat mogu. V. Došen 33a. — *e) ime mjesta:* aa) u Srbiji u okrugu kneževačkom. Niva u Drumu. Sr. nov. 1874. 442. — bb) Popov Drum u Srbiji u okrugu snederskom. Niva na Popovom Drumu. Sr. nov. 1875. 1327. — *cc) zaselak u Bosni u okrugu zvorničkom.* Statist. bosn. 99.

DRUMAC, drumca, *m. vidi* drumak. — *U Stuličevu rječniku.*

DRUMAK, drumka, *m. dem.* drum. *isporedi* drumac, drumčac, drumčić, drumić. — *Postaje od drug nastavkom* дрѣк. — *xvi vijeka.* Aki drumak pomažake ter te život moj ne vidi. Ć. Držić 414. Svud nam drumke zapirahu. M. Vetranić 1, 234. Ti si . . . svijem putnikom drumak pravi. I, 423. Susrite me . . . jelenčac, koji mi se ne htí s drumka ukloniti. Nar. pjes. hektor. 18.

DRUMAL, *m. poluga, mađar.* dormány, treibstange¹ (Ballagi). — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku* (v. ošček).

DRUMAST, *adj. na kojem je mnogo drumova.* — *U Stuličevu rječniku u kojem ima i drumav, a kod oboga v. mnogodruman. — oboje nepouzđano.*

DRUMATI, drumam, *vidi* drusati. — *Samo u Stuličevu rječniku. — nepouzđano.*

DRUMAV, *vidi* drumast.

DRUMČAC, drumčca, *m. vidi* drumak. — *Samo u Stuličevu rječniku. — nepouzđano.*

DRUMČIĆ, *m. vidi* drumak. — *Samo u Stuličevu rječniku. — slabo pouzdano.*

DRUMENIK, *m. kao da je nekakvo drvo. — U jednom primjeru xviii vijeka, u kojem stoji u obliku drumenika za nom. pl. premda ne može biti srednjeg roda. — Riječ je radi svega toga nepouzđana. Iza kojih su od cipresa stabla redom posajena . . . i visoka sklone čela drumenika prevesela. J. Kavačić 490^b.*

DRUMIĆ, *m. vidi* drumak. — *U Stuličevu rječniku. — I dva mjesta u Srbiji, jedno u okrugu biogradskom: Livada na Drumiću. Sr. nov. 1875. 71; drugo u okrugu kragujevačkom: Niva na Drumić. Sr. nov. 1861. 774.*

DRUMOVSKA PRESLAT, *f. vrh u Srbiji u okrugu kneževačkom.* Od Rasovatog Kamena pružaju se timočkoj dolini sljedeći vrhovi: Golač, . . . Drumovska Preslat . . . Glasn. 19, 298.

DRUMSKA MEDA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Niva više Drumske Mede. Sr. nov. 1867. 85.

DRŪPITI, drŕpim, *pf. udariti (čim o što). — Samo u Mikašinu rječniku: udriti kim, drupiti (druppiti), sciappare, sbattere¹, allido¹. 712^b.*

DRUSAC, *m. vidi* drusavac. — *Samo u Mikašinu rječniku (drusac, koñ kasavac); može biti da je griješkom naštampano mj. drusavac, jer kod koñ ima samo drusavac, kasavac. — isporedi* drusač.

DRUSAČ, *m. vidi* drusac. — *Samo u Stuličevu rječniku s dodatkom da je uzeto iz Mikašina; ali je u ovom drusac, te je jamučno Stulli ovu riječ zlo pročitao.*

DRUSAŃE, *n. djelo kojijem se drusa. — Stariji je oblik drusanje. — U Mikašinu rječniku (drusanje), u Bjelostjenčevu, u Stuličevu.*

DRUSATI, drusam, *impf. tolutum currere, kassati. vidi i* trusati. — *U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Mikašinu, u Bjelostjenčevu, u Voltigijinu, u Stuličevu. Za tim koñ drusaše. D. Baraković, vil. 350.*

DRUSAV, *adj. (koñ) koji drusa. — isporedi* drusavac. — *Samo u Stuličevu rječniku. — slabo pouzdano.*

DRUSAVAC, drusavca, *m. koñ koji drusa. isporedi* drusac. — *U Mikašinu rječniku (kod koñ 197^b).*

DRUSLAST, *adj. koji velike, debele, posuvraćene usne ima. Podunavka. 1848. 54.*

DRŪSTO, *vidi* društvo. — *Po istočnoj i staroj Srbiji (može biti i u Crnoj Gorj). — Između rječnika u Vukovu s dodatkom da se govori po istočnijem krajevima Srbije. Pa govori svemu svome društa. Nar. pjes. vuk. 3, 177. Pala bogu, rdavoga društa! 3, 177. Sedi s društem u zelenu travu. 3, 178.*

DRUŠ, *adv. katkad. — Biće postalo od nepovrdenoga oblika drušć, vidi* druksa. — *U sjevernoj Dalmaciji. Druš se rasrdim¹. J. Grupković.*

DRUŠČAC, drušca, *m. dem. drug. — Samo u Stuličevu rječniku (pisano družac). — nepouzđano.*

DRUŠČE, druščeta, *n. dem. 1. drug; radi značenja vidi osobito 1. drug, e, c). — isporedi i* drušca, druščić. — *Postaje od drug nastavkom* дрѣт, *pred kojijem se g mijenja na ž a ovo glasi kao š pred č. — U jednoga pisca iz Slavonije xviii vijeka. Kućnik nije koji od svojih šteti, gladno drušče, golo, boso gladi, a na dilo nerazložno tira. J. S. Rešković 14. I tob¹ zato daj za vatru cipje, da se drušče nad glavnom ne stipje. 401.*

DRUŠČIĆ, *m. dem. drug. — Samo u Stuličevu rječniku (pisano družić). — Kao prezime dolazi xiv vijeka i u Daničevu rječniku (Družčić). Stefanž Družčić. Mon. serb. 102. (1332). Stefanž Družčić. 107. (1333).*

DRUŠIĆ, *m. pl. selo u Crnoj Gorj u riječkoj nahiji. Glasn. 40, 19.*

DRUŠKA, *f. vidi 1. druga. — Doa puta u rukopisu xvii vijeka pisanom erkevenijem jezikom. Tebe družku priobročeh, o željvo. Stefanit. star. 2, 292. O družko. 299.*

DRUŠKOVAC, Druškovca, *m. (kajkavski Družkovec) tri sela u Hrvatskoj. a) u podžupaniji krapinsko-topličkoj blizu Maloga Tabora. Pregled. 54. Schem. zagr. 106. — b) u podžupaniji krapinsko-topličkoj blizu Kosteča. Schem. zagr. 1875. 35. — c) u podžupaniji varaždinskoj. Pregled. 47.*

DRUŠKOVIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.*

DRUŠLIKA, *f. imo poseve drobnim ranim šljivama. — U Prigorju. F. Hefelo.*

DRUŠTVANCE, *n. dem. društvo. — U jednoga pisca našega vremena. Društvanice to kupilo nešto mlinskih podrtina. M. Pavlinović, rad. 37. U kniževnosti meni se lubi maleno društvanice. 164.*

DRUŠTVEN, *adj. socialis, sodalicitas, koji pripada društvu. — U pisaca našega vremena. Naj viši je porok društveni u Boki krvac osveta. S. Ćubiša, prip. 8. Adam Smith otva društvenoga gospodarstva. M. Pavlinović, rad. 42. Društven, druževau. M. Pavlinović.*

DRUŠTVO, *n. societas, sodalitas. — isporedi* družba, družina. — *Akc. se mijenja u voc. društvo, društva i u gen. pl. društáva. — Postaje od drug nastavkom* lstrvo *pred kojijem se g promijenilo na ž, a za ovijem je k i s ispadlo, pa se zatijem ž pred t mijenja na š. nalazi se pisano i društvo, drušstvo, društvo. — isporedi i* drusto. — *Riječ je stara, a može biti i pravoslavna, isporedi stslav. družstvo, rus. друество, češ. društvo, družství. — Između rječnika u Vrančičevu (sodalitas¹), u Mikašinu (društvo, consociatio¹), u Belinu (društvo, societas¹ 206^a, comitatus¹ 18^b, 204^b, foedus¹ 430^b), u Bjelostjenčevu, u Voltigij-*

jinu (društvo, societa, unione, compagnia, 'gesellschaft', u *Stulicevu* (društvo, societas, sodalitas, consortium), u *Vukovu* ('die gesellschaft', 'societas'), u *Daničičevu* (društvo, 'societas, amor socialis').

a. *vidi* družba, a. a) *ne ističe se nijedna strana. aa) uopće.* Daj ću moć pokojno život moj voditi u društvu od ljudi. D. Rašina 5b. Imamo bježati društvo svitovnije. M. Radnić x. Oti stati u društvu. P. Macukat 36. Potribno vam je ukloniti se od uvrih himba i od društva bižati. A. Kanižlić, kam. 368. Nahodeći se u društvu neke čejadi. M. Dobretić 109. Svaki koji u društvu živi. D. E. Bogdanić xii. Slatkočudnost jest takva kripotost, koja čini čovika slatke i ugodne čudi, da se u svakomu društvu ('društvu') i općeću, koliko u govoreću toliko i u dilovaću zna tako pošteno vladati da je svima mio i drag. B. Leaković, nauk. 473. *i kod živina:* Ovca s lavom, oro s ždraukom vijeku društvo dobro ne da. J. Kavašić 205a. *i kod neživih stvari:* Svekolike ozgor rečene vode jesu dobre (za kršćine): . . . zadosta je da su naravne i da svoga bivstva ne izgube po društvu drugoga. M. Dobretić 21. — *kod pisaca dolazi kao objekat s glagolom 'imati'.* U svitlosti od slave budemo imati s' nim društvo na nebesi'. F. Lastrić, test. ad. 112. Voliše s nevirnici društvo imati. A. Kanižlić, kam. 588. *i 'činiti'.* Društvo učiniti jungere, coire, inire societatem, coire in societatem, adjungere se, conferre se ad societatem'. J. Mikala, rječ. 88a. I. Bjelostjenac, rječ. 2. 88a. *vidi:* U 'Mezinuci' na strani 39 i 40 stoji: 'U mojoj (D. Obradovića) prvoj Orasi prvi period ništa ne vaļa. evo kakov je: "Orao i lisica učinili su među sobom društvo . . ." Ovo bi valjalo ovako da je: "Orao i lisica učine među sobom društvo . . ." Prvo Dositije sam kaže da ne vaļa ništa, a ja bih rekao da ni drugo nije kao što bi valjalo, jer n. p. mjesto 'učine društvo' Srbin bi kazao 'udruže se' ili 'združe se'. Vuk, nar. prip. v-vi. — *bb) s osobitijem značenjima, n. p. prijateljstvo.* Od nas će ti biti prijazan i dobro društvo. M. Držić 417. Treća ljubav koja se zove prijateljstvo aliti društvo. P. Posilović, cvijet. 19. Ako se tko želi s nami uzprijateljiti i u dragoljubno društvo sastati. A. Kanižlić, uzr. 55. — *stane vjenčanijeh drugova.* Društvo žene i čovika. V. Došen 112b. Zabranjene od društva muževa. M. Dobretić 75. — *foedus, pogodba među državama.* Inostrane krune i knezi, s kim Poljaci društvo imaju. I. Gundulić 417. Da je on s Poljaci učinio društvo. A. Tomiković, živ. 23. — *trgovačko.* Društvo među trgovci običaje biti od ove vrste. M. Zoričić, aritm. 97. — *coitus.* Nit' je prela, nit' je tkala, dal' je društvo noćno brala. V. Došen 118b. — *stane onoga koji je drug drugome.* Od društva luvena tvoga se krije. M. Držić 81. Er obetah društvo bogu, vjeriti se vijeku neću. J. Kavašić 236b. Koliko bijaše ljubko njegovo društvo. M. Lekušić 44. Vasilija u društvo vladana uzet. A. Kanižlić, kam. 252. Nego ga hoti sliditi, i društvo mu činiti. M. Zoričić, zrc. 236. Boļa bo je sama tuga, neg' rdava društvo druga. V. Došen 137b. — *c) stane onoga kojemu je ko drug.* Bižat imadu sve prigodo grija, društva prijateļa razpusteni. I. J. P. Lucić, bit. 46. U društvu ovijeh Turkiņa bila je i Vlahiņa. Vuk, prav. sov. 73. Naj lepše i naj dostojnije društva ostalih našijeh narodnijeh pjesama. nar. pjes. 1, 629.

b. officium, beneficium, djelo kojim se pokazuje društvo, ljubav, prijateljstvo. isporidi ljubav, prijateljstvo, hajtor, later. Sada je . . . čestitomu

gospodaru vliiku službu učinik i nami vliiku radošć i vliiko prijateljstvo i društvost. Mon. serb. 554. (1537). Učinit društvo i ljubav Pavlu. M. Dobretić 380. *i u naše vrijeme u Dubrovniku:* 'Učini mi to društvo, molim te'. P. Budnani.

c. *vidi* družba, b. a) *vidi* družba, b, a). Budi nam, gospodine, u odpravljenu društvo, na putu utiha. M. Alberti 448. Za nesvijesna i zloćudna nijedna općina nije uļudna, pogubno je društvo svako. Ć. Palmotić 2, 202. Stak hoće da je sam i ne imati društva u zapovijodaņa. M. Radnić 286a. Recite mi, nesrićnaci, jeli vam ugodno društvo, kako vas razgovaraju? J. Banovac, prip. 211. Bižacu od društva nepoštena. F. Lastrić, ned. 119. Dužni su roditelji čuvati svoju dieu oda zla društva. 132. Koji izvan svoji vlastiti žena drže druga društva nepoštena. M. Dobretić 89. Svako zlo društvo od ni da udaljavaju. D. Obradović, živ. 5. Dođu i upadu među rdavo društvo. B. Leaković, gov. 254. Bez društva nema junaštva. Nar. posl. vuk. 11, 23. — *b) kolektivno (vidi družba, b, b), mnoštvo čeļadi, ljudi: aa) koji su nekome drugovi.* Slidili su Cerularija i društvo njegova. A. Kanižlić, kam. 507. Ode sa svim svojim društvom na ni. E. Pavić, ogl. 255. Izide Noah iz korabje sa svijem društvom svojim. D. E. Bogdanić 8. Nek se junak među društvom (h)vali. Nar. pjes. vuk. 1, 604. Kad sam bio s društvom na doebi, 2, 77. More društvo, (h)ajd' da putujemo, 2, 436. Odijevam i sebe i društvo. 3, 4. Sve Novaka društvo poslušalo, 3, 28. — *bb) koji su među sobom drugovi.* Povede ju sobom na sveto društvo. Zborn. 100a. Razlika su društva mnoga od naroda, kojijeh vlada. I. Gundulić 330. Od Petra Kanizija, društva imena Isusova. Azbukv. 1690. i. Vaļa da sve društvo jednako stave novce. A. Bačić 127. Tada će ugledati sina čovičanskoga doodećega i s nim svi anđeli i ostalo društvo nebesko. F. Lastrić, ned. 6. Unišavši u društvo apostolsko, ispuni se broj 12 Apostola. od' 151. Ozloglašene nije dostojno u društvo svete službe primiti. A. Kanižlić, kam. 20. Iz društva čovičanskoga bi izbačen. E. Pavić, ogl. 405. Skupom svoga klera oli ti društva erkovnoga. M. Dobretić 163. Zbor oni držaše se veoma poštovan zbrojivji u svoje društvo misnika pridostojna. I. J. P. Lucić, izk. 4. Hajduci se ne broje među lude društva ljudskoga. Vuk, posl. 340. Šire familije zove narod skupćina, društvo, bratstvo. V. Bogišić, zbor. 7. Ravnatelj zemļopisnoga društva u Londonu. M. Pavlinović, rad. 12.

DRUZETIN GROB, m. mjesto kud je išla međa selu Vilskoj. — xiv vijeka i u *Daničičevu rječniku* (Druzetina). Selo Vilska i međa mu . . . ota Gršave Kruške nadz Druzetina Groba, ota Druzetina Groba u na pogorj u rēku. Mon. serb. 144. (1349).

DRUŽA, m. ime muško. — xiv vijeka i u *Daničičevu rječniku*. Deč. hris. 53. Glasu. 15, 295. (1348?).

DRUŽAC, drušca, m. dem. drug. — *Postaje od drug nastavkom ęć pred kojim se g mijena na ž, a oco pred c na š. — U narodnoj pjesmi čakavskoj našega vremena i u Stulicevu rječniku (v. drugarici).* Ona se je (grića) tužno žaliła da si je drušca zgubila. Nar. pjes. istr. 2, 48. — *I kao ime mjestu, vidi* Dragi Družac.

1. DRUŽAN, družna, adj. amicus, familiaris, druževan. — *U Stulicevu rječniku gdje je onako tumačeno. — slabo pozvano.*

2. DRUŽAN, m. ime muško. — *Prije našega vremena.* Družan. S. Novaković, pom. 62.

DRUŽANSKI, *adj.* socialis. — *U Stuličevu rječniku gđe je ovako tumačeno a ima i adv. družanski*, 'secondo le regole della società', 'socialiter'. — *nepouzđano.*

DRUŽAN, *družba, adj. koji pripada drugu, ili drugome.* — *Postaje od osnovne supstantiva drug nastavkom srb., pred kojijem se g mijēna na ž.* — *U knjigama pisanim crkvenim ili mješanim jezikom do xvi vijeka, i u Daničičevu rječniku (vidi na kraju).* Kizlo nasē svojego da ne išteta n družnaago (družnaago). Domentijana 307. Niktože nasē svojego si da išteta n družnaago. Danilo 288. 329. Drug družne (družne) tegote nosite (alter alterius onera portate. paul. gal. 6, 2). Š. Budinić, sum. 159a. Družnā, 'paris' (vaļa da je to): 'kto provoditi družnega človeka v tuđu ženu, da mu ga daste samesodmoga'. (Zak. duš. okāz. šaf 37). u drugom prijepisu glasi to mjesto: 'tko koga provodi čjužlago človeka na čuđu zemlju, da ga predaje predē sedmi človeki, da (do) kojego lubo mesta prijde'. (Sr. letop. 1859. I, 35). D. Daničić, rječ. I, 308.

DRUŽAR, *m. drug.* — *U Stuličevu rječniku s dodatkom da je uzeto iz brevijara.* — *slabo pouzdano.*

DRUŽARICA, *f. druga.* — *U Stuličevu rječniku.* — *nepouzđano.*

DRUŽATI, *družam, impf. pratiti (kao drug).* — *U Stuličevu rječniku (družati koga, comitari, comitem se praebere, sociare).* — *nepouzđano.*

DRUŽBA, *f. societas, sodalitas, isporučeno društvo, družbina, družina.* — *Akc. se mijēna u voc. družbo, družbe, i u gen. pl. družbā.* — *Rijēc je stara, isporučeno stvov. družba, rus. дружба (samo s apstraktnijem značenjem); drugo je čēs. i polj. družba, svat, djevar; imeñak.* — *Postoje od drug nastavkom sba pred kojijem se g mijēna na ž.* — *U svijem je rječnicima: u Vrančićevu 'contubernium'; u Mikaljinu: družba, družina, societas, sodalitas, sodalitas, comitatus, conventus, comitum multitudo'; u Belinu, 'societas' 206a; u Bjelostjencu: družba, društvo, tovaruštvo, 'societas, consortium, contubernium, consociatio, vitae societas, sodalitiu, sodalitas, comitatus'. 2. družba vu živleñu 'convictus, convictio'; u Jambriševiću 'contubernium'; u Voltigijinu: 'societā, compagnia', 'gesellschaft'; u Stuličevu: 'comitatus, consortium, societas, sodalitas'; u Vukovu: 1. 'die kameralschaft', 'sodalitas'. 2. 'die geführten', 'socii'; u Daničičevu: družba, 'societas, socii'.*

a. u apstraktnom smislu, stajē onijeh koji su među sobom drugovi; kod toga se može jače ističati o jednoj strani da je drugoj drug. — ovo je naj starije značenje. a) ne ištice se nijedna strana. aa) uopće. Mijer jest . . . svezanje ljubavi, družba od milošte. M. Divković, bes. 452a. Ljubav telesna i vladanje svitovno družbe ne podnaša. F. Glavinic, cvit. 188b. Slobodi me, gospodine, družbe djavla paklenoga. M. Jerković 96. Cestitje družbe nije nego kada muž i žena vde ljeta sva juvena. G. Palmotić 2, 126. Kakvu družbu među nima plam i siba slama imaju, tač s mladim objesnima mlade dikle štetne ostaju. 2, 384. Premda ne imaju dogovora i družbe očite z djavlom. A. Bačić 56. — bb) s osobitijem značenjima (vidi i društvo, a, a) bb). n. p. ljubav. Ah ljepoto, nevjernos je tva istina, družba izpraznos i taština. I. Gundulić 229. — stajē rjenčaničkih drugova: Pogledaj, gospodine svrbu ove službenice tvoje, koja muževljoj družbi imajući se pridružiti tvojim zaštićenjem želi se zaštititi. I.

Bandulavić 266a. — kod zla djela (vidi I. drug, d, b)). Zač je držan odkriti družbu od zla dila. P. Radovčić, nač 249. — kod trgovanā: Družba iliti ortakluk jest pogodba među dvima iliti veće i(h) jednako stavljajući(h) novce i trud na dobitak. A. Bačić 127. — b) stajē onoga koji je drug drugome. I družbu za ništo ņegovu ne scine. N. Dimitrović 6. Draži mi je stan tvoj, družba i razgovor. I. Ivanišević 9. Služba nije družba. Nar. posl. vuk 290. — c) stajē onoga kojemu je ko drug. Oj družbe se vik ņegovu ovo društvo ne dijejaše. G. Palmotić 3, 3b. — d) s prijedlogom u u loc. ili u acc. često znači: zajedno. aa) u loc. aaa) može se ne izreći s kim je zajedno onaj o kom se govori. u družbi onda znači, da nije sam. U družbi, ana'. A. d. Bella, rječ. 409a. Jeli boje moliti sam, ali u družbi? I. A. Nenadić, nauk. 80. — bb) onaj s kojijem je zajedno izriče se: genetiivom ili adjektivom posesivnijem. Biti očete v družbi onoga starca. Transit. 56. Veće liste moj se odpravī, gdi u družbi misli dražih srce i duša ma boravi ponesena u uzdasib. I. Gundulić 261. Podignu se u družbi svoga sestrića. I. Dordić, salt. xii. Ako vojnici imaju svoga vlastitoga misnika koji pribiva u lijkovoj družbi. Ant. Kadičić 468. Ja ću u družbi živina večerati. I. J. P. Lučić, izk. 20. Jer u družbi draga svoga i u taunici mirna ostaje. P. Sorkochević 583b. — dativom. Od lub se ne boju, kad mi s' ti u družbi. N. Najlašković 2, 56. I rec' joj, er gine život moj u tužbi za rad ne jedine, i bog ti u družbi! 2, 112. Stanovitost . . . i mudrost pribistra o desnu i na lijevu ņoj su u družbi. B. Kašić, per. 95. Pod', u družbi ovi moji svud ti uzdasī bili ognji. I. Gundulić 155. — instrumentalom s prijedlogom s. A sad se spravi tja, bog s tobom u družbi! N. Najlašković 2, 12. Ne hti nikakore u družbi s ņim poči. B. Kašić, in. 49. Veće u družbi s vami nije vuhvenoga Vilozmaja. G. Palmotić 2, 356. Sje Filipa, da porazi s' nima u družbi zla susjeda. Zgode. 4. (Drug je značenje u ovakorom primjeru: Hoće li moći ona (Marija) prijati za svoje bogoljubne one koji su u družbi s nežinim neprijateljem. Grgur iz Vareša 137). — bb) u acc. osobito ako se hoće pokazati da istom onda onaj o čijoj se družbi govori postaje drugom (micanje u prenesenom smislu). Tko s tobom u družbu bude se satvorit. Š. Menčić 66. Bog ti u družbu a vjetar u službu! (Z). Poslov. danić. 7. ali i bez toga (vidi kod I. u). Ne daj bog da ja živem a da pomru oni koji jesu u moju družbu. Pril. jag. ark. 9, 77. Pod', dokli imaš noć u družbu i božicu od ljubavi. G. Palmotić 2, 463. — e) kod paka družba je često objekat glagola imati. S kakovijem izvan kuće imao je družbu. S. Matijević 30. i glagola činiti. Sedose ručati, ponudi(vši) mene, da jim činu družbu za pravi družbene i za čast i službu. P. Hektorović 22. Cineć joj družbu časno. M. Orbin 103. Srğbe, suneće . . . noćne tmine, crni dimi, ogñi živi vojsci od pakla družbu čine. I. Gundulić 480. vidi društvo, a, a) aa) na kraju.

b. u konkretnom smislu, drug, drugovi. a) uopće, jedno čelade ili više čeladi (a može biti i što drugo), s kojima se živi kao s drugovima. Ne imih inu družbu nego škorpje i zvirī divje. Transit. 7. Družbe se uklañam što mogu naj veće. N. Najlašković 1, 297. Jestojška je ma jedina nepoznana gorko travje, prasci družba, dvor planina. I. Gundulić 219. Neka se čuvaju od zlijeh družaba. I. Držić 282. S vjernom družbom lubi svoje čovjek mirne dni provodi. G. Palmotić 1, 285. Dobro jest imati dobru družbu i dobru

občinu. P. Posilović, nasl. 31^a. I mrav družbu hoće. (D). Poslov. danić. 29. Ti privare sliđi klete i zlobnom se družbom družiš. A. Vitičić, ost. 22. Tko ti 'e družba u toj misto? J. Kavañin 394^a. Uzdižnom sam te ko družbu moju na pristoje. B. Zuzeri 98—99. Živjet sami u puštinu, ali bez družbo u planini. D. Bašić 147^a. Čuvati se od družbe koja vodi na jizbine. Ant. Kadčić 168. — *b*) kao kolektivno ime, znači ríse ili manje mnoštvo, drugova (u općemu ili u kojem osobitom smislu), a mogu biti: aa) nekome dragovi. Dragoje Gućetić u bratijom i z družbom svojom draža carinu Spom. sr. 2, 33. (1392). Povedi vsu družbu moju i nčiti krivca. Mirakuli. 131. Brašno spravljajući, kud si putovala, družbu nukajući, da bi te ne ostala. Nar. pjes. bektor. 56. Nudijer sada, družbo mila, svi se odi veselino! N. Naješković 1, 198. Po svetu Orsulou i ho družbu blaženu M. Držić 170. Kada satarisa djavla pakljenoga sa svom njegovom družbom. A. Gućetić, roz. jez. 279. Poslahi moje glumce Radoja Vukosajlića z družbom, na vaše svotce, neka namz ste veseli. Spom. serb. 557. (xvi vijek). Sveti Franceško ima dvanaest družbe kako dvanaest učenika. M. Divković, bes. 200^a. Junak s družbom ponosito na Pojake prvi isteće. I. Gundulić 325. Ali uz vedra krajevica veće u Varšov družba jaše svijetljeh mladice i mladica. 422. Nu s ovijem darim tađa Ali-paša ko se odpravi, s družbom uprav Carigrada naj brže se na put stavi. 456. Slagam se u družbu blažene divice. P. Radović, nač. 289. Reda družbe Isusove. J. Kavañin 301^a. Oslobođi Azariju i družbu njegovu. J. Banovae, blag. 302. Nasliđovan od družbe i službe. pred. 96. Isukrst sa svom slavnom onom družbom. F. Lastrić, test. 185^b. S svojom veselom družbom igraše u kolu. V. M. Gućetić 37. Nemoj tvojoj družbi kaževati. Nar. pjes. vuk. 1, 460. Učini ga družba starešinom. 2, 75. No me, družbo, malo počekajte. 3, 339. Dok je junak družbu sakupio. 3, 432. Ostanite, moja družbo draga. Pjev. ern. 43^a. — *bb*) drugovi među sobom, jedno drugome. Zovite družbu. Bernardin 23. joel. 2, 15. Z ovoga nepravdañoga svita prihodi se v družbu nebeskoga Jerusolima. Transit. 128. Ova se imenuje općina ili družba svih svetih. Postila. a 2^a Pogle se družba razide. Anton Dalm., nov. tešt. 193. ap. 13, 43. Ne samo, da se ove riječi Isukrstove razumiju od krajevstva, nego li od svakoga vladanja, od svakoga skupa i od svakog družbe. M. Divković, bes. 199^b. Pazi opeta družbu ogienu s puškama gdgim na ramenu, Pomoranci svie su onci. I. Gundulić 438. Družbe i skupščine slavniñh svetih tvojih. M. Jerković 97. Guse nepravdeñe, ljudski družbu ki razmeću. G. Palmotić 1, 102. Koje mnoštvo, družba koja dohodite na me dvore plemenitijeh od gosposja? 1, 260. Oni su se (vojnici) utvrdili i u bojne družbe i rede junački se razredili. 1, 277. O pridobri danu oni, u koji ću poći u onu družbu i skupščinu božanstvenije i nebeskije dña! P. Posilović, nasl. 43^b. Od družbiñh i bratijščin od svitovnih. M. Bijañković 138. Koji bojne družbe u rede umijaše sporeliti. J. Kavañin 202^b. U družbi puka kršćanskoga. J. Matović 87.

DRUŽBEN, *adj.* socialis, socialibilis. — *Postaje od družba nastavkom enj.* — *Od xv vijeka a između rječnika u Stulićevu.* a) koji pripadu družbi. Sad ove družbene hvale pomoz mi dit. M. Marulić 75. Sedoše ručati ponudi(v)ši mene, da jim činu družbu za pravi družbene, i za čast i službu. P. Hektorović 22. Arka od vjetoja družbenoga među bogom i narodom. I. Dordić, salt. 5.

Poklisari od družbenoga sklada. A. d. Costa 1, 83. To se službe družbene dotiče. J. S. Rejković 92. Imala je jakost užeci u nemu ljubav ovu družbenu. A. Tomiković, živ. 248. — *b*) koji rado živi u družbi. Ovca je jedna živinica . . . družbena, ustrpjena. M. Divković, bes. 463^b. — *Adv.* družbeno, u družbi. S kim hoćeš družbeno u ljubavi stati. M. Marulić 186. Na večeru kada dojde, s dvanaeste družbeno. L. Terzić 339. U vavićnih slava tebi, družbeno ga svi pjevajuć. J. Kavañin 498^b.

DRUŽBENICA, *f.* druga, drugarica, uprav žensko čelade koje pripada družbi. — *Postaje od družben nastavkom ica.* — *Od xv vijeka, a između rječnika u Belinu* (sociat' 206^a; sociatrix' 19^a; družbenica u nauku 'condiscipula' 212^b), u Bjelostjenčevu, u Voltigijinu, u Stulićevu, u Vukovu (vide drugarica s dodatkom da se govori u Dubrovniku). Slatka majko i divice, vazda meni družbenice. M. Marulić 337. Naj dražu i naj verniju družbenicu čemerom umorit odlući. P. Zoranić 27^b. Neka žena ne bude gosparica ni službenica nego družbenica muža. P. Radović, ist. 25. I dade mu družbenicu, da se sam ne razlovoji. J. Banovae, prip. 200. Eva od Adama bi zvana družbenica. J. Matović 315.

DRUŽBENIČINA, *m.* augm. družbenik. — *Samo u Stulićevu rječniku* (magnus vel malus socius').

DRUŽBENIK, *m.* drug, uprav čovjek koji pripada družbi. — *Postaje od družben nastavkom ik.* — *Od xv vijeka a između rječnika u Belinu* (socius' 206^a; collegae' 200^a; sociator' 19^a), u Bjelostjenčevu, u Voltigijinu, u Stulićevu (grješkom družbenici), u Vukovu (vide drug s dodatkom da se govori u Dubrovniku) Pomaza tebe bog, bog tvoj uljem od veselja izviše družbenikof tvojih. Bernardin 9. paul. hebr. 1, 9. Otijući učiniti nas družbenike milosti. Korizam. 57^a. Uzdale ti nose tvoji družbenici, mlade mome kose, a piski knižnici. P. Hektorović 62. Bliznike i družbenike naše od zloča očisti. I. Bandulavić 11. Bliznike i družbenike naše. I. T. Mrnavić, nauk. 1702. 35. P. Posilović, nasl. 82^a. L. Terzić 351. F. Lastrić, od' 82. Da bude družbenik i dilnik od svih milosti. L. Terzić 218. I manuš družbenikom koji bihu u drugoj plavi, da bi prišli i pomogli nima. 253. Izusti suproti nemu i njegovim družbenikom osudu. A. Kanižlić, kam. 24. Kad muž oli žena budući živ nihov pravi družbenik oli družbenica. Ant. Kadčić 452. Rafael andio družbenik i voditelj Tobije. J. Matović 451. Nezafalni sluga ne kti družbeniku svomu mañi dug oprostiti, nego ga zađavjaše. B. Leaković, gov. 241.

DRUŽBENIŠTVO, *n.* družba, društvo, uprav stane onoga koji je družbenik. — *Postaje od družbenik nastavkom stvo, pred kojijem se k mijeñia na č, te ca ovijem s ispada, a č pred t mijeñia se na š.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Od družbeništva građanskoga. A. d. Costa 2, 196. Kršćani ne bi imali ni jednoga družbeništva s žime. 2, 197.

DRUŽBENITI, družbenim, *impf.* družgovati. — *U Stulićevu rječniku.* — *nepouzdlano.*

DRUŽBENOST, *f.* družba, društvo, uprav stane onoga koji je družben. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Neka i vi družbenost imato s nani, i družbenost vaša budi s ocem i sinom. J. Matović 95. Da je među nima ono prijateljstvo i družbenost. 413. — *U istoga pisca s istijem značenjem ima i družbenstvo.* Vjera i istina, pritrvo zaveze družbenstva ljudskoga. 415.

DRUŽBENSTVO, *n.* *vidi* družbenost.

DRUŽBICA, *f. dem.* družba. — *U* jednoga pisca xvii vijeka *u narodnoj pjesmi čakavskoj našega vremena.* S bogom tvojoj milosti i tvojoj družbici! M. Gazarović 21. Ab družbo družbice! Nar. pjes. istr. 2, 163. — *I mjesto pod vječama u Srbiji u okrugu aleksinačkom.* Niva u Družbici. Sr. nov. 1872. 579.

DRUŽBINA, *f. vidi* družina i družba, b, b). — *Akc. se mijenja u gen. pl. družbinā* — *Postaje od* družba *nastavkom ina.* — *Od xviii vijeka a između rječnika u Voltigijumu i u Vukovu.* Dok se ne ispuni broj njegove braće i družbine. E. Pavić, ogl. 670. Družbini je braći besedio: oј družbino, moja braćo draga! Nar. pjes. vuk. 2, 76. Iseče ti po gori družbina, 2, 79. Ak' od roda svog nikoga nemam, imadem ja braće i družbine. Nar. pjes. kras. 1, 115.

DRUŽBINAC, Družbina, *m. ime* mjestima. a) (kajkavski Družbinec) *selo u Hrvatskoj u podžupaniji varaždinskoj.* Pregled. 46. — b) *mjesto pod vječama u Srbiji u okrugu aleksinačkom.* Niva u Družbincu. Sr. nov. 1875. 775.

DRUŽBILICA, *f. dem.* družbina. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Sastado se s mojom družbicom. Nar. pjes. vuk. 2, 329.

DRUŽBNIK, *m. drug, vidi* družbenik. — *Na jednom mjestu xvi vijeka.* I zajedno didići (družbici) Isukrstovi. Anton Dalm., ap. 11.

DRUŽE, *vidi* drugdje. — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.*

DRUŽEHA, *m. ime* muško. — *Dolazi (pisano Družehna) xiv vijeka.* Dēdъ imaz Družehna. Deč. bris. 32.

DRUŽEJA, *m. prezime.* — *Pomiše se u jednoga pisca xviii vijeka.* Od Družela i od Počarne. J. Kavačini 97b. Posobito krpjepostuinke Migdolea i Družela. 99b.

DRUŽEMNICA, *vidi* druževnica.

DRUŽENOST, *f. starije onoga koji je* družan. — *Samo na jednom mjestu xviii vijeka s konkretnijem značenem: nešto u čem je više stvari druženo (stoženo).* Na nutariem zakrovu izvezeni bijau herubini i različite ostale druževnosti kralate vrsti. E. Pavić, ogl. 132.

DRUŽENSKI, *adj. koji se pristoji* družtu. — *Nije dosta jasno postaje (od druženi ili od druževan?).* — *U naše vrijeme po sjevernoj Dalmaciji.* To je družensko t. j. pristoji se družtvu. J. Grupković. — *Sa značenem 'druževan' ima u jednoga pisca xviii vijeka na jednom mjestu adj. druženski (sic), što je bez sumnje štamparska pogreška, te se ne zna, treba li čitati druženski, ili je pisac htio načiniti ovu riječ od druževan (druževanski ili baš druževnski!).* Stali je pročitao druženski i tako primio u svoj rječnik: druženski (Rosa), v. druževan. — Druževnskom rođakom ljubavim obvezani. S. Rosa 2a.

DRUŽEŃE, *n. djelo* kojim se ko druži. — *Stariji je oblik* druženje. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (druženje 'comitatus' 18b), u Stuličevu ('comitatus'), u Vukovu ('das gesellen', 'sociatio').* Niti to druženje itko uzimae u zazor. S. Rosa 61a. Različita vremena družeha marve. J. S. Rejković 189.

DRUŽETIĆ, *m. prezime.* — *xiv vijeka i u Damičevu rječniku (Družetić).* Radivoj Družetić. Glasn. 15, 299. (1318?). *i u naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani. — *I selo u Srbiji u okrugu valjevskom.* K. Jovanović 101. *ispoređi* Družetići.

DRUŽETIĆI, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu užičkom.* K. Jovanović 156. — *ispoređi* Družetići.

DRUŽETIĆSKI, *adj. koji pripada selu Družetićima Družetićka (opština).* K. Jovanović 156.

DRUŽETINA, *f. augm. 3. drugā.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* I ja uzeh družetinu, zadih za pas presletinu. Nar. pjes. marj. 202.

DRUŽEVAN, druževna, *adj. socialis, sociabilis.* — *Postaje od* glagola družiti *nastavkom ev-nn.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Mikajnu (druževan, koji se lako sadruži 'socialis, natus ad societatem') gdje naj prije dolazi, u Belinu ('compagnevole', 'amichevole', 'socialis' 204a), u Stuličevu ('socialis, sociabilis'; čovjek druževan 'vir facilis, comes'), u Vukovu ('gesellig', 'socialis').* a) *koji se lako druži, kojemu je mila družba.* Zmija lutica druževna (96b). V. Došen viii. *vidi:* Od lutice pišu zmije da bez druga nikad nije. 96b. — b) *koji pripada društvu, koji je u društvu, u družbi.* Brez njegova druževnoga dilovaća ue mogu štogod ni činiti. B. Leaković, gov. 181. Postao bi drug druževni ili brać bez grjelja. V. Bogišić, zborn. 8.

DRUŽEVANE, *n. djelo* kojim se družuje. — *U Stuličevu rječniku (v. družeh).* — *nepouzđano.*

DRUŽEVATI, družujem, *impf. samo u Stuličevu rječniku (s praes. družujem ili druževam), gdje stoji v. družati.* — *nepouzđano.*

DRUŽEVNICA, *f. druga, drugarica.* — *Postaje od osnove adj. druževan nastavkom ica.* — *Od xvi do xviii vijeka u piscu Dubročanu, a između rječnika u Belinu ('social' 263) i u Stuličevu ('consors, consocia, socia, conjux, uxor' s dodatkom da je uzeto iz pisca Gradica).* Od boga (s) svojom druževnicom naredbu primi. B. Gradic, djev. 17. Prid svojim svojijem druževnicu s pridobitjem ostaje 70. Imajući se brzo dijeliti od nęga duša njegova draga druževnica. M. Orbin 83. Neke riječice, koje bez potrebe rekla bi iz tiha druževnici. B. Zuzori 145a. Izvadi nu jedno rebro od koga ogradi ženu i poda mu je za druževnicu. S. Rosa 2a. — *U jednoga pisca xvii vijeka ima oblik* druževnica, *u kojem v (po asimilaciji prema u) mijenja se nu u:* Službenice tvoje, . . . molimo te, gospodine, od nebeskijeh radosti učini druževnicu i tvoga jedimorođenoga slave udionice. V. Andrijašević, put. 184.

DRUŽEVŃIK, *m. drug.* — *Postaje od osnove adj. druževan nastavkom ick.* — *U jednoga pisca xviii vijeka i u Stuličevu rječniku ('consors, socius, consocius, vir, maritus').* Počue stavjat ruke na svoje druževnike S. Rosa 139a. Neki druževnik onoga Malka. 156a.

DRUŽEVŃOST, *f. osobina onoga koji je* druževan. — *Samo u Stuličevu rječniku (v. druževstvo).*

DRUŽEVSKI, *adj. koji pripada društvu, vidi* druževan. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (v. druževan) i u Vukovu ('der gefahrten', 'sociorum' s primjerom iz narodne pjesme: I druževske puške zapucalo). Nek vrnost druževsku čuvaju.* B. Leaković, nauk. 246.

DRUŽEVSTVO, *n. društvo.* — *U Stuličevu rječniku ('societas').* — *nepouzđano.*

I. DRUŽICA, *f. dem. 1. drugā.* — *Akc. se mijenja u gen. pl. družica.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu ('sociatrix' 19a), u Stuličevu (v. druga), u Vukovu* Ki obide vas svijet taj istući družicu. M. Vetranić I, 4. Hoću li s tobom ja, družice draga, doć? N. Najeskić

1, 175. U mjesto prijatelja mi 'e družica studena vodica. M. Držić 49. Zaručenu svu družicu i go-spoju tko pogrdi. G. Palmotić 2, 392. Ne plemenite mlade družice i diklice. V. M. Gučetić 185.

2. DRUŽICA, *f. dem.* 3. druža. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Zena s preslicom za pojansom i s družicom u ruci. M. Đ. Miličević, zim. već. 220.

DRUŽIČALO, *n. drugi ponedjeljnik po uskrsu.* — Postaje od glagola družiti. — U Vukovu rječniku: Družičalo (u Srijemu govore, ružičalo' a u Banatu 'pobušeni ponedjeljnik') 'der zweite montag nach ostern' 'dies lunae secundus a paschate'. Na družičalo idu ljudi (a osobito žene) prije podne na groblje te pobušavaju grobove od one godine, dijele za dušu, i popovi čite molitve i spominu mrtve. Na nekijem mjestina (kao n. p. u Negotinu i u Ršavi) skupe se momčad i djevojke poslije podne na jedno mjesto, pa igraju i 'družičaju se' (ponajviše muško s muškim a žensko sa ženskim), t. j. opletu vijence od vrbovih mladica, pa se kroza njih lube i miješaju jaja (šarena i crvena), pa poslije promijene i vijence (metauvši jedno drugom na glavu) i zakonu se da će biti muškarcima 'pobratimi' a ženskinje 'druge' (Vlasi kažu 'kunača') do one doba godine, takovi se pobratimi i druge po tom paze onu svu godinu kao braća i sestre, i u različijem igrama i zbiljskijem svadama pomažu jedno drugome, kad opet dode družičalo, onda se gdje koji ponove a gdje koji ostave.

DRUŽIČAŃE, *n. djelo kojim se ko s kim družica.* — U Vukovu rječniku.

DRUŽIČATI SE, družićam se, *impf.* vidi kod družičalo. — *Akc.* se miješa u præs. 1 i 2 pl. družićamo, družićate, u aor. 2 i 3 družića, u part. praet. act. družićao, družićala. — Postaje po svoj prilici od imena druga ili družica kojim se djevojke na družičalo zovu jedna drugu. — U Vukovu rječniku.

DRUŽILAC, družioea, *m. vidi* družitelj. — U Stubičkom rječniku (griješkom družioe).

DRUŽILO, *m. ime* muško. — xiv vijeka. Dêđ imâ Družilo. Deč. hris. 52.

DRUŽILOVAC, Družilovca, *m. selo u Hrvatskoj u podžupniji krapinsko-topličkoj. (kajkavski)* Družilovec. Pregled. 55.

DRUŽILOVIĆ, *m. prezime po ocu Družilu.* — xiv vijeka. Pilip. Družilovića. Deč. hris. 52.

DRUŽIMIR, *m. ime* muško. — Pomiše se xviii vijeka. A nim opet svijem zajedno ban Družimir zapovijeda. P. Kanavelić, iv. 87.

1. DRUŽINA, *f. socii, societas.* — *Akc.* se miješa u gen. pl. družinâ. — Rijječ je praslavensku, isporodi stolon, rus., češ. družina, polj. družyna. — Postaje od drug nastarkom ina pred kojim se *g. miješa* na ž. — *Imeđu rječnika u Mikajinu* (družina, družba u življenje, 'convictus, convictio, vitae societas, vitae communio'), u *Belinu* ('societas' 206a; 'turba' 148b; 'contubernium' 161b; 'chorus' 190b; 'comitatus' 15b), u *Bjelostjenčeru* (družina, čeljad, familia'), u *Jambričeru* ('familia'), u *Vottijinu* ('famiglia, domestic' 'dienstleute'), u *Stubičeru* (kod družinstvo stoji v. družina, ali nema napose), u *Vukovu* ('die geführten', 'socii'), u *Damičevu* ('societas, socii; pares').

a. naj češće kao kollektivno ime znači: drugovi, mnoštvo drugova. isporodi družba, b, b) i društvo, c, b). — s takovijem značenjem katkad kod pi-saca (rjede kod naroda) predikat i atribut stoji

u pluralu, n. p. Moja družina pomriješe. B. Gradić, duh. 25. Družini svojoj, ki s nime stahu. D. Ražina 27b. Gdi su ti družina? I. Ančić, svit. 17. Gdi su tvoja družina, s kojizijom igravas si se? M. Radnić 240a. Kakva su družina? J. Filipović 1, 469a. Da ne vide družina. F. Lastrić, test. ad. 105b. Gdi ste, o moja družino, koji ste me slidili? D. Rapić 14. Sva družina nikom pokriše. Pjev. crn. 47b.

a) oni koji su u družini drugovi su kome koji se ne shvata kao da je u družini, i koji se može izreći genetivom ili adjektivom posesivnijem ili dativom. aa) uopće, vidi 1. drug, a. Ako hoćeš imati veliku družinu za sobom, imaj sladak jezik a podatljive ruke. Zborn. 33a. Tere čtova nima (kozami) lupežo družinu. M. Držić 61. Kćerica moja grede s dragom svom družinom. G. Palmotić 2, 151. Biti izgled od kreposti i družini i svem gradu. B. Zuzeri 10a. Tko ti je kriv da ti s onom družinom hoćeš pađe u oni grib, u onu nevoju znadući jur kakva su družina? J. Filipović 1, 469a. Družina su mu siromasi ribari. F. Lastrić, ned. 264. A biće ti po družini fala. Nar. pjes. vuk. 2, 50. Tako me družina ne prekorila! Nar. posl. vuk. 298. Djeća su nevjerina družina. Pravdonoša. 1852. 12, 4a. Tvoje je oružje, zdravo ga i veselo među družinom nosio! 31, 4. amo može spadati i ovo: Po Petru Kanisiju teologu, bogoslovu družine Isusa. Š. Budinić, sum. A 2a. — dosta često u vokativu, vidi 1. drug, a, b). Počmimo, družino pastiri, začinati. M. Držić 414. Slavna mâ družino! J. Kavašin 264a. Mila braće i družino draga! Nar. pjes. vuk. 3, 370. Sad družino, draga bratjo, stojmo veselo. Nar. pjes. istr. 3, 13. — bb) comitatus, ljudi koji koga prate, ili s nim putuju, isporodi 1. drug, c. ljudem i kupce(ems) djubrovčćkims godits se smereš vs zemljah svetoga ti carstva a družinu si ne bihu imeli, dobitke onoga mryca buduts spasenâ. Mon. serb. 37. (1253). Cezarea prisdiska kračica malu vernih družinu iměj sa soboju pride v Carigrad. S. Kožičić 15b. Bez družine da velike slavnu sretat ge gospodu. G. Palmotić 1, 246. — cc) koji s kim zajedno što rade ili su u istom stanju, isporodi 1. drug, d. aaa) koji su zajedno kod kakve radnje, uopće. Zašto dakle Petar s družinom trudeći svu noć ništa ne ulovi? F. Lastrić, ned. 283. Počne kopati on prvi pa poslije drugu ili družina ako je više njih pozvao. V. Bogišić, zborn. 408. — bbb) kod zla djela, vidi 1. drug, d, b). Bog čini ga (Lucifera) izagnati s nebasa sa svom njegovom družinom. Zborn. 15a. Ako je čovik lupež i oče da žena sakriva krađu i njegovu družinu i da i(h) ne očituje. J. Banovac, razg. 247. Koja onu čašu kuša, koju Judo i družina. V. Došen 80b. Da isporidi istinu i družinu (u krađu). M. Dobretić 132. — ccc) kod iste službe, posla. Odule otiti na gorju planinu, jedan čas viditi pri stadijeh družinu. N. Najlašćević 1, 215. 0j družino, trideset čobana! Nar. pjes. vuk. 3, 92. Suda osudi dogovorno s družinom. S. Jambisa, prip. 218. — ddd) u istom stanju. Stojeci ja mnogo kruto od tjela nemoćan, moja družina pomriješe a ti mene sačuva. B. Gradić, duh. 25. — dd) familia, kućna čeljad (porodica i služba ili samo jedno od toga drugo) prema domaćinu. Da ne smem s mojom ženom, detcom i s družinom v mojoj hiži spavati. Mon. creat. 309. (4598). Domaće žene ili gospoje, koje rano ustaju, delaju, se trude, predu, čeljad i družinu svojnu na dilo i radote prigaňaju . . . mnogo hvali. Postila. 114b. Kim načinom gospodari družinu učiti imaju? Kateh. 1561. C5b. Prijatelj, tužna žena, drobna dica stav gladaju i družina

uevičena, jaoh al pomoć svi ne daju. M. Lekušić 161. Slobodno konakovati može on, družina i deve njegove. And. Kačić, kor. 24. Gospodarstvo i kućnu družinu, M. A. Rešković, sat. 12^a. Da zna dobro družinu upravljati i kućne potribite stvari providati. B. Leaković, nauk. 470. Družinu ti zove u svatove. Nar. pjes. vuk. 2, 599. Pa on (*ban*) sleće niz bijelu kulu i veseo u družinu dođe, a sluge mu ata izvedoše, banica mu donese oružje. 3, 409. Svoje družine nikako ne mogu nasiti. Nar. prip. vuk. 92. Svi kućni članovi zovu se kućna družina. V. Bogišić, zborn. 9. — o samoj porodici: Straks ljubiti družinu svoju. Phys. nov. star. 11, 198. — *ee*) vojska, četa (prema vođi, *harambaši itd.*), *vidi* 1. drug, e, a). Družinu jega (*razbojnika*) jeliko ih bē prišlo sē nima vsēh oblēcē vs. različnynje svity. Domentijan^a 224. Da do tri dni podu tija š nih bilježi i luđetvom i družinom. Zborn. 75^b. Dal si mi . . . šereg družino viteške ravnati. P. Vitzević, odil. 23. Onda je je oni isti lupez obranio od svoje družine razbojnika. J. Banovac, prip. 131. Kad se Jure ključ dobio, družini je svojoj govorio. And. Kačić, razg. 88^b. Blago družini s kojom vojuje. Nar. pjes. vuk. 1, 79. On pogleda na svoju družinu, a družina za puške dugačke. 3, 291. Ti udari sa svojom družinom. 4, 281. — *amo može spadati i kad se kaže o svatovima*. I on vodi kičene svatove, po naj prvi ide pred družinom. Nar. pjes. vuk. 3, 26. — *ff*) *čeljad jednaka*, *vidi* 1. drug, f. Da je porota Dubrovčaninu njegova družina Dubrovčane. Mon. serb. 205. (1387). Da su porotici srđimim luđem i h družina. Zak. duš. okāz. šaf. 42.

b) *mnostvo ljudi (ili uopće čeladi ili što se misli kao čeljad) koji su među sobom drugovi. aa) uopće, o svakom mnostvu čeladi*. Ako imaš ovoliko družini kolacian dat. M. Držić 188. S prva k našoj hod' družini, ki te željno izgledaju. G. Palmotić 1, 168. Da oni mladić kad dođe među onu družinu. J. Banovac, razg. 64. Sideći nekoliko družine u meani ljudi svitu poštenije. F. Lastrić, ned. 331. Da za svukoliko družinu čovječansku vaskoliki moj život posvetim. G. Pešalić, utiš. 163. Ar tu se ja seda morat odpraviti va tuju tuju, med luđsku družinu. Jačke. 120. — *bb*) *ističe se da članovi družine među sobom žive i podnose se kao drugovi*. Biti čemo u svakom ratu družina protiv nekstru. S. Lubiša, prip. 16. Ako smo i braća, nijesmo družina. 215. — *cc*) *mnostvo čeladi koja su se sabrala i združila da rade što skupa, n. p. aaa) vojska, četa, svatovi (ispoređi a), ee)) ili dio vojske*. Lube se i lupeži družina među sobom. F. Lastrić, ned. 341. Sva je tada družina brže kođe ustegulna. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 8. Čeljad svu razrede u družine. S. Rosa 93^b. Jesu l' zdravo svi svatovi, cela družina? Nar. pjes. vil. 1868. 31. — *bbb*) *urnari na istom brodu. (Koraba) izgublenoj svoj družini, već utopna i razsutna, od dna svoga grob učini*. J. Kavačić 212^b. *tako je i u naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani. — *ccc*) *glumci*. Mi koji se zovemo Pomet-družina. M. Držić 242. V. G., od koga i od Vaše družine s velicijem slavami bi jur prikazana u našem Dubrovniku (*Arijadna*). I. Gundulić 2. — *ddd*) *koji se skupa goste*. Dil koji svaki od družine stavi za večeru ili obid, 'symbolum, collecta'. J. Mikaja, rječ. 65^b. — *dd*) *mnostvo vragova*. Družina hudoška. Misli. 24.

b. *drug ili drugovi uopće, bez obzira na broj*. *vidi* društvo, a, a) i družba, b, a). Čuvaj se i bljadi ože družine. N. Dimitrović 15. Dobiti družinu svomu namišljenju. B. Kačić, ih. 44. Te-

lesa kojijema su se služili u njih djelovanju kako družinom. M. Orbin 205. Nije uzmožno imati zlu družinu a dilovati dobro. P. Posilović, nasl. 31^b. Ako ste družina u rukama biti čete i u utišenma. M. Radnić 340^a. S jačijem od sebe ne čini družine. I. Dordić, uzd. 150. I po koliko načina se moremo učiniti družina svetije i blaženije na nebesi. F. Lastrić, od' 372. Pritegnut k sebi družine u svoju bijedu. S. Rosa 25^b. Da bog hoće za sebe svu našu ljubav i da u ovoj gospodarštini neće družine. Blago turl. 2, 6. Neka odbigne družinu škodnu, priotrovnu. I. J. P. Lučić, razg. 28.

2. DRUŽINA, m. ime muško. — *xii vijeka*. Dragoj, Pribeni, Družina, Mlrgčko. Starine. 13, 208. (1185).

DRUŽINČE, družinčeta, n. drug, član družine, uprav deminuti. — *Mjeste pluradu trebalo bi da je kolektivno ime družinčad, ali o ovome nema potvrde*. — *xviii vijeka a između rječnika u Bjelostjencu* (družince, služba, 'quippam e familia') gdje naj prije dolazi. Da može biti zarad jednog družinčeta bog svukoliko općinu ne pokara. G. Pešalić 248. — *s osobitijem značenjem, vid* 1. drug, e, a) i družina, a, a) *dd*). Jer družinče virno ne obara kuću gosi. M. A. Rešković, sat. D5^b. Dotle je neposlušnost družinčeta (člana zadruge) bila vrlo rijetka stvar. V. Bogišić, zborn. 45.

DRUŽINICA, f. dem. družina. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjencu* (družinica, čeljadca 'familiola') i u *Vukovu*. Pijuć vino družinici veli. Nar. pjes. bog. 275. Kad se Jure ključ dobio, družini je svojoj govorio: 'Družinice, mila bratjo moja, naoštrite svitile sabje vaše'. And. Kačić, razg. 88^b. Pa govori svojoj družinici. Nar. pjes. vuk. 4, 26. Ustanite, moja družinice! 4, 28.

DRUŽINIĆ, m. prezime. — *xv i xvi vijeka*. Geržaa Družinić. Stat. krč. ark. 2, 293. (1497). Pero Družinić. 291. (1599).

DRUŽINOVIĆ, m. soce u Bosni u okrugu tračnickom. Statist. bosn. 71. — *zove se i Družinovići*. Schem. bosn. 1864. 48.

DRUŽINSKI, adj. koji pripada družini. — *U Stuličevu rječniku i u narodnoj pripovijeci čakarskoj našega vremena*. Sluge reću, da će va družinskoj kamare spat. Nar. prip. mikul. 59. — *U Stuličevu rječniku ima i adz. družinski (v. družanski)*.

DRUŽINSTVO, n. družina, društvo. — *U trojice pisaca xvii i xviii vijeka (sa značenjem: gomila ljudi) koji su jamačno prepisali jedan iz drugoga, a između rječnika u Belnu* ('contubernium' 162^a) i u *Stuličevu* (v. družina). Zapovidi him, da zasisti čine svih po družinstvih svrhu zelena sina; i sidoše na dile po sto i petdeset. I. Bandulavić 297—298. marc. 6, 39—40. Zapovidi him da sisti čine svih po družinstvu svrhu zelena sina; i sidoše na dile po sto i petdeset. L. Terzić 318. Zapovidi him, da sisti čine sve po družinstvu svrhu zelena sijena; i sidoše na dile po sto i petdeset. J. Banovac. blagos. 171.

DRUŽIONICA, f. *vidi* družiteljica. — *Samo u Stuličevu rječniku*.

DRUŽIONIĆ, m. *vidi* družitelj. — *Samo u Stuličevu rječniku*.

DRUŽITELJ, m. čovjek koji družiti (prati), pratilac. isporodi družilac i družionik. — *U Belnu rječniku* ('accompagnatore', 'sociator' 13^a) i u *Stuličevu* ('comes, comitans, qui comitatur').

DRUŽITELAN, družiteljna, adj. kojega treba družiti. — U Stuličevu rječniku (sociandus, comitandus). — nepouzdan.

DRUŽITELICA, f. žensko čelade koje družiti (prati). — isporodi družionica. — U Belinu rječniku (accompagnatrice, sociatrix' 19^a) i u Stuličevu (comitans, quae comitatur, sociat').

DRUŽITI, družim, impf. comitari; jungere. — *Akc. kati je u prae. taki je u impf. družah, u aor. 2 i 3 sing. družu, u part. praet. pass. družin; u ostalijem je oblicima onaki kati je u inf. — Postaje od drug nastavkom i. — Riječ je praslavenska, isporodi stslor. družiti se, rus. дружить, дружителна, češ. družiti, družiti se, polj. družyn; — Izedlu rječnika u Mikaljinu (associator; deduco; conjungo, copulo, connector, u Belinu (comitor' 18^b; comitem se addere' 206^a; comparo' 539^b), u Bjelostjenčevu (družiti se kod družin; comitem me addo, socium me facio'), u Voltigijinu (associare, accipere, coniungere', zugesellen, vereinigen'), u Stuličevu (sociare, associare, comitari, conjungere'; družiti se sociari, associari, conjungi'), u Vukovu (družiti se, sich gesellen', sociare se').*

1. prelazno.

a. biti kome ili s kim drug. onaj kome je ili s kim je subjekat drug pravi je objekat i stoji u acc. — s ovijem značenem dolazi kod pisaca do xviii vijeka.

a) biti ili hoditi s kim kao drug, pratiti ga, slijediti ga. aa) u pravom smislu. Za nega za živa družba me sad ova družu, jer laživa bi služba negova. H. Lucić 242. Koji za nim gredu i koji ga družu. S. Budinić, ispr. 70. Niki da ga družu početa za nime. D. Baraković, vil. 13. Nostila družahu u postup bođeći. 350. S ovijem redom, u ovoj slavi gospoda ga (pašu) družuće ova. I. Gundulić 426. Ki družite mene svudi i u veselu i u nesreći. G. Palmotić 2, 312. Istom ovo reče, kade mladoc, koga Judu družu, na n napade. 3, 70^b. Izabra dvanestericu koji bi družili ga. S. Rosa 68^a. Pratjase ga oplakana i družena od dosta gradana. 81^b. Tebi je uilo űega družiti i svud i svud s nime biti. A. Kalić 263. — bb) u prenesenom smislu. aaa) subjekat je čelade a objekat neživa stvar. Ti me izgubi; tijem cvili i tuži. a zenuju oblubi, ku sinak tvoj družu (drug je zemlj, jer je mrtav i ukopan). M. Držić 465. — bbb) subjekat je neživa stvar. Zać ne mogu, svjetlos bo ih družu i slijedi. I. Dordić, salt. 106. Jer otrovna vlaga sme(te) ga, tamničarstvo ka svud družu. P. Sorkočević 590^b. — ccc) subjekat je stvar unna, kao staci, sjecane, mišćene, djelovanje itd. objekat može biti čelade ili što se kao čelade mišću. Dali ćo me nepokoj smrtni vik družu. M. Držić 75. Elektru tužba družu. D. Zlatarić 25^a. Rad kripitosti ka ju družu. D. Baraković, vil. 181. Mene družu čas i slava. G. Palmotić 2, 449. S ovom rijeći slavnja djevka kũ nebesko družu znanje, zaglavuje i dospijeva zlamenito svē pjevanje 3, 96^b. Poniženje zamjerito koje dusu tvoju družu. P. Kanavelić, iv. 105. Sree prisveto Jezusa moga spasitelja, ti si me ljubivo naj veće, ljubivo načinom neizmujernijem, ne samo s naravnijeh izvrsnosti, koje te družu ujemrom naj većom. I. M. Mattei 116. Zadostojaoćo blagoslov oćin, koji ćo ga družuć do napokońega časa. A. Kalić 373. ili je i objekat stvar unna. Kojja krepost vazla predhodi, družu i posleđuje dobra djelovanja. S. Budinić, sum. 193^a. Svjetovnu slavu družu vazda žalost i tuga. B. Kašić, nasl. 72. Tako božja pravda dila naša družu. I. T. Mruavić, osm. 59. Stęca vlaga družu našu

svu požude. G. Palmotić 2, 527. Sve što družu i okruživa lijepe sree. I. M. Mattei 144. — ddd) subjekat je čelade, a objekat tjelesno ili duhovno stane. smisao je po svoj prilici da je subjekat zajedno sa staniem, dakle u stanju, ali se može pomisliti iz glasa za svu moć, boljezan družeci. 1, 186. Družiti ću goj i mir. 2, 53. Svijetu laživomu, cijęć koga plać družu (ja). N. Dimitrović 61. Sve dni grozui plać ne družiti. M. Držić 9. Vjećne radosti ovi, znaj, duh družu. D. Zlatarić 92^a. Pokoja ne družuć prizva svu noć i dan. 93^b. Ah, pastirski stan po sreći da kigodi ono bude, gdi izpokojuć san družeci slatko ćemo dalje trude. I. Gundulić 19. — eec) uz družiti ima i kakav supstantiv u instr. (bez s po ćemu ne može spadati pod b, a) bb) kojijem se pokazuje kako je ko s kim ili s ćim, ćim koga ili što prati. isporodi lat. prosequi. Često rići svoje uzdahom ognenim družase. P. Zoranić 17^a. Sve vrćme družiti suznenim procvęljenji. S. Budinić, sum. 93^b. Uzdahom družuć skuk D. Baraković, vil. 318. Napokońe dilo milinom družite. I. T. Mrnavić, osm. 183. — u ovom prinjeru mjesto instrumentala ima loc. s prićellogom u: Zašto družim u omrazi tko ti podo nije uzroka. P. Kanavelić, iv. 421.

b) biti kome (objektu) drug (sluga, vidu l. drug, e, e), davoriti, služiti. aa) u pravom i u metaforićkom smislu. Za toj ti odslužiti stavih ja razum svoj, još veće jer družiti puštaš mi obraz svoj. S. Menćetić 233. Naj prvo mi (kraļ) brata obilno oblari i lti, da ga družu oćevi dvorane, lipo da mu služu, końe da mu hrane. H. Lucić 235. Koga svi građjani gor nebeski služu i družu. A. Vitajić, ost. 197. Dvorkińica kolo družu i služu mene. I. Dordić, uzđ. 40. — bb) u prenesenom smislu. objekat je dobro ili zlo djelo, djelovanje. Djevstvo sam družila. M. Vetranić 1, 213. Jer grlu tko služu svaku zleć družu i duh mori svoj. N. Dimitrović 13. Jer taj grijeh tko družu, podlozan već mu jes, neg li ... 14. Komu u duši ni zlobe ni zledi, neg pravdu on družu po vijeke i slijedi. 57. Ni pravo, da tuže ti ki t' su podložui, nu oni ki družu oholas. D. Rańina 16^b.

b. ćiniti da ko ili što (objekat) postane drug, sastavlati.

c) aktivno. a) uopće, u pravom ili u prenesenom smislu. aa) objekat je sve ono što postaje drug jedno s drugijem. odgovara perfektivnome združiti. Jedna ćes u svakoj stvari nas družase. D. Zlatarić 27^b. Kraļ takavu ćetu družu. D. Baraković, vil. 224. Ali jo vrijeme, da svit sluša, kako ljubav u radosti družu tebe kraja od duša i krajuć od liposti. I. Gundulić 281. Naprijed jesen i proljetje sred gđzavijeh perivoja, vjećno voće, vjećno cvijeće družu u slavah od pokoja. 533. — bb) objekat je jedno što postaje drug, a drugo je u instr. s prićellogom s. odgovara perfektivnome združiti, pridružiti. Tko družu s nesrećom zleć kjo. M. Vetranić 2, 78. Molbe tvoj svoje s celovi družase. F. Lukarović 268. Družęć grozno suze s molbam. P. Kanavelić, iv. 388. Izpovijed družu nas (s) bogom. S. Margitić, isp. 4. — cc) kad odgovara perfektivnome pridružiti, objekat je jedno što postaje drug, a drugo može biti; aa) u dat. Glas od usta družęć žićau medeniina. I. Dordić, salt. 220. — bbb) u dat. s prićellogom k. Upuštava naj poslije mone i k sebi tanno družu. I. Gundulić 126. Ovaj posao

još k poljskomu družu. J. S. Rejković 123. — b) u jednom primjeru kao da znači isporučivati. Nemoj već vik ihh (srebra i mjeda) naravi takmit', zlatom ni družiti. M. Pelegrinović 180. viditi i u *Belinu* rječnika. — c) u jednoga pisca xviii vijeka znači: biti drug kod čega (objekta), dakle dijeliti (vidi dijeliti, I, f, b aa)). Naše tuge . . . Lebi družise. I. T. Mrnavić, osm. 55. Veselje Osmanovo družite. 83.

β) sa se, refleksivno, postajati drug. a) kad je subjekat u pluralu (a može biti i više subjekata), značenje je da jedno s drugim postaje drug. isporodi perfektivne glagole združiti se, udružiti se. Nici dvorano služe riči ne imahu, i dobro se družo, kako sami litihi. P. Iektorović 12. Kanonici svi tri u Rimu ki saborno tam se družu. J. Kavašin 99b. Oni se družo. Vuk, rječ. 142a. Tu n zberu, ko u zlatnu dvoru, . . i anđeli božiji se družo. Osvetn. I, 43. — b) subjekat postaje drug kome ili čemu drugome (isporodi perfektivne glagole združiti se, pridružiti se). ovo zadnje može biti: aa) u instr. s prijedlogom s. Diodede svod sa mamec i družu se i svjetuje. Ć. Palmotić 1, 218. S onimi ču nastojat vazda družiti se. A. Vitičić, ist. 77b. Tko ždere priko reda družiti so s rdom gloda. V. Došen 149a. Beje se s bojim ružiti no s gđim družiti. Nar. posl. vj. 26. Ko se s zlijem družu, ta u vjeh tuži. 155. Ne družu se s onijem s kim se ne možeš počupati. 198. On se družu s nim. Vuk, rječ. 142a. — bb) u dativu. Jer lijepa Abizak tebi se ne družu. S. Menčetić 62. Kojoj se (ružu) umrla biloća ne družu. 216. U gizdi dikla tebi se ne družu. 301. Mlado mladu objesno se družu. Osvetn. 4, 3. — cc) u dativu s prijedlogom k. Malo živi a družu se k mrtvijem, i krv k mutnoj vodi. B. Betera, or. 27. K živini se suradno družu. V. Došen 116b. — d) s prijedlogom uz. Oj junaci, uz sva vaša djela neumrla i umja se duhom družu vila. Osvetn. 3, 165. — ee) u jednom primjeru u acc. s prijedlogom za (može biti da ovo pripada samo glagolu vjerovati se). Naj ljepša od vila družu se i vjera za draga i mila vrhu svijeh pastijera. I. Gaudulić 116. — ff) adverb za mjesto. Jer se tamo vi družite, gđi se lasno okužite. V. Došen 93b.

2. neprelazno. značenje je kao kod družiti se (vidi I, b, β) osobito kod b) aa)), od čega će biti i postalo izgubivši se. — od xviii vijeka. U moje djetinstvo vazda si sa mnom družio. M. Držić 401. Tako sa mnom on družio. Ć. Palmotić 2, 199. Svod tuži tko (s) zlijem družu. (Z). Poslov. dan. 119. Tko sa zlijem družu, sveder tuži. (Z). 132. S sotonom on družu. S. Rosa 89b. Gošna nije helta ni sa siuovima a još maše sa snajama družiti. V. Vrčević, rit. 314. Kao da nikad ni družili nijesu. S. Ćubiša, prič. 46.

DRUŽIV, adj. vidi druževan. — U *Stuličevu* rječniku. — slabo pouzdan.

DRUŽIVATI, družajem, impf. iterativni glagol prema družiti. — Samo pracs. družajem u *Bjelostjenčevu* rječniku (družajem i družujem se, vidi kod družiti) i u *Voltigijinu* (kod družiti)

DRUŽNICE, f. pl. mjesto pod njevana u Srbiji u okrugu biogradskom. Niva u Družnicama. Sr. nov. 1863. 200.

DRUŽNIK, družnika, m drug — U jednoga pisca xviii vijeka i u *Stuličevu* rječniku (v. drug). Sto imam imati od moga družnika? M. Zoričić, aritm. 13.

DRUŽNOST, f. concubitus. — Na jednomo mjestu xviii vijeka. Ne razumi se ovdj da se može rastrgnuti uzao ženidbe, nego se razumi,

da se mogu rastati, da ne pribivaju zajedno ili da pribivajući zajedno da se ne sastaju u družnosti zaručena. J. Banovac, razg. 266. mogla bi biti i štamparska pogreška mješte družnosti.

DRUŽOJE, m. ime muško. — xiv vijeka i u *Daničevu* rječniku. Družoje za bratoma. Mon. serb. 564. (1922). Otač mu Družoje. Deč. hris. 12. Družoje Ceečnić. 23 i još na nekoliko mjesta.

DRUŽULIN, m. u zagoneci. Ciguljn čiči, ciga vodu vuče; družuline, družu, kamo moje uže? odgonet[aj]: deram. Nar. zag. nov. 48.

DRVAN, drvna, adj. vidi drven. a) koji pripada drvu, koji postaje od drva. — u jednoga pisca xviii vijeka. Trulež drvnu, dubro od si-ništa. J. S. Rejković 90. — b) od drva. — u *Stuličevu* rječnika.

I. DRVĀR, drvāra, m. lignator, lignarius, čorjek koji siječe ili prodaje ili nosi drva. — Ako kaki je u gen taki je u ostalijem paležima osim nom. sing. i voc. drvāru ili drvāre, drvāri. — Postuje od drvo nastaočom arb. — Može biti i praslavenska riječ, isporodi češ. dřvār, (pol. drwal); u našem jeziku jarla se od xv vijeka, a između rječnika u *Mikašinu* (drvār, koji drva siče 'lignarius'), u *Belinu* (eolui cho fa legna' 'lignator' 432b), u *Bjelostjenčevu* (lignarius, lignator; lignifer), u *Jambresičevu* (lignator; lignarius); u *Voltigijinu* (taglialegua' 'holzhaeker'), u *Stuličevu* (eolui cho fa legna' 'lignator'), u *Vukovu* (drvār, koji drva nosi ili prodaje 'der holzer' 'lignarius'). Ni prosjak, ni drvār, ni glasnik, ni kopač, ni kosac, ni orač van grada ne smiju. D. Baraković, vil. 76—77. Kako teslom drvār siče al' sikrom drva u gori. A. Vitičić, ist. 230a. Udlišna se otvorise vrata, izdoše udlišni drvāri. Pjev. crn. 140a. — u jednoga pisca xviii vijeka znači drvodjelac. Jozef bio je siječac to jest drvodjelac oliti drvār. S. Rosa 39b. Oni drvār iz Nadzareta. 65b.

2. DRVĀR, m. ime nještina. a) dolina u Bosni. (Čnac teče) kraj uliva Visočice u čistu dolinu Drvar na severoistočnoj strani Kanjenice. Glasn. 20, 381. — b) selo (u istoj dolini) u Bosni u okrugu petrovačkom. Statist. bosn. 52. Drvar, na kartama Unač kao selo mesto tako nazvanoga predela (Doli Unač), sastoji se iz više skupova kuća. Glasn. 22, 5. — c) brijeg u Dalmuciji među Drnišem i Mačcem. S. Brusina, rad. 27, 169.

DRVĀRA, f. cella lignaria, zatvoreno mjesto (kljet, kućica) gdje se hrane drva. — isporodi drvārica, a. — U *Vukovu* rječniku (u dodatku).

DRVĀRENSTVO, n. vidi drvārene. — U *Stuličevu* rječniku. — nepouzdan.

DRVĀRENE, n. djelo kojim se drvāri. — Stariji je oblik drvarenje. — Od xviii vijeka, između rječnika u *Belinu* (lignatio' 432b) gdje naj prije dolazi, u *Jambresičevu* (lignatio'), u *Stuličevu* (lignatio'), u *Vukovu* ('das holzer' 'lignatio'). Ženska je radia . . . vodarenie, drvārene . . . V. Bogišić, zb. 119.

DRVĀRI, m. pl. Vuk u *Danici*, 2 (1827), 64 među selima što su bila u Srbiji u nahiji požeskoj piše i Drvāri, ali ga sad već nema. M. D. Miličević, serb. 689.

DRVĀRICA, f. a. vidi drvāra. — od xvi vijeka u između rječnika u *Mikašinu*, u *Belinu* 152b, u *Stuličevu*. Ne hti ostaviti naj mađu šhranicu, ku ne hti praviti, peć ni drvāricu. P. Iektorović 35—36. i u naše vrijeme u *Dubrovniku*. P. Budmani.

b. luda na kojoj se voze drva Turske lade

žitarice i solarice, drvarice. M. Stojanović, nar. posl. 201.

c. žena koja siječe ili prodaje ili nosi drva. — od XVIII vijeka, između rječnika u *Belinu* 432^b gdje naj prije dolazi i u *Staliću*. Nije dana da im drvarice ne sijeku našu goru, da im žene ne kose viš na našoj pustolovini. S. Ćubisa, prip. 159.

d. magca što nosi drva. — u narodnoj pjesmi našega vremena. Pregledaju koše i kobile i kature mloge drvarice. Nar. pjes. petr. 3, 503.

DRVĀRINA, f. a) *novi što se troše na drva, sto stoje drva* — u *Vukovu rječniku* (das Holzgeld, die Ausgabe auf Holz' pecumia pro lignis). — b) *carina na drvinu*. — u *Vukovu rječniku* (die Holzabgabe' portorium lignarium). — c) *drva koja dohvađat od zemlje*. — u naše vrijeme u sjevernoj Dalmaciji. 'Zlo drvarina u Dalmaciji' t. j. nema, nestanak je od drva. J. Grupković.

DRVĀRITI, divārīm, *impf. postaje od drvar nastarkom* i. — *Ake, kaki je u praes. tuki je u impf.* divārāh i u *part. praet. pass. divāren; u ostalijem je oblicima onaki kao je u inf. osim aor. 2 i 3 sing. divārī*.

a. *neprelazna, liguari, raditi kao drvar, sjeći drva*. — u *Belinu rječniku* 432^b, u *Jambrešićevu, u Staliću*

b. *prelazna, dobacivati kome (pravome objektu) drva*. a) *aktivno*. — u naše vrijeme i u *Vukovu rječniku* (drvariti koga, mit Holz versehen' providere lignis? kako se drvariš? on me drvari). Starac je kuću drvario. Nar. prip. bos. 1, 141. — b) *sa se, refleksiivno*. — u *Vukovu rječniku* (drvariti se, sich mit Holz versehen' kako se drvariš?).

DRVĀRNICA, f. *vidi drvara*. — U *Bjelostjenčevu i Jambrešićevu rječniku*.

DRVĀRSKĪ, *adj. (o košū) koji nosi drva*. — U narodnoj pjesmi našega vremena. Još češ brže najku polaziti na našenu košu drvarskome, po našem momku najmanjku. Nar. pjes. vil. 1867. 399. — *vidi i* Ključ Drvarski.

DRVĀTAST, *adj. drven, drvenast*. — U *jednoga pisca XVIII vijeka*. Ova ulatasta rupa . . . pak će tvrda i drvatasta postati. I. Jablanci 166.

DRVĀVE, *drveca i drveta, n. dem. drvo*. — Od XVI vijeka (s osnorum *drvet samo u naše vrijeme, vidi u Vukovu rječniku*) a između rječnika u *Staliću* i u *Vukovu* (drvece, drvećota). a) *vidi drvo*. a. Od mirisnih drvac ogañ naloži. P. Zoranić 66a. Bio složio dosti vredno svoj mao snopić od drveca. J. Kavañin 354^a. Nit' ima drveca čestito pri čem bi se ogrijao. F. Lastrić, test. 334^a Očaj čovjek, koji u subotu drveca kupjaše, na zapovijed gospodinu jest kamenovan bio. E. Pavić, jezgr. 94. Dod napravi prelaganu ladu od lagana drveca orahova. Nar. pjes. kras 1, 89

b) *vidi drvo, b. at) uopće*. I po gori svako drvece. Nar. pjes. vuk 1, 119. O jablanče tanko drveć! I, 509. — *bb) s osobitijem značenjem, qua) artemisia abrotanum L. srčano zeće*. B. Sulek, im. 76. — *bbb) božji drveć, vidi kod božji, II. f) cc)*. — *ccr) slatko drveć, vidi kod sladak*.

DRVĀVĀ, n. *collect. drveta, drva*. — *Postaje od osnove drvet (vidi kod drvo) nastarkom* (i) je; tj. mijena se na č. — *Od XVIII vijeka, a između rječnika u Vukovu* (die Baum' arbores) a) *vidi drvo, a. Ali ono nisu bili bogovi, veće dilo ljudskih ruku od drveća*. E. Pavić, ogl. 341. Koje su od drveća i kamena ponućihane, 513. Ove su bile ono pričeno drveće od Libana kojijomi

sklopiše i sastaviše ovo krajevsko pristoje. A. Tomiković, gov. 213. Prošće k'o i koje a koje k'o i ostalo drveće. Nar. posl. vuk. 265. — b) *vidi drvo, b. Na ovi glas poče se sve kameñe i drveće šikati*. Nar. prip. vuk. 192.

DRVĀVĀ, *adj. vidi drven*. — *Samo u Staliću rječniku*.

DRVĀVĀ, n. *dem. drvo*. — U *jednoga pisca našega vremena*. U *Sremu u goru* koru slavskoga kolača pobada se neko drvećice. M. D. Milićević, slav. 25.

1. DRVĀN (drven), *adj. ligneus, od drva*. — *isporedi drven*. — *Postaje od osnove drv imena drvo nastarkom enā (e u svakom gonoru stoji nješte negdašnjega č)*. — *Od XV vijeka (vidi b), a između rječnika u Mikalčinu* (drven, od drva 'ligneus'), u *Belinu* (ligneus' 433^a), u *Bjelostjenčevu, u Jambrešićevu, u Staliću, u Vukovu*.

a. *ligneus*. a) *koji je načinen od drva*. Silni koñ drveni, ki bi Treji od poraza G. Palmotić 2, 320. Stoji kako drven bog. (D). Poslov. danić. 115. Za vijčež zločesto zvono drveno. (D). 153. Dar mu si dal . . . za šćap drven prut oblastni. A. Vitajić, ist. 2^a. Drvena je osovina od kola. V. Došen 66^a. Na mjesto onih drvenih kuća uzidane su posli dvi plemenite kuće. M. A. Rejković, sat. B5^b. Ta zubača što gvozdenje imade nek se, težke' imenom poznade; druga koja sve drveno ima pod imenom 'lagane' se prima. J. S. Rejković 23. Posli su naši sveti otc i u sudih drvenih i kositernih posvećivali. M. Dragičević 173. Nema nima od zlata bešike, nego im je drvena bešika. Nar. pjes. vuk 3, 408. I oteh im četrest jagñali, sve pečaka na drvenu ražñu. 1, 39. — b) *koji je po svojoj naravi od drva kao što je stablo u drveta*. Granu od šta hoćeš skini, koja niže od zemlje se tira, al' se zrla drvotom izbira, to jest, sasvim nek nije mladica; takva nije za prisadbu dična, nego koja drvena je doli. J. S. Rejković 313. — c) u *prenesenom smislu, govori se iperbolički o čepuletu hotčić kazati da se ne ničie, da ne sjeća ite. isporodi drvenast*. Ostasmo drveni, kameni, kako oni koji otrne od glave do pete; dode družina, rekoše: Što činite? brijem je, hodite, a mi stojimo kako drvene duše. M. Držić 398. Neće ti moć naći oči jedne suze radi sreća drveća. J. Banovac, pred. 21. — d) *koji pripada drvu, koji se bavi drvom, obrađuje drvo*. Čuše kucanje u jednoj dugañi gdi se majstorija drvena činjaše. M. Divković, bes. 374^a. Dajući drvenjem tesaocem i zanatlijama. M. Radnić 162^a. Gdi bijaše trideset iljada drveni majstora. S. Margitić, fal. 80. Te do(h)vati drvene majstore, od drveta on pravi čelju. Nar. pjes. vuk. 2, 128. Drvene zanate zna gotovo svaki Srbin. Vuk, dan. 2, 103. — *amo moće spadati i ono: l dva puta drvo varih, vodu od koga ja pijue . . . dvaška obdan pelhar blage tej drvene vode pijah*. S. Bobačević 213.

b. *arbores, koji pripada drvetu, stablu*. Ukradi belu vunu i drveni gubu te maži. Sredovj. jek. jag. star. 10, 124.

2. DRVĀN, n. *vidi Drvenja*. — *ovako se zove klisura kod Grdelice u Srbiji u okrugu vranjskom*. Posto su izgubili grdelički položaj, Turci su napustili i sav Drven (klisuru). Rat. 111.

DRVĀNARIJA, f. *drvena trgovina*. — *Postaje od drven tudijem (talijanskijem eria, aria) nastarkom ariza*. — U naše vrijeme i u *Vukovu rječniku*. Različna Drvenarija. D. Popović, poznav. robo. 364.

DRVĀNAST, *adj. koji je onaki kao da je od*

drva (isporedi i l. drven, a, c)). — Postaje od drven nastarkom astr. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku: drvenaast, hölzern (unempfindlich), ligneus. Ne budite drvenastijih srca. Vuk, pavl. jevr. 3, 8.

DRVENČE, drvenčeta, *n. dem. drvo*. — U jednoj pisca našega vremena. Drvenče kome je na kraju probušena rupica. M. Đ. Miličević, živ. srb. 1, 7. Saraju pečenicu bockajući je drenovim drvenčetom. 1, 49.

DRVENDARICA, *f. u zagonetkama*. Čaknu čakara, ču se do cara; car se prepade, u goru zapade, za činu carica drvendarica: 'Ne boj se care, zemlja se trese, vojiska se kupi, dobro će biti'. odgonetljaj: razboj. Nar zag. nov. 189 190.

DRVENGLÁVA, *f. i Drvenglave, f. pl. vidi Crkvine, b)*. Ono se (mesto) do 1813 godine zvalo 'Drvenglava', a tada Turci spalje staru crkvu koja je tu bila, te se mesto ono prozove 'Crkvine'. Č. Mijatović, dur. brank. 1, 51.

DRVÉNICA, *f. što od drva načinjeno*. — Postaje od drven nastarkom ica. — Od xviii vijeka, naj prije u Belinu rječniku (vidi kod a) i b) aa)). a) uopće, stoji kao apozicija uz ime koje mu drvo drvene stevari. — u pjesmama crnogorskim našega vremena i u Belinu rječniku (shrana drvenica, 'cassa di legno' 175^b). I u ruke sohe drvenice. Ogled. sr. 169. Nabavio kaen drvenicu. 398. — b) s osobitijem značenjima. aa) drveni kovečeg. — u Belinu rječniku: mrtačka drvenica 'cassa da morto', 'conditorium' 175^b; i u Stuličevu: arca, caps lignea'. — bb) što je drveno kod samara i sedla. — u naše vrijeme i u Vukovu rječniku (drvenica, na samaru ono što je od drveta, osim stelo). Na kulaša gola drvenica. Pjev. crn. 157^b. Na ij metnimo košku drvenicu. Ogled. sr. 503. Drvenica, drvo od sedla. L. Stojanović. — cc) drvenice, ona dva drveta na voluj-skijem kolima što idu od obrta na opjeu pored stupaca; njma se ukrćuju obrta i jastuk (na prednoj osovini), vidi 'palije'. L. Stojanović. — e) zaselak u Bosni u okrugu zvrničkom. Statist. bosn. 99.

DRVENIČICA, *f. dem. drvenica*. — U Belinu rječniku ('arcula' 176^a) i u Stuličevu ('arcula lignea').

DRVENĀK, Drvenika, *m. ime mjestima*. a) selo u Dalmaciji u makarskom okrugu. Repert. 1872. 19. Slidi pisma od kaštela Drvenika u goruemu primorju, kako ga osvojiše Turci na 15 aprila 1687. And. Kačić, razg. 287. — b) selo u Dalmaciji u okrugu dubrovačkom (u Konavlima). Repert. 1872. 23. — c) seoce u Hrvatskoj u podžupaniji riječkoj. Pregled. 7.

DRVÉNILO, *n. stanje, osobina čeladeta koje je ukočeno ili lijeno kao da je drveno (vidi l. drven a, c) i drvenast)*. — U jednoj pisca xviii vijeka Jednoma dajeb podobnost na svako dilo, drugomu mlahavost i drvenilo na svaki posao. G. Pešalić, utiš. 95. — vidi i drvenost.

DRVENITI SE (drveniti se), drveniti se (drveniti se), *impf. postajati drven, drvenast (u prenesnom smislu)*. — ispredeni odrveniti. U Stuličevu rječniku (v. odrveniti se) i u Vukovu: drveniti se 'hölzern werden', 'lignesco (?)' s primjerom: 'Ja se kamenim i drvenim (u. p. od čuda).

DRVENOST, *f. stanje, osobina onoga što je drven ili što je drveno*. — U jednoj pisca našega vremena koji je sam tu riječ načinio. Ima riječi 84 kojijeh nijesam čuo u narodu da se

govore, nego sam ih ja načinio; evo ih redom: ... 'drvenost' ... Vuk, nov. zavj. (1817) vii.

DRVENTA, *vidi Derventa*.

DRVÉNAČA, *f. a) vidi drvenica, a)*. — u Vukovu rječniku: drvenača, n. p. čaša, 'hölzernes trinkgeschirr', 'poculum ligneum'. — b) košarica pletena od pruca. — oko Zagreba. Đ. Daničić.

DRVÉNEŃE (drveničie), *n. djelo kojijem se ko drveni*. — U Vukovu rječniku: drveničie, 'das verholzern', 'lignefactio'.

DRVÉŠCE, *n. dem. drvo*. — U jednoj pisca xviii vijeka. S onim drvešcem koje je od negove skriine otečijeno. J. Banovac, pred. 149.

DRVETAN, drvetna, *adj. vidi l. drven, a, a)*. — U jednoj pisca xviii vijeka. Prikazal si samoga sebe na drvetnomu križu. I. Krajić 47.

DRVÉTINA, *f. augm. drvo*. — Samo u zagonetci, vidi kod egličati. — I kao ime mjestu, vidi Drvetine.

DRVÉTINE, *f. pl. seoce u Bosni u okrugu travničkom*. T. Kovačević, opis. 34. Schem. bosn. 1804. 51. na drugom se mjestu zove Drvetina. Statist. bosn. 74.

DRVETO, u Stuličevu rječniku zlo načinen *nom. sing. od oblika što postaju od osnovne drvet (vidi drvo)*.

DRVINE, *f. pl. mjesto pod šivama u Srbiji u okrugu čuprijskom*. Niva u Drvinama. Sr. nov. 1875. 514.

DRVITI SE, drvim se, *impf. a) vidi drvariti se kod drvariti, b, b)*. — b) vidi drveniti se. L. Stojanović.

DRVĀLAD, *f. collect. drvo, a) gomila drva, gro-mača, lomča*. — u Vukovu rječniku. — b) kao pl. drvo, vidi drvo, a, b). — u stana Vukovi. Ogañ koji se vadi taruči dvoje lipovo drvlati jedno o drugo dokle se ne upale. Vuk, rječ. 158^a. Klato, troje drvladi sastavljeno krmetu oko vrata, da se ne može provući kroz ogradu. 272^b. — c) kao collect. ili pl. drvo, vidi drvo, b. Sa zemljom (ide kod prodaje) drvlad i kameñe što je na noj. V. Bogišić, zborn. 397.

DRVĀLHAN, drvljhna, *adj. malo drvenast, uprav deminutiv*. — U Stuličevu rječniku (drvljan 'nonnihil lignosus') gdje ima i drvljašan (drvljašan) s istijem značenjem. — oboje nepouzđano.

DRVĀLĀNIK, drvljanika, *m. a) gomila drva pred kućom*. — u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Vajla naći žabu ispod kameña, pañeva ili iz drvljanika. M. Đ. Miličević, živ. srb. 1, 35. Kako se stovaruju drva na drvljaniku. zim. već. 334. — b) mjesto gdje se drva cijepaju. B. Mušički. — ispredeni dvojeip.

DRVĀLAST, *vidi drvatast*. — U istogu pisca (pisano drvljast) u kojega ima i drvatast. Travo koje su ... kano drvljatoga struka. I. Jablanić 95.

DRVĀLĀSAN, drvljašna, *adj. vidi drvljaban*.

DRVĀLE, *n. collect. drvo: drva, drveta*. — Starji je oblik drveje. — Postaje od osnovne dr nastarkom (ije). — Sa starijim oblikom drveje dolazi od xvii vijeka (vidi kod b)); mladi oblik drveje dolazi pouzdano prvi put u pisca And. Kačića xviii vijeka (drvlja. A. d. Bella, razg. 175 nije pouzdano, jer je kniga kasnije i zlo nastampana); između rječnika u Stuličevu (drvo 'lignorum copia') i u Vukovu (drveje 'holz', 'lignum'). a) vidi drvo, a, b). Od kaucejca jajna i drvlja. I. T. Mrnavić, ist. 10. Ona skupi niko drveje od mirisa. P. Posilović, cvijet. 150. Ako nisino nerazumniji od drvlja. A. d. Bella, razg.

175^b. Kad udari vijar od sivera, nosi drvje i teško kameŃe. *And. Kačić*, razg. 122^a. SkriŃa od drvja zvana setim naćinena. kor. 83. Da se ukloni s puta drvje i kameŃe. *M. A. Reĳković*, sat. A 2^b. Kano suvo drje među zelenima. *B. Leaković*, nank. 88. Ona ide u goru zelenu, te premeće drvje i kameŃe, dok je našla guju otrovnicu. *Nar. pjes.* vuk. 1, 215. Mutna teŃo Tara valovita, ona vaja drvje i kameŃe. 2, 105. Oboriše drvje i kameŃe, uzidaše dori do koljena. 2, 122. Argatovah tri godine dana, i ja vukoh drvje i kameŃe sve uz moja kola i volove. 3, 1. Već se tuku drvjem i kameŃem. 3, 166. Turci poje, a Latini more, a Hrišćani drvje i kameŃe. (*U Crnoj Gori*). *Nar. posl.* vuk. 323. — *b*) *vidi* drvo *b*. Sve drvje, sve trave i sva stabla. *M. Divković*, bes. 26^b. Leteći po vrhu drvja. *P. Posilović*, nasl. 47^a. Stvori bog mnoŃinu svijeh stvari, toliko drvja koliko Ńivina. *M. Radnić* 882^a. Radi velike zime ne moŃe rasti drvje. *S. Margitić*, fal. 243. Sijekući tuđe drvje, navlastito plodno. *F. Lastrić*, noć. 159. Drvje, Ńuma i Ńikare ukaŃu razlićiti kitore. *M. A. Reĳković*, sat. L 7^a. Do brestova drvja velikoga. *Osvetn.* 6, 39.

DRVLICE, *n. dem.* drvo. — *U jednoga pisca xviii vijeka (pisano drvice)*. Od balsama iliti miska; to jest, stabla od dragomasti i drvjica od slatkih korica. *A. KaniŃlić*, uzr. 126.

DRVNIK, *m. vidi* drvjanik i drvara. — *U jednoga pisca xviii vijeka i u Stulićevu rječniku (lignorum strues, cella lignis servandis)*. Drvo trulo koje se je drvnikom rasulo. *J. S. Reĳković* 29. KokoŃ katkad svoju bolest ima, pusti krila il' kostrusi perje, niti grebe drvnikom iverje. 27^a. — *I ime mjestima u Srbiji: a) selo u okrugu kneŃevaćkom*. *K. Jovanović* 114. — *b) mjesto u okrugu krugujaćkom*. *Zemlja u Drvniku*. *Sr. nov.* 1874. 369. *Vinograd u Drvniku*. 1875. 630.

DRVŃAK, *m. vidi* drvjanik. — *U Topolovcu*. *P. Brantner*.

DRŃVO, drva i drveta, *n. lignum; arbor*. — *Ake*. se mijenja u mnoŃini: *od osnove* drv: drva, drva, drvima; *od osnove* drvet: drveta, drveta, drvćima. — *Uz drvo (stolov. drvo) dolazi od srodne osnove i drjevo (drvo) već u praslavenskom jeziku i s razlićnijem znaćenem: drvo (naj već pl. drva) sa znaćenem ligna (za oŃagi), isporedi stolov. drava, rus. дрѡва, češ. drva, pol. drwa; drvo za ostala znaćena, isporedi stolov. drvo, gen. drvoŃe i drva, rus. дрѡво, češ. drvo, pol. drzewo. u našem su se jeziku pomijeŃale osnove i znaćena, a u naše je vrijeme drjevo (koje vidi) dosta rijetko. — Oĳje su osnove i indoevropske: prena drvo isporedi snsk. dāru holzschait, holzstieck; plöck (Bohtlingk-Roth), grć. δόρυ, κοπέ, γρεδα, stord. tyrr, bor, staroirski daur, hrast; prema drvo snsk. dru holz, in gerätho aus holz; baum (B.-R.), grć. δρυς, hrast, got. triu. — *Svi padeŃi, osim num., acc., voc. sing., mogu se naćinati i kao da je osnova drvet: drveta, drveta itd., pl. drveta itd. ori su oblici mladi od praviŃnih drva, drva itd. i dolaze od xvii vijeka (naj prije u Posiloviću), ali su u naše vrijeme obićniji kod rećine naroda, i upotrebljavaju se za svako znaćen, samo ne za znaćen pod a, b) bb) i cc) bbb). kod nekijeh pisaca nataze se i jedni il' drugi oblici, kao kod Posilovića, Baćića, Lastrića, KaniŃlića, Tomićkića, kod Radnić, Margitića, Terzić, Maćukata, Zorićica, DoŃena, L. Vladimirovića, *And. Kaćića* (ćetiri drva. razg. 149 samo o brodorima), *Blagojevića, J. S. Reĳkovića, Leakovića* potvrđeni su (osim padeŃa i znaćena u kojima se**

prije kazalo) samo oblici od osnove drvet; kod Vitićica, DraŃića, KavaŃina, Matovića, Dragićevića i svijeh Dubrovćana samo oblici od osnove drv. (u ovom rječniku radi kratkoće i jasnoće za znaćen kod a, a) upotrebljavaju se samo ori zadni oblici, vidi n. p. kod drven). — I među rječnika u Mikićinu (lignum), u Belinu (lignum; drva, ligna 432^b), u Bjelostjencevu (lignum v. drvo; drva, ligna), u JambreŃićevu (lignum), u Votijijinu (legno 'holz'), u Stulićevu (lignum), u Vukovu: drvo, drveta, 1. (pl. drveta, drvćta) ,der baum', arbor'. 2. (pl. drva, drvā) ,das holz', lignum; u Danićićevu (drvo, lignum; arbor; navis).

a. lignum, kod blćaka (osobito velikijeh) ono Ńto je naj tvrde u stablu i u granama, i Ńto ljudi upotrebljavaju za gorje i za gradn. a) lignum, materia, ne razlikuje se, dijeli li se u komade, jeli jedan ili više komada (supstantiv materijalni) s ovijem znaćenem nema mnoŃine. Od drva su gradn sazidali. *Mon. serb.* 515. (1471). Za me plamen iz kremen, drvo iz gore vadi zima. *I. Gundulić* 245. Crv koji se leŃe u drvu. *J. Mikić*, rječ. 47^b. Imati smrt udubenu u kosti aliti u drvu ali u drugoj stvari i nosi (ti) je na oćenasije(h). *P. Posilović*, nasl. 39^b. Ja se uspomiuam, da sam vidio jednu priliku od drveta veoma lipo nareŃenu. 42^b. Ima kuću od drveta. *M. Radnić* 274^b. *U dobru drvu i krs' i lopata, a u zlu ni pasje korito.* (D). *Poslov. danić.* 139. Uze jedan kriŃ od drveta. *S. Margitić*, fal. 66. Šibicom od srebra, zlata ali od drveta. *L. Terzić* 143. Nije hotio bog da znamo, od kakva je bio drveta kriŃ. *A. KaniŃlić*, bogoljub. 256. Ńto na voćki je viŃe drveta, to zrak s kim plod zameće se smeta, zato noŃom il' tasterom diŃi. *J. S. Reĳković* 400. Ako su tada bili sudi od drva. *M. Dragićević* 173. Treća sovra drva ŃimŃirova. *Nar. pjes.* vuk. 2, 89. Od drveta on pravi ćeliju. 2, 128. Dva komada jelova drveta. 3, 408. Da bog da da rodi i po drvu i po kamenu, ali da ga ja ne jedem! *Nar. posl.* vuk. 47. — *na jednom mjestu xvi vijeka s osobitim znaćenom o nekome ljeknu (guajacum officinale L, lignum sanctum) po tal. legno (legno santo). vidi i kod svet. I dva puta drvo varih, vodu od koga ja pijući, veće daj se glađom morih, s mjerom hljeba Ńje jedući.* *S. Bobajević* 213. — *b) jedan komad (ali se oĳaj moŃe opet sastojati iz više komada, vidi cc)). aa) jedan komad upće, bilo za gorje bilo kao gradn.* *Vidi' sam i sliŃi', klin klinom izbiti; drvo zaoŃtrifŃi drvo češ probiti.* *D. Baraković*, vil. 272. *Nade nika mirisna drva*. *J. Banovac*, prip. 231. *Drvo svako Ńtagod vaja do paprice za torbe.* (Z). *Poslov. danić.* 20. PrŃte drvo na dvoje na troje. *Nar. pjes.* vuk. 2, 405. *Bio Stalać tri godine dana, niŃ' mu odbi drva ni kamena.* 2, 503. *Tri drveta od rastova drva.* *Nar. pjes. petr.* 1, 35. *Pokraj sulha drveta i sirovo izgori.* *Nar. posl.* vuk. 253. — *bb) pl. drva (nigda drveta), ligna, komadi isćeĳeni i spraveĳeni za gorje.* *Kto koŃe ima, roŃdstvu Hristovu vsaki meropaha da dovozi po vozu drva.* *Mon. serb.* 565. (1322). *TerŃ im ne date izlaziti vanŃ traga na vodu i na drva i na paŃu . . .* *Holili su na paŃu i u drva.* *Spom. sr.* 1, 20. (1399). *NosaŃe nim drva iz gore.* *Transit.* 13. *Ono drva eijepah.* *M. DrŃić* 194. *Ńto 'o u peći drva veće, sve iz niŃh veća oăagi meće.* *J. KavaŃin* 408^b. *Gdi se veće drva naloŃi, ondo je veće i oăia.* *J. Banovac*, prip. 241. *UzidavŃi otnr i postavivŃi drva, svrhu niŃh metnuŃe meso.* *And. Kaćić*, kor. 240. *A ti, Luka, otidi u drva, jer jil, sinko, već imamo drva.* *M. A. Reĳković*, sat. E 4^b. *Veće ga posla u drva,*

ne bi l' ga drvo ubilo. Nar. pjes. vuk. 1, 289. Drva u šumu nositi. Nar. posl. vuk. 69. Ni gore posjeki, ni bez drva doma dodu. 213. Sjekao veliku bukvu za drva. Vuk. poslov. 47. Pa bukvom uzeo kosijer, da ubere malo drva. Nar. prip. vrč. 153. U drva se zadigne četa kao na vojsku. S. Lubiša, prip. 241. Koñ se dađe na uslugu, u svatove, . . . vol na izor, u drva. V. Bogišić, zborn. 444. — *cc*) jedan komad obrađen tako da se može na nešto osobito upotrebiti, ili sprava načinjena od nekoliko komada. *aa)* može se zvati drvo kakva sprava koja ima ili nema drugo svoje osobito ime; *n. p.* palica, štap, batina. S kopjačami, s maćim, z drvi uhititi došli ste me. G. Palmotić 3, 69^b. Kao kad vode junca bojna i plaha . . . sluge . . . drvina ga gñivni mlate i lupaju s lijeva i s desna. 3, 135^b, *po tome u jednom primjeru našega vremena znači udarac. isporedi* 2. bat, 4 i 1. batina, *b*). Pa ga paša i darova lijepo: trista drva, i to bi mu mrva. već ga tjera bosa kano kera. Osvetn. 1, 69. — *ka-tarka na brodu*. Car je razvio na drvu jadar-skomu (katarki) sridnemu svoj barjak. A. Tomiković, živ. 281. — *vjesala*. Ko je taj, koji bi izvan svih na sviti uzeo na drvu vidit te (vidite) visiti? D. Rašina 122^a. Na istom drvu koje bi-jaše pripravio za obisiti Mardokea bi on obišen. A. d. Bella, razg. 97^a. — *križ, krst* (vidi i drijevo, *b, b*) *cc*) *bbb*). Pak jedno za time, na drvu gdje biše, zlim kopjem bojume prsi mu raniše. D. Rašina 145^b. Koji bi propet na drvo od križa. A. Komulović 51. Umriti svrhu prigorkoga drva križa. P. Posilović, nasl. 121^b. Drvo teško križa pritisakujući tilo izračeno. F. Lastrić, test. 161^b. Na uspomenu Isukrsta gola na tvrdu drvu. A. Kanižlić, bogojubn. 257. Koji za nas pribiven bi na onomu drvu. J. Matović 44. Na drvetu križa. A. Tomiković, gov. 24. — *vidi još ove primjere u kojima ima osobita značenja*: Sudač Blasija . . . na nika drva raztegnu. F. Glavinčić, cvit. 46^a. Drvo za koje se veže kolja pri jasle "vaccerra". J. Mikajla, rječ. 58^b. Mešaj rašlatin drvetom. Z. Orfelin, podr. 459. Drvo kojim se skorup u stapu bije. Vuk, nar. pjes. 1, 31. Puštiñak trže pramen s grive zelenkove, pa naperi drvo guralovo. Osvetn. 3, 9. Prijeko drvo — to su okviri ostraga na stativama. I. Kršñavi, list. 43. — *bbb*) *brod, češće s ovijem značenjem drijevo* (koje vidi pod *b, b*) *cc*) *ccc*). *samo od osnovc* drv. Ako bi se zgodilo, ter se naša(l) na more, da ga imamo u našeh drvevch prenesti. (nije pouzdano, jer u tom spomeniku često stoji u mjesto *č* i mjesto drugih samoglasnih. D. Daničić, rječ. 1, 309). Mon. serb. 315. (1427). Ako se razbije drvo dubrovččko. Mon. serb. 435. (1445). (Vesreće) mnom udaraju jak vali u drvo. S. Menčetić 185. Ovi život ti je bio dat kako no jedno drvo za privesti se. M. Radnić 410^a. Kā bez straha s drugom plijeni morska drva. J. Kavañin 273^b. Kada se vratuše s Arapa susretoše do dva mala drva, jedno drvo b'jeli barjak nosi, drugo drvo crni barjak nosi. Nar. pjes. bog. 234. Posli nekoliko dana ugledaše se četiri drva olti nave velike. And. Kačić, razg. 149.

b. arbor, velika biljka (ne manja od prilike od tri metra) u koje ima stablo a ovo se počinje razgranavati nekoliko visoko od zemlje. manje se biljke zovu grm i trava. *a*) uopće. Zemlje . . . s vodami i s pašama i z drvima i z dubravama. Mon. serb. 234. (1399). Drvo vsajeno na istočniceh vod. Korizim. 85^a. Sve grane drva togaj pokloniše se do zemlje, i Abram mñase ñega cijej pokrilaše se drvo. Zborn. 39^b. Stablo ali ti drvo ružično. M. Divković, bes. 241^b. Tada uzradujut

se sva drva dubravna. M. Alberti 16. Dode dakle smrt od jidenja drveta, koje je zabranio bog Adamu. P. Posilović, nasl. 12^b. Okusi od ploda drva zabrañenoa. F. Lastrić, test. 41^b. Uzrado-vaće se sva drva planinska. 326^b. Što drvo z drve-ty, vihora se većma boji. V. Došen 17^a. Z drve-ty si privario jaduu Evu našu mamu. And. Kačić, razg. 16^b. Nasadimo šljiva drveta 330. Rad. 1, 184. (1764). Treći dan stvori različite trave i drveta. . . B. Leaković, nauk. 16. Uzrasla su dva drveta tanka visoka. Nar. pjes. vuk. 1, 270. Pred kućom joj badem drvo raste. 1, 359. O zlu drvu, devojčakom grlu. 1, 397. Jer ja nisam drvo vrbovina, kad pos'jeku, da s' omladi! mogu. 4, 168. Jedno drvo skraj Dunaja, drugo skraj mora; kad se drva s vrbi sprave, onda i ti z ñion. Nar. pjes. istr. 2, 83. Drvo u kraj puta odmah nasjećeno. Nar. posl. vuk. 69. Drvo se na drvo naslaña a čoek na čoeka. 70. — Kod Debelog Drveta, mjesto u Srbiji u okrugu jagodinskom. U tom selu (Trešievići) i 'kod Debelog Drveta' godine 1815 pala je mnoga krv. M. Đ. Miličević, serb. 201. — *b*) s nekim pridjevima ima osobita značenja, vidi kod biserov, božji, ćudan, kiseo, mirisan, sircetov, sladak, svet, varzilov, žut itd.

DRVOCIJEP, *m.* mjesto gdje se drva cijepaju. — U *Bjelostjenčevu rječniku* (drvoce, 'lignile' kod drve).

DRVOCJEPIŠTE, *n.* vidi drvocijep. — U *Stulicevu rječniku*. — *slabo pouzdano*.

DRVOCJEPIŠTVO, *n.* vidi drvocijep. — U *Stulicevu rječniku*. — *nepouzđano*.

DRVODJELAC, vidi drvodjelac.

1. DRVODJELA, *m.* faber lignarius, čovjek koji (po svom zanatu) teše i obrađuje drvo i od ñega gradi. — *ispoređi* drvodjelja i drvodjelac. — *je- stoji* po južnom gororu (pa hercegovčakom drvodjela) *mj.* ñegdašñega č, po istočnom -e-: drvodeja, po zapadnom -i-: drvodija. — *Složeno je od osnova sapstantica drvo i glagola* djeleti nastavkom *ja*. — *Od xvi vijeka, a između rječ- nika u Mikajlinu* (drvodiļa), u *Belinu* (štam-parskom griješkom drvodeja) *mj.* drvodjela. 300^b), u *Bjelostjenčevu* (drvodeja) kod drvevo, u *Jambre- šiećevu* (drvodeja), u *Voltigijinu*, u *Stulicevu*, u *Vukovu* (drvodeja, drvodiļa, drvodjela, drvodeja). Drvodeje s sikirami, krajači s škarama. Korizim. 21^b. Biše Jozef drvodiļa. F. Kašić, is. 22. De-dalus drvodeja. P. Vitezović, kron. 8. Deset tisuć veoma vještijeh drvodjela za dube sječi i stru-gati grode od čedra. B. Zuzeri 245^a. Neka kupi po Bosni majstore, drvodeje od Plevajla Etr, kamentese od mora Popovec. Nar. pjes. petr. 2, 598. Drvodjela hrabraše zlatara. Đ. Daničić, isai. 41, 7.

2. DRVODJELA, *f.* dva sela (oba po istočnom gororu Drvodeja) u Srbiji: *a*) jedno u okrugu niškom. M. Đ. Miličević, kraj. serb. 123; na *drugom* se mjestu zove Drvodeje. Proko Todorovca i u pravcu Igrišta, preko sela Drvodeja i Slavja. Rat. 118. — *b*) drugo u okrugu topličkom. M. Đ. Miličević, kraj. serb. 386. — *ispoređi* 2. Drvodjela.

DRVODJELAC, drvodjelca, *n.* vidi drvodjela. *ispoređi* drvodjelac, drvodjelac. — *Pustaje* kao drvodjela nastavkom *ac*. — xvii i xviii vijeka, a između rječnika u *Belinu* 300^b i u *Stulicevu*. Svaki drvodjelac i gvozdar provodi nek kako i dan . . . M. Radnić 467^a. Nije li ovo drvodjelac sinu Jozefa drvodjela? S. Rosa 39^b. — *Neki griješkom pišu* drvodjelo. U potištenu i trulnu poslu od drvodjelca. Čestitosti. 8. Jozip ubog i majstorijom drvodiļa. A. Kanižlić, utoč. 303.

Drvodilci, krečari, ciglari. M. A. Rejković, sat. KSB. Mnogi sveti otcii govore, da je bio drvodilac, drugi pak vele, da je bio kovač. I. Velikanović, uput. 1, 129.

DRVODJELJÂČ, drvodjeljača, *n. vidi* drvodjela. — *U Stuličevu rječniku.* — *slabo pouzdano.*

DRVODJELJÂČĪ, *adj. koji pripada drvodjelu i drvodjelcima.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Da su čeljad zvali ga drvodjeljaocem i drvodjeljačkijem sinom. S. Rosa 39b.

DRVODJELJALAC, drvodjeljaoca, *n. vidi* drvodjela. — *U dvojice pisaca xviii vijeka i u Stuličevu rječniku* (drvodjeljalac i griješkom drvodjeljaoc). Svak držaše ga za sina jednoga drvodjeljaoca. P. Knežević, osm. 276. Da su čeljad zvali ga drvodjeljaocem i drvodjeljačkijem sinom. S. Rosa 39b.

DRVODJELJAN, drvodjeljna, *adj. vidi* drvodjelski. — *U Belinu rječniku* (drvodjeljni ‚di falęname‘ ‚fabrilis‘ 300b).

DRVODJELJÂNE, *n. radića, zanat u drvodjelje, uprav djelo kojijem se drvo djela.* — *Starije je oblik* drvodjeljanje. — xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (drvodjeljanje ars fabrilis' 300b; ‚opus intestinum' 429b) i u Stuličevu (fabri lignarii ars). AP more biti, da bi tko i sumjlo, prociinjući ga (s. Josipa) čovikom od sama zanata drvodjiljanja a ne od izlazišta krvi plemo-nito. J. Banovac, razg. 123. Radio je o drvodjeljanu. S. Rosa 43b.

DRVODJELJÂONICA, *f. officina fabri lignarii, mjesto (kuća, soba, dućan itd.) gdje radi drvodjela.* — *U Belinu rječniku* 146a i u Stuličevu.

DRVODJELJÂR, *n. vidi* drvodjela. — *U Stuličevu rječniku.* — *slabo pouzdano.*

DRVODJELJATELJ, *n. vidi* drvodjela. — *U Stuličevu rječniku.* — *nepouzđano.*

DRVODJELJATI, drvodjeljam, *impf. raditi kao drvodjela.* — *U Stuličevu rječniku* (fabri lignarii artem exercere'). — *slabo pouzdano.*

1 DRVODJELE, *n. vidi* drvodjeljaće. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Jeli Isukrst poslovao u drvodlju? A. Kanižlić, utoč. 550. Kakvijem je poslom, ili kovačijom ili drvodijem nastojao za hranu Jozip? 551.

2. DRVODJELE, *n. vidi* 2. Drvodjela, a).

DRVODJELJĪČ, *n. vidi* 2. Drvodjela. — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku* (drvodelić kod drevo).

DRVODJELJIN, *adj. fabri lignarii, koji pripada drvodjelji.* Nije li ovo drvodjeljin sin? Vuk, mat. 13, 55.

DRVODJELJNICA, *f. vidi* drvodjeljaonica. — *U jednoga pisca xviii vijeka (pisano drvodelnica).* S jednim škriariom, koji jurve bijaše u svojoj drvodelucii. A. T. Blagojević, khin. 11.

DRVODJELJNIK, *n. vidi* drvodjela. — *U jednoga pisca xviii vijeka (griješkom drvodjelnik).* Odredio je bog, odabro između svihel sinova Adamovijeh, jednoga rukotvornika, drvodjelnika, po imenu Jozefa. A. Kalić 465.

DRVODJELJSKĪ, *adj. koji pripada drvodjeljanu.* — *ispoređi* drvodjeljan. — *Od xviii vijeka.* Udovice ‚drvodelsko‘. A. T. Blagojević, khin. 74. Seraja rođi Joava, oca onijeh što žive u dolini drvodjelskoj, jer bijahu drvodjelo. D. Daničić, 1dnev. 4, 14.

DRVODJELJSTVO, *n. vidi* drvodjeljano. — *U Belinu* (300b) i u Stuličevu rječniku.

DRVÖNOG, *adj. u Jambrečičevu rječniku:*

Drvonog ‚lignipes‘. a kod ovoga ima: ‚Lignipes‘ drvenu nogu imajući, ali vu drevenih cokljah bodeći. 1, 500—501.

DRVOPOPĚLITI, drvopopĚlfim, *pf. popeliti drvom.* — *impf.:* drvopopĚlvati. — *U Stuličevu rječniku* (laminas ligneas superinducere'). — *nepouzđano.*

DRVOPOPĚLĪVATI, drvopopĚlvjĕm i drvopopĚlvjĕm, *impf. drvopopeliti.* — *U Stuličevu rječniku.* — *nepouzđano.*

DRVOSHRANA, *f. vidi* drvosprema.

DRVÖSJEČAC, drvosjeća, *n. čovjek koji siječe drva, vidi* drvar. — *U Belinu rječniku* 720b i u Stuličevu, a i u jednoga pisca xviii vijeka, ali s drugijem značenem (vidi drvodjela): Nije li ovo sin drvosjeća? S. Rosa 51a.

DRVÖSJEČAN, drvosjećna, *adj. (o mlinu) koji siječe drva.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Mlin drvosiečni. A. Tomićević, živ. 154.

DRVOSPREMA, *f. vidi* drvara. — *U Stuličevu rječniku u kojem ima i drvoshrana s istijem značenem.* — *oboje nepouzđano.*

DRVÖSTANICA, *f. vidi* drvara. — *U Belinu rječniku* 432b i u Stuličevu. — *slabo pouzdano.*

DRVOTVRD, *adj. tvrd kao drvo* — *U Jambrečičevu rječniku* (‚lignosus‘). — *nepouzđano.*

DRVÖVISNO, *n. lignum cylindraceum quo funis involvitur ponderibus elevandis.* — *U Stuličevu rječniku gdje je ovako tumačeno.* — *susma nepouzđano.*

DRZ, *adj. audax.* — *Nejasna korijena.* — *Riječ (ili dajbudi osnova) praslavenska je, isporiđi stslav. drzъ, rus. дрзакій, češ. drz, pol. darzki, ali kod nas dolazi samo u knigama pisanima crkvenijem jezikom i u Daničičevu rječniku (drzъ). Drzaja pobĕda. Stefan, sim. šaf. 15.*

DRZAN, drzna, *adj. vidi* drz. — *U khizi pišauoj mješanjem jezikom xvi vijeka.* Človik naučen i drzan. S. Kožičić 29a.

DRZATI, drzam, *impf. audere, smjeti.* — *Postaje od drz* — *U knigama pisanima crkvenijem jezikom i u Daničičevu rječniku* (drzati). Drzaje tvoriti. Domentijanb 47.

DRZAVAC, drzavca, *n. űeki cvijet nalik na ‚scabiosa‘. B. Sulek, im. 76 s dodatkom na se govori na otoku Pagu.*

DRZMA, *f. furor, bjesnilo.* — *Postaje po svoj prilici od osnove* adjectiva drz. — *U naše vrijeme.* Drzma, bjesnilo, pomama, n. p. Uvatila ga drzma. u bos. Gradačkoj. Ī. Stojanović.

DRZMENĀK, *m. bijesan čovjek.* Ī. Stojanović. — *vidi* drzma od čega postaje.

DRZNOVEŃE, *n. fiducia, uzdaće, pouzdaće.* — *ispoređi* drznovleće. — *Postaje od stslav. adj. drznovenъ (дрзновѣс, fiduciae) ili (po obliku drznovleće) od nekakve glagola drznoviti kojemu ncmu potvrde, svakako od osnove* adj. drz. — *Dolazi (sa starijim oblikom drznovenije) u knigama pisanima crkvenijem ili mješanjem jezikom i u Daničičevu rječniku* (drznovenije ‚audacia‘). Dā mu kraljevstvo mi crkve tv svatoga Nikoli, da si oblada ikonomi Ioan. crkvenom tomz i sa sešmi vrsčemi, što se nahodi u crkve te do negova života za jegovo drznovenije. Mon. serb. 116. (1312). Jako mučonić drznovenije imaši ka gospodu 244. (około 1389-1399).

DRZNOVLEŃE, *vidi* drznoveće. — *(Sa starijim oblicima drznovljonje i drznovljenje) dolazi u knigama pisanima crkvenijem ili mješanjem jezikom, i u Daničičevu rječniku* (drznovenije

audacia). Ne drznojnijeje k^o sinu svojemu. Mon. serb. 191. (1379). Čekamo stanijatim nadanjem i drznojnijem spasenja našega. S. Budinić, sum. 16^b. Dobra delovanja zdaju i znose drznojnjenje, nadeždu i utanje dobroga svedenja. 147^a.

DRZNOVJUJUŠTI, *adj.* confidens, *Koji se uvrav part. praes. nepoznata glagola, svakako je čudnovat oblik. — U knizi xvi vijeka pisanoj miješanim jezikom.* Bezakonik beži, nekotočemu ne tirajušću ga, pravediček že lako lav drznovjusće (quasi leo confidens^a) bez straha budet. S. Budinić 162^b prov. 28, 1.

DRZNUTI, drzmem, *pf.* audere; confidere, *usuditi se; pouzdati se. isporodi držati. — U knigama pisanimu crkvenjem ili miješanim jezikom i u Daničevu rječniku* (drznuti). Ašte kto drzneti razoriti čto. Mon. serb. 10. (1222-1228). Drznuti privesti k tebi. 517. (1502). Drzni i ne otvrti se svéta mojego. Pril. jag. ark. 9, 95. (1468).

DRZOST, *f.* audacia, osobina onoga koji je drz. — *Samo u knigama pisanimu crkvenjem i miješanim jezikom, a između rječnika u Stuličevu (temeritas^a) gdje ima dodatak da je uzeto iz brevijara i primjer:* Porazi hoga drzosti radi percutissit eum super temeritate^a. — Pagubnu drzost tvorešte. Danilo 354. Kardinala dva nepokorna snća vavržena sut v uzu od papina ligata, i tako Martinovu drzostiju oteta bisi vsa raspra. Š. Kojičić 31^b. — *U ovom primjeru drzos (sic) jamačno je pisarska pogreška, i stoji mjesto drzost riječi što postaje od dar ili od dati:* Draži je bogu posluh nego drzos; u daru tuja se rič prikazuje a u posluhu vlastita voja. Ziv. jer. star. 1, 232.

DRŽ, *n.* vidi držahe. — *U naše vrijeme u Lici.* 'Ovoga vola (kravni, kova itd.) moram prodati, jer nije već za drž.' J. Bogdanović.

DRŽAC, držca, *n.* postaje od osnove glagola držati nastavkom *lec.*

a. *čovjek koji drži (vidi držati, I, 1, b).* — *u jednoga pisca xviii vijeka.* Strašno držac mrkile tuine iz dubine grozoviti glas podire. N. Marčić 59.

b. *ime mjestima. a) vidi Trsat. b) mjesto u Srbiji u okrugu čaprijskom.* Branik u mestu Držcu. Sr. nov. 1873. 511.

DRŽAČICA, *f. a)* nabijala, koja drži ručicu konopala pod stupom, kad se nabija, u brvatskoj krajini. V. Arsenijević. — *b)* drvo za koje se nabijala drži kad nabija na stupi. zove se i držalica i držajka. — *u Lici.* V. Arsenijević.

DRŽAČICA, *f.* vidi držalica. — *U Vukovu rječniku* (vide držalica, n. p. u motike, u čaše) s dodatkom da se govori u Boci.

DRŽAJIĆ, *m.* prezime. — *U naše vrijeme.* Šeu. karlov. 1883. 73.

DRŽAK, držka, *n.* ansa, manubrium, *kod posuda i alata ono što se drži u ruci kad se nosi ili kad se onim radi. ako je kao palica i na njoj je nasaden alat, običnije se zove držalo, držalica, držaje. isporodi i ručica. — Ako se mijeja u noc. dršče, dršci i u gen. pl. držčak.* — *-a- (mj. negdašnjega k) ostaje samo u nom. i acc. sing. i u gen. pl.; ž pred k glasi š, ali se naziva pisano. — Postaje od osnove drž glagola držati nastavkom *чк.* — Od xv vijeka, a između rječnika u Mikalčinu (držak, ručica, manubrium^a), u Belinu (ligonis vel scopae manubrium^a 459^a), u Vukovu (larari manubrium^a 96^b), u Stuličevu, u Vukovu (dio handhabe^a, ansa^a), u Dani-*

čičevu (držčak, manubrium^a). Jedna nožnica se 2 noža se držčakom od kristala. Spom. sr. 2, 73—74. (1420). 6 čaša z držči. Mon. serb. 394. (1438). Za batom neka ido i držak. (D). Poslov. danić. 152. Jačijem pridade držak iliti ručicu od rala. F. Lastrić, svet. 124^a. Držak se ruga ručicom. (Z). Držak se srani prosuom. (Z). Poslov. danić. 20. Uzamši u ruke držak od kosijera. I. Dordić, ben. 113. Buzlovaniim izlomise drške. Pjev. crn. 6^b. Krvava mu do ramčua ruka a brijetka do držčak čorda. Nar. pjes. juk. 301. Kusalom ga zakusuje, a držkom mu oči vadi. Nar. posl. vuk. 164. Mnogi malom ždrehtu objese kašiku pokračenoga drška o vratu. Vuk, poslov. 208. Držak ude za mačem. D. Daničić, sud. 3, 22. — *U ovijem primjerima znači što i držalo:* U plavčicu ulazivši svrholci, dovezoše se na mjesto gdje u jazovitoj dubini naj ležase i pružiše držak u more. čudna stvar! u trenutje izide pritesko gvozdje i po sebi namaknu se na svoje mjesto. I. Dordić, ben. 187. Sgrabit rukom uzpod vire kao držak od sikire. V. Došen 267^a. Spazne mu z držka sikira. B. Leaković, nauk. 324. vidi i u Belinu rječniku. — *Kod lučca, cvijeća, voća ono što ih drži k drvetu.* Držak od vočke, pediculus, petiolus, stilus^a. J. Mikaja, rječ. 87^a. Držak, picciolo, gambo di fiori o di frutto^a, pediculus^a. A. d. Bella, rječ. 562^b. Lišće je s belim pavljicama kao i držak pokriveno. P. Boljić, vinod. 1, 37.

DRŽAKOVAC, Držakovca, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom. Zemlja u Držakovcu. Sr. nov. 1873. 43.

DRŽALAC, držaoca, *n.* fundi dominus, *čovjek koji ima (drži) svoju zemlju, isporodi gospodar, spahija. — U jednoga pisca xviii vijeka.* Gospoda spahije i plemeniti držaoci. I. Jablanić 122.

DRŽALICA, *f.* držalo. — *U naše vrijeme a između rječnika u Stuličevu i u Vukovu.* Ja pravim držalica, a ono se načini kijak: ja kijak i volim. Nar. posl. vuk. 109. Koji je pijan pred kućom deļao držalic za bulak. Vuk, poslov. 199. — *Sa širijem značenjem kao držak.* Okrene držalicu mača k zidu. S. Lubiša, prip. 88. — *vidi i držalica, b).*

DRŽALISTE, *n.* mjesto gdje se ko drži, stoji. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Pet stotina i osam je lita, od kako je ovud usadita lipa kita svetog Frane reda, koja no se svuda isporada, baš u glavna sedam vladalista, redovnička svoja držalista. Nadod. 21.

DRŽALO, *n.* manubrium, *vidi kod držak. — Postaje od osnove drža glagola držati nastavkom (d)lo. — Rječ. je pravoslavenska, isporodi stislov. držalo, rus. держало, češ. držadlo; u našem se jeziku javlja od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (ligonis vel scopae manubrium^a 459^a); držalo od kopja, hastile^a 336^b), u Bjelostjercu, u Voltijijinu (manico^a, handgriff^a), u Stuličevu, u Vukovu (der stiel^a, manubrium^a). Tešu držala motikam kopači. M. Vetranić 2, 292. Koji, zbivši se sikira s držala, čini plivati onu težinu zgora. Ivan troj. 28^a. Pak držalom od motika male. J. S. Rejković 351. Neg' te žena bulbala, da bi čim, neg' ničim, već držalom motičnim. Nar. pjes. vuk. 1, 89. Kud je otišla sjekira nek ide i držalo. Nar. posl. vuk. 162. — *gljeglje i sa širijem značenjem: držak.* Dvi žlice s držalom zakucastim od čista kositera slitim. P. Zorančić 45^a. Pregleda mač s šiljka kod držala. S. Lubiša, prip. 87.*

DRŽALJE, *n.* vidi držalo. — *U Vukovu rječniku.*

DRŽAJKA, *f.* vidi držalica, b).

DRŽAN, *vidi držati, I, 2, b.*

DRŽANIC, *m. prezime*. — xvi vijeka. Petar Držanić. Mon. croat. 326. (1555).

DRŽANOVAČ, Držanovca, *m. selo u Srbiji u okrugu topličkom*. Sr. nov. 1879. 176.

DRŽANSTVO, *n. officium, debitum, munus, dužnost*. — *Postaje od držan nastankom istvo, po čemu je preo značie: staeie onoga koji je (na što) držan*. — Od xvi vijeka u pisaca iz Dubrocnika i iz Boke kotorske (Mađarovića, Nenadića, Matovića) i u dvojice pisaca (Kusića i Kavačina) koji su uzeli od Dubročanana, a između rječnika u Belinu (obligatio 517^b) i u Stuličevu (officium, munus, existimatio). Jer mu nije pod zapovijed ali ti pod koje držanstvo postavljeno. A. Gučetić, zrc. mar. 8. U to doba nije toga držanstva. B. Kasić, zrc. 38. Ufam . . . držanstvo moje svakomu bjelodano očitovati. I. Gundulić 216. Radi negova malnita jamstva ali držanstva. K. Mađarović 16. Kô držanstvu mo'em dostoji. J. Kavačin 270^b. Moje držanstvo i moja harnos hoće . . . I. Dordić, ben. iv. Ti znaš hoće od mene božiji zakon i tvoje držanstvo. B. Zuzeri 313^a. Tako pastir i puk ispuniti će držanstva svoja. I. A. Nenadić, nauk. 17. Nije za držanstvo oni put učinila. S. Rosa 183^b. Složih besjede duhovne . . . s raznušjanjima i prinapravama, po putu kojih mogu lasno rečeni pastjeri poznat velika i tožka držanstva koja nametnuše na se. D. Bašić vi. Od držanstva sinova prema roditeljima. J. Matović xvib. Kako je podobno i pristojno čojadetu i držanstvu svacijemu. 343. Koja nam držanstva kažu, što nas neće? I. M. Mattei 167. Kad je držanstvo izpodvijdet se? T. Ivanović 68. Vrijedno opravlati svoja držanstva. 77. Držanstvo je podložnika, sve što vide, caru objaviti. P. Sorokoević 581^a, i u naše vrijeme govori se u Dubrocniku. (Župnik) pomuñiv svoga držanstva rado bi pohodio nemotñike. M. Vodopić, tažn. jel. dnbr. 1868. 194. „Dopustite mi da učinim svoje držanstvo“. Izvrši svoje držanstvo. P. Budmani.

DRŽANJE, *n. djelo kojijem se drži*. — *Stariji su oblici držanje (držanje) i držanje*. — *Između rječnika u Belinu (držanje, possessus 576^a; conservatio 461^a; obligatio 517^b; debitio 280^a; debitum 245^b; officium 245^b; 522^a; ispuniti držanje, fungi officio suo 522^a; moje je držanje meum est 517^b), u Rječstjenčevu (habitus)*. 2. possessio, jus possidendi, fundus, praedium, rus, dominium. 3. držanje prostrano „ditio, regio, terrae tractus magnus“, u Jambričevu (possessio; držanje veliko „ditio, regio“), u Voltigijinu („regine, condotta“, verwaltung, anführung), u Stuličevu (kod držanstvo), u Vukocu („das halten“, „tentio“), u Daničičevu (držanje, possessio).

a. sa značenom sprijeda kazanjem. a) *vidi* držati, I, 1, a. Držano na krstu svoga poroda. Ant. Kačić 411. — b) *possessio, vidi* držati, I, 1, b. Jesu bili Novogradsci u držanji od toga svega. Mon. croat. 1. (1309). Što je bilo u držanju kneza Pavla. Mon. serb. 346. (1427). Od ñih crkav prijaše u puno držanje. Mon. croat. 141. (1490). Postavil ja je u puno držanje prodaje i kupa rečenoga. 149. (1492). Tko drži plemenštinu ne more se iz držanja izneti. Stat. polj. ark. 5. 269. Obreće mu je dati u držanje Vuk, djel. ap. 7. 5. — i u prenesenom smislu. Zlim (hi dano) nepokojnoga trpjenja držanje. F. Glavinici, posl. 4. kod nekijih pisaca u teologičnom smislu (staeie u kojem blaženji uživaju bogu). Jerbo su tri priče od duše . . . prva je rečena vidjonje bistro; druga uživanje ljubeljivo; tretja se zove držanje stanovito. M. Orbin 293. Četiri su naj veća blaženstva u kraljevstvu nebeskomu:

videnje božje, držanje večno, uživanje veselo i mir svakojaki. F. Glavinici, cvit. 65^b. Ufanje . . . držanje božanstveno podaje. posl. 74. — c) *vidi* držati, I, 1, i. Od gadaluka i marve držanja (pisao je) Virgilius. M. A. Rejković, sat. A 2^b. — d) *vidi* držati, I, 1, m. Oholo sebe istoga za veliko držanje. A. Kanižlić, kam. 161. — e) *vidi* držati, I, 1, n. Od držanja za dostojno i dobro izlazi ponositi se. M. Rašić 22^a. Vira dakle stoji u primañu i za istinu držanju onoga . . . M. A. Rejković, sabr. 26. — f) *vidi* držati, I, 1, o. Držanje od posta običajnoga. I. Dordić, ben. 162. — g) *vidi* držati, I, 1, p. Držanje berbe. I. Bolić, vinodjel. 2. 56.

b. *staeie onoga koji je držan*. a) *uopće*. I odhrañen u tvrdom držanju. M. A. Rejković, sat. L 1^a. Jer ne mogu više podnijet rana, niti mi je glava za držanje. Osveñn. 2. 143. Devojke nijesu u kući za držanje. V. Bogišić, zbor. 198. — b) *vidi* držanstvo. S oneziom dugom i držanjem. A. Gučetić, zrc. mar. 37. Držanje zajmeno jest meo otei i sinovi. I. T. Mrnavić, ist. 95. Neka spomenu roditeljem držanje koje imaju od zakona naravnoskoga. M. Bijanković 16. Odavna ti želim dati zlamen koji duga moga i držanja velikoga. P. Knežević, pism. 113. Držanje se „moćim“ (moći) mjeri. (Z). Poslov. danić. 20. Ne zabi ni pučiti ni po molbali svē držanje. P. Sorokoević 586-587. c. *djelo kojijem se ko drži, naćim kako se drži, vidi* držati, I, 3, 7, g. Idi u crkvu lipim i bogoljubnim držanjem. A. Kanižlić, ntoč. 355. Izvanškim držanjem u poniznosti. kam. 41. Deržanjem svojim Hristovim učeniom prilićni. 118. Gdi je tvoje postidno držanje? A. Kanižlić, fran. 208. Lice gledet jesti svetae, jer je lipo tvoje držanje. D. Rapić 89.

d. *s konkretnijem znaćenem, zemlja što ko drži, ima, isporedi* država. Odi seli napreda da ne preñine ni uzmeñ niktio zaloge ni odi vlastelina carstva mi ni kraljeva ni koga lubo držanjia carstva mi i kraljeva. Mon. serb. 148. (1349). Potvrđidimo ih u svihñ ñih plemenštinah i u držanjju u čemñ ih zastamio, u gradovihñ i u vladanćah. 377-378. (1434). Držanje koje ste držali. 500. (xv vijek). Ki su poseli sva ova držanja. M. Marulić 174. Biše u držanji rinskome. Korizn. 25^b. I tada ja ću moć (imam toj uzdanje) činit te sa mnom doć u moje držanje. H. Lucić 196. Pod Plisivicom u Bukovju, hrvatškoga kraljevstva držanju. F. Glavinici, cvit. xx. U mletaćkomu držanju. I. Jablancić 125.

DRŽATEL, *m. čovjek koji drži, vidi* držitej. — *U rukopisu xvi vijeka pisanom crkvenijem jezikom i otale u Daničičevu rječniku (držatelj, possidens)*. Držatelj načelstvu. Glasn. 10, 250.

DRŽATELAN, držatejna, *adj. kojega treba držati*. — *U Stuličevu rječniku (habendus)*. — *nepouzdana*.

DRŽATI, držim, *impf. tenere, činiti da se što ne miće s mjesta, iz čega se razvija mnogo osobitijeh znaćna*. — *protivno je pustiti*. — *Ake se mićnja u praes. 1 i 2 pl. držimo, držite, u aor. 2 i 3 sing. držā, u impf. držī (u Dubrocniku držī), u ger. praes. držēci, u part. praet. uet. držāo, držāla, u part. praet. pass. držān, držāt*. — *Riječ je praslavenska, isporodi stslav. držati, rus. держати, češ. držeti, polj. dzierzeć*. — *Postaje od korijena drg (isporodi drag) nastarkom i u praes. a ć (ja) u inf.; gñ se mićnja na ž. korijen je drg nejasan; da odgovara snskrt. drh, drñh, utvrdivati, trebalo bi da glasi drz. — U impf. često su okrněni oblici: drž', drž'mo, drž'te. — U svijem je rječnicima*.

I. prelazno.

a. aktivno.

1. *činiti da što stoji na nekom mjestu ne ističući da bi se ono moglo ili htjelo oltande pomaknuti.* a) u naj užem smislu, kad je *čelade subjekat*, kaže se o onome što se shratilo jednom ili objema rukama i u noj ili u nima stoji. aa) *uopće*. Ne zna pravo držati žlice. V. Došen 90b. Tale drži drevnovu batinu. Nar. pjes. vuk. 3, 161. Djevojka pruži od sebe ruke na koje joj natrpaju malih pušaka i noževa, koliko god držati može. Vuk, nar. pjes. 1, xii. — bb) *izričkom se ističu 'ruke' kao mjesto gdje stoji objekt.* ime ruka može biti: aa) u loc. s *prijedlogom* u. Javi se caru andeo drže mač u rukah. Pril. jag. ark. 9, 84. (1520). Imaju jednu malu misu čuti, držeći po jednu svijeću u ruci. A. Gučetić, roz. jez. 89. I mač vladat i viteško u desnici držat kopje. G. Palmotić 1, 166. Držiš za jedno ti u ruci zlatne čorde, drine štape. J. Kavašim 885b. Držite svijeće goruće u rukami vašjema. J. Matović iii. Ako ga ne bi držo u vlastiti ruku. M. Dobretić 40. Zlatnu čašu drži u rukama. Nar. pjes. vuk. 4, 13. Koji pero drži u rukama, sitne knige na Cetište sprema. 4, 484. — u *prenesenom smislu* držati u rukama, u ruci znači ili: imati u svojoj oblasti: Ter u rukah svojih Jerosolim drže. M. Marulić 24. Koji brane, da hajduci svit ne drže već u ruci. V. Došen 125a. ili: znati nešto za cijelo. Proumislite, da nije smrt daleko da se jedva vidi, veće da se vidi koliko da je u ruci držiš. M. Zoričić, osm. 56. — bb) u loc. s *prijedlogom* na. Na ruci drže siva sokola. Nar. pjes. vuk. 1, 476. Vaja držat čedo na rukama. 4, 15. — cc) *slično je i oco*: Držati u naručju, tenere in ulnis. A. d. Bella, rječ. 725a. Dok sam te još ditešcom držala u naručju. F. Lastrić, test. 163a. — cc) s *osobitijem značenjem kod kumovanja*. Juže (djevicu) otac jeho držal je na krste. S. Kozličić 15a. Kuna koja može držati u potvrđenju musko. Ant. Kadčić 141. S onizim koga drži na krizmi. M. Dobretić 57. Sto su dužni kumovi i kume dietu, kojega su držali na krstu? M. Dragičević 260. — dd) ruka može biti subjekat. Pokazuju mu (Isusa Marija) utrobu u kojoj se začeo, prsi koje je sasnuo, i ruke koje su ga držale. J. Banovac, razg. 8. — b) također je u *pravom smislu* kad je subjekat životinja zvijer, koja može držati u zubima, panjama itd. — c) može čelade činiti da što stoji pri nemu, na nemu, i ako nije ono shračeno rukom. aa) u pravom smislu kad objekt stoji na subjektoru tijelu ili na dijelu njegova tijela. Cvitak dragi rumeni za kosom držeći. D. Rašina 29a. U psech er drži tva lipos juvena srce ne od puti neg tvrda kamena. 95b. Dila- vera, ki, neka nu raste smjinje, na prsijeh drža viku lubi svoje zlatnu sliku. I. Gundulić 329. Bijelam perjem glavu kite, pod kavadim nože drže. 444. Držati u ustijeh, ore tenere. J. Mikaj, rječ. 86a. Koje pismo ja držim pri sebi. I. Ančić, ogl. xvi. Ona prsten Marjanu povraća: 'Drž' taj prsten, ti ne čini vraga! M. A. Rejković, sat. D2b. Golu sablu preko krila drži. Nar. pjes. vuk. 1, 159. A dijete drži na koljenu. 2, 20. Nešto crno drži u zubima. 2, 249. U zubima drži dragi kamen. 2, 392. A brkove pod kalpakom drži. 4, 139. — kaže se i u *prenesenom smislu*, i to kad je objekt stvar unna: Koji ovo ime na sebi drže. J. Filipović 1, 12b. Koji drže jakost svukoliku na rameu. M. A. Rejković, sat. G1a. ili u *otvorijem primjerima* u kojima držati dobiva značenje slično onome kod i i l. Razložno je, da (čovjek) svu lubi vjernu

drži na vrh glave. G. Palmotić 2, 392. Napredak tvoje slave na vrh moje držim glave. 2, 306. Da to držim pored svoje glave, da te (h)ranim medom i sećerom. Nar. pjes. vuk. 2, 209. — bb) u *duhovnom smislu*: aaa) kaže se da čelade drži u pameti, u srcu, u duši itd. ono što panti. Ta 2 žrnova vazda ima držati u misli pekorniki poli sebe. Naručn. 49b. Držiše na pameti rečenu moć. Mirakuli. 111. Drži zakon boži u srcu. M. Divković, nauk. 16. Da držimo na pamet vrsti i broj grihov. P. Račović, nač. 106. Nega slavi i u pameti drž'. I. Dordić, salt. 331. Držec u spomeni, da smo njegov puk. uzd. 196. Sva svoja junački učinea dila u pismah pivaju i u uspomeni drže. M. A. Rejković, sat. A3b. Doista sam u pamet držao. Nar. pjes. vuk. 5, 487. — bbb) misli se kao da čelade drži, hrani pri sebi nešto što ne jarla drugome. Otajno držati celost spovidi. Naručn. 76b. Ovo, molim, drž' skrovno. S. Meučetić 33. Kad čovjek drži svoje grihe zakrivene u sebi. A. Komulović 33. Sto ti budem ja kazati, skrovno u tvom srcu drži. G. Palmotić 1, 299. Držati skrovite grihe. Ant. Kadčić 347. Koga ne samo nismo dužni držat potajno, bitl smo ga dužni očitovat. M. Dobretić 69. — d) o kojem mu dragu mjestu, isporodi hraniti. Sudija da zapisuje sudu i da drži u sebi knigu. Zakon. duš. šaf. 47. Spile, u kojih naj draže sve stvari teij vile shraunju i drže. N. Najesković 189. Imaš li magazin, gdje prateži držiš? M. Držić 330. Da je voljan u noj (stati) konje držati. Mon. croat. 259. (1556). Mos bo oholi Dunav ne da vrh svo rijke držat' brzo. I. Gundulić 320. Ka (udovica) vno go redovnikov skrovito u hiži držaše svojoj. F. Glavinčić, cvit. 269a. Divojka . . priliku njegovu uplugu u komori držaše. 330b. Drže na misto gdje boga mole mrtvačku glavu. P. Radović, nač. 23. Neg u drugog neg drži na strani. M. A. Rejković, sat. 15b. Koludri koji drže u manastiru rečena oružja bez dopuštenja svoga staršine. Ant. Kadčić 4. Drže u noj barut. Vuk, nar. pjes. 2, 626. Mi držimo bob obicno u raskinskomu sudu. S. Lužbiša, prip. 31. — u *prenesenom smislu*, kad je objekt stvar unna. Gili god držiš misal tvuj, sad se brzo spravi k smrti. P. Hektorović (?) 102. Građe, vječna glješe sloboda ima držat svoje pristole. G. Palmotić 1, 71. Vladaše naj bože uživa oni grad, gdje drži pristole građana mir i sklad. 1, 56.

b. possidere, smisao kod a, c) širi se daje i od mjesta je prenesen na vlast, po čemu značenje može biti: imati u svojoj vlasti (kao svoje ili tuđe s dopušteñem i bez dopušteña pravoga gospodarca). a) kao svoje, aa) uopće. Da držim sve stvari svita ovoga. M. Jerković 22. Tko svitovne stvari lubi, skupa drži i izgubi. V. Došen 201b. — bb) objekt je stvar što se može prenijeti s mjesta na mjesto. Držati jalovu kravu i salbat to je sve jedno. Nar. posl. vuk. 70. — cc) objekt je zemlja, kuća, imanje, grad, država itd. Naša matel crkva da si drži to što je držala po vseh gradovih ili po suhu ili piskupih ili manastire. Mon. serb. 39. (1253). Sto si su držali vinograde u gospodina mi sveto počivšega kraja, to da si i sede drže, 56. (1289). Ako li bi došlo do togaj vrčmena, šta bog ne daj, tere ne uzmože gospodine Vlaka držati zemlju srpsku, nu ga izdenu Ugri ili Turci. 215. (1390). Vinograd Martin drži u Srbu. Mon. croat. 79. (1451). Tko drži plemenštinu ne more se iz držanja izneti. Stat. polj. ark. 5, 269. Nabukodonosor . . držeći tad grad Ninive. M. Marulić 5. Grgur dvi drži biskupiji. F. Glavinčić, cvit. 136b. Ki god drži timar ide jezdeći. B. Krunarić 7. Da možemo

držat župe. P. Filipović 20. Držao je parohiju dan oda dugu. D. Obradović, basn. 330. Ognje-vare Janičare Turke što Jedrene drže kuću bilu. Nar. pjes. vuk. 2, 266. Srbi drže bedem i avliju. Ogled. sr. 458. — *dd) objekt je ime apstraktno: vladanje, vlast, oblast, carstvo itd.* Koji na ihz zemlje bilu držali nekoje vladanje. Mon. serb. 35. (1253). Ina i drži načelstvo i gospodstvo va vsih. S. Budinić, sum. 6^a. Vrh bosanskih koji strana držati će vas čestitu. G. Palmotić 1, 88. Vrh grčkih pokrajina koji drži carstvo svoje. 2, 220. Ako ikakvu oblast ali di imate i držite u ajeru. L. Terzić (B. Pavlović) 275. Kako j' koji držo kraljevnu. Nar. pjes. vuk. 2, 216. Carstvo drži za dvadest godina. Nar. pjes. petr. 2, 463. *amo može spadati i ovo:* Ežau za malo drža prvordendstvo. J. Filipović 156^a. — *ili ime stvar tjelesne koja simbolično ima onakovo značenje, kao n. p. prijesto, sto.* (Petar) prvi za Isukrstom apostolski prestol drža S. Kožičić 4^a. Koji tada držaše stol i sidjaše na stolu Mojsjeovu. S. Budinić, sum. 51^b. *ključ.* Prevlački kaluderi drže ključ Boke. S. Lubiša, prip. 264. — *b) kad subjekat ima u svojoj vlasti što tuđe ili bez dopuštena gospodareće ili s gospodarevijem dopuštenem da ono drži kao svoje i uživa ili da samo onijem upravlja.* (Vlastela dubrovačka) ki držže dobitke svete bogorodice. Mon. serb. 39. (1253). Vlastele i čefalije careve koji držže gradove. Dec. kon. duš. šaf. 48. Mćropski koji zemlju držže. Dec. hris. 61. Knezove carstva mi koji držžeti kuću carstva mi. Mon. serb. 160. (1357). Da je držžali carine gospodstva vi i da vi je odz njih ostali džazani. Spom. sr. 1, 17. (1899). Držžiš moje. Stat. pol. ark. 5, 277. Tko tudu stvar drži u pakal pode. S. Menčetić 45. Držeći nepravedno tuje blago. B. Kašić, zrc. 114. Podnuti neću ni trpiti, da što je moje družu drže. I. Gundulić 468. On nek drži cile kuće novce. M. A. Rešković, sat. K2^a. Kad je baba vrijedna i pametno upravlja sa svim neka drži kuću. V. Bogišić, zbor. 32. — *c) s onakovijem značenjem, ali u prenesenom smislu često ima uza se kao objekt mjesto ili drugu riječ sa sličnijem značenjem.* (držati mjesto kao biti na mjestu, zauzimati mjesto). (Papa) ki drži mesto Iristovo na zemlji. Naruču. 15^a. Spovidnik ima imiti ali držati namestje duhovnoga likara. 84^a. Pače kako dijete isto vrti sobom svudi i vije (Kupido), ni vik hoće, ni umije držat' za se jedno mjesto. S. Božajević 231. Arapa se uz njih često tri tisuće trikrat stalo, ki nikada nijedno mjesto ne opće držat' ni za malo. I. Gundulić 329. Er ovim pod pepelom ogađ drži gñizdo svoje. A. Vitalić, ost. 25. Među svim ovim darovi prvo mjesto drži poznati boga. J. Filipović 1, 24^a. Tice lete pod oblake i visoke drže strane. V. Došen 17^b. — *d) u prenesenom smislu može biti objekt čefade, a subjekat apstraktno ime ili unna stvar, n. p. tresia, groznica.* Pounicu tadaj Simunovu držaše velika tresia. N. Rašina 61^b. luc. 4, 38. Ditešee je groznica tri mjeseca držala. A. Kanžičić, utoč. xix. želja, ljubav. Er me želja drži mnoga vidjet čačka. G. Palmotić 2, 464. Mnoga ljubav ih držaše ovu rajsku manu uzeti. A. Vitalić, ost. 65. *uspomena.* Nih junaštva i dila poštena neka drži vazda uspomena Nadod. 4. mrak. Tijem dokli ovi mrak drži me srdašee, drži ti pod oblak toj moje sunašee. N. Naješković 2, 54.

e. po predašnjemu značenju (kod b) pisci upotrebljavaju ovaj glagol sa značenjem imati i u naj širem smislu. Imaju i drže jednu cinu toliko veliku od naj zadnjega priminutja. P. Radović, nač. 17.

d. držati vjeru u kome često dolazi u naše vrijeme sa značenjem: vjerovati kome, uzdati se u koga. Koga drži vjeru u junaku. Nar. pjes. vuk. 1, 389. Da ne drže vjere u Jerini. 2, 502. Ti ne drži vjere u drugome. 3, 195. Ti ne drži vjere u Turcima. 4, 145. Ne držite veru va junaku. Nar. pjes. istr. 2, 139 — *sličan je tone i ovaj primjer iz prošloga vijeka:* Drži utiše u višnjemu. I. Dordić, salt. 393.

e. kad adverbom ili adjektivom što se pridjeva objektu ili drugijem riječima pokazuje se način kako je držan objekt od subjekta, držati može imati prvo značenje, kao kod a, n. p. Kapu drži sved na hero J. Kavašini 54^a, ali često ističe samo da subjekat jednako za mane ili više dugo vrijeme ne pušta da se promijeni način kako stoji objekt. *a) objekt je stvar tjelesna.* Jeli moj brat držal grad otvoren. Mon. croat. 227. (1527). Trijeba je tobolac otvoren držat. M. Držić 260. Držimo tijelo u oštroci. M. Divković, nauk. 19^a. Na uzdi drži jednu ruku, pri srjeh drugu hrani. I. Gundulić 426. Svak podvite ruke, a oči obrnute drži uica. 494. Ki obraz suknom pokriven držaše svoj. F. Glavinčić, cvit. 275^a. Svet pokornik noge bosa drže. J. Kavašini 92^a. Stabla metuuta u neredu drže nive u osinu. 166^a. Ne spavaše (bog) u prve vikove, već držaše oči otvorene. J. Banovac, razg. 137. Da imaju držati svetu odoću čistu i cilovitu. Ant. Kadčić 87. Moj je sav posao bio držati čisto čeliju. D. Obradović, živ. 96. Vazda drži topa sigurana. Ogled. sr. 201. Dokle Mojsije držaše u vis ruke. B. Daničić, 2mojs. 17, 11. Lijep dogo lijepo drži uho. Osvetn. 2, 145. — *b) značenje je preneseno ili metaforično tjem što ili objekt ili način ili obje nije stvar tjelesna.* Pamet moju nisam držal nastojau k tvojevnu zakonu. Transit. 116. Tvojega služice ne drži u gnivu. S. Menčetić 155. Držimo našu dušu čistu. M. Divković, nauk. 41^b. Ljuveni ņega vezi u žestokom drže trudu. G. Palmotić 1, 252. Vađa da živemo držašći naše duše bile na priliku golubice. J. Filipović 1, 168^b. Kada on drži srce oružano prema iskrnjemu. J. Matović 503. Misiš čovika veoma zabrinuta drže. I. J. P. Lučić, razg. 55. Drži sebe čista. Vuk, pavl. 1tim. 5, 22.

f. ističe se da subjekat čini da se objekt ne miče s mjesta. *a) u naj užem smislu, čefade je subjekat ili drž' rukom (ako je ruka izrečena, stoji seagda u instr.) objekt. aa) objekt je čefade ili životinja, te subjekat držžeci ga ne pušta da pohygne.* Kojeva godjo celuau, on jest, držite ņega. N. Rašina 91^a. mat. 26, 48. Uhliti, drži! M. Držić 225. Munno: Ter što ne držžiš? Pjerić: Ne ću te pustit. 235. Pusti me! Ma tko te drži? F. Lastrić, ned. 227. U povodu tri jedeka svaki uza se vitez drži. I. Gundulić 441. Verna ljub drži koña i plače. Nar. pjes. vuk. 1, 208. Sedmorica dobra koña drže. 2, 571. Drže, snašo, koña bracinoga. 3, 507. — *bb) može biti objekt i neživa stvar, jer se i ova može pomaknuti ili pasti.* Tomu drže strime, dokle j' koña odsel. B. Krnarutić 22. Jer mu liva zdrava ruka biše kojom drži od uzde diždume. And. Kačić, razg. 247^b. Da gospodar usiluje slugu da mu listve oli skalu drži. M. Dobretić 209. Uzo s sobom tridest devojaka, te joj drže skute i rukave, skute drže da se ne opraaše, a rukavo da s' ne kruni zlato. Nar. pjes. vuk. 2, 640. — *cc) prijedlogom za s acc. kaže se koji je dio objekta subjekat privratio kod držana.* Za roge Friso tvoj ovniča držaše. F. Lukarević 287. Niki ga za konop držžeci potezahu. F. Glavinčić, cvit. 107^b. Nikoga za noge držžeci ob zid udirahu. 427^b. Drži jeguju

za rep. (Z). Drži mač za rat. (Z). Drži sjekiru za ručicu. (Z). Poslov. danic. 20. Držase ga rukom za nogu. And. Kačić, kor. 26. Ja tebe držim za vrat. M. A. Rejković, sabr. 50. Drže nega za oba pazuha. Nar. pjes. vuk. 2, 131. Drže dobre kofe za dizgene. 3, 159. Ko drži za perčin, udara kud hoće. Nar. posl. vuk. 137. Držim te za desnicu. D. Daničić, isai. 41, 13. — *dd*) i sam onaj dio (vidi kod cc) može biti objekat. Držahu mu ruke. And. Kačić, kor. 76. Ko lijevom perčin drži, desnom siječe kudijer hoće. Nar. posl. vuk. 144. — *b*) subjekat može biti životinja, koja (ta) koder u užem smislu) drži zubima, pangumu itd. Kad lovac digno zeca, pušta pseto za ņim, i viče: drži, drži! J. Banovac, razg. 91. Dili se od kuće s nekoliko lhta . . . Kada vidi zvirku, onda ņih pusti vičući: drži, drži, ala, ala, capi, capi! D. Rapić 270. Vikne na cobanske pse: drži, ne daj! Nar. prip. vuk. 61. — *c*) subjekat može biti i nčizva stvar koja ne pušta da objekat poljagne, n. p. erige, okovi itd. Vjerenika da gvozdena drže okovi zavezana. P. Sorkočević 591. — *d*) u širem smislu, kad čovjek kojijem drugijem načinom (ne rukama) ne pušta da se objekat odmakne. *aa*) uopće. Otkuplju me, ne drži me ovde. Nar. pjes. vuk. 3, 404. On ju se čuva i drži, da mu ne bi pobigla. Nar. prip. mikul. 26. — *bb*) ako je objekat čelade, često se kaže kad je suženo. Da je vo(šni) kunsul's i njegove sudije o(noga)si svezati i držati do gde plati. Mon. serb. 206. (1857). Aleksandar uhode reče držati dokle večer bude. Aleks. jag. star. 3, 259. Kako no ti čovjek koji drži sužne u tamnici. M. Divković, bes. 265^b. Oteše mi ih (sinove) Turci kleti, i sada mi ih drže oba. I. Gundulić 388. Držeći četa svezana Isusa za špage. F. Lastrić, test. 110^b. Neću pustit iz tamnice Marka, držaću ga za devet godina. Nar. pjes. vuk. 2, 381. Otvorio dvanaest odaja, u dvanjestu nega ostavio, dvanaest je vrata zatvorio; tu ga drža po godine dana. 2, 612. Tamnice, u kojima su držali Turke. Vuk, nar. pjes. 3, 448. — *cc*) objekat može biti i neživa i umna stvar. Drži tada istinu, a pusti neistinu. Naručn. 73^a. Kad ti srjeća sama u kuću dohodi, primi ju i drži ju. M. Držić 274. Drži vrijeme, čim je tvoje. J. Kavačini 436^b. — držati čiju (ili s kim) stranu znači: biti na ņegovoj strani, misliti kao on, braniti ga, boriti se za nega, videti s, y, f, f). Ki tu stranu držahu. S. Kožićić 53^b. Ovi će novi knezovi držati našu stranu. Vuk, dan. 3, 154. Ja sam s mojim daskalom u crkvi stranu držao. G. Zelić 118. — *dd*) amo mogu spadati i ovi primjeri u kojima znači: ne puštati da se što troši, trati, gubi. Kako li je tko tekao, kako li držao, kako li tratio. M. Divković, bes. 424^a. Drži do potrebe. J. Vladimirović 21. — *e*) u prenesenom smislu. *aa*) uopće. Mnoga jesu druga, koja u krilu ņezinu sa svom pravdom mene drže: drži me u ovoj skupštini sjedišnje puka i náróla, drži me oblast po čudesi početa, . . . drži me nasliđovaņe misnika brez prtrgnutja. J. Filipović 1, 154^b. — *bb*) ne puštati da objekat nešto uradi, zabraņivati mu, smetati mu, ometati ga. Koji ga je (put) držao daleko i od igre, M. Dobretić 107. Ženite ga, ne držte ga. Nar. pjes. vuk. 1, 100. Od voje mi je mlađa devojka, podajte mi je, ne držte mi je (suprotno je dati). 1, 318. — radna što se zabraņivati može biti izrečena podložnom rečenicom s da. Moglo držati toj ništo mene ni, da ne lhtijem slišati što veljo ti meni. M. Bunić 22. No znam, koja ņu namjera drži, da još ne vraća se. G. Palmotić 2, 48. — *cc*) riječama zabavljati, zagovarati. Ovi me će držat vas dan u riječim, ako mu ne rečem. M.

Držić 224. Veće vas neću držati, nu ga počinite . . . legati. B. Gradić, djev. 7. U dugu razgovoru neću veće vas držati. G. Palmotić 2, 207. Ne drži nas ovako, vladiko. P. Petrović, gor. vijen. 20.

g, ne puštati da što (objekat) padne (isporedi i f. a) bb)), obali se, obori se, sruši se itd. to može biti na više načina. a) subjekat ima na sebi objekat. Da me zemlja na sebi drži. I. Grlićić 147. Križu slatki koji moga drža tilo spasitelja. P. Knežević, živ. 41. Rečene četiri živine krajevsko pristolje po niži način drže. F. Lastrić, test. 222^a. Kako drže zračni stupi težku zemlju, da ne lupi. V. Došen 260^b. — *b*) subjekat (čelade rukama) čini da objekat stoji dupke. Čisto bi u nesvjesticu pala, da je nije Anka u dubak držala. S. Lubiša, prič. 63. i metaforički. Koji (boga) vas svit koga stvori, drži, da se ne obori . . . V. Došen 265^a.

h, predašnje značenje (kod *g*) može biti od padaņa preneseno na propadanje, po čemu držati znači: ne puštati da što propadne, pogine, umre itd. *a*) uopće. Što drži u takoj tužici čovjeka? Utanje. M. Bunić 23. Ki tvoje i držati i razoriti jest moguće krajevsto. F. Glavinčić, cvit. 27^a. Do god bog svet drži. D. Obradović, živ. 16. Ono ti je i držalo carstvo. Nar. pjes. vuk. 3, 81. Krpež kuću drži. Nar. posl. vuk. 161. Okrp kuću drži. 237. Krpež i trpež po svijeta drže. 161. To me jedino još na svijetu drži. u Dubrovniku. P. Budmani. — jače se istiće značenje dodajući riječi u životu ili pridjevajući objektu živ, živ i zdrav itd. Ti si me do sada držao u životu. I. Grlićić 150. Da nam bog dugo živa i zdrava cara drži. A. Kanžilić, kam. 313. Kada tako blagosiva (baba), da bog nega drži živa. V. Došen 234^b. — *b*) objekat može biti ime apstraktno ili stvar umna. Sveto ti carstvo da drži nam stari zakon. Mon. serb. 38. (1253). Neka mu drži hlad zelen list D. Baraković, vil. 139. Ja na kome drži kapetanstvo. Nar. pjes. vuk. 2, 238.

i, po predašnjicu (kod *h*) može biti značenje: hraniti (u naj užem smislu: davati hranu) ili uopće davati kome (objektu) što mu treba za življenje, a uz to se naj češće misli da objekat žiri kod subjekta. *a*) uopće. Muž, koji rad priiņuje i drži gosti. Kateh. 1561. Čsb. Ti Momira držiš i Grozdanu. Nar. pjes. 2, 161. Lijepo ih Đuro dočekao i drža ih petnaest danaka. 2, 479. — *b*) osobito, kad je objekat čelade što radi nu korist subjektu, kao sluga, radnik itd. Gospodar slugu na toj drži na mu služi. B. Gradić, djev. 51. Sluge za to, što držite, i što na ņih(h) potrešite. V. Došen 214^a. Ticio od mnogo godina drži službenicu u kući. M. Dobretić 78. Van ni trebe divice držat. Nar. prip. mikul. 2. Peel je držao do 15000 radnika. M. Pavlinović, rad. 38. — ili vojska. Pri Dunavu ki prostrane svijem države gospodeći jake vojske cijec obrane suproč turskoj črza smeći. I. Gundulić 387. Ti ne držiš kod sebe vojvode veće držiš Turke janičare. Nar. pjes. vuk. 2, 493. — *c*) objekat je (domaća) životinja. Drži sviņa samo porad smoka. M. A. Rejković, sat. G 4^b. Tko će bolje zemlju poarati ili marvu i ovce držati. G 7^b. Ko će da mu je kuća čista, nek ne drži golubi, ni kokošiju. N. Palikuća 32. Za to drži krave, ovce, kozce. J. S. Rejković 31. Kako ovaca ne držim, pasa no čuvam. Nar. posl. vuk. 126. — *d*) kad je subjekat muško čelade a objekat žensko, misli se obično nu puteno življenje među ņima. Tko drži hotnicu, blago će izgubiti. P. Iektorović 37. (Irad) držaše ženu svoga brata jošto živa. M. Divković, bes. 291^a. I da žena držat bude (Turčin), koliko

ih je hraniti' jaki. I. Gundulić 574. Misnici latini ne mogu držati žene. I. Ančić, svit. 72. Jedna žena imadiše muža opaka koji drugu ženu držaše a svoju pogrdivaše. J. Banovac, razg. 107. Mladić držaše jednu ženitinu. J. Filipović 1, 496a. Koji izvan svoji vlastiti žena drže druga društva nepoštena. M. Dobretić 89. — *amo spada i ovaj primjer u kojemu je subjekat žensko čelade a objekat muško*: Koja drži u kući bludnika. I. Držić 124.

k. tractare, po predašiemu značenju (kod i) može značiti: postupati s kim (objektom) dobro, zlo itd., osobito ako objekat živi sa subjektom ili ga ovaj hrani (kao kod i). Kako subjekat postupa, izriče se adverbom ili drugijem načinom. Vasi Dubrovačke kire hode po mojemu vladanju trgujuće ... pravovjerno i pravim srcem držači je bezv visakoga zaleđi. Mon. serb. 2 (1189). Da vy držzu u vsakoj pravdi, ka(ke) vy je držzali dčtš i otkš ml. 25. (1234—1240). Da ga držzim u vsakomu počtenju. 481. (1458). Ke bog ľubi, često ih kara i kaštiga držeći na sem svitu s nevojami i s tugami. Transit. 75. Za ľudi ohele, ki siti pri svomu k tudem se propinu, i drže na domu ženu k'o robiju. I. Gundulić 147. Bijaše Laban držao vrlo loše Jakova sve vrijeme. M. Radnić 122a. Tu staricu ima držati kako ne ti jednoga bolesnika. M. Dobretić 93. Ne drže me, k'o se drži robe. Nar. pjes. vuk. 2, 373. Držacu te ka' i svoga sina. 2, 608. Držacu ga kako svoju glavu. 4, 66. Drži ga kao malo vode na dlanu. Drži ga kao oči u glavi. Drži ga u škripu. (Ne da mu se maći pe voji). Nar. posl. vuk. 70. Što je ona nu gore držala to je ona sve zdravija i lepša bivala. Nar. prip. vuk. 178. Julije držaše Pavla lijepo. Vuk, djel. ap. 27, 3. Uzmudijete i drže ga kao sveje rodeno. V. Bogišić, zbor. 307.

l. srodno je značenje predašiemu (kod k), kad uz objekat ima drugi supstantiv ili adjektiv ili druga riječ kojom se pokazuje, što je objekat subjektu, ili što ovaj misli da mu je objekat ili kao s kim s nim postupa. riječ koja ovo pokazuje može biti: a) u apoziciji. Ter hećš da poju, gdi mi nije vidjeti tebe, ku gospeju ja držim na svijetu. N. Najlašević 2, 51. Ti harnostim odgovarash, prijateja mene držeć. J. Kavašin 152a. Kapetane dragi! goru crnu drži domovinu. Osvetn. 2, 169. — u apoziciju ima i kako, kao. Mnisi stijahu se držati ga kako lajka. Mirakuli 7. Bogatac imadiše dosta ovaca, ubogi ne imadiše izvan jednu ovčicu, i držaše je kao čer. J. Banovac, razg. 106. *amo može spadati i ovo*: Šinagogu drža(h)u kanu mi sada crkvu. I. Ančić, vrat. 117. — b) u instrumentalu. Ja dragoga Menelaa držim sada gospodarom srca moga. G. Palmotić 1, 258. — c) u acc. s prijedlogom za (vrlo često). Da ima i da drži gospodina Stefana kraja za svoga srdčanega i navlašnega prijateja. Mon. serb. 211. (1387). Mi smo nega držali za kastolana i za starišinu. Mon. eroot. 227. (1527). Nega samoga za svojega pridragoga zarunika držaše. F. Vrančić, živ. 7. Drži slatko za gorko a gorko za slatko. B. Kašić, per. 71. Jer nije stvari, medu tvojjem ka je dari, da je ne držim za mrzeću. I. Gundulić 188. Čarovnici koji drže djavla za boga svojega. I. T. Mrnavić, nauk 1702. 16. Za inostranu djevojčicu veće tebe ne držimo. G. Palmotić 1, 129. On držaše za stražu jednu ženu slabu. M. Radnić 432b. Fratra, popa i Zudjela nemoj držat' za prijateja. (D). Postov. danić. 22. Koji trbu drže za boga. S. Margitić, fal. 15b. Nu drže za svoju gospodu i pomoćnicu. I. Đorđić, ben. 76. Drži ga kako od-

motnika i očitnika 'sit tibi sicut ethnicus et publicanus'. J. Filipović 1, 181b. Ko sve sinove božje za svoju bratju ne drži, ni boga ne drži za svoga oca. 1, 358b. Ni muž ne ima žene držat za služkinu. F. Lastrić, ned. 67. Drže svetoga Ivana za svoga braniteja. And. Kačić, kor. 70. Ja ću tebe za brata držati. Nar. pjes. vuk. 1, 603. De kum kuma ne drži za kuma. 2, 4. Ko ne drži brata za brata on će tudina za gospodara. Nar. posl. vuk. 149. Kejega rajnu vi Turci za naj milijega i za naj vjernijega držite? Nar. prip. vrč. 219. — d) drugijem načinom. Ne samo er toliko srčana prijateja požudu u mjesto od zapovijedi držim. I. Gundulić 2. Od naj dražih ona tebe dvorkinica drži u broju. G. Palmotić 1, 295. Ne držite kumo pod ľubovec. Nar. pjes. petr. 2, 9.

m. kao cijeniti (koje vidi pod I, 2), misliti da ko ili što (objekat) vrijedi više ili manje, svugda uz adverb ili druge riječi koje pokazuju koliko se ono cijeni. ovo se značenje razvija od predašnjega kod l. Za ništa držimo te likarije. Korizim. 41b. Imamo vladavce ľubiti, za veliko ih držati. Kateh. 1561. A8a. Sve držimo za niše. I. Ivanišević 280. Bog drži u maloj scijeni nestavne molitve. I. Đorđić, salt. 83. Za ništa držaše zemlju, ku im obeća. 364. Toma sveti jednako drži mormoratoru i ubojicu. A. Bačić 100. Nestorijani same dva prva štegod drže. 249. Da se rugahu drugim tlačeći ni i pod ništo držeći. F. Lastrić, od' 256. Pram strahom božijem svaki strah svitovni pod ništo drže. ned. 209. Keja mlogi ni pada što ne drže. svet. 168a. Latini ne drže za tolike Menijate pere, za koliko držaše učenici riči meštra svoga. A. Kanižlić, kam. 50. Jeda mogu za mañe držati one koji tako ne poste? 244. Car kardinala za veliko držaše. 730. Bogati poniženstvo i ubožstvo za nemar drže. 767. Nauk, koji se u knigah nahodi, za mlego držimo. utoč. 290. Dupusti i meni mlaest, da sva kolika zemajska i svitovna dobra za ništa držim. fran. 122. Oni pod ništo držan riči njegovo. E. Pavić, egl. 353. Jer se srebro u ona vrimena za ništo držaše i ciniaše. And. Kačić, kor. 228. Drži li sve pri bogu k'o ništa i kako nedostojno cjene ikakve? I. M. Mattei 135. Za malo držaše sva veličanstva. I. J. P. Lučić, izk. 14. Ali ako ja na dan današnji ukažem lik lasan i čudotvoran ali obćen, jeda li ga ne biste za veliku cinu držali? D. Rapić 51. Držali (su) Srbe za ništa. Vuk, dan. 3, 172.

n. credere, misliti što o čemu (kako je ili što je što), misliti da što jest, a) misliti što o čemu (objektu mješte kojega može biti i cijela rečenica s da, što, u starije vrijeme s jer, or, ili infinitiv). ono što se misli da objekat jest stoji: aa) u acc. kao apozicija. Dobra ne drži' za to ki t' slatko besidi. M. Marulić 130. Tko drži dan ili mlaec koji god nećesan. B. Kašić, zrc. 43. Malu stvar tu drže mzezi. M. Gazarović 29. Ne želi sam sebe razumna držati. A. Georgiceo, nasl. 5. Razlog si imo, tve ľubjene vitezove požaliti i držat ih izgubjene. G. Palmotić 1, 92. Naj veću držiš diku neprijatelj svrnut pleći. 2, 108. Mrtve držimo nesrčine. I. Ančić, vrat. 59. Likar drži ovu tvoju nemoć veliku. L. Terzić (B. Pavlović) 129. Siurt ovu Konstantina držali su pedepsu božju. A. Kanižlić, kam. 381. Ja ne držim tebe ni ostale poglavice nedostojne velikoga misništva. And. Kačić, kor. 90. Jal' ne bana držiš naj gorega? Ne držim te bana naj gorega ne te bana držim naj bolega. Pjev. crn. 1906a. — uz apoziciju može biti i adr. kako, kao. Držaše ga kako sveta. D. Baraković, jar. 71. Ne samo učena, da

još i kako sveta držahu ga. F. Glavinčić, cvit. 259. Ali ga ne držite kao neprijatelja. Vuk, pavl. 2sol. 3, 15. — *bb*) u *instrumentalu*. Koji je tobe seijenio i držao dobrijem i poštenijem krstijanom. M. Divković, bes. 289a. — *cc*) u *acc. s pridjelogom* za (*erlo često*). Da ga tako držati za luda ne bude. N. Dimitrović 19. Drže ga vazda za pjana. M. Držić 180. Božju rič za istinu drži. Kateh. 1561. F2b. Ti si živa . . . a ja te za mrtvu sad držah! D. Zlatarić 68a. Nihov trud za nepošten držahomo. F. Vrančić, živ. 25. Držahote za čas svoju i naj veću dik i slavu izgubiti rusu glavu. I. Gundulić 290. Drži vojška od Pejaka za viteza Sokolicu 438. Držimo za veliku našu sriču, or te mirna sad vidimo. G. Palmotić 2, 271. I za mnogu držim sriču, što te stekoh željenika. 2, 290. Držali ste za velik grijh samo želiti tuđe stvari. F. Lastrić, od' 180. Zašto svitovnja i vremenita drže za veću stvar nego za. ned. 356. Scinismo i držasino za korisno. A. Kanižlić, kam. 43. Jedan i drugi drži sebe za zakonita cara. 600. A za koga me vi držite? E. Pavić, ogl. 553. Nemoj držati za težak jaram podložiti se starešini. M. Zoričić, osm. 121. Koju mahnuti za veliku božicu držahu. And. Kačić, kor. 21. Da te ja ne držim za čovika poštena. N. Palikuća 55. Mi vas za svece držimo. D. Obradović, živ. 98. Ovakvi doisto nek sve slobodno za zločesta i nepravdna čovika drži. B. Leaković, gov. 8. Pa su ga druga braća držala za budalu. Nar. prip. vuk. 75. I sčaeše da ga ubije, ali se poboja naroda, jer ga držahu za proroka. Vuk, mat. 14, 5. To nijesam držao samo za prazne riječi. odg. na laži i opad. 12. — *dd*) u *podložnoj rečenici* u kojoj je da i *kopula*, a *subjekat* je ono što je *objekat* u *glavnoj*. Propetionu, koga mi ne držimo da jest bog. F. Glavinčić, cvit. 41b. Stvar, ku držim da je naj veća. G. Palmotić 2, 436. „Ecce homo!“ ovo čovik, koga vi držite, da nije čovik. J. Banovac, razg. 160. Ja vas drža(h) da ste svete čudi. Nadol. 26. Ono, što on drži da je laž. J. Matović 350. — u *veijem* je *primjerima izostavljeno* da i *kopula*. Držimo te od vridnijih. J. Arnoaldić 3. Kojeja jur držu u rajnu. Ant. Kadičić 69. — *b*) *misli* da *što (objekat) jest*. često znači *što* i *vjerovatno*. ono što se drži da *jest izriče* se: *aa*) *akucativom*. Ja ne držim svaka kako vi držite, budući da ja naslidujem Severa. Ovi biše eretik. J. Filipović 1, 163a. Ovo je držala i virovala crkva. A. Kanižlić, kam. 232. Ova otajstva i sva ostala svete vire temeljito držim. Ant. Kadičić 382. Ele drži slobodno rečena ozgor. M. Dobretić 477. — *bb*) *adverbom*. Kako drži nauk vere. Naručen. 84a. Bog nigdare ne umira, tako drži naša vira. M. Divković, kat. 158. Blagoslivjaše jih zlamenjem križa kako držimo. P. Radović, ist. 66. Negova opačna voja sudi i drži tako. nač. 105. Grei neka ne govore da imadu Moskoviju, jer ako u Moskoviji i drže kako drže Grei, Moskoviti Grei nisu, nego Ibirci. J. Filipović 1, 167a. Tako sudim, tako držim. A. Kanižlić, kam. 187. Protiva Kajetanu, koji tako držaše. M. Dobretić 37. — *bb*) *podložnom rečenicom* u kojoj je da. Kada se budete s nom pitomo razgovarati držu da ju čete pohvaliti. M. Marulić 4. Nemoj ti držati da je sve istina. 136. Ja držu, da je sagrišil. Naruč. 18b. Stanovitim zakonom držahu da je utonul. Mirakuli. 96. Mnozi doktori drže, da, kada se služi, za vsaku misu gre 100 đnaš v raj. Korizun. 22a. Očito ter držu da zaman ja dvorin. S. Menčetić 33. Mogal bi po tom verovati i držati, da je i sve ostalo izmišljeno. P. Hektorović 54—55. Ľudi, koji u sebi drže da mañe umiju. M. Držić 296. Ujaj i

drži da ćeš se sahraniti. M. Divković, nauk. 6b. Za to i držimo da je bila martira i mučenica. B. Kačić, is. 68. Držah da će stvar poći u ništa. M. Orbin 2. Držim, tacijeh iz krajina ljipijeh stvari da nosite. G. Palmotić 1, 148. Držim, da se neće protiviti ovomu nauku. P. Radović, nač. 50. Čisto držimo, da bi (ti) umrl za nas. B. Krnarutić 28. Dakle ludi puk držaše, od lupeža da 'e još gori. A. Vitičić, ost. 197. On držaše, da se šale. P. Vulečić 8. Grijehu rat zahiti, držeći da ćeš predočiti. J. Kavačin 402a. Ovo su oni kojino pod nikim zvizdam čine nike stvari, držeći, da od zvizda primaju kripot. J. Banovac, prip. 192. Ne imaš vire, jer držiš da je bog pravedan, a ne držiš da će ispuniti što je rekao. razg. 35. Ja držim da vam se ovo mučno čini J. Filipović 1, 11a. Temeljito držim da je duh sveti bog pravi. 1, 160b. Pojdi naj pri pomiri se s onim koji držiš da te je uvridio. 1, 463b. Pisaoći drže, da je ta kniža nezakonita. A. Kanižlić, kam. 207. Ne držiš da je bog prid obrazom tvojim. M. Zoričić, osn. 46. Stavno držim, da je purgatorio. J. Matović xi. Držim stanovito, da ću doprijet, dje i oni dopriješ. L. Radić 19. — *cc*) u *ovijem primjerima* u kojima je isti *subjekat* kod držati i kod *podložnoga glagola*, *mjesto podložne rečenice* s da *stoji inf*: Držeći (ja) svaki put na ljubav prignut' ću. N. Najesković 1, 159. Krv djetinsku kada proli (*trudi*), or ga ubiti s tijem držeše. A. Vitičić, ost. 245. — *c*) *misli* što (*objekat*) o *kome*. O broju redov različinim zakonom naučiteći drže. Naruč. 15a. — u *drugom primjeru* *mjesto pridloga* o *ima* od *s gen.*: Isto drži i od rečenara. J. S. Rejković 432. — *d*) *umjeć* se držim (*sa značenjem: mislim, čini mi se*) u *goror čim se slubi tvrdnja*. Na zbor primurdi areopagitskijeh starovječnika bi jedna pravda veoma čudna donesena, koju čete, držim, čuti dobrovolju. B. Zuzeri 198b. Da ja stavim u kadionice sunpora, pakline . . . sto biste rekli? Rekli biste, držim, da sam se snamio. J. Filipović 1, 290a.

o. *Kad objekat (obično stvar umna) znači da je subjekat* *dužan nešto raditi*, *značenje* je *da subjekat* *ono radi*, *a* *objekat* *je riječ, vjera, zakletva ili koja druga riječ što znači obećane*. *značenje* je *da subjekat* *vrši ono što je obećao*, i *proneseno* je *s toga što se samo obećane shrata kao stvar tjelesna (ruka onoga kome se obećava ili što drugo čim se čovjek kune, n. p. križ, jevanđelje) koju subjekat* *drži rukom pri obećavanju*. Da ne razdrujemo sije kletve s tobovu, na da ju držimo tvrdo. Mon. serb. 23. (1234—1240). Seineći svak na svit zakletvu da drži. S. Menčetić 319. Tko silom vjeru da, držati je ne ima. F. Lukarević 12. Svak vidi, tko pamot svu hoće postaviti, or vjere ni u čina nam ne drži ovi svit. D. Rašina 150a. Boje je ne obreći nego riječ ne držati. Nar. posl. vuk. 24. Drži riječ ka' i rešeto vodu. 70. Kad se ko zariče što da ne čini, pa ne drži riječi. Vuk, poslov. 86. Bokol drži riječ kao amanet. S. Ľubiša, prip. 8. Oj junaci! zavjet daste, al' ga ne držaste. Osvetin. 4, 56. A ovo je zavjet moj između mene i vas i sjemena tvoga nakon tebe, koji čete držati. D. Daničić, 1mojs. 17, 10. — *ovamo spadaju i orakovci primjeri*: Držeći cilovitu virmost svomu mužu. L. Terzić (B. Pavlović) 150. Nit' će (čena nauku) vire prikršiti, dal' će držat. V. Došen 109b. Da će čemu držat viru (*kraju sluga*). 232b. Ne držahu ovu vjeru ženidbeni. J. Matović 315. — *b*) *objekat* *je zapovjedil*, *zakon ili koja druga riječ što pokazuje da je nešto subjektu naredeno*. I veli vsim krstjanom da drže ove zapovedi

božje. Anton Dalm, ap. d^{2a}. Ja držim tvoje zapovedi. Kateh. 1561. F^{6a}. Jedan zakon Isukrstov drže i obslužuju. M. Divković, nauk. 71^a. Drž' moj zakon. I. Đorđić, salt. 279. Da bi pomôživije držao onu naredbu. J. Matović 483—484. Hajdanci drže svoj zakon, poste i mole se bogu. Vuk, živ. 269. Ako zapovijesti njegove držimo. Vuk, 1. jov. 2, 3. Držite dakle sve uredbe moje i sve zakone moje, i vršite ih. D. Daničić, 3mojs. 19, 37. — *amo spadaju i ovi primjeri*: Učite jih držati sve to, ča sam ja zapovedal. Kateh. 1561. A^{5b}. Držat njegovu odluku i voju rekao je takovu. B. Krnarutić 22. Neka drž'e što sam uređio da se drži. D. Daničić, 3mojs. 22, 9. — *c) objekat je vjera (u teološćinom smislu)*. Iže krtijansku veru držahu. S. Kožičić 50^a. Potribno je, da drži katoličansku viru. Kateh. 1561. E^{1a}. Koji držaše starn vjeru. B. Kašić, per. 195. Ne držeć jedine prave vire. I. Ančić, ogl. 15. Potribno je da drži katoličansku viru. S. Badrić, prav. nač. 17. Ispovidajuć temeljito i držeći svetu viru katoličansku. M. Dobretić 580. — *amo mogu spadati i orakovi primjeri*: Nije li zabranjeno opake nauke učiti i držati? A. Kanižlić, kam. 685. Eunomio drži nauk svetih. 729. Nauk koji je inako držao. Ant. Kadčić 70. Člane svete vire drž'mo stanovito, koji se ne mire, ni vide očito. P. Hektorović 46. Držeći tvrlo člane i istine katoličanske. P. Radović, nač. 131. — *d) objekat je nešto što čovjek vrši, opslužuje itd. po zakonima same vjere (vidi c))*; n. p. aa) *post*. Poste krkovne ne drže. Zborn. 163^b. Korizma, ku sada opomšnim crkiva drži katoličanska naučinom. F. Glavinić, cvit. 4^a. Razbojnik jedan zavitni post držaše. A. Kanižlić, uoč. 244. Oni drže poste. J. Rajčić, pouč. 1, 67. — i) *bedenje* I držaše velika denija. Nar. pjes. vuk. 2, 71. Drže denija. Nar. prip. vuk. 181. — *bb) blagdan*. Isporedi svetkoviti. Četiri velike blagdana Židovi držahu. F. Glavinić, cvit. 161^b. Zašto častimo i sveto držimo ne subotu, ma dan nedjeljni. J. Matović 355. Praznik prijesujuć ljebcova drži. D. Daničić, 2mojs. 34, 18. Držite subote moje. 3mojs. 19, 3. Drži dan od odmora. 5mojs. 5, 12. — *amo spada i ovo*: Držati koga sveca, imati ga za krsno ime: „mi držimo sv. Jurja“. M. Pavlinović. — *cc) amo može biti da spada i ovaj primjer*: Kalviniste, luterani, oni, ako su i krtijani, križ ne drže. Rišćani drže križ, ali različit od našega. J. Filipović 1, 23^a. — *e) objekat je riječ koja ne znači uprav dužnost, nego kao nekakav zakon što subjekat može sam sebi biti postavio. takova je riječ, n. p. način*. Način ki drži rimska crkiva. Naručn. 6b. I ti u dvih nezgodah kti' držat' način taj. D. Rašina 101^a. Nauka ti neću dati, kako se imaš tu vladati, koje držat s' nom načine. G. Palmotić 1, 295. Razlike načine u pisanju svomu držali su. I. Grličić xx. — *red*. Očemo držati ta red vsu ovu korizmu. Korizm. 2^a. Takov red žitku momu držat. P. Zoranić 2^a. U ovih zagorskih deželjah držali su i nesredan i naporit red. 19^a. Ne držati nijednoga reda. S. Budinić, ispr. 24. (*Bog*) red držati svemu svitu. G. Palmotić 2, 101. — *mjera*. U svemu, što činiš, drži način i mjernu. D. Rašina ix. Dokle prave on ne drži mire. M. A. Rejković, sat. D^{8a}. — *prilika*. Zemljovlastci tu drže priliku J. S. Rejković 1. — *put*. Držat čistine put M. Marulić 61. Ki drži put pravi. 101. Vekši del gre v pogibel i drže put neje. Transit. 257. I božje ljubavi za tim ti liti dati (*hog*), bogoljubstva pravi put u svem držati. P. Hektorović 56. Za toj ču sa svu moć naj preći držat put, da budem k tebi doć, da bih znal poginut. N.

Naješković 2, 82. Drugi put držati triba ti je. P. Zoranić 7^b. Koje pute da držimo, naša kćerca da nas sluša? G. Palmotić 2, 234. Eto izjadri nav kraja od Kastije, put pravo držaše, kud škriha grediše. Oliva. 21. Lagje naš duhovni put mogli budemo držat. I. Grličić 213. Budući oni voditelj, držali bismo pravi put. J. Matović 451. — *običaj*. Neke crkive vlašće običaje držu. Mon. croat. 108. (1470). Svaki svoje crkve običaj drži. A. Kanižlić, kam. 572. Ovaki običaj i danas drže naši Slovinci. And. Kačić, kor. 27. — *može biti i objekat koji ima osobito značenje, kao u ovijem primjerima*: Počten stan i življenje pred ljudi držaše. Anton Dalm., ap. 66^b. Imamo sve življenje života našega mudro držati. Kateh. 1561. B^{2a}. Odluci svoj stan i življenje držati po voji božjoj. F^{5b}. Eugenija svet život držaše. F. Vrančić, živ. 78. Ako ne navikne držati ovo nepovinstvo i priprošćinu. Transit. 81. Crkvenici jesu čistoću držali. A. Kanižlić, kam. 222. Komu čeljad čistoće ne drže. J. S. Rejković 28. — *f) prema značenju kod a) (isporedi osobito ovdje prvi primjer)* mogu spadati amo i orakovi primjeri u kojima je objekat ljubav, prijateljstvo ili što slično. Prava goj držati se vanu i pravu veru. Mon. serb. 2. (1189). Mi držimo svako prijateljstvo k vam. 537. (1451—1487). Čiča ljubve, ku držaše k ređu našemu. Mon. croat. 181. (1500). Aleksandar neja ispitavaše, hotijujući poznati, kakovu ljubav k nemu drži Aleks. jag. star. 3, 303. Drži prijateljstvo s Isusom. M. Radnić 28^a. Kako će držat prijateljstvo s njegovim neprijateljima. M. Pavišić 49.

p. značenje može biti: vršiti, kao kod o, ali se kod toga ne misli ni na kakvu dužnost. a) radnja što se tako vrši može trajati dugo vrijeme i sastojati se iz nekoliko djela. objekat može biti n. p. straža, pomna itd. Kraj drži dobru stražu, kad carevu vojsku, kuda obrne. Mon. croat. 217. (1526). Imaju držat veliku pomnu svrhu ubozijeh. I. Držić 255. Mi smo (*andeli*), ki držimo srčnu bljadu svakom' od vas ne zaludu. J. Kavačin 504^a. Takvi virno drže stražu. V. Došen 126^b. Da stražu drže u palacu. A. Tomiković, živ. 80. *uprava, razlog, račun*. Mladić pišaše i držaše razlog od ovac nikoga kneza. Đukjain 28. Na vratu jest vratar držeć broj i razlog. D. Baraković, vil. 304. Shakespeare je držao upravu svoga kazališta M. Pavlinović, rad. 104. *zanat*. Držali su taj zanat Etrusci. M. Pavlinović, rad. 20. *kniga u koju se često što zapisuje*. Držito li knige od vjenčanja i od krtjenja, stavljajući u ne pomniivo imena onjih koji su primili ova svetovita? D. Bašić 260^a. *rat*. Rat nepravu drža mnogo vrime. D. Baraković, vil. 149. *mir*. Imaju mir s Turci držati. Mon. croat. 243. (1543^b). Koji ovaki mijer čine i drže. M. Divković, bes. 444^a. *mučanje*. Pečat ispovidi razumi se ono visoko mučanje, koga je dužan misnik držati u svemu što je razumio i čuo na ispovidi. J. Banovac, razg. 251. — *b) objekat može biti nešto što se jedan put vrši, kao što je u ovijem primjerima*: Vsi veliki veselje držaše. F. Vrančić, živ. 39. „Te deum laudamus“ u Pragu držaše. A. J. Knezović 268. Da su neznabožci držali još i onda bal, poklade i druge šiparije M. A. Rejković, sat. A^{7a}. Ne hotući biskup držati ređenje. Ant. Kadčić 5. Slobodno je veseliti se i gozbu držati. I. Velikanović, uput. 3, 221. Igre neki dan 'mi kod Zvečna kozarske držeć pod Lučicom. M. Katančić 52. Poltakne starišnje crkve da sakupe i drže jedan sabor. A. Tomiković, živ. 275.

q. uz vršenje kao kod p misli se da subjekat ima mjesto gdje se ono vrši kao svoje. Držao

dučan. Vuč, prav. sov. 71. Ovdje je jedna krčmarica, voštarija drži. M. Držić 407. Držati gostionice, „cauponor“. A. d. Bella, rječ. 372^a. Koji drže skup od igrača na karte. M. Dobretić 98. Držati škulu, učiti djecu. J. Mikaja, rječ. 86^a. Oliva dvorkinje svaki tog učaše, štiti, pisati, ter škulu držaše. Oliva. 26. Za tebe naj boje bi bilo da gdi školu držiš. D. Obradović, basn. 326.

r. činiti da više stvari stoji zajedno i da se jedna od druge ne dijeli, ili, ako je objekt jedna stvar što se sastoji iz više dijela, ne puštati da se rastavlja u dijelove. a) uopće. Kako no uzao drži i stiskuje jedan kraj i drugi, da se ne ospe. M. Divković, bes. 44^b. Nar. ima čavle, ki ju ukup tvrdo drže. F. Glavinčić, cvit. 116^a. Jedva mu koža kosti drži. Nar. posl. vuč. 111. — i u prenesenom smislu, kad je objekt stvar umna. Ne drži na sviti prijateljsvo druga stvar, neg li har primiti i učiniti drugu har. N. Dimitrović 13. Ovo sad me tilo s dušome što drži, smrt boće nemilo na prešu da sprži. N. Našeković 1, 299. Posluš drži sklad među anđeli. J. Banovac, pred. 79. Ljubav je ove dvj crkve složne držala. A. Kanižlić, kam. 435. — b) kad je subjekat posuda ili takovo što a objekt što žitko ili sitno, znači: ne puštati da ovo istecē ili izašpe se. Ne drže prosa šuplje vreće, a ubog čovjek ne ide u vi-jeće. (D). Poslov. danič. 71. Iskopali su seli bar-jevoce, koji držat vode ne mogu. F. Lastrić, ned. 223. U onu staru gustirnu, koja vodu ne drži. And. Kačić, kor. 38. Tvrda vreća prolu drži Nar. posl. vuč. 312. Drži riječ ka i rešeto vodu. 70.

s. subjekat je kao kod r, b) a objekt je mjera kojom se pokazuje, koliko čega žitka ili sitna može stajati u onome. Bilih ondi šest kamenijeh sudof koji držahu svaki dvi ali tri mire. I. Bandulavić 21^a. L. Terzić 263. joann. 2, 6. Kojijeh svako (pilo) držaše po dvije oli tri stotine litara vode. S. Rosa 191^a. U nemu je čaša od bijura, ona drži tri litre rakije. Nar. pjes. juk. 167. Pa donese zlatnu kupu vina koja drži četrnaest oka. Nar. pjes. petr. 2, 142. — amo spada i ovaj primjer. Kako će moć pakao uzeti i držati toliko ljudstvo. M. Orbini 252.

a. pasivno.

a. uopće. Žena ka biše držana tako dobra i sveta. Mirakuli. 133. Justin mlajši držan od Justinijana v polaci jakože sin. S. Kozličić 42^a. Jere čes držan bit ođi svih paludan. P. Zoranić 52^a. Ki smo svud držani za najbolje zatočnike. G. Palmotić 2, 395. Da nisu tako bogati, pošto-vani i drugako držani. P. Radović, nač. 205. Tijelo ima biti držano tvrdo, neka se ne odmetne protiva duši. M. Radnić 414^b. Od svakoga bili poštovani i držani za dobre. S. Margitić, fal. 139. Nijesi dostojan biti držan od boga na ženji. I. Grličić 212. Tijelo . . . u dobru držano. 259. Nitko nještu u svojemu nije držan za proroka J. Kava-riću 162^b. Koji su na ovom svitu potlačeni, podrugani, i za ništo držani. F. Lastrić, ned. 434. Zato je knigaonica Focija za veliko držana. A. Kanižlić, kam. 10. Žene nepodne bili držane za rugo. And. Kačić, kor. 131. Nejmaj ga dakle ončas držana suditi. Ant. Kadčić 216. Kako je gdi običaj i kako je gdi do sad držano. M. Dobretić 43. Dosada sam bila držana za čistu di-vice. I. J. P. Lučić, razg. 41. Vino dugo držano. P. Bolić, vimod. 2, 31.

b part. pract. pass. držan vrlo često shrata se kao adjektiv i znači: dužan, ovo značenje postaje od aktivenoga kod 1, f koje je uzeto u prenesenom smislu, kao: (moralno) činiti da ko stoji vezan nekom dužnošću (nije potvrđeno nikakvim pri-

mjerom kao aktivni glagol). — s ovijem značenem dolazi od xiii vijeka (vidi kod b) aa) kod pi-saca (i u naše vrijeme u Dubrovniku) a između rječnika u Vrančićevu (obnozius), u Mikajinu (držan, dužan ‚obstrictus, devinctus, obligatus, mancipatus, addictus‘; biti držan ‚debetur‘, u Belinu (obligato, che tiene obligo‘ ‚obstrictus‘ 517^b; biti držan ‚debero‘ 725^b; na službu držan ‚mancipatus‘ 517^b; životom držan, držan glavom ‚vitam debere‘ 517^b), u Voltigijinu (obligato, tenuto‘ ‚verbunden‘), u Stulčićevu (‚devinctus, ad-dictus, debitus‘; biti držan ‚debere, devinci, ad-stringi‘). — ima i komp.: držanjiti. Nadoh se jošte po teži put držanjiti tebi F. Lukarević 2. Koliko bih držanja i dužnja tebi ostala. A. Gučetić, roz. jez. 92. Procijenih da sam naj drža-niji vašijem ga krjepostijem pokloniti. B. Kašić, fran. in. Er ista Arijadna nikoga nije držanja poslušati nego li V. G. I. Gundulić 2. Koliko jo čelade plemenitije, toliko je bogu držanje. V. Andrijašević, put. 3—4. a) u otijem primjerima vrijedi kao particip s značenem: (moralno) vezan, obvezan. Kim zakonom je držan človik i zavezan ljubiti drugoga. Korizm. 19^b. Osta kruto držana i vezana n ljubavi Isukristovoj Mandalena. F. Glavinčić, cvit. 231^b. S kojijema (slamenima) bismo neša imali kako držana zakladima. J. Matović 130. — b) kojemu je što dužnost; s kopu-lom: biti držan, debere. vidi držan, b. ono što je dužnost izriče se: aa) injunktivom. Da mi bu-demo držani onemu činiti pravinu bezu sutu-bine. Mon. serb. 37. (1253). Da in. sanz. držanz rečenu župu konavaosku ođa vsakoga inoga . . . da samz držanz ja brani. 415. (1451). Vsaki pop držan je stražu striči v noći. Zak. vimod. 61. Vazda smo držani hvaliti tvoje ime. M. Marulić 121. Jeli človik držan imiti skrušenje? Narucn. 53^a. Svak je držan uz prvo svoj poso načiniti, pak se tudijem briniti. M. Držić 498. Priti da imaju i da su držani. Mon. croat. 254. (1552). Tko godi hoće i žudi proštenja, držan će biti obluževat sve što nareduju proštenja. A. Gučetić, roz. jez. 19. Prije ispovijesti držan si dobro promisliti grijehle tvoje. A. Konulović 5. Nijesu sve žene držane udavati se. B. Kašić, pr. 92. Jeli bog držan ili dužan duši milost darovat? F. Glavinčić, svitl. 35. Sva moja ponanjanja, od kojijeh sam držan ispovijedati se. S. Matijević 15. Sved ljubiti muž je držan svoju drugu. G. Palmotić 2, 126. Držani smo stat na straži. P. Kanavelić, iv. 404. Držan si ljubiti dobar život. M. Radnić 21^a. Sa sve do biskupi jesu držani učiniti ispovijadanje od vire. M. Bijanković 2. Petar bi vazda držan udavati fale bogu. S. Margitić, fal. 77. Pastir je držan pasti svoje stado. L. Terzić 145. Jesmo li držani umriti rad bože ljubavi? H. Bonacić 60. Držani smo boga molit za svekolike žive i mrtve. J. Filipović 1, 328^b. Jesmo li držani i iskrnjega ljubiti? I. A. Nenadić, nank. 57. Riječ će napas onemu domaćinu: zasve da imaš način vratit tude, nijesi držan vraćat ončas. D. Bašić 15^a. Koga bi držan bio poslušati. And. Kačić, kor. 64. Bi li držan bio vratiti plaću koju je za misu uzec? Ant. Kadčić 83. Jesu li držani svi ljudi potrebitno oblužiti zakon? J. Matović 322. Koje obluživat je držan svaki kršćanin. A. d. Costa 1, v. Rekeš što bih držan riječi. P. Sorkočević 583^b. amo spadaju i ori primjeri: Otjuću (mi) oblužiti zapovjed, kako i držani jesmo. Mon. croat. 210. (1521). Ako ne ljudi kao dužan i držan jest. S. Budinić, sum. 30^a. — bb) zamjenicom srednjega roda u acc. Vsi jesmo držani ča je po zakonu. Korizm. 2^b. Što sam se držan čuo. M. Vetranić 2, 243. A što činiš.

držan ti si, i što činiti' mož' od vika. I. Gundulić 488. U pogovor ovo nije, što bili držan, to učinili. 505. A pripraviti nij' lutio ona, ka bi držan po naredbi. J. Kavačin 389^b. Čini što je držan, tko čini što može. (Z). Poslov. danič. 13. Što su držani zaključili po držanstvu? J. Matović 293. — *ce*) *dativom (rjčtoko)*. Tko držan jest zavitu čistoće? I. Zanotti, upit. 7. Svako djelo blago komu s zakona sam držan bio. B. Betera, čut. 25. — *dd*) *akuzativom s prijedlogom na*. Jesmo li držani na opsluženje od zapovidi? B. Kasić, zrc. 37. Na to nije držan čovjek. S. Matijević 61. Nijesam žena ja držana na junačko dugovaše. G. Palmotić 2, 122. A istumačivano da na post naš je puk samo u ove dni držan. M. Bijanković 20. Mati istoga našega spasiteļa ne bivši držana na ti zapovjed. S. Margitić, fal. 9. Na što je držan ko tuda uzimlje nepravedno ili čini štetu? T. Ivanović 61. — *ee*) *prijedlogom pod s acc. samo u jednom primjeru*. Da jedan koji želi ovi red ne zna da je podvezan pod zavit od čistoće i prima ga pod ovo neznanje li li ništa maše držan bio pod zavit? Ant. Kačić 43. — *c*) *kao dužan pod a, koji ima dug prema kome, ali se naj češće misli da je ovaj dug nešto dobro, milost, ljubav što je od onoga primio, s čega držan znači: zahvalun, hvarun. aa)* ne kaže se što je dug. Ja kraju držan sam. F. Lukarević 276. Ljubav ne zaveza, a gniv me slobodi; gniv, komu ja držan vazda ću jur biti, dokli god sunce dan zgar bude voditi. D. Rašina 125^b. Na obranu moju bi, pastiru, ti jedan, sanomu ja tebi držan sam ovi dan. I. Gundulić 166. Kralj Krunoslav sa svom kućom držan ti se još nahodi. G. Palmotić 2, 171. Bog držan nije nitkumu. I. Đorđić, uzd. 68. Ima se zafaliti bogu sanomu na dobića, i biti mu držani. J. Matović 516. — *u ovom primjeru ne znači zahvalun, nego dužan u užem smislu*: Nikomure nijesto (*grješkom nj. ne budite*) držani N. Rašina 32^a. paul. rom. 13. 8. — *bb)* ne izriče se što je dug, ali se pokazuje njegovu veličinu *adverbom* (može biti da u kojem primjeru treba shvatiti *adverb* kao *akuzativ*, vidi *cc*). Ki je veće držan bogu i veće ga ima ljubiti. Korizim 42^a. Veoma držan slavnomu narodu. M. Držić 62. Komu smo mi toliko držani i toliko dužni. B. Gradić, duh. 89. Koliko smo veoma držani tebi. A. Gučetić, roz. jez. 178. Nahodeći se ja naj veće držan. B. Kasić, is. xi. Veoma danas držan biti imaš višnijem bogovima. G. Palmotić 2, 142. Ovd i imamo promisliti koliko smo držani bogu. P. Radović, ist. 15. Vidi, da si im veoma držan. M. Radnić 386^b. Isuse! koliko smo ti držani i dužni za tako veliku ljubav? A. Kanižlić, uzr. 93. Koliko smo držani dobroti božanstvenoj. J. Matović 13. Da smo im u velike držani. A. Kalić 288. — *cc*) *što je dug, kaže se: aaa)* *akuzativom*. Držan mu si glavu tvoju. I. Gundulić 488. I, koju si držan vjoru kraju tvomu hoć' izdati. G. Palmotić 2, 33. Ako smo prem držani muki Jesukrstovoj spaseši i odkuplje naše. J. Matović 68. — *češće zamjenicom u acc.* Neću te ljubiti, neg priko me voje do smrti služiti; ter ti sam tog držan, za što ti obećah naj prvi on dan, kada se tebi dah. N. Najekšević 2, 97. Da od nemira ne umiram za veliko čudo brojim, u mom sreću er razburam što si držan, što dostojim. I. Gundulić 467. Što su držani pastiri od ove vrste ovcama? J. Matović xxiii^b. — *u jednom primjeru ima infinitiv nj akuzativa (neobično)*: Bože, kom' živjeti svako bitje držano je. I. Đorđić, salt. 20. — *bbb)* *instrumentalom (vidi i u Belinu rječniku)*. Držani smo častju

mnogom, draga kćerce, našim bogom. M. Divković, kat. 111. Kaži mi tve ime, da mi te ne zabit'; er ću ti sve vrime životom držan bit. I. Gundulić 166. Držani se glavom čuju. J. Palmotić 207. — *d*) *o onome što je ko dužan. neobično i rjčtoko*. Braneći dajati držani harač' ćesaru P. B. Bakšić 92. Ako sam držan vas bogu budući od noga stvoren (si totum me debeo pro me facto). I. P. Marki 83. Svojijeh podložnika sreća zlatnijem uzam od držanoga dugovaša k sebi priteže. I. Đorđić, uzd. iv. Vratieš čast držanu gospodinu bogu. S. Rosa 73^a. Među to s držanum poniženstvom oznanuje od toga svetoga oca. Ant. Kačić 287.

3. sa se.

a. pasivno. Ki se onada Rimljane držahu, a sada se zovu Črni Latini. Dukljanin 8. Ako bi se redi držali stanovitim zakonom. Naručn. 27^b. Vážani kandelu da držet se vsagda. S. Kožičić 14^b. Vo se za rog držti a čovjek za jezik. N. Dimitrović 18. Koja se svetkovina držala i služila za vlašitu svetkovinu rozarija. A. Gučetić, roz. mar. 49. Da se meu nima pir držti. F. Vrančić, živ. 16. Drži se, da nije grijeh smrtni. A. Komulović 6. Oni prvi običaj imao bi se sada oblužavati i držati kakomu jedan zakon. 42. Vrhlu glavo štiti pereni držti se od svih. I. Gundulić 521. Da vazam u neliju ima se držati. F. Glavinčić, cvit. 214^a. Razlikuje način koji se ima držati u ovom razmišljanju. M. Jerković 5. Pokle dobra posvećena crkivnom i svetim službam imaju se držati očinstvo, ali imanje Isukrstovo. M. Bijanković 148. U knjigah znanja njegova svi koji držte se upisani. A. Vitajić, ist. 434. Opačine za kripost držte se. S. Margitić, fal. 248. Blagoslov ambara, gdi se držti svaka vrsta žita. L. Terzić 333. Kako se držti blago u neseljini. J. Kavačin 305^b. Običaj, ki se držti u svakoj crkvi. H. Bonačić 10. Ni svaki kamen držti se za dragi. A. Bačić xi. Zašto je crkva sveta odlučila da se tako ima držati i virovat. J. Banovac, razg. 7. Da se simbol niceuski neuvrden ima držati i čuvati. A. Kanižlić, kam. 660. Da se držat put ne more gledajući na vrh gore. V. Došen 265^b. Da se ta stvar držti otajno. Ant. Kačić, kor. 160. Do sada zakletva bijaše u velikom poštehu i držaše se za svetu stvar. M. A. Rejković, sat. 8^b. Da se ima držati red u svakoj stvari. J. Matović 152. Da so je tada držao dan sveti gospodinov. 356. Koja jaja za zimu se držte. J. S. Rejković 341. A što će indii biti od vašara, koji se u naj veće svetkovine držte? B. Leaković, nauk. 502. Stolna crkva u kojoj se je okružene držalo. A. Tomiković, živ. 368. Vjera je da se držti a zakon da se brani. Nar. posl. vuk. 36. Ko jedan put ukrade, uvijek se za hruza držti. 141. Koji bi se držao među nima da je naj veći. Vuk, luk. 22, 24. Čose, koje se držte za mudre i lukave jude. poslov. 295. Djeca držte se pod vlasti obično dok se ožene. V. Bogišić, zborn. 292. U Nevesinjskom kraju zadruga se držti tvrdo. 321. Ovi se posti naj tvrde držte. M. D. Milčević, živ. srb. 1, 31.

β. recipročno, kad jedno držti drugo. Pušajte se, bele ruke, ne držite se. Nar. pjes. vuk 1, 173.

γ. reflektivno.

a. stajati (i micati se) na jednom mjestu ne odlajući se od nega. Daleko se držti od luke, ako na zlo neć' stupiti. G. Palmotić 2, 46. Držati se vrh vjetra' znači opirati se vjetru, da ne nosi ladu kud puha. L. Zorc, rib. ark. 10, 227. — *i u prenesenom smislu*. Od strašne pokore malim so duša u tilo držaše. Živ. jer. star. 1, 231. Dan i noć na službu njegovu držat se. F. Gla-

vinić, cvit. 453^a. Drži se na visoko, jer trügt sich hoch¹, elate se gerit¹. Vuk, rječ. 189^b.

b. *eijeniti se* (vidi I, m i n). a) *predikat je u nominativu*. Ja bih se veoma blažen i bogat držao. M. Držić 402. Ni ja se ne držim dostojan. Anton Daln., nov. tešt. 192^b. Luc. 7, 6. Koliko bi se ti sričan držao. P. Filipović 52. — b) *predikat je u instrumentalu*. Cesarom on se drži. M. Divković, plač. 13. Ki se drži sad junakom. P. Hektorović (?) 156. — c) *predikat je u akuzativu s prijedlogom za*. Ne držim se još za kriva. G. Palmotić I, 222. Jeli indij vridno, da se za dobre i čestito drže? B. Leaković, gov. 62. — d) *mješte predikata ima drugih riječi što stoje adverbijalno*. Ja se držim u veliki počtenji bitoj od reda Franciska. Korizma. 12^b. Kol' je mudar ki u svemu drži se taj za ništare. J. Kavašin 167^a. I po slavnom tome smijenju držimo se u poštenju. 420^b.

c. *stajati dnpke* (vidi I, g). Držati se već ne može, žalosno se primemože. M. Divković, plač. 6. Drž' se ležeci. (Reče se u šali onome koji padne). Nar. posl. vuk. 70.

d. *ne gimiti* (isporedi I, h), *trajati*. a) o *čeladetu*. aa) *uopće žičleti, ne umirati*. Razložit se zato hrani da se drži. V. Došen 180^b. U koga se ne drže deca, kum gleda da nađene kumčetu ime. M. Đ. Milčević, živ. srb. I, 33. Komo se ne drže deca, ovdve žena kad je trudna popa. I, 85. — bb) *ne samo žičleti, nego i ne gubiti zdravlje i snagu, ne starjeti, ne harati se*. Koji (judi) no stare, nego se diže jehnako. Vuk, poslov. 224. — b) o *stvari neživoj* (ovdje ne gusiti se). Koje (sviće) plamen drži se dokle teče lijesa. M. Rašić 13^a. — c) o *stvari umnoj*: *jednako vrijediti, ne gubiti svoje vrijednosti*. (Ako se zaruč) slobodan s rabu, drži se matrimonij i tvrt je. Naručn. 62^b.

e. *po predložnjem značenjima* (kod c i d) *može značiti i: ne pustiti se, čuvati se, biti na opreza, braniti se*. Drži se, imaj var, brani se i bori. D. Baraković, vil. 72. Tko viče: drž' se, pazi se, biži, ukloni se, oni ne misli raniti. F. Lastrić, nem. 428. Sano, braće, drž'te se junački. Nar. pjes. vuk. 4, 185. Drž' se dobro, Nestoploče Janko! 2, 142. Drž' se malo, ne upusti grada. 4, 211. Drži mi se, Rusinska kraljevo, silnu ču ti vojsku nakupiti. Pjev. crn. 32^b. Diž' se, projo, na svađbi sam bila! (Kad ko poslije kakve časti jede nanovo). Nar. posl. vuk. 70. Ne mogoše se više držati pred neprijateljima svojim. D. Daničić, sud. 2, 11. Brate Mirko, drž' se na mečlanu! Osvetn. 2, 136. Van s nasapa ženo se cirliču, a latovi: ,Drž' se Mujo! viču. I, 35.

f. *shvatitiš* (rukama ili drukčije) *što ne puštati, ili* (subjekt može ne biti čelade ni životinja) *uopće stajati posve blizu čega* (dotičući se ovoga), *ne ostarjeti, prionuti. ono što se ne pušta izriče se getivom ili uz neke prijedloge*. a) u *pravom smislu kao što je sprijetla kazano*. aa) *s getivom*. Od velike pokore jedva se moji udi tila držahu. Živ. jer. star. I, 229. Na zlatu jabuku stah i vile držec se. P. Zeranac 6^b. Drž' se mede kolovoda. (Z). Poslov. danić. 20. Drži mu se skuta. (Z). 20. Drži se lupar nrlkijente (Z). 20. Sve se žile glave držce. (Z). 119. Ni koña se držati ne mogu. Nar. pjes. vuk. 2, 358. Do jo jele držao se stabla. Nar. pjes. juk. 170. Drži mi se ruse plutenice. Nar. pjes. petr. I, 230. Drži se (koga ili čega) kao pijan plota. Nar. posl. vuk. 70. Drž' se kume zida. (Reče se u šali pijanu čocku). 70. Drž' se plota Vukota! (Govori se strašljivcu, a i pijanu čocku kad posrće). 70. Žilo se korijena diže. 81. — i u *metaforičkom*

smislu: Drži se dakle ovi član gornjega člana. J. Matović 83. Drži se glave a mahni se nogu. (Idi gospođara, a prodi se mladijeh). Nar. posl. vuk. 70. — bb) *s prijedlogom za s acc*. Bog tako i(h) je (učesa) stavio, da se ni za što ne drže. J. Filipović I, 60^b. Kad se drži za prag kući, kaže da će svo potuču. V. Došen 422^a. Za grano se fataju i vrata. J. S. Rejković 237. Osta Mara držeći se za vrata. Nar. pjes. vuk. I, 401. Drž' se zub'ma za vjetar. (Kaže se u šali kad ko padne ili posrne). Nar. posl. vuk. 70. — ce) *s prijedlogom o s loc*. Ne držaše mu se izvan o koži. J. Banovac, pred. 143. Čine stat iglu, da se ni o čemu ne drži. J. Filipović I, 60^b. Kojijem djetecuš Jezus držaše se o utrobi. S. Rosa 183^b. Ja s' ne mogu o koñu držati. Nar. pjes. kras. I, 70. — dd) *s prijedlogom pri*. Jošt se drže pri tijelu (udu). J. Matović 97. — b) *s imenom koje znači mjesto uopće ili kakvo mjesto osobito*: aa) *u getiviu*. značenje je: *ne ostariti ono mjesto, ne udaliti se od nega*. Npriprjat se grada svoga drža i s' nim se ne udrisno. G. Palmotić I, 216. Hvali more, drž' se kraja. (Z). Poslov. danić. 27. Drža se pustiñe. S. Rosa 30^b. Drugovat s' ljudma nečeš, dal' se držiš crne gore. V. Došen 16^b. Da se zato vavik lastovico crkvo drže. Nar. pjes. istr. 3, 21. Čuvaj puta k' Spuzu i Zabljaku, i Mirkova desna drž' se krila. Osvetn. 3, 73. amo može spadati i ovaj primjer: Za mnom hodi, moje se sjeni drži. M. Držić 342. — bb) u *instr.* s *prijedlogom s* i *subjekt je ime koje znači mjesto*. značenje je: *doticati se, graničiti jedno s drugim*. Kude se drže pokrajine našega kraja s čestitim carem. Mon. eroot. 243. (1513). Srčca me ljtje dovesti u jedan muo trijem koji se s nalvora držaše s kraljevijem mirome od dvora. M. Bunić 24. (Skandinaviya) od istoka drži se z gorami Kriñ. F. Glavinčić, cvit. xiv. — ce) u *acc.* s *prijedlogom uz*. značenje je kao kod bb). Jer nam se dižaše ujedno dom uz dom. D. Zlatarić 45^a. — e) s *imenom put* (svagda u getiviu). značenje je: *holiti jednako onijem putem, ne ostariti ga*. put može biti i u *prinesenom smislu*. Drži se puta, kojim si putovati počeo. A. Kanižlić, uoč. 301. Vajade da drugoga puta drži se. I. J. P. Lučić, razg. 14. Drž' se nova puta, stara prijateka. Nar. posl. vuk. 70. Držite se tog puta, pa čete me naći. Nar. prip. vil. 1867. 777. Bježanik se drži jednoga puta, a potjera sto. Pravdonoša 1852. 9. Hoće li se držati puta gospodnjega. D. Daničić, sud. 2, 22. — d) s *imenom nežive stvari u getiviu*. značenje je: *ne ostariti je za drugu*. Na prešlico ni gledati neče, neg se drži oružja svitloga. Nar. pjes. istr. 1, 12. — e) s *imenom stvari umne, osobito koje znači način žirčeta, način uopće, zakon, čije riječi, savjet itd.* značenje je: *po onome žirčeti i rluhati se*. aa) *ime je u getiviu*. Ca ti on pogrdi, ukloni se toga, a ča ti potvrdi, drži se onoga. P. Hektorović 16. Od mlada kunsleja čuvaj se, staroga se drži. M. Držić 250. On se božje riči tvrdo drži. Kateh. 1561. F⁶a. Način da bi im očitalova, koga bi držati se mogli. F. Glavinčić, cvit. 262^a. Drž' se svita moga. I. T. Mruvić, osm. 161. Drži se svjeta od stara, da ne hodi uz bedru za niñe. (D). Poslov. danić. 20. Držeći se tako tvrdo zakona. A. Kanižlić, kam. 562. Koga (ploda) moreš dati dosti kad se držiš poniznosti. V. Došen 17^a. Tu se čovik drži reda. 190^b. Zasto linao, ili prase mudrosti se jedne drže. 259^b. Ako ćeš se ti držati pravice. M. A. Rejković, sabr. 53. Ko se drži pravice, taj ne muzo kravice. Nar. posl. vuk. 153. Neka traži mira i neka se drži nega. Vuk, 1pctr. 3, 11.

Kroz sav jezik vađa da prođe i za sebe pravila: da postavi i pišući da ih se tvrdo drži. pism. 63. Čuvate zapovijesti njegove i držite ih se. D. Daničić, is. nav. 22, 5. Mi se držimo stare navade. S. Lubiša, prip. 115. Tvrdo se držao svoje odluke. M. Pavlinović, rad. 74. — *a) ovaj bi primjer mogao spadati amo:* Ali mi vazda držimo se vrimena dostogata i neistinoga, govoreći vazda: uničimo. P. Posilović, nasl. 6^b. — *bb) ime je u gen. s prijedlogom poleg. u dvojice pisaca iz Staronije xviii vijeka.* U istih pak riječnih držao sam se poleg imenovanoga slovnika. I. Jablanci S. Poleg kojih (zakona) vazda im se držati vađa. D. E. Bogdanić xii. — *f) s imenom koje znači čelade. aa) i subjekat je čelade. značenje je: stajati jednako s onijem čeladatom, ne ostavljati ga, pa po tome: pristajati uz ono, misliti kao ono, biti mu poslušnu, vjernu. ono ime može biti: aaa) u gen. Starci, starica se drže, a mladice neka s mlaci stoje. M. Držić 174. Bože, ki te se držo i boje. I. Dordić, salt. 195. Ostavise ga niti se ga više držahu. S. Rosa 96^a. Drži se starih prijateja. M. A. Rejković, sabr. 20. Tko se putem tebe drži. L. Radić 115. Drž' se nova puta, stara prijateja. Nar. posl. vuk 70. Kad kome svjetuje da se koga drži. Vuk, poslov. 8. Ljudi pak od Jude držaše se cara svojega. D. Daničić, 2sam. 20, 2. — *o) ovaj primjer može amo spadati premda je u genetivu ime živina; jer se orđje o živini kaže što se u predašnjem kaže o čeladetu:* Nek raj gorši drugi cine; držaču se ja živine. V. Došen 201^a. — *bbb) u instr. s prijedlogom s. Da ne možemo učiniti mira ni prijatejstva s hercegom Stjepanom ni s onemi koji se s njim drže. Mon. serb. 455. (1452). On se iz naj prije držao sa Stanojem Glavašem. Vuk, dan. 1, 71. Udavo 36 Turaka, za koje su im kazali, da su se s bogom držali. 3, 142. Oni su kazali da sam bio u Rusiji i da se s Rusima držim. G. Zelić 146. — *bb) subjekat je što drugo (u ovijem primjerima stvar umna). značenje je da ono stoji kod čeladeta, da čelade ono ima. Već nog zvizda nebo sdži i pržine siđe more, i sve listja na svit gore, veće to se dobra drži. A. Čubranović 162. Porugljivost se navadno drži duša razjadanih. M. Pavlinović, rad. 151.***

g. se gerere, podnositi se, vladati se, u moralnom smislu i u društvu. način kako se subjekat podnosi, vlada, izriče se adverbom ili drugijem riječima. Ki se budu mirno suprotiva vam držati. Mon. croat. 243. (1543). Dica imaju mudro i pametno držeći se reči. Kateh. 1561. C7^a. U koj časti ne kako žena, nego kako srčen držaše se človik. F. Glavinčić, cvit. 306^b. Držati se postidno. A. Kanižlić, fran. 182. Dobričke divojke, drž' te se oholo, zaš mi vas gledaju si gradj okolo. Nar. pjes. istr. 2, 146. — *može biti izrečen i ovaj primjer kome se subjekat nekako podnosi, i to, ili instrumentalom s prijedlogom s:* Kako se imaju držati gospodari (s) slugami svojimi. Kateh. 1561. D5^a. ili prijedlogom suprot: Ča jest svojoj gospodi dužan, kako se ima suprot noj držati. Kateh. 1561. D2^b. Kako se ljudi suprot bogu nositi i držati imaju. D6^b — *i obzirom na tijelo. Drž' te se zapregnutijeh leđa. S. Rosa 111^b. Svaki dan vađa jisti i čisto se držat. M. A. Rejković, sabr. 31. Za to lik je: držati se vručē. J. S. Rejković 106.*

II. nepredložno.

a. značenje je aktivno, ali nema objekta, ili zato što je poseć opće naruci ili što mu se je lako domisliti. a) kao nositi na sebi, podnositi, isporodi 1, 1, g, a). Mili bože, zemlja držat neće, ako kroće preko polja ravna. Osvetu. 2, 120. Pol

nogam im zemlja grmi stojna, kako drži, ni prosjest se neće! 2, 159. — *b) kao kod a), ali u prenesenom smislu: tolerare, podnositi, trpjeti.* Kriv je oni ki počina, a ne ki se sili opire; nije moć držat, nije načina, kad se oružje pak podire. G. Palmotić 2, 480. — *c) spojivati vrijednost, cijentiti, vidj I, 1, m, s adverbom; ime onoga što se cijentiti stoji: aa) u acc. s prijedlogom na. A ti tako malo na sebe istoga držiš, ne ktijući po naj mañemu križu biti baštenik krajevstva nebeskoga? D. Rapić 224. Ali on nije mlogo držao na ova ñiova ukazana. A. Tomiković, živ. 174. — *bb) u gen. s prijedlogom do. Držao je do ñegova pošteña. M. Pavlinović, rad. 24.**

β. postaje od refleksivnoga izgubivši se.

a. trajati, vidj I, 3, γ, d. a) o čeladetu, vidj držeć. — *b) o stvari neživoj. Nek sn'jeg pane o Mitrovu danu, neka drži do Đurđeva dana. Nar. pjes. petr. 2, 3. Konop što se za kraj veživa zove se 'prudjes', a taj položaj lade nazivju 'stat na prudjesu', traje li lada u toj bezbjedenosti, kažu 'drži'. L. Zore, rib. ark. 10, 325. — *c) o stvari umnoj. Veselje ñegovo ne drža dugo. D. E. Bogdanić 16. I na Stambol on nametnu namet... to uzima nebrojno blago. tako drža tri nijesoca dana. Nar. pjes. vuk. 2, 389. — *vidj I, 3, γ, d, c). Iстина katoličanska, da je duh sveti pravi i istiniti bog kako otac i sin, stanovito drži. J. Filipović 1, 160^a. Zaručena ne bi držala ni dobra bila. M. Dobretić 416. Zenidba ne bi bila ni dobra ni vajala niti bi držala. 475.***

b. držati za što, kao držati se za što, vidj I, 3, γ, f. a) bb). (u obzvu je primjera metaforički smisao). On drži za timun, ñemu sve (je) u ruci, jak drugi Salamu ređuje meu puci. Đ. Baraković, vil. 112. Držali smo za jedno uže s ostalim Srbima i branili svojju neodvisnost. S. Lubiša, prip. 16.

c. subjekat je ime što znači mjesto. značenje je: pružiti se, graničiti, isporodi 1, 1, 3, γ, f, b) bb) i cc). Ođ Vlastice kako držete gore. Mon. serb. 38. (1253). Kako godi drži dionica po kraju tako je ñegovo do po riko. Stat. pol. ark. 5, 284.

d. kao voditi nekijem smjerom, isporodi I, 3, γ, f. c). (Razbojnici) počese držati za ñimi. Transit. 228. Kad pređeš one vratnice, drži desno. Nar. prip. vuk. 23. — *može biti da amo spada i ovaj primjer u kojem je od hoda (ili micanja uopće) preneseno na pjevanje. Obavda klišoše, pisam zañinučj, jedan niže držeć, drugi više pojū. P. Hektorović 22.*

e. vidj I, 3, γ, f, a) aa). ime drugoga čeladeta stoji: a) u istr. s prijedlogom s. Da budemo suprotiv hercegu Stjepanu Vukčiću i kž svakomu inomu tko bi s ñim držažo. Mon. serb. 454. (1452). Bog z nami drži i nas čuva. Kateh. 1561. E7^a. Ondi z bogaboježnici držaše, z učenicima se nahajaše. F. Glavinčić, cvit. 67^a. Toga ljubit ki će s ñim držati. A. Georgiceo, nasl. 81. Tko drži s bogom, malo se stavlja od tuga. I. Dordić, salt. 325. Zašto bo drži s papom. A. Kanižlić, kam. 856. Boje bi bilo, da smo držali sa ostalim Srbima. S. Lubiša, prip. 17. — *b) u ovom primjeru držati od strane čije ima isto značenje. Nigda ne drži od strane ženine. Ant. Kaldić 244.*

DRŽAV, f. vidj država. — U nekijeh piscaca (rijetko) od xv do xviii vijeka. Komu ne biše par u asirsku držav, M. Marulić 41. U Nazianzu, državi od Kapadocije mestu. F. Glavinčić, cvit. 135^a. Svete oce on izbavi iz paklene to državi. S. Margitić, isp. 247 — Čudnovato je i posve osamljeno značenje u ovom primjeru: Što u usta ulazi, u utrobu i u držav pode. N. Rašina 63^b.

(quod in os intrat, in ventrem vadit et in secessum emittitur). mat. 15, 17.

DRŽAVA, f. possessio, imperium, regnum, civitas, provincia, regio, ager, *stanie onoga koji što drži* (vidi držati osobito pod I, 1, b) i *ono što se drži*. — *isporedi držav i državina*. — *Ake se mjeđa u gen. pl. država*. — *Postaje od osnove drž glagola držati nastavkom ava*. — *Riječ je praslavenska, isporodi stslav. država, rus. держава, pol. dzierzawa*. — *Između rječnika u Vrančićeu* (ditio; provincia; regio); u *Mikašiniu* (država, rusag, zemlja, regio, ora, plaga; država, gospodstvo, ditio, status; država, kraljestvo, regnum); u *Belinu* (ditio) 850^b, 707^a; territorium 729^b); u *provincia* 594^a; diocesis 259^a; regio 535^a; ager 270^b); u *Bjelostjenceu* (darsbava v. darsava, ali oovga nemo), u *Voltijijinu* (država, vilae, distrete, paese, territorio, e regno, gobiet, reich); u *Stubičeu* (regio, ora, plaga, status, ditio, provincia, firmamentum); u *Vukovu* (1. der besitz, possessio; 2. der staat, civitas); u *Daničićeu* (imperium) vlast kojom se drži; što se drži, što je pod vlašću nekogoga gospodara; što od take države drži ko posebice).

a. possessio, ditio, imperium, *stanie onoga koji što drži, ima, vlast kojom drži, osobito kod vladavina*. Prijemu vsu državu srpskije zemlje. Mon. serb. 104. (1833). U kojoj župé konavalskoj občasno se postaviti je (*Dubrovcane*) u državu i u oblasti i u gospodstvo. 218. (1391). Izdržati grad. Dubravniki vs plni državi. 257. (1405). Hristu komu jest slava i država v veki vök. amen. Pril. jag. ark. 9, 104. (1468). Daću tebe zemlju Skenderiju u državu za života tvoga. Nar. pjes. vuk. 2, 150. Hoću tebe, slugo, pokloniti u državu zemlju Bosnu slavnu. 2, 170. Mene predo moja gospodstva i država moja kraljevina. 2, 565. Kome je slava i država va vijek vijeka. Vuk, 1. pr. 4, 11. — u *prenesenom smislu*. Od države grijeha i od oblasti tmina izbačeni. J. Matović 327.

b. civitas, respublica, *svi ljudi i zemlje koje se zajedno vladaju i vlada sama*. Božicu za smirit trjeba je, da jednu djevicu država noj daje. F. Lukarević 18. Zenska svjjes mnokratu gradove privrati, pogubi države. G. Palmotić 2, 93. Kako vidimo da je na vrati(h) jednoga grada ora o od dvi glave, poznamo da je grad cesarov; tako kad vidimo da je lav krilat, dedemo u poznađe da je privred države mletačke. J. Filipović 1, 15—16. Dospjet će cesarstva, kraljevstva, države. D. Bašić 282^a. Takovi početak morao jest biti ne samo Asirije, veće i mloziej drugih država. D. E. Bogdančić 22. Svijetli knaže tako odgovara: *Fala vama i mojoj državi*. Nar. pjes. vuk. 5, 277. Bašani se i sad broje u Tursku državu. Vuk, nar. pjes. 4, 12.

c. u konkretnom značenju, *ono što se drži*. a) *sve zemlje koje su pod jednjem vladanjem*. Biti jemu kralju vse sije države. Mon. serb. 13. (1222—1228). Da gredu ili na Zetu na Balsoče a ili na državu kneza Vojslava i u zemlju carstva ni. 168. (1360). Tri ovi kralji u svojih umrihu državah. F. Glavinčić, evit. 6^a. I sve sile ti pripravi koje imaš u državi. S. Margitić, isp. 194. Ove bo kralje bihu pogubili i njihove države osvojili. And. Kačić, kor. 102. Ima, gospo, u državi našoj ravno polje široko Kosovo. Nar. posl. vuk. 2, 890. Pa se niđe držati ne mogoh u državi Jerine proklete. 3, 2. I nek poje crkva Rosalija u državi cara otmanskog. 3, 65. I svu tvoju do mora državu. Ogl. sr. 3. Vajalo bi ovdje da graniči s dubrovačkom državom. Vuk, poslov. xviii. — b) *provincia, jedan dio države*

(pod a) *koj koje je osobito vladavie*. Po svih državah i rusazi cesarstva svoga. Živ. kat. star. 1, 218. U Guasconiji, kraljevstva od Franco državi. F. Glavinčić, evit. 7^a. U onomu kraljevstvu jesu mnoge države. I. T. Mrnavić, ist. 38. Razdeli kraljestvo persijskono u 20 orsagov ali državi. P. Vitezović, kron. 16. Gorovim, kako se govori u državi splitskoj. L. Terzić viii. Kako ti su kleti Turci sve države zapljene. Nar. pjes. miki. beitr. 1, 35. Po svim mistin, državam i banovinam od Egipta. And. Kačić, kor. 43. Države se Galilea zvaše. Nadod. 16. U države narod razdiliše. M. A. Rejković, sat. B5^b. Pilat vladavie državom žudioskom. J. Matović 42. — c) *kod crkmonoga vladavina*. a) *diocesis, ono što je pod vladanjem jednoga biskupa*. Episkopi jesu poglavice svojih država. A. Kanižić, kam. 81. (*Biskup*) u kojega si se državi rodio. Ant. Kačić 105. Svaki biskup u svojoj državi zabraniti će. I. J. P. Lucić, nar. 85. To tiče biskupa, od kojega e države žakan. M. Dragičević 12. — b) *parocia, parochia, što je pod istjem župnikom, nurija*. Ovi pop imaše u svojoj državi jednoga čovjeka bogatca. M. Divković, zlam. 47^a. Kurat držan je pod smrtni grijh, podati ovi sakramenat dušami svoje države. L. Terzić 115. — c) *provincia, kod fratarskih redova nekoliko manastira pod jednjem poglavicom*. Države Bosne hrvatske apostolskoga pripovilava. F. Glavinčić, evit. i. Roda s. Frančeska male bratje, države Bosne. S. Matijević i Gdje su ostali mnogo vridjedni te države redovnici? J. Kavačin 95^b. Po fra Andriji Kačiću stocu jubitonom reda male bratje s. Frane, države pris. okupitelja u Dalmaciji. And. Kačić, razg. i. Sadašni mnogo častni poglavar onda kustos države M. Katančić 44. — d) *regio, upće mjesto prostrano, zemlje, kraj*. Činim put u jednu državu daleku. M. Orbin 76. Znaj, da bistre ovoj vode ne počinu ni izviru u državi ovoj plodnoj. I. Gundulić 93. Da jezik naš po vnojih državah jest razstrkan. F. Glavinčić, evit. xx. U istoj jednoj državi nešto prodjeno, a nešto u kratko jednu istu riječ izrica. R. Gamašić 67^a. Neumrlu ćeš čas dobiti i državu rodu tvoju od prihora osvetiti. G. Palmotić 1, 152. Vrti se i protiče po državah dalekih. P. Radović, nač. 31. Niko ne može bolje dati na znače, što je i kakva je jedna država, nego čeljade koje se je rodilo i ondi provodilo svoj život. A. d. Bella, razg. 239^a. Egipt, država na granicah od zemlje evrjenske. I. Đorđić, uzd. 206. Po naredbi očevoju u druge države ide. J. Filipović 1, 197^b. Povrati se u svoju državu. E. Pavić, ogl. 293. Iz koga si njestia i države? Nar. pjes. vuk. 5, 533. — *Kod pisacu o rajju, nebu*: Ruke podvižu k nebeskoj državi. M. Votranić 1, 131. U višnoj državi. 2, 42. Da ti s. Mihajlo privede u državu nebesku. M. Orbin 132. U rajskoj državi. I. Ivanišević 12. Prisastje u rodu svijem ljudina državu od nebesa. I. Đorđić, salt. 429. (*vidi*): država nebeska, coeli firmamentum. J. Stulli, rječ. 1, 104 s *dodatkom da je uceto iz brevijara*). o *paklu*: Sedam rik jacih i strašnih po paklenoj državi činahu. P. Zoranić 9^b. Prognauna u dolinu i državu sjene od smrti i od suza. B. Kašić, nasl. 237. Strosše se sve države, gdi različejan stan je muka. I. Gundulić 67. Kada u strašno jades blato dol paklenoj u državi. A. Vitičić, ost. 329. *amo spada i ovo*: U države plandovanja na zlatnijeh kolih ulazi se. (Z). Poslov. danić. 139. — c) *ager, praedium, zemlja što ko ima kao svoju, rudi bastina*, 2. *Prispaše* dedine naše zemlje i sela i države. Mon. serb. 38. (1253). O Izraelce, koliko je velika lica (piza)

gospodinova i nesmirno misto države njegove! Bornařin 98. baruch. 3, 24. Vazinajući za svoju zemlju jednu državu tuju. P. Radovčić, nač. 56. U gospodstvu ostal sama nad obilježim državama. I. Dordić, uzd. 18. Gizi sluga Elizeov nastojašo primiti novaca, da za ni državu sebi skupi. E. Pavić, ogled. 324. Težakā, koji žineše države vaše. J. Matović 398. Pobratnu ostavi njihove dvore i svu likovu državu. Nar. prip. vuk. 14. Ne brojeno stalo koza prekrili njegovu državu . . . Brstite vi daje od moje države, ovo je moje; ja ovo ne dam! M. D. Milićević, zim. već. 81

DRŽĀVAN, držāvna, *adj.* koji pripadu državi. — *Postaje od osnove državi supstantiva država nastavkom ѣнѣ.* — *Dolazi (gotovo svagda složenno: držāvni) od xvi vijeka, a između rječnika u Stulićevu (državan, conterraneus, diocesanus; tenax), u Vukovu (državni, staats-, civitatis), u Danićićevu (državnik, imperium tenens). a) u kojega je država (vidi država, a), vlast. Državnaogo i svetovrednoga gospodina kraja Stěfana Uroša. Mon. serb. 50. (1269). Državnaogo vladavčinstva jęgo 561. (1286). — b) koji je iz iste države, u istoj državi. Da njegova bude glava vrh državnih svihjeh pastira. J. Kavařin 93b. Sensesmita od državnih svihjeh ljekara naj mudrijega. 108a. i u Stulićevu rječniku. — c) koji pripadu državi. aa) publicus, vidi država, b. To je državni zlotvor, koji neće nikad viljeti svoje kuće. S. Ćubiša, prip. 75. Ova pogodba može biti upisana u Ćlavne knjige. Pravdonosā. 1852. 2. Linkolu slijedom kroz državnu službu došao od naj veće časti. M. Pavlinović, rad. 13. i u Vukovu rječniku. — bb) vidi država, c, a). Sabor državni veliki. Grgur iz Vareša 12. — cc) provincialis, vidi država, c, b). Pristupaš naredbe općene svetoga skupa i osobitih državnih sabora. I. J. P. Ćučić, bit. 50. Od sto i pedeset sabora državnih. 67. — d) koji se (terbo) drži, vidi držati, I, 3, 7, d. samo u Stulićevu rječniku.*

DRŽĀVASKĪ, vidi državski.

DRŽĀVICA, *f. dem.* država. — *U Stulićevu rječniku (parva regio) i u Vukovu.*

DRŽĀVINA, *f. što ko ima, drži, isporodi* država. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (der besitzthum, possessio, cf. država). Da ti bog da i sreća junaka osvojit turske državine. Nar. pjes. bog. 319. U Resavi tvojoj velikini. Nar. pjes. vuk. 2, 205. Državina, inovina, n. p. državina moja sva u kući. P. Brantner. — i kao apozicija uz drugi supstantiv. A kod tvoje zemlje državine. Nar. pjes. vuk. 2, 530. Što j u cara vojске državine. 2, 282.*

DRŽĀVĀNIN, *m. čovjek iz (neke) države. vidi i državnik — pl.: državljani. — U dvojice pisaca xviii vijeka i našega vremena. Od krjepostnih državljana prvostole spljetske ceele. J. Kavařin 150a. Koje klanat svako lito trću puci državljana. 326b. Snaga državi visi o čudoredu državljana. M. Pavlinović, rad. 6.*

DRŽĀVĀNŠKĪ, *adj.* koji pripadu državljanima. — *U jednoga pisca našega vremena. Državljanske dužnosti. M. Pavlinović, razl. spis. 319.*

DRŽĀVĀNŠTVO, *n. staeie onoga koji je državljani — U jednoga pisca našega vremena. Svi smo i dužni ponositi se državljanstvom hrvatškim. M. Pavlinović, razg. 107.*

DRŽĀVĀĀ, *n. vidi* država, a. — *U Stulićevu rječniku sa starijim oblikom državje potentia i s dodatkom da je uzeto iz brevijara.*

DRŽĀVNICA, *f. žensko čelade iz (neke) države.*

— *U Belinu rječniku 259a i u Stulićevu; i oba sa značenjem diocesanā.*

DRŽĀVNĪČKĪ, *adj.* vidi državan. *uprav koji pripadu državnicima. — U Stulićevu rječniku (v. državski) i u piscu našega vremena (radi značenja vidi državan, c) aa).* Nema slobode bez državničke sposobnosti. M. Pavlinović, rad. 6. *U državničkom životu. 173.*

DRŽĀVNIK, *m. postaje od držav(a)n nastavkom iкѣ.*

1. *čovjek koji pripada državi.*

a. *čovjek na glavi države (vidi država, c, c) cc).* — *u jednoga pisca xviii vijeka, a u Belinu rječniku (provinciale, gover. della provincia, provincialis 594a). Državnik može primiti redovnike državaske. A. d. Costa 1, 113. Mogu uteći se od glavorednika državniku. 2, 38. — nije dosta jasno značenje u jednom primjeru xv vijeka: Let gospodnih 1442 bę zidano to pročelje. a v to vreme bęše državnici pop Petr i Dv . . . Mon. eroot. 63. (1442).*

b. *čovjek koji pripada: a) nekoj državi. — xviii vijeka a između rječnika u Belinu (diocesanus 259a) i u Stulićevu (diocesanus, provincialis). Pravda slavna e krjepos državnika i grajana. J. Kavařin 315a. Filistei ili državnici od Palestine, susjedji izraelskoga kraljevstva. I. Dordić, salt. ix. Pod ova tri imena od Filisteu, od Tirjana i od državnika etiopskijeh. 297. Radi podložnikov i državnikov. A. d. Costa 1, 12. — b) istoj državi. — u jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (conterraneus 534b) i u Stulićevu (conterraneus). Državnike i građane štajem. J. Kavařin 89a. Državnici, neka znate, svul da e vrijednom' otačbina. 129a.*

c. *политикъ, vir rerum civilium peritus, čovjek vješt u državnom vladanju ili koji je to naučio kao znaie. — u pisaca našega vremena. Naj veći pjesnici, mudroslovi, državnici . . . rođeni Piemontezii. M. Pavlinović, razg. 16.*

2. *creditor, čovjek kojemu je ko dužan (koji ovoga drži pod dugom), isporodi držati, I, 2, b i dužnik. — jedan put u rukopisu xvi vijeka. Veliko bjeh zainao zlato i srebro, i ne imaju česa izvratiti državniku. Zbor. 31b. Nov. pril. jag. star. 5, 106.*

DRŽĀVSKĪ, *adj.* vidi državan. — *xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (provincialis 591a) gdje naj prije dolazi i u Stulićevu (provincialis). U dilima sabora svoga državskoga. Blago tml. 2, 304 U saboru državskomu šestomu od Milana. I. Garařin 15. Sabori jesu ili općeni ili narodni ili državski ili biskupski. I. Velikanović, nput. 1, 372. — U jednoga pisca dolazi s unmetnijem a pred s. (Zakon) državski (podčiznje) svu državu. A. d. Costa 1, 3. Sabor državski. 1, 29. U zapovedi državskoj 1, 33. i bez a. Naslidovali . . . običajnosti državske. 1, 109.*

DRŽĀVŠTVO, *n. vidi* država, b. — *U jednoga pisca xviii vijeka. Samodršci riinskoga državstva. S. Rosa 131b.*

DRŽĀVŠTVOVATI, državstvujem, *impf.* držati (vidi držati, I, 1, b), vladati. — *U Stulićevu rječniku (dominari, possidere, regere, gubernare). — nepouzvano.*

DRŽEĆ, držēća, *adj.* koji drži, uprav part. pres. act. glagola držati. — *Ākc. kaka je u gen. taki je u ostalijem nominalnijem oblicima (i u složenima koji zamjenjuju nominalne); kaka je u nom. taki je u složenijem oblicima: držēćš, držēćoga itd. — U Stulićevu rječniku (tenens, retinens, detinens). — S osobitijem značenjem (vidi*

držati, II, β, a, a) i I, 3, γ, d): (*o četuletu*) *kuje se drži zdravo, (o stvaru) koja se ne kvari. — u naše vrijeme i u Vukovu rječniku: držec, n. p. čovjek „gesund, stark (gut erhalten)“, firmus“. — Držeće vino. P. Bolić, vinod. 2, 152.*

DRŽENIĆ, *m. prezime. — xvi vijeka.* Stanko Drženić („Dersenič“). Mon. croat. 306, (1598).

DRŽIĆ, *m. prezime vlasteoskoj porodici u Dubrovniku, lat. i tal. Darsa i Dersa. god. 1399 Držići izgubiše vlasteošto, i od onda su dubrovački pučani (Ann. rag. nod. 152). — Od xiv vijeka i u Daničevu rječniku (Držići). Poklissarom dubrovačkim žanu Vlkasoviću i Žanu Držiću i Žanu Lukareviću. Mon. serb. 85, (1326). Vlastele dubrovački Miho Držić i Jake Menčić. 168, (1360). Maroje Držić. Spom. sr. 1, 137 (1417). tri su pisca dubrovačka Držići: Gore, Marin (Maroje), Givo.*

DRŽIHA, *m. ime muško. — xi vijeka (na kamenu glagoljskijem slovima); može biti da stoji m. Držihna. Azv opatv Držihna. Doc. hist. rač. 487—488, (1100).*

DRŽIHNA, *m. ime muško. — Od xii vijeka (vidi i Držihna) do xvii (ovoga vijeka u poslovici sa značenjem: čovjek koji drži), i u Daničevu rječniku (Držihna). „De nobilitus eiusdem ecclesie, scilicet Barkis, Mahal, Dersihna“. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 1, (1131). Držihna. Mon. serb. 12, (1222-1228). Deč. hris. 32. Držihni boja pada. (D). Poslov. danič. 20.*

DRŽIKOVAC, Držikovec, *m. zaselak u Hrvatskoj u području krapinsko-topličkoj. (kajkavski) Držikovec. Pregled. 54.*

DRŽIMICE, *adv. uz glagole biti, udarati itd. znači da se udara nečijem što se drži u ruci (kao n. p. bat) a ne baca se (kao kam). — U naše vrijeme. Držimice udariti koga, kad se što drži u ruci, to se him udara (nasuprot „hitimice“). M. Pavlinović.*

DRŽIMIR, *m. ime muško. — ix vijeka u latinskom spomeniku: „Drisimir“. Doc. hist. rač. 353, (850—896), i opet xiii, a odavle u Daničevu rječniku (Držimir). Kneza Držimira. Mon. serb. 32, (1247).*

DRŽIMJERAC, Držimjerca, *m. selo u Medunju. (kajkavski) Držimerec. V. Sabjar 75. Schem. zagr. 1875. 139.*

DRŽINA, *f. selo u Srbiji u okrugu pirotskom. M. D. Miličević, kralj. serb. 238.*

DRŽINIĆ, *m. prezime. — xiv vijeka. Dobriaslava Držinić. Deč. hris. 42.*

DRŽISLAV, *m. ime muško. — Od x vijeka (u latinskim spomenicima). „Peruenimus (in) Chroaciam ad illustrissimum et probum regem Dirzislavum“. Doc. hist. rač. 23, (994). I Držislav i Svetoslav. J. Kavačić 246b.*

DRŽITELJ, *m. čovjek (u prvijem primjerimu bog) koji drži. — isporodi držatelj, držac. — Od xiii do xviii vijeka a između rječnika u Stubičevu (dominus, princeps, potestas, praetor s dodatkom da je uzeto iz brevijara) i u Daničevu (držitelj „tenens“). Boga držitelja nebesi i zemlji. Domentjan 108. Odu gospoda boga vsemu držitelja. Mon. serb. 234, (1399). Vinogradu su naši držitelja Vlatka. Mon. croat. 80, (1451). Fratri držitelji i obslužitelji crkve. 143, (1490). Mira držitelju veliki caru Aleksandre. Aleks. jag. star. 3, 298. Dvora držitelja Aleksandrova reče. 320. Koji bi se ukazao veći ljubitelj pravde i držitelj mira. K. Pejičić 55.*

DRŽIV, *adj. koji se može držati. — Samo u Belinu rječniku („comprehensibilis“ 429).*

DRŽIVOJ, *m. ime muško. — xiii vijeka u latinskom spomeniku. Blasio, filio Gark et Dursiwoya parte una. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 186, (1277)*

DRŽLO, *n. vidi držalo. — Samo na jednom mjestu xviii vijeka. Mužki drveje rad alata ređe, da k proljetu dangubna zaštele, kada k poslu sve vaļa gotovo, držlo kosi i motiki novo. J. S. Rejković 413.*

DRŽNIK, *m. čovjek koji drži, vidi držitelj. — Na jednom mjestu xviii vijeka Svak boji spahija i držnik timarov. I. T. Mrnavić, osm. 34.*

DRŽOJE, *m. ime muško. — xiv vijeka. Držoje. Deč. hris. 15, 23 i još na nekoliko mjestu.*

DUA, *v. vidi duha.*

DUĀR, *v. vidi duvar.*

I. DŪB, *m. quercus, arbor. — n- stoji mješte negdašnjega -q-. — Akc. se miješa u loc. dŭbu, i u množini kad se unee ov: dŭbovi, dŭbŭva, dŭbŭvima, dŭbovo. — Riječ je praslavenska, isporodi stslor. dŭbŭ, quercus, arbor, lignum, glans, rus. ябѣ, čes. dub, polj. dąb, quercus. — Po tome što jedan put u bugarskom rukopisu xii vijeka ima dąbrŭ (vidi F. Miklošič, lex. palaeosl. 17 190a, vergl. gramm. 2, 40) vidi se da je na kraju otpalo r; to se potvrđuje i riječju dŭbrava. — Radi postatna isporodi u germanskijem jezicima stnord. timbr, anglosaks. i engl. timber, stricem. zimbar, zimpar, novoem. zimmer, drvo za graditi, i got. timjar, graditi. po ozome zadnem i po stprus. damerowa, dŭbrava (vidi L. Geitler, lit. stud. 62) b je kasnije umetnuto među m i r. korijen indoevropski može biti dam (dem), graditi, isporodi grč. δεινερ. — Između rječnika u Vrančićevu („quercus“) u Mikajinu (dub, stablo „arbor, arbos“; dub, vrsta od drva „quercus, robur, robus“), u Belinu („robur“ 633b; „cerus“ 186b; „planta“ 561b; „arbor“ 59a), u Bjelostjenčevu (dub, stabal, v. steblo), u Voltijijinu (albero, e quercia „baum, eichenbaum“), u Stubičevu (arbor, quercus, ilex, robur“), u Vukovu („die eiche“ quercus, cf. rast, cer, granica s dodatkom da se osobito govori po jugozapadnijem krajevima), u Daničevu (dubŭ „quercus; arbor“).*

a. quercus, drvo koje rađa želud, osobito hrast, quercus robur L. — ovo je značenje, po isporodi u drugijem slavenskih jezika, starije. Medo mu (selu Godinju) . . . ota duba . . . Mon. serb. 26, (1231—1240). Dabi, hrasti, jelje. M. Marušić 77. Tu u jasona i duba kori gledam slova rest. J. Kavačić 80a. Kada se čoban uspeše na dub i počme mlaiti i obarat žir, jeda će gori pogledat one živine zaral koji ga obara? J. Filipović 1, 429b. I dub meno žira dade. Nar. pjes. here. vuk. 289. Da su svaki dan božić, ne bi bilo duba vražijega (svi bi isječeni bili na balijak). Nar. posl. vuk. 50. Ja otдох u duba, da ni duba žira da. V. Vrećević, igr. 35. Dub, 1. quercus L.; 2. quercus robur L. B. Sulek, im. 76.

b. arbor, drvo (vidi drvo, b). Ješte priložilo što god se imali Ostojčić Katko z bracom i sa sinovcima Doñe Dubro, ili je zemlja ili je lozija ili gora ili voda, svekoliko: a imus dadohs zamenu s imus dobroms voļomus na Zaeriu, zemlju za zemlju a lozu za lozu, dŭb za dŭb (može biti da je značenje kao kod a). Mon. serb. 331, (1485). Bi jedenje moje od duba zabranenoga. Zbor. 148a. (Petrarka) hvali lovorak gzdavni nad vas dub ostali. M. Votranić 1, 113. Nije ovo dub

laživi, s koga zmija hotje rijeti . . . N. Najlašković 1, 152. Dub javorov sa svimi žilama iz korena poltri. P. Zoranić 28. Dati će mu jesti od duba od života. B. Kašić, nasl. 82. Kad Adam prvi prostrije ruku na drvo i na dub zabraheći. M. Orbin 32. S tudega duba voće brati. (D). Poslov. danic. 109. Hoti stajati pod jednim dubom aliti stablom. S. Margitić, fal. 25. Cedri, dubi prilijepi i privisoki. I. Đorđić, nasl. 206. Imate znati da je ova smokva i sazrela i ubrana bila u kartaginskom perivoju i nijesu tri dni, da jo dignuta s svoga duba B. Zuzeri 157^b. Grane su dub, a stabar je hrek. (Z). Poslov. danic. 25. Hvoja biva bus, a bus pak dub. (Z). 27. Kakav (je) dub, tako (je i) voće. (Z). 43. Po listju se trava pozna a po voću dub. (Z). 96. Vojka pod svoj dub opada. (Z). 151. Sve glavice dubim sjaju, neki dubi kažu plode, neki pak ja još cvjetaju. N. Marčić 39. Od hrastova do grabova duba. Osvetn. 7, 25. i u naše vrijeme u Dubrovniku je dub 'arbor', ali je i u naj bližijem selima, 'quercus'. P. Budnani,

c. arbor navis, kataraka. — u jednoga pisca Dubrovčanina xviii vijeka koji daje to značenje po tal. albero. Čini buku prem nesvijesnu sila oko ne (placi) od vihara, kad grom silni s neba tresnu, i u dub srednji trijes udara. J. Palmotić 29.

d. ime mjestima. a) selo u Srbiji u okrugu užičkom. K. Jovanović 163. — b) u Bosni: Dub, selo u okrugu travničkom. Statist. bosn. 60. Dub gornji, seoce u okrugu sarajevskom. 19. — c) selo u Dalmaciji u kotaru kotarskom. Repert. 1872. 10. — d) selo u Crnoj Gori u Bjelici. Glasn. 40, 18. — e) kao da je ime mjestima u Staroj Srbiji xiv vijeka. Meda je Boršincima išla, do Duba, kako putu spada ota Prizrena g Dubu' (Glasn. 15, 279 god. 13487). solu je Jablanici išla meda, kako polježe deš na Doljni Dubi i na Gornji, i ota Gornjega Duba kako polježe deš u Kobeni' (279—280). D. Daničić, rječ. 3, 590. — f) brdo u Bosni. Kosa što se jugoistočno pruža (severno od Vranduka a zapadno od Žepča) ima golem breg Dub. Glasn. 20, 293. — g) Babin Dub, vidi babin, 4, k). Dok serdari izašli iz grada (Zadra), Močivuna kod Babina Duba. Aud. Kačić, razg. 238^b. — h) vidi Dubovi.

2. DUB, f. vidi 1. dub. — U jednoga pisca iz Slavonije xviii vijeka. Zamijerene stvari Sirije jesu dvije doline od soli, svrhu toga nekoje dubi cedarske. D. E. Bogdanić 78.

3. DUB, m. rapa, jama. — Samo u Jambrešićevu rječniku ('cavus').

1. DUBA, f. ime mjestima u Dalmaciji. a) selo u kotaru korčulanskom (u Ratu). Repert. 1872. 13. — b) u kotaru dubrovačkom selo u Konarima. 23. i seoce blizu Stona u Ponikvama. 24.

2. DUBA, f. zaselak u Pevi (u Hercegovini). V. Lešević.

1. DUBAČ, dúpeca, m. dem. dub. — -a- ostaje samo u nom. i acc. sing. i u gen. pl.; u ostalijem se padežima b pred c mijenja na p, ali se nalazi pisano. — Akc. se mijenja u voc. dúpece, dúpci i u gen. pl. dubaća. — Postaje od dub nastavkom eč. — Od sv. vijeka (vuli c) ce) u između rječniku u Mikajinu (dubac, dubčić, malo stablo), u Belinu ('arbuscula 60^b), u Voltigijinu ('arbo-sceho', 'bäumchen'), u Stuličevu ('arbuscula'), u Vukovu ('vide dubak, 1.) a) sa značenjem sprijeda kazivanjem (u svrjem primjerima dem. dub. a), aa) uopće. Na naj više kite od dubaca pehući se. P. Zoranić 30^b. Osušeno drvo i dubac neploдни. B. Kašić, nasl. 221. Od jedan dubac činit će ga obisit. B. Krnarutić 17. Ne samo razkršila je staro hreke polugnile, nog od više zanjela jo

bez obzira i mlade dubce od nazad malo ljeta ua ovom svijetu proniknute. B. Zuzeri 84^b. Ako u nemu (perivoju) koji dubac i od lijepe vočke iuostrene usahu nam, ne imamo ni malo muke posjoći ga 122^b. — bb) s osobitijem značenjem. aaa) teucrium chamaedrys L. u Istri. B. Šulek, im. 76. — isporedi dubaćac. — bbb) vidi 1. dub, a. na Krku i na Cresu. B. Šulek, im. 76. — ccc) dubac svilni, cynanchum, vicetoxicum RBr.; asclepias syriaca L. — oko Zadra. B. Šulek, im. 77. — ddd) dubac vodeni, mesembryanthemum crystallinum L. — u Dubrovniku? B. Šulek, im. 77. — b) vidi 1. dubak, d). — u Vukovu rječniku gdje se dodaje da se govori u Dalmaciji. — c) ime mjestima. aa) u Srbiji dva sela: Dubac Gornji i Doži u okrugu čačanskom K. Jovanović 168. — bb) u Bosni dva seoca u okrugu sarajevskom: jedno u čajničkom kotaru. Statist. bosn. 12, drugo u goraskom. 16. — cc) selo u Dalmaciji u kotaru makarskom. V. Sabjar 92. — dd) mjesto u Dalmaciji blizu Dubrovnika. Schem. rag. 1876. 27. — ee) mjesto u hrvatskom primorju blizu Crkvenice. (može biti da je pravo značenje kao kod a). — xv vijeka. Dah moje zemlje . . . na Crkvenicu: ka je zemlja više trsja svete Marije, tere gorika do selišća više Dubca. Mon. croat. 68. (1447). — ff) Veli Dubac, mjesto na otoku Krku. — xv vijeka. Peti kumfin draga ka je poli put krčki, šesti kumfin seni ke su poli Veli Dubac. Mon. croat. 105. (1470).

2. DUBAČ, dúpca, m. čozjek koji dube. — Samo u Jambrešićevu rječniku (kajkavski dubec, 'cavator').

DUBAČ, dubaća, m. dljeto kojijem se dube. — isporedi dupka. — Akc. kiki je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing. i u voc. dūbāčū, dūbāči. — Postaje od glagola dupsti nastavkom ačs. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku ('der hohlmeissel, das hohlweisen', 'scalprum excavatorium'). Dubać, sprava za dubenje kašika. Z. Pavlović.

DUBAČAC, dubaćka, m. uprav dem. dubac, ali u naše vrijeme dolazi samo kao ime nekijem bičkama. — Drugo -a- ostaje u nom. i acc. sing. i u gen. pl. dubaćač; u ostalijem padežima č pred c glasi š (tako je u Dubrovniku). — U naše vrijeme u Dubrovniku, a između rječnika u Stuličevu: dubaćac, dubaćka 'arbuscula'; dubaćac mali, 'chamaedris'; u Vukovu: dubaćac, dubaćka (akc. je zlo biječū: dūbāčac), veliki i mali, nekaka trava s dodatkom da se govori u Dubrovniku. Dubaćac (prema lat. quercula?), rus. дубовка, дубравка (veronica chamaedrys), дубровка (teucrium sibir.), polj. dąbrowka (ajuga), rum. dumboc: quercula, 1. teucrium chamaedrys L.; 2. agrimonia eupatoria L.; 3. syringa vulgaris L., v. dup'ac. Dubaćac mali, trisagine, chamaedros, teucrium chamaedrys L. Dubaćac veliki, ajuga, chamaepites, teucrium chamaepitys L. Dubaćac vodeni, gratiola officinalis L. B. Šulek, im. 77. Dubaćac veliki, ajuga iva. Čas. čes. muz. 1852. 2, 49.

DUBAČAST, adj. pun dubaca. — U Stuličevu rječniku ('pieno d' arboscelli', 'frutetosus') u kojem ina i dubaćav s istim značenjem. — oboje nepouzdan.

DUBAČAV, adj. vidi dubaćast.

DUBAČIĆ, m. mjesto u Srbiji u okrugu krajujevačkom. Sr. nov. 1872. 618.

DUBAČKA, f. vidi dubać. — U Mikajinu i u Stuličevu rječniku u kojima je tumačeno: gvozdjo za sjeći i vaditi kamenje, 'piccone', 'scal-

prum' (u *Mikašinu*), ligo lapidibus eruentis' (u *Stuličevu*).

DUBAČKĀ, adj. koji je s *Dupca* (vidi 1. *Dubac*, c) bb), koji pripada *Dupcu*. — xviii vijeka. Ivo dubački vojvoda. Nadod. 59.

DUBAČKO, n. seoce u Bosni u okrugu zvonickom. Statist. bosn. 99. — pominje se prije našega vremena, ali može biti da je drugo mjesto. Dubačko. S. Novaković, pom. 132.

DUBAČNICA, vidi *Dubašnica*.

DUBAJ, u *zagoneci*: Vir viraj, dub dubaj; dubata ga leska drži. *odgončlaj*: kupus, raso i kaca. Nar. zag. nov. 108. — može biti da je impt. nekakva glagola dubati kojemu nema potvrde.

DUBAJIĆ, m. prezime. — U naše vrijeme. Šem. karlov. 1883. 73.

DUBAJKA, f. vidi 1. *dubak*, d). — U *Vukovu rječniku* s dodatkom da se govori u *Risnu*.

1. **DUBAK**, dúpka, m. dem. dub. ispredi 1. *dubac*. — a) ostaje u nom. i acc. sing. i u gen. pl.; u ostalijem padežima b pred k, c, č mijenja se na p, ali se nalazi pisano. — Akc. se mijenja u voc. dúpce, dúpci, i u gen. pl. dúbáká. — Postaje od dub nastavkom akc. — Od xvi vijeka a između rječnika u *Bclinu* (arbuscula' 60a), u *Stuličevu* (v. *dubac*), u *Vukovu* (1. 'der gängelwagen' 'machina qua stare et incedere discunt parvuli', cf. stalac, dubajka. 2. 'eine art kirscheu' 'cerasi genus'). a) sa značenjem sprjeda *kazaničjem*. Na koj ni javora ni dubka zelena. S. Menčić 85. Od jele u gori jur dubak naravnim lipši bog ne stvori. G. Držić 416. Moj dubček juveni. M. Vetranić 2, 23. Toga cijed ovi grad sada je ostao, jaki no dubak mlad, kad mu je lis opao. N. Najeskok 2, 129. Može se rit blažen i zeleni dubak taj. M. Držić 6. Divljak satir: Ali od ljudi i od žena videt su oni (rozi) na moj glavi, k'o dva dubka usadena zlatnijeb kosa u dubravi. I. Gundulić 156. Veliki dub meće iz žila svoje dubke k sebi sliče. V. M. Gučić 131. Dub dupku, koji bi grana njegova, od nega osječena, kod nega usadena, čini sjenu. A. Kalić 340. — b) nekakva vrsta trešnje. — u *Vukovu rječniku*. — c) stane čega što na zemlji stoji (kao dub) tako da mu je dužina uz brdo okrenuta, kao n. p. čeljad kad stoji, kad se drži na nogama, puna vreća itd. — u naše vrijeme. — gotovo samo kao adverb. aa) u acc. s prijedlogom u, erecte, vidi *dupke*. Da se trijem pod bremenom ugnuo i bi čisto porinuo, no mu postave potpirae pod jemez i tako ga u dubak održe. S. Ľubiša, prip. 92. Stojiči u dubak s kapom na glavi, podbočio se mačem. 105. Šcepan se popne u dubak na sjedalo. 107. Dohvati ga za obje ruke i podigne u dubak. 164. Tako se mreža rastre u moru i stoji u dubak: pluta plove a olova tonu. prič. 82. Ako se ugalen odlomi od vatre i uspravi sam u dubak, oni drže da će doći gost. M. D. Miličević, živ. srb. 1, 71. — bb) u instr.: dupkom, kad se hoće kazati da je kakvo mjesto tako puno da stvari (čeljad) što su ondje jedna u drugu treba da stoji *dupke*. — u *Vukovu rječniku* kod dupkom: Puno dupkom (n. p. soba ljudi) 'so voll dass einer neben dem andern aufrecht stehen muss'. Kolika je kuća Obrenova, dupkom su ju napunili kleti. Osvetn. 1, 21. — cc) u *Dubrovcu* se kaže *maloj djeci*, kad se uće stajati *dupke*: dubak! ispredi i dube. P. Budmani. — d) sprava u kojoj se drži dijete da se navči stajati *dupke*. — u *Vukovu rječniku*.

2. **DUBÁK**, dubáká, m. bure što uspravljeno

stoji. (vidi *poležak*). Z. Pavlović. — ispredi 1. *dubak*, c).

DUBALAJ, vidi *dubalije*.

DUBALIJE, nejasna riječ kojom neki pisci xv i xvi vijeka tumače grčko βύσσος i lat. byssus (vrlo tanko platno). no može se za cijelo poznati ni kakav je odlik a po tome ni rod ni broj, jer se ne zna, treba li čitati *dubalije*, što bi bilo po svoj prilici ženskoga roda u množini, ili *dubalje* (u *današnem govoru dubaje*) što bi bilo srebnega rada u jedini. u *jednoga pisca* (vidi naj zadnji primjer) stoji *dubalaje*. — Nejasno je i postanje. biće uzeto iz romanskijeh jezika, ispredi: *Dobletus* (tal. dobletto), telae francicae species, ex lino et gossipio contextae. *Doublerium*, mantile. (Ducange). Odivaše se u veles i u *dubalje* (u *trećem izdanu dubalije*). *Bernardin* 38. luc. 16, 19. Izide žena njegova vodeći sobom 60 djevice, a bjehu sve oljovene u *dubalie* (Дубалие) i u bračin. *Zborn.* 34b. *Pril. jag.* ark. 9, 144. I odivaše se va purpuru i v *dubalje*. *Postila*. c2b. Oblačae se va purpuru i v *dubalaje*. *Anton Dalm.*, nov. test. 112b.

DUBAĽE, vidi *dubalije*.

DUBAN, dúbna, adj. koji pripada *dubu*, *dubovima* ili koji je kao *dub*. — U *Stuličevu rječniku* (quercicus, quercus, arboreus' s dodatkom da je riječ ruska), u kojem ima i *dubaš* s istijem značenjem; i u *Šulekovu imniku*: dubni šlez, vidi kod *šlez*.

DUBAŇA, dúbna, adj. vidi *duban*. — nepouzvano.

DUBAST, adj. pun *dubova*. — U *Stuličevu rječniku* (v. *dubovast*). — nepouzvano.

DUBAŠNICA, f. selo na otoku *Krku*. — Pominje se od xi (?) vijeka naj prije s oblikom *Dubašnica*. Pop *Petar Bogović* od *Dubašnice*. *Mon. croat.* 316. (1100 u *pozemijem prijepisu*). Ima pet kaštija, meo kih *Baška*, *Dubašnica*. J. Kavačić 147b. Po *Ivanu Krajiću* od otoka *Vejskoga* a *kastela Dubašnice*. I. *Krajić* 1.

DUBAŠŇANIN, m. čorjek iz *Dubašnic*. pl. *Dubašňani*. — xviii vijeka. I mojim privrnim *Dubašňanom* ('*Dubascynanom*'). I. *Krajić* 95.

DUBAŠŇANSKI, adj. koji pripada *Dubašnici*. — xviii vijeka. U *Dubašňanskoj* ('*Dubascynanskoj*') premda su pisane. I. *Krajić* 96.

DUBAT, adj. arboreus, koji je kao *dub*, *drvo*. — U *Stuličevu rječniku* (v. *duban*) i u *jednoga pisca* našega vremena koji terdi da se s tim značenjem govori u *Dubrovcu*. *Bristan dubati* (*Dubrovnik*), hedera arboreescens (sumičio i radi toga što se u *Dubrovcu* ne govori *bristan* nego *brstan*). *Čas. čes. muz.* 1852. 2, 46. *Dubati*, arboreescens. 49. — S nejasnijem značenjem u *zagoncei*, vidi kod *dubaj*.

DUBATI, *dubam*, vidi *dupšti*. — U *Stuličevu rječniku*. — nepouzvano.

DUBDOLINA, f. vidi *dubodolina*. — Metafirički se kaže i u čeljaditu koje mnogo jede. 'Ko bi nahranio onu dubdolinu?' — U *Lici*. V. *Aršenjjević*.

DUBE, f. hyp. *dubak*. kaže se u *Dubrovcu* *maloj djeci* kad se uće *dubiti*. vidi 1. *dubak*, c) cc). P. *Budmani*.

DUBÉNICA, f. košnica izdubena u *drvetu*. — U *Stuličevu rječniku* i u *Vukovu* (gljše se dodaje da se govori u *Dubrovcu*).

DUBEŇE, n. djelo kojijem se *dube*. — *Stariji*

je oblik dubenje. — *U Belinu rječniku* (dubenje, excavatio⁶ 651^a) i *u Stuličeu*.

DUBICA, *f. zemljana čašica, piljan*. — *Postaje od korijena glagola dupsti ili adj. dubok*. — *S tije m značenom samo u Jambrešičeu rječniku* (caucas⁷). — *Ime mjestima: a) u Bosni: aa) trgovšte u okrugu bihačkom. zove se bosanska da se razlikuje od hrvatske Dubice (kod b)). Statist. bosn. 50. — pominje se od xvii vijeka. Od nas Mustaf-ago Šerica kapitana Dubice-grada. Starine. 11, 86. (1648). Dubica bosauska, varošica kod Une naprama Dubici hrvatskoj. F. Jukić, zemlj. 48—49. i u Vukovu je rječniku: Dubica... 2. „stadi in turk. Kroatien“. — bb) selo u okrugu bañolučkom. Statist. bosn. 39. Foča, Zelenike, Koratje i Dubica, sela krsjanska. F. Jukić, zemlj. 40. — b) varoš u hrvatsko-slavonskoj krajini u okrugu banskom. Razdijel. kr. 11. Schem. zagr. 1875. 131. zove se i hrvatska, vidi a) aa). i u Vukovu rječniku: Dubica, 1. „stadi in österr. Kroatien“. — drugo je mjesto koje se pominje xvi vijeku u latinskom spomeniku: „Ad locum qui dicitur Dubica“. Mon. ep. zagr. tkač. 1, 19. (1209). — c) vidi Dubnica, d).*

DUBICE, *f. pl. ime mjestu*. — *xiv vijeka*. — *Selu je Sušici išta međa od Šeroši na Dubice*. Deč. hris. 50.

DUBIČ, *m. dva sela u Srbiji u okrugu jagođinskom*. Gornji Dubič. K. Jovanović 110. Doñi Dubič. 111.

DUBIČANI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu bihačkom*. Statist. bosn. 48.

DUBIČANIN, *m. čovjek iz Dubice, pl.: Dubičani*. — *Od xvii vijeka*. Da ga ču od mene Dubičani da ga kupe. Starine. 11, 96. (1655). Sinoć pisnu u Dubicu dode, da se kupe mladi Dubičani. Nar. pjes. vil. 1868. 623.

DUBIČKI, *adj. koji pripada Dubici*. — *Od xvii vijeka*. Na polju dubičkom. P. Vitezović, kron. 134.

DUBILO, *n. u Vukovu rječniku: vide stublina* (na bunaru) *s dolatkom da se gorovi u Slavoniji*.

1. **DUBINA**, *f. profunditas, stanje, osobina čega što je duboko*. — *Aleks. se mijenja u dat. sing. dubini, u acc. sing. dubinu, u voc. sing. dubino, u nom., acc., voc. pl. dubine, u gen. pl. dubina*. — *Postaje ili od osnovne ulj. dubok nastarkom ina, ili od starije riječi glbina (isporedi ststork. glbina, glabina, rus. rьbina, češ. hlubina, polj. głębina) kao što dubok postaje od glibok*. — *isporedi dumbina, dubljina, dubina, dubočina, dubina, glubina*. — *Od xv vijeka (vidi Bernardinore primjere kod 1, a, b) i 2, a, b) i c) aa)) a između rječniku u Mikaljinu (altitudu, profunditas, profundum), u Belinu (profunditas⁵ 589^a; „abyssus, altitudo“; dubina nedoljita u moru ali ti u vodi „aquae altitudo“ 5b; dubina vode „aquae profunditas“ 67^a; „cavus“ 210^a; „profundum“ 323^a), u Stuličeu (profundum, altitudo, vorago, gurgus), u Vukovu (die tiefe⁶ „profunditas“).*

1. *s apstraktnijem značenom kazanjem sprjeda*.
a. *vidi dubok, I, 1. a) u pravom smislu*. Visinu nebesku ispitah i dubinu morskú poznah. Aleks. jag. star. 3, 328. Visinu nebesku, širinu zemaljsku i dubinu morskú tko je izmjerio? M. Divković, bes. 357b. Ulazi u spilju, vidi ne dubinu. V. M. Gučetić 200. Iskopaj ispod kamena toliko dubine koliko je on visok. Nar. prip. vuk. 124. Mrden iskopa lakat dubine. S. Lubiša, prip. 236. — b) *u prenesenom smislu*. Da budete moći razumiti ka jest širina, visina, dužina i dubina.

Bernardin 133. paul. eph. 3, 18. Izmjerit tko more tvojih voda dubine? I. Đorđić, salt. 113. Križi tvoj vira jest, koga širina jest ljubav, dugljina dugo ustrpljenje, visina ufađe, dubina strah. J. Filipović 1, 21b.

b. *vidi dubok, I, 2. a) u pravom smislu*. Kako ne kaplje voda na priliku dubine i veličine morske. M. Divković, bes. 131^a. — b) *u prenesenom smislu. aa) vidi dubok, I, 2, b, g) aa) i dd)*. Biše u nemu (nauku) visina i dubina velika. B. Kašić, isv. 200. Dubinu s. trojstva izviditi. F. Glavinčić, evit. 296^a. Zašto bi mi se s takim valjalo vuci u dubinu ss. pisama. F. Lastrić, test. 247b. Izskovati dubinu božju. J. Matović 79. — i konkretno, kao duboka stvar. Čtu velike stvari i naučevaju velike dubine. Transit. 42. Ostavljam ove dubine bogoslovcem. F. Lastrić, test. 248b. — bb) vidi dubok, I, 2, b, g) cc). S tolikom dubinom priviske mudrosti. P. Radović, nač. 277. Zapažen ti redovnik na dubinu od poznaña Benediktova. I. Đorđić, ben. 125. Pokaza visinu razuma svoga i svoje mudrosti dubinu. F. Lastrić, nol. 57. — cc) *u zlu smislu, hitrina, lukavost, isporučiti dubok, I, 2, b, g) ff) pri kraju*. Ljudsko varke i dubine ne mogu se utajati oku svemogućemu. I. Đorđić, salt. 206. — dd) *kod stvari umne (duhovne osobine), značenje je vetičinu uopće*. Tko može pricrpati neizmjernu dubinu milosrdja božjega. M. Divković, bes. 206-207. O dubino od pričiste ljubavi. B. Kašić, nač. 25. 2. *s konkretnijem značenem, altum, profundum, duboko mjesto, često u množini: dubino*.

a. *u pravom smislu, a) uopće*. Od tih dubina još vode imaše. M. Marulić 30. Nu litica od svad strma sit' ne daše u dubinu. I. Gundulić 355. (Dub) koliko u visine vito čelo prodijva, toliko se u dubino s krepjeju žilam raširva. G. Palmotić 1, 87. Ne vrže ga u dubinu onih tmin. P. Radović, nač. 214. Zakopava svoje žile u veću dubinu. I. Đorđić, ben. 15. U dubini zemlje. And. Kačić, kor. 408. Vajpaju iz dubina ove doline od suza M. Dobretić 407. Plugo mu širom gonilo a ralo s mirom u dubinu ronilo. Zdravica hercegovačka u Nar. pjes. herc. vuk. 352. — b) *abyssus, bezdana, propast*. Tmine bihu srlu obraza dubin. Bernardin 93. gen. 1, 2. Gdje od mraka vjekovita pod jazovim žlja pučina usred svega segaj svita naj dubljih sred dubina. I. Gundulić 472. Bredzanstvo u dubina jedna zaziva drugu. I. Ančić, svit. 44. A tančina suda 'o tvoga kao dubina vela i mnoga. (judicia tua abyssus multa⁷). A. Vitajić, ist. 107^a. Naj dubljih iz dubina, zemlo, tresi se. I. Đorđić, salt. 334. — često u paklu. Krst od dubina primočno uzide. N. Rašina 112^a. U dubine paklene propasti poslati. A. Gučetić, roz. jez. 280. Prvo nego imne primi dubina paklena. P. Posilović, nasl. 132b. Iz dubina, gdi sjedište božji odmetnik prope. I. Đorđić, uzd. 131. I udij bi oboron u dubine paklene. J. Banovac, prip. 67. Duh tamni iz dubine. V. Došen 136b. — c) *kod vode, osobito kod mora. aa) „morska dubina“ znači što i „more“ uopće*. Izvrže ti u dubinu morskú fse grihe naše. Bernardin 137. mieh. 7, 19. I voda nišana od vitra jakoga uzbrani viditi dno morskoj dubini. P. Hektorović 70. Sve korabjo da bi bile ukopane sred dubine B. Betera, or. 11. Utopiti u dubinu morskú. I. J. P. Lučić, razg. 20. — bb) *ističe se da je voda dublja nego na ostaljem mjestima*. Olvezi se u dubinu i vrzite mriže vaše na lovljenje. Bernardin 125. luc. 3, 4. Vozi u dubinu i pustite mriže vaše na lovljenje. L. Terzić 283. Vozi na dubinu. S. Rosa 61b. — cc) *dno od mora, vode, ili uopće mjesto pod vodom*. I ribu ka plije

po morskoj dubini. D. Rašina 88^a. Snidoše u dubinu kako no kamen. M. Divković, bes. 192^a. Volim ostat srel dubina dunavskijel ukopana. G. Palmotić 2, 338. Potopiše se u dubinu od voda. F. Lastrić, test. 276^a. Biserkiña u dubini biva. V. Došen III. Ona pade mornu u dubine. Nar. pjes. vuk. 2, 82. Da ne umre dok no vidi morske dubine i nebeske visine. Nar. prip. vuk. 199. — d) *'dubok' glas (vidi dubok, 1, 2, b, f)* govori se da izlazi iz dubina (*prisi*) Naroda koji govori iz dubina da se ne razbira, u koga je jezik mutav da se ne razumije. D. Daničić, isai. 33, 19. — i o *uzdisađu, vidi dubok, 1, 2, b, a*). Iz dubino uzdisu. I. Dordić, salt. 22. Mladić uzdahnuvši iz dubine. I. J. P. Lučić, izk. 31. — e) *vidi dubok, 1, 2, a, e*. Vržali so sam meu dubine pustinskoje. Transit. 8. Od Srbije niko doč mu neće, već Kulina u dubinu mame. Nar. pjes. vuk. 4, 191. Dok mi vojska iz dubine dode. 4, 262. Da narod sa granice u dubinu uklone. Djelovod. prot. 196. Našu živinu da primu u biovu zemlju na dva sata u dubinu, ako nam teško bude. 219.

b. u *prenesenom i metaforičkom smislu. a) o živom (dubokom) osjećanju kaže se da polazi 'srecu iz dubine'*. Iza svega srea dubine. B. Kašić, nasl. 157. Iz dubina srea moza vapih, višiu bože, k tebi. I. Gundulić 206. Vapijahu iz dubine od srea. I. Dordić, ben. 59. Želim tužit i plakati iz dubine srdea moga. P. Knežević, živ. 50. Učinit priduboko dilo poniznosti, ne samo jezikom, dali iz dubina srea svoga. M. Dobretić 63. Ona jeknu srecu iz dubina. Nar. pjes. juk. 188. — b) *vidi dubok, 1, 2, b, g*. *uprav je značenje u prvom primjeru kao kod a, b) a u drugom kao kod a, c), ali u objema stoji metaforički*. Blag Jezuse, i ti prosti, čim razmišljam vrh dubina neizhitne tvo mudrosti. I. Gundulić 217. Da bi se ja utopio u dubini otajstva ovoga. F. Lastrić, test 229^a. — c) *zlo staće (moralno i tjelesno) sheata se kao duboko mjesto. au) o zlu, grijehu itd. iz dubine i ponike surtnoga grēha*. S. Budinić, suna. 88^a. Kada grešnik u dubinu zala dode. M. Divković, bes. 45^a. Kad dode u dubinu od grijeha. M. Rašnić 22^a. Kad dodu u dubinu od zloća. 22^b. Ako priti bude u dubinu od zločinstva. A. d. Costa 2, 203. — bb) *o nesreći*. Va-pimo iz dubina od nesreće. I. Dordić, uzd. 197.

2. DUBINA, f. a) *augm. dub. — u narodnoj pjesmi našega vremena*. Bre ne laži, moj bum-bulo sa vrh dubine. Nar. pjes. herc. vuk. 230. — b) *nejasna riječ na jednom mjestu xviii vijeka. — može biti da znači što i dubenica*. Kō dubina drobnijeh pēola u pustoši ostanemo. J. Kavašin 40^a.

DUBINAST, adj. *izduben. — U Stuličevu rječniku (v. jamast). — nepouzđano*.

DUBINICA, f. dem. 1. dubina. — *U jednoga pisca našega vremena*. Ispod velebitskih dubinica. M. Pavlinović, razl. spis. 67.

DUBINSKI, adj. *koji pripada dubini, dubinama. samo kao pridjev pripadatiću dubina, kojemu jače ističe značenje. — U naše vrijeme*. I onijeh dubinskih dubina. Nar. pjes. herc. vuk. 319. Polēti ili u visinsko visine, ili u dubinske dubine. Nar. prip. vrē. 56. Ali on (*đavo*) pogleda sa svake strane vršu, pa reče: ja, braćo, tako mi dubinske dubine i visinske visine, ništa ne znam, pa ne znam ni kakav je ovo prokleti koš. 92.

DUBIŃA, f. *vidi 1. dubina. — U jednoga pisca čakavae xvii vijeka*. Isukrste, izbavi duše od dubiće rova. F. Glavinčić, cvit. 359. Katarina

z višinom teologije, z dubinom filosofije. 385^a. Tudi je počē dubiće pisma odtvarati 420^b.

DUBITEĻ, m. *čovjek koji dube. — U Stuličevu rječniku za koji će biti i načineno od glagola (2.) dubiti*.

1. DUBITI, dūbim, *impf. rectum stare, stajati dupke. — Akc. se mijenja u aor. 2 i 3 sing. dūbi. — Postaje od osnove dub (vidi 1. dubak, e) nastavkom i. — Od xviii vijeka u između rječnika u Vukovu* što god svrnu zemlje dubi smrtna kosa gubi. V. Došen 49^b. Neg' što na dvi noge dube, i uzgoru glavom trube. 238^a. Munar dubi na krst razdrobljeni. P. Petrović, gor. vijen. 3.

2. DUBITI, dūbim, *impf. vidi dupsti. — U rječnicima: u Belinu ima dubljenje, djelo kojijem se dube, 'alto defudere' 47^a od part. praet. pass. dubjen) u Voltigijinu i u Stuličevu — nepouzđano*.

DUBĻJER, dubljēra, m. *velika voštana srijeća, tal. doppiere. — isporodi duplir, duplijer, duplir. — Akc. kuki je u gen. taki je u ustaljenom padežima, osim nom. i acc. sing. i voc. dūbljēru ili dūbljēre, dūbljēri. — Od xvi vijeka i u naše vrijeme u Crnoj Gori, u Boči, u Dubrovniku, a između rječnika u Belinu (finales' 735^b), u Voltigijinu (doppiere, torcia' 'fackel'), u Stuličevu (fax), u Vukovu. Ako vidiš (u snu) da činiš svijete ali dubljēru, toj prilikuje veselje. Zborn. 135^a. Da se stavi dubljier, oni čas užeze se. M. Orbin 167. O Antune, goruči dubljēru duha svetoga! V. Andrijašević, prav. 23. Pir bez dubljēra i nevjesta bez gamure, ni pir ni nevjesta. (Z). Poslov. danić. 95. I utrnu voštan-dubljēra. Pjev. crn. 182^b. Oko trista ljudi sa zublama, dubljērima i svijetlōacima. S. Źubiša, prip. 22. — I kao ime bići u nekakrijem starijim knjigama. Dubljier, orobanche, orobanche caryophyllacea L. B. Sulek, im. 77.*

DUBĻJERČAC, dubljēra, m. dem. dubljier, *vidi dubljier. isporodi i dubljierčac, dubljierčić. — U Stuličevu rječniku. — slabo pouzđano*.

DUBĻJERČAC, dubljēra, m. dem. dubljierac. — *U Stuličevu rječniku u kojem ima i dubljierčić s istijem značenjem. — oboje slabo pouzđano*.

DUBĻJERČIĆ, m. *vidi dubljierčac*.

DUBĻO, n. specus, pēcina. — *Kao da je načineno od dupla ili od takove riječi u misti da postaje od glagola dupsti. — Na jednom mjestu xviii vijeka*. Kraļi zemaljski, veliki svita, poglavice, bogati i moguću posakrvaše se u dubla i špije. (*vidi apoc. 6, 15*). E. Pavić, ogl. 671.

DUBĻAK, m. a) *ime muško. — u jednoga pisca xvi vijeka (pisano Dubjak) koji će biti sam to ime načinio (od dub)*. Odgovori Dubjak. P. Zoranić 60^a. — b) *mjesto pod nīvama u Srbiji u okrugu smedereškom*. Nīva u Dubjaku. Sr. nov. 1864. 266.

DUBĻANAC, dubljānac, m. *dublje mjesto (kao jama) na dno vode. — U naše vrijeme u Lici*. 'Ne oli tamo dajē u vodu, što dajē ideš, sve je to dublja voda, a u sredini ima jedan veliki dubljānac, pa češ se utopiti'. 'Prosnuo potok, još nešto malo vode zadržava se u onom dubljāncu'. J. Bogdanović.

DUBĻĀNI, m. pl. *ime mjestima: a) selo u Hercegovini u kotaru Źubiškom (u Popovu)*. Statist. bosn. 118. *piše se i* Dubjani. T. Kovačević, op. 46. Schem. raz. 1876. 59. — *ponimie se od xv vijeka (a i od xiii, vidi dajē)*: Dajemo ... u Popovu tri sela: Dubljano, Gurnjane i Galčićo.

Mon. serb. 494. (1465) *u otale i u Daničičevu rječniku* (kod Dubljana 1, 315). — *čovjek se iz toja sela zove Dubljanin (od XIII vijeka):* 1253 tuži se susjed dubrovčaki, knez „Črnomirski“, kako su mu Dubrovčani uhvatili čovjeka „Dubljanina“ (Mon. serb. 42). a to će biti čovjek iz sela koje se zvalo „Dubljano“ u Popovu. D. Daničić, rječ. kod Dubljanin 1, 315. — *b)* selu Oraločev koje je Grgur sin Vuka Brankovića dao Hilandaru išla je meda „ot Dubljans“ (Glasn. 11, 142 god. 1399—1408). D. Daničić, rječ. 1, 315. — *c)* selo je „Sehani“ medilo „z Dubjany“ (Glasn. 15, 300 god. 1348?). D. Daničić, rječ. 3, 590.

DUBLJANIN, *n. vidi* Dubljani, *a).*

DUBLJANSKI, *adj. a)* koji pripada selu Dubljani. — *xiv vijeka i u Daničičevu rječniku* (dubljanski 3, 590). Otv mede dubljanske. Glasn. 15, 276. (1348?). — *b)* koji pripada selu Dublu. Dubljanska (opština). K. Jovanović 130. 177. 180. Vinograd u brdu dubljanskom. Sr. nov. 1875. 285.

DUBLE, *n. quercus, arboreus, collect. dub; ni u jednom primjeru ne da se potvrditi prvo značenje* (quercus, *vidi* dub, *a*), *nego samo u rječnicima*. — *Naj stariji je oblik dubije, pak dubje. — Postaje od dub (dabv) nastavkom ije. — U naj starijem je obliku riječ pravoslavna, isporodi stasov. dabije, češ. dubi. donbi; mlađi oblik dubje dolazi od XVI vijeka; naj mlađi duble od XVII (pouzdanu naj prije u pisca Akvilini); izmedu rječnika u Mikšijinu (mjesto puno dubja „quercetum“; rizac od dubja „arborator“ 88ab), u Stuličevu (dubje „arboretum, silva“), u Vukovu („die eichen“, „quercus“), u Daničičevu (dubije „quercetum“ 3, 589). Meda je Jeskovecu selu crkve arhadelove u Prizrenu išla „na vrhah Cviliina u veliko dubije“ (Glasn. 15, 282 god. 1348?). selu je Brizjima išla meda, u Dmitrovo dubije i otv. Dmitrova dubija potokom“ (284). katunu je Dragoljevcima išla meda „deloms na dubije“ (300). D. Daničić, rječ. 3, 589—590. Mlađi zeleny ježe rastepo po dubiju staramu i po kameniju. Sredov. jek. jag. star. 10, 112. Ako čuje listje od dubja gdje im vjetar krče. Zborn. 6b. Sve dubje učne s jeseni opadat. G. Držić 434. U vrijeme naj gore, na zemlju kad pada lis s dubja od gore, i cvijeće s livada. N. Najšeković 2, 128. Vode studene daju hranu gustomu dubju. M. Držić 240. Ptice po dubju i čerki po grmju. P. Zoranić 10b. A ostali stanovito kralju granje od dubja i sterahu po putu. M. Divković, bes. 346b. Uresi rečenu zemlju travami i dubjem. M. Orbin 11. No bi rekla za istinu, majko, moje dobro milo, da se more u planinu punu dubja obratilo? I. Gundulić 11. Ter ti ne znaš, što za stajenje, dubje, zvijeri, ptice i ljudi. 353. Po granicama dubja obljetja, ke mirisnijem cvijećem milim u razbludan način cvjeta. G. Palmotić 2, 292. Dubje će i zeleni spržiti. V. Andrijašević, put. 123. Putnici zgrijani i umorni počinu pod dubjama. M. Radnić 313b. Tad poganskijeh od dubrava dubje će se veseliti. I. Akvilini 150. Prvo pada listje, a pak dubje. (D). Poslov. danić. 104. A pipiči gdje se mladi po visokom dnju plode. A Vitajić, ost. 7. Lome dubje vihri štetni. I. Dordić, uzd. 48. Da ne bi nauđio ni dubju. J. Banovac, blagos. 323. Grančice od masline ili od drugoga dubja. F. Lastrić, od' 208. Jesi li sjeke tude dubje? T. Ivanović 150. Da si ti gori nego drve, nego dubje. A. Kalić 849. Taj ručice ljepše od zore dižu dubju sjenu tmasu. N. Marčić 11. Zora crna i krvava, al' još crne uza Dagu dubje. Osvetn. 3, 107. — *Kod nekijeh pisaca XVI i XVII vijeka dolazi u množini. Stanem**

dubja klet: neka sva povenu! Š. Mončetić 296. Dubja još mnoga . . . iz stabra iz svoga točaju rajsku slas. M. Vetranić 1, 8. Gore i dubja i kami. N. Najšeković 1, 113. Jak Orfeo, zvirjenje za sobom vođaše i dubja i kamenje. M. Držić 68. Pokli sam sad sam ja, i nitko da mene čut' može, ner dubja sej gore zelene. D. Rašina 129b. Tolicijeh vojija i svacijeh dubja. A. Kašić, per. 11. Treskovina nebo prži dubja, ka mu nijesu kriva. I. Gundulić 243. Sva vi dubja s četrunima koja voće poradate. I. Akvilini 44. — *Kao ime mjesta u Srbiji. a)* selo u okrugu krševačkom. K. Jovanović 130. — *b)* selo u okrugu šabačkom. 177; i u Vukovu rječniku: Dubje, selo u Mačvi. — *c)* selo u okrugu čuprijskom. K. Jovanović 180. — *d)* mjesta u okrugu krugujevačkom. Zemlja u Dubju. Sr. nov. 1864. 25. Niva u Dubju. 1870. 89. Niva Dolje Dubja. 1871. 7. Niva u Gorjem Dubju. 1871. 7. — *e)* mjesto u okrugu požarevačkom. Niva u Dubju. Sr. nov. 1867. 687.

DUBLJENAC, *dubljénca, m. rub' od svile, kojim pri svečanin prigodama žene glavu pokrivaju*, na Krku. I. Milčetić. Dubljenac (za žene), vrst čalme (rub'a' kako sami vele) od flnoga bijelog platna (ili žutog) ili od svile. Dubašnica na Krku. — *Nejasna postaja (tur. diubend, čalma?)*.

1. DUBLJÉNE, *n. djelo kojijem se dubi (vidi* 1. dubiti). — *U Vukovu rječniku.*

2. DUBLJÉNE, *n. vidi* kod 2. dubiti.

DUBLJÉRIĆ, *m. dem. dublijer, — isporodi dublijerac, dublijerčac, dublijerčić. — Samo u Stuličevu rječniku.*

DUBLJEVIĆI, *m. pl. selo u Hercegovini u kotaru nevesinjskom. Statist. bosn. 120.*

DUBLJINA, *f. vidi* dubina. — *Postaje (prema starijemu obliku dubina) od komparativa dubli nastavkom ina. — Od XVII vijeka (naj češće kod pisaca iz Slavonije), a izmedu rječnika u Voltigijinu i u Vukovu. Potopjeni u dubljini. M. Radnić 184a. Svrhu obraza dubljine. A. Bačić 431. Jerbo ju vodena sila u dubljinu i u po Drave odnese. A. Kanižlić, utoč. xxii. Vidim da je jedno i drugo jedna neizmerna dubljina sviju izvrznosti. nuzr. 3. Uzdanivši od dubljine srea. A. J. Knezović 100. Kaža mu po tanko dubljnu, širinu, visinu. E. Pavić, ogl. 14. Kao da bi iz nike dubljine gori ušohido. M. A. Rejković, sat. L7a. Ove istine podobne su ujesti u dubljnu grijesna srea. A. Kalić 25. Uniči u dubljnu pisma. J. Rajić, pouč. 1, 78. Zlanenjuje jednu dubljnu i širinu milosti. B. Leaković, nauk. 429. Od dva prsta u šir i dubljnu. J. S. Rejković 354. Pa ga jami u dubljnu bači. Nar. pjes. vuk. 2, 34. Ti otisni u dubljine lađu. 3, 348. Dok mi vojska iz dubljine dode. 4, 260. Ljubim tebe iz dubljine srea svoga. Nar. pjes. istr. 6, 26.*

DUBNA, *f. ime ženskog. — Prije našega vremena. Dubna. S. Novaković, pom. 62.*

DUBNICA, *f. ime mjesta. a)* u Bosni dva selu u okrugu zvorničkom: jedno u vlaseničkom kotaru. Statist. bosn. 97, drugo u zvorničkom. 101. — *b)* u Srbiji: *aa)* selo u okrugu užičkom. K. Jovanović 160. — *bb)* selo u okrugu čuprijskom. 180. — *cc)* selo u okrugu vranjskom. M. D. Miličević, kralj. sr. 306. — *c)* selo blizu Prilipa. — *xiv vijeka i u Daničičevu rječniku:* Dubnica, selo kojega je polovinu imao manastir Treskavac: „polj. Dubnice“ (Glasn. 11, 136 god. 1336—1346. 13, 373 god. 1356—1367). — *d)* selo negdje blizu Morave. — *xiv vijeka. Selo Dubnica. Sr. letop. 1847. 4, 50. (1381). u Mon. serb. 198 stoji griješkom Dubica (vidi i Daničičev rječnik kod Du-*

bica). — *e)* zaselak *Jancišta*. — xiv vijeka. Selo Jancišta sa svimi međama i pravinama i zaselci, ježe suts po ineni se: . . . zaselku Dubnica. Glasn. 24, 235. (1349). — *f)* rijeka što utječe u *Lab* u *Malom Kosovu*. Rat. 153 192. uz *nu ima i kraj i selo Dubnica*.

DUBNICE, *f. pl. ime mjestu*. 'Dubnice', selo koje je sa gradom Ključem i sa mnogim drugim selima kraj bosanski Tomaš Ostojić dao sinovima vojvode Ivaniša Dragišića (Mon. serb. 439 god. 1496). Đ. Daničić, rječ. 1, 317.

DUBNIČKI, *adj. koji pripada Dubnici*. Dubnička (opština). K. Jovanović 180. Vinograd u brdu dubničkom. Sr. nov. 1864. 42.

DUBNIK, *m. quercetum, grmik*. — U *Stuličeu rječniku* s dodatkom da je riječ ruska. — *Dolazi u naše vrijeme kao ime mjestu (u Srbiji u okrugu aleksinačkom)*. Livada u Dubniku. Sr. nov. 1870. 699.

1. DUBNO, *vidi Dumno*.

2. DUBNO, Dubnoga, *n. ime mjesta*. *a)* *vis blizu Crkvenice*. Na vrh Dubnoga. Mon. croat. 115. (1475). — *b)* *mjesto na otoku Krku*. V Dubnom. Stat. krč. ark. 2, 295. (1413).

DUBOČAC, Dubočca (Dubočca), *m. ime mjesta*. *a)* *selo u Bosni u okrugu bañolučkom*. Statist. bosn. 39. Dubočac, varoš kod Save. F. Jukić, zemljop. 40. T. Kovačević, op. 56. — *b)* (Dubočac) *selo u hrvatsko-slavonskoj krajini u okrugu gradiškom*. Razdijel. kr. 13. — *pomiñe se i xviii vijeka*. U gradiškoj regimenti oko Dubočca. J. S. Relković 219. — *može biti da je isto što se pomiñe u latinskijem spomenicima xv i xvi vijeka, kao imañe porodice 'de Grabarya': 'Possessiones vero nobilium de Grabarya sunt: Brod, Thomycza, Dubocheac . . .'* Starine. 5, 118. (1470). 'Ex vado nostro Dubocheac . . . Franciscus Beryzlo de Grabarya'. 168. (1516).

DUBOČAJ, *m. mjesto pod ñivama i šuma u Srbiji u okrugu biogradskom*. Niva u Dubočaju. Sr. nov. 1861. 748. 1875. 855. Dubočaj, šuma u Pudarcima. I. Stojanović.

DUBOČAK, *m. ime mjestu*. — *Dolazi (sa starijim oblikom Dľbočacký u spomeniku xiv vijeka i otale u Daničičeu rječniku*. Šitarici je išla međa sa Đurđevikom prež dol. Dľbočacký' (Mon. serb. 94 god. 1330). Đ. Daničić, rječ. 1, 274.

DUBOČAÑE, *vidi Dubočani, b)*.

DUBOČAÑI, *m. pl. ime mjestima*. *a)* u *Hercegovini: aa)* *selo u kotaru bileškom*. Statist. bosn. 106. — *bb)* *seoce u kotaru koñičkom*. 117. — *b)* (ili po akuzativu ili po starom obliku Dubočane) *selo u Srbiji u okrugu crnoriječkom*. K. Jovanović 165. — *c)* *manastir*. — *prije našega vremena*. Dubočani (mon.) S. Novaković, pom. 132.

DUBOČANIN, *m. a)* *čovjek iz Dubokoga. pl.* Dubočani. Čujete li, braćo Dubočani? Pjev. crn. 302b. — *b)* *prezime*. — xviii vijeka. 1681 bi obran fra Andrija Dubočanin od Sutinske. Norini 57.

DUBOČANSKÎ, *adj. koji pripada Dubočanima*. Dubočanska (opština). K. Jovanović 165.

DUBOČANSTVO, *n. vidi dubina*. — *Samo na jednom mjestu xviii vijeka*. Nesrećno da propade u rećena dubočanstva. J. Kavañin 418a. — *ne pouzdano*.

DUBOČAR, *m. ime mjestima u Srbiji*. *a)* u *okrugu jagodinskom*. Livada u Dubočaru. Sr. nov. 1868. 524. — *b)* u *okrugu kragujevačkom* Voćnak u Dubočaru. Sr. nov. 1867. 249.

1. DUBOČICA, *f. ime vodama i mjestima*. *a)* u *Srbiji: aa)* *rijeka (sad Veternica) i kraj uza ñu (od prilike sadašnji šeskoćaki srez) u okrugu niškom*. — u *spomenicima od xii do xiv vijeka* (Gluboćica, Gľboćica, Dľboćica) *a iz ñih u Daničičeu rječniku*. Priobrtbovs ods grćeske zemlje Laby s Lypjanem, Gľboćicu, Rake, Zagrlatu, Lěvčće, Bělicu, Lepenicu. Mon. serb. 4. (1198-1199). (*Car grćki*) otlućivš jemu (*Nemañi*) otš zemlje svoje dastš jemu rekomuñu Gluboćicu. Stefan, sim. šaf. pam. 3. U Gľboćici selo Mirošević i selo Vinna, i međa zablěu tomu do reke Sušice. Glasn. 24, 273. U Gľboćici selo Gorino i selo Seldarci. 274. (1395). U Dľboćici selo Miršćevci i selo Vinna. 283. (1396). *vidi* S. Novaković, zemlj. 22-26, *i u ovom rječniku riječ Dľboćica*.

— *bb)* *rijeka i planina u ćaćanskom okrugu*. 'Dubočica' dolazi s Ćemerna, prolazi kroz planinu koja se zove Dubočica, pa dalje prima i sama to ime, i sliva se pored kose 'Demeroñe' u Ibar. M. D. Milićević, srb. 647. — *cc)* *mala rijeka u okrugu požarevačkom*. U Mlavu s leve strane ulazi i 'Dubočica'. ovo jo mala rećica, no koja ne presušuje. sastavljena je iz dva potoka: 'Dubočice' i 'Kľeuvnika'. Glasn. 43, 336. — *dd)* *zaselak u Srbiji u okrugu ćaćanskom*. K. Jovanović 172. *vidi bb)*. — *ce)* *mjesto u okrugu smederevskom*. Livada u Dubočici. Sr. nov. 1861. 496. — *b)* *selo u Hercegovini u kotaru ľubľiškom*. Statist. bosn. 118. — *c)* *seoce u Bosni u okrugu sarajevskom*. Statist. bosn. 28. — *d)* 'Dubočica', selo erkve sv. Andrije blizu Skopja (stoji da je uzeto iz Glasn. 13, 142, ali je prvi ili drugi broj zlo zabilježēn). Đ. Daničić, rječ. 1, 274.

2. DUBOČICA, *f. duboko (vidi dubok, I, 2, b, g) ff) pri kraju*, lukavo žensko ćelade. — U *Stuličeu rječniku* ('mulier vafra'). — *slabo pouzdano*.

DUBOČICI, *m. mjesto pod ñivama u Srbiji u okrugu kragujevačkom*. Niva u Dubočicu. Sr. nov. 1869. 245.

DUBOČILO, *m. dubok (vidi dubok, I, 2, b, g) ff) pri kraju*, lukav ćovjek. — U *Stuličeu rječniku* ('homo versipellis'). — *slabo pouzdano*.

DUBOČINA, *f. vidi dubina*. — *Naćiñeno od dubok nastavkom ina pred kojijem se k mjeñia na ě*. — *Kod ćetiri pisca od xvi do xviii vijeka i u Stuličeu rječniku*. po svoj prilici nije narodna rijeć. Takovu ćloviku boje bi bilo, da bi u duboćini morskoj pogružen Postila Mn1b. Nĩ meni u visin' prilika it lećēn, ni mirit duboćin gđi moći nĩ doseć. Đ Baraković, vili. 10. Tej krjeposti, er tko može duboćinu ě doseći? J. Kavañin 355b. S duboćinom bogoslovskom iztomaćiše. H. Bonaćić 8.

DUBOČITI, duboćim, *impf. lukavo (vidi dubok, I, 2, b, g) ff) pri kraju* raditi. — U *Stuličeu rječniku* ('callide, astude agere'). — *slabo pouzdano*.

DUBOČIJE, *n. mjesto pod ñivama u Srbiji u okrugu biogradskom*. Niva u Dubočju. Sr. nov. 1875. 119.

DUBOČKA, *f. selo u Srbiji u okrugu požarevačkom*. K. Jovanović 142.

DUBOČKE, Dľboćakã, *f. pl. selo u Bañanima*. V. Ćešević. Ćeta ide uz Duboćke ravne. Nar. pjes. 4, 53. Dokle ćeta u Duboćke dode poćinuše na kraj Dubočaka. Oglēd. sr. 149.

DUBOČKÎ, *adj. koji pripada: a)* *Dubokoj*. Duboćka (opština). K. Jovanović 181. — *b)* *Duboćki*. Duboćka (opština). K. Jovanović 142. —

c) *Dubockama*. U ravnome polju dubočkomo. Nar. pjes. vnk. 1, 522.

DUBODOLINA. f. *duboka dolina*, *isporedi dub-dolina*, *dubovalina*. — *sastarjeno od osuvice dub alj. dubok i od dolina*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stuličevu* (vallis profunda, alta) i *Vukovu* (das thal' vallis' s dohatkom da se govori u Crnoj Gori) U jednu dubodolinnu muzeu. Nar. prip. vuk. 208 *Dubodolina*, *dubok do* u užičkom okrugu. S. I. Pečivanović. i u *Dubrovcu*. P. Budmani.

DUBOK, *duboka, alj.* profundus. — *Akc. kako je u gn. taki je u ostalijem nominativnem oblicima (i u složenijem koji zamjenjivoj nominalne), n. p. duboku, dubokij itd. osim nom. sing. m. i ucc. kad je jednak nominativu; u složenijem je oblicima onaki kako je u nominalnom nom. sing. m., n. p. dubokoga, dubokā, dubokij itd.* — *u stoji mjesto vrglaševka, isporodi bug. dubok, čidi i Dlboki Potok.* Mon. serb. 93. (1830), *Dlbokyni Dolom.* Glasn. 15. 291. (1848?), *Dlboki.* Glasn. 24, 265. (1882), *diboke.* Transit. 55, *dboka.* Mirakuli. 87, i kod *Duboček i Dubočica*. — *Nije riječ praslavenska, jer dolazi samo u našemu i u bugarskom jeziku; u ostalijem slavenskim jezicima za isto značenje ima riječ koja je od praslavenske glabok (glabok), isporodi stslor. glabok, glubok, rus. глѹбокии, čes. hluboký, pol. głębokii, sva je prilika da su naš narod i bugarski načini svoja riječ od starije glubok preinačivši oru kao da postaje od poznatoga korijenu dib (vidi kod dupsti) nastatkom ok.* — *Komparativ se čini (odbacivši nastavak ok.) nastatkom j, koji postlje b mijenja se na j; dūbjī; u dvojice pisaca ima i oblik dubōčiji: naj dubočije msto. I. T. Mrnavić, ist. 22; ad. dubōčiji. B. Kašić, nasl. 116. 185. — Od xiv vijeka, a između rječnika u Vrančićevu (profundus), u Mikaljinu (imus, profundus, altus), u Belinu (profundus) 322b. 589a; cavus' 210a; vafer' 114a), u Bjelostjencu (v. glubok), u Voltigijinu (profundo' tief'), u Stuličevu (profundus, altus, callidus, vafer, astutus), u Vukovu (tief' profundus), u Daničićevu (duboki' profundus). — isporodi dumbok, gubok, glubok.*

1. alj.

1. o stvari (n. p. posudu), mjestu (n. p. jami, moru, jezeru) izdubenu, šupku, koliko je od dna do vrha; vidi i kod debeo, 1. — *ime kojijem se kaže vrlina mjere stoji u ucc. Kopajte mi jami tri kopja duboku.* Nar. pjes. u *Dubrovcu*. P. Budmani.

2. ako nema osobitijih rječji kojima se kaže mjera, znači da je velika dašina od dna do vrha. suprotno je plitak.

a. u pravom smislu. a) uopće. Okolo vojske jarke duboke reče iskopati. Aleks. juk. star. 3, 286. U kraj grade kroz gvozdena vrata uska, tijesna i mala dno ponora udubena dubja je jama još propala. I. Gundulić 471. U dublju propas upasti. V. Andrijašević, put. 230. Koliko je dublj bunar, toliko je voda njegova slada. M. Radnić 347b. Nič mu stana na svjetlini, neg dubokoj u dolini. J. Kavačin 57b. Oburvati duboki podrumi. Nar. pjes. vuk. 2, 175. Duboko je Gačko poje ravno. 4. 59. I on obi duboku tavnicu. Nar. pjes. juk. 113. Lovčić on po dubokijem alugama i gustijem grunenima. Nar. prip. vuk. 192. — o rani (i u prenesenom smislu). Podnije vrijednos tva visoka stavno i krepko tako jade, za sva rana prem duboka u tve srce da zapade. I. Gundulić 270. Duboku ranu dušī . . . zadao. I. Grličić 153. Ti so dublom ranom smiče. J. Kavačin 430a. — b) kaže se da je ,duboko' i što žitko (voda) čim

je onakovo mjesto napušteno, n. p. more, rijeka, potok itd. Rika biše vele diboka. Mirakuli. 87. Dobro smo hodili po moru duboku. P. Hektorović 45. Koji brode duboka mora. I. Držić 187. Duboka je rijeka ka muči. (Z). Poslov. danić. 20. Kada se je video na Jubokomu moru upravitelj od jedne velike armade. A. Tomković, živ. 281. Mutna je voda duboka. Nar. pjes. vuk. 1, 212. Viš' Vrañevca duboka potoka. 4, 171. A ja odoh u duboke potoke i odsekoh jednu kuku drenovu. Nar. pjes. vil. 1867. 773. — c) depressus, demissus, imus, nema se obzira na dašinu od dna do vrha stvari o kojoj se govori, nego na žezno niže mjesto prema ostalijem stvarima. Pakal je naj niže i naj dubočije msto koje je na svitu, to jest srceo zemlje. I. T. Mrnavić, ist. 22. U ovoj dubini zemlje jesu četiri kaja velike jame, jedna za osuļjenih koja je naj dubja od svih. 22. Bogoslovci neće nas da u dubini zemlje nahodi se četiri mista: prvo naj dubje od svih jest pakal za osuļjenih P. Radović, ist. 58. — kaže se i o samom dnu. Ruku mu potisknu, neka ga paka nom u dubje dno tisknu. F. Lukarević 159. — d) koji ,duboko' doseže, ,duboko' prodire. Vira jest kako jedan živ jaki i dubok korijen. I. Grličić 233. Za zdravje stala širokoga i rala dubokoga Nar. zdravica u Vuk, kovč. 119. — e) kao kod c), ali se ne misli da je stvar na nižem mjestu nego da je u nekom prostoru na mjestu što je daleko od kraja kud se ulazi u prostor. U naj dubjoj hridi od gore. I. Dordić, uzd. 78. — f) u narodnoj pjesmi našega vremena kaže se o Mlecima, ili za to što su na moru zgradeni (kao kod b), ili kao kod e). Sije je u Mletke duboke. Pjev. crn. 119a.

b. u prenesenom smislu. a) o stvari tjesnoj koja je shvaćena u metaforičkom ili prenesenom smislu, kao n. p. o srcu. Cistom uzdah podirati iz duboka srca sjede. G. Palmotić 3, 4a. tako se kuže i o uzdah. S dubokim uzda'nutjem . . . vapije. F. Lastrić, test. 325b. — o grlu' čim se naznačuje prođrļivost. I mom' grlu dubokomu razkošijeh (?) iskah goje. J. Kavačin 395a. — b) o kasnoj noći jer je daleko od svoga početka (isporedi a, e), i jer (radi tmine) osjećamo kao da smo u duboku mjestu. Tamnost diboke noći. Transit. 55. Polunoć sredi duboko ustajem. I. Dordić, salt. 113. — i o svakoj tmini. Sto su dublje tme tamnice Sirakuske i cilijске. J. Kavačin 459b. Privodi . . . u duboku tamin. J. Rajić, pouč. 1, 19. — c) i kad čelade ništa ne čuje, osjeća kao da je u duboku mjestu, po tome se kaže o veliku muku da je ,dubok'. Duboka muklos bijaše svudar na okolo. B. Zuzeri 31b. Kada svaka bijahu u duboku mučauju, u gluho doba okolo po noći. F. Lastrić, od' 384. Sto zlamenuje ono žalostno umrtvilo i duboko onjnj ptica mučanje? D. Rapić 287. — d) osjećanje je kao kod a) i b) kad je čelade u takovom stavu du ne čuje i ne vidi; zato se kaže o tvrdom, slatkom smu da je ,dubok'. I ne bih duboka još sankka saspala. H. Lucić 239. Probudi se kako iz duboka sna. B. Kašić, in. 52. San s. Petra toliko sladak i dubok. F. Lastrić, svet. 50b. U dubokomu su spavaše. I. J. P. Lučić, razg 5. — slično je i ovo: Grujo ostane kao u nekou dubokom mrtvili i slabini. S. Ľubiša, prip. 142. — e) i o velikoj starosti jer se shvaća kao da se čelade uđafilo od svoje mladosti, a ujedno se misli na oslabljene njegova osjećanja (isporedi d). Kao pravi Hrišćanin do duboke starosti živje. Nar. prip. vuk. 122. Da ga bog ne poživi do dubke starosti. Nar. prip. vrč. 208. — f) gravis, o nizoku glasu, jer se osjeća kao da postaje iz duboka mjesta. isporodi nem.

tief, tal. profondo itd. Evo dubok glas zatrubi iz (hrasta. M. A. Rejković, sabr. 51. — g) *prenosi se na mišljenje, jer se čini kao da pamet, kad čelade hoće da nešto mučno dokuči i razumije ili iznade i izumije, čade nekako u duboko mjesto aa) o stvari koju je mučno dokučiti pameću i razumjeti.* Da ka su duboka učiš razumnijih. M. Marulić 205. Toliko su visoci i duboki sudbi božji. M. Orbin 42. Ni od potrebe to ti iskati duboka otajstva. P. Radovičić, nač. 152. Na duboku svećinu božiju. I. Ančić, ogl. 190. Razumit razloge od stvari dubokih. I. Grličić xx. Mnokrat njegov vid prostre se u naj dublje vječne ulese. I. Đorđić, ben. 209. I među ovizim neistomačeni otajstvi nit ima višeg ni dublega nezo li je skrovište prisv. trojstva. F. Lastrić, ned. 254. Trud u izkavajau tajnosti dubj(h) bogoslovica. A. J. Knezović xiii. Ovo su među ostalim priduboka skrovišta božanstvena. M. Zoričić, osm. 73. U stvarih dubokih k misnikom ići dužni su. I. Velikanović, uput. 1, 363. — bb) *o mišljenju, misti, kojom hoće čelade da onakovo što (kod aa) dokuči, ili uopće kad se čelade jako zamisli (isporedi i h).* Hoće da uzadu na duboka i visoka razmišljaja. M. Rađnić 478^b. Po dubokomu razmišljanju. A. Vitičić, ist. 349. Išće se duboko i razumno promišljenje. A. d. Costa 1, 28. — ce) *o riječima, govoru kojijem se „duboke“ stvari (kod aa) razlažu.* Ako si je (molitva) kratka v besedah, da zato li je duboka v razumu. Naručn 106^b. Dubokim svitovanjem božanstvene mudrosti. P. Radovičić, nač. 69. Rad bi donit ja uzroke i obiline i duboke. V. Došen 51^a. Tumačenja mnogo duboka i pravedito andelska. Ant. Kačić 103. — dd) *o nauči, znađu kojijem se što „duboko“ (kod aa) uči, zna.* U Salamanku duble nauke posla ga študijati. F. Glavinčić, cvit. 248^b. Duboko bogoslovstvo aliti teologija. I. Đorđić, uzl. vii. Nauk dubok sad ne prošim. P. Knežević, živ 49. Duboka svijest svoje dužnosti. M. Pavlinović, rad. 85. — *prosti narod zove tako i kuge u kojima misli da je takovo znaie.* Ti, vladiko, znaš duboke knjige; ulaziš li u njima vijestice? P. Petrović, gor. vijen. 89. Kad vam je bog dao mudru pamet ispod kape a duboke starokvone knjige u šake V. Vrčević, niz. 5. Duhovnik, koji zna duboke knjige. S. Ľubiša, prip. 234. — ee) *o umu, razumu, pameti, mudrosti itd. čim se što „duboko“ (kod aa) shvata i razumije, ili se što mučno iznahodi i izumijera.* Razuma duboka (biše). M. Marulić 76. Bio je beside veselo, razuma duboka. H. Lucić 257. Sveje te u trudu pameti duboke vidit bi bilo. A. Vitičić, ost. 415. Dujam, Jerard, Danijel, Nisko, . . duboke svi pameti. J. Kavačin 93^b. Čudiše se njihov dubokoj mudrosti. A. Kanižlić, kam. 559. Fala Bogu, duboke pameti! Nar. pjes. vuk 5, 514. Sava je pod mirnom čuli krio duboko oštromlje. S. Ľubiša, prip. 109. Ľudi duboka uma. M. Pavlinović, rad. 51. Tvrdia odluka duboka je mudrost. 85. — ff) *o čeladetu u kojega je onakora pamet (kod ce).* Andeo Spjetski, dubok mestar bogoslovac . . . J. Kavačin 808^a. Nemu je posla ne samo s zemljolovcem nego i s dubokim bijolovcem. M. Pavlinović, rad. 13. Duboki i mudri Ľudi svih naroda. 11. Dubok čovjek, mudar. M. Pavlinović, i u ne posve dobrom smislu, kao lukav. Dubok, astuto, doppio, finto „vafer“. A. d. Bella, rječ. 114^a. — h) *kaže se također o misli kao kod g) bb), ali s drugim značenjem, kad se hoće istaknuti da je misao kao sakrivena.* Do naj dublje misli svoje. B. Betera, čut. 83. (Boy) ulazi u naj dublje misli srdea čovječanskoga. A. Kanižlić, uoč. 20. — i) *o stvari, osobini ponizna*

čeladeta kad se hoće jako istaknuti. značie je slično značienju adjektiva nizok (isporedi a, c)), ali se ujedno kaže da je ono stajie unutrije i potom pravo, iskreno. S dubocijem priklonstvom. A. Gučićić, roz. mar. 134. S dubokijem dilom od umilitali. B. Kašić, nač. 6. S dubokim umiljenstvom. 10. Klačaju mu se s dubokim ponizjenstvom. F. Lastrić, test. 69^a. S pridubokom poniznostju. A. Kanižlić, bogojuba. 88. Da znade učinit priduboko dil od prave poniznosti. M. Dobrotić 63. S naj dubljom poniznostju srca. (Grgur iz Vareša 126. — o spojašiem djelu kojijem se pokazaje poniznost. značie treba shvatiti kao kod aij. nizok u pravom smislu. S dubokim pokloženjem odgovori. S. Baćrić, ukaz. 83. — k) *o kojem sječiau duhovnom, kad se hoće pokazati da je unutrije i veliko.* Da je ovo veselje ovoga svetoga i slavnaoga porođenja vele visoko, vele duboko i vele široko. M. Divković, bes. 77^a. U onoj dubokoj žalosti zaspia. A. Kanižlić, uoč. 65.

c. kao substantiv.

a) duboko, n, duboko mjesto. vrlo često s pridubozima, osobito u: u duboko, u duboku; iz: iz duboka. Riba po duboku pivaa. Nar. posl. vuk. 272. i metaforički. Tvoj sestrić nije možda ugazio u duboko no zar strada u tude ime ili za tude maslo. S. Ľubiša, prip. 54. — u prenesenom smislu, isporodi b, g). Ča naprid u duble na pamet zahodi. D. Baraković, vil. 305. — iz duboka na jednom mjestu stoji kao adv. duboko. Zašto ktje spat iz duboka i bez nijedne misli, tko bi ga probudio. I. Držić 121.

b) dublja, f. komp. (misli se na stvar, misao?), veće lukarstvo, isporodi b, g) ff) pri kraju. Da ne bi pop Ľitar, pogibe kao dak, no je pop znao dubju. S. Ľubiša, prip. 244.

h. adv. duboko, komp. dubj(e) (i dubčij(e), vidu sprijeda). — između rječnika u Mikaninu (duboko, nizoko „alte, profunde“), u Belinu (profunde 589^a) u Stuličevu („alte, profunde, astute, callide, vafer“).

a. kaže način kao se što radi ili kako je što.

a) *vidi I, 1.* Ukopajte mene u polje široko, za sabju duboko. Nar. pjes. vuk. 1, 391. — b) *vidi I, 2, aa) u pravom smislu.* Nokti od ruke raijaju nas još to dubje. J. Kavačin 410^b. Zapoviedi, da se zemlja duboko kopa. A. Kanižlić, kam. 376. Jedna (ova) iste da podubje pluzi. J. S. Rejković 107. Ko ti je izvadio oko? — Brat. — Zato je tako duboko. Nar. posl. vuk. 157. Ne mogu duboko da oru. Vuk, poslov. 260. — *amo može spadati i ovaj primjer:* A brodi vodu duboko. Nar. pjes. vuk. 1, 359. — bb) kao nizoko, u orakovijem rječienama (isporedi I, 2, i): On mu se duboko pokloni. M. A. Rejković, sabr. 23. Duboko prignut klača se. I. Velikanović, uput. 3, 457. — *ce) vidi I, 2, b, e).* Ispovidnik ima duboko mučati. M. Dobrotić 78. I duboko šuteći pisa prstom božanstvenim po zemji. D. Rapić 5. — dd) *vidi I, 2, b, d).* Duboko zaspati, somno consopiri. A. d. Bella, rječ. 32^a. — *ee) vidi I, 2, b, g).* Dublje stvar poće promišljavat. A. J. Knezović 12. Tko zlo sjedi, duboko misli. (Z). Poslov. đanić. 135. Duboko je to doseći, kako pravda božja kara. V. Došen 221^b. Poče duboko pisati od boga. And. Kačić, kor. 366. Seraskijer se zamisli duboko. S. Ľubiša, prip. 120. Shvaća dubje svoj posao. M. Pavlinović, rad. 116. — ff) *isporedi I, 2, b, i).* Po Ľubavi dubčije na ništa mene smrvih. B. Kašić, našt. 116.

b. znači mjesto. a) kod stajanja, kao u duboku. Jeli tko dubja u paklu od tebe? M. Divković, nauk. 17^b. Koliko je dubje zub u mesu. M. Rađ-

nić 303b. Koliko će dūša dublje stajat u ognū! F. Lastrić, svet. 162b. — *b) kod primicajā, kao u duboko (u pravom i u prenesenom smislu).* Koliko dubocije u sebi slazi. B. Kašić, nasl. 185. Neprijatelj maćehoga boj se, kad te časti odviše; sad te peđe, da iz višega dublje pak te satarise. I. Gundulić 511. Dublje padaju u pakao nego nitko. I. Ančić, ogl. 189. To „dubje“ topim se. A. Vitajić, ist. 210. Svak u tašči, i u broju dublje topeć dušu svoju. J. Kavašin 430a. Vaši ogovori činice da dublje u muke paklene propadnete. J. Filipović I, 271b. Krivovirstvo pod slidećima cari duboko žile svoje pružilo bijaše. A. Kanižlić, kam. 16. Jerbo je duboko puzio žile (*ohičaj*). M. A. Rojković, sat. A6b. Cerimoniije dublje usadaju u duše svetost ovjih stvari. J. Matović 133. Jer je (*plug*) i jak i duboko ide. J. S. Rojković 18. De da ronimo, da vidimo koji može dublje. Vuk, nar. pjes. 2, 84. — *c) kod udjelivajā, kao iz duboka. Uzdišući duboko.* G. Palmotić 3, 119b.

DUBOKĀ, f. ime mjestima. *a) u Srbiji: aa) selo u okrugu požarevačkom.* K. Jovanović 143. — *bb) selo u okrugu čuprijskom.* K. Jovanović 181. — *cc) zaselak u okrugu kruševačkom.* K. Jovanović 132. — *dd) mjesta: aaa) u okrugu šabačkom.* Zemlja u Dubokoj. Sr. nov. 1867. 67. — *bbb) u okrugu kragujevačkom.* Livada u Dubokoj. Sr. nov. 1865. 365. — *ee) rijeka u okrugu požarevačkom.* Naj glavnije su mu (*Peku*) utociće; Mali Pek, Duboka (koja mu dolazi s desna sa Čomrde i Golih planina). Glasn. 43, 269. — *ff) gora.* Od Bojevača odmičuće se teče Sava put Ostružnice, i proturuje se u srpsku goru Dubokoj. Regul. sav. 195. — *b) dva sela u Slavoniji u podžupaniji požeškoj.* Pregled 91. — *c) seoce u Bosni u okrugu travničkom.* Statist. bosn. 59.

DUBOKĀ BĀRA, f. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom u vračarskom srezu. Duboka bara, podvodno mjesto više sela Vinče od Dunava Glasn. 19, 146.

DUBOKĀ JĀRUGA, f. ime mjestima u Srbiji. *a) dva mjesta u okrugu biogradskom u vračarskom srezu.* Duboka jaruga, duboko i vrljetno mjesto u ataru sela Kumodraža. Duboka jaruga, brdovito i dugačko mjesto izmed atara sela Resnika i Rušna. Glasn. 19, 146. — *b) u okrugu smederevskom.* Niva u Dubokoj Jarugi. Sr. nov. 1867. 311. — *c) u okrugu vafeškom.* Zemlja u Dubokoj Jarugi. Sr. nov. 1873. 523.

DUBOKĀ MLĀKA, f. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom. Livada u Dubokoj Mlaci. Sr. nov. 1865. 243.

DUBOKĀ, m. selo u Braničevu. — *xiv vijeka.* U Braničevu . . . selo Dlboki . . . Glasn. 24, 264—265. (1382).

DUBOKĀ DŌ, m. ime mjestima. — *Od xiv vijeka (u naj starijim primjerima Dlbokij Dol).* U Dlbokij Dol . . . uze Dlbokij Dol. Deč. hris. 25. „Dlbokij Dol“, katunu je Guccatima išla meda „Dlbokym Dolomy.“ (Glasn. 15, 291 god. 1348?) D. Daničić, rječ. 3, 584. „Dubokij Dol“, selu Orahove koje je Grgur sin Vuka Brankovića dao Hilandaru išla je meda „na Dubokij Dol“ (Glasn. 11, 142 god. 1399—1408). 1, 315. Duboki Do, duboko mjesto u ataru sela Višnice (u Srbiji u okrugu biogradskom u vračarskom srezu). Glasn. 19, 147.

DUBOKĀ PŌTOK, m. ime vodama i mjestima. — *Od xiv vijeka (Glbokij, Glnbokij, Dlboki Potok).* „Dlbokij Potok“, Čubiću je išla meda „s Durdevičkom nizi Dlboki Potok“ (Mon. serb.

93 god. 1330). D. Daničić, rječ. 1, 273. „Glbokij Potok“, zemlja manastira Hilandara u Svetoj Gori išla je meda „prko Glnbokoga Potoka . . . na ravninu . . . na Veliku Biglu, i tu jesti kami glagolemi Molivduza“ (Mon. serb. 127 god. 1347). u drugom spomeniku gdje se kazuju iste mede stoji „prko Glnboka Potoka“ (Mon. serb. 131 god. 1348). a u prijepisu koji je od toga spomenika u narodnoj biblioteci u Biogradu i iz kojega je po svoj prilici prvi put i štampan stoji „dubokoga“. 1, 210. Selu je Brijezima išla meda u Glnbokij Potok i Dlbokijm Potokom do Vrutka“ (Glasn. 15, 281 god. 1348?). 3, 576. „Dubokij Potok“, selima u Mačvi koja je car Lazar dao Ravanici išla je meda „na Duboky Potok“ (Sr. let. 1847. 4, 53 god. 1381). 1, 315. Duboki Potok, četiri mjesta u Srbiji u okrugu biogradskom u vračarskom srezu. Glasn. 19, 147. Duboki Potok, potok u Hercegovini. Glasn. 20, 266, 309.

DUBOKĀ PŪT, m. brdo u Srbiji u okrugu biogradskom u vračarskom srezu. Duboki Put, brdo u ataru sela Resnika. Glasn. 19, 147.

DUBOKŃĀK, m. šuma u Begejici (u Srbiji u okrugu biogradskom). I. Stojanović.

DUBOKŌ, n. ime mjestima. *a) u Srbiji: aa) Duboko (malo i veliko) „scluchten zwischen“ Šabac und Belgrad.“* Veliko je Duboko između Biograda i Paleža, a malo između Paleža i Šapca, cf. Debre. Vuk, rječ. 142b. Druga puče ukraj Dubokoga, dade glase pokraj vode Save. Nar. pjes. vuk. 1, 499. — *bb) selo u okrugu užičkom.* K. Jovanović 159. — *cc) nekoliko mjesta: u okrugu šabačkom.* Zemlja u Doñem Dubokom. Sr. nov. 1871. 143. *u okrugu užičkom:* Livada u Dubokom. Sr. nov. 1861. 56. *u okrugu vafeškom:* Niva u Dubokom. Sr. nov. 1861. 431. *u okrugu kragujevačkom:* Niva u Dubokom. Sr. nov. 1875. 179. — *b) u Crnoj Gori, dva sela u Rovcima:* Veje Duboko, Malo Duboko. Glasn. 40, 21. Otiđoše u Veje Duboko. Pjev. crn. 302b. Od Liješna i od Dubokoga. Ogled. r. 238.

DUBOKOJAMAN, dubokojamna, adj. u Stuličevu rječniku gdje ima i dubokojamst i dubokojazan, see troje tumačeno: „voraginosus“. — see troje nepouzđano.

DUBOKOJAMAST, adj. vidi dubokojaman.

DUBOKOJAMINA, f. u Stuličevu rječniku gdje ima i dubokojaz, oboje tumačeno: „foeva profunda, vorago profunda“. — oboje nepouzđano.

DUBOKOJAZ, m. vidi dubokojamina.

DUBOKOJAZAN, dubokojazna, adj. vidi dubokojaman.

DUBOKŌ POĻE, n. dva mjesta u Srbiji u okrugu požarevačkom i biogradskom. Livada u Dubokom Poju. Sr. nov. 1867. 31. 135.

DUBOKOREČAN, dubokorečna, adj. u Stuličevu rječniku (alta, obscura enarrans, callide loquens) s dodatkom da je uzeto iz brevijara. — nepouzđano.

DUBOKOSRČNOST, f. u Stuličevu rječniku gdje je tumačeno: „animus cuius cogitationes, machinationes sunt impenetrabiles“. — nepouzđano.

DUBOKOST, f. vidi dubina. — *Samo na jednom mjestu xviii vijeka.* Zakliñem vas „širokoštnju, dužnoštnju, visokoštnju i dubokoštnju“ božjom. J. Banovac, blagos. 103.

DUBOKOUM, m. duboki um. — *U Stuličevu rječniku (acutum ingenium). — sasna nepouzđano.*

DUBOKOUMAC, dubokoumca, *m.* čovjek duboka uma. — *U Stuličevu rječniku* (judicio exquisito vir, alte cogitans) gdje ima i dubokoumit s istim značenjem. — oboje nepouzdan.

DUBOKOUMAN, dubokouma, *adj.* duboka uma. — *U Stuličevu rječniku* (acuto ingenio praeditus). — slabo pouzdano.

DUBOKOUMNIK, *m.* vidi dubokoumac.

DUBONA, *f.* selo u Srbiji u okrugu smederevskom. K. Jovanović 149.

DUBOŃAC, Duboica, *m.* prezime. — *U naše vrijeme.* Rat. 85. 113. 388.

DUBOPEŃIV, *adj.* u *Stuličevu rječniku* (arbustivus: loze dubopeŃive, vites arbustivae). — nepouzdan.

DUBOPLODAN, duboplodna, *adj.* u *Stuličevu rječniku* (multas arbores gignens). — nepouzdan.

DUBOPOSADEN, *adj.* u *Stuličevu rječniku* (duboposaden, arbustus). — sasna nepouzdan.

DUBORODEN, *adj.* u *Stuličevu rječniku* (duborodjen) gdje je tumačeno: 'roburneus'. — nepouzdan.

DUBOSJEČAC, dubosječa, *m.* u *Stuličevu rječniku* (quercuum vel arborum putator). — nepouzdan.

DUBOST, *f.* vidi dubina. — *U Stuličevu rječniku.* — nepouzdan.

DUBOŠČICA, vidi duboštica, a).

DUBOŠNICA, *f.* potok u Srbiji u okrugu podrinskom. Potok 'Dubošnica' koji posred donskog polja slazi u Drinu. M. Đ. Miličević, srb. 518.

DUBOŠTICA, *f.* a) planina u Bosni. F. Jukić, zemljop. 34. T. Kovačević, op. 4. na mjestu je isti pisci zovu Duboštica. F. Jukić 2. T. Kovačević 2. — b) zasolak kod Vareša. Schem. bosn. 1864. 21. — c) potok u Bosni. Iz gore južnoistočno od Olova teku više potoka u Biostriću. među njima ima jedan poveći, mislim da se Duboštica zove. Glasn. 20, 387.

DUBOV, *adj.* quernus, quereus; arboreus, arboris, koji pripada dubovima, dubu. — Može biti riječ praslavenska, ispodređ. rus. дубовый, češ. dubový, polj. dębowy. u našem jeziku jačja se od xv vijeka, a između rječnika u Vrančićevu (quereus), u Mikaljinu (dubov, od duba quernus, querneus, roboreus, quereus, quercinus), u Belinu (quernus^{600b}; roboreus^{633b}; cerreus, 186b; arboreus^{59a}), u Bjelostjencu (dubov, hrastov, roboreus, quercinus, quernus, quereus, quernous; dubov lug, dubrava, duboviše quercetum, roboretum), u Voltijjinu (quercino, di quercia 'vom eichenbaum'), u *Stuličevu* (quernus, quercinus, querneus, arboreus), u *Vukovu* (quercinus; cf. rastov). — *U većem dijelu od primjera ne da se razabrati, u kojem od ona dva značenja treba shvatiti.* Dubovo bilo. Pril. jag. ark. 9, 146. (1486) vidi kod bilo, 2. Izbi mu sve zube dubovom matragom. M. Vetranić 2, 140. Sjeđoše oba dva pod jedan dubov hlad. D. Rašina 135a. Razumini stari oni u kori dubovi među njim zakoni urezaše i ovi. I. Gundulić 146. Gledaše križ dubov iznesen od svoga sina S. Rosa 192b. Uzmi oni kapica od želuda dubovi. I. Vladimirović 9. Kako slavja sa dubove grane. P. Petrović, gor. vijen 50. Osule Mijata kraste kao kora dubova. S. Ćubiša, prip. 234.

DUBOVA, *f.* vidi Dubovo, c).

1. DUBOVAC, Düböveca, *m.* ime mjestima. a) u *Hrvatskoj*: aa) mjesto kod Koprivnice. Pregled 3.

— bb) dva sela u podžupaniji zlatarskoj. Pregled. 61. 62. — cc) dva seoca, Dubovac dođi i gorući u podžupaniji križevačkoj. Pregled. 65. — dd) podgrada grada Karlova. V. Sabjar 93. — pomače se xvi vijeka. Naš grad imenom Dubovac (govori knez Brnardin Frankapan) Mon. croat. 214. (1525). Mi k Dubovec gradu našemu (govore Jaraj i Krsto Zrinski) 271. (1572). — b) selo u hrvatsko-slavonskoj krajini u okrugu gradškom. Razdijel. kr. 13. — c) selo u Banatu. Sem. prav. 1878. 52.

2. DUBOVAC, Dubovca, *m.* prezime. — *U naše vrijeme.* Jeremija Dubovac. Rat. 352.

DUBOVAČKI, *adj.* koji pripada selu Dubovec. V. Arsenijević.

DUBOVALINA, *f.* vidi dubodolina. — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Paštrovićima.*

DUBOVAST, *adj.* pun dubļa. — *U Stuličevu rječniku* (arbustus) gdje ima i dubovav i dubovičast i dubovičan s istim značenjem. — sve četvero nepouzdan.

DUBOVAV, vidi dubovast.

DUBOVČAC, *m.* ime nekakvu mjestu. — xiv vijeka. Jakov z Dubovčaca. Mon. croat. 241. (1544).

DUBOVCANIN, *m.* čovjek iz Dubovca u Banatu. V. Arsenijević.

DUBOVČANKA, *f.* žensko čelade iz Dubovca. V. Arsenijević.

DUBOVI, *m.* pl. mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Vinograd u Dubovina. Sr. nov. 1868. 289.

DUBOVICA, *f.* ime mjestima. a) selo u *Hrvatskoj* u podžupaniji koprievačkoj. Pregled. 73. — b) planina između Paštrovića i Arbanije, ulara u more. Vuk, rječ. 142b. — c) selo koje je kraljica Jelena dala a kralj Milutin potvrdio bogorodici rtačkoj (Mon. serb. 68 gud. 1305-1307). mislim da je grijskom zapisano 'Duboica' mjesto 'Dubovica'; u latinskom zapisu stoji 'Dubovica' (69). D. Daničić, rječ. 1, 315.

DUBOVIČAST, vidi dubovast.

DUBOVIČAV, vidi dubovast.

DUBOVIČKI, *adj.* koji pripada Dubovitu. — Od xviii vijeka. a) vidi Dubovik, b) župe dubovičke u viteškoj krajini slavonskoj brodskoj došveni upravi i pastir. V. Došen 1. — b) vidi Dubovik, c). Dubovičke iskopase Turke. Nar. pjes. vuk. 5, 84.

DUBOVIK, *m.* ime mjestima. a) u Bosni: aa) četiri sela u okrugu bihaćkom: Dubovik Alajbega, Dubovik Alibega, Dubovik Maličbega, Dubovik turski. Statist. bosn. 51. — bb) seoce u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 27. — b) (Dubovik) selo u slavonskoj krajini u okrugu brodskom. Razdijel. kr. 13 od xv vijeka. 'Possessiones nobilium de Grabarya sunt: Brod, Thomyeza, ... Dobowyk ...' Star. 5, 118. U Duboviku. A. Kanžlić, fran. 4. — c) selo u *Crnoj Gori* u *kućunskoj nahiji*. Glasn. 40, 18. Na Dubovik selo izlazila. Pjev. crn. 18b. — d) selu je Strijelcu manastira Dočana išla meda 'na Duboviki studentek' (Mon. serb. 92 gud. 1330). D. Daničić, rječ. 1, 315. — e) nekakvo mjesto. — xvi vijeka. Karlović z Dubovika. Mon. croat. 183. (1591).

DUBOVINA, *f.* lignum quernum, materies roborea, dubovo (hrastovo) drvo (vidi drvo, a). — Može biti i praslavenska riječ, ako je ista što rus. дубовина, dubova kora, češ. dubovina, du-

brava. u našem se jeziku javlja od xvii vijeka a između rječnika u Belinu („quernum lignum“ 600b); „logna di rovero“ 633b); „lignum cerninum“ 186b); „u Rjelostjenčevu, u Voltigijinu, u Stuličevu. Za uboga čovjeka kaban od dobre svite, kuća od dubovine, čaša od srebra, a lonac od mjeda. (D). Poslov. danic. 153. — lišće *dubovo u ovom primjeru*: Kafa se uliju govelda, ne daj im piti, a goni i u brdo ter im davaj dubovinu oli rastovinu. J. Vladimirović 45.

DUBOVIŠTE, *n.* quercetum, *grmik.* — *U Belinu rječniku* („quercetum“ 600b); „roboretum“ 633b); „sylva cerrina“ 186b); „u Rjelostjenčevu (kajkavski dubovišće), u Stuličevu („quercetum, locus ilicibus abundans“).

DUBOVIŠTO, *n.* vid. dubovište. — *U Stuličevu rječniku.* — *sasmu nepouzdanu.*

DUBOVIT, *adj.* pun dubova. — *U jednoj piscu xviii vijeka i u Stuličevu rječniku* („silvovus, nemorosus“). Po brjegovih sjenastijeh i dubovitijeh. I. Dordić, salt. 269.

DUBOVITI SE, dubovim se, *impf.* u *Stuličevu rječniku* sa značenjem: „sensim arborescere“. — *nepouzdanu.*

DUBOVNICA, *f.* mjesto pod njezima u Srbiji u okrugu čuprijskom. Niva u Dubovnici. Sr. nov. 1875. 1318.

1. **DUBOVO**, *n.* ime mjestima. a) selo u Zatonu koje je Stefan kraj Prvojenčani dao Žiči (Mon. serb. 11 god. 1222—1228). D. Daničić, rječ. 1, 315. — b) u Podgori selo Dubovo. (Glasn. 21, 274. (1895). — c) selo u Srbiji u okrugu topličkom. M. D. Miličević, kraj. srb. 386. 415. — na drugom se mjestu zove Dubova. Iz sela Dubove. Rat. 147. — d) selo između srpske suve granice, Drine i Višegrada. Lj. V. Stojanović.

2. **DUBOVÔ**, Dubôvôga, *n.* selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 29.

DUBOVSKA RIJEKA, *f.* u Srbiji u okrugu niskom; utječe u Toplicu (na karti kod M. D. Miličević, kraj. srb.).

DUBRAK, *m.* prezime. — *U naše vrijeme.* Schem. zagr. 1875. 210.

DUBRANAC, Dubranca, *m.* selo u Hrvatskoj u podžupaniji sisačkoj. (kajkavski) Dubranec. Pregled. 41.

DUBRAŠNICA, *f.* rijeka u Srbiji koja dijeli podrijski okrug od užičkoga. M. D. Miličević, srb. 518.

DUBRAVA, *f.* silva, šuma. — *Akc. se mijenja u grn. jk. dūbrāvā.* — *Postaje od osnovne dabr (vidi kod dub) nastankom ava.* — *Riječ je pravoslavna, ispredi stvor. dabrava i rus. dybowa (u dybowa), silva, čes. doubrava (polj. dąbrowa), quercetum, po strus. damerowa (vidi kod dub) nalazi joj se trag još dade.* — *Između rječnika u Mikaljinu* (dubrava, šuma, gora, sylva, saltus, nemus), u *Belinu* („silva“ 316a); „nemus“ 145b), u *Rjelostjenčevu* („sylva majorum arborum, sylva roborea, nemus, saltus“), u *Voltigijinu* („bosco, selva“ „forst“), u *Stuličevu* („silva, nemus, saltus, lucus“), u *Vukovu* (I. vido šuma), u *Daničičevu* („nemus“). a) *uopće s praviem značenjem.* Mramor. nastić dubrave. Mon. serb. 92. (1830). Dasno i darovasno gori i polja, dubrave, lijes, trave. 106. (1833). S pašami, z drvmi, z dubravami, sinokosi, z grmjernj i s voljami. 289. (1419). U dubravi ka radi žirem. Stat. polj. ark. 5. 257. Pridoše v jednu dubravu, v koj ne vijahu puta. Transit. 227. Zašal je daleče dubravom i gorom. M. Vetranić 1, 6. Ptičice poju taj blizu

u gori po gustoj dubravi. N. Naješćković 2, 70-71. Po gustih dubravah i po spletnih luzih. P. Zoranić 11a. U dubravu drva nosit. D. Ražina VIIIb. Suzam se zamuti, o vodo studena, i ti jad zao čuti, dubravo zelena. 149a. Kad no se dubravi jur grane opupe. D. Baraković, vil. 109. Skot nesvijesni u vrlni, ki u gorskoj stoji dubravi, spozna, ko mu dobro čini. I. Gundulić 245. U kraj gaja gusta toli dubrava se jedna otkriva. 402. Prije će Ksanto nazad iti, ida ostati bez dubrava. G. Palmotić 1, 222. Kakono dubrava lipih jel na vrh gor. B. Krnarutić 16. Nije u jednomu dubu dubrave. (D). Poslov. danic. 83. U dubravi svak drva bere. (D). 139. Ter neče rastrkat se tužne ovice po dubravi. A. Vitajić, ost. 145. I letušća i divine, kē se lovo po dubravi. J. Kavašin 21b. Pusta je mladost tvā gora bez dubrave. I. Dordić, uzl. 178. U jednoj dubravi sikuć drva. J. Banovac, prip. 209. Kriti se po dubravam. And. Kacić, kor. 123. Riko teku kroz nizke dubrave. M. A. Rejković, sat. L6b. Evo kolik ogañ koliku dubravu izgori! J. Matović 406. Loviti u svoji vlastiti saranih dubrava. A. d. Costa 2, 184. Jur selimo tužni, jur dubrave sladke gubimo. M. Katančić 53. Puštah hrte niz livade a ogare uz dubrave. Nar. pjes. vuk. 1, 151. — b) u *precesenom smislu i metaforički.* aa) *Kad čega ima mnogo i gusto, kao što su n. p. kopja u vojske.* Da na konijeh strelovitijeh sunuše se s oba kraja dvije dubrave kopja vitijeh. I. Gundulić 316. Kopja vitijeh dvije dubrave staoše oda svud u čas ovi. 510. *perje na kaciži.* Glela' onega, ki sred šita u verigah diži lava, a od zelena perja svita na glavi mu stoji dubrava. I. Gundulić 437—438. — bb) u *dubornom smislu, kao nešto kud je čeljadetu mučno prolaziti i lako saći s puta.* Uljezi u strašnu dubravu od razmišljanja. A. Gučetić, roz. jez. 303—301. Iskao si meno ovu izgubenu u zasilnoj dubravi od ovoga svita. L. Terzić 78. — cc) *neki pisci (u pjesmi) zovu Dubroenik „dubravom“ imajući u misli postanje riječi Dubrovnik od dubrava.* Sgodi se, oni evit, ki našu dubravu činaše na saj svit od dubrav svih slavu, vrhu svih nebesi višni bog da svoj raj još većma ureši, nze nam evijetak taj. N. Naješćković 2, 129. Slatkoj mi slobodi činimo ozdi svetilište, u koj niče i uzrasti Dubrava ova plemenita. I. Gundulić 125. Razšir' grane, ma dubravo svejer veče. J. Kavašin 200b. — c) *šuma za koju se zna čija je, zabran.* — u *Vukovu rječniku s dodatkom da se s tijem značenjem govori oko Imoskoga.* — d) *ime mjestima.* aa) u Bosni. aaa) dva sela: Dubrava i Dubrava Sabit u okrugu zvoničkom. Statist. bosn. 83. — bbb) *seoce u okrugu travničkom. zove se i Prisoje.* Statist. bosn. 65. — bb) u *Hercegovini.* aaa) selo u okrugu bilječkom. Statist. bosn. 106. — bbb) *seoce u okrugu nevrsinskom.* 120. — ccc) *vidi Dubrave.* c). — *neko od orijeh mjesta pomine se prije našega vremena.* Dubrava (Hercegovina). S. Novaković, pom. 182. — cc) u *Hrvatskoj* aaa) selo u podžupaniji zagrebačkoj. Pregled. 19. — bbb) selo u podžupaniji varaždinskoj. 17. — ccc) selo u podžupaniji krapinsko-topličkoj. 51. — ddd) *zaselak kod Pregrada u podžupaniji krapinsko-topličkoj.* 53. — eee) selo u podžupaniji kriškoj. 86. — ffff) *seoce u podžupaniji zagrebačkoj.* 19. — ggg) Dubrava markuševačka, selo u podžupaniji zagrebačkoj. 17. — hhh) Dubrava gorña, *seoce u podžupaniji zagrebačkoj.* 17. — *neko od orijeh mjesta pomine se xvi vijeka.* Dana-ska gromo u Dubravu k gospodinu biskupu zagrebskomu. Mon. creat. 216. (1526). — dd) u *hrvatskoj krajini.* aaa) dva sela

u okrugu ličko-otočkom. Razdijel. kr. 8. — *bbb*) selo blizu Aleksiniće. Schem. segn. 1871. 40. — *ccc*) selo blizu Doiega Pazaršića. 42. — *ee*) u Dalmaciji. *aaa*) selo u kotaru šibeničkom. Repert. 1872. 26. — *bbb*) selo u kotaru spljetskom. 30. — *ccc*) selo na otoku Šipanu u kotaru dubrovačkom. Schem. rag. 1876. 30. — *ddd*) selo u Ratu u kotaru korčulanskom. Schem. rag. 1876. 45. — *ff*) u Srbiji. *aaa*) selo u okrugu užičkom. K. Jovanović 155. — *bbb*) zaselak u okrugu brusevačkom. 131. — *gg*) u ugarskih Hrvata selo, maj. Dobrafalva. Jačke. 223.

1. DUBRAVAC, Dübřavca, m. postaje od dubrava nastavkom њьъ. — U padežima u kojima nema drugoga a, prvo je dugo, kako u gen. sing. a. ime muško. — od xv vijeka, a između rječnika u Vukovu i u Daničičevu (Dubravьъ). Dubravьъ z bratomь i sь sestromь. Mon. serb. 564. (1322). Dēđь ime Dubravьъ. Dēđ. hris. 34. — i kao prezime, u naše vrijeme. Toma Dubravac. Rat. 179.

b. ime mjestima. (kajkaevski) Dubravec, selo u Hrvatskoj u podžupaniji varaždinskoj. Pregled. 48.

2. DUBRÁVAC, Dübřavca, m. čorjek iz Dübřavá. V. Arsenijević.

DUBRAVAČKI, m. prezime (uprav čovjek iz Dubrava). — xv vijeka. Janko Dubravački. Mon. croat. 250. (1550).

DUBRÁVAN, dübřavna, adj. koji pripada dubravi. — Postaje od osnove imena dubrava nastavkom њьъ. — U kipiama pisanijem crkvenim jezikom i kod dva pisca čakavca xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjencu (dubravni, dubravski, sylvestris, roboreus?), u Stuličevu (silvester, silvaticus, silvae?), u Daničičevu (dubravьъ, nemoris?). Jako i luzi dubravni. Danilo 376. O gory i hlъmi i drěva dubravna, vьsplačite sь mnoju dьnьsь. Glasn. 11, 116. (xvii vijek). Tada uzrađuju se sva drva dubravna. M. Alberti 16. Iz dubravnijeh paš obilnih. J. Kaviatin 512a.

DUBRAVAR, m. čovjek koji čuva dubravu, šumar. — Samo u Stuličevu rječniku (guardaboscibis, saltuaris).

DUBRAVA SABIT, *vidi* dubrava, *d* au) *aa*).

DUBRAVAST, adj. silvosus, pun dubrave, gdje ima mnogo dubrave. — U Belinu rječniku (sylvosus? 666a; memorosus? 115b), u Bjelostjencu, u Voltigijinu, u Stuličevu.

DUBRAVAV, adj. *vidi* dubravast. — U Stuličevu rječniku. — nepouzđano.

DUBRAVCI, Dubravaca, m. pl. selo u Hrvatskoj u podžupaniji karlovačkoj. Pregled. 29.

DUBRAVČAK, m. dva sela u Hrvatskoj u podžupaniji sisačkoj. Dubravčak desni i lijevi. Pregled. 40.

DUBRAVČANI, m. pl. selo u Hrvatskoj u podžupaniji karlovačkoj. Pregled. 29.

DUBRÁVČANIN, m. *vidi* 2. Dubravac. V. Arsenijević.

DUBRÁVČIĆ, m. prezime. — Od xiv vijeka i u Daničičevu rječniku (Dubravčičьъ). Od došlih kraj Vladislava Dubravčičьъ (elastelin bosanski). Glasn. 23, 53. (1400). Opatice mojstra pustinskoga Jurja Dubravčiča na Braču. I. Ivanšević, kit. 103. i u naše vrijeme u Dubroniku. P. Budmani.

DUBRAVČIĆ-SELO, n. seoce u hrvatskoj krajini blizu Ramšana. Schem. segn. 1871. 28.

DUBRÁVČIN, adj. koji pripada Dubravci, čidi Dubravca. On vjernici Dubravčin je, ka se vjeri za Gradana? I. Gundulić 169.

DUBRAVE, f. pl. ime mjestima. a) u Bosni. *aa*) dva sela u okrugu bañolučkom. Dubrave I i Dubrave II. Statist. bosn. 38. — *bb*) selo u okrugu zvorničkom. 86. — *cc*) seoce u okrugu sarajevskom. 14. — *dd*) seoce u okrugu travničkom. 63. — b) u hrvatskoj krajini selo u okrugu ogulinsko-slunskom. Razdijel. kr. 8. — c) kraj, župa u Hercegovini. Schem. rag. 1876. 58. — *poniše se od xviii vijeka*. Prva turma niz Popovo ide, druga turma iz Vidovo poje, treća turma niz Dubrave ravno. Nar. pjes. bog. 335. — u jednoga pisca našega vremena isto se mjesto zove Dubrava. Drugi istočni put (od Stoca do Mostara) ide neravnim i većinom obraslim predelom Dubravom. Glasn. 22, 25. — *d*) gore u Dalmaciji. — u latinskom spomeniku podmetnutome kao da je xi vijeka, ali po svoj prilici ne starijemu od xiv. Ullarum et terrarum sancti Georgii de Putalo, Cosice, Lasani, Ostrog, Biachi cum tota iurisdictione castris Albuna, Radosijci et Smine, que site sunt circa montes, in montibus et sub montibus Dubraue. Doc. hist. rač. 114. — e) u Srbiji mjesto pod Nivama u okrugu biogradskom. Niva u Dubravama. Sr. nov. 1863. 200.

DUBRAVIČA, f. dem. dubrava. — Između rječnika u Mikašinu, u Belinu 145b, 666a, u Bjelostjencu, u Voltigijinu, u Stuličevu. a) uopće. U zelenoj dubravici. Nar. pjes. horc. vuk. 279. — b) ime mjestima. *aa*) u Bosni. *aaa*) selo u okrugu bañolučkom. Statist. bosn. 43. — *bbb*) selo u okrugu zvorničkom. 93. — *bb*) u Hrvatskoj selo i seoce u podžupaniji krapinsko-topličkoj. Pregled. 56. 54. — *cc*) u Dalmaciji selo u kotaru dubrovačkom. Repert. 1872. 21. — *dd*) u Srbiji selo u okrugu požarevačkom. K. Jovanović 138.

DUBRAVICE, f. pl. ime mjestima. a) u Bosni selo u okrugu zvorničkom. Statist. bosn. 86. — b) u Hercegovini seoce u kotaru koñičkom. Statist. bosn. 116. — c) u Dalmaciji selo u kotaru šibeničkom. Repert. 1872. 25. — *d*) Dubravice, vinograd u Dubravicih? imala je crkva sv. Nikole koja car Stefan priloži crkvi arhandelovoj u Prizrenu (Glasn. 15, 271 god. 1348?). D. Daničić, rječ. 3, 590. — e) prije našega vremena. Dubravice. S. Novaković, pom. 132. — može biti koje od predašnjih mjesta. — f) *poniše se xv vijeka kao mjesto u Hrvatskoj blizu Noroga*. Ka je zemlja u Dubravich u kotari novogradscom. Mon. croat. 106. (1470).

DUBRAVIČKI, adj. koji pripada Dubravici (?), Dubravica (??). — xv vijeka. „Dubravički, selu Vučjem Dolu („Vlačij Dol“) išla je meda olt Dunava na selište na Rukomiji u na hlmьku dubravičku“ (Mon. serb. 199 god. 1381). D. Daničić, rječ. 1, 316.

DUBRAVINA, f. augm. dubrava. — U Stuličevu rječniku (boscaagliaccia, horrida silva). — Mjesto pod Nivama u Srbiji u okrugu požarevačkom. Niva u Dubravini. Sr. nov. 1871. 314.

DUBRAVIŠTE, n. mjesto gdje su dubrave. — Samo u Stuličevu rječniku (silvarum locus).

DUBRAVIŠTVO, n. *vidi* dubravište. — U Stuličevu rječniku. — sasna nepouzđano.

DUBRAVITELJAN, dubraviteljan, adj. u Stuličevu rječniku gdje je tumačeno: „attenente alle foresto“ „ad saltum pascuum pertinens“. — sasna nepouzđano.

DUBRAVITI SE, *dubravim se, impf. silvescere, činiti se dubravom, zarasti dubravom.* — *Samo u rječnicima: u Mikajinu (dubraviti se, činiti se dubrava silvesco, cresco in sylvam), u Belinu 606a, u Voltigijinu (imbo schire, verwildern), u Stuličevu.*

DUBRAVKA, *f. postaje od dubrava nastavkom ŕka.*

a. *ime žensko.* — *samo kod pisaca Dubrovčana xvi i xvii vijeka koji su to ime upotrebljavali prema tal. Silvia. isporodi Dubravko. Dubravka (tal. Silvia). D. Zlatarić 36b. Dubravka. Prikazanje spjevano po gospodinu Givu Frana Gundulića. I. Gundulić 123.*

b. *žensko čelade iz Dubrava. V. Arsenijević. c. mjesto u Srbiji u okrugu crnoriječkom. Niva u Dubravki. Sr. nov. 1874. 305.*

DUBRAVKO, *m. ime muško.* — *Samo u piscu Dubrovčana koji upotrebljavaju to ime prema tal. Silvio. isporodi Dubravka. a. Dubravko (tal. Silvio). F. Lukarević 4. Ľubimir. Raduino. Lovorko, Dubravko i skup pastijera. I. Gundulić 79.*

DUBRAVLE, *n. collect. dubrava.* — *U Stuličevu rječniku. — Seoce u Hercegovini u kotaru foćanskom. (pisano Dubravje). Statist. bosn. 112.*

DUBRAVNICA, *f. u Daničićevu rječniku: „Dubravnicca, neko mjesto: ubi Crepaj Vitomir Turške na Dubravnici: 1381 (Okaz. šaf. pam. 74). to će biti negdje između Ražaja i Stalača. cf. „dubravnički“.*

DUBRAVNIČKI, *adj. u Daničićevu rječniku: „dubravnički“; između ostaloga što je car Lazar priložio Ravanici bila je „birs dubravničkaja do Ražaja i do Stalača“ (Sr. letop. 1847. 4, 55 god. 1381). cf. „Dubravnicca.“*

DUBRAVNIK, *m. kraj po svoj prilici blizu Dubočice (vidi I. Dubočica, a) aa). — Samo loc. Dubravnice u spomeniku xv vijeka. U Dubravnic selo Biogoslava, i u Glbočici ... Glasn. 24, 272—273. (1395).*

DUBRAVOKRŠAN, *dubravokršna, adj. u Stuličevu rječniku gdje je tumačeno: „silvifragus. silvas caedens.“ — nepouzđano.*

DUBRAVOSKITAN, *dubravoskitna, adj. u Stuličevu rječniku gdje je tumačeno: „memorigagus.“ — nepouzđano.*

DUBRAVSKI, *adj. a) silvester, koji pripada dubravi, dubravama. — u piscu xvi i xvii vijeka a između rječnika u Ljelostjenčevu (kod dubravni). Ter vam je svaka slas dubravska i lužna jadovna i tužna. M. Vetranić 1, 103. Venere, Proserpina, Dijana. skup božica i skup vila dubravskih. I. Gundulić 70. — b) koji pripada selu Dubravama. vidi Dubrave. b). V. Arsenijević. — c) koji pripada mjestu Dubravama, vidi Dubrave. c). Ovdje se (u stolačkoj nahiji) na glasu dubravsko vino. T. Kovačević, op. 89.*

DUBRAVŠTAK, *m. mjesto (u turskoj krajini?). — xvij vijeka. Jakup Hodin s Dubravštaka. Starine. II, 87. (oko 1645).*

DUBRONICA, *f. mjesto, pod njevima u Srbiji u okrugu smederevskom. Niva u Dubronici. Sr. nov. 1875. 20.*

DUBROVA, *vidi dubrava.* — *S općijem značenjem samo u jednoga pisca xviii vijeka koji tjeem oblikom hoće da tumači postuje imena Dubrovnik, a između rječnika u Stuličevu gdje se dodaje da je riječ ruska. Nazva nega imenom Dubrovnik, jer dubrova ondi biše rasla. Nadol. 152. — Selo u Poljicima u Dalmaciji, sad Dubrava (vidi dubrava. d) ee) bbb). — xvii vijeka.*

Dubrova, ... jamci za selo Dubrovu ... Stat. pol. ark. 5, 311. (1662). i u jednoga pisca xviii vijeka, ali ne znam, jeli ovo isto mjesto ili stoji mješte Dubrava radi stika. Od Trebiña i od Popove Vukašini, Radosavi, Miklevići od Dubrove. J. Kavašin 231a.

DUBROVAC, *Dubrovca, m. prezime. — U naše vrijeme. Radisav Dubrovac. Rat. 108. Toma Dubrovac. 408.*

DUBROVAČKI, *adj. ragusinus, koji pripada Dubrovniku. isporodi dubrovnički. — Postaje kao Dubrovčanin nastatkom lšrk pred kojim se k mijenja na č, a zatim s ispada (ali vidi b)); a stoji mj. negdašnega ь (ali još ne u starija vremena, vidi a) i b)). — Od xii vijeka (vidi kod a) a) između rječnika u Mikajinu (dubrovački, na dubrovačku „ragusino more“), u Belinu (605b); na dubrovačku „more ragusino“ 605a), u Vučovu, u Daničićevu (dubrovčeski, dubrovčeski „Ragusii“). a) u primjerima od xii do xiv vijeka a još ne zamjenjuje ь. Knezu dubrovčeskomu. Mon. serb. 7. (1100-1200). Dubrovčeskim tržnikom. 16 (1195-1228). Knezu dubrovčeskomu i vsej općini dubrovčkoj. 24 (1234—1240). Vlastele dubrovčeci. 207. (1387). Konsoli dubrovčki. Spom. sr. 1, 178. (1417). — b) u nekim primjerima ostaje i s: Kneže dubrovčeski. Mon. serb. 21. (1298). Ja knež dubrovčeski i vsi vlastele dubrovčesci. 47. (1254—1256). Odk komuna dubrovčeskoga. 178. (1368). Vlastele dubrovčesci. 202. (1382). tako je i ovdje gdje je č ispred se ispalo (Daničić, rječ. 1, 316, misli da tu stoji s mjesto č radi c, ali bi se č promijenilo tad na š a ne na s): Vlastele dubrovčeski. Mon. serb. 187. 188. (1378). — c) a zamjenjuje ь pouzdano od druge polovice xv vijeka; naj stariji je primjer iz prve polovice, ali je u poznijem prijepisu. Knež dubrovački. Mon. serb. 101 (1332). Grada dubrovačkoga. 185. (1358-1376). Z gradom dubrovačecima. 217. (1391). Slovinski u naš jezik dubrovački ovako se izgovara. A. Gučić, roz. mar. 98. Branitelj dubrovački. B. Kašić, fran. 168.*

I rasvanu iz velrine ne obraza svijetla zora s dubrovačke pokrajine do ledena mrazna mora. I. Gundulić 276. U starijih dubrovačkih pismih. I. Đorđić, salt. 501. Slidi popijevka od gospode presvijetle dubrovačke. And. Kačić, razg. 177. Al' eto ti dubrovačkog kraja. Nar. pjes. vuk. 2. 475. Otvorila devet ključnica i desetu bravu dubrovačku. 3. 436. Na vratima brava dubrovačka. Nar. pjes. petr. 2, 618. — d) na mjestu č pred k mijenja se na š. Gosposdi dubrovačkoj. M. Alberti III. Vlastelom i vladavcem dubrovaškim. M. Gazarović III. Kmet Ivaniš dubrovaški. J. Kavašin 276b. Poklisar dubrovaški. Nar. pjes. bog. 224. tako se govori u Dubrovniku, vidi P. Budmani, dubr. djal. rad. 65, 159.

DUBROVČAN, *m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji krapskoj-topličkoj. Pregled. 55.*

DUBROVČANIN, *m. Ragusinus, čovjek iz Dubrovnika, pl. Dúbróvčani (u prva vremena Dubrovčane: radi tad. pl. Dubrovčams u prvom primjeru, vidi F. Miklošić, vergl. gram. 39, 15 i D. Daničić, ist. obl. 95). — Postaje od dubrov (osnove imena Dubrovnik, pošto se odnosi nastavak ѡиѡъ nastatkom ѡъ-jan-inъ (vidi D. Daničić, ist. obl. 151), isporodi Dubrovka, Dubrovčina, vidi i Mitrovačin, Zagrepčanin. — Od xii vijeka, a između rječnika u Mikajinu, u Belinu, u Voltigijinu, u Vučovu, u Daničićevu (Dubrovčanins). Gradans Dubrovčams. Mon. serb. 2. (1189). Vsi Dubrovčane. 2. (1189). V vrimo biskupa Krstopora Dubrovčanina. Mon. croat.*

DUBROVČANIN, *m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji krapskoj-topličkoj. Pregled. 55.*

DUBROVČANIN, *m. Ragusinus, čovjek iz Dubrovnika, pl. Dúbróvčani (u prva vremena Dubrovčane: radi tad. pl. Dubrovčams u prvom primjeru, vidi F. Miklošić, vergl. gram. 39, 15 i D. Daničić, ist. obl. 95). — Postaje od dubrov (osnove imena Dubrovnik, pošto se odnosi nastavak ѡиѡъ nastatkom ѡъ-jan-inъ (vidi D. Daničić, ist. obl. 151), isporodi Dubrovka, Dubrovčina, vidi i Mitrovačin, Zagrepčanin. — Od xii vijeka, a između rječnika u Mikajinu, u Belinu, u Voltigijinu, u Vučovu, u Daničićevu (Dubrovčanins). Gradans Dubrovčams. Mon. serb. 2. (1189). Vsi Dubrovčane. 2. (1189). V vrimo biskupa Krstopora Dubrovčanina. Mon. croat.*

154. (1493). Po ocu fra Arkandelu Gučetiću Dubrovčaninu. A. Gučetić, roz. mar. i. Mavro Urbin Dubrovčanin. J. Kavačin 126^b. Marije i inih Dubrovčana. 239^b. Žeļa prinaiučnoga Dubrovčanina. A. Kanižić, kam. 176. Jer su tada Dubrovčani bili puno snažni i vele bogati. And. Kačić, razg. 177^b. Kapetan korabja Dubrovčanin. D. Obradović, basn. 381. A što srebra Srebrenica dala kada su ga rili Dubrovčani. Osvetn. 2, 100.

DUBROVČIĆ, *m. vidi Dubrovčanin.* — *U komedijama xvi vijeka, kao da tako zovu Kotorani Dubrovčane, i (radi slika) u jednoga pisca xvii. Kotoranin:* Neg se i Dubrovčići salacate, kako i mi vami. M. Držić 178. Kotoranin: Boje je meni nastojat kako ću lopiže prodat neg da se mnom Dubrovčići rugaju. 368. I ne samo Dubrovčići od vas cjenu tu imaše, ma joštera i Mečići vašu krepus svi poznaše. I. Akvilini 4.

DUBROVICA, *f. ime njestima. a) selo u Bosni u okrugu travničkom.* Statist. bosn. 60. — *b) mjesto (može biti u Dalmaciji).* — *u latinskom spomeniku xi vijeka.* 'Terram in Dubrovica'. Doc. hist. rač. 166. (1070—1078).

DUBROVINA, *f. zemlja pod vinogradima u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Vinograd u Dubrovini. Sr. nov. 1871. 314.

DUBROVKA, *f. vidi Dubrovkića.* — *Postaje kao Dubrovčanin nastavkom a.* — *Samo u Belinu rječniku 605^a i u Vukovu.*

DUBROVKIŃA, *f. žensko čelade iz Dubrovnika. isporodi Dubrovka.* — *Postaje kao Dubrovčanin nastavkom yna.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu 605^a i u Vukovu.* Oto ti dvorkiņa za sada do voje mladih Dubrovkiņa. H. Lucić 249—250. Slovciņa i slavna Dubrovkiņa vila. V. Zanbon u Đ. Baraković, vil. 362. Ne bi u istinu stara Dubrovkiņa sadašnu Dubrovkiņu poznala. A. Kalić 97. Cvojek, kojega je porodila Dubrovkiņa. M. Pavlinović, rad. 177. — *U jednoj pjesmi našega vremena znači bravu dubrovačku.* Dvanest brava, dvanest Dubrovkiņa. Nar. pjes. petr. 2, 219.

DUBROVNIČKI, *adj. dubrovački.* — *xiv i xv vijeka i u naše vrijeme u narodnijem pjesmama, a između rječnika u Daničeviću (dubrovnikičkij).* Knezu dubrovnikičkomu. Spom. sr. 2, 1. (1313). Časnoga kneza dubrovnikičkoga. Mon. serb. 363. (1430). Da razdele blago dubrovnikičko. Nar. pjes. vuk. 1, 163. Otvorena vrata devetora i deseto brava dubrovnikička. 2, 98. Na vratima brava dubrovnikička. Nar. pjes. stojad. 1, 48.

DUBROVŃIK, *m. ime njestima* — *Postaie nije jasno: da je postalo od dubrava, glasilo bi Dubravnik, a ne zna se, zašto bi postalo od neobičnoga oblika dubrova.* a) Ragusium, grad u Dalmaciji, tal. Ragusi, Ragusa, negda Raugia. — *od xiii vijeka (ali Dubrovčanin i dubrovački već od xii), a između rječnika u Mikaljinu, u Belinu, u Voltigijinu, u Stalčeviću, u Vukovu, u Daničeviću (Dubrovnički).* Prěly Dubrovničkoms. Mon. serb. 10. (1222—1228). Grad Dubrovniki (pisarskom grješkomo). 257. (1405). Dubrovniki slabi grad. M. Vetranić 1, 49. K. Naješku Nikoli ma knigo uhrlu u ljepi Dubrovnik. N. Dimitrović 100. Ljubite izvrsnom ljubavi grad Dubrovnik. D. Zlatarić 36f. Prešno odpravi poklisare k Dubrovniku svijetlu gradu 1. Gundulić 389. Sad Dubrovnik od dubrave prava dika sve države. J. Kavačin 246a. Svoj gospodi grada Dubrovnika čast i dika, slava privelika. And. Kačić, razg. 178^b. Angelina ruže brala

povrh grada Dubrovniku. Nar. pjes. vuk. 1, 336. U lijepu gradu Dubrovniku. 2, 469. K latinskome gradu Dubrovniku. Pjev. crn. 181^a. — *b) u Bosni.* Dubrovnik, srušicu grad pod planinom Nabožić na stječanu rijeke Misoče i Zenika kod sela Našića, 3 sata od Vareša na putu ituditi u Sarajevo. ovo je mjesto uspomene dostojno, jerbo je ovo dubrovačka naselbina. F. Jukić, zemljop. 35. — *c) voda i mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Uz Moravu vredi pomenuti i jednu čenu rastoku koja je obično suva, ali kad Morava nadode, ona od svoje vode zalije i u ovu rastoku. ta se rastoka zove 'Dubrovnik'. on se razdvaja od Morave ispod Knšijeva, a sastaje se s Resavčicom ispod sela Zabara. M. D. Miličević, serb. 1019. Niva na Dubrovniku. Sr. nov. 1861. 176. Zemlja u Dubrovniku. 1875. 514.

DUBROVSKŌ, *n. selo u Dobnaciima.* V. Lešević.

DUCI-POLE, *n. seoce u Bosni blizu Baše Luke.* Schem. bosn. 1864. 46.

DUCITI, *dućim, impf. vidi dudliti.* — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

DUCUNKA, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Đorđe Ducunka. Rat. 38.

DUČAC, *m. teurcium chamaedris L., vidi dupčac, od čega postaje izgubarsi p.* — *U naše vrijeme na Braču.* A. Ostojić. Dućac, nekakva trava. (Sabjar. Brač). B. Sulek, im. 77.

DUČALOVAČKI, *adj. koji pripada Dućalovićima.* Dućalovačka (opština). K. Jovanović 168.

DUČALOVIĆI, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu čačanskom.* K. Jovanović 168.

DUČELI, *m. pl. seoce u Hercegovini u kotaru fočanskom.* Statist. bosn. 109.

DUČENE, *n. djelo kojijem se ko dući* — *U naše vrijeme u Lici (J. Bogdanović) i u Vukovu rječniku (vide zlopačene).*

DUČEVCI, *Dučevčaci, m. pl. selo u Srbiji u okrugu pirotskom.* M. D. Miličević, kraj. serb. 236.

DUČICE, *f. pl. selo u Crnoj Gori u kutunskoj nahiji.* Glasn. 40, 19.

1. **DUČIĆ**, *m. prezime.* — *Od xiv vijeka.* Kostadin Dučić. Deč. hris. 54. i u naše vrijeme. Sem. serb. 1882. 205. i u Lici. J. Bogdanović. Sem. karlov. 1883. 73.

2. **DUČIĆ**, *m. dem. duka.* — *U zagoneci.* Svi dučići u zelenu. sam duka u crjenu. odgovetljaj: trešnja. Nar. zag. nov. 225.

3. **DUČIĆ**, *m. selo u Srbiji u okrugu raferškom.* K. Jovanović 103.

DUČIN, *adj. koji pripada Dući (vidi Duka).* — *xiv vijeka.* Selo dućino Prerćišna. Glasn. 24, 272. (1895).

DUČINA, *f. selo u Srbiji u okrugu biogradskom.* K. Jovanović 96.

DUČINA GLAVA, *f. u Daničeviću rječniku:* Dućina Glava, Istiniciima je planina bila, PLČSL, koja je išla na Bukovi Studenjcu do Gozno Glave na Dućinu Glavu (Mon. serb. 92 god. 1330).

DUČINSKO BRDO, *n. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom.* Niva na Dućinskom Brdu. Sr. nov. 1866. 323. 1871. 334. Niva u Dućinskom Brdu. 1867. 709.

DUČIPAL, *m. Βουξάλος, vidi Bucifal i Pucifal.* — *U rukopisu xv ili xvi vijeka.* O mili moj kožu Dućipale. Aleks. nov. 118.

DUČITI, *dućim, impf. kao healiti.* — *Samo na jednom mjestu xvi vijeka; moće biti da samo*

radi slika u stoji mješte i. Ja mnu, ne za drugo hvališ ga i dučiš, nego li za rugo, pokli ga li mučiš. H. Lucić 244.

DUČITI SE, dučim se, *impf.* truditi se, mučiti se. — *Nepoznata postaja.* — Od XVIII vijeka i u Vukovu rječniku (vide zlopatiti s dodatkom da se govori u Srijemu). Imañe tražimo, blago skupljamo, radjamo sinove, radimo, dučiš se, kršimo se, brinemo se. G. Peštalčić, utič. 86. 'Gle! čim se on duči!' 'Bogme se on preveć sa svojom kćeri ili sinom duči'. u Liči. J. Bogdanović.

DUČKE LEDINE, *f. pl.* zemlja pod rüvama u Srbiji u okrugu smederevskom. Niva u Dučki Ledina. Sr. nov. 1867. 379.

DÜČ, u Vukovu rječniku gdje stoji: düč i päraduč, u pripovijeci.

DUČA, *f. ime žensko.* — *Prije našega vremena.* Duča. S. Novaković, pom. 62.

DUČAČIJA, *vidi* dučangija. — *Na jednom mjestu xviii vijeka (može biti da je štamparskom grijeskom n izostalo, i da treba čitati dučanjča ili dučangija).* Nade se da jedan dučačija oli ti gospodar kućni mnoge stvari priko godine proda. M. Zoričić, arit. 18.

DUČAN, dučana, *m.* taberna, *mjesto gdje se što prodaje (ili osobita zgrada ili u kućno mjesto pod podom), arap. dukkan, pers. turs. dukjān.* — *isporedi* butiga, štaćun, štaćun. — *Od xviii vijeka (vidi Radnićev primjer) a između rječnika u Belinu 146^a, u Bjelostjencu, u Vukovu.* Zastvorite butigu aliti dučan. S. Margitić, fal. 173. Po dučanih vrijeme traju, meju kartam' gdi svo'e na karte zaigraju. J. Kavañin 172^a. I s crkve dučan činit. 379^a. Idući dakle jednoč spasitelj izprid ñegova dučana i videći ga za onim nedostojnim stolom, reče mu: 'Slidi mene'. F. Lastrić, od' 143. Služi se ovim naukom, ili bio doma ili u prodacioni iliti dučanu. A. Kanžilić, uzr. 191. U našoj kući dučan otvori. I. Velikanošić, prik. 71. Zadržavati se po dučanih u razgovorih ispraznih od novina. I. J. P. Lučić, bit. 48. Ti se stvori u dučanu alva, ja ću biti u dučanu kalfa. Nar. pjes. vuk. I, 354. Ne bi m' dala ni u dučan doći. I, 464. Ispod nogu kamen izlijeće, te razbija hane i dučane. 2, 396. Zovi ga ti sobom u dučane. Nar. pjes. istr. 1, 46. — *Često se ne misti o dučanu kao o zatvorenom mjestu, nego kao o mjestu gdje se trguje uopće; s toga se upotrebljava s prijedlogom na kod stajanja i primicajna, a s prijedlogom s kod odlaska.* Kupi na dučanu. M. Radnić 551^a. Na pijacu i na dučani, gdi se zaludu si, u tima misti tražiš zaručnika i boga? D. Rapić 80. Došavši jednom na dučan. Vuk, prav. sov. 79. I prijedit da šovrane daju sa dučana gotove trgovci. Osvetn. 2, 83.

DUČANAC, dučanca, *m. dem.* dučan. — *U Vukovu rječniku.*

DUČANČIĆ, *m. dem.* dučanac. — *U Vukovu rječniku.*

DUČANČIJA, *vidi* dučačija.

DUČANĀIJA, *m.* tabernarius, čovjek (trgovac, zanatlija) koji drži dučan, tur. dukjanĀy. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu.* Kano i naš niki dučangija. M. A. Rejković, sat. D7^b. Razboje se dučangija Jovo. Nar. pjes. herc. vuk. 217.

DUČANIĆ, *m. dem.* dučan. — *Od xviii vijeka a između rječnika u Vukovu.* Gdčkoji dučanić siromaški. Glasn. 31. 305. (1704). Majka je na-

mjestila nešto dučanića, da siročad prihrani. M. Pavlinović, rad. 46.

DUČANSKI, *adj.* koji pripada dučanu, dučanima. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (laden-⁴, taberna⁶).* Na peškuru pridjevovna grana dučanskoga cvijeca. Vuk, živ. 319. Dok dučanske daske zakleptale. Osvetn. 6, 29.

DUČE, *f. pl.* selo u Dalmaciji u kotaru spletskom (u Pošćinama). Repert. 1872. 30. — *Pomiñe se od xviii vijeka.* Duće . . . iz Duć kuez Stipan Katičić. Stat. polj. ark. 5, 312. (1662).

DUČEVAC, Dučevca, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom. Livada u Dučevcu. Sr. nov. 1875. 2.

DUČKATI, dučkam, *impf.* raditi težak rad (motikom ili trnokopom) a i za jelo se govori kađ se ko dobro najedo: 'nađućkao sam se'. Svud po Srbiji. M. Đurović.

DUČKOVAC, Dučkoveca, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu vaļevskom. Niva u Dučkovecu. Sr. nov. 1871. 252.

DUČSKI, *adj.* koji pripada Dučama. — *xviii vijeka.* Za katnu dućski. Stat. polj. ark. 5, 312. (1662).

1. DUD, *m.* ime muško. — *Na jednom mjestu xiii vijeka a otale u Daničićevu rječniku (Dud²).* Dud² (clah) s² d²etiju. Mon. serb. 59. (1293-1302).

2. DUD, dūda, *m.* morus, morum, drvo i voće, tur. dut, dud. *isporedi* murva. *dvije su vrste:* bijeli dud, morus alba L., s bijelijem ili crenkastijem voćem (lišćem sc hrane svilene bube); crni dud, morus nigra L., s tamno crenvijem voćem. *češće se misti na prvi.* — *Akc. kako je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing. i voc. dūde.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu ('morus' s dodatkom da se govori u Bosni);* dud bijeli, 'morus alba, morum album'; dud crni, 'morus nigrum' 339^a, u Bjelostjencu, u Stulićevu, u Vukovu. a) voće. Ukazivahu elefantom kakono krv vino crjeno i sok od dudova. M. Radnić 277^b. Osmoćio se kao Likić o dudove. Nar. posl. vuk. 241. Bراه dudove. D. Daničić, amos. 7, 14. — b) drvo. Oni su kao dudovi aliti murve koji malo cvatu. S. Margitić, fal. 149. Jer nasadi zelenih dudova. M. A. Rejković, sat. H4^a. U ñu lišće koje pada s dūda. J. S. Rejković 29. Sidi s dūda, luće molovano. Nar. pjes. vuk. 1, 631. Bijeli dud, morus alba L. J. Pančić, glasn. 30, 244. Crni dud, morus nigra L. 245. — c) ime mjestina u Srbiji. aa) u okrugu krajinskom. M. D. Miļićević, srb. 978. — bb) u okrugu biogradskom. Niva kod Dūda. Sr. nov. 1863. 416. — cc) u okrugu vaļevskom. Niva u Dudu. Sr. nov. 1872. 204. Niva kod Dūda. 1875. 459. — dd) u okrugu čačanskom. Zemlje u mestu Dudu. Sr. nov. 1872. 959.

1. DUDA, *f.* sviraļka; *po Vukovu rječniku:* kakva god probušna trstika ili cijev u što djeca sviraju. *isporedi* dudo. — *Po maĀar.* dūda, gađle i po tur. dūdük, seirala, moglo bi se pomisliti da je došlo iz ovijeh jezika, ali da je riječ praslavenska, svjedoči nam ne samo stlov., rus., češ., polj. dūda, gađle nego i lit. dūda s istijem znaćenem. ista osnova ima i u germanskijem jezicima, *isporedi* isl. thūta, dan. tude, engl. toot, oland. tuiten, toeten, novorivñem. dūten, dūten, trubiti; got. thuthaurñ, oland. toothoorn, novorivñem. dute, rog u koji se trubi; novorivñem. dudal, sviraļka, dudelsack, gađle. — *U rječnicima:* u Bjelostjencu (dūda, dūde, diple, lyripipium, tibiae utriculares, monaulus), u Jambrešićevu (lyripipium²) u Stulićevu (v. trubja,

dipli s dodatkom da je riječ ruska, u Vukovu (eine hohle röhre, für die kinder als pfeife 'fistula').

2. DUDA, *f.* nejasna riječ. — Dolazi samo voc. Dudo u pripjevci narodne pjesme našega vremena. S one strane Morave, Bela Dudo! (ovako se „Bela Dudo“ priprijava uza svaku vrstu. Vuk). Nar. pjes. vuk. 1, 417.

3. DUDA, *f.* ime žensko. — Prije našega vremena. S. Novaković, pom. 62.

4. DŪDA, *m.* muški nadimak. — U naše vrijeme u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević. — i prezime. Šem. srb. 1882. 205. Šem. karlov. 1883. 73.

5. DŪDĀ, *m. hyp.* Durad. — U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

DUDĀČAK, dudāčka, *adj.* vidi dugačak. — Samo u Vukovu rječniku gdje stoji da se govori u Risnu.

DUDAJ, *m.* ime psu. F. Kurelac, dom. živ. 45. — ispredi 2. dudaš, dundak.

DŪDĀLKA, *f.* vidi 1. duda. — *Akc.* se mijenja u *gen. pl.* dūđalākā. — U Vukovu rječniku.

DŪDĀN, Dudāna, *m.* prezime u Dalmaciji. — Od XVIII vijeka. Paladina i Dudana. J. Kavačin 374^a.

DŪDĀNE, *n.* djelo kojim se dūđi. — U Vukovu rječniku.

DUDAŌ, Dudla, *m.* ime muško. — Sa starijim oblikom Dudls u spomeniku XIV vijeka. Dēds imē Dudls. Dec. hris. 16. 84. Sins nau Dudls. 24. 92.

DŪDĀR, dudāra, *m.* čovjek što goji dudove. — *Akc.* kaka je u *gen.* taki je u ostalijem pažežima, osim nom. *sing.* i voc. dūđāru ili dūđāre, dūđāri. — U Vukovu rječniku.

DŪDĀRA, *f.* mjesto gdje su posadeni dudovi. — U Vukovu rječniku.

1. DŪDĀŠ, dudāša, *m.* čovjek koji svira u dudu (gadlje). — Jamačno od mađ. dudás s istim značenjem. — U Bjelostjenčevu i Jambrešičevu rječniku i u naše vrijeme kod ugarskih Hrvata. Dudaš duda. Jačke. 294.

2. DUDAŠ, *m.* ime psu. F. Kurelac, dom. živ. 64. — ispredi dudaj, dundak.

1. DŪDATI (i dūdati se), dūđām (dūđām se), *impf.* polagatno hoditi. — *Akc.* kaka je u *inf.* taki je u *praes. 3 pl.* dūdaju, u *cijelom aor.* dūdāv, u *ger. praes.* dūdājūci, u *ger. praet.* dūdāv, dūdāvši, u *part. praet. act.* dūdāo. — *Nepoznata postana.* — U Vukovu rječniku (segnj gradu incedo) s primjerom: „Ko ostrag duda?“

2. DŪDATI, dūđām, *impf.* svirati u dudu (gadlje). — U naše vrijeme u Slavoniji (T. Marčić) i u ugarskih Hrvata. Jedan anđel faruža, a onaj drugi duda. Jačko. 237. Dudaš duda. 294.

DŪDE, dūdā, *f. pl. gadlje.* — vidi 1. duda. — U naše vrijeme u Slavoniji. T. Marčić, a između rječnika u Bjelostjenčevu (kod duda).

DŪDICA, *m.* muški nadimak, uprav den. 4. Duda. — U hrvatskoj krajini. V. Arsenijević.

DUDICE, *f. pl. dem.* dude. — U naše vrijeme u ugarskih Hrvata. Vzami iz te torbice ... lipe dudice, polož na ramena, na ne zaigraj. Jačke. 194.

DUDIĆ, *m.* prezime. — Od xv vijeka. Paval Dudić. Mon. croat. 124. (1485). Dudić. S. Novaković, pom. 62. Vrstan Dudić. J. Kavačin 146^b. Ľubomir Dudić. Kat. 365. Nikola Dudić. 421.

DUDIĆEV, *adj.* koji pripada Dudiću. Dudićev branik, mjesto u Srbiji u okrugu čuprijskom. Niva kod Dudićevog branika. Sr. nov. 1866. 119.

DŪDIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu baño-lučkom.* Statist. bosn. 33.

DUDLIJA, *f.* vidi Durdijana.

DUDIJANA, *f.* ime žensko, jamačno tursko. — Po svoj prilici postaje od turske riječi dudu kojom se obično zove naj starija kći u kući. — U narodnoj pjesmi našega vremena, u kojoj ina i s kraćim oblikom Durdija. „O Mehmede, živ ne bio majci! oklen tebe toliko jabuka? to su tebe svo devojke dale, a naj više kuja Durdijana! „Nemoj, majko, Durdiju mi kleti, Durdija će tebe snaha biti“. Nar. pjes. herc. vuk. 206.

DUDILO, *m.* ime muško. — xiv vijeka i u Daničićevu rječniku (3, 590). Glasn. 15, 297. (13487).

DUDIMENO SJEME, *n.* eruca sativa Dec., ieka trava, rikula. — Po rukopisu XVIII vijeka. Dudimeno sime, ruca, ruchetta, eruca sativa Dec. B. Šulek, im. 78.

DUDINAC, Dudinca, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu rudničkom. Livada u Dudincu. Sr. nov. 1869. 328.

DŪDIŃA, *f.* morum, vidi dud, a. — *Akc.* se mijenja u *gen. pl.* dūđiŃā. — U Vukovu rječniku.

DŪDIŃĀK, *m.* šumica od dudova. — Od XVIII vijeka. Nit se iome dudiŃak ponovi. J. S. Rejković 268. Za gusenice (svilobube) koje dobijemo iz 12 drama jaja, treba imati dudiŃak. K. Crnogorac, zool. 148.

DUDITI, dūdim, *impf.* (o bolesnoj domaćoj životinji) ležati, čučati. — ispredi 1. dūditi. — Od XVIII vijeka. Ako l' nije na jeziku ništa, a kokoš ti ostavlja buništa, pak pod plotom stiskavi se dudi, lik joj znadu i u tomu judi. J. S. Rejković 279. Kōma misec sad tekūci tdi, mlogi poljem jer bolestan dudi. 337. Puran, kokoš dudi, t. j. hiri, kani krepati. (u Topoloveu). P. Brantner.

DUDLA, *f.* u drvodjela vrsta obla dljijeta, kojom dube zavoje. M. Pavlinović. — jamačno srodno riječi duda.

DŪDLE, Dūđala, *f. pl. seoce u Hercegovini u kotaru koŃičkom.* Statist. bosn. 117.

DŪDLITI, dūdlim, *impf.* jako sisati. — ispredi duciti. — Ili od duda, ili od duduk, ili od turs. dudak, usna. — U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović. — i u narodnoj pjesmi iz Bosne. Služi Tale vino na okolo, vino služi, a nožicu dudli. Nar. pjes. juk. 174.

DŪDĻĖNE, *n.* djelo kojim se dudli. — U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

DŪDOV, *adj.* koji pripada (drvu) dudu, dudovina. — Od XVIII vijeka i u Vukovu rječniku. Uzmi samo od dudova lista. M. A. Rejković, sat. H5^b. Kako vaļa dudovo drvo saditi. I. Jablanci 162. Dudove dūge. P. Bolić, vinodjel. 2, 107.

DUDOVAC, Dudovca, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu čuprijskom. Niva u mestu Dudovcu. Sr. nov. 1869. 77.

DŪDOVI, *m. pl. mjesta u Srbiji:* a) u okrugu biogradskom. Livada u Dudovima. Sr. nov. 1870. 713. — b) u okrugu šabačkom. Livada u Dudovi. 1871. 847.

DŪDOVICA, *f.* mjesta u Srbiji. a) selo u okrugu biogradskom. K. Jovanović 97. — b) u okrugu crnoriječkom. Zabran u Dudovci. Sr. nov. 1868. 259.

DŪDOVINA, *f.* lignum morinum, *dudovo drvo* (*vidi* drvo, a). — *U Vukovu rječniku*. — *U jednoga pisca xviii vijeka dolazi s drugimem značenem, vidi dud, b*). Nastojao je Khinki pamukovini, dudovini, naranđi, ananasi i jagodnomu drvetu. A. T. Blagojević, khin. 2.

DUDOVO, *n. selo u Srbiji u okrugu topličkom*. Sr. nov. 1879. 176.

DUDUK, *m. svirala bez piska, tur. düdük, svirala*. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku gije se onako tumači i dodaje se da se govori po južnijem krajevima i da svirala što ima pisak zove se u Srbiji 'sljepa svirala'*. Ovo mi je brajov duduk čim duduče za ovcama. Nar. pjes. vuk. 1, 518.

DUDUKA, *f. u zagoneci (o vimenu u krave)*. Dvije ti duduke u obje ruke, a pred nosom ti do dvije rupe. — *odgonetljaj: muzija*. Nar. zag. nov. 139.

DUDŪKĀNE, *n. djelo kojijem se duduče*. — *U Vukovu rječniku*.

DUDŪKATI, *dūdūčēm, impf. svirati u duduk*. — *Ake. kako je u praes. onaki je u impf. dūdūkāt i u part. praet. pass. dūdūkāt, dūdūkāt; u ostalijem je oblicima onaki kako je u inf.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Ovo mi je brajov duduk čim duduče za ovcama. Nar. pjes. vuk. 1, 518.

DUDŪKOVIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Šem. karlov. 1883. 73.

DUDULAJICA, *f. selo u Srbiji u okrugu topličkom*. M. Đ. Miličević, kraj. srb. 383.

DUDULIJA, *f. u zagoneci*. Dudulija svira, takosava igra. *odgonetljaj: vjetar i trava*. Nar. zag. nov. 18. — *isporedi dudulin*.

DUDULIN, *m. u zagoneci*. Dudulin svira, tankosava igra, sva se gora luja. *odgonetljaj: vjetar, trava i gora*. Nar. zag. nov. 19. — *isporedi dudulina*.

DUDULOVIĆ, *m. prezime*. — *xv vijeka*. Jurja Dudulovića iz Zahumije. Mon. croat. 178. (1499).

DŪDZINA, *f. vidi duzina*.

I. DŪG, *adj. longus*. — *Ake. se mijenja u složenijem oblicima: dūgi, dūga, dūgō (vuk, rječn.), dūgōga, dūgō itd., ili može ostati nepromijenjen: dūgi (D. Daničić, akc. u adj. rad. 14, 92). po dubrovačkom govoru mijenja se akc. i u nominalnom nom. sing. f. dūga. — u- stoji mješte negdašnjega -i-. s orijem dolazi u prva vremena, a s u pouzdano od druge polovice xiv vijeka (vidi kod Duga Gora); ali treba dodati, da i postije dolazi s h ili s l u knjigama pisanima crkvenijem ili miješantijem jezikom; tako u knjigama xvi vijeka stampanina glagolstijem slovrina ima i dlg i dug, a i dlug (Transit. 15. Š. Budinić, sum. 165b). — Riječ je ne samo praslavenska, *isporedi ststov. dlgrъ, rus. долгов, doľviti, čes. dlouhý, polj. dlugi, nego i indoeropski, *isporedi snskr. dirgha, stpers. darga, zend. darega, daregha, grč. δολχός*. — U srčijem je rječnicima (u Daničićevu dlgrъ). — Komparativ se čini na nekoliko načina: a) dlj (dlji), naj stariji i praslavenski oblik, *isporedi norostov. dlj, dje, rus. долше, долѣ, čes. delší, dlejší, dleje, del, gorňsr. dlěši, dleje, doňsr. dlějši, dlěj. — postaje tijem što se kod dlgrъ shvatilo da je g nastavak u da je osnova dyl (ne dl), kako se vidi po rusnome obliku i po češkome dyle, vidi kod b)*. — do xvi vijeka i u Daničićevu rječniku (dlj, ulterior); Daničić kod toga misti na pozitiv dalek, kako se vidi po značenju). Djemu dlgru i dobru životu. Spom.**

sr. 1, 93. (1408). S dljem govorenjem. D. Zlatarić 368. — *isporedi i dliti, dlina*. — b) dlj. -i- stoji mj. negdašnjega -y-. — *postaje od predašnjega oblika tijem što je y zamijenilo z*. — *također praslavensko, *isporedi čes. dyle, dyl. — od xv vijeka (naj prije Mon. croat. 136 god. 1389, Stat. polj. ark. 5, 247. 258) kod pisaca čakavaca Marulića, Kašića, Barakovića, Kavaniina, kod Dubrovčana (vrlo često), kod Bošnjaka Diekovića, Ančića, Posilovića, Margitića, Lastrića, kod Slavonaca prošloga vijeka, i u naše vrijeme (Nar. pjes. juk. 45. 576, petr. 2, 654, stojad. 2, 91, Nar. posl. vuk. 359 i u Dubrovniku). treba dodati da kod pisaca iz Slavonije i u primjerima iz pjesama i poslovrca našega vremena dlji znači dlji. između rječnika u Belinu (longior' 4439; ,serior' 7239), u Stuličevu (dlje, v. dule; vidi i dilgi, dij), u Vukovu (dlj, vide daje). — *isporedi i dijiti, dijina*. — c) dlglj, postaje od predašnjih oblika po pučkoj etimologiji. — od xv vijeku kod čakavaca Marulića, pisca Naručenika i Korizmečana (dlgljega. 11a), Hektorovića, Vrančića, Barakovića, Georgicea, Mrnavića, Kavaniina (nepouzđano), Kuhačevića, i od xviii kod nekijeh zapadnijeh štokavaca: Došena iz Like, a iz Dalmacije And. Kačića, pisca Blaga turl., Ant. Kadčića, A. dalla Costa, Lučića. i danas se čuje kod čakavaca i kod zapadnijeh štokavaca u Dalmaciji. između rječnika u Mikašinu (dugle vrijeme, davne ,diutius'), u Bjelostenčevu (dugle kod duže), u Vukovu (s dodatkom da se govori po zapadnijem krajevima). — kod dva pisca xviii vijeka mjeste j ima j. dugje. A. Vitajić, ist. 14. 28. 50. 497. H. Bonačić 10. — d) dlji. ne postaje od oblika dlgi nego od dlj tijem što se i zamijenilo glasom u po pučkoj etimologiji. — od xvii vijeka u pisaca koji često uz ovaj oblik pišu i dlji, tako u čakavacu Kašića, Kavaniina (nepouzđano), u Dubrovčana (od xviii vijeka), u Bošnjaka Posilovića, Margitića, Lastrića, u Slavonaca; samo ovaj oblik dolazi u čakavca Vitezovića, u Bokeļa Nenadića i Matorovića (vidi i kod e)). u naše vrijeme mnogo je običnije nego dlji. o razlici u značenju kod Slavonaca i u naše vrijeme vidi kod b). između rječnika u Belinu (longior' 4439; ,serior' 7239a), u Stuličevu, u Vukovu. — *isporedi i dulina, dljiti*. — e) dlž. od osnove dug nastavkom j; gj mijenja se na ž. — od xvii vijeka, naj prije u Mikašinu rječniku (91b), zatijem u Kavaniina (262b), Matorovića (231), Orfelina (podr. 454), Obradoviću (živ. 87), a u naše vrijeme vrlo često, osobito po istočnijem krajevima. između rječnika u Bjelostenčevu (duže ,longius, diutius') i u Vukovu. — f) dlžiji. od dug nastavkom ij, samo na jednom mjestu xvii vijeka. dužije. B. Kašić, rit. 15a.**

I. adj.

1. koliko je što kad se mjeri naj većijem smjekom. vidi i debeo i širok.

a. u pravom smislu, o mjestu, prostoru kojijem se pruža ono što se mjeri. Pake se on obuču u jednu kako vreuć do petu dugu. B. Kašić, ii. 12. Ležeć kao trula klada, što je duga i široka trune. V. Došen 207b. Došavši jež do jedne klade, uvuče se pod ņu u bukovo lišće, pa se protegne koliko je dug. Vuk, poslov. 182. — *mjera stoji u acc.* Most dvi mije dug. Tondal. star. 4, 113. Ženo uajloše, duge bihu, tri sežahe vsaka. Aleks. jag. star. 3, 277. Jak, tvrd dug mijaš most. B. Krutarčić 17. Otar ... pet aršina bijaše dug. E. Pavić, ogl. 144. Palaca tek dvadeset je duga. J. S. Reljković 19. Svaka bješe jednu trsku dugu i jednu trsku široka. D. Daničić, jez. 40, 7. — u nekijem

primjerima mjera stoji u gen. s prijedlogom od, kao da nema riječi dug (vidi kod od). Bijase korabla od tri stotine lakata duga. F. Lastrić, test. 276^b. Otar od aršina bijaše dug. E. Pavić, ogl. 143. Od aršina dugo čisto pružiš. M. A. Rejković, sat. D6^a i u *Mikašinu rječniku*: Dug od dvi noge 'bipedalis'. 90^a.

b. *od mjesta se prenosi na vrijeme, te znači koliko što traje.* Dni duzi tač nisu, da ih noć ne stigne. G. Držić 364. Mili bože, podrži me još ovako dugo vreme! Nar. pjes. vuk. 1, 510. Što se nije navrnula u toliko dugo vrijeme. S. Lubiša, prip. 39.

2. *ističe se da je stvar u onom smjeru velika. suprotno kratak.*

a. u pravom smislu, o mjestu, isporodi 1, a. a) *uopće.* Careva je zemlja velika, duga i široka. Spom. sr. 1, 5. (1396). Duša bi stvorena ne dlga ni široka. Korizm. 69^b. Prsti joj su ravni, prosti, obli, duzi, tanci, bili. H. Lucić 211. Ah, da je jedna duga vječta, stavila bih te u ņu. M. Držić 139. Ja sejenim, dija je (*ova ulica*) od krive ulice. 265. Čini što ja hoću, to li neč', dug i širok svijet. 407. Obraz je malo veće dug neg obal. P. Zoranić 20^a. Jest bog koji je nebo stvoril i dugu zemlju i morski vali. F. Vrančić, živ. 10. Imaše obraz i lica dija a ne obla. B. Kašić, is. 111. Da su od mira čejad, kažu ņoj bijeli: duge i stavne svim odječe, a vrh kopja bijeli stjezi. I. Gundulić 348. Pazi opeta družbu ognenu, s puškom dugim na ramenu, Pomoranci sve su ono. 438. Vriče i kratke i duga. B. Krnarutić 34. Mimodoše dugu Istriju. P. Kanavelić, iv. 551. Što se većma muze krava, to joj je sisa dija. (D). Poslov. danić. 124. Što da brada stoji duga. J. Kavañin 6^b. A kudom se dugom diči, malom glavom mañe svijesti. 37^a. Zvonimiri duga uzresta, mila lica. 246^b. Kraju nohti jesu duzi. 262^b. Bradatim Grkom draga je duga brada. A. Kanižlić, kam. 222. Bio je star, sid i dugih kosa. uoč. 533. Pobratime, od Kosova Rade, ti si malan, duga kabanica, daruj mi je, dragi pobratime. And. Kačić, raz. 292^b. Žene su dugih vlasi a kratke pameti. M. A. Rejković, sabr. 19. Duge ņive i široke. Nar. pjes. vuk. 1, 170. Ima l' što duže od poja? ... Duže je more od poja. 1, 196. Duga Bosna, mene sluđa dosta. 1, 420. U Milice dugo trepavice. 1, 431. Kog' su lube dosle sjetovale, koga dosle, koga l' će odsele, s dugom kosom, a pameću kratkom. 2, 532. Doke duge puško isturiše. 2, 561. O bedri mu duga palošina. 3, 95. Držo duge preko krila dijke. 3, 159. Duži osvauuo! (Kletva psetu, a znači da crkne noću, da se otegne). Nar. posl. vuk. 71. U ženo je duga kosa a kratka pamet. 329. — b) *metaforički.* aa) *o jeziku (u čeladeta koje lako i često kara ili psuje, vidi i jezik).* Grubo je viditi dug jezik imiti. M. Marulić 108. Ima diji jezik nego ruke. (D). Poslov. danić. 32. Dug jezik biljeg je kratka života. (Z). 20. Al' šarena ova kuga jezika je vrlo duga. V. Došen 97^a. — bb) *o rukama (u čeladeta koje krade ili grabi).* Ruke mu su kratke bile, da što komu ne podile; na zlo su mu bile duge ter su dale dosta tugo. P. Posilović, sabl. 201^a. Kako ima dugu ruku za prigrabit. V. Došen 121^b. Dugih ruku. (Hoće da ukrade). Nar. posl. vuk. 71. — u ovom primjeru može biti da imati duge ruke znači: *dosizati na daleko (metaforički), imati veliku moć*: Gospoda duge ruke imaju. (Z). Poslov. danić. 24.

b. *o vremenu, isporodi 1, b. a) o samom vremenu ili o njegovim dijelima. aa) uopće.* Veselo ne bude do duga vremena. M. Marulić 135.

Dugo vrijeme biše bila vani. Mirakuli. 47. Ti očeš dlgo vrime živiti. Korizm. 31^b. Opčil je dlgo vrime u niškiho zemlji. A. Kožičić 33^a. Ovolicim brojom golište sunčano opčeno od misecna lita opčenoaga dije i veće. B. Kašić, rit. 4^a. Ali sreća dugo vrime na jednom mjesti vik ue stane. I. Gundulić 450. Ne može dugo vrijeme pokrivena biti privara. G. Palmotić 2, 75. Dugo vrijeme ne prista vapeči. I. Dordić, salt. xv. Sunce stade na jednome mistu, koje se čudo nije više dogodilo, niti prije, niti posli toga veće duji dan bio. E. Pavić, ogl. 176. Prođe ono godište koje cijeuismo da je dije od vijeka. D. Bašić 246^a. Da zdrav biva duga vika. V. Došen 8^b. Dugo vrime, bože, poživi ju. M. A. Rejković, sat. C8^b. Koji je dan naj duji? N. Palikuća 29. Za dugo vrijeme oni običaj bi u erkvi. J. Matović 223. Od puno duglega vremena potribu inade. I. J. P. Lučić, doct. 7. Tu je drža dugo vreme. Nar. pjes. vuk. 1, 189. Oj na ove duge noći ko ne lubi crne oči. 1, 222. Duge zinsko noći. 1, 335. A duji danci letošni. Nar. pjes. herc. vuk. 257. Duga noć kao u oči božića. Duga noć (kao) careva godina. Dug dan i poklade (i onda se još može udati i oženiti). Dug dan (kao) careva godina. Nar. posl. vuk. 71. — bb) *amo spada vijek, i kad znači trajanje ljudsoga života.* Tebi će (*bog*) vik dug posuditi. P. Zoranić 76^b. I vik potle dug uživa. V. Došen 176^a. — cc) *kad je vrijeme naznačeno množinom dijela, kao što su godina, leto, dan, a hoće se kazati da je ono vrijeme 'dugo', to se kaže o samijem dijelima. aaa) uopće.* Da t' skazu boljezan i množvo od jada, i duga godišta i dnevi i noći. N. Najšćković 2, 35. Pastir, ki duge dni pati zla juvena. D. Rašina 22^a. Bog vam dao duga lita sve blaženstvo sega svita s vašijem drazijem uživati. 54^b. To četar sta i još više dugijeh godin bilo 'e prija. J. Kavañin 116^b. Svačija krjepost s duzijeh ljeta izgriza se. 218^a. — bbb) *često kad množina onijeh imena znači trajanje ljudsoga života.* Plodi se po meni (*bol*), i ruke se hita, toj ti nam duzi dni donose i lita. P. Hektorović 71. O svite himbeni, o sričo laživa, nitko ti duge dni u tebi ne uživa. D. Rašina 112^a. Duga ljeta, glava bijela za juvenijeh nije djela. G. Palmotić 2, 18. Većma se štiju poštena djela negli duga godišta. (Z). Poslov. danić. 150. — dd) *riječima vas (cijela) dugi dan, sva (cijela) duga noć ističe se da nešto traje jednako vas dan, seu noć. značenje je: koliko je dug dan, koliko je duga noć.* Ako se vas dugi dau tko bude mućit. A. Kanižlić, rož. 37. A nediju ņemu poštuje, ni do podno nego vas dugi dan. M. A. Rejković, sat. C5^a. Vas dan dugi bosijak sejala. Nar. pjes. vuk. 1, 22. Gdi bdeć cijele duge noći. J. Kavañin 261^b. Cijelu dugu noć proveli smo zajedno. G. Zelić 613. *amo spada i ovo*: Prav je lud, tko scijeni da može duge dni jedna djevičica sama stat. F. Lukarević 161. — ee) *kaže se o vremenu, ne samo jer je po sebi 'dugo', nego i jer se 'dugo' čini onome kome se dosuđuje. isporodi niem. lange weile.* Al' za tkañom kad posidi, iz časa se doj vik vidi; sve na dugo vrime vije, sve se misti i pomije. V. Došen 156^b. — slični su i ovi primjeri: Diji od vijeka časi brzi čine joj se. I. Gundulić 513. Nikada jedntina nije uoč duja bila. M. A. Rejković, sabr. 52. A vaj duge noći! Nar. pjes. vuk. 1, 207. Pusta noći, jesi l' igda ikom duja bila? Osvetn. 3, 8. — b) *o staniu ili radniu što traje mnogo vremena. aa) o životu.* K' vasomu dljomu dlzgu i dobru životu. Spom. sr. 1, 93. (1405). Obećan mu je dug život. Naručn. 73^a. Otao vječni ... da bi nakon duga i čestita

života i vas u broju od izbranih pomilovo i posinio. I. Gundulić 216. Obećavati dug život. M. A. Rejković, sabr. 32. Ako ćeš biti duga i čestita života svrhu zemlje. M. Dobrotić 501. Za zdravlje i dugi život svakoga meoga prijatelja! *Nar. zdravica* u *Nar. pjes. herc. vuk.* 353. — *bb*) o govoru, *kakav god bio, (i o pjesmi, zapovijedi itd.)* Velika i dlga i dlga govorenja potribuju. *Naruču.* 44^b. Bilo bi vele dlgo govorenje. *Transit.* 139. Togaj rad, u dugu besjedu za ne proč, molim te, za slugu da primit' mene hoć. N. Najeković 1, 179. Ne dotrudnjat vam s dljem govorenjem. D. Zlatarić 368. Zač pripovist duga dogrustiti more. Đ. Baraković, vil. 90. S trima zapovidi dugljima. I. T. Mrnavić, jst. 72. U dugu razgovoru neću veće vas držati. G. Palmotić 2, 207. Da duga predika na uskrš nije vama draga. F. Lastrić, test. 179^a. Bijau među nami duga govoreća. A. Kanižlić, kam. 707. Ne slave dlgom besjedom proglašene. S. Rosa 195^a. U crkvi, u kojoj se riječ božija pripovijeda, ako je duja, čekamo kad će prije dospjet. D. Bašić 2^a. Duga pisma u vinu sramotna. And. Kačić, razg. 68^b. Ostale ti kazivati neću, jer bi pisma odveć duga bila. 177^b. Ovo razložene iste duže istomaćene. J. Matović 231. — *amo spadaju i ovi primjeri:* Bila bi stvar velo duga pobrajati ljubav i milošću. P. Hektorović 52. Duzijema riječmi ne domorit vam. M. Držić 242. Zaludu je svoje stare duzijem redom brojit. G. Palmotić 2, 380. — *i o suprotnom mučnina.* Poslije dugog mučana. S. Lubiša, prip. 130. — *ce*) i o pismu, *kniži, ne radi spoštasnoga obilja nego jer pisanje ili čitanje traje mnogo vremena.* Ne učiniti ovo pismo skraćeno dije, ore će se u dljoj istoriji od negova života sve po tanko upisati. B. Kašić, fran. 133. Složi on jedno dugo pismo ili libarce. in. 18. Za što bi bilo potrebno dije pisanje. I. Držić 249. Pismo mo je dugu i obilatno knjigu. A. Kanižlić, kam. 418. Pismo Bembovo bijaše dugo i široko. S. Lubiša, prip. 62. — *dd*) o *kojem god drugom staniu ili radnju što traje mnogo vremena.* Ljepše i duglje krajevanje. J. Kavašin 301^b. — Da se obratite brez dulgea odmicana na pokoru. I. J. P. Lučić, razg. 122. — *Ničini dugog sačuvaña vina.* P. Bollić, vinod. 2, 7. — *Stremenita stvar je odvliše dugu starost pomladiti.* J. Kavašin 228^a. — *Drugu nemoći jesu duge.* *Naručen.* 58^a. Kada bog vam daje nemoć dugu. *Korizm.* 19^a. Da bi ga došao ozdraviti od duge nemoći. B. Kašić, is. 34. Nikomu se dogodi duga bolest. F. Lastrić, svet. 58^b. Duga bolest smrt gotova. *Nar. posl. vuk.* 71. — *Er pod suncem ni mladosti, ku čes gledti toli mnoga, koli tebe, moja slavo, duga zdravja i duge moći, neć bo viku znat' nemoći.* A. Čubranoić 151. Bude mi uzrok duga zdravja. J. Kavašin 402^b. Kad ko ne ima skrbu, more poufat zdravi duge. 50^a. — *Da slaboga dugog' glada ne pomori mladog' stada.* V. Došen 105^a. — *Smrt duga od kratke gora.* vii. *Tu nastoje žderoljubi, da in(h) duga smrt pogubi.* 176^b. — *Griješ minučti časa je malos, slijed kajanje, duga žalos.* J. Kavašin 48^b. Neće dugi naši uzdasi tako biti. 168^b. Prizaka gūke duge bogu. 256^b. Mū zloću smrvit duzijem plaćem hoću. I. Dordić, uzd. 44. — *S jednoga probodna pogleda i smijeha ide na pogled i na smijeh duji.* D. Bašić 163^b. — *S ōmeo dugu nado tugu.* G. Palmotić 2, 73. *Al' ih stiĝa u veoma ureda dĝla veselja i gorkosti.* J. Kavašin 440^b. — *Dugo i stanovito uztrpjenje boga Isukrsta.* A. Georgeico, pril. 24. — *Žirno stado u snu dugu ostalo se bĝese od pase.* I. Gundulić 240. *U snu dugu ukopana počivalu tijela.* P.

Kanavelić, dubr. 6. Svjetlost kâ i u dug san obrati me. J. Kavašin 466^b. — *Kazimiru kraju dobra on želeći slavnja i duga.* G. Palmotić 2, 218. Svi takovi varijaku dugo sreće i godišta. J. Kavašin 470^a. — *Nisu duzi božji bići, kad ih šaje, da vas lići.* 328^a. — *Na smrt zaozy tvoga slugu, i daruj mo slavu dugu!* 446^b. — *S ōim se vapiť svak navraća, da sramota raste dĝla.* I. Gundulić 564. — *Koji će ti svjedočiti moju dugu ljubav.* I. Dordić, ben. 46. Čest račun duga ljubav. *Nar. posl. vuk.* 316. — *Duga osnova a pamet oslova.* (D). *Poslov. danić.* 20. — *Kratki 'e život, nauka duga.* J. Kavašin 118^a. — *Od duga doisto običaja porodila se u ōima lasnoća i sloboda ona dila dilovati.* F. Lastrić, ned. 120. Budi mu običaj koliko mu drago dug i utvrden. *Ant. Kadčić* 289. — *Duga vjera pasja vjera (vidi kod vjera).* V. Bogišić, zbor. 156. — *Dugi su bili posti.* B. Kašić, fran. 51. — *Dug je naš ovi boj i velmi jadovan.* N. Dimitrović 95. *Da im dug boj ne dotrudi.* G. Palmotić 1, 216. *Duge rati pućno gasi.* J. Kavašin 325^a. *Pod Novigrad Alve poslan vojevoda na obsjed duja.* 123^a. — *Ako svoje kratke smeeć sreća ufanjem duga mira.* I. Gundulić 351. *Dugu razmirje stanovit glad.* (Z). *Poslov. danić.* 21. — *Da imate duge sobete i trepe, a kratko miso i duhovne beside.* M. Divković, bes. 227^a. *Na trepezah vrhu saga duge i obilne gozbo čine.* I. Gundulić 291. *Na trepezah duge u družbi gostbe slave.* J. Kavašin 173^b. — *Kratki danci, a dugi konaci.* *Nar. pjes. vuk.* 2, 334. — *S duga tĝjeka svaka trudna znoj na svijetlom licu otira.* I. Gundulić 103. — *Dan miran sine iza dažla plaha i duga.* G. Palmotić 2, 17. — *Mudrost bo je stavna i duga, poznat sebe priij' neg druga.* J. Kavašin 79^a. — *Ni koli odluka zgar višnja jes duga.* D. Rašina 5^a. — *Drugi duji način.* B. Pavlović 32. — *U ōem vlagi jer je stalnost duja.* J. S. Rojković 90. — *Koja pako je zemlja piskuju, ōoj nije snaga od dubreta duja, već dva lita jedva će ti roditi.* 39. — *e*) *preneseno, o čefaleću: aa) koje u ōekoj prigodi mnogo govori (ili piše), isporedi b) bb) i ce), a tijekom dosadaĝe onima koji slušaju (ili čitaju), vidi i a) ee)* Ne hoteći biti dlĝ v mojem govorenju. *Transit.* 141. *Neka v besedi dugi ne budemo.* S. Budinić, sum 80^b. *Ne biti dug u pismu.* B. Kašić, is. 34. *Vrijeme ne da, da smo odveće ovdi duzi.* G. Palmotić 2, 457. *Prosti, dug ako bilh.* I. Ivanišević 307. *Još da b' hĝo dugi biti.* J. Kavašin 239^b. *Dug, diffusus!* A. d. Bella, rječ. 256^b. *Da ne budem dug mojim štioćom.* A. J. Knezović 260. *Sasma dug bi se u tomu učinio.* S. Rosa 138^a. *Žene koje su dugu u ispoditi.* *Ant. Kadčić* 232. — *bb*) *koje polagahno radi, kojemu se kod radnie hoće mnogo vremena.* *Istom će rijet, da sam dug na poslu.* M. Držić 211. *Dug (u čemu) lentus!* A. d. Bella, rječ. 433^b. *Dug, serus!* dug u govorenju, tardiloquus'. 723^a. *Kad se pokažuju u tomu počeklivi, dugi, mrvljivi.* *Ant. Kadčić* 240. *u ovom primjeru uz čefaleć ima i lĝek u kojem se isto kaže:* *Li-jednici i ljeci lĝeki bihu dugi i mućni.* B. Kašić, in. 58.

c. o putu, kod čega se ujedno misli na vrijeme (trajanje) i mjesto (dajinu). Ako bi imel' prejtj more ali dug put učiniti. *Naručen.* 72^b. *Pojti k sv. Jakovu ali na ko koli dugo putovanje.* 76^a. *Kada grodu na dulĝ put.* *Transit.* 15. *Clovik ima dlĝ put hoditi.* *Korizm.* 83^a. *To li to je vracit' žela ljubovnika s duga puta, nosi bija oko skuta, ko'e se zove vratiljeĝa.* A. Čubranoić 117. *U dugu putu a o malu brašnu.* (D). *U dugu putu i slama utežo.* (D). *Poslov. danić.* 139. *Neka no*

gleda što je duljim putem otišao. S. Margitić, fal. 265. U dugu putu i košula dodje. (Z). Poslov. danić. 139. Jer se postavja na dug put. Ant. Kadčić 149. *tako je i ovo*: Sto pripravjaš za ovaku dugu brodarinu? M. Zoričić, osm. 68.

d. po predašiemu (kod c) *dobiva gljedgejse* *pose isto znače što i dalek. vidi i što je kazano kod komparativa diji, i e, c) ce) i f) dd) i II, 2, d)*. Jest prišal z diglega nego z Budima. Korizim. 114. Primjestit se u naj dija mjesta. I. Grlčić 15. Uzbući bližna a dija kraljevstva strahom. F. Lastrić, test. ad. 14. Nek joj nije dija skitija mila. J. S. Rejković 241. Tko je diji, nećuo se čini. Nar. pjes. juk. 576. — *amo spada i ovo (koji daleko dopire)*: Ljudi imaju dug vid za iskusiti druge. M. Radnić 24b.

e. n. dugo, kao *spasantive*, u *nominativu* ili u *akuzativu*, ili s *nekijem prijedlogima* (*adverbijalno*). a) *kad je u nom. ili u acc., ima svagda uza se genetiv, i to: aa) supstantiva koji znači vrijeme, n. p. dugo vremena, dugo dana, dugo godina, dugo leta, te s ovjema zajedno znači: dugo vrijeme*. Njez do vrjemenam minulo. Zborn. 70a. Ja nisam dugo vremena imala od srca poroda. Nar. prip. vuk. 64. Ne prođe dugo vremena. S. Lubiša, prip. 190. Još su se dugo dana gostili i veselili. Nar. prip. vuk. 114. Onaj koji ih posiječe odmah umre ili dugo godina do smrti ostane bolestan. Buk, živ. 237. Uzmnožaj ti moć i zdravlje sve to veće dugo lita, moja kruno zlatom svita. A. Čubranić 163—164. — bb) *dugo puta u narodnoj pripovijeci čakavskoj našega vremena znači: dug put*. Kad su već bili dugo puta prošli. Nar. prip. mikul. 102. — b) u *gen. s prijedlogom u*: *dó duga, dugo znači: dugo vrijeme*. aa) *vidi i. do, I, 2, a, d) au*. Za to ča trpiti do duga ne more. M. Marulić 152. Bilu bile njeko duše bogoljubne jedan večer do duga za čuti njegove svete razgovore u njegovoj kamarić. B. Kašić, in. 51. Do duga, do mnogo vremena „diu“. J. Mikaja, rječ. 73b. — bb) *vidi i. do, I, 2, b, a) bb) bližu kraja*. Nesrića ka stiže ne vele do duga. P. Zoranić 51b. — c) u *acc. s prijedlogom na*: *ná dugo. aa) zamjenjuje uopće adv. dugo. aaa) o mjestu*. Vsa na dugo i široko poplěnoše. S. Kožičić 21a. Ko na dugo i široko nem' se klaña. J. Kavañin 250b. — bbb) *o vremenu*. Na dugo razmišljajuće. Mon. serb. 418. (1442 u *pozniem prijepisu*). Jer jedno i drugo ne može liti stat na dugo. P. Hektorović 49. Kasnije neg bi mogla, bi zdvigala se s svoga mista za moć na dugje većim ugadjanjem uživati ogled svoga pripoljubnoga Isukrista. Blago turl. 2, 261—262. — (vidi b, b) bb) i cc)). Vnoga i ostala, ka bi na dugo pisati, učini zlamjenja. F. Glavinčić, evit. 75b. Ča bi nam odveć nadugo bilo pisati. 363a. Knjige, ko bi na dugo razložile od dobra živjenja. P. Radovčić, nač. 1. Ima se u tretomu poglavlju na duže govoriti. 353. Malo po na duže i bistrije čemo istomučiti. F. Lastrić, od' 114. — bb) *kao smjer kojijem se što miće, pruža. vidi i f). aa) u pravom smislu, o mjestu*. Jaka rjeka svo što dohodi na dije, to izhodi na širo, a nejak se izgubi. (D). Poslov. danić. 37. — bbb) *o vremenu, s glagolima koji znače odglađanje, odmicanje*. Odmicati na dugo ispovist. B. Kašić, nasl. 272. Kada odložiš ispodvid na dugje. A. Georgeico, nasl. 317. — *amo spada i ovaj primjer u kojem uz dugo ima i gen. vremena*. Pa i to ti se još čini malo, gospode, gospode, nego si govorio i za dom slugo svojevoga na dugo vremena. D. Daničić, 2 sam. 7, 19. — cc) *također o vremenu, s glagolima koji znače nicanje, te stoje u metaforičkom smislu, vidi i f) bb) bbb)*.

Ako bi nemoć na dugo pošla. P. Radovčić, nač. 357. Na dugo bi odveć išle moje pjesni s njih imena. J. Kavañin 110a. Premda su na duje produljene (*zapovijedi*). J. Matović 365. — cc) *na daleko, vidi i*. Knjiga ili list ki na dugo hoće se poslati. F. Glavinčić, evit. 451b. — *osobito često kod pisaca Slavonsaca xviii vijeka dolazi na dije (vidi srijela) i znači što i na daje*. Osim toga svagda radit neće neg sve po dan na dije odmeće. M. A. Rejković, sat. E2a. Evo još na dije opomine tobe. D. Rapić 338. Pak ovako š' nim nadijo rade. J. S. Rejković 329. Sve vise i na dije iztraživaše. B. Leaković, gov. 38. Na dije, ako promotrimo i promislimo našu veliku korist iz poslula zvañja bozjega, ne može se još više ganuti da sva svitovnja za nemar metnemo. 144. Da su turcinje naligali i navajljivali na Isusa, da bi im na dije pripovidao. 152. Na dije promatrajmo, tko je ovo komu su tolike muke i rano zadate? nauk. 59. Kađa je ovu dobio, još je imao na dije šta iskati. A. Tomiković, gov. 161. Stablo sve na dije svoje žile pruža. 239. — d) u *acc. s prijedlogom po*: *pó dugo. u jednom primjeru xvi vijeka. znači što i adv. dugo (o vremenu), ili za dugo*. Tako me ljuven jad po dugo ne čin' mrit. S. Menčetić—G. Držić 499. — e) u *gen. s prijedlogom s*: *s duga. u naše vrijeme kod istarskih čakavaca. u srijem primjerima znači: s daleka, iz daleka (vidi d)*. Miko kođa za gradom kovaše, ni jedan ga z duga ne gledaše. Nar. pjes. istr. 2, 33. Opazi s duga jedan ogañ. Nar. prip. mikul. 2. Pitaš ga onako z duga, na ki način bi se ga moglo ubit. 38. Čuje z duga plać i naričovañe. 95. — f) u *acc. s prijedlogom u*: *ú dugo. sheata se kao smjer kojijem se što miće, pruža, ili kao čitku kojemu se ono miće, pruža, ali može gljedgejse i uopće zamijeniti adv. dugo (vidi bb) aa) i cc) aaa)*. aa) *o mjestu. aaa) s glagolima koji znače nicanje (hod, putovanje) komp. u duje (u dije) znači gotovo što i daje*. Abram s Ižakom otiđe u dije. M. Divković, plać. 95. Putovao u dije. D. Baraković, vil. 25. — bbb) *s glagolima što znače pružanje, prostiranje, znači kao u duljnu*. Pružena u dugo. D. Baraković, vil. 105. U dugo se prostirahu s očasima. I. Zanotti, en. 16. Svular zavrgo je slovo glasno „i“ u kratko, ovako „i“, a zglasno u dije, ovako „j“. *Nepoznati pisac kod S. Rose vn. — bb) o vremenu. aa) diu, uopće kad radia što se izriče glagolom trajc mnogo vremena*. Da vas bog vlada i shraui u dugo. M. Vetranić 1, 208. Voli prije reda umrijeti s prijekorom nego li u dugo živjeti. 2, 473. Neg ime u dugo da slove vili boj. N. Najeskić 1, 333. Tako vi ljubav taj u dugo buñi stat. 2, 58. U dugo počtene gospodare hranila! M. Držić 393. f ako u dugo cijed moje nesreće uzmući sve drugo, smrt ma neće. F. Lukarović 13. Ne može sam jedan sve činit u dugo. 21. Govoriti na miši dugo ili hoteti misliti druge stvari u dugo, grijeh je sirtini. A. Konušević 2, 1. Ja se bojim crva koji u dugo grize. M. Orbin 164. Ali u dugo ne umtknu među suzani i uzdasi. I. Gundulić 467. Car je dijete: stat' nu u dugo u odluci jednoj nije. 510. Spi u dugo. f. Držić 121. Tko propušta u dugo izpovijes. 140. Živ se u dugo bit ne nadam. G. Palmotić 2, 150. Koji svogo drage za malo pokara a u dugo pomiluje. I. Dordić, ben. 118. Da pri stranpuću stoje u dugo. S. Rosa 80a. Da jim ova (*duša*) u duže ne trpi. Ant. Kadčić 511. Toliko u duje ostaju bez primljenja sakramenta. J. Matović 159. Ja se hoću u duje zabavit u razgledañu ovoga svijeta. A. Kalić 422. Da je parijačo u dugo i u

mlogo! *Nar. zdravica u Nar. pjes. vuk. I, 81.* Zazvoni misu, pak nakon malo stane klecati i u dugo. M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1878. 175. — *bbh*) trajanje vremena *shvata se metaforički kao micanje ili kao pružanje, prostiranje.* u dugo stoji s *glagolima koji uprav znače micanje, kao n. p. ići, poći, proći, otići.* Ovo pomaćkaše bilo bi u dužije prošlo. B. Kašić, rit. 15^a. Zašto ćeš naći u dugo idući sve suprotno. M. Radnić 189^a. Življenje moje . . . produžilo se jest, pošlo jest u dugo. A. Vitaljić, ist. 447. Kad te maže, loji, tiče, ko i liječnik u dugo ide. J. Kavašin 31^a. Ako ludo propustimo, ter otiđe stvar u dugo, bestuzanstvo svi krivimo samo naše. N. Marčić 72. *produžiti.* Koji . . . ta zavět u dugo produžilo jes. S. Budinić, sum. 66. Da se produži (*život*) u dugo. M. Orbin 57. *voditi.* Pravdu u dugo vodi. S. Budinić, ispr. 82. *nositi.* Bog jih sluša i do mala nosi u dugo rih karati. A. Vitaljić, ist. 246^a. Htiti je do malo vrimenta jošće nositi u dugo ono pedipsanje. 252. — *cc*) s *glagolima* dolijati, dosaditi, ne trpjeti *itd.* u dugo *kao da zamjenjuje cijelu rečenicu: kad (što) dugo traje.* Slasti sve na svit u dugo domore, a celov dosaditi nigdare ne more. D. Rašina 21^a. Er ovidi u dugo ne trpi nijedna stvar. 130^b. I svaka na svit stvar u dugo dodije, a mudros nikadar; taj se u noj slas krije. 132^a. Neka tđ djelovanje ne bude mu u dugo dosaditi. M. Orbin 52. — *ddd*) i u *orom primjeru i u drugim* ovakovijem treba *shvatiti značenje kao kod ccc).* Nu u dugo neć uteći od ovijeh našijeh sila. I. Gundulić 491. — *ccc*) *vidi* udije, udij. — *cc*) *o govoru, vidi i b, b)* *bb).* *aaa)* *ističe se ujedno da govor traje mnogo vremenu (vidi i bb) aaa)) i da se sastoji iz mnogo riječi.* Od prokresta u dugo govoriti hoćemo. S. Budinić, ispr. 12. Stvari u duje upisane. B. Kašić, zrc. 7. Ali ma svijes čemu u dugo razložoči riječi gubi? I. Gundulić 135. Kako isti tumačitel Titelmano u duje svrh toga tumači. A. Vitaljić, ist. 14. Čistoću svoj u duje povida. 50. U dugo „diffuse“. A. d. Bella, rječ. 256^b. U dugo „pluribus verbis“. 446^b. Kojjeh u dugo niže i pribraja opat Ivan. I. Dordić, ben. 9. Ovako se imaju u dije istonačiti. 153. U duje ću vami sada sve skazati. A. Boškovičeva 23. Ne samo u dugo, dali mačno pisana. J. Matović v. Koja pastir moći će obilno i u duje istonačiti. 364. Dopusiti mi, da ti ja u duje prikažem ovi bogati dar. A. Kalić 496. — *bbb*) s *glagolima što znače micanje ili pružanje (vidi i bb) bbb)) u metaforičkom smislu.* *takovi su glagoli u. p. zaći, zalaziti.* Zadošte u dugo, ži t' ja mi rec' što bi. N. Naješković 1, 286. Ne zalaz' u dije, mā je ovo odluka, neka ide stado žje i stoka i muka. I. Gundulić 142. U toliko sasma u dugo zašo bili. I. Dordić, ben. v. Kratčina od pripovijedača ne dopustava mi zalaziti u dugo. 92. — *proći.* Neću proć' u dugo, da zlo ne imaš. N. Naješković 1, 384. — *voditi.* I u dugo da ne vodim što bi imao rijeti tebi. P. Kanavelić, iv. 225. — *prostrijeti, prostrijeti se.* U duje ne prostrijeti pjesni. P. Kanavelić, iv. 585. Ne prostirem se u dije, nego vas molim. N. Marčić 1. — *dd*) u *nekijem primjerima komparativ znači što i dalje.* Nakon tri maseca da se družu promine, li takovo u dije po osam. Stat. polj. ark. 5, 247. Ka je na peto, da se dalje od no deseto; li po taj način u dije od ostaloga. 258. Kada se običano stogod ište u duje napredujući. J. Matović 511. — *g)* *u loc. s prijedlogom u. u jednom primjeru gdje znači što i u dugo kod f) cc) aaa).* Ondi je razlučiti je u dijemu rečeno. M. Divković, bes. 86^b. — *h)* *u acc. s prijedlogom za:*

zā dugo. *neki pisci shvataju kao da je jedna riječ i pišu za dugo. — samo o vremenu.* *aa)* *diu, znači da radnja traje mnogo vremena.* Ni jedno ni drugo stojati za dugo ne more. N. Dimitrović 10. Zašto ne mogu s nami za dugo stojati ni pribivati. M. Divković, bes. 66^b. Zao dobitak ne može biti za dugo. M. Radnić 137^a. Kuća sagrađena svrhu slabe zemlje ne može se držati za dugo. 525^a. Da se molitva čini za dugo s velikim ustrpljenjem. I. Grličić 20. *Koja (bolest) za dugo dura.* F. Filipović 3, 335^a. Što godi čovik za dije stoji u grihu, to ga oni priteže na druge. F. Lastrić, ned. 198. Kako gubavac, što godi zadije svoju nemoć sakriva ne tražeći likarije, to mu se većma uzmoža i mučnije izliči. 350. Zašto Mojsija pozadugo znaeste na planini kod boga. E. Pavić, ogl. 125. Da bi za dugo živjeli. J. Matović 373. Treba zaduže kuvati. Z. Orfelin, podr. 454. Premda bube ne živu za dugo. J. S. Rejković 242. Malo bilo, za dugo ne bilo. Nar. pjes. vuk. 1, 475. No za dugo care začamao. 2, 171. Za dugo mu Marko ne mućao. 2, 233. Jer ti neću bolovat' za dugo. 3, 512. Putujući tako za dugo. Nar. prip. vuk. 2 238. Kad dijete ne može za dugo da progovori. Vuk, poslov. 226. — *bb)* *kod glagola što znače odgađanje pokazuje rok.* Da se nama sakramenat za dugo ne odmakne. B. Kašić, rit. 6. A' za dugo svadbu odgodio. Nar. pjes. vuk. 2, 593. *vidi i drugi primjer kod cc).* — *cc)* *može imati uza se i genitiv supstantiva što znači vrijeme.* *Koja kijuz za duje vrimenta.* J. S. Rejković 217. A za dugo roka ostavio. Nar. pjes. vuk. 3, 193. — *dd)* *pošto se shvata kao jednu riječ, može imati pred sobom i prijedlog u.* Dao ti bil, domaćine, svako dobro u za dugo. M. D. Miličević, živ. srb. 2, 17. Rod ili koren od klevkovine kuvaju u za dugo i piju mesto vode. 45.

II. *adv. dugo, komp. (d)je, d)je, d)g)je, d)je, d)že.*

1. *vidi I, 1. samo u tri primjera: u prva dva o vremenu, u trećem znači: daleko.* Kad li se protegne stvar koja dugo dan. M. Vetranić 2, 352. Za koju se je deset godina dugo tirao (*može biti po nemačkom*). M. A. Rejković, sabr. 30. Načini jedan korak i već je bil tristo miļ dugo od tih. Nar. prip. mikul. 40.

2. *vidi I, 2. a) o mjestu u pravom i u prenesenom smislu.* Jazik dugo prostiruć. M. Marulić 287. Crkva . . . razlazi se jest po svētu dugo i široko. S. Budinić, sum. 13^a. Kud igda dije mogla bi se pružiti slava naša? F. Lastrić, test. 232^b. Ne steri mi dugo ni široko. Nar. pjes. vuk. 3, 512. Sve je selo znalo događaj šire i duje nego li Bistra. S. Ľubiša, prip. 144. — *b)* *o vremenu. aa) uopće.* Po mladom leti prvi dan počamši tako dije do dvadeset dan. Mon. croat. 136. (1489) Duge govoriti svakoga ne slači. M. Marulić 123. Koliko koli duje stoji u grihu. Naručn. 73^a. Inako er dugo neće bit' život moj. N. Naješković 1, 298. Neg čini, da dugo bude mi život tvoj. 2, 64. Da zvrhu zemlje dugo živiti budeš. Kateh. 1561. 8^a. Teško mi jest dugo ovako stati. F. Vrančić, živ. 23. Koji se često i dugo spovijedaju. A. Komulović 3. Htjahu da dije uživati. B. Kašić, in. 25. Prid smrt duje mojaše. P. Posilović, nasl. 153^a. A duje trpiti v gradu nam u moći. P. Vitezović, odil. 5. Jer duje živiti srića im dala. 13. Da budu dije oči me cviliti. B. Betera, čut. 15. Nij svud dugo lov loviti. J. Kavašin 130^b. Rad bih duje s tobom stāti. 420^b. Bojeći se da ne uvridiš boga smrtnim grihom, kako dije budeš živiti. F. Lastrić, ned. 142. Mladau da će oni veću plaću do-

biti budni da su duje poslovali. E. Pavić, ogl. 584. Mogu duje uzdržat svoj pravdnost od kuge griha. Blago turl. 2, 222. Što ja duje promišljavam. M. A. Rejković, sabr. 6. Koji je duje živio nego je mislio. 16. Pak te bog duje čekati neće. 68. Istina bog rad bih da još duje žive, niti bi fail reć da me i preživo. M. Kuhačević 76. Koliko dugo stajat će čistilo? Do posljednoga Isukrstova došastja a ne više ni duje. I. Velikano-već, uput. 1, 312. Nek podugo na suncu se pari. J. S. Rejković 249. Ono će mu tako i ostati i podnje vridnost svoju dati. 250. Da b'šte dugo poživjeli! Nar. pjes. vuk. 1, 7. I ti, majko, dugo živa bila! 1, 235. Sedila je dugo mlogo za devet godina. 1, 607. Gdje vam dugo bolovati neću. 1, 615. Simeun, dugo jadan bio! 2, 68. Nije rašta, brate, čekat duje. 3, 320. Jer mi nije duje za stajaće. 3, 396. Dugo ti se ime spomiñalo! 4, 237. — *bb* *vidi* I, 2, b, b) *bb*). Zatim nkaža joj duje uzrok svojeg poslaña. E. Pavić, ogl. 473. — *cc*) *s* *glagolom* biti (budem); *subjekat* je *infinitiv* *glagola* što znači *govoriti* ili *pisati*. *radi* značenja *vidi* I, 2, b, b) *bb*) i *cc*), i *ispo-*red I, 2, b, a) *ee*). Od ostalih divic dugo bi govorit. M. Marulić 220. Dugo bi, jaob, bilo, sve moje nesreće da t' skazju, ma vilo. N. Na-ješković 2, 97. Ča bi otveć dugo bilo pisati. F. Glavinčić, cvit. xv. Dugo je brojit bojna dila i kripiti ne moguće. G. Palmotić 2, 167. Dugo 'e bane i despote brojit. J. Kavañin 192a. Dugo bi bilo od svega govoriti. F. Lastrić, svet. 28a. Od kojih bi dugo bilo govoriti. M. A. Rejković, sat. A 2b. — *dd*) *du* dugo, *vidi* I, do, I, 2, b, a) *bb*). — *c*) *uz* *glagol* putovati. *vidi* I, 2, c. Otdoše, dugo putovaše. Nar. pjes. vuk. 3, 302. — *d*) *daleko*. *vidi* I, 2, d i što je *sprijeda* ka-zano *kod* *komp.* *diji*. *aa*) *vidi* *dalek*, 3, a, a) (str. 235b-236a). Oteći duje nikamo zajti. Morzon. 98a. I ti, o otmansko samosije, . . . da prosteresh sabju dje, ne ima viku straha od boga. I. Gundulić 571. Od boga se odmeće naj dije u pakao. I. Ančić, vrat. 109. Ne bude se dije pružao. A. Kanižlić, kam. 314. Al jurve kraj, komu do srca bijaše došlo, da se dije ne pušćaju Moskovi. I. Zaničić 207. Nauk neću ni po što veoma pružiti i dije rasturjeti. I. Jablanci 14. Dok dije putem hodijau, dojdjoše k jednoj vodi. D. Rapić 71. Ali paša sve dije izmče. Nar. pjes. stojad. 2, 91. — *bb*) *vidi* *dalek*, 3, a, b) (str. 236a-237a). Tako jedna duša koliko je dije od stvari svitovne. S. Margitić, fal. 206. Dije stani, Jakšiću Šćepane! Nar. pjes. petr. 2, 654. Jesu l' duje bijeli dvo-rovci? Nar. pjes. istr. 2, 126. Nisu mogli na večer doma poć, aš ñin je bilo duje, zato odluće va selu prenoćit. Nar. prip. mikul. 58. Što pas duže na repu (sjedi), to ovce sve dije. Nar. posl. vuk. 359. — *cc*) *vidi* *dalek*, 3, a, c) *bb*) (str. 237a) i I, c, a) (str. 232a). Koji mi je dije rodjak. M. Divković, nauk. 238b. — *dd*) *vidi* *dalek*, 3, c (str. 237ab). Kud ćeš dije? A. Kanižlić, kam. 251. Hodimo dije u jednu bašću. D. Rapić 241. — Duglo u molitvi napridavati. I. J. P. Lučić, doct. 88. A poslušaj dije. D. Rapić 79. A teliči od šeste nedlje neka mater ne sisaju dije. J. S. Rejković 94. Sitvu lana ne otežu dije. 128. Tko će trpit dije glad i žedu? Nar. pjes. juk. 45. — Duje vađa da . . . I. Jablanci 128. Vrime dije mi-secca je dili. J. S. Rejković 8.

2. DUG, m. debitum. — *u* *stoji* *mješte* *negda-*šnja *lb*. — *Akc.* *s* *mijena* *u* *loc. sing.* *đugu*, *u* *gen. pl.* *đuđi*, *i* *u* *svijem* *padčima* *množine* *kad* *se* *umeće* *ov:* *đuđovi*, *đuđová*, *đuđovima*, *đuđogve*. — *Riječ* *je* *praslavenska*, *isporodi* *stslav.* *đuđъ*, *rus.* *долгъ*, *češ.* *dluh*, *polj.* *dlug*. — *Oblici*

s *-u* *dolaze* *od* *kraja* *xiv* *vijeka*: *đuđъ*. Mon. serb. 232. (1398); *đuđogve*. Spom. sr. 1, 175. (1114); *prije* *toga* *piše* *se* *-lъ-*, *n. p.* *đuđъ*. Mon. serb. 15. (1251); *đuđogvo*. 170. (1362); *đuđъ*, *đuđogve*, *đuđogvêh*. Glasn. 27, 286. (1351); *a* *i* *poslije* (*osobito* *u* *krugama* *pisanima* *mješanim* *jezikom*): *đuđogvъ*, *đuđzêhъ*. Spom. sr. 1, 118. (1413); *đuđъ*. Mon. serb. 330. (1427); *đuđ*. Mon. croat. 87. (1460); *đuđe*. Korizm. 85a; *ali* *uz* *te* *ima* *i* *oblika* *s* *-no-* (*kao* *i* *kod* *drugijeh* *riječi* *u* *kojima* *dugo* *u* *stoji* *mj.* *negdašnja* *lb*) *pouzdanom* *xvi* *i* *xvii* *vijeka*: *đuđog*. N. Rañina 167b; *đuđog*. M. Divković, nauk. 79a, 92b, 171b; *đuđogom*. bes. 820b; *đuđog*. M. Radnić 15a, 20b, 154a, 381b; *đuđoga*. 147b; *đuđogve*. 146b, 220b; *đuđogovom*. 41a (đuđoga, *đuđogom*). Mon. serb. 102 *god.* 1332 *nije* *pouzdanom*, *jer* *je* *u* *poznijem* *prijepisu*. — *U* *svijem* *je* *rje-*čnicima: *u* *Vrancu* *debitum* (*debitum*), *u* *Mikañinu* (*đuđ*, što tko ima dati (*debitum*, *aes* *alienum*); *đuđ*, što tko ima imati (*nomen*, *pecunia* *credita*); *đuđ* od službe, što je tko držan poslužiti (*officium* *servitutis*, *mancipatio*), *u* *Belinu* (*debitum*); *velik* *đuđ*, težak *đuđ*, *magnam* *aes* *alienum* 245b; *debitio* 250a; *obligatio* 517b), *u* *Bjelostjencu* (*nomen* *debitae* *pecuniae*, *debitum*, *aes* *alienum*; *credutum*, *nomen*, *fites*), *u* *Jaunbrešćevu* (*debitum*), *u* *Voltigijinu* (*debito* 'schuld'), *u* *Stuli-*čevu (*debitum*, *aes* *alienum*, *pecunia* *debita*, *offi-*cium, *munus*, *servituts*, *obligatio*, *nomen*), *u* *Vukovu* (*die* *geld-schuld* 'debitum'), *u* *Danič-*čevu (*đuđъ* *negotium*; *culpa*; *debitum*).

1. *debitum*, što treba vratiti ili dati ili učiniti drugome, i stane onoga koji treba da vrati ili da ili učini.

a. *debitum*, *pecunia* *debita*, *aes* *alienum*, *kad* *ko* *ima* *u* *sebe* *što* *tude* (*osobito* *novce*) *te* *treba* *da* *vratit* *vlasniku*. a) *ono* *što* *treba* *vratiti*. aa) *uopće*. Upitajte, kako nam je dug velik. Mon. croat. 79. (1451). Ostavi duga 330 groša na monastiru Voljavei. Rad. 1, 183. (1759). Bre daure, daj gotovo, što god ima duga. Osvetn. 1, 22. — *bb*) *kao* *objekat* *s* *glagolima* *koji* *znaje*: *vratiti*. Postavi ga u taunicu dokle vrati duge. N. Rañina 167b. mat. 18, 30. *platiti*: Do koji se isplati vsi duge zgora rećeni. Mon. serb. 232. (1398). Ja bih rad da bih dugeovce platil. Spom. sr. 1, 175. (1414). Ima poiti doplatiti dug, ki ima z gospodinom. Mon. croat. 247. (1545). Trijeba će bit plaćat duge. M. Držić 299. Ako bi duge ne platil. F. Glavinčić, svitl. 78. Daklen va je dugce isplati. J. Banovac, prip. 110. Ele dužnik vađa da onomu komu se zadužio dug plati. F. Lastrić, ned. 78. Kad se broji, i dug plaća. V. Došen 58a. Dug neplaćen grijoh neoprosten. Nar. posl. vuk. 71. Mrtva glava dugova ne plaća. 153. *dati*: Jedna glava dva duđa ne dava. Osvetn. 2, 43. — *b*) *stane* *onoga* *koji* *treba* *da* *vratit* *i* (*moralna* *i* *druga*) *sila* *po* *kajoj* *treba* *da* *vratit*. aa) *uopće*. Ako Bošfaninb bude dužanb a pobjegne izi Bosno z dugom. Mon. serb. 102. (1332 *u* *poznijem* *prijepisu*). Što im je jesti dlužno carstvo mi za moj dluž. Glasn. 27, 286. (1351). Lezi bez večere, da ustanesh bez duđa. (D). Poslov. danić. 54. I dug na vrat uzvaliti, da ga neće već svaliti. V. Došen 151b. Ako je dug, odužio sam, ako je red, odredio sam. (Više nijesam dužan ništa). Nar. posl. vuk. 3. Ako kuća izgori, dug na oğak izleti. 5. Dug je zao dug. 71. — *bb*) *o* *čefadetu* *koje* *treba* *da* *vratit*, *kaže* *se*: *aaa*) *da* *je* *pod* *dugom*. Jošte pod dugom stojiči. M. Divković, bes. 820b. Tako je pod dugom platiti. J. Filipović, prip. 3, 152b. Da ne ostave dice svoje pod dugom. F. Lastrić, ned. 132. Koji se pod dugom nađe. svet. 126a. Čovjek pod dugom

ne može da se na nogam održi. M. Pavlinović, rad. 120. — *uz glagol koji znači micanje kaže se pod dug. Ako smo po naših grisi' pod dug unisli (metaforički, vidi d). J. Filipović 3, 273^a. — bbb) da je u dugu. Ti koji si vas u dugu do vrh glave. B. Zuzeri 229^b. Ti si na krdu djece i u dugu do ušiju. S. Ľubiša, prip. 265. *amo spada i oro*: Čejade u duzijekh zapuženo. B. Zuzeri 229^b. — ccc) ovakijem i drugijem sličnijem rečenicama: Ako u tešku su ini vaju, er su ih duzi priklopili. I. Gundulić 246. Buduću pritisnuti od dugova. J. Matović 405. — Ako bi vpal ki v niki dug. Zak. vinod. 57. Palissy upao u dugove. M. Pavlinović, rad. 24. Zapav u dugove. 108. Kad si u prvi dug pao. 120. Nikad nisam zagazio u dug. 121. Gazi u dugove. 122. — Čovjek dugovima obastr. 120. — ce) kod glagola što znače: dati, prodati itd. ili dug znači da onaj koji prima treba da poslije vrati ili plati. Dati u dug. A. d. Bella, rječ. 395^b. Dražje prodajući u dug neg za pineze. Ant. Kadčić 261. Iz koje se daju pinezi u dug svakomu. 296. *tako je i oro*: Ure bježe i broje se u dug (pereunt et imputantur). M. Pavlinović, rad. 56. — dd) dug se može oprostiti, prostiti: Smilovavši se gospodin na slugu onoga, pusti nega i dug oprosti njemu. I. Bandulavić 181^b. mat. 18, 27. Dug ne oprosti, ki otkud platit ne ima. J. Kavatin 12^b. Praštau se dugovi. Ant. Kadčić 375. Bog grijehove a car dugove! (Odgovori se kad ko reče kome za što: oprosti! U Boci i u Crnoj Gori). Nar. posl. vuk. 17. *otpastiti, pustiti*. Smilova se tadaj gospodar sluzi ovomu i pusti nega i dug mu pusti. N. Rašina 167^b. mat. 18, 27. Slugo zločesta, vas dug pustih tebi. I. Bandulavić 182^a. mat. 18, 32. Ne ki odpustiti svomu iskričemu jedan malahan dug. M. Radnić 381^b. *darovati*: Darova objema dug. N. Rašina 85^a. luc. 7, 42. — ee) čejade se može odužiti (izdužiti) duga. Tako ćeš se odužiti daga. Nar. pjes. vuk. 1, 548. Ko se duga ne oduži, ta se tuge ne otuži. (U Crnoj Gori). Nar. posl. vuk. 153. Ko se duga ne oduži, taj uvijek tuži. V. Bogišić, zbor. 570. Duga nas izduži. D. Baraković, jar. 120. Duga se izduže. vil. 118. *odriješiti*: Podveza ga je ili odrišio pod oli od duga za vratiti. Ant. Kadčić 260. *izraditi se od dugova*: Hoće da se izvadivši ods dglavog plati. Spom. sr. 1, 118. (1113). — te po tome čejade može biti čisto, prosto, slobodno itd. duga. Ako Bošnjanima uhitit u Dubrovčanina za koňa, a oni bude okraćeni, a pravi Dubrovčanini: Mo( ) je koň vlasti . . . voja prešeže samošeti, čisto duoga da bude. Mon. serb. 102. (1332 u poznijem prijepis). *Crkiva* je prosta i slobodna toga duga. Mon. croat. 93. (1463). — ff) u ovijem se primjerima dug shvata kao kolektivno ime: Ogujen naj poslije i pun duga udri u psovke suproč bogn. B. Zuzeri 56^a. A kad drugi pun je duga. V. Došen 115^a. *tako je i u prva dva primjera kod bb) bbb)*.*

b. debitum, officium, što ko treba da učini, jer ga na tu siluju moralni zakoni, samo njegovo moralno osjećanje i njegovo stanje (moralna sila). ridi i dužnost, držanstvo, a) upuć. Dug sinovaj roditeljem svojim jest, da . . . S. Budinić, sum. 35^b. Dėlo i dug nas jest učiti. 128^a. Post što postino, ono što je crkva naredila, dug je i koristan za spasenje. S. Margitić, isp. 29—30. Pokli ono je dar nebeski a ovo dug od svih umrljeh. I. Dordić, hen. 43. Moći dugu tvomu apostolskomu lakše odgovoriti. J. Filipović 3, vi. Sve-mogućemu blagodarniku uzmakne poklon časti i harnosti tko je ni za dug ni za platu bio od nega priobilo uzdaren. S. Rosa 3^a. Moći na-

učiti, kako je njegov dug, svoje stado. Ant. Kadčić 139. Ako se tomu biskupi ili dug i zakonit običaj ne opiru. 239. — b) o ovakovom se dugu kaže da se čini, vrši. Ako i čineći tvoj duog, mrnja se od tebe. M. Radnić 15^a. Neka činim ja moj duog. 20^b. Dužan je drugu (pokoru) pitat za izvršiti svoj dug. M. Dobretić 255. — c) s ovakovijem značenjem shvata se metaforički kao da spada pod a. Ne možemo se odrisiti od takova držanja i duga. M. Jerković 27. Svi tvoji grisi jednako stoje pod istim dugom da budu ispovideni. Ant. Kadčić 214.

c. debitum conjugale, u teologičnom jeziku, shvata se metaforički kao da je znače kod a. Ne vraćajući dug ženi svojoj. S. Budinić, ispr. 66. Ne mogući se žena uzdržati, muž joj je držan dug vratiti i g ženi pristati. M. Divković, bes. 162^a. Ovo je dug ženidbeni, ovo je niog ugovor na vinčanu. J. Banovac, razg. 79. Hoće da dug muževlj noj ne zakratjuje. A. d. Costa 1, 155. Dug posteljni. I. Velikanović, uput. 3, 219. Kad god bi jedno drugomu zanikalo i ne dalo dug ženidbeni. M. Dobretić 537.

d. što ko treba da učini ili da dade kao naknadu za nešto što je skrivio, pa po tome može značiti i krivicu, grijeh. shvata se (metaforički) kao da je isto znače kod a. I duhovnomu dlgu kozmici da ne sudets. ašto li kto obrěstets se otk kozmika sudiv crkvnomomu dlgu, da platits 300 perpera. tkimo crkvovs da sudits (vidi i drugi primjer kod 5). Zakon. duš. saf. pam. 30. Kto pozovo krivca pređs sudije, pozvav i ne pojdet na sude, ne ožidajets vi domu, onzi koji jests pozvans prijedts na rok pređs sudije i ostoji se po zakonu, tzi da jests prosts otk togaj dlga, za koji je bilis pozvans. 36. Jerbo je Isukrt platio dug za űih. M. Orbin 80. Meni misli boles daju, er zaplatit' dobrijem dili, stojjem dijelom, jaoħ, ne mogu teške duge, zlobu mnogu. I. Gundulić 246. Jedan grišnik pritisnut duzi. P. Radović, nač. 172. Čini mnogo puta bolest ponovlje duše i promijenje života i diže duogove duše. M. Radnić 146^b. Er ja hoću pravdi tvojoj og veliki dug platiti. A. Vitajić, ost. 300. Što učinimo osobito, ono je za dug i za pokoru. S. Margitić, isp. 30. Grihe zovemo dugove. I. Grlić 24. Dogod je u grihu pod ovim je dugom. F. Lastrić, svet. 126^a. Ostanu pod dugom pravdi božijoj pokoru izvršiti vrimenitu. 127^b. Ako su veliki dugovi griha mojih. A. Kanžilić, bogojubn. 219. Da će gospodin vam prostit vaše grijeh, ter odpustit sve dugove koje imate s njegovom pravdom. D. Bašić 102^a. Otkle se može zadovoliti dugu učinenu po grijehu. J. Matović 501. Plaćaju dugove i dužnosti koje imadu prava bogu. M. Dobretić 369. i u očenašu. Odpusti nam duge naše. Naručn. 78^a. Kateh. 156i. A 5^a. F. Vrančić, rječ. 127. itd. Odpusti nam naše grihe ali dlge. Korizm. 85^a. I odpusti nam duoge naše . . . što je duog, nego li grijeh? M. Divković, nauk. 92^b—93^a. Odušćenje naših dugov ča su grisi naši. P. Radović, nač. 97.

e. necessitas, što ko treba da učini ili podnese, jer se od onoga nikako ne može sačuvati. Koji oper oživiše, oživiše s dugom opet umrit. J. Filipović 1, 110^a. — i ovo se shvata metaforički kao da spada pod a. Kada budeš doplatiti dug smrti ulazećoj. L. Terzić (B. Pavlović) 16. A da smrti dug isplati jerebo se približaše. P. Knežević, živ. 13.

2. suprotno značenju kod 1, ono što po pravdi treba da ko primi od drugoga, i njegovo stanje prema onome što treba da primi i prema čejadetu od kojega treba da primi.

a. pecunia credita, nomen, ono (osobito novi) što je čije te se nahodi kod drugoga, isporedi 1, a. Iskašo na carstvu mi razloge i dluge što su imali s carstvom mi i razlož se carstvo mi š nima i vsěh razložh i o vsěh dlgověh što je carstvo mi imalo š nima, i učini carstvo mi š nima razlogi i osta imi carstvo mi dlžno 7 tisuć 7 sět per(per) venetěskih. Glasn. 27, 286. (1851). Da ne upadneme dlžnika na ženu ili na sirote plaćne, ašte i carsky dlgs jesti ili sьborny, prežde 15 dñi dondęše utoliti se vreme plaćno. Zakon. duš. nov. 38. Što godę je imali Stěpaniř, pu Judoh gospodstva ti na dlžeh molimo ti gospodstvo da nę volani nitko uzeti. Spom. sr. 1, 118. (1413). Da rečene dukate ne moremo udržati za nędnoga človeka voļu ni za ratn ni za strah ni za dlgs ni za prędšje. Mon. serb. 330. (1427). Prid dugom bižim ja općinske komore. M. Marulić 276. On mora još silne novce na dugu imati. M. A. Rejković, sabr. 21. — *ovakovi se dug pitā*: Nigdore ne mozi prositi duga učinena za dvor. Zak. vinod. 79. Od prokleta iskati dug. A. Bačić 196. *uzima*: Gđe godę si imaju Dubrovčane poklade a ili dlgsve u zemli carstva mi, da s(i) ih uzimaju po zakonu. Mon. serb. 170. (1362). Da uzmo dug od Gabela što mu bješe zajmio. M. Divković, bes. 517a.

b. *vidi 1, c. (Žena)* nima potrobovati od muža duga. Naruč. 67a. Ako muž prosit dug (od žene). 87b. Pitati od toga muža zavećana dug od poste. Ant. Kadčić 409. Čuvati se od iskaša duga ženidbenoga ili posteljnoga. J. Velikanović, uput. 3, 26.

3. *oba su znaćena kod 1 i 2 ujedno*. Da bratja ali imi dionici dokle se godir ne razdile, tada im je sve zajedno: i dobro i zlo, i korist i šteta, i duzi, komu su dužni i tko je im dužan. Stat. pol. ark. 5, 250. Nijedno od ni nit bi moglo pitat ni davat duga ženidbenoga. M. Dobretić 531.

4. *lis, sudbena raspra, postaje dajjem širenem od predašnjega (kod 3)*. — *ovako je znaćena bez sumne u ovjem primjerima*: Počas govoriti govoreći: „Gospodo, imili smo dugovanje parno u stoili Srbskom mej sobom u dugovanju vino-gradov, i dvigli samo se iz stola Srbskoga prid vas; upitajte nam pristava, k(a)ko nam je dug tečak, t(e)r nam otlučite ča je pravdi i zakonu brvackomu ugodno“ ... Porotnici jesu prosili obiju stranu, da im dađu u ruke ta dug prez rote načiniti, ke strane tako da su i pustili ta dug nim u ruke da ga oni načine prez rote ... Ki mi vse zgora rećeno tećenje toga duga po pristavu slišavši i razumivši, bi nam v(o)ditu pravo, da se ta dug nima dopitati ne iznašdise istinu ... Mon. croat. 79—80. (151). *možebiti i odvje (ako ne spada pod 1, d)*: Oty nyha da jest porota i za mnogo i za malo, za veliko dęlo da su 24 porotici, a za pomnyy (pomani) dlgs 12 porotčes, a za malo dęlo 6 porotčes, i tizi porotčes da nesu vojni umiriti nikoga razv da opravu ili da okrive. Zakon. duš. šaf. pam. 42 — *vidi i kod 5* i dugovanje.

5. *Daničić (rječ. 1, 274) tumači negotium u ovjem primjerima*: Da koji dlgs bude među mojimi ljudmi i među Dubrovčani ... da se to ispravni sь pravinom po staromu zakonu. Mon. serb. 45. (1254). Za duhovny dlgs vsaki človek da imati povinovenije i poslušanje k svomej arhijereju. ašte li kto obręstę se sęgręšive crkvi ili prestupivę što lubo oty sego zakona, da povinę se i ispraviti crkvi. Zakon. duš. šaf. pam. 29. Ašte su otroci, da se sudoty pređs svojimi gospodari, kako ljubę, za svoje dlgsvo.

a za carevę da gredutę pređs sudije: za krevę, za vrazđu, za tati, za husarę i za prijemni ljudskij. 38. *ali na sea tri mjesta može se i drukćije razumjeti*: na prvom dug može spadati pod 3 ili pod 4, na drugom i trećem pod 1, d ili pod 1, s toga se ne može reći da je znaćen „negotium“ dosta potvrđeno, premda ga još potvrđuje i maj. dolos, posao, stvar, koje je oćito uzeto iz staven-skoga jezika. *vidi i* dugovati, dugovanje.

1. *DUGA, f. arens pluvius, luk šaroviti koji se vidi na nebu s one strane gdje je kiša, ako sunce sja za lećima onome koji gleda*. — *ustoji mješte neglašnjega ā*. — *Rječ je praslavenska, isporedi stslav. daga, bug. đuga, rus. dyra (luk, duga), maloras. i češ. duha (isporedi i lit. dangus, nebo)*. — *U svrjem je rječnicima, osim Jambrešićeva i Daničićeva*. U oblacię (bog) prislavan na duzi sjedeći. M. Vetranić 1, 291. U drobalnoj rosi sjedeći vrh duge, 2, 189. Duga biše oko stola. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 178. apoc. 4, 3. Prikazati će se luk duge moje. B. Kasić, rit. 393. Skaži dugu od milosti, nebeski luk od liposti. M. Gazarović 100. Glasnica je od vedrine podnosita svijetla đuga. G. Palmotić 2, 17. Sunce objavi mirnu dugu. I. Đorđić, uzd. 135. Duga koja se u oblaku u vrime kise ukaže. A. Bačić 443. Zatim razapne se duga priko pō neba do zemlje. M. A. Rejković, sat. L8a. Srbi kažu, da muško prode ispod duge, postalo bi žensko, a žensko da prode, postalo bi muško. Kad se pokaže duga, kašto djeca pjevaju: Ko ne vidi duge, ne vidi la ga majka do Petrova danka. Vuk, rječ. 143a.

2. *DUGA, f. dolii lamina, jedna od nakrivljenih dašćica, od kojih se baće grade, tal. doga*. — *Akc. se mijęta u gen. pl. dūgā*. — *Od xvii vijeka (u starjem prunjeru kod baća, I, 143b) štoj griješkom dugi mješte dogi, i čmęda rječnika u Mikajinu glje naj prije doluci, u Belinu 274b, u Bjelostjencęu, u Voltigijinu, u Stalićevu, u Vukovu*. I sve duge i dana iznutra sastręzati. Z. Orfelin, podr. 61. Duge izmeniti. 99.

3. *DUGA, f. vidi 2. dug*. — *Na dva mjesta u jednogu piscu xvii vijeka*. Sagrišo sam, udužio sam se: duge su moje velike. B. Kasić, nač. 38. On nas je naućio i nukao da pitamo oduštenje od duga našijeh, cr ti jes on platio za nas. plata jes vele veća nego su duge. 39. — *nepouzđano*.

4. *DUGA, f. ime mjestima*. a) u *Crnoj Gori au) planina i klanc prije u Hercegovini (baće se i Duga kao da je pravi supstantiv s dat. i loc. Dūgi i Dūzi)*. Ono poćine od Vojnika u severnom Nikšiću. Vojnik se podize, gledajući ga s juga, na dva i po sahata severo-zapadno od Onogosta od koga se opet velika kosa severo-zapadno proteže naj pre i to zadugo, pod imenom Duga ... Duga, Ute, Sominia i spomenuta kosa okružavaju dolinu Goliju. Glasn. 20, 299-300. Preloćeše Dugu i Goliju. Nar. pjes. vuk. 1, 562. *u Vukovu rječniku*: Dūgā, 2. nekaka planina u Hercegovini. radi mnogijeh i čestijeh bitaka klanc se u narobljijem pjesmama zove Duga krvava: Pod Goliju u Dugu krvavu. Nar. pjes. vuk. 4, 381. Čekaj nega u Dugoj krvavoj. 1, 382. *te je Vak mislio da je ovako ime onog klancu i tako ga je zabilježio u rječniku*: Dūgā křvāvā, dolina u Hercegovini. — *bb) selo u Bratovćićima*. Glasn. 40, 21. — *cc) manastir u Kućima, u Vukovu rječniku*. — *b)*. Dlgav, meda je Albin išla. pods Dlgav (Mon. serb. 91 gnl. 1330). D. Daničić, rječ. 1, 274. — *c) nira u Srbiji u okruju vafeskom*. Sr. nov. 1875. 519.

DUGĀ BĀRA, *f. ime mjestina. a) pustara u Slavoniji u podžupaniji osiječkoj. Pregled. 100. — b) zemlja pod vinogradima u Srbiji u okrugu šabačkom. Vinograd u Dugoj Bari. Sr. nov. 1866. 435.*

DUGAČA, *f. vrst smokava, koje su podugu-laste. — U Dubašnici na Krku.*

DUGAČAK (dugačak), dugačka (dugačka), *adj. uprav dem. dug, ali znači što i dug. — isporodi dudačak. — Akc. se mijenja u složenijem obli-cima: dugački, dugačkoga itd. — Postaje od dug nastarkom ak-čak; prvo k pred ь mijenja se na č. — Od xvii vijeka (vidi Bakšičev primjcr kod a, b) aa) a između rječnika u Volti-gijinu, u Staličeru, u Vukovu. — U jednoga pisca xvii vijeka č se pred k mijenja na š. Ako bi tko hotio brez hajine dugačke stati na božjih dilovanjih. M. Bijanković 95. Tko ne bude imati hajinu dugačku. 114. Tako je i sad po nekijem krajcima, n. p. u Dubrovniku (vidi P. Budmani, dubr. dij. rad. 65, 159).*

a) adj.

a) vidí 1. dug, I, 1. Naj prije na onem prahu jedan rijez dugačak pet šes pedi potego je. E. Zuzeri 178^a. Korablica ova bi potreč aršin du-gačka. E. Pavić, ogl. 134. Da je na dvi cipele dugačak. J. S. Rejković 20. Motila od pō fati dugačka. 104. Kopajte mi raku dva kopla široku, četiri dugačku. Nar. pjes. vuk. 1, 893. Koje su bile tako dugačke kao što je od prilike mislio da je more duboko. Nar. prip. vuk. 199.

b) vidí 1. dug, I, 2. aa) o mjestu. Jere bijahu čavli veoma dugački. P. B. Bakšić 125. Zlatni prami dugačkih plavijeh kosa. B. Zuzeri 52^a. Koji dugačke hajine nose. A. Kanižlić, uoč. 381. Na daske koturi bijan postavljani, kroz koje du-gačke i zlatom obložene motke provučene bijau. E. Pavić, ogl. 133. Meću negov (satirov) obraz z dugačkim a grabvim nosom. M. A. Rejković, sat. A6^b. Fatiše se za puške dugačke. J. Krm-potić, pjesm. 11. Na glavu kalpak dugački. Nar. pjes. vuk. 1, 587. Crna struka, a dugačka puška. 3, 225. A dugačke puške izmoliše. 3, 308. Pa mi steri mekamu postelju, ni dugačku ni vrlo široku. 3, 522. Bješe Vuče b'jesan i dugačak. 4, 431. A dugački čibuk zapalio. Ogled. sr. 57. Nije zaludu bog ne dao koji dugačak rep. Nar. posl. vuk. 214. Čuvajte se kniževnika, koji idu u dugačkim hajinama. Vuk, nar. 12, 38. — bb) o vremenu. Koji žele dugačak život. M. Radnić viii. Zeliš dugačko suzašstvo. 168^b. Put dugačke vječ-nosti. Pisanica. 96. Ne čini mi se vrime dugačko kod gospodina Isukrsta. E. Pavić, ogl. 546. Du-gačka tužavna lomi se po oblaku. M. A. Rejković, sat. L8^a. Odveče dugačko govorene bilo bi. I. Velikanović, uput. 3, 51. Stede jer je du-gačka godina. J. S. Rejković 294. Mlogi su du-gačke bolesti trpili. B. Leaković, gov. 113. Iz-medu kojih, ako bi se nika govorena ovoga dila sasna dugačka pripovidaocu i stocu vidila. nauk. x. Sto je potriebito za ovaku dugačku ne-podnost. A. Tomiković, gov. 13. — cc) o putu, putovanju. Činiš dugačka putovanja. M. Radnić 387^a. — dd) vidí 1. dug, I, 2, e. U dugačko go-voreći. M. Radnić 252^a. Ako opremješe ide u dugačko. 529^a. Ako bi nemoć otišla odviše na dugačko. M. Dobretić 267. — u loc. s u češe nego kod dug, ali samo u jednoga pisca. Pišući sveti Luka ubožstvo negova rođena u dugačku. M. Radnić 252^a. Od nuga beside u dugačku i protegnuto. 252^a. Sveti Luka piše u dugačku od kreposti onoga starca. 474^a.

b. adv. dugačko (dugačko). Koje bi dugačko bilo ovdí pisat. M. Dobretić 63. Jedna ista (rič)

ovdi se kratko ondi dugačko javlja. J. S. Rejković xiv.

DUGAČAST, *adj. dem. dug. — Samo u Stu-ličevu rječniku.*

DUGAČE, *f. pl. selo u Hrvatskoj u podžupa-niji karlovačkoj. Pregled. 30.*

DUGAČKĀ BĀRA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom u vračarskom srezu. Dugačka bara, podvodno mjesto u ataru sela Žarkova u Ma-kišu u predjelu Jedeku. Glasn. 19, 147.*

DUGAČKĀ MĒDA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom. Zabran u Dugačkoj Medi. Sr. nov. 1868. 421.*

DUGAČKĀ NĪVA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu užičkom. Sr. nov. 1861. 228.*

DUGAČKĀ PŌLANA, *f. šuma u Begajici (u Srbiji u okrugu biogradskom). Ľ. Stojanović.*

DUGAČKĒ NĪVE, *f. pl. mjesta u Srbiji. a) u okrugu biogradskom u vračarskom srezu dva mjesta. Dugačke Nive, ravno mjesto u ataru sela Kumodraža. Dugačke Nive, mjesto pod nivama i livadama u ataru sela Leštana. Glasn. 19, 148. — b) u okrugu smederevskom. Niva u Dugačkim Nivama. Sr. nov. 1867. 311.*

DUGAČKĪ, *m. prezime ili muški nadimak. — xviii vijeka. Mihajlo Dugački. (1706—1707).*

DUGAČKĪ BRĪJEST, *m. mjesto u Srbiji u okrugu čuprijskom. Niva kod Dugačkog Bresta. Sr. nov. 1867. 577.*

DUGAČKĪ ŔT, *m. mjesto u Srbiji u okrugu kruševačkom. M. Đ. Miličević, srb. 725.*

DUGAČKĪ TRĀP, *m. brdo u Srbiji u okrugu aleksinačkom. M. Đ. Miličević, srb. 778.*

DUGAČKŌ BĪLO, *m. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom u vračarskom srezu. Dugačko Bilo, dugačko malo mjesto na granici izmed sela Ku-modraža i Velikog Mokrog Luka. Glasn. 13, 148.*

DUGAČKŌ PŌLE, *n. ravan u Srbiji u okrugu crnoriječkom. M. Đ. Miličević, srb. 876.*

DUGĀ DŌLINA, *f. poje u Kremnima (u okrugu užičkom u Srbiji). Ľ. Stojanović.*

DUGĀ GŌRA, *f. ime mjestina. a) Duga Gora', selu je Lužinju u Peku išla meda na Dugu Goru' (Mon. serb. 199 god. 1381). Đ. Dani-čić, rječ. 1, 274. — b) dva sela u hrvatskoj krajinu u okrugu ogulinsko-slunskom, jedno blizu Generalškoga Stola. Schem. segn. 1871. 49, drugo blizu Otoka. 52.*

DUGĀ GRĒDA, *f. livada u Srbiji u okrugu šabačkom. Sr. nov. 1873. 472.*

DUGAHAN, dugačna (dugačna), *adj. dem. dug. — isporedi dugasan. — U Stuličevu rječniku.*

DUGAJA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu užičkom. Zemlja u Dugaji. Sr. nov. 1870. 269.*

DUGĀJLLJA, *m. vidí 1. dugoña. — U Vukovu rječniku.*

DUGĀ LĀZINA, *f. brdo u Srbiji u okrugu vračskom. Vraška Reka ima dva izvora: ... drugi je Mala Reka koja izvire u prisoju brda Plačevice i Duge Lazine. M. Đ. Miličević, kraj. srb. 278.*

DUGALIĆ, *m. prezime. Sem. srb. 1882. 205. Znatniji bezi u Bosni jesu: ... Dugalić ... F. Jukić, zemljop. 142.*

DUGALIJA, *f. a) pokrivač platneni za krevet. u Krajini. F. Helele. — b) mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Niva u Dugaliji. Sr. nov. 1863. 110.*

DUGĀ LĪVADA, *f. niva u Srbiji u okrugu šabačkom.* Sr. nov. 1868. 121.

DUGĀ LŪKA, *f. ime mjestima. a) selo u Srbiji u okrugu vranškom.* M. Đ. Miličević, kraj. srb. 805. — *b) selo u Srbiji u okrugu topličkom.* 391.

DUGĀĽKA, *f. duga puška. — U jednoga pisca našega vremena.* Ondje kapa, ondje puška mala, negdje berne spala i dugaĽka. Osvetn. 2, 57. Nu nit male ikom puške tajne, nit dugaĽke prilošene bajne. 4, 29.

DUGĀ MĒDA, *f. ime mjestima. a) zaselak sela Zdenaca u Slavoniji u podžupaniji dako-vačkoj.* Pregled. 106. — *b) mjesto u Srbiji u okrugu podrinskom.* Sr. nov. 1870. 390.

DUGĀ MLĀKA, *f. potok u Hrvatskoj. — xiii vijeka u latinskom spomeniku.* Rivum qui vocatur Dulga Mlaca. Mon. ep. zagr. 1, 87. (1217). *na istom se mjestu pomitu kao bližnja mjesta Prevlaka, RuĽa (Rucha), Kosnica (Coznica), Zelin (Selin) koja su sva u sadašnjoj podžupaniji sisačkoj.*

DUGĀNGIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 18. — *po seoj prilici treba čitati DuganĽići, isporedi DuganĽija i DuganĽije.*

DUGĀNGIJA, *m. prezime.* Šem. karlov. 1883. 73. — *isporedi dućanĽija i dugaĽa.*

DUGANĽIJE, *f. pl. seoce u Hercegovini nedaleko od Gabele.* Schem. herceg. 1873. 112. — *isporedi DuganĽija.*

DUGANSKO, *n. zaselak sela Marije Mandalene u Hrvatskoj.* V. Sabljar 97.

DUGAŃA, *vidi dogaĽa. — xviii i xviii vijeka u dvojice pisaca iz Bosne.* Čušo kucanje u jednoj dugaĽi gdi se majstorija drvena činaše. M. Divković, bes. 374a. Tko ima kuću aliti dugaĽu. nauk. 20b. Mogu zatvorit butigu aliti dugaĽu. S. Margitić, fal. 155.

DUGĀ POLĀNA (poĽana), *f. ime mjestima. a) selo u Srbiji u okrugu niškom.* M. Đ. Miličević, kraj. srb. 120. — *b) vis u Srbiji u okrugu kruševačkom.* M. Đ. Miličević, srb. 705. — *c) mjesto u Bosni.* Heću s vojskom na Dugu PoĽanu, a Diklića Ľardak poharati. Nar. pjes. vuk. 3, 275. *i u Vukovu rjeĽniku:* DugĀ PoĽana, u turskoj Hrvatskoj. — *d) vidi 4. Duga. a) aa).* I stigose u Goliju Turke ... Ja poĽerah uz poĽanu Turke doĽ doĽeralh vrh Duge poĽane. Nar. pjes. vuk. 4, 40. — *c) Duga PoĽana, meda je „JaniĽište“ išla „uzi dĽs u Dlsgu PoĽanu“ (Glasn. 15, 292 god. 1348?). D. DaniĽić, rjeĽ. 3, 581.*

DUGĀRĒSA, DugĀrĒsĒ, *f. selo u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-slunškom.* Razdijel. kr. 10.

DUGĀ RIĽĒKA, *f. selo u Hrvatskoj u podžupaniji kopriwniĽkoj.* Pregled. 73.

DUGĀST, *adj. dem. dug. — Od xvii vijeka, a između rjeĽnika u Mikajinu (dugast, podug „longulus“), u Belina (longulus“ 443a), u VoltĽijinu („lunghetto“ „long“), u StuliĽeru. Nemoj u posvetilovanju biti zališno dugasti ili preĽi. B. Kašić, nasl. 274. Plevrat drugi, dugast Ľovjek, zvijerĽe jako. J. KavaĽiu 245b. Trpeza po obiĽaji bješo dugasta. S. Rosa 112b.*

DUGĀSAN, dugĀšana (dugašana), *adj. dem. dug. — isporedi dugaĽan. — U StuliĽevu rjeĽniku.*

DUGAŠINOVIĆ, *m. prezime. — Prije našega*

vremena. DugašinoviĽ od gorĽe Zente u Epiru. And. KaĽić, kor. 454.

DUGAVA, *f. mjesto u Hrvatskoj. — xvi vijeka.* Za zemlju ka se zove Dugava. Mon. croat. 269. (1572). Na senokoši Dugavi. 288. (1581).

DUGA VAS, *f. selo blizu Prilipa. — xiv vijeka i u DaniĽiĽevu rjeĽniku (Dlsga VĽsĽ).* Se-lište Dlsga VĽsi (sic). Glasn. 11, 133. (1336-1346). Polovinu otĽ Dlsge) Vsi. Glasn. 13, 374.

DUGE, Duga, *f. pl. ime mjestima. a) selo u Bosni u okrugu travniĽkom.* Statist. bosn. 71. — *b) zemĽa pod Ľivama u Srbiji u okrugu vaĽevskom.* Niva u Dugama. Sr. nov. 1866. 475.

DUGĒ LŪKE, *f. pl. ime mjesta. — xiv vijeka.* Dlsge Luke, GruĽarevu je meda „s Gusinom“ išla „na Dragomane Laz kod Dlsgeih Luke nize Vrgmošu“ (Mon. serb. 95 god. 1330). D. DaniĽić, rjeĽ. 1, 274.

DUGĒ NIVE, *f. pl. ime mjestima. a) seoce u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 19. — *b) mjesta u Srbiji. aa) u okrugu šabaĽkom.* Na Dugim Nivama kod vode Petkovca u selu KruĽiu. M. Đ. Miličević, srb. 78. ZemĽa na Dugi Niva. Sr. nov. 1861. 556. — *bb) u okrugu vaĽevskom.* ZemĽe u Dugim Nivama. Sr. nov. 1865. 180. — *c) Dlsge Nive, selu je Tudorin išla meda „iz dĽs kod Dlsgeih Nive“ (Glasn. 15, 297 god. 1348?). D. DaniĽić, rjeĽ. 3, 581.*

DUGĒ DŌ, DugĽoga DĽja, *m. ime mjestima. a) xiv vijeka „Dlsge DĽs“, meda je katunu Pinašincima išla „na Dlsgi DĽs“ (Glasn. 15, 297 god. 1348?). D. DaniĽić, rjeĽ. 3, 581. — b) (Dugidijel), seoce u Bosni u okrugu zvorničkom.* Statist. bosn. 100. — *c) (po istoĽnom gororu Dugi Deo) u Srbiji: aa) selo u okrugu vranškom.* M. Đ. Miličević, kraj. srb. 302. — *bb) selo u okrugu topličkom.* 391.

DUGĒ DŌ, DugĽoga DĽja, *m. ime mjestima. a) dva sela u hrvatskoj krajini, jedno u okrugu liĽko-otoĽkom.* Razdijel. kr. 8, drugo u okrugu ogulinsko-slunškom. 9. — *b) bilo je selo u Srbiji u okrugu uziĽkom.* Vuk. stan. 1827. 63, ali ga sad nema. vidi M. Đ. Miličević, srb. 621. — *c) selo u Crnoj Gori u NeĽušina.* Glasn. 40, 18. — *d) dolina u Srbiji u okrugu uziĽkom.* L. V. Stojanović. — *e) neĽakovo mjesto prije našega vremena. moĽe biti koje od predašĽnih.* Dugi Do. S. Novaković, pom. 132.

DUGINOS, *m. (dugoga nosa), izmišleno (u šali) ime muško. — xvi vijeka u Srbiji.* Zovem se Sedmianuz, prezime Duginos, nosim dom kako spuž na sebi, gdi sam gos. (uprav zagonetka). M. PrĽić 32. 52. Ja Duginos negromant od velicijeh Indija. 239.

DUGIŃA, *f. duĽina. — Od 1. dug nasturkom yna. — xv i xvi vijeka na dru mjestu kod pisaca Ľakaveuca.* ĽieĽa dugiĽno ne treba pisati. Mon. croat. 178. (1499). Za voju dugiĽne da bi se (molitea) komu omrazilo. NaruĽn. 106b.

DUGĒ PŌTOK, *m. a) potok u Srbiji.* Kod sela Medvedo ulazi u Medvedin Ľesto sup, dosta dug, a kao strela pravi Dugi Potok. Glasn. 43, 333. — *b) ime mjesta. — prije našega vremena.* Dlsgi potoke (selo). S. Novaković, pom. 131.

DUGĒ RĽT, *m. mjesto u Srbiji u okrugu šabaĽkom.* ZemĽa u Dugom Rtu. Sr. nov. 1872. 316.

DUGĒ VRH, *m. zaselak VaraĽdinbrijegu u Hrvatskoj.* V. Sabljar 97.

DUGLIŃA, *f. duĽina. — Ake. kao kod duĽina. — Pastaje od osnove komparativna dugli nastavkom ina. — xviii vijeku kod neĽkih pisaca iz zapadĽnijeh krajevca, a između rjeĽnika u Vol-*

tijijinu. Duglinom dana napuniti će nega. L. Terzić 189. Čināše im se jedna duglina od mnogo godišta. M. Lekušić 88. Križ tvoj juna jest, koga širina jest ljubav, duglina dugo ustrpljenje, visina ufaće, dubina strah. J. Filipović 1, 21b. Ovo mjesto je priveklilo, koga širina i duglina nad- (h)odi svaku širinu i duglinu. I, 367a. Biliži protivu privari neumitnoga puka, da ne služi da vrime toga sustavistja ne razumi se duglina vrime-na, dali ono kasnije, premda najmaše, gdi pamet i razbor kasne odoliti. Blago turl. 2, 143.

DUGMĀLI, *adj.* na kojem su dugmeta. — *Ako nema ove riječi u turskom jeziku, to je naš narod načinio od dugue turskijem nastavkom li.* — *Ne mijenja se po oblicima.* — *U narodnijem pjesmama našega vremena i u Vukovu rječniku (s primjerom iz narodne pjesme: S nega skida dugmali malvutu).* — *I izvadi dugmali (štam-parskom griješkom dugnali) malvutu.* Nar. pjes. marj. 156.

DUGME, dugmeta, *n. puce, osobito (kod narodnoga odtijela) koje nije pluck, tur. dögme.* — *Akc. se mijenja u množini:* dugmeta, dugmōta, dugmētima. — *Od XVIII vijeka a između rječ-nika u Vukovu.* Zubun beo i dugmeta 13 od srebra . . . 15 dugmeta srebrni gončati. Glasn. II, 3, 36. (1702). Buluči da svaka zla prigoda jest veliko dugme i jaka kopčā. D. Rapić 364. Na dolani stotinu dugmeta. Nar. pjes. juk. 257. Dokle svi bace dugmeta k rupi. S. Tekelija, letop. 119, 6. Tako se igraju dugmētā u rupi. M. Đ. Miličević, zlosel. 191. — *U narodnijem pjesmama iz Bosne ima i plur. dugma.* Na kojoj je sedamnajest dugma. Nar. pjes. potr. 2, 486. Na dolani sedamnajest dugma, svako dugme po od litru zlata. 3, 127.

DUGMÉCE, *n. dem.* dugme, *vidi* dugmence. — *Postaje od osnove dugmet nastankom -ice; t se pred c ne čuje, ali se opet kaže u gen. pl. dugmetāca.* — *XVIII vijeka* Jedan zubun, šor dugmetāca na hemu. Glasn. II, 3, 36. (1702).

DUGMÉNCE, dugmēnca i dugmēneta, *n. dem.* dugme. — *ispoređi* dugmence, dugmēce. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Prave se od nega (*agata*) i dugmēneta na košuje. Đ. Popović, poznav. robe. 18.

DUGMESCE, dugmēca i dugmēceta, *n. dem.* dugme. — *vidi* dugmence. — *U Vukovu rječniku.*

DUGŃA, *f. vrsta morske ribe.* M. Pavlinović, jamačno coris julis L. i coris Gioffredi Riss., *vidi* D. Kolombatović, pesc. 17, gdje po svoj prilici stoji griješkom dva puta dugnja mj. dugnja. *ispoređi* i dugñaca, dugñica. — *vidi* i knez.

DUGŃAČA, *f. coris julis L. D. Kolombatović. vidi* dugña.

DUGŃEVAČ, Dugñevca, *n. seoce u Hrvatskoj u podžupaniji krapinskoj-topličkoj.* (kajkavski) Dugñevce. Schem. zagr. 1875. 101.

DUGŃICA, *f. vidi* dugña. Dugñica, la donzella (s dodatkom da se govori u Makarskoj). L. Zore, rib. ark. 10, 340.

DUGO, *n. ime selu (pisano Dulgo) XIV vijeka u Dalmaciji u dubrovačkom kotaru blizu Mravnica i Majkova (sadašnja Dubravica ili Ridića?).* Trsteno, Mrčevno, Brusčevno, Mravinac, Dulgo, Maljkove i druge Maljkove, Slano. Mon. serb. 234. (1399). u otale u Daničičevu rječniku (Dulgo).

DUGOBABE, *f. pl. selo u Dalmaciji u kotaru splitskom.* Report. 1872. 34.

DUGOBĚSJEDAN, dugobĚsjedna, *adj. duge*

besjede, koji u dugo besjedi. — *ispoređi* dugorječiv. — *U jednoga pisca XVI vijeka.* Kojih govorenja za ne biti toliko dugobĚsdni ostavljamo na stranu. S. Budinić, sum. 96a.

DUGŐ BĪLO, *n. u Srbiji u okrugu pirotskom:* „Dugo bilo“, visoravan je između reka Toplodolske i Zatrapče. M. Đ. Miličević, kraj. srb. 167.

DUGŐBOLAN, dugŏbŏlna (dugŏbŏna), *adj. koji je dugo vrijeme bolan, bolestan.* — *Samo u Stuličevu rječniku (gdje je zlo tumačeno „chronicus“), u kojem ima i dugobolestan s istim značenem.*

DUGOBLESTAN, dugobolesna, *adj. vidi* dugobolan. — *slabo pouzdano.*

DUGŐBRĀD, *adj. duge brađe.* — *ispoređi* dugobradan. — *U rukopisu XVI ili XVII vijeka gdje se kaže o bilci, u jednoga pisca XVIII vijeka koji upotrebljava kao supstantiv prema lat. Longobardus.* Tako mi brata mojega česnuluka belago i čestago smrđoustica i dġugobradago juštaka zelenaga. Star. 2, 312. Posla svoga sina Pipina k Liutprandu kralju od Dugobradih u Italiji. Ant. Kadčić 420.

DUGOBREDAČ, *m. čovjek duge brađe.* — *U Stuličevu rječniku.* — *nepouzđano.*

DUGŐBRADAN, dugŏbradna, *adj. vidi* dugobrad. — *Samo u Stuličevu rječniku.*

DUGŐBRĀDIĆ, *m. prezime po dugoj brađi. isporodi* dugobrad. — *U Vukovu rječniku.*

DUGŐBRČE, *vidi* dugobrč.

DUGŐBRK, *m. čovjek dugijih brka.* — *U Vukovu rječniku:* u pjesmi kako je žaba ružila raka: Jedan dugobrč! Vuk (očito krije) misli da je u ovom primjeru središega roda: dugŏbrč, dugŏbrčeta.

DUGŐČEKĀNE, *n. longanimitas, ustrplēne (osobito kod čekaņa), vidi* i dugotrplēne, dugotrplivost. — *U jednoga pisca XVII vijeka (sa starijim oblikom dugŏčekanje) i u Stuličevu rječniku.* Dugŏčekanje, ljubav, ustrpljenje. I. Bandulavić 238a. pavl. 2tim. 3, 10.

DUGŐČA, *f. dužina. vidi* i dugota. — *Akc. je kao kod dužina.* — *U trojice pisaca XVIII vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (dugoča, dalečina, daljina, prolaxitas, prolaxitudo, proceritas, v. dužina), u Jambričevu (prolixitas), u Vol-tijijinu (prolissitā, luugaggine 'weitläufigkeit'), u Stuličevu (prolissitā 'longitudo' s dodatkom da je uzeto iz brevijara).* Stvari dugoču vika ištu. V. Došen VII. Dugoča smrti (na križu) čišāše čučenē usionje priveklilo boljesti i muke. J. Matović 50. Drugo, u dugoči vrime-na, u komu tebe na pokoru čeka. D. Rapić 69.

DUGODĀNITI, dugŏdānim, *impf. vidi* dugodnevovati.

DUGŐDĀNSKĪ, *adj. vidi* dugodañi. — *nepouzđano.*

DUGŐDAŃĪ, *adj. duga života (dugijih dana).* — *U Stuličevu rječniku (longævus, duntarnus' s dodatkom da je uzeto iz brevijara) u kojem ima s istim značenem i dugodanski i dugodnevān (uz ovo i adv. dugodnevno) i dugodnevski i dugodnevstvi.*

DUGŐDNEV, *adj. u kojega su dugi dnevī.* — *U jednoga pisca XVIII vijeka.* Za ñim travah koji pristize svibña, dugodnevī ovog lipāñ miña. J. S. Rejković 8.

DUGŐDNEVAN, dugŏdnevna, *adj. vidi* dugodañi. — *slabo pouzdano.*

DUGŐDNEVITI, dugŏdnevīm, *impf. vidi* dugodnevovati.

DUGODNĚVLJE, *n. coll. dugi dani, dug život.* — *U Stuličevu rječniku* (dugodnevje, longitudo diem, aetas vel vita longa). — *slabo pouzdano.*

DUGODNEVOVAŃE, *n. djelo kojim se dugodnevuje.* — *U Stuličevu rječniku.* — *nepouzđano.*

DUGODNEVOVATI, dugodnevujem, *impf. dugo (duge dni) žirjeti.* — *U Stuličevu rječniku* (*s* dodatkom da je uzeto iz *brevijara*) gdje ima s istim značenjem i dugodaniti, dugodneviti, dugodnevstvovati (*i ovo s dodatkom da je uzeto iz brevijara*). — *sve nepouzđano.*

DUGODNEVSKI, *adj. vidi dugodaŃi.* — *nepouzđano.*

DUGODNEVSTVI, *adj. vidi dugodaŃi.* — *sasma nepouzđano.*

DUGODNEVSTVJE, *n. vidi dugodnevje.* — *U Stuličevu rječniku s dodatkom da je uzeto iz brevijara.* — *nepouzđano.*

DUGODNEVSTVOVATI, dugodnevstvujem, *impf. vidi dugodnevovati.*

DUGODUŠAN, dugodušna, *adj. longanimis, ustrpljen, vidi i dugotrpljiv.* — *Načineno po latinskoj riječi.* — *U jednoga pisca xviii vijeka i u Stuličevu rječniku* (longanimus, patiens' s dodatkom da je uzeto iz *brevijara*). Brza jest ljubav... spametna, dugodušna, muška. B. Kašić, nasl. 108.

DUGODUŠJE, *n. vidi dugodušnost.*

DUGODUŠNOST, *f. longanimitas, stajie, osobina onoga što je dugodušan.* — *U Stuličevu rječniku u kojem ima s istim značenjem i dugoduje, dugoduštvo.* — *sve traje slabo pouzdano.*

DUGODUŠTVO, *n. vidi dugodušnost.*

DUGOGOJENAST, *adj. dugijeh golijeni.* — *U Stuličevu rječniku* (longis praeditus cruribus) u kojem ima s istim značenjem i dugogojenav. — *oboje slabo pouzdano.*

DUGOGOJENAV, *adj. vidi dugogojenast.*

DUGOGOVORAN, dugogovorna, *adj. koji dugo (mnogo ili polagahno) gorori.* — *U Stuličevu rječniku* (prolixus, tardiloquus).

DUGOGOVORNICA, *f. žensko čeľade koje dugo (mnogo ili polagahno) gorori.* — *U Stuličevu rječniku.*

DUGOGOVORNIK, *m. čorjek koji dugo (mnogo ili polagahno) gorori.* — *U jednoga pisca xviii vijeka u između rječnika u Belinu* (tardiloquus' 723a) i *u Stuličevu* (prolixus, tardiloquus'). Ođ koga se grjeħa (lazi) ne mogu lastno uzdržati dugogovornici. J. Matović, kat. 115.

DUGOGUT, *adj. gušav.* — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku* (gutturousus).

DUGOHODAC, dugohoca, *m. čorjek koji dugo (polagahno) hodi, isporedi dugohodec.* — *U Stuličevu rječniku.*

DUGOHODEĆ, *adj. (uprav part. praes. act.) koji dugo (polagahno, vidi 1. dug, 1, 2. b, c) hodi.* — *U Belinu rječniku* (dugohodeci' tardipes' 723a) i *u Stuličevu* (dugohodec' tardipes, tardigradus'). — *nepouzđano.*

DUGOJEZICAN, dugojezična, *adj. duga jezika.* — *U Stuličevu rječniku* (maledicus') s dodatkom da je riječ ruska.

DUGOJEZIČNIK, *m. čorjek duga jezika.* — *U Stuličevu rječniku* (obtreceptor'). — *slabo pouzdano.*

DUGOKAPAT, *adj. u kojega je duga kapa.* — *U jednoga pisca xviii vijeka koji je sam tu riječ načinio.* Sa dvanaest stotina dugokapatih

(od dugačkih kapa, koje neki od granata „granatire“ zovu). I. Zančić 103.

DUGOKLJUNKA, *f. rallus aquaticus L., sieka ptica, isporedi štoka.* — *U naše vrijeme u Spletu.* B. Kolombatović, progr. spal. 1880. 40.

1. DUGOKOS, *adj. koji je dugo kose.* — *isporedi dugokosan, dugokosast, dugokosat, dugokosav.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Jedno mi je dugokosa mlada. Nar. pjes. vnk. 1, 388. Ako sam što skrivila kao dugokosa a kratkouma. V. Vrčević, niz. 15.

2. DUGOKOS, *m. nekakva trava.* Dugokos, od ove trave kosa raste (s dodatkom da se govori u Dubici i na Rijeci. M. Sabjar). B. Šulek, im. 78.

DUGOKOSA, *f. dugokoso žensko čeľade.* — *U Vukovu rječniku.*

DUGOKOSAN, dugokosna, *adj. vidi dugokos.* — *xviii vijeka.* Dugokosan kratkouma je. (Z). Poslov. danić. 21.

DUGOKOSAST, *adj. vidi dugokos.* — *Samo u Stuličevu rječniku.*

DUGOKOSAT, *adj. vidi dugokos.* — *U Stuličevu rječniku.* — *nepouzđano.*

DUGOKOSAV, *adj. vidi dugokos.* — *U Stuličevu rječniku.* — *nepouzđano.*

DUGOKRAK, *m. dolaci (u starijem obliku s 16. mj. u) u rukopisu xiv ili xv vijeka kao ime nekakom škodljivom životinju.* Mušice, kaligarije, dlugokraci, vušice. Sredovj. jek. star. 10, 115.

DUGOLAS, *vidi dugovlas.*

DUGOLĚNDA, *m. vidi 1. dugonia.* — *U naše vrijeme u Dubrovcniku.* P. Bolmani.

DUGOLIČAC, dugoliceca, *m. čorjek duga lica.* — *U Stuličevu rječniku.* — *nepouzđano.*

DUGOLIČAN, dugoliceca, *adj. duga lica.* — *U Stuličevu rječniku.* — *slabo pouzdano.*

DUGOĽAST, *vidi dugljust.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Bila je obraza dugoljasta. A. Kažić, utoč. 604.

DUGOĽAT, *vidi dugljust.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* (Kod tuće) okrugla ili dugoljata, krupna ili sitna (nema riječi zna jamacno štamparskom grješkom). A. Bačić 114.

DUGOLEĆE, *n. coll. dug život, starost (duga leta).* — *U Stuličevu rječniku* (longa aetas' s dodatkom da je riječ ruska).

DUGOLETAN, dugoljetna, *adj. longaevis, koji duga leta živi, traje.* — *xviii vijeka (sa starijim oblikom dugoljetan) i u Stuličevu rječniku.* Dugoljetna sreća bio vran. (Z). Poslov. danić. 21.

DUGOLETNICA, *f. dugoletno žensko čeľade.* — *U Stuličevu rječniku.*

DUGOLETNIK, *m. dugoletan čorjek.* — *U Stuličevu rječniku.*

DUGOMISALNOST, *f. longanimitas, vidi dugoećakie, dugodnost, dugotrpjivost.* — *U jednoga pisca xvi vijeka, koji ce biti sam tu riječ načinio.* Peti plod jest dugomisalnost ili dugotrpjivost. Š. Budinić, sum. 161^b.

DUGOMRTAC, dugomrtca, *m. u Stuličevu rječniku u komu je tumačeno: „hii muore tardi' „qui lente moritur“* — *sasma nepouzđano.*

DUGONĚMOĆAN, dugonĚmoćna, *adj. vidi dugobolan.* — *U Stuličevu rječniku* — *slabo pouzdano.*

DUGONOG, *adj. longipes, dugijeh nogu.* isporedi dugonožan. — *U Bjelostjenčevu rječniku, u Jambreševu, u Stuličevu*

DUGONOKAT, dugónokta, *adj.* dugijeh *nokata*. — *ispoređi* dugonoktan. — *U Vukovu rječniku s primjerom iz narodne pjesme: Dovedi mi dugonoktu drugu, da prokopa na vratilu trubu.*

DUGONOKTAC, dugónokca, *m.* *dugonokat* čovjek, *dugonokto* muško živinče. — *Samo u Stuličevu rječniku (rapax, furax).*

DUGONOKTAN, dugónoktna, *adj.* *vidi* dugonokat. — *Samo u Stuličevu rječniku (rapax, furax).*

DUGONOS, *adj.* nasutus, *duga nosa*. — *ispoređi* dugonosan. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu 506^a, u Bjelostjenčevu, u Jambriševiću, u Voltigijinu, u Stuličevu. (Vragovi) ... repom znaži. glavom praseći, zuboviti, dugonosi ... J. Kavačin 409^b.*

DUGONOSAC, dugónosca, *m.* *čovjek duga nosa*. — *U Belinu rječniku 806^a i u Stuličevu.*

DUGONOSAN, dugónosna, *adj.* *vidi* dugonos. — *Samo u Stuličevu rječniku.*

DUGONOSICA, *f.* crenilabrus rostratus Bloch., *neka riba*. — *U naše vrijeme u Spletu. Đ. Kolombatović, pesci. 16. Dugonosica, coricus rostratus C. Čas. čas. muz. 1854. 2, 184.*

DUGONOSNIK, *m.* *ustrpljen čovjek*. — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku (kod dugoviti).*

DUGOŠOŠKA, *f.* *žensko čelade dugijeh nogu*. — *U Stuličevu rječniku. — slabo pouzdano.*

DUGOŠOŽAC, dugóšočca, *m.* *čovjek dugijeh nogu*. — *Samo u Stuličevu rječniku.*

DUGOŠOŽAN, dugóšožna, *adj.* *vidi* dugonog. — *Samo u Stuličevu rječniku.*

1. **DUGOŃA**, *m.* *dug (visok a mršav) čovjek*. — *ispoređi* dugajlija, dugolenda. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku u zagoneci dim. Dug dugoŃa, dug do neba, a žena mu do kolena. odgonetaj; dim i vatra. Nar. zag. nov. 17.*

2. **DUGOŃA**, *m.* *ime volu. J. Bogdanović. A kamo ta travica? Pokosio dugoŃa. A kamo taj dugoŃa? Posjekla ga sikira. Nar. pjes. petr. 1, 292.*

DUGOŃIĆ, *m.* *prezime. — Od xii vijeka. Dr(aško) DugoŃić. Starine. 13, 208. (1185 prepis. 1250). Schem. bosn. 1864. iv.*

DUGOPAMETAN, dugopametna, *adj.* *koji dugo pamti (duge pameti)*. — *U Stuličevu rječniku (memoriae tenacis, diu memoria retinens).* — *nepouzđano.*

DUGOPAMETOVATI, dugopametujem, *impf.* *pamtiti u dugo. — U Stuličevu rječniku (liutissime memoriae retinere).* — *nepouzđano.*

DUGOPETKA, *f.* *vrsta vinove loze (kaja se dugo peće)*. — *U naše vrijeme u Žumberku. B. Šulek, im. 78.*

DUGOPODNESEŃE, *n.* *vidi* dugotrpeŃie. — *U Stuličevu rječniku (longanimitas).* — *nepouzđano.*

DUGOPOLJAC, Dugopolca, *m.* *čovjek iz Dugopolja. V. Arsenijević.*

DUGOPOLCI, Dugopoljaca, *m. pl.* *ime mjesta. može biti da je sadašnje Dugopolje pod d.* — *xv i xvi vijeka (u naj prvom primjeru sa starijim oblikom Dlgopolci). Radosla(va) Vla(kš)ić(a) z Dlgopoljac. Mon. croat. 58. (1431). Blaži Zrčić z Dugopoljac. 120. (1484). Marko Priprić z Dugopoljac, Martin Dudić z Dugopoljac, Matij Grigurić z Dugopoljac. 191. (1508).*

DUGOPOLE, *n.* *ime mjestima. — isporodi* Dugo Poje i Dugopolci. *a) selo u Bosni u okrugu banovalučkom. Stati-t. bosn. 39. — b) selo u Dal-*

maciji u kotaru spjetskom. Repert. 1872. 32. — c) selo u hrvatskoj krajini u kotaru ličko-otočkom. Razdijel. kr. 7. — d) seoce u hrvatskoj krajini u ličko-otočkom kotaru blizu Bužima. Schem. segn. 1871. 31.

DUGO PÖLE, *n.* *ime mjestima. — isporodi* Dugopole. *a) selo u Srbiji u okrugu aleksinačkom. K. Jovanović 93. — b) 'Dugo Pole', neko mjesto gdje je kralj Uroš veliki primio poslanike dubrovačke: 'na Dugo Pole' (Mon. serb. 51 god. 1243—1272). Đ. Daničić, rječ. 1, 274. — c) mjesta u Srbiji. au) u okrugu biogradskom. Dugo pole' podugačko a ravno mjesto u ataru 'Beloga' Potoka. Glasn. 19, 148. — bb) u okrugu vučevskom. Sr. nov. 1865. 150. — cc) u okrugu užičkom. Sr. nov. 1866. 278. — dd) u okrugu šabačkom. Sr. nov. 1866. 503.*

DUGOPOLJKA, *f.* *žensko čelade iz Dugopolja. V. Arsenijević.*

DUGOPOLSKŃI, *adj.* *koji pripada selu Dugopolju. V. Arsenijević.*

DUGOPUTNIK, *m.* *čovjek koji dugo (i daleko) putuje. — U Stuličevu rječniku. — nepouzđano.*

DUGOREP, *adj.* *duga repa*. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku Vitorogijeh volova i dugorepijeh krava. Narodna zbiravica u Vuk, kovč. 128. — i u prenesenom smislu. Nesreća je dugorepa. Nar. posl. vuk. 209. — vidi i sjenica.*

DUGOREPA, *f.* *a) vidi* pliska. B. Mušicki. — *b) ime ocei. F. Kurelac, dom. živ. 32.*

DUGOREPAC, dugorepca, *m.* *nekakva ptica duga repa. — isporodi* dugorepa, *a) vidi i kod sjenica. — U Stuličevu rječniku: 'codilango, specie d' uccelloto', aviculae genus' — Biće sam pisac načinio riječ po talijanskoj.*

DUGOREPICA, *f.* *u zagoneci o ptici (lađi s dumenom). Prepliva tica dugorepica i prepliva more, a krila no skvasi. Vuk, rječ. Nar. zag. nov. 6.*

DUGORICA, *f.* *mjesto pod njevama u Srbiji u okrugu požarevačkom. Niva u Dugorici. Sr. nov. 1870. 414.*

DUGORJEČAC, dugorječca, *m.* *čovjek koji mnogo (dugo) govori. — U Stuličevu rječniku (multiloquus).* — *nepouzđano.*

DUGORJEČAN, *adj.* *vidi* dugorječiv. — *U Stuličevu rječniku. — slabo pouzdano.*

DUGORJEČIV, *adj.* *koji u dugo govori. — U jednogu pisca xviii vijeka. Ko nam ne zna reći ništa da vaia, on je dugorečiv. D. Obradović, basn. 181.*

DUGORNICA, *f.* *mjesto u Srbiji. a) u okrugu krajinskom. Livađa u Dugornici. Sr. nov. 1866. 246. — b) u okrugu požarevačkom. Niva u Dugornici. Sr. nov. 1871. 314.*

DUGOROG, *adj.* *dugijeh roga. — isporodi* dugorogat. — *U Jambriševiću rječniku (bucerus).*

DUGOROGAT, *adj.* *vidi* dugorog. — *U Stuličevu rječniku. — slabo pouzdano.*

DUGORUČAC, dugoručca, *m.* *dugoruk čovjek. — isporodi* 2. dugoruk. — *Samo u Stuličevu rječniku.*

DUGORUČAN, dugoručna, *adj.* *vidi* 1. dugoruk. — *U Stuličevu rječniku.*

DUGORUČIČAST, *adj.* *duge ručice (n. p. sud).* — *U Stuličevu rječniku. — nepouzđano.*

1. **DUGORUK**, *adj.* longimanus, *dugijeh ruku. — isporodi* dugoručan. — *U Belinu rječniku 413^a, u Bjelostjenčevu, u Jambriševiću, u Voltigijinu, u Stuličevu.*

2. DUGORUK, *m. vidi dugorućac*. — *Samo u Stulićevu rječniku.*

DUGOSELO, *n. ime selima*. a) u *Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj*. Pregled. 23. — b) u *Stazoniji u podžupaniji cirvičičkoj*. Pregled. 109. — c) u *Hrvatskoj krajini u okrugu banskou*. Razdijel. kr. 12.

DUGOSLAVAN, dugoslavna, *adj. diu gloriosus, dugo slave*. — *Samo u Stulićevu rječniku.*

DUGOSREĆAN, dugosrećna, *adj. kojemu dugo traje sreća*. — *U jednoga pisca xviii vijeka a iz nje u Stulićevu rječniku* („diu felix, diu fortunatus“). Branec dugosrećne njih unuke. I. Dordić, salt. 347.

DUGOST, *f. dušina*. — *U dvojice pisaca xvi i xviii vijeka, i u Stulićevu rječniku (po Radoviću)*. Učinio je vas ovi svit brez druga, brez orudja, brez truda, brez dugosti vrmena. P. Radović, ist. 20. Ka je dugost vječue noći. J. Kavašin 493b.

DUGOSTALNOST, *f. utvrđene, dugo trajanje*. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Kako god jedna japija svrhu dobra temelja stavita svoju dugostalnost dobiva. Đ. Rapić 199.

DUGOSTĀSAN, dugostāsna, *adj. duga stasa*. — *Samo u Stulićevu rječniku.*

DUGOŠ, *m. ime prasca*. F. Kurelac, dom. živ. 41. „Gie dugoš“ u Bektežu dovikaju sviščetu I. Broz. — *isporedi dugoša*.

DUGOŠA, *f. ime prasci*. F. Kurelac, dom živ. 41. — *isporedi dugoš*.

DUGOŠANI, *m. pl. nekakvo mjesto*. — *xv vijeka*. Matijae Piričić od Dugošan. Mon. croat. 138. (1490).

DUGOŠLJA, *m. prezime (uprav čovjek dugo šije)*. — *U naše vrijeme*. Sem. karlov. 1883. 73.

DUGOŠJAST, *adj. dugo šije, duga vrata*. — *U Stulićevu rječniku: (grješkom) dugošast, collis protracti, collum protractum habens*. — *vidi i dugošija*.

DUGOTA, *f. dušina*. — *Akc. je kao kod dušina* — *Postaje od dug (dlg) nastavkom ota; a ovaj se u našem jeziku zamjenjuje i nastavkom oća, vidi dugoća*. — *Riječ je stara, isporedi stslav. dlngota, rus. doarota*. — *Do xviii vijeka (u starijim primjerima dlngota, dlgota i dlugota); u svijem primjerima znači dušinu vremena*. — *Između rječnika u Stulićevu i u Daničićevu (dlngota)*. Dlgota žitija. Sava, sim. saf. pam. 4. Da prebudu u liži tvoje v dlgotu dni. Transit. 134. Po dlgoti jedne ure. 176. Dugotu dni. Zborn. 153a. On ubo jest život tvoj i dlgota dni tvojih. Š. Budinić, sum. 42a. Dulgotom i davnostiju mnogoga vrmena. 83b. Domu tvomu podobat se svetinja, gospodine, u dugoti dan. M. Alberti 27.

DUGOTJELESAN, dugotjelesna, *adj. duga tijela*. — *U Stulićevu rječniku (dugotjelesan „statura procerus“)*. — *nepouzdanu*.

DUGOTRĀPAN, dugotrāpana, *adj. koji se dugo trpi*. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Dok dugotrpani bol smrti ne prođe kroz triptučeg srca pol. M. Katančić 73.

DUGOTRĀPEĆ, *adj. (uprav part. praes. act.) a) vidi dugotrpliv*. — *u Belinu rječniku 443a i u Stulićevu*. — *b) koji dugo traje, ne krvari se, ne dere se vremenom (n. p. tkanje, vidi trpeć)*. — *u Stulićevu rječniku („qui diu servatur“)*.

DUGOTRĀPIV, *vidi dugotrpliv*.

DUGOTRĀPLĚNE, *n. longanimitas, stanje onoga koji u dugo trpi, ustrpljenje, ustrpljenost, isporedi*

dlngoustrpljenje, dugotrplivost. — *Stariji su oblici dlngotrāpljenje, dugotrpljenje*. — *Riječ je stara, isporedi stslav. dlngotrāpljenje; dolazi u knjigama pisanima crkvenim ili miješanim jezikom i u jednoga pisca xviii vijeka a između rječnika u Belinu (dugotrpljenje „tolerantia longinqua“ 443a), u Stulićevu, u Daničićevu (dlngotrāpljenje)*. Božijemu dlngotrāpljenju. Domentinab 121. Pripravite se v dugotrpljenju, v blagofaniju. Transit. 90. Dobraota, dugotrpljenje, krotčina. I. Bandilavić 172a. paul. gal. 5, 22—23.

DUGOTRĀPLIV, *adj. longanimitis, koji dugo trpi, podnosi, ustrpljen*. — *xviii vijeka, a između rječnika u Belinu („patiens“ 547a), u Rjelostjenčevu („longanimitis“), u Stulićevu („patiens, tolerantis, sustinens, perferens“; s istijem značenem ima i dugotrpliv što je nepouzdanu)*. A ti gospodine dugotrpliv. I. Kraljić 16. Bog je dugotrpliv. M. A. Rejković, sabr. 53. — *Adv. dugotrplivo (nepouzdanu) dugotrplivo „patienter“ u Stulićevu rječniku*.

DUGOTRĀPLIVOST, *f. longanimitas, stanje, osobina onoga koji je dugotrpliv*. — *isporedi dugotrpljenje*. — *U jednoga pisca xvi vijeka*. Peti plod jest dugomislalnost ili dugotrplivost, koja objavlja i kaže velikost i stanovitost duha u čekanju, u potrpenju dobra priti inuštago. Š. Budinić, smn. 164b.

DUGOTVORAC, dugotvorea, *m. čovjek koji dugo (polagano) tvori*. — *U Stulićevu rječniku („in agendo lentus, morosus“)*. — *slabo pouzdano*.

DUGOUHAST, *adj. dugijih usija*. — *U Stulićevu rječniku u kojem ima i dugouhat s istijem značenem*. — *obaje slabo pouzdano*.

DUGOUHAT, *vidi dugoubast*.

DUGOUSTRĀPLENE, *n. vidi dugotrpljenje*. — *U Belinu rječniku (dugoustrpljenje 412a) i u Stulićevu*. — *nepouzdanu*.

DUGOŠUŠINA, *m. uprav magarac (dugjeh usiju)*, ali je u jedinom primjeru preneseno na čelade. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. U ovomu govoreniu nikoji dugošušina ispisiuje. A. Kanižlić, kam. 227.

DUGOVĀNE, *n. djelo kojijem se duguje, i ono što se duguje*. — *Stariji su oblici dlngovanje*. Spom. sr. I, 33. (1400); dlngovanije. I, 135. (1416). I, 164. (1422); dlngovanje (uz dugovanje). Mon. croat. 2, (1309) i često u knjigama glagolstvom xvii vijeka; dlngovanje. Mon. serb. 402. (1833). M. Radnić 99a; dugovanje od xv vijeka (naj prije Mon. croat. 69 god 1447) do xviii; naj mladi oblik dugovanje dolazi od xvii (pouzdanu) naj prije M. Radnić 442b.

a. vidi dugovati, i. — *s ovijem značenem samo kod štokavaca (ali i u statutu poličkom u kom se miješa čakavski i štokarski goror, vidi kod c); između rječnika u Belinu (dugovanje „debitio“ 280a; „debitum“ 245b; „obligatio“ 517b; „officium“ 245b), u Stulićevu („debitum“), u Vukovu („das schulden“ „debitum“)*. u) *djelo kojijem se duguje, stanje onoga koji je dužan. aa) u pravom smislu*. Ispovijedaju lihota dugovanja. M. Radnić 99a. U dugovanu pineza i aspri. J. Matović 101. — *bb) u prenesenom smislu*. Jer me tako veza riječi i vjere dugovanje. P. Kanavelić, iv. 274. Golemo dugovanje imaju starenine davati dobru priliku. M. Radnić 46b. Svojjeh podložnika srea k sebi zlatnijem uzau od držanoga dugovanja i povolnoga dobrohtjenstva priteže. I. Dordić, nzd. iv. Dugovanje ima od dvi vrste: jedno je svima općeno kako no ti je oblužuje zapovijedi i zakonca božjega; drugo je dugovanje osobito. F.

Lastrić, ned. 78. Dvorit starijega dugovanje je, sebi takmenoga dobrota je, a mladega potištenost. (Z). Poslov. danić. 21. Što je prikladno da uzobće činiti svi Hristijani, to je posebno dugovanje izbranih duša. I. M. Mattei 267. Za Ń (za *krst čusni*) mućit se i jest dugovanje. Osvetu. 2, 89. — *b*) *ono što je ko dužan, dug. uu*) u *pravom smislu*. Da platiš tvoja dugovanja. M. Radnić 106^a. Ako nas on ne siluje ništa platiti naša dugovanja. I. P. Marki 51. Zava glava dugovanje plaća. Nar. pjes. juk. 159. Tamo dužnik broji dugovaŃe. Osvetu. 4, 9. — u *narodnijem pjesmama često kao otkup*. Pušti meni sužnje na otkupe, piši meni što je dugovanja. Nar. pjes. bog. 303. Ej Supučće vridni kaurine, ali voliš da te posićeno, al raĥena Kninu povedemo, ter ćeš da i za se dugovaŃe? And. Kacić, razg. 247^a. Oj Skatare, moj bijeli grade, ta i ti li mome bracu dode, mome bracu a u dugovaŃe! Nar. pjes. vuk. 2, 570. Možeš dati mene dugovaŃe? 3, 344. Hoćeš mene pustit' na otkupe? jeli meni mlogo dugovaŃa? 3, 403. Pošli meni moga brata dordu, daću t' za Ńu lipo dugovaŃe. 3, 556. — *bb*) u *precesnom smislu*, Junačko je dugovaŃe za Ńih svoju krv proliti. G. Palmotić 2, 128. Blagos tvoja moje dugovanje oprostita. V. Andrijašević, put. 93. Ako ne činiš tvojega dugovanja, imaćeš istinito pakao. M. Radnić 52^a. Budući gospodar u kući svi njegovi čine dugovaŃe ali izasađši vanka, stoje u dangubi. 442^b. — *c*) *creditum, vidi 2. dug. 2. Zakon je da stavi općina poljčka tri prokuratara da oni otežu općena dugovanja: naj pri za desetinu, da ju skupe na vrime. Stat. polj. ark. 5, 300. Nit' jim mlogo dugovanja uzimat ali naredivat. I. Ančić, vrat. 226. Da ti uzmeš tvoje dugovaŃe! ... Na poklon ti moje dugovaŃe! Nar. pjes. vuk. 2, 276.*

*b. vidi dugovati, 2. — od xiv vijeka, ali ne samo kod čakavaca nego i kod štokavaca (osobito u starija vremena, vidi primjere iz Spomenika srpskih, Mon. serb., Zlatarića); između rječnika u Vrančićevu (dugovanje, actio; commercium), u Mikašinu (dugovanje, commercium, mercatura), u Bjelostjenčevu (negotium, actio); kajkavski dugovaŃe, commercium, mercatura, v. dugovaŃe), u Jambrešićevu (res), u Voltićinu (cosa, bene, sostanza, sache, gut), u Stubićevu (negotium, occupatio; s dodatkom da je uzeto iz kajkavskoga pisca Matijana), u Daničićevu (dugovanje, negotium). a) actio, djelovanje, djelo, radnja. Vi znate koje sđi dluhovanje po mozi zemlji hodi ... ja k vam dluhovanje ponesohi koje umeha, a nadahs se da čete vi k' mne boje ... odredite mi boje dluhovanje. Spom. sr. 1, 135. (1416). Ogluhvara i potvrjuje svoj nauk i sve njegovo dilo i dugovanje, da što govori i uči, ovo i u božjih ust ishodi. Postila Oib. Ako ne u činjenju od boja, daj u dugovanju od mira D. Zlatarić v. Govorahu da je ono božje dugovanje. F. Vrančić, živ. 80. Svako dugovanje čovičko je trudno. I. T. Mrnavić, osm. 68. Ziviti dobro jest pravi način dugovanja za umriti dobro. P. Radović, nač. 1. Nijedan človik mudar može pustiti se pristati i dugovati, gdi nima pribivati ni uživati plod onoga dugovanja. 55. — *b*) negotium, res, *postovanje, posao*. Jerb smo narekli poklisare gospodinu kraju za nekoga naša dluhovanja. Spom. sr. 1, 33. (1400). Donć k nam lista gospodstva vi u kojemu razumćemo što piše vaša velikost kako ga (poklisara) posilate gospodstva ti dluhovanjema gospodstvu bnetackomu. 1, 164. (1422). Ki budu vrli toga dugovanja odredoni. Stat. polj. ark. 5, 267. Radi svagdaŃega dugovanja na*

puno ne mogoh izvršiti. Bernardin vu. Jeli ča slišal od takova zla činjenja, od koga je dugovanje. Naručn. 92^a. Videći se ona devojka va takovi dluhovnji i tako sama. Mirakuli. 21. Šal biše u Puju složil da bi dluhovnja nika. Š. Kožićić 25^b. Niktere se ki vojuje ne paća u dluhovnja svetovna. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 112^b. paul. 2tim. 2, 4. Imamo naš stan, sve naše dugovanje voditi i držati. Kateh. 1561. A 7^b. Dugujući dugovanja gospodska. I. T. Mrnavić, osm. 3. Ne zaplitat se u mnoge posle i dugovanja. P. Radović, nač. 55. Ta mi glavu čudno dugovanja trule. P. Vitezović, odil. 30. — *amo spadaju i ovi primjere*: Za dugovanje među vami s vojevodom Radosavom, na vlasti za tuj postavu ka je bila u vaši vojevode Radosava i ovo šta ste poiskali od vojevode Radosava. Mon. serb. 402. (1493). Stvari i dugovanja meu ljudmi. Stat. polj. ark. 5, 271. Ne ima biti u takovu dugovanju hitrost ali himba ali privarka. 279. Koje dugovanje imamo mi s tobom? Anton Dalm., nov. tešt. 1, 11. mat. 8, 29. Dugovanja imati s prokletimi. Š. Budinić, ispr. 125. Ko ima dugovanje žena udana z divicom. Nauk. brn. 61^a. Da niktere ne nadajde ni prihiti u dugovanju brata svojega. I. Bandulavić 41^b. paul. 1 thess. 4, 6. — *c*) *lis, parnica, parba*. Bi zdviga pravdu za to dlugovanje meu Novogradi i Bribirami. Mon. croat. 2. (1809). Imili smo dugovanje parno u stoli Srbskom. 79. (1451). Dugovanje, ko tečeše meu Grođšem i Matijem. 133. (1487). — *d*) *trgovati*. Na dlugovanje svoje. Anton Dalm., nov. tešt. 33^b. mat. 22, 5. — *e*) *res, stvar*. Ima se viditi, gdi je i u kom mistu učineno i na kojem dugovanju. Stat. polj. ark. 5, 252. I onu galiju s ostalim oružjem i dugovanjem Turkou povrnuš. P. Vitezović, kron. 168.

DUGOVAŠ, *m. vrstu vinove loze bijelu grožđa. — isporedi dugoveš, dugovist, dugoviška. — U naše vrijeme u Dalmaciji*. B. Šulek, in 75.

DUGOVATI, *dugujem, impf. debere; agere, tractare, negotiari. — Akc. kuki je u praes. taki je u impf. dugovah, u impf. dūgij, u ger. praes. dūgujući; u ostaljem je oblicima onaki kuki je u inf., osin aor. 2 i 3 sing. dūgova, part. praet. act. dūgovao, dūgovala, part. praet. pass. dūgovān, dūgovāt. — Postoje od substantiva dug (dług) nastarkom u u praes., u(ov)-a u inf.*

1. *debere, biti dužan. — s ovijem je znaćnem riječ stara, isporedi gster. dluhovati i rus. dolgovati, debere. — između rječnika u Belinu (dovere, cioè esser debitore; debeo' 280^a; jako dugovati tkomu u čemugodi, esser obligatissimo ad uno' plurimum alienū debere' 517^b), u Stubićevu (essere debitore' debere'), u Fukovu (schulden' debeo')* — *samo u štokavaca.*

a. neprecizno. a) uopće. aa) u pravom smislu. U jednoga kamatnika u isto doba dugovahu dva dužnika. I. V. Bunić, mand. 23. Tadiñ poslom da sužnije i općini da duguje, a izplatit nije moći, nit' teškoći na kraj doći. V. Došen 27^a. — *bb*) u *precesnom smislu*. Za ove dare tač velike pravo je, da ti svđ dugujem. G. Palmotić 2, 240. Gosparu ja ti na tu dugujem. M. Pavlinović, razg. 68. — *b*) *ono što je dug, što je ko dužan stoji u instr. Krivac taj ki glavom duguje. M. Vetranić 1, 159. A da za Ńog izgubiš i glavu, reko bi ti i duguješ niome. Osvetu. 2, 68. Mi van vada harać glavodužni, ali vi nam krvju dugujuete. 4, 35.*

b. precizno. objekat je što je ko dužan, dug. a) objekat je u acc. Jedan pecat pjenez primi, drugi pesot dugovaše. I. V. Bunić, mand. 23.

Carine duguju onomu. S. Rosa 134^a. Vajme, djece, vrnite se, ne dugujte daču! Osvetn. 4, 6. Počinu svomu duguje 50 groša. M. Pavlinović, rad. 100. — *b*) u prenesenom smislu kad je značenje: biti dužan što učiniti, mjesto objekta ima inf. Dugujem u vike glasi se V. P. G. sluga ponižen. B. Betera, or. predgovor. Slavnim ljubicom mojih pjesana dugujem izjaviti . . . Osvetn. 5, 1. — *c*) part. pass. dugovan stoji u jednom primjeru xvii vijeka adverbijalno: dugovano sa značenjem: po dugu, po dužnosti, kako treba. Neće bog da sumo činimo dobro nego jošter zapovijeda nam da se dobro čini dugovano i pravdom. M. Radnić 506^a.

2. tractare, agere, versari. *vidi* 2. dug pod 4 i 5. — *Od xv vijeka i samo kod čahavača (ali *vidi* i dugovaše), i u jednom primjeru kod zapadnoga štokačca And. Kačić (*vidi* kod a, a)); između rječnika u Bjelostjenčevu (negotior. 2. „convorsar. 3. dugujem s „kom' ago cum aliquo"), u Voltigijinu („convorsare e negoziare" „mit andern umgang haben, handeln"), u Studičeru („negotiar; convorsari; aliqua in re se occupare").*

a. neprelazno. a) agere, uopće raditi, baviti se čim. On o tom duguje po kraljevskoj župi. M. Marulić 11. Tako li duguješ i brineš za me! 183. Neće suprot gospodinu dugovati ni suprotiviti. Mon. croat. 192. (1509). Dugovati našese izvrgli da bi ga. S. Kožićić 29^a. Prorokuje i govori od svoje muke, kako budu ljudeji i narodi s nim činili i dugovali. Postila. 14^a. Ovuj zlicu, kuj držaše, s kom se biše zapubio, opet hoće da nastani, opet ljubi i draguje, i o tomuj svoj duguje, da ju opet vazme i hrani. M. Pelegrinović 179. Ne može dugovati kako beneficijan. Š. Budinić, ispr. 14^b. Bog u stvorju svomu bez stvorja duguje. I. T. Mrnavić, osm. 22. Srdar usumni se da što ne duguju. 47. Dočim vojska slavno ob slavju duguje. 71. Ni ob jinnu jinnau dugovati nego od tebe i ob tebi. Michelangelo. 56. Da nijedan človik nudar može pustiti se pristati i dugovati, gdi nina pribivati, ni uživati plod onoga dugovanja ali trnda svoga. P. Radović, nač. 55. Ter ih ispitujuć kako se nošise viteski dugujući kad Turke razbiše. B. Krnarčić 23. Odkolem si, od koje li zemlje? kuda ideš i gdi li duguješ? And. Kačić, razg. 292^a. — *sa se, pasivno*. Ondi se duguje i gosti dohode. D. Baraković, vil. 106^b. — *b*) dicere, disse-rere, gororiti, raspravljati. Od ovoga griha mudro ima pov dugovati ispitujući. Naručn. 87^a. — *sa se, pasivno*. V sv. evanjelju dligne se od slavo gospodina boga. Naručn. 37^b. U ovoj zapovijedi duguje se vrlo časti i nečasti. I. T. Mrnavić, ist. 83. — *c*) litigare, pravdati se pred sudom. Nam side(činu, pravdu dilećim potribujućim je ot nas, onde zuej (između) onih dugujućih pristupiše prid nas . . . Mon. croat. 79. (1451) Može pred pravdu dugovati. S. Budinić, ispr. 109. — *d*) s kim. *aa*) agere, tractare, pogadati se, dogoravati se. Knez hoti sa otcem i materju še za to dugovati. F. Vrančić, živ. 34. Dokle (car) s veziri na strani dugova. I. T. Mrnavić, osm. 102. Potisno nastojmo s carem dugovati. 117. Meju to vrijeme Juda dugovaše i naredjivase s poglavicami. P. B. Bakšić 40. — *bb*) commuer-cium habere, općiti. Općiti i dugovati u duhovnih tvareh s onimi. Š. Budinić, ispr. 125. Nisam potle vole dugova sa ljudi našega jazika. F. Vrančić, živ. 4. Prijaznivo općiti i dugovati s ljudmi. P. Radović, nač. 189. — *c*) negotiari, trgovati. Mamon veli za vsimi zalimi šegami i deli, sa vsaku krivinu, s neuveru, s krivimi ro-tami dugovati i barataci. Postila. m^{2b}. Ki u

kupovanju i prodavanju himbeno duguje. Š. Bu-dinić, snm. 38^a.

b. prelazno. a) agere, uopće raditi, vršiti. Ovo, što jest z Bogom, duguju, čine i opravljaju. Postila. f^{2b}. Ca govori, duguje, čini, misli. Kateh. 1561. F^{1b}. Božji službenici da božja duguju. I. T. Mrnavić, osm. 102. Biti će (u drugom životu) razlučina ljudi i žen, neka svaki uživa pluću svojih vlastitih krivostih, ko'e u polu svoćemu bude dugova. ist. 43. Dobivati i dugovati spa-senje svoje. P. Radović, nač. 82. Objekat je du-govaše. Minošastna lita dugujući dugovanja gospodska. I. T. Mrnavić, osm. 8. Dugovati du-govanja krstjanska. ist. 37. — *sa se, pasivno*. Ako se prem (posli) s dobrom odlukom duguju. A. Georgico, posl. 17. — *b*) pogadati se, dogo-varati se, isporodi a, d) *aa*). objekat je ono o čem se subjekat pogada, dogovara. Poklisar ta mir vrši i duguje. Mon. croat. 243. (1543). Jed-noga Latina čini putovati do kraljeva sina za mir dugovati. I. T. Mrnavić, osm. 62.

DUGOVESAC, dugovesca, m. vrsta vinove loze crna grožđa. — *vidi* i dugovez. — U naše vri-jeme u Dalmaciji. B. Šulek, im. 78.

DUGOVEŠ, m. vrsta vinove loze bijela grožđa. — *vidi* i dugovaš. — U naše vrijeme u Dalma-ciji. B. Šulek, im. 78.

DUGOVETNI, adj. dodaje se uz dugi (dan) radi reče sitc. isporodi bogovetni. — U Vukovu rječniku: dugovetni, „in der redensart" (n. p. koliki je) dugi dugovetni dan „ein langer tag" „longus dies".

DUGOVĀZ, m. vrsta vinove loze crna grožđa, duga čokota. — isporodi dugovesac. — U naše vrijeme na Braču. A. Ostojić.

DUGOVI, m. pl. mjesto pod livadama u Srbiji u okrugu biogradskom. Livada u Dugovima. Sr. nov. 1873. 467.

DUGOVĀD, adj. koji na daleko *vidi, *vidi** 1. dug, 1, 2, d. — U narodnoj pjesmi našega vremena. Dugovide oči labudove. Nar. pjes. herc. vuk. 163.

DUGOVIST, m. vrsta vinove loze bijela grožđa. — *vidi* i dugovaš. — U naše vrijeme u Dalma-ciji. B. Šulek, im. 78.

DUGOVIŠKA, f. vrsta vinove loze bijela grožđa. — *vidi* i dugovaš. — U naše vrijeme u Dalma-ciji. B. Šulek, im. 78.

DUGOVIT, adj. diuturnus, longanimis, koji dugo traje, i krake toga se ne mijenja. — xvii i xviii vijeka: u između rječnika u Vrančićevu („longanimis"), u Belinu („longevus" 296^b, 443^a), u Bjelostjenčevu („longanimis"), u Voltigijinu („longe-vo, di lunga vita" „eines langen lebens"), u Stu-ličevu („longus, prolixus, procerus, diuturnus"). a) uopće. Nije na svitu stvari dugovite. I. T. Mrnavić, osm. 60. Razlog ovoga pribivanja to-liko dugovita. ist. 26. Potvrdi im obećanje du-govite od slobode. P. Kanavelić, iv. 506^b. Sve ono što pri vas podnosite, ili dugovito jest . . . podnosite i dugovito nije za vike. I. Zanotti, Ined. 31. Nit se haju, što dugovit put učine. J. Kavalin 20^a. Mnozih prima u skrovito, dosti jedan n'je ljubovnik, mrzi stanje dugovite, ugodan je blag darovnik. 10^b. U vedrini meše ostavja dugovita puna zdravlja. 153^b. Crkve načelniku daruj život dugoviti. P. Knežević, pism. 194. Začmi da si u paklu i razmišljaj njegovu du-govitu vikovičnost. M. Zoričić, osm. 67. Vrljeti će sjeme dugovito. J. Matović 49. U vrime glađa dugovita otišao je Jakob u Egipat. I. Velika-nović, uput. 1, 56. — *b*) longanimis, koji dugo

ustrpleno trpi ili čeka, vidi dugotrpjiv, isporodi dugodušan. Izbav jest . . . mudra dugovita. A. Georgiceo, nasl. 130. Ako bi mogal bit u trom ufanju toliko dugovit. 184. Budi čovik jaki i budi dugovit. 193. *vidi i u Vrančićevu i u Bjelostjenčevu rječniku.* — *Adv.* dugovito. — *u Stuličevu rječniku* (v. *dugo*).

DUGOVITOST, *f.* diuturnitas, longanimitas, *stane onoga koji je dugovit.* — *U Bjelostjenčevu rječniku* (Jonganimitas), u *Jambrešićevu rječniku* (Jonganimitas), u *Voltigijinu* (vechiaja: 'eine sehr lange zeit, alter'), u *Stuličevu* (diuturnitas, longanimitas).

DUGOVJEČAN, dugovječna, *adj. koji traje dugi vijek.* — *Orako je po južnom govoru, po istočnom dugovečan, po zapadnom dugovičan.* — *Od xvi vijeka a između rječnika u Belinu* (longaevus² 296b, 443a, 770a; 'vivax'² 771b), u *Stuličevu* (dugovječan, longaevus²), u *Vukovu* (dugovječan, dugovečan, dugovičan, diuturnus). — *Komp.* dugovječniji, *vidi u drugom primjeru.* Da budeš dugovječan na zemlji. Zborn. 161^a. Sto je naj starije, nudir ne nauči, i dugovičnije. P. Hektorović 27. Jeda bi bio dugovičan na zemlji. I. Ančić, ogl. xviii. Gdje sve hlepi na požuda dugovječno na uživanje. P. Kanavelić, iv. 213. Ti s neba doni dugovječne blagosove. I. Boričić, salt. 290. Za dugovičan žitak čoviji. A. Bačić 458. Neće biti dugovičan mir. S. Badrić, ukaz. 19. Da budeš dugovječan svrhu zemlje. J. Matović 365. Stari zato dugovični biše. J. S. Rejković 208. Dugovičnu žalost jesu uzrokovali. A. Tomiković, gov. 25. Sretno ti bilo ruo venčano! sretno ti bilo i dugovečno! Nar. pjes. I, 23. Svekva mi dugovječna bila! I, 307. Da vam carstvo dugovječno bude! 4, 134. Sretna ti i dugovječna! Nar. pjes. herc. vuk. 298. Daj bože lijepo i dugovječno zdravlje! *Narodna zdravica* u Vuk. kovč. 121. Koji kopa blago nije dugovječan. V. Bogišić, zborn. 407. — *Adv.* dugovječno. Već caruj i uživaj, da ti bude dugovječno. Nar. prip. vuk.² 255. Da bi sretno i dugovječno po jednu i drugu stranu bilo! *Narodna zdravica* u V. Bogišić, zborn. 170.

DUGOVJEČJE, *n. vidi dugovječnost.* — xvii i xviii vijeka (*samo sa zapadnim oblikom dugovjeje*). Gdi jesu dugovječni života i življenja? I. Bandulavić 120^a, baruch. 3, 14. Ča ću reći od ovoga dugovičja muk. P. Radović, nač. 319. Dugovičje i milosrdje (božje). A. Vitačić, ist. 516.

DUGOVJEČNOST, *f.* diuturnitas, *stane onoga što je dugovječno, dugo trajanje.* — *isporedi dugovječe.* — *U Belinu rječniku* (dugovječnos, diuturnitas² 443a), u *Voltigijinu* (età lunga, vetustà 'eine sehr lange zeit, alter'), u *Stuličevu* (aetas longa, longinquitas, aevum).

DUGOVJEČNI, *vidi dugovječan.* — *Na dva mjesta xviii vijeka.* Neće biti dugovični mir među orkvam. K. Pejić 17. Videći starca premda dugovična, sa svim tim još kriposna. A. Kanižlić, fran. 36.

DUGOVJEČ, *m. srece u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 28.

DUGOVJEK, *adj.* vidi dugovječan. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (kod dugoživ) i *Stuličevu*. Poštuj oca tvoga i mater tvoju, da budeš dugovik svrhu zemlje. I. Bandulavić 53^a, A. Bačić 91. Blago turl. 2, 124. I. Velikanović, uput. 1, 444. B. Leaković, nauk. 307. Malo kad je dugovika ka se spravi silom dika. P. Vitezović, evit. 111. Dugovjeka 'o preko-starost, ka opeta na djetinstvo šje čovjeka. J.

Kavašin 475^a. Malo će biti dugoviki na ovome svitu. J. Banovac, pred. 81. Dugovik oni život, koga bog obećavaše Žudjima. I. Velikanović, uput. 1, 444. Biće ņemu zdravje dugovjeko. Nar. pjes. vuk. 5, 477. Sva vam sreća dugovjeka bila! Nar. pjes. petr. 1, 74. — *Adv.* dugovjeko. Živieće dugoviko na zemlji. J. Banovac, pred. 81. A na mloga jeta dugovjeko! Nar. pjes. petr. 3, 301.

DUGOVJEKOST, *f.* vidi dugovječnost. — *Samo u Stuličevu rječniku.*

DUGOVJESAN, dugovjesna, *adj. koji dugo traje* (?). — *isporedi dugovjetan, dugovetni.* — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* I premda ja, vajme, nijesan u prošastnom svom životu trud podnio dugovjesan dněvi priplan i tegotu. J. Kavašin 83^b.

DUGOVJETAN, dugovjetna, *adj. vidi dugovječan.* — *U Vukovu rječniku s primjerom iz narodne pjesme:* Sve ti tvoje dugovjetno bilo!

DUGOVJLAS, *adj.* dugijeh vlasti, *vidi 1. dugovkos.* — *isporedi dugovlasast.* — *U Bjelostjenčevu rječniku* (griješkom dugoglas, 'aerocomus') i u *Jambrešićevu* (kajkavski dugoglas).

DUGOVLASAST, *adj. vidi dugovglas.* — *U Stuličevu rječniku.*

DUGOVNIK, *m. a) čovjek koji za koga drugoga naplaćuje (utjerava) dugove.* — *u jednoga pisca xvi vijeka.* Dugovnikom našim zapovij da našim knetom vas ņihov dug, kojim su do današhega dne dužni, odpuste. F. Vrančić, živ. 84. — *b) vidi dužnik.* Dugovniku da er svojemu dug ne oprosti. J. Kavašin 12^b.

DUGO VOĆE, *n. mjesto u selu Sviljevu u Srbiji u okrugu šabačkom.* M. Đ. Miličević, srb. 486.

DUGOVOLAN, dugovolna, *adj. longanimis, vidi dugotrpjiv, dugodusan.* — *U Stuličevu rječniku s dodatkom da dolazi u kajkavskoga pisca Muliha.*

DUGOVOLNOST, *f.* longanimitas, *vidi dugotrpjivost, dugodušnost.* — *U jednoga pisca xviii vijeka i u Stuličevu rječniku* (gdje se dodaje da je uzeto iz kajkavskoga pisca Muliha). Sveti Pavao broji dvanaest plodova duga svetoga, to jest: . . . 6. dobrota, 7. dugovolnost, 8. kroćina. . . (*vidi* paul. gal. 5, 22—23). E. Pavić, jezgr. 35.

DUGOVOLSTVO, *n. vidi dugovolnost.* — *Samo u Stuličevu rječniku.*

DUGOVRAAT, *adj. duga vrata.* — *U naše vrijeme i u Stuličevu rječniku.* „Pišugo dugovrata!“ M. Pavlinović.

DUGOVRAATAC, dugovraca, *m. čovjek ili muško živinče duga vrata.* — *Samo u Stuličevu rječniku.*

DUGOVREMEN, *adj. koji traje dugo vrijeme, dugovječan.* — *isporedi dugovremenit.* — *U jednoga pisca xvi vijeka koji piše miješanim jezikom, i u Stuličevu rječniku* (dugovrjemen) *gdje stoji da dolazi u Kanižlića* (?). Tělo koje mnogim i dugovremenim raskošam nastojalo jest. Š. Budinić, sum. 94^a. Ustaniše se u grěhu dugovremenim obećajem pręgręšenja. 141^a.

DUGOVREMENT, *adj. vidi dugovremen.* — *U Stuličevu rječniku* (dugovrjement). — *nepouzvano.*

DUGOŽELAN, dugoželna, *adj. koji je dugo vrijeme vol želen.* — *U Stuličevu rječniku* (mul-tum vel diu desideratus). — *nepouzvano.*

DUGOŽIV, *adj. vidi dugovječan.* — *U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (diuturnus² 274^a), u *Bjelostjenčevu* (longaevus,

senex'), u *Stuličevu*. Starost častiva jest, ne dugoživa. J. Matović 295.

DUGOŽIVAC, dugoživca, *n. dugoživi čovjek*. — U *Stuličevu rječniku*. — *slabo pouzdano*.

DUGOŽIVLENE, *n. dug život, dugo trajanje*. — U *jednoga pisca xviii vijeka i u Stuličevu rječniku* (dugoživlje, diurnaritas'). Obecaño dugoživlja koliko se ovdje ima cijeliti? J. Matović 373.

DUGUJA, *vidi kod dugja*.

DUGŪL, *m. samo u acc. s prijedlogom na: na dugŭl, in longitudinem, u duŭinu, uz duŭinu*. — Od xviii vijeka i u *Vukovu rječniku s primjercim*: Na dugŭl stoji (nov) mjesec. — Koliko god i nom učinio rizotinu, ol' mu u dugŭl, ol' mu priko sride. M. Zoričić, zrc. 9. Rasecpi u dugŭl dva korena gospina bija. Z. Orfelin, podr. 302.

DUGŪLAST, *adj. oblongus, dem. dug.* — *ispoređi* dugojast, dugulat. — Od xviii vijeka i u *Vukovu rječniku*. Krupna duguljasta zrna. Z. Orfelin, podr. 41. Obraza duguljasti. Vuk, dan. 4, 5. U kojoj će daljini poperiti dva duguljasta kamena koji se zovu cijevi. V. Vrčević, igr. 69.

DUGŪLAT, *adj. vidi duguljast*. — U *Vukovu rječniku*.

DUGUVANE, *vidi dugovaće*.

DŪH, *m. spiritus, pravo je naj starije značenje kao kod supst. dah, ali je primilo u svijem slavenskijem jezicima značenje lat. spiritus, osobito u crkvenijem knjižama*. — *Akc. kako je ovdje bileženo tako je bio od starina* (vidi Đ. Daničić, pril. za ist. akc. rad. 20, 164) *i tako je još u Dubrovniku; mijenja se u loc. sing. dŭhu i u gen. pl. dŭhá, u Vukovu rječniku imu i drukčije bileženo akc.: dŭh, dŭha (kako je u gen., tako je i u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing. kad je jednak nominativu, voc. dŭš, dŭsi, gen. pl. dŭhá); po svoj je prilici ovaj akc. postao kod onoga dijela našega naroda koji ne izgovara h, te se u pred drugijem vokalima (n. p. dua, duu itd.) skratilo (ispoređi hah). u množini kad se umeće ov, mijenja se akc.: dŭhovi, dŭhová, dŭhovina i dŭhŭvina, dŭhove (u Dubrovniku i sa značenjem pentecoste u Vukovu rječniku)*. — *Postaje od iste osnovce od koje je i dah (dŭh) tijekom što se u ojačanem promijenilo na u*. — *Riječ je praslavenska, isporodi stslav. dŭhъ, rus. дых, čes. i pol. duch*. — *Kod onoga dijela našega naroda koji ne izgovara h, oro ili ispada: du, dua itd., ili se mijenja na v: duva, duvu itd. (rijetko duv), ili (rjeđe) na k: duk itd. (vidi Vuk, rječ. 4)*. — *U svijem je rječnicima: u Vrančičevu (dŭuh'), spiritus'; u Mikalšinu: (dŭh'), spiritus'; duh čovječji, duša, anima, animus, spiritus, genius'; duh dobri, nebeski, spiritus bonus, divinus, caelestis'; duh zli, paklene, nečisti, spiritus malus, larvae, leumeres'; duh, dih, dihanje, halitus, spiritus'; duh smrdeći, gravitas oris, teter halitus'; u Belinu: (dŭh') spiritus' 701a; halitus' 313a; anima' 81a; animus' 82a; u Bjelostjenčevu (dŭh') spiritus'; u Jambrešičevu (dŭh') spiritus'; u Voltigijinu spiritus', geist'; u Stuličevu (dŭh'), spiritus, anima, halitus, respiratio'; u Vukovu: dŭh, dŭha i dŭ, dŭa (i duk. 1818), der geist', spiritus; dŭh (u Dubrovniku) l. der hauch', spiritus'; Nema vjetra ni duha, cf. duh. 2 u dŭhu počí, t. j. polagano, leise', suspensio gradu'; dŭhovi, dŭhová, pentecoste'; u Daničičevu: duhs, spiritus*.

1. neživa je stvar ili se kao takova shvata.

a. spiritus, halitus, dah, dihanje (vidi dah, a—c).

a) u pravom smislu. Dokli mi čuješ duh. Š. Menčetić 43. Da 'vo je mlhav duh od grla mojega. H. Lucić 261. I pokli nije čuh od vjeha čit sada, neg moj sam tužni duh, kijem ures tvoji vlada. N. Najlašević 2, 46. Jer se jedum duhom vrúć smok omlačí i studene ruke oteple. P. Zoranić 76b. Neću pristati nigdar izdisati i uzdisati, to jest slati na dvor duh i opet néga pojmati u se. P. Posilović, nasl. 174a. Uđanu u tje duh od ust svoji. L. Terzić (B. Pavlović) 268. Duh naj po-koñi 'extremus spiritus'. A. d. Bella, rječ. 313a. Zmija uzdrži duh ter se nadme i napuni daha jedovita. I. Dordić, salt. 188. Isus će smaknut Antikrsta duhom ili dahom nsta svoji. J. Filipović 1, 139b. Ako liima duh iz usta dobro mirisi. I. Jablauci 127. Do naj posljednjega duha života moga. Ant. Kadčić 556. Vasijem ga duhom zadahnite. Nar. pjes. vuk. 2, 40. Koji daje disanje narodu što je na ņoj i duh onima što hode po ņoj. Đ. Daničić, isai. 42, 5. A da vince duh mu ogrijava. Osvetn. 2, 22. — b) preneseno, o stvari tjesnaja. aa) vjeter. aaa) tili, slabi vjeter. Naj manši vjeha duh. M. Vetranić 1, 124. Blagi vjetric tihijem duhom kitnjeh juga vrhe kreće. G. Palmotić 3, 112a. Povjetarici blagi i mili tihijem duhom ki pršahu J. Palmotić 34. Nema vjehra ni dŭha. (U Dubrovniku). Nar. posl. vuk. 202. — bbb) vjeter jedrom. Srta korabli hod, ne kuda bi hotil, da dajuć jidrom god, kud jih je duh zavil. M. Marulić 31. Duh juga i bure dahnu(v), ka istoku otiđe. Aleks. jag. star. 3, 247. Vjeter obhitas, uag sien, duh bez puti. G. Palmotić 2, 476. Ova rič 'duh' pristoji se jošće vjetru. . . . duh naglih vihar. P. Radović, ist. 153. Kad jug, dosle ki pršo je tihijem vjetrom jedra u naša, nape većma duhe svoje. J. Palmotić 26. Hladan vjeter kroz duh svoj ledeni svud okolo vijase se. 327. Da ne sidi ondi duh pomorni, ni vihar betežni. L. Terzić (B. Pavlović) 307. Da se zinom kaoo cviče čuva od vitrenog i zinogova duha. J. S. Rejković 54. — bb) o ognju i o trjesju. — na dva mjesta. Slika ognja navezena bez vrčvine i bez duha. P. Kanavelić, iv. 7. Duh od trjeska, a što je drugo negol' ništa, malo dima? J. Kavañin 130b. — c) preneseno, u netjesnom smislu, kao milost božja, dar božji. Obecaño duh sveti dautasñi dan u sinove posnovjenja udalnu (vidi i 2, c). I. Bandulavić 136a. (Sveti Ivan) prvo duhom svetim nego duhom osobitim na zemlji dihati počeo. F. Glavinic, cvit. 209-210. Ovi sluga tvoji duhom tvojim nadahnut. P. Radović, nač. 9. I da drugoć stvoritelj' moj blag udahnés u me dihi tvoj. J. Kavañin 52b. Božja duha nadahnúće bez prestanka s ņime vlada. 221a. Duh gdi hoće ondi ulazi. M. Zoričić, osm. 22. Ne zuate kojijem duhom dihat inate. S. Rosa 104b. Posla bog duh sina svoga u srca vaša. J. Matović 80. Ne kažu s kojnu su duhom nadanuti. M. Dobrotić 332. — vidi i 2, c.

b. spiritus vitalis, vis vitalis, animus, anima, vita, ostaje značenje kao kod a, a), ali, posto bez dŭhúu nenu života, znači ujedno silu po kojoj se živi, koja život uzdržaru, ili uopće život. ne može se u svijem primjerima razlučiti od značenja pod d; ovdje su i primjeri koji bi mogli i onamo spadati, ako se to u nima osobitijem načinom ne ističe. a) uopće. Pokuj nu ne dajte, dokli je u ņem duh. M. Vetranić 2, 168. Do koli na saj svit u meni bude duh. N. Najlašević 2, 334. Dokol godi u ovoj puti duha bude. P. Zoranić 11b. Ah. opaka kleta česti, i joster je duh u namí, ni nam puca od bolesti tvrdo srce, tvrdí kami? I. Gundulić 268. Vrihu zemljo prostrt leži i bez duha u svom stanu. G. Palmotić 2, 235.

Prez čućenja i prez duha. A. Vitajić, ist. 401a. Kako da joj pomañka duh. M. Lekušić 26. Tako mi se ne zakamenilo dijete u ženi, tele u kravi, jagñe u ovcu, svako sjeme u baštini i duh u kostima! Nar. posl. vuk. 305. Udri po sinu, dokle je god duha čul va ñim. Nar. prip. mikul. 110. Duh mu se u kosti zabio (*o čeladetu što dugo vrijeme leži kao mrtvo, a još je živo*), u Dubrovniku. P. Budmani. — *b) o umiranu, kaže se: aa) da se duh pušta, spušta, ispusta.* Umre duh pustinj. M. Marulić 17. Pri nego puštam duh. S. Menčetić—G. Držić 462. Jer bi mi za dosti od ovej od vila, da u ñe milosti pustinj duh iz tila. N. Najlašćković 2, 41. Gorko uzdišuci s plaćem duh pušćivam. P. Zoranić 49. I pusti duh priklonivši glavu. A. Komulović 68. Ustrese se i duh pusti. P. Kanavelić, iv. 270. Nizložiti oće krunu i duh spustiti. S. Kozjičić 55b. A Isus opet zavapiše glasom velicim ispusti duh. Bernardin 73. mat. 27, 50. Vajmeh zavapiše, duh ispusta kako ptica. M. Vetranić 1, 322. U mene da umre, tere duh ispusti. N. Najlašćković 2, 61. Vincecco moleći duh svoj ispusti. F. Glavinčić, evit. 31a. Isus prignuvši glavu duh ispusti. A. Kanižlić, utoč. 325. Jesukrst u petak ispusti duh na križu. J. Matović 56. — *bb) da duh pode, othodi, izlazi, iskoči, ispada, izćeze iz tijela, iz čeladeta itd.* Dokle mi duh pode, zvat se riñ sluga tvoj. S. Menčetić 227. Nu poznam, er ne hoć. gospoje od vila, da mi duh bude poć svršeno iz tila. N. Najlašćković 2, 43. Umrijeh, umrijeh, vajmeh meni, od bolesti duh mi pode. G. Palmotić 2, 230. Ka snaga može odi i meni bit' sada, gdi mi duh othodi i umirem od glada? I. Gundulić 152. Pokla od tijela duh othodi. J. Kavañin 525b. Kad tomu izlesti iz tijela duh bude. N. Najlašćković 1, 182. Nećeš moći, duh izit će t' u ovoj noći. J. Kavañin 55b. Prosti, kraju, duh pohježe G. Palmotić 1, 396. Dok pod ñime (*larom*) duh mu izskoči. J. Kavañin 216b. Duh mi ispada tverdo se boleći. M. Vetranić 2, 326. Kako ne izgoriš ognjem i kako duh tvoj od tebe ne izćeze. Pril. jag. ark. 9, 87. (1520). *isporedi i oro:* Nasiti gladne gradane i srete im duh na ishodu. I. Dordić, ben. 122. — *ce) da se duh predaje (bogu, vidi i d).* Isus drugogova uzava(v) glasom velicijem priđa duh. N. Rañina 94a, mat. 27, 50. Izlišuć duh predava. P. Kanavelić, iv. 346. Noćas duh priđade. P. Knežević, pism. 95. Isus je priđao duhu u gradu koga je obrao gospoñin. A. Kanižlić, kam. 529. — *dd) da se duh dijeli, rastavlja, razdajra od tijela, čeladeta itd. (Kuf)* jadove uklada s duhom sur dijeloci M. Vetranić 1, 3. Kad nas s duhom surte razdijeli. 1, 32. Trude, ke onda svak pati, kad mu se duh bude od tijela dijelati N. Najlašćković 2, 80. Duh mi se dijeli toj djelo misleći. M. Držić 434. Kad se duh udijela od tñzna ćlovika. D. Rañina 18a. Dijelio mu se duh iz kosti. I. Gundulić 550. (*Smrt*) ka će prem tužni moj duh s tijelom rastavit N. Dimitrović 47. Er se duh od tijela u kratko razdvoji, a muka nije cijela, ka dugo ne stoji. N. Najlašćković 2, 81. — *e) amo spadaju i ovi primjeri:* Gdje ptice zubero svaki hip i svak čas, da se duh podere slijaže rajsku slas. M. Vetranić 2, 269. Svakome tado nas od straha duh sginu. F. Lukarević 313. — *c) kad se hoće reći da čelade opet oživi postije nesvjesti ili postije smrti (da uskrsne), kaže se da duh opet dođe, vrati se.* Činite duh da dođe opet u ovoga. N. Najlašćković 1, 195. Kapjicnom crvenom okropi tvoga Vodana, da mu se duh vrne. M. Držić 402. Pokol se u ñ duh vrati. P. Zoranić 29b. Dojdamiñi duh se vrati i mladahn razabra se,

G. Palmotić 1, 193. I ljekare ste dozvali, da mu izgubjen duh povrate. 2, 244. Kć će on uskrsnuti i duh će im povrnuti. J. Kavañin 560a. Povrne se duh u kraja. Nar. prip. vuk. 139. Kad se paši povrati duh, počne igumna pripitivati. S. Lubiša, prip. 86. Pošto mu se povrati išno duha, počne da se kune. 215. — *d) dati duh znači što i dati život.* Živi duh davaš svakojzi živini. M. Vetranić 1, 437. i *metaforički.* Tko bi, slavni vojevoda, toli umjetan među vami, da besjedu i duh poda ovijem mrtvijem prilikami? I. Gundulić 435. Majstor ki besjedu i duh poda mrtvijem slikam od kamena. J. Kavañin 488b. (*amo može spadati i ovaj primjer:* Bog umisi ćlovika, i dahnu vajñ duhom života F. Glavinčić, evit. 79a). — *prema tome se kaže i uzeti duh:* Ti (*smrti*) krajem i poglavicam svita vzimlješ duh. Transit. 100. i uzdržati duh: Za duh im uzdržati njeku travu htje ubrati. J. Palmotić 199.

c. spiritus animalis, nešto žitko što su prije mislili ljudnici da je u ljudskim živcima i da preko onoga postaje osjećanje i mićanje. Kada u tijelu čooćjemu ne razdijeljuje srce svojijem udom duhove životne. M. Radnić 355b.

d. spiritus, animus, u živu čeladetu biće netjelesno što osjeća, misli, hoće. isporodi duša. dok je duh zajedno s tijelom kao što je u životu, ne shvata se kao živo nešto po sebi, nego kao dio od čeladeta, s toga je acc. sing. jednak genetivu. a) upoće. Duh, to je voja i račun, jest pohlepan strpiti smrt. Naručn. 51b. Budite jedno srce i jedan duh. Transit. 106. Silvan pređa duh bogu. 225. (Post) plit podlaga duhu. Korizm. 5a. V ruci tvoje predaju duh moj. 88a. Ja sam arhandeo poslan od boga, uzeti duh tvoj. Pril. jag. ark. 9, 88. (1520). S tilom je savezan, kako znaš, s našijem duh. P. Hektorović 71. Tor kad se od mene grešni duh odluču. N. Dimitrović 46. A sada bože ti primi duh tužni moj. N. Najlašćković 1, 192. Bogu da duh priđam. M. Držić 288. O ki olnese veći dio srca moga, ki zatravi, vrati, vrati što si odnio, ustavi se, jaoh, ustavi, duh mladosti tñzne moje toli priko i neredno ne razdijeljuj, jaoh, na dvoje, poda' objema smrt jednjo. G. Palmotić 2, 434. Tebi narav za tve hvale glavu dignu put nebesa i poda ti nad sve ostale duh plemenit pun ureda. 2, 442. U tvoje ruke priporučujem duh moj. V. Andrijašević, dev. 24. Neka ja propnem moja čućenja putena, neka se uzudi duh. L. Terzić (B. Pavlović) 3. Bogu ki 'e svrlja i uzrok duhu momu. J. Kavañin 221a. Koga u Pažnam opočiva tijelo, i duh mu raj uživa. 309a. Nežin brat k materi po ognju dotrca, i kod ñe s velikom radostju duh blaženi ispusti. J. Banovac, zag. 68. Duh je pripravan, ali put slabja je. F. Lastrić, test. 107b. Koji se hoće dati duhu. M. Zoričić, osm. 135. Nistor nisi ustegno što sudjaše da će pomoći razviti i izvršiti vlasti duha mojega. D. E. Bogdanić vi. Jer je duh srčan ali je tijelo slabo. Vuk, mat. 26, 31. — *b) u duhu, duhom znači: aa) kao u sebi, sam sa sobom.* Isus zgrozio se duhom i smuti sam sebe i reče. I. Bandulavić 68a. joann. 11, 33. Da u istinu sva se duša moja veseli u duhu. M. Orbin 75. — *bb) stane u kojem prorok vidi što ne tjelesnijem očima nego kao dušom.* Znam da u duhu uznit vidih. P. Zoranić 74b. Kad duhom pozna da na smrt sudiše oća ñegova. A. Vitajić, ostan. 424. U duhu je okruñeni prorok vidio. A. Kanižlić, kam. iv. U velikoj bolesti digne se u duhu na sud. M. Zoričić, osm. 81. — *ce) tilo, potagahno, kod kakve radnje, kao u misli da se tijelo i ne miće.* — u naše vrijeme u Dubrovniku. U duhu poći,

t. j. polagano 'leise' suspenso gradu'. Vuk, rječ. 146^a.

e. u užem smislu nego kod d. nešto osobito stasne, osobina ljudskoga duha (kod d) po kojem čeljade nešto hoće ili može raditi. takovo stasie može biti trajno ili pokazati se samo u nekoj prigodi; u teologičnom smislu, ako je dobro, shvata se i kao dar, milost božja, i tad može spadati i pod a, c). Daruj tebi gospodin bog duh mudri i razumni, duh velični i jakosni, duh znani i milostivi, i napni tebe duha straha svojega. Star. 1, 226. (xv vijek). Te riči imaju naturnu za obličj dušu jednoga duha umijena. Korizim. 67^b. Cisto griješne bez otvori srce u meni stvori i stavi, višni bože, i duh pravi u utrobi moj ponovi. I. Gundulić 200. Maksimo taknut duhom oholije uzdignu se (prati cesaru). F. Glavinčić, cvit. 345^a. Jer su . . . izgubili ovi duh od kontricijoni. I. Držić 135. Odvrni od mene prijadoviti duh oholije. P. Radovčić, nač. 469. U duhu poniženstva. P. Kanavelić, iv. 573. Papa u duhu kroćine dade zapovid. A. Kanižlić, kam. 277. Duh složnosti obnucite. 319. Što će reći duh crkveni? Hoće reći ona prava žela koja se ima na službu crkvenu . . . Ant. Kadčić 3. Premda mu protivna volji užiga narav i kreće u niemu duh bludnosti. 521. Vidio je, da je Ivan od slabja duha. A. Tomiković, živ. 25. I od svoga duha viteškoga. Ogled, sr. 437. — amo može spadati i ovo. Gosparu moj, ovim duhom pisana ti je sva povjesnica. M. Pavlinović, razg. 56 i ovaj primjer u kojem je duh shračun kao nešto živo. Duha pravelnoga ponovi u nutarnijeh mojih. A. Gručetić, roz. žet. 78.

f. preneseno od d, ono što je naj glavnije kod čega, jezgra. Skrušene od grila koje jest duh ispidovi. Ant. Kadčić 340. tako je i u ovom primjeru iz svetoja pisma, u kojem može značiti i smisao. Moć naša od boga jest, ki i obranih nas učinu službenikof novoga zakona, ne knižom da duhom, knižom bo stanovito ubija a duh oživljuje. Bernardin 130. paul. 2kor. 3, 5—6. Slovo ubija a duh oživljuje. I. Bandulović 170^a. Vuk.

g. kao kod e, ali obično bez pridjeva, u dobrom smislu znači: duh jaki, hrabar, i uopće jakost, hrabrost. Vladaoce od velika duha i svetinje. I. Držić 29. Ne duh nadišo je žensko biće i nie lita. B. Betera, or. 13. Uzišentb Lovretiča nu u tebi još duh diše. J. Kavačin 103^a. Boj na Skadru povrati (Alčićima) ugušeni duh, oživi trgovinu. S. Lubiša, prip. 64. Ta je žena bila puna duha i pametna. M. Pavlinović, rad. 37. u Dubrovniku se kaže da je 'puno duha' čeljade (stara, žensko ili dijete itd.) koje se u društvu pokazuje jako i veselo više nego bi se o njem (n. p. po godinama) moglo nadati. nije sragda u dobrom smislu, jer se kod toga misli da može učiniti što bi mu se maie pristojalo. P. Budmani.

h. kao kod e, ali kad se ujedno nalazi kod mnogijeh ljudi tako da svi jednako misle i rade. — kod pisaca našega vremena. I prosti narodni duh bio je otrovan talijanštinom. Pravdonoša. 1852. 30. Kô kad Grčke hrabre vitezove na plav vrže za čast Menelaja duh osvotni. Osvetn. 1, 59. Posmaga za službom ubija duh narodno nezavisnosti. M. Pavlinović, rad. 147. Duh narodni sam plane i kreće tisućama. 177.

i. duh proročastva, proročanstva, proročanski itd. i samo duh, inspiratio, moć kojom čeljade (prorok) zna i vidi što drugi ne znadu i ne vide, osobito buduće stvari. shvata se kao dar koji se prima božjim dalom. isporedi dah, f, b) i nadabnuće. vidi i d, b) bb). Bog mu oti dati duh proročastva. Korizim. 76^a. David u duhu

proročanskom vapijaše. F. Lastrić, test. 105^a. Koji duhom proročanskim vidiše došasta. 227^a. Nadaren duhom proročanstva. A. Kanižlić, kam. 113. Bi dostojna imati duh od proročanstva. M. Zoričić, osm. 112.

k. odor, poň vidi dah, d. isporedi duha. Tilo (vrtloga Jerolimna) poča lipi duh i lipo mirisanje od sebe pušćati. Živ. jer. star. 1, 235. Plemenita duha korenje. Anton Daln., nov. test. 126^b. Duh od sebe ili mirisanje podaje. F. Glavinčić, svitl. 34. Ako bi bižao od ubozije, zašto smrde ali sam se čuvao od njih, za ne čuti jedno malo niova duha. P. Posilović, nasl. 114^b. Duh, voň, miris. na Rijeci. F. Pilepić. — nejasno je u ovom primjeru: I med' nima sestra Marta, na glavi joj zlatna parta i svilena povezaća i tri traka baš od zlata i dva dva milodivna i četiri kalopera. Nar. pjes. kras. 1, 110.

l. shvata se kao nešto živo, kad znači netjelesno biće koje misli i hoće (isporedi 1, d); po tome je acc. sing. jednak gnetuvu, ali se ipak kod pisaca nalazi i jednak nominativu s toga što se značie mijča s predasžijem (vodi kod a prvi primjer i kod c).

a. ljudski duh (vodi 1, d) odijeljen od tijela poslije smrti. Ostanite s bogom vi i ove pokoñe uzdabe s ljubavi sad moje primite, dokli me studen duh opeta vidite među ove jaoh sjeni vratit se. F. Lukarević 133. Starije otac sveti dusi s mnogom željom mene žude. G. Palmotić 3, 4^b. Radost i veselo među duhovima. Nar. pjes. vuk. 5, 540. u ovom se primjeru shvata kao živ, duh odijeljen od tijela prije smrti: Zamršit naznak pada, i dago vrume tako sta dokle duh po ajeru nikogo pobudi, pak u se vratit se . . . P. Zoranić 29^a.

b. preneseno, o žicu čeljadetu. Himbu goji meu draga dva duha. M. Vetranić 2, 55. Moj plač i moj evil može čut svaki duh. M. Držić 110. Može krstiti svaki duh čovječanski. M. Divković, nauk. 142^b. Jesu neki mjestorodni, ki bi rad da drug ne sije . . . proglasiti nisu kasni, plodi tud i da su nakazni . . . ja ne bajem tih zlih duha, ko ni moj kod badnih muha. J. Kavačin 79^a. Al' duhovi otrovani, koje jošter zemlja hrani. V. Došen 116^a. Ovdj valja dobro oči otvoriti ni virovati svakomu duhu. Ant. Kadčić 477. Jedan ovakvi duh bio jest Petar Veliki. A. Tomiković, živ. III. A jesu se nagonili na nu zlobni dusi i zavrisni sini. Osvetn. 2, 98. — u negativijem rečenicama često stoji živ duh s orakovijem ili još jačijem značenjem (čeljade i ako je još što živo). Ne bdi živi duh. S. Menčetić 253. Ne bih se spomenu! od živa duha vik. S. Menčetić—G. Držić 453. Gdi nije vidit duha živa. M. Vetranić 1, 13. Da nijedan živi duh mora van ne izgazi. 1, 462. Sanak me umori, a živa duha ni. M. Držić 40. Toga ne može procijeniti nijedan živi duh. M. Divković, nauk. 504^b. Jer pred svijetlijem licem tvime živ duh neće se opravdati. I. Gundulić 207. Ni se straši u pameti, da ču žele tve juvene živu duhu spovidjeti. G. Palmotić 1, 300. Niti je živ duh znal. B. Krunarčić 35. A ne vidje s nijedne strane živa duha. P. Kanavelić, iv. 116. Zaprijeti joj, da to ne prosoči živu duhu. S. Lubiša, prip. 225. Vrata su (na kućici) pritivorena, prozori zatvoreni, u noj živa duha ne čuje se. M. Vodopić, tužn. jel. duh. 1868. 181. u jednoga pisca xvi vijeka s istijem značenjem ima i duh živući. Ne čuju nijedan duh živući . . . gorom se tuknudi. M. Vetranić 2, 22. Znaš da ga ne ljubi nijedan duh živući. 2, 136. u drugoga i samo duh: Ove duñe i jabuke, ke sam brala o ponoči u košulji i razpasa sama,

uza me da ni'e duha. S. Bobačević 208. Pak ućin' (*smrti*) da dode ogañ, sve da sprži, i ništo ne ode, da se vik otrazi, ni vidi na svit duh, ner samo kañi sulj. 211. — *rjeđe bez negacije*. Svaki živi duh gdje plovi u plavi, kom prline vjetra duh, svu misal postavi. M. Vetranić 2, 19. Gđi žljno uzliše živiću svaki duh. I. 130. Svaki živi duh, to jest svaki čovjek. M. Divković, nauk. 130^a.

c. o bogu. Bog je čisti duh u sebi, kog' vidilo oko ne bi. V. Došen 267^b. Ima li bog tijelo? Nejma, erbo je on u sebi duh vječni. T. Ivanović 18. — duh sveti, sveti duh, *treće lice svete trojice. nije u svijem primjerima jasno, spada li duh sveti amo ili pod 1. a, e), tijem više što pisci često s ovijem značenem upotrebljavaju acc. jednak genitivu, a s prvjem acc. jednak nominativu*. U ime oca i syna i svetoga duha. Mon. serb. 1. (1819) Obeća učenicom svojijem poslati duha svetoga. A. Gučetić, roz. jez. 273. Vječna riječi, ti s nebesa pošji odi meni duha prisvetoga. I. Gundulić 217. Čačko izabra tobe za majku svomu sinu, duhu svetu vjerenicu. J. R. Gučetić 18. O dječice, shrana duhu presvetomu. 21. Tebe, duha, sina tvoga svi častino. 11. On poslao jest duha svetoga, duha od ljubavi, duha od mira, duha od dobrote. P. Posilović, nasl. 191^a. Postavljahu ruku svrhu ni' i primahu duha svetoga. J. Banovac, razg. 217. Disputaše tanko i visoko od iz(h)oda duha prisvetoga. Anl. Kačić, razg. 155^a. Da su apostoli duha svetoga dali. I. Velikanović, uput. 3, 31. *amo spadaju po svoj prilici svi ovi primjeri, premda je u njima acc. jednak nominativu*: Na dan petikost, kada (*Isus*) posla svoti duh. Naručn. 3^b. Prinite duh sveti. Korizim. 59^a. Viruju u duh sveti. S. Buđinić, sum. 4^b. Virujem u duh sveti. I. Bandulavić 288^a. P. Posilović, nasl. 137^a. Pokle apostoli duh sveti prijahu. F. Glavinčić, cvit. 20^b. Prinite duh sveti. J. Matović 89. I. J. P. Lučić, nar. 17.

d. *andco. s pridjevima: božji*: Sedam duha božjih. N. Rašina 199^a. apoc. 5. 6. *andcoski*: Svi andelski dusi gori. A. Vitajić, ost. 343. Blaženi andelski dusi. L. Torzić (B. Pavlović) 72. *nebeski*: Čuje nke pisne duhova nebeski. F. Lastrić, test. 205^a. Čistoćom nadhodijaše sve duhe nebeske. Blago turl. 2, 318. *svet*: Na devet su redi sveti dusi razdijeljeni. J. Kavañin 497^b. *i bez pridjeva*: Molih duha stražanina. J. Kavañin 464^a.

e. *erag, daro. često s pridjevima. crni*: Duh crni, diabolus'. A. d. Bella, rječ. 254^b. Ne lepete dusi crni u taj mista ka sv sveta. J. Kavañin 396^b. Vragovi, crni duhovi. V. M. Gučetić 197. *hudi*: Saula, ki bješe njekome nemoć od hudoga duha pedjesan. D. Rašina vr^b. Bijesi ili hudi dusi. S. Buđinić, sum. 151^b. *hudobni*: Koji na smrt većna reži i hudobne duhe kupi. J. Kavañin 369^b. *klet*: Grubost duha kleta. J. Kavañin 411^a. *nečist*: Zena jedna gonima duhom nečistim. Pril. jag. ark. 9, 97. (1468). Mnostvo duhov nečistih. Transit. 202. Ki su zapleñeni ods duhov nečistih. Mon. serb. 559. (1618). On kćer imaše jednu, s kom nečisti primitaše duh. F. Glavinčić, cvit. 189^a. Otvora iz telesa nočisto duhe. I. Đorđić, ben 31. Dvi ženice obšidene od duha nečistoga. A. Kanižlić, kam. 375. Čovjek s nečistijem duhom. Vuk, mar. 1, 23. 5, 2. *neposlušan*: I strašive kletve i tvrde neposlušnim dšum vikne. I. Gundulić 301. *odmetni*: Duh odmetni, angelus apostata'. A. d. Bella, rječ. 80^a. *opak*: Duh opak, diabolus'. 254^b. *pakljeni*: Pakao su me prsi, duh sam ja pakljeni, i pravi pakljen

plam moj je plam ogñeni. D. Rašina 103^a. Predajući ñih u oblast duhovima pakljenjem. K. Mađarović 35. Više puta i duh pakljeni san uzrokuje. A. Kanižlić, kam. 140. Duh pakljeni kada vara. V. Došen 59^a. *pogan*: Duh pogani gđi naseli. V. Došen 112^b. *propasni*: I (*ponos*) ñih razpula, propasnoga jakno duha. J. Kavañin 232^b. *rinut (s neba)*: Satarisan kraj pribiva od rinutih s neba duha. I. Gundulić 472. Broj od rinutih duha. I. Đorđić, uzd. 134. *strašan*: Jaoh, a mene (*Plutona*) strašni dusi, hude sjene sred krajevstva ogñevita (*rese*). I. Gundulić 68. *taman*: Nenavidnik gore čini neg' duh tamni u dubini. V. Došen 116^a. *zao*: Ote priti duh zali i ponesu te va ogañ Korizim. 17^a. Bijesni kao zli duh. M. Držić 250. Sve rimsko vladanje zalim duhom služase. F. Vrančić, živ. 7. Isukrste moj primili, od zlijeh duha slobodi me. I. V. Bunić, mand. 30. Saul obsjedn duhom zlime. J. Kavañin 58^a. *zloban*: Zakliñem vas, dusi zlobni. J. Banovac, blagos. 325. i *drakčije*: I s ovim izdanu nesrićno, i pripade duhu djavlu. J. Banovac, razg. 120. Asmodeo oli ti duh od bludnosti. Ant. Kadčić 246. Af' s duhovim svoga jata (*duh tamni*) zajer ni on nejma rata. V. Dosen 116^a.

f. daemon, genius, *bestjesno biće (dobro ili zlo) koje misli i hoće, različno od doslije izbrojenih*. U probuku jedne gore, koju t' velim ni' daleće, kako meni moj duh reče, sreću tvoju zmaji dvore. M. Pelegrinović 186. Kako kad otrusi siñ oblak krupen grād, aerski kad dusi obore gñivan jad. Đ. Baraković, vil. 79. Reci mi, tko sj ti, ki sa mnom govoriš, ki li duh skroviti. G. Palmotić 2, 37. Kakvi plasi dusi skitaju se ukraj kule. Osvetn. 1, 71. Oko ñega dusi titiraju se, oko ñega vile igraju se. 3, 3.

g. *plur. duhovi i duši, pentekoste, blagdan (pedeseti dan po uskrsu) u koji su apostoli primili duha svetoga. isporodi rusaje, trojice. a) dusi. xvii i xviii vijeka. u naše vrijeme neobično*. Prva srijeda, petak i subota po dusije. M. Divković, nauk. 132^b. Nedjeje po dusih. B. Kašić, rit. 25. Druge kvatre prihode po dusih. I. Bandulavić, predgovor. Po dusije deseti dan. P. Posilović, nasl. xv. Tri dni o dusijeh. S. Margitić, isp. xxix. U utornik po dusijeh. J. Matović xxv^b. — *b) duhovi. od xv vijeka (često u istijeh piscu u kujijeh ma i dusi); između rječnika u Voltigijinu, u Stulićeu, u Vukovu*. Post g duovom . . . u oči duhova. M. Divković, nauk. 132^b. Duhovi, pentekosto. B. Kašić, rit. 21^a. Na dan duhov. P. Radović, nač. 423. Primivši du sveti na duove. I. Ančić, vrat. 24. Duhovi. P. Posilović, nasl. xv. Na duhove. M. Bjanković 38. A. Bačić 199. Dode Turčin pod Carigrad i osvoji ga oko duhova 1453. J. Filipović 1, 167^a. Na dan duhova. P. Knežević, živ. 58. U prvu nedju po duhovi F. Lastrić, test. 60^b. Vrime uskrsno, koje dura tja do duhova. 179^b. Na blagdan duhova. A. Kanižlić, kam. 108. U subotu od rusaja iliti duhova. J. Matović 142. Zimnoj sitvi odmah po duhovih voze. J. S. Rečković 38.

3. *ime muško. tako se zvaog (xi vijeka) prvi zagrebački biskup (rodom Čeh)*. Doc. hist. rač. 158. (1093-1095). Mon. ep. zagr. tkalč. 2, 5.

DŪHA, f. odor, *vidi duh*, 1, k. — *U jednoga pisca čakavcu xvii vijeka, u jednoga iz Slavonije xviii, a u naše vrijeme kod ugarskih Hrvat; između rječnika u Bjelostjencu, u Jambrešićeu, u Voltigijinu, u Stulićeu (gdje se dodaje da je uzeto iz Habdelićeva)*. Stast je nika kušat duha, gđa ni moći kušat julu. P. Vitezić, cvit. 42. Cvit drozviši hitro vene, gubeć duhu

nima cene. 151. I vrime ti kišnom duhom steže. J. S. Rejković 310. Ar je nezrečeno ana lipo cvala nezrečeno duhu od sebe davala. Jačke. 15. Lipe jesu duhe klinčaci zibrani 251.

DŪHAK, *vidi* duvak.

DŪHALO, *n. follis, sprava kojom se duše u ogaň, vidi* mijeħ. — *Kod onoga dijela našega naroda koji ne izgovara h kaže se* dŭvalo. — *Od xvii vijeka u između rječnika u Vukovu (dubalo i duvalo). Oni koji hoće da malahan plamen vatre uzignu se spusti ga z duhalima. M. Radnić 343^b.*

DŪHĀN, dŭhāna, *m. nicotiana tabacum L., herba nicotiana, ņeka biħka. arap. tur. duħan. isporodi tutum, tabak. — Kod onoga dijela našega naroda koji ne izgovara h kaže se* dŭvān, *rjeđe* dŭān (S. Margitić, fal. 193. isp. 32. J. Vladimirović 20, 45). — *Od xvii vijeka (vidi Vitezo-vičev primjer kod b), u između rječnika u Belinu (tabacus^t 719^b), u Voltigijinu, u Stuličevu, u Vukovu: duhan (s dodatkom da se govori u Dubrovniku) i duvan. a) sama biħka. Pčelam nđi (pohudi^t) duan. S. Margitić, fal. 193. A mladići pokradu duhane ispod krova na koncu nizane. M. A. Rejković, sat. C¹². Navrzi zelena duana. J. Vladimirović 45. Duhan, arap. duhan, slovaĉ. dohan, mrus. дохан, l. nicotiana tabacum L.; 2. nicotiana rustica L. (Dubrovniku). B. Šulek, im. 78. — b) lišće zarvito ili iskrizano gori se te se dim poteže u usta. Niť imamo vina ni duvana. Nar. pjes. vuk. 3, 4. Daj ti meni u kesu duvana. 4, 476. Još nije lulu duvana poginula. (Još će ĉoek ĉoeku dati lulu duvana). Nar. posl. vuk. 114. Ne bih za to dao ni lule duvana. 194. Od duvana kuća popljava. 232. Vuk ište, daje se kuhana, prismaka ju dimom od duhana. Osvetu. 4, 17. — kod toga se kaže da se pje: Duhan, vino i rakiju to junaci radi piju. P. Vitezo-vič, cvit. 159. Devet luhal popio duvan. Nar. pjes. vuk. 3, 221. Pio duhan iz duga ĉibuka. S. Ľubiša, prip. 165. Dok bi lulu ispio duhana, osvojiše do pola mejdana. Osvetn. 3, 116. ili da se puši: Lulu daklo propuši duvana. I. Zaniĉić 248. Zahud side i puše duhane. M. A. Rejković, sat. E3^b. Ne može se carstvo zadobiti na dušeku sve duvan pušiti. Nar. pjes. vuk. 4, 134. I dvojica duvan da pušimo. 4, 579. ili da se uzimje u dimu: Da prvo priĉeštenja ne uzima duhana u dimu ili u prahu. I. Grliĉić 116. amo spada i ovo: Ištetio nekolike sinjsje duhana. Pravdonoša. 1851. 31. — c) u prahu se šmrće u nos. s ovijem se znaĉenjem obiĉnije zove burmut (i burnut) koje vidi. Duhan u prahu. A. d. Bella, rjeĉ. 719^b. Kako duvan neka potegue u nos. J. Vladimirović 20. Duhan od nosa ‚der schnupf-tabak‘ ‚nicotiana sterneratoria‘, cf. burmut. Vuk, rjeĉ. 146^a. — amo spada i ovo: Duhan piti ‚prender tabacco‘ ‚uti tabaco‘. A. d. Bella, rjeĉ. 719^b. vidi i Grliĉičev primjer kod b).*

DŪHĀNARA, *f. vidi* duhankesa. — *U Baĉkoj. (samo dŭvānara).* B. Mušički.

DŪHĀNĀESA, *vidi* duhankesa.

DŪHĀNGĬJA, *m. ĉovjek koji (mnogo) duhani, puši duhan. — Ako nema u turskom jeziku ri-jeĉi duħaŕŕy, to je naš narod naĉinio od duhan turskijem nastarkom ĝy. — Kod onoga dijela našega naroda koji ne izgovara h kaže se* dŭvanĝija i dŭanĝija. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (dŭhanĝija i dŭvanĝija). Kad dŭvanĝija puši. Vuk, poslov. 76. Grade lule dŭanĝija. S. Ľubiša, prip. 191. — i ņeka riba u Srbiji, chondrostoma nasus Agas. isporodi con-*

dra, skobaĽ, škobaĽ, uĝlevka, morunaš. J. Panĉić, rib. 126.

DŪHĀNICA, *f. lada na kojoj se nosi duhan. — U Vukovu rječniku: duhanica i dŭvanica s dodatkom da se govori (duvanica) u Srijemu.*

DŪHĀNINA, *f. komotĉke od duhana. — i dŭvanina. B. Mušički.*

DŪHĀNĬŠTE, *n. mjesto gdje je bio duhan posijan. — U Vukovu rječniku (samo dŭvaniste). — I kao ime mjestima (samo Duvaniste) u Srbiji: a) selo u okrugu ņabaĉkom. K. Jovanoviĉ 175. — b) ravno mjesto u ataru sela Pinosava (u okrugu bioĝradskom u vvaĉarskom srezu). Glasn. 15, 147. — c) mješta: u okrugu smed-lererskom. Niva u Duvanistu. Sr. nov 1867. 311. u okrugu jagodinskom. Livada u Duvanistu. Sr. nov. 1872. 164.*

DŪHĀNITI, dŭhāniti, *impf. kaže se i s v mĵ. l, vidi* duhan. *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (duhaniti i dŭvaniti). a) davati kome (objektu) duhana koliko mu treba. ‚Ko ĉe me dŭvaniti ovu godinu, evu mu vo‘. J. Grupkoviĉ. i u Vukovu rječniku (mit rauchtakab versehen‘ ‚providere herban fumarium‘). — re-fleksivno: duhaniti se, dobavljati za sebe duhana koliko treba. u Vukovu rječniku: ‚sich mit rauchtakab versehen‘ ‚comparare sibi nicotianam fumarium‘. — b) pušiti duhan. I dadu im naj duje ĉibuke da duvane. V. Vrĉević, igr. 59. Svak ņuti, dŭvani i nešto krupno nĉe u pameti. niz. 44. i u Vukovu rječniku: pušiti duvan s dodatkom da se govori oko Siĉa i s primjerom: ‚Dŭvanite li?‘*

DŪHĀNKESA, *f. kesa u kojoj ĉeĽade hrani i nosi duhan uza se. — Kod onoga dijela našega naroda koji ne izgovara h, dŭvānkesa. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (dŭhankesa i dŭvan-kesa). Duvanĝ kesa. Glasn. II, 1, 119. (1809). Dade starijŕini dŭvankesu. V. Bogišiĉ, zborn. 228. — Kaže se i dŭhānĉesa (dŭvānĉesa). I s pa-ŕine dŭvanĉese. Nar. pjes. herc. vuk. 262.*

DŪHĀNSKĬ, *adj. koji pripada duhanu. — Kod onoga dijela našega naroda koji ne izgovara h, dŭvānski. — Od xviii vijeka i u Vukovu rječniku (dŭhanski i dŭvanski, n. p. kesa, tabaks-‘nicotianae‘). Koji (err) dŭhanske rad mladice kosi. J. S. Rejković 219. I dŭvanske ĉese pokrojiše. Nar. pjes. herc. vuk. 192. Drug do druga, rdav do gorega, ter so dimom dŭhanskijem kade. Osvetn. 1, 21.*

DŪHĀNE, *n. djelo kojijem se duha. — Stariji je oblik dŭbanje. — Od xvii vijeka a između rječnika u Mikajinu (dŭhanje ‚insufflatio; spi-ratio, sufflatio‘), u Belinu (dŭhanje ‚flatus‘ 682^a; ‚halitus‘ 319^a), u Voltigijinu, u Stuliĉevu, u Vukovu (dŭhaŕŕe i dŭvaŕŕe i dŭaŕŕe). Do naj posled-ŕega dŭhanja i hipa od ņivota. B. Kašić, rit. 81. Ono malo dŭvaŕŕe vitra, ne more ni zastave na-puniti od lade. D. Rapiĉ 198. Pusti ĉetiri vetra da sa ĉetiri strane (dŭvaŕŕem) zemĽu stežu. Nar. prip. viĽ. 1867. 655.*

DŪHĀNĚNE, *n. djelo kojijem se duhani. — U Vukovu rječniku (samo dŭvaŕŕe).*

DŪHAR, *vidi* duvar.

DŪHAT, *adj. spirans, animatus, u kojem je duh (vidi* duh, 1, b) *ali s deminutivnijem znaĉenjem, dakle: u kojem je malo duha. — isporodi* duħatan, duħovan. — *Postaje od duħ nastarkom atŕ. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (adhuc spirans^t 712^b), u Stuliĉevu (anima praeditus, adhuc spirans, adhuc vivens‘), u Vu-*

koru (duhat, n. p. žje duhat, t. j. malo živ s dodatkom da se gorori u Boci). a) o *čeladetu jedva žruva, koje još nije umrlo*. Jeda te zastanu duhata. M. Ve'ranić 2. 316. On cijeneć da j' brata ubio, svu pamet postavi tač s neĝa svlačiti, da se već ne stavi na ino ozriti, a duhat on podri neža iza pasa u srce ki mu skri. M. Bunić 73. Žive li jošće ta zala žena? rekohše vitozi. Jošće jest duhata. F. Vrančić, živ. 61. Pa tajn koñi i koñići živi, mrtvi i duhati. I. Gundulić 415. A ja tu ostal predhće blato, jedva živo i duhato. J. Kavañiu 542a. Biži vezir od grada do grada, jedva duhat u Biograd dođe. And. Kačić, razg. 222a. Frane biše modar kano modra karta, a lipa Lijana još malo duhata. Nar. pjes. istr. 2, 22. *može biti i u ovom primjeru xvi vijeka u kom zvučne nije posve jasno*: Staros nerazumna zvijer je duhata z dvjema očima a s jednjem trbuhom koji veću štetu čini negli koris. M. Džić 400. — b) o *djetetu u materinju utrobi koje je počelo žieleti*. Griše a navlastito, ako začotje jest duhato. Blago turl. 2. 128. Izbacne iz ženske utrobe zametka čovičanskoga ili neduhata ili duhata. Ant. Kadčić 542. Ako bi bilo (*čedo*) duhato to jest oživljeno. A. d. Costa 2, 163. — *amo može spadati i ovo*: Duhato tilo prijamši, od divice roditi se dostojal se jest. M. Alberti 219. — c) u *prenesenom smislu, mlak, malo vrue (u volji što se grije na ognju), u Dubrovniku*. Njeda je istom duhata. P. Budmani. — d) *uopće žie, u jednom primjeru xviii vijeka*: Ki je jednu mrtav, ne posta već duhat. M. Kulačević 27.

DUHATAN, duhatna, adj. *vidi* duhat. — *t' jednoga pisca xviii vijeka a između rječnika u Belnu* (duhatni 'animatus' 82a) i u *Stuličevu*. Koliko je žena sad na svijetu z djetecima u utrobi začetijem i ne jošter duhatnijem. B. Zuzori 78a.

DUHATI, dühâm i dühêm, *impf.* flare, *vidi* i dihati, i, c, b) i puhati. — *Ikc. kâki je u praes. takî je u impf. dühâm, u impf. dühâj (ali dūsi), u part. praes. pass. dühâm, dühât; u ostalijem je oblicima onakî kâki je u inf.* — *Postaje od osnov. duh nastarkom a (u praes. i j): lj mijenja se na s).* — *Kod onoga dijela našega naroda što ne izgorara h, oro se izostarja: dūati, dūâm, ili se još česće mijenja na v: dūvati, dūvâm.* — *Može biti i riječ prastavenska, isporodi stvor. dūhati, dūhaja i dūša, čes. douchati, douchâm; u našem se jeziku jarla od xvi vijeka, a između rječnika u Mikoñinu (duhati, puhati spiro, flo, cfilo); duhati, produhati oĝan (insufflare ignem); u Belnu (duhati, duham, flo⁶ 682a; halo⁶ 313a), u Voltijijinu (duhati, duham (fiatere, soffiare' blasen'), u Stuličevu (duhati, duham (fiare, inflare, sufflare, spirare, aspirare, halitus emittere)'), u Vukuru: duhati, duham (dūšem) i dūvati, dūvam (dūšem) i dūati, duam. a) o *čeladetu, aa) kad se, malo otvorivši usta, pušta vazduh iz prsi na silu* Doda u krčmu gdje im se donese vrucje jelo, onda čovek opet duvaše razludjujući tu. O. Obradović, basn 112. Teško je i duvati i srkati. Nar. posl. vuk. 314. Andeo sviraše u sviralu, a davo duhaše u pištačku. Nar. prip. vil. 1867 811. u *prenesenom smislu*. Ovi s jugom na me dušn, ja sjeverom na ñih pušu. J. Kavañiu 153b. — i o *živicetu*. Duha kao krmak na sje-kiru. Nar. posl. vuk. 71. — *može biti i prelazno s objektom oĝan, vidi u Mikoñinu rječniku i kod bb).* — *bb) kad se kakvom spravom čini cjetar*. Vrgoše ju u peć i počaše mišićnami duhati oĝan. Toudal. star. 4, 114. Zna i kovati i duhati. Nar. posl. vuk. 93. *amo može spadati i**

ovo: Tko kuha naprišno u sudu, često oĝan duha ne prašćajuć trudu. P. Hektorović 15. — b) o *vjetru*. Poče dimat jugo, strahot nas striže; ne duhav on dugo, smorac se podviže. P. Hektorović 72. Kada vjeter mokroladno duše. J. S. Rejković 74. Mrzli vitar da na ñe ne duva. 98. Vjetar duva, javorinu ljuja. Nar. pjes. vuk. 1, 288. Vjetar duše pak barjakom niše. 3, 421. Vjetar kad hoće da prestane, onda naj većna duše. Nar. posl. vuk. 36. Otkud vjetar duva, odonud valja i japunĝe okrenuti. 243. Kad ali eto ti vetra, duva, ruši, krši, prevrće gde god što nado. Nar. prip. vuk. 72. Duše vjetar. Vuk, rječ. 146a. — c) *lutiti se, jer lutito čelade jače diše i duha*. Duše i puše, srđi se G Pešalić, utiš. 187. Duhati na koga, 'bôse sein' 'succenseo'. Vuk, rječ. 146a.

DUHATNICA, f. arteria, arteriarum pulsus, *vidi* dilavica, b. — *Od xviii vijeka a između rječnika u Mikoñinu (kod dilavica) gdje naj prije dolazi*. Ali eto jur nemoćni rad slabosti na pleća se položiva i prostire: oblaze mu duhatnicu, lapat se na noj ne nahoñi. B. Zuzori 251b. Pospjiješno kuaće duhatnice kazalo je ne malu oĝnicu. M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1868. 233. Lapat uzraste, grudni silovito odalabu, duhatnica odebja i zaigra žestoko. 240.

DUHČE, n. *seoce u Bosni u okrugu sarajevskom*. Statist. bosn. 29.

DUHIJANA, f. *ime žensko*. — *Samo u narodnoj pjesmi (mitoloĝickoj) našega vremena, gdje se pripovijeda da se sunce ženi i da je nevjesta sveta Duhijana*. Pogleduje sveta Duhijana sa visine moru u otoku, pitala je dva božja anđela: 'Naša snao sveta Duhijana!' Nar. pjes. petr. 1, 2. — *po obliku neće biti stara riječ*.

DUHJE, n. *selo koje je medlo sa selom Riječanima: tonu je selu Riječanima bila meda ota Duhja, kako izlazi putu ota Zapražani' (Glasn. 15, 278 god. 1348?) i 'Blatcu' je išla meda među Duhja i među Ulištnic' (290) ima i sada između Prizrena i Prištine mjesto koje je na Kipertovoj karti zapisano 'Duhje'. D. Daničić, rječ. 3, 590—591.*

DUHNOVEN, adj. u *Stuličevu rječniku u kom je tumačeno: 'ch' è capace d' ispirazione', 'qui inspirare valet'*. — *nepouzđano*.

DUHNOVENA, f. *ime žensko*. — *Prije našega vremena*. Duhnovena rabu svoju Duhnovenu. S. Novaković. pom. 62.

DUHNŪ'ĀE, n. *djelo kajjem se duhne*. — *isporodi duhneće*. — *Samo u Stuličevu rječniku (sa starijim oblikom duhnunje respiratio, spiritus, anima, halitus, aura, flatus)*.

DUHNUTI, dühnëm, *pf.* flare, *perfektivni glogol prema duhati od čega i postaje*. — *Kod onoga dijela našega naroda koji ne izgorara h glasi dūnuti i samijem se akcentom razlikuje od dūnuti koje vidi; i između primjera prošljih rjekoea (osim čakuskejeh) što orjade dodajemo, može biti da koji spada pod dūnuti*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Stuličevu i u Vukovu (samo dūnuti)*. — *Gotovo u sciijem primjerima o vjetru*. Duhnuvši (smorac) siñ oblak odagna. P. Zoranić 41a. Kako dune jaki vjetar, tudije prigne trst i udri ñom na tli. M. Divković, bes. 49b. Ako malo vjetrića duhne. 480b. Duhne duh ñegov. M. Alberti 75. Kada duhne vjetar. M. Radnić 141b. Duhnuše siloviti vitrovi. A. Kazničić, kam 114. Otkud sila duna, pita. J. Krmpotić, kar. 130. Slabo pada, dokle zima duhne. J. S. Rejković 94. Na ñu sunce neki vitar duhne.

183. Dunno je vijar vjetar ladan. Nar. pjes. vuk. 1, 370. Studen vjetar od istoka dunu. 3, 75. Duni, juže, nek se babe pruže. Duni, juže, po božiču pje, nehvala ti kad bude desete (neđeje). Nar. posl. vuk. 71. Dune vjetar pa ga baci čak u nekakvu zemlju. Nar. prip. vuk. 218. — *U jednom primjeru o čeljadetu (vidi duhati, a) bb).* Nađe zgodu pa svome gospodaru dune za vrat iz onoga mešića. Nar. prip. vuk. 21.

DUHNUTSTVO, n. u Stuličevu rječniku uz duhnute. — *nepouzđano.*

DUHŃA, f. perina što se nom pokriva. — *Jamačno tuđa riječ, isporodi češ. dučna, maj. dunya, dunna, nem. duce, daune.* — *U naše vrijeme po sjevernijem krajevima našega naroda, i u Vukovu rječniku (kod duća) gdje stoji da se govori u rojvodstvu.* Na stoji duhna, pokrjij se. Jačke. 4. A rihtar porciju prosí, duhnu, vanku nosi. 269.

DUHŃENE, n. vidi duhnutće. — *U Stuličevu rječniku (griješkom duhnutće flatus, inflatus, spiratio).* — *nepouzđano.*

DUHŃICA, f. dem. duhŃica, koje vidi. Zelena travica: to naša duhŃica. Jačke. 21. Miha on mi nosi mehka perjica da s' ditetu spravi zimska duhŃica. 194.

DUHOBŃORAC, duhobŃora, n. πνευματικός, spirítui repugnans, čorjek koji se bori s duhom sretijem ne priznajući da je bog. — *Iz crkvenoga jezika, isporodi stslav. duhobŃorec, rus. духоборец.* — *U jednoga pisca xv vijeka i u Stuličevu rječniku.* Na duhobŃorca Makedonija i Apolinarija hogostigy. Konstant. fil. star. 1, 42.

DUHOČIĆ, m. prezim. — *xvi vijeka.* Juraj stari Duhočić. Men. croat. 200. (1512).

DUHOLIENSTVO, n. vidi duhojenost. — *U Stuličevu rječniku s dodatkom da je uzeto iz pisca Muluha.* — *slabo pouzđano.*

DUHOLOTROJSTVO, n. vidi duhojenost. — *U Stuličevu rječniku.* — *nepouzđano.*

DUHOLENOST, f. jenost na stvari duhovne. — *isporodi duholijenstvo i duholotrojstvo.* — *U Stuličevu rječniku (pigritia in religionis officiis).* — *slabo pouzđano.*

1. **DUHOPIRATI, duhopírati, impf. frekventativni glagol prema 2. duhopirati.** — *U naše vrijeme u Dubrovniku, i u Stuličevu rječniku (vivre aigre, respirare).* Prikopljeno urtvilom, sklošene glave, spuštajući ruka samo duhopira. M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1868. 218.

2. **DUHOPIRATI, duhopírati, impf. jedra áhhati.** — *U jednoga pisca Dubrovčanina xviii vijeka.* Što su boji od mrtaca, osvem samo sto duhopiru. A. Kalić 263. i u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani. — *isporodi 1. duhopirati.*

DUHOPNOVKA, f. psovka na duha svetoga. — *U jednoga pisca xviii vijeka koji će biti sam tu riječ načinio.* Tko je ovu duhopnovku, da duh sveti samo od oca izhodi, iz pakla iznio? A. Kanžlić, kam. 183. Nova duhopnovka, da duh sveti izhodi samo od oca. 659.

DUHOVA, f. pentecoste, duhori. — *Na dva mjesta xvi vijeka kod pisaca čakačaca.* Na božić, na vazam, na duhovi. Naučen. 26^b. Na dan duhove ili pentikostnu nediju. Postila. Z^{2b}.

DUHOVAN, duhovna, adj. spiritualis, koji pripada duhu. — *-a- (iegda) k ostaje samo u nom. sing. m. i u acc. kad je jednak nominativu.* — *(U Dubrovniku se kod složenijih oblika mi jeđa akc.: duhovni, duhovnoga, duhovna itd.).*

— *Postaje od duh nastavkom ov-ънъ. — Riječ je praslavenska, isporodi stslav. duhovnъ, rus. духовный, češ. duhovný, pol. duchowny.* — *Uzdržase ovu riječ do dana današnjega (gotovo samo u složenijem oblicima) pisci i crkva (premda je u Vukovu rječniku, Vuk je broji među riječi koje se u našem narodnom jeziku ne govore, ali se lasno mogu razumjeti i s narodnijim riječima pomiješati. nov. zavj. 1847. v-vi).* — *Kod onoga dijela našega naroda koji ne izgovara h, ovo ispada: duovan.* — *Između rječnika u Mikalju (duhovni, od duha, spiritualis; duhovni čovjek, dušovan pius, spiritualis), u Beluu (duhovni animae' 81^a; spiritualis' 701^a), u Bjelostjencu (duhovni), u Jambrišićevu (duhovni), u Voltigijinu (duhovni), u Stuličevu (duhovan, ad spiritum spectans, religiosus, devotus, pietatis cultor, pius), u Vukovu (duhovni i duovni), u Daničićevu (duhovni).*

a. *adj. a) uopće.* Da se ima primiti na pomoć duhovnu. Starine. 1, 225. (xvi vijek). Post suprot hudobi duhovnoj od superbiije. Korizm 7^b. (Bog) nam vlija svitlost duhovna. 72^a. U svaku mudrost razum duhovni. N. Rahina 169^b. paul. col. 1, 9. Ostaju bez nikakova spasenja duovnoga. M. Divković, nauk. 74^a. Uresi dušu moju urehom duhovnom. M. Jerković 53. Napridak duhovni i spaseše duša svoje puta visi o pastiri i upraveiti duševnih. E. Pavić, ogl. 180. Inaš sve čisto na duhovni svu prikazati. M. Zoričić, osm. 59. Na še dakle imano mržiti, jer su uzrok od svega zla duhovnoga. And. Kacić, razg. 15^b. Za korist duhovnu našu. Ant. Kraljić 2. Ponaavljući joj (dušu) i povraćajući svaju duhovnu. 16^b. U nenu ih sačuvaj oda svijeh zasjeda i sila duhovnijeh neprijateļa. I. M. Mattei 281. — b) koji je duh po svojem biću. Duša bi stvorena duhovna, spametna. Korizm. 63^b. Uresio . . . nebo . . . duhovnijem i razložitjem andeosnijem duhovim. B. Gradić, djev. 9. Zato se zove duh to jest duhovno stvorenje. M. Divković, bes. 85^b. Bog dakle jest bistvo duhovno svršeno u svemu. A. Bačić 4. Duhovni i neraspadni (duša). S. Rosa 1^b. i s osobitijem značenjem. Govori se da je (sakrament) zlamene duhovne duše posvećena (est signum spiritualis animae sanctificationis); po komei govorenju prikazuje nam se da je duša (od)h dvi vrste, jedna duhovna a druga telesna: duhovna jest ona, koju ima covek svaki, telesna jest ona, koju imaju sve živine nerazložite. M. Dobretić 1 — c) istiće se kao suprotiviteljskome. Esi su onije jelu duhovim blagovali i isi jedno pitje duhovno pili. Bernardin 19. paul. 1 cor. 10, 3. Bolzni duhovne i telesne. Narmen. 56^b. Spovidnik ina imiti ali držati namestje duhovnoga likara. 81^a. Jedna je (dobrota) telesna, a druga je duhovna. Korizm. 29. To se zove duhovno preporojenje. 40^b. Bog nam je duhovnih i telesnih riči dovolje obećal. Kotelj. 156^b. E7^a. Prosimo piću, kome hrani se život duhovni. S. Budinić, smu. 19^b. Od del milosrdnih duhovnih F. Gjelminić, svlt. 87. Kad duhovna vam su msta, a tjelesna naslaženja . . . vam su bozi. J. Kavani 501^a. Suprot telesnijem i duhovnijem neprijateljim. I. Pordić, salt 57. Da je raj zemaljski bio vilovan i telesan a ne duhovan. A. Bačić 157. Ime Isus nije samo likarja od bolesti telesni, po čemu se održavja od bolesti duhovni. J. Banovac, razg. 69. Svaka dobra telesna mogu biti mnogo puta šteta duhovna. F. Bistričić, med. 323. Osloboditi nas od smrti duhovne. test. 115^a. Tko žudi duhovnijem načinom pričestiti se. 1. A. Nenadić, nauk. 229. Koje (riči) kakome mać duhovni. Ant. Kraljić 61. Život duhovni ina

prikladnost k životu tjelesnomu. 113. Ljubav duhovna pridobije svaku mučenost. 244. Bludnost duhovna t. j. ako je ki virenik upao u poluvirstvo. 406. Primamo u dušu pečat duhovni. M. Dobretić 38. Dobra dila duhovna i tjelesna 140. Po putovima duhovnima možemo razumiti sva ova. B. Leaković, gov. 17. Da vam dam kakav duhovan dar Vuk, pavl. rim. 1, 11 — d) *istiće se kao suprotno svjetlošću i vremenitome (u prvom primjeru kod aa) uaa) tjelesnome, i znači: koji pripada vjeri, zakonu, crkvi. aa) o čeladetu (srećeniku, redovniku, župniku itd.) koje se bavi duhom (svojim) ili duhovima (tuđijem). aaa) kao pridjev. Sprovojen ot vse gospode duhovne i telesne pride. S. Kojičić 48b. Svim duhovnim crkvenim služabnikom. Kateh. 1561. C8a. Kako govore duhovni naučitelji. I. Ivanšević 124. Ono malo slug božjih, ki su dostojnim načinom zvanj duhovni. P. Radovčić, nač. 50. Ota svoga, to 'est pastira duhovnoga. J. Kavačin 142b. Zakonjiju duhovnoga. 176b. Duhovni pastijer 'parochus'. A. d. Bella, rječ. 512b. Starišine duhovne. A. Bačić 95. Gospoda duhovna i svitovna. A. Kanižlić, kam. 20. Bijau zajedno duhovni vladaoei. 136. Od redovnica duhovnih i koludrica. M. Dobretić 545. Toliko svitovnih, koliko duhovni ljudi. D. Rapić 31. Koji sam dušobrižnik ili duhovni čovik. J. S. Relković ix. Tad govori duhovni glavare, arhinandrit od dvije Morače. Nar. pjes. vuk. 5, 377. — bbb) duhovni (duhovni) kao supst. m. vidi i duhovnik. Sestre nagovarahu ga, da duhovni ne postane. F. Glavinčić, cvit. 67b. Da nijedan duhovni od svoje časti more izvrižen biti. 96b. Kako družu čine u redu duhovni. A. Georgiceo, nasl. 70. — bb) o drugome. Ima plnu oblast v duhovnih i v deželskih. Mon. croat. 4. (1325). Iže imejaše 3 duhovni krubi (prebende). S. Kojičić 28b. Duhovni staliži 'status religiosus, spiritalis, religio, societates sacra'. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 59b. U vladauju svitovniemu i duhovnomu. And Kačić, kor. 89. Išo pope poslom duhovnijem Osvetn. 2, 92. — cc) na duhovnu (na duhovnu), *adverbijalno, duhovnijem načinom, kao što biva kod duhovnijeh (vidi aa) bbb)), kod duhovnika, u jedinom primjeru može značiti i: kod ispovijesti. Kazaeé popu na duhovnu, pak će pop znati što mu se hoće. S. Lubiša, prip. 143. — e) uz imena rodbine, kaže se također u religioznom i crkvenom smislu. aa) otac duhovni zove se od štovača srećenik, osobito koji je na višem mjestu. Poštovanim otcem duhovnim. Mon. croat. 91. (1461). Otae duhovni. Korizm. 71a. Starišine duhovne jesu biskupi i drugi vladaoei svete crkve; ... ovi se zovu oci duhovni. A. Bačić 94—95. Apostol Pavo sieti, poglaviti otac duhovni vaše duše. V M Gučetić 7. Po naredbi pape velikoga, svega svita oca duhovnoga. And Kačić, razg. 15b. *nej češće isporjednik, vidi i duhovnik. Da ne kaže oca duhovnomu, da se stidi izpoviditi. S. Margitić, fal. 178. Ispovidam se bogu svemogućemu ... i tebi, otce duhovni. H. Bonačić 24. Ivanica kraljeva ota Ivana za svog duhovnog ota. A. J. Knezović 81. Otae duhovni. Nar. prip. vuk 123 — o crkvi se kaže da je majka duhovna. Svi narodi neće da ju (crkvu) poznaju za svoju po- ljubenu i pravu duhovnu majku. M Dobretić 35. prema 'duhovnijem ocima' drugi su ljudi duhovni sinovi ili kćeri Duhovne čes sinke steći. I. Đorđić, salt. 117. Kćeri duhovnoj u Isukrstu. B. Kašić, in. 3. — bb) o rodstvu koje postaje nekijem crkvenijem obredima. Sto su dužni kumovi i kume djetet kojega su držali na krstu? Oni su otae i matere duhovne, dojke i gojnice***

duše njegove ... čia toga zavežuju s nim rodstvo duhovno. And. Kačić 134. Kćer duhovna oli po krštenju oli po krizmi oli po ispovidi. 359—360. *amo spada u ovaj primjer: Prijateljstvo duhovno, ko impača matronijau. Naručn. 12b. — f) pius, religiosus, pobožan, vidi duševan. o čeladetu. Čovik devot i dobar i duhovan. Korizm. 32a. Čovjek veoma spametan i duhovan. I. Držić 372. o čem drugome: stauu, izgledu itd. Zdrže čovika v stanju duhovnom. Naručn. 44b. Nije od izgleda prem duhovnoga. I. Đorđić, uzd. vu. — g) o govoru, molitvi, pjesmi, kniži, pjevanju itd. kojima se jarčaju pobožne misli. U slavah, pisneli i u petju duhovnom dobrovolno pojući. Bernardin 18. paul. col. 3, 16. Ponese jedne knjižice duhovne k svetoj opatici. B. Kašić, per. 137. Drugi dio od molitvau duhovnijeh. J. R. Gučetić 1. O svet' oca i pastiru, ti nas nič zakon sveti, i duhovne pisni peti. P. Hektarović (?) 86. Razlike pjesni duhovne i djeloi-zpravne. I. Đorđić, uzd 1. Ovdje pišem pisme duhovne. T. Babić 2. Za to sam ga hotio za fiovu korist staviti za ovim razgovori duhovni. J. Banovac, razg. 196. Koji je duhovna govoreña Nisete u latinski jezik primio. A. Kanižlić, kam. 55. Živote od svetih i druge knige duhovne. M. Dobretić 68. — h) o onome što se vidi u duhu (vidi duh, 1, d, b) bb)). Na duhovnom nebu s crkve vojujuće. F. Lastrić, test. ad. 32a. Tako od Ivana na nebu duhovnomu s crkve ... 38a. — i) vidi u duhu kod duh, 1, d, b) cc). Veće se dobro za to promislite i dogovorite se na duhovno kako ne bi reč izišla napole. Glasu. 11, 110. (1708).*

— k) vidi duhovski, b). — u Stuličevu rječniku. b. *adv.* duhovno. Duhovno se nosit. M. Marulić 133. Kad bi duhovno i bogoljubno živjeli. B. Gradić, djev. 151. Vjeran kalauz ki je niemu, da duhovno pomože mu. J. Kavačin 3a. Pokripi se duhovno tilom Isusovim. J. Banovac, razg. 181. U crkvi svetoj inaju starešine, koji duhovno vladaju svoje podložnike. 252. Kad smo se krstili, onda smo duhovno uskrsnuli. J. Filipović 1, 112b. U isto doba kad učestiti prijatele svoje i čeljad tjelesnu u kući, čestitice u duši i sreću svomu kralja nebeskoga duhovno. F. Lastrić, ned. 36. Imamo se i mi doisto otajno filiti duhovno obrizovati. test. 45a. Zove se krstjanin, al' je duhovno mrtav. 187a. Svi smo umrli duhovno u našemu prvomu ota. Ant. Kadčić 120. Postiti i duhovno gladovati. 145. U foj svaka podpunost pribivala je božanstva tjelesno i sada jurve duhovno pribiva. I. Velikanović, uput 3, 287. Kum oliti oca porada duhovno ono ditešee bogu i crkvi. M. Dobretić 40. Ako je izličio drtavce, toliko duhovno slipim oči otvorio, zašto se uz to sreću ne ganeč da ozdraviš? D. Rapić 67.

DUHOVAŇE, n. *djelo kojijem se duhuje. — Stariji je oblik duhovanje. — Od xvii vijeka, i to isprva s osobitijem značenem u teologičkom smislu: spiratio, način kako ishodi duh sveti. — Izmedu rječnika u Belinu (duhovanje, spirazione del padre e del figliuolo che spirano lo spirito santo) spiratio? 701a, u Stuličevu (v. duhovje), u Vukovu (duhovaŇe, duovaŇe, duovaŇe, 'das beichtwatersein', 'status confessarii'). Duh sveti od jednoga početka i jedinoga duhovanja da ishodi. B. Kašić, rit. 77a. Način izhodača duha svetoga zovu vlastitim imenom: 'dihane, dahnuće, 'dahneti' ili tu 'duhovaŇe', kako biježi Della Bella u svomu rječniku. A. Kanižlić, kam. 181. — Nije dosta jasno značenje u ovijem primjerima: Crkvenici duhovanja s mene kladu na prodanja. J. Kavačin 14b. Ilte da sude duhovanja bez*

krajeva svjetovanja. 243^b. Ki razbiru duhovanja, gdi 'e naj viši stepanj znanja. 376^a.

DUHOVAT, *adj.* *vidi* duhat. — *U dvojici pisaca xviii vijeka.* Irene duhovata još našavši ga. F. Glavinčić, evit. 27^b. Tilo gospodinovo bi jošće duhovato s jednom dušom priplemenitom. P. Radovičić, ist. 39. U onih dilih koje žiru i jesu duhovate. 171.

DUHOVATI, *dühujem*, *impf. biti otac duhovni (ispovjednik)*. — *Kod onoga dijela našega naroda što ne izgovara h, ovo ispada:* duovati ili se mijenja na v: davovati. — *S ovjem značenem dolazi u naše vrijeme i u Vukovu rječniku (duhovati, duovati, duhovati kome, kome što, beichte hören und von sünden frei sprechen, 'ausculto confitement eique peccatorum veniam et impunitatem promitto dei nomine' s primjerima iz narodnijeh pjesama:* I da grijeh igumanu kaže, ne bi li mu grijeh duhovao. Jutros 'u te bogme pričestiti i vas grijeh tebe duhovati). 'A moj babo, patrijaru Savo! . . . ja sam bogu vrlo sagrešio, . . . možeš li mi za to duovati?' Al' besedi patrijaru Savo: 'Ne mogu ti za to duovati'. Nar. pjes. vuk. 2, 73. — *S osobitjem teologičkim značenem (vidi kod duhovaŃe) u jednoga pisca xviii vijeka:* Otac i sin dišu i duhovuju (jamačno grješkom nj. duhuju) duha svetoga. A. Kanižlić, kam. 181.

DÜHOVI, *duhovã, m. pl. vidi* duh, 2. g.

DUHOVINA, *f. stvar duhovna (?)*. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Meštri, štoci od opjina, knezi i slugo duhovina. J. KavaŃin 309^a.

DUHOVIT, *adj. spiritualis*. — *xviii i xviii vijeka, a između rječnika u Dambriševcu (spirituosus) i u Stalićevu. a) u kojem je duh, u kojem ima duha.* Zrne tila duhovita sina božjega. I. T. Mrnavić, ist. 16. Gledam na pisarstvo nastojati mlade žive duhovite. J. KavaŃin 128^a. Sladak jest duh božji, ali duhoviti čovik ne dosiže sladkost njegovu. P. Knežević, osm. 249. Zahahnuo je bog u oblič' čovjeka ter je u nj uljelo nešto duhovito. A. Kalić 517. — *b) koji pripadu duhu.* Gdi nij' posla duhovita. J. KavaŃin 372^b.

DUHOVITEL, *m. u teologičkom smislu. ispredi* dahnite! i dihate!. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Otac i sin nisu . . . dva duhoviteja, nego obadvójica su samo . . . jedan duhovitel. A. Kanižlić, kam. 181.

DUHOVLENSTVO, *n. u Stalićevu rječniku:* duhovjenstvo 'pietas, religio, pietas in deum'. — *nepouzdan.*

DUHOVLEŃE, *n. u teologičkom smislu, vidi* duhovaŃe. — *Dolazi (s oblikom duhovjenje) samo u jednoga pisca xvi vijeku i u Stalićevu rječniku (duhovjenje)* Duh od jednoga načela i jedinim duhovjenjem proishodit. Š. Budinić, suni. 11^a

DUHOVNICA, *f. vidi* duŃna, koludrica, *ispred* di duhovnik. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Ol niki koludrica oliti vam duhovnica. A. d. Costa 1, 31.

DÜHOVNİČKİ (duhovnički), *adj. koji pripada duhovnicima*. — *xviii vijeka.* Namino bijase ići u stao duhovničko. A. Kanižlić, uzr. 118. Porad' njegova rdavog življenja duhovničkoga. M. Zoričić, osm. x. Četrdeset i osam domova sve za juđe duhovničkog slova on uzliġao biše. Nadod. 193. — *Adv. duhovnički (duhovnički), kao duhovnik.* On ode u dom redovnički za živiti ond' duhovnički. Nadod. 190.

DÜHOVNİK, *m. duhovni (vidi* duhovan, *d) osobito kod anj) čovjek*. — *Atk. je bičćen kako*

je u Vukovu rječniku; drukkiji je u Dubrovniku: duhovnik (ispred' kod duhovan), duhovnika, *te atk. kaki je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc. dihovniče, dihovniče, — Postaje od duhov(a)n nastarkom ikn. — Riječ je praslavenska, ispred' stslav. duhovnik, rus. духовник, češ. duhovnik, polj. duchownik. — Kod onoga dijela našega naroda koji ne izgovara h, ovo ispada:* duovnik. — *Između rječnika u Mikajinu (duhovnik, parokijan, parocus), u Belinu (parochus' 512^b, 'confessarius' 214^a), u Bjelostjenčevu (spiritualis homo'; 2. v. plebanuš), u Voltigijinu (sacerdote, 'pjevano' 'geistlicher, pfarrer'), u Stalićevu (conscientiae director), u Vukovu (duhovnik i duovnik, 'der beichtvater', 'confessarius'), u Daničićevu (duhovnički, 'veniae divinae interpret'). a) ecclesiasticus, sacerdos, čovjek koji se stvarima duhovjenjem bavi, crkvenik, svećenik. Sali ti ne da nikomu stvari duovni izvan duovnika. I. Ančić, vrat. 163. Nek u liei duše upravlja u duhovnici. J. KavaŃin 160^b. Duhovniku dostojnomu ovo ti se objavila. P. Knežević, pism. 184. Jedan bogoljubac, ili duhovnik, ili svitovnik. A. Kanižlić, uzr. 215. Vaļa, da upita duhovnik dite Ant. Kadčić 244. — *s osobitjem značenem (kod istočnc crkve) kaluder.* Igumn, starci, i duhovnici, i popove. Glasn. 24, 282—283. (1896). Duhovniks Sava ijeronimaha. Mon. serb. 556. (1544). Posljemo brata našega duhovnika Grigorije Peašinovića i popa Meletija. 560. (1618). Barlaam duhovnik svetoga Vasilije. A. Kanižlić, kam. 636. Izadoše od ove kuće krepoini i velenzani duhovnici svetoga Bazilija. And. Kadčić, razg. 206. Ćudle ispovjedati, to je samo kaluderski posao, zato se obično svaki kaluder zove duhovnik (vidi i c). Vuk, dan 2, 112. — *b) koji duhovima (u nekom mjestu) upravlja, župnik, paroh.* Svetiteljje da postavst duhovnike po vsiġih norijah, po gradovima i po seloh. Zak. duš. šaf. pam. 30. Da ni gospodini bog pomoze našega duhovnika! Nar. zdruvica u Nar. pjes. vuk. 1, 79. — *vidi i u rječnicima.* — *c) conscientiae director, pater spiritualis, koji upravlja čijim duhom, ispodjednik vidi i otac duhovnik kod duhovan, e). Ne (Jelene ulovice Sandalerc) duhovnika Nikanidra starca jerusalimskog. Mon. serb. 425. (1443). Učeni duhovnici na sudu od pokore. Naručn. 46^b. Ispovjda redovniku duhovniku svojemu sve grihe. Š. Budinić, ispr. 1. Duhovniku i liječniku i parcu ne tajj istine. (D). Poslov. danić. 21. Padši dole na kolina pred nogama duhovnika. J. KavaŃin 67^b. Ili duhovniku pa kaži niomu. Nar. prip. vuk. 190.**

DUHOVNINA, *f. nejasna riječ: ili* biskupinja, *narinja ili što duhovnik dobiva od zemle (narije) ili duhovna uprava*. — *Na jednom mjestu xiv vijeka.* Blagoslovismo mu da si ima duhovnine što je otteso do gde že Zletovo drži. Glasn. 27, 290. (1847).

DÜHOVNİŠTVO (duhovništvo), *n. postaje od duhovnik nastarkom istvo; k pred t. mijenja se na č, za ovjem s ispada, a č pred t. mijenja se na š. a) staoe, stalož onoga što je duhovnik.* — *xiv vijeka i u Daničićevu rječniku (duhovništvo, officium tođ duhovnika).* Ize sutu prijedl' blagoslovenije na duhovništvo. Zak. duš. šaf. pam. 30. — *b) collect: duhovnici.* — *u Stalićevu rječniku:* clerus.

DUHOVNOST, *f. staoe, osobina onoga što je duhovno*. — *U jednoga pisca xviii vijeka i u Stalićevu rječniku (religio, pietas, pietatis cultus).* U čoviku jest jedna općenost izvistitosti, to jest razlog, duhovnost i neumrllost. A. Tomković,

gov. 131. — *U narodnoj pjesmi ugarskih Hrvata dolazi kao kolektivno ime, vidi duhovništvo, b). Cesar mi već ne da uživati dobra, a duhovnost krati pri orkvi mi groba. Jačke. 216.*

DUHOVNĀK, duhovniĀka, *m.* vidi duhovnik. — xviii i xviii vijeka, *a između rječnika u Belinu* (parochus' 542b) *i u Stulićevu*. Pravi duhovnici oblužitelji ove naredbe od ukrotjenjaka tita. P. Radović, nač. 90. Dobri jedan duhovnjak nagovaraše na pokoru grošnika űekoga. B. Zuzeri 108a. DuhovniĀku crikve Nereziske. H. Bo-načić 3.

DUHOVNĀI, *adj.* vidi duhovan. — *Na jednom mjestu xv vijeka i u Danićićevu rječniku* (duhovnĀi). DuhovniĀgo mi otea starca Nikandra. Mon. serb. 417. (1442).

DŪHOVO, *n.* vidi duhovi kod duh, 2, g. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Treći Āak se űtedi do duhova. J. S. Rejković 120.

DŪHOVSKĀI, *adj.* *a) koji pripada duhu, duhovima. — na jednom mjestu xvi vijeka*. Ovako takoje i mi, ĀiĀa mnogih duhovskih i telesnih riĀi hvalimo i Āastimo vazda i povsuda gospodina boga. Postila. 12b. — *b) koji pripada blagdanu duhovima. — u naše vrijeme*. Nedjelja pred duhove zove se duhovska neĀelja, pa i dani tako, n. pr. duhovski petak itd. B. Mušicki — Duhovska ruĀa, biĀka, cvijet. *c) paonia officialis L., boĀur, po nĀemaĀkoem, pűngstrose'*. B. űulek, im. 78. — *β) rosa centifolia L., ruĀa stoperka*. S. PetroviĀ, lekov. bilj. 126.

DUHOVSTVO, *n.* vidi dihanstvo.

DUHOVŠTINA, *n.* vidi duhovništvo, *b).* — *U Stulićevu rječniku* (duhovšćina). — *slabo pouzdano*.

DUHOZIV, *adj.* u Stulićevu rječniku: *animans' gdje ima i duhozivni s istijem znaĀenjem. — oboje sasna nepouzdanu osobito radi znaĀenja*.

DUHOZIVUĀ, vidi duhoziv.

DUHTOR, *m.* vidi doktor i doktor. — *U naše vrijeme kod sjevernijeh Āakaraca*. Poűaju po duhtori. Nar. prip. mikul. 12.

1. **DŪJA**, *m.* vidi 1. dujo. — *Āke se mijĀeta u roc. dĀjo. — U Vukovu rječniku s dodatkom da je tako po istoĀnom govoru*.

2. **DŪJA**, *m.* vidi 2. dujo. — *Āke se mijĀeta u roc. DĀjo. — U Dalmaciji gdje je nom. DĀje, u roc. DĀje. — Od xv vijeka*. Dujo PapaliĀ. Stat. poj. ark. 5, 309. (182).

3. **DUJA**, *f.* jama u obali gdje raci žive; oni to iskopaju. Zemljak. 1871. 2.

DŪJAK, *m.* ime muűko. — *isporedi Dujko. — Od xiv vijeka i u Vukovu rječniku*. Dujaku. DeĀ. hris. 16. 33.

DŪJAKOVĀI, DĀjakovĀĀ, *m. pl.* selo u Bosni u okrugu baűoluĀkom. Statist. bosn. 33.

DŪJAKOVIĀ, *m.* prezime po ocu Dujaku. — *xiv vijeka*. Miroslavu DujakoviĀ. DeĀ. hris. 18. 86. *i u naše vrijeme*. D. AvramoviĀ 253.

DŪJAM, DĀjma, *m.* Domnius, ime muűko. — *Od xiv vijeka (naj prije u latinskijem spomenicima)* *„Duimi domni Petri, . . . Duimi domni Dragi, . . . et omnium clericorum sancti Domnii“*. Doc. hist. raĀ. 77. (1069). *„Duymo filio Jezamoza“*. 129. (1080). *„Doymi prioris“*. 178. (1097). Kanuniki svetoga Dujma. Starino. 13, 210. (1185 prepis. 1230). Knez Dujam. Mon. croat. 2. (1309). Gospodinu donu Dujmu BaűistriliĀu. M. MaruliĀ 3. HoĀno Dujma otrovat Galardeli. P. KanavehĀ, iv. 566. Podignu svetom Dujmu otar. J. KavaĀin 91a. Prabiskup Dujam Petra uĀenik apostola.

321b. SpliĀani (*imahu*) s. Dujma prvoga pripovidaoca vire svete u svoj Dalmaciji. A. d. Costa 1, 123. — *i kao prezime. od xvii vijeka*. Gospodinu Petru Dujmu. I. IvanűeviĀ 190. U smrt gosp. Ivana Dujma. 327. Dujam. T. Boca 24. — *na jednom mjestu xviii vijeka nominativ* je Dujm: Blažen Dujm, kog u zastavi Ivan primi i posveti. J. KavaĀin 92b.

DŪJĀN, *m.* ime muűko. — *isporedi Dujak. — Od xiv vijeka i u Vukovu rječniku*. Dujans. DeĀ. hris. 12. 46.

DŪJĀS, *m.* ime muűko. — *U naše vrijeme u Lici*. J. BogdanoviĀ.

DŪJĀCINA, *m.* ime muűko. — *isporedi Dujak. — U naše vrijeme u Lici*. J. BogdanoviĀ.

DŪJE, vidi 2. duja.

DUJEVO, *n.* selo u Crnoj Gori u rijeĀkoj nahiji. Glasn. 40, 19.

DŪJICA, *m.* ime muűko, *hyp.* Dujan, Dujak. — *U naše vrijeme u Lici*. J. BogdanoviĀ.

DŪJIĀ, *m.* prezime. — *U naše vrijeme*. űem. karlov. 1883. 73.

DUJIN, *m.* ime muűko. — *xiv vijeka*. Dujins. DeĀ. hris. 17. 55.

DŪJISATI SE, dĀjűĀem se, *pf.* spomenuti se, tur. dĀjmak, opaziti, osjetiti. — *U Hercegovini oko Trebűna*. N. DuĀiĀ.

DUJKO, *m.* ime muűko. — *xiv vijeka i u Danićićevu rječniku*. Dujko KostiĀ. Glasn. 15, 295. (1848?).

DUJKOVINE, *f. pl.* mjesto u Srbiji u okrugu ĀaĀevskom. Zabran Dujkovine. Sr. nov. 1875. 251.

DUJMA, *f.* u zagoneci. Ujma dĀjma kosti nena, a more preplva. odgonetljaj: glista. Nar. zag. nov. 30.

DUJMEűIĀI, *m. pl.* seoce u hrvatskoj krajini blizu Krasna. Scheu. segu. 1871. 22.

DUJMIĀI, *m. pl.* seoce u Hrvatskoj u podĀupaniji rijeĀkoj. Pregled. 5

DUJMOV, *adj.* koji pripada Dujmu. DruĀba ovog i Dujmova. J. KavaĀin 322a.

DŪJMOVIĀ, *m.* prezime po ocu Dujmu. — *Od xv vijeka, i u Danićićevu rječniku* (DujmoviĀ). Tvrutko DujmoviĀ. Mon. serb. 515. (xv vijek). Marija DujmoviĀ. Mon. croat. 72. (1448). DujmoviĀ. Scheu. jader. 1876. 52

DŪJMOVIĀI, *m. pl.* selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 10.

DŪJMOVIĀI-SĀLO, *n.* selo u hrvatskoj krajini blizu Leűca. Scheu. segu. 1871. 27.

1. **DŪJO**, *m.* *hyp.* duhovnik. — *isporedi 1. duja. — Āke se mijĀeta u roc. dĀjo. — U Vukovu rječniku s dodatkom da je tako po jĀznom govoru*.

2. **DŪJO**, *m.* *hyp.* Dujam i Dujak, Dujan. — *isporedi 2. duja. — Āke se mijĀeta u roc. DĀjo. U naše vrijeme u Lici* (J. BogdanoviĀ) *i u Dalmaciji* (P. Budmani).

DŪJVA, *f.* nejasna rijeĀ, kao ime žensko, moĀebiti tursko, u narodnoj pjesmi naűega vremena. *„Zalud nam je deset grad. Demir deseti, kad ne seĀe Ajva, Dujva, Hujva primorska . . .“* Tu se naĀe AjlakoviĀ predobar junak, te oplete situ mroĀu od ibrisima, pa je poĀe kraj Dunava kud Dujva seĀe, i ufati Ajvu, Dujvu, Hujvu primorsku. Nar. pjes. petr. 1, 297.

1. **DŪKA**, *m.* ime muűko, biĀe vizantijska rijeĀ.

— *Od xiv vijeka, a između rječnika u Vukova Logofotet (ЛОГОФОТЕТ) Duka ... Duka vlastelina. Glasn. 24, 274. (1395). Duka. S. Novaković, pom. 62. Oj sinčić se Duka Leka oženi (vidi i Dukadin, a). Nar. pjes. vuk. 1, 208. Da s' osvetim Duki zulmčaru, 2, 174. Bio Duka, pa ga boli ruka, 2, 460. Ču li mene, Duka Hercegovčice! 2, 171. Jedan Duka, za ludu ti muka! V. Bogišić, zbor. 599. — i kao prezime, u naše vrijeme. Nar. pjes. vuk. 2, 569 (među penumarentima). — I u zagoneci: Svi dučići u zelenu, sam duka u crjenu. odgonet[aj]: trešna. Nar. zag. nov. 225.*

2. **DŪKA**, *m. tal. duca, gospodar i vladalac, mahe nego kralj, a može biti i kralju podložan, isporodi herceg, vojvoda. — Od xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu. Ja Balša, milosti božijom duka drački. Mon. serb. 202. (1385). Va ime oca (oca) i sinu (sinu) i svotoga duha (svetoga duha), mi gospodini Hravoje (Hrvoje), slavni duka (duka) spaljiki (spljiki). 252. (1404). O kralji od Franco, banovi i duke. M. Votrianić 1, 38. Arhiduka Austrije, duka Burgundije. Mon. croat. 232. (1527). Gdi jesu toliko pape? gdi jesu toliki kralji? gdi su toliki cesari? gdi li su tolike duke i ostala gospoda? P. Posilović, nasl. 13a. I saje je (kriju) duci od Goranče. ... a kad duci sitna kniuga dođe. Nar. pjes. bog. 325. Kad je česar duku razumio. Pjev. crn. 105b. u ovom je primjeru ženskoga roda: Andu prose svijetli generali, i prosji je duka cesarova koji biva na mjesto cesara. Nar. pjes. juk. 299. — i kao vojvoda upuć u nekijih pisaca. I ostah vojvoda i ostah ja (Mojzes) duka jevrijenskoga roda i božjega puka. M. Votrianić 2, 217. I još osta velik duka od božjega svega puka. S. Margitić, isp. 214. Brem i Belg bihu duke aliti vojvode slovinske. And. Kačić, kor. 318.*

DŪKAČAC, *dukačca (dukašca), m. vidi dukačić.*

DŪKAČIĆ, *m. dem. dukatac. — U Stuličevu rječniku (dukatčić) u kojem ima i dukačac (dukatčac, dukatčca) s istim značenem. — Oboje postaje od osnove dukatc nastavcima ič i č, pred kojima se c mijena na č, a pred ovijem se t ne čuje.*

DUKADIN, *m. ime muško. — isporodi Dukadin, a i Dukagiū. — Od prije našega vremena i u Vukovu rječniku. Dukadins. S. Novaković, pom. 62.*

DUKADIN, *Dukadina, m. ime muško i mjesto. — Ake. kaki je u gen. taki je u ostaljem padežima, osim nom. sin. i acc. (kad je jednak nominativa), i voc. Dūkadine. — Nepoznata postaja; ne zna se, koje je znače starije.*

a. *ime muško (prezime ili nadimak?). vidi i 1. Duka. — xiv vijeka i u Daničićevu rječniku (Dukadins). Odi Leke Dukadin (sic! pisano Dukagin) i Pavla brata mu. Spom. sr. 2, 29. (1387).*

b. *kraj u Staroj Srbiji. vidi Hvosno i Motohija. — prvi se put pominu u rukopisu xviii vijeka pisanom rusko-slovenskijem jezikom, a između rječnika u Vukovu (vide Motohija). Za sije dali jemu (Arsaju) poslę kuaženije dardaniskoje, i sotvoriša jęgo duka, ot čęgo potom Dardanja nazvala sja „Dukadina“; ili jakęže imi pišuť imęľ Arsoje sina „Duka“ imenem, i ot njęgo prozvanъ bystъ „Dukadina“. Glasn. 5, 77 (letopis iz početka xvi vijeka). Na onome ravnom Dukadinu, onde bješe Leka kapetane. Nar. pjes. vuk. 3, 55. Od Rasije i od Dukadina Oglod. sr. 222.*

DUKADINAC, *Dukadina, m. čovjek iz Dukadina. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.*

Razboje se Leka Dukadinče. Pjev. crn. 64b. U ovom primjeru o psu: I žutoga lirta Dukadina. Nar. pjes. vuk. 3, 412.

DUKAGIŃ, *m. ime muško. — isporodi Dukadin, a i Dukadin. — Prije našega vremena. Dukagins, acc. Dukagija. S. Novaković, pom. 62.*

DUKAJŠEREVIĆ, *m. prezime (arbanško?). — Na jednom mjestu xiv vijeka i otale u Daničićevu rječniku (Dukajšerević). Zgurs Dukajšerević. Mon. serb. 178. (1368).*

DŪKĀLA, *f. pismena naredba dužda mletačkoga, tal. ducale. — U dvojice pisaca prošloga vijeka. Vukotin Vladimirović imade plemenitu dukalu od privrednoga principa Petra Kandijana. And. Kačić, razg. 183. U libru di su štampani ateštati i dukale isti redovnika. Norini. 72.*

DUKAN, *m. ime muško. — Prije našega vremena. Dukans, acc. Dukana. S. Novaković, pom. 62.*

DUKANAC, *Dukanca, m. prezime. — U naše vrijeme. Rat. 99. 356.*

DUKĀŃIJA, *m. prezime. — U naše vrijeme u Lic. J. Bogdanović.*

1. **DŪKAT**, *m. neki zlatni ili srebrni novac, srlat, ducatus, tal. ducato, isprva zlatni mletački a poslije i drugi zlatni a i srebrni novac. — Kod našega se naroda obično misli na zlatni novac, ali često i na srebrni, tako ima još dubrovačkih srebrnih dukata (kaji vrijeđe 54 avstrijska noćića). u naše vrijeme naj češće znači stari mletački dukat (cekin) ili sadašnji avstrijski (dukaten) — Ake. se mijena u gen. pl. dŭkātā. — Od xiv vijeka, a između rječnika u Mikajinu (dukat, žutica aureus, nummus aureus); mali dukat, žutičica aureolus, nummulus aureus); u Belinu (ducatu nummus); dukat mletački nummus venetus 281b); u Bjelostjancu (dukat, guldin, forint, t. j. dvadeset grošev florenus, florenus rhienosis), valja novac krajevskih, t. j. dukesov, kojeh pet ide vu groš, 100, horvatskeh praveli samo 80; 2. dukat za novce florenus ad denarios; 3. dukat na krajcare florenus ad crucigeros, qui et ducatus dicitur; 4. dukat, t. j. 25 grošev, novac horvatskeh 100 florenus hungaricus, florenus hungarialis; 5. dukat zlati aureus, nummus aureus, ducatus aureus); u Janbrešičevu (dukat zlat aureus); u Voltigijinu (zecehino nummus aureus s dodatkom da je uceto iz ruskoga rječnika), u Vukovu (nummus ducatus, aureus); u Daničićevu (dukats, srl. ducatus). a) ne kaže se peti zlatni ili srebrni. Dvę tisuć i peti sati i peti desetć dukats. Mon. serb. 232. (1398). Koga je (zlata) prodavana litra po osam desetć i četiri dukate. 179. (1457). Prędadoše u teh peti sati perpers dinars dubrovačkih sto četiridesetć i sedm dukata, a tadaj bęše dukats u Dubrovniku po 41 dinars. 514. (1470). Trista dukatov. Mon. croat. 152. (1493). I šest tisuć dukat. Bernardin 44. 4reg. 5, 5. Dukat ima dosti da sam sebo nima. M. Marulić 143. Boje je po dukata u ruci imati, nove li sto dukata u družijeh gledati. N. Dimi-trović 18. Ostavi punu pregršt dukata. M. Rad-nić 350a. Pod podpisanje od jednoga dukata. M. Bijanković 32. Da Petar dade misniku u p. po dukata. Ant. Kadčić 70. Na stolu sedęći, dukate brojęći. Nar. pjes. vuk. 1, 109. Na vratu joj tri nizije dukata. 1, 251. On nakupi bisage dukata 2, 48. Dukat uze leba bijloga, drugi dukat vina i rakije. 2, 97. Evo teba tri čizme dukata 2, 396. Gola sablja tri stotin' dukata, kore su joj tri stotin' dukata. 2, 345. Te donose tri kupe du-*

kata. 2, 372. Na maloj prošnji dukat, koji se daje devojci, zadijeva se u jabuku, zato se i zove dukat i jabuka. V. Bogišić, zbor. 172. — *b*) *izrijekom se kaže da je od zlata, dodavašim riječi: au*) od zlata. Kako dukat od zlata jest od mire. F. Glavinčić, evit. 148^b. U dukatu od zlata ima krepesno pō groša ili groš. M. Radnić 184^b. Jedan dukat od zlata. F. Lastrić, ned. 331. — *bb*) zlati, zlatan. Tisuću i pet st. dukata zlatēh bnečacēh. Mon. serb. 525. (1451—1485). Maše se ne dade, trgovce bogati, oda tri hiljade sve zlatih dukati. II. Lucić 232. Za sto tisuć dukat zlati. J. Kavašiu 247a. (*vidi i u Bjelostjenceu i u Jambrešiceu rječniku*). To je više od dvadeset zlatni dukata na naš broj. F. Lastrić, ned. 156. Svaka važa dva dukata zlatna. Nar. pjes. vuk. 2, 483. — *u jednom primjeru zlatokov*. A dukati zlatokovi nebo su im. V. Došen 79^a. — *cc*) žut. Jedan derdan od žutih dukata. Nar. pjes. u M. A. Rešković, sat. 18^a. I trista žuti dukata. Nar. pjes. vuk. 1, 587. Ko donese kamion na rancu da se čemu po žut dukat dade. 2, 205. Proda mu ga za dukate žute. 2, 611. — *dd*) mek, mekan (*kad je od čista zlata, kao što je mlečaki*). Kakva blaga? sve meka dukata. (*vidi d*). Nar. pjes. vuk. 1, 137. Imam dosta mekanih dukata. Nar. pjes. juk. 522. — *ee*) *ano spadaju i ovi primjeri u kojima je dukat kao mjera*. Svaka kita od dukata zlata. Nar. pjes. vuk. 1, 158. Uvezla sam tri dukata zlata. 1, 530. — *cj ni u jednom primjeru iz kojega ne govori se o srebrnjem dukatima, ako li ne u ovome, u kome opet može biti da bio ne znači srebrn, nego čist, svijetao*. I kolajnu od suhoga zlata, koja važa sto bili dukata. And. Kačić, razg. 284. — *d*) *kao kolektivno ime*. Da vi platim žutijem dukatom. Nar. pjes. vuk. 2, 30. E mu dade četiri arabe sve punalne žutoga dukata. Pjev. crn. 255^a.

2. DUKAT, *m. ime mjestima*. *a*) *selo u Srbiji u okrugu niškom*. M. D. Miličević, kraj. serb. 120. — *b*) *selo u Srbiji u okrugu topličkom*. M. D. Miličević, kraj. serb. 386. — *c*) *selo u Crnoj Gori u Rudinima, uprav pod Dukatom i pod Dukat*. Glasn. 40, 18.

DUKATAC, *dūkaca, m. dem. dukat*. — *a*-ostaje samo u *nom. i acc. sing. i u gen. pl. dūkatačā; u ostalijem padežima t ispred c ne čuje se*. — *Postaje od dukat nastackom lēz*. — *xvi vijeka, u između rječnika u Jambrešiceu (kajkavski dukatec zlati aureolus) i u Stuliceu*. Nečo mačka larda, a Pomet će sto dukataca. M. Držić 313.

DUKATIĆ, *m. dem. dukat*. — *U Stuliceu i u Vukovu rječniku*.

DUKATINKA, *f. jedno od imena kojima suha (kao od mla) zove zaoce u Srbiji*. *isporodi zlato, zlatoje*. — *U naše vrijeme*. Mlada treba da svakome u kući u koju je došla nađene ime kojim će ga do smrti zvati tako . . . zaoce (*nazove*): krapca, . . . dukatinka itd. M. D. Miličević.

DUKATNI, *adj. koji pripada dukatu, dukatima; n. p. o zlatu (od dukata, koje je kao u dukatu), o terezijama (kojima se mjere dukati)* — *U Vukovu rječniku*.

DŪKE, *f. pl. ime mjestima*. *a*) *zidine u kutu između Zete i Morače (gdje se one dvije vode sastaju) od staroga grada Diokleje (ruinun von Diokloa'* Vuk, rječ. 141^b). — *b*) *scove u Bosni u okrugu sarajevskom*. Statist. bosn. 15.

DŪKICA, *m. muški nadimak*. — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori*.

DŪKIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Došo k sudu Čira Dukić iz Miličevaca (Glasn. II, 1, 173. (1811). Dukić. Sem. serb. 1882. 205. Sem. karlov. 1883. 73.

DŪKIĆI, *m. pl. zaselak sela Musine rijeke u okrugu čučanskom u Srbiji*. I. Pavlović.

DŪKIN, *adj. koji pripada duci*. *a*) *vidi 1*. Duka. Pa on obi Dukine podreme. Nar. pjes. vuk. 2, 177. — *b*) *vidi 2*. duka. Bračo moja dva dukini sina. Pjev. crn. 188^b.

DUKINAC, Dukinea, *m. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom*. Niva u Dukincu. Sr. nov. 1872. 298.

DŪKLA, *f. most na rijeci više Nikšića*. V. Lešević.

DŪKLJAN, Dukuljana, *m. ime muško u narodnoj pjesmi našega vremena, jamačno lat Diocletianus; — isporodi Dulkan*. — *Akc. se mijenja u voc. Dŭkljāne*. Vimo piju do dva pobratina, na pržinu pokraj mora slana; jedno jeste care Dukuljane, a drugo je krstitelj Jovane. Nar. pjes. vuk. 2, 81. *i u Vukovu rječniku*.

DUKLIN, *m. ime nekakvu mjestu u narodnoj pjesmi našega vremena*. 'Te je šije u Dulkanu grada. Pjev. crn. 237^a.

DŪKLJAN, *m. vidu Dulkan, i Duke*. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku*: 1. „Diocletianus“; 2. *vide Duke*. U Crnoj Gori i onuda po okolici pripovijeda se da je car Dulkan u Morači u viru pod Vezirovijem mostom svezan u singir, koji jednako glode i noći božića taman da ga pregleda i svijet da uždi, a Ciganin svaki po jednom ulari majem (velikijem čekićem) u nakovažet pritvrde. Vuk, rječ. 111^b. Devet careva od Dulkanja do Kostalina. S. Ćubiša, prip. 16.

DUKO, *m. ime muško*. — *isporodi 1*. Duka. — *Prije našega vremena*. Duko. S. Novaković, pom. 62.

DUKOJEVIĆ, *m. prezime*. — *xv vijeka i u Daničević rječniku (Dukojević)*. S knezom Ivanom Dukojevićem. Mon. serb. 341. (1427). Knezi Vukašina Dukojević. 382. (1435).

DUKOSAVA, *f. ime žensko*. Zemljak. 1871. 2.

DŪKOVAC, Dŭkōvca, *m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji krapinsko-topličkoj. (kajkavski) Dukovec*. Pregled. 51. — *i prezime, u naše vrijeme u Lici*. J. Bogdanović.

DUKOVŠIĆ, *m. prezime*. — *xvi vijeka*. Lovreneac Dukovšić. Mon. croat. 335. (1579).

DUKTUR, *m. vidu doktor*. — *U jednoga pisca xvij vijeka*. Dvanadeset rabinov ili dukturnov židovskih. F. Glavinčić, evit. 432^b.

DŪLAC, *dŭlca, m. čijež što se duše na ņu u gadjaricu mještini*. — *a*-ostaje u *nom. i acc. sing. i u gen. pl. dŭlācā; u svrijem je ostalijem padežima u pred le dugo*. — *Postaje od part. praet. act. duo (dul) glayolu dati nastackom lēz*. — *U naše vrijeme (ali može biti vrlo starija riječ, isporodi rus. ду́лаче sa sličnijem značenjem) i u Vukovu rječniku (u kom je onako tumačeno)*. A on kašto pusti dulac pa se okrene nožji. Nar. prip. vuk. 61.

DULAN, *m. selo u Srbiji u okrugu vraškom*. M. D. Miličević, kraj. serb. 306.

DULBIJEI, *m. prezime*. — *Prije našega vremena*. Dulbijers, prezime iz Bosne; „Dulbjeer“. S. Novaković, pom. 62.

DŪLCIŃ, *m. vidu Ocín, Ulčín, tal. Dulcigno*. — *Naj prije u Mihaljinu rječniku, pa u jednoga pisca xvij vijeka*. Još i ruse glave odsicaše pod

DulciŃem pod bijelim gradom. And. Kačić, razg. 281^b.

DULČIĆ, *m. prezime*. — xv vijeka. Ivan Dulčić s Čelop(e)k. Mon. croat. 130. (1487).

DŪLE, *m. nadimak čovjeka norana vrata*. M. Pavlinović.

DŪLEČAN, *duločna, adj. koji pripadaju dulkcu*. — U *Jednoga pisca našega vremena*. Čorba od dulečnog semena. M. D. Miličević, slav. 29.

DŪLEK, *m. bundeva, tur. devlek, vrsta dinje, isporodi duplek*. — U *naše vrijeme*. Bundeva, ludaja, dulek. Glasn. 1, 19. To se nima ponosio, kao nebo visinom, kao more dubinom, . . . kao Čačak dulecima, kao Požeга dijanama, kao Ūžice šljivama. *Narodna zdravica (brajanica)* u M. D. Miličeviću, srb. 173. Dulek, cucurbita pepo L. S. Petrović, lek. bij. 141.

DULENI, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu jagodinskom*. K. Jovanović 109.

DŪLER, *m. selo u Bosni u okrugu travničkom*. Statist. bosn. 71.

DULETIĆ, *m. prezime*. — *Prije našega vremena*. Vukota Duletici. Starine. 10, 23. — *može biti da treba čitati Dujetici*.

DULFIN, *m. mletačko prezime Delfin* vidi Dalfin i Dolfin. — xiv vijeka i u *Daničeviću rječniku* (Dulfsin). Knezu dubrovačkomu Baldovinu Dulfinu. Spom. sr 2, 9. (1328). — *Na drugom mjestu xiii vijeka pisano je Dulfins (otale i u Daničeviću rječniku) što bi sad glasila Dufin*. Knezu dubrovačkomu Jakovu Dufinu. Mon. serb. 34. (1249).

1. DULIBA, *f. ime mjesta. a) velika dolina u drososkom Velebitu*. J. Bogdanović. — *b) gora u Bosni*. Niska kosa Rašinovci veže Mosoru sa Dulibom. Glasn. 20, 299.

2. DULIBA, *m. prezime*. — xviii vijeka. Filip Duliba. J. Vladimirović 5.

DŪLIBE, *f. pl. selo u hrvatskoj krajini blizu Kutrova*. Schom. segn. 1871. 27.

DŪLIBIĆ, *m. muški nadimak*. — U *hrvatskoj krajini*. V. Arsenijević.

DŪLIĆI, *m. pl. selo u Hercegovini u kotaru gatačkom*. Statist. bosn. 114.

DŪLIHLEB, *m. neka trava*. Duli-leb, hepatica triloba Dec., krstasti kopitinač u selu Gorňoj Studeni u okrugu niskom u Srbiji. S. I. Pelivanović. javor. 1881. 122.

DŪLIJA, *f. čast što se pokazuje svecima, od grč. dovista preko lat. dulia, u teologičnom jeziku*. — U *Jednoga pisca xvii vijeka*. Sfetijem božijem klanamo se dulijom, kakono slugam božijem. B. Kašić, zrc. 39.

DULIKRAVA, *m. prezime*. Šem. karlov. 1883. 73.

DULIPAN, *m. vidi lile. tal. tulipano*. — *isporodi tulipan*. — U *naše vrijeme u Dalmačiji*. Dulipan, tulipa silvestris L.; 2. t. gesneriana L.; 3. t. clusiana D. E. Cas. čas. muz. 1852. 2, 19. B. Šulek, im. 78.

DULI-POĐE, *n. selo u Crnoj Gori u Vasojevićima*. Glasn. 40, 21.

DŪLITI, *dulna, impf. vidi dultiti i dultiti*. — U *naše vrijeme kod čakaraca u Istri*. Ubij mu jaščića ki tri majke duli. Nar. pjes. istr. 2, 41.

DULNIĆ, *m. prezime*. — xvi vijeka. Mikula Dulnić. Mon. croat. 203. (1513).

1. DŪLO, *n. rupa otkle izvire vrelo*. M. Pavlinović. — *isporodi dulac*.

2. DŪLO, *n. cijev na mijeku kroz koju mijeh duha u vatra*. — *Mrka Pošana (u Srbiji u vranjskom okrugu)*. M. Đurović. — *isporodi dulac*.

DŪLOŃA, *m. ime volu*. F. Kurelac, dom. živ. 21.

DULOVIŠTE, *n. gora u Srbiji u okrugu kneževačkom*. Glasn. 19, 298.

DULOVO, *n. ime mjesta*. — *Prije našega vremena*. Dulovo. S. Novaković, pom. 132.

DŪLUM, *m. komad niwe mañi od dana oraña, tur. dönüm*. D. Popović, tur. reč. glasn. 59, 77. Dulum je mnogo mañi od dana oraña, po uvravañu ljudi iz Niša koji mogu tačno znati, jedan dulum ima 207 i ⁸⁴/₁₀₀ hvata. M. D. Miličević, kraj. srb. 134. — *i kao ime mjesta (u Srbiji u okrugu čuprijskom)*. Guvnište na velikom brdu od Dultuma. Sr. nov. 1867. 309.

DULVĚDŪ, *kaže se ni u dulvedu, kad ko ne sluša što mu se govori*. — U *Vukovu rječniku*: ja govorim, a on ni u dulvedu 'er ačhet gar nicht darauf, non audit'. — *Jamačno je turska riječ ili rečenica*.

DŪĻ, *f. dužina*. — *isporodi duž*. — *Od osnovne komp. duji nastavkom Ļ*. — U *Vukovu rječniku*.

DŪĻAHAN, *dŪĻalna (i duĻĻna), dem. dug, isporodi dugahan*. — *Postaje od komp. duji*. — U *Stulićevu rječniku i u naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

DUĐAN, *duĻna, adj. u Stulićevu rječniku glje je tumačeno: 'longitudinale, disteso per longitudine', secundum longitudinem, in longitudinem'*. — *isporodi duđijan*. — *nepouzđano*.

DUĐANOVIĆ, *m. prezime*. — xiv vijeka. Hranoko Duđanovič. Deč. hris. 113.

DŪĐĀNE, *n. djelo kojijem se duĻa*. — U *Vukovu rječniku*.

DŪĐATI, *duĻam, impf. duĻiti se, poduĻivati se*. — *Akc. se mijeña u praes. 1 i 2 plur. duĻamo, duĻate i u aor. 2 i 3 sing. duĻā*. — U *Vukovu rječniku*: duĻati, n. p. dan duĻa 'langer werden (vom tage)'; 'longior fio'.

DŪĐCI, *DuĻkā, m. pl. selo u Bosni u okrugu travničkom*. Statist. bosn. 67.

DUĐENICE, *f. pl. mjesto pod Ļivama u Srbiji u okrugu krajevačkom*. Ļiva u DuĻenicama. Sr. nov. 1867. 450.

DŪĐĚNE, *n. djelo kojijem se duĻi*. — U *Stulićevu i u Vukovu rječniku*.

DUĐEPSKA, *f. rijeke u Hrvatskoj*. — *isporodi DuĻevska*. — xiii i xvi vijeka u latinskoj spomeniciima. 'A fluvio Dulebka'. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 80. (1244). 'Super flumine Dwlebzka vocato'. Starine. 5, 283. (1518).

DUĐEROVIĆ, *m. prezime*. — xviii vijeka. Jura DuĻerovič. Norini 57.

DUĐETIĆ, *vidi Duletici*.

DŪĐEVAC, *DuĻevca, m. seoce u Bosni u okrugu sarajevskom*. Statist. bosn. 21.

DUĐEVO, *n. manastir u Paštrovićima (u Dalmačiji u kotaru kotorskom)*. U Paštrovićima imaju samo četiri popa, nego im popuju kaluderi iz 4 manastira (iz Praskvice, DuĻeva, Gradista i Reževića). Vuk, kovč. 31. vidi i Šem. bokokot. 1880. 7 — *i pravoslavna nurija u istom mjestu*. Šem. bokokot. 1880. 20.

DUĐEVSKA, *f. selo u Hrvatskoj u podžupaniji križevačkoj*. Pregled. 69. — *isporodi DuĻevska*.

DŪĐĻ, *vidi kod 1. dug*.

DUĐIJAN, *duĻijna, adj. vidi duĻan*. — U *Stulićevu rječniku*. — *nepouzđano*.

DUŽINA, *f.* longitudo, osobina onoga što je dugo. isporodi dĵina, dĵina, duglina, dužina, duĝina, dugoća, dugota, duĝ, duž. — *Akc. se miĝe u dat. sing. dĵini, u acc. sing. dĵinju, u voc. sing. dĵino, u nom., acc., voc. pl. dĵine, u gen. pl. dĵinā. — Postaje od osnovē komparativa duĝi (vidi kod I. dug) nastarkom ina. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Mikajinu gdje naj prije doluzi, u Belinu 443^a, u Stuličevu (longitudo, diurnitas), u Vukovu. a) o mjestu, vidi I. dug, I, 1, a. Biše toliko prostran u svojoj širini, koliko u duĝini. A. d. Bella, razg. 161^b. I jer htije da duĝini odgovara u težini. P. Knežević, muk. 37. Crkvu zidati počē, koje duĝina biše lakata devedeset. And. Kačić, kor. 225. Svak tri palca nek duĝinom ima. J. S. Reĵković 22. Što duĝinom vunu daju veću. 57. U duĝinu dvanaest salata. Nar. pjes. yuk. 3, 237. Duĝine joj dvadeset salata. Nar. pjes. petr. 2, 117. — b) o vremenu, vidi I. dug, I, 1, b i 2, b. Duĝina je svita mala. P. Posilović, nasl. 199^b. Neka pribivaju u tvomu miru i voji, ostare i umnože se u duĝini dana. L. Terzić 240. Duĝinom će od vremena zvijezde nadživiti. I. Dordić, salt. 237. Bog gloda na užgaće i viru u uslišanju molitva a ne na kratkoću ili duĝinu. I. Velikanović, uput. 3, 269. Po duĝini vremena odašastja. I. J. P. Lučić 57. — c) vidi I. dug, I, 2, b, b) bb) i cc) No dosadi duĝinom. I. Grličić XIX. Od kojih ćemo drugi put, da vam ne dosadim z duĝinom. F. Lastrić, od' 70. More biti, da sam u duĝini priša mejaše. M. Zoričić, aritm. 58. Ostale mnoge i veliko naučiteje ostavljam zaradi duĝine. M. Dobretić 87.*

DUŽITI, duĝim, *impf.* producere, činiti da što bude dugo ili duĝe, otežati, svagda o vremenu — *Akc. kākī je u praes. tuki je u impf. duĝāl, u aor. 2 i 3 sing. duĝi, u part. praet. pass duĝen; u ostaljem je oblicima onaki kākī je u inf. — Od xviii vijeka (ali vidi i složne glagole), a između rječnika u Belinu (procrastino^o 590^a), u Stuličevu (v. duĝiti), u Vukovu (prolongare^o). Neću duĝit već razlōgā. I. Dordić, uzl. 56. A šta ću ti duĝit' lakrdiju? Nar. pjes. yuk. 3, 232. A šta ću vi duĝit' i kazivat' ? I, 422. Što ćemo odlagati i duĝiti, što ima biti jesenas, neka bude večeras. S. Ľubiša, prip. 145. — *Isa se, pasivno* Luki nije sladilo, da se razgovor duĝi. S. Ľubiša, prip. 133. Dan se duĝi, svak na odmor tuji Osvetu. I, 22.*

DŪM, vidi 4. dom. isporodi don i dumo. — Od xii vijeka, a između rječnika u Belinu (dum, n. p. dum Frano, dum Petar itl. domno, e per apocope don, si da oggi per titolo a prencipi, preti o monaci, dominus^o 277^b) i u Daničićevu (dum, skraćeno od dominus^o). Dumz Mateo Lučić... Dumz Tomaš Krunović. Mon. serb. 6—7. (1100—1200). Kapelana dum Mirka. Spom. sr. 4, 31. (1385) Petro je s dum Mavrom i Dmitrić Nikola. N. Najšević I, 318. Vaš kako brat dum Baziljio Gradić. B. Gradić, djev. 7. Dum Prospera Faruda B. Kašić, nasl. x. Ne umiĝe nego u svoje libro legat' kako dum Petrina. (D). Poslov. danić. 76. Pop dum Šimun Budlinec. J. Kavaĝin 126^a. i u naše vrijeme u Dubrovnika. P. Budmani.

1. DUMA, *f.* tikva. — U Bjelostjenčevu rječniku (v. tikva) i u Stuličevu (cucurbita^o).

2. DŪMA, *f.* ime kozī. J. Bogdanović.

DŪMAČA, *f.* duboka dolina — Ne zna se postaje; Daničić (kor. 109) misli da u stoji mj. starijega l, ali, pošto se ne zna za oru rječ prije prošloga vijeka, ne može se za cijelo ništa

kazati. — Od xviii vijeka i u Vukovu rječnika. Vidile bi se varoši i sela u malo vremena ućinila u jedne spije i dumače. D. Ľapić 356. Koĝe i ĝih s odjelom zatrpa u neku dumaču na Ponikvama. M. Đ. Milićević, zim. već. 178. Dumača, ženja jarugasta, vodom izrovana, to se ne može orati. P. Brantner. — *I kao ime mjestima. a) mjesto pod vinogradima u Srbiji u okrugu krugaĝevćkom. Vinograd u Dumači. Sr. nov. 1861. 490. — b) potok niže Šapca u Srbiji. u Vukovu rječnika.*

DŪMAČE, DŪmača, *f. pl. ime mjestima. a) selo u hrvatskoj krajini u okrugu banskom. Razlĝije. kr. 12. — b) mjesto pod űicama u Srbiji u okrugu krugaĝevćkom. Nĝva u Dumačama. Sr. nov. 1871. 144.*

1. DŪMĀN, dumāna, *m. erlo duboka draga ili dolina u gorē. — isporodi dumača. — U naše vrijeme u Liči. Ušao sam u ovaj duman, neš iz neĝa izaći'. Jedva iz ovoga dumana izado'. J. Bogdanović. — tako je ime i nekom izvoru u Bosni. Kod izvora Bistrice, koji se Duman zove. F. Jukić, zeml. 29.*

2. DŪMĀN, dumāna, *m. ime jarca. J. Bogdanović.*

3. DŪMAN, *m. tursko ime muško. Duman Paša Ćuprolĝije. Oĝled. sr. 506.*

DŪMANAČA, Dumāna, *m. seoce u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 23.*

DŪMANIĆ, *m. prezime. — xviii vijeka. Neću mnačić učitelje: Dumanića, Bogetića. J. Kavaĝin 107^b. Dumanića, Tisićića. 128^a.*

DŪMANIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 20.*

DŪMANKUŠ, *m. Dominicus, ime muško, vidi Dominić. — xv vijeka. Mi, gospodin Dumankuš, prpušt belgradski i guvernator seški. Mou. croat. 124. (1485).*

DŪMANOVIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme. Aleksa Dumanović. Kat. 107.*

1. DŪMANSKIĀ, *adj. koji pripada dumnama. — Boĝe je dumanski, a tako se u naše vrijeme u Dubrovniku i gorori, ali je u svijem primjerima dumanski. — Postaje od osnovē dumn snpstantiva dumna nastarkom űski, a među n i u umēće se a. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (dumanski, monasticus^o 491^b, na dumansku monastic^o 491^b) i u Stuličevu (dumanski, ad virginis sanctimonialis spectans^o). Ja miĝah, da bi me dumnanskijem priklami hranio M. Držić 226. Svezana s životom kaluderscijem i dumnanskijem. B. Gradić, djev. 125. Dva manastĝjera dumnanska sagradi. M. Divković, zlam. 22^b Kōm se pogruĝje... život djevicanske i dumnanske službe boĝje. B. Kašić, per. vi. Boĝe mu je neg popu dumnanskomu. (Z). Poslov. danić. 8. Pop Ľunanski iz patrine juhu toči. (Z). 98. Biĝaše dumnanske zavĝete ućinila. I. M. Mateo 31. — *Adē dűmanski monastic^o. A. d. Bella, rječ. 491^b.**

2. DŪMANSKIĀ, *adj. koji pripada Dumna. — U jednoga pisca xviii vijeka. Dumanskoga biskup(atu) provincije bosanske štilac. I. Ančić, svit. i. Ovo ja sloĝi u naš jezik dumnanski, ĝli sam se rodio. viii.*

DŪMĀNSTVO, *n. dumaško stanē. — Boĝe je dumaštvo, ali mu nema patrĝe, vidi duman-ski. — U jednoga pisca xviii vijeka. Da joj svetu od dumanstva pokrivaću daruju. B. Kašić, per. 28. Matere nagovarahu kćeri svojo na dumaštvo. 122.*

DŪMANSKI, vidi dumnanski.

DŪMĀNSTVO, vidi dumaštvo.

DŪMATI, dūmām, *impf.* loquī, meditari. — *Premdu se kod naš istom u naše vrijeme jarla, riječ je praslavensku, isporodi bug. dumam, govorim, rus. думати, pol. dumać, misliti. — Došlo je (jos u praslavensko doba) iz germanskih jezika, isporodi got dōm, striem, tuom, presudu. a) govoriti, razgovarati se. — u narodnoj pjesmi našega vremena iz Srbije se Morave počuravačke i u Stuličevu rječniku (Joqui, dicere). Stojan Radi govoraše: 'Hajlje Rado da dumamo'. Nar. pjes. vil. 1866, 830. — b) zamišljati se, u muku stajati kao zamišljen. isporodi duminati. — u naše vrijeme u Dalmaciji. Mukli ljudi dumaju u sebi, zatvoreno misle. M. Pavlinović. 'Sve ja ono dumam, što mi se je u pamet usliko'. J. Grupković. i u prenesenom smislu: Lagum duma, probire dok pukne, u sebi kula. M. Pavlinović. — što u jednoga pisca xviii vijeka ima ova riječ sa značenjem: misliti, biće jamačno uzeta iz ruskoga. Ja mislim, a na(č) je se još ko ovako duma. D. Obradović, basn. 162.*

DUMBAL, *m.* dubina što ju je u potoku slap izvora. — *U Lici.* F. Helele.

DUMBINA, *f.* *vidi* dubina. *isporodi* dumbok. — *U jednoga pisca čakavca xviii vijeka.* Iz dumbine srca tebi se utičem. M. Kuhacović 104. Visinu, dumbinu od grada ne miri. 141.

DŪMBOK, *vidi* dubok. — *Nejasno je kako ovaj oblik postaje od dubok. — isporodi i* dumbrava. — *Kod nekih pisaca čakavaca od xvi vijeka, i u naše vrijeme kod čakavaca u Istri.* Dumboku i nezamernu ranu ljubvenu u srdačcu mojem ečutih. P. Zoranić 1^a. Dragom jednomo dumbokom grede. 35^a. Unutrinje dumboke misli izveli ste. 47^b. Komu bogu teđa uzgana ljubav, dumboku peniznost. F. Glavinčić, *evit.* 35^b. Biše Augustin visoke pameti, dumbokoga razbora. 294^a. I videći ju u razumu dumboku, u pameti visoku. 354^b. Išću i najđu dumboku grada Betlema u boku poniznost boga. Nar. pjes. istr. 6, 37. — *Adt.* dumboko. Nikako pristašen i dumboko sumnit. P. Zoranić 9^b. Hijenonim razumno odgovaraše, dumboko se prigovaraše. F. Glavinčić, *evit.* 328—329. — *na jednom mjestu xviii vijeka pisano je* dumbok: Dumboka u jistinu jesu vrnogo. I. Krajić 25.

DUMBOKO, *n.* *svoce u Hrvatskoj u podžupaniji riječkoj blizu Selea.* Schem. segn. 1871. 47.

DUMBRAVA, *vidi* dubrava. — *U naše vrijeme kod istarskih čakavaca.* V zelenoj dumbrove. Nar. pjes. istr. 2, 32. — *isporodi i* dumbrov.

DUMBROV, *m.* *vidi* dubrava i dumbrava. — *U naše vrijeme kod istarskih čakavaca.* Po ņih jaše mladi providure z ugarske zemlje, tamo dolji tipej roži v zeleni dumbrov. Nar. pjes. istr. 2, 123.

DUMBROVA, *f.* *ime mjesta, sad Dubrava, vid.* dubrava, *d) cc) eee).* — *xv vijeka u latinskom spomeniku.* 'Populum de Dumbrova'. Doc. hist. rač. 158. (1093—1095).

DUMČE, dumčeta, *m. ili n.* *ime muško.* — *Prije našega vremena.* Dumčec, *acc.* Dumčeta S. Novaković, *pom.* 62.

DUMĀČIJA, *m.* *vidi* dumengija. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Deđ napravi prolaganu lađu i podaj mi deset vesleđa i desetog dumengija Jovu. Nar. pjes. kras. 1, 89.

DUMĀČIJATI, dumēgijati, *impf.* *vidi* dumenisati. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Dumēgijati, dumēgija Jovo! tvoju ču ti osijedi glavu. Nar. pjes. kras. 1, 90.

DŪMEN, *m.* gubernaculum, *korman, tur.* dumen (*od tal. timone*). *isporodi* timun. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikuljnu gdje naj prije dolazi, u Belinu 732^a, u Stuličevu, u Vukova.* Ne ima tko će okrenuti dumenom ali ti timunom. M. Radnić 455^a. Kako dumenom jedno drvo malano vlada. S. Margitić, *fal.* 157. Drijevo teško s malijem jedrim ili lita stranom vjetro rebreći se, ili im krmu svu slobodnu dopuštava i na posluhi od dumena i na tijek isti od putovanja veoma lijepo i veoma lotro izostane. B. Zuzeri 278^b. Pa tiri drže dumen iliti timun. P. Knežević, *osm.* 177. Niki vela skupljaju, niki trče gori, niki deli, niki na brk, a niki na dumen, a ostali vesli vozahu. D. Rapić 112. Jovo prode na dumen na čajku. Nar. pjes. vuk. 2, 641. Bijeli se orahova lada i sjaji se dumen od kalaja. 3, 347.

DUMĒNĀR, dumenāra, *m.* *vidi* dumengija. — *U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Belinu 732^a gdje naj prije dolazi i u Stuličevu.* Dumenar iliti vladalac od broda. A. Kanžilić, *fran.* 185. Dumenar genueski turske galije sažežo. kam. 820.

DUMĒŃIJA, *m.* *vidi* dumengija.

DUMĒNGIJA, *m.* *vidi* kormanoš, *tur.* dumengī. — *isporodi* dumenar, dumenik. — *Od xvii vijeku (ispred dumenčija), a između rječnika u Vukovu.* Dumenčija vlada ladom sidići na krmu. M. Radnić 329^b. Koja je korist i pomoć da dumenčija gleda u krmu i da motri visinu sunčanu, ako ne ima tko će okrenuti dumenom aliti timunom? 454^b. Lada izgubiv dumengiju i vladaoa. S. Margitić, *fal.* 181. Dumengija Grčiću Manejlo. Nar. pjes. vuk. 3, 348.

DUMENIK, *m.* *kao da je isto što i* dumenar, dumengija. — *U jednoga pisca xviii vijeka koji može biti sam tu riječ načinio.* Dumenici, starešine. J. Kavačić 365^b.

DUMĒNISĀNE, *n.* *djelo kojim se dumeniše.* — *U Vukovu rječniku.*

DUMĒNISATI, dumēnišēm, *impf.* gubernare, *vidi* kormanuti. — *Akc. se mjeđa u aor. 2 i 3 sing.* dūmenisā. — *Postaje od dumen nastarkom is-a u inf., is-j (iš) u praes.* — *U Vukovu rječniku.*

DUMIC, *m.* *ime muško.* — *xv vijeka.* Deč inš Dumics. Deč. iris. 23, 91.

DŪMICA, *m.* *ime muško.* — *xiv vijeka i u Daničevu rječniku.* Dumica a sinš mu Bajko. Deč. iris. 20, 88.

DŪMICA, *f.* *ženski nadimak.* — *U Crnoj Gori.* — *U Vukovu rječniku.*

DUMIČIĆ, *m.* *prezime.* — *U naše vrijeme.* Schem. spjal. 1862. 28.

DUMINIĆ, *m.* *prezime.* — *xiv vijeka i u Daničevu rječniku (Duminić).* Marinača Duminića („Duminića“). Spjom. sr. 2, 26. (1369—1376).

DŪMINIG, *m.* *vidi* Dominik. — *xvi i xvii vijeka.* Duminig Vinturić. Mon. croat. 230. (1527). Sveti Vičene reča svetoga Duminiga. Michelangelo, 37.

DŪMINIK, *m.* *vidi* Dominik. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Nosi ime Duminika, svetoga oca. F. Parčić 3.

DUMINOVIĆ, *m.* *prezime.* — *U naše vrijeme.* Milija Duminović. Rat. 408.

DUMINATI, duminām, *impf.* *vidi* dumati, *b).* — *U naše vrijeme po selima blizu Dubrovnika.* 'Što sve dumišaš? što ne govoriš?' P. Budmani.

DUMITAR, Dumitra, *m. vidi* Dmtar. — *U naše vrijeme.* Dumitar Mijailović. Rat. 385.

DUMITRIJEVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Stanislav Dumitrijević. Rat. 398.

DUMITROVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Petar Dumitrović. Rat. 248. Nikola Dumitrović 370.

DŪMLEK, *m. vidi* dulek. *a) vrsta diše.* — *u Vukovu rječniku.* — *b) bundeva.* Cucurbita popo L. (M. Sabjar). B. Sulek, im. 78.

DŪMLANIN, *m. čorjek iz Dumna. pl. Dumljani.* — *U jednuoga pisca xviii vijeka* Otac fra Ivan Aničio Dumljanin iz Lipe. I. Ančić, vrat. 1.

DŪMNA, *f. virgo cultui divino sacrata, monacha, žensko čelade (djevotica a može biti i udovica) koje se, srećano se zavjetovavši, dalo na službu božiju, te naj češće živi s drugima u manastiru, i pripada kojom redu (kod katolika), lat. domina, srlat. domna, gospoda. isporodi koludrica, opatica. — Ake. se mijenja u gen. pl. dūmānā. — Pošto većina štokavaca zamjenjuje mn glasovima vn, nalazi se i s oblikom dumna koji vidi. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikajinu (nema napose, nego kod kaludrica i koludrica, u Belinu (virgo sacra 494a; dumna ne zatvorena 'pinzocchera, donna che sta nel secollo e porta abito religioso', 'seularis religione vestita' 566b), u Bjelostjencu, u Stuličevu. Takoj dumna sahrani djevstvo svoje. Zborn. 17b. A dvije (kćeri) spravi ti u dumne da ih daš. N. Najošković 1, 280. Cvijetje se kupuje u dumana. M. Držić 213. Vodahu ju, da ju u dumne stave. 405. Ovo je isto dopušteno rečenijem kaludricama i dumnama. A. Gačetić, roz. mar. 89. Prima i dobiva sva ona dobra od fratara i dumana od reda svetoga Dominika. roz. jez. 21. Redovnici i dumne. M. Divković, nauk. 121b. Obuče se dumna. B. Kašić, in. 90. Poštenimi i redovnimi dumnama. M. Alberti v. Ulize u jedan manastir i učini se dumna. S. Margitić, isp. 98. Oče, niti sam ja dumna, ni moja kuća je manastir. A. d. Bella, razg. 188a. Dumne koje stoje u manastiru ili na dvoru. A. Bačić 64. Dumna u pokrivači gospa je stara u bebici. (Z). Poslov. danić. 21. Udat ču se, neću služiti dumne. Nar. pjes. bog. 337. Jedna koludrica, dumna oli divica bogu posvećena. M. Dobretić 199. Na posvoćenje svojih sestara dumana pohodjenja blaženo djevo Marije. I. M. Mattei 8. i u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.*

DŪMNIKA, *f. dem. dumna.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu 494a i u Stuličevu.* Po ovomu (putu) (s) svojijem dumnicam prode. B. Gradić, djev. 143. A ti, gospo, ne bi li ono od dumnica uklojenijeh bogoljubijeh? B. Zuzeri 381b. Dumnica Aheza Jezusova reda s. Dominika. I. M. Mattei 126. i u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

DŪMNIČICA, *f. dem. dumnica.* — *U Stuličevu rječniku.*

DŪMNIČIN, *adj. koji pripada dumnici* — *U Stuličevu rječniku.*

DUMNIĆ, *m. prezime.* — *xviii vijeka.* Dumnić, Baljan davn. J. Kavačin 90b.

I. DŪMNO, *n. kraj u Hercegovini blizu Hli-jenna.* — *n. stoji mjesto prijašnjega h.* — *Postoje od Ašutrov, što je neгда bio glavni grad u Dalmaciji.* — *Posto sad većina naroda mjesto mn govori vn, a naše se vrijeme češće čuje s oblikom Dumno koji vidi, a na jednom mjestu xvii vijeka pisano je Dubno: Hoća, Novy, Mostars,*

Dubno. Glasn. 25, 44. — *Od xiv vijeka (Dŭmno i Dumno), a između rječnika u Vukovu:* Dumno (govori se i Dumno), (griješkom) varoš u Bosni blizu dalmatinske granice, i u Daničićevu: Dŭmno i Dumno. Izbiše se Kojane na Dŭmno ... selo Kolo na Dŭmni. Mon. serb. 226. (1395). Pisanje na Dumnić 232. (1399). U Dumni i u Bosni. Spom. sr. 1, 50. (1404). vidi i S. Novaković, obl. 51. — *ne znam, pripada li amo i ovo:* Sada se je baša vrnuo eića gladi i ostavil je pukše u Dumni. Mon. croat. 221. (1527).

2. DUMNO, *m. ime muško.* — *U narodnoj pjesmi xviii vijeka.* U to doba Dumno d'jete malo božu im je pomoć nazivalo. Nar. pjes. bog. 279.

DŪMO, *m. pop (katolički), osobito se tako zove (od štokača), kad se s njim govori: hyp. dum. — Ake. se mijenja u roc. dūmo. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikajinu, u Bjelostjencu, u Stuličevu.* Gospoda: Izlteni ovo tri. Pop: Nut tri su, nije sam. Hondriča: Za isto, dumo, te tri ovo sve čine. N. Najošković 1, 273. Pop: Kuhaš li što tamo? slobodno sve reci. Gospar: Kapuna imamo; pleće još ispeci. Gospoda: Jes, dumo, i jaja. 1, 274. Propovijedao nokakav dumo (ovako zovu ovde fratara) (što nije istina). Nar. prip. vrč. 93. po selima u dubrovačkom primorju (od Slanoga do Imotice) seljaci ovako zovu župnika. P. Budmani.

DUMONA, *m. ime muško.* — *isporodi Dumuņa.* — *xiv vijeka i u Daničićevu rječniku (Dumoņa, Domnius).* Dumoña Vorinković. Spom. sr. 2, 26.

DŪMOV, *adj. koji pripada dumu.* A on: I ja sam dun biskupov i dumov, kao i vi svi ostali, pa treba da i mene kažu kako ću i ja živjeti. Nar. prip. vrč. 93.

DUMOVAC, Dumovca, *m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj (kajkavski) Dumovec.* Pregled. 17.

DUMOVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Nar. pjes. vuk. 2, 660 (među prenumerantima).

DUMPLER, *m. vidi* dublijor. — *U narodnoj pjesmi čakavskoj nušega vremena.* Na Franu zgorila sviča od soldina; na lipoj Lijani dumpler od cekina. Nar. prip. mikul. 158.

DUMRIJATI, dumrijam, *impf. dušiti u sebi tešku bolu.* 'Ja sam čunrijala, dumrijala'. M. Pavlinović. — *isporodi dumati, b), dumiñati.*

DUMUŃA, *m. ime muško.* — *isporodi Dumoņa.* — *xiv vijeka i u Daničićevu rječniku (Dumoņa, Domnius).* Piskupu kotorsky Dumuņa. Mon. serb. 69. (1305—1307).

1. DUN, *vidi* dum. Zapita (siromah) fratra: 'A pisa li ti ista dun biskup za one te nemaju ni posno ni mršno? Nar. prip. vrč. 93. — nepouzđano (isporodi kod dumo).

2. DUN, u zagoneci (žito). Poručuje cibican svojoj žubi na divan: Prati meni šetle petje po magarici, pokise mi dun debeo na pošauici. od-gonetlaj: vrsać. Nar. zag. nov. 25.

DUNAČA, *f. ime mjestu na Krku.* — *xv vijeka.* Na Gačcali (poli Dunač) v Grubfi. Stat. krč. ark. 2, 295. (1413). — *može biti da trebu čitati Duñača.*

DŪNĀJ, Dūnaja, *m. vidi* Dunavo. — *Ake. kaka je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing. — Riječ je praslavenska, isporodi stslor., češ., polj. Dunaj, rus. Дунай. — Između rječnika u Vrančićevu (Istov), u Mikajinu (kod Dunav), u Belinu 243b, u Bjelostjencu, u Jam-brešičevu, u Voltigijinu (kod Dunav), u Stuličevu, u Vukovu (s dodatkom da se govori u Boei).*

Grad tvrd zelo na brigu Dunaja. Š. Kožič 55a. Treti sam venčam niz Dunaj pustila. *Narodna pjesma* u S. Menčetić-G. Držić 510. Pri tihom Dunaju, tamo gdi no Sava rike se shajaju za jedno i Drava. H. Lucić 236. I kliče devojka . . . mlada tere glazlava sa brig bela devojka Dunaja. Nar. pjes. hekt. 22. Drugoga češ (*sinu*) vidit' banom od jezika od svih naju gdi stoluje na Dunaju. A Čubranović 144. Knezu Zrinskomu . . . vladaoću nad blagom kruno Ugarske na Dunaju. D. Zlatarić III. (*Most*), rimski cesar ki prostrije gdi naj širi Dunaj teče. I. Gundulić 319. Radi velike rike Istra, ka sad Dunaj zove se. F. Glavinčić, cvit. xv. Sve rijeke u Dunaj, a Dunaj u more. (D). Poslov. danić. 119. Da mi više ne zatičeš krajišnike na Dunaju. Nar. pjes. miki. beitr. 1, 56. Priko rike Dunaja. And. Kacić, kor. 399. Od istoka Dunaj voda pliva. M. A. Rejković, sat. B. 2a. Oružan junak Dunaj prepliva. Nar. pjes. vuk. 1, 81. Saše Mihū na Dunaj vodiću. Nar. pjes. juk. 117. Dunaj vodu navratiše, moga dragog odvratiše. Nar. pjes. vil. 1868. 674. Ako bude Dunaj priplivala. Nar. pjes. istr. 1, 13. — xiv rijeke nekakoo mjesto u Stonu ili prezime. Captum fuit, quod in Stagno ex parte pielagi adsignetur Nikole de Buchia locus pro domo sua apud domum Dunay. Mon. rag. 1, 262. (1347).

DUNAJAC, Dunajca, m. dem. Dunaj. — *ispoređi* Dunavac. — *U naše vrijeme u narodnoj pjesmi ugarskih Hrvata*. Dok je dojahala k mutnom Dunaju. Jačke. 168.

DUNAJEVIĆ, m. seoce u Bosni u okrugu zvorničkom. Statist. bosn. 83.

DUNAJKA, f. ime žensko. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. G. Palmotić 2, 280.

DUNAJSKI, adj. koji pripada Dunaju, vidi i dunavski. — *Od prijevremenja, a između rječnika u Bjelostjenčevu i u Daničićevu* (dunajski). Dunajske šajke. M. Vetranić 1, 48. Kapita(na) dunajskago. Mon. serb. 552. (1534). Ide odjahavši k dunajskoj državi. I. T. Mrnavić, osm 43. Dunajsko vrilo trski koi gazi. 82.

DUNARA, f. nejasna riječ (bez sumnje turska) u narodnoj pjesmi našega vremena. Pod kućom ti tri dunare: pod jednom ti jatka pije, pod drugom ti peća leđa, a pod trećom duveskija. Nar. pjes. herc. vuk. 251. Dunara, voda (?). 357. — *ispoređi* tur. donmak, aor. donar, urznuti se.

DUNĀT, m. Donatus, ime muško. — *Od xiii vijeka*. Dunat i Dragojub i Vidonir Vlčić. Zak. vinod. 55. Do svetoga Dunata. Mon. croat. 5. (1925).

DUNAV, m. vidi Dunavo. — *Riječ je stara, isporedi stvor*. Dunav. — *Između rječnika u Mikajinu, u Belinu, u Bjelostjenčevu* (kod Dumaj), u Voltičijinu, u Stuljčevu, u Vukovu (s dodatkom da se govori u vojvodstvu), u Daničićevu (Dunavu). Na Mlavi i Dunavu (po sroj prilici amo spada a ne pod Dunavo). Mon. serb. 194. (1380 kasnije prepisano). Među vinograde u Dunavu. 199. (1381). Mos bo oholi Dunav ne da vrh sve rijeke držat' brze. I. Gundulić 320. Neke grede Dunav kuda je naućan. (D). Poslov. danić. 77. Gdi Dunav ulazi u crno more. S. Badrić, ukaz. 45. Gdi no Sava u Dunav utiče. Nadod. 196. Na Dunav se nadzirala, u vodi se ogledala. Nar. pjes. vuk. 1, 336. Oj Dunave, tija vodo! 1, 492. Na Kovinu Dunav prebrodio. 2, 451. u jednoj narodnoj pjesmi u množini. I staće vode Dunavi, i druga bistra jezera. Nar. pjes. vuk. 1, 11. — *na ovom mjestu kao da je ime gradu*: Do Dunava dohodiše, na Dunav se nadzirahu, al' su u

grad devet bratah. (Kao da se ovdje 'Dunav' misli da je grad. Kračić Bož zovu 'Dunaj'. Vuk). Nar. pjes. vuk. 1, 154.

DUNAVA, f. vidi Dunavo. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Prjeko Maro i Dunave. J. Kavaljin 239b. Oj Dunave, da, i cara bi odbio. 262a.

DUNĀVAC, dunāvca, m. a) rjetar s istoka. — *u Stuljčevu rječniku* (eurus?). — *slabo poznato*. — *b) grana vode Dunava* (uprav dem. Dunav). — *u Vukovu rječniku*: 'ein Donauarm (auch als nom. pr., z. b. hei' Novi Sad), 'ramus Danubii'. — *i kao ime mjesta*. Dunavac, odvojen kraj Dunava u ataru Velikog Sela pored mjesta Tos-Paše. Glasn. 19, 148.

DUNAVI, m. pl. seos u Konarlima (u Dalmaciji u kotaru dubrovačkom). Repert. 1872. 23.

DUNAVIĆ, m. prezime. — *U naše vrijeme* Šem. karlov. 1883. 73.

DUNĀVKA, f. a) žensko čelade koje živi na Dunavu. — *od xviii vijeka*. Tanko platno bijelaju Dunavke mlade djevojke. Nar. pjes. bog. 70. Zavjet čini Dunavka devojka. Nar. pjes. herc. vuk. 150. — *b) dunavska vodenica*. — *u naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Volela bi da se dunavka (vodenica) otkinula. (U Srijemu). Nar. posl. vuk. 37.

DUNĀVLE, n. kraj niz Dunavo. a) uopće. — *u jednoga pisca našega vremena*. Sa Cetiña stigli na Dunavje i Dunavo smutili tihano, nek bi Rusu gušće brodit bilo. Osvetn. 5, 95. Sa siñega mora na Dunavje. 6, 15. — *b) ime mjesta u Srbiji u okrugu kragujevačkom*. Niva u Dunavju. Sr. nov. 1869. 209.

DUNĀVO, n. Danubius, Danuvius. — *ispoređi* Dunav, Dunava, Dunaj. — *Postavim je po svoj prilici riječ keltska* (eidi Zeuss-Ebel, gramm. celt. 2 998), ali je u slavenski jezike došla preko germanskih, isporedi stveñem. Tuonowa, Tuonaha, noroviem. Donau. — *Premda je oblik Dunavo star* (ispoređi stvorjen Dunavo) i u naše vrijeme naj običniji, potvrđen je u našem jeziku istom od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu. Ali metnimo da sam Petar na jedan mah izgubi oca, mater, bratju, sinove, zaručnicu, vid i život, cilo Dunavo suca nebi mu dosta bilo. D. Rapić 77. Jere mi je sruča u Dunavu, u Savi, ili u bunaru utonula. 369. Zmaj poleće s mora na Dunavo. Nar. pjes. vuk. 1, 163. Meće mrežu u tihoo Dunavo. 2, 52. Otište se niz vodu Dunavo. 2, 639. Pustio ih na Dunavo tijo. Pjev. crn. 165a. Protrese se sva zemlja s mora na Dunavo. S. Lubiša, prip. 110. Spusti se (ladom) niz Dunavo. M. Pavlinović, rad 131. I pet puta da prolete žtrali sa siñega mora na Dunavo. Osvetn. 2, 5.

DUNĀVSKI (dunāvski), adj. Danuvii, koji pripada Dunavu. — *ispoređi* dunajski. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (kod dunajski), u Vukovu, u Daničićevu (dunavski). Na rječ. dunavsej. Okaz. saf. pam. 57. (1905). Od junače od desnice kraljevića Ugričija i dunavske zatočnice. G. Palmotić 2, 242. Zasjaše se dunavski brogovi. Nar. pjes. vuk. 3, 48.

DUNBARA, f. prijevrat, pers. tur. du-bāre, dva puta, naj boji hitac kod koevaja, prijevara. — *Na jednom mjestu oroga rijeke*. Ono što vi čujete da je od Francuza ono je samo jedna dunbara i rade Francuzi da Bosnu poaraju. Golubica. 5, 200. (1812).

DUNBOK, vidi dunbok.

DUNČIĆ, m. prezime. Zahvali se Dunčić Ivanu, da on ima do devet sinova. Nar. pjes. istr. 1, 45.

DUNDA, *f.* veliko, debelo, čvrsto (*a* i *tromo*) žensko čelade. — isporodi rus. дундаля, luđeskara. — *Akc. se mijenja u voc. dundo.* — *U naše vrijeme* Kako to dete da ima ženu, i tako zdravu duudu? S. Tekelija. Ietop. 119, 39 Tu bile i firštkinje Filipesku iz Vlaško, zdrave dunde crnomañaste. 120, 84. Opomienem se iz mog detištva, da smo zvali neku devojku „dunda“, što je bila trona. U ravnom Srijemu. P. J. Marković. — *Dolazi u nekijem pjesmama kao hyp.* Dundara i Dunlava (*vidi obje*). tako je i u *Vukovu rječniku* (*hyp.* Dundara).

DUNDAČA, *f.* vidi dunda. — *U Vukovu rječniku* (*vide Dundara*).

DUNDAK, *m.* ime *psu*. F. Kurelac, dom. živ. 45. — *isporodi* dudaj, 2. dndaš.

DUNDALICA, *f.* mjesto pod vinogradima u Srbiji u okrugu kruševačkom. Vinograd u Dundalici. Sr. nov. 1873. 983.

DUNDALO, *n.* u *zagoneci*. O dundalu visi trak, a o traku popov dak. odgonetlaj: zvonu. Nar. zag. nov. 95.

DUNĐAR, *m.* vexillum, cohors, pers. tur. dundār (koji drži rep), zadnja četa kod vojske. *a)* stijeg, zastava. — xviii vijeka, a između rječnika u *Mikašinu* (dundar, stijeg, vexillum) gdje naj prije dolazi i u *Stulićevu* (vexillum, signum). Šator i dundar begov naši vzeše. B. Krnarutić 19. Tu napeše šator baše, njegov dundar nastaviše. I. Zanotti 5. — *b)* četa, dio vojske, gomila ljudi. — od xviii vijeka, a između rječnika u *Bjelostjencu* (cohors, phalanx, robur exercitus; sacer manipulus) i u *Vukovu* (gomila ljudi). Dundara svakoga velik dil izgina. I. T. Mrnavić, osm. 53. Dunaž čemo vodn pribroditi i na carev dundar ndariti. And. Kačić, razg. 145^b. Hitar paša na Goricu svode dundarove. Osvotn. 4, 50.

DUNĐARA, *f.* izmišleno ime (*a* pjesmi) velikom, debelom, tromom ženskom čeladetu (*dundi*). — isporodi Dundava. — *U Vukovu rječniku s primjerom*: Provedoše Dundari kroz zelenu dubravu, pitali je svatovi: „Kam' ti, Dundo, darovi?“ (*kod dunda*).

DUNDARNIK, *m.* signifer, zastavnik, *vidi* dundar. — *U Mikašinu rječniku* gdje griješkom stoji dundarniek, a tako isto i u *Stulićevu* koji je izeo iz *Mikašina*.

DUNDAST, *adj.* trom. — *vidi* dunda. — *U naše vrijeme* u *Srijemu*. P. J. Marković.

DUNĐAVA, *f.* vidi Dundara. Provedoše Dundavu kroz zelenu dubravu, pitaju je svatovi: „Kamo, Dunda, darovi?“ Nar. prip. vrč 16

DUNDĚTINA, *m.* augm. dundo. — *U Stulićevu rječniku* (malus patruus vel avunculus²).

DUNDO, *m.* stric, a (osobito u novije doba) i stric i ujak. — *Kao da postaje djetinjskim udvajanjem sloga dun, isporodi* djoel i rus. дунд (kao da je korijen de). — *Od xvi vijeka* po *primorju*, a između rječnika u *Mikašinu* (dundo, stric, patruus²) u *Belinu* (patruus² 754^a) u *Bjelostjencu* (v. stric), u *Stulićevu* (patruus, avunculus²), u *Vukovu* (dundo, stric s dodatkom da se govori u *primorju*). Otac sinu surt želije, i dundo nepun. Zborn. 75^a. Da mu je mro njac ili tetka ili dundo. B. Kačić, zrc. 62. I. Mustafić dundo do bih carstvo i svaku čas naš naj veću. I. Gundulić 557. Andrija dundo Vladislavo. P. Kanavelić, iv. 468. Ester koju Marlokeo ne dundo bješe odhranio. S. Rosa 14^b. Pode bano Sekule dunda Janku govoriti. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 37. Nevo zove dunda svoga. Nar. pjes. vuk.

1, 27. Dundo zio! V. Bogišić, zborn. 884. — i kod dušega srodstva Čačko Enea, dundo Ektorov čin' da ti su svud izgledi. (G. Palmotić 2, 88. Odhodi u Labana negova (*Jakobova*) dunda. A. d. Bella, razg. 230^a. — i uopće se kaže tako starijenu čovjeka, kao od štoranja. Mladi zovu starije: dundo, tetka. V. Bogišić, zborn. 102. i u ovom primjeru može biti da znači stara čovjeka uopće: Ubila dunda godina. (D.) Poslov. danič. 143. — *U Dubrovniku se govori i s drugim akcentom*: dundo (*voc. dundo*) kao ipokoristik, n. p. dundo i tetka, dundo i tete. P. Budmani.

DUNDORĚNE, *n.* djelo kojijem se dundori. — *U Vukovu rječniku*.

DUNDORITI, dundoriti, *impf.* vidi gndoriti. — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori i s primjerom iz narodne pjesme*: Za njim Latko nekto dundoraše.

DUNDOV, *adj.* koji pripada dundu. Za njim ide po zakonu sinu tvenu da na dundov sto uzide. I. Gundulić 512. i u *Stulićevu rječniku*.

DUNDOVIĆ-PODI, *m.* pl. seto u *hrvatskoj krajini u okrugu ličko-otočkom blizu Jablanca*. Schem. segn. 1871. 21.

DUNDUL, *m.* nekačav koš. — *Nejasna riječ (turska?)*, isporodi rus. дундуля (*vidi* kod dunda). — *U narodnjem pjesmama našega vremena*. Na dunduln kođu velikome. Pjev. crn. 135^a. A pojaši svojega dundula. Nar. pjes. vil. 1866. 98.

DUNDULOVO, *adj.* u *zagoneci*. Na dnu mora dundulovo (dundurovo. J. Bogdanović) jaje. odgonetlaj: crno u pušci. Nar. zag. nov. 65. — i u *narodnoj pripovijeci govori se o „Dundulovo dolu“*: Navreća para od Dundulova dola. Vuk, rječ. kod Dundulov do.

DUNDURĬLO, *m.* vidi dugoča, i što mu drago što je otečć dugo. — *U naše vrijeme* u *Dubrovniku* (P. Budmani) i u *Stulićevu rječniku* (res nimis longa²).

DUNDUROV, vidi dundulov.

DUNĐER, vidi dunderin.

DUNĐERIN, *m.* dreedjeļu, pers. dülger, tur. dülger, durger, od čega postaje i dunder i dunderin. — *Ohojci dolazi od xviii vijeka a između rječnika u Vukovu*. Dunderina (*prezime?*) sin Pavao. Glasn. 31, 297. (1704). Dunderin niki na jednoj crkvi lip načini toran. M. A. Rešković, sat. A1^a. Evo ti dojde k meni jedan majstor dunderin. D. Rapić 199. Nikola Dunder (*prezime?*). Glasn. 11, 3, 74. (1706—1707). Blizu Lipa dva lundera nade. Nadod. 76. Bivaju dunderi, čeramiđijo. V. Bogišić, zborn. 87.

DUNĐERINOV, *adj.* koji pripada dunderinu. Kojima ovaj satir činašo se na krivo kao dicit dunderinov toran. M. A. Rešković, sat. A 3^b.

DUNDĚRISAŠE, *n.* djelo kojijem se dundriše. — *U Vukovu rječniku*.

DUNDĚRISATI, dundrišati, *impf.* raditi kao dunderin. — *Akc. se mijenja u aor. 2 i 3 sing* dundrišā. — *U Vukovu rječniku*.

DUNDĚRLUK, *m.* dunderinov zamat, tur. dülgerlik. — *U Vukovu rječniku*.

DUNĐEROV, *adj.* koji pripada dunderu — *U Vukovu rječniku*.

DUNĐEROVIĆ, *m.* prezime. — *U naše vrijeme*. Šem. srb. 1882. 205.

DUNĐERSKI, *adj.* koji pripada dunderima. — *U naše vrijeme* u *Vukovu rječniku*. Coh dunderski. V. Bogišić, zborn. 500. — i kao prezime u naše vrijeme. Šem. prav 1878. 21.

DUNICA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu smeđevskom. Vinograd u Dunici. Sr. nov. 1875. 799.

DUNIĆ, *m.* a) prezime. — u naše vrijeme. I s tim pobro Dunić Amul-bego. Nar. pjes. vuk. 3. 555. Milojko Trnić. Rat. 418. — b) srece u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 608.

DUNIJATI SE, dunijam se, *impf.* 'Vidite, kako se duničaju!' — reći će tko o momcima što se zabavljaju s djevojkama. — Vrana na Cresu. I Milčetić. — tal. donneggiare. — isporodi dunizati.

DUNIŠ, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom. Kažu da je glavni dvor Milošev (M. Obilića) bio poviše sela Maloševa, na mestu koje se zove Duniš. M. D. Milčević, srb. 1035.

DUNITEL, *m.* čorjak koji dune. — U Stuličevu rječniku (extinctor, flatu extinguenta). — nepouzdan.

DUNITELAN, dunitelna, *adj.* koji treba duniti. — U Stuličevu rječniku (extinguendus). — nepouzdan.

DUNITELICA, *f.* žensko čelade koje dune. — U Stuličevu rječniku (quae extinguit). — nepouzdan.

DUNIV, *adj.* koji se može duniti. — U Stuličevu rječniku (qui extingui potest, flabilis). — nepouzdan.

DUNIŽ, *m.* Dionysius, ime muško, vidi Djonisije. — xiv vijeka. Do svetoga Duniža crekve. Mon. eroat. 18. (1325).

DUNIŽATI, dunižam, *impf.* ljubiti (žensko čelade), tal. donneggiare. — isporodi dunijati. — U jednoga pisca xvi vijeka. Rekli mi su, da duniža njeku Mandu. M. Držić 167. Svi ovi ki dunižaju govore jao i umiru, a živi su. 196.

DUNO, *m.* hyp. dundo. — U poslovi dubrovačkoj xviii vijeka. Luno duno, Bete teto. (Z.) Poslov. danić. 53.

DUNOVA, *f.* ime kravi. J. Bogdanović.

DUNUĆE, *n.* djelo kojim se dune — Stariji je oblik dunutje. — U Belinu rječniku (dunutje, flare' 682a) i u Stuličevu (dunutje, flatus').

DUNUTI, dūnem, *perf.* flare; *impf.* extinguero. — *Akc.* se ne mijenja; samo je dug drugi slog u aor. 2 i 3 sing. dūni i u part. praet. pass. dūnūt. — Riječ je praslavenska, isporodi stislov. dunať, rus. дунуть, polj. dunać. — Korijen du postaje ojačanim od dy (vidi kod dim), a ovo je indoer. dhu, isporodi snskr. dhu, dhū (dhu-nōti), stresati, mahati, grč. dēvo, jako puhati, dēvo, žuriti se, got. dunnis, stōnem. tunist, novonēm. dunst, para.

a. *perf.* vidi dunnuti, neprelazno — do xviii vijeka; a između rječnika u Mikajinu (dunuti vjetar levarsi il vento', ventus surgit, flare incipit'), u Belinu (dunuti, dūnivam 'flare incipere' 682a; 'flo' 758b), u Stuličevu (sufflare, flare'). a) subjekat je čelade ili životinja (u trećem primjeru). To rek dūni u lice njih. Korizm. 104a. Isukrst dūni u učenike svoje. Š. Budinić, sum. 102b. Dondežo pridets lvs i dunets vs nozdi jego. Starine. 11, 191. (xvi ili xvii vijek). — b) o vjetru. Plah sjever iz luke kada li još dune, krvave sve ruke žuļa se napune. M. Vetranić 1, 116. Vitrov svih stoke ob jednod dūnūšo ('dunusse'). D. Baraković, vil. 298. Kad bura dūni, svakomu je bude. (D.) Poslov. danić. 41. Razkriili raztvorena svoja jedra ... za hitat vjetre kad mu dūni i varat ih kad protivni suproč ņemu podignu se. B. Zuzeri 292a. Dūni ('dunna') vjar od Cetine ravno. And. Kačić, razg. 254a. — c) u prenesenom smislu. Eto smutnja dune

vela men kmetim i ribari. J. Kavašin 171a. — d) u jednoga pisca xviii vijeka kao da je imperfektivni glagol (po analogiji prema b). Otklo sunce izasjava, odtko sjever dune ledno, i odonud gdi u nemiru doeni i južni vali izviru. I. Dordić, salt. 369. Dūni topli vjetri i teče lod raztopjen. 490.

b. *impf.* a) prelazno, gasiti (isprija jamačno samo duhašiem, pa postije svakijem načinom). — od xviii vijeka (vidi kod bb) a) između rječnika u Belinu (dunuti, dunem 'extinguo' 697b) i u Stuličevu ('extingueri'). an) aktivno. Suze, vi ne samo ne dunete rajski ogañ. I. V. Bunić, mand. 27. Dunut ogañ svi se k vodi zatokoše. I. Zanotti, en. 45. u prenesenom smislu. Grijež ... gasi, dune božiju ljubav. A. Kalić 77. — bb) sa se, pasivno. Kako no se ogañ dune kada se glavine rastieñu, a užije kada se stieñu. M. Dirčković, bes. 536b. Ogañ se jur dune. D. Baraković, vil. 346. Ovi ogañ ne dune se volom. A. Kalić 119. Dune se ogañ, svijeka, u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani. — b) neprelazno, gasiti se, u jednoga pisca xviii vijeka. I tu zdraka kã ne dune čini poso slavne krune. J. Kavašin 130a. U ovi ogañ ki ne dune. 416b.

2. DUNUTI, dunem, *pf.* rinuti. na Rijeci. F. Pilepić.

1. DUNĀ, *f.* cydonia vulgaris Pers., drvo i voće slično jabuci; voće je žuto, pokriveno mahom i jako mirisno. — Postaje od grč. κυδωνία, dūna (drvo); pošto je grč. v ispallo (jamačno se prije promijenilo na τ ili ι), k pred d glasi g: gduña (koje vidi), pa je g otpalo, čim je postao ovaj oblik; gdje gdje se promjenilo g i d: dguña (u naše vrijeme: Padoh mi na ruku ko na trulu dguña. Nar. pjes. srem. 64. i u Bačkoj. B. Mušićki), a zatijem je d otpalo, vidi gñia. (oblici tkuña, tuña, kuña itd postaju od romanskijeh jezika, vidi kod ņih). — Oblik dūna dolazi od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (cydonium; cydonia' 235a; 'malum cotoneum' 465b; 'malus cotonea' 469a), u Stuličevu (malus cotonea; malum cotoneum'), u Vukovu (vidi gñia). a) voće. Dubrava zlatne dūne dava. M. Držić 68. Ove dūne i jabuko čuñnovate jesu moći. S. Bobačević 208. Jutroska me majka mila zlatnom dūnom zamitila. G. Palmotić 1, 239. Ljuběživa duña jesam, kã se sama tebi otrešam. J. Kavašin 511b. Svo su dūne sestre, a jabuke sestronice. (Z.) Poslov. danić. 119. U ruci joj žuta duña. Nar. pjes. vuk. 1, 66. Čim mirišu nedra tvoja? ili dūnom il' neranóm? 1, 407. Metnu mu se dūnom i jabukom. 1, 461. — metafirički, dojka. Djevičica golo tada van kazaše od njedri dūne. D. Zlatarić 49a. U nedra joj dūna zdri. Nar. pjes. vuk. 1, 287. — b) drvo. U sobi je (selo) puno ņiva i obilnijeh vinograda, krušak, jabuk, dūna, sliva. J. Palmotić 329. Ja usadih vitu jela, suproč jela žuta dūna. Nar. pjes. vuk. 1, 361. Dūna (= cydonia), bug. duña, duja, dul, češ. gđoule, polj. gđula, rus. дуня, мрусъ, хулу, дуля, cydonia Toura. B. Šulek, im. 78.

2. DUNĀ, vidi dūnia.

3. DUNĀ, *f.* ime žensko. — Od prije našega vremena i u Vukovu rječniku. Dūna. S. Novaković, pom. 62.

4. DUNĀ, *f.* ime ovci. F. Kurolae, dom. živ. 32. J. Bogdanović. i koci. J. Bogdanović.

DUNĀC, dūnica, *m.* vrsta vrlo velike dūne. — *Akc.* se mijenja u voc. dūñice, dūñici, i u gen. pl. dūñića. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Resavi, a iz ņega u Sulekovu imeniku

DUŃAČA, *f. a)* nekakva mala riba. — *u jed-noga pisca xviii vijeka*. Niti sparo ni duñiace niti male ribe lovim. M. Gazarović 100. — *b)* mjesto u Srbiji u okrugu poževačkom. Niva u Duñaći. Sr. nov. 1871. 135. — *c)* vidi Duñaća.

DUŃAČANIN, *m. čorjek iz Duñaća*. V. Arsen-njević. — *pl.* Duñaćani.

DUŃAK, *m. ime mjesta*. — *Radi postaña isporoči duñak*. *a)* Duñak, selo u hrvatskoj kra-jini u okrugu ogutinsko-slavonskom. Razdijel. kr. 9. — *b)* Duñak, Duñaća, u Srbiji. *aa)* u okrugu biogradskom. Duñak, mjesto, pola u ataru sela Fajinaca a pola u ataru sela Rakovice. Glasn. 19. 148—149. — *bb)* u okrugu kruševačkom. Niva u Duñaku. Sr. nov. 1872. 482.

DUŃALUK, *m. svijet, tur. dünjaluk, stvari ovoga svijeta*. — *U naše vrijeme*. Dali i sam ne vidiš da je turski zakon naj bolji na ovome duñaluku? Nar. prip. vrč. 88. Hvalila se kuća: divna ti sam, lijepa li sam, tvrda li ti sam! da mene nije, što bi svijet na ovome duñaluku? 194.

DUŃANIŠTE, *n. mjesto pod ņivama u Srbiji u okrugu jagodinskom*. Niva u Duñaništu. Sr. nov. 1874. 420.

DUŃARICA, *f. cotoneaster vulgaris Lindl., ņeka biljka*. J. Pančić, Šum. div. glasn. 30, 191. B. Sulek, in. 79.

DUŃAV, *adj. natik duii*. — *U Stulićevu rječ-niku* (mali cotonei odorem, colorem vel saporem habens?). — *slabo pouzdano*.

DUŃAVA, *f. ime kravi*. F. Kurelac, dom. živ. 24.

DUŃAVIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Šem. karlov. 1883. 73

DUŃEŠA, *f. ime orci*. J. Bogdanović.

DUŃEVAC, Duñevca, *m. selo u hrvatskoj kra-jini blizu Pazarišta*. Schem. segn. 1871. 42.

1. DUŃICA, *f. dem. duña*. *a)* s pravijem zna-čenem. — *u Vukovu rječniku s primjerom iz na-rodne pjesme*: Al' su duñice, al' su jabuke. — *b)* s osobitim prenesenijem značenem, medicago faleata L., ņeka biljka. B. Sulek, in. 79 (po Ž. Vukasoviću).

2. DUŃICA, *f. ime kravi*. F. Kurelac, dom. živ. 24. i orci. 32.

DUŃIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Šem. srb. 1882. 205.

DUŃIK, *m. mjesto gdje su duñice posađene*. — *U Stulićevu rječniku* (*hortus malis cotoneis vel cydoniis consitus*), u kojem ima s istim zna-čenem i duñište i duništvo.

DUŃIŠTE, *n. vidi duñik*.

DUŃIŠTVO, *vidi duñik*. — *sasma nepouzđano*.

DUŃITI, duñina, *impf.* reče se onom zamoru što se razliježe otkad prestane zvono zvoniti. Slovinae. 1881. 389.

DUŃIVATI, duñivati i duñivati, *impf.* 1. duñiti, a. — *U Betinu rječniku (samo praes. duñivam kod inf. duñiti, vidi 1. duñiti, a) i u Stulićevu (praes. duñivam kod duñiti, a inf. duñivati po sebi)*.

DUŃKOVAC, Duñkoveca, *m. selo u Međumurju (kujkarski)* Duñkovec. Schem. zagr. 1875. 142. V. Saljar 98.

DUŃOVINA, *f. drvo (vidi drvo, a) od duñe*. — *U Stulićevu rječniku*. — *slabo pouzdano*.

DUOV-, *vidi duhov-*.

DUPA, *interj.* dūpa, dūpa. dūpa! kad se ka-

zuje kako su se bili iz pušaka. *u Vukovu rječ-niku*.

DUPAC, dūpa, *m. udarac*. — *Od osnovne gla-gola dupiti nastavkom љь*. — *U Vukovu rječ-niku s dodatkom da se govori u Crnoj gori*.

DUPAL, *vidi dupao*.

DUPALO, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Šem. karlov. 1883. 73.

DUPAL, dūpa, *adj. vidi dupao*. — *U jednoga pisca xviii vijeku na jednom mjestu*. Godine su od mladosti glava zmije od bludnosti; al' i glave kad nestane, koprcat se ne pristane, dal' i repom svojim vrti do posljednjeg časa smrti. Pak još dupla briga nije gdje se takva zmija vije, bludnu otrov da udavi prije i čas neg zaglavi. dal' ņu mazi i uzteže da š ņom skupa u grob leže. V. Došen 90a.

DUPAN, dūpa, *adj. cavus, šupaļ, izduben*. — *Postaje od korijena dup (vidi kod dupja) nastavkom љь*. — *xiv i xvii vijeka u dva rukopisa pisana mijesanim jezikom, a između rječnika u Daničićevu (dupъъ) 3, 590. Dupъna rudina. Glasn. 15. 274 (1848?)*. Na dupni kamy. 304. Jako da vñiděť vь dубь, běše bo dубь оъь dупань. Stefanit. star. 2, 281. Na onomu že mēste běše dubъ visoki i dупанъ vь ņemže vьgnjez-daše se gavъranъ. 288.

DUPAO (dūpal), dūpa (dūpla), *adj. duplex, duplus, dvojak, dvostruk, lat. duplus*. — *Kod slov-kavaca u nom. sing. m. nominalnom i u acc. kad je jednak nominativu 1 može ostati ili se promijeniti na o: dūpao (po dubrovačkom govoru dūpō)*. — *Od xiii (?) vijeka, a između rječnika u Mikšijevu (duplo, dvostruko 'dupliciter'; duplo, to jest drugo toliko 'duplus' 91a; pancer dupao 'lorica bilik' 401a), u Betinu (dupla debit 'marcio, termica da ginoco, che suol vincere il doppio' 'geminata sponsio' 462b), u Stulićevu (dūpō, v. dvostruk), u Vukovu (dūplī s dodatkom da se govori u vojvodstvu*.

a. adj. Takoje v noći i škodu dupla. Zak. vinol. 59. Jure je prijal talanat dupal. Transit. 151a. To isto govornice od onihj dupljeh slova koja smo stavili. R. Gamašić A 4b. Po mjestijeh straže duple postavise. P. Bogašinović 26. U koga je glava utla, zaludu mu je bareta dupla. (D). Poslov. danić. 110. Duplu plaću sobom nos'te P. Vuletić 60. Lov tek prima, dupo dug ina. (Z). Poslov. danić. 57. Ni u ņoj tarife ni dupla jezika. M. Kuhačević 86. Ovi nadarji jesu niki dupli a niki prosti; dupli jesu oni . . . A. d. Costa 1, 211. Nezina kuća vraća duple darove mladoženji. V. Bogišić, zbor. 180. Dupla banovica, *vidi* duplica. *a)* na Braču. A. Ostojić.

b. adv. dūplo. Nakupe duplo veće, nego običaj jimalu. Bernardin 68 exod. 16, 5. Oću ņoj dati duplo. Korizm. 37a. Srce ņegovo duplo je slobodnije. Zborn. 75a. I vremena duplo veća tepio je boj J. Kavašin 351a. Kvit a duplo, nigdi te ne bilo! M. A. Rečković, sat. D 3a.

DUPCI, Dūbācā, *m. pl. zaslak u Srbiji u okrugu kruševačkom*. Dubci. K. Jovanović 125.

DUPČAC, dupčaca, *m. dem. dubak, dubac*. — *vidi dubaćac*. — *Postaje od osnovne dubk ili dubc nastavkom љь pred kojijem se k ili c mijenja na ě a za ovijem se sragda umēće a; b pred ě glasi p, ali se nalazi pisano*. — *S pravijem, općijem značenem samo u Stulićevu rječniku: dub-cac, (griješkom) dubčca, v. dubac*. — *A s osobitijem značenim dosta često, već od xv vijeka, isporodi dubaćac. Dupčac (prema lat. quercula), i. osiris (po rukopisu xv vijeka), linaria vulgaris*

Mill.; 2. teucro, camedrio (I. Kuzmić u *Dubrovcu* i *po rukopisima*), trisago (I. Kuzmić), teucroium chamaedrys L. (M. Vodopić u *Dubrovcu* i *Čas. čas. muz.* 1852. 2. 49), v. dubačac; 3. teucroium chamaepitys L. (I. Danilo). B. Šulek, im. 77. i s *pridjevima*. Dupčac gorki, gratiola officialis L. (po *rukopisu xviii vijeka*), gratiola officialis L., v. dubačac i dubčac vodeni. Dupčac lukovni, scordium, trisago palust. (u *rukopisu xviii vijeka*), teucroium scordium L. Dupčac mali, camedris, quercula, trisagris (u *rukop. xv vijeka*), (teucroium) chamaedrys L. (I. Danilo). Dupčac prvi (u *rukop. xviii vijeka*), v. dubčac mali Dupčac veliki, camepitys, aurga (I. Kuzmić), teucroium chamaepitys L., v. dubačac veliki. Dupčac vodeni, gratiola (I. Kuzmić u *Dubrovcu* i *po starijim rukopisima*), gratiola officialis L. (F. Petter. V. D. Lambl), v. dubačac veliki. 77. od xviii vijeka. Jedan dia dubčaca, camedrios. J. Vladimirović 15. Dubčac, zubatac, quercula, teucroium chamaedrys. Čas. čas. muž. 1852. 2. 49. Vodeni dupčac, božja milost, gratiola officialis 47. 63. Dupčac, teucroium montanum L. J. Pančić, flor. u okol. beogr. 210. Dupčac, vrsta trave, koja je dobra za prsi. M. Pavlinović.

DUPČANI, m. pl. ime mjesta. — xvi vijeka. Ivan Jakovčić z Dubčan. Mon. cronat. 153. (1501).

DUPČICA, f. vidi dubačac i dupčac. Dupčica, teucroium chamaedrys L. (po *rukopisu xviii vijeka* i *po V. D. Lamblu*). Dupčica babin, origanum vulgare L. (Lambl). Dupčica materina, thymus serpyllum L. (Lambl). B. Šulek, im. 77.

DUPČIĆ, m. dem. dubak ili dubac. — Postaje od osnove dubk ili dubc nastavkom ič, pred kojim se k ili c mijenja na č, a b pred ovijem glasi p, ali se nalazi pisano. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Mihaljinu (dubčić, kod dubac gdje naj prije dolazi, u Stuličevu (dubčić), u Vukovu (samo pl. dupčići s dodatkom da dolazi u ovijem riječima: Okolo dvora dupčići, a u knuću sinčići, koje u Grblju u sebi reče djevojka kad je svatovi uvode u knuć, da bi rađala mušku djecu, vidi Nar. posl. vuk. 237). Pokri brda osiu negov i dubčići negovi cedre božje. L. Terzić 305. i kao ime nekakvoj bilci. Dupčić, vrst biline (V. Sabjar u *Boci*), ina lističe kao dub (M. Sila i J. Volčić u *Istri*). B. Šulek, im. 77.

DUPČIĆI, m. pl. nekakvo cvijeće. Dubčići, vrst cvijeća (na *Cresu*). B. Šulek, im. 77.

DUPČOVAC, Dupčovec, m. mjesto pod npravama u Srbiji u okrugu vačevskom. Niva u Dupčoven. Sr. nov. 1861. 751.

1. DŪPE, dŭpá, f. pl. vidi 2. dŭpe. — U *Stuličevu rječniku*.

2. DŪPE, dŭpeta, n. podex, guzica. — isporodi 1. dŭpe. — Ake. s mijenja na plur. dŭpeta, dŭpeta, dŭpětina. — Postaje od osnove dŭp, vidi dŭpja. — Osnova dŭp s ocaokovjem značenjem može se reći da je praslavenska, isporodi češ. dŭpa, poľ. dŭpa, dŭp', u našem jeziku ne potvrđuje se prije našega vremena. Pa s' ndara s pete u dŭpeta. Nar. pjes. vuk. 3, 327.

DUPĚLEVO, n. ime mjestina u Srbiji u okrugu eravskom. (a) Ova planina (*Kukarica*) ima dva bila: ... drugo je na jngostoku i zove se „Divolov“ ili „Dupeljevo“. M. D. Milićević, kraľ. srb. 275. — b) napušteno arnautsko selo. 308.

DUPENCE, dupñeeta, n. dem. 2. dŭpe. — isporodi dupesce. — U *Vukovu rječniku*.

DŪPER, m. prezime. — U naše vrijeme u *Dubrovcu*. P. Budmani.

DŪPEŠCE, n. vidi dupence. — U *Vukovu rječniku*.

DŪPEŠKA, f. žensko čelade s debeljem dupetom. — isporodi dupesko. — U *Vukovu rječniku*.

DŪPEŠKO, m. čelade (muško ili žensko) s debeljem dupetom. — U naše vrijeme u *Lici*. J. Bogdanović.

DŪPĚTINE, f. pl. augm. 1. dŭpe. — U narodnoj pjesmi našega vremena. Zabetino, babetino! ko bi tebi skrojio sukiju na te tvoje dupetine? Nar. pjes. marj. 204.

DŪPIJA, f. zlatni novac, od prilike koliko dva dukata, tal. doppia. — isporodi dupla. — Od xviii vijeka, i u *Belinu rječniku* (nummus aureus* 278*) gdje naj prije dolazi. Neke zlatne dupije utiska mu po sred ruke. B. Zuzeri 15^b. Izvadi jednu dupiju, to jest dukat od dva dukata. F. Lastrici, ned. 73

DUPĚJAČANI, m. pl. ime mjesta. Dupijačano, selo crkve treskavačke: „Dupijača...“ (Glasn. 11, 130 god. 1336-1346). „Podi Dupijačani“ (Glasn. 13, 370). D. Daničić, rječ. 1, 318.

DUPĚJAČANSKI, adj. koji pripada selu Dupijačanima. Rěka dupijačanska. Glasn. 11, 132 (1336-1346). i u *Daničevu rječniku* (dupijačanskij).

DUPĚJER, vidi dubljer. — Na jednom mjestu xviii vijeka (može biti da je u stamparska pogreška). S užeženijem dupjerom. B. Kašić, por. 41.

DUPILA, f. selima sv. Nikole vražinskoga Guglavi i Kruševicama išla je meda u Kturylo na pšovrs me („medu“) Dupilu i među Kturylo! (Mon. serb. 26 god. 1234-1240). to je bez sumnje sadašnje selo Dupilo u Crmnici. D. Daničić, rječ. 1, 318.

DŪPILO, n. pleme i selo u Crnoj Gori u Crmnici. Glasn. 40, 19. 20. — Od prije našega vremena (vidi i Dupila) a između rječnika u *Vukovu* (pleme u Crmnici). Iskopu je nase i Bolovića i Dupilo i u Trgbi i Orahovo. Starine. 10, 22. (god.?).

DŪPIĻANIN, m. čorjek iz Dupila; plur. DŭpĻani. — Od xviii vijeka i u *Vukovu rječniku*. Vučka Nećusa, Stanišun Velestovca i Marka DupĻanina. Glasn. 17, 316. (1707). Knez Nikola i svi DupĻani. P. Petrović, gor. vijen. 112.

DŪPĪN, dupina, m. delphinus, pliskarica. — isporodi dupina, 2. duplin. — -n- stoji mješte negdašnjega lu. — Ake. kaku je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc: dŭpine, dŭpini. — Postaje od latinske ili romanste riječi, kod koje se el promijenilo na lu, a oro posljuje na n, a f se promijenilo na p. — Potvrđeno je od xvi vijeka, ali je svakako starije od druge polovice xiv vijeka (u kojoj se počine javljati u mješte starijega lu); između rječnika u *Vrančićevu* („delphin“) i *Bjelostjevcu*. I ti k meni na dupinu pridi s lirom. M. Vetranić 1, 12. Dupin č' u gori stat. M. Gazarović 24. Arijon gađec od dupina ribo morskog prenesen je po morju. P. Vitezović, kron. 15. Na polišu nije guslara sjeverskom, dupina, orla. J. Kavašini 171^b. i u naše vrijeme u *Dalmaciji*. P. Budmani.

DUPINA, f. vidi dupin. — U narodnoj pjesmi čakauskog našega vremena. Da bi ga dupine na škinah nosile. Nar. pjes. istr. 2, 119.

DUPINARA, f. mreža kojom se hvataju pliskavice (dupini), tal. delfinara. — isporodi dupinora. — U naše vrijeme oko *Dubrovcu*. L. Zore, rib. ark. 10, 362. 365.

DUPINŌRA, vidi dupinara. *Slovinac*. 1880. 389.

DÜPIOSKI, adj. koji pripada Dupilu. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Čuj, Nikola kneže Dupioski. P. Petrović, gor. vjrn. 98

1. **DÜPITI**, düpim, pf. uvariti, bubnuti. — U aor. 2 i 3 sing. drugi je slog dug: düpi. — Postaje od osnove interj. dupa nastavkom i. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.

2. **DUPITI**, dupim, impf. na jednom mjestu xv vijeka, može biti da znači: dupsti (od korijena od kojega je dupla). Lakomik s skuposti pineze ki kupe, kim ne bi svit dosti, vazda veće dupe. M. Marulić 117.

1. **DUPKA**, f. rupa, jama, isporodi dupla. — Na dva mjesta xvi (?) i xvii vijeka i u Stuličevu rječniku (griješkom dubka, 'forameu'). Iščets po gorahz zmi(j)nu dupku. Physiol. nov. star. 11, 197. Budući izvrtali križ i nēmili dubke (pisace je mislio da postaje od osnove glagola dupsti). P. B. Bakšić 119.

2. **DUPKA**, f. vidi dubać. — Od osnove dub glagola dupsti nastavkom ŕka; b pred k glasi p, ali se nalazi pisano. — Samo u rječnicima (u svijem pisano dubka) u Mikašinu (caelum, scalprum), u Belinu (scalprum acutum 650a), u Bjelostjenčevu (v. dleto), u Voltigijinu (scalpello pontato, bolino', grabstichel'), u Stuličevu (scalprum acutum).

DÜPKĀ, adv. erecte, kad što stoji (kao dub) tako da je dužina uz brdo okrenuta, isporodi u dubak (kod l. dubak, e aa). — Postaje od dub; b pred k glasi p. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku u kojem su prinjeri: Dijete stoji dupke. Namjesto vreuć dupke. i iz narodne pjesme: Dupke jelo iz gorice vaja.

DÜPKODJELATI, dupkodjelati, impf. djelati dupkom. — U Stuličevu rječniku: dubkodjelati, viriculo scalpere'. — nepouzdan.

DÜPKOM, vidi l. dubak, e) bb).

DÜPLA, f. vidi dupija. — Na dva mjesta xviii vijeka. Da je samo postaviti zlatnu duplu na konope. J. Kavačin 41a. Odma će dat meni dvi hiljade dupli iz Spañe. N. Patikuća 52.

DÜPLAJ, vidi Duplaj.

DÜPLANČIĆ, m. prezime. — U naše vrijeme. Schem. spal. 1862. 7.

DÜPLAŠE, n. djelo kojijem se dupla. — Stariji je oblik duplanje. — U Mikašinu rječniku (duplanje, zduplanje, geminatio, duplicatio), u Bjelostjenčevu, u Stuličevu.

DÜPLAŠ, duplaša, m. kon omalen čerst — Ake. koki je u gen. taki je u ostalijem padežima osim nom. sing. i voc.: düplášu, düplášu. — Postaje po svoj prilici od osnove adj. dupao. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Hrvatskoj.

DÜPLAŠAN, duplašna, adj. vidi dupao. — Samo oblik duplašno (n. ili adv.?) na jednom mjestu xviii vijeka. To od nas da duplašno uzme gospodin general. Glasn. in. 3. (1707).

DÜPLATI, düplām, pf. dupciare, udvojiti, podstroučiti. — impf.: duplavati. — Ake. sc mijra u praes. 1 i 2 plur.: düplāmo, düplāte, u aor. 2 i 3 sing. düplā, u part. praet. pass. düplān, düplāt. — Postoje od dupl osnove adj. dupao prema tal. doppiare. — Od xvi vijeka (ali vidi i duplavati koje ne može biti starije) u između rječnika u Mikašinu, u Bjelostjenčevu, u Stuličevu. Čistoća će se moja duplat i množiti. B. Gradić, djev. 49. Dan je ņemu za sved iz-

gubjen, noć duplana, sunce tmasto, živ je u grebu. B. Zuzeri 198b. Duplat će se i troduplat ova godišta. 275a. i u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

DÜPLÁVATI, düplāvām, impf. duplati. — Ake. koki je u inf. taki je u praes. 3 pl. düplāvājū, u svemu aor. düplāvāt, u ger. praes. düplāvājūci, u ger. praet. düplāvāvši, u part. praet. act. düplāvāo. — Od xvi vijeka a između rječnika u Stuličevu. Nemoj duplavati riječi govoreći. Zborn. 21a. Salac i vesljeo duplavahu. 103a. i u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

DÜPLER, vidi duplijer. — U jednoga pisca čakavca xvi vijeka. Biše vsakomu dan jedan dupler goruč. Mirakuli. 52.

DÜPLICA, f. postaje od dupao (dupl) nastavkom ica. a) novac s otijem značenjem dolazi tri puta u statutu poľkom; po trećem primjeru čini se da riječi veće od dva tolora (talira?), po čemu će biti zlatni novac, možebiti dem. dupla. I jošće Poljica priznakošice od živine velike, ako bi tko hote ugionio u vinograd u noć, plaća duplicu; ako li se neće usvistiti, tadaj jednomu nšici repa. Stat. poľ ark. 5, 267. Ako bi Poľčanin ukreo indu ne budući u razmirju, ima platiti duplicu. 282. Koji katnar ne dojde na zbor budući avizan, da plati za svaki put tolora dva, koji li bi se ne kuntenta, da plati duplicu. 313. (1561). — u naše vrijeme na Braču znači srebri novac koji vrijedi 20 novčića (dupla šestica, dupla banovica, dupla desetnica). A. Ostojić. — b) deostruka odijelo. — na jednom mjestu xvi vijeka. Jere su svi kućani ņije obućeni duplicami. Bernardin (1586). 103a. prov. 31, 21. — c) deostruka dobit kod igre. — u Belinu rječniku (duplica, dupla dobit, marcio, termine da ginoco, che suol vincere il doppio', geminata sponso' 462b) u Stuličevu. — d) vidi dvoციјевка. — u naše vrijeme u gorajoj krajini (V. Arsenijević) i na Braču (A. Ostojić). — e) m. prezime. — u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

DÜPLIĆ, m. prezime. — xvi vijeka. Matko Duplić. Mon. croat. 186. (1504). 218. (1526).

DÜPLIJER, duplijera, m. vidi dublijer. — isporodi duplir i dupler. — U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

1. **DÜPLIN**, vidi dupin. — Samo u Mikašinu rječniku i u Stuličevu.

2. **DÜPLIN**, duplina, m. bora na lapacima (buragu). — Postaje od dupao. — U naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

1. **DÜPLINA**, f. vidi Dupla. — U rukopisu xvii vijeka pisanom mješanim jezikom. — Po svoj prilici treba čitati duplina. V. in duplynu vniidoh. Stefanit star. 2. 291. Myšl vniidē vs duplinu. 293.

2. **DÜPLINA**, f. dvoćilnost, lažirost. — Natičeno od dupao po tal. doppezza, dvoćilnost. — U jednoga pisca xvii vijeka. Dlopravnik bneški drugim stare ki nevire i dupline sve raztiro. J. Kavačin 164a.

DÜPLIR, duplira, m. vidi dublijer. — isporodi duplijer, dupler, duplir. — Od xv vijeka a između rječnika u Mikašinu i u Vukovu (s dodatkom da se govori u Srijemu). Stahu bili dupliri. M. Marulić 61. Najdoše da mu gorahu dva duplira pri glavi. Mirakuli. 61. Udmnušvi veće krat i svijego i duplire. B. Kašić, in. 104. V dva duplira vazlar pred bogom svetleća se. F. Glavinčić, svitl. 132. Ni sunce ni dupliri. P. Radović, ist. 21. Djaci, koji nose duplire ua uz-

dignutje od s. hostije. M. Bijanković 47. Svu noć do rasvita dupliri gorahu. Oliva. 13. S dvama dupliri užeženi. J. Banovac, pred 31. Ljubav božja držeći duplir plamenom čisto bilnu milo gorući. A. Kanižlić, uzr. 251. Primiše li građani s svitlaci i dupliri E. Pavić, ogl. 377. Čirake ili duplire nositi u vrime službe crkvene. I. Velikanović, upit. 3, 176. I na vesela, gdi se pripravljaju smrtina postaja prid zrakom od duplira neznojno čistoći. D. Rapić 163. Ti, Mare, vzami duplir od cekina. Nar. pjes. istr. 2, 16. — *Što se neka globa u Srbiji zvala duplir, to ne može biti ova ista riječ, nego janučevo po sebi postaje od dupao.* Već za vlade kneza Miloša nastajevala je državna vlast da kmetovi velike krivice (za krađu stoke sitno i krupne, za polare i za ubistva) šaju okružnom sudu gde su osuđivani da tpe boj (do 50 udaraca), zatvor, i da plate oštetu onome koga su oštetili, a koliko plate štete, toliko su davali i globe u državnu kasu. I ova se globa zvala „duplir“ (Mlava). M. D. Miličević, opst. 22.

DUPLITNI, adj. dupao? — U jednom spomeniku xviii vijeka. Jedan duplitni dobro gospočk' poplom. Starine. 11, 118. (1678).

DUPLJO, n. vidi dupja. — U *Ijelostjenčevu rječniku* (kod dupje).

DUPLÓNKA, f. dvočijerka, vidi duplica, d). — U *naše vrijeme u Bačkoj* (V. Arsenjčević) i u *Hrvatskoj u Zagorju i Prigorju* (E. Hečoić).

DUPLOVÁN, adj. vidi dupao. — U *Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u vajejedstev i s primjerima*: „Imam duplovani platu“. On je dupli gazda, ima svaki dan duplovani ručak“.

DUPLJA, f. rupu u drvetu, u stablu. — *ispoređi dupje.* — *Postaje od korijena dup, isporoči lit dubus, šajpal i dubok, danba, dubodolnina, pečina, i got. dupas, striem, tiuf, novoviem, tiet, dubok.* — *Riječ je stara a možbiti i prastarenska, isporoči stloc. dupja, češ. dupě.* — U našem se jeziku jačla od xvi vijeka, a između rječnika u *Stulčevu* („*avum*“ s dodatkom da je uzeto iz ruskoga) i u *Vukovu* (rupa u drvetu gdje se mogu leći tice ili čele). Gdi je rajska taj sjenca u duplah skrovena. M. Vetranić 1, 100. Najdoh gdi je dupja u stabru od hrasta 2, 123. Da se prid iu vuče hrpa. dupje svoje da natrpa. V. Došen 219b. Kakva dupja onake i čele izbjecu. Nar. posl. vuk. 124. Kad je dupja puna meda. Vuk. poslov. 246.

DUPLJAJ, m. selo u Srbiji u okrugu valčeskom K. Jovanović 101. — *Biće isto koje se pominje prije našega eremena.* Dupljaj („Dupljaj“). S Novaković, poin. 132.

DUPLJAJA, f. selo u Banatu. V. Arsenjčević. DUPLJAN, m. lud, salud čorjek. — *Postaje od osnove supst. dupja.* — U *naše vrijeme.* Kaže se onome koji je luckast ili svakome u šali: „Baš si pravi dupljan“. L. Lazarević.

DUPLJANI, m. pl. imc selma u Srbiji. a) u okrugu krajinskom K. Jovanović 122. — b) u okrugu niškom. Dupljane. M. D. Miličević, kraj. srb. 123. — c) u okrugu vrašskom. M. D. Miličević, kraj. srb. 302.

DUPLJAŠ, dupjaša, m. columba oenas L. *crsta globuša* zv. gnejzdi u dupljama. — *Akc. kako je u gen. taki je u ostaljem padežima osim num. sing. i roc.:* dupjašu, dupjaši. — U *naše vrijeme* i u *Vukovu rječniku* (dupjaš, t. j. golub „he bolztanbe, locktanbe“, columba lignorum Linn.; cf. golub). Kažu da govori golub dupjaš u pro-

loće: Sij luk, sij luk, sij luk! Vuk, posl. 281. Dupjaš, columba oenas L. J. Paučić, pte. 51.

1. DÚPLJE, n. vidi dupja. — *Stara je riječ, isporođi stloc. dupje.* — *Između rječnika u Ije lostjenčevu* (dupje, dupjo „foramen proprio arboris“). Meda platanice po dupjih svul stoje... U dupjih leže ježi. M. Vetranić 2, 280. Zvjahlu u vrtna od kamena i duplje od drvja. M. Radnić 61p. Sovo, iz dupja ti jest na svitlost ići. A. Kanižlić, rož. 7. Da ni dupje vrno nije, čuk iz kog se takvi vije. V. Došen 32b. Af iz dupja tanka puška pnea. Pjev. ern. 21p. Pa umije i „satine nači, iz bukova dupja hrugova. Osvetu. 2, 36.

2. DÚPLJE, dúpjálá, f. pl. vidi 1. dupje. — U *naše vrijeme.* Ko bi tebi krojo sukno na te tvoje gadno dupje? Nar. pjes. kras. 1, 130.

DUPLIR, m. vidi duplir. — U *naše vrijeme kod ugarskih Hrvata.* Onla te se va erikvi vri dupliri ugašt. Jačko. 3.

DUPNIČKI, adj. koji pripada mjestu Dupniku (?). — *Sa starijim oblikom dupničeskij u rukopisu xiv vijeka.* „Dupničeskij“, planinama katuna Dragojevača išla je meda „na vrhu dupničeskij“ (Glasn 15, 301 god. 1318?). D. Daničić, rječ. 3, 590.

DUPŌR, m. prezime. — U *naše vrijeme.* J. Bogdanović. Sem. karlov. 1883. 73.

DÚPORE, u *zagovca* i u *Vukovu rječniku*, vidi dekače.

DÚPOVAČA brdo u Bjeloparčima. V. Lešević.

DÚPSKI, adj. a) koji pripada dubu, dubocina. — u *jednoga pisca xvii vijeka.* Primišlav se za tim pazi u kaciği dubstkih korá. 1. Gundulić 427. — b) koji pripada mjestu Dubu. aa) u Srbiji. Dupska (opština). K. Jovanović 163. bb) u Bosni. Na Dupsko polje na kojemu Dupski lan leži. Glasn. 21, 353.

DÚPSTI, dúbém, impf. *evare, vadeti iz čeg i činiti da u onome postane supje, jama, rupa.* — -n- stoji mjesto *neglašnoga h;* korijen i osnova je drab; b pred s u inf glasi p, ali se nalazi pisano. — *Akc. se mijenja u aor 2 i 3 sing. dube, u part. praet. act. m. sing. dúbao (ali dúbla, dúblo, dúbli itd.).* — *Osnova je stara, u korijen prastaranski, isporođi stloc. praes. dúbá (inf. dlésti?); nocostor. d-lbem, d-lbšti, ras. двубать, двубати, češ. dlubati, dloubati, dlabati, pol. dhubać, i u germanskijem jezicima: engleski. dolfan, stviem. dölban, srednjen. d-lbes.* — *Is se stariji oblik drži na otoku Krka: inf. d-lbšti, praes. d-lbem. (na otoku Lastova: dopsti, dolbem. P. Budmani) — Na jednom mjestu xvii vijeka ima inf. dusti; to bi mogao biti stariji oblik (koji bi postao od starijega dlésti), ako nije sam pisac tu riječ načinio radi slika: Svaka potdusti repom oko vrata, osvorit čeljusti puii smradna blata. D. Baraković, vil. 61. — I, meda rječnika u Vrančevu (dubsti „*avare; forate; duben, foratus*“), u Mikaliju (dubsta, izdubsti „*odio, confolio, ex-avo; dubsti oko žitum. folio*“), u Bolnu (dubsti „*avaj? 391a; jecavaj? 651a; alte defolere 17a*“), u Bjelostjenicu (dubem, dubsti), u Jambresčevu (dubem), u Valtijinu (dubom kod dubiti), u Stulčevu (dub-ti), u Vukova. — U Dubrovcniku kaže se grješkom u infinitivu dupstiti, dupstiti, vidi P. Budmani, dubr. dij. rad. 65, 175. i to od prošloga vijeka „dubstit. N. Marčič 109.*

a. *aktivno.* a) u pravom smislu. aa) *objekat je ono iz čega se radi, tako se može pomisliti da je, i kad nije izrečen objekat* Prasad poluču

podrijeva i dube. M. Vetranić 1, 455. Da ljudi sad hoda dubući pod gere ter zlato nahode. N. Najeskić 1, 313. Kopa, dube, ore. D. Baraković, vil. 41. Prije od ljudi sej Dubrave koraj se je rib'o u moru; svačije su sad zabave kamenitu dubsti goru. I. Gundulić 143. Melka a suza stijenu dube. J. Kavañin 408. Dube zemlju lav srditi. N. Marč 109. Kako mene miši dube. V. Vrećvić, igr. 35. — *što postaje avakovijem dubućem, može se kazati sustantivom u ace. s prijedlogom u ili na. H' ju dube u stupe. J. S. Reljković 292. Dubsti na potoke im modun canalis terram effodere!* J. Stulli, rječ. 1, 151^a. — *metaforički. Crv ki srce dube i hara. P. Kanavelić, iv. 58. — bb) objekt je šupje (jama, rupa itd.) što postaje dubućem. Ako vidiš (u snu) da puč dubeš ali da se u n' ukiduješ, toj prilikuje psosti. Zborn. 137^a. Svak jamu sam dabi. M. Vetranić 2, 363. Mnogi su pak od njih, tja doći duboke ki dube na pospih jame ter potoke. H. Lunić 272. Uz rijeku puč dubsti. (D). Poslov. danić. 148. Dubite i kopajte jame iiti bunare. And. Kačić, kor. 252. Da se vrag rodi ili umre na kraj svijeta, mene dopane da nu napravjam kolijevku i dubem rupu. S. Lušića, prip. 237. amo spada i oro: Niki žlice niki kutliće dubući. P. Zoranić 18^b. — u prenesenom smislu (metaforički) dupsti kome jamu (da u nu upadne) ili grob znači: raditi mu na štetu, nu propast (osobito potajno). Jamu mi surt dube, umiru ja s prave. N. Najeskić 1, 186. Vidjet ćeš naj većna gdi se dva uzjube, a jamu za plećma drug drugu pak dube. I, 324. Saul i negovi dvornici dubli su jamu Davidu. I. Đorđić, salt. 18. Dube sebi greb (jamu). (Z). Dube sebi jamu tko je družijem koja. (Z). Poslov. danić. 20. Izdajnik dube jamu da me utisne. A Kalić 275. — cc) objekt je ono što se vadi. Dubem oči, excludo, erro oculos, effodio oculos! I. Bjelostjenac, rječ. 2, 88^a. Kopajući i dubući kamen namiri se na veliko blago. A. Kanžilić, utoč. 132. — b) u prenesenom smislu. aa) duboko razmišljati, duboko se zamišljati. Petar dubuć onu riječ izučenu. S. Rosa 117^b. Dubsti razmišljanjem i spoznati ljubav goruću. I. M. Matei 27. — bb) nućiti, isporodi kod kopati. Ti ženo, koju ob dan i ob noć dube miso za sjat u napravah. B. Zuzeri 4^b. — b. sa se, reflektivno, dubući ulazići duboko u što. Tijem se prije dabi u zemlju svaki nas. M. Vetranić 2, 345.*

DUPŠTICA, f. 'Dubšćica', međa je Dinićinu isla, delom, kako upada u Dubšćicu u reku (Glasn. 15, 275 god. 1348?) Đ. Daničić, rječ. 3, 590.

DUR, interj. siste gradum! stani! turs. dur. — isporodi 2. dura. — Od xviii vijeka i u Vukovu rječniku. Af on vika: 'Pardon, heur van Pandur' nut belaja, moli pardon, dur, dur. I. Zaničić 31. Dur, dozate, šćeta te odnijela Nar. pjes. juk. 586. Dur, delijo, keña poželio! Nar. pjes. stojad. 1, 30. Dok devojka, dur devojka: kad nevjesta, baš ni s mjesta. Nar. posl. vuk. 63. Reći magaretu: dur katuro novaca. Nar. prip. bos. 1, 141. — Nejasno u zagovoci: Dur ga mazi, dur ga gladi, ono se toprići. (misli se sveća, kad se pravi med rukama). Nar. zag. nov. 200.

1. DURA, f. ime žensko. — Prije našega vremena. Dura. S. Novaković, pom. 62.

2. DURA, vid. dur. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku Dura vranbe, pust mi ostanno! Pjev. crn. 159^b. Dura, dura, oče kaludere! Nar. pjes. juk. 67. Dura šaro, dura dobro moje! Nar.

pjes. stojad. 1, 11. Dura babina kobila! Nar. prip. vuk. 29.

DURAC, m. Dyrhachium, Druć, tal. Durazzo. — U jednoga pisca čakaveca xvi vijeka, u između rječnika u Mikićimu. Jegda pride u Durac. Š. Kožičić 48^a.

DURACA, f. u Vukovu rječniku: što dugo traje, n. p. raša 'dauerhaft' firmus' s dodatkom da se govori u Crnoj Gori. — Od osnoce glagola durati.

DURACA, f. ajuga pyramidatis L., nieka biljka Duraća, rus. дураса (= vaccinium ulig.), ajuga pyramid. L. (P. Kaličeva u Gospiću). B. Sulek, im. 79.

DURAD, m. ime muško (Durad?). Na sveti Durad. Mon. croat. 7. (1275 prepis. 1546).

DURAJLJIA, m. prezime. — U naše vrijeme. Šem. karlov. 1883. 73.

1. DURÁK, duráka, m. ludak. — U jednoga pisca xviii vijeka koji je jamačno tu riječ iz ruskoga uzeo. Ja bijedni durak ni reći ne znam. D. Obradović, živ. 107. ali u naše vrijeme dolazi sa sličnijem značenjem kod kartača u Hrvatskoj: Durak, ime igri na karte. svaki igrač ima svoj adut, tko konačno ne može nadjačati kartama i svojim adutima taj je 'durak', za kazan dobije na glavu kakav znak čemu se društvo smije, ili ako ne to, onda ga onaj tko je zadni s njime igrao toliko puti ispod nosa kartom klopi, koliko to dosudi onaj koji je prvi u igri odigrao. U Prigorju i Zagorju. F. Hefele.

2. DURAK, m. tursko ime muško. — U dva pisca xviii i xviii vijeka. Hiba Mehmeta, a Duraka zgodi puška. I. Gundulić 524. Rušten, Mustaj, Durak bezi. J. Kavañin 285^a.

3. DURAK, m. ostati na duraku, ne pomaknuti se, ostati (istaknuto rečom silom), tur. durak, stajanje. — U naše vrijeme. Ali otaše na duraku, da obrañenu zemlju po svoju ureduju. M. Pavlinović, razl. spis. 120. Ipak mi smo ostali na duraku. 298.

4. DURAK, m. nadimak čovjeku odlučitu i postojanu. M. Pavlinović. — Biće po predašnjemu.

DURAKOVA STIJENA, f. mjesto u Srbiji na granici podrinskoga i užičkoga okruga. Durakova Stena. M. Đ. Miličević, srb. 518.

DURAKOVIĆ, m. prezime. — Od xviii vijeka. Starine. 12, 2. (1694). Šem. karlov. 1883. 73.

DURAKOVIĆ, m. pl seto u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 11.

1. DURAN, durna, adj. vid. durjiv. — U Vukovu rječniku.

2. DURAN, m. prezime. — U naše vrijeme. Šem. karlov. 1883. 73.

DURANCIJA, f. ersta breskve, glodca, lat. (persicum) duracinum (možebiti preko maj. duránczi). — isporodi durancija. — U Bjelostjenčevu rječniku.

DURANCLJIA, vid. durancija. Đ. Popović, tur. reč. glasn. 59, 78.

DURÁNE (dūrāne), n. djelo kojijem se dura. — Stariji je oblik duranje. — Između rječnika u Vukovu (dūrāne 'das ausdauernd' 'patientia, duratio', cf. trpjenje) Maslina je prilika od vječnosti radi duga duranja. S. Margitić, fal. 25. (Vječnost) u duranju tja donde dohodi, doklen se bog važda živ nahodi. L. Lužuski, pism. 57. Promisli duranje vremena od vikovičnosti. M. Zoričić, osm. 67. Ali voćkam tko duranje gleda. J. S. Reljković 271. Duranje bolesti. A. Tomiković, živ. 226.

DURĀŠAN, dūrāšna, *adj.* držec (o kožu, mornčetu). — *Od osnove glogota durati.* — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Srijemu.*

DURAT, *vuli* dorat. — *U narodnoj pjesmi xvii vijeka s takovim oblikom kao da je udjektir.* On junak go biše na duratom jednom? Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 16. (1663).

DURAT-BEGOV DŌ, Dūrat-begova dōla, m. selo u Bosni blizu Skoplja. T. Kovačević, op. 31. Schem. bosn. 1864. 49.

DURATI (dūrati), dūrām (dūrām), *impf. lat. ili tal.* durare. — *Akc. se mijenja kod praes. dūrām u 1 i 2 pl.: durāmo, durāte, i u aor. 2 i 3 pl. dūrā.* — *Pouzdamo od xvi vijeka, a između rječnika u Mikulju (duramo, permanceo, perduro), u Bjelostjancu (duram, trpiam, obstajem, duro, perduro, permanceo), u Vukovu (dūrati, ausdaenem', duro' cf. trpeti). i) trajati nopće.* Apelacijom ima durat do dan 8. Stat. kr. ark. 2, 291. Oče durati do suda. Korizm. 19^a. Stvar stvorena uvijek ne dura. Zborn. 146^b. Još ti dura sinoćno vino. M. Držić 175. Za što će durati dokle bog bude bog. I. Držić 39. Koliko ti grijehi može durati. V. Andrijašević, put. 316. Dokle svit bude durati. I. Ančić, vrat. 123. Postavljajući utanje svoje u stvari zemaljske i u lažljiva bogastva, koja ne mogu durati s nami u vike. P. Posilović, nasl. 21^b. Manje duram dubrovačka pjena neg dobra baeva vina. (D). Poslov. danij. 59. I ti zakon stanoviti ima durat tja do vika. S. Margitić, isp. 198. Zato ja dokle godir ova nemoh bude durati, običem ti se podnit ju dobrovoljno s ustrpjenjem. L. Terzić 4. Zato hoće gñivna božja pravda da im nuka bude durat vazla. L. Ćubuški, pism. 63. Jesi li vidio, kad plaho kiša dođe, da za malo dura, i brzo se osuši? J. Banovae, razg. 33. Bolest koja za dugo dura. J. Filipović 3, 335^a. Ne da ga odma umoriše, nego da mu nuka dura i tišti za dugo ispekoše ga pčlako. F. Lastrić, of. 352. Zakon dakle prvi počeo od Adama, i dura do Mojsije. L. Vladimirović 30. Ja priksinoć kupih za poturn, pak ne dura ni za jednu uru. M. A. Reljković, sat. DŠa. Vrime ućena dura četiri godine. A. T. Blagojević, klin. 31. Žuč mu ni durala. M. Kulačević 75. Pak dokle će taj običaj durati. D. Obradović, živ. 66. Evo ti naslađene ženidbe, kako malo dura i malo jest ugodno. D. Rapić 88. Dokle dura nek dura. J. S. Reljković 384. Po prvoy uri imamo razumiti ono vrime koje je duralo od Adama tja do Noo parijarke. B. Leaković, gov. 57. Nije zločinac za dugo durao. A. Tomiković, živ. 21. Lako bi se dalo žerat, da bi mošća htila durat. Jačke. 241. Dok je duralo mesu. Nar. prip. bos. 1, 21. — b) *az trajanje ističe se da onaj koji traje trpi kakvo zlo s čega je trajanje teže. s orakovijem značenim može biti i prelazni glogol, a objekat je ono što se trpi.* Ki ne dura u trudu. Transit. 66. Ne mogu durati od žeje, od glada. I. Zanotti, skaz. 24. Lika će nemoći najbi ne umise, ne more ju veće kraljeva durati, ni se već s tolikom nemoću rvati. Oliva. 26. Kad koji vaš oglahtni, ili je žedan, durat ne more, već hoće da se pokripi. J. Banovae, razg. 101. Konji tak dugo kao volovi ne duraju. I. Jablanić 112. — *u naše vrijeme riječ se čuje s ovijem značenim ne samo po zapadnijem krajevima, i ima i drugi akcentat: dūrati (vidi u Vukovu rječniku).* Od zulumata durat ne možemo. Nar. pjes. vuk 1, 380. Već ovako durat' ne možemo 4, 136. Mi ćemo se oprijet prelazu i možemo tri durati dana. Osvetn. 7, 17.

DURĀTŌVCI, Dūratovčić, m. pl. selo u Bosni u okrugu bašotučkom. Statist. bosn. 33.

DURĀTOVIĆ, m. prezime. — *U naše vrijeme.* Pašovića i Duratovića. Nar. pjes. vuk. 5, 386.

DURĀBABIĆI, m. pl. zaselak selu Odvorcima u hrvatskoj krajini. V. Sabjar 98.

DURĀBAK, m. kaže se u šadi kad se neće da se odgovori na kakro pitanje, n. p. „Šta je to?“ (Durbak). *I mati kaže djetetu: „Hoćeš durbaka?“ tur. dur-bak, stani i gledaj!* — *U Vukovu rječniku.* — *I kao muški nadimak, vidi kod Durbakove šljive.*

DURĀKOVE ŠLJIVE, f. pl. prazno malo mjesto u sred sela Beloga Potoka (u Srbiji u okrugu biogradskom u viračarskom srežu) Neki Petar, kojega su prozvali tako što je bio krupan, sašio ondje šljive, pa se odonda prozvalo to mjesto tako. Glasn. 19, 149.

DURĀBJATI, durbijam, *impf.* suklati „Dnu durbija kroz prozor“. M. Pavlinović.

DURĀBIN, durbina, m. telescopium, sprava kroz koju kad se gleda, čini se da je bliže ono što je daleko; sastoji se iz cijevi što sa joj na krajima stakla kroz koja se gleda; cijev je obično od riše komada koji se mogu jedan u drugi učvrstiti i izvlačiti tako da se cijela sprava produlji i skрати po volji, pers. tur. durbin (pers. dur-bin, koji daleko vidi). — *Akc. kako je u gen. tuki je u ostalijem padžzima, osim nom. i acc. sing., i roc.: dūrbinie, dūrbinii.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Karo durbin na oko turio. Nar. pjes. vuk. 2, 230. Pa razvija smrali durbina. 2, 602. On izvadi durbin od bijura, pa ga izvi na dvanaest kata 3, 143. Durbin savi, u čedra ga stavi. 3, 144. Pa izvadi zlačena durbina. 3, 202. On dofači tankoga durbina. 4, 53. Na durbin je poje pregledao. 4, 54. Ne bi l' vojsku na durbin poznao. 4, 251. Vi gleslajte dobro po durbinu. 4, 304. A ti uzmi srbali durbina. 1, 153. Dajte meni srebrene durbine. Nar. pjes. kras 1, 112.

DURBINKA, f. igra. — *U Srbiji u okrugu niškom.* M. D. Miličević, kraj. serb. 132.

DURĀLA, f. ime krari. I. Pavlović.

DURĀNE, n. djelo kojijem se ko duri (vidi 1. duriti se). — *U Vukovu rječniku.*

DURI, m. pl. selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 13.

DURĀČIĆ, m. prezime. — *xvi vijeka.* Luku Durčića. Mon. croat. 188. (1591).

DURĀČIĆI, m. pl. zaselak u Kremeninut (u Srbiji u okrugu užičkom) 4. V. Stojanović.

DURĀČIĆ, m. pl. ime mjestina. a) *seoce u Bosni u okrugu zvrničkom* Statist. bosn. 99. b) *seoce u Hercegovini u kotaru fućanskom.* 109.

DURĀNAC, Dūrinea, m. potok u selu Vukovi u okrugu vačevskom u Srbiji. I. Pavlović.

1. **DURITI SE**, dūrīm se, *impf.* sditi se; *namiti se od jada.* U Vukovu rječniku: aufbrausen', oxcalescere', cf. buriti se.

2. **DURITI SE**, dūri se, *impf.* pigvare, gaditi se. — *U naše vrijeme u Firoritci.* T. Marčić.

DURKOVIĆ, m. prezime. U naše vrijeme. U Duboko Durković Vučini. Ogled. sr. 119.

DURLIBANA, f. svatovska narodna muzika. Nar. prip. rev. 223. — *vidi dambuhana.*

DURLINCI, Dūrlineci, m. pl. selo u Hrvatskoj u podžupaniji karlovačkoj. Pregled. 27.

DURLO, m. ime maško. — *U narodnoj pjesmi*

našegu vremena. A Durlo im Barloviću viče. Nar. pjes. vuk. 4, 422.

DURĀIV, *adj.* koji se duri. — *Od xviii vijeka i u Vukovu rječniku* (aufbrausend' ‚fervidus‘, ef. durnovit, durau). On se ukazuje mio i ljubežliv, nit u sreću da je, pokazuje, durjiv. A. J. Knežević 108.

DURMA, *adv.* continenter, jednako, sve jednako, tur. durma, ne stoj! — *Od xviii vijeka i u Vukovu rječniku*. Jer ga crv muči, koji ga durma koje. A. J. Knežević 126. On svojim ustima sve durma micaše. 139. Kada pak on durma kuceaš, ugledaše, da je on isti. E. Pavić, ogl. 657. Po dnevnu sve durma ždere. I. Jablanci 151.

DURMADAN, *adv.* neprestano, tur. durmadan. — *ispoređi durma*. — *U naše vrijeme u Bosni*. D. Popović, tur. reč. glas. 59, 78.

DURMAKOVIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Iz sela Petlovače Petar Durmaković. Glas. u, 1, 38. (1898).

DURMAN, *m.* čekakva otrovna bilka. Durman, rus. дурманъ (= hyoscyamus, datura stramonium, atroja), češ. durman (= datura stram.), cicutu L. (O. Vujić: u Bosni). B. Šulek, im. 79. i u *Staličevu rječniku* (v. evolina, sviñavez s dodatkom da je učeš iz ruskoga).

DURMIŠ, *m.* tursko ime muško. — *U naše vrijeme, samo s imenima bog i aga, te se ne miješa po padežima*. Durmiš-bega brata sjetovase. Nar. pjes. vuk. 3, 451. Pije vino silan Durmiš-ago. Pjev. crn. 46a. — *I kao ime njestu*: Durmiš-beg je za vremena Turaka bila mahala u Vraću. M. D. Miličević, kraj. srb. 300.

DURMITOR, *m.* ime njestina. a) brdo u Crnoj Gori. — *u naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Durmitore visoka planina! Nar. pjes. vuk. 1, 47. Pirlitoru prema Durmitoru 2, 104. Ništa nemaš lijepo videti već bijelo brdo Durmitora okičeno ledom i snijegom usred leta kao usred zime. 2, 105. Gdjejoji pripovijedaju da se u Hercegovini govori za Durmitor da je ‚nebeska soha‘, t. j. da je tako visok da nebo drži. Vuk, rječ. 1 f6a. Durmitor, naj viša planina, iznosi 7—8000 pariških nogu. F. Jukić, zemljop. 2. — b) njesto u Srbiji u okrugu krajevčevčkom. Niva u Durmitoru. Sr. nov. 1865. 572.

DURNIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Nar. pjes. petr. 1, 357 (među predbrojnicima).

DURNOST, *f.* uprav stane onoga koji je ducan, ali u jednino primjeru (u narodnoj pjesmi našega vremena kod ugarskih Hrvata) kao da znači žalost. Va zenjić ču ležat prez vsake durnosti, ar na svitu niman nijedne radosti. Jačko. 95.

DURNŌVIT, *adj.* vidi durjiv i drnovit. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku* (vide drnovit). Kļusina je onaj durnovita. Nar. pjes. vuk. 2, 590. Durnovit, onaj koji se rado duri; obično se kaže kojim. I. Pavlović.

DURNUTI, *durnŏn, pf.* gurnuti, turnuti, vidi i darnuti, drnuti. — *Na jednom njestu u piscu Slavonca xv vijeka*. Fakija jedan drugoga rukom ta i durne, govoreći: ‚Gledaj onoga bogomojca‘! D. Rapić 382.

DURNUTI SE, *durnŏn se, pf.* vidi drnuti se. *U Vukovu rječniku*.

DURO, *w.* tursko ime muško, možebiti hyp. 2. Durak. *U naše vrijeme*. Na torinu Đura Frinovića. Nar. pjes. vuk. 1, 421. Kñigu piše Hađi-Musić Đuro. Pjev. crn. 36a. Kano što je

Hađimanić Đuro. 240b. Kñigu piše Hađimanić Đuro. Oglad. sr. 74.

DUROVĀTATI, *durŏvĕtām, impf.* vagari, tumarati. — *Ake kaki je u inf. tuki je u praes.* 3 pl. durŏvĕtājŭ, u aor. durŏvĕtāt, u ger. praes. durŏvĕtājŭti, u ger. praet. durŏvĕtāvŭsi, u part. praet. act. durŏvĕtāt; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes. — *Od xviii vijeka u Dubrovniku, a između rječnika u Staličevu* (ineconsulto, absque ullo fine vagari). Prisutni suprotivam durŏvĕtaju svud tražeći i proseći kojigod utjehu. I. M. Mattei 25. Pustit će se, da durŏvĕta, igra se i skviči po crkvi. 254.

DURPIJA, *f.* vidi turpija. — *U Mikičinu i u Staličevu rječniku*.

DURUKOVIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Stojadin Duruković. Rat. 406.

DURUNGA, *f.* motka, batina, maj. durung (u ovo je od stslor. dragu). — *U Vukovu rječniku*.

DURUNGAČA, *f.* drvena kuća od bryana. — *Postaje od durunga*. — *U naše vrijeme u Srbiji*. U Vlahu pak naj više su ‚durungačeo‘, drvene kuće od bryana, daskom pokrivena, vrlo male, niske i nuračne. M. D. Miličević, srb. 920.

DURUS, *m.* nejasna riječ. Svakoga kupusa po jednoga durusa. Svake godine po jedno dijete. Nar. poslov. u Lici. V. Arsenjević. — *u prezime*. Sem. karlov. 1883. 73.

1. DUSA, *f.* zavist, zloba, mržnja. — *U naše vrijeme u Lici*. ‚Bogme on vodi na nem veliku dusu‘, ‚Oglavno imam na ti dusu‘, ‚Zašto ti toliku dusu nosiš na ti?‘ J. Boglanović.

2. DUSA, *f.* komad hleba bez kore. ‚Što si mi dao tu dusu?‘ S. Pelivanović.

DUSINA, *f.* ime njestina u Bosni. a) selo u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 15. — *pomiče se xv vijeka u spomeniku pisanim talijanski*: ‚In Desevizza, in Chvoinizza, Crescevo, Dusina‘. Spom. sr. 2, 163. (1112). — b) seoce blizu Bašovače. Schem. bosn. 1864. 43.

DUSIFI, *dusina, impf.* duhati. — *Na jednom njestu xvi vijeka*. Zimni vitri duseć vode svude ledeć. P. Zoranić 55b. — *nije dosta pouzdano*.

DUSOMAČA, *f.* polygonum aviculare L., neka bilka, vidi gusomača i dvernicića. — *U rukopisima prošloga vijeka*. B. Šulek, im. 79.

DUSPRA, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Schem. herceg. 1873. 254.

DUSPER, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Schem. bosn. 1864. v.

DUSTĀBAN, *m.* ravan taban, tur. düz (ravan)-taban. D. Popović, tur. reč. glas. 59, 78.

DUŠA, *f.* anima, animus, *ispoređi duh, osobito pod 1, d i 2*. — *Ake se miješa u dat. sing.* duši, u ace. sing. dušu, u voc. sing. dušo, u nom., ace., voc. pl. duše, u dat., instr., loc. pl. dušama. — *Postaje od iste osnove od koje je i duh nastarkom ja; hji miješa se na š.* — *Riječ je praslavenska, ispoređi stslor. duša, rus. dyma, češ. duše, polj. dusza*. — *U svijem je rječnicima*. — *Stari oblik rokativa sing.* duše nalazi se kod pisaca do xviii vijeka, ali je i onda običniji mladi oblik dušo (vidi kod d, e). Neharna duše ti. M. Marulić 236. Zločasta duše, tko te tote privede? Tomdal. star. 4, 113. O duše pridraga. M. Vetranić 1, 121. Lijer ki se vazda, duše moja, daje tebi u obili. J. Kavašin 511b.

a. anima, spiritus, respiratio, dibanje, vidi duh, 1, a i dah, c. Ki si san vidila? jedva dušom dišeš! H Lucić 239. Ter mi se duša ni vratila

iz petu. N. Najlašević 1, 234. U toj se probudih, nu jedva u duši. I, 319. Ako li ne bog ja zamjerih dgigodi, oghena da munja prozire kad godi, od nuke ja ostah, mogu reć, bez duše. 2, 108. U ovo ufam i utaf ću, dušom dihat dokle buden. J. Kavaiim 432. Koja, sto no se rofe, poteće brez duše. F. Lastrić, svet. 28b. Zato brez duše u gradove pobigoše. E. Pavić, ocl. 320. Ona trči na sokak prez duše, čak se čuje, kako jako puše. M. A. Rejković, sat. D49. Mrtva Mara ni dušom ne diše. Nar. pjes. here. vuk 173. Ne daje mu dušom olahnuti. Pjev. ern. 107a. Ni dušom nema kad dahnuti. Nar. posl. vuk. 213. Ona kako čuje kao bez duše dotrči pred nega. Nar. prip. vuk. 21. 470 ljudi dahnulo je dušom: „Da se pobihn! M. D. Miličević, zim. već. 329. Svak n se dušu. S. Lušića, prip. 172.

b. u narodnijem pjesmanu, gdje se kaže da duša kucne o čito se misli na srec: a misli li kod toga narod da je kucanje i dihanje sve jedno (isporedi dihanje i duhatnica) ili zore sree „dušom“ jer je u niemu sila koja drži život, ne znam. U zlo ga je mjesto udario, među puea gdje mu duša kucne. Nar. pjes. bog. 333. Al u niemu jošte knea duša. Nar. pjes. vuk. 3, 189. Među puea, de mu duša kucne. 4, 387.

c. sila po kojoj se žiri, rudi duh, i. h. može se gdje gdje zamijeniti riječima dihanje ili život. Tresem se sva od straha, zabjena je duša moja. G. Palmotić 1, 279. Ubila me rda od tavnice, jedva nosim u kostima dušu. Nar. pjes. vuk. 2, 447. Duša mu u nosu stoji (gotovo umro). Nar. posl. vuk. 71. Popeo mi se na dušu. (dodijao mi). 255. Dok ti duša kroz noztra ispane. S. Lušića, prip. 215. u orijem primjerima sa zlom dušom znači kao u zlu životu, jedra živ. Na krajne žale meke sa zlom dušom on ispliva. G. Palmotić 2, 317. Ja sam utekoh sa zlom dušom. B. Zuzeri 126b. Rdavo i sa zlom dušom ljudi samo od kojijeh rko ne poginu izplivaše. 397b. — i u orijem primjerima (iz svetoga pisma) kao da znači život. Dobar pastjer dušu svoju daje za ovce svoje. N. Račinu 25b. joann 10, 11. Dušu svoju postavjam za ovce moje. I. Bandulavić 15b. joann 10, 15. Kad uložu istu dušu za skot boži. J. Kavaiim 159a.

d. bestjesno biće koje osjeća, misli, hoće: u životu čeladetu združeno je s tijelom, a na smrti se odjeljuje od tijela i žiri samo. rudi duh, 1, d i 2, a.

a) osobito se ističe da je čelade žiro kod je duša s tijelom a mrtvo pošto se ona rastavi, često se shvata u govoru kao da je samo tijelo čelade. — ovo se značije ne da sruyada razlikovati od onaga kod e, rudi i kod duh. aa) kad je čelade žiro. Još dokle je s tilom duša. V. Došen 52b. Vidi ovoga da je još duša u niemu. M. A. Rejković, sabr. 29. Dokle je duša u niemu. And. Kadić 203. Svijestimo se i nastojimo: naše duše prikovane nisu. M. Pavlinović, razg. 110. — bb) kad je čelade blizu smrti, nu umruca. A bogne da dušu neboga ja kupim, toga ne okušu, neg ako ja kupim. N. Najlašević 1, 253. Veće se ne more, duša se jur kupi. 1, 270. Harbon udaren leži dušu beruč. B. Kruarutić 19. To govori a s dušom se bori. Nar. pjes. vuk. 2, 188. Pa se Mirku duša razabrala. Osvetn. 2, 149. ano more spadati i oro: Da si niemu dušu pričeka, (da si pričeka dok umre), da si nega onde saranio, ja bih tebe jepto saranio. Nar. pjes. vuk. 2, 347. — cc) kad čelade umire. Por s kona upade se, zlo dušu svoju ispusti. Aleks. jag. star 3, 295. Htje da pusti dušu u vaju car svom robu pod nogami. I. Gundulić 574. Pogle na križu uru

šestu pusti dušu. F. Glavinčić, evit. 88b. I tijem čistu dušu pusti. A. Vitajić, ost. 16. Pritučen pusti dušu neavidnu. I. Dardić, bez. 39. Vapijući glasom velikim pusti dušu. F. Lastrić, test. 183a. Olmah ispusti dušu. M. A. Rejković, sabr. 36. To izusti, a dušu ispusti. Nar. pjes. vuk. 1, 239. To izusti, pa i dušu pusti. I, 246. To izusti, laku dušu pusti. 2, 113. Da ti padnem u kriće glavom, da ja pustim moju grješnu dušu. 3, 121. — S toga mi jest umor, s toga mi jest sila, da dušu dam na dvor, gospoje nemila. II. Lucić 203. — O smrada tamnice nevojno dušu izdahnu. S. Kožićić 52b. Med rukami nihevimi kako da bi zasjala dušu izdahnu stvoritelju svomu. F. Glavinčić, evit. 376b. Svoju dušu bogu ljubno izdahnu. V. M. Guečić 125. — Dušu u krvi bjuj i rigal. I. Gundulić 546. Za vrat ga ću stisnuti, da mi u rukah dušu izdaju. G. Palmotić 2, 349. Jer premda slast kratku stigne, dušu od ne van izriigne. V. Došen 103b. U griju otrovnu dušu izriaga. I. J. P. Lucić, razg. 121. — Avram preda dušu svoju bogu. Pril. jag. ark. 9, 91. (1468). Dušu pola svomu stvoritelju u Armeniji. F. Glavinčić, evit. 409. Dušu svoju pridade u ruke stvoritelja A. Kanizlić, kam. 373. Daje bogu dušu, a bog je neće (da primi, kad se kazuje da je ko u kakvoj nevolji). Nar. posl. vuk. 49. — Povrati dušu stvoritelju svomu na 30. septembra. F. Glavinčić, evit. 330b. — Izgubih sad dušu; svučete me na) brez. N. Najlašević 1, 269. Jošte ć se ja boju, da dušu sad moju za nom ne izgubim. I. 306. Tko izgubi dušu svoju zarad mene nač oće nu. M. Dobretić 22. — Hoću li puknuti? sad mi će poč duša. N. Najlašević 1, 263. Duša mi odhodi i od glada i od žede. M. Držić 245. Kada duša moja izide iz tužnoga tila moga. M. Jerković 84. Vrlo me je zabolila glava, a od srca da duša izajde. Nar. pjes. vuk. 1, 212. Skoro će ti duša izlaziti. 2, 347. — Udri ga Pariz šreću jadovitu i dušu mu spade. Pril. jag. ark. 9, 132. (1488). S tolike mi juvezni duša ispada. M. Držić 124. Neg te žena bubala, dok ti duša ispala. Nar. pjes. vuk. 1, 89. I da bi ti duša ne ispala dok turskoga cara ne dvorio? 2, 197. Tako mi duša hrišćanski ispala! Nar. posl. vuk. 301. Da mu od straha duša ne ispane. S. Lušića, prip. 153. Tako ti duša paski ne ispala! Pravdomoša. 1852, 23. — Tađ od tila biži duša. V. Došen 71b. — Nek se malo poizsteti (tlo), oima duša iz neg leti. 50b. — Žrtva pade, duša se ukrale. Osvetn. 1, 63. — Ev umrijeb, ovo duša skoči. Nar. pjes. vuk. 1, 237. — Ako gulabne zagubine, da ti se duša od mila iz prjuj tise. M. Pavlinović, rad. 155. — Nu jošter da ja znam s dušom se razdvojiti. N. Najlašević 2, 95. Dok s od mene duša ne odvoji. Nar. pjes. vuk. 3, 192. — S dušom se rastati i ostavit glavice. M. Držić 453. To napisu, pa se rasta s dušom. Nar. pjes. vuk. 1, 250. Živa pade, s dušom se rastade. 1, 375. — A on čas se bješe s dušome razdijelio. Nar. pjes. mikl. boitr. 1, 25. I on ti se do malo s grješnom dušom razdijelio. 37. Al se dela s dušom razdijela. Nar. pjes. vuk. 1, 213. Da se mlada podijelju s dušom. 3, 526. Al se Mara s dušom razdijela. Nar. pjes. istr. 2, 127. Duša mi se htjela djeliti s ovajem svijetom. S. Lušića, prip. 206. dd) u čeladetu mrtvom kaže se da je (tijelo) bez duše. Er bh ja radije bez duše ostao negli tu da mi je. N. Najlašević 1, 220. Tuj ga bješe crna zemlja i bez duše doekala. Nar. pjes. mikl. boitr. 1, 30. Mora ostat bolostnik prez dušu. M. A. Rejković, sat. 117b. ee) kod ubijanja. Jer ga udari puška iz grada, ter ga rastavi s dušom. And. Kačić,

razg. 133. Ali Juru rane dopadoše ter ga brzo s dušom rastaviše, 204b. Udarah ga još dva i tri puta dok sam nega s dušom rastavio. Nar. pjes. vuk. 3, 3. — Pijavica ljubi krv čovječju, ali mu dušu vadi. M. Držić 258. Koju muku najvoliš mučiti, onom ču ti dušu izvaditi. Nar. pjes. vuk. 2, 321. — Dvignuti će dušu tvoju od tebe. L. Terzić (B. Pavlović) 280. Naj posljednja ona sila dušu digne nam iz tila. V. Došen 499. — U desnici ovoj jakoj ja ču s mačem poletjeti, o Korevski, zlicu opakog u tvom krilu dušu oteti. I. Gundulić 468. — Na kolac mu dušu istrzaju. Nar. pjes. vuk. 4, 155. — Malo kašne dušu izdri negovu. F. Glavinčić, evit. 211b. — Jedan drugom govodeh dušu gnuti. Osvetni. 2, 66. — Paličami toliko ju čini tešti, dokle dušu iz ne istrže. F. Glavinčić, evit. 397b. Kome nije briga druga, neg ne dati mladetu mira, da na lahat dušu tira. V. Došen 42b. — Pričekaj nas, aga, boga radi, jer da češ nam izgoniti duše. Osvetn. 1, 22. — *fj* kad čelade ožiči ili kad uskrsne. Duša mi se vrati, kad te čuh govoriti. M. Držić 216. Može bit, kad lice umit joj budemo, s onoga da svijeta duše joj sginute vratino opeta. F. Lukarević 134. Neka se povrati duša ovoga ditića u srcece negovo. I. Bandulavić 66b. 3rog 17, 21. Ali kô se nijoz za time poljegnâ duša vrati, klice glasom žalostinute. I. Gundulić 392.

b) *uopće ono što osjeća, misli, hoće kod žira čeladeta. može se i isticati kao suprotno tijelo.* Umijeno podložimo njih duše naše. Živ. kat. star. 1, 221. Duša i srce moje ima želju živiti. Korizan 68a. U njih dvih jedna duša i jednako hotinje biše. P. Zoranić 27a. Dušom je (tijelo) naučeno i umijetno, dušom vidi, govori, hoće; i sve što čini dušom čini. M. Divković, bes. 853a. Da u istinu sva se duša moja vesli u duhu. M. Orbin 75. Kamene je duše u sebi, tko ostaje u životu ter ne ide tijekom k tebi. I. Gundulić 267. Mirnije vrime ima človik dušu svoju k bogu uzdignuti. A. Georgecic, pril. 8. Tebi sam dal moje srce, tebi sam dal moju dušu. M. Jerković 48. Suze srećne i čestite, kas krašena duša lijeva. I. V. Bunić, mand. 26. Izbuli dušu, da ovi život trizemo proholi. P. Radović, nac. 23. Ne ima siroma nigli ništa osim golu dušu. Starine. 11, 136. (1681). Ne ima nigli ništa izvan gole duše. 12, 7. (1689). Uzvišena duša umogu od tila ljepše uze. B. Bottera, cr. 13. Tijela, dušam ka su misto. J. Kavačin 4a. Krajevstvo milosti božje, po kojoj bog kraluje u našim dušama. F. Matić 13. U dušu zlobnu neće ulisti mudrost. M. Zorčić, osm. m. Duša sužan u tilu. V. Došen iv. Oganj nebeski koji čisti dušu od svake trole. Ant. Kadčić 137. Da se ubraja duša među naj veća dobra. J. Matović 116. Dok je na ovomu svitu u tilu i duši. M. Dobretić 19. Prosta m bila i duša i telo! Nar. pjes. vuk. 2, 425.

c) conscientia animi, čim čelade samo u sebi prosuduje svoja djelovanja i pripoznaje, jesu li (moralno) dobra ili zla. isporodi duševnost. gdje-ka se dodaju ili isporoduju riječi obraz, pošteće, kao slučna značenja. može se na mjesta shvatiti i kao unutrašnje moralno osjećanje po kojem čelade nalazi da ne može do kraja i do konca ljerati ni ono što je po sebi pravo, acquitas, vidi aa) ccc) *bbj*). aa) čim se prosuduje i priznaje prije djelovanja ili pri djelovanju. aaaj) uopće. Ali se čudim s kojom dušom i s kojom obrazom, neka ovako rećem, smidlu ovo reći. J. Filipović 1, 185a. Ide protivu svojoj duši ili ti conscientiji. M. Dobretić 531. De je obraz tu je i duša. Nar. posl. vuk. 74. Sud vi serunja a duša zredlo. Pravdonoša. 1851. 8. Nego se jedno drugomu

nasloža na ljubav i na dušu. 1852. 2. Ako nemam pisma, nemaš ga ni ti, ma imamo obojica duše. 3. Ako mi obraz i duša podnosi. 33. A vi koji dušu i pošteće imate. 35. Obraz tu poerno pred ljudna a duša pred bogom. 33. Eto, duša ti, pero ti. V. Bogišić, zbora. 463. — *ono spadaju i ori primjeri:* Četvorica dušom podnose, a četiri krivo svedoše. Nar. pjes. vuk. 2, 161. A ti taj koliko imaš pri sebi, ili koliko te duša boli. Nar. prip. vrč. 172. Daj mi za tu pusknu, što te duša boli. S. Lubiša, prip. 176. — *bbb)* o čeladetu koje (moralno) zlo radi kaže se da nema duše, da je bez duše. Ja ti ču unarjeti, gdi mu je psu duša? N. Najšković 1, 271. Jest stvar ljudi brez duše i brez vijesti biti za poslom tudijem. M. Radnić 412a. Dva bez duše, treći bez glave. (Z). Poslov digne. 21. Nar. posl. vuk. 25. Jer brez duše i brez vjere on sakate drži vjere. V. Došen 120b. I dovede lažjiva svjedoke i bez vjere i bez čiste duše. Nar. pjes. vuk. 2, 2. Koji dragog boga ne poznaju, ne imaju ni vjere ni duše. 1, 194. Kapatnik je smatran za čovjeka, koji nema duše. M. A. Rejković, sat. 113a. A do duše nije fadje kiti. Pravdonoša. 1852, 23.

bbb) po duši, kao po pravdi, pravdom, ali se može istaknuti kao i suprotno riječima po pravdi, po zakonu, kad znači: po unutrašnje osjećanju po kojem ne bi trebalo da se govni pravda do kraja, vidi na zadnji primjer. Ne govoreti pravo i po duši. I. A. Nenahić, nauk. 137. Imajući po duši suditi dostojnost svakoga. Ant. Kadčić 5. Ne mogu ja po duši posidiovati. A. d. Costa 1, 55. Budući ho da se kamata nejma davati nob zajma, ne mogu tibe po duši, da mu ih platim, tirati. I. Veličanović, apot. 1, 151. Nije li dosta, ako se dostojan obore? Po duši nije dosta. Dostojni ima se obraca. 3, 167. Ako čemo po duši pravo suditi. D. Obradović, živ. 104. Ne po hajotu nego po našoj duši osudimo. Pravdonoša. 1852. 30. Istina dužan sam ti, ali možeš li po duši tražiti da ti sad u ovoj nevolji dug isplatim? P. Budmani. 177. I dušu, kao po duši, na jednomo mjestu xvru rječka. Koje (otajstvo) jest dužan u dušu ne odkriti. M. Radnić 29b. *bb)* poslije djelovanja, unutrašnje stajne u kojem se čelade osjeća u sebi mirno kad misli da je (moralno) dobro radilo, a nemirno kad misli da je zlo. aaaj) uopće. Čovjek kada se kaje jedne stvari, običaji se rijeti: duša me grize, ali ti: duša me boli. M. Divković, bes. 325a. Ispitovanje od svijesti ili duše. S. Matijević 42. I grijeh kâ joj dušu rije. I. V. Bunić, mand. 10. Protesti svoju dušu i kušneju. L. Terzić (B. Pavlović) 4. Jer je svakom žao posli, i duša ga koje što ga je nvrديو. J. Banovae, razg. 54. Čudno ti me duša mući! J. Filipović 3, 170b. Zena jedna zatajuje grih na ispovidi, poradi česa mnogo je duša grijžava. M. Zoranić, zrc. 136. Da misnik pride k otaru smrtnim grihom na duši. Ant. Kadčić 73. Smiriti tvoju dušu. 211. Mnogo me grizica u duši mori. 187. Vjerni uživaju prveliki mir i tihost duše. J. Matović 218. Poče ga duša zezat. M. Dobretić 521. Do danas bogu hvala čiste duše. Pravdonoša. 1852. 9. Nemoj nas zaklati, jer će ti biti duši teško breme, a imenu prijekor i sramota S. Lubiša, prip. 108. Ne mogu nikad biti mirne duše. M. Pavlinović, rad. 112. *bbb)* dobra duša, bona fides, unutrašnje stajne u kojem čelade misli da je (moralno) dobro radilo, ako i nije. samo adverb-

*bijalno u instrumentalu (sa s i bez prijedloga) ili u genitivu, ridi i kod dobar, I, I. f. Ovo mogu reći dobrom dušom i bogom se svadocim Mon. croat. 220. (1527). Ovo nitko z dobrom dušom ne može rijeti. M. Divković, nauk. 215^b. Jakov ho govoraše slobodno i s dobrom dušom. E. Pavić, ogl. 70. Uživat s dobrom dušom. Ant. Kadčić 25. Kum i kuma dobre duše ne more nitko biti. M. Dobretić 41. — *suprotno je* zla duša, mala filosa. Nije dosta ne krasti, ali je od potrebe vratiti kradeno i ono što se zlom dušom drži. P. Posilović, nasl. 30^a. — *ccv) amo spadaju oravoki primjeri u kojima se izriče da je ko uzrok čemu što se događa, te, ako je ono zlo, da je on onome kriv.* Postavljamo jim na dušu. M. Bijanković 5. Stavljamo na lihovu dušu. 127. — Karajuci ga bestoko od nevirnosti i prteći dušu njegovu Ant. Kadčić 401. — Ja sve vas uzimlju na moju dušu. J. Banovac, razg. 191. Uzimlje na svoju dušu nišve grihe. M. Dobretić 99. Ja sam prvi kavgu zametnuo, crvopisak na dušu uzeo. Nar. pjes. vuk. 4, 297. On je pod teskijem mukama kaludera na dušu uzeo. S. Lubiša, prip. 232. — Kto li drznuje i potvori sije slovo i obeštjanje naše, takovi da prime na se i na svoju dušu one kletvi koje smo my izrekli. Mon. serb. 189. (1878). Ko će od vas na svoju dušu primiti bezine grehote? S. Lubiša, prip. 203. — Ti si me na dušu ponio. Pravdonoša. 1851. 30. Niti bi na dušu nosio dva mrtva čovjeka. 1852. 8. Ko nosi pri ruci, nosi pri duši (Reku onome koji krivo mjeri. U Kotoru). Nar. posl. vuk. 150. — Ta je psina digao na dušu sve kaludere. S. Lubiša, prip. 238. — Do sad ste bili na mojoj duši, sad vas ja skidam sa moje duše. Vuk, prav. sov. 68. — On je makao o dušu sve vas kaludere. S. Lubiša, prip. 254. Mičeš li ti ovoga čovjeka na dušu? Mićen. V. Bogišić, zborn. 563. — Knez je Mijata sudu oblagao i na dušu potegnuo. S. Lubiša, prip. 228. — Ko koga sudi, taj mu o duši visi, zato treba da gleda što čini. Pravdonoša. 1852. 10. Da se dava ovi zajam s kamatom, koja zavisi o duši zajmodavca. V. Bogišić, zborn. 98. — Na moju dušu! A. T. Blagojević, khin. 98. Ako susjed kaže da jest, a on onda reče: «E more na tvoju dušu!» Vuk, živ. 257. Mene je Marko vjencao od 12 godina (na dušu onoga tko me je ludu zamakao!) Pravdonoša. 1852. 23. — Moja muka, njegov duša! (Kad se ko zaključie za što n. p. da nije kome što dužan, ili da nije ukroo itd.). Nar. posl. vuk. 182. — O duši ti bilo! S. Lubiša, prip. 80.*

d) ističe se da će po djeločinu dobru ili zlu biti duši poslje smrti dobro ili zlo, često tad duša znači: spasenje duše, nižino uživanje raja poslje smrti. aa) dobriem djeloma duši se raj dobiva. Mi hoćemo duši našoj raj dobiti. Oliva. 50. *duša se spasava.* I gaseći dušu spasi. V. Došen 51^b. *hrata se duši mjesto (u raj).* Rajska vrata otvorena, kjaštu mjesto uvaćeno. Nar. pjes. vuk. 1, 145. Dijeleći duštu i slijepi dok je duši mjesto uvatio. 2, 101. *duša se stječe.* Ko bi ga maio, dušu bi stekao. Nar. posl. vuk. 135. *Teč dušu,* dok je ranije. S. Lubiša, prip. 156. — *bb) zlojem djeloma duša se gubi.* Voliše trpiti prognojenje ko jest vrijeme nego li u vike dušu izgubiti. Dukljani 10. Mišis li ti, da sam ja došao ovdje za izgubljenje duše moje? Pril. jag. ark. 9, 70. (1520). U zhe se je vas stavio, gdje će i dušu izgubit. M. Držić 319. Kolikijem sam uzročila, da im se duša izgubila. I. V. Dumić, mand. 41. Trulu ličnost tko objubi, dušu svoju on izgubi. V. Došen 215^b. Ako čemo izgubiti

dušu, kasno ćemo omraziti Momira. Nar. pjes. vuk. 2, 158. Nemoj, sine, izgubiti duše. 2, 193. Inat babi dušu gubi. Nar. posl. vuk. 104. Vidim da si sumao dušu da izgubiš. Nar. prip. vuk. 151. *duši se čini šteta, duša se zapućava.* Čineći štetu dušama. F. Lastrić, ned. 304. Zapaćao si dušu u Kotoru. S. Lubiša, prip. 224. *duša se griješi.* Ne govortie, ne griješe te duše. Nar. pjes. vuk. 2, 101. Boje ti je izgubiti glavu nego svoju ogrješiti dušu. 2, 194. *duša gine, ubija se, unire (u prenesenom smislu).* I tjele je moje poginulo ma mi neče duša, ako bog da! Nar. pjes. vuk. 3, 80. Dušu s tilom da umoriš. V. Došen 23^a. *duša se topi.* Malo Srbija ima sa Turcima, tu hoćemo dušu potopiti; sve gledajte, Srbija ne udrite. Nar. pjes. vuk. 4, 282. Lupež dušu topi. S. Lubiša, prip. 192. Ko prava čoeka potvori topi dušu u bezlumu. 223. *duša se daje (evagu), prodaje.* Neima potrebu vragu dušu davat. M. Držić 229. Dušu bi dao za ne (za makarule). 429. Kad si dušu svoju prodao. Nar. prip. vuk. 1, 122. *amo spadaju i ovi primjeri:* Jao siromaškoj duši mojoj! A. Kanžlić, uzr. 32. Kako ćeš se zakleti? teško ti duši! Pravdonoša. 1852. 3. — *cc) čelade misli na dušu, spominje se duše, čuva dušu, boji se za dušu itd. te tako dobro djeluje.* Ni od boga ni od duše nije straha ni spomeue. M. Vetranić 1, 20. Tilo gledat ne odlazi daš na dušu dobro pazi. V. Došen 23^a. On za dušu malo mari, trulu robu kad pazari. 120^a. Treći snuši i boga i dušu, te mu daje četiri dukata. Nar. pjes. vuk. 2, 97. Takuete se duše, pa recite pravo. S. Lubiša, prip. 161. Kad to čuh, prepanem se duši. 191. Ko se duši boji, a od suda straši, taj ne griješi. Pravdonoša. 1852. 10. Sudite pravo a čuvajte dušu vašu. 23. — *dd) radi ovoga značenja kaže se da je duša blago, da duša važa.* Duša je blago, ne znam, (nijasam video) ili, ne mogu reći. Kad koga pitaju da što posvjedoči što on ne zna, a krivo neče da kaže. Mjesto duša je blago govori se i «duša važa». Nar. posl. vuk. 71. I. duša važa, ja sam mogao naučiti sve. M. D. Miličević, des. par. 59. — *ee) dobra su djela duša na korist; to se kaže riječnu za dušu.* Sto jeste dali gospodine sveto počivši earg za svoju dušu prečistoj vladici. Mon. serb. 149. (1357). Ni za boga ni za dušu ne dava mi nitko ništa. M. Vetranić 1, 18. Tko goli prosi za ljubav božju, svakom duša za dušu udijeliti. M. Divković, nauk. 238^b. Nit si slepom ud-lila pi za dušu namenila. Nar. pjes. vuk. 1, 133. Sto za boga udelite i za dušu namenite. 1, 137. Eto nama neče pristat' blago ni za zdravlje ni za našu dušu. 2, 199. Gradi, kneže, biće ti za dušu. 2, 200. Nek prodaje, nek za dušu daje. 2, 382. Za boga prositi, a za dušu dijeliti (nije pravo). Nar. posl. vuk. 82. Broj ga za dušu prihvatiti i bez brodarine prevze. S. Lubiša, prip. 225. — *zarali duše:* Kogaao je Bakal odrauno zarad boga i zarati duše. Nar. pjes. vuk. 1, 269. — *prav dušom:* Pruži, brato, desnou rukou pred ubavou svojom dušom. Nar. pjes. vuk. 1, 115. Djed pred dušom zvuou namijenio crkvi. S. Lubiša, prip. 193.

e) po prednašem značenju (kod d) čelade se kune svojom ili tudom dušom. Da recete pupu na svoju dušu, kako jeste susle crlovo. Mon. serb. 566. (1322). Koji trgovac kupi koia i plati za nš carinu, da reče crnaki dušou, jere jest togazi koia kupila i za noga platiš carinu 147. (1349). Obeštavan se carstvu mo va gospolu boga i prečistuju joga materu. . . i va dušu carstvu mo. 173. (1356—1367). Sto da Dubrovčanin Srbinu svoje manuje u veru, ako mu zapisi Srbinu.

i reče: 'Nesi mi dalk', da reče Dubrovčanin svojim veroma i dušama što mu je dalk dobitka, da mu plati. 208. (1857). Prisegno njih veroma i dušama i kletvama. 218. (1891). Va duše naše rotisimo se i prisegosmo. 256. (1405). Koji rekoše bogom i dušom. 415. (1442). Preporučuju Stjepana Vlatku, boga ti i duša! Spom. sr. 2, 126. (1446). Tako mi očine i dedine duše Mon. serb. 528. (1481). Mi mu prisegosmo i prijasimo našu dušu i našu veru s našimi ljudi. Mon. croat. 137. (1489). Rad moje ljubavi, ži ti bog i duša, te riječi ostavi. N. Naješković 1, 248. Ži mi bog i duša, sve toj znam za što hoć. 1, 252. Na vjeru i dušu za utra za vas dan kako ću ti rijet' mužu tvoj život sramotan. 1, 259. Sjetan, kakva ti 'e kuća? splicia je, dušom mojom. M. Držić 135. Kada se zaklinu u dušu svoje parti I. Držić 306. Sada za naj manj stvar . . . bog-naju se, uzimaju na dušu, nebom i zemljom kunu. M. A. Rejković. sat. B 14. Na moju dušu, sam se sad čudin. D. Obradović, živ. 29. Jeste, care, bog i moja duša! Nar. pjes. vuk. 2, 161. Istina je, moj mile, duše mi. P. Petrović, gor. vijen. 88. Bog i duša (moja)! (zakletva). Nar. posl. vuk. 17. Bog ti a duša ti, (a vrag ti a duša ti)! (Kad zaklinu koga, a znači: ako si rad da ti bog dušom upravlja, ne kuni se krivo; ako li se krivo zakuneš, davo će ti dušom upravljati). 19. Tako mi grešne duše! 301. Duše mi! boje bi ga bilo na putu odrijeti nego mi kuću pokrasti. Nar. prip. vrč. 141. Bog vam a duša vam Vuk, pjesm. 27. Da ne poljube, bogom i dušom narod ga hoćase zgnječiti. Pravdonoša. 1851. 8. Ma imamo obojica duše, pak duša ti ili duša mi. 1852. 3. 'Bogom i dušom' u Boki znači: 'ražali nam se, žao nam bi'. 1851. 8. Pustio bih te, da se zakuneš sročom i dušom. S. Lubiša, prip. 162. Ter kazali, a na svoju dušu. Osvetn. 7, 56. Turci, vjeruj mi duši, tukli bi se. M. Pavlinović, razg. 48. *f) ljubav što se nosi dragu čeljadetu isporučuje se s ljubavi prema duši, naj vrednijeji i naj dražaj stvari što imu čovjek (vidi: U vjeri stanovite ko dušu vas svoju ljube. G. Palmotić 2, 41. Mriši tvoga Gradimira ko dušu te koji ljubi. 2, 217), po tome se kaže o dragom čeljadetu da je duša onome koji ga ljubi: Maro, moja duša, Maro, moje srce. M. Držić 336. Nemo', gospodaru, za ljubav one tvoje drage duše. Veće liste moj se odpravi, gdi u družbi misli dražih srce i duša ma boravi ponesena u uzdasih. I. Gundulić 261. Ali za mir ne ljepote nije sloboda bila i blago, ako joj se duša ote, ako izgubili srce drago. 463. Veće nećeš srce biti, mili pokoi, duša draga. J. Kavačin 134. -- osobito često u roc Vilo dušo, tvoj srčani rob. M. Držić 139. O mili moji oči i svite i dušo Olimpijado! (gorvori ženi Filip). Aleks. jag. star. 3, 223. Tim, dušo, ne umori vernu tvoja sluga. D. Ružina 174b. Što ne mislih tužna prije, kćerice dušo srca moga, jere jedna ljeposa mnoga vik slobodna sama nije? I. Gundulić 85. Dušo, kćerice, nijesam nit ču (ostariti tebe), jaoh, ni kula, kako li ću? 98. Ali dušo ma ljubljena, kad ti dođeš, ko će ostati kletim Turcin? 339. S bogom, dušo moja mila, s bogom, dragi moj životu. G. Palmotić 1, 60. Nikad vas ne ostavim, moje ste duše Jel B. Krmarić 27. Podi s bogom, dušo moja! P. Kanavelić, iv. 248. Nudi baba: srkni dušo! V. Došen 1639. Mućni, ne plaći, dušo devojko! Nar. pjes. vuk. 1, 24. Što me glodaš, draga dušo moja? 1, 60. Aj devojko, dušo moja! 1, 161. Hol' mi, dušo, vjeru dati? 1, 190. Vjeruj Jovo, i srce i dušo! 1, 198. Dušo Maro, nesudnice moje! 1, 266. Odi Vato, moja slatka dušo. 1, 608. Dušo*

moja, od Budima kraju! Nar. pjes. juk. 120. — u naše vrijeme riječima i dušo tu li si? kaže se da bi ko vrlo rado što učinio, kao da ove riječi govori radujući se dragome čeljadetu koje iz nemada ridi. I dušo tu li si! (t. j. rado i dragovoljno što učiniti, n. p. A. Bi li ona pošla za nega? B. Bi, i dušo tu li si!) Vuk, rječ. 1469. Nar. posl. vuk. 96—97. Prihvatili biste harno; i, dušo, tu li si! M. Pavlinović, razg. 49.

g) istiće se kao ono što u čeljadetu osjeća o takovom osjećaju može se goroviti u prenesenom smislu i kao da je tjelesno. Ja te sam ljubila i mislim ljubiti vas moj vik do duše. G. Držić 391. Tuj moje radosti sve mi se svrnuše u gorke žalosti i bolos do duše. N. Naješković 1, 316. I ōih vidiv Aleksandar prenemože se srecem i poboli dušu. Aleks. jag. star. 3, 274. Od straha mi duša stine. I. Bandulović 272b. Žao mi je do duše da sam te uvrijedio. I. Držić 125. Tvoj blag pogled milostivi tako slatko dušom ustrijeli. I. V. Bunić, mand. 15. Ljubiti iz svega srca i duše. F. Lastrić, nel. 227. Zalosnijem srecem i smućenom dušom. S. Lubiša, prip. 66. On je Srb srecem i dušom. 157.

h) kod tjelesnoga osjećaja gorori se (iperbolički) o duši kao o naj kraćem do čega ono može doprijeti, kod toga se ičkako shvata kao da je duša mjesto naj unutrašnje u tijelu. Do duše do moje čuh da me ukobi. G. Držić 403. Ma mu hocete i dušu popit M. Držić 257. Koji se ne češja nego jedan krat na godište, kada se hoće izčešljati, boli ga do duše od češlja. M. Radnić 472b. Za Turčina Rema, koji je već bio u dušu takao jadnoj sirotinji bosanskoj. M. D. Miličević, zim. vce. 215. Da mu se tko takne žene ili kćere, znala bi mu duša. V. Bogrišić, zborn. 176.

i) i kod mislenja shvata se duša u ovakovijem primjerima kao nešto unutrašnje, te misao u duši ili je duboka misao ili takova koja se ne javlja riječima. Pomišljajuće v srce duše naše. Mon. croat. 141. (1900). Aleksandar dušom oskrbi se i reče, Alaks. jag. star. 3, 283. Neće odmah ništa reć iz duše. M. A. Rejković, sat. I 19. Nek Hrvat u duši drže one zlatne riječi. M. Pavlinović, rad. 7.

k) istiće se kao ono što u čeljadetu želi. Ca god mi srce i duša zašli. Nar. prip. mikul. 6. Uzamji koliko ti duša polnese. Pravdonoša. 1851. 21. Uzmi berberice koliko ti drago duši. S. Lubiša, prip. 91. Lišca miju, boga zaupiju, da im djelj što im duša želi. Osvetn. 4, 30.

l) poslije smrti duša je odijeljena od tijela. Moliti boga za dušu kraljevstva mi. Mon. serb. 80. (1302—1321). Da podeli za moju dušu. 416. (1142). Ja sam sada u paklu, duša sam pakljena. M. Držić 159. Tućem se kako osuđena duša. 231. Duše mrtvihje, murtuorun animae. A. d. Bella, rječ. 82b. Nemaćiuć, pokojna ti duša! And Kačić, razg. 47b. Dispaćaše tanko i visoko od pravdini duša očićeuća. 155a. Prevoziše dušice s ovog sveta na onaj, a tri duše ne uogu. Nar. pjes. vuk. 1, 135. Duša joj raja ne vud'la! 1, 225. Da ja dodem pro raj u pakao da ja vidu ostaralu najku, ne bih li joj dušu izbavila. 2, 11. Prosta duša tvojih roditelja! 2, 102. Đavoli vi ponijeli dušu. 2, 127. Sirotinja kleti ču ti dušu. 2, 204. Bog mu dao duši spasenje! 4, 12. Ah! neka ga, svijetla mu duša! 4, 89. Stradao mi pokojni otac, andeo mu dušom! S. Lubiša, prip. 54. Misli ste da nalićim oću, duša mu carevala, gdje božić i velik dan 69. Netko vidje, bijeli golubovi gdje na krilih k nebu dopriješe i lagalne duše u raj snijeaše! Osvetn. 4, 47.

m) živo čeljadu, isporodi duh, 2, b. aa) uopće.

Vsaka duša rojena ima želiti. Korizm. 2^a. Milostivo su dopustili svijema dušama krstjanskijem A. Gučetić, rez. jez. 2—3. Jeda će se naći duša krštena, koja će dati nisto ikakvoj sumji u pameti svojoj svrhu s. vire naše? F. Lastrić, od 383. Gdiokoj (su) dušnu oklašenu primiti morali M. A. Rejković, sat. H5^a. Nahodi se jedna duša koja ima potrebu od vaše oblasti. Ant. Kadčić 269. I srbiške izbavljati duše od Turaka iz nečiste ruke. Nar. pjes. vuk. 4. 250. I ja sam krštena duša. Nar. prip. vuk. 46. — *bb*) u negativnijem rečenicama kaže se živa duša, živuća duša i samo duša, vidi duh, 2. b. Ne prosti ni jednoj duši živućej. Korizm. 33^b. Gospoje, dušu innu ja ovdje ne pozrih. M. Držić 81. Ako me Hlad ne zove ne ozvah se živog duši. 403. No bi li se duša našla koja bi se suimlovala. Nar. pjes. vuk. 1. 141. Va kući ni bilo žive duši. Nar. prip. mikul. 111. amo spada i oco: Kuca, busa, ne oziva se pilata duša. S. Lubiša, prip. 12. — *cc*) kod rečega broja čeladi upotrebljava se duša kao čelade bez razlike, jeti muško, žensko, dijete itd. vidi i glava. Kralj Leksandro veliki podstupivši s voj-komc Tebu, grad grčki, uzamši ga na pokon posiječe šest tisuć duša. D. Rašina 1vb. Obratise k Isukrstu oko tri hiljade duša. J. Filipović 3, 43^a. A onih, koji se u skupu dilšice, bi na broju četrdeset i dvi iljade trista i šezdeset duša. And. Kačić, kor. 300. Potukli Turko koji se vraćahu sa trideset hiljada duša roblja. M. Pavlinović, razg. 38. U naj većoj zadrugi ima do 50 i 60 duša. V. Bogišić, zborn. 10. — *dd*) s kojijem pridjevom koji naznačuje kakvu moralnu osobinu, duša znači živo čelade u kojega je onakova duša. Naslijdite one dobre duše, koje Isusovo tilo do grobnice pratiše. J. Filipović 1, 101^b. Ovi običaj i druge svete duše inadoše. A. Kanižlić, utof. 255. Nade ova prokleta duša krive svidoke. And. Kačić, razg. 42. To je dobra duša, što ni musu zlo ne misli. S. Lubiša, prip. 145. Zlu dušu snuovratimo u bezdanu, da joj se za kost ne zna. 203. Mi ćemo ga spržiti živa kao dušu izgublenu i neznaočanu. 217. Ti si duša izgubljena i prokleta. 226. Ako ju koja poštena duša nađe, preda ju. V. Bogišić, zborn. 412. — *ee* amo može spadati i ovaj primjer u kojem se ne govori o moralnoj osobini: Rekoše nam: hodite, a mi stojimo kako drvene duše. M. Držić 398.

e. od značena kod d može biti što je kod čega naj glavnije, jezgra. vidi duh, 1, f. Duša od zakona ina biti od koristi puku. A. d. Costa 1, 14. Dobre koje seljanski čovik za dušu mekota drži. I. Jablanić 26. Pravi ljudi duša su društva ljudskoga. M. Pavlinović, rad. 169.

f. i u živuću ima duša, ali se misli na značene kao kod a ili kod e. Gledaš lava, gdje no zubi škripa, iz njeg duša zlokopjala diše. Osvetn. 4, 11. — *kad* se o čeladetu tako kaže, to je prostaku posrka: I mišta se nikim ne čini reči: pasja duša, i još gore, odakle dolazi reči, da je tako i čina. J. Banovac, razg. 99. Kadno od vas tko reče: pasja duša?, psuje krv Isukrstovu. prip. 18. Tko pasju naziva vjeru, ali dušu. I. A. Nenadić, nauk. 119.

g. osobiti emi kojijem čelade diše ne samo iz usta nego i uopće iz kože. ispredi duh, 1, k. Kad iz crkve ide mirišu mu duša kao ran bošnjak. Nar. pjes. vuk. 1, 106. Duš miriše oko našeg dvora, čini mi se, Omrova duša. 1, 247. Smrdi mi majko, dedova duša. 1, 297. A moj dragi amber-dušom diše. 1, 300. Moja duša ne mirišu niti dušom, ni nerančom ... veće dušom devokračkom. 1, 407.

h. kod nekih putaca, tvrdi komad od drva,

kosti, hartije itd.) od kojega puca ima oblije i tvrdoću, a omotan je i usčen u kakvo tkanje. po tal. anima (di bottono). ispredi 1. dušica, n). — u nuše vrijeme u Dubrovniku. — i u Sali se kaže: Moja dušo od puca! P. Budmani.

i. babina duša (po značenju kod g), vidi kod babin. 4, a). ispredi babina dušica.

DUŠAC, Duša, m. rječica što prolazi pored Arporea i Muja (u Gacku u Hercegovini). V. Lešević.

DUŠAK, duška, m. spiritus, uprav dem. duh, ali znači kad se kod dihaña jedan put prima vazduh u prsi i ispusta iz prsi, i vrijeme koliko traje između jednoga puta i drugoga. — *Akc.* se mijenja u voc. dušku (ž) ili dušče (ž), dušci, i u gen. pl. dušaka. — Postuje od duh nastavkom *akv.* i pred i mijenja se na š. — Od xvij vijeka, a između rječnika u Mikajinu (habitus, spiritus); dušak od pitja „amystis“; popiti sve u jedan dušak „amystim bibere“; dušak vina „haustus“; u jedan dušak „uno spiritu, unico spiritui“ gdje naj prije dolazi, u Belinu (na dušak „uno spiritu“ 313^b; sine interspiratione 613^a), u Bjelostjenčeva, u Voltijijima, u Stuličeva (spiritus, respiratio, anhelitus, halitus, afflatus; od duška, u dušak, u jedan dušak, u jednjem duškom „uno vel unico spiritu, halitu, afflata, sine interspiratione“; u dušak spavati „perdormiscere, continuo, sine intermissione dormire“ u Vukovu: dušak, n. p. popio oko vina na (jedan) dušak „auf einem zuge“, „uno impetu“, cf. predusak. Turci će Srbom ugušiti potoni dušak. S. Lubiša, prip. 103. — Naj češće se kaže adeerbijalno na (jedan) dušak, u (jedan) dušak, (jednjem) duškom, i to osobito kad se govori o piću: Očima zažetijem na dušak si pio onadar. B. Zuzeri 250^b. Pruži mu jedan mijeh, a Marko ga zagrlj i metnu grlo u prožiralo. te okapi u jedan dušak. Nar. prip. vre. 106. Krvlju, kada mu je poloka iz vrata k'o iz tikve dušak vina rujna. Osvetu. 2, 140. i to drugome, kad se hoće kazati da što biva vrlo brzo (perbolitički). Treće jednjem duškom, Nepomuka ufatise. A. J. Knezović, nep. 135. Svi u jedan dušak, ko igra i ko ne igra. V. Vrčević, igr. 32. (sve) u (jedan) dušak, (sve) duškom kaže se kad se što neprestano radi (takoder i perbolitički), n. p. „Ja ih sve zanukivam, a oni sve u dušak govore.“ „Smijati se u dušak.“ (u Dubrovniku). P. Budmani. — i koliko čelade spava sec jednjem mahom. Tvrda sam sna u prvi dušak. Pravdomoša. 1551. 31. U prvi dušak t j. u prvi san. 31. — „Nemati duške u Dubrovniku znači: ne moći dugo stajati bez dihaña.“ „Ne mogu dugo foriti (roniti); nemam duška.“ P. Budmani.

1. DUŠAN, dušana, adj. koji pripada duhu ili duši. — a- ostaje samo u nom. snug. m. i u acc. kad je jednak nominativu. — *Akc.* se mijenja u složenijem oblicima: dušni, dušnoga. — Postaje od duh ili od duša nastavkom *avn.* — Riječ je praslavenska, ispredi stslor. dušna, rus. душной, душно, душно, čes. dušný, pol. duszny. — Između rječnika u Bjelostjenčeva (samo u. dušno „conscientiosum“; dušno spoznaño „conscientia“), u Jambrišćeva (dušno spoznañie „conscientia“), u Stuličeva („ad spiritum, animam spectans“; dušno, v. duševno u Bjelostjenčeva), u Daničičeva (dušna, animae“).

a. adj. a) uopće, vidi dušovan, a, a). Inasomu jedinstvo dušno. Mon. serb. 421. (112). To ga dušnoga zdravja jesu ispravli. Katch. 1561. 63^b. Koji blago s dušom spavati dušno blago zaostavi. P. Vitezović, cvit. 166. — b) vidi duševan, a, c) aa) ili d). ljubav, dušan i u svem takov, da

uzlijetat svih nas uči put nebesa. J. Kavašin 149a. — c) *vidi* duševan, a, c) cc). Dušnoga spoznaia ogledalo sloboda od života razbije. A. Kanižlić, rož. 82. — d) dušni ili podušni brav, *brav što se zakuže (kome za dušu) kod daće.* — u *naše vrijeme u Srbiji.* Ko umre u mirsan dan, koje mu se „dušni brav“: ovan, ovca ili goveče. M. D. Miličević, živ. srb. 1, 122. Nije svud sve jednako na ovim daćama, ali je gotovo svuda običaj da se u podušiji mora zaklati „dušni brav“ ili „podušni brav“. 1, 128.

b. *adv.* dušno. — u *Stuličevu rječniku* (v. duševno).

2. DUŠAN, *m. ime muško.* — *Od xiv vijeka, a između rječniku u Vukoru i u Daničičevu (Dušan).* Dražeko a sinu mu Dušan. Doč. hris. 37. S' dvéma synoma jega (Stefana Lečanskoga) Dušnom i Dušiceju (isporedi Dušana i 1. Dušman). Danilo 163. Logofeti Dušan. Mon. serb. 305. (1420). Dušan, kraj slovinski. J. Kavašin 246a. Dušan hoće sestru da uzme. Vuk, nar. pjes. 2, 125.

1. DUŠANA, *m. ime muško, isto što Dušan.* — *U knjiži xvi vijeka i otale u Daničičevu rječniku.* Stefana prvoga cara srbskoga izo naričet's se Dušana . . . Stefan je prvij car srbskiy Dušana . . . Okáz. šaf. pam. 71. (1501).

2. DUŠANA, *f. ime žensko.* — *U naše vrijeme.* Zemlak. 1871. 2.

DUŠANIJA, *f. Dušanovo carstvo.* — *U Vukovu rječniku s primjerom iz narodne pjesme:* Rasla jela na Kosovu ravnu u visinu do neba vedroga, u širinu po svoj Dušaniji, pod nom sedi slavni knez Lazare.

DUŠANIN, *m. prezime.* — *U naše vrijeme* Hija Dušanin. Rat. 270.

1. DUŠANKA, *f.* „Dušanko moja!“ govore uz riječ ženskome čeladetu, kao što govore muškome: „Brate dragoviću!“ u Lici. V. Arsenijević

2. DUŠANKA, *f. ieko odijelo, po narodnom načinu.* — *Postaje od 2 Dušan.* — *U naše vrijeme.* Neka navlači surku, neka dušanku. M. Pavlinović, razl. spis. 181.

DUŠANOV, *adj. koji pripada Dušanu.* — *Između rječnika u Daničičevu (Dušanov).* Radiša sluga Dušanov. Spom. sr. 1, 40. (1492). Jeru nosi sre Dušanovo. Nar. pjes. vuk. 5, 216. Ženidba Dušanova. Vuk, nar. pjes. 2, 132.

DUŠANOVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Milija Dušanović. Rat. 179. Miloš Dušanović. 392.

DUŠEČIĆ, *m. dem.* dušek. B. Petranović, nar. pjes. 1, 318.

DUŠEĞUBAC, *dušegupca, m. vidi dušogubac.* — *Po crkvenom jeziku.* — *U naše vrijeme.* Novci dušegupci! M. D. Miličević, des. par 11

DUŠEĞUBIJA, *f. u spomeniku xiv vijeka a otale u Daničičevu rječniku:* „dušegubija“, gledišaj „dušebijstvo“. „Da im se“ (ljudina crkvenim) ne uzima ni pozoba ni dušegubija“ (Glasn. 13, 297 god. 1347?), t. j. globa za to djelo da ostje crkvi.

DUŠEJOVIĆ, *m. vidi Dušojović.*

DUŠEK, *m. stragulum, retika blazina na kojoj se leži, a u vijela postela, tur. dušek.* — *Od xv vijeka, a između rječnika u Mihalju (kod matarac), u Belinu (eulicitar 465b s dodatkom da je riječ turska), u Vukovu (eino matrazo „stragulum“).* Mru ali na dušek, ali na slami, ali bare na dahi (dusa). M. Divković, bes. 422a. To l' je dušek od pokoja? P. Kuežović, pism. 22.

Svrhu dušeka od kadife. I. Zaničić 141. Pak još k tome na dušek do pō dna trunat meku. V. Došen 214a. S majkom spavajući na devet dušeka, na devet jastuka. Nar. pjes. vuk. 1, 207. Leže zlato u meke duške. 1, 225. Spavajući sama u dušek. 1, 298. Skočih jedna iz dušeka. 1, 308. Prostri mi meka dušeka. 1, 311. Dušek im je crna zemlja i rosna trava. 1, 450. Leže Merja na meke duške. 1, 596. Ali sam ti noćas počinnla u čardaku na meku dušek. 2, 46. U duške cara položiše. 2, 131. Diže cara sa svilna dušeka 2, 187. No kaki su u Leke dušeci! 2, 231. Pod nome su dva meka dušeka, a oko ne četiri jastuka. 3, 138. Ne može se carstvo zadobiti na dušek sve duvan pušeci. 4, 134.

DUŠEKLUK, *m. korčeg ili ormar u kojem po danu stoje dušeci.* — *Od dušek turskijem nastavkom luk.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku („der bettkasten“ „armarium stragulorum“).* Pa Jovana u dušekluk sprema, i zatpa nega dušecima. Nar. pjes. vuk. 3, 106.

DUŠEĀNOST, *vidi duševnost.*

DUŠEĀNE, *n. djelo kojijem se duši.* — *U Stuličevu rječniku i u Vukovu.*

DUŠETINA, *f. augm. duša.* — *Od xviii vijeka.* Izrga poganu svoju dušetinu. I. J. P. Lučić, razg. 122.

DUŠEUBIJSTVO, *n. caedes, ubojstvo.* — *U spomeniku xiv vijeka i otale u Daničičevu rječniku.* Vsaka globa što se učini u crkvenih ljudje, dušubijstvo i raspusti i d(č)ivici razboj, vse da je crkveno. Glasn. 13, 376. (1356—1367).

DUŠEVAN, *duševna, adj. spiritualis, animatus, justus, pius, koji pripada duhu, u kojem je duk, vidi i duhovan.* — *Riječ je praslavenska, ispredi stloc. duševъ, rus. душевнѣи, čes. duševný, pol. duszewny.* — *Između rječnika u Mihalju (pius, spiritualis), u Belinu (duševni „spiritualis“ 701a), u Bjelostjenčevu (duševni, bozanstveni, pobožni „pius, religiosus, conscientiosus“), u Stuličevu (ad spiritum spectans, religiosus, devotus, pius), a u Vukovu (duševan, n. p. čovjek „gottesfürchtig, religiös“ „pius, religiosus“), u Daničičevu (duševnъ animatus).*

a. *adj. a) koji pripada duhu, vidi duhovan, a, a) — c) Vaperivse srdčienoj i duševnoj oči.* Mon. serb. 88. (1330). Duševnogo rali spasenja. 122 (1356—1347). Veće se ima brinuti o stvarih duševnih. Mirakuli. 98. Miru i spasenju duševnomu da bi nastojal. S. Kožić 54b. Ne listo lipotem života i obraza, da i duševnimi dili lipa biše. Aleks. jag. star. 3, 275. Za jizbinu i jastojšku duševna. A. Komulović 41. Ali ne malo pomaga na napredovanje duševno bogomilni od duševnih stvari dogovor. B. Kašić, nasl. 16. Da ūm daš duševno spasenje. Michelangelo. G. Čini zamirito napravdat duševni život. P. Radović, nač. 24. I druga dobra duševna. A. Bacić 80. Vi biste rekli, da je vaše siromaštvo duševno bogastvo. J. Banovac, prip. 106. Ovomu velikomu i glasovitomu cesaru nadodade s. Silvester zdravje tlesno i duševno zajedno. F. Lustric, od' 392. Umirajuće smrću duševnom. A. Kanižlić, utoč. 152. Duševno moje spasenje. A. J. Kuežović 47. S očima duševnim vidi gospu. M. Zorić, zrc. 85. Vupe Dubovičke duševni upravitelj i pastor. V. Došen 1. Tiražnje neprijatelj duševne. Ant. Kadić 106. Oskvrnti duševnu čistoću. I. J. P. Lučić, razg. 13. Veljš: jer su to svitovne stvari, nek redovnik za duševne mari. J. S. Reljković 31. Moraju žužiti i život svoj za duševno puno spasenje položiti. B. Leaković, gov. 107. Pokojnjem duševno spasenje. Oglad. sr. 23.

Dodijale su mu duševne patnje više no tjele-
ne bolesti. S. Lubiša, prip. 95. — *b*) u kojem je
duh, *vidi* duhat. Koji bi nastojali, da se izvrše
stvorenje duševno. M. Bijanković 58. — *c*) ju-
stus, *vidi* duša, *d, c, aa*) o *činjedu koje po svojoj*
duši živi i radi (koji bi prednju mogu spadati
pod d). Učine se vele dobri i duševni. Koriznu
38b. Koliko bude čovjek ljubi biti duševniji.
B. Kašić, nasl. 12. Neki duševan građanin bješe
uzeo u običaj. I. Durdić, ben. 125. Otriedi jed-
noga od svojihh zročijih i duševnijih kaludera.
136. Ispovjednik znan, duševan i razborit. B.
Zazeri 250a. Zajedno sobom odveo je samihh
dvoje službenika, koje je sejenio naj duševniji
i naj uzdanije. 315a. Koliko razborito mogu osu-
diti duševni ljudi i razumni. I. A. Nenadić, nauk.
131. Šajlo pak u nutra k nozi div duševne babe
pupčenicu. M. Zoričić, zrc. 45. Svi Slavinci ne-
ga poľubise, jer duševan i dobar jest bio. Nadol.
161. Istom nek je ćelaje svinsko, duševno i pa-
metno. M. Dobretić 484. Dođe jedno jutro u
dućan jednome naj pjestnijem i naj duševijem
čovjeku koji je bio onda u onom mjestu. Nar.
prip. vrć 99. Ne znam ni ja kakav je (*avac*),
u noći je bilo, kazaće vam sjutra kćmar, ako
bude duševan. 160. Duševni ljudi objave (*kad*
su što našli). V. Bogušić, zborn. 413. — *bb*) koji
je po duši učinica. Testament duševan i dobar.
Mon. croat. 67. (1146). — *cc*) koji pripada duši.
Moja svijest i duševno poznanje mene nimalo ne
tuže. M. A. Reľković, sabr. 50. — *d*) pius, *po-*
božan, *vidi* duhovan, *a, f)*. Aj! nije li brata
Rišćanima, il Turčina za boga duševna, da do-
nese u koadijer vina? Pjev. crn. 1709. Istina
da je slabo bio pobožan i duševan. Vuk, dan.
1, 89—90.

b, adv. duševno a) vidí a, d). Istinito ne bla-
gaje duševno njegovu put. J. Matović 219. Pa-
roki imaju moliti boga duševno. 278. *b) vidí a,*
c) i d). Tko će poboljšati duševno živeći, taj
može ufatí milosti dođići. P. Hektorović 39
Nego se ima stvar svjeseo i duševno izmiriti
B. Kašić, nasl. 8. Prem ako živu duševno i sveto.
P. Radović, nac. 17. Duševno secundum con-
scientiam. J. Stulli, rječ. 1, 159a.

DUŠEVIT, *adj. vidí* duhat i duševan, *a, b)*.
— *U jednoga pisa xviii vijeka*. Izbiti zanetak
ako i nije još duševit. Ant. Kadić 513.

DUŠEVLATI, duševlat, *impf. vidí* duševniti.

DUŠEVNIK, *m. duševan čovjek*. — *Od xiv*
vijeka, a između rječnika u Stalićevu (pietatis
cultor *po Kašiću*) *i u Daničićevu* (duševnik, koji
san o po duši sudí, kad se ne može ni po
čemu drugom, arhiter) *a) čovjek koji sudí po*
duši (ex nepo et b no), *vidí* duševan, *a, c)*; *te*
po tomu dolazi s osobitjem značenjem, kao dobar
čovjek (*vidí* I. dobar, I. 1, a, b) *bb)*, *isporedi*
i I. dušnik. Ako se pristavi obrće krivje, i ne
oprave ga duševnici. Zak. duš. pam. saf. 49.
Popašu da plati čto reku duševnici. 49. Čto
se gusi ili ukrade, tomu da da svodnika, da
plati visoko samo sedamo, ako li rece: Kupih
u togo zemlji, da oprave duševnici ota globe,
ako li ga ne oprave duševnici, da plati za glo-
bonu. 49. — *b) vidí* duševan, *a, d)*. Ćubitelj Je-
zusov i istini duševnik i slobodnik od pohotiv-
stva bezrdnijih može se slobodno obratiti k bogu.
B. Kašić, nasl. 61. Duševnik, duševan čovjek.
M. Pavlinović. — *c) kao da znače: duhovnik, u*
jednom primjeru xviii vijeka. Plemeniti . . .
svoj gospodi kapitolonu . . . kako pravnu dušev-
nikom i postenoj gospodi. Starine. II, 111. (oko
1664).

DUŠEVNITI, duševnim, *impf. činiti* da što
bude duševno. — *U Stalićevu rječniku* (animos
addere, animam corpori inspirare vel infundere,
dare vitam, vivificare) *u kojem ima i duševlati*
s istijem značenjem. — oboje nepouzdan.

DUŠEVNOST, duševnosti, *f. spiritualitas, con-*
scientia, pietas, osobina čega što je duševno ili
koga što je duševan. — Po dubrovčanku govoru
i duševnost (vidí P. Budmani, dubr. dij. rad.
65, 158). Da prosvjetliš srce i duševnost moju.
L. Kadić 3. — Od xviii vijeka (vidí kod c) a
između rječnika u Voltijijinu (duševnost, svijest
'conscienza', 'gewissen') *i u Stalićevu* (conscientia').
a) vidí duševan, *a, d)*. Ne za duševnost neg za
putenost istote mo. S. Rosa 94b. — *b) conscien-*
tia, vidí duševan, *a, c)*, *i duša, d, c)*. Vaļa da
to ispovidi, neka je duševnost mirna. I. A. Ne-
nadić, nauk. 175. Ako te tvoja duševnost i svi-
jest odrinje. A. Kanižlić, kam. 393. Valjda nam
duševnost ili dušoznanje dobro ispitati da nije
s kojim suartnim grijehom oñaćeto. E. Pavić,
jezgr. 58. Radi toga veće se smućuju od valje
svoje duševnosti. J. Matović 501. Komu su otvo-
rena sva otajna naše duševnosti. I. M. Matkei
123. Grijeh toći mu i prvi duševnost, dot je
istoći. A. Kadić 25. Čujem, razumijem što mi
odgovara moja duševnost. 155. Ne ćuti da ga
duševnos grize. 330. Duševnosti strah plašivi
svod u grušnom srcu zaći. N. Marčić 43. Nije,
oće moj, nikakvo napastovanje ni trgaje dušev-
nosti koje smućuje me. M. Vodopić, tužn. jel.
dubr. 1868. 195. — *c) pietas, vidí* duševan, *a, d)*.
Oba dana na duševnost, s kóm živise. J. Kavađin
296b.

DUŠEVNĀK, *n. vidí* duševnik, *a)*. — *Na*
jednom mjestu xviii vijeka i u Stalićevu rječniku
(v. duševnik). U vrućemu duševnjaku. B. Kašić,
nasl. 11.

DUŠEVNĀNE, *n. djelo kojim se duševni. —*
U Stalićevu rječniku (animatio). — *nepouzdan.*

DUŠEVSTVO, *n. vidí* duševnost, *b)*. — *U*
Stalićevu rječniku. — nepouzdan.

I. DUŠICA, *f. dem. duša*. — *Ako se mijeća u*
gen. pl. dušića. — U našem se jeziku javlja od
xv vijeka (vidí kod g) a između rječnika u Mi-
kađinu, u Belnu 82b, u Bjelostjencu, u Jam-
bresčevu, u Stalićevu, u Vuokou, u Daničićevu.
a) vidí duša, *a*. Ni se moće, ni dušicom diše.
Nar. pjes. vuk. 3, 360. Borei staše da dušicom
dahnu. Osvetn. 3, 103. — *b) vidí* duša, *b. može*
biti da ano spada ovaj primjer: Od komarca
rebarea, od mušice dušice. Nar. pjes. vuk. 1, 179.
— *c) vidí* duša, *c*. U meni dušice ostalo malo.
M. Džić 40. Zivota dušien mojega s nom zgubih.
P. Zoranić 5a. — *d) vidí* duša, *d, a)*. Sv. Stipan
među kamelien dušicu svoju pućtaše. A. Kani-
žlić, utof. 165. Gdi se litše na drumku s dn-
šicom razliliti. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 10.
Poslušajte da riči izastim prija nego dušicu iz-
pastim. Ant. Kadić, razg. 313a. To izusti, pa
dušicu pusti. Nar. pjes. vuk. 1, 212. I reći će
da ne hajem za nja, a ja hajem i dušicu dajem.
I. 377. Al' se Jovo sa dušicom bori. 2, 575. A
do nutra dušien izplava. Nar. pjes. istr. 2, 66.
Gdje si stao nije-i izlao, dok nijesi dušicu iz-
dalo. Osvetn. 3, 106. — *e) vidí* duša, *d, b)*. Jos
većma razplamení se ogan u čistoj i plemenitoj
dušici. A. Kanižlić, uzr. 182. — *f) vidí* duša,
d, c). Jošt ga peće njegova nutrašna dušica. A.
J. Kucović 225. — *g) vidí* duša, *d, d)*. Naj
privo za moju dušicu na slavu i na služb. bo-
žiju 30 tisuć zlatnih dukats. Spom. sr. 2, 121.
(1466). Togaj rad, gospejo, ne griješí dušice

srdcaše er moje puno je tužice. N. Naješković 2, 77. Dušice nam ne daj vragu. P. Posilović, nasl. 204b. Ne dopusti, da pogine dušica moja. A. Kanižlić, bogoljubn. 329. Bože milostiv budi grišnoj dušici mojoj! fran. 173. — *h) vidi* duša, *d, f, j*. Draga ve dušice, umukni jedan čas. N. Naješković 1, 248. Vrijeme je i tebi, dušice. M. Držić 89. O vile vilice, ma dušice. 123. I ako ti duše moje što pomogu, ma dušice. S. Bobačević 209. Gdi si mi, dušico? A. Kanižlić, rož. 28. Odi k meni, dušice, ti si moja i bila. Nar. pjes. vuk. 1, 205. Oj devojko dušice! 1, 295. Dušica, ime što ga mlada pridjeva mladim ženskom. Skoroteča. 184. 249. — *i) vidi* duša, *d, g, j*. Znam, da te mene rad dušica sad boli, er sa mnog svaki jad čutiš na poli. N. Naješković 2, 86. Ostal je u gori sinak tvoj, dušicu namiri. M. Držić 471. — *k) vidi* duša, *d, l*. Imamo milosrdje činiti dušicam, koje su pošle so ovoga svita. M. Divković, bes. 98. Kada no umre i žalosna dušica otide u muke paklene. M. Divković, bes. 251. Za ove dakle siromaško dušice s, rtkva želi da se vazda čini uspomena. F. Lastrić, od 374. Blago njegovoj dušici. A. Kanižlić, bogoljubn. 475. Ovala nemu u raju dušica! And. Kačić, razg. 192a. Napraviše korabe, prevozše dušice s ovog sveta na onaj. Nar. pjes. vuk. 1, 135. A dušica raj dostala 1, 117. Napoj žedna, a narani gladna za dušicu tvojoj roditelja. 2, 435. — *l) vidi* duša, *d, m*. Blažena kuća budu takaj, jošte dušica ona svaka, koja lubi tu priliku. P. Posilović, nasl. 61a. Koliko si dušica bogu dobio? A. Kanižlić, fran. 140. Sveta dušica, paklena mješnica. Nar. posl. vuk. 281. Oj kad ti ovde, rajska dušice? Nar. prip. vuk. 70. — *m) vidi* duša, *f*. (Kuf) dijeleći dušicu umira i peje. M. Vetranić 1, 4. Jelenka, gbi se htise na drumku s dušicom razdiliti. Nar. pjes. hekt. 18. — *n) vidi* duša, *h*. Dušica, puc, navlaš ono od kosti što se nšije u krpu. Slovinac 1880, 86. — *o) samo i s pridjevima, ime biljkama aa) dušica, vidi* čepčeg i majčina dušica. — u *Mikačinu rječniku* (dušica, trava, caecialepre, herba, sonchus, cicorbata, latuca leporina), u *Belinu* (caecialepre, cicorbata 1549), u *Stalićevu* (kao u *Mikačinu*). Dušica, rus. dymna dukna (origanum vulg.), češ. mateři douška (thymus serpyll.), l. caecialepre, sonchus, cicorbata, lactuca leporina, sonchus L; 2. prenanthis L (?); 3. suvrst usatine (u *Dalmaciji?* vidi dužica); 4. thymus serpyllum L. (u *Istri*); 5. thymus accularis WK. (u *Istri*). B. Sulek, im. 79. — *bb) babina dušica, vidi* babina duša (kod babin, 4. a)) i majčina dušica. — u *Mikačinu rječniku* (babina dušica, mravinac trava, origanum, heracleoticum, cunila 8b), u *Jambrićevu* (supplm.) serpyllum, u *Stalićevu* (origanum), u *Vukovu* (herbae genus). Babina dušica, panace Chironis origano, origano heracleotico, thymus serpyllum L. B. Sulek, im. 6. — *ba) dušica, vidi* kod babin, 2. a). — *ba) dušica, vidi* kod babin, — *cc) dušica boja, origanum vulgare* L. B. Sulek, im. 79. — *dd) vidi* kod maekin. majčin, majkin, materin, pasji, rumen.

2. DUŠICA, *f. manastir u Srbiji u okrugu krajinskom, sad razoran*. Na zapadnoj strani, 1/4 sata daleko od Gačeva razvaline su manastira Dušice, gde se priča da je ukopan Kraljević Marko. M. D. Miličević, srb. 355. i selo se Gačevu tako (po pričanju) prije zvalo. Ispod Gačeva, sela za koje se priča da se zvalo Dušica. 355.

3. DUŠICA, *m. ime muško*. — Od xiv vijeka (tako se zvalo brat cara Dušana, ali vidi i Dušana) i u *Vukovu rječniku* — Sl. dvjema synoma

jogo (kralja Stefana Dečanskoga) Dušanom i Dušiceju. Danilo 163. — i kao muški nadimak u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

DUŠIĆ, *m. prezime*. — U naše vrijeme. Radovan Dušić. Rat. 394.

DUŠIKRAVA, *f. selo blizu Jablanca (u ličko-otokom okrugu) u hrvatskoj krajini*. Schem. segn. 1871. 21.

DUŠIN, *adj. koji pripada (nekoj) duši*. Neka se izvijedaju rane dušine. M. Radnić 147b. Ako je na mceru pretego dušino dobro ovoga sveta, neaj se učini da je širok most preko pakla. M. D. Miličević, živ. srb. 2, 66.

1. DUŠINA, *f. avgm. duša*. — *Ake. se mijeña u gen. pl. dušina* — Od xvii vijeka a između rječnika u *Vukovu*. Mnogi krstijani koji su debelo dušine. M. Divković, bes. 753a. Što spravi otac s dušinom, to razpravi sin s družinom. P. Vitezović, cvit. 34. Onaj (tekao) s dušinom, a ovaj (jede) s družinom. (Kad kakav tvrđica steče imaše i pravo i krivo, pa poslije njegova smrti dopadne kakvome koji ga nemilice troši i prosipa). Nar. posl. vuk. 238. Dušinu si već utopio. S. Lužić, prip. 224.

2. DUŠINA, *f. ime mjesta*. a) selo u *Dalmaciji u kotaru makarskom*. Repert. 1872. 20. — b) *mjesto u Srbiji u okrugu aleksinačkom*. Niva kod jaza u Dušini. Sr. nov. 1869. 170.

DUŠINIĆI, *m. pl. ime sela*. — *Prije našega vremena*. Dušinići (selo). S. Novaković, pom. 132.

DUŠITELJ, *m. čovjek koji jede*. — U *Stalićevu rječniku* (qui suffocat, strangulat) gdje se dodaje da je riječ ruska.

1. DUŠITI, *dušim. impf. suffocare, moriti ne puštajući da diše, vidi* daviti. — *Ake. kako je u praes. taki je u aor. 2 i 3 sing. duš, u impf. dušah, u part. praet. pass. dušen; u ostalijem je oblicima onaki kako je u inf.* — *Postaje od osnove substantiva duh nastarkom i pred kojim se h mijeña na š.* — *Jamačno je stara riječ, isporodi rus. дышать; u našem se jeziku jarla od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu* (duši me vručina ab aestu laborare 159b), u *Voltijinu* (soffogare, affondare, erderseln), u *Stalićevu* (suffocare, spiritum elidere, animum intercludere, strangulare), u *Vukovu* (ersticket, suffoco s dodatkom da se govori po jugozapadnijem krajevima), isporodi gušiti.

a. *aktivno*. Moj život pod vodom ki topi i duši. M. Vetranić 1, 167. Fortuna te sad kareca, a sad te duši. M. Držić 333. Prije ner dito u utrobi dušeno budet. S. Budnić, ispr. 62. Potlačimo, ko potlača, udušimo, ko uas duši. I Gundulić 485. Smrad će dušiti. V. Andrijašević, pnt. 313. A za usta sve vragovi duše. T. Babić, pism. 26. Na porođenju dca duše. J. Banovac, pred. 5. — *kao mučiti uopće*. Ne dušeci ih s harači. I. Držić 271. — u *prenesenom i metaforičkom smislu*. U tui dušiš vrijeme drago. I. Dordić, nzl. 96. Što je žajnoj voda duši glas je dobri iz dabeka, ov u sreću tugu duši. M. Kubacević 139. Gora gluši, lavež nši duši. Osvetu. 4, 21. Dio mruara leti uz pripređene jestvice do vrh katagare i spušta i kupi gorña jedra, a dio s krova duši doña, neka bi play s unajomom silom uleđa u luku. M. Volopić, tažn. jel. dubr. 1868. 217. I kò da bi im ona dušila vlastitu svijest. M. Pavlinović, razl. spis 314. Dušiti, preneseno, piti: Gora duši svitlost. M. Pavlinović.

b. *sa se, pasivno i refleksivno*. Da se tko duši u morskoj pucini. M. Vetranić 2, 9. Odušiti ju (hajinu) od srca koje se dušaje. B. Kašić,

fran. 181. Da ne samo srca i duše omekšave, nu bi rek'o stijenja, u moru ka se duše. I. Gundulić 43. Da će dušiti se sve vike u dubina pakleni. I. Ančić, vrat. 10. U ovoj kaluzi dušit će se potopljeni svi nesrećni osuđenaci. B. Zuzeri 272a. Kunu žene, a laži se gorkijem grievom duše. Osvetn. 1, 47. Gleda staru i duši se od smijeha. M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1868. 188.

2. DUŠITI, dušim, *imp. fragrare, mirisati, vidi dnl, 1, k.* — U naše vrijeme kod ugarskih Hrvata. Pred našim pred vašim vse po roži duši. Jačke. 19.

DUŠITI SE, dušim se, *impf. Kleti se dušom.* — xiv vijeka i u Daničičevu rječniku. Da je vojna mēste mene uzeti i dati i osvoboditi i dušiti se na moju dušu kakono i kolikono ja sam. Spom. sr. 2, 25. (1369—1376).

DUŠKA, f. žensko ime u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević.

DUŠKATI, duškām, *impf. dem. dubati.* — U narodnoj pjesmi našega vremena. Od zuluma duškat ne možemo. Nar. pjes. herc. vuk. 84.

DUŠKO, m. *hyp.* duša, *vidi* duša, d, f). — *Akc. se mijeha u voc. duško.* — U Vukovu rječniku s dodatkom da je stajaća riječ i s primjekom iz narodne pjesme: Bolan duško, pokvasi mi usta.

DUŠKOVAČKI, *adj. koji pripada Duškovicima.* Duškovačka (opština). K. Jovanović 156.

DUŠKOVCI, Duškovača, m. *pl. selo u Srbiji u okrugu užičkom.* K. Jovanović 156.

DUŠLE ili Dušlje?, kao da je ime muško. na jednom mjestu xiv vijeka. Vojsila Hlapovića i Dušle. Deč. hris. 63.

1. DUŠMAN, m. ime muško. — Postaćem je prvi dio od osnove sapst duša, a radi drugoga isporodi Radman. — xiv vijeka i u Daničičevu rječniku (Dušman 3, 591). Dušmani. Glasn. 15, 298. (1315?). — u jednom rukopisu (lavro-skom) Danilovijeh života stoji Dušmanom mj Dušanom kako je u drugjem (*vidi Danilov primer kod 2. Dušan*). Danilo 163. — isporodi i Dušmana.

2. DUŠMĀN, dušmāna, m. *inimicus, neprijatelj, pers. dušmen, tur. dušmen. kaže se od prije i češke i dušmanin koje vidi.* — Od xiii vijeka, a između rječnika u Vukovu. Nek kriposna jakost nuka svog dušmana pritobiti. V. Došen 244a. Volim, brate, izgubiti glavu neg' ljubiti svoj zemlji dušmana. Nar. pjes. vuk. 2, 419. Da dušmana živa ne pustimo, 3, 399.

DUŠMANA, m. ime muško oruko je u dva rukopisa ime bratu cara Stefana Dušana, kojemu je u Danila ime Dušica (koje vidi). Sa dvojim jega (Stefana Dečanskoga) detami: jedini ubo Dušmana naricaše se a drugi Dušan Stefan. Glasn. 10, 265. (xvi vijek). Sa dvojim jega detami: jedini ubo Dušmana naricaše se a drugi Dušan Stefan. Glasn. 32, 258. (1631). i u Daničičevu rječniku (Dušmana).

DUŠMANICA, f. ime mjesta. U narodu se još priča da se Drenča zvala i „Dušmanca“, božem za to što su je naskoro dušmani razvalili: „Pocemo i tek što je dovršimo a dušmani ne dadeše“. M. D. Miličević, srb. 719.

1. DUŠMANIĆ, m. prezime po ocu Dušmanu (*vidi 1. Dušman*) — xvi vijeka. Bartula Dušmančić. Mon. croat. 212. (1524). — I u naše vrijeme, ali će biti drugoga postana (1. dušman). Pavle Bogdanović-Dušmanić. M. D. Miličević, srb. 1038.

2. DUŠMANIĆ, m. selo u Srbiji u okrugu požarevačkom. K. Jovanović 141.

DUŠMANIN, m. *vidi* dušman, od čega se razlikuje samo nastavkom; *plur.* dušmani (*neobičan je plur. dušmanini*: Zderi, Savo, naše dušmanine. Nar. pjes. vuk. 4, 208). — Od xvii vijeka, a između rječnika u Belnu (*inimicus* 406a), u Stuličevu (*v. neprijatelj*), u Vukovu (*vide neprijatelj*). — Od primjera u kojima je samo plural može biti da bi koji spadao pod dušman. Carev je dušmanin ki ne sliša cara. I. T. Mrnavić, osm. 130. Perašćani caru dušmani. J. Kavačić 133b. Vaja ti na oči dušmanin ići. A. Kanižlić, rož. 122. Od sile primoguđijeh dušmana oslobođen. S. Rosa 7a. Da dušmanin ne oblada grada. V. Došen 193b. Ne dado proci priko zemlje nove Juri Skenderbergu tvomati smrtnomu dušmaninu. Anđ. Kacić, razg. 58. Ponizivši tvoje dušmane. kor. 167. Ja dušmana gledati ne mogu, da mi ode dušmanu po svetu. Nar. pjes. vuk. 2, 166. Da potražim dušmanina moga. 2, 268. Evo imaš grdna dušmanina. 2, 349. Da se nemu dušmani ne svete. 2, 441. Ko je sebi dušmanin, kako će drugom biti prijatelj? Nar. posl. vuk. 142.

DUŠMANLUK, m. *inimicitia, neprijateljstvo, tur. dušmenlik.* — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Da smo ga od dušmanluka ubili. V. Vrčević, niz 53.

DUŠMANSKI, *adj. koji pripada dušmaninu, dušmanima.* — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu. Već ne boj se naškocnjenja dušmanskoga. P. Knežević, pism. 132. Bog te zdravo i mirno nosio, od dušmanske ruke zaklonio! Nar. pjes. vuk. 3, 393. Teške muke od dušmanske ruke. 1, 151.

1. DUŠNICA, f. rupa na hačvi su stražne strane crkva kroz koju odsejaje zrak kad se u ņu lijeva. — na Braču. A. Ostojić.

2. DUŠNICA, f. ime ņivi u Srbiji u okrugu krugujevačkom. Sr. nov. 1867. 376.

DUŠNICI, Dušnika, m. *pl. Dušnici*, selo koje je bilo blizu Mramorana: zemljana je crkva treskavača bila meda „puti koji grede ota Dušnika“ (Glasn. 13, 370 god. 1356—1367), i polovinu „ota Dušniku“ imala je ta crkva (Glasn. 11, 133 god. 1336—1346) cf. dušničkiy. D. Daničić, rječ. 1, 320—321.

DUŠNIČKI, *adj. koji pripada selu Dušnicima.* — xiv vijeka i u Daničičevu rječniku (dušničkiy). Do medo dušničke. Glasn. 13, 370. (1356—1367). Puta dušnički koji grede u Mramorane. 370.

1. DUŠNIK, m. *vidi* duševnik, a) — xiv vijeka i u Daničičevu rječniku (dušnik). Pro pašu . . da plati što rekutu dušnici. Zak. duš. šaf. pam. 35.

2. DUŠNIK, dušnika, m. spiraculum; oesophagus; arteria aspera. — *Akc. kako je u gen. tako je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing. i voc. dušniče, dušniče.* — *Postaje od osnove adj. dušan nastavkom ika.* Riječ je stara, isporodi stvor dušnik-b, respiratio, pulmo, vula i ras. *ayammaz, spiraculum. a) spiraculum, odduha* — u Mikalovu rječniku (dušnik, kad s' odhiva „spiraculo“, „spiramentum“), u Belnu (spiramentum 700b; „spiraculum“ 716b), u Staličevu (spiraculum). — u Dubrovniku rupa na gastijerni kroz koju istječe voda da se ne prepuni; i kod putinskoj lonca kao poklopčić („valvula“) što se podiže kad vri. P. Bulhanti. — b) fances, žvalo. — u Mikalovu rječniku (dušnik od grla „tauces“).

— c) gula, oesophagus, cijev u grlu kroz koju prolazi hrana. — u Vukovu rječniku. — d) grkljan. — u Belinu rječniku (aspera arteria? 352b) i u Bjelostjenčevu, i u jednoga pisca našega vremena. Tijelo reko bi da je mrtvo, da ne vidiš na dušniku uzo preničene košuje tresnkat se. M. Vodočić, tužn. jel. dubr. 1868. 182. — e) dva sela u Srbiji u okrugu niškom. Gornji i Donji Dušnik. M. D. Miličević, kraj. srb. 120.

DUŠNOZNAŠTVO, n. *vidi* dušnoznaše.

DUŠNOZNAŠE, n. conscientia animi, *vidi* duša, d, c). — U jednoga pisca xviii vijeka u kojega ima i dušnoznanstvo s istim značenjem, a oboje jamačno sam je načinio. Važade nam duševnost ili dušnoznaše dobro ispitati da nije s kojim smrtnim grijehom on-a-čiti. E. Pavič, jezgr. 58. Crv njihovoga dušnoznaša neće umrijeti. 150. Koji sebe dobro procijeni, ući će u dušnoznanstvu svomu da njegova duša od ove dubovne brane češće potrebu imade. 60.

DUŠNAČI, dušnačák, m. pl. grkljan, isporodi dušnak i dušnik. — U Vukovu rječniku.

DUŠNAČA, f. ime mjesta u Srbiji u okrugu račeskom. Sr. nov 1872. 322.

DUŠNAK, dušnáka, m. *vidi* dušnik, c). — U naše vrijeme. Zasio bi ti ručak u dušniku. V. Vrčević, niz. 116.

DUŠNI, adj. *vidi* i. dušan. — U jednoga pisca xviii vijeka. Podjebradei, dušiom lašću ki one puke naj prije vodi. J. Kavašin 261a.

DUŠOBRIZNIK, m. kojemu je briga za duše, duhovni pastir, župnik, duhovnik. — U jednoga pisca xviii vijeka koji može biti sam tu riječ načinio po nem. seelsorger. Koji sam dušobrižnik ili duhovni čovik. J. S. Rejković ix. po tome i u naše vrijeme kod nekijih pisaca Kakav je koji svećenik dušobrižnik. M. Pavlinović, razl. spis. 335.

DUŠOERVOTOČEŃE, n. djelo kojijem se ko duševrotiči. — U Stuličevu rječniku (conscientiae stimuli). — nepouzdan.

DUŠOERVOTOČITI SE, duševrotičim se, *impf. vidi* dušogristi se.

DUŠOČUVAC, dušočuvca, m. ko čuva dušu. — U jednoga pisca našega vremena koji će biti sam načinio prema dušogubac. Novac — i dušočuvac i dušogubac. M. Pavlinović, rad. 115.

DUŠOGRISTI SE, dušogristiti se, *impf. gristi se u duši* — U Stuličevu rječniku (conscientiae stimuli affici. xscruciar) u kojem ima i duševrotičiti se s istim značenjem. — oboje nepouzdan.

DUŠOGRIZŃA, f. stanje onoga koji se u duši grize. — U Stuličevu rječniku (v. duševrotičeŃe). nepouzdan.

DUŠOGUBAC, dušogubca, m. onaj koji dušu gubi. *vidi* i dušegubac. — U narodnoj poslovice našega vremena a iz ne u Vukovu rječniku. Novac je dušogubac. Nar. posl. vuk. 225. Novac — i dušočuvac i dušogubac. M. Pavlinović, rad. 115.

DUŠOJEVIĆ, m. prezime. — xv vijeka i u Stuličevu rječniku (Dušojević). Vlahu Dušojeviću. Spom. sr. I, 111. (1112). — na drugom mjestu u istom spomeniku pisano je Dušojevič.

DUŠOLICA, f. na jednom mjestu xvi vijeka u komediji; kao da je dem. duša; svakako je neobična riječ, i po svaj prilici samo onlje za našu načinica. Ako te ulični, dušolice. M. Dizić 155.

DUŠOMÔRAN, dušomôrna, adj. koji mori dušu. — U jednoga pisca xviii vijeka. Dušomorne misli. B. Zuzeri 165a.

DUŠUL, m. ime muško. — xiv vijeka. Dušula i Maratins. Deč. iris. 52.

DUTAN, dutna, adj. nadut. — U Stuličevu rječniku. — nepouzdan.

DŪTI, dmēm i dŭjēm, *impf. flare, duhati, puhati. — isporodi* dmjeti i dmuti se. — Ake. *vidi* kod 1. — Istom su ooga vjeku poterdniji oblici sadašnjega vremena od osnove du (dujem, *impf. duj itd.*), a sve do prošloga postaju od osnove dm. *negdu* dŭm; po tome se *vidi* da je korijen dŭm, koji se pred konsonantima (u *inf.* i prošlijem vremenima) promijenio na dŭ; u dakle stoji mješte *negdašnjega* a. i kod duti nije isti korijen što i kod dmuti kao što se dosjaje mislilo. tome ne smeta bug. vetŭr duje, rus дуть, дѹть, čes. douti, duji *itd.* svi su ovi oblici jamačno kasnije postali kao i naše dujem. a nema dovoljna razloga pomisliti da bi duti, dmem i duti. dujem bila dva različita glaygou. — Riječ je praslavenska, *isporodi* stslav. dŭti, dŭmŭ, rus. дѹть, дѹть, čes. (dmouti), dmu, pol. dŭć, dme. — S korijenom dŭm *isporodi* snsk. dham, dhma, eranski dam, puhati. — Između rječnika u Belinu (duti, dmem, *flor* samo o vjetru 682a, 758b), u Stuličevu (duti, dmem, i. flare, inflare, suflare; 2. v. naduti), u Vukovu (duti, dujem, vide duhati).

1. oblici.

a. od osnove dm. a) praes. dmēm, dmēs, dmē, dmēmō, dmēte, dmū. Uzido brzo, mnogo brže negoli kad vjetar dme. Zborn. 122a. Odlike vitri ne dmū. G. Držić 386. Kada dme fortuna. M. Vetranić 1, 174. Da plah vjetar dme s planina. P. Kavalčić 365. Kada zima dme naj gora. P. Kavalčić, iv. 26. Kad daždi, daždi; kad sniježi, sniježi; a kad vjetar dme, tada je zlo vrijeme. (D). Poslov. danic. 41. — b) *impf.* dmŭti, dmeše *itd.* Sjever od tud dmeše. M. Držić 26. Snihi sjever premda dmeše. J. Kavašin 311p. — c) *impf.* dmŭti, dmŭmo, dmŭte. Dmŭi K'o bura. (Z). Poslov. danic. 17. (nije sasna pouzdan primjer; može biti da je dmŭi 3 *impf. praes.* od neobičnoga dmjeti koje *vidi*, ili da mj. dmŭi treba čitati dŭmi). — d) *ger. praes.* dmŭti. Dŭi ne bude on imamo, valovito brodeć more, nego kud ga gonŭi samo plahi vjetar dmŭti s gore. M. Bunić 51. Kō (more) vjetar tih dmŭti pozbija od zgora. D. Zlatarić 88b. i grješkom dmeći. Vitar strašno dmeći. M. Marulić 53. Kad sjever krvavi sve dmeći povrijedi. M. Vetranić 2, 17.

b. kod iste osnove dŭm može biti a mješte *negdašnjega* v. od takove osnove dam postaje praes. 3 *impf.* u dva pisca Bošnjaku xvii i xviii vijeka: Od poluhne od kuda dme vjetar suh i vrūc. M. Divković, bes. 248p. Od one strane od koje dme vitar. S. Margitić, fal. 149. i *ger. praes.* dam (*isporodi* kod kleti, početi, uzeti) u jednoga pisca čakavca xv vijeka. Vali se sruvnaše, vitar ne veće dam. M. Marulić 91.

c. od osnove du (dŭj. a) *inf.* dŭti. Snigome studeni dut počna sjeveri. D. Rašina 78b. *vidi* i kod 2, a, b). i prošla vremena: *impf.* dŭjŭh. aor. dŭh, dŭi, dŭmo *itd.* *ger. praes.* dŭvŭti, *part. praes.* act. dŭo, dŭda, *part. praes. pass.* dŭt (*vidi* zadnji primjer kod 2, a, b)) i dŭven, dŭvŭna (u Stuličevu rječniku). — b) sadašnja vremena: praes. dujem. Vijor dolom duje, gradom poluhuje. Nar. pjes. vuk. 1, 206. To kazuje koji vjetar duje. Nar. pjes. stojad. 2, 43. *impf.* dŭj. *ger. praes.* dŭjŭti.

2. značije.

a. *aktivno.* a) o vjetru (običajne), *vidi sve primjere kod 1.* — b) o čeladetu ili žinčetu (ustima ili kakrom spravom). Neki pitići, nekakova kamenj obréte sijajna, mnihu jako ogrija jesti i načeše duti neprestano. Stefanit, star. 2, 280. Toj bi bil', jak u njih heza dna dut odzgor. N. Dinaitrović 90. Umjet' dut' i kovat'. (D) Poslov. danil. 147. Ne može se i dut' i kovat'. (Z). 73. Dut i kovat'. (Z) 31. (ne inf., kao što je mislio Daničić, koji je štampao: dut' i kovat', nego part. praet. pass., jer se i sul u Dubrovcu govori: „On je dut i kovat' = lukar“).

b. *sa se, refleksivno* dut' so, u prunesenom smislu, kao oholiti se, baniti se, ponositi se, jer oholo čelade običajno potvise u se vazduh često i dugo, te se kao nadišnje, uprar je impf. naluti se, isporédi i naduluti se — u Vukovu rječniku: duti se, dujem se, 'sieh anflasen', 'intuscescere superbia'.

DUTKO, *m. ime muško.* — *Prije našega vremena* Dutko, acc. Dutaka. S. Novaković, pom. 62.

DÜTKOVIĆ, *m. prezime po otcu Dutku.* — *U naše vrijeme.*

DÜTLITI, dütlim, *impf. vidi* dudliti. — *U Vukovu rječniku:* „recht waacker saugen“ „sugo foriter“ (besonders von ferkeln).

DÜTLJENE, n. djelo kojijem se dutli. — *U Vukovu rječniku.*

DUTOVAC, Dutovca, *m. mjesto u Srbiji u okrugu krajnjevačkom.* Zabrav u Dutovu. Sr. nov. 1872. 525

DUV-, *vidi* duh-

1. DUVAK, *m. vrlo tanko plutno di koprena kojom se pokriva nejesta, tur* duvak — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku* (velun, mptiale). Kad su bili svati na polodu, bratae seju tih svjetočava: „O! duješ li, moja mila cejo! ti ne skidaj bijel duvak s lica. Nar. pjes. vul. 1, 582. Kada beže u odaju ud, a devojka stoji pod duvakom, on za sobom zatvorio vrata, ože curi puli duvak s lica. 2, 46. Dnu vijor vjetar iz planine, na devojci duvak ugrumo, simi Lee, k'o na govi sunce; od svatova niko ne video, 3, 587. Duvak se u Biogradu sad zove prjejevo, po naj više svilen, koji obično djever donosi i od kojega mlada poslije načini sebi halim, osobito čuče. Vuč, rječ. 1139. — *uđazi se pisano i duhak, kad pisar misli da tako pravi izgovor.* Jest visoko duhak azdignuda. Pjev. crn. 1939.

2. DUVAK, Duvka, *m. mjesto u Srbiji u okrugu kneževačkom.* Niva u Duvku. Sr. nov. 1875 779.

DÜVANŠKI (i hofe) düvanški, *adj. koji pripada Duvnu. isporédi* 2. düvanški. — *Od xviii vijeka.* U biskupatu düvanškomu. J. Filipović, 3, m. Da parok livanski dođe u župu düvanšk. M. Dobričić 569. Pa doziva düvanške knezove. Nar. pjes. juk. 600. Duvanško polje. F. Jukić, zovil. 2, 53.

DÜVÄR, *m. žid, protiv, pers.* düvär, tur. düvar, duvar. — *isporédi* düvar i 2. dvar. — *Od xviii vijeka u između rječnika u Mikulim* (duvar od pruža ili tisti „paries craticus“) *gdje naj prije dolazi, u Hrbostencoru* (v. stena), *u Stalovru* („paries“), *u Fukuru* (vidi žid) Neprijatelj do duvarova Praslave liješe dlužim. 1. Zaničić 126. Ili iz zida jač duvara. 1. Jablančić 178. 1 kada bi se potepla o kamen nozom, ali o dvaru glavom udarla, rekli bi drugi: vidis, da si slupa. D. Rapić 67. Svitaže da urizu ovi rodak svrhu svoji vrata i duvarova svoga dvora. A. Tomić,

gov. 123. Ja š'nom udrih o duvar od kule. Nar. pjes. vuk. 2, 13. Jednak zniža u duvar odinile. 2, 53. Car s' odmiče a Marko priučie, dok dočera cara do duvara. 2, 344. Sv mu kulu iz temelja krenu, po duvara voda odnijela. 4, 118. Ako taj duvar zna, tako i ja znam. Nar. posl. vuk. 8. — *i nekakva dječija igra tako se zove:* Streje ili duvara. S. Tekelija, let. 119, 9. — *Dolazi i s oblikom duar.* Bivši oni grad od visoki duarova aliti židova S. Margitić, fal. 101. Grijež od boga razstavja kano duar 196. Ne bi li se sužal veselio, kad bi vilio, da mu se duari i stine tavnice ruše. A Kanižić, bogoljubn. 481. Po neki način isti duarovi govore, a kamo li neće mladići, kada se sastanu u društvu? D. Rapić 94. Od duara ne odbija vara. Pjev. crn. 102b. — *Kod nekijeh pisaca (koji nijesu znali kad treba izgovoriti h) i duhar:* Ako duhar ili žid ne izgori. M. Račinić 362a. Baltazaru kralju ukaza se na duharu jalaca kraljevskoga ruka nesrićnu smrt navještniču. D. Rapić 114. Duhar plisniy, nesnažena kua. J. S. Rejković 207. Duhar drhti a grad ni se trese. Nar. pjes. vul. (?). 5, 495.

DÜVARČAC, duvarca, *m. dem.* duvar. — *U Staličevu rječniku u kojem ina i duvarčić s istim jeim značenjem — oboje slabo pouzdano.*

DÜVARČIĆ, *m. vidi* duvarca.

1. DÜVATI, *vidi* duhati.

2. DUVATI, duvaui, *impf. rivati. ne Rivci.* F. Pilepić.

DÜVČIĆ, u Daničićevu rječniku: „Duvčiču, vlastelin hercega Stjepana knez „Ružar. Duvčić“ (Mon. serb. 168 god. 1451), samo tu, jamačno po pogrješaku mjesto „Divčić“ koje vidi.

DÜVKA, *f. vidi* 1. dupka. M. Durović.

DÜVNA, *vidi* duvna — *Od xviii vijeka i u Vukovu rječniku.* Koju veoma žalše svo duvne. S. Margitić, isp. 99. Ova imedijaše jednu tetku duvnu, to jest dviat u manastiru F. Lastrić, ned. 153. Da prikazat mogu ljan moj jos bili među duvnim bogu A. Kanižić, roč. 26. Manastir za duvne („duhnu“) utoč 75. Da se je od duvna („duhvanš“) moglo „obiko“ čuče roditi. kam. 87. Ode pohoditi jednu svoju roticu duvnu. M. Zoričić, zrc. 176. Uzeo je za žena Katarinu de Boré duvnu („duhvanš“). F. Velikanović, uput. 1, 293.

DÜVNANSKI, *adj. vidi* düvanški. — *U dru piscu xviii vijeka.* U crkvi düvnanskoj blizu Bononje A. Kanižić, utoč. 188. Da ih ne silnu protivu voji ili na udarbu ili u stalič düvnansko. 1. Velikanović, uput. 3, 227.

DÜVNO, *n. vidi* 1. Düvno. — *Od xviii vijeka u između rječnika u Vukovu.* Pogubi ga Nažaković Mujo na srid Düvna polje širokoga Aut. Karić, razg. 3469. Lijepo ti je Düvno polje ravno! Nar. pjes. juk. 556. Düvno u stara vremena bilo je glasovito i zvalo se je Dalmatinu danas predjele, a u stara vremena glavni grad cijelo Dalmacije. F. Jukić, zemljop. 55.

1. DÜVNAK, *m. nacional* mušku krapnu i delobu. „Pravi düvnač.“ „Svalio se ka düvnač.“ M. Pavlinović. — *i kao prezime u naše vrijeme.* Schen bo-n 1861. xii.

2. DÜVNAK, *m. šerjak iz Düvna.* — *U naše vrijeme.* See po izbor Düvničke junake. Nar. pjes. juk. 537.

DÜZEN, *m. behlo i rumenlo, ono što je kočetno, tur.* düzen, *ares.* D. Popović, tit. rec. glasn. 59, 77.

DUZI, *f. pl. selo blizu Graca (u Hercegovini u kotaru počučskom).*

DUŽINA, *f. dnodecin, dnodeni, dranaest kol-mada, dranaestero, dranaestak. vidi teste, tal. dozzina. — U Dubrovniku u glasi dz (vidi P. Budmani, dubr. dijtal. rad. 65, 158—159): dužina. — Od xvi vijeka. Čin' da ti da dužinu ('duzinu') provardara. M. Držić 261. Odvali mi jednu duzinu udaraca D. Obradović, živ. 39. — staviti se u dužinu (po tal. mettersi in dozzina) kaže se u Dubrovniku, kad ko hoće da stoji gdje mu nije mjesta, ili da se mijenja s bolijem od sebe. I on se stavlja u dužinu ('ducinu'). (D). Poslov. danič. 30.*

DUŽLI, *adj. kao da znači: napravljen, nakičen, krasan, ne mijenja se po padežima. — Riječ je turska, vidi duzen i tur. duzmek, načiniti, urediti. — U narodnoj pjesmi našega vremena. Donesi mi dužli odijelo, da s' opreni' što no lepše mogu. Nar. pjes. vil. 1867. 426a.*

DUŽLUK, *m. selo i manastir u Slavoniji u podžupaniji đakovačkoj, tur. tuzluk, soline, ili dužlik, ravnica? Pregled. 106.*

1. DUŽ, *m. vidi dužal. — Od xiii do xviii vijeka, a između rječnika u Daničičevu (duž).* Povelećenje slavnoga duža benetčkoga. Mon. serb. 35. (1253). Duž benetčki. 326. (1423). Slavnoga duža benetčkoga. Mon. croat. 205. (1514). Da bude mnogo slug u duža takovih. D. Baroković, vil. 16. Duž veselo dosti poklisare prijā. 41. Obilas duža prevedroga. P. Kanavelić, iv. 581. — Ne samo o mlatačkome nego i o drugom poglavaru (vidi 2. duka). Cesar, pod kim biše doved dužev ki gospodovalu taj puk. Duklanin 8. Duž od nimške zemlje. 25. Svisti i kare duže, kralje i cesare. A. Vitalić, ist. 316a.

2. DUŽ, *f. dužina. — Akc. se mijenja u loc. sing. duži. — Postaje kao duž od komp. duži. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Fokoru. Nek širina pram duži do gine. J. S. Rejković 369. Pa kad vidi ženu do je u svu duž potbuške legla uz duvar. Nar. prip. vrc. 13. Duž niva. Vuk, rječ. 141a. — Nač ješe s prajedlogom uz (koji rudi), te uz duž stoji adverbijalno kao: u dužinu, uz dužinu. Kako se nauisti uz duž ili u obrtnu. A. Bačić 441. Put on bili, koji se po sridi uzduž pružen vidi A. Kanižić, roč. 14. Uzmi četiri neranže, snimi korn uzduž. Z. Orfelin, podr. 387. Car je rascijepi uzduž s vrha do dna. Nar. prip. vuk. 157. I uz duž i popriječko Vuk, rječ. 144a. i s genetivom poput prajedloga (vidi 3. duž): Uz duž odaje ili niz duž. V. Vrčević, igr. 45. — u jednolom primjeru i samo duž bez uz stoji adverbijalno: Ako soba dvadeset četiri duž i priko u se stopa miri. J. S. Rejković 199.*

3. DUŽ, *prap. secundum, kad se što pruča ili miče uz što drugo u svu dužinu koliko je ovo drugo. ovo drugo stoji u gen. — Radi postana vidi 2. duž, osobito pri kraju. — U naše vrijeme Da ne bi koji Crnogorac u duževnu državu od turske sabje utekao, bili su (Mlečci) i svoju vojsku postavili duž sve Cime Gore. D. Milaković, grlica. 2. 58. I vi drugi duž Dumava. B. Radicević (Pancevo 1880) 77. vidi D. Daničić, sr. sintaksa. 164.*

DUŽAK, *dúška, m. vidi 2. dug, 1, a, b) ce), uprav dem. dug — U naše vrijeme na Braču. Igrati u dužak, dati u dužak. A. Ostojić.*

DUŽALICA, *f. jedna šticeca od onijeh kojima se zaklapaju ulista, jer u Hercegovini nema trnaka, nego su čele u stablinama, u Hercegovini. N. Ducić.*

DUŽAN, *dúžna, adj. debens; debitus. — -a- (mješte negdašnjega i) ostaje samo u nominalnom nom. sing. m. i u acc. kad je jednak nominativu; u stoji m. j. negdašnjega li. — Akc. se mijenja u složenijem oblicima: dužni, dužnoga itd. — Postaje od osnove supst. dug (dlug) nastavkom -an, pred kojijem se g mijenja na ž. — Riječ je prastarenska, isporodi stvov. dlužny, rus. должны, čes. dlužný, polj. dłużny. — S nepromijeljenijem li ili l dolazi do xvi vijeka, n. p. dlžny. Mon. serb. 13 (1222—1228); dlžna. 108. (1334); dlžno. 125. (1347); dlžny. 203. (1385); dlžni. Spom. sr. 1, 48. (1403); dlžni. Mon. croat. 53. (1428); 119. (1428); dlžan. Naruč. 51a. 90b. 92a. Korizna. 50a. 60b. 66a. S. Kožičić 11b. 56b. Anton Dalm. ap. d. 2b. mladi oblik dužan jačša se pouzdano prvi put krajem xiv vijeka: dužan. Mon. serb. 231. (1398), pa od onda ispra rjeđe a poslije češće zajedno su starijim oblikom, n. p. Mon. croat. 71. (1448). 87. (1460) i u istijem knjigama (često n. p. u Naručniku i u Korizmećaku). oblik dužan (vidi kod 2. dug) pouzdano dolazi od xv do xviii vijeka: Spom. sr. 2, 120 (1462). N. Rašina 152b. 167b. M. Divković, nauk. 185a. 307a. M. Radnić 44b. 45a. 148a; dužna. M. Divković, bes. 407b; dužni, nauk. 93a. 106a (Mon. serb. 101. god. 1332 nije pouzdano jer je u poznijem prijepisu). pose su osamljeni oblici dužan (isporodi dug kod 1. dug) Naruč. 91a; i dležan (sic). Mon. croat. 255. (1553). — U svijem je rječnicima: u Francičevu dužan biti 'debere; u Mikajinu: dužan, koji ima dati 'debitor'; dužan biti, imati duga 'labere aes alienum, aere alieno labore, aere alieno obrui vel obstringi, debeo, devictus sum'; dužan služiti 'nancipatus'; biti dužan i držan 'debeo'; dužan i držan 'obstrictus, devictus, obligatus, nancipatus, addictus'; dužno 'debitus'; biti komu dužan i držan za koju stvar 'acceptum quippiam referre alieni'; u Belinu: aere alieno gravatus' 395b; 'obstrictus' 517b; 'debitus' 280a; dužan sam 'meum est' 245b; u Bjelostjencem: (kajkavski) dužen som i dužan sam 'debeo, teneo, aere alieno laboro, debitor sum, obligatus sum, devictus sum'; dužno 'debite; debitum'; u Jambričevu (kajkavski) dužen 'debitus'; dužen sem 'debeo'; u Voltigijinu: 'debitore, debitrice, reo' 'schuldig'; dužno 'advutamente' 'gehörig, geziemend'; u Stuličevu: 'debitus, devinctus, addictus'; u Fokoru 'schuldig' 'qui debet'; u Daničičevu dlžny 'debens'. — Komp.: dužniji, vidi dužnja. A. Gučetić, roz. jez. 92; dužniji. I. Ančić, ogl. xxxii; svit. 30; J. Banovac, predl. 30 itd.*

1. s aktivnijem značenjem, koji je u dugu, koji treba da što vrati, daje, učini. ako je izrečeno ime onoga, kojemu treba vratiti, dati, učiniti, stoji u dat.

a. koji ima što tuđe kod sebe i treba da vrati. a) ako je izrečen dug, ovaj može biti: aa) u acc. Osta im carstvo mi dlžno 7 tisuć 7 stit per(pur) (Glasn. 27, 286. (1351). Da bi im plaćilo kraljevstvo mi što im, osta dužani, brata kraljevstva mi. Mon. serb. 231. (1398). Vas dlj ki mi je dužan. Mon. croat. 87. (1460). Što je dužani dužnikom. Spom. sr. 2, 120. (1462). Popu bil sam dužan jedan dukat za žito. Mon. croat. 326. (1555). Vratite svakomu što ste dužni. A. Bačić 117. Koji mu dužan bijaše samo 100 groša. F. Lastrić, od' 283. Da sam ja dužan Petru sto dukata. M. Dobretić 129. Daj mi što si dužan. Vuk, mat. 18, 28. — u pronesenom smislu ili metaforički, kao zabavljan, haran. Nije, mni mi se, iznači ni jednoga Hristijanina, koji ne zna,

da, što smo izkupljeni iz vječnoga sužanštva, dužni smo sve to ljubavi Hrista Jezusa neizmisljerno. I. M. Mattei 49. Kom smo više blagodarnosti dužni? D. Obradović, živ. 45. — *bb*) u instr. Ako je komu čimš dlužn arhiepiskupov človek, da ga poziva s kraljevom pečatiju ka kraju. Mon. serb. 13. (1222—1228). Ako li ćeš troja sužna da se tobom propeali, i osveti tre pečali, čim joj hoćeš biti dužna? M. Pelegrinović 179. — u *presnesom smislu ili metaforički*. Ako č' nećim dužna me očima, oči t' ču dat. H. Lucić 204. Starijem ovijem dužna ču se zvat životom. P. Kanavelić, iv. 413. Dužan je i kosom na glavi. Nar. posl. vuk 71. — *cc*) što je dug ili kolik je dug može se izreči adverbom ili cijelom rečenicom. Dajem novce čoviku siromahu ili dužnu drugima jurve do vrata. I. Velikanović, uput. 1, 455. Jer sam ovdje Turkom mnogo dužan. Nar. pjes. vuk 2, 345. — u *presnesom smislu ili metaforički*. Mañe gospodinu bogu dužan ostaje. M. Divković, nauk. 185a. Ako si primio mnogo jesi mnogo dužan. M. Radnić 44b. O krstjanima srčca, koliko ste držana i dužna za ovu ljubav? A. Kanižlić, uzr. 23. Radnić je ljudstvo dužno, što se pomaklo napretkom. M. Pavlinović, rad 19. — *bd*) ne izriče se što je dug ili kolik je. Da rab ili imim dlužan u kler ne primet se. S. Kožić 11b. Gdje je ovakve zle nesreće ostali smo goli i dužni. P. Kanavelić, iv. 50. Ako nijesi dužan, budl jamae. (D). Poslov. danić. 3. Bogat je ko nije dužan, a mlad ko je zdrav. (D). 7. Da nijesam kaurinu dužan. Nar. pjes. vuk. 3, 134. Dužan kose ne veže. Nar. posl. vuk. 71. Ko je dužan taj je tužan. 111. Ko uzajmlje, taj je i dužan 155. — u *presnesom smislu ili metaforički*. Koliko bili držanja i dužnja tebi ostala. A. Gučetić, roz. jez. 92. Na kratko mo faln dađe, al' ni dužan ne ostade. V. Došen 204b. Bog nikom dužan ne ostaje. Nar. posl. vuk. 18. A svaki je dužan svojoj majci. Osvetn. 2, 68.

b. koji (po moralnijem zakonima) treba da što učini, dade (ako i nije tade primio), ridi 2. dug 1, b; isporedi držan. biti dužan, dobere. a) dug (svagla nešto umu) stoji u acc. Rotismo je pod veru, ku su bogu dužni. Mon. croat. 132. (1487). Ne znas komu si tvoje dievstvo dužna B. Gradić, djev. 89. Što su dužni sinovi roditelj? A. Bačić 92. Što su dužni kumovi pram diteta? F. Matić 84. Ljubav koju je dužan k bogu i k iskriñnu. Ant. Kadčić 105. — b) dug je u instr. Komu ste dlužni posluhom. Korizm. 31a. Da to jednokrat daj još bñdem pohodit s dostojni pokolnom i s barnostju onom, kom se dužan čuju. P. Hektorović 68. Bogu dužan si dobrom dušom. M. Radnić 20a. — c) dug je u gen. Prikazati pokorniku, kakve je dužan pokore. M. Dobretić 79. — u *z genetiv tna (grijeskom) prijedlogom* od. Komoraš si dužni od čuoga. Mon. croat. 262. (1567). Ili ne mareš, ili zaboravljena od šta je dužna. A. d. Bella, razg. 64a. Od tkoga su poštovanja dužni sinovi svojim roditelja? Blago turl. 2, 111b. — d) dug je u dat. s *prijedlogom* k. Da je grišnik dužan k ovomu dvojemu. Naručn. 91a. — e) dug je u acc. s *prijedlogom* na. Grišnik ostaje dlužan na dvojce: to je na spovidanje griha i na niku zadovoljćintu. Naručn. 90b. Svaki človek je dužan na posluh. Korizm. 35b. Na koja porabljena nisu dužni ni držani. S. Budinić, ispr. 78. — f) dug je u acc. s *prijedlogom* u. Redovnik u nijedna tvar ni dlužan suprot zapovidi božje. Naručn. 92a. — g) dug je u acc. s *prijedlogom* pod. Premda mladići nisu dužni pod post crkveni. Ant. Kadčić

369. Jer je ovi trud podložan čini, i misnik pada u nije dužan. M. Dragičević 139. — h) biti dužnu, dobere, isporedi imati. aa) s inf. vrlo često. Da dame svakomu ode rečenili junakovu na m(še)ćes 5 perspers dinara dubrovćećha a oni da su dlužni vojevats za Dubrovnik. Spom. sr. 1, 48 (1403). Svaki redovnik budl dužan činiti tu službu. Mon. croat. 71. (1448). Dužan je pripovidati svetu veru. Naručn. 4b. Ča su dlužni dati nbozim. Transit. 76. Jesmo li pod grib smrtini dlužni postiti? Korizm. 2b. Van s kraljevstva pojti ne biše dlužan. S. Kožić 56b. Dležni su težaka slati. Mon. croat. 255. (1553). Bogu pokoran biti dužan jesam. Kateh 1561. B3a. Duožni smo pozdravljati prijatele. M. Divković, nauk. 106a. Jeli bog držan ili dužan duši milost darovati? F. Glavinčić, svitl. 35. Svak je dužniji nećim poslu(h) nego drugo posvetilice. I. Ančić, svit. 30. Jesi dužan živiti većma sveće. M. Radnić 45a. Budući da smo dužni po zapovijedi božjoj ljubiti krliega. A. Bačić 46. Stvar ako bi u tebe pomakla, dužan si vratiti. J. Banovac, uboj 37. Koji je za veće uzroka dužniji poslušati. prel. 30. Mi ste milosti primamo od boga zarad njegove dobrote budući da nam ji nije dužan dat. J. Filipović 1, 161a. Ima jedna vrijeme na koja smo dužniji bogu molit nego u druga 1, 317b. Dužan je svaki krstjanjin misu slišati u svaku svetkovinu. F. Lastric, ned. 124. Dužan je namiriti sve štete. I. A. Nenadić, nauk. 125. Nitko nije dužan zapovid koju nije primio obsluživati. A. Kanižlić, kam. 116. Mogla se i dužna je bila primati sakrament. utoč. 591. Kad smo naj dužniji bogu moliti? F. Matić 100. Nih smo posli boga naj dužniji štovati. Ant. Kadčić 513. A svak je dužan na to ustajati. I. M. Mattei 46. Tilo troje moriti jesi dužan. I. J. P. Lučić, razg. 27. Da smo dužni svetoj hožjoj crkvi na godinu davat' od danaske. Nar. pjes. vuk. 3, 60. Nesam dužna danja mn biti. Nar. pjes. here. vuk. 181. Učinimo što smo bili dužni činiti. Vuk. luk. 17, 10. Dužni smo jedan drugomu u pomoć prišakakati. S. Lužbaš, prip. 105. Ko je junak, dužan je mrijeti. Osvetn. 3, 11. — u *nekijeh pisaca xviii vijeka uz inf. stoji griješkom prijedlog* za. Dužan ti sam za riječi. S. Rosa vu. Vrhu pomeñe koju je dužna za odhraniti. Ant. Kadčić 244. — bb) s *podložnom rečenicom u kojoj je* da. Koliko se ljudi najtu odu zemlje kraljevstva mi, da jesti za vse za to dlužna općina i grad? da ihu podade človeku kraljevstva mi. Mon. serb. 108. (1334). Velim da smo dužni mi da se ovako dobro u duši pripravimo. B. Leaković, gov. 18. — i) činiti koja dužna, obligare, zudućevati, vezati (u presnesom smislu). Kada se čovjek skrnuši i gospodiu ga bog odriješti od grijeha, učini ga duožna, da vazla pogrduje grijeh. M. Divković, bes. 407b. Ovakva pak plemenitost veliki tovar dužnosti obsluženja meće na ñega; naj prije ga dužna čini, da život razlogu prikladan provodi, da se živinama prilican ne učini. D. Rapić 39.

c. reus, sons, noxius, koji je čemu kriv pu treba da nadoknadi za štetu ili da bude pedepsan, ridi 2. dug, 1, d. a) uopće, kno kriv. Kako grijeh učinimo, tudije smo duožni i dostojni osudenja. M. Divković, nauk. 93a. (Isus) hoti narav čovječansku, da izide čovjek dužan. J. Kavañin 531a. — često uz dužan stoji i kriv. Ja kriv ni dužan ništor se ne čujah. M. Vetranić 2, 115. I človeka tako hudolma, kriva i dlužna učinil. Anton Dahmatin, ap. d2b. Ma pjesni pritužna, ako kad budoš doč' k onojzi, ka sužna drži me u uzi ni kriva, ni dužna. D. Rañina

138a. Tvojoj smrti ja bih bila dužna i kriva. G. Palmotić 2, 241. Oliva pritužna vrižena u more ni kriva ni dužna. Oliva. 22. Hiti u pakal dužne i krive. A. Vitaljić, ist. 172b. Ni kriv ni dužan sve krivice naše na sebe jest hotio primiti B. Leaković, nauk. 43. Ni kriv, ni dužan. (Kad se kome što zlo na pravdi dogodi). Nar. posk. vuk. 221. — b) *ono što je naknada može biti u acc. kao kod a, a) aa*). Dali (živa je?) jedan zlobnik učinio da usahne ona živa voda koja izvire u jednom raskošnomu perivoju i po istomu teče, tko bi toliko lud bio da bi reko da oni zlotvorac dužan je samu vodu? bio bi oni opak dužan tolike stabre, dužan i onu milu sjenu. A. d. Bella, razg. 74b. Vidi de za njim trče po čerčini, kojijma je on bio kriv dužan. Nar. prip. vrc. 172. — c) *naknada ili pedepsa stoji u instr. vrlo često*. Dužan je desnom rukom. Stat. pol. ark. 5, 255. U grozilih je dužna kokoš glavom. 262. Dužan je glavom i blagom. 282. Dužan je obišenjem. 282. Ali ti taj sužan ki čezne i preda, životom ki je dužan ter prijeku smrt gleda. M. Vetranić 1, 70. Životom i glavom dužan je. 2, 131. A ni krivine u meni, a nisam glavom dužan. H. Lucić 214. Ovi je sluga glavom dužan. M. Duvković, nauk. 307a. Glavom dužnijem zakon brani u kraljevsko gledat lice. P. Kanavelić, iv. 452. Vidis kolikijem si zlom dužan. M. Radnić 148. Učiniti ga dužna glavom prid Pilatom S. Rosa 134a. Al' ne mogu dati kabane, da sam glavom u kane dužan. And. Karić, razg. 292b. — d) *naknada ili pedepsa stoji u gen.* Da je dlužan mutke večne. Naručn. 100b. (griješkom) s prijedlogom od. Pustit krivca, dužan ki je od glave i dostoji smrtu mutku. G. Palmotić 3, 165a. — e) *pedepsa je u podložnoj recenici u kojoj je da*. Dužan je da mu se jezik urize. Stat. pol. ark. 5, 257. — f) *krivica može biti u acc. s prijedlogom za*. I zlobu svu svoju očito poznaju, vaj meni, za koju dužan se ja. Iajn. M. Vetranić 1, 434. Za grijeh se moju kajju, za što sam ja dužan 1, 441. — g) *kad je izrečeno prema komu je ko kriv, ime onoga stoji u dat.* Osveta tolika ni slična krivici, odveć jest velika, dužan si pravici. I. T. Mruvić, osm. 80. Odmah posta pravdi božjoj dužan. J. S. Rejković 3

d. *koji treba da što učini, jer mu je sila i ne može se od onoga sućerati*. vidi 2. dug, I, c. u jednom primjeru. Ako unrijese brata vašu, dužni su unrijet jednom biti, smrt je očita svrha naša, na to smo se svi rodili. J. Palmotić 197.

e. *po značenju kod c, g) može značiti i (u presnesnom smislu) podložan, u dva primjera*. Tuži ako ste dužni i ku bol čutite. I. T. Mruvić, ist. 182. Ona nije bila dužna zakonu od očistešća. F. Lastrić, svet. 11a.

2. s pasivnijem značenjem

a. *adj. koji je dug, koji treba dati, učiniti, pa po tome koji je prav, zakonit, koji se pristoji, pristojan*. Da crkve ne budu lišene dužne službe. Naručn. 26b. Prosi dala da bi mu se dlužna mutka za nestavništvo svoje. S. Kožićić 9a. Jeda nije postil poste dužne. S. Budinić, ispr. 57. Čin suproti ovoj (šestoj) zapovijedi ima se rijeti z dužnijem postenjem. S. Matijević 64. Prošćenje je otpušćenje pokaranja dužnoga za grijeh. I. Ančić, vrat. 137. Dužnom službom da bi nega stovali. A. Vitaljić, ist. 243. Za vrijeme ono, koje mu dužni posao ne zabranjuje. P. Knežević, muk. 4. Često primati sakramente ali brez dužne pravice. osm. 243. Svrhu kruha i vina reči od posvećenja s dužnom odlukom. F. Lastrić, test. 103b. Tko će imdi krivicu pluku svaliti s vrata dužnu mutku? V. Došen 246b. Jerbo bi to bilo

suprot poštena dužnoga kralju. M. A. Rejković, sabr. 23. Zadovoljno jest zaplaćenje cjelovito stvari dužne. J. Matović 265. Što se protiv dužnoj časti prama bogu. I. J. P. Lučić, razg. 55. Dužnom poslu svakomu priskači. J. S. Rejković 252. Trgovčiji plati dužni(h) 100 groša. Nar. prip. magaz. 1868. 57. Muž da čini ženi dužnu ljubav. Vuk, pavl. I kor. 7, 3.

b. *adv. dužno, po dugu, pa po tome pravo, zakonito, pristojno, komp. dužnije*. Segu radi dužno jest sa usradijem čisty i hvatiti svetyje jago dowači. Mon. serb. 125. (1347). Slobodno je dakle pače i dužno da. . . F. Lastrić, svet. 135b. Jeli dakle nami dužno da ga ljubimo? I. A. Nenadić, nauk. 86. Ko se za dugo vrijeme nije ispovjedio, dužno bi bilo ispovijediti se naj maue jedan dan prije. 186. Nek muž vlada svojom ženom sebi dužno podložnom. V. Došen 107b. Od koga otajstva malo poslije dužno će biti besjediti. J. Matović 191. Ne bi li dakle podobno, dostojno i dužno bilo? B. Leaković, gov. 244.

DUŽANI, m. *pl. seccv u Hercegovini u kotlaru koničkom*. Statist. bosn. 117.

DUŽBEN, *adj. koji pripada dugu*. — *Samo u Stalićevu rječniku*: ad debitum spectans' s primjerom: Platio sam toliko u dužbeno ime, solvi ratione debiti.

DUŽBINA, f. *credita nomina, što ko treba da primi od svojih dužnika*. — *Samo u Stalićevu rječniku*.

DUŽD, m. *dux Venetiarum, poglavica mlletačke republike, tul. doge, isporodi dužd, duž, dužla. Fremda se žd ševatilo kao meko slovo (vidi duždev, dužlevič, dužlevica), nalazi se u primjerima samo roc. dužde: O dužde. F. Lastrić, svet. 146a. Idu, dužde, izgubio glavu! Nar. pjes. vuk. 2, 335. i instr. duždom: S vedrim duždom J. Kavašini 218a. — OI xiv rjeka, a između rječnika u Belinu: doge (di Venozia e Genova) duž: 271b; u Vukovu: ter doge dux Venetiarum' s dodatkom da je stajaca riječ: u Dančićevu: dužiti, duž' samo mlletački. U Benecchi u dužda. Mon. serb. 148. (1349). I mlletačkom duždu staru. J. Kavašini 184a. Kruto bje mlteške galije i vedroga dužda mltečkoga. And. Karić, razg. 176b. Naš privredi dužd oltiri vam princip. A. d. Costa 1, 68. Tanku ga kniga dopade da ide duždu na vojsku. Nar. pjes. vuk. 1, 74. Jednu posla duždu mltečkome. I, 624. Al' eto ti dužda od Metaka. 2, 333. — I o drugijem poglavarima (vidi 2. duka, herceg). Gdi je Spjletski dužd Hrvoje? J. Kavašini 229a. Bio je u niko vrijeme u Turinu niki dužd, blaženai Amaleo. F. Lastrić, neč. 374. Lesander privridni i jaki dužd. svet. 146a. Uze mladu seb za druga svoga kćercu glavnu dužda Madarskoga. Nadod. 142. Cesari, kralji, duždi, poglavice. I. J. P. Lučić, nar. 133. — Ioc. dužde stoji mješte nominativa ne samo u pjesmama: Dužde ode ra tananu kulu. Nar. pjes. vuk. 2, 334. Po imenu dužde latinine. Nar. pjes. petr. 2, 522, nego i u prostom govoru (u Boči kotorskoj): Uz to ondasih dužde obdari risanskog kapetana. Pravdonoša. 1852. 5. Dužde klouno goštinam i srcem. S. Ćubiša, prip. 12.*

1. DUŽDA, m. *vidi dužd*. — *U narodnoj pjesmi našega vremena*. U onoga dužde mltečkoga. Nar. pjes. petr. 1, 158.

2. DUŽDA, m. *tarsko ime muško*. Po naj više Asanaga Dužda. Nar. pjes. juk. 520.

DUŽDARSKI, *adj. koji pripada duždima*. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. I duždarski uzljezli su stol čestiti. J. Kavašini 143b. Osvim templa duždarskoga. 219a.

DUŽDEV, *adj.* ducis veneti, koji pripada duždu. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu.* Crkva ... zove se duždeva u koju pripodi izvrišeni dužd. A. d. Co-ta 1, 175 i prate ga dva duždeva sina. Nar. prip. vuk. 2, 525. Da poznaju zeta duždevoga. 2, 548. — *moro duždevo = adrijsko more.* Zavešću se niz more duždevo. And. Kačić, razg. 166a. Preko mora duždevoga. Nar. pjes. vuk. 1, 95.

DUŽDEVAC, *duždevca, m. duždev stijeg.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Obrat vitež nosi u rati stajeg duždevac veomati. J. Kavalin 134a.

DUŽDEVICA, *f. duždeva žena.* — *Od xviii vijeka (vidi naj zadnji primjer) a između rječnika u Vukovu u kom ima i primjer iz narodne pjesme:* To mu ubi duždevicu mladu — Dužd ni posta kaftan od sunasca, duždevica krunu od bisera. Nar. pjes. petr. 1, 160. — *U jednoga pisca xviii vijeka sa značenjem: kneginja uopće.* Mat' kralja Andrije bi kladana da dodje banom, vrh ņih duždevica. J. Kavalin 247a.

DUŽDEVIĆ, *m. duždev sin.* — *U miše vrijeme i u Vukovu rječniku* Duždević me zove u svatove. Nar. pjes. vuk. 1, 13.

DUŽDEVŃAK, *m. salamandra maculata Laur., ņeka zjerka slična guštera (ali pripada žabanu) s crvenim i žutim pjegama. — isporodi burnak, burnik. — Junačno postaje od dužd, te bi naj stariji oblik bio duždleviak, ali se na postane često zaboravilo, te dolazi s različitim oblicima.* Duždleviak (burnak, salamandra maculata Laur.) K. Crnogorac, zool 114. — DuždŃak, salamandra maculosa. D. Kolombatović, pes. 28. DuždŃak, duždŃak, okrupna šarovita guja, poput guštera, što uz jesen polize posli kise. M. Pavlinović.

— *Duždleviak, u Vukovu rječniku:* salamandra, ef. burnak. Kad je (ili kad hoće da udari) kiša, onda duždleviak bježi od vode uz brdo; a kad je susa, onda ide niz brdo k vodi. — *Druždleviak.* I po svoj glavi bijahu druždleviaci i gušteri. S. Margitić, isp. 79. — *DruždŃak.* Što su druždŃaci i gušteri. S. Margitić, isp. 79.

DUŽDICA, *f. vidi duždlevica. — U jednoga pisca xviii vijeka.* On imade baš lipu kŃevćicu, ņu ućmi nimaćku duždlicu. Nadol. 134.

DUŽD, *vidi dužd.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Cesar, kralj, ban, dužd. I. Ančić, svit 58. Vojvoda al' ti dužd od puka, vrat. 157.

DUŽENIK, *vidi dužnik. — Na jednom mjestu xviii vijeka (može biti i štamparska pogreška).* Može li biti, o duženici, da vi koji ste krtjani ne oćjete isti glas? D. Bašić 166b.

DUŽEŃE, *m. djelo kojijem se duži i kojijem se ko duži, vidi 2. dužiti. — U Vukovu rječniku:* 1. 'die behauptung das jemand einem etwas schuldet' 'assertio debiti'. 2. 'das verschluiden' 'obscratio' s dodatkom da se govori u Dubrovniku

DUŽEV, *adj. koji pripada dužu, vidi duždlev.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Podložni se zvati duževi svitlosti. Đ. Baraković, vil. 41.

DUŽEVINA, *f. a) stvar udužena.* M. Pavlinović. — *b) vrijeme, kad se ņudi duže:* 'Sad je duževna'. M. Pavlinović.

DUŽI, *duži, f. pl. ime mjestima. a) manastir selo u Hercegovini u kotaru trebiškom.* Vuk. rječ. 111a. T. Kovačević, op. 90. Statist. bosn. 124. — *b) selo u DrobŃacima.* V. Lošević I on dode u plemo DrobŃake a na Duži kuli Malovića. Nar. pjes. vuk. 4, 472. Silan Đoko s kame-nijeh Duži. 4, 481. — *c) selo blizu Imotice (u Dalmaciji u kotaru dabrovaćkom).* — *xiv vijeka*

sa starijim oblikom Dleži, i u Danićevu rječniku. Otz Kurila Đeko Imotice do sela koje se imenjuje Dleži. Mon. serb. 242. (1399).

1. **DUŽICA**, *f. kač se u ņekijem crstama voća što je duguljasta. a) vrsta smokre. — u Vukovu rječniku (gdje je krivo bilježen ako: dužica):* smokva duguljasta s dodatkom da se govori u Kotaru, a otale u Šulekovi imeniku 80. — *b) vrsta masline.* u Dubrovniku. P. Budmani. — *c) vrsta šćive.* u Dabrovniku P. Budmani.

2. **DUŽICA**, *f. dem. duža, u jednoga pisca našega vremena ono nešto oblo i šarovito u oku oko zjenice, iris.* J. Pančić, rib. 160. zool. 77.

3. **DUŽICA**, *f. dem. duža. — U Vukovu rječnika.*

4. **DUŽICA**, *f. ime mjestima. a) selo u Hercegovini u kotaru bićećkom.* Statist. bosn. 108. — *b) selo u Popovu (u Hercegovini u kotaru lubińskom).* Schum. rag. 1876. 59. — *c) selo u Hrvatskoj u podžupaniji sisaćkoj.* Pregled. 39.

DUŽICE, *f. pl. ime mjestima. a) selo u Hercegovini blizu Ledine.* Schum. here. 1873. 221. — *b) sa starijem oblikom Dužice u jednom spomenku sv vijeka.* Niva leži u Dležack (e?) Bukovju rogi (sic). Mon. croat. 86. (1159).

DUŽIĆAK, *duždica, adj. vidi dugaćak. — U naše vrijeme u ngarskih Hrvata.* Ar je ime duždvak dan. Jacke. 7. Evo ti je duždŃica sođam lakat duždica a četiri široka. 41.

DUŽIĆIĆ, *m. prezime. — Dolazi xvi vijeka sa starijim oblikom Dležićić i u Danićevu rječniku.* Živka Dležićića. Spom. sr. 2, 25. (1369-1376), na drugijem mjestima u istom spomenku pistavo je Dležićiću.

DUŽIJA, *f. u jednom primjeru našega vremena kao da znači dug.* Pop od dužije rakiju da odbije i Marku još po odbijenju 60 grusa, 260 oka rakije da da. Glasn. u. 1, 219. (1811).

DUŽIJATI, *dužijam, impf oduđerati, oduđati. — U naše vrijeme u sjevernoj Dalmaciji.* J. Grupković.

DUŽINA, *f. vidi dužina. — I ako, se moćna kao kod dužina. — Postaje nastarom ina ņi od dug (duga) di od komp. duži. — Od sv vijeka (u jednom primjeru xvi sa starijim oblikom dlžina:* Ca jest širina i dlžina. Auten Dalm., ap. 80), *u u sejm je rječnicima, osam Belina i Danićeva a) o mjestu, vidi 1. dug, 1, 1, a. Tomu našemu danju budi širina i dužina.* Mon. croat. 169. (1498). Priko one rike biše most dužinom stupali tisuća. Tondal. star. 4, 112. Kraljevstvo ņegovo dugo dužinom. D. Baraković, vil. 303.

Nad strmom planinom, ka hrvatsko more nastupa dužinom velebiške gore. J. T. Mrnavić, mand. 38. Dušo bogojubna, jedaj da mu bi uzeta omira dužine ruku. M. I. kušić 95. Vidiš, veli, ti ovo dužine, to se danas ne može orati. M. A. Relković, sat. G74. U prijeko dvanast aršina, u dužinu dvadest i četiri. Nar. pjes. vuk. 2, 384. — *metaforički.* Tko bi mogao izmiriti dužinu i dubljnu milosrda tvoga? A. Kanižić, utoč. 181. — *b) o vremenu, vidi 1. dug, 1, 1, b i 2, b. O dužini života.* B. Kašić, nasl. 41. I da ņega lijepo slavi svom dužinom vjernih dana. A. Vitić, ost. 227. Dužina vrinena slobodu niku i obićaj porada u svakom dnu. F. Lastrić, ned. 197. — *c) vidi 1. dug, 1, 2, b, b) bb) i cc).* Imali bi šta ćutati za više dana, ali ostavljam za ne dosaditi vam dužinom. F. Lastrić, ned. 373. Koja prije žudi naćm nego dužnim razgovora. J. Matović 387. Po dužini nalik na junaćke pjesme. Vuk, nar. pjes. 1, 128. — *d) vidi 1. dug,*

1, 2, c. Dužina od puta. B. Kašić, rit. 354. — e) longitudo geographica, *daljina meridijana koga mjesto od nekoga osobito naznačenoga meridijana*. Da je iznašao sahranicu od igle sjevernice koja je ukazivala toliko dobro dužine koliko širine. A. Tomković, živ. 282.

DUŽINOST, *f. vidi* dužina. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Zaključim vas širokošću, dužinošću, visokošću i dubokošću božjom. J. Banovac, *blagos.* 102—103. — *nepouzdan*o.

DUŽITELJ, *m. creditor, čovjek koji drugoga duži, kojemu je drugi dužan, rukodavac*. — *Samo u Stuličevu rječniku*.

DUŽITELICA, *f. creditrix, žensko čelade koje koga duži, kojemu je kod dužan, isporodi dužitelj*. — *Samo u Stuličevu rječniku*.

1. DUŽITI, *dūžim, impf. vidi* dajiti. — *Ake. vidi* kod 2. dužiti. — *Postaje nastavkom i od 1. dug (dъgъ) ili od komp. duži*. — *Dolazi nu dra mjestu: xv vijeka (sa starijim oblikom dъžiti) u knjiži pisanoj crkvenijem jezikom, i u naše vrijeme (sa se, passivo); a između rječnika u Daničičevu (dъžiti „extendere“). Dlježim pov. st. Domentijan^b 105. Boj ognjeni tri sahata gorje i još više dužiti se čaše. Pjev. ern. 839.*

2. DUŽITI, *dūžim, impf. debito arguere; eredere*. — *Ake. kaka je u pravci tako je u impf. dъžah, u aor. 2 i 3 sing. dъži, u part. pruet. pass. dъžen; u ostalijem je oblicima onaka kaka je u inf.* — *Postaje od 2. dug (dъgъ) nastavkom i.* — *Prenda ima i u češkom jeziku dlužiti i u polskom dłużyć (u objemu s drugijem od ona dva značenja), u našem se jeziku istom jačju od xiv vijeka (sa starijim oblikom dъžiti); između rječnika u Voltigijinu (dužiti se „indebitarsi“ „sich verschulden“), u Stuličevu (dužiti koga „im debitorum numerum aliquem adscribere, referre“; dužiti se „aes alienum contrahere“), u Vukovu (dužiti koga „behaupten dass einer schulde“ „alio mihi debere“; dužiti se „sich verschulden“ „obacior“; cf. zaduživati se, s dodatkom da se govori u Dubrovniku), u Daničičevu (dъžiti „debito arguere“).*

1. debito arguere, debitum flagitare, *tvrditi da je ko (objekt) dužan, tražiti od nekoga dug. ako je i dug izrečen stoji u drugom acc.* Da ih ne mogu oditi selu napreda pitati ni dъžiti ja kraji. Dabiša. Spom. sr. 2, 34. (1392). Ako li što mene još dužiš, piši mi i na znanje daj mi; ja sam dobar moj dug platiti. Starino. 11, 100. (oko 1655). Ove tri sumo koje nas duže purgeri. Glasn. 1, 3, 141. (1709). Duži me stotinu groša. Vuk, rječ. 1449. — *u ovijem primjerima shvata se dužan sa značenjem kod 1. c. po tome dužiti koga znači: tvrditi da je kriv, kriviti, tužiti, potvoriti: Tko trud zadaje ne imavši razloga sam dužan ostaje gdje duži svakoga. M. Vetranić 1, 110. Er Satan govori prid bogom čudnu stvar i Jezusa tvori da je krivac i gusar . . . tjem dъjavaj, rad koga puk tuži, i kriv je i dužan, Jezusa da duži! 2, 234. s ovijem značenjem u jednom primjeru sa se, refleksivno. Dobar človek naj prvo sam se ipse potvara i duži se, po tom iskrivnoga svoga ispitati ima. Postila. c. 23.*

2. eredere, dare mutuum, obligare, *činiti da ko (objekt) bude dužan (subjektu)*.

a. *aktivno*. a) *dajući kome što u zajam činiti da bude dužan*. Koji nastoji na dila od milosrda budja dajući i dužeći. A. Vitičić, est. 100. i u *pronosenom smislu*. Dužimo boga kad jmu praštano. B. Kašić, nač. 10. Sad vi kažite, komu silna tek ta raja služi, fko l' haračom kraljevinu

duži. Osvetn. 1, 69. — b) *nalagati kome (objektu) dužnost, držanost, vidi* dužan, 1, b. Ona ista oblas vože i duži Hristijane dati posluh. S. Budinić, sum. 51^b. U što ne duži svitovne čelaji. 1 Ančić, ogl. 153. Iz koji riči slidi, da nas regula duži postit. P. Filipović 39. Ne ima zakona ni zapovidi osobite, koja duži čovika pod smrtni grih, da se ima krizmati. M. Dobrotić 55. Da od take ispovidi počat ne duži. 69. Duži vas zapovid božja pokarati psovaco. I. J. P. Lučić, razg. 123. Dobročinstva primita duže, da se svaki prama svomu dobročinitelju zafalan ukazuje. B. Lenković, gov. 202. Ne bi bila zapovid, koja ne bi čovika dužila i stezala na svoje izvršenje. 222. Došao sam, da vršim što ne crkva duži. S. Lubiša, prip. 222.

b. *sa se, refleksivno*. a) *vidi* a, a), *zaduživati se*. A kada se udužiše, kad se dužit tribovase, duge svoje ne platise. A. Vitičić, ist. 111^a. Kad koji vas ogladni, ili je žedan, durat ne more, već hoće da se pokripi, i kad ne ima s čine, duži se i zalaže što ima. J. Banovac, razg. 101. Usilovani su dužit se. A. Kalić 98. Žena troši a duži se. S. Lubiša, prip. 260. — b) *vidi* a, b), *primati na se dužnost*. Znaj da se dužiš zapajivati sviće u crkvi. B. Leaković, nauk. 226.

DUŽIV, *adj. koji može dužiti (vidi 2. dužiti, 2, a, b))*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Prva (zaručnica) nisu bila stanovita ni dužjiva. M. Dobrotić 418. — *nepouzdan*o.

DUŽNI, *adj. longitudinalis, koji ide, prostire se uz duž.* — *U naše vrijeme*. U sredaskim selima ima po naj više 80—100 kuća ili nešto više, ima samo jedan šor duž colog sela: „dužni šor“, a drugi ga proseca (obično kod crkve): „preki šor“. B. Mušićki.

1. DUŽNICA, *f. debitor, dužno žensko čelade*. — *Ake. se mijena u gen. pl. dъžnicā*. — *Postaje kao dužnik nastavkom ica.* — *U jednom primjeru xvi vijeka (ali može biti i prastarenska riječ, isporodi rus. должница, češ. dlužnice, pol. dłużnica), a između rječnika u Belinu 245^b, u Rjelostjenčevu, u Jambrešičevu, u Voltigijinu, u Stuličevu*. I ova danica moja i gospoja dužnica naziva se tvoja. H. Lucić 258.

2. DUŽNICA, *f. ime mjestima u Srbiji*. a) *u okrugu biogradskom* i *vračarskom srezu*. Dužnica, veliko dugačko mjesto pod dobrijem imenom u ataru sela Žarkova. Glasn. 19, 148. — b) *u okrugu kragujevačkom*. Niva u Dužnici. Sr. nov. 1875. 31. — c) *u okrugu raškском*. Dužnica niva. Sr. nov. 1868. 687.

DUŽNICE, *f. pl. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom*. Niva u Dužnicama. Sr. nov. 1868. 399.

DUŽNICI, *m. pl. mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom*. Livada u Dužnicama. Sr. nov. 1867. 249.

DUŽNIK, *dužnika, m. debitor; ereditor*. — *Ake. kaka je u gen. taki je u ostalijem padecima, osim nom. sing. i voc.: dъžniče, dъžnici*. — *Riječ je prastarenska, isporodi stslav. dъžnikъ i rus. должникъ, debitor, češ. dlužnik i pol. dłużnik, debitor, creditor*. — *Stariji oblici dъžnikъ, dъžnikъ, dъžnikъ dolaze do xv vijeka (naj mladi je primjer: Spisak moji dъžnici vsi Mon. erat. 62 god. 1437). mladi oblik dъžnikъ dolazi prve put istoga vijeka: Sto je dnožam dužnikomu. Spom. sr. 2, 120. (1462). oblik dnožnikъ (vidi kod 2. dug) dolazi jedan put postije god. 1412: Dnožnikъ udri u bahi. Mon. serb. 410. (1442) u poznijem prijepisu). a) drugi na kraju xvij: Dnož-*

nici imaju zafaliti takojim prijatelja. M. Radnić 220^b. — U svijem je rječnicima: u *Vrančićevu* 'debitor'; u *Mikašinu*: dužnik, koji ima dati 'debitor'; dužnik, koji ima imati 'creditor'; u *Belinu* 'debitor' 215^b; u *Rjelostjenčevu*: 'debitor, creditor'; u *Jambriševiću*: 'debitor'; u *Volltjijinu*: 'debitor', 'schuldner'; u *Stulčićevu*: 'debitor'; u *Vukovu*: 'debitor, creditor'; u *Daničićevu*: 'dužnik', 'debitor, creditor'.

a. debitor, čovjek koji je dužan. a) u pravom smislu, vidi dužan, 1, a. Toliku moć, kriposta, oblast, pravdu i vjeronanije da ima Dragoje suprotivno Novaku kako na carinike dužnike naše. Spom. sr. 2, 35. (1392). Radi ti milost, zapovidets oněma dužnikomz da plato. 1, 37. (1402). Prizvavši svakoga dužnika gospodarova. N. Rašina 152^b. Ite. 16, 5. Dužnik mi 'e obećao danas platit. M. Držić 195. Kako i mi otpušćamo dužnikom našim. Katch. 1561. A^{5a}. Za što mu si dužnik za mnogo. I. Držić 337. U jednoga kamatnika u isto doba dugovahu dva potišćona dužnika. I. V. Bunić. mand. 23. Zločestoga od dužnika dobra j' koza i prez mlaka. P. Vitozović, cvit. 44. Ako dužnik vidi zajmodavca. I. Zanoti, i ned. 24. Dokle je dužnik živ, dug je na nogab. (D). Poslov. danić. 19. Ele dužnik vaļa da onomu, komu se zadužio, dug plati. F. Lastrić, ned. 78. Dužniku niti je smrti ni sabje. (Z). Poslov. danić. 21. Na dužnika sabļa ne pada. (Z). 65. Kad dakle zajmenik podvežuje dužnika. Ant. Kadžić 262. Zajmac zla dužnika tišti molbam, prijateljim, karňam. A. Kalčić 578. Ođ zla dužnika i kozu bez jareta. Nar. posl. vuk. 233. Raja raji uzajmi jednom nekoliko para, no reče rukodavac dužniku. Nar. prip. vrč. 133. Ođ gladna dužnika prazna ruka. V. Bogišić, zbom. 570. — u jednom primjeru dug stoji u acc.: Bio sam dužnik Grguru dvadeset cekina. A. d. Costa 2, 111. — b) vidi dužan, 1, b. Dužnik je bogu. I. T. Mrnavić, ist. 61. Po obećanju učini se dužnik obšlinski ono što je obećao. A. Bačić 71. — c) vidi dužan, 1, c. Ostajm krivci i dužnici od višnje muke. P. Radovčić, rač. 30. Jer smu po grijahu učinili se krivci i dužnici bogu. A. Bačić 86. On se učini pravli božjoj dužnik od višnje pokore. F. Lastrić, ned. 79.

b. creditor, čovjek kojemu je drugi dužan. Jer je (kuća) prodana ođ davna dužnici Novakovim zakonomz i pravdomz. Spom. sr. 1, 18. (1390). Ođ vašćih dužnika kojimz budeto i jeste dužni. I. 65. (1405). Trijeba mi 'e lagat, trijeba mi 'e bječat od dužnika. M. Držić 356. Otučnu se izdužiti dužnikom. Mon. croat. 263. (1568). Na igru mećem i što imam i što ne imam, a u toliko dužnici plaću neplaćeni. B. Zuzeri 103^b Pa dužnici njeđa okupili. Nar. pjes. knj. 76. Ne smije od dužnikā da dođe kući. Vuk, rječ. 144^a.

DUŽNOST, dāžnosti, f. debitum, officium, munus, uprav stajē onoga koji je dužan, ali se svagda shvata kao ono što je ko dužan (eidi dužan, 1, b) činiti. ispredi 2. dug. 1, b, i držanstvo. — Postaje od dužan (dužnik) nastao kom ostē. — Mogla bi biti i praslavenska riječ: dāžnostē, ispredi rus. должност, čēs. služnost, polj. dužność, ali se u našem jeziku prvi put javlja istom u jednom primjeru xvi vijeka sa starijim oblikom dāžnost, pa samo od xviii vijeka dolazi dosta često (možćbiti i prema ruskoj должност); između rječnika u *Rjelostjenčevu* ('debito, debitum, obligatio; auctoramentum'), u *Jambriševiću* ('debito, debitum'), u *Volltjijinu* ('dovero, officio, incario, pflicht'), u *Stulčićevu* ('munus, officium, debitum'), u *Vukovu* ('die pflicht', 'officium'). Prišadši vrimo učiti

dužnost matrimonijalsku. Mirakuli. 99. Učinju zato oni dužnost svoju. F. Glavinčić, cvit. 142^a. Ako u matimoniju jedan drugomu dužnost ne bi hotil polavati. svitl. 79. Onla nije dužnosti poštenje mu povraćat. I. Grličić 72. Ne izvršuje dužnosti. A. Bačić 89. Da razumino priveliku našu dužnost, koju vaļa ispuniti. J. Banovac, razg. 72. Čića šta steže vas volika dužnost, da imate nastojati, da uskrsnu od one smrti. 169. Vidite li, da se lasno more ispuniti dužnosti ljubavi bratinske pram iskrićemu. F. Lastrić, ned. 292. Kad počine ova dužnost slušati misu? I. A. Nenalić, nauk. 117. Zadovoljiti žoji kraja i svojoj dužnosti. A. Kanižlić, kam. 163. Nije zalosta učinio dužnosti svojoj. 801. U čemu se uzdržaje dužnost mladih prama starijima? E. Pavić, jezgr. 94. Idac kud ga dužnost riva. V. Dušen 26^a. Za sužanštvom da počine i da dužnost s vrata skine. 127^b. Tako li se služi plaća? tako li se dužnost vraća? 233^b. Tako li se dužnost gazi? 233^b. Dužnost svoju kad ne gleda. 211^b. Da je tvoja dužnost, ako si stariji, mladoga pokarati. M. A. Rejković, sat. A 8^b. Papa Innocenc treći skratu ovu dužnost. Ant. Kalčić 145. Prigunuti ga na dužnost. 261. Čekajući pod dužnost. 263. Ođ dužnosti koju mu znan nuneće. 275. S kojijema bi izvršili dužnost zakonita pastira. J. Matović 4. More li ga odrišti brez dužnosti da službenicu od sebe pošalje? M. Dobretić 101. Da neće te dužnosti na se uzimati 110. Plaćaju dugove i dužnosti koje imadu prama bogu. 369. Ne more bit narodenā pokora oli druga dužnost ni s jedne ni z druge strane, na priliku ima platit toliko drugoj strani. 418. Ako će se izbaviti od dužnosti koju ima z drugim. 428. Šteto uzrokovano (oni) dužnost imadu popraviti. I. J. P. Lučić, nar. 94. To dužnost pastirskoga dila vašega iziskiva razg. 115. Nek so iz rana počine upoznavati dužnostima svojima. D. Obradović, basn. 62. Koji na svoju dužnost se ne daje. J. S. Rejković 316. Vas se sada dotiče, da mu učinite i ukazote novomu principu vaše dužnosti. A. Tomićković, gov. 9. I hrišćansku dužnost ispunimo. Ogled. sr. 490. Obećanje je dužnost. Nar. posl. vuk. 228. Mislim da je vije jedno a i dužnost meja, na to što odgovoriti. Vuk, pism. 52. Da bi svaki dužnost svatovsku znao. kovč. 52. Ako sam je u dužnosti hraniti. Pravlonošca. 1852. 33. On je na bilo vršio svoju dužnost. S. Lubiša, prip. 253. Bista je sveta dužnost braniti grob. 255. I obano otišo na vojnu, i kad dužnost odužio bojnu, vratio se. Osvetn. 6, 28. Ne može on te svoje dužnosti zapustiti. M. Paylinović, rad. 118.

DVA, m, i n, dvije, f. duo, broj koji postaje kad se jednomo dodaje drugo. — Riječ je ne samo praslavenska, ispredi stslav. dva, dva, rus. два, čēs. dva, polj. dwa, nego i indonezjska, ispredi lit. du, dvi, sušr. dva, dvi, grē. δύο, lat. duo, got. tvaī tva. — U svijem je rječnicima, osim Volltjijinu.

I. oblici, po samome značenju može biti samo jedan gramatikalni broj: dvojina, ali pošto se ovaj u našem jeziku pomiješao s množinom, slički oblici dolaze i po ovom zadnem broju.

1. nom, acc, voc. sva ova tri padeža imaju jednake oblike za svaki rod a) m. dva, od praslavenskoga doba do sadašnjega. Dva vinograda. Mon. serb. 6. (1193—1199). Dva svēdoka. 69 (1505—1509). Dva dni. M. Jerković 37. Dva kratki je učinila. P. Kanavelić, iv. 433. Dva vitēza voam hrabra. J. Kavačić 233^b. Dva ljōšnika orahu vojska. (Z). Poslov. danić. 21. Nomila dva druga. V. Dušen 58^b. Gili je zemļa

snigom pokrivena dva treća dila godine. A. Tomković, živ. 2. A vi dva svata. Nar. pjes. vuk. 1, 2. Neve zove dva dovera. 1, 29. Već dva zlatna roga od jelena. 1, 166. Zatobi mu dva nejaka sina. 2, 173. Dva ledaka obadva jednaka. Nar. posl. vuk. 56. Dva puta mjeri a treći kraj. Dva lajduka devet kapetana. 57. Ubih dva vola mesa. Pravdonoša. 1831. 21. — *radi akuzativa vid i kod 2, a, a) aa) pri kraju*. — u pjesmi se nalazi pisano i dvaa, samo da se popuni stih: Dvaa koža, dva samara. Nar. pjes. vuk. 1, 513. Dvaav Peja i Pejaka. Dvaav pužu a dva gmižu. 514. *Vuk doduje*: U ovoj pjesmi ima na tri mjesta 'dvaav' mjesto 'dva' da se ispuni stih. Ja sam ovako slušao od pjevačica mnogo puta. i) u *Vukovu rječniku*. — b) n. aa) *isprrva dve (kao i staroslovenski) isto kao što je još kod ženskoga roda (vidi e))*. ovaj se oblik od današnjega dana uzdržao u dvijesti i dvjesto (koje vidi), ali se s drugijem incuima rijetko nalazi i to do xviii vijeka (xvi i xvii vijeka samo kod pisaca čakavaca). Dve sta. Mon. serb. 31 (1247). Dvé sti. Spom. sr. 1, 77. (1406) Dvé adrfatô. Mon. serb. 570. (1111). Dvije godišti. 369. (1432). Dvije sti. 373. (1433). Za ova dvé godišti koja su svršila. 397. (1439). Dvi sti. 489. (1461). Cekaj ošće dva leti. Korizn. 104^a. Dvi kol. Aleks. jag. star. 3, 230. Dve leto. P. Vitozović, kron. 88. — bb) od xvi vijeka isti je oblik kao i kod muškoga roda: dva. Dva lića. S. Menčetić 53. Dva oka. S. Menčetić—G. Držić 490. Dva uha. M. Vetranić 2, 116. Dva imena. Vuk, nar. pjes. 1, viii. — c) f. dvé, po južnom govoru dvije, po istočnom dvé, po zapadnom dví. Dvé tisući. Mon. serb. 50. (1240 1272). Dvé kući. 176. (1367). Dvije zrljepe. 372. (1433). Dvije kupe. 380. (1435). Dve litre. 407. (1441). Dvi vidrice. 408. (1441). Dve svite. 415. (1442). Dvije tisení. 428. (1444). Dvé žlice. 498. (1446). Ti više pisani dvi riječi. Mon. croat. 122. (1484). Ove dvi. M. Marulić 50. Dvi zvirde. G. Držić 382. Dvi grivni srebra. Mon. croat. 258. (1556). Zivu (*Kalinka i Lubica*) kô da je obje dvije jedna majka porodila. I. Gundulić 459. Dvije plaće ima krepost a dvije muke zloća. M. Radnić 210^b. Dvi ima kćeri blaga žudnos. J. Kavašin 35^b. Obe dvije ove zabave premda u sebi tako različne, duh nam sveti nosi sobom. B. Zuzeri 65^a. Dvi grančice. F. Lastrić, test. 63^b. Evo dvi sluge tvoje. A. Kanižlić, uoč. 212. To dvi vrste od pokore. V. Došen 52^b. Kad bi sobe natimio dvije M. A. Relković, sat. 113. Pa opravi svoje dvije sluge. Nar. pjes. vuk. 1, 157. Sunce zađe među dve planine. 1, 215. Dvije banu pogobio sinje 2, 178. Dao bih mu dvije puške male. 4, 13. Dve čovječje nogi. Nar. prip. mikul. 12.

2. *ostali padeži postaju li nastarcima dvojine (u, ma) ili množine, ili se ne mijenjaju nego ostaju jednuki nominativu*

a. s nastarcima dvojine. a) gen. postaje nastavkom n: aa) od osnovne dvé: dvjôja, od xvi vijeka. è glasi u južnom govoru ispravno nje (xv vijeka), postije kao i u zapadnom: dvijûj, u istočnom dvjûj što se ovdje oblik u genitivu i u lokativu (vidi kod c)) nalazi gubljije s h na kraju, moglo bi se pomisliti da je to po analogiji prema gen. i loc. kod objekta; ali to biva samo kod pisaca koji (počevši od Đurkovića) ne izgovaraju i i ne znaju gdje mu je mjesto, po tome tri jedina primjera koja bi mogla biti pozvana: dvijuh (gen.). B. Gradić, djev. 136; dviojuh. duh. 61; dvijuh (loc). J. Mikaja, gram. ispr. rječniku 46, mogu biti samo štamparske ili pisarske pogreške; treba još dodati da u obo-

jice dolaze i oblici bez h: dvijeju. B. Gradić, duh. 61; od dviju strana. J. Mikaja, rječ. 215^b. aaa) u muškom i u srednjem rodu. do xviii vijeka Onehzi dvjuj brati. Mon. serb. 570. (1411). Zviru rečenu dviju vinogradu. Mon. croat. 101. (1466). Da u ustih dviju ali treb svidokô bude fskaj ríci svidočastvo. Bernardin 45. mat. 18, 16. Oglum jur studena starost užga se dviju prer, kim sva laž da žalost. M. Maulić 39. U čuvanju dviju ali triju. N. Rašina 62^a. mat. 18, 16. Od dviju starijih susjeda. Zborn. 50^a. Od dviju bratjenaca. 92^a. Ovi treći način jes stanovito plod onih dvijeju. B. Gradić, duh. 61. Lako t' me sve mori od dvijeju givan boj. D. Rašina 42^b. Od dviju istočnikov. S. Budnić, sum. A2^b. Od ovih dviju mladić. P. Zoranić 32^a. Kôjeja od liih dviju jinaju nasliđovati. F. Vrančić, živ. 72. Od ovije dviju (dvijuh) frata: M. Divković, bes. 320^b. Kano se štije od dviju sluga. I. Ančić, svit. 22. Od ovih dviju pucih učim je jedan puk. A. Vitičić, ist. 417. Od prislavnijeh dviju apoštola. A. Bačić 168. Po razumu ovizije dviju naučitja. F. Lastrić, test. 227^b. Jedan između dviju lupeža. A. Kanižlić, uoč. 325. Od prislavnih dviju apostola. I. Veličanović, uput. 1, 250. Matilo je od dviju drveta. J. S. Relković 25. — u nekijem primjerima stoji gen. mj. akuzativa: Dviju silh različít imate. M. Marulić 89. Otvori se zemlja i požri liju dviju (*Datana i Abirona*). Korizn. 23^b. — bbb) u ženskom rodu. dosta je obično i u naše vrijeme. pomnije se i u *Vukorj gramatici*, rječn. xlviii. Otv dvjeju crkivu Zakon. duš. šaf. pam. 32. Dvijeju zvirada. D. Zlatarić 75^b. Vsi se imaju sokrit čića dviju stvari. Naručn. 37^b. Ove zapovédi jesu od dviju vrstí. S. Budnić, sum. 43^b. Padni prid noge od ovijeh dviju sveteljeh gospoja. A. Gučetić, roz. nar. 136. Od ovijeh dviju zgofa govori. B. Kašić, zrc. 111. Imena njegovije dvju sestara. M. Radnić 197^b. U prilici koju daje od dviju kuća. 524^b. Od oni dviju skriha. P. Maenkat 39. Svitlost maia od dviju veliki. F. Lastrić, test. ad. 111^a. Krizna jest pomast od dviju stvari. A. Kanižlić, kam. 243. Sinovi od dviju sestara. A. d. Costa 1, 161. Od plola dviju orkaca. I. J. P. Lučić, nar. 78. Zao bilo dvju sirotica. Nar. pjes. vuk. 2, 356. Ali mu čisto žao bude što nema i onih dvjeju talpi. Nar. prip. vuk. 111. Stijene dviju planina. Vuk, dan. 1, 3. — bb) od osnovne dva: dvjûj, samo za muški i srednji rod. od xvii vijeka do današnjega dana, ali samo u Bosni i u sjevernoj Dalmaciji. (Vuk u svojoj gramatici, rječ. xlviii, još ne zna za ovaj oblik). Čića dvaju negovih(i) sinova. I. Ančić, ogl. xiv. Po usté dvaju ali triju svidoka. 138. Od dvaju početak i dvaju danutja. vrat. 214. S kime? u družbi dvaju razbojnika. P. Posilović, nasl. 193^b. Elizeo dade vodu čudnovato vojsci dvaju kraja zlije. M. Radnić 311^b. Osvim dvaju koji nose kationik i knige. L. Terzić 337. Ključ prid noge dvaju pustinaok. P. Maenkat 39. Ovu istinu vidimo u današnjem vanđelju od onih dvaju učeuika. J. Banovac, prip. 99. Dva andela u prilici dvaju vojnika. J. Filipović, 3, 29^b. Osveti krv dvaju princija. And. Kačić, kor. 222. Napovih suzaistvo od deset kolina i opet od drugi dvaju. A. d. Costa 1, 191. Pod jednim od ovi dvaju posvećenih oblija. I. J. P. Lučić, doct. 35. U knjigam drugih dvaju kardinala. izk. 26. Brez dvaju ili triju svidoka. nar. 47. A za zbrave dvaju braće svoje. Nar. pjes. vuk. 2, 622. A ne vodi dvaju netijaka. Nar. pjes. marj. 16. Pomoću dvaju cara. S. Milutinović, ist. 231. Onih dvaju mesta. 232. — u jednoga pisca xviii vijeka je j:

Namisljeni dvau patrijarka S. Badrić, ukaz 39 Pomršenje dvan slova. 66 — *ccj* kod osnove otpada zadnje slovo, te je oblik *dvj*; ali nije dosta pouzdan: u prva dva primjera (xiv vijeka) pisano je da s čega je nejasan i sumnjiv oblik *Dvnič* misli da treba čitati *dvaju* po staroslovenskom obliku (Rad. 6, 203), u trećem (xviii vijeka) pisano je *dvuh*, a kod uočaja pisac često sačinjava riječi i oblike s čega nije dosta pouzdan što se u neku mlađu, u još je nepouzdanije s načinu kako se negova djelo štampalo oroga vijeka. Ot dundesoto plenuem. Glasn. 23, 51. (1840). Od oniju du dila 52. Ne brat. nog dvuh ōih dahnuce. J. Kavaulin 531^b. — *bj dat.*, instr. postaju nastarkom ma: *aa*) od osnove dvē: dvōma tako je i u stislovenskom jeziku; po južnom govoru dvjema (prema dvima trebalo bi da ima i oblik dvjēma, ali se orome ne zna potvrde ni u starija vremena: pisac D. Raišina koji dovoľno razlikuje ije od je piše dvjema) a i dvima, po istočnom dvema, po zapadnom dvima. *aaa*) u muškom i srednjem rodu, do sadašnjega vremena, ali vidi i *bb*). Tēma dvēma trgovcema. Spom sr. 1, 188. (1417). Nama dvēma bratēncema. Mon. serb. 510. (1470). Da stvoro tim dvima smrt pravo. M. Marulić 91. Nitkor ne može dvjema gospodarom služiti. N. Raišina 157^a, mat. 6, 24. Dvjema čovikom. Zborn. 4. Ne da ma kobila vik dvjema jahati. D. Raišina 27^b. Ka dvima bišnim bakom ju vezaše. F. Vrančić, živ. 6. Dvima lupežem. B. Kašić, is. 71. Dvjema gospodarin V. Andrijašević, put. 261. To on isti reče dvjema učenicom idućim u Ematus. F. Lastrić, ned. 296. Ne kti stolice povratiti dvjema sudcem. A. Kanižlić, kam. 91. Jezus dvjema bratom reče da biće razdijeli. S. Rosa 110^b. Jednak dvjema drugijem sobstvima. J. Matović 32. Prikazao se jest dvima učenicima. B. Lvaković, nauk 72. Zajovedi gospod bog dvjema trima anđelom. Nar. pjes. vuk. 1, 127. — Dvima grisi bi spet. M. Marulić 69. Onizijem dvjema učenicu Zborn. 115^b. Ptica dvjema krijeli leti u visine. A. Gučetić rozmar. 10. Marijo dila se z dvima sinmi. F. Glavinčić, cvit. 22^a. Propet mecu dvima lupeži. I. T. Mrnavić, ist. 20. Umirje propet među dvjema razbojnicu. F. Lastrić, od 346. Velika je razlika među ovim dvjema sakramentima. A. Kanižlić, utōē. 591. Naseli u gostionicu prvog nimačkog křnara imenom Meisch s dvjema pekari. M. A. Reľković, sat. B5^a. Mrković je upravno dvjema manastirima. Dubrov. 1868. 139 — *bbb*) u ženskom rodu, i u naše vrijeme, pomnije se i u *Vukovoj gramatici*, rječ. XLVIII. Taj slobod dvimama, Abri ter Juditi, da bude služiti. M. Marulić 45. Dvjema sestram. Zborn. 110^b. Vojskam ratnim dvjima. M. Vetranić 262. Mesija hvalu svojim daje krunam dvjima. J. Kavaulin 290^b. Kako se pristoji dvjema vrstima. J. Matović xxx. Protiva dvjima od 10 zapovidi. I. J. P. Lučić, nar. 18. Jelen uči dvjema lepim veštima. D. Obradović, basn. 214. A ti veliš dvjema sjetovima. Nar. pjes. vuk. 2, 356. — Dvčma međēnicama. Mon. serb. 65. (1802). Svezan dvjema verigami. N. Raišina 181^b, ap. 12, 6. Ter se inc tve nresi dvjema hvalam. D. Zlatarić 25^a. Meu dvjema živimami. M. Divković, nauk. 232^a. Ta razlikost i no dvojeći slova može se dvjima luagotinama zgora postavljenimi lako razabrati. M. Alberti xu. I dostojno narēna dvjema krunam jedna glavca. I. Gundulić 129. S dvjema erkvam. G. Palmotić 1, 90. S dvjima divovćinama. J. Banovec, pred. 55. S ovim dvjima zapovidna va služi zakon vjisi i proroci. F. Lastrić, od 273. Sližio se je dvjima křipostnima mišćinam. A. Kanižlić kam 60. St-

novi, koji se zaručiše s dvjima Moabitkinama. E. Pavić, ogl. 211. Muža grona nadigrala dvjema trima jabukama. Nar. pjes. vuk. 1, 161. Jednom rukom daje a dvjema uzima. Nar. posl. vuk. 118. — *bb*) od osnare dva: dvāma, sumo za muški i srednji rod, od xvii vijeka kod nekih pisaca iz Bosne i sjeverne Dalmacije (od kojih neki pišu i dvima), i kod jednoga iz Slavonije (Pavić). Vuk nije znao za ovaj oblik. Služiti dvjema gospodlarom. M. Raišić xii. Koja bijaše ućinio omim dvjema pustionikom. P. Maculat 39. Ovo bijaše suprot rećenim dvjima primatom. S. Badrić, ukaz 7. Ne možemo dvjema gospodinom služiti. J. Banovec, prip. 195. Ims pruži ruku omim dvjima nevojnim. J. Filipović 1, 107^b. Medtuo zapovida dvjema anđelom. M. Zoričić, zrc. 15. Isti sakrament dvjema podan. M. Drazginević 228. Djeverima dvjema anđelima. Nima dāšo sveta Duhaju. Nar. pjes. petr. 1, 2. Te je šajo dvjema Vojnovićem, 2, 662. — Koje počinje jednim al' dvjema slovim neglasovitijem J. Mikaja, gram. 5. Za što ideš dvjema putovna? M. Raišić 395^b. Prid dvjema svidoeci. S. Badrić, prav. nač. 53. Dvjema prsti po zidu piše. J. Banovec, prip. 26. Podiže se od Betlehema neki čovik s ženom i s dvjema sinovima svojima. E. Pavić, ogl. 211. Prikazuje joj se gospa s dvjema anđeli. M. Zoričić, zrc. 15. Svečije me dvjema konopim novim. Anđ. Kačić kor. 137. Biskup svitjuđi se s dvjema od kanonika. I. J. P. Lučić, nar. 75. S njima dvjema pet stotin četnika. Nar. pjes. juk. 320. Nazivahie jednoga jezika dvjema imenima. M. Pavlinović, razg. 66. — u dva pisca xvii i xviii vijeka ima i (griješkom) dvajama: Z dvjama ključim. I. Ančić, ogl. xx. Reče dvajamim učenicom svojim. J. Filipović 1, 118^a. — na jednom njestu xviii vijeka nema kručijega a (prema latineu množine, isporodi b): On dvam slavina jeste razdilio sve kraljevstvo. Nadod. 141. — *c*) lokative: *aa*) ispreva se ne razlikuje od genitiva (*vidi a*) *aa*) to traje do xviii vijeka (sluđubi kod pisaca). Po djevju čoveku našija. Spom. sr. 2, 113. (1448). Znao li vi, da po dvjju dveh vazam bule? Bernardin 69. mat. 26, 1. Pravda paki stoje u dvjju stvarch. S. Budinić, sun. 29. U dvjjuh riječojem. J. Mikaja, gram. 46. Upisane u dvjju daskah. I. Grličić 29. Kako se je reklo u dvjju prvim zapovidni. 49. I u tjuh dvjju zapovidih da vas zakon viši neih J. Kavaulin 565^b. — *bb*) ne razlikuje se od *dativa* i *instrumentala*. od xviii vijeka tako je i u naše vrijeme. U ovjem dvjema zapovjedima. V. Andrijašević, put. 31. U čemu stoji navlastito vira Isukř-tova? U dvjma poglavima otaštjvom. Azbuk. 1690. 1. Bio je proklet u dvjma sabori Antijokenskijem. A. Bačić 11. U dvjma prošastim zapovidna 109. Da su prilzamenovani u dvjma velikim svitćinai. F. Lastrić, svet. 101^b. U omim dvjima sinodi. A. Kanižlić, kam. 174. Na dvjima mjestima. L. Milovanov 51.

b. oblike dvojine zamjenjuju oblici množine, od xv vijeka (vidi Marulićev primjere kod *b*) *aa*) i *cc*), ali gotovo samo kod čovikova (*vidi kod b*) *aa*) i *cc*) dva jedina primjera pisaca štokova Felkanorica i Lastrić) a) množine dvjeh, zapadno dvih, istočno dveh. *aa*) kao genitiv. Od onih dvih zlih žen. Korizan. 37^a. Upatil Blažića, jednoga od onih dvih. Mon. croat. 201. (1512) Jedan od onih slavnoset i dvih učēnicihov. F. Glavinčić, cvit. 105^b. Razlučiti ga od onih dvih. I. T. Mrnavić, ist. 31. Jakost dvi(h) genitiva. A. J. Knežević 267. Jutra imaju doē mejih dveh brat Jubi. Nar. prip. mikul 16. *bb*) kao lokative. V tih dvih zapovidai. Kateh.

1561. D7a. Počivaju sada u France u dvil kle-
 strih. F. Glavinčić, evit. 150b. Na dvil pločah.
 I. T. Mrnavić, ist. 71. Ki mi oro v ravnom
 polju na tilh dvil karil volih. Jačko, 6. — *b) južno*
 dvijem, *zapadno* dvim. *aa) kao dativ*. Popom
 govoreći Kabru i Karmu dvim. M. Marulić 33
 Ugodil da bi dvim Judeom. S. Kožičić 39b. Dvim
 drugim ženom podaje ju. F. Glavinčić, evit. 499.
 Durdovića plemu dvim otokom gospodova. J. Ka-
 vašin 141b. Nitko ne može služiti dvim gospo-
 darom. I. Velikanović, uput. 1, 834. — u *jednoga*
pisca xviii odjeka i dvime: S blagom Niko Ma-
 ričić dvime da kov, a ja dvim za hima. J. Ka-
 vašin 321a. Da stae tretji sličan dvime. 536b
 — *bb) kao instrumental*. Dvim krunami nare-
 žena. J. Kavašin 300a. Ki dvim udmi svetae sije.
 319b. Meu dvim ređim 372b. — *cc) kao lokativ*.
 O ovim dvim zapovidna vas zakon visi. F. Lastrić,
 pred. 375. — *c) jažno* dvijem, *zapadno* dvimi *kao*
instrumental. Dvimi grisi bi spet. M. Marulić 39.
 Da z dvimi jazici ne govore. Kateh. 1561. D1a.
 Nimi dvimi. P. Zoranić 30a. Odjala na košu s.
 Inácijo s dvijemi služitelem. R. Kašić, in 11.
 Meju ovijemi dvijemi cijenani. zrc. 79. Z dvimi
 drugimi razbojnikov križi. F. Glavinčić, evit. 123b.
 Tako misnik dvimi rukami uzvignoe oštju. 171b.

c. s prijedlozima vrlo često ne mijenja se po
padežima nego za sve padeže ostaje s oblikom
nominitiva. treba dodati da u mnogijem primjer-
ima stoji tad prijedlog (n. p. od uz gen., s uz
instr.) i gdje nu nije mjesta. a) za genitiv. Do
 dva godista. Spom. sr. 1, 103. (1411) Oda moja
 dva čela ota drava. Mon. serb. 532. (1485). Oda
 dva človjeka. N. Rašina 79b. Oti taj dva, ka
 imaš, jednoga č obrati. N. Najšćković 2, 71. Oti
 ove dvi muke ka muka jes veća? D. Rašina 24a.
 Od dvije je vrste vjera. M. Divković, nauk. 317.
 U srce ledeno jednoga od dva lpužca. B. Kašić,
 is. 67. Poje ravno i široko sred dvije vojske poje
 je hima. I. Gundulić 345. Mače od dvije ostrine.
 M. Radnić 57a. S dvije strane. I. Dorčić, salt. 24.
 Da je govoreno od dvije naravi u Isukrstu. A. Ba-
 čić 242. Biševo mone posred dva lpužca. S. Rosa
 159b. Teško mone kod dve majke bez tebe! ...
 teško mone kod dva brata bez tebe! Nar. pjes.
 vuk. 1, 209. Već radi dvije šćeri popove. 1, 216.
 I dva kluča od dva bela grada. 2, 571. A sa
 dvije strane povikaše. 1, 146. i *bez prijedloga*.
 Pravi sud dva božja anđela. Vuk (?), nar. pjes.
 here. 316. Pravdañe dva nuža i jedne ženo.
 Pravdonoša. 1852. 23. — *b) za dativ*. Spram
 „Dva brata“. Rat. 125. — *c) za instrumental*. Sa
 dva kamponka. Mon. serb. 380 (1435). Dojde Su-
 sana z dvi rabe. M. Marulić 80. Kokot naskače
 na orla s dvi glave. M. Vetranić 1, 134. Tko
 grlo iz bila nramora i ruke i prsi iziliza z dvi
 drugo jabuke? If. Lucić 208. Da bogno ne mož-
 iju udat' s dvije tisuće. N. Najšćković 1, 281.
 Na gašju puna smee ide s dvije dvorkinice.
 P. Kanavčić, iv. 118. Jašući među dva kardina-
 la. S. Badrić, ukaz. 70. Koji staše u jaslu
 prid dvi živine. J. Filipović 1, 84a. Ivanu po-
 svjedoči prid dva svoja učenika. S. Rosa 19b.
 Oci običaj imaju him zvatii sa dva imena. J. Ma-
 tović 295. Mila sestra su dva brata, a nevjesta
 s dva dovera. Nar. pjes. vuk. 1, 152. Otiđe
 stado s dva mlada ovčara. 1, 171. S dvije oštre
 sablje u rukama. 2, 476. Skoči Lazar s dvije
 vojevode. 4, 320. — *d) za lokativ*. Po dva člo-
 veka. Mon. serb. 6. (1198—1199). Jeru su bili
 pošli u dvi ormanice. Spom. sr. 1, 135. (1116).
 U dva sakaju. Mon. serb. 407. (1441). Po dva
 dni uzmi budu. N. Rašina 89b. mat. 26, 1. U
 dvi zgode samo griješe. B. Kašić, zrc. 111. Križi

u crkvi svojoj slidi na dvi daske pengan milo ...
 J. Kavašin 322b. Sto bi valjalo učiniti u ova
 dva događaja? M. Dragičević 93. Pasla tanka
 jelika na dva brla velika. Nar. pjes. vuk. 1, 179.
 Na dvije grane dvije jabuke. 1, 149.

3. što *hira* od dva kad se sastaje s drugijem
brojecima vidi kod dvanaest, dvadeset, dvjestu,
s većijem brojecima od sto ne sastaje se tjesnije:
dvije tisuće (dva je dvije tisuća, vidi kod II), dvije
hijade, dva milijuna itd.

II. dva je *adjektiv*; imena *uz a sa svojijem*
atributima i predikatima stoje u dvojini ili u
množini. (dvi tisuća. F. Glavinčić, evit. 372. 381
nije nego pišćeva pogreška).

a kod imena (supstantiva, adjektiva, zamjen-
ica) što su uz dva treba razlikovati, jeli dva u
obliku nominativa ili drugoga padeža. a) kad je
dva u obliku nominativa (u nom, acc., voc. i
s. prijedlozima, vidi I, 2, c): (aa) sva imena uz
staje u obliku nominativa dvojine. stariji oblik
ovoga padeža uzdržava se gljeglje do xv i xvi
vijeku (radi dni i kratu vidi kod dan i krat), ali
već od xiii (vidi dve sta kod I, 1, b) aa) počiuu
mladi oblici, u kojih je nastavak za sva imena
muška i srednja a, a kod ženskih se dvojina
ne razlikuje od množine. vidi primjere kod I, 1,
i 2, c. radi dvije oči, dvije uši vidi kod oko, uho.
 — *bb) u Crnoj Gori i u Bozi kotorskoj često sa*
supstantivom u dvojini stoji adjektiv u množini.
 Za him idu drugi dva. Nar. pjes. vuk. 1, 80. Ali
 sjede do dva stari starca. 2, 12. I kod he su dva
 luti arslana. 2, 31. Udriše se dva dobri junaka.
 4, 88. Pa mi nađe dva mlado putnika. Hajto
 s bogom, dva mladi putnika. Pjev. crn. 31a. Tu
 se klaše dva dana bijele. 32b. Ko izgubi haj-
 luku Mateja i njegove dva nejake sina. 51a. ama
 spada i ovaj primjer u kojem pred srednjem dva
 oka zamjenica je svoje ženskoga roda, jer se kod
 he misli na množinu oči: Cuvati kao svoje dva
 oka u glavi. Nar. prip. vuk. 164. i ovaj primjer
 u kojem adjektiv stoji u gen. pl. Koja od ovijeh
 dva zlamonija u kršćino. J. Matović 132. —

cc) u ovakovijem primjerima u kojima i sup-
stantiv stoji u pluralu, to treba shvatiti kao po-
grešku s pišćeve nepomije. Jesu dva drugi kači.
Naručn. 83a. O dva gizlava i plomenita braće.
 F. Vrančić, živ. 27. Odabra mu za grajana baš
 izhodne dva Rimjana. J. Kavašin 181b. Dva
 tolesa 299b. Gorustasna dva tolesa. 486a. u ova-
 kovijem primjerima lakše može postati pogreška,
 jer su imena ili udaljena od dva ili u manje tje-
 snoj svezi: Vijeraju se i jedino dva naj ljepša,
 ki se žele. I. Gundulić 126. U broj od sedam-
 deset i dva položii za učenikov. F. Glavinčić, evit.
 313a. Dva Parčića Šibenčana, Nina biskupi i
 Kotora. J. Kavašin 91b. — nije isto oni dva u
 ovijem primjerima: u hima dva stoji kao apo-
 zicija prema množini oni: I tijelo njegovo oni
 dva skidoše. N. Najšćković 1, 144. Ovi dva.
 J. Matović 138. Oni dva. 211. — *dd) i u ovom*
je primjeru oči pišćeva (ako nije stamparska)
pogreška. jamačno je kod svaku pisac mislio na
ženski rod većijeh brojeva, vidi deset, a, a). Odr-
edilo se jest, da se skupšćine imaju činiti svaku
dva miseca. M. Bijanković 121. — b) u ostalijem
padežima imena uzdržavaju oblike dvojine do
xvi vijeka, ali već od xv (vidi kod oba) jarčaju
se oblici množine. aa) oblici dvojine. auu) u gen.
i loc. Oti dvjaju crkvy. Zak. duš. šaf. pam. 32.
 Po dvjaju čovoku našiju. Spom. sr. 2, 113. (1448).
 Zvrhu rečenu dviju vinogradu. Mon. croat. 101b.
 (1466). Sini dviju bratu. Naručn. 63b. V prviju
 dviju kazu. Naručn. 93b. Čudo od dviju mlade-
 lencu. Transit. 226. Biše jati od dviju razboj-

dvač pečena. D. Baraković, VII. 207. I mudro dvač reči boje je istinu. I Ivančević 280. Začim jim ni dosti jednolič ali dvač na dan odlučiti. P. Radović, nač. 79. Od majke dvač rodeni. P. Kanavelić, IV. 102. Dvač milostiv, dvač moguć. J. Kavačini 534^a. Dvač s istoga uzaseb viliha. Osveta. 2, 96.

DVADESEDGODAC, dvadesedgocac, m. *vidi* dvadesetogodac. — *U Staličevu rječniku* (Dvadeset-godac). — *ne pouzdana*.

DVÁDEŠET (dva deset), viginti, *deci* puta deset. — *Postaje združicom riječi dva i (desetina) deseti, desete (vidi kod deseti, a, a) i d. b)), po čemu naj stariji su oblici dva deseti i dva desete; ali se drugi dio nalazi na nekoliko načina okružen i promijenjen. — Ispredi stobov, dva deseti i dva desete, rus двадцать, двадцать, češ. dvadeseti, dvadeset, pol. dwadzieścia. — U učenju se jezika ne mijenja po paležima reč od prijevremenca (vidi prvi primjer kod a), osim jednoga primjera xviii vijeka (vidi kod a na kraju). — Kao kod ostalih brojeva višjih od četiri, ime onoga čemu se kaže broj stoji u gen. pl.; predikat i atribut sama broja naj običnije u n. sing. (vidi kod deset).*

a. dva deseti. — *dolazi do xv vijeka, i u jednoga pisca čakavca xvii, a između rječnika u Bjelostjenčevu i u Jambrešičevu. Prvi od nima dva deseti i četirina. Glasn. 23, 51. (1400). Dva deseti litr. srobra da dajemo. Mon. serb. 278. (1113). Dva deseti i prvo leto. 311. (1421). Dva deseti i tretaje leto. Spom. sr. 2, 89. (1123). Primisno dva deseti dukati zlatih. Mon. serb. 506. (1169). Dva deseti i četiri. N. Račina 199^a. Dvadeseti imajući tada let. F. Glavinčić, cvit. 116^b. Pokle dvadeseti izvadihu zemlje lakat. 121^b.*

b. dva desete. — *u jednom primjeru xv vijeka. Dva desete i devoto leto. Spom. sr. 2, 88. (1129)*

c. *kod dva deseti drugo e u deseti ispada: dvadeseti. — od xv vijeka (gotovo samo kod Dubročana), a između rječnika u Belinu 758^b i u Staličevu. Miscec juna dvadeseti (može biti i ordinalni broj) i četvrti. Mon. serb. 291. (1119). Dvadeseti i devoto leto. 389. (1137). Po dva deseti i petu hiljada aspri. 407. (1411). Da smo primili dvadeseti i četiri dukate. 504 (1468). Dvadeseti godišta. N. Račina 111^b. S dvadeseti tisuća 209^b. Dvadeseti i jedan mjeseca. Š. Menčetić—G. Držić 515. Na dvadeseti dana mjeseca travnoga. M. Vetranić 2, 385. Dvjesti dvadeseti i dva dni. A. Gučetić, roz. mar. 87. Radi zavjeta ničimnijeh, dvadeseti B. Kašić, in. 103. Nijesu svršili dvadeseti i jedno golište. I. Držić 196. Pjevanje dvadeseti i prvo. P. Kanavelić, IV. 541. Dvadeseti i sedam puta. V. Andrijašević, put. 274. Dvadeseti i dvije pjesance. I. Dordić, salt. 105. Besjeda dvadeseti i druga. D. Bašić 69. Dvadeseti i pet dana. L. Radić 71 u naše vrijeme u Dubročniku ovaj je oblik naj običniji. P. Bučman, dij. dubr. rad. 65, 171.*

d. *kod dvadeseti ispada d u srijedi: dvādeseti. — u dva pisca xvi i xvii vijeka. Dvādeseti i osam lakata široka. M. Držić 131. Dvādeseti i dva 210. U dvādeseti i drugi dan novembra mjeseca. B. Kašić, per. 162.*

e. *kod dva deseti otpada krajnje i dvadeset. — od xv vijeka, a između rječnika u Vrančićevu (vicieni), u Mikajinu (kod dvaest), u Belinu 758^b, u Staličevu, u Vukovu (Dvadeset). Dvadeseta i četiri dinare. Spom. sr. 1, 108 (1411) I sunce odhode dvadeset krat prade. M. Marulić 30. Leto tisuća dvadeset i četiri. F. Glavinčić, cvit. 271^a. Dvadeset i četiri starca. M.*

Radinć 32^b. Na poglavju dvadeset i petomu. J. Filipović 1, 155^a. No govoreći deset ali dvadeset puta. A. Kanžilić, bogoljubn. 116. Dvadeset i treće. I. Velikanović, uput. 3, 438. Evo meno dvadeset godina. Nar. pjes. vuk. 1, 368. I dvadeset i četiri čavla. 1, 580. Pak dvadeset ošješće glava. 2, 314. Za nim vojске dvadeset hiljada 2, 605. Kad je bilo u dvadeset sata. 3, 59. Ko do dvadeset (godina) ne zna, a do trideset nema, teško kući koja ga ima! Nar. posl. vuk. 137. — *u jednom primjeru ima instr. dvadesetina: Zaklihiam vas s trina patrijarkami, i dvadesetina i četirina starci. L. Terzić 301.*

f. *kod dvadeset ispada drugo o: dvādest. — od xvii vijeka, a između rječnika u Vukovu. U svitah ko jur dvādest let ima. F. Glavinčić, cvit. 290^b. Dvādest viših arkanđela. J. Kavačini 487^b. U svojoj pisni dvādest i drugoj ovako piva. J. Filipović 3, 75^b. Od roditelja za dvādest godina nepodmijna. F. Lastrić, test. 351^a. Momak nažni dvādest i tri spuna. Nar. pjes. vuk. 1, 168. U mon' ima puno djece: dvādest i petoro. 1, 514. Kolik' drugo od dvādest godina. 2, 61. Svaki nosi po dvādest pušaka. 3, 333. U dušinu dvādest i četiri. Nar. pjes. petr. 2, 212. — u Crnoj Gori otpala i krajnje t: dvādes. Na nega su sedamnaes ranah, na koja mt dvades i četiri. Nar. pjes. vuk. 3, 320. Potrčalo dvades i pet drugah. 4, 123.*

g. *kod dvadeset ispada d u srijedi: dvāest. — od xvi vijeka, a između rječnika u Mikajinu, u Staličevu, u Vukovu. Dvaest tisne ljudi. Mon. croat. 217. (1526) Dan i noć u sve koliko zdrži dvaest i četiri vromena. M. Divković, nauk. xvii. Pri dvaest i četiri ure. M. Bijanković 76 S dvaest i šest svojih vitezi. J. Kavačini 307^b. Dvaest i pet biskupa. S. Balrić, ukaz. 70. Dvaest triest puta. J. Filipović 3, 168^b. Mladci od dvaest godina. A. Kanžilić, kam. 255. Skupisje sebi vojsku od dvaest i pet hiljada ljudi. E. Pavić, ogl. 209. Dvaest dana. L. Radić 73. Jer do dvaest i jedne m-dije. J. S. Rejković 385. Dvaest oka lepa čista srebna. Nar. pjes. vuk. 2, 436. Uhitri ga dvaest magarija. Nar. pjes. juk. 256. — kod Dubročana (od xvi vijeka) otpada krajnje t (vidi P. Budmanji, dij. dubr. rad. 65, 159 i 171): dvāes. tako je i u pisaca Bašića i Kavačini, i u Belinu rječniku 758^b. Dvaes aspri tko bi za n' dao. N. Najošević 1, 183. U noj bi zatvoren dvaes i dva dni. B. Kašić, in. 42. Badući od dvaes godišta. per. 67. Dvaes tisuća. I. Gundulić 324. Sa sve dvaes nokata. (D). Poslov. danič. 109. Dvaes četiri vidih brojem svetih ljudi. J. Kavačini 515^b. Kad bi dospjeli do dvaes godišta. I. Dordić, ben. 12. Dvaes dana hota. N. Marčić 8.*

h. *kod dvadeset (vidi kod o) ispada d u srijedi, pa se među a i e umeće j: dvajeset. — u jednoga pisca čakavca xvii vijeka. Bi začot na dvajeset i pet marca a rodi se na dvajeset i pet decembra. P. Radović, ist. 13.*

i. *kod dvajeset ispada prev o: dvajset. — kod čakavaca od xvi vijeka. Dvajset i četiri. Anton Dahn, nov. lošt. 2, 178. 179. Dvajset i pet let mijuču F. Glavinčić, cvit. 68^a. Dvajset bogov. B. Krnarutić 16. Zarobi dvajset jezer deco. P. Vitezović, kron. 18. Dvajset i prvi don po smrti. 34. Dvajset i tri leta. Nar. pjes. istr. 1, 37. Velik kodu mladci od dvajset let. Nar. prip. mukul. 102.*

k. *kod dvaest (vidi kod g) umeće se j među a i o: dvajost. — od xviii vijeka kod nekih pisaca u Bosni i u sjevernoj Dalmaciji. Dvajset i pet hiljada. J. Banovac, pred. 48. Kako se štije u knjiga perohu na poglavju dvajset i osmumu. J. Filipović 1, 197^b. Mladci od dvajset godišta.*

M. Zoričić, zrc. 176. Imadiše jednom dvajest malihnih kolačića. And. Kačić, kor. 253. Nasrnuše slugu, ter na konop i likovo nže dvajest trijest mučenika družu. Osvetni. 1, 21. Dva pošjčku, a dvajest ih grne. 2, 130

DVADEŠETAK, dvadesetka, *n. kolektivno ime, oko dvadeset komada. vidi I. desetak. 2. — Postaje od dvadeset ili od kojega drugoga oblika istoga kardinalnoga broja nastatkom rka. — Može se shvatiti kao pravi kardinalni broj, po tome može biti i srednjega roda i ne mijenati se po padžima (vidi primjere). Potvrđeni su ovi oblici:*

a. dvadesetak. — u naše vrijeme i u Stalićevu rječniku. Za dvadesetak godina. M. Pavlinović, rad. 42.

b. dvašetak, dvaška, od dvaest, vidi dvadeset, g. — u jednoga pisca našega vremena Prije dvacetak godina. M. Pavlinović, razg. 63. Da sino nazal dvašetak godina. razl. spis. 129.

c. dvašćetak, dvašćetka, od dvajset, vidi dvadeset, i. — u naše vrijeme kod sjevernijih čukavaca. Pokosil leli jedno dvajsetak sežani travi. Nar. prip. mikul. 89.

DVADEŠETAKIŃA, *f. bure od dvadeset akova. B. Mušicki.*

DVADESETAN, dvadesetna, *adj. vidi dvadeseti. — Na jednom mjestu xvi vijeka i u Stalićevu rječniku. Na dvadesetnom kapitulu. Korizan. 103.*

DVAĐESETER i dvadeseter, *adj. postaje od dvadeset kao što deseter i deseter od deset — I radi značenja i radi upotrebljavanja vidi deseter, a isporodi i dvoj. — Može postati od svakoga oblika kardinalnoga broja dvadeset, po tome može imati različite oblike: dvāester i dvādestor, dvāester i dvādestor itd. — Potvrđeni su ovi oblici:*

a. dvādeseter. — u naše vrijeme i u Stalićevu rječniku (vicenarius). Imam dvādesetero goveda, jaunca, jaradi, koda: (u Lien). J. Bogdanović.

b. dvādestor i dvāester. — u Vukovu rječniku (dvādestero i dvādestoro, *n. jein zwanzig, vizinti*).

c. dvāester i dvāestor. — samo u srednjem rodu u jednoga pisca xviii vijeka i u Vukovu rječniku (dvāestero i dvāestoro, vidi dvādestoro). Desetero, dvaestero za jedno. A. Kalić 268.

d. dvājester. — u jednoga pisca našega vremena. A povô je toga dvājesteru. Osvetni. 3, 52.

DVADEŠETĀKIŃA, *f. dvadeset ljudi (a i mušjkih životinja), vidi dalek kod deseterica i dvojica — Postaje nastatkom iea od dvadeset (a može postati i od drugih oblika istoga odjek-tiva). — Potvrđeni su samo oblik dvadesetorica (a Stalićevu rječniku).*

DVAĐESĀTI (dvādeseti), *adj. vicesimus, koji je u redu po dectimnestome, isporodi dvadesetan. — Postaje od osnov dvadeset nastatcima složenijih aflijektiva; kako se mijenja osnova kod kardinalnoga broja, tako se može mijenati i kod osnova ordinalnoga. — Isporodi stslor. dvadesetjuz-ras. двадесятый, двадесятый, двадцатый, ces. dvādesāť, polj. dwadziesiety. — Potvrđeni su ovi oblici:*

a. dvadeseti. — od prijev. vremena do našijeh, a između rječnika u Francićevu, u Bohina 758b, u Ižložšnjčevu, u Jambrišćevu, u Stalićevu, u Vukovu (dvādeseti). Na dvadeseti (dvādesetj) dñs. Mon. serb. 232. (1398). Dvadeseto lito. 305. (1420). Glava dvadeseta i prva. Nauk brn. 25.

Glava dvadeseta i druga. 264. Glava dvadeseta i sedma. 409. U nediju dvadesetu i drugu. S. Margitić, fal. 282. Tja do dne dvadesetoga i prvoga. A. Bašić 299. Dvadeseti i osmi dan. A. Kanižlić, kam. 11. Dvadesetoga godišta. S. Rosa 184. On se je među dvadesetom i petom i tridesetom godinom oženio. A. T. Blagojević, klin. 2. Nedjelja dvadeseta i prva. J. Matović xxxii¹⁹.

b. dvādeseti, od dvādeseti ili od dvadeset (vidi dvadeset, c i f) — od xviii vijeka a između rječnika u Stalićevu i u Vukovu. Na dvadesetom poglavju 1 Borčić, ben. 52. U dvadesetomu momu razgovoru. V. M. Gučić 8. U nedjelju dvadesetu iza nastaja ali duhova. D. Bašić 161. Kad dvadeseta nastala godina. Nar. pjes. petr. 2, 401. Ne ozovne se ni dvadeset junak (vidi deseti, h) S. Lubiša, prip. 167.

c. dvāeseti, od oblika dvāeset kojemu nema potvrde. — u Mikoljnu rječniku dvāeseti; dvāeseti i prvi, dvāeseti i drugi

d. dvāeseti, od dvāeseti i dvāest, vidi dvadeset, i i g. — u Vukovu rječniku

e. dvoleseti, gdje je promijenjen oblik broja dva kao što bica u složenijem rječnicu. — u Stalićevu rječniku. — neupotrijebano.

DVAĐESEŤICA, *f. u Stalićevu rječniku (v. dvadesetića).*

DVAĐESEŤINA, *f. pars vicesima, numerus vicenarius. — Postaje nastatkom ina od dvadeset; a može postajati i od drugih oblika istoga broja. I potvrđeni su ovi oblici:*

a. dvādesetina. — xviii vijeka (vidi prvi primjer kod 2, b).

b. dvādesetina, od dvādeseti i od dvadeset, vidi dvadeset, c i f — u naše vrijeme i u Vukovu rječniku (vide dvāesetina)

c. dvāesetina, od dvāest, vidi dvadeset, g. — u naše vrijeme i u Vukovu rječniku (jein zwanzig, vizinti).

2. značenja.

a. dvadeseti dio, prevodi mi nema potvrde, ovo značenje ne može biti samostalno, isporodi desetina, a.

b. dvadeset (jednakeh) komada, glava u jedno. isporodi dvadesetak. — od xviii vijeka. Došlo je na svaku dvadesetinu lađa po selam stotina komada volova. A. Tomiković, živ. 316. I ugrabli dvadesetinu glava Nar pjes. vnk., rječ. 1123. Zapaloše oko drugu puta po dvojica i po četvoro, po petna i po dvadesetina. Ogled, sr. 486. Ina oko dvadesetina godina kako je ovaj običaj prestao. Vnk, živ. 31. — može se shvatiti i kao pravi kardinalni broj, radi toga se ne mijenja po padžima u različitim primjerima.

DVAĐESEŤIŃA, *f. dvadeset glava, dvadeset komada. vidi desetina. — isporodi dvadesetice, dvadesetka. — U Stalićevu rječniku.*

DVAĐESEŤIŃA, *adv. vicesies. dvadeset puta. — Samo u Stalićevu rječniku u kojemu ima i dvadeseti s istim značenjem. — neupotrijebano.*

DVAĐESEŤKA, *f. u Stalićevu rječniku (v. dvadesetice).*

DVAĐESEŤLEŤE, *n. dvadeset godina, leta. — U Stalićevu rječniku (dvādesetljetje, spatium vizinti annorum). — neupotrijebano.*

DVAĐESEŤLETAN, dvadesetljetan, *adj. u Stalićevu rječniku (dvādesetljetan, v. dvaostogodan). — neupotrijebano.*

DVAĐESEŤLETNICA, *f. u Stalićevu rječniku (dvādesetljetnica, v. dvaostogodiica). — neupotrijebano.*

DVADESETLETNIK, *m. u Stuličevu rječniku* (dvadesetletnik, v. dvaestogodnik). — *nepouzđano.*

DVADESETOR, *vidi* dvadeseter.

DVÁDEŠT, *vidi* dvadeset.

DVÁDEŠTER, *vidi* dvadeseter.

1. DVÁDEŠTI, *vidi* dvadeset.

2. DVÁDEŠTÍ, *vidi* dvadeseti.

DVÁDEŠTINA, *vidi* dvadesetina.

DVÁDEŠTIŠ, *vidi* dvadesetiš.

DVÁDEŠTOR, *vidi* dvadeseter.

DVÁESĚTÍ, *vidi* dvadeseti.

DVÁESKIŇA, *f.* kaca od 20 tovara. I. Pavlović.

DVÁEST, *vidi* dvadeset.

DVÁĚŠTAK, *vidi* dvadesetak.

DVÁĚŠTER, *vidi* dvadeseter.

1. DVÁĚŠTI, *vidi* dvadeset.

2. DVÁĚŠTÍ, *vidi* dvadeseti.

DVÁĚŠTINA, *vidi* dvadesetina.

DVÁĚŠTÓGODAC, dvaestógodac, *m. čovjek kojemu je dekadest godina. isporodi* dvaestogodnik, dvaestogodišnik, dvadesetgodac, dvadesetletnik — *U Stuličevu rječniku.*

DVÁĚŠTÓGODAN, dvaestógodan, *adj. kojemu je dekadest godina. — isporodi* dvaestogodištan, dvaestotjetan. — *U Stuličevu rječniku.*

DVÁĚŠTÓGODIŠNIK, *m. vidi* dvaestogodac — *U Stuličevu rječniku* (dvaestogodištnik). — *slabo pouzdano.*

DVÁĚŠTÓGODIŠTAN, dvaestogodišna, *adj. vidi* dvaestogodan. — *U Stuličevu rječniku.*

DVÁĚŠTÓGODNIČA, *f. žensko čelade kojemu je dekadest godina. — U Stuličevu rječniku* (kod dvadesetletnjaka ima v. dvaestogodnica, ali ovoga nema napose). — *nepouzđano.*

DVÁĚŠTÓGODNIK, *m. vidi* dvaestogodac. — *U Stuličevu rječniku. — slabo pouzdano.*

DVÁĚŠTOKUTAN, dvaestokutina, *adj. na kojemu je dvadeset kutova. — U Stuličevu rječniku* (vigintiangulus) u kojemu ima i dvaestonugal s istim značenjem. — *oboje slabo pouzdano.*

DVÁĚŠTONUGAL, dvaestonugla, *adj. vidi* dvaestokutan.

DVÁĚŠTOR, *vidi* dvadeseter.

DVAGIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme.* Znatniji bezi u Bosni jesu: Babić, ... Dvagić, ... F. Jukić, zeml. 142.

DVA GRADA, *vidi* Dvogrado.

DVAJESET, *vidi* dvadeset.

DVAJEST, *vidi* dvadeset.

DVAJESTER, *vidi* dvadeseter.

DVAJSET, *vidi* dvadeset.

DVAJSĚTAK, *vidi* dvadesetak.

DVÁKRAT, *adv. bis, dva puta, dvaput. — Okr-
něno* dva krati, dva krata (*posto je sastavljeno u
jednu riječ*), *vidi* krat. — *Od* xiv do xviii vijeka, a između rječnika u Mikašinu, u Belinu 281b, u Rjetostjencevu, u Jumbrišćevu, u Stuličevu. Dva krati. Glasn. 23, 50. (1400). Što namn. glaše u dva krati. Mon. serb. 509. (1170). Udri prutom dvakrat po stini. Bernardin 48. num. 20, 11. Dvakrat mu pustiše krv. B. Kašić, fran. 197. Na boj s dva krat stotin trista bio je došo vojevoda ovi. I. Gundulić 331. Kada bismo mi mogli dvakrat naš život ponoviti. Misli. 3. I tako more se reći dvakrat matii svojizi pravovirniže

sinova. F. Lastrić, ned. 279. Dvakrat sam to mo-
leći poslao zvati. And. Kačić, kor. 201. Istina
je, da biskup dvakrat meće ruke na glavu ni-
snika. M. Dragičević 92.

DVAKUTE, u brojnica *riječ koja znači broj dva.* Jenoga, dvakute, trikute. Nar. pjes. istr. 4, 10.

DVANADESETAN, *vidi* dvanaestan.

DVANADESETE, *vidi* dvanaest.

DVANADESNIK, *m. na jednom mjestu xviii vijeka* (dvanaestnik) *kao da znači onoga koji zapovijeda dvanaestricom.* Mihovil je sva go-
dišća dvanaestnik prebrabreni. J. Kavašini 488a.

DVANADEŠT, *vidi* dvanaest.

DVANADEŠTAN, *vidi* dvanaestan.

DVANADEŠTE, *vidi* dvanaest.

1. DVANADEŠTI, *vidi* dvanaest.

2. DVANADEŠTÍ, *vidi* dvanaesti.

DVANAESKRAT, *adv. duodecies, dvanaest puta. — sastavljeno* dvanaes(t) krat. — *U Belinu rječniku* 271^b i *u Stuličevu* (dvanaestkrat kod dvanaestiš).

DVÁNAEST, duodecim, *deset i dva. — Isprva dva na desete* (*vidi* kod deset, d, a)), *ali se i ovaj stari oblik već od xv vijeka shvata kao jedna riječ, te radi toga prvi dio dva (u nekim oblicima i dvoje) ne mijenja se ni po padežima ni po rodu, imena uz cijeli broj stoje u gen. plur., a cijela se riječ shvata obično kao da je središnjega roda* (*vidi* deset, a, b)) i u jedini (*vidi* deset, c), u nekim primjerima atribut je ženskoga roda (*vidi* deset, a, aa): I svu dvanaeste katunarih. Stat. polj. ark. 5, 305. Svu onu dvanaeste dana u uzi budući. F. Vrančić, živ. 12. Svu dvanaest apostola gospodinovije. M. Divkovec, nauk. 131b. Virujući stanovite svu dvanaeste članih vire. P. Radović, nač. 383. Virujući stanovite svu dvanaest članih vire. L. Terzić (B. Pavlović) 55. *i kad se mijenja po padežima* (*vidi* kod b, f, g, i, l) *to biva samo kod drugoga dijela. — Drugi je dio naj češće više ili manje okren.*

a. *naj stariji oblik* dvanaesete *dolazi do xvi vijeka, u naj starijem primjeru dva se mijenja po padežu i rodu.* Nas dva na desete ot dy(o)ju na desete (*vidi* Rad. 6, 205) plemonu. Glasn. 23, 51. (1400). Dvanaesete čaša. Men. serb. 372. (1433). Jedan od dvanaesete. N. Rašina 90a. S dvanaesete apostola. 177a. Dvanaesete plad-
nev. Mon. croat. 258. (1556).

b. *kod desete ispada drugo e: dvanaeste. — od xv do xviii vijeka.* Va dvanaeste vrhovnih apustol. Mon. serb. 273. (1409). Dvanaeste voli. Mon. croat. 59. (1436). Budući Isus od dvanaeste godišć. Bernardin 15. luc. 2, 42. I napuniše dvanaeste konistar kusov. 52. joann. 6, 13. Za ovimi paki svetoga Matea i druge dvanaeste. Postila. v2b. Koji simbol razdilišo u dvanaeste člani. S. Budinić, sum. 4a. Učini gospodin zabranje od dvanaeste učonika. B. Kašić, is. 25. Tada ide jedan od dvanaeste ki se imenuje Juda. M. Alberti 452. Počiva telo ovoga s. apostola u crkvi dvanaeste apustolov. F. Glavinčić, evit. 117b. Od Isukrsta med dvanaeste naj voć po-
publen. 131b. Virovanje uzirži dvanaeste dilov. I. T. Mrnavić, ist. 7. Bučući od dvanaeste go-
dišta. M. Radnić 325b. I podigoše ostanke ulo-
mak dvanaeste krošćih punih. L. Terzić 318. Po zakonu od dvanaeste dašćica. A. D. Costa 1, 172. — *ovaj se oblik kod nekijh pisaca xviii i xviii vijeka mijenja po padežima kao adjektiv.*

tako ima dat. dvanadestim. No samo dvanadestim apostolom računil je ukazati se. F. Vrančić, živ. 23. instr. dvanadestini. Pride za dvanadestini, i imu silučin za trpezom i jidučim reče Isus. M. Alberti 471. i dvanadestina. Zaklihan vas dvanadestina apoštoli. L. Torzić 301.

e. kod dvanadeste otpada krajnje e: dvanadest. — od xv do xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu. Dvanadest tisuću biše jih po broju. M. Marulić 12. Dvanadest kad minu dobrih lit ditića. Đ. Baraković, jar. 96. Bratje naše bi dvanadest. P. Vuletić 50.

d. kod dvanadeste krajnje se o mijenja na i: dvanadesti. — u naše vrijeme kod ugarskih Ilirata. Oude mi je ležal leli dvanadesti. Jačke. 169.

e. kod dvanadeste ispada d u srijedi: dvanadeste. — od xvi do xviii vijeka, a između rječnika u Mikajinu i u Daničićevu. Nijesu li dvanadeste ura u dne? N. Rašina 77b. joann. 11, 9. U dvanaes skalina li hitro rastavi dvanaeste živina. M. Vetranić 1, 177. Veće od dvanaeste tisuća mira. B. Kašić, fran. 57. — može biti da amo spada i jedan primjer iz xv vijeka u kojem (možebiti pisarskom griješkom) stoji dvanajeste: Dvanajeste čaša (na drugijem mjestima u istom spomeniku dva na desete). Mon. serb. 372. (1433).

f. kod dvanadeste otpada krajnje e: dvanaest. — od xvi vijeka, a između rječnika u Mikajinu (dvanaest puta), u Belinu 274b, u Stuličevu, u Vukovu, u Daničićevu (dvanaesti). ovaj je primjer posee nepouzdan: Otv dvanaesti apostola. Mon. serb. 152. (1351 prepisano nazad nemnogo vremena). Gdje bješe dvanest vrtnak vodehni. N. Rašina 88a. exod. 15, 27. Iskrst ima dvanaest apoštola. M. Divković, bes. 199b—200a. Svaku rič od dvanaest članak svote vire. P. Posilović, nasl. 98a. Telesa neka se ne pokopavaju naj maše pri dvanest urih od smrti. M. Bijanković 76. Za dvanaest godina. F. Lastrić, ned. 36. Nas u istinu jeste dvanadest. E. Pavić, ogl. 87. Na galiji dvanaest mrnara. Nar. pjes. vuk. 1, 625. Za punijeh dvanaest godina. 2, 58. S čome ide dvanaest dvorkiina. 2, 501. Kad to čuše dvanaest delija. 4, 146. Svima dvanaest koljena rasijanjim po svijetu pozdravje. Vuk, jak. 1, 1. — i ovaj se oblik kod nekijeh pisaca xviii vijeka mijenja po padežima; tako dolazi dat. dvanadestim: Da mogao bude razdilit jih dvanaestim sinovima svojim. Grgur iz Vareša 31. i dvanaestima: Bilo je četrnaest apoštola, jerbo prvim dvanadestima Isukrst Pavla i Barnaba nadodade. A. Kanižlić, fran. 21. instr. dvanaestima: (Puto) mjesto uzdrži s dvanaestima. J. Kavačin 516a. Isus sidaše s dvanaestima. A. Kanižlić, kam. 518. i dvanaestim: Četriuglast stol blaženi dvanadestim vratim siva. J. Kavačin 479b. — po južnijem krajevima otpada i krajnje t: dvanaes, i to od xvi vijeka.

Dvanaes. N. Rašina 170b. 223a. U dvanaes skalina. M. Vetranić 1, 177. Na dvanaes aprila. A. Gučetić, roz. jez. 56. Dvanaes koña, dvanaes vila bojnom se igrom prid ñim diće. I. Gumbulić 142. Gdi potanako sude dijela dvanaes koljen Izraela. J. Kavačin 347a. Dvanaes puta duodecies A. d. Bella, rječ. 274b. On zalodi dvanaes ledovah. Nar. pjes. vuk. 2, 83. I dvanaes glavnijeh vojvoda. 4, 293.

g. kod dvanadeste ao sažimlje se u č: dvanaest. — od xvi vijeka (vidi dalje Naješkovice primjer), a između rječnika u Mikajinu (dvanest krat) i u Stuličevu. Te pokloni na dvan'est vladika. Nar. pjes. vuk. 2, 90. Nabavio dvan'est kaludera. 2, 617. Devet peru, dvan'est čelenaka. 3, 156. Kad su bili od dvanest godina. Nar. pjes. juk. 45. Za ñezno dvanest pletenica. Nar. pjes. petr. 2, 250.

— po južnijem krajevima otpada kriv t: dva-aj nes. A poslije reče on, svi dvanes da sjelu. N. Naješković 1, 127. Među dvanes manastjera. I. Dordić, ben. 37. Jakob ima dvanes sinova. S. Rosa 22a. Dvanes ribara. A. Kalić 539. — u jednom primjeru xviii vijeka ima gen. dvanestiju. Na koji(h) bijau stale noge dvanestiju misnika. I. Ančić, ogl. 53.

h. kod dvanadeste (vidi e) umeće se j među a i e: dvanajeste. — u jednom primjeru xvi vijeka (ali vidi i naj zadni primjer kod e). Kada bi Isus od godišta dvanajeste. N. Rašina 29b. luc. 2, 42.

i. kod dvanaest (vidi f) umeće se j među a i o: dvanajest. — od xvi vijeka u pisaca iz Bosne i sjeverne Dalmacije. Gdi je rečeno od dvanajest stvari. M. Divković, nauk. 210a. Po dvanajest apostolova. P. Posilović, nasl. 98a. Od dvanajest godišta. M. Radnić 205b. Da oni vitez ima dvanajest mladić. S. Macukat 8. S Isusom koji dvanajest apostolom dade oblast. J. Banovac, blagos. 191. Imade dvanajest godina. J. Filipović 1, 11a. Jedni od dvanajest a drugi od četrnajest. Ant. Kalčić 151. — kod nekijeh pisaca xvii i xviii vijeka ima i instr. dvanajestima. Elizeo orašo za dvanajestima volovima. M. Radnić 312a. S ovim dvanajestima apoštoli. P. Macukat 29. Ukaza se dvanajestima apostolima. 31. Kruna narošena s dvanajestima zvizdani. J. Banovac, blagos. 186. Na jednom mjestu (griješkom) dvanajestimam: Raj se svitli dvanajestimam proćimam. I. Ančić, vrat. 75.

k. kod dvanajeste (vidi h) može ispasti prvo e: dvanajste. — na jednom mjestu xvi vijeka. Imaše dvanajste sinova. Zborn. 25b.

l. kod dvanajeste ispada o: dvanajst. — od xiv (?) do xviii vijeka kod čakavaca. Dvanajst cekinih. Stat. krč. ark. 2, 293. Vlada grivkom jedanadeste mjeseci i dvanajst dan. F. Glavinčić, cvit. 265a. Dvanajst apoštoli. Pisanica. 14. — na jednom mjestu xvi vijeka ima dat. dvanajstim. Dvanajstim plemenom. Anton Dalm, nov. tešt. 139. jak. 1, 1.

m. dvojnasta, postaje od dvojnastoro (vidi kod dvanaster, e). — u Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.

1. DVANAESTAK, dvanaćska, m. oko dvanadest komada, vidi 1. desetak. 2. — U jednoga pisca našega vremena s oblikom dvanestak. U dvanestak pozlaćenih dvorana. M. Pavlinović, razl. spis. 411.

2. DVANAESTAKA, dvanaćstaka, m. djetić kojemu je dvanest godina. — U Stuličevu rječniku.

DVANAESTAKIŃA, f. bure od dvanadest akova. B. Mušicki.

DVANAESTAN, dvanaesna, adj. a) duodecimus, vidi dvanaesti. — b) duodennarius, duodennus, koji pripada broju dvanadest, koji se sastoji iz dvanaest dijela. ispredi desetani, b). — Postaje od dvanadest nastatkom nar; može postajati i od drugih osnova istoga broja. — Poterdani su ori oblici:

a. dvandvadesetan. — u jednom primjeru xvi vijeka (značenje kao kod b). Prvi redovni brati od čisla dvandvadesetnoga. Korizim. 35b.

b. dvanaestani, dvanaesna — u jednom primjeru xvi vijeka (značenje kao kod a). V. Jeronimij v dvanaestnom kapitulni Korizim. 103b.

c. dvanaestan, dvanaesna u jednoga pisca xviii vijeka (značenje kao kod b). Sebe on jestupsku pridla mnoštvu dvanaesnomu. B. Kašić, nac. 71. Mnoštvu bratje dvanaesne. 75.

DVANAESTE, vidi dvanadest.

DVANAESTER i dvanaestor, *adj.* postaje od dvanaest kao što i deseter i deseter postaje od deset. — *I radi značica i upotrebljavanja vidi deseter, a isporabi i dvoje.* — *Može postati od različite oblika kardinalnoga broja dvanaest. — Potvrđeni su ovi oblici:*

a. dvanaester i dvanaestor. — u *Belinu rječniku* (dvanaestoro, n. duodecas' 250^a), u *Stuličeru* (dvanaestoro, n. numerus duodenarius, duodecim), u *Vukovu* (dvanaestoro i dvanaestoro — cin zwolf, ein dutzend' duodecim). Imate dvanaestera vrata. Vuk, ot. jov. 21, 12

b. dvánéster i dvánéstor. — u *naše vrijeme*. A zatvorí vrata dvánéstorá. Nar. pjes. vuk. 2, 611. Po sedmero do dvánéstoró. V. Bogišić, zber. 11.

c. u *Lici* ima i oblik dvónaestoro, n. gdje i dva dobiva nastavak srednjega roda. Imam dvónaestoro koňa, govoda, jahaca, jaradi. J. Bogdanović.

d. dvojenadeste, gdje sam prvi dio (dva) dobiva drake oblik. — Na jednom mjestu svi vijeka. Dužni su dvojenadeste kuri. Mon. croat. 255 (1533).

e. dvojenester i dvojenestor, kod čega oba dva dijela dobivaju ovi oblik. — Na jednom mjestu svih vijeka: Imajući dvoenaestera vrata. M. Divković, bes. 248^a, i u *Vukovu rječniku* (samo dvojenestoro s dodatkom da se govori u Crnoj Gori).

DVANAESTÉRICÁ i dvanaestóricá, *f.* dvanaest ljudi (a i muških životinja), vidi deseterica i dvojica. — *Potvrđeni su ovi oblici:*

a. dvanaesterica i dvanaestorica. — od xviii vijeka u između rječnika u *Belinu* (dvanaestorica' duodecas' 250^a) gdje naj prije dolazi, i u *Stuličeru* (dvanaestorica' duodecim homines'). Sa zvaovši dvanaestoricu dade im silu nad svijem dječluma. Vuk, luk. 3, 1.

b. dvánésterica. — od xviii vijeka. Iz ove dvanaestericé raspodi se. S. Rosa 5^a. Prizva k sebi svu dvanaestoricu svojih sinova. 5^b.

DVANAESTÍ. *adj.* duodecimus, koji je za jedanaestijem, vidi deseti. — *Postaje kao deseti od različite oblika kardinalnoga broja dvanaest. — Potvrđeni su ovi oblici:*

a. dvanaestí. — od xvi do xviii vijeka (gotovo samo kod čakavaca), a u naše vrijeme kod ugarskih Hrvata, u između rječnika u *Belinu* 246^b. Dvanaestí. Korizni. 86^b. Dvanaestá srčca. M. Pelgrinović 181. U dvanadesto godište. B. Kašić, is. 20. U nediju dvanadestu po duših I. Bandulavić 170^a. Donicijan, dvanadesti cesar. F. Glavinčić, evit. 129^a. Pristanite na svit pape Benedikta dvanadestoga. I. P. Marki 87. Pjevanje dvanadesto. J. Kavañim 228. Dvanaestá bolest. M. Lekušić, razm. 122. Va dvanadestoj se bogu molila. Jačko, 168.

b. dvanaestí. — od xvii vijeka, u naše vrijeme naj običnije; između rječnika u *Belinu* 274^b, u *Stuličeru*, u *Vukova* Dvanaesta zlotja. P. Posušć, svijet. 213. Papa Klement dvanaesti. A. Kanžić, fran. 233. Razgovor dvanaesti. I. Veličanović, uput. 1, 74. Dvanaestu knjihu opremio. Nar. pjes. vuk. 4, 215

c. dvánésti. — od xvii vijeka, u naše vrijeme u *Dubrovcu*. Pjevanje dvanesto. P. Kanavalić, iv. 234. Umrije dvanesto godište kralja rečenoga. S. Rosa 17^b. U najbolju dvanestu iz rusaju mi dušova D. Bašić 125. Pa otvori dvanaest odaju, u dvanestu ostavi junaka. Nar. pjes. vuk. 2, 611. Onu šaje a dvanestu pišo. Nar. pjes. petri 2, 276.

d. dvánajesti. — u dvojice pisaca svih vijeka. Na poglavlju dvanajestomu J. Filipović 1, 92^b.

Dvanajesto. P. Filipović 11. Dvanajesta. 27. Dvanajesto. 57.

e. dvánajsti — u jednoga pisca čakavca xviii vijeka Dvanajsti razlog. F. Glavinčić, evit. 65^b. Dvanajsti (put učini) iz zonié u grob. 83^b.

f. dvánajste.

DVANAŠTICA, *f.* dvanaest glava ili dvanaest komada, isporedi desetica. M. Pavlinović. — i u *Stuličeru rječniku* (numerus duodenarius'; dvanaestica Judi, v. dvanaestorica).

DVANAŠTÍNA, *f.* dvanaest glava, dvanaestorica, dvanaestoro. isporedi i dvanaestica. — Od prošloga vijeka (u starijim primjerima s oblikom dvánéština), a između rječnika u *Stuličeru* (kod dvanaestica; dvanaestína Judi, v. dvanaestorica). Pratijahu ga dvanaestína negoviji (h) učenika. S. Rosa 84^a. Osim dvanaestíne apóstola. 105^a. Evo nas dvanaestína. V. Vrčević, niz. 23.

DVANAŠTÍŠ, *adv.* duodecies, dvanaest puta. — isporedi dvanaeskrat. — U *Stuličeru rječniku*. — nepouzdanó.

DVANAŠTÓM, duodecimo, dvanaesti put. uprav instr. *f.* sing. dvanaesti. — U *Stuličeru rječniku*.

DVANAŠTOR, vidi dvanaester.

DVANAŠTÓRICA, vidi dvanaestorica.

DVANAŠZGODAC, dvanaezgoca, *m.* vidi 2. dvanaestak. — U *Stuličeru rječniku* (dvanaezgodac, dvanaezgodac). — slabo pouzdanó.

DVANAŠZGODAN, dvanaezgodna, *adj.* kojemu je dvanaest godina — U *Stuličeru rječniku* (dvanaezgodan) — slabo pouzdanó.

DVANAŠJEST, vidi dvanaest.

DVANAŠJESTE, vidi dvanaesti.

DVANAŠJESTÍ, vidi dvanaesti.

DVANAŠJST, vidi dvanaesti.

DVANAŠJSTE, vidi dvanaesti.

DVANAŠJSTI, vidi dvanaesti.

DVÁNĚST, vidi dvanaesti.

DVÁNĚSTAK, vidi dvanaestak

DVÁNĚSTER, vidi dvanaester.

DVANĚŠTÉRICÁ, vidi dvanaestorica.

DVÁNĚŠTÍ, vidi dvanaesti.

DVANĚŠTÍNA, vidi dvanaestína.

DVÁNĚŠTOR, vidi dvanaester.

DVANKATI, dvánčmi i dvankam, *impf.* a) načínati dvánke. — b) slagati u dvánke. — U *Stuličeru rječniku* (manticas conficere; in manticas indere). — nepouzdanó.

DVÁNKE, vidi dvaške.

DVÁŃAK, dvánka, *m.* vidi blizanae. — *Samo u Belinu rječniku* (dvának geminus' 339^a; dvañci filii gemini' 315^a; fratres gemini' 329^a) i u *Stuličeru* (dvának; dvañci).

DVAŃKA, *f.* par, jugum, dva komada, deoje, par. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Kapio sam pet dvañak volova i ideu ih izkušat. S. Rosa 114^b.

DVAŃKE, dvánkák, *f.* pl. bisaccium, dvije vreće sastavljene što se nose na ramenu, isporedi bisago, bisaci. — U jednoga pisca xv vijeka u između rječnika u *Vrančićeru* (mantica). Pak zamak u dvañkah vas taj žir Abri bi naramak. M. Marulić 38. I Abri refo: 'Na! u dvañke toj zatvor'. 51. Z dvañak izo glavu. 52. — S oblikom dvánke u *Mikaljmu rječniku*, u *Belinu* 142^a, u *Stuličeru*.

DVĀŃKIŃA, *f. vidī* blizanica — *Samo u Staličevu rječniku* (dvaŃkiŃe, silīae genimīae).

DVĀPUT, *adv. bis, dva puta, isporodi* dvakrat, dvaš. — *Okrīeno dva puta koje je sħećeno kao jedna riječ. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Fukoru.* Dvaput ili jošter više. V. Dosen 58b. Pak još i po dvaput jedni pogovore M. A. Rejković, sat. B14. Dok općera dvaput oko crkve. Nar. pjes. vuk. 4. 18. Dvaput je čok u svome vijeku veselo: prvom kad se oženi, a drugom kad ženu ukopa. Dvaput mjeri, trećom kroj. Nar. posl. vuk. 57. Novci se ne brane i dvaput brojitī. 226. Po dvaput se u vodenici govori. 251. Dok pijetao dvaput ne zapjeva, odreći ćeš me se tripit. Vuk, mar. 14, 72. Ko te dvaput prevari kuni ga, a ko trećom jubi ga. Pravdomoša. 1852 10.

1. DVAR, *vidi* dvari.

2. DVAR, *m. ridi* dvar. — *U Belinu rječniku* 503^a i u *Bjelostjenčevu* (kod dvar).

DVARA, *vidi* dvari.

DVARAC, *dvarca, m. dem. dvar* (ridi dvari). — *isporodi* dvarič. — *U Staličevu rječniku*. — *sasma nepouzđano.*

DVARČAC, *dvarčca, m. dem. dvarac*. — *U Staličevu rječniku u kojem ina i dvarčci s istim značenim.* — *obaje sasma nepouzđano.*

DVARČIĆ, *vidi* dvarčac.

DVARĐIŽICA, *vidi* dvorodžica.

1. DVARE, *vidi* dvari.

2. DVARE, *f. pl* slo u *Dalunciji u kotaru* sħetskom V. Sabjar 99. — *Od xviii vijeka* Petrova u sin Ago Dvaro nij obranio u mladosti J. KavaŃin 102^b.

DVAKI, *f. pl. vrata*. — *isporodi* dveri. — *a-stoji mješte negdašneg v.* — *Riječ je praslavcenska, isporodi* stslav. dvar, rus. двѣрѣ, češ. dvěře, divi, pol. dzwierzo, drzwī. — *Od indoevropskega korijena* dħur ili dħvar, *isporodi* lit. duris, ridi kod dvor. — *U Knigama xvi vijeka pisanimā mješanijem jezikom, a između rječnika u Staličevu (u jednim):* Dvar s dodatkom da je uzeto iz byecijara) i u *Damičevu* (u jednim): dvar). Ženiha pri dvarehu. Stefan, sim. Saf. pam. 12. Dvarni zatvorenihi Naručn. 41^a Dvari svetoga Petra. Š. Kožičić 13^b. Otpre sut dvari. 28^a. Uniti tisknihi dvarmi. Š. Budinič, sum. 121^b. — *U jednoga od ovjeh pisaca dolazi i u jednim):* dvar. Koja (vjera) jest dvar, vrata, temelj i zastava ršasjenja. Š. Budinič, sum. 111^b. — *U jednoga pisca xvii vijeka oblik je u acc pl.* dvare: Haznu zaklopiše zatvorivši dvare. I T. Mrnavič, o-m. 112. — *U drugoga pisca istoga vijeka stoji u srednjem rodu:* dvara. Ono dvara polaprena celivalu. I Zanotti, en. 33. Padoši dvara lazi zjalu. 33.

DVARIĆ, *m. ridi* dvarac. — *U Staličevu rječniku* — *sasma nepouzđano.*

DVARNIK, *m. u Staličevu rječniku* v. vrtar. — *nepouzđano.*

DVĀŠ, *adv. bis, dva puta, dvaput* ridi dvašti. — *isporodi* dvaška, dvašt, dvažde, dvaš, dvic. — *Od xvi vijeka a između rječnika u Alkofovu (kod dvakrat), u Belinu* 281^b. 777^b, u *Staličevu* u *Fukoru* (s dodatkom da se govori u *Crnoj Gori*). Postim dvaš priz nedjelji). N. Rašina 1514. lue. 18, 12. Znaš da prode dvaš od sad šes godiš. Š. Menčetić 300. Za što bog suhi dvaš človečji naraštaj? M. Vetranić 1, 106. Ako

ti dvaš veće od toga neće bit. N. Najesković 1, 188. Za tebe će skočiti dvaš. M. Držić 197. Nu bi bil' dvaš boje da balen mariti, neg cvilit s nevole. D. Rašina 359. Dvaš na dan iskuševaše dušu. B. Kašić, fran. 176. Rda si i vedaš, satir Vuk ti si oni, ol vuka hudi dvaš, kad oven mi poni. I. Gimuljić 150. Dvaš razbijeni u dni ove s mnogom našom krvi bismo. G. Palmotić 2, 103. Da se pošto ima dvaš nćiniti, svak bi bio mudar. (D). Poslov. danii. 11. Lakom dvaš plaća. (D). 53. (D). Tho od zla snikn svite čini, dvaš na golište kroji. (D). 131. Dvaš dariva ko pože. J. KavaŃin 399. Da azbude dvaš umrijeti. I. Dordić, uzd. 71. Kako vino, kad se ima kupovati, prije neg se dode na pogodaj, od Ńega se iste ogled i na srħe u ćašici i dvaš i triš obide se. B. Zuzeri 329^b. Dvaš omjeri a jednom pristizi. (Z). Poslov. danii. 21. Svoti Karlo dvaš na golište oklofen od svaboga posla zemalškoga nastojaše nekoliko dana samu svoju dušu. Mishi. 80. Dvaš je i triš mladi junak kolom skočio. Nar. pjes. vuk. 1, 14. Dvaš ću ti ga izmjerit' sa zlatom 2. 19. Dvaš je puta a lice pojubi. Nar. pjes. herc. vuk. 203.

DVAŠKA, *isto što dvaš samo što mu je dodan slog ka (koji ridi)*. — *xvi vijeka*. Jošte ćeš ti strilit dvaška sad u jedno. S. Menčetić—G. Držić 497. Dvaška umira u tijela i u duši. M. Vetranić 1, 177. Dvaška oblan poljar blage tej drvene vodo pijah S. Bobajević 213.

DVAŠT, *vidi* dvaš i dvašti. — *xiv vijeka i u Daničevu rječniku* (dvašta). Da samu prihohle pređi vnašt gradi voć dvašta. Mon. serb. 247. (xiv vijek).

DVAŠTI, *vidi* dvaš. — *Nejasu je nastarak sti; po litarskom dvokti, opet, št stoji mješte negdašneg kt.* Riječ je stara, isporodi stslav. dvašti. — *Dolazi i okrivno:* dvašti, a u *ovrije doba često dvaš (vnt obaj)*. — *U nekem jeziku dolazi do xv vijeka, a između rječnika u Daničevu.* Jednašti ili dvašti. Sova, tip. stud. glas. 10, 112. U prvio pisamno go-poda-tvu vi i dvašti ... vaša velkosti namu od-pa-sa i lvansti ... mi slasno k rečnu i dvašti spom. st. 1, 137 (1122). Primihi u dvašti sto dukatova 2, 71. (1123).

DVAŽDE, *vidi* dvaš — *U Fukoru rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.*

DVĚKA, *f. od brezova lile kao gust katan čim se kola mažu*. — *isporodi* ras dvora, pol. dzwiecie, brezova smola. — *Nepoznate postava. isporodi* stslav. dvěka, přečraie, lvekovata, novoslov. dvocit; piekati, bug. dvokam, přečraie. — *U jednoga pisca čakavca xvii vijeka (sa značenim: pix, pakao, smola), a između rječnika u Bjelostjenčevu* (dveka, smola, pakal; pix). 2. dveka mehka i žilka; pix žilka). 3. dveka ležim se brodi smolo; pix solida, pix concreta vel concreta, apod-yana, v. smola) i u *Fukoru* (sa značenim sprjeđa kazivanja i s dodatkom da se govori u *Herat-kaj*). Nav. na fran. most. dvoku ili pakel. s kum. v. mazo. F. Dvornič, cvit 151^a.

DVĚKAV, *adj. o braku għovar, għovean, mecat, u hrvatski krajini* V. Aronšević¹. — *Postaje od dvěka isporodi* dvekaš.

DVĚKOVNICA, *debar krah u hrvatskoj krajini*. V. Aronšević¹.

DVĚR, *vidi* dveri.

DVERAN, *dveran, adj. u Staličevu rječniku v. vrtar.* — *sasma nepouzđano.*

DVĚRCA, *n. pl. ridi* kod dveri.

DVĚRI, *f. pl. vrata na oltaru (u pravoslavnoj crkvi)*, *vidi dvori*. — *U prinjerima ovoga vijeka biće se primio ovaj oblik iz ruskoga jezika, ali se ne da tako tumačiti u starijem prinjerima. — U knizi xvi vijeka pisanoj crkvenim jezikom i u naše vrijeme, a između rječnika u Stuličevu (gdje stoji da je muškoga roda) i u Vakovu. Dvermi oltara. Domentijan^b 39. U manastiru Tronoši u Jadru bio je s desne strane kod dveri namolovan go starac. Vuk, žlv. 235. Nit' su sveci kô su prije bili, niti časne pri trapezi dveri. Osvetn. 3, 55. i sa značenem: vrata uopće. Danas se dveri i dem. dverci rabi u Vrniku na Krku, kad se govori o raznim vratima varošice Vrbnika, gdje su još prilične sačuvane zidine, što je opkoljavahu. I. Milčetić. — Dolazi i *sing. dver* u jednom prinjeru xvi vijeka (sa značenem: vrata) u knizi pisanoj mješavijem jezikom, a i u Stuličevu rječniku (muškoga roda s dodatkom da je uzeto iz brevijara) i u Daničičevu (dver, gledaj dvar). (Vjera) jest kako dver, vrata i počelo. Š. Budinić, sun. 3^a.*

DVERNICE, *f. pl. selo u Hercegovini u Popovu*. T. Kovačević, op. 88.

DVERNIK, *m. u Stuličevu rječniku*: v. vratar. — *sasma nepouzdanu*.

DVEROREDAC, *dveroreca, n. u Stuličevu rječniku*: v. vrator-lac. — *sasma nepouzdanu*.

DVEROREDE, *n. u Stuličevu rječniku*: dveroredje, minus ex quatuor ordinibus quos theologi minores vocant, in liturgia rom. ostiariatus'. — *sasma nepouzdanu*.

DVĚCA, *f. vidí dvojka, c.* — *U naše vrijeme u Dalmaciji*. P. Budmani.

DVIČ, *vidi dvaš*. — *Na jednom mjestu xvii vijeka*. Ako je star, dvič toliko. Sr. st. pism. let. 112, 161. (1696).

DVIČIN, *adj. nejasna riječ na jednom mjestu xvi vijeka*. Skakat s dvičinijem skalina (po dva skalina?). M. Držić 44.

DVIČI, *vidi dignuti*.

DVIĠATI, *vidi digati i dizati*. — *U Stuličevu rječniku*.

DVIĠNUĆE, *vidi dignuće*.

DVIĠNUTI, *vidi dignuti*.

1. DVĠJESTI, *vidi dvjestu*.

2. DVĠJESTI, *adj. vidí dvjestoti*. — *Samo u Stuličevu rječniku*.

DVIĠJESTIŠ, *adv. ducenties, dejestu puta*. — *U Stuličevu rječniku*. — *nepouzdanu*.

DVIMJED, *vidi dvjomjed*.

DVIŠKA, *f. vidí dvizica*. — *Uprav dvizka, ali z ispred k glasi kao s; gen. pl. dvizáká*. — *U naše vrijeme i u Vakovu rječniku*. Kad i kad klepne klepetušica na kozi ridi, ili cagrkne medelica na dvisci kaluši, kad se one počesu ili protegnu. M. D. Milčević, zim. već. 121. *vidi i F. Kurelac, dom. živ. 31*.

DVIŠ, *vidi dvaš*. *ispoređi i dvič*. — *U jednoga pisca čakavca xvi vijeka*. Ima ga jednom, dviš i tretom svistiti. Š. Budinić, ispr. 117. Rečenice svoje jednoma i dvěs potvrdio jest. sun. 83^b.

DVIŠČAD, *f. kolektivno ime, kao množinu pisma dvěce*. — *U jednoga pisca našega vremena*. Ja uzmi toke, a za dviščad ostavismo u priček. S. Ľubiša, prip. 98.

DVIŠČE, *dvěščeta, n. vidí dvize*. — *Nema porterde jednini ali vidí dviščad*.

DVIŽ, *adj. (o bravu) kojemu su dvije godine*. *ispoređi 1. dvizak, dvizac, dvizica, dvize itd.* — *Postaje od dva nejasnijem nastavkom iz*. — *Na jednom mjestu u rukopisu xvi vijeka*. Tada ono selo voljno jo ubiti mu brav dvizi gospodararu. Stat. pol. ark. 5, 286.

1. DVĠZAK, *dvisca, m. vidí 1. dvizak*. — *-a- (negdáše 1) ostaje u nom. sing. i u gen. pl.; u ostalijem padežima z ispred c glasi kao s, a u voc. sing. ispred č kao š*. — *Ake. se mijenja u voc.: dvěšce, dvěsci, i u gen. pl. dvizáca*. — *U naše vrijeme a između rječnika u Stuličevu (hoedus vel agnus!) i u Vakovu (s dodatkom da se govori u Crnoj Gori)*. Prinesse domaćin tri pusta dvisca kao sulo. S. Ľubiša, prip. 31. *Dvizac, jagne od 2 godine*. F. Kurelac, dom. živ. 31. *Dvizac, jare od dvije godine*. 37.

2. DVĠZAC, *dvisca, m. vinograd od dvije godine*. — *na Braču*. A. Ostojić. — *radi oblika i akcenta vidí 1. dvizac*.

DVIŽAD, *f. vidí dvize*.

1. DVĠZAK, *dvizáka, m. ovan ili jarac od dvije godine*. *ispoređi dvizac*. — *Ake. kuki je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc. dvizáče, dvizáci*. — *Postaje od adj. dviz nastatkom akz.* — *U naše vrijeme i u Vakovu rječniku (aries bimus)*. F. Kurelac, dom. živ. 31.

2. DVĠZAK, *dviska, m. po mjeseca, mjesecna četvert*. — *Samo u Belinu rječniku (luna dimidiata^b 446^b) i u Stuličevu*.

DVIŽATI, *vidi dizati*.

DVIŽE, *dvizeta, n. brav (muški ili ženski) od dvije godine*. *vidi dvizak*. *ispoređi i dvěšce*. — *U naše vrijeme a između rječnika u Stuličevu (griješkom hoedus seu agnus hornus, hornotiens, amniculus) i u Vakovu (ovis bima^a s dodatkom da se govori u Crnoj Gori)*. Dao bi ti naj boje dvize iz tora. S. Ľubiša, prip. 134. *Dvize, jagne od 2 godine*. F. Kurelac, dom. živ. 31. *Dvize, jare od 2 godine*. 31. *Dvizac je lijepo uzrasli jarac, a dvize je krješa*. u Lici. F. Hefele. — *mješte množine ima kolektivno ime dvizad ženskoga roda*. Došao kalnder u inoriju da kupi jarad i dvizad. Nar. prip. 47. 41. Pa da pitaš i čobana vrijedna, kô li dvizad na maňak nahada? Osvetn. 1, 17. i u Stuličevu rječniku.

DVIŽICA, *f. ova ili koza od dvije godine*. *vidi 1. dvizak*. — *ispoređi dviska, dvizorka*. — *Od xvi vijeka a između rječnika u Stuličevu (capra aut ovis quae nondum luxuriavit!) i u Vakovu (ovis bima^a, cf. dviska, uvota)*. Tusta junica i koza dvizica. M. Držić 431. *Ispekh crnu dvizicu*. V. Vrčević, niz. 143. *vidi i F. Kurelac, dom. živ. 31. 37*.

DVIŽORKA, *f. vidí dvizica*. — *Ake. se mijenja u gen. pl. dvizorká*. — *U naše vrijeme i u Vakovu rječniku (s dodatkom, da se govori u Srijenu)*. F. Kurelac, dom. živ. 31.

DVJEGODIŠNI, *adj. vidí dvogodan*. — *U jednoga pisca xviii vijeka (sa zapadnijem oblikom dvigodišnji)*. Posli dvigodišnjeg obsidnutja. E. Pavić, ogt. 353.

DVJEGRAČSKI, *adj. koji pripada Dvogradu (Dregrjadu) uprav dvjegradski, ali d pred s glasi č*. — *Dolazi po sjeevernom čakavskom govoru s o. m. p. je i s j m. d u spomeniku xiii vijeka (u poznijem prijepisu) u kojemu ima i Dvjegradac (Dvegrajac), čorjek iz Dvogradu. Komunitu dvjegradskom. Mon. croat. 21. (1275 prepis. 1546)*. Meju vami i Dvegrajci. 26.

DVJEGRADAC, Dvjegrađaca, *m.* *vidi* kod dvjegrađski.

DVJEGRADJE, *n.* *vidi* Dvograde.

DVJEMJEĐ, *n.* *nekačav norac (koji je vrijeđio drugu dea mjedena norca)*. — Na jednom mjestu *xvi* vijeka (*prvi* dio riječi *po zapadnom gorozu* dvi). Trijeba ih je svjećicom od dvimjeđ iskat. M. Držić 399.

DVJESLOVO, *n.* dialogus, *vidi* dvogovor. — *Samo gen. sing. na jednom mjestu xvi vijeka, gdje je prvi dio u gen. duala a drugi u gen. sing.; nominativu nema potvrde.* Knjizi dijaloga ili dvjjeslova. S. Kožičić 17^b.

DVJĚSTA, *ducenti, dva puta sto, dvije stotine*. — *Uprav su dvije riječi sastavljene: prva je dvo, stari oblik nominativa srednjega roda broja dva (koji vidi pod 1, 1, b) aa), a drugi je deojina ili drugi oblik broja sto (vidi dale). još od prijevremena shrata se kao i ostali brojevi viši od četiri, kao supstantie srednjega roda, i ne mijenja se po padežima, a brojevi uza n stoje u gen. pl., vidi i deset.*

a. naj stariji je oblik dvo stê u kojem obje riječi stoje u starom obliku dvojine, u starija vremena dolazi s različitim oblicima; u mlada prvi dio glasi po južnom gorozu dvje, po istočnom dvo, po zapadnom dvi; drugi glasi u po južnom gorozu sti (za istočni gorov nema potvrde), po tome dolaze oblici dvjести, dvisti, (dvosti?). — u naše vrijeme govori se u južnijem krajevima (u Dubrovcniku, u Boci, u Crnoj Gori). — između rječnika u Mikaljinu (dvisti), u Belinu 281^b, u Stuličevu (dvjesti i dvisti). Uđah smm. dvi stê ovnl. Mon. serb. 247. (xiv vijek). Za dvjesti periphr. što pišu gospodstvo ti da vi je (sic) Mihočič i Maroje Rastčić dlžni Spon. sr. 1, 77. (1406). Dvije (dvje) stl. Mon. serb. 361. (1431). Dvije sti i jedan (nja desete litara. 373. (1433). Dvije ste i tri deseti zrna. 387. (1436). Četiri tisuće i dvije stêe i šest deseti i šestu periphr. 389. (1437). Dve sti. 391. (1438). Dve stê litra zlata, i za onelazi dve ste litra zlata. 477. (1457). Razê je bilo ostalo dvo stê i devet litra zlata. 478. (1457). Dvi sti i petr. litara. 489. (1461). Dvisti pinez kruha ne bi zadovolj niu bilo. Bernardin 52. joann. 6, 7. Dvi sti ali tri sta let. Korizm. 17^a. Neče maše dvijesti dukat za te dvije peče. M. Držić 260. Uliaz je z dvisti drobantov. Mon. croat. 222. (1527). Dvijesti godišta. A. Gučetić, roz. jez. 321. Dvi sti mira daleko. B. Kašić, fran. 46. Nu mu ruke tlište dvjesti ruka i uzom sveza. I. Gundulić 341. Saracena dvisti je tisuć sagubio. A. Vitajić, ost. 62. Pošadsi kupimo dvisti pinez kruha. L. Terzić 817. Bješe Dvab pogubio dvijesti Filištea. I. Dordić, salt. x. Dvijesti godišta. L. Radić 71. Dvijesti trides glava posjekoše. Nar. pjes. vuk. 5, 331. Oču, Đuro, dvijesti česah blaga. Oglad. sr. 102.

b. druga riječ stoji u mladem obliku deojine: dvo stê. -ê glasi po južnom gorozu je, po istočnom e, po zapadnom i, te su oblici: dvjêsta, dvôsta, dvîsta. — dolazi prvi put xvi vijeka, ali zatijem istom xviii, s čega ovaj prvi primjer nije dosta pouzdan. — u naše je vrijeme ovaj oblik naj običniji kod većine naroda. — između rječnika u Vukovu. Leta tisušta dve sta 47. Mon. serb. 31. (1247). I dade popovom niovima dvista volova. P. Macukat 5. Dvista vojnika. F. Lastrić, test. ad. 86^b. Imadijaše trista galija i dvista lada. A. Kanižlić, kam. 817. Dvista i osamdeset iljada. And. Kačić, kor. 243. Sto Tantara, dvesta Arapina. Nar. pjes. vuk. 1, 160. Za

niim trči dvjesta janičara. 2, 323. Od Srlnaja dvjesta pušak puče. 4, 188. Dvjesta kesa, maše paro neče. Nar. pjes. petr. 2, 589.

c. reč od xvi vijeka kod nekijeh čukaraca i kod kajkavaca drugi dio sto stoji u nomin. sing.: dvesto, dvisto (južnome obliku nema dovoljne potvrde). ovaj oblik koji je jamačno postao po talijanskom ili po njemačkom jeziku nije dobar. — između rječnika u Ijzlostjenjevu (dvesto) Dvisto Anton Dalm., nov. tešt. 210^b. act. ap. 23, 23. Narod ov razdili se u dvisto dilin. F. Glavinčić, cvit. xiv. Onde z dvisto divojkami stvoriteļu služuše svomu. 317^b. Prijel je dvisto ran. P. Vitezović, odil. 78. Požože onu dvisto i petdeset Julih. A. Vitajić, ist. 370. Zastro da e ih vale, veče dvjesto tisuć. J. Kavašin 365a. Dvisto ljad dobrijeh Turak. Nar. pjes. bog. 98. Godine dvisto i drugo Olimpijads. I. Velikanović, uput. 1, 178. Tu na občaju dvisto forinti. Nar. prip. mikul. 12.

d. u jednom primjeru xvi vijeka ima dvoje sto, gdje kao da je dvoje adjektiv (vidi dvoji). Sveti Bašilio jure tisuća i dvoje sto lêt pisa ovako. S. Budinić, sum. 67^a.

e. često se kaže i dvije stotine (vidi stotina). — od xviii vijeka. S niu vojске dvi stotine iljada. And. Kačić, kor. 243. Kad to čulo dvje stotine Srba. Nar. pjes. vuk. 4, 184.

DVJĚSTŌTI, *adj.* ducentosimus, *koji je na redu posljedje sto i decedest i decetog.* — ispredi 2. dvjesti, dvostoti, dvostotan. — *Samo u Mikaljinu rječniku (su zapadnijem oblikom dvistoti).*

DVO-, kao prvi dio u složenijeh riječi (supstantiva i adjektiva) kojima se kaže da je u koga (ili u čega) ono što je naznačeno drugijem dijelom dvoje. — mješte dvo- može biti i dvoje, što opet (osobito kod čakavaca i kod kajkavaca) može biti i okruženo: dvoj-. s toga složene riječi kojima je prvi dio dvoji, glodaj kod dvoje.

DVOBĚLEŽAN, dvoboljezna, *adj.* u kojega su dva značenja, *vidi* dvobolježe. — U Stuličevu rječniku (v. dvozlamenit). — nepouzdan.

DVOBĚLEŽJE, *n.* ambiguitas, dvojako značenje kod jedne riječi. — U jednoga pisca xviii vijeka koji je sam tu riječ načinio. Uklonit se od svakoga dvobolježa aliti 'ekvivokaj' riječi. I. Dordić, uzd. v.

DVOBOD, *adj.* (o maču) u kojega su dva rta (koji na dva mjesta bodu)? ili dvooplatan? — U jednoga pisca xviii vijeka. Oholas turska klavla u svom štutu mač dvobodji. J. Kavašin 292^a.

DVOBOJ, *adj.* s dvije boje. — ispredi dvobojan, dvobojazan. — U Stuličevu rječniku (bicolor?).

DVOBOJADISAN, *adj.* uprav part. pract. pass. dvaput bojadisan. — U Stuličevu rječniku. — nepouzdan.

DVOBOJAN, dvobojna, *adj.* *vidi* dvoboj. — U Stuličevu rječniku.

DVOBOJAZAN, dvobojazna, *adj.* *vidi* dvoboj. — U Stuličevu rječniku (bicolor?). — sasna nepouzdan.

DVOBRAČAN, dvobračna, *adj.* bigamus, (o ženjku) koji ima dvije žene, (o ženi) koja ima dva muža. — U Stuličevu rječniku. — nepouzdan.

DVOBRAČJE, *n.* u Stuličevu rječniku (v. dvozoženje). — nepouzdan.

DVOBRAČNICA, *f.* *vidi* dvomuženica. — U Stuličevu rječniku (v. dvomužata). — nepouzdan.

ĐVOBRAČNIK, *m. ridi dvožeža* - *U Staliću rječniku* (v. dvooženičnik). - *nepoznato.*

ĐVOBRASIVO *riči dvoobrasivo*

ĐVOBRAZAN *riči dvoobrazan*

ĐVÓCE, *n. ridi kod je dvoće.*

ĐVÓCJEVKA, *f. paska od deje cijevi*. - *isporedi dvojka, c), dvokanića.* - *nje- stoji po južnom govoru mj. č, po istočnom v. dvoćevka po zapadnom i: dvoćevka* - *U Vukovu rječniku*

ĐVÓCJEVAN, *dvócjepna, adj. u dva uta tkan. n. p. trak* - *isporedi dvomitlan.* - *nje- stoji po južnom govoru mj. č, po istočnom v. dvoćepan, po zapadnom i: dvoćepan.* - *U Vukovu rječniku.*

ĐVOCJEV, *adj. na kojem su deje cijevi (samo o pušci).* - *isporedi dvočovjan.* - *U naše crkvene. Velikoj pušci obično se govori: dvočjeva n. maloj: dvočrla. M. Pavlović.*

ĐVÓCJEVAN, *dvócjepna, adj. ridi dvocev.* - *U Staliću rječniku* (duobus tubis compactus⁹).

ĐVÓČELAC, *dvóčela, m. onaj u kojega su dva čela.* - *Samo u Staliću rječniku* (dvóčelac dvočelca i grijskom dvočelo, dvočelca, bifrons⁹)

ĐVÓČELAN, *dvóčelna i dvóčelna, adj. bifrons. s dva čela.* - *isporedi dvočel.* - *U Staliću rječniku* (dvóčelan, dvočelni) u kojem ima i dvočelast s istim značenjem.

ĐVÓČELAST, *riči dvočelan.*

ĐVÓČEPERAN, *dvóčjepna, adj. dug dva čepka.* - *U Staliću rječniku* (dupalmis⁹). - *šabo poznato.*

ĐVÓČIN, *adj. a) dvojak, dvostruk.* - *U Staliću rječniku* (duplex⁹ s dodatkom da je uzeto iz brevijara). - *b) od dva reda (čina).* - *U Staliću rječniku* (duorum ordinum⁹).

ĐVÓČINAC, *dvóčince, m. onaj koji je od dva reda* - *U Staliću rječniku* (duorum ordinum⁹). - *nepoznato.*

ĐVODESAN, *dvodezna, adj. ko, i može voditi objema rukama kao da su mu obje desne.* - *Od xviii vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (dvodesni kod dvodesnik (ambidexter⁹) gdje naj prije dolazi, i u Staliću (dvodesni utraque manu utens). - *U jednom primjeru xviii vijeka značije je metaforičko: Ana je postala kano rekavši dvodesna, to jest vridna i u stvarima božijma i u stvarna sveta. A. Tomković. gov. 200.*

ĐVODESETI, *adj. ridi 2 dvadeseti.*

ĐVÓDESNIK, *m. dvodesan čorjek.* - *isporedi dvočestak.* - *U Mikašinu rječniku, u Belinu* (ambidexter 280^b, 156^b), u Staliću.

ĐVÓDESŠAK, *m. ridi dvodesnik.* - *U Staliću rječniku.*

ĐVDIJEVAN, *dvodijelna, adj. dijeljen u dvoje.* - *U Staliću rječniku* (bipartitus⁹) u kojem ima i ade. dvodijelno bifariant⁹. - *nepoznato.*

ĐVDINEVAN, *dvóbineva, adj. od dva dana.* - *U Staliću rječniku* (bidni⁹).

ĐVDNÉVLE, *n. dva dni.* - *U Staliću rječniku* (dvodnevje, bidni⁹).

ĐVODRUŠTVO, *n. drušvo muškoga i žensk. ga četveta (dvoja), ženidla (u naj širem smislu).* - *U jednoga pisca xviii vijeka koji je sam tu riječ načinio. On (čovik) ugleda stvar sebi podobnu sa stanovitim prigintom, i vže početak dvo- družtva. ljubav i općeno dobro imase ji o-obito sastaviti, da se ne općeno prijateljstvo čigovu korist još ne znađijahu; oni rodiše stvar sebi prikladnu i ljubše ju rad sebe. D. E. Bogdanić 21.*

ĐVÓDUPAO, *dvódupla, adj. ridi dupao.* - *Od xvi vijeka, a između rječnika u Staliću* (dvodupo, dvodupli). Taj je dužan dvodupao sieni osud. Stat. polj. ark. 5, 256. U glavah gdi čuju dvoduple jezike. M. Vetranić 1, 467. Ne viruje se da papa dvo dupliu načinom misli navrči vrh nalarja ponizije. A. d. Costa 1, 250. - *Alc. dvóduplo. u Mikašinu i u Staliću rječniku.*

ĐVODUPLĀNE, *n. djelo kojijem se drodupla.* - *Stariji je oblik dvoduplanje.* - *U Mikašinu rječniku* (dvoduplanje) i u Staliću.

ĐVODUPLATI, *dvoduplām, pf. ridi duplati.* - *impf. dvoduplavati.* - *U Mikašinu rječniku i u Staliću.*

ĐVODUPLĀVATI, *dvoduplāvām, impf. dvo- duplati.* - *U Staliću rječniku.*

ĐVÓDUŠAN, *dvódušna, adj. u kojega su deje duše, ali u prenesenom smislu, laživ, isporodi dvočlan, dvojezičan.* - *U Staliću rječniku* (versipellis, vafer, versutus, callidus, fictus⁹) s dodatkom da je uzeto iz misala.

ĐVODVARAN, *dvodvarna, adj. s dvojiem vratima (dvarima), ridi dvovratan.* - *U Staliću rječniku* (biforis⁹). - *nepoznato.*

ĐVÓGLĀSJE, *n. diphthongus, dva vokala u jednom slogu, isporodi dvojeglasje.* - *U jednoga pisca xviii vijeka i u Staliću rječniku* (Služio se je dvoglasjem, 'ao', u S. Rosa viii).

ĐVÓGLAV, *adj. biceps, s deje glave.* - *isporedi dvoglav, dvoglavat.* - *Od xviii vijeka i u Staliću rječniku.* Nijemski orle dvoglav moguće. J. Kavašini 220^a. Suprot pticu moskovskom dvoglavu pojde junak. I. Zaničić 216 Orla vidnu dvoglavoga. Zgodo. 16.

ĐVÓGLAVAN, *dvóglāvna, adj. ridi dvoglav.* - *U jednoga pisca našega vremena i u Staliću rječniku* (Na kapiji grb ... na sreli oro dvoglavni. S. Tekelija. letop. 120, 42).

ĐVÓGLAVAT, *adj. ridi dvoglav.* - *U jednoga pisca xviii vijeka i u Staliću rječniku.* Da tu ra-to lav krilat, glino i oro dvoglavati. J. Kavašini 281^a. Moskovijski dvoglavati zlatan oro. 291^a.

ĐVÓGLEĐ, *adj. ridi razrok.* - *Kao da je takoro značije u jedinom primjeru (xviii vijeka) u kojem dolazi. Oči ki se veselo tobom svitli snijaše ogrdiše već čelo gdi dvogledi postase; peđipsa tako bezrodnih, Bako. I. T. Mrnavić, osm. 130.*

ĐVÓGOČE, *dvógočeta, n. domaće žirvinice od drjeje godine.* - *Isprđ eš ispalo je d.* - *U Mikašinu rječniku* (biennis, bimus, bimulus⁹), u Staliću (dvogoče, v. dvogodac), u Vukovu: dvogoče, n. p. žbrjebe ili tele s primjerom: Ridavo goveče sve dvogoče. Ždrijebe. F. Kurelae, dom. živ. 9. Krnče od drjeje godine. M. Marko pojro dvogoče za obrokt. u krajini. F. Hefele.

ĐVÓGODAC, *dvógoca, n. domaće žirvinice od drjeje godine, isporodi dvogoče, 1. dvizak, 1. dvizac; vinograd od drjeje godine, isporodi 2. avizac.* - *gen. pl. dvógodāca.* - *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (bimus⁹ 85^a) gdje naj prije dolazi, i u Staliću (bimuns, biennis⁹). Od takvoga mlada nerasta neće nikada biti plod tak jak⁹ kao od dvogoda. I. Jablanci 143. Dvogodice, ovam od dvi godine ili jarac. J. Grupković. Dvogodac, brav, koš, vinograd od dve godine. B. Mašicki. Koš. F. Kurelae, dom. živ. 9. Prasad od drjeje godine. u krajini. F. Hefele.

DVOGODAN, dvogodna, *adj.* binus, *kojevan* su dvije godine. — *isporedi* dvogodištan, dvjelogodišni, dvojetan. — *Od* xviii vijeka, a između rječnika u *Belinu* (binus² 85a) gdje naj prije dolazi, i u *Stalićevu* u kojem ima i dvogodištan s istim značenjem. Na dvogodnih maloljetni ... kalani meću se J. S. Rejković 88. Za koje su drvo dvogodni kalani? 142.

DVÖGÖDICA, *f.* kobita od dvije godine. F. Kurelac, dom. živ. 9.

DVÖGÖDINA, *f.* biennium, *vidi* dvojeće. — *U* jednoga pisca xviii vijeka koji će biti sam ova riječ uočeno. Radi prošaća dvogodine. I. J. P. Lučić, nar. 95.

DVOGODIŠNICA, *vidi* dvojetnica. — *Samo* u *Stalićevu* rječniku (dvogodištnica).

DVOGODIŠNIK, *vidi* dvojetnik. — *Samo* u *Stalićevu* rječniku (dvogodištnik).

DVOGODIŠTAN, dvogodišna, *adj.* *vidi* dvogodan.

DVOGODIŠTITI, dvogodištin, *impf.* trajati dvije godine. — *isporedi* dvojetiti. — *U* *Stalićevu* rječniku (biennium durare). — *nepoznato*.

DVOGÖDNICA, *f.* *vidi* dvojetnica. — *Samo* u *Stalićevu* rječniku (kod dvogodištnica).

DVOGÖDNIK, *m.* *vidi* dvojetnik. — *Samo* u *Stalićevu* rječniku (kod dvogodištnik).

DVÖGÖVÖR, *m.* a) dialogus, razgovor (osobito droga a i rešega broja čeladi), ali kao obilježje književnoga djela u kojem pisac nešto razlaže ne goroviti sam, nego dovodeći dvoje ili više čeladi koja se tobože o ovom razgovaraju. — *U* jednoga pisca xviii vijeka i u *Stalićevu* rječniku. Piše od dvozovora (dialogi) od ovoga istoga pape složenih. A. Kanižić, kam. 408. — b) sermo ambiguus, govor koji se na dva načina može razumjeti. — *samo* u *Stalićevu* rječniku.

DVOGÖVÖRAN, dvogovorna, *adj.* u *Stalićevu* rječniku u kojem je tumačeno 'ambiguous'. — *nepoznato*.

DVOGÖVÖRÉNE, *n.* *vidi* dvogovor. a). — *U* jednoga pisca xviii vijeka Ovo imamo od sve-toga Jeronima u dvogovorenu protiv Luciferijanom. I. Velikanović, uput. 1, 272.

DVOGÖVÖRITI, dvogovorim, *impf.* u *Stalićevu* rječniku u kom je tumačeno 'ambiguous loqui'. — *nepoznato*.

DVÖGÖVÖRJE, *n.* *vidi* dvogovor. — *Od* xviii vijeka, a između rječnika u *Belinu* (dialogus² 254a) gdje naj prije dolazi, i u *Stalićevu* (v. dvogovor). Činiti može parok da se na način dvogovora očito prid svjema upitju. I. A. Nadić, nauk. 13. Plačnu dvogovorje Vilslava Sočanina s mladom svojom ljubavcom. u Nar. pjes. bog. 315.

DVOGÖVÖRNIK, *m.* u *Stalićevu* rječniku u kom je tumačeno 'dialogorum scriptor'. — *nepoznato*.

DVOGRÁDE, *n.* mjesto u Istri, tal. Duecastelli. — *Dolazi* samo *gen. sing.* u spomeniku xiii vijeka (u poznejem prijepisu), te se ne može poznati jeli nominativ Dvograda ili Dvögradio: po samome obliku genetiva naj veću je prilika da je *nom.* Dva grada. Iz Dvojgr-gradu. Mon. croat. 26. (1275 prepis. 1346). Dvogradoje t. Dvögradio, gradić, tal. Duecastelli. Ark. 2, 273.

DVÖGRÁL, *adj.* *vidi* dvoječov.

DVÖGRÁL, *f.* *vidi* dvojecijevka. — *U* naše vrijeme u *Hercegovini*. N. Dučić.

DVÖGRÁLICA, *f.* mala puška s dvije cijevi. *vidi* kod dvoječov. — *U* naše vrijeme. Dok ne pušno moja dvögrálca. Nar. pjes. stojal. 1, 96. Tal. Milovan trže dvögrálicu. 2, 101.

DVÖGÖROŠAC, dvögrošca, *m.* neki srebrni turski norac (dva groša) — *isporedi* dvögroška. — *U* *Vukovu* rječniku (türkische silberne zweipiaſter-münze).

DVÖGÖROŠKA, *f.* neki norac (dva austrijska groša). — *gen. pl.* dvögrošáká — *isporedi* dvögrošac. — *U* naše vrijeme i u *Vukovu* rječniku (österreichische kupferne zweigroschen-münze). Srebrne dvögroške na t. i. i. m. V. Bogišić, zborn. 228. Dvögroška, duplica, dupla banovica, ein zwanzigkruzerstück na Braču. A. Ostojić.

DVÖGÖROZDICA, *f.* *vidi* kod dvojecica.

DVÖGÜR, *adj.* duplex, *vidi* dvostruk. — *Drugi* dio gub postaje ojačanjem od korijena gub, *vidi* nagnuti, prignuti, i gib. — *U* naše vrijeme i u *Vukovu* rječniku. Da se daje dvöguba čast. Vuk, I. tim 5, 17. Jedno mito dopalo glavara, a dvöguba globa barjaktara. Osretin. 6, 82.

DVOIMEN, *adj.* s dva imena. — *U* *Jambrešićevu* rječniku (dvoimen, binominus²) i u *Stalićevu*.

DVÖJ, *m.* dvöja, *f.* dvöje, *n.* *adj.* duplex, duo, bini. — *Akc.* Kaki je u ženskom rodu tako je u svježim oblicima, osim *nom. sing. m.* i akuzativu kad je jednak nominativu (ali *vidi* dalje i kod dvoje). — *Riječ* je praslavenska, *isporedi* stslor. dvoj, rus. двои (pl. ali *vidi* i kod dvoje), čes. dvoji, dvoji, poč. dvoji, a i indoeropska, *isporedi* snskr. dvaja, dvajak, dvaja, n. dvoje, grč. δύοί, dvojak, i lit. dveji (dvoj). — *Može* biti da postaje od indoeropskog korijena dva ojačanjem. — *Između* rječnika u *Vrančićevu* (binus), u *Mikulinu* (*vidi* kod dvoje), u *Belinu* (duplex² 278a), u *Ijelostječevu* (dvoji binus); dvoje farba (bicolor), u *Vollgijinu* (dvoji duppio, zweyfach), u *Stalićevu* (quando è stuzolare, doppio; quando è plurale, due, duplex, duo, gemini; dvoji, v. dvoji), u *Vukovu* (dvoji zweif, duo; dvoji jati, dvoje toko, dvoja vratu), u *Danićevu* (binus).

a. u jednini. — *Od* xviii vijeka (i u naše vrijeme kod *čakavaca*; *vidi* zadnji primjer kod c). a) oblici su pronominalni, tako treba shvatiti kod muškoga i srednjega roda *gen. dvojega, dat. dvöjemu, loc. dvöjem*; ali u ostalijem padežima (i u ova dva kod ženskoga roda) zamijećeni su složenijem (*isporedi* moj, tvoj, svoj), u dva primjera dolazi *nom. sing. m.* sa složenijem oblikom: U pjesni ovoj dvoji grih ostavi. P. Bogišić 9. Dvoji način. Pisanica. 39. i u *Vollgijinu* rječniku. — *vidi* kod dvoje osobite oblike ovoga substantiva srednjega roda. — *treba* dodati da ima primjera u kojim j ispada između o i e. Dvoe kraljevstvo ki zaštitu. I. Kavalini 202b. Vuk ugrabi tries kraljevsta i dvoe carstvo. 202b. u istoga pisca ima i dvöm sažeto mj. dvojom: Duplo misli nisu u čemu niti grede s dvöm odlukom. 31b. — b) duplex, duo, s imenima u jednini znači, kao dvojak, da ono biva, dolazi dva puta, ali se često ne razlikuje u značenju od dva. Dvoje krestenje prije. Sava, sin. šaf pam. 14. Telo jeho prijete dvoje sbratnje. 14. Od svake desetine imaju dvoji del imiti. Kapt. seš. ark. 2, 80. Čiče priobraženja dvoje stvari, to je kruha i vina. Naručen. 40a. V skrušenju je dvoja bolizan 50p. Imejaše zince dvojeja kultura. Š. Kožićić 41b. Muku čuh dvoju s tobom se razlužit. Š. Menčetić 310. Zlata imaš ne malo i srebra, tim dvojuju učin' pravo žvalo brzo ustom tvojuju. P. Hektorović 38. 01

dvojega zla manše obrat se ima. P. Zoranić 1a. Koja ljubav jest dvoje vrste. S. Budinić, sum. 41a. S krunom dvojom od djeverstva i od mučenstva uzide na nebesa. E. Kašić, per. 51. Dvojijem načinom krivac se čini on koji očito grijeh učini. S. Matijević 36. Dobru mu večeru gospoja pripravi i dvojega vina na stolu postavi. Oliva. 35. Ili valja svidočanstvu dvojemu virovati ili jednomu? A. Kanižić, kam. 121. Osim dvojega ploda ozgor rečena. bogoljubn. 61. Od dvojega srea jedno se stvori. I. M. Mattei 125. K dvojijem tijem ornijem Jezusove muke njegovo srce božanstveno bi prikazano toj djevi u vidjenju. 144. Naše srce služi ti ne može dvojemu gospodaru. 151. Dvoj slog izmed nek se gnoja reda. J. S. Rejković 40. — c) s kolektivnijem supstantivom dvojica ne razlikuje se ni po što od dva. On se spravi s svojom dvojom decom na put. A. T. Blagojević, klin. 22. Dopejo svoju pravu ženu i dvoju dječicu. Nar. prip. mikul. 68. — d) *vidi* dvoje.

b. u dvojini ili u množini. — oblici su dvojine dvōja, m. i n., dvoje, f., množine dvōji, dvoje, dvōja, gen. dvōjih ili dvōjijeh itd. kao kod moj, tvoj, svoj (može se i ne miješati po padežima, kao kardinalno dva). Da nam se je u dvojia moljenja otac naš umolil. N. Dimitrijević 95. Kako se očito zdrži u dvoje njegove bule. A. Gučetić, roz. jez. 62). a) *uz supstantive, koji, kad znače jedno što, ne mogu biti u množini (usporedi kod b).* po značenju ne razlikuje se od dva u kojem primjeru kao da znači: od dvoje vrste, ali se to ne da potvrditi kod većine primjera. — u naše vrijeme rijetko (*vidi* naš zadnji primjer kod bbi).

aa) u dvojini. Grubo ljubiti dvoja su prikora. G. Držić 420. Ni dvojia studenca, iz oči ka teku, zgasnut (ne mogu) plam u komu prsi se me peku. D. Raičina 89b. Dvojia sinuka oni cvile. G. Palmotić 1, 58. Koja su ova odli dvojia puta razlučena? 2, 459. — bb) *ne zna se, jeli dvojina ili množina.* Jeste nasilno ljudem kraljevstva ti dvoje (dvoje) carine plaćati. Spom. sr. 1, 23. (1399). Dvoje vodenice i polk i dvoje kuće drēvene. 1, 130. (1415). Na dvoje gvozdice biserne. Mon. serb. 386. (1136). Ako ptice dvoje ugledam gli stoje. P. Zoranić 24. Nijaju se dati dvoja odrisjena. S. Budinić, ispr. 47. Koja su dvoja stvorenja plemenitija svih inih. I. T. Mrnavić, ist. 11. Jedan je jezik a dvoje usi. (D). Poslov. danić. 37. Ti kameni vežu dvoja lica od zgracla. I. Dordić, salt. 401. Sedamdeset i dvoje knjige. J. Filipović 1, 437a. Da se ova dvoja vina u velikoj hvali drže. I. Jablanci 211. U dvoja vremena učini se Marija duhovna naša majka. L. Radić 85. Beži, junače, kud te dvoje oči vode. Nar. prip. vuk. 43. — cc) u množini. aaa) *obično kad nije u nom. ili u acc.* Kraju su poručili po svojih dvojih poslih. Mon. croat. 222. (1527). Pomaćkaše kod prira iliti svadbe dvoji zaručeni dade mu lipu prigodu. E. Pavić, ogl. 506. Kao da jest od dvojih godina rođene umorno. I. Jablanci 44. — bbb) u jednoga pisca xviii vijeka i u nom. U činu su redi dvoji ljudi pučkih i plemića. J. Kavačin 141b. Dvoji biskupi, još odavna moji gospari. 161a. Dvoji Simuzi porjednici. 309b. — ccc) u acc. kod istoga pisca Kavačina: Dijelom i prilikom obratiše dvoje puke. 303b. i još u ova dva primjera: Vidih dvoje . . . sine Atrea tu stojati. I. Zanotti, en. 34. K tomu dvoje imajuć uzroke. I. Jablanci 8. — b) *uz riječi koje, i kad jedno što znače, staje u množini.* — od xvi vijeka (primjer: Imaju dvoja kola. Spom. sr. 1, 130 god. 1415 sunuiv je, jer se ne zna, bi li se prema ovom kazalo: jedno

kolo ili jedna kola); u naše je vrijeme zakon da uz ovakove riječi stoje ovakovi oblici (*ali vidi i dvoje, e, b).* to isto vrijedi i za oblike ostalih brojeva: troji, četvori ili četvori, petori ili petori itd. vidi D. Daničić, obl. 50—51. — dvojina je potvrđena samo u preom primjeru kod aa); u naše vrijeme stoji seogda množina. aa) *uz supstantive koji nemaju jednine.* Ako su dvoji prsi i dvi glavi. Naručn. 11b. Dvojia su vrata pak z drugu stran od grada. D. Baraković, vil. 106. Dvojia vrata stavio je bog na tvoj jezik. M. Radnić 425a. Ako bi bilo z dvima glavama, i s dvojmia prsi. J. Banovac, razg. 215. Z dvojmim prsima M. Dobretić 33. A na noge dvoje bukagije. Nar. pjes. vuk. 2, 413. Zlatno toke po od dvije oke, dvoje vite, a treće salite. 3, 118. tako se kaže i dvoje vile, dvoje gusle, dvoja kola itd. — bb) *uz supstantive, koji imaju jedninu, kad im se množina shvata kao jedni.* Dvoje su suze u ženo: jedne od bolesti a drugo od varko. (D). Poslov. danić. 21. Sad su meni dvoji troji jadi. Nar. pjes. vuk. 1, 265. Jadi poči, a dvoji ne poči. 1, 395. Daću ti četvoro haljine: dvoji od svile, dvoje od kadifa. 2, 618. Jedno uši, a dvoje minduše. 3, 103. Dvoje su crkvo dvojjih krsšana. Osvetn. 7, 55. tako se kaže: dvoje crevje, dvoje hječve, dvoje rukavice; i: dvoje puške (jer se po dvije za pasom nose); dvoji svatovi (jedni jednoga mladoženje a drugi drugoga). D. Daničić, obl. 51. amo spada i ovaj primjer u kojem kod prosioci nije jednina sam prosilac nego i oni koji za ni ili uza ni prose: Fatu prose dvoji prosioci. Nar. pjes. vuk. 1, 614. e. *adv. dvoje, kao deaput, isporodi duplo kod dupao.* Ljudi čujalu se lipoti njegovi, i dvoje veće biše lip va oružju. Aleks. jag. star. 3, 231.

DVOJ-, *vidi* dvoje- (*vidi* što je kazano kod dvo-).

DVOJAČA, f. *vidi* dvačice. — U Rječlostjenčeru i u Stuličeru rječniku.

DVOJAČAN, dvojačna, adj. *vidi* dvojak. — Samo adv. dvojačno u poslovice prošloga vijeka. Lov je dvojačno drag. (Z). Poslov. danić. 57.

DVOJÁČĚNE, n. *djelo kojijem se dvojači.* — U Vukovu rječniku (das wendeln, wendefahrt 'iteratio'), i u naše vrijeme u Lici (*vidi* dvojačiti, a, b). J. Bogdanović.

DVOJÁČITI, dvōjáčim, *impf. postaje od dvojak nastavkom i pred kojijem se k miješa na č.* — Ake. *kaki je u praes. taki je u impf. dvōjáčah i u part. praet. pass. dvōjáčēn.*

a. *aktivno.*

a) *po drugi put orati, preoravati.* — od xviii vijeka, a između rječniku u Vukovu. Kada bi valjalo praluže za jesensku sjedbu dvojačiti I. Jablanci 54. Kad plngom dvojačo J. S. Rejković 257.

b) *na dan dvaput jesti.* — u naše vrijeme u Lici. U kućama koje su štedne i koje gledaju napretku, odmah s jeseni čim počme dan kraćati, naredi kućni starješina, da se ima početi dvaput na dan jesti, a to prvi put oko 10 uri pred podne, a drugi put u večer, i tako to traje, dok opet ne počme dan dužiti. „Jeli tvoja kuća počela već dvojačiti?“ J. Bogdanović.

b. *sa se, reflektivno.*

a) *činiti se, postajati dvaput veći.* — u jednoga pisca našega vremena. Da se vaše dvojači junaštvo. Osvetn. 5, 91.

b) *na jednom mjestu xviii vijeka o oeci, kao da znači: ojažniti dvoje zajedno.* Još su ovcu koje se dvojače jače, ne strić dvaput gazla začo. J. S. Rejković 57.

DVOJAHOTATI SE, dvojahotam se, *impf.* u *Stuličevu rječniku* u kom je tumačeno „dubitara“ s dodatkom da je uzeto iz brevijara i s primjerom: I ljublahu i dvojahotahu se.

1. DVŮJĀK, *adj.* duplex, geminus, o čemu što hira, dolazi dva puta, ili o dvome iste vrste. — Od xvi vijeka (samo adverb).

a. *adj.* u naše vrijeme a između rječnika u *Stuličevu* („duplex, bifarius, bififormis“) i u *Vukovu* („zweierlei“ „duplex“). Dvojaku mjeru, veliku i malu. Đ. Daničić, 5 mojs. 25, 13. Pa jako ih zamahaše vile i sile im dadoše dvojake. *Osvetn.* 2, 133.

b. *adv.* dvŃjĀko. — od xvi vijeka, a između rječnika u *Vrančićevu* (bifarius) gdje naj prije dolazi i u *Stuličevu* („dupliciter, bifarium“). a) bifarius, na dvije strane. — u jednoga pisca xviii vijeka i u *Vrančićevu rječniku*. Dobro bi dvojako da smo razdijeni. I. T. Mrnavić, *osm.* 138. — b) na dva načina. — u naše vrijeme i u *Stuličevu rječniku*. Kad se dakle jedne riječi u narodu govore dvojako i trojako. *Vuk. pism.* 53, 2. DVOJAK, *vidi* 1. dvojak.

3. DVOJAK, *m.* jaje s dva žujca. — U jednoga pisca našega vremena. Kad kokoš snese jajce dvojak (s dva žujca) sluti da blizini gazdarica. (U *Sumadiji*). M. Đ. Miličević, *živ. srb.* 2, 68.

DVŮJAN, dvŃjna, *adj.* duplex, dubius, duorum. a. duplex, dvojak, dvostruk. — od xvi vijeka (*adv.* dvojno) a između rječnika u *Stuličevu* („duplex, duplus“). Kako se obeseliše na ovo dvojno čudo. V. M. Gučetić 123. A svojega dvojnog dušmanina, dušmanina vjere i slobode. *Ogled.* s. 29. — *adv.* dvŃjno, dvaput, na dva načina. Alessandro šesti dopušta dvojno veća svakolika prošterja. A. Gučetić, *roz. mar.* 52. Moje bi tijelo na dva mjesta dvojno bilo razkiudno. V. M. Gučetić 222. Utježe Srbe . . . sad o jednom nevjeljene dvojno. *Pjev. crn.* 828a. i u *Stuličevu rječniku* („dupliciter, bifarium“).

b. dubius, sumĀiv. *ispoređi* dvojiti, dvojba. — od xvi (*adv.* dvojno) do xviii vijeka. Uzeo je korist sigurnu za mir učiniti, nego li se pustiti u dvojno vojevanje. A. Tomiković, *živ.* 251. — *adv.* dvojno. Čiđ toga sumiavo i dvojno jest. *Postila.* Q1b. i u *Jambrešićevu rječniku* („dubie, ambiguo“).

c. koji pripada dvojici. — na jednom mjestu xviii vijeka gdje dvojni boj znači megdan. Zatočnike t. j. ki na boj dvojni drugoga zatiče. F. Glavinčić, *svitl.* 117.

1. DVOJAT, *adj.* *vidi* dvojan. — Samo u *Stuličevu rječniku*.

2. DVOJAT, dvojta, *adj.* *vidi* dvojak. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Ježi i vuci pežderice, velotrupci, dvojiti Jani. J. Kavašin 456a. — *nepouzdan*.

DVOJATI, dvojam, *impf.* *vidi* dvojiti. — U jednoga pisca našega vremena (sa značenjem kao kod dvojiti, b), a između rječnika u *Stuličevu* (v. dvojiti). Druzi vjeru dali, o hoj ne dvojali. *Osvetn.* 2, 47.

DVŮJBA, *f.* dubium, sumĀia. — Postaje od dvojiti. — Od xviii vijeka a između rječnika u *Vukovu* (s dodatkom da se govori po zapadnijem krajevima). Nejma prigrada od dvojbe i neufaĀa, kao da nas ne bi hotila uslišati. A. Kanižlić, *utoč.* 2. Brez svake dvojbe članke vire krstjanske virujome. 740. Ova ista nesrića i nezafalnost bi se brez svake dvojbe dogodila i onomu. A. Tomiković, *gov.* 145.

1. DVOJCI, dvŃjĀkĀ, *m. pl.* fratres gemini, *vidi* dvaĀak. — *ispoređi* 2. dvojci — Od xvi vijeka, a između rječnika u *Vrančićevu* („gemellus“) gdje naj prije dolazi, u *Mikašinu*, u *Bjelostjencu* (po kajkavskom govoru dvojki, a uz to i dvojci; u istom rječniku ima i sing. dvojak), u *Jambrešićevu* (kajk. dvojki), u *Volljigjnu* (kajk. dvojki), u *Stuličevu* (dvojci), i kajk. dvojki po *Habdeličevu*. Ako bi žena dvojke imala. A. Kanižlić, *utoč.* 183. Dvojke jednim porodom Rebeka žena jest mu rodila. I. Velikanović, *upnt.* 1, 53. Neće da jede iz bisaga da ne rodi dvojke. M. Đ. Miličević, *živ. srb.* 30. — gemini, *zvijezde*. Dvojci trećeg zapadaju sata. J. S. Rejković 11. — *vidi* sraslica. P. J. Marković. — U ovom je primjeru preneseno na dva jednaka slova: Ne služih se slovi dvojeimi. M. Alberti 11.

2. DVOJCI, dvojaea, *m. pl.* *vidi* 1. dvojci. — U jednoga pisca xviii vijeka. Zače mu zaručnica dvojce. E. Pavić, *oglj.* 57. U istinu dvojce rodi. 57.

DVŮJČICA, *f.* badem u kom su dvije jezgre. — U naše vrijeme na Braču. A. Ostojčić.

DVOJČITI, dvojmĀim, *impf.* *vidi* dvojiti, e. — U *Bjelostjencu rječniku* (dvojmĀim, v. dvojstruĀim) i u *Stuličevu* (v. dvojiti s dodatkom da je uzeto iz *Habdeličeva*).

DVŮJE, *n. duo, dva; u upotrebljavanju* *vidi* kod c. — *Uprav* je sračni rod adjektiva dvoji, ali stoji kao supstantiv. — RijeĀ je praslavska, *ispoređi* stslav. dvoje, rus. две, polj. dvojce. — *Između rječnika u Mikašinu* (dvoje, bokor „par“, dvoje volov jugum bovum), u *Belinu* („par“ 228b), u *Stuličevu* („par, duo“), u *Vukovu* („duo“).

a. oblici. a) padeži su po pronominalnoj declinaciji (*vidi* dvoji, a, a). — dosta rijetko, a u svrijem primjerima bez genitiva. A k tom dvojem nije moći gospodarom skupa doći. V. Došen 245b. Od toga dvojega jedno mora biti. M. A. Rejković, *sabr.* 60. i u množini. Ovim dvojima (mužu i ženi) dopusti ditešće. A. J. Knežović 8. NaredeĀie naravsko dila putenoga ište četiri stvari potrebne za radati: 1. da je među dvojima iste slike. Ant. KadĀić 532. — b) kod pronominalnoga gen. dvojega i dat. dvojemu ispada j: dvŃjĀga, dvŃjĀmu. — rijetko, i u ovijem primjerima nema gen. Zaručeno jest obećaje dvojga, da će se uzeti za prave drugove. B. Leaković, *nauk.* 248. Brez tog dvojga zalud se tko trudi. J. S. Rejković 431. Ili po postavljenu ruku ili pomazaju krisnom ili po obadvojnu zajedno. I. Velikanović, *upnt.* 3, 31. — c) pronominalni se oblici daĀe sažimju, te postaju osobiti oblici: aa) gen. dvŃga. U ustiju dvoga ali troga čeladeta dobra stoji svaka riĀ. I. Ančić, *vrat.* 90. Crkva ne gleda nitu iziskuje za vinčati dvoje nitĀje voje, nego samo Ńi dvoga, koji se vinčaju. F. Lastrić, *ned.* 66. Ne moĀe iz ovoga dvoga zajedno nego boĀanstveno štogod poroditi se. P. Knežović, *osm.* 204. Od ovoga dvoga na voju mi je obrati što god hoću. G. Peštalić, *utiš.* 153. — bb) dat. i loc. dvŃmu, dvŃome. Boje je biti dvomu ujedno. F. Lastrić, *ned.* 66. U ovom dvomu zdrĀi se četrta stvar potrebita za saraniti se. od 56. Sramoto je dvome na jednoga. *Nar. pjes.* vuk. 2, 409.

— cc) instr. postaje dodajuci saĀetnoj osnovi dvo nastavak množine ma: dvŃma. ovaj se oblik uzima i za dat. i loc. po čemu ova dva padeĀa imaju tri različita oblika. kako se *vidi* po naj zadnjem primjeru, padeĀi s ovijem oblikom pripadaju množini. Zato koji oće kumovati veće nego dvoma. J. Banovac, *razg.* 221. Nemojte vi seiniti, da se reĀene dvi zapovidi boĀĀje pristupaju i grih od

bludnosti čini samo sastankom tlesnim među nevinčanim po zakonu ili među dvoma istoga plomona F. Lastrić, ned. 148. Vidje bo uniči k sebi u tavnici jednu ženu s dvoma dičice mlađe. Ned. 355. A na nima poñavčina na obadvoma. Nar. pjes. vuk. 1, 296. Vina pije s dvoma Arapčadi, 2, 624. Zgotovi nama dvoma ručak. S. Ľubiša, prič. 145. — *ovi su oblici (kod aa, bb, cc) naj običniji u naše vrijeme, vidi Vuk, rječn. (1818). xlviii i D. Daničić, obl. 50. — d) u jednom primjeru xvi vijeka ima osamljen nominalni oblik za gen. sing.: dvoja. Ja moje a ti tvoje da' na srijedu, da se od dvoja jedno učini. M. Držić 308. — e) s prijedlozima naj češće ostaje s nepromijenjenim oblikom nominativa. S jedne strane nadosno je (plav) gdje na dvoje vođu prima. J. Palmotić 31. Imam se i ja iznač nakon malo prid dvoje vrata raztvorenijeh od blaženstva, od osudeña. B. Zuzeri 72a. O dvoje svetac, PeĽagiju i Paskaziju zna se. 145b. Gdje snižen leži među dvoje posštenjen živinica. 284b. 'Otišao s dvoje djece.' Ostavio kuću na dvoje djece.' D. Daničić, obl. 50. vidi i c, f) bb). — u ovom primjeru gen. stoji s oblikom nominativa premda je bez prijedloga: Inat dvoje dragijeh. Vuk (?), nar. pjes. herc. 178.*

b. konstrukcija. a) ime onoga čemu se kaže broj stoji u gen., n. p. dvoje djece, dvoga djece, dvome djece, dvoma djece. oblici množine dvojima i dvoma mogu biti u apoziciji sa zamjenicama, vidi kod a, a) i c) cc), premda se ne kaže mi dvoje, vi dvoje, oni dvoje, nego samo nas dvoje, vas dvoje, njih dvoje. — samo u jednom primjeru xvii vijeka dvoga stoji uz supstantiv kao da je adjektiv: U ustiju dvoga ali troga čeljadeta dobra. I. Ančić, vrat. 90. — b) predikat i atribut. aa) obično stoji u n. sing. Led i ljubav dvoje je. M. Držić 162. Na krizmi samo dvoje ulazi u kumstvo, ili u rodstvo duhovno, t. j. oni koji kumuje, i koji se krizma. J. Banovac, razg. 271. Kako se to dvoje skupa slaže. M. A. ReĽković, sat. A 7b. Dvoje mili u milosti raslo. Nar. pjes. vuk. 1, 252. Dvoje mi se drago milovalo. 1, 266. Opazi ga dvoje dece ludo. 2, 176. Srete ñega dvoje Ľatinčadi. 2, 476. kad je dvoje (s prijedlogom) u obliku nominativa i atribut je u istom obliku. A kod ono dvoje dece moje. Nar. pjes. vuk. 2, 166. Su ñегоvo dvoje dece ludo. 4, 507. — bb) rijetko je predikat u množini (muškoga roda). Kad se dvoje dogovore, da ubiju čovika ili ženu vinčanu, za uzeti se. J. Banovac, razg. 272. Dvoje su se zamilili mladi. Nar. pjes. vuk. 1, 244. Al' im viñu dvoje djece tursko. Pjov. crn. 18b. ali je tako svagda, kad je verbalni predikat u prvom ili u drugom licu. Ako čoto izkušati ovu istinu, nuto se dogovorete dvoje. F. Lastrić, ned. 197. Da se dvoje ljubimo. Nar. pjes. vuk. 1, 180. Da ste zdravo, dvoje dice mlado! — Bora vama, dvoje dice mlado! 3, 551. Hajdomo nas dvoje. Nar. prip. vuk. 2 245.

c. dvoje zamjenjue kardinalni broj dva u ovijem slučajima (vidi i troje, četvero itd.). vidi i primjere kod a, b. a) s imenima čeljadi i živinčadi koja su u jednini srednega roda (kao čeljade, dijete, Ture, telo, ždrijebca, pile itd.). Ali tad dvoje diti Monelao no imaše. D. Zlatarić 13a. Koji ima dvoje djetit. I. Đorđić, salt. 286. Dvoje dico motreći dunderina. M. A. ReĽković, sat. A 1a. Tu ja nadoh dvoje pastorčadi. Nar. pjes. vuk. 2, 14. Ev' ostade dvoje siročadi. 2, 125. amo spada i ovaj primjer, jer se teoći shvata kao množina prema srednjemu tole: Dade saltiti od zlata dvoje tolanca. M. A. ReĽković, sabr. 30. tako se kaže i dvoje ždrijebaca, dvoje pilića itd. —

sa svijem ovijem imenima može se kazati i dva, vidi: Mjesto 'dvoje, troje' i 'četvoro' može se kazati i 'dva, tri, četiri', n. p. dva piletta, tri pilota, četiri piletta' a daje ne. Vuk, rječ. 112b. — b) zamjenjue oblik dvoji (vidi dvoj, b, bb) s imenima u kojih za jedno stoji množina. samo u naše vrijeme u Crnoj Gori (vidi naj zadubi primjer). Dvoje vrata na pusto knuštio. Ogled. sr. 480. Časne dvoje postah da postite. P. Petrović, gor. vijen. 33. I dipala dvoje da mu svira. šćep. mal. 149. U Crnoj Gori govori se i 'dvoje opanakã' i 'dvoje toãã' itd., a po ostalome narodu kazalo bi se: 'dvoji opanci' i 'dvoje toke.' Vuk, rječ. 112—113. — c) svagda kad se zajedno broji čeljade muško i žensko, ili čeljade odrasla i dijete. (Covik) pridruži se ženi svojoj, i bude dvoje u puti jednoj. J. Banovac, razg. 265. Ovo dvoje (Isus i Marija) prisveto, pristošo oboje. F. Lastrić, od' 174. Kada ja ovo dvoje (muža i ženu) počnem promišľavat. A. J. Knezović 4. Četrdeset jih i dvoje zaklaše. And. Kačić, kor. 251. Niti zlotvor ne moro viditi, dvoje složnih u miru živiti. M. A. ReĽković, sat. G 1a. Da probudi dvoje mladenaca. Nar. pjes. vuk. 1, 246. Ko nas dvoje rastavio. 1, 275. Već to bilo dvoje mili i dragi. 1, 402. — isto tako kod muškoga i ženskoga živinčeta. Noje stavi u korabju živine nečiste dvoje i dvoje. M. Radnić 865a. M. Zoričić, osm. 114. — d) par, kod čega mu drago bez obzira, jeli živo ili nije, i kojega je roda, ali samo kad se shvata, kao da od jednoga i drugoga postaje nešto jedno, isporedi par. Dvoje pasa. S. Margitić, fal. 197. Ako imamo mi dvoje noga, imaju i oni dvoje ruka. B. Zuzeri 44b. Dvoje braće, Jakob i Ivan. 93a. Dvoje kľuča upengaj mi. 166b. Jednjem (je) porodom dvoje sinova porodila. 172a. U skrovitu otajnomu znanosti božanstvene dvoje kľuga nahodi se. 275a. I on vodi dvoje koña. Nar. pjes. vuk. 1, 518. Jednom poslah dvoje slijepaca. Ogled. sr. 59. po tome se kaže i dvoje krat, dvoje put: Ako bi dvoje krat ožeñon bil. Š. Budinić, ispr. 160. Dvoje krat pet danak Kalkant boga tajov odgovore. I. Zanotti, en. 12. — e) kao dvije stvari uopće. Led i ljubav dvoje je. M. Držić 162. U ovom dvomu zdriži se četvrtta stvar potribita za saraniti se. F. Lastrić, od' 56. Kako se to dvoje skupa slaže, biti kršćanin a obrđzavat nezna-božke obiçaje. M. A. ReĽković, sat. A 7b. Od dvoga dvoga na voju mi je obrati što god hoću. G. Pešalić, utiš. 153. — f) s nekim prijedlozima stoji kao adverb. aa) na dvoje, u dvoje s glagolima koji znaće dijelene znači: u dva dijela. vrlo često. Srce mi na dvoje puće. M. Marulić 178. Opona crikvena razdri se na dvoje. Korizm. 97b. Srce na dvoje cijepa se i dijeli. M. Vetranić 1, 41. Mora vojsku razdvojiti na dvoje. Mon. croat. 217. (1526). Pravo se ima na dvoje med nimi razdiliti. 269. (1572). Kad ga prikiue oštar mač na dvoje. D. Baraković, jar. 56. Na dvoje pribije se. I. Đorđić, ben. 14. Jer on klasje sve na dvoje drpa. J. S. ReĽković 303. Salomi vrata na dvoje. Nar. pjes. vuk. 1, 42. Pršte drvo na dvoje, na troje, 2, 405. Na dvoje mu sabľu salomio. 3, 29. Pa ga siće na dvoje, na troje. Nar. pjes. istr. 1, 67. Zlomi prsten na dvoje. Nar. prip. mikul. 27. — Gore se rastaše i brijezi u dvoje. M. Vetranić 2, 232. Razdijeliše vojsku u dvoje. J. Palmotić 41. — amo spada i ovi primjeri gdje se misli na dijelene ako i nije izrekom kazano: Pak zemlja i moro i aer na dvoje i ogañ ne more igľat bit' da stoje. N. Najošković 323. Očas zakrčust kao kľišo na dvoje jimiše. P. Zoranić 7a. Srce moje koje pasti

hteć u dvoje neg po srići osta živo. D. Baraković, vil. 204. — *bb*) i u *ovijem prinjerima znači: dva dijela*. Taj listu bēšo prđrēt na tri komate i sašivēnē na dvoje koncomē bēlēm. Spom. sr. 2, 61. (1414—1415). Od dvoje se plete. (Ne zna se upravo kako će biti, nego može biti i tako a može biti i drukčije). Nar. posl. vuk 232. Kobno vojne od dvoje se grade. Osvetn. 3, 30. — *cc*) u *ovijem prinjerima na dvoje znači: dvaput, dvostruko*. Razuman zlo svoje kad muči do vika, mahnit pak na dvoje glasom ga svim vika. F. Lukarović 57. Dva su brajna umiljeno rasla a mod nima sele Mandalina, prose im je na dvoje na troje. Nar. pjes. istr. 1, 22.

DVOJE-, *vidi što je kazano kod dvo-*.

DVOJĀCEL, *adj. s dva čela*. — U *Jambrešićevu rječniku* (dvojčel, bifrons⁴).

DVOJEĆ, *adj. uprav part. praes. act. glagola* dvojiti. a) alternus, o dvoma što se među sobom izmjenjuju. — *na jednom mjestu xvii vijeka*. S dvojećini antifonami. B. Kašić, rit. 229. — b) ambigus, (o riječi) što se može na dva načina razumjeti. — *na jednom mjestu xvii vijeka*. Ako (si govoril riči) dvojećo, ko na jedan način razumiju se u pameti od onoga ki govori, a u drugi jih govori s jazikom. P. Radovčić, nač. 538. — c) koji dvoji, sumna. — u *Stulićevu rječniku*. — d) koji čini da što bude dvoje, dvostruko. — u *Stulićevu rječniku* (duplicans, geminans⁴).

DVOJEĆAN, dvojećna, *adj. vidi dvojeć, b*). — *Na jednom mjestu xviii vijeka* (dvoećan). Kada Maro dvoećnim⁴ riječi njih uzdrža i zapriječi. J. Kavañin 193a.

DVOJEDLAN, *adj. s dva dlana*. — U *Jambrešićevu rječniku* (dvojdlan, bipalmis⁴).

DVOJEDRICA, *f. korabla na dva jedra*. M. Pavlinović.

DVOJEDUPAO, dvojedupla, *adj. vidi dvodupao*. — *Samo adv. dvojeduplo u Bjelostjenćevu rječniku* (dvojduplo).

DVOJEDUPLAŃE, *n. djelo kojijem se dvojedupla*. — U *Bjelostjenćevu rječniku* (dvojduplaŃe).

DVOJEDUPLATI, dvojeduplam, *pf. vidi duplati, isporedi i dvoduplati*. — U *Bjelostjenćevu rječniku* (dvojduplati).

DVOJĀDUŠAN, dvojeđušna, *adj. vidi dvođušan*. — *S oblikom dvođušan u jednoga pisca čakavca xvi vijeka*: Omite ruko, grēšnici, i otrēbite srđea, dvođušni. S. Budinić, sum. 143a. jar. 4, 8. *s oblikom dvođušan u jednoga pisca xviii vijeka*: Muž dvođušan i dvojećan. D. Obradović, basn. 113.

DVOJĀFEL, *adj. od dvije fele (vrste)*. — U *Jambrešićevu rječniku* (dvojfel, bigenoris⁴).

DVOJĀFUNTAN, dvojfuntna, *adj. tešak dva funta*. — U *Jambrešićevu rječniku* (dvojfuntni, bilibris⁴).

DVOJĀGLAV, *vidi dvojav*. — *Na dva mjesta xvi vijeka i našega vremena, a između rječnika u Bjelostjenćevu i u Jambrešićevu (u obdva s kajkavskim oblikom dvojav)*. Zviri čovikobraznih mnogo najde i dvojavlvi zmiye. Aleks. jag. star. 3, 246. A pod krste dvojavlje orle. S. Milutinović u Pjev. crn. 94a.

DVOJĀGLAVAN, dvojavlavna, *adj. vidi dvojav*. — *U jednoga pisca xviii vijeka i u narodnoj pjesmi našega vremena*. Da udari na orla Ruska dvojavlavna. J. Rajčić, boj. 3. U činu je or'o dvojavlavni. Nar. pjes. vuk. 5, 45.

DVOJEJEZIČLIV, *vidi dvojezičan*. — U *Jambrešićevu rječniku* (dvojejezičliv, bilinguis⁴). — *ne-pouzdan*.

DVOJĀKIP, *adj. s dva kipa*. — U *Jambrešićevu rječniku* (dvojkip, biformatus⁴).

DVOJĀKOLNIČAR, *n. koji upravlja dvokolica*. — U *Jambrešićevu rječniku* (dvojkolničar, cisarius⁴).

DVOJĀKREĀUTAST, *vidi dvoakil, dvoakilan*. — U *Jambrešićevu rječniku* (dvojkreĀutast, bipennis⁴).

DVOJĀLAKTAN, dvojavlaktna, *adj. vidi dvojavlaktan*. — U *Jambrešićevu rječniku* (dvojjavlaktni, bicubitalis⁴). — *slabo pouzdano*.

DVOJĀLIC, *adj. po postanu pravo bi znaćēne bilo: u kojega su dva lica, ali u jedinom primjeru (xvi vijeka) u kojem dolazi znači: u kojega su dvije (različne) zjenice (u primjeru je po čakavskom govoru oblik dvojavlic)*. Dikoros⁴ narećen od Grkov, ježo je dvojavlic, za Ńe da imēše ziuice dvojavga kolara. S. Kozičić 41b.

DVOJĀLIKA, *f. vrsta smokve*. — U *naše vrijeme u Dalmaciji*. B. Šulok, im. 80.

DVOJĀLET, *adj. vidi dvojavletan*. — U *jednom primjeru xviii vijeka* (sa zapadnijem oblikom dvojavletit), u kojem kao da znači: koji biva dvaput preko leta. Gliš j' zlavr ajer, dvojavletit plod, a skot dvaš bremeniti. J. Kavañin 13b.

DVOJĀLETAN, dvojavletna, *adj. vidi dvojavletan*. — U *Bjelostjenćevu rječniku* (dvojjavletni) i u *Jambrešićevu* (dvojjavletni).

DVOJĀMUŽAN, dvojavmužna, *adj. vidi dvojavmužat*. — U *Jambrešićevu rječniku* (dvojjavmužna žena, bivira⁴).

DVOJĀNADESTE, *vidi dvanaest*.

DVOJĀNAEST, *vidi dvanaest*.

DVOJĀNAESTER i dvojavnaester, *vidi dvanaester*.

DVOJĀNIČI, *m. pl. gemini, dvoñici, blizanci (zvezde)*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Svibañ kaže dvojavniće. J. Kavañin 473a.

DVOJĀENO, *adv. dupliciter, bis, dvostruko, dvaput*. — *Uprav je srednji rod part. praet. pass. glagola dvojiti*. — *Na jednom mjestu xvi vijeka, a otale u Stulićevu rječniku*. Rećona so množ od rećenijeh prošćenja dvojaveno umnaža. A. Gućotić, roz. jez. 319.

DVOJĀENOĆAN, dvojavenoćna, *adj. od dvije noći*. — U *Jambrešićevu rječniku* (dvojenoćno vreme, binocinium⁴).

DVOJĀENOG, *vidi dvojavnog*. — U *Bjelostjenćevu rječniku* (dvojjavnog, bipes; bipedalis⁴) i u *Jambrešićevu* (dvojjavnog, bipedalis⁴).

DVOJĀĀNE, *n. djelo kojijem se dvoji*. — *Stariji je oblik dvojavenje*. a) *vidi dvojiti, a*. — u *jednom primjeru xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenćevu* (dvojēne, razdvajēne, razdvojavno, divisio, partiti⁴) i u *Vukovu* (separatio⁴). Budući još među nima živo sime od dvojavnja crkovnoga. S. Badrić, ukaz. 58. — b) *vidi dvojiti, b*. — *od xvi vijeka a između rječnika u Bjelostjenćevu* (dubitatio⁴), u *Jambrešićevu* (dubitatus⁴), u *Voltigijinu* (dubbio, sospetto⁴, zweifel, argwohn⁴), u *Stulićevu* (dubitatio, dubium, ambiguitas, haesitatio⁴). Plemenit zelo bez dvojavnja. S. Kozičić 45b. U sumniah, u dvojavnjih, u skupuljih. P. Radovčić, nač. 377. Nit inaj u ovom ikakvo dvojavje. A. J. Knezović 153. Bez svakoga dvojavja bi život, ne kako ljudi umrl, nego kako an-

deli brez požoleña putenoga provodili. Đ. Rapić 146. — c) *vidi* dvojit, c. — u *Stulićevu rječniku* (duplication^o).

DVOJEOBRAZAN, dvojeobrazna, *adj. vidi* dvoobrazan. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Jaoh lažnu hincu dvojeobraznoma. I. T. Mrnavić, osm. 162.

DVOJEPETLI, *adj. (kajkavski)* dvojpetli, n. p. o djeteli, kao dvoperni. u Topolovcu. P. Brantner.

DVOJEPUĆE, n. *vidi* dvopuće. — *U jednoga pisca xviii vijeka (pisano dvojpūtje) i s istim oblikom u Bjelostjenčevu i u Jambrešićevu rječniku*. Došli jesmo bili, gdi na glasovita dva se puta dili dvojpūtje od svita. A. Kanizlić, rož. 75. Prikaza na lijevoj strani dvojpūtja. 75.

DVOJEPUT, m. *vidi* dvopuće. — *U Stulićevu rječniku*. — *nepouzđano*.

DVOJĖPUTAN, dvojeputna, *adj. vidi* dvoputan. — *U Jambrešićevu rječniku (kajkavski)* dvojputen, 'bivius').

DVOJEREPAT, *adj. s dva repa*. — *U jednoga pisca čakavca xviii vijeka s oblikom dvojeempat*. Poće se vidjevati zvezda trakača, dvojeempat. P. Vitezović, kron. 205.

DVOJEROG, *adj. vidi* dvorog. — *U knizi pisanoj crkvenijem jezikom i (s kajkavskim oblikom dvojoj) u Bjelostjenčevu i u Jambrešićevu rječniku*. OvnŃ dvojerogj. Aleks. nov. 34.

DVOJEROGĖAST, *adj. u kojega su kao dva roga*. — *U Bjelostjenčevu rječniku (dvojojgast, rasohast, bifurcus, bifureatus^o)*.

1. **DVOJĖRUK**, *adj. vidi* dvoruk. — *U Jambrešićevu rječniku (dvojrnk) gdje ima drugo značenje: 'ambidexter', vidi* dvodasan.

2. **DVOJERUK**, m. na jednom mjestu xviii vijeka kao da znači mjerila. Na desetom nij žtipavca, dvojeruka al' mjerila (o rjezdama). J. Kavañin 472b.

DVOJESLOVAC, dvojeslova, m. dvoičan, laživ čovjek. — *ispoređi* dvoslova. — *Na jednom mjestu xiii vijeka, a otale u Daničićevu rječniku (dvojeslovec, 'bilinguis')*. Podobajet jepiskopu byti ne dvojesloven. Domentijan^b 140.

DVOJĖSLOŽAN, dvojesložna, *adj. bisillabus, u kojega su dva sloga (n. p. o riječi)*. — *U pisaca našega vremena*. Od dvojesložni reči. L. Milovanov 31. Dvojesložna imena. Vuk, poslov. xxxi

DVOJESTO, *vidi* dvjesto, d.

DVOJESTRUČAN, dvojestručna, *adj. vidi* dvostruk. — *U jednoga pisca xviii vijeka (samo adv. dvojestručno)*. Dobro naredjen jest, da ostane obustavljen od prijatoga reda dvojestručno. I. Zanotti, upit. 10.

DVOJESTRUČENĖ, n. djelo kojijem se dvojestručiti. — *U Bjelostjenčevu rječniku (dvojestručno)*.

DVOJESTRUČITI, dvojestručim, *impf. vidi* dvostručiti. — xviii vijeka (s oblikom dvojestručiti) i u *Bjelostjenčevu rječniku (dvojestručiti) gdje naj prije dolazi*. Dvojestručiti svoju kripost. I. Zaničić 222. Dvojestručiti cinu za dobiti. D. Rapić 270.

DVOJĖSTRUK, *vidi* dvostruk. — *Od xviii vijeka*. Da se obuku u svitu dvojestruku. I. Ivanišević 122. Ovo pismo učimoma u dvojestruku. V. Vrčević, niz. 196. — *Dolazi i s oblikom dvojestruk; između rječnika u Bjelostjenčevu (dvojestruk, dvojrstrven) i u Jambrešićevu (duplex, duplaris^o)*. Koliko vrsti jest oprošteće? jest dvojestruko. Pisarnica. 72. Pod dvojestrukim obličjem.

I. J. P. Lučić, nar. 22. Imajući ostala dvojestruka uda. M. Dragičević 253. Dvojestruk, 1. dvojak; 2. različan na dvoje: čuo sam dvojestruke riječi (tal. fama varia). M. Pavlinović. — *adv. dvojestruko*. Narav čovičja more se dvojestruko izpisati. Đ. Rapić 36. Kako ćete u ljubavi pribivati, kada kod jedne čorbe sidite, a dvojestruko sidite? 84.

DVOJETJELAN, dvojetjelna, *adj. s dva tijela*. — *U Jambrešićevu rječniku (kajkavski)* dvojetlni, 'bicolor^o'.

DVOJEUMĖLE, n. *vidi* dvoumje. — *Sa starijem oblikom dvojeumije na jednom mjestu xiii vijeka, a otale u Daničićevu rječniku*. Dvojeumijem s sdržžimjims. Domentijan^b 139.

DVOJEVRATAN, dvojevratna, *adj. s dvojiem vratina*. — *U Jambrešićevu rječniku (dvojrnatni, 'biforis^o')*.

DVOJĖVRST, *adj. vidi* dvovrstan. — *U Jambrešićevu rječniku (dvojrvt, 'duplex, duplus')*.

DVOJEVRSTAN, dvojevrstna, *adj. vidi* dvovrstan. — *U jednoga pisca xviii vijeka s oblicima dvojevrstan i dvojrstran, i u Bjelostjenčevu rječniku (dvojrstran)*. Vidim, vidim, žalost luta! u Meki je stanovati, iz Europe stražneg kuta dvojrstrna me sabja prati. J. Krmpotić, kat. 140. Dvojevrstna (štanparsko grješkom Dvojevrstna) kad vam pomoć stize. pjesm. 10. — *Adv. dvojevrstno, u Jambrešićevu rječniku (dvojrstrno, 'duplicato^o')*.

DVOJEVRSTITI, dvojevrstim, *impf. vidi* dvostručiti. — *U Jambrešićevu rječniku (dvojrstrim, 'duplico^o')*.

DVOJĖŽIČAC, dvoježičca, m. ruscus hippoglossum L., Ńka bilka, *vidi* dvolist, listac. (po rukopisu xviii vijeka). B. Sulek, im. 80.

DVOJĖŽIČAN, dvoježična, *adj. bilinguis, u kojega su dva jezika, ali u svijem primjerima metaforički o čeljadetu koje jedno misli a drugo govori, laživ*. — *ispoređi* dvojezik, dvojezičliv. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belimu 141b. 440^b gdje naj prije dolazi i u Stulićevu*. Sijunci i dvojezičan proklet. A. Bačić 133. ecclesiastic. 28. 15. Muž dvojeđušan i dvojezičan. D. Obradović, basn. 113. Treba da budu pošteni, ne dvojezični. Vuk, pavl. 1 tim. 3. 8. Vuk u nov. zav. (1847) v: broji ovu među riječi koje su od slavenskoga posrbljene.

DVOJĖŽIČITI, dvoježičim, *impf. u Stulićevu rječniku u kojem je tumačeno: 'de nna eademque re varia et falsa loqui'*. — *nepouzđano*.

DVOJĖŽIČNICA, f. dvojezično žensko čeljade. — *U Stulićevu rječniku*. — *slabo pouzđano*.

DVOJĖŽIČNIK, m. dvojezičan čovjek. — *U Stulićevu rječniku*. — *slabo pouzđano*.

DVOJĖŽIČNOST, f. osobina onoga koji je dvojezičan. — *U Stulićevu rječniku*.

DVOJĖŽIČITVO, n. *vidi* dvojezičnost. — *U Stulićevu rječniku*. — *sasna nepouzđano*.

DVOJĖŽIK, *vidi* dvojezičan. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Biži dalek od človiaka, koga znajdeš dvojezika. P. Vitezović, evit. 9.

DVOJĖŽUB, *vidi* dvozub. — *U Bjelostjenčevu i u Jambrešićevu rječniku (u oba dvozub, 'bidens^o')*.

DVOJĖŽEN, *adj. vidi* dvožen. — *U Jambrešićevu rječniku (dvojžen, 'bigamns^o')*.

DVOJĖŽENIDBA, f. stanje dvoježena čovjeka. — *U Jambrešićevu rječniku (dvoježenitba, 'bigamia^o')*. — *nepouzđano*.

DVOJGA, u jednom primjeru xviii vijeka kao da znači *dvaput*. U čen dvojga kad fitiji noče. J. S. Reljković 390.

1. DVOJICA, f. duo, dva čovjeka, a i dva muška živinčeta (ali vidi i c, e, i d). — isporodi i trojica, četverica itd. — Postaje od dvoj nastavkom ica. — *Riječ je stara, isporodi stovov. dvojica. — Između rječnika u Belinu* (duo homines¹ 281^b; coppia, paro, due cose insieme² par³ 228^a; numerus binarius⁴ 516^a), u *Volligijinu* (coppia, pajo¹, u Stuličevu (par, duo; duo homines⁵), u *Vukovu*: zvei (par¹, duo² (za lude, sa rod. mn., n. p., dvojica junáká, dvojice junáká, dvojici junáká³ itd.), u *Daničiću* (bini⁴).

a. o obliku se nema drugo kazati, nego da na jednom mjestu xviii vijeka stoji dvojica radi stihá: Glauko, Klito dvojca su se zvali. Nadod. 122. — radi ovakovih primjera vidi kod prijedloga po: Dvojica po dvojica neka uzohde. M. Bijanković 76. Po dvojica idu A. Kanižlić, uoč. 452.

b. konstrukcija. a) ime onoga čemu se kaže broj može biti i ne biti izrečeno. aa) kad je izrečeno, stoji u gen. pl. Pa je šale dvojici sestrica. Nar. pjes. petr. 2, 684. S dvojicom ljudi. Vuk, kovč. 1. vidi još u *Vukovu rječniku i zašne primjere kod bb*. — nešto je drugo u ovijem primjerima: Dvojica od vas sada pospiješno se uputite sionskoga uprav grada. G. Palmotić 3, 59^a. Dvojica između dvorana uzbuniše se. A. Kanižlić, uoč. 134. — bb) pošto je samo značenje: dva čovjeka, često nema genitiva plur. uz personalne zamjenice dvojica stoji u apoziciji. Ja sam za svih ukazaću, od nas dvojice ko je smion. I. Gundulić 544—545.

Da smo samo mi dvojica na ovom svitu. A. Kanižlić, uzr. 54. Oviju dvojice dvj ikone prid oči stavljani. kam. x. Ovo više dopade se onima dvojici. M. A. Reljković, sabr. 41. Od ovijeh dvojice ista ljubav. J. Matović 19. ali i sama ovakova zamjenica može biti u genitivu. Tako čemo veselo nas dvojica biti. A. J. Knežević 155. Vas dvojica Turke uzbijajte. Nar. pjes. vuk. 4, 232. Hodejući po zemlji njih dvojica. Vuk, nar. pjes. 2, 84. — b) konstrukcija predikata i atributiva. aa) predikat verbalni: aaa) stoji naj običnije u množini. Počeše ju dvojica palicama lupati. B. Kasić, per. 2. Kada dvojica ali trojica pomažu nositi težoku jednomu. M. Rađnić 305^b. Kada dvojica oblače trećega. A. Bačić 31. Prva četiri redka neka složno pjavaju dvojica. P. Knežević, muk. 4. Jedan da je hitar đuveglja, a dvojica da su dva đevera. Nar. pjes. vuk. 2, 227. Svaki beži te na svoju stranu, ni dvojice zajedno ne beže. 3, 189. — bbb) u jedini. — samo u jednom primjeru xvi vijeka. Dvojica mi se je danaska oružjom života hitala. M. Držić 334. — bb) predikat nominalni stoji: ana) naj običnije u jedini ženskoga roda. Ova dvojica vazda bijahu suprotivna Ignatiji. A. Kanižlić, kam. 304. — bbb) u množini. dosta često. Glanko, Klito dvojica su se zvali. Nadod. 122. Dvojica mu napili na zdravje. Nar. pjes. vuk. 3, 191. — cc) atribut je svagda u jedini ženskoga roda. O dvojice bogoizbrauna. Domentijan^b 217. Stavi oči na ovu dvojicu, Petra i Fraučeska. B. Kasić, fran. 8. Dvojica su koja prose. S. Rosa 75^a. Od ove dvojice tko je veće ostro držan onomu? 83^a. U tu sam se dvojicu uzdala. Nar. pjes. vuk. 3, 270.

c. značenje a) dva (odrasla) čovjeka. naj običnije. Ne bi bila u bogu trojica, nego dvojica. A. Kanižlić, kam. 773. Koga Marko sablom udaraše, po dvojicu od jednog gradšahe. Nar. pjes. vuk. 2, 252. Jede za dvojicu. Vuk, poslov. 168. vidi i sve primjere kod a i b. — b) dva muška

živinčeta. svagda s genetivom (drukčije bi se pomislilo da je riječ o ljudima). — u naše vrijeme. Podaj onoj dvojici volova neka ližu soli. Vuk, gram. pred. rječ. xviii. — c) muško i žensko čelade, vidi dvoje, c, e). — kod nekijeh pisaca. — nije narodno. Vinčačo stoji u pogodbi i voji dvojice. A. Bačić 172. Vjerenik i vjerenica jesu dvojica u jednomoj tijelu. V. M. Gučetić 196. Ako dvojica drže dite na krstu, to jest muško i žensko. M. Dobretić 14. — d) par, dvije stvari uopće. — u Belinu rječniku. — nepouzđano.

2. DVOJICA, f. dubium, sumna. — isporodi dvojba, dvojna. — Na jednom mjestu xvi vijeka. Dokli hočeš dušu našu tako mučiti (na dvojici držati)? Anton Dalm., nov. tešt. 149. joann. 10, 24.

DVOJICE, dvójica, f. pl. dvj dvojice. — U naše vrijeme i u *Vukovu rječniku* (s dodatkom da se govori u Hrvatskoj). Dvojice, vrsta čobanske svirale, koja se iz dvije cijevi i dva piska sastoji. J. Bogdanović.

DVOJICAŃ, dvojica, adj. ambiguum, ancep. — Samo adv. dvojinom, u jednoga pisca xvi vijeka sa značenjem: da se može na dva načina razumjeti, shvatiti. Otveča djavaj dvojinčo. Š. Kozličić 22^b. 5 let se rati različno i dvojinčo. 48^a.

DVOJINA, f. duplum, dvaput veći broj, dvaput veće množstvo (uprav osobina, stanje onoga što je dvoje). — Akc. se mijenja u dat. sing. dvojinu, u acc. sing. dvojinu, u voc sing. dvojinu, u nom., acc., voc. pl. dvojinu, u gen. pl. dvojiná. — Od xiv vijeka, a između rječnika u Stuličevu, u *Vukovu* (samo instr. dvojinóm, z. b. više, zweimal höher, bis), u *Daničiću*. Ako li mi ne plat(eti) na rok, da dađe dvojinu. Mon. serb. 104. (1933). I reče jabuka: ne posjećaj me, a hoću ti dvojinu do ljeta roditi. Zborn. 37^a. ark. 9, 147. — naj češće dolazi instr. dvojinom kam adverb sa značenjem: dvaput više. Dokle plati dvojinom. Zak. duš. šaf. pam. 50. Ovizi(h) bi dvojinom veće nego građana Aud. Kačić, razg. 101. Cisto dvojinom oživim. D. Obradović, basn. 389. Neka bude dvojinom onoliko. Đ. Daničić, 2 mojs. 16, 5.

DVOJINAC, dvojinca, m. dvojak, blizanac. — Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem paležima osim nom. sing. i gen. pl. dvojináca. — xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (dvojinac, dvojinci 339^a) gdje naj prije dolazi, i u Stuličevu (dvojinac i pl. dvojinici, ali s genetivom griješkom pisanijem dvojinaká). Toma koji dvojinac imenova se. I. Velikanović, uput. 1, 142. Dvojinac, blizanac. N. Lepes. Slovinac. 1884. 108.

DVOJIT, adj. dvojak. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Baksko oko, pse dvojite, ni Plejada. J. Kavačić 471^b.

DVOJITEL, m. čovjek koji dvoji. — U *Jambričevu rječniku* (kajkavski dvojitel, dubitator) i u *Stuličevu* (gjui duplicat¹).

DVOJITI, dvojim, impf. dividere, dubitare, duplicare. — Akc. se mijenja u praes. 1 i 2 plur.: dvojimo, dvojite, u aor. 2 i 3 sing. dvoji, u part. praes. pass. dvojen. — Postaje od dvoj nastavkom i. — Riječ je praslavenska, isporodi rus. двoитѣ, češ. dvojiti, pol. dvoić.

a. dividere, dijeliti u dvoje, pa po tome i uopće dijeliti (vidi dijeliti, 1, b i c). — ovo je značenje praslavensko. — između rječnika u *Bjelostjenčevu* (dvojim, razdvajam, divido, bipartio¹), u *Vukovu* (trennen, untzweien², divido).

a) aktivno. Ka (boljezan) sree me dvoji. M. Votrčanin, 1, 72. Od mila do draga prijazan ter dvoji. 1, 167. Nemoj men' i niemu srca dvojiti. P. Knežević, pisn. 190. Gvozdčom zemlja da je-

dnako dvoji. J. S. Rejković 19. Dvoji Srbe između Turaka. Nar. pjes. vuk. 3, 215.

b) *su se, refleksivno i pasivno.* aa) *vidi* dijeliti, 2, α, a i β, a). Srđace moje cijepa se i dvoji. M. Vetranić 1, 392. Vazda je proljetje, brijeme se ne dvoji. 2, 272. — bb) *vidi* dijeliti, 2, α, b. Gdi može moje srđace s vilom se tom dvojit? (G. Držić 372. Živue tvoja prava ljub, ne hoće se ni pristoi da tve srce drugu ljub i s prvom so tako dvoji. F. Lukarević 225. Koje od űeg pod jesen se dvoji. J. S. Rejković 226.

b. dubitare. — *bez sumnje je stariji oblik refleksivni, te je znaćen preneseno s predašnjega: čeľade ili sigovna misao dijeli se u dvoje, kad ne zna od dvoja što će misliti ili činiti. — konstrukcija je kao i kod drugih glagola što znaće misliti (vidi osobito dvoumiti i sumñati).*

a) *sa se, refleksivno:* dvojiti se. — *od xiv vijeka (vidi F. Miklošić, lex. palaeoslov.² kod dvojiti se) do kraja xv, a između rječnika u Stulićevu (dubitare s dodatkom da je uzeto iz brvcijara). aa) između dvoja od čega treba jednou učiniti ne odlučivati se, biti neodlučan. Ize (knez) dvoji se nekoliko, šal bi ili ne. Š. Kožitić 57b. Dati ... dobar svēt dvojećim se. Š. Budinić, sum. 157a. — bb) između dvoje misli ne znati koje se trčba držati, ne znati što treba o čemu misliti, sumñati. Zato od takova dila se već ne dvoji. H. Lucić 254. Ti si potvrdila, nitkor se već ne dvoji, kako je živila majka i čačko tvojoj. P. Hektorović 58. Koji ... ćelim pristajanjem sumñi i dvoji se o ćlančić veru. Š. Budinić, sum. 29b. — ovakovi primjeri, u kojima je dvojiti so pasivni impersonalni glagol, ne spadaju amo nego pod b): Ne ima se dvojiti, da so mrtvi ne pomažu. I. Velikanović, uput. 3, 352. Dotle nad űe zrišloćem se dvoji. J. S. Rejković 325.*

b) *aktivno. isto je znaćen kao kod refleksivna od čega postaje izgubivši se. — od xvi do xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (dvojim, dvoumitim, summim 'ambigo, dubito, nuto, incertus sum'), u Jambrešićevu ('dubito, ambigo'), u Voltiđijinu (dubitare, equivocare 'zweifeln'), u Stulićevu (dubitare'). aa) *vidi a) aa).* Zato nije dvojit u loć već ne poći. A. J. Knezović 122 — bb) *vidi a) bb).* Ĺudi budu dešperali, dvoji, sami sebe topali. Postila. A 4b. Ni dvoji na obitovanju božjem radi nevero. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 6. paul. rom. 4, 20. Tako bi mi na obocanju božjem dvoji i sumñali. Kateh. 1561. D7b. Ako bi dvoji u šakramentu. F. Glavnić, svitl. 80. Dokle ćeš dvoji i sumñati od iznutrih milosrdja velikoga sina božjega? nač. 185. Sa svim tim da nosim k vam ljubav ne dvojte, neg ponizno prosim zamiriti nemojte. A. Kanizlić, rož. 50. Dvojiš li mozebit u nestalnost moju? A. J. Knezović 153. Nevire se ja ne bojim od kriposni, niti dvojim, da svi skupa kripos stanu. V. Došen 1a. Nije dvoji da će se neprijatelj povratiti. A. Tomković, živ. 78.*

c. *duplicare, činiti da što bude dvoje, dvostruko. — i ovo je znaćen prastaracno. — između rječnika u Vrančićevu ('geminare') i u Stulićevu ('duplicare'). Svibañ kape dvojnić, cr u čemu sunce dvoji snažnu krpeos. J. Kavañin 473a. Ulago se je poredno slova dvojit. u S. Rosa vii. A kaluder mućne kobi tlapi, pa jutrošña dvoji mofna. Osvetn. 2, 135.*

d. *u dva primjeru xv i xvi vijeka nejusno je znaćen: Svak va misal dvoji, pripravni ste reći. M. Marulić 183. Vrijeme nas vara himbono i dvoji. M. Vetranić 1, 269.*

DVOJKA, f. a) blizanic. isporodi 2. dvojak.

— *od xviii vijeka a između rječnika u Belinu (dvojke 315a), u Stulićevu (dvojke, v. dvañkiño), u Vukovu (u dodatku). Dvi košutke dvojke žive. J. Kavañin 305b. — b) bure što drži dvoje mjere.*

— *od xviii vijeka a između rječnika u Vukovu ('ein zweieimeriges Fass', 'dolium continens duas amphoras'). Možeš pretočiti u dvojke. Z. Orfeñlin, podr. 192. — c) *vidi* dvojecijevka. — u Vukovu rječniku (u dodatku). — d) vrsta loze koja dva puta u godini rađa grožđe. — oko Trebiña. N. Dučić. — e) kod igraña karta na kojoj su dva znaka. isporodi dva.*

DVOJKAČA, f. vrsta šľive. — U naše vrijeme u Zumberku. B. Šulek, im. 80.

DVŐJKE, dvojkák, f. pl. *vidi* dvañkiño. — U Stulićevu rječniku.

DVOJĹIV, adj. *vidi* dvojan, b. — isporodi i dvojnľiv. — U Stulićevu rječniku ('dubius, anceps, ambiguus'). — slabo pouzđano.

DVOJNA, f. *vidi* dvojba. — Na dva mjestu xvi i xviii vijeka kod pisaca ćakavaca, i u Stulićevu rječniku ('consentientiae anxietas, conditio dubia' s dodatkom da dolazi u kajkavca Mulih). I ondi ćeju nas prez dvojne najti. Mon. croat. 327. (1562). Iz dvojno ja svake vani sam. P. Vitezović, odil. 66.

DVOJNICA, f. u jednoga pisca xviii vijeka (o ćasi, kupici) koji je po svoj prilici tijem Ĺtio prevesti grćko (δύπας ἀμφιπέπλορ. U ruci mu kupica dvojnica sladkoga kusa. M. Katančić 75.

DVŐJNICE, f. pl. dvostruka svirala (u pastirć). — isporodi dvojice, diplo. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku ('die doppelpeife der serbischen birten', 'fistula duplex'). Ĺobansko svirajke, dvojnice i karabjice. M. D. Milićević, zlosel. 271.

DVOJNICI, dvojnika, m. pl. blizanci. — U naše vrijeme. Zemjak. 1871. 2.

DVOJNITI, dvojnim, impf. u Stulićevu rječniku u kom je tumaćeno: 'religionibus angi, consentientiae anxietate vexari, dubitatio'. — nepouzđano.

DVOJNĹIV, adj. *vidi* dvojan, b. — U Jambrešićevu rječniku ('dubiosus, anceps'). — nepouzđano.

DVOJNODIJELITI, dvojnodijelim, impf. u Stulićevu rječniku (v. razdvojiti). — nepouzđano.

DVOJNOPOROĐEN, adj. uprav part. praet. pass. u Stulićevu rječniku (dvojnoporođjen, porođjen s drugim 'gemellus'). — nepouzđano.

DVOJNOPOROĐENE, n. u Stulićevu rječniku (dvojnoporođje, porođje dvojice 'ortus gemellorum'). — nepouzđano.

DVOJNOST, f. *vidi* dvojba. *vidi* i dvojan, b, od čega postaje nastavkom ost. — Na dva mjestu xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (dubium, dubitatio'), u Jambrešićevu (ambiguitas'), u Voltiđijinu ('dubbiezza, ambiguita', 'zweifel), u Stulićevu ('dubitatio, ambiguitas'). Prez svake dvojnosti. P. Vitezović, odil. 20. Ja u dvojnost neću updati. A. J. Knezović 122.

DVOJNOSVLJESNICA, f. *vidi* kod dvojniosvijestan.

DVOJNOSVLJESNIK, m. *vidi* kod dvojniosvijestan.

DVOJNOSVLJEST, f. u Stulićevu rječniku gdje je tumaćeno 'consentientia dubia'. — nepouzđano.

DVOJNOSVLJESTAN, dvojniosvijesna, adj. u Stulićevu rječniku ('consentiantium dubiam habens') gdje ima s istijem znaćenim dvojniosvijes-

nik (dvojnjosvijestnik) za čovjeka i dvojnjosvijestnica (dvojnjosvijestnica) za žensko čelade. — *see troje nepouzdanio.*

DVOJNA, *f. vidi* dvojba, *isporedi* i dvojna. — *U Bjelostjencu* i *u Stulićeu rječniku.*

DVOJPOŠNICA, *f. sukhā* (doña ženska haljina), kojoj je podšav odozdo crven i žut. — *u Dubašnici na Krku.*

DVOJSTVEN, *adj. u Stulićeu rječniku u kom je tumačeno* 'binus' s dodatkom da je uzeto iz brevijara.

DVOJSTVO, *n. osobina onoga što je dvoje.* — *Samo u Stulićeu rječniku u kom je tumačeno* 'par, jugum'.

DVOKAMEN, *adj. od dva kamena.* — *Samo u Stulićeu rječniku* ('diplinthius').

DVOKANICA, *f. vidi* dvoციjeva. — *Drugi dio postaje od tal. canna, cijev.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

DVOKATAN, dvokatna, *adj. u kojega su dva kata, poda, n. p. kuća.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Tu i kréma jedna dvokatna. S. Tekelija. letop. 119, 43.

DVOKATNICA, *f. dvokatna kuća.* — *U Vukovu rječniku.*

DVOKE, *f. pl. u jednoga pisca xviii vijeka: jamačno isto što dvojnice, ili što slično.* Tu su dipli. . . prigudnice, surle dvoke. J. Kavačin 498b.

DVOKLJUN, *adj. u kojega su kao dva kljuna.* — *isporedi* dvokljunast. — *U Belinu rječniku* (dvokljun, dvokljunast, 'bifureus' 141b) i *u Stulićeu* (dvokljun, dvokljunast, 'duo rostra habens').

DVOKLJUNAST, *adj. vidi* dvokljun.

DVOKNIGA, *f. u dva pisca xviii vijeka koji tako prevode grč. διπλωμα, složena (u dvojje) dascica na kojoj se pisalo.* U diptikah ili dvo-knjigi. A. Kanižić, kam 156. Διπλωμα u naš jezik mogu se zvati dvoknjige. I. Velikanović, uput. 3, 424.

DVOKOLESNICA, *f. vidi* dvokolica. — *U Stulićeu rječniku.* — *nepouzdanio.*

DVOKOLICA, *f. i pl* dvokolice, rheda birota, kola s djema kolima. — *isporedi* dvokolica. — *Od xviii vijeka. a) sing.* dvokolica. — *između rječnika u Belinu* ('cisium' 174a) i *u Stulićeu* ('cisium'). Sedoh na poštansku dvokoliceu M. D. Miličević, zlosel. 173. — *b) plur.* dvokolice. — *između rječnika u Vukovu* (jedne male dvokolice s jednim košem. A. T. Blagojević, khin. 63. Dode jedan starac na dvokoliceama. Nar. prip. vuk. 109.

DVOKOLITI, dvokolim, *impf. na jednom mjestu xviii vijeka kao da znači* devjiti ili oklijevati. Hajde . . . na Prag zlatni da ga obkolimo, da s' bašimo, viš' ne dvokolimo. I. Zaničić 99.

DVOKOLNICA, *f. vidi* dvokolica. — *U Belinu rječniku* 174a i *u Stulićeu.*

DVOKOŃI, *adj. s dva koŃa.* — *U Stulićeu rječniku* ('bijugis').

DVOKOPICA, *f. u narodnoj poslovici:* Dvokopica dvogrozdica (kad se dvaput kopa, dvostruko se grozde ima). M. Pavlinović. A. Ostojić.

DVOKOPITAN, dvokopitna, *adj. s dva kopita.* — *Samo u Stulićeu rječniku* ('geminas ungulas habens') s dodatkom da je riječ ruska.

DVOKOSKA, *f. koza koja se drugi put kozi* — s-stuži (ispred k) mješte -z-. — *Akc. se mjenju u gen. pl.* dvokozakā. — *U Vukovu rječniku* (s dodatkom da se govori u Crnoj Gori).

DVOKRAT, *vidi* dvokrat. — *U jednoga pisca xviii vijeka, i u Stulićeu rječniku.* Da se dvokrat toliko odluču vrimenta. F. Glavinić, cvit. 42b. Po dvokrat tako učinilo. 70b.

DVOKRIL, *adj. u kojega su dva krila.* — *isporedi* dvokrilan, dvokrilast. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Ljubav nije jednostruka nego dvostruka ili da rečem ovako, dvokrila: jedno krilo pruža . . . F. Lastrić, od' 53.

DVOKRILAN, dvokrilna, *adj. vidi* dvokril. — *Naj češće o vratima s osbitim značenjem.* — *U naše vrijeme a između rječnika u Stulićeu* ('bipennis'; vrata dvokrilna 'valvae') i *u Vukovu* (dvokrilni, n. p. vrata 'doppelthür' 'valvae'). Dvokrilna vrata. D. Daničić, 1car. 6, 31.

DVOKRILAST, *adj. vidi* dvokril. — *U Stulićeu rječniku.*

DVOKROVAN, dvokróvna, *adj. s dva poda (uprav s dva kroca).* — *Na jednom mjestu u knjiži xviii vijeka pisanoj crkvenim jezikom, a između rječnika u Stulićeu* (duplici tegmine praeditus, pollens' s dodatkom da je riječ ruska) i *u Daničićeu* (dvokróvny, 'tabulationes duas habens') Čelije dvokróvny. Domentijan^b 33.

DVOLAKTAN, dvolaktna, *adj. dug dva lakti.* — *isporedi* dvojelaktan. — *U Stulićeu rječniku* ('bicubitalis'). — *nepouzdanio.*

DVOLE, *u brojenicama kao dva.* Jednole, dvole, trole . . . Nar. pjes. vil. 1867, 774.

DVOLIČAN, dvolična, *adj. u kojega su dva lica.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Stulićeu* ('biformis' s dodatkom da je uzeto iz ruskoga) i *u Vukovu:* dvoličan, 1. n. p. čovjek 'zweizünzig' 'duplex'. 2. n. p. svila, t. j. od dva lica (koja nema naličja, nego s obje strane jednaka) 'doppelseitig' 'utrasque partes aequales habens'. Vidiste jurve da je dvolično ovo ogledalo. F. Lastrić, svet. 112b. — *U prenesenom smislu o čovjeku kojemu se ne može cjerovati, isporedi* dvojezičan. Kaže se za dvolična čoeka. Vuk, poslov. 113. Iz srea dvolična. D. Daničić, psal. 12, 2. I prav i dvoličan. M. D. Miličević, jur. 68.

DVOLIČENE, *n. djelo kojijem se doličiti.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku* (das doppelreden, 'duplicitas'). Varnava prista u njihovo dvoličeno. Vuk, pavl. gal. 2, 13.

DVOLIČITI, dvoličim, *impf. biti* dvoličan (u prenesenom smislu, laživ). — *Akc. se mjenja u aor. 2 i 3 sing.* dvoličī. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Dvoličati s' nina i ostali Judeji. Vuk, pavl. gal. 2, 13. Mnogi će pristati s' nina dvoličeći. D. Daničić, dan. 11, 34.

DVOLIČJE, *n. osobina onoga koji je dvoličan.* — *Samo u Stulićeu rječniku* ('esso biformem').

DVOLISTA, *f. ruscus hippoglossum L., šeka* biška, *isporedi* listac, dvojezičac. Dvolista, rus. двоязычник (ussilago farfara), češ. dvojlístec (herminium), pol. dwójlist, dwójlistnik (ophrys), dvalistnik (neottia), (ruscus) hippoglossum L. (po rukopisu xviii vijeka). B. Šulek, im. 80.

DVOLISTAN, dvolisna, *adj. s dva lista, od dva lista (hartije).* — *U Stulićeu rječniku* ('di due fogli' 'duorum foliorum' s dodatkom da je riječ ruska).

DVOLITRAN, *adj. vidi* dvolitri. — *U Stulićeu rječniku.* — *nepouzdanio.*

DVOLITRI, *adj. težak* dvoje litre. — *U Stulićeu rječniku* ('bibliris'). — *slabo pouzdanio.*

DVOLITRJE, *n. dvoje litre.* — *U Stulićeu rječniku* ('biblira'). — *nepouzdanio.*

DVOUČUAN, dvoučuan, *adj.* od dva luka (*vidi kod lik.*) — *U Vukovu rječniku:* dvočuan, n. p. gvozdca, t. j. od dva luka zweifederig (z. b. von einer falte) 'duplici olatero'.

DVOLEĆE, n. biennium, dva leta, dvije godine. — *Samo u Stuličevu rječniku* (dvoletje).

DVOLETAN, dvoletna, *adj.* *vidi* dvogodan. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (dvoletni 85^a) gdje naj prije dolazi, u Voltigijinu (dvoletni), u Stuličevu.* Na dvoletnoj nalaži divjadi. J. S. Rojković 88.

DVOLETITI, dvoletim, *impf.* *vidi* dvogodištiti. — *U Stuličevu rječniku.* — *neupozdano.*

DVOLETNICA, f. ona koja je dvoletna. — *Samo u Stuličevu rječniku.*

DVOLETNIK, m. onaj koji je dvoletan. — *Samo u Stuličevu rječniku.*

DVOMAŠTEN, *vidi* dvoobjadisan. — *U Stuličevu rječniku.* — *neupozdano.*

DVOMATERIN, *adj.* u kojega su dvije matere. — *U Stuličevu rječniku.* — *neupozdano.*

DVOMJESEČAN, dvomjesečna, *adj.* kojemu su dva mjeseca. — *U Belinu rječniku* (dvomjesečni 181^a) i *u Stuličevu.*

DVOMJESEČJE, n. dva mjeseca. — *U Stuličevu rječniku.* — *slabo pouzdano.*

DVOMJESEČNĀK (dvomjesečnik), m. živinče od dva mjeseca. — *U ranom Srijemu (s istočnijem oblikom dvomesečnik).* P. J. Marković.

DVOMUŽATA, f. *vidi* dvomužnica. — *U Stuličevu rječniku.* — *neupozdano.*

DVOMUŽATAN, dvomužatna, *adj.* bigamus, u kojega su dva muža (*samo o ženi*). — *U Stuličevu rječniku.* — *slabo pouzdano.*

DVOMUŽATICA, f. *vidi* dvomužnica. — *U Stuličevu rječniku.* — *neupozdano.*

DVOMUŽNICA, f. mulier bigama, žena u koje su dva muža. — *isporedi* dvomužata, dvomužatnica. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Al' nikoje sad snašice nisu samo dvomužnica, da' čini se, da nastoje da muževa jato broje. V. Došen 96b.

DVONAČIN, *adj.* od dva načina. — *U Stuličevu rječniku* (v. dvojan). — *neupozdano.*

DVONAESTERO i dvonaestoro, *vidi* dvanaestoro.

DVONARAVAN, dvonaravna, *adj.* s dvije naravi. — *U Stuličevu rječniku* (duabus naturis pollens, praeditus). — *slabo pouzdano.*

DVONITAN, dvonitna, *adj.* od dva nita. — *vidi* dvocepan. Dvonitno platno, koje se će u dva nita. *u Liei.* V. Arsenijević. J. Bogdanović.

DVONOĆE, n. dvije noći. — *U Stuličevu rječniku* (dvonoćje, 'binocctium'). — *neupozdano.*

DVONOG, *adj.* bipes, s dvije noge. — *isporedi* dvonožan. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Mikajinu (dvonogi) gdje naj prije dolazi, u Belinu 563^a, u Stuličevu.* I dvonogce tako psine (o ljudima) lāvu čino na visine. V. Došen 133^a. Dvonog jašo tronoga, drpa četvoronoga (mishi se čelade koje s tronoge stoličice muze kravu). Nar. zag. nov. 103. Otud ide dvonogo, pa sede na tronogo, dode četvoronogo, pa sede pod tronogo. *odgonetlaj:* čovjek, stolica i mačka. 239.

DVONOŠKĀ, *adv.* stojeći na dvije noge (*ne sjedajući*). — *U jednoga pisca našega vremena.* Tu se dvonoške misli i dogovara. M. Pavlinović, razl. spis. 406.

DVONOŽAC, dvonošca, n. onaj u kojega su dvije noge, (obično) četlade. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku:* 'der sterbliche', 'mortalis' s primjerom: Ne boji se dvonošca.

DVONOŽAN, dvonožna, *adj.* *vidi* dvonog. — *U naše vrijeme a između rječnika u Stuličevu.* De se dvonožno ne krsti, a četvoronožno ne brsti. V. Vrčević, niz. 53. Da ne udari crkavica u četvoronožno a pokošlica u dvonožno. S. Ćubiša, prič. 111.

DVOŃAK, dvoŃka n. *vidi* blizno i sraslica. — *Ake se miješa u voc.:* dvoŃci, dvoŃci, i u gen. pl. dvoŃkā. — *U Vukovu rječniku:* 1. *vide* blizno (u BaraŃi se 'dvoŃci' kaže samo za djecu, a 'bliznovi' kod stoke). 2. *vide* sraslica, a kod oboja se dodaje da se govori u Srijemu.

DVOOBRASTVO, n. osobinu dvoobrazna četladata. — xviii i xviii vijeka (*pisano* dvoobrazstvo). O slijepo dvoobrazstvo! bojahu se okrvniti se uljevajući u kuću pogansku; a ne vjerovahu okrvniti se proljevajući krv pravdu. P. B. Bakšić 81. O slijepo dvoobrazstvo! M. Lekušić, razm. 69.

DVOOBRAZAC, dvoobrasca, n. onaj u kojega su dva obraza. — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Dvoobrazci, psi troglavi. J. KavaŃin 409b.

DVOOBRAZAN, dvoobrazna, *adj.* s dva obraza. *vidi* dvoŃčan (i u pravom i u prenesenom smislu). — *Na jednom mjestu xviii vijeka* (oo sažeo u o) a između rječnika u Stuličevu ('fetus, fallax; callidus, vafer'). Jan dvoobrazni i Sirene. J. KavaŃin 35^a.

DVOOBRAZANICA, f. dvoobrazno žensko četlade. — *U Stuličevu rječniku* ('mulier fallax, quae fraudat, decipit').

DVOOBRAZNIK, m. dvoobrazan čovjek. — *U jednoga pisca xviii vijeka i u Stuličevu rječniku* ('fraudator, deceptor, vafer, callidus'). Ličunarstvo ova bi udana za dvoobraznike. K. Mažarović 61.

DVOODARAN, dvoodarna, *adj.* s dva odra. — *isporedi* dvopostelan. — *U Stuličevu rječniku* (dvoodarna ložnica, 'bicinium, cubile ubi duo tantum lecta'). — *neupozdano.*

DVOOKAST, *adj.* s dva oka (o pletivu). — *U Stuličevu rječniku* ('maglia a due licci', 'bigonmisi').

DVOOVATAN, dvoovatna, *adj.* u Stuličevu rječniku gdje je tumačeno: na dvije strane otvoran, 'biforis'. — *sasma neupozdano.*

DVOOŽENITI SE, dvooženim se, *pf.* u Stuličevu rječniku gdje je tumačeno: oženiti se svaš, secundam uxorem ducere'. — *neupozdano.*

DVOOŽEŃEN, *adj.* (*uprav part. praet. pass. glagola dvooženiti*) u Stuličevu rječniku gdje je tumačeno 'bigamus'; u istom rječniku ima s istim značenjem i muški supstantiv dvooženičnik. — *oboje neupozdano.*

DVOOŽEŃENIK, m. *vidi* kod dvooženičnik.

DVOOŽEŃEŃE, n. u Stuličevu rječniku ('secundae nuptiae'). — *neupozdano.*

DVOPEĆI, dvopećem, *impf.* peći po dva puta (hlēb). — *isporedi* dvopok. — *U Belinu rječniku* (dvopeći kruh, 'panem rocoquero') i *u Stuličevu* (*samo part. praet. pass. dvopećeno*, 'bis coctus'). — *neupozdano.*

DVOPED, *adv.* dug dvije pedi. — *U Stuličevu rječniku* ('bipalmis') u kojem ima s istim značenjem i dvopedan i dvopedli. — *sve troje slabo pouzdano.*

DVOPEDAN, dvopedna, *adj.* *vidi* dvoped.

DVOPEĐLI, *adj* *vidi* dvoped.

DVOPEK, *m* *terdi* kruh, *dua* puta pečen. — *isporedi* beškot. — *U Stuličevu rječniku* (*nauticus panis*) *za koji će biti i načinieno, pa po niemu u Sulekovu i u pisaca našega vremena. I dvopoka* hljeba bijeloga. *Osvetni*, 2, 160.

DVOPERAN, *dvoperua, adj. s dva pera.* — *U Stuličevu rječniku* (*bipennis*).

DVOPETICA, *f* *srebrn* novac *koji vrijedi 10 groša (dvije petice).* — *U naše vrijeme u Lici V. Arsenijević.* — *i u Vukovu rječniku:* (*u Lici*) nekakav novac.

DVOPIŠAK, *dvopiska, adj. u kojega su dvije cijevi (dva piška), n. p.* pištolja *dvopiska.* — *u Topolovu. P. Brantner.*

DVOPLATAN, *dvoplatna, adj. s dvije strane (s dva plata, vidi* plat). — *U Vukovu rječniku:* *dvoplatan*, *i. n. p.* čovjek, *vide* dvoličan. 2. *sje-kira, kosa.*

DVOPLĚTEN, *adj. (uprav part. praes. pass.)* *duput pleten.* — *U Stuličevu rječniku* (*bis textus*). — *nepouzđano.*

DVOPLODAN, *dvōplodna, adj. u Stuličevu rječniku gdje je tumačeno* *duplicem fructum gerens* *s dodatkom da je riječ ruska.*

DVOPORODNA, *f* *žena štō rada blizance.* — *U Stuličevu rječniku u kojemu ima i dvoporodnica s istim značenjem.* — *oboje slabo pouzđano.*

DVOPORODNICA, *f* *vidi* dvoporodna.

DVOPOSTELAN, *dvopostelna, adj. vidi* dvo-
olaran. — *Samo u Stuličevu rječniku.*

DVOPOVRŠAN, *dvopovršna, adj. vidi* dvo-
površat.

DVOPOVRŠAT, *adj. s dva vrha* — *U Stuličevu rječniku* (*bivertox*) *u kojem kod ove riječi ima i dvopovršan (dvopovršni).* — *oboje nepouzđano.*

DVOPUĆE, *n* *bivium, mjesto gdje se sretaju dva puta.* — *Stariji je oblik* dvoputje. — *xviii vijeka, a između rječniku u Belinu (Dvoputje 143^a) gdje naj prije dolazi, u Voltigijumu (Dvoputje), u Stuličevu (Dvoputje). Otiče daklen na Dvoputje, otiču put prikrizeni, zovu naši razkršće.* *M. Zoričić, zrc.* 55.

DVOPUČAN, *dvopučna, adj. u Stuličevu rječniku* (*cho ha due gemine, cioè due occhi* *bigemnis*) *gdje s istim značenjem ima i dvopupki.* — *oboje nepouzđano.*

DVOPUPKI, *adj. vidi* dvopučan.

DVOPUTAN, *dvoputna, adj. s dva puta.* — *isporedi* dvojeputan. — *U Stuličevu rječniku* (*bivius*).

DVŌR, *dvōra, m* *aula, mjesto razno ne pokriveno a ogradeno pred kućom, ili uopće uz kuću. iz ovoga prvoga značenja razvila su se ostala (isporedi* lat. *aula, franc. cour, tal. corte, nem. hof* itd.). — *Akc. kaka je u gen. sing. taki je u ostalijem padčima, osim nom. i acc. sing. i voc.: dvōre, dvōri (ali dvōrori).* — *Riječ je prastavrenska, isporedi stslav. dvōr, rus. двѡръ, češ. dvir, polj. dwór. s istim je značenjem i u litavskom jeziku dvaras. i indoeuropejska je riječ (s t ili dh?) ali sa značenjem: vrata, isporedi sanskrit. dvār, dvāra, grč. θύρα, lat. fores (i forum), got. dauro, stehem. turā, novoženem. thür. isporedi i dvar. — U svijen je rječnicima: u Yrancičevu *aula; caevadium; curia;* dvori *praedium, villa;* u Mikaljinu: *dvor, pridvorje, atrium, oecus, impluvium, cavum aedium, cavodium;* *dvor, poje, arva;* *dvor za držati kokoške i patke**

,cohors; *dvor kraljev, regia, aula;* *dvor od poljača, forum;* *u Belinu: atrium 114^b; vestibulum 175^a; palatium;* *dvor sudčev, praetorium 536^a; dvor; dvorovi, dvori, aula;* *kraljevi dvori, aula regia;* *papini dvori, aula pontificia;* *forum 325^b; dvor od carine, telonium 274^b; u Bjelostjenčevu: dvor, plur. dvori, dvorovi, aula, curia.* 2. *dvor papinski, papini dvori, aula pontificia.* 3. *dvor kraljevski, kraljevi dvori, aula regia.* 4. *dvor orsački ili varaški, praetorium, curia civica.* 5. *dvor plemenski, curia nobilitaris.* 6. *dvor, pridvorje ili dvorišće, atrium, area.* 7. *praedium;* *u Jambrešičevu: aula, curia;* *dvor varaški, praetorium;* *dvor kraljevski, regia;* *u Voltigijumu: corte, cortile e reggia, hof u pallast;* *u Stuličevu: palatium, aedes, curia, aula, regia;* *pl. dvori, aditus, ingressus, introitus, porticus, atrium, caevadium, regia;* *u Vukovu: 1. der hof, der hofpallast, aula, palatium;* 2. *der haushof, aula, cf. dvorište; dvori, vide dvor, 1;* *u Daničićevu: dvor, aula; tribunal' 1, 260—261;* *villa, hof, bauherhof' 3, 589.* — *Sa značenjem jednine stoji često množina dvori ili dvorovi (jer se može shvatiti kao da se sastoji iz nekoliko zgrada), vidi u rječnicima i kod b, c, o. — Pošto je po naj starijem značenju otkriveno mjesto, obično stoji za micanje i stajanje s prijedlogom na: na dvōr (na dvōr), na dvōru, a za udalživanje s prijedlogom s: s dvōra; ali po poznijim značenjima nalazi se i s prijedlozima u, iz: u dvōr (u dvōr), u dvōru, iz dvōra, a to i za naj starije značene.*

a. *aula, area, vestibulum, propatium, cavum aedium, cohors, sa značenjem srijeda kazanijem.* — *isporedi* 2. dvorište, dvorje, stobor, avlija, šetnica, pridvorje, obor. Iže u dvoru bilu domu joga. 8. Kožičić 19^b. Petar sjedaše van na dvoru. N. Rašina 92^a. mat. 26, 69. I krovci i stani i živinski dvori ostaše požgani. I. T. Mrnavić, osn. 30. Koji nejma pun svoj podrum vina i u dvoru ergelu goveda. M. A. Rejković, sat. D 7^a. Momčić ido strančicom, pa pogleda niz brdo, kako Jana mete dvor. Nar. pjes. vuk. 1, 314. Petar sjedaše na polju na dvoru. Vuk, mat. 26, 69. Dvor, mjesto gdje ovce zimi spavaju. (isporedi dvorje, b). F. Afrić.

b. *domus, domus regia, veliku, lijepa, gospodska kuća, osobito gdje kraljev stoji.* a) *u pravom smislu. (Stefan Nemania)* Kotori ostavi, utvrdiv ij i vnznesi dvori svoj je niema iže jo i doselē. Stefan, sim. šaf. pam. 8. Tri stasi popovske što se zove dvoru piskopova ot vćka. Glasn. 49, 364. (1326). Miina dva preina carevu dvoru. Glasu. 15, 270. (1348?) Zavidoš raste v dvorih ali v polaćah. Korizm 37^a. Polaće bjehu toj i dvori izbraui. M. Vetranić 1, 7. Dilaverov dvor po srijedi među lijepim obgradami na iznositu mjestu sjedi. I. Gundulić 520. Carstvo mi se grabi silom od me straže u mom dvoru. 565. Čestitoga mjesta u srijedi s ponositih sto prozora dvor visoka zida sjedi. G. Palmotić 2, 415. Nikoliko kastelov aliti dvorov vzeše. P. Vitezović, kron. 182. Kraljevski dvor bješe na gori. I. Dordić, sat. 297. Običajn kralj, izvan dvora koje imaju u g. adovi, načiniti i držati dvore i na seli. F. Lastrić, ned. 318. Patrijarhu do dvora patrijarskoga dopratiše. A. Kanžlić, kam. 832. Pa otide dvoru gospodskome. Nar. pjes. vuk. 2, 156. Oti-doše dvoru baničinu. 3, 502. Dojte ona pred kraljev dvor. Nar. prip. mikul. 25. Konak se kaže srpski 'dvor'. Vuk, pism. 45. — *množinu sa značenjem jednine.* Ako vidiš (u snu) da dvore razbijas, toj prilike su protivstvo. Zborn. 137^b. Poklisar se carski upravi kraljevskih put dvo-rova. I. Gundulić 425. Kraljevski se bijeli dvori

dižu i vise put nobesa. 426. David sazida pripou-
sito kraljevske dvorove. I. Dordić, salt. xiii. Kada
dode caru pod dvorove. Nar. pjes. vuk. 2, 54.
Ujogoše u dvore carevo. 2, 57. Povede ih laždu
na dvorove. 3, 525. Našli jesu dvorove bogatoga
Gavana i velike palače te bogate Gavanke. Nar.
pjes. istr. 6, 40. Ter da vidu kakvo je Cetište,
bijele li se dvori vladini. Osvetn. 2, 97. —
*b) u prenesenom (metaforičkom) smislu aa) o
nebu, raju.* U višnoj državi, gdi je dvor pribla-
žen M. Vetranić 1, 150. Po tvoj ufam ja u višni
priti dvor. N. Dimitrović 45. Bog je stvorio
vrhu nas rajski dvor. M. Držić 414. Vječni dvor
od raja. 473. Kada joj gospodin Isukrst otvori
dvor od vječne slave. B. Kašić, per. 101. Od
nebeskog' sriče dvora. V. Došen 59^a. — u mno-
žini. Blaženji prěbyvajštie vs. dvorŕhŕ tvojih. I.
Mon. serb. 65. (1302). Er će višni rajске dvore
otvoriti. M. Držić 418. Kriľa sva k bogovim put
nebeskih dvora upravi. Ğ Palmotić 1, 241.
Želi i kopni duša moja dojtii u dvore gospodiće.
P. Radović, nač. 338. O ljubavi nestvorena go-
lubice rajskih dvora. M. Vitić, ost. 1. Uz-
nesoše ne dušu samo nego i tilo gori u dvore
nebeske. F. Lastrić, svet. 133^a. Blago meni, ako
doprem u nebeske dvore. I. M. Mattei 308. —
i nebo uopće. Ki (Ganimed) gori pribiva sad
više u nebeskom dvori. H. Lucić 191. Ne su oči
od istoči ponosite dvije danice, svijetlo čelo
dvora nebeski. Ğ Palmotić 2, 379. Tej (molbe)
slobodno kad prolupe zide dvora zvezdenoga.
J. Kavañin 20^a. u množini. Put od mlika, koji
rosi višne dvore. Ğ Palmotić 2, 26 (Bog resi)
dvorove od nebesi. I. Dordić, uzd. 39. — *bb) o
paklu.* Dvor prokleti od pakla. M. Držić 473.
Paklenoga ľuta dvora. J. Kavañin 401^b. u mno-
žini. Hrlo, hrlo, o proklete rse, ostav'te tmaste
dvore. Ğ Palmotić 2, 493. Dsrim crnijeh dvora.
P. Kanavelić, iv. 555. — *ce) o čem drugom, n. p.
o manastiru.* Crkve bogu posvećene, djevičanski
sveti dvori. P. Kanavelić, đubr. 9.

*c) svaka kuća, osobito u pjesmi (često bijeli
dvor ili bijeli dvori).* (U pjesmama se svaka
kuća zove 'dvor' ili 'kula'. Vuk, rječ. 113^a). Ter
mi doplavaj do hrabrova dvora. Nar. pjes. star.
pis. 2, 510. Djevojkii je doveo u svoj dvor. M.
Držić 23. Da gremo na tvoj stan i u dvor po-
šteni. I. Ivanićević 9. Uze Janka za bijelu ruku,
ter ga vodi g dvoru ubogomu. And. Kačić, razg.
141^a. Ova kuća jest oni dvor isti, u kojemu an-
deo navisti baš Mariji, da će ona rič božju za-
četi. Nadod. 16. Blago dvoru, u koji će doći.
Nar. pjes. vuk. 1, 12. Već se vrati belom dvoru
svome, 1, 212. Sinu zora a ja još kod dvora.
1, 317. Kad su došli dvoru devojčkom. 1, 582.
Ti ne idi u planinu, Lazo, no ostani kod bijela
dvora. 2, 182. Pa nek s tobom kod dvora ostane.
2, 259. Jel' ko danas dvora dolazio? 3, 407.
*amo spada i ovaj primjer u kojem od dvora znači
domaći.* Romazin, jeli od dvora, vukovit je. (Z).
Poslov. danić. 107. — množina. Uze k sebi u
dvore jednoga misnika. I. Ančić, svit. 18. Ne
ljtje . . . vratit se na dvore čačka svoga. I. Dor-
dić, ben. 49. I majka nam dvori upravljaše. Nar.
pjes. u M. A. Rejković, sat. 17^a. Poljepši su
moga Petra dvori. Nar. pjes. vuk. 1, 4. Jesu l'
ovo tvoji dvori? 1, 93. Mi dodosmo ovde pred
ratarske dvore. 1, 104. A kad došla u bele dvo-
rove. 1, 212. Dodi, dušo, u dvorove moje. 1, 351.
Pa pode s dragom na dvoro. 1, 119. Odvede je
u bijele dvoro. 1, 170. Dočeka ga ľuba pred dvo-
rovi. 1, 538. Da obidem probjele dvore. 2, 174.

d. domus regis, aula regia, po tome što znači
kuću gdje kralj ili uopće vladalac prebiva, može

značiti uopće mjesto gdje vladalac živi, stoji, i
seu čeljad koja ondje žive, i uopće što ondje biva,
radi se. a) kao mjesto uopće (ne kuća) gdje vla-
dalac stoji sa svom čeljadi koja uza n' žive, služe
ga, prate, može se shvatiti i kao kolektivno ime
kojijem se shvataju vladalac i sva ona čeljad.
Ako pridu kupci dubrovčevci u moj dvor, što
ima ishabi mojima postlanjema ili na moje pri-
jateljstvo ili nešto vlastelin ili kto god, vse da
ima ja plaću. Mon. serb. 69. (1273—1314). Pi-
sano u Sutisci na slavnom dvorě kraljevstva
mi. 237. (1399). Seam stotin da žena u dvoru
držaše (Salamun). D. Rašina 13^a. U sadašnja doba
u dicit dvor mu kraljev svjetlos dava. I. Gun-
duľić 424. Ki u dvoru svitovnomu služeći kraju.
F. Glavinčić, cvit. 246^b. Ovi događaj vas dvor
i dvorane njegove žalostju napuni. F. Lastrić,
ned. 292. U dvoru kraljevomu kto je kod kralja
mogući? A. Kanižlić, utoč. 4. Papa ga pozva
u Rim na svoj dvor. M. Pavlinović, rad. 71. —
*b) kod značenja kao što je kod a), ističe se kao
mjesto odakle se sva država vlada i kao čeljad
koja državom vladaju.* Prestavljen bisi u Francu
rimski dvor. Š. Kožičić 29^b. Kada dvor carski
bijaše iz Rima u Carigrad prinešen. A. Kanižlić,
kam. 137. Poslao je poklisare u svekolike dvo-
rove krstjanske. A Tomiković, živ. 23. Dar od
svetoga dvora. 95. — *c) čeljad koja žive s vla-
dalacem, služe ga, prate.* aa) u pravom smislu.
I Oloferno tad dvor na večeru zva. M. Ma-
rulić 15. Gospodin učini vas dvor svoj priti
preda se. Mirakuli. 5. Pojde (papa) u Rim sa
vsim dvorom. Š. Kožičić 30^b. Aleksandar z dvo-
rom svojim dojde loviti. Aleks. jag. star. 3, 326.
Ide za Judom kraljica, i vas dvor s' ŕiom. F. Gla-
vinčić, cvit. 124^b. Nahodaše se car, Barla sa svim
dvorom. A. Kanižlić, kam. 97. Sav dvor išao da
vidi šta će biti. Nar. prip. vuk. 2 211. — *bb) u
prenesenom smislu aaa) o raju (anđeli i soci).*
Na slavu Isu Krsta sina božija i pritište ma-
teru njegove dive Marije i vsega dvora nebes-
skoga. Mon. serb. 448. (1451). Vas dvor nebeski
činil bi veselje. Mirakuli. 111. Andeoski dvor.
Zborn. 122^a. Ima prijatelja boga svemogućega,
divicu Mariju i vas kolik dvor nebeski. M. Div-
ković, bes. 102^a. Na hvalu i slavu svemogućega
boga i svega dvora slavo-lobitnika. P. Radović,
nač. 429. Dal' da čeka vas dvor sveti, da so
strašni bog osvete. V. Došen 143^a. A ja ti stavno
odlučujem prid dvorom andelskim. Ant. Kadčić
255. U slavu svih svetijeh božijeh ugodnikah
koji su oko prijestola božega, i svega dvora ne-
beskoga. Narodna zdravica u Nar. pjes. vuk.
1, 78. — *bbb) o paklu (ragovi).* Svru koga se
veseli sav paklenski dvor. A. J. Knezović 126.
Paklenoga sažimen dvora. V. Došen 52^b. — *ccc)
uopće kao čeljad što prate, stjeđe, pratnja, dru-
žina.* Čudna je stvar nika viditi, kad hodi, kolik
dvor od dika za sobom uzvod. H. Lucić 208. Do-
vede i sile svoje dvor, sveti grad podsede. D.
Baraković, jar. 65. Nad mrtvaca kad dvor ľudi
skupi. J. S. Rejković 437.

e. iudicium, forum, mjesto gdje se sudi, gdje
se dijeli pravda, pa i suci (kao kolektivno ime).
Da pridu u Dubrovnik, i pred dubrovčevki
dvor čini pravnu. Mon. serb. 31. (1247). I
nima imiti odgovornika tat prez voľe dvora. Zak.
vudod. 59. Da ima prisožnik pokazati po zakonu
dvoru do tri dni i u živini i u zaroci, a dvor da
ima reći gospodaru da pokažo do tri dni, gdo
je bil pastir. Stat. krč. ark. 2, 292. (1362). Bu-
dući gospodin Đujam Papalić knez poljić i ho-
deći u prvi put po Poljić (s) sudci svojijm i
s punim dvorom. Stat. pol. ark. 5, 289. (1450).

Mi se apelinamo u dvor rimski. Mon. croat. 124. (1485). Pride špan s punim krajevim dvorom na lice zenice. 167. (1497). A u dvoru iznutrjemu održišti će ga s održejujem svakadnim. L. Terzić 861. Koji se utiču k dvoru svitvoieniu, za ukloniti se od sada crkvonoga. Aut. Kadčić 288. Slobošćina od dvora znamenuju da žakan ne može biti suden od pravde svitvoine. M. Dragičević 60. u *prenesenom smislu, o božjem sudu*. Sudjeno je u nebeskom višem dvoru. G. Palmotić 2, 86. — *množina*. Ima prii pred dvorove razplotna ključ pomaganju. Stat. krč. ark. 2, 281. — *po tome što odgovara latinskom forum, jedan pisac prošloga vijeka tumačio je Forum Julii riječima Dvor Julija*. Osvim T. Lije, Lombardije, Dvora Julija taj gospoda. J. Kavašin 281a.

f. *prema latinskome cohors, može značiti sluga kod suda (a i kod druge vlasti) koje izvršuju što sud (ili druga vlast) naredi, panduri, barabanti, isporodi dvoranin, e)*. — u *jednom primjeru xvi vijeka*. Jula kako imi dvor od arhijerej i slugi pride na 'no mesto. Korizim. 93a.

g. u *pisaca xvi vijeka i u jednoga xviii, djelo kojijem se dvori (vidi dvorit, ff), dvorene, dvorba*. Dobiva svuda dvor. Š. Menčetić 59. Zač se sam u dvoru juvenom nasuzil. 824. Ti sama za isto, u koje služim dvor, meni si na misto svih ljudi razgovor. H. Lucić 215. Ni ču ja iz dvora, vi-ruj mi, tvojeja, vilu, do umora uteći mojega. 216. Oj tamni, priludi zavidni zleče moj. Koga vik nijedna vil' neće uzet za dvor svoj. D. Račina 119b. Ti srjed ognijeh živili su, dvor, pit, mladost ogni l' nisu? J. Kavašin 300b. *vidi i kod dvorit, h)*.

h. *praedium, villa rustica, poljsko imanje s kućom i s drugijem zgradama, i sama kuća sa zgradama, nem. meierhof, meierci, franc. ferme*. Crskva svetoga Stefana sa vćsm dvorom i sa zemljom. Glasn. 15, 270. (1318?). Sa dyormi i sa vinogradni. 272. Mesto Pribislava Četuta dvor sa Pješčinu pod puteu i dvor sa arhangela s őrnicami i dvor u podgradju. 272. Kod starih plemići na dvoru poslom težačkim zabavlaše se. J. S. Belković 4. Vlastelin je uzimao često čestite i snažnije muškarce u svoju službu pak ih dao naučiti za svoj dvor kakav zanat. V. Bogišić, zborn. 90.

i. *ime njestima. a) sing. Dvor. aa) u Bosni u okrugu sarajevskom. aaa) selo u kotaru vi-sočkom. Statist. bosn. 24. — bbb) seoc u kotaru sarajevskom. 9. — bb) selo u hrvatskoj kra-jini u okrugu banskom. Razdijel. kr. 11. — b) plur. Dvorovi, dva sela u Bosni u okrugu zvorničkom: jedno se zove Dvorovi Hanište a drugo Dvorovi Rakić. Statist. bosn. 84.*

k. *s. prijedlozima na s, iz, po stoji adverbijalno. kod toga je bilo isprva značenje kao kod a, ističući dvor kao otvoreno mjesto prema zatvorenoj kući; to se pak proširilo tako da se u ovijem prijedlozima znači upće otvoreno mjesto u naj širem smislu te adverbijalno, na dvoru, s dvora, iz dvora suprotni su adverbima unutra, iznutra. vidi van, vani, vanka; isporodi i kod polje. — ovo značenje može biti i praslavensko, isporodi češ. na dvur, na dvože, z dvora, ze dvora, polj, na dvor, na dvorzo, z dvoru. — između rječnika u Mikajinu (na dvor, vanka, foris' kad se razumi stati, foras' kad se razumi poći; na dvor, na otkriveno, sub dio, sub jove, in sereno' 278a; s dvora 590b, zdvora, foris' 845b), u Belinu (nadvoru foris', nadvor foras' 334a; zdvora, forinsecus' 334b), u Voltigijinu (zdvora, di fuori', von aussen' 593), u Stuličeru: na dvor, na*

dvori (!), foras, sub dio (!), sub jove (!); nadvoru foras (!' 1, 175a; zdvora, extrinsecus, forinsecus' 2, 618a; u Vukovu: na dvoru draussen' foris'; na dvor: a) jhinaus' foras'; β) joun nothdurft zu verrichten'; s dvora von draussen' foris'; u Daničiću: na dvoru foris'; na dvor foras'. — *ovaki se udverab sheata i kao jedna riječ, te se nalazi pisano i nadvor, nadvoru, zdvora itd. — ako se iz ove adverbe kaže izrijekom mjesto (zatvoreno) u kojemu što ne biva, ono može biti u genetivu: Neki su sude na dvoru Dubrov-nike po tražića a neki su sude u Dubrovniku. Spom. sr. 1, 160. (1422). Sva zelenca i sve cvije-tje na dvor zemlje sve izlazi. M. Votranić 1, 15. Na dvor svoga dvora ide. I. V. Bunić, mand. fi ili u dativu: S nim grede dopriše Betuljin na dvor. M. Marulić 58. ali se običuje to kaže drugijem načinom, na primjer prijedlogom iz. Što gdje vlastel' jesu na dvoru iz grada po vinogradih. Spom. sr. 1, 24. (1399). Da na dvor iz kuće svoje Agaru službenicu sinom ić i hegovijem. A. Gučetić, roz. mar. 142. a) na dvor i na dvor (ovako je u Dubrovniku akc. kod adverba) znači micanje iz zatvorena mjesta na otvoreno. aa) upće zatvoreno mjesto može biti koje mu draga, ne samo kuća, nego i grad, selo, država, zemlja, a i ljudsko ili žirvsko tijelo itd. Upisarno lista našemu knezu u Stonu, ako je koji človek dobogal, da ga izrene i svem imanjem na dvoru. Spom sr. 1, 64. (1405). Izidoše na dvor. M. Marulić 51. Ladzare, hodi na dvor. N. Račina 75b. joann. 11, 43. Podi na dvor, bog je rekao razoriti grad taj. Zborn. 4b. Ako te dve oko navodi na zlo ko, izet ga hiti na dvor. N. Dimitrović 22. Pode li taj sin moj u noći kud na dvor? N. Najšeković 1, 276. Ka si mi razgovor, čin' da t' sam ja pridani, ovo ču poć na dvor, doti ču treći dan. 2, 90. Mač izve on na dvor iz svijetle nožnice. F. Lukarević 315. Izide iz grada na dvor. M. Divković, zlam. 30a. Izmeće na dvor dim i plamene ognice. B. Kašić, per. 45. Niti prije mogaše počinati nego bi na dvor ono izmetnula što bjese izjela. 75. Dihajući na dvor duha sveta. 129. Bivši izmetnula na dvor tridesiti ili četrdesiti latara krvi. ii. 98. Spuž roge na dvor stari. D. Baraković, vil. 330. Na dvor žarko sunce izide. I. Gundulić 58b. Časom na dvor iz duhrave izletje. J. Palmotić 104. Komu je tijesno, hod' na dvor. (D). Poslov. danić. 48. Hajde na dvor iz pristaja B. Zuzeri 184b. Kad se (miriža starjena u more) napuni riba i zlih i dobrih, izvali se na dvor i ribari izabraše dobre u sudove svoje a zle bacije na dvor. J. Filipović 1, 190a. Pokripi strihu i odvrati vodu nadvor. F. Lastrič, ned. 310. Rodivši dva sina blizanca, prvi, koji na dvor izade, biše vas ručav. And. Kačić, kor. 26. Bacati slino na dvor iz usta. 168. Tada se počnu micati i iz svojih luščica na dvor izhoditi. M. A. Belković, sat. L5b. Zubi na dvor mu viriše. N. Palikuća 3. Kada se pako zemlja s plugom na dvor izvrača. I. Jablanci 52. Koje god bi udo nadvor izašlo (kod račanja). M. Dobretić 26. Ako pak ne bi moglo iziti na dvor, a ti u tvomu stanu srebe i licem k crkvi se obrni. I. M. Mattei 268. Ojce oči na dvor iskočiše. Nar. pjes. vuk. 2, 636. Obojica na dvor izidoše. 3, 468. Hajde tko će na dvor da poviri? Osvetni. 1, 20. i u prenesenom smislu. Kada te rećene riječi hotje bogou-ljubno izustiti na dvor. A. Gučetić, roz. mar. 132. Koji se (ogani) u sramu od oblića tvoga na dvor otkrivaše. 133. Usti dobro govori i kaže na dvor a u srcu misli lo i opak. M. Divković, bes. 553a. Ako srce kamenito tvoće ne pusti na dvor suze.*

D. Baraković, vil. 196. Ter ne more, da iz sebe udij izbaci svoga gniva na dvor. J. Banovac, prip. 55. Bog stvorivši nebo i zenju u tmina, zapovjedi nadvor svitlosti. F. Lastrić, ned. 343. Ljubav na dvor šaje strah (charitas foras mittit timorem). J. Filipović 3, 308^b. (Proždor) zdravje na dvor dok izrene. V. Došen 174^a. Rič naša, kada se na dvor izusti. I. Velikanović, uput. 1, 199. — *bb*) *kad se ko goni ili šaje iz kojega mjesta, može se kazati i na dvor! poput interjektivne; kod toga se ima u misli impt. idi, izidi, idite, izidite itd.* Na dvor, o sužni! M. Lekušić, razm. 154. Nadvor, psi! F. Lastrić, ned. 414. Ili ti ili ja na dvor. A. Kalič 77. Brata mi na dvor! Nar. prip. vuk. 150. Na dvor, na dvor iz kuće! 3279. *amo spada i ovo:* Na dvor kuće sagradene, na dvor zlato i gosfodske sve prateži! B. Zuzeri 13^a. — *cc*) *ništo je osobito u ovakovim primjerima u kojima se misli da ono što je na dvor izišlo neće se već unutra vratiti.* Nogo ga (djetica) na dvor dač, er za nas ne valja. N. Najlašević 1, 258. Stvari kućne na dvor ne davati. I. Velikanović, uput. 3, 228. — *dd*) *može značiti da što je bilo do onda skriveno, tajno, ili u čijoj duši, pameti, misli, izlazi na svijet, na vidjelo.* U srcu imati a ne moći na dvor dat. M. Vetranić 2, 461. Hiti (jazik) govoriti, ča misal pripraviti, da se sve očiti na dvor i objavi. P. Hektorović 68. Ne posluh, ne zgovor prideše tad na dvor. D. Baraković, vil. 60. Izit će na dvor sva djela neuredna. D. Bašić 272^b. *može biti da amo spada i ovaj primjer u kojem izlaziti na dvor (načineno po talijanskom vonir fuori) znači kao javljati se.* A on, čujete li šta prtlja i s nekakvim začepicami izlazi na dvor. Pravdonoša. 1852. 33. — *ooako je značeće i u ovijem primjerima gdje se govori o štampađu ili o drugom načinu kojijem se daju na svijet književna djela; po tal. dar fuori ili po nem. ausgeben. samo kod pisaca.* Za to sam prem na dvor tej pisni odpravil. H. Lucić 222. Hotio sam je (komediju) na dvor izvesti o bolji način. M. Držić 62. Inajučić ova moja pisma na dvor izit. D. Zlatarić 84^b. Da rečene knjige možeš štampati i svijetu na dvor dati. M. Divković, zlam. 3^b. Ta im samo prošećanja dopuščamo, ka su u listih naših vrlu poispravljena novoga brevijara na dvor danih, zamirena. M. Alberti xvi. U slavonskomu jeziku na dvor davati. I. Jablanci 169. Ne ktiše nikad u pismu na dvor dati. M. Dobretić 87. — *ee*) *ići na dvor, alvum ouerakum ire. — u Vukovu rječniku. — ff*) *popreška je što u jednoga pisca ima na dvor uz stajanje.* Jednako na dvor stoji. I. Jablanci 49. — *b*) *na dvoru znači stajanje na otvorenom mjestu ističući ovo kao suprotno nekom zatvorenom mjestu. aa*) *uopće.* Mati žegova i bratja stalu na dvoru. N. Rašina 45^b. mar. 12, 46. Ostavi svoga koña na dvoru na livadi. Zborn. 13^b. U ložnicah češ najči što češ često na dvoru izgubiti. B. Kašić, nasl. 37. Zajedno i u kući i na dvoru vi se nahodahote. V. Andrijašević, put. 155. Veće je unutra nog na dvoru. I. Dordić, uzd. 3. Ma, o bože, kuda ćemo izaći, kad su i na dvoru sva stvorenja smučena? J. Banovac, prip. 75. Mudre dvice s zaručnikom umidoše na pir, a lude ostaše na dvoru. J. Filipović 1, 190^a. Koliko god ih uteče u ladu, svi se sranuše, a koliko god ih na dvoru ostade, svi poginuše. A. Kanižlić, utoč. 154. Gornji kraji od strukã na dvoru stoje. I. Jablanci, prip. 81. Izguli komar nuogu, i erjiva su mu na dvoru. Nar. posl. vuk. 98. U dvoru kao i na dvoru (u. p. kishne). 327. — *bb*) *kao pred svijetom, na vidjelu, na*

ulici *itd. ističe se kao suprotno adverbu doma, u kući.* Nečoš se hajati što od tebe ljudi govore na dvoru. B. Kašić, nasl. 73. Vazda su na dvoru (*nevjeste*), a noka stan gine; zlu mužu, a goru svekrvi čas čine. I. Gundulić 158. Durne koje stoje u manastiru ali na dvoru a nose odiću redovničku. A. Bačić 64. Ina se ljubiti i u zdravju i u napridku, i u suprotnosti, i u gradu i u selu, i doma i na dvoru. F. Lastrić, ned. 276. Zabraunje djacima, da ne bi se usudili uzdržati u kući ili na dvoru bludnice. I. J. P. Lučić, nar. 103. — *cc*) *u prenesenom smislu, o tjelesnom staju ili o onome što ljudi pred svijetom rade, kao suprotnome duševnom staju ili onome što se u duši misli ili osjeća.* Koji se na dvoru čine použieni i umijeni a uuutra su puni svake himbe i licumijerstva. M. Divković, bes. 115^b. Kad bi u srcu bila ona vira, vidila bi se i na dvoru. J. Filipović 1, 105^a. Zelli su . . . da mogu ovu fičovu nutriju želu i uzdisaće i na dvoru ukazati. A. Tomiković, gov. 191. — *e*) *na dvorje, na dvori (sa starijim oblikom lokativa) isto je što na dvoru, vidi b).* — *u nekijeh pisaca xvi vijeka.* Ovako s na dvori zgodi se šipak lip, a kad se otvori grči je ner nalip (*vidi kod d*) *pri kraju*). S. Menčetić 109. Ođ mojih ovdi ni nikoga na dvori, svom rukom da meni me oči zatvori. D. Rašina 141^b. Na dvorje će se ukazati (*ubave*), er ne može u nikome ni po sili, ni voljomo dugo vrijeme ona stati. S. Bobajević 234. — *d*) *na dvora (boje nadvora), vidi na dvor kod a).* — *u nekijeh pisaca xvi vijeka.* Jednom me sree ize mi na dvora. S. Menčetić — G. Držić 497. Ke (*glase*) pošijaše nadvora. B. Gradić, duh. 12. Ni se jaz otvora, ni već dava iz sebe gadan smrad na dvora. F. Lukarević 196. Još plivat da ne vi, isplije na dvora. D. Rašina 73^b. Nebesa . . . daše iz sebe manu nadvora. A. Gučetić, roz. mar. 146. — *u istijeh se pisaca nalazi i s nadvora mjeste s dvora, vidi e).* Mi smo toliko ljubene, s nadvora koliko mlade smo videne. F. Lukarević 88. Sreća ne htje dovesti i jedan mao trijem, koji se s nadvora dráže s krajevijem mirome od dvora. M. Bunić 24. — *e*) *s dvora, extrinsecno. aa*) *znači micanje s otcovena mjesta u zatvoreno.* Zdvora sam ja sada. M. Vetranić 2, 260. Ni od koga z dvora pomoći ne čeka. M. Divković, nauk. 104^a. A sladene grburu se i moruue, ke su s dvora. J. Kavašinić 22^a. Došao s dvora. Vuk, rječ. 113^a. Sreća što s dvora dolazi. M. Pavlinović, razl. spis. 313. — *bb*) *kad se hoće istaknuti kod zatvorena mjesta ono što ga naokolo zatvora ili kod čega mu drago omaj dio ili ona strana što se vidi kao nešto suprotno onome što je unutra. (može biti i u prenesenom smislu).* Svako djelo dobro da se z dvora naj svetije vidi. B. Gradić, djev. 25. Svaki prav juveni, a trudu ki gine, iz nutra vik gori, a s dvora sve stine. D. Rašina 104^a. Ma kazašo zdvora da bješe od toliko godišta. M. Orbin 17. Kniiga s dvora: čestitomu vrlj svijeh kraja i dragomu čačku momu. kniiga unutra: . . . G. Palmatić 2, 249. Kakav s dvora tko se gleda, i unutra se taki pravi. 2, 497. Knige z dvora pozlačeno. S. Margitić, fal. 246. Ukazati unutarju čistoću čistoćom s dvora. I. Dordić, salt. 79. Sve drće i u nutra i z dvora i na svakom mistu. F. Lastrić, ned. 192. Ako lip je tako s dvora raj života. A. Kanižlić, bogoljubn. 416. S dvora crjeno, a iznutra crveno. (Z). Poslov. danić. 108. Kazalu se bijeli i čisti s dvora. S. Rosa 110^a. Zatvori bog korabju z dvora. Aud. Kačić, kor. 8. S kriha ova bijaše iz nutra i s dvora sva zlatom pričistin okovana. I. Velikanović, uput. 1, 70.

Ne razgledahu u sobstvu Hrista Jezusa nego istom što z dvora bijaše, što se očima vidaše. I. M. Mattoš 80. Taj moja s dvora, vidiš, događaj nova tikvica kaže. M. Katančić 47. Iznutra će ga (*kaznu*) napravljati 77 naj vještijih kalajčija, a s dvora 99. Nar. prip. vrč. 79. Ulijepio kuću s dvora. Vuk, rječ. 113a. — *c)* kao na dvoru *upće*, *vidi b)*. Boje istomo unutrašnja svjetloka boga, kada smo s dvora od ništar scišeni. B. Kašić, nasl. 19. Imajući neprijatelje u nutra u kući tužiš se od oniju z dvora. M. Rađnić 3b. Bog iznutra, a svijet zdvora sudi. I. Dordić, uzl. 26. Premda se Jozip z dvora držaše kako otac. F. Lastrčić, svet. 21a. — *f)* s dvori, *vidi s dvora kod e)*. — u dva pisca xvju vijeka samo slika radi. I bogata i velika nam prava mu je vidjet s dvori. I. Gundulić 455. Ako unutra jes tolika (*hubav*), kolika se kaže s dvori. G. Palmotić 1, 256. — *g)* iz dvora, *obično se ne razlikuje značenjem od s dvora, vidi osobito e) bb)*. — *rječe* nego s dvora. Iz dvora — vnuć. Konstant. filos. star. 1, 19. Izdvora takmeno toj dubje zeleno ljeti joj hlad čini. D. Rašina 22a. Oni izdvora polivaju, a ti plodnost darivaš. B. Kašić, nasl. 99. Ove rano bile su unutrać a ne izdvora. per. 84. Misnikom ne mažu se ruke iz nutra na dlanu, nego iz dvora. L. Terzić (B. Pavlović) 11. Knjiga napisana iz dvora i iznutra. A. Kanizlić, nuz. 172. Ni iz nutra ni iz dvora. M. Zoričić, osm. 148. Ova zemlja iz dvora baš kao kamen utvrdi. I. Jablanci 20. — u jednom primjeru znači na dvor. Jezeru iz dvora izašal budnici. D. Baraković, vil. 131. — *h)* iz dvori, *vidi g)*, na jednom mjestu xvju vijeka radi slika. Mandaližona sva je u plau satvorena i iz nutra i iz dvori. I. V. Bunić, mand. 27. — *i)* po dvoru, kao na dvoru (*vidi b)*), ali uz *micanje, pružanje, protezanje*. Ne čuju li se svud po dvoru gorske pastirke gdi pjesni spijevaju? D. Rašina vna. Nahodice se svetac po dvoru okolo izvan varoša. B. Kašić, fran. 130. Što se vidi po dvoru izvan smutnje? J. Banovac, pred. 106. Magla istom lišće od sada po dvoru pokvasi. I. Jablanci 21. — *k)* po dvori (*sa starijim oblikom lokativa*), *vidi po dvoru kod i)*. — na jednom mjestu xvi vijeka. Lipo t' bi, po dvori ovako da pogre, neka se pomori tko ljepše će pozre. S. Menčetić 27.

DVORAC, dvorca, m. dem. dvor. — Na jednom mjestu xvi vijeka a između rječnika u Stuličevu. Neka nam je liceu sjeni do hrabrovih dvorci S. Menčetić—G. Držić 507.

1. DVORAK, dvórka, m. dem. dvor. — U jednoga pisca našega vremena. Ti tok čuvkaj dvorka sapletena. S. Milutinović u Pjev. crn. 331a.

2. DVORAK, dvorka, m. u Stuličevu rječniku (*rusticus, paganus, villicus*) = dodatkom da dolazi u pisca Dordića (?). — sasma nepouzdan.

DVORAKIŃA, f. u Stuličevu rječniku (*rustica, pagana*). — sasma nepouzdan.

1. DVORAN, dvórna, adj. koji pripada dvoru. — a- (*mješte negdašnjega i*) ostaje samo u nom. sing. m. nominalnoga oblika i u acc. kad je jednak nominativu. — Od xv vijeka (*vidi kod a, c) bb)*) do xviii, a između rječnika u Mikajinu (*kod adv. dvorno: na dvorni način, aućice, more aućico*), u *Belinu* (dvoran, dvorni, bellus homo' 336; dvoran do dosade, troppo cerimonioso, cerimonioso affettato' putidus officiorum captator' 186a; civilis' 196b; urbanus' 779b; promptus ad famulatum' 671a; Jennis' 560a), u *Bjelostjenčevu* (v. človočen; dvorni, curialis'. 2. dvorni način, dvorna čini, dvornost, urbanitas', dvorna šegavost, vmetelnost, aućica calliditas', v. člo-

vočtvo. 2. v dvoranski; dvorno mesto; v. dvor, 5), u *Voltijijinu* (aućice, cortigiano, e servizievole', höflich, hofmännisch, u dienstfertig'; dvorni, curiale, cortigiano' höflich'), u *Stuličevu* (hummans, comis, benignus, urbanus, affabilis'; čovjek dvoran, homo facilis, comis'; dvorni, exterius, exterior, aućicus'), u *Daničičevu* (dvorans, officiosus').

a. adj.—komp.: dvórnijsi' (u Stuličevu rječniku). a) *vidi dvor, b i c.* u *nekijem primjerima znači što i kućni*. Na dvornih vratih. Mon. croat. 203. (1513). Nijedan vas se it ne mori oko dvorna toga stana, gdi se pravda huda tvori. D. Rašina 50a. Čačka moga dvorne sluge obilnim se brašnom hrane. I. Gundulić 219. Ki brašnaho dvorne zgrade. G. Palmotić 2, 53. U protivne dvoro grede, i da od njez sumnje nije, među dvorne sluge sjede. 3, 76b. — u ovom primjeru znači: domaći. Dvornoga varju se romazina. (Z). Poslov. danić. 21. — b) aućicus, vidi dvor, d. Jedan odvodna k nam od stražan dvornih grede. G. Palmotić 2, 51. U palači svjetnik dvorni. J. Kavašini 142b. Jedan mladić svijetla roda i dvornik samovlaštita gospodara, među mnozijem opaćinam, koje bijaše u dvornoj skuli naućio, navlastito bješe igra. B. Zuzeri 56a. Iza nija paka dvije tisuće dječice dvorne u prilijehaj haljinah, koja pjesice pritičeje kralja. 174b. Čar učini njez protospathariotom, ili ti dvorne čete poglavicom. A. Kanizlić, kam. 13. Idući s carom i dvornom gospodom. 140. Raskošjem dvornim odlojeni. (G. Peštalić 22. — c) affabilis, comis, officiosus, po predlaženju značenju, kakav bi trebalo da je čovjek kod dvora, govorom uđudan a djelom ugodljiv; isporučiti franc. courtois, tal. cortese, nem. höflich. au) o čeljadetu. Ka (*vila*) pran meni dvorna reče. P. Zoranić 2b. Vas dvoran tiho noj pristupi. D. Zlatarić 61b. Koji bi tač gizdav i dvoran u svemu. 71b. Ah, na ovo li bludnos tvoja dovela me, izdajnice, ka pod slikom od pokoja dvorne i blage ljubovnice na službu me tvu zapisa, dokle iz mene kriju isisa! I. Gundulić 220. Naravnoga otrov gñiva krije Turčin dvoran silom, jedno misli, drugo otkriva. 470. Na dvor svoga dvora ide s dvorkičim dvornijem mlada. I. V. Bunić, mand. 6. — bb) o govoru, djelovanju i o drugome čim čelade govornje da je dvorno. Ne bręugiti ni hajuci vas svojega gospodina zapovjedi, ni naše dvorno i počtuno pisanije. Spom. sr. I, 168. (1422). Z dvornim poklonom. M. Marulić 3. Tvoja pjesan bi dvorna i plemenita. M. Držić 418. S dvornim poniženjem, s poklonom prilježnim. P. Zoranić 61b. Slatkoj dragoj svoj ljeposti da Tezeo sala doje, dvorno i slavno djelo to je nedobitne treposti. I. Gundulić 53. O dvorno odveće mućanje u sobi, koli već mućeoć, toliko draže bi. 57. Na ovo dvorno nprašanje od careva poklisara knez u ovi načim odgovara. 435. Pokloni se i načino dvorne ukaza, kliće paka. 469. Noga vojska srote dvornijem pozdravimi. P. Kanavolić, iv. 91. Majka ga učaše svakomu poštenju, svakomu gizdavu dvornu poklofenju. Oliva. 53. Kad kaže lice dvorno i ljubežljivo. I. Dordić, bon. 13. Dvorni način, riječi mile pojačkijih su vitezova srco zavtravilo. P. Sorkočević 593b. — d) *vidi dvor, f.* Poglavicu dvornomu. Anton Dalm., nov. tošt. 207. act. ap. 21, 31. — e) *vidi dvor, g.* koji pripada dvorbi, dvorciju, kojijem se dvori. Da vam dvornu službu plati. M. Držić 456. Davši meni za svu moju vernu i dvornu službu, da se s tobom mogu otaj 'stat u družbu. D. Rašina 105b. Neka ... dvornu podložtvo celovom podade. I. T. Mrnavić, osm. 158. I nesebes dvorne zvizde slide putom

nega gizde. J. Kavašin 450^b. — *f*) *vidi* dvor, *h*. Dali smo mu za dvorno mesto selo jedno. Moncroat. 263—264. (1569). Ter su moj dvorni vinograd obrali. 309. (1598). — *g*) *vidi* dvor, *k*, koji je na dvoru. Mnogi se po svijetu ukazuju dvornijom načinom izvršno bogoljubni. I. A. Nenadić, nauk. 205. Iz čučenstva dvornijeh i unutrnijeh. A. Kalić 71. U grad s četom dvorna puka hrla ona. N. Maržić 27. — *h*) *dvorni*, *m. vidi* dvoranin. — *u* *Belinu rječniku* (*puer aulicus* 535^b).

b. adv. dvorno. — *između rječnika u Mikajšinu (vidi sprijeda), u Belinu* (lumane 372^a; „civiliter” 196^b; urbane 779^b; concinne 396^a; leniter 560^b), *u Bjelostjencu* (*aulice*), *u Stuličevu* (*comitatu officioso*, in morem vel modum aulici, aulicorum more). — *komp.* dvorniji: Susrete ih tu naj prije čauš-baša Ali aga ki što može naj dvornije iz srea ih primi draga. J. Palmotić 301. *a*) *vidi* *a*, *c*). I vi poni dvorno ju primite. M. Marulić 4. Ter pad na kolinu dvorno zahvališe. 10. Dvorno se poklonih. Š. Menčetić 240. Zatoj vas molim svihjeh ljubeno i dvorno. M. Držić 451. Imaš vojna uzovita, kažo s tobom lijepo i dvorno, misli rotno i rogooborno. A. Čubranović 145. Kralja se vam klanjaše tere dvorno govoraše. M. Divković, kat. 108. Kako mogu mene pripraviti dvorno i poštano. A. Georgiceo, nasl. 284. Koji dvorno susretoše slavna bana. P. Kanavelić, iv. 150. Za sad dvorno primi ovi tvor. I. Dordić, bes. viii. Vezijeru reče svomu, da se dvorno u čas isti slavnom kralju počakom prijateljski pišu listi. P. Sorkočević 593^a. — *b*) *vidi* *a*, *c*). Dvorno smrt služim, jeda me umori. G. Držić 391. Nici dvorno služu riči ne imiku. P. Hektorović 12. Ja sam ona, ke ljubav verno ljub, dvorno slavi, o gizdava ma ljubavi. I. Gundulić 174. I tako služeci dvorno ter pošteno. Oliva. 20.

2. DVORAN, *m. vidi* dvoranin. — *Od* xvi do xviii vijeka, *a između rječnika u Stuličevu*. Dvoranu pada red naj verno od svih, ponese da ga ured dubrava srod pustih. M. Bunčić 6. Pokli u ne dvoru ja izdvorih dvoreći stvar, ka se ne prija dvoranu vik reči. D. Rašina 66^b. Što malo ja pošoh u tudu van stranu, tvu ljubav darova drugomu dvoranu. 90^a. I jošta ga učini velikijem dvoranom kod istoga sebe. P. Posilović, evijet. 70. Nado jednoga dvorana. A. Bačić 87. To po dvoranu nebeskomu majci (*Isus*) obznani. A. Kanižlić, utoč. 574. Upadoh u grih s jednim dvoranom. I. J. P. Lučić, razg. 50.

3. DVORAN, *m. ime volu*. F. Kurelac, dom. živ. 24.

1. DVORANA, *f. ime kravi*. F. Kurelac, dom. živ. 61.

2. DVORANA, *f. vidi* dvornica, *a*). — *Načieno od dvor i od pers. tur. hane, kuća*. — *U pisaca našega vremena*. Da u dvoranu noća sve neko dolazi. Nar. (?) prip. vuk. 2 269. *u Sulckovu rječniku* „saal”.

DVORANAC, Dvoranca, *m. vidi* Dvoranin.

DVORANCI, Dvoranaca, *m. pl. selo u Hrvatskoj u podžupaniji jastrebarskoj*. Pregled. 37. — *zove se* i Dvoranac (*kajkavski* Dvoranec). Schem. zagr. 1875. 189.

DVORANČAC, dvorančica, *m. dem.* 2. dvoran. — *U Stuličevu rječniku* (*paggetto, puerulus*) *u kojem ima s istim značenjem i dvorančić, dvorančić*. — *Sve troje nepoznato*.

DVORANČICA, *f. dem.* dvoranica. — *Samo u Stuličevu rječniku* (*ragazzina, ancillula*).

DVORANČIĆ, *m. vidi* dvorančac.

DVORANI, dvorānā, *m. pl. ime mjestima*. *a*) *selo u Srbiji u okrugu kruševačkom*. K. Jovanović 128. — *b*) *selo u Bosni u okrugu bašolučkom*. Schem. bosn. 1874. 72.

DVORANICA, *f. vidi* dvoranica. — *U jednoga pisca xviii vijeka i u Stuličevu rječniku*. Sve njezine dvoranice evatu u svili i biseru. J. Krmpotić, kat. 76.

DVORANIČICA, *f. dem.* dvoranica. — *Samo u Stuličevu rječniku* (*v. dvorančica*).

DVORANIČKI, *adj. koji pripada dvoranicima*. — *U Stuličevu rječniku* (*aulicus*).

DVORANIĆ, *m. vidi* dvorančac.

DVORANIK, *m. vidi* dvoranin, dvornik. — *U nekih pisaca xviii vijeka, a između rječnika u Jambričevu* (dvornik kraljevski *aulicus*) *u Stuličevu* (*v. dvornik*). A pri pravdi sudca boga u svomu se mi lijeno, i malo se za n marino, maše za ke odvjetnike i njegove dvoraniko. J. Kavašin 573^b. U dvor carski prosto unido, nit pitaju, tko je, straže, nit dok hole sobe pride dvoranikom, što će, kaže. J. Krmpotić, kat. 54. — *u nekih pisaca iz Slavonije stoji oblik dvorjanik, možebiti po kajkavskom govoru* (*vidi u Jambričevu rječniku*). Kralj Ludovik okrenu se k svomu dvorjaniku. M. A. Rejković, sabr. 2. Pitat mora svojih dvorjanika. A. T. Blagojević, pjesn. 25. Putifaru dvorjaniku kralja Faraona. D. E. Bogdančić 17.

DVORANIN, *m. uopće čovjek koji živi u dvoru, ali dolazi samo s osobitijem značenima*. — *Postaje od dvor nastavkom janin (u množini janj)*; *j poslije r ispada*. — *Kod nekih pisaca dolazi i bez in, vidi 2 dvoran*. — *Množina je* dvorani, *neгда dvorane, vidi prvi primjer kod a*) *i još*: I hti da ga družu očevi dvorane. H. Lucić 235. Istočni dvorane da zgrade sebi grad. D. Baraković, vil. 129. Dvorane i sluge crnim se pokriše. Oliva. 43. — *Ak se mijenja u gen. pl. dvorānā*. — *Riječ je praslavenska, isporodi stslav. dvorjanin, rus. дворняга, češ. dvořanin, dvořanin, dvoran, polj. dworzanin*. — *U Stuličevu rječnika u Mikajšinu* (dvoranin, dvornik *aulicus*); *dvorani*, četa dvorana *„cohors, comitatus”*, *u Belinu* (*scrvus* 604^a; „puer aulicus” 535^b; *aulicus*; *assectator* 233^a; *dvorani „cohors”*), *u Bjelostjencu* (dvoranin, dvornik *aulicus*), *u Voltigijinu* (*certigiano, hofmann*), *u Stuličevu* (*v. dvornik*; *dvorani „comitatus, famulatus”*, *u Vukovu* (*samo pl. dvorani „die hofleute” aulici s dodatkom da je stajaćka riječ; ali se nalazi u narodnijem pripovijetkama i u jedini, vidi kod b*)), *u Daničičevu* (dvoranin *„domesticorum unus”* 1, 260. 3, 583). *a*) *famulus, sluga koji u kući gospodarevoj (u dvoru) živi i služi*. Dvorane vlastelsci, ako učini koje zlo ota njih kto bude pronijarević, da ga opravle očina družina protom, ako li jest sebež, da hvati u kotli. Zak. duš. šaf. pam. 44. Běls da ne stje vladalec u manastiri; dvorane bělci da ne stoje u dvorē, ns da im se da stane izvans manastira. Glasn. 15, 306. (1348?). Čovjek njeki bješe bogat, koji imaše dvoranina. M. Divković, bes. 676^b. Kmete, slugo i dvoranije vjerne obraše i dostojne. P. Kanavelić, iv. 28. Hotio je razlog raspoložit s dvoranima svojijom. S. Rosa 103^a. Viči slugo i dvorane nek s tojagom svaki bane. V. Došen 67^a. Viknu Čupić slugo i dvorane. Nar. pjes vuk. 4, 250. Ona ti je svih dvoran jubila. Nar. pjes. istr. 2, 91. — *b*) *aulicus, čovjek koji živi i služi u kraljevskom (ili u drugom vladalačkom) dvoru* (*vidi dvor, d*); *može gdjegdje po tome značiti i uopće čovjeka*

na visokoj službi (vidi prvi primjer), plemić. Osib iz Abariantije, plemenit dvoranin. Bernardin 79 mar. 15, 43. Poslani sut k' nemu jedni ot prvih dvoran. S. Kožičić 56^b. Koga dvorove i dvorane iz dalek istom da vidiš. B. Gradilić, djev. 102. Biše u plemenita dvoranina heči divojčica. P. Zoranić 34^a. Na kojih službi meu dvoranijem užegoše ga vojničke požude. B. Kašić, in. 8. Oč momaka i od dvorana svaki ograden u okolo jaše u zlatu kođa vrana. I. Gundulić 291. Ne kako dvoranin, nego kako redovnik držaše se. F. Glavinčić, cvit. 246^b. Sadružen od svijelih kavalijera i dvorana. I. Držić 108. Plemeniti o dvorani Nereova bistra dvora. G. Palmotić 1, 182. I učini (kraľ) da dvorani svi ga slijede. 1, 301. Vlasti se nenavide, prigone se svi dvorani. I. Kavačin 486^b. Bivši mu (kraľu) napomenuli dvorani da David hitro u saltijer udaraše. I. Dordić, salt. ix. Maksim jedan od prvih dvorana vladaoća rimskoga. J. Filipović 1, 255^b. Ovi događaj vas dvor i dvorane njegove žalostju napuni. F. Lastrić, ned. 292. Dvorani sv. oca pape. V. M. Gučetić 116. Dvorani će sletit, kada to doznadu. A. Kanizlić, rož. 20. Pri brojevit prostrane dvorove, plemenite dvorane, litre službenike. A. Kalić 157. Kad stupiš unutra, sva je tvoja pomna, onemu se dvoraninu priklono javit, a onemu dđ koľnčn poklonit. 228. Kad veliku čast svojima činaše dvoranom i velikom, pijaše s priložnicama svojima. Đ. Rapić 114. Gledali ga carevi dvorani Nar. pjes. vuk. 2, 94. Kad careva keči poše jednoga od dvorana . . . dvoranin se začudi kad ga nade u sobi. Nar. prip. vuk. 77. Dvoraninu Faraonovu. D. Daničić, 1 mojs. 97, 86. — u prenesenom su smislu nebeski, rajski, božji dvorani sveci, a osobito anđeli. I svijetom tom množju nebeskih dvoranin jasla, zibku božju, lipo obistrani. H. Lucić 279. Božji u rajju svi dvorani novu pjesan s vami pojju. N. Dimitrović 27. Bi primljen od svih anđela nebeskih dvorana s pismimi. B. Kašić, is. 79. Za to pridu svi dvorani nebeski kad se misa slavi I. Ančić, ogł. 67. Rajskih dvoran četo bijele. I. Đordić, uzd. 10. Anđeli i ostali sveti dvorani nebeski. F. Lastrić, ned. 114. O blaženi dvorani. V. M. Gučetić 41. Z družbom rajscijev svih dvorana. A. D. Paoli u I. M. Mattei 373. Ah nevoljni grišniče! kada ćeš se spomenuti da si milost i prijateljstvo dvorana nebeski izgubio. Đ. Rapić 75. — c) pošto neki lat. colors tumače našijem dvor (vidi dvor, f) po tome se i dvoranin nalazi u nekijeh pisaca sa značenjem: čovjek koji je u četi što izvršuje zapovijedi suda, pandur, gelat itd. Skupiše k' nemu sve dvorane. I. Bandulavić 87^b. mat. 27, 27. Sudac svojimi dvorani čini mu nekoliko zašnic dati. F. Glavinčić, cvit. 174^b. Videći ga od nemilih u tamiću pelati dvoranov. 268^b. Dvorani cesarovi glavu mu odsikohu. 387^b. Tuj vojnijeka i dvorana bojno mnoštvo nalijegaše. A. Vitičić, ost. 202. Stav slugo i dvorani pri žeravici i grijahu se. L. Terzić (B. Pavlović) 22. — d) čovjek koji dvori (vidi dvoriti, f). — samo u nekijeh piscoga. Dvoranin svojoj gospodi. D. Rašina 92^a. Ne dvoranin vjerni bio. G. Palmotić 1, 301. — e) selak (čovjek s dvora, ne iz grada). — na jednom mjestu xviii vijeka. Jedan od vas pod' nestavi seljanina (var. dvorapina) ond onoga. A. Gledvičić 80.

DVORANKA, f. vidi dvorkinja. — Akc. se mi jeňa u gen. pl. dvoranak. — U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu (mulier aulica). Dudić . . . zaljubil se je u dvoranku jednu. P. Vitezović, knj. 156. Dvorankam poslal je dare. 169.

DVORANKIŃA, f. vidi dvorkinja i dvoranica. — Samo u Stulićevu rječniku.

DVORANKIŃIN, adj. koji pripada dvoranikini. — Samo u Stulićevu rječniku.

DVORANOVIĆ, m. pl. ime mjesta. — Prije našega vremena. S. Novaković, pom. 131.

DVORANSKI, adj. koji pripada dvoranima; po tome može značiti i: koji je onaki kao što biva u dvoru, vidi dvoran, a, c). — xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (dvoranski, dvorni 'aulicus', 2. 'urbanus, politicus, civilis, civicus, urbicus, urbanicus'), u Voltigijinu (aulico, polito, cortese' 'höflich, leutselig'), u Stulićevu (v. dvornički). Jedna li bi svitovne časti i dvoranske nauke dostignut mogal. F. Glavinčić, cvit. 246^b. Ne scineć gospostva ni raskoš dvoranskih. I. T. Mrnavić, osm. 27. Ki će bogu žvit z draga dvoranskoga biži praga. K. Vitezović, cvit. 117. Priglodana od suda dvoranskoga. A. d. Costa 1, 97. — može značiti i: koji pripada mjestu Dvoranima. Dvoranska (opštna). K. Jovanović 128. — adv. dvoranski, u Bjelostjenčevu rječniku (po dvoranski, po dvorno).

DVORANSKŌ BRĐO, n. mjesto u Srbiji u okrugu kruševačkom. Vinograd u Brdu Dvoranskom. Sr. nov. 1861. 514.

DVORANSTVO, n. osobina, stae u dvoranina. — Samo u rječnicima. a) osobina u postupanju dvorana, vidi dvornost, običaji kod dvorana. u Bjelostjenčevu rječniku (aulica urbanitas, civilitas') i u Voltigijinu ('cortigianeria' 'höflichkeit, hofgebranch'). — b) služba u dvoranina, kod dvora. u Stulićevu rječniku (officium, ministerium aulicum').

DVŌRĀR, dvorara, n. kao da znači: đvar dvora. — U narodnoj pjesmi našega vremena. 'Ča ćeš ti, Jane, za tvoje mito? očeš ti, Jane, dvore Pavlove?' 'Lipa ti hvala, majko Pavlova, dvore ja imam, dvorara nimam'. Nar. pjes. istr. 2, 50.

DVORASCIJEPLĚN, adj. (uprav part. praet. pass.) rascijepjen u dvoje. — U Stulićevu rječniku (dvorazcijepjen, bifidatus, bifidus). — nepouzdan.

DVORASPUKNUT, adj. (uprav part. praet. pass.) u Stulićevu rječniku (dvorazpuknut, v. dvorazcijepjen). — nepouzdan.

DVORATAN, dvoratna, adj. s dva rata. isporadi dvošipast. — U Stulićevu rječniku ('bisulcus') u kojem ima i dvoratst s istijem značenjem.

DVORATAST, adj. vidi dvoratant.

DVORAZDIJELITI, dvorazdijelim, pf. razdijeliti u dvoje. — U Stulićevu rječniku (v. razdvjiti). — nepouzdan.

DVORAZDIJELNO, adv. u Stulićevu rječniku (v. razdvojno). — nepouzdan.

DVORAZUMIV, adj. u Stulićevu rječniku ('duplicem sensum habens'). — nepouzdan.

DVŌRBA, f. djelo kojim se dvori; dvorani. — Postaje od glagola dvoriti nastavkom Ńba. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Belini (assectator 233^b, associatores' 293^a), u Stulićevu (officiosi amites, comitatus, servitus'), u Vukovu (die aufwartung' 'ministerium'). a) djelo kojim se dvori. U dvorbi mnogo lit toj viili jer stoju. Š. Menčić 160. Pokli dvora ma ugodna Ńozi jos. N. Naješković 2, 19. Kada prav i vjoran sluga se postavi služiti gospodara s velikom ljubavi, za dvorbu napokon izvori on platu u čemgod. D. Rašina 93^a. Mješte sluga,

u noći i u dne s kih m dvorba bi činena. I. Gundulić 219. Korevskom službu dragom Lubicu se toli udvori vjernoju službom, dvorbom blagom. 465. O anđeli koji činite dvorbu i krunu i službu ovomu privelikom kraju. P. Posilović, nasl. 185^b. Časti, dvorbe, hvale i gizde. I. Đorđić, uzd. 4. Da ne pojdu slušat rič božju, katekizam i božanstvene dvorbe. Blago turl. 2, 289. Da vjeran uzbudeš u njegovoj ljubavi, stavan u dvorbi njegovoj. I. M. Mattei 247. Čiue mu dvorbu kao službenice svojoj gospođi. A. Tomiković, gov. 290. Svemu mi je rodu omijela: mome babu dvorbom i ugodbom. Nar. pjes. vuk. 1, 371. — često kao objekat s glagolom dvoriti. Pridah ga Sinagripu caru dvorbu dvoriti. Zborn. 43^b. pril. ga. ark. 9, 142. Dvorbu se zavečah ne dvorit ja drugu. H. Lucić 215. Turčin dvorbu dvoraše i Iva Hrvacanina. Nar. pjes. mikl. beitr. 53. Dvorbu dvori bogat u bogata; ne dvori ga da dvorbu izdvori, nič ga dvori da mu najam plati. Nar. pjes. vuk. 2, 617. Dvorbu dvori Jakšiću Stjepane. Pjev. ern. 163^b. Dvorbu dvori zao u gorega. V. Bogišić, zborn. 145. — b) kolektivno ime, kao pl. dvoranin. Dvorbe nije ine razmi dvije živine. M. Držić 421. Ove dvorbu sobom vode svih ostalih. J. Kavačin 343^b. Uljeze sa svom dvorbom u jedan manastir. I. Đorđić, ben. 179. Među svijetlom dvorbom od anđela. B. Zuzeri 24^a. Gdje onadž, špański kraj sa svom dvorbom boravjaše. 35^b. Nегоva dvorba i vojnici bjehu bogani. S. Rosa 156^b.

DVORBEN, adj. koji pripada dvorbi. — U Stuličevu rječniku (ad famulos spectans⁴).

DVORBENIK, m. vidi dvoranin, uprav čovjek koji pripada dvorbi. — U dvojice pisaca xviii vijeka i našega vremena. I narediš hemu dvorbenika. M. A. Reljković, sat. II 7^b. Prosu na dar gosebe nekolike, pa ih sprati među dvorbenike. Osvetn. 4, 59.

DVORBENE, n. vidi dvorba i dvorene. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Farizeo uzdajući se u svojo poslove i čistoću i obsluženje dvorbenia (dvorbegnaa⁴) držaše se za pravedna. M. Radnić 511^a.

DVORČAC, dvorčca, vidi dvorčić. — slabo pouzdano.

DVORČIĆ, m. dem. dvorac. — U Stuličevu rječniku u kojem ima i dvorčac s istim značenem.

DVORČIJA, f. stanje, služba dvorskoga (vidi dvorski, b). — U Bjelostjenčevu rječniku (dictatura, nunc provisoratus⁴) i u Stuličevu (dictatoratus⁴) gdje stoji da je uzeto iz Habdeličeva.

DVORDRŽICA, vidi dvorodržica pri kraju.

DVOREDAC, dvoreca, m. u Stuličevu rječniku (duplicis ordinis, in ordine ostiariatus constitutus⁴). — slabo pouzdano.

DVOREDAN, dvoredna, adj. od dva reda. — U Stuličevu rječniku (duplicis generis, ordinis⁴).

DVORENŠKI, adj. vidi dvornički. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Poslenici dvoreniški meu glaze drže kraje. J. Kavačin 263^a. — nepouzđano.

DVORENAK, m. vidi dvoranin. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Mrzeć himbe dvorenaći. J. Kavačin 303^a. — nepouzđano.

DVORĀNE, n. djelo kojim se dvori. — Stariji je oblik dvorenje. — Od xvi vijeka a izmetu rječnika u Belinu (famulatus⁴ 671^a; ,assectatio; aulica calliditas⁴ 233^a), u Stuličevu (,comitatus officiosus, deductio, servitium⁴), u Vukovu: ,das

aufwarten (dionen) bei hofe⁴, ,ministerium⁴. Sam volak i tovar tuj mu je dvorenje. M. Držić 421. Imade jednu dobru ruku u dvorođu. M. Radnić 136^b. U komu uhranilo bi se imo i dvorene stvoriteja. S. Rosa 22^a. Dilo služena i dvoreña. I. Velikanović, uput. 3, 170.

DVÓRI, m. pl. dvori.

DVÓRICA, f. selo u Srbiji u okrugu jagodinskom. K. Jovanović 107.

DVÓRIĆ, m. dem. dvor. — U Stuličevu rječniku.

DVORJECJE, n. u Belinu rječniku 289^b i u Stuličevu; u oba dva tumačeno ,ambiguitas⁴. — nepouzđano.

DVÓRILAC, dvórioca, m. čovjek koji dvori. — isporodi dvoritelj. — U jednoga pisca našega vremena i u Stuličevu rječniku (grjescnom dvorioc). Nega dvore mnogi sejmenovci, gralna suca grdi dvorioci. Osvetn. 4, 12.

DVORILOST, f. u Stuličevu rječniku (urbanitas, civilitas, comitas, humanitas⁴) u kojem ima s istim značenem i dvorilstvo. — oboje sasmu nepouzđano.

DVORIŠTVO, n. vidi dvorilost.

DVÓRIŠNA, f. augm. dvor. — U Stuličevu rječniku (palatinum ingens⁴).

DVÓRINE, f. pl. ime mjestima. a) mjesto u Hrvatskoj blizu Hreljina. — u latinskom spomeniku xvii vijeka. ,Intra Dvorine, qui pagus est totus in fundo Hrelinens⁴. Ark. 2, 313. (1657). — b) u selu Blatu kod Cetine u polju glavica obzidana starim zidom. M. Pavlinović.

DVÓRIONIK, m. vidi dvorilac. — U Stuličevu rječniku. — slabo pouzdano.

DVÓRIŠKI, adj. koji pripada mjestu Dvorištu. Dvoriška ravnic. M. Đ. Miličević, serb. 1093. Dvoriška (opština). K. F. Jovanović 141. 182.

DVÓRIŠTA, n. pl. seoce u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 12.

1. DVÓRIŠTE, n. vidi dvor, a. — Ake. je za-
biježen po Belinu i Vukovu rječniku; ali nije
posve pouzđan, te može biti da bi trebalo izgo-
voriti dvórište: u Belinu je rječniku po dubro-
vačkom govoru u kojem je i kod nastavka isto
svagda kratko; u Vukovu stoji da je on čuo ovu
riječ samo u Hrvatskoj. — Postaje od dvor na-
stavkom isko (koje naznačuje mjesto gdje što biva),
gdje se sk pred e mijena na šč, šć, št (čakavski
šć, kajkavski šć), po tome kod čakavaca a i u
zapadnom govoru glasi dvórišće, kod kajkavaca
dvórišće. — Riječ je praslavenska, isporodi rus.
дворнище, češ. dvórištie, polj. dworzyszczco. — Iz-
među rječnika u Mikašinu (dvórište, pridvorje,
trim ,porticus, solarium, cytus⁴; dvórište odkri-
veno, trim odkriven ,subdiale, hypetrum, ambu-
latio subdialis⁴), u Belinu (atrium⁴ 114^b), u Bjelo-
stjenčevu (,area⁴, 2. dvórišće, okolišće, obor ,atrium,
occus⁴, 3. dvórišće za šetaće odprto i zračno
,subdiale, ambulatio subdialis⁴, 4. dvórišće ili
pridvorje, pristriešć ,porticus, solarium, cytus⁴),
u Vollgijinu (,cortile⁴, ,hof), u Stuličevu (,por-
ticus⁴), u Vukovu (dvórište ,der haushof ,aula⁴,
cf. dvor 2, avlija s dodatkom da se govori u Hrvatskoj),
u Daničičevu (,area⁴ vaju da je to). Iz-
voli se mjestu semu priložiti iže jesti kupiti mjesto
u Štipu gradu ili dvórišta ili vodičije ili vino-
grade ili živije. Mon. serb. 62. (1293—1802). Gre-
benarevo dvórište ... S kovačevem dvórištem ...
Glasn. 11, 131. (1336—1346). Oružanik učeva
dvórište svoje. B. Kašić, rit. 364. Spavajući na

ajeru pod dvorištjema (*sic*). in. 25. Leži nag i go pod dvorištjima (*sic*) općenijem. 26

2. DVORIŠTE, *n.* razvaline staroga dvora. — Postaje istijem nastavkom što i 1. dvorište, koji ovjete naznačuje ili njesto gdje je to bivalo ili augmentate (isporedi čovječiste, juštiste). — U Vukovu rječniku (ruinac palatini), ali može biti i stara ili praslavensko riječ, isporedi rus. дворище, češ. dvoriško, polj. dworzysko; vidi i kod 3. dvorište.

3. DVORIŠTE, *n.* ime mjestima. — Uopće se ne može znati, pripadaju li pod 1. dvorište ili pod 2. dvorište. a) Dvorište, selo u Bosni u okrugu bihaćkom. Statist. bosn. 49. — kao da je isto što se pominu xiv vijeka. Ona držahata Driva i Ostružica i Gradec (Gradec) i Dvorište, četiri trge (terge) moje (baru bosanskoga). Spom. sr. 2, 22. (1354—1364). — b) seoce u Hercegovini u kotaru bihaćkom. Statist. bosn. 106. — c) selo u Hrvatskoj. aa) Dvorišće, u podžupaniji zagrebačkoj dva sela: D. dođe i gorje. Pregled. 23. — bb) Dvorišće, u podžupaniji karlovačkoj. 27. — cc) Dvorišće, u podžupaniji jastrbarskoj. 36. — dd) Dvorišće, u podžupaniji križevačkoj. 69. — d) selo u hrvatskoj krajini. aa) Dvorišće, u okrugu ogulinsko-slunskom. Razdijel. kr. 10. — bb) Dvorište, u okrugu hrvatskom. 12. — cc) Dvorište, u okrugu ogulinsko-slunskom. 10. — e) selo u Srbiji. aa) selo u okrugu požarevačkom. K. Jovanović 141. — bb) selo u okrugu sabračkom. 175. U Pocerini, u sabračkoj nahliji, ima selo Dvorište i kod nje ga blizu zidine koje se zovu 'Miloševa košunja'. Srbi onuda pripovijedaju da su ondje bili dvori Miloša Obilića. Vuk, rječ. 113^b. — cc) selo u okrugu čuprijskom. 182. — dd) dva zascoka u okrugu čučanskom. 173.

DVORIŠTVO, *n.* vidi dvorište. — U Stuličevu rječniku. — sasna nepouzdana.

DVORITEL, *m.* vidi dvoritac. — xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (officii causa comes). Okolo nje ga prolaze na mjesto dvoritčija osvadaoci P. Knežević, osm. 291. Da ga je (Ganimeda) Jupiter u nebo za sobetnog dvoritelja postavio. D. E. Boglanić 113.

DVORITELJAN, dvoriteljna, *adj.* koji treba da se dvori. — U Stuličevu rječniku (officii causa comitandus). — nepouzdana.

DVORITI, dvorim, *impf.* ministrare, inservire, colere, može biti da je prvo značenje bilo: živjeti u čijem dvoru, ali se je već u praslavensko dobu promijenilo, te znači: biti sreda oko koga ili pratiti ga služeći i pokazujući mu stovarije ili hoteti ugoditi mu (isporedi niem. den hof machen, franc. faire la cour, tal. corteggiare itd.), a i uopće služiti. — Ake. se mijenja u praes. 1 i 2 pl. dvorimo, dvorite, u aor. 2 i 3 sing. dvorih, u part. praet. pass. dvoren. — Postaje od dvor nastavkom i. — Riječ je praslavensko (kao neprelazni glagol), isporedi rus. дворити, češ. dvoriti, polj. dworzyc. — između rječnika u Mikaljinu (praeboro famulatum, servitutum), u Belinu (assessor' 18^b. 233^a; dvorititi koga ili komu, servio'; dvorititi u dvoru, agere alicuius' 671^a), u Rjelostjenčevu (ministro, servio, famulor, famulatum praesto, assessor'), u Jambršičevu (inservio'), u Voltigijinu (servire, corteggiare, corteseaggiare, aufwarten), u Stuličevu (ancillari, officii causa comitari, perofficiose aliquem observare, colere), u Vukovu: dvorititi koga, služiti koga, a osobito stajati pred nim (kad ruča ili pije) metnuvši ruke za pojas; u Daničičevu

(officia praestare). — Isprva je bio neprelazni glagol (vidi sprieda), u naše je vrijeme češće prelazni. što je kod prelaznoga objekat (čeljad ili drugo što se služi), to, ako je izrečeno kod neprelaznoga, stoji u dativu. a) živeći na kraljevskom i nopće hladalacem dvoru (vidi dvor, d), a i na gospodskom, služiti ili pokazivati svaki dan stovarije samome vladalocu prateći ga i uopće bareći se oko nje ga. aa) neprelazno. mješte dativa može biti genitiv s prijedlogom u ili kod, ili stoji riječi u dvoru. Jerz smo zajedno služili i dvorili u gospodina vojvodu Karlosava Pavlovića. Mon. serb. 514. (xv vijek). Veće bo četrdeset carskih sinov u dvoru mom dvore. Aleks. jag. star. 3, 235. Neka idu van imi blago iskati aliti dvorititi u dvoru gospode. D. Rašina 5^b. Dvoraše knezu Teanskouu. I. Dordić, ben. 191. Desetkrat po sto ila la dvoraše kod nje ga. F. Lastrić, test. 225^b. Af je Marko u cara dvorio. Nar. pjes. vuk. 2, 436. — bb) prelazno. Eto gledaj noga sina, nebo i zemlja koga dvori i andeoski sveti kori. M. Divković, kat. 126. Od svetijih tvojijeh dvoren. I. Akvilini 215. A i oni, ki te dvore, tvoji vijenčnici i svjetnici. J. Kavalin 217^a. Kako sam ga ja ljepo za života sved dvorio. Nar. pjes. mikl. beitr. 24. Ja sam sužali od Hercegovine, dvorio sam kralja slovinskoga. Anl. Kavić, razg. 312. Ja ču ići ka Stambolu građu, dvorit' cara deset godin dana, i izdvorit' deset agalnika. Nar. pjes. vuk. 1, 298. Mi dvorisno cara od malena. 2, 158. Dvore cara za deset godina. 2, 567. — b) predložak se značenje širi dalje, te se kaže kad se kome nu drago pokazuje stovarije i to jednjem djelom ili nopće riječima i djelima aa) neprelazno. Tako da će mnogi puci skupno i skladno govoriti: pravo joj je svim dvorititi, or je srića noj u ruci. A. Čubranović 151. Primogji drugi noj su dvorili i kauoti krajicu pratili. A. Kanžilić, utoč. 597. — bb) prelazno. Poklon hitra svita bise kin ga dvori. M. Marulić 41. Ja sam mladac bili, slavljen, dvoren, služan, gledan. I. Gundulić 219. Hvastan i dvoren hoće hiti (Gauva). J. Kavalin 54^a. — c) s osobitijem značenjem, kad ko stoji pred kim (vladalocem, gospodarem, starijom a i uopće kim nu drago) kao spravan na njegovu službu, nu' češće kod jela, i kad ga služi u takovoj prigodi. ovo je značenje naj obilniji u naše vrijeme (vidi u Vukovu rječniku). aa) neprelazno. Vran Pavlu dvoraše. M. Vetranić 1, 112. Svjetovniemu gospodinu stojeći na nogu po vas dan služu dvoreći vele snažno i jako. M. Divković, bes. 312^a. Anđeli postevnjajućemu misniku dvore. F. Lastrić, test. ad 17^b. Ja sam arkandeo Gabrijel koji dvorim prid bogom. svet. 91^b. Kada misu govori biskup, dvore mu ostali krkvenici. A. Kanžilić, kam. 556. Ona dvori caru na večeru. Nar. pjes. vuk. 1, 163. Kraj svakoga dvori po devojka. 3, 188. Aga spava, viš' noj dvori snaha. Osvetni. 1, 27. Namjernik mu tiho odpovijeda desnom dvoreć rukom na prsijeh. 2, 19. — bb) prelazno. Tuj ti me na tride dvorkine dvoraku H. Lucić 236. Gospodin drža dvor otvoreni, svak je u niem dvoren. A. Krmarić 22. Ja sam mlada, dvoriti se sama. Nar. pjes. vuk. 1, 462. I dvorio osam milih snaba. 2, 41. Neke dvori, neko vino služi . . . ko l' je mladi, dvori gospodare. 2, 263. No šurinja dvore uporedio, dvore svekra silna Jug-Bogdana, i dvorahu svoje gospodare. 2, 263. Gostoglav dvore gospodare. 3, 67. Već je naša ostarjela majka, no more nas pri kući dvorititi. Nar. pjes. istr. 1, 50. Večera dojde na stol; ona jih dvori. Nar. prip. mikl. 147. Dobar danak nahvalio knezu, pa

on dvori ostojačke kneza. Osvetn. 3, 84. *amo može spadati i ovaj primjer*: Objavi mu se kraljeva od nebesa s rajskih liecm, dvorena od andela. D. Bašić 236b. — *d) kao služiti uopće. aa) neprelazno.* Sve moć dni služiti i dvorit. M. Držić 5. Dan i noć prigledajući, dvoreći i nastojeći. A. Kanižlić, fran. 211. Koji za plaću drugomu dvore. Ant. Kadžić 435. Dvorilo momeće u popa Save, ni radi knige, ni radi vjere, već radi dvije šćeri popove. Nar. pjes. vuk. I, 216. — *bb) prelazno.* I dvori i služi otmansko koljeno. M. Vetranić 1, 49. Mene služite i dvorite. M. Držić 257. Jere te tvoj sluga i sluša i dvori. A. Georgiceo, nasl. 116. Da te s lubi tvojim dragom i služimo i dvorimo. G. Palmotić 2, 170. Koja kano robkića dvoraše i služaaše kod zaručnice Namanove. E. Pavić, ogled. 323. Dvorila knua vuka, ter izgubila kožuhe. (Z). Poslov. danić. 21. Dvorit starijoga dugovanje je, seli takmna dobrota je, a mladega potištenost. (Z). 21. Da me još sedam godišta dvoriš. And. Kačić, kor. 30. Ide dvorititi jednoga seljanina. I. J. P. Lučić, razg. 1. Ne dvorim vas što ja blaga nemam, već za ovog iz potaje šarca. Nar. pjes. vuk. 2, 452. Ko koga dvorit onoga se i boji. Nar. posl. vuk. 143. — *e) od predašnjih je značenja preneseno daje, te znači uopće: stvariti, ljubiti, slušati, sljediti. aa) objekat (kod prelaznoga glagola dativ) čelade je ili što se kao čelade misli, često bog. gljedje se čelade kaže i apstraktnijem imenom. aaa) neprelazno.* Kroz ku stvar svaki nas da prid nim (*Jesusom*) vijek dvori. N. Dimitrović 36. U ove pjesni svoje vaje sve dni glasi, a sniženo ne pristaje dvorit tebi, gospodine. I. V. Bunić, mand. 30. Bogu dvorit i srčano ga ljubiti. I. M. Mattei 47. — *bbb) prelazno.* Hoću te (*bože*) ja na har piverno vik dvorit. N. Dimitrović 88. On s početka blag i mio dvori sreca svim i moli a paka se uzoholi kad je milos njih dobro. S. Bobajević 232. Adrijanska sva, voda ova dvorit te će i častiti (*Dubrovniče*). G. Palmotić 1, 110. Štuj i dvori kriptopnoga. I. Ivanišević 224. Lubi, služi i dvori tvoga boga. V. Andrijašević, put. 241. Kamo pojde dika izbrana kom te puci svi dvorahu? A. Vitalić, ost. 269. Nastoji dvorit, služiti, iznać boga. I. Đorđić, salt. 406. Drža u velikoj sejni jednu priliku od majke božije, nu nepristavno dvoraše, nu celivaše... ben. 70. Blaženi su, koji vazda tebe mogu dvorit. E. Pavić, ogd. 293. Jednijem je u zakonu dano, poraz dina gonit' dušmanina, ne dvorili proroka istoga. Osvetn. 3, 32. — *bb) objekat (kod neprelaznoga glagola dativ) ime je apstraktno, a može biti i neživa stvar (u apstraktnom smislu). značenje je da se subjekat onijem bavi, ono tjera, sljediti, želi. aaa) neprelazno.* Puk hoće pravdi hip i čas dvorit i služiti. N. Dimitrović 73. Tima vi, svijetu ki dvorite, blaga vami, ako oči za breucna otvoreti. D. Rašina 150b. Ljubav zlatu ka dvori. D. Zlatarić 51b. Zato l' čovik gleda gori, da blatnomo tilu dvorit? V. Došen 147a. I u nemar metuuvši spasešne duša vaši, tilu vašemu dvoreći. D. Rapić 416. — *bbb) prelazno.* Volju ne ja dvorih svaki rok čekaj. S. Menčetić 136. Skončam se na službi nesrjeću dvoreći. M. Vetranić 1, 69. Ne vidiš zaludu da činiš što tvoriš, čime tu priludu juvezan zlu dvoriš? D. Rašina 69b. Ah, sad imam pamet hitru, sve je što svijet gleda i dvori, na oguñ vosak, dim na vitru. I. Gundulić 232—233. Dosta, dosta bi svijet dvoren s običaji svim nečasne; na stvari sam svjetle stvoron. 247. Koji slavu a ne platu dvore i časte. P. Kanavelić, iv. 91. Srebro i zlato

časti i dvori. 191. Oni samo zakon dvore. 587. Boga ostavi, uze svijeta i blud dvorit neposteni. N. Marči 16. Da bi tekar slobodu dvorio. Osvetn. 1, 5. — *f) ljubiti žensko čelade i pokazivati mu ljubav tražiti ljubav od nje, ispediti asikovati. — kod pisaca. aa) neprelazno.* A meni vaj, vilo, ki dvorim u tvoj dvor, zajedno ka dilo ne skladaš i govor. H. Lucić 203. Pravo se govori, da vazda taj tuži, nehamnijem tko dvori, jer zaman sve služi. N. Najošković 2, 135. A vijerno tko dvori družima s ljubavi, vazda pak napokon zlom tugom boravi. D. Rašina 116a. — *bb) prelazno.* Tebe svak dvori. S. Menčetić 88. Blago tomu, ako jest koji, ki dvori viltu, ka jednako misli i govori. H. Lucić 203. Gospode, odavna ku dvorim N. Najošković 2, 9. Oh koliko često zaman uzdisat' se taj zlo vidi, ki vil' lijepu, i noć, i dan dvoreć slidi. D. Rašina 115a. Neumrli sin s nebasa neumrloga boga gori tebe lubi, tebe dvori, verna je sluga tvoga ureda. I. Gundulić 57. Za koris prioni, a vile ne dvori, pusto nam razgomi stado vuk po gori. 158. Ako bi dvorit žene radi bluda. F. Glavinčić, svitl. 70. Djevojčica želi svaka, da je ljubiš, da je dvoriš. G. Palmotić 2, 193. Tudu lubi tko god dvori, sved je misli pun sumnje. I, 285. Kako negda pastijer dvori mlade dikle i veselo. I. Kavañin 80a. Koju (*viltu*) uze dvorit vrsta svaka. N. Marči 32. — *g) baviti se oko čega, nastojati oko čega, gojiti što. aa) neprelazno.* 'Tako drvu do Ivanać dvori. J. S. Rejković 185. — *bb) prelazno.* Kada li pak vidi (*zvir*) dvorit' se s ljubavi, pitoma stvori se, svu divjać ostavi. D. Rašina 96b. Zločesta utiha srce tako dvori. A. Georgiceo, nasl. 91. — *h) kod značenja kakva su predašnja, može dvorit kao prelazni glagol imati uza se kao objekat supstantiv što znači djelo kojijem se dvori; kao što je dvorba (koje vidi). — dvor (vidi dvor, f):* Tuj ti poznaj ja u meni, koli' e slatka stvar, sve hode dvorit verno bez slobode dvor juveni. D. Rašina 115b. — služba: Jak meni, ki službu verno vazda dvorih. H. Lucić 247. — ljubav: Ako ti odluci ne dvorit ljubavi. N. Najošković 1, 185. — *i) u tri primjera (xv i xvi vijeka) kao da znači: prositi, moliti. kao prelazni glagol ima kao objekat ime onoga od kojega se moli, ili u podložnoj rečenici s da ili u inf. ono što se moli.* Otv velikosti kraljevstva mi unijeno prosiše, dvoriše i moliaše, da bi im kraljevstvo mi milostivo bilo. Mon. serb. 293. (1419). Arijon dragi moj, ako se sad brodiš u plavei u kojoj mnrare ter dvoriš, koji ti govore prijeteći i prave da tebe umore i s blagom rastave. M. Vetranić 1, 67. Moja duša zaman dvori s tobom biti sahrañena. I, 411. — *k) u dva primjera xvi vijeka znači: biti dvornik, služiti kao dvornik.* I prizva njea (*dvornika*) i reče nemu: što to slišim ot tebe? daj račun od dvorstva, jer nečeš moći veće dvorit. Postila, h. 1b. Nečeš moći veće dvorit. Anton Dalm., nov. tešt. 112. I. k. 16, 2.

DVORJANCI, Dvorjaućeh, m. pl. selo u hrvat-skoj krajini u okrugu ogulinsko-slavonskom. Razdijel. kr. 10.

DVORJE, n. vidi dvor. — U jednoga pisca xvii vijeka (s različitim značenjima), a između rječnika u Voltijijinu (*cortile* 'hof') i u Stuliccu (*aula, arium* 's dodatkom da dolazi u pisca Kašića). a) vidi dvor, a. U dvorju od kuće dum Florenoja. B. Kašić, nasl. xii. — b) vidi dvor kod a pri kraju ili kod h (?). Nahodeći se on u dvorju pastira svojih. B. Kašić, is. 53. — c) vidi dvor, k, z). U crkvi i po dvorju u gradovih i na polju. B. Kašić, is. 32.

DVORJEČAN, dvorječna, *adj.* samo u *Belinu* i u *Stuličevu rječniku*; u *oba dva tumačno* „ambiguus“. — *U istijem rječnicima ima i adv.* dvorječno „ambigue“.

1. DVORKA, *f.* *vidi* dvorkiña. — *U jednoga pisca xvi vijeka i u Stuličevu rječniku* (matrona aulæ, mulier aulicæ). Čuvši me stekoše k meni se sve moje dvorke. H. Lucić 239.

2. DVORKA, *f.* *ime žensko.* — *Prije našega vremena.* Dvorka. S. Novaković, pom. 59.

DVORKIÑA, *f.* žensko čelade koje dvori, *vidi* dvoriti osobito kod a), c) i d), i dvoranin. — *isporedi* dvorka, dvoranica, dvorankiña, dvornica. — *Od xvi vijeka a između rječnika u Stuličevu* (v. dvorankiña) i u *Vukovu* (die aufwärterin „ministra“). Tuj ti me na črde dvorkiñe dvorahu. H. Lucić 236. Meu dvorkiñicu i plemnitini gospojani. P. Zoranić 89. Biše bila ova dvorkiña mila kraljići. B. Kašić, fran. 1. Gospoje će svijetle u rodu hit dvorkiñe tvoje dike. G. Palmotić 1, 81. A ti nzi me od sada na zapovijed ko dvorkiñu. P. Kanavolić, iv. 76. Prilično onoj svjetlosti, kojom sunce resi i opstire zvijezde svoje dvorkiñe. A. Kalić 527. Mladom barjaktaru svilenu košulju, a beloj dvorkiñi burmu pozlaćenu. Nar. pjes. vuk. 1, 104. Kad ižde Jelena ponosita gospoda, pred nom idu dvorkiña a za ñome sluškiñe, 1, 129. No mu stoji ljub Andelija a oko ñe četiri dvorkiñe. 2, 350. Al' eto ti Jerine proklete, š ñome ide dvanaest dvorkiña, te joj nose skute i rukave. 2, 501.

DVORKIÑICA, *f.* *dem.* dvorkiña. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Stuličevu i u Vukovu* (s primjerom iz narodne pjesme: On zaliñe mlade dvorkiñice). Čarevo su dvorkiñice. M. Vetranić 1, 242. Djevojčice grčke izbrane, kiñeh ljeposti sunceñ lete, dvorkiñice vrne i znane umijeno služiće. I. Gundulić 17. Kćercu svoju dvorkiñicu da u ruke. P. Kanavolić, iv. 147. Raduju tvoje lice služeći te dvorkiñice. I. Dordić, salt. 146. I oko ñe bješe od dvanes dvorkiñica. Nar. pjes. bog. 93. Da je on dvorkiñicu banu u Vanes povratio. A. Kalić 550.

DVORNA, *f.* *ime žensko.* — *Prije našega vremena.* Dvorna. S. Novaković, pom. 59.

DVORNICA, *f.* a) velika soba, osobito gdje se primaju gosti (franc. salle, ñem. saal). — u *nekijeh piscaca xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (sala, stanza principale e magiore della casa, 'aula' 637a) i u *Stuličevu* (sala, aula). Ovizije pasa pune su dvornice poglavica. M. Radnić 99^b. Vide na miru zlatne dvornice, u kojoj se gostjaše, jednu ruku strahovitu. Đ. Bašić 118^a. Uveden od jednoga rodjaka u dvornicu od tancanja. 215^a. Kroz jedna velika vrata, nad kojima je štio: majstorska dvornica (vulgo sala). A. T. Blagojević, khin. 45—46. Bacio je u vatru, koja je gorila u dvornici. A. Tomiković, živ. 25. — b) *vidi* dvorkiña. — u *jednoga pisca xviii vijeka i u Stuličevu rječniku* (mulier aulicæ). Kraljevske gospodiñe kćeri Faranouve, koja u to doba dvornicem svojemj sadružena šetaše se po kraj rijeke. B. Zuzeri 227^a. — c) *žensko čelade koje čuva vrata.* — samo u *Stuličevu rječniku* („quæ ostium custodit“). — *nepouzđano.*

DVORNIČAD, *f.* *coll.* u *Stuličevu rječniku* („molti servi“, „famulatus“). — *nepouzđano.*

1. DVORNIČICA, *f.* *dem.* dvornica. — *U Belinu rječniku* (saletta, sala piccola, 'aulula' 638^a) i u

Stuličevu (parva aulicæ) s različitimj značenjima, *vidi* dvornica, a) i b).

2. DVORNIČICA, *f.* *vidi* dvorkiña. — *U Voltiđijinu rječniku gdje stoji* (gamačno stamparskom grijeskom) dvornišica (dvorniscica), cortigiana, donzella, 'hoflamæ“.

1. DVORNIČIĆ, *m.* *dem.* dvornik. — *U Stuličevu rječniku* (parvus aulicus).

2. DVORNIČIĆ, *m.* *prezime.* — *xvi vijeka.* Mikloš Dvorničić. Mon. croat. 293. (1592).

DVORNIČINA, *f.* *ñeta bilka.* *isporedi* dvornik, *f.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* Dvorničina, 1. polygonum aviculare L.; 2. polygonum arenarium WK. B. Šulek, im. 80.

DVORNIČKI, *adj.* koji pripada dvornicima, koji je onaki kao što biva u dvorniku, u dvoru. — *xviii vijeka i u Stuličevu rječniku* (aulicus). U razkošah on zadonj u dvorničkom litropćinu. I Dordić, uzd. 25. Potlaćenj svihj veličina svjetovnihj, od kud tehi po sred razkoša dvorničkihj satrñe tijela tvoga? B. Zuzeri 6^a. Kano sadašnje dalmatike ili dvorničke dolane. E. Pavić, ogl. 146.

DVORNIK, *m.* *prvo* je značenje: *čovjek koji čuva deor ili žiri u deoru.* — *Uzdanje od dvoran* (dvoranu) nastankom ikr. — *Riječ je prastaravenska, isporedi stlov.* dvornik, comes palatii, rus. дворник, gazda, češ. dvornik, polj. dwornik, hofmeier, hofvogt. — *Između rječnika u Vrančićevu* (župan, dvornik, 'villicus'), u *Mikašinu* (dvornik, koji ima misa' od poja, župan, 'villicus, epistates, curator villae'; dvornice sudca, 'colhors praetoria' 667^a), u *Belinu* ('villicus' 206^a, 465^a; 'sorvus publicus' 126^a; 'praeco' 128^a; 'famulus' 671^b; 'aulicus' 233^a), u *Voltiđijinu* (cortigiano, massaro, 'hofmann, verwalter'), u *Stuličevu* (homo aulicus, villicus) a) *čovjek u nekioj javnoj službi* (ne zna se kajoj). *Ukovo je značenje u naj starijim primjerima od xi vijeka u latinskijem spomenicima.* „Crasona dvornik“. Doc. hist. rač. 96. (1070—1073). „Damarad dvornicem“. 132. (1080). Črna dvornik vesega Vinodola. Zak. vinod. 55. Sin pokojnoga Jakova dvornika. Stat. krč. ark. 2, 291. Dvornik Jakob i satnik Hrsona. Stat. krč. ark. 2, 293. — b) dispenserat, procurator, villicus, *čovjek koji upravlja čijim imaćem, zemlom, isporedi* zapostat, majurđija. Reče gospodin od vinograda dvorniku svomu. Bernardin 19. mat. 20, 8. Pripovida se evangelije od nepravadnoga dvornika. Postila. h 1^b. Kto je verni dvornik? Anton Dalm., nov. tešt. 106^b. luc. 12, 42. Čovik niki biše bogat koji imaše dvornika, i ovi ozloglašen bi pri ñemu kako da bi razsuo dobra ñegova. I. Bandulavić 167^b. luc. 16, 1. Reče gospodin vinograda dvorniku svomu. 25^a, mat. 20, 8. Na nebu drži bog pripravljen pokoj za one koji se trude u vinogradu i dvornik Isušrast dati će pinez od slave. M. Radnić 457^b. Naodše se jedan čovik bogat, koji imadijaše nikog dvornika iliñi subašnu, koji nastoji svrhu dostojajstvi i doodaka. F. Lastrić, od' 251. Koji ne daju dobar i pravdan račun dobara drugih koja su ili za uživañe ili za nastojanje oko ñih imali, na priliku dvornice, najmitelj upla, nastopćice ne sudu. . . I. Velikanović, p. 1, 457. Filip dvornik od veliki vladana i posidovaña. M. Dobretić 100. — c) *vidi* dvoranin, a). Licumijerstvom kletim kuže i dvornike i gospodara. J. Kavañin 360^a. Još ostade odića misnička i dvornika ñiovih. E. Pavić, ogl. 145. Prvi dvornik prinese mu deset grivna. S. Rosa 125^b. — d) *vidi* dvoranin, b). Slavne bane i gospodu imati čoš za dvor-

nike. Ć. Palmotić 1, 81. Dvorkiše će i dvornici pozlaćenu čašu imati. 2, 222. Naj poglavitiji među dvornicima Saulovijem. I. Dordić, salt. xi. Jodan mladić svjetla roda i dvornik samovlastita gospodara. B. Zuzeri 56^a. Kralj videći ovo, zagrlj svetu viru i s ním nju svjornice njegovi. Ant. Kadčić 91. Aman, poglaviti dvornik i svjetnik kralja Asuera. A. Kalić 384. Među neumrljem uživajućem nebeskih dvornika. Misl. 38. — *e*) vidí dvoranin, *e*) sudcem, satnikom, dvornikom zapovídanu. Mon. croat. 56. (1430). Da te sudac izda dvorniku i dvornik te vrže v tamiću. Anton Dalin., nov. tešt. 107. luc. 12, 58. — *f*) polygonum avicularia L., *šeka bilka*, *isporodi dvorničina*. — *po rukopisima xv i xviii vijeka*. Dvornik, virga pastoris, centummodia, coriaria, proserpinacia, poligala, polygonum avicularia L. B. Šalek, im. 80. — *g*) *prezime*. — *u naše vrijeme*. Schem. jalert. 1876. 52.

DVORNIČOV, *adj.* koji pripada dvorniku. — *U Stulićeu rječniku*.

DVORNIKOVANE, *n.* djelo kojijem se dvornikuje. — *Starije se oblić dvornikovanje*. — *U Belinu rječniku* (dvornikovanje ‚villicatio‘ 306^a) i *u Stulićeu*.

DVORNIKOVATI, dvornikujem, *impf.* villicare, *biti dvornik* (vidí dvornik, *b*). — *Na dva mjesta (xv i xvii vijeka), a između rječnika u Belinu 306^a i u Stulićeu*. Vratí razlog od dvorničstva tvoga, jure stanovito nećeš veće moći dvornikovati. Bernardin 128. luc. 16, 2. Vratí razlog dvorničstva tvoga, jere veće nećeš moći dvornikovati. I. Bandulavić 167^b.

DVORNINČIĆ, *m.* prezime. — *U naše vrijeme*. Sehem. jalert. 1876. 52.

DVORNISTVO, *n.* stavi, osobina onoga koji je dvornik. — *Postaje od dvornik nastavkom istvo; k pred v mijena se na č, za ovijem s ispada, a č pred t mijena se na š. nalazi se pisano i dvorničstvo (u dva naj starija primjera), i dvorničstvo, vidí: Imamo dati razlog bogu od službe i dvorničstva našega. S. Margitić, fal. 252, i u Belinu i u Stulićeu rječniku (vidí kod *b*)). a) vidí dvornik, *b*). — *od xv do xviii vijeka*. Vratí razlog od dvorničstva tvoga. Bernardin 128. luc. 16, 2. Vratí razlog dvorničstva tvoga, jere veće nećeš moći dvornikovati. I. Bandulavić 167^b. Kad razlog pitat bude on dvorničstva od mojeja. I. Ivanišević 102. Zašto u napridak ne imaš ti meni dvorničstva činiti, niti čes upravljati dobrim mojim. F. Lastrić, od' 252. Vratí razlog dvorničstva tvoga. J. Matović xxviii^b. — *b*) vidí dvornik, *d*) i dvornost. — *u jednoga pisca xviii vijeka (Dellabelle) i u njegovu rječniku* (za dvorničstvo ‚per complimentu, per cerimonialia‘ ‚officii causat‘ 208^a) i *u Stulićeu* (dvorničstvo, v. dvornost, dvoranstvo). Dali ne gubeći se u dvorničstvu sličidno. A. d. Bella, razg. 250^a.*

DVORNOST, dvornosti, *f.* osobina onoga koji je dvoran. a) affabilitas, comitas, humanitas, *ufudnost*, vidí 1. dvoran, a, e). — *na jednom mjestu xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (dvornost i dvornos ‚comitas‘ 340^b; ‚urbanitas‘ 186^a. 779^b; ‚civilitas‘ 196^b; ‚elegancia‘ 336^a) i *u Bjelostjencu* (v. dvornost), u *Voltijijinu* (‚cortesia, affabilitat‘ ‚höflichkeit‘, u *Stulićeu* (‚comitatus, inessus, cultus, urbanitas‘). Umijonje i dvornost i pozor božastven. P. Zoranić 18^a. — *b*) u jednom primjeru xviii vijeka nejasno je značenje: *ili je služba, ili je stvar spošlašia*. Postavili također na svrhi dvornosti misne vele u kratko, samo one koje veće puta od vnojih misnikov vidili krivo i opakó činée. I. Krajić 4.

DVORNI, *adj.* extorior, externus, *spošlašii, izvanaí, vidí 1.* dvoran, a, g). — *xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚exterior‘ 295^b) i *u Stulićeu* (v. dvornost). Ki ol čovjeka ne ima drugo neg' li samo dvornu sliku. I. Gundulić 557. U medjelni dan rekoše svetkovina da sa slidi, neka vas puk dvornik može božuju milos doć da vidí. J. Palmotić 7. Još u dvornoj prilici kažu se poniženi. I. Dordić, beu. 78. Koja tri . . . nijesu u onomu untrućem božuju dobru, ma se uzimaju s dvornijem načinom. J. Matović 461. Ako je boles dvornia, nije untrućia. A. Kalić 292.

DVORODAN, dvorodna, *adj.* u *Stulićeu rječniku*: a) (o drvetu ili zemlji) što rada po dva puta na godinu (pianta o terreno che due volte l'anno dà il frutto ‚bifer, biferus‘). — *b*) dvorogata roda (‚secundi generis‘). — *drugo je značenje sasna nepouzdanu*.

DVORODUĀA, *f.* žena što rada dvoje (bliznad). — *U Stulićeu rječniku* (‚gemellipara‘). — *nepouzdanu*.

DVORODRŽAC, dvorodršca, *m.* vidí dvorodržica. — *U rukopisu xviii vijeka*. Aleks. jag. star. 3, 320 kao varijanta.

DVORODRŽICA, *m.* dispensator principis, koji upravlja kućom u kraljevskom vladalaćem dvornu. — *Od xiv do xvi vijeka, a između rječnika u Danićeu* (dvorodržica, ‚qui res domesticas dispensat‘, kao da je to). Ni vojvoda, ni čefalija, ni dvorodržica, ni čelniki ni inš kto ot vladuštih vč zemlji gospodstva ni. Glasn. 24, 275. (1335). Radivoj dvorodržica, čefalija Petri Bojadinovića i čelnika Tubu. Spom. sr. 2, 44. (1407). Pristupi ka Aleksandru dvorodržica njegov imenom Dardanuš. Aleks. jag. star. 3, 325. — *na jednom mjestu xiv vijeka pisano je* (junaćno gríješkom) dvorodržica, vidí: ‚Dvorodržica‘, dolazi samo jedan put: ‚Rajčo dvorodržica‘ Aleksandra gospodina avlonskoga i kaninskoga 1368. (Mon. serb. 178). bio bi ‚janitor‘, ali prije mislim da je pogriješka mjesto ‚dvorodržica‘ kojega vidí, ili mjesto ‚dvorodržica‘, u spomenicima štampanim u Biogradu 1840 str. 75 stoji ‚dvorodržica‘. D. Daničić, rječ. 1, 261–262.

DVORODEŃE, *n.* djelo kojijem se rodi dvoje (bliznad). — *U Stulićeu rječniku* (dvorodeńo ‚ortus gemellorum‘). — *nepouzdanu*.

DVOROG, *adj.* s dva roga. — *isporodi dvorožan, dvorogast, dvorogast, dvojerog, dvojeroglast*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚bicornis‘ 229^b; ‚bifurcus‘ 141^b), u *Stulićeu* (v. dvorožan), u *Vukovu* (dvorog, n. p. jama, t. j. koja ima dva ulaska ‚duplex orificium habens‘ s dodatkom *da se govori u Krišovijama*). *u pravijem značením*. Ubije velikoga ovna dvorogoga. Aleks. jag. star. 3, 245. — *b*) o onome na čem ima nešto po dvoje nalik na dva roga. Dade mu jedan štap dvorogi crjen kao vatra. Nar. prip. vuk. 120. Kost dvorogu te je na prisima i ispod voje kokoši tako nazvani jađež. V. Vrčević, igr. 24. — *amo spuđa i oraj primjer*: Odgovorite na ovo dvoroguo razložene. A. Kazuilić, kam. 893.

DVOROGAST, *adj.* vidí dvorog, *b*). — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚bifurcus‘ 141^b) *glje naj prije dolazi, i u Vukovu* (vide dvorog). Starac bijelo koso i brade kao ovca na dvije dvorogaste šlake. Nar. prip. vuk. 120. Kad nas (magarce) pod tovarom predero s onom krivčićom dvorogastom potpiraćom. Nar. prip. vrč. 184.

DVOROGAT, *adj. vidi dvorog.* — *U Staličevu rječniku.*

DVOROGJE, *n. stane onoga što je dvorogoj.* — *U Belina rječniku* (biforcamentum, separamento o divisione a guisa di forea' 141^b). — *susma nepouzdanu.*

DVOROŠUŠAN, dvorogušna, *adj. u Staličevu rječniku* (v. dvošeparan). — *nepouzdanu.*

DVOROŠATI, dvorošajem, *impf. a) prebitati u dovu. aa) kao neprečuzni glagol.* — *u jednom primjeru xviii vijeka.* U raju dvoruju, stanuju, domuju — ljubav, radost, uživanje. A. Kalić 159.
bb) kao prelazni glagol; obijekat je dvori. — *u narodnoj pjesmi našega vremena.* Tude dvoro dvorovati. Nar. pjes. here. vuk. 302. — *b) vidi dvoriti, f).* — *u jednom primjeru xviii vijeka.* (Lijepa dikla) kaže im lice, da ih dozove, srce a taji da dvoruju. J. Kavačin 40^b.

DVOROVI, *m. pl. vidi dvor.*

DVOROVSKI, *adj. vidi dvorski.* — *U Staličevu rječniku* (cohortalis, forensis⁴). — *slabo pouzdano.*

DVOROŽAC, dvorošca, *m. onaj koji je dvorog.* — *a- (mj. negdašijega i) ostaje u nom. sing. i u acc., ako je jednak nominativu, i u gen. pl. dvorožaca. ž ispred e glasi kao š.* — *U jednom primjeru xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (bicornis⁴ 229^b) *i u Staličevu.* Namirivši se na ovna dvorožca. And. Kacić, kor. 295.

DVOROŽAN, dvorožna, *adj. vidi dvorog.* — *U Belina rječniku* (dvorožni, bicornis⁴ 229^b) *i u Staličevu* (bicorniger, bicornis⁴), *i u naše erijene.* B. Mušicki.

DVORSKÁ, *f. ime mjestima. a) selo u Srbiji u okrugu podrinskom.* K. Jovanović 136. — *b) selo u Hrvatskoj u podžupaniji rječkoj.* Pregled. 5.

DVORSKĀ, *adj. koji pripada dvoru.* — *Riječ je praslavenska, ispredi rus. дворскіи, češ. dvorský, polj. dworski.* — *Između rječnika u Staličevu* (v. dvorovski), *u Vukovu* (dvorski, n. p. u Karlovcima kola, bašča, hof-⁴ 'aulicus'), *u Daničičevu* (dvorskij 'aulicus').

a. kao adj. a' aulicus, vidi dvor, d. Da uzima protopopa dvorski polovinu biri popovske. Mon. serb. 13. (1222—1228). Sudija dvorski (ako ne spada pod b). Zak. duš. šaf. pam. 48. Bježeć dvorsku bunu svom' se Isusu vas obrati. J. Kavačin 92^b. Koja mi je od službe dvorske korist? A. Kanižlić, bogojubn. 474. General Engelshofen, poslanik dvorski, primi Gradlišk kraljimu u oblast. M. A. Rejković, sat. B2^b. — *dvorski pristav, praefectus aulae, comes palatinus, u bosanskom kraljevstvu dovarinju kojemu je pripadalo upravljanje dvorom:* Pristav krajevstva mi (Stefana Vostoica) dvorski knez Vukača Vukotić. Mon. serb. 283. (1419). Pristav dvorski kraljevstva mi (Stefana Tertka Tertkovića) knez Petar Klešić. 318. (1421). *vidi i b, a).* — *b) forensis, vidi dvor, e.* I jošo nigdore nemozi prositi duga učinena za dvor, voja nijednoga dvorskoga oficijala od sele naprid, ako ga ne pita meju izšastjem s istoga oficija meju letom. Zak. vinod. 79. Oude ima biti dvorski človik, da vse ine porotnike more pustiti. 79. — *c) spo- lašni, izvan. kao da je takovo značenje u dva primjera xvi vijeka.* Mladac praznjunje, starac učvršćen, koludar dvorski (koji živi na dovu, izvan manastira?). Naruč. 89^b. Dvorskih (tuđih, i drugijeh mjesta⁴) grdstoi divne vstegnu nazivaje ih moje i miše gospodskih biž. S. Kocić 39^a.

b. dvorski, m. kao supstantiv. — *između rječnika u Bjelostjenčevu* (provisor, quondam dictator⁴) *i u Daničičevu* (u bosanskom kraljevstvu praefectus aulae, comes palatinus⁴). *a) isto što pristav dvorski, vidi a, a) pri kraju.* Dvorski Vlkosavi Stefkovići. Mon. serb. 189. (1378). Knez Stipan Plapčić, našega kraljevstva (Stefana Ostoje) dvorski 232. (1398). Našega (sinova Radosava Pačlovića) dvorskoga kneza Radica Kopljevića. 170. (1454). — *b) koji upravlja gradom.* Knez Juraj Čeh porkulab i dvorski grada Ozla. Arg. 2. 317. (1613). — *c) koji upravlja čijim imanjem, bičem.* Pavetu Torpčića, dvorskoga našega da bi v preporučenje održali. Mon. erout. 267. (1572). Gospa nika bogata za svoga dvorskoga od hiže izabra ga. F. Glavinčić, cvit. 141^a. Dvorski, špan, biruš ili kravar. V. Bogišić, zborn. 86.

DVORSTVO, *n. postaje od dvor ili od dvoriti nastarkom istvo. a) kao ime apstraktno, djelo kojijem se dovri. aa) vidi dvornstvo, a).* — *u dea primjera xvi vijeka.* I prizva neha i reče nemu: Što tu slišim od tebe? daj račun od dvorstva, jere nečoš moći veće dvoriti. Postila. b1^b. Daj račun od dvorstva tvoga. Anton Dalm., nov. tešt. 112. luc. 16, 2. — *bb) vidi dvornost, a).* — *u Staličevu rječniku, i (u riše konkretnom značenju: ono što se iz doornosti kome čini) u jednom primjeru xviii vijeka:* Dvorstvo češ imiti od nas. M. Gazarović 20. — *b) kao kolektivno ime, vidi dvor, d, c) i f.* — *u dva primjera xviii vijeka i u Bjelostjenčevu rječniku* (dvorstvo, dvoran, cohors, aulici⁴). Gdi je sveti anđela dvorstvo. B. Pavlović 23. Vojnietij negova (Pilatova) dvorstva Jezusa izsmucaše iz sudišta. S. Rosa 159^a.

DVORŠTINA, *f. vidi dvorba, a).* — *Kod čakavacu mješte št stoji šč.* — *Od xv do xviii vijeka, a između rječnika u Daničičevu* (dvorština, servitium⁴). Početnom dvorštinom nadoše. Mon. serb. 292. (1419). Što su oni početnom dvorštinom izdvorili. 305. (1420). Oču viditi, ko je početnje u tvojem dvoré i ka dvorština. Arkhiv. 4. 125. (1468). Obilna je tvoja dvorština ku činiš. Transit. 132. Hvala t' budi na dvorštini, koju meni sad učini. M. Divković, kat. 108.

DVORUČAC, dvoruča, *m. onaj u kojega su dvije ruke.* — *Samo u Staličevu rječniku.*

DVORUČAN, dvoručna, *adj. vidi dvoruk.* — *U Staličevu rječniku.*

DVORUČIČAST, *adj. s dvije ručice, s dva drška.* — *U Staličevu rječniku* (duorum manubriorum⁴). — *slabo pouzdano.*

DVORUK, *adj. bimanus, s dvije ruke.* — *isporedi dvoručan, dvorukast.* — *U Staličevu rječniku* (duabus manibus praeditus⁴).

DVORUKAST, *adj. vidi dvoruk.* — *Samo u Staličevu rječniku.*

DVOSJEČAN, dvosječna, *adj. koji na dvije strane sječe (o maču). vidi dvočlatan.* — *U jednoga pisca xviii vijeka (po zapadnom govoru dvošičan), a između rječnika u Staličevu* (bipennis⁴). Ziva jest rič božija i proholjivija od svakoga mača dvošična. I. J. P. Lucić, razg. 123.

DVOSJEDALIŠTE, *n. sjedalište gdje dvoje može sjediti.* — *isporedi dvosjedalište.* — *U Staličevu rječniku.* — *nepouzdanu.*

DVOSJEDALISTVO, *n. vidi dvosjedalište.* — *U Staličevu rječniku.* — *susma nepouzdanu.*

DVOSLIČAN, dvoslična, *adj. od dvije slike.* — *U Staličevu rječniku* (bifornis⁴).

DVOSLOVAC, dvoslovca, *m. vidi* dvojeslovac. — *U Stuličevu rječniku* (bilinguis, mendax, vafer, vorsipollis).

DVOSLOVAK, dvoslovka, *adj. od dva sloga (od dvije sloške)*. — *U Stuličevu rječniku* (dvo-slovak, bisyllabus). — *slabo pouzdano*.

DVOSLOVAN, dvoslovná, *adj. od dva slova*. — *U rječnicima sa značenjem*: ambiguus, koji se na dva načina može razumjeti: u *Belinu* (dvo-slovni i *adv.* dvoslovno ,ambiguo' 289b), u *Voltigijinu* (dvoslovni), i *u Stuličevu* u kojem su još dva značenja: 2. ,duarum litterarum'; 3. ,spondaius', i *adv.* dvoslovno ,ambiguo'.

DVOSLOVITI, dvoslovim, *impf. u Stuličevu rječniku* (ambiguo loqui). — *nepouzdan*.

DVOSLOVKA, *f. u Stuličevu rječniku gdje je tumačeno* ,diphthongus'. — *rječ (dajbudi s ovim značenjem) sasna nepouzdana*.

DVOSLOVĽE, *n. ambiguitas, osobina čega što je dvo-slovno*. — *Sa starijim oblikom* dvoslovlje u *Belinu rječniku* 289b, u *Bjelostjenčevu*, u *Voltigijinu*, u *Stuličevu*.

DVOSPOL, *adj. utriusque sexus, od dva spola, muškoga i ženskoga*. — *ispoređi* dvospolan. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Koji je dvospol, dvovrst oli ti od dvi vrste, muške i ženske. *Ant. Kadčić* 462.

DVOSPOLAC, dvospolea, *m. vidi* dvospolnik. — *xviii vijeka*. Nimi, adumi, dvospolci. *A. d. Costa* 1, 82. Dvospolci ili ti dvovrsti t. j. koji imaju u sebi žensku i mušku vrstu. *Ant. Kadčić* 25. Dvospolci ili ti dvovrsti. *M. Dragičević* 49.

DVOSPOLAN, dvospólna, *adj. vidi* dvospol. — *U Stuličevu rječniku*.

DVOSPOLNICA, *f. vidi* dvospolnik. — *U Belinu rječniku* (hermaphrodita' 289b) i *u Stuličevu*.

DVOSPÓLNÍK, *m. androgynus, čeljad od oba dva spola, muškoga i ženskoga*. — *ispoređi* dvospolac, dvospolnica. — *U Belinu rječniku* (hermaphroditus' 289b), u *Voltigijinu*, u *Stuličevu*.

DVOSTJEN, *adj. od dva kamena (od dvije stijene)*. — *U Stuličevu rječniku* (diplinthius).

DVOSTJEN, *adj. s dva stijena*. — *U Stuličevu rječniku* (bilychnis).

DVOSTOLITRJE, *n. dvjestva litara*. — *U Stuličevu rječniku* (ducentarium pondus). — *nepouzdan*.

DVOSTOTAN, dvostotna, *adj. vidi* dvostoti. — *U Belinu rječniku* (dvostotni 281b) i *u Stuličevu*.

DVOSTÓTI, *adj. ducentessimus, vidi* dvjestoti. — *U Stuličevu rječniku*.

DVOSTOTINIČAN, dvostotinična, *adj. vidi* dvjestoti. — *U Stuličevu rječniku*. — *nepouzdan*.

DVOSTOTIŃÍK, *m. onaj koji zapovijeda dvjema stotinama ljudi, vojnika*. — *U Stuličevu rječniku* (ducentariorum militum dux'). — *slabo pouzdano*.

DVOSTRAN, *adj. vidi* dvoslov, *uprav s dvije strane*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu* (ambiguus). Zakleo sam se prid sudcem ričuna i zakletvam dvostranim za privarit. *Blago turl.* 2, 288.

DVOSTRUČ, *m. u Stuličevu rječniku* (diphthongus) gdje se dodaje da dolazi u *pisca Lastriča* (?). — *sasna nepouzdan*.

DVOSTRUČAN, dvostručna, *adj. vidi* dvostruk. — *U jednoga pisca xviii vijeka i u Stuličevu rječniku*. Dopusti, da uzsluže blagdan srca sve-

toga Jezusova pijetjem crkvnijem dvostručnijem, vlastitijem i također misom vlastitom. *I. M. Mattoji* 37.

DVOSTRUČATI, dvostručam, *impf. vidi* dvostručiti. — *Samo u jednoga pisca xviii vijeka koji može biti da je shetao dvostručiti kao perfektivni glagol*. Cineći svaki čas prizivrsna djela od ljubavi božije, ter dvostručajući svoju svotiņu. *D. Bašić* 226b. Sljijedite dvostručati ovi nakup svaki čas. 314b.

DVOSTRUČĖNE, *n. djelo kojijem se dvostručiti*. — *Stariji je oblik* dvostručenje (na dva mjesta xviii vijeka kod pisca *Radniča* ima oblik dvostručee: *Od lieumjereja i dvostručeeņa*. ix. 261a, *vidi* kod 2. dug). — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (dvostručenje, duplicatio' 278a), u *Voltigijinu* (raddoppiamento' ,verdupplung'), u *Stuličevu* (duplicatio, geminatio'). Mnoga varana i dvostručeeña naći ćeš među ljudma. *M. Radnić* 289b. Nego su govoreña naša u svima poslovi s iskrijujem bistra brez dvostručeeña i svakog vrašta i privare. *F. Lastrić*, od' 218. Ovi način od dvostručeeña, ako uzsljiedi hođit naprijed toliko uzraste ter učini broj tako velik da nije čovjeka koji ga može izbrogiti. *D. Bašić* 226b. Dvostručeeña riči jest rič dvostruko imajući zlamenoвање i izgovaraño. *I. Velikanović*, *uput.* 1, 462.

DVOSTRUČINA, *f. vidi* dvostručiti. — *U jedinom primjeru (xviii vijeka) gdje dolazi znači laživost*. Bježi njegove (svijeta) dvostručeeña. *M. Radnić* 238b.

DVOSTRUČITI, dvóstručím, *impf. činiti da što bude dvostruko*. — *Akc. se mijena u aor.* 2. i 3. *sing.* dvóstručí. — *Postaje od dvostruk nastavkom i pred kojijem se k mijeka na č*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Mikajinu* (dvostručiti, dvostruko činiti ,duplico, conduplico, adduplico') gdje naj prije dolazi, u *Belinu* (conduplico' 278a), u *Voltigijinu* (doppiare, raddoppiare', doppeln, verdoppeln'), u *Stuličevu* (duplicare, conduplicare, geminare'). a) činiti da što bude deaput više. Da ne reku oni, koji dvostručee (slova u pisanju). *F. Lastrić*, *test. xvii*. Nisam slova dvostručeeña. *A. Kanižlić*, *utoč. xviii*. Dvostručee, kako su oni vama dvostručee. *E. Pavić*, *ogl.* 686. Dvostručeeći svoju silu suprot rečenoj strani. *I. Zaničić* 221. Dvostručeeći ovi nakup od kreposti, ne jednokrat nego tisuću krati. *D. Bašić* 314b. Zvize kada su svrhu nas na naj višjoj visini dvostručee svoje zrake. *A. Tomiković*, *gov.* 221. — i sa se, *pasivno*. Ova pisna se dvostručee zaradi dvostruko slave. *I. Ančić*, *svit.* 128. Zato grih u svetkovinu učiniti težji postaje i dvostručee se. *B. Leoković*, *nauk.* 303. — b) činiti da od jednoga postane dvoje. Različnoost običajā ne dvostručee viru. *A. Kanižlić*, *kam. iv.* Crkveni običaji ne kvare niti ne dvostručee viru. 904. — c) *vidi* dvočliti. *neprelazno*. Poznajem sada iz vašega govorenja, da dvostručee: prvo goroviste . . . , sada pak sve suprotnivo. *I. Velikanović*, *prik.* 82. Dvostručee, dvočliti. *Zemjak*. 1871. 2.

DVOSTRUČNOST, *f. staeñ onoga što je dvostručiti, vidi* dvostrukost. — *U jednom primjeru xviii vijeka (u kojem znači laživost) i u Stuličevu rječniku*. Niti imajmo dvostručeeñi vučije i lisičije, nogo priprostitoñe jañetiju. *F. Lastrić*, od' 251.

DVOSTRUČSTVO, *n. vidi* dvostručiti. — *Na dva mjesta xviii vijeka*. Čini mene istinita brez dvostručeeñstva. *M. Divković*, *nauk.* 123a. Lieumijerstvo i dvostručeeñstvo prilikuje odkupitel' k kvasu. *M. Radnić* 261b.

1. DVÒSTRUK, *adj.* duplus, geminus, duplex. — *Drugi je dio od osnove supstantiva struka. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Vrančiću* ('duplex, geminus'), u *Mikašinu* (dvostruki 'conduplicatus, duplicatus, geminus'), u *Belinu* ('duplex' 278a), u *Stulićevu* ('duplex, bifarius'), u *Vukovu* ('zweifach, doppelt', 'duplex').

a. adj. a) duplus. *dvaput veći*. Dvostruko osuđenje sebi pripravlja. M. Divković, nauk. 16a. Koji daveše dvostruko navao. B. Kašić, fran. 190. Krepot pokrivena nije krepot nego dvostruka zloča. M. Radnić 265a. Tko bi vjerovao da bog imadjaše uzdignuti Joba na dvostruku slavu iz smetlišta? 527b. I tako ovom dvostrukom ljubavju. S. Margitić, fal. 270. Dvostruk da se puk saštane. P. Vulečić 42. Da mukami dvostrukima plate grijeh. I. Đorđić, salt. 228. Već ako bi se dogodio svetac dvostruk. A. Bačić 342. Dvostruku lemozinu diliti. J. Banovac, pred. 138. Ako nije dvostruka svetkovina. Ant. Kačić 92. S dvostrukim suzama plači njegov jad i nesreću. 203. Jeli dvostruk post bio. B. Leaković, nauk. 208. — *b)* duplex, geminus, koji biva po dva puta; može gđegđe značiti isto što i kardinální broj dva. Niz livu mišicu dvostruk visji pobjoj. I. T. Mrnavić, osm. 82. Ali su nika (slova) dvostruka. I. Ančić, vrat. xii. Početak od ove pisni poviđa dvostruko došastje Isukrta, a to jest: prvo kojim je on jur došal ...; drugo paka došastje poviđa, kojim ima on priti. A. Vitajić, ist. 151. Italija dvostruko s poznaje. I. Grličić xxi. Premda je naš jezik zatvoren dvostruki vrati. J. Banovac, razg. 115. Nediljnik dvostruk, to jest po dva govoreña za svaku nediju. F. Lastrić, ned. i Uzamši dvostruk, trostruk konopac, pokara ji. 319. Kralj poslao je dvostruke poklisare. A. Kanižlić, kam. 147. Dvostruki prj. S. Lubiša, prip. 192. — *c)* od *deije vrste*. Ovo je put dvostruki pravedni na nebosa. S. Margitić, fal. 270. Od dvostruke smrti čovika. M. Lekušić, razm. 156. Kada je dvostruka zapovjed svrhu jednoga griba. A. Bačić 212. Dvostrukim načinom zafajujem ti. J. Banovac, pred. 32. Porodi sina jednoga, ali dvostruke naravi. F. Lastrić, test. 324a. Ubojstvo ima dvostruko, duhovno, to jest, i tlesno. ned. 287. Dvostruka dobra pitamo od boga. L. Vladimirović 61. Kako je dvostruka oblast tako je dvostruka i materija. Ant. Kadžić 38. Ovoga običaja dvostruk možebiti uzrok bio je. I. Velikanović, uput. 3, 360. Sveti red, po kojemu se daje dvostruka oblast. M. Dragičević 86. — *d)* fallax, o *čefadetu koje drukčije govori nego radi i misli (isporodi dvoilčan), i o onome čim se to pokazuje*. Čoek dvostruki i privarljiv u svojim riječima vara. M. Radnić 233b. Jao sreću dvostrukomu! S. Margitić, fal. 262. Jesi li govorio riječi ... lažjive ili dvostruke? P. Knežević, osm. 20. Svi od ove vrste jesu dvostruki, tako, da promada pokazuju kožu očvju z dvora, u nutra su vući razdirajuć. F. Lastrić, od' 249. Pokrivati laž riječna dvostrukina i zavodnima. I. Velikanović, uput. 1, 462.

b. adv. dvostruko. — *između rječnika u Mikašinu* (dupliciter, duplo), u *Belinu* (dupliciter' 278a. 492a; 'ambigue' 289b), u *Bjelostjancu* (v. dvostruko), u *Voltigijinu* ('doppiamente', 'doppelt'), u *Stulićevu* (dupliciter, bifariam'). *a) dvaput veće, vidi a, a)*. Jošte ovo godište dvostruko ćeš činiti pozdravljajući blaženu gospu M. Divković, zlam. 34b. Učini se dvostruko veći nego prvo više. I. T. Mrnavić, ist. 129. I tako vole dvostruko izgubiti. J. Banovac, prip. 117. Prvi što god zaiše, drugomu ću dati dvostruko. F. Lastrić, ned. 111. Neka nisam dvostruko ne-

sričan, to jest i na ovome i na onome svitu. M. Zoričić, osm. 74. Kasne (*diñe*) sunce dvostruko se prima. J. S. Rejković 182. — *b)* bis, *dvaput, vidi a, b)*. Ne kad moreš dvostruko priori. J. S. Rejković 350. — *c)* na dva načina, vidi a, c). Rič 'ispovidam se' dvostruko razumije se. F. Lastrić, ned. 37. Dvostruko sagrišujete: 1. dilom zlim, a 2. smutnom. 132. Pčelam udi to dvostruko vrime. J. S. Rejković 64. — *d)* dvoično, laživo, vidi a, d). Ima se odgovoriti ni dvostruko i zavodno, nego istinito i srdčano. I. Velikanović, uput. 3, 522.

2. DVÒSTRUĀK, *adj. s dva struka. — Drugi je dio od osnove supstantiva struk. — Na jednom mjestu xvii vijeka*. Bus zeleno travico, ... brmeča dvostruka korena al' kljice. D. Baraković, vil. 331.

DVOSTRUKO, *n.* diphthongus, vidi dvoglasje. — *U jednoga pisca xvii vijeka koji je sam ova riječ načinio*. Inačije od toga zove se diphtongus, ili dvostruko. F. Lastrić, test. xii.

DVOSTRUKOGOVORAN, dvostrukogovorna, *adj.* u *Stulićevu rječniku* ('ambiguus') gdje ima s istim značenjem i dvostrukoslovan, i *adv.* dvostrukogovorno 'ambigue'. — *sva nepouzdana*.

DVOSTRUKOGOVORENE, *n.* u *Stulićevu rječniku* ('ambibologia'). — *nepouzdana*.

DVOSTRUKOGOVORITI, dvostrukogovorim, *impf.* u *Voltigijinu rječniku* ('equivocare', 'zweideutig reden') i u *Stulićevu* ('ambigue loqui'). — *nepouzdana*.

DVOSTRUKOSLOVAN, dvostrukoslovna, *adj.* vidi dvostrukogovoran.

DVOSTRUKOSLOVITI, dvostrukoslovim, *impf.* vidi dvostrukogovoriti. — *U Stulićevu rječniku. — nepouzdana*

DVÒSTRUĀKŌST, dvòstrukosti, *f. stave, osobina onoga što je dvostruko. — isporodi dvostručnost. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (duplicatio, geminatio') gdje naj prije dolazi, u *Belinu* (dvostrukos 'duplicatio' 278a), u *Stulićevu*. Dvostrukos laživa jezika. A. d. Bella, razg. 74b. Od dvostrukosti ostalih uda nije tako. Ant. Kadžić 131. Za dvostrukost ni mislit ne treba. P. Petrović, gor. vijen. 33.

DVOSTRUKSTVO, *n.* vidi dvostrukost. — *U Stulićevu rječniku. — sasva nepouzdana*.

DVOŠARAN, dvošarna, *adj.* vidi dvobojan. — *Samo u Stulićevu rječniku* ('bicolor') gdje stoji da je riječ ruska.

DVOŠESNIK, *m.* annus bisextilis, dvošesna (prestupna) godina. vidi dvošestan. — *U jednoga pisca xvii vijeka* (dvošestnik). Da so ima činiti dvošestnik, bisest ili pristup svako četrto godište. B. Kašić, rit. 2a.

DVOŠESTAN, dvošesna, *adj.* bisextilis, bisextus, o godini u kojoj je 366 dana i o danu koji se u onoj godini imeće, vidi prestupan. — *Nučineno po latinskom jeziku. — U jednoga pisca xvii vijeka u kojega ima i dvošestiv s istijem značenjem*. Za to se ono godište zove pristupno, dvošestno ili dvošestivo. B. Kašić, rit. 1a. Četrto sfako stoto da bi bilo dvošestno i pristupno. 2a.

DVOŠESTELAN, dvošestelna, *adj.* vidi dvošestan. — *U Stulićevu rječniku s dodatkom da je uzeto iz brevijara. — nepouzdana*.

DVOŠESTIV, *adj.* vidi dvošestan.

DVOŠEŠĆE, *n.* vidi dvošesnik. — *Stariji je oblik dvošestje. — U istoga pisca xvii vijeka*

(dvošestje) u kojega ima i dvošesnik, i u Stalićevu rječniku (dvošestje, bisextus, intercalatio). U četvrta lita prva staka stota, da bi se bez dvošestja učinila. B. Kašić, rit. 24.

DVOŠIPAST, adj. s dva šipa, vidi dvoratun. — Samo u Stalićevu rječniku.

DVOTAK, dvotaka, m. muško dijete od devije godinice. — isporodi dvotakiin — U Stalićevu rječniku. — nepouzdanu.

DVOTAKIŃ, m. vidi dvotak. — U Stalićevu rječniku. — sasima nepouzdanu.

DVOTAKIŃA, f. žensko dijete od devije godinice. — U Stalićevu rječniku. — nepouzdanu.

DVOTJELESAN, dvotjlesna, adj. od dva tijela. — U Stalićevu rječniku (dvotelesan, bivcorp). — nepouzdanu.

DVOUDAN, dvoudna, adj. s dva uda. — U Belina rječniku (dvoudni, bimcubris' 469b) i u Stalićevu.

DVOUDANICA, f. žena po drugi put udata. — U Stalićevu rječniku (secundo nupta).

DVOUDATI, dvoūdāt, pf. udati po drugi put. — U Stalićevu rječniku: secundo in matrimonium collocare; dvoūdati se secundo nubere. — nepouzdanu.

DVOUMAN, dvoumna, adj. dubius, incertus. Postaje od dva uma nastatkom izv. — xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (irresoluto' incertus' 420b), u Stalićevu (dubius, ancipis, ambiguus, incertus'), u Daničićevu (dvoumna, dubius'). a) s aktivnijem značenjem: koji dvoumi: o čudalata, o ljudskoj pameti, o misljenju. Ne dvoumnymi pomysljenmi kolēblēm se. Documentajb 165. (Seist) jest peterostruka, to jest, upravana, zahodljiva, dvoumna, podobna i sumnjiva ... Dvoumna jest sud sueten kojim tko ne zna odrediti, jeli što dobro ili zlo. S. Badrić, prav. nač. 41—45. Dvoumne i sumnjivo svitajeno. B. Leaković, god. 139. — nije posve jasno značenje u ovijem primjerjima: Nu! ta opet danas nagazi ja na jednoga uboga i sumorna, srdita i dvoumna čovika. D. Rapić 192. Cipaše u kosti čini to tako sumorna i dvoumna da tako pomamno vapjese? 221. — b) s pasivnijem značenjem: o čem se dvoumi. aa) o govoru koji se na dva načina može razumjeti. Ovakove dvoumne i sumnjive riči u sudu ne imaju mesta M. A. Rejković, sabr. 51. Radi dvoumni i duboki besida. A. d. Costa 1, 188. — ano spada i adē. dvoumno u ovom primjeru: Odgovori, ne dvoumno, nego očito i mudro. A. Kanižlić, kam. 600. — bb) kad se ne zna kako će se što seršiti. Znaj da tvoje spasenje jest dvoumno. D. Rapić 277. Vojevanje ovo bilo je dvoumno. A. Tomičević, živ. 151.

DVOUMENE, n. vidi dvoumjenje. — Stariji je oblik dvoumenje. — xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (dvoumenje, dubitatio' 281a; dubio opinio' 420b; haesitantia' 733b) gdje naj prije dolazi i u Stalićevu. Ricci ... od dvoumenja. P. Knežević, osm. 20. Dignuti svako dvoumenje i smutno. A. Kanižlić, kam. 745. Bez svakoga dvoumenja. I. Jablanec 129.

DVOUMICA, f. vidi dvoumjenje. — U jednoga pisca našega vremena. E! e! hvala bogu! veli u nekoj dvoumici Čiča-Paun. M. D. Miličević, zim. voc. 207. Mislim da nena ni naj manje dvoumice o tom, da je naj veći broj Sarajevaca čista srpska krv. zlosel. 145.

DVOUMITI, dvoumim, impf. dubitare, kao

imati dva uma. — isporodi dvojiti, sumnati. — Akc. se mijenja u avr. 2 i 3 sing. dvōmim. — Postaje kao dvouman nastatkom i. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu (haesito' 733b; dubito' 281a; u Stalićevu (dubitare'), u Fakovu (dvoumiti što, zweifeln, anstand haben' dubito'). a) dubitare, haesitare, ne odlučivati se, ne moći se, ne umjeti se odlučiti. Još dvoumiti, još ne odlučivaš. A. d. Bella, razg. 171a. Ako zarad tvoje mlohavosti dvoumiti, ona čine da kripak uzbržiš se. P. Knežević, osm. 172. — na što se ne može čekat da odlučiti može biti izrečeno podložnom interogativnom rečenicom Dugo čekam i dvoumitim, hoću li se prikazati tebi. A. Kanižlić, uzr. 82. Još dvoumitim, što bi odabrati imao. uoč. 653. Ojzenite li da dvoumjaše Katarina, na koju će od dvije krune ruku pružiti? D. Basić 29a. Car dvoumiti što će odrediti, na ku li se vratit stranu. P. Soroković 577b. ili infinitivom, osobito ako je dvoumiti negativno. Brezobraznom slobodom ne dvoumiše izopačiti. A. Kanižlić, kam. 189. Pogledaj, gospodine, na ovu obitelj tvoju, za koju gospodin naš Isukrst nije dvoumito pridati se u ruke neprijatelja. bogojubn. 231. — b) ne znati, što treba o čem misliti. Ona nije znala onadlar stanovito da je Isukrst sin božiji, nista ne maše dvoumila je i sumnila. B. Zuzeri 39b. Ako li još, kako ne sumnim i ne dvoumitim, u sreću tvojom klije iskrice. A. Kanižlić, uzr. 55. Koji dvoumiti nepostojaju je u svima putovima svojijem. Vuk, jak. 1, 8. I sami kosci dvoume. M. D. Miličević, zlosel. 297. — kad je izrečeno ono o čem se ne zna šta misliti, može biti u acc, kao objekat: Ovo ispodvaše brez razloga sumnje i dvoume odmetnici. A. Kanižlić, kam. 611. Ono se ima virovali niti dvoumiti, ili se moglo pametju dohvatiti i dokučiti ili ne. I Velikanović, uput. 1, 16. Da im paša štožed ne dvoumi, nek zna prijed, pa čini što moge. P. Petrović, gor. vijen. 43. ili u loc, s prijedlogom o: Da bi mogao svod dvoumiti o svom umu. M. Pavlinović, razl. spis. 193. mješte prijedloga o, često je kod pisaca prijedlog od s genetiivom: Od česa dvoumiti? A. d. Bella, razg. 30a. Neka nitko ne dvoumi od istine ovih događaja. A. Kanižlić, uoč. xviii. Nitko od tog' ne dvoumi (dvoumiti). V. Došen 188a. Da bi tko imao uzrok zakonit i razložit sumnati i dvoumiti od pravednosti i dobrote ispovidi, koje je učinio. I. Velikanović, uput. 3, 91. u jednoga pisca xviii vijeka u acc. s prijedlogom u (vaša da kao suprotno glagolu vjerovati u sto): Dvoume u pomoć božju. B. Leaković, gov. 210. u dragom primjeru pisca iz Boke kotorske s prijedlogom je u lokativu mješte akuzativa po bokeljskom govoru: Ako bi kojijeh duše dvoumilo u providjenju J. Matović 71. — ono o čem se ne zna šta misliti može biti u podložnoj rečenici s da: Latini ne dvoume da je Foejcia na glasu bio. A. Kanižlić, kam. 45. Sam no more da dvoumi, da je ovi svit pokora. V. Došen 200a. Nije potreba dvoumiti da poslednje vaļa izabrati. D. Obradović, basn. 241. Nije ni dvoumito, da ovo nije bila nauka pašina. S. Lubiša, prip. 168. ili u podložnoj interogativnoj rečenici: Tko bi dvoumiti mogao, jeli episkop zakoniti služitelj križnača. A. Kanižlić, kam. 232. Kad bi se dvoumilo, jeli živo ili mrtvo dijete. B. Leaković, nauk. 165.

DVOUMJE, n. dubitatio, vidi dvoumjenje i dvojeumje. — U jednoga pisca našega vremena sa starijim oblikom dvoumje, a između rječnika u Stalićevu (dvoumje). Zaručna djevojka, a od lube ni dvoumja nema. Osveta, 3, 10.

DVOUMLENE, *n.* djelo kojim se dvoimi. — *Stariji je oblik dvoumjenje.* — *Nalazi se pisano i dvoumice (koje vidi).* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (dvoumjenje 391*), u Stubičevu (dvoumjenje), u Fukuov (das zweifelh' dubitatio).* — *Nave ostavlja na dlacice dvoumješa.* D. Obradović, sav. 4. Ali jere su njihova ufaša naslonita svrhu dvoumješa, zato su vazda sa strahom sjedinita. D. Rapić 166.

DVOUMLJIV, *adj.* *vidi* dvouman. *a)* koji dvoimi. — *Poradi svijesti privarjive, zaholjive, sunjive ili dvoumljive.* B. Leaković, nauk. 458. Laconais reče nekomu dvoumljivu mladiću. M. Pavlinović, rad. 81. — *b)* o kojem se dvoimi. U stvarih dvoumljivih Mariju zazivaj. A. Kanižlić, uoč. 245.

DVOUMNITI, dvoumnim, *impf.* *vidi* dvoumiti. — *U Stubičevu rječniku (do aliqua re dubitare, ambigere) u kojem ima i dvoumniti s istim značenem* — *oboje nepouzdan.*

DVOUMNOST, *f.* stajie, osobina onoga što je dvoimio. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Stubičevu (s. dvoumjenje).* *a)* *vidi* dvouman. *a).* Budući odvržen uzrok dvoumnosti. J. Matović 183. Kad bi nas obuzela dvoumnost i suniša svrhu spaseša našega. B. Leaković, nauk. 282. — *u ovom primjeru kao da znači ucajanje:* Koje te tija do smrti žalosti i skoro u dvoumnost dovedu? D. Rapić 186. — *b)* *vidi* dvouman. *b).* S dvoumnosti o (ili) razlikosti riječi. J. Matović 77.

DVOUMNOSUDAN, dvoumnosudna, *adj.* u Stubičevu rječniku (judicii dubii, incerti) gdje ima i *ade.* dvoumnosudno (judicio dubio). — *nepouzdan.*

DVOUMNATI, dvoumnam, *impf.* *vidi* dvoumiti.

DVOUMSTVO, *n.* *vidi* dvoumnost. — *xviii vijeka i u Stubičevu rječniku.* Brez dvoimstva nijejednoga. P. Knežović, pism 122. Kada me stišnu dvoumstva i tnaeste sumnje. I. M. Mattei 135.

DVOUŃCAN, *adj.* od dvije unće. — *U Stubičevu rječniku (sextantarius).* — *nepouzdan.*

DVOVESAO, dvovesla, *adj.* s dva vesla. — *U Stubičevu rječniku (dvovesli, biremis).* — *slabo pouzdan.*

DVOVLADALAC, dvovladaoca, *m.* u Stubičevu rječniku (pl. dvovladaoci, dumviri). — *nepouzdan.*

DVOVLADALAČKI, *adj.* u Stubičevu rječniku (griješkom dvovladaočki, dumvirals) gdje ima i dvovladatelj sa istim značenem. — *oboje nepouzdan.*

DVOVLADAŃE, *n.* u Stubičevu rječniku (dumviratus). — *nepouzdan.*

DVOVLADATELJAN, dvovladateljna, *adj.* *vidi* dvovladalački.

DVOVŃLNİK, *m.* seljak koji ima dva vola. — *U jednoga pisca našega vremena.* U koga je bilo dobrih volova i vredne mounćali on bi boga radi primao u spregu po nekoga jednovolnika ili i dvovolnika ali i čoveka slabe pameti pa i slabe vajle na radu. M. D. Miličević, živ. srb. 1, 15.

DVOVRATAN, dvovratna, *adj.* s dvojijem vratima. — *Samo u Stubičevu rječniku.*

DVOVRH, *adj.* s dva vrha. — *isporedi* dvovrhan. — *U Stubičevu rječniku (pisano dvoverti s dodatkom da je riječ raska).*

DVOVRHAN, dvovrhna, *adj.* *vidi* dvovrh. — *U Stubičevu rječniku.* — *sasna nepouzdan.*

DVOVRST, *adj.* *vidi* dvovrstan. — *U dvojice pisaca xviii vijeka u kojih znači što i dvospol, i u Stubičevu rječniku* — *Koji je dvospol, dvovrst oli ti od dvi vrste, muške i ženske.* Ant. Kadčić 162. Dvospoli ili dvovrsti. M. Dragičević 49.

DVOVRSTAN, dvovrstna, *adj.* od dvije vrste. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (dvovrstni, di due sorti, 689*) i u Stubičevu (biformis, bifarius).* Dvovrstna (molitea), jedna umna a druga glasna. T. Ivanović 15. Da dvovrstnu svotu u novcu vrati. V. Bogišić, zborn. 178.

DVOZÁVJETAN, dvozávjotna, *adj.* s dva zavjeta, od dva zavjeta. — *Samo u Stubičevu rječniku (duorum votorum).*

DVOZÁVJELJA, *m.* po zapadnom govoru dvozávja, pridvorica, koji na dva stoca sjedi. M. Pavlinović. — *isporedi* dvozávjelar.

DVOZÁVJELÁR, *m.* čovjek koji se pritehari, pa objeduje ili večera kod dvojice i trojice. — *na Braču.* A. Ostajić. — *vidi* dvozávjela.

DVOZÁVJEHAN, dvozávjehna, *adj.* u Stubičevu rječniku: dvozávjehna vrata, fores bifores. — *nepouzdan.*

DVOZÁVJENIT, *adj.* u Stubičevu rječniku (duplicem significationem habens) u kojem ima i dvozávjenjuš s istim značenem. — *oboje nepouzdan.*

DVOZÁVJENUJUĆ, *adj.* (prav part. praes. act.) *vidi* dvozávjenit.

DVOZUB, *adj.* s dva zuba. — *isporedi* dvozuban, dvozezub. — *U Stubičevu rječniku (bideus).*

DVOZUBAN, dvozubna, *adj.* *vidi* dvozub. — *Samo u Stubičevu rječniku.*

DVOZUBICA, *f.* bidens tripartita L., Ńeka bilka. — *U naše vrijeme u Dalmaciji.* Dvozubica, čvš. dvozubec, polj. dvozub, bidens tripartita L. B. Šulek, im. 80.

DVOZUBĽA, *f.* *vidi* dvozubje. — *U Belinu rječniku (dvozubja, furca, 141b) i u Stubičevu (dvozubja, furca, lignum bifurcum).* — *nepouzdan.*

DVOZUBĽE, *n.* *vidi* vile. *isporedi* dvozubja. — *U jednoga pisca xviii vijeka sa starijim oblikom dvozubje.* I dvozubja ognienoga vlasti poraz prenemili lvašta kroćné. J. Kavačič 414.

DVOZVĚČAN, dvozvěčna, *adj.* u Stubičevu rječniku (duplicem sonum habens).

DVOŽEN, *adj.* koji se dvaput oženio. — *Samo negativno nedvožen na jednom mjestu xviii vijeka.* Čejala muško i nedvoženo. S. Badrić, prav. nač. 53.

DVOŽENAC, dvoženca, *m.* čovjek koji se dva-put oženio. *isporedi* dvožen. — *U dvojice pisaca xviii vijeka.* Dvoženici ... ne mogu biti redjeni. A. d. Costa 1, 81. Služitji mogu djaci oženehi, istom da ne dvoženici. I. J. P. Lučić, nar. 38.

DVOŽENIDBA, *f.* *vidi* dvoženstvo. — *U Stubičevu rječniku (bigamia).* — *nepouzdan.*

DVOŽENIDBEN, *adj.* *vidi* dvožen. — *U Stubičevu rječniku (bigannus).* — *nepouzdan.*

DVOŽENIDBENIK, *m.* *vidi* dvoženac. — *U Stubičevu rječniku (bigannus).* — *nepouzdan.*

DVOŽENSTVO, *n.* stajie čovjeka koji se dva-put oženio. *isporedi* dvoženice. — *xvii i xviii vijeka.* Krštenje ne diže bigamije tu jest krivine dvoženstva. I. Ančić, svit. 72. Dvoženstvo se događa po tri načina. Ant. Kadčić 24. Ovo se

latinski zove polygamia a naši dvoženstvo. M. Dobretić 530. Sva brezreda po grihu dohodeća dižu se po krštenju izvan dvoženstva I Velikanović, uput. 3, 157.

DVOŽENA, *m.* vidi dvoženac. — XVIII vijeka, a između rječnika u Belinu (bigamus' 141^b) gdje naj prije dolazi i u Stuličevu (bigamus'). Koji su u brezredu po pomaikađu sakramenta? Dvožeće. I. Velikanović, uput. 3, 155.

DVOŽENEN, *adj.* (uprav part. pract. pass. glagola dvoženiti kojemu nema potvrde) vidi dvožen. — Na jednom mjestu xvii vijeka, a između rječnika u Belinu (bigamus' 141^b) i u Stuličevu (bigamus'). Da nije bio dvožen. I. Ančić, svit. 72.

DVOŽENENIK, *m.* vidi dvoženac. — U Stuličevu rječniku (bigamus'). — nepouzdan.

DVOŽENENE, *n.* vidi dvoženstvo. — Stariji je oblik dvoženjenje. — U dvojice pisaca xvi i xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (dvoženjenje, bigamia' 141^b) i u Stuličevu (v. dvoženidba). Ako shodi iz bigamije to jest dvoženjenja. Š. Budinić, ispr. 163. Koji su u brezredu po pomaikađu sakramenta? Dvožeće, koje mu drago bila dvoženena vrsta. I. Velikanović, uput. 3, 155.

DVOŽICAST, *adj.* od dvojice žice. — Samo u Stuličevu rječniku (bilix').

DVOŽIČAN, dvožična, *adj.* uprav od dvojice žice, bilix; ali u Vukovu rječniku ima dvožični stölac sa značenjem: 'Jehnstuhl', 'cathedra' (s dodatkom da se govori u Crnoj Gori) gdje se ne može poznati postojanje i značenje.

DVOŽUČE, dvožučeta, *n.* jaje sa dva žučeta. I. Pavlović.

DVRŠNICA, *f.* selo u Hercegovini u kotaru južinskom. Statist. bosn. 118. — Zove se i Dvršnica. Schem. rag. 1876. 59. i Dvršnice. S. Novaković, obl. 46.

DVRŠNICE, *f. pl.* vidi Dvršnica.

DVRŠNO, *n.* poče u Hercegovini. Kažu da kroz Bijelu goru i poje Dvršno i Strekavicu i sad stoji mramorje. Vuk, nar. pjes. 4, 94.

DVRŠNICA, vidi Dvršnica.

DVUŠ, *adv.* vidi dvaš. — Na jednom mjestu xviii vijeka, rađa da štamparskom jedreškom mj. dvaš. Postijase se dvuš svako sedam dana. S. Rosa 125^a.

D

D, slovo.

a. glasi: a) kod štokavaca kao složen glas od d i ž (onakova glasa kao što se čuje kod Hercegovaca u izjesti), gotovo kao pojačak dž i slično talijanskom g u genero. ovaj glas jednako stoji prema č, kao g prema č. — b) kod čakavaca obično ga zamjenjuje j; u nekijem čakavskim govorima (n. p. u Spletu) ne zamjenjuje ga drugo slovo, ali ne glasi kao kod štokavaca nego kao prosti glas u kom se stijeraju d i j, kao rus. дъ, češ. d, mađar. gy. — c) kod kajkavaca glasi kao g kod štokavaca (pošto često kajkavci izgovaraju č kao č, to kod njih i g glasi kao štokavsko č).

b. postojanje. a) stoji na mjestu onoga glasa koji je već u praslavensko dobu postao tijekom što su se glasovi d-j slili u jedno, koji je ovo glas u praslavenskom bio, ne može se znati: prema tavoranskome d u našem jeziku, u nsvlovenskom ima j (i d u nekijem dijalektima), u zapadnom bugarskom d (s čakavskim izgovorom? vidi kod a, b)), u stslavenskom i u istočnom bugarskom žd, u maloruskom dž i ž, u ruskom z, u poljskom i u slovačkom dz, u češkom, u grnsrpskom, u dnrsrpskom z. — b) kod štokavaca postuje od dj gdje je među d i j prije bilo i; n. p. lađa, grožđe, rođak, davo, zapovijedu; kod čakavaca obično ostaje dj nepromijenjeno, ali se gljedge mijena na j (vidi a, a)), vidi n. p. jačiti (njevati) i jačka. — c) kod štokavaca u part. pract. pass. glagola u kojih je nastavak o i zadnje slovo na osnovi d (n. p. vidjeti, žudjeti) slog de glasi de: viden (negda vidēn), žuden (negda žudēn), a često i kod čakavaca j: vijen, žujen. — d) glasovi jd (negda id) u osnovi glagola ići kad je složen s prijedlozima što se srsuju vokalom (n. p. u doći, izaći, naći) premiještaju se i sazima se u d: dođem, izadēm, nadēm mješte dojdēm, izajdēm, najdēm. to biva kod većine štokavaca; kod čakavaca, kajkavaca i kod nekijeh zapadnijeh štokavaca jd ostaje nepromijenjeno.

— e) u nekijem mjestima u kojima je južni govor, osobito u Hercegovini, u Crnoj Gori, u Boci kotarskoj dje (de) glasi de: de (gdje), devojka, nedjeja, videti. Takovi se izgovor čuje gdjegdje u nekijem riječima i po drugijem južnijem krajevima. a i jedini čakavci (na otoku Lastovu) kod kojih je (dugo i kratko) glasi kao je izgovaraju de kao de (d po čakavskom govoru, vidi a, b)): devojka, dete, deliti. — f) stoji u tudijem riječima: aa) prema grčkom y pred glasovima e i i, n. p. andeo, Edipat, Đorđe, Đuro (prema talijanskom g pred e i i stoji g koje vidi). — bb) prema tur. i pers. g (g), i prema arap. i pers. k, ako turski glasi kao g (g). — cc) prema mađar. gy.

c. mijena se s drugijem glasovima. a) po južnijem krajevima na kraju riječi gdjegdje s nepomiče u govoru mijena se na j: svej, poj, mj. sved, pod'. — b) neki pisci (ne narod) zamjenjuju d glasovima dj, pazeci kod toga (kao što misle) na etimologija a ne na izgovor, s toga se nalaze oblici kao rođjen, građjanin itd. isporodi b, c).

d. ovaj se glas prošlih vijekova pisao ćiril-skijem slozima ž ili r, a latinskijem ghj ili ghi u Dalmaciji, u Dubrovniku, u Bosni, gy ili gj u Hrvatskoj i u Slavoniji — mješte ghj ili ghi nalazi se često gj ili g (ispred e i i), kojijem se slozima naznačuje uprav glas g što može gdjegdje pomiješati glasovec kod čitanja, vidi dje kod g. i u naše vrijeme mnogi pisci pišu griješkom gj (d) mješte dž (g).

1. DĀ, *interj.* glas kojijem se vabi koñ. — U Vukovu rječniku: da, da 'lockungswort fir's pferd', 'sonus allicendi equum'.

2. DĀ, *adv.* da—da, modo—modo, sad—sad, pers. tur. gāh. isporodi dađa. — U Vukovu rječniku: 'da tamo, da amo, bald hin bald her' modo—modo'.

DĀCI, Dākā, *m. pl.* selo u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 61.

ĐAČAD, *f. coll. vidi kod dače.*

ĐAČE, *dáčeta, n. dem. dak. — Postuje od dak nastavkom et pred kojijem se k mijena na č. — Od xviii vijeka (isprija sa starijim oblikom djače) a između rječnika u Vukovu (ein studenten' parvulus litterarum studiosus'). djače: Đdavo djače slobodnijega jezika. A. Kanižlić, kam. 620. Dojdo jedno djače u crkvu. S. Lubiša, prip. 261. — dače: Kazivao bi, da on ima dače sveca. D. Obradović, živ. 97. Ovdje nama kažu dače samouče. Nar. pjes. vuk. 1, 105. Udaralo u tamburu dače. 1, 451. No besjedi samouče dače. 2, 91. Dače po sebi znanče. (Kad ko za drugim govori luo, pa ko hoće da mu kažo da on to zna po sebi, t. j. što je sam onaki). Nar. posl. vuk. 72. Jedno dače iz srpske škole. Vuk, nar. prip. ix. — *njeste množine ima kolektivno ime ženskoga roda, dáčad.* Troje dačadi. Vuk, dan. 1, 18. Imam ovde desetak dačadi. P. Petrović, gor. vijen. 104.*

ĐAČEŃE, *n. djelo kojijem se ko dači. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. U cijeloj godini djačena. S. Lubiša, prič. 6.*

ĐAČICA, *f. ime zemlji u Srbiji u okrugu vaskom. Sr. nov. 1867. 482.*

ĐAČIĆ, *m. dem. dak. — isporedi dače. — Ake. se mijena u gen. pl. dáčića. — Stariji je oblik djačić. — Postaje od djak ili dak nastavkom ič. pred kojijem se k mijena na č. — Od xviii vijeka a između rječnika u Stuličevu (djačić 'parvulus clericus') i u Vukovu. djačić: Veselo djačić odgovori. A. Kanižlić, kam. 7. Čuvši ovo rečeni djačić obeseli se mnogo. F. Radnan 59. — dačić: Pa znadi, moj dačić! Nar. prip. vrč. 118.*

ĐAČIJA, *f. beneficium ecclesiasticum, dohodak od imanja crkvenoga koje uživa pop, i samo takovo imanje. — isporedi beneficij i dobročinstvo pri kraju. — Samo u Belinu rječniku sa starijim oblikom djačija: djačija crkvena 'rectoral ecclesiasticum'; slobodna djačija 'sacerdotium curionatu vacuum'; djačija s vladanjem od duša, djačija dušovaldna 'sacerdotium animarum cura affectum'. 137a, i u Stuličevu: djačija 'beneficium'.*

ĐAČINA, *f. augm. dak. — isporedi dakela. — Ake. se mijena u gen. pl. dáčina. — Postaje od dak nastavkom ina pred kojijem se k mijena na č. — Od xviii vijeka a između rječnika u Stuličevu (sa starijim oblikom djačina 'magnus clericus') i u Vukovu. Eto ti od nekud jedno velike dačine. D. Obradović, basn. 320. Dačina kao i bačina. (U Hrvatskoj). Nar. posl. vuk. 72.*

ĐAČITI, *dáčim, impf. biti dak, učiti kao dak. — Ake. kaki je u praes. taki je u impf. dáčáh, u aor. 2 i 3 sing. dáčij; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf. — Postaje od dak nastavkom i pred kojijem se k mijena na č. — U jednoga pisca našega vremena sa starijim oblikom djačići. Smjesti mo pokojni otac u manastir, da tamo djačim. S. Lubiša, prič. 5. Djačio sam u primorju. 147. — Sa se, reflektivno: dačiti se, postajati dakom. — u Vukovu rječniku: 'ein student werden', 'studere litteris'.*

ĐAČKA, *f. sa starijim oblikom djačka na jednom mjestu xviii vijeka. značenje: pjesma, ili neka osobita pjesma, vidi i jačka, jačiti. Sejnčica aliti djačka od sejnškoga na moru junaštva. P. Vitezović, sejnč. 1.*

ĐAČKI, *adj. clericalis, latinus, koji pripada dacima. — Stariji su oblici djački i djački. — Postaje od dak (dijak, djak) nastavkom esk. pred*

kojim se k mijena na č, a za ovijem s ispada. — Od xv vijeka (vidi Marulićeve primjere kod a, b) i kod b, a između rječnika u Mikašinu (adv. djački 'latino'), u Belinu (djački 'clericalis' 189b), u Bjelostjencu (djački 'litterarius, latinus, latinus'; adv. djački 'latino'), u Jambrešićevu (djački 'latinus'; adv. djački 'latino'), u Voltigijinu (djački 'latino', 'latineisch'), u Stuličevu (djački 'clericalis'; latinensis, latinus'; adv. djački 'clericorum more; latine'), u Vukovu (studentisch', 'studiosorum'). — nalazi se pisano i djački: Koji godir se jest upisal u vojevanje djaško. M. Bijanković 92; djaški u Stuličevu rječniku; i djaški: Poslo djaske naslonu i na druge. A. d. Costa 1, 19.

a. adj. a) koji pripada dacima (u kojem mu drago smislu). djački: Kada ne nose svito dila djačko. Š. Budinić, ispr. 21. Odičom misničkom ili djačkom. B. Kašić, rit. 141. — djački: Ako nosi odiču djačku. A. Bačić 403. Što zlamenteu tonsura, to jest prvo djačko ostrizeše? J. Matović 291. Bišo uzdignuti na bitjo djačko. Grgur iz Vareša 103. — pisei tumače ovom riječju i riječ leviticus u svetom pismu: U knjiga djačkije zapovida bog, da su terezije upravne. M. Radnić 408a. U staromu zakonu levitičkomu, to jest djačkoga koljena. J. Matović 31. Knige poroda, izhoda, djačke, oblija i deuteronomija. I. Veličanić, uput. 1, 366. — b) po zapadnijem stranama do xviii vijeka dački znači latinski (jezik), kaonoti jezik učenijeh ljudi; a kod istijeh pisaca onda latinski znači talijanski jezik. djački: Ki nisu naučeni knjige latinske aliti djačke. M. Marulić 3. Djačkoga jezika nauk. Š. Kožićić 55a. Ne najdoh još nijednoga pisca ni knižnika, koji bi s maločom djačkih aliti latinskih slovo obilje lrvatskoga našega jezika dobro ali pravo pisal. P. Vitezović, cvit. vii. — djački: Ovo je ime djačkijem jezikom. M. Divković, nauk. 161b. Od te dobe djačkim aliti latinskim jezikom nastaje zvati 'Slavonia'. P. Vitezović, kron. 51. Razumiju djačke i italijanske knjige. J. Filipović 1, x. U nimački (jezik među riječi) francuske i djačke. J. S. Reljković xv.

b. adv. dački. — u svijem ovijem primjerima značenje je: latinski. djački: Saužji djački se zovu 'holocausta'. M. Marulić 72. Koja (jubav) nazivaje se vlaški ili djački 'karitas'. Š. Budinić, sum. 41a. Ne samo djački, nego i latinski aliti talijanski. J. Mikaša, rječn. predgov. — djački: Djački 'deus'. F. Glavinčić, ovit. 1b. Latinski aliti djački. A. Kanižlić, kam. 577.

ĐAČKOVÁŃE, *n. djelo kojijem se đučkuje. — U Stuličevu rječniku: 'latinitas'. — nepouzdanu.*

ĐAČKOVATI, *dáčkujem, impf. u Stuličevu rječniku: 'latino scire, latinam linguam callere'. — nepouzdanu.*

ĐAČŃI, *adj. vidi dački, a, a). — Sa starijem oblikom djačini na jednom mjestu xviii vijeka. Nadareni dobročinstvom priprostim, ali djačnim. M. Bijanković 156.*

ĐAČNIK, *m. onaj što ima djačinu. — U Belinu rječniku (sa starijim oblikom djačnik 'sacerdotio praedictus' 137a), a iz njega u Stuličevu (djačnik 'beneficiarius'). — slabo pouzdanu.*

DĀDA, *adv. interdum, kašto, pers tur. gáh gáh. vidi da isporidi dádaš. — Od xviii vijeka u rječnicima: u Mikašinu ('identidem', saepe, frequentem'), u Stuličevu ('identidem'), u Vukovu.*

DĀDÁŠ, *vidi dada. — U Vukovu rječniku.*

ĐAJIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Šem. karlova. 1883. 73.

ĐAK, *daka, m.* diaconus, clericus, scriba, studiosus literarum, grč. *δίακονος, δίακος.* — *Naj stariji je oblik dijaka, dijaks, dijak; kasnije je i ispalo: djak, te ovaj oblik potvrđen od xv vijeka (dijak. Mon. serb. 488 god. 1461; djakoms. 515 god. 1472); u naše se je vrijeme dj kod ovoga oblika saželo u d: dak; ali se još čuje i stariji oblik djak, a može biti i praslavenska, ispredi stloc. dijaks. rus. diax, diaxk, pol. diak, dziak, žak, češ. zák. — Između rječnika nahodi se u Mikalínu (dijak, žakan, koji služi misu, clericus'; djak, to jest skular, auditor, discipulus, studiosus, scolarius, adscensus, scolasticus'), u Belinu (dijak, diaconus' 254a; djak, clericus' che ha la prima tonsura' clericus'; djak papine stanice apostolicae camerae clericus' 189b) u Bjelostjencu (dijak, učenic, skular, scholaris, studiosus, scholasticus, discipulus, auditor'; v. žakan), u Jambriševcu (dijak, latinus, studiosus'), u Voltjijinu (dijak i djak, scolaro, discepulo' schüler'), u Stuličevu (djak, clericus'), u Vakovu: dak (pl. daci, ali u pjesama i dakovi) ,der student' literarum studiosus; dják, djáka (u Dubrovniku) vide dak (ondje se djak zove samo onaj koji je obućen u popovske haljine, a ostali se zovu sekulari); u Daničevu: dijaki i djaki, scriba', a) diaconus, clericus, dakon, pa i uopće onaj koji se daje na službu božju, te uči se i nosi popovsko odijelo, a može biti primio i manje redove, ali još nije svećenik, ne može se u svijem primjerima poznati, jeli preo ili drugo značenje. djak: Dijaci ili žakni manjih reda. Š. Budinić, sum. 101b. Jedan sjeromah dijak u Franci dode k jednomu čovjeku s posvećenom vodom. M. Divković, bes. 836a. Dva po dva gredihu kakono dijaci. B. Kinarutić 11. Sveti misnici i dijaci. P. Kanavelić, iv. 103. Dijaci, koje same želimo da služe mise. M. Bjanković 46. Nitko drugi (osim misnika) može biti davalac i službenik ovoga sakramenta (naj pokonega pomazanja), ni dijak ni pistular. L. Terzić 143. Apostoli obraše sedam dijaka. A. d. Costa, 1, 19. Dijaci u svetim redovima postavljeni. I. J. P. Lučić, nar. 27. — djak: Pokle redi popov dvanadesto, djakov osam. F. Glavinčić, evit. 4a. Djak je žedan (D). Poslov. danič. 16. Savo kaludere ogledalo misnika i djaka, slava djaka svetih pustinja. Aud. Kačić, razg. 17b. Služite! oltiri djak. Ant. Kadetić S. Subdijakon pako i ostali djaci. M. Dobretić 31. Na ime djaka razumijemo ovdje onoga koji nosi abit redovnički oli crkveni po dopušteću svoga starišine, koji ima biti ... razdižen od svita po prvomu zlaženju strižena. 271. Žedan djak popu pita pit, aliorum nomine simulare petere, quod sibi utile'. J. Stulli, rječ. 1, 113b. Bog i djaci (daci), kaže se u Dubrovniku o popu koji s dva djaka ide po kućama i blagoslovlja ih o bogojavljenju. P. Budmani. — dak: Dak izgubi popu ručak. (Sto je i on pošao s popom, pa kad ih čock video, učinilo mu se mnogo častiti dvojicu; a da je bio pop sam, častio bi ga). Nar. posl.*

vuk. 72 — neki piše ovako tumaje levita u svetom pismu: Poslaše sudci popove i djake k Ivanu. N. Rašina 14b. joann. 1, 19. U knjigah koje se zvuht levitiko aditi od djakov. M. Divković, nauk. 46b. Poslaše Zudije iz Jeruzolima misnici i djake k Ivanu. F. Lastrić, od' 159 — b) clericus, svak što pripada crkvanone staleža, pa bio ili ne bio svećenik. dijak: Pomaga pripovidavcem, dijakom, da budu mogli pravo pripovidati rič božu Kateh. 1561. G6b. Dijak već od svitovnoga (ima se sciniti). B. Kačić, rit. 6. Može i dijak i svitovni čovik. A. Bačić 321. — djak: Djaci ali koludri ali ostali redovnici. Naručn. 43a. Ova rič 'djaci' uzdrži i djake i misnike profese. P. Filipović 36. — c) scriba, po tome što su srednjega vijeka gotovo sami redovnici bavili se knižom, znači: pisar, te o sviježen značenjem dolazi od preijeh vremena do xv vijeka za osobitu službu na teorinu careva srijskih, kračeva bosanskih i druge gospode. dijak: Ja Radoje, dijak baše, pisah siju knigu poveleje bašova. Mon. serb. 2. (189). Konu zapise (car) selo u baštini, da jest. logofetu 30 perpera za hrusovlje, a komu župu, ote vsakoga sela po 30 perpera, a djaku za pisanje 6 perpera. Zakon. duš. saf. pam. 40. Ove vaške liste vidismo da nije svršest listu zašto dijak u nemu (nemu) ne imenuje ki ga je pisah. Spom. sr. 1, 178. (1418). Pisa Vlatko Maroš, dijak nadvorni gospodina vojevode Radlosava. Mon. serb. 312. (1421). Pisah ja Marinko (Čvčković) dijak otajni dubrovački. 497. (1496). Po zapovijedi gospodina mi Hamza bega mi Radoha dijaka ovoj ispisah. 509. (1470). — djak: Ujisa Branoš dijak. Mon. serb. 488. (1461). Št Radovanom djakome. 515. (1472). — d) studiosus literarum, (mladi) čovjek koji se uči na višijem školama (ispred po svoj prilici samo o onima koji su učili bogosloviju). dijak: Pomagati vernim dijakom ili škularom. Postila. A3b. Ina meštar od svoje škole dijake naučiti. Kateh. 1561. A7a. — djak: Mni da mu je vijerna; tvrdo t' se zvijer vara, ono je toviijerna, svijem djakom otvara N. Najšković 1, 287. Tri djaka nisu mogli drugačije u skulu hoditi. M. A. Rejković, sabr. 34. Taj je kaluder učio mnogore djakove. S. Lubiša, prip. 182. — dak: Madistore, moja medna usta! ostala ti tvoja škola pusta, puštaj dake na divor sokake. Nar. pjes. vuk. 1, 205. A do Marka, do mojega daka, kod mene je knigu naučio. 2. 192. U nu sredi trista kaluderah, i više njih pet stotin dakovah 3, 66—67. — e) ime mjestima u Srbiji u okrugu topličkom. aa) planina. M. D. Miličević, kraj. srb. 345. 351. — bb) rijeka. 'Prekopčeličku Reku' ili reku 'Đak' koja izvire iz Petrove Gore više sela Bučumeta, teče kroz selo Mijalnicu. Prekopčelicu i Mrveš, ovdje se ta rečica zove 'Đak' ili 'Đaka', jer se priča da su se nekad daci od Mrveške Crkvo podavili u njoj. 348.

ĐAKA, *f. a) selo u Srbiji u okrugu topličkom.* M. D. Miličević, kraj. srb. 391. — b) rijeka, vidi dak, c) bb). — e) pominje se prije nasega vremena kao ime mjesta, može biti istome što je kod a). Đaka. S. Novaković, pom. 152.

ĐAKAT, *m.* nejasna riječ u narodnoj pripovijeci. može biti da je samo za tu pripovijetku i načinjena, da bi se jednako ku ne pomislilo na daka i na-davola. (Kaluder) prekrsti se od čuda govoreći: 'Anatemate davola i njegova brata dakata!' A od nekada doleti davo, pa reče kaludru: 'Nije nego tebe i tvoga daka; nijesam ni ja još to nikad vidio'. Nar. prip. vrč. 114.

ĐAKATI, đākām, *impf.* vikati kao pjerajući. — *isporedi* dačka, jariti. Što dakaš? — *U naše vrijeme* u Slavoniji. T. Martić.

ĐAKELA, *f. augm.* dak. — *Akc.* se mijenja u *gen. plur.* dākēla. — *U Vukovu rječniku.*

ĐAKO, *m. ime muško, hyp.* Ačim. — *Akc.* se mijenja u *voc.* Đako. — *Vaša da od tal.* Gioacchino (ali prema tome bi trebalo da je *g. m.* d). — *U naše vrijeme* u Dubrovniku. P. Bulhiani.

ĐAKODJELSTVO, *n. (liber)* leuiticus, samo (su zapadnijem oblikom djakodilstvo) u jednoga pisca xviii vijeka koji će biti ovu riječ i načinio. vidi dak, a) pri srsti. Zapovijd stoji upisana u djakodilstvu na 19. Blago 2, 124. U djakodilstvu na pogl. 6. 7, 2, 251.

ĐAKON, *m. diaconus, u crkveno službi onaj koji je odmah postije (niže) svećenik, grč. διάκονος, isporodi* dak, a), žakan. — *Naj stariji je oblik* dijakon, dijakoni, dijakon (od xviii vijeka); *pošto je ispuilo* i: djakon (potvrđeno od xvi vijeka, a čuje se i u naše vrijeme); *naj mladi je oblik* dakon (u naše vrijeme). vidi i kod dak. — *Riječ* je stara, *isporedi* stvov. dijakonъ, rus. diaconiъ, dialconiъ. — *Između rječnika u Mikošinu* (dijakon), u *Belimu* (dijakon 251a), u *Bjelostjenčevu* (dijakon), u *Stuličevu* (dijakon), u *Vukovu*, u *Daničičevu* (dijakon). s naj starijim oblikom dijakon: O služestih. dijakončih manastyrskih. Sava, tip. hil. glasn. 24, 212. Dijakon šuju ruku pokrevu imat. Š. Kožičić 11b. Kad rečeni dijakon pristupi. J. Banovac, razg. 55. Budnič samo dijakon. J. Matović 183. — *djakon: (Biskup)* imiše jednoga svoga djakona. Mirakuli. 142. Krstiti more i djakon i svaki čovik. J. Banovac, razg. 207. Djakona oliti vandelistara. Ant. Kadčić 155. Red poludjakona, djakona i misnika. B. Leaković, nauk. 225. — *dakon:* Rano rani dakono Stevana. Nar. pjes. vuk. 2, 7. A sva dobra sloca iznijela igumana svetogorca Vasa sa svojijom dakom Isajjom; kad iguman opazio Marka, na dakona desnom rukom mašo. 2, 443.

ĐAKONADLJA, *f. vidi* dakonovica. — *Samo u jednoga pisca xviii vijeka (sa starijim oblikom djakonadlja) koji će biti sam oru riječ načinio prema* popalija. Kada bi muž hotio obrati staše crkveničko i svete redove primiti, mogao je ne inačije nego s očitim privoleženim zakonito žene primiti redovo, koja zakonita žena imala je obećati da će i ona u čistoci živiti. radi toga žene oviju muževa zvané bijahu biskupadije, popadije, djakonadije. A. Kanižlić, kam. 210. Djakon s djakonadijom. 210.

ĐAKONČAD, *f. coll.* mladi đakoni. kao da bi u jednimu bila riječ dakonče, ali joj nema potvrde. — *U naše vrijeme* i u *Vukovu rječniku.* Pogubiću tridest kaludera, porobiću tridest dakončadi. Nar. pjes. vuk. 3, 61. I stotinu dece dakončadi. Nar. pjes. petr. 2, 153.

ĐAKONICA, *f. vidi* dakonovica. — *Samo u Stuličevu rječniku* (djakonica).

ĐAKONIJA, *f. cibi* deliciores, gospodska, skupa, slatka hrana. — *Postaje* od dijakonija (koje vidi) onako kao što dak i dakon postaju od dijak i dijakon. — *U naše vrijeme* i u *Vukovu rječniku.* Donesoše vino i rakiju i lijepu svaku đakoniju. Nar. pjes. vuk. 2, 67. Lepo ga je dočekala majka, pred neg' nosi slatku đakoniju. 2, 76. Ugosti ga vinom i rakijom i gospodskom svakom đakonijom. 2, 114. Sluga nosi vino i rakiju, a Jelica carsku đakoniju. 2, 486.

ĐAKONIJE, *m. ime muško* u Srbiji u okrugu vranjskom. M. D. Miličević, kraj. srb. 315.

ĐAKONISAŠNE, *n. djelo* kojim se dakoniše. — *U Vukovu rječniku* („das wohlleben", vita luxuriosa").

ĐAKONISATI, dakonišēm, *impf.* u *Vukovu rječniku* u kojem je tumačeno: jesti, častiti se „wohlleben" vitam incedam ducor' s primjerom iz narodne pripovjeticke: Ili čemo dakonisati, ili čemo vragolisati. — *Postaje* od dakonija.

ĐAKONITI, dākouiti, *impf.* rediti koga dakonom. — *U naše vrijeme* i u *Vukovu rječniku* („zum diakon weihen", consecro diaconum"). Kao što čine vladike kad pope i dakone. Vuk, poslov. 85. — *Sa se, pasivno:* dakoniti se, postajati dakonom. — u *Vukovu rječniku* („zum diakon geweiht werden", consecror diaconus").

ĐAKONOV, *adj.* diaconi, koji pripada dakonu — *Između rječnika u Vukovu.* Ajlemoto dakonomom dvoru, da vidimo dakonovu ljub, što nam radi juba dakonova. Nar. pjes. vuk. 2, 8.

ĐAKONOVICA, *f. dakonova žena.* — *isporedi* dakonica, dakonadija. — *U Vukovu rječniku.*

ĐAKONOVIĆI, *m. pl. selo* u Boci. Šem. pravosl. boko-kot. 1875. 25.

ĐAKONSKI, *adj.* diaconicus, koji pripada dakonom. — *U jednom primjerom xvii vijeka (sa starijim oblikom djakonski, i u Vukovu rječniku.* Obustavljen jest od čina djakonskoga. I. Budinić, ispr. 147.

ĐAKONSTVO, *n. diaconatus, staše onoga koji je dakon.* — *isporedi* dijakoniat i djakoniat. — *Naj stariji je oblik* dijakonstvo (od xvi do xviii vijeka), *mladi* djakonstvo (xviii vijeka); *naj mladijemu dakonstvo nema potvrde.* — *Između rječnika u Stuličevu* (djakonstvo, v. djakoniat). dijakonstvo: Red dijakonstva. Š. Budinić, smn. 101a. I. Velikanović, uput. 3, 151. — *djakonstvo:* Djakonstvo je red. B. Leaković, nauk. 227.

ĐAKONSTVOVATI, dakonstvujem, *impf.* biti dakon, raditi kao dakon. — *U Stuličevu rječniku:* djakonstvovati „diaconi munus obire". — *slabo pouzdano.*

ĐAKOŃ, *m. vidi* đakon. — *Samo na jednom mjestu xviii vijeka (sa starijim oblikom djakoŃ) gdje je ovako pisano slika radi.* Vrbužakna Đurmetića, vrhupopa i djakoŃa kanonika Bizantića koji miriši s lijepa voća. J. Kavađin 161a.

ĐAKOŃEŃE, *n. djelo* kojim se dakoni. — *U Vukovu rječniku* („consecratio diaconi").

ĐAKOV, *adj.* koji pripada daku. — *Stariji su oblici* dijakov i djakov. — *Između rječnika u Vukovu* i u *Daničičevu* (dijakov). dijakov: Vlada, dijakov synъ. Mon. serb. 62. (1293—1302). Misnikov, dijakov. I. T. Mrnavić, ist. 142. — *dolazi i kod imena mjesta u Srbiji:* Đakov grob, u okrugu užičkom. Zemlja kod Đakova Groba. Sr. nov. 1861. 61. Đakova Bara, u okrugu smederevskom. Niva kod Đakove Bare. Sr. nov. 1871. 765. Đakova strana, brdovito mjesto u vračarskom srezu u okrugu biogradskom. Glasn. 19. 149. Đakov Ševar, u okrugu rudničkom. Zemlja u Đakovu Ševaru. Sr. nov. 1863. 216.

ĐAKOVAC, Đakovca, *m. a)* zaselak Turčević-polja u Hrvatskoj u podžupaniji bjelovarskoj. Pregled. 80. — *b)* čovjek iz Đakova. Đ. Daničić.

ĐAKOVAČKI, *adj.* koji pripada Đakovu. — *Od xviii vijeka* (đakovački). Nauk krstjanski istomačen po D. Ivanu Grličić župniku đakovačkomu. I. Grličić i. Đakovačka (opština). K. Jovanović 172.

ĐAKOVĀNE, *n.* djelo kojim se dakuje. — *U jednoga pisca našega vremena.* Da sam i sad onako usijava glava kao što bejali za dakovača. M. Đ. Miličević, zlosel. 128.

ĐAKOVĀR, Đakovára, *n.* *vidi* Đakovo, a). — *Od xviii vijeka (sa starijim oblikom Djakovar) i u Vukovu rječniku.* U Našićah, Frodu, Djakovaru. M. A. Rejković, sat. B3a.

ĐAKOVĀRAC, Đakovára, *m.* čovjek iz Đakovara. — *U Vukovu rječniku.*

ĐAKOVĀRKA, *f.* žensko čelade iz Đakovara. — *U Vukovu rječniku.*

ĐAKOVĀRSKI, *adj.* koji pripada Đakovaru. — *U Vukovu rječniku.*

ĐAKOVĀTI, *đakujēm*, *impf.* *biti* dak, *žirleti* kao dak. — *Od xviii vijeka.* Kad sam đakovao. Đ. Obradović, basn. 177.

ĐAKOVICA, *f.* varoš u Metohiji — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Toliko ti rodili grozdovi u pitomoj trojoj Đakovici. Nar. pjes. vuk. 2, 142. U lijepu varoš Đakovicu. 2, 169. — *U narodnijem pjesmama dolazi i kao prezime (čovjek iz Đakovice).* Jedno jeste Đakovica Vučo. Nar. pjes. vuk. 2, 141. Te udara Đakovicu Vuka. 2, 142.

ĐAKOVIČANIN, *m.* čovjek iz Đakovice. — *plur.* Đakovičani. — *U Vukovu rječniku.*

ĐAKOVIČKI, *adj.* koji pripada Đakovici. — *U Vukovu rječniku.*

ĐAKOVIĆ, *m.* a) prezime. — *u naše vrijeme.* Selim. srb. 1882. 205. — *b)* ime mjestima u Bosni. aa) dva sela u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 12. 16. — *bb)* sence u okrugu traenickom. 59.

ĐAKOVO, *n.* ime mjesta. a) Đakovo, trgovište u Slavoniji u podžupaniji dakuračkoj. Pregled. 104. i u Vukovu rječniku. — *b)* selo u Srbiji u okrugu čačanskom. K. Jovanović 172. — *c)* Đakovo, brdo u Srbiji blizu Studenice. Vuk, rječn. 147b. — *d)* po jednom primjeru našega vremena kao da je nekakvo mjesto u Crnoj Gori. U gornjoj Zeti dogodilo se iza njihovih dana jedno čudo. U jednome selu blizu Đakova živjela cura ... S. Lubiša, prič. 61.

ĐAKOVŠTINA, *f.* kraj što pripada Đakovu. — *U Vukovu rječniku.*

ĐAKSTVO, *n.* *vidi* dštvo i đakonstvo. — *Na jednom mjestu xviii vijeka (đjakstvo).* Koliko jest redi crkvenih? Sedam: ... đjakstvo ... Blago turl. 2, 316. — *sasna nepouzđano.*

ĐAKTATI, *đakčēm*, strepre, ginggire, kriješati (o guski, kao guska) — *U Šulekovu rječniku (sachnattern) i u Parčićevu.*

ĐAKUS, *m.* selo u Srbiji u okrugu topličkom. M. Đ. Miličević, kraj. srb. 383. — *pomiše se od xviii vijeka.* Ot Đakusa Jovan. Glasn. 49, 12. (1734).

ĐAKUŠTI, *adj.* riječ izmišljena za šalu (kao da je nekakva riječ po crkvenom jeziku) uz ime dak u narodnoj pripovijeci. Kaluder poviče iz oltara (kao da čati nesto): 'Đačo dakušti! otidi obidi: peče li se počēnie i vari li se varēno.' Vuk, rječ. 1 kod vareno, u drugome Vukovu rječniku kod dakušti stoji cf. vareno, ali kod ove riječi nema pripovijetke.

ĐALA, *f.* selo u Banatu. V. Arsenijević (na strani 223a stoji griješkom Đala mješte Dala) — *može biti da je isto mjesto što se pomiše prije našega vremena.* Đala. S. Novaković, pom. 152.

ĐALSKI, *adj.* koji pripada selu Đali. V. Arsenijević.

ĐĀM, *m.* kao debela daska odzdo preko dna u velike kace (da se ne bi dno prolomilo), mađar. gyám, potpora. — *U Vukovu rječniku.*

DAMBIĆ, *m.* prezime. — *U naše vrijeme.* Šem. karlov. 1883. 73.

DAMUĐE, *n.* mjesto pod ņivama u Srbiji u okrugu kneževackom. Niva u Đamudu. Sr. nov. 1872. 618.

DANA, *f.* ime ženska. iz diptiha manastira Gomirja. iz prošloga vijeka. V. Arsenijević.

DANĐAV, *adj.* *vidi* čandav. — *U Bjelostjenčevu rječniku.* — *Njprav je postāne kod ove riječi, u ne zna se ni upraso kako glasi: treba li da mj. jednoga ili obudviju d bude ġ? a i čandav glasi li čandav?*

DANKIĆA RAKANI, *vidi* Rakani.

DANKOVIĆ, *m.* prezime. — *U naše vrijeme.* Šem. karlov. 1883. 73.

DĀP, *m.* mjesto pod ņivama u Srbiji u okrugu krajinskom. Niva u Đapn. Sr. nov. 1861. 87.

DĀPA, *m.* prezime. — *U naše vrijeme.* Šem. karlov. 1883. 73. J. Bogdanović.

DĀŠTVO, *n.* stāic onoga koji je dak. — *Stariji su oblici djaštvo i djaštvo; naj mlademu dštvo nema potvrde. — Iustaje od djak, đjak, dak nasturkom lštvo, pred kojijem se k mješa na ċ, za orijem z ispada, a ċ pred t mješa se na š (ċ ostaje pisano u rječnicima). — xviii vijeka a između rječnika u Bjelostjenčevu: djaštvo ,latinitas, literatura, studium literarium'; u Jam-brešićevu: djaštvo ,latinitas; theologia; mathe-matica'; u Voltigijinu: djaštvo ,latinita' ,lateini'; u Stuličevu: djaštvo ,latinitas'; djaštvo ,cler-icatus' (ova razlika u značenju nije ni na čem osnovana). djaštvo: Sva djaštva i popovstva. J. Kavanin 523a. — djaštvo: Roditelji koji po-žudom užeženi i polpehom zanešeni sinove tiraju u djaštvo. I. Velikanović, uput. 3, 165. No znam koji razlog moći hoće dati bogu od svoga djaštva. Grgur. iz Vareša 104.*

DĀTLINA, *f.* pećina pod Biočem (u Pivi). V. Lešević.

DĀUR, *m.* nerjernik; ovako Turci zovu Hri-ščane, tur. gāvor, gjaur (od arap. kāfir, nerjernik). — *ispoređi* daurin i kaurin. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu.* U robstvo daura (tako Turci imeujuju krstjane). A. Tomiković, živ. 348. Aman, pašo! ti otac, ti majka! dauri nam zenju privatiše. Nar. pjes. vuk. 4, 210. Jer se daur na oružje dižo. 4, 215. Dauri nam teško dodjaše. 4, 210. — *doluzi pisano i davur.* Davuri su i jedan i drugi. Nar. pjes. vuk. 5, 483.

DĀURIN, *m.* *vidi* daur. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Brže ajdo Skadru bijelome, jer imamo s daurinom kavgu. Nar. pjes. vuk. 4, 213. Ko je Turčin i turskog plemena, nek se dižo tudi daurina. 4, 240.

DĀVAO, đavla, *m.* *vidi* davo. — *Ake* kaka je u gen. *sing.* taki je u ostaljem padežima osim nom. *sing.* i gen. pl. dāvāla. — *Drugo -a ostaje u nom. sing. i u gen. pl.; u ostaljem padežima ispada. o na kraju stoji mj. 1; ali se nalazi i 1 (osobito kod čakavaca).* mješte da- bilo je naj prije dja-, postaje dja-. — *Dolazi pouzdano od xv vijeka, a između rječnika u Mikajinu (dijavao), u Belinu (djavat 254a), u Voltigijinu (dijavao), u Stuličevu (djavat, djavo, gen. djavla), u Vu-kovu: dāvle, u pjesmi gov. davao (koje može biti da se i govori gdje). djavat, dijavao: Dijaval obkši osobstvo Mojsseovo. S. Kožićić 12a. Dijavao pomisli oženiti se. Zborn. 3p. Napastovan od*

djavla. L. Terzić 42. — djavao, djavao: Pak dojde djaval. Bernardin 21. luv. 8, 12. Slušeci djaval. Korzin. 12b. Od djavla da te zlijeh izvadim iz ruke. N. Najlošević 1, 111. I grih ovih ki ima svoj začetak od djavla. Anton Dalin, ap. d2a. U družbi od djavala pakljenih. A. Gučić, roz. jez. 306. Veliko mnoštvo djavala. M. Divković, nauk. 225b. Od djavla ga on obrani. I. Akvilini 154. Ugovor s djavlom razmećemo. S. Margitić, isp. 4. A ovi s djavlim dresale se. J. Kavašin 412b. Djavao vara lude. A. Bačić 53. Da su naši duhovni neprijatelji djavao, tilo i svit. J. Banovac, razg. 20. Jedan je nvrđen veoma nepravedno od iskrnoga; djavao mu i svit i holost puti njegove zapovijadu osvetu. F. Lastrić, nod. 377. Od koliko djavala samo jedan čovik može obsidnut biti. E. Pavić, ogl. 519. U ime sviju djavlova. M. Pavišić 36. Ovo djava' ne mogući podniti. M. Zoričić, zrc. 5. Jedan koludar prid smrt vidi, gdi mu se najuni njegovo pribivalistje djavlova ogleda pristrahovitoga. Blago turl. 2, 42. Djavao kao lav ručeni obihodi. M. A. Rejković, sabr. 45. Koga ti djavla mogu gore učiniti? N. Palikuća 50. Bili su odsuljeni i umetnati u ogañ vječni i zovu se djavli. T. Ivanović 32. Al' se boji straha djavla. Nar. pjes. istr. 6, 3. Mati bi me rado dala, ali otac djavla stvarja. Jačke. 9. Tu najde puno ljudi, a to su bili djavli, potari ih križ sveti! Nar. prip. mikul. 52. — davao: Pavle, davle, ne gledaj me, ne smij se na me. Nar. pjes. vuk. 1, 329. Istor navru strašila nžasna: davli došli živa na sud dići. Osvotn. 4, 68. 'Parati davle' zlo raditi. M. Pavlinović.

ĐAVAOSKIĀ, *adj.* diabolicus, koji pripada davalima, *vidi* davaloski. — *Postaje od osnove imena davao* (djavl, djavl) *nastavkom* *iskv;* *među v i l umeće se a, a l na kraju sloga (kod štokavaca) mijenja se na o, u jednom primjeru xvi vijeka nije umetnuto a:* Žena je strla djavlska. Transit. 84. *u jednom primjeru xvii vijeka ima griješkom č mj. s:* Misnik zao mriža je dijavaocka. I. Ančić, svit. xviii. — *Između rječnika u Mikašinu* (djavaoski), *u Belinu* (djavaoski 254a), *u Stulićeu* (djavaloski, djavaoski. a) *adj.* djavaloski: Neka narod človičaski iz uze djavalske iznomoš, dostoja si se s nobes slisti. Živ. kat. star. 1, 223. Od strašnoga djavalskoga tovarništva. Naručn. 55b. Viđeci tu himbu djavalsku. F. Vrančić, živ. 7. Ki na križu hiti umriti, tere svoj puk odkupiti od paklene vtiće muke, iz djavalske ize ruke. P. Hektorović (?) 145. Od ustah pakleni i oblasti djavalske. L. Terzić 228. A djavalske ne viditi družbe i obraze. J. Kavašin 412a. — *dijavaoski:* Jest privara dijavaoska. J. Banovac, pred. 113. Ne bi bio upao u sužanstvo dijavaosko. F. Lastrić, test. 36b. Sila dijavaoska. Đ. Rapić 232. — dja-

vaoski: Napasti dijavaoske. M. Divković, nauk. 23b. Izbaviti od ruku djavaoskije. P. Posilović, nasl. 10b. Otió si božju službu i djavaosku mlogu družbu. S. Margitić, isp. 255. Niti je djavaoska narav od sebe za. A. Bačić 187. U ime Belzebuba poglavice dijavaoskoga izgoni djavlo. J. Banovac, razg. 115. Čovik upade u sužanstvo djavaosko. F. Lastrić, test. 149a. Što bi nas u sužanstvo djavaosko postaviti moglo. E. Pavić, ogl. 112. Ne možete piti času gospodinu i času djavaosku. J. Matović 229. Biti hoće napuñen dubom djavaoskim. Đ. Rapić 472. Obucite vi oružje božje, da možete stati snprotiva zasidama djavaoskim. B. Leaković, nauk. 154. — *davaoski:* Zaštiti me od svake zaside davaloske. A. Kanižlić, bogojubn. 111. — *b) adv.* davaloski, *u Mikašinu rječniku* (djavaoski) *i u Belinu* (djavaoski 253b).

ĐAVAOSTVO, *n. vidi* davalostvo. — *Postaje kao davaoski nastavkom* *lstvo.* — *Nu jeduom mjestu xviii vijeka (s oblikom* *djavaostvo).* Razboj sreći, s kim dobjese vijerni anđeli djavaostvo u visinu. J. Kavašin 419a.

DAVLĀKATI, *davličkām i davlččēm, impf. često pomiñati* *davla.* M. Pavlinović. Đ. A. Parčić, rječ.

ĐAVLĀČ, *davliča, m dem.* davao. — *U Stulićeu rječniku* (djavlič).

ĐAVLINA, *m i f. augm.* davao. — *S oblikom* *djavlina u jednoga pisca xviii vijeka i u Stulićeu rječniku.* Pristupio tađ dvi djavline. Blago turl. 2, 274. Podade ih jednomu svomu djavlini, da mi ih učini štít. 2, 274.

ĐAVĻOV, *adj.* diaboli, koji pripada davlu. — *Sa oblicima* *djavlov i djavlov od xvi do xviii vijeka, a između rječnika u Stulićeu* (djavlov). *djavlov:* Od sile djavlove oslobodi nega. B. Kašić, nač. 101. Odkupi' nas je od sužanstva djavlova. I. T. Mrnavić, ist. 11. Mogućstvo djavlovo V. Andrijašević, put. 371. — *djavlov:* Zač si ti djavlov. Mirakuli. 16. Neka . . . svi se nemožete izlječiti i biti dostojni provi varkama djavlovima. B. Kašić, nasl. 271. Od silnosti djavlove. S. Rosa 7a.

ĐAVĻĀ, *adj.* koji pripada davlu, *davlima, vidi* *davoli.* — *Postaje od osnove imena davao* (djavl) *nastavkom* *js;* *lj mijenja se na l.* — *Dolazi (samo s oblikom* *djavlj) od xv do xviii vijeka a između rječnika u Belinu 254a i u Stulićeu.* Izbavi me djavle imame. Bernardin 181. Dopast paklenih djavljih ruk. M. Narulić 91. Jesmo izbavjeni od oblasti djavle. Naručn. 21a. Da sebe dobude i djavlu silos. M. Vetranić 1, 150. To je nakazan sve djavla. M. Držić 87. Adam zavistju djavlu zapovjed božju prestupil biše. Aleks. javg. star. 3, 285. Moli za me da me otme djavle mame. M. Divković, kat. 170. Mpozi uzeti sile od djavle bjehu prida n dovedeni. G. Palmotić 3, 176.

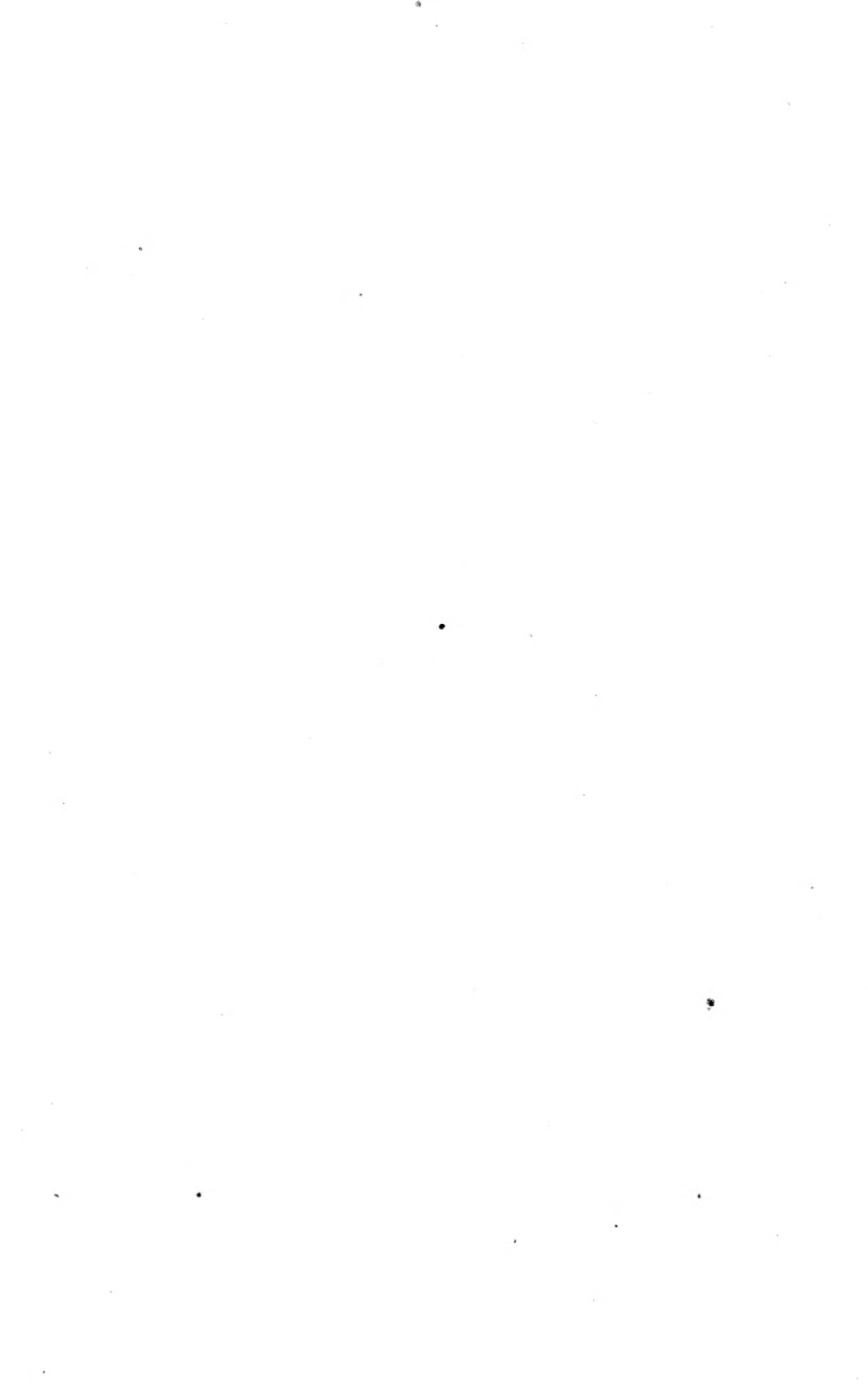
Popravci.

<i>Str. vr.</i>			
3b	6	ozg. tastavom	popr. sastavom
"	31	"	Poslidnj " Poslidnj
6a	26	"	vola " roba
13a	7	ozd. četverouglijč	popr. četveronuglijč
15b	24	"	kri popr. krij
19b	38	"	za " za
27b	3	"	čifne " čino

<i>Str. vr.</i>			
28a	3	ozg. ČINĀZ	popr. ČINĀZ
34b	23	"	tve " tre
42a	32	"	(konat) " (konat)
45b	10	"	nešto " nešta
56b	30	ozd. rčóxa	" rčóxa
57a	38, 33	ozd. skrlet	popr. skorlet
"	15	ozd. skrlota	popr. skrolota

<i>Str. vr.</i>	<i>Str. vr.</i>
59b 9 <i>ozd početka xviii popr. xvii</i>	322b 20 <i>ozd. egipsku popr. egipsku</i>
64b 12 <i>ozg. popme popr. propme</i>	323b 17 <i>ozg. dèbelo " dèbèlo</i>
65a 3 " E. " G.	330a 21 <i>ozd. iza rječniku dodaj: osim Vukova</i>
70b 37 " dokući " dokući	331b 7 " ujima popr. ñima
71a 12 " hoće " hoće	310a 35 <i>ozg. drevnu " dèrnu</i>
75a 37 " <i>junáctvo " junáctvo</i>	341b 29 <i>ozd xv " xvi</i>
78a 12 " <i>otkle " otkle</i>	" 4 " <i>dèrviša " dèrviša</i>
80b 4 <i>ozd. izbriši: pasivno zrc. 1.</i>	347a 29 " <i>desna " desna</i>
87b 19 " <i>krzmaće popr. krzmaće</i>	318b 17 " <i>iza dètom dodaj: ñli pluralom</i>
92a 15 <i>ozg. uzdi " uzdu</i>	350b 3 <i>ozg. iza a dodaj: dat. i loc.</i>
" 19 " <i>blago-sedam popr. blago, sedam</i>	355a 36 " <i>DÈSITI popr. DÈSITI</i>
93b 30 <i>ozd. nesgrapno " nesgrapno</i>	" 21 <i>ozd. izbriši: DESIITI, vidi 2. despić.</i>
95b 26 " <i>Goncagi " Gondzagi</i>	358a 4 11 <i>ozg. desjuli - ne znam popr. despih, od arap. tur. tesbil.</i>
97b 1 <i>ozg. ČUJPETLA popr. ČUJPEŤAO, Čujpetla, m.</i>	360a 14 <i>ozg. DÈSNAK popr. DÈSNAK</i>
101b 18 " <i>ga popr. da</i>	369b 4 <i>ozd. iza: ostalo ni nije poznato. dodaj: može biti od pers. dūlbend, tur dūlbend, saruk.</i>
104a 22 <i>ozd. Fimos. popr. Isam.</i>	374b 31 <i>ozg. Rískup popr. Biskup</i>
105b 28 <i>ozg. Rajko, vojvoda popr. Rajko vojvoda</i>	376b 21 " <i>Egipat " Edipat</i>
110a 12 " <i>aa) popr. aa)</i>	383b 18 <i>ozd. diktati " diltati</i>
118a 35 " <i>je " može biti</i>	394b 36 <i>ozg. kat. " jer.</i>
119b 28 <i>ozd. našega eremca popr. prošloga vijeka</i>	397b 34 " <i>puščana " puščana</i>
126b 25 -27 <i>ozg. izbriši riječ ČĀRA i srec što o ñoj ñma.</i>	103b 30 " <i>g " ġ</i>
133a 10 <i>ozd. gospode popr. gospode</i>	110a 35 <i>ozd. DĀONĪK " 1. DĀONĪK</i>
136a 33 <i>ozg. čeri " čeri</i>	111b 31 <i>ozg. djelo " djelo</i>
145b 31 " <i>srečala " srečala</i>	117a 24 <i>ozd. Tebè " Tebè</i>
152a 7 " <i>L. " S.</i>	421a 29 <i>ozg. Čes. " Čas.</i>
" 9 <i>ozd. umjestno " umjetno</i>	" 33 " <i>divizua " divizua</i>
" 3 <i>vide " vidi</i>	433a 31 <i>ozd. DJELOVŌDITELJICA popr. DJECŌVŌDITELJICA</i>
153a 24 <i>ozg. data " dati</i>	435a 25 <i>ozg. Djedi. popr. Dèdi.</i>
153b 21 <i>ozd. kũmũrđi, kũnũrdi popr. kũmũrđi</i>	437a 4 " <i>djedĩnskijem popr. djedĩnskijem</i>
155a 32 <i>ozg. ČURČJA popr. ČURČJA</i>	446a 7 " <i>djelom " djelom</i>
158a 5 <i>ozd. ČUTJETI " 1. ČUTJETI</i>	451b 9 " <i>misao " smisao</i>
161a 31 <i>ozg. prugačijõ " drugačije</i>	466a 27 <i>ozd. opèi " opèi</i>
" 41 " <i>mare " amare</i>	473a 7 " <i>xv " xvi</i>
162a 19 <i>ozd. es " se</i>	474a 15 " <i>Božić " božić</i>
163a 26 " <i>iza dè dodaj: i u litavskom do. još? (vidi L. Geitler, litauische studien 63 i 81)</i>	477a 4 <i>ozg. predloga " prijedloga</i>
165b 16 <i>ozg. stalo popr. stalo za</i>	487a 9 " <i>DOAKATI " DOAKATI</i>
169b 27 -30 <i>ozg. uz da - J. Palmotić 161 izbriši i popravi po str. 212b, vr. 17-19 ozgor.</i>	537b 35 " <i>dobrovijèdna " dobrovijèdna</i>
183b 4 <i>ozd. ispred 27 dodaj Nar. prip. vuk.</i>	510a 4 " <i>i " u Voltijijinu,</i>
216a 19 " <i>DABISIĆ popr. DABISIĆ</i>	541b 19 <i>ozd. izbriši: (u Mikišinu rječniku) (vidi doček). popr. (vidi doček), u Daničičevu (dočekanije, receptio'). Hvalimo na vašem dočekaniju. Mon. serb 560. (1618).</i>
216b 36 " <i>für vergleich. sprachf. popravi für slav. philologie</i>	553b 20 " <i>promjenu popr. promjenu</i>
219b 14 <i>ozg. dagmağy popr. daugağy</i>	559a 8 <i>ozg. DOGA " 1 DOGA.</i>
" 42 " <i>tagma, tur. dagma popr. tamga, tur. damga</i>	<i>Između ove riječi i DOGAĐAJ umetni: 2. DOGA, f. vidi 2. Juga.</i>
225a 32 " <i>izbriši: samo u jednoj pisca</i>	570b 8 " <i>DOHAKATI, dohākātũm popr. DŌHAKATI, dōhākām. izbriši još sre što je kazano o akcentu ove riječi.</i>
229a 2 <i>ozd. izbriši riječ ĐALA i što o ñoj ñma, jer stoji griješkom mj. ĐALA.</i>	622a 8 <i>ozd. iza dōnemem se, dodaj: pf.</i>
250b 10 <i>ozg. vuće popr. Vuće</i>	632a 21 <i>ozg. 2. dom popr. 4. dom</i>
259a 14 <i>ozd. izbriši a).</i>	647a 25 <i>ozd. izbriši 1.</i>
264a 3 " <i>DANÈŽ popr. DĀNÈŽ</i>	672b 17 <i>ozg. dōsledem popr. dōšaljēm</i>
270a 11 " <i>danak " danak</i>	813a 29 " <i>iza riječi DRUŽBNIK dodaj: DRUŽDENAK, DRUŽDEVNAK. vidi duževniak.</i>
274a 21 " <i>jabuka " jabuka</i>	831b 29 " <i>dužan, b popr. dužan, 1, b</i>
280a 3 <i>ozg. iza darodavea, dodaj: m.</i>	832a 24 " <i>pod a " pod 1, a</i>
287b 16 " <i>datal popr. datała</i>	854a 31 <i>ozd. iza riječi DUDŽINA dodaj: DUFIN, vidi Dufin.</i>
300b 16 " <i>popravi: Koji svoje rukotvorje znade, ni jedui se u selo ne daše.</i>	916a 12 <i>ozg. odjeku popr. vijeka</i>
302a 24 <i>ozd. ispred: 2, 26 dodaj Nar. pjes. vuk.</i>	
315b 19 <i>ozg. Čavčić popr. Vetranić</i>	

PG   Jugo. Iaventina akademija
1371   znacosti i smjetnosti
R5   Rječnik hrvatskoga i li
bro 2   prostoga jezika

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

For use in
the Library
ONLY

